Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON 1901

23913

FLAVII JOSEPHI

QUAE REPERIRI POTUERUNT,

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE,

Cum Notis & Nova verſione

JOANNIS HUDSONI, S.T.P.

Aulae B. Mariae Virginis Principalis, & Bibliothecarii Bodlejani.

Accedunt nunc primum Notae integrae, ad Graeca JOSEPHI *& varios ejusdem Libros,*

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON

EX BIBLIOTH PUB COLLEG. LUGDUN. BATA.

D. EDUARDI BERNARDI, JACOBI GRONOVII, FRANCISCI COMBEFISII, JO. SIBRANDAE, HENDR. ALDRICHII,

Ut & ineditae

In Univerſa FL. JOSEPHI Opera,

JOANNIS COCCEI, EZECHIELIS SPANHEMII, HADRIANI RELANDI, & ſelectae ALIORUM.

ADJICIUNTUR IN FINE

CAROLI DAUBUZ Libri duo pro Teſtimonio FL. JOSEPHI de Jeſu Chriſto;

Et ejusdem Argumenti EPISTOLAE XXX. virorum Doctorum, ut REINESII, SNELLII, JO. FR. GRONOVII aliorumque, Philologicae & Hiſtoricae; ut &

PETRI BRINCH Examen Chronologiae & Hiſtoriae Joſephicae; JO. BAPTIST. OTTII Animadverſiones ad JOSEPHUM & ſpecimen LEXICI FLAVIANI; CHRIST. NOLDII Hiſtoria Idumaea, ſeu de Vita & Geſtis Herodum &c. &c.

Quorum Syllabus exſtat ante initium Libri Primi Antiquitatum.

Omnia collegit, diſpoſuit, & poſt JO. HUDSONUM *ad Codices fere omnes, cum impreſſos, tum Manuſcriptos, praecipue* LUGDUNO-BATAVOS, *diligenter recenſuit, Notasque paſſim ſuas, & quinque in fine Indices adjecit*

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS;

Linguae Graecae, Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſor, in Academia, quae Lugduni eſt, Batava.

TOMIS DUOBUS.

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud { R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

ILLUSTRIBUS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIAE LUGDUNO-BATAVAE CURATORIBUS,

ALBRECHTO NICOLAO,

BARONI DE SCHAGEN, TOPARCHAE IN GAUDRIAAN, EQUESTRI ORDINI NOBILIUM HOLLANDIAE ADLECTO, MAGISTRORUM RATIONUM COMITATUS HOLLANDIAE PRIMO, JUDICII VENATICI ADSESSORI, AGRI RHENOLANDICI CURATORIBUS ADSCRIPTO, SOCIETATIS INDICAE ORIENTALIS RECTORI &c. &c. &c.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON

HERMANNO VAN DEN HONERT, J.U.D.

DORDRACENAE URBIS SENATORI AC CONSULARI, AGGERUM ALBLASSERWERDENSIUM COMITI &c. &c.

CORNELIO VAN VALKENBURG, J.U.D.

HARLEMENSIS URBIS SENATORI ET CONSULARI, EJUSDEM URBIS PRAETORI, AGGERUM RHENOLANDICAE PRAEFECTURAE ADSESSORI &c. &c.

EORUMQUE COLLEGIS

AMPLISSIMIS ET GRAVISSIMIS,

URBIS LUGDUNO BATAVAE CONSULIBUS,

CONRADO RUISCH J.U.D.
NICOLAO VAN BANCHEM J.U.D.
AEGIDIO VAN DER MARK.
THEODORO VAN GROENEVELD J.U.D.

ET

VIRO AMPLISSIMO

DAVIDI VAN ROYEN J.U.D.

ILLUSTRI CURATORUM ET CONSULUM CONSESSUI A SECRETIS,

NOVAM HANC JOSEPHI EDITIONEM

D. D. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

*

ILLUSTRES ACADEMIAE PATRES,

SCRIPTOR ISTE, VOBIS QUEM OFFERO,

QUIS, ET QUALIS SIT, SI QUAERITIS;

JUDAEUS EST FLAVIUS JOSEPHUS,

NOTUS OMNIBUS.

ANNALES QUI NOBILIS CONDIDIT GENTIS,

CUJUS DUCTOR COLONIAE DEUS;

FAMAMQUE, FALSIS TEMERATAM CRIMINIBUS,

VICTURIS CONTRA APIONEM DEFENDIT CHARTIS.

SACERDOTALI ORTUS GENERE,

PONTIFICES PROAVOS ET REGES VIDIT,

HINC AD HISTORIAM ATTULIT

SANCTAM MENTEM, FIDUM CALAMUM, CELSUM SPIRITUM,

TANTI VIRI MIRABILES NE LATERENT CASUS

MIRANDA MAXIME ORBI QUI PATEFECIT,

LEGI VOLUIT

VITAE SCRIPTOR IPSE SUAE:

NE VIDERETUR VIXISSE MALE, QUI SCRIPSIT BENE.

IRATI DEI JUDICIUM TREMENDUM

SENSERE SOLYMAE, DEVOTA CIVITAS;

HORRUIT HERODUM STIRPS EXCISA RADICITUS;

SUBIIT EXSTINCTUM MOSIS IMPERIUM.

FILIUM

FILIUM DEI, VITAE DUCEM, JESUM CHRISTUM,
JUSTUM, VERACEM, SACERDOTEM SUMMUM,
PATRIA ADORANT MOENIA, SED PROSTRATA;
SANCTA DESIGNANT, ALTARIA, SED EVERSA,
UT DOMINUM AGNOSCIT TEMPLUM, SED DESTRUCTUM;
AB HOSTE, A SUIS, A COELO.
FLAMMIS IN PORTICIBUS, IN ADYTIS CREPITANTIBUS,
CLARA LUX ORITUR EVANGELIO.

PRAECO JOSEPHUS.
JUDAEUS UT SCRIBENS, AN CHRISTIANUS,
PARUM DIFFERT.
VERITATI SUA FAMA VEL AB HOSTE CONSTAT.

AUCTOREM HUNC MAGNUM,
NOBILEM, DOCTUM, DISERTUM, UTILEM,
SAEPIUS AD PRELUM REVOCARANT TYPI,
NON PRO SUO NITENTEM MERITO.
PLURES TENTARANT PER ORBEM ERUDITI,
INFAUSTO OMNES ADFLICTI SIDERE.
QUORUM FLEBILES AUXIT RUINAS,
SEPELIIT QUEM NUPER HEROUM ALTRIX,
UBI NOVAE FLORENT ATHENAE,
GENS ANGLICANA, MAGNUS HUDSON,
QUI LATIO QUOQUE PURIOREM DEDIT.

 HUJUS

HUJUS EGO SOLLICITA PREMENS VESTIGIA,
CONRADENS UNDIQUE FLAVIO QUAE PROSINT,
LABORIOSA HAEC EDIDI VOLUMINA,
ORBI BENE UT FACEREM ERUDITO,
VOBIS NON MINUS UT PLACEREM;
DECUSQUE BATAVO CONSTARET LYCAEO,
LUGDUNIQUE INCLYTUM VIGERET NOMEN;
CUJUS EX MEMBRANIS, SENIO VERENDIS,
JUVENTAS JOSEPHO, CEU PELIAE, DATUR.

JUDAEUM SCRIPTOREM TITUS IMPERATOR
BIBLIOTHECAE INSERUIT FLAVIAE,
IN ICONE SUSPEXIT ROMA.
VOS ME AD ALTA EVECTUM MUNERA
CONSPICUUM FLORI REDDITIS JUVENTUTIS,
ORNATIS TITULIS, INVITATIS PROEMIIS,
QUOD SPIRO, QUOD SPERO, VESTRUM EST.

LE

LECTORI BENEVOLO

S. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

RESPONDIT tandem votis noſtris eventus, neque conatus ille, viſus quibuſdam audax & periculoſæ opus aleæ, irritus fuit. Quaſi vero, aut equum *Sejanum* agitaret is, qui *Flavii* Operibus edendis incumberet; aut *Fulviam*, fatalem maritis ſuis uxorem, domum duceret; ſic omnes *Joſephum* edere cogitantes idem manere fatum, notiſſima inter Eruditos vagabatur fabula. Meticuloſus merito, imo ſtultus a cordatis viris vocari meruiſſem, ſi animum infringi hiſce plus quam anilibus nugis ſiviſſem. Ita videlicet mecum reputabam: omnes illos, qui tam longo atque difficili labori ſeſe adplicuiſſent, vel duodecima diei hora cœpiſſe ædificare, vel in longum laborum ſuorum procraſtinaſſe uſum; quin nec hoc mirum videbatur, vegeto corpore & virentibus annis abreptos quoſdam, qui in ea deſudarant palæſtra, quum miſceri quotidie funera ſenum juvenumque videamus. Imo tanto magis ſtimulum indies admoveri mihi ſentiebam, ut perficerem opus perfectoque gauderem, quod plures ante me vel ad primam lineam prolapſos, vel in medio curſu deſtitutos, vel denique, ad ipſam metam impacto vitæ curriculo, effuſos, in vanum exercuiſſet. Dederant in hunc Agonem olim & proximis quoque temporibus nomina *Bertrami*, *Scaligeri*, *Caſauboni*, *Cunæi*, *Petiti*, *Bigotii*, *Bœcleri*, *Noldii*, *Voſſii*, *Cocceji*, *Scotani*, *Boſii*, *Monachii*, *Bernardi*, *Spanhemii*, *Olearii*, *Gronovii*, *Relandi*; & quis non, qui vel inter principes Eruditi Orbis gradiebatur, vel inſeri principiis illuſtri aliquo edito facinore ambiebat? Quorundam intra verba ſtetit fides; Plurimos in ipſo labore mors oppreſſit; Huic indignatio præreptæ laureæ, illi obortæ ſimultates, aliis alia obfuerunt.

Tandem (neque enim diſſimulanda ſunt merita aliorum, ſed ſua cuique jura reddenda) omnium omnem ſuperavit jactum *Joannes Hudſon*, vir Græce doctiſſimus, & cujus plurima in Helladem exſtant merita. Hic enim eſt, qui *Joſephi* nobis dedit Opera, non tantum ad perfectiſſimam, multorum annorum ſudore, limam revocata; verum, abdicata illa Veteri, & non uno nomine culpanda, quæ *Epiphanii Ruſinique* nomine fulgebat, Verſione; ad ipſa Græca prorſus Novam laborioſa concinnavit induſtria. Sed ipſe dum *Joſepho* ſuos indulget annos, laborem cepit multum, fructum laboris percepit nullum. Diſceſſit enim ad plures, dum ſuprema manus operi inponitur, & in Indice verſantur typi, præfandi quoque vice aliis derelicta. Avide hanc Editionem Batavi Germanique exſpectabant Bibliopolæ, ut addita nova quadam acceſſione hederam placentem ſuæ merci apponerent. Ea cauſſa *Gronovium*, *Olearium*, *Relandum* continuit, ne vel ante ſua publicarent, vel acrius etiam Scriptori huic incumberent, quam multum ſperata illa Editione frui liceret. Sic nulla præter Anglicanam illam Cl. *Hudſoni* præ manibus erat Editio, elegans certe, ſed pro more gentis pretioſa, nec facile omnibus comparanda. Quare, quum præclaro inſtituto laudatiſſima hæc Bibliopolarum Triga, qui jam ante magno ære *Jo. Cocceji* notatum emendatumque manu exemplar ſuum fecerant, atque de aliis ad novam locupletationem ſibi proſpexerant, mihi ſuum aperuiſſet conſilium revocandi *Joſephi* ad typos Batavos, quam maxime fieri poſſet luculenter &

ope-

operoſe; & ſtudii mei & officii eſſe exiſtimavi hunc amplecti laborem, atque in id incumbere, quo majore, quam hactenus, cum uſu fructuque haberetur atque legeretur ab omnibus nobiliſſimus Hiſtoriarum Auctor, & proximo poſt Sacros Scriptores loco *Flavius Joſephus*.

Prima inde mihi cura fuit, in omnes oras circumſpicere, atque Doctos ubicunque Viros ſollicitare de juvando hoc inſigni molimine meo, deque plurimorum Eruditorum votis bene mereri. Angliam tantum non expilaverat Cl. *Hudſonus*, omnibuſque ibi perluſtratis Bibliothecis, reſiduum inde nihil fecerat; miſſa & ipſi aliunde plurima erant ſubſidia. Et tamen poſteriorum curæ atque diligentiæ quædam reliquiſſe teſtari hæc Editio poterit, quæ novis Collationibus atque Acceſſionibus haud pœnitendis locupletata, dignitatem ſuam facile tuebitur. Principem certe merentur locum Codices duo *Lugd. Bat.* quos olim poſſedit *Iſaacus Voſſius*, quorumque excerpta quædam habuit Cl. *Hudſonus*, & copia itidem facta fuiſſe *Jo. Coccejo* notata manu ejus ad oram libri teſtantur. Hos diligenti cura inſpeximus, paſſimque varietatem illorum, ubi a *Voſſianis* excerptis diſcrepabant, per literas L. B. nonnunquam lineolis (L. B.) incluſas, ubi *Hudſonianis* Lectionibus interſeri neceſſe erat, adnotavimus. Uterque Codex in charta ſcriptus eſt, ſed notæ valde bonæ & antiquæ; Prior, qui olim pertinuit ad *Wilhelmum Nooms*, ut appoſitum nomen teſtatur, poſteriores Antiquitatum libros novem integros continet, non vero decem, uti perperam inpreſſum exſtat in Bibliothecæ Lugd. Bat. Catalogo Pag. 392. Num. 26. incipit enim ab initio libri duodecimi; & quoniam hi maxime libri corruptiſſimi olim erant, hinc *Boſii* editionem retardavit, quod integrum horum Codicem nanciſci nondum potuerit, hujus MS. excerpta interim plurimum deſiderans, ut ſcribit *Grævius* in Epiſtola ad *Heinſium*, quæ in noviſſima Collectione Cl. *Burmanni* occurrit Num. CLI. Eoſdem libros, ſed addito undecimo, exſtare accepi in *Mediolanenſi* Bibliotheca *Ambroſiana*, verum ita cum editis congruentes, ut vix inde diſcedere animadvertas. Placuit tamen ejus Codicis dare notitiam eam, qualis ad nos pervenit ex literis Clariſſimi Italiæ ſui luminis *Ludovici Antonii Muratorii*. *Vetuſtior* (inquit) *Flavii Joſephi MS. Codex pergamenus Ambroſianæ Bibliothecæ ſignatus Lit. F. n.* 128. *fol. minori, qui fuit olim Archiepiſcopi Philadelphiæ, mancus eſt, ac initium habet a libro* XI. *Hiſt. Judaicarum. Præſtantiſſimæ ceterum notæ, ac venerandæ antiquitatis. Prima pagella in ſuperiori externo angulo lacera: aliæ omnes integræ, nullaque temporis injuria vitiatæ, ita ut perſpicue legi poſſint ab homine vetuſtiorum characterum perito, vel in ejus codicis lectione parumper exercitato; nam litera β in eo ſemper hac forma ſcribitur u. κ vero u, ita ut ab η, quam frequentiſſime in eodem codice idem character repræſentet, nec minimum differat. Rari admodum nexus, at is in errorem facile inducit, qui λ. & ι. complectitur, ea forma perpetuo expreſſus, quæ pro litera μ in adjacenti verbo ſit accipienda. Subſcriptam præterea literam jota recentiorum more nullam habet, ſed vocali ſuæ adhærentem.*

Poſt eam partem hiſtoriarum ſequuntur libri Antiquitatum, ac demum vita Joſephi græce ſcripta, & typis vulgata.

Primæ pagellæ faciem alteram a prima integra linea fideliter exſcripſi, atque ita ſe habet; & præter τὸ ὕστερον πρότερον *duobus in locis, nil aliud varium notavi ab impreſſo, quo utor, Aureliæ Allobrogum typis Petri de la Roviere* 1611.

Καὶ τὸ ναὸν οἰκοδομήσαι, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀποκαύσαι δαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παροξύνας γὰρ τὸν κύριον ψυχῶν, ἐπέτρεψαν αὐτὸν χράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν οὐσίαν. Ὅτι κύριος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγας τὸ οἰκούμενης ἀπέδειξε βασιλέα. πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ καὶ γὰρ τοὐμὸν πρόσωπον ἔδοξεν ὄνομα λαβεῖν τῶν προφητῶν. Καὶ ὅτι τὸν ναὸν οἰκοδομήσω αὐτοῦ ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἴσως κύριος ἀναγινώσκων τὴν βιβλίαν, ὃς, τὰ αὐτοῦ προφητείας ἀπαύσας κατὰ-

πίλ-

πέλιπε πρὸ ἐτῶν ἑξακοσίων καὶ δέκα. ἔτῳ γὰρ ὑπερῥήτοις εἶπε ταῦτα λέγειν τὸν θεόν. Οτι βέλομαι κῦρον ἐγὼ πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ὑποδείξας βασιλεία. πέμψαί μοι τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαί μοι τὸν ναόν.

Ταῦτα ἱσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν, ἢ καθίστασθαι τὸν ναὸν ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ πεντηκοντα. Ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κῦρον. Καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον ὁρμή τις ἐλα--βεν.

Addiderat Cl. idem *Muratorius* in ſuis ad me literis, miſiſſe ſeſe olim ad *Hudſonum* ipſum nonnulla adnotamenta ſua in antiquiſſimam *Joſephi* Verſionem Latinam, quam Ambroſianæ Bibliothecæ MS. Codex ex Ægyptia papiro conflatus, ac propterea venerandæ antiquitatis, complectitur, ſed nunquam certiorem ſeſe fuiſſe factum, an ad *Hudſonum* pervenerint. Ego vero perveniſſe quidem exiſtimo, verum uſui non fuiſſe, quod ille plane novam adornaverit verſionem. Quare ego quoque recipere non potui conditionem oblatam mihi ab Eruditiſſimo atque amiciſſimo viro *Petro Piovene* S. I. qui a Re Antiquaria eſt Sereniſſimo Duci Parmæ atque Placentiæ, unico in Italis oris literatorum Mecænati; Scripſit enim in Sereniſſimi Principis ſui Bibliotheca exſtare Exemplar Joſephi Latinum curioſiſſimum in pergameno XIII. circiter ſeculo elaboratum, & mirum quantum ab exemplaribus adhuc evulgatis diſcrepans; ordine primum deinde verbis.

Poſterior Codex MS. Bibliothecæ *Lugd. Bat.* Pag. 395. Num. 72. in charta ſerica conſcriptus, libros VII. de Bello Judaico omnes complectitur, in initio tantum & fine paullum mutilus; deëſt enim Prologus, & incipit Πιστεως τοῖς δυνατοῖς Ἰουδαίων &c. finit vero aliquanto ab extremis poſtremi libri, in verbis Ἀνιπόχῳ δὲ &c. Exſtat præterea in eadem Bibliotheca pag. 402. Num. 7. Fragmentum *Joſephi* ex Libro Antiquit. XIV. quod in Græcis ante defuit, excerptum videlicet ex Codice illo inſigni Antiquit. L. B. de quo modo egimus. Comprehendit Decreta illa Romana & Aſiatica, quæ primus vulgavit, ingenti ex hoc MS. ſuppleta lacuna, *Jacobus Gronovius*, una cum Emendationibus quibuſdam in Suidæ Lexicon. Unde & hiantem illum locum in Editione ſua ſupplevit *Hudſonus*, paucula tantum in Notis ſuis ex *Gronovianis* Animadverſionibus excerpens, quæ ſuis locis a pag. 706. & ſequent. inſertæ integræ in hac Editione comparent. Inter alia collectanea reperta mihi etiam fuit Oratio *Agrippæ* & *Berenices* ad Judæos tumultuantes, quæ exſtat Lib. II. de Bello Cap. XVI. pag. 186. cujuſque Collatio exſtat inter Addenda pag. 181. Ipſe vero Codex reperitur in Catalogo Bibliothecæ *Lugd. Bat.* pag. 396. Num. 13. ut taceam Editionem unam atque alteram *Joſephi* ab *Iſaaco Voſſio* multis in locis cum MSS. ſuis, & ab aliis collatam, uti Editio Baſ. 1544. cujus mentio pag. 391. Num. 5. & Genevenſis, pag. 391. Num. 6. qui apparatus univerſus in præſtantiſſima illa Bibliotheca ſervatus, uſui noſtro inſerviit. Credideram & amplius quid ibi me inventurum, quum legerem pag. 403. Num. 34. memorari Lectiones *Flavianas* deſcriptas ex libris *Hermolai Barbari* & *Scipionis Catoromachi*; ſed animadverti nihil cum Flavio noſtro illis commune eſſe. Atque hæc quidem propius ad manum fuerunt; petita vero longius atque accepta ſunt ea quæ ſequuntur. Poſſedit *Fred. Roſtgardus* Nobiliſſ. Danus, exemplar MS. *Joſephi* de Bello Judaico præſtantiſſimum, quod itidem in Catalogo librorum ejus, menſe Januario hujus anni Hafniæ ſub haſta venditorum, pag. 459. Num. 151. ſic deſcribitur: *Joſephus de Bello Judaico, Græce. Codex MS. chartaceus, optimæ notæ, quadringentorum circiter annorum. Spiſſum volumen in* 4to *minori.* Integer vero iſte Codex eſt, atque nullo modo interruptus a principio uſque ad finem pergit; inque ejus calce adſcriptum erat notum illud de *Jeſu Chriſto* teſtimonium. In tempore collationem ejus inſtituerat vir doctiſſimus, & cum alias, tum hoc facto optime de me & eruditis meritus *Joannes Grammius*, Linguæ Græcæ in Academia

Hafnienſi Profeſſor; cujus liberalitate ex ſuis quoque MSS. tranſmiſſus ad me eſt accuratiſſima pariter Collatio librorum contra *Apionem*, ipſius, uti & ſuperior de Bello, manu inſtituta & ſcripta. Citatur ultima hæc nomine Codicis *Hafnienſis*, quoniam ita appellaverat quoque *Hudſonus*, qui non niſi pauca ejuſdem excerpta nactus fuerat. Numerum jam MSS. ſi quærimus denſitatemque Variantium Lectionem, immanem ſylvam ex Regiis Codicibus *Gallia* ad nos tranſmiſit; fuitque ibi fautor hujus Operis, atque indagator talium Theſaurorum *Jacobus Philippus D'Orville*, tum peregre ibidem Studiorum cauſſa agens; nunc vero poſt viſam quoque Britanniam, Italicis fruens opibus, & antiquum viſens Latium; cujus inde avide reditum exſpectamus, ut collectam undique eruditionem pleno ſinu in patriæ ſuæ gloriam effundat. Hæ vero Collationes & aliæ plures propter infinitum V. L. numerum, & quod ſerius veniſſent, in Addendis collocantur pag. 1. & ſeqq. Complectuntur autem libros de Bello Judaico ad ſex vel ſeptem MSS. collatos; inter quos Regius ſeculi undecimi, & inſigne Exemplar Bibliothecæ *Coiſlinianæ*. Liber deinde *Joſephi* de *Maccabæis* cum quinque Codd. Pariſienſibus miræ diſcrepantiæ collatus cernitur ibid. pag. 157. uſque 171. Vita dein *Joſephi* cum MS. Regio pag. 171. uſque 175. Ordo tum ſequitur & lectio capitum atque fragmenta quædam ex Regiis item Codd. pag. 176. uſque 180. Denique Variæ Lectiones excerptæ ex MSS. Codd. Regiis quinque in Antiquitates Judaicas, quarum magna parte uſus *Bigotius* fuit, & quæ paſſim in *Hudſonianis* titulo *Bigotianarum* citantur (ſicuti excerpta *Bigotiana*, nullo certo adſcripto Codice in plurimorum Doctorum Virorum manus atque Bibliothecas pervenerunt) ſed ſine auctoritate ulla ex quibus Codd. depromtæ eſſent; quare conſpectum earum accuratiſſimum invidere Curioſo Lectori nolui, præſertim quum plurima quoque occurrant in iiſdem quæ fruſtra in *Bigotianis* quæras; miſit hanc ultimam farraginem Pariſiis D. *Sallierus*, atque invenies pag. 424. uſque 481. quæ ultimæ Librum itidem de Vita, & alios contra *Apionem* cum MSS. collatos exhibent. Et hæc quidem de Codd. MSS. qui vel in tempore vel ſerius ad nos pervenerunt, quibuſque vel in Notis uſi ſumus, vel prout citius tardiusve ad nos venerunt, inter Addenda collocavimus.

Progredior jam ad Doctorum Virorum Curas quibus auctior hæc Editio quam *Hudſoniana* procedit, quæque vel editas Notas vel ineditas complectuntur. Editæ ſparſim fuerant Notæ *Edw. Bernardi* & *Henrici Aldrichii* ad aliquot Antiquit. & de Bello libros; item *Franciſc. Combefiſii* ad Librum de Maccabæis; *Jacobi Gronovii* ad Decreta Romana & Aſiatica: Ineditæ autem, & quas nunc primum damus, *Joannis Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, & *Hadriani Relandi*, quibus noſtras ſubinde animadverſiones correctioneſque adſperſimus. De ſingulis horum aliquid dicendum eſt, ut & inſuper de illis, in quas fruſtra inquiſivi.

Norunt omnes, magno impetu atque maximo labore ad *Joſephi* ſcripta provolaſſe virum undecunque doctiſſimum, & ab orientali præſertim literatura inſtructiſſimum, *Edwardum Bernardum*. Tota hiſtoria *Joſephi Bernardini* & abortivi veluti fœtus, expreſſe admodum continetur in Vita ejuſdem, quæ a *Thoma Smitho* edita eſt Londini MDCCIV. una cum *Roberti Huntingtoni*, Epiſcopi *Rapotenſis*, Vita & Epiſtolis. At quoniam iſtius libelli pauca admodum impreſſa ſunt exemplaria, & ob id in paucorum verſetur manibus, ipſa ejus verba apponam, prouti leguntur pag. 29. & ſeqq. *Jam ſibi redditus Bernardus, ad anteactos labores, iſto itinere per annum & ultra intermiſſos, alacriori animo reverſus eſt. Habuit vero, ſi quiſquam alius, vaſtum omniumque diſciplinarum capax ingenium, quod induſtriam, laxamentis debili infirmoque corpori ſuſtentando neceſſariis ægre cedentem, multo minus turpi*

otio

otio & ignavia obſoleſcentem, nunquam deſtituit. Veruntamen licet ſcientias Mathematicas ex inſtituto Profeſſionis diligenter quidem excoluerit, uti poſtea videbimus, tamen longe fortiori animi propenſione & genio ductus, amœnioris literaturæ, puta Hiſtoriæ, tum ſacræ tum prophanæ, omnium gentium omniumque ſeculorum, Chronologiæ & Antiquitatum ſtudium magis deperibat, habebatque in deliciis. Nec diu pulcherrima & maxime optanda ingenii vires hac ex parte late explicandi defuit occaſio. Ante plures annos D. Fellus, illius opera uſurus, Joſephi, *præſtantiſſimi Hiſtoricorum, & poſt Scriptores ſacros maxime æſtimandi, novam, eamque cæteris omnibus emendatiorem, editionem typis Sheldonianis adornare conſtituerat: ſed ab iſto propoſito, neſcio an ſubſidiis ad id opus complendum deſtitutus, an ex fama de V. Cl. Andrea Boſio fere ubique ſparſa, quod ille nimirum eundem quoque edendum deſtinaſſet, collectis undique e codicibus MSS. Viennenſibus, Lipſienſibus, Schluſingenſibus, quos ipſe, * Vir maxime induſtrius ſagaxque, & in Græcis literis excellens contulit, variantibus lectionibus, & etiam e Pariſienſibus & Florentinis, quorum nimirum lectiones amicorum ſuorum curæ ac humanitati debuit, aut aliorſum impeditus, tunc ſibi deſiſtendum eſſe pro prudentia ſua voluit, præſtolaturus, donec foetum iſtum nobilem, quem omnes pulcherrimum ſuiſque partibus abſolutum fore & ominabantur & optabant, prelum Lipſienſe, obſtetricante doctiſſimo Boſio, parturiiſſet. Ille iſta bona ſpe per multos annos concepta, & quæ luctuoſa Boſii, de re literaria ſcriptis ſuis hactenus præclare meriti, & opere deſtinato longe præclarius merituri, morte plane decollaverat, fruſtratus, metam, fine læſa cujuſpiam æmuli curſoris in iſthoc ſtadio ambitioſe certaturi fama, jam attingi poſſe ſatis gnarus, iſtius incepti, auſpiciis ſuis, qui omnia in Academia potuit, maturandi ſive gloriam ſive onus in Bernardum curavit transferendum. Bernardus autem inſtar ſapientis Architecti de omni idonea re materiaria, inſtrumentis, reliquoque neceſſario apparatu, ante jacta ædium condendarum fundamenta, ſumme ſolliciti, quantum eſſet exemplarium manuſcriptorum, tum Græci textus, tum verſionis Epiphanianæ in noſtris Bibliothecis latentium, primo in uſus ſuos comparavit, ſchedis Boſianis, jam illo inſtigante, ab hæredibus ingenti pretio redemptis, & magni ſane faciendis: cum ex Samuelis Petiti largis commentariis longe antea in Bibliothecæ Bodleianæ gazophylacium ex Gallia tranſvectis, vix quippiam ſubſidii ad illuſtrandum textum colligi potuerit, (demptis exceptiſque quibuſdam e membranis Peireſcianis, ab illo Viro ingenioſiſſimo olim excerptis) † quos nimirum ſpiſſa Rabbinicarum obſervationum farragine ad nauſeam uſque oppleviſſet. Deinde, Bernardus, ſpecimine operis Joſephici edito, doctiſſimos Amicos ſuos per Galliam, Belgium, & Germaniam, alibique ſparſos, crebris literis ſolicitavit, ut ſuppetias in hac re omnibus profutura laboranti ferre vellent. Vix quicquam nuncii aut faventiori aure exceptum aut ſonantiori plauſu. Omnes bona dicere de opere & Editore certatim geſtiebant: & inter ipſos quoque D. Iſaacus Voſſius, acerrimus ingeniorum cenſor, imo laudum, quas aliqui jure vendicaverint, ſive ex exquiſitiſſimo judicandi acumine, ſive ex moroſitate indolis, ſæpe nimium quam parcus. Hiſce ſubſidiis inſtructiſſimus Bernardus grande hoc opus jam aggreſſus eſt; fruſtra querelas ſuas de hac palma ſibi prærepta interponente D. Monachio Leidenſi, inque illo, craſi licet labore continenti vigiliiſque pene exhauſta, ac viribus debilitatis, alacer & ſibi conſtans, neglecta bonæ valetudinis cura, diu perſeveravit. Unde vero contigerit, quod opus iſtud deſideratiſſimum & tanto molimine elaboratum, quaſi in medio abruptum, pro deplorato relinqueretur, ſalva & integra manente D. Bernardi fama, heic paucis indicabo. Multi verſionem Epiphanii, tanquam imperfe-*

**

* Ad D. Boſium ſcripſit Bernardus A. M.DC.LXXIII. de hac, quam dudum aggreſſus eſt, editione, epiſtolam inter cæteras de eodem argumento ad illum datas editum, pag. 137. Vide epiſtolam Schelhammeri ad eundem, p. 462. Vide quoque D. Lionelli Jenkinſii epiſtolam ad eundem, p. 425. De literis vero hiſce D. Jenkinſii v. epiſtolam D. Ezechielis Spanhemii ad Boſium, p. 465.

† Vide epiſtolam Bredelii ad Boſium, p. 350.

fectam, indoctam, & Græco textui in quamplurimis parum respondentem, redarguentes, novam, vel saltem Gelenii interpretationem recognitam & emendatam, ubi iste Vir doctissimus præ festinatione aut oscitantia sensum Authoris non rite fuisset assecutus, importune & pene ingestis convitiis desiderarunt, & de variantium lectionum in molem vix tolerandam excrescentium copia acriter questi sunt. Quod & ipse primo inspectis perlectisque, D. Bernardi rogatu, antequam typis excluderentur, schedis, objectum iri facile præsentiebam, amice monens, in his tanto cum labore, ne dicam curiositate, annotandis, inque censum referendis, omnem operam inutiliter collocari: paucis tantummodo, quarum ope vera Græci, ubi aut luxatus aut corruptus jacebat, textus lectio erui & restitui potest, exceptis, & cum cura seligendis: exemplo Viri præstantissimi, & in hisce literis tractandis summo cum judicio exercitatissimi, Henrici Valesii, quod imitandum proposui: versionibus Rufini Aquilejensis & Epiphanii Scholastici sæpenumero ab illo consultis, inque novum examen, ubi opus erat, revocatis. Librarii autem, alii ex aliis transcribentes, voces sæpe aut mutarunt aut addiderunt, prout ipsis lubebat: unde pro numero exemplarium, si plura suppetiissent, feracior ejusmodi lectionum seges, non cujuspiam bonæ frugis, & plane resecandæ, continuo excresceret. Quod de quamplurimis quoque Græcis lectionibus, quarum tamen diversa ratio laboriosa exploratione melius indigeret, pariter dicendum est: sæpe enim pompæ quasi causa & ad ostentandam diligentiam ab Editoribus recentioris ævi accumulari solent. Maxime vero displicuit Commentariorum prolixitas, in quibus integræ Dissertationes, ad calcem operis meliori jure rejiciendæ, aut justo volumine seorsim edendæ, extra omnem, ut hi putabant Censores, necessitatem inferuntur. Hinc inter Curatores & D. Bernardum primo ortæ simultates, deinde mutua displicentia, & apertæ lites, utrisque, pro diversa, quam secuti sunt, sententia, argumentis ultro citroque agitatis tenacissime inhærentibus. Hoc ussit animum Bernardi, ægerrime ferentis, aliam methodum, contra quam ipse statuisset, sibi juberi ineundam. Cessant operæ Typographicæ; nec amplius jam, Democraticis Schismaticisque rempublicam literariam, pariter ac civilem & ecclesiasticam, turbantibus, præsertim post D. Felli, præcipui hujus editionis fundi, animam in cœlis receptam, de edendo integro Josepho sumptibus Universitatis erat cogitatum. Post sex septemve annos, D. Bernardus importunis trium bibliopolarum Oxonienſium precibus victus, opus illud denuo in manus sumpsit, jam contractiori forma ad modulum novi speciminis publicandum: cum vero flagrante bello tanto oneri ferendo vix essent, paucis schedis impressis, jam suæ temeritatis satis convicti, & ipsi quoque destiterunt. Ita de Josepho ejusque Chronologia restituta conclamatum est: cujus tristi fato comites & assecla, Aristeas, Josephus Gorionides, & Hegesippus de excidio urbis Hierosolymorum, *prostrati, tantisque sub ruinis sepulti jacent. Quantum vero in omni literarum genere excelluerit Bernardus, qualem Polyhistora & Criticum, quanta subtilitate ingenii, quam solerti pollentem judicio, quam in intricatissimis temporum supputationibus accuratum, quam in Scriptoribus omnium generum, Latinis, Græcis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Armeniacis, Copticis, legendis familiarem, quam antiquitatum sacrarum prophanarumque probe callentem, in Scholiis, annotationibus, & dissertationibus in quatuor libros Archæologiæ Judaïcæ Flavii Josephi, & partem quinti, (in his enim solis illius sudavit industria, nec ultra in alienam provinciam extenditur) se præstiterit, supervacanei erit laboris hic pluribus ostendere: cum id jam omnes, distractis exemplaribus, norint, & ubivis sit testatissimum. Dolebunt mecum harum literarum studiosi & amantes, hisce, sive æquis sive iniquis, interpellationibus, grave istud damnum, quod vix seculum reparaverit, Reipublicæ literariæ contigisse.*

Hujus *Bernardi* Curas integras, prout ad Græca ipse edidit, suis locis adposuimus, excerpserat enim modo pauca quædam, quæ ad Varietatem Le-

Lectionis facerent, *Hudſonus*; quum *Græca* dico, intelligo Notas ejus in *Joſephum* inchoatas & editas, quæ *Græcam* ejus dictionem aut hiſtoriam illuſtrant; plura enim in ejus Editione *Latinam* Veteris Interpretis verſionem ſpectant, quæ nullum hic locum merebantur, quod aliam atque novam Cl. *Hudſoni* interpretationem ſecuti ſumus. Inter illos libros, quos de Bello edidit, in Primo atque parte Secundi crebro in Notis *Aldrichii* nomen legitur. Fuit autem *Henricus Aldrichius* Rector in Ædibus Eccleſiæ Chriſti; eratque omnibus humanioribus ſtudiis egregie excultus; muſices gnarus & Muſarum amicus, Poëta quoque haud mediocris; Indulgentia ſumma exſtitit erga Alumnos, præſertim Nobiles, qui ſub ejus auſpiciis vivebant, diſciplinæ alias Eccleſiaſticæ exactor rigidus, Presbyterianarum partium inimicus atrox, Regiæ vero auctoritatis propugnator acerrimus. Diu vixit in Academia ſumma cum gratia & virtutum omnium laude; perpauca ſcripſit, exque ſuis ipſe ſcriptis nihil fere edidit, factis vero ſuaviſſimam ſui memoriam amicis & poſteris reliquit.

Franciſci deinde *Combefiſii* Commentarium ad libellum de *Maccabæis* inter reliquorum Notas inſeruimus. Opuſculum hoc cum Notis ejus & nova contra *Eraſmum* Verſione editum erat in Auctario noviſſimo Bibl. Patrum, atque inde in *Joſephi* ſui Appendicem receperant *Lipſienſes* anno MDCXCI. Denique, & Præceptoris quondam noſtri honoratiſſimi, *Jacobi Gronovii*, doctiſſimis ad ingentem iſtam Lacunam, ab iſto primum expletam, Notis meritum locum adſignavimus.

Apparent autem nunc primum *Jo. Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, atque *Hadriani Relandi* ad *Joſephi* Opera Omnia Notæ. Exemplar *Cocceji* ubique ad oras adſperſas habebat MSS. collationes, *Bigotianas* videlicet ex duobus Codicibus optimæ notæ ad Libros x. priores. Antiq. *Voſſianas* vero ad reliquos, ut & Libros de Bello. *Bigotianæ* quidem in plurimorum venerunt poſſeſſionem, nam & *Bernardus* habuit, & *Hudſonus*, & ipſe reperi in *Joſephi* Editione Baſileënſi ad marginem diligenter adſcriptas, habuique ex humanitate plurimum reverendi *Myſtæ* Harlemenſis Eccleſiæ *Abrah. Allardini*, qui inſuper alterum exemplar *Joſephi* poſſidet, in quo omnia illa, quæ ſua manu in meo *Jo. Coccejus* perſcripſit, alia nitidiore deſcripta exſtabant. Quorum librorum etſi propter Originales, aliosque a priore manu, non magnus mihi uſus eſſe potuit; volui tamen publice exſtare commendationem hanc honeſtiſſimam ſuaviſſimi quondam in literarum rudimentis, altioribuſque deinde diſciplinis, mei ſodalis. Multas conjecturas libro ſuo adſcripſerat *Coccejus*, quas fideliter ſub ejus immortali nomine publicavimus. *Relandi* vero meritum haud exiguum quoque erga *Joſephum* exſtitit; inſerta enim charta pura, ubique Notas ſuas & Animadverſiones ſeminaverat, in numerum molemque majorem excreturas, ſi per acerba, heu! tanti viri fata licuiſſet. Sunt tamen illæ tales, ut adfirmare auſim, plurimam Auctori Maximo lucem affundere, atque ingenium ſcribentis doctrinamque mirifice commendare. Debemus illas hæredum laudatiſſimæ benevolentiæ. Magna apud omnes Eruditos fama eſt *Ezechielis* illius *Spanhemii*, qui non modo ſuis præluxit majoribus, ſed inexpletam omnifariæ eruditionis videtur habuiſſe copiam. Notum erat nobis exſtare Codicem manu ejus notatum in Bibliotheca Potentiſſimi Boruſſiæ Regis, ſed ardua via adipiſcendi; tandem eluctatus moleſtias, ipſum Exemplar manu ejus ubique conſcriptum nactus ſum, mittente Cl. viro *Maturino Veyſſiére la Croze*, Regiæ Majeſtati a Bibliotheca, idque ex ſingulari humanitate Baronis *de Printz*, qui ipſe addita Latiniſſima Epiſtola, verbis quoque honorificentiſſimis munus illud exornavit. Et utinam immortalitate dignus ille Heros adhuc inter vivos verſaretur; quo omnes commendata illa tot virtutibus adſpicientes ora, ut *Joſephi* quoque *Spanhemiani* Servatorem

rem ſuſpicerent! In recenſendo autem *Joſepho* duo intendit Ill. *Spanhemius*, primum ut *Joſephi* dictiones & narrationem ubique inter ſe conferret, dein ut rariora verba atque ſignificantiores dictiones, quales multæ in nobili hoc Auctore occurrunt, ex *Homero*, *Æſchylo*, *Euripide*, *Sophocle*, *Heſychio* & aliis, illuſtraret; quæ quidem omnia plurimum ad Scriptoris hujus intellectum facere, nemo inficias iverit. Breves plerumque ejus Notæ ſunt, neque mirum, quum in ora Editionis *Geleniance Genevenſis* omnia illa ſcripſerit, manu difficili, per citationes locorum ad paginas, quæ ut Novæ huic Editioni per Capita & Paragraphos aptarentur, multo labore conſtiterunt. Haſce notas adepti ſumus, ubi typi perveniſſent jam ad finem Lib. Quinti. Uſi itaque mox ſumus illis ab initio Libri VI. & quæ notata erant ad Libros V. priores, inter Addenda ſeu Appendicem locavimus pag. 416. Exemplari *Spanhemiano* complures chartæ ſolutæ adjectæ erant, manu ejus deſcriptæ, quæ præter alia multa Indicem quoque Geographicum pulcherrimum, atque alios continebant Indices; unde apparet omnino animum ad *Joſephi* Editionem applicuiſſe inſignem illum Virum. Comprehendebant pagellæ iſtæ ſolutæ Chronologica *Joſephi*; Æras apud *Joſephum* in Hiſtoria Sacra & Externa obſervatas; Rectores *Syriæ* & *Judææ*; *Judææ* Præſides & Procuratores, nomina item aliorum Præſidum in *Joſephi* ſcriptis occurrentia; Obſervationes de *Joſepho* ipſo; Loca & Verba in *Joſepho* ſuſpecta & notanda; verba denique *Joſephi* apud *Heſychium* obſervata; Quæ omnia collocata ſunt in extremo Tom. II. pag. 402. & ſeqq.

Omnibus hiſce Variorum Doctorum Notis inter *Hudſonianas* locum dedimus, ſed ita, ut ſemper illorum nomen adpingatur, ubi vero nullum additum nomen eſt, eas ſciat L. B. *Hudſonianas* eſſe. Crebro autem in illis, ut & in Addendis (jam loco ſuo inſertis) & Addendis *Hudſonianis* nomina leguntur Eruditorum Virorum *Ibbetſoni* & *Lauthii*, quorum conjecturæ ibidem laudantur; in hoſce ante mihi ignotos inquiſitione facta, *Ibbetſono* prænomen *Richardo* dari agnovi, virumque ipſum privatam vitam & paucis notam egiſſe; *Lauthios* vero eſſe duos ejus nominis, in pagis prope Londinum degentes, quorum ulteriorem notitiam dare nequeo.

Jam tandem aliquid quoque adferam de iis, quæ feruntur in ſermonibus, Doctorum Virorum lucubrationibus, quæ vel interciderunt, vel in occulto ſervantur. Præter hoſce ſcilicet quos modo memoravi, notum eſt *Petrum Cunæum*, *Stephanum Le Moyne*, ſive *Monachium*, *Gottfridum Olearium*, & *Jacobum Gronovium* ſerio omnes de edendo *Joſepho* cogitaſſe. *Petri Cunæi* laborioſa commentatio, repetita ſæpius lucerna evigilata, voracibus flammis, ipſo quidem volente & coram jubente domino, abſumta eſt. Quum etenim Clariſſimum illud Academiæ noſtræ Lumen, quæ ultima ipſi fuit gravaretur ægritudine, ſentiretque ſibi vitæ lucem, ſe cito ſuis defuturum; captata occaſione quum juxta focum forte decumberet, neptem ſuam juſſit certum chartarum faſciculum (quo videlicet omnia quæ ad *Joſephum* adnotaverat comprehendebantur) ex Muſeo ſuo adferre, atque allatum coram oculis ſuis igni injicere; quod ita factum ex Ampliſſimis doctiſſimi iſtius Viri nepotibus intellexi. Incerta magis de *Monachii* laboribus fama eſt; volunt, denſum fuiſſe ipſi Volumen, in quod omnia (ut erat diffuſæ admodum eruditionis) quæ ad *Joſephum* aliquo modo trahi poſſent, conjiciebat; certum vero illud, ipſum dolore percitum, quod *Bernardus* novam hujus Auctoris Editionem occupaſſet, abjeciſſe per tempus conſilium ſuum de edendo *Joſepho*, atque plurima ex illo Obſervationum Oceano in Libros, quos ſub titulo Variorum Sacrorum edidit, derivaſſe. Dicitur tamen poſtea ad antiquum reverſus laborem; ſed intervenit ſuprema dies, atque ita imperfectum relictum non modo illud opus eſt, verum nuſquam quoque denſum

illud

illud Volumen, multis ante (ut ferunt) visum & ostensum, apparuit, licet etiam nomine Magistratus inquisitio per Domesticos esset habita, quod mihi etiamnum quædam ex illis superstes ita se habuisse adfirmavit. *Olearium* quod attinet, adfirmare nequeo, an aliquid ad prelum paratum habuerit, amici ex Germania nunciarunt mihi nihil ex lucubrationibus ejus in hunc Auctorem inveniri. *Jacobi Gronovii* denique ipse aliquid vidi penes filium *Abrahamum*, inchoatum non perfectum, Notulas videlicet, quæ non ultra primum Antiquitatum librum pergerent, atque adeo vix ad vigesimam nonam integri *Josephi* partem pertinerent; scriptas in schedis tumultuariis; neque tamen illas neglectui habuissemus, si nostri arbitrii ea res fuisset; famam vero Viri & Eruditionem multo melius tuebuntur doctissimæ illæ ad Decreta Romana & Asiatica Observationes, quas suo loco inseri curavimus. Nihil etenim, quod prece vel pretio acquiri potuit, a nobis fuisse prætermissum patere potest ex Notulis postumis *Joannis Sibrandæ* Franequerani, atque in patria ibidem Academia Prælectoris quondam Græcarum Literarum; quæ & ipsæ non ultra primum istum Librum progrediuntur, & tamen legi possunt post eundem pag. 60. & nobiscum ultro communicatæ fuerunt a praestantissimo *Joanne Doitsma*, Hornanæ Scholæ prudentissimo Moderatore.

Et hæc quidem sunt, quæ ad *Flavii Josephi* contextum illustrandum summa cum cura a nobis requisita, vel ultro a Viris Doctis, quorum nominibus publice a nobis honos (ut par est) habetur, suppeditata fuerunt. Quoniam vero Tomus Posterior mole sua Priorem minime æquaret, in illum conjecimus quæcunque vel serius accepimus, vel integros inplebant libellos, ad Josephicam tamen scriptionem facientes. Unde præter illas, quas memoravimus, Collationes, invenies ibi Doctissimi Viri *J. Wasse* Specimen Examinis V. L. *Hudsonianarum* pag. 51-56. *Jo. Alberti Fabricii*, Germanorum longe clarissimi, Excerptum ex Bibliotheca Græca de *Flavio Josepho*, sed plurimum ab auctore, qui pro sua humanitate id ad nos transmisit, locupletatum, pag. 57-71. Sequuntur dein Præfatio *Arnoldi Peraxyli Arlenii*, longe pulcherrima ad *Diegum Hurtadum de Mendoza*, quæ præfixa Editioni *Basileënsi* immerito ab aliis Editoribus fuit neglecta, pag. 72-75. aliarumque simul subsequentium Editionum Præfationes, ut & *Thomæ Ittigii* laudatissima Prolegomena, pag. 76-95. Appendix dein ad *Flavii Josephi* Opera, quæ una cum *Ittigii* Prolegomenis in postrema Editione *Josephi* Germanica exstat, olim a *Jo. Alberto Fabricio*, ut ipse testatur, tunc adhuc admodum juvene (vide ibidem paullo superius pag. 76.) congesta; qua continentur *Aristeas* de LXX. Interpretibus, Fragmentum *Josepho* tributum περὶ πανὸς, & alia quædam, quæ inveniri ibidem possunt usque pag. 156. interpositis dein quibusdam V. L. habes Excerptum de *Josepho* ex *M. Andreæ Frankenbergeri* Institutionibus Antiq. & Histor. pag. 182-185. quod excipiunt *Caroli Daubuz* Libri duo, quibus asseritur *Josepho* ut legitimum Testimonium illud vexatissimum de *Jesu Christo*, usque pag. 232. quibus ob argumenti similitudinem adjunximus xxx. *Epistolas Philologicas & Historicas* plurium eorumque celebriorum in literis Virorum, quæ minori olim forma editæ Noribergæ anno 1661. cura *Christophori Arnoldi*, Eruditorum usui minus patebant, & procedunt usque pag. 285. Testimonium illud de Jesu exstat in Editione nostra Antiqu. Lib. XVIII. Cap. III. §. 3. pag. 876. atque ibi cum versaremur, de peculiari Dissertatiuncula super illud cogitatio animum subiit, cum alia, quæ Numismata, *Josepho* illustrando sculpta, explicaret (quæque hanc Præfationem meam sequitur) ad finem Tomi II. adjicienda; Sed, ut verum fatear, quæ dici possunt, dicta sunt omnia, & quantumvis clamitent Faber, & qui illum sequuntur, omnino *Josepho*, ita

ut legitur, tribuendum exiſtimo, quæcunque Scriptorem nobilem cauſſa ſtimulaverit, ut nobiliſſimum hoc emblema purpuræ ſuæ aſſueret.

Poſt hæc omnia occurrit *Petri Brinch*, apud *Danos* Collegii Medicei Inſpectoris Chronologiæ & Hiſtoriæ *Fl. Joſephi* Examen, quod editum *Hafniæ* A. MDCCI. rariſſime in hiſce terris viſum, ab amicis *Hafnienſibus* ad me transmiſſum eſt. Scriptum vero illud, in quo ab origine Mundi uſque ad mortem Herodis Magni Chronologiam Joſephicam examinat; & præterea ex Antiquitatibus ejuſdem Judaicis notat & examinat ea, quæ Scriptoribus Sacris V. T. parum conſentanea, vel certe illis non ſunt memorata, invenitur pag. 290-304. Et quoniam hic mentio incidit diſcrepantiæ cujuſdam *Joſephicæ* cum S. S. commodum inſerere heic lubet ſtricturas quaſdam, quas adſcripſerat in fronte libri ſui Reverend. *Albertus Alberthoma*, Eccleſiæ Lugd. Bat. quondam paſtor fideliſſimus, quique in literis plurimum ſibi vixit, miraque cura atque diligentia omnes Bibliothecæ ſuæ libros a capite ad calcem maxima cum attentione legerat. Joſephum inter illos avidiſſime pervolutaverat, ut adſcripta ubique loca ex aliis ſcriptoribus, inter legendum obſervata, abunde teſtabantur. Is itaque hiſce ipſis verbis ad hæc Capita ſeu Numeros retulit crimina quædam, ſeu aſtutias *Joſephi* noſtri.

I. *Plerumque Auctor* COPIOSIUS COMMEMORAT, *quæ a Moſe & Sequentium temporum Hiſtoricis Sacris compendio tradita ſunt, & narratione ſua quamplurimis Scripturæ locis lucem affundit: quod inprimis obſervare licet l. 4. c. 8. Antiq. ubi ſæpiſſime legum Moſaïcarum rationes & cauſas exponit.*

II. *Nonnunquam tamen (neſcio quo conſilio)* OMITTIT, *quæ tradiderant Scriptores Sacri: ita pauciſſimis mentionem facit raptus Eliæ: nihil quoque refert de Naamanis lepra ope Eliſæi curata.*

III. *Rurſus varia Hiſtoriæ Sacræ* ADTEXUIT, *quorum ſola fides penes noſtrum Auctorem eſt. Vide quæ ſcribit de Moſis rebus geſtis in Ægypto. ſic Plurima Hiſtoriæ Salomonis admiſcuit, de quibus altum in S. Litt. ſilentium.*

IV. ORATIONES *a ſummis viris publice habitas totidem quaſi verbis repræſentat, & velut integras exhibet, quorum fragmenta ſolummodo in S. Libris ſuperſunt, prout mos quoque eſt Hiſtoricis præſtantiſſimis Livio & aliis. Confer Voſſ. de Arte Hiſtor. c. 20. 21. & Juſtin. l. 38. c. 3. in f.*

V. *Ad eundem modum Epiſtolas, velut ex autographo recitat; e. g. literas Hirami & Salomonis.*

VI. *Inprimis notandum eſt*, AUCTOREM NOSTRUM SOLLICITE CAVISSE, NE NARRATIONES DE REBUS SACRIS MINUS PLACEANT GENTILIBUS:

1. *Hinc* MIRACULA *a Deo olim edita, ad captum Ethnicorum vulgo exponit. Exempla videri paſſim poſſunt.*

2. *Eo ſpectat formula, ſæpe ab Auctore uſurpata ut in fine Lib.* 11. *&c.* SED DE HIS UT CUIQUE LIBET, ITA SENTIAT.

VII. *Sæpiſſime profert* TESTIMONIA AUCTORUM GENTILIUM, *ad confirmationem Hiſtoriæ Sacræ.*

VIII. *Plurimum quoque utitur* LOCUTIONIBUS, *Græcis & Romanis Scriptoribus uſitatis.*

1. *Eo quoque referendum eſt, quod Hebræorum menſes vulgo interpretatur mox adjecta appellatione Macedonum, aliquando etiam Ægyptiorum.*

2. SUPPUTAT *quoque* TEMPORA *per Olympiades & per annos Coſſ. Rom.*

IX. SOMNIA, *quæ viris quibuſdam Sanctis divinitus contigerunt, interpretatur fere (ut videtur) ex regulis Oneirocriticis Veterum. Erat autem Joſephus ipſe interpretandorum ſomniorum peritus, uti de ſe teſtatur.*

X. DIVINA ORACULA (*quæ Romanum Imperium ſpectant*) *ita vulgo exponit, ne ingrata queant eſſe Romanis. e. g. illa quæ notat de ſomnio Nabuchodon. & paſſim.*

XI.

XI. Ut Judæorum Gentem *Ethnicis commendet*,

1. *Eorum hoſpitalitatem & benignitatem erga alias gentes maxime laudat.*

2. *Principum extraneorum munificentiam erga Judæos ſtudioſius etiam commemorat.*

XII. *Adde quod in Græcorum & Rom. gratiam cenſeat Joſephus ſacram Poëſin fere contineri metris earum gentium. Clerici Ep. Hieron. p.* 311. Hæc ille.

Similis fere argumenti ſunt Diſſertatiunculæ quædam, ſtudioſe conſcriptæ ab *J. B. Ottio*, atque ad nos tranſmiſſæ ab eodem Eruditiſſimo Viro, curante plurimum Reverendo *F. A. Lampe*, S. Th. celeberrimo in Ultrajectina Academia Profeſſore. Continent *Omiſſa Varia a Flavio Joſepho*, & inſuper *Centuriam Locorum N. T. cum Flavianis vel Phraſibus vel Hiſtoriis aliquid commune habentium &c.* quæ quidem ultima pars ſpecimen continet laboris utiliſſimi, ſi quis eum ſubire vellet, ut ad Raphelii morem, ſicut ille ex Polybio, Xenophonte atque Arriano collegit, quæ ad N. T. illuſtrationem faciant, *Joſephum* quoque accurata induſtria perlegeret; quem plurimum in phraſi ſua atque verbis cum S. S. N. T. convenire inter legendum ſæpiſſime deprehendimus. Miſit vero haſce Obſervationes inprimendas Auctor, ut ſalivam literatis moveat Lexici in *Joſephum* Operoſioris commemoratio atque promiſſio, in quo ſecundum literarum ordinem pag. 320. in fine, congeſta dicit quidquid vel *Joſepho* vel ex *Joſepho* S. S. lucem credidit adferre poſſe, & ſic quaſi *Concordantiam* fore *Joſephicam*. Verba ejus hæc ſunt: *Hanc Centuriam ſpeciminis ſaltem loco damus; poſſent enim in ſexcenta alia Scripturæ etiam Novi Teſtamenti loca pura ſiſti, quibus aliquid vel ex Joſepho lucis affunditur vel ex Scriptura ipſi. Majores noſtri labores ex quibus hæc excerpſimus, in modum Lexici conſcripti juſtum & magnum Volumen in Folio habent & quaſi Concordantiam, infinitis Obſervationibus refertam, cumprimis in iis quæ ad Geographiam pertinent, quibus parum aut nihil deſit, dein quæ rem Numismaticam veterem illuſtrant, conſignata enim ſunt non paullo minus quam mille Hebræa, Græca, Romana Numiſmata, quæ omnia vel abſolute vel quodammodo ad hunc Authorem referri poſſunt.* Ipſius Lexici Specimen habes pag. 319. ex quo conſilium & modus Viri Præſtantiſſimi omnibus patere poteſt. Sed in ejus Libri editione obſervandum erit, prius omnia *Joſephi* loca, quæ ex Veteribus ante *Hudſonum* Editionibus expreſſa ſunt, conferri ad noviſſimam debere, ut non ſolum Libri, Capita, Paginæ, ſed verba quoque reſpondeant; dein ut Numiſmata non alia adferantur, niſi quæ *Joſepho* illuſtrando faciant, eaque, ſi fieri poſſit, multa hactenus inedita oſtendant, Nummi ipſi juſta magnitudine, non veluti æquales picturæ ſculpantur, neque archetypis deteriores, in quo tantum propter inſcitiam artificum ex Typographorum avaritia peccari video, ut pluries, imo nonnunquam prima vice repetiti, vix umbram ſimilitudinis oſtendant. *Ottiana* iſta comparent pag. 305-323.

Sequitur dein pag. 324-329. Diſſertatio *Chriſtophori Cellarii* contra iſtum celeberrimum Novatorem *Joannem Harduinum*, qua contra illum *Flavii Joſephi* de *Herodibus* hiſtoriam a Νοθείας ſuſpicione vindicat. Agmen denique claudit Opuſculum Doctiſſimum, *Chriſtiani Noldii* Hiſtoria *Idumæa*, ſeu Diatribe de Vita & Geſtis *Herodum*. pag. 333-401. Quæ enim ſuperſunt ſuperius memoravimus, *Spanhemiana* videlicet & Collationes quaſdam MSS.

Univerſum Opus Indices claudunt; Auctorum videlicet, qui a *Joſepho* citantur; Vocum Græcarum, quæ obſervatu digniores apud *Joſephum* occurrunt; Chorographicus Regionum, Urbium, Locorum &c. multum ex ſchedis *Spanhemianis* ſuppletus atque emendatus, ſicuti in illo quoque Rerum, qui ſequitur plurimum Incomparabilis ejus viri nobis profuit induſtria. Index Quintus atque ultimus nomina habet Scriptorum quibus in Notis aliqua lux affunditur.

**** Et

Et tantum erat, *Candide Lector*, quod præfari neceſſe erat, ut & ſuſcepti Operis atque Benigniſſimi Numinis auxilio abſoluti, ratio conſtaret; ſuuſque honos haberetur tot Viris Clariſſimis, de *Joſepho* & Re Literaria optime meritis, a quibus maximum huic Editioni momentum acceſſiſſe fateor.

Tria reſtant verba. Sæpius in Notis ad Tabulas Numiſmaticas (præſertim ab Ill. *Spanhemio*) provocari videas; eratque animus ad finem Tomi Secundi illas ponere, ſed mutavimus poſtea conſilium, & melius duximus poſt hanc Præfationem eaſdem collocare. Adjunximus iiſdem brevem interpretationem, qualis ſcilicet pro *Joſepho* illuſtrando ſufficiebat, & paſſim quoque ſignificavimus ad quæ loca in Auctore noſtro pertinerent, & ubinam a *Spanhemio* vel Nobis in Notis mentio eorum injecta eſſet. Nummi vero inter eos haud vulgares occurrunt, & nonnulli qui nunc primum ex Muſæo noſtro, vel incogniti antea, vel integriores prodeunt; quod ſupereſt, labore Noſtro fruere, & Literarum Felicitati bene precare.

ADDENDA ET EMENDANDA.

De Bello Jud. Lib. II. *Cap.* VIII. §. 9. inter τὰς & ἀκόντων intercidiſſe ς'. exiſtimat *Petitus* in Var. Lect. p. 204. ſc. *invitis ſex & novem qui adſunt* Cap. XIV. §. 1. in initio pro ἐπιτροπὴν legit ἐπισκοπὴν *Caſaub.* Cap. XVI. §. 4. pag. 188. in Notis Hudſoni pro *eis Iſtrum.* repone *trans Iſtrum.* Ibid. pag. 189. in f. ad illa *Octo menſibus* conferri meretur *Lipſius* de Magnitudine Rom. II. 10. pag. 190. lin. 18. pro *pendit* lege *pendat.* Cap. XVIII. §. 1. pag. 197. ad primam notam addiderat in Add. *Hudſ.* Lectionem Γαβινίου ex Bod. rectam forſitan eſſe, & conſuli debere *Rolandum* in Palæſtina pag. 199. Ibid. §. 3. p. 198. in verſione ad *diſſumulantes illorum fidem*, notaverat in Add. *Hudſon.* Fortè, *inaſcantes illorum fidem.* ut & §. 5. *audaciores -- è medio -- formidandos autem carcere detinebant* ſeſe malle. dubitatque an non Κέστιον Γάλλον ſcripſerit *Joſephus* ibid. §. 11. in init. pro eo quod legitur Κέστιον Γάλλον. Cap. XIX. §. 5. Vide *Savilii* Notas ad *Tacitum* p. 115. Ed. *Arg.* §. 8. in f. pro *Betoron* repone *Bethora.*

SIGEBERTI HAVERCAMPI NOTÆ IN TABULAS DUAS NUMISMATICAS,

QUÆ CONTINENT NUMISMATA XLI. PRO ILLUSTRANDIS VARIIS JOSEPHI LOCIS.

Nummi, quibus Aſteriſcus apponitur, ex Muſæo Noſtro vulgantur.

TAB. I.

Num. 1. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ. *Caput* Hadriani, *corona laurea, radiis inde erumpentibus, quaſi alter* Apollo, *decori. Ab altera parte dimidia ratis eſt, cum literis quibuſdam lectu difficilibus, ſed ex quarum reliquiis apparet pertinere Numiſma ad* Dorenſes, *qui ob beneficium aliquod ab* Hadriano *acceptum ſeſe* Sebaſtenos, *i. e. Cæſareenſes vocant.*

Doram, Phœniciæ *civitatem plus ſemel commemorat Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* VII *pag.* 655. & 656. Joſephus. *Ubi enim prælium deſcribit inter* Antiochum *atque* Tryphonem, *& quomodo hic ex ſuperiore* Syria *ejectus fuerit in* Phœniciam, *addit inſecutum ad* Doram *uſque* Tryphonem, *qui eo ſe receperat, fuiſſe* Antiochum; *fuiſſe autem dicit locum munitum & expugnatu difficilem. Sita fuit hæc civitas in* Phœnicia *ad montem* Carmelum, *uti teſtatur* Flavius *Lib.* II. *Contra* Apionem §. 9. *pag.* 478. *ubi paullo ante lepidam fabellam ejuſdem* Apionis *commemorat, videlicet* dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumæorum, qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumque illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines finxiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, ut procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Judæos quidem, inexſpectata viſione obſtupefactos, cum procul quidem abeſſent, quieſcere: Zabidum vero multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe cantherii caput (ita enim ſcripſit, facetus videri volens) & rurſus Doram velociter ſe contuliſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quod aſinum; hoc eſt ſemetipſum, gravat Apion, facitque ſtultitia ſimul & mendaciis oneratum. nam & loca ponit, quæ nuſquam terrarum exſtant, & civitates earum ignarus transfert. Nam Idumæa quidem regioni noſtræ confinis eſt, poſita juxta Gazam, & nulla in ea eſt urbs Dora: in Phœnicia vero juxta montem Carmelum civitas Dora appellatur, quæ nihil commune habet cum Apionis nugis quatuor enim dierum itinere diſtat à Judæa. Cur itaque nos præterea accuſat, quod non habeamus communes cum aliis Deos, ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis ſuper terram eum ambulantem intueri putaverunt? Scilicet enim manifeſtum quod lucernam nunquam prius conſpexerunt, qui tot & tanta lucernarum accenſionis feſta celebrarunt.

Integrum adduxi locum, quod ex eo appareat urbi Doræ (*licet perperam* Idumææ, *a qua, uti in Notis docemur, quatuor dierum itinere diſtabat, tributæ*) *adſcribi cultum* Apollinis, *ita ut* Apollo *Deus* Dorenſium *appelletur. Quod* Doræ *tamen* Phœniciæ *convenire ſingularis hic docet nummus, quem ſub* Hadriano *cuderunt* Dorenſes, *in quo ab altera parte* Apollinis *inſignia, radios præter laurum, Imperatorio addunt capiti; & ab altera parte navalem ſuam potentiam, per navis figuram exprimunt. Fuit enim hæc urbs eo nomine inclita, quare etiam* ΝΑΥΑΡΧΟC *ſeu* Navale *dicta fuit; uti obſervat* Spanhemius *ad Lib.* V. *Antiqu. Cap.* I. *pag.* 422. *in* Addendis. *Ipſum vero Nummum ſecum ex itinere* Græco *atque* Aſiatico *munifice redux adduxit Nobiliſſ. & Generoſiſſ.* Jo. Ægidius ab Egmont, de Nieuburg, *ipſumque inter reliqua omnis generis inedita Numiſmata, ex indulgentia ejus, in uſum meum, & aliquando forſan publicum, delineari juſſi.*

Num. 2. ΗΡΩC ΕΥΡΥΠΥΛΟC. *Caput Herois* Eurypyli; *ab altera parte* Paphiæ Veneris *templum, cum inſcriptione,* ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡΑ. ΠΩΛΑΙΩΝΟC. Pergamenis *cur* Eurypylus *in Nummis decori ſit, erudite (ut ſolet) explicat* Spanhemius *de Uſu & Præſtantia Numiſm. pag. minoris Edit.* 479. *Adducimus vero Nummum hunc, ut oſtendamus, id quod dicimus in Notis ad Antiq. Lib.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 722. *ſemper nomen id efferri per duplex* Lamda, *&* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *æque ab Antiquis ac* ΠΟΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, quod & idem docet Nummus qui numero inferius* 32 *occurrit, & qui obſervatur Num.* 11.

Num. 3. *Caput bicipſ, virile atque muliebre; ab altera parte laureæ incluſa cernitur bipennis inter monogramma quoddam, botrum, atque pharetram, cum literis* ΤΕΝΕΔΙΩΝ. *Similes huic nummo (qui nunc primum ex Muſæo Nobiliſſimi* Markii *prodit) innuit Ill.* Spanhemius *in Notis ſuis ad Antiqu. Lib.* XI. *Cap.* VI. *pag.* 568. *ubi ad illa de Rege* Perſarum, *cujus thronum cum ſecuribus circumſtabant Satellites,* ϖελεκεσήκεζαν ὃ τ Θρόνον αὐτῦ πελέκεις ἔχονλες ἄνθρωποι, *notat, ſic quoque ſecurigeros circa ſolium* Teni *aut* Tenedi *fuiſſe, quo ſecuri continuo plectterentur rei.*

Num. 4. ΜΟΚΑ ΙΕΡ. ΑCΤ. ΑΤΤΟ. *quæ epitheta declarant fuiſſe urbem* Mocam *Sacram, jure Aſyli gaviſam, & ſuis legibus uſam. Nummus vero ipſe, delineatus apud* Patinum *pag.* 184. Antonini Pii eſt, *atque Deam* Fortunam *in templo tetraſtylo exhibet. In alio ejuſdem urbis nummo (quem in* Severo *memorat Vaillantius pag.* 84. *nuſquam vero adhuc depictum offendi) eadem epitheta occurrunt; & muliebris deprehenditur figura, dextra præferens ſpicas & papaver, læva vero cornucopiæ tenens, ad indicandam regionis ejus ſummam fertilitatem. Fuit vero* Moca *civitas* Arabiæ, Maacha *aliis dicta, de qua Nota conſuli poteſt* Spanhemii, *qui hoſce citavit nummos ad Antiqu. Lib.* VII. *Cap.* VI. *pag.* 378.

Num. 5. ΣΕΡ. ΓΑΛΒΑ ΙΜΠ. CΑΕC. ΑΥG. *Caput* Galbæ *laureatum. Ab altera parte laureæ incluſa hæc legitur inſcriptio.* ΕΠΙ ΜΟΤΚΙΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ ΙΖΡ. *qua innuitur cujus fuiſſe anno æræ*

*****

An-

Antiochenſis CXVII., *de qua, uti & de Nummo hoc videndus* Noriſius *in celeberrimo de Epochis* Syro-Macedonum *libro pag.* 165. *Hujus* Muciani, Syriæ *Præſidis, ſæpius cum laude mentionem facit* Joſephus, *ipſumque hunc nummum citavit* Spanhemius *ad Lib.* IV. *de Bello. Cap.* 1. *pag.* 266.

Num. 6. ΝΕΡΩΝ. *Caput* Neronis *laureatum, & ab altera parte, pro fertilitate terræ deſignanda, Cornucopiæ gemina figura, cum inſcriptione* ΓΑΔΑΡΕΩΝ ΑΑΡ. Gadara, Cœle-Syriæ *urbs, cujus epocham docet Eminentiſſ.* Noriſius *pag.* 297. *& ſeq. crebro a* Flavio *commemoratur; narrat enim Lib.* 1. *Cap.* VII. *de Bello, pag.* 69. *& Antiquit. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. *inſtaurata fuiſſe* Gadara (Judæi *enim paullo ante everterant*) *a* Pompejo, *poſt devictum* Ariſtobulum, *in gratiam liberti ſui* Demetrii Gadarenſis. *Eandem urbem antea* Alexander Jannæus, Judæorum *rex, poſt decem menſium obſidionem expugnaverat, teſte eodem Antiqu. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 669. *poſtea vero* Herodes Magnus *minus civiliter* Gadarenſes *tractavit; unde acris Legatorum ad Cæſarem* Auguſtum *in* Syria *agentem expoſtulatio cum* Herode, *quem imperioſum, acerbum, atque tyrannum nuncupabant; quemque de vi, rapinis, & templorum everſionibus, ſed infelici ſucceſſu, accuſabant, teſte* Joſepho *Antiqu. Lib.* XV. *Cap.* X. *pag.* 775.

Num. 7. *Spectat & hic nummus ad* Gadara, *de quibus modo egimus; eumque deſcripſit* Noriſius *pag.* 300. *non autem depinxit, communicatam modo ſcripturam ejus a* Nicolao Toinardo *memorans; depinxerat vero jam olim* Æneas Vicus *inter* Neronis *Numiſmata, verum alteram tantum partem, quam itaque ſolam dare poſſumus. Legitur ibi præter inſcriptionem* ΓΑΔΑΡΑ *æra eadem, quæ in ſuperiori,* L. ΑΑΡ. *addita priori litera quæ nota anni apud* Græcos *eſſe ſolet; innuitur autem annus* CXXXI. *Male enim connectuntur apud Vicum literæ* ΑΑ. *quaſi* ΑΜ. *eſſent. Figura vero muliebris turrito capite, dextra lauream tenens, læva cornucopiæ, palmamque ad pedes, ad caput ſtellam habens, urbis* Gadaræ *Genium deſignat, quæ Neroni, tanquam Apollini alteri, victoras ſuas muſicas gratulari videtur. Capitis epigraphe apud Noriſium eſt* ΝΕΡΩΝ ΚΑΙCΑΡ.

Num. 8. & 9. *Sufficit delineationem aureorum horum numiſmatum proponere, quæ paſſim apud Antiquarios,* Vaillantium, Begerum & Spanhemium (*ex quo pag.* 404 *&* 406. *deſumta ſunt*) *celebrantur & explicantur. Occurrunt in illis capita jugata* Ptolemæorum Ægypti *regum, quorum amorem & munificentiam in literas & literatos, & alii omnes paſſim, tum quoque* Joſephus *celebrat, ubi ſtudium Philadelphi pro conquirendis libris* Judæorum *Sacris, atque magnifica ejuſdem donaria,* Hieroſolymas *miſſa, commemorat Antiq. Lib.* XII. *Cap.* II. *pag.* 590. *ubi ipſos hoſce Nummos, in Notis, citat Spanhemius, cum inſcriptione* ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. *in quibus a parte illa, quæ* ΑΔΕΛΦΩΝ *inſcribitur,* Ptolemæi Philadelphi, *ejuſque conjugis ſimul ac ſororis,* Arſinoës *jugata occurrunt capita; ab altera vero parte illa Ptolemæi Lagi atque* Berenices *pariter jugata ſpectantur. Putat vero male verti Ill.* Spanhemius *pag.* 406. *ab* Leone Allatio *in Monumento* Adulitano ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ *per* Deorum Fratrum, *atque ipſe mallet,* Deorum Fratris Sororiſque *; ſed fruſtra; quum pariter jam olim* fratres *inter Deos dixerit* Saturnum & Opem Tertullianus *Lib. Ad Nationes* II. *Cap.* XIII. Inceſto jam junctos Opem & Saturnum Fratres recepiſtis.

Num. 10. *Caput muliebre, ſine inſcriptione; ab altera vero parte eſt Aquila fulmini inſiſtens inter cornucopiæ & literam* Π. *cum inſcriptione* ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. *Protulit nummum hunc* Begerus *Tom.* III. *Theſ.* Brandenburgici *pag.* 33. *quod autem in hac pictura, capitis ornatum & ipſam aliquo modo faciem differre vides a* Begeriano *nummo, inde eſt, quod partem priorem juxta nummum, quem ipſi hujus Reginæ poſſidemus, pingi ſculpique curavimus, haud ingratam hanc varietatem rati fore Antiquitatum ſtudioſis in Nummo plane memorabili.*

Exiſtimat Cl. Begerus *faciem hanc muliebrem referri debere ad* Cleopatram, Ptolemæi Euergetæ, *tertii Ægyptiorum regis, ante* Berenices *ſcilicet,* Magæ, Cyrenarum *regis filiæ cum eodem nuptias, uxorem. Totum Viri Cl. argumentum ſola litera* Π. *nititur, quam ipſe pro numerali capit, atque ad annum æræ* Alexandrinæ LXXX. *refert, regnique adeo* Euergetæ XV. *ut ipſe computat. Verum ut alia taceam, ſublato fundamento hujus conjecturæ, & ipſa tota corruit, quum inſuper contra Hiſtoriarum nitatur fidem. Literæ ſimiles in Nummis* Ægyptiorum *non ſunt numerales, niſi litera inſuper* L. *quæ* Λυκαβάντου *denotat addatur, uti apud Vaillantium pag.* 124. *& alibi videre eſt, verum ſemper initiales ſunt alicujus urbis, quæ nummum iſtum cuderit; ſic ibidem apud* Vaillantium *& pag.* 111, 115. *&c. literæ* ΠΑ. *denotant a* Paphiis *cuſos nummos; uti pag.* 70. *litera* ΗΡ. *docent ab* Heracleopolitis *profectum nummum ibidem* Philopatoris; *& pag.* 84. ΣΑ. Salaminem *deſignare creduntur; atque pag.* 50. ΘΕ. Thebæos, *& ſic in cæteris. unde literam* Π. Peluſium, *vel aliam* Ægypti *urbem denotare exiſtimo; faciem vero illam ad aliam Reginam referendam eſſe, vel uno hoc argumento. Quum* Magæ *filiam* Berenicen *uxorem caperet* Ptolemæus, Euergetes *poſtea dictus, vivebat adhuc pater ejus* Philadelphus, *atque aliquot poſt annis vixit. Unde nequaquam uxori* Euergetis, *quæ ſtatuatur ei etiam ante* Berenicem *nupta fuiſſe,* ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, *qui in hoc nummo legitur, titulus convenit. Quæ ut jam omnia mittam, ipſe meam ſententiam in medium adferam. Puto videlicet pertinere ad* Cleopatram, *filiam* Antiochi Magni, Syriæ *regis, quæ nupta fuit* Ptolemæo Epiphani, *quinto* Ægypti *regi, & cui in dotem pater dedit* Cœlen-Syriam, Phœnicen, Judæam & Samariam; *Supervixit ipſa marito, & magno in honore habita a filio, cui ob id* Philometori *cognomen fuit; majore multo* Ægyptiorum *deſiderio, ætate florente deceſſit; uti docet* Vaillantius *pag.* 88. *in præclariſſima ſua* Ptolemæorum *Hiſtoria. Eſt itaque ipſa hæc* Cleopatra *illa, cujus mentionem fecit Joſephus Lib. Antiqu.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 600. Poſtea autem (*inquit*) amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum collocavit, & Cœlen-Syriam, & Samariam, & Judæam, & Phœnicen dotis nomine tribuit. *Jam etenim bellum contra* Romanos *decreverat* Antiochus Magnus, *& ob id validas affinitates potenteſque ſocios quærebat. Eſt & denique ejuſdem hujus* Cleopatræ *alter mihi nummus, æreus quoque, & alio tempore publicandus, hoc paullo minor, cum ſimili typo, ſed literæ urbis initiali* M. *qui ſimiliter Cl,* Begeri *penitus convellit ſententiam de æra hoc modo expreſſa.*

Num. 11. *Caput inberbe, nudum, quod ex falſa inſcriptione* ΟΥΗΔΙΟΣ ΝΑΣΩΝ Ovidio (*qui hinc in Editionibus Poëmatum ſuorum faciei filum ſortiri nunc ſolet*) *tribuitur ab Ill.* Spanhemio *pag.* 43. *Operis Minoris, ſeu* 54. *Majoris. Ab altera parte facies eſt barbata, quam* Jovi *tribuo, cum inſcriptione* ΜΕΝ... ΑΣΙΟΥ.

Diximus ad Num. 2. *in antiquo ære &* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, &* ΠΟΛΛΙΩΝΑ. *Plures vero nummos, hujus explicandi gratia, adducit Spanhemius, in quibus per* O. *non vero per* Ω. *prior pars nominis iſtius ſcribi ſolet, quem conſulat Lector erudiri cupiens. Certum quidem eſt, cuſum hunc nummulum ſub* Auguſto, *quod ex adſcriptis nominibus* Vedii, *&* Menandri *qui* Parrhaſii *filium ſe ſcribit, apparere poteſt. Depingit enim inter* Auguſti *nummos Goltzius tab.* LXXV. *Num.* 24. *unum, in cujus altera parte legitur* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΣ. *Templum eſt octo columnis ſuffultum, ad cujus latera caduceus eſt cum quatuor ſpi-*

ſpicis; ad Cæſaream *vero* Palæſtinæ *pertinere docet inſcriptio Num. ibidem* 23. *ubi legitur* ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *juxta caput* Auguſti *ad cujus collum pharetra eſt. Idemque Templum in altero* Cæſarenſium *cernitur, citante* Vaillantio *in* Auguſto *pag.* 4. *cum eodem nomine; adſcribitur enim* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. *& ad caput, quod* Auguſti *eſt, & nudum ſine laurea,* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *Denique ipſe* Spanhemius *in poſtrema atque majore Editione pag.* 54. *&* 55. Auguſti *pariter nummum citat, in quo Cæſaris ejus ab altera parte caput cum literis* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *ab altera ſimile caput barbatum ut in hoc (quem explicamus) nummulo, & literis* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. *qui nummi omnes, ſicuti nimis aperte ad* Auguſtum *ipſum pertinent; ita nulla ratio eſt quare hunc* Auguſto *abjudicaremus, &* Ovidio *largiremur, niſi literæ* ΝΑΣΩΝ. *quas quidem ego quovis pignore auſim contendere non ita, in nummo exſtare, vel recenti fabrica, in nummo cætera antiquo, artificio, ſordidis hominibus nimis familiari, exſculptos fuiſſe; ita ut ex literis* ΠΟΛΛΙΩΝ *remanſerint antiquæ poſteriores duæ, reliquæ vero* ΠΟΛΛΙ *ita mutatæ fuerint, ut litera* Ι. *in* Σ. *mutata fuerit, proxima* Λ *lineolam in medio, ut* Λ. *fieret, acceperit, deletis dein primis* ΠΟ. *tertia* Λ. *manſerit, verum virgulam ad latus, ut* Ν. *fieret acceperit; & ſic novus in nummis hoſpes* Ovidius Naſo *pro* Vedio Pollione *emerſerit. Uterque vero &* Menander *ille* Parrhaſii *filius, &* Vedius Pollio, Cupedii *filius, cum magiſtratus fuerint* Cæſarenſium *uno atque eodem tempore,* Cæſari Auguſto *nummos cuderunt; neque privato* Ovidio *id facere, florenti licet amicitia* Cæſaris *conſueverunt; vel, fulmine ejus afflato poëta, auſi fuerunt; vel denique poſt mortem, ad revocandam* Muſarum *Venerumque omnium Sacerdotis memoriam potuerunt; ut qui vivente adhuc* Auguſto *magiſtratu* Cæſareënſi *perfuncti fuerunt.*

Num. 12. *Riariſſimus hic nummulus nunc primum ex noſtro Muſæo prodit; neque enim ante quis unquam* Aretæ *Regis faciem in tanta Antiquitatis felicitate exhibuit. Reſervare eum conſtitueram, ut una cum aliis pretioſis antiquæ Monetæ reliquiis quæ in Muſæo noſtro aliorumque Belgarum ſervantur, aliquando operoſius prodiret in publicum; ſed in Flavii Joſephi gratiam exprimere eundem hic placuit; magnam enim ibi, ut ex Indice videre eſt, hiſtoriæ partem Aretas facit. Habet a priore parte caput Regis diademate cinctum; a poſteriore figuram muliebrem, ſtantem, dextra tenentem pateram, læva haſtam, cum inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΟΥ. *Nummulus hic ex ære eſt, rariſſimus, & optime conſervatus.*

Num. 13. M. SCAVR. AED. CVR. *in imo* REX ARETAS. *per tranſverſum* EX S. C. *Camelus, ad cujus pedes Rex genuflexus ramum profert. Ab altera parte* P. HYPSAE AED. CVR. *& in imo* C. HYPSAEVS COS. PREIVER. CAPTV. Jupiter *in quadrigis currentibus, dextra fulmen tenens, ſiniſtra habemas, in imo ſcorpio viſitur.*

Quæ ad hujus denarii explicationem pertinent, peti poſſunt ex Commentatoribus ad Familias Romanas, Urſino *&* Vaillantio; *quantum vero* Joſephicæ *hiſtoriæ illuſtrandæ huc iſte refertur denarius, inſpici meretur Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *ubi legimus redemiſſe* Aretam *Regem* Arabiæ *bellum trecentis talentis a* Scauro *& ipſo pacis ſatis cupido. Eadem fere leguntur de Bello Lib.* I. *Cap.* VIII *pag.* 69. *ubi hunc quoque nummum in partes advocat* Aldrichius.

Cum autem Scaurus (*inquit*) in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem feciſſet, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani juſſu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: miſſuſque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hoſpes eſſet, perſuaſit ei ut pecunia vaſtationem agri redimeret. & ipſe trecentorum talentorum ſponſor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit: non minus quod ipſe hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit. *Alibi vero ſic ſcribit:*

Interea Scaurus, in Arabiam ingreſſus, Petram quidem ne accederet locorum difficultate prohibetur: quæ vero circa Pellam erant omnia depopulabatur; hoc tamen facto malis conflictatur. Nam exercitus fame laborabat: atque ad eam levandam conferebat Hyrcanus, per Antipatrum mittens victui neceſſaria; quem etiam ad Aretam, quaſi ei familiarem, delegat Scaurus, ut pecunia ille pacem ab ipſo redimeret. Atque perſuaſum eſt Arabi, ut trecenta daret talenta: & his conditionibus Scaurus ex Arabia exercitum educebat.

Num. 14. Judæam *a* Veſpaſiano Titoque *captam complures referunt nummi, cum pluribus typis atque inſcriptionibus a* Græcis *pariter &* Romanis *in horum, ut & in* Domitiani *honorem cuſis. Sola itaque raritas & inſignis inſcriptio nummum hunc, quem ineditum hactenus ex Muſæo noſtro damus, commendant. Cernitur in illo caput* Domitiani *laureatum, cum literis* ΔΟ..... ΚΑΙΣΑΡ. *ab altera parte Victoria, pedem globo imprimens, clypeo, palmæ arbori appenſo, inſcribit: in circuitu* Judæa *capta hiſce ipſis* Græcis *literis deſignatur.* ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΟΣΙΑΣ.

Num. 15. *Neque hunc addidiſſem, quamvis non inter vulgares, nummulum, niſi eximia ars atque pulchritudo in integerrimo elucens denario plurimam illi gratiam adderent. Capita habet* M. Antonii *Triumviri fratriſque ejus Conſulis* L. Antonii, *cum inſcriptionibus* L. ANTONI COS. *&* M. ANT. IMP. AVG. III VIR. R. P. C. M. NERVA PROQ. P.

M. Antonii *amicitia Magnus factus eſt* Herodes, *qui illi ad extremum uſque fidus manſit, & turrim,* Antoniam *dictam, in ejus honorem ædificavit.* M. *vero* Antonii *plures in Familia* Antonia *apud* Vaillantium *exſtant nummi, qui cum rebus* Judaïcis, *Hiſtoria Joſephica & devicto* Ariſtobulo *communionem aliquam habent; ſed nolumus numero gravari.* M. *&* L. Antoniorum *facies repræſentaſſe contenti, quoniam utriuſque merita erga Judæos egregia fuerunt, ſicuti Decreta P. R. oſtendunt; in quibus* Marci *&* Lucii Antonii *nomina laudantur Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* X. §. 13. *&* §. 17. *pag.* 708. *&* 709.

Num. 16. *Magnum* Pompeji *nomen in Oriente fuit, ubi maximas res armis geſſit, plurimoſque partibus ſuis faventes Bello Civili invenit. Hujus* Pompeji *cum alias virtutes, tum continentiam, ut qui a ſacris pecuniis ornamentiſque Templi* Hieroſolymitani *nihil abſtulerit, merito laudat* Flavius *Antiqu. Lib* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ quibus libatur, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe Officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. *Quæ eadem fere repetuntur Lib.* I. *de Bello Cap.* VII. *pag.* 68. *Quare non injucundum exiſtimavi vultum ejus, qualem proxime ad veram venerandi ejus oris ſimilitudinem accedere puto, ex integerrimo, qui penes me eſt, denario depingere. In eo* Q. Naſidius, *cujus nomen legitur priſco more* Q NASIDIV. *ſcriptum, infra navem cum velo expanſo & remigantibus, dum claſſi* Sexti

Pompeji *præfuit, ejus enim partibus, patris judicium in* Cneo *contra* Cæſarem *ſequendo ſecutus, adhæſit,* Cnei Pompeji Magni *expreſſit vultum, in quo juxta* Lucanum *Lib.* VIII. ℣. 679. *agnoſcitur*

—— —— —— illa verenda
Regibus hirta coma, & generoſa fronte decora
Cæſaries.

Sive κόμης ἀναστολὴ, ut Græci vocabant. Tridens vero ante vultum, & delphinus in imo, maris denotant imperium, adeoque Neptuno *Regi* Cneum Pompejum *adæquant.*

Num. 17. & 18. *Græciæ Veteris, ſeu* Italiæ, *celebris admodum erat civitas* Tarentum, *ubi* Joſephus *notat* Antipatrum, Herodis Magni *filium, acceſiſſe ex* Judæa *literas, quæ* Pheroræ *obitum, malum ipſi omen, annunciaverint. Lib. Antiqu.* XVII. *Cap.* V. §. 1. *pag.* 836. *Plura hujus nobilis urbis, & Lacedæmoniorum olim coloniæ exſtant Numiſmata; in quibus fere omnibus conditores ejus atque inſtauratores* Taras & Phalanthus *exhibentur; cujus generis & hæc duo ſunt Numiſmata ex Muſæo noſtro, quæ in quibuſdam minutiis ab hactenus editis diſcrepant, ſed de quibus nunc quidem agere ſuperſedemus.*

Regni Commagenes *crebra mentio occurrit apud* Joſephum, *ſed præcipue memorabilis eſt everſio regii ibidem nominis, quod immerito* Romani, *fiſco ſuo ſtudentes, ſub ampliatore ejus* Veſpaſiano, *abſtulerunt* Antiocho *ultimo, qui, ſi quis alius, una cum ſobole ſua, optime de iſtis Orbis domitoribus, atque de ipſo Imperatore, fuerat meritus. Fatum miſerandi iſtius Regis, qui ex ſummis opibus, ſenili ætate, nullo ſuo merito, ad privatam recidit fortunam, copioſe deſcripſit Hiſtoricus Lib.* VII. *de Bello Cap.* XXVII. *pag.* 420. *Hujus* Antiochi, *filiorum itidem ejus, aliorumque* Commagenes *Regum quum reſidua Numiſmata ſculpta invenerim Volumine* I. *Theſauri* Britannici *pag.* 108. *& ſeq. non ingratum Lectori meo fore ſpectaculum judicavi, ſi ſingula apponerem, ſunt autem decem numero.*

Num. 19. ΒΑΣΙ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. *Caput regis* Antiochi *diadematum. Ab altera parte Laureæ includitur Capricornus, ſub quo* Seleucidarum *nota, Anchora, conſpicitur, cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Nummum hunc ad* Antiochum I. *pertinere credunt.*

Num. 20. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑ. *Caput regis* Antiochi *diadematum, ita ut extrema pars alterius nodi per collum diffluat. Ab altera parte Scorpio cum ſolita inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *laureæ incluſus cernitur. Nummus hic paullum differt ab* Haimiano, *quoniam ex meo dedi Muſæo, tam pulchrum integrumque, ut vix unquam ſimilem viderim. Putat autem* Jo. Maſſonus Antiocho III. *qui ſub* Tiberio *deceſſit, eſſe aſſignandum.*

Num. 21. ΒΑΣΙ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput regis diadematum. Ab altera parte duæ cornucopiæ decuſſatim poſitæ, & inſcriptio* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 22. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput diadematum* Antiochi *Regis; ab altera parte Scorpio Laureæ incluſus cum inſcriptione* ΑΑΚΑΝΑΤΩΝ.

Num. 23. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput Regis diademate revinctum; ab altera parte Laureæ incluſus Scorpio, cum literis* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 24. ΒΑCΙΛΕΥC. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟC. *Miſeri regis* Antiochi *ultimi ſenile caput, ultima diadematis parte in collum diffluente. Ab altera parte Scorpionis typus & ſolita inſcriptio.*

Num. 25. *Caput* Caji Cæſaris, *cum inſcriptione* ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚ. ..... *Ab altera parte Regis cujuſdam caput eſt, quem non male arbitratur* Haimius *pag.* 242. Antiochi *cujuſdam* Commagenes *eſſe, & quidem ejus qui Caligulæ vixerit temporibus. Notas idem illas, quæ ſub mento regii capitis viſuntur ſe non capere aſſerit. Dolendum certe eſt circa oras non integriorem eſſe nummum, quæ videntur literas habuiſſe nomen & dignitatem depicti capitis indicantes. Sicuti vero teſtantur Scriptores,* Antiochum *quendam a* Cajo *donatum fuiſſe non tantum* Commagenes *regno verum etiam maritimis* Ciliciæ *oris, hic vero nummus in rei teſtimonium & gratitudinis ergo ab* Antiocho *cum ſua non tantum, ſed & Imperatoris* Romani *effigie percuſſus ſit, ita in eodem vocare ſe* Commagenes & Ciliciæ *Regem potuit; ut literæ* ΙΑ. *quæ adhuc ſuperſunt, reliquæ ſint ex* ΚΙΑ. *quæ* Ciliciam *deſignaverint.*

Num. 26. ΑΝΤΙΟΧΟ.. ΒΑΣΙΛ... *Caput Regis diadematum, quod impreſſas ad collum & mentum duas habet notas ſeu marcas (quales creberrimæ in Græcorum nummis) quibus impreſſum eſt Cornucopiæ ducuſſatum, quod ad Num.* 21. *in* Commagenorum *quoque nummo vidimus, &* Seleucidarum *inſigne Anchora. Ab altera parte Scorpio Laureæ includitur cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Pertinet vero nummus ad eundem, de quo modo,* Antiochum, IV. *videlicet, a* Cajo *atque Claudio ad honores evectum.*

Num. 27. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΟΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ. *Caput elegans* Jotapes *Reginæ diademate cinctum. Altera pars cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *ſolitum Scorpionis & Laureæ habet ſymbolum.*

Num. 28. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΥΙΟΙ. *Regii juvenes equis inſidentes. Ab altera parte Capricornus in Laurea, ſubtus Anchora eſt, deſuper vero Stella, cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Juvenes illi duo filii ſunt infeliciſſimi iſtius* Antiochi *ultimi* Commagenes *Regis,* Epiphanes & Callinicus, *quorum iras animumque ob ereptas Regni ſpes deſcribit* Joſephus *de Bello Lib.* VII. *Cap.* VII. *pag.* 420. *ſicuti & mirabilem audaciam majoris, ſive* Epiphanis, *dum cum* Macedonica *ſua phalange vaſtiſſima* Hieroſolymæ *mœnia vi ſuperare conatur Lib.* V. *de Bello Cap.* XI. *pag.* 354.

Num. 29. ΙΟΤΑΠΗ..... *Caput muliebre. Ab altera parte caput juvenile eſt cum literis non ſatis cognitis.*

Longiorem vero de hiſce omnibus ſermonem inſtituerem, niſi doctiſſimi viri Jo. Maſſoni *diligentia, iſto me onere levaſſet. Exſtat enim ejus Diſſertatiuncula ſuper hoſce Nummos ipſoſque Commagenes Reges,* Antiochos *omnes dictos, Tomo Primo Theſauri ſui* Britannici *pag.* 113. *a* Nicolao Franciſco Haymio *inſertus. At quoniam is liber rarior in hiſce terris eſt, & non niſi magno parari poteſt, ipſa Clariſſimi viri verba prout exſtant ſubjiciam. Ita vero ſe habent:*

Cum plurium ANTIOCHORUM, in *Commagene* regnantium meminerint Scriptores antiqui; non erit inutile explicandis ſuperioribus aliiſque Nummis, qui diverſos etiam vultus ferre videntur; ſi brevem & accuratiorem præmiſerimus notitiam Principum, qui Regionem illam ſub imperio tenuerunt, ex quo ampliſſimum *Seleucidarum* regnum ad anguſtos hoſce terminos redactum eſt, donec Romanorum Provinciæ formam, imperante Veſpaſiano, ſubiit.

I. Qui primus in hac ſerie occurrit, *Antiochus* nomine & *Commagenæ* Rex *Dioni* diſerte dicitur, in anni U. C. 685. actis (a), ut qui tum, & quidem poſt *Luculli* de Tigrane victoriam (b), ac Urbis, quæ *Tigranocerta* ab hoc Armeniæ Rege nominata fuerat, expugnationem, *in fidem receptus* eſt. *Appianus* vero, qui in *Luculli* rebus hunc *Commagenæ* regem non memorat, poſtea *Pompeji* contra *Mithridatem* geſta narrans, ſcribit, (c) Pompejum, *ſuperato Tauro* (d), *bellum Antiocho Commageno intuliſſe, donec & ille in amicitiam receptus eſt.* Deinde conſtitutiones Regnorum & Provinciarum à *Pompejo* factas tradens, addit, eum *Antiocho*

(a) Lib. 35. fragmentorum initio.
(b) Reportatam *pridie nonas Octobr.* ſi Plutarcho fides in *Lucullo.*
(c) De Bellis Mithr. p. 244. vid. & p. 251.
(d) Anno ſcil. U. C. 690.

tiocho Commageno commisisse Seleuciam, & quidquid ex incursu in Mesopotamia ceperat. Id *Strabo* antiquior Auctor confirmat quo ad *Seleuciam*, quam dicit *Castellum fuisse Mesopotamiæ ad Euphratis Pontem situm, in quo Tigranes Cleopatram, Selenem vocatam, interemit aliquandiu inclusam, cum Syriâ excidisset* (a).

Utrum vero hic *Antiochus Commagenus* idem fuerit cum *Antiocho* XIII. & ultimo Syriæ Rege, qui *Antiochi Pii* filius erat, disputant doctissimi viri. *Vaillantius* quidem unum eundemque fuisse affirmat; at fatebor, mihi rem obscurissimam videri, licet omnia Scriptorum antiquorum loca ad accuratum revocaverim examen, quod hîc prolixius discutiendum non puto.

Utut sit, recte videntur eruditi viri de primo *Commagenes* Rege *Antiocho* intelligere, quæ *Cicero*, dum *Ciliciæ* Proconsul erat, anno *U. C. 703.* scribit de *Rege Antiocho Commageno*, lib. 15. famil. Epist. 1, 3, & 4. Nullo saltem testimonio probari potest, hunc *Antiochum* esse diversum ab illo, qui paucis ante annis eam regionem, *Luculli & Pompeji* gratia, moderabatur.

Idem quoque omnino videtur, cujus *Julius Cæsar* meminit in descriptione Copiarum, quas *Pompejus* comparaverat ante *Pharsalicam* pugnam, anno U. C. 706. circiter medio commissam. *Ducenti* Equites, ait Cæsar (b), *ex Syriâ à* COMMAGENO ANTIOCHO, *cui magna præmia Pompejus tribuit, miss erant.* Hæc certe *præmia* manifeste indicant, eundem esse *Antiochum*, cui Pompejus, præter Commagenem, & alia in Mesopotamiâ dederat, *uti supra* vidimus.

An ille vero postea in Cæsaris amicitiam receptus, ac sic in regno confirmatus fuerit cum Cæsar in Syriam ex Ægypto sub Æstatis initium An. U. C. 707. venisset, expressis quidem verbis Historia non tradit. Id tamen ex *Hirtii* (c) narratione, de rebus à Cæsare in Syria constitutis, colligere fas est. *Commoratus*, inquit, Cæsar, *fere in omnibus Civitatibus*, [*Syriæ*] *quæ majore sunt dignitate, præmia bene meritis & viritim & publice tribuit; de controversiis veteribus cognoscit, ac statuit. Reges, Tyrannos, Dynastas Provinciæ*, [*Syriæ*] *finitimosque, qui omnes ad eum concurrerant, receptos in fidem, conditionibus impositis Provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimittit & sibi & Populo R. amicissimos.*

Igitur exinde credere licet, *Antiochum* illum haud alium ab eo fuisse, quem *Dio* ad annum *U. C. 716. lib. 49.* scribit oppugnatum & *Samosatis* obsessum à *Ventidio M. Antonii* legato ac ab ipso *Antonio*, in hujus amicitiam, ante urbis expugnationem, receptum esse. Quibus consona profert *Plutarchus* in Antonio.

II. Verum brevi post tempore Rex ille successorem habuerit MITHRIDATEM (d); quandoquidem *Plutarchus* ibidem inter Reges, qui cum copiis M. Antonio ante *Actiacam* pugnam, anno U. C. 723. adfuerunt, numerat *Mithridatem Commagenæ Regem.* Hunc autem locum haud satis attente doctissimus *Norisius* legerat, autumans (e) Plutarchum *recensere Mithridatis auxiliares copias bello Actiaco, in Castris Antonii*; quasi vero ipsemet Rex non interfuisset. Quid illi tum acciderit incompertum; novimus solummodo, alium continuo regnum occupasse.

III. Alter enim ANTIOCHUS *Commagenus à Dione*, sub fin. lib. 52. ad annum U. C. 725. memoratur, quem Augustus tum *ad se excivit, quod fratris sui, cum quo litem habebat, missum Romam legatum dolo occidisset. Eum*, subjungit Dio, *Antiochum in Senatum adductum, damnatumque interfecit.*

Quis vero fuerit iste *frater* hujus *Antiochi*, non aperit Dio, nec utrum tunc temporis adhuc in vivis successerit *Antiocho* fratri, seu potius *Commagenem* Augustus Romano subjecerit Imperio.

IV. At alius MITHRIDATES, decem circiter post annis, scilicet U. C. 734. Rex creatus fuit ab Augusto, in Syria degente ac Orientis Provincias ordinante, uti *Dio* ad eum annum lib. 54. testatur. *Mithridati cuidam*, ait, *Commagenem, quod ejus Rex patrem hujus Mithridatis occidisset, puero etiamnum attribuit.* Verum neque hinc patet, quis fuerit *Rex* ille, qui *Mithridatis patrem* occiderat; an jam ante defunctus, vel tunc demum Regno motus.

Igitur haud recte Ill. *Norisius* (f), tanquam ex utroque *Dionis* loco, asserit, 1°. *Antiochum* anno U. C. 725. condemnatum *fratrem* fuisse prioris *Mithridatis*; 2do. hunc ab illo fratre occisum, atque 3°. eundem esse patrem *Mithridatis* secundi, qui *puer* Antiocho successerit patruo. Nihil horum certe scribit *Dio*, nec ullo modo innuit; ut primo intuitu liquet. Imo potius contraria, præsertim quo ad duo postrema puncta, docet. Etenim diserte illo scribente, *Antiochum* esse ab Augusto neci datum, *quod fratris legatum occidisset*; manifestum est, eum simul non fuisse necis fraternæ reum; alias hanc certe graviorem mortis *Antiochi* causam multo-satius dedisset Historicus sapiens. Deinde *Dio* clare satis indicat, *patrem* posterioris *Mithridatis* regem non fuisse, sed potius hominem privatum; siquidem tradit, eum à *Rege Commagenes* occisum esse.

V. Proximus porro successor, quem Historia nobis monstrat, ANTIOCHUS est ille, cujus tantum mortem *Tacitus* ad An. U. C. 770. narrat (g). *Per id*, inquit, *tempus Antiocho Commagenorum, Philopatore Cilicum, Regibus defunctis, turbabantur Nationes, plerisque Romanum, aliis Regium imperium cupientibus.* Verum tunc Commagene facta est ab Imp. *Tiberio* Provincia Romana, remque anno sequente *Germanicus* in Orientem missus, perfecit. *Commagenis*, addit idem Auctor (h) *Q. Servæus præponitur, tum primum ad jus Prætoris translatis.* Quam mutationem *Strabo* (i) quoque, tunc libris Geographicis coronidem imponens, adnotavit, in Commagenes descriptione: Nunc, subdit, *Provincia facta est.*

IV. Iterum tamen ad jus Regium, mortuo *Tiberio*, rediit, anno U. C. 790. seu Æræ Christianæ vulgaris 37. Ad hunc enim Dio lib. 59. scribit, *Cajum* Caligulam ANTIOCHO, *Antiochi filio Commagenem, paternum regnum, adjectis Ciliciæ maritimis, dedisse.* Hoc quidem regnum idem Imperator postea abstulit, licet ei *Antiochus* assentator & tyrannidis magister esset, teste eodem Historico ad An. U. C. 793. At ipsum statim reddidit *Claudius* primo imperii anno, prout *Dio* ad annum U. C. 794. narrat. *Antiocho*, ait, *Commagenen, quam idem Cajus ei dederat ademeratque, restituit.* Quod confirmat Josephus (k), scribens, *Antiochum Commagene, & parte quadam Ciliciæ donatum* à Claudio fuisse.

(a) *Strabo* lib. 16. pag. 749. ubi quidem MSS. pro Τῷ Κομμαγηνῷ uti *Casaubonus* legit, habent τῇ Κομμαγηνῇ; sed prior lectio confirmatur illo *Appiani* loco.

(b) De Bello Civ. lib. 3. c. 5.

(c) De Bell. Alex.

(d) Eum forsan spectat Nummus Aleppo ad D. *Carol. Hedges* missus, ac à posticâ parte cum *Pallade* sic inscriptus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. ab anticâ vero cernitur caput imberbe cum tiara, quæ Cassidi similis, uti repræsentatur apud Cl. *Spanhemium* T. 1. f. 482. qui ad Ponti Regem refert suum.

(e) De Epoch. Syrom. Diss. II. c. IV. p. 127.

Ad

(f) Ibid. p. 127. (g) Annal. lib. II. c. 42. (h) Ibid. c. 56.

(i) Lib. XVI. p. 749. sic & *Joseph.* Antiq. lib. XVIII. c. 3.

(k) Antiq. lib. 19. c. 4. ubi tamen vocem ex isto Dionis loco emendandam esse, recte jam notavit *Tillemontius* hist. T. 1. p. 1012.

Ad hanc autem *Ciliciæ* partem, *Antiocho* datam, pertinuisse *Clitas*, ejus oræ accolas, uti & Civitatem *Anemurienſem*, docet Tacitus ad annum U.C. 805. Annal. XII. c. 55. ubi narrat, *agreſtium Cilicum nationes, quibus Clitarum cognomentum*, tunc tumultuantes, & eam Civitatem obſidentes, ad officium reductos eſſe *à Rege ejus oræ Antiocho*, uti vocat. Eidem *& Armeniæ* partem tribuit *Nero*, ejus operâ in bello contra Parthos uſus, ex *Tacito* Annal. lib. XIV. c. 26. collat. cum lib. XIII. c. 7, & 37. Nec minus utilis fuit Romanis contra Judæos (a), quin & *Veſpaſianum*, ad Imperium nitentem potentiſſime juvit, cum eſſet *vetuſtis opibus ingens, & inſervientium Regum ditiſſimus*, uti habet *Tacitus*, Hiſt. lib. II. c. 81.

At tandem in ſenectute, cum antè felix & potens vixiſſet, *Antiochus* à Præto Syriæ Proconſule accuſatus, quod cum Parthis contra Romanos conſpiraſſet, regno fuit ſubmotus, *anno*, inquit Joſephus (b), *Veſpaſiani quarto*, ſeu U. C. 825. atque tranſlatus eſt, primum *Lacedæmonem*, deinde *Romam*, ubi honorificè habitus reliquam tranſegit vitam, cum duobus filiis, EPIPHANE & CALLINICO, de quibus plura inferius notabimus.

Sic demum *Antiochi* regnum in Provinciam Romanam à *Veſpaſiano* redactum eſt. Quod *Suetonius* his, in *Veſpaſiani* vita, verbis tradit c. 4. *Item Tracheam Ciliciam, & Commagenem, ditionis Regiæ uſque ad id tempus, in Provinciarum formam redegit.*

His præmiſſis ad ipſos tandem Nummos, ſupra exhibitos accedendum; & primum quidem ut melius diſtinguantur de poſtremis dicemus, quos certo ſcimus ad ultimum *Antiochum*, ejuſque familiam ſpectare.

Id genus autem ſunt tertius (in Tab. noſtra Num. 19. uſque 29.) & reliqui ad nonum uſque. Etenim, quod ad ipſum *Antiochum* attinet, tertius Nummus eandem prorſus faciem repræſentat, licet juveniliorem, ac quæ cernitur in IV. V. VI. (VIII. quoque) & VII. Jam vero ex IV. certiſſime novimus *Antiochum*, *eo ſignatum*, *in Cilicia* regnaſſe, quod de nullo alio, præterquam de poſtremo Commagenes Rege *Antiocho*, affirmari poteſt, uti ſuperius ex Hiſtoricis antiquis oſtendimus. *Lacanatas* enim *Ciliciæ* populum fuiſſe demonſtrat *Ptolemæus*, qui Geographiæ lib. V. Civitates *Ciliciæ* mediterraneas recenſens, primum ſingulis *Trachææ*, ſeu *Aſperæ* regionibus ſuas adſcribit urbes, ſuoque ordine venit ΛακανίτιδΘ regio, cujus Civitas apponitur Εἰρηνόπολις. Hæc autem apud ſcriptores ſequioris ævi in *Cilicia ſecunda* ponitur, ut fuſius videre eſt in Cl. *Cellarii* Geographia antiqua lib. III. c. VI. p. 144, 145.

Corrigendi vero ex hoc Nummo vulgares *Ptolemæi* codices, atque pro ΛΑΚΑΝΙΤΙΔΟΣ, legendum ΛΑΚΑΝΑΤΙΔΟΣ.

Cæterum parem huic Nummum habuit Cl. *Vaillant*, ut ipſemet indicat, hæc de *Auguſta*, Ciliciæ urbe ſcribens (c): *Hæc autem erat, cum* Lacanatide, *ditionis Antiochi Regis Commagenæ, ut confirmat noſter ejus Principis Nummus cum epigraphe* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

At errat celeberrimus ille vir addens (d), *utramque regionem, ut & regnum Commagenæ, Romanis acceſſiſſe anno U. C. 771. poſt mortem illius Principis*, Antiochi ſcil. anno antecedente defuncti. Etenim hicce *Antiochus* nullam *Ciliciæ* partem ſub ſua ditione unquam habuit; ut quæ demum *Antiocho* ejus filio data fuerit.

Nec minus hallucinatur, dum *Auguſtanorum* Ciliciæ Populorum Epocham ab eodem anno U. C. 771. deducit; ſiquidem alibi demonſtrabo, eam haud ante annum 773. iniiſſe potuiſſe, præſertim *ex Elagabali* Numiſmate in eadem Gaza Nobiliſſimi Ducis Devoniæ inſcripto: ΑΥΤΟΥCΤΑΝΩΝ. ΕΤΟΥC. ΗϘΡ. anno 198.

Sed ut ad *Antiochi* Regis nummos revertamus, tertius, hîc exhibitus, faciem juvenilem repræſentans, ſub initium ejus regni cuſus nobis videtur, uti contra ſub finem ejuſdem ſcalptus eſt ſextus, vultum ſenilem ferens. Adde quod & forma litteræ *Sigma* (e) Veſpaſiani potius temporibus convenit.

Deinde quo ad Nummum Num. 27, hîc poſitum, non eſt dubitandum, quin ad uxorem ejuſdem *Antiochi* poſtremi pertineat; quandoquidem ex alio Nummo, in *Cilicia* maritima cuſo, conſtat, huic Regi *Jotapen* fuiſſe conjugem. Scilicet celeberrimi Antiquarii (f) jamdudum vulgarunt numiſma, à *Sebaſtenis* cuſum, in cujus antica parte idem *Antiochi* caput cernitur hac cum epigraphe: ΒΑΣΙΛ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. in Poſtica vero legitur circa muliebr. figuram ſedentem, *&c.* ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. ΙΩΤΑΠΗ. ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ. Quem nummum ad alium Regem referri non poſſe, pluribus demonſtravit Ill. *Noriſius* adverſus *Seguinum & Harduinum*, qui eum *Antiocho* III. tribuunt.

Quibus addendum, Nummos hujuſce *Jotapæ*, quales plurimos in *Britannicis* (g) & aliis Muſæis tractavi, ejuſdem eſſe metalli, ſcalpturæ, ac formæ, cum aliis *Antiochi* IV. Nummis; atque in uno etiam, penes eruditiſſ. ac Reverend. Covel, idem occurrere ſigma, ſinuatæ ſcil. in rotundam figuræ, quam in VI. *Antiochi* Nummo cernimus. Caput enim Reginæ dialemate redimitum & huic N. 27. geminum, ſic inſcribitur in *Covelliano* Nummo: ΒΑCΙΛΙCΑ (h) ΙΩΤΑΠΗ. ΦΙΛΑΔΕΛ. In aliis hæc ultima vox integre legitur, ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, non vero ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, uti male *Seguinus* habet.

Num. 28. porro Nummus, hucuſque Antiquariis ignotus, ambos certe filios, *Antiochi* IV. *& Jotapes*, nobis exhibet, prout me docuerunt id genus nummi cæteris integriores. Talem & elegantiſſimum poſſidet ampliſſima & aliis rariſſimis undique congeſtis Cimeliis referta D. *Hans Sloane* Baroneti Gaza, in quo manifeſtiſſimè ſub ipſis Principibus Equitantibus legitur ΒΑCΙΛΕΩC. ΥΙΟΙ. REGIS. FILII; quæ verba ſatis clare in aliis etiam cernuntur Nummis Gazarum Illuſtriſſimorum D. D. Ducis *Devoniæ*, ac Comitis *Pembrochiæ*, *&c.*

Itaque hîc habemus EPIPHANEM & CALLINICUM, quos ſupra diximus *Antiochi* IV. filios fuiſſe, & quos *Joſephus* à fortitudine in Romanos, & pietate in patrem laudat; de *Bello Jud. lib.* VII. *c.* 27. Ubi *Pæti* impetum narrans: *Antiochus*, inquit, *decrevit, toto regno, in quo erat ſtatu, relicto, cum conjuge ac liberis egredi.* —— *Pætus autem in Samoſatam, qui eam capeſſerent, mittit, & per eos civitatem tenebat* —— —— *Haud tamen Rex vel ipſa neceſſitate adductus eſt adverſus Romanos aliquid bellicum gerere.* —— *Adoleſcentibus autem bellique peritis, vique corporis præſtantibus,* FILIIS *ejus, non erat facile in calamitate ſine pugnâ durare.* —— *Vehementi autem pugnâ per totam diem habitâ, inſignem demonſtrarunt fortitudinem, &c.* deinde narrat fu-

(a) *Joſeph.* de B. J. III. c. 2. & VI. c. 12. *Tacit.* Hiſt. L. II. c. 81. & L. V. c. 1. &c

(b) De B. Jud lib. VII. c. 27.

(c) Num. Impp. Gr. p. 261.

(d) Sic & p. 149. V. ΑΥΤΟΥCΤΑΝΩΝ.

(e) Cujuſmodi occurrit in alio ejuſdem Regis Nummo, penes D. Car. Hedges, ſic: ΑΝΤΙΟΧΟC. ΕΠΙ. ΒΑCΙΛΕVC. ΜΕΓ.

(f) Vid. *Seguin.* Sel. Num. p. 402. ed. 2. *Harduin* de Popp. & urb. p. 587. Ed. 1. *Noris* de Epoch. p. 129. ſeqq.

(g) D. *Caroli Hedges* Equitis aurati, D. *Gulielmi Lloyd* filii Epiſcopi Vigor. D. *Falkner*, &c.

(h) Sic cum ſimplici C. tantum.

fugam *Antiochi* Patris, cum *Conjuge ac filiabus*, *in Ciliciam*, atque *Epiphanis* cnm decem Equitibus ad *Vologesem* Parthorum regem, cujus postea litteras ad *Vespasianum* commendatitias tulerunt, Romam, cum audivissent Patrem *Antiochum* regie *Lacedæmone* vivere. *Patre autem ad eos* [filios] *Lacedæmone statim advecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi* [scil. Romæ] *mansere.*

Nequaquam vero hîc omittendum est, *Epiphani*, de quo ceu majore natu loquitur ubique Josephus, desponsatam fuisse *Drusillam*, à Patre *Agrippa* majore, qui eam *sexennem* reliquit, cum *anno* Æræ nostræ XLIV. obiret; ex *Josepho*, Antiq. XIX. c. 7. Cujus loci interpretationem latinam, à *Gelenio* factam, Cl. *Norisius* tantum ob oculos habebat, cum scriberet (a), *Josephum* L. C. *auctorem esse*, *Antiochum* IV. *curasse*, *ut filio suo majori natu* Epiphani MARIAMNE *Agrippæ Judæorum regis filia decennis desponderetur*; quamvis ipsemet Eminentiss. vir, aliquot ante paginis, rectius dixisset, Agrippam despondisse *Drusillam filiam nondum* (b) *sexennem Epiphani majori filio regis Antiochi.*

Epiphanes tamen Uxorem non duxit *Drusillam*, quæ deinceps AZIZO regi *Emesenorum* data est à fratre *Agrippa* juniore: *Epiphanes enim*, narrat Josephus (c), *Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, nolens Judaicos mores amplecti, ut erat* Drusillæ *patri pollicitus.*

Cæterum & Princeps ille, *Antiochus Epiphanes* vocabatur, non secus ac pater, si *Josepho* fides, de B. J. Lib. V. c. 29. Gr. at Lat. L. VI. c. 12. Ut nullum sit dubium, quin *Epiphanes* fuerit cognomen huic familiæ fere proprium; quæque sit alias prima hujus tituli causa, origo, & significatio, de qua prolixe satis jam alii (d) tractarunt.

Ita & *Callinicus* aliud erat cognomen, quo alter *Antiochi* IV. filius à fratre majore distinguebatur; quemadmodum & aliis datum est, eâdem distinctionis causâ, variis Principibus, atque præsertim inter Seleucidas *Demetrio* III. ac *Antiocho* XIII. ultimoque Syriæ Regi, qui simul *Epiphanes & Philopator* cognominabatur; si quidem ejus sint, ut Antiquariis hucusque visum, Nummi (e) his signati titulis.

Unde, uti & ex *Anchorâ* in plurimis *Commagenorum* Nummis cusâ, non male colligere possumus, *Antiochos* hosce *Commagenos* revera ex *Seleucidarum* Gente suam originem duxisse. Videtur enim hæc *Anchora*, quæ & in aliis Seleucidarum Numismatibus scalpta, ad illam alludere, quam scriptores antiqui (f), tradunt in *Seleuci* prioris femore signatam, cum nasceretur, atque sculptam in annulo, quem *Laodice* mater recepit ab Apolline, & filio dedit in futuri regni auspicium & augurium. Imo, si *Justino* credimus, *Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii, nepotesque ejus* ANCHORAM *in femore, veluti notam generis naturalem, habuere.*

Ad eandem quoque *Antiochi* IV. Commageni familiam forte spectat illa JOTAPE, cujus nomen & caput in Nummulo meo, supra N°. 29. conspicitur. Eadem certe non est facies, ac illa *Jotapæ* prioris, quam *Antiochi* IV. uxorem diximus; nec etiam ejusdem metalli, aut scalpturæ videtur nummus.

(a) De Epoch. p. 136. coll. p. 128.

(b) Hac voce non utitur *Josephus*, cui *Drusilla* dicitur omnino ἐξαετὴς.

(c) Joseph. Ant. L. XX. c. 5.

(d) *Joan. Marsham* Can. Ægypt. p. 54. *Henr. Noris* de Epoch. p. 129.-131. &c.

(e) Qualem possidet Nobiliss. D. *Dux Devoniæ*; cum in alio, Gazæ Ampliss. D. Comitis Pembrochiæ ΔΙΟΝΥΣΟΥ insuper legatur cognomen; scil. integre: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.

(f) *Appianus* in Syriac. p. 123. *Justin.* L. XV. c. 4.

Jam vero novimus ex *Josepho*, non modo *Antiocho* IV. FILIAS fuisse, quibuscum uti & *uxore* in *Ciliciam* fugit (g); sed & unam ex illis filiabus, JOTAPEM quoque dictam, *Alexandro*, Judæo ex *Herodis* stirpe Principi, nuptam fuisse, *Antiq.* XVIII. *c.* 7. Hunc locum *Alexandri* genealogiam simul dilucide pingentem hîc dabimus integrum, ut continuo pateat hac de re Cll. virorum error. *Cæterum*, teste Josepho, *Alexander Herodis regis filius, qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit, è Glaphyrâ Archelai Cappadocum regis filiâ. Ex his Tigranes apud Armenios regnans, cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armeniis Rex à Nerone fuit datus, filiumque genuit Alexandrum. Hic Antiochi Commagenorum Regis filiam* JOTAPEN *duxit*, & Lesidis, Ἡσιόδῳ, *in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est.*

Inde, inquam, facile retegitur Recentiorum hallucinatio, qui scripserunt, *Alexandrum Jotapes* maritum, *pronepotem* Herodis magni fuisse. Sic præ cæteris hîc mihi nominandus Purpuratus *Norisius*, (contra *Seguinum & Harduinum* disputans, de Nummis, à *Sebastenis & Commagenis*, cum *Jotapes* nomine, cusis, quos illi tribuebant *Jotapæ* Alexandri conjugi,) eundem sequutus errorem hæc habet (h): *At nullus dubito utrumque nummum pertinere ad Jotapem uxorem Antiochi* IV. *regis Commagenes, ac matrem Jotapes, quæ Alexandro*, TIGRANIS, *regis Armeniæ*, FILIO, *ac Herodis Magni* PRONEPOTI, *nupta fuit.* Quibus gemina, sex post paginis, repetit: *Alexander erat filius Tigranis, qui Tacito* lib. 14. *dicitur* Cappadocum ex nobilitate regis Archelai nepos; *siquidem Tigranes patrem habuerat Alexandrum Herodis regis filium, ac matrem Glaphyram, filiam Archelai regis Cappadociæ. Hinc Vespasianus donavit Alexandro ac Jotapi insulam & Urbem Sebastem, quam ejusdem Alexandri laudatus proavus septem fere lustris possederat.*

At vero manifestum ex superioribus Josephi verbis fit, 1°. huncce *Alexandrum* fuisse Herodis M. *abnepotem*, non *pronepotem*, atque 2°. *Tigranem* ejus patrem, Armeniæ regem, fuisse Archelai *pronepotem*, non vero *nepotem*, ut male *Tacitus* scripsit. Hunc autem gravissimi alias Historici Romani errorem jam dudum doctiss. *Noldius* (i) sic recte confutaverat: "Nam eum Tigranem, *pronepotem* Ar-"chelai fuisse, præter Josephum, *Ant.* XIIX. *c.* 7. "ipsa rerum series ostendit. Quo pacto enim *Ti-*"*granes*, *nepos*, circa medium *Augusti* natus (Pa-"ter (k) non multo post *victoriam ad Actium* ab "*Herode* interfectus) sub *Nerone* (l) agere aut pati "potuit? quo profecto tempore natura eum aut "morte aut senio ita multaverat, ut rebus geren-"dis aptus tum haud esse potuerit.

Quo ad regionem, cujus rex *Alexander*, conjux *Jotapes*, creatus à *Vespasiano* fuit, partem *Ciliciæ* fuisse ex Josepho liquet; verum ejus nomen, librariorum culpâ, obscurum adhuc remanere mihi videtur. Etsi enim vox Ἡσιόδῳ, quæ in libris vulgatis, ac in Codice MS. Florentino legitur (m) mutetur ab *Harduino* in Νησιάδῳ, hancque emendationem suo calculo probet Cl. *Norisius*, qui nomen illud cum Jesuita intelligit de *Insula*, & *urbe*,

(g) De B. J. lib. VIII. c. 27.

(h) De Epoch. p. 132, & 137.

(i) Histor. Idum. p. 367.

(k) *Alexander* nempe, qui ab *Herode M.* suo patre necatus, quique filium habuit *Tigranem*, primum in Herodis familiâ regem *Armeniæ*, atque adeo *nepotem* ejusdem Herodis M. simul & *Archelai* Cappadocis ex ejus filia *Glaphyra*.

(l) A quo *Tigranes* alter, de quo loquitur *Tacitus*, Rex Armeniæ datus est.

(m) Sic *Norisius* de *Epoch.* p. 135. testatur, atque in nonnullis Codd. latinis legi, *Isiados*, ac in aliis *Yliados*, cum in Editione Gryphiana An. 1539. habeatur *Lesidi.*

be, primum *Eleusa*, dein *Sebaste* dicta; Attamen mihi persuadere nequeo, eam emendationem facile posse ex linguæ Græcæ genio, aut ex Geographia probari.

Quidquid sit, haud integrum dare possumus assensum interpretationi, quam Cl. *Wildius* suo assignavit nummo (a), qui nostro similis, licet haud ita sit integer. Affirmat enim, ut de re certâ, *Jotapam*, eo nummo insculptam, Antiochi Commagenorum tertii reguli, filiam esse, Alexandro, Herodis M. pronepoti nuptam *&c.* scilicet haud satis caute suo Nummo eandem adaptat descriptionem, quam *Harduinus* de Nummo dederat à *Sebastenis* cuso, quam vero pluribus *Norisius*, toties *laudatus* (b), confutaverat.

Duo priores supersunt nummi hîc exponendi; verum id paucis absolvemus; siquidem nihil certi de his affirmare valemus, nisi eos æque inter se differre, in Regum imaginibus, ac ab aliis Nummis quos *Antiocho* IV. assignavimus. Addam tantum forte priore repræsentari *Antiochum* I. qui, cum per plures regnaverit annos, non nisi *senex* obire potuit, qualis in eo nummo facies cernitur. Ita & alter in 2°, senilis itidem, vultus forsan fuerit *Antiochi* III. sub *Tiberio* defuncti, qui & prioris filius potuit esse. Sed de his conjecturas ulterius prosequi non placet; judicent eruditi lectores pro ut lubebit, atque candide nostras excipiant strictūras, quas auctiores & forsan emendatiores aliquando dabimus, si quod jam ab aliquot annis molimur, opus, de *Syriæ Antiquitatibus*, edere liceat. Tum & alios, cum CLEOPATRÆ nomine, Nummos à *Commagenis* cusos exhibere poterimus, si nos supremum Numen juverit.

Num. 30. *Numisma eximium, metallo, pondere, pulchritudine, arte, raritate & integritate conspicuum; ex purissimo autem est auro, pendetque unciam & monadas* 74. *Extat quidem apud Vaillantium & Haimium depictus, verum hic ex Musæo nostro nescio quid plus vigoris animi ex visu spirat; præterea id quod* Apollo *sedens dextra tenet, nullo modo sagitta in meo est, ut in reliquis, sed bacillus potius, nisi regium sit sceptrum; neque enim retro pinnas habet, & in media parte crassescit. Pertinet vero insigne hoc numisma ad* Syriæ *Regem*, Antiochum III. *cognomento* Magnum; *eundem illum, cujus expeditionem contra Judæam, & clementiam meritaque in victos & dedititios, epistolas itidem in illorum gratiam scriptas, luculenter commemorat* Josephus *Antiq. Jud. Lib.* XII. *Cap.* III. *pag.* 597. *& seqq.*

Num. 31. Raphanæas, Syriæ *urbem, duobus in locis commemorat* Flavius *Lib.* VII. *de Bello Cap.* I. *in fine, seu pag* 405. *ubi dicit duodecimam* Romanorum *legionem olim apud* Raphanæas *fuisse; atque iterum ibidem Cap.* V. *pag.* 411. *ubi Fluvium Sabbaticum labi ait medium inter* Arcæam, *regni* Agrippæ *urbem, atque* Raphanæas. *Hujus urbis eximium possideo Numisma, primariæ magnitudinis, qualia Medallionum nomine vocant; non modo propter urbem ubi cusum est, verum multo magis propter Augustæ cujus vultum refert, suspiciendum. Exhibet enim ab altera parte caput* Anniæ Aureliæ Faustinæ, *quam* Elagabalus *olim inter alias conjugem sibi adscivit, cujusque mulieris nummos rarissimos esse norunt harum rerum periti. Adscribitur* ΑΝΝΙΑ ΑΥΡΗΛΙΑ ΦΑΥΣΤΕΙΝΑ. *ad humeros, pro more istorum temporum luna crescens conspicitur; quasi ut inter nymphas Diana, sic inter* Romanas *nurus Augusta pulchritudine maxime emineret. Ab altera parte Dianæ multimammiæ est symbolum, verubus suis innixæ, ante quam habitu mulebri stans figura cernitur, dextra hastam tenens, læva vestem ad latus convolutam sustinens. Legitur in circuitu* ΕΠΙ ΣΤΡ. ΚΥΡΙΝΟΥ ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ *& inferius ærâ* ΑΟC. *sub Stratego* Quirino *a populo* Raphanæarum *urbis. Est vero pulcherrimum & integerrimum Numisma, quod omnino ab omni* νοθείας *suspicione longissime abesse a quovis inspiciente deprehendi potest; falliturque idcirco* Virginius Valsechus, *qui in Dissertatione Historico-Chronologica de* M. Aurelii Antonini Elagabali *Tribunitia Potestate quinta, pag.* 68. *& 74. dubitat de fide hujus nummi atque typi, eo quod æra* ΑΟC. *quæ, juxta* Antiochensem, *annum* CCLXXI. *designat, minus ætati* Elagabali *per omnia conveniat, atque ipse similem aliquem arte confectum noverit; quæ quidem argumenta contra eruditos oculos, veritatis testes, nihil valent.*

Num. 32. ΔΡΟΥΣΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΣ ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. Drusus & Germanicus Cæsaris Novi Dii, Fratrum amantes. *Sedet uterque Princeps; alter simpulum, alter lituum manu gestat. Ab altera parte in corona quercea legitur* ΚΟΙΝΟΥ ΑΣΙΑΣ. Communitatis Asiæ, *& in circuitu* ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΑΣΙΝΙΟΥ ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. sub Cajo Asinio Pollione Proconsule. *Vide ad Num.* 2. *Hic vero desumtus est ex Morellii specimine Ed. Secundæ Tab.* XV. *Num.* 4.

Num. 33. Jovis Hellenii *meminit* Josephus *Lib.* XII. *Antiq. Cap.* V. *pag.* 610. *ubi* Samaritæ *omnem cognationem cum* Judæis *abnegantes, ab* Antiocho Syriæ *rege petunt, ut Templum* Garizitanum, *quod nullo adhuc alicujus Dei nomine fuisset decoratum, consecrari vellet* Jovi Hellenio, *quod ipsis, ut qui Græcos mores amplecti viderentur,* Syriæ *quoque rex concessit, ut in fine capitis legitur. Cultus autem hujus* Jovis Hellenii, *seu* ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ. *ut ex Dorica dialecto Nummi appellant, admodum insignis inter* Græcos Græcorum*que fuit colonos; uti abunde docuimus ad* Philippi Parutæ Siciliam *Numismaticam pag.* 343. *Passim juvenili facie, lauru & nonnunquam spicis coronata, depingitur, & ab altera parte Aquila fulmini insistens cernitur, cui ad latus Astrum adest. Ratio picturæ ejus est, quod a* Jove *& benigno ejus sidere fertilitatem terræ procedere Græci agnoscebant.*

Num. 34. Rhodi *insulæ* Rhodiorum*que plus semel mentionem apud* Josephum *fieri invenias, fuitque semper multum apud veteres nobilitata, & eo quoque nomine felix, quod terræ motu aliisve casibus afflicta maximos Reges certatim beneficos sibi experta fuerit. Ex eo itaque amore gloriæ, quo inpatienter ardebat* Herodes, *atque animi magnitudine singulari,* Ægyptiis *regibus aliisque* Rhodi *cultoribus æquiparari sese voluit, dum urbem* Rhodum, Cassiano *bello afflictam, quamvis inops, & per tempestatem, facta quoque oneris jactura, illuc appulisset, fovit tamen atque ultra vires etiam suas recreavit; uti docemus Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 727. *Pro sua opulentia Græcarumque artium fama, semper urbs hæc pulcherrimos, frequentesque adhuc in omnium cimeliis nummos, cudit. In iis passim Solis cernas radiatum caput, ad mirabilis istius colossi effigiem adumbratum, atque florem, unde urbi pariter atque insulæ nomen. Singularem itaque* Rhodi *nummum produxit* Haymius *in Thes.* Brit. *Tomo* I. *pag.* 138. *in quo a priori parte conspicitur caput virile diadematum, a posteriori Floris solita cum calyce adnato figura, caduceo præterea, litera* P. *quæ Rhodi est initialis, atque nomine* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ. *Docet ibidem literas* ΑΚΟΣ *recenti manu refectos fuisse, priores vero* ΑΡΙΣΤ. *vetustas esse & a prima manu, remanere præterea in reliqua nummi ora lituras aliarum, quæ olim exstiterint literarum. Unde ipse suspicatur legi debere* ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ. *Caput itaque refert ad* Aristocratem, Rhodiorum *ducem, cujus meminerit* Suidas, *quemque idem ait ob magnam virtutis exspectationem ad principatum a civibus fuisse evectum, sed opinioni de se conceptæ minime respondisse. Plura contra hanc sententiam proferre possem, sed meam simpliciter proponere malo. Literæ* ΑΡΙΣΤ. *sive* Aristacum, *sive* Aristocra-

(a) Select. Num. T. V. pag. 41, 42.
(b) De Epoch. p. 132. seqq.

tratem, *ſive etiam* Ariſtotelem, Ariſtarchum, Ariſtomachum, *aliudve nomen expreſſerint, ad magiſtratum urbis* Rhodi *referendæ ſunt, prouti paſſim in eorundem* Rhodiorum *nummis magiſtratus nomen, nunquam vero caput, exprimitur. Et ſic apud* Choulium, *ubi de* Apolline *agit in libro de Religione* Romanorum, Ariſtocriti *nomen agnoſcitur, apud* Begerum *Theſ.* Brand. *Tom.* I. *pag.* 412. Ariſtedæ; *apud* Goltzium *Tab.* XXIII. *Num.* X. Ariſtei. *Imo idem* Choulius *alteram nummi cujuſdam* Rhodii *partem profert (nam caput, quod Solis, ob præcedentes nummos fuiſſe videtur, non adeſt) in quo* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ *expreſſe legitur; eſt vero nummi typus ſimillimus noſtro, prout &* Ariſtei *ille* Goltzianus. *Eoſdem autem nummos cum hoc* Haymii *non eſſe, patet ex capite Solis, & quod ex argento ſint; hic vero ſit æreus & caput diadematum exprimat. Quoniam vero in omnibus idem Floris & Caducei typus obſervatur, credo eodem tempore & pari occaſione cuſos hoſce nummos fuiſſe. Caput vero ex diademate, non Principis vel Imperatoris exercitus, ſed Regis eſſe agnoſcitur; atque vel* Apollinis *Regis eſt, vel potuit eſſe* Hieronis Primi, *Syracuſanorum Regis; apparebit enim quædam ſimilitudo, ſi velis* Parutianam *meam inſpicere* Siciliam, *ibique Tab.* CXLVIII. *&* CXLIX. *quærere Num.* 18. 19. 20. *&* 24. *At quid* Hieroni Siculo *cum urbe & inſula* Rhodo? *Dicam. Ex* Rhodo *inſula per majores ſuos* Lindios *ortus fuit hic Hiero, uti demonſtravi in Commentariis* Parutianis *pag.* 344. 354. *&* 1026. *unde & ſymbola urbis* Rhodi *plus ſemel in nummis* Syracuſanis, *ſub eo rege cuſis, apparent, uti docui ibidem. Hinc* Rhodiis *impenſius ſtudens, plurima illis contulit beneficia. Memorabilis hiſtoria exſtat apud* Polybium; *narrat enim is Lib.* V. *pag.* 598. *quomodo poſt terræ motum iſtum, quo miſere afflicta fuerat civitas, & admirabilis ille Coloſſus Solis conciderat, ad omnes Reges Civitateſque legatos* Rhodii *miſerint, tanto cum ſucceſſu, ut ditiſſimi inde evaſerint. Munificentiſſimos inter enumerat* Gelonem *&* Hieronem *fratres, qui præter argenti talenta ſeptuaginta quinque, lebetes argenteos & alia tanta dederint dona, ut illa quoque inſuper ad centum aſſurgerent talenta; & poſt hæc & majora beneficia, quaſi dando beneficium tam præclaræ civitati, ipſi accepiſſent, ſtatuas in eorum Digmate poſuiſſe, Populum videlicet* Rhodiorum *a Populo* Syracuſano *coronatum. Neque miror ſane, ſi & aliis Regibus publice honorem aliquem* Rhodii, *ſapientes ſane viri, & ob prudentiam a* Polybio *laudati habuerint, &* Gelonem Hieronemque *præcipue, in poſterum etiam demereri ſibi ſtuduerint, ejuſque faciem ut Beneficii alicujus Numinis (non tamen addito nomine, ne regem liber populus videretur agnoſcere) in ære ſignato publico nomine exſtare voluerint. Hos enim vel ſimiles honores intelligere videtur* Polybius, *dum pag.* 600. *concludit, immerito famam magnanimitatis & ſplendoris ſui temporis Reges captare ex minutis donis, quæ quandoque afflictis dare ſoleant, ob quæ tamen parem benevolentiam atque honorem a* Græcis *ſibi haberi poſtulent, atque antiquis Regibus ab iiſdem haberi eſt ſolitus. Adſpiravit itaque* Herodes *ad antiquam illam* Gelonis, Hieronis, Antiochi, Ptolemæique *in liberalitate* Rhodiis *præſtita gloriam; notatque inſuper Joſephus de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *eundem Rhodiis ad claſſem parandam inſtruendamque pecunias ſæpe multiſque in locis præbuiſſe.*

Num. 35. *Caput muliebre velatum & turritum. Ab altera parte* Minerva *gradiens dextra Victoriolam ſuſtentat, læva clypeo nititur, cum hac inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. *Exhibet nummum hunc* Haymius *Tom.* I. *pag.* 146. *ad Philopatorem autem, ex ſtirpe Regis* Tarcondimoti, *regnantem in Ciliciæ maritimæ parte refert ibidem* Maſſonus. Ciliciæ *vero maritimæ ſæpius mentionem facit Joſephus, præſertim Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 671. *ubi quoque regionis ejus urbem Mopſueſtiam (cujus inferius nummum proferemus) nominat. Omnis vero oræ ejus olim* Pompeji *temporibus Rex erat* Tarcondimotus *quidam,* Romanis *fideliſſimus trans* Taurum *ſocius, uti eum laudat* Cicero *ad Famil. Lib.* XV. *Ep.* I. *cujus filium ejuſdem nominis* Auguſtus *in regno confirmavit, quemque ſucceſſionem ſuæ poſteritati tradidiſſe aſſerit* Strabo *Lib.* IV. *pag.* 676.

Num. 36. *Caput muliebre velatum; ab altera parte eſt dimidia navis, cum inſcriptione* ΑΓΡΙΠΠΕΩΝ. *Urbs* Agrippias *ſæpius* Joſepho *memoratur, dicta ita ab* Herode, *quum antea Anthedon vocaretur, teſte eodem Lib. de Bello Lib.* I. *Cap.* IV. *pag.* 60. *&* *Cap.* XXI. *pag.* 108. *ubi cum* Raphia *&* Gaza *conjungit; erat enim ſita ad mare viginti circiter ſtadiis a Gaza diſſita. Nomen in* Agrippæ, *qui gener Auguſti fuit, memoriam accepit; ſicuti Sebaſte ab ipſo* Auguſto *vocata fuerat; teſte eodem ibid. Cap.* V. *pag.* 64. *Numeratur inter reſtitutas & frequentatas a* Gabinio, *una cum* Jamnia, Raphia, *aliiſque paullo poſt Cap.* VIII. *pag.* 70. *Eadem fere exſtant Lib. Antiqu.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 670. *Cap.* XV. *pag.* 674. *Lib.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *&* *denique Lib.* XV. *Cap.* VII. *pag.* 761.

Num. 37. *Caput virile barbatum, cum inſcriptione* ΠΕΡΓΑΜΟC. *Ab altera parte Clavæ cernitur involutus Serpens; ad latus eſt Cornucopiæ; in circuitu legitur* ΕΠΙ ΣΤΡΑ. ΚΑ. ΚΕΦΑΛΙΩΝΟC. *Herois* Pergami *illud caput eſt, nobiliſſimæ in Myſia civitatis* Pergami *conditoris, cujus urbis incolæ, ob* Æſculapii *gloriam ſymbolum ejuſdem Dei Serpentem baculo involutum, ſeu clavæ, in monetis ſuis referre ſolent. In hac etiam Græca urbe,* Græcorum *amantiſſimus* Herodes *benevolentiæ & ſplendoris ſui monumenta exſtare voluit.* Nonne, *inquit Flavius, de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *pag.* 109. etiam Athenienſes & Lacedæmonii, Nicopolitani, & in Myſia Pergamus Herodis ſunt plena donariis? *Exſtat vero* Pergami *hic nummulus apud* Haymium *Tomo* I. *pag.* 129.

Num. 38. Herculis *caput ſacra ſibi fronde coronatum; ab altera parte inter duos ſtellatos* Dioſcurorum *pileos ſacra Hydria ſive cantharus ſerpente circumvolutus cernitur, cum inſcriptione* ΜΑΣΑΝΙΣΣΑ... *quod magiſtratus ibidem nomen eſſe videtur. De typo hoc conſuli poteſt* Haymius *Tomo* I. *pag.* 129. Lacedæmonios *autem & alibi ſæpius laudat* Joſephus, *& de cognatione cum* Abramidis *gloriari ſcribit Antiqu. Lib.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 606. *ubi* Arii Lacedæmoniorum *Regis Epiſtolam ea de re profert, cujus literas dicit fuiſſe quadratas, ſigillum vero Aquilam Draconem tenentem. Reſponſorias vero Jonathæ, Senatus Judæorum & Communis recitat idem Lib.* XIII. *Cap.* V. *ubi itidem de iſta cognatione agitur. Sed & alii* Lacedæmoniorum *nummi apud eundem* Haymium *& alibi inveniuntur.*

Num. 39. Tarſi, *nobiliſſimæ* Ciliciæ *urbis, meminit* Joſephus *Antiq. Lib.* IX. *Cap.* X. *pag.* 497. *ubi de* Jonæ *Prophetæ fuga agit; ſed & præterea Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 21. *primos gentium conditores enumerans,* Tharſum *quoque, ex* Japheti, *per* Jovanum *poſteritate,* Cilicibus *originem dediſſe aſſerit, qui ſcilicet olim* Tharſenſes *dicti fuerint ex conditoris nomine; unde metropoli quoque nomen* Tarſo, theta *in ſermone familiari in* tau *mutato. Antiquitatemque hanc ex Hiſtorico noſtro adnotavit* Stephanus Byzantinus *in ſuo de Urbibus libro; quare etiam ad d. l. dubitat Cl.* Relandus *an non* naves Tarſis *in SS. ad* Cilicias *referri poſſint. Non multa hujus urbis ante* Romanorum *Imperatorum tempora cuſa numiſmata exſtant. Elegans tamen hoc eſt, quod damus ex* Begero *Tom.* III. *Theſ.* Brand. *pag.* 66. *in quo videlicet* Jovis *atque* Herculis *ibidem cultus exprimitur; unde ab altera parte ſedentis* Jovis *eſt effigies, dextra victoriolam, læva haſtam tenentis; ab altera parte* Herculis *ſymbolum Clava in populea cernitur corona. Addi debuerant literæ numerales* HNP. *ſed cum non docuerit* Begerus, *quem ſitum in nummi area obtineant, ſufficere*

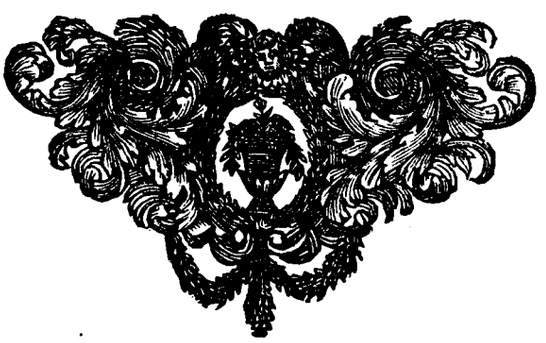
*** ***

mi-

mihi visum est, id solum monere. Referri possunt ad æram Seleucidarum, *& designare annum ejus* CLXXXVIII. *& victorias* Alexandri *Regis* Syriæ *ab ejusque ducibus reportatas.*

Num. 40. Seleuci *Sexti, vigesimi ex* Seleucidis Syriæ *Regis, interitum describens* Josephus *Lib.* XIII. *Antiq. Cap.* XIII. *ait illum a* Mopsuestiensibus, *a quibus pecunias exigere vellet; una cum regia & amicis fuisse crematum. Erat* Mopsuestia Ciliciæ *urbs, unicumque hujus nummum inveni apud* Begerum *Tom.* III. *Thes.* Brand. *pag.* 67. *in quo ratio etiam nominis ejusdem ipso typo exprimitur. A priori enim parte* Jovis *caput est; posteriore* Mopsi *focus, unde & appellatam ita fuisse civitatem* Stephanus *& alii docuerunt; inscriptio vero* ΜΟΨΕΑΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *docet liberam fuisse & suis legibus usam; quali titulo plures* Antiochensium *nummi, aliorumque superbiunt. Plura docta ad hunc typum congessit* Begerus; *illas vero notas, quæ in parte inferiori cernuntur, non attigit, quarum alteram monogramma (ut plura talia occurrunt) esse existimo; alteram æram indicare, & quidem* ΗΓ. *seu* ΡΓ. *ut innuatur cujus nummus anno centesimo tertio æræ* Seleucidarum.

Num. 41. *Caput diadematum* Mithradatis, Pontici *istius regis celeberrimi, illam animo insitam ferociam etiamnum sublimi ore spirans. Ab altera parte typus ei Regi solitus est, cerva pascens, cum inscriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. *Singulare hoc numisma binis de caussis profero; eo quod doceat nomen hujus Regis* Mithradates, *cujus interitum refert Josephus Antiq. Lib.* III. *Cap.* III. *p.* 688. *& de Bello Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 66. *non vero* Mithridates *scribi debere; tum, quod unicum hoc, visum quondam a me penes Nobiliss.* H. A. Marckium, *Dom. in* Leure, *sit toto orbe notum, ex auro purissimo atque indubitatæ fidei. Atque hæc in præsenti pro Josepho illustrando Numismata sufficiant.*

†JACOBI GRONOVII PRÆFATIO AD DECRETA ROMANA ET ASIATICA.

SI particula hæc debuit eruditiſſimo Joſepho, ſed luxato ſatis, ex hujus Academiæ bibliotheca reſtitui, habeo quod gratuler mihi, qui ad eam potui metari iter & apprehendere. Antiquos ejus ſcriptoris codices neſcio quo fato lacunis refertos eſſe apparuit ſatis ex ipſa Arlenii conqueſtione atque etiam ratione qua is in edendo fuit uſus, ut duos codices compoſuerit, quorum uterque alterius lacunas explere poterat. Ab eo tempore paulatim hîc illic aliquid erutum & productum eſt, ut docta ejus opera exſtarent integriora. Lectus ille mihi primum fuit accuratiſſime, ſed & jucundiſſime, quum Polybio puer admoverer, & in Suidæ fragmentis animadverterem per viros doctos aliqua iſti ſcriptori attribui, quæ erant Joſephi, prout mirabiliter & ſtyli modus & mentis placita in Joſepho & Polybio conveniunt, quæ tamen diſcerni oportet. In eo quiſquis legit libri XIV caput XVII, facile ille deprehendit circa finem aut quædam ibi excidiſſe, aut aliquid male poſitum eſſe, quum ſcribat pag. 485. παραθήσομαι δὲ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, *apponam etiam facta ſenatuſconſulta & decreta Julii Cæſaris.* Attamen omnia vicina quæ ſequuntur, ſunt Julii Cæſaris; & mox eo occiſo M. Antonius & P. Dolabella præponuntur SCto, cui nec caput nec pes adeſt; mox adnectitur L. Lentulus quaſi ille poſt Dolabellam fuerit. Et ſic tum jactat multa etiam eſſe alia talia ab ſenatu aut Imperatoribus δόγματα aut ab urbibus ψηφίσματα & γεγράμματα, quorum nulla oſtendit in illis quæ vel antecedunt vel ſubjiciuntur; nempe quia forſan bene doctus librarius, ſed operæ fugiens, aut horrens ad turbam nominum, corripuit ſeriem narrantis late & exſpatiantis in hoc capite Joſephi; & quum per mentionem decreti ab Lentulo facti de Judæis in urbe Epheſo eſſet data auctori occaſio adnectendi alia decreta de Judæis apud Delios, Sardianos, Coos, Laodicenſes, Mileſios, Pergamenos, univerſa iſta immerito & inique ſunt faſtidita.

Hæc quum ægre ferrem & magno omnium ſilentio dolerem ita putidam & hiantem offenſam in tanto ſcriptore non commovere viros doctos ad remedium quacunque concurſatione petendum, denique etiam potui in ſermonibus cum fortuna de tanto flagitio queri, quoniam res non erat amplius obſcura aut ignorata. Quippe deploraverat jam palam Iſaacus Voſſius anno præcedentis ſæculi LXXII in ſcripto de Sibyllinis oraculis cap. 8. in hæc verba, quæ recognoſcas licet. [*Judæos autem magno iſtoc tempore numero habitaſſe in pleriſque fere Aſiæ urbibus, patet ex beneficiis a Populo Romano collatis, quorum exempla ex Joſepho alias dabimus. Neſcio enim qua ratione factum ſit, ut pleraque illa decreta abſint ab editis Joſephi exemplaribus, cum & in ſcriptis libris & in verſione exſtent antiqua, licet admodum mutila.*] Immo mox anno LXXXIV in Obſervationibus ad Catullum pag. 313 prolaturus decretum, quod exſtat pag. 21, hæc præmittit: [*Verum ut liquidius innoteſcat, quantopere olim Judæis familiares fuerint orationes in maris litore, adſcribam decretum Halicarnaſſeorum, quo Judæis licentia a Romanis conceditur, ut ritu patrio preces fundant litorales.*] Quo adſcripto dein pag. 314 addit: [*Integrum adſcripſi ψήφισμα, quoniam & hoc æque ac reliqua decreta, quorum mentionem facit Joſephus, abſunt a vulgatis hujus ſcriptoris exemplaribus.*] Quæ tam patulæ & conſpicuæ & publice utiles viri docti ejulationes non ſunt certe ejus generis, ut ſperni mereantur aut inter notitias Joſephi non recenſeri, quas tot cernimus ſane inanes & nihil utiles colligi. Joſephus utique præ debilitate hac mancus pergit hærere in eodem luto, etſi poſt id tempus de eo ſæpe ſit itum in conſilium. Sed etiam ſummopere ſtupeo, cur ipſe Voſſius, qui etiam adſcripſit in margine *hæc abſunt ab editis*, hoc ſtudiorum Græcorum & eorum hiſtoriæ ſupplementum, hoc nobile ſolennitatis in talibus decretorum formulis ſpecimen, hoc peculiare facti perquam memorabilis documentum & per quos & qua via id impetrari potuerit, indicium, evulgandi non obiverit ipſe decus, præſertim quum per tot annos bene ſyngrapha velut ſua ſe adſtrinxerit ac ſciverit ſe pollicitationi ſuæ inhærere. Sed obſtitit credo illi eadem cauſa, quam remoratam opinor fuiſſe etiam priores exemplaris illius poſſeſſores, quorum unus adſcribitur Wilhelm Nooms: quod etiam exemplar cujus chirographi ſit, ſane non probatiſſimi, patet ex varietate vel magis pravitate lectionum, quam ideo partim contextui ſubjeci, partim in notis memoravi. Nec aliud obſtitiſſe crediderim aliis editoribus ab producendo, ſicut forſan & librarios ſcribas deterrere potuit, quo minus ea ſuis locis collocarent ac bene depingerent, ut nunc forſan in multis etiam vetuſtis codicibus

† Quoniam inter reliquas Præfationes hæc neglecta fuerat, hoc in loco apponi curavimus.

cibus fruſtra quærantur. Erat magna hallucinatio in auctoritate præfixa vel ſenatus conſulto ſub Dolabella & Antonio, vel Lentuli decreto ſic repetito, ut pateat ſcribam invitum illa exaraviſſe. Ignorata norma fuit præfationum in SCtis & edictis, unde illa ſunt & in editionibus ita jejune contracta, & hîc tantopere involuta, ut bene vix queant expediri & purgari. Præſertim magna erat confuſio nominum propriorum, quum minus attenderetur in his Romana conſuetudo. His quum Romani adſueverint immiſcere tribum, ſed perpetua apoſiopeſi indicatam, os Græcum poſterioris temporis nequivit id recte percipere & hinc quoque in hac parte non vitioſe agere. In quo tamen omnem iram adverſus ſcribas deprecatur immenſa abſurditas Jo. Harduini, qui quum in Nummis Illuſtratis pag. 164 citaviſſet inſcriptionem ab Jac. Sponio publicatam, in qua occurrit *C. Sextilius P. F. Vot.* quam citavi pag. 35, velut rem inauditam & maximi momenti agens poſteriores literas explicat *Voturia*, & hinc tum tribum Voturiam, tum acumen ſuum in Plinii *Galeria* libro VII. ſect. L. reſtituta & Romana conſuetudine illuſtrata ex Aſconio Pediano jactans claudit [Vide in Plinianis notis & emendationibus ad lib. VII num. CXXXIX] ubi tamen nihil niſi hoc ipſum quoque reperies & rixam cum imperitis editoribus, qui eam vocem maſculino more ac ſono deformarint, ignari ſcilicet tribuum nomina ſolita ſic efferri. At, o bone, præſtitiſſet attuliſſe notam Pauli Manucii ad Ciceronem lib. VIII. famil. epiſt. 8. hanc, ubi agit de tribubus. [Galeria. Liv. lib. 27. Plinius lib. 7. cap. 49. etſi pro Galeria legitur Galerius. Sed corrigendus locus eſt ex antiquo libro avunculi mei Franciſci Aſulani.] Neque iſta verba latent in magno notarum corpore vix animadvertenda: immo illa ipſa ſolent adnecti Antiquitatibus Romanis Roſini, ut quibuſcunque adoleſcentibus exhibeantur. Cur igitur chartam ſic maculat & ſibi placere conatur? Sed vides hinc, quam poſſit conturbare homines nominum ratio. Non ideo tamen ſic contineri manum oportebat, aut adeo præclaram nitentis clavi purpuram ex veſte Judaica aboleri. Niſi fallor, unum hoc eſt monumentum, unde diſcimus, quomodo ab Imperatoribus SCta in provinciis ſolerent exſecutioni mandari, nempe ut in urbes, quas proponebant, ea mitterent addito mandato ſuo quod tacitas continebat minas, ni parerent. Itaque rurſus inſuere tentavi; fortunam præſtabit tempus. Vale, qui legis, & quod pag. 110 verſ. 29 excidit poſt vocem *omittente*, *ſed Dione apud Xiphilinum illic productum uſurpante*, appone.

DE-

DEDICATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

VIRO LONGE NOBILISSIMO
JACOBO BRUGES
DUCI de CHANDOS
MARCHIONI & COMITI
DE CARNARVON,
ET
BARONI CHANDOS
DE SUDELEY.

CUM post multorum annorum laborem improbum, & magnos sumptus Josepho impensos, pæne languerem, Tu solus, Vir illustrissime, benignitate Tua me labantem excitasti, & munificentia Tua effeciſti, ut Operi tam difficili & laborioso par essem perficiundo. quapropter si quid fructus aut emolumenti ex meis Vigiliis capiat Respublica Literaria (capiet autem, uti spero, nonnihil) id omne Tibi acceptum referri debere palam aperteque profiteor. Josephum igitur meum Patrocinio Tuo demisse & humiliter commendo, quem accipias rogo, ut grati animi & observantiæ in Te meæ Testem perpetuum & monumentum futurum. Quod superest, Deum Optimum Maximum enixe precor, ut Te, Vir Nobilissime, Literis & Literatis præsidium certissimum, diutissime servet incolumem.

Tui

&

Dignitatis

Tuæ

Studiosissimus.

JOANNES HUDSON.

PRÆFATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

ANTONIUS HALLIUS.

COGITANTI mihi sæpenumero de Fatis Veterum Scriptorum, mirum omnino videri solet, neminem inter Eruditos extitisse, qui id Josepho præstaret, quod aliquammulti Auctoribus Josepho multo vilioribus jamdudum præstiterunt. Et nescio sane an rei difficultas quosdam ab hoc opere aggrediundo absterruerit; [1] nonnullis certe mors ipsa impedimento fuerit, quo minus opus aggressum laudabiliter conficerent. Utcunque autem hæc se res habeat, id felicitatis uni demum contigit Hudsono, viro in Litteris peritissimo, ut rem diutissime desideratam fortunate absolveret. Et dolendum equidem est, virum doctissimum prius mortem obiisse, quam merita sua in Josephum Ipse Lectoribus suis commonstrasset. Hoc tamen possum pro certo affirmare, Me sæpius ex ipso audivisse, illi non animum fuisse, ut Prolegomena longa ad Josephum conderet, sed Præfatiunculam duntaxat, quid ab eo in sua Josephi Editione præstitum fuerat expositurum. illud alterum pridem factum fuisse optime cognoverat a nobili Eruditorum Pari, Thoma Ittigio in Prolegomenis Josepho Lipsiensi præmissis, & Joanne Alberto Fabricio in [2] Bibliotheca Græca, Opere in suo genere eximio.

Ad quartum usque Indicem, qui est Scriptorum a Josepho laudatorum, Operæ processerant Typographicæ, cum Hudsonus noster, paulo post moriturus, me accersens, Josephum suum mihi in manus tradidit; rogavitque, ut si quæ restarent peragenda ipse perficerem, unnui libentissime, ne aut justo ejus desiderio, aut necessitudini, quæ per plures annos inter nos interoesserat, deesse aliquatenus viderer.

Hudsono ad manus erant omnes Veterum Josephi Interpretum & Textus Græci Editiones. Codices MSS. itidem fere omnes vel ipse oculis lustraverat, vel Lectiones ex iis ab aliis collectas possidebat. Criticorum etiam scrinia post Litteras instauratas præstantissimorum diligenter excussérat, & si quod lucis inde ad Josephum suum illustrandum hauriri potuerat id omne in Notas suas transtulerat. quas qui studiose perlegerit, facile judicabit quanti Josephus Hudsono nostro constitit: nihil esse litterarum deprehendet sive veteris sive recentioris ævi, nihil Librorum sive sacri sive profani argumenti, ad quod ille animum oculosque non converterat.

Ex Libris Scriptis, quorum Lectiones ob oculos habuit, Busbequianus videtur esse reliquis brevior, & non omnino absimilis illi Epitome Antiquitatum, quam adhibuisse se testatur Arnoldus Peraxylus in procuranda Editione Basileensi; aut Epitome MS. Librorum de Bello, qua, a L. Capello mutuo accepta, in condendis Annalibus suis Jacobus [3] Usserius se usum fuisse profitetur. Est autem Codex A. Busbequii, qui in Bibliotheca Cæsarea servatur; optimæ notæ; ut & alius etiam J. Sambuci, in eadem Bibliotheca repositus.

Inter Schedas J. A. * Bosii cæteris præstare videntur Lectiones e Codicibus Tho. Reinesii, viri summi, exscriptæ; & Casparis Barthii, celeberrimi Polyhistoris, ad [4] veterem Josephi In-

1 Inter quos eminent J. A. Bosius, Stephanus Monachius, Edvardus Bernhardus, Jacobus Gronovius, Godefridus Olearius, & Hadrianus Relandus.

2 Lib. IV. c. 6. quod quidem caput, in gratiam Lectorum, post *Testimonia* dedimus recusum.

3 Vide ejus Epist. ad Arn. Boot.

* Quem limam Josephi appellare solebat doctiss. Bernardus.

4 Colon. 1524. Fol.

Interpretem [1] *Notulæ. S. Petiti Conjecturæ, in Bibliotheca Bodleiana reconditæ, minus fa-ciendæ; utpote nimium plus tribuentis Rabbinis, Magiſtellis iſtis, qui Antiquitates Judaicas primi omnium corruperunt. Sed Syllabum Codicum, per quos profecerit Hudſonus, ab ipſo profectum, infra excuſum exhibebimus.*

*Textum Joſephi diligentiſſimè recognovit, & ad Codices correxit; Errores Typographicos, qui in priores Editiones irrepſerant, ſtudioſe ſuſtulit; nonnullos tamen aut ipſe reliquit, aut fortaſſe etiam admiſit, quos nihilominus omnes, quanta fieri potuit cura, * ad finem Operis emendatos reperies.*

Joſephus Scaliger, recentiorum doctiſſimus, veterem Flavii Interpretem imperitiſſimum appellat; neque Sigiſmundus Gelenius, vir alioquin laude ſua minime fraudandus, qui emendare & ad Græca Joſephi refingere veterem illam Verſionem conatus eſt, hac in parte, Eruditis ſatisfecit. Hinc novus Hudſono labor ſurgebat; nova Verſione ab ipſo donandus erat Joſephus; quam tam pure tamque Latine elaboratam nobis dedit, ut cum Scriptis hujus generis præſtantiſſimis merito conferri poſſe videatur.

Neque dubium eſſe poteſt, quin multi amicorum multa illi ſubſidia ad Joſephum illuſtrandum ſubminiſtrarent. Copiam Editionis Baſileenſis, manu Iſ. Caſauboni paſſim notatæ, Principi debuit Criticorum Richardo Bentleio; Varietatem Lectionis è Codice quodam Regis Galliarum Michaeli Lequienio, Dominicanorum doctiſſimo; Obſervationes quaſdam egregias viro eruditiſſimo Richardo Ibbetſono, diſcipulo olim ſuo, cujus conjecturas ſemper exoſculatus eſt; Annotata illuſtris E. Spanhemii Cl. Jablonskio. neque prætereundus eſt Guilielmus Lowthius, Præbendarius Wintonienſis digniſſimus, cui tantum debuit quantum familiarium nemini. Alia, fortaſſe aliis.

De Joſepho ſic fere cenſuit Hudſonus: Scriptorem fuiſſe eloquentiſſimum, & veri ſtudioſiſſimum; ſectatorem in nonnullis Dogmatum S. Joannis Baptiſtæ, ac proinde Teſtimonia de IESU CHRISTO *& Jacobo Juſto genuina eſſe; errores quos illi nonnulli eruditorum impingunt Librariorum potius eſſe quam ipſius Joſephi; non eſſe Auctorem Maccabaici, ut neque Tractatus de Univerſo, qui ſub ejus nomine etiamnum alicubi exſtat.*

Quid autem cenſendum ſit de ipſo Hudſono, Ego quam potero breviſſime expediam. Natus erat [2] *Widopiæ prope Cockermutham in Agro Cumbrenſi paulo poſt inſtauratam apud Britannos Monarchiam. Grammaticen in vicinia didicit ab Hieronymo* [3] *Hechſtettero. Juvenis admodum Oxonium* [4] *miſſus, in Collegio Reginenſi ſub Tutela Thomæ Croſthwaitii, viri varia doctrina & humanitate in exteros ea tempeſtate celebris, Philoſophiæ operam dedit; quam ita coluit, ut Litteras interim Humaniores nunquam neglexerit. illas enim per totum vitæ ſpatium mirifice dilexit, & tantos in iis progreſſus fecit, quantos nemo fere ſuorum æqualium, etſi vixerat in Collegio Litteratorum ſemper feraciſſimo. Non multo poſt quam gradum in Artibus Magiſtralem* [5] *ſuſceperat, ad Collegium Univerſitatis commigravit. ubi electus in Socium, per multos annos officio Tutoris functus, Adoleſcentes ad Philoſophiam & bonas litteras inſtituebat. Dum hæc ſolita diligentia curaret, Thomæ Hydeo, Linguarum pæne omnium perito, in Præfectura Bibliothecæ Bodleianæ ab Academia* [6] *ſufficitur. quem quidem provinciam ad mortem uſque ſumma cum laude adminiſtravit. Principalitatem poſtea Aulæ Beatæ Mariæ Virginis ab honoratiſſimo Academiæ Cancellario* [7] *obtinuit, rogatu Viri maxime famigerati Joannis Radcliffii, Medicorum omnium ſui ſæculi facile Principis. Edidit* [8] *Vellejum Paterculum,* [9] *Thucydidem,* [10] *Dionyſium Halicarnaſſeum, Geographiæ veteris* [11] *Scriptores Græcos minores,* [12] *Longinum,* [13] *Mœridem Atticiſtam, &* [14] *Æſopum. Lactantium prelo paratum habuit; ſed quid de eo factum ſit, juxta cum ignariſſimis ſcio. Alia minutiora ſciens prætereo. Tandem anno* MDCCXIX. *die* [15] *27. Novembris, poſt diutinum languorem, magno litterarum damno, hydrope extinctus eſt. Uxorem duxit Margaretam, filiam D. Roberti Har-*

1 Ex manu Chriſtiani Daumii.
* Suo loco ubique in Nova hac Editione ſublatos aut correctos invenies.
2 Vulgo Wedchop.
3 Coll. Regin. Oxon. quondam Socio.
4 Anno 1676.
5 1684.
6 Anno 1701. menſe Julio.
7 Anno 1712.
8 Oxon. 1693. 8°. & poſtea 1711.
9 Ibid. 1696. G. L. cum Scholiis, Fol.
10. G. L. cum Notis 2 Voll. Fol.
11. Quattuor Voll. in 8°. 1698, 1703, 1712.
12. Oxon. 1708. & 1718. 8°.
13. Ibid. 1711.
14. Oxon. 1718. 8°. cum nova Verſione, & magna Fabularum acceſſione.
15. Hora 6 A. M. Ætatis circiter 57.

Harriſon Equitis Aurati; ex qua progenuit filiolam unicam, nomine itidem Margaretam, puellulam novem annorum, forma atque indole eximiam.

Viris eruditis ſuæ ætatis omnibus innotuit. hinc ipſi natæ doctarum amicitiæ, & cum multis litterarum etiam commercia. Tales erant in Italia Ludovicus Antonius Muratorius, Joannes Maria Salvinius, & vir illuſtris Franciſcus Blanchinius; In Gallia Joannes Boivinius, Ludolphus Kuſterus, & cujus amicitiam magni ſemper fecit Michael [1] Lequienius; In Germania Godefridus Olearius, Joannes Burchardus Menckenius, Joannes Chriſtophorus Wolfius, Henricus Ludovicus Schurtzfleiſchius, Joannes Georgius Eccardus, & quem præ cæteris coluit Joannes Albertus Fabricius; In Suecia Ericus Benzelius, a quo Philonem Judæum propediem exſpectamus; In Dania vir nobiliſſimus Fridericus Roſtgardus; In Belgio Jacobus Perizonius, Hadrianus Relandus, &, paulo ante obitum, Joannes Clericus. Notiores ſunt Angli, quam ut mea egeant nomenclatione.

Erat probitate antiqua, facie decora, ſtatura mediocri, valetudine firmiſſima, quam tamen ſtudiis & vigiliis nunquam intermiſſis penitus tandem labefactavit. Hæc habui inpræſentiarum dicenda de Joanne Hudſono, viro doctiſſimo, & mei, dum viveret, amantiſſimo.

1 Damaſceni Editor.

Scribebam in Coll. *Regin.* OXON.
VI. Non. Maji MDCCXX.

VE-

VETERUM TESTIMONIA DE JOSEPHO, EJUSQUE SCRIPTIS.

Sæculo II. à Chr. N.

I. *Suetonius Tranquillus in Vespasiano, c. 5.*

Apud Judæam Carmeli Dei oraculum consulentem, ita confirmavere sortes, ut quicquid cogitaret, volveretque animo quamlibet magnum, id esse proventurum, pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis *Josephus*, cum conjiceretur in vincula, constantissime asseveravit fore, ut ab eodem brevi solveretur, verum jam Imperatore.

II. *Justinus Martyr in Orat. Cohort. ad Græcos, p. 10. Edit. Paris.*

Επ ᾗ καὶ σοφώτατοι, Φίλων τε καὶ Ἰώσηπος, οἱ τὰ κῆ Ἰουδαίκης ἱστορήσαντες, ὡς σφόδρα ἀρχαίαν καὶ παλαιᾶ τῶν Ἰουδαίων ἄρχοντος Μωϋσέως μέμνηνται. ὁ γὼν Ἰώσηπος, τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας καὶ ἀπὸ τῆς ἀναγραφῆς τῶν βιβλίων σημεῖα βυλόμενος, ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας ἔτω γράφει· ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ· τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας Ἀρχαιολογίαν ὀνομάζων.

Quin & sapientissimi illi Philo & *Josephus*, qui res Judaïcas scripserunt, ut admodum vetusti & antiqui Judæorum principis Moysis faciunt mentionem. Ipse certe *Josephus*, vetustatem rerum per ipsorum librorum inscriptionem significare volens, historiam exorsus ita scripsit; Flavii Josephi Antiquitatum Judaicarum Libri: vetustatem historiæ Antiquitatum nomine designans.

III. *Idem iterum, pag. 11.*

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ελλῆνες, οἱ ἔξωθεν τὴν ἡμετέρας θεοσεβείας περὶ τὴν ἀρχαιότητος Μωϋσέως ἱστοροῦντες γεγράφασι· καὶ ταῦτα πάντα παρ' Αἰγυπτίων ἱερέων μεμαθηκέναι φήσαντες, παρ' οἷς οὐκ ἐτύχθη Μωϋσῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Αἰγυπτίων παιδεύσεως μετασχεῖν ἠξιώθη, διὰ τὸ ὑπὸ θυγατρὸς βασιλέως εἰς παῖδος ὠκειῶσθαι χώραν· καὶ διὰ τὴν περειρημένην περφασιν πολλῆς ἠξιῶσθαι σπουδῆς, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ σοφώτατοι τῶν ἱστοριογράφων, οἱ καὶ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸ τῆς γλώσσης ἀξίωμα ἀναγεγράφασθαι περιελόμενοι, Φίλων τε καὶ Ἰώσηπος. ἔτοι γὰ, τὰς Ἰουδαίων ἱστοροῦντες πράξεις, ἀπὸ μὲν τῆς Χαλδαίων γλώσσης τὴν Μωϋσέα γεγράφθαι φασί· τὴν δὲ προγόνων αὐτοῦ διὰ λιμοῦ περφασιν ἀπὸ τῆς Φοινίκης πρὸς τὴν Αἴγυπτον μεταναστέντων, ἐκεῖ τὸν ἄνδρα πυθέσθαι φασίν· ὃν δι' ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν ὁ Θεὸς τιμῆσαι οὐθεν, καὶ πράρχοντα καὶ στρατηγὸν καὶ νομοθέτην γενέσθαι τῆς ἑαυτοῦ γλώσσης ἠξίωσεν, ὁπλίτικα ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος πρὸς τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανελθεῖν ἐδικαίωσε.

Hæc sunt, viri Græci, quæ de Mosis vetustate externi & à religione nostra alieni homines, historias scribentes, tradiderunt: omnia ista se ab Ægyptiis sacerdotibus accepisse professi; apud quos non natus solum, sed etiam qui omni Ægyptiorum disciplina imbueretur, dignus habitus est, propterea quod a Regis filia in filii locum fuerit adoptatus. Propter quam itidem causam magno est eductus studio, quemadmodum in literas retulerunt sapientissimi historiographi, qui de vita ejus & rebus gestis generisque splendore scribendi provinciam sibi sumpsere, Philon & *Josephus*. Hi siquidem, Judæorum res gestas memoriæ mandantes, à Chaldæis Mosen originem traxisse scribunt. Majores quippe ejus per famis causam è Phœnicia in Ægyptum transiisse, atque ibi virum eum genitum memorant: quem Deus ob præstantem ipsius virtutem honore auctum, Principem, Imperatorem, & Legislatorem genti suæ præposuit, cum ex Ægypto Hebræorum multitudinem in regionem suam reverti, justum & æquum esse duxit.

IV. *Idem rursus, pag. 14.*

Ταῦτα οὐ μῦθος ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ελλῆνες, οὐδὲ πεπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν· ἀλλ' αὐτοὶ, ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ γεγόμενοι, καὶ τὰ ἴχνη τῶν οἰκίσκων ἐν τῷ Φάρῳ ἱστορήσαντες ἔτι σωζόμενα, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ ὡς τὰ πάτρια παρειληφότων, ἀκηκόότες, ταῦτα ἐπαγγέλλομεν· ἃ καὶ παρ' ἑτέρων ἔξεστιν ὑμῖν μανθάνειν, καὶ μάλιστα παρ' αὐτῶν τῶν περὶ τούτων ἱστορησάντων, σοφῶν καὶ δοκίμων ἀνδρῶν, Φίλωνός τε καὶ Ἰωσήπου, καὶ ἑτέρων πλειόνων.

Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam historiam, renunciamus: sed qui ipsi Alexandriæ fuerimus, & vestigia domunculorum apud Pharum adhuc reliqua viderimus; & ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus sibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque (aliqua ex parte) intelligere potestis, & potissimum ex eis qui ista scriptis suis inseruerunt, sapientibus & spectatis viris, Philone & *Josepho*, & pluribus aliis.

V. *Idem*

TESTIMONIA

V. *Idem (vel Auctor incertus) in Quæst. & Respons. ad Orthodox. p. 462.*

Si ignorantia, quæ præter voluntatem provenit, veniam secum affert, sicuti nos Scriptura docet, quomodo qui olim exstitere Judæi, & Christum per ignorantiam supplicio crucis affecere, plurimis & intolerandis affecti sunt calamitatibus, sicut in libris *de Excidio* eorum docet *Josephus*?

Εἰ συγνώμλω ἡ ἀκούσιον ἐφέλκεται ἄγνοια, καθὼς ἀπὸ τ γραφῆς διδασκόμεθα, πῶς οἱ μὲν πάλαι Ιουδαῖοι, τ Χριστὸν ἐξ ἀγνοίας σταυρώσαντες, πλειστῶν καὶ ἀνυποιστῶν δεινῶν ἐπειράθησαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τ Αλώσεως λόγοις μαρτυρεῖ ὁ Ιώσηπος;

VI. *Irenæus, in Fragmento è Cod. Bibliothecæ Vindobonensis, p. 472. Edit. Oxon.*

Josephus ait, quod, quando in regali aula educabatur Moses, dux exercitus contra Æthiopes electus, & victor evadens, filiam Regis ejus uxorem duxerit: siquidem ex amore, quo ipsum prosequuta est, civitatem ei tradiderat.

Ιώσηπος φησιν, ὅτι, ἰωίκα ἐν βασιλείοις ἐτρέφετο Μωϋσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς κ τ Αἰθιόπων, κ νικήσας, ἠγάγετο τ θ. βασιλέως σκεύνε θυγατέρα· ἐπείπερ πόθῳ τῷ περὶ αὐτὸν περιδίδωσιν αὐτῷ τὴν πόλιν.

VII. *Theophilus ad Autolycum, lib. 3. p. 257. Edit. Oxon.*

Quod autem attinet ad Phœnicum & Ægyptiorum testimonium, sicuti scripsere de temporibus quæ ad nos spectant, Manetho quidem Ægyptius, & Menander Ephesius, necnon *Josippus*, qui contexuit *Historiam Belli Judaïci* cum Romanis gesti, ita & ista nobis sufficere in præsentiarum reor.

Τῆς μὲν οὖν Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων μαρτυρίας, ὡς ἱστόρησαν περὶ τ καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ συγγεγράψαντες [a] Μανεθὼν ὁ Αἰγύπτιος, καὶ ὁ Μέναν[δ]ρος ὁ Εφέσιος, ἔτι δ καὶ Ιώσιππος, ὁ ἀναγράψας τ Ιουδαϊκὸν πόλεμον, τ γιγνόμενον αὐτοῖς ὑπὸ Ρωμαίων, ἀρκετῶς ἤτω ἡμῖν τὰ εἰρημένα.

VIII. [b] *Clemens Alexandrinus in Stromatum lib. 1. p. 341. Edit. Paris.*

Flavius autem *Josephus* Judæus, qui Judaïcas composuit historias, colligens tempora, ait, à Mose usque ad David esse annos DLXXXV. à David usque ad secundum annum Vespasiani MCLXXIX. deinde ab eo usque ad decimum annum Antonini annos LXXVII. ita ut à Mose usque ad decimum annum Antonini sint omnes anni MDGCCCXXXIII.

Φλαβιος δ Ιώσηπος, ὁ Ιουδαῖος, ὁ τὰς Ιουδαϊκὰς συντάξας ἱστορίας, καταλαγὼν τὰς χρόνους, φησὶν, ἀπὸ Μωσέως ἕως Δαβὶδ ἔτη γίγνεσθαι φησί· ἀπὸ δ Δαβὶδ ἕως Ουεσπασιανοῦ δευτέρε ἔτους, [ἔτη] αροθ'. εἶτα ἀπὸ τότε μέχρι Αντωνίνε δεκάτε ἔτους, ἔτη οζ'. ὡς εἶναι ἀπὸ Μωσέως μὴ τὸ δέκατον ἔτος Αντωνίνε πάντα ἔτη ,αωλγ'.

IX. *Tertullianus in Apologetico adversus Gentes, p. 19. Edit. Paris.*

Judæus *Josephus* Antiquitatum Judaïcarum vernaculus vindex.

SÆCULO III.

X. *Dion Cassius Histor. Rom. lib. 66. p. 745. Edit. Hanov. Vide infra in Joannes Xiphilinus.*

XI. *Minucius Felix, p. 36. Edit. Oxon.*

Scripta eorum relege, vel si Romanis magis gaudeas, ut transeamus veteres, *Flavii Josephi*, vel Antonii Juliani, de Judæis require.

XII. *Origines in Commentariis ad Matthæum, p. 223. Edit. Rothom.*

Usque adeo autem Jacobus hic Justitia sua apud populum celeber fuit, ut *Flavius Josephus*, qui XX. libris *Judaïcam Antiquitatem* conscripsit, rationem reddere volens, quare talia perpessus fuerit populus, ut Templum etiam dirutum fuerit, dicat hæc illis ira Dei contigisse, propter ea quæ adversus Jacobum, fratrem Iesu, qui Christus dicitur, perpetraverunt. Ac mirabile quidem illud est, cum Iesum verum esse Christum non crediderit, eum tamen tantam Jacobo justitiam testimonio suo tribuisse; dicit autem existimasse etiam populum, se hæc Jacobi causa sustinuisse.

Επὶ τοσοῦτον δ διελαμψεν ἔτι ὁ Ιάκωβος ἐν τῷ λαῷ διὰ δικαιοσύνη, ὡς Φλάβιον Ιώσηπον, ἀναγράψαντα ἐν εἴκοσι βιβλίοις τ Ιουδαϊκλν Αρχαιολογίαν, τ αἰτίαν ἀποδοῦναι βουλόμενον δ τὰ τοιαῦτα πεπονθέναι τ λαὸν, ὡς κ τ ναὸν κατασκαφῆναι, εἰρηκέναι, κ μῆνιν Θεοῦ τοῦτο αὐτοῖς ἀπηντηκέναι, [c] Διὰ τὰ εἰς Ιάκωβον, τ ἀδελφὸν Ιησ, τ λεγομένε Χριστ, ὑπ' αὐτῶν πεπολυμημένα. κ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι, τ Ιησ̄ν ἡμῶν [d] μ καταδεξάμενον εἶναι Χριστὸν, [e] μᾶλλον ἦπερ Ιακώβῳ δικαιοσύνην ἐμαρτύρησε τοσαύτην· λέγει δ ὅτι κ ὁ λαὸς τοῦτο [f] ἐνόμιζε διὰ τ Ιάκωβον πεπονθέναι.

XIII. *Idem contra Celsum, l. 1. p. 14. Edit. Cant.*

Licet enim volentibus legere duos libros *Flavii Josephi* de *Judæorum Antiquitate*, ubi longam Scriptorum seriem citat in gentis ejus antiquitatis testimonium.

Δυνατὸν δὲ τ βουλόμενον ἀναγινῶναι τὰ γεγραμμένα Φλαβίῳ Ιωσήπῳ περὶ τ Ιουδαίων ἀρχαιότητος ἐν δυσὶν· ὅπου πολλὴν συναγωγὴν συγγραφέων φέρει μαρτυρούντων τ Ιουδαίων ἀρχαιότητι.

XIV. *Idem*

a In *Suidæ Codd.* Μάνεθως. al. Μανεβών.
b Idem *Clemens* Strom. 5. meminit δ συνεξαριθμῶ τὴν τ Μακκαβαϊκῶν ἱστορίαν. Vide *Huet.* D. E. p. 464. Edit. 8.
c Vide *Euseb.* Hist. Eccles. lib. 2. c. 23. p. 65. & *Syncellum* p. 339.
d Vide *Martini* Dissert. de Loco *Josephi*, p. 249.
e Vide doctiss. *Huet.* D. E. p. 32.
f Hac de re plura mox infra.

XIV. *Idem iterum, p. 35.*

Εν γὰρ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ὁ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ιωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γενομένῳ, καὶ καθάρσιον τοῖς βαπτιζομένοις ἐπαγγελλομένῳ. ὁ δ' αὐτὸς, καίτοιγε ἀπιστῶν τῷ Ιησοῦ ὡς Χριστῷ, ζητῶν τε αἰτίαν τῆς Ιεροσολύμων πλώσεως, καὶ τῆς τοῦ ναοῦ καθαιρέσεως· δέον αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ἡ κατὰ τοῦ Ιησοῦ ἐπιβουλὴ τούτων αἰτία γέγονε τῷ λαῷ, ἐπεὶ ἐπέκλειναν τὸν προφητευόμενον Χριστόν· ὁ δὲ, καθάπερ ἄκων ἐκ μακρᾶς τῆς ἀληθείας ἐκπίπτων, φησὶ ταῦτα συμβεβηκέναι τοῖς Ιουδαίοις [h] κατ' ἐκδίκησιν Ιακώβου τοῦ δικαίου· ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον [i] αὐτὸν ὄντα ἀπέκλειναν.

Nam *Josephus* in XVIII. *Antiquitatum* testatur Joannem exstitisse Baptistam, expiationemque baptizatis esse pollicitum. Idem, quamvis Iesum parum cognoscens pro Christo, dum quærit causam Hierosolymorum excidii, Templique demolitionis (cum debuisset dicere id accidisse propter ejus populi contra Iesum insidias, quia Christum à prophetis promissum interemisset) quasi invitus haud procul à veritate discedens, ait hæc contigisse Judæis in ultionem Jacobi cognomento Justi, fratris Iesu qui dicitur Christus, quia justissimum hominem occiderant.

XV. *Idem Lib. 2. p. 69.*

Τῆτο γὰρ ἤρξατο μὲν ἐπὶ Νέρωνος βασιλεύοντος, παρέτεινε δὲ ἕως τοῦ Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἧς ὁ υἱὸς Τίτος καθεῖλε τὴν Ιερουσαλήμ· ὡς μὲν Ἰώσηπος γεγράφει διὰ Ἰάκωβον τὸν δίκαιον, τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ὡς ἂν ἀληθῆ παρείσησι διὰ Ιησοῦν τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.

Hoc enim fieri cœptum est sub Neronis imperio, duravitque usque ad Vespasiani tempora, cujus filius Titus solo æquavit Hierusalem; ut *Josepho* videtur propter Jacobum justum, qui vocabatur frater Iesu Christi, ut vero res ipsa clamat, propter Iesum Christum Dei filium.

XVI. *Idem rursus, p. 167.*

Καὶ ὁ βουλόμενός γε [k] ἀναγνώτω τὰ τοῦ φιλοσόφου Ιωσήπου περὶ τῆς Ιουδαίων ἀρχαιότητος δύο βιβλία, ἵνα γνῷ πόσῳ τρόπῳ ἀρχαιότερος ὁ Μωϋσῆς τῶν κατ' ἐκεῖνον χρόνων μακρὰς περιόδους κατακλυσμῶν καὶ ἐκπυρώσεις φησάντων γίγνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ.

Si quis certiora cupit cognoscere, legat *Flavii Josephi* libros duos de *Judæorum Antiquitate*, ut sciat Mosem longe ætate superiorem fuisse illis, qui juxta temporum vicissitudines diluvia in mundo fieri & exustiones tradiderunt.

XVII. *Porphyrius de Abstinentia, lib. 4.*

Οἱ δὴν τρίτοι [Εσσαῖοι] τοιοῦτοι ἐπιτοῦντο τὸ πολίτευμα, ὡς πολλαχοῦ Ιώσηπος τῶν πεπραγματευμένων ἀνέγραψεν. καὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Ιουδαϊκῆς ἱστορίας, διὰ δὲ ἑπτὰ βιβλίων συνετάξατο, καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Αρχαιολογίας, διὰ εἴκοσι βιβλίων ἐπεραγματεύσατο, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ πρὸς τοὺς Ελληνας, εἰσὶ δὲ δύο τὰ βιβλία. "Εἰσὶ τοί- "νυν οἱ Εσσαῖοι, Ιουδαῖοι μὲν τὸ γένος. ——

Tertius igitur iste ordo hujusmodi institutis vivebat, ut sæpius *Josephus* in scriptis suis testatum reliquit: in secundo nempe libro *Judaicæ Historiæ*, quam septem libris absolvit, & in decimo octavo *Antiquitatum*, quas viginti libris composuit; & in secundo *ad Græcos*, quod quidem duos libellos complectitur opus. "Essæi, "Judæi quidem natione sunt, &c.

SÆCULO IV.

XVIII. *Eusebius Cæsariensis lib. 8. Præparat. Evangel. c. 10. Edit. Paris.*

Τῶν δ' οἰκείων οἱ πρεφανέστατοι καὶ μνήμης ἀλήθου τούτους ἠξίωσαν, Ιώσηπός τε καὶ Φίλων, καὶ ἕτεροι πλείους.

At Gentilium suorum clarissimi, *Josephus* & Philo, aliique complures, eosdem memoriæ posteritatis sempiternæ, suis etiam operibus, commendare voluerunt.

XIX. *Euseb. Demonstr. Evangel. l. 3. p. 124. Edit. Paris.*

------ αὐτάρκης μὲν οὖν καὶ ἡ τῶνδε τυγχάνουσα πρὸς ἡμᾶς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρία. οὐδὲν ἂν οἷόν τε ἐκ πρεπούσης καὶ τῷ ἐξ Εβραίων Ιωσήπῳ μάρτυρι χρήσασθαι, ὃς ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, τὰ κατὰ τοὺς Πιλάτου χρόνους ἱστορῶν, μέμνηται τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τούτοις.

"Γίνεται δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ιησοῦς σοφὸς "ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ πα- "ραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τὰληθῆ σεβομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τοῦ [l] Ιουδαίου "πολλοὺς δὲ καὶ Ελληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗ- "τος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόν- "των σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ- "σαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐ- "τοῖς τρίτην ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφη-

—— ego licet talium hominum de Salvatore nostro testimonium nobis abunde satisfacere debeat, tamen nihil me præter propositum facturum arbitror, si quasi ex abundantia quadam, Hebræi quoque *Josephi* testimonio utar: qui in XVIII. Judaicæ Antiquitatis libro, Pilati tempora in historiam suam referens, de Salvatore nostro mentionem facit, his verbis:

"Existit per idem tempus Iesus sapiens vir, si "modo virum eum dicere oportet, quippe qui "earum rerum auctor fuerit, quæ humanam fi- "dem superant. Docebat porro hic homines, "si quos veritatis studiosos reperiebat: ergo mul- "tos sibi Judaicæ, multos etiam Græcæ factio- "nis adjunxit. Christus plane hic fuit: siquidem "cum magistratibus nostris accusantibus, illum "crucis supplicio affecisset Pilatus, non destite- "runt, qui ab initio complexi fuerant: apparuit "enim illis tertio die iterum vivens, quemadmo- "dum

g Vide Cl. *Spenceri* Annott. in *Orig.* p. 30. & *Huet.* ubi supra.
h Eadem fere habet *Eusebius*, paulo infra; & *Cedrenus* vol. 1. p. 206. *Edit. Paris.* Vide Epist. Cl. *Picquii* in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii*, Vol. II. p. 34.
i Legendum potius, ἄνδρωτον.
k Al. ἀναγινώσκω.
l Deesse videtur πρότερον, aut simile.

"dum divini prophetæ & hæc, & alia innumera-
"bilia de illo prædixerant, ex quo ad hunc uſ-
"que diem Chriſtianorum non defecit genus.

"τῶν παῤ αὐτῶ τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτῦ εἰρηκό-
"των. ὅθεν εἰσέτι νυν ὀνομα τῦδε τῶν Χριστιανῶν ὐκ
"ἐπέλιπε τὸ φύλον.

XX. *Idem l. 6. c. 11. p. 291.*

At *Joſephus vice eorum*, quæ in ſacris libris ſcripta ſunt, *Judaicas traditiones* ſumma diligentia perſequutus eſt, utpote qui Hebræus ab Hebræis exiſteret.

Ο δέ γε Ἰώσηπος καὶ πὰς ἔξωθεν Ἰουδαϊκὰς [m] δόσεις ἀκριβῶς ἀπεμελέτησε, ἅτε Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τυγχάνων.

XXI. *Idem l. 8. p. 397.*

Atque optimus hujus rei teſtis eſt Hebraicus auctor *Joſephus*, qui in XVIII. Judaicæ Antiquitatis libro, quæ ad illa tempora pertinent, exponit: "Herodes, &c.

Μάρτυς δὲ ἀξιόχρεως τύτων ὁ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων Ἰώσηπος, ὧδέ πως ἱστορῶν τὰ κῦ τὸν χρόνος ἐν [n] ὀκτωκαιδεκάτῳ Ἀρχαιολογίας. "τὴν δὲ βασιλείαν, κ. ε.

XXII. *Idem in Hiſt. Eccleſiaſt. l. 1. c. 4. p. 17. Edit. Valeſii. 1659.*

Hujus porro deſcriptionis ſub Quirinio celeberrimus apud Judæos Hiſtoriarum ſcriptor *Flavius Joſephus* mentionem facit: aliam quoque narrationem de Galilæorum ſecta, qui iiſdem temporibus emerſit, ſtatim ſubnectens.

Ταυτης δὲ τ̃ κῦ Κυρηνίου ἀπογραφῆς καὶ ὁ τ̃ παῤ Ἑβραίοις ἐπισημότατος ἱστορικῶν φλαύιος Ἰώσηπος μνημονεύει, καὶ ἄλλην ἐπισυνάπτων ἱστορίαν περὶ τ̃ Γαλιλαίων κῦ τὰς αὐτὰς ἐπιφυείσης χρόνους αἱρέσεως.

XXIII. *Idem iterum, l. eod. c. 6. p. 20.*

Hujus rei locupletiſſimum teſtem habes *Joſephum*.

Ἔχεις καὶ τύτων ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα.

XXIV. *Idem rurſus, l. eod. c. 11. p. 29, 30.*

—— Joannem Baptiſtam ab Herode juniore capite truncatum fuiſſe ſacra Euangelii ſcriptura commemorat. Cui adſtipulatur etiam *Joſephus*, qui & Herodiadis ipſius nominatim meminit, & diſerte narrat, quomodo Herodes priore & legitima conjuge repudiata, quæ Arethæ regis Arabum filia erat, hanc fratris ſui uxorem à viro ſuo per vim adductam ſibi conjugem adſcivit: inque ejus gratiam necato Joanne Baptiſta, cum Aretha ob filiæ contumeliam infeſto bellum geſſit. Quo quidem in bello victum acie Herodem, & univerſum ejus exercitum deletum refert; hæcque omnia ob ſcelus adverſus Joannem Baptiſtam perpetratum ei contigiſſe. Idem *Joſephus* Joannem juſtiſſimum virum fuiſſe, & lavacri cujuſdam inſtitutorem affirmans, cum iis quæ in ſacris Euangeliorum voluminibus de eodem Joanne prodita ſunt, mirifice conſentit. Refert etiam Herodem Herodiadis culpâ principatu excidiſſe, & in urbem Galliæ Viennam ſimul cum ea eſſe relegatum. Et hæc quidem in octavo decimo Antiquitatum libro ab eo commemorantur, in quo etiam de Joanne ſcribit his verbis: "Arbi-
"trabantur quidam Judæorum divina ultione per-
"iiſſe Herodis exercitum, Deo cædem Joannis
"qui Baptiſta cognominatus eſt, vindicante.
"Quippe hunc Herodes obtruncaverat, cum eſ-
"ſet vir bonus, Judæoſque ad virtutis ſtudium
"excitaret, præcipiens ut juſte quidem inter ſe,
"erga Deum autem pie agentes, ad lavacrum
"accederent. Tunc enim demum acceptum
"Deo fore lavacrum ajebat, cum eo non ad ex-
"piationem criminum uterentur, ſed ad corpo-
"ris munditiem, ut mentibus jam ante per juſti-
"tiam expurgatis, corporis quoque adderent pu-
"ritatem. Cumque multi ad eum undique con-
"fluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirifice
"delectabantur) Herodes veritus ne tanta homi-
"nis auctoritas ſubditos ad defectionem impelle-
"ret, quippe qui nihil non acturi ex ejus conſilio
"viderentur; ſatius eſſe duxit priuſquam novi
"aliquid oriretur, illum è medio tollere, quam
"mutatione rerum facta, ipſe in maximum diſ-
"crimen adductus, feram pœnitentiam agere.
"Vinctus igitur ob hanc Herodis ſuſpicionem,
"& ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra me-
"minimus perductus, ibidem cæſus eſt.

—— Ἐν Βαπτιστὴ Ἰωάννην ὑπὸ Ἡρώδου τ̃ νέου Ἡρῴδε τ̃ κεφαλὴν ἀποτμηθέντος, μεμηνυκὲν μὲν ἡ θεία τ̃ εὐαγγελίων γραφή. συνιστορεῖ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνόματι τ̃ τε Ἡρωδιάδος μνήμην πεποιημένος, καὶ ὡς ἀδελφῦ γυναῖκα ἔσχεν αὐτὴν ἡγάγετο πρὸς γάμον Ἡρῴδης, ἀφαιρεθεὶς μὲν τ̃ προτέρην αὐτῷ κῦ νόμως γεγαμημένην γυναῖκα· Ἀρέτα δὲ ἦν αὐτὴ Ἐ Πετραίων βασιλέως θυγάτηρ· τ̃ δὴ Ἡρωδιάδα ζῶντος Δίφησιος Ἐ ἀνδρός· δι' ἣν καὶ τ̃ Ἰωάννην ἀνεῖλεν, πόλεμον αἴρει πρὸς τ̃ Ἀρέτην· ὡς ἂν ὑπομασμένης αὐτῦ τ̃ θυγατρός. ἐν ᾧ πολέμῳ μάχης γνωμένης, πάντα φησὶν τ̃ Ἡρῴδε στρατὸν διαφθαρῆναι· καὶ πᾶσι πεπονθέναι τ̃ ὀπίθεν ἕνεκεν τ̃ κῦ Ἰωάννου γεγονυίας. ὁ δὲ αὐτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαιότατον καὶ βαπτιστὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τ̃ Ἰωάννην, τοῖς περὶ αὐτῦ κῦ τὴν τ̃ εὐαγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμμένοις συμμαρτυρεῖ. ἱστορεῖ δὴ καὶ τ̃ Ἡρῴδην τ̃ βασιλείας ἀποπεπτωκέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρωδιάδα, μεθ' ἧς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπελαθῆναι, Βιέννην τ̃ Γαλλίας πάλιν οἰκεῖν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτὸς ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τ̃ ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἔνθα συλλαβὰς αὐτὰς περὶ Ἐ Ἰωάννου ταῦτα γράφει. "ταῖς
"τ̃ Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τ̃ Ἡρῴδε στρατὸν ὑπὸ
"Ἐ Θεῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κῦ τιμωμένου
"Ἰωάννου Ἐ καλουμένου βαπτιστ̃. κτείνει γὰρ τοῦτον
"Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύον-
"τα ἀρετὴν ἐπασκήσαντας, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιο-
"σύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βα-
"πτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸν βάπτισιν δέκτὸν
"δεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινῶν ἁμαρτάδων
"παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώ-
"ματος, ἅτε δὴ καὶ τ̃ ψυχὴν δικαιοσύνῃ προεκ-
"κεκαθαρμένης. καὶ τ̃ ἄλλων συρρεομένων, καὶ γὰρ
"ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δεί-
"σας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσῦνδε πειθανὸν αὐτὸς τοῖς
"ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ νοτερίσει φέροιτο· πάντα γὰρ
"ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες· πολὺ κρεῖτ-
"τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἀπ' αὐτῦ ἡμῶδαι, προ-
"λαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγμα-
"τα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ Ἐ Ἡρῴ-
"δου δέσμιος εἰς τ̃ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς τὸ πρόσθε-
"γμένον φρούριον, ταύτῃ κτείνυται.

XXV.

m Indicare voluit Euſebius, *Joſephum* non uti promiſerat, exacte ſemper ſequutum Textum Sacrum, ſed ejus loco attuliſſe majorum ſuorum δόσεις, ſive traditiones.

n Exſtat l. XX. c. 8.

TESTIMONIA.

XXV. *Idem ibid.*

Ταῦτα μὲν δὴ Ἰωάννης διελθὼν, καὶ δὲ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τὴν αὐτὴν δὲ συγγράμματος ἱστορίαν ὧδέ πως μέμνηται. "γίνεταί δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς τὶς "σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ "παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τῶν σὺν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν "Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. "ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων "ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, "οὐκ ἐξεπαύσαντο, οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. "ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, "τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ "αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χρι"στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦ"λον." ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ, περί τε τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν προδεδωκότος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀποφυγὴ, τοῦ μὴ ἀναισχύντως ἀπελέγχεσθαι τοὺς κατ' αὐτῶν πλασαμένους ὑπομνήματα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχέτω ταύτῃ.

Hæc *Joſephus* de Joanne. Qui etiam in eodem libro ſervatoris noſtri mentionem facit, his verbis: "Iiſdem temporibus Ieſus quidam fuit "vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas "eſt. Erat quippe admirabilium operum effector, "doctorque eorum qui veritatem libenti animo "complectebantur. Multos ille partim ex Judæis, "partim ex Gentilibus ſectatores ſibi adjunxit. "Hic erat Chriſtus. Quem à gentis noſtræ pri"moribus delatum, cum Pilatus crucis ſuppli"cio addixiſſet, hi tamen qui illum dilexerant, "eum deinceps colere non deſtiterunt. Tertio "enim die vivus ac ſpirans eis apparuit; prout "divini prophetæ hæc & alia quam plurima de "illo mirifica prædixerant. Abhinc porro Chri"ſtianorum genus, qui ab eo nomen ſumpſere, "ad noſtram uſque ætatem continuatum manet." Hæc igitur cum ſcriptor ille ex Hebræis oriundus de Joanne Baptiſta & de ſervatore noſtro in libris ſuis commemoraverit, quod jam effugium relinquitur his qui adverſus eos acta illa confinxerunt, quo minus impudentiſſimi eſſe convincantur? ſed de his ſatis.

XXVI. *Idem lib. 2. c. 10. p. 47.*

Θαυμάσαι δ' ἄξιον τὰ περὶ τὴν θείαν γραφὴν καὶ ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ συμφωνίας, τὴν τῶν Ἰουδαίων ἱστορίαν· καὶ ἣν ἐπιμαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τόμῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἑνδεκάτῳ καὶ δεκάτῳ, ἔνθα αὐτοῖς γράμμασιν ὧδέ πως τὸ θαῦμα διηγεῖται. "τέλειον δ' ἔτος, κ. τ. λ.

Cæterum mirari ſubit *Joſephi* Hiſtoriam, quippe quæ in hujus miraculi narratione cum divina Scriptura plane conſentiat. in ea enim veritatem teſtimonio ſuo ac ſuffragio perſpicue comprobat, cum rem geſtam in XIX. *Antiquitatum* libro exponit his verbis, &c.

XXVII. *Idem paulo infra, p. 49.*

Ταῦτα τὴν Ἰώσηπον μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς θείας συναληθεύουσαν γραφῆς ἀποθαυμάζω.

In his *Joſephum*, perinde ac in cæteris, magnopere admiror, qui cum Sacris literis in veritate adeo conſentiat.

XXVIII. *Idem rurſus, c. 23. p. 65.*

Οὕτω δὴ ἄρα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐπὶ δικαιοσύνῃ βεβόητο ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τὸν Ἰουδαίων ἐμφρονας δοξάζειν ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν τῶν συμβεβηκότων μὲν τὸ μαρτύριον αὐτοῦ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων· ἦν δ' οὐδὲν ἕτερον αὐτοῖς συμβῆναι, ἢ δίκης τοῦ κατ' αὐτοῦ τολμηθέν ἄγος. ὁ γοῦν Ἰώσηπος οὐκ ἀπεσιώπησε καὶ τοῦτ' ἐγγράφως ἐπιμαρτύρασθαι, δι' ὧν φησι λέξεων· [p] "Ταῦτα δὴ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν Ια"κώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου "Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι "ἀπέκτειναν.

Porro Jacobus ob ſingularem juſtitiam adeo celebris apud omnes & admirabilis fuit, ut Judæorum prudentiſſimi hanc fuiſſe cauſam exiſtimaverint ſecutæ mox obſidionis Hieroſolymorum: quam quidem non ob aliud ſibi contigiſſe, quam propter ſcelus in Jacobum admiſſum, ipſe etiam *Joſephus* ſcripto teſtari minime dubitavit, cum ait. "Hæc omnia contigerunt Judæis pro"pter Jacobum cognomento Juſtum, fratrem "Ieſu qui dicitur Chriſtus; qui cum eſſet o"mnium conſenſu juſtiſſimus, nihilo minus à "Judæis necatus fuerat.

XXIX. *Idem lib. 3. c. 7. p. 82.*

[q] Περὶ μὲν οὖν τούτων, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος καὶ τὰς φωνὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων παληὸς τὸν μὲν λῃστὴν καὶ φονέα δι' ἀναστάσεως παρήτηται, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῶν ἐκέτευσεν ἀφεθῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων ἔθνει, οὐδὲν ἂν δέοι τῆς ἱστορίας ἐπιλέγειν.

Ac de iis quæ univerſæ Judæorum genti poſt paſſionem Domini contigerunt, & poſt voces illas quibus latronem & homicidam morte liberari, ipſum vero auctorem vitæ à medio tolli populus omnis ſuccla maverat, *Joſephi* narrationi quicquam addere minime neceſſe eſt.

XXX. *Idem iterum capp. 9. & 10. p. 84.*

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, ἄξιον μὴ δ' αὐτὸν Ἰώσηπον, τοσοῦτο τῇ μὴ χεῖρας συμβεβλημένον ἱστορίᾳ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵας γένους ὡρμᾶτο, ἀγνοεῖν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τοῦτο [r] λέγων ὧδε· "Ἰώσηπος Ματθα"ίου παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεύς· αὐτός τε Ρωμαίοις "πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον ξυμφυγοῦσιν "ἐξ ἀνάγκης." μάλιστα δὲ τὰ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἰουδαίων, ἃ καὶ μόνοις τοῖς ἐμοεθνέσιν, ἀλλὰ

Porro his rebus, tandem ad exitum perductis, rationi conſentaneum videtur de *Joſepho* ipſo, qui hiſtoriæ, quam præ manibus habemus, tantum adjumentum contulit, quis, & unde, quove genere prognatus fuerit, exponere. id vero etiam ipſe declarat de ſe loquens his verbis: "Joſe"phus Matrathiæ filius, natione Hebræus, do"mo Hieroſolymitanus, ex numero Sacerdotum; "qui & initio adverſus Romanos pugnavi, & re"bus poſtea geſtis neceſſitate coactus interfui". Hic

o φύλα ſc. niſi legendum Ἑλλωισμῶ. Vide n. XIX.

p Vide Cl. *Spencerum* in *Annott.* ad *Origenem* contra *Celſum*, p. 30. 31. & Celeberr. *Huetium* in *Demonſt. Evangel.* prop. III.

q Vide *Euſeb.* l. 3. c. 7.

r In *Prologo* ad *Bellum Judaicum.*

Hic vir omnium tunc temporis Judæorum præſtantiſſimus fuit, non modo popularium ſuorum, ſed etiam Romanorum judicio; adeo ut ipſe quidem in urbe Roma ſtatua donatus ſit: libri vero ab eo conſcripti in Bibliotheca publica fuerint collocati. Scripſit *Antiquitates Judaïcas* libris xx. *Hiſtoriam* vero *Belli Judaïci*, quod à Romanis ſua ætate geſtum eſt, complexus eſt voluminibus vii. quam non ſolum Græco, ſed etiam Patrio ſermone, ab ſe editam eſſe teſtatur. dignus omnino cui & hîc & in cæteris fides habeatur. Exſtant autem duo ejuſdem libri de *Judæorum vetuſtate* lectu digniſſimi. In quibus & *Apioni Grammatico* reſpondet, qui ea ætate volumen adverſus Judæos compoſuerat, & aliis nonnullis qui Judæorum origines perinde calumniari tentaverunt. In priore horum autem librorum, numerum Sacrorum voluminum, quibus vetus Teſtamentum conſtat, quænam ſint apud Hebræos extra omnem controverſiam poſita, utpote à majoribus tradita, declarat. ——————— Apud nos eſt & aliud uon ignobile opuſculum ab eodem elaboratum *de Ratione ſummo imperio prædita*: quod quidem à nonnullis *Maccabaïcum* inſcriptum eſt, eo quod certamina contineat Hebræorum quorundam, qui, ut in *Maccabæorum* libris proditum eſt, pro Divini numinis cultu fortiter propugnarunt. Sed & ſub finem *Antiquitatum Judaïcarum* libri xx, propoſitum ſibi eſſe ſignificat, quatuor libros conſcribere *de Deo atque ejus natura*, ex opinione Judæorum, quam ipſi à majoribus acceperunt; item *de Legibus*, *cur earum præcepto quædam permiſſa ſunt*, *quædam vetita*. Alia præterea ab ſe elucubrata eſſe, ipſe in ſuis libris commemorat.

ἡ δὲ Ρωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ὀπτιδοξότατος· ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσθαι ἀνδριάντος ὀπὶ τῆ Ρωμαίων πμηθῆναι πόλεως. τὰς δὲ ἀρχαιολογίας αὐτῶ λόγως βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔτος δὲ πᾶσαν τὴν Ιουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις ἑπτὰ καθαθέβληται συγγεγράφθαι. τὴν δ' ἱερέων ἔτ κατ' αὐτὸν Ιουδαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις· ἃ ἡ μόνον τῆ Ελλήνων, ἀλλὰ ἡ τῆ πατρίω φωνῆ ἀξιόλογα αὐτὸς ἑαυτῶ μαρτυρεῖ, ἄξιός γε ὢν ἀφ' ὧν λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἔτερα δὲ αὐτῶ φέρεται συγγράμματα ἄξια δύο, περὶ τῆς Ιουδαίων ἀρχαιότητος· ἐν οἷς καὶ ἀντιῤῥήσεις πρὸς Απίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ Ιουδαίων πλωικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηται, καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ βλασφημεῖν καὶ αὐτοὶ τὰ πατρῶα τῶν Ιουδαίων ἔθνους ἐπεχείρησαν. τούτων ἐν τῶ πρότερω τὸ ἀριθμὸν τῶν λεγομένων παλαιᾶς τῆς ἐνδιαθήκων γραφῶν πίστιν, τίνα παρ' Εβραίοις ἀναντίῤῥητα, ὡς ἂν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, δηλώσων. ——————— Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο σὺν ἀγῶνι σπουδασμα τῶ ἀνδρὶ, περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ· ὅ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν, τῶ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ὕπω καλυμένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τῶν εἰς τὸ θεῖον Δυσεβέσας ἀνδρισαμένων Εβραίων περιέχειν. καὶ πρὸς τῶ τέλει δὲ τῆς εἰκοσῆς Αρχαιολογίας ὑπομιμνήσκεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προῃρημένος ἐν τέτρασι συγγράψαι βιβλίοις κατὰ τὰς πατρίους δόξας τῶν Ιουδαίων, περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· καὶ περὶ τῶν νόμων, ἀφ' τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται· καὶ ἄλλα δὲ αὐτῶ συγγράμματα, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

XXXI. *Idem in Chronico Græco, p. 64. Edit. Amſt.*

Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα συμβάντα, ἢ πραχθέντα, ἕως τῆς θείας σαρκώσεως, τοῖς Ιουδαίοις, Ιώσηπος ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς ἱερεῖ, καὶ Αφρικανὸς μετ' αὐτὸν ἐν Επιτόμῳ.

XXXII.[s] *Idem ibid. p. 79.*

Συμφωνεῖ ὁ Ιώσηπος ἐν τούτω τῆ πράξει τῶν Αποστόλων, ἔνθα τῷ θείῳ Παύλῳ ὑπὸ τοῦ Χιλιάρχου λέλεκται. οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος. ——.

XXXIII. *Idem in Commentariis in Pſalmos, p. 137. Edit. Pariſ.*

Quis porro Hiſtorias *Flavii Joſephi* percurrens, eorumque narratu comperiens, qua ratione obſidione concluſi fame & ſeditionibus interibant, non præſens dictum admiretur, "Et conclude "adverſus eos qui perſequuntur me."

Τὶς δὲ διελθὼν τὰς Φλαυΐε Ιωσήπε ἱστορίας, μαθών τε ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐν συγκλεισμῶ ἀπολιφθέντες λιμῶ καὶ στάσει διεφθάρησαν, ἃ θαυμάσει τὸν ἐντεῦθεν λέγοντα φωνὴν, "καὶ συγκλείσον ἐξ ἐναντίας τῶν καταδιωκόντων μέ.

XXXIV. *Euſtathius in Hexaëmeron, p. 1.*

Clemens & Africanus, & præter hos Tatianus, & ex Judæis *Joſephus* & Juſtus, proprio quiſque modo, ab antiquis hiſtoriis ad id probandum præbitis, divinum Moyſem temporibus Inachi floruiſſe literis prodidere.

Κλήμης μὲν οὖν καὶ Αφρικανὸς καὶ πρὸς τούτοις Τατιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος καὶ Ιῶστος καὶ Ινάχου ἀκμάσαι τὸν θεσπέσιον Μωϋσέα ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ὑποσχὼν τὴν ἀπόδειξιν.

XXXV.[t] *Auctor Chronici Paſchalis, p. 127, 128. Ed. Par.*

Feſtum quod Paſcha appellarunt filii Iſraël, Diabateria & Hyperbaſia alii nuncuparunt, quod colligere licet ex iis qui apud Hebræos doctrinæ laude claruerunt, Philone, inquam, & *Joſepho*.

Εορτὴν, ἣν Πάσχα προσηγόρευον οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, Διαβατήρια καὶ Υπερβάσια σκάλοιν ἄλλοι, ὡς ἔστι γνῶναι ἔκ τε τῶν παρ' Εβραίοις σοφῶν, Φίλωνος λέγω καὶ Ιωσήπου.

XXXVI. *Idem ibid. p. 247.*

Anno xxxix. Chriſti in cœlos aſſumptionis, Titus Veſpaſiani filius Judæam urbemque Hieruſalem recepit, peragrata univerſa Palæſtina, ipſoque Judæorum everſo templo.[u] Agebatur tum Paſchatis dies, cum urbem Hieroſolymitanam expugnavit, & undecies centena Judæorum millia, iis gladio interemptis, delevit, aliaque centum

Τελευτῶ ἐνιαυτῶ ἑπτὰ τῆς εἰς οὐρανὺς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Τίτος ὁ Οὐεσπασιανοῦ τὴν Ιουδαίαν παρέλαβεν, καὶ τὴν Ιερουσαλὴμ, προσθεὶς εἰς πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἱερὸν τῶν Ιουδαίων κατέσρεψεν. ἣν δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τὸ Πάσχα, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν Ιερουσαλὴμ, καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτὺς καθανόψας,

[s] Vide etiam *pp.* 52, 53, 78.

[t] De ætate ejus vide *Du-Freſne* in Præfat.

[u] Vertendum, *Judæam recepit, & Hieruſalem, peragrata univerſa Paleſtina, Judæorumque templum everſit.*

κήψας, καὶ ἄλλας ἢ μυριάδας ιϛ'. Ἀφῆκεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων καὶ παιδίων ἀρρενικῶν καὶ παρθένων θερασίων, καθὼς Ἰώσηπος ὁ συφώτατος χρονογράφος ἀνέγραψεν.

quinquaginta millia captivorum ex adoleſcentibus & pueris, & virginibus & puellis, ſub corona vendidit, ut tradit *Joſephus* doctiſſimus Chronographus.

XXXVII. *Baſilius Cæſarienſis in Homilia in Famem & Siccitatem, p. 358. Edit. Pariſ.*

Τὸ τῦ λιμοῦ πάθος κατίσχυσε πολλὰς πολλάκις καὶ τὰς ὁρμὰς κινῆσαι τὰ φύσεως, ἄψασθαι μὲν ἀνθρώπων τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα ἢ παῖδα, ὃν ἔκ τε χαιρὸς ἀπεκύησε, πάλιν τῇ μήτρᾳ κακῶς ὑπεδέξασθαι. καὶ τῦτο τὸ δρᾶμα Ἰουδαϊκὴ ἐτραγῴδησεν ἱστορία, ἵνα Ἰώσηπος ἡμῖν ὁ ταυδαῖος συνεγράψατο, ὅτι τὰ δεινὰ τὰς Ἱεροσολυμίτας κατέλαβε, τῇ εἰς τὸ Κύριον δυσεβείᾳ ἐνδίκως τιμωρίας τινυόμενα.

Quid fames non cogit? naturæ leges ſæpe pervertere ac tranſgredi multis ſuadet, & hominum corporibus vel propinquorum veſci: matrem etiam quem peperit natum impulit in ventrem male recondere. Quam tragœdiam Judaïca commemorat hiſtoria, à *Joſepho* gravi Auctore conſcripta, quando videlicet diræ calamitates Hieroſolymitanos, pœnas juſtas propter impietatem in Dominum dantes, apprehenderunt.

XXXVIII. *Gregorius Nazianzenus in Orat. XXII. p. 398. Edit. Pariſ.*

Οὗτοι τίνες μὲν ὄντες, καὶ ὅθεν, καὶ ἐξ οἵας ὁρμώμενοι τὰ ἀπαρχῆς καὶ παιδεύσεως, εἰς τοσῦτον ἀρετῆς καὶ δόξης προελήλυθασιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐτησίοις πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τὸν ὁρωμένων τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν ἐναπεικάσθαι τῶν ἀπάντων ψυχαῖς, ἡ περὶ αὐτῶν βίβλος δηλώσει τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ περὶ τῦ Αὐτοκράτορα εἶναι τῶν παθῶν τὸ λογισμὸν φιλοσοφοῦσα, καὶ κύριον τῆς ἐπ' ἄμφω ῥοπῆς, ἀρετήν τε φημὶ καὶ κακίαν. ἄλλοις τε δὴ σὺν ὀλίγοις ἐχρήσαντο μαρτυρίοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς τῦτων ἀθλήμασιν. ἐμοὶ δὲ τοσῦτον εἰπεῖν ἐξαρκέσει.

Quinam hi fuerint, & unde, & ex qua primum inſtitutione atque doctrina in eam virtutis & gloriæ magnitudinem evaſerint, ut tum annuis his Feſtis ornentur, tum multo major, quam quæ oculis cernitur, eorum gloria in omnium animis condita ſit, ſtudioſis ac diligentibus viris perſpicue liber ille declarabit, qui *Rationem animi perturbationibus imperare* docet, in ejuſque arbitrio eſſe, ut in utramque partem, hoc eſt vel ad virtutem vel ad vitium, propendeamus. Nam cum pleraque alia teſtimonia, tum horum quoque dimicationes ad hujus argumenti confirmationem attulit. Mihi vere hæc tantum dicere ſufficiet.

XXXIX. *Hegeſippus (ſeu potius Ambroſius) de Excidio Urbis Hieroſol. lib. 2. p. 200. Edit. Cadom.*

De quo (ſc. *Jeſu*) ipſi Judæi quoque teſtantur, dicente *Joſepho* hiſtoriarum Scriptore, quod fuerit illo in tempore vir ſapiens, ſi tamen oportet (inquit) virum dici; mirabilium &c. ——— hoc dixit *Joſephus*, quem ipſi maximum putant: & tamen ita in eo quod verum loquutus eſt, [x] mente devius fuit, ut nec ſermonibus ſuis crederet, ſed loquutus eſt propter hiſtoriæ ſuæ fidem, quia fallere nefas putabat. non credidit propter duritiam cordis & perfidiæ intentionem: non tamen veritati præjudicabat, quod non credidit; ſed plus addidit teſtimonio, quod nec incredulus & invitus negavit.

XL. *Hieronymus in Epiſtola Paulæ & Eutocii ad Marcellum ab ipſo dictata, Tom. 1. p. 126. Edit. Froben. A. 1526.*

Denique etiam *Joſephum*, qui vernaculus Scriptor eſt Judæorum, [y] aſſerere, illo tempore quo crucifixus eſt Dominus, ex adytis Templi virtutum cœleſtium erupiſſe voces, dicentium, *Tranſmigremus ex his ſedibus.*

XLI. *Idem in Epiſtola ad Euſtochium, Tom. 1. p. 149.*

Tales Philo Platonici ſermonis imitator, tales *Joſephus* Græcus Livius in ſecunda *Judaïcæ Captivitatis* hiſtoria Eſſenos refert.

XLII. *Idem in Epiſtola ad Lucinium, Tom. 1. p. 197.*

Porro *Joſephi* libros, & Sanctorum Papiæ & Polycarpi volumina, falſus ad te rumor pertulit à me eſſe tranſlata: quia nec otii mei nec virium eſt, tantas res eadem in alteram linguam exprimere venuſtate,

XLIII. *Idem in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, Tom. 1. p. 275.*

Ex Verſione Sophronii.

Ἰώσηπος Ματθαίου υἱὸς, Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, αὐτὸς Οὐεσπασιανῷ ἀλοὺς μὲν Τίτῳ δὲ υἱῷ αὐτοῦ καπλείφθη. ὃς, εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἐπὶ λόγους τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀλώσεως τοῖς δύο βασιλεῦσι, τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, συνήνεγκεν, οἳ πινες καὶ τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν· καὶ διὰ τὴν δόξαν τὴν εὐφυΐας, ἀνδριάντος ἠξιώθη. ἔγραψε δὲ τὴν Ἀρχαιολογίας λόγους εἴκοσι, ἀπὸ τῆς δὲ κόσμου ἀρχῆς ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομιτιανοῦ Καίσαρος, καὶ δύο Ἀρχαιότητος καθ' Ἀπίωνος Γραμματικὸν Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ

Joſephus, Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis Sacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tito filio ejus relictus eſt. Hic, Romam veniens, ſeptem libros *Judaïcæ Captivitatis* Imperatoribus patri filioque obtulit, qui [z] Bibliothecæ publicæ traditi ſunt: & ob ingenii gloriam Statuam quoque meruit Romæ. Scripſit autem & alios viginti *Antiquitatum* libros, ab [a] exordio Mundi uſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos Ἀρχαιότητος adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui, ſub Caligula

x Vide Edit. *Colon.* 8° p. 260.

y Vide Cl. *Picquii* Epiſt. in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii.* vol. 2. p. 35.

z *Joſephus* lib. de Vita ſua, dicit, δημοσιεῦσαι προσέταξεν. quæ verba haud ſatis commode reddidit, *Bibliothecæ publicæ traditi ſunt.*

a Περιοχὴ τῆς Ἀρχαιολογίας, tantum ab exordio mundi uſque ad annum XII. Neronis, ut conſtat ex fine *Antiquitatum.* *Antiquitates* vero Joſephus abſolvit & edidit anno decimo vertente Domitiani, ut conſtat ex earundem *Antiquitatum* fine.

la legatus missus ex parte Gentilium, *contra Philonem* etiam librum, vituperationem gentis Judaïcæ continentem, scripserat. Alius quoque liber ejus, qui inscribitur [b] περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta Martyria. Hic in decimo octavo *Antiquitatum* libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam vere Prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum, "Eodem tempore fuit Iesus vir sa-"piens, si tamen virum oportet eum dicere. "Erat enim mirabilium patrator operum, do-"ctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plu-"rimos quoque tam de Judæis, quam de gen-"tibus, sui habuit sectatores, & [c] credebatur es-"se Christus. Cumque invidia nostrorum prin-"cipum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilo-"minus qui eum primum dilexerant perseverave-"runt: apparuit enim eis tertia die vivens: mul-"ra & hæc & alia mirabilia carminibus Prophe-"tarum de eo vaticinantibus, & usque hodie "Christianorum gens, ab hoc sortita vocabu-"lum, non defecit.

Καλούμενα πεποιηκὼς ἀπιστάλη παρὰ τοῦ μέρους τῶν ἐθνικῶν, καὶ καθ' Φίλωνος λόγον, περιέχοντα κατηγορίαν τῶν Ἰουδαίων, ἔγραψεν. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ ἐξαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ οἱ πάθοι τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ἔτι ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι παρὰ Φαρισαίων, καὶ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγενῆσθαι προφήτην. καὶ διὰ τὴν σφαγὴν Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. ἔγραψε δὴ καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἅτως, "Γίνεται δὴ κατὰ τοῦτον τὸν "χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν "χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκα-"λος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων, καὶ "πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ "ἐπηγάγετο, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν "πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετικότος "Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγα-"πήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν "πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλ-"λα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἷς τε νυῦ Χρι-"στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φύ-"λον.

XLIV. *Idem ibid. cap.* 14.

Justus Tiberiensis, de provincia Galilæa, conatus est & ipse Judaïcarum rerum Historiam texere, & quosdam Commentariolos de Scripturis componere, sed hunc *Josephus* arguit mendacii. Constat autem illum eo tempore scripsisse, quo & *Josephus*.

Ἴουστος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπεχείρησε μὲν καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκὴν ἱστορίαν συντάξαι, καί τινα ὑπομνήματα περὶ γραφῶν· ἀλλὰ τοῦτον Ἰώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ συνέγραφεν, ὅτε καὶ Ἰώσηπος.

XLV. *Idem libro secundo adversus Jovinianum, Tom.* 2. *p.* 79.

Josephus in secunda *Judaïcæ Captivitatis* historia, & in decimo octavo *Antiquitatum* libro, & [d] *contra Apionem* duobus voluminibus, tria describit dogmata Judæorum, Sadducæos, Pharisæos, & Essenos; quorum novissimos miris effert laudibus: quod & uxoribus, vino, & carnibus semper abstinuerint; & quotidianum jejunium verterint in naturam. Super quorum vita & Philo vir doctissimus proprium volumen edidit.

XLVI. *Idem libro secundo adversus Pelagianos, Tom.* 2. *p.* 287.

Unde & *Josephus*, Maccabæorum Scriptor historiæ, frangi & regi posse dixit perturbationes animi, non eradicari.

XLVII. *Idem in Epistola ad Magnum Oratorem Romanum, Tom.* 2. *p.* 332.

Josephus, Antiquitatem approbans Judaïci populi, duos libros scribit *contra Apionem Alexandrinum Grammaticum*; & talia sæcularium profert Testimonia, ut mihi miraculum subeat, quomodo *vir Hebræus*, & ab infantia Sacris literis eruditus, cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.

XLVIII. *Idem in Epistola ad Marcellam, Tom.* 3. *p.* 44.

Quam vellem nunc tibi omnem habitum sacerdotalem exponere, & per singulas vestium species divina ostendere sacramenta. Verum quia in hoc ipso brevitatem epistolæ excessimus, & *Josephus* & Philo, doctissimi Judæorum, multique de nostris id latissime persequuti sunt, quorum, ut ajunt, voce audies me, quæ de cætero velis, præsens percontator præsentem.

XLIX. *Idem in Commentariis in Isaiam, cap.* 54. *Tom.* 5. *p.* 293.

Ad tempus Romanæ victoriæ universa referimus, quæ *Josephus* Judaïcæ Scriptor historiæ [e] septem explicat voluminibus, quibus imposuit titulum *Captivitatis Judaïcæ*, id est περὶ Ἁλώσεως.

L. *Idem in Comment. in Ezechiel. c.* 38. *Tom.* 5. *p.* 628.

Et revera nec in Genesi, nec in alio Scripturæ loco, nec in *Josepho* quidem, qui omnia Hebraïcarum gentium in primo *Antiquitatis* libro exponit nomina, hanc gentem potuimus invenire.

LI. *Idem in* [f] *Comment. in Danielem, c.* 5. *Tom.* 5. *p.* 709.

Sed juxta Berosum, qui Chaldæam scripsit historiam, & *Josephum*, qui Berosum sequitur, post Nebuchodonosor, qui regnavit, *&c.*

LII. *Idem*

b Vide *Petit.* Tom. 3. p. 342.
c Vide *Vossii* Chronol. Sac. p. 183. & *Martin.* p. 219.
d Nec disputans adversus Apionem *Josephus* mentionem facit Sectarum Judaicarum, nec ullibi tradit Essenos vino & carnibus abstinuisse, aut quotidie jejunasse; immo contrarium edocet lib. 2. *de Bello.* Sed qui *Esseni* perpetuo jejunabant, nec unquam carne & vino utebantur, sunt illi à *Philone* Judæo literis commendati. *Coteler.* in Notis ad Constit. Apost. l. 6. c. 6. p. 270.
e Ita etiam in *Comment.* in *Joëlem*, c. 1. *Tom.* 6. p. 66.
f Vide eundem in Procœmio ad Daniel.

g Vide

TESTIMONIA.

LII. *Idem in* [g] *Chronico Eusebiano, lib. 2.*

[h] *Josephus* etiam vernaculus Judæorum scriptor testatur (tempore Passionis Christi) auditam fuisse vocem dicentium, *Migremus ex his sedibus.*

LIII. *Augustinus in* [i] *Epistola ad Hesychium, p. 750. Tom. 2. Edit. Benedict.*

Nam *Josephus*, qui Judaicam scripsit historiam, talia mala dicit illi populo tunc accidisse, ut vix credibilia videantur.

LIV. *Chrysostomus in Homil. XXXVI. adv. Judæos III. Tom. 4. p. 481. Edit. Frontonis Ducæi.*

Φέρε καὶ ἕτερον τῶν εἰρημένων ὑμῖν παραγάγωμεν μάρτυρα, ὃν μάλιστα ἀξιόπιστον εἶναι νομίζειν· Ἰώσηπον λέγω, τὰ καὶ τὰς συμφορὰς αὐτῶν τραγῳδήσαντα, καὶ τὰ παλαιὰν ἀφηγήσει διαφέροντα πᾶσαν· ὃς, μετὰ τὰ τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ἡμῶν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ προρρηθεῖσαν εἰπών, καὶ περὶ ταύτης διελέχθη τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἡμετέρας, τὰ τῷ προφήτῃ ἐρμηνεύων ὅραμα. ----

Age proferamus & alium testem eorum quæ dicta sunt, quem illi (Judæi) gravissimum habent Auctorem: *Josephum* loquor, qui calamitates illorum Tragicas descripsit, ac vetus Testamentum omne velut paraphrasi fusius explicavit. qui fuit post Christi adventum, & captivitatem ab ipso prædictam commemorans, de hac quoque differuit, Danielis visionem enarrans, &c.

LV. *Idem mox infra, p. 486.*

Σὺ δέ μοι σκόπει, ὡς εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν ὁ ἀνὴρ ὁ ταῦτα γεγραφώς, ἀλλ' οὖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὑμετέραν ζηλῶσαι φιλονεικίαν.

Tu vero illud mihi considera, quod tametsi Judæus esset ille, qui hæc scripsit, *Josephus*, tamen veritus est vestram imitari pervicaciam.

LVI. *Idem in libro adversus Vituperatores vitæ Monasticæ, Tom. 4. p. 414.*

Ἐρῶ δὴ οὐκ ἐμὸν λόγον, ἀλλ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου, τὰ τὰ ἐκείνων ἱστορηκότος ἀκριβῶς.

Verbis autem utor non meis, sed *Judæi*, qui eam historiam conscripsit diligenter.

LVII. *Idem in Homil. in Acta Apost. Tom. 8. p. 488.*

Εἰ μὲν Χριστιανὸς ὁ ταῦτα γεγραφὼν ἦν, κἂν ὕποπτος ὁ λόγος ἦν· εἰ δὲ Ἰουδαῖος, καὶ Ἰουδαῖος ζηλωτής, μετὰ τὸ εὐαγγέλιον ἐλθών, πῶς ἂ πᾶσι καταδηλα τὰ γεγραμμένα.

Si quidem Christianus exstitisset horum Scriptor, suspecta forsan esset oratio. At cum Judæus sit, idque æmulator, qui post Euangelium floruit, quomodo non omnibus manifesta quæ gesta sunt?

LVIII. [k] *Ruffinus in Historia Eccles. Euseb. l. 3. c. 9. p. 55. Edit. Bas.*

Operæ pretium sane est post ista noscere quis fuerit hic *Josephus*, & unde, vel ex quo genere originem ducens, qui tantam nobis materiam rerum gestarum cognitionemque præstiterit. Exponit ergo etiam hæc ipse de se, hoc modo scribens: "*Josephus* Matthiæ filius, Hebræus genere, ex Hierosolymis sacerdos, qui & ipse primo bello Romanos oppugnaverim, & posterioribus nihilominus interfuerim præliis, necessitate constrictus." Constat igitur hunc virum per idem tempus non solum apud Judæos proprios cives, verum etiam apud Romanos habitum esse nobilissimum, ita ut literarum merito in urbe Roma etiam statua donaretur, & libri ejus Bibliothecæ traderentur. Conscripsit namque *Antiquitatem* Historiam in vigiati libris. Belli vero *Judaici*, cum Romanis habiti, Historiam septem voluminibus comprehendit; quam non solum Græca facundia, verum & patrio, id est, Hebræo sermone suis etiam civibus se edidisse confirmat. dignus cui præ cæteris omnibus debeat credi. Sed & alia ejusdem viri exstant de *Judæorum vetustate* duo Volumina, in quibus contradicere Apioni cuidam Grammatico videtur, qui illis temporibus adversum Judæos scripserat; & ad alios quosdam, qui morem gentis Judæorum atque instituta laceraverunt.

SÆCULO V.

LIX. *Isidorus Pelusiota, lib. 3. Epist. 19.*

Εἰ μηδὲν πλέον ἢ γεγραμμένον νομίζῃ τὸ νομοθέτου εἰρηκέναι ὁ πρὸς σὲ, ὡς ἔφης, διενεχθεὶς Ἰουδαῖος· εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐλέγχουσιν ὑμῶν τὴν ἀπαιδευσίαν οἱ δύο ἄνδρες οἱ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν συγγραφεῖς παρ' ὑμῖν γεγονότες, Φίλων ὁ θεωρητικώτατος καὶ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικώτατος. ὁ μὲν πᾶσαν σχεδὸν τὴν παλαιὰν [Ἀφηγησιν] εἰς ἀλληγορίαν τρέπων, ὁ δὲ Ἀμφιτρύωνα γράφων· "[l] τὰ μὲν αἰνιττομένῳ τῷ νομοθέτῃ δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγορουμένῳ μετὰ σεμνότητος, ὅσα δὲ ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέφερε ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντι.

Si Legislatorem nihil aliud præter literam dixisse Judæus is existimat, qui tecum rixatus est, his ad eum verbis utere: Inscitiam vestram duo viri refutant, qui post Christi adventum apud vos literarum monumenta condiderunt; nimirum Philo contemplator egregius, & *Josephus* insignis historicus. Ille quidem dum universum pæne vetus Testamentum ad allegoriam trahit: hic dum ad hunc modum loquitur; "Legislatore alia commode ac scite innuente, alia cum gravitate allegorico sensu exponente, eademque omnia quæ recte ac plane dici utile erat ad literam indicante.

LX. *dem lib. 4. Epist. 75.*

Εἰ τὰ ὑπήκοα τῶν ἀλιτηρίων Ἰουδαίων, τὰ καὶ τῷ Χρι-

Si vis cognoscere quibus pœnis sceleratí Judæi, con-

[g] Vide etiam p. 78.

[h] Ista verba Eusebii Græce profert Syncellus. Idem habet Hieronymus in *Mat.* 27. & alibi. Verum in Commentariis in Isaiam dicit, hanc vocem auditam fuisse ante excidium Hierosolymitanum. Nonnulla etiam de Archelao manifeste falsa affert Eusebius; adeo ut vel Eusebius inciderit in vitiosos *Josephi* Codices, vel verba ista non legerit in *Josepho*, sed ex alio forsasse auctore addiderit.

[i] Vide Epist. ad Lucinium, Tom. IV. part. 2. p. 578.

[k] Vide eundem, p. 48. & alibi passim.

[l] In *Proœmio Antiquitatum.*

contra Christum insanientes, affecti sint, sume *Josephi*, Judæi quidem, sed veritatis studiosi viri, historiam *de Excidio*, ut videas divinitus actam historiam, qualem nec tota series temporum vidit, ex quo & quamdiu homines exstiterunt. Nam ne quis denegaret fidem ipsorum calamitatibus, fidem omnem & exemplum superantibus; non extraneum aliquem (forsan enim, vel potius necessario, non invenisset fidem) sed hominem ex eadem gente & eorum observantissimum instruxit veritas, ut stupenda illa, quæ Judæis evenerunt, tragice describeret.

τοῦ ἀπολυθησάντων, γνῶναι βέλῃ, ἔντυχε τῇ Ἰωσήπου, ἀνδρὸς Ἰουδαίου μὲν, φιλαλήθους ἢ, ὡς τὰ ἀλώσεως ἱστορία, ἵνα ἴδῃς θεῖλαῖον ἱστορίαν, οἵαν οὐδὲ ὁ σύμπας εἶδε χρόνος, ἀφ' ἧς δὴ καὶ ἐφ' ὅσον ἄνθρωποι, ἵνα γὰρ μηδεὶς τοῖς ἀπίστοις αὐτῶν καὶ θαυμαλόγοις ἀπιστήσῃ συμφοραῖς, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα· ἢ γὰρ ἂν ἴσως, μᾶλλον ἢ ἀναγκαίως ἠπιστήθη· ἀλλ' ὁμόφυλον αὐτὸν καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ ἀλλόκοτα ἐκεῖνα ἐκπεραγωδῆσαι πάθη.

LXI. *Idem lib. 4. Epist. 225.*

Quoniam & Græcis & Barbaris & omnibus omnino hominibus videtur, & jure quidem, hostium testimonium fide dignum; Judæi vero, omnem excedentes improbitatem, non solum Prophetis fidem non habuerunt, sed ne quidem ipsi Deo; exstitit autem *Josephus* quidam, Judæus summus, & acer Legis propugnator, quique vetus Testamentum ex fide veri paraphrastice exposuit, & pro Judæis strenuissime se gessit, ac per omnia ipsorum res meliores, quam dici possit, ostendit, rerum autem veritati cedere dignatus est, (non enim impiorum sententiam secutus est) necessarium esse arbitratus sum, ipsius verba apponere. Quid igitur ait? "Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, "si tamen virum &c. —— Ego vero cum multis aliis in rebus valde miror hominis veracitatem, tum vero vel maxime in illis verbis, cum ait, "doctor "hominum, qui libenter veritatem suscipiunt &c.

Ἐπιδὴ καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία εἰκότως δοκεῖ ἀξιόχρεως εἶναι, Ἰουδαῖοι δὲ, πᾶσαν ὑπερβαλλόμενοι κακίαν, ὃ μόνον τοῖς προφήταις οὐκ ὑπίσχυσαν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ Θεῷ· ἐγένετο δέ τις Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος ἀκρος καὶ τὰ νόμιμα ζηλωτὴς, καὶ τὴν παλαιὰν διαθήκην μετ' ἀληθείας θεοφορέσας, καὶ ὑπὲρ Ἰουδαίων ἄριστα ἀνδριασάμενος, καὶ πάντα τι τὰ ἐκείνων κρεῖττονα λόγου ἀποφαίνων, τῇ ἢ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ θεοφορῆσαι ἀξιώσας· ὃ γὰρ ἐζήλωσε τὸ ἀσεβῶν τινὶ γνώμῃ· ἀναγκαῖον οἰηθεὶς τὰς ἐκείνου θεοφιλεῖς ῥήσεις. τί οὖν φησί; "Γίνεται ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, "εἴγε αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρή ------. Ἐγὼ ἢ λίαν θαυμάζω πανούργου ἐν πολλοῖς μὲν τὸ φιλάληθες· μάλιστα ἢ, ἐν οἷς εἶπε, "διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ παλη"θῆ δεχομένων -----.

LXII. *Cyrillus* [m] *Alexandrinus, lib. 5. Comment. in Joann. Evang. p. 517. Edit. Paris.*

Tanta quippe mala Judæos ex bello manent, ut illorum experimento genus omne mortis jucundius sit atque optabilius. Cæterum Judæorum eversionem, & incolarum captivitates, cædemque crudelissimam, civitatum famem, ac liberorum in iis comestionem in historiis suis *Josephus* commemorat.

Εἰς τοῦτο γὰρ Ἰουδαίοις τὰ ἐκ τοῦ πολέμου συβέβηκε πάθη, ὡς τὸ ἐκείνων πεῖρας πᾶν εἶδος θανάτου ἡμέρας γλυκύτερόν τι καὶ αἱρετώτερον. τὴν ἢ τῶν χώρας αὐτῶν ἐξανάστασιν, καὶ τὴν τῶν οἰκιῶν αὐτῶν τὰς τε ἐξανδραποδισμοὺς, καὶ τὴν ὠμοτάτην σφαγὴν, καὶ τὰς ἐν ἑκάστῃ πόλει λιμοὺς, τάς τε ἐν αὐταῖς πεινοφαγίας ἱστορεῖ καὶ Ἰώσηπος ἐν οἰκείοις συγγράμμασι.

LXIII. *Theodoritus Episc. Cyrens. in Quæstionibus in Exodum, p. 110. Edit. Paris.*

Josepho autem credendum est in his rebus, ut qui gentis *suæ* mensuras probe norat.

Πιστέον δ' ἐν τούτοις Ἰωσήπῳ, ἀκριβῶς τὸ ἔθνους τὰ μέτρα εἰδότι.

LXIV. *Idem in Comment. in Daniel. p. 616. Edit. Par.*

Neque enim quæ à *Josepho* dicuntur cum Græcis Historicis consentanea sunt. Nec enim in illis facile licet invenire, Cyaxarem Astyagis filium, eundem *esse* Darium, quem iste narrat una cum Cyro contra Babylonem cum exercitu profectum: ita ut omnino *Josephi* oratio à fide abhorreat.

Οὐδὲ τὰ Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου εἰρημένα συμβαίνει, οὐδὲ γὰρ ἐν ἐκείναις ἔστιν εὑρεῖν Κυαξάρην τὸν τοῦ Ἀσυάγους υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τὸν Δαρεῖον, ὃν ἔτος ἔφη σὺν τῷ Κύρῳ τὴν στρατείαν καὶ τῆς Βαβυλῶνος ποιησάμενον· ὥστε παντάπασιν ἀπίθανα εἶναι τοῦ Ἰωσήπου λόγου.

LXV. *Idem ibid.*

Hæc nos apertius edocent primus & secundus Maccabæorum libri; quæ & Josephus historiographus accurate conscripsit. -----

Ταῦτα σαφέστερον ἡμᾶς ὁ τῶν Μακκαβαίων βίβλος ἥτε πρώτη καὶ ἡ δευτέρα διδάσκει, καὶ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικογράφος ἀκριβῶς ταῦτα συνέγραψε -------.

LXVI. *Idem ibid. p. 697.*

Antiquos vero Judæos beatum Danielem maximum Prophetam vocasse, testis locuples est *Josephus* Hebræus, qui Christianam quidem prædicationem non admisit, veritatem tamen occultare non sustinuit.

Ὅτι ἢ οἱ πάλαι Ἰουδαῖοι τὸν μακάριον Δανιὴλ μέγιστον ἀπεκάλεσαν Προφήτην, μάρτυς ἀξιόχρεως Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος, τὸ μὲν Χριστιανὸν ὑποδεξάμενος κήρυγμα, τὴν ἢ ἀλήθειαν κρύπτειν οὐκ ἀνεχόμενος.

LXVII. *Philostorgius in Compend. Hist. Eccles. lib. 1. p. 468. Edit. Vales.*

Quarum denique librum à *Josepho* scriptum & ipse (aliis consentiens) ait; atque non tam hi-

Τὸ μέντοιγε τέτταρον [τῶν Μακκαβαϊκῶν] ὑπὸ Ἰωσήπου γεγράφθαι καὶ αὐτὸς συνομολογῶν, οὐχ ἱστορίαν μᾶλλον

[m] Idem *Cyrillus* meminit *Josephi* Sanchoniatonis Interpretis. vide l. 6. *contra Julianum*, p. 205. ed. *Lips.* & *Dodwellum* de Sanchoniathone §. v, vi.

[n] Vide

λον ἢ ἐγκώμιον εἶναι φησὶ, τὸ περὶ τὸν Ελεάζαρον καὶ τοὺς ἑπτὰ παῖδας τοὺς Μακκαβαίους διηγούμενον.

ſtoriam quam encomium eſſe, occupatum circa Eleazarum & Maccabæos ejus ſeptem filios.

LXVIII. *Hermias.*[n] *Sozomenus in Hiſt. Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 1. *p.* 8.

Καὶ Ἰώσηπος ὁ Ματθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδενός τε Ἰουδαίοις καὶ Ῥωμαίοις ἀποδοκίμου δοκούντος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ Χριστοῦ ἀληθείας. ὑπέρογκα μὲν γὰρ αὐτὸν ὀνομαλεῖν οἶμαι, ὡς θεοδόξων ἔργων ποιητὴν, καὶ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν· Χριστὸν δὲ περιφανῶς ὀνομάζει, καὶ τῷ σταυρῷ καταδικασθῆναι, καὶ τριταῖον ζῶντα φανῆναι. καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ προφητῶν τοῖς θείοις προφήταις σὺν ἀγνοεῖ. πολλοὺς δὲ ὄντας οὓς ἐπηγάγετο Ἕλληνάς τε καὶ Ἰουδαίους ἀπιμεῖναι ἀκαπώνητος αὐτὸν μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομασμένον μὴ ἀπολεῖψαι φῦλον. καί μοι δοκεῖ πάσῃ ἱερῶν μονονουχὶ βοᾶν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις Θεὸν εἶναι τὸν Χριστόν. ὑπὸ δὲ θεοδόξου πράγματος καταπλαγεὶς, ὡδιπῶς μέσως παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπεύσασιν ἐπισκήψας, μᾶλλον δὲ καὶ συνῳδήμενος. τοῦτό μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως καταφαίνεται, μὴ τοὺς Ἑβραίους φθάσαι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰς Χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ καὶ Σίβυλλα καὶ χρησμοί τινες τῶν ἐπὶ τῷ Χριστῷ συμβεβηκότων, τὸ μέλλον προεμαίνουσιν, ἀ θεοῦ τέτακται πᾶσιν Ἕλλησιν εἰς δυσπιστίαν ἐγκαλεῖν ἐστιν. ὀλίγοι γὰρ οἱ παιδείᾳ διαφέρειν ἐδόκουν, τὰς τοιαύτας ᾠδὰς προφητείας, ἐμμέτρους τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄντας, καὶ σεμνοτέρως πως δῆμον λέξεσι πεφασμένας. ἰοὺ δὲ ἄρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ ἄνωθεν προμηθίας, ἐπὶ συμφωνίᾳ τῶν ἐσομένων, μὴ μόνον ἰδίοις προφήταις ἐνηχῆσαι τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ὀθνείοις ἐκ μέρους· ὥσπερ εἴ τις μελοποιὸς ἀπὸ χρείαν θεοδέχτου μέλους, τὰς περιττὰς τῶν χορδῶν ἐπιδεήσει τῷ πλήκτρῳ, ἢ τῆς ὥσης ἑτέρας προσθείη.

Sed & *Joſephus* Matthiæ filius ſacerdos, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos celeberrimus, veritatis de Chriſto teſtis eſt locupletiſſimus. Eum enim hominem quidem appellare detrectat, utpote mirabilium operum effectorem, veræque doctrinæ magiſtrum: Chriſtum vero diſerte nominat, & ſupplicio crucis addictum, tertia die vivum apparuiſſe, & alia plurima miracula à divinis vatibus de illo prædicta eſſe teſtatur. Multos præterea quos ille ad ſe pertraxerat, tam Judæos, quam Græcos, in illius amore perſeveraſſe affirmat; gentemque ejus nomine appellatam neutiquam defeciſſe. Ac mihi quidem videtur, dum iſta ſcribit, propemodum clamare Chriſtum Deum eſſe, operibus ipſius id evincentibus; verum rei novitate perterritus, media quadam via prætergreſſus eſt, eos qui in Chriſtum crediderant minime inſectatus, immo potius cum illis conſentiens. Hæc igitur mihi cogitanti non immerito mirari ſubit, cur Hebræi ante reliquos mortales ad fidem Chriſti non acceſſerint. Etſi enim à Sibylla & à quibuſdam oraculis, ea quæ Chriſto acciderunt, ante ſignificata ſint, non idcirco tamen Græci omnes incredulitatis accuſandi ſunt. Pauci quippe qui reliquos doctrina anteibant, hujuſmodi vaticinia noverant, utpote verſibus maxima ex parte conſcripta, & verbis gravioribus prodita quam quæ à vulgo capi poſſent. Fuit autem opus hoc divinæ providentiæ, meo quidem judicio, ut ad conſenſionem poſterorum, res futuras non propriorum tantummodo vatum, verum etiam externorum auribus aliqua ex parte inſinuaret. Perinde ac ſi quiſpiam muſicus ob peregrini cujuſdam cantici neceſſitatem, ſuperfluas chordas plectro percurrat, aut alias prioribus adjiciat.

SECULO VI.

LXIX. *M. Aurel. Caſſiodorus in Hiſt. Eccleſ. Tripartita, lib.* 1. *c.* 2.

Joſephus Mattathiæ filius atque ſacerdos, vir apud Judæos nobiliſſimus, necnon & apud Romanos digniſſimus, teſtis erat de veritate Chriſti. Vocare namque eum virum non audet &c.

LXX. *Idem in lib. de Inſtitutione Divinarum Literarum.*

Joſephus, pæne ſecundus Livius, in libris *Antiquitatum Judaïcarum* late diffuſus, quem Pater Hieronymus propter magnitudinem prolixi operis à ſe perhibet non potuiſſe transferri. Hunc tamen ab amicis noſtris, quoniam eſt ſubtilis nimis & multiplex, magno labore in libris [o] XXII. converti fecimus in Latinum. Qui etiam & alios VII. libros *Captivitatis Judaïcæ* mirabili nitore conſcripſit. quorum tranſlationem alii Hieronymo, alii Ambroſio, alii deputant Rufino. quæ dum talibus adſcribitur, omnino dictionis eximiæ merita declarantur.

LXXI. *Coſmas Indicopleuſtes, lib.* 3. *p.* 174. *Edit. Pariſ.*

Πρῶτος συγγραφεὺς ἐν κόσμῳ Μωϋσῆς, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλε ἀποδείκνυσιν, καὶ Ἰώσηπος ἐν τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν.

Primus ſcriptor in orbe Moyſes, ut Euſebius Pamphili, & *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtificaverunt.

LXXII. *Evagrius Hiſt. Eccleſiaſt. lib.* 5. *c.* 24.

Πολλὰ δὲ καὶ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν, χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

Sed & *Joſephus* copioſam nobis reliquit hiſtoriam, eamque utilem prorſus ac fructuoſam.

SÆCULO VII.

LXXIII. *Joannes Philoponus lib.* 3. *de Mundi Creatione, cap.* 16.

Τὸ δή, "γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ δὲ ὕδατος", ἀ μεταξὺ λέγει δὲ κάτω ὕδατος τοῦ δὲ στερεώματος γένεσθαι φύσιν, ὡς Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος ἐν τῷ περὶ

Illud igitur, Fiat firmamentum in medio aquæ, "non arguit naturam Firmamenti exiſtere in medio aquæ hujus inferioris, ut *Joſephus* Hebræus

n Vide etiam p. 399.

o Sc. *Antiqq.* xx. (nam vita *Joſephi* pro parte habetur libri vigeſimi) & *contra Apionem* II.

bræus vúlt in libro quem conſcripſit *de cauſa Univerſi*: dicens, "aquam tripartitam eſſe, & u-"nam quidem tertiam ejus in Firmamenti gene-"rationem coaluiſſe; alteram vero tertiam infe-"rius remanſiſſe: denique reſiduam aliam tertiam "per rarefactionem in ſublime una cum firma-"mento elevatam eſſe.

τὸ δὲ Παντὸς αἰτίας συγγεγράμμαται βίβλους· p "εἰς "τρία, λέγων, διηρῆσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ μὲν τρί-"τον αὐτοῦ εἰς γένεσιν συμπαγῆναι δὲ στερεώματος· τὸ "δὲ τρίτον ἐναπομεῖναι κάτω, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἐν "τοῖς νώτοις εἰς ὕψος σωβαναχθῆναι δὲ στερέωμα-"τος.

LXXIV. *Joannes Malela in lib.* 10. *Chronographiæ, p.* 319. *Edit. Oxon.*

Hinc fatalia Judæorum tempora initium habuerunt, uti ſcriptis ſuis teſtatus eſt *Joſephus*, Hebræorum philoſophus, qui & iſta inſuper tradidit: Judæos nunquam à calamitatibus ſuis reſpiraſſe quidem, ex quo cruci leſum fixerunt, hominem illum bonum ac juſtum, ſi modo hominem (inquit) illum fas ſit dicere, & non Deum potius, qui talis fuerit. Hæc *Joſephus* ille Judæus in libris ſuis de Judæorum Antiquitatibus ſcripta reliquit.

Καὶ ἐξ ἐκείνου ὅλεθρος ἤρξατο τοῖς Ἰουδαίοις, καθὼς Ἰώσηπος ὁ Ἑβραίων φιλόσοφος τοῦτο συνεγράψατο, εἰρηκὼς καὶ τάδε· ὅτι ἐξότε Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν Ἰησοῦν, ὃς ἐὰν ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δίκαιος (εἴπερ ἄρα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον δεῖ λέγειν καὶ μὴ Θεὸν) οὐκ ἐξέλειψεν ὀδυνῶν ἐκ τοῦ Ἰουδαίας χώρας. ταῦτα δὲ τοῖς Ἰουδαϊκοῖς συγγράμμασιν αὐτὸς ἐξέθετο ὁ αὐτὸς Ἰώσηπος Ἰουδαῖος.

LXXV. *Idem ibid. p.* 337.

Titus —— Hieroſolymas totamque adeo Palæſtinam vaſtavit, urbeque ipſo Feſti die capta, Judæorum Templum evertit: undecies autem centena millia Judæorum gladio interfecit; centum vero & quinquaginta millia juniorum & puerorum & virginum haſtæ ſubjecit. Id quod *Joſephus* ſapientiſſimus ſcriptis conſignavit; qui & ipſe Hebræus erat, & bello interfuit.

Ὁ δὲ Τῖτος —— ἐπέρθησε τὴν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὸ ἱερὸν τῶν Ἰουδαίων κατέσρεψεν, ἐν τῇ αὐτῇ τῶν ἑορτῶν ἡμέρᾳ, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν· καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτὸς κατακόψας. ἄλλας δὲ μυριάδας ιε'. ἀπέπεμψεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων, καὶ παίδων ἀρρένικῶν, καὶ παρθένων κορασίων. καθὼς καὶ Ἰώσηπος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο· Ἑβραῖος γὰρ ὑπῆρχε, καὶ παρῆν ἐν τῷ πολέμῳ.

SÆCULO VIII.

LXXVI. *Beda Presbyter in Epiſtola Apologetica, p.* 245. *Edit. Lond.*

Audiat *Joſephum*, hiſtoriographum Judæorum; qui, in libro primo Ἀρχαιότητος adverſus Apionem Grammaticum ſcribens, aperte & lucide monſtravit, & minorem annorum numerum eſſe veracem, & nequaquam Scripturam ſanctam à Judæorum gente eſſe falſatam, &c.

LXXVII. *Idem iterum, p.* 250.

Agnoſcas etiam qua opinione vulgus in ſex vel ſeptem millium venerit annorum, & qua ipſe auctoritate aſſertionem meæ computationis aſtruam; Hebraïca videlicet veritate, per Origenem prodita, per Hieronymum edita, per Auguſtinum laudata, & per *Joſephum* confirmata: quibus ego nullos invenio doctiores, &c.

LXXVIII. *Idem de Tabernaculo, &c. lib.* 1. *c.* 4.

Nequaquam putandum eſt, *Joſephum*, hominem Judæum, genere Sacerdotalem, ingenio excellentiſſimum, & in Scripturis divinis ſimul & ſæcularibus doctiſſimum ullatenus hoc potuiſſe latere, &c.

LXXIX. *Anaſtaſius Abbas in libro contra Judæos, ex verſione Fr. Turriani, in Tomo tertio Antiquarum Lectionum Caniſii, p.* 142.

Idem *Joſephus* auctor & ſcriptor veſter de Chriſto ait; fuiſſe virum juſtum & bonum, divina gratia oſtenſum ac declaratum, qui plurimos ſignis & miraculis juvaret.

LXXX. *Georgius Syncellus in Chronographia, p.* 226. *Edit. Pariſ.*

Hoc Chaldaïcarum rerum Scriptores Alexander & Abydenus teſtantur: quos etiam aſſentiente divina Scriptura cum aliis ſequitur *Joſephus*.

Καὶ τῶν μαρτυροῦσιν οἱ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγεγραφότες, Ἀλέξανδρος καὶ Ἀβυδηνός· οἷς καὶ Ἰώσηπος, καὶ πάντες ἐν τούτῳ ἕπονται, συμφωνούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς.

LXXXI. *Idem p.* 334.

Et in hoc Apoſtolorum actibus concors eſt *Joſephus*.

Καὶ συμφωνεῖ Ἰώσηπος ἐν τούτῳ ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων.

SÆCULO IX.

LXXXII. *Georgius Hamartolus in Cod. Barocc. n.* 194. *fol.* 63. *b.*

Joſephus, qui in Judaïſmo manſit cæcutiens, Clemenſque & Africanus & Tatianus. ex circumciſis vero *Joſephus* & Juſtus narrant, Moſem divinum Inachi tempore floruiſſe, utroque ex hiſtoria antiqua hujuſce rei teſtimonia exhibente.

Ἰώσηπος ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ μείνας τυφλώττων, Κλήμης τε καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Ταπιανός. τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰώσηπος καὶ Ἴουστος κατὰ Ἴναχον ἀκμάσαι τὸ θεοπέσιον Μωσέως ἱστορησαν, ἰδίως ἑκάτερος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας τοῦτο ἀποδεικνύν.

LXXXIII.

p Hæc verba non habentur in iſtius libri *Fragmento* quod hodie ſupereſt, & *Joſepho* adſcribitur.

TESTIMONIA.

LXXXIII. *Photius Patriarcha CP. in Bibliotheca, Cod. XLVII.*

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήππου Ἰουδαίου τὰ κατ᾽ Ἰουδαίους πάθη. ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ συντάγμα ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸν καὶ φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μὴ ἄκομψον εἰκῆ καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι. πιθανός τε ἐν δημηγορίαις, καὶ ἐπίχαρις, κἂν ὅλῃ παναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιός τε καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἑφ᾽ ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δὲ, ὡς εἴ τις ἄλλος· καὶ πάθη τῷ λόγῳ παρασῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι παθητικὸς καὶ πραῦναι δοκιμώτατος.

Legi *Josephum* Judæum de Judaïcæ gentis calamitate atque interitu. sunt autem hujus operis libri VII. Candidus illi sermo, atque rationum pondus & momentum cum puritate ac jucunditate exprimit: in concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere: dextre quoque & copiose enthymematis in utramque partem utitur: sententiasque, si quis alius, adhibet: orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus leniendique est peritissimus.

LXXXIV. *Idem Cod. XLVIII.*

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήππου περὶ τῆς Παντὸς· ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγραφόμενον, περὶ τῆς Παντὸς αἰτίας· ἐν ἄλλοις δὲ, περὶ τῆς Παντὸς οὐσίας. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. —— διέξεισι περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς· περὶ μέντοι Χριστοῦ τῆς ἀληθινοῦ Θεοῦ· ἡμῶν ὡς ἦν ἐγγὺς θεολογεῖ, κλῆσίν τε αὐτοῦ ἀναφαίνεται Χριστὸν, καὶ τοῦ ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὅ τινας ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς [q] Ἰωσήππου εἴη τὸ συντάγμάτιον, ἀναπείσειεν. οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτῷ πρὸς τὰ ἄλλοτε καὶ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον δὲ ἐν ὑποσημειώσει, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήππου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ——.

Lectus est *Josephi* liber *de Universo*: qui etiam inscriptus legitur, *de Universi causa*; atque alibi *de Universi natura*. duos quidem sermunculos complectitur. —— De mundi generatione per compendium differit: de Christo autem vero Deo in nostrum ferme modum loquitur, & ipsam Christi appellationem explicat, atque quidem inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc ipsius *Josephi* opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis ejusdem scriptis discedit. Comperi autem annotatum, non esse *Josephi* opus, sed Caji cujusdam presbyteri, &c.

LXXXV. *Idem Cod. LXXVI.*

Ἀνεγνώσθη Φλαβίου Ἰωσήππου Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας ἐν λόγοις κ΄. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ σωζόμενα. ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κατέστη δὲ μέχρι τῆς λέξεως ἧς [πολιτείας] πρὸς Ρωμαίους Ἰουδαίων πόλεμος ——. ἔστι δὲ Ἰωσήππου, υἱὸς μὲν Ἰουδαίου, ἱερεὺς, καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, καὶ οὐκ βασιλείας Φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρὸς, τῆς δὲ Ἀσαμωναίας παίδων, οἳ ὕστερον μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱερατεύσιν τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γένεται δὴ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Γαΐου Ρωμαίων ἡγεμονίας Ἰωσήππου. οὐκ νέας μὲν φιλολογῶν· πρὸς δὲ τὸ ἐκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς ἐπέβαλε καὶ τῶν τότε Ἰουδαίοις αἱρέσεσι· τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσας εὐτόνως μετῆλθε, ὑπὲρ δὲ πασῶν πεῖραν εἰληφότι ἐλέσθαι τὸν ἀμείνω. εἰσὶ δ᾽ αἱ αἱρέσεις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Ἐσσηνοί. ἃς διελθὼν ἔρχεται ὕστερον τὴν ἔρημον, κἀκεῖ σωδιαιτᾶται ἀνθρώπῳ τινὶ, τὰ ἐρημικὰ ἀθλοῦντι βίον, ὕστερον ἔτη τρία· ᾧ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν δένδρων, καὶ τροφὴ τῶν αὐτοφυῶν αἱ βοσκήσεις, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τὰ ἡμέρας καὶ τὰ νυκτὸς, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν πρὸς τὸ συνεδδεκαετὲς ἔτος ἐπανέρχεται πρὸς τὴν πόλιν, τὴν Φαρισαίων αἵρεσιν στέργων, ᾗ καὶ τῇ παρ᾽ Ἕλλησι Φασὶν ἐοικέναι ὑπολαμβανομένη Στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λ΄. ἔτος πέμπτῳ πρὸς τὰ Ἱεροσολυμιτῶν, τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ πραγματευσάμενος. δεχθεὶς δὲ παραχρῆς ἐδέχετο τὰ Ἰουδαίων, πολλαῖς ἀπορίαις ἤδη σφαλλομένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, εὐτυχεῖ τε ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικίλας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ὑπεθέλας ὑπερὰς, πάσας ἐξέφυγε· καὶ μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὰ πρὸς Ρωμαίοις πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενεγκὼν ἐν Ἰωταπάτοις, ὅμως ζωγρίας Οὐεσπασιανῷ, Ρωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται· εἶτα τυχάνει λίαν εὐμενῶς, αὐτός τε τότε καὶ ὕστερον Ρωμαίων ἄρξαντος. οὐκ αὐτὸς δὲ μόνος, Legimus *Flavii Josephi* libros XX. *Judaïcæ Antiquitatis*. A mundi creatione juxta Mosem initium ducit, magna ex parte cum eo concinens. Est vero ubi & ab eo diversus abit. Pergit autem ad bellum ultimum Judæorum cum Romanis ——. Est quidem *Josephus* genere Judæus, sacerdos ipse, patrisque stirpem à sacerdotibus ducens: mater enim ejus regii sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissime inter contribules sacerdotio potita summo & regno. Natus ergo *Josephus* ex illa matre & Matthia, anno primo Caji Romanorum Imperatoris. Jam inde à teneris unguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit: annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Judæorum sectas appulit (tres autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est; ut, omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ fere sectæ illæ; Pharisæi, Sadducæi, & Esseni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique viro tres annos utitur, qui solitariam erat vitam auctore pridem complexus; cui vestimentum arborum folia, alimentum vero herbæ sponte natæ præbebant; & frigida insuper sæpius interdiu noctuque lavabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad undevicesimum ætatis annum urbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei fere similem faciunt, quæ apud gentes Stoïca est appellata. Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Jam enim turbari res cœperant Judæorum, multisque ipsi agitari tumultibus. Dein, Galilæorum ductor creatus, Rempublicam bene gessit, & multas variasque æmulorum in Republica administranda insidias evitavit; cum inimicis etiam moderatius agendo, non raro eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod adversus Romanos invitus suscepit, fortiter Iotapatis sustinuit; vivus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit: quem in se humanum sensit, ac perbenignum jam tum, & vero amplius postquam Ro-

q Vide Varia Sacra *Stephani Le Moine*, & Cl. *Cavei* Histor. Literar. Vol. p. 169.

Romanum obtinuit imperium. Neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos ejus Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, ut & Romana ſit civitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoria LVI. ætatis anno, imperii vero Domitiani XIII.

ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων, Τίτου καὶ Δομιτιανοῦ, τὸν μὲν διάδοχον βεβασιλευκότων· ὡς καὶ τοῖς Ρωμαίων τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταζῆναι. ἀπηρτίσθη δὲ ἡ ἱστορία νϛ'. ἄγοντι ἐνιαυτὸν, Ρωμαίων Δομιτιανοῦ ἔτους δεκάτης ἔχοντος τρισκαιδέκατον.

LXXXVI. *Idem in Epiſt. 247. Edit. Lond.*

Vides hîc Philippenſes titulo ſe Romanos venditantes. Et poſt ea tempora *Joſephus*, à Judaïca propagine genuina genitus, & patriam ſortitus Hieruſalem, è ſacerdotum ſtirpe ſacerdos ipſe, tamen more Romano *Flavius* dicebatur. Quem illi honoris titulum Veſpaſiani prænomen dedit, cum illis communem, qui conſanguinitate cum Romanis efferebantur. Nec tamen *Joſepho*, qui Romanum & Flavium ſemet indigitabat, dicam aliqui ξενίας inſcripſere, quamvis ex invidia illi plures adverſarentur: nec quidem rapiebatur κατ' ἔνδειξιν ad judicii tribunal.

Ορᾶς ὅτως οἱ Φιλιππήσιοι τῇ Ρωμαίων ἑαυτὸς ὑπεσεμνύνοντες κλήσει· ὥσπερ ἦ πάλιν, τούτων ὕστερον, Ἰώσηπος Ἑβραίων τε γενάσιας σπορᾶς ἐκβλαστήσας, καὶ αὐτὸ πατρόθεν τὸ Ἱεροσόλυμα κεκληρωμένος, ἐξ ἱερέων τε καὶ ἱερεὺς, αὐτὸ τοῦτο χρηματίσας, ὅμως ὡς τῇ Ρωμαίων κλήσει, καὶ τῷ Φλαβίου ἐπεγράφετο ὡσηγορείαν. ὁ γάρας ἡ δὲ Οὐεσπασιανοῦ ἐπωνυμία τοῖς Ρωμαϊκοῖς αὐχοῦσιν τὴν συγγένειαν ἐδίδου· καὶ ὁ μόνον Ρωμαῖον αὐτὸν καὶ Φλάβιον ἀναγράφων ὑδαμοῦ ξενίας ὁ Ἰώσηπος ἔλαχε, καίτοι πολλῶν τῷ Φίλωνι κατ' αὐτοῦ βαλλόντων, ἀλλ' οὐδ' ἔνδειξιν εἰσήχθη.

SÆCULO X.

LXXXVII. *Simeon Metaphraſtes in Commentario rerum Sancti Jacobi, ex Auctario Noviſſ. Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, parte prima, p. 520. & p. 526.*

Quinam non eos ſolum luiſſe pœnas, qui Juſto necem intulerunt, ſed & civitatem, in qua ſcelus iſtud perpetratum eſt, magnam accepiſſe cladem affirmarunt: ejuſque rei teſtis locupletiſſimus *Joſephus*, libro XX. *Antiquitatum* viri geſta, referens ——. Cæterum, poſt Jacobi necem, mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

Καὶ ἐνίους μὴ μόνον δίκας ἐκτίσαι φάναι τοὺς ἀνελόντας τὸν δίκαιον, ἀλλὰ καὶ πολλῇ τὴν πάλιν χρήσασθαι συμφορᾷ, καθ' ἣν τὸ μῦσος ἐκεῖνο συμβέβηκε· μαρτυρεῖ τε τῷ λόγῳ Ἰώσηπος, ἔν γε τῷ εἰκοστῷ τῆς Ἀρχαιολογίας συγγράμματι τὰ κατὰ τὸν ἄνδρα διεξιών ---. τὰ μέντοι κακῶν ἔκβατα μετὰ τὸν Ἰακώβου πλοῦτον Ἰουδαίοις κατέλιπε· καὶ μάρτυς τούτων Ἰώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

LXXXVIII. *Suidas in Lexico voce* Ἰώσηπος.

Joſephus, Judæus, veritatis amans, de Præcurſore, & de Domino noſtro & Deo & Servatore Ieſu Chriſto loquitur. Fuit autem Matthæi ſacerdotis Hieroſolymitani filius; & *Antiquitates Judaïcas* libris XX. deſcripſit &c. Hic à Veſpaſiano & Tito ejus filio captus, uſque ad Hieroſolymorum expugnationem apud ipſos manſit; & cum ipſis Romam profectus, Libros ſeptem de Excidio Hieroſolymitano Imperatoribus obtulit, qui in Bibliotheca Publica ſunt repoſiti; & ob illius ſcripti celebritatem ſtatua donatus eſt. Scripſit etiam *Antiquitatum Judaïcarum* libros XX, ab exordio mundi uſque ad XIV annum Domitiani Cæſaris. Item duos alios Antiquitatum libros contra Apionem, Grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula à parte Gentilium legatus miſſus eſt, ut oratione quadam Philonem accuſaret, quæ Gentis Judaïcæ criminationem continet. Eſt & alius ejus Liber, omnino præclarus, *de Principatu Rationis*, in quo martyrii Maccabæorum meminit. Hic Libro decimo octavo *Antiquitatum* aperte fatetur, propter multitudinem miraculorum Chriſtum à Judæis interfectum fuiſſe; & Joannem Baptiſtam vere fuiſſe Prophetam; & propter cædem Jacobi Apoſtoli Hieroſolyma vaſtata fuiſſe. Sic autem de Domino noſtro Ieſu Chriſto ſcribit: "Eodem tempore exſtitit Ieſus", &c. Hæc *Joſephus* lib. XVIII. de Chriſto dicit.

Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος, Φιλαλήθης, λέγων περὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ματθαίου παῖς ἱερέως ἐξ Ἱεροσολύμων· γεγράφας τὴν Ἰουδαϊκὴν Ἀρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις κ'. ἅτινα ἀλοὺς παρὰ Οὐεσπασιανοῦ, καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅτε τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἁλῶσιν κατελείφθη, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς Ρώμην ἐλθών, ἑπτὰ λόγους τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τοῖς βασιλεῦσι παρεσήνεγκεν, οἵ πινες τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς συγγραφῆς ἀνδριάντος ἠξιώθη, ἔγραφε δὲ καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας λόγους κ'. ἀπὸ τῆς δὲ κόσμου ἀρχῆς, ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομιτιανοῦ Καίσαρος· καὶ β'. βίβλους ἑτέρας ἀρχαιότητος, καὶ Ἀπίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλιγόλα πρεσβεύσας ἀπεστάλη ὡδὲ δὲ μέρους τῶν Ἑλλήνων κατηγορήσων Φίλωνος διὰ λόγου τινός, κατάγνωσιν περιέχοντος δὲ Ἰουδαίων ἔθνους. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος, περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ἐνάρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ δὲ πάθους τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ἅτινα ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῆς Ἀρχαιολογίας βίβλῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸ ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι ὡδὲ Ἰουδαίων, καὶ Ἰωάννου τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγωνέναι προφήτην, καὶ διὰ τὸν σφαγὴν Ἰακώβου δὲ Ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. γράφει δὲ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ἅτινος· [r] "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον" ——. τοσαῦτα Ἰώσηπος περὶ Χριστοῦ ἐν τῷ ιή. λόγῳ φησίν.

LXXXIX. *Idem iterum voce* Ἰώσηπος.

Joſephus, Judæus, hiſtoriographus. Hunc Veſpaſianus cuſtodiri juſſit, ut eum Neroni mitteret. *Joſephus*, hoc audito, dixit, ſe cum ipſo ſolo velle

Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος, ἱστοριογράφος. τοῦτον φρουρεῖσθαι κελεύει Οὐεσπασιανός, ὡς ἀναπέμψων αὐτὸν πρὸς Νέρωνι. τοῦ δὲ ἀκούσας Ἰώσηπος, μόνῳ τι διαλεχθῆναι θέλειν

[r] Hic locus, quo nullus eſt in toto *Joſepho* illuſtrior & celebrior, doctorum virorum ingenia non parum exercuit, aliis eum παρεμβεβλημένον & ſpurium, aliis vero ab ipſo *Joſepho* ſcriptum eſſe contendentibus. De hoc argumento plures diſſertationes in utramque partem editæ ſunt, & in omnium manibus verſantur; quæ ratio eſt, quare plura hîc non addam. *Kuſterus.*

λειν ἔλεγλε αὐτῷ. μεταςησαμένε ἢ ἐκείνε πάντας, πλὴν ϗ παιδὸς Τίτε καὶ δυεῖν φίλων, "Σὺ μὲν, "ἔφη, Οὐεσπασιανὲ, νομίζεις [3] ——. ὁ ἢ Οὐεσπασιανὸς φθονερῶς μὲν ἀπιςεῖν ἐδόκει, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐδόκει πανουργεῖν· ἀτρεκῆ δὲ τὸν Ἰώσηπον εὑρηκὼς, ἐδωρεῖτο ἐσθῆτι καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις.

aliqua de re agere. Cum igitur ille omnes, præter filium Titum & duos amicos, summoviſſet, "Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, putas &c. —— Veſpaſianus autem principio quidem nullam fidem his verbis adhibere videbatur, quod *Joſephum* aſtute hæc comminiſci putaret: ſed cum poſtea, quæ dixiſſet, vera eſſe cognoviſſet, veſtimentis & aliis pretioſis muneribus cum donavit.

XC. *Idem voce* φλέγων.

Τἐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος ϗ δεδοικὼς ἔοικε ϗ εὐλαβούμενος, ὡς μὴ προσκρούσειεν Ἕλλησι.

Contra vero *Joſephum* videri & timere & cavere, ne Græcos offendat.

SÆCULO XI.

XCI. *Georgius Cedrenus in Hiſtoriarum Compendio, p. 225. Edit. Pariſ.*

Ἰώσηπος Ἰουδαῖος, φιλαλήθης ὢν, ἱςορεῖ πρὸς τάτε, τῶτε πολέμῳ καὶ τῇ ἁλώσῃ ἐκείνοις ἐντυχών.

Joſephus Judæus, veritatis obſervantiſſimus, qui & bello & excidio urbis interfuit, hiſtoriam ejus rei deſcripſit.

XCII. *Idem paulo infra, p. 231.*

Αὐτὸν παρέξομεν τ Ἰώσηπον μάρτυρα, τ τὰ ἐκείνων φρονοῦντα. —— [4] σὺ δέ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες ϗ ἀνδρὸς, ὃς, εἰ ϗ Ἰουδαῖος ἦν, ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν.

Joſephum ipſum, hominem ab ipſorum partibus, citare licet. —— Ac mihi veritatis ſtudium in eo viro conſidera, qui, Judæus quamvis erat, Judaïcam tamen contendendi & mentiendi libidinem imitari noluit.

XCIII. *Joannes Xiphilinus in Epitome Dionis, in Veſpaſiano, p. 317. Edit. Francof.*

Ἰώσηπος ἢ ἀνὴρ Ἰουδαῖος, ἁλόντες τε ὑπ' αὐτὸ πρότερον καὶ δεθεὶς, ἐγέλασε καὶ ἔφη· "νῦν μέν με "δήσεις, μετ' ἐνιαυτὸν δὲ λύσεις αὐτοκράτωρ γενό"μενος.

At *Joſephus* natione Judæus, ante ab eo captus conſtrictuſque vinculis, ridens ait; "Nunc qui"dem me vincies: poſt annum autem ſolves, cum "fueris Imperator factus.

XCIV. *Theophylactus Archiepiſc. Bulgariæ in Comment. in Matthæum, cap. 22. p. 219. Edit. Pariſ.*

Ἀπέςειλε ἢ ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα αὐτὸ, τυτέςι τὰ Ρωμαϊκὰ, καὶ τὰς ἀπειθεῖς Ἰουδαίας ἀπώλεσε, ϗ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε τῷ Ἱερουσαλὴμ, ὡς καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος λέγει.

Miſit autem rex exercitus ſuos, hoc eſt Romanos, qui inobedientes Judæos perdiderunt, & civitatem illorum Hieruſalem ſuccenderunt, ut teſtatur etiam *Joſephus* [5] veritatis ſtudioſus.

XCV. *Idem in Comment. in Joannem, p. 762.*

Ἡ πόλις αὐτῶν ἑάλω, καὶ ἡ θεήλατος ὀργὴ κατ' αὐτῶν ἐφέρετο· ὡς καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, ὅλως τ θάνατον τ [x] Ἰησ τοῦτο αὐτοῖς γενέσθαι.

Civitas ipſorum capta eſt, & ira divinitus immiſſa undique in eos venit, ſicut & *Joſephus* teſtatur, propter mortem Ieſu hæc eis eveniſſe.

XCVI. *Nicetas in Comment. in Gregor. Nazianz. Orat. de Macc.*

Τίνες οὖν ὅτοι, καὶ διὰ τί ὅτω τετίμηνται, δηλώσει σαφῶς ἡ βίβλος Ἰωσήπε· ἥτις φιλοσόφως ἐπιδείκνυσιν, ὅτι αὐτοκράτωρ τ παθῶν ὁ λογισμὸς, καὶ κύριος τ ῥέπειν εἰς ἀμφότερα, ποτὲ μὲν εἰς ἀρετὴν, ποτὲ ἢ εἰς κακίαν. αὕτη γὰρ ἡ βίβλος, τὸ αὐτεξούσιον κατασκευάζουσα, πολλαῖς μαρτυρίαις εἰς τοῦτο ἐχρήσατο, ϗ μὴ τ ἄλλων ϗ τοῖς τῶν Μακκαβαίων ἀθλήμασιν.

Hi igitur quinam ſint, & qua de cauſa tanto ſint in honore, *Joſephi* liber perſpicue docebit: qui philoſophice demonſtrat rationem perturbationum eſſe magiſtram, dominamque propenſionis ad alterutram partem, modo ſcilicet ad virtutem, modo ad vitium. Nam liber iſte libertatem voluntatis aſtruens, multis eam ad rem confirmandam teſtimoniis adhibitis, Maccabæorum quoque inter alia profert in medium certamina.

SÆCULO XII.

XCVII. *Baldricus Archiepiſc. Dolenſis in Hiſtoria Hieroſolym. l. 1. p. 85. Edit. Hanov.*

Quod (ſc. excidium) quomodo acciderit, legenti geſta Titi & Veſpaſiani patebit; quam lectionem vir eloquentiſſimus *Joſephus* ſtilo celebri conſecravit.

XCVIII.

[3] Reliqua videſis in lib. 3. de *Bello Jud.*

[4] Certe hæc habuit ex *Chryſoſtomo*, cujus verba pagina abhinc ſexta attulimus.

[5] Ita verſionem ſupplevi: in qua deerat quod voci φιλαλήθης reſpondeat. Si è *Societate Jeſu* fuerit Interpres, non miror. Nam *Loiolæ* diſcipuli *Joſephi* noſtri auctoritatem plerumque elevant.

[x] Forſan legendum Ιακώβε. Hæc enim mala eis accidiſſe propter mortem *Jacobi*, alii *Joſephi* teſtimonio nixi aſſerunt.

XCVIII. *Joannes Zonaras in Præfatione ad Annales.*

Quia & hic perſtringantur quæ de Servatore noſtro Ieſu Chriſto, deque Joanne Baptiſta ſcripſerit *Joſephus*.

Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα σωτέτμηνται ὅσα περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ Ἰώσηπος συνεγράψατο, καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννου.

XCIX. *Idem in Annalibus*, p. 267. *Edit. Pariſ.*

Hoc tempore Dominus quoque noſter & Deus Ieſus Chriſtus in Judæa viſus eſt: de quo hæc verba habemus in *Joſephi Antiquitatum* libro decimo octavo: "Fuit hoc tempore Ieſus vir ſa-"piens &c. —— In oratione vero ſua *ad Græcos*, quæ & contra Platonem inſcribitur, *de cauſa Univerſitatis*, cujus etiam S. Joannes Damaſcenus in Parallelis ſuis meminit, hæc dicit: "Omnes juſti & injuſti ad Dei Verbum ad-"ducentur; illi enim pater omne judicium de-"dit, &c.

Καθ' ὃν τὸν καιρὸν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ιησοῦς Χριστὸς ἐν Ιουδαίᾳ ἐφάνη· περὶ οὗ τοῦτο καὶ λέγειν φησὶν ὁ Ἰώσηπος ἐν τῷ ιη λόγῳ τῆς Αρχαιολογίας· "γίνεται "δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ ------. ἐν δὲ τῷ πρὸς Ελληνας αὐτοῦ λόγῳ ὃς καὶ Πλάτωνος ὑπογέγραπται περὶ τοῦ Παντὸς αἰτίας, ὃν καὶ ὁ ἅγιος Ιωάννης Δαμασκηνὸς μνήμιον πεποίηται ἐν τῇ πιστοποιήσει αὐτοῦ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Παραλληλα, τοῦτο φησί· γ "πάντες γὰρ δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγου "ἀχθήσονται --------.

C. *Michael Glycas in Annalium parte ſecunda*, p. 158. *Edit. Pariſ.*

Sic rem geſtam *Joſephus* recenſet, qui ſane nonnunquam fabulis conſentanea literis mandaſſe videtur.

Καὶ ὁ μὲν Ἰώσηπός ἐστιν, ὅ τε μυθολογῶν ἔτω φαίνεται.

CI. *Idem parte tertia*, p. 234.

Hoc tempore ſapiens ille Philo & *Joſephus* claruerunt. *Joſephus* veritatis amans exſtitit. Nam & Baptiſtam Domini laudat, & Chriſtum conſimiliter virum ſapientem, & magnorum prodigiorum effectorem appellat; ac, poſteaquam crucifixus fuiſſet, die tertio vivum conſpectum eſſe tradit.

Τότε δὲ ὅ, τε Φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ἰώσηπος ἤκμαζον. ὅτος δὴ Φιλαλήθης ἐλέγετο· Λέγει τὸ τοῦ Βαπτιστοῦ δεῖ Κυρίου ἐπαινεῖν, ὡς λέγει τὸ τοῦ Χριστὸν ὁμοίως ἄνδρα σοφὸν μαρτυρεῖν, ὡς μεγάλων σημείων ἐργάτην, σωρωθέντα δὲ ζῶντα φανῆναι μεθ' τρίτην ἡμέραν.

CII. *Idem ibid.* p. 238.

Nam hæc omnia ſic prorſus evenerunt, id quod hiſtoria *Joſephi* teſtatur. Quippe ne Judæorum quiſpiam Hiſtoriæ fidem derogaret, non aliquem extraneum, ſed eadem natione prognatum & æmulatorem veritas excitavit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles deſcriberet.

Πάντα γὰρ πεπλήρωται κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ιωσήπου· ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαίων ἀπιστήσειεν, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον ὡς ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

CIII. *Fulcherius Carnotenſis in Geſtis peregrinantium Francorum*, p. 437. *Edit. Hanov.*

Rex Aſſyriorum pugnans contra Syriam & Phœnicem expugnavit eam, cum in ea regnaret Elyſæus rex. Nolebant enim regi Aſſyriorum Tyrii eſſe ſubjecti. Hoc per quinquennium actum eſt. De hoc Menander ſcribit, *Joſephus* quoque latius.

CIV. *Joannes Tzetzes Hiſtoriarum Variarum Chil. V.* p. 347.

In libro *Captivitatis* ſacrorum Solymorum
Admirandus *Joſephus* hiſtoricus Hebræus
Fatum injuſtum dicit magnifice, &c.

Εν βίβλῳ τῆς Αλώσεως τῶν ἱερῶν Σολύμων
Ο θαυμαστὸς Ἰώσηπος ἱστορικὸς Ἑβραῖος
Τὸν εἱμαρμένον ἄδικον λέγει μεγαλοφώνως ----.

CV. *Joannes Sarisburienſis in Polycratico*, *lib.* 2. *c.* 9.

Unde *Joſephus*: "Fuit autem iiſdem temporibus Ieſus ſapiens vir, ſi tamen virum eum appellare fas eſt, &c.

CVI. *Willermus Tyrenſis Archiepiſc. Hiſtoriæ lib. VIII. p. 746. Edit. Hanov.*

Hanc vero, ut referunt egregii Scriptores & illuſtres Hiſtoriographi, Hegeſippus & *Joſephus* Judæorum id exigentibus meritis, XLII°. poſt paſſionem Domini anno, Titus Veſpaſiani filius, Romanorum princeps, obſedit, obſeſſam expugnavit, & expugnatam dejecit funditus, &c.

CVII. *Idem in Præfat. ad lib. XXIII.*

—— orant inſtantius ut regni Hieroſolymorum ſtatus omnis, tam proſper quam adverſus, poſteritati noſtrâ ſignificetur operâ, ſtimulos addunt, proponentes Hiſtoriographorum diſertiſſimos, Titum Livium videlicet, Romanorum non ſolum proſpera ſed etiam adverſa mandaſſe literis; *Joſephum* quoque non ſolum quæ à Judæis egregie geſta ſunt, verum & quæ eis ignominioſa ſunt illata, longis tractatibus publicaſſe.

CVIII. *Gotfridus Viterbienſis in Chronico*, p. 359. & p. 366. *Edit. Francof.*

Bellum maximum inter Aretam regem Arabum & Herodem accidiſſe [z] refert *Joſephus*, propter peccatum

[y] Verba hæc reperiuntur in *Fragmento iſto*, quod edidit Cl. *Le Moine*, & *Joſepho* Editioni Lipſienſi ſubjungitur.

[z] *Antiquitatum* lib. 18. c. 7.

tum quod in Joannem Herodes perpetraverat. De Chriſto etiam idem *Joſephus* ſic ſcribit: "Fuit his temporibus Ieſus, ſapiens vir, ſi tamen virum nominari fas eſt &c. *Joſephum* etiam, Judæorum prudentiſſimum & ſapientiſſimum Sacerdotem, in vinculis tenebat Veſpaſianus. Iſte autem *Joſephus*, non ſolum inter Judæos, ſed etiam apud Romanos, poſtmodum tantæ auctoritatis fuit, ut ſtatua ei in Urbe donata, libri quoque ejus Bibliothecæ traderentur. Ejus autem [a] opera ſunt in Hiſtoria viginti librorum *Antiquitatum*. Liber etiam [b] *Maccabæorum* ſecundus ab eo dicitur compoſitus.

SÆCULO XIV.

CIX. *Theodorus Metochita in Hiſt. Rom. p. 84. Edit. Lugd. Bat.*

[c] Πάντα γὰρ πεπλήρωται τὰ [τοῦτα] καθ' ὑμῶν ἱερέμιου Ιωσήπου. [c] ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαίων ἀπιστήσῃεν. οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

Omnia enim hæc impleta abunde nobis *Joſephi* hiſtoria atteſtatur. Et nequis Judæus fidem non haberet, veritas non extraneum aliquem, ſed è gente eadem virum æmulatoremque inſignem excitavit, qui, quæ illi nefanda paſſi, tragica gravitate exponeret.

CX. *Nicephorus* [d] *Calliſtus Hiſt. Eccleſiaſt. l. 1. c. 10. Edit. Pariſ.*

Τῆς δ' ἀπογραφῆς ταύτης, βαρείας τῷ Ιουδαίων ἔθνει γενομένης, καὶ ὁ Φιλαλήθης Ιώσηπος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν ἐμνημόνευσεν, ὅτω διέξιών· Κυρήνιος ἦ ------.

Cenſus & deſcriptionis hujus, quæ gravis admodum Judæorum genti fuit, & ipſe veritatis conſectator *Joſephus* in XVIII° Hiſtoriarum ſuarum libro meminit, hiſce verbis: "Cyrenius, &c.

CXI. *Idem lib. 1. c. 15.*

Ας μὲν δυστυχίας λαμπρῶς ὁ Φιλαλήθης Ιώσηπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ιουδαϊκῇ ἀνελήλυθεν ἱστορίᾳ.

Quas quidem calamitates luculenter veritatis amator *Joſephus* in Judaïca temporum ſuorum hiſtoria commemoravit.

CXII. *Idem lib. 1. c. 39.*

Ακόλουθον δ' οἶμαι καὶ τὸν Φιλαλήθη παρ' Εβραίοις ἱστορικὸν Ιώσηπον εἰς μέσον προθέμενον, οἷα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ διέξεισιν ἐν τῷ ιη' τῆς Αρχαιολογίας, ὥσπερ τινα κεφαλίδα τῇ πρώτῃ μοι τῶν ἱστορικῶν ὑπιθεῖναι· πρὸς γὰρ τὸν προφθάσαντα Ιωάννην διεξελθὼν ὅπα μικρὸν ἄνωθεν διελάβομεν, εἶτα καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ λέξεσιν ὅτω φησί· "γίνεται "δ' κατ' τοῦτον Ιησοῦς -------.

Reliquum nunc eſſe puto, *Joſephum* quoque veritatis amantem apud Hebræos hiſtoricum in medium producere, & quæ is in XVIII° *Antiquitatum* libro de Servatore noſtro Ieſu Chriſto ſcripta reliquerit, primo huic Hiſtoriarum libro tanquam coronidem apponere. Quum enim de præcurſore Joanne, ea quæ paulo ante recenſuimus, expoſuiſſet, deinde de Chriſto verbis hiſce ita ſcribit; "Exſtitit eo tempore Ieſus," &c.

CXIII. *Idem lib. 2. c. 13.*

Θαύματος οὖν ἄξιος ὁ Ιώσηπος, ὅτω τὰ θεῖαις συμᾴδων γραφαῖς.

Dignus certe quidem eſt *Joſephus* iſte admiratione, qui ſic divinis conſona literis ſcribit.

CXIV. *Idem paulo infra.*

Καὶ δὲ σὺν ἄλλοις καὶ τοῦτο θαυμάζειν μοι ἔπεσιν, ὅπως ὁ παρ' Εβραίοις Ιώσηπος καθάπαν συμᾴδων ἔοικε τῇ θείᾳ γραφῇ περὶ τὴν πλοῦτης Ηρώδου.

Enimvero præter alia & illud quoque mihi in mentem venit, quod Hebræorum hiſtoricus *Joſephus* in univerſum divinæ Scripturæ conſona ſcribere videtur de morte Herodis.

CXV. *Idem lib. 2. c. 18.*

Κατὰ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους μικρὸν ὕστερον καὶ Ιώσηπος ἐγνωρίζετο, ἀνὴρ καὶ ὅτος Εβραῖος μὲν γένος, καὶ ἐξ ἱερέων ὤν· ποσοῦτον δὲ ἀμπείψας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς καὶ τὴν Ελλάδα γλῶτταν καὶ πάτριον εἰς ἄκρον ἀσκῆσαι, καὶ πολλὰ μὲν καὶ ὅτος συγγεγράφαται καταλέλοιπεν· ἃ φασι καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ συγγεγράφθαι εἶναι, καὶ μάλιστα τὸ σὺν ἐξ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ. ἐν εἴκοσι μὲν οὖν λόγοις τὰ τῆς Αρχαιολογίας ἅπαντα διεξέρχεται· ἑπτὰ δὲ αὖτις εἰς τὴν Ιεροσολύμων συντάξαντι ἅλωσιν, ἐς λόγος ἔχει καὶ τὸν Καίσαρα Τίτον, ἰδίαις [e] χερσὶ, δημοσιεύεσθαι πανταχοῦ προσέξαι, καὶ τῇ ἐν Ρώμῃ τῶν βιβλίων ἀναθέσθαι καταλογήναι. συντάξαντα δὲ αὖτις καὶ ἕτεροι δύο λόγοι σὺν Αρχαιότητος· ἐν οἷς Εβραίους πρώτους εἶναι πάντων φησὶ, καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς ἀρχαιοτέρας γραφάς. ἔτι δὲ καὶ ἀντιρρήσεις πρὸς Απίωνα τὸν Γραμ-

Eodem porro ſæculo paulo poſt & *Joſephus* floruit, & ipſe vir Judæus genere, & ex Sacerdotibus ortus: tantum autem diſciplinarum doctrina excelluit, ut ſummam & patriæ & Græcæ linguæ peritiam ſit conſequutus. Multa is quoque volumina reliquit: Maccabæorum certe libros ejus eſſe ferunt: potiſſimumque eum qui inſcriptus eſt *de Imperio Rationis*. Viginti quidem libris *Antiquitates Judaïcas* eſt complexus: ſeptem autem de *Bello Judaïco* Hieroſolymorumque everſione compoſuit; quos fama fert, Titum Cæſarem manus ſuæ ſubſcriptione publicari ubique, atque etiam in Romana bibliotheca reponi juſſiſſe. Edidit etiam alios duos *de Vetuſtate Judæorum* libros, in quibus Hebræos primos hominum omnium exſtitiſſe, ſcriptaque eorum cæteris vetuſtiora eſſe ait: præterea *contra Apio-*

a Videtur duntaxat *Antiqq.* Verſionem inſpexiſſe ab *Epiphanio Scholaſtico* adornatam, & parum admodum de aliis *Joſephi* operibus reſciviſſe.

b Certe *quartus* legendum.

c Iiſdem verbis *Glycas* paulo ſupra.

d Vide ejuſdem *Nicephori* l. 1. c. 20. & l. 3. c. 11.

e *Joſephi* verba ſunt iſta, ὅσα χαράξας τῇ ἰδίᾳ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεύειν προσέταξεν. Significant, Titum Imperatorem *Joſephi* libris adſcripſiſſe ſua ipſius manu verba aliquot, quibus conſtaret *Joſephum* vera de hoc bello in his prodidiſſe libris, indeque petendam eſſe rerum geſtarum cognitionem. Verba priora non exprimit Hieronymus, pagina abhinc undecima; ut nec illa δημοσιεύειν προσέταξεν, *ut invulgarentur, præcepit.*

Apionem Grammaticum, qui tum orationes adversus Judæos invectivas scripserat, & contra alios itidem, qui patria Judæorum gentis instituta & mores calumniari ausi fuerunt, refutationes composuit ——. Ad finem autem *Antiquitatum* libri vigesimi indicat, quatuor se scripsisse libros *de Deo* quæ Judæorum sint patriæ opiniones, de natura ejus, & de legibus, quare apud eos quædam licet facere, quædam vero sint prohibita. Alia insuper à se edita esse idem ipse in operibus suis asseverat ——. Tantopere autem historico, rebus gestis ad imitationem Thucydidis scribendis, stylo enitet, ut neminem in ea laude primas ferre patiatur: siquidem novis subinde gaudens argumentis, cum facilitate multa, nihil de artis vigore remittens, suavis admodum & lætus incedit: & cum mirifica ejus est eloquutio, tum in concionibus gloriam & laudem meruit singularem. nam Philo certe philosophiæ plurimum operæ navasse; at *Josephus* oratorum sacra magis coluisse videtur: & ille quidem, ad Platonem, hic vero, ad Thucydidem respexit.

ματικὸν, καὶ Ἰουδαίων τιμικάδε συντάξασθαι λόγους, πεποίηται, καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ διαβάλλειν τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἐπεχείρησαν ἔθνους ..... πρὸς δὲ τῷ τέλει τοῦ κ' Ἀρχαιολογίας, ἐμφαίνει ἐν τέσσαρσι συγγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ ὅσαι πάτριαι δόξαι, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τί κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ συγγράμματα ἐστὶν, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ καταλέγει συγγράμμασιν ..... τέτακται δὲ τῷ συγγραφικῷ χαρακτῆρι ἀνδρὶ, τὸν Θουκυδίδου μιμούμενος, ὡς μηδένα τὸ ἐξ ἐκείνου ἔπος τὸ πρωτεῖον κληρώσασθαι. τοῖς καιναῖς δὲ χαίρων τῶν ὑποθέσεων, καὶ μετ' εὐκολίας πάσης, μὴ τοῦ τέχνης τόνου χαλῶν, ὑπίως μάλα καὶ ἱλαρῶς διέρχεται· ὑπερφυῶς ἐκφέρων, κἂν τῷ δημηγορεῖν ἀδρυνόμενος. ὁ μὲν οὖν Φίλων, τῇ φιλοσοφίᾳ φαίνεται τὸ πλέον ἐσχολακώς· Ἰώσηπος δὲ τὸ τῆς ῥητορείας ὀργίων ἔοικε πλεῖον μετειληφέναι· κἀκεῖνος μὲν, πρὸς τὸν Πλάτωνα ἀφορῶν· οὗτος δὲ, πρὸς τὸν Θουκυδίδου.

CXVI. *Nicephorus Gregoras Historiæ Rom. lib. VII. p. 146. Edit. Paris.*

Accedebant & alii viri clari & spectati, ut reverentiæ & honoris causa in civitatem ascriberentur, & illustri aliquo nomine Romano ornarentur: quemadmodum *Josephus* Hebræus, ex Palæstina oriundus; & Ptolemæus, qui de rebus Astronomicis omnium optime scripsit. Illinc quippe uterque cognomen accepit, Flavii quidem *Josephus*, Claudii vero Ptolemæus.

Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλως ἐνδόξων καὶ ἐλλογίμων πρεσβείαις, ἵνα τῷ τῆς Ῥώμης δήμῳ αἰδοῦς ἕνεκα καὶ τιμῆς καὶ αὐτοὶ πολιτογραφῶνται, καὶ ὀνόματος ἀξιῶνται τῶν ἐπισήμων τῆς Ῥώμης· ὥσπερ ὁ ἐκ τῆς Παλαιστίνης Ἑβραῖος Ἰώσηπος, καὶ Πτολεμαῖος ὁ κράτιστα πάντων τὰς Ἀστρονομικὰς συγγεγραμμένος ὑπόθεσις. ὁ μὲν γὰρ Φλαύιος ἐκεῖθεν ἐπωνόμασται, ὁ Ἰώσηπος· ὁ δὲ Κλαύδιος, ὁ Πτολεμαῖος.

CXVII. *Matthæus Monachus sive Blastares in Syntagmate Canonum, p. 201. Edit. Beverег.*

Hebræorum doctissimi, illique præsertim qui Judæam incoluere, ut *Josephus* atque Philo, summi uterque philosophi, legale Pascha ante æquinoctium nequaquam celebrandum esse judicabant.

Οἱ μὲν οὖν λογιώτατοι τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλιστα οἱ τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες, οἷος καὶ Ἰώσηπος καὶ Φίλων, ἄνδρες φιλοσοφίας ἀπάσης ἐπ' ἄκρον ἱλληλακότε, οὐκ ᾤοντο δεῖν πρὸ τῆς ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα.

SÆCULO XV.

CXVIII. *Wernerus Rolewink in Fasciculo temporum, p. 39. b. Edit. Francof.*

Josephus, Historiographorum nominatissimus, clarus habetur, natione Judæus. Verum [f] libri ejus in multis locis vitio Scriptorum ac longitudine temporis corrupti sunt.

CXIX. *Hartmannus Schedelius in Chronico, p. 110. Edit. Norimberg.*

Josephus Judæus, dictus Flavius, Sacerdos, & Mattathiæ ejus gentis Sacerdotis filius, Historicus quidem celeberrimus, multarumque rerum peritissimus: vir sane bonus & egregius, qui de Christo optime sensit. Is, cum singularis eruditionis esset, de *Judaïca Captivitate* scripsit libros VII. de *Antiquitatibus Judæorum* XX. & duos *adversus Apionem Grammaticum*. atque alia post se reliquit Scripta: quæ omnia à Rufino Aquilegiensi postea in Latinam linguam translata fuêre.

SÆCULO INCERTO.

CXX. *Theodorus Meleteniota in proœmio in Astronomiam, Edit. Paris.*

A Sethi quidem, Adami liberorum unius, posteris hæc est omni veneratione major inventa disciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati consona docent: idque *Josephus*, veritatis studiosus profecto & amans, Antiquitatum Judaïcarum libro primo scripsit.

Εὕρηται γε μὴν τὸ τοιοῦτον ὑπερέρεμνον ὄντως μάθημα ἀφ' ἑνὸς τοῦ Σὴθ, ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀδὰμ ἀπογόνων· ὡς ὅ τε πάλαιος ἐκ πάντων λόγος ἔχει, καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος Φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν Ἀρχαιολογίᾳ συγγέγραφεται.

CXXI. *Anonymus è Cod. Reg. 721. apud Cotelerium in notis ad PP. Apostol. p. 339.*

Quartus denique liber, illud *Rationem imperare affectibus*, & martyrium obitumque pro lege divina susceptum à Sanctis septem fratribus una cum matre & præceptore tradens diserte, Judæum *Josephum* habere conscriptorem opinionem præbet.

Ἡ δὲ τετάρτη, τὸ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορα τῶν παθῶν εἶναι τὸν λογισμὸν, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου μαρτυρίαν καὶ πλοῦτὸν τῶν ἁγίων ἑπτὰ ἀδελφῶν σύν τε μητρὶ καὶ τῷ διδασκάλῳ τετανύτερον ἀφηγήσασθαι, Ἰώσηπον εἶναι συγγραφέα τῶν Ἰουδαϊκῶν ὑπόνοιαν παρέχει.

CXXII.

[f] De *Græcis* an de *Latinis* nostri *Josephi* loquitur, non constat. Ea ætate *Versiones* omnium fere in manibus erant.

CXXII. *Anonymi Commentarius Rerum Jacobi Dei fratris, in Auctario noviſſimo Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, p. 526.*

Τὰ μέντοι κακῶν ἔσχατα μετὰ τὸν Ιακώβου τελευτὴν Ιουδαίοις κατείληφε. Ὧν μάρτυς αὐτῶν ὁ Ἰώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

Cæterum poſt Jacobi necem mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

CXXIII. *Eucherius Epiſcopus in Epiſtola ad Fauſtinum Presbyterum de Locis Sanctis, in Bibl. Nov. MSS. P. Labbei, Tom. I. p. 666.*

Sed etiam *Joſephus*, nobilis Hiſtoricus Judæorum, ſitum totius regionis refert: cujus relationem huic epiſtolæ inſerendam putavi, ut veritatem ſtudioſe inquirentibus majorem Judæus relator de Judææ ſitu fidem faceret.

CXXIV. *Computiſta quidam inter MSS. Digbæana in Bibl. Bodl.*

Joſephus edidit *Antiquitatum* libros XX. Ab initio Mundi uſque ad Domitiani annum XIV. annos V. DCV. ſupputat.

Freculpho Lexovienſi, Vincentio Bellovacenſi, aliiſque nonnullis locum inter Teſtimonia non dedimus, quod fere ad verbum exſcribant Hieronymum.

Ne vacua eſſet hæc pagina virorum poſt Litteras renatas doctiſſimorum judicia de *Joſepho* ſubjiciemus.

Joſephus Scaliger in Prolegomenis ad Opus de Emendatione Temporum, p. 17.

DE *Joſepho* nos hoc audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, quam omnibus Græcis & Latinis.

Quod judicium adeo verum eſt, ut ne ipſi quidem ſucceſſerit Scaligero *reprehendiſſe aliquot in locis* Joſephum. *Iſ. Voſſius in Chronol. Sacra, c. 10. p. 137.*

Idem ibid. p. 24.

Joſephum reprehendit [Baronius] omnium Scriptorum veraciſſimum & religioſiſſimum.

Idem in Notis ad Fragmenta Græc. p. 45.

Adeundus eſt *Joſephus*, fidiſſimus, diligentiſſimus & eruditiſſimus Scriptor.

Idem in Elencho Trihæreſium Nicolai Serarii, c. 25.

Certe Bellarminus ſatis oſtendit nullum guſtum ſe habere Scriptorum *Joſephi*, ut neque conditor Annalium, qui in rebus Herodis & Belli Judaici maluit credere —— Euſebio, quam *Joſepho*, ſcriptori vernaculo, ex fide oculata aut ex Actis Herodis omnia ſcribenti.

Iſaacus Caſaubonus in Exercitationibus ad Baronium, Exercit. I. n. 3.

Joſephi amor veri notiſſimus, fides conſtantiſſima, niſi quid illi fortaſſe humanitus contigerit. —— cui ad penitus cognoſcenda illa, de quibus ſcribebat, omnia præſidia abunde ſuppetebant.

Daniel Heinſius in Ariſtarcho Sacro, p. 768.

Quod à *Joſepho*, maximo ſcriptore, libro Antiquitatum ſecundo, de barbaris dicitur, —— de antiquis quoque Patriarchis verum eſt.

Hugo Grotius ad Daniel. V. 31.

Joſepho magna fides haberi debet in rebus Herodis Magni, & deinceps. Item ubi externos auctores, non ubi Judæos, multa in Hiſtoria contra verum ſomniantes, ſequitur.

Idem ad Mat. V. 21.

Joſephus, quem patrii moris nihil latuit, ——.

Idem ibid. XIV. 3.

Joſephi ſumma fides & diligentia, & quæ paſſim in eo apparet intima cognitio rerum familiæ iſtius [Herodis] meretur, ne quid temere contra eum pronuntiemus.

Idem ad Luc. II. 2.

Qui *Joſephum* tam diligentem rerum Judaicarum inquiſitorem, & cui Romana quoque Archiva patuerunt, deceptum putant, eos ipſos valde decipi arbitror.

Richardus Montacutius in Analect. Diſſertationum Eccleſiaſticarum, Diſſert. II. §. 2. p. 45, 46.

Fatentur omnes, Cardinali [Baronio] excepto, poſtquam receſſerimus ab Hiſtoria Sacra; ἀξιοπιστότατον ſemper habitum [*Joſephum*] rerum ſuæ gentis enarratorem.

Claudius Salmaſius de Trapezitico Fœnore, p. 103.

Rabbini omnes in alia ſunt ſententia & *Joſephus* ipſe, cujus auctoritatem pluris facio quam omnium Rabbinorum.

Dionyſius Petavius de Doctrina Temporum, X. 65.

Nobis facem præfert *Joſephi* præſtantiſſimi Scriptoris hiſtoria, qui unus Herodis initia reſque geſtas fideliſſime perſcripſit.

Samuel Bochartus in Geographia Sacra, II. 26. col. 137.

Fatendum eſt nos [*Joſepho*] plurimum eo nomine debere, quod * ſuæ gentis Hiſtoriam ſumma fide & ſedulitate ſcripſit.

Iſaa-

* In exoticis tamen illi non temere eſſe credendum cenſuit.

Iſaacus Voſſius ſub finem Reſponſionis ad Schotanum, p. 428.

Ad *Joſephum* dein calamum transfers, & ſcriptorum omnium accuratiſſimo & veritatis amantiſſimo dicam intendis.

Antonius Pagius in Apparatu Chron. ad Baronii Annales, p. 25.

Sed quis melius ſcire potuit quam *Joſephus?* Erat natione Judæus, Hiſtoriæ Judaicæ peritiſſimus, & ipſius Herodis tempori valde proximus, atque in geſtis ejus ſtudioſius perquirendis ac deſcribendis omnium diligentiſſimus.

Idem ibid. p. 32.

Joſephus rerum Judaicarum teſtis omnium optimus.

Idem ibid. p. 36.

Sed nunc inter eruditos fere convenit, *Joſephum* fuiſſe Hiſtoricum diligentiſſimum, magnamque fidem & eruditionem in iis quæ narrat elucere.

Idem in Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Baronii, Vol. I. p. 13.

Joſephus accurate Herodis Hiſtoriam ex Romanis Auguſteæ ætatis ſcriptoribus, qui injuria temporis intercidere, exſcripſit.

Henricus Noriſius de Anno & Epocha Syro-Macedonum, p. 55.

Joſephus omnium accuratiſſime tempus imperii Galbæ, Othonis, ac denique Vitellii adnotavit.

Notæ Librorum ex quibus profecimus.

1. *Baſ.* Editio princeps Baſileenſis.
2. *Big.* Lectiones, quas vir Illuſtris Emericus Bigotius è codicibus perantiquis deſcripſit.
3. *Bod.* Codex Pembrochianus in Bibliotheca Bodlejana
4. *Busb.* Exemplar Busbequianum in Bibliotheca Cæſarea.
5. *Cæſ.* notat codicem in Bibliotheca Cæſarea, cujus Lectiones aliquot notavit Lambecius in Comm. l. 8. p. 37.
6. *Caji* Codex D. Caji apud Cantabrigienſes, cujus lectiones Hudſono dono miſit *J. Dawſon* de Haſlingfield in agro Cantab.
7. CA. in lib. de Macc. notat Cod. Cantuarienſem.
8. *Car.* Joſephi Μαχχαβαϊκὸν è MS. vetuſtiſſimo Caroli I. Regis Angliæ, quod Alexandrinum etiam vocatur.
9. *Caſ.* Lectiones veteris Codicis Regis Galliæ, quas manus carpſerat Iſ. Caſauboni.
10. *El.* Liber *MS.* è Bibliotheca Viri venerabilis J. Mori Elienſis Epiſcopi.
11. *G.* Genevenſis Editio, excuſa A. D. 1611.
12. *Gall.* Cod. al. in Bibliotheca Regis Galliæ.
13. *Hafn.* Varietates Codicis Hafnienſis, quas olim huc tranſmiſit D. Wandalinus.
14. *Hen.* Codex Hennebergenſis, aut Schleuſingenſis.
15. *Lipſ.* Membranæ Lipſienſes.
16. *L. B.* Codices Lugduno-Batavi, præſtantiſſimi, quondam Iſ. Voſſii.
17. *Med.* Lectiones Mediceæ, à Bigotianis diverſæ.
18. *NC.* Bonæ notæ Exemplar in Collegio Novo apud *Oxonienſes.*
19. *Pet.* Variantes Lectiones Schedarum Peireſcianarum, quas Sam. Petitus notaverat in Comentariis MSS. in Bibliotheca Bodlejana adſervatis.
20. *Rhed.* Liber Rhedigerianus apud Vratiſlaviam.
21. *Roſt.* Lectiones Cod. Roſtgardienſis Dani V. C.
22. *Ruald.* Lectiones quædam Vaticanæ operæ Rualdi Harlemenſis.
23. *Samb.* Sambuci Exemplar, quod nunc ſervat Bibliotheca Cæſarea.
24. *Vat.* Lectiones aliæ Vaticanæ ab Hudſono ære ſuo comparatæ.
25. *Voſſ.* Lectiones Codicum Iſ. Voſſii.

Exemplaria Latina, Rufino & Epiphanio Interpretibus: ut & Notæ Boſii, Reineſii, Petiti, & aliorum, ita exprimuntur, ut nulla egeant explicatione.

FLA-

FLAVII JOSEPHI OPERUM
TOMO I. II. & III.

Hæc continentur.

TOMO I.

FLavii Josephi *Antiqu. Jud. Libri XX.* Pag. 1 -- 982

TOMO II.

Flavii Josephi Liber de Vita sua 1 --- 40
—— —— *Libri VII. de Bello Judaico.* 41 --- 436
—— —— *Libri II. Contra Apionem.* 436 --- 496
—— —— *Liber de Maccabæis* 497 --- 520

SEQUUNTUR DEINDE IN EODEM

TOMO II.

Variæ Lectiones in Fl. Josephi Libr. VII. de Bello Judaico, ex Codicibus Gallicanis. 1 --- 56
Jo. Albert. Fabricii curæ auctiores de Fl. Josepho. 56 --- 71
Præfationes Editt. Antiqu. 72 --- 77
Thomæ Ittigii Prolegomena & alia, ab eodem Josephi sui Editioni addita. 78 --- 156
Collatio Fl. Jos. Lib. de Maccabæis, de Vita sua &c. cum Cod. Parisiensibus &c. 157 --- 181
Excerptum ex Institution. Hist. Frankenbergii. 182 --- 185
Caroli Daubuz Libri II. pro testimonio Flavii Josephi, de Jesu Christo. 186 --- 232
Epistolæ XXX. Philologicæ & Historicæ de Flavii Josephi Testimonio, quod Iesu Christo tribuit. 233 --- 286
Petri Brinck Chronologiæ & Historiæ Fl. Josephi Examen. 287 --- 304
I. B. Ottii Animadversiones in Fl. Josephum & Specimen Lexici Flaviani. 305 --- 323
Chr. Cellarii Dissertatio de Historia Herodum contra Harduinum. 324 --- 330
Chr. Noldii Historia Idumæa, sive de Vita & Gestis Herodum. 331 --- 401
Ezech. Spanhemii Stemma & Prosapia Herodis Magni; Chronologica Josephi; suspecta in eodem & notanda verba; Notæ ad priores Fl. Josephi Libros, &c. &c. 402 --- 423
Collationes MSS. Reg. Paris. &c. ad Fl. Josephi Libros XX. Antiq. & ejusdem Vitam. 424 --- 481
Index I. Auctorum, quorum testimonio utitur Josephus. 482
Index II. vocum Græcarum, quæ apud Josephum occurrunt. Index III. Geographicus, Regionum, Urbium &c. &c. Index IV. Rerum amplissimus; & denique V. Auctorum, qui in Notis illustrantur, notantur, emendantur. 483. usque ad finem.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗι ΠΡΩΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO PRIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Præmium, operis universi rationem reddens,*
2. *Mundi constitutio, & Elementorum dispositio.*
3. *De posteritate Adami, & decem ab eo ætatibus usque ad diluvium.*
4. *De diluvio; & quomodo Noë, in arca cum familia servatus, habitavit in campo Sennaar.*
5. *Quomodo turris, quam filii ejus in contumeliam Dei exstruxerunt, corruit; ut linguas suas mutarunt; atque ut locus, ubi hoc evenit, Babylon appellatus est.*
6. *Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverunt.*
7. *Quod gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.*
8. *Quomodo Abrahamus generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.*
9. *Quod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.*
10. *Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.*
11. *Quomodo Abrahamus, Assyrios aggressus, tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.*
12. *Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.*
13. *De Ismaële Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.*
14. *De Isaco Abrahami filio legitimo.*
15. *De Sara Abrahami conjuge, ejusque obitu.*
16. *Quomodo è Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.*
17. *De obitu Abrahami.*
18. *De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; & nativitate eorum.*
19. *De Jacobo, metu fratris, in Mesopotamiam profugo: & ut uxorem illic duxit, &, duodecim procreatis filiis, rursum in Chananæam revertitur.*
20. *Mors Isaci atque sepultura ejus in Hebrone.*

α'. Προοίμιον [b] περὶ τ ὅλης πραγματείας.
β'. [c] Η τ κόσμ σύστασις, [d] κ διάταξις τ στοιχείων.
γ'. Περὶ [e] τ ἡλίκ Ἀδάμ, & [f] τ ἀπ' αὐτ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τ κατακλυσμ.
δ'. Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· & ὃν τρόπον [g] Νῶε, σωθεὶς [h] ἐν λάρνακι μ τ συγγενῶν, κατώκησεν ἐν τῷ [i] Σινάρῳ πεδίῳ.
ε'. [k] Ως πύργος, ὃν & παῖδες αὐτ ἐφ' ὕβρ τ θεοῦ ᾠκοδόμουν, κατέπεσεν· & ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον· & ὡς ὁ τόπ, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.
ς'. Ως οἱ Νῶε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην [l] ἐπῴκησαν.
ζ'. [m] Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.
η'. [n] Πῶς [o] Αβραμ ὁ προγον ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατῴκησε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δ Ιουδαίων λεγομένην.
θ'. Οπ, λιμ τὴν Χαναιαίων κατειλημμένην, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν [Αβραμ·] κ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.
ι'. [p] Ηττα Σοδομιτῶν, Ασσυρίων ἐπιστρατευσάντων αὐτοῖς.
ια'. Ως Αβραμος ἐπὶ τοὺς Ασσυρίους ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν. κ τοὺς τὰ αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, κ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.
ιβ'. Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατέστρεψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἐμάρτανον.
ιγ'. Περὶ Ισμαήλ τοῦ Αβραμ, κ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Αραβων.
ιδ'. Περὶ Ισαακ, ὃς ἦν γνήσιος Αβραμ παῖς.
ιε'. Περὶ Σαρρας τ τοῦ Αβραμ γυναικὸς, & πῶς τ βίον κατέστρεψεν.
ις'. Ως ἐκ [q] Χετούρας, Αβράμῳ γαμηθείσης, [r] τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν Αβράμῳ ἔθνος ἐγένν ήθη.
ιζ'. Περὶ τ Αβραμ τελευτῆς.
ιη'. Περὶ τῶν Ισαακ υἱῶν, Ησαύ & Ιακώβ, & γνέσεως αὐτῶν & διαφορᾶς.
ιθ'. Ιακὼβ φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ [s] τ ἐκ παιδελφ φόβον· [t] & ὡς γήμας ἐκεῖ, & δώδεκα γενήσας παῖδας, πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.
κ'. Ως Ισαακ τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρωνι.

a Ita *Samb.* τῷ πρώτῳ λέγω *Vat. Bas. G.*
b Ita *Samb.* nulla hisce litera numerali affixa, sed sequentibus ad hunc modum, α'. Η τ κόσμ ——. β'. Περὶ ἡλίκ ——. & sic deinceps, ut proœmio non numerato capita sint duntaxat XIX. In *Edit. Bas.* & *G.* τὴν αἰτίαν τ συγγραφῆς καὶ τ σκοπὸν αὐτῆς προείχον.
c Ita *Samb.* Τίς ἡ *Vat. Bas. G.*
d Sic in *Samb.* & *Vat.* in *aliis* ἡ διάτ.
e Ita *Samb.* & non agnoscunt *alii.*
f Ita *Samb* & *Vat.* τ αὐτ *alii.*
g Νῶε *Samb. Vat.* & LXX. Νῶχ *Bas. G.*
h Ita *Samb.* & *Vat.* ὡ deest in *aliis.*
i Ex *Samb.* & *Vat.* Σιναὰρ B. G. & LXX.
k Ita *Samb.* & *Bas.* ὡς τ πύργ Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τ ἀνθρώπων *Vat. G.*
l Κατώκησαν *Vat.*
m Ως τ ἐθνῶν *Vat.*
n Ita *Samb.* Πῶς Αβραμ *Vat.* Ως Αβράμ *alii.*
o Aspirate in *Cod. Samb.* & in LXX. *Interpretum* Editione *Grabiana.*
p Ita *Samb.* & *Vat.* Η τ Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ασσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων *Bas. G.*
q Sic *Samb.* Χωτούρας *alii.* Χετούρας juxta LXX. *Interpr.*
r Ex *Samb.* refinxi. το Τρωγλοδυτῶν γένος ἐγένν ήθη *alii.*
s Ita *Samb.* τ παιδιλφ *Vat. Bas. G.*
t Sequentia adjeci ex *Samb.* & *Vat.*

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON

[a]ΦΛ. [b]ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

[c]ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [d] ἐτῶν ,γωλγ΄.

LA BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON 1891

FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBER PRIMUS:

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

[e]ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις ὑ μίαν, ἀδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τ αἰτιδῆς γινομένην αἰτίαν· ἀλλὰ πολλὰς, κ πολεῖσιν ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰ, ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, κ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡρώμενοι δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τ παιδείας τὸ μέρ ὁρμῶσιν· ἄλλοι ἤ, χάριν ἑκείνοις φέροντες βούλ ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τ [f] εἰς αὐτὴν πόνον ἑ ἀδὲ δύναμιν ἐπέρησεν· εἰσὶ ἢ οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' [g] αὐτῆς τ πραγμάτων τ ἀνάγκης, οἷς πειθομένοις παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσῃ βούλεσθαι· πολλὰς ἤ ἑ χρησίμων μεγέθ πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κ μένων, πέρηψε τὴν βούλ αὐτῶν ἰσορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τ προειρημένων αἰτιῶν αἱ πλείσται δύο καιροὶ συμβεβήκασι. τ μὲν γὰ πρὸς τοὺς Ρωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις γενόμενον, ἑ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, κ τὸ πλῆ οἷον ἀπόβη, πεῖρα μαθὼν, ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθ, ἀφ' τοὺς ἐν τῷ γράφειν [h] λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.

β΄. Ταύτην ἤ τὴν ἐνεστῶσαν [i] ἐγκεχείρησιν πραγματείαν, νομίζων ἅπασι [k] φανεῖσθ τοῖς [l] Ελλησιν ἀξίαν σπουδῆς. μέλλ γὰ βούλεσθαι ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, κ τὴν διάπραξιν ξ πολιδήματ ἐκ τ Εβραϊκῶν [m] μεθερμηνευομένην γραμμάτων. ἤδη μὲν ἂν ἑ πρότερον [n] διενοήθην, ὅτε τ πόλεμον συνεγραφόμην, δηλῶσαι· τινες ὄντες [o] ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, κ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς [p] θεοσέβειαν ἑ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς· πόσας τε πο-

PROOEMIUM.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, eos non unam nec eandem ſtudii ſui cauſam rationemque habere video: ſed plures, eaſque plurimum inter ſe differentes. Quidam enim, ut eloquentiam oſtentent, gloriamque ex ea captent, ad hoc diſciplinæ genus feruntur: alii vero, ut illis gratificentur, de quibus ſcriptionem inſtitutam eſſe contigit, plus in ea laboris, quam vel ferre valuere, ſuſceperunt: ſunt quos ipſa rerum neceſſitas adduxit, ut quibus gerendis interfuerant, eas ſcripto complectentes memoriæ proderent: multos etiam magnitudo rerum utilium, in obſcuro latentium, perpulit, ut narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex his jam dictis cauſis poſtremæ duæ mihi obtigerunt. Bellum enim, quod nos Judæi cum Romanis habuimus, ac res eo geſtas, ac quem eventum nactæ ſunt, experientia cognoſcens, ediſſerere coactus ſum, ut eos revincerem, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt.

Hiſtoricorum ſcopus non unus.

Antea Bellum, nunc Origines patrias ſcribit Joſephus.

2. Præſens vero opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus viſum iri induſtria dignum. Comprehendet enim univerſam noſtram Antiquitatem, & reipublicæ conſtitutionem, ex Hebraïcis literis tranſlatam. Cogitaveram equidem & ante, jam tum quum *Hiſtoriam Belli* ſcriberem, docere; qui à prima origine Judæi, quam varia fortuna uſi, & ſub quali Legiſlatore ad cultum Dei cæteraſque virtutes inſtituti, quibuſque bellis per tot ſæcula geſtis, inviti ad po-

---

a Φλ.] *Nonnullis* Φλαΐ, *aliis* Φλαΐ dicitur. prænomine hoc accepto, quod aliis quoque ſolenne fuit, à *Flavio Veſpaſiano*, qui civitatem ei conceſſerat. Vide *Teſtimonia*. p. 10. & 14.

b Ιωσήπου] Ιωσήπου ſcribitur, ut & Ιώσιππ & Ιώσιπ &c.

c Βίβλιον Πρῶτον.] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* λόγ πρῶ *Baſ.* & *G.*

d Ετῶν ,γωλγ΄.] Sic *Big.* & *Gall.* 1. aliis ,ωλγ΄. ωλγ &c. ,γμ. Reponit *Iſ. Voſſ.* ,γψλγ΄. *E. Bernardus* ,γχλγ΄. In Codd. *Latinis* verſionis *Epiphanii*, MMMCCXLVI. MMMCCLVI. MMDCCCLXII. & MMXXXII. Tanta in *numeris*, ex ſcribarum incuria, reperitur diverſitas. in Editione *E. Bernardi* numerus nihil ab *Hudſ.* abit, ſed in Notis inſuper adnotatur *Hen.* & *Busb.* locum efferre Chiliadibus eraſis.

e Προοίμιον.] Προοίμιον βούλ τὸ ὅλης πραγματείας *Samb.* ad Marg. Προοίμιον τοῦ αὐτίκα τ συγγραφῆς, κ σκοπὸν αὐτῆς βούλεται. Κεφάλ. *Baſ. G.* Abſunt illa codd. *Hen* & *Big.* Bern.

f Εἰς αὐτὰ.] Εἰς ταύτην *Caſ.* εἰς τ αὐτὰ *Samb.* Bern.

g Αὐτῆς τ πραγμάτων τ ἀνάγκης,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τ τῶν πρ. ἀνάγκης *Baſ.* & *G.* αὐτῶν τ πρ. ἀνάγκης *Hen.*

h Λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.] Λυμ. τῇ ἀληθείᾳ *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* phraſi proba atque Attica. *Bern.* ut conſtat ex *Suida*, v. λυμαντόμβροι.

i Εγκεχείρησιν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* πρόθεγκεχείρησιν *Samb. Vat.* & *Caſ.* (addit *Bern.* & Cod. quidam *Ital.* haud male) ὑπεγκεχείρησα *Baſ.* & *G.*

k Φανεῖσθ] Φανεῖσαι *Vat.*

l Ελλησι] Forſan voce Ελλησι Ethnici omnes, non Græci ſoli ſunt intelligendi.

m Μεθερμηνευομένων] *Al.* μεθερμηνευομένων, ſcil. *Big. Samb.* & *Caſ.* ut notavit *Bern.* prout editum eſt, aliter vero ut in N. *Hen. Baſ. G.*

n Διενοήθην] Διενόουν *Hen. Vat.* διενόουν.

o Εξ ἀρχῆς] Abeſt à *Vat.*

p Θεοσέβειαν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* Δοίβειαν *alii*, ſcil. *Samb. Baſ. G. Bern.* Ibid. κ ἄλλ τ ἀρετῆς ἄσκησιν *Hen.*

postremum contra Romanos bellum sint pertracti. Sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud in opere ei proprie dicato exorsus usque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut usu venit iis qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnities mihi incessit, tantam materiam in alienam & peregrinam linguam traducturo. sed fuerunt qui historiæ desiderio ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum vero rerum gestarum notitiæ in primis avidus; ut qui ipse, in maximis negotiis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem, studiumque veritatis inconcussum præ se tulisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum utile aliquid & honestum molientium fautori, pudefactusque videri ignaviam speciosissimo labori anteponere, vires animumque recepi. Accedit quod & illud mecum etiam atque etiam reputaveram, quod majores olim nostri exteris sua benigne communicare voluerint, & Græcorum nonnulli res nostras cognoscendi studio flagrarint.

Epaphroditus Neronis libertus, & herus Epicteti.

3. Comperiebam utique quod Ptolemæorum secundus, rex maxime disciplinis librisque colligendis deditus, magnopere contenderit Legem nostram reique publicæ ex ea constitutionem in Græcum sermonem transferri; quodque Eleazarus, qui virtute non inferior erat quam quisquam nostrorum Pontificum, hanc Regi isti non inviderit utilitatem: reclamaturus omnino, nisi mos patrius nobis exstitisset, res bonas & honestas celare neminem. Proinde & mihimet convenire putavi, ut & Pontificis nostri imitarer magnanimitatem, & hodie quoque permultos discendi cupiditate Regis illius similes esse existimarem. Neque enim totam Scripturam accipere illi contigit, sed Legem solam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam missi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera Sacris literis prodita, ut quæ quinque millium annorum historiam in se complectantur; & diversi quidem in his inopinati casus, varia belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæque Rerumpublicarum mutationes. In universum autem ex hac potissimum historia legentibus licet cognoscere, quod his qui Dei

Legis Mosaicæ versio Græca Ptolemæo exposcente.

Eleazarus P. M. & Justi illius Simonis fil.

An. 5000. historiam amplectuntur Biblia Hebraïca.

λέμους ἐν μακροῖς πολεμούσαις χρόνοις, [q] εἰς τ πλοῦτον ἄκρους ἤγαγες τοὺς Ρωμαίους κατέσησεν. [r] ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἡ τοῦδε τ λόγου πραγματεία, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον [s] χωρίσας τοῖς ἰδίαις ἀρχαῖς αὐτὸ Ε τῷ τέλει τὴν ἱστορίαν συνεμέτρησα. χρόνῳ ἦ προϊόντος, ὥσπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἄπειρα πραγματευομένοις, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις [t] ἐγένετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ [v] ξένης διαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ ἱστορίας ἐπ' αὐτήν με [x] παρώρμων· καὶ μάλιστα δὴ πάντων [y] Επαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, [z] διαφερόντως ἦ χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων· ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι ἦ θαυμαστῶ [a] ἐπιδεικνύμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν, καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς [b] ἀμεταπόητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος, [c] ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλὸν ἢ πράττειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, ἃ δόξειεν ῥᾳθυμίᾳ πλέον [d] ἢ τῷ σπεῖ [e] τὰ κάλλιστα χαίρειν πονῶ, σπουδαιότερον ἐπερρώσθην. ἔτι [f] κἀκεῖνο πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος [g] ὡς πατρίργως, σπεῖ τε τ ἡμετέρων προγόνων, [h] οἱ μεταδιδόναι τ τοιούτων ἤθελον, καὶ σπεῖ τ Ελλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.

γ'. Εὗρον τοίνυν, [i] ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς σπεῖ παιδείαν καὶ [k] βιβλίων συναγωγὰς σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν διάταξιν τ πολιτείας, [l] εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν· ὁ ἦ τ παρ' ἡμῖν ἱερέων γένους [m] ἀρετῇ δεύτερος Ελεάζαρος, τῷ σπουδαιρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαῦσαι τ ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε· πάντως ἀντιπὼν ἂν εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν, τὸ μηδὲν [n] ἔχειν τ καλῶν ἀποῤῥητον. καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, ζ μὲν ἀρχιερέως μιμήσασθαι τὸ μεγαλόψυχον· τῷ βασιλεῖ ἦ πολλὰς ὁμοίως ὑπαλλαγεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· ἅδε γὰ πᾶσαν σκηνὴν ἐφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα [o] τὰ ζ νόμιμα παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἐξηγησιν [p] εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν. μυρία δέ ἐστι [q] τὰ δηλούμενα διὰ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ [r] πενταχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς [s] σπειλημμένης· καὶ παντοῖαι μέν εἰσι σπουδολογοι σπιπτώσεις, πολλαὶ ἦ τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συμβολον [t] ἦ μαλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τ ἱστορίας, ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, [v] ὅτι μὲν τοῖς Θεῷ γνώμη καταχθονθεῖσι,

[q] Εἰς τ] Εἰς τὸ *Hen.*

[r] Αλλ' ἐπεὶ μείζων] *Al.* ἐπειδὴ μείζων ὧ ἡ ζ λόγος τοῦδε σπειδολὴ, κατ' αὐτόν. Sed ita ut editum *Big.*

[s] Χωρίσας τοῖς ἰδίαις ἀρχαῖς αὐτὸ] Ita *Big.* & *Samb.* χωρήσας τοῖς ἰδίαις αὐτοῦ ἀρχαῖς *Basil.* & *G.* χωρήσας τοῖς ἰδίαις τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κ τῷ *Vat.*

[t] Εγίνετο] Εγίνετο *Basil* & *G.*

[v] Ξένης] *Al.* ξένου *Hen Basil. G.* Si itaque Græca lingua ipsi ξένη fuit Αβλεκτος, quæ lingua patria ipsi & domestica esse potuit nisi Hebræorum sermo, qualis tunc erat. Unde accedere illis non possumus, qui Josephum linguæ Hebrææ imperitum fuisse existimant, quoniam videlicet in vocibus Hebræis convertendis in Græcum sermonem errare nonnunquam dicitur. Ceterum ξένης invenitur in codd. quibusdam MSS. ut ad Αβλέκτου referatur. *Rel.*

[x] Παρώρμων] Ita MSS. omnes παρώρμων in *Editis.*

[y] Επαφρόδιτος,] De eo videsis quæ congessit Cl. *Car. Dauluz* in parte tertia Lib. 1. *pro Testimonio Fl. Josephi de J. Chr.*

[z] Διαφερόντως ἦ χαίρων ἐμπειρίαις] *Vat.* Αβφιερωτος ἦ Αβφίρων ἐμπειρίας.

[a] Επιδεικνύμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Casa.* θαυμαστῶ φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺ *Basil.* & *G.* φύσεως ἐπιδεικνύμενος. *Hen.*

[b] Αμεταπόητον.] Αμεταπόητος. *Big.*

[c] Αεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλὸν ἢ πράττειν] Sic MSS. ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλὸν ἢ ἄγειν in *Editis.*

[d] Η τῷ σπεῖ,] Η κ τῷ π. *Vat.*

[e] Τὰ κάλλιστα] Τὰ καλὰ *Hen.* ex invidiola. *Bern.* imo & *Vat.*

[f] Κἀκεῖνο] Ita *Samb. Vat. Casa.* κἀκεῖνα *cæteri.*

[g] Ου πατρίργως,] Sic *Samb. B. G.* & *Casa.* σὐκ ἀλόγως *Big. Vat.* & *Hen.*

[h] Οἵ] Ita *Samb.* & mox αἵτινες. *Hen.*

[i] Οτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς] Ita fere omnes *MSS.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεύς. *Basil.* & *G.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος μάλιστα δὴ βασ. *Vat.*

[k] Βιβλίων] Sic *Big. Samb. Hen. Vat.* βίβλων *Basil.* & *G.*

[l] Εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν] Ita in plerisque *MSS.* εἰς τὴν Ελλάδα μετ. *Vat. B.* & *G.*

[m] Αρετῇ] Επ' ἀρετῇ. *Hen.* & *Big.* & *Vat.*

[n] Εχειν] Ita *MSS.* χεῖν in *Editis* ut & mox κἐμαυτῷ & μιμῆσαι. ο Τὰ ζ νόμιμα] Hac de re videsis Annott. *H. Valesii* ad *Eusebii Hist. Ecclesiastic.* L. V. c. VIII. *Ejusque* Epistolam ad *Jac. Usserium* de Versione LXX. ut & *R. P. Simonii Hist. Crit. in V. Test.* l. 2. c. 2. Id etiam Talmudici tradunt. Male ergo illi, qui universum Codicem sacrum ab τοῖς ὁ versum putant. *Rel.*

[p] Εἰς] Ita MSS. omnes, editi σπὸς.

[q] Τὰ] Delet *Gen.* vocem τὰ. & pro ἦ habet δ'.

[r] Πενταχιλίων ἐτῶν] Chronologia Josephi multum a vera differt: quare ubicunque characteres temporum notat, ad illos attendemus, ut ex omnibus simul errores, qui in numeros facile irrepunt, corrigantur, & computus Josephi manifestus fiat. *Rel.* Chronologiam *Relandi* vide pag. seq. 3.

[s] Πεσειλημμένης] Ita plerique *MSS. alii* ἐμπεσειλημμένης *alii* cum *Basil.* & G.

[t] Δὲ μάλιστα] Sic *Samb. Vat. Casa.* σὺα μάλ. & δ' σὺ μάλ. *alii* ut editi *Big.* δ' ὃ μάλιστα. in *Cocc.* exempl. inferius scriptum ὧν.

[v] Οὗ μὲν τοῖς] *Al.* ὅτι τοῖς μέν. sc. *Basil.* & *Gen.* frustra autem hinc νόμοις suggerit *Hen.* imo & *Vat.* pro γνώμη. *Bern.*

CONSPECTUS CHRONOLOGIÆ FLAVIANÆ.

Chilias annor. I.	Chilias II.	Chilias III.	Chilias IV.	Chilias V.	Chilias VI.
1.	1000.	2000.	3000.	4000.	
			3023. egred. Abrah. ex Chaldæa annos 75 natus, Antiq. 1. 8.	a Davide ad urbem captam a Babyloniis anni 515. Ant. x. 11.	
			3100.	Ant. 7. ult. 1300. anni a Davide ad Hyrcanum.	
			3197. Iacob migrat in Ægyptum.	4102. templum a Salomone conditum. Antiq. VIII. 2. & stetit 470. annos. Ant. x. 11. Ita legendum videtur pro 3102. nam a diluvio ad templum sunt anni 1444. (ut ibidem ait) & Ant. 1. 4. constituit annos ad diluvium a mundo condito	
			3200. nam 215. annis post ex Ægypto migrat. Ant. II. 6.	2656 1444 4100.	
			3197 215 3412.	& ut illi duo in fine locum inveniant, scribe 1446, tunc resultant 4102.	
			3412. exitus ex Ægypto, nam templ. Salomonis conditum a. 592. post exitum.	usque ad Salomonem ab Minæo. 1312. ann. Ant. VIII. 2. & 3.	
			3466. ab hoc anno, quo terra divisa a Josua, usque ad	4359. annis 947. post exitum ex Ægypto 10. tribus in Assyriam migrarunt. lib. IX. 14. 800. a Josua 240. a Jeroboam. ibid.	
		2556. 100 annis ante diluvium nati filii Noachi. Ant. 1. 5.	3500. captas Hierosolymas, anni 515. Jos. Ant. VII. 3.		
			3513. ab Adamo ad templum exustum Ant. x. 11. hic alia chronologia utitur.		
		2656. diluvium 2656 anno diluvium contigisse ait. Ant. 1. 4.	3600.	a captivitate Assyriaca 10. trib. ad Babylonicam 130. anni. Ant. x. 11.	3412 947 4359 130 4489. captiv. Babylon.
				a tempore Elisæi, ad Josephum 1100. anni. lib. IX. 2. — a Jesaia ad Cyrum a. 210. Ant. XI. 1.	
		2700.	3700.		
		2800.	3800.	a Jeroboam ad Josiam 361. anni. lib. x. 5.	
		2900.	3906.		
		2948. Abraham nascitur annis 292. post diluv. Ant. 1. 7. 2656 292 2948. Abrahami egressus, nam templum conditum 1020. annis post Abrahami egress. lib. II. Antiq. VI. confirmat inter hunc egressum & exitum ex Ægypto esse annos 430. 2982 430 3412.		5000. annor. historiam se complexum scribit initio lib. 1. contra Apionem.	

voluntati obſequuntur, & leges bene latas tranſgredi verentur, omnia proſpere ſuccedunt ſupra quam credi poſſit, eoſque felicitatis manet à Deo præmium: in quantum vero ab illarum diligenti obſervatione diſcedant, inextricabilia evadunt quæ alias facilia; & quicquid unquam, juſtum licet, agere inſtituerunt, in inſanabiles deſinit calamitates. Jam itaque lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentem adhibeant, & Legiſlatorem noſtrum probent, an naturam ejus, ut par eſt, conſideraverit, & virtuti ejus convenientes ſemper operationes aſſignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſervans: tametſi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetuſtatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſæcula etiam poëtæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortalium res geſtas, aut leges referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate ſuo quæque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos eſſe polliciti ſumus, neque ſubtrahendo quicquam, neque adjiciendo.

Moyſes ſupra annos bis mille antiquior Joſepho hiſtorico.

Methodus & ratio Pentateuchi Moyſaïci.

4. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moyſis Legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem forte legentium cogitatio ſubeat, quî factum ſit, ut, quum operis inſcriptio leges latas & res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ei inſeruerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia neceſſarium duxerit, vel vitam ſuam recte inſtituturo, vel aliis leges poſituro, ut in primis Dei naturam conſideraret, atque ita, poſtquam opera ejus animo contemplatus eſt, exemplar omnium optimum pro ſua virili imitari & ſectari conaretur. Nam abſque hac ſpeculatione, nec Legiſlator ipſe erit bona unquam mente præditus, neque ſcripta ejus aliquid apud accipientium animos ad virtutem momenti habebunt; niſi ante omnia edocti ſint, quod Deus, cum ſit parens omnium ac dominus, & univerſa intueatur, ſibimet obedientes vita donat beata, à virtute autem digredientes maximis circundat calamitatibus. Moyſes itaque, hac doctrina cives ſuos volens inſtituere, non à pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges auſpicatus eſt, ſimiliter atque alii: ſed mentes eorum ad Deum mundique fabricam *contemplandam* attollens, fidemque faciens quod in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines; cum jam ad pietatem haberet obſequentes, de cæteris omnibus eis facillime perſuaſit. Alii namque Legiſlatores, fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata ad Deos verbis tranſtulerunt, multamque dede-

ſi, καὶ [x] τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι βιάζεσθαι, πάντα [y] καταρθοῦται [z] πέρα πίστεως, καὶ χάρας εὐδαιμονίας πρόκειται θεοῦ θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, [a] ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ, τι ποτ' ἂν, ὡς ἀγαθὸν, θρᾶν ἀπροβάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας [b] τοῖς βιβλίοις θεσπεσιωτάτῳ τῷ γνώμῃ θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸ ἡμέτερον νομοθέτην, [c] εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως [d] κατανόησε, καὶ τῇ δυνάμει περιέστησε ἀεὶ τὰς πράξεις [e] ἀντέθηκε, πάσης καθαρὸν τὸ περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τὸ παρ' ἄλλοις ἀκήκοον μυθολογίας· καίτοιγε, ὅσον οὐδὲ μικρὰ χρόνου καὶ [f] παλαιότητι, πολλοὺς ἔχων ἀθείους ψευδῶν [g] πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλήθους αἰῶνος ἐσθ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γνώσεις τῶν θεῶν, μήπω [h] τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τὰς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν οὐ τῆς ἀναγραφαῖς προῖόν ὁ λόγος κεῖ τῷ οἰκείαν τάξιν σημαίνει· τοῦτο γὰρ ἀφ' ταύτης [i] ποιήσῃ τὴν πραγματείας ἐπηγγειλάμην, ἐδὲν προσθεὶς, ἐδ' ἀφελιπών.

δ'. Ἐπειδὴ [k] ἢ τὰ πάντα χρεὼν ἐκ τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀναγκαῖον μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, [l] ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγινωσκόντων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος, πρὸς [m] νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, οὕτω τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσέον ἐν ὅτι πάντων ἐκείνου ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, [n] τῷ καὶ τὸ ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, [o] πρῶτον θεοῦ φύσιν καταμαθεῖν, καὶ τὰ ἔργων τὰ ἐκείνου θεασάμενον τῷ νῷ ὑμόμενον, [p] ἵνα παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖται, [q] καθ' ὅσον οἷόν τε, καὶ πρὸς ἐκεῖνον κατακολουθεῖν. ἵνα γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν ὑμνεῖν νῶν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ παύσῃ ἀπολειπομένῳ τοῦ [r] θείου, ἵνα τὰ γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον ἥδεν ἀποδέσεται τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς [s] ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς [t] μεγάλαις περιπέτειαι συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσαι [v] Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τὰ τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις φιλοσοφήσειν· ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου καταμαθὼν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τὰ ὅλα τῆς ἔργων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, [x] ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχειν ἀσκήσοντας, ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάντων ἔπεισεν. [y] οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις [z] ἐξακολουθήσαντες, τὰ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην [a] μετέθηκαν, καὶ πολλοῦ [b] ἐπο-

π Τὰ καλῶς νομοθετηθέντα] Τῶν καλῶς νομοθετηθέντων. *Vat.*
y Καταρθοῦται] *Samb. Caſ.* καταρθώσεται reliqui. *Bern.*
z Πέρα πίστεως.] Ita *Samb. Caſ. Big.* πρὸς πίστιν &c. *Vat.* In *Editis* & *Hen.* MS. πέρα τῆς πίστεως, τῆς χάριτος εὐδαιμονίας πρ.
a Ἄπορα μὲν γίνεται] Ex locutione Proverbiali, Θεοῦ παρόντος πᾶν ἄπορον πόρισμα, cujus, præter alios, meminit *Syneſius* in *Epiſt.* CXXXVIII.
b Τοῖς βιβλίοις προσκαλῶ] *Big. Hen.* & *Samb.* προσκαλῶ τοὺς βιβλίους. *Gen. Baſ.* Bern.
c Εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως] Ita *Big.* & *Samb.* εἰ [ἔστι *Vat.*] τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ *Baſ.* & G.
d Κατανόησε.] Κατενόησεν *Big.* & *Samb. Bern.*
e Ἀντέθηκε.] Sic *Big.* & *Hen.* ἀνατέθεικε *cæteri*, potius lege ἀνατέθηκε. *Hudſ. in Add.*
f Παλαιότητι.] Τὰς παλαιὰς πολλοὺς ἔχει. *Hen.* mala manu. *Bern.*
g Πλασμάτων.] *Al.* πραγμάτων. minus recte. Περιπλάτων *Big.* & *Samb.* ſed in margine hujus comparet πλασμάτων, quod & *Epiphanius* expreſſit, *Bern.*
h Τὰς τῶν ἀνθρώπων] *Big. Samb. Caſ.* τὰς ἀνθρώπων *cæteri. Bern.*
i Ποιήσῃ] Ita *MSS.* ποιήσων in *Impreſſis.*
k Διὰ τὰ πάντα] *Big. Samb. Hen.* ἢ πάντα *Baſ. G. Bern.* (Imo *Big.* δὲ τοι πάντα.) An fidem liberaverit, aliorum eſto judicium.
l Ὅπως ἂν μή τινες] Ὅπως μή τινες *Big.* & *Hen.*
m Νόμων καὶ πράξεων] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* περὶ λόγων καὶ πράξεων *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*
n Τῷ καὶ τὸ ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν] Sic ex *Big. Samb. Vat. Hen.* in *Editis* τῷ τὸ & dein οἰκονομήσειν. *Hen.* etiam μέλλοντα. ut & *Vat.*
o Πρῶτον θεοῦ φύσιν] Ex *Big.* nam editi transponunt Θεοῦ πρῶτον φύσιν.
p Οὕτω] Ita impreſſi, ſed *Big. Samb.* & *Hen.* ἵνα. *Bern.* qui & illud recepit in Contextum. Sed in *Coll.* noſtra *Big.* non apparet.
q Καθ' ὅσον.] *Big.* καθόσον.
r Θείου.] Impreſſi θεοῦ. *Bern.*
s Ἐξω δ'] *Al.* Ἐξωθεν δ' *Β.*
t Μεγάλαις περιπέτειαι] *Big.* & *Hen.* ἐπιβαλὼν· ſed Iſocraticum περιβαλὼν cæteri ſcriptorum, impreſſorumque. *Bern. Big.* μεγάλης ἐπιβαλὼν. at *Vat.* μεγάλης μεγάλας ἐπιβ. Adſcriptum erat Collationi, forte μεγαλομεγάλας.
v Μωϋσῆς βουληθεὶς] Ita in *MSS.* vox Μωϋσῆς deeſt in *Editis.*
x Ὅτε] *Samb. Hen. Al.* ὅτι.
y Οἱ μὲν γὰρ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ μὲν οὖν *Baſ.* & G.
z Ἐξακολουθήσαντες.] Ita *Big. Vat.* & *Caſ.* προσκολουθήσαντες *Samb. Hen. Baſ.* & G.
a Μετέθηκαν] Ita *Hen.* reliqui μετέθεσαν. *Bern.*

ὑπο-

[b] ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης [c] ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν Θεὸν ὑποφήναις, ὡήθη δεῖν τὰς ἀνθρώπους ἐκείνης [d] πλείστης μεταλαμβάνειν· καὶ τὰς μὴ ταῦτα φρονούσας [e] μηδὲ πρὸς ὀλίγας ἀσχολίας εὐκόλως ἔχειν. πρὸς ταῦτα οὖν τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖται τὴν ἐξέτασιν, τὰς ἀναγινωσκούσας παρακαλῶν. φανείται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, [f] ὐδὲν ὅτ' ἄλογον αὐτοῖς, ὅτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν· τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου [g] δεξιῶς, τὰ δ' ἀλληγορουμένου μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' [h] ἐξ ὑψηλοτέρας λέξεως σημαίνειν ἔφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας [i] ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος· ἣν ἐγὼ νῦν [k] μὲν ὑπερβαλέσθαι, θεοῦ δ' δόντος ἡμῖν χρόνον, πραγματείᾳ μετὰ ταῦτα χρήσασθαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δ' [l] ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν ὡηθεὶς τοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωϋσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον [m] ἀναγεγραμμένα· ἔχει δ' ὅτως.

runt improbis ſemet excuſandi materiam. at noſter Legiſlator, oſtenſo Deum virtutem habere puram & defæcatam, homines ſumma ope niti oportere cenſuit, ut de ea participent: in eoſque, qui neque ſapiunt hæc neque credunt, ſevere admodum animadvertit. Ad hoc igitur præſcriptum lectores obſecro ut hæc noſtra examinare velint. Sic enim conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei majeſtati, ejuſque erga homines amori parum congruum eſſe videbitur. Nam omnia ſumma concinnitate juxta univerſi naturam ſunt diſpoſita: nonnulla ſcite quidem innuente Legiſlatore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate; quæcunque vero directe proponere utile erat, ea plane & diſertim explicante. Horum cauſas ſi cui in animo eſt ſigillatim perpendere, ei multa ſuborietur contemplatio & valde philoſophica: quam in aliud tempus differre mecum ſtatuo. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, opere hoc abſoluto ad illa quoque perſcribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem convertam, ubi paucula de mundi fabrica ex verbis Moyſaïcis prælibavero. Hæc autem in Sacris literis ſcripta reperiebam: atque ita ſe habent.

Opus à Moyſepho prætermiſſum de legis allegoriis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. [o] ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν [p] κρυπτομένης σκότει, [q] πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιφέροντος, γλαυκὸν φῶς ἐκέλευσεν ὁ Θεός. καὶ γενομένου τούτου, καταυγάσας τὴν ὅλην ὕλην, [r] διεχώρισε τό τε φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν, ὄνομα ἔθετο [s] νύκτα, τῷ δὲ, ἡμέραν ἐπάλεσεν· ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον, τὴν δεχλὴ [t] τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. [v] καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωϋσῆς δ' αὐτὴν [x] μίαν εἶπε. [y] τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μέν εἰμι ἀποδοῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ [z] δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος ἀποδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ [a] αὐτῆς ἐρμηνείαν [b] ἀναβαλλόμαι. μιᾷ δὴ τοῦ, τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ὑπεστήριξεν· [c] ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετάχθαι· κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ [d] νότιον αὐτὸν καὶ ὑετιῶδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὁρόσων ὠφέλειαν, [e] ἀρμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵησι τὴν γῆν, ἀναχεύσας

CAPUT I.

II.

Conſtitutio mundi, & diſpoſitio Elementorum.

PRINCIPIO creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum ſub conſpectum non veniret, alta quippe caligine occultata, ſpiritu autem eam ſuperne permeante, lucem Deus fieri juſſit. Quæ cum effulſiſſet, tota mole conſiderata, lucem à tenebris ſecrevit. & tenebras quidem Noctem, lucem vero Diem appellavit: & exordium lucis & quietis initium veſperam & mane nominavit. Atque hæc quidem prima dies exſtitit: Moyſes autem unam eam dixit. Cujus rei cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam pollicitus ſum me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus & hujuſce explicationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum univerſitati rerum ſuperimpoſuit, quòd ipſum à cæteris diſcretum *in ſublimi* per ſe collocatum eſſe voluerit; cryſtallumque ei circundans, terræque convenienter humidum ipſum faciens & pluvium, ut imbres eſſent ad *ſoli* fœcunditatem. Tertia vero die terram ſtatuit, mari un-

Opus Dei hexaëmeron, ex Gen. cap. 1.

Dies prima.

Secunda.

Tertiâ

---

[b] Ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.] Ita *Codd. MSS.* præter *Hen.* Iſte enim & Typographi præferunt ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς π. Sic etiam dudum legerat *Vet. Interpr.*

[c] Ἀκραιφνῆ τὸν ἀρετὴν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὸν in *Editis.*

[d] Πλείστης μεταλαμβάνειν.] Μεταλαμβάνειν πλείστης *Hen. Bern.*

[e] Μηδὲ πρὸς ὀλίγας] Μὴ πρὸς ὀλίγας. *Samb.* & *Hen. Bern.*

[f] Οὐδὲν] Abeſt a *Vat.*

[g] Δεξιῶς] Ita in *MSS. Vet. Interpr.* & apud *Iſidorum Peluſiot.* lib. 3. Epiſt. 19. αἰξίως in *Editis.*

[h] Ἐξ ὑψηλοτέρας] Ἀπὸ ὑψηλοτέρας *Samb. Hen. Bern. Big.* vero *Collatio* mea habet ἐξ ὑψηλοτέρας, ſicut eſt editum.

[i] Ἑκάστων] Sic *Big.* & *Hen.* ἑκάστου reliqui.

[k] Μὲν ὑπερβαλέσθαι] Illud μὲν ex *MSS.* Legitur & ὑπερβάλλομαι. In *Coll. Bigot.* ſcilicet & *Vat.*

[l] Ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη.] *Al.* ἤδη ἐπὶ τ. ἀφ. τ. ſed ut editum *Big.*

[m] Ἀναγεγραμμένα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γεγραμμένα *alii.*

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.] Hoc quidem & cætera ſcias capitula omnia melioribus libris abeſſe. *Sambuci* vero codex, ad marg. offert, Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων. Tum *Hen.* huc repetit, Φλ. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος πρῶτος. *Bern.*

[o] Ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν] Ita in *MSS.* ταύτης ὑπ' ὄψιν in *Editis.* Legitur tamen in *Vat.* δ' ὑπ' ὄψει.

[p] Κρυπτομένης σκότει.] Σκότει καλυπτομένης *Hen. Bern. Vat.* etiam duplicans βαθεῖ σκότει καλυπτομένης.

[q] Πνεύματος δ' αὐτὸν ἄνωθεν ἐπιφέροντος.] Non dubitandum eſt quin Joſephus per *ſpiritum* non *ſpiritum Sanctum* cum Eccleſia veteri, ſed *aërium* quendam *ſpiritum* intellexerit; quod etiam alios feciſſe teſtantur *Baſilius* & *Ambroſius* in Hexaëmeron & *Euſtathius Antiochenus.*

[r] Διεχώρισε τό τε φῶς] Ita fere *MSS.* διεχώρισε in *Editis.* τὸν ὕλην, διεχώρισε τὸ φῶς *Vat.* τὸ φῶς καὶ τὸ σκ. *Hen. Bern.*

[s] Νύκτα.] Vide *Glycæ* Annales, p. 5. *Edit. Pariſ.*

[t] Τοῦ φωτός] Male editus exciderat τοῦ φωτός. Ferunt enim iſtud membranæ omnes. *Bern.*

[v] Καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη *Baſ.* & *G.* αὕτη μὲν. (f. μὲν ὧδ') ἡ πρώτη *Hen. Bern.* accedit pariter *Vat.* in quo καὶ αὕτη μηδὲ πρώτη ἡμέρα ὧδ.

[x] Μίαν εἶπε.] Idem Philo notat de κοσμοπ. Sic μία Σαββάτων pro πρώτη in N. T. videntur Græci μία pro πρώτη aliquando dixiſſe; quod πρώτη etiam pro πρωΐτερα uſurparetur, vitandi ambigui cauſa. Solebant Ægyptii & Chaldæi primum diem hebdomadis μίαν appellare, uti Parrhaſius obſervat de ſeptenario dierum numero. Inde reor & Interpretes Alexandrini μίαν habent hoc loco & alibi, ut *Gen.* 18. 13. μιᾷ δὲ μιᾶς. Diodorus Siculus lib. XVI. ὧν ἡ μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄρχει ἡ τρίτης καὶ τεσσαρακοστῆς, *a prima & quadrageſima uſque ad tertiam & quadrageſimam.* Rel.

[y] Τὴν δ' αἰτίαν ἱκανός] Nihil opus eſſe iſtiuſmodi vel *Judaïca* vel *Platonica* ἀδιεξηγίᾳ, animadverſum aliis; cum *unus* hîc pro *primo* ponatur. Teſtatur *Rulæus* pericopen hanc uſque ad τῇ δευτέρᾳ τῶν &c. abeſſe a *Vaticano.*

[z] Δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων] Paulo ſupra, v. 18.

[a] Αὐτῆς] In *Editis* αὐτῶν.

[b] Ἀναβαλλόμαι.] *Al.* ἀναβάλλομαι.

[c] Ὅτ' αὐτὸν] Ita *MSS.* in *Impreſſis* καὶ αὐτόν.

[d] Νότιον] In *Editis* male νότειον.

[e] Ἀρμοδίως.] Ita *Hen.* (*Vat.*) & *Vet. Interpr.* ἀρμονίως *cæteri.*

undiquaquè circumfuſam; eademque die continuo plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exortæ. *Quarta.* Quarta vero die cælum ſole ac luna aliiſque ſideribus colluſtravit: omnia eo motu cieri curſuque ferri jubens, quo temporum tempeſtatumque viciſſitudines plane indicarentur. *Quinta.* Quinta vero die animantia, cum natatilia tum volatilia, illa quidem per profundum, hæc vero per aërem dimiſit; ea inter ſe communione jungens & commixtione, procreandi cauſa, & ut genus eorum creſceret ſimul ac multiplicaretur. *Sexta.* Sexta autem die quadrupedum genus creavit, maſculum faciens & fœmineum: in hac vero hominem etiam formavit. Et mundum ſex quidem illis diebus, cum omnibus quæ in eo ſunt, Moyſes conditum eſſe dicit: ſeptima autem quieviſſe *Deum*, & ab operibus ceſſaviſſe. unde & nos per illam diem vacamus à laboribus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem, Hebræorum lingua, denotat. *Septima dies, quæ & ſabbata i. e. requies.*

Origo generis humani, Gen. c. 2. 2. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moyſes incepit, de hominis formatione in hunc modum diſſerens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo; immiſitque in eum ſpiritum & animam. & hic homo vocatus *Adamus, rufus.* eſt Adamus: ſignificat autem hoc, lingua Hebræorum, RUFUS, quoniam è terra rufa macerata eſt factus. talis enim eſt virgo terra & vera. Adduxit autem Deus ad Adamum ſingula animantium genera, marem & fœminam ei oſtendens: & his nomina impoſuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & convictu fœminæ, nondum enim erat, aliorumque animantium, quod ita ſe haberent, admiratione perculſum, illi conſopito coſtarum unam detrahens, finxit ex ea mulierem: ipſamque adductam ex ſe formatam agnovit Adamus. *Iſſa, mulier.* Iſſa autem, Hebræorum dialecto, vocatur mulier. *Eva, viventium mater.* nomen autem iſtius mulieris erat Evea: hoc enim ſignificat matrem omnium viventium.

Paradiſus in oriente, ubi florebant arbores vitæ ac ſcientiæ. Gen. cap. 2. 3. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantaſſe, omnigenis florentem plantis; & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, cujus ope dignoſceretur quid eſſet bonum & quid malum: inque hunc hortum introdu-

---

ωθεὶ αὐτῷ τῷ θαλάσσαν · [f] κατ' αὐτὴν ἢ ταύτῃ τὴν ἡμέραν ὕδωρ φυτά τε Ϲ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. [g] τῇ ἢ τετάρτῃ λαμπροτέρᾳ τ' ἀέρος ἥλιός Ϲ σελήνη Ϲ τοῖς ἄλλοις ἄστροις · κινήσας αὐτοῖς [h] ἐπιτείλας Ϲ δρόμους, [i] οἷς ἂν αἱ τ' ὡρῶν μεταφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ [k] ζῷά τε [l] κατ' αὐτὴν [m] νηκτὰ Ϲ μεταρσια, τὰ μὲν κατ' [n] βυθὸν, τὰ ἢ δι' ἀέρος ἀνῆκε · σωθησόμενος αὐτὰ κοινωνίαι Ϲ μίξει, γονῆς ἕνεκα, καὶ τοῦ [o] σωαύξεσθαι Ϲ πολυναίζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ ἢ ἕκτῃ ἡμέρᾳ [p] δημιουργεῖ τὰ τ' τετραπόδων γένη, ἄρρεν τε Ϲ θῆλυ ποιήσας · ἐν ταύτῃ ἢ Ϲ τ' ἄνθρωπον ἔπλασε. καὶ τ' κόσμον [q] ἐν ἓξ τοῦ πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς Ϲ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι · τῇ ἢ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι, καὶ λαβεῖν ἀπὸ τ' ἔργων ἀνεχώρησαν. ὅθεν Ϲ ἡμεῖς σχολὴν [r] ἀπὸ τ' πόνων καὶ ταύτην ἄγομεν [s] τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν [t] σάββατα · δηλοῖ ἢ ἀνάπαυσιν, καὶ τὴν Ἑβραίων ἀφάλεκτον, τὸ ὄνομα.

β'. [v] Καὶ δὴ Ϲ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μὲν τὴν ἑβδόμην ἤρξατο, θεὶ τ' [x] ἀνθρώπου κατασκευῆς λέγων ἔτως. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τ' ἄνθρωπον, χοῦν [y] ἀπὸ τ' γῆς λαβών · καὶ [z] πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ [a] καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἔστ', Ἀδαμος κλῆθη · σημαίνῃ ἢ τῦρ, καὶ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων, [b] πυῤῥὸς, ἐπιδήπερ [c] ἀπὸ τ' πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης [d] ἐγεγόνῃ. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ [e] παρθένος γῆ Ϲ ἀληθινή. παρέσχεν ἢ ὁ Θεὸς [f] τῷ Ἀδάμῳ καὶ γλῶ [g] τὰ ζῶα, θηλειά τε Ϲ ἄρρενα ἀποδείξαμενος · καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς [h] ἔτι Ϲ νῦν καλοῦ. [i] βλέπων ἢ τ' Ἀδαμον ὅτι ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συναλαίτησιν, μόνε γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι ἔχει, μίαν [k] αὐτῷ κοιμωμένῳ πλευρὰν ἐξελὼν, ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τῷ γυναῖκα · καὶ ὁ Ἀδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν [l] ἐξ ἑαυτοῦ γνωμένην. [m] Ἰσσὰ ἢ, [n] κατὰ τὴν Ἑβραίων ἀφάλεκτον, καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα Ϲ τ' γυναικὸς [p] Εὔα ἦν · σημαίνῃ δὲ [q] τῦτο πάντων τ' ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ ἢ τ' Θεὸν καὶ προϊδεῖσαν πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι, παντοίᾳ [r] πεπλάτῃ φυτῷ · ἐν τούτοις δ' εἶναι Ϲ τ' ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τ' φρονήσεως, ᾧ [s] διεγινώσκετο [t] τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τι τὸ κακόν · [v] εἰς

---

[f] Κατ' αὐτὸ ἢ ταύτῳ] Sic *Sawb. Vat.* & *Caſ.* κατ' αὐτὸ ἢ τῷ reliqui, ut & *Baſ.* & *G. Samb.* & *Caſ.* κατ' αὐτὸ ἢ τῷ *Big.* & *Editt.* καὶ ταύτῳ ἢ, omiſſo etiam ἔθυς, *Henneb.* qua ſolet fide. Nolo tamen philologos morari, quoties *Henneb.* hiſtoriæ hujus membris multis reſectis, reliqua novis articulis, quod loquuntur Grammatici, ſimul connecti juſſerit. *Bern.*

[g] Τῇ ἢ τετάρτῃ] Τῇ τετάρτῃ ἢ *Samb. Bern.*

[h] Ἐπιτείλας] *Al.* ἐπιτείλας. ſc. *Big. Samb. Hen. Vat.* ἐπιθείλας MS.

[i] Οἷς ἂν αἱ] *Al.* ὡς ἂν αἱ. & οἷς ἂν καὶ τ'.

[k] Ζῷά τε κατ' αὐτὸ νηκτὰ καὶ.] *Vat.* ζῶα νήκτα καὶ.

[l] Κατ' αὐτὸ.] Illa κατ' αὐτὸ non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.* forte πανοῖα. ut cap. IV. *Cocc.*

[m] Νηκτὰ καὶ] Ita *MSS. vnκτά τε καὶ u. Baſ.* & *G.*

[n] Βυθὸν.] Sic *Big. Sam. Vat. Caſ.* βάθος *Hen.* βάθυς *Baſ.* & *G.*

[o] Συναύξεσθαι] Συναυξάνεσθαι *Editorum* eſt. Sed aliud *Big. Coll.* & *Vat.* agnoſcit.

[p] Δημιουργεῖ] Ἐδημιουργεῖτο τ' *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[q] Ἐν ἓξ τοῦς πάσαις] Delet ἐν *Hen.* Bern.

[r] Ἀπὸ τ' πόνων] Ἀπὸ τ' πόνων χολὴ ἄγομεν κατ' αὐτὸ *Hen.* Bern.

[s] Τῷ ἡμέραν.] Delet *Vat.*

[t] Σάββατα.] Credi poſſet Joſephum ad vocem שבתא reſpexiſſe: ſed malim ad uſum ſuorum temporum, quando Σάββατα, & Σαββάτων ἡμέρα de uno Sabbatho dicebatur. *Rel.*

[v] Καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς] *Vat.* Μωϋσῆς ἢ ἐφυσιολογεῖ & quatuor ſequentes voces non agnoſcit.

[x] Ἀνθρώπου κατασκευῆς] Τῆς τ' ἀνθρώπου *Samb.* Corruptor autem Joſephi in Cod. *Hen.* minute, Μωυσῆς ἢ φυσιολογεῖ θεὶ τ' ἀνθρώπου. *Bern.*

[y] Ἀπὸ τ' γῆς λαβών.] *Samb.* & *Epiphan.* λαβὼν ἀπὸ τ' γῆς in reliquis. *Bern.*

[z] Πνεῦμα] Nota diſtingui πνεῦμα hominis & ψυχὴ. Ψυχὴ tribuit beſtiis cap. 4. *Rel.*

[a] Καὶ ψυχήν.] *Hen.* ſubdole τῷ καὶ ψυχήν. *Bern.*

[b] Πυῤῥὸς.] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* & ita correxit *Cocc.* πύῤῥον reliqui. Vide *Voſſii* Etymolog. v. *Homo.*

[c] Ἀπὸ τ'] *Vat.* ὅτι ἀπὸ τ'.

[d] Ἐγεγόνῃ.] Operæ *Baſ.* ἐγιγόνη, formam Atticam præferunt. *Bern.*

[e] Παρθένος γῆ] Ἀδάμα, παρθενικὴ γῆ *Heſychio. Virgo terra* apud *Tertull.* p. 372. *Edit. Rigalt.* Sic *uvæ virgines, charta virgo* apud *Horat.* & apud *Martial.* pro *intacta.*

[f] Τῷ Ἀδάμῳ] *Vat.* ἀνῷ.

[g] Τὰ ζῶα.] Ζῶα ſine articulo in *Caſ. Vat. Hen.* Subin ἄρρενα ſcribunt *Samb.* & *Caſ.* ſicut Atticiſtæ. *Bern.* ſequentes quatuor voces abſunt a *Vat.*

[h] Ἔτι νῦ καλοῦται.] Ergo non credidit linguam Adami interiiſſe, uti nunc multi opinantur. *Rel.*

[i] Βλέπων ἢ τ' Ἀδαμον] Hæc uſque ad αὐτῷ κοιμωμένῳ deſunt in *Vat.*

[k] Αὐτῷ] *Vat.* ᾧ ἢ Ἀδαμ.

[l] Ἐξ ἑαυτοῦ] Ita *Samb.* & *Hen.* ἐξ αὐτοῦ *alii.*

[m] Ἰσσὰ ἢ.] Sic cum *Epiphanio Scholaſtico* & *E. Bernardo.* Vide Corollarium VIII. ad *Rhenferdii* Diſſertat. de fictis Judæorum hæreſibus. Codices quidem ſcriptos alterius nominis Ἔϊσσα & Ἔϋα menda poſſidet. Ἰσσὰ, lego cum *Epiphanio* ſcriba & *Burio* philologo. *Baſ.* & *Hen.* ponunt Ἰσσαὶ. Codices tamen ſcriptos alterius nominis ἔϊσσα menda poſſidet. Promta quidem hæc ſcribis ἀνεξηγήτοις, loco ἰσσὰ. *Bern.*

[n] Κατὰ τὴν Ἑβραίων ἀφάλεκτον.] Κατ' ἑβραίων ἀφαλ. *Samb.* κατ' ἑβραίους *Hen.* Bern.

[o] Τῆς γυναικὸς] *MSS.* quibuſdam deſunt τ' γυναικός. *Samb.* & *Caſ.* & *Epiphanius.* τὸ ἢ τ' γυναικὸς ὄνομα *Hen.* τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα cæteri. Nomen autem parentis noſtræ ſcribitur ἔϊσσα *Big.* ἔϊσσα *Samb. Hen.* & *Caſ.* ἴσσα in excuſis. *Bern.*

[p] Εὔϊα λέγ.] Ita *Samb. Hen.* & *Caſ.* Ἔϋσα *Big.* Ἔϋα *Vat. Baſ. G.* & LXX.

[q] Τῦτο πάντων] Τῦτο non agnoſcit *Hen.*

[r] Πεπλάτῃ φυτῷ] Ita *Big. Caſ.* & *Vet. Interpr.* παντοίῳ πεπλάτι φυτῷ *Hen.* & *Impreſſi.* παντοίων πεπλάτων φυτῶν *Samb.* & *Vat.*

[s] Διεγινώσκετο] Sic *Hen.* & *Samb.* & *Big.* ἀφεγινώσκετο *Vat.* & *Editi.* Forſan ᾧ ἂν ἀφεγινώσκοις. ita conjeciſſe *Burium* ſuum *Bernardus* dicit.

[t] Τί τε εἴη.] Τί τὸ ἀγ. *Hen.*

[v] Εἰς

[v] εἰς τοῦτόν τε τ' κῆπον [x] εἰσαγαγόντα τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τ' φυλῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἀρδεῖ δ' ἔστ@ ὁ κῆπ@ ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντ@, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη διῄρηται. [y] καὶ Φεισὼν μέν· σημαίνῃ δὲ πλῆθος τόνομα· ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμεν@ ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγ@, ὑφ' Ἑλλήνων [z] Γάγγης λεγόμεν@. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τὴν [a] Ἐρυθρὰν [b] ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης [c] φορὰ, σημαίνῃ δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ [d] ἄνθ@· [e] Τίγρης δὲ [f] Διγλὰθ, ἐξ ὃ φέρεται τὸ μὴ στενότητ@ ὀξύ. [g] Γηὼν δὲ, ἀπὸ τ' Ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.

δ'. Ο δὴ [h] τοίνυν Θεὸς τ' [i] Ἀδαμον ἐπὶ τὴν γυναῖκα τ' μὲν ἄλλων φυτῶν [k] ἐκέλευε γεύεσθαι, ἀπ' ὧν δὲ τ' φρονήσεως ἀπέχεσθαι. προφὼν ἀσφαλισάμενος [l] ἐξ αὐτῶν ὅλεθρον ἡνησόμενον. [m] ὁμοφωνοῦντων δὲ [n] κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, [o] συνδιαλιῶμεν@ τῷ τε Ἀδάμῳ ἐπὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, [p] πεπεισμένους τοῖς θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμεν@ δὲ συμφορᾶς ἀπεπειρᾶσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθῃ κακηθῶς τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τ' φυτοῦ τ' φρονήσεως· [q] ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τ' ἀγαθοῦ ἐπ' τ' κακοῦ διάγνωσιν, [r] ἧς ἡνωμένης αὐτοῖς, μακάριον ἐπ μηδὲν ἀπολείπονται τ' ἀπὸ θεοῦ διάξειν βίον. καὶ πρόσκρουσὲ μὲν ἔτω τὴν γυναῖκα τ' ἐντολῆς τ' θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὲ τ' φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τ' Ἀδαμον [s] ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνιέσαν [t] τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, [v] καὶ τὴν αἰσχύνην ὑπαθρον ἔχοντες, σκέπτω [x] ἑαυτοῖς ἐπενόησαν· τὸ γὰρ φυτὸν [y] ὀξύτητ@ ἐπ ἀμφοίας ὑπῆρχε. φύλλοις συκῆς [z] ἑαυτὰς συνέρραπτον· καὶ πρόσπατα. [b] περὶ τ' αἰδῶ περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δύσασθαι, [c] ὅσων πρότερον ἐπανίζον ὁρῶντες. δὲ Θεὸς δὴ εἰς τ' κῆπον ἐλθόντ@, ὁ μὲν Ἀδαμ@, [d] πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς [e] ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώ-

xisse Adamum cum uxore, præcipientem plantarum eos curam habere. Irrigatur autem hic hortus ab uno fluvio, omnem in circuitu terram circumfluente, qui in quatuor partes dif- *Horti istius quatuor flumina.*
finditur. Atque Phiſon quidem (ſignificat enim ea vox multitudinem) in Indiam delatus in mare effunditur; Græcis Ganges appellatus. *Phiſon, Ganges.*
Euphrates autem & Tigris in mare Rubrum exeunt: & vocatur Euphrates quidem Phora, quod ſignificat diſperſionem aut florem; Tigris autem Diglath, quod exponitur cum anguſtia velox. Geon autem, per ipſam Ægyptum fluens, ſignificat ab oriente nobis exorientem: quem Græci Nilum appellant. *Phora, Euphrates. Diglath, Tigris. Geon, Nilus.*

4. Deus igitur Adamum & mulierem de cæteris quidem plantis guſtare juſſit, arbore autem ſcientiæ abſtinere; prædicens *ipſis*, quandocunque *forte eam* attigiſſent, ex ea venturum *illis* exitium. Cum autem linguæ ejuſdem commercio per id tempus cuncta uterentur animalia, ſerpens, familiariter cum Adamo & muliere degens, invidebat eis felicitatem, qua fruituros exiſtimabat, Dei præceptis obedientes. ratus autem in calamitatem caſuros, ſi ab obſequio diſcederent, malitioſe perſuadet mulieri, ut guſtaret de arbore ſcientiæ: dictitans in illa eſſe boni & mali diſcretionem, quam ſi nacti fuerint, beatam adeoque divinam vitam acturos eſſe. Atque hoc pacto ſubvertit mulierem, ut præceptum Dei negligeret. Quæ cum guſtaſſet de arbore, ciboque delectata eſſet, etiam Adamo perſuaſit ut eo uteretur. Atque tum intellexerunt quod adhuc eſſent nudi; atque manifeſto pudore confuſi, proſpexerunt ſibi de tegumento: arbor enim iſta cauſa erat acuminis & intellectus. Foliis igitur ficus convelarunt ſeſe; eaque pudendis prætexentes, feliciores ſibi jam videbantur, qui inveniſſent quo prius carebant. Cum autem Deus in hortum veniret, Adamus, prius converſari cum eo ſuetus, *peccati* ſibi conſcius, ſece- *Lapſus hominis utriuſque. Gen. c. 2. & 3.*

[v] Εἰς τοῦτον] Et hæc uſque ad ἀφελεῖαι abſunt a *Vat.*

[x] Εἰσαγαγόντα] Ita & mox κελεῦσαι *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* εἰσαγαγὼν & ἐκέλευσεν *Baſ.* & *G.*

[y] Καὶ Φεισὼν μὲν·] Ita *Big Samb. Hen Vat.* ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμεν@ *Vet Interpr. Baſ.* & *G.* Notat tamen *Rulaus* in *Coll.* ſua *Vat.* deeſſe ὀνομαζόμεν@.

[z] Γάγγης] Male Phiſon interpretatur Gangem, & Geon, Nilum. Quamvis enim auctores ſequatur ſe antiquiores, longe abit à Moyſis deſcriptione, & hac in re aliiſque nonnullis *veritatem Hebraïcam* traditionibus *Judaïcis* incruſtare videtur. Sunt qui (in hoc etiam errore verſati) dicunt, quatuor fluvios ex Paradiſo, ſubterraneis meatibus oceani ſpatia decurrentes, ad noſtram terram permeare, &, ubi fluviorum ſcaturigines ſunt, ex terræ penetralibus emergere: Geon, quem eſſe Nilum perhibent, in Æthiopia; Tigrim & Euphratem, in Perſarmenia; Phiſon, quem Gangem dicunt, in India. Vide *Theophilum* ad Autolyc. l. 2. *Philoſtorgium* lib. 3. c. 10. *Theodoritum* in Geneſim, *Severianum Gabalorum Epiſc.* de Mundi Creatione, & *Moſem Bar Cephan* de Paradiſo. Pro λιγόμεν@ *Vat.* καλούμεν@.

[a] Ἐρυθρὰν] Id eſt in Sinum Perſicum, qui à Veteribus mare Rubrum etiam appellatur. Vide Cl. *Cuperi* Obſervatt. l. 4. c. 18. & Cl. *Relandum* de ſitu Paradiſi. *Hudſ.* Non hic nomine maris rubri ſinus Arabicus eſt intelligendus, ſed magnum mare, quod Aſiam ab auſtro alluit, & in cujus ſinum Perſicum dictum Euphrates & Tigris illabuntur. Errant ergo, qui hic erraſſe Joſephum putant. *Rel.*

[b] Ἀπίασι θάλασσαν] Ita *MSS.* ἅπασι *Vulgati.*

[c] Φορὰ,] Ita *Codd. Græci. Φορὰς Epiphanio Schol* & *Scriptoribus Latinis. Φορᾷ* reponi jubent alii. Vide *Hieronymum* Tom. 2. p. 175. *Edit. Benedict. If. Voſſium* ad Object. *Hornii*, c 3. *J. Bœcleri* Diſſert. Academ. p 344. Legendum *Φορᾷ*. פרת. *Rel.*

[d] Ἄνθ@·] Ὀνθ@· *If. Voſſ.* ſuo ab ingenio, c. 3. contra *Hornium.*

[e] Τίγρης] Τίγρις *Samb.* & *Hen.* cum *Latinis*, ut & *Vat.*

[f] Διγλὰθ,] Hebr. *Hiddekel. Cocc.*

[g] Γηὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Γεὼν δὲ ἀπ' αὐτῆς Αἰγύπτιον ῥέον· δηλοῖ δὲ τ' N. *Baſ.* & *G.*

[h] Τοίνυν Θεὸς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοίνυν neglexere *Typi.*

[i] Ἀδαμον] *Codd.* aliquot Ἀδὰμ forma referunt Hebræa. Sed in iſthac voce cæteriſque ſponte ſua Ἑλληνίζειν videtur *Joſephus.*

[k] Ἐκέλευε] *Al.* ἐκέλευσε. Sed illud ex *Coll.*, *Big.* eſt.

[l] Ἐξ αὐτῶν] Ita *MSS.* ἀπ' αὐτὰ in *Editis.* ἀσφαλισάμενος αὐτοῖς *Hen.* aſtute, inquit *Bernardus.* Ita quoque *Vat. Rulei*, ubi & mox abeſt ἡνησόμενον.

[m] Ὁμοφωνούντων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ὁμοφρονούντων in *Editis* & *Vet. interpr.* Scripturam, quam Textui inſertam dedimus, à *Joſephi* manu eſſe conſtat ex pagina ſequenti, v. 8.

[n] Κατ' ἐκεῖνο καιρὸν] Τότε *Hen.* (& *Vat.*) pro κ. ἐκ. κ. mox articulus ante ὄφις excidit è *Typis.*

[o] Συνδιαλιῶμεν@ τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ.] Hæc abſunt a *Coll. Vat.*

[p] Πεπεισμένους τοῖς θεοῦ] Et hæc ab eadem *Rulei Coll. Vat.* abſunt, uſque ad ἀναπείθῃ, ſed & quæ mox ſequitur, vox κακοηθῶς abeſt.

[q] Ἐν αὐτῷ λέγων] Et hæc a *Vat.* abſunt uſque ad γευσαμένη δὲ. ſicut & paullo poſt τῷ ἐδέσματι.

[r] Ἧς ἡνωμένης αὐτοῖς,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* γευσάμενοι αὐτὰς *Editis.*

[s] Ἀνέπεισεν] *Vat.* ἔπεισεν.

[t] Τε ἑαυτῶν ἤδη] Vocula τε (quam agnoſcit *Coll. Big.*) abeſt *Vulgatis.*

[v] Καὶ τὴν αἰσχύνην] Ita *MSS.* καὶ σκέπτων, reliquis intermiſſis, (editorum incuria, inquit *Bernardus*) *Baſ.* & *G.*

[x] Ἑαυτοῖς] Αὐτῆς *Vat.*

[y] Ὀξύτητ@ δὲ ἀμφοίας ὑπῆρχε.] Vide *Bœcleri* Exercit. in *Joſephum.*

[z] Ἑαυτὰς] Αὐτὰς *Impreſſi.*

[a] Ἐπεπάσαντο] Σπεπάσαντες, καὶ τ. *Hen.* & *Vat. Rulei.*

[b] Περὶ τ' αἰδῶ] *Editis* deeſt περί. ſed in *Coll. Big.* eſt περὶ. Ferunt omnes *MSS.* præter *Vat.* qui περὶ habet.

[c] Ὅσων πρότερον] In *Vulgatis* ὡς ὧν. contra *MSS.* mox δὲ ὁ Θεὸς *Hen,*

[d] Πρότερον εἰς ὁμιλίαν] Abſunt a *Vat.* uſque ad ἀδικίαν.

[e] Ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν,] Ita *MSS.* ut & αὐτὸν mox infra v. 42. αὐτῷ & αὐτὸν *Baſ.* & *G.*

cedebat. Deo autem admirationem movit factum, causamque scisitabatur, ob quam, consuetudine sua antea gavisus, nunc eam refugeret & metueret. Illo autem nihil respondente, eo quod sibi conscius esset violati Divini præcepti: Deus inquit, mihi decretum de vobis erat, ut vitam felicem omnisque mali expertem viveretis, nulla animi solicitudine vexati, omnibus, quæ ad usum ac voluptatem suppeditant, mea unius cura vobis provenientibus, absque ullo vestro labore ac miseria; ex quibus citius adveniet senectus, & vita in longum vobis non producetur. Nunc autem tu, meis spretis præceptis, hanc voluntatem meam illusisti: neque virtutis est quod siles, sed malæ conscientiæ. Adamus autem excusabat peccatum, rogabatque Deum ne succenseret sibi, mulierem facti auctorem accusans, dicensque ab ipsa se deceptum peccavisse. Mulier rursus serpentem accusabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri consilio cessisset, pœnæ subjecit; dicens, terram non amplius ipsis suos fructus sponte daturam, sed laborantibus & opere attritis alia quidem exhibituram esse, alia vero non largituram. Evam autem parturitionibus, & qui eas comitarentur doloribus punivit; quod Adamum ipsis, quibus serpens eam decepit, seducens, calamitatibus involverat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre & malitiose se gesserat; venenumque linguæ ejus indidit, hominum generi hostem declarans, *eosque* admonens plagis caput *ipsius* impetere, quippe in quo & vis homini noxia resideret, & facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus posset: pedibus insuper ipsum privans, effecit ut humi volutatus per terram corpus traheret. Et Deus quidem, ista ipsis in pœnam constituens, transfert Adamum & Evam in alium locum.

Labore virili colitur terra, & angoribus fœminarum reparatur humanum genus.

Voce ac pedibus multatur serpens, lingua sua adhuc virulentior.

Adamus & conjux ejus Paradiso pulsi.

ρῆ· τ ὁ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πραττόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπιωθάζετο, [f] δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει τοῦτον ⸀ καὶ δείδοικε. ⸂ ὁ [g] μηδὲν φθεγξομένου, διὰ τὸ συγκινώσκειν ἑαυτῷ πεφωραῦσθαι [h] τὴν τοῦ Θεοῦ πρόσταξιν· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔγνωσται περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς [i] ἀπαθῆ βιώσεται, μηδεμιᾷ [k] ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ, καὶ τῆς ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας· [l] ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον [m] ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν ὑμῖν βραχὺ γένοιτο. [n] νῦν δ' εἰς ταὐτὸν μοι τὴν γνώμην ἐνέβρεσας, πεφρονηκὼς τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· ὃ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν [o] σωτηρίαν ἄγοις, ἀλλ' ὅτι σωτηριότατα πονηρῷ. Ἀδαμοῦ ⸂ ὁ παρῃτεῖτο τὴν ἁμαρτίας [p] αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα δ' γεγονότος αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὡς αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς [q] ἁμαρτεῖν. ἡ δ' αὖ [r] κατηγόρει δ' ὄφεως. ὁ ⸂ Θεὸς ἥτιονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γνόμενον ⸀ τῆς ἴσης τιμωρίας· τὴν γῆν [s] οὐκ ἐπ μὲν αὐτοῖς [t] τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπὼν, [v] πονοῦσι δ ⸀ τοῖς ἔργοις τρυχομένοις [x] τὰ μὲν παρέξειν, τῶν δ οὐκ ἀξιώσειν. Εὐάν δ τοκετοῖς ⸀ τε ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν σκολάζειν· [y] ὅτι τ Ἀδαμον, εἰς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις πᾶσιν κρατουμένην, συμφορᾶς περιέβαλεν. ἀφείλετο δ ⸀ τε τ ὄφιν [z] τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς διὰ τὴν κακοηθείαν τῆς πρὸς τ Ἀδαμον· καὶ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, [a] πολέμιον ἀποδείξας [b] ἀνθρώποις, καὶ ὑποτιθέμενος [c] κατὰ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς [d] ὡς ἐν ἐκείνῃ τέτε κακῶ δ πρὸς ἀνθρώπους κειμένω, καὶ τ πλοῦτος ῥᾴσης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης· πᾶσῶν τε [e] αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθ καὶ τ γῆς ἰλυσπώμενον [g] ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ Ἀδαμον ⸀ τῆς Εὐάν ἐκ δ κήπε εἰς ἕτερον [h] χωρίον.

---

f Δι' ἣν πρότερον] Hæc etiam omnia a *Vat.* absunt usque ad περιέβαλεν.

g Μηδὲν] *Vat. Rul.* pro μηδὲν habet οὐ. & quæ mox post φθεγξομένου sequuntur, omnia absunt, usque ad πρόσταξιν. Sed & abest, quod paullo post sequitur ἀφεὶ ὑμῶν, ut & καὶ κακῶν παντὸς.

h Τῆς δ Θεοῦ πρόσταξιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῆς δ Θεοῦ ἐντολῆς καὶ πρόσταξιν *Baf.* & G.

i Ἀπαθῆ βιώσεται,] *Big. Samb.* & *Caf.* βιώσηται (ut & *Vat. Rulai.*) *Hen.* & ad marginem *Samb.* βιώσεσθε ἀπαθῆ *Genevenſes* Typi. Venit autem ex affectu Attico, quod nunc legis inter Josephi verba. *Bern.*

k Ξαινόμενοι] Ita *Big. Samb. Hen. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ξενιζόμενοι *Vat. Baſ.* & G. lege κνιζόμενοι. *Cocc.* In *Vat. Rulai* abest tota pericope ab ἀπαθῆ usque ad φροντίδι, ut & quæ paullo post sequuntur ab ὅσα usque ad συντελεῖ. Dein quoque & ὑμετέρου & καὶ ταλαιπωρίας. *Hav.*

l Ὧν παρόντων] Interserit *ei Vat.* sequentia desunt usque ad ὑμῖν βραχὺ. *idem.*

m Αν ἐπέλθοι,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* οὐκ ἂν ἐπέλθῃ, καὶ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν γένοιτο.

n Νῦν δ' εἰς ταὐτὸν μοι] Totum locum ita concipit *Vat. Rul.* εἴ τι μοι εἰς ταὐτὸν τῶν γλυκέων γήρως τε θᾶττον ἐπέλθοι καὶ τὸ ζῆν ὀλίγον ὑμῖν γένοιτο. Quæ vero mox sequuntur πεφρονηκὼς &c. rursus desunt usque ad πονηρῷ. Imo & a παρεκάλει usque ad χαλ. αὐτῷ ut & καὶ λέγων usque ad ἁμαρτεῖν, & paullo post, ἥτιονα γ. σ. α. γ. pro ὑποτιθεὶς τιμωρίαν, dein habet ν. αὐτὸν τιμωρίας. *Hav.*

o Σωτηρίαν ἄγοις,] *Gen.* male σωτηρίαν.

p Αὐτὸν,] Εαυτὸν *Hen.* αὐτὸν *Gen.* Bern.

q Ἁμαρτεῖν.] Ita *MSS.* ἁμαρτάνειν *Baſ.* & G.

r Κατηγόρει] Κατηγορεῖτο *Hen.*

s Οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς] Legit *Big.* οὐκ ἔτι μὲν δὲ αὐτοῖς τ ἑαυτῆς &c. quod non fuerat negligendum. *Hav.*

t Τῶν ἑαυτῆς.] Ita *Samb Vat.* (sed *Vat. Rul.* ὑδὲ) & *Caſ.* τ ἑαυτῶν *Big.* τὰ ἑαυτῆς *Baſ.* & G.

v Πονοῦσι δ καὶ τοῖς] Hæc usque ad ἀξιώσειν, absunt a *Vat. Rulai. Hav.*

x Τὰ μὲν παρέξειν,] Ita *MSS.* τὸ μὲν π. τὸ δ' οὐκ *Baſ.* & G.

y Ὅτι τ Ἀδαμον,] Et hæc absunt ab cod. *Vat.* usque συμφορᾶς περιέβαλεν. *Hav.*

z Τὸν φωνὴν,] Sic in *MSS.* τ φωνῆς, ὀργ. ἐπὶ κακ. in *Editis*, quæ sequuntur usque ad Ἀδαμον absunt a *Vat. R. idem.*

a Πολέμιον] *Vat. R.* πολέμους. *idem.*

b Ἀνθρώποις, καὶ ὑποτιθέμενος] Ita *MSS.* αὐτοῖς & mox ὑποτιθέμενον in *Editis*, pro ὑποτίμενος. quo tempore, inquit *Bern.* valde sibi placent Athenienſes.

c Κατὰ τ κεφαλῆς] Quia interpres vetus (Epiphanius ſcholaſticus creditus) hæc reddit, *ut mulier ejus capiti plagas inferret*, notatum video ad marginem editionis Colonienſis anni 1534. *attendant iſta noſtri temporis Hebraïzatores, ut videant an non & Joſephus legerit* ipſa; *non* ipſe *aut* ipſum. Notum est quantas turbas dederit illud נחש, nec lubet hic repetere, quæ hinc & inde allata sunt. Ut dederim ita scripliſſe veterem Interpretem, qui, ut sequentia docent, Josephi mentem assecutus non fuit, num ex Josephi verbis id potuit elicere? Nulla apud Josephum est mentio mulieris, nec ullum hactenus codicem Josephi conſpectum memini, in quo hoc loco mulier commemoratur. *Rel.*

d Ὡς ἐν ἐκείνῃ] Absunt a *Vat. Rul.* usque ἐσομένης. *Hav.*

e Αὐτὸν ἀποστερήσας,] Αὐτῶν *Hen.* Hac de re vide *Baſilium* de Paradiſo, & *Theſaurum Theolog.* & *Philolog.* p. 60. & p. 76.

f Ιλυσπώμενον.] Ita *Samb.* & *Big.* εἱλισσόμενον *Heſych.* ἰλισσόμενον *Vat. Baſ.* G. & *Heſych.* Hanc lectionem Josepho vendico ex codice *Sambuci*, Lexico Heſychii, & Tralatione *Epiphanii.* ἰλυσπώμενον *Big.* parvo apice differt. Bern. *Vat. Rul.* ἰλυσπᾶς ποιήσας. sequentia ad πάσχειν rursus desunt ibidem, ut & εἰς ε. χ. in fine Capitis. *Hav.*

g Ἐποίησε.] Πεποίηκε *Hen.* Bern.

h Χωρίον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόπον *Baſ.* & G. Hic omittit quod de custodia Angelica habet *Moyſes:* id forsan operi suo Philoſophico reservandum ratus.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς ἡλικίας Ἀδάμου, καὶ [i] τῶν ἀπ' αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τῆς κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δὲ αὐτοῖς, [k] παῖδες [l] ἄρρενες δύο. [m] προσηγορεύετο δὲ αὐτῶν ὁ μὲν [n] πρῶτος [o] Καΐς, [p] κτῆσιν δὲ σημαίνει τοῦτο μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Ἄβελος δὲ ὁ δεύτερος, [q] σημαίνει δὲ [r] πένθος τοῦτο. γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν δὴ ἀδελφοὶ [s] διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. [t] Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος [v] δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο· καὶ, πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν Θεὸν νομίζων, ἀρετὴς [x] προηγεῖτο. ποιμενικὸς δὲ ὢν ὁ βίος [y] αὐτῷ. Καΐς δὲ [z] πάντα ἄλλα πονηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρᾶν ἐπενόησεν πρῶτος, καὶ [a] κλείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. θύσαι τῷ Θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Καΐς [b] τὰς ἀπὸ τῆς γεωργίας ἐκ τῶν φυτῶν καρπὰς ἐπήνεγκεν· [c] Ἄβελος δὲ [d] γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. [e] ὁ δὲ Θεὸς [f] πίστῃ μᾶλλον ἥσθη τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις ἐκ φύσιν γεγονόσιν τιμῶν, ἀλλ' οὐ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονεξίᾳ καὶ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ Καΐς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν Ἄβελον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κλεινεῖ τὸν ἀδελφὸν, [h] καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν [i] ὑπέλαβεν. ὁ δὲ Θεὸς, σωτὴς τὸ ἔργον, [k] ἦκε πρὸς τὸν Καΐν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, [l] ποῖ ποτε εἴη· πολλῶν γὰρ αὐτὸν οὐκ [m] ἰδεῖν ἡμερῶν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ Καΐς ἀπορούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅ, τι λέγοι πρὸς τὸν Θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν ἐαυτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ μὴ βλεπομένου. [n] προξυνθεὶς δὲ, τῷ Θεῷ λιπαρῶς ἐγκειμένῳ καὶ πολυπραγμονοῦντι, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς, οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ [o] πραττομένων, ἔλεγεν. ὁ δὲ Θεὸς τἀντεῦθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν Καΐν, φονέα [p] τοῦ ἀδελφοῦ γιγνόμενον· καὶ θαυμάζω, [q] φησὶν, εἰ

CAP. II.

De posteritate Adami, & decem ætatibus ab eo usque ad diluvium.

NAti sunt autem eis filii mares duo. Horum quidem prior nominatus est Caïs, quod vocabulum, si interpreteris, notat possessionem: Abelus autem secundus; quæ vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Et fratres quidem diversis gaudebant studiis. nam Abelus, natu junior, justitiam colebat; & omnibus, quæcunque gerebat, Deum præsentem ratus, virtuti prospiciebat. pastoralis autem ejus erat vita. Cæterum Caïs, quum alioquin valde improbus esset, & lucrum solum spectaret, terram etiam arare primus excogitavit, fratremque interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Caïs quidem ex agriculturæ & arborum fructibus obtulit: Abelus vero lac & primogenita pecorum. Deus autem hoc sacrificio magis delectabatur, utpote sponte & secundum naturam provenientibus honoratus, non iis quæ ex inventione hominis avari per vim producta erant. Quapropter Caïs, indignatus Abelum à Deo sibi prælatum esse, fratrem interficit; atque, abdito ejus cadavere, rem clam fore putabat. Deus autem, cognito facinore, venit ad Caïn, de fratre perquirens, ubinam is esset: multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animadvertisset. Caïs autem dubius animi, nec habens quod responderet Deo, se quidem in angustiis versari & ipse primum ait, quod frater nusquam compareat. Deo autem majorem in modum instante & accurate inquirente, indignatus ille, non se pædagogum, neque custodem ejus, nec rerum ejus *observatorem esse*, dixit. Tum vero Deus Caïn illico redarguit, quod fratris necis auctor esset: & miror, inquit,

Fratres omnium primi, moribus dissimilibus. Gen. 4.

Caïs, opes; Abelus, luctus.

Hic pastor pius, ille improbus agricola.

Quæsita arte munera Deo minus placent.

---

i Τῶν ἀπ' αὐτοῦ] Τῶν αὐτοῦ *Baf G.* Bern.

k Παῖδες] Sic *Samb. Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ παῖδες *Baf.* & *G.*

l Ἄρρενες δύο.] Ibi *Hen.* ἄρσενες, litigium præsulum Corinthii & Thessalonicensis. Vincit autem Eustathius: ἄρρενες enim rotundius fertur, & ore Attico. *Bern.*

m Προσηγορεύετο] Ita *MSS.* προσηγόρευε *Editi.*

n Πρῶτος] Πρότερος *Hen.* non incongrue. *Bern.*

o Καΐς,] N. absorbetur uti Οὐάλης, *Valens* & apud nostrum Πόδης, *Pudens. Rel.*

p Κτῆσιν] Κτίσις soli *Samb.* & *Big.* Κτίσις *Samb.* & *Big.* κλῆσις reliqua exemplaria Græca, quibuscum facit *Epiphanii* Translatio. Permutant profecto scribæ veteres recentesque η & ι vocales literas errore haud levi. Iones tamen eis causam præbuere, qui hos phthongos communes habent inter loquendum, ut ψηυθιον, ψιμυθιον, &c. *Bern.*

q Σημαίνει] Τοῦτο σημαίνει π. *Baf.* & *G.*

r Πένθος τοῦτο.] Οὐδὲν τοῦτο legisse videtur *Vet. Interpr.* Vide *Drusii* Observat. l. VI. c. XII. & *Is. Voss.* ad Objecta *Hernii*, cap. 3.

s Διαφόροις ἔχαιρον] Ita *Samb. Vet. Interpr.* & *Pet.* Διαφόρως ἐχρῶντο *Vat.* (sed in *Vat. R.* tota rursus pericope deëst) Διαφόροις ἐχρῶντο *Big.* & *Caf* ἐχρῶντο absque Διαφόροις *Baf.* & *G.* Huds. *Samb.* & *Epiphanius*, & excerpta *Peyresciana*. Διαφόροις ἐχρῶντο *Big* & *Caf.* neutra lectio displicet. Quinimo excideraat Διαφόροις nulla laude *Basilienſium*, quos vel ad menda imitantur operæ *Genevenses*. Mox *Peyr.* ὁ νεώτατος pro ὁ νεώτερος. *Bern.*

t Ἄβελος μὲν] *Vat. R.* Ἄβελος ἀρετῆς ἐπιμελούμενος, ποιμενικὸς ὢν ὁ βίος. Sed quæ sequuntur καὶ πᾶσιν usque προηγεῖτο desunt.

v Δικαιοσύνης] Ἀρετῆς pro δικαιοσ. *Hen.* stulta cautio est. *Bern.*

x Προηγεῖτο.] Ita *Samb. Vat. Pet.* προενοεῖτο. *Alii* cum *Baf.* & *G.* προύνοεῖτο malit *Bernardus.* Huds. Προηγεῖτο *Samb.* & *Peyresc.* προενοεῖτο *Baf.* cum aliis exemplaribus: mallem πρόνοεῖτο. Tintinnat autem auribus ingratis προενοεῖτο cum verbulo ἐπιμελεῖτο. *Bern.*

y Αὐτῷ.] Αὐτῶ *Samb.* & *Pet.*

z Τά τε ἄλλα] Abest a *Vat. Rul.* & mox in eodem pro ἦν est ὢν, & desunt καὶ πρὸς τ. κ. α. & mox itidem ἀρᾶν.

a Κτείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐκ κτείνῃ ἐκ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὧν τοιαύτης αἰτίας *Baf.* & *G.* σκτείνῃ vero habet *Vat. Rul.* & dein quæ sequuntur post θ. τ. θ. δ. αν. ο. υ. ἐκ. α. τ. γε. ἐκ τ. φ. κ. ἐπη. usque ad παροξυνθεὶς non agnoscit.

b Τὰς ἀπὸ τῆς γεωργίας] Ita *MSS.* in *Editis* deest τὰς.

c Ἄβελος δὲ γάλα,] Hæc & quæ sequuntur, alio ordine legit Codex *Vaticanus* collatus a *Rulæo*, ita scilicet, τὸν Ἄβελ ὑπὸ δὲ Θεοῦ γάλα προσενέγκαντα ἐκ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. τοῖς αὐτομάτοις δὲ μᾶλλον ἐκ κατὰ φύσιν γεγονόσιν ἥδετ'). τὸ δίκαιον τιμῶν ἢ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν πλεονεξίᾳ ἐκ βίᾳ πεφυκόσι. καὶ τὸν νικηθέντα ἀφανίσας λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ Θεὸς ἤλεγχε τὸν Καΐν φονέα δὲ ἀδελφοῦ γιγνόμενον. τὸ δὲ ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸς ἠρίθει ἐκτιθέναι. ἐπέρχεται δὲ αὐτὸν, ἐκ τοὺς ἐγγίονας αὐτῷ τιμωρήσειν κ τὸν ἐξόδιλον ἐπιλεί γρύειν.

d Γάλα,] Στέαρ LXX. *Interpretes.*

e Ὁ δὲ Θεὸς] Ὁ Θεὸς δὲ *Baf* & *G.* τὸ θεῖον *Hen.* qua solet religione. *Bern.* Est vero edita lectio in *Coll. Bigot.* Hav.

f Ταύτῃ μᾶλλον ἥδετ' τῇ θυσίᾳ,] *Josephum*. Rabbinos sequutum in causa probati & improbati sacrificii, peccare ostendunt *Cunæus* de Rep. Hebr. *Heideggerus* in Hist. Sacr. *Bæclerus* in Dissert. Academ. cum aliis quam plurimis.

g Κατὰ βίαν] Καὶ βίᾳ *Hen.* & *Pet.*

h Καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ,] Τὸ νεκρὸν αὐτ. π. ἀφανὶς *Hen* & *Pet.* genere tertio inquit *Bern.*

i Ὑπέλαβεν.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caf.* ὑπελάμβανεν *Hen. Baf.* & *G.*

k Ἦκε] *Al.* ἦλθε. Ἦκε *Big. Samb. Caf.* ἦλθεν *Baf.* & *G.* Illud autem melius; siquidem ἦκω, ἀρτίως ἥκομαι. *Bern.*

l Ποῖ ποτ' εἴη] Ποῖπος *Samb.* Bern.

m Ἰδεῖν] Ita *Big. Samb. Caf.* ritu Attico. οἶδεν *Vat. Baf.* & *G.* εἶδεν *alii.* Huds. Ita *Big. Samb* & *Caf.* ritu Attico. ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν libri vulgati. εἶδεν enarrator *Severi* atque scriba *Cassiodori*, nullo usu. *Bern.*

n Παροξυνθεὶς δὲ,] Παρωξυνθεὶς *Baf. Gen.* cæteraque præter *Samb.* tum hic, tum supra. *Bern.*

o Πραττομένων,] Πρασσομένων. *Big. Samb.* Bern.

p Τοῦ ἀδελφοῦ] *Big. Samb. Baf.* & ἀδελφῷ *Hen.* haud curate. Adferunt insuper mox *Big* & *Samb.* φησὶν ὁ Θεός; istud quidem disertius. *Bern.*

q Φησὶν,] Φησὶν ὁ Θεὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

quit, si de fratre nescis dicere quid factum sit, quem tu-met peremisti. Attamen illi, sacrificium facienti, ejusque merito exposcenti ne vehementius ei irascereturr, cædis supplicium remisit *Deus:* exsecrabilem autem fecit, posterisque ipsius, usque ad septimam progeniem, pœnam subeundam esse denunciavit; & ex ista regione eum cum uxore ejicit. Illo autem extimescente, ne *per terram* oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, jussit eum *Deus* nihil triste tali ex causa suspicari; sed, quod nec quidquam mali ex feris ei accideret, terram omnem impavide peragrare: ac, signo ei indito ut nosci posset, *è conspectu suo* abire præcepit.

Caïs Fratricida exsulat cum stigmate.

2. Caïs autem, multum terræ una cum uxore emensus, tandem Naïda condidit; id loci nomen est: atque illic habitare constituit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum pœna nequaquam ei cedebat in admonitionem, sed in malitiæ incrementum; voluptates quidem omnigenas sibimet indulgenti, etiamsi cum injuria secum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domesticas magna pecuniarum vi ex rapinis & violentia amplificans, & ad luxuriam ac latrocinia familiares suos invitans, magister illis exstitit ad pravam vitæ institutionem. Et simplicitatem quidem, qua prius vivebant homines, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit; vitæ innocentiam ex harum rerum ignoratione, animique magnitudinem in vafritiem & calliditatem vertens. Primus agris terminos posuit, urbemque ædificavit & muris communivit, in unum convenire cogens domesticos suos. Hanc autem civitatem ab Anocho, liberorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero filius fuit Jarades. Ex illo autem Maruelus, cujus filius fuit Mathusalas: hujus vero Lamechus, cui filii exstiterunt septuaginta & septem, ex duabus susceptis uxoribus, Sella & Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit tabernacula, & rem pecuariam coluit. Jubalus vero, frater ejus uterinus, musicam exercuit, psalteriumque & citharam invenit. Thobelus

Stathmica, Gromatica, atque ipsa Architectura ad Caïn inventorem referuntur.

Gen. cap. 4. Prima urbium conditur Anocha, sive Henochia, in Naide regione.

Scenitarum princeps Jobelus, Jubalus musicorum, atque fabrorum Thobelus, aut Tubalcaïn.

r Ηφίει.] Ita *Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀφίει *alii.* Ηφιει libenter restituo, verbulum Athenienſibus pernotum, propter codd. *Samb.* & *Hen.* necnon versionem Scholasticam. ἀφίει fuit cæterorum. *Bern.*

s Οργὴν.] Sic *Big. Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* ὀργὴν *alii.* Huds. Conspirant in ea lectione *Big. Samb. Cas.* cum *Epiphanio* Græculo. ὀργὴν λαβεῖν quod excusum erat, nec Deo decens exi stimo, nec παιεκλύσιον. *Bern.*

t Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

v Τιμωρήσασθ.] Ita *Samb.* & *Cas.* τιμωρήσεται *Hen.* τιμωρίσασθ ferunt *cæteri.*

x Ηπείλησε.] Ηπείλει *Hen. Bern.*

y Καὶ τὴν γῆν ἐκείνης.] Totum hunc locum ita digerit Codex *Vat.* ex Collatione *Rylei.* καὶ τ. γ. ἐκείνης ἐκεῖνον ἐκβαλὼν σημεῖον ἐπέταξεν ὡς γνώσεσθ αὐ εἴη. ὁ δ μ τ γυναικος εἰς τόπον ἰφύτ) ναίδαν ὕτω καλούμενον. ἔνθα αὐτῷ ϵ παῖδες ἐγένοντο. διδάσκαλ ὄντ ποιητῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς ὑντυγχάνουσ γίγονε· μίτρων ἐπινοίας ϵ ταθμῶν. ὄρους τε γ. πρ. εθ. ϵ. π. ἐδείμ. Ανώχαν καλέσας αὐτλὼ εἰς ὄνομα δ πρεσ. παιδὸς Ανώχ. τότε δ Ιαραδους υὸς λὼ. ἐκ δ δ Μαρύηλ. δ παῖς Μαθουσάλ. τεῦδε Λαμέχ, φ π. ὑπ. ἐπ. ϵ ἑβδ. ἐκ δ. γλυ. ἀν φ. Σελᾶς ϵ Αδᾶς. τυτ. Ιωῦ. μ. ἐξ Α. γεγ. σα. επ. ϵ πεθ. πγ. μουσικλὼ ἤσκησε ϵ ψαλ. ϵ κιθ. ἐπεν.

x Απολῆ.] *Al.* ἀπλοῆτο. Απολεῖ) *Samb.* quo abs modo gens Attica non horret. *Bern.*

a Γενέαζ.] Γενέσεαζ *Samb.*

b Διὰ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον.] *Cocc.* legit ϵ δ. π. π. χ. γῆς, σημεῖον &c.

c Ως γνώσεμ.] *Al.* ὡ.

d Ιδρύε).] Cum in uno *MS.* sit ὁ δ ἐπ. & mox εἰς τόπον, mallem legere πολλὼ ὁ δ ἐπελθὼν γλῶ, ἰδρύεται μ τ γυναικὸς εἰς Ναΐδα τόπον, vel πολλὼ δ' ἐπελθὼν γλῶ μ τ γυναικὸς Καΐς, εἰς Ναΐδα ἰδρύεται τόπον. Apud *Thucyd.* ἐς δ Κολωνὰς τὰς Τρωϊάδας ἱδρυθείς, p. 72. *Edit. Oxon.* Huds. Καΐς μ τ. γυν. εἰς τόπον ἰδρ. ναΐδαν ὕτω καλούμενον, ϵ αὖθτι *Hen.* Mox ἔνθα *Basf.* & *Hen.* & Επαυξήσει *Samb.* pro ἐπ' αὐξήσει. *Bern.*

e Αὖθι.] *Al.* αὖθτι.

f Ενθ' αὐτῷ ϵ παῖδες ἐγένοντο.] Ενθα αὐτῶν παῖδες ἐγένοντο *Vat.*

g Δέοι.] Δέει *Basf. G.* sed δέοι *Big. Samb.* &, si vis, *Schotanus.* Bern δέῃ *Cocc.*

h Επινοίας.] Επινοίας. *Hen.*

ὡθεὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας. τ μὲν οὖν ὅτι τῷ Φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν r ἠρίε, θυσίαν τε ἀπιτελέσαντ, κ δ' αὐτῆς ἱκετεύσαντ μὴ λαβεῖν s ὀργὴν ἐπ' t αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δ αὐτὸν ἐτίθ, κ τὸς ἐκγόνους αὐτοῦ v τιμωρήσασθ κ τὴν ἑβδόμλω x ἠπείλησε ἕψεσθ y κ τ γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δ μὴ ἐνηλοις ἀλώμεν ϵ περίσῃ δεδιότ ϵ, κ τοῦτον z ἀπολῆτ τ τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθ σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τ μηδὲν ἐκ ἐνηλίων αὐτῷ a ἕψεσθ δεινὸν, b ἀλλ' πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ἐπέβαλεν, c ὡς γνώσεμ ϵ ἂν εἴη, πρόσταξεν ἀπέναι.

β'. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν d ἱδρύε) μ τ γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, κ e αὐτόθι ποιεῖται τὴν καθοίκησιν, f ἔνθ' αὐτῷ ϵ παῖδες ἐγένοντο. ϵὐκ ὀλίγη νᾳθεσία δὲ τὴν κάλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσῃ τ κακίας· ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτῷ τῷ σώματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τῶν σωόντων g δέοι ταύτην ἔχειν. αὐξων δὲ τ οἶκον πλήθ χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς ϵ βίας, πρὸς ἡδονήν τε ϵ λησταίαν τὸς ὑντυγχάνοντας ἐξηπάλων, διδάσκαλ ϵ αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τὴν ἀπεραγμοσύνλω μὲν, ἣ πρότερον σωιζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων h ἐπινοίᾳ ϵ σταθμῶν μετεσήσατο· ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ βίον ἐκ τ τούτων ἀμαθίας, κ i τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν k ἀπαγαγών. l ὅρους τ γῆς πρῶτ ϵ ἔθετο, κ πλιν ἐδείματο καὶ τ̀χεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ σωελθεῖν τὸς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πλιν δὲ ταύτλω ἀπὸ m Ανώχου, τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, Ανώχαν ἐκάλεσεν. Ανώχου δὲ ο Ιαραδης ἦν. ἐκ δὲ τούτου P Μαρύηλ ϵ, οὗ γίνεται παῖς Μαθουσάλας, τοῦ δὲ q Λάμεχ ϵ, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ κ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν r αὐτοῦ φυόντες, s Σελλᾶς καὶ Αδᾶς. τούτων Ιώβηλ ϵ μὲν t ἐξ Αδᾶς γεγονὼς, σκιλὰς ἐπήξατο, κ v πρόβατείαν ἠσκησεν. x Ιούβαλ ϵ δὲ, ὁμομήτριος ὢν y αὐτῷ, μουσικλὼ ἤσκησε, καὶ z ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. Θόβελ ϵ

i Τὸ μεγαλόψυχον.] Articulum τὸ, qui deerat in *Editis*, ex *MSS.* restitui.

k Πεπαγωγών.] Ita *Big. Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* ἀγαγὼν in aliis *MSS.* & *Editis.*

l Ορους τ γῆς.] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅρους τε γῆς in *aliis MSS.* & *Editis.*

m Ανώχε.] Ita & mox Ανώχαν *Big. Samb.* & *Vat.* Ενώσ & Ενώσαν *Basf.* & *G.* Εωχ LXX. *Huds.* Ενώσ atque ἐνώσαν cum Glyca Zonaraque obtinent Editores *Basf.* & *Gen.* Josephus autem ex Moyse, sacræ literaturæ principe, scripserat ἀνώχε hic, illic ἀνώχαν: sicut fidem adstruunt modo Cod. *Big. Samb.* & *Cas.* una cum scriba *Scholastico. Bern.*

n Παιδὸς.] Παιδὸν *Vat.*

o Ιαραδης.] Ita *Hen.* & *Epiphanii* quidem Jarath non procul abest. Ιαρεδης *Vat.* & *Cas.* Ιαρειδης *Samb.* Ιάρεδ ϵ in *Editis*, Γαϊδαὰδ LXX.

p Μαρύηλ ϵ.] Ita *Big. Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* Μαρυὴλ *Hen.* Μαλήηλ ϵ in *Editis.* Μαὴλ & Μαλελεὴλ LXX.

q Λάμεχ ϵ.] Λάμεχ. *Hen.*

r Αὐτοῦ.] Αὐτῆ *Vat.*

s Σελλᾶς.] Σελᾶς *Hen.* σελλὰς *Samb.* hic sequiore, ille priore syllaba debili. *Bern.*

t Ἐξ Αδᾶς.] Ita *Hen. Basf. G. Vetus Interpr.* & LXX. ἐκ Σελλᾶς *Big. Samb. Vat. Cas.* communi vitio.

v Προβατείαν] Sic *Samb.* & *Zonaras.* πρόβατειαν *ceteri plerique.*

x Ιούβαλ ϵ.] Pariter Ιούβαλ Zonaras & Eustath. atque Theophilus. Ιώβηλ ϵ *Big.* & *Samb.* indiligenter & confuse. *Bern.* Hic in MS. *Vat.* inquit *Phil. Rulæus*, nova sectio, quæ indicatur litera unciali. Legit autem sic. Ιαβ. δ τὰ πολ. μετῆλθε χαλκ. τε πρ. ἐξ. Αδαμὸς δ Αὸελε μ ἐσφαγμένῳ, Καὼ δ Αβὴ τ φονον πεφ. παιδοπ. ἤρξ. καὶ γίτου) αὐτῷ παῖδες ἀλ. τε πλ. ϵ ση. ὡς ἀρετ. ἐπεστηδ. ϵ μιμηῶς τὲς ἀπογόνους ἀπέλιπεν. οἱ σοφίαν τε τλὼ ἀβὲι τὰ ἐρέμια ϵ τλὼ τοτ. Δβμοσμ. ἐπενόησαν ὑπὲρ δ ϵ μὴ φυγεῖν τὸς ὕδρ. τὰ λω. πεσιερκότ ϵ ἄφαν. Αδ. ϵ ὁλ. ἴστοθ. τ μ κατ' ἰχ. π. τ δ κ βίαν ϵ πλ. ὑδ. Σηλᾶς δ. προ. τ. μ. ϵκ πλ. τ. δ ετ. ϵκ λίθ. ἀμθ. ϵὐγ. τὰ ἀρ. ἴνα ϵ τ. πλινθίνε ἀφ. ὑπὸ τ ἐπομβρ. ἡ λιθ. μείν. μένει ἀχρὶ ϵ δεῦρ κ τλὼ Συναΐδα. *Hav.*

y Αὐτοῦ.] Αὐτῇ *Vat.*

z Ψαλτήριον ϵ κιθάραν.] Ita in *Editis*, *Eustathio Antioch. Zonara* & LXX. ψαλτήριλα ϵ κιθάρας *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

a Τῶν

λῳ δὲ [a] τ̃ ὁκ τ̃ ἑτέρας γεγονότων ἰσχύι πάντας [b] ὑπερβαλὼν, τὰ πολεμικὰ διαπεπῶς μετῆλθεν· ὁκ τέκτων καὶ τὰ περὶ ἡδονὴν ℨ σώματι ὁκπερίζων, [c] χαλκείαν πρῶτος [d] ἐπενόησε. πατὴρ ℨ γυναικὸς γιόμενος [e] Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα· [f] ἐπεὶ τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπεπάμενος, εἰδὼς δίκῃ [g] ἑαυτὸν ὑφέξοντα τ̃ Κάϊος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ̃ ἑαυτῇ γυναιξὶν ἐπῆσε φανερόν. [h] ἔτι ℨ ζῶντος Ἀδάμου, καὶ Κάϊος τὰς ὁκγόνους πονηροτάτους σωέβη γιγέσθαι, κ̃ διαδοχῇ καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλο χείρονα τελευτῶσα· πρὸς τὰ πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. [i] ὅλως δ̃ ἔτις ὁκηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ' ὠμὴ ὑπονοία ἦν θεσμὸς, ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.

γ'. Ἀδαμος δὲ, ὁ πρῶτος ὁκ γῆς γιγόμενος· ἀπαιτεῖ γὰ ἡ διήγησις τ̃ περὶ αὐτὸ λόγον· Ἄβελ μὲν ἐσφαγμένου, Κάϊος δὲ διὰ τ̃ ἐκείνου φόνον πεφυγότος, παιδοποιίας [k] ἐφρόντιζε. καὶ [l] δεινῶς εἶχεν αὐτὸν [m] γιγέσεως ἔρως, ἔτη [n] τριάκοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἡνυκότα ℨ βίᾳ, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπιακόσια πελευτᾷ. γένοντο μὲν οὖ παῖδες [o] αὐτῷ, ἄλλοι τε [p] πλείους, καὶ Σήθος. ἀλλὰ περὶ μὲν τ̃ ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη [q] λέγειν· περάσομαι δὲ μόνα τὰ τ̃ ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰ ὑπ' [r] αὐτοῦ, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν [s] δυναμένῳ, ἀρετῇ ἐπετήδευσε· καὶ γιόμενος αὐτὸς ἀρχὸς, μιμητὰς [t] τ̃ αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. [u] ἅπαντες ἀγαθοὶ φύντες, [v] γλῶ τῇ αὐτῇ ἀσεσίαζον [x] καλῶς οἰκοῦν εὐδαιμονήσαντες· μηδενὸς αὐτοῖς, ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλως πρασπεσόντος· σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὡς δὲ ℨ μὴ [y] διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ὑρημένα, [z] μὴ δὲ πρὸν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι· [a] προφητικὸς ἀφανισμὸν Ἀδάμου τ̃ ὅλων ἔσεσθαι, τ̃ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τ̃ ἕτερον δὲ κ̃ βίαν καὶ [b] πλῆθος ὕδατος· σήλας δύο πεποιημένους, τὴν μὲν ὁκ πλίνθου, τὴν δ̃ ἑτέραν ὁκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ ὑρημένα. [c] ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τ̃ ἐκμβρέος, ἡ λιθίνη μείνασα πρόδηλον παρέχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσι καὶ πλινθίνην δ̃ ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένῃ δ̃ [d] ἄχρι τ̃ δεῦρο

autem, *unus* ex altera uxore prognatorum, qui viribus omnes ſuperabat, rem militarem egregie tractavit; cujus ope quæ ad corporis voluptatem faciunt ſibimet comparans, opificium ærarium primus excogitavit. Lamechus autem filiæ factus pater, *cui* nomen Naamas; quoniam, rerum divinarum ſcientia pollens, viderat ſe pœnæ ſubjacere ob fratricidium à Caï perpetratum, uxoribus ſuis hoc indicavit. Cæterum adhuc vivente Adamo, progeniem etiam Caïs ſceleratiſſimam fieri contigit, cum per ſucceſſionem & imitationem alius alio indies deterior evaderet: ad bellum quippe ſupra modum proclives erant, & ad latrocinia præcipites ferebantur. Summatim vero, ſi quis ſegnis eſſet ad cædem faciendam, ſaltem perditæ erat & profligatæ dementiæ, *in alios* contumelioſus & injurioſus.

Cainitæ a malo parente peſſimi.

3. Adamus autem, primus è terra factus, (nam de eo narratio à nobis aliquid dicendum exigit) poſteaquam Abel fuerat occiſus, & Caïs propter cædem ejus ſolum vertiſſet, de liberis procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis deſiderio tenebatur, annos *jam* agens triginta & ducentos; quibus cum acceſſiſſent alteri ſeptingenti, *tandem* vita defunctus eſt. Et quidem illi nati ſunt filii complures, & *inter hos* Sethus. Sed de aliis quidem longum foret narrare: conabor autem ea ſola, quæ ad Sethi poſteros ſpectant, memorare. Is namque *à patre* educatus, & eo ætatis veniens, ut jam quæ recta eſſent diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſemet addixit: &, cum ipſe vir optimus exſtitiſſet, eorundem imitatores filios reliquit. Illi autem omnes, bona indole præditi, tum eandem terram ſine ſeditione incolebant beati (nulla re moleſta illis, quoad viverent, accidente) tum ſapientiam circa cœleſtia & eorum ornatum excogitaverunt. Ne autem illa inventa homines effugerent, & antequam venirent in notitiam, interciderent (cum rerum omnium interitum fore, alterum quidem ignis vi, alterum vero per violentiam & multitudinem aquarum, prædixiſſet Adamus) columnis duabus exſtructis, una quidem ex latere, altera vero ex lapidibus, inventa *ſua* utrique inſcripſerunt. Ut ſi eveniret lateritiam everſam iri per imbrium vim, lapidea ſuperſtes oſtenderet hominibus *Aſtronomica* inſcripta, ſimulque indicaret & lateritiam ab illis poſitam fuiſſe. Manet autem hodieque in ter-

Sethi nepotes, pietati & aſtronomiæ dediti, obſervationes ſuas cæleſtes duabus columnis inſcripſerunt.

Harum lapidea adhuc exſtare dicitur in Siriade.

---

a Τῶν ὁκ τ̃ ἑτέρας.] Sic *Samb.* ὁκ τ̃ τ̃ in reliquis & *Editis.* correxerat & *Cocc.*

b Ὑπερβαλὼν.] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπερβαλλόμενον *alii.*

c Χαλκείαν] Ita *Big. Samb. Vat.* Χαλκείαν τε, & mox πατὴρ τε in *Editis.*

d Ἐπενόησε.] Ἐξεῦρε ſolus *Hen.*

e Λάμεχος,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ. Editi* non agnoſcunt Λάμεχος, ponuntque mox ὀνόμαλι pro ὄνομα.

f Ἐπεὶ, τὰ θεῖα] Ita *Big.* & *Vat.* ἐπεὶ ℨ τὰ θεῖα *Baſ.* ἐπεὶ ℨ ὁ Λάμεχος τὰ θεῖα *Gen.* ἐπεὶ ὁ Λάμεχος τὰ ϑ. *Samb.*

g Ἑαυτὸν] Ita MSS. Editi αὐτὸν.

h Ἔτι ℨ ζῶντος Ἀδάμου,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* imo *Samb.* legit Ἀδάμου τι. *Baſ.* omittit καὶ. *Gen.* anticipat, ἔτι καὶ ζῶντος.

i Ὅλως δ̃ ἔτις ὁκηρὸς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἅπας δ̃ ἑτέρας ὁκηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλο ὁτιοῦν, ὡ ϑρ. in *Editis.* Huds. *Big. Samb. Caſ.* & *Latinus* (ſi loqui licet) interpres. Valde diverſi nunc ſunt ab aliis Editores *Baſ.* & *Gen.* puta, ἅπας δ̃ ἕτις ὁκηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν. Ipſe igitur πρὸς τὸ κέρδος id feci, quod faciendum fuit: quamvis ὁκηρῶς εἶχε ſatis venuſtum apparet. *Bern.*

k Ἐφρόντιζε.] Hœc Unus *Hen.* ex compendio.

l Δεινῶς] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* δεινὸς *Big.* & *Samb.*

m Γενέσεως] Lege γιγόσεως vel γίσεως *Cocc.*

n Τριάκοντ' ἤδη] *Samb.* ritu Athenienſium: τριάκοντα ἤδη cæteri. *Bern.*

o Αὐτῷ,] Al. αὐτῇ.

p Πλείους,] *Sc.* filii XXXIII. filiæ XXVII. auctore Cedreno, Vol. 1. p. 8.

q Λέγειν·] Λαλεῖν *Big.*

r Δυναμένῳ,] Ita in *MSS.* δυνάμῳ in *Editis.*

s Τῶν αὐτῶν] Sic *Big.* τ̃ αὐτῇ αὐτῶν τὰς *Samb. Vat.* & *Caſ.* τ̃ αὐτῇ ὀρθῶν λόγῳ. Cl. *Boſius.* τ̃ αὐτῇ τὰς *Baſ.* τ̃ αὐτῇ τὰς *Gen.*

t Οὗτοι] Ita *MSS.* οἱ ℨ in *Editis*, & *Zonara.*

u Γλῶ τε τῇ αὐτῇ] Τῇ γλῶ αὐτῇ *Big.* τῇ αὐτῇ γλῶ *Vat.* & *Samb.*

x Κατῴκησαν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* καλοικήσαντες εὐδαιμόνησαν ut & mox ἄχρι τελευτῆς in *Editis.*

y Διαφυγεῖν] *Al.* φυγεῖν. *Hen.* φυγεῖν τὰς ἀνθρώπους τὰ ὑρημένα; neque hoc improbum valde aut abſurdum. *Bern.*

z Μὴ ℨ] Μηδὲ *Cocc.*

a Προφητικὸς] Προφητικὸν *Baſ.* & *G.* minus recte.

b Πλῆθος] Ita *Samb.* πλεῖθος *alii.*

c Ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην] Ita locum reſtituimus ex *Codd Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ita καὶ πλινθίνης ἀφανισθείσης &c. dein τὰ ἐγγεγραμμένα δηλῶσα. καὶ πλ. *Baſ.* & *G.* Locum aliquatenus ſanavit *Voſſius* (l. 1. c. 9. de Arte Gram.) εἰγμὸν ponendo poſt ἐγγεγραμμένα, eamque tollendo poſt δηλῶσα. ſed interpolavit potius, quam recte emendatum dedit Cl. *Huetius* in Dem. Evangel. *Huds.* Ἵν' εἰ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι. Ita obſervant *Caſ. Big.* & *Samb.* ἵνα καὶ τ̃ πλινθίνης ἀφανισθείσης *Baſ. G.* & *Epiphan.* Cætera felicia erunt, ſi ὑποσιγμὴν recte conjeceris: quippe *fore illud*, inquit Joſephus, *obruta undis aliquando lateritia columna, altera ex ſaxo ſuperſtes oſtenderet Aſtronomica ſibi inſcripta, ſimulque indicaret luteam aliam ab illis poſitam fuiſſe. Viſitur autem monumentum lapideum hodieque in Siriade tellure.* Eodem facit & correctio Beati Voſſii, Artis ſuæ libro primo. Spiſſe tamen ac turpiter in hoc limo hærent Gelenius, Schotanus, aliique, quaſi Epiphanio, Joh. Antiocheno, & Euſtathio ne vix Antiocheno, Cedrenoque ſupine invocatis. Hanc demum ſententiam interpolavit potius in Opere Chriſtianiſſimo, quam recte emendatam dedit Doctiſſ. & Eloquentiſſimus Hvetius. *Bern.*

d Ἄχρι ℨ δεῦρο] *Caſ. Big. Samb.* qui ἄχρι δεῦρο etiam multat articulo. κ̃ τὴν συνελάδα *Baſ.* & *G.* ubi loco vocalis quartæ cernis υ. ex correctione ſcribæ cujuſdam ſcioli ſive ſcholaſtici. κ̃ τὴν σιελάδα γλῶ Nicephorus in Eclogis nondum editis. Cæterum κ̃ γλῶ τὴν σιελάδα proferunt tribus ſyllabis Hen. Johannes Malela., Glycas, Cedrenus, Epiphanius Interpres, aliique; unde Eccleſiaſticorum in hiſtoriis σιελάδον ὄρος. Σπελάδα quidem legerat Euſtathius ὑποδολιμαῖος. Tu demum *in terra Syria*, cum aliis Gelenii ineptiis putabis. Quid enim? ὁ

terra Siriade.

κῆ γῆν τὴν [c] Σιεμάδα.

CAP. III.

IV.

De Diluvio; & quomodo Noëus, in arca cum familia ſervatus, habitarit in campo Sennaar.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νώε☉, σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σεννααὰρ πεδίῳ.

ΕΤ iſti quidem per ſeptem ætates *eo ſtatu* perſtiterunt, Deum pro rerum omnium Domino agnoſcentes, virtutemque in omnibus reſpicientes. Procedente dein tempore patriis ab inſtitutis in pejus mutati ſunt, neque Deum cultu debito & honore dignantes, neque juris erga homines rationem habentes; ſed tum, eo quo virtutem antea certatim colebant, duplo majore ad malitiam ſtudio ſe ferri oſtendebant: quo factum eſt ut Deum ſibimet infenſum reddiderint. Nam multi angeli Dei, cum mulieribus conſuescentes, filios genuerint injurioſos & omnis honeſti contemptores, propter potentiæ fiduciam: hiſce enim, quæ Gigantes auſos eſſe tradunt Græci, ſimilia & iſti perpetraſſe dicuntur. Noëus autem, quæ ab iis acta erant indignatus, eorumque conſilia gravatim ferens, ſuadebat ut in melius mentem actuſque mutarent. Verum, cum videret illos ſibimet non parere, totoſque vitiorum illecebris irretiri, veritus ne & ſe cum uxore & filiis eorumque conjugibus interimerent, ab ea terra diſceſſit.

Angeli Dei cum mulieribus commiſcentur.

Gen. c. 6.

Secedit Noëus.

Καὶ ὅτοι μὲν ἐπὶ [f] ἑβδομὰς διέμειναν, Θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι [g] τῶν ὅλων, καὶ πάνυ πρὸς ἀρετὴν [h] βλέποντες. εἶτα προϊόντος δὲ χρόνου μεταβάλλοντα πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν [i] πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ Θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ πολιτείᾳ χρώμενοι λόγον, ἀλλ' ἐν πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας τότ' [k] ἐπεδείκνυντο· δι' ὧν ἔπταιον· ἔνθεν [l] ἑαυτοῖς τὸν Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ [m] ἄγγελοι Θεοῦ, γυναιξὶ συμμιγνύμενοι, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ [n] παντὸς ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὴν ὀπτὴ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· [o] ὅμοια [p] γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' Ἑλλήνων, καὶ ὅτοι δράσαι φασὶ δοκοῦσιν. ὁ [q] Νώε☉ δὲ, τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν [r] δυσχεραίνων, [s] καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀνδῶς ἔχων, ἔπαθεν ὅπερ τὸ κρεῖττον [t] αὐτοὺς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δὲ οὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς [v] τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μετὰ [x] γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν τέτοις [y] συνοικιζόντων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς.

Β' Ὁ δὲ Θεὸς τοῦτον μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε· κατεδίκαζε [z] δὲ οὐκ ἐκείνους μόνον τῆς κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν

τῇ Σειριαδικῇ γῇ monumentum Sethanum ſuo ævo extitiſſe memoravit Manethos Hierophanta. *Bern.*

[c] Σιεμάδα.] Sic *Big. Samb.* & *Caſ.* Συειάδα *Alii* cum *Editis.* Σιειδα *Malela*, *Glycas*, *Cedrenus*, & *Vetus Interpr.* unde Eccleſiaſticorum in Hiſtoriis Σιειδὼν ὄρος. Verum Σιειαὰδ ex *Joſepho* legiſſe videtur *Euſtathius Antioch.* unde *Iſ. Voſſio* de *LXX. Interp.* p. 271. & *Marshamo* in Can. Chron. p. 39. in mentem venit intelligi *Seirath* locum in Gilgalis, in quo lapides ſculptos memorat *Liber Judicum*, III, 26. Cl. *Dodwello* (in Append. ad Diſſert. Cypr. p. 29. & 36.) veriſimile videtur, terram *Siriadicam* in Ægypto quærendam eſſe. Vide *Eundem* in *Diſſert.* de *Sanchuniathone*, p. 26, 36. & Cl. *Fabricium* in Bibl. Gr. l. 1. c. XI. Adde Cl. *Stillingfletum* in Originibus Sacr. l. 1. c. 2. §. *H. Urſinum* in Exercit. Sacr. p. 215. & *Simonium* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 34. & Vol. 3. p. 347. cum multis aliis. *Huds.* Σιειάδα, *terram Serum* malim legere, uti & Syncellus & Manethos legerunt. *Syriam* nunquam vocat *Syriada.* Sic cap. 7. infra Συρίαν vicinam Indiæ facit: crediderim & illic Σειρὰν legendum. *Rel.*

[f] Γενεὰς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἡμέρας *Baſ.* & *G. aliique.* Nonnulli, *Epiphanium* ſequuti in lib. 1. *contr. Hæreſes*, dicunt nequitiam cœptam eſſe tempore Jaredi. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 254. Vol. 2.

[g] Τῶν ὅλων,] Septem hic rurſus voces deſunt in *Vat.* ut & mox προϊόντος δὲ χρόνου.

[h] Βλέποντες.] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἀπιβλέποντες. Sic Athenienſes ſophiſtæ ſunt locuti, conteſtantibus etiam *Big.* & *Samb.* & Glyca Siculo. ἀποβλέποντες *Baſ.* & *G.* Bern.

[i] Πατρίων] Iſtud ex *MSS.* πάλαι φασὶν *Baſ.* & *G.* Tota hæc pericope deeſt in *Vat.*

[k] Ἐπεδείκνυντο] Ita *MSS.* ἐπιδεικνύμενοι *Baſ.* & *G.* quæ lectio ferri poteſt, ut etiam, ἀλλ' ἢ πρότερον. in præcedentibus. Forſan tamen ἀλλ' εἰ προτέρου, & dein ἐπιδείκνυτο.

[l] Ἑαυτοῖς] Ex *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

[m] Ἄγγελοι Θεοῦ,] Falſa hæc, ſed Antiquis tamen credita, ut *Philoni*, *Juſtino M. Tertulliano*, *Lactantio* &c. Vide hac de re *Heideggerum* in Hiſt. Sacr p. 206. *Raderi* & *Du Cangii* notas ad *Chronic. Paſch.* ut & *Dauſqueium* in *Baſilium Seleuc.* p. 328. *Gallæum* de Sibyll. Orac. vol 1. p. 69, 97. *Barthium* in Adverſ. p. 2267. *Seldenum* de *Dis Syris*, c. 3 *Bangium* in Cœlo Orientali, p. 33. &c. *Gatakerum* de Stylo Novi Teſt. c. 13. *Spencerum* ad Originem, p. 69. *Colomeſium* in Opuſc. p. 78. & *Daviſium* in notis ad Commodianum, p. 201.

[n] Παντὸς] Sic in *MSS. Vet. Interpr.* & *Glyca.* πάντως & πάντας *aliis.* abeſt a *Vat.*

[o] Ὅμοια·] Abſunt in *Vat.* uſque ad ὁ Νώε☉.

[p] Γὰρ τοῖς] Γὰρ haud curant *Hen.* aut *Baſ.* aut Interpres *Scholaſticus.* Bern.

[q] Νώε☉] Ita ſemper in pleriſque *MSS.* quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. Νῶε ſcribi forma nominis patria teſtatur *Joſephus*, c. 6. Νῶχ☉ in uno *MS.* & *Edit. Baſ.* & *G.* paſſim. in altero *MS.* Νώετ☉ ubique. Νώε☉. Ita reddo utriuſque orbis piiſſimo maximoque Imperatori ſuum nomen, quod Joſephus Græce ediderat, conſonantibus *Samb.* & *Caſ.* Proxime abeſt Νῶε diſſyllabum, quo uſi ſunt uno opere LXXII. Judæi Alexandrini; tum Philo, Julius Chronographus, & mille Patres Chriſtiani, præter ſanctiſſimos Apoſtolos, foliorumque Sibyllinorum ſtrictorem. Mox etiam profitebitur ipſe Joſephus Νῶε ſcribi forma nominis patria cap. 6. §. 2. Dein Νώετ☉ Italorum ſi legerint, valde peregrinum eſt. Νῶχ☉ vero *Baſ. Gen.* & Græcorum codicum pauciſſimos invaſit, plures Latinos; ſcriptura quidem recenti, at meliore quam *nichil* monaſticum. Repudiabis tamen *Noachus*, *Noemus*, *Nocha*, atque etiam *Noa*, ab uſu; qui potis, ὡς ἀμφίβολα. Leguntur enim in libris divinis נוח. נעמה נעה, & ſimillima eorum. *Bern.*

[r] Δυσχεραίνων,] Quam Codex iſte *Vaticanus* ſit mutilus & mendoſus, cum ex ſuperioribus, tum & ex hiſce apparet. ita enim ſcribit, δυσχεράινων ἐξεχώρησε τῆς γῆς. καὶ δὲ Θεὸς εἰς θάλασσαν τὸν ὕπερθεν μεταπεμψάμενος☉, καὶ ὅσον ἦν ἐν τῷ Δημιουργοῦντος, μόνον σώζει. δὲ ὑποβήκας λάρνακα τετράγωνον κελεύσαντος τοῦ μεγάλου πηχῶν τ' ν' ϛ', τὸ πλάτος. ς' λ'. τὸ βάθος. ὧν ἡ στέγη τοῦ μ. τ. π. ἐ τοῦς τετ. γυν. σύζυγ. ταῦτ' ἄλλα ὅσα πρ. τὰς χρ. ἐπιτ. εμ. ἐν. ζῶντα παντ. πρ. Δημ. δὲ ἡμ. ἀν. ἔλαβε τοῦτ. ἐπάρκ. τ. ας. ἰδ. ϛ λαβ. Αδ. δείκ. συνέβη ϛ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ χίλιοστὸν πεντεκοστὸν ἔτος ἀπὸ Αδάμ. Hic nova diſtinctio in MS. notata litera unciali. Nec ulterius pergit Collatio *Philippi Rulæi.* cum MS. Bib. Vat. in 4to. Numer. 984. ubi integer erat Joſephus, ſed valde compreſſe ſcriptus, nec admodum antiquus. Hactenus *Rulæus.* Sequuntur folia quædam vacua, unde apparet illum deſtitiſſe a labore fere ſupervacaneo, quum Codex ille valde mutile & vitioſe fuerit ſcriptus, nec nos deſtitutione ejuſdem collationis integræ multum amiſerimus. *Hav.*

[s] Καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀνδῶς ἔχων,] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἀλογιστῶς ἔχων. (ἀλογιστῶς *Cocc.*) Hoc modo reſcripſi ex *Samb. Big.* & *Caſ.* acclamante etiam *Epiphanio.* Vulgatum fuerat, τοῖς τῶν αὐτῶν πραττομένοις δυσχεραίνων, καὶ ἀλογιστῶς ἔχων. *Burius* noſter ἀλογιστῶς. *Bern.*

[t] Αὐτοὺς τὴν διάνοιαν] Ex *Big.* & *Samb.* in aliis *MSS.* & *Editis* deeſt vox αὐτοὺς.

[v] Τῶν κακῶν] Τῆς τῶν κακῶν *Coll. Big.* inde & quod ſequitur δείσας μὴ ϵ, nam in editis δείσας ϛ μὴ φ.

[x] Γυναικὸς] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vetere Interpr.* γυναικῶν in reliquis *MSS.* & *Editis.* Pro γυναικὸς facit *Joſephi* locus, infra, v. 33.

[y] Συνοικιζόντων,] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* in *Editis* συνοίκων. Καὶ τῶν τέτοις συνοίκων *Baſ.* & *G.* cum ſuis omnibus, *Epiphanius* laxior, quam Joſephus eſſe voluit. Scripſit ille & horunce cum conjugibus, καὶ τῶν τέτοις συνοικούσων, teſtibus *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern.

[z] Δ' οὐκ ἐκείνους] Ita ex *MSS.* ϛ οὐκ ἐκείνους μόνον *Baſ.* δὲ οὐκ ἐκείνο *G.*

πᾶν ὅσον ἐπ' αὐτῷ ἀνθρώπινον πάσῃ δόξῃ αὐτοῦ ἀφανίσειεν, καὶ ποιήσοι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρόν, ἀπαπεμόμενος [a] τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν ἐχ' ὅσα πρότερον ἔζων, [b] ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸ ὕπαρον μεταβαλε· καὶ οἱ μὲν ἄτως ἀφανίζονται πάντες. Νῶε δὲ σώζεται [c] μόνος, ὑποδεμένῳ μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν ἧς Θεὸς παιδεύει. [d] λάρναικα τετράστεγον καταστήσας, [e] πηχῶν τὸ μῆκος τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ [g] τριάκοντα τὸ βάθος, εἰς ταύτην [h] σύν τε μητέρι τῶν παίδων καὶ τοῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη· τά τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικαιρήσειν ἔμελλεν, ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς ἀναίρησιν ἧς ὕλης αὐτῶν, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, [i] συνεισκαλόμενος, ἄλλα τε τούτων [k] ἐπαπολασίονα τοῦ ἀριθμοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ, [l] καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη καὶ τῷ ὄροφον· ὡς μηδαμόθεν ἐπικλύσασθαι, μήθ' ἡπλῶσθαι τὸ τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ Νῶε μὲν ἄτως μὲν τῶν οἰκείων διασώζεται· ἐπεὶ δ' αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος. Λαμέχα γάρ ἐστιν υἱὸς ; ἧς πατὴρ ἐπὶ Μαθουσάλας. ἔτος ἦν ἡνίκα τῷ [m] Ἀνώχῃ τῷ Ἰάρεδος. [n] Μαλεήλεος δὲ Ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ [o] Καϊνᾶ πεντὲ τῷ Ἐνώσου, [p] σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. Ἐνώσου δὲ Σήθου υἱὸς ἦν, τοῦ Ἀδάμου.

γ'. Σωσένη δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νῶε τὴν ἀρχήν, ἐν μηνὶ [q] Δύστρῳ, Δίῳ μὲν ὑπὸ [r] Μακεδόνων λεγομένῳ, [s] Μαρσουάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων· [t] ἔτους γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν σύμπαντα ἦσαν διαπεπαχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν [v] Νισᾶν, ὃς ἐστι Ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἔθετο τῶν ἑορτῶν ὥρισε, καθ' τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Ἑβραίους διαγαγών. ἔτος δ' αὖτ καὶ πρὸς ἀπόσους τοὺς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἤρξεν· ἔθετο μέντοιγε [x] πρόσοδός καὶ ὠνὰς, καὶ τὰν ἄλλην διοίκησιν, τὸν πρῶτον [y] κόσμον διεφύλαξε. τὴν δ' ἐπιμέλειαν ἄρξασθαί φησιν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ [z] προειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἔτος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε διχιλίων [a] ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ

vit, ſed, cum viſum eſſet ei univerſum genus humanum perdere, aliudque novum ſceleris purum inſtaurare, reſectoque vitæ ſpatio & non totidem annorum ac prius ſed centum & viginti conſtituto, continentem terram in pelagi faciem immutavit: & ſic iſti quidem univerſi abſumpti ſunt. Noëus autem ſolus eſt ſervatus, Deo ipſi hujuſmodi fabricam & viam ad ſalutem ſuggerente. Arcam quatuor contignationum conſtruens, ut longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta, & altitudo triginta, in eam cum matre filiorum & eorum conjugibus conſcendit, aliiſque, quæ ad uſus neceſſarios ſibi ſuppeditura eſſent, impoſitis, omnigeniſque animalibus, iiſque mare & femina, ad genus illorum reparandum ſecum introductis, & ex aliis eorum ſeptem numero. Erat autem arca cum parietibus valida, tum commiſſuris tectoque firma; ut nulla ex parte ſubmergeretur, aut aquarum violentiæ cederet. Atque ita quidem Noëus cum ſuis ſervatus eſt. Erat autem ipſe quidem ab Adamo decimus. Nam Lamecho eſt genitus, cui pater erat Mathuſalas. Hic autem Anochi fuit, filii Jaredi. Ex Maluelo vero genitus eſt Jaredus; qui cum ſororibus plurimis ex Caïna prognatus eſt, Enoſi filio. At Enoſus Sethi filius erat, qui ex Adamo natus eſt.

Gen. c. 6. Humanæ vitæ modulus anni 120.

Deſcribitur arca Noëi.

Gen. c. 6. & 7.

Noëi ſtemma.

3. Contigit autem hæc calamitas anno ætatis Noëi ſexcenteſimo, menſe ſecundo; qui à Macedonibus Dius appellatur, ab Hebræis autem Marſuane: ita enim in Ægypto annum conſtituerunt. Moyſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, in feſtis *obſervandis* menſem primum eſſe voluit; quod in eo Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. Verum iſte *licet* ab eo in omnibus, quæ ad honores divinos ſpectant, exordium fecit; venditionibus tamen & emptionibus, & rerum cæterarum adminiſtratione, priſtinum ordinem ſervavit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima die prædicti menſis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille ſexcentorum quinquaginta ſex. In libros

Cataclyſmus orbem invaſit menſe Octobri.

Duplex anni Hebraici initium.

a Τε αὐτῶν] Illud τε ex *MSS.*

b Ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν,] *Joſephum* hîc falli notavit *Caſaubonus* (ad *Treb. Poll.* p. 219.) prætereaque ſibi non conſtare, quum ſub finem cap. VII. non poſt *Cataclyſmum*, ſed poſt *Moyſis obitum* hoc contigiſſe ſcribat. Vide etiam *Cuneum* de Rep. Heb. l. 3. c. 2.

c Μόνος,] Ita ex *MSS.* in Editis μόνον.

d Λάρναικα] De fabrica Arcæ videſis *Buteonem* & *Hoſtum*, *Wilkinſium* in Tom. I. Synopſ. Criticorum per *Polum*, p. 82. & *Stillingfleti* Origines ſacr. l. 3. c. 4.

e Πηχῶν τὸ μῆκος] Ita MSS. tranſponunt. *Editi* τὸ μ. π.

f Τεσσαράκοντα,] Tot cubitis longitudo, latitudo atque altitudo arcæ definitur in Gen. 6. 15. unde diſcimus cubitos a Joſepho in his libris memoratos non eſſe diverſos a cubitis Hebræorum: licet nonnulli ſuſpicati fuerint, quia ſæpe diſcrimen eſt inter numeros cubitorum apud Joſephum & illos, quos ſcriptores ſacri aut profani inter Hebræos memorant, & quia Joſephus hos libros in gratiam Gentium ſcripſit, aliis cubitis Joſephum in his libris uſum ac Hebraicis. *Rel.*

g Τριάκοντα] Ita ex *MSS.* in *Editis* τριάκοντα βάθος, dein σὺν τῇ μητέρι.

h Σὺν τε] Σὺν τῇ Editi, at *Coll. Big.* σύν τε τῇ.

i Συνεισκαλόμενος,] Sic *MSS.* in *Editis* συνεισκαλούμενος.

k Ἐπαπολασίονα] De duobus & ſeptem *individuis*, non *paribus*, contra *Juſtinum Martyrem*, *alioſque*, verba accipienda eſſe docet *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. p. 513. Vide etiam *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 127. Vol. I.

l Καὶ τοῖς ἁρμοῖς] Ex *MSS.*, addita ſunt illa καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη, quæ fruſtra quæras apud *Baſ.* aut *Gen.* aut *Vet. Interpr.*

m Ἀνώχῃ] Rurſum ex *MSS.* Ἀνώχ. in *Editis* Ἐνώσου. *Zonaras* aliique in hoc ſtemmate Ἐνὼχ reponunt ex LXX. Ut prius *Samb. Big.* & *Caſ.* ἐνὼτ *Baſ.* G. atque Græciæ adeo ἐκδεδεβαρβαρωμένης, dum litera ſibila veniret loco χ. Zonaras & vulgus ſcriptorum in hoc ſtemmate ἐνὼχ reponunt, ex codice Τ ὁ. Sequitur in melioribus libris μαελεήλ; cujus loco impreſſum μαλαήλ tam *Genevæ* quam *Baſ.* Bern.

n Μαλεήλ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* in *Editis* Μαλαήλ.

o Καϊνᾶ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Καϊνᾶ.

p Σὺν ἀδελφαῖς] Σὺν ἀδελφοῖς, phaſma Gelenii. Aſtutior agit Zonaras, ubi Joſephum transformat p. 9. ἐξ ὧν ὁ ἐπίχθη ὁ καϊνὰν, ἄλλοι τε ὑοὶ ἐ Συγκλίφεις. *Bern.*

q Δύστρῳ,] Hunc appellat Marcheſvan: adeoque initium anni ea ætate conſtituit Joſephus in initio Tiſri, qui præcedit menſem Marcheſvan: unde & circa æquinoctium autumnale mundi fuiſſe exordium ſecundum ejus ſententiam colligitur. *Rel.*

r Μακεδόνων] Sc. *Syro-Maced.* non *Macedonum Europæorum.* Vide *Marshami* Can. Chron. p. 183.

s Μαρσουάνῃ] Ita cum *Vet. Interpr.* nec procul abſcedunt *Samb. Caſ. Syncellus*, & *Indices MSS.* in Archivis Pembrochianis, qui Μαρσουὰν appellant. Nulluſque dubito quin Μαρσουάνῃ *Editorum* fuerit a Librarii lapſu pro Μαρσουάν. Vide *Druſii* Obſerv. Sacr. l. 1. c. 13. *Samb.* & *Caſ.* Pariter Syncellus Taraſii, & Indices MSS. in Archivis Pembrocianis hunc menſem μαρσουὰν appellitant, *Epiphaniuſque* Latinis literis *Marſuane.* Excuſum fuit μαρσουάνῃ ὑπὸ ἑβραίων· ἔτως δὲ αἰγύπτιοι. Aliter *Caſ.* & *Samb.* & tranſlatio Latina. *Bigot.* etiam ἔτως ἧς ἐν αἰγ. Conjectura demum *Petit.* ἔτων παρ' αἰγυπτίοις, pro mendo impreſſo. *Bern.*

t Οὗτος γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἔτως γὰρ Αἰγύπτιοι. Nonnulli conjecerant ἔτως ἧς ἐν Αἰγύπτῳ, aut ἔτων παρ' Αἰγυπτίοις.

v Νισᾶν,] Ita ex *Samb.* & *Heſychio.* Νισὰν *aliis.* Fortius exprimo τὸν λόγωσαν ex Cod. *Sambuci*, Heſychii Lexico Græco, & proſodia Judaica. νισὰν, *Baſ. Gen.* Georgius Chronologus, alii. *Bern.*

x Πρόσοδός καὶ ὠνὰς,] Eo ordine poſuerat Joſephus, ut ex *Samb. Big.* & *Epiphanii* verſione addiſcimus. ὠνὰς καὶ πρόσοδός *Baſ.* cum *Gen.* Bern.

y Κόσμον] Μῶνα in *MSS.* Vulgatum tamen κόσμον retinendum eſſe ſuadet *Bernardus* ex *Heſychio*, qui καθίσασιν interpretatur. Favent *Vet. Interpr.* & *Comeſtor.* Μῶνα *Big. Samb.* & *Caſ.* νόμον, *Junius* ex conjectura animi ſui. Adhuc tamen retineo vulgatum κόσμον: ſiquidem vox illa κατάστασιν late ſignificat, Heſychio & conſimilibus teſtibus. Idem ipſum legerat librarius Caſſiodori; inde hæc dedit Latina *prioris ſeculi decreta ſervavit.* quin Comeſtor ab illo etiam *temporum decreta, & uſualem ordinem menſium ſervavit.* Bern.

z Προειρημένου] Sic in *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἀφωρισμένου.

a Ἑξακοσίων] Ita in Codd. omnibus, tam Græcis quam Latinis, tam *MSS.* quam *Editis.* Nonnulli legunt ὑπῆρχε ἢ χιλίων ἑξα-

bros autem ſacros relatum eſt tempus. iſtius ætatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illuſtrium natales & obitus.

Gen. c. 5. 4. Adamo ſiquidem, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt; *Patriarcharum παιδοποιΐαι.* qui *Adamus* nongentos & triginta vixit annos. Sethus autem ducentéſimo & quinto anno genuit Enoſum, qui, cum duodecim & nongentos vixiſſet annos, Caïnæ filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno *ætatis ſuæ* centeſimo & nonageſimo. iſte vixit quinque & nongentos annos. Caïnas vero, vivens decem & nongentos annos, Malaëlum filium habuit, quem genuit annum agens centeſimum ſeptuageſimum. Iſte Malaëlus, cum vixiſſet quinque & nonginta & octingentos annos, defunctus eſt, Jaredum filium relinquens; quem genuit, cum ſexaginta quinque & centum eſſet annorum. Huic, duo & ſexaginta & nongentos annos viventi, Anochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum eſſet pater ejus. Ille, exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: quo factum eſt, ut obitum ejus in faſtos non retulerint. Mathuſalas autem Anochi filius, ſexageſimo quinto [& centeſimo]

an. ætat.
Adami 230.
Sethi 205.
Enoſi 190.
Cainæ 170.
Malaëli 165.
Jaredi 162.
Anochi 165.
Methuſ. 187.
Lamech. 182.
Adde his Noëi annos 600. Colliguntur itaque 2256 anni ab Adamo condito ad Diluvium.

χρόνῳ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλοις · σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τὸ τότε καὶ τὰς γενέσεις τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

δ'. Ἀδάμῳ μὲν οὖν, τριακοσίῳ ἤδη καὶ [b] Διακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σὴθ γίνεται· ὃς ἐνιαυσίαν μὲν τὴν τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σὴθ δὲ ὁ, καὶ πέμπτον καὶ [c] Διακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν Ἐνῶσον · ὃς, [d] δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαυσίαν, Καϊνᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν μὲν ἑκατοστὸν καὶ [c] ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔτος ἐβίωσεν ἔτη [f] πέντε πρὸς τοῖς ἐνιαυσίοις. [g] Καϊνᾶς δὲ, [h] βιοὺς δέκα καὶ ἐνιαυσίαν, Μαλάληλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτη γενόμενος [i] ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔτος ὁ Μαλάληλος, ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ἑκατοσίοις, ἐπελεύτησεν, Ἰάρεδον καταλιπὼν υἱόν. [k] ὃν, ἔτος ἑξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν ἄγοντα, ἐγέννησε. τέτον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνιαυσίοις βιώσαντα, [l] Ἀνωχος υἱὸς Ἀμβδέχεται, γεννᾷ υἱὸν ἔτι δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη παρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. ἔτος, ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον · ὅθεν οὐδὲ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασι. [m] Μαθουσάλας δὲ [n] Ἀνώχου παῖς, [o] καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν

ἑξακοσίων &c. Verum in Chiliadum numero cum Joſepho convenit *Eutychius Alex.* ut & *Joſephus Chriſtianus* in *Hypomneſtico* ſuo. Διακοσίων edidit *Bernardus.* quod ſane poſtulant numeri ſequentes. *Huds.* Hoſce quidem numeros capeſſam, ac volumine alio defendam, quantum adhuc licet, poſt Iſ. Voſſium, Chronologiæ Joſephicæ egregium vindicem. Annorum tamen cccc. exceſſu, id fatemur, ex cauſa lectionis Hebraicæ, 1656. libri noſtri cuncti Græcique heic peccant, Latinique. Lectum enim eſt *Big. Samb.* atque *Cod. Gall. N. Caſ. Baſ.* & *Gen.* ἐτῶν ὑπερῆκε διχιλίων διακοσίων πεντήκοντα ἕξ. Aut conſenſu Latinorum, *Annis fuerunt duo millia ſexcenti quinquaginta ſex* Ita compendiarius *Cant.* & *Comeſtor*, Joſephi nomine: multiſque ante iſtum ſeculis Hilarion, ut ex Uſſerio memorat Cl. *Boſius.* Neque adeo exemplar *Henneb.* movere quempiam debeat, quod tot illarum ætatum Epilogiſmo penitus omiſſo, juxta Editionem Judaicam ſtrictim ait, συνίδειν ἦν τὸ τὸ πάθος, καὶ τὸ χιλιοστὸν [adde tu hecatontadas] πεπληρωκὸς ἔκδηλον ἔτος ἀπὸ ἀδάμ. Veruntamen ipſa tempora παιδοποιΐας S. Patrum, cum ſexcentis Noë annis uſque ad Cataclyſmum, ſic volui, oram hujus paginæ exornant: unde confert ſumma accurata anu. MMCCLVI. Quot etiam annos præſtat Anianus Aſceta. Cum Joſepho autem & ſummatim convenit Eutychius Alexandrinus, & per ætates ſingulas. Convenit etiam Joſephus Chriſtianus, qui diſerte ait in Hypomneſtico ſuo, Ἀπὸ δὲ ἀδὰμ ἕως νῶε ἔτη βοξβ'. Idcirco Schotanum, Hornium, alioſque facetos homines cum ſimplici ſua Chiliade ultro prætermittimus. *Bern.*

b Διακοσιοστῷ] In *MSS.* τριακοσιαστῷ. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* præter *Epiphanii* tot codices, Eutychium Patriarcham, Petrum Helluonem, illumque Joſephum, Cap. 2. §. 3. τριακοσιοστῷ *Big.* & *Samb.* necnon Gallicorum codicum quidam propter ſimiles lemniſcos τρια. & ρλϛ. Tot inde centurias aſſerit Petitus Sethi genitori, ſero & imprudenter. Schotanus in Bibliotheca ſua pretii nullius, aliique Judaiſtæ ἑπτακοσιῷ ſubſtituunt, numerum iniquum pro vero juſtoque. Idemque rurſum *Chriſtianus* anticipat Sethi παιδοποιΐαν annis centum contra hiſtoriam Joſephi, atque etiam ἔκδοσιν τοῦ ἑ. nec non utriuſque Interpretes Latinos. *Bern.* Notum eſt mille annos in hoc computo præter verum adjectos. Sed nec ipſe ſibi conſtat Joſephus ſcribens Antiq. VIII. 2. quum templum a Salomone conditum eſt, fuiſſe annum a mundo condito 3102. & a diluvio 1444.

Summa

Adam	230
Seth	205
Enos	190
Cainan	170
Mahaleel	165
Jared	162
Enoch	165
Methuſ.	187
Lamech	182
Noach	600
	2656

adeoque τετρακισχίλια videretur legendum Antiq. VIII. 2. pro τεσσαρακοντα. *Rel.*

c Διακοσιοστὸν] In Codd. Latinis *centeſimo & quinto anno.*

d Δώδεκα] Ita *Baſ. Gen.* & Eutychius Alex. quibuſcum conveniunt & S. Biblia, & Joſephi deflorator Zonaras. Præterea vero perpetuus eſt diſſenſus MSS. tam Græcorum quam Latinorum a lectione ſacra, de ætate integra Sethi, viri integerrimi. Statuunt enim illum annis 905. aut verbis ſuis, ut licet, ὃς πέντε ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαύσια, καϊνᾶ &c. Puto itaque ἑ. dudum veniſſe loco ιε. vel Sethum cum filio vitæ ſuæ numeros minores, Scribarum cura nulla permutaſſe. *Bern.*

e Ἐνενηκοστὸν] Paſſim *Samb.* & *Big.* nec aliter Grammatici antiqui. ἐνενηκοστὸν *Baſ.* & *G.* & ſcripta ferme manu ſervili. *Bern.*

f Πέντε] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpres* in quibuſdam *Codd.* in aliis δέκα cum *Big. Caſ.* & *Vat.* Huds. *Baſ. Gen.* atque Eutychius, ſicut in ſancto volumine Moyſis legunt Judæi, Samaritæ, Græci, cæterique ab illis. Perverſitatem tamen codicum Joſephi ad ætatem Sethi ſupra adnotavi. Setho enim tribuerant *Big. Samb.* & *Caſ.* necnon *Epiphanius* interpres, annos duntaxat quinque ſuper nongentos: nunc vitam Enoſi metiuntur *Samb.* quidem δώδεκα ἕως τοῖς ἐνιαυσίοις, atque *Big. Caſ.* cum ſarraco codicum Latinorum, potius annis 910. hoc eſt, δέκα ἕως τοῖς ἐνιαυσίοις, quot ſane annis vitam toleraſſe noſcitur Cainan prior. *Bern.*

g Καϊνᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Καϊνὰς *Baſ. G. aliique.*

h Βιοὺς δέκα] In *Vat.* βιοὺς ἔτη δέκα καὶ ἐνιαύσια Μαλάληλον. Τὸν υἱόν. Μαλάληλον *Big. Samb.* & *Caſ.* μαλέηλον verſu hoc & ſequente, *Baſ.* & *G.* Hunc principem ſupra μαχήλον, ludente ita calamo, nominatum eſſe monuimus. *Bern.*

i Ἑκατοστῷ] Ἑκατοστῷ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

k Ὃν, ἔτος ἑξηκοστὸν] Ita plane juxta *Samb. Big. Caſ.* & *Vat.* niſi quod ὃς in ὃν mutaverim cum *Bernardo*, auctoritate *Veteris Interpretis.* In *Baſ.* & *G.* ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γενόμενον ἐγέννησεν Ἐνωχον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα ἕως τοῖς ἐνιαυσίοις βιώσαντα, Ἐνωχὸν ὃ ὁ υἱὸς Ἀμβδέχε.) γεννᾷ &c. *Huds.* Tantum vitæ uſum largiuntur prius Jaredo *Samb. Big.* & *Caſ.* & Eutychii Hiſt. & *cod. Gall. N.* quam pater eſſe potuit: ſicut fecerant & *oi ó. Epiphanius* tamen paraphraſtes & Editores, tam *Baſ.* quam *Gen.* hic ſubornant pædogoniam ipſius Jaredi, ſub anno ætatis ſuæ CLXII. Confuſa erant & in hoc computo inepta ea, quæ Græce dederant Typographi *Baſ.* aut *Gen.* Aiebant autem illi, ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γενόμενον, ἐγέννησεν ἔνωχον, (quidni addam reliqua?) εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα ἕως τοῖς ἐνιαυσίοις (*Baſ. Samb.* & *Big.* ἐνιαυσίοις) βιώσαντα, ἔνωχον ὃ ὁ υἱὸς Ἀμβδέχε.) γεννηθεὶς &c. Qua in ſententia præter ὃς, quem in caſum obliquum deduxi juvante meo *Scholaſtico*, nihil quicquam contra codd. *Big. Samb. Caſ.* aut *N. Gall.* permutavi. *Bern.*

l Ἀνωχος] Ἐνωχος υἱὸς. *Big. Samb.* & *Caſ.* Quando ἀνώχε quidem legatur eiſdem in codicibus poſt tres aut quatuor hinc verſus, dubitare non debes quin utrobique ab *a.* inchoaverit Joſephus tam ſanctum nomen: præterea in ſuperiori paragrapho ita reperitur ſcriptum. *Epiphanius*, *Cui 962. annis viventi, Enoch filius ſucceſſit.* Soli *Baſ.* & *G.* ἔνοχον ὃ ὁ υἱὸς Ἀμβδέχε.), præpoſtere ac abſurde. *Bern.*

m Μαθουσάλας] Ita *Vat. Caſ. Baſ. G.* & *Membranæ Latinæ.* Μαθουσάλα aut Μαθουσὰλ contracte in aliis *MSS. Huds. Caſ. Baſ. G.* & *membranæ Lat.* Μαθουσάλα *Samb. N. Gall.* μαθουσὰλ *Big.* μεθουσαλ. Quot autem hecatontadas in ſerie Patriarchali Joſephi deleverit furor Schotani, nulla memoria dignum reor. *Bern.*

n Ἀνώχε παῖς,] Ita *MSS.* quo modo reſcripſi v. 36. in *Editis* Ἐνώχε.

o Καὶ ἔτος αὐτῷ] In *MSS. Gr.* & *Lat.* καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. unde illud ἑκατοστὸν (quod excideret conſonantia vocum ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν) reſtituit *E. Bernardus.* In *Editis* γεγονὼς ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστόν. *Huds. Epiph* ſuppreſſis decadibus, *Mathuſalas Enoch filius, quinto et & centeſimo natus anno.* Librarii autem Græci centuriam prætermittunt hujus παιδογονίας: quippe *Samb. Big. Caſ.* & *N. Gall.* γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν, λαμεχον &c. Sic erratum fuit ex conſonantia vocum Græcarum ἑξηκοστὸν & ἑκατοστόν. Reddidi itaque Joſepho quos numeros reliquerant Judæi Alexandrini, adſervatque Eutych. Patriar-

κοσὸν [καὶ ἑκατοστὸν,] λάμεχον ὑὸν ἔσχε, [p] περὶ ἔτη γενομένης ἑπτὰ καὶ ὀγδοηκοντοῦ καὶ ἑκατὸν· ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν, αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν [ἔτη] ἐννέα καὶ ἑξήκοντα [q] πρὸς ἐνακοσίοις. [r] Λάμεχος δ', ἄρξας [s] ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ὧν ἐπλακοσίοις ἔτεσι, [t] Νώεον τὸν πραγμάτων ἀποδείκνυσι προστάτην τὸν ἑαυτοῦ· ὃς Λαμέχου γνήσιος, [v] δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἡνυκότι, [x] πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν [y] ἦρξε τῶν πραγμάτων. τοῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη [z] τὰ μεταναγεγραμμένων συμπληροῖ χρόνον. ἐξεταζέτω δὴ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν· τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον· ἀλλὰ τὰς γηρέως αὐτῶν μόνον ἐρεῖτω.

ε'. Ἐπισημήναντος δὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ [a] ὑὸν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατέφερεν, ὡς ἐπὶ πήχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν [b] ὑπεροχεῖν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον δὲ μὴ διασωθῆναι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἐχούσας. παυσαμένης δὲ τῆς ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ [c] ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ, [d] ἰσαμένου δὴ ἦν ἑβδόμη, [e] κατ' ὀλίγον ὑπονοσεῖν ἀπολήγοντος. ἑπόμενα τὰ λάρνακος [f] περὶ ἄκραν τινὰ ὄρους σαθείσης κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, σωσεὶς ὁ Νώεος ἀνοίγει τοῦτο. καὶ θεασάμενος γῆν βραχεῖαν περὶ αὐτὸν, [g] δῆτι χρηστέρας ἤδη γενομένης ἐλπίδος ἠρέμα· ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρήσαντος δὲ ὕδατος, μεθίησι κόρακα· βουλόμενος μαθεῖν, [h] εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς γῆς, ἐκλελειμμένον ὑπὸ δὲ ὕδατος, ἀσφαλὲς ἐστὶν ἤδη περὶς ἔκβασιν. ὁ δὲ, πᾶσαν ὁρῶν ἔτι λιμναζομένην, [i] πρὸς Νώεον [k] ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ, πέμπει τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν πρόπεμψεν. [l] ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπηλωμένης ἄμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, [m] καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην δὲ κατακλυσμοῦ, μένας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, [n] τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίη-

ei natus anno, Lamechum filium habuit, cum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & novem. Lamechus autem, cum imperium tenuiſſet annis ſeptingentis ſeptuaginta & ſeptem, Noëum filium ſuum rerum præfecturæ admovit; qui Lamecho natus eſt, anno *ætatis ſuæ* ſecundo & octogeſimo ſupra centeſimum expleto; & quinquaginta & nongentis annis rebus præfuit. Hi anni in unam ſummam collecti tempus ſupraſcriptum complent. Nemo autem inquirat in obitus iſtorum virorum, (cum filiis enim ſuis vitam agebant, eamque uſque ad ipſorum nepotes extendebant) ſed tantum natales eorum *in annorum ſupputatione* reſpiciat.

ſ. Cum autem, poſtquam Deus ſignum dederat, pluere incepiſſet, aqua quadraginta continuis diebus *cœlo* deſcendebat, adeo ut uſque ad quindecim cubitos ſuper terram eveheretur. atque id cauſæ erat, cur plurimis ſalus omnis adimeretur, non habentibus quo ſe reciperent. Ceſſante autem pluvia, vix ſpatio centum & quinquaginta dierum aqua decreſcebat; menſe quaſi ſeptimo ejuſque die ſeptima *eâ* ſenſim recedere deſinente. Deinde, cum arca ad ſummitatem quandam montis in Armenia ſubſtiterit, ſentiens *hoc* Noëus aperuit eam; & videns circa ipſam aliquantulum terræ, in meliori ſpe jam conſtitutus quieſcebat. Poſt paucos vero dies magis recedente aqua corvum emiſit; cupiens cognoſcere, ſi qua alia terræ pars, ab aqua derelicta, egreſſui jam eſſet idonea. At ille, comperto totam adhuc ſtagnare, ad Noëum reverſus eſt. Poſt ſeptem vero dies columbam, ad explorandum terræ ſtatum, præmiſit. quæ cum *pedes* lutulenta & frondem olivæ ferens ad ipſum rediiſſet, intellecto terram diluvio liberatam eſſe, poſtquam alios ſeptem dies exſpectarat, animalia ex arca dimiſit; & ipſe quoque cum liberis

Gen. c. 8. Diluvii hujus æſtus atque æquatio.

Aves ab arca emiſſæ, ipſam ambire repetunt.

triarcha, annorum quidem CLXV. Quod editum fuit *Baſ.* & ſubinde *Genevæ*, γεγονὼς ἐβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατὸν, λάμεχον &c. ad Mathuſalam παιδοποιῆσαι, non ad Enochum pertinet. *Bern.*

p Περὶ ἔτη] Ita cum *Codd.* aliquot *Epiphanii*, & LXX. *Interpretibus*. in *MSS.* Gr. & pleriſque *Latinis*, περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ᾧ τὴν &c. in *Editis* ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια.

q Πρὸς ἐνακοσίοις.] Ita *Big.* & *Caſ.* καὶ *Samb.* ἐπὶ *Baſ.* & G.

r Λάμεχος] Λάμιχος bis terque *Samb.*

s Ἑπτὰ] Sic *Big.* & *Codex Hebraus* & *Eutychius Alexandr.* ἑπτὰ καὶ ἑπτακοσίοις *Samb.* & *Vat.* ἑπτὰ καὶ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Caſ.* ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Baſ.* & G. & *Vet. Interpr.* *Judæis Alexandrinis* placuit numerus DCCLIII.

t Νώεον] Νώεον *Big. Samb.* & *Caſ.* velut ſupra; unde νώεον falſo calamo acceſſiſſe liquet codd. Italicos. νῶχον adhuc retinent *Baſ.* & G. Bern.

v Δεύτερον] Ita *Big. Epiphanius* & *Eutychius*. Verum καὶ ἑκατοστὸν non agnoſcunt *Samb. Caſ. Vat. Baſ.* G. & *Vet. Interpr.*

x Πεντήκοντα] Sic ex *MSS.* & *Epiphanii* Codd. illa πεντήκοντα καὶ in *Editis* deſiderantur. *Huds.* Hanc lectionem præbent *Big. Epiphanius* & *Eutychius*. Tota tamen centuria jam deficiunt *Samb. Caſ. N. Gall. Baſ.* & G. præter fidem Chriſtianorum atque Judæorum. Typographi enim ſic referunt, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἡνυκότι, ἐνακοσίοις ἔτεσιν. Verum *Samb.* & *Caſ.* δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἡνυκότι, πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν, &c. Nemo autem neſcit Noëum duntaxat quinquaginta minus quam mille annos vixiſſe, adverſus typos *Baſ.* & *Gen.* DCCCCL. etiam obſervant MSS. *Joſephi* & Græca & Latina. *Bern.*

y Ἦρξε τῶν] *Samb.* & *Caſ.* ἤρξατο τῶν *Big.* ἤρξατο πραγμ. *Baſ.* & G. Bern.

z Τὸν μεταναγεγραμμένον] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* μεταγεγραμμένον.

a Ὑὸν ἀρξαμένου,] Pro ἐπισημ. καὶ ὑὸν ἀρξαμένου *Hen.* ὑοντος, quaſi pius. Idem poſt pauca, ἐφ' ἡμέρας. *Bern.*

b Ὑπεροχεῖν.] Illud ex *Big.* & *Caſ.* ὑπερεῖχεν *Samb.* in *Editis* ὑπερίσχυον. denique ὑπερεῖχεν *Hen.* Huds. Ὑπερεχεῖν in verba Joſephi inſero, non nuperis grammatiſtis fretus, ſed melioribus, atque etiam ſcriptione *Big.* & *Caſ.* ὑπερεῖχεν *Samb.* adoptamus. Impreſſum erat ὑπερίσχυον. *Hen.* denique modo alio ὑπερέσχε. *Bern.* Ne autem fraudi Joſepho ſit verſio *Hudſoni*, qui πλείονας *plurimis* vertens ad verbum, ambiguam facit ſententiam. Græca enim ſignificant univerſam multitudinem periiſſe, pauciſſimis exceptis, ita enim apud Polyb. Lib. 1. Cap. 3. οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων omnes fere Græcos ſignificat, & apud Xenoph. Cyrop. lib. 3. in initio, Armeniorum, veniente Cyro, οἱ μὲν πολλοὶ κατέμβροι, quo univerſa multitudo, regio comitatu excepto, ſignificatur. Sed & apud Arrianum Lib. 1. Cap. 3. ὁ Ἀρχέλας τὰ πολλὰ, totam fere gentis partem & longe maximum numerum denotant, ut & alibi. Neque ſuum πλείονας aliter accipi voluiſſe Joſephum patet ex pag. 13. pr. ubi clariſſime omnes, *Noacho* cum ſuis excepto, periiſſe dicit. *Hav.*

c Ἐφ' ἡμέρας] Ita *Samb. Hen.* & *Vat.* ἐφ' ἡμέρας *Baſ.* G. *aliique*. Huds. Mox *Ph. Burius* ex verſione τῶν ο'. emendat ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι δὲ μειοῦσι. *Bern.*

d Ἰσαμένου] Φθινομήνου malit *Bern.*

e Κατ' ὀλίγον] Illa κατ' ὀλίγον ὑπον. ὀπλ. ex *MSS. Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Aliud quiddam in ſuo Codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quo inſtante paulatim in hoavit latens parere.* Huds. *Henneb.* vero pro illis Joſephi ὡς μὲν ζ'. ἰσαμένου δ' ᾧ ἑβδόμη producit ex S. Bibliis κατὰ τὸν ἑβδόμῳ δὲ ἑβδόμης μειοῦσι. *Bern.*

f Περὶ ἄκραν] Περὶ ἄκραν ὄρους *Vat.*

g Ἐπὶ χρηστέρας] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐπεὶ & dein γίγνοιτο.

h Εἴ τι] *Big. Caſ.* & *Samb.* εἰ καὶ τὸ ἄλλο *Baſ.* & G. Bern.

i Πρὸς Νώεον] Ita in omnibus *Codicibus Græcis* tam *MSS.* quam *Impreſſis* excepto uno *Henneb.* qui (*Joſephi* textum, prout ſibi viſum eſt, ubique mutans) cum paucis *Latinorum & Interpretibus LXX.* ſupponit hoc loco, πρὸς Νώεον οὐκ ἐπανῆλθε. Non ita *Michy. Glycas*, p. 127. & *Comeſtor*, qui vulgatam lectionem teſtimonio ſuo comprobant. *Huds.* Πρὸς νώεον ἐπανῆλθε *Big. Samb.* & *Caſ.* πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε *Baſ.* & G. *Epiphanii* pariter exemplaria meliora. Accipe illa *Comeſtoris*. *Et emiſit corvum qui non revertebatur. Tamen Joſephus ait, Quod cuncta reperiens inundantia, regreſſus eſt ad Noe.* Jungendus etiam hiſce *Michael Siculus* p. 127. Ὁ μὲν Ἰώσηπος ὑποτρέψαι φησὶ τὸν κόρακα πρὸς τὸν λέγων καὶ τὸν κόρακα, ὑπανυπόμονον φαίνεται τῇ δὲ Μωσέως ἱστορίᾳ Gen. c. 8. 7. Unus *Henneb.* ex Græcis codd. cujus ingenium ſupra ſatis dignovimus, & pauci Latinorum cum LXXII. Interpretibus, ſupponunt hoc loco, πρὸς νῶχον οὐκ ἐπανῆλθε. Quin etiam de eo corvo alibi nos fuſius fabulabimur. *Bern.*

k Ἐπανῆλθε.] Ἐπανῆλθεν *Coll. Bigot.*

l Ἧς ἐπανελθούσης] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* ὑπανελθούσης ὁ πεπηλ.

m Καὶ] Γυὸς *Hen.*

n Τὰ ζῶα] Τά τε *Hen.* & codices quidam *Epiphanii*.

o Mi-

Navis ejus reliquiæ apud Armenios.

beris egreſſus, Deoque ſacrificans, una cum ſuis epulabatur. Hunc autem locum Armenii apobaterion *vel egreſſorium* vocant: illic enim arcæ ſervatæ reliquias etiam nunc oſtendunt indigenæ.

Diluvii Noëi meminerunt Beroſus, Hieronymus, Mnaſeas, & Nicolaus Damaſc.

6. Hujus autem diluvii & arcæ meminerunt omnes qui Barbaricas ſcripſere hiſtorias; quorum unus eſt Beroſus Chaldæus. nam, de diluvio referens, in hunc ferme modum loquutus eſt; „dicitur autem etiamnum in Armenia in Cordyæorum monte pars eſſe aliqua ejus navigii: & „quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre. „eo autem ablato utuntur homines maxime pro „amuleto ad mala avertenda.„ Sed & Hieronymus Ægyptius horum meminit, qui Antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & multi alii. Quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo ſexto de his rebus narrat in hæc verba: „eſt ſuper Minyada in Armenia mons ingens, Baris dictus, in quem multos diluvii tempore con„fugientes fama eſt ſervatos eſſe, & quendam in „arca vectum ad ſummum ejus jugum appuliſſe, „lignorumque reliquias diu conſervatas eſſe. Iſte „fortaſſe idem ille eſt de quo etiam ſcripſit Moy„ſes Judæorum legiſlator.

Immolatis hoſtiis Deo ſupplicat Noëus.

7. Noëus autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram aquis obrueret, Deo incenſis victimis de cætero ſupplicabat, ut priſtinum rerum ordinem ſervaret, & nullam in poſterum tantam induceret calamitatem, per quam univerſum animalium genus ſalutis diſcrimen adiret: ſed, cum de malis pœnam ſumpſiſſet, parceret iis quos ob bonitatem ſuperſtites eſſe voluit, & clade miſeranda liberare decrevit: alioqui illis fore ipſos infeliciores, & gravius damnatos, ſi non omnino ſalvi eſſent & incolumes, ſed alteri diluvio reſervarentur; cum & terrorem, quem primum incutiebat, experirentur, & interitum, quem poſterius afferret. Deum igitur orabat,

---

o Μίνυδι] Illud μάρτυροι ex *MSS.* deerat in *Editis*.

p Ἀφυρίοι] Scilicet Armenii ſua lingua vocabant locum eo nomine, quod Græce tranſlatum ἀποβατήριον ſonat. *Straboni* (l. 13. p. 591.) locus ad Seſtum ab exſcendendo è navibus Ἀποβάθρα dicitur. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 2. p. 593. *Dauſqueium* in notis ad *Baſilium Seleuc.* p 333.

q Ἔτι νῦν] Sic in *Editis* & pleriſque *MSS.* verum in *Samb.* & *Vat.* ἔτι νῦν αὐτῆς οἱ. *Huds.* lege ἔτι καὶ νῦν. ut Cap. VII. *Cocc.*

r Ἐπιδεικνύουσι.] Videſis quæ in hujus rei teſtimonium attulit Cl. *Falconerus*, in lib. *de Inſcriptionibus Athleticis*, p. 202.

s Τὸ δ' καλακλυσμὸν] Totam autem illam periochen denuo exverſione *B. Hieronymi* huc adponam; quorſum intelligatis plerique, quam præclare diſcrepat interpres ille a noſtro Græculo. *Meminit quoque Joſephus horum montium in primo antiquitatum Judaicarum libro, ſecularium literarum hiſtoricos proferens. Animadvertens, inquit, Noe terram diluvio liberatam, ſeptem alios dies abire permiſit: & univerſa animalia beſtiaſque patentibus clauſtris emittens, ipſe cum ſua prole egreſſus eſt, immolans Deo hoſtias gaudenſque cum liberis. Hunc locum Armenii exitum vel egreſſum vocant: ſiquidem ibi cultores illarum regionum, arcam primum ſe diſſe teſtantur; & lignorum quædam ſupereſſe monumenta. Arcæ hujus & Diluvii, omnes qui Barbaras ſcripſere hiſtorias, recordantur. Quorum unus eſt Beroſus Chaldæus, qui ſuper diluvio referens, hæc locutus eſt: Dicitur autem hujus navis in Armenia propter montem Carduenorum pars aliqua permanere, & quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre; quo utuntur vel maxime hi qui luſtrantur, vel ſe expiant. Sed & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum pulchro ſermone conſcripſit: & Mnaſeas,* [aut *Manaſeas*] *& multi alii. Nicolaus quoque Damaſcenus in* XCVI. *libro refert: Eſt in Armenia ſuper Myniadem* [*Minuadem*] *mons nomine Beris* [*Baris*;] *ad quem multos in diluvio confugiſſe autumant, ibique ſalvatos eſſe: alios vero in arca alveo ſupernatantes, ad ejus verticem perveniſſe, & uſque ad multas etates ligna arcæ monſtrari ſolita: quos quidem ego puto non eſſe alios, niſi eos quos Moyſes legifer Judæorum in ſuis voluminibus edidit.* Bern.

t Πάντες] Nonnulli illud πάντες abjiciendum eſſe cenſent.

v Ἀναγεγραφότες·] Ita in *MSS.* & Euſebio. in *Editis* ἀναγεγραφυῖας.

x Κορδυαίων] Vide *Zoſimum* p. 191. *Edit. Oxon. Epiphan.* adv. Hæreſes p. 5. & 6. & *Petavii* notas. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Grotium* in Gen. c. 8. & in Annott. ad lib. 1. de Ver. Chr. Relig. & *Berneggeri* Hiſt. Sacr. in Exercit. 18. p. 553. &c. & *Gallæum* de Orac. Sibyll. vol. 1. p. 156.

y Ἀποτροπιασμούς.] Hac de re *Dauſqueius* ad *Baſilium Seleuc.* p. 333. *Falconerus* in Inſcript. Athlet. p. 200. *Gallæus* de Orac. Sibyll. p. 156.

z Φοινικικῷ] Reponendum eſt Φοινικιλῷ, nam Φοινικὸς pro Punico, non Phœnicio, ſolet uſurpari. Ita mox teſtatur Hieronymum τὰ Φοινικικὰ ſcripſiſſe. Et ita plane ex Joſepho profert Euſebius. *Rel.*

a Μινυάδα] Nonnulli (contra fidem *MSS.*) malint Μιλυάδα. minus recte, ut oſtendit *Gallæus* de Sibyll. Orac. Vol. 1. 158, 159. & Vol. 2. p. 594. Vide & *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. & *Druſium* in loca diffic. *Geneſ.* p. 38.

b Βάρις] Βᾶρις circumflexe malit *Scalig.* Monti hoc nomen inditum eſſe plerique cenſent ab arca *Noëi*; quod Βάρις navigium ſonet, ut conſtat ex *Ammonio*, *Heſychio*, & *Scholiis* ad *Æſchylum* & *Euripidem*. Vide *Scaligerum* in notis ad *Fragmenta Veterum Græcorum*, p. 44. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Huetii* Quæſt. Alnet. p. 187, 189. & de Demonſtr Evangel. prop. 4. c. 2. §. 38. & *Berneggeri* Hiſt Sacr. Exercit. 18. Verum Cl. *Joach. Schroderus* Μάσις legendum eſſe contendit. Eſt enim (ut inquit ille in ſuis ad me literis) *Maſis* præruptus ille mons in campeſtri provincia *Araratenſi* ſitus, in quo *arcam* reſediſſe, præter conſtantem apud Armenos traditionem, teſtatur ipſe Geographus Armenus *Moyſes Chorenenſis*. Vide Diſſertationem ejus præliminarem ad *Theſaurum Linguæ Armenicæ*, p. 55.

c Ὠκεῖλαι,] Ὠκεῖλαι legit Euſebius. *Rel.*

d Ὁ Ἰουδαίων] *Al.* ὁ τῶν Ἰουδαίων νομ.

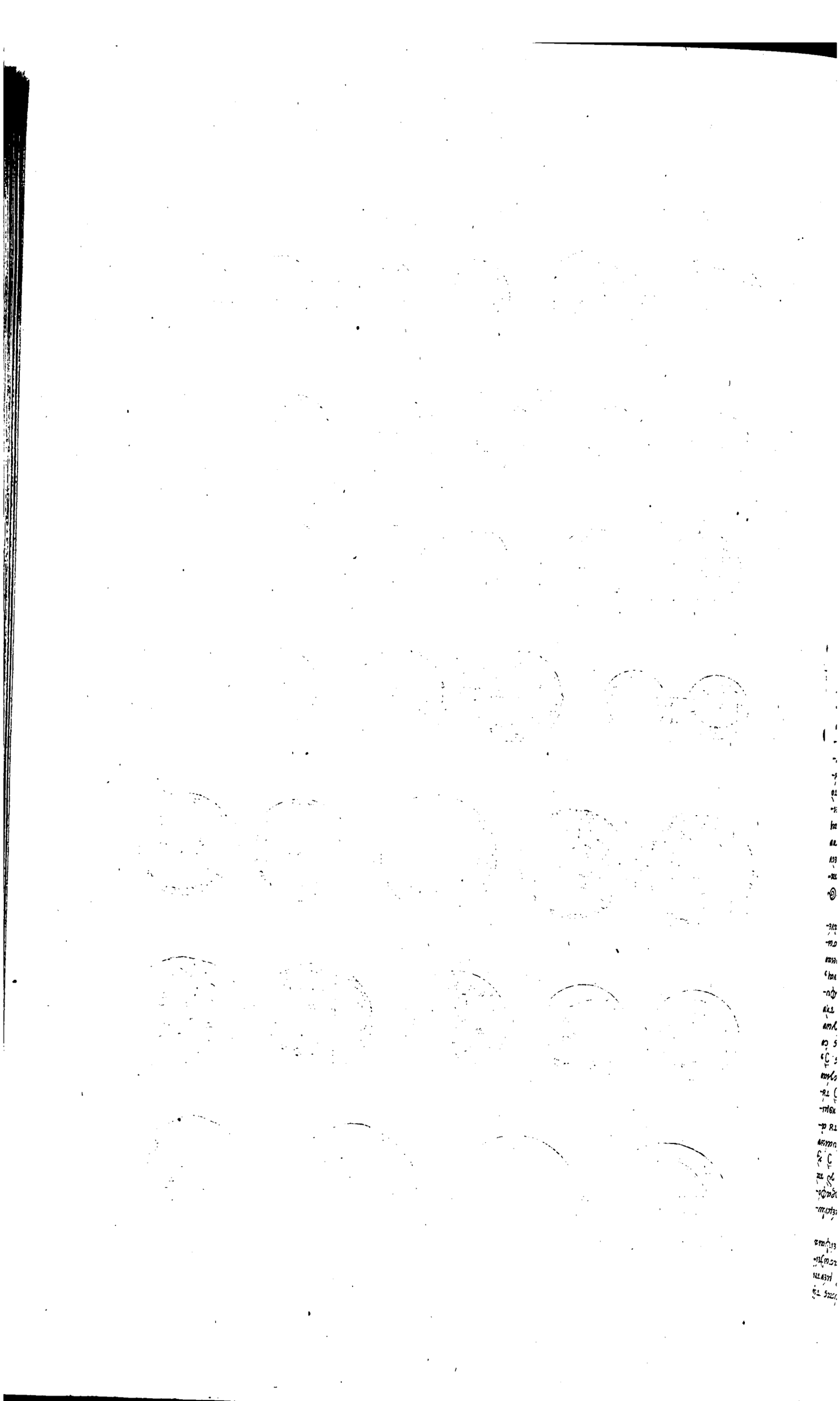
e Μηδὲν ἔτι] Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* μηδὲν ἔτι τοιοῦτον *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον *Baſ.* & *G.*

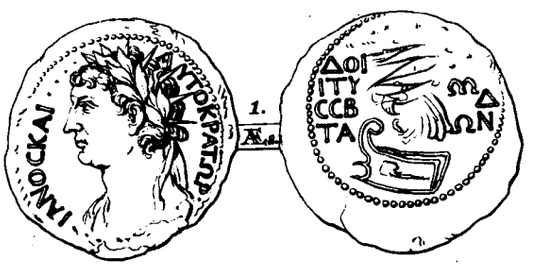
f Κινδυνεύσῃ] Κινδυνεύσαι *G.*

g Ποιεῖσθαι] Ita *Big. Caſ.* & *Samb.* ποιῆσαι *Vat.* ποιήσασθαι *Baſ.* & *G.*

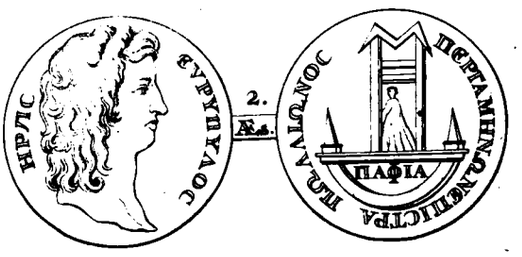
h Χείρω κακίαν] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* χεῖρον κατασβεδικασμένους.

i Μαθόντας,] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παθόντας *Big.* παθόντες in *Editis*. utrumque viderat *Epiphan.* hic quidem, τῶν ἰσρείων μαθόντας, & mox infra τὴν ἀπώλειαν παθόντας.

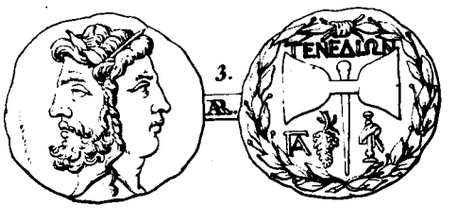

1. Æ.

2. Æ.

3. R.

4. Æ.

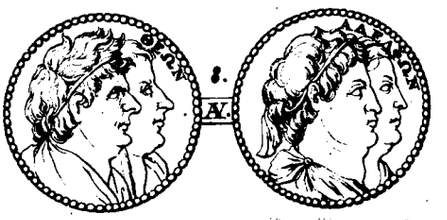
5. Æ.

6. Æ.

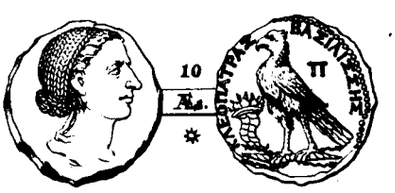
7. Æ.

8. Æ.

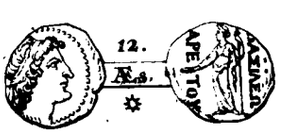
9. Æ.

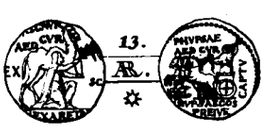
10. Æ.

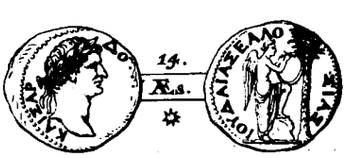
11. Æ.

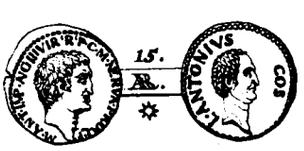
12. Æ.

13. R.

14. Æ.

15. R.

16. R.

17. R.

18. R.

19. Æ.

20. Æ.

κάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν [k] ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως [l] ἔργοις τε τοῖς τούτῳ πρεσλιπαρῶντες, καὶ πόλεις ἀναῤῥήσοντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν· καὶ μηδένος, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας [m] ἀπήλαυον, ὑστερήσειν ἀγαθῶν, [n] εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίᾳ μήκους ὁμοίου τοῖς [o] παλαι ἐπερχόμενοι.

η'. Νωέᾳ δὴ τούτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ Θεὸς, διὰ δικαιοσύνη τὴν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς ὀργὰς ἐς τέλος ἄξειν· ἔτι τὲς διεφθαρμένους αὐτὸς λέγων ἀπολέσαι, [p] κακίᾳ δὴ τῇ οἰκείᾳ ταύτῃν αὐτὲς ὑποχεῖν τὴν δίκην· ὅτ' ἂν εἰ ψυχομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, οὐδ' ἂν γενέσθαι [q] ἂν αὐτὲς εἰς τὸ βίον. σῶφρον γὰρ εἶναι [r] τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι [s] τὸ ζῆν, ἢ δόντα τότες ἀφαιρεῖσθαι. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τότοις ἐξελάσαντός με ταύτῃν αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὴ δ' λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν [t] εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θαυμαλέοντος. εἰ δ' ἐπὶ πλέον ποτὲ χαλάσαιμι, μὴ δείσητε τὸ ὕμβρων τὸ μέγεθος· ὑ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπικλύσῃ τὸ ὕδωρ. θαυμαῖον μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνε, [v] τὲς δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας· χρῆσθαι δὴ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βέλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἀπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τὰ τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τῷ μετεώρου χώρᾳν ἔχῃ καὶ φορᾶν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. [x] σημανῶ δὴ ὑμῖν παύλαν ἐσομένην τοῦ ἐμοῦ· τῶν ἱερῶν ἀποσημαινόντων, τόξον γὰρ εἶναί μου θεὸν παρ' αὐτοῖς σκηνὴν νενόμικα. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποχόμενος, ἀπαλλάσσετο.

θ'. Νώε δὴ, βιὲς μὴ τῷ ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον [y] εὐδαιμόνως [z] διαγαγών, τελευτᾷ· ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν [a] ἐννακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὴ πρὸς τὸ νῦν βίον, καὶ τῷ βραχύτητα [b] τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τοῖς τῶν παλαιῶν; ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα· τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ φαίνειν χρόνον, τελειομένου μηδ' ἐκείνης εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς [c] ἀφίξθαι. οἱ μὲν γὰρ [d] θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἡγούμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἀπλουστέρας πρὸς τὸ πλείονα χρόνον [e] εἶναι, εἰκότως ἔζων τοσοῦτον [f] τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν εὐχρηστίαν, ὧν ἐπενόουν, [g] ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, πλέον ζῆν τοῦ Θεὸν αὐτοῖς θαυμαζειν. ἄπερ οὐκ

sacrificium animo placato acciperet, neve ulli posthac tantæ iræ terram subjiceret; ut in ea excolenda assidui, urbesque exstruentes, vitam beatam agerent; nec bona ulla, quibus ante diluvium frucbantur, desiderarent, etiam ad extremam usque senectutem, longo vitæ spatio exacto, more majorum pervenientes.

8. Postquam vero Noëus hasce preces effuderat, Deus, virum ejus ergo justitiæ diligens, annuit, ut ei omnia ex votis evenirent; dicens se *diluvio* absumptos non perdidisse, sed ipsos pœnas pertulisse malitiæ suæ debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam præstiterat vitam non omnino dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. Sed tantis, *inquit*, contumeliis, quibus pietatem meam violarunt & virtutem, me compulerunt ad has pœnas ab illis repetendas. De cætero autem cessabo iracunde adeo maleficiorum vindictam ab eis exigere; multoque magis, si tu pro illis intercesseris. Nam si unquam tempestates solito majores excitavero, non est ut imbrium vim pertimescatis. orbem enim terrarum aqua deinceps non inundabit. Jubeo tamen ut ab nece humana abstineatis, ut cædis vosmet puros servetis, qui hujusmodi aliquid patrârint pœnis afficientes: aliorum omnium animalium usu vobis ad voluntatem & libitum vestrum permisso. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatilium, & eorum quæ per sublime volatu feruntur, tantum ne *carnem* cum sanguine *comedatis:* nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore *ab ira* arcus meus indicio erit: (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur.) Et Deus quidem, hæc effatus atque promittens, abiit.

Noëi precibus annuit Deus.

Sanguinem humanum effundere nefas.

De Diluvio altero Iris interdicit.

9. Verum Noëus, cum vixisset post diluvium trecentos & quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, è vivis excessit, annos agens numero nongentos & quinquaginta. Nemo autem, qui cum vita hodierna ejusque brevitate illam antiquorum conferet, falsa putet quæ de illis memorantur: inde, quod jam vita hominum eo usque non producatur, conjiciens, neque illos ad vitæ illius longitudinem pervenisse. Nam illi sane cum Dei essent amantes, & ab ipso Deo *recens* facti, victuque commodiore ad vitam longiorem uterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter accuratiorem Astrologiæ & Geometriæ, quas ipsi artes invenerant, usum & *experientiam*, Deus illis

Vixit Noëus à Diluvio an. 350. ætate integra annos 950.

Primi hominum, recens opus & carum Deo, salubriori victu, Astronomiæ perdiscendæ causa mille prope annos vixerunt.

k Ετι τὴν] Επὶ malit *Schotanus.*

l Εργοις τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτῃν προσλιπ. *Huds.* Recte hæc legebat, & lepide interpretatus fuit, (quod sane *Comestor* mallet,) Scriba ille *Cassiodori*, *ut ejus operibus impinguati.* Honestius tamen multo oraverat Princeps εὐσεβείᾳ, *ut in tellure excolenda assidui*, &c. *Bern.*

m Απήλαυον] Sic *Big.* & *Samb.* πέλαβον, ὑστερήσειν *Vat.* ἀπέλαβον, ὑστερήσειν *Baf.* & *G.* ἀπέλαυον, ὑστερήσειν edidit *Bernardus*; qui tamen fatetur Atticismum velle ὑστερήσειν præ alio modo. *Huds.* Απέλαβον ὑστερήσειν *Caf.* ἀγαθῶν &c. *Baf.* & *G.* ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν· εἰς μακρὸν αὐτῶν γῆρας (αὐτῶν χρόνον *Big.* & *Caf.*) καὶ βίᾳ μήκους ὅμοιον τοῖς τύχιον ἐπερχομένοις. *Samb. Big.* & *Caf.* Atticismus etiam vult ὑστερήσειν præ alio modo. *Bern.*

n Εἰς μακρὸν] Εἰς μακρὸν αὐτῶν χρόνον γῆρας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Παλαι ἐπερχόμενοι.] In iisdem *MSS.* τάχιον ἐπερχομένοις.

p Κακίᾳ] Ita *Big. Samb. Caf.* & *Vat.* in *Baf.* & *G.* κακίας δὴ τῆς οἰκείας ταύτης.

q Αν αὐτὲς] Ex *MSS.* nam *Editis* abest ἄν.

r Τὴν ἀρχὴν] Τὴν ἀρχὴν vero *omnino*, *prorsus*, non *principium* aut *principio*. Vide *Jensii* Lect. Lucian. p. 352. *Huds.* Impressum fuit μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτ. χαρ. δ (& *Baf.* τὸ) ζῆν. Genev. autem fefellit, Buriumque nostrum, poëtæ celeberrimi locutio ὀδ. α'. 140. *Bern.*

s Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* & *Baf.* δ' ζῆν *Gen.* nescio an ex *Typothetarum* errore, an ex locutione *Homerica*, Od. α'. v. 140.

t Εἰσπραττόμενος,] Εἰσπραττόμενον, mendum certius *Gen.* Et non longe, ἐπὶ πλεῖον *Hen.* Bern.

v Τὲς δράσαντάς] Sic *MSS.* καὶ δράσαντάς *Baf.* & *G.* Huds. Editi εὐδαιμονῶν, sed Georgius Syncellus chronographiæ pag. 42. ubi hæc Josephi citat, legit εὐδαιμόνως quod præfero. *Rel.*

x Σημανῶ] Ex *MSS.* σημαίνω *Baf.* & *G.*

y Εὐδαιμόνως] Εὐδαιμονῶν *Baf.* & *G.* prelo forsan errante.

z Διαγαγών,] Syncellus legit ἀφίγων. *Rel.*

a Ενακοσίων] Ενακόσια *Vat.* Huds. Per literas duas numerales id exprimitur apud Syncellum: atque ita & in aliis codicibus Josephi factum puto: unde tot errores in numeris. *Rel.*

b Τῶν ἐτῶν] Syncellus, τὰ ἡμερῶν καὶ τὰ ἐτῶν ἀποβλίπων ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τὰ τῶν παλαιῶν. *Rel.*

c Αζίχθαι.] Αφίκεσθαι Syncellus. *Rel.*

d Θεοφιλεῖς] Reddi etiam potest *Deo chari.* Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 1. p. 72.

e Εἶναι, εἰκότως] Caute quidem *Samb.* subjicit εἰ καὶ ὅσας. Legerant enim Eusebius Pamphili, & G. Syncellus Tarasii, ἀφ' τὸ τὰς, sive ἀφ' τὰς τροφὰς --- χρόνον ὅσας. Et supra G. Sync. ἀφικέσθαι pro ἀφίχθαι. *Bern.*

f Τοσούτων ἐτῶν.] Τοσοῦτον *Samb.* cæteris renuentibus. πλήθη τοσούτων *Hen.* Mox, ἔπειτα δι' ἀρ. &c. G. Sync. ἔπειτα καὶ δι' ἀφ. καὶ εὐχρηστίαν Euseb. *Bern.*

g Αστρολογίας] Ita in *MSS.* in *Editis* & *Syncello* ἀστρονομίας. *Huds. Big. Samb. Caf.* Euseb. & Epiphan. ἀστρονομίας Impressio utraque, & Georgius Chronogr. subinde πλεῖον ζῆν Syncellus iste. εἰς ἔτη πλείονα ζῆν Eusebii Exemplaria excusa: εἰς πλείονα ζῆν, scripta manubus. Et post duo verba, θαυμαζειν more Attico, pro παρέχειν aut παρεῖχεν Vigeri correctoris. *Bern.*

Annus Magnus DC. communes colligit.

lis prolixiorem largitus est vitam. quippe qui nisi ad sexcentos *minimum* annos (totidem enim magnus annus absolvitur) vivendo attigissent, nihil certi prædicere potuissent. Testes autem mihi sunt quotquot Græcos inter Barbarosque antiquitates literis prodiderunt. Nam & Manetho rerum Ægyptiacarum scriptor, & Berosus Chaldaïcarum auctor; & Mochus & Hestiæus, prætereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, uno mihi omnes ore suffragantur. Imo etiam Hesiodus, & Hecatæus, & Hellanicus, & Acusilaus, Ephorus item & Nicolaus veteres mille annos vixisse tradunt. Ac de his quidem, prout sibi visum fuerit, quisque existimet.

λῶ ἀσφαλῶς [h] αὐτοῖς πεῖσαι πειθεῖν, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· Δι' ὃ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέ μοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ [i] Μανεθὼν ὁ τὴν τῶν Αἰγυπτίων πραγματείαν ἀναγράψας, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ [k] Μῶχός τε, καὶ [l] Ἑκαταῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς [m] ὁ Αἰγυπτίων Ἱερώνυμος, οἱ τὰ [n] Φοινικικὰ [o] συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς [p] ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. [q] Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. [r] τοσὰ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, [s] ἔστω σκοπεῖσθαι.

V.

CAP. IV.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

Noëi nepotes descendunt in Sennaar.

NOëi autem filii tres erant, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati: qui, primi de montibus in camporum planitiem descendentes, illic habitare constituerunt: & aliis, qui propter diluvii memoriam campestria metuebant, & segnes erant ad descensum ex locis celsioribus faciendum, suaserunt, ut fidenti animo eorum exemplum sequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Cæterum Deo jubente eos ad incrementum hominum coloniis alias regiones occupare, (ut nulla invicem paterentur dissidia, sed, ampliori terrarum spatio culturam adhibentes, fructuum abundantia potirentur) *illi* rerum imperiti dicto ejus non obtemperarunt. quapropter in calamitates incidentes, sibimet erroris conscii esse cœperunt. Postquam vero juventutis multitudine florebant, Deus ipsis iterum consilium dedit, ut *hinc* colonias ducerent. Illi vero, rati se

Colonias hinc ducere nolunt, ἄθεοι καὶ αὐτάρκεσοι.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῆς πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

ΟΙ γὰρ Νωέου παῖδες τρεῖς ὄντες, [t] Σήμας, καὶ Ἰαφέθης, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμπροσθεν τοῦ ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τὴν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο· καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας Δι' τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων καταβασιν, ἔπεισαν [v] θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι· καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον [x] αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται [y] Σενναάρ. Οἳ δὴ Θεοῦ κελεύσαντος [z] αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν στέλλειν ἀποικίας· ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες, ἀφθονίας [a] ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν· ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν δὲ Θεοῦ. καὶ Δι' τὴν συμφορᾶς πεῖραν λαβόντες [b] ἤθλιον τὴν ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἤνθησε νεότητος πλήθη, πάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς [c] συνεβούλευσε πειθαρχεῖν τὴν ἀποικίαν. οἱ δὲ κατὰ τὴν ὑμένειαν τοῦ χρόνου νομίζοντες

[h] Αὐτοῖς πεῖσαι πειθεῖν] Αὐτοὺς πεῖσαι μὴ ζήσαντας *Hen.* & mox, Διὰ τοσούτων ἐτῶν G. Sync. Δι' ὃ γὰρ τούτων Euseb. edita & privata. Post paucula, οἱ παρ' ἑλ. καὶ βαρβάροις Eus. & G. Sync. *Bern.*

[i] Μανεθὼν] Varie scribitur, *sc.* Μανέθως, Μάνεθως & Μανέθων. *Huds.* Μάνεθως aut Μανεθὼς *Big. Samb. Casaub.* Euseb. & alii sexcenti. μανεθὼν *Hen. Gen. Bas.* G. Sync. & Epiphan. exitu tonoque trito Josephi. Notabis tamen simplicius poni μανεθῶν, pro καὶ γὰρ καὶ μάνεθως, in Chron. G. Sync. Proxime, ὁ τὴν τῶν αἰγυπτίων πραγματείαν ἀναγράψας. *Big. Bas. Gen.* G. Sync. & Epiphan. ὁ τὴν αἰγυπτίων π. ἀναγράψας *Samb.* & *Hen.* ὁ τὴν τῶν αἰγυπτιακῶν π. ἀναγράψας Euseb. Præp. Ev. p. 415. & MS. ὁ τὴν τῶν αἰγυπτίων π. συγγραψάμενος *Hen.* & *G.* Cedrenus. *Bern.*

[k] Μῶχός] *Gallæus* (de *Orac. Sibyll.* Vol. 1. p. 62. & 63.) malit Μόλος vel Μόλων ex *Eusebio* de Præp. Evang. l. 9. c. 13. *Huds.* Μόλος incuria Eusebii, quando hanc periodum in suam πραγματείαν. jam dudum adscripserit, nescio an recentioris manus. MSS. enim Eusebii hic invasit error. Puri autem ejus manent libri omnes Josephi, & μῶχος præferunt, Græci, Latini, editi, inediti, ut omittam Cedrenum aliosque Josephi deflatores. Denique in Eusebiana Molonis historici nomen, Josepho quidem ingratum, fraudem illam attulit. Prætereo jam αἰσιάδος, ἑκαταῖος, ἑλλανικὸς, & consimilia codicum vitia: atque obiter adnoto ἰσιαῖον placuisse Ionibus, ἱστιαῖον idem nomen populo Attico. *Bern.*

[l] Ἑκαταῖος,] Αἰσιαῖος Syncellus. Vulgatam scripturam sequitur Eusebius. *Rel.*

[m] Ὁ Αἰγύπλιος Ἱερώνυμος,] Ὁ αἰγύπλιος *Hen.* τοῖς αἰγυπλίοις G. Syncellus p. 42. αἰγύπλιος G. alius. Mox, Φοινικὰ, errore *Hen. Gen.* atque Cedreni exscriptoris. Ibidem οἵτε τὰ φοινικικὰ, Euseb. Edit. & MS. *Bern.*

[n] Φοινικικὰ] Φοινικὰ Syncellus. Hæc frequenter permutantur, qua de re alibi. mox idem συγγραψάμενοι, & παρ' ἐμοῦ. *Rel.*

[o] Συνταξάμενοι,] Sic *Big. Samb. Casaub. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* συγγραψάμενοι *Vat. Hen. Syncell.* & *Cedren.*

[p] Ὑπ' ἐμοῦ] Al. παρ' ἐμοῦ.

[q] Ἡσίοδός] Ita in omnibus *MSS. Græcis.* in *Latinis* autem *Isiodus, Esiodus, Isiodorus,* & *Isidorus.* unde *Vossius* (de Hist. Gr. l. 1. c. 10.) malit Ἰσιόδωρος, aut Ἰσίδωρος, intelligendo *Isidorum Characenum*; qui (ut constat ex *Luciano* de Macrobiis) in Historia sua attulit exempla regum longævorum. *Huds.* Facit mentionem quoque Hesiodi & in Lib. 1. Contra Appionem, non longe ab initio. *Cocc.*

[r] Περὶ μὲν οὖν τούτων,] Hæc aut simili loquendi modo sæpe utitur Josephus, non quod dubitet an verum sit quod traditur, sed ut liberum faciat arbitrium unicuique e Gentibus fidem habendi dictis ejus. Syncellus in chronographia totam hanc formulam omisit. Sed Eusebius habet loco citato. *Rel.*

[s] Οὕτως] Οὕτω *Big.*

[t] Σήμας, καὶ Ἰαφέθης,] Ita *Big. Casaub. Vat.* Σήμας καὶ Ἰάφθας &c. *Bas.* & G. usus Græcorum Σήμης & Χάμης postulat. *Huds.* Σήμας καὶ Ἰαφέθας, καὶ χάμας *Big. Casaub.* &, excepto medio fratrum, *Bas.* & *G.* Usus quidem Græcorum postularet σήμης & χάμης, χάμως, in dissyllabis: quod tamen inter Canones Grammaticorum nec dum receptum vidi. Rectum est Ἰαφέθας, Ἰαφέθα, & melioribus codicibus adprobatum: laudo itaque *Big. Samb.* & *Casaub.* Hoc nomen, contra etymon, contrahunt *Bas. Gen. Hen.* atque Tarasii Adjutor in Ἰαφθᾶς. 5 illi pariter cum circumflexu ultimæ dicunt σημᾶς, χαμᾶς, atque etiam oblique σημοῦ, χαμᾶ, ingrata Minerva. Iterumne memorem *Hen. Gen. Bas.* & G. Sync. τοῦχε scripsisse, quoties *Big. Samb.* & *Casaub.* τοῦτε. Inferius pro διδιότας, legit Eustath. δεδοικότας. *Bern.*

[v] Θαρσήσαντας] Θαρσήσαντας *Big. Casaub.* & Georgius Abbas. Θαρσωσάντας alii: a mendo *Bas.* Θαρσύσαντας. *Bern.*

[x] Αὐτοὺς κατῴκισαν,] Huic lectioni vulgatæ adversantur *MSS. Gr.* & *Lat.* αὐτοὶ κατῴκησαν *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν *Big.* & *Vat.* αὐτοὺς κατῴκησαν *Casaub.* & *Syncell.* Huds. Hanc lectionem teneo juxta cum Editoribus, atque interpretor, *quo eos deduxerant.* Adversantur adhuc MSS. Græca & Latina. αὐτοὶ κατῴκησαν reperio apud *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν in *Big.* αὐτοὺς κατῴκησαν, vel αὐτὸ, permitto G. Sync. & *Casaub.* Bern.

[y] Σεναάρ.] Al. Σεναάρ.

[z] Αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν] Ita *Samb.* & *Casaub.* à prima manu. αὐτοῖς, εἰ πολυανθρωπήσαι manus altera. αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπήσαι *Big.* αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν *Vat.* αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν *Hen. Bas. G.* & *Syncell.*

[a] Ἀπολαύοιεν] Sic *Big. Samb. Casaub.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαύσειεν *Hen. Bas. G.* & *Syncell.* Huds. Verbum illud accentu submolestum, ex *Big. Samb. Casaub.* & Epiph. ita adsero. ἀπολαύσειεν jam peccavit festinus calamus, ut litera secunda sæpius solet: cui omnino errori indulgent *Hen. Bas. Gen.* & Georgius Monachus, qui producit ἀφθόνως ἀπολαβοίεν, p. 43. sui Chronici. Mox ἀμαθίας haud recte scripsit Samb. propter ἀμαθεῖν, τὸ θερίζειν. *Bern.*

[b] Ἤθλιον] Ita *Casaub.* & *Epiphan.* ἔθνος *Big. Samb. Vat.* & *Syncell.* ἤχθος (*sc.* ἐλυπεῖτο) *Bas.* & *G.*

[c] Συνεβούλευσε] Ex *Big. Samb.* & *Vat.* συνεβούλευε *Bas.* & *G.* συνεβούλευε τὴν ἀποικίαν præcise *Syncell.*

ζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ ἢ ἰσχὺ αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τῆς εὐπραξίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθουν ἢ [d] τῷ μὴ θεραπεύειν τὸν θεὸν γνώμης καὶ τὸ κατ' ὀλιγωρίαν. ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτὰς παροξύνων, ἵνα διαφθαρέντες [e] ἀπιστερητότεροι γένοιντο.

β'. Ἐξῆρε δ' αὐτὰς πρός τε ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν [f] Νεβρώδης, [g] υἱὸς μὲν ὢν Χάμου τοῦ Νῶε, τολμηρὸς ἢ καὶ χεῖρα γυναῖος. [h] ὃς ἔπεισεν αὐτὰς μὴ τῷ θεῷ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον δαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν αἰτίαν παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ πεισθεῖσαι ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως ἂν οὕτως νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους [i] τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει ἀφειδοῖεν [k] ἀμυνεῖσθαί τε τοῦ θεοῦ [l] ἐπείλει, πάλιν τὴν γῆν [m] ἐπικλύσαι διανοούμενον. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι [n] δυνησόμενον, μετελεύσεσθαι ἢ καὶ τὴν τῶν πατέρων ἀπωλείαν.

γ'. Τὸ ἢ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδου δόγμασιν ἕπεσθαι, [o] δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν τῷ θεῷ· καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν [p] ἀπολείποντες σπουδῆς· οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἐχόντες. ἐλάμβανε ἢ ὕψος ὑπερφυές, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ταῖς πολυχειρίαις. τὸ μέν τι πάχος ἰσχυρὸν τοσοῦτον, [q] ὥστ' ἂν αὐτὸ μεῖσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. [r] ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθων ὀπτῆς, [s] ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης· ὡς ἂν μὴ ῥᾳδίως ῥέοι. ἔτως ἢ μεμίμησάτας ὁρῶν αὐτὰς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἂν παντὸς οὐκ ἔκρινεν, ὅτι [t] μὴ δι' ἂν τῶν ἀπολωλότων συμφρονισθεῖεν· εἰς στάσιν δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώττους ἀπεργασάμενος, καὶ διὰ πολυφωνίας ποικίλας ἑαυτῶν ἀσυνέτους ἐᾶσαι. ὁ ἢ τόπος, ἐν ᾧ [v] τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς φωνῆς τὴν Ἑβραίοις γὰρ τὴν σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. διὸ ἢ τὸν πύργον τοῦτον, καὶ τὴν ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ [x] Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· „ [y] πάντων ὁμοφώνων ὄντων [z] τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς δῆτα τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ ἢ [a] θεοὶ, ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, [b] ἀνέτρεψαν τὸν πύργον· καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα σημεῖον κληθῆναι τῇ πόλει." ὡσὲ ἢ [c] τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σεννααὰρ ἐν τῇ [d] Βαβυλωνίᾳ χώρᾳ μνημονεύει Ἑστιαῖος, λέγων οὕτως· „ τῶν ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ [e] Ἐνυαλίου Διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σεννααὰρ τῆς Βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

non ipſius benignitate vitæ commodis perfrui, ſed propriam felicitatem ſuis viribus deberi exiſtimantes, *Deo* non paruerunt: quin & huic, quod illius voluntati morem non gererent, adjecerunt, ſuſpicionem eſſe, *Deum* ad colonias deducendas illos impellere, ut diſperſi facilius poſſent opprimi.

2. Ut eo contumeliæ in Deum & deſpicientiæ procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamæ, filii Noëi, vir audax, & manuum viribus præclarus: qui perſuaſit eis ne Deo concederent, felicitatem illi acceptam ferri, ſed in ea perſtarent opinione, virtutem ſuam bonorum omnium cauſam illis exſtitiſſe. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat; ratus hoc uno modo homines à Dei timore abduci poſſe, ſi ipſius potentiæ fidere perſeverarent: Deumque ſe ulturum eſſe minitabatur, terram *nova* aquarum illuvie operire meditantem. Turrim enim ſe exædificaturum eſſe, celſiorem quam ut aqua eo uſque poſſet aſcendere, majorumque ſuorum interitum *vindicta* perſequuturum. *Nebrodes tyrannidem affectat.*

3. Multitudo autem iis libenter aſſenſa eſt, quæ facienda viſa ſunt Nebrodi, ignaviam reputantes Deo cedere: turrimque exſtruere inſtituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere ſegniter occupati. Surgebat enim in altitudinem, ſupra quam ſperaverant, numeroſa operantium manu. Verum adeo craſſitudine valida erat, ut ſpectantibus ab ea videretur imminui molis ſublimitas. Ædificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfuſa ſolveretur. Sic illos inſanientes Deus conſpicatus, delere quidem univerſos noluit, quamvis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint: ſed, linguis eorum variatis, diſſidia in eos immiſit, faciens ut ob ſermonum diverſitatem alii alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim ædificaverunt, propter confuſionem linguae, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat, nunc Babylon appellatur: nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens: „cum omnes homines una lingua uterentur, altiſſimam turrim „ædificare quidam cœperunt, velut per eam in „cœlum ſcanſuri. At Dii, ventis emiſſis, turrim „hanc evertêre, & ſuam cuique linguam attri„buêre, unde urbi Babylon factum eſt nomen. „Ejus vero campi, qui Sennaar appellatur, in Babylonia regione ſiti, mentionem facit Heſtiæus, ita dicens: „qui vero de ſacerdotibus ſervati e„rant, ablatis Jovis Enyalii ſacris, in Sennaar „Babyloniæ venerunt. *Turris amplissima ibi Sennaar exstruitur, Nebrode auctore.* *Dialectis variis dissipatur humanum genus.* *Babel, confusio.* *Turris Babylonia procellis corruit, Sibylla asciente.* *Hestiæus de Jove Enyalio & Sennaar.*

d Τῷ θεραπεύειν] Τὸ θεραπ. τ. τ. θ. κ. καὶ ἐπιβουλὴν ἐπιτηδεῖν. *Baſ.* Bern.

e Εὐεπιχειρητότεροι] Ita in pleriſque *MSS.* & *Baſ.* & *G.* εὐεπιχειρότεροι γένοιντο *Hen.* & *Syncell.*

f Νεβρώδης,] Sic paſſim *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ναβρώδης. *Hen. Baſ.* & *G.* Νεμβρώδης *Syncell.* Νεβρὼδ *Niceph.* Forſan tamen Νεμρώδης. nam β & μ in *MSS.* facile commutantur.

g Υἱὸς] Ita ex *MSS. Vet. Interpr.* & *Euſtathio* ad Hexaëmeron. ὃς ἦν υἱὸς Χὰμ —— γυναῖος, ἔπεισεν *Baſ. G. Hen.* & *Syncell.*

h Ὃς ἔπεισεν] Deeſt in *Edit.* ὅς, additur vero recte ex MSS.

i Τοῦ φόβου] Sic *Big. Samb.* & *Caſ.* τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ *Vat. Epiphan.* & *Syncell.* τοῦ θεοῦ *Baſ.* & *G.*

k Ἀμυνεῖσθαί] Ἀμυνοῦσθαι *Hen.* & *Syncell.* ἀντιμυνεῖσθαι *Epiphan.*

l Ἐπείλει,] Ex *Big. Samb. Caſ. Hen.* & *Vet. Interpr.* πάλιν ἐπείλει *Vat. Baſ. G.* & *Syncell.*

m Ἐπικλύσαι] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐπικλύσαι *Hen.* & *Syncell.* ἐπικλύσασθαι *Baſ.* & *G.* Huds. ἐπικλύσασθαι διανοούμενον. *Cocc.*

n Δυνησόμενον,] *G. Sync.* μὴ δυνησόμενον. In negativis ita luxuriant Athenienſes. Mox μετελεύσεσθαι, Cor Criticum Schotani. *Bern.*

o Δειλίαν ἡγούμενον] Δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκ. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* δειλίαν ἡγούμενοι εἴκειν *Syncell.* & *Epiphan.* δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκ. *Baſ.* & *G.*

p Ἀπολείποντες] Ἀπολιπόντες *Baſ.* & *G.*

q Ὥσθ'] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὡς reliqui. paulo ante ἰσχυρὸν omittit *Syncellus.*

r Ὠκοδόμητο] Ὠκοδομεῖτο *Samb.* & *Vat.* Huds. Ὠκοδομεῖτο *Samb.* Bern.

s Ἀσφάλτῳ] Ἀσφάλτου *Hen.* Mox αὐτὰς ἐρῶν *Caſ.* Ἀπὸ *Hen.* & Georg. Abbas. Iſti mox ἑαυτῷ, pro ἑαυτῶν. *Bern.*

t Μὴ] Μηδ' *Cocc.*

v Τὸν πύργον] Ὠκοδόμων τὸν πύργον *Hen.* Bern.

x Σίβυλλα,] Vide *Theophilum* ad *Autol.* p. 758. Edit. Oxon. *Cyrillum* contra *Julianum*, p. 9. *Edit. Lipſ. Cedrenum*, Vol. I. p. xi. *Galleum* de *Orac. Sibyll.* Vol. I. p. 337. & Vol. II. p. 459. *Beveregii* Cod. Can. Vindic. p. 142. & *Cotelerium* in notis ad *Patres Apoſtol* p. 48. *Huds. Samb.* eam quidem vocem προφερομένου. Cæteri tamen omnes mediam acuunt, contra jus Grammaticum. *Bern.*

y Πάντων ὁμοφώνων] *Hen.* & *G. Sync.* illa ſerie, ὁμοφ. ὄντων π. ἀνθρώπων. Tum *Big.* & *Samb.* πάντων ὁμοφώνων ὄντων ἀνθρώπων *Hen.* denique paucis interjectis, καὶ ἐπὶ pro ὡς ἐπὶ. *Bern.*

z Τῶν ἀνθρώπων,] In pleriſque *MSS.* deeſt τῶν.

a Θεοὶ,] In *Sibyll. Orac.* ſingulari numero Θεός.

b Ἀνέτρεψαν] Ἀνέτρεψεν *Vat.*

c Τοῦ πεδίου] Illa τοῦ πεδίου ex *MSS.* in *Baſ.* & *G.* deſiderantur.

d Βαβυλωνίᾳ] Ita *Hen. Baſ. G. Euſeb.* & *S. Hieronym.* Βαβυλωνίαν *Vat. Big.* & *Samb.*

e Ἐνυαλίου] Sic in *MSS.* & *Euſebii* Codd. in Præp. Evang. p. 416. Ἐνυαλίῳ in *Editis*, perperam. Vide *Seldenum* de Dis Syris, p. 213.

VI. CAP. V.

Quomodo Noëi posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς οἱ Νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Gentium dispersio.

DE cætero igitur inde dispersi sunt, propter diversitatem linguarum coloniis passim deductis; & singuli terram *istam* occuparunt, in quam inciderunt, eosque duxit Deus; ita ut omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima, eis repleretur. Nonnulli autem etiam navibus trajicientes, insulas habitarunt; & gentium quædam nomina quidem à conditoribus imposita *hactenus* servant, at quædam etiam mutaverunt; aliæ vero, ut ad accolarum captum magis accommodarentur, *nominum* inversionem habuerunt. Græci autem hujus rei auctores extiterunt: qui, posterioribus sæculis rerum potientes, veterum gloriam sibi propriam effecerunt; dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt, illisque, ut à se oriundis, reipublicæ formam constituunt.

Graci debitis gentibus nova dant nomina.

[f] Σκίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐνθεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς οἰκήσεις ποιησάμενοι πανταχοῦ· καὶ γῆν [h] ἕκαστοι καθελάμβανον τὴν [i] ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ Θεός· ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον, [k] μεσογείων τε καὶ παραλίων. εἰσὶ δ' οἳ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ, τὰς νήσους κατῴκησαν· καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ [l] μεταβαλόν, [m] τὸ δὲ καὶ, πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, τροπὴν ἔλαβον. Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτοις καθιστάντες αὐτοὶ· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σαφὲς αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας [n] ὡς ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

VII. CAP. VI.

Quæ gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.

ΚΕΦ. ς'.

Οτι τὰ ἔθνη ἕκαστον ἀπὸ τῶν [o] οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Europæi ab Japhetho profusi.

FIliis Noëi nati sunt filii, quorum in honorem gentibus nomina imponebant *homines*, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japhetho filio Noëi nati sunt septem filii. Isti vero terram possederunt, à Tauro & Amano montibus incipientes; & processerunt, in Asia quidem usque ad fluvium Tanaïm, in Europa vero usque ad Gadira; terram in sedem capientes, sibi forte oblatam, quamque nemo ante habitaverat, gentibus sua indiderunt nomina. Qui enim nunc à Græcis Galatæ appellantur, olim vero Gomarenses dicti, Gomarus condidit; Magoges autem Magogarum à se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex Japhethi autem filiis Jovano & Made, *scilicet* ex Made quidem Madæorum gens descendit, qui à Græcis Medi nominantur; ex Jovano vero, Ionia & Græci omnes oriuntur. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nostra ætate Iberi

[p] Ἦσαν δὴ τῶν Νωέως παίδων υἱοὶ, ὧν ὀνόματι τιμῇ τοὺς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ χῆν τινα [q] καταλαμβάνοντες. Ἰαφέθῳ μὲν οὖν τῷ Νωέως παιδὸς ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. καθοικοῦσι δ' οὗτοι, ἀπὸ Ταύρου καὶ Ἀμανίου τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι· καὶ προῆλθον ὅπη μὲν τὸν Ἀσίας, ἄχρι παρὰ τὸν [r] Τανάϊδα, ὅπη δὲ τὸν Εὐρώπης ἕως [s] Γαδείρων, χῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν κλήροις ὀνόμασι. τὰς μὲν γὰρ ὑφ' Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους, [t] Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γομαρὸς ἔκτισε· Μαγὼγος δὲ τοὺς [t] ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγους ὀνομαζομένους [v] ὤκισε, Σκύθας δὲ [x] ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. τῶν δὲ Ἰαφέθου παίδων, [y] Ἰωυάνου δὲ Μάδου. ἀπὸ μὲν τοῦ [z] Μάδου Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἱ πρὸς Ἑλλήνων Μῆδοι κέκληνται· ἀπὸ δὲ Ἰωυάνου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ [a] Θώβηλος Θωβήλους, [b] οἱ-

[o] Σκίδνανται] Διασπείρονται, manus Italica (in ora *Big.*) quoniam Hesychius notaverat σκίδναι, διασπείρουσι. *Bern.* Sed Σκίδνανται retinet Eusebius, qui hæc citat ac si Hestiæi essent non Josephi. *Rel.*

[f] Ἀλλογλωσσίας] Male ὁμογλωσσίας in *Eusebii* Codd. tam impressis quam editis. *Huds.* Ὁμογλωσσίας Euseb. edita scriptaque Exemplaria: facile enim discedit M in bina ΛΛ Græca. Aut hoc illud maluit Demonstrator Evangelicus Præparat. suæ p. 417. σκίδνανται δὲ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ δὲ ὁμογλωσσίας τὰς συνοικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ. Is enim ita scripsit. *Bern.*

[h] Ἕκαστοι] Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Euseb.* in *Vat.* & *Editis* ἑκασός.

[i] Ἐντυγχάνουσαν,] Ἐντυχοῦσαν *Samb. Vat.* & *Euseb.* Huds. ἐντυγχανοῦσαν. *Big.*

[k] Μεσογαίων τε] Μεσόγαιόν τι *Gen.* Hujus capituli & sequentis Παραφρασιν vide in *Eustathio* ad Hexaëmeron.

[l] Μεταβαλόν,] Μετέβαλεν *Cocc.* & mox idem ἔλαβεν pro ἔλαβον.

[m] Τὰ δὲ καὶ,] In *Basil.* & G. ἃ δὲ καὶ.

[n] Ὡς ἀφ' αὐτῶν] Ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν *Basil.* & G.

[o] Οἰκησάντων] Οἰκισάντων. *Cocc.*

[p] Κατελαμβάνοντες.] Καταλαβόντες *Vat.*

[q] Τανάϊδα,] Τανάϊδα Typographi *Basil.* aliique. Urbs autem tonum illum postulat, non fluv. Tanais. *Hen.* ibidem μίχεα πολέμοιο τεν. *Bern.*

[r] Γαδείρων,] Ita distincte *Samb.* in aliis *MSS. Editisque* Γαδείρων γῆν ἣν, haud congrue. Quin & verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, quæ nec *Hieronymus*, nec *Epiphanius* videtur agnovisse, commode abesse posse existimat *Bernardus.* Huds. Quin verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, si uncos subire jussero, sive penitus expungi, damnum adeo nullum Hieronymus aut Epiphanius, Interpretes, forte nec passurus Josephus. At vero quis me liberabit hac Babylone? Video enim hujus capitis corrupta pleraque & confusa, turpissime quidem apud Librarios Latinos. Dum illi vocabula propria à formâ Atticâ ad simplicitatem Hebraicam conantur reducere, dum male audiunt, male legunt, intelligunt pessime, surgit sponte moles aut arx atra errorum. *Bern.*

[s] Γομαρεῖς] Γομαρεῖς à γομαρὸς præstant *Basil.* & G. ἀνάλογον. Ita ἁλικαρνασσὸς, ἁλικαρνασσεῖς. ταρσὸς, ταρσεῖς. Alio accentu *Samb.* γομάρεις abs γόμαρος. Dein ut ἄψυρτος ἀψυρτεῖς, sic in cod. *Hen.* γομαρεῖις illic, hic γόμαρος: observat etiam γομαρεῖς Zonaras Secretarius, sed à γάμαρ deducit, ut *Gameritas* suas Epiphan. scriba, & Pseudo-Eustathius γαμαρεῖς, persuasi auctoritate τοῦ δ. Neque omittendum videtur γομαρεῖς derivari à γομαρὸς lectionis *Casaub.* (& *Big.*) modo facillimo, quam ἀληθὴς, ἀληθεῖς: siquidem ita amat Josephus. *Bern.*

[t] Ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Samb. Hen. Casaub. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐξ αὐτοῦ *Zonaras.* τοὺς ὑπ' αὐτοῦ *Basil.* & G.

[v] Ὠκισε,] Male in *Editis* ᾠκησε.

[x] Ὑπ' αὐτῶν] Νῦν pro ὑπ' αὐτῶν habent *Eustath. Zonaras*, *Aliique*, diserte ὑφ' Ἑλλήνων *Vet. Interpr.*

[y] Ἰωυάνου] Ita *Big. Casaub. Samb.* & *Vat.* Ἰωάνου *Hen. Basil.* & G. nominum varietatem pertentosam pete, si lubet, ex *Hieronymo* in Traditionibus Hebraïcis, *Zonara*, *Eustathio* in Hexaëm. notisque *Allatii*, *Syncello*, *Auctore* Chron. Pasch. *Cedreno*, *Malela*, *Anastasio Sinaïta*, *LXX. Heideggero* in Hist. Sacr. *Aliisque.* Vide *Bocharti* Geogr. Sacr. & *Grotium* in Annott. ad Lib. 1. *de Verit. Chr. Relig.*

[z] Μάδου] Μάδυ priorum Typothetarum incuria exciderat: iidemque mox struxerant, γίνοντ), ἔθνος ὁ πρ. De Madæis videsis *Jos. Medum* Lib. 1. p. 273, 281.

[a] Θώβηλος] Ita *Samb.* unde soluto ω, Θεόβηλος Θεοβήλους apud *Hen.* & *Eustath.* Θοβηλος & Θοβήλους *Big. Casaub. Vat. Basil.* G. Huds. Epiphanii codices omnes *Iobel*, *Iobelos*, propter consimiles

[b] οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ιβηρες καλοῦνται· καὶ [c] Μοσοχηνοὶ ὑπὸ Μοσόχ κτισθέντες, [d] Καππαδόκαι μὲν ἄρτι κέκληνται. τὸ δὲ ἀρχαίας αὐτῶν πατρωνυμίας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν [e] Μάζακα, δηλοῦσι τοῖς συνιέναι δυναμένοις, ὅτως ποτὲ προσηγορεύθη [f] πᾶν τὸ ἔθνος. [g] Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν· Ελληνες δὲ Θρᾷκας αὐτὸς μετωνόμασαν. καὶ τοσοῦτοι μὲν ἔθνη ὑπὸ τ̃ Ιαφέθου παίδων καλοικεῖται. Γομάρου δὲ τριῶν ὑῶν γνωμένων, [h] Ασχανάζου μὲν Ασχανάξιος ὤκισεν, οἱ νυῦ [i] Ρηγῖνες ὑπὸ τ̃ Ελλήνων καλοῦνται· Ριφάθης δὲ Ριφαθαίους, τὸς Παφλαγόνας λεγομένους· [k] Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους, οἱ δόξαν Ελλησι Φρύγας ὠνομάσθησαν. Ιωυάνου δὲ τ̃ Ιαφέθου, [l] τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων γνωμένων, [m] Ελισᾶς μὲν Ελισαίους ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νυῦ εἰσί· [n] Θαρσὸς δὲ Θαρσεῖς, ὅτως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ [o] Κιλικία. [p] σημεῖον δέ, [q] Ταρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητρόπολις οὖσα· τὸ ταῦ τὸς νῦν κλῆσιν ἀντὶ τ̃ δῆτα [r] μεταβαλλόντων. [s] Χέθιμος δὲ Χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔσχεν· [t] Κύπρος αὐτὴ νυῦ καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ παλαίσ τῶν ἐν τ̃ θαλάσσαν, [v] Χεθιμ ὑπὸ Εβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέ μοι τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι· [x] Κίτιος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, [y] μὴ σὶ οὕτως ἀλλοφυνῦσα τοῦ Χεθὶμ τὸ ὄνομα. Ιαφέθ μὲν δὴ παῖδές τε καὶ ὑωνοὶ τοσοῦτοι ἔσχον ἔθνη. ὁ δὲ ἴσως ὑφ' Ελλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προειπὼν, τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν [z] κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα ἀλλοιωθέντα τῇ τ̃ χρόνου διαφθορᾷ [a] ἠλλοίωσεν πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων ἑκάστοις· καὶ μάλιστα τοῖς ἀπὸ τ̃ Ελλήνων ἐθῶν τὴν ἱστορίαν ἐπιτηδεύουσιν. ἐπεὶ γὰρ ἡ τ̃ γραφῆς ἀκρίβεια τοῖς ἀπὸ τ̃ Ελλήνων ἐθῶν τὴν ἱστορίαν ἐπιτηδεύουσιν. ἐπεὶ γὰρ ἡ τ̃ γραφῆς ἀκρίβεια τοῖς ἀπὸ τ̃ Ελλήνων ἐθῶν τὴν ἱστορίαν ἐπιτηδεύουσιν.

vocantur: & Moſocheni à Moſoche conditi, nunc quidem Cappadoces dicti ſunt. Antiquæ autem appellationis *non obſcurum* indicium habetur: urbs enim etiam hodie apud eos eſt Mazaca *nominata*, oſtendens harum rerum peritis, quod univerſa gens olim ita fuerit appellata. Thiras autem Thires *de ſe* vocavit, quorum fuit princeps: Græci vero nominis mutatione Thracas fecerunt. Et tot quidem gentes à Japhethi filiis ortæ ſunt. Trium autem Gomari filiorum *unus* quidem Aſchanaxus Aſchanaxos condidit, qui nunc Rhegines nominantur à Græcis: Rhiphathes vero Rhiphathæos, qui vocantur Paphlagones, & Thygrammes Thygrammæos, qui, ut viſum eſt Græcis, Phryges vocantur. A Jovano autem Japheti filio, & ipſo tres filios habente, ortus Elyſas Elyſæis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Æoles habentur: Tharſus autem Tharſenſibus; ſic enim olim appellabatur Cilicia. indicio autem eſt, quod urbs apud eos celeberrima, eademque Metropolis, dicta ſit Tarſus; theta ad nomen variandum ab eis converſo in tau. Chethimus autem Chethimam inſulam occupavit: ipſa vero nunc Cyprus vocatur. & ab ea inſulæ omnes, & pleraque loca maritima ab Hebræis Chethim dicuntur. Ejus vero, quod dico, teſtis mihi una urbium in Cypro, cui accidit ut nomen ſuum *adhuc* ſervaret: Citium enim appellatur ab his, qui eam in formam Græcam immutarunt; ne ſic quidem à Chethimi nomine multum diſcrepans. Japhethi itaque filii & nepotes tot gentes condiderunt. Cæterum hoc unum, quod Græcis forſan parum exploratum, præmittam, deinde ad ea quæ ſuperſunt narranda revertar. Nomina ſiquidem propter ſcripturæ decorem Græci ad deleta-

Gomari tres. 8. *Aſchanaxus*, Rhegini. 9 *Riphathes*, Paphlagones. 10. *Thygrammes*, Phryges. *Jovanitres, omiſſo Rhodiorum patre.* 11. *Eliſas*, Æoles. 12. *Tharſus*, Cilices. 13. *Chethimus*, Cyprij. *Helleniſmum ſectatur Joſephus. Chamas Palæſtinam obtinet atque Africam.*

miles literas antiquas ר & ת. Rabbinis autem debet S. Hieronymus forte illud *Thubal*. Bern.

b Οἵτινες] Sic in *Baſ. G. & Vet. Interpr.* οἵτινες νῦν *Big. Samb. Vat. & Caſ.*

c Μοσοχλωοὶ] Ita ex *MSS.* in *Hen. & Editis* Μεχηνοὶ ὑπὸ Μέχ. *Huds.* Καὶ μοσοχλωοὶ ὑπὸ μοσόχ certa quidem lectio & comprobata ſcriptione multa, ut *Big. Samb.* atque *Caſ. Moſchini vero à Moſochim* pro *Moſocho*, Epiphanius. Variant hinc quantillum *Henneb.* ſcriptum & prelorum opera: vides etenim καὶ μαχλωοὶ ὑπὸ μόχ. Hujus ſane Principis nomen ſex punctis ornatum legitur hodieque apud Judæos. Alexandrini tamen Doctores μοσὸχ pronunciabant; quod & Joſephus Hieronymuſque fecerant. Falſus ille Euſtathius nobis dedit à μοσὸχ μαχλωαίους: Zonaras inſuper μαχλωὰς ab eodem μοσὸχ. Mirum vero niſi ε vice ο ſæpe peccant tachygraphi. *Bern.*

d Καππαδόκαι] Non aliter *MSS. ſc.* forma Attica: Καππαδόκες in *Editis*, mox in *iiſd.* τὰ γὰρ ἄρτι, media ſuperflua. *Huds.* Valde gaudent Athenienſes declinationum prima, unde apud *Big. Caſ. Hen.* Nicephorum in Eclogis, Euſtath. & Zonaram legitur καππαδόκαι. In libris vero vulgatis obtinet vulgi καππαδόκες. Mox iidem τὰ γὰρ ἄρτι, media ſuperfluâ. Unus Sehotanus καλοῦνται ibidem reponi nititur pro κέκληνται), ex ignoratione Atticiſmi. *Bern.*

e Μάζακα,] Hujus præter *Ptolemæum* meminit *Strabo* l. XII. & *Plinius* l. 6. c. 3. & *Amm. Marcellinus* l. XX.

f Πᾶν τὸ ἔθνος.] In *Editis* deerat πᾶν.

g Θειρᾶς] Ita *Samb.* & *Vat.* accentum Hebraïcum ſervantes. Θηρᾶς ὑπὸ Θείρας *Big.* & *Caſ.* Θείρης ὑ Θείρες *Hen. Baſ.* & *G. Huds.* Mox Θρᾷκας modulantur plerique, Synæreſi urgente. dein male *Samb.* γουίρα. & ſtatim *Henneb.* γνωρίσε. Iterumque peccat *Samb.* verbulo ὤκησε, ubi congruum erat ὤκισε. *Bern.*

h Ασχανάζου] Sic *Big.* & *Hen.* unde (notante *Bernardo*) Latino Interpreti *Aſchenagus quidem Aſchenagos*, emollito x, ut *augeo* ab αὔξω. Sed Ασχανάξης τὰ Ασχανάζας *Baſ.* & *G.* Verſione tamen LXX. freti videntur *Samb. Vat.* & *Caſ.* ubi præbent Ασχάναζος τὰ Ασχαναζίους. *Huds.* Ασχάναζος τὰ ασχαναξίους, *Big.* & *Hen.* unde Latino Interpreti, *Aſcenagus quidem Aſcenagos*, emollito x, velut *augeo* ab αὔξω, *rex regis*, &c. ἀσχαναξίους τὰ ἀσχαναξίους, *Hen.* ἀσχαναξίης τὰ ἀσχαναξίας, *Baſ.* & *Gen.* & Zonaras in Annalibus. Tum Euſtathius ἀσχαναξίης τὰ ἀσχαναξαίους. Verſione tamen τ̃ ο'. freti videntur *Samb.* & *Caſ.* ubi præbent ἀσχάναζος τὰ ἀσχαναζίους. Iſti mox ῥιγῖνες ſcriptitant, nullo commodo, & poſtea Hen. ῥιφάθης. *Bern.*

i Ρηγῖνες] Corruptus eſt locus, nec dubitandum quin ab Aſchanaxis nomen habeat Aſcania *Homero* memorata. *Grotius* in Annott. ad lib. 1. *de Ver. Chr. Relig.* cui aſſentitur *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. p. 679. Verum Ρηγῖνες legendum eſſe cenſet Cl. *Joſ. Meduis*, quem videſis in Operibus Anglicanis, l. 1. p. 280.

k Θυγράμμης] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* Θυγράμμης ὑ Θυγραμμαίους *Baſ.* & *G.* Θοργάμμης ὑ Θοργαμμαίους *Vat.* & *Samb.* Θοργάμμες ὑ Θοργαμμαίους *Big.* & *Caſ.* Huds. Legerat pariter ante aliquot ſecula Zonaras, Θοργαμᾶς ὑ Θοργαμμαίους. Hunc nepotem Japeti appellat S. Hieronymus *Thogorma*, Judæi fere *Thogarma*, ſed vetuſtiores Θοργαμά. *Bern.*

l Τριῶν δ' αὐτοῦ] Ex *MSS.* in *Editis* τριῶν αὐτῶ.

m Ελισᾶς] Ita *Big. Caſ. Samb. Vat. Hieronym.* & *Vet. Interpr.* Αλίσας τὰ Αλισαίους *Hen. Baſ.* & *G.* faventique *Zonaras* & *Euſtath.* Huds. Ελισᾶς τὰ ἰλισαίους, *Big. Caſ. Samb.* S. Hieronymus, & Caſſiodori amanuenſis. αἰλίσας τὰ αἰλισαίους *Baſ. Gen.* & *Hen.* Hoc ſuſtinet vox Hebraica אלישה; aut ita viderant Zonaras & Pſeudo-Euſtathius. Ait enim hic ἰλισᾶς (ſic lego) ἀφ' ὧ ἀλισαῖοι· alter etiam ἰλισὰς ſeu ἰλισὰ ὑ (derelicto ς) ἀλισαίων ἀχαγίτης ἡγήσεται. *Bern.*

n Θαρσὸς] Θαρσὸς, *Samb.* & Stephanus, aut Hermolaus quidem Byzantius de Tarſo, Θαρσὸς ὑ ἐκαλεῖτο, ᾗ Θαρσεῖς οἱ πολῖται, ὡς ἰσόσημος ἡ ὀρθολογία. Alii hoc nomen παραξενίσαντο, ut *Baſ. G.* & *Hen.* Quinetiam Θαρσᾶς Euſtathii, & Θαρσεὺς Zonaræ accedunt ad Θαρσὰς LXXII. Interpretum. *Bern.*

o Κιλικία.] Adeoque dici poſſet naves Tarſis eſſe Cilicias. *Rel.*

p Σημεῖον] Multis enim locis evenit, ut quæ populorum nomina fuerant, urbium facta ſint nomina.

q Ταρσὸς γὰρ παρ'] Ταρσὸς poſtulant initio tenui *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Hen.* præter Geographum Byzantium, S. Hieronymum, Zonaram, Nicephorum Call. remque ipſam. Θαρσὸς Genevenſes, atque Θαρσᾶς Pſeudo-Euſtathius. Stulte autem faciunt qui hanc totam ſententiam, Joſepho præterito, ad Sciolos & Gloſſatores referunt. *Bern.*

r Μεταβαλλόντων.] Μεταβαλλὸν *Samb.*

s Χέθιμος] Χέθιμα *Hen.* & Zonaras. χεθὶμ *Baſ.* & *G.* χεθιμὶ Euſtath. χεθιμᾶ, *Samb. Chethimam*, Epiphan. *Bern.*

t Κύπρος] De Cypro jam luxuriat, contra ſolitum, *Codex Hen.* Κύπρος ὑ νῦν καλεῖται. Ἐλλήνων τῶνομα ταύτη μεταθεμένων ἀπὸ τὸ τ̃ πατ' αὐτὸς Θεῦ νομιζομένης ἱκανύνου· τὸν γὰρ Αφροδίτην καὶ Κύπριν καλοῦσι, καὶ διὰ ταύτης τοῦτό τε πᾶσαι &c. Conſimiliter etiam Syncellus ad Χέθιμα, ὃ Κύπρος αὐτὴ ἐστι παρ' Ελλήνων ὕστερ κληθεῖσα, ἀπὸ τὸν παρ' αὐτοῖς Θεόν· τὸν Αφροδίτην καὶ Κύπριν ἀποστραγορδίνοι.

v Χεθὶμ] Ita *Caſ. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Χετὶμ *Big.* Χελὶμ *Vat.* Huds. Tam varie ſonuit vox Hebraica כתים aut כתיים. κιτιαῖοι, & ſemel κητεῖμ. Sed rerum Maccabaicarum ſcriptori pervetuſto χιτὶμ, aliis Judæorum *Cittim*. Bern. Χεθὶμ *Big.* f. χελὶμ. *Cocc.*

x Κίτιος] Sic in *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* Κίτιος *Vat. Baſ.* & *G.* Huds. Vix patior demum accumulari huc paralipomena Scribarum, aut vos admoneri de *Hen.* ἰκλωσάν ων, *Caſ.* καλεῖται, ὕστερ ἀλφ. aut mox τὰ παῖδες editorum. *Bern.*

y Μὴ σὶ ὕτως] Μησὶ. *Cocc.*

z Κατέλιπον.] Ita *Big.* & *Samb.* κατέλειπον cæteri.

a Ηλλοίωσεν] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* more Attico. ἠλλοίωσεν *Baſ. G.* & *Hen.*

ctationem legentium mutaverunt. Noſtrates enim hujuſmodi eorum forma non utuntur : ſed idem apud nos perpetuo * ſchema obtinent, unamque terminationem : Noëus etenim Noë *apud nos* vocatur, & in omni ſchemate eandem formam ſervat.

Proſapia Chamæ.
1. Chuſus, à quo Æthiopes.
2. Meſtremus, Ægyptii.
3. Phutes, Mauri.
4. Chanaanus, Chananæi.
Ex Chuſo.
5. Sabas, Sabæi.
6. Evilas, Gætuli.
7. Sabathes, Aſtabari.
8. Ragmus, Ragmæi.
9. Judadas, Judadæi.
10. Sabas Αλλος, Sabæi.
11. Nebrodes.

2. Chamæ vero filii terram, quæ à Syria & Amano Libanoque montibus incipit, obtinuerunt : quicquid ejus ad mare vergit occupantes, & regiones uſque ad oceanum ſibimet vendicantes. Horum ſane quorundam appellationes omnino evanuerunt, aliorum vero multum immutatæ, atque ita in alias deflexæ, ut haud facile agnoſcantur. pauci autem ſunt, quorum nomina integra ſervantur. Ex quatuor enim Chamæ filiis, Chuſo nihil detrimenti tempus attulit : nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam à ſeipſis quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſtræi etiam adhuc in memoria ſunt ex appellatione : Ægyptum enim Meſtren, & Meſtræos Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem incolimus. Quin & in Libyam coloños deduxit Phutes, incolas ſuo nomine Phutos vocans. Eſt autem & fluvius in Maurorum regione, qui ita appellatur. Unde & plurimos ex Hiſtoricis Græcis invenimus, qui hujus fluminis meminerunt, & regionis, cui Phyte nomen, ei adjacentis : traxit autem nomen, quod ei nunc eſt, ab uno Meſtraimi filiorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero poſt cauſam adjiciemus, cur & eam Africam nominari contigit. Chanaanus vero, quartus Chamæ filius, Judæam, ut nunc vocatur, habitans regionem, illam à ſe Chananæam appellavit. Iſtis autem nati ſunt liberi. Chuſo quidem ſex : quorum Sabas Sabæos condidit : Evilas Evilæos, qui nunc Gætuli appellantur : Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabari. Sabactes autem Sabactenos condidit : Ragmus vero Ragmæis ortum dedit, νων. οὐ γὰρ ἐπιχώριον ἡμῖν ὁ τοιοῦτον αὐτῶν τύπον· ἀλλ' ἓν τε αὐτῶν σχῆμα ἐς τελευτὴν μία · [b] Νώε γέτοι Νῶε καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἀεὶ πάντες τηροῦσι σχήματος.

β'. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὀρῶν γῆν κατέσχον · ὅσα περὸς θάλασσαν [c] αὐτῆς ἐπέρασαν κατελαβόντες, καὶ τὰ μέχρι ᾠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν · ἐνίων δὲ [d] μεταβαλοῦσαι, καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. [e] ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι. πεσάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, [f] Χοῦσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος· Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν [g] ὑπ' ἐαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ασίᾳ πάντων, Χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτηρήθη δὲ καὶ [h] Μεσραίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη · τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους [i] ἅπαντες, οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φοῦτης τὴν Λιβύην, Φοῦτας [k] ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ [l] Μαύρων χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ελλήνων ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδεῖν μεμνημένους τε ποταμοῦ, καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας [m] Φούτης λεγομένης · [n] μετέβαλε δὲ ὁ γῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ [o] Μεσραίμου ἑνὸς [p], Λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δὲ ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ [q] Αφρικὴν προσηγορεύεσθαι συμβέβηκεν. [r] Χαναάνου δὲ τέταρτον ὄντα Χάμου παῖδα τὴν νῦν Ιουδαίαν καλουμένην [s] οἰκήσαντα, ἀπ' αὐτοῦ [t] Χαναναίαν προσηγόρευσε. γίνονται δὲ παῖδες [v] ἐξ αὐτῶν. Χούσου μὲν ἕξ · ὧν [x] Σάβας μὲν, Σαβαίους · Εὐίλας δὲ Εὐιλαίους ἐκύσεν, οἱ νῦν [y] Γαιτοῦλοι λέγονται · [z] Σαβάθης δὲ Σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ [a] Ασάβαροι παρ' Ελλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ [b] Σαβάκτης Σαβακτηνούς · [c] Ραγμὰς

[b] Νώε] Joſephum νώε poſuiſſe ſupra docuimus ex ſcriptis libris, atque jam analogia grammatica itidem monſtrat. Namque à Noë quidem immobili (ut lingua ſacra poſtulat) facile deducitur νώε vox πολυπτωτον, arte demum nullâ Græcorum νῶχ. Habes denique νώε à *Big. Samb.* & *Caſ.* νῶχ fide reliquorum. Mox Henneb. *πρὸ* imperando : ſed pergamus potius ad aliud genus. *Bern.*

[c] Αὐτῆς ἐπέρασαν] Αὐτῆς ἐπέρασαν *Big. Samb. Caſ. Baſ. Gen.* αὐτῶν ἐπέρασαν Zonaras. *αὐτοὺς ἐπέρασαν Hen.* Vitioſe Euſtathius *αὐτὰν πέρασαν. Bern.*

[d] Μεταβαλοῦσαι,] Ita ex *MSS.* in *Editis* μεταβάλουσαι καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι. Huds. *Big. Samb.* & *Hen.* ita amat gens Attica geminam & plane caninam. μεταβάλουσαι καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι, Cæteri communi ita more Græcorum. *Bern.*

[e] Ολίγοι δὲ] Illa ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι omittunt *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Sed reſtituimus ex *MSS. Big. Caſ. Samb.* & *Vat.* pro quibus facit hæc *Euſtathii* paraphraſis, καὶ ἐνίων μὲν παντελῶς αἱ προσηγορίαι ἠμείφθησαν, ἐνίων δὲ εἰς ἑτέρας συνεμίφθη δυσεπιγνώστους · ὀλίγων δ' ἔτι αἱ ὁμοιότητες ἀκέραιοι σώζουσι.

[f] Χοῦσον] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* Χουσαῖον *Hen. Baſ.* & *G.* Χᾶς *alii.*

[g] Υπὸ ἑαυτῶν] Υπότε ἑαυτῶν ς *Hen.* concinnius.

[h] Μεσραίοις] Ita, & ſtatim Μέσρην & Μεσραίους in *MSS.* nec aliter *Procopius*, *Euſtath. Aliique.* Mollius autem Μεσραίοις, Μέσρην & Μεσραίους *Baſ. G.* & *Zonaras.* Huds. Correctionem ideo Boſianam, μεσρείμιος, & proxime μεσρεῖμ nomen Patrium Joſepho ſcribente, minus quam probo, etſi ſequatur poſthæc μεσρεμ. *Bern.*

[i] Απαντες,] Sic cum *Editis.* Οἱ ταύτην καλοῦμεν *Samb.* οἱ ταύτην καλοῦμεν *Big.* & *Hen.* præciſe ἅπαντες καλοῦμεν *Vat.* & *Vet. Interpr.* Mendum in vulgata lectione eſſe exiſtimavit *Petitus*; atque hoc modo legit; ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν.

[k] Απ' αὐτοῦ] Atticorum more, ἀφ' ἑαυτοῦ ſolus *Hen.*

[l] Μαύρων] Sic *Baſ. G. Hen* & *Euſtath.* nec aliter Romani appellant; ſic ipſi Mauri, teſte *Strabone* : Græci tamen *Maurusios*, & Μαυρεῖον habent *Samb. Big.* & *Vat.* Μαυρεῖον *Caſ.*

[m] Φούτης] Φοῦτη *Caſ.*

[n] Μετέβαλε] Μετέβαλε hîc pro μετέλαβε, notante *Caſaubono*, ſicut apud *Dionyſ. Halic.* Facilius tamen rectiuſque interpretati ſunt & *Zonaras* μετεβλήθη ἢ κλῆσις αὐτῆς, & *Epiphanius*, dicens, *mutatum eſt autem* (ſive *traductum*) *nomen* &c.

[o] Μεσραίμου] Μεσρεῖμ fecerat *Joſephus* ex Hebræo, ſi *MSS.* fides ſincera. Μεσρείμου aut Μεσρήμου maluit *Bernardus*, quod *Meſraim*, ut opinor, habuerit *Epiphanius.* Μεσρεῖμ *Baſ.* & *G.* Huds. Μεσρεῖμ fecerat Joſephus ex Hebræo מצרים ſi libris veteribus *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* fides ſincera. Mallem productâ mediâ μεσρεῖμ aut μεσρήμ. Μεσρὼν Pſeudo-Euſtathii non caret vitio, leges ipſe μεσρεῖμ, ut *Meſraim* Epiphan. Interpres. μεσρεῖμ extat typis *Baſ.* & *Gen.* neque oppido diſſonat μεσρεὶμ Johannis Zonaræ. μεσρεὶν reliquit Theologi cujuſdam inertia. Mox ἑνὸς omiſſum *Big. Samb.* & *Caſ.* ſecuris. *Bern.*

[p] Ενὸς,] In pleriſque *MSS.* omiſſum eſt ἑνός.

[q] Αφρικὴν] Αφρικὼ *Vat.* Huds. Αφρικὼ *Big. Samb.* & *Caſ.* Alius autem locus dabitur forte ad cap. 16. ea de voce diſputaturo. *Bern.*

[r] Χαναάνου] Ita ex *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Scriptura Moſaïca.* Χαναανᾶν *Hen. Baſ.* & *G.*

[s] Οικήσαντα,] Οικήσας *Hen.*

[t] Χαναναίαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὴν Χαναὰν errarunt *Hen. Baſ.* & *G.* Utramque lectionem complexus eſt *Zonaras*, hiſce verbis Χαναὰν ὃν τὴν κληθεῖσαν ὕστερον Ιουδαίαν συνοικίσας, Χαναναίαν αὐτὴν προσηγόρευσε, καὶ Χαναναίους τοὺς ἐξ αὐτῆς.

[v] Εξ αὐτῶν.] Ex Euſtathius novitius contra fidem Flavii iſtius magnique Moyſis, imo contra ſuam ipſius recenſionem. *Bern.*

[x] Σάβας] Σαβᾶς & Εὐιλᾶς ultimâ extensâ *Hen.* ſed σαβᾶτ, εὐιλᾶτ Georgii ambo, Chron. Alex. Pſeudo-Euſtathius, aliique formâ Chaldæorum : Hebræa tamen volumina ſimplicius סבא & חוילה. *Bern.*

[y] Γαιτοῦλοι] *Al.* Γαίτουλοι. Male in *Editis* Γέτουλοι. Huds. *Big.* & Geographorum gens. Attamen cod. *Samb.* & plerique Grammatici cum ſuo Herodiano γαίτουλοι pronuntiant, accentu promoto. Editorum denique γέτουλοι prohibet jus poëticum, ſimulque γετοῦλοι *Hen.* nec non falſi ac mendoſiſſimi Euſtathii. *Bern.*

[z] Σαβάθης] Σαβαθᾶς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox Σαβαθλωαίους *Samb.* & *Vat.* Huds. Robur addunt τῇ λυσσῃ *Big.* & *Samb.* σαβαθᾶς σαβαθλωνοὺς autem tuentur *Big. Caſ. Hen.* Euſtathius, S. Hieronymus, & Epiph. librarius, contra *Sabinos Sabenoſque* Georgiorum, aut Chron. Alex. contraque σαβαθλωαίους *Samb.* & pravum accentum Editorum. *Bern.*

[a] Ασάβαροι] Ita in *MSS.* Ασάβαρροι in *Editis.*

[b] Σαβάκτης] Sic *Baſ.* & *Hen.* Σαβακάτας Σαβακατηνοὺς *Caſ.* Σαβακαθᾶς Σαβακαθλωνοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Ραγμὰς] Ita vel Ράμου Ραμαίους ex *Epiphanio* (qui habet, *Ram* aut *Rama vero Ramæos*) ſcribendum cenſet *Bernardus.* Huds. Scribo Ραμὰς Ραμαίους, aut ῥᾶμου ῥαμαίους; pariter Epiphanius, *Ram* aut *Rama vero Ramæos.* רעמה Ezech. 27. 22. ῥάμα apud LXXII. atteſtante Hieronymo. Quinetiam Euſtathium emendo hac cauſa, ubi exſtant nunc ῥιγμαῖοι, αἰλαῖοι, pro ῥαγμ-

γμὸς δὲ Ραγμαΐας ὤκιστε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν [d] Ιουδαδὰς μὲν Ιουδαδαίους, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τὸ Εσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαΐους δὲ [e] Σαβᾶς· [f] Νεβρώδης δὲ Χούσε υἱὸς [g] Υπομείνας ὢν Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ [h] πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ Μεσραίμε παίδων [i] ὀκτὼ ἡμομένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτε γῆν κατέσχον. μόνε δὲ [k] Φυλιστίνε τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ελληνες αὐτὴν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, [l] Λυδιείμε, καὶ Ενεμίμε, καὶ Λαβίμε· ἕξ μόνε κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος. [m] Νεδέμε τε καὶ [n] Φεθρωσίμε, καὶ [o] Χεσλοίμε καὶ [p] Χεφθορίμε, [q] πέρα τῶν ὀνομάτων, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, [r] ὡδὲ ἅ δηλώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνε παῖδες· [s] Σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ελλήνων καλεῖται· [t] Αμάθης δὲ Αμαθινὴν κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Αμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Επιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν [v] ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· [x] Αρκαῖος δὲ Αρκὼν τὴν νῆσον ἔσχεν· [y] Αρκαῖος δὲ, Αρκὼ τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δὲ

& duos filios habuit; quorum Judadas quidem Judadæorum gentem, inter Æthiopes Occidentales, condens, ſibimet cognominem reliquit: Sabas vero Sabæos: Nebrodes autem Chuſi filius manens apud Babylonios dominatum exercuit, ſicut à me etiam ante narratum eſt. Porro Meſtraimo cum octo eſſent filii, illi à Gaza uſque ad Ægyptum terram poſſederunt. Solius autem Phyliſtini cognomen regio retinuit: Palæſtinam enim Græci partem ejus nominant. Reliquorum autem, Ludieimi, & Enemimi, & Labimi, (qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominavit) Nedemi etiam & Phethroſimi, & Cheſlœmi & Chephthorimi, præter nomina nihil plane novimus. Bello enim Æthiopico, de quo poſtea narrabimus, urbes eorum everſæ ſunt. Chanaani autem filii fuerunt: Sidonius, qui & ſui nominis urbem in Phœnice exſtruxit, Sidon etiam à Græcis vocatur: Amathius autem Amathinen habitavit, quæ etiam adhuc ſupereſt, & ab incolis Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab uno è ſucceſſorum *Alexandri* filiis denominaverunt: Arudæus autem Aradum inſulam habuit: Arucæus vero Arcen urbem in Libano ſitam. Reliquorum ſe-

Meſtraimi filii.
12. *Phyliſtinus*, Palæſtini.
13. *Ludieimus.*
14. *Enemimus.*
15. *Labimus*, Libyes.
16. *Nedemus.*
17. *Phedrosimus.*
18. *Cheſlæmus.*
19. *Chephthorimus.*
Chanaano prognati.
20 *Sidonius*, Sidonii.
21. *Amathius*, Amathæi.
22. *Arudæus*, Arudii.
23. *Arucæus*, Arcæi. *His adde 7 gentes Chanaanæ à Jeſu victas & ſubactas.*

γμὸς ῥαγμαῖοι. Schotano ῥέγμας ἢ ῥεγμαίους apud Joſephum probatur. Excuſum autem fuit ὤκισε pro ὤκισι, & paulo infra οἰκίσας pro οἰκίσας Minervæ ingratiis. Ῥᾶμος ἢ ῥωμαίους Baſ. Gen. & Hen. Ρεγμὸς aut ῥέγμας ἢ ῥεγμαίους Samb. & Big. Ῥέκμος ἢ ῥεκμαίους, Caſ. S. Hier. in Gen. & Paral. *Regma*, ſed ad Ezech. *Raama*, & in MSS. *Reemma:* unde Iſidoro *Rema*. Imo ſophiſta Gazæus, *Regma à quo Ramei*. Bern. Ῥῶμος ἢ Ρωμαίους Baſ. G. & Hen. Ρέγμος ἢ Ρεγμαίους Samb. Vat. & Big. Ρέκμος ἢ Ρεκμαίους Caſ. Huds.

d Ιουδάδας] Certiſſima lectio ex *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* unde Ιουδαδὰν apud *Euſtathium Antiochenum*, *Alioſque*. Ιούδας ῥ' Ιουδαίους *Hen. Baſ. G.* & *Vet Interpr.*

e Σαβᾶς·] Ita *Samb.* & *Epiphan.* Σαβαῖος *Hen. Baſ.* & *G.* Σάβαος *Caſ.* & *Vat.* (& *Big.*) Vide *Euſtathium Antiochenum*, p. 52, 53.

f Νεβρώδης] *Sc. manens* [*poſt diſperſionem*] *apud Babylonios* [*h. e. in nova urbe Babylone*] *regnavit*, ut paraphraſi illuſtrat doctiſſimus *Perizonius*, in Originibus Babylon. p. 320. *Huds.* Ναβρώδης *Hen. Baſ.* & *Gen.* νεβρώδης *Big. Samb.* & *Caſ.* Item νεβρωδ, præter LXXII. Doctores Alexandrinos, deflorator Joſephi Euſtathius. *Nebroth* aut *Nembroth*, Interpres vetus. De hoc malo nomine plura legas cap. 5. Mox Ετυφώσιτεν & ἐτυφώσυτεν ad cod. *Hen.* manus indoctæ. *Bern.*

g Υπομείνας] *Id eſt*, caſum eundem.

h Πρότερον] *Sc.* p. 15. v. 26. *Huds.* Iterum pono μεσραΐμε, ne forte idem nomen apud hunc hiſtoricum perquam accuratum, aliud eſſe appareret & non idem. Legunt tamen *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* quot ſcriptos codices numeramus, μεσραΐς: Typothetæ poſt illos μεσραΐς. Euſtathius atque Zonaras hic loci μεσραΐμ utrique pro Hebraico μεσραΐμ. Et Hieronymus MSS. *Meſdram*: Epiphanius *Meſroth*. Bern.

i Οκτὼ] At ſeptem tantum in Sacro Codice. *Rel.*

k Φυλιστίνε] Φυλισιεὶμ *Hieronymus*, *Zonaras*, aliique *Joſephi* ſectatores ex S. Scripturæ obſervantia.

l Λυδιείμε,] Ita ex veſtigiis *MSS.* & *Veteris Interpretis* reſtituit *E. Bernardus*. Nam *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* habent Λυδιείμε & Ενεμιλείμε (vel Ενεμιτίμε aut Ενεμιλίμε) & Ενεμιᾶ, καὶ Λαβίμε. *Ludim*, *Anamim*, & *Labim* exhibet *Epiphan.* Λεμαὶν & Ενανία & Λαβὶμ in *Editis*. Huds. Audis ergo quid prela noſtra ſonant. Abſurdi quidem ſunt omnes libri alii. Impreſſum ante erat λεμαὶν & ἐναμία: ſuſtinerem ſane in caſu fœcundo, λεδαὶν & ἐναιία, ſeu ἐναμαὶν etiam Schotani, pro nominibus antiquis לודים & ענמים aut Samaritice לוּדים & עִנְמִים & להבים: aut typo illorum Chaldaico, quem ſervat Onceloſus quam לומים in ſacris legenti Joſepho ullus crederem. Tument codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* λυδιείμε & ἐνεμιλίμε, vel ἐνεμιτίμε, καὶ ἐνεμιᾶ: conſimiliter Biblia Græca Compluti olim excuſa, λυδιεὶμ & αἰνειαμιεὶμ, ad Gen. 10. 13. Concedunt autem propiores quantulo Georgii ambo, & Compilator Chronici Alex. & ipſi Interpretes Alexandrini cum ſuis λυδεὶμ, αἰνεμελεὶμ aut ἐνειτιεὶμ. Poſtremo Epiphanius Interpres defendit mendum cod. *Hen.* & Typographiæ *Baſ.* aut *Gen.* *Ex aliis autem*, inquit ille, *id eſt Nomeo* (pro *Lomeo*, ſicut χασμωνιεὶμ in Biblicis Græcis pro χασλωνιεὶμ,) & *Anamia*, &c. *Bern.*

m Νεδέμε] Sic ex *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* Νεδεὶμ *Vat.* in *Editis* Νεθεὶμ. Attamen Νεφθεὶμ aut Νεφθοὶμ æquius (ut inquit *Bernardus*) poſtulat veritas Hebraïca. *Huds.* Mutavimus profecto δ literam medioxumam pro blæſa θ, ſuaſoribus *Big. Samb. Caſ.* & ſcriba Caſſiodori. νεθεὶμ exſtat opera *Baſ.* & *Gen.* Attamen νεφθεὶμ, aut νεφθοὶμ poſtulat æquius Hebraica veritas. Hieronymo *Nephtuim*, aliis νεφθεεὶμ & νεφθαῖειμ. *Bern.*

n Φεθρωσίμε,] Ita *Samb.* & *Epiph.* Φεδρωσίμε *Big.* Φαυθμετίμε *Vat.* Φαυθρωσίμε *Baſ.* & *G.* Meliora *Hieronymi* & *Epiphanii* exemplaria *MSS.* habent *Fethroſim.*

o Χεσλοίμε] Sic *Samb. Caſ. Vat.* & *Baſ.* unde *Cheſloim* habet *Hieronym.* in Quæſt. ut & *Iſidorus*. Χεσλὶμ *Big.* Χεσλαὶμ *Hen.* edi voluit *Schotanus.*

p Χεφθορίμε,] Ex veritate Hebraïca ita legi placuit *Bernardo.* in *MSS.* & *Editis* Κεφθώμε. *Huds.* Ita correxi contra omnia noſtra exemplaria, propter fidem Hebraïcam כפתרים. χεφθώμε retinent *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Gen.* tanquam à כפתרים; quinimo καφθοτεὶμ legitur apud G. Syncellum, alterumque Cedrenum. *Cephtoſim* ſcripſit aut *Cephitos* Epiphanius Scholaſticus. *Bern.*

q Πέρα τῶν ὀνομάτων,] Sic *MSS.* male *Baſ.* & *G.* ὡδὶ τῶ.

r Περὶ ἃ δηλώσομεν] *Samb.* & Schotanus. Alii καθ' ὑποθεσιν, δηλώσωμεν. *Bern.*

s Σιδώνιος,] Ita *Baſ. G.* & *Zonaras.* Σιδὼν in *MSS.* Huds. *Baſ. Gen.* & Zonaras. σιδώνι *Hen.* σιδὼν *Big. Samb.* & Pſeudo-Euſtathius, & Tralatio τῶ ὁ'. atque Hieronymiana. σιδὼν *Caſ.* Utramque equidem formam gentilem ferri admonet Magnus Etymologus & Stephanus Geographus. Illud tamen quod mox ſequitur, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται, aut Patriarchæ nomen σιδώνι, aut alium accentum, acutum puta, σιδὼν ipſius heïc pingi poſtulat. Sic autem veterum Grammaticorum aliquis, σιδὼν ἐπὶ τῆ φ πόλις, σκπτέον τὸ ἐπὶ ἢ ῥ πολίτης, συρίκτης. Σιδῶν quidem obliquum uſurpant poetæ plures, ſed optimus σιδῶνος. Hiſce conſona ſuggerit Herodianus in Partitionibus Homericis. Mox ἐν τῇ Φοινίκῃ *Hen. Big.* & Euſtath. Cæteri articulum aſpernantur. *Bern.*

t Αμάθης] Ex *Euſtathio Antioch.* ita ſcripſit *Bernardus.* Αμαθὼν ἢ Αμαθὼν *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αμαθὼν ἢ Αμαθινὲς *Hen.* Αμαθῦς ἢ Αμαθινὲς *Big. Samb.* & *Vat.* Huds. Αμάθιος ἢ ἀμαθινὴν Pſeudo-Euſtathius. ἀμάθης ἢ ἀμαθὶν Schotanus conjector. ἄμαθον ſeu ἀμαθὼν ἢ ἀμαθὶν *Baſ. Gen.* & *Caſ.* ἀμαθεὶ ἢ ἀμαθὶν, Zonaras. ἄμαθον ἢ ἀμαθινὸς, *Hen.* ἀμαθῦς ἢ ἀμαθινὸς *Big.* & *Samb.* ἀμαθεὶς ἢ ἀμαθυσίνης Cedr. & G. Sync. at Hebr. & LXXII. ἀμαθὶ. Cæterum κατῴκισε legendum cum *Hen.* & Schotano, ubi reliqui ſcriptores κατῴκησε poſuere. Cl. *Boſius* etiam ὧν permutat pro ἥτις. Epiphanius denique vertit Latine *Amath* autem *Amatheos* (Hieronymo prius, & poſterius Iſidoro *Amatheus* i. e. ἀμαθαίῳ, velut mox abs ערוכי ערכאי) *inſtituit*, *quæ etiam nunc &c.* Bern.

v Απογόνων] Απογόνων Πτολεμαίε ὠνίμασεν *Hen.* in margine. ἐπιγόνων malit *Scalig.* Sed ἀπογόνων hîc retinendum eſſe docet *Pearſonus* in Diſſert. 1. *de Succeſſione Epiſc.* &c. p 90. *Huds.* Scaliger animadverſ. ad Euſebium pag. 127. ſcribit legendum ἐπιγόνων. Intelligit vero Antiochum Epiphanem. Rufinus vertit ab uno priſcorum, ut ſine dubio legerit ἀφ' ἑνὸς τῶ παλαιῶν. Porro notat *partiarios imperii Alexandrei a ſcriptoribus Græcis nunc* ἐπιγόνες, *alias* Διαδόχες *vocatos*. Idem pag. 52. obſervavit ἐπιγόνες dici omnem poſteritatem, ſed κυρίως poſteros τῶ ἐπὶ ἐπὶ Θήβας. Ego nihil mutarem, aut Αντιόχων ſubſtituerem. Si ἀπογόνες retinendum eſt, aliud addi oportet cujus fuerint ἀπόγονοι. Ita Joſephus hoc ipſo libro cap. 10. τῶ γιγαντῶν ἀπόγονες & cap. 15. οἱ ἀπόγονοι αὐτῦ. *Rel.*

x Αρκαῖος] Sic in *MSS.* & *Editis.* Αρκαῖος *Hen.* Αρκάδος *Euſtath.*

y Αρκαῖος] Iidem omnes nec non Cedr. G. Sync. aliique legunt cum Samaritis & LXXII. Alexandrinis ערקי ſive ἀρουκαῖος. *Eruceus* Epiphanius Scholaſticus. Hieronymus atque Onceloſus *Araceus* ab ערקי ſeu ערקאי Pro ἄρκω *Hen.* legit ἀρκίλω, Joſepho rurſum vetante lib. v. harum Originum: ſed ve-

ſeptem [Evæi,] Chettæi, Jebuſæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, præter nomina nihil in ſacris codicibus exſtat: nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quas ex hujuſmodi cauſſa afflixit calamitas.

3. Noëus, terra poſt diluvium in primævam reſtituta naturam, ad *agriculturæ* opus aggreditur: & cum vitibus eam conſeviſſet, fructuque matureſcente ſuo tempore eam vindemiaſſet, atque vinum uſui eſſet idoneum, ſacris prius operatus epulabatur. Inebriatus autem in ſomnum delabitur, nudatuſque parum decore jacebat. Eum *forte* conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi vero patrem *reveriti* operuerunt. Ubi factum reſcivit Noëus, aliis quidem filiis felicitatem precatus eſt: Chamam vero propter cognationem ſui exſecrationibus quidem non inſectatus eſt; ſed poſteros ejus *diris devovit*. Quas cum cæteri evaſiſſent, Chananæi liberos ultio divina eſt conſequuta. Ac de his quidem in ſequentibus dicemus.

Noëus inebriatus. Progenitoris facinus impudens ſeri luunt Chananæi.

4. Semæ vero, tertio Noëi filio, nati ſunt quinque filii, qui Aſiam uſque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab Euphrate incipientes. Elamus ſiquidem *poſteros* reliquit Elamæos, à quibus Perſæ originem duxerunt. Aſuras autem urbem Ninum condidit, & ſubjectos ſibi Aſſyrios nominavit; qui maxime *rerum geſtarum gloria* floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc quidem Chaldæi vocantur, appellationem dedit, cum princeps eorum eſſet. Ex Aramo autem Aramæi prognati, quos Græci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem cum quatuor eſſent filii, ex iis Uſus Trachonitidem quidem condidit & Damaſcum, quæ inter Palæſtinam & Cœle-Syriam media eſt. Armeniam vero D. Hieronymus itidem Latine reddidit *Arcas*, conſenſu Stephani Byzantini. *Bern.*

Aſiam omnem ab Euphrate, ampliſſimum imperium, occupat Semas. Semidæ
1. *Elamus*, Elamæi.
2. *Aſuras*, Aſſyrii.
3. *Arphaxades*, Chaldæi.
4. *Aramus*, Syri.
5. *Ludas*, Lydi. *Ab Aramo.*
6. *Uſus*, Damaſceni.
7. *Ulus*, Armenii.

z [Εὐαίε,] Illud Εὐαίε, quia ſuperfluum & præter numerum ſeptenarium, uncis incluſum dedi: non autem delevi, quòd exſtet in *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*. Huds. Εὐαίε ſuperfluum nomen, & præter numerum ſeptenarium, aut ordinem priſcum malæ illius perditæque proſapiæ Gen. 10. 16, 17. quem affirmat Joſephus, lunulis quidem conſtrinxi, non adeo delevi, quod omnibus codd. Græcis idem ſervaretur ac melioribus Latinis. Quinimo niſi reſtituiſſet Achimelechus Davidis comes, χετῶίν affirmarem in ſerie iſta παρέλκειν, tanquam à LXXII. illuc traductum; finxiſſe etiam Antiquarium Judæum Εὐδαίε & Ἐθαίε perinde ab תת, ſicut alibi ex חשבון Εὐσεβίων excudit. *Bern.*

a Αμορραίε,] Illa Αμορραίε, Γεργεσαίε ex *Codd. MSS.* in *Editis* deerant. *Huds.* Scias etiam Ἀμορραίους aut *Sambucî* Ἀμωρραίους alibi hujus Archæologiæ Joſepho magis approbari. *Bern.*

b Εὐδαίου,] Sic etiam in *MSS.* Εὐαίου *LXX.* Scripſerat forte *Joſephus* (inquit *Bernardus*) Χοαίου vel Ευεαίου, aut denique cum *Syncello* Εὐϊαίου aut Υιαίου. *Huds.* Εὐδαίου aut *Eudæo* omnis noſtra membrana, pro חוי Hebraico ejus ordinis, ſive LXXII. Ἐναίου. Scripſerat forte Joſephus χοαίου vel Ἐδεαίου, ut alibi οὐδὸς pro אוי ſeu ευι, vel denique cum Syncello Tarafii εὐϊαίου, aut ἡαίου, prout Ἐέα antea ex matre mortalium חוה. Video etiam in MSS. Mert. Hieronymi Quæſt. Hebr. nomen quintum *Ethæum*, non *Evæum* poni. Quid juvat adhuc notare σιναίου ſcribi libris Italicis (& *Big. Coll.*) & Samb. pro σεναίου, ibidemque illorum πάλιν τῶν ὀνομάτων τῶν, aut mox νῶε vice vulgatioris νῶχος. *Bern.*

c Ἐν ταῖς ἱεραῖς] Repetit hic rurſus τῶν *Coll. Big.*

d Ἐχώρει·] *Big. Samb.* & *Caſ.* χωρεῖ par editionum. *Bern.*

e Χάμε] Χάμη *Vat.*

f Κατηρᾶτο] Sic *MSS.* in *Editis* κατηρᾶτο.

g Χαναάνης] Ita *Samb.* & *Big.* Χαναναίε *Vat.* Χαναναΐν *Big.* Χαναναίε *Baſ.* & *G.* hîc & ſupra, v. 11.

h Περὶ μὲν τούτων] Περὶ μὲν οὖν τούτων *Vat.*

i Τῶν μίχει] Legiſſe videtur *Epiphanius*, οἱ πρὸ μίχει δὲ ὠκεανὸν Ασίαν κατ' ἰδίαν οἰκοῦσιν. nam vertit, *qui uſque ad oceanum ſeorſum habitant Aſiam.*

k Ελαμ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ελυι, dein Ελυμαίους *Baſ. G. Hen.* & *Zonaras.* Αἰλὰμ ἀφ' ἑ Ελαΐτης in *Chron. Alex.* atque in *Vet. Interpr.* habemus *Elam ſiquidem Elamitas.* Hinc itaque Ελυμαίους malit *Bernardus*; quia formam illam Gentilem agnoſcit *Stephanus Byzantinus.* Huds. Ελαμ μὲν γὰρ ἐλυμαίους *Big. Samb.* & *Caſ.* ἴλυι —— ἐλυμαίους *Baſ. Gen. Hen.* atque Zonaras. αἴλαμ αἰλαμαίους Pſeudo-Euſtathius. αἰλὰμ & ἰλὰμ i. e. עילם ſacrorum Bibliorum Editoribus. S. Hieronymus ab hoc hiſtorico *Ælam* aut *Elam* à quo *Elamitæ*. Caſſiodori Epiphanius *Helam ſiquidem Helamitas*: pariterque Chron. Alex. αἰλὰμ, ἀφ' ἑ ἐλαμῖται, nomen ἐθνικὸν vel S. Luca teſte. Nec adeo diverſe G. Cedrenus & G. Abbas αἰλὰμ aut corruptius ἀλὰμ, ἀφ' ἑ ἐλυμαῖοι. Adjice his ſophiſtam Gazæum, quem docuit Joſephus atque prius Epiphanium αἱρεσιοφήκτων, *ab Ælam fuiſſe ortos Elymæos Perſarum vetuſtiſſimos.* Hinc itaque conſtitui placet in media pagina, Ελαμ μὲν γὰρ ἐλυμαίους &c. quin formam illam gentilem agnoſcit Stephanus Byzantius, qui jam pridem perlegerat hunc Joſephum & Strabonem ſane induſtrius. *Bern.*

l Κατέλιπεν.] Ex *MSS.* in *Editis* κατέλειπεν.

m Ασύρας] Ita *Big. Samb.* & *Hen.* Ασουρᾶς *Vat.* Ασσύρας *Baſ. G.* & *Caſ.* Huds. Ἀσσύρας *Big. Samb.* & *Hen.* nec non reddito Schemate primævo ἀσσὲρ Hieronymus in Quæſt. Hebr. MS. & Epiph. Scholaſt. præclari codices, Zonaras, Pſeudo-Euſtathius, utrique Georgii in Annalibus, & plures ſi cupias. ἀσσύρας *Baſ. Gen.* & *Caſ.* velut ἀσσὲρ LXXII. ſenum aliorumque γιγλεώντων. Mox νίνον compungunt accentu ſimplici, *Baſ. G.* & *Hen.* contra Grammaticos. Tum ὠνόμασεν obiter Zonaras & Schotanus. *Bern.*

n Οἱ μάλιστα] An propterea Lucanus Ninum urbem felicem vocat Lib. 3. v. 215.

Et felix (ſic fama) Ninos —— Rel.

o Σύρους] Quos & *Arimos*, ut *Poſidonio* apud *Strabonem* placet, vocavit *Homerus*.

p Λυδους] Sic in *Editis*. Λούδους & Λεούδους in *MSS.*

q Οὗσ] Ita *Big.* Ως *Vat.* Οὖσης *Hen. Baſ.* & *G.* Huds. Οὐσ *Big.* Ὄστις *Hen. Baſ.* & *G. Eis* pro *Oys* aut, *Us* Epiphanius Interpres. S. Hieronymus à Joſepho, in Quæſt. H. MSS. *Us*; pariterque Euſtathius ὔς: quomodo Philo & Euſebius ſcripſerant. In ſcriptis Divinis עוץ, Gen c. 10. & initio Paralip. ubi quædam exemplaria Græca monſtrant ὄζ. ſed plura ac vetuſtiora ὦς, quibus accedunt G. Sync. Cedrenuſque, & Chron. Alexandrini compilator. Præter hæc, codd. *Samb.* & *Caſ.* præbent perinde derivatum ὥσ. Statim πραχωνίτιν Hen. & typi incorrecti πραχωνίτη. Recte itaque Epiphanius *Trachonitidem*. Bern.

r Οὖλος,] Ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Οτος. *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Vide *Heideggeri* Hiſt. Sacr. p. 704. *Huds.* Optimos Latinorum codicum, tum etiam *Hen.* & utramque Editionem Græcam affecit ὄτος aut *Otrus*, nomen à ſacris alienum. Id calligraphi pinxere dudum pro ἕλος, quod adhuc retinent *Big. Samb.* & *Caſ.* Inſuper ἕλ reperiri in Pſeudo-Euſtathio, Cedreno, G. Sync. aliiſque nil inſuetum poſt LXXII. Alexandrinos, ab Hebraico חול. *Ul* S. Hieron. in Quæſt. H. & in Etymol. Iſidorus. Dein *Eul* Procopius ex Gaza: & Samaritæ equidem nunc ſcribunt חויל, οἰλεὺς idem vertenti Græce. *Bern.*

s Γά-

λος, καὶ [s] Γάθερος Βακτριανούς, [c] Μησάς δὲ [v] Μησουναίους· [x] Σπασίνη Χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλουμένοις. Ἀρφαξάδη δὲ παῖς γίνεται [y] Σάλης· τῷ δὲ [z] Ἑβέρῳ, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους [a] Ἑβραίους ἐκάλεσεν. Ἕβερος δὲ Ἰόκταν καὶ [b] Φάλεκον ἐγέννησεν. Σκληθὴ δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατ' [c] τὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων ἐτέχθη· Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰόκταν δὲ τῶν Ἑβέρου παίδων ἦσαν οἱ, [d] Ἐλμώδαδος, Σάλεφος, [e] Ἀζερμωθῆς, Εἰρᾶς, Ἐδώραμος, [f] Ἄϊζελος, [g] Δέκλας, Ἔβαλος, [h] Ἀβιμάηλος, [i] Σαβεύς, [k] Ὀφείρης, [l] Εὐϊλάτης, [m] Ἰωβάβος. ἔστι δὲ [n] Κωφὴν πλησίον τῆς Ἰνδικῆς, [o] καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ Ἀρίας πινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῶν Σήμου παίδων ἱστορείσθω.

ro Ulus, & Gatherus Bactrianos, Mesaſque Mesanæos; *apud quos* Spaſini Charax, *ut* nunc appellatur. Ex Arphaxade autem prognatus eſt Sales, ex eo vero Heberus; unde Judæos ab initio Hebræos appellaverunt. Porro Heberus Juctan & Phalecum genuit. Vocatus eſt autem Phalecus, quod ſub habitationum diviſionem natus fuerit: Phalec enim Hebræis partitionem ſonat. Juctæ autem Heberi filio liberi erant, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Eiraës, Edoramus, Æzelus, Declas, Ebalus, Abimaëlus, Sabeus, Opheires, Evilates, Jobabus. Iſti à Cophene flumine Indiæ, Ariæque ad ipſum *ſitæ loca* quædam habitant. Hæc quidem de Semæ progenie dicta ſunto.

8. *Gatheres, Bactriani.* 9. *Mesas, Mesanæi.* *Arphaxadi familia.* 10. *Sales.* 11. *Heberus, Hebræi.* 12. *Juctas.* 13. *Phalecus.* 14. *Elmodadus.* 15. *Salephus.* 16. *Azermothes.* 17. *Eiraës.* 18. *Edoramus.* 19. *Æzelus.* 20. *Declas.* 21. *Ebalus.* 22. *Abimaëlus.* 23. *Sabeus.* 24. *Opheires.* 25. *Evilates.* 26. *Jobabus.*

s Γάθερος] *Big.* & *Caſ.* γαθὲρ poſt LXXII. Euſtathius, Cedrenus, G. Sync. Chron. Alex. & Procopius Sophiſta. γάθερος levi vulnere *Samb.* γίθερος, Schotanus, &, quod malo, Zonaras: apud quem reſtituo Βακτριανούς ἢ ὁ γίθερος, ex ὁ ἕτερος. Simillima hujus ſunt γίθερας *Baſ.* & *G.* atque γεθὴρης *Hen. Gether* denique perpetuum eſt libris Epiphanii Schol. & Hieronymi Presbyteri. *Bern.* Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* Γάθερος *Samb.* Γεθὴρης *Hen.* Γίθερας *Baſ.* & *G.*

t Μησᾶς] *Big.* & *Samb.* eo accentu, quod probatur ſcriptura Samaritarum Gen. 10. 23. משא *Baſ. Gen.* & *Hen. Meſa* Hieronymus in Quæſt. H. atque Iſidorus. *Mes*, Epiphanius, Μοσὸχ Euſtath. Cedr. G. Sync. &c. a LXXII. venit, aut a lectione Hebr. principio Paralip. ubi משך occurritque מש Moſaico. Mox Μεσλωίους Cedr. & G. Sync. nec non *Mzones* Hieronymi, nomina ſuſpecta. *Bern.*

v Μησαναίους] Μεσλωίους *Cedren.* & *Syncell.* quibus favet illud *Stephani Byzant.* Σπασῖνου Χάραξ πόλις ἐν τῇ μέσῃ τοῦ Τίγρητος Μεσήνη.

x Σπασίνου] Epiphanius miſere, *nunc Arax.* Quod tandem hoc valli prorſus præterierint Hieronymus, Zonaras, atque Euſtathius, factum callide. *Bern.* Ita *Samb.* & ipſe *Joſephus* haud ſemel. Παζίνου Χάραξ cæteri *MSS. Baſ.* & G. pro Σπασίνου faciunt *Steph. Byzant. Leopardus*, *Bochartus*, *Cellarius* in Geograph Antiq. p. 488. cum multis aliis.

y Σάλης] שלח Judæi alii præter LXXII. Alexandrinos, qui σαλὰ perpetuo dicunt, ut vel illi omnes verſus exitu. Cainanem itaque juniorem plane ignoratum liquet huic Hierophantæ Hieroſolymitano, quam S. Lucæ ejuſdem ſeculi ſcriptori memoratum & in Divinum genus fuiſſe inductum. Deinde ὁ Ἕβερος lenius ſcribitur *Samb. Hen.* aliiſque, tum ordine ἐχθὲς ἑβερίοις, apud ſolum *Samb.* Impreſſum etiam erat Ἰουδαίων accentu non ſuo. *Bern.* Sic *Big. Hen. Vat. Baſ.* & G. Σάλας *Caſ.* Σαλᾶς *Samb.*

z Ἑβέρος,] Aſpirate ſcribitur in melioribus *MSS.* in *aliis* lenius.

a Ἑβραίους] Ratione petita ex *Gen.* c. 10. v. 21. in aliam ſententiam propendet *Seldenus* de DIs Syris, c. 2.

b Φάλεκον] Φάλεγος *Baſ.* G. Φάλαγος *Hen.* Joſephus ſcripſit Φάλεκος termino Græco, conteſtantibus tam *Samb. Big. Caſ.* & Epiphaniis utriſque, quam φάλεκ ſequente: quippe quum nomen illud omnium codicum conſenſum meruerit, *Big. Samb. Caſ. Baſ. G.* & *Hen.* & poſt illos Zonaræ, Pſeudo-Euſtathii, Procopii &c. *phalec* pro פלג ediderant Græce *oi o'.* ut ex Philonis Lexico probatur, & S. Patrum commentariis. Ita γραφέον, καφέον. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* Φάλεγον, & dein Φάλεγος.

c Τὸν ἀπόδασιν] Τὸν ἀπόλυσιν τῶν οἰκήσεων *Big. Samb. Caſ.* atque inſuper Gloſſator ad oram libri *Samb.* τὸ ἀπόλυσον, τὴν ἐκβασιν καὶ ἐξέλευσιν. τὸ ἀπόλυσον τῶν ἀποικιῶν, Euſtathius. τὸν ἀπόλυσιν τῶν οἰκήσεων., *Hen.* proletarie. Multo aliter *Baſ.* & *Gen.* τὸ ἀπόδασμὸν τῶν οἰκήσεων, aut potius τῶν οἰκήσεων, quibus aſſentit Epiphanius, *diviſionem habitationum*: unde Doctiſſ. Grammaticus, ἀπόδασμὸς (non ἀπόδασις) ἀπομερισμὸς, in Lexidio. Utra harum Phraſium acceptior fuerit Joſepho, alii contendant: Ego Etymon priſcum expreſſe ſum ſecutus. *Bern.* Τὸν ἀπόλυσιν τῶν οἰκήσεων *MSS.* τὸ ἀπόλυσιν τῶν ἀποικιῶν *Euſtath.* τὸν ἀπόδασμὸν τῶν οἰκήσεως *Baſ.* & *G.* in *Vet. Interpr.* habemus *diviſionem habitationum.* Huds. Ἀπόλυσιν τῶν οἰκήσεων MS. Sic infra cap. 15. οἰκιῶν φύλους, *coloniarum deductiones.* Rel.

d Ἐλμώδαδος,] Nomina quinque priora omittunt *MSS.* reddebant tamen LXX. Primum Ἐλωδὰδ *Euſtathio.*

e Ἀζερμωθῆς,] Exſcriptores Joſephi ex fiiiis magni Arabis quinque priores levi calamo præterierunt. חצרמות reddebant *oi o'.* Græcis literis ἀσαρμώθ, ab illis Pſeudo-Euſtathius eiſdem. S. Bibl. Editio quædam Baſil. ἀτερμώθ. Recte Joſephus ἀζερμώθης. Hieron. in Quæſt. *Aſermoth.* Epiphanius tamen *Aſarmoth* cum Eccleſia Græca. Imo primitias Joctanis ἀλωδὰδ Euſtathius, ſicut Judæi appellant. Quartum inde nomen Joſepho ἀερᾶς, Hieronymo *ευζηπὴ* & Epiphan. *Jare*, LXXII. Iterpr. Ιαραχ. ירח optimo Moyſi. Proximus huic הדורם aut אדירם, Joſepho ἰοὐρωμος, Latinis *Aduram*, ἰδουρὰμ G. Syncello, ἰδωρὰμ Wolphio Typothetæ, ἰόδορὰμ reliquis Editoribus Bibl. Græc. niſi ſi erraverint eo nomine. *Bern.* Al. Ἀζαρμώθης, Ιαραχ, Ἰδωρὰμ.

f Ἄϊζελος,] Quantum autem patravi, quo reformarem demum tam barbara nomina, pauciſſimis dicam, ut hic locus poſtulat. Circa finem c. x. Gen. Judæi ſcribunt אזל ita & in Annalibus ſacris; unde ἔζελις *Baſ.* & *Gen. Uzal.* Hieron. & Epiphanio Scholaſt. & Wolphio ἐζάλ. Ibidem Geneſeos Samaritæ אזל, Doctores Alex. αἰζηλ, Euſtathius & G. Sync. Ιεζὰλ. Codiceſque *Big. Samb.* & *Caſ.* Λίζηλος pro Αἴζηλος, errore lubrico. *Bern.* Ita *Bernardus*, quod in *MSS.* fuerit Λιζηλος, prono errore pro Αἴζηλας.

g Δέκλας,] Sic *Vet. Interpr.* & *Hieronym* in *MSS.* Δεκλαβᾶς, in *Editis* Δαίλης proximum Ἔβαλος omittunt *MSS.*

h Ἀβιμάηλος,] Ita *Samb.* & *Big.* Λαβιμάηλος *Vat.*

i Σαβεύς,] Ex *Samb. Big.* & *Vat.* in *Editis* Σάφας. nec aliter in *Vet. Interpr.*

k Ὀφείρης,] Ὀφίρης debemus *Baſ. Caſ.* & *Gen.* Ὀφείρης *Samb. Hen. Ophir* Epiphan. & Hieron. ſed Ambroſio Mediolanenſi *Uphir*, propter ὑπὲρ LXXII. Judæorum. ὑπὲρ Pſeudo Euſtathius, & Georgii duo. Arabum penultimus ὠφὰς ſcribitur *Baſ.* & *G. Evilat* S. Ambroſius ex Bibliis Græcis: ὀφὰζ Editiones illorum Complutenſis & Wolphiana, tum etiam compilator Joſephi, nomine Euſtathius, nec non Euſebius Pamphili in Locis. Εὐϊλάτης *Caſ.* & *Samb.* Εὐιλάτις *Big.* Εὐιλὰτ, *Vat.* *Alex.* altaque eximia MSS. S. Bibl. Epiphanii dubia eſt lectio *Evila*, an *Evilat*. Noviſſimus denique omnium *Jobabus* haud quidem à prelis evaſit incolumis, quin Ἰώβηλος ederent *Baſ.* & *Gen.* pro Ἰώβηβος aut potius Ἰώβαβος; ſicut fecerant LXXII. Interpr. Ιωβ, abſque ſchemate Græco. Induſtrie vero ſcripturæ fuit Ιωκταν apud *Big. Samb.* & *Caſ. Bern.* Ita *Samb.* & *Vat.* Ὀφὴρ *Big. Baſ.* & *G.*

l Εὐϊλάτης,] Ex *Samb.* & *Caſ.* Εὐηλάτης *Vat.* Εὐιλὰτ *Big.* Lectio *Epiphanii* dubia eſt, *Evila* an *Evilat*.

m Ἰωβάβος.] Sic in *MSS.* in *Editis* Ἰόβηλος pro Ἰωβηβος aut potius Ἰωβάβος, ſicut Ιωβαβ abſque ſchemate Græco fecerant LXXII.

n Κωφὴν] Ita *Big.* & *Samb.* Κωφὴ *Vat.* in *Baſ.* & *G.* Καίφλων. *al.* Κόφην & Κοφὴν.

o Καὶ τὸ πρὸς αὐτῷ] Longe à vero remota eſſe vidi tam Editionum ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῇ συείας τινὰ, quam caſu diverſo *Big. Samb.* & *Caſ.* ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῇ συείας τινὰ, aut Epiphanii, & *poſitæ circa* (vel *circa eam*) *Syriæ loca quædam.* Propior accidit Hieronymus, *Poſſederunt autem à Cophene fluvio omnem Indiæ regionem, quæ vocatur Jeria.* Noſtra igitur à conjectura accipe hanc emendationem, ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῷ ἀρίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne, vel Syros abs illo mille ſupra paraſangas abſiſtere, certum & in vetere Geographia obſervatum. Obfirmat etiam nobis animum Euſebius Cæſarienſis in Chorographia ſacra, ad regionem *Evilat*, cui nomen dederat Joctanidarum quidam: τῦτον ἢ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς Ἰώκτῃ ἐκ τοῦ κωφὴν πολέμου τὴν Ἰνδικὴν ἐκ τοῦ πρὸς ἑῴαν κλιτὸς ἰσοῦσι. MS. ἐκ τοῦ πρὸς ἀρίας &c. alteram tamen lectionem amplexus eſt Hieronymus hac paraphraſi, *Evilam refert Joſephus cum fratribus ſuis à flumine Cophene & regione Indiæ uſque ad eum locum, qui appellatur* Jerie, *poſſediſſe.* Alibi Locorum Biblicorum idem amicus Pamphili, ut MSS. produnt tam in *Sophira* quam *Ophir*, ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῆς συείας ſive, edente Bonfrerio, ἐκ τοῦ πρὸς [illegible] πύλας. Ibi tamen Hieronymus Interpres, ſed & tertio *Jeriam* ſuam repetit. Namque ad *Sophera*. *Filios Jectan Joſephus refert à Cophene flumine & Indiæ regionibus uſque ad id locorum perveniſſe, ubi appellatur regio* Jeria *aut* Jeira. Vel denique ſcripſit Alexandriæ filius, ἀπὸ κωφὴν πολέμου τῆς Ἰνδικῆς, ἐκ τοῦ πρὸς [illegible] inde enim Cophes aut, Ariſtotele probante, Cophen proflaſſe, ubi eminent maxime Caucaſii montes, & ex Tabulis Magni Ptolemæi degit gens Serica. Hinc tamen me vertam ad inſequentia verba Joſephi: de Cahtanidis enim jam dixi, quod ad imas paginas licuit. *Bern.* Longe à vero (inquit *Bernardus*) remota eſſe vidi ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῇ συείας τινὰ, ac τοῦ πρὸς αὐτῆς συείας τινὰ in *Big Samb Caſ.* & *Vat.* aut *Epiphanii* illa & *poſita circa eam Syriæ loca quædam.* Propior *Hieronymus* accedit, *Indiæ regionem quæ vocatur Ieria*, ex illis *Euſebii*, [illegible] Ἰούκτου δὲ τοῦ Κωφὴν πολέμου τῆς Ἰνδικῆς ἐκ τοῦ πρὸς [illegible] [in *A'S.* ἐκ τοῦ πρὸς Θείας] καθικνεῖται ἰσοῦσι. Lego igitur ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῷ Ἀρείας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne certum eſt, ut Syros ab illo mille ſupra paraſangas abſiſtere. Forſan tamen, ἐκ τοῦ πρὸς αὐτῷ Σηείας ex *Euſebio* de Locis Hebr. v. Σοφηρὰ, & v. Ωφείρ. *Bernardo* prævit Cl. *Bochartus* [Geogr. Sacr. l. 2 c. 15.] in voce Ἀρίας ſed Σηείας rejicit. *Huds.* Σηείας puto, uti ſupra de columnis Sethi. *Rel.*

Abrami genealogia. Gen. c. 11.

5. Faciam vero de Hebræis *quoque* ſermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus eſt Ragavus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus eſt; hujus vero *filius* Tharrus. Hic autem Abrami fit pater, qui decimus quidem à Noëo fuit: ſecundo vero anno & nonageſimo ſupra ducenteſimum poſt diluvium natus eſt. Nam Tharrus quidem ſeptuageſimo anno genuit Abramum: Nachores autem, cum eſſet centum & viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores naſcitur, circa annum centeſimum & tricesimum ſecundum: Ragavus vero Serugum habuit, cum eſſet annorum centum & triginta. Iiſdem etiam annis Ragavum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto & trecce-

ε'. Ποιήσομαι [p] δὲ καὶ Ἑβραίων τὸ λόγον. [q] Φαλέκῳ γὰρ τῷ Ἑβέρῳ γίνεται παῖς [r] Ῥάγαυος· τούτῳ δὲ Σερῦγος, [s] ὃν Ναχώρης υἱὸς πίπτει, τούτῳ δὲ [t] Θάῤῥος. πατὴρ δ' ἔστω Ἀβράμου γίνεται, ὃς δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νῶέως· δεύτερον δ' ἔτος ἐνενηκοστῷ καὶ [v] διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγήνετο. Θάῤῥος μὲν γὰρ ἔτη [x] ἑβδομήκοντα ποιεῖται τὸν Ἀβράμου· Ναχώρης δὲ Θάῤῥον, [y] εἰκοστὸν αὐτὸς ἐκατοστὸν [z] ἔτος ἤδη γεγονὼς, [a] ἐγέννησε. Σερύγῳ δὲ Ναχώρης πίπτει, καὶ ἔτος [b] δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν· Ῥάγαυος δὲ Σερῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ ἑκατόν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυον Φάλεκος ἔσχεν. Ἔβερος δὲ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ καὶ ἑκατὸν γυναῖ Φάλεκον,

p Δὲ περὶ Ἑβραίων] In *Samb.* & *Vat.* δὲ *igitur.*

q Φαλέκῳ] Φαλίγῳ, ut prius *Baſ. Gen.* Φαλάγῳ *Hen.* juxta ſcripturam reor Joſephi. φαλίγ *Zonaras* & MS. *Vatic.* Cæteri per κ. *Bern.*

r Ῥάγαυος·] Ita paſſim *Big. Samb.* & *Caſ.* Ῥάγαβος *Vat.* Ραγαῦς *Baſ. G.* & *Hen.* Huds. Ῥαγάῦ & Σεμίγος mavult *Cocc.*

s Ὃν Ναχώρης] Sic *MSS.* (ὃν Burius, inquit *Bern.*) ὧν in *Editis.*

t Θάῤῥος.] Ita in *Editis* & *MSS.* præter *Hen.* qui bis terve habet Θέῤῥος.

v Διακοσίοις] CCXCII. ſive δεύτερον δ' ἔτος καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ διακοσίοις, nihil largius exemplaria omnia quot vidi Joſephi, Græca uſpiam aut Latina, & ab illis Zonaras, P. Comeſtor, alii. Id fuerunt jam pridem auſi curioſorum Theologorum nonnulli, quo conſentientem præſtarent Judæorum Hebraico codici ſummam rationis Joſephicæ; improvida quidem ac vaniſſima fraude, dum remanſerint adhuc his libris majoris computi membra. Proponam igitur ſtemma Abrami, decimi herois poſt Noe, ſecundum tres celebriores ſententias, tanquam à ſapientiſſimo Moyſe acceptas, Judæorum, Samaritarum una cum LXXII. Interpretibus Alexandrinis, ſed & Joſephi, ex correctione Iſ. Voſſii viri longe doctiſſimi.

Codex Hebræus Judæorum.		Samaritæ, tum LXXII. Int. & Eccleſia Græca.		Joſephi calculus, ex emendatione Voſſii & N.
Semas παιδοποιεῖ anno poſt diluvium	2.	2.		12. N. 2.
Arphaxades, ætatis ſuæ anno	35.	135.		135.
Salas	30.	130.		130.
Eberus	34.	134.		134.
Phalecus	30.	130. Joſephi		130.
Ragavus	32.	132.		130.
Serugus	30.	130. Codd.		132.
Nachores	29.	79.	120.	129. N. 129.
Tharrus, Abrami genitor.	70.	70.	70.	130. N. 70.
Jud. 292.	Gr.	942.	993.	1062. N. 992.
Adſcriptiſque Cainanis	an.	130.		130.
Colligit G. Sync.		1072.	Voſſ.	1192.

Editio autem Compl. ☧ ο'. atque Roman. differt Nachoris pædogoniam ad ætatis ipſius annum 179. adeoque adſerto Cainane, conficit in toto annos 1172. pariterque ex opinione Iſ. Voſſii, Nicephori Patriarchæ, & G. Syncelli Conſtantinopolitani, nec non Eutychii Alex. aliorumque Chronol. receptis Cainanis ſecundi an. 130. cadet natalis Abrami juxta Biblia Græca in 1072. aut ex grandibus numeris Voſſii in an. 1192. poſt Cataclyſmum. Additis inſuper 100. Abrami ad Iſaacum progenitum, & ipſius Iſaaci vita integra (quam ex Moyſe ſuo tum audierat Joſephus) 185. an. intelliges illico quot annos colligat liber primus harum Originum, haud minus quam 3733. ſive ϛψλγ'. ubi codices Joſephi efferunt ϛωλγ'. anormi lemmate. Sed ut verum fatear, alterum illum Cainanem non amo, qui Abramum virum ſummum de loco decimo poſt Noe truderet, etiam Beroſo, Eupolemo, Molone, Joſepho, Zonara, Glyca, & centum aliis invitis. Neque quidem in hiſce Originibus, (ſicut non viſitur in Synagogis Samaritarum aut Judæorum, aut in Chronicis Euſebii Cæſarienſis, Juliive Africani) unquam comparuiſſe ullus credo. Quis enim ſcribarum Græculorum demum expungeret, quam potius illum aſſervaret D. Lucæ gratia? Mallem interim ſphalma illud, quod videtur, Codicis Evangelici omittere, dum totis paginis diſſertanti mihi opus fuerit & tempus. Vide tamen an prudens ac dignum ſit cum nonnullis veterum ad ortum Abrami CIDI. aut CICLII. annos computare à Diluvio: quod fiet ſi deſcenderit novus Cainan cum totis ſuis 130. annis, Semaſque liberis dederit operam altero poſt diluvium elapſum anno, quo quidem pacto conſpirant infenſiſſimæ ſectæ, Samaritæ, Judæi Alexandrini, cætera natio Judæorum, & Eccleſia Chriſtiana, contra unum Mattathiadem. Emendandus eſſet propterea Joſephus hunc in modum, δεύτερον δ' ἔτος καὶ πεντηκοστὸν καὶ διακοσίοις. Accreſcat porro ille numerus, 100. annis Abrami, 185. Iſaaci, nec non 2256. inter Orbem primo conditum & ſubmerſum, [quot ſane præter hunc verpum, Eutychius Patriarcha Alexandrinus, Georgius Homaidi filius, aliique agnoſcunt,] patebit ſtatim perioche libri primi Antiquitatum iſtarum annis 3593. ſive ϛϡγ'. Qui has literas noverint, norunt etiam facili negligentia in ω tranſire φ, & ϛ in λ. Ex illo calculo deduces ab Adamo ad imperium Artaxerxis Xerxe nati, quinquies mille annos, quod explicabant Biblia Hebraica ex ſententia hujus hiſtorici. Præterea alios quidem numeros, & Joſephi ſcriptis propiores hæc ſerio perpendenti mihi video provenire. Quandoquidem igitur codices noſtri ſeptem minus quam mille annos proponant inter Noe navigantis ſalutem & Abrami τέκνωσιν; permuta modo decem annos ſuperfluos Semæ poſt Diluvium cum novem illis, quos ad Tharrum parentem pertinere memorant Judaica, Samaritana, Græca, cæteraque Moſaicæ legis exemplaria, emicabit tibi ſumma an. 992. aut ſcribenti Græce pro ϛϡβ'. prodibunt πϊ'. & ϛϡβ'. ſimillima notatione; unde apud Joſephum reſtitues, δεύτερον δ' ἔτος καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ διακοσίοις: quomodo etiam in codicum Gallicorum aliquo ſcriptum eſſe ex Commentariis S. Petiti nuperrime edidici. Accedant adhuc anni 285. quot effluxiſſe ait ille Judæus ab Abramo nato ad obitum Iſaaci, atque inſuper 2256. ad Cataclyſmum à rerum conditu, confient inde 3533. aut pro iniqua ſumma ϛωλγ'. plane ϛφλγ'. quantum annorum explicet lib. 1. harum Originum. Vel Abramum puta anno 170. Tharri prognatum, δεύτερον δ' ἔτος καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ διακοσίοις μὴ τὰ ἐπομβρίαν: capiet igitur liber 1. Antiquitatum annos 3633. ſeu ϛχλγ'. quo vix reperias quicquam Joſepho convenientius, ſive numeros ipſos ſpectes ſive notas numerorum. Attamen vincat veſtro arbitratu Arithmetica præſtantiſſimi Voſſii, locumque ſuum obtineat ὡς τὰ κείμενα. A primordio vero rerum ad diluvium Samaritas numerare annos 1307. Judæos 1656. Joſephum 2256. Interpretes LXXII. eorumque ſequaces Demetrium Hiſtoricum, I. Africanum & mille alios, annos 2262. Euſebium denique dolo vix pio 2242. & compilatores ejus Nicephorum Conſtantinopolitanum, Georgium Taraſii Cancellarium tantundem, aut ignorare nefas aut oblivifci: tum etiam prætermiſſum fuiſſe Julio Chronographo, Joſepho Chriſtiano, Severo, aliiſque, biennium Semæ Diluvio proximum, annoſque adeo 940. tractari ab illis pro 942. Experiantur denique polyhiſtores ingenium ſuum, S. Bibliorum numeros, tum Joſephi, I. Africani, Septimii Afri, Clementis, Theophili, Philonis, ac Demetrii omnes digerant, componant, verſent, mutent, reſtituant, quo natalem annum Abrami tandem nobis juſto calculo exhibeant; hanc enim periodum multo difficillimam continet Chronologia ſacra. *Bern.* Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, & ab illis *Zonaras. P. Comeſtor*, & *alii.* Ενακοσίοις Ν. ἑκατὸν καὶ χιλιοστὸν *V.*

x Ἑβδομήκοντα] Ea eſt ſententia Hieronymi, Theodoreti, Procopii Sophiſtæ, illuſtris Voſſii, & meliorum Theologorum, ut Abramus vir eſſet annorum LXXV. cum parentem ſuum Charris defunctum ſepultumque Divino admonitu relinqueret, ex Gen. 12. & Act. 7. & Philone p. 415. atque etiam vita tota Patrum ſuorum ὀλιγοχρονιώτερος pareret, quod de illo idem aſſerit Philo. ἑβδομηκοστῷ ſemper ſcriptum, ſemper cuſum fuit uſque ad hos typos; veruntamen qua etiam ratione id apud Joſephum poſſit defendi alibi diſputamus. *Bern.* Τριακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ *V.*

y Εἰκοστὸν] Ενάτον αὐτὸς καὶ ἑκ. Ν. & *V.*

z Ἔτος ἤδη γεγονώς] Libri omnes Joſephi, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἔτος: niſi quod ἔτος à prelis ſuppreſſum fuerat. Novenarium huc numerum adjecimus, qui Hebraico Volumini hæſerat, magno arbitrio adjuti. Amiſſis autem centum annis, *Weſt.* 1. *Bat.* & alii pauci editorum, Nachori parenti adſcripſerunt an. 28. ex verſione B Hieron. *Bern.* Illud ἔτος è *MSS.* in *Editis* deerat.

a Ἐγέννησε.] Ἐγέννησε Σερῦγον· Σηϱ. male in *Samb. Caſ.* & *Baſ.* in *aliis* rectius omittitur Σερῦγον.

b Δεύτερον] Annos Serugi & Ragavi permutant codices cuncti Joſephi Latinique Græcique, contra utrumque volumen Hebraicum, & verſionem ☧ ο'. unde crebuit fides hunc primum genuiſſe 130. anno ætatis ſuæ, Serugum biennio tardius: verum in hac ſerie aliquid ſcribarum ſocordiæ imputandum video, quia ab imo gradu procederet, ſicut illa Moyſis à ſupre-

κων, γνωσθεὶς αὐτὸς ὑπὸ [c] Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν· [d] ὃν Ἀρφαξάδης [e] ἐτέκνωσε κϛ̄ πέμπτον καὶ τριακοστὸν [f] τῆς ἡλικίας ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. [g] Σήμῳ δὲ ὑὸς Ἀρφαξάδης λϐ̄, μϛ̄ ἔτη [h] δύο ⸀ δέκα τῆς ἐπομβρίας γηόμενος. Ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον καὶ Σάρραν καὶ [k] Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει [l] Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν [m] δείκνυ⸀. γαμοῦσι δὲ οἱ περὶ ἀδελφιδᾶς· Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάρραν δὲ Ἄβραμος. Θάρρα δὲ μισήσαντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς [n] Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας· [o] ὅπου καὶ Θάρρου τελευτήσαντος ἱστοροῦσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. [p] συνετέμνετο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον [q] ἐγίνετο, μέχρι τῆς [r] Μωϋσέως γηρέσεως· μεθ' ὃν ὅρος αὐτοῖς ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, παρὰ θεραπεύοντος θεοῦ, ὅσα καὶ Μωϋσῆν συνέβη βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες [s] ἐγένοντο· [t] Οὐζος, Βαῦξος, [v] Καμούηλος, [x] Χάζαδος, [y] Αζαυος,

simo supra centesimum genuit Phalecum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum & centesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno supra centesimum. Semæ autem filius Arphaxades erat, natus post annos duodecim à diluvio. Abramus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sarra & Melcha, inter Chaldæos est mortuus, in urbe quæ Ure Chaldæorum vocatur. & usque nunc sepulchrum ejus ostenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt uxores; Melcham quidem Nachores, Sarram vero Abramus. Cæterum cum Tharrus odio haberet Chaldæorum terram propter *acerbum* luctum Aranæ, omnes simul migraverunt Charram Mesopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum sepeliunt, cum annos ducentos & quinque vixisset. Jam enim paulatim recisa fuit vita hominum, breviorque facta usque ad ortum Moysis: post quem vitæ terminus annorum erat centum & viginti; eosdem *annos in vitæ spatium* statuente Deo, quos & Moysen vixisse contigit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit; Uxum, Baüxum, Camuelum, Chazadum, Azavum,

Tharrus vixit annos CCV.

Humanæ vitæ terminus à Moyse, annis CXX.

premo descenderat; imo notat Cl. Bosius in codice Sambuci ad hunc locum nomenque Ραγαυος, quidpiam desiderari. Servabis tamen numeros sacros, ut fas est, hac emendatione. Ραγαύῳ ϗ σειρῶνος τίκτει ϗ ⸀ἐκ̀ υἱὸς δύο τριακοστὸν καὶ τετρακόσιον καὶ ἑκατοστόν, ὃς τακτῷ ἔζησεν ἔτη τετρακόσια γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν· οὗ ϗ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥάγαυος Φάλεκος ἔζησεν. Pro vulgato σειρῶνῳ ϗ ναχώρης τίκτει ϗ) &c. Schotanus denique οὗ ϗ τοῖς αὐτοῖς transformat οὗ ϗ τοῖς τετρακοσίοις, & quod multo atrocius factum, omnes centurias hujus computi, tanquam male magnos numeros, delendas decrevit, contra omnes codices Græcos & meliores Latinos. Quamvis autem lectionem Græcam ad mentem D. Vossii quatenus immutari placuit: Latina tamen hujus paragraphi curate exegi ex ipsis membranis Epiphanii. *Bern.*

[c] Σάλα] Ita placuit *Bernardo*. Σάλα *Big.* & *Cas.* Σαλᾶ *Samb.* & *Vat.* Σελα *Bas.* & *G.*

[d] Ὃν Ἀρφαξάδης] Hic nonnulli volunt Canainis Junioris annos inseri, ut *Zonaras*, *Eustathius Antioch.* & *Is. Vossius*. De eo videsis Opuscula *Petri de Marca*, p. 43.

[e] Ἐτέκνωσε] Al. ἐγέννησε.

[f] Τῆς ἡλικίας] Illa τῆς ἡλικίας è *Codd. MSS.* desunt in *Editis* & *Vet. Interpr.*

[g] Σήμῳ ϗ] Σήμα *Bas.* & *Gen.* quod Dorismum sapit. *Samb.* communius σημᾶ; quin solet ille codex nominum Hebraicorum ultimas syllabas roborare. *Bern.* Σήμα *Bas.* & *G.* Σημᾶ *Samb.* & *Vat.*

[h] Δύο ϗ δέκα] Δωδεκα *Bas.* & *Gen.* δύο ϗ δέκα *Big. Samb.* & *Cas. duodecim*, *Epiphanii* potiora & plura exemplaria, ut Voss. 1. Star. & West. 2. Mert. Vig. Bal. Goul. Adde illis historiam Scholasticam Petri: *Josephus autem dicit, Sem filius Arphaxad natus est post annos duodecim facti diluvii: quod forte vitium scriptoris est.* Typographi Colonienses & *Bas.* substituerunt *duo*, religione Hebraici voluminis. Quinetiam de Epiphanio jam monere visum est, nonnulla excusorum exemplarium, ut Bal. Col. & Bas. atqui scripta nulla præter West. 1. per stemma illud Divini Abrami ad numeros versionis Hieronymianæ conformari penitus & restringi. *Bern.* *Al.* δώδεκα.

[i] Σάρραν] שרה Pulchrum nomen & princeps istius sexus viriliter efferebant Philo & Josephus; unde apud *Big. Samb. Hen.* & *Cas.* tum Zonaram & Eustath. σάρρα extat; sed mollius Græci plerique σάρᾳ & cum his *Bas.* & *Gen.* Mox μελχὰν *Bas. Gen. Hen.* & *Eustathius* σὺν τοῖς ὁ'. sicut ἰχθρὰν legitur. *Samb.* & *Big.* potius μελχᾶν, ritu ἀθλιᾶν. Imo μελχὰν θυγατέρα, *Hen.* solus. *Bern.* Ita in *MSS. Zonara* & *Eustathio*. in *Editis* mollius Σάρᾳ.

[k] Μελχὰν] *Al.* Μελχᾶν.

[l] Οὐρῇ] Οὐρῇ *Big. Samb. Eustathiusque* MS. Cl. Vossii. Oncelosus similiter forma Chaldaica אורי. Οὖρῃ *Bas.* & *Gen.* G. Syncello pag. 95. σὺν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, σὺν Σὺρ (l. ὑρ) τῇ πόλει. ὕρ G. Cedrenus. χὼρ Is. Vossius ex LXXII. ὑρ Eusebius ex Onomastico Hebraico Philonis, licet ipse Philo legerat in translatione LXXII. virali σὺν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. Quid si illi etiam scripserant, Gen. 11. & alibi, ἐρχόης seu ἐρχῆς τῶν χαλδαίων. Hanc autem civitatem ὠρίλω appellatam testatus est etiam Eupolemus in historia Judæorum Babyloniorum, nec non καμαρίνῳ, h. e. πόλιν νεκρῶν seu urbem Hierophantarum, כמרים & forma patria כומרניא: quinimo sedes illa אוריא, τῶν φώτων (quales erant Assyriorum Sacerdotes, viri consulti & πεφωτισμένοι,) ὠρὶν nomine congruo vocabatur. Sed me tempero à charta Josephi. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* Οὐρῇ. *Vat.* Οὖρῃ *Bas.* & *G.* Vide *Is. Vossium* de LXX. *Interpr.* p. 36.

[m] Δείκνυ⸀.] Admonet Ill. Vossius, post Georgium Syncellum hæc verba Eustathii ex Josepho fuisse descripta, Δείκνυ⸀. ἀπέθανε ϗ ὁ ἀρὰν σὺν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ συνέφλεγεν ἄβραμ τὰ εἴδωλα ⸀ παλαιὸς αὐτὸ σὺν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά. γαμοῦσι ϗ &c. Audi vero quæ dicit Georgius Abbas in Chronico. p. 98. Τὰ ϗ εἴδωλα ⸀ παλαιὸς συλλέξας ὁ Ἄβραμ καῖσαι συνεκάλεσε σὺν τῷ οἴκῳ συνεκαλέσθη ϗ αὐτοῖς κ̀ ὁ Ἀρὰν ὁ ἀδελφὸς Ἄβραμ σβέσαι τὸ πῦρ ἐπιδύσαν. σὺν δὲ τῷ παλαιῷ αὐτῷ λαοξόῳ τῷ εἰδωλολατρείας κ̀ εἰδωλοποιίας, ὃς ἔζησεν ὁ Ἰώσηπος: nisi legere fas sit ὁ ἀσσύριος ad hanc periodum. Tum alter Georgius de eodem facinore differens, Λαθὼν δὲ νυκτὸς ὁ Ἄβραμ τὰ εἴδωλον ἐμπρῆσαι τὸν οἶκον. αὐτῶν ϗ ἐξαναλωμάτων, οἱ ἀδελφοὶ συλλαβόντες ἀναπηδῶσι, βυλόμενοι σὺν μέσῳ ⸀ πυρὸς ἐξελέσθαι τὰ εἰδώλια. φιλοτιμώτερον ϗ ὁ Ἀρὰν τῷ περίωσθαι σωσφιεσμένῳ⸀, σὺν μέσῳ ἀμφθείρει ⸀ πυρὸς. Quinimo ante hos omnes Eusebius Pamphili, ut verisimile est, Εκπυέλειν Ἄβραμ τὰ εἴδωλα ⸀ παλαιὸς αὐτοῦ, κ̀ συλλαλικαύθη αὐτοῖς ὁ Ἀρρὰν θέλων σβέσαι τὸ πῦρ σὺν νυκτί. Tum etiam p. 95. Chronogr. suæ Georgius, Ὡφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ ἄβραμ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἔτι ὄντι, λάτριφομένῳ τε τὰ ⸀ παλαιὰ εἴδωλα, ὡς πολλαχοῦ ἱστορεῖται, ἃ κ̀ ἀνάπτειν σὺν νυκτὶ, ὡς φασιν, κ̀ συλλαλικαύθη αὐτοῖς ἀρρὰν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, σβέσαι θέλων τὸ πῦρ ἐναντίον ⸀ θάρρα, ὡς φασιν· αἰνιττομένης τοῦτο κ̀ τῆς γραφῆς· ὅτι κ̀ ἀπέθανεν ἀρρὰν ἐναντίον ⸀ παλαιὸς αὐτοῦ θάρρα ἐν τῇ γῇ ᾗ ᾠκοδόμηθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὺρ τῇ πόλει. κ̀ ἐξῆλθε θάρρα σὺν ἄβραμ, ⸀ ἐλθεῖν εἰς γλῶ χαναάν· κ̀ μεταγνοὺς ὤκησεν ἐν χαρρᾶν, εἰδωλομανῶν ἕως θανάτου αὐτοῦ. Eadem plane narrat, Gregorius scriptor Syrus, p. 20. *Bern.* Hodiernis Josephi exemplaribus nonnulla abesse existimat *Is. Vossius*: quæ ex *Eustathio Antiocheno*, qui *Josephum* licet dissimulato nomine sequutus est, ita refarcit; δείκνυ⸀. ἀπέθανε ϗ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ συνέφλεγεν Ἄβραμ τὰ εἴδωλα ⸀ παλαιὸς αὐτοῦ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά. γαμοῦσι &c. Verba intermedia non esse adsuta ab *Eustathio*, sed è *Josepho* descripta, inde constat quod *Syncellus* (p. 98.) eandem memorans historiam *Josephum* testem citet.

[n] Χαρρᾶν] חרן, χαρὼν *Bas.* & *Gen.* χαρὼν, *Hen.* χαρρὰν, *Big. Samb. Cas. Epiphanius*, & LXXII. Interpretes & D. Lucas, Arabice ⟨Arabic⟩. Gentium historicis Καρρὰ urbs eadem, quod Eusebius aliique adnotarunt. *Bern.* Ita ex quatuor *MSS. Vet. Interpr. aliisque.* Χαρὼν *Bas.* & *G.* Vide *Cl. Cellarii* Geogr. Antiq. vol. II. p. 444.

[o] Ὅπου κ̀] Ita in *MSS.* in *Editis* ὅπου δέ.

[p] Συνετέμνετο] Sic quatuor MSS. συνετέτμητο *Hen. Bas.* & *G.* De vita hominum contracta videsis *Josephum* p. 10. v. 27.

[q] Ἐγίνετο,] Ita *Vat.* & *Eustath.* ἐγίνοντο *aliis.*

[r] Μωϋσέως] Sic *Vat. Samb.* & *Eustath.* in *Editis*, *aliisque* Μωσέως.

[s] Ἐγένοντο·] Al. ἐγίνοντο.

[t] Οὐζος,] Οὐζος *Samb.* ὖζος *Bas.* & *G. Epiphanius*, *Uxos.* ὖξ LXXII. Doctores, Philo, Eusebius, Hieronymis ab illis, sed à Judæis idem *Hus*, עוץ. Importuni sunt Schotani Bosiique ὑστος & οὔζος. Nomen proximum בוץ, βαὺξος Græca, *Baux* meliora efferunt Latinorum exemplarium; nec non Hieronymus ex Eusebio & LXXII. Interpr. Eat idcirco βοῦζος Schotani, quo hinc velit. Pauci intelligunt naturam literæ Z. *Bern.*

[v] Καμούηλος,] Rescripsi καμούηλος. *Epiphanius* edidit pariter *Camuel*, sicut postulant Judæi, Græci, Latini, omnes S. literarum Interpretes. μαούηλος cernimus in typothesia *Bas.* & *Gen.* μαθούηλος apud *Big. Samb.* & *Cas.* utrumque ἀδύκιμος. Sequitur corruptum diu nomen ζάχαιος apud cunctos codices Græcos, & veriustos Latinorum pro חשד Hebr. χαζὰδ aut χαζὰθ Græcorum, *Chazat* Hieronymi ex Eusebio, *Cased* ejusdem interpretis ad sacram paginam. Reddo veterem Josepho scriptionem χάζαδος, ubi alii malunt χάταδος. *Bern.* Ita ex *Vet. Interp.* Μαὺηλος in *Editis*. Μαθὺηλος in MSS.

[x] Χάζαδος,] Sic ex *Hebr.* Χασαδ aut Χαταθ *Græcorum*. In *Josephi* codicibus corrupte Ζάχαμος.

[y] Αζαυος,] Αζαιος *Cas. Epiphanius*, & Schotanus. ἄζαυος, leviſſima mutatione *Big.* & *Samb.* ἄζαιος literæ Beta petiolo nimio, *Bas.* & *Gen.* חו Hebr. ἄζαυ Viri Ecclesiastici, post LXXII, Jucos.

Familiæ Nachorit. Gen. c. 22.

vum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelum. Isti quidem legitimi Nachoræ filii fuêre: nam Tabæus, & Gaamus, & Tavaus, & Machas, ipsi ex Ruma concubina nati sunt. Bathuelo autem, uni è Nachoræ filiis legitimis, nascitur Rebecca filia, & Labanus filius.

[z] φελδᾶς, ἰαδέλφας, βαθθήλ. ὅτι μὲν Ναχώρ παῖδες γνήσιοι · [a] ταβαῖος γὰρ, καὶ [b] γάαμος, καὶ [c] ταύας, καὶ μάχας, ἐκ ῥούμας παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθθήλῳ δὲ, [d] τῷ Ναχώρ γνησίων παίδων, γίνεται ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

VIII. CAP. VII.

Quomodo Abramus, generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa appellatur.

Abramus cum Loto sibi adoptato Chaldæam relinquit, annos natus LXXV. *Gen.* c. 12.

ABramus autem Lotum fratris sui Aranæ filium, Sarræ vero conjugis suæ fratrem, adoptavit, quod dubiam haberet spem liberorum legitimorum: cumque jam esset annorum septuaginta & quinque, è Chaldæa discessit, Deo jubente ut in Chananæam concederet, quam etiam ipse incoluit & posteris reliquit; vir rerum omnium intelligentia & audientes persuadendi vi pollens, & de quibus conjecturam faceret *à vero* raro aberrans. Propterea, cum ob virtutem præ cæteris sapiens haberi cœpisset, vulgo receptam de Deo opinionem innovare & *in melius* mutare secum statuit. Primus itaque ausus est declarare unum esse Deum rerum omnium opificem: de cæteris vero si quid ad felicitatem *vel minimum* conferat, *illud* ex hujus mandato unumquodque præbere, non ex vi sibi propria & *innata*. Hæc vero conjiciebat ex iis quæ in terra marique contingunt, quæque sol aut luna patitur, & ex omnibus quæ cœlo accidunt *mutationibus*. „Nam si (*inquit*) „vis illis insita esset, *certe* curam ordinis sui conservandi haberent: ea vero *res ista* destitutas „esse manifestum est. neque enim ad nostram u„tilitatem suapte virtute fretæ operam confe„runt: sed imperantis potestati obsequium præ„stant: cui soli honorem & gratias tribui par „est.„ Propter ista cum Chaldæi & alii Mesopotamiæ incolæ contra ipsum seditionem agitarent, *inde* migrare factu optimum existimans, Deo volente & adjuvante terram Chananæam possedit. Illicque constitutus aram exstruxit, & hostiam Deo immolavit.

Sammus hic Philosophus Auctorem Rectoremque unum Universi contra Magos mature asserit.

Abramum laudant meliores gentium historici, Berosus, Hecatæus, Nicolaus Damascenus.

2. Berosus autem Abrami parentis nostri, suppresso tamen nomine, his verbis meminit; „decima post diluvium ætate apud Chaldæos vir „exstitit justus & eximius, rerumque cœlestium

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἀβραμος, ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νυνὶ δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην.

ΑΒραμος δὲ Λῶτον τὸν Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τὴν δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Σάῤῥας ἀδελφὸν, εἰσποιησάμενος, γνησίων παίδων ἀπορῶν · καὶ καταλείπει [c] τὴν Χαλδαίαν, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μετελθεῖν, ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, θεὸς ὢν σωτήρια τε πρὸς πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, πρός τε ὧν εἰκάσθη ὀλίγα [f] διημαρτάνων. Διὸ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ [g] μείζω τῶν ἄλλων ἠργμένος, καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν δόξαν, ἣν ἅπασι σωτήριον εἶναι, [h] καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν· ἔγνω. [i] πρῶτος γὰρ τολμᾷ Θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα· [k] τὰ δὲ λοιπὰ εἰ καί τι πρὸς εὐδαιμονίαν σωτηρίαν, καὶ προσαγωγὴν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον, καὶ ὡς κατ' οἰκείαν ἰσχύν. ἔπαλξε δὲ πάντα τοῖς τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' ἀέρα συμβαίνουσι. [l] „δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοήσαι τῶν καθ' αὐ„τοὺς διατάξεως · [m] πάσης δὴ [n] αὖ ὑστερήσεως, φανε„ρὰς γίνεσθαι. μηδὲ ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν „συνεργοῖ καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ „κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν · ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ „τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀπονέμειν.„ διὰ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιαζόντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. [o] ἱδρυθείς τε αὐτόθι, βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ Θεῷ.

Abramum laudant meliores gentium historici, Berosus, Hecatæus, Nicolaus Damascenus.

Β'. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου [p] Βηρωσὸς, οὐκ ὀνομάζων, [q] λέγων δ' ὅτως. „μετὰ τὸν κα„τακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, ἐν τοῖς Χαλδαίοις τις ἦν δί„καιος ἀνὴρ [r] καὶ μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. „Ἑκα-

dæos. *Bern.* Ita ex *Hebr.* & *Vet. Interpr.* levicula mutatione Αζαῖος *Big. Samb.* & *Vat.* Αζαυος *Basil.* & *G.*

z Φελδᾶς,] Φίλδας, יִלְדָּשׁ, ילד *Basil.* & *Gen.* Ἰαδιλφᾶς, Ἰαδοφᾶ; *Big. Samb.* & *Casil.* Φαλδᾶς, Ἰλδαφ, LXXII. Metaphrastæ. *Hadelphas, Haduphas*, Epiphanius, *Pheldas, Jedaaph*, Hieronymus in Chronicis, sed in potiore opere *Pheldas & Jedaaph. Bern.* • Ἰαδελφᾶς, Ἰαδοφᾶς *Big. Samb. Casil.* & *Vat.* Φαλδάς, Ἰλδαὰ LXX.

a Ταβαῖος] Ex טבח, ταβαῖος. Epiphanius, *Tabæus*, Post hunc γαάμους *Big. Samb. Casil.* & *Gen.* tum etiam Epiphanius, errore exscriptorum valde vetusto: aut in hac prosapia haud castissima forte legerat Josephus feriante lumine גרם pro vero nomine גחם sive LXXII. γαάμ; ita etiam Philoni Eusebioque in Onomasticis scriptum. Hac de causa γαάμους reposui apud Josephum; alii potius γάχαμος, quibus nihil invideo. *Bern.*

b Γάαμος,] Ex Γαὰμ in LXX. *Philone* & *Eusebio* in Onomasticis, Γάαμ fecit *Bernardus.* Γάχαμ volunt *Alii.* Γάδαμ in *MSS.* & *Editis.*

c Ταύα,] Hebræa veritas habet תחש, *tochi* LXXII. atque Hieronymus ab Eusebio. *Tochos*, ubi noster Ταύας, & Epiphanius *That.* Verum Schotanus adhuc restituere τάχασ, mallem ipse ταῦσ. Dein concubinæ nomen Rumæ reticet interpres Scholasticus. *Bern.* Τάυα *Vat.* Τάχασ malit *Schotanus.* Ταῦσ *Bernardus.*

d Τῷ Ναχώρ] Τῶ *Samb.* & *Big.*

e Τὴν Χαλδαίαν,] Τὴν Χαρὰν malit *Petitus* ex *Philone.*

f Διαμαρτάνων.] Ita in *MSS.* sonantius. in *Editis* Ἁμαρτιῶν.

g Μείζω] Sic in *MSS.* in *Editis* μεῖζον.

h Καινίσαι] Restitui ex libris scriptis *Big. Samb.* & *Casil.* Epiphanio adprobante, qui reddidit Latine *innovare.* Alii καὶ νεῶσαι, unde Stap. & West. 2. & *innovare* veteres Typi, καὶ νικῆσαι. *Bern.* Ex *MSS* & *Vet. Interpr.* καὶ νικῆσαι *Basil.* & G.

i Πρῶτος] Male Eustathius, G. Cedrenus, aliique quasi ex nostro μόνος ὅτος δημιουργὸν τῶν πάντων Θεὸν ἀπεφήνατο εἶναι. Consentiunt enim libri nostri in πρῶτος, sed & Zonaras, πρῶτος ἔγνω Θεὸν ἕνα, τῶν ὅλων δημιουργόν. Tum Eusebius, Πρῶτος ἀξιώσας δημιουργὸν τῶν ὅλων τὸν Θεὸν ἀνακηρυξεν. Quin ipse ad hos Cedrenus p. 30. καθὼς ἡ φησὶν ὁ Ἰώσηπος, πρῶτος ἀξιώσας δημιουργὸν τῶν Θεὸν ἀκήρυξε. *Bern.*

k Τῶν δὲ λοιπῶν] *Cæterorum quantumvis quid ad felicitatem conferat, ipsius jussu conferre singula & non propria virtute.* Quum enim iis potentia adsit etiam providendi, ut ipsa optimo ordine moveantur, atque ea in ipsis non sit: clarum esset quod ne ea quidem, quæ, ut nobis melius sit, agunt, sua potestate sed imperatoris virtute subministrent. *Cocc.*

l „Δυνάμεως] Rectius hæc intellexit Pseudo-Eustathius, quam Epiphanius aut Gelenius. Ait enim, Διὰ τί δὴ ἰσχὺν ἔσης ἐν αὐτοῖς τὴν ἰδίαν, οὐσίας, προνοεῖν, ἀλλ' ὑστερεῖν ταύτης ἐκ γὰρ τέτων γινώσκειν ἔξεστιν, ὅτι ἕ κατ' ἰδίαν ἰσχὺν σωτελεῖ, εἰ μὴ δοκεῖ ὑπεργετεῖν τὸς ἀνθρώπες ὑ μικρῶς· ἀλλὰ κῦ βούλησιν ἔ ποιήσατο. Πρὸς γοῦν τῷ δόξαν αὐτῷ τοῦτο οἱ Χαλδαῖοι, καὶ οἱ τῶν μεσοποταμιῶν οἰκοῦντες διεστέρνθ, καὶ ἀνιστάμενον αὐτῷ· καὶ ἀπαντᾶς ἐκ ἄθεν κῦ προσφυγὰ Θεῦ, τῶν γὰρ τοιῶν ἔ χαιρουσιν κατοικοι. Hæc ille. *Bern.* Hæc non male explicat *Eustathius* ad Hexaëm. p. 58.

m Ταύτης δή] Hoc de loco videsis *Eustathium* in Hexaëmeron, p. 58.

n Αὖ ὑστερήσεως,] Voculam αὖ restitui è *Cod. Samb. Bern.*

o Ἱδρυθείς] Ἱδρυθεὶς δέ τε αὐτόθι *Vat.*

p Βηρωσσὸς] Βηρωσσὸς *Hen.* atque *Berosius* in *Vet. Interpr.*

q Λέγων δ' ὅτως·] Ita ex *MSS.* in *Editis* λέγων ὧτος· μεθ' ἣν τ κ.

r Καὶ μέγας,] Illud καὶ etiam ex *MSS.* & *Eusebio.*

s Πλεί-

Εκαστῷ ὃ κ᾽ ᾧ μνησθῆναι [s] πλεῖόν τι πεποίηκε· βιβλίον γὰρ περὶ αὐτῶ συνταξάμενος [t] κατέλιπε. Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῆ ἱστοριῶν λέγει ὕτως· [v] „ Αβραμης ἐβασίλευσε Δαμασκῦ, ἔπηλυς σὺν „ στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς ὑπὲρ [x] Βαβυλῶνος, „ [y] Χαλδαίων λεγομένης. μετ᾽ ὀλιγὸν δὲ χρόνον, [z] ἐξα„ναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, „ εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ιου„δαίαν, μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ᾽ ἐκείνε [a] πληθύναντες. „ περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορέμενα. „ [b] Ὃ δὲ Αβραμος ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ [c] Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται· καὶ κώμη ἀπ᾽ αὐτε δείκνυται, Αβραμε οἴκησις λεγομένη.

„ peritus.„ Hecatæus vero non ejus tantum obiter meminit, ſed juſtum de eo volumen ſcriptum reliquit. Nicolaus autem Damaſcenus quarto Hiſtoriarum libro hunc in modum loquitur: „in „Damaſco regnavit Abramus, qui advena cum „exercitu illuc venerat ex regione, quæ, ſupra „Babylonem ſita, Chaldæorum dicitur. At non „multò poſt tempore, cum ſua multitudine etiam „hinc emigrans, in terram quæ tunc Chananæa, „nunc vero Judæa nominatur, ſedem tranſtulit, „una cum iis qui ab eo orti ſunt plurimi, quo„rum hiſtoriam in alio libro perſequor.„ Abrami vero nomen etiam nunc in Damaſcena regione celebre eſt; monſtraturque *illic* vicus, qui ab eo dicitur Abrami habitaculum.

Decima poſt Diluv. generatione emicuit ille Patriarcha.

Domus Abrami in Syria Damaſcena.

ΚΕΦ. η'.

Οτι λιμῶ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν· καὶ, διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

CAP. VIII.

Quod, fame Chananæam premente, Abramus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro unde venerat eſt reverſus.

Λιμῶ ὃ [d] χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος [e] Αβραμος, [f] Αἰγυπτίως εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτὸς ἦν προθυμος, τ πε ἀφθονίας [g] τ ἐκείνων μεθέξων, καὶ τ ἱερέων ἀκριβεστὴς ἐσόμενος, ὧν [h] λέγοιεν περὶ Θεῶν· ἢ γὰρ κρείσσοσιν [i] εὐρεθεῖσι καταχθήσων, ἢ [k] μεταχωσμήσην αὐτὸς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπεγόμενος ὃ καὶ τὴν Σάρραν, καὶ φοβέμενος τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τ Αἰγυπτίων [l] ἐπιμανὲς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τ γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι περοσεποιήσατο, κἀκείνῃ τᾶτο ὑποκρίνασθαι (συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς) ἐδίδαξεν. ὡς δ᾽ ἦκον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Αβραμῳ καθὼς [m] ὑπενόησε. [n] τὸ τε γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τ γυναικὸς αὐτε. διὸ καὶ [o] Φαραώθης ὁ βασιλεὺς [p] τ Αἰγυπτίων, ὑπὸ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις δρεχεθεὶς, ἀλλὰ καὶ ἰδέσθαι σπουδάσας, [q] οἷός τε ἦν ἅψασθαι τ Σάρρας. ἐμποδίζει ὃ ὁ Θεὸς [r] τὴν ἄδικον αὐτε ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ ταῖς τῶν πραγμάτων. καὶ [s] πυθομένῳ περὶ ἀπελλαγῆς, καὶ μῆνιν Θεῦ τὸ δεινὸν [t] αὐτῷ παρεῖναι ἀπεφηναμένου οἱ ἱερεῖς, ἐφ᾽ οἷς ἠθέλησεν ὑβρίσαι ξένε τὴν γυναῖκα. ὁ ὃ φοβηθεὶς [v] ἠρώτα τὴν Σάρραν, τίς τε εἴη, καὶ τίνα τᾶτον ἐπηγάγοιτο· πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, τὸν Αβραμον παρητεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν, ἀλλ᾽ ὐ γυναῖκα αὐτε, παρθάσαι περὶ αὐτὴν, συγγνώμην αὐτε ποιήσασθαι βελόμενος, ἀλλ᾽ ὐκ ὑβρίσαι κατ᾽ ἐπιθυμίαν [x] ὠρ-

Cum autem fames poſtea in terram Chananæam incubuiſſet, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter ſeſe ad eos contulit; ut & ipſorum abundantia frueretur, & Sacerdotum de Diis opinionem acciperet: ſi meliora traderent, eos ſectaturus; ſin verius ipſe ſentiret, eos ad meliora traducturus. Cæterum cum & Sarram ſecum duceret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne *forte* rex ob venuſtatem conjugis eum perimeret, hujuſmodi artem excogitavit. Fratrem ejus aſſimulavit; atque illam (quod eorum intererat) hoc ipſum reſpondere monuit. Ut autem ventum eſt in Ægyptum, accidit Abramo haud ſecus ac ſuſpicatus eſt. Nam & omnium ſermone percrebuit uxoris ejus pulchritudo. unde & Pharaothes Ægyptiorum rex, iis quæ fama acceperat non contentus; ſed & ipſam videndi flagrans deſiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. Injuſtæ autem illius libidini Deus obſtitit, peſtilentiam & rerum perturbationem immittens. Ipſique ſciſcitanti, quid facto opus eſſet ut liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum eſſe, pronunciarunt ſacerdotes, quod in animo habuiſſet peregrini uxori injuriam inferre. Ille vero territus de Sarra quæſivit, & ipſa quæ eſſet, & quinam ille quem ſecum adduxerat. Cum autem veritatem audiſſet, ſemet Abrahamo excuſabat; *dicens*, quod, ſororem eſſe exiſtimans, non vero uxorem ejus, illi animum adjecerit, affinitatem cum eo volens contrahere, nulla autem ad cum injuria afficiendum libidine incitatus.

Divites frequentant Ægyptus: laſcivi Ægyptii.

Formoſæ Sarræ acceſſum luit rex Pharaothes. Gen. c. 12.

---

s Πλεῖόν τι πεποίηκε·] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* πλέον ἢ *Baſ. G. alique.*

t Κατέλιπε.] In *Editis* κατέλεπε.

v Αβραμης] Αβράμης tam aſpere *Samb.* & *Hen.* & *Busb.* vel etiam quando hoc grande nomen illi περιαρχικῶς ex uſu. Αβεραμης *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αβραμιος ſcripturam fuiſſe Nicolai nobilis hiſtorici, cum Euſebio credo, & à divina quidem nominatione derivatam. Poſthæc Αβράμης retinent tam ſcripti libri quam editi Euſebii. *Bern.* Αβράμης aſpere *Samb. Hen.* & *Busb.* Αβράμης leviu *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αβραμος *Vat.* Αβραμιος ſcripturam fuiſſe *Nicolai* ex *Euſebii* codicibus conjicit *Bernardus.*

x Βαβυλῶνος,] Euſeb. Præp. Ev. p. 417. citat Βαβυλῶνα. *Rel.*

y Χαλδαίων] Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan.* atque *Euſeb.* Χαλδαίας *Big. Caſ. Samb.* & *Vat.*

z Εξαναστὰς] Sic ex *Epiphanio* & *Euſeb.* μεταστὰς *Big.* & *Caſ.* μεθαναστὰς *Baſ. G. Hen.* & *Vat.*

a „Πληθυνάντες] Ex *Samb. Vat.* & *Euſebii MSS.* πληθύσαντες *Big. G.* & impreſſa *Euſebii.* πληθύναντες *Baſ.* typothetarum forſan errore.

b Τὰ ὃ Αβράμου] Τὰ τε Αβραάμου *Euſeb.*

c Δαμασκηνῇ] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Δαμασκηνῶν.

d Χρόνοις] Vocem χρόνοις, in *Editis* omiſſam, ex *Big. Samb. Caſ. Vat. Euſeb* & *Vet. Interpr.* reſtituimus.

e Αβραμος,] Αβραμος *Samb.* & *Hen.* ἀβραάμης *Euſeb.* ed. ἀβραάμου idem MS. Subin τὰς αἰγυπτίας *Big.* & *Samb.* & paulo poſt λέγοιεν τι impreſſi. Et Euſeb. MS. περὶ ὧν δὲ vice πυθόμενον. *Bern.*

f Αἰγυπτίως] Τὰς Αἰγυπτίας *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τῆς ἐκείνων μεθέξων,] Τῆς σφῶν μ. *Hen.*

h Λέγοιεν] Λέγοιέν τε in *Impreſſis.*

i Εὑρεθεῖσι] Εὑρεθεῖσιν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Caſ.* Εὑρεθεῖσιν καὶ ἀκολουθήσειν αὐτοῖς *Vat.*

k Μεταχωσμήσην] Μεταχομίζειν male in *Samb.* & *Hen.*

l Επιμανὲς,] Deſideratur ἐπιμανὲς in *Editis.* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* repoſuimus.

m Υπενόησε.] Επενόησε *Baſ. G.* & *Vat.*

n Τό τε γὰρ κάλλος] Sic ex *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τὸ γὰρ *Samb. Caſ.* & *Vat.* pro αὐτε, mox *Big.* αὐτῷ.

o Φαραώθης] illud Θ non eſt in nomine Ægyptiaco ΠΟΥΡΟ. verum Artapanus laudatus Euſebio præpar. Evang. IX. 18. etiam id inſerit ſcribens Φαραθώθης. *Rel.*

p Τῶν Αἰγυπτίων,] Τοῖς Αἰγυπτίοις *Vat.*

q Οἷός τε] Οἷός τε ἄψασθ *Vat.*

r Τὴν ἄδικον] Ita ex MS. τὴν ἀδίκημον in *Editis.* Θυμῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

s Πυθομένῳ] Θυμῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

t Αὐτῷ παρεῖναι] Αὐτῷ *Vat.*

v Ηρώτα] Ita in *MSS.* πρῶτα τὸν Σ—— ἐπαγάγοιτο ἐρωτῶ *Baſ.* & *G.*

x Ωρμησάρθμος *Vat.* ὁρμισθμος *Big.*

tus. Quin & ei multum pecuniæ dedit, & ut Ægyptiorum eruditissimis familiariter uteretur: quo factum, ut virtus ei, gloriaque ex ipsa illustrior exstiterit.

2. Nam cum Ægyptii variis moribus essent delectati, & alii aliorum ritus verbis elevarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis eorum conferens, sermonesque quibus sua tuerentur placita totos ipse respuens, inanes & veritatis plane expertes esse demonstravit. Quare ab iis in congressibus summa in admiratione habitus, tanquam vir sapientissimus, & qui non solum acri esset ingenio ad res perspiciendas, sed etiam aliis quæ docere susceptisset persuadendi vi polleret, eos & in Arithmetica instituit, & quæ ad Astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami in Ægyptum adventum, in iis plane hospites erant Ægyptii: à Chaldæis enim in Ægyptum, indeque ad Græcos permanarunt.

Arithmeticam & Astrorum scientiam Abramus Ægyptios docuit; atque Græcos illi.

3. Postquam vero in Chananæam pervenit, terram cum Loto divisit, orta inter pastores contentione de pascuis: Loto tamen conditionem proposuit, optionemque permisit. Ipse autem loca montibus adjacentia, ab eo relicta, occupans, in urbe Chabrone habitavit. Illa autem septem annis est antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero planitiem ad fluvium Jordanem, non procul ab urbe Sodomorum, habitavit; quæ tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate & ira disparuit. At causam *hujusce rei* loco suo ostendam.

Sodomis Loto concessis, Chabrone degit ὁ περήτης. Urbs illa septem annis ante Tanim condita. Gen. c. 13.

μημένος. δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, [y] καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν [z] αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ὀλιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ἀμφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' [a] ἀλλήλοις σκαφαλιζόντων νόμιμα, καὶ ἀμφὶ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους· [b] συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, [c] καὶ ἀμφιβίων τὰς λόγους ἐς ἐπιεῖσαι περὶ τῶν ἰδίων, κενὰς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς ἂν ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ σωφροσύνῃ ὡς σωφρονέστατος, καὶ δεινὸς οὐκ ἐν νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ὁπιχειρήσῃ διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ [d] περὶ ἀστρονομίαν ἐδιδάξατο. πρὸ γὰρ [e] τῆ Ἀβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, [f] Αἰγύπτιοι τέτων εἶχον ἀμαθῶς· ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' [g] ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν [h] ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ελληνας.

γ'. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, [i] τῶν νεμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ὑπεξῄρητο τῷ Λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένην [k] ὑπωρείαν, [l] ᾤκησεν ἐν τῇ [m] Χαβρὼ πόλει. παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἔτεσιν ἑπτὰ [n] πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτιας. Λῶτος δὲ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην τῆς Παμὶν Ιορδάνην εἶχεν, οὐκ ἀπόντα τῶν Σοδομιτῶν πόλεως· ἡ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὲ ἠφάνισται καὶ βουλήσει τοῦ θεοῦ. τὴν δ' αἰτίαν καὶ χρόνον σημανῶ.

X.

CAP. IX.

Sodomitarum clades ab Assyriis prælio accepta.

ΚΕΦ. Θ'.

Ἡ τῶν Σοδομιτῶν ἀμφθορὰ, Ἀσσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

Duces quatuor Assyrii quinque regulos Sodomitarum ad lacum Asphaltitin devinsunt. Gen. c. 14.

ILlo tempore, cum Assyrii Asiæ imperio potirentur, res Sodomitarum valde florebant, divitiis illis crescentibus pariter ac abundante juventute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, & Balenorum rex. suæ quisque ditioni præpositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diviso eos obside-

Κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν καιρὸν Ἀσσυρίων κρατούντων τῆς Ἀσίας, Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, ἐς τε πλῆθος [o] ὀλιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διῆπον τὴν χώραν· [p] Βαλλὰς, [q] Βαρσὰς, [r] Σενεβάρης, καὶ [s] Συμόβορος, ὅ, τε Βαλλῶν βασιλεύς. μοῖραν [t] δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ὑπὸ τέτοις στρατεύσαντες Ἀσσύριοι, καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες

γ Καὶ σωθῆναι] Καὶ σωθῶ *Samb.* & *Euseb*, σωθῶσι *Big.*

z Αὐτῷ] Neuter Editorum interposuerat αὐτῷ. Eusebius tamen MS. τὴν τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν δ' Edit. τὴν τε ἀρ. αὐτὸ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δ'. *Bern.* Ita ex *Eusebii MSS.* edidit *Bernardus.* in *Cod. Vat.* αὐτῇ Deest vox αὐτῷ in *Baf.* & *G.*

a Ἀλλήλοις] Παρ' ἄλλοις *Samb.* & *Caf.* contra *Baf. Gen. Epiph. Euseb.* & ipsius Josephi mentem: quam hac paraphrasi, aperit Eustathius non veterrimus, Τὰς μὲ αἰγυπτίας ἀλλήλοις αὐδοξοῦντας, καὶ τὰ νόμιμα ἰαυτῶν ἀμφιβάντας καὶ ἀναπτέποντας, ἀπίδειξεν ἄθεμιτα ἄτοπα αὐτὰς μηδὲν ἀξιόλογον μηδὲ φρονήσεως μηδὲ θεσπίζοντας. *Bern.* Sic *Baf. G. Epiph. Euseb.* & *Vet. Interpr.* ἀλλήλων *Vat.* ἄλλοις *Samb.* & *Caf.*

b Συμβαλὼν] Συμβάλλων *Vat.*

c Καὶ ἀμφιβίων] Διαπίσσων viri magni conjectura haud præclara. Statim μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας, *Samb.* & *Eusebii* impressa. *Bern.*

d Περὶ ἀστρονομίαν] Περὶ ἀστρονομίας *Hen. Glycas* & *Cedren.* ἀστρολογίαν *Euseb.* & ipse *Josephus*, p. 14. v. 28. Intelligit autem ea voce (quod *Abbas Georgius* monuit) τὴν τῶ ἀστέρων Σίσιν καὶ κίνησιν. *Bern.*

e Τῆς Αβράμου] Τῷ Αβράμου *Vat.*

f Αἰγύπτιοι] Εἰς αἴγυπτον, οἱ αἰγύπτιοι *Baf. Gen.* articulo superfluo. Quinimo εἰς αἴγυπτον prætermisit Eusebius sua sponte: atque etiam Eustathius, quando narrat diserte, ὡς δὲ τῆ παρουσίας αὐτῦ ἄπειροι τῶν ἐντεῦχεν οἱ αἰγύπτιοι. Deinde inter codices Latinos *Star.* & *West.* 2. itidem neglexere. Postremo εἰς αἴγυπτον refert proxima sententiola. *Bern.* Οἱ Αἰγύπτιοι articulo superfluo in *Baf.* & *G.*

g Εφοίτησεν] Εφοίτησεν *Big. Samb. Hen. Eusebius*, *Magnus Drungarius Zonaras.* ἐπεφοίτησεν *Baf. Gen.* & *Caf.* ἐφύτδσεν, Stipsaut magis stipes ille Cassiodori. κατηφοίτησε M. Glycas. *Bern.* Ita *Big. Samb. Hen. Vat Euseb. Alitique.* ἐπεφοίτησεν *Baf. G.* & *Caf.*

h Ηλθε] Sic *Big. Hen.* & *Euseb.* καὶ ἦλθε *Samb. Caf.* & *Vat.* ἀνῆλθε καὶ *Baf.* & *G.*

i Τῶν ποιμένων] Ita in *MSS.* τῶν δὲ π. *Baf.* & G.

k Υπώρειαν] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* verum in reliquis ὑπωρέων, tam in *MSS.* quam *Editis. Huds.* Est ad montes sita regio, non in summis montibus, sed ad radices vel latera montium, opposita tamen πεδίοις & campis: nam Chebron urbs sita est in regione montana. Nihil est certius. *Rel.*

l Ωκησεν] In *MSS.* ᾤκηδ δὴ vel ᾤκηδ δὲ. magis Attice. *Bern.*

m Χαβρω] Νάβρω aut Ναβρὼ *Baf.* & *G.* atque *Nabroch* in nonnullis *Epiphanii* Codd. in aliis *Nebroch* & *Ebron.* Verum Χαβρὼ vel Χαβρὼν scribendum, quo modo scripsit *Josephus* ex *Num.* 13, 23. ubi Χεβρὼν ediderunt LXX *Bern.*

n Πρὸ Τανίδος] Ita *Baf.* & G. ὡς Ταναΐδος *Vat.* Πρὸ Τανίδος *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Forsan παλαιοτέρα δ' ἐστὶν, ἔτεσιν ἑπτὰ ὡς Τανίδος τῆς Αἰγυπτίας [οἰκισθεῖσα.]

o Επιδεδωκότων] Επιδεδοκότων in *Codd.* tam *impressis* quam *scriptis* præter *Samb.*

p Βαλλὰς,] Pentapolis Palæstinæ principes suis nominibus inter libratios dissidia & pugnas non leves concierunt. E Typographiis *Baf.* & *Gen.* prodiere, βαλλὰς (tanquam à בלע) βαρσὰς (quod permutavi in βαρσὰς) σενεβαρ (id esset שנאבר) καὶ συμόβορ, ὅτε βαλεὶν. βασιλικὴς μοίρας &c. *Big.* autem procurante, Βάλαχ, Βαλεὶας, σωαβάρης, ὅτε βαλλῶν βασιλεύς. Habitu etiam eodem volunt *Samb.* & *Caf.* nisi quod efferant ex ore medio βάλακ, pro βάλαχ. LXXII. Interpretes aliter referunt hunc barbarismum, βαλλὰ, (*Bella* idem apud S. Ambros. & Βαλὰκ Chrysostomi in Homiliis) Βαρσὰ, σενναὰρ, συμοβὸρ, καὶ βασιλεὺς βαλὰκ. Judæi vero atque Samaritæ correctius & certius, 1. ברע, quod Græce reddas βάρεσα 2. ברשע, βερσάς. 3. שנאב, σενάβης. 4. שמאבר, σεμάβαρ, aut Samaritico mendo, σεμάβαδ. 5. בורך בלע, βασιλεὺς βαλεύς. *Bern.* Βάλακος *Samb.* & *Vat.*

q Βαρσὰς,] Ita ex LXX. Βαρέαι in *MSS.* Βαρεὰς in *Editis.*

r Σενεβαρὴς,] In *MSS.* Σωαβάρης. in *Editis* Σεναβαρὴς. in LXX. Σεννάρ.

s Συμοβορὸς,] Συμοβορὸς τε Βαλλῶν *Vat.*

t Δ' ἦρχον] In *Codd. Samb. Caf.* & *Vat.* δ' ἦρχεν.

ουντες τ̃ [v] στρατείας, ἐπλιόρκουν αὐτούς. [x] στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ἦν εἷς ὑπατεύγμενος. γνωμένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ Ασσύριοι φόρον ὑπῆγον τοῖς Σοδομίταις βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, καὶ τὰς ὑπαχθείσας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ἐτέμειναν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ [y] ἀπέστησαν. καὶ ἀγαβαίνῃ στρατὸς Ασσυρίων ἐπ' αὐτούς· στρατηγούντων [z] Αμεραφήλ, [a] Αριούχ, [b] Χοδολλαμόρ, [c] Θαδάλ. ἦτοι πᾶν τε Συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντο, καὶ τὰς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. γνομένοις δὲ κατὰ Σόδομα, στρατοπεδεύσασι κατὰ τὴν χαλκάδα τὴν λεγομένην φρέαρ ἀσφάλτου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέαρ ἦν ἐν τῷ τόπῳ. νυνὶ μέν τοι τ̃ Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ χαλκὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ [d] Ασφαλτῖτις λεγομένη. [e] περὶ μὲν οὖν τ̃ λίμνης ταύτης μετ' ὀλίγον πολὺ δηλώσομεν. τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ασσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τ̃ μάχης γνομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν [f] ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Λὼτ ἦγεν, τοῖς Σοδομίταις συμμαχῶν ἑαλωκώς.

bant; singulis vero unus præficiebatur dux. Commisso autem prælio, victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque cum duodecim annos servivissent, & tributa illis imperata solvissent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Assyriorum in eos facta est expeditio ductu *& auspiciis* Amrapheli, Ariuchi, Chodollamori, Thadali. isti etenim Syriam universam diripuerunt, & Gigantum sobolem subverterunt. Cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iste puteis abundabat. nunc tamen, ex quo disparuit Sodomorum urbs, vallis ista in lacum mutata est, qui dicitur Asphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Assyriis acie congressis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero sunt in captivitatem abducti; & in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat. *Hinc Lotus captus prælio.*

ΚΕΦ. ί.

Ως Αβραμος ὑπὸ τὴν Ασσυρίων ὑπεστράτευσε ἐνίκησεν· καὶ τούς τε αἰχμαλώτους τ̃ Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

[g] Αβράμῳ δὲ ἀκουσθὲν τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε ἅμα περὶ Λώτα συγγενῆς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἰκτος περὶ τ̃ Σοδομιτῶν φίλων ὄντων ἐπῆνιόντων. καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν· ἀλλ' ἐπαχθεὶς, [h] καὶ κατ' πέμπτην ὑπεπεσὼν νύκτα τοῖς Ασσυρίοις περὶ Δᾶνον· οὕτως γὰρ [i] ἡ ἑτέρα τ̃ Ιορδάνου πεσσαγορεύεται πηγή· καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τ̃ κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὑπόνοιαν τ̃ συμφορᾶς ἔχοντας· οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ ὑπὸ μέθης ἀδυνατοι, ἔφυγον. Αβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι ἐ δευτεραίας [k] γινομένης συνήλασεν αὐτοὺς [l] εἰς Ωβὰ τ̃ Δαμασκηνῶν γῆς· ὑποδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, [m] ἀλλ' ἡ προθυμία τ̃ μαχομένων καὶ τὸ ῥωμαῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτὸς καὶ τρισὶ φίλοις τοσοῦτο στρατοῦ πρεί-

CAP. X.

Quomodo Abramus, Assyrios aggressus, victor extiterit; & tam captivos Sodomitarum, quam reliquam prædam victor reduxerit.

ABramus autem, ut calamitatem illorum acceperat, simul & metu de Loto cognato suo commotus est, & misericordia ex Sodomitis sibi amicis atque vicinis. Et cum ei in mentem venisset illis opitulari, nil cunctatus est, sed protinus suos expediens, & quinta nocte Assyrios ad Danum assequutus, (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) & ex improviso & inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade suspicantes: alii vero nondum in somnum delapsi; tamen præ temulentia pugnæ inutiles, in fugam se conjiciunt. Abramus autem eos persequutus est, & sequenti die coëgit semet recipere in Hobam, quæ Damascenorum est: ostendens victoriam non sitam esse in multitudine & militum numero, sed pugnantium alacritatem & virtutem copias quantascunque superare; utpote qui cum trecentis & duodecim è familia sua & tribus amicis tantum exercitum profligaverat. *Gen. c. 14. Assyriorum exercitum profligat Abrami miles domesticus. Danus bicipitis Jordanis fons alter. Hoba Damascena.*

---

v Στρατείας,] Στρατιᾶς vulgare hoc nec non dictum *Bas. Gen.* & *Cas.* Malunt tamen Athenienses & cum his *Big.* & *Samb.* στρατείας, lente adeo ac σεμνῶς. Mox Στρατιᾶς δ' ἑκάστης *Bas.* & *Gen.* adversus omnem fidem cæteram. Mox ἐπιζώσασι puerili sono *Bas.* & *Gen.* deinde vero *Hen.* meticulosus scriba & minus fidelis pro καὶ Αβγαβὴ στρᾶς, &c. refert isthæc, καὶ αὖθις ἐπῆλθον αὐτοῖς οἱ ἀσυρεῖοι. *Bern.* Ita cum *Big.* & *Samb.* στρατιᾶς in *cæteris.*

x Στρατηγὸς] Sic ex *MSS.* in *Editis* στρατιᾶς δ' ἑκάστης.

y Ἀπέστησαν.] Ita ex *MSS.* & *Theophilo Antiocheno* p. 162. *Edit. Oxon.* in *Editis* ἀπέστασαν.

z Αμεραφήλ,] Iterum nobis agendum est cum nominibus longis & barbaris. Primum ducum Assyriorum nomine ἀμεραφὴλ vocant Editores, mutilo & quidem depravato, ἀμαραψίδ *Big. Samb. Cas.* & meliora exemplaria Latina; unde fiet ἀμεραφήλ (prout *Amrafeli* etiam in libris nonnullis Epiphanii me legisse memini) aut cum Cl. Bosio ἀμαραφήλ Υ. & Δ. conversis facili arte in Φ. & Λ. Nam אמרפל dicunt utraque natio Hebræorum, Græci ἀμαρφὰλ, & ἀμαρφάθ in Hom. Chrys. Tum Ellasari dominus appellatur ἀριὼχος apud *Big. Samb.* & *Cas.* ἀρίοχος *Bas. Gen.* & Epiphan. Insequitur jam vox sesquipedalis קדרלעמר sive ut Ecclesia Græca modulatur χοδολλογομόρ: hinc χοδολλογομόρ in Edit. *Bas.* & *Gen.* & *MSS.* aliquot Epiph. Concinnius vero legunt *Big. Samb. Cas.* & vetustiora Epiph. χοδολλαμόρ, *Chodolamori*: uc nunc omittam χοδολλαμόρ prolixum Bosii. Iidem satis bene ultimum Principem nuncupant Θαδάλ nomine, *Thadalli* Latinis auribus, Hebræis תדעל: Græci viderant תרעל, quod est Θαργὰλ illorum literis; ab hisce Θαργάλ excepere *Bas.* & *Gen. Bern.* Ita ex quibusdam MSS. *Epiphanii* Αμαραφήλ malit Cl. *Bosius.* Μαρφάδ *Bas.* & G. Αμαραψίδ *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

a Αριούχ,] Sic ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* Αριόχ.

b Χοδολλαμόρ,] Illud ferunt *MSS.* & vetustiora *Epiphanii*, in *aliis* & *Bas.* & *G.* Χοδολλογομόρ.

c Θαδάλ] Ita *MSS.* Θαργάλ *Bas.* & *G.* ex *Hebræis.*

d Ασφαλῖτις] Al. Ασφαλίτης. Videsis *Eustathium Antioch.* p. 59.

e Περὶ μὲν οὖν] Illud οὖν abest quibusdam *Codd.*

f Ἀπέθανον,] Perite autem interpretatus est hic Judæus Mosaicam phrasin Gen. c. 14. 10. יפלו שמה, *ibidem ceciderunt.* Dein οἱ δὲ λοιποὶ, *Hen.* Subnectit idem ille ad ἐληλυθὼς hæc verba ne vix perferenda, οὐκ ἀποθὼν τ̃ σοδομιλυπῆς πόλεως οἰκῶν. *Bern.* Επίσοι *Hen.* ex *Bibliis S.*

g Αβράμῳ δὲ ἀκουσθὲν] Sic ex *MSS.* Αβράμῳ δὲ ἀκουσθεὶς *Bas.* & *G.*

h Καὶ κατ'] Τὸ Ε delet *Big.*

i Η ἑτέρα] Nam alter & primus fons Jordanis erat in lacu Phiala ut docuit in lib. de bell. *Rel.*

k Γινομένης] Ita ex *MSS.* uam γινομένης non agnoscunt *Bas.* & *G.*

l Εἰς Ωβὰ] Sic rescribere sum ausus, vel εἰς Χοβὰ. Editum erat ἐὶς σωβᾶ, scriptum tot manibus εἰς σωβὰ, vel in cod. *Cas.* εἰς σαῦᾶ. Inter enuntiandum profecto tralatus fuit sibilus præpositionis εἰς in vocem sequentem. Gen. c. 14. 15. ἕως Χοβὰ, חובה עד. *Epiphanius* sine causa hanc urbem Damascenam penitus delevit, & reliquit duntaxat, *expulit eos usque ad terram Damascenorum.* Bern. Hoc placuit *Petito*, atque ita *Bernardus* edidit, dubius tamen an εἰς Χωβὰ rescribendum. in plerisque *MSS.* & *Bas.* & *G.* Σωβᾶ litera σ præpositionis εἰς in vocem sequentem Ωβὰ traducta. εἰς Σωβὰ *Cas.* ἕως Χοβὰ vel Χοβᾶλ. LXX.

m Ἀλλ' ἡ προθυμία] Ita *MSS.* ἀλλὰ εἰς προθυμίαν in *Editis.*

verat. At quotquot hostium è manibus effugerunt, sine gloria *domum* reversi sunt.

Abramum victorem expulis, elogiis, votisque magnis excipit Melchisedeces.

2. Abramus autem Sodomitarum captivos incolumes recipiens, qui capti fuerant ab Assyriis, Lotumque cognatum suum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomorum rex ad locum quendam, quem Campum regium vocant: ubi recipitur à Solymæ urbis rege Melchisedece. id vero nomen idem valet ac rex justus: & erat utique talis omnium consensu; ita ut propter hanc causam etiam Dei sacerdos constitueretur. Solymam tamen Hierosolymam postea vocarunt. Iste autem Melchisedeces militibus Abrami justa dedit hospitalia, iisque omnia ad usus vitæ necessarios abunde suppeditavit: simulque ipsum in epulis cœpit laudare, Deoque gratias agere, qui hostes sibi in manus compegerit. Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei donante, munus accepit. Sodomorum autem rex ab Abramo petiit, ut prædam ipse sibi retineret; homines tamen suæ ditionis, quos salvos eripuerat ab Assyriis, reposcebat. Abramus vero dixit se nolle hanc conditionem accipere, neque quidquam velle emolumenti ex præda ad se rediturum, nisi quantum domesticis suis ad victum sufficeret: portionem tamen aliquam amicis suis commilitonibus dari æquum esse. Primus horum Eschols vocabatur, & *secundus* Ennerus, & *tertius* Mambres.

Spolia decima sacerdoti Dei donata.

Infinitam ipsi sobolem pollicenti Deo quinque animantibus facit Patriarcha. Gen. c. 15.

3. Deus autem virtutem ejus extollens, non carebis, inquit, mercede, quâ te ob res præclare gestas donari par est. Cui ille, quorsum futura est mercedis retributio, cum desint qui successores essent? (adhuc enim erat sine prole.) Tum Deus & filium illi nasciturum esse pollicitus est, & multam adeo ex eo fore sobolem, ut cœli stellas numero esset æquatura. Et ille quidem, his auditis, Deo, ut ipse præceperat, sacrificium obtulit. Erat autem sacrificium hujusmodi: juvencam *fumens* trimulam, & capram trimulam & arietem similiter trimulum, turturem quoque & columbam, *cætera*, ut jussus fuerat, dissecuit media, sed aves non dissecuit. Deinde priusquam erigeretur ara, avibus cruoris desiderio devolantibus, adfuit vox divina, denuncians, posteris ejus malignos fore vicinos annis quadraginta in Ægypto: quo tempore gravia perpessos hostibus *tandem* superiores evasuros, devictisque Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos.

Post cccc. annos servities Chananæa armis felicibus occupanda.

Sub ilice Ὀργῇ habitat ὁ περιήτης, non procul ab Hebrone. Gen. c. 16.

4. Abramus vero *tum* quidem habitabat circa

---

n Αὐτῶν.] αὐτὸν *Sam.*

o Τὰς τε τῶν Σοδομιτῶν] Sic *Hen.* & *Cedren.* τὰς τῶν Σοδ. *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς Σοδομιτῶν *Basil.* & G.

p Ἐνθα ἡ.] Ἐνθα δὲ ὁ *Hen.*

q Ὡς δὴ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ. *Vat.* ὡς δὴ ταύτῃ αὐτῷ *Basil.* & G. ὥστ. *Cocc.*

r Σόλυμα.] Hebraica lingua *Salem* quod Græci paululum immutatum, ad suæ linguæ phrasim inflectendo, *Solyma* dixere.

s Ἱεροσόλυμα.] Ita etiam *Theophilus* ad *Autol.* p. 163. *Edit. Oxon.* Verum (ut inquit *Hieronym.*) *Salem* non, ut *Josephus* & nostri omnes arbitrantur, est *Hierusalem*, nomen ex Græco Hebraicoque compositum, quod absurdum esse peregrinæ linguæ mixtura demonstrat, sed oppidum juxta Scythopolim quod usque hodie appellatur *Salem*. Vide *Montacutium* contra *Seldenum*, p. 154. 155.

t Οὗτος ὁ Μελχισεδέκης] Videsis *Rigaltium* ad *Tertull.* p. 62.

v Αὐτῷ ποιήσασθαι] Αὐτὸ *Vat.* & mox v. 21. αὐτῶν.

x Αὐτῷ διδάσκειν] Αὐτὸ διδάσκειν *Vat.* αὐτὸ διδάσκων *Big. Samb. Hen.* & *Casa.* in *Editis* διδασκών.

y Ἐσχώλης] Hebræi Græcique ἐσχὼλ in Genesi; eadem lectio apud Josephum Typis vulgatum: atqui MSS. prorsus omnium ἐσχών. De secundo amico nobilissimi Abrami quid amplius nunc monere fas sit, quam Josephi ἴσηγος convenire cum Hebraico Judæorum ענר pro quo Samaritæ legunt ענרם *Arram*, & LXXII. αὐτῶν. Epiphan. forte viderat in membranis Clarissimi Cassiodori ἔννηγος ἄλλος, *Etner*, seu potius *Enner alius*. Comes tertius scribitur μαβρῆς in Editis, pro μαμβρῆς MSS. aut μαμρῆς, ממרי; sed alterum probatius atque αὐτόκωτερον. *Bern.* Illa terminatio placuit *Bernardo.* in *Basil. G.* & LXX. Εσχὼλ. in *MSS.* Εσχών.

z Ἐννηρος,] Αὐτῶν in LXX. *Epiphanius* forte viderat in suis *MSS.* Ενηρος ἄλλος. nam habet *Etner*, seu potius *Enner alius*.

a Μαμβρῆς.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαβρῆς.

b Σὲ ἐπὶ τοιαύτας] Illud σὲ ex *MSS.* deerat in *Editis*.

c Παῖδα αὐτῷ] Σὲ non paret in excusis. Παῖδα *Basil. Gen. Epiphan. Hen.* tum harum Originum expilator Io. Zonaras: &, ni fallor, Divinus Moyses, Gen. c. 15. v. 4. & 5 זרע, interprete S. Paulo: imo Josephus ipse subjicit singulari Anaphora, πολλὰ ἐξ ἐκείνου ἔθνη. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb.* & *Casa.* Bern. Ita *Basil. G. Hen. Epiphan. Zonaras.* & mox subjicitur πολλὰ ἐξ ἐκείνου ἔθνη. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb. Casa.* & *Vat.*

d Γενήσεσθαι] Γενήσεσθαι siquidem scribas cum *Gen.* sive γενήσεσθαι aliorum, ipsa sententia nil quicquam variabit. *Bern.*

e Τελείζουσαν,] Δάμαλιν τελείαν *Big. Samb.* & *Casa.* sicut Esaiæ c. 15. 5. Huc equidem τελείᾳ Josephum semel & bis scripsisse volo. *Bern.* In *MSS.* τελείᾳ.

f Αὐτῇ τοῖς ἐκγόνοις] Αὐτῷ *Vat.*

g Τετρακόσια] Ne dubites aliquantulum de hoc numero, vide & cap. V. libri insequentis. *Bern.*

h Ἀβραμὸς] Ἀβρ. μὲ καιρὸν ᾠκει τὴν ὠγύγιον. *Basil.* & *G.* suis typis. Nostra autem editio scriptorum fidem habet, Epiphanio & Comestore consentientibus. Sed de hac tam nobili arbore alibi libenter disputamus. *Bern.* Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Ἀβρ. μὲ καιρὸν ᾠκει τὴν Ωγύτα. sed Ωγυτα malit *Reinesius.* Vide *Euseb.* de *Locis Hebr.* p. 317. & 430. *Edit. Benedict.* & *Filesaci* Selecta Sacra, l. 1. p. 207.

i Δρῦν·

νῳμένος· ὁπόσοι δὴ [n] αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν.

β. Ἀβραμος δὴ [o] τούς τε τῶν Σοδομιτῶν σώους αἰχμαλώτους, οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ τῶν Ασυρίων, καὶ τὸ συγγενὴ λῶτον, ἀνέζωξε μὴ εἰρήνης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς εἰς τόπον τινὰ, ὃν καλοῦσι Πεδίον βασιλικόν· [p] ἔνθα ὁ τῆς Σόλυμα πόλεως ὑπεδέχετο βασιλεὺς αὐτὴν Μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ δὴ δὲ τοιοῦτος ὁμολογούμενος, [q] ὡς δὴ ταύτῃ αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ Θεοῦ. τὴν μέντοι [r] Σόλυμα ὕστερον ἐκάλεσαν [s] Ιεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ [t] οὗτος ὁ Μελχισεδέκης τῷ Αβράμῃ ῥᾳτῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπηρεσίων παρέσχε· καὶ δὴ καὶ τῷ δυνηθῆναι αὐτὸν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ὑπερχαίρειν [v] αὐτῷ ποιήσασθαι τοὺς ἐχθρούς. Αβράμῃ δὴ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῶν λείας αὐτῷ, παραδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὴ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς τὴν μὲν λείαν ἔχειν Αβραμον παρεκάλει· τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ὡς δὴ τῶν Ασυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Αβραμος δὴ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἀλλ' ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥκειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἱκανὰ ἦν· μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις [x] αὐτοῦ παραδοῦναι τοῖς συστρατευσαμένοις. [y] Εσχώλης δὲ ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ [z] Εννηρος, καὶ [a] Μαμβρῆς.

γ. Επαινέσας δὴ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ Θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς, φησὶ, μισθὸν ὃν ἄξιόν ἐστιν [b] σὲ δὴ τοιαύτης εὐπραγίας κομίζεσθαι. Τοῦ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ πῶς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἱ παραδέξονται μετ' αὐτόν; ἔτι γὰρ ἦν ἄπαις. ὁ Θεὸς καὶ [c] παῖδα αὐτῷ [d] γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν, ὡς παραπλησίαν αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸ ἀριθμόν. ὁ μὲν οὖν ἀκούσας θυσίαν προσφέρει τῷ Θεῷ, κελεύσαντος αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος· δάμαλιν [e] τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστερὰν, κελεύσαντος διελεῖν, τὰ ὀρνέων δὲν διελών. εἶτα πρὶν σῆναι τὰ βωμὸν, οἰωνῶν ἐφισταμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημήνασα πονηροὺς [f] αὐτοῖς τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ἐπὶ ἔτη [g] τετρακόσια δουλεύσειν καὶ τὴν Αἴγυπτον· ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ Χαναναίων ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις.

δ. [h] Αβραμος δὴ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ωγύγιον καλ-

λεμένῳ [i] δρυῒ· ἔστι δὲ τὸ Χαναναίοις τὸ χωρίον, [k] ὃ πόρρω τῆς Εβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυήσῃ, ἱκετεύει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος χαρίσασθαι. ὁ δὲ Θεὸς ὑπ' εὐχερείας αὐτὸν εὐθυμεῖν κελεύσας, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς [l] αὐτὸν ὄντα τῆς Μεσοποταμίας ἡγεμένον, καὶ παίδων ἐσομένων· Σάρρα, ὁ Θεὸς κελεύσαντος, [m] Ἀγυπτίᾳ μίαν τῶν θεραπαινίδων Ἀγάρῃ ὄνομα, [n] ἧκουσαν Αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γενομένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάρραν ἐπῆρεν βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας εὐθηνουμένης εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Αβράμῳ δὲ αὐτὴν εἰς οἰκίαν [o] παραδόντος τῇ Σάρρᾳ, θρασυνθεῖσα ἐπεβούλευσεν ἐκ ὑπομένουσα τὰς παλαιπωρίας· καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἴκτου αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαπαίζει δὲ ἀπὸ τῆς ἐρήμου φοβῆσαν αὐτὴν ἄγγελος [p] θεῖος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι, βίᾳ γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰ νῦν εἰς τὴν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τέτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. παραμύσασαν μὲν οὖν ὁ Θεὸς, καὶ σωσωτέρω χωρῆσαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοήσασαν δὲ αὐτὴν ὀπίσω [q] γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης [r] βασιλεύσοντος. τέτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' ὀλὺ Ισμάηλον· θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, ἀπὸ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν Θεὸν τῆς ἱκεσίας.

ε'. Αβράμῳ μὲν οὖν, ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημένος ἐγεννήθη. εἰς [s] ἕνατον δ' αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ὤφθη ὁ Θεὸς [t] ἀπαγγεῖλαι, ὡς παῖς αὐτῷ [v] καὶ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ισακον· δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ὁπὸ Σιδῶνος [x] μέχρις Αἰγύπτου. προσέταξε δὲ, βελόμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ [y] συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τῇ τριτῃ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ Αβράμῳ καὶ περὶ τοῦ Ισμάηλος εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε [z] ἀπεσημήνεν ὁ Θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Αβραμος μὲν, ὅτι τέτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, περιτέμνεται [a] παραυτίκα, καὶ πάντες οἱ παρ' [b] αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς [c] Ισμάηλος· οὗ καθ' ἑκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνέα διῆγεν.

ilicem, quæ vocabatur Ogyges: (est autem locus in terra Chananæa, non longe ab Hebroniorum urbe) & ægre ferens, quod uxor ei nihil peperisset, à Deo supplex petiit, ut prolem sibi masculam daret. Deo autem ipsum ut bene speraret adhortante, quoad cætera omnia *magno* suo commodo è Mesopotamia eductum, nec liberis cariturum; Sarra, Deo præcipiente, unam ancillarum, nomine Agaren, genere Ægyptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipsa liberos susceptura. Et ancilla, cum gravida facta esset, ausa est Sarram imperium affectando contemptui habere; quasi ad prolem suam perventura esset dominatio. Abramo autem ipsam Sarræ in pœnam submittente, fugam meditata est afflictionum impatiens: Deumque implorabat, ut sui misereretur. Illi vero per desertum abeunti obviam fit angelus Dei, jubens ut ad dominos reverteretur; fore enim meliore conditione, modo se modeste gerat: nunc vero in his versari malis, quod in dominam ingrata fuerit & arrogans. at enim si Deo nollet obsequi & ulterius pergeret, perituram esse dicebat: sin retro redeat, matrem futuram pueri, in illa terra postea dominaturi. His paruit, & reversa ad dominos veniam consequuta est. At non multo post peperit Ismaëlum; quasi quis dicat, * à Deo exauditum, eo quod Deus preces ejus exaudierat.

Ancillæ Ægyptiæ, ad torum admissa dominatur, pellitur, redit, suasu Angeli, Ismaëlo gravida.

Ismaëlus, Θεόκλυτος.

ſ'. Jam vero Abramo, sextum & octogesimum annum agenti, natus est ille de quo diximus. Cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, promittens filium illi de Sarra nasciturum esse. jussit autem eum vocari Isaacum; prænuncians ex eo prodituras gentes magnas & reges, qui bellum gesturi omnem Chananæam à Sidone usque Ægyptum occuparent. Præcepit autem, quod nollet genus ipsius cum aliis commisceri, ut pudenda circumciderent, idque octavo die à nativitate. Causam vero nostræ circumcisionis alibi declarabo. Consulenti vero Abramo etiam de Ismaëlo, an victurus esset, indicavit Deus longævum fore, atque magnarum gentium parentem. Et Abramus quidem, postea quam ob hæc Deo gratias egisset, statim circumcisus est, & omnes qui cum eo erant, similiter & puer Ismaëlus: quo die, illo ad decimum tertium ætatis annum perveniente, ipse nonum agebat supra nonagesimum.

Abramus an. 86. generat Ismaëlum. & an. 99. circumciditur cum familia sua. Genus Hebræum conservat circumcisione octavo.

Sidonem inter & Ægyptum situs limes occiduus terræ Sanctæ.

---

[i] Δρυῒ·] Τερέβινθον postea dictam Eusebio, Hieronymo & aliis. *Rel.*

[k] Οὗ πόρρω] In hoc fallitur: nam de querceto *Mambræ* verum est, altera Abrami mansione, cujus mentio *Gen.* 18. v. 1. Convallis autem seu quercetum *Moreh*, in *Gen.* 12, 6. quod & *Ogygis*, in finibus erat Sicimorum, haud ita procul à Jordane. *Reines.* de Ling. Punic. p. 70 *Edit. Ultrajecti.* Huds. Josepho illud ὁ πόρρω nonnunquam notat spatium satis magnum. Chebron ei dicitur ὁ πόρρω Ιερουσολύμων, & Masada ὁ πόρρω Ιερουσολύμων, quæ tamen loca non minus 20 miliarium Romanorum intervallo Hierosolymis aberant. At δρῦς septem modo stadiis aberat Chebrone. *Rel.*

[l] Αὐτὸν] Αὐτῷ & mox ἠγμένῳ *Vat.* Huds. Dele αὐτὸν *Cocc.*

[m] Επικλίνῃ] Ad oram *Cod. Hen.* hæc apposita est interpretatio, ἐπὶ κλίνῃ αὐτὸ τίθησιν.

[n] Γένος] Zonaras pariter αἰγυπτίαν τὸ γένος. Idem vero ante hæc pro ἐπικλίνῃ posuerat σωσκαίκλινε, atque ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησι manus obscura ad oram *Hen.* cod. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & gens Attica. γένος *Basil. G.* & *Hen.*

[o] Παραδόντος] Scripta *Big. Samb.* & *Cas.* percelebrium virorum; quo etiam conducit phrasis nota ἐπιβαλλειν δικαίωσιν apud historicos Græcorum. ἐπιτάξαι oblatum à Typographis *Basil.* & *Gen.* Bern. Ita ex *MSS.* in *Basil.* & *G.* παραδίδοντος τῇ Σ. δρασμὸν ἐπιτάξαι.

[p] Θεῖος,] Vox θεῖος ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[q] Γενήσεσθαι] Γενέσθαι *Vat.*

[r] Βασιλεύσοντος.] Βασιλεύοντος *Samb.* & *Vat.* ex consuetudine *Atticorum.* Bern.

[s] Ἕνατον] In *Hen.* & *Vat.* ἔνατον. contra canones Grammaticos. *Bern.*

[t] Απήγγειλεν,] Επήγγειλεν *Hen.* & *Epiphan.* non male. *Bern.*

[v] Καὶ ἐκ Σάρρας] Deest καὶ in *Editis.* debetur *MSS. Bern.*

[x] Μέχρις Αἰγύπτου.] Sed non pertigerunt fines Cananææ ad Ægyptum. Rhinocolura ultimus fuit, aut Gazæ vicina regio, uti sacri scriptores loquuntur, terminus Cananææ; at inter Rhinocolura & Ægyptum solitudo satis magna interjacebat, quæ postea Augustamnica dicta est. Quia tamen ea ἐφημία (ita Josephus ipse appellat) erat, ferri potest si quis dicat inter Cananæam & Ægyptum nullam regionem (cultam videlicet aut habitatam, uti illæ erant) intercedere. *Rel.*

[y] Συμφυρόμενον,] Ita in *MSS.* recte igitur *Zonaras*, ἵν' ὦσι τὸ γένος αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπιμιξίᾳ. in *Editis* autem absurde συμφερόμενον. *Bern.*

[z] Απεσήμανεν] Απεσήμαινεν *Vat.*

[a] Παραυτίκα,] Illud magis Atticum. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* παραχρῆμα.

[b] Αὐτοῦ,] Αὐτῷ *Hen.*

[c] Ισμάηλος·] Ita *Basil.* & *G.* Ισμάηλος τεσσαισκαιδέκατον ἔτος ἦν· Αβραμος δὲ &c. *Hen.* Ισμάηλος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχων· καὶ αὐτὸς &c. *Big. Samb.* & *Vat.* Bern.

* *A Deo exauditum*,] *Quasi à Deo exauditus.* Ita libri nostri veteres ac novi; & præter hos *Epiphanius* Scholasticus, juxta alium sensum vocis Θεόκλυτος. Similiter Philoni, ἰσμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ: aut ex nostra interpretatione, ἀκούσ ὁ κρίτης. Apud Zonaram tamen legitur Θεόκλυτος, mendo Typothetæ: addit enim Monachus ille hanc causam nominis, ὡς δὲ θεοῦ τὴν ἱκετείαν Αβραὰμ ἀκούσαντος, καὶ παῖδα δόντος αὐτῷ. *Bern.* Ita etiam juxta *Philonem*, cui Ισμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ. *Suidæ* Θεόκλυτος, Θεότιμος, ὁ *Deo honoratus.*

XII.

CAP. XI.

Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit, flagitiis eorum offensus.

Sodomitarum mores exsecrabiles. Gen. c. 11. & c. 19.

PER idem igitur tempus Sodomitæ, opibus & magna pecuniarum vi elati, & in homines contumelioſi exſtiterunt & religione in numen vacui; adeo ut beneficiorum ab ipſo acceptorum plane immemores eſſent, hoſpites odio haberent, & mutua conſuetudine & familiaritate abuterentur. His igitur rebus offenſus Deus, decrevit inſolentiæ pœnas ab illis repetere; & non ſolum urbem eorum evertere, ſed & eam regioni vaſtitatem inferre, ut nec amplius plantas nec fructum ullum ederet.

Tres Angelos hoſpitio excipit Abramus.

2. Cumque hæc Deus de Sodomitis decreviſſet, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad ilicem Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratuſque eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, & ad ſe adductos rogabat ut cum ipſo hoſpitium facerent. Illis vero annuentibus, juſſit panes ſtatim fieri ex farina ſiliginea, vitulumque mactatum & aſſatum ſub ilice diſcumbentibus appoſuit. At illi præ ſe tulerunt quaſi comederent; & de uxore etiam inquirebant, ubinam eſſet Sarra. Illo referente, intus eam eſſe: ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem factam. In hoc vero ſubridente muliere, & dicente fieri non poſſe ut liberos gigneret, cum ipſa nonagenaria eſſet, maritus vero centeſimum annum ageret, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos; & quod miſſus eſſet unus quidem nunciatum de filio, duo vero ad Sodomitas evertendos.

Mira Loti φιλοξενία.

3. Hæc audiens Abramus indoluit ſuper Sodomitas: & exſurgens ſupplex Deum precabatur, ne juſtos & bonos una cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum eſſe bonum; ſi enim vel decem inter eos eſſent, omnibus ſe remittere velle peccatorum ſupplicia: conticuit quidem Abramus. At Angeli ad Sodomitarum urbem pervenerunt; & eos rogabat Lotus, ut ad ſe diverterent: ſumma enim humanitate peregrinos excipiebat, Abramique benignitatis æmulus erat & imitator. Sodomitæ autem, cum vidiſſent adoleſcentes egregie venuſtos ad Lotum divertiſſe, ad vim & contumeliam formæ eorum inferendam ſe pararunt. Loto vero hortante ut continerent ſeſe, neve in peregrinorum probrum ruerent, ſed hoſpitii ſui jura revererentur

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠΟ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται, πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἰς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὕβρεσι, καὶ πρὸς [d] τὸ θεῖον ἀσεβεῖς· ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γιγνομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι, [e] καὶ πρὸς [f] ἀλλήλους ὁμιλίας [g] σκετέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ὅπλοις τούτοις ὁ Θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτούς· [h] καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς [i] μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

β'. Ταῦτα δὲ Θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν [k] Σοδομιτῶν, Ἀβραμος ἰδασάμενος τρεῖς ἀγγέλους [l] ἐκαθίζετο ἐπὶ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ παρὰ τὴν θύραν τῆς αὐτοῦ αὐλῆς· καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἡσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὑτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπανδυσάντων δὲ, ἄρτους τε πρόσταξεν [m] ἐθῦς ἐκ σεμιδάλεως πλυθῆναι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπήσας, σκόμισεν αὐτοῖς [n] ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθιόντων· ἔτι τε καὶ πρὸς τὴν γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη τυγχάνοι ἡ Σάρρα. ὃ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι· ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ διῆσθαι αὐτῷ ἤδη μητέρα γεγονυῖαν. τῆς δὲ γυναικὸς [o] ἐν τούτῳ μειδιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τῷ τεκνοποιίαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνένευσαν ἔτι ἐχούσης, ὃ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, οὐκέτι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμιμοῦσαν ἑαυτὸς ὄντας ἀγγέλους [p] ὃ θεῖ· καὶ ὅπ [q] πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημήνων περὶ ὃ παιδὸς, δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας Ἀβραμος ἤλγησεν ὅπι τοῖς Σοδομίταις· καὶ τὸν θεὸν ἀνάστας ἱκέτευσε παρακαλῶν, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς [r] συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. ὃ δὲ θεῖ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τῷ ὅπι τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Ἀβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἄγγελοὶ παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λὼτος αὐτοὺς ὅπι ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς [s] τῆς Ἀβράμου χρηστότητος. οἱ δὲ Σοδομῖται, ἰδασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς ὄψεως ὑπερφερούσας, καὶ πρὸς Λώτῳ [t] καταχθέντας, ὅπι βίαν ἢ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐπράσσοιεν. ὃ δὲ Λὼτ παρακινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν [v] ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς

---

d Τὸ θεῖον] Τὸν θεὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

e Καὶ τὰς] Lege καὶ εἰς τὰς vel ἐπὶ, ut mox. *Cocc.*

f Ἀλλήλους] Ita *Baſ.* & *G.* In *Samb. Big. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄλλους.

g Σκετέπεσθαι.] Πρὸς ἄλλους *Big. Samb. Caſ.* & *Epiphanius. Hen.* vero καὶ εἶναι μισόξενοι, & τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας σκετέπεσθαι, & in Marg. σκετέπεσθαι. Veruntamen *Baſ.* & *Gen.* quo rurſum modo ea excudi juſſimus, propter turpiſſimam ἀχημοσυνίαν iſtius nationis, quam graviſſime redarguit B. Paulus initio Epiſtolæ ſuæ ad Romanos. Facilior enim iſtius phraſis explicatio Sodomitis videtur minus convenire. Vix etiam conſiſtere poteſt meliorum membranorum πρὸς ἄλλους, quando in propinquo eſt μισόξενοι abſque tautologia. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Hen.* quam ſcripturam ſervavimus, σκετέπεσθαι accipientes cum *Gelenio* minus uſitate pro *depravare, detorquere:* quòd *Joſephus* reſpicere videatur ad turpiſſimam iſtius gentis ἀχημοσυνίαν.

h Καὶ τὴν] Ita *Vet Interpr.* nec aliter *Baſ.* & *G.* niſi quod καταστρέψασθαι habeant. infra in Ἰοσεφο, παρεγένοντο οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν Σοδομιτῶν πόλιν. In *MSS.* καὶ τὰς τε πόλεις αὐτῶν καταστρέψασθαι. quo faciunt verba *Gen.* 19. 24. καὶ κατέστρεψε ὡς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον.

i Μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν] Hinc colligitur, ut ex aliis locis apud Joſephum, eum non credidiſſe Sodomam aquis lacus Aſphaltitis immerſam fuiſſe. Quod & veroſimilius. Lib. v. cap. 5. de Bello Jud. Σοδομῖται a lacu Aſphaltite diſtinguit. *Rel.*

k Σοδομιτῶν,] Σοδόμων *Vat.*

l Ἐκαθίζετο] Ita *Big.* & *Samb.* cæteri cum *Editis* habent ἐκάθητο.

m Εὐθὺς] Illud εὐθὺς ex *MSS.*

n Ὑπὸ τῇ δρυῒ] Poſt paucula, ἔτι καὶ impreſſa. Et σάρρας, ne ambigeretur, pro γυναικὸς *Hen.* idemque ſtatim πῶς εἴη ſcripſit pro ποῖ ποτ' εἴη, ex Gen. 18. 9. LXXII. Interpretum: deinde καὶ ἔφασαν. *Bern.* Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τῇ δρυῒ reliqui, ut & *Baſ.* & *G.*

o Ἐν τούτῳ] Sic *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ἐπὶ τούτῳ in *MSS.*

p Τῷ Θεῷ·] Articulum omittit *Hen.*

q Πεμφθείη] Μὲν ὁ εἷς *Baſ.* & *Gen.* ὁ εἷς, adhuc ſimplicius *Hen.* & in altero colo omnes iſti δύο δὲ. Articulos autem ſæpe omitti, moris fuit potius quam negligentiæ Atticæ. Plenius itaque *Big. Samb.* & *Caſ.* μὲν ὁ μὲν εἷς, & οἱ δύο δὲ membri ſequentis. *Bern.* Πεμφθείη μὲν, ὁ μὲν εἷς —— οἱ δύο δὲ *Vat.* πεμφθείη, καὶ ὁ μὲν εἷς & οἱ δύο δὲ *Big. Samb.* & *Caſ.*

r Συναπολλύναι] Συναπολύειν *Samb.* Mox καὶ θεῷ δὲ, *Baſ.* & *Gen.* *Bern.*

s Τῆς Ἀβράμου] Ita ex *MSS.* in *Editis* τοῦ καὶ Ἀβρ.

t Καταχθέντας,] Καθαχθέντας *Vat.*

v Ἐπ' αἰσχύνῃ] Ἐπ' αἰσχύνῃ *Vat.*

τῆς παρ' αὐτῶ καταγωγῆς, εἰ ἢ ἔχοιεν ἀκεραίως, τὰς θυγατέρας αὐτὸ ὑπὲρ ἐκείνων τ ἐπιθυμίας αὐτῶν λέγοντ[ες] [x] παρέχειν· ὧδ' ἔτως [y] ἠδέσθησαν.

δ'. Ο δὲ Θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τὰς μὲν ἡμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθεῖεν τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν· Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε παντελῆ ὄλεθρον. Λώτ[ου] δὲ, ἅ Θεὸς τὴν μέλλουσαν τ Σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντ[ος], [z] ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ γὰρ [a] μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τ ἐξόδε, δι' ἧθαν ἐπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ ἅ Λώτ λεγομένοις. καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκήπτει βέλ[ος] εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπόμπευσε, [b] τὴν γῆν ὁμοίως [c] πυρώσας ἀφανίζων· ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται, τ Ιουδαϊκὴν ἀναγράφοντι πόλεμον. [d] ἡ δὲ Λώτ γυνὴ, ἅμα τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πλυπραγμονοῦσα τὰ ὄπιθεν αὐτῆ, ἀπηγορευκότ[ος] ἅ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ςήλην ἁλὸς [e] μετέβαλεν. [f] ἱστόρηκα δ' αὐτήν· ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένουσα. διαφθαρεῖσα δὲ αὐτὴς μὴ τ θυγατέρων, εἰς βαθύ τι χωρίον καταχωσθεῖσα [g] ὑπεγράφην ὑπὸ ἅ πυρός. Ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλοῦσι γὰρ ἕτως [h] Ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα, ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας, παλαιπώρως διῆγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον [i] γένος ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ παλησιάζουσι, [k] προνοήσουσι λαθεῖν. ἐπεὶν δὲ τὸν ὑπὲρ ἅ [l] μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τ πρεσβυτέρας Μώαβ[ος]· εἶπε δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. [m] Αμμανον δὲ ἡ νεωτέρα ποιεῖται· ὄνυξ ἰὸν ὑποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. [n] καὶ τίκτῃ δ' αὐτῶν [o] ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθν[ος]· Αμμανίτας δὲ [p] ὁ ἕτερ[ος]. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ Λώτῳ μὲν τοιαύτη συνέβη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν γενέσθαι.

tur; dicente etiam, ſi temperare ſibi nequirent, filias ſe pro illis eorum libidini ſubjicere: neque ſic quieverunt.

4. Deus autem, illorum audacia flagitioſa ad iram commotus, ipſos quidem excæcavit, ut introitum in ædes invenire fruſtra conarentur: Sodomitas vero univerſos ad interitum adjudicavit. Lotus autem, illi prænunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde diſceſſit, & uxore & filiabus (duæ enim erant adhuc virgines) aſſumptis: nam ſponſi *earum* deſpicatui habuere egreſſum, Loti monita ſtultitiæ figmenta eſſe dictitantes. Tum Deus telum in urbem conjicit, eamque una cum incolis combuſſit, terram *circa omnem* pari incendio devaſtans, quemadmodum mihi jam dictum eſt in hiſtoria Belli Judaïci. Cæterum Loti uxor, cum inter abeundum ſubinde ad urbem reſpiceret, clademque ejus paulo curioſius ſpectaret, Deo iſthæc facere prohibente, in ſtatuam ſalis converſa eſt. Eam ſiquidem vidi, nam & hodie uſque manet. Lotus autem cum filiabus evaſit, ad locum parvulum quendam appulſus ab igne * in arctum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur: eo enim nomine Hebræi modicum vocant. Illic, ab hominibus deſertus & victus penuria laborans, vitam miſeram *aliquantiſper* egit.

Sodoma cum malis civibus divinis ignibus combuſta & delecta. Lib. 5. c. 21.

Loti uxor in columnam ſalſam vertitur. Hanc Joſephus ipſe vidit.

Zoor, modicum.

5. Virgines autem, univerſum genus humanum exſtinctum ratæ, cum patre rem habent, prævidentes clam fieri poſſe. id eo agebant animo, ne genus *hominum* penitus interiret. Naſcuntur autem liberi, ex ſeniore quidem Moabus, ac ſi quis dicat ex patre. Ammanum vero peperit junior; *quod* nomen ſignificat filium generis. Atque ex uno illorum prognati ſunt Moabitæ, adhuc etiam gens magna; ex altero vero Ammanitæ, utrique Cœle-Syriam incoluntˇ. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

Filiarum Loti inceſtus, ex opinione falſa.

Moabus, πατρόθεν. Ammanus, ἴσυγος.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Αβιμελέχ· καὶ περὶ Ισμαήλ ἅ Αβράμ, καὶ τ ἐκγόνων αὐτῶ Αράβων.

Αβραμ[ος] δὲ μετώκησεν εἰς Γέραρα τ [q] Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμεν[ος] σχῆμα τὴν Σάρραν· ὅμοια τοῖς περὶ ὑποκειμένοις. Δι' τ φόβον. ἐδεδίει γὰρ Αβιμέλεχον τ βασιλέα [r] τ ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐραθεὶς τῆς Σάρρας, φθεῖραι οἷός τε ἦν. ἔργεται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσε χαλεπῆς, αὐτῷ [s] προσαποσταλείσης ἐκ Θεοῦ. καὶ τ ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνω-

CAP. XII.

De Abimelecho: itemque de Iſmaëlo Abrami filio, ejuſque poſteris Arabibus.

ABramus autem migravit in Gerara *urbem* Palæſtinæ, Sarram pro ſorore ſecum ducens: eadem, quæ antea, præ timore ſimulans. Metuebat enim Abimelechum, iſtius loci incolarum regem; qui & ipſe Sarram deperiens, eam corrumpendi cupidine flagrabat. ejus vero libidinem reprimit morbus difficilis, à Deo immiſſus. Et cum medici ſalutem ejus deſperarent, in ſomno per vi-

Forma Sarræ vel ſenescens Gerarenorum principi damnoſa.

---

x Παρέχειν·] Ita *Big.* & *Caſ.* παρέξειν cæteri.

y Ηδέσθησαν.] Επείσθησαν *Baſ. Gen.* & *Hen.* Fallere tamen, niſi credas verbum Rhetorum Græcorum ἡδέσθησαν uſurpaſſe hoc in loco Joſephum; quod fatentur etiam *Big. Samb. Caſ.* & *Epiphanius*. Pro τὴν οἰκίαν mox *Hen.* τ οἰκίας. *Bern.* Sic in *MSS.* in *Editis* ἐπεισθησαν.

z Απηλλάσσετο,] Απαλλάσσετ' *Vat.*

a Μνηστῆρες] Μνησῆρες αὐτῶν *Hen.*

b Τὴν γῆν] Hac ſerie vocum, συνεχῶς εἰς τὴν πόλιν ἀναστρ. *Bern.* Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ε τὴν γῆν ὁμ. πυρ. ἀφανίζ *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

c Πυρώσας] Non aquis, uti Ant. 1. 3. de diluvio vocem ἀφανίζειν uſurpaverat ἀφανισθῶσι ὑπὸ τ ὑποβρυχίας. Si credidiſſet hinc ortum lacum Aſphaltiten qui has urbes & regionem vicinam obtexerit, hic locus erat monendi illud: nec Joſephus id prætermiſiſſet. *Rel.*

d Η ἅ Λώτ γυνὴ,] Η ἅ Λώτ γυνὴ ἀεὶ τὴν ἀναχ. *Big. Samb.*

e Μετέβαλεν.] Μετεβάλετο ſine cauſa reponit *Schotanus* loco modi Attici μετέβαλεν. *Bern.*

f Ιστόρηκα] Ιστόρησα *Big. Samb.* & *Vat.* Columnam eo tempore manſiſſe pro figmento habet *Simonius* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 343. *Joſepho* tamen fidem adſtruit *Clemens* in Epiſt. ad Corinth. ut & *Ireneus* adv. Hæreſes l. 4. c. 51. *Tertullianus* carm. de Sodoma, *aliique*. Videſis *R. Heggii* Lectiones, p. 9. *Burtonum* ad *Clementis* Epiſt. p. 56. *Huetii* Quæſt. Alnet. p. 193. & *Colomeſii* Obſervatt. Sacr. p. 111.

g Ὑπεγράφην] Si faverent *MSS.* mallem ἀφελείσθην. quâ voce utitur p. 13. v. 20. *Huds.* Notat Joſephus ſe ſtatuam illam vidiſſe, non ſe locutum eſſe alibi de illa, ut interpres Gelenius. *Rel.*

h Εβραῖοι] Addit οἱ *Hen.*

i Γένος ὑπολαβοῦσαι,] Ηφανῆσθ excuſi libri forma verbi circumflexi. *Bern.* Vox ἡμῶν ex *MSS.* in *Editis* deerat.

k Προνοήσουσαι] Επινοήσουσαι *Baſ. G.* & *Caſ.*

l Μὴ τὸ ἡμῶν] Sic ex *MSS.* μὴ γένος *Baſ.* & *G.*

m Αμμανον] Ben ammi in ſacris literis appellatur. *Rel.*

n Καὶ τίκτ.] Κλίζ δ' αὐτῶν ὁ μὲ Editiones ambæ, & *Caſ.* τίκτ δ' αὐτῶν ἡ μὲ, *Big.* Ε τίκτ δ' αὐτῶν ὁ μὲ *Samb. Hen.* & *Epiphanius* Scholaſticus. Similiter in membro inſequente, ὁ ἕτερος *Baſ. Gen. Hen.* & *Epiphanius*. atqui ἡ ἑτέρα *Big. Samb.* & *Caſ.* propter ἡ πρεσβυτέρα & ἡ ἡ νεωτέρα, quæ librarii iſti legerant inter verba ſacra Gen. 19. 37, 38. Verum jam de patribus earum gentium loquitur Joſephus, non de aviabus. *Bern.* Ita omnes *MSS.* præter *Caſ.* qui (cum *Baſ.* & *G.*) habet κλίζ.

o Ο μὲ Μωαβίτας,] ἡ *Big.*

p Ο ἕτερος.] Rurſus *Big.* ἡ ἑτέρα.

q Παλαιστίνης,] *Al.* Παλαιστίνης.

r Τῶν ἐπιχωρίων·] Βασιλέα τ χώρας *Hen.* quod facillus intellectu & vulgatius habuit. *Bern.*

s Προσαποσταλείσης] Παραπεσούσης *Big.* Bern.

* *In arctum*] *Al.* circumſcriptum.

Gen. c. 20. visum aliquod admonitus est, ne injuriam inferat hospitis uxori. Mox, cum meliuscule se habere cœpisset, indicat amicis, hunc sibi morbum immisisse Deum ad vindicandum jus hospitis, ut qui uxorem illi inviolatam conservare voluerit: (non enim sororem secum ducere, sed conjugem legitimam) pollicitumque esse, sibimet posthac benignum fore, modo ille omni de uxore solicitudine liberaretur. Hæc loquutus, Abramum, suadentibus amicis, accersit; jussitque ipsum jam conjugi non metuere, ne quid turpe sit passura: ejus enim curam habere Deum, uxoremque sub præsidio illius manentem sine injuria reportaturum esse. Sibi autem attestante Deo & mulieris conscientia, dicebat, ne ab initio quidem eam expetiturum fuisse, si nuptam esse sciviſſet; sed cum pro sorore *eam* habuerim, nihil injusti commisi. Ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet; & sive apud se manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam; sive abire mallet, † deducendum esse curare, sibique omnia subministranda esse quorum indigens ad ipsum se contulerat. Hæc loquuto ajebat Abrahamus, se de cognatione mulieris nequaquam mentitum esse; ipsam enim fratris filiam esse: & absque hac simulatione peregrinationem parum tutam existimasse. Et in quantum ægritudinis *ejus* causa non omnino exstiterit, sed suæ ipsius saluti studuerit, mansurum quoque cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei concessit; mutuoque paciscuntur sine fraude vivere, juramento super puteo quodam facto, qui Bersubæ appellatur: at Fœderis puteum interpretari possumus. Sic autem hactenus à loci istius incolis nominatur.

Maritus idem patruusque Sarræ.

Pars regionis Gerarensis Abramo ex pacto conceditur.

Gen. c. 21. Bersubæ, Fœderis puteus.

Nascitur Isacus, risus ille & gaudium utriusque senum.

Is præputium ponit an. patris c. matris xc. suæque vitæ sub oblidium.

XIII. *Ismaëli ac Isaci principum exemplis, circumciditur hodieque Arabs anno ætatis 13. Judæus octavo statim die.*

2. Cæterum non multo post Abramo etiam filius nascitur ex Sarra, sicut ei prædixerat Deus: quem Isacum nominavit. hoc risus significatur. Nam quod Sarra * subriserit, Deo ipsam parituram esse dicente, cum grandis natu prolem non exspectaret, ita filium appellabat. nam ipsa quidem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Istius autem ætatis utriusque anno ultimo nascitur puer; quem die statim octavo circumcidunt: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judæi in circumcidendis liberis observant. At Arabes ætatis anno tertio & decimo: nam Ismaëlus, princeps eorum gentis, Abramo è concubina natus, ea ætate est circumcisus. de quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

3. Sarra Ismaëlum, ex famula ejus Agara na-

---

t Αὐτῷ] Αὐτὸ *Vat.*

v Αὐτὸν] Ἑαυτῷ *Vat.*

x Εὐόμβη τὸ λοιπὸν,] In *Editis* interpunctione alia, Δόμβῃ, τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ὑπάρχειν σοὶ &c.

y Πεισομβής] Πησομβής *Basil.* & *Casaub.* quod Grammatistæ, sicut puto, libenter admittent. *Bern.*

z Ἀγόμβους] Ita *Samb.* & *Casaub.* ἀγόμβους σὺν σὸν ἀδίκων *Vat.* ἀγόμβους σὸν ἀδικῶν *Big.* ἀγόμβου σὸν ἀδικεῖν *Basil.* & *G.*

a Παρακαλεῖ] Sic ex *MSS.* Παρακαλεῖ ἡ in *Editis.*

b Βελομβήν] Βελόμβου ad cod. *Samb.* manus nova. *Bern.*

c Ταῦτ' εἰκοσ'ος,] Ita *Samb. Vat. Casaub.* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' εἰκόσιος *Basil.* & *G.*

d Εὐδόκαν] Ψόδεκαν *Samb.* Bern.

e Επὶ τὸ μηδὲν] Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod est ἀτυκώτερον. *Bern.* Forte ἐπ' αὐτῷ. *Cocc.* Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod Ἀτυκώτερον esse existimat *Bernardus.*

f Καὶ παρ' αὐτῷ μβρεσι.] Καὶ omittunt tres *MSS.*

g Διανέμει.)] Ibidem *Hen.* τῶν τε χώραν pro γῆν. *Bern.* Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* νέμει.) *Basil.* & *G.*

h Συνέθετο.)] Συνέθετο.) *Samb.* συνθήκας ποιῶν.) *Hen.* Illi mox ποιεμβροι τὸν ὅρκον. Puto Josephum scripsisse juxta *Cod. Casaub.* συνέθετο.) --- ποιεμβροι, pro nitore solito. *Big. Basil.* & *Gen.* heic ποιούμβους, illic etiam peculiariter συνέθετο.). *Epiphanius* denique *constituerunt*que *inter se* --- *facientes.* Bern. Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* συντίθε.) ——— ποιούμβους *Basil.* & *G.* sed *Bernardus* vult *Josephum* scripsisse juxta *Cod. Casaub.* συντίθε.) ——— ποιούμβοι, pro nitore solito.

i Βηρσουβαί] Βηρσοῦβαι *Basil.* & *Gen.* βηρσαβεὲ, Ipse auctor hujus Archæol. l. 8. c. 7. βηρσουκαὶ *Samb.* & *Casaub.* βηρσουκὲ *Big.* ut errare potuerint scribæ vix ἀβαίβαιοι in nomine peregrino. Βηρσαβαὲ aut βηρσαβεὲ Philoni, Eusebio, Hieronymoque in Lexicis. באר שבע literis Moysis & Prophetarum. Scripsit forte Matthiades βηρσαβεὲ, שבוערה aut באר שבוע Comestor, *Bersabee.* Epiphanius Latine reddit de Josepho *Virèsabe* q. βηεσιαβη *Bern* Βηρσοῦβαι in *Editis.* Βηρσουκαὶ *Samb.* Βηρσουκὲ *Big.* Βηρσαβεὲ *Vat.* Βηρσαβαὲ aut Βηρσαβεὲ *Philoni*, *Eusebio*, *aliisque.* In *Vet. Interpr.* pro Βιεσιαβη *Virisabe*, alibi *Josepho* Βηρσουβεέ.

k Ὅρκιοι] Ὅρκια ἢ φρέαρ *Big. Samb.* & *Hen.* & post LXXII. Interpr. Eusebius, ac Hieronymus. Epiphanius *fœdus putei.* Verum Josephus reliquerat ὅρκιον ἢ φρέαρ. *Bern.* Ita *Basil.* & *G.* probante *Bernardo.* ὅρκια in *MSS. Euseb. Hieronym.* & LXX.

l Προσίεντο·] Sic ex *MSS.* (ita & correxerat *Cotelerius*) in *Editis* προσιέμενοι.

m Μετ' ὀγδόην] Non debet verti *post octavum diem*, sed die octavo. Nec enim Judæi solent circumcidere nisi octavo die: & ipse Josephus antea notavit capite undecimo τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ die octavo post nativitatem id fieri consuevisse. Valet ergo idem in usu loquendi μετ' ἡμέρας ὀκτὼ & τῇ ὀγδόῃ. Id illustrat verba Christi modo *die tertio* modo *post tres dies* se ex mortuis resurrecturum dicentis. *Rel.*

n Ἡμέρας] Vocabulum ἡμέρας præterierant operæ *Germanicæ*: sed librarii Græci Latinique non illud negligunt. *Bern.* Vocem ἡμέρας (quæ deerat in *Editis*) ex *MSS.* restituimus.

o Ο κτίσης] More majorum παροξύνει *Basil.* G. & *MSS.* κλῆσις reperitur apud novissima *Lexica.* Bern.

p Αβρὰμ ῳ] Ita *Big. Samb.* & *Casaub.* Αβράμ ῳ in *Editis.*

† *Deducendum esse curare*] Nimis intricate vertit *Hudson*, quod ita melius potuerant, *collaturum sese, quod ad facilem faceret abitum, & cuncta illa, quorum* &c. Confer Suetonium in Nerone Cap. 30. *Haverc.*

* *Subriserit,*] Vide Cl. Fabricii Cod. Apocr. V. T. p. 366.

Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὡδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ὡς πρὸς ἴδιον [q] υἱὸν εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὀπτὶ τῇ τῆς ἡγεμονίας ἀφορμῇ. τεκοῦσα δ' [r] αὐτὴ τὸν Ισακον οὐκ ἠξίου συνεκτρέφεσθαι [s] τούτῳ τὸν Ισμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν [t] αὐτὸν δυνάμενον, ᾧ παρὸς [v] αὐτοῖς ἀποθανόντι. ἔπεισεν οὖν τὸν Αβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμψαι αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀπαρεσκέστερον τοῦ αὐτοῦ γνώμην εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τὸν ἀναγκαίων ἐκπέμψαι. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἤρεσκεν τοῖς ὑπὲρ τῆς Σάρρας προστιθεμένοις, πεισθεὶς παραδίδωσι τὸν Ισμάηλον τῇ μητρὶ, μήπω δ' αὐτὴ χωρεῖν δυναμένου· ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ [x] ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῄεσαν [y] ἀπελέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν. ὕδατος δὲ παυσαμένου, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρόντος τοῦ ψυχὴν ἀφῇ, πορρωτέρω. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φαίνει προκειμένην, καὶ κελεύει θαρρεῖν τῆς ἀναιρησομένης [z] παιδὸς· μεγάλα γὰρ αὐτὸν ἀγαθὰ μέλλειν ἔσεσθαι [a] ἐκ τοῦ Ισμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, λαβὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν ἀφορμὴν τὴν παλαιπωρίας.

δ'. Ανδρωθέντα δὲ τῷ παιδὶ γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος Αἰγύπτιον· ἔνθεν δ' [b] αὐτῷ καὶ τὸ ἀρχαῖον· ἐξ ἧς παῖδες Ισμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες· [c] Ναβαιώθης,

tum, primum diligebat; pari eum benevolentia, ac ſi ex ſe fuiſſet genitus, proſequens. alebatur enim in ſpem ſucceſſionis. Verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, haud æquum cenſebat Iſmaëlum cum hoc *puero* educari, utpote qui natu major, eumque injuria afficere potuit, patre eorum defuncto. Suadebat igitur Abramo ut eum una cum matre aliquo deducendum eſſe curaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad ea quibus valde ſtudebat Sarra: rem omnium atrociſſimam eſſe ratus, puerum nondum adultum, & mulierem, cunctis quæ uſui erant egentem, ablegare. Poſtea vero (nam & Deus quæ inſtituerat Sarra comprobavit) perſuaſus Iſmaëlum matri tradidit, utpote qui ſolus iter facere adhuc non potuit: juſſitque aquæ lagenam & panem ferentem diſcedere, quo eos neceſſitas duceret. Quam primum vero abeuntem deficere cœperat commeatus, ſolicita erat & anxia. At cum nihil fere aquæ ſupereſſet, puerum vix animam trahentem ſub abiete deponens, ne ea præſente exſpiraret, ulterius proficiſcitur. Ipſi autem obviam veniens Dei angelus, & fontem in propinquo indicavit, & curam pueri educandi habere juſſit: eam enim magnam felicitatem manere ex Iſmaëli ſalute. Illa vero prænunciatis fidem habens, & cum paſtoribus ſermonem conferens, illorum cura & benignitate miſeriam evaſit.

Iſmaëlo matrique ſitientibus adeſt Angelus Dei. Gen. c. 21.

4. Puero igitur ætatis jam adultæ connubio jungitur mulier, oriunda ex Ægypto (unde & ipſa olim originem duxerat) ex qua Iſmaëlo nati ſunt

Duodecim Arabum Phylarchos ex Ægyptia procreat Iſmaëlus. Gen. c. 25.

[q] Υἱὸν εὐνοίας.] Vocem ὑὸν inſerunt *Samb.* & *Big.* omittunt *cæteri.*

[r] Αὐτὴ] Αὐτὴ *Samb.*

[s] Τούτῳ τὸν] Τοῦτον τὸν *Vat.*

[t] Αὐτὸν] Ita *Baſ. G. Caſ. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν omittunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Αὐτοῖς] Αὐτοῦ *Hen.* & mox δι' ἑαυτοῦ.

[x] Ἐκέλευσεν] Ἐκέλευε *Vat.*

[y] Ἐπιλέλοιπε] *Hen.* ἐπελελοίπει τὰ ἀναγκαῖα αὐτοὺς *Bern.*

[z] Παιδίου·] Ita in pleriſque *MSS.* παιδὸς *Hen. Baſ.* & *G.*

[a] Ἐκ τοῦ Ισμαήλου] Ἐκ τοῦ αὐτοῦ *Hen.* ἐκ τοῦ παιδὸς *Vet. Interpr.*

[b] Αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον·] Mox πάντες ſuppreſſit Epiphanii ſtulta cautio, parque Henneb. *Bern.* Αὐτὴ *Samb.*

[c] Ναβαιώθης,] Veruntamen de Iſmaelitis, quos literæ vulgares *Saracenos*, vulgares tamen ſacræque à grandi matre *Hagarænos* & *Agreos* nuncupant, bene lateque mereri, ſi valde diſcuperem, jam modo paginæ minus conceditur. Neceſſarium tamen eſſe duxi atque utile, ut viri eruditi uno conſpectu intelligerent, quantum aut prava Scribarum induſtria aut nulla, qui Græce Latineve Joſephum, quique Moyſen hiſce dialectis aliiſque deſcripſerint, paſſi demum fuerint antiquiſſimarum totius orbis invictarumque tribuum proceres. Primo autem horum Principum adhuc dum manet in Jemana, proſpera Arabum regione, nomen priſcum نابت aut نبت & نبات, unde arripuit Stephanus ſuum ναβάτης, (hæc enim ſonorum diſcrimina perlevia habent Philologi Arabici) quod rite interpretaberis ἔθνος ἰσμαηλίου. Quin minus adeo bene Philo, Hieronymus, aliique Critici ſacri *Prophetiam* ea voce ſignificari contendunt. Ab hoc patriarcha tribum veterem deduci titulo ذات النبات tum pagum inſigniri video prope Meccam: & inter Eudæmones Amrum Ebn Malec, Mohammedem Ebn Said, alioſque plures gentilibus nominibus veniſſe ابن نبات & النباتي. Hunc hominem vocat Moyſes Gen. c. 25. נבית ſcriptura Judæorum; atque plenius in textu verſioneque Samaritici, & paraphraſi Onceloſi, nec non ex conſenſu Maſore, tharum tam ad Gen. c. 36. quam 1, Par. c. 1. imo Eſaiæ vatis c. 60. 7. נביות. Ad hæc Samaritæ, qui Arabice legem tranſtulere نباوت: quippe quatuor exemplaria Bibl. Samaritarum, & inter illa pervetus codex doctiſſimi Huntingdoni præferunt נבאות, vice notioris נביות. Arabs Waltonianus نبيوت, Judæi Mauruſii obſervantius نبايوث: LXXII. Doctores in Lege & Prophetis ναβαιώθ, tribus aut quatuor ſyllabis. Joſephus tandem ναβαιώθης inflectit, quod Epiphan. ut amat, repreſſit in *Nabæoth*. Euſeb. etiam in Lexidio, ναβαιώθ, χώρα εὐκταία. vide c. 60. Quinetiam Geographus Byzantius diſerte illum principem deſcribit, ubi ait ναβαιῶται, ἔθνος τὸ δυσμικώτατον ἀραβίων, ἀπὸ ναβάτου τινός. Arabum iſtorum felicium aliquis dixerit, من النبات: quoniam النباط ſeu *Nabathæi* Græcis ſcriptoribus Latiniſque, in Eremo ſpatiari noſcuntur, quam hinc Cœle-Syri Judæique, illinc Chaldæi excludunt. Ναβάτης δέ ἐστιν ἀραβιστί, ait Stephanus Orientalium quidem originum ſedulus ſectator, ὁ ἐκ τοιχείας γλυφόμος: quod tantum abeſt a nugis Græculis, ut calumniatur inſulſus ille Judæus, qui miſera commentaria tanto Geographo nuperrime ſubjecit, nihil adeo certius occurrit notiuſque Iſmaelitarum Doctoribus, quam نبيط ſpurium filiolum & expoſitum denotare, ſive الصبي تلقفه امه في طريق, in Oceano Arabiſmi; ſed نبيت aut etiam alia litera περιφρικῇ & نبيط, نـابطة, ignobilem prolem viliſque conditionis, خبيث & خسيس vel ex adagio ſignificant. Quamvis autem ampliſſime pervagatum ſit hoc nomen, per Arabiam Deſertam & Saxeam, per Divitem alteram atque demum ſupra montes Chaldæorum; haud inperite tamen in Arabia pene inſula cum Stephano ſedem primam ναβαιώθ ſive ναβάτα quæritabis. Multa hanc opinionem juvant. Jemana ortus fuit prænobilis vir ابو حي, decus *Bani Nabat*, eadem Ebn Said *Nabatenus*, aliique multi: deinde نبط & نبيط, unde *Nabathæa* in Geographicis Græcorum & noſtrorum hominum, ultima litera diſcrepat, ſenſu licet *pullulandi* cum nomine primi Iſmaelitæ ſatis conveniat. Poſtremo Grammatici Geographi Arabum in Chaldæa terra ſtatuunt *Nabathenos* cum ſuis ritibus ac Philoſophia, *Vaſithum* inter & *Baſram*: haud quidem cis Euphratem ad Erythræum pelagus hanc gentem exporrigunt per deſerta petraſque Arabum; quod tamen fecere Eratoſthenes perantiquus & doctiſſimus Philologus, Artemidorus, Dionyſius, Joſephus Mattathiæ, Plinius, Ptolemæus, alii. Ad Boſram etiam Idumæam quod puto, non Chaldaicam reperiri aſſerit populum نباتي Grande Arabum Lexicon. Certiſſimum autem eſt ſcriptores veteres, maxime Poetarum nationem, *Nabathæam* ad Arabiam totam tendere, ſicut meliores vates in S. Bibliis *Cedarenorum* pandunt appellationem. Eſaias idcirco c. 60. tam נביות quam קדר ita diducit, pariterque Jonathan interpres ſubſtituit *Oves Arabicas* pro צאן קדר. Iſtæ autem de maximo Iſmaelitarum dictavi, quæ in his anguſtiis forte potui; ſubjiciam porro S. Hieronymi verba in Traditionibus Hebr. *Duodecim filii*, inquit ille ex Joſepho, *naſcuntur Iſmaeli, è quibus primogenitus fuit Nabatoth: à quo omnis regio ab Euphrate uſque ad mare Rubrum, Nabatena uſque hodie dicitur: quæ pars Arabiæ eſt. Nam & familiæ eorum oppidaque, & pagi, ac munita caſtella, & tribus eorum hac appellatione celebrantur* (quid expectatis diſertius?) *ab unoquoque ex his*; Cedar *in Deſerto*, & Duma *alia regio*, & Theman *ad auſtrum*, & Cedma *ad orientalem plagam dicitur*. Paria habet Sophiſta Gazæus, qui non pauca delibavit ex Joſephi Archæologiis ad Octateuchum: *Iſmaelitæ, qui Agareni & Saraceni, occuparunt univerſam ſolitudinem, qua ſe extendit ab Aſſyria verſus orientem ſolem* (rectius *ab illo*) *uſque ad mare Rubrum, & regionem quæ Abatene* (l. *Nabatene*) *vocatur, & ad præjacentem ſolitudinem uſque in Ægyptum*. Quoniam vero Strabo adnotavit in pulcherrimo ſuo opere *Agricolas* præſertim vocari qui Syriæ Damaſcenæ ac Judææ ab oriente obſident, ſcias interim, tam انباط quam نبايت ejus vitæ homines, ſeu فلاح denotare.

Princeps ſecundus nomen ſuum κέδαρ recte ſervavit apud

sunt filii duodecim universi; Nabajothes, Cedar, [d] Adbeel, [e] Mabsamas, [f] Idumas, [g] Mas-

Josephum, ex Hebraico קדר sive patrio قادر. Ab eximia enim sui virtute ac potentia, quam vir Dei etiam vocat בביר קדר, nomen ille nactus erat: non vero, quod asseruerunt Philo, Origenes ad Psalmos, S. Hieronymus, aliique Theologi, tam Judæi quam Christiani, ἀπὸ σκοτεινοῦ. قادر insuper scribunt uterque Arabs in Archivis Illustrissimi Laudi: قدر Judæi Africani, قيدلر Arabs Waltonianus, Syrus haud semel קוד. Vitio autem vetere ac perpetuo Samaritarum Hebraici codices reponunt קדר, & illorum paraphrastes Arabicus وقذن, pro celebratissimo vocabulo קדר. *Cedræorum* etenim propter juga Beatæ Arabiæ meminit, ubi loci *Rethenos* constituit, Cl. Ptolemæus, ipsa anima Geographiæ; Stephanus *Cedrosorum* in Deserta Arabiarum, *Cedarenorum* ibidem alii: dein inter primos Mostarabes قيدر Phylarchum recensent, scriptores patrii. Audite Philonem, ἴσι δὲ κηδὰρ, χώρα ἀσφαλὴς, lego ἀφυΐας, aut clarius S. Hieronymum, *Est autem* Cedar *regio in eremo Saracenorum, à filio Ismaelis* Cedar *ita cognominata*. Veruntamen idem plane ceeinerat à tot seculis nobilissimus Propheta Esaias c. 42. 11. ישאו מדבר, ἀφορισθήτω ἔρημος; ibi Jonathan יתבין מדבר חצרים תשב קדר interpretatur, ut solet, perite, ערבאי *Arabiæ sitientis incolas*. Hieronymus vero Rabbinis submonentibus, *levet desertum, in domibus* (rem miram) *habitabit Cedar*. Pro solita sua facundia etiam Jeremias c. 2. 10. in caurum & vulturnum dimittit ingratos Judæos hisce verbis, ἔλθετε εἰς νήσους κιτιέων, καὶ εἰς κηδὰς ἀπορείλατε. Et planissime omnium Ezechiel is inter Majores vates c. 27. ערב וכל נשיאי קדר, ἡ ἀφυΐα, πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. Jonathan Targumista illo Commate, ערב וכל רברבי נבט. Id propter ἰσοδυναμοῦσι *Arabes*, *Nabatæi*, atque *Cedareni*. Adde hisce Catenam Græcorum Patrum, χώρα ἡ κηδὰρ σαρακηνῶν, ἄρχουσα τῆς ἐρήμου; & præ cæteris Theodoretum ad Jer. c. 49. חצור, ἤτοι αὐλὼν καλεῖ πᾶσαν τὴν τῶν σαρακηνῶν σύστασιν· ἐπειδὴ νομάδες εἰσὶν οἱ σκηναῖς κατοικοῦντες. Isque alibi suarum ἐξηγήσεων perspicue & asseveranter enarrat de hoc secundo principe, ὁ κηδὰρ δέ ἐστιν ὃν ἱσμαὴλ ἐξ οὗ οἱ τὸν Δικαίαρχον ὑπὸ πόρρω τῶν βαβυλωνίων μέχρι τούτου ἐσκήνουν[1]). Tum itaque prope Themam cis montes Chaldæos castra posuerant, quos *Martinos* quidem appellat Ptolemæus: quin etiam hos infestatores Babyloniæ, *Scenitas* quam proprie dici dudum observavit Plinius, veteris eruditionis apotheca: atque insuper Gorionides ille Josephus אהלי קדר in Hymnis Divinis *Arabum scenas* indicare aperte dixerat, teste Abenesdra.

Archontem autem tertium LXXII. Alexandrini & utrique Arabes Magni Laudi suaviori hypertne appellant ابديل & ἀβδεήλ, aut mendo perfrequenti ναβδεήλ: & Ambrosius exinde *Nabdeel*. Simili modo Josephi supellex tota, ἀβδεήλ, & *Abdeelus* servat, tanquam ex Hebræo אבראל. Philo etiam ne parcus videretur, duplicem formam interpretando suggerit, sicut Hieronymus docet ad *Nabdeel*, puta *serviens Deo* & *ursus Dei*, quæ sunt עבראל & עבריאל, aut tritum Arabibus nomen عبدالله: atque rursus דבראל. Atat ὁ νομοθέτης reliquerat suo volumine ארבאל, ut Judæi Samaritæque ex tot monumentis. Legis priscæ facile nobis persuadent: neque mirabuntur adhuc, quicunque libros orientales versent, ארבל scribi nonnunquam, ר altera extrita, in Pentateucho Samaritico; aut, versionibus Arabicis Samaritarum, tum Judæorum & Græcorum, pro plenario ادبال, legi toties ادبل & ادبل, qua forma valde sibi placent gens Arabum.

Dein ducis Mabsami gratum est nomen & odoriferæ regionis domino conveniens; cujus etiam soror paris suavitatis vocabulo בשמת insigniebatur, Gen. c. 36. 3. מבשם quidem & מבשם accepimus à Scribis Samariticis, atque à Judæis Mixobarbaris: tenuius vero hoc enunciant Judæi cæteri de sacro Moysis volumine, מבשם, & ab his Antiocheni Christiani haud semel מבסם, pariterque Arabes Waltonianus & Laudianus مبسم & مبسام: & Hieronymus à Judæis *Mabsam*. Semel lego μαβσὰν in MS. Alexandrino, quod vocant. In codicibus reliquis tralationis Græcanicæ μασὰμ, præter Cottonianum μασὰν, quocum Ambrosius facit inter Latinos. Inde Josephi editio utraque obtinuit μάσαμος, ubi *Big.* & *Samb.* μασαμᾶς; Epiphanii denique excusa pleraque *Mabsamus*, scripta varie referunt *Marsamus*; & *Maxamus*, Schotani insuper conjectura probabilis μάψαμος: vel Josephus potius scripsit olim μάμσαμος seu μαμσαμᾶς; vel tu eliges ex tot vocabulis, quod ore Græco forte dignius existimaveris. Neque omittendum alium esse ordinem Josephi, quam Moyses præscripserat in hoc stemmate: apud hunc reperis à tertio principe *Mabsam*, *Masma*, *Duma*, & *Massa*: apud Josephum in impressis, ἀδουμᾶς, μάσαμος, μάσμασος, μάσυησος, atqui in membranis *Big.* & *Samb.* μασαμὰς, ἰδουμᾶς, μάσμασος, μάσμησος. Tum etiam scripta Epiphanii ea nomina disponunt hunc in modum, *Marsamus*, *Masmasus*, *Idumas*, *Masmisus*, sed & ejusdem Scholastici τὰ ὀνυσθέντα, *Mabsamus*, *Masmaus*, *Dumaus*, *Masaus*. Cl. Bosius legendum monet, μασαμὰς, ἰδουμᾶς, μάψαμος, μασᾶς: cui sententiæ proxime accedo, reddito tamen secundum Epiphanium ordine sacro, μαβσαμᾶς, μάσμας, μάσμασος, ἰδουμᾶς, μάσαος, atque pergendo, χόδαδος, θέμας, ἴστηρος, ναφαισος, (ubi *Big. Samb.* & *Cas.* ναφαῖος,) ναδμᾶς, pro Typographorum oscitantium ναλμασος, aut ναδμασος Scribarum.

Mibsamam sequitur, simillimo typo nominis משמע aut inter Samaritarum Philologos *Mashmah*, مشمع. In opere polyglotto Waltoni Arabs ad Genesin مشماع expressit, & Chronicorum initio mollius مسمع, Erpenianus Arabs مشمع, & Laudini ambo مسماع: viri Ecclesiastici μασμὰ, post LXXII. Judæos, sed Complutenses ματμὰ, Ambrosius *Masmam*. Josephus demum, cujus verba nunc impendio sectamur, μάσμασος vertit ex Hebræo, si Scribarum veterum fides apud nos valeat, ut *Big.* & *Samb.* atque ex Latinis membranis *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig.* sed μάμμασος vox inutilis ex *Basil.* prodiit. Digne autem accedit ad literam Moysis *Masmaus* recentium Typothetarum, nisi ipsi id nominis ab Hieronymi *Masma* forte derivaverint. At vero quod multum præstat litibus istis librariis, quintum Ismaelitam patria nomenclatura vocatum fuisse ajo ما السما, quo nihil beatius sane contingit in Arabum climate. Hunc titulum postea vendicabant sibi complures Reguli Arabiæ Petrææ: &, ne desit huic opinioni fides ac firmitas, in S. Lege memorat summus Moyses ما الذهب, inter principes Idumæos ad Gen. c. 36. Cæterum aut jam dicta faciunt satis, aut dux iste همبسع appellitari poterat sua in tribu. Professores literaturæ Asiaticæ norunt quid velim, alii vix intelligerent, si verbis pluribus dicerem.

De proximo Phylarcho monere æquum tam à Moyse quam Esaia רומה scribi syllabis duabus, دومة etiam cantari adhuc in conventiculis Samaritarum; *Duma* reddidisse Hieronymum à labiis Doctorum Hierosolymitanorum; δουμὰ forte LXXII. Alexandrinos, sed & Aquilam Ponticum; Arabes tamen Syrosque دوما Es. c. 21. præter Mauritanorum دومة. Nihilominus Josephus contra tam spissam fidem, cum obscure scribi in membranis suis Hebraicis viderat ורומה Gen. c. 25. literam conjunctivam adeo contraxit in Jod; quod in optimis libris millies contingere nimia cura comprobarunt Masorethæ. Exinde *Big.* & *Samb.* ἰδουμᾶς, atque ἰδουμὰς ambæ editiones, tum Epiphanio paraphrastæ *Idumas* aut *Ydumas*. Cum Josepho paria peccarunt Annalium S. LXXII. aut sane pauciores Interpretes Græci, & in Genesi S. Ambrosius, ubi *Iduma* legerat. Nam Paralipom. principio, ubi idem regulus cum suis fratribus describitur, cuncta plane Græcorum exemplaria habent ἰδουμὰ, velut ab authentico ירומה. ἰδουμὶ etiam in libris Moysis ponunt Biblia Complutensia, MS. Carolinum, & venerandus codex D. Cottoni viri docti & perillustris. Adde his apud Esaiam vice משא רומה, Græcam Ecclesiam legisse omni seculo ὄρασμα τῆς ἰδουμαίας, i. e. *Visio Idumææ* ex vetere versione Romana: sive ut Arabum Christiani loquuntur, النبوة في ادوم, Ubi Aquilæ & post illum Hieronymus correxerunt, *Onus Duma*, quod *silentium* significare aut *similitudinem* adnotat Rector Bethleemiticus. Verum non deseram facilis τὰς γραμματέως τῶν ἰσδαίων; novi etenim δούμαθα apud Geographos Græcos, præcipue Glaucum in originibus Arabicis, & instauratorem Orbis Ptolemæum, necnon دومة الجندل *Daumatoljandal* apud Arabicos in Eremo istius climatis ad gradum LXXV. longi orbis, & pene XXX. lati, ob vetustatem oppidi celebrari: veruntamen *Idumæos* à parente *Ruso* nomen suum traxisse, non ita ab hoc principe. Ptolemæus quidem, dum ampliat Græco more Arabiæ εὐδαιμονίαν, *Dumatham* collocat, ubi fecerit maxima lux horas pene XIV. inter celebriores Divitis Arabiæ, parte altera suorum γεωγραφούμενον; Calcosendius tamen & plerique Arabum, qui suam Peninsulam fortunatam intimius noverint, دومة الجندل in extremo Desertæ Arabiæ constituunt, qua Chaldææ committit, intervallo hebdomadali à Damasco, & ipsius duplo à Medina: &, quod maxime opinionem nostram adstruit de duce *Tema*, idem polyhistor refert دومة الجندل fuisse قاعدة primariam sedem regum *Temæorum*.

Ismælitarum septimus, משא scribitur ש plena asperaque in membranis Hebr. Cuthæorum, pariterque مشا in paraphrasi horum Arabica, itidemque in ὀκδόσῃ Erpeniana. مسا & מסא Arabs Syrusque Waltoni, tum in Moyse, tum extra eum. *Massa* משא lectio est Judæorum, μασσῆ Græcorum omnium & Antistitis Mediolanensis, nisi quod Cottonianum exemplar & Eusebii Lexicon μασσῆ nimia voce producant. Heic etiam ludunt Josephi Scribæ. μάσυος *Big.* & *Samb.* μάσυης legunt *Bas. Gen.* & *Cas. Masmisus* itaque ex Latinis *Voss.* 1. *Star. West.* 2. *Goul. Vig.* & *Bal. Masaus* tamen prodiit è prelis *Col.* & *Bas.* Hieronymiani *Massa* persimilis: μάσσος adeo vel μασσᾶς scripsit olim Josephus. Hunc quidem ducem reliquisse sui monumentum urbem μασσῆ, משא seu *Mesa* Gen. 10. 30. Grammaticis tam Samaritanis quam Judaicis, haud indubius aio, tanquam limitem Arabum occiduum, quem Saadias *Meccam* interpretatur. Meccæ autem positum à littore Erythræo quis nescit meorum lectorum? Addam his مساي pla-

[g] Μάσμα, [h] Μάσσα, [i] Χοδάδ, [k] Θέμαν, rus, Abdeelus, Mabſamas, Idumas, Maſmaus, Maſ-

plagam occidentalem, ubi veſperaſcit dies, in libris Saracenorum denotare. Ait idcirco divinus Legiſlator Gen. c. 10. Cahtanidas late habitare ἀπὸ μασσὴ ἕως ἐλθεῖν εἰς σαφηρὰ, ὄρος ἀνατολῶν: ſive ex Ptolemæo, inter *Muzam* & *Sapharam* quam in regione thurifera eandem recte ſtatuit cum ظفار politiſſimus Golius, licet in vicinia ſit & aptus huic etymo locus صفير. Tantidem etiam ſuggerit Bochartus in priore magnorum Operum. Verum non tam arcte ſe continebant Joctanis genus, ſed inter Arabicum ſinum Perſicumque, per Arudam, Jemanam, Tehamam, Hajazam, & Nejdam latius multo habitabant, famamque ſuam alte adeo imprimebant, ut XL. rerum mortalium ſecula memoriam eorum uſque delere neutiquam poterant. Exiſtimo autem משא inter filios Iſmaeli Maſanorum gentem condidiſſe, quam inter Eremitas Arabum curare deſcripſit Cl. Ptolemæus.

Filius autem octavus Iſmaeli, ſi ſatis vacaret huic proſapiæ, moleſtiæ plurimum nobis equidem daret. Nam Maſorethæ minus ipſi ſibi conveniunt; dummodo הדד ſcribi jubent in venerando Moyſis opere, modo חדד Annalium S. priore, literis prima & poſtrema variantibus. Judæis etiam magiſtris obſequitur in hoc diſcrimine B. Hieronymus, adeoque heic *Hodad* Latine, ille vertit *Hadar*. Ambiguam porro invenimus tralationem Syrorum ex הדד & הדר adſervata tamen utrobique litera initiali. Veruntamen הדד legunt in Moyſe ſuo ſcribæ Samaritarum & Arabice iidem reddunt هدد *Hadad*. Arabs Walton. حذان dedit ad Geneſin, & in Chronicis هدد. Arabes etiam Laudini خدلان de Græco. Soli Judæi qui inter Mauros agunt, Legis ſuæ non immemores retinent in Geneſi حدد. At vero Samariticum הדד comprobant ſatis ac tuentur Onceloſi perantiqua paraphraſis Conſtantinopoli excuſa, Bibl. Veneta minuſculæ formæ cum Targumim, tum MS. Alexand. cujus lectio χοδδὰδ 1. Par. 1. pro vulgatiori χοδδὰν, aut Laudino & Complutenſi χολδὰδ, & cujuſdam Editoris ἀδὰδ, unde apud Ambroſium *Adad*: at omittam ſuſpecta vocabula χαλδὰ Cottoni, aliorum χοιδὰν, atque *Choadad*, *præcipuum*, apud Interpretem nominum Hebraicorum. Viget autem adhuc herois illius honos in feliciori Arabia, valdeque ibi regionis prædicantur familiæ, non ſolum لدن & لد, à virtute & potentia Phylarchi ita nuncupata; ſed magis ipſius هدلد, quod nomen & Moyſes expreſſerat, inter tribus Jemanitidas præclare nobilis. Huic auten principi, quod de cæteris fere obſervavit Joſephus, هد virtus ſua & generoſitas animi nomen paravit. Cui hæc minus placent, alia noſtra conjectura fruatur: hæc vult in extremo telluris Palmyrenæ, cui Arabiam miſeram incumbere omnis monſtrat Geographia, urbem nomine ἄδαδα latam pluſquam gr. 34. à medio Orbe, longamque 72. ab hoc principe inſigniri, &, quod multo illuſtrius accidit, reges Damaſcenos ab eodem *Benhadad* ordine ſuo nuncupari, ne memorem ex ſacris libris Idumæos etiam dominos ejuſdem tituli בן הדד. Verum ut ad Joſephum hinc pergam; anxiam quidem ſentio ſcriptionem noſtrorum codicum in hoc Iſmaelita; χόδαμος enim & Latine *Quodamus*, quocunque me verto, ita reperitur, præter operas Latinas *Baſil.* & *Colon.* quibus *Adadus* debetur. A manu Mattathiadæ ſtillavit ſine dubio nomen ΧΟΔΑΔΟΣ, unde ſcioli ad barbariſmum minuendum fecerunt χόδαμος. Adnotabis inſuper, hæc XII. nomina ab annalibus S. deſcripſiſſe Joſephum, verius quam de Moſaicorum libro primo, ubi חדד nemo legitur. Schotano denique remitto ſuum χόδαρος.

Principis autem noni nomen in Cœle-Arabia adſervant tam Θίμη à Chaldæa objectu montium diſſita, cui tribuit Ptolemæi πίναξ gradus XXXI. κγ΄ πλάτ. & LXXXV. κβ΄ μῆκ. quam βαρθήμα, Syriæ Damaſcenæ imminens pagus in lat. gr. 36. long. pluſquam 72. Arabice eum vocarem تبى: ſicut tota illa eremus Scenitarum hodieque nuncupatur ſtricte بريّة aut corruptius *Beriara*. Idem ſane ſpatium vaſtum reperio in Annalibus ſacris. l. 1. c. 5. v. 9, 10, 11. vocatum olim מדבר החגראים, ἀγαρλιῶν ἤτοι ἀγραίων ἔρημος, qua Batanæam inter & Euphratem patet. Tam longe quidem famam ſuam expanderat Thema ille, ut S. Hieronymus ex Hebraico Judæorum תימא interpretatur. Nam Samaritæ in textu ſacro ſuiſque paraphraſibus legere malunt *Tima* & תיכא. Syrus ad Geneſin *Thaima*, ſed principio Chron. atque Eſ. 21. 14. θαιμὰ, תימנא. Arabs Walt. ſemel تيما, alibi cum Erpeniano تيما. Senes Alexand. perpetuo θαιμὰν aut θημὰν: quibus cum conveniunt, ut opus, uterque Arabum Laudinorum تيمن & Ambroſianum *Theman*. Similiter Joſephi libri omnes Græci θίμαν: ex Latinis etiam vetuſtiores *Themaſus*, niſi quod Mertonenſis meo judicio veram lectionem præferat *Themas*, aut Græce θημᾶς. In hodiernum uſque diem permanere hujus principis gloriam fatentur ipſi Arabes in tribu تيم & oppido *Tima*, quod triduano itinere à Damaſco diſſidet, à Daumatoljandal dierum quatuor. Hinc reor locum vaſtum & immanem فلاة, ſimpliciter تيماء vocitari apud Grammaticos Arabum. Monet autem Calcoſendius تيما *Temam* triplicem reperiri per Arabiam, unum in Hajaza regione prope Meccam, præter caſtellum Medinenſe *Taima* (apud Geograph. Nub.) aliam in rure طي nobilis Jemanenſis, tertiamque quam volumus maxime بيادية الشام, *in Deſerto Syriæ*: ſic enim appellare ſolent Arabiam Deſertam, à ſua Cherſoneſo ſive جزيرة العرب tranſverſis montibus diſtinctam. Omitto autem facile Scriptores recentes, cum Iobi liber *Thema* infamet tanquam plagam intritam & calamitatem viatorum c. VI. 19. ἴδετε ὁδὸς θαιμανῶν. ארחות תימא Saadiæ בראי תימא, ubi Syrus retinet תימנא Arabſque Walt. تيمن. Item Jer. c. 25. 23. pro תימא Hebraico, Græci legunt θαιμὰν, & ab illis Arabs Bibl. Londinenſium ثامان Eſaias denique c. 21. 14. ubi ſimillima leges verbis Iobi; in *oraculo* ſeu *onere Arabiæ* declamat, ὕδωρ φέρετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ χώρᾳ θαιμὰν, Hebr. ארץ תימא; Hieronymus Jonathanque interpretes, *terra Auſtri*, non optime. Conſtat igitur inter ſitientes Arabiæ incolas præcipuos fuiſſe Themitas à Thema Iſmaelita ſecundum Hebraicam veritatem oriundos, ſecundum Græcos vero à Themano Eſavi nepote, unde & θαῖμα in Geographicis Strabonis accuratiſſimi ſcriptoris. Idem ille תימא fortaſſe an partem quintam fecit felicis Arabiæ? ut incolæ ſolent eam plagam partiri, nomine تهمة & تهامة, de qua Geographorum Arabicorum nemo tacet.

De decimo vix variant manus ſcribarum: is enim in omnibus Joſephi codicibus ἴετυρος appellatur, apud LXX. ἰετὲρ. Gen. c. 25. unde Ambroſii *Jatur*, aut 1. Par. 1. fortius ἰετὴρ, Hebraice יטור non ſemel, & in Arabicis verſionibus tam Samaritarum quam Judæorum يطور. Hunc patrem agnoſcunt *Ituræi*, qui in deſerta Arabia juxta Boſram habent, ut Strabo, Philo, Euſebius, aliique teſtantur; atque diu ante hos Paralip. S. Scriptor. l. 1. c. 5. 19. in bello Nabatheno ex familia Iſmaeli recenſuit *Hagareos*, *Ituræos*, *Napheos* & (de quo inferius dicam) *Nodab*. הגראים יטור נפיש ונורב, quos omnes Syrorum ſimplicior ac vetuſtior tralatio, quam imitatur Arabs Waltoni, *Sacæorum* noto nomine سكان سماقا non immerito complexa eſt. De his enim opportune monet Ptolemæus in nobiliſſimo opere, ἀπ' ἀνατολῶν τῆ βαζηνίας, ἡ σακκαία, ἧς ἐπὶ ταύτης νότῳ τὸ ἀλσαίδαμον ὄρος οἱ πλάκες) ἄρχεις. Arabicam autem Trachonitida cum Ituræa confundit ſæpius Euſebius in Geographico ſuo Lexico. Quinetiam niſi interveniſſet dux ille Iſmaelita, dicerem *Ituræos* nomen traxiſſe à jugis Alſadami ſub quibus delitebant: quippe ab الطور quod *montem* ſignificat, (& præcipue tremendum illud Sinai jugum in Arabia montoſa ſeu petræa inter Madianæos, quos ad extrema حجاز contulit Eutychius Alexandrinus) facile deducimus ἰτυραῖον, ut ab النابور *Itaburium*; unde Philo in locis, ἰτυραία, ἐρεινή. Vel idem potius parens fuerat unuſque طور atque يطور. Patet adhuc via alia conjectanti يطور itaque inter ſuos obtinuit nomen قطر aut قطرية qua audacia apud Arabes, veteres recentes, venit وقطان vice vocis ſacræ يقطان.

Penultimus horum ducum ναφεὺς nomine extat in *Baſ.* & *Gen.* editionibus Joſephi, necnon in Epiphanii codd. *Mert.* & *Bal. Napheſus*. Quapropter ναφαῖος *Big. Samb.* & *Caſ. Napheus* S. Hieronymi in Quæſt. Hebr. ſicut *Napheſus* quorundam librorum, voces vix utiles æſtimabis. Moyſis Interpretes Græci ναφὶς exhibuerunt, Ambroſius *Naphes* ab his: ſed ubi Chronicorum legimus ναφισαῖος, atque initio quidem iſtius libri ναφὶς, ab Hebraico נפיש, quod Arabice ſcribunt Judæi plerique & totum genus Samaritarum نفيس. Hieron. ad S. Bibl. *Naphis*, & in locis idem *Nephes*, *refrigerium*, *vel anima*: imo Syrus aliquoties proponit נפש. Tribum autem Arabicam, cui hunc ſatorem præficerem, nondum ſane reperi: quærant hanc alii ſuo otio.

Noviſſimum incrementum Iſmaeli κάδμαος appellabatur Joſepho, ut nos ignorare nolunt *Big. Samb.* & *Caſ.* exiguo mendo ab illis diſcrepat excuſum nomen καλμαος: impenſius tamen adprobo Epiphanii *Chodamas*, unde reſtitui poſſit Græco καδμᾶς ex Hebraico Samaritarum קרמה, ſeu قدمة, *Cadma*. Judæi ubique legunt קרמה *Cedma*, & Arabs Waltoni قدما, alius قدما. κεδμὰ LXXII. Alexandrini, & MS. Alexand. ad 1. Paral. c. 1. κεδὰμ, atque Cottonianum ad Geneſin κεδμὰν. Hieron. denique haud ſemel *Cedma*, *orientalis*, *vel antecedens*. Ab illo parente Arabes Petræi Deſertique, quos profligaverat jampridem Nabuchodonoſorus, appellati ſunt Jerem. 49. 28. בני קדם, atque קדר à fratre hujus. Eodem facit egregius Divinarum literarum Interpres Theodoretus, εἰσὶ δὲ υἱοὶ κεδέμ, ἀπὸ ἰσμαὴλ· τοῦτο γὰρ παῖς ὁ κεδέμ. Iſmaelita autem iſte poſtremus ſedem fixit in Eremo Arabum haud procul à ſinu Meſanio, ſi recte colloco; *Cadema* ſane ſcriptoribus patriis nuncupatur is locus. Neque abeſt longe nobile nomen يقدم: quam formam amant totus fere oriens, Arabes vehementer, velut for-

Maſſaus, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphæſus, Cadmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum pertingentem habitant, regionem Nabatenam appellantes. Sunt autem illi qui *toti* Arabum genti & tribubus nomina ſua dederunt, cum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrami dignitatem.

Ιέτυρ, [l] Νάφαισις, [m] Κάδμας. ἔστι πᾶσιν τλῶ ἀπ' Εὐφράτε [n] καθήκουσαν πρὸς τλῶ Ερυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, [o] Ναβατηνλῶ τλῶ χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ γὰρ ἔτι [p] οἱ τῶν Αράβων ἔθνος, καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι· διό τε τλῶ ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὸ τὸ Αβράμε ἀξίωμα.

XIV.

CAP. XIII.

De Iſaaco Abrami filio legitimo.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ Ισάακ, ὃς ἦν γνήσιος Αβράμε παῖς.

Filiolum jam exigit Deus ab Abramo, qui ſerus dederat. Gen. c. 22.

ISacum autem pater Abramus ſupra modum diligebat, ut unigenitum, & ſenectutis limine dono Dei ſibi natum. Hanc vero benevolentiam & amorem parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, eo quod omni virtuti ſtuderet, parentibus obſequium præſtaret, Deumque ſumma pietate coleret. Abramus autem ſuam felicitatem in eo poſuit, ut filium ſecurum à malis relinquens è vita excederet: id quod ipſi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens ejus erga ſeipſum obſervantiæ experimentum facere, apparuit ei, enumeratiſque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; ut & hoſtibus ſuperiorem eum fecerit, & præſentem felicitatem ſua ei benignitas dederit filium Iſacum, eundem poposcit ut ſacrificium & victimam ſibi offerret; juſſitque ut ipſum in montem Morium ſubducens, holocauſtum *ſibi* faceret, poſtquam aram *ibidem* collocaverat. Sic enim ſe manifeſtaturum eſſe ejus in ipſum pietatem, ſi etiam filii ſaluti anteponeret quod Deo

Ισαακον δὲ ὁ πατὴρ Αβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ [q] ὀψὲ γήρως ἐδῶ κῦ δωρεὰν αὐτῷ ὑπ' Θεοῦ γιγόμενον. [r] προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ὑπερτιθέμενος πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὸ τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ σὺν τὴν εἰς Θεὸν θρησκείαν ἐσπουδακώς. [s] Αβραμος δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν [t] ἐν μόνῳ τῷ, τὸν υἱὸν ἀπολῆ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν ἐκ ζῆν ἐπέτρεψε· τοῦτο μέντοι κῦ τὴν εἰς Θεὸν βούλησιν ἔτυχεν. ὃς, [v] διάφορον αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τὸ σὸν αὐτοῦ θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεσχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παρ' ὅσων εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αὐξῆσαι [x] ἔχοι τὸν υἱὸν Ισαακον, ἀνὰ τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον σφάξειν· [y] ἐκέλευέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, [z] βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἵνως γὰρ ἐμφανίσοι τὴν σὸν αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τὰ τέκνα σωτηρίας προ-

fertur יצק pro יקץ, *Iaκὼβ*, *Iσαὰκ*, & يملك ſive *Iαμέλιχος* inter Arabum reges amicitia M. Antonii infelix: imo apud ſuos عرب & يعرب idem iſte conditor Arabum. Præterea dux ille videtur nomen, conceſſiſſe מרבי קדמות Deut. c. 2. 26. τῆ ἐρήμῳ κεδμὼθ juxta *Esbus* Arabicum, بريّة قدموث paraphraſtis vernaculis: conſule de hac plaga S. Hieron. ad חסבון. Dignum autem eſt notatu alterum Laudinorum pro *Cedma* ſubſtituere هاجر, quaſi una eademque ſede *Cedmitæ* gauderent & Agræi: tum etiam قدم & قدمة inveniri inter δήμους felicioris Arabiæ, quiſquis Lexica Arabum MSS. verſari noverit. Harum denique literarum periti ultro mihi condonabunt, ſi vel contendero pro קרמה inter phylarchos Arabum celebrari hucuſque جذام & جذيم. Conſimili ritu Scriptores Saracæni vice illepidi monſtri كليب ſcribunt ſæpius جالوث. Hieronymum autem fefellit reſponſo facili Rabbinus Hieroſolymitanus, cum illi dictaret *Nodab* Paralipomenon eundem fuiſſe hominem atque modo *Cedma* apud Moyſen. Ita ſolet indocta illa ſchola Sarram cum Iſcha, cum Cetura Agaram, imo cœlum cum terra permiſcere & confundere, ut aliquid dicere viderentur. Hæc ita ſcripſi de Iſmaelitarum Patriarchis volante calamo. Excurrant autem alii, quo viam paſſim aperuerint Edriſius & Abulphedas, per *cabilas* & pagos, per caſtra & puteolos vagi veteriſque populi: aut ſedulo perlegant quæcunque ad Mohammedica Abilfaragii adnotavit E. Pocockius, vir plane venerandus & Gaza ſapientiæ Orientalis, quotquot uſpiam illarum gentium ſcire mores, ſtudia, ac ſedes deſiderant, unde thus, myrrha atque balſama, & quod longe omnium cariſſimum, Biblia Divina ad nos veniunt. *Bern.*

d Αεδίηλος,] Ναεδαὴλ LXX.

e Μασσαμᾶς,] Ita ex *Vet. Interpr.* Μασσαμὰς *Big.* & *Samb.* Μασαμᾶς *Vat.* in *Editis* Μάσσαμος. in LXX. Μασσαμ.

f Ιδυμᾶς,] Sic *Big.* & *Samb.* Ηδυμᾶς *Vat. Baſ.* & *G.* Ιδυμὰ LXX. *Cod. Alex.* in *aliis* Δυμά.

g Μάσμας,] Ita ex *Vet. Interpr.* & Μασμὰ LXX. In *MSS.* Μασμαρ, in *Editis* Μάμμας.

h Μάσσας,] Μάσμης tam in *MSS.* quam *Editis.* in LXX. Μασσῆ, & in *Vet. Interpr.* habetur *Maſaus*, apud *Hieronymum* etiam *Maſſa*, unde Μάσσας reſcripſit *Bernardus*: cui tamen Μασσᾶς non diſplicet.

i Χοδαδ,] Ex lib. 1. *Paralip.* c. 1. (ubi LXX. *Cod. Alex.* habet Χοδδαδ) ita reſcripſit *Bernardus*, pro Χόδαμ tam *MSS.* quam *Editorum.* in Latinis codicibus *Quodamus* aut *Adadus*, aut *Chadadus.*

k Θέιμαν,] Ita in quibuſdam *MSS.* Θείμαν *Vat.* quod propius accedit ad Θαιμὰν LXX.

l Νάφασις,] In *MSS.* Ναφαῒς & Ναφθαῒς. in LXX. Ναφίς.

m Κάδμας.] In *MSS.* Κάδμαν, in *Excuſis* Κάλμας, in LXX. Κεδμὰ & in *Epiphanii* codicibus *Cedmas*, *Cadomas* & *Chadomas.* unde *Bernardo* placuit Καδμᾶς. *Huds.* Credo Κάδμανος ſcripſiſſe Joſephum, quod inter Λ & Δ parva ſit differentia, & Gen. 25. *Cadma* appelletur ultimus filiorum Iſmaelis. *Rel.*

n Καθήκουσαν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ καθήκουσαν in *Editis.* καὶ ἐπέκεινα καθήκουσαν *Hen.* imperite. *Bern.*

o Ναβατηνλῶ] Sic *Samb. Hen. Hieronym.* & meliores codices *Stephani Byzantii.* Videſis *Berkelium.* Ναβαλινλῶ *Big. Caſ. Baſ.* & *G.* Bern.

p Οἱ τῶν Αράβων] Οἱ τὸ τῶν ἀράβων ἔθνος *Samb.* οἱ τὸ τῶν ἀράβων γένος *Hen.* Mox ille idem διὸ τὸ τῶν Αβράμε ἀξίωμα. In hac ſententia inemendabile quoddam mendum viderat everri commentator p. 264. ubi tamen recta ſunt omnia & Atticæ elegantiæ. Ait autem doctiſſimus Judæus. *Hos illos eſſe, qui nomina ſua dederint & tribubus infelicium Arabum & adhuc amplius toti illi genti.* Legimus enim in hiſtoria vetere tanquam promiſcua nomina Arabes, Scenitas, Nabathæos, Cedarenos & Themanitas. Similia olim ſcripſerat gentis Judaicæ irriſor Molo, ut ex eo retulit A. Polyhiſtor his verbis, ὁν φ τὸ αἰγυπτίων γένος ἀβράμε υἱὸς ιβ'. ὃς δὴ εἰς τλῶ ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελέξ τλῶ χώραν, καὶ πρώτους βασιλεύσαι τῆ ἱερείων. ὅθεν ἕως καθ' ἡμᾶς διάδοχα εἶναι βασιλεῖς ἀράβων, ἐμωνύμως ἐκείνοις. Vides nobilitatis ſuæ gentem obſervantiſſimam. Neque præterire fas eſt Artapani teſtimonium validum; ἵνα τὰς τῶν ἀράβων βασιλεῖς ἀπογόνους ἰουδαὴλ, ὡς φ ἀβράμε, ἰσαὰκ ὁ ἀδελφός. Quinimo hoſce filios Iſmaeli jam olim inter deos ſuos retuliſſe Arabes haud diffitentur ſcriptores vernaculi. *Bern.* Οἱ τὸ τῶν Αρ. *Samb.* & *Vat.* οἱ τὸ τῶν Αράβων γένος *Hen.* & mox διὸ τὸ τῶν Αβράμε ἀξίωμα. Vide *Euſebii* Præpar. Evang. l. 9. c. 18. & 19.

q Επὶ γήρως ὀψῶ] Phraſin illam priſcam & elegantem denuo reddunt nobis *Big. Samb.* & *Caſ.* quam *Epiphanius*, *Baſ. Gen.* & *Hen.* ſponte aut conſulto præterierant: legunt etenim ſimplicius ἐπὶ γήρως. *Bern.* Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐπὶ γήρως κῦ δ'. *Baſ. G. Hen.* & *Vet. Interpr.*

r Προσεκαλεῖτο] Προσεκαλεῖτο *Baſ.* & *Gen.* contra meliores. Ita etiam *Hen.* ἐπιτηδεύοντα, pro caſu recto. *Bern. Al.* προσεκαλεῖτο.

s Αβραμος] Αβραμός τε *Baſ.* & *G.* contra *MSS.*

t Εν μονῳ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐν μόνῳ τούτῳ ὧν καταλιπὼν *Baſ.* & *G.* Legerat forſan *Vet. Interpr.* μονογενῆ ὧν καταλιπὼν, unde Latina illa fecerit *cum felicitatem ſuam legitimo filio relicturus eſſet.* Bern.

v Διάφορον] Sic in omnibus *MSS.* διάφορον *Baſ.* διὰ τὸ πείσαι *G.* ambo inficete.

x Εχοι τὸν υἱὸν] Modo Attico *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui, cum vulgo Græcorum: iidem mox θυμα accentu non ſuo. Epiphan. vero, ποιήσει, καὶ ἔχοι τὸν ἰσαακον; neſciebat enim ille Scholaſticus reliquum ſententiæ hujus rite adponere. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* ἴσχῃ reliqui.

y Εκελεύσε τε τοῦτον] Sed quod commodum Joſepho fauſtumque vertat, heic ſtatim incipit codex *Buslequianus*, qui ſimillimus plane *Hennebergenſi*, non ovum magis ovo apparet. *Bern.* Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευσε δὲ εἰς τὸ M. *Baſ.* & *G.*

z Βωμὸν ἱδρυσάμενον.] Illa βῶμον ἱδ. (quæ deerant in *Editis*) ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus. *Bern.*

πιμήσε [a] τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β'. Ἀβραμῶς ᾗ, ὅτι μηδενὶ κρίνων ἄθεμιτον εἶναι Θεοῦ δίκαιον, [b] ἅπαντα δι' ὑπουργεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων [c] οἷς ἂν ἵλεως ᾖ, ὅτι περιορυψάμενος πρὸς [d] τὴν γυναῖκα τὴν τε τοῦ Θεοῦ προρρήσιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, σκωλύσειε γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μεθ' δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ [e] πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, [f] ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ οἰκέται. [g] τῇ τρίτῃ δ', ὡς κάτοπτον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, καὶ μόνος τοῦ παιδὸς ἀφαιρούμενος εἰς τὸ ὄρος· ἐφ' οὗ τὸ [h] ἱερὸν [i] Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου [k] μόνου. τὸν δὲ Ισακον [l] πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος, τόν τε βωμὸν καθασκευάζοντος, καὶ πυθομένου [m] τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγε, ὅτῳ ἱκανὸν καὶ [n] τῶν ὄντων εἰς ὑπουργίαν [o] ἀνθρώποις παρασκευάζειν, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαρρόντων ἀφελέσθαι· δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ ἐθέλοι τῇ θυσίᾳ παρατυγχάνειν αὐτός.

γ'. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ῥίζας ἐπενηνόχει, καὶ λοιπὸν [p] πάντα διῃρητο, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ παῖ, μυρίαις δυσχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι „παρὰ Θεοῦ, ἐπεὶ [q] παρῆλθες εἰς τὸν βίον, σὺν ἔστιν „ὅ, τι μὴ πρὸ τοῦ σοῦ ἀναιτιοφόρτιν ἐφιλοτιμησάμενον, „διὸ ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ᾤμην, [r] ὡς σὲ ἴδοι„μι ἠνδρωμένον, καὶ τελευτῶν [s] διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς „ἐμαυτοῦ [t] καταλίποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ [v] Θεοῦ τε βουλομένου „σοῦ πατρὸς ἐγχωρῆσαι, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν [x] ἀποτίθε„μαί σε, φέρε γενναίως τοῦ καθιέρωσιν· τῷ Θεῷ γὰρ [y] σὲ „παραχωρῶ, τούτης ἀξιώσεως παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, „[z] ἀνθ' ὧν ἐμοῦ γέγονέ μοι [a] παραστάτης καὶ σύμμα„χος, νῦν ὑπὲρ τυχεῖν. [b] ἐπειδὴ γεγενῆσθαι ἀποθανοῦσι, καὶ „τὸ κοινὸν οὐκ ἐᾷ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ gratum erat & acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin *potius* per omnia ei parere, quod ejus providentia vivant *saltem* omnes quibus est ipse propitius, clam uxorem habens Dei mandatum, & quod ipsi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum duobus servis, impositisque asino rebus ad sacrificium necessariis, ad montem contendit; & biduum quidem comitati sunt eum servi. Tertio vero die, cum jam in conspectu esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo puero advenit ad montem; ubi postea rex Davides templum extruit. Ferebant autem secum omnia quæ ad sacrificium usui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum quintum annum agente, aramque apparante, & simul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla præsto esset victima. tum quidem ille, Deum ipsis præbiturum esse, ajebat, qui & hominibus quæ deerant affatim suppeditare, & quæ haberent, si in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sacrificio suo adfuturus sit.

Fidem videndes & operam Abrami.

Mons Moriah primum Isaco obligato, dein Templo Dei nobilis. v. Lib. 7. c. 10.

xxv. annorum juvenis ille ad aram poscitur.

3. Postquam autem structa erat ara, & ligni frustula imposuerat, atque omnia parata erant, filium *sic* alloquitur: „O fili, te, mille votis à „Deo expetitum mihi nasci, ex quo in hanc vi„tam venisti, summa cura ac solicitudine educa„vi, nihilque erat in quo me beatiorem fore pu„tavi, quam ut te virum factum conspicerem, „morienſque dominatus mei successorem relin„querem. Sed quoniam & Dei voluntate pater „tuus exstiterim, iterumque te ut illi placitum „est abdicem, forti animo fer hanc consecratio„nem. Deo enim te cedo, qui hoc à nobis ho„nore jam affici vult, eo quod benignus mei „defensor fuerit & adjutor. Quum natus mo„riaris, non communi omnium more è vita egre„diens, sed à patre proprio rerum omnium pa„ren-

Isaco adeo immolando persuadet pater oratione pia plenaque animorum.

[a] Τὸ τῷ Θεῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* τὸ ᾧ θεῷ.

[b] Ἅπαντα δι' ὑπουργεῖν,] Ἅπαντας legisse videtur *Vet. Interpr.*

[c] Οἷς ἄν] *Big. Samb. Caf* & *Epiphanius.* οἷς ἂν ἵμερὸς ᾖ, subdole omiserant *Hen.* & *Busb.* Idem fecerant Typographi absque dolo. Dein τὸ προῤῥηθὲν permutant iidem *Hen.* & *Busb.* pro indubio τῶν δὲ θεῶν προόψησιν. *Bern.* Itidem ex *MSS.* οἷς ἂν ἵμερὸς ᾖ, quæ non agnoscunt *Editi.*

[d] Τὴν γυναῖκα] Deest in *Gen.* τὴν γυναῖκα, malo exemplo & negligentia.

[e] Πρὸς ἱερουργίαν] Πρὸς τὴν ἱερουργίαν *Samb.* & *Vat.*

[f] Ἀπῆρε] Recte scripti libri καὶ ἐκδοσιν ὑποστολικὴν μίσω. Prelis vero errantibus extat ἀπῆλθε, & subinde συνώδευσαν. Ante hæc legebat *Samb.* πρὸς τὴν ἱερουργίαν. *Bern.*

[g] Τῇ τρίτῃ δ',] Τῇ δὲ τρίτῃ *Hen.* & *Busb.* Iidem mox atque *Epiphanius*, ἱδρύσατο, Cedrenus Historicus ἱδρύσαθ: at Athenienses amant instantia temporum. *Samb.* denique cum istis scribit regium nomen Δαυίδης, absque C. *Bern.*

[h] Ἱερὸν] Βωμὸν rectius scripsisset: nam ἱερὸν a filio Salomone conditum quis ignorat? *Rel.*

[i] Δαβίδης] *Al.* Δαυίδης ὁ βασ. ὕς. ἱδρύσ. at ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσαθ *Cedren.* ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἐν τῷ ὄρει Σιὼν *Syncell.* in hunc modum *Procopius Sophista* hac de re; *nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est, ostenditur. Josephus quoque Antiq.* l. 1. *Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane *Josepho*) *deinceps templum condidit.*

[k] Μόνου.] Addidi huc nomen ὑποζυγίου ex *Samb. Big.* & *Caf.* quo carent etiam *Hen. Busb. Epiphan.* & ἐκδόσεις ambæ *Græcanicæ.* Audiamus nunc sequaces Josephi de historia tam illustri. Inter illos G. Syncellus P. CP. p. 102. τῷ γυλέ'. ἔτῃ δὲ κόσμε, κέ. δὲ ἰσαὰκ, ἀποσωλήνιεν ὁ ἁβραὰμ τὸν ἰσαὰκ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, ἐν τῷ ὄρει σιών. Ex hoc Georgio porro alius cognomento Cedrenus, τῷ αέ. ἔτῃ δὲ ἰσαὰκ, ἀποσωλήνιεν αὐτὸν ὁ ἁβραὰμ εἰς θυσίαν ἐν τῷ ὄρει σιών. εἰς ἐκεῖνον γὰρ τὸν τόπον θυσιαστήριον οἰκοδόμησεν ἁβραὰμ, ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο. Item pius ille Sophista ex Gaza: *Nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est. ostenditur. Josephus quoque Antiq. l. 1. Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane huic Judæo) *deinceps templum condidit.* Dein nobilis Ascetа Zonaras, εἰκοστῷ γὰρ καὶ πέμπτῳ ἐνιαυτῷ ὁ ἑβραῖος ἰώσηπος φησὶν εἶναι τὸν ἰσαὰκ, ὅταν πεῖραν ὁ θεὸς ἐπάγῃ τῷ ἁβραάμ. Reliquos vero non provoco in re certissima. *Bern.* Vox μόνου ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[l] Πέμπτον] Ita ex *MSS.* πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος *Baf.* & *G.*

[m] Τί καὶ μέλλοι] Τί μέλλοι *Busb. Hen.* & *Epiphan.* nec male. *Bern.*

[n] Τῶν ὄντων] Forte ἐκ τῶν. *Cocc.*

[o] Ἀνθρώποις παρασκευάζειν,] Ita in *MSS.* in *Editis* ἀνθρώπους. casus utrosque admittit Hellenismus. Cum verbulo παρασκευάζειν. *Bern.*

[p] Πάντα διῃρητο,] Ita ex *MSS.* καὶ λοιπὸν διῃρητο *Baf.* & *G.* καὶ λοιπὸν διῃρητὸς *Hen.* & *Baf.* respectu βωμοῦ.

[q] Παρῆλθες] Παρῆλθον *Baf.* & *Hen.* jejune. *Bern.*

[r] Ὡς σὲ ἴδοιμι] Eustathius in Archivis Pembrochianis, ὤφθλω, ὡς ἐπειδή με σὲ: Vossianus atque ille Leonis Allatii, ὤμλω, ὡς ἐπειδή με σὲ: puta ita conscriptum pro ὤιλω, ὡς ἴδοιμί σε, ex auditione prava. *Bern.* Ita *Big.* & *Caf.* ὡς σὲ ἰδοίμλω *Samb.* & *Vat.* ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι *Baf. G.* & *Vet. Interpr.*

[s] Διάδοχον] Διάδοχον ἀρχῆς τῆς ita *Busb.* & *Eustath.* Pembrochianus. Cæteris placet Διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς. Articulorum enim apud Athenienses magna copia esse solet, ὥσπερ κρεμμύων. *Bern.*

[t] Καταλίποιμι.] Καταλελείποιμι *Baf.* & *Gen.* καταλιποῖμι *Big.* καταλίποιμι *Samb.* & *Eustathius* Pembr. καταλείποιμι denique recte *Caf.* & *Eustath.* vulgatus. *Bern. Al.* καταλείποιμι.

[v] Θεοῦ τε βουλομένου] Θεοῦ βουλομένῳ *Eustathius.* Mox idem cum *Epiphan.* Scholastico, ἀποθέμενι σε, *te repono*: quod Josephus non dixit. Dein σὺ παραχωρῶ *Samb. Eustathius*, & *Epiphanius* Interpres. Simpliciter παραχωρῶ Josephi editio *Genevensis.* ὃ παραχωρῶ Typographia *Basileënsis*, quod mutari volo in σὺ παραχωρῶ. Veruntamen σε παρέχω, ut familiarius dictum, proferunt *Caf.* & *Big.* Bern.

[x] Ἀποθεμένου σε,] Ἀναθεμένῳ σε *Eustath.* & *Epiphan.*

[y] Σὲ παραχωρῶ,] Ita *Samb. Eustath.* & *Epiphan.* vocem σὲ omittit *G.* ὃ παραχωρῶ (forsan pro σὺ π.) *Baf.* σὲ παρέχω *Caf. Big.* & *Vat.*

[z] Ἀνθ' ὧν] Ἀνθ' ὧν καὶ ἡμῖν *Vat.*

[a] Παραστάτης] Προστάτης in *Codd. Eustathii.*

[b] Ἐπειδὴ γεγενῆσθαι] Viderat sane heic loci *Epiphanius* ἐπεὶ δ' ἐγενήθης, ἀπέθανες: imitatur ipse adeo Latinis vocibus, *Natus ergo morere.* Capiat autem Lector ex his, quod utile existimarit & correctius. *Bern.* Ἐπεὶ δ' ἐγενήθης, ἀπίθι νῦν *Big. Samb. Caf. Vat.* & *Epiphan.* ἐπεὶ δὴ ἐγενήθης ἀπέθανε.

„renti Deo ſacrificii ritu oblatus; ipſo ut reor „te dignum cenſente, qui nec morbo nec bel„lo nec alia quapiam calamitate, quæ homi„nibus ſolet accidere, ex *hac* vita decedas; ſed „cujus animam ille cum precibus & ſolenni ſa„crificio exciperet, & apud ſe collocaret, teque „mihi curatorem & ſenectutis moderatorem præ„ſtabis, quem in finem te potiſſimum educavi, „Deum loco tui *hoc merito* excitaturus.

Dei maximè dictis parentiſque paret Iſacus.

4. Iſacus autem (eo enim patre erat, quem ſi quis nactus fuerit, generoſo oportet eſſe animo) libentiſſime ſermonem ejus accipit: atque hæc effatus, „quod neque initio dignus erat qui naſce„retur, ſi Dei patriſque judicium rejecturus eſſet, „ſeque non alacriter utriuſque placitis obſequen„tem præberet, quandoquidem, ſi vel pater ſolus „ita vellet, nefas eſſet non parere„, protinus ad aram & mactationem acceſſit. certeque perac-

Parcit Deus juveni, atque parenti ſpondet cum longævum hunc filium, tum ſobolem inde perpetuam ac in Chananæa florentem.

tum fuiſſet opus, ſi Deus *ei* non obſtitiſſet. Nam Abramum nomine inclamavit, prohibens eum à filii nece. non enim cupidine ſanguinis humani pueri cædem ſe ei imperaſſe, dicebat; neque illum, cui patrem ipſum fecerat, cum tanta impietate ſe velle auferre, ſed eo ut animum ejus exploraret, an etiam talia facere juſſus ei morem gereret. Cognita autem ejus promptitudine ac pietate præcellenti, ſe quidem iſtis delectari quæ ei dederat; illum autem non deſerturum eſſe, quem ſemper omni *ſua* cura ac liberis dignaturus ſit; futurumque filium ei maxime longævum, qui vita feliciter exacta filiis bonis legitimiſque principatum magnum relicturus eſſet. prædixit etiam fore ut genus ipſorum in multas gentes creſceret & divitiis floreret, ejuſque principes & auctores in ſempiterna memoria haberentur: utque poſteri, terram Chananæam armorum gloria poſſeſſuri, aliis omnibus invidiam concitarent. Hæc cum dixiſſet Deus,

Pro Iſaco improviſa victima cadit aries.

arietem ex improviſo eis *antè oculos* adduxit ad ſacrificium. At illi, præter ſpem ſibi redditi, nactique tantæ felicitatis promiſſionem, mutuo ſe complectebantur: & victima mactata reverſi ſunt ad Sarram; beateque vixerunt, Deo illos in omnibus, quibus ſtudebant, benigne adjuvante.

Abramus cum beato pignore ad Sarram redit.

„Θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας ποσπεμπόμενον, „ἄξιον οὐκμὴ σε κρίναντος αὐτοῦ μήτε νόσῳ μήτε πο„λέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυ„κεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' ὀλίγων ἢ „καὶ ἱερουργίας ἐκείνῳ [c] τὴν ψυχὴν τὴν σὴν ποσδεξο„μένου, καὶ παρ' αὐτῷ καθέζοντος. [d] ἔσῃ τί μοι εἰς „κηδεμόνα καὶ [e] γηρωκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνετρε„φόμην, τὸν Θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ [f] παρεχημένου.

Δ'. Ισακος ἦ, πατρὸς γὰρ ἦν οἷος τετυχηκὼς γνησίου ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεται ποὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους· καὶ φησὶς, „ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν [g] ἦν „δίκαιος, εἰ Θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀποφεύξε„σθαι, καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέροις [h] βουλήμασιν „ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνα τοῦ πατρὸς ταῦτα ποσταχθέντα „μὴ ὑπακούειν ἀδίκου ἦν, „ ὥρμησεν ὅλῃ τῇ βουλῇ καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ σαυτῷ ἐμποδὼν τοῦ Θεοῦ. [i] βοᾷ γὰρ ὀνόματι τοῦ Αβραμον, εἴργων τὸ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὁ γὰρ ὑπομήσας ἅμα τῷ ἀνθρωπίνῃ τὴν σφαγὴν αὐτῷ ποσταξαι τοῦ παιδὸς, ἔλεγε, δὸς ὃ πατέρα ἐποίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τέκνα βουλόμενον μὴ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι [k] θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιοῦτα ποσταττόμενον ὑπακούοι. μαθὼν ἦ αὐτοῦ τὸ ποσθυμον καὶ τὴν ὑπεροβολὴν τῆς θρησκείας, ἤδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχειν, ἔχ ὑστερήσειν ἦ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ χάριτος ἀξίωνται· ἔσεσθαί τε τοῦ υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, ἐν βιώσεσθαι δὲ μονὸν εὐδαιμόνως [l] παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις ποσδόσιν μεγάλῃ ἡγεμονίαν. ποσεδήλωσε τε. [m] τὸ χθὸς τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμῃ αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς χθαίοις· τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις καθαιρήσειν, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ Θεὸς εἰπὼν, κριὸν [n] ἐκ τ' ἀφανοῦς παρήγαγε αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ ἦ παρ' ἐλπίδας [o] ἑαυτοὺς κεκομισμένοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν [p] ἐπαγγελίας τετυχηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀπενόησαν ποὸς τὴν Σάῤῥαν, καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσειεν τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

XV. CAP. XIV.

De Sarra Abrami conjuge, utque ipſa vitam finierit.

Sarra defuncta Abramus ſepulchri locum acquirit Hebrone ſiclis 400. Gen. c. 23.

ET Sarra quidem non multo poſt tempore moritur, cum vixiſſet annos viginti ſeptem ſupra centum. Sepeliunt autem ipſam in Chebrone; Chananæis quidem è publico etiam fundum *eis* concedentibus in ſepulchrum: Abramo vero agrum

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ Σάῤῥας τοῦ Αβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑΙ Σάῤῥα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ποὸς τοῖς ἑκατόν· [q] θάπτουσι ἦ αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ [r] χωῦ αὐτῆς τὸν τάφον. Αβράμου ἦ ὠνησαμένου

---

c Τῷ ψυχῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt τῷ.

d Ἔσῃ τί μοι] Ἔσῃ δέ μοι *Euſtathius* Antiochiæ, qui dicitur. *Bern.*

e Γηρωκόμον,] Reſcripſi γηρωκόμον ex *Big. Samb.* & *Euſtathii* exemplari Oxonienſi. Sic volet gens Cecropia à caſu ſuo γήρως. γηροκόμος autem uſus eſt proletarii. à recto quidem γῆρος. Sed vero γηροκόμος ubi reperiatur cunque apud *Baſ. Gen.* alioſve vitio non caret. *Bern.* Itidem ex *MSS.* à caſu ſuo γήρως. al. γηροκόμον. in *Baſ.* & *G.* γηροκόμον.

f Παρεχημένος.] In *Codd. Euſtathii* παρεχόμενος & παρεχόμενος. *Epiphanius* etiam *præbiturus.* Bern.

g Ην δίκαιος,] Δίκαιος εἶμι ἀν, *Euſtathius* deſcriptor Hexaëmeri. *Bern.*

h Βουλήμασιν] Μέλλοι *Baſ. Hen.* & *Euſtath.* MS. minimo diſcrimine. Inſolens eſt *Baſ.* & *Gen. Euſtathiique* βουλήμασιν. Cum aliis utere βουλύμασι verbi notiſſimi incremento. Idem ſua phraſi imitatus eſt *Zonaras* καὶ δίκαιον εἶναι φήσας θεοῦ καὶ πατρὸς ἀντειπεῖν θελήμασι. *Bern.* Ita ex *MSS.* male in *Editis* βουλήμασιν.

i Βοᾷ γὰρ] Libri Græci Latinique, præter *Gen.* qui tenet βοᾷ μὲν. *Bern.*

k Θέλων αὐτοῦ] Hoc omiſit *Samb.* contra pleonaſmum Atticum, & tot libros aliorum. *Bern.*

l Παισὶν ἀγαθοῖς] Παισί τε *Hen.* & Et *Busb.* quo pacto cavent de Edomo. *Bern.* Παισί τε *Hen.* & *Baſ.*

m Τὸ χθὸς] *Al.* τὸ χθὸς αὐτῶν.

n Ἐκ τ' ἀφανοῦς] Hoc delicatius quam ἐξ ἀφανῶς editionum, & ſimul comprobatum antiquioribus libris, ut *Big.* & *Samb.* &c. *Bern.* Sic ex *MSS.* in editis ἐξ ἀφανῶς.

o Ἑαυτοὺς κεκομισμένοι,] Lectio illa, quæ in editis eſt, ſcioli fuit, veteris an recentis cujuſdam non anquiro: *MSS.* vero Joſephi ſcriptoris ἀπλικωτέρα. Senſus tamen omnibus unus conſtat idemque, quem nec ignoravit Caſſiodori Scriba, *His vero prater ſpem ſamet ipſos amplexantes*, nec ita eleganter expreſſit. A principe vatum hoc habuit Judæus ille, ſicut alia non pauca; ubi Odyſſei carminis canitur εὐδυκέως ἐφίλη, & proxime εὐδυκέως ἐκόμιζε. Abramus igitur & Iſaacus ipſius χρόνιος ὑὸς ſe excipiebant præter omnem opinionem à morte aut luctu incolumes, idque, ut moris perpetui erat, dato oſculo. *Bern.* Ita *Big.* (in quo τῶν χθικότες) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* οἱ ἦ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωμβοὶ, καὶ τ. ἀγ. ἀγγελίας ἀκηκοότες. *Huds.* Ἑαυτοὺς κεκομισμένοι MS. forte ἄτυ. *Rel.*

p Ἐπαγγελίαν] Ἀγγελίας ἀκηκοότες *Baſ.* & *Gen.* ἐπαγγελίας ἀκηκοότες *Caſaub* manus: ſed & *Scholaſtici* noſtri, *Cum promiſſiones audirent.* Vel valeat adhuc magis lectio *Big.* & *Samb.* ἐπαγγελίας τετυχηκότες. *Bern.*

q Θάπτουσι] Καὶ θάπτει), ſine cauſa *Hen.* & *Busb.* & *G. Cedrenus*: ſed pariter *Epiphanius*, *ſepultaque eſt.* Bern.

r Χωῦ αὐτῆς τὸν τάφον.] Χωῦ *ſolum*, expreſſi ex *Big. Samb.* atque *Caſ.* Hæc vox fefellit Typographos nuperos & *Epiphanium* interpretem, & ni ſcaterent ſcripta Attica appoſitionibus, ſatis

μένε τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων [s] παρ' Ἐφρείμε τινὸς ἐκ [t] τῆ Χεβρῶν⟨⟩. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῦ [v] ταυτὶ κατεσκεύασαν.

quadringentis ſiclis redimente ab Ephraïmo quodam Chebronenſi. ibique monumenta *ſibi* Abramus poſterique ejus exædificarunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς ἐκ Χατύρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶ Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγενήθη.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς [x] Χατύραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, τοῖς τε πόνοις καρτεροὶ καὶ δεινοὶ [y] πυιέναι· [z] Ζαμβράνης, [a] Ἰαζάρης, [b] Μαδάνης, Μαδιάνης, [c] Ἰωσόβακος⟨⟩, [d] Σοῦς⟨⟩. Φύονται δ' ἐκ τούτοις παῖδες· καὶ Σοῦς μὲν [e] Σαβαθάνης γίνεται καὶ [f] Δαδάνης. τοῦτο δ' Λατούσιμος⟨⟩, [g] Ἀσσυρις, [h] Λυόμης·

CAP. XV.

Quomodo è Chatura Abramo nupta Troglodytarum gens orta eſt.

XVI.

POſt hæc autem duxit ille Chaturam, ex qua nati ſunt ei ſex filii, viribus ad labores & acri ingenio præditi; Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Joſubacus, Suus. Ipſis vero liberi etiam naſcuntur: & Suo quidem Sabathanes, atque Dadanes. Huic autem *fuerunt* Latuſimus, Aſſuris, Luomes: Madiano vero Ephas, Ophren, Anochus, *Abrami ſenis ex Chatura in- gens incre- mentum. Gen. c. 25.*

tis crederemus dictum ab iis, ἀπὸ δημοσίᾳ αὐτῆς τὴν πάροι. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt χωῦ.

s Παρ' Ἐφρείμε] Παρ' ἰφρίμε, libri plurimi *Epiphanii* & *Joſephi* plane omnes præter *Big.* & *Samb* qui præferunt παρ' ἰφρώμε. Joſephum autem ſic ſcribere valde mirabuntur indiligentes S. codicis lectores, alii reperient עפרין *Efrain* 2. Par. c. 13. 19 ex auctoritate Maſoretarum; imo pro עפרין, ἐφραὶμ in Evangelio S. Johannis, ſi ſentiendum cum Philone, Joſepho ἄλλως. l. 4. B. Hieronymus, aliiſque noſtrorum doctorum, & cum ipſo Talmude. Quinetiam ſcribæ Jeroſolymitani aſcetam illum Bethleemiticum jam olim monuerant eodem V. 16. c. 23. Gen. & *Ephron* legi & *Efran*, ſive ut hodieque viſitur עפרון & עפרן κατ' ἴωσιψιν. Quas vero ob cauſas id factum eſſet, ex magiſtris Hieronymi, aut ex Commentariis Majoribus, quos vocant Judæi, non licet eſſe mihi tam jucundo, qui heic aperirem. Scio etiam ab Hebraico עפרון defendi poſſe ἰφρείν & ἰωφρείν propter morem Joſephi. Promiſcue autem ſcribi ἰφρὼν & ἰφρωμ, ἰῶφραν & ἰφρείμ, ut μαδιὰν & μαδιὰμ, αὐγλὼν & αὐγλὼμ, vel pueri norunt. *Bern.* Sic in *MSS.* παρ' Ἐφρειμε *Baſ.* & G.

t Τῆς Χεβρῶνος.] Varie ſcribitur hoc nomen in omnibus *Joſephi* Codicibus, ut Χαβρὼ p. 23. 215. (quam videſis) & Ἐβρων p. . . quod ſemel notaſſe ſufficiat.

v Ταυτὶ κατεσκεύασαν.] Reddidi itaque Minervæ ſuum ταυτὶ ex MSS. *Big.* & *Samb.* loco impreſſi ταύτη. *Bern.* Ex *MSS.* in *Impreſſis* ταυτη

x Χατύραν.] Mallem tam heic quam ad verba Cleodemi vatis ſic pingere vetulo Abramo cupitum nomen, ſuadentibus *Big. Samb. Busb.* & *Caſ.* præ χαιτύραν Editorum, aut χετιύραν libri ſequentis c 5. aut χετιύραν, ſeu ſono circumflexo χετῖύραν]. Africani, Euſebii, Euſtathii, Georgii Chronographi, Ambroſii Mediolanenſis; aliorumve ex Bibliis Græcis. Hebraice tamen legunt *Cetura* קטורה ſeu קְטוּרָא tam Judæi quam Samaritæ, atque hi aliquoties קיטורה. *Busb.* denique vocem illam articulo format, τὴν χαῖτύραν ſeu χατῖύραν. Zonaras τὴν χετιύραν. *Bern.* Ita plerique *MSS.* Χαιτύραν *Baſ.* & G. Χεῖτύραν & Κετιύραν *alii.*

y Συνιέναι.] *Big.* & *Samb.* συνεῖναι. Epiphanius vero alteram lectionem viderat. *Bern.* Συνῖναι *Big. Samb.* & *Vat.*

z Ζαμβράνης,] Ζαμβρήνης ex Hebraico זמרן deduxerat dudum Mattathiades; retinentque *Big* atque *Samb. Zambri* Epiphanius. Vulgatum eſt tamen ζιμβρήνης *Baſ. Genev.*que: itidemque probatum Euſtathio. Varie apud Græcos hoc nomen refertur tam in Geneſi quam initio S. Annalium, ζειμρὰν Alex. & Compl. 1. Par. alibi ζιμβρῆν & ζεμβρῆμ SS. Ambroſio & Hieronymo, *Zamran* & *Zamram*: ζομβρὰν frequentius in Bibliis Græcanicis. ζεμβεράν J. Africano & G. Cedreno. זמרן *Zamrun* Hebraicis literis, aut ⟨⟩ Arabicis ſcribere ſolent Samaritæ: Judæi vero זמרן *Zimran*. Hic condidit ζαβρὴμ ſeu ζαμρὴμ potius inter Arabes *Cinædocolpitas*: niſi cum Stephano legere oporteat ζαδρήμη ibi loci. Ἰαζάρης. Eo in nomine conveniunt libri omnes Græci, & Latinorum quicquid vetus. Fefellit Joſephum ut alios ſæpe litera λήγουσα ן. unde יקשר ſucceſſit vice יקשן. Vel manus Critica huc reſtituet ἰαζάνης; cui emendationi favet Euſtathii ἰαζάν. Eundem Abramidam denuo nuncupant S. Bibliorum editiones Græcanicæ ἰεζὰν ſæpius, ἰεκσὰν Compl. cum G. Sync. & S. Ambroſio, ἰεκσαν Alex. 1. Par. & ibidem Hieronymus interpres. Correcte ἰεξὰν ex Hebraico יקשן ſeu ⟨⟩ Cottonianus codex & Vatic. ad 1. Par. atque Cedrenus ille Georgius. Hinc Schotanus mutat licenter ἰαξάνης cum Joſephi ἰαζάρης. Maſoretæ denique cum quarta vocalium pronuntiant utrobique *Jocſan*. Hunc autem ſtatuo Caſſanitarum patrem juxta littus Rubrum. Μαδάνης rectum nomen habet à Moſaico מרן i. e. μαδὰν, τοις ὁ'. B. Hieronymo, Samaritiſque interpretibus. Miſſa itaque facio μαλάνης *Big. Samb* & *Caſ.* μαδὼ Euſtathii, atque μαδὰμ & μαδὰλ aliorum Græcorum vitia. *Bern.* Sic in *MSS.* Ζεμβρήνης *Baſ.* & *G.*

a Ἰαζάρης,] Ἰαζάνης reſtituendum cenſet *Bernardus.* cui emendationi favet *Euſtathii* Ἰαζὰν.

b Μαδάνης,] Moyſes & auctor Chronicorum S. מרן. Judæi Alexandr. Samaritæ, & Eccleſiæ noſtræ ſcriptores idem ſuis vocalibus μαδιὰν. Joſephus & Euſtathius μαδιάνης, Judæi ſcribunt *Midian.* Ad hoſce principes pertinet illud Stephani, μαδιλωοὶ καὶ μαδιανῖ], (ſic enim ſcribendum) ἔθνος⟨⟩ ἀφῆκιαι. ἔπομαι δ' ὅτι οἱ ἄφρβις τοῖς δυσὶ τύποις χρῶν]. Imo duo ſunt nomina progenitorum. Ab altero horum celebre eſt oppidum propter littus maris Erythræi, μοδιανὰ Ptolemæo, & ab altero μαδιάμα in eadem tabella. Rubri autem maris accolas ſcriptores Hebræi appellant *Madianitas*, reliquorum fratrum nominibus contemtis, Græci *Erembos* poſt Homerum, Hellanico, Ariſtarcho, Strabone, Dionyſio periegeta aliiſque dignitſimis teſtibus, aut proprie *Saracenos*, quod S. Hieronymus, Procopius, virique alii Eccleſiaſtici profitentur, & nonnunquam *Troglodytas*: Arabeſque ipſi *populum*, *qui* حجاج *Hagagum incolunt.* Diſerte Euſebius in Lexico, μαοιαμ, πόλις ἀφ' ἧς ὁ ἀπὸ Ἀβραὰμ καὶ χεθούρας ἐπικληθεῖσα· κεῖται δ' ἐπέκεινα τῆ ἀφρβείας κατὰ νότον ἐν ἐρήμῳ τῆ σαρακηνῶν, ἣ ἐγγὺς θαλάσσης ἐπ' ἀιαβλαί. ἔθνος καλεῖται μαδιανῖται, καὶ ἡ νῦν κολωνία μαδιανή. *Bern.* Recte à Moyſaïco Μαδὰν. in *MSS.* perperam Μαλάνης.

c Ἰωσόβακος,] Quintus ex Catura naſcitur יָשְׁבָק ſeu يشبق valde litigioſo nomine, ſi interpretes S. literarum aliquis conſulat. In hac autem columna Ἰωσοβὰκ⟨⟩, ut ſummatim dicam, repoſitum vides pro λωσόβακ⟨⟩ *Big.* λαυσόβακ⟨⟩ *Samb.* & *Caſ.* aut λωσόβακ⟨⟩ *Baſ.* & *Gen.* & Euſtath. literæ Λ compreſſis cruribus. Verum etiam Ἰωσόβακ⟨⟩ pro iſtis reddideratnuper Chr. Schotanus. Epiphanii ſcripta nihil præbent nobis præter *Jesboc*, magis ex Bibliis Græcis Latiniſque quam Joſepho. Sunt etiam qui legunt σοβὰκ & *Sebac.* c. 1. ⟨⟩βαλ. pro notiori typo Ἰεσβὰκ. Joſephus legere potuit in Moyſe ſuo, יִשְׁבָק *Joſabac.* Bern. Ita *Bernardus* pro Λωσόβακ⟨⟩ *Big.* Λαυσόβακ⟨⟩ aliorum *Codd* & Λωσύβακ⟨⟩ *Editorum.* In *Vet. Interpr.* habemus *Jesboch.* Ἰωσύβακ⟨⟩ pro iſtis reddiderat *Schotanus.*

d Σοῦς⟨⟩.] שוח, *Sue* aut σωὲ in libris Divinis: unde σαὴ, niſi fallor, in Geographumenis Cl. Ptolemæi. *Bern.*

e Σαβαθάνης] שבא *Saba* legitur in primo ac ultimo XXII. librorum S. quos agnoſcunt Judæi. Græci paululo variant: σαβᾶ enim aut σαβὰ aut σαβὰι ibi legimus; & in melioribus membranis, ut Cotton. & Alex. σαβὰν καὶ θαιμὰν, & in Exemplaribus Aldi & Wolfii σαβὰ καὶ θαμὰν, pro unico nomine Hebraico שבא ſeu Arabico سبا, quod & *Mareb*, de quo nemo Geographorum tacet. Productius quiddam apud Moyſen legiſſe videtur hic Judæus, quam cæteri ipſius gentis, aut Samaritæ, aut Chriſtiani ſolent. Quorſum σαβακάνης appareat in cunctis codicibus Græcis Joſephi & *Sabathen* in Latinis, quærant alii. Schotanus minuit nomen illud ad σαβᾶς. Scripſit autem Joſephus in hoc ſtemmate vel cum antiquis ἀνεγράφοις Bibliorum Græcorum σαβᾶς καὶ θαμᾶς, vel σαβακαβάνης à שבכתא, aut σαβαθάνης à nomine proprio שבתא, σαβέαθα Ptol. aut denique de שבתים σαβάθιμ⟨⟩. Quinvero Criticæ noſtræ periculo leges in illo commate, καὶ Ἰωσοβάκου μὲ σαβᾶς γίνε] καὶ δαδάνης. Sic Moyſes etiam poſtulat. Nam vir ille divinus non à *Suo*, ſed *Jesboco* oriundos refert, feliciſſima Arabicorum nominum *Sabam* & *Dadanum*. Veteris tamen erroris factum eſt, quod *Suo* tribuatur apud Joſephum liberi non ſui: nam codices omnes quos aut *Euſtath.* Antiochenus, aut *Epiph.* ſcriba, & ullibi nos vidimus, eo vitio tenentur. Ne continuo ſectemur lectionem codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* ſine cenſura ulla & ſuſpicione, opportune arguit præter ſupradicta δαχάνης, quod ſequitur in iſtis libris pro vero nomine Arabis δαδάνης, ſive דרן. *Bern.* In cunctis *MSS.* Gr. Σαβακάνης, in *Latinis* vero *Sabathen.* Forſan autem (inquit *Bernardus*) vel ex *Vett. Bibliis Gr.* Σαβᾶς καὶ Θαμᾶς, vel Σαβακαβάνης, aut Σαβαθάνης. Lege vero, καὶ Ἰωσοβάκου μὲ Σαβᾶς γίνε] καὶ Δαδάνης.

f Δαδάνης.] In *MSS.* Δαλάνης, facili errore.

g Ἀσσυρις,] *Big. Samb. Caſ.* & *Epiph.* ab אשורים, *Aſſurim* Hebraico. ἄσσυρ⟨⟩ *Gen. Baſ.* & *Euſtath.* Bern. Sic *MSS.* Ασσυρ⟨⟩ *Baſ.* & *G. Euſtath.*

h Λυόμης·] Reſcripſi Λυόμης propter לאמים, ſeu λαωμὶν & λωμεὶν S. codicis; ne amplius extaret λυόμης, mendum illud Typographorum priorum & ſcripturæ Græcanicæ, ut *Big. Samb. Caſ.* &c. Facilioris lapſus tamen erat λιόβ⟨⟩ Euſtath. Latinæ demum membranæ *Lomin* referunt. Diſquirant autem noſtri, tria illa nomina λατύσιμ⟨⟩, ἄσσυρις, & λυόμης, propria poſuerit Moyſes, num gentilia aut ⟨⟩ Hoc

chus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus deducendi colonias auctor fuit: terramque occupaverunt Troglodyticam, & regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem ut Ophren, expeditione in Libyam suscepta, ipsam possederit; ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncuparint. Hujus autem sermonis testem habeo Alexandrum Polyhistorem, dum sic loquitur: „Cleodemus vates, qui & Malchus *vocatur*, „rerum Judaïcarum historiam contexens, sic„uti fecerat & Moyses Judæorum legislator, „narrat, Abramo natos fuisse plures ex Cha„tura liberos.„ Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam: à duobus vero, Aphera & Jafra, urbem Aphram & regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam & Antæum militanti, auxilium tulisse ait: Herculem etiam, cum Aphræ

Madianitarum & Afrorum origo.

Laudat Alexander Polyhistor Cleodemi vatis Judaïcam historiam.

An Assyri nepotes Abrami gens Assyria.

De Hercule vetus fabella.

[i] Μαδιάνης ἢ [k] Ηφᾶς, [l] Ωφρὴν, [m] Ανωχ, [n] Εἰδᾶς, [o] Ελδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐμνοῖς Αβραμ ἀποικιῶν ἡγεμὼν ἅτε μηχανᾶται· καὶ τὴν τε Τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, [p] καὶ τὴν τ' Ευδαίμονα Αραβίας, ὅσον ἐπὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν [q] καθήκ. λέγεται δ' ὡς ἔστιν ὁ [r] Ωφρὴν στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτὴν· καὶ οἱ ἔμνοι αὐτὸν, κατοικήσαντες [s] ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ ἐκείνου ὀνόματος [t] Αφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ [v] καὶ Αλέξανδρος ὁ [x] Πολυΐστωρ, λέγων ὅτως· „Κλεόδημος δ' φησὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ [y] Μάλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ Ιουδαίων, καθὼς καὶ Μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ „νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς [z] Χατούρας Αβράμῳ „ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί.„ λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, [a] Αφέραν, [b] Σουρὶμ, [c] Ιάφραν. ἀπὸ Σουρὶμ μὲν τὴν Ασσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δ' τ' δύο, [d] Αφέρα τε καὶ Ιάφρα, πόλιν τε [e] Αφρὰν καὶ τὴν χώραν Αφρικὴν ὀνομασθῆναι. [f] τούτοις γὰρ Ηρακλεῖ [g] συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ [h] Ανταῖον· γήμαντά τε τὴν [i] Αφρα θυ-

quidem credidere veteres Theologi, Hieronymus, R. Oncelosus, Targumista Jerosolymitanus à Jarchio citatus, aliique Doctores tam Judæorum quam Samaritarum, ubi verba Legislatoris Gen. c. 25. 3. sic interpretantur, *Erant autem Dadanidæ Mercatores, Artifices, atque Phylarchi*. quod Josephus pene dixerat, ὅτως τε πόνης καρίτευσι, καὶ δεινοὶ συμπίνειν. Video tamen *Allumeotas* in Arabica Tabula Ptolemæi. *Bern.* Ita *Bernardus* ex Λαωμείμ, & Λουμείμ *S. Codicis*, pro vulgato Λευείμ. Propius accedit Λόμ *Eusthathii*, ut & *Laumim* codicum *Epiphanii*. Verum an tria illa nomina Ατλησιμ, Λασσεις & Λουις propria posuerit *Moyses*, an Gentilia aut προσηγορικὰ, dubitare faciunt, qui verba *Gen.* 25. 3. sic interpretantur, *erant autem Dadanidæ mercatores, artifices, atque phylarchi*. quod *Josephus* pæne dixerat, ὅτως τε πόνης καρίτευσι καὶ δεινοὶ συμπίνειν.

i Μαδιάνης] Ex *S. Codice* ita *Bernardus*. in *Editis* & *MSS. Gr.* Μαδιάνης. in *Latinis* etiam *Madam* aut *Madan*, præter duos qui habent *Madian*

k Ηφᾶς,] *Big.* ab עיפה Eustathius ἰφά. *Samb.* & Editores tam Josephi, quam Bibl. Græcorum ἀφαὶ, nisi si Complutenses dederint hic γεφὰ, ut mox γοφὶς *Opher*. Antiquissima tamen Exemplaria versionis LXXII. ut Alex. Cotton. Cant. & S. Ambrosius, γεφὰς obtinent pro *Epha*, tam apud Moysen quam Prophetas, ut 1. Par. c. 1. & Es. 60. 6. κάμηλοι μαδιὰμ καὶ γαφὰς, ubi Philo correctius legerat ex membranis Alexandrinis γαυφὰ, itidemque Hexaplorum S. conditor. Quinimo pro עיפה Jonathan substituit חולר *Holad*, obscurum pro obscuro. Vir ille oppido גזפא *Gafa* nomen dedit. Id tamen monendum puto *Hepham* cum suis fratribus ad *Madanum* genitorem tribui, Scriba nullo, nullo Typotheta refragante in Græcis Josephi, aut præter *Col.* & *Basi.* etiam in Latinis: quos à *Madiano* ortos scimus meliori fide voluminis Mosaici. Hic igitur Judæus scripsit forsan μαδιάνης ἢ ἡφᾶς &c. properanter; ubi tot Alexandrini, μαδιὰμ seu μαδιὰν ἢ γέφα &c. *Eusthath.* insuper, mimus quidem Josephi, μαδιὰμ ἢ ἄφα. *Bern.* Ita *Big.* & *Vat.* Εφαὶ *alii* cum *Basi* & *G.* in LXX. Γεφάς.

l Ωφρὴν,] עפר, quod Samaritæ pronuntiant *Apher*, Judæi *Epher*: Græci ἄφερ, qui & varius γοφὶρ. Josephus vertit ὠφρὴς forma Attica, apud *Big. Basi.* & *Gen.* ὠφρὴς & ὠφρῆς *Samb.* & *Eusthathio*: aut denique ὤφρλων vel ὤφρλὼν aut ὠφρλῶν; nam in ea lectione mox consentiunt ad λέγει δ' ὡς ἄς ἔστ ὁ ὠφρλὼ, *Big. Samb. Eusebii* MS. & *Eustathius*: sed ὁ ἄφρλὼν, excusa Exemplaria *Eusebii* & Θεοδοσιάδης, atque pariter *Busb.* & *Hen.* Bern. Quod Græcis Αφιε & rarius Γοφὶς, in *Codicibus* nostris Ωφρης aut Ωφρὶς, aut denique Ωφρλω vel Ωφρλὼ aut Ωφρλᾶ.

m Ανωχ,] Ita *Samb.* & *Eusthath.* in *cæteris* Ανοχ. in *S. Literis* Ενώχ. *Bern.* In Coll. tamen *Big. Cocc.* est Ανώχ.

n Εἰδᾶς,] Εἰδ *Eusthath.* ἰδιδᾶς manu fallente *Samb.* & *Big.* ἔδιδας accentu malo *Basi.* & *Gen.* Cæteri omnes fere Judæi, Samaritæ, ac Christiani ἀξειδά. *Bern.* Ita meliores *Codd.* Εδιδὰς aut Εδηδᾶς *alii*. in LXX. Αξειδὰ, aut Αξειφὰ, aut Αξεφά.

o Ελδᾶς.] *Eusthathio* ἔλδ, *Samb.* ἐλδὰς. Judæis ac Samaritis *Eldaah*, אלדעה. Interpr. LXXII. modo ἐλδαὰ, modo ἐλδαγὰ: & apud Editores Complut. & S. Ambrof. ἰαγα quasi רעה: & in MS. Alexandr. Σεγαή. S. Hieron. in Qu. *Aledea*. Post pauca verba Epiphan. πρωϊδύτην; norunt enim Philologi idem esse πώγας aut πώγας, & πώγλας *Bern.* Ελδ *Eusthatio*. in LXX. modo Ελδαὰ, modo Ελδαγά. Codice *Alex.* Θειργαμά.

p Καὶ τὴν τ' Ευδαίμονα] Καὶ τὰ μέρη τ' ἐν δ' ἀραβίας, *Eusthath.* Quidni jam reducam ad Josephum, quæ verba ab illo decerpserat pridem S. Hieronymus in Qu. Hebr. *Nos quod incertum est relinquentes, hoc dicimus, Quod de Cetura nati filii Abrahamo, juxta historicos Hebræorum, occuparverint Troglodytin & Arabiam, quæ nunc vocatur εὐδαίμων, usque ad maris Rubri terminos. Dicitur autem unus ex posteris Abraham, qui appellabatur Apher, duxisse adversus Libyam exercitum, & ibi victis hostibus consedisse, ejusque posteros ex nomine atavi Africam nuncupasse.*

Hujus rei testis est Alexander, qui cognominatur Polyhistor, & Cleodemus cognomento Malchus, Græco sermone barbaram historiam retexentes. Hæc ille presbyter. Paria etiam tradidit inter Græcos Nicias: ἐκάλεσε καὶ ἀφρικὴν ἀπὸ ἄφρα τινός, σωκεκληκόσαντος τῷ ἡρακλεῖ ἐπὶ τοὺς γυγαντας ἔθος. Ex nostro etiam Procopius Sophista, *A filiis Ceturæ gentes plurimæ junt exortæ, quæ inhabitarunt Troglodyticam solitudinem, & Felicem Arabiam, hujusque finitimam regionem & Madianiticam, & urbem Madian junctam solitudini supra Arabiam e regione Pharan ab ortu versus mare Rubrum.* Bern. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* & *reliqui*.

q καθηκ.] Διήκει *Hen.* & *Busb.* contra libros cæteros Josephi & Eustathium. *Bern.*

r Ωφρὼν στρατεύσας] Ἐκ τούτων εἷς ἀφρὼν καλούμενος, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχον αὐτὴν· καὶ ἀπ' ἐκείνου ἡ γῆ ἀφρικὴ μετωνόμασται, *Busb.* & *Hen.* ut à Josephi dictione audent discedere. *Bern.* Ita *Big. Samb. Eusebii MSS.* & *Eusthath.* Αφρὼν *Basi. Hen. aliique*.

s Εν αὐτῇ] Εν αὐτοῖς *Vat.*

t Αφρικαν] Αξεικαν *Basi. Gen.* & *Big.* ἀφεικαν *Samb.* ἀφεικὼ cum vulgo Eustath. ἀφρικὴ Eusebii impressa, ἄφρικα ejusdem Exemplaria scripta. Cæterum ab Abramida עפר ἄφρης deduxit Josephus perite & ingenue. Video tamen doctos viros alienam valde & ridiculam conjecturam Bocharti à פרך seu spicis fertilis Africæ petitam, illi veræ ac veteri originationi anteferre. *Bern.*

v Καὶ Αλέξανδρος] Καὶ non reperitur apud Eusebium, aut *Samb.* aut apud Hieronymum Epiphaniumque interpretes. *Bern.*

x Πολυΐστωρ,] Forsan ἐν τῷ περὶ Ιουδαίων συγγράμματι, cujus (præter *Clementem Alex.*) plures meminerunt, ut constat ex *Vossio* de Hist. Gr. c. 23.

y Μάλχος,] Μάλχος cum *Hen.* & *Busb.* & mille Græcis ita παιζόντων. μάλχος excusum est hoc in loco, in aliis μάλχος. Dein *Malchus* legitur in Qu. Hebraicis S. Hieronymi, in historia Monachi Trecensis, & in Tralatione Epiphanii. Verum Syriaco schemate *Big. Samb.* μαλχὰς, Eusebius atque Procopius μαλχάς. Idem autem inter Græca nomina significat κλεόδημος, quod Syriace מלכא *Malca*. Bern. Vide paulo supra v. 4.

z Χατούρας] Iterum χαιδρας *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* χατδρας *Big.* χαιδρας, prelorum inquies. χετδρας, Euseb. *Bern.*

a Αφέραν,] *Basi. Samb. Big.* & *Cas.* ἀσιεραν *Gen.* ἀφιεραν *Busb. Apheran*, *Epiphan.* ἀφὲρ, *Euseb.* ed. ἀφαρ *Eus.* MS. ἄφρα Eustathius Theffalonicensis, ἀφεραν Procopius. *Bern.*

b Σουρὶμ,] Libri excusi, & ex scriptis *Busb. Hen.* & *Cas.* σωρειμ pro אשורים Hebræorum: præter aliquot membranas *Epiphanii*. Alia σωειν & σωειν more Chaldaico, ut *Big. Samb.* & quædam Exemplaria Epiphanii. ἀσηειειμ Procopius. ἀσωειμ MS. Euseb. Edita vero ἀσωρ, ut & Pseudo-Eustathii. *Bern.*

c Ιαφραν.] Ιαφραν, *Basi.* & *Gen.* ἰαφρων, *Samb.* ἰαφρειμ, *Busb.* & *Hen.* ἀφρὼν *Euseb.* *Japhran Epiphan.* Bern.

d Αφέρα τέ καὶ Ιάφρα,] Sic volunt recta nomina, quæ præcesserant, aut ἀφέρα τε καὶ ἰαφρα. Legimus autem in impressis ἀφρὰ τε καὶ ἰαφιρα: ita etiam in codicibus priscis. Ab Eusebio ἄφρα τε καὶ ἄφιρ. Latini libri habent *Japhran* & *Apheran*. ἀφρὰ τε καὶ ἀφρανα *Hen.* ἀφρὰ τε καὶ ἰαφρανα *Busb.* Bern. Sic ex v. 23. aut Αφέρα τε κ. Ιάφρα. in *Editis* Αφρὰ τε καὶ Ιαφέρα.

e Αφραν] *Al.* Αφρὼν & mox Αφέρκαν aut Αφέρκαν.

f Τούτοις γὰρ] Τούτοις γὰρ Ηρακλέα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Συστρατεῦσαι] *Samb.* συστρατεῦσαι, ab aliis Codd. *Bern.*

h Ανταῖον·] *Big.* ἀντεον, Editores. Procopius, *In Libyam & contra Antæum* Eustath. de eisdem, *οἱ ἅμα ἡρακλεῖ συνεμαχήσαν ἐπὶ ἀντάιον τ' γηληθ στρατεύσαντα. Antæi* tamen nulla fama ac mentio fertur in libris Epiphanii Scholastici, ex inscitia viri nimia. Mallem demum cum Burio nostro heic recudere ἐπὶ λιβύην κατ' ἀντάιον. *Bern.* In Editis male Αντεον. Mallem (inquit *Bern.*) cum *Burio* rescribere κατ' Αντάιον.

i Αφρα θυγατέρα] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Euseb.* Αφρὼν *Vat.* Οφρὰν in *Editis*.

k Δι-

θυγατέρα Ηρακλέα γῆμαι τὸν ἐξ αὐτῆς [k] Δίδωρον, τοῦτον δὲ γῆμαι [l] Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς Βαρβάρους [m] Σόφακας λέγεσθαι.

filiam uxorem duxisse, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, à quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ὁ Ισαακ γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν.

CAP. XVI.

Quomodo Isacus Rebeccam uxorem duxit.

XVII.

ΙΣάκῳ [n] δὲ, περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι, γυναῖκα γῆμαι ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Αβραμος Ρεβέκκαν, Ναχώρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν πρεσβύτατον πέμψας τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, [o] ἐνδησάμενος μεγάλοις πίστεσι. γίνονται δ' αὗται τοῦτον τὸν τρόπον· [p] ἅπτουσι τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, [q] ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν Θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμψε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, διὰ τὸ σπάνιον ἢ μηδ' ὅλως ἐπιχωριάζειν [r] ἐκπεπτωμένα. οὕτως ἀπερχόμενος χρόνῳ, διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύσασθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πλῶν βάθους, [s] θέρους δὲ ὑπὸ ἀνυδρίας· ἔτι δὲ καὶ ληστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγὼν σὺν ἐνίοις μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν· εἰς πόλιν ἀφικνεῖται [t] Χάρραν. καὶ γιόμενος ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει [v] πλείοσιν ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ Θεῷ, Ρεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Αβραμος [x] μνηστευσόμενον αὐτὸν ἐξαπέστελλεν, [y] εἰ καὶ νοῦν τὸν αὐτοῦ μέλλοι ὁ γάμος οὕτως συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτήν· τὴν μὲν ἄλλων αἰτουμένοις πόνον δεινόμενον, ἐκείνης δὲ αὐτῷ προσαχούσης.

Β'. Καὶ ὁ μὲν, ἅτε πόθῳ ὢν [z] τῆς ἀφανοίας, ἅτε τὸ φρέαρ προσηγγικὼς, καὶ προσκαλεῖ τὰς παρθένους πόνον αὐτῷ προσαχεῖν. τῶν δὲ ἐκπεφευγυιῶν, [a] ὡς χρῆζοῦσιν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ προσαχεῖν· καὶ γὰρ οὐδὲ εὔληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ· [b] μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τῷ θεῷ τὸν ξένον ἐπικαλήσει δυσκολίας, τίνος ἄλλου κοινωνήσειν ποτὲ ἀνθρώπους αὐτὰς πότε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοῦναι, λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ' ἐν ἐλπίσι μὲν τῶν ὅλων γιόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, [c] ἐπαινεῖ τε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείας πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν σὺκ ἔφυγε, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐτῇ [d] ὄνησιν τοιαύτης παιδός· καὶ νυμφεύσασθαι, φησὶν, ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεκνουμένῃ γνησίους. ἡ δὲ τάδε τῶν ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμαινε. καὶ Ρεβέκκα, ἐπεὶ

Ab Abramus autem pater, cum Isaco, annos circiter quadraginta nato, conjungere statuisset uxorem Rebeccam, fratris sui Nachoris neptem, ad sponsalia facienda mittit famulorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligata erat: manus invicem femoribus suppositurum, dein futurorum testem Deum invocarunt. Misit autem & munera suis illic amicis, quæ ob raritatem, vel quod non omnino iisdem essent regionis, magni æstimarentur. Is *aliquod* tempus itineri insumens, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme quidem propter cæni spissitudinem, æstate vero ob aquarum inopiam, quinetiam latronibus loca istic infestantibus, quos viatores, ni sibi caveant, haud facile effugiunt, *tandem* ad urbem Charram pervenit. Cumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aquatum euntes. Deum igitur oravit, ut Rebecca (ob quam cum miserat Abramus filio suo desponsandam) si ex voluntate ejus hæ nuptiæ essent perficiendæ, inter illas inveniretur, & *hoc signo* dignosceretur: aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi præbente.

Isaco quadragenario uxor quæritur apud Charram.

Sacramentum rite datum, tactis femoribus. Gen. c. 24.

Iter à Judæa in Mesopotamiam.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogavitque virgines uti potum ei darent. Illis autem abnuentibus, quasi egerent quam domum deferant, atque illi non concessuras esse *dicentibus*, (nam haud hausu facilis erat aqua) una omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quæ ne aquam quidem impertirent; eique præbuit humaniter. At ille, cum de omnibus quidem bene sperasset, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo & benignitatis laudavit, quod etiam cum labore suo egentibus subministrare non recusarit; sciscitabatur etiam ex quibus esset parentibus, optavitque ut illis in emolumentum cederet talis filia; & desponsandam, inquit, ut ipsis gratum est, in domum viri probi, parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei hæc non invidebat scire desideranti, sed & genus indicat. Et, Rebecca, in-

Bona indoles Rebeccæ.

---

k Δίδωρον,] Hanc fabulam Maichi vatis nunc non tracto. Sufficiat dicere quantum de tribus verbis altercentur librarii & ab invicem dissentiant. ἔδωρον dedere Typographi, *Ejdorum* vel δίδωρον Procopius ad Octateuchum S δίδωρον *Big. Samb.* atque *Caſ.* & adhuc magis ad palatum Atticum διοδωρον Euseb. tam MS. quam ex prelis. ὁδωρον non βοδωρον, Eustath. falso dictus. δοδωρον seu *Dodorim* & *Dodorim* vetustiores Latinorum codicum, alii vero *Diodorum*. δωδεκαν pater Vossiorum. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* in *Editis* Δίδωρον. in *Eusebii* Codicibus Διδδωρον. Sed Δώδυμον malit *G Voſſ.* & mox Συφακας.

l Σοφῶνα,] Σώφωνα, *Samb.* σώφονα Eustath. σοφῶνα, *Baſ. Gen.* & *Big.* & Procopius. σοφωναν Euseb. Mirus autem est Epiphanius, *Soron* aut *Foron*. ut libri nostri monstrant, & historia Petri Manduconis. *Bern.*

m Σόφακας] Συφακας B. Vossius, ut libuit. σοφὰς Eusebius, & Procopius. σοφισὰς Eustathius. *Sorophacos* denique membrana & charta plurima Epiphanii. *Bern.*

n Δέ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in aliis δή.

o Ενδησάμενος] Reddo Josepho suum verbulum, ex scriptis *Big. Samb.* & *Busb.* atque de versione *Epiphanii*. ενδυσάμενος legebatur in *Hen.* cod. ἐγγυσάμενος aut ἐγγυασάμενος blandus error Editorum & Schotani. *Bern.* Sic ex *Big. Samb. Busb.* & *Vet. Interpr.* ενδυσάμενος *Hen.* & *Vat.* ἐγγυσάμενος *Baſ.* & *G.*

p Υπὸ] *Samb.* ἐπὶ.

q Επειτα επικαλοῦνται] *Big. Samb. Caſ.* & Interpres Scholasticus. Aliis in libris similis sonus ἐπικαλῶνται sequentis verbi absorpserat hoc epirrhema, quod & Cl. Bosius viderat. *Bern.*

Vocabulum ἔπειτα (quod deerat in *Editis*) restituimus ex *MSS.*

r Εκπεπτωμένα.] Itidemque σκεπτωμένα, quod omiserant *Baſ.* & *G.* nec expressit *Epiphanius*.

s Θέρους] Θερὶ *Vat.*

t Χάρραν.] Ita ex *Busb. Hen.* & LXX. in *aliis* Καρραν.

v Πλείοσιν] Vocem πλείοσιν negligunt *Hen.* & *Busb.*

x Μνηστευσόμενον] Sic agnoscunt *Big. Samb. Caſ.* atque Scriba Cassiodori. μνηστευσάμενος ἐξαπέστελλεν *Basil.* aliique casu alieno ac tempore. Posthæc *Busb.* & *Hen.* παρεχώσης pro Josephico προσαχούσης. *Bern.* Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* μνηστεύσαμενος ἐξαπέστελλεν.

y Εἰ καὶ νοῦν] Εἰ καὶ τὸν *Vat.*

z Τῆς ἀφανοίας,] Illud τῆς ex *MSS.*

a Ως χρῄζουσιν] Ita ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* καὶ χρῄζ.

b Μία ἐξ ἁπασῶν] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanii Codd.* μὲν *Baſ.* & *G.* dein ἐπιπλήττειν δυσκολίας τινὸς. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν ποτὲ ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοῦναι, λέγουσαν. καὶ παρέχει [παρέχειν *Schotan.*] αὐτῷ φιλοφρόνως. ubi *Hen.* & *Busb.* plurimis rejectis, retinent ἐκείνη φιλοφρόνως παρέχει. In *Vat.* μία & ἐπιπλήττ. quod reliqua facit pro *Editis*.

c Επῃνέ τε] Επαινεῖ τε *Vat.*

d Οὐησιν τοιαύτης παιδὸς] Γένησιν locum habere non potuit, nisi in paratypis *Baſ.* & *Gen.* ὄνησιν ponunt Scribæ omnes, quod sensum commodum huc referre existimo. Imo vero tota illa sententia superabat captum Epiphanii notarii. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* χρῆσιν τι

Bathuelo mortuo Labanus virginem hanc domumque tuetur.

inquit, mihi nomen est, pater vero meus Bathuelus erat, sed ille jam quidem defunctus est: verum Labanus frater meus, qui domui universæ cum matre prospicit, meæque virginitatis curam gerit. His auditis gavisus est ob facta & dicta: quod perspectum habuerit, Deum manifesto sibi in itinere adjutorem exstitisse. Cumque protulisset monile & alia quædam ornamenta, quæ gestare virginibus decorum est, obtulit *ea* puellæ, ut ei essent in remunerationem pro potu & in honorem: æquum esse, dicens, ut illa hujusmodi præmia acciperet, quæ tot virginibus bonitate præstaret. Simul petiit ut ad eos divertere liceret, à nocte ulterius ire prohibitus: cumque mundum muliebrem magni pretii secum ferret, nuiquam eum tutius deponere posse dicebat, quam apud tales qualem eam expertus est. Conjecturam enim se facere de matris fratrisque ipsius humanitate, adjiciebat, quam parum difficiles essent, ex ea quæ in ipsa elucebat virtute: neque ipsis gravem fore, qui mercedem pro hospitio solveret; suisque sumptibus viveret. Illa vero, bene ipsum de parentum humanitate conjectare, respondit; increpabat tamen, quod illiberales esse suspicaretur: omnia enim gratis habiturum. Fratri tamen Labano re prius indicata, si ille annuerit, eum deducturam esse ajebat.

Accena heri sui mandata exponit Eleazarus.

Nachores frater germanus Abrami, avus Rebeccæ.

3. Ut igitur hoc facto adduxerat hospitem, camelos ejus servi Labani accipiunt, curantque. ipse vero cœnaturus à Labano introducitur. Ac cœna peracta, ad ipsum matremque virginis sic alloquitur. „ Abramus filius quidem est Tharri, „ vester autem cognatus: Nachores enim, tuorum, „ô matrona, liberorum avus, Abrami erat frater, „ eodem patre & eadem matre prognatus. Is igi„ tur ad vos mittit, postulans hanc virginem filio „ suo accipere in matrimonium: quem legitimum „ habet, solumque in bonorum omnium hære„ ditatem eduxit. Qui, cum quidem potuisset „ illi ex istius regionis feminis vel opulentissimam „ capere, noluit *eam filio* connubio jungi: sed, „ genus *suum* habens summo in honore, hasce „ nuptias versat. cujus studium & propositum „ nolite contemnere: nam Dei benignitate & a„ lia mihi in hoc itinere feliciter successerunt, & „ puellam hanc & vestras ædes inveni. Cum e„ nim prope ad urbem accessissem, virgines com„ plures videns ad puteum advenientes, *Deum* o„ ravi ut in hanc inciderem: quod & factum est. „ Has igitur nuptias, Dei præsentia conciliatas, „ vos quoque vestra auctoritate ratas habetote: „ & Abramum, qui me tanto studio huc misit, „ puellam concedendo honorate. „ Illi vero, nam honesta visa sunt ipsis & grata *quæ dicebat*, & Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus petebant conditionibus: duxitque illam Isacus, factus rerum omnium dominus. Nam qui fuerant ex Chatura nati in colonias iverant.

καμὲν, φησὶν, [c] ἐγὼ καλῶμαι· πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθάηλος ἦν, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβανος δ' ἀδελφός ἐστιν ἠμέτερος, ὅς τε οἶκος πάντος σοὶ τῆ μητέρι προνοούμενος, καὶ τὰ ἐμῆς παρθενίας [f] ἐπιμελόμενος· τούτων ἀκροασάμενος, ἐχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν ἕπεσθαι ὁρῶν αὐτῷ τὰ ὁδῷ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομίσας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, ἃς εὐπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, [g] τὰ ἐπὶ τῷ πίειν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας· δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν παρὰ τὰς τοσαύτας παρθένους γενομένην. ἠξίει τε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, ἕως προσωτέρω χωρεῖν τὴν νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρεμένης· κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλεστέροις ἔφασκεν, ἢ [h] τοιούτοις οἷς αὐτῆς ἐπέβαλε. τεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τὴν τῶν μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς, ἐλέγχῳ, ὡς [i] οὐ δυσχεραίνουσιν, οὐκ ἐπὶ αὐτῇ χρεπτῆς· οὐδὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῶν ξενίας τελέσας, καὶ δαπάνας ἰδίαις χρησάμενος. ἡ μὲν οὖν περὶ τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν· ἐμέμφετο δὲ ὡς [k] μικρολογίας ὑποπτεύοντα· πάντων γὰρ ἀμισθὶ μεθέξειν. ὁμολογήσασα μέν τοι Λαβάνῳ πρότερον ἀδελφῷ, συγχωροῦντος ἄξειν αὐτὸν ἐλέγχῳ.

γ'. Ὡς οὖν τοῦτο γενόμενον παρῆν τὸν ξένον, τὰς μὲν καμήλους αὐτοῦ προσλαβόντες οἱ Λαβάνου θεράποντες [l] ἐπεμέλουν· αὐτὸς δὲ δειπνήσων [m] εἰσηγάγετο παρ' αὐτῶν. καὶ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρὸς τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης. „ Ἀβράμου [n] Θάρρα μέν ἐστιν υἱὸς, συγγενὴς δ' „ ὑμέτερος· Ναχώρης [o] γὰρ τούτων, ὦ γύναι, τὸν πα„ τέρα τὸν αὐτὸν, ἀδελφὸς δὲ Ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε „ καὶ ὁμομήτριος. πέμπει τοίνυν ὅτος πρὸς ὑμᾶς, „ ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς „ γάμον· ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὑπὸ τοῖς πᾶσι „ τεθραμμένος. ᾧ τὲ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν θυγατέρων αὐτῷ „ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν [p] ἀγαγέσθαι· „ τιμῶν δὲ τὸ γένος, τὸν γάμον [q] πολιτεύῃ τοῦτον. ἃ τὴν „ σπουδὴν καὶ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· [r] κατὰ γὰρ Θεοῦ „ βούλησιν τά τε ἄλλα μοι καὶ τὴν ὁδὸν [s] ἀπήντησε, καὶ „ τὴν παῖδα καὶ τὸν ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον „ τῆς πόλεως ἐλαύνομεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ὑπὲρ τὸ „ φρέαρ προσερχομένας, ηὐξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. „ ὃ δὴ καὶ γέγονε. γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνησθέντες „ ὑποφανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε καὶ Ἀβράμου, [t] τὸν μὴ „ τοσούτης ἀπεσταλκότα σπουδῆς, τῷ καταινεῦσαι τὴν κό„ ρην τιμήσατε.„ οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην τοῦ Θεοῦ σωθῆναι, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς [v] ἠξίουν τὴν θυγατέρα· [x] γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ἰσαακος, τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς [y] Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας [z] ἐξεληλύθεσαν.

ΚΕΦ.

[c] Ἐγὼ καλῶμαι·] Ἐγὼ in *Excusis* deest.

[f] Ἐπιμελόμενος.] Ita *Samb.* & *Casaub.* Atticorum more. ἐπιμελούμενος in *aliis* cum *Basil.* & *G.*

[g] Τῆς ἐπὶ τῷ πίειν] *MSS. Gr.* & *Vet. Interpr.* sequimur. in *Editis* ἐπὶ τῷ π. χ. ἀ. εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον.

[h] Τοιούτοις] Ita in *MSS.* τούτοις *Basil.* & *G.*

[i] Οὐ δυσχεραίνουσιν,] Sic *Basil. G.* & *Casaub.* in *reliquis* δυσχεραίνουσιν. non adeo ad *Atticorum* gustum.

[k] Μικρολογίας] Μικρολογίαν *Vat.*

[l] Ἐπεμέλουν·] Ita plane scribendum cum *Samb.* & *Casaub.* Vilius est ἐπεμέλουν *Basil. Gen.* atque *Schotani.* Bern. (Correxerat *Cocc.* ad oram ἐπεμελοῦντο, & mox pro ἠγάγετο, quod in veteri erat Edit. ἄγετο.) Ita *Bernardus* ex *Samb.* & *Casaub.* ἐπεμέλων *reliquorum* cum *Basil.* & *G.* vilius putans.

[m] Εἰσηγάγετο] Sic *Big.* & *Samb. εἰσήγετο παρ' αὐτῷ Vat.* ἠγάγετο τῶν αὐτῷ *Basil.* & *G.* & *Vet. Interpr.*

[n] Θάρρα] Ita *Hen. Buf. Basil.* & *G.* Θάρρα *Big. Samb. Vat.* & *Casaub.*

[o] Γὰρ τούτων,] Sic *Basil.* & *G.* δὲ ὁ τούτων *Big.* & *Hen.* γὰρ ὁ τούτων *Vat. aliique.* Mox Εἰς *Busb.* & *Hen.* pigre. *Bern.* Transpositio autem illorum ᾧ γυνὴ ex MSS. certe *Bigotiana Coll.* sequebatur alias post παιδὸν. *Hav.*

[p] Ἀγαγέσθαι·] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀγέσθαι.

[q] Πολιτεύῃ τοῦτον,] *Basil.* & *Gen.* αὐτῇ πολιτεύῃ τοῦτον *Big.* & *Casaub.* Sed *Samb.* margo tenet αὐτῇ, media quidem pagina πολιτευῇ. Alterum itaque horum videtur esse Glossema, inquiunt viri optimi Is. Casaubonus & Andr. Bosius. Alterum eorum legerat duntaxat aut plane intellexerat Interpres scholasticus *nuptias postulat.* Lego equidem lubenter πολιτεύῃ singulare. *hasce nuptias versat*, aut τὸν γάμον αὐτῇ πολιτεύειν τοῦτον, *de istis agitare postulat.* Bern. Αὐτῇ πολιτεύῃ τοῦτον *Big.* & *Casaub.* πολιτεύῃ *Samb.* in textu, in margine αὐτῇ. in *Vat.* αὐτῇ τοῦτον. Forsan (inquit *Bernardus*) τὸν γάμον αὐτῇ πολιτεύειν τοῦτον, *de istis nuptiis agitare postulat.*

[r] Κατὰ γὰρ Θεοῦ βούλησιν] *Al.* κατὰ δὲ Θ.

[s] Ἀπαντήσε,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὑπαντήσε.

[t] Τὸν μὴ] Ex *MSS.* articulum τὸν non agnoscunt *Editi.*

[v] Ἠξίουν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Vat.* ἠξίει *alii* cum *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[x] Γαμεῖ τε αὐτὴν] Sic in quibusdam *MSS.* in aliis γαμεῖ τε ταύτην ὁ Ι. in *Editis* γαμεῖ τε αὐτὴν Ισαακος.

[y] Χαλδέας] Iterum χαλδέας emendatur ex *Samb.* & *Casaub.* pro χαλδέας excusorum Codicum. *Big.* jam habet χατδέας. *Bern.*

[z] Ἐξεληλύθεσαν.] Ita *Samb.* ἐξεληλύθεσαν *Ceteri.* Atticismus exigit ἐξεληλύθεισαν. *Bern.* * Et ita correxerat *Coccejus.*

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ τ Αβρ́αμ τελευτῆς.

Τελευτᾷ δὲ κ̀ [a] Αβρ́αμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάντων ἀρετὴν ἄκρος, κ̀ τῆς πρὸς [b] αὐτὸν εὐσεβοῦς εὐχαρίστως τοῦ Θεοῦ τεθυμιέν. ἐβίωσε δὲ τ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα κ̀ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν· κ̀ ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι, μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τ παίδων Ισάκου κ̀ Ισμαήλου.

CAP. XVII.

De obitu Abrami.

XVII.

NON multo autem post moritur etiam Abramus, vir in omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni pietate egregie charus. Vixit autem annos centum & septuaginta quinque: & sepultus est in Chebrone, juxta uxorem Sarram, à filiis suis Isaco & Ismaëlo.

Anno etatis suæ 175 obiit Abramus, vir pientissimus ac prudentissimus. Gen. c. 25.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ τ Ισάκου ἰῶν, Ησαύου κ̀ Ιακώβου· κ̀ γνήσεως αὐτῶν κ̀ ἀλλοτροφῆς.

Ισάκῳ δὲ [c] μετὰ τὴν Αβρ́αμου τελευτὴν σκύλη τὸ γύναιον κ̀, τῆς γαστρὸς [d] ὑπερμεῖζον ὀγκουμένης, [e] ἀγωνιάσας ἀνήρετο τ Θεόν. φερόμενα δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ρεβέκκαν, κ̀ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη· κ̀ ὁ μείζονος πρωτεύσειν τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κ̀ [f] τὴν πρόρρησιν ὁ Θεὸς ἀδύμασι παισίν· ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ὅλον κεφαλῆς ὅπερ τὰς πόδας δασὺ φρικωδῶς ἦν, τὸ δὲ νεώτερον εἶχεν προϊόντος αὐτοῦ κ̀ πέρναν. ἠγάπα δ' ὁ [g] μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον, [h] Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν [i] τ τριχώσεως· Εβραῖοι γὰρ τὸ [k] Σηειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ιάκωβος δὲ ὁ νεώτερος [l] τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν.

β'. Λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ισακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τ χώρας ἀφορίᾳ ὑπαρχούσης, ὅπερ Γεράρων ἀπῆκε, κ̀ Θεὸς κελεύσαντος. [m] ὑποδεχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχος, κ̀ ξενίαν κ̀ φιλίαν [n] τὴν Αβρ́αμου. κ̀ πολλῇ πάνυ προὶς αὐτὸν εὐνοίᾳ χρησάμενος [o] κατ' ἀρχάς, ὅπερ παύσης ὑπὸ φθόνου μέγαν προὶς τὸ πᾶν [p] σκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τ Θεὸν τῷ Ισάκῳ συμπαρόντα, κ̀ τοσαύτη προὶ αὐτὸν σπουδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ πιστὸς πάλιν ὑπ μεταν-

CAP. XVIII.

De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; ac nativitate eorum & educatione.

XVIII.

DEfuncto autem Abramo, ab Isaco gravida facta est uxor: ventreque *ejus* in majus intumescente, anxius Deum consuluit *Isacus*. Respondet autem, gemellos ei pariturum Rebeccam, gentesque fore liberis cognomines: & quæ minor videbitur majori præcellet. Nec multo post, sicut prædixerat Deus, nascuntur ei gemini: quorum senior quidem à capite ad pedes supra modum hispidus erat, junior vero exeuntis ante se calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu majorem, Esavi ex pilositate cognomen habentem: nam Hebræi pilos vocant * Sciron. Jacobus vero minor matri charus erat.

Isaco nascuntur Esavus & Jacobus. Gen. c. 25.

Esavum diligit pater.

Jacobus matri Deoque charus.

2. Verum fame in *ea* terra grassante, Isacus, cum decrevisset ire in Ægyptum, Dei jussu Gerara se contulit. Rex autem Abimelechus excipit eum propter hospitium & amicitiam Abrami. Cumque cum initio magna benevolentia prosequeretur, restitit invidia, ne prorsus in eo effectu perseveraret. Deum enim videns Isaco propitium adesse, & tantopere illi favere, expulit eum. At

Isaco hospiti invidet ille princeps Palestinus.

a Αβρ́αμος] Sic plures *MSS.* κ̀ ὁ Αβρ́. in *aliis* cum *Basil.* & *G.* b Αὐτὸν] Αὐτὸ *Samb.* male, nisi mox legeris θεία pro θεῖ. Emendandum Typoth. *Bern.*

c Μετὰ τὸν Αβρ́αμον] Incogitantia Josephi. Utinam scripsisset, μετὰ τὴν Σάρρας τελευτὴν, quod verum. Nam ex Moyse refellitur alterum, nec cum reliquis harum originum, neque cum capitulo præcedente rite constat. Contextus equidem Mosaici ordine deceptus fuit ille Judæus. Veruntamen ante natos Saliano Schotanosve hæc animadverterat Monachus Trecensis, *Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli: vivebat ergo Abraham & adhuc quindecim annis. Hoc jam diximus, quia Josephus sic ait, Porro post mortem Abrahæ concepit uxor Isaac. Mortem ejus forte appellans quia jam penitus effæto corpore generare desiit. Ipse enim textus literæ non esse dictum per recapitulationem satis indicat.* Bern.

d Επιμείζον ὀγκωθείσης,] Delicatius quidem est & urbe Palladis dignius ἐπιμείζον *Big.* & *Hen.* sive ὑπερμείζον *Busb.* (ut χείρες pro vitiose χέρις) quam Editorum prosodia soluta ὑπὲ μᾶζον. *Bern.* Istud, ut Ανέκφευγον, vulgato ἐπὶ μᾶζον prætulit *Bernardus*, auctoritate quorundam *MSS.*

e Αγωνιάσας] Αγωνιάσαν manus nova ad oram cod. *Hen.* atque amplius Cl. Bosius, ἀγωνιάσασα ἀνήρετο τ Θεὸν φερόμενα δ' αὐτῇ: quo diligentius imitarentur illud Moysis, v. 22. c. 25. Gen. ויאמר יהוה לה ויהוה לרשׁ אמר יהוה. Josephus vero ad virum hunc consilii transtulit. Mox ἀσωφεύτως & simpliciter *Busb.* cum *Hen. Bern.*

f Τὴν πρόρρησιν] Τὴν abest *Editis.*

g Μὲν πατὴρ] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

h Ησαυον] Perpetua scriptura meliorum codicum, ut *Big. Samb.* & *Cas.* Ησαῦ schematis Hebraici accentusque, ut fas fuit δυσὶ, retinent *Busb. Hen.* & Zonaras, aliique originum Judaicarum compilatores. Ibidem λεγόμενον, &c. Librarii Græci aliquid heic tentarunt parum feliciter: legimus enim in cod. *Big. Samb.* atque *Cas.* ἠγάπα δ' ὁ μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τ τριχώσεως. εἶχε δ' κ̀ ἕτερον ὄνομα σιειρον λεγόμενον, λόγῳ τ τριχώσεως. ἑρμαῖοι γὰρ τὸ σιειρον τρίχωμα λέγουσιν. Pilositatem seu villum significat Hebræorum שער Sear & שעירה Seira Chaldæorum. Mihi demum placet Josephum hunc in modum emendanti, ἠγάπα δ' ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον σιειρον, vel Ησαυον τ κ̀ σιειρον. *Bern.* Ita passim *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

i Τῆς τριχώσεως·] Ex τ τριχώσεως, *Busb.* & *Hen.* χυδαίως κ̀ ἀνοήτως. A pilis enim natalibus cognomentum ait traxisse Esavum, nomen tamen proprium inde accepisse Josephus non dicit. Quanquam hunc puerum Isaaci Hirtium nuncupatum credo utroque vocabulo Hebraico שעיר Seir & עשו Esau. Prius notum satis & confessum: עשו tamen prisci Hebræorum significabat quantum in dialecto Arabum عشو Asvao, φρενοβλαξ aut *asper setis*, quem adeo *Esavum* appellat S. Severus. *Esavum* autem hispidum pilisque horridum aliquem innuere nemo adhuc somniavit Rabbinorum Judaicorum seu Christianorum. Vel adhuc propius ad Etymon Moysis Gen. 25. v. 25. כאדרת שער, *instar vestimentivillosi, Esau* dictus fuit de ﻋﺴﺎ & ﻋﺴﺎء *gesa* & *gessa*, i. e. cilicio, quo totus à natura opertus videbatur. Unde vere quidem dixit sed mente ignara magnus Byzantii Drungarius, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ καθόλου τ σώματος δασεῖαι ἰχυὶς θρὶξ· ὅθεν κ̀ Ησαῦ ἐκλήθη, ἀφ' τῶν τριχῶσιν. *Bern.* Videtur deesse τὸ Σηείρ, quod nomen etiam Esavo fuerit. Opportune codex MStus hic facem præfert; in quo post τριχώσεως legitur Εἶχε δ' κ̀ ἕτερον ὄνομα, Σιειρον λεγόμενον τ (legendum reor κατὰ τ) τριχώσεως. Ερμαῖοι γὰρ &c. *Rel.*

k Σηείρον] *Cocc.* corrigit Σιειρον.

l Τῇ μητρὶ] Τῇ μητρὶ contrahunt aliqui libri, ex voce præcipitis vulgi. *Bern.*

m Υποδέχεται] Καὶ ὑποδέχεται πρῶτος τ βασιλέως ἀβιμελέχου, *Hen.* & *Busb.* sine causa & exemplo. *Bern.*

n Τὴν Αβρ́αμου.] Τῆς Αβ. *Cas.*

o Κατ' ἀρχάς,] Ita ex *MSS.* elegantia Attica. in *Editis* κατ' ἀρχάς.

p Εκωλύθη.] Sic in *MSS.* σκωλύεται *Basil.* & *G.*

* *Sciron.*] Juxta schema Hebraïcum *Seir.*

ille, denuo Abimelechum præ invidia adeo mutatum expertus, tum quidem recessit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe à Geraris. Sed dum puteum foderet, pastores irruentes pugnam cient, ut opus *incœptum* impedirent: & cum ille contendere noluerit, visi sunt prævaluisse. Pedem autem referens alterum cavavit *puteum*: aliisque Abimelechi pastoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abscessit; prudenti consilio sibimet comparans securitatem. Dein *rege hoc* illi sponte præstante, ut absque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellavit; nomine spatium amplum significante. E prioribus autem unum quidem Escon vocatur, ac si quis diceret pugnæ *puteum*: alterum vero Sitenna; quod nomen inimicitias denotat.

Rooboth, spatii satis.

ρῶν seu ἐσκον, pugna.

Sitenna, inimicitia.

3. Porro ita contigit, ut Isaco crescret potentia ex opum magnitudine. Itaque Abimelechus, ratus contra se auctas fore fortunas Isaci, cum & non sine mutuis suspicionibus simul vixerint, & ex occulta inimicitia secesserit Isacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodesset, Isaco ad injuriam acceptam ulciscendam converso, rursus cum illo amicitiam renovat, uno è suis ducibus Phicolo secum adducto. Ac cum omnia, quæ popposcerat, nactus fuisset ex Isaci bonitate, qui veteri in se patremque gratiæ recentem donavit iram, domum est reversus.

Mox ille amicitiam ac fidem Isaci jurejurando sibi obligat.

Esavus anno ætatis XL. uxores ducit Adam & Alibamam. Gen. c. 36. v. 2. & c. 26. v. 34.

4. Isaci autem filiorum *alter* Esavus, cui impense faverat pater, quadraginta annos natus, uxores ducit Adam Helonis filiam, & Alibamam Esebeonis, virorum in Chananæis potentissimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam consilii cum patre communicans. Nam id sane non permisisset Isacus, si *filius* sententiæ ipsius stetisset: non enim illi volupe erat affinitates jungere cum istius regionis incolis. Nolens autem filio esse molestus, jubendo ut à mulieribus abscederet, secum statuit silere.

Isacus jam persenex filium suum majorem mittit venatum. Gen. c. 27.

5. Sed cum esset senex, & visu prorsus orbatus, Esavum ad se vocat; querensque de senectute, ut, vel sine defectu visus & cæcitatis calamitate, ipsum impedierit, ne Deo posset ministrare, jussit eum venatum exire, & quantumcunque poterat captantem cœnam parare; ut ea sumpta Deum precaretur, illi per totum vitæ curriculum auxiliatorem fore ac adjutorem: incertum quidem esse dicens quando etiam moreretur; velle tamen, antequam è vita discederet, Deum illi suis pro eo precibus propitium reddere.

βολῆς [q] τ ἀπὸ Ϝ βασκάνε παραθεὶς Αβιμελέχε, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ λεγομένε φάραγξα, χωρίον ὀ μακρὰν Γεράρων. ὀρύσσονθι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχλν ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βληθέντ φιλονεικεῖν, ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων πινῶν Αβιμελέχε ποιμένων, καὶ τὸ καταλιπὼν [r] ἀπεχώρησεν, ὀργώμονι λογισμῷ κτώμεν αὐτῷ [s] τὸ ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτε Ϝδαχόντ αὐτῷ τὸ φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ροωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δὲ ϖροτέρων τὸ μὲν [t] Εσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσε· [v] τὸ δὲ ἕτερον [x] Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημήνε τὸ ὄνομα.

γ'. Ισάκῳ μὲν ὢν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθες πραγμάτων. [y] Αβιμέλεχ δὲ, [z] κατ' αὐτὸ Φύσεσθαι νομίζων τ Ισακον, ὑποπτία μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς σωδιαιτήσεως γιομένης, ἐπ' ὀ Φανερᾷ δὲ ἔχθρᾳ Ϝ Ισάκ ὑπεκστάντ, δείσας μὴ τῆς ϖροτέρας αὐτῷ φιλίας [a] μηδὲν ὄφελ γίνηται, ϖρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν Ισάκ τραπέντ, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται ϖρὸς αὐτὸν, ἕνα τ κρατηγῶν [b] φίκολον ἐπαγόμεν. πάντων ἧ πετυχηκὼς ὧν ἠξίε, λέγει τὸ Ισάκ χρηστότητα, ὀργῆς ϖροφάτε πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτον τε καὶ τ πατέρα γεγονημένε ϖροτιμῶντ, ἀπῆρεν εἰς τὸ ἑαυτ.

δ'. Τῶν ἧ Ισάκ παίδων Ησαως, ϖρὶ ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐσπεδάκει, τεσσαρακονθ' γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ Αδαν τὸ [c] Ηλωνος, καὶ Αλιβάμλν [d] τὸ Εσεβέωνος, δυνασθύλων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν ἐυγατέρας· ἑαυτὸν ϖοιήσας τ ϖρὶ τ γάμον ἐξσίας κύριον, καὶ μηδὲ τῷ ϖατρὶ [e] συμβαλθσόμενος. ὁ ἧ [f] γὸ ἂν ἐπέτρεψεν Ισακος, ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γιομένης· ὁ γὸ ϖρὸς αὐτῷ δ' ἡδονῆς σωάψασθαι συγχύσεαν ϖρὸς τὰς ὑπηκόες. ὁ βλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶναι τῷ ϖαιδὶ, κελθσαν ἀφίσασθ τ γυναικῶν, σιγᾶν ἔκρινε.

ε'. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ [g] τὰς ὄψεις εἰς τὸ ϖαντελὲς ἠφανισμένος, ϖροσκαλεσάμενος τ Ησαων, καὶ τὸ γῆρας εἰϖὼν, ὡς καὶ δίκα τῆς ϖηρώσεως καὶ Ϝ κ' τὰς ὄψεις ϖάθος ἐμποδὼν ἰῷ αὐτῷ θεραπθειν τ Θεὸν, ἐκέλθσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρεσάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται Ϝδησκθάσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τῷ [h] ἱκετθσαι τ Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ σωεργὸν εἰς ἅπανθ παρεῖναι τ βίον· ἄθλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε κ τελθτήσε, ϖρὸ δὲ τότε Ϝδαχεῖν αὐτῷ βέλεσθαι [i] τ Θεὸν τ ὄχαῖς τ ὑπὲρ αὐτ Ϝδηκεκλημένον.

ς'. Καὶ

[q] Τῆς ἀπὸ Ϝ βασκάνε] Τῆς ἀπὸ delet *Big.* recte tamen faciunt cæteri quod itidem retinent. Mox vitiosum est Bibliopolarum μακρὰ. *Bern.*

[r] Απεχώρησεν,] Ita *Baf. G.* & *Vet. Interpr.* ἀνεχώρησεν *MSS.*

[s] Τὸ ἄδειαν.] Τὸ ἀσυλίαν in quatuor *MSS.* minus recte.

[t] Εσκον καλεῖ,] Ἐχὸν *Samb.* De hac voce vide *Drusii* Animadverf. l. 1. c. 40.

[v] Τὸ ἧ ἕτερον] Ita ex *MSS.* τὸ ἧ δεύτερον in *Editis.*

[x] Σιτεννὰ,] Ita ex Impressis *Epiphanii*, vel Σίλενὰ, vel Συλενὰ, aut Σίγνὰ, pro mendoso Συενὰ in omnibus *MSS.* pariter ac *Impressis.* Vox autem Mosaica & שטנרה *Bern.*

[y] Αβιμέλιχ] Mallem Αβιμέλιχ δέ.

[z] Κατ' αὐτὸ Φύσεσθ] Utrumque Atticum est. *Bern.* Κατ' ἑαυτὸ (aut αὐτὸ) Φύσεσθ in *MSS.*

[a] Μηδὲν ὄφελ] Id nitidius credebatur Athenis, & probatum *Big.* & *Samb.* ὠδὲν aliis. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* ὠδὲν.

[b] Φίκολον] *Moyses* פיכל *Phicol*: unde feci *φίκολον*. Proclivi enim hypertheti apud *Samb.* & *Caf.* & *Epiphanium* pro illo nomine legitur *φίλοκον* & *φίλοχον*, tum etiam *φίλον* ex defectu typorum *Baf.* & *Gen.* Bern. Ita ex S. Literis in duabus Editionibus *Epiphanii*, juxta *MSS.* ejusdem & *Josephi* Codd. Græcos Φίλοχον, proclivi errore. in *Baf.* & *G.* perperam Φίλον.

[c] Ηλων,] Hebraice עירה בת אלון, Gen. c. 36. 2. Nam. c. 26. v. penult. alia omnino leguntur, & *Elia* conciliatore dignissima. Verum de istis alio in opere. Heic ἥλων asperius, quam fas fuit *Baf.* & *Gen.* Bern. Cum leni *Samb.* in *aliis* aspirate.

[d] Τὸ Εσεβέων,] Par Editionum τὸ Ἐσεβέων *Samb.* & Exemplaria Epiphanii Metaphrastæ. τὸ Ἐσεβέων *Caf.* τὸ Ἐσεβέων pro illo, *Big.* Corrigendum tamen suadeo κ' Αλιβάμλν τὸ ὕϊε, aut ὑὸν & ὑὸν τὸ σεβεὼν. Moyses pariter hanc *Sebeonis* neptem subsitituit Gen. c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini, אהליבמה בת ענה בן צבעון. Nam *Masoræ* בת צבעון (quam & S. Hieron. observat) aut unius & ejusdem fœminæ duas matres arguit, vel *Anam* fuisse naturæ promiscuæ monstrum, propter versiculum 24. istius capitis. *Bern.* Ita edidit *Bernardus.* pro τὸ Εὐσεβέων in *Impressis*, & τὸ Εὐβέων, Εὐέων, & Εὐρέων in *MSS.* suadetque corrigendum, τὸ ὕϊε, aut τὸ ὑὸν vel ὑὸν Σεβεὼν ex *Gen.* c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini.

[e] Συμβαλθσάμεν.] Βαλθσάμεν *Busb.* & *Hen.*

[f] Γὰρ ἂν] Vocula ἂν ex *Big.* addita est.

[g] Τὰς ὄψεις] Una voce *Busb.* & *Hen.* πεπηρωμένε, *luminibus obductis*, quod ait Severus. Sed & Zonaras γηράσας ἐπὶ τύτοις ὁ ἰσαακ κ τὰς ὄψεις πεπήρω. Idemque historia Scholastica, *senuit Isaac & videre non potuit.* Cæcitatem etiam indicant verba Moysis; Samaritis Interpretibus, ac inter Judæos Onceloso: non quod Salianus aliique contendunt. *Bern.* Τὰς ὄψεις πεπηρωμένε, ϖρσκ. *Busb.* & *Hen.*

[h] Ικετθσαι τ Θεὸν,] Ita solent Attici, soli *Big.* & *Samb.* habent ἱκετεύσαι.

[i] Τὸν Θεὸν] Infercierant operæ λέγων, quod sublatum reor ex MSS. Certe *Coll. Big.* non agnoscit.

ς'. Καὶ [k] Ησαυς μὲν ὅλως τὸ κυνηγήσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ Ρεβέκκα, τὸ Θεῖον εἰς [l] τὴν εὔνοιαν ἀγαγεῖσα τὴν Ιακώβου παρεκαλεῖν, καὶ ᾗ δεῖ τῷ Ισαὰκ γνώμῃ, συνέλαβεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξασα δεῖπνον παρασκευάζειν. ὁ δὲ Ιάκωβος [m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς [n] πεπυσμένος. ἐπεὶ δ' ὑπερεπὲς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρμασι τὸν βραχίονα περιβαλών, ἵνα πιθανὸς ᾖ τῷ πατρὶ διὰ τὴν δασύτητα Ησαῦς εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, διὰ τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερε· καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν εὐξάσθαι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τἀναντίον παροξυνεῖ τὸν πατέρα ποιήσασθαι [o] ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. καὶ Ισαὰκος ἐπαισθόμενος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, προσκαλεῖται [p] τὸν υἱόν. ὃς ὑπὸ τὸν βραχίονα προτείναντος, ᾧ τὴν [q] αἰγέαν περιεβέβλητο, ταύτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν [r] εἶπεν Ιακώβου προσηκούσης, κατὰ μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ησαῦ εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακουργον, δειπνήσας τρέπεται [s] πρὸς εὐχὰς καὶ προκλησιν τοῦ Θεοῦ· „ [t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος, „ καὶ δημιουργὲ τῆς ὅλης ὑσίας, σὺ γὰρ [v] πατρὶ τῷ ἐμῷ „ [x] μεγάλων ἰσχὺν περίθηκας ἀγαθῶν, καὶμὲ τῶν παρόν„των ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γιγομένοις ὑπάρξειν βοη„θὸς εὐμενὴς καὶ [y] δοτὴρ ἀεὶ τῶν κρειττόνων ἔσεσθαι. [z] ταῦτ' „ οὖν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ προΐδῃς με διὰ τὴν πα„ρῶσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σὲ δεόμενος „ τυγχάνω. καί μοι παῖδα τήρησον [a] εὐμενῆς σῶζε, καὶ „ παντὸς ἁπλῶς κακοῦ διαφύλαττε· δὸς αὐτῷ βίον „ εὐδαίμονα, καὶ κτήσιν [b] ἀγαθῶν, ὅσων σοὶ δυνάμις „ προσχεῖν· [c] ποιήσας δ' αὐτὸν φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, „ φίλοις δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον.

η'. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ησαυν ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τὸν Θεόν. ἄρτι [d] δὲ πέπαυτο τούτων, καὶ παρῆν Ησαῦς ἀπὸ τῆς θήρας· καὶ τὴν διαμαρτίαν ὁ Ισαὰκ ἀθανόμενος, ἡσυχὰν ἄγε. Ησαυς δὲ ἠξίει τὰ ὁμοίων τ' ἀδελφῷ διὰ τοῦ πατρὸς τυγχάνειν. ὁ δὲ πατὴρ δεινὰ μένειν, διὰ τὸ πάσας εἰς Ιάκωβον τὰς εὐχὰς ἀνηλωκέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῇ διαμαρτίᾳ. καὶ αὐτὸ τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν διὰ τὸ κυνηγέσιον καὶ δυνάμιν σωματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ [e] καρπώσεσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γῆρας· δουλεύσειν δὲ τῷ ἀδελφῷ.

θ'. Ιάκωβον δὲ φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, πιμελείαν βουλόμενον ὑπολαβεῖν τῆς ὀπτῆς τοῦ ἁμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα [f] Μεσοποταμίην ἀγα-

6. Et Esavus quidem ad venationem festinavit. At Rebecca, æquum censens Dei favorem pro Jacobo implorare, etiam præter Isaci institutum, ipsi præcepit hœdis jugulatis cœnam instruere. Jacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat cœna, pelle hœdina brachium circumvolvens, ut propter villosam cutem Esavum esse crederet pater (nam cætera omnia similis, ut qui gemellus, hoc solo differebat) solicituſque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, ut eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem, *quis istic erat* peculiari vocis sono intelligens, filium advocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem hœdinam circumdederat, hispidum tractans *Isacus* exclamavit, voce Jacobi persimilis es, attamen ob pilositatem Esavus mihi videris. Nihilque mali suspicatus, cum cœnasset, ad preces & vocationem Dei convertitur: dicens, „ Domine „ omnium sæculorum, & rerum universitatis „ conditor, tu etenim patri meo ingentem bono„rum vim proposuisti, & me præsenti felicitate „ dignatus es, posterisque meis pollicitus es, te „ benignum fore adjutorem & meliorum indies „ largitorem: hæc igitur fausti sancito auspiciis, „ neque me propter hanc debilitatem despicias, „ quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Ser„va mihi puerum hunc propitius, ac ab omni „ malo intactum custodi; illi vitam felicem con„cedens, & bonorum quæ potes impertire posſessionem. Fac autem eum inimicis quidem formidabilem, inter amicos vero honoratum & „ gratiosum.

Utrosque interim salutat Jacobus, consilio matris.

Pro Esavi persona Deum cæcus pater orat.

8. Ac ille quidem, putans se Esavo bene precari, *sic* Deum invocabat. Vix autem conticuerat, cum à venatione adfuit Esavus: & Isacus, fruſtrationem præsentiens, quiescit. At Esavus postulabat, ut similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero *id* negante, quod omnes in Jacobum preces erogaverat, fruſtrationem lugebat Esavus. Ejusque lachrymis commotus pater, futurum ajebat, ut venandi quidem exercitatione, & corporis viribus in armorum usu aliisque operibus ipse præcelleret, eamque gloriam tum ipsi tum ejus posteris sempiternam mansuram; sed fratri serviturum esse.

Venandi pugnandique famam Esavi nepotibus concedit: cæterum vero omnem benedictionem frater ipsius anteverterat.

9. Cæterum Jacobo fratrem metuente, ne præ- nas à se exigeret, quod precibus esset fruſtratus, mater eum huic eximit periculo: nam marito per-

Iras fraternas abscessu evitat Jacobus.

---

k Ησαυ] Passim *Big. Samb. Casaub.* & aliquando *Basil.* ησαῦς *Busb.* & *Hen.* ησαῦς sæpius Editores. *Bern.*

l Τὴν εὔνοιαν] Articulum omittit *Vat.*

m Ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ,] Ὑπηρέτει *Samb.* & *Epiphanius.* Cum reliquis Zonaras ad præsens, ὁ δὲ ποιεῖ τὰς μητρικὰς ἐντολάς. *Bern.*

n Πεπυσμένος.] *Al.* πεπισμένος.

o Ταύτας,] Ita *MSS.* in *Editis* ταυτὶ. *Huds.* Quæ sequuntur ex *MSS.* certe *Coll. Big.* adstipulante transposita sunt, pro τ. δ. τ. π. *Hav.*

p Τὸν υἱόν.] Paulo aliter Epiphanius, quam nostra volumina Græca. *Isaac vero sentiens*, ait, *vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat*, aut, pro eo sæculo, *vociferabat.* Quæ Græce reddas, καὶ Ἰσαὰκ ἐπαισθανόμενος τῇ δὲ Ἰακὼβ φωνῇ, ἰδίως προσκαλεῖ) αὐτόν. Joannes etiam Protosecretarius consimili modo, ἰσαὰκ δὲ τὴν φωνὴν τοῦ Ἰακὼβ εἶναι τοῦ προσιόντος αἰσθόμενος, ἤγλισε προσκαλεῖ) αὐτὸν, καὶ τοῦ χειρῶν ἐπαφῇ). *Bern.* Αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* In suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, καὶ Ισαὰκ ἐπαισθανόμενος τῇ δὲ Ἰακὼβ φωνῇ ἰδίως προσκαλεῖ) αὐτὸν. nam vertit, *Isaac vero sentiens vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat.* confer *Zonaram.*

q Αἰγέαν] Αἰγαίαν perperam *Busb.* & *Hen.* Namque αἰγέαν formam habet Canonicam cum δορᾶν subjecto nomine vel intellecto. *Bern. Al.* αἰγαίαν & αἰγείαν.

r Εἶπεν] Quin contracte ut amant *Busb.* atque *Hen.* φωνὴν μὲν εἶπεν ἰακώβου· τὸ δὲ τοῦ τριχὸς βάθος, ησαῦ. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* φησὶν.

s Πρὸς εὐχὰς καὶ προκλησιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰς εὐχὰς πρὸς προκλησιν τοῦ Θεοῦ *Basil.* & *G.*

t Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος,] Usitata Judæis phrasis רבונו של כל עולמין *Rel.*

v Πατρὶ τῷ ἐμῷ] Τῷ πατρὶ τῷ *Vat.*

x Μεγάλων ἰσχὺν] Ita *MSS.* in *Editis* μεγάλων.

y Δοτὴρ αἰεὶ] Ita *Big.* & *Samb.* δωτὴρ aliis.

z Ταῦτ' οὖν] Ex *MSS. τοῦτ' Basil.* & *G.*

a Εὐμενὴς σῶζε,] Rectum nomen posui, Epiphanio & Casaubono sic volentibus. Omnibus enim in libris Græcorum εὐμενῆ offendimus absorpta ς a verbulo sequente. Mox δὸς αὐτῷ, Expilatores Josephi *Hen.* & *Busb.* deleto quidem διαφύλαττε. *Bern.* Ita juxta *Vet. Interpr.* in *MSS.* atque *Editis* εὐμενῆ, absorpta ς à voce sequenti.

b Ἀγαθῶν,] Ἀγαθὼν ὅσων *Vat.*

c Ποιήσας] Ποιῆσον δ' modo suo iidem *Hen.* & *Busb.* Concinnius est *Big.* & *Casaub.* ποιήσεως δ'. Attamen *Samb.* & Editores legunt ποιήσας δ', paulo confidentius. *Bern.* Ita *Big. Casaub.* & *Vat.* in *Editis* ποιήσεις, & in *Hen.* & *Busb.* ποίησον.

d Δὲ πέπαυτο] Δὲ πέπαυ) *Basil.* & *G.* in *MSS.* ᾗ πέπαυτο, fertque illud dialectus Attica. *Bern.* Correxerat ita & *Coccejus*, nec video cur contra MSS. placitum *Hudsono* δ' ἐπέπαυτο quasi Josephi reciperemus manum, ejecimus itaque, & MSS. lectionem ex Attica formula recepimus. *Haverc.*

e Καρπώσεσθαι] Καρπώσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

f Μεσοποταμίην] Impressum erat pro gentili Μεσοποταμίαν, quod tolerari potuit in alio scriptore præter hunc Judæum, leporis Attici callentissimum. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* Μεσοποταμίαν pro gentili.

persuasit ut Mesopotamica Jacobo duceretur mulier cognata. Jam enim & Ismaëli filiam Basemmatham, invito patre, in conjugem acceperat Esavus. Nam cum animo in Chananæos haudquaquam benevolo esset Isacus, ut qui primas illius nuptias ægre admodum tulerat, Esavus, gratiam ab eo initurus, Basemmatham sibi adjunxit, summo amore illam prosequutus.

Atqui Esavus, quo parentibus gratificaretur, tertias nuptias inter Ismaëlitidas sibi quærit. Gen. c. 27. 28.

γάθαι τῷ Ιακώβῳ γυναῖκα συζυξ. [g] ἤδη γὰρ καὶ τὴν Ισμαήλου θυγατέρα, ἧς πατρὸς ὄντος, Ησαυος παρειλήφει πρὸς γάμον [h] Βασεμμαθην. ὁ γὰρ εὐνόως τοῖς Χαναναίοις οἱ ὢν τ Ισακην, [i] ὡς ἐπὶ τοῖς πρότερον αὐτῷ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τῷ Βασεμμάθῃ [k] ὁ Ησαυς παρέλαβε, μᾶλλον δὲ αὐτὸν ἀπέδοσας.

XIX. CAP. XIX.

De Jacobi fuga in Mesopotamiam, metu fratris.

ΚΕΦ. ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τ ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ Φόβον.

Jacobus sub dio jacet.

JAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ut duceret avunculi sui Labani filiam (nuptias fieri permittente Isaco, ut uxoris consiliis obsequeretur) per Chananæam iter faciebat: &, pro odio quod habuit in indigenas, nolebat quidem ad eorum quenquam divertere. Sed sub dio pernoctavit, capite lapidibus à se congestis impositis: & per quietem juxta se vidit visionem. Scalam se videre imaginatus est à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendisse, supra humanam naturam augustas; tandemque super eam Deum manifesto sibi apparentem, nominatimque se vocasse, & hujusmodi verba fecisse. „Jacobe, cum sis patre bono & avo ob suam „virtutem celeberrimo prognatus, de præsentibus laborare non decet, sed meliora sperare: „namque immensa te bonorum manet abundantia & copia, meo sub præsidio. Ego etenim „Abramum è Mesopotamia huc adduxi, pulsum „à cognatis, fecique ut patrem tuum omnes suspicerent beatum. nec tua fors deterior est futura. Quare & bono animo perge hanc viam „ire, me deductore fretus. Prospere enim tibi cessuræ sunt nuptiæ, quas animo agitasti: „bonique tibi nascentur liberi. Multitudo autem eorum erit innumerabilis, & inde majora sobolis incrementa: quibus ego terræ hujus imperium dabo, & eorum posteris, qui „repleturi sunt terram omnem & mare quàm „late sol aspicit. Tu neque metuas ullum periculum, neque labores quantoscunque numero defugias, me quæ tibi gerenda erunt providente & curante, etiam nunc multoque magis in posterum.

Vidit per quietem formas quasdam humana meliores scandere inter cœlum ac terram, atque in summa scala ipsum Deum. Gen. c. 28.

Bona omnia Jacobo pollicetur.

3. Et hæc quidem Deus Jacobo prædicit. Ille vero, ob ea quæ visa sibi promissaque lætitia gestiens, & lapides oleo perfundit, quod super eos tantæ felicitatis sibi facta fuerit promissio, votumque nuncupat, sacrificaturum se illic, si victum comparaverit, salvusque redierit; Deoque omnium quæ acquisiverit decimam oblaturum, modo ita revertatur. Locum etiam honore di-

Hinc ille pulvinar suum erigit in altare & inungit: tum multas hostias atque opum suarum decimam Deo vovet.

Ιακώβ μὲν οὖν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐστελλόμενον ὑπὸ τ μητρὸς, καὶ γάμου τ λαβάνη θυγατρὸς ἧς ἐκείνης ἀδελφῆς, ὑπιτρέψαντος Ισάκη τ γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βελήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ, διὰ τὸ μὴ τοῖς ἐπιχωρίοις μῖσος, παρ' οὐδενὶ μὲν ἐξίσα κατέγεσθαι. ὑπαίθριον δ ἠυλίζετο, [l] τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὰ συμφορμισάμενος ὑπιτιθείς· καὶ τοιαύτην κατὰ τὸν ὕπνον ὄψιν ὁρᾷ, ἐφιστᾶσαν αὐτῷ κλίμακα γῆθεν ἐσέχειν ἐφικνουμένην ἕως οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ [m] δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρωπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τ Θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνομασί τε καλέσαι, καὶ πιθήσεσθαι τοῖς λόγοις. „Ιακώβε, πατρὸς ὄντος σε „ἀγαθοῦ καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης ὀφειλόμενα, „κάμνειν ὑπὲ τοῖς παροῦσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν „τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονόν σε δεδέξεται μεγάλων „ἀγαθῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν, καὶ τὴν ἐμὴν ὑπικουρίαν. Αβεσαμόν τε γὰρ [n] ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ' ἤγαγον, „ἐλαυνόμενον ὑπὸ τ συγγενῶν, καὶ πατέρα τ σὸν εὐ„δαίμονα ἀπέφηνα. ὧν οὐκ ἄπιθι μοῖραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ „πομπῶ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί γὰρ σοι γάμος, ἐφ' οἷς „ἐπιθύμεις· [o] καὶ γνήσιοί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δ „πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν ἤπερ „αὐτῶν καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος „τῆς γῆς δίδωμι καὶ παρὰ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι „πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ [p] καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ „μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μήτ' εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος „τ πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τ σοὶ προχειρισαμένων σωτηρίαν, „ἔντε τοῖς νῦν καὶ πολὺ [q] πλέον ἐν τοῖς ὑστέροις.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ιακώβῳ προαγορεύει. ὁ δ, προσιχαρὴς γινόμενος ὅτι τοῖς εὐφραινόμενοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τὸν λίθον, ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται θυσίαν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κλησάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι, [r] καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τ πεπορισμένων [s] ποιήσεται, ἔτως αὖθις ἀφικόμενος. τιμήσας τε κεῖνό τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ

[t] Βη-

[g] Ἤδη γὰρ] Ex fide *MSS.* ἤδη τε καὶ τὴν Ισμαήλου παῖδος Ησαῦς παρειλήφει *Basil.* & *G.* dices potius τὴν Ισμαήλου παῖδα ἀδελφὴν, seu παῖδος, ut legebat *Vet. Interpr.* qui vertit, *cum jam Ismaëlis patrui filiam Esau conjugem duxisset.* Bern. & Huds.

[h] Βασεμμάθ.] Nam βασαθώλ & βασαθήμαν vel Βασαθλώαν *Big. Samb.* aut *Casi.* non lectiones varias, sed magis vitia libraria vocabis. Iosephus autem scripsit βασεμμάθ aut βασεμάθ ex Gen. c. 36. unde & priorum Esavi conjugum nomina sumserat, ut jam vidimus. Legitur etenim v. 3. ואת בשמת אחות נביות, καὶ τὴν βασεμμάθ aut βασεμάθ θυγατέρα Ισμαηλ ἀδελφὴν ναβαιώθ, juxta codd. omnes Iudaicos, Græcosque. Samaritæ hic retinent *Mahalath* viz. מחלת בת ישמעאל אחות נביות: quæ fuit sacra Moysis scriptio Gen. c. 28. v. 9. ex consensu Exemplarium Græcorum, Judaicorum, & Samaritanorum. Disputabunt igitur Theologi, an rescribere opus apud Moysen aut Iosephum cum heic tum alibi מחלת, μαελαθώλ pro בשמת *Basamatha*: vel sua arte conciliabunt aliquando hos tres versus, Gen. c. 26. 34. c. 28. 9. & c. 36. 3. Nam nostri homines aut Rabbini nihil ibi ajunt ridiculo melius. *Bern.* Ita *Basil.* G. & *Vet. Interpr.* nec aliter *Josephum* (ex LXX. *Gen.* c. 26. v. 34. & c. 36. v. 3.) scripsisse existimo. in *MSS.* Βασαθώλ & Βασαθήμαν vel Βασαθλώαν, scribarum vitio. Confer, & concilia, si potes, *Gen.* c. 28. v. 9.

[i] Ὡς' ἐπὶ τοῖς] Sic in *MSS.* male in *Editis*, ὡς ἐπὶ τοῖς —— διακειμένοις, οἷς εἰς τὸ ὁμ. &c.

[k] Ο Ησαυς] Illa ὁ Εσαυς ex *MSS.* deerant in *Editis.*

[l] Τὴν κεφαλὴν] Καὶ καθιδὼν τὴν κεφ. ἐπιθεὶς, τοιαύτην. *Big. Samb. Casi.* & *Vat.* Ibidem suis verbis *Hen.* & *Busb.* ὑπ. λίθοις ἣν αὐλιζόμενος, λίθοις ὑπεσθεῖσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κατὰ τὸν ὕπνον ὁρᾷν ἔδοξε κλίμακα γῆθεν ἀφικνουμένην & ἁψῖδα. *Bern.*

[m] Δι' αὐτῆς ὄψεις] Διὰ ταύτης *Big.* & *Vat.*

[n] Εγὼ ὁκ τ] Εγὼ τ Μεσοπο. *Samb. Casi.* & *Vat.*

[o] Καὶ γνήσιοί σοι παῖδες ἀγαθοί.] Leg. forte, καὶ γ. σ. π. ἀγαθοὶ, μείζοσιν ἤπερ αὐτῶν καταλιμπανοῦσις. τὸ δ πλῆθος αὐτῶν ἀεθμὸ κρεῖττον ἔσαι. Cocc.

[p] Καὶ γῆν] Ita *MSS.* καὶ deest *Editis.*

[q] πλέον] Ex *MSS.* πλεῖα *Basil.* & *G.*

[r] Καὶ τῷ Θεῷ] Itidem ex *MSS.* pro vulgato τῷ δὲ Θεῷ.

[s] Ποιήσε῀,] Ita *Samb.* & *Vat.* ποιήσε῀), ἔτως *Casi.* ποιήσε῀), ἐτῶ *Big.* ποιεῖ῀) ὅτως αὖθις ἀφικόμεν῀ *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[t] Βη-

[c] Βηθὴλ ϑέμενος. σημαίνῃ ὁ τὸν [v] ϑείαν ἐσίαν, καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.

δ. Προϊὼν ὁ ὅπῃ τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρὴν εἰς τὴν Χαῤῥάν. καὶ ποιμένας ἐν τοῖς περασείοις [x] καταλαβὼν καὶ παῖδας ἐφήβους καὶ παρθένους, ὑπέρ τινος ἱδρυμένης φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ. εἴς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος, ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνουσι Λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι βιοῦντα. οἱ δὲ πάντες [y] ὑπίσασθαί τε ἔφασαν. ὁ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὡς ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμπαίζοντα αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, διὰ θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη. ταῦτα γὰρ τούτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον, ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ποθεῖς. παῦσαι δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρὴν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὑπικαλιῦσι τὰ ποιμένων· καὶ δεικνύουσι τὴν Ἰάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, ὡς ξένος ἔστος [z] ἥκοι τὰ περὶ τὸν πατρὸς [a] αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δὲ, ἡδέσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπὸ τίνος χρείας ἠγμένος· [b] ἤυχετο δὲ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖτο δεόμενος.

ε. Ἰάκωβος δὲ ἐκ τῆς συγγνείας, ἣν τῆς Λιβὰ πρότερον ἔνοιας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθείς, [c] σκιρτηκότι τε τῇ καρδίᾳ ὁρῶν ἔτως ἔχουσαν ὡς ὀλίγαι [d] τῶν τότε γυναικῶν ἤνθουν, καὶ φησὶν, ἀλλ' ἐμοὶ πρὸς σὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, εἴπερ Λαβάνι παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα [e] τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς ἡλικίας· ἐκ Θάῤῥου γὰρ Ἀβραμος, [f] καὶ Ἀῤῥάνης, καὶ Ναχώρης ἦσαν υἱοὶ, ὧν Βαθουὴλος ὁ σὸς πάππος Ναχώρου γίνεται παῖς, Ἀβράμου δὲ καὶ τῆς Ἀῤῥάνου Σάῤῥας Ἰσακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγύτερον δὲ καὶ νεώτερον τοῦτ' ἡμεῖς τῆς συγγνείας ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν· Ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνου πατρὸς δὲ σῆς ἀδελφὴ, πατρός τε δὲ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρ' ἥκω ἀπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν [h] πρέπουσαν ἡμῖν συγγνειαν ἀναγνωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης, ὁπόσα φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις, περιπεπυσμένη πάντα δὲ πατρὸς τὰ περὶ τὴν Ῥεβέκκας, καὶ τὰς γονεῖς εἰδυῖα παρ' ἡλικίας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τὴν [i] περὶ τὸν πατέρα ἔνοιας ἔνδακρυς γιγνομένη, περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον· καὶ καταπασαμένη, τὴν ἐκπληκτικὴν καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅλοις τῆς οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγε, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ, καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχανούσῃ· φανεῖσθαι δ' [k] ἂν δὲ παντὸς ἀνταξιον ἀγαθόν. χωρεῖν τε σκέλλουσιν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγεμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν [l] βραδύνουσα.

ς. Ταῦτ' εἰποῦσα, παρήγαγε αὐτὸν [m] πρὸς τὸν Λάβανον. καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ δὲ [n] μήτρωος, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις ἡμένος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὑπιφανείς. μετὰ δὲ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανος χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ ° δηλώσειν, ἔλεγε· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται, μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, γνον censet, eum Bethel nominans. hoc vero Græcis ϑείαν ἐσίαν (Dei domum) sonat. Bethel, *Aedes Dei.*

4. Illinc recta contendens ad Mesopotamiam, tandem pervenit Charram. At cum pastores offendissēt in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes; iis se immiscuit, potum desiderans. Et, cum illis dum sermonem confert, percontatus est, an nossent Labanum quendam popularem suum, si forte adhuc supersit. Illi vero omnes & se novisse dixerunt (non enim talem esse, ut ignotus esse possit) ejusque filiam una pascere; seque demirari, quod nondum adsit. Ex ea enim, *inquiunt*, accurate de illis omnia, quæ scire aves, poteras intelligere. Inter loquendum advenit puella cum pastoribus qui una descenderant: eique Jacobum ostendunt, dicentes, peregrinus iste venit ut de patre tuo scisciteretur. Illa vero, puellariter gavisa Jacobi adventu, ipsum interrogabat, quisnam & unde ad eos veniret, & qua necessitate adductus: optavitque ut penes se esset illis suppeditare, quorum gratia venerat. *Ad suburbium Charræ Jacobus venit. Gen. c. 29.*

5. Jacobus autem, non cognatione, ejusve benevolentia, sed amore puellæ captus, & obstupuit, tali eam videns formæ venustate præditam, quali paucæ tunc feminæ florebant; & inquit, mihi tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea: Tharro enim Abramus & Arranes & Nachores filii fuere; ex quibus Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius, Abrami vero & Sarræ Arranis filiæ pater meus Isacus. Quin & propinquius est & recentius cognationis pignus, quo sumus mutuo devincti: Rebecca enim mater mea Labani patris tui soror est, eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego & tu. Nunc autem huc venio vos salutaturus, ac affinitatem, quæ nos deceat, renovaturus. At illa in memoriam revocans, quæ prius (ut adolescentulis solet evenire) à patre audiverat de Rebecca, probeque sciens nomen ejus grate accidere ad parentum aures, præ amore patris lachrymabunda complectitur Jacobum; &, postquam eum salutaverat, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviscitur, crebram illius mentionem faciens: eique videberis cum quovis bono conferendus. Atque ad patrem è vestigio ire jussit, seque ad eum deducturam sequi, neque cunctando illum amplius hac privare voluptate. *Rachele genus & cognationem suam expenit.*

6. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnituque ab avunculo, & ipse nihil habebat quod vereretur inter amicos, illisque inexspectato adventu multum voluptatis attulit. Post aliquot autem dies, Labanus, gaudere se quidem ejus præsentia magis quam verbis exprimere posset, ajebat: sed quam ob rem venisset relictis patre matreque grandævis, & qui ipsius obsequiis ægre ca- *Dein Jacobus fugæ suæ causas aperit apud Labanum avunculum.*

[t] Βηθὴλ] Βαθὴλ *Vat. Zonaras, aliique.* perperam Βιθὴλ *Samb. Hen. & Busb.*

[v] Θείαν ἐσίαν,] Θείαν ἐσίαν καθ' Ἑλλήνας *Hen. Busb. & Zonaras.* Nam illi Codices multa communia habent cum annalibus Johannis Protosecretarii. *Bern.*

[x] Καταλαβὼν παῖδας] Ita ex *MSS.* prius λαβών.

[y] Ὑπίσασθαί τε ἔφασαν.] Itidem ex *MSS. ὑπίσαντ' ἔφασαν Bas. & G.*

[z] Ἥκοι τὰ] Ἥκοι *Big. & Samb.*

[a] Αὐτῆς ἀναπυθανόμενον.] Illud αὐτῆς non agnoscit *Vat.*

[b] Ἤυχετο] Ad vulgi modum εὔχετο, *Bas. & Samb.* Bern.

[c] Ἐκπληκτικὴ τε δὲ καρδίᾳ] Ἐκπίπλησι δὲ κ. *Vat.*

[d] Τῶν] Τῶν τε *Bas. & G.*

[e] Τῆς τε] Τῆς τε σῆς καὶ ἐμῆς, tres Codices MSS. Alio ordine impressi, & versio Epiphanii. *Bern.*

[f] Καὶ Ἀῤῥάνης,] Illud καὶ ex *MSS.*

[g] Εγγύτερον δὲ] Ἐγγύτερον, contra Canonem libri omnes, præter *Samb.* Bern.

[h] Πρέπουσαν ἡμῖν] Unico quidem Codicum Græcorum annitor qui fuit *Sambuci*, dum scriptum volo à Josepho πρεπόντως pro περιπαύχητον. Juvat & vetus versio, ubi *antiquam* legimus. πρέπουσαν aliis omnibus observatum. *Bern.* In *Samb. & Vat.* περιῦπάσαν, pro περιϋπάρχουσαν, ut dicit *Bernardus.* Juvat & *vetus versio*, ubi *antiquamque nobilitatem renovaturus* legimus.

[i] Περὶ τὸν πατέρα εὐνοίας] Εἰς τὸν π. *Vat.*

[k] Ἂν δὲ παντὸς ἀνταξιον] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτοῦ.

[l] Βραδυνούσης.] βραδυνάσης *Vat.* atque ita vel αὐτὸν βραδύναντος legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nec ejus delectatione fraudari amplius illo tardante poterat.*

[m] Πρὸς τὸν Λάβανον.] Εἰς τὸν Λάβ. *Vat.*

[n] Μήτρωος,] In *MSS.* μητρῶος, & μητρῷος. in *Editis* μητρώου. atque ita apud *Demetrium* in *Eusebio.*

[o] Δηλώσειν, ἔλεγε·] Ita ex *MSS.* δηλώσειν *Bas. & G.*

carerent, ab eo requirebat. seque enim ipsi, in omnibus quibus egeret, adjumento fore & auxilio. Jacobus autem rem omnem ei expositi, dicens: Isaco esse filios geminos, se & Esavum; eum, quia frustratus fuerit patris precibus, matris astutia à se interceptis, velle se interimere, ut qui principatum à Deo destinatum ei præripuerit, una cum felicitate quam à Deo pater ei precari voluit. Atque hanc esse causam sui adventus, accedente matris jussu: nam & omnes quidem (addit) sumus inter nos consanguinei, sed tamen genus generi mater præfert. Te vero proxime post Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione præsidium constituens, rebus, ut nunc sunt, non diffido.

Amore Rachele Jacobus bis septem annos servit avunculo. Gen. c. 29.

7. Labanus autem cum propter parentes omnem illi humanitatem tribuere pollicetur, tum & matris gratia, cui licet absenti ex suo in illum studio affectum suum testatum esse voluit. Nam & gregum curam se illi demandare velle ajebat, summamque hac in re auctoritatem dare: & quandocunque ad suos reverti libuerit, cum muneribus rediturum esse, iisque honoribus, qui tam arcta cognatione junctum deceant. At cum hæc læto animo acciperet Jacobus, diceretque se cum illo commorantem quemlibet laborem, prout illi placuerit, libenter sufferre; sed mercedis loco Rachelam in matrimonium accipere postularet, quam cum ob alia summo honore prosequeretur, tum quod ipsius beneficio ad illum patuerit aditus: (nam amor puellæ extorsit ut harum rerum mentionem faceret) Labanus quidem his delectatus annuit ei puellæ nuptias, ut qui generum eo meliorem sibi accidere non optaret. Sed id se facturum, si modo aliquamdiu secum maneat: in Chananæam enim non *libenter* missurum esse filiam; quin & sororis affinitatis illic contractæ *propemodum* se pœnitere. His assentiente Jacobo, de septem annis est conventum. Totidem enim socero servire statuit, ut, facto virtutis suæ experimento, qui vir esset melius cognosceretur. Labanus autem conditiones accipiens, cum elapsum esset tempus præstitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appetente, Jacobo nihil *tale* præsentienti alteram filiam accubare facit, Rachela natu majorem, & facie parum liberali. Ille vero, vino & tenebris fallentibus, cum ea congressus est; luce dein fraude animadversa, Labani perfidiam incusat. At ille veniam petebat necessitati, qua coactus hoc fecerit. non enim ex malitia illi Liam suppositisse, sed alia causa graviori impulsum. Neque tamen vel minimo impedimento esse Rachelæ conjugio, sed amanti illam collocatu-

---

p Επαμυίσειν χρείαν.] Απαμυίσειν *Gen.* & antea παρὲξ μὲ γὸ, ex Criticis Schotani. *Bern.*

q Καθ' ἱλὼ τ μεῖζος ἀβάλω.] Καὶ κ' in *Editis.*

r Κατ' ἐκείνων συγγνώς] Ita *Big.* & *Samb.* κατ' ἐκεῖνοι *Baf.* & *G.* καὶ πλέον τὸς κατ' ἐκείνων συγγνώς ἢ μ. *Vat.* atque ita forsan *Epiphanius*, qui vertit, *omnibus enim nobis sunt fratres, sed mater illius amplius cognationem metuens &c. Huds.* Verterant Genevenses ita, *Præsertim cum omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu Mater.* Quod satis secure *Hudsonus* sequitur, dum ita refingit, *nam & omnes sumus inter nos consanguinei, & propiore adhuc gradu mater.* Josephus id non videtur dixisse, quod & suboluit olim clar. *Coccejo*, qui in Exemplari meo ad marginem ita Interpretem castigaverat, *Nobis enim utrisque fratribus* (ἀδελφοῖς enim correxerat in interiore margine) *& plus illo fratre, mater (mihi) succurrit.* Sic verbo προσλαμβάνειν utitur (addit) inferius μακαρίσεις λέγοιθ' ἂν, ἐξ ὧν θεὸς ἔυκλειαν τῷ Λείᾳ προσελάμβανε. Verum de se ipso hic non agit Jacobus, sed aliquid proferre vult, quod auribus Labani gratum accidat, ideoque dicit suum genus præ alio elegisse matrem, quo se filium suum dilectum ablegaret. *Haverc.*

s Λάβανος ὁ] Λάβανος κὲ Δίφ & mox κὲ Δίφ ἢ τλὼ μ. *Vat.*

t Καὶ προνοίας] Ita in *MSS.* κὲ πρ. τ τέτων *Baf.* & *G.*

v Οσης εικός ἐσι.] Itidemque ex *MSS.* in *Editis* ἧς εἰκ.

x Ασμένως ταῦτα ἀκούσαντες,] Vox ἀσμένως ex *MSS.* exciderat *Editis.*

y Πάντα μένων] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ πάντα πόνον ὑπομένειν *Hen.* & *Busb.* ex compendio. πάντ μ τ παρ' αὐτῷ *Baf.* πάντα μὲ τ *G.*

z Ραχήλας γάμον,] Pulchrum hoc nomen Hebraice scribitur רחל *Rachel*, unde fecerant Impressores in casu secundo ῥαχηλος: sed urbanius *Big.* & reliqui omnes ῥαχήλας, abs ῥαχήλα. *Bern.* Sic passim in *MSS.* in *Editis* Ράχηλος ex recto Ράχηλ.

a Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῦ *Baf.* & *G.*

b Διάκοιος] Διάκοιος τ, Editorum par. Δίκοιος λὸ τ *Samb.* Bern.

c Αὐτῷ τ θεὸς αὐτοῦ] Illud αὐτῷ (quod servant *MSS.*) deest *Editis.*

d Ηνάγκαζε] Ita in *MSS.* ηνάγκατο in *Editis.*

e Μένοι τινα χρόνον,] Μένοι *Busb.*

f Χαναναίας] Χαναναίαν *Vat.*

g Συναφθείσε.] Συναφθείσης *Big.* & *Caf.* Verum Josephus phrasin alteram ab Olori filio huc transtulit Ϝ τ. α. κόδς ἐκεῖ συναφθένλος. *Bern.* Ita & *Thucyd.* p. 100. *Edit. Oxon.* συναφθείσης *Big.* & *Caf.* minus recte.

h Αὐτῷ κέκρ.] Αὐτῶν *Vat.* Huds. Lege κεκρίζ *Cocc.*

i Πίερον] *Samb.* πίερον, sonoritate Attica alii cuncti. *Bern.*

k Προσδεξαμένε] Προσδεξάμενος *Vat.*

l Τῶ χρόνῳ διελθόντος] Ita *Big.* & *Caf.* in aliis deest articulus.

m Προσθημένῳ] Προσεθομένῳ *Vat.*

n Πρεσβυτέραν] Ita *MSS.* τλὼ πρεσ. *Baf.* & *G.*

o Ετέρου μείζονος] *Sc.* quod non moris esset apud eos ut juniores ante collocarent quam grandiores. *Gen.* c. 29. v. 26.

ρῶνλε [p] δώσειν τούτῳ μετ' ἄλλων [q] ἐπιταιεπαν. πείθεται γὰρ ὁ Ιακωβος· ἦδεν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἐπιταιείας, τὴν Ραχήλαν παρέλαβεν.

ἡ. Ησαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες, καὶ παιδὸς δόντος. [r] Ζελφὰ μὲν Λείας, Ραχήλας δὲ Βάλλα. δεῦλαι μὲν ἐδαμῶς, [s] ὑποτεταγμέναι δέ. καὶ τὴ Λείας ἤπλετο [t] δεινῶς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως τ' ἀνδρός. προσεδόκα τε παίδων γιομένων ἔσεσθαι [u] τιμία. [x] ἱκέτευέ τε τὸ Θεὸν διλωκῶς. καὶ γιομένης παιδὸς ἄρρενος, καὶ Δᾶ τοῦτο πρὸς αὐτὴν [y] ἐπιστρεμμένης δ' ἀνδρὸς, [z] Ρᾶβηλον [a] ὀνομάζει τὸν υἱὸν, διότι κατ' ἔλεον αὐτῆ δ' Θεὸς γένοιτο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον· Συμεὼν, ἀποσημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῆ τὸν Θεὸν γεγονέναι· εἶτα [b] Λεβὶ, κοινωνίας οἷον [c] βεβαιωτής· μεθ' ὃν Ιούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ραχήλα δὲ, φθονουμένη [d] μὴ Δᾶ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἦθελε· [e] θῆκά τ' ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνη, θεραπαινίδα τῷ Ιακώβῳ τὴν ἑαυτῆς [f] θεραπαινίδα Βάλλαν. γίνεται δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς, Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ελλήνων γλῶτταν· καὶ [g] μετὰ τοῦτον Νεφθαλεὶμ, [h] ἀμηχάνητον οἷον, Δᾶ τὸ [i] ἀντιτεχνάσασθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· θεραπαινίδα γὰρ τὴν [k] αὐτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς [l] Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ασὴρ, [m] μακαρισὴς λέγοιτο ἂν, ἐξ ὧν πρὸς εὐκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμ-

rum esse post alterum septennium. Dictis obsequitur Jacobus: aliud enim faciendi potestatem sibi eripuit amor puellæ. Ac altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium accepit.

8. Erant autem ambabus ancillæ, quas *eis* attribuerat pater; Liæ quidem Zelpha, Rachelæ vero Balla. nequaquam quidem servæ, subditæ tamen. Ac graviter tulit Lia amorem mariti erga Rachelam: exspectabatque, si liberos pareret, se honoratam fore. idque assiduis precibus à Deo contendebat. Cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit filium, eo quod miseratione Divina ei contigerit. hoc enim significat nomen istud. Postea ex ea tres alii suscepti sunt liberi: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse Deum: dein Levi, quasi firmator societatis: post hunc Judas, quod *nomen* gratiarum actionem sonat. Rachela autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, famulam suam Ballam Jacobo facit accumbere. ex ea vero puer nascitur Dan; quod *nomen* Græci in sua lingua Θεόκριτον (à Deo vindicatum) interpretarentur: & post hunc Nephthalim; quasi nullis dolis expugnandus; quod *mater ejus* arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem autem & Lia facit, *eadem* contra sororis artificium arte usa: suam enim deducit famulam in mariti accubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gadas; ipsumque licet appellare fortuitum: ac post hunc Asser; qui beatificus diceretur, quod Liæ celebritati

Origo Israelitarum, ex Gen. c. 29. & 30.

Ex Lia Rubelus, Dei gratiâ.

Symeon, ἐπακουσμός. Levi, ἕνωσις ζωπτής. Judas, actio gratiarum.

Tum de Balla Dan, Deo vindice, seu Θεόκριτος. Nephthalim, versatus, δολερὸς. Duo etiam ex Zelpha. Gadas, fortè fortunæ: Aser, pinguis felix atque beatificus.

---

p Δώσειν τούτῳ] Ex *MSS.* δώσω in *Editis.*

q Επταετίαν.] Hac de re videsis *Schotani* Bibliothec. part. 2. p. 343.

r Ζελφα] *Al.* Ζίλφαν (& Ζάλφαν) μὲν Λ. P. ἢ Βάλλαν (& Βάλλαν.) καὶ Ζίλφα μὲν Λείας, Ραχὶλ ἢ Βάλλα legisse videtur *Vetus Interpr.*

s Υποτεταγμέναι] Nuncupantur autem ancillæ istæ S. in Pentateucho, בלהה & זלפה. Samaritis *Zalpha* & *Balha*, S. Hieronymo à Rabbinis *Zelpha* & *Bala*. Demetrio tamen & LXXII. Alexandrinis, ζελφὰ καὶ Βαλλά. *Bern.* Ita ex *MSS.* antea ὑποταγμέναι ἢ αὐτῶν. καὶ &c.

t Δεινῶς] Δεινὸς haud male expressum fuit Typis prioribus: sed δεινῶς vidimus potius in MSS & pridem sic *Epiph.* Scholasticus. Mox ἀνδρὸς Editores. δ' ἀνδρὸς *Hen.* τ' ἀνδρὸς Reliqui. *Bern.* Itidemque ex *MSS.* δεινὸς in *Editis.*

u Τιμία·] Τιμίαν *Busb.* & *Bas.* & *Gen.* τιμία, fides antiquior & frequentior. Unde Zonaras, καὶ προσεδόκα μᾶλλον εὐλογοιέσθαι ὑπὸ τοῦ, εἰ κόρη καὶ γαστρὸς. *Bern.* Sic in melioribus *MSS.* τιμίαν *Busb. Bas.* & G.

x Ικέτευε] Ita *MSS.* ὅπως καὶ ἱκέτευε τὸ in *Editis.*

y Επιστρεμμένης] Επιστρεμμένου ἀνδρὸς aut ἐπιστρεμμένου δ' ἀνδρὸς in omnibus (præter *Big.*) *MSS* at ἐπιστρεμμένου δ' ἀνδρὸς Cecropidis proprium ac usurpatum. *Bernardus.*

z Ρᾶβηλον] Conveniunt codices Græci in ῥᾶβηλον, Latini omnes in *Ruben.* Pariter ῥουβηλὶς Josepho appellatur inferius tribus istius Israelitæ. Cæterum ῥουβὴλ legisse me memini in MS. quodam προπαροξυτόνῳ Eusebianæ inter verba Demetrii. ῥουβηλεῖ) iidem qui *Rubenitæ* in Constitutionibus Apostolicis, quas appellant. Tum רובל *Rubil* passim Bibliorum Syrorum. ורובל itidem scribit in Annalibus suis Eutychius. Quinetiam Mar Gregorius interpretatur in Chronico ורובל, μέγας τῷ Θεῷ, العظيم لله. ῥουβὶλ insuper in Lexico Ammonii redditur β emollita, πνεῦμα θεοῦ. Quin & ex Originibus hisce Judaicis Johannes Zonaras ita descripsit, ῥουβὶμ (l. ῥουβὴλ) μὲ καλεῖ τὸ ἀγαθότοκον, ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῷ γένοιτο δ' Θεὸς. Moyses tamen scripserat tricies ראובן aut sæpius, Græci ῥουβὶμ, ῥεῖν, & frequentissimo mendo ῥουβὶν. Samaritæ ex illo etiam charactere non suo ורובין. Significat autem ῥουβὶν Philoni Alexandrino ὑὸς ὄψεως Hieronymo inter Ascetas Bethleemiticos ὑὸς ὁράσεως, vel ὑὸς ὅρασις, ראות בן Atqui nomen illud innuit ἰτύμως, *Ecce filium.* Longius autem petiit hujus Israelitæ nomenclaturam Josephus Sacerdos, cui equidem ῥούβηλος iste aut potius ῥούμηλος appellaretur, quasi רחום אל, ὡσὸ Θεῦ ἐλεήμονος: quomodo Bogomilorum secta sexcentis abhinc annis inter Christianos denotabatur. Conjectanti adhuc mihi magis probarur ῥούβηλος à *Numine provido & respectante.* Vel denique ῥούβιλως scripsit Josephus. Exscriptores inde facili manu ῥούβηλος fecerunt. Voluit idcirco Judæus duntaxat intelligi *filium* fuisse *providum*: Deo tamen favente tantum pignus concessum ex Moyse potius adjici, quam vocabuli vi consequi & doceri. Consimiliter Archæologus idem *Dan* interpretatur θεόκριτον, quantum prorsus significat integrum nomen *Daniel*; causamque adeo nomenclaturæ simul comprehendit, qualem legimus c. 30. v. 6. דנני אלהים. *Bern.* Conveniunt *Codices Græci* in Ρᾶβηλον, *Latini* omnes in *Rubenuttum* Ρᾶβιλος vel Ρᾶβηλος fuerit à *Josepho*, dubitat *Bernardus.* Pronunciat *Is. Vossius*, nomen *Rubenis* vel *Rubelis* recte *Josephum* interpretari *misericordiam Dei.* Quis enim (inquit) nescit, non in Hebræa tantum, sed in omnibus linguis L in N sæpe transire, & B & M promiscuas esse literas.

a Ονομάζει τὸν υἱὸν.] Ονομάζει αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* frustra. Mox γενέσθαι *Busb.* item & *Hen.* ambo ex Annalibus Zonaræ. *Bern.*

b Λεβὶ,] Al. Λεβεὶ & Λεβὶς. De interpretatione nominum filiorum Jacobi, videsis *Drusium* in Lib. 1. *Sulpicii Severi.*

c Βεβαιωτής·] Ita in *MSS.* in *Editis* βεβαιότης.

d Μὴ Δᾶ τὴν εὐτεκνίαν] Aliter hæc perverterunt *Hen.* & *Busb.* post Bigles Drungarium. μὴ δι' αἰτεκνίαν παραδοκιμηθῇ, προσκαθκλινῇ. Ex eodem illi mox θεραπαινα, pro θεραπαινίδα blandiore voce. *Bern.*

e Παρὰ τ' ἀνδρὸς] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ineleganter παρὰ ἀνδρός.

f Θεραπαινίδα] *Al.* θεράπαινα, ut infra, p. 42. v. 4. & mox v. 42. Δᾶν.

g Μετὰ τοῦτον] Ita *Big. Samb. Vat.* μετ' αὐτὸν *Busb. Hen. Bas.* & *G.* ut infra, p. 42. v. 5.

h Αμηχάνητον·] Edi nunc curavi ἀμηχάνητον ex *Big. Samb.* & *Cas.* pro εὐμηχάνητος *Bas. Gen.* & post J. Zonaram, ipsorum *Hen.* atque *Busb.* Posuit autem Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστον nullis dolis expugnandus; quomodo ἀμήχανον sæpius occurrit in vetustissimo Scriptore pro ἀπροσμάχητος, δεινὸς, καὶ κακομήχανον: maxime ubi asserit vates ille, σὺ δ' ἀμήχανός ἐσσι γεραιὲ· ἀπροσμηχάνητος, Didymo interprete, ἤτοι ἀκατέργαστον καὶ πρὸς ἕτοιμος; aut de Achille σὺ δ' ἀμήχανον ἔπλυ, iterum ἀπροσμηχάνητον, ἀκαμπὴς, πρὸς ὃν οὐδὲν ἐστι μηχανήσασθαι. Dein Cl. Vossius, propter tralationem veterem, *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult in Græco restitui. Sane נפתלים *Nephthalim*, aut Arabice افتعال *Intefalon*, *strophas dolosque nexos* denotant. Hæc probe confirmantur Jobi c. 5. v. 13. βυλὼ γὰρ πολυπλόκων, נפתלים *Nephtalim*, ἐξέτασιν. Quid jam memorem ineptas aliorum Doctorum originationes, aut ἀφνειμβρον καὶ πλαίσυσιν Philonis, ἀνάλυψιν Ammonii, *Conversionem Comparationemve* Hieronymi, aut *Athletam* Hulsii, & similium. Reperitur equidem νεφθαλεὶ apud *Busb.* & *Samb.* Cæteri tamen scribunt, cum LXXII. Interpretibus, Demetrio, Philonum juniore, & sanctissimis Evangelistis νεφθαλεὶμ, sicut unice dicimus *Baalim*, *Elohim*, *Misraim*, *Latusim*, &c. *Bern.* Ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* εὐμηχάνητον. Posuit certe Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστος, quomodo ἀμήχανος sæpius apud *Homerum* pro ἀπροσμάχητος, ut constat ex *Didymo.* Verum *Is. Vossius*, propter tralationem veterem *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult restitui.

i Ανθιτεχνάσασθαι] Ita in plerisque *MSS.* in *aliis* & *Editis* ἀντιτεχνᾶσθαι.

k Αὐτῆς θεράπαιναν.] Sic in *MSS.* ἑαυτῆς *Bas.* & *G.*

l Ζελφᾶς] *Busb.* & *Hen.* καὶ γίνεται καὶ ὑπὸ Ζελφᾶς. Alii γίνεται δ' καὶ ὑπὸ Ζελφᾶς. *Bern.*

m Μακαρισὴς] Ita de eo *Zonaras*, λέγοιτο δ' μακαρισὸς, ὡς εὐ-

tati cumulus acceſſerit. Verum cum Rubelus, filiorum Liæ maximus, mandragoræ mala matri attuliſſet, Rachela, viſis iis, partem ſibi dari petiit, quod cibi iſtius deſiderio tenerętur. Illa vero non annuente, jubenteque contentam eſſe, quod ei honorem, quem apud maritum haberet, eripuerit: Rachela, emolliens animum ſororis, conceſſuram ſe ei dicebat, ut cum ea maritus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum Lia concumbit Jacobus, ut Rachelæ gratificaretur. Rurſum igitur ei filii naſcuntur: Iſſachar is quidem, ſignificans ex mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratum benevolentiæ erga ſe: præterque hos filia Dina. Poſtea vero & Rachelæ natus eſt filius Joſephus. *id nomen* acceſſionem rei futuræ indicat.

Rurſum ex Lia Iſſachatis. mercede conducta eſt. Zabulon ἐνεχυρασμός. Et filiola Dina, κρίσις. Dein ex Rachela naſcitur Joſephus προσθήκη ὀνομάτος τινός. *Poſt XX. annorum ſervitutem, clam Labano diſcedit Jacobus. Gen. c. 31. Idola parentis Rachela ſurripit.*

9. Toto hoc tempore, quod viginti annos complectitur, ſoceri greges paſcebat & curabat. Eo autem elapſo, poſtulabat, ut cum uxoribus ab illo liceret diſcedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Uxores igitur pertentabat, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. Quibus cum grata res eſſet, Rachela, ſimulachris etiam Deorum, quos pro patriis colere receptum erat, ſecum ablatis, una cum ſorore fugiebat; ſimulque utriuſque liberi, & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam quæcunque poſſidebant. Abducebat autem Jacobus dimidium pecorum, ne præſentiente quidem Labano. Simulachra vero Deorum ſecum ferebat Rachela, edocta quidem à Jacobo hujuſmodi honorem Deorum ſpernere; ut, ſi à patre perſequente deprehenſi eſſent, haberet quo confugeret, veniam impetratura.

Labanus poſt ſeptimanam Jacobum fugientem conſequitur, ingratique animi accuſat, quicquam amplius Deo vetante.

10. Labanus autem, poſt unam diem cognito Jacobi & filiarum diſceſſu, indignatus inſequebatur eum cum valida manu: & ſeptima die aſſequutus eſt eos in colle quodam quieſcentes. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni vi ſe continuit. Deus autem, illi per quietem adſtans, monuit ut generum & filias animo placato acciperet, nec quid durius in eos præ ira conſuleret; ſed cum Jacobo fœdus feriret: dicens, ſe illi propugnatorem futurum, ſi cum eo, propter pauci-

Ραβήλ ὁ, & πρεσβυτάτη [n] τῶν υἱῶν Λείας, [o] Μανδραγόρα μῆλα κομίζοντα τῇ μητρὶ, Ραχήλα θεασαμένη παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας & βρώματος ὀμομένη. τῆς δ' ἀ πθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸ ἀνδρός· Ραχήλα πεπαύκασι τὸ ζυμὸν τῆς ἀδελφῆς, προσχωρήσαν αὐτῇ τὸν ὑπὸ τοῦ ἔλεγε κοιμησομένης παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπαύριον. τῆς δὲ προσιεμένης τὴν χάριν, Ιάκωβος συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ραχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ· [p] Ισσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸ ἐκ μισθοῦ γεγονός· [q] Ζαβουλὼν δὲ, ἠνεχυρασμένον εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτόν· [r] ζυγάτηρ δὲ Δεῖνα· χρόνοις δ' ὕστερον καὶ Ραχήλα γίνεται ὁ Ιώσηπος υἱός· προσθήκην ὀνησομένης τινὸς δηλοῖ.

Ραβήλ ὁ, & πρεσβυτάτη [n] τῶν υἱῶν Λείας, [o] Μανδραγόρα μῆλα κομίζοντι τῇ μητρὶ, Ραχήλα θεασαμένη παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας & βρώματος ὀμομένη. τῆς δ' ἀ πθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸ ἀνδρός· Ραχήλα πεπαύκασι τὸ ζυμὸν τῆς ἀδελφῆς, προσχωρήσαν αὐτῇ τὸν ὑπὸ τοῦ ἔλεγε κοιμησομένης παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπαύριον. τῆς δὲ προσιεμένης τὴν χάριν, Ιάκωβος συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ραχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ· [p] Ισσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸ ἐκ μισθοῦ γεγονός· [q] Ζαβουλὼν δὲ, ἠνεχυρασμένον εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτόν· [r] ζυγάτηρ δὲ Δεῖνα· χρόνοις δ' ὕστερον καὶ Ραχήλα γίνεται ὁ Ιώσηπος υἱός· προσθήκην ὀνησομένης τινὸς δηλοῖ.

Θ'. Τὸν ἀπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν [s] εἴκοσιν, ἐπόιμαινε τῷ πενθερῷ. μὴ δὲ [t] τὸν ἡξίκ, τὰς γυναῖκας ἀναλαβών, [v] ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. & δὲ πενθερὸς μὴ συγχωροῦντος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τὰ γυμνικῶν οὖν ἀπεπήδησε, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τὰ δ' ἐχθσῶν ἡδέως, Ραχήλα καὶ τὰς τύπους τῶν Θεῶν, ὡς σέβειν πατρίως ὄντας νόμιμον ὦν, σωπαιλομένη, σωαπεδίδρασκε μὴ τὸν ἀδελφῆς· οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς ἰοῖς, εἴ τί τις ὦν κτῆσις αὐτῶν. [x] ἐπήγετο δὲ Ιάκωβος καὶ τὸ βοσκημάτων πλῆθος ἡμίσειαν, λαβὼν μὴ προσγνωσθῆναι. τὰς δὲ [y] τύπους τῶν Θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ραχήλα, καθαρεύειν μὲν τοιαύτης τιμῆς τῶν Θεῶν διδάξαντος αὐτὸν Ιακώβ. [z] ἵνα δὲ ἐξ καθαληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοιεν τότοις προσφυγεῖν συγγνώμης τυγχάνειν.

Θ'. Τὸν ἀπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν [s] εἴκοσιν, ἐπόιμαινε τῷ πενθερῷ. μὴ δὲ [t] τοῦτο ἠξίκ, τὰς γυναῖκας ἀναλαβών, [v] ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. & δὲ πενθερὸς μὴ συγχωροῦντος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τὰ γυμνικῶν οὖν ἀπεπήδησε, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τὰ δ' ἐχθσῶν ἡδέως, Ραχήλα καὶ τὰς τύπους τῶν Θεῶν, ὡς σέβειν πατρίως ὄντας νόμιμον ὦν, σωαπελθοῦσα μὴ τὸν ἀδελφῆς· οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς ἰοῖς, εἴ τί τις ὦν κτῆσις αὐτῶν. [x] ἐπήγετο δὲ Ιάκωβος καὶ τὸ βοσκημάτων πλῆθος ἡμίσειαν, λαβὼν μὴ προσγνωσθῆναι. τὰς δὲ [y] τύπους τῶν Θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ραχήλα, καθαρεύειν μὲν τοιαύτης τιμῆς τῶν Θεῶν διδάξαντος αὐτὸν Ιακώβ. [z] ἵνα δὲ ἐξ καθαληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοιεν τότοις προσφυγεῖν συγγνώμης τυγχάνειν.

ι'. Λάβαν δὲ, μεθ' ἡμέραν [a] μίαν γνοὺς τὸν τε Ιακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, [b] δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος ἐπιμένειν· καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ὄπτι τινος λόφου λαμβάνει [c] προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν, ἑαυτέρα γὰρ ὦν, ἡσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ ὄπεισὰς, παρήνεσε λαβόντι τὸ χαμερὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὰς ὑπὲρ θυμοῦ τολμᾶν, ἀσυνδὰς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ιάκωβον· αὐτὸς λέγων συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς

ι'. Λάβαν δὲ, μεθ' ἡμέραν [a] μίαν γνοὺς τὸν τε Ιακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, [b] δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος ἐπιμένειν· καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ὄπτι τινος λόφου λαμβάνει [c] προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν, ἑαυτέρα γὰρ ὦν, ἡσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ ὄπεισὰς, παρήνεσε λαβόντι τὸ χαμερὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὰς ὑπὲρ θυμοῦ τολμᾶν, ἀσυνδὰς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ιάκωβον· αὐτὸς λέγων συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὁλι-

πλείας τῇ Λείᾳ διὰ τὸν πολυτεκνίαν, & μακαρισμὸν ὑφ' ὧν αὐτὸς.

n Τῶν υἱῶν Λείας,] Sic in *MSS.* in *Editis* τῶν παίδων τῶν υἱῶν Λείας.

o Μανδραγόρα] Vide *J. Ludolfi* Comment. in *Hiſtor. Æthiop.* p. 139.

p Ισσάχαρις] Ισσάχαρις, Ζαβουλὼν. ισσάχαρις, *Caſ.* ισσάχαρις. *Big. Hen. & Busb.* ισαχαρὶς *Samb.* ισσάχαρ. Euſtathius, Zonaras, aliique poſt LXXII. Interpretes. Idem Hebraice יששכר conjugatione ſecunda, *Iſſachar*, (ut יגמל *iggamal*) *conducitur præmio.* Hoc volo; ſed Hieronymus atque Rabbini veteres diviſim יש שכר h. e. verbis LXXII. Doctorum Alexandrinorum, *ἔστι μισθός. Bern.*

q Ζαβουλὼν] Ζαβέλων *Big.* Unum idemque innuere exiſtimo tria hæc vocabula זבולון, זבלון, & זבורן, *Habulon, Zabulon, & Zabudon, pignus, dotem, depoſitum*; quod Arabes appellant رهن & زبل. *radhachon & Zabdon.* Neque aliud voluit *Lia* hâc ſententia, זבדני אלהים אתי זכר שוב הפעם יזבלני אישי Vel *Zabulon* dicitur *ἐξευρασθεὶς ἐμοὶ*, זבול לי. Voſſio placet זח חבל *hic oppignoratus:* Hieron. Onceloſo, & Samaritis *cohabitatio*, Philoni denique *φύσις συνέρασις*; ſed Theologus ille Alexandrinus ſæpius hallucinatur, quam recte deducit nomina ſacra. *Bern.*

r Θυγάτηρ ὁ Δεῖνα.] Θυγάτριον ὁ *Hen. & Busb.* Ibi *Δεῖνα*, *Samb. Busb. & Hen. δεῖνα* in cæteris; quod etiam verſu Theodoti probatur. Mox Zonaras, τὸ δ' ὄνομα προσθήκην τινὸς ὑφηγουμένου δηλοῖ. Quippe יסף, *προσίθησι. Bern.*

s Εἴκοσιν,] Iſtud defendunt Dionyſius, aliique veterum Criticorum ad ἐκοσινέρεια Mæonidæ. Communius tamen eſt εἴκοσι præ vocali, ut *Hen. & Zonaras* hoc ſcribunt. *Bern.*

t Τοῦτο ἠξίκ,] Ita ex *MSS.* τοῦτον in *Editis.*

v Απαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν.] Υποχωρῆσαι θέλων, ὁ συγχωροῦντος. ὅθεν κρύφα &c. *Zonaras.* εἶτα σὺν τοῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ὁ συνεχωρεῖτο ὑφ' οὗ πενθεροῦ. διὸ καὶ κρύφα &c. *Hen. & Busb.* qui *Zonaram* expilaſſe videntur, ſicut ille *Joſephum.*

x Επήγετο] Απήγετο melius.

y Τύπους τῶν Θεῶν] Τῶν θεῶν ἐπεφέρετο *Samb. & Big.* Alii, ἐπεφέρετο τῶν θεῶν. *Zonaras* ſic deſcripſit ex Joſepho: εἶτα ὑποχωρήσαι θέλων, ὁ συγχωρηθέντος. ὅθεν κρύφα μὴ τῶν γυναικῶν σὺν τοῖς θεραπαίναις καὶ τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν, καὶ τὸν κτῆσιν ἀποσκευαγόμενος, καὶ τῶν βοσκημάτων ἅπερ αὐτῷ ὁ ποιμανέων μισθὸς προσενείματο· ῥαχὴλ δὲ καὶ τὰ εἴδωλα ὁ πατρὸς ἐπιφέρετο. ἐχ' ὡς τιμῶσα, ἀλλ' ἵνα ἔχοι ταῦτα καταφρονῶ, εἰ ἐπιδιώξας αὐτὸς ὁ πατὴρ καταλάβοι. Vide jam quam ſimillimi ſint hujus *Hen. & Busb.* ut de cætero chartæ hujuſce impendio parcamus. εἶτα σὺν τοῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ὁ συνεχωρεῖτο ὑφ' οὗ πενθεροῦ. διὸ καὶ κρύφα μὴ τῶν γ. καὶ τ. θεραπ. σὺν τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν. ῥαχὴλα δὲ καὶ τὰς τύπους τῶν θεῶν ὁ πατρὸς ἐπιφέρεται, καταφρονεῖν μὲν τοῦτον τιμῆς διδάξαντος αὐτὸν Ιακώβ· ἵνα δ' &c. Hi illum expilarunt, Joſephum iſte. *Bern.* Τὰ εἴδωλα LXX. *Aquila* μορφώματα, *Symmacho* θεραφείμ. Sunt qui opinantur fuiſſe Deos Penates ipſius, cui opinioni favet *Joſephus.* Vide *Druſium* & *Schotanum* ad *Sulpic. Sever.*

z Ἵνα δὲ ἐξ καταληφθεῖεν] Nonnulli dicunt τύπους τῶν Θεῶν fuiſſe Deorum ſigna, ſive imagines ad certum ſtellarum poſitum factas cum ſtellarum figuris, quas Rachela abſtulit, ne ex iis Labanus conſilium fugæ diſceret. Hic volui καθαληφθεῖεν pro καθαληφθεῖεν, quod antea obtinuerat.

a Μίαν] Τρίτῳ *Big. Samb. & Caſ.* propter יום השלישי Gen. 31, 22. Lectionem vero exemplarium confirmat Epiphanius, & poſt eum P. Trecenſis. Nam λάβαν ὁ μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς, & Moyſis ἀπηγγέλη ὁ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, diem inquam ſolidum inter abitum Jacobi tonſuræ tempore, v. 29. & nuncium delatum hero intercedſiſſe. Ne quem itaque moveant cavillæ Saliani aut Schorani. Aſturius autem *Hen. & Busb.* quam fidelius τῷ δὲ γνοὺς diebus una aut tribus omiſſis. *Bern.* Τρίτῳ *Big. Samb. Caſ. & Vat.* propter Gen. 31, 22. μίαν *Baſ. G. Vet. Interpr. & P. Comeſtor.* Verum (ut inquit *Bernardus*) *Joſephi* μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς, & *Moyſis* ἀπηγγέλη ὁ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, *ſc.* diem ſolidum inter abitum Jacobi & nuncium delatum Labano.

b Δεινοπαθῶν] Ita in *MSS.* δεινὼς παθὼν in *Editis.*

c Προκαθιδρυμένους.] Προσκαθιδρυμένους *Samb.*

d Μι-

ὀλιγότητος χωρήσειν οὕτως ἀφ' μάχης. Λάβανος ὃ, τοιαύτης οὔσης ἐκ θεοῦ προρρήσεως γεγενημένης, [d] μεθημέραν εἰς λόγους τὸν Ἰακωβον [e] προσκαλεσάμενος, καὶ διηγησάμενος αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πλάθεις, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς [f] αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ πλησίον πᾶσιν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. „καὶ „γὰρ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξα, τῷ εὐνοίαν σε τὴν „πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξηθησεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', „ὅτε τὸ μητρὸς τὸ ἑαυτῆς, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς „ἐμὲ συγγνείας, ὅτι γυναικῶν ἂς ἔγημας αἰδῶ ποιη„σάμενος, ὅτι τέκνων ὧν εἰμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι „πολέμιε νόμῳ· κτῆσιν μὲν ἄγων τῷ ἐμῷ, θυγατέ„ρας δ' ἀναπείσας [g] ἀποδρᾶναι τὸν γεγυνηκότα· ἱερά τε „πάτρια βαστάσας [h] οἴκοι φερόμενος, ὑπό τε τῶν ἐμῶν „τιμηθέντα πρεσβύτων, καὶ ὑπ' ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς „σκεινοις ἀξιωθέντα. [i] καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες „τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν, ὁ συγγυμὸς σὺ, καὶ τὸ μὲν ἀδελ„φῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος „δὲ καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένος ἔδρασας.„ πρὸς εἰπόντος Λαβάνου, Ἰακωβος ἀπελογεῖτο· [k] μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν [l] αὐτῷ κατελθεῖν εἰς τοῦτο. „ὥσπερ δὲ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδί„κων αὐτὸς ἂν ὑπεθείης ἐπ' ἄλλῳ κρίτῃ. ὥσπερ δὲ ἧς „ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν „καὶ πλείονος γεγενημένης, ὥσπερ ταύτης πῶς ἀφα„μαρτάνεις τῶν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μοίραν αὐ„τῆς ὀλιγίστην λαβόντες ἔχομεν. ὡς μέντοιγε τὸν θυγατέ„ρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμοῦ κακουργίαν ἀπαναισησωσι „ἀκηλάτειν, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ „γαμεταῖς πρὸς πενθεροὺς εἶναι συμβέβηκεν. ἔπον„ται τοίνυν ἐγὼ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν ἐαυ„τῶν. „ καὶ ταῦτα μὲν ὥσπερ δ' μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλε„γε. προσενεκάλει δὲ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο· ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τοῦ αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ἀπαγορεύσεως σκηνοχώσας χαλεπὰς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀφεθέντων ἐν αὐτοῖς καταισχύνειν. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, καίπερ [m] ὄντα χαλεπὰ, [n] κουφότερα ἔφασκε· χείρων δὲ τὰ μὴ τοὺς γάμους, καὶ εἴ τις [o] ἐχθρὸς ἔφυγε ἄν. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο [p] τῷ Ιακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν προσὸν, τι θελήσαι συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τὰ τηνικαῦτα γινόμενα αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μὲν ὅ, τι ἂν γένοιτο λευκὸν, [q] ποτὲ δὲ αὖ τὰ μέλανα τῶν γινομένων. [r] πλη„θυόντων δὲ τῶν ἐπ' ὀνόματι τῷ Ιακώβου τικτομένων· τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφυλάττε πίστιν, εἰς ἔτος δὲ [s] παρέξειν ἐπαγγέλλετο τὸ ἐξῆς, ἀφ' τὸ ἐπιφθονίαν τῷ πλή„θει τῆς κτήσεως· [t] ἐπαγγελλόμενος μὲν, ἀφ' τὸ δυσέλ„πιστον γινόμενα τοσαῦτα, ψυδόμενος δὲ [v] ἐπιγινομένοις.

ια'. Περὶ μέντοι τῶν ἱερωμάτων, σκέλλειν ἔρυναν πειρᾶσθαι. δεξαμένου δὲ Λαβάνου τὸν ἔρυναν, Ραχήλα ταύτην contempto, manus conſereret. Tum Labanus, cum hæc ei prænunciaſſet Deus, ſequenti die Jacobum ad colloquium evocans, eique ſomnium narrans, cui fidem habens ad ipſum venerat, cœpit illum accuſare, exprobrans; quod pauperem illum ad ſe venientem & omnium egenum ſuſceperit, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditarit. „Nam & filias meas, *inquit*, tibi con„junxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos „tuam fore firmiorem. Tu vero, neque tuam ipſius „matrem, neque cognationem quâ mihi conjun„ctus es, neque uxores quas duxiſti, neque libe„ros quorum avus ſum, reveritus, non aliter quam „hoſtem me tractaſti: bona quidem mea diri„piens, filiabuſque genitorem fugere perſuadens, „ac ſacra patria tecum domum aſportans, cum „apud majores meos tum apud me ſumma in ve„neratione habita. Imo & quæ vix hoſtis hoſti „faceret, tu, cognatus, & e ſorore quidem nepos, „filiarum vero maritus, hoſpes inſuper ac do„meſticus convictor mihi feciſti.„ Cum hæc dixiſſet Labanus, pro ſe reſpondit Jacobus: non ſibi ſolum, ſed omnibus, Deum indidiſſe patriæ amorem, æquumque eſſe ut ipſe poſt tantum temporis ad eam ſe reciperet. „Quod vero prædæ, *Egregie ſe defendit Jacobus ſimulque improbitatem Labani redarguit.* „inquit, *abactæ* crimen objicis, ipſe injuſtitiæ „ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam „mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis „debeas; quomodo fieri poteſt ut ſuper his non „recedas à juſtitia, qui ægre fers quod modicam „earum partem abſtulerimus. Certe quod ad fi„lias attinet, ſcito illas non ex malo mei abeun„tis conſilio ſe mihi comites dare; ſed ex juſta „benevolentia, quam nuptas mulieres erga eos, „quibuſcum vivunt, habere contigit. ſequuntur „igitur non tam me, quam liberos ſuos.„ Atque hæc quidem dixit *Jacobus*, ut oſtenderet ſe injuriam *illi* non feciſſe. Inſuper autem querelis reum agebat: quod, matris ſuæ cum eſſet frater, filiaſque ei connubio junxiſſet, duris mandatis, quibus per viginti annos detentus fuerat, eum contriverit. Ac ille quidem, quæ ex cauſa & ſimulatione nuptiarum feciſſet, quamvis *per ſe* gravia, *ſibi tamen* leviora *fuiſſe* dicebat: nuptias vero inſequuta multo graviora, quæ inimicus ſane effugiſſet. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. nam, videns eum in iis quæ voluit à Deo adjuvari, nunc pollicebatur ſe ei daturum *pecudum* quicquid album naſceretur, nunc autem rurſus quicquid nigrum. Cum autem creviſſent *pecora*, quæ Jacobi erant futura, non ſervabat fidem in præſens, ſed in proximum annum ſe daturum promittebat; quod *ei* * invideret facultatum abundantiam. promittens quidem, cum non ſperaret tantum proventum; at mox, ubi provenerat, fallens.

XI. Veruntamen de ſacris *ablatis*, juſſit inquiſitionem fieri. Cum autem hoc in ſe recepiſſet La- *Poſt hæc de Diſpenatibus ſolicitum parentem ab uſa fœminarum eludit Rachela.*

d Μεθημέραν] *Al.* μεθ' ἡμέραν. Sed πρὸς ἡμέραν *Hen.* & *Busb.*

e Προσκαλεσάμενος,] Προσκαλεσάμενος *Samb.* & *Vet. Interpr.*

f Αὐτὸν] Αὐτὸν *Samb.*

g Ἀποδρᾶναι] Ἀποδρᾶναι cum accentu criſpo, *Big.* Altercentur autem de hac re, ut vacat, Ludorum magiſtri. Heic etiam ἀποφοβίζουσι *Busb.* & *Hen.* καθηγεῖτο αὐτῷ ἀφ' ὧν ἁρπάσαι καὶ τῶν βοσκημάτων ἀπαγαγεῖν, καὶ τῶν πατρίων θεῶν κλοπεῖν. ὃ δὲ πρὸς ταῦτα ἀπελογήσατο, καὶ μηδὲν ἀδικεῖν ἀπεδείξατο, πρὸς δὲ τὰ ἱερώματα ἱρεύσιν ἀπαχωρῆσαι· ὁ λάβανος ἱρεύσιν ἤρξατο, & cætera paragraphi xi. *Bern.*

h Οἴκοι] Sciolus aliquis οἶχη adſcripſit codd. *Samb.* & *Caſ.* Quis enim Criticorum jam ſuſtineat trium verborum onus illud βαστάσας, οἶχη, & φερόμενος. *Bern.*

i Καὶ ταῦτα] Ita *Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ ταῦτα μήδε οἱ π. τ. ἐχθροὺς ἔδρασαν, ἃ συγγυὸς *Baſ.* & G. καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ οἱ πολ. &c. *Samb.* ἀξιωθέντα ταῦτα, ἃ μηδὲ οἱ π. τ. ἐ. ἔδρασαν, ἃ συγγυὸς *Big.*

k Μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα] Ita *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.* amplius quidem *MSS.* μὴμη πατέρος καὶ πατρίδος, καὶ πάντων τὸ οἰκεῖον ἐρωτικέναι τὸ Θεόν· τὸ δὲ ἐπιτρέψαι. αὐτῷ δὲ μὴ μόνον (vel μόνῳ) πατρίδος ἔρωτα &c. forſan à *Gloſſatoris* alicujus manu.

l Αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταῦτα.] Αὐτὸν *Vat.*

m Ὄντα χαλεπὰ,] Vocem ὄντα, quæ deerat in *Editis*, reſtituimus ex *MSS.*

n Κουφότερα] Κουφότερα ἔπαχε legerat *Epiphan.* nam vertit, *leviter ſuſtinuiſſet.*

o Ἐχθρὸς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ἐχθρὸς ἔφυγε *Baſ.* & G.

p Τῷ Ιακώβῳ.] Articulum negligit *Vat.*

q Ποτὲ δὲ αὖ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποτὲ δὲ αὖ.

r Πληθυόντων] *Al.* πληθωσόντων.

s Παρέξειν] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παρίξειν ἐπαγγέλλετο *Big.* gemino, ut amant Attici, augmento.

t Ἐπαγγελλόμενος] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἐπαγγελόμενος.

v Ἐπιγινομένοις.] Lege ἐπὶ γινομένοις *Cocc.*

* *Invideret facultatum abundantiam:*] *Al.* concupiſceret facultatum abundantiam; *vel* oculos injiceret in fac. abund.

Labanus, Rachela, re audita, deponit ſimulachra in ſtratum cameli, in quo ipſa vehebatur: ſuperque ſedebat, dicens menſtruis ſe laborare. Ac Labanus quidem deſtitit amplius perſcrutari; credens filiam ſic affectam non acceſſuram eſſe ad ſimulachra. Porro jurejurando fidem dat Jacobo, ſe nullam ſibi factam injuriam in memoria habiturum: quin & ille *viciſſim*, ſe filias ejus amore proſequuturum. Atque hoc fœdus ab iis ictum eſt ſuper monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie. unde Galades colli nomen factum: à quo terra nunc Galadena dicta eſt. Convivio poſt fœdus celebrato, Labanus quidem *domum* reverſus eſt.

Apud Galadem collem utriuſque familiæ pacta mutua, non ſine epulis.

πτωθανομένη [x] καταπίθηται τὰς τύπας εἰς [y] τὸν σάγμον τῆ φερούσης αὐτὸν καμήλε· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τὸν κῆ φύσιν καθαρσιν [z] αὐτῆ ἐνοχλεῖν. ὁ μὲν Λάβανος ἀφίσεται τῆ ὀπιωλεῖσθαι ἐρεύνης· οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιάτα πάθος τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ιάκωβον, [a] ἀδενὸς αὐτῶ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων· ἀλλὰ κἀκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτὸς τὰς θυγατέρας. ὁ δὲ πίσης τοὺς ὀπὶ τάτοις ἐποιήσατο [b] ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ' οἷς σήλω [c] ἀνέθεσαν καὶ βωμὸν ἔχημα. ὅθεν [d] Γαλάδης λέγεται ὁ βυνός· ἀφ' ὃ [e] καὶ νυῦ Γαλαδηνὸν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ὀπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζυξεν.

XX. CAP. XX.

De congreſſu Jacobi & Eſavi.

Labano dimiſſo, apparet Jacobo viam pergenti cohors cæleſtis pulchro omine. Gen. c. 32. Mahane Elohim, Dei caſtra.

JAcobo autem in Chananæam iter pergenti viſiones obveniebant, de futuris ei ſpem ſummam afferentes: atque locum quidem *inde* appellavit Dei caſtra. At volens pernoſcere animum fratris erga ſe, præmiſit accurate cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit, ut Eſavo dicerent. „Quod Jacobus ultro terram *patriam* reliquerit, ne cum fratre ſibi perirato habitaret; & nunc credens tantum temporis ſatis valere ad gratiam reconciliandam, *tandem* reverterit, uxoreſque ac liberos adducens & facultates induſtria quæſitas, cum pretioſiſſimis quibuſque ſemet illi traditurus: quia bonorum maximum exiſtimat, quæ Deus largitus eſt cum fratre communicare.„ Et illi quidem hæc nunciarunt. Eſavus vero *hac re* lætatur, fratrique in occurſum properat cum quadringentis armatis: Jacobuſque, audiens eum obviam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo ſpem omnem ſalutis reponebat; & ex præſentibus providebat, ut ipſe illæſus ſuos ſervaret, hoſtibus ſuperior, ſi quid injuſti intentarent. Iis igitur qui ſecum erant diſtributis; alios quidem præmittebat, alios vero poſt tergum proxime ſequi jubebat: ut ſi præmiſſi *forte* vi opprimerentur, Eſavo *illos* aggrediente, ad ſequens agmen haberent refugium. Atque hoc modo inſtructis qui ſecum erant, quoſdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea

Unde hic legatis ac muneribus miſſis animum fratris explorat.

Ordines explicat Jacobus cum familia ſua, tum etiam muneris præclari, quod ad fratrem conciliandum objecerat.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ συνελθύσεως Ιακώβε καὶ Ησαύ.

ΙΑκώβῳ δὲ εἰς τὴν Χαναναίαν πορίοντι φαντάσματα συνετύγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορδύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸν μὲν τόπον [f] ἐκεῖνον προσαγορδὺ θεοῦ στρατόπεδον. βυλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς [g] περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔκαστα μὴ ἀκριβείας πέμψε, δεδιὼς αὐτὸν ἀφ' τὴν παρέκλυσιν ὑποψίαν. [h] ἐνετέλλετο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸν Ησαυν. „ὅτι νομίσας Ιάκωβος ἄδικον συμβαίνειν αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, τὸν χόρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι, καὶ νυῦ τὸ χρόνον „ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι [i] διαλλάκτην, ἐπανήκει, γυναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ δι' προπετείαν „βίᾳ, μὴ τὰ πιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ προδιδούς· ὅτι „κρεῖττόν μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῶ ἀδελφῶ συμμεταλαμβάνειν τὸν [k] ὑπὸ θεοῦ δεδομένων. „ καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδήλουν. Ησαυς δὲ εἰσχαρὴς γίνεται, καὶ τῶ ἀδελφῶ ὑπαντᾶν σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις· καὶ Ιάκωβος, πυθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τοσούτων ὁπλιτῶν, λίαν ἐκφοβεῖται. τῷ μέντοι θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε· καὶ παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς [l] ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ· τοὺς μὲν [m] προὔπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους [n] ἆσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν· ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες, ὑπηρεμένοις δὲ ἀδελφῆς, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. καὶ τὸν μὲν Ιάκωβον τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα νομίζοντας ταδελφῶ. ὑπεζύγια δ' ἦν

x Καθέθησι] Ἐκάθησεν *Hen. Busb.* & *Zonaras*, propter ἐκάθητο LXX.

y Τὸν σάγμον] Τὸν σάγμον recte *Baſ. Gen. Hen. Busb. Samb.* & *Caſ. Stratorium*, Epiphanius; ἀσφάλτω J. Zonaras. Sed MSS. Florentina φαιδόλιον, ex gloſſemate. Legas enim in Lexicis Græcorum σάγη, φαιδόλιον, σκέπασμα. Imo φαιδόλιον hæſerat margini cod. inter Gallicos vetuſtiſſimi. Moyſes autem dixerat בכר *becar*, in clitella; εἰς τὸ σάλμα LXXII. Interpretes. Hoc in loco σάλθησι *Hen. Busb.* & *Zonaras* reponunt pro καθέθησι, propter σάθηλα Alexandrinorum, Gen. c. 31. v. 34. *Bern. Moyſes* dixerat *becar*, i. e. *in clitella.* εἰς τὸ σάλμα LXX.

z Αὐτῆ ἐνοχλεῖν.] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῆς.

a Οὐδενὸς] Ita *Samb.* & *Caſ.* ἀδικὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* μηδενὸς αὐτῶν *Baſ.* & *Gen.*

b Ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν,] Ita *Samb.* Conſimiliter *Epiph. Super montes quoſdam, in quibus* &c. Unde P. Manduco, *Joſephus dicit eos columnam in monte ſtatuiſſe ſub ſchemate aræ: forte acervum columnam nominavit.* ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν libri plures. Quo facit formula ſacra v. 52. c. 31. Gen. ἰδὺ ὁ βυνὸς οὗτος μάρτυς καὶ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη, ἐὰν τε ἐγὼ μὴ διαβῶ πρὸς σὲ, μήτε σὺ διαβῇς πρὸς ἐμὲ τὸ βυνὸ τοῦτο (הגל־הזה) καὶ τὴν στήλην ταύτην (המצבה הזאת) ἐπὶ κακίᾳ. *Bern. Al.* ὑπὲρ ὄρων τινῶν. pro hoc facit formula ſacra, *Gen.* c. 31. v. 52.

c Ἀνέθεσαν] Indocta manus cujuſdam Theologi correxit ἀνέθηκαν. *Bern.*

d Γαλάδης] Jacobo Hebræo גלעד *Galaad*, ſed Meſopotamitis יגר שהדותא *Jegar Sahadutha*; βυνὸς ἐπιμαίρυρος Græce reddas nomen utrumque. Judæi vero & Samaritæ, qui ſcribunt Arabice, ponunt جرس *Garas* pro jugo *Galaad*. Pro γαλάδης, *Big. Samb.* atque *Caſ.* ſcribunt γαλαδηνός. Libros autem Caſſiodori iſthæc puto Interpreti ſcholaſtico obtuliſſe, ὅθεν γάλαδα λέγει ὁ βυνός· ἀφ' ὃ καὶ νυῦ γαλαδῖτιν καλοῦσι τὴν γῆν. Quid autem opportunius quam illa Stephani Byzantii, γάλαδα, χώρα ἀραβίας, καὶ γαλαδηνή. ἰώνηκος δὲ οὐ δ'. ἰσδαϊκῆς ἀρχαιολογίας γαλαζῖτις φησί. Ubi tamen noſtri codices retinent uſque γαλαδηνό. *Bern.* Γαλαδηνὴν aut Γαλαδηνὴ *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Legiſſe videtur *Epiphan.* ὅθεν Γάλαδα λέγει ὁ βυνός. ἀφ' ὃ καὶ νυῦ Γαλαδῖτιν καλοῦσι τὴν γῆν. Vide *Steph. Byzant.* v. Γάλαδα.

e Καὶ νυῦ Γαλαδηνὸν] Illud καὶ ex *MSS.* deeſt in *Editis.*

f Ἐκεῖνον προσαγορδύσι] Hunc autem locum ſic reformant *Hen.* & *Busb.* φανέσματα συνετύγχανε, ἀγαθὰ ἐπαγορδύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸν μὲν τόπον ἐκεῖνον καλεῖ θεοῦ στρατόπεδον. *Bern.* Vox ἐκεῖνον etiam ex *MSS.*

g Περὶ αὐτοῦ φρονεῖ,] Ita ex quatuor *MSS.* τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* haud contemnenda phraſi. *Bern.*

h Ἐνετέλλετο] Sic in *MSS.* in *Editis* ἐνετέλλατο, ut in LXX. *Gen.* c. 32. v. 19.

i Διαλλάκτην,] Ita meliores *Codd.* in aliis διαλλακτὴν, & mox ἐπανήκοι.

k Ὑπὸ θεοῦ] Ὑπὸ θεοῦ δ. *Vat.* ὑπὸ θεοῦ *Vet. Interpr.*

l Ἀπαθὴς] *Samb.* ἀπαθεῖς, per vim vitiata locutione, quod omnes tamen haud credant. *Bern.* Ἀπαθεῖς *Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Προὔπεμπε,] Rurſus προπέμπε *Big.* & *Samb.* & ſubinde ἐπομένους *Hen.* vice λειπομένους. Dein *Big.* πλησίον, ἐγγὺς, ſuppoſitum à Sciolo. Verbum etiam proximum ἐκέλευσεν legunt *Big.* & *Samb.* Mox ἵν' εἰ οἱ ἐμπροσθεν βιασθεῖεν ἐπιθ. τ. ἀδ. καταφυγὴν ἔχοιεν τ. ἐπ. Ita depravatores Joſephi *Hen.* aut *Busb.* Poſt hæc illi ipſi, ἤγουν ἵν τὰ πεμφθέντα ὑπ Ἰάκ. pro ἦσαν ἵν οἱ πεμφθέντες ὑπ Ἰάκ. & mox ποιμὲ pro ποιμοί. *Bern.*

n Ἆσσον] Falluntur ergo, qui dicunt in N. T. Act. 27. 13. id non poſſe accipi, ac ſi ſolis poëtis hoc ſenſu uſurparetur, pro *celerius, citius*: alibi ἆσσον urbs Cretæ in Actis cap. 20. intelligitur. *Rel.*

ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πολλῶν τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἐμελλεν ἔσεσθαι τῶν τε ἀπαγίζειν αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τὴν ὀργήν, εἰ διαμένοι ὁ πεμπομένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρῆσθαι ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις.

β'. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιλαμπομένης σκιᾷ τὸν αὐτῷ. καὶ χείμαρρόν τινα Ῥ Ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰακώβῳ ὑπολελειμμένῳ, φαντάσματι συμπεσὼν διεπάλαιεν, σκέψις προκαταρχούσης τὴν μάχης· σκήψαντί τε δὴ φαντάσματι, ὁ δὴ καὶ φωνῇ χρῆσθαι καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε [q] πρὸς τοῖς γεγενημένοις ἀγαθοῖς, καὶ μὴ [r] μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσομένων, καὶ μηδέποτε τὸ γῆρας σκλεῖψειν αὐτόν, μηδὲ ὑπερτέρων ἀνθρώπων τινὰ τὴν ἰσχὺν ἔσεσθαι τὴν σκέψιν. σκέλλοντί τε [s] καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσραήλην· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, [t] τὸ ἀντιστάντα ἀγγέλῳ [v] θείῳ. ταῦτα μέντοι προῦλεγεν, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι [x] θεοῦ, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν [y] φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις Ἰακώβος, [z] Φανουήλην ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ [a] θεοῦ πρόσωπον. καὶ ᾠδύνατο διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ [b] νεῦρον τὸ πλατύ· αὐτός τε [c] ἀπέσχετο τοῦτο βρῶσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον δὴ ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον.

γ'. Πλησίον δὴ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προϊέναι τὰ γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων. ἵνα πρόῃσιν ἀφορᾶσιν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τύχοι θελήσειν Ἠσαῦ. προσελθὼν δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐσγὺς [d] αὐτῷ ᾠμοσμένον, ᾐδέσθη περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονῆσαι. καὶ ὁ Ἠσαῦ, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἠξίου τε, τότε τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν [e] συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. Ἰακώβου δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς [f] Σαιρεάν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν, προσαγορεύσας

vero conſtabant jumentis, ac multis variiſque quadrupedibus, quæque accepturi ob raritatem eorum futura eſſent in pretio. interjecto autem inter eos ſpatio mittebantur, ut continuo advenientes multi eſſe viderentur. nam *veriſimile erat* donis placatum remiſſurum iram, ſi adhuc excandeſceret. Quin & iis, qui miſſi erant, mandavit, ut blande illum alloquerentur.

In arena cum angelo luctatur Jacobus, atque vincit, ſed leſo femore.

2. His ita per totam diem diſpoſitis, ſub noctem ſuorum agmen movebat. Cumque torrentem quendam Jabacchum nomine tranſiſſent: Jacobus pone relictus in ſpectrum incidit, & cum eo luctatur, certamen primùm ineunte: ſitque ſuperior ſpectro, quod voce ſimul & verbis ad ipſum utitur, iiſque quæ acciderant lætari ſubmonens, neque ut adverſus exigua ſe prævaluiſſe crederet, ſed angelum Divinum viciſſe; atque hoc ipſum reputaret magnæ felicitatis eſſe præſagium, genuſque ejus nunquam deſiturum eſſe, neque mortalium quenquam ipſo viribus validiorem fore. Quin & præcepit, ut *ſe poſthac* Iſraëlum vocaret: quod Hebraïca lingua ſignificat angelo Divino reluctantem. Hæc ſane prædixit, poſcente *id ipſum* Jacobo: nam cum ſenſiſſet angelum eſſe Dei, rogabat ut oſtenderet quid ſibi in fatis eſſet. His dictis, ſpectrum evanuit. Iſta læto animo accipiens Jacobus, locum Phanuelum nominat. *id* ſignificat Dei faciem. Cumque ei interluctandum exortus eſſet dolor in lato nervo, cum ipſe illius eſu abſtinuit, tum nobis illo propter eum veſci non licet.

Iſraëlus, ἀγγελομάχος.

Phanuel. Dei facies.

Eſavi ac Jacobi fraterna ſalutatio.

3. Cognito autem fratrem jam non procul abeſſe, jubet uxores procedere ſeorſim, quamque cum pediſſequis ſuis, ut è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi hoc voluiſſet Eſavus. Ipſe vero, fratri propior factus, eum adoravit, nihil mali de eo cogitantem. Et Eſavus, eo ſalutato, interrogabat de turba liberorum & mulierum: & cum didiciſſet omnia, ipſe ad patrem eos deducere volebat. Jacobo vero prætendente laſſitudinem jumentorum, reverſus eſt *Eſavus* in Saïram. illic enim habitabat, loco *iſti* nomine facto Vil-

Saïra, villoſa.

loſa

o Τεθυμωμένου.] Τεθυμωμένῳ *Vat.*

p Ἰάβακχον] *Samb.* autem Ἰάβοκχον ex verſione τὸ ο'. Epiphanius etiam ab Hieronymo, *Jaboc.* Cætérum inſignis hæc monomachia, quod puto, vado יבק, &, ſecundum Onceloſum, יבוק nomen fecit. Nam בָּאַק, אבק, & alio tempore יאבק, *aggredi χειροῖν τε ποσὶν τε atque colluctari* denotat. Hinc Procopio Ἰαβόκ, πάλη. *Bern.* Ἰαβοκχον *Samb.* ex verſione τὸ ο'. *Jaboc* habent *Epiphan.* & *Hieronym.* Inſignis hæc monomachia vado nomen fecit hinc *Procopio* Ἰαβόκ, πάλη.

q Πρὸς τοῖς] *Baſ.* & *Gen.* Imo Epiphanius Scriba, *in his*, πρὸς abeſt cæteris libris. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* πρὸς non agnoſcunt *MSS.*

r Μικρῶν] Dictione rudiori μικρὸν *Samb.* Sed & *modice prævaluiſſe* tranſtulit Scholaſticus. Mox ὑπεστρεφὸν τινα τὸν ἀνθρώπων, Typi alii, contra Scriptorum ordinem. *Bern.* Μικρὸν *Samb.*

s Καλεῖσθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* καλεῖν.

t Τὸν ἀντιστάντα] *Baſ. Gen. Epiphanius* pariter Petruſque Scholaſtici, *Reluctantem angelo fuit*, ſive quod ea tulit ætas, *angelum ſacrum.* Quippe ſignificat ישראל *Iſrael* (licet poſt cenſuram Hieronymi hoc inficientur noſtri Theologi) vocis ratione θεομαχῆ, ἤτοι ἀγγελομαχῆ. Etymon adeo aperit divinus Moyſes, Gen. c. 33. v. 28. כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל: *Decertaſti etenim cum angelis hominibuſque, & quidem viciſti.* Sic interpretor illa Hebraica. Iterumque Hoſeas Vates de eodem nomine c. 12. 7. וישר אל מלאך, *pugna itaque contendit cum angelo.* Ita in Arabum Lexicis ساس *congredi, confligere*: & in Judaicis סור *averſari.* Vel expeditius ישראל erit ἀγγελοκρατῶν, *angelum qui devincit* Mecum ſane faciunt priſci Rabbinorum in magna Geneſi f. 154. ubi Moyſen ſuum explicant hiſce verbis, נתנושית עם עליונים ויכולת להם ועם תחתונים ויכולת להם, *Tu Superos lucta ſuperaſti, tu Inferos: Angelum illum*, inquiunt Magiſtri, & *Eſavum.* Nam נתנושית διεπάλαισε. Adde & Demetrii verba ex Polyhiſtoria Alexandri, προβαλομένου μὲ Ἰακὼβ εἰς χεῖρας ἄγγελον ᾧ θεῷ παλαῖσαι. Deinde aliquot noſtrorum codicum ut *Big. Samb.* & *Caſ.* exhibent ἀνασταντα ἀγγέλῳ, abſque θείῳ tam nobili epitheto. Eodem quidem modo S. Hieronymus in Q. Hebr. *Joſephus in primo Antiquitatum libro, Iſrael vero* conſtabant *ideo appellatum putat, quod adverſum angelum ſteterit. Quod ego diligenter excutiens, in Hebræo penitus invenire non potui.* Cætera hujus S. Interpretis apponere vix vacat: hinc tamen bene intelligimus, pauco admodum Hebraiſmo, & exiguis veteris dialecti lexidiis Doctores Jeroſolymitanos eo ævo fuiſſe contentos. Inepta autem ſunt tam Philonis ἀνὴρ θεώρης, quam hujus & Euſebii νὸς ὁρῶν θεόν, aut etiam Juſtini Apologiſtæ ἄνθρωπος νικῶν adverſus magnum Rabbinum Tryphonem, & S. Hieronymi κράτιστος θεοῦ: aliorum inſuper ἰσχύων μετὰ θεοῦ aut *fortis contra Deum*, necnon Symmachi Interpretis κρεῖττον ἰσχύι πρὸς θεόν, quaſi à pietate recedunt. Adnectam huc & verba Zonaræ Græculi, qui haſce origines defloravit. καὶ Ἰσραὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι· σκέλλοντι, τοῦτο δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, νὸς ὁρῶν θεὸν ἱερῶν δύσιν· ἰσότης δὲ τὸ ἀντιστάντα θείῳ ἀγγέλῳ σημαίνειν φησίν. Ἰακὼβ δὲ τόπον καλεῖ Φανουὴλ (ſic & *Hen.*) τὸ ἐστὶ θεοῦ πρόσωπον. χρωμένῳ δὲ τῇ πάλῃ τῷ πρὸς τὸν ἄγγελον ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατύ, σκοπὸς τε τοῦ τότε βρῶσιν ἀπείπασθαι, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῷ ἐκείνῳ χρῶ πᾶσι ἀπαγόρευσεν. *Bern.*

u Θείῳ.] Θείῳ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Caſ.*

x Θεοῦ,] Ita ex *MSS.* in *Editis* θεόν.

y Φάντασμα] Φάσμα ἀφανὲς γίνεται *Hen.* & *Busb.* quia ſic voluere. *Bern.*

z Φανουήλον] Φανουὴλ ὀνομάζει *Vat.*

a Θεοῦ πρόσωπον.] Rectius πρόσωπον θεοῦ, *Samb.* & *Big. Faciem Dei*, Comeſtor. Doctoribus Alexandrinis, εἶδος θεοῦ, atque Aquilæ rigido interpretamento πρόσωπον ἰσχυροῦ. *Bern.*

b Νεῦρον] Id eſt, τὸ νεῦρον τὸ συνέχον τὸν κοῖλον μηροῦ.

c Ἀπέσχετο] Sic *MSS.* ἀπέσχε δὲ *Baſ.* & *G.*

d Αὐτῷ ᾠμοσμένον,] Αὐτῶν ᾠμοσμένων *Vat.*

e Συμβαδίζειν] Συμβαδίζειν ἤλεγχε αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.*

f Σαιρεάν.] Recte excuſum fuit *Baſ.* & *Gen.* σαιρεὰν. *Sairan* ſcripſit *Epiphanius.* σαιρεὰν etiam *Busb.* & *Hen.* σαιρεὰν *Caſ.* σαιρεὰν *Samb.* atque demum *Big.* σιρεὰν, pro Hebraico שעיר. Hoc Samaritæ Arabice ſcribunt ﺷﻌﻴﺮ *ſhair*, *hirſutum*, & notiori nomine interpretantur γέδρωσε: quod jam pridem fecerant Philo, & paſſim Hieronymus, atque Interpretes Jeroſolymitani.

losa ab hirsutie sua.

σας τὸ χωρίον [8] ἀπὸ τ αὐτῦ τειχώσεως Δασεῖαν.

CAP. XXI.

Dina virgo violatur.

Succoth, *Scenæ.* Sicimum *sive* Salem, *urbs Chananæa.*

AT Jacobus pervenit ad Scenas, quas vocant etiamnum: unde Sicimum proficiscebatur. Chananæorum autem urbs est. Sicimitis vero solennem diem agentibus, Dina, quæ Jacobi filia erat unica, urbem adiit ad visendum cultum mulierum istius regionis. Eam vero cum conspexisset Sichemes, Emmori regis filius, raptæ stuprum intulit: & amore correptus supplicat patri, ut ei acciperet puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Jacobum, obsecrans ut filio suo Sichemæ Dinam conjungeret legitimo connubio. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam collocare, petiit ut sibi daret potestatem deliberandi de quibus poscebat. Discessit itaque Rex, sperans Jacobum has facturum esse nuptias. Jacobus autem, indicata filiis injuria sororis, & Emmori petitione, postulabat eos consultare quid factu opus esset. Illorum quidem plurimi conticuerunt, incerti quid agerent. Symeon vero & Levi, uterini puellæ fratres, inter se consentiunt super tali facinore perpetrando. Cum festiva esset celebritas, & Sicimitæ sese darent animorum remissioni & epulis, invadunt noctu primos custodes & consopitos trucidant; urbemque ingressi mares omnes interimunt, ipsumque Regem inter illos & filium ejus: feminis vero parcunt. Istis autem patratis citra consensum patris, sororem reducunt.

Stuprum Dinæ internecione Sicimitarum vindicatur. Gen. c. 34.

Sub festo die hoc patratum est, Jacobo invito.

Deunculos Labani, lustrata sua familia, apud famosam Sicimitarum quercum defodit Jacobus. Gen. c. 35.

2. Jacobo facinoris magnitudine perculso, filiisque succensenti Deus adstans, bono esse animo jubebat; lustratisque tentoriis sacrificia celebrare, quæ primum cum iret in Mesopotamiam post visionem in somnio voverat. Itaque dum lustrat suos, incidit in Labani deos; (nescierat enim Rachelam eos surripuisse) eosque apud Sicima in terra occultavit sub quercu. Atque inde profectus sacrificavit apud Bethela; ubi somnium viderat, cum antea in Mesopotamiam iter faceret.

Hinc Jacobus Chebronem repetit.

3. Ex eo autem loco progrediens, cum in agrum Ephrathanum venisset, Rachelam ibi ex partu mortuam sepelit; quæ sola cognatorum se-

Mox ἀπὸ τ αὐτῦ τειχ. *Samb.* Et paragrapho exeunte δασείαν, cæteri præter librum *Samb.* forsan ἀτιωθῶς. *Bern.* Ita *Busb. Hen. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* perperam in *aliis* Σήειρον, & Σήειρον, & Σίειρον.

g Ἀπὸ τ αὐτῦ τειχώσεως] Imo a Seir, nomine proprio viri dicta est regio. Gen. 36. 20. Hic Seir ante Esavum hic habitaverat. *Rel.*

h Τὰς ἔτι νεῶ] Judæi scribunt suis literis סכות. Eusebius σοκχὼθ, i. e. *tabernacula*, ܣܟܘܬ. *Bern.* Τὰς ἔτι κ νεῶ *Vat.*

i Η θυγάτηρ] Θυγάτηρ γὰρ ἦν Ιακώβῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

k Μόνη,] Μόνη παρῆλθεν legisse videtur *Epiphanius.*

l Οψομένη] Ωνημένη aut ὀνησομένη legerat *Epiphanius.*

m Συχέμης,] In Hebræo idem legitur שכם, & nomen oppidanum ac virile. Interpretes autem Alexandrini urbem appellant σίκιμα, & protervum filium Emmori συχέμ. Josephus illam σίκιμον, hunc συχίμλω secundum cod. *Samb.* Legitur autem in excusis libris, συχίμις, & συχίμι oblique. Apud *Big. Hen.* & *Busb.* συχέμμης ac συχέμμη. Deinde Stephanus Martyr Metropolim illam Samaritarum etiam συχὲμ vocat, Stephanus autem Geographus σίκημον & σίκημα. *Perfectionem* tamen significant, ut id moneam obiter, Neapoleos Palæstinæ ambo prisca nomina *Salem* & *Sichem. Bern.* Hebræis idem nomen oppidi & viri. in LXX. urbs Σίκιμα, vir Συχέμ. *Josephus* illam Σίκιμον, hunc Συχίμλω appellat secundum *Cod. Samb.* legitur autem in *Editis* Συχεμις & Συχίμι oblique. Sed apud *Big. Hen.* & *Busb.* Συχέμμης ac Συχέμμη. *Stephanus* martyr urbem Συχὲμ vocat, *Stephanus* autem *Geographus*, Σίκημον & Σίκημα.

n Απῆλ] Porro *Samb. Hen.* & *Busb.* & *Zonaras* accentu circumflexo scribunt δεῦνα, & δεῦναι. Cæteri cum Demetrio & Theodoto ζωχιώνει. *Samb.* & *Epiphanius.* ἰακωβὸν ἐλπίζων, reliqui. Subin Editores δηλώσας τοῖς παισὶ &c. Dein *Big.* & *Epiphan.* τί δὲ ποιεῖν, tot cæteri. Mox *Samb.* κοιμωμένους. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* ἀπίδ.

o Τί ποιεῖν.] *Al.* τί ἐεῖ ποιεῖν.

p Λαὶς,] Λαὶ *Vat.*

q Τὴν ἀδελφὴν.] Καὶ τὴν ἀδελφὴν *Vat.*

r Αγνίσωὶ] Lege ἁγνίσωμαι *Cocc.*

s Υπὸ τὴν δρῦν.] Differte ὑπὸ τὴν δρῦν, *Big. Samb.* & *Cas.* תחת האלה *tachath haelah*, inquietbat Moyses c. 35. v. 4. Gen. ὑπὸ τὴν θερμασίαν τερέβινθον, ἥτις μέχρι νῦν εἰς τιμὴν τ πατριαρχῶν ὑπὸ τ πλησιοχώρων τιμᾶ), ait Chronologiæ Christianæ princeps. Verum non male Epiph. *Bas.* atque Gen. ὑπό τινα δρῦν, *sub arbore quadam.* Excusum erat ἐν βεθήλοις scriptum in βαιθήλοις. Zonaras etiam post LXXII. & mille alios sacrorum Interpretum habet ἐν βαιθὴλ. *Bern.* Ita *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* non male *Epiph. Bas.* & *G.* ὑπό τινα δρῦν *sub arbore quadam.* ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σικίμοις LXX. Vide *Eusebii Chronic.* & *Scaligeri* notas, p. 192, 253.

t Ἐν Βεθήλοις] Ita *Bernardus.* in *Editis* Βεθήλοις ut & in quibusdam *MSS.* in aliis Βαιθήλοις.

v Τὸ ὄνειρον] *Al.* τ ὄνειρον. utrumque dici concedit *Apollonius.*

x Επὶ τ Μεσοποταμίας.] Επὶ τὴν Μεσοποταμίαν *Vat.* dein σὺ ταῦθα ἦ πᾶς.

y Εφραθάλω] Ευφραθὰλω *Big.* ἐφραζίνλω *Hen.* & *Busb.* ἐφραθλωὶω ex conjectura optimi Bosii. אפרתה *Ephrata*, in sanctissimo volumine. J. Zonaras ἐν τοιεῖ θαυέσαν ὐ ἐφραθῷ θάπῃ. *Bern.* Ita *Bas.* & *G.* Εφραθλωὶ *Big.* Εφραζίνλω *Hen.* & *Busb.* Εφραθλίλω *Vat.*

z Βενια-

ΚΕΦ. κά'.

Περὶ ὕβρεως τ Δείνης.

ΙΑκωβ@ ἦ ἀφίκετο εἰς [h] τὰς ἔπι νυῦ Σκιμὰς λεγομένας· ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν. Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις. τ ἦ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δείνα, [i] ἡ θυγάτηρ λὴ Ιακώβ [k] μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, [l] ὀψομένη τ κόσμον τ ἐπιχωρίων γυναικῶν. Ἰδασάμεν@ δ' αὐτὴν [m] Συχέμης, Εμμώρε ᾧ βασιλέως ὑὸς, φθείρει δ' ἁρπαγῆς· κὴ ἀφθεὶς ἐρωτικῶς, ἱκετεύει τ πατέρα λαβῶν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ ἦ πθεὶς ἦκε πρὸς τ Ιάκωβον, δεόμεν@ τῷ παιδὶ αὐτ Συχέμη συζεύξαι Δείναν κ νόμον. Ιάκωβ@ ἦ, ἅτ' ἀντιλέγειν ἔχων ἀφ' τὸ ἀξίωμα ᾧ προσκαλοῦντ@, ἅτε νόμιμον ἡγούμεν@ ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει. [n] ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ιάκωβον παρέξειν τ γάμον. Ιάκωβ@ ἦ τοῖς παισὶ δηλώσας τήν τε φθορὰν τ ἀδελφῆς, κ τοῦ Εμμώρ τὴν δέησιν, ἠξίου βουλεύεσθαι [o] τί ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον, γνώμης ἀπορούμενοι. Συμεὼν ἦ κ [p] Λευὶς, ὁμομήτριοι τ κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς ἀλλήλους συωτίθενται τοιάνδε τινὰ πρᾶξιν. ὄσης ἑορτῆς, κ τ Σικιμιτῶν εἰς ἄνεσιν κ δῶσιαν τετραμμένων, νύκτωρ πρῶτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνωσι κοιμωμένους, κ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιρῶσι πᾶν ἄρρεν, κ τ βασιλέα σὺν αὐτοῖς κ τ ὑὸν αὐτ· φείσονται ἦ τῶν γυναικῶν. πραξάντες ἦ ταῦτα δίκα τ τοῦ πατρὸς γνώμης, ἐπαναγάγωσι [q] τὴν ἀδελφήν.

Jacobo facinoris magnitudine perculso, filiisque succensenti Deus adstans, bono esse animo jubebat;

lustratisque tentoriis sacrificia celebrare, quæ primum cum iret in Mesopotamiam post visionem in somnio voverat.

Itaque dum lustrat suos, incidit in Labani deos; (nescierat enim Rachelam eos surripuisse) eosque apud Sicima in terra occultavit sub quercu.

Atque inde profectus sacrificavit apud Bethela; ubi somnium viderat, cum antea in Mesopotamiam iter faceret.

β'. Ιακώβῳ δ' ἐκπλαγῆτι πρὸς τὸ μέγεθ@ τῶν γεγονότων, κ χαλεπαίνονλι πρὸς τὰς ὑὰς ὁ Θεὸς θαῤῥεῖν· [r] ἀγνίσωὶ ἦ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τε πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψῃ ᾧ ὀνείρῳ ἠύξατο. ἁγνίζων οὖν τὲς ἑπομένες, ἐκτυγχάνῃ τοῖς Λαβάνε θεοῖς· ἃ γὰ ἠπίστατο ὑπὸ τ Ραχήλας κλαπέντας· κ αὐτὲς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γλῶ [s] ὑπὸ τὴν δρῦν. ἀπάρας τε τὰντεῦθεν, [t] ἐν Βηθήλοις ἔθυεν· ὅπ [v] τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο, χωρῶν πρότερον [x] ἐπὶ τ Μεσοποταμίας.

Jacobo autem loco progrediens, cum in agrum Ephrathanum venisset, Rachelam ibi ex partu mortuam sepelit;

γ'. Εντεῦθεν ἦ πορεύων, ἐπεὶ κ τὴν [y] Εφραθάλων γίνεται, ἐνθάδε Ραχήλαν ἐκ τοκετῦ θανέσαν θάπτει, μόνλω

quæ sola cognatorum se-

νέω τῶν συγγυμῶν ἡ ἐν Χεβρῶνι τιμῆς ἐ τυχεῖσαν. πενθήσας ἢ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον [z] Βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' ἡν ἐπ' ἀυτῷ ἡδομένῳ ὀδύνῃ τῇ μητρί. ἦσι Ιακώβ παῖδες οἱ πάντες· ἄῤῥενες μὲν δώδεκα, θήλεα ἢ μία. τέτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ Λείας μὲν ἓξ, δύο ἢ ἐκ Ραχήλας, τέσσαρες ἢ ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα [a] πάντων πρόειπον.

pulturæ honorem in Chebrone non assequuta est. *Eam* vero cum valde luxisset *Jacobus*, filium ex ea natum Benjaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Isti sunt omnes filii Jacobi: mares quidem duodecim, femina vero una. Horum octo legitimi. ex Lia quidem sex, duo vero ex Rachela; quatuor autem ex ancillis, ex utraque duo. Quorum omnium nomina supra retuli. Benjamin *filius doloris.*

ΚΕΦ. κϐ'.

Ὡς Ισαακ ὁ πλουτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

CAP. XXII.

Mors Isaci, atque sepultura ejus in Chebrone.

ΠΑρῆν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κειμένην. ἐκεῖ ἢ Ισαακ τὴν διαίταν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατρίβεσι· τὴν γὰρ Ρεβέκκαν Ιάκωβος ἐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ὁ Ισαακ [b] ἐ μετὰ πολὺ τὴν ἀφιξεως ἢ υἱῶ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημεῖα προγονικὰ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντα αὐτοῖς. ἐγήρα ἢ [c] Ισαακ ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπὸ [d] τοῦ θεοῦ· μετὰ ἔτη ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτως ἀπέβανε.

INde autem venit Chebronem, urbem in Chananæa sitam. illic enim Isacus commorabatur. Atque paululum temporis una vixerunt: nam Rebeccam in vivis non inveniebat Jacobus. Moritur vero & Isacus non multo post filii *sui* adventum: & sepultus est à filiis in Chebrone, ubi erant monumenta paterna. Fuit autem Isacus vir Deo charus, multaque eum post Abramum patrem providentia dignatus est Deus. Valde autem longævus *erat*; nam cum vixisset annos centum & octoginta quinque *summa* cum virtute, defunctus est. *Mox Isaacus, post annos vivendi* 185. *denatus, a filiis sepelitur.* Gen c. 25. XX.

---

* Τέλος τῆς πρώτης βιβλίου.

Finis Libri primi.

z Βενιαμὶν] Βενιαμὼ *Hen. Gen.* & *Busb.* Iidem mox ἡδομένῳ τῇ μητρὶ ὀδυνῃ. Pariter Protosecretarius Zonaras, ἐκ τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε ἀφ' ἡν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένῃ τῇ μητρὶ ὀδύνην. Recens hic Israelita, ut ex Gen. c. 35. v. 18. novimus, à moriente matre appellabatur בן עוני seu בר צערי *bar zaari*, lingua Rachelæ vernacula, i. e. ὑὸς ὀδυνης αὐτ: sed ab altero parente בנימין, ὑὸς ἐπισέξεως, aut juxta scripturam Samaritarum בְּנִימִים *Benjamim*, *dierum filius*; sero natus adeo erat & quidem ילד זקנים Gen. 44. 20. quod sane etymon & Aben Esdras adduxit, & veteres Judæorum Doctores pridem probarunt, fatente Hieronymo. Quin & de illo scribit Philo Alexandrinus, ὁ μὲ πατὴρ βενιαμὶν, ἢ ἢ μήτηρ ὑὸν ὀδύνης προσαγορεύῃ· φυσικώτατα μεθ' ληφθεὶς γὰ ὁ βενιαμὶν ἐστιν ὑὸς ἡμερῶν. Josephus itaque male tribuit nomini *Benjamin* illam expositionem, quæ omnino ad *Benoni* pertinebat. Mavult tamen Cl. Vossius sic interpolare hunc Josephi locum, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ὠνόμασεν, ὕστερον καλέσαν βενονὶ ἀφ' ἡν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένῃ ὀδύνῃ τῇ μητρὶ. Quoniam vero Origines aliique Doctores Alexandrini in Onomasticis suis sacris, quæ vidi, ipsum βενιαμὶν sunt interpretati τέκνον ὀδύνης: experiantur Critici num talem forte Etymologiam ex eo nomine extorquere possint, ut *Benonim* בן אונים, aut consimile. Nam *in Hebræo similitudo nominis rejonat*, quod ait Hieronymus. Eo spectat quod in Commentario majore Rabbinorum adnotatum reperimus f. 161. b. ותקרא שמו בן אוני בר צערי בלשון ארמי ואמיו קרא לו בנימין בלשון הקודש *Bern.* *Al.* Βενιαμὼ, & mox ἡδομένῃ τῇ μητρὶ ὀδυνῃ, Recens hic Israëlita à moriente matre ὑὸς ὀδύνης μὺ, ab altero parente, ὑὸς ἐπισέξεως, aut ὑὸς ἡμερῶν. Sunt qui censent *Josephum* male tribuere nomini *Benjamin* illam expositionem, quæ omnino ad *Benoni* pertinebat. Vide Cotelerium ad vol. 2. *Monument. Eccl. Gr* p. 548.

a Πάντων προείπον.] ita *MSS.* πάντων deest in *Editis*.

b Οὐ μὲ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ *Vat.* ὀ μετ' ὀ πολὺ *Big.*

c Ισαακ ὁ] In *Samb.* & *Vat.* ὁ Ισαακ.

d Υπὸ ἢ Θεοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπ' αὐτοῦ μετ' Αβραμον.

e Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Plus quinquennio, quam exemplaria aliqua divini Moysis hodieque ostendunt, aut inter humanos Scriptores Demetrius. Quare Cl. Bosius hæc corrigit, sed manu dubia contra totam nostram supellectilem, βιώσας γὰ ἔτη πρὸς ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. P. Trecensis. *Nec multum etiam post adventum Jacobi completi sunt dies Isaac* 180. *annorum: vel secundum Josephum*, 185. Aliusque defloratorum Josephi apud Græcos: θνήσκει ἢ μὲ βραχὺ καὶ ὁ Ισαακ· καὶ θάπτεται σὺν τῇ γυναικὶ ἀφ' ὧν τῷ προγονικῷ μνημείῳ, βιώσας ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. * Φλαυίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας α'. *Samb.* τέλος ἢ α'. λέγε· ὃς ἀπεκλῆ χρόνοι ἐτῶν ωλγ'. *Busb.* & *Hen. Bern.*

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULÆ POSTUMÆ.

In Librum Primum

JOSEPHI ANTIQ. JUDAIC.

Ad Prooemium.

Κ τ ἱερογικῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων] Fortassis inde error natus, quasi *Josephus* sua Hebraice prius scripsisset, cum vertendum sit: *Ex Hebraicis literis* i. e. sacra scriptura Hebraica.

Pro τ lege τ, sc. in his φεύ τε τ ἡμετέραν θεογόνιαν &c.

Μυεία δ' ἐστὶ δηλόμβοια λίθ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης.] Haud credendum, si computus hodierni Textus Hebraici non sit corruptus, quoniam ex illo modo colligi possunt quatuor millia annorum & duo.

Ad Lib. I. Cap. I.

Pag. 5. Ἐπλασεν ὁ Θεὸς τ ἄνθρωπον, χῶν λαβὼν λὰν τ γῆς, κ πέδωμα ἐνέκνευσεν αὐτῷ, κ ψυχὴν.] Nota, diversa esse πνεῦμα & ψυχὴν. Sic etiam senserunt Plotinus aliique, quemadmodum de iis testatur Nemesius de Natura Hominis Cap. I. in princip. Τινὲς μὲν οὖν εἰσι κ Πλωτῖν@, ἄλλο εἶναι τὸν ψυχὴν κ ἄλλον τ νῦν διογμαλίσασθαι, ὃν τελῶν τ ἄνθρωπον συνεστάναι βάλοντ@, σώματ@, κ ψυχῆς, κ νῦ. Ita ut πνεῦμα & νῦς idem esse videatur. Adde ibi Notas.

Nob. Ludolfus putat ארמה *terra* non ab ארם *rubedo* deducendum esse, sed ex lingua Abyssinorum, in qua ארם est *jucundus fuit*, delectavit. Vide Pfeifferi Crit. sacr. cap v. de Interpret. S. Script. sect. II. quæst. 3. §. 3. pag. 173.

Ἡσα] Hebr. אישה *vira*, *virago*. Mutatur א in ἡ, ש in σ, & ה in α. LXX. Genes. II. 23. solummodo habent: αὕτη κληθήσε(ται) Γυνή. ὅτι ἐκ τ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη.

Εὔα] Hebr. חוה. Mutatur ח in ε & ה in α. LXX. Genes. III. 20. habent Ζωὴ, non recte, in aliis autem locis, εὔα.

Φισὼν.] LXX. Genes. II. 11. Φισὼν. Τίγρις, LXX. Τίγεις.

Γηὼν δ' αὐτῆς Αἰγύπτ@ ῥίφ.] LXX. habent Ψs. 13. Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεὼν. οὗτ@ ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.

Τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐπίλαθον ἡμᾶς] Et mox: ὃ ἡμοιμένους αὐτοὺς. In his quid ἡμᾶς aut ἡμοιμένους sit, nescio. Fortassis legendum: γεύσας & γευόμενους, gustare, (sic habet edit. Basil. 1544. Gr.) &, gustantes.

Per serpentem Josephus nihil aliud videtur quam nudum animal illud, quod een *slange* dicitur, licet plerique intelligant diabolum forma serpentis indutum. Cum Josepho consentiunt Aben Ezra, R Salomo Jarchi, Abarbenel, R. Lippman. Vide Rivini Dissertationem de serpente seductore cap. I. §. 3. pag. 23 —— 29. ubi varias de illo offendes sententias.

Ad Caput II.

Καΐς.] LXX. Κάϊν. Ἄβελ@. LXX. Ἄβελ.

Γίνοι(ν)ται δ' αὐτοῖς κ θυγατέρες.] Hoc Scriptura Sacra non dicit in hac narratione, sed indicat tamen cap. v. vers. 4. κ ἐγένηντο υἱὸς κ θυγατέρες. sc. Adam & Eva.

Πολλῶν δὲ ἡμερῶν ὕστ οἰδεν αὐτὸν.] Forte legendum: οὐκ εἶδον i. e. non vidi.

Οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι.] Legendum: ὅ, τι i. e. non habens, quod loqueretur.

Ἐκδέχ(ε)σθαι σὺν τῇ γυναικὶ.] S. Scriptura de eo nil memorat, sed sed post vers. 17. cap. IV. mentionem facit, Cainum cognovisse uxorem suam post expulsionem.

Bas. Ed. Post Καΐς ponit comma, non post τόπον.

Ἰδρύ(σ)θαι μὲν τ γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, κ αὐτοὺς ποιεῖσθαι τῶν παῖδας ἐγεννήσε(ν).] De ædificatione Naïdos, & procreatione plurium Liberorum præter Enoschum tacet S. Scriptura. Πλήθ χρημάτων Lege: χρημάτων. Sic & Bas. Ed.

Ad probandum ex Genes. IV. 14. κ ἔσαι πᾶς ὁ ἀφίσκων με, ἀποκτενεῖ με, plures homines præter Adamum, Evam, suamque uxorem fuisse, facere videntur hæc Josephi verba: αὔξων δ' τ οἶκον πλήθ χρημάτων εἰς ἀρπαγὴς κ βίας, ὡς τοὺς τὰ δόλῳ κ λῃστείαν τοὺς εὐτυχοῦντας ἀδικαλῶν, διδάσκαλ@ αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. κ τῶν ἀπραγμοσυνῶν μὲν ἡ ῥᾳστώνη συνίζων οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ἐπὶ νοίας κ ταύμῶν μετέστησαν, &c. &c. &c.

Τὸ πόλιν δ' τε ταυτὸν λὰν σώσαν δ' πρεσβύτατ@ παιδὸς σώσαν ἀπόλλυσιν.] Quod primum natus dicatur, oritur ex eo, quia plures statuerat liberos. Apud LXX. & filius & urbs dicitur Ἐνὼχ.

Thobel dicitur πατὴρ τε θυγατρὸς γενόμεν@ Νααμᾶς ὀνόματι.] Male; nam Naama fuit soror ejus ex matre Sella. LXX. IV. 22. ἀδελφὴ δ' Θοῦβελ, Νοεμά.

Seth dicitur natus anno 130 Adami. Sic & LXX. in loco Genes. v. 3. cum Hebræus textus habeat: 130.

De duabus illis columnis lateritia & lapidea vide Stellingfleet in Originibus Sacris.

Καὶ πλιθίνην μὲν ὑπ' αὐτῶν ἀναβλύσαι μένη δ' ἄχρι δ δεῦρ κ' τὴν Συρίαν.] Fortasse legendum: Λιθίνην, nam non verosimile est πλινθίνην σηλὴν permanere potuisse per longum adeo tempus, sustentantem diluvii aquas, aliasque aëris & aquæ injurias. Interpres Ed. Francof. 1580 sic vertit. *Ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.*

Joseph. cap. 2. lib. I. ubi de Sethi columnis loquitur, non dissertim affirmat a Setho positas fuisse; famam sequitur. Lateritiam columnam ad sua usque tempora permansisse ait κ' τὴν Σιριάδα. Hæc Th Gale annotat ad Herodot. lib. II. Cap. 106. ubi agitur de columnis a Sesostre erectis, quas ipse Herodotus viderat in Syria Palæstina.

Ad Caput III.

Ἐπὶ γενεᾶς.] Scilicet ab Adamo ad Mathusalem, nam ab Adamo ad Seth est una generatio, 2. a Setho ad Enoschum, 3. ab Enoscho ad Kenan, 4. a Kenan ad Mahalaleel. 5. a Mahalaleel ad Jered. 6. a Jered ad Henochum. 7. ab Henocho ad Mathusalem.

Ἄγγελοι Θεοῦ] i. e Angeli Dei. S. scriptura Gen. VI. 2. dicit filios Dei rem habuisse cum filiabus hominum.

Ἐξεχωρησε τ γῆς] Sc. ex illa, in qua habitabat. Fortassis vel nomen regionis omissum est, vel τὸ τ interpretandum per ταύτης i. e. ἐκείνης.

In verbis καὶ εἰδέναι ἢ οὐκ ἐκείνης μόνον τ κακίας.] Bas. Ed. ἐκεῖ μόνον. quid sit, ἐκεῖ, prorsus ignoro; Fortassis vel τοὺς ἐκεῖ. i. e. illos qui istuc degunt, vel ἐκείνου legendum. Interpres Sigism. Gelenius vertit: *non ejus solum seculi homines.*

In verbis: πρὸς σωτηρίαν ἢ Θεὸν, τοιαυτὸν.] Forte delendum comma post Θεὸν, ut sensus esse posset, si τοιαύτην referatur ad σωτηρίαν, hoc modo: *Ad tantam & talem conservationem sive salutem.*

Τετράσσεγον] i. e. quatuor contignationum. Moses Gen. VI. 16. memorat tantum tres. Vel forte leg. Τείσσεγον.

Ἄλλα τε τούτων ἑπταπλάσιονα ἀριθμὸν.] i. e. & quibusdam ex his septenarium usque numerum. Verterem: *Aliaque ex his, septuplo numero.* Bas. Ed. τ. Post τούτων comma pone, & in ἑπταπλάσιονα subaudi κ', numero distributivo, κ' εἴκοσι. i. e. viceni. κ' δύο. i. e. bini. Vel potius τὸ ἑπταπλάσιονα numero plurali accipe, & verte: *septupla numero.* LXX. Genes. VII. 2. ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν κ θῆλυ. Interpr. Ed Francof. *Et quibusdam ex his septenarium usque numerum*; sc. introductis.

Ὃς ὁ Καϊν@ τεκνοῖ(τ)] i. e. qui ex Kenan gignitur LXX. dicunt Genes. v. 14. Καϊνᾶν. Interpr Francof. *Ex Cainane.*

Ἐν μηνὶ δυσὶν ἑαυτοῖν, εἰσὶ δὲ ὑπὸ Μακεδόνων λεγόμενοι, μαρσοιάνη κ ὑπὸ Ἑβραίων.] Et quæ sequuntur, curatius perpendenda.

Τὴν δ' ἐπομβρίαν ἀρξαμένην φησὶν ἐ δύναι ἢ περιεστώσης μηνὸς κ εἰκάδι.] LXX. Gen. VII. 11. Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ ἢ Νῶε ἢ δευτέρῳ μηνὶς, ἑβδόμη κ εἰκάδι ἢ μηνὸς. Hebræus Textus habet: בשבעה עשר יום. i. e. decima septima die; adeo ut differat a Josepho & LXX.

Χρόν@ ὃ ὅτ@ ἀπὸ Ἀδάμου ἢ πρώτου γεγονότ@ ἐτῶν ὑπῆρχε διακοσίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ. ὡαγεγραπται ὃ ὁ χρόν@ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις &c.] Chronologiæ ratio non recte confici potest ex sequenti ejus computatione annorum, licet ipse mox dicat in his verbis: ταῦτα συναγόμβα τὰ ἔτη τ προγεγραμμένων συμπληροῖ χρόνον. Verum fortassis Codex noster corruptus erit. Nec sine ratione, nam verba illa ὃς ἐβίωσε ζήσας ἔτη κ ἐνακόσια non possunt referri ad Enoschum, quia ille tantum 905. annos vixit, teste mox ipso Josepho in his: ὅτ@ ἐβίωσεν ἔτη πάντα ὅσ τοῖς ἐνακοσίοις; neque ad Sethum, quia obstat pronomen relativum, ὅς, quod non ad remotius sed proxime præcedens, si potest, referri debet verbum. Hoc licet fieret, nullus tamen

heic

* Usus est Auctor Editione *Basiliensi.*

heic nexus foret cum ſequentibus. Sethus cæteroquin revera quidem vixit 912. annos. Interpr. Ed. Francof. bis habet: *annis decem & nongentis.* In aliis differt multum ab hodierno textu.

Fortaſſis ſic vel ſimili modo emendandum: ἐγέννησεν ἔνωσον, δὶς ἑπτὰ ζήσας ἔτη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ὃν ſc. Enoſch, Καπᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων &c. &c. Baſ. Ed. ſic habet: ἐνδιδόντι, τελειώσας αὐτὸν πρὸ ἑπτάδων ἑκατὸν ἑπτὰ ἐτῶν. ἔτη ἐβίωσεν. &c.

Aliud corruptionis ſpecimen videtur eſſe, quod non uti in reliquis factum eſt & neceſſario fieri deberet, memoretur annus Malaleelis, quo natus ſit Jared.

Aliud ſpecimen in his: ὃς . . . ſc. Jared, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς ἓξ καὶ ἑξηκοντα πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις βιώσανλα,] quia ſi τὸ βιώσανλα hac forma ad Enochum relatum, uti Grammatica flagitat, illi applicari non poſſunt hi 962. anni, nam Enochus modo vixit 365. annos Geneſ. v. 23. Fortaſſis poſt ἔνωχον comma ponendum, pro βιώσανλα legendum βιώσας, illudque referendum ad ὃς id eſt Jared, conſentiente in his annis & ipſo Moſe Gen. v. 20.

Ὁ υἱὸς] omiſſo ſuo nomine dicitur Mathuſalem; quod cur factum, utrum per Joſephum, an librarios, neſcio. Poſt ἀφῃρέθη τε] pone comma.

Τὰ, ὃν δὲ ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις] refer ad Enochum; ut etiam ſequentia arguunt.

Quid in his verbis, ᾧ ἐτέθη αὐτῷ γεγονὼς,] (Baſ Ed. αὐτῷ) τὸ, αὐτῳ ſibi velit aut ſignificet, ignoro. Delerem illud, ſi codices faveant. Nam Mathuſalem natus annos 187. genuit Lamechum Geneſ. v. 25. juxta Hebr. Textum, non autem LXX.

Neſcio quid hæc ſibi velint: ἔτη γεγονὼς δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια;] Nam Lamechi, ad quem iſta referenda, integra ætas non fuit 782. annorum, ſed 753 ſecundum LXX. aut 777. ſecundum Hebr. Text.

Nec hæc intelligo: ἀρξαι ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι,] cur heic memorentur. S. Scriptura tale quid non memorat.

Male affectus & hic locus: ὃς λαμέχῳ γεγονὼς, δύντερος καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἰώβηλος, ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων.]

Lamechus non ex	LXX.	Hebr.	
natus annos	188.	182.	Geneſ. v. 28, 31.
genuit Noachum.			
Vixit.	753.	777.	

Ὡς ἀλλοι ἐρέουσι] i. e. menſe Septimo. Niſi ὡς heic abundet, neſcio quid denotet.

Ἑπτάμηνος γὰρ ὁ ἐνιαυτὸς ἐγένετο.] Differt hæc lectio a LXX. qui habent ἐβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός. Hebræus Textus dicit: ſeptimo decimo die; Geneſ VIII. 4.

Ἀκριβέστερον τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμθίους καλοῦσι.] Accuratius examinandus hic locus.

Ἰσχὺς ἀποτροπιασμοῦ] i. e. amuleti vice; ſc. ad averruncanda loca.

Εἰσὶ γὰρ τῶν Μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τῶν Ἀρμθίων, Βάλις λεγόμενον, &c.]

Εἰς τέλος ἄξειν.] Baſ. Ed. habet: εἰς τέλος ἄξειν.

Ὅσα τῶν μεθέξοντα χώραν ἔχει καὶ φοινὶξ.] In his quid φοινὶξ ſit, ignoro.

Χωρὶς αἵματος. ἐν τούτῳ γὰρ ἐστὶν ἡ Ψυχή.] Sic & Levit. XVII. 11 & 14.

Εἶπεν ὁ ἀποχόρδων] i. e Interpres Gelenius habet *mandatis & promiſſis* Pro ὁ, quod non valet, legendum eſt ᾧ vel ſimile quid. ſic & Baſ. Ed. habet.

Διὰ τοσούτων] ſc 600. annis; γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῖ.

Conſideranda horum virorum nomina, Μαυήλων, Βεχωσὼς, Μωχὼ, Εσιαῶν, Αἰγυπτίων Ιερώνυμος, Ησίοδος, Εκαταῖος, Ελλάνικος, Ακουσίλαος, Εφορος, Νικόλαος. Hi teſtantur, homines olim vixiſſe mille annos.

Ad Caput IV.

Εκαθεν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τὴν ἐπομβρίας γενομένης] Moſes dicit Geneſ v 32. eos natos anno 500. Noachi, diluvium vero fuiſſe 600. anno Noachi Geneſ. VII. 11. ergo convenit Joſepho. Certum igitur tres ſimul eodem progenitos anno. Nec obſtat vers 10. cap. XI. Geneſ. quaſi Sem biennio poſt natus eſſet. Fruſtra ſimile quid in Abraami natalibus quæritur. Geneſ. XI. 26 coll. cap. XII. 4. & Actor. VII. 4.

Καλεῖ σινααρ.] In fine cap. h. σεναὰρ. LXX. Σενααρ. Baſ. Ed. σεπαὰρ.

Ναβραώθης.] LXX. Νεεβωθ.

Ὡς ἀφανὲς μὲν ἂν χαμὲ] Sic & Baſ. Ed. habet. Potius legerem: ἅς. Erat filius Chuſi, filii Chami.

Σιεύλλα]

In Editione Baſil. Gr. 1544. Κεφάλαιον ϛ. incipit his verbis: Οὕτως ὁ μεγαλοπρεπὴς ὁρῶν αὐτὸς ὁ Θεὸς, &c.] deſinit vero in hæc: Ὡσαὺ ἀφ' αὐτῶν γεγονότα.]

Ad Caput VI.

Τὰς μὲν δὴ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρεῖς ὁ λιγομβήρης γουμερος ἔλκυσε.] Joſephum errare heic putat Cl. Bochartus, niſi Galatarum nomine Phrygas intellexerit, quorum ſedem Galatæ invaſerant, quapropter ipſe potius exiſtimat, terram Gomer eſſe Phrygiam, id eſt, τὴν Καταικαυμένην, ſic dictam ratione partis illius, quæ velut fulmine tacta aut igneocœleſti ambuſta tota videtur in cineres & carbones reſoluta. Nam Hebræum בער inter cætera eſt conſumere. Hæc Καταικαυμένη eſt pr. Phrygiæ portio circa Ægyptum & Mæandrum & urbem Philadelphiam. Illud etiam patere addit ex Etymologia Phrygiæ, nam derivatur ἀπὸ τοῦ φρύγειν, id eſt, torrere. Vide ipſius Phaleg. lib. III. cap. 8.

Θοῦηλοι ſive Ἰέρηες hi ſunt Tibareni, qui Moſchis tam vicini ſunt, ut teſte Strabone, partem Moſchicæ regionis teneant, eam nempe, quam Plinius ponit ad Iberum fluvium, genti cognominem. De Moſchis & Tibarenis hæc eſt Cl. Bocharti in Phaleg. Lib. III. cap. 12. ſententia. ſc. exiſtimat ille, Moſchos præter Moſchicam proprie dictam occupaſſe quicquid eſt montium a Phaſi uſque ad Pontum Cappadocicum, atque inde eſſe, quod illi montes Moſchicorum montium nomen eo uſque integrum atque illibatum ſervant, ut videre eſt in Strabone & Ptolemæo. Atque eos ſtatim excepiſſe Tibarenicas gentes ex Strabone colligitur, qui Tibareniam & Tibarenorum fines extendit uſque ad Pharnaciam & Trapezuntem, Moſchicoſque & Colchicos montes: ita ut medii fuerint inter Trapezuntios & Armeniæ minoris incolas. Porro paulo poſt addit, Tibareniam eſſe partem Cappadociæ.

Μαζακα] olim dicta Cæſarea, Euſebea, & Maza; erat autem Metropolis Cappadociæ. Vide Stephan de Urbibus in V. Καισάρεια & Μάζακα.

Ἀχαναξεῖς ſive Ῥηγῖνες] Aſcenaz quid ſit valde incertum, Joſephus Rhegines i e. ignotum per ignotius explicat; Ita de hoc loco teſtatur Cl. Bochartus.

Exiſtimat ille, e terra Gomer i. e. Phrygia majore, colonos duce Aſcenaz in minorem Troademque deductos ad Pontum uſque ſe diffudiſſe, qui cum ex accolarum nomine diceretur Aſcenaz, a Græcis paulum deflexa voce nominatus eſt Ἀξενος inhoſpitalis; & poſtmodum Εὔξεινος in contrarium verſa ſignificatione ad vitandam δύφημίαν. Vide illum in Phaleg. lib. III. cap. 9.

Θυγραμμαῖοι vel φρύγες.] Cl. Bochartis cit. lib. cap. 2. putat hos eſſe Cappadoces & Galatas.

Ἀλισαῖοι ſive Ἀιολεῖς.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 4. putat Eliſam eſſe Peloponneſum, in qua eſt Elis vetuſtiſſima & ampliſſima regio, cujus una pars ab Homero vocatur Aliſium.

Θαρσεῖς aut Κίλικες.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 7. ſentit Tarſis eſſe vel Hiſpaniam vel Hiſpaniæ partem, quam Tyrii maxime frequentabant.

Ταῦ αὐτῷ δὲ Διῒ,] ut in τάρος & θάρσος.

Χίθιμα ſive Κύπτος] Sententiam Joſephi rejicit Cl. Bochartus, putatque כתים Cithim eſſe Italos. Vide cit. lib. cap. 5.

Notandum eſt, quod Joſephus dicat, modo tres eſſe Javanis filios, nempe, Aliſam, Tharſum, & Chetimum, cum Moſes Geneſ. x. 4. memoret quatuor, ſc. Eliſam, Tarſin, Chittim, & Dodanim.

Τὰ γὰρ ὀνόματα ἀφ' ὧν οἱ γραφεῖς διαφθείραντες εἰς ἑλληνισμὸν ἐξέτρεψαν ἑαυτῶν ἐπιδεξιούμενοι. ὁ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ὅ τε αὐτῶν χῆμα καὶ τελευτὴ μία. νωχὸς γίγνοι, νῦν καλείται. καὶ τὸν τύπον ἐπὶ παῖδας τρεῖς χήματος] Interpres Sigiſm. Gelenius plus habet, quam Græcus Textus, ſc. hæc: *Adamus certe nobis Adam vocatur.*

Τῶν ὀρῶν.] Lege ὄρων i. e. montibus.

Αἰθίοπες . . . ἔτι καὶ νῦν . . . χνοῦς καλοῦσιν.] Cum Joſepho in hanc ſententiam pedibus eunt, vulgatus Interpres, Philo, Euſebius, Hieronymus, Euſtathius in Hexæmeron, auctor Chronici Alexandrini, & chorus Patrum univerſus, imo plerique Hebræorum & Græcorum. Verum Cl. Bochartus cum Jonathane exiſtimat Chus & Chuſæos eſſe Arabiam & Arabes. Vide eum lib. IV. cap. 2 Phaleg. Cl. Bocharti ſententiam refellit cl. v. Albert Vogtius in Miſcell. Bibl. Hept. IV. loc. 2. ad Soph. III. 10. pag. 136. —— 147. putatque per כושים intelligi debere non tantum eos, qui vulgo Æthiopes vocantur, ſed & qui his vicini occiduum ſinus Arabici littus memoratumque ſæpius Iſthmum inſederunt.

Τὸς ἐπιχειας] Lege: τὰς ἐπιχωρίας.

Μετέωρα ὃ νῦν ἐστὶν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῆς μεσόφωνος ὧν ἐνὸς, λίβυς λεγομένου.] Fortaſſis hic aliquid deeſt de nomine Libyæ. Nam τὸ μετέωρα neſcio qua ratione commode ſit interpretandum, ſive, *mutavit* ſive *mutatum eſt*, nam neutrum huic loco convenire videtur.

Χανααν & Ιουδαία] Eadem. Sic & cap. VII. De ſex Chuſi filiis illorumque poſteris a Joſepho memoratis ſic ſentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 3. ex utroque Scæba Sabæos Joſephus indiſcriminatim deducit, id eſt, Meroïtanos; quippe Meroës nomen vetus aſſerit fuiſſe Saba. Tamen de Thuriſera Sabæa intelligit Hieronymus. Cur iidem ex Chavila Gethulos, & ex Sabatha Aſtabarros derivarint, non puto aliam habuiſſe rationem, quam alluſionem nominum, quæ tamen valde non remota. Pro Rhegma & Sabteca Joſephus Rhomum & Sabactam ſcribit, & patres facit Rhomæorum & Sabactenorum, qui populi nuſquam ſunt. . . . . Dedanis item poſteros uterque locat in occidentali plaga Æthiopiæ. Sed pro Dedane & Dedanæis Judam & Judæos perperam ſcripſit Joſephus. Paulo poſt hæc addit. Itaque his relictis, nos reſerimus omnes Chuſi filios, quos hic nominat Moſes, habitaſſe circa mare Perſicum, præter Nimrodum, quem Babylonem migraſſe teſtatur Moſes; hæc ille.

Σάβας, unde Σαβαῖοι. Εὐίλας, unde Εὐίλαιοι ſive Γέτυλαι. Σαβάθης, unde Σαβάθηνοι ſive Ασαβαρῖοι. Σαβάκτας, unde Σαβακτηνοὶ. Ῥᾶμος, unde Ραμαῖοι. Cujus filii Ιούδας, unde Ιουδαῖοι αἰθιοπικὸν ἔθνος, & Σαβᾶος, unde Σαβαῖοι.] Multum in his nominibus Joſephus ab Hebræo Geneſ. x. 7. textu differt.

Καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται.] Sc. cap. 4.

Τῶν δὲ μεσοφώνων παίδων ὀκτὼ γεγόνασιν.] Moſes Gen. x. 13. 14. modo ſeptem memorat; ſi locus ille verſ. 14. non ſit corruptus, nam nulla convenientia videtur eſſe inter Chaſluhim & Phuliſtim, certe non tanta, ut Phuliſtim a Caſluhim eſſent aut

dicerentur. Josephus videtur ibi legisse: & Phulistim, ut sit filius Misraim, a quo Philistim populus. LXX. conveniunt cum Hebræo. Cl. Bochartus dicit Phulistim ortos esse ex Casluhim i. e. Colchis, & Caphthorim i. e. Cappadocibus IV. 32. De hoc loco Josephi sic sentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 25. Josephus (sc. in explicandis his populis) maluit nodum secare quam solvere. Et cum in aliis aliquid conetur, hic palam profitetur se uno solo excepto de iis populis nihil quidquam scire, nisi quod illorum urbes Æthiopico bello, de quo deinceps acturus est, subversæ & deletæ sunt. Et mox: Tantum Lector id meminerit, sex gentium destructionem, cujus Josephus Auctor est, tam esse commentitiam quam illud ipsum bellum, quo vult esse deletas; Nec cujusquam industriam remorari debere tam futilem assertionem. Hæc ille.

Αυλὴν ab accolis, Επιφάνεια ab Macedonibus dicitur.]

Σῆμα τῷ πρώτῳ τὴν νῆχυν ἡῶν.] Si tertius, ergo minimus, atqui Chamus tamen dicitur a Josepho paulo ante νεώτατος τῶν παίδων.

Χαλδαῖοι sive Αρφαξαδαῖοι] Cl. Bochartus lib. II. cap. 4. Nam quod Josephus & alii volunt Chaldæos olim ab eo dictos Arphaxadæos merum somnium est. Putat autem ipse Arphaxad Assyriæ parti Arphaxitidi, quæ Ptolemæo Arrapachitis, indidisse nomen.

Lydorum vocabulum Cl. Bochartus lib. II. cap. 12. aliunde deducit.

Ὦτος,] Mosi dicitur חול Hul vel Ehul. Quænam heic convenientia? Cl. Bochartus lib. II. cap. 9. suspicatur Otum scripsisse, nomen in fabulis notissimum, ut inde Otenem deduceret, quæ Armeniæ pars est inter Cyrum & Araxem.

Καὶ γέθεες βαπτιανοί.] Cl. Bochartus lib. II. cap XI. sic dicit. Fallor aut Syrus auctor aliquis scripserat Gether habitasse בגתרא Begethera, id est, in Gethera urbe vel regione, ubicunque tandem fuerit. Pro quo Josephus legit Bagtra vel Bactra, quasi de Bactris ageretur.

Μησανοῖ sive πατὴν χάρακ.] Cl. Bochartus II. XI. Nihilo magis arridet Josephi sententia, qui pro Mas Mesam scribit, ut ab eo derivet Mesaneos populos prope Pasini castrum circa ostia Tigridis. Nempe ignorabat Mesanæos eosdem esse cum Mesenis seu incolis τῆς Μεσήνης. Græco vocabulo ita dicitur regio interamna. Stephanus: Σπασῖνοι χάρακες, πόλις ἐν τῇ μεσῃ τῆς Τιγρητος Μεσήνη. Hæc ille.

Καὶ τῶν αὐτῶν Συρίας τινά.] Cl. Bochartus lib. II. cap. 15. sic existimat: Itaque haud dubie Josephi locus in mendo cubat Et pro Συρίας, vel ut legerunt Eusebius & Hieronymus Σηρίας aut Ιεμίας rescribendum est Αελίας, ut hæc sit mens Josephi, habitasse filios Jectan a Cophene fluvio Indiæ, καὶ τῶν αὐτῶν Αελίας τινὰ Ariæ quæ ad ipsum est loca quædam. Aria nimirum Cophenem seu Cophetem amnem attingit, Aria inquam late sumta, prout præter Arios proprie dictos, Gedrosos etiam & Arachotas, & Paropamisadas complectitur. Probatque deinde, maximam partem populorum Asiæ deduci ex filiis Jectan, teste Eustathio Antiocheno in Hexæmero

Ὧν παχώρης ὑὸς τίκτεται.] Lege: ὃ, sc. σιρέγυ. nisi desit aliquid.

Ος δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ νώχυ, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑξηκοστῷ μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο.] Si Terach sit decimus a Noacho post diluvium, necessario interserendus est Καϊνὰν. Josephus dicit Terachum natum esse anno 292. sed Moses 320. si vero de Abraamo intelligit, ille natus est 70 Terachi, sive 390. adeoque scripsisse debuisset, τεσσαρακοστοῖς, non ἑξηκοστοῖς, & numerus 92. positus pro 90. in quo nulla difficultas.

Recte Josephus dicit Abraamum esse natum anno Terachi 70 cum & Moses idem dicat Genes. XI. 26.

Ναχώρης ὃ Θάρρου, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε.] Moses dicit 29. & post natum Tharam vixisse 119. LXX. habent 179. & post 125.

Σερέγυ ὃ παχώρης τίκτεται μετ' ἔτος δεύτερον καὶ πρακοστὸν καὶ ἑκατοστόν.] Moses Gen. XI. 22. dicit 30. & post 200. LXX. vero 130. & post 200.

Ραγαῦ ὃ Σέρεγυον ἔσχεν, ἔτη πεπάκοντα γεγονὼς μετὰ τοῦτο τοῖς ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 20. habet 32. & post 207. LXX vero, 132. & post 207.

Εν ὃ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν.] Id est, 130. sic & LXX. Moses habet 30. Gen. XI. 18.

Εσερος ὃ τετάρτῳ καὶ πρακοστῷ μετὰ τοῦτο ἐκατὸν γλυτὰ φάλεγον.] Sic & LXX. Moses vero habet 34. Genes. XI. 16.

Γενηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ σέλα, Εσερος πρακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατόν.] Sic & LXX. Moses autem 30.

Ον sc. Σέλαν, Αρφαξάδης, ἐτέκνωσε κῆ πέντε καὶ πρακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 12. habet 35. LXX. conveniunt cum Josepho in numero annorum, sed addunt, natum iis esse Cainan, non vero Selam. Quid de Cainane sit, fusius dispiciendum.

Σέμα ὃ ὡς Αρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὴν ἐπομβρίαν γλυφόμενος.] Moses & LXX. dicunt, Arphaxadem natum esse anno secundo post diluvium. Gen. XI. 10.

Γαλκὰν ὃ τὰς ἀδελφιδᾶς.] De Milcha testatur Moses Gen. XI. 29. quod sit filia Haranis, fratris Nachoris. & de Sara Abraam, quod ἀδελφὴ sua sit Genes. XX. 2. 12. Quæ Iisca Genes. XI. 29. sit, sive eadem cum Sara, sive non, ignoro. Vide infra ad cap. XIX.

Θαῤῥὰν ὃ μισήσαντος τὴν Χαλδαίαν ἅμα τῷ ἀρώνῃ πένθος.] Moses de eo nil refert; Stephanus vero in Actis cap. VII. 2. 3. dicit, Abraamum Dei jussu evocatum & egressum esse ex Ure Chaldæorum, h. e. antequam habitaret in Charrane.

Χαρρὰν.] LXX. Χαρράν. Vide Cl. Bochart. Phaleg. lib. II. cap. 14. sic & infra hoc eod. lib. cap. 19.

Μεθ' ὃν sc. μανίαν, ὅρος ἦν ᾧ ζῆν ἑκάστῳ ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ταῦθ' ὡρίσατος ὁ θεὸς, ὅσα καὶ μανίαν συνέβη βιώναι.] Duplici modo heic Josephus contrariatur Historiæ Sacræ; 1. Genes. VI. 3. dicitur, Deum jam tum ante Diluvium contraxisse hominum ætatem in 120. annos; adeoque 2. falsum est, post tempora Mosis vel cum ipso Mose hoc incepisse & quidem ex instituto Dei, cujus nusquam ulla mentio.

In nominibus filiorum Nachoris a Josepho paululum differunt LXX. Genes. XXII. 21 —— 24.

Ad Caput VII.

Lotum Aranis filium dicit esse fratrem Saræ, quo ipso probatur Abraami sororem hanc Saram non esse. Idem ipse Abraamus sic etiam testatur Genes. XX. 12. Sic & ipse Josephus mox cap. XII. & cap. XIX. dicitur filia Aranis. ibi vide quæ notata.

Καταλείπει τὴν Χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη.] Mirum est Josephum heic dicere, quod Abraamus ex Charrane discedens reliquerit Chaldæam, cum eum jam ante illam reliquisse cum Patre suo testetur ipse Josephus, quando ex Ur abierit, cumque Josephus Ur adscribat Chaldææ, Charranem vero Mesopotamiæ, adeoque ipse ostendat Chaldæam diversam esse a Mesopotamia; verba ejus hæc sunt capite præcedenti: Θαῤῥὴν ὃ μισήσας τὴν Χαλδαίαν ἅμα τὸ ἀρώνῃ πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τὴν Μεσοποταμίας. Stephanus πρωτομάρτυς in Act. Apost. cap. VII. 2. 4 sentit Mesopotamiam & Chaldæam esse unam eandemque regionem, cui adscribit Ur, nam ita dicitur V. 2 ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Αβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν. & ℣. 4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαρράν. Ad quem locum vide quæ notavit Car. Mar. Du Veil.

Κελεύσαντος Θεοῦ.] Stephanus adscribit isti tempori, quo Ure degebat. Actor. VII. 2. Moses cum Stephano sentire videtur Genes. XII. 1. si verba sic vertantur: *Deus dixerat*; in tempore sc. plusquam perfecto, ut ajunt; quasi respiceret ad præterita, non futura. Ceteroqui bene ipsi convenit cum Josepho.

Ad Caput VIII.

Quæ de causa, ob quam Abraamus in Ægyptum profectus esset, referuntur, non conveniunt omnia cum Mose, qui solam famis mentionem facit Genes. XII. 10.

Φαραώθης.] LXX. Φαραώ.

De Arithmetica & Astronomia ab Chaldæis orta, per Abraamum Ægyptiis tradita, & dein ad Græcos perlata vide.

Ναβρὼ.] LXX. Χεβρών Genes. XIII. 18. De Tani vide Psalm. LXXVIII. 12.

Chebronem septem annis ante Tanin conditam esse præter Josephum testatur Moses Numeror. XIII. 22. ὃς ἄποθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως. LXX. vero Genes. XIII. 12. Λὼτ ὃ κατῴκησεν ἐν πόλει τῶν εὐλογίων, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. Vide Hebræum Textum.

Ad Caput IX.

Βιλλας, Βαρεὰς, Σπάδαρος, καὶ Συμόβαρος, ὅστι βαλεῖν.] LXX. ita Genes. XIV. 1. vocant: Βαλλὰ, Βαρσὰ, Σεμπὰς, Συμοβὸρ, Βαλὰκ. Hoc ultimum est nomen urbis sc. Zoar, non Regis. Aliter Josephus Hebræus Textus. Corruptus heic Josephus in his: ὅστι βαλεῖν. Fortassis Βαλὰκ erit.

De duplici prælio ab Assyriis commisso cum Sodomitis non memorat Moses, neque de tributo iis imposito. Alios tamen populos in expeditione Kedor-Laomor fusos victosque, antequam cæderentur Sodomitæ, refert Genes. XIV. 5. 6. 7.

Μαφσὰδ, Αελιόχ, Χοδολλογομαρ, Θαργαλὶ.] LXX. sic eos vocant Χοδολλογομὰρ, Θαργὰλ, Αμαρφὰλ, Αεσὰχ.

Τοὺς τῶν γιγάντων ὀπτῆρας.] Lege: ὀπτῆνας. LXX. Gen. XIV. 5. inter cæsos ante Sodomitas referunt γίγαντας τοὺς ἐν Ασαρωθ.

Ψρέατα ἀσφάλτου.] LXX. Gen. XIV. 3. ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκὴν· αὕτη ἡ θάλασσα τῶν ἁλῶν. & ℣. 10. ἡ δὲ κοιλὰς ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου.

Σωὼ οἷς καὶ λᾶος ἦγετο τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.] Hoc Moses non refert. Vide Gen. XIV. 12.

Ad Caput XI.

Επὶ πεσὼν.] Lege: ἐπιπεσὼν, i. e. aggressus, invadens.

De Dane, altero Jordanis fonte, vide.

De modo, quo cæsi sint Assyrii, nihil habet Moses.

Σωσᾶ.] LXX. χοσὲ. Gen. XIV. 15.

De Τείσι φίλοις nihil Moses, nisi Josephus velit ℣. 13. 24.

Πεδίον βατιλικὸν est κοιλὰς ᾗ Σάδε. Gen. XIV. 17.

Σημαίνῃ ὃ τοῦτο βατιλεὼς δίκαιος. Hebr. VII. 2. dicitur βατιλεὺς δικαιοσύνης.

Quid αὐτῷ in his, ἅμα ταύτῃ αὐτῷ τῇ αἰτίᾳ.

Σελυμα.] Sive Ιερουσάλυμα.

Τῷ Αβραμα ερωτῷ.] Non dicit hoc Moses Genes. XIV. 18.

Τὴν δεκάτην τῶν λείας.] Hebr. VII. 4. sic dicitur: ᾧ καὶ δεκάτην Αβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Ubi ἀκροθίνια non sunt primitiæ frugum, uti Crispinus in Lexico suo vult, sed manubiæ, spolia, uti apud Herodotum, & Thucydidem notante Stephano in Thesauro; sed quid Stephano sint primitiæ manubiarum pro ἀκροθίνια, vix capio.

Εχώλ, ἔννηρος, μαύρης.] LXX. Genes. XIV. 24. habent: Εσχὼλ, Αὐνὰν, Μαμβρῆ.

Josephus heic innuere videtur, quod ea quæ Genes. XV. 1. &c. narrantur, accipienda sint, quasi Deus Abraamo ibi mercedem promitteret, propter res bene gestas contra Assyrios.

De Abraami habitatione πρὸς τῷ Ωγύγῳ καλουμένῳ δρυΐ, nihil Moses.

Σάρ-

Σάῤῥα Θεῷ κελεύσαντος.] De quo nihil Moſes Gen. xvi. 1. 2.

Π ωδοποιησώμεθα.] Forte μὴ ſc. Sara; vel μὴς ſc. Abraam.

Πρὸς τὰς σιωπὰς.] Quis præter Abraamum? Sara utrique deſcripta ipſi nox Joſepho. Lege itaque: ὡς τὸ διανοεῖσθαι.

Ad Caput XI.

Καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀνῃρέθησαν.] Sigiſm. Gelenius ſic vertit: *denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant.* Intelligit ſcilicet, turpiſſimum illud & nequiſſimum Sodomiæ crimen. Verum ex Græcis verbis hoc elici poſſe non videtur, cum ex vi ſtationum ita interpretanda ſint: *& evitare mutuas converſationes.*

Τρεῖς ἀγγέλους.] Græci LXX. Interppr. Geneſ. xviii. 2. τρεῖς ἄνδρες habent; quorum duos tamen xix. 1. vocant δύο ἀγγέλους. Quidam heic S. S Trinitatis tres perſonas intelligendas eſſe putant; ſed non recte, cum fuerint revera ἄγγελοι, explicante ipſo Apoſtolo ad Hebræos cap. xiii. 2. Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Αὐλὰς.] LXX. σκηνὰς. Gen. xviii. 1.

Μόχθον.] LXX. ἄκανθαι μοχθέρον. Gen. xviii. 7.

Μηδένα ὠνεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀγαθὸν.] Atqui tamen Lotus erat bonus, cui propterea Deus etiam pepercit. Sed locutio bona, ſi maxima pro parte accipiatur, & ne uno fere excepto. Ejuſmodi plura.

Οἱ δύ ἄγγελοι.] duo fuerunt, non plures. Verum pluralis numerus ſæpe pro duali ſumitur.

Καὶ τὰς θυγατέρας, δύο γὰρ ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών.] Sic & Hebræus Textus. Sic & LXX. Geneſ. xix. 8. ἵνα δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Atqui tamen Geneſ. xix. 14. dicitur ויגא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנתיו LXX. ſic vertunt: Ἐξῆλθε δὲ Λὼτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ τοὺς ἐληλυθότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ. Quomodo hæc difficultas tollenda? dubito, utrum hoc, ut vertam: *Sponſos ducturos filias ſuas*; nam חתן etiam ſponſus eſt, ubi Pſalm. xix. 6 ubi LXX. ψ. 5. habent νυμφίος. Et Jeſa. lxii. 5. ubi & LXX. νύμφιος. Sic eſt alibi. לקחו quod eſt præteritum, pro futuro accipiendum eſſet. An vero dicam illos generos cum filiabus matrimonio conjunctos eſſe, ſed nondum cum illis rem habuiſſe; ubi de Joſepho, qui dicitur Matth. 2. 24. παρελήφθη. i. e in matrimonium legitimum duxiſſe Mariam, atque non ante, ſed demum poſt natum Chriſtum γινώσκειν αὐτὴν, ſive rem cum illa habuiſſe. Qua ratione & Lothi filiæ, licet eſſent ductæ, commode dicerentur, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Verum tamen a Joſepho dicuntur παρθένοι, qua voce innuitur illas nondum conjugii vinculo copulatas eſſe cum viris. Regeri poteſt, παρθένος etiam eſſe, quæ licet nuptæ, nondum virginitatis jure deſtitutæ, ſive defloratæ ſint. Sic Maria dicitur παρθένος. Sic & Sirachid. xv. 2. γυνὴ παρθενίας talis appellatur. Sed hæc omnia curatius examinanda.

Ἰσόρροπα οἱ αὐτῷ.] Sc. in Hiſtoria belli Judaici, cujus paulo ante meminit Vide lib. v. cap. 5. de Bell. Jud.

Διαῤῥύγη —— εἰς βραχύν χωρίον καθέχων, ἀδιεγνωρίζετο ὑπὸ τῆς ὕλης.] Locus procul dubio corruptus. Quid enim illud κατέχων i. e. occupans, niſi addendum τὸ vel τόπον; id eſt, occupans illud circumquaque cinctum ab igne.

Ζοὼ.] Eſt צוער LXX. Σιωὼρ Gen. xix. 22. 23.

Μωὰβ.] i. e. ἀπὸ πατρός. LXX. Gen. xix. 37. Μωὰβ i. e. ὁ ἐκ πατρός μου. Ἀμμὼν i. e. γενὸς ἐμοῦ. LXX. ψ. 38. Ἀμμὼν i. e. ὁ ἐκ γένους μου. In Textu Hebræo non eſt tale quid. Moabitæ & Ammonitæ ſunt in Coele Syria ex mente Joſephi.

Ad Caput XII.

Βασιλέα τῶν ἐπιχωρίων.] LXX. Gen. xx. 2. dicunt Βασιλεῦς Γεράρων.

Ἐλιγε μηδ' ὰν ἱερεχθῆναι τὴν ἀρχήν.] Lege: αὐτὴν.

Βηρσουβαῖ] i. e. ὅρκιον φρέαρ. LXX. Φρέαρ ὁρκισμοῦ vel ὅρκου. Gen. xxi. 14, 31, 33.

Μετ' ὀγδόην ἡμέραν.] LXX. Gen. xxi. 4. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ. Octavus dies erat, quo circumcidendi erant Judæi, ut patet ex Levit. xii. 2, 3. adeoque non poſt octavum, ut ſequeretur ex Joſephi verbis; nam μετὰ denotat *poſt*. Conveniret ille cum Luca in Euang. cap. ii. 21. ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον. Vide Bynæum de Natali Chriſti.

Ἀρχοῦσι δὲ μὴ ἔστω πρωτοκαθεδρία.] Locus hic corruptus, nam nullus in eo ſenſus.

Ἐπὶ ᾧ.] Lege: τῇ.

Τὰς ἀγεμονίας.] Moſes dicit, in hæreditatis legem. Vide Geneſ. xxi. 10.

Εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν] Proprie eſt in coloniam mittere, velut colonum. Simpliciter ἀπεσταλκέναι αὐτὸν dicitur Abraamus a LXX. Geneſ. xxi. 14.

Ὁ Θεὸς ἐρέσκετο.] i. e. Deus acquieſcebat, delectabatur.

Καὶ συμβαλεῖσθαι ποιμέσι, μὴ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, μὴ φθόγγῳ τὰς παλαιστρείας.] Hæc non referuntur in Sacra Scriptura. Vide Geneſ. xxi. 19, 20, 21.

Αὕτη] Sc. Hagar. Forte legendum: Ἀγαρ.

Joſephus: Ναβαιώθης,] LXX. Ναβαιὼθ. Joſeph. Κήδαρος.] LXX. Gen. xxv. 13 --- 15. Κηδὰρ. Joſ. Ἀδύηλ.] LXX. Ναβδιήλ.

Joſ. Ἠδυμᾶς.] LXX. Δουμὰ. Joſ. Μάσαμος. LXX. Μασσάμ.

Joſ. Μάμασος.] LXX. Ματρὰ. Joſ. Μάσμης.] LXX. Μασσῆ.

Joſ. Χέδαμας.] LXX. Χοδδὰδ. Joſ. Θιμανὸς.] LXX. Θεμὰν

Joſ. Ἰέτουρος.] LXX. Ἰετοὺρ. Joſ. Νάφαισος.] LXX. Ναφὶς.

Joſ. Κάδμασος.] LXX. Κεδμὰ.

Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Ἐρυθρᾶς καὶ καθήκουσαν ἐπὶ τὴν ἐμπορικὴν θάλασσαν κατῳκίσθησαν, καταπλώσαντες τὴν χώραν ἀνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν Ἀραβίων ἔθνος &c.] LXX. Geneſ. xxv. 18. ſic habent: Κατῴκησε δὲ ἀπὸ Εὐιλὰτ ἕως Σὺρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν ἐπὶ Ἀσσυρίους. &c. &c. &c.

Ad Caput XIII.

Διαλῦσαι.] Diſtingue & lege: Δῆσαι.

Καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ.] LXX. habent Geneſ. xxii. 3. Ἀναβὰς δὲ Ἀβραὰμ τὸ πρωὶ, ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ ὄρος] ſc. μαρτύριον, ἐφ' ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. Nuſquam quod ſcio legitur in S. S. Davidem exſtruiſſe Templum in monte Moria; verum hoc conſtat, Solomonem Templum exſtruiſſe in illo monte, ſc. ex 2 Chron. iii. 1. David quidem animo illud facere deſtinaverat, verum à Deo per Nathanem impeditus fuit. 2 Sam. vii. 5. 17. Joſeph. viii. 2. adeoque Joſephum heic erraſſe putem, vel codicem hunc eſſe corruptum.

מוריה] Moria nomen hoc non tantum huic monti proprium fuit, ſed omni Montano, quod circumcirca hunc montem locatum fuit, nam מוריה ab Aquila per κατοπτεία, a LXX. Gen. xxii. 2. per τὸν ὑψηλὸν, redditur. deſcendit autem ראה videre. Cæterum cum mons Zion, Acra, cæterique montes vicini æque fuerint excelſi, & natura excelſiores, quam mons Moria, non eſt dubium, quin hoc nomen ad illos montes etiam ſpectavit, qui valde conſpicui fuerunt. Omne igitur hoc Montanum (nam & ר eo ſignificatu frequenter gaudet) vocatum, eſt ארץ המוריה terra Moriæ, & conjunctim ſumtum eſt. Vide Camp. Vitringæ Obſervat. Sacr.

Πέμπτῳ τε καὶ εἰκοστῷ ἔτει ἄγοντος] Sc. ἰσάκιου. Hoc non memoratur Geneſ. xxii.

Τῷ δὲ Ἰσάκῳ —— τόν τε βωμὸν καθαγιαζόντων.] Geneſ. xxii. 9. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ Ἀβραὰμ τὸ θυσιαστήριον. Igitur Moſes & Joſephus differunt in ædificatore altaris.

Ἀνθρώπους.] Lege: ἀνθρώποις.

Καθίζουσι.] Lege: καθίζουσιν.

Κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν.] Hebr. Text. Geneſ. xxii. 13. והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו ובו *& ecce arietem poſt tergum inter vepres hærentem cornibus ſuis.* LXX. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ, Σχοῖνι τῷ κερατίνῳ. Jonathan בחרישתא *in ſulcis inter fruices.* Onkelos: באילנא in Arbore. Syrus: בסוכתא *in Ramis.* Arabs: in Ramis Arborum. Aquila: ἐν συχνῷ; *in condenſo* ſc. arborum.

Ad Caput XIV.

Καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμίς τε καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῷ ταύτῃ κατεσκεύασαν.] Vide Actor. cap. vii. 16. Geneſ. xlix. 30. 31. 32. & cap. l. 13.

Ad Caput XV.

Χαιτούραν.] LXX. Χετούρα. Gen. xxv. 1.

Ζεμβρήνης.] LXX. τὸν Ζομβράν. Ἰαζάρης] LXX. τὸν Ἰεζὰν. Μαδιάνης.] LXX. τὸν Μαδὰν. Μαδιάνης.] LXX. τὸν Μαδιὰμ. Λαοδάκους.] LXX. τὸν Ἰεσβὰκ. Σῦε..] LXX. τὸν Σωὲ.

Καὶ σὺ μὲν, σαβακίνης γίνῃ] καὶ δαδάνης.] LXX. sic ψ. 3. cap. cit Gen. habent: Ἰεζὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαβὰ, καὶ τὸν Δεδάν. Differunt igitur Joſephus & LXX. in patre horum filiorum, utrum Suus, an Jectan fuerit.

Τούτου δ',] Sc. Δαδάνης, λατοῦσιμος, ἄσυρος, λευρὸς. LXX. Υἱοὶ δὲ Δεδὰν Λοτουσείμ, καὶ Λατουσείμ, καὶ Λεουμείμ.

Μαδάνης δὲ, ἄφαὶ, ὤφρης, ἄνοχος, ἐβίδας, ἐλδαί.] Sic ψ. 4. habent LXX: Υἱοὶ δὲ Μαδιὰμ Γεφὰρ, καὶ Ἀφεὶς, καὶ Ἐνὼχ, καὶ Ἀβιδὰ, καὶ Ἐλδαγά.

Ab his dicitur Τρωγλυδύτις καὶ εὐδαίμων Ἀραβία occupata. Quod curatius conſiderandum. Vide Geneſ. xxv. 6.

Ἀφρικα.] Appellata ab Ὤφρης.

Ἀλιξανδρος ὁ πολυΐστωρ.] Quis aut qualis ſit.

Κλεόδημος ſive Μαλχὸς.] Quis aut qualis.

De συρείμ.] Unde Λοτουσία; atque Ἀφρὼ & Ἰαφίρος, unde Ἀφρα & Ἀφρικα; nec non de Ὄφρα uxore Herculis ejuſque filio δέδωρος, ac illius Sophon, a quo barbari Σοφάκες, ulterius inquirendum.

Ad Caput XVI.

Ἰσάκῳ δὲ ἐκ τοιαύτης παλλακῆς ὄντες γεγονότι,] Sic & Geneſ. xxv. 20.

Ῥεβέκκαν ταχόρα παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ.] Locus manifeſte corruptus, nam nullus in eo ſenſus, quocumque modo explices, ſive θυγατέρα per neptem, quod falſum; ſive τοῦ ἀδελφοῦ referas ad Ναχώρα, quod ἀδύνατον. Procul omni dubio legendum; τοῦ Βαθουὴλ, qui erat pater Rebeccæ, filius ſive παῖς Nachoris. Vide Geneſ. xxiv. 15. 24. 47. ſic & mox ipſe Joſephus, & cap. 19. Locus recte ſe habet; legendum & conſtruendum eſt ſic: Ῥεβέκκαν θυγατέρα παιδὸς Ναχώρου τοῦ ἀδελφοῦ, id eſt, Rebeccam filiam filii, (qui erat Bethuel) Nachoris fratris ſc. Abraami, nam Nachor erat filius Terachi.

De modo aliquem ſibi devinciendi vide Gen. xxiv. 1, 2, 3 --9.

Εἰς πόλιν ἀφικνεῖται χάρραν·] LXX. Geneſ. xxiv. 10. habent: καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ.

Εἰς τοῖς φρεάτοις.] LXX. ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος.

Καὶ καμοῦσα ὁρμισόν τε καὶ τινας κόσμους, ἃς εὐφυεστὰς φορεῖν παρθένους.] Locus LXX. Geneſ. xxiv. 22. habent: ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, δέκα χρυσοῦ ὁλκὴ αὐτῶν.

Nachor erat frater Abraami ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος. De eo nihil Moſes ait, aut negat.

Οἱ γὰρ ὐκ ἐκ χαιτεῖρας εἰς τὰς ἀπεικίσας ἐξελαλύθησαν.] Verba hæc heic prorſus ἀσυνδιόυσα ſunt: Fortaſſe referenda ſunt poſt illa hujus capitis: τὰς βαρβάρους σοφάκας λέγει.

Ad Caput XVIII.

Ισάκῳ ἢ μετὰ τῶν Ἀβράμ τελευτῶν ὁκτὼ τὸ γύνκιον.] Erroris heic Joſephus accuſandus eſt, nam Iſaaco, nato annos ſexaginta hi nati ſunt filii Gen. xxv. 26. ille Iſaaci annus incidit in annum Abraami centeſimum ſexageſimum, nam centeſimus Abraami annus erat natalis Iſaaci Geneſ. xxi. 5. & ipſo Joſepho teſte ſupra cap. 12. Abraamus autem mortuus eſt anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo quinto Geneſ. xxv. 7. & ipſo iterum Joſepho teſte ſuperiori cap. 17. Itaque Rebecca uterum non geſſit, aut peperit Eſavum & Jacobum poſt mortem Abraami, ſed decem quidem annis ante.

Ησαῦ λεγομένου κατ' ἐπανυμίαν τῶ πτιχώσεως.] LXX. Geneſ. xxv. 25. ὅλος, ὡσεὶ δορᾷ, δασύς· ἐπωνόμασε ἢ τὸ ὄνομα αὐτῦ Ησαῦ.

Εβραῖοι γὰρ τὸ σπεῖρον, πτίχωμα λέγουσιν.] Vocabulum σπείρος videtur eſſe Hebraïcum שער quod notat pilum, πτίχω, reperiturque Gen. xxv. 25. ubi אדרת שער, chlamys villoſa, piloſa. Verum quomodo שער, ſive σπεῖρος convenit cum עשו, Eſavi nomine, ἱσαῦ, Ego certe non video. Quid & unde illud, & qua ratione inde deducitur?

Ροβὼὴ &c. εὑρύχωρον ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα.] LXX. Geneſ. xxvi. 22. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῦ, Εὐρυχωρία. Hebr. Text. רחובות.

Εχθραν] dicitur Hebr עשק.

Εσκον: μάχλω.] LXX. Αδικία. Hebr. עשק.

Σόϊναν ἔχθραν.] LXX. Εχθρία Hebr. שטנה.

Τεσσαρακονθα γεγονὼς ἐτῶν.] Vide Geneſ. xxvi. 34. γαμεῖ ἄδαν τῶν Χαλπος, καὶ ἀλιβάμα τῶν Ισραΐτου. LXX. Geneſ. xxvi. 34. Ην ἢ Ησαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα, καὶ ἔλαβε γυναῖκα Ιαδὶθ, Θυγατέρα Βεὼχ Ε χετθαίου, καὶ τῶ Βασεμὰθ, Θυγατέρα Ελὼν χετθαίου. Geneſ. xxxvi. 2. Ησαῦ ἢ ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶ ἀπὸ τῶν Θυγατέρων τῶν χαναναίων· τῶ Αδὰ, Θυγατέρα Αἰλὼμ Ε χετταίου· καὶ τὴν ὁλιβάμα, Θυγατέρα Ανὰ Ε υἱῦ Σεβεγων Ε Εὐαίου. & ψ. 3. Ε τὴν Βασεμὰθ, Θυγατέρα Ισμαὴλ, ἀδελφὴν Ναβαιὼθ.

Τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, λέγ τὸ αὐτῳ διδύμους, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.] LXX. Geneſ. xxvii. 22. 23. Ηγνόησε ἢ Ιακὼβ πρὸς Ισαὰκ τὸν παῖδα αὐτῦ. Ε ἐψηλάφησεν αὐτῦ Ε εἶπεν, Η μὲν φωνὴ, φωνὴ Ιακὼβ· αἱ ἢ χῖρες, χῖρες Ησαῦ. Καὶ ὐκ ἐπέγνω αὐτὸν· ἦσαν γὰρ αἱ χῖρες αὐτῦ, ὡς αἱ χῖρες Ησαῦ ἢ ἀδελφῦ αὐτῦ δασεῖαι. Ε ἐυλόγησεν αὐτὸν. Ipſe Joſephus.

Ad Caput XIX.

Καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις καλὴσας, σεμνότερον τῆ πρὸς ἀνθρώπους φύσιν ἐχούσας.] Geneſ. xxviii. והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. LXX. vero ſic habent: Ε οἱ ἄγγελοι, ἢ Θεῦ ἀναβαίνοντες Ε καταβαίνοντες ἐπ' αὐτῆ.

Καὶ ποικίσας τοιάδε λόγους.] Geneſ. xxviii. 13 —— 15. ubi aliter referuntur verba Jehovæ ad Jacobum.

Ελαυνόμενον ὑπὸ τῦ συγγενῦς.] Sc. Abraamum. Hoc nuſquam legitur in hiſtoria Abraami.

Βηθὴλ . . . σημαίνῃ ἢ τῦτο θείαν ἐσίαν πρὸς τὴν τῶν ἐπιόντων γλῶτταν.] Geneſ. xxviii. 18. וקרא את שם המקום ההוא בית אל. LXX. vero ſic; Καὶ ὠνόμασε τὸ ὄνομα ἢ τόπον ἐκεῖνον, οἶκος Θεῦ.

Τῆς ἀββάνε σαββας.] Ubi hoc memoratur? Certe non in ſacro Codice; in eo enim Geneſ. xx. 12. וגם־אמנה אחתי בת־אבי הוא אך לא בת־אמי ותהי־לי לאשה. LXX. vero ſichabent: Καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφὴ μου ἐστὶν ὐκ πατρὸς, ἀλλ' ὐκ ὐκ μητρὸς· ἐγένετό μοι εἰς γυναῖκα. Hæc Sara ſupra cap. 7. dicitur ἀδελφιδῆ Abraami. Et cap. 12 Soror Loti, filii Aranis. Nam אח ἀδελφὸς & אחות ἀδελφὴ reſpectu ad patruum aut avunculum, materteram aut amitam habito, notat filium vel filiam ex fratre aut ſorore. Sic Lot reſpectu ad Abraamum patruum ſuum, cum ſit filius Aranis, fratris Abraami, appellatur ab ipſo אחיך frater ſuus. LXX. ἀδελφιδῆς αὐτῦ. Geneſ. xiv. 14. 16. & mox hoc eod. cap. 19. πάσι τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι. Sic etiam Jacob a Rachele dicitur ἀδελφὸς ἢ παῖδα αὐτῆς Gen. xxix. 12. & reſpectu ad Labanem avunculum, cum ipſe ſit filius Rebeccæ, ſororis Labanis, appellatur ab ipſo Labane אחי frater meus. LXX. ἀδελφός μου. Sic & Sara reſpectu ad patruum Abraamum, cum filia ſit Aranis, fratris Abraami, appellatur ἀδελφὴ, אחותי ſoror mea. verum enim vero licet hæc ſpecioſe dici poſſent, tamen nullus dubito, Saram fuiſſe ſororem ὁμοπάτριον Abraami, nam illa ipſa expreſſe ab ipſo Abraamo dicitur בת־אבי filia patris mei, non vero בת־אמי, filia matris meæ; adeoque ſequitur, Saram eſſe filiam Terachi (hic pater Abraami erat) non vero Haranis, qui frater Abraami erat; quin imo Joſephum errare, quando dicit illam eſſe ἀδελφιδῆν Abraami, cap. 7. illius ἀδελφὸν eſſe Lotum. filium Haranis cap. 8. eam eſſe παῖδα ἀδελφῦ i. e. fratris Abraami, qui erat Haran cap. 12. & heic τὴν ἀββάνε σαββαν. Sed hæc jam ſufficiunt.

FINIS

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULARUM POSTUMARUM IN LIBRUM PRIMUM FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SECUNDO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

κ'. [a] Ως Ησαυ & Ιάκωβος, Ισάκε παῖδες ὄντες, [b] διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαυ μὲν τὴν Ιδουμαίαν κατέσχε, Ιάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

κ'. *Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, habitacula diviserunt: & Esavus quidem Idumæam tenuit, Jacobus autem Chananæam.*

κβ'. Ως [c] Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειρώτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

2. *Quomodo Josephus, Jacobi filiorum natu minimus, ex somniis, futuræ suæ felicitatis prænunciis, fratribus invisus erat.*

κγ'. Ως αὐτὸς ἔτος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ ἡγούμενος ἐντίμου σκηῆ καὶ λαμπρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

3. *Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium sibi à fratribus conflatum, & ibi factus clarus & illustris, fratres habuit sibi subjectos.*

κδ'. Η δὲ πατρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς ἡμέρας πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ [d] τὸν ἡμόμενον λιμόν.

4. *Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.*

κε'. Οσα τοῖς Εβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν [e] ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

5. *De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.*

κς'. [f] Η Μωϋσέως γένησις καὶ ἀνατροφή.

6. *Quomodo Moyses natus & nutritus erat.*

κζ'. [g] Ως Μωϋσέως ἡγεμόνα τὸν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Εβραῖοι· καὶ ἡ θάλασσα αὐτοῖς, διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀνακόπτουσα [h] φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

7. *Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt: atque mare scissum ipsis, Ægyptios fugientibus, viam aperuit.*

[a] Ως Ησαυ] Ita *MSS.* in *Editis* ὡς Ησαῦς.

[b] Διείλοντο] Itidemque ex *MSS. Basil.* & *G.* διείλατο *Basil.* & *G.*

[c] Ιώσηπος] Ιωσὴφ *Big.* & *Casl.*

[d] Τὸν ἡμόμενον λιμόν.] Retinui genus Atticum cum *Basil.* & *G.* τὸν ἡμούμενον λιμὸν ad vulgus deduxerant *Samb. Big.* & *Casl.*

[e] Ἐπ' ἔτη τετρακόσια.] *Big.* & *Samb.* ἐπ' ἔτη τριακόσια. Mihi magis placet lectio vulgatior ἐπ' ἔτη ν'. tot fere enim serviles, à tribus Patriarchis aut posteris Hebræis præcipue in Ægypto consumptos, de natali Isaaci secundum Moysen & Stephanum pectora θεόπνευστα supputanti. Certum enim est sæpiusque Josepho adnotatum in hoc opere. 215. annorum moram tristem à Jacobi descensu Hebræos in Ægypto traxisse. BERN.

[f] Η Μωϋσέως] Suppeditarunt nobis id argumenti *Samb. Casl.* & *Vat.*

[g] Ως Μωϋσέως] Prius erat excusum, Ως Μωϋσέως αὐτοὺς ἀγ. τ. Αἴγ. ἐξέλιπον. Κεφ. ϛ'. Ως ἡ θαλ. τοῖς Εβραίοις διεπορ. &c. Κεφ. ζ'.

[h] Φυγεῖν] Φυγὴν *Big.* & *Samb.*

[a]ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

[b] Περιέχει ἢ ἡ βίβλος ἔτη [c] διακόσια εἴκοσι.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SECUNDUS.

Continet autem tempus annorum CCXX.

CAP. I.

Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, divisserint habitationem: & Esavo quidem Idumæa, Jacobo Chananæa contigerit.

POST Isaci autem interitum, filii ejus, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinuêre. Sed Esavus quidem, urbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saïra; & in Idumæa regnabat, à seipso regionem denominans. Adomus enim cognominatus est, ex hujusmodi causa nactus appellationem. A venatu aliquando & labore in canum ductu famelicus reversus est, (adhuc enim in pueritia erat) fratremque inveniens parantem sibimet in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat, ut *de eo edulio* sibi daret comedendum. At ille fratrem, fame ejus id efficiente, ætatis prærogativam pro cibo dare compulit: neque is, urgente inedia, primogeniti jure cedere recusabat, interposito jurejurando. unde ob cibi istius rubedinem ab æqualibus inter ludendum Adomus

Esavus à rubente jusculo. quod contra pretium primogeniti juvenis sitiebat, Edomi infame cognomentum traxit. Unde regio Idumæa.

Adoma, rubrum.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ησαῦς καὶ Ἰάκωβος, Ισάκου παῖδες ὄντες, διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαῦς μὲν Ιδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ισάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ, μεριζόμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐσχ ἣν ἔλαβον [d] πάντων κατέσχον. ἀλλ' Ησαυος μὲν, τῆ Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν [e] Σαείρα διῆτᾶτο· καὶ τὴν Ιδουμαίαν ἦρχεν. ἔτω καλέσας τὴν χώραν [f] ἀπ' αὐτοῦ. [g] Αδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ὅπου ἥρας ποτὲ καὶ πόνου δεῖ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν· [h] ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· [i] ἐντυχὼν δὲ τὸν ἀδελφὸν Φακὴν ἐσκυλακότι πρὸς ἄριστον αὐτῷ, ζέουσὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ [k] τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὠρεκτῆς, ἠξίου παραχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δ' ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ δι' ὅρκου φαγεῖν, σωφρονῶν χρησάμενος τῇ πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν [l] ἠνάγκαζε· κἀκεῖνος, ὑπὸ δὲ λιμοῦ παραχθείς, παρέχωρει τῶν πρεσβείων [m] αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἐνθεν διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος, [n] ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ παιδιὰν Αδωμος ἐπεκλήθη· [o] Αδωμα γὰρ

E-

[a] Φλ. Ιωσήπου] Φλαβίου Ιωσ. Ιουδ. ἀρχ. λόγος δεύτερος *Bas.* & *G.* Ἀρχαιολογίας Ιωσήπου λόγος δεύτερος *Busb.* & *Hen.*

[b] Περιέχει] Hoc libro explicari historiam annorum 220. ab obitu Isaaci ad celebratissimam illam Hebræorum Exodum de Ægypto, multa fide discimus, ut ex Græcis *Big. Samb. Busb. Bas.* necnon codicibus tribus Regis Christianissimi, tum ex membranis Latinis *W.* 1. *Cantabr. Bal. &c.* Namque modum & rationem excedit numerus 422. quem Typographi *Paris.* & *Col.* nobis dedere. BERN.

[c] Διακόσια εἴκοσι.] Ita *codices* omnes *Græci* & plerique *Latini*. Modum excedit numerus CCCCXXII. quem nobis dedere Typographi *Paris.* & *Col.*

[d] Ταύτην καὶ κατέχον.] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ταύτην κατέχον *Busb.* & *Hen.* τοῦτον κατεῖχον *Bas.* & *G.*

[e] Σαείρα εἰπὼν.] Σ ἀιρᾷ *Vat.*

[f] Απ' αὐτοῦ.] Ἀφ' ἑαυτοῦ *Zonaras.* atque *à semetipso* reddit *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ἀφ' αὑτῆ COCC.

[g] Αδωμος] Εδωμος γὰρ. *Samb. Cas. Zonar.* & *Eusthathius* falsus ex scriptura Judæorum LXXII. & mille aliorum אדום, *Edom.* Cum Josepho tamen Samaritæ, & ipsi Arabes scribunt אדום & ادوم quod est ἐρυθρόν. Alteram tamen formam melius refert nomen regionis Idumææ, prima syllaba levi. Quin *Edomæos* illam gentem appellat Uranius, (sic volo pro οὐρανιος, quod imperitia Editorum factum est ex οὐῶν) Scriptor vetus in Commentariis Arabicis. BERN. Ita *Hen* & *Busb.* Εδωμος ὁ *Big.* Εδωμος γὰρ *Samb. Cas. Vat.* & *Zonaras.* Λδωμος ὁ *Bas.* & *G.*

[h] Ἔτι δ' ὢν] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ἔτι παῖς ὤν.

[i] Ἐντυχών] Περιτυχὼν *Vat.*

[k] Τοῦτο ἔτι μᾶλλον] Τοῦτ' ἔτι *Bas.* & *Gen.* præter os Atticum. τοῦτο ἔτι μᾶλλον *Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Ηνάγκαζε.] Ita *Big.* in cæteris ἠνάγκασε.

[m] Αὐτῷ] Μεθ' ὅρκων αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[n] Υπὸ τῶν ἡλικιωτῶν] Ita *Bernardus* ex *Codd. Impressis* unâ cum *MSS.* nam in *MSS.* ὑπὸ τῶν ἡλ. καὶ παιδιαν Εδωμος ἐπικλήθη, in *Editis* ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν Αδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς.

[o] Αδωμα] Consentiunt jam *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius* interpres. καὶ παιδιὰν ἔδωμος ἐπεκλήθη. ἔδωμα γὰρ ἑρ. *Bas.* & *Gen.* ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰ ἐπικληθείς. ἀδωμα γὰρ ἑρ. Verum parcius *Hen.* & *Busb.* ἄδωμα ἐπικληθείς. ἀδωμα γὰρ ἑβρ. J. *Zonaras*, qui cum duobus illis sæpe ad verba convenit, ὅθεν ἐδωμ ἐπεκλήθη, διὰ τὸ ξανθότητα τοῦ φακῆς, σφοδρα γὰρ ὦ τὸ χεγλαν τοιαύτη. ἐδὼμ δ παρ' ἑβραίοις τὸ ἐρυθρὸν ὀνομάζεται. Neque præteribo alterum Josephi expilatorem, nomine vix suo *Eustathium.* τὸ δ' οὖρον ῥῆσις ἐκ δὲ ἑαυτοῦ συνέστηκεν· οἱ γὰρ ἰδημαῖοι καλοῦσι, τὸ πρὶν ἰδημαῖοι δὲ ἑαυτοῦ ἐπικληθέντες, διὰ τὸ ξανθὸν ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν φακῆς. ἰδημὰ γὰρ οἱ ἑβραῖοι τὸ ξανθὸν λέγουσι. ὑστερον δ' οὖρον μετωνομάσθησαν, οὖρα τινὸς ὀνομαζόμενα δ' ἔθνος αὐτῶν κρατήσαντος. Hæc ille ad *Opus Brevit.* Docuit autem nos omnes ὁ τοποθέτης c. 25. Gen. v. 30. hunc principem, quando olim latrante stomacho exclamavit ad fratrem, מן האדם האדם *min haadem haadom* (unde lectio ἄδωμα & ἄδωμος apud Josephum firmatur) *de rubro obsecro, de rubro illo*, cognomen inde sustulisse ridiculum magis nescio an miserum & mordax. Quanquam etiam à prima sua conditione appellationem illam meruerat ubi exiit Pyrrhus plane, *Adomoni* שעיר כולו כאדרת ארמוני, ut loquitur Moyses v. 24. hirci similior quam partus humani, corio obductus vice cutis. Inter Arabes vero atque Æthiopes ادم

&

Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι · [p] καὶ τὴν χώραν ἅτως [q] προσηγόρευσαν. Ἕλληνες δὲ αὐτὴν ὅτι τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

β'. Γίνεται δὲ καὶ παιδῶν πέντε ὁ ἀριθμός. ὧν [r] Ἰάϊος μὲν καὶ [s] Ἰάλομος καὶ [t] Κόρεος ἐκ γυναικὸς μιᾶς [v] Ἀλιβάμης τέκνωμα · τῶν δὲ λοιπῶν, [x] Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, [y] Ραγουήλος δὲ ἐκ [z] Βασεμιάθης [a] ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ησαὺ μὲν ἦσαν παῖδες ἡμῖν. [b] Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε · [c] Θήμανος, [d] Ὀμέρος, [e] Σάφρης, [f] Γόθαμος, [g] καὶ Κάναζος. Ἀμάληκος

nominatus erat: (Hebræi namque rubrum Adoma vocant) atque ideo regionem ita appellavit. Græci vero ipsam, ut honestiori vocabulo uterentur, Idumæam denominaverunt.

2. Genuit autem filios numero quinque. Quorum Iaus quidem & Ialomus & Coreus ex una muliere Alibama nomine; reliquorum vero Aliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basematha ei sunt nati. Hos quidem filios habuit Esavus. Aliphazæ autem quinque legitimi filii fuere: Themanus, Omerus, Saphus, Gothamus, & Canazus. Amalecus enim nothus erat, è Thamnaa

Progenies Esavi. Gen. c. 36. & 1 Par. c. 1.

& *colorem fuscum*, & *corium* denotat. BERN. Ἐδωμα *Big. Samb. & Caf.* Ἐδωμων *Vat.* simili plane modo *Vet. Interpr.*

p Καὶ τὴν χώραν] Ita *Big. Vat. & Epiphan.* τὴν δὲ χώραν *Baf. G. & Caf.* τὴν χώραν *Hen & Busb.*

q Προσηγόρευσαν.] In literis optimis tellus illa, quæ à Libani jugis usque ad mare Erythræum præcingit Palæstinam, אדום *Edom* passim appellatur. BERN. Προσηγόρευσαν *Vat.* quod melius quam vulg. ἀπωνομάσθη, & mox Ἕλληνες δὲ αὐτὴν *Samb. Caf. & Vat.*

r Ἰάϊος μὲν καὶ] *Samb.* Ἰαΐς. Pentateucho Samaritano, יעוש ipsiusque versione Arabica يعوش, quod Josephus voluit, & Syrus insuper atque Arabs Waltonianus. Hoc enim nomine ζωσιμος potuit significari, quod Arabibus عايش aut ῥηματικῶς (ut fieri in propriis adsolet) يعيش. Masoretæ in Chronicis S. & in Lege c. 36. v. 18. Gen יעוש *Jehus*, alibi vero יעיש *Jehis*, nescio an fallente calamo. Ἰεύς Doctores Alexand. nam Ἰευλ veterum exemplarium Pentateuchi, ut Alex. Vatic. Wolfianique, aut etiam ἡ Ἰθβλιστ. proclivi vitio propagatum fuit, & ad manus Eustathii tandem devenit. Ille est B. Hieronymo *Jehus*: & *Hieus* Epiphanio Scholastico. BERN. Ἰεὺς LXX.

s Ἰάλομος καὶ] Hebraice יעלם i. e. *Jahlam*, Samaritis Judæisque Interpretibus, necnon Syris in simpliciori sua versione. Altera Syrorum enim *Hilam* עילם 1. Par. 1. & alibi *Jahlon* refert, sicut *Ihelon* & *Ihelom* Translationis Hieronymianæ MSS. Pseudo-Eustathius post LXXII. Metaphrastas ἰεγλὼμ aut ἰεγλὰμ ἰεγλὰμ Eusebius in Onomastico. Quineriam *Samb.* Ἰελωμος, & *Big.* Ἰέλωμος: Epiphanius ad hos, *Hielon* pro *Hielom* aut *Ihelom. Baf.* & *Gen.* Ἰόλαμος. Scripsi Ἰάλομος, tanquam à *scientia* aut *robore*, scilicet de יעלם Chaldæorum aut يعلم Arabico, nomen ipsum arcessens. BERN. Ita *Bernardus*, ex voce Chaldaïca aut Arabica, quæ *scientiam* aut *robur* significat. Ἰέχλωμος *Samb.* & *Vat* Ἰέλωμος *Big.* Ἰολαμος *Baf.* & *G.* in *Codd. Vet. Interpr.* habemus *Ihelom*, *Jaelom*, & *Hielon.* Ιεγλὼμ LXX.

t Κόρεος] Κοῤῥος *Baf.* & *Gen.* κόρεος cæteri codices Josephi. κορὲ οἱ ὁ'. Moyses, קרח *Corach.* Vide libri superioris c. 18. sect. 4. אהליבמה *Aholibama* & *Oholibama* Judæi. *Oolibama* Interpres S. nominum. *Ahalibama* atque *Ahlibama*, reliquiæ ὠοὲκαφυλω. ἀλιβαμὰ Biblia Græca in Chron. sed apud Moysen ὁλιβαμὰ, *Vatic.* ἀλιβεμὰ Alex. Compl. & *Eustathius Ahlibema* Syri Arabesque. Nunc ad hasce origines *Alibama nomine* pars antiquior codicum *Epiphanii.* ἀλιβάμης τέκνωμα *Baf.* & *Gen.* ὁλιβάμης *Big* & *Samb.* ἀλιβάνης *Caf.* Hæccine fuerit alio nomine dicta *Judith* inter uxores Esavi à Chananæis quæsitas, jam non moror. BERN. Ita *MSS.* Κόρεος in *Editis.* Κορὲ LXX.

v Ἀλιβάμης] Sic *Baf. G. Hen.* & *Busb.* atque *Alibama* in melioribus *Epiphanii* Codd. Ολιβάμης *Big. Samb.* & *Vat.* Ολιβάνης *Caf.* Ολιβαμὰ LXX.

x Ἀλιφαζῆς] Divinæ literæ אליפז, Judæisque Græcisque ἠλιφὰζ 1. Par. 1. sed his in Pentateucho ἠλιφὰς. Et Aristeas eo seculo ἠλιφὰν in obliquo. البغاز *Alifaz* Samaritæ, *Alifaz* Arabs Waltonianus. Cassiodori manus *Eliphath*. Huic mater erat ערה aut عدا, ut Samaritæ scribunt literis alienis: ἀδὰ eadem Græcis ac Latinis. BERN. Ita edere visum est *Eliphaz quidem ex Ada* in *Vet. Interpr.* & Ἀδὰ & Ἐλιφὰς *in* LXX. Ἐλιφαζῆς μὲν ἐξ Ἀδὰσης *Samb* & *Vat.* Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀσης *Baf.* & *G.*

y Ραγουήλ] Vis tota librorum Græcorum, & *Raguhel* Cassiodori Scriba. Ecclesia Græca cum Philone ῥαγουὴλ, ita in illa Eustathius. Apud fundum Mosaicum reperias ראעואל, رعوال, *Rehuel*, aut S. Hieronymo edente *Rahuel*. Θεόφιλος idem nobis Græce explicantibus. BERN.

z Βασεμιάθης] De illa fœmina insignis lusus est & horunce Scribarum, & etiam Sacrorum. ὁ βαθμιάθης *Big.* ὁ βασεμιάθης *Samb.* cum *Caf.* ὁ βασεμιὰθ Eustathius, secundùm Biblia Græca. Impressa denique Josephi ὁ μοσαμιάθης. S. Hieronymus de nominibus Hebraicis, *Basemoth*: sed idem ille ad Gen. c. 26. 36. *Basemath*, ex Hebraico בשמת. Arabs Waltoni بـاسـمـات, Erpenii بشمث. Mallem tamen apud Josephum scribere ὁ μαλιάθης vel μαλιθης pro ὁ μοσαμιάθης. Nam per c. 36. Geneseos (quo difficilius quidem vix reperias in toto opere Moysis) pro *Basemath* Judæorum Græcorumque, Synagoga Samaritica ubique legit *Mahalath* מחלת. Ismaelitis quidem ista c. 28. v. 9. ejusdem libri, Judæis Christianisque simul profitentibus, merito appellabatur μαελὲθ. Nomen autem utrumque *Mahalath* & *Basemath*, suavem nympham aut *Glycerium* significat. Ita sane concedetur *Adæ* Chananitidi gratissimum cognomentum *Basemath* ex consensu omnium Exemplarium c. 26. 34. quin suavitatem meram etiam denotat nomen *Adæ*, aut Typo Syriaco *Adiatha* עדיתא. Istud si recusaverit, vel ad Rabbinorum longa deliria ultro abeat quisquis, vel cum Rivero, Mercero, aliisque Theologis in hoc nodo genium suum frustra deterat. BERN. Ita *Samb.* & *Caf.* Μοσαμιάθης *Baf.* & *G.* Μασεμιάθης *Vat.* Βαθμιάθης *Big.* Βασεμιαὰθ *Eustath.* ex LXX. Μαελὲθης vel Μαελθης malit *Bernardus*, quod Synagoga Samaritica ubique legat *Maalath*.

a Υπῆρξαν] Ita *MSS* ὑπάρξασθ in *Editis*.

b Αλιφάζῃ] In *MSS.* Ελιφάζῃ.

c Θήμανος,] Recte expressum ex Hebraico תימן *Theman*, aut potius quod Samaritæ enuntiant ثيمن *Thæman.* Θέμανα, *Big. Samb.* & *Eustathius.* ἀνὴγραφε LXXII. Interpr. Θαιμὰν alia, alia Θεμὰν. *Thæmaneos* Herodoti ab illo homine deduxit Maximus Grotius. At multo certiora adfert Eusebius Pamphili in Lexico suo Geographico. Θαιμὰν, χώρα ἡγεμόνων ἰδίων ἐν τῇ γεβαλίτιδι, ἀπὸ Θαιμὰν ἡνὸς ἐλιφὰζ ἡ ἐστιν. ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι νῦν κώμη ἐστὶ Θαιμὰν, ἀπέχουσα πεντῶν ἀμφὶ τὰ ιε σημεῖα, ἐν ᾗ καὶ ἐδείκνυτο φρέαρ ἐφαλιλαῖον. Et inferius, Θαιμὰν, ὡς ἐζεκιὴλ, πόλις τῆς ἰδουμαίας· ὡς ὁ τοῦτος, πόλις τῆς αἰρεδίας, ἐν ᾗ τῷ ἰὼβ φίλος ἦσαν ἐμαλήκ. Cur autem *Thæmani* parens in libro Jobi, c. 2. 11. vocaretur *Thæmanites*, Theologi explicent. BERN. Θέμαν in *MSS.* in LXX. Θαιμὰν, & in *Eusebio* de Locis Hebr. quem videsis.

d Ομεργς,] Ομεργς *Baf. Gen.* & *Epiph.* accurate. Nam Genesis habet אומר i. e. ὠμὲρ, secundum exemplaria Judaica atque Syriaca; sed אמר ἀμὲρ aut ἀμὰς inter Samaritas. Doctores insuper Alexandrinos ὠμὰρ legisse ostendit codex *Vaticanus* ad Gen. & editio Wolfiana ad Paralip. Cætera tamen pleraque ἀνὴγραφε Græcorum error invasit: unde ὠμὰν legitur in MS. Alexandrino, aliisque Bibliis, unde ὄμαν etiam in exemplaribus Josephi *Big. Samb.* & *Caf.* Atque pridem in Lexico Eusebii ὠμὰν, λαος exponebatur ab hoc capite. ὑμὲρ autem *Eustathii*, aut ὠμὰρ ex codice Pembrochiano propius accedit ad Hebraicum. *Omer* tamen, si interpretere, ὄμος, aut ὁ ἄρχων. Ab illo *Amorrhæorum* appellatio, in Originibus sacris atque etiam hisce Josephi per prolepsin aliquando usurpata. BERN. In *MSS.* Ομαν & Αμαν. in LXX. Ωμὰν & Ωμὰρ. in *MS. Eustathii* Ωμὲρ, & in *Codd. Epiphanii* habemus *Omer*, *Omar*, & *Omor*.

e Σάφρης,] Sequitur Eliphazi filius mutilo nomine *Ophus* ex membrana multa Epiphanii, pariterque ὄφης juxta σαδόκεος *Baf.* & *Gen.* Præterea *Big. Samb. Caf.* & *Pseudo-Eustathius* temeraria imitatione LXXII. Interpretum, τὼφαρς nunc scribunt: quod nominis amico cuidam sibi competit, magis quam Eliphazi. Sufficit nobis, quod Judæi ac Samaritæ retinent in opere Mosaico צפו i. e. *Zepho*, Rabbinis & S. Hieron. sive *Sapho* صفو Criticis Samaritarum, Syrorumque. Idem in Chronicis variante calamo veterum Masoretarum צפי *Zephi* scribitur, & adeo apud Hieronymum Interpretem. Restitui itaque Josepho huic nomen honestum σάφης, à *claritate*, quod est Arabum صفو *Sapho* percommode acceptum. BERN. Ita ex Mosaico *Zepho* aut *Sapho* restituit *Bern.* In *Editis* Οὄφης, & *Ophus* in *Vet. Interpr.* in *MSS.* Σώφαρ ex Σωφὰς in LXX.

f Γόθαμος,] Ita *Big. Samb.* & *Caf.* ἰόθαμος *Baf.* & *Gen.* Facile enim permiscentur invicem tam scribentibus quam assa pronuntiantibus elementa γ & ι. Idem in editione LXXII. ad Gen. γοθὰμ aut γοθὸμ, & ad initium Paralip. γοθὰν & γοωθὰμ Hebraice געתם *Gahatham* & *Gatham* S. Hieronymo. Arabice جعثم *Gahthamo* & *Gohthamo*. Sic autem *pygmæum* & *homuncionem strigosum* vocitabis. Quibus autem etymologiæ ridiculæ forte impensius placent, consulant Onomastica Philonis & Eusebii. Dein ex legitimis Eliphazi vocatur postremus apud Josephum ὁ κάναζος, ut tam *Baf.* quam *Genevæ* excusum fuit pro ὁ μάναζος, ex Hebræo וקנז *Ucenaz*, aut *Ucanaz*, & *Canaz*, quomodo legunt Samaritæ Ibidem ὀκίνεζος *Samb.* & *Caf.* ὀκένεζος *Big.* κενὲξ & κενὰξ Eustathius. κενὲζ LXXII. Interpretes. *Canaz*, Syri Arabesque. *Cannaz*, Epiphanius. Ab *emulando* tamen hoc nomen habuit ille Eliphazides, conditor gentis Cenezææ: nam Gen. c. 15. 18. ὁ υἱὸς κενιζαίων ex præoccupato legitur. BERN. Ita *MSS.* Ιόθαμος in *Editis*, Γοθὲμ in LXX. & Γοθὰμ ad initium *Paralipom.*

g Καὶ Κάναζος.] Ita ex *Canaz* in melioribus *Epiphanii* Codd. Οκένεζος *Samb.* & *Caf.* Ὀκένεζος *Big.* & *Vat.* Ὀκναζος *Baf.* & *G.* ὁ Κενὲζ LXX.

mnaa concubina ipsi genitus. Isti habitarunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicta est, eamque, quæ ab Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Cum enim late olim pateret Idumæa, universa idem nomen tunc obtinuit, parteſque ejus appellationes ab habitatoribus inditas postea conservarunt.

Gobolitæ & Amalecitæ.

ηδ νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς [h] Θαμνάης ὄνομα. ἔστι κατώκησαν τῆς Ἰδουμαίας τὴν [i] Γοβολῖτιν λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ Ἀμαλήκης κληθεῖσαν [k] Ἀμαληκῖτιν. πολλὴ γὰρ ἡνομένη ποτὲ ἡ Ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ ταῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

II. CAP. II.

Quomodo Josephus, filiorum Jacobi natu minimus, propter somnia, futuræ felicitatis prænuncia, in fratrum invidiam incurrit.

Et opibus & liberorum solertium progenie claret Jacobus.

JAcobo autem contigit tantam felicitatem assequi, quantam vix alius quisquam. Nam & opibus excellebat inter istius regionis incolas, & propter filiorum virtutes ad invidiam felix erat ac conspicuus: nihil enim eis deerat, sed & ad opera manuum & laborum tolerantiam bene erant animati, acerrimoque valebant ingenio. Tantam utique ipsius felicitatis curam gerebat *cæleste* numen; ut etiam ex rebus, sicut tum videbantur, adversis maximus ei accesserit bonorum cumulus, & per ipsum ejusque liberos parentibus nostris viam ad exitum ex Ægypto præmunierit: ex hujusmodi occasione. Josephum ex Rachela sibi natum Jacobus cum ob corporis venustatem tum ob animi virtutem (alios enim prudentia antecellebat) præ cæteris liberis amabat. Is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum concitabat, *ut* & *prædictio* ex somniis, quæ sibi visa patri ac fratribus indicavit, in argumenta felicitatis sibi promissæ: cum natura hominum proclivis sit ad res prosperas vel conjunctissimorum æmulandas. Visiones autem, quas per quietem viderat Josephus, hujusmodi erant.

Delicie patris atque fratrum odium Josephus, pulchra indolis vultusque puer.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἰώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

ΙΑκώβῳ δὴ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρετῆς ζηλωτὸς καὶ προβλεπόμενος ἦν· ἐθνος γὰρ [m] ὅλως ὑστεροῦν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ δεινοὶ [n] συνιέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιαν ἔσχε καὶ τὴν εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς κἀκ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προσοχεῖν· καὶ ποιῆσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. [p] Ἰώσηπον ἐκ Ῥαχήλας [q] πεπαιδοποιημένος Ἰακώβου, λαμπρὸν τὴν σώματος εὐμορφίαν [r] καὶ λαμπρὸν ψυχῆς ἀρετήν· φρονήσει γὰρ διέφερε· τῶν ἄλλων [s] πλέον ἢ ὧν ἠγάπα. τούτῳ προσῆν [t] τῶν ἀδελφῶν ἡ τε τοῦ πατρὸς ὀργὴ φθόνον κινήσασα καὶ μῖσος, [v] ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ διασαμένου τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, [x] ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλομένῃ· ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων [y] καὶ τὰς τῶν οἰκειοτάτων ὀφελείας. αἱ δ' ὄψεις, ἃς κατὰ τὸν ὕπνους εἶδεν Ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.

β'. Ex-

h Θαυνάης] Θαυνάης *Basil.* & *Gen.* Θαμνᾶς *Eustathius.* Θαμάης, non bene *Big. Samb.* & *Casl.* Quippe Samaritis, Syris, τοῖς ὁ. & Hieronymo *Thamnah* ثمنع, Judæorum Scribis *Thimnah* ex Hebraico תמנע; *vetitam* hanc Latine dicas. Respondeant autem fide bona, ut fas est, Theologi nostri, an legendum 1. Par. 1. 36. ומן תמנע עמלק καὶ ὁ Θαυνᾶς ἀμαλήκ: aut præstat desipere mentis cum verpis Rabbinis. BERN. Ita *Basil.* & *G.* rectius quam Θαμάης ut in *MSS.* nam Θαμνὰ in LXX.

i Γοβολῖτιν] Γοβολίτιδα *Hen.* & *Busb.* Hanc tamen ditionem circa Petram, quæ primo *Nabatæa*, mox *Idumæa* appellabatur, & *Petræa* Arabiarum, ut Josepho *Gobolitis* tum heic tum alibi suarum originum, ita dicta est *Gebalitis* aut *Gebalena* Eusebio Pamphili, Stephano Byzantio, aliisque veterum Philologorum. Utile autem est Stephani vel Hermolai Grammatici verba huc addere. γέβαλα, τρίτη μοῖρα τῆς παλαιστίνης. ἰώσηπος. τὸ ἐθνικὸν γεβαλλίτης, ὡς βαρλίτης, δαρλίτης. γεβαλίτη τε καὶ αἰμαιτῖτις (lego ἀμαλικῖτις) καὶ τῆς Ἰδουμαίων χώρας μεταποιοῦνται. Tum alibi, ἐστὶ καὶ γέβαλα χώρα ἀραβίας. καὶ τὸ ἐθνικὸν γεβαλλίτης, τῷ τύπῳ τῶν ἰλλυριείων, quod Arabistæ non nesciunt. Differte tamen magis Euseb. in Onomastico S. ἰδουμαία, χώρα ἡσαῦ, ἐξ αὐτοῦ παρωνύμως ὀνομασθεῖσα· ἐστὶν δὲ αὕτη ἐξ ὧν ἐκαλεῖτο. ἐστὶ δὲ ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν γεβαλιτὴ καλουμένη· ἣ καὶ τινα αὐτῆς τῶν χώραν ἐστὶν ἰώβ. Idem de *Rooboth* ditionis Idumææ, Gen. 36. 37. ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ φερόμενον ἐν τῇ γαβαλιτῶν. BERN. In tribus *MSS.* Γοβολίτιν. Ex *Eusebio*, & *Steph. Byzant.* in voce Γέβαλα, ubi Ἀμαληκῖτις pro Αἰμαιτῖτις reponi jubet *Fern.* Γεβαλλιτῶν.

k Ἀμαλικῖτιν.] Ἀμαλίτην *Big.* ἀμαλκίτιν *Busb.* atque *Hen.* עמלק autem vox est Arabica & quidem ὀνωμάτου. Sed Rabbini gens ingeniosa & etymis excudendis nata ab ὀλοφύρομαι hoc nomen deducunt: ab his & S. Hieronymus quandoque ineptire didicit. BERN.

l Ὡς Ἰώσηπος,] Contractius *Busb.* Περὶ τοῦ ὀνείρων, ὧν εἶδεν Ἰωσήφ.

m Ὅλως ὑστέρων,] Vox ὅλως debetur *MSS.* deerat in *Editis.*

n Συνιέναι.] De eisdem Philo, Alex. οἱ δὴ εἰς σωφροσύνην ἀκραιφνεῖς, καὶ δεινοὶ λαβεῖν συμβόλων ἰχνηλατῆσαι περῶντα ὀλιγόμυθον αἴνιγμα σοφασμοῦς. p. 527. BERN. In *MSS.* συνείναι. Scripsit forsan συνιέναι. quod Ἀτλικώτερον est.

o Ποιῆσαι τὴν ἀπὸ Αἰγύπτου] Ποιῆσαι *Vat.*

p Ἰώσηπον] Nobilissimum illum Oneirocritam ex Hebræo יוסף Ἰωσὴφ nuncupant LXXII. Doctores Alexandrini, Philo uterque, Artapanus, Tr. Pompejus, Scriptores divini N. T. aliique: unde ἰώσηφον ubique occurrit in codd. *Big.* & *Casl.* Verum Editores *Basil.* & *Gen.* tum *Busb.* atque *Hen.* legunt ultima tenui ἰώσηπον. Quin vero ita sexcenties scribitur id nomen Judæis acceptissimum in hisce originibus. Scribæ equidem Christiani τὸ παίσχαλον ἰώσηφον ἤτοι ἰωσὴφ abs harum originum Scriptore, aliisque multis ἰωσήπους eo modo distinguere voluerunt. BERN. Ἰωσὴφ LXX. Ἰώσηφον *Big.* & *Casl.*

q Πεπαιδοποιημένου] Ita *Big. Samb. Vat* & *Casl.* πεπαιδοποιησάμενον *Basil.* & *G.* ἐκ Ῥαχήλας χῶν. *Busb.* & *Hen.*

r Καὶ λαμπρὸν ψυχῆς ἀρετήν·] Καὶ τὴν ψυ. *Busb.* & *Hen.* Dein illorum imitatione l. *Zonaras*, ἰακὼβ δὴ ἐκ τῆς ῥαχὴλ ἰωσὴφ, λαμπρὸν τὴν σωφροσύνην εὐειδίαν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, πλέον τῶν ἄλλων παίδων ἠγάπα. ἔκ τε γὰρ τῆς πατρὸς σοφίας, καὶ οἱ ὄνειροι, ὃς ἐθεάσατο, εἰς φθόνον αὐτὸν τοὺς ἀδελφοὺς κατέστησαν. Adde his verba Artapani antiqui Scriptoris, qui ait τῷ Ἀβραὰμ ἰωσὴφ δὲ γίνονται ἡμιθέῳ, ὃν ἡ ἰακὼβ, συνιδοῦσα καὶ φρονήσει καὶ τῆς ἄλλης διαπρέποντα, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβουλεύεται. προσιόντων δὲ τῷ ἐπίσκοπον, (edit. ἐπισούσασιν,) δεηθῶσι τὸ ἀσυγχώρητον ἁμάρτωσιν, εἰς τὸν ὦμον αὐτῶν ἀφιέντα. τὰς δὲ τὸ ἐπιτυχὸν ἁμαρτίας τοιαύτας. Huc etiam accedat historiarum Philippicarum Epitomator l. 36. *Minimus ætate inter fratres Joseph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. Sed Israelem felix decem filiorum proventus majoribus suis clariorem fecit.* Hæc Justinus, necnon Trogus quasi σαμαρίζων. Conveniunt autem magis (ut amant) in ea causa Philo & LXXII. Judæi σοφῶν ὁ πατὴρ, inquit ille, p. 526. αὐτῷ φράσαι δ' ἡδέως καὶ μᾶζον ἢ κατ' ἰδιώτην, ἐθαυμάζετο καὶ ἐφοβεῖτο· καὶ τῶν ἄλλων ἦν μᾶλλον ἐσεμνύνθη, ἐπειδὴ ἀνέῳγον ἐκ. Sed tot Interpretes, ὅτι τοῦ γήρως ἐκ. Josephus tamen interpretatur בן זקנים בר חכים cum Onceloso, prudentia provectum, haud ætate. BERN. Ἀφ' ὧν τὸ ψ. *Busb. Hen.* & *Zonaras.* Videsis *Artapanum* apud *Euseb.* p. 429. *Philonem* p. 526. & *Trogi* Epitomatorem l. 36.

s Πλέον ἢ ὧν ἠγάπα.] Πλεῖον in quatuor *MSS.* non ut Athenis solent.

t Τῶν ἀδελφῶν] Illud τῶν ex *MSS.*

v Ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων] Ita *Basil. G. Big. Samb. Vat.* & *Casl.* Facilius *Busb.* & *Hen.* cum *Zonara* καὶ τὰ ὀνείρατα. *Epiphanius* vertit *sive somnia.* ἢ καὶ τῶν ὀνειράτων, aut ἢ τ' ἐκ τῶν ὀνειράτων, aut καὶ τῶν ὀνειράτων. *T. Faber.* (Epp. Vol. 2. p. 304.) mavult ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων ἐσῴρησις. adjiciendo verbum, quo sæpe utitur *Josephus*, ut mox p. 50 v. 20. Licet emendare, ἥτε ὄψις (aut κρίσις) τῶν ὀνειράτων. BERN. & HUDS.

x Ἐπ' εὐδαιμονίᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* εὐδαιμονίαν καταγγελλόμενα. *Epiphanius* habet *eo quod profectum ejus annunciarent.* Hinc *Bernardus* legit ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλόμενα.

y Καὶ τὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

β'. Ἐκπεμφθεὶς μὴ τῶν ἀδελφῶν [z] ὑπὸ τὸν πατρὸς ὀπὶ συλλογλὴ τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντ⊙, ὁρᾷ πολὺ τῶν [a] κῦ τ̄ σωηθειαν ὀπιφοιτώλων κῦ τὰς ὕπνυς ὀνειράτων ἀλαφέρουσαν ὄψιν· ἣν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κεμνῦσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο, λέγων, ἰδεῖν ὀπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸ δράγμα [b] τῶν πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπῳ· τὰ δ' ἐκείνων σεσηρεχονία [c] σεσκιωεῖν [d] αὐτὸ, καθάπερ οἱ δοῦλοι τὰς δεσπότας. οἱ δ', σωεντες ἰοχὼ αὐτῷ κ̄ μέγεθος πεαγμάτων τὴν ὄψιν σεολέγουσιν, κ̄ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσιαν ἐσομένλω, τῷ μὲν Ιωσήπῳ τότων ᾐδεν, [e] ὡς ἐ γνώρεμον αὐτοῖς ὂν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν, ἀρᾳς δ' ἐποήσαντο μηδὲν [f] εἰς πίλ⊙ παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόων· κ̄ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχονλες διετέλεν.

γ'. [g] Τῷ δ' παρ' αὐτῶν φθόνῳ σεσφιλονεικῆσαν τὸ Θεῖον, δλτέρεαν ὄψιν ὀπιπέμπ τῷ Ιωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. ἦ γὰ ἥλιον ἔδοξε, τὴν σελήνλω σεφαλαβόνλα [h] κ̄ τὰς λοιπὰς ἀστέρας, ὀπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν, κ̄ προσκυνεῖν αὐτόν. πωτλω τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν σεφὶ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμεν⊙, κ̄ τότων σεφαυτοσχανόντων, διεσάφησε, κ̄ τί βέλεπ σημαίνειν φράσαι [i] σεφκαλεῖ. ὁ δ' [k] ἥδη τῷ ὀνείρῳ· τὴν γὰ πρόῤῥησιν αὐτὸ τῆ ἀφνοίᾳ συλλαβὼν κ̄ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὀπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις. δόδαιμονίαν γὰ [l] τῷ παιδὶ [m] κατήγελλε, κ̄ καιρὸν ἥξειν [n] Θεῦ δόντ⊙, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τ̄ γονέων κ̄ τ̄ ἀδελφῶν ἔσεδαι [o] τίμιον κ̄ σεσκιωήσεως ἄξιον· τὼ μὲν σελήνλω κ̄ τ̄ ἥλιον μητέρ κ̄ πατρὶ, τ̄ μὲν αὐξήσης ἅπαντ κ̄ τρεφήσης, δ' δ' ἐκτυπῶντ⊙ κ̄ τὴν [p] ἄλλω ἰσχὺ ἐντιθέντ⊙, εἰκάζων, τὰς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς, [q] κ̄ γὰ τότους ἕνδεκα εἶναι καθάπερ κ̄ τὰς ἀστέρας, ὑπὸ τε ἡλίᾳ κ̄ σελήνης τὼ ἰσχὺ λαμβάνονζας.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ιάκω⊙ τοιαύτω σὺν ἀπιστέως τ̄ ὄψεως τὼ κρίσιν ἐποίησατ· [r] τὰς δ' ἀδελφὰς δ' Ιωσήπ σφόδρα ἐλύπησε τὰ σεφειρημένα. κ̄ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ πνὶ, μέλλονλα τὰ σημαινόμενα ἀφ' τ̄ ὀνειράτων ἀγαθὰ [s] ἕξειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῷ, κ̄ ὧν σωαπολαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ὢν, κοινωνὸς [t] ὡς τ̄ ἡμέσεως ὄτως κ̄ τ̄ δόδαιμονίας [v] ἐσομένης· ἀνελεῖν τε ὡμήκεσαν τὸ μει-

2. Missus cum fratribus à patre ad fruges messis tempore colligendas, visionem vidit ab iis quæ dormientibus obversari solent *longe* diversam: quam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens, suum quidem sibi visum, præterita nocte, tritici manipulum, eo quo posuerat loco, immotum stare; illorum vero accurrentes ipsum venerari, ut solent dominos servi. At illi, cum intellexissent visionem ei potentiam rerumque magnitudinem prænunciare, & fratres quoque in ejus potestate futuros, Josepho quidem, ac si iis plane ignoratum esset somnium, nihil tale interpretati sunt; sed *taciti* precabantur ne quid horum, quæ suspicati sunt, ei *unquam* eveniret: eoque etiam majore in eum odio exardere perseverarunt.

Vidit per quietem fratres ipsum adoratum venientes aristarum instar capita inclinasse. Gen. c. 37.

3. Deus autem, adversus eorum invidiam contendens, alteram visionem Josepho immittit priore multo magis mirabilem. Sol sibi visus est arripere lunam & reliquas stellas, ac in terram descendere, ipsumque adorare. Hanc visionem patri, etiam in præsentia fratrum, nihil ex iis mali suspicans, exposuit; obsecratque, ut quid sibi vellet, interpretari dignaretur. Ille vero somnio lætatur: ejus enim præsagium mente colligens, & eventum sapienter conjiciens, gaudebat ob ingentia illi prænunciata. Nam felicitatem filio pollicitus est, tempusque concessu Dei venturum, quo à parentibus ac fratribus in honore esset, & veneratione dignus haberetur: solem quidem & lunam matri patrique comparans, quod altera quidem augeret omnia & aleret, alter vero formam rebus & vim cæteram impertiret; stellas vero fratribus, cum & ipsi undecim essent sicut & stellæ, tum à sole & luna vim suam habeant.

Somnium aliud Josephi. Parentes tanquam maxima fidera, fratres XI. ut minora, ad genua ejus humiles delabi.

4. Et Jacobus quidem non inficete dedit visionis interpretationem: fratres vero Josephi valde contristavit tale præsagium. Ac incitati sunt adversus eum, veluti extraneum quempiam, bona somniis istis prænunciata habiturum; ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis fruituros esse verisimile erat, ut generis participes ita & felicitatis socios futuros: atque adolescentulum

Hinc illa fratrum suorum simultas, consilia dira, insidiæ.

---

z Ὑπὸ τὸν πατρὸς] Vestigia Philonis sui premit Josephus in hoc somnio ἔδοξε, φησὶν ὁ Ιωσὴφ, ἀμήτε καιρὸν ἐφεσάνα, κ̄ πανίας ἡμᾶς ἀφικομένους εἰς τὸ πεδίον ἐπὶ τὼ δ' κτερὰ συλλογλὴ, δρέπανα λαβόν ας θερίζειν· αἰφνίδιον δ' τὸ μὲ ἐμὲ δράγμα ὑπανίσαδαι, κ̄ μεταμελεῖδ' ὀρθῆδαι· τὰ δ' ὑμέτερα, ὥσπερ δὴ συνήθως ἐπιδαμοῦσι τεθηπέναι, κ̄ μὴ τιμᾶς τ̄ πώτης σεσκυνεῖν. Josephum deinde suis verbis traduxit Zonaras, ubi hoc visum ita enarrat. ὁ ἄρα θέρος ἐδόκ μὴ τ̄ ἀδελφῶν θερίζων, δράσσοι διομὴν κ̄ τιθέναι· κ̄ τὰ μὲ αὐτὸ ἑρεμεῖν, τὰ δ' τ̄ ἀδελφῶν σεσερίχονία σεσκιωεῖν τοῖς αὐτῷ Neque multo diversi sunt codices *Hen.* & *Busb.* ὀπὶ συλλογῇ καρπῶν ὁ ἄρα θέρος ἐπέμφθη μὴ τ̄ ἀδελφῶν· λέγων ἰδεῖν τὸ μὲ αὐτὸ δράγμα τ̄ πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' ᾧ καλίθηκε τόπῳ, τὰ δ' ἐκείνων σεσερέχονία σεσκιωεῖν αὐτῷ· οἱ δ' συνέντες ἰοχὼ αὐτῷ τὼ ὄψιν σεολέγουσιν, κ̄ κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ᾐδεν οὐτῷ διεσάφησαν. Sic illi usque ad finem hujus Paragraphi. BERN. Ita *Big Samb.* & *Vat.* ἀφ' δ' π. *ceteri.* Vestigia *Philonis* (p. 540.) premit *Josephus* in hoc somnio. Suis verbis hoc visum enarrat *Zonaras*, neque ab eo multum discrepant *Hen.* & *Busb.*

a Καθὼ τὼ συνήθειαν] Καθὼ συνήθειαν *Vat.*

b Τῶν πυρῶν] Illud τ̄ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

c Προσκυνεῖν αὐτό,] Προσκυνεῖν αὐτῷ Phrasi Athenarum Christianarum *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN.

d Αὐτὸ,] Ita *Big Samb. Cas.* & *Vat.* αὐτῷ *Hen. Busb. Bas.* & *G.* Verba sequentia in *MSS.* conservata, καθάπερ οἱ δοῦλοι τὰς δεσπότας. οἱ δ', συνέντες ἰοχὼ αὐτῷ, omiserunt *Bas.* & *G.*

e Ὡς ἐ γνώρεμον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris*, ὡς ἀγνῶρεμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς.

f Εἰς πίλ⊙ παρελθεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτῷ παρελθεῖν εἰς πίλ⊙ ὧν ὑπ. *Bas.* & *G.* εἰς πίλ⊙ αὐτῶν παρελθεῖν ὧν ὑπ. *Vat.*

g Τῷ δ' παρ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ *Bas.* & *G.* τῷ δ' παρ' αὐτοῖς φθ. *Vat.*

h Καὶ τὰς λοιπὰς ἀστέρας,] Accipite Josephi breviaria *Hen.* & *Busb.* εἶδε κ̄ δευτέραν ὄψιν τὸ Θεῖον ἀφ' τ̄ φθόνον τ̄ ἀδελφῶν ἐπιπέμπ τῷ Ιωσήπῳ. τ̄ ἥλιον ἔδοξε σωὸ τῇ σελήνῃ, κ̄ τὰς λοιπὰς ἀστέρας ἐπὶ τὼ γλῶ ἐλθεῖν, κ̄ σεσκυνεῖν αὐτόν. ταύτλω τὼ ὄψιν τῷ πατρὶ κ̄ τ̄ ἀδελφῶν τινὶ χανόντων διεσάφησε, τί σημαίνῃ φράσαι δόδαμαλῶν. ὁ δ' δόδαμονίαν τῷ παιδὶ κατήγελλε· κ̄ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τ̄ γονέων κ̄ τ̄ ἀδελφῶν ἔσεδαι τίμιον κ̄ σεσκυνήσεως ἄξιον. τὼ μὲ σελήνλω κ̄ τ̄ ἥλιον μητέρα κ̄ πατρὶ, τὰς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς εἰκάζων. Illa hucusque. Paria habet delibator harum historiarum Zonaras, τ̄ ἥλιον κ̄ τὼ σελήνλω, κ̄ τὰς λοιπὰς τ̄ ἀστέρων σεσκυνεῖν ἰδόκ αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγήμ⊙, παρύτων κ̄ τ̄ συγγόνων, τὼ δήλωσιν ἐζήτ μαθεῖν. ὁ δ' δόδαμονίαν κατήγελλε τῷ παιδὶ· κ̄ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν ὑπὸ τ̄ γονέων κ̄ τ̄ ἀδελφῶν τιμηθήσοι κ̄ σεσκυνηθήσοι. Habuit autem Josephus ante suos oculos βίον πολιτικὸν Philonis, ubi hæc legis: ὁ δ' Ιωσὴφ ᾐδεν ὑπαιδόλω⊙, ὀλίγας ὕστερον ἡμέρας ὕσερ εἶδων ἕτερον καθαπλικώτερον τ̄ σωτέρου, τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφηνεν. ὥσθ γὰ ἥλιον κ̄ σελήνλω κ̄ ἕνδεκα ἀστέρας ἥκοντας σεσκυνεῖν αὐτόν, ὡς τ̄ πατέρα θαυμάσαι τὸ γεγονὸς, ἀναποθέσδαι τῇ Δεφοίᾳ, ταμιεύουσαν κ̄ σποκύμενον τὸ ἐσόμενον. Mox ille Philosophus Δεφὸ μὲ γὰ ἡλίᾳ τ̄ πατέρα, Δεφὸ δ' σελήνης τὴν μητέρα· Δεφὸ δ' τ̄ ἰδ' ἀστέρων τὰς ἀδελφὰς ἀναπεμπλεῖν ἔοικαν. BERN. Sic in omnibus *MSS.* κ̄ τὰς ἀστέρας τὰς λοιπὰς *Bas.* & *G.* Paria cum *Zonara* habent *Busb.* & *Hen.* quem videsis p. 16. *Edit. Bas.*

i Παρακαλῶ.] Ita cum *Vat.* in *aliis* σφδρακαλῶν.

k Ἡδη τῷ ὀνείρῳ·] Ita *Bas. G.* & *Vat.* ὁ δ' ἐδεὶς *Big. Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.*

l Τῷ παιδὶ] Τῶν παιδίων *Vat.*

m Κατήγγελλε,] Sic, ut amat *Josephus*, in *Big. Samb.* & *Vat.* κατήγγελε *Hen.* & *Busb.* κατήγγελλον *Editionum* par.

n Θεῦ δόντ⊙,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Θεῦ ζῶντ⊙ in *Editis.*

o Τίμιον] Sic in *MSS.* τιμᾶς κ̄ σε. *Bas.* & *G.*

p Ἄλλω ἰσχὺ ἐνδεδόντ⊙,] Vocem ἄλλω restituimus ex *MSS.*

q Καὶ γὰ τότους] Iterum ex *MSS.* in *Editis* τῷ τότους ἕνδεκα εἶναι, καδάπερ τὰς ἀστέρας.

r Τὰς δ' ἀδελφὰς] Ita *MSS.* τὰς ἀδελφὰς *Bas.* & *G.*

s Ἕξειν,] Ita *Big.* & *Vet. Interpr.* ἔξειν *reliqui* omnes.

t Ὡς τ̄ ἡμέσεως] Illud ὡς ex *MSS.*

v Ἐσομένης·] Ἐσομένους, ἀνελεῖν ὡμε. *Samb.* & *Epiphan.*

lum interimere in animum induxerunt. Cumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis jam collectis, Sicima profecti (nam regio est pecoribus alendis optima & pascuis percommoda) illic greges curarunt, patrem non præmonentes quod istic abituri essent. Ille vero, quod hoc nesciret, & nemo ad eum à gregibus adveniret, qui certi aliquid de filiis nunciare potuit, tristi & solicito animo rem agitans, illisque valde metuens, mittit Josephum ad greges cogniturum de fratribus, & quid agant renunciaturum.

εράκιον. καὶ τούτῳ κυρώσαντες τὴν βουλήν, [x] ἐπὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ὅτι Σικιμῶν τραπέντες· χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα, καὶ νομὰς εὐτρεφεῖν· αὐτόθι τὸ ποιμνίων [y] ἐπεμελεῖτο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ δ' μηδενὸς ὑπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖσθαί τινα [z] τῶν περὶ τὸ παῖδων αὐτῷ τ' ἀληθῆ σημαίνειν δυνάμενον, [a] σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὢν, πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τὸ ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

CAP. III.

Quomodo Josephus à fratribus, quod ejus odio flagrarent, in Ægyptum venditus, & clarus ibi factus & illustris, fratres in sua potestate habuit.

ILli autem, ut fratrem ad se venientem conspexerunt, gavisi sunt, non quasi ob adventum familiaris *alicujus* & à patre missi, sed tanquam inimici, & in manus suas Dei voluntate traditi: ac confestim, & ne occasionem ex manibus elabi sinant, ad illum perimendum sese expediunt. Rubenus vero, inter istos natu maximus, cum eos ita se habere vidisset, superque ea re consentientes, tentabat *eorum impetum* continere: ostendens facinus fore audacissimum simul ac sceleratissimum. Ut nefarium quidem & Deo visum iri, & hominibus flagitiosum, etiam non consanguinei cædem perpetrare; multo autem scelestius fratris necis reos deprehendi; quo sublato etiam in patrem redundaret injuria, materque in luctum & orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, conjiceretur. Igitur ut ipsos reveriti, reputantesque secum quantum perpessuri essent, filio cum optimo tum natu minimo eis erepto, incœpto desisterent tam audaci, obsecrabat; etiam præ timore Dei, qui spectator ac testis foret consilii contra fratrem initi. Si quidem à facinore abstinerent, fore ut *Deus* illos amaret, ad pœnitentiam sanamque mentem adductos: sin pergerent ad opus, nullas esse pœnas quas ab eis ob fratris cædem non repeteret; ut qui providentiam ejus ubique præsentem violassent, cui nihil latere potest, sive in solitudine peragatur, sive in urbium frequentia. Ubicunque enim est homo, existimandum ibi Deum quoque adesse. Quin & propriam conscientiam, si hoc ipsum patrare auderent, sibimet adversaturam esse ajebat: quam nemo potest fugere, sive bonam conservare studeat, sive talem nactus fuerit, qualis ipsos infectatura est, si fratrem interfecerint. Insuper autem hæc prædictis adjiciebat, nefas esse cuiquam fratrem, licet injustum, interimere: satius vero esse ita amicos non ulcisci & persequi, si quid peccasse videantur. Josephum vero, qui nequaquam malignus in ipsos exstiterit, occiderent: cujus ætas

Pro fratre apud cæteros intercedit Rubelus, oratione pia ac facunda.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς [b] Ἰώσηπος, ἔτως εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ μισεῖσθαι αὐτὸν μᾶλλον, καὶ γνώμενος ἐπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

Οἱ δὲ, τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἡσθησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τῇ χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδοθέντος· ἀναιρεῖν τε ἤδη, [c] καὶ μὴ τῶν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν, [d] ὠρμήκεσαν. [e] ὅτω δὲ αὐτοὺς Ρούβηλος ἐρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν [f] ὠμονοηκότας, ἐπιθέρους κατέχειν· ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος δὲ τολμήματος, [g] καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μύσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκεῖν, καὶ τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνθρώπου χεῖρας ἔχειν φόνου, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ [h] πατήρ τε ἀνωφελὴς ἔσται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ πάθος ἀποστρέψουσιν, ἐκ κατ' ἀνθρώπινον [i] γινομένῳ νόμον, συγκαταπατᾶται. [k] τούτων δὲ οὕτω αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τι καὶ πείσονται πεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου φθαρέντος, ἀποχέσθαι δὲ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τὸν Θεὸν δείσαντας, [l] ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἦν καὶ τῶν βουλῆς αὐτῶν τῶν [m] ὅτι τὸν ἀδελφὸν γεγυμνημένης. ἀποστάντας τὲν πράξεως ἀγαπήσειν, μεταγνόντας καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰξαντας· προελθόντας δὲ ὅτι τοῦργον οὐκ ἔστιν ἰὼν οὐκ [n] εἰσπράξαιτο τὸν ἀδελφοκτονίας δίκην, [o] μιάναντας αὐτὸν τὴν πανταχοῦ παροῦσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἐρημίας πραττομένων ὑστεροῦσαν, μήτε τὸν κατὰ πόλεις. [p] ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸν Θεόν. τό τε συνειδὸς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν· ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον οἱονοῦν αὐτοῖς συνοικοῦσι τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐσὶν [q] ἀποδρᾶσαι. προστίθη δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον· καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἄτω φίλοις, ὑπὲρ ὧν [r] ἁμαρτάνειν ἐδόξαμεν. Ἰώσηπον δὲ οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγυμνημένον [s] ἀφθερῦσιν· ᾧ [t] καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀθῆνες ἔλεον μᾶλλον καὶ τὸν [v] παρ'

[x] Ἐπεὶ τὰ τῆ συγκομιδῆς] Ita in *MSS.* ἐπειδὴ τῆ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἴσχεν, ἐπὶ Σικιμῶνος *Bas.* & *G.*

[y] Ἐπεμελεῖτο,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιμέλειν.) *Vat.* ἐπιμέλειν *Bas.* & *G.*

[z] Τῶν περὶ τὸ παίδων] Sic *Big.* & *Samb.* τὸ περὶ τὸ παίδων *Alii.*

[a] Σκυθρωπότερον] Σκυθρωπολέρον *Vat.*

[b] Ἰώσηπος,] Hypothesin paulo breviorem habet *Busb.* περὶ τῆς εἰς τὰς ἐμπόρους Ἀραβίας πράσεως Ἰωσήφ.

[c] Καὶ μὴ τὸν] Καὶ μὴ τὸ οὐ ποσὶν ὑπερβαλέσθαι *Vat.*

[d] Ὡρμήκεσαν.] Ὥρμησαν *Hen. Busb.* & *J. Zonaras*: at perfecto tempore Josephus. Mox ὅτως δὲ *Samb.* correcte. BERN.

[e] Οὕτω δὲ αὐτοὺς] Οὕτως δὲ αὐτοὺς *Samb.*

[f] Ὠμονοηκότας,] Ita *Big.* & *Samb* ὁμονοηκότας *alii.*

[g] Καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μύσος.] Sic in *Big.* & *Samb.* quibus etiam convenit *Vet. Interpr.* τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος in aliis *MSS.* & *Editis.* Hisce similia retulit *Philo*, p. 528. B ἐπὶ τοσοῦτον περιττὸν ἐργασάμενος &c.

[h] Πατὴρ τε ἀνωφελὴς] Πατὴρ μὲ ἀν. *Vat.*

[i] Γινομένῳ νόμον,] Ita *Bas.* *G.* & *Epiphan.* Γινόμενον *Big.* & *Samb.* Γινόμενα *Vat.*

[k] Τούτων δὲ οὕτω] Τούτων τε οὕτω *Vat.*

[l] Ὃς θεατὴς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς θεατὴς in *reliquis.* ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα corrigit *T. Faber*, in Epp. Crit. l. 2. Ep. 68. mox idem sine necessitate ἀποστάντας μὲν &c. dein εἰξάντων. iterumque infeliciori conjectura, οὐκ ἔστιν ὃν οὐκ εἰσπράξαιτο τ. ἀ. δίκην, μὴ δεδιότας αὐτὸν. BERN. & HUDS.

[m] Ἐπὶ τὸν ἀδελφόν.] Ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ *Vat.* & mox ἀγαπήσειν.

[n] Εἰσπράξαιτο] Ita *Samb.* & *Vat.* εἰσπράξηται *Bas.* & *G.* εἰσπράξαντο *Big. Caſ.* & *Epiphan.*

[o] Μιάναντας] Sic *Big Caſ* & *Vat.* μιάναντας *Bas.* & *G.*

[p] Ὅπου γὰρ] Ita *Big. Samb* & *Vat.* ὅπου γὰρ ἄνθρωπος ἂν ᾖ in *aliis.*

[q] Ἀποδρᾶσαι.] Ex *Big.* & *Caſ.* ἀποδρᾶναι *Samb. Vat. Bas.* & *G.*

[r] Ἁμαρτάνειν ἐδόξαμεν] Ita *Big. Caſ* & *Vat.* ἁμαρτεῖν ἐδόκει *Bas.* & *G.*

[s] Διαφθερῦσιν·] Διαφθείρουσι optimo temporum *Bas.* & *Gen.* Scripsit vero Josephus Διαφθερῦσι, *Big.* & *Samb.* adprobantibus. BERN. Sic *Big. Samb.* & *Vat.* Διαφθείρωσιν in *Editis.*

[t] Καὶ τὸ τῆ ἡλικίας] Illud καὶ ex *MSS.*

[v] παρ'

ν περὶ αὐτῶν ἐφαντάζετο κηδεμονίαν. ἤ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ ˣ χείρω τὴν πεῖραν αὐτῶν ποιῆσαι· ἀλλὰ φθόνον ʸ τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ ζῆν ἐξαιρεῖν διεγνωκότων, ᶻ ὧν τὸ ἴσον ᵃ ἀπολαύσασι κοινωνοῦντες αὐτῷ ᵇ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὰρ ᶜ ἂν αὐτῶν ὑπελαμβάνειν, ὅτι Θεὸς Ἰωσήπῳ δώσει· πρόσηκεν οὖν τὴν ὀργὴν ᵈ ἣν ἀπὸ τοῦ αὐτὸς καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν, εἰ τὸ ὑπ' ᵉ αὐτοῦ ἐξ Θεοῦ κεκριμένον τὸν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες, ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ᾧ παῦται ᶠ χαίρουσιν.

β'. Καὶ ὁ μὲν Ρουβηλος ταῦτα λέγων, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω καὶ δεόμενος, ἐπέρατο ᵍ τὸ ἀδελφοκτονίας αὐτὸς ἀποτρέπων. ἐπεὶ δ' ἤδει μετριωτέρους ὑπὸ τὸν λόγων ἐαυτὸν γεγυμνένους, ἀλλὰ παντάπασιν ὅπως τὴν ἀναίρεσιν, ʰ συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτὸς ὀλιγοκέρτερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τὸ ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ ⁱ ἀμυνομένοις παρήνεσε τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι ᵏ λέγων αὐτὸς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τ' ἀνελεῖν τὸ ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακὸς οἷς νῦν παροινεῖ πλημμέλειαν ˡ ἔλεγεν. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ σπεύδουσιν· ἐ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ὁπόροις κυφότερον· ἡδέως γὰρ αὐτὸς αὐτόχειρας μὲν μὴ χρῆσθαι τοῖς ἀδελφοῖς· ῥίψαντας δ' εἰς τὸ βόθρειον κείμενον λάκκον ἅτως ὑποθανεῖν ἐᾶσαι, ᵐ καὶ τό γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτὸς κερδαίνειν. συναινεσάντων δ' τούτοις τὸ νεανίσκων, παραλαβὼν Ρουβηλος τὸ μειράκιον καὶ καλῶδίῳ ἐκδήσας, ἐρέμα καθέμησεν εἰς τὸ λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρον ἦν· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπῆλλάττετο κατὰ ζήτησιν χωρίων πρὸς νομὰς ὑποδεεστέρων.

γ'. Ἰούδας δ', καὶ αὐτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν Ἀραβας ἐξ Ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Συρικὰ φορτία κομίζοντας ᵒ Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ᵖ Ρουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν Ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Ἀραψὶν· ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον, καὶ ταθνήξεσθαι δοκεῖν τοῖς ξένοις, αὐτούς τε ἐξ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ὑποδιδόντας τὸν Ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ ἐξ λάκκου μυῶν εἴκοσιν, tenera misericordiam potius commoveret, curamque ab iis & tutelam impetraret. Causa etiam cædis plurimum auget facti hujus indignitatem, quod ob invidiam futuræ ejus felicitatis viam ei adimere statuerint, qua ex æquo fruituri erant consortionem cum illo habentes sociabilem, utpote qui non alieni essent sed cognatione conjuncti. Debere enim existimare ipsorum esse quicquid Josepho largietur Deus: ac proinde par esse ut cogitarent, iracundiam *cœlestem* gravius illis incubituram, si eum perimendo, qui ab ipso Deo omni bona fortuna dignus est habitus, hunc ipsum Deo auferrent, quem tanta cumulaturus est felicitate.

2. Ac Rubelus quidem hæc dicens, prætereaque pluribus etiam *illos* obsecrans, conabatur eos à fratricidio abstterrere. Postquam autem ipsos nihilo placatiores factos viderat, sed in eo esse ut ad cædem properarent; consilium dedit ut saltem necis modo malum paululum mitigarent. Ultionem etenim meditantes primum admonuit, ut oratione flecterentur. Cum vero prævaluissent ut fratrem tollerent, dicebat fore ut leviori peccato tenerentur, si in iis ad quæ jam hortatur sibimet pareant. Sic enim finem suum, ad quem festinant, consequuturos esse; sed alio modo, ac (ut in dubiis *licet conjitere*) minus odioso. Nam obtestatus est ipsos, ne suas ipsi manus fratri injicerent, sed in proximum puteum conjectum illic emori sinerent, atque ita * pollutas manus lucrifacerent. Cum autem hisce assensum dedissent juvenes, Rubelus, puerum abducens & fune religans, leniter eum in puteum demisit; erat enim bene siccus. Et ille quidem, hoc facto, abiit pascua commoda quæsiturus. *Josephus in lacum siccum demittitur, suadente Rubelo.*

3. Judas autem, qui & ipse unus è Jacobi filiis, conspicatus mercatores Arabas generis Ismaëlitici, aromata & Syras merces deferentes ad Ægyptios è terra Galadena, post discessum Rubeli consilium dedit fratribus, ut Josephum extrahentes venderent eum Arabibus. Nam etiamsi & illum, quam longissime ablegatum, apud exteros mori contigerit, fore tamen ut hoc pacto semet sceleris puros conservarent. Hoc igitur cum placuisset consilium, Josephum ex puteo receptum vi- *Viginti denummis venditur Ismaëlitis, annos habens XVII. Gen. c. 37.*

ν Παρ' αὐτῶν ἐφαντάζετο] Ita ex Epiphanio correxi, pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν librorum Græcorum, quot versare mihi adhuc licuit. Schotano placet ὑπὸ ἡμῶν αὐτῶν. Attamen tota hæc oratio in personis tertiis occupatur. Mox *Big.* κηδεμόνιαν syllabis quatuor, absque exemplo. BERN. Ita *Vet. Interpr.* correxit *Bernardus* pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν *librorum Græcorum*, quot versare mihi adhuc licuit.

ξ Χείρω] Ex *MSS.* quod Ατλικώτερον *Editorum* χείρονα.

ο Τῶν τε ἐσομένων ἀγαθῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ ἴσον. *aliis.*

π Ὧν τὸ ἴσον] Ὧν κ' τὸ ἴσον *Vat.*

α Ἀπολαύσασι] Ἀπολαύσαι *Samb.* & *Caſ.*

b Τῆς μετουσίας.] Ita *Libri* omnes *Gr.* pariterque *communione* in *Latinis*. Locutio illa πλεονάζ. ut *ſociabilis conſortio* apud *Livium*. φιλουσίας reponit *T. Faber*. BERN. & HUDS.

c Ἂν αὐτῶν] Εἶναι *Big.*

d Καὶ ἀφ' τοῦτο] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ ἀφ' τοῦτο τὸ *Caſ.* καὶ δι' αὐτὸ τὸ αὐτὸς *Vat.* κ' ἀφ' τὸ καλῶς &c. *Baſ.* & *G.*

e Αὐτοῦ ἐξ Θεοῦ] Illa ἐξ Θεοῦ ex *MSS.*

f Χαίρουσιν.] Χαίρουσι *Big.* non male. Sæpius autem legimus ejusmodi parencliſes in hoc Scriptore, quas Athenæ quidem neutiquam damnarent. Alii omnes χαίρουσι. BERN. Ita *Big.* & *Vat.* χαίρουσι in *reliquis*.

g Τὰς ἀδελφοκτονίας] Sic *Samb.* & *Vat.* τοὺς τ' ἀδ. *cæteri.*

h Συνεβούλευε] Συνεβούλευσε *Vat.* ut habetur mox infra, v. 32. συνεβούλευεν *Hen.*

i Ἀμυνομένοις] Ἀμυνόμενον malit *Heraldus*, Digreſſionum l. 2. c. 8.

k Λέγων αὐτὸς.] Faber λόγοις αὐτῷ, phraſi Joſephi ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. BERN. Θέλων αὐτὸς *Heraldus*, λόγοις αὐτῷ legendum eſſe contendit *T. Faber*. phraſi *Joſephi* (ut inquit *Bernardus*) ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. Simile quid habet *Joſephus*, p. 23. v. 29.

l Ἔλεγεν.] Vox ἔλεγεν ex *MSS.* nam abfuit *Baſ.* & *G.*

m Καὶ τό γε μιαιφονῆσαι] Latine diceres, *pollutas manus lucrifacere*, quod eſt *fratricidii crimen evitare*: aut phraſi Orientis, יד אל תשלח בו, Gen. c. 27. 22. Senſum illum obtinuiſſe dictionem Græcam nos docet D. Lucas ejus ævi Scriptor: κεῖσθαι ὕπερθεν habet iſte in Actis ſacris. Non placet itaque manus *Big.* aut *Samb.* hoc in loco καὶ τό γε μὴ μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτὸς κερδαίνειν. Tantidem narrat & Philo, ὁ πεισθεὶς τοῦτο πραχθὲν μὴ ἐφάψασθαι ἐξ μιάσματος, ἀλλ' αὐτὸς μόνον εἰς ὕδωρ τὸ ὀρυγμάτων ῥίψας. —— συναινεσάντων δ', ὁ μὲν πρῶτον ἠπατίζετο· οἱ δ' ἐς πολέμιον συλλαβόντες, ἅπασαν ἀπαμπίσχουσι τὴν ἐσθῆτα· καὶ τὰ μὲν καθιᾶσιν εἰς βαθεῖς βόθρους. Quin ex hoc potius Judæo Johannes Zonaras, ῥᾴδιον δ' συνεβούλευε, μὴ αὐτόχειρας χρῆσθαι ἐξ ἀδελφοῖς· ἀλλ' εἰς τὸ προκείμενον λάκκον ῥίψαι αὐτὸν, ἵνα ἀποθάνῃ ἐκεῖ, καὶ ὕστερον μετριώτερον ἔσοιτο τὸ κακόν. συναινεσάντων δ' τῷ λόγῳ τῶν νεανίσκων, λαβὼν ὁ ῥουβὴλ τὸ μειράκιον, ἐρέμα καθίμησεν εἰς τὸ λάκκον. BERN. Καὶ τόγε μὴ μιαιφονῆσαι *Big. Samb.* & *Vat.* Vide *Philonem* p. 528. ex quo ſua hauſiſſe videtur *Zonaras*, p. 16.

n Αἰγυπτίοις] Εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *Gen.* ex verſione τῶν ο'. Pariter de illo facinore Philo, ἐκείνῃ δ' τῇ ἡμέρᾳ κατὰ τύχα συντυχίαν ἔμποροί τινες ἀδοκήτως τῶν ἐθνῶν ἐχόντων ἀπ' ἀραβίας εἰς αἴγυπτον κομίζοντες φόρτον· οἷς ἀνελκύσαντες τὸν ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ἡγησαμένοις τὴν γνώμην ἐξ καθ' ἡλικίαν τεθέντα. Paulo etiam diverſus ab his Artapanus, πρασσόμενον δ' ἐκτὸς ἐπιτύχασιν, ἐκπλαγέντες τὸ ἀγνοηθὲν ἀφοῦσιν εἰς τὸν αἰγύπτιον αὐτὸν ἀγοράσοντα· τὸν δ' τὸ σύστροφον ποιῆσαι· εἶναι γὰρ τὰς ἀράβων βασιλεῖς ἀπογόνους ἰσραὴλ, ὑφ' ἑξ ἀδραάμ, ἰσαὰκ δ' ἀδελφούς. BERN. Ita in *MSS.* εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *G.* ex verſione LXX. Pariter de illo facinore *Philo*, p. 528. Paulo etiam diverſus ab his *Artapanus* apud *Euſeb.* in Præp. Evangel. p. 429.

o Ρουβήλου] *Al.* ἐξ Ρουβήλου.

p Κἂν τεθνήξεσθαι] Mox δόξαν οὖν οὕτω fruſtra *Busb.* & *Hen.* tum etiam ἀποδιδόναι pro ἀποδίδου. *Zonaras* vero, καὶ δόξαν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις αὐτὸν ἀποδίδου μιᾶν εἶναι, ἵνα ἐπικαλέσηται γενοίμην. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* κἀντεῦθεν ἔξοιτο τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε.

* *Pollutas manus lucrifacerent.*] Quod eſt, *fratricidii crimen evitare.* Sic κεῖσθαι ὕπερθεν in *Act. Apoſtol.*

Rubeli pietas.

viginti minis vendunt mercatoribus, annos septendecim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens, insciis fratribus Josephum servare secum statuit. Ac dum inclamanti non respondere, ille, suspicatus post discessum suum interemptum esse, fratres incusabat. Cum vero rem gestam ei enarrassent, lugere desiit.

Tunica Josephi tanquam discerpti affligunt animum Jacobi cruentantque ingratissimi filii.

4. Ut primum vero hæc in Josephum à fratribus perpetrata essent, consultare cœperunt quid demum agerent; ut patris suspicionem evitare possent. Placuit igitur tunicam, qua quidem indutus Josephus ad eos venerat, (nam ipsam ei demisso in puteum detraxerant) discerptam sanguine hircino fœdare; atque ita patri allatam ostendere, ut ei videretur *filius* à feris devoratus. Atque hoc facto venerunt ad senem, cum jam aliquid de filio resciviſſet. Ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi evenerit, tunicam tamen istam cruentatam & laceram invenisse. unde & illis crevit suspicio, belluarum incursu mortem oppetiisse; si ea indutus domo exiverit. Jacobus autem cum exiguam spem habuisset, fore scilicet ut aliquo captivus abduceretur puer, ab hac quidem cogitatione discessit. At manifestum necis indicium tunicam ratus (agnoscebat enim eam esse qua indutum ad fratres miserat) postea ita se habuit, adolescentem lugendo, quasi interiisset. Atque tam male erat illi, ac si unius pater exstitisset, & aliorum consolatione privatus; etiam, priusquam cum fratribus colloqueretur, Josephum à feris discerptum periisse conjiciens. Sedebat autem sacco amictus & dolore oppressus, ut neque filii consolando quicquam proficerent, neque ipse luctum lassitudine remitteret.

ἑπταικαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ῥοῦβηλος δέ, νύκτωρ ἐπὶ τὸ λάκκον ἐλθών, σῶσαι τὸν ἀδελφὸν λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλοῦντι οὐκ ἀπεκρίνατο· δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν οἱ τῷ ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τοῦ δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, πιστεύει δὲ πένθος [q] Ῥοῦβηλος.

δ'. Ὡς δὲ ταῦτα ἐπὶ τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο· τί πείσαντες ἂν ἔχω τῆς ὑποψίας αὐτὸν τὸν πατέρα ἀπηλλαγμένοι, ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸ χιτωνίσκον, ὃν ἀφῆκε μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐνδεδυμένος, ἀπεσπάκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθεῖσαν εἰς τὸ λάκκον· ἔδοξεν αὐτοῖς διαφθείραντες αἵματι [r] τράγων μολύναι· καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸν φανείη διεφθαρμένος. καὶ τἄργ ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τοῦ δεῖν τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν [s] ἀφιγμένων. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν Ἰώσηπον ὅτι ἰδεῖν, [t] οὐθ' ἥ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι· χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν αἱμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, θεριπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξέλθοι. Ἰάκωβος δὲ ἔτι κἀφοτέρας ὧν ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένου δῆθεν αὐτοῦ καὶ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφῆκε τὸν λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῦ τῆ πλάνῃ ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμψαι πρὸς τοὺς ἀδελφούς· ὡς δὴ νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτους διέκειτο ὅλου τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τῆ ἐξ ἄλλων [v] διαμυθίας ἐστερημένος, ἔτους ὅλου πρὸς τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοὺς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ [x] σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς [y] μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴονα γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεῦσαι.

CAP. IV.

Insignis Josephi continentia.

Domus Petephrenæ procurator Josephus. Gen. c. 39.

JOsephum autem venditum à mercatoribus cum emisset Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis præerat, *eum* summo in honore habuit. Nam & disciplinis liberalibus eum instituendum curavit, & victu meliore, quam pro servili conditione, uti permisit, eumque suæ domui præfecit. Is vero hisce fruebatur, non tamen virtutem, qua præditus erat, propter hanc *sui status* mutationem deseruit: sed ostendit prudentiam difficillima quæque in vita posse superare, si quibus adsit pura & infucata, nec ad præsentem tantum felicitatem accommodata.

Juvenem decorum male deperit hera sua. Gen. c. 39.

2. Cum enim uxor herilis, cum ob formæ e-

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπου ἁγνείας τὸ ἐπιφανές.

ΙΩσηπον δέ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ἀνησάμενος Πετεφρῆς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ἔτι τῶν φαραώθ μαγείρων ἄρχων καὶ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ· [z] παιδείαν δὲ τὴν ἐλευθέριον ἐπέθηκε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῶν ἔτι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγκλείει τε τὴν τοῦ οἴκου [a] αὐτῷ φροντίδα. ὁ δὲ τούτων τε [b] ἀπέλαυε, καὶ τὴν ἀρετὴν, ἧτις ἦν φύσει αὐτῷ, μᾶλλον ὑπὸ τῶν μεταβολῆς [c] ἐκκατέλιπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

β'. [d] Τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορ-

[q] Ῥοῦβηλος.] Sic *MSS.* ὁ Ῥοῦβηλος *Basil.* & G. Rubeli autem expostulationem quære apud *Philonem*, p. 528.

[r] Τράγων μολύνας.] Ita in *MSS. Basil.* G. *aliique.*

[s] Ἀφιγμένων.] Sic *Casl.* & *Samb.* ἀφιγμένον *ceteri.*

[t] Οὔθ' ἥ κέχρηται.] *Zonaras* etiam phrasi consimili, μήθ' ὅπως διέφθαρται γνῶναι. Idem proxime χιτῶνα διερρωγότα pro λελακισμένον. Philo etiam dixit καληκισμένον καὶ καληκισμένον. BERN. Ita *Big. Samb. Busb.* & *Vat.* ἔτ' οἷα *Basil.* G. & *Casl.* ἔτ' εἰ *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[v] Διαμυθίας ἐστερημένον.] Ita *Samb.* politice quidem. Reliquis διαμυθίας. Utrumque autem scribi permittit morosus ille Apollonius. BERN. Sic *Samb.* in *reliquis* διαμυθίας, utrumque approbat *Apollonius.* In sequentibus pro ἔτους ὅλου παρὰ τῷ κακῷ, mallem rescribere, ἔτους ὅλου πρὸς αὐτῷ κακῶς. nam *Epiphanius* ad hunc modum locum vertit, *ita enim erat apud semetipsum male, priusquam cum fratribus* &c.

[x] Σακκίον ἐξαψάμενος.] Σάκκον *Busb. Hen.* & *Zonaras* ex LXX.

[y] Μήτε ὑπὸ παίδων.] Ex *Big.* & *Samb.* μήθ' ὑπὸ π. in *aliis.* & subinde ῥᾷον. Sed ibidem αὐτῷ ῥᾷονα *Big. Casl.* & *Vat.* Non opus ergo correctione Attica *Fabri*, αὐτῷ ῥᾷον ἡρέσθη. BERN. & HUDS.

[z] Παιδείαν δὲ τὴν ἐλευθέριον] Pharaonis autem œconomus in libris Græcis, quot vidi, nuncupatur πετεφρῆς, quod olim placuit & Interpretibus Alexandrinis: sed *Putiphares* semel legi, sæpius *Petephres* in exemplaribus Epiphanii; hoc autem similius Judæorum aut Samaritarum scriptioni פוטיפר. Unde S. Hieronymus in Tradit. *Venditus est igitur Joseph principi exercitus & bellatorum, non* Petephre *aut* Petephri, *ut est in Latino* (ita quidem reperias apud Ambrosium & Augustinum) *sed* Phutiphar *Eunucho.* Cæterum hunc ἀρχιμάγειρον cum suavissimo Prædicatorum Johanne à פוטיפרע Josephi socero nomine ac conditione distinguere, potius quam ita confundere, uti amant Interpretes LXX. Josephus, veteres alii Judæorum magistri apud Hieronymum & Genesin magnam. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* παιδίαν τε in *reliquis.*

[a] Αὐτῷ φροντίδα.] Illud αὐτῷ etiam ex *Big. Samb.* & *Vat.* deest *ceteris.*

[b] Ἀπέλαυε.] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπέλαβε in *aliis.*

[c] Ἐγκατέλιπεν.] Ἐγκατέλειπεν *Samb.*

[d] Τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς.] De eodem autem flagitio inde *Zonaras* Drungarius, τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς διά τε εὐμορφίαν καὶ τὴν αὐτῆς δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ λόγους πρὸς μίξεως προσαγαγούσης, παρείπετο τῷ αἰτήματι. Hic quidem Josephum, Josephus Philonem verbis simillimis expressit. Sic autem Hierophanta Alexandrinus, τὸν γὰρ εὐμορφίαν ἐπιμανέντα τῇ γυναικὶ, καὶ ἀκαθέκτως πρὸς τὸ πάθος λυτέντα, τὰς πρὸς μίξεως λόγους προσφέρειν ἐρρωμένως ἐναντίῳ μένῳ, καὶ μηδ' ὅλως προσιέσθαι ὑπομένοντι. BERN. *Zonaras* in hisce *Josephum*, at *Josephus* verbis simillimis expressit *Philonem* in pag. 532.

μορφίαν καὶ τὸν τῶν πρᾶξεις αὐτοῦ δεξιότητα, ἐρωτικῶς Ἀλατηϊσις, καὶ νομιζόσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὴν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησαμένου τὸ τὸν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' ὃ πρὸς τὸ πρόσθεν ἀφορώσης, τὸ καὶ παρὰ τὸν μεταβολὴν παρημένου. τόν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὸν ἀξίωσιν, ὃ κρίνας ὅσιον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ [c] διδόναι χάριν, ὃν ἡ παιμένη καὶ τοσαύτης ἠξιωκότα τιμῆς ἀδικίαν συνέβαινεν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ [f] κρατεῖν τε τὰ πάθη κἀκείνην [g] παρεκάλει, τὸν ἐπάγωσιν δὲ πεύξεσθαι τῆς ἐπιθυμίας προσβαλλόμενον· ἐτελήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τὸν μὴ παρόντος ἐλπίδα· αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἕλεγεν, ἢ πρὸς τὸν καταπαθῆς [h] ἔσεσθαι· καὶ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δῆλον ὄντα δεῖ ποιεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν [i] προσταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι περιαίτησιν. [k] τὸ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἐρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσῃ τὸν Ἰώσηπον ἀντιτυχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ δὲ κακῶν πολιορκημένη, δευτέραν πάλιν πεῖραν [l] προεῖτο κατεργάσεσθαι.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισούσης, [m] κατὰ τὸν εἰς τὸν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ [n] φοιτᾶν νόμιμον ἦν· σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, ἠρωμένην μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι δὲ Ἰωσήπου. καὶ γινομένης [o] αὐτῇ ταύτης, [p] λιπαρεστέρας ἔτι τὸ πρώτων αὐτῷ προσωιέσκατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν [q] αὐτῷ μὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶναι, καὶ μηδὲν ἀντιφρικέναι· κατά τε τὸν τὸ ἀβέβαιον ἐνδοιάσης ἐντροπὴν καὶ τὸν δὲ πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ' ἃ βιαιοτέρα δέησιν ἔσοι δὲ κατ' αὐτὸν ἀξιώματος [r] παρηνοτέρα γενέσθαι. φρονήσει τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδὸς, καὶ τὸ ὕστερον τοῖς παρελθοῦσιν [s] ἄγνωμον διορθώσεται. εἴ τε γὰ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας· νόσον τε γὰ προφασίσασθαι, καὶ τὸν ἑορτῆς καὶ τὸν πανηγύρεως τὸν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῶσαν. εἴ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, δὲ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κελεύειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν. προσδοκᾶν τε τὸν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γινόμενον· ἄμωμον ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς, ἀποστραφέντα τὸν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν σωφροσύνης δόκησιν [t] ἐπιπροσθεῖν ἡγεμονεύοντα. ἃ γὰ αὐτὸν τὸν ὠφελησάν, τραπείσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ἐπὶ τὸν δρί· προσέχειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, καὶ ὅτι μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀληθείας [v] φέροντας.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ἅτε οἴκτῳ αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ἔτ' ἠνάγκασε φόβῳ· ἀλλὰ τὸν δεήσεσιν ἀντέσχεν, καὶ τὸν ἀπλοῦς ὂν ἐνδέδωκε, [x] δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένων τι τῶν

legantiam tum ob dexteritatem ejus in rebus agendis, amore esset incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore ut facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positurus quod hera illum peteret, (nam ad habitum servitutis præsentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium, & sermones sereret de concubitu; *ille* preces ejus repulit, nefas esse ducens tali eam gratia impertire, quæ illi, qui eum emerat & tanto dignatus erat honore, in injuriam cederet & contumeliam. Quin & ipsam admonebat ut cupiditatem reprimeret, desperationem *illi* injiciens optatis potiundi, (sic enim fore ut ei sedaretur impetus, cum omni de spe decideret) sibique constitutum esse dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obsequi. Quamvis enim & heræ adversari servum non deceat, hujusmodi *tamen* mandatis non obedire multum habeat excusationis. Illius autem amorem magis accendebat, quod nihil tale exspectanti restiterit Josephus. Et quum graviter à malo premeretur, altero tentamine illum expugnare statuit.

3. Cum igitur publicum festum instaret, cujus celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, ægritudinem caussatur apud maritum, captans solitudinem & otium ad Josephum exorandum. Quod cum nacta esset, blando magis sermone quam antea eum aggreditur. Ut satius quidem fuerit eum primis cessisse precibus, neque aliquid contradixisse; & propter reverentiam compellantis; & affectus vehementiam, qui cogeret eam, quæ hera sit, sua dignitate humiliorem se gerere. Nunc autem prudentiæ magis convenienter agendo, quicquid prius desipuerit licebit emendare. Sive enim secundas preces desideraret, has adesse & cum majori studio: se enim ægritudinem simulasse, atque festo & celebritati ipsius consuetudinem prætulisse. Sive prioribus ob diffidentiam repugnasset sermonibus, indicio esse crederet, nullam latuisse fraudis malignitatem, quod in eadem voluntate persisteret. Quare & præsentium bonorum emolumentis frui exspectaret, quorum jam particeps erat, si ejus desiderio annueret, & majora etiam consequuturum, si suæ morem gereret voluntati: ultionem autem & odium ab illa, si petitionem repudiaret, & castitatis existimationem mallet illibatam servare, quam heræ gratificari. Eam enim ipsi nequaquam prodesse, si ei accusationem instrueret, & se ab illo tentatam esse ad maritum mentiretur: magis enim Petephren suis sermonibus fidem habiturum esse, quam illius, veritati licet maxime consentanea proferat. *Res insidiosa est amor, plenaque artium.*

4. Hæc loquente muliere & illachrymante, neque misericordia eum recedere à castitate suasit, neque metus coëgit: sed precibus restitit, minisque non concessit, veritus ne quid mali ageret; malens acerbissima quæque sufferre, quam præ- *Speculum castitatis purissimum Josephus.*

e Διδόναι χάριν,] Δοῦναι *Samb.* & *Vat.*

f Κρατεῖν τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κρατεῖν τὰ δ' π. *Baf.* & *G.*

g Παρεκάλει,] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* παρεκάλει in *aliis.*

h Ἔσεσθαι.] *Al.* ἔσεσθ'.

i Προσταγμάτων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* πραγμάτων *Big. Caf. Baf.* & *G.*

k Τὸν δ' ἔτι μᾶλλον] Sic *Bernardus* ex aliarum lectionum vestigiis. τὴν δ' ἔτι μ. τ. ἐρωτα, μὴ προσδοκώσῃ *Baf.* & *G.* τὸ δ' ἔτι —— τὸ μὴ προσδοκώσης *Samb. Caf. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸ δ' ἔτι —— μὴ προσδοκώσης *Big.*

l Προεῖτο] Ita *Samb. Caf.* & *Vat.* προεπιθυμεῖ τὸ κατεργ. *Big.* προεπιθυμεῖν κατεργ. *Baf.* & *G.* Alia locutione *Busb.* & *Hen.* διυτέραν αὖθις πεῖραν, aut quod *Zonaras* dixit διυτέραν ἐπῆγε πεῖραν.

m Κατὰ] Κατὰ τὸν ἑορτὸν, id est in festo. alibi μὴ τὸν νηφαίαν irrepsit in Josephum pro κ. τὸν. REL.

n Φοιτᾶν νόμιμον ἦν·] Φοιτᾶσαι *Vat.*

o Αὐτῇ ταύτης,] *Big. Samb.* & *Caf.* Neque tamen facilius rejicies emphasin Atticam *Baf.* & *Gen.* ἡ ἠρωμένης αὐτῆς ταύτης.

Fefellit autem Fabrum ars sua, dum reponeret ibidem ἡ ἠρωμένης ἑορτῆς ταύτης: supra enim præfatus est archæologus, δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισούσης; jam respicit τὸν σχολὴν. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caf.* ἠρωμένης αὐτῆς ταύτης *Baf.* & *G.* frustra reponit *Faber*, ἡ ἠρ. ἑορτῆς ταύτης. nam ταύτης respicit σχολὴν.

p Λιπαρεστέρας] Vulgo legunt *Baf.* & *Gen.* λιπαρωτέρας: cæteri habent λιπαρεσιέρας, quo schemate comparandi gaudent valde Ionesque Atticique: sed & fundum λιπαρὴς agnoscunt Hesychius, Photius, aliique Lexicographorum veterum. In eadem clausula προσῆγε λόγους *Busb.* atque *Hen.* BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* λιπαρεσιέρας.

q Αὐτῷ μὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς δέησιν] *Al.* αὐτὸν.

r Ταπεινοτέρα ἡθοῦς.] Ita in *MSS.* ταπεινοτέραν *Baf.* & *G.*

s Ἄγνωμον διορθώσεται.] Ἀγνῶμον *Samb.* tanquam ab ore & spiritu Attico.

t Ἐπιπροσθεῖν ἡγεμονεύοντα.] Ita *Samb. Big. Caf.* & *Vat.* δόκησιν προηγεμόνευον *Baf.* & *G.*

v Φέροντας.] Φέρον *Samb.*

x Δείσας παθεῖν ἀδίκως,] Ita *Baf. G.* & *Vet. Interpr.* δείσας ἡ παθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* De voce παθεῖν vide Annott. ad *Mar-*

præsentibus acquiescere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod sibi conscius erat se juste esse periturum. Ipsam quoque nuptiarum monuit, jurisque conjugalis & consuetudinis; obsecrans ut his plus daret quàm momentaneæ libidini explendæ: cum hæc quidem paritura sit pœnitentiam, quæ ei cedet in dolorem, non in delictorum emendationem, ac *præterea* metum ne deprehendatur, beneficium vero *solum* si lateat peccato ignorato: mariti vero licere congressu frui sine periculo; insuper & magnam, dicebat, habituram esse conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam homines; magisque ipsi dominaturam dum impolluta maneat, & potiori heræ jure in ipsum usuram, quam si pudore teneretur ex peccati societate. Nam longe præstat manifestis fidere quæ ex recta vivendi norma fiunt, quam latenti delicto.

Stupri tandem intentati Josephum incusat impudica fœmina.

5. Hæc atque plura hisce similia loquutus, mulieris impetum cohibere tentabat, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. At illa vehementius instabat, injectisque manibus, cum de persuasione desperaret, vi subigere voluit. Ut vero illam iratus fugisset Josephus, veste prius relicta quam ipsa prehenderat, (nam & istam ei cedens è cubiculo prosiluit) *illa* verita ne marito suo rem renunciaret, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit ut Josephum prior falso ad Petephren deferret; atque hoc pacto ulciscceretur, graviter contempta, injuriam sibi factam. Nam prudentis esse, atque mulierem decere rata est, ut accusationem præoccuparet. Ac mœsta quidem sedebat & confusa; dolorem ex tentata pudicitia esse animo iracundo simulans, qui erat ex frustrata libidine. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque sciscitante, Josephum cœpit accusare; "Et vel moriaris, mari-"te, inquiit, vel servum nequam, cubile tuum "violare nitentem, merita pœna castiga. Ille, "immemor & qualis in ædes nostras venerit, & "quanta ex tua benignitate fuerit assequutus, at-"que pro ingrato habendus nisi in omnibus se "nobis bonum exhiberet, insidias struxit ut con-"jugium tuum contumelia afficeret; idque festo "die, tua observata absentia. Adeo ut in quan-"tum modestus antea videbatur, propter tui "metum se continuit, non quod probo esset in-"genio. Talis autem factus est, quod præter "meritum atque spem ad honorem provectus "fuerit; ac si æquum esset ut ille, cujus fidei & "dispensationi omnia tua bona commissa esse "contigit, servisque natu grandioribus præfici, "uxorem etiam tuam attrectaret". Cum vero loquendi finem fecisset, vestem *ei* ostendit, quasi, cum tentasset *ei* vim facere, eam reliquisset. Verum Petephres, cum neque lachrymis uxoris, χαλεπωτέρων εἶλεν μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαιρεσάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ [γ] σωηδὴ δικαίως ἀπολελυμένῳ. γάμῳ τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς πρὸς τ' ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει· τῆς [ζ] μὲν καὶ μετάνοιαν ἐξούσης αὐθις ἐπ' ὀδυνῃ γλησομένῳ, σὺν θεῷ διορθώσῃ τῶν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον [z] τοῦ καταφρονεῖσθαι, [a] ἀλλὰ χάριν ἕξειν λαθεῖν ἀγνοούμενα καὶ κακῶς· τῇ [η] δὲ πρὸς τ' ἄνδρα κοινωνίας ἀπέλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον, καὶ πρόσθεν πολλῷ [b] ἔλεγε τιμᾶν ἀπὸ τῶν σωτηρίων· καὶ πρὸς τ' Θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὡς αὐτῷ [c] μᾶλλον δεσπόσῃ μείνασα καθαρᾷ, καὶ δεσποίνης ἐξουσίαν ἕξούσῃ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὡ σωεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ. [d] πολὺ [θ] κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν [e] ὅτι γνωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ.

ε'. [f] Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὸν τ' γυναικὸς ὁρμὴν ἀπισχεῖν ἐπήρατο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἀπισρέφειν, ἢ [ι] βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀπορᾳ· καὶ ἀπιβαλέσθαι τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν, ἀπογυμνῶσαι [g] τοῦ πέπλου, ἤθελεν. [h] ὡς [κ] δὲ ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος ἀποσκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατισχύσας· καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου· ἀποδεὶς γνομένη μὴ κατείπῃ πρὸς τ' ἄνδρα [i] αὐτῆς, καὶ τ' ὕφεως ἀποκαλυφθῶς ἔχοντος, φθάσας κατασκευάσασθαι πρὸς τ' Πετεφρῆν ἔγνω τοῦ Ἰωσήπου· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρήσασθαι μὲν [k] αὐτῇ δεινῶς ὑποφανησομένῃ. ἀποκαλεῖν [λ] δὲ τὸν Ἀβραὰμ παῖδα, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἡγήσατο. καὶ [l] καθήσθαι μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη· τὴν ἐπὶ τῷ ἀβουλήτῳ τῆς ἐπιθυμίας λύπην, ὡς ἐπὶ πείρᾳ ἀβουλήτου πεπλασμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι [μ] τῷ ἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθέντι, καὶ πυθομένῳ τὴν αἰτίαν, τ' κατηγορίας [n] τ' Ἰωσήπου κατήρξατο· "καὶ θνατὸς, εἰ-"πεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον, κοίτην μιαίνας τὴν σὴν "ἐξελήσωσθαι, κόλασον. ὃς ἔθ' οἷος ὢν εἰς τ' ἡμέτερον "οἶκον ἀφῖκται μηδὲν ἐσωφρόνησεν, [o] ὅθ' ὅσων ἐκ "τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἀν "εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβού-"λευσε ὑβρίσαι γάμον τ' σὸν, [p] καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν "σὴν ἀπουσίαν ἀφυλάξας. [q] ὡς ὅσα καὶ μέτριος ἐδό-"κει πρότερον, ἀφ' τ' σὲ σοῦ φόβον ἠρέμει, καὶ οὐκ ἦν σοὶ "χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ "παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐπόησεν, ὡς δέον ὦ "τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν [ν] τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν "[r] ἐξεγένετο, καὶ τ' πρεσβυτέρων οἰκετῶν ἀποτιμηθῆναι, "τούτῳ [ξ] τῆς σῆς ψαύειν γυναικός". πεισαμένη δ' τ' λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· ὡς ὁτ' ἐπεχείρει [s] βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. [ς] Πετεφρὴς δ' μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε [ξ] εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων,

cum Antoninum, p. 228. *Edit. Oxon.*

γ Συηδῇ] Sic *Big. συοιδῇ Basil. G.* & *Vat. συνιδῃ Samb.*

z Τῷ καθαρεύειν φρόνεσι.] Τῷ μὴ καθαίρεσθαι in quatuor *MSS.*

a Ἀλλὰ χάριν δ' λαθεῖν] Ita *Big. Vat.* & *Caes.* καὶ χάριν in *Editis.*

b Ἔλεγε] Illud ἔλεγεν ex *MSS.* omiserunt *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

c Μᾶλλον δεσπόσῃ] Δεσπόσῃ μᾶλλον, dein χρήσει) *Samb.* & *Vat.*

d Πολὺ ἢ κρεῖττον] Πολὺ ἢ καὶ κρ. *Vat.*

e Ἐπὶ γινωσκομένοις] Ita *Big. Samb.* & *Ket. Interpr.* ἐπὶ γινομένοις *Basil.* & *G.*

f Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὸν τ' γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο,] *Hen.* & *Busb.* studiose dissentiunt, atque jam ajunt, ὁ ἢ πολλὰ καὶ πιθανὰ, τ' γυναικὸς τὸν ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο. BERN.

g Τὸ πέπλον,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ πεῖθεν.

h Ὡς ἢ ἐξέφυγεν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς Ἰώσηπος, καὶ ἀποκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατισχύσας αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε δ' δωματίου. quod facilius & ab *Epiphanio* fere expressum hisce verbis, *cumque fugisset iratus Josephus, illa ejus tenente vestem qua se exuerat, exsilivit à domo.*

i Αὐτῆς,] Sic in *MSS.* in *Editis* αὐτὸς ὕφεως.

k Αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ δεινῶς ὑποφανησόμενον *Basil.* & *G.*

l Καθῆσθαι μὲν] *Zonaras* deflorator, & nostrorum MSS. quatuor: excusum fuit καὶ κεκάθισο, quem Æolismum Mæonides ipse probaret, si jam viveret; quin prius tantidem dixerat ille de implacida mente Junonis, καὶ ῥ' ἀκέουσα καθῆσο, ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ. BERN. Ita quinque *MSS.* & *Zonaras.* in *Editis* κεκάθησο.

m Τῷ ἀνδρὶ,] Τῷ ἀνδρὶ *Big.* Elegantius cæteri & cum his Zonaras. Paulo post τ' καθηγορίας ἢ Ἰωσήπου *Hen.* & *Busb.* BERN.

n Τῆς Ἰωσήπου κατέξαλο.] Illud τ' ex *MSS.*

o Οὔθ' ὅσων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅθ' ὧν *Basil.* & *G.*

p Καὶ ταῦτ'] *Al.* καὶ ταῦτα.

q Ὡς ὅσα] Ὡς ὅτα *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Ἐξεγένετο.] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξῆν.

s Βιᾶσθαι] Βιάσασθαι cæteri omnes præter *Big.* ex quo excudimus βιᾶσθαι. Legimus enim apud veteres Grammaticos, βιᾶσθαι, γυναῖκας βιάζεσθαι, idemque inter Musas Herodoti. Philo denique & Zonaras Secretarius βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν. BERN. Sic *Big.* probante *Bernardo*, quod *Veteres Grammatici* habeant βιᾶσθαι, γυναῖκας βιάζεσθαι. in *Editis* βιάσασθαι. in *Philone* & *Zonara* βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν.

t Πετεφρὴς] Πόλφαρις malit *Bernardus.*

ν Πλέ-

ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι [v] πλέον νέμων, ὅπῃ μὲν τὴν τ' ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς δ' σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶναι κατακρίνας τ' Ἰώσηπον, τ' μὲν εἰς τὸν τ' κακούργων [x] εἱρκτὴν ἐνέβαλεν· ὅπῃ δ' τῇ γυναικὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα τε σωφροσύνην αὐτῆς μαρτυρῶν.

neque quibus *illa* dixerat & *ipse* viderat, fidem derogare potuerit, suoque erga illam amori plus æquo tribuerit, in rei veritatem inquirere destitit. Uxori autem pudicitiæ laudem concedens, at Josephum nequam esse judicans, illum quidem in maleficorum carcerem conjecit; de uxore vero meliorem habuit opinionem, quod ejus modestiæ & castitatis testis exstiterit.

ΚΕΦ. ε'.

Οσα συνέβη τῷ Ιωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ.

Ἰωσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ πιστεύσας τὰ περὶ αὐτὸν, ἔς τε εἰς ἀπολογίαν, ἔς τ' ἐπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη· τὰ δεσμὰ δ' τε τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν [y] δεδεκότων ἐλπίδας τ' τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς τε τὴν ἀλήθειαν εἰδότα Θεόν. ὃ πείσας τ' περὶ οἰκίας δίχης ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τήν τε ἐπιμέλειαν τε τὴν πίστιν αὐτοῦ κατανοήσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν τε τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, [z] ὑπανίει τῶν δεσμῶν, τό τε δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ τε κἄφον ἐποίει· ἀφῆτο δ' [a] χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τ' περὶ τὰ ἔργα παλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ κἀ κοινωνίαν τ' ὁμοίας συμφορᾶς, τρεπομένων, κἀ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς καταγρηγορεῖν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος τε βασιλέως κἀ σφόδρα σὺν αὐτῷ πιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, κἀ [b] συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τοὺς πόδας σιωπήσειρος αὐτῷ μᾶλλον ἐγίνετο, κἀ σωτὴρ γὰρ αὐτὸν ἐδόκει προσεύχεσθαι, ὅταν ἰδὼν ἐξέλθοι, προσκαλεῖσθαι δηλονότι εἴ τι σημανεῖ, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔπι τὸ θεῖον αὐτῷ τε τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας προσίθησιν.

β'. [c] Ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κἀ τὰς ὑπνους τριῶν κλημάτων πφυκυίας ἀμπέλου [d] βότρυς ἐξ ἑκάστου [e] ἀποκρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, [f] κἀ τούτους αὐτὸς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπαίροντος δ' βασιλέως· διηγήσασθαι τε τὸ γλεῦκος, δῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωρακέναι ἐδήλου τοιοῦτον ὄν· ἠξίου δ', εἴ τι μεμοίρακται σωτήσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τ' ὄψεως. ὁ δ' θαῤῥεῖν [g] τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τ' δεσμῶν· δ' βασιλέως πρήσοντος αὐτὸν τὴν ἀρχιονίαν, καὶ πάλιν εἰς τοὐπίσω αὐτὸν [h] ἐπαναξοντος. καρπὸν γὰρ ἐσημαίνειν [i] ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τ' Θεὸν ἀνθρώποις προσφέρειν· [k] ὃς αὐτῷ τε σκεύνῳ ἀπένδετο, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, θαλλούων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δ' καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, κἀ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον [l] οὖν φῆς σὲ τρισὶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ τ' σαῖς [m] προσέσθαι τ' βασιλέα. καλὸν τοίνυν ἴσθι σοι τὸν ὄψιν γεγυμνένον, κἀ προμαίνεσθαι ἄφεσιν τ' παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσούτοις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τ' καρπὸν ἐτρύγησας κἀ τὰς ὑπνους. μεμνησο μέντοι τούτων

CAP. V.

Quænam Josepho in carcere contigerunt.

Josephus itaque omnia ad se quidem spectantia Deo committens, neque ad se defendendum neque ad rem gestam accurate narrandam semet accinxit: sed vinculis & necessitati tacitus succubuit, Deum, qui calamitatis causam noverit & veritatem, iis potentiorem esse confidens, qui se in vincula conjecerant. cujus providentiam confestim expertus est. Nam custos carceris, diligentiam ejus fidemque in jussis exsequendis perspiciens atque formæ dignitatem, vincula ei relaxavit, malumque levius *aliquanto* reddidit ferendumque: quin & cibo meliore, quam reliquos vinctos, uti permisit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, cum ab operum labore paululum respirarent, secum forte colloquentibus, ut solent miseriarum similitudine conjuncti, seque invicem de causis condemnationis percunctantibus, pincerna Regis, ei valde charus, ab irato tamen in custodiam detrusus, eademque cum Josepho ferendo vincula paulo illi familiarior factus est; eique (nam *cæteros* anteire intelligentia existimabat) somnium visum exposuit, obsecrans ut præsagium, si quod subesset, indicaret, querens quod suis ex Rege miseriis solicitudinem etiam ex somniis numen adjecerit.

Josephi vinctum carcer obscurare non potuit. Gen. c. 40.

Pocillator regis Ægyptii de mero somniat. Gen. c. 40.

2. Ajebat igitur se per quietem vidisse tres vitis palmites & ex iis uvarum racemos è singulis enatos pendere, grandes jam & vindemiæ maturos, eosque se expressisse in poculum quod Regi erat in manu: &, cum mustum esset percolatum, Regi porrexisse ut biberet, illumque benigne accepisse. Quod ergo viderat ejusmodi esse ostendebat: rogabat autem ipsum, si quam nactus esset intelligentiam, ut ei narraret ecquid visum portenderet. Ille vero bono animo esse jussit, & intra triduum exspectare liberationem è vinculis, Rege ministerium ejus desiderante, eumque ad illud revocaturo. Ostendit enim vitis fructum Dei munere hominum in utilitatem esse concessum: qui & illi offertur, fidemque inter homines & amicitiam conciliat; inimicitias quidem diluens, perturbationes & mœrores eo utentibus discutiens, & ad voluptatem *plurimum* conferens. Hunc ais itaque manibus tuis ex tribus uvarum racemis expressum accepisse Regem. Scito igitur bonam tibi visionem esse oblatam, quæ præmonstrat fore ut ex hac, quæ te jam premit, miseria eripiaris intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti per somnos. Sed fac, cum hæc

---

v Πλέον] Πάλιν *Samb. Vat* & *Cas.* πάλα *Vet. Interpr.*

x Εἱρκτὴν] Ita plerique. mitius nonnullis εἰρκτὼ.

y Δεδεκότων ἐλπίδων] Ita *Big.* & *Samb.* δεδηκότων conjecerat *Schotanus* δεδωκότων *Basil. G. Vat.* & *Cas.* ἠδικηκότων *Vet. Interpr.*

z Ὑπανίει] Ita plerique *MSS.* ὑπανιεῖ τε τ' δ. *Basil. G.* & *Cas.* & mox ἐλαφρότερον ἐποίει.

a Χρῆσθαι] *Al.* χρήσασθαι.

b Συνδιαφέρων] Ultro discedunt *Hen. Busb.* ἐκλέλοιπε, aut ἐκλέλειπε· ὃς συνήθεσε τῷ ἰωσήπῳ γενόμενος. Cum illis una abit Zonaras. ὡς ἡ (εἰσελθὴ δηλονότι) ὁ οἰνοχόος φιλεῖ κατ' ὀργὴν ἐκκλείεσθαι, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ· οἷς συνήθης γενόμενος, ἠξίωτο φράσαι τ' ἐνυπνίων τὴν δήλωσιν. BERN.

c Ἔλεγε δ' οὖν] De Pincernæ somnio videsis *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

d Βότρυς ἐξ ἑκάστου] Βότρυας *Samb.* & *Vat.*

e Ἀποκρέμασθαι,] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* ἀπκρεμᾶσθαι *Basil. G.* & *Big.*

f Καὶ τούτους αὐτὸς ἀποθλίβειν] Sic *MSS.* καὶ τοὺς αὐτὸς *Basil.* καὶ τοὺς αὐτοὺς *G.*

g Τε παρεκάλει,] Illud τε non agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

h Ἐπαναξοντος.] Ita *Samb. Cas. Big.* & *Vat.* ἐπανήξειν *Basil. G. Busb.* & *Hen.*

i Ἀμπέλινον] Sic in *MSS.* vitiose in *Editis* ἄμπελον ἐπ' ἀγαθῷ ἀνθρώποις παρ.

k Ὃς αὐτῷ τε σκεύνῳ ἀπένδετο,] Οσα *Basil. G. Cas.* & *Vat.* ὃς in *reliquis.*

l Οὖν φῆς] In *Big. Samb.* & *Vat.* ὃ φῆς. & in aliquot *Epiphanii* Codd. *hoc ergo quod dicis.*

m Προσέσθαι] Ita *Samb.* & *Vat.* προσίεσθαι in *aliis.*

hæc vera esse expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felicitatem prædicentis: & in libertatem restitutus ne nos despexeris, quos hic conclusos relinques, ad ea quæ prænunciavimus discedens. Non enim ut fontes in vincula fuimus conjecti, sed ob virtutem & modestiam ad maleficorum pœnas subeundas damnati sumus: nolentes illum, qui nos huc compulit, nostræ voluptatis gratia contumelia afficere. Itaque pincerna (ut par erat) ex hoc somnii interpretamento gaudebat, & conjecturæ eventum exspectabat.

Caput sibi ab alitibus impetitum videt per quietem pistor regius.

3. Servus autem *alius* quidam, Regis pistoribus præfectus, in vincula una cum pincerna detrusus, cum talem Josephus dedisset illius visionis interpretationem, spei plenus (nam & ipse etiam somnium viderat) rogat eum sibi indicaret, quidnam præteritæ noctis visio portenderet. erat autem hujusmodi. Tria, inquit, canistra super capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obsonio & variis eduliis refertum; qualia regibus apparari solent: devolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem præsagium simile illius, quod contigit pincernæ, exspectabat. Josephus autem ratiocinando conjiciens de somnio, præfatusque quod mallet ei lætiorum esse interpretem quam quæ somnium sibi prænunciaret, dicit, duos omnino vitæ dies ipsi superesse, (hoc enim significant canistra) tertio vero cruci suffixum alitibus fore cibum, & nequaquam sibi opitulari posse. Hæc quidem utrique accidêre similiter ac dixerat Josephus. Nam die prædicta, cum natalitium suum Rex celebraret, præpositum pistoribus in crucem egit: pincernam autem è vinculis eximens pristino ministerio restituit.

Post biennium carcere liberatur Josephus, pincerna serius impetrante.

4. Josephum vero, cum duos *ferme* annos in vinculis mala tolerasset, nihilque à pincerna ex prædictorum memoria juvaretur, Deus *ipse* carcere liberavit, talem ei viam ad liberationem muniens. Pharaothes rex, cum sub eandem noctem in somniis duas visiones vidisset, pariterque utriusque interpretationem; hujus quidem oblitus est, illas vero memoria tenuit. Gravatus igitur iis quæ conspexerat, (nam & tristia ei videbantur) prima luce

πρωΐ δὲ ἐξαμαρτόντες] Ἐξαμαρτόντες cæteri omnes, *Big.* excepto. Utrumque enim licet veterum Scriptorum jure. Ibidem *Samb.* & Epiphanius, ὧδε γὰρ ἐξαμαρτόντες. Somnium vero pocillatoris regii hunc in modum ex Josepho ἀναφέρει Drungarius Biglæ. ὁ μὲν γὰρ οἰνοχόος ἄμπελον ὁρᾷν ἔδοξεν ἐξ ἧς τρία ἐφύετο κλήματα, ἃν ἀτρύγητα μεγάλοι καὶ πέπειροι βότρυες. τούτοις δ' ἀπολαύειν εἰς φιάλην καὶ ἀποστάγειν τῷ Φαραὼ, κακεῖνον λαβεῖν ἀσπασίως. ἀγαθὰ γοῦν σημαίνειν αὐτῷ τὸ ὄναρ ἐξηγεῖτο ὁ ἰωσήφ. ἐν γὰρ τρισὶν ἡμέραις ταῖς ἀφαγνίστας εἰς τὸ ἀστέρων ἀποκαίσαθήσε[ται] Φαραώνημα· καὶ ἥξειν μισθὸν αὐτόν. Philonem autem legerat ipse Josephus hæc talia referentem post LXX. Interpr. de pincerna somniante. ἔδοξεν μεγάλην ἄμπελον ὀπτεύειν τριῶν πυθμένων ἐν διαστάσεσιν ἑλικτὸν τεθηλυῖαν καὶ βοτρυοφοροῦσαν, ὡς ἐν ἀκμῇ τὸ ὀπώρας· ὑποπερκαζούσης δὲ τὰ σταφυλῆς ἁρπάσαι τὸ βασιλέως, καὶ εἰς ἔκπωμα βασιλικὸν ἀποθλίβειν· ἅπερ ἰκανῶς ἔχον ἀναφέρειν ἀστρονομικὸν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ μικρὸν ἐπιχών, δύσκριτον εἶπεν ἡ φαντασία σοι καλῶς γένηται, καὶ τὰ ἀστέρων ἀπάλην ἐχῆς. αἱ γὰρ τρεῖς ῥίζαι τὰ ἀμπέλου, τρεῖς ἡμέραι ὑπογράφουσι· μεθ' ἃς ὑποκηθήσεταί σου ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταπεμψάμενος ἀνθένδε παρέξει τὴν ἀμπηλίαν. ἐπιτρέψει δὲ καὶ αὐτῆς μεταποιεῖσθαι τάξεως, καὶ ὑπὲρ βεβαιώτερα τὰ ἀρχῆς οἰνοχοήσεις, ὡσπερ ἔκπωμα τῷ δεσπότῃ· καὶ ὁ μὲ ἐγεγήγεις ταῦτ' ἀκούσας. BERN. Ita ex *Big.* edente *Bernardo.* in *aliis* ὧδε (vel ὧδεν) γὰρ ἐξαμαρτόντες.

o Τὸ Ιωσήπου] *Al.* τῷ Ιωσ. π. τ. ὄ. σκίνῳ.

p Καὶ γὰρ αὐτὸς] Corrigit Cocc. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς.

q Τρία,] Vide *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

r Καὶ μηδένα λόγον] Ita ex *Big.* *aliis* abest καὶ.

s Ἀποσοβοῦσι.] Ἀποβοσκοῦσι *Big.* ἀποβόσκουσι verbulo vano *Bas.* & *Gen.* Scripsit autem Josephus cum *Samb. Cas. Hen. Busb. Burio*que meo ἀποσοβοῦσι: difficile autem & hoc durumque fuit pro genuino nostri Scholastici. BERN. Sic *Cas. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis* verbulo vano ἀποβόσκουσι.

t Ερμηνευτὴς] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deest ὤν.

u Αὐτῷ δηλοῖ,] Αὐτῷ abest *Vat.*

x Πετεινοῖς,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* ταῖς πετεσσοῖς.

y Αμοτέροις ἔλαβε.] Ἀμοθέρῳ ἔλαχε *Busb.* & *Hen.*

z Γενέθλιον] Juvat & à Zonara somnium idem excipere. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς τέλα καινὰ ἐδόκει φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· δύο μὲν ἄρτων πλήρη, τὸ δ' ἕτερον ὄψου καὶ ποικίλων βρωμάτων, τὰ δὲ ἀφαιρούμενα ὑπὸ πτηνῶν καθιπτάμενα. ἔφη δὲ καὶ τοῦτο ὁ ἰωσὴφ τὰ τέλα καινὰ τελῶν ἡμερῶν εἶναι σημαντικά· καὶ ὃν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μέλλον αὐτὸν κρεμασθήσεσθαι, σκεκροφάγους ἔσεσθαι βορὰν πτηνοῖς. γέγονε δ' ἐπ' ἀμφοῖν, ὡς ἰωσὴφ ἐξηγήσατο. Propter reprehensores Josephi fas erit & Philonis verba subnectere, ut ambo ab his, vel forte Judæus neuter videatur suo merito redargui. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς, ait ille, ἀπεδεδέμην τὴν Αἰγύπτου, ὡς καὶ αὐτὸς αὐτὸς ἐνύπνιόν ἑωρακὼς ἰδών· ἐν δ' οὖν μετεώροις παλίμφημον ἀπαληθεῖς τὰς ἐτέρων χρησμὰς ἐλπίσι, φησὶν· ἀλλὰ κἀγὼ καὶ σοφοῖς ἔδοξα, καὶ τέλα πλήρη καὶ πεμμάτων κομίζειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· τὸ δ' ἀναβαστὸν πλῆρες εἶναι παντοίων ἐδῶν, οἷς ἐνῆσθε χρῆσθαι τὸν βασιλέα. ποικίλας δ' εἶναι τὰς ἐκ διαίτων βασιλικὸν εἰσπόνων ἐργασίας. ὀρνεις δὲ καθιπτάμενος ἀφαίρειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἁπλῶς ἐμποιεῖσθαι, μίγνυσι δὲ πανταχοῦ ἀναλῶσαι, καὶ μηδὲν τῆς ἐκτροπῆς ἐντὸς ἀπολιπεῖσθαι. ὁ δὲ, ἐβλαμμένος, εἶπε, μὴ ἀθυμεῖτέ σοι τὴν φαντασίαν, ἢ φανεῖσαν εὐτυχαθῆναι, ἢ εἰ καὶ διηγεῖσθέ τις μᾶλλον γοῦν, ἵνα μὴ καθικνεῖσθαι, τὰ ἐμῶν ὧν ἡδέσθαι τὴν διήγησιν· ἐκεῖνα γάρ τις ἀληθὲς εἶναι κακῶν. —— τὰ τέλα καινὰ σύμβολον τελῶν ἡμερῶν ἐστὶν· ἐπιχὼν ταύτας ὁ βασιλεὺς, ἀναπολογισθήσεταί σε, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπολιμπάνειν κελεύσει· καὶ καθαπτόμενα ὄρνεα τῶν ἐδωδίμων ἐσθίσει σκευῶν, ἄχρις ὧν ὅλως ἐξαναλωθῇς. ὡς δ' αἱ τρεῖς ἡμέραι διῆλθον, ἡδέλιος ἐπέστη τῷ βασιλέως· οἱ δὲ πάντες οἱ κατὰ τὴν χώραν ἐπαπηγγελζον, Αἰγυπτίους δ' οἱ ἐκεῖ τὰ βασίλεια. ἐσιωπήσαν σιωπὴ τῶν τίλη, καὶ τὰ θεραπείας ἀναχωρήσης ὡς ἐν δημοβουσίᾳ, τὸ κατὰ τὸ δεσμωτήριον δύσχων ὑπομνησθείς, ἀχθηδόνι κελεύσῃ, καὶ θεατὰ μὲν τὰ ἐκ τῶν ὀνείρων Αἰγυπτίοις ἐπιτροφεύσῃ· σωσάμενος δὲ μεταπολογισθήσεται τὴν κεφαλὴν ἀποληφθέντα, τῷ δὲ τὴν δεξιὰν ἐκ διεπε σωτήριον, ἀπενέγκαι ᾗ. BERN. Ita in *MSS.* in *Editis* γενέθλιον τεθνεώς. Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 613.

a Διετῆ] Διετεῖ χρόνῳ soli *Samb.* & *Big.*

b Ημνημόνησε,] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἠμνημόνωσε, non probante *Bernardo.*

c Τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν.] Forte τὰ δὲ ὀνειράτων μόνῳ κατέσχεν. COCC.

d Οὗ ἐπὶ] Illud οὗ conservavit *Samb.* excideratque è *reliquis.* præterea in *Cod. Vat.* καὶ τὰ ἀναβαίνων ἐπὶ τοῖς &c.

e Ταῦτ'

σκυθρωπὰ [c] ταῦτ' αὐτῷ· [f] πωεκάλε μεθ' ἡμέραν Αἰγυπτίων τὰς λογιωτάτας, χρήζων μαθεῖν τῶν ὀνειράτων τὴν κρίσιν. ὑπερόντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. ἅτ' ἢ οἰνοχόον ὁρῶντα ἐφ' Φαρασώθ τὴν σύγχυσιν ὑπέρχεται μνήμη [g] τῦ Ἰωσήπυ, καὶ τ' περὶ τῶν ὀνειράτων συνέσεως. καὶ παρελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν Ἰωσήπον, τήν τε ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνῳ φέρασπτ@· ὅτι τε [h] σταυρωθείη κ' τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν, καὶ ἐκείνῳ τῷ [i] συμβαίη κ' ἐξήγησιν ὀνείρατ@, Ἰωσήπυ παρεπιπτ@. [k] δεδέωθαι δ' τῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφρῆ τῦ ἐπὶ τῶν μαγείρων, ὡς δῆλον· λέγει δ' αὐτὸν Ἑβραίων ὄν ὀλίγοις εἶναι γένυς, ἅμα καὶ τ' [l] πατρὸς δόξης. τῦτον οὖν μεταπεμψάμεν@, καὶ μὴ λίαν τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτῦ καταγνὺς, μαθεῖν τὰ ὑπὸ τ' ὀνειράτων σοι δηλύμενα. κελεύσαντ@ οὖν δ' βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτῦ τὸν Ἰωσήπον παρεισαγεῖν· τὸν μὲν ἦκυζιν ἀγοντες [m] οἱ κεκελδυσμένοι, [n] τημελήσαντες κ' τὸ πρόσταγμα τῦ βασιλέως.

ε'. Ὁ δ', τ' δεξιᾶς αὐτῦ λαβόμεν@, "ὦ νεανία, "φησὶν· σὺ γάρ μοι νῦν ἄρις@ καὶ σώσιν ἱκανώτα"τ@ ὑπὸ οἰκέτυ [o] τῦ 'μῦ μεμαρτύρησαι· τ' αὐτῶν ἀ"γαθῶν, ὧν ἐ τύτῳ μεταδέδωκας, [p] ἀξίωσον κἀμὲ, "φράσαι ὅσα μοι κ' τὰς ὑπνυς ὀνείρατων ὄψεις προ"δηλῶσι. βέλτιστε δέ σε μηδὲν [q] ὑποσχελόμενον φόβῳ "κωλακεῦσαι [r] λόγῳ ψεύδει καὶ τῷ πρὸς ἡδονὴν, ἀν "πλησθὲς σκυθρωπότερον ἦ. ἔδοξα γὰρ ἔξω πολλὰ βα"δίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα καὶ μεγέθ διαφερού"σας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ [s] τῦ νάματ@ χωρεῖν "ἐπὶ τὸ ἕλ@· ἄλλας δ' ταύτας τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῶν βαλά"σίας ὀκ τῦ ἕλυς ὑπανῆσαι, λίαν κατισχνωμένας καὶ "δεινὰς ὀρεχθῆναι, [t] αἳ κατεδίεσαι τὰς εὐτραφεῖς καὶ "μεγάλας ἀδὲν ὠφελησῦσ, χαλεπῶς ὑπὸ τ' λιμ' "πεπεγμένας· μὴ δ' ταύτῃ τῇ ὄψει [v] διεγερθεὶς ὀκ "τ' ὕπνυ, καὶ πεπεσγμένω, καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάν"τασμα παρ' ἐμαυτῷ σκοπῶν, καταφέρομαι [x] πάλιν εἰς "ὕπνον· καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ τ' πρώτερα θαυ"μασιώτερον, ὅ με κ' μᾶλλον ὀκφοβεῖ κ' ταράτ. στά"χυας ἑπτὰ ἐώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ὀκφυέσας, καρησα"ρὰς ἤδη κ' κεκλιμένας ὑπὸ τ' καρπ κ' τ' πρὸς ἀ"μῆλον ὥρας· κ' τύτοις ἑτέρας ἑπτὰ σάχυας πλησίον, "[y] λιφερνοῦσπας κ' ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀθροσίας, οἱ δαπανῶν convocavit Ægyptiorum ſapientiſſimos, ſcire deſiderans quid ſibi velint ſomnia. Hæſitantibus autem illis, tanto magis Rex turbabatur. At pincernam, cum animadverſiſſet Regem ſomniis confuſum, ſubit recordatio Joſephi, ejuſque in ſomniis *enarrandis* intelligentiæ. Regeque adito, indicavit ei de Joſepho, & de viſione in carcere ſibi oblata, ejuſque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus fuerit, idque ei contigerit juxta ſomnii enarrationem, prædicente Joſepho. ipſum autem à Petephre quidem coquorum præfecto vinctum eſſe, ejus utpote ſervum; at dicit ſemet cum paucis Hebræum eſſe genere, *atque patre claro natum. Hunc igitur ſi accerſiveris nec propter mala, quæ jam patitur, deſpexeris, diſcere licet quæ tibi prænunciant ſomnia. Rege itaque jubente ut coram ſiſteretur Joſephus; veniunt quidem *non multo poſt* quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum & ornatum, prout iis Rex mandaverat.

ſ. Ille vero, eum dextra prehendens, inquit, "O juvenis (tibi enim ſervus meus optimi pariter "ac rerum intelligentiſſimi teſtimonium dedit) "fac me etiam eorundem bonorum participem, "quibus & iſtum impertiviſti, enarrando præſagia "ſomniorum quæ mihi per quietem obtigerunt. "Hoc autem volo, ne quid ſupprimas, oratione "ad gratiam aut voluptatem ficta adulando, ſi "paulo horridior ſit veritatis aſpectus. Nam viſus "ſum mihi, ſecundum flumen inambulanti, videre "boves, benè ſaginatas & magnitudine præſtantes, "ſeptem numero, à fluento ad paludes gradientes: "alias vero totidem numero è paludibus iis ob"viam factas, macie valde extenuatas ac viſu fœ"das; quæ, cum devoraſſent ſeptem illas bene "paſtas & magnas, nihil profecerunt, miſere à "fame attritæ. Poſt hanc viſionem experrectus è "ſomno & turbatus, mecumque reputans quid "ſibi velit hæc rerum imago, ſopore oppreſſus "rurſum obdormivi; & ſecundum video ſomnium "priori multo mirabilius, quod me magis etiam "exterret perturbatque. Spicas ſeptem videre vi"ſus ſum ab una radice enatas, capita jam graves "frugis pondere ejuſque maturitate inclinatas, vi"cinas etiam alias pari numero ſpicas, pauperes "& præ ſiccitate graciles & infirmas, quæ con-*Joſepho ſomnia politica, prenſa dextra, narrat Pharao. Gen. c. 41.*

ver-

---

c Ταῦτ' αὐτῷ·] Ταῦτ' εἶναι *Vat.*

f Σπεκάλε] Ita *Samb. Big.* & *Vat.* in *aliis* κ' συνεκάλε, aut συνεκάλε οὖν.

g Τῦ Ἰωσήπυ,] Sic *Samb.* & *Vat.* in cæteris ἀφὲ ἐ Ἰωσήπυ.

h Σταυρωθείη] Σταυρωθῶναι *Vat.*

i Συμβαίη] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* συμβαίη.

k Δεδέωθαι] Διδέωθαι ὑπὸ Πετεφρῆ *Vat.* in *Baſ.* & G. Πετεφρῆς. in *Hen.* & *Busb.* Πετεφρῆ.

l Τῦ πατρὸς δόξης.] Ex *Samb.* & *Vat.* in *aliis* deeſt ἐ.

* Atque patre] *Atque patris gloriam* juxta *Epiphanium.*

m Οἱ κεκελδυσμένοι,] Ita ex *Samb.* & *Caſ.* οἱ κεκελδυσμένοι μὴ μεθήσοντες *Vat.* τὸ κεκελδυσμένοι ποιῶσι μὴ μεθήσοντες *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

n Τημελήσαντες] Apud *Philonem*, p. 541. οἱ δ' ἀποκείραντες, κ' ἀπὸ βυσσίνης λαμπρᾶς ἐσθῆτα ἀλλάξαντες, κ' τάλλα φαιδρυνάμενοι ἀπάγυσι πρὸς βασιλέα.

o Τῦ 'μῦ πεπαρ[illegible]ηκοτ·] *Al.* τῦ ἐμῦ.

p Ἀξίωσον] Ita *Big. Samb* & *Vat.* in *reliquis* ἀξίωσον φράσαι.

q Ὑποσχελόμενον] Ὑποσελόμενον *Busb.* & *Hen.*

r Λόγῳ ψεύδει] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) In *aliis* ψεύδη λόγῳ ἢ τὸ πρ.

s Τῦ νάματ@] Aut male viderat ἐ πεῖσαι, aut ſane *paſcuum* poſuit indoctiſſimus Interpretum Epiphanius vice *fluminis*. BERN.

t Αἱ καταδίεσαι] Καὶ *Hen.* & *Busb.*

v Διεγερθεὶς] Διεγερθεὶς ὀκ ἐ ὕπνυ πεπεγμένω *Vat.*

x Πάλιν εἰς ὕπνον·] Sic in *MSS.* in *Editis* κ' πάλιν.

y Λιφερνοῦσπας] Sic volo, aut paulo lenius λιπερνοῦσπας, tanquam ἀδρανεῖς. Quippe apud Photium, Heſychium, aliosque Grammaticos, λιπερνῆτες, ὁ ἀδένδρο, ἢ πενιχρῶς aut ἀσκεύως διάγοντες, ubi alia prorſus nunc leguntur. λιφερνῆτας enim expreſſerunt præter *Busb.* & *Hen.* vel Impreſſores Joſephi Hoc tamen immutarunt cum nominis voce facili διεφθορότας plerique Scribarum Græculorum, ut *Samb. Caſ.* & *Big.* Deſcriptionem autem utriuſque ſpectri, ex Philone comparatam, quia opportunius haud potuit, Joſepho jam ſtatim ſubnectimus. μᾶ γὰρ διετὸ χρόνον τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα τῇ χώρᾳ συμβαίνειν ἀγαθὰ κ' κακὰ, διτταῖς φαντασίαις δι' ὀνείρων διαπέμπει θ), ταύτην ἀσυνηθεστάτοις ἕνεκα βεβαιοτέρας πίστεως. ἔδοξε γὰρ ἑπτὰ βοῦς αἱρέσεων ὀκ ἐ πολλὰς πίονας, κ' σφόδρα εὐφόρους παλαὶ ὀφθῆναι, κ' βοσκ τὰς ὄχθας νεμομένας. μεθ' ἃς ἑτέρας ἀραθμὸν ἴσας, ἀσάρκους τρόπον τινὰ κ' κατεσκιλευκυμένας, εἰδεχθεστάτας ἀναλθεῖν κ' συνεπέσθαι ταῖς πρώτεραις. εἶτ' ἐξαπίνης ὑπὸ τ' χειμῶνα καθορωθῆναι τὰς ἀμείνους· κ' μηδὲν ἀπὸ μηδὲ τὸ βρεχώτατον ταῖς ἐμφορηθείσαις πρὸς ὄγκον ἐπιδῶναι τὰς ὑγιείας· ἀλλ' ἢ μᾶλλον, ἐ ὀχ ἧττον ἰσχάναι. πεπωκυίας δ' κ' κοιμηθείσι πάλιν, ἑτέρᾳ πληχθῶναι φαντασίᾳ. νομίσαι γὰρ ἑπτὰ στάχυς ὑπὸ ἑνὸς φυτεφυκότας ἰσοβαθεῖς τοῖς μεγέθεσιν, αὐξομένους κ' τεθηλότας ἀρίστοις πρὸς ὕψ@ μαλ' ὡραίους, εἶθ' ἑτέρους ἑπτὰ λεπτοὺς κ' ἀσθενεῖς ὑπὸ πνευμάτων πλησίον, ὑφ' ὧν ἐπιδραμόντων καθαπορθῆναι τ' εὐσαχίαν πνοαῖα. Omitto cætera, quamvis digna recitari, & feliciſſimæ eloquentiæ. Quot profecto plauſtris commentariorum utilius nos careremus, ſi totum Moyſen tali modo enarraſſet ille Judæus. Adiiciam huc & Zonaram, qui Atticiſmos Joſephi cum ſequiori phraſi commutare amat, ſicut commutant *Hen.* & *Busb.* εἶτα τῷ φαρασὼ ὁ θεὸς ὄψεις ὑπνώδεις ἐπιπέμπει διτταῖς, κ' τὰς δηλώσεις ἀμφοῖν. ὁ δ' τ' ὄψεων ἐμπειρότερος, τ' δ' ἐξηγήσεων ἐπελάθετο. συνέκαλεῖ τοίνυν τὰς τ' αἰγυπτίων σοφὰς κ' ἀπαγγέλλει αὐτοῖς τὰ ὑπνώσια, κ' τὴν δήλωσιν ἀπαιτεῖ. ἀπόντων δ' ἐκείνων, ὀργίζετ). ὁ δ' οἰνοχό@, εἰ κ' μὴ πρότερον, ἀλλά τοτε πρὸς μνήμην ἦκε τ' Ἰωσήφ, κ' διδάσκει πρὸς ὀκείνυς τ' φαρασώ. ἄγει δ' τοίνυν αὐτόκα. ὁ δὲ φησι νεανίαν, Ἑβραῖον μοι τὸν κείσθαι τ' ὀνειράτων, ὥστε τιθέασθαι. ἔδοξε βόας εὐτραφεῖς ἑπτὰ σπουδὰς ἐ πολλὰς πρὸς τὸ ἕλ@ χωρεῖν, ἑτέρας δ' ἑπτὰ ἰσχνὰς ἐ τεταμένης λιμῷ ἐ ἐλυς ἐξελθούσας συναπαντῆσαι τύτοις· ἐ βρωθῆναι παρὰ τ' δυτέρων τὰς πρώτας ἐ πίονας, ἐ μένειν ἔτι αὐτὰς ὁμοίως ἰσχνάς. αὖθις δ' ὁρᾷ στάχυας ἑπτὰ ὀκφύσας ῥίζης μιᾶς, βαλαρὰς ἐ κεκλιμένας τῷ βάρει τῷ ἐ καρπῦ. πλησίον δ' αὐτῶν ἰσαρίθμους ἰδόκει ὁρᾶν στάχυας, ἀδρανεῖς ὑπὸ ἀθροσίας κ' πρὸς ὀργὴν ἀνέδεις. οἱ κ' ἀνέλισσον

"versæ ad consumendas & comedendas spicas "speciosas attonitum me reddiderunt.

Boves spicæque septem macræ diuturnam famem significant, Josepho interprete.

6. Ad hæc Josephus respondens, ait, "somnium "quidem, istud, ô Rex, duplici licet specie visum, "unum tamen & eundem futurorum eventum "significat. Nam quod boves conspexeris, animal aratri labori natum, ab exilioribus devoratas, & spicæ à deterioribus absumptæ, tot annorum famem & sterilitatem Ægypto prænunciant, quot felicitatis præcesserint; horumque frugum ubertatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. Erit autem tanta rerum necessariarum inopia, ut ei difficulter subveniri possit. id quod inde conjicio, quia macræ boves, devoratis pinguibus, satiari non potuerint. "Deus certe hominibus futura prædicit, non ut "eos terreat & contristet; sed ut ea præscientes "prudentia, cum advenerint prænunciata, levio"ra faciant. Tu ergo, si prioris temporis pro"ventus sepositeris & dispensaveris, insequentem "penuriam Ægyptii non sentient.

Consilium Josephi de Ægypto servanda.

7. Rege autem admirante Josephi prudentiam & sapientiam, atque percontante quonam modo esset in futurum prospiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: subjecit suasitque, frugum parsimoniam adhibendam esse, & non ad affluentiam usque Ægyptios iis uti permitteret, sed quantum ad luxuriam solent ex abundanti expendere, illud in necessitatis tempora reservandum. Quin & hortabatur, ut frumentum ab agricolis acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat unicuique suppeditari quantum sat esset ad victum. Pharaothes autem, Josephum ob utrumque, tam somnii interpretationem quam consilium, admiratus, ipsum huic dispensationi præficit, ut ageret quæcunque vel populo Ægyptiorum vel Regi in rem esse existimaret: consilii auctorem maxime idoneum esse ratus ad id ipsum exsequendum. Ille vero, hac potestate à Rege auctus, ut & ejus signaculo uteretur & purpuram gestaret, curru per universam Ægyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde singulis dimetiens quantum ad sementem atque alimentum sufficeret: nemini rationem reddens, cur ita faceret.

Inde multus viri honos, purpura, currus, aliaque insignia.

"ϗ κατεθίειν τὰς ὠφελίας τραπέντες ἐκπλήξίν μοι πρ-
"εσχον.

ζ. Ἰώσηπ⟨ος⟩ ὁ ὑπολαβὼν, [z] "ὁ ὄνειρ⟨ος⟩ μὲν ἕτ⟨ος⟩,
"εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς,
"μίαν καὶ τ̃ αὐτὼ ἀποσημήνῃ πλοῦτω τ̃ ἐσομένων. τὸ,
"τε γὰρ τὰς βῶς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρω πονεῖν γεγυμνέ-
"νον, ὑπὸ τ̃ χθρόνων κατεσθιομένας, ϗ οἱ στάχυες ὑπὸ
"τ̃ ἐλατόνων δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγυπτίῳ ⟨ ἀκαρπίαν
"δηλ τοσαῦτα ⟨ος καταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις ⟨ος τερον
"[a] εὐδαιμονήσασιν· ὡς τ̃ τούτων εὐφορίαν τ̃ ἐτῶν ὑπὸ τ̃
"μ̃ τοσοῦτον ἀριθμὸν [b] ἴσον ἀφορίας [c] ὑπαναλωθῆναι.
"[d] γνώσ⟨ος⟩ δ' ἡ πᾶσιν τ̃ ἀναγκαίων σφόδρα δυσκατόρθω-
"τ⟨ον⟩. σημεῖον ⟨ος, αἱ γὰ καλιχνωμένας βόες δαπανήσασαι
"τὰς κρείττονας οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι Θεὸς
"οὐκ ἀπὸ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προ-
"δείκνυσιν· ἀλλ' ὅπως [e] προεγνωκότες κυφοτέρας σωτέσ
"ποιῶν⟩ τὰς πείρας τ̃ κατηγγελμένων. σὺ τοίνυν παμεύ-
"σάμενος [f] παρὰ τὰ κ̃ τ̃ πρῶτον χρόνον γνησόμενα, ποιή-
"σ⟨ις⟩ [g] ἀνεπαίσθητον Αἰγυπτίοις τ̃ ἐπελθυσομένῳ συμφορῶν.

ζ. Θαυμάσαντ⟨ος⟩ ὁ [h] βασιλέως τ̃ φρόνησιν καὶ τ̃
σοφίαν [i] Ἰωσήπ⟨ου⟩, ϗ πυθομένῳ τίνα ϗ τρόπον ἂν προοι-
κονομήσειεν ἐν τοῖς τ̃ εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸς τ̃ μ̃ ταύ-
τῃ. ⟨ως ἂν ἐλαφρότερα γίνοιτο τὰ τ̃ ἀφορίας· ὑπε-
τίθετο ϗ συνεβούλευε φείδεσθαι τ̃ ἀναθῶν, ϗ μὴ κ̃
πρὸς ἡδυπάθειαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ὑπερβάλλ-
ειν· ἀλλ' ὅσον ἂν [k] κ̃ τρυφῇ ἀναλώσωσιν ἐκ πρίονος, τοῦτο
τηρεῖν εἰς τ̃ τ̃ ἐνδείας καιρόν. ἐκτίθεσθαί τε παρῄνει λαμ-
βάνοντα τ̃ σῖτον πρὸς τ̃ γεωργῶν, τὰ ἀφορὴ μόνον εἰς
ἀφαιρεσιν χορηγοῦντα. φαιδρώτης ⟨ος ἀμφοτέρων θαυμά-
σας [l] Ἰωσήπου, τῆς τε κρίσεως ϗ ὀνείρατ⟨ος⟩ ϗ τῆς συμβου-
λίας, αὐτῷ τ̃ οἰκονομίαν πραγμάτων ἐκδίδωσιν, ὥστε πάντ⟨ων⟩ ἀ
ϗ τῷ πλήθ⟨ει⟩ τ̃ Αἰγυπτίων ϗ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα
[k] ὑπολαμβάνῃ· τ̃ ἐξουσίαν τ̃ τῦ πρώγματ⟨ος⟩ ὅλην ϗ
πρὸς τούτῳ ἄρασαν αὐτῆς ὑπολαβὼν γνώσεως. ὁ ⟨ος, ταύ-
της αὖτ⟨ος⟩ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὰ βασιλέως δορυφόρους, σφρα-
γῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτ⟨ου⟩ ϗ πορφύραν [l] ἐνδύσασθαι, ἀφ'
τῆς γῆς ἀπίσσης ἐλαύνων ἐφ' ἅρματ⟨ος⟩, ἦγε τ̃ σῖτον πρὸς
τ̃ γεωργῶν, τ̃ ὀρκῶν⟨τα⟩ πρὸς τε πᾶσιν ϗ ἀφαιρεσθῆναι
ἑκάστοις ὅσον μετρεῖν· μηδενὶ σημήνων τ̃ αἰτίαν, ὑφ' ἧς
ταῦτα ἔπραττε.

ΚΕΦ.

τὰς ὀκάρπειας τε ϗ ὠφελίας. Hæc Drungarius. BERN. Ita cum *Busb. Hen. Basi.* & *G.* vel paulo lenius λιπερνῆντας. in διεθοφῶτας immutarunt *Samb. Casi. Big.* & *Vat.* Utriusque spectri descriptionem elegantissimam videre licet apud *Philonem*, p. 540, 541. suo modo etiam tentavit *Zonaras*, p. 17.

z Ο ὄνειρ⟨ος⟩ μ̃ ἕτ⟨ος⟩,] Ita in *MSS.* articulum non agnoscunt *Basi.* & *G.*

a Εὐδαιμονήσασιν· ὡς τῶν τούτων εὐφορίαν τ̃ ἐτῶν ὑπὸ τ̃ μ̃ τοσ-
τοῦτον ἀριθμὸν] *Hen.* & *Busb.* ex mala industria, εὐδαιμονησάσης. ϗ τὴν τούτων εὐφορίαν ὑπὸ τ̃ μ̃ ταύτα ἴσων ἀναλωθῆναι. BERN.

b Ἴσον ἀφορίας] Ἴσον *Samb. Burin*que noster ex conjectura. HUDS. Imo & *Coll. Big.* quæ penes me est: malebat vero ad oram ἐτῶν *Coccejus.* Ἴσον autem satis bene convenit cum ἀριθμὸν, quare quum & optimis MSS. firmetur & sæpius plura conjungant adjectiva veteres, non dubitavi recipere, ejecto *Hudsoniano* ἴσων. HAVERC.

c Ὑπαναλωθῆναι.] Ita in plerisque *MSS.* ἀναλωθῆναι *Busb. Basi.* & *G.* nec aliter *Philo* & *Zonaras.*

d Γνώσ⟨ος⟩] Sic *Samb. Casi.* & *Vat.* γνῶ⟨ναι⟩ *Big. Basi.* & *G.*

e Προεγνωκότες] *Al.* πρόγνωκότες.

f Τὰ κ̃ τ̃ πρῶτον χρόνον] Ineleganter *Busb.* & *Hen.* τὰ κ̃ τὰς ἐπὶ χρόνος τὰς πρώτας γιγν. π. ἀνέπ. ὠγύπ⟨ι⟩ τῷ συμφορῶν. Iterum Johannes deflorator, ὁ δ' ἰωσὴφ κἀν διπλᾶ φησιν, ὦ βασιλεῦ εἰσὶ τὰ ἐνύπνια, ἀλλὰ μίαν ἴχνυτ̃ μεμάθηκεν τῶν δηλώσιν. οἱ τε γὰρ βῶς ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονῶν ὑπὸ τ̃ χειρῶνων καθεθιόμβοι, ϗ οἱ θάλλοντες στάχυες ὑπὸ τ̃ ἀδρωσῶν δαπανώμβοι, λιμὸν ἐπὶ τοσαύτα ἔτη τῇ χώρᾳ σε καταγγέλλουσιν ὦ ἰσαρίθμοις ὀνιαυβῖς, δύθληβέσῃ ⟨ος τερον τοῖς καιροῖς. ὡς τῶν τούτων δίφορίαν ἀναλωθῆναι ὑπὸ τ̃ ἐπειλα. εἰ δ' σὺ ταμιδύσεις τὰ τ̃ ⟨ος τερας εὐδαιμονίας εἰς τὰς τ̃ ἀφορίας ὀνιαυτὰς, ὑάσεις τοῖς αἰγυπτίοις ἀνεπαίσθ⟨ητον⟩ τὸ δυσχήμα. Ustar & Philone, sed temperanter. ὅσα μέν τοι ποιεῖν ὁ θεὸς, ὦ τῇ χώρᾳ. φησὶν, ⟨ος μεμυθοῦνκέ σοι, τὰς μβόνοι δίτας φανλασίας, μὴ ὑπολάβῃς εἶναι δίτὰς ὀνείρας. εἰς ἐστὶ, τῶν ἀναδίπλωσιν ἔχων ὁ ⟨ος τὴν, ἀλλὰ ⟨ος ἔλεγχον βεβαιοτέρας πίστεως. αὖτε γὰ πίστις ἐπὶ βοῦς,

ϗ οἱ εὐθλασοι ϗ δὐθαλεῖς ἐπὶ στάχυς ὀνιαυβῖς ἐπὶ δηλῶσιν δίθη-
νίας ϗ δὐετηρίας. ϗ ἐπὶ ἑτέρας λιμῶ, αἱ ἐκπαισθῆσαι ἐπὶ βοῦς λεπ-
τὰ ϗ εἰδεχθεῖς, ϗ οἱ παρεφθαρμβοι ϗ μεμυκότες ἐπὶ στάχυς. ἔξδ
μ̃ ὧν ἐπὶ πλεῖα ⟨ος τερον πολλὴν ϗ ἄφθονον ἔχυτ̃ δύναμ⟨ιν⟩, πλημμύ-
ρησις μ̃ ὠὰ πᾶν ἔτ⟨ος⟩ ϗ ποταμὸς λιμνάζοντ⟨ος⟩ τὰς ἀρούρας· τ̃ ϗ πεδίων
ὡς ὕστω ⟨ος τερον εὐτυχίᾳ χρωμβῶν. ἤξδ ϗ μ̃ ταῦτα σπανία πάλιν ἐπ-
ὶ πλεῖα, χαλεπὴν ὕνδειαν ϗ πᾶσιν τ̃ ἀναγκαίων ἐπιφέρουσα, μήτ' ἀνα-
χεομένῃ ϗ ποταμῦ, μήτε τ̃ γῆς λιπανομένης· ὡς ⟨ος τέρας εὐθυμίας
ἀπλαβεῖς, ϗ ἐπὶ λεῖψανον παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν, ἀναλωθῆναι. τὰ μ̃
οὖν Δημόκριτος ταῦτ' ἴσῃ. ὑπαγχεῖ δέ μοι ϗ ἀπλαθεῖ τί θεῖον, ὑπο-
βάλλον τὰ ὡς ἐν τόσῳ σαθερα &c. Inadiverat sane de excellenti & onirocritico Josephi ingenio & Pompejus historicus, ex quo hæc talia retulit Justinus. *Peregrinis mercatoribus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes solierti ingenio percepisset, brevi ipsi regi percarus fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit. Nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur, adeo ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos providerit: perisseteque omnis Ægyptus fame, nisi monitu ejus rex edicto servari per multos annos fruges jussisset. Tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine sed à Deo responsa dari viderentur.* BERN.

g Ανεπαίσθητον] Vide *Justinum* ex *Trogo Pompejo*, l. 36. c. 2.

h Καὶ⟨α τ̃⟩ τυφὴν] Ita *Samb.* κ̃ τυφὴν ἀναλώσωσιν *Casi.* & *Vat.* Sed duntaxat ἀναλώσωσιν *Basi.* & *G.* omisso κ̃ τυφῇ.

i Ἰώσηπ⟨ου⟩,] Τοῦ ἰώσηπου *Hen.* & *Busb.* Iidem illi τ̃ συμβελῆς pro τ̃ συμβολίας. Dixerat enim Zonaras in eadem historia φαραὼ ὁ τὴν ἰωσὴφ ὑπάλαγεις σοφίαν, ἀφ' τε τὴν ἐξήγησιν ϗ τὴν συμβελὴν, αὐβς ὁ τούτων ἵφη κρατὴς τε ϗ συμβελ⟨ος⟩ ϗ οἰκονόμ⟨ος⟩ ὕσῃ τ̃ βελεύθέντων· ϗ παρεχει αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆ, ὥστ σφραγῖδι χρῆσθαι τῇ Φαραὼ, ϗ πορφύραν ⟨ος δύσασθαι, ϗ ἐλαύνειν ἐφ' ἅρματ⟨ος⟩. BERN.

k Υπολαμβάνῃ·] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπολαμβάνοι *ceteri.*

l Ενδύσασθαι,] Sic *Big. Casi.* & *Vat.* σύδυεσθαι in *aliis.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Πῶς ὁ Ἰωσηπ῀ ἐτιμήθη ἡνίκα ἐν Αἰγύπτῳ, τὸν ἀδελφὸν ἔχων ὑποχείριον.

Τριακοστὸν γὰρ ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ [m] διεληλύθη, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως· καὶ προσηγόρευσαν αὐτὸν [n] Ψοθομφάνηχον, ἀποδὸν αὐτοῦ τὸν τοῦ θεσπίζειν τ῀ συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γαμετῆ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον

CAP. VI.

Quomodo Josephus in Ægypto inclaruit, fratresque sibi subjectos habuit.

ÆTatis annum trigesimum jam exegerat, omnique honore cumulatur à Rege, qui & illum ob incredibilem prudentiam Psothomphanechum cognominavit. significat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed & conjugium nactus est honoratissimum. nam in matrimonium ac- *Is annos natus XXX. res Ægyptias administrat, nomine peregrino Psothomphanechus, i. e. enigmatum detector.*

m Διεληλύθη,] Αὐτῷ διεληλύθη *Busb.* & *Hen.* cum verbi termino Attico. αὐτῷ διεληλύθῃ alii omnes libri. Ἀπέλαυε *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέλαες reliqui librorum scriptorum impressorumque. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* διεληλύθει & mox ἀπέλαει.

n Ψοθομφάνηχον,] Illud feci ex pluribus codd. Josephi, ut *Samb. Casaub. Busb.* & *Hen.* neque aliud viderat dudum *Zonaras*, licet excusum extet τοθομφάνηχον in Johannis istius Annalibus. Legerat forte & inter Coptica Bibliothecæ Vaticanæ Ψοτομπανὴχ Oedipus Ægyptiacus. Ψοθοφάνηχον ex Italicis membranis Josephi descripsit aliquando illustris Bigotius. Ψοθομφάνηχον expressêrunt ad vulgus *Bas.* & *Gen.* κομφθομφανὴχ Josephus Christianus c. 64. Huic autem Judæo ψοθοφάνηχον potius attributum, si accederent Scribæ, omnino secundum Rabbinorum veterum lectionem צפנת פענח. Perverse equidem variant Epiphanii Interpretis exemplaria: quorsum *Psonthonpanicos* reperias apud *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig. Psonthonphanicos* in *L.* & *West.* 2. *Somphonphanicos* habent *W.* 1. *Bal.* & *Goul. Psontonpanicos V. Sophonphanicos P.* & oblique *Psonphthonphanicon*, *Bas* & *Col.* Quo autem modo ediderint Judæi LXXII. nomen hoc peregrinum, dum in Pharo Alexandrina Moysis sui volumen Græce transferrent; tot ἀπόκρυφα olim aut nuper comparata, Reverendique Theologi Chrysostomus, Theodoretus, Hieronymus, & ante multa sæcula ipse Philo Judæorum Ægyptiorum decus salusque tam in Lexidio suo sacro, quam in commentario περὶ τ῀ μεθερμαζομένων, haud sinit nosmet ignorare. Veruntamen ὁ νομοθέτης quid posuerit, propter ἔκδοσιν Alexandrinam quam dixi, & Masoram cum Samaritarum, tum Judæorum, ambiguum sentio & anxium affirmaru: abest enim procul ab hoc titulo mali doli suspicio. Appellant itaque prudentissimum Patriarcham nomine suo Ægyptio synagoga Samaritana צפינתי פענח σεφινταφανὴχ, quod fide mihi constat MSS. Reverendissimi Laudi & Doctissimi Huntingtoni præter Moriniana atque Usseriana. Eundem tamen Christianorum Coptitarum Ecclesia, Philo ante hos, & LXXII. Judæi Alexandr. Ψοθομφανὴχ. Gens cætera Judæorum ex Pentateucho suo literis Assyriacis descripto צפנת פענח: quod sonat vocalibus animatum, vel σοφιὰθ παανὴχ, & correptim Ψοθπανὴχ: aut secundum meliora MSS. Seldeni Bodleiique nec non impressa Bombergi σαφενὰθ παανὴχ, quomodo audierat etiam à Magistris Jerosolymitanis S. Hieronymus. Syri denique Arabesque nostræ maxime Confessionis ex Bibl. Hebraicis heic scribere malunt صفنة صعنس صافناث پاعنخ. De fono exotico satis. Hoc igitur nomen clarissimus Philo in suo forte Onomastico explicuerat una voce Græca ὀνειροκρίτης, quod Procopius Gazæus atque Scholiastes Romanus adnotant. Veruntamen quod illi ambo affirmant κρυπτῶν εὑρετὴς ex eodem interprete adponi ad ψοθομφανὴχ, rectius adrogatur Josepho meo quam Philosopho Alexandrino. Diversus interea deprehenditur à se Philo & dubiæ sententiæ de hac voce. Siquidem in libro suo de Politica, cui Josephum meritum titulum fecit, verissime ait, Τὸν ἡ ἰωσὴφ μετονομάζει ὁ βατιλεὺς ὑπ῀ ὀνειροκριτικ῀ εἰ χωρίῳ γλώτῃ θεσπιῳδούσας. Cui convenit & senioris Philonis carmen —— ὀνείρων θεσπιστὴς. Attamen libello de Polyonymis Alexandrinus ille Judæus cordatis lectoribus valde displicet, præsertim ubi dicit, sonos absque sensu captans, ψοθομφανὴχ ὑπὸ τ῀ χώρας βατιλέως ἐπικληθεὶς: statimque ὁ ἡ ψοθομφανὴχ (aut ψοθοφανὴχ) ποῖός ἐτι θεατόμενα. ἑρμηνεύε῀ αὖ, εἰ λακπέτοις σῶμα κρύον, quod est פום רון בענה. Coptitis denique in Onomastico, quod mendose edidit Kircherus, πιζτοτπάνιχα, للنظر augur. Josephi vero interpretationem & inculcat Zonaras, & abunde confirmant Ecclesiæ Christianæ Doctores. Namque Theodoretus ὁ συζητητὴς, τίνα ἑρμηνείαν ἔχει τὸ ψομεθομφανὴχ; ἢ λαβρήτων ἑρμηνευτὴν αὐτῷ κέκληκεν, ὡς τοὺς ὀνείρους ἀλγαφίσαντα. Idem sonat & nobile os Johannis CP. Ψομθονφανὴχ ἢ κρυπτῶν γνώσης ἑρμηνεύτ῀). ἐκεῖθεν γὰρ τὰ πᾶσιν ἄγνωστα εἰς φανερὸν ἤγαγε· σημαίνειν τοῦτο αὐτὸ ὁ φερομένη παρ῀ ἑβραίοις ἐπιλύσεως. Deinde S. Hieronymus, quid veteres Scriptorum, præcipue Josephus, in hoc Etymo senserint, lubentius quam ille his verbis declarat. *Sontomphanec corrupte dicitur. Nam in Hebræo legimus Zaphanet phane:* aut juxta antiquissimum codicem, quam jam pridem habuit Teutbertus, nunc Doctiss. Mareschallus tenet. Somthofanec *correpte dicitur. Nam in Hebræo legimus* Saphineth fane, *quod interpretatur* abscónditorum repertor; sic κρυπτῶν εὑρετὴς apud Mattathiadem. Id ita repetit ex more Petrus Scholasticus. *Vocavit autem Josephum lingua Ægyptiaca* Zaphanet phane i. e. Salvatorem mundi: *quod Græce* Psontofanec *dicitur*, *Hebraice autem sonat* abs-

conditorum inventorem. Postremo Chronicum quod vocant Alexandrinum, Hebraicarum legum-latorem hujus cognominis participat, atque ait sua fide, ἢ μανθὼ μῦ τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγὰς οἱ αἰγύπτιοι ψοθομφανχθὴ προσηγόρευσαν· ὁ ἑρμηνεύε῀ ὡ ἀπεκαλύφθη τὸ μ῀ὄν. Conveniunt etiam de illa origine miro pacto Scriptores Asiatici Judæi, sive Samaritæ, sive Christiani. Antiquissimus horum Onceolus pro nomine Ægyptio proprioque Chaldaicam istam προσηγορίαν substituit, גברא דמיטמרין גלין ליה *aut ex MS. Bodleiano* גברא דמיטמרין, *cui viro panduntur arcana.* Hunc sequuntur Antiocheni aliique Christianorum Syrorum, versione sua vetere ac planissima

ܓܒܪܐ ܕܡܛܡܪ̈ܝܢ ܓܠܝܢ ܠܗ

Illud etiam admonuit dudum Octateuchi S. enarrator Gazæus, ὁ σύρ῀ ἔχει, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. Quin id accurate quidem refert Pentateuchum Arabicum inter Cimelia Clariss. Seldeni, quod versarant dudum scripserantque manus Syriacæ, صفنتغنح تاولة البادية له الخفيات *Saphnetphane, quod interpretabere, cui declarantur occulta.* Consimili modo in Archivis Laudinis scholion hoc adjectum reperi ad صفنتغنح Pentateuchi alterius Arabici. *Alia ἀπόκρυφα agnoscunt* الطاهرة له الخفيات *cui abdita revelantur patentque.* Vix aliter Paraphrastes Hierosolymitanus Jonathanis nomine notus. גברא דמטמרין מפרסם *qui occulta occulta esse non sinit, quin prodat.* Similiter Judæi Mauritii كاسف الاسرار *mysteriorum explicator & lux.* Ad hos Aaron & Saadias, Doctores Judæorum illustres, موضح الخفايا *qui obtecta patefacit & profert.* Diu etiam ante istos Johannes & Hezekias צפונות מופיע ἢ κεκρυμμένων ἐκφάντωρ. Rabbini insuper Constantinopolitani lingua, quam rari callent, κρυφιοφανερωτὴς. Judæi etiam per Hispaniam & Italiam docti indoctique, *cui aperiuntur operta.* Addes his, ni tædeat, gematriam Baalhaturim, מגלה ונסתרים, & מגלה התעלומות Abrabanelis Rabbini glorioti, atque Jarchii מפרש צפונות *rerum abstrusarum interpres*, tanquam pro Hebraicis vocibus צפנת פענח. Quin etiam addubitet licet Salomon de typo quadrato פענח, eumdem forte reperiunt Bechæus Nachmanidesque in Liturgumenis suæ factionis, (fo. 110.) ubi canitur המפענח נעלמים i. e. גלא רזין, *qui declarat abscondita exponitque.* Multo autem facilior fertur nominis hujus explicatio apud Hargarizim. Legunt enim istius jugi cultores, ut supra diximus, *Sephinathiphaane*; interpretanturque adeo in prosecutis טמירתי גלא, ἀπεκαλύφθη μυ τὸ ἄπιλμα, sensu percommodo & analogiæ Hebraicæ tenaci. Quocirca فعنى *faana* pro *aperuit*, *manifestum expansumque dedit*, si Judæi forte ignorent, Arabes callent. Multa interim vocabula Judæorum, Ægyptiorumque communia jactari, ut ιωμ, θωμ, σαρ, ἰμι, μωυτ, καϊ, atque c. nemo eruditior inficiabitur. Quapropter dialectum patriam haud longe supergressus est Josephus, quum hunc titulum *rerum secretarum declaratorem* interpretabatur. Paulo tamen aliter nomen illud perhonestum exponunt Samaritæ in Arabica sua versione (qua utor ex Bibliotheca D. Tayleri doctissimi viri, meoque animo charissimi) كنز العالم, *condus scientiæ*, aut, ut verbis Trogi scriptoris extranei Josephum Patriarcham collaudemus Philippicarum l. 36. *cui nihil divini juris humanique incognitum videbatur.* Jam venimus profecto ad S. Hieronymi interpretamentum, quod per Ecclesias Latinas hodieque legitur ad Gen. c. 41. *Et vocavit eum lingua Ægyptiaca* salvatorem mundi, pro vetere illo apud S. Ambrosium, *Et vocavit Pharao nomen Joseph* Psonthonphanech. Veruntamen eruditissimus ille Presbyter, qui apud Alexandriam annos multos egerat sub Didymo Theologiæ Christianæ magistro, scriptionem Philonis atque LXXII. selectorum Judæorum reprehendit, qui sexcentis retro annis Josephi nomen Ægyptium in ipsa Ægypto reddiderant Græcis literis ψοθομφανὴχ, eamque concedere jubet Rabbinorum veterum novorumque צפנת פענח. Neque hoc illi satis videbatur animadversum, nisi & novam explicationem adjungeret, quam illi sane Rabbini nunquam somniarunt. *Licet Hebraice*, inquit ille, *hoc nomen* abscónditorum repertorem *sonet*: *tamen quia ab Ægyptio ponitur ipsius linguæ debet habere rationem. Interpretar ergo sermone Ægyptio* Saphanet phane *sive ut* LXX. *transferre voluerunt* Psonthophanech, salvator mundi. Alibi etiam *Porro ab Ægyptiis didicimus, quod in lingua eorum* (Saphanet phane, aut potius Græcum ψοθοφανὴχ) *resonet* salvator mundi. Quare

accepit Petephræ, unius ex ſacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Aſanetham, Rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero & liberi ei nati ſunt, ante *agrorum* ſterilitatem. natu quidem grandior erat Manaſſes: quod *nomen* idem valet ac oblitus, quia *ſcilicet* ad felicitatem evectus in calamitatum venerit oblivionem. Ephraïmes vero junior, quo ſignificatur reſtitutus, quia redditus fuerit majorum ſuorum libertati. Cum autem Ægyptus, juxta Joſephi enarrationem ſomniorum, ſeptennii ſpatium feliciter exegiſſet, anno *denum* octavo eam invaſit fames; &, quod malum improviſum illis acciderat, univerſi eo graviter laborantes Regis ad fores confluebant. Ille vero Joſephum accerſit; qui frumenta illis aſſignabat, factus ex confeſſo populi ſervator. Nec ſolum iſtius regionis incolis forum aperuit, ſed etiam exteris vendere paratus erat: æquum eſſe exiſtimante Joſepho, ut omnibus hominibus, propter ſuam inter ſe cognationem, ſubveniretur ab iis, qui in abundantia vivunt.

Tum ex Aſanetha filios duos ſuſcipit, Manaſſen i. e. obliviosum, atque Ephraïmen, quasi reſtitutorem.

Ægypti multarumque gentium ſalus Joſephus.

2. Mittit igitur & Jacobus, Chananæa *à fame* graviter vexata, (terram enim omnem continentem invaſerat hæc calamitas) omnes ſuos filios in Ægyptum, ad frumentum coëmendum, cum cognoviſſet, quod & exteris eo foro uti liceret: ſolum Benjaminem ſecum retinens, quem ex Rachela ſuſceperat, uterinum Joſephi fratrem. At enim illi, ut in Ægyptum venêre, Joſephum adeunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim erat, niſi quod ex ipſius voluntate gerebatur; & tum demum regem coluiſſe hominibus prodierat, cum iis curæ eſſet Joſepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de ſe cogitantibus (nam juvenis admodum ab eis abſceſſerat, & jam ad iſtam ætatem pervenerat, ut, mutatis faciei lineamentis, ipſe ab eis non agnoſceretur, præſertim cum de eo in tanta dignitate conſtituto ne minimum quidem ſuſpicari potuerint) tentandum exiſtimavit, quidnam voluntatis

Fratres ſuos decem Joſephus durius excipit. Gen. c. 42.

ἄγεται γὰρ ὁ Πετεφρῆ ὑγιατέρα τὴ ἐν Ηλιυπόλ ἱερέων, συμπεάξαντ@ αὐτῷ ἔ βασιλέως, ἔτι παρθένον, P Ασανέθην ὀνόμαλι. ἐκ τύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τὰ ἀκαιρίας. q Μανασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερ@· σημαί- νει δ' r ἐπιλῆθον, ἀφ' ὧ τὸ εὐδαιμονήσαντα s λήθ@ εὑρεῖν τὰ t ἀτυχημάτων. ὁ δ' νεώτερ@ v Εφεξίμης· ἀποδιδὸς δ' τῦτο σημαίνει, ἀφ' ὧ τὸ ἀποδοθῆναι x αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τὰ προγόνων. τὸ δ' Αἴγυπτ@ κ τῷ Ιωσήπῳ τὰ ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαρίσ@ ἔτι ἐπὶ ἀμφότερα, y ὁ λιμὸς ἤπλετο τῷ ὀγδόῳ ἔτ· καὶ, ἀφ' ὧ μὴ προσηδημένοις ὑπιπτεῖν τὸ κακὸν, πανήμενοι χαλεπῶς πάντες ἐπ' αὐτό, z εἰς τὰς ἔ βασιλέως θύρας a συνέῤῥεον. ὁ δ' Ιώσηπ@ ἐκάλε· κἀκεῖν@ τ σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγυμνέν@ σωτὴρ ὁμολογεμένως ἔ πλήθυς. καὶ τῷ ἀγορᾶν ὰ τοῖς ἐγχωρίοις b πρᾶτ]η μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν· πάντως ἀνθρώπ@ κ συγ- γένειαν ἀξιῶντ@ ὑπηκοΐας τυγχάνειν Ιωσήπ@ πρὸ τ ἀδυμονία χρωμένων.

β'. Πέμπ c δὴ καὶ Ιάκωβ@, τ Χαναναίας δεινῶς ἐκτετυχωμένης· πάσης γὰ ἥψατο τ ἠπείρ@ τὸ δεινόν· τὺς υἱὰς ἁπάντας εἰς τῶ Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμέν@ ἐφεῖσθαι τῶ ἀγορᾶν καὶ ξένοις. μόνον δ' κατέχε Βενιαμὶν d ὃν Ραχὴλις αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δ' τῷ Ιωσήπῳ. οἱ μὲν οὖ, εἰς τῶ Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐνετύγχανον τῷ Ιωσήπῳ, χρήζοντες ἀγορᾶς. ἤδειν γὰ ἴω, ὁ μὴ μ γνώμης ἐφαπτοιτο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰ τὸ θεραπεῦσαι τ βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ιωσήπ@ πρὸς ὀλίγον ἐπιμεληθείεν. e ὁ δ' γνωρίσας τὺς ἀδελφὺς, ἤδειν ὀφθαλμένους πρὸς αὐτό· ἀφ' τὸ μεταφύσιον μὲν f αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τῦτο δ' προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τ χαρακτήρων ἐναλλαγμένων ἀγνώρισ@ αὐτοῖς εἶναι, τῷ δ' μεγέθ ἔ ἀξιώματ@ ἤδε εἰς ὑπήνιαν ἐλθεῖν g αὐτό δυναμένοις· διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης πρὸς τ ὅλων. τόν τε γὰ σῖτον αὐτοῖς σὐκ ἀπεδίδο, κατάσκοπ@ τε τῶν βασιλέως πραγμά-

re hæc talia nos debemus aſcetæ Bethleemitico, ille ita Coptitis ipſis, qui tum in monaſterio Nitrienſi philoſophabantur. Invenio etiam in apotheca illuſtriſſimi Laudi, quo firmior nobis conſtat ſententia, in Pentateucho quodam Arabico, quod deſcripſerat pridem manus Ægyptia, intra oram صفتغنخ, adnexa hac interpretatione عالم الخفايا, *occultæ ſcientiæ ſagax, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά*, plane ut Syrus in ſcholiis Romanis, quæ appellantur: ad marginem tamen ejus codicis pingitur ritu Coptico ψωθομφανὶχ itidemque Arabice بسوتغاذح; quod ibidem explicatur مسلم الدنيا, *ſervator mundi*. Sophronius denique vel aliquis alius piorum hominum ſuo ſtudio cavit, ne Græci hanc Etymologiam amplius neſcirent: unde legimus in Octateucho Coll. Univerſitatis, quod vocant Oxonienſes, ψοθομφανὶχ, *ὅ ἐϛι ὁ σωτὴρ ἔ κόσμ*. Diceret ſane Ægyptius πσωτεμφανὶ *ſalus ſeculi*, aut injecto pronomine proprio, πσωτεμφανὶ, *eo quod orbem terræ*, ſic ait Hieronymus, *ab imminente fumis excidio liberavit*. Exiſtimo autem nobilem hunc βραζομαὶν (niſi LXXII. nos fallant Judæi) ab Apophi rege olim vocitatum fuiſſe πσωθομπφωννι, *arcanum ille clauſumque mihi reclusit*: aut proxime ad Hebraicum Τοβωνιεὶ πρωννι, *doctrinam myſticam aperuit & declaravit mihi*. Hæc obiter. BERN. Sic *Caſ. Busb. Samb.* & *Hen.* nec aliud viderat *Zonaras*, licet excuſum exſtet Τοθομφάνηχον. in *Baſ. G.* & *Vat.* Ψοιθομφάνηχον· atque ita vel ψοιθομφάνηχον in LXX.

o Πεῖιφρὴ] Πετέφρη *Busb.* & *Hen.* Πειφοῖ, aut Πεῖφρη LXX.

p Ασανέθ@] Ita ex אסנת *Baſ. Gen. Big.* & *Caſ.* أستث *Aſaneth* Pentateuchi Samaritani verſio Arabica. *ἀσενὲθ* LXXII. & S. Hieronymus, *ἀ. ενὰθ* Maſorethæ Judaici. *ἀσενέθ@* apud Joſephum ſcribunt *Hen. Busb.* & *Samb. Zonaras* ab illis *ἀσενὲθ*. BERN. Ita *Baſ. G. Big.* & *Caſ.* Ασενέθ@ *Hen. Busb. Samb.* & *Vat.*

q Μανασσῆς] Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* Μανάσσης μ̀ ὧ ὁ πρ. *Vat.* Μανασσὴς ὧ ὁ πρ. *Big.* & *Zonaras.* Μανασσὴς μ̀ πρ. *Baſ. G. Busb.* & *Hen.*

r Επιλῆθον] Επιλῆθον *Hen.* volente Grammatico Aſcalonita, & Scriptoribus Atticiſſimis, ut de *ἀγνῶμον* jam diximus. Nihil enim minus quam ναπιὲὶς optimi vatis meditatus eſt Joſephus: quoniam valet משנה inter Judæos conjugationis aſperæ participium *oblivionem inducens*. Accentum tamen promoveri juſſit voce Græca Ariſtarchus, lima veriſtiſſimi poëmatis, & quidem promovent *Big. Samb. Baſ. Caſ. Gen.* & *Zonaras*, ſed & plurima exemplaria Homeri. BERN. Ita *Hen.* volente *Grammatico Aſcalonita*, & ſcriptoribus *Atticis*, ut de *ἀγνῶμον* jam diximus. in *reliquis*, accentu promoto, *ἐπίλῃθον*. Videſis *H. Stephanum* in *Theſ. Ling. Gr.* voce *ἐπιλήθω*.

s Λήθω εὑρεῖν] Λαθεῖν εὑρεῖν *Big.*

t Ατυχημάτων.] Ita ex *MSS.* in *Editis* tamen non male ἀπ' ατυχημάτων.

v Εφραΐμης.] Juvabo etiam tuos oculos, mi Lector, metaphraſi hujus paragraphi ex *Zonara*. ὠσπερονόμησε ἔ αὐῦν ὁ Φαραὼ τὸ ὄνομα κρυπτῶν ἐρεσπλύ. συμβάντ@ σι αὐτῷ κ γυναῖκα ἀστιὸ κεκλημένην, τῆι δυγατέρα ἔ ὃν ἥλιε πόλ ἱερέων σωτεύοντ@· ἐξ ἧς αὐτῷ γίνον] παῖδες πρὸ ἔ λιμῦ, ὧν ὁ πρεσβύτερ@ ἴω μανασσῆς. ἐπίλῃθον δ' δηλοῖ, ὅτι λήθω εὑρεῖν τ ἀτυχημάτων. ἑρμηνεῖα δ' ὁ νεώτερ@· ἀποδιδὸς δ' τῦτο σημαίνει, ἀφ' τὸ ἀποδοθῆναι αὐτῷ τῆι τ προγόνων ἐλευθερίαν. BERN. Sic in pleriſque *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Εφραΐμης. Videſis paraphraſim hujus loci in *Zonara*, p. 17.

x Αὐῦν τῇ ἐλευθερίᾳ] Αὐτῷ τῆι ἐλευθερίαν *Vat.*

y Ο λιμὸς ἤπτετο] Articulum reſtituimus ex *MSS.*

z Εἰς τὰς ἔ βασιλέως θύρας] In quatuor *MSS.* ἐπὶ τάς.

a Συνέῤῥεον.] Συνέσεχον *Busb.* & *Hen.* ex Gloſſario.

b Πρᾶτ]η μόνον,] Πρᾶτ]ηθ' *Big.* & *Samb.* modo vulgari. dein μόνοις *Busb* & *Hen.*

c Δὴ κ Ιάκωβ@,] Ita pro δὲ reſcribendum eſſe placuit.

d Ex Ραχὴλις] Ita ex *MSS.* in *Editis* Ραχήλας.

e Ο δ' γνωρίσας τὺς ἀδελφὺς, ἐδὼν ὠφθαλμένους αὐτῷ·] *Busb.* & *Hen.* ὁ δ' γνωρίσας αὐτὺς, μὴ ἐπιγνόντας αὐτόν. Pariter Johannes Annaliſta, ὁ δ' μὴ γνωθεὶς ὑπ' ἐγνω τὺς ἀδελφὺς, phraſi Joſephi in vilius mutata. Mox αὐτὸν ἀπαλλαγῶναι *Baſ.* & *Gen.* & paulo inferius iidem, ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις. Repetemus jam Philonis nonnulla; qualia olim legerat apud eum & quidem verſaverat ob animum noſter Judæus, ὃν δ' τύτου κ ὁ πατὴρ ὑπαπτοπαιζόντων ἤδη τ ἀπαίδευσιαν, ἀγνοῶν τὴν δ' παιδὸς ἀτυχίαν, ὑπέμπει δέκα τ ὧν εἰς συλαίαν· τ τεκόντ@ οἴκοι καθαρῶν, ὃς ἴω ὁμομήτρι@ τῷ βασιλέως ὑπάρχω ἀδελφός. κ οἱ μ εἰς ἀγυπτ@ ἐλθόντες ἐξευρίσκουσιν ὡς ἀδοτέρ@ τῷ ἀδελφῷ. ὁ δ' τὺς πεπαιδευκότας θεασάμεν@, εὐθὺς ἐγνώρισεν ἅπαντας, ὑπὸ μηδενὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ παράπαν. BERN.

f Αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι,] Αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι *Vat.*

g Αὐτῷ δυναμένοις·] Sic in *MSS* in *Editis* αὐτοῖς. HUDS. Viderat & *Cocc.* qui hæc libro ſuo alleverat, f. αὐτὸς δυναμένης, vel εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτῷ δυναμένης. *Ex Philone* (*p.* 549. & 550.) hæc deſumpſiſſe videtur *Joſephus*.

πραγμάτων ἔλεγλο [h] ἥκειν· καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτὸς συνελήλυθέναι, προφασίζεσθαι ἢ συγχύσεων· ὁ γὰρ εἶναι δυνατὸν, ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας [i] καὶ τὰς μορφὰς ἅπασι διαφανεῖς σκέμματα, δυσκόλως καὶ βασιλεῦσιν ἐνίοις τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὑπέρ ἢ δ' γνῶναι τὰ κῇ τ' πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν ἰδίαν ἀπελλαγὴν, πᾶσι ἔπραττε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ [k] περὶ Βενιαμὶν τ' ἀδελφόν· [l] ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι δ' ὑμᾶς.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν παρακλῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τ' μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν [m] περὶ τὸν ἀδελφὸν κατὰ νῶν λαμβάνοντες· καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ρουβήλου προηγορεῦντος, ὃς ἦν [n] πρεσβύτατος αὐτῶν· "Ημεῖς γὰρ, εἶπεν, ὦ κατ' ἀδι-"κίαν δεῦρο ἤλθομεν, οὐδὲ [n] κακουργήσοντες τὰ βασιλέως "πράγματα· σωθῆναι γὰρ χρήζοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν "[o] ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν "φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες· οὐκ ἐκ πολίτας μόνον "τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἡγούμεθα τὴν ἀγορὰν "ἧς ὅτε προτεθήκεναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις "παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν "ἡμῖν αἷμα, [p] φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον "[q] καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν "Ἰάκωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ᾧ [r] γεγόμεθα δώδεκα παῖ-"δες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων βιοτεύοντων ἦμεν "εὐδαίμονες· ἀποθανόντος δ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσή-"που, τὰ [s] πράγματ' ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅ, "τε γὰρ πατὴρ μάκρον ἐπ' αὐτῷ πένθος [t] ἤρηται, καὶ ἡμεῖς "ἐγώ τε τῆς ὅτι τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς δ' "πρεσβύτης παλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν· [u] ἥκομέν τε "νυνὶ ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τήν τε τοῦ πατρὸς ἐπιμέλειαν "καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον περίνοιαν Βενιαμὶν τῷ [y] νεωτέ-"τῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστεύκοτες. δυνάσαι γὰρ πέμψας εἰς "τ' ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψεῦδές ἐστι τῶν λεγο-"μένων.

δ'. Καὶ Ρουβήλου μὲν τοιούτοις ἐπιφέρῳ πείθειν τ' Ἰωσήπου περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω [z] φρονῆσαι. ὁ δ', τ' Ἰάκωβον ζῶντα μαθὼν καὶ τ' ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὸν εἱρκτὴν αὐτὸς, ὡς ὅτι σχολῆς βασανίσων, ἐνέβαλεν. τῇ δ' τρίτῃ τ' ἡμερῶν προσαγαγὼν αὐτὸς, "ἐπεί, "φησὶ, διαχυδίζεσθε, μήτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασι-"λέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς "ᾧ λέγετε, [a] πείσετ' ἄν με ταῦθ' ὕστερος ἔχειν, εἰ κατα-"λίποιτε μὲν [b] ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ, μηδὲν ὑβρισικὸν "πάσομενον· ἀποκομίσαντες δ' τ' σῖτον πρὸς τ' πατέρα, "πάλιν ἔλθοιτε [c] πρὸς ἐμὲ, τ' ἀδελφὸν, ὃν καταλιπεῖν "ἐκεῖ φατε, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. τοῦτο γὰρ ἔσεσθε πίστω-"μα τ' ἀληθείας". οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε, καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὸν Ἰωσήπου συμφοράν· ὡς ἀφ' τὰ κατ' ἐκεῖνα [d] βλαβθέντα, πικρῶντος [e] αὐτὸς δ' Θεὸς, τούτοις πρεσβεύειν. Ρουβήλου δ' πολὺς ἦν ἐπιπλήττων [f] αὐτὸς τ' μετανοίας, ἐξ ἧς ἄφελος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γένεται· φέρειν

in omnibus haberent. Nam & frumentum eis negavit, dixitque eos ad res Regis explorandas veniſſe: iploſque quidem è diverſis regionibus conveniſſe, cognationem vero ſimulare: vix enim fieri poſſe, ut homo privatus tot filios ac forma adeo egregios educaret, cum & regibus raro liceat eſſe tam beatis. Hæc autem ſibi agenda eſſe voluit, ut de patris ſtatu certius cogноſceret, & quid illi acciderit, ex quo ipſe diſceſſerat; ſcire etiam volens, quid de Benjamine ſit factum: veritus enim erat, ne ipſum etiam, pària ac in ſe audendo, de medio ſuſtulerint.

3. Illi autem perturbati erant & timore perculſi, maximum quidem periculum ſibimet immi- *Apologia Rubeli pro domo ſua.*
nere exiſtimantes, nihilque de fratre ſecum in animo cogitantes: paululum vero compoſiti ad ſingula, præloquente Rubelo natu maximo, reſponderunt. "Nos quidem, inquit, neque ut injuria "aliquem afficeremus, neque Regi damnum ali-"quod illaturi, huc venimus; ſed ut à malis ſer-"varemur expetentes, ratique in veſtra humanitate "refugium habere à calamitatibus, quæ patriam "noſtram affligunt; quos non ſolum civibus veſtris "ſed & exteris frumentum venale propoſuiſſe au-"divimus, eo vobis conſtituto, ut omnes, qui-"bus ſalute opus eſt, ſalvos præſtaretis. Fratres "autem nos eſſe & ex eodem ſanguine, indicio "quidem eſt, quod forma cuique propria ſit cum "exigua ab invicem diſſimilitudine. Pater nobis "eſt Jacobus, vir Hebræus, cui duodecim nati "ſumus liberi ex quatuor mulieribus, qui cum "omnes eſſent ſuperſtites, ſatis feliciter egimus: "verum, Joſepho, uno è fratribus exſtincto, res "noſtræ jam inde in pejus lapſæ ſunt. Nam & "patrem ex eo luctus cepit perpetuus, & nos ex "defuncti calamitate ac ſenis miſeria affligimur. "Et nunc venimus ad emendum commeatum, "Benjamini fratum natu minimo mandantes, ut "patrem diligenter curaret ac res domeſticas ad-"miniſtraret. Potes autem, noſtram ad domum "mittendo, pro certo ſcire an quid falſi narrave-"rimus.

4. Et Rubelus quidem hujuſmodi verbis ten- *Benjaminem accerſitum dimittuntur fratres cæteri, præter Symeonem obſidem. Gen. c. 42.*
tabat perſuadere Joſepho, ut de eis melius ſentiret. Ille vero, comperiens Jacobum in vivis eſſe, fratremque *Benjaminem* non periiſſe; tunc quidem eos in cuſtodiam conjiciebat, tamquam per otium quæſtioni admoturus. Tertio vero die eos educens, "quoniam, inquit, aſſeveratis vos non veniſſe ad "res Regis lædendas, fratreſque eſſe, & ex *eo* patre "cujus eſſe dicitis, facietis mihi fidem hæc ita ſe "habere, ſi quidem unum ex vobis apud me reli-"queritis, nihil contumeliæ paſſurum; frumen-"tumque ad patrem exportantes, rurſum ad me "revertamini, fratrem, quem illic relictum eſſe "dicitis, vobiſcum adducentes. hoc enim veritati "erit argumento". Illi vero eo magis in malis e-"rant; atque lachrymabant, ac frequenter inter ſe deplorabant calamitatem Joſephi, quaſi ob ea quæ in illum excogitaverant, pœnas ab eis repetente Deo, in has miſerias inciderint. Multus autem erat Rubelus in increpando *ſeram* eorum pœnitentiam, quæ Joſepho ad nullam rem utilis erat: illos ve-

h Ηκειν·] Εἶναι *Vat.* & *Vet. Interpr.*
i Καὶ τὰς μορφὰς] Ita ex *MSS.* τῷ μορφὰς *Baſ.* & *G.*
k Περὶ Βενιαμὶν] Περὶ τ' Βεν. *Vat.*
l Ἐδεδίει] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* ἰδεδείη *alii* cum *Baſ.* & *G.* ἰδεδίη ab uſu Attico malim. BERN.
m Περὶ τὸν ἀδελφὸν] Sic in *MSS.* τὸν ἀδ. τ. *Baſ.* & *G.*
n Κακουργήσοντες] Κακουργήσαντες *Vat.*
o Ἐπεχόντων] *Al.* συνεχόντων.
p Φανερὸν] Ita ex *MSS.* Φανερὸν ἐν in *Editis.*
q Καὶ μὴ πολὺ] Καὶ ὁ πολὺ *Vat.*
r Γεγόμεθα] Γεγόμεθα *Samb* & *Vat.*
s Πράγματ'] Ita ex *Samb.* πράγματα *in reliquis.*
t Ἤρηται,] Scripta manu. Expreſſum erat typis εἴρηται. Epiphanio Interprete *trahit:* unde Burius heic reſtituit ἄγεται.
u Ἥκομέν τε] Ἥκομεν τοίνυν *Vat.*
x Καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον] Καὶ τὴν τ' κ. *Samb.*
y Νεωτέρῳ] Νεωτάτῳ αὐτῶν τῷ ἀδελφῷ *Vat.*
z Φρονῆσαι] Ita ex *MSS.* Φρονῆσαι in *Editis.*
a Πείσετ' ἄν με] Πείσαιτ' ἂν *Samb.* πείσητε *Hen.* & *Busb.* & mox καταλείποιτε *Baſ.* & *G.*
b Ἐξ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν *Samb.* alterum eſt proprium Atticorum.
c Πρὸς ἐμὲ,] *Al.* πρός με.
d Βλαβθέντα,] Ita in *MSS.* βλαβθέντα in *Editis.*
e Αὐτὸς δ' Θεὸς,] Αὐτῷ *Vat.*
f Αὐτὸς τ' μετανοίας,] *Al.* αὐτοῖς. & mox in *Editis* Ἰωσήπου.

vero obsecrabat, ut mala quæcunque paterentur forti animo ferrent, cum illa immiserit Deus, ut injuriam fratri factam ulciscereturꝰ. Hæc autem inter se colloquuti sunt, linguam suam Josepho non intellectam credentes. Omnes vero incessit mœror ex Rubeli sermone & factorum pœnitentia, ut qui hæc secum non * reputassent, pro quibus pœnas luentes Deum justum esse judicabant. Josephus autem, eos in has angustias adductos cernens, in lachrymas prorumpebat: nolensque ut à fratribus observaretur, semet subduxit: ac, parvo tempore interjecto, ad eos revertitur. Atque tum retento Symeone, ut qui obses esset dum fratres redirent: jussit eos domum abire, ubi primum frumentum in foro *sibimet* comparassent; servo mandans, ut, pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in sarcinas reposita, eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

Lingua Hebræa Ægyptiis ignorata.

A Jacobo vix tandem subducitur Benjamin, filiis licet novem fameque id urgentibus. Gen. c. 42, & 43.

5. Jacobi autem filii, ubi in Chananæam pervenerunt, patri omnia, quæ in Ægypto illis acciderant, nunciaverunt. & quod pro exploratoribus Regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, non persuaserint; utque Symeonem reliquerint apud Præsidem, donec Benjamin, illuc profectus, verbis eorum fidem adstrueret: atque patrem orabant, ut nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Jacobo vero displicuit quicquid fecerant filii; atque ægre ferens Symeonem illic detentum, insipientis esse putabat Benjaminem etiam *his malis* adjicere. Et ille ne quidem Rubeli supplicantis, suosque pro illo filios dedentis (ut, si quid mali Benjamini acciderit in itinere, illos avus interficeret) verbis movetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio: magisque illos perturbabat argentum, quod in saccis occultatum invenerant. Cæterum deficiente jam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Jacobus, necessitate adactus, secum statuit Benjaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, si promissis abeuntes non steterint. Ac cum indies magis magisque *regionem* infestaret fames, & filii precibus instarent, nihil aliud, quod in præsenti faceret, restabat. At cum Judas, cætera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret; quod eum haud deceret fratri metuere, aut suspicione mali de eo solicitum esse, nihil enim ei præter voluntatem Dei posse accidere, quod & prorsus evenire necesse est, etiamsi domi maneat; ne sic manifesto ipsos exitio adjudicet, nec, ob inanem de

Audacissimus Israëlitarum Judas.

ξ Καὶ πάθοιεν,] Illud καὶ deest *Vat.*

h Αὐτὰ ℣ Θεῦ,] Αὐτῦ *Vat.*

i Αὐτῶν συνίσεως] Αὐτῶν *Samb.* αὐτῆς *Vat.*

* *Reputassent,*] Vel *supputantes.* tali enim sensu verbum ψηφιζόμαι accipi necesse est: nisi malimus delere σὺν, aut νοησαμένοις pro ψηφισαμένοις legere. *Gelenius* vertit hoc modo, *& scelus perpetratum damnabant, ac si non ipsi essent auctores facinoris, cui tum justissimam pœnam à Deo judicabant infligendam.* Verum *Epiphanius* ad hunc modum, —— *pœnitentia rerum gestarum, cur ipsi non cogitassent illo tempore, pro quibus, cum tunc punirentur, Deum esse justissimum judicabant.*

k Ο Ἰώσηπος,] Ita in *MSS.* articulum omittunt *Basil.* & *G.*

l Διαλιπών,] Iterum ex *MSS.* ἀφελέπων in *Editis.*

m Συμεῶνα] Ex שמעון *cumeōna* heic & passim *Big. Casl. Samb. Busb. Hen.* & *Epiphanius.* σεμεῶνα toties *Basil.* & *Gen.* συμεὼν Testamenti Veteris Interpretes, itidemque Scriptores Novi. *Simon* idem vocatur Ecthlipsi Syriaca. BERN. Sic *MSS.* Σεμεῶνα *Basil.* & *G.* Σεωμεῶνα ἢ καταχὼν *Vat.*

n Ἀγορᾶς] Ex *MSS.* ἀγοραστίας in *Editis.*

o Συμβάντα·] Ita plerisque *MSS.* & ex illis *Zonaras.* in *aliis* cum *Basil.* & *G.* συμπεσόντα.

p Δόξειαν] Illo commate, καὶ ὡς κατασκόπους δόξειαν *Busb.* & *Hen.* Imo versus ille πρὸς τὸν πατέρα ἀπιέναι· ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα omissus *Big.* & *Casl.* propter Scribas oscitantes. Postremo ἀπισεῖεν legit *Hen.* syllaba extrita. BERN. Rursus ita ex *MSS.* in *Editis* male ἐοξεσεν.

q Στρατηγῶ,] Ea vox jam perdiderat illa ætate respectum ad militiam, & præfectum notabat. REL.

δ' αὐτὸς πῶν ὅ, τι ξ καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκδικίαν ἐκείνου φθόνῳ h αὐτὸ ℣ Θεὸ, καρτερῶς ἠξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἠγνόουν δὲ τὸν Ἰώσηπον γλώττης ℣ i αὐτῶν σωιένειαν· κατήφεια δ' πάντας εἶχε πρὸς τὰς Ρουβήλου λόγους καὶ τὰ πραγμάτων μεταμέλειαν, ὥσπερ οὖν αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸ Θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἅτως ἀμηχανοῦντας αὐτὸς k ὁ Ἰώσηπος, ὑπὸ ℣ πάθους εἰς δάκρυα πεσεῖπε, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνώσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει· καὶ l διαλιπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ m Συμεῶνα καταλαβὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τὸν ἀδελφῶν γενησόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς n ἀγορᾶς ℣ σίτου προσέταξεν ἀπιέναι· κελεύσας τὸν ὑπηρέτην παρεῖναι, ὃ πρὸς τὸν οἶκον εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀποδοῦναι κἀκεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραξεν.

ε'. Οἱ δ' Ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὸν Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' αὐτὸν τὸν Αἴγυπτον αὐτοῖς o συμβάντα· καὶ ὅτι κατασκοποὶ p δόξειαν ἀφῖχθαι τῆς βασιλέως, καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι, καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν πρὸς τῷ πατρὶ, ἀπιέναι, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα πρὸς τῷ q στρατηγῷ, μέχρι r Βενιαμὶν αὐτοὺς ἀπιόν, πίστις αὐτῷ τὸν εἰρημένων s παρ' αὐτῶν γένηται· ἠξίουν τε τὸν πατέρα, μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. Ἰακὼβος δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένων· καὶ πρὸς τὸν Συμεῶνα δ' κατοχλῶν t λυπηρῶς φέρων, ἀνόητον ἡγεῖτο προσθέναι καὶ τὸν Βενιαμίν. u καὶ ὁ μὲν οὐδὲ Ρουβήλου δεομένου, καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἀντιδιδόντος· ἵν' εἴ τι x πάθοι Βενιαμὶν καὶ τὴν ἀποδημίαν, ἀποκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάππος· πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ' ἤπόρουν ὅτι τοῖς κακοῖς· καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τὸ ἀργύριον ἐν τοῖς y σακίοις τοῦ σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεῖν. τοῦ δ' σίτου z τοῦ κομισθέντος ἐπ' αὐτῶν a ὀλιγοστοῦ λείποντος, καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπλομένης, βιαζομένης αὐτὸν τὴν ἀνάγκης, ὁ Ἰακὼβος σκέπεμπεν ἐγίνωσκε τὸν Βενιαμὶν μὴ μετὰ τῶν ἀδελφῶν· οὐ γὰρ ἐᾷ αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν μὴ μετὰ τῶν ἐπηγγελμένων ἀπερχομένους. καὶ δ' πάθος οὐδὲν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενος, καὶ τῶν ὑπῶν δεομένων, οὐκ εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. Ἰούδα δ', τολμηρὰ τἄλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ· b ὡς οὐ προσῆκεν μὲν αὐτὸν πρὸ τὰ δελφῶν δεδιέναι, οὐδὲ c τυχὸν δ' ὑποψίας λαμβάνειν, πραχθήσεται γὰρ d οὐδὲν τῶν τὸν ἀδελφὸν, ᾧ μὴ παρέσῃ ὁ Θεὸς, e τάχ' δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι, φανερὰν δ' ἅτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μη-

r Βενιαμὶν] Sic in plerisque *MSS.* in *aliis* Βενιαμὶς αὐτός. in *Editis* Βενιαμὶν ὡς αὐτόν.

s Παρ' αὐτῶν] In nonnullis *MSS.* παρ' αὐτῷ γένοιτο, & παρ' αὐτῷ γένηται.

t Λυπηρῶς φέρων,] Inde Johannes Drungarius καὶ λύπῃ αὐτῷ ἡ ℣ συμεὼν ἐποιεῖ καθάπερ ἔσεις· δοὺς τε τὸ Βενιαμὶν ἀπαχθῆναι εἰς αἰχμηρὸν ὁ κατένδυσεν. BERN. Ita *Samb. Casl. Vat.* & *Vet. Interpr.* λυπηρῶς εἶχε· καὶ λυπηρῶς Φέρων θάλασσαν ἐγεῖτο in *Editis.*

u Καὶ ὁ μὲ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* καὶ ὁ μὲ πατὴρ οὐδὲ P. *Basil.* & G. καὶ ὁ μὲ Ρουβήλου frustra *Big. Casl.* & *Vat.* & mox ἑαυτὸν *Big.* & *Vat.*

x Πάθοι Βενιαμὶν] *Al.* πάθοιεν.

y Σακίοις] Σακκίοις Typothetæ: verum lenius *Big.* & *Samb.* ut maluerunt οἱ σὺν ἄσῃ. Ait enim in Lexico suo Clariss. Photius σάκος· εἰ ἀττικοὶ λέγουσι δ' ἰσῶς κ. BERN. Ita Attici, teste *Photio.* in *Editis* σακκίοις, & absque τὸν τοῖς.

z Τῶ κομισθέντος] Articulum addidimus ex *MSS.*

a Ἐπιλειποντος, Ἐπιλιπόντος *Busb.* & *Hen.*

b Ὡς ὐ προσῆκεν] Illa ὡς ὐ προσῆκεν μὲ αὐτὸν supplevimus ex *MSS.* HUDS. Tentaverat ante ita *Cocc.* μὴ λίαν πρὸς ταδελφὸν δεδιέναι, οὐδὲ τὸ τυχὸν δ. ν. λαμβάνειν; πραχθήσεσθαι &c.

c Τάτυχον] Rarissima voce *Basil.* & *Gen.* quam *adversum* interpretatur Epiphanius, & Hesychius *modicum.* Glossematis insuper alius manifestum est *Big. Samb.* & *Casl.* τὰ δεινὰ, pro τ' ἀτυχοῦ Josephi. BERN. In quatuor *MSS.* τὰ δεινὰ δ' ἰσῶ.

d Οὐδὲν τῶ] Οὐδὲν αὐτῶν *Big. Samb. Vat.* & *Casl.*

e Τᾶτο ℣] Τᾶτο δ' αὐτῷ συμβ. *Vat.*

f Αλό-

μηδὲ τὼ ἐκ Φαραώθ τ τροφῆς δύπειαν αὐτὲς ἀφευρεῖσθαι [f] ἀλόγῳ ὡς ἐ παιδὸς δεῖ, φροντίζειν ἢ κ τ Συμεῶν σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τ Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνο [g] ἀπολῆται· [h] πιστεῦσαι ἢ ὡς αὐτὸ τῷ Θεῷ ὡδαιμονοῦντο, [i] κ αὐτὸ ὡς σῶον ἐπανάξοντο τ ἰόν αὐτῷ, ἢ [k] συγκαίσρέψοντο ἅμα ἐκείνῳ τ βίον, πεμφθεὶς Ἰακώβο παρεδίδε τ Βενιαμὶν, κ τὼ πιμὼ ἐ σίτ διπλασίονα, τ τε ὡδὲ τοῖς Χαναναίοις γινωμένων, τό τε τ βαλάνε μύρον κ [l] σάκτλω, τερέβινθόν τε κ μέλι, δωρεὰς Ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰὼ ὡδὲ ἐ πατρὸς ὅπι τῇ τ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα, καὶ ἐκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γὰ, τὰς ὁδὰς εἰ κομιεῖται σώας ἐκ τ ἀποδημίας, ἐφρόντιζεν· [m] οἱ ἢ, εἰ τ πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον, κ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερήσιον δ' αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθο. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς [n] κατέμενεν· οἱ ἢ ἐχώρουν τὼ ἐπ' Αἴγυπτον, μὴ κρεῖττον ὂλπίδο τὼ ὅπι τοῖς παρὸσι λύπῃσι ἰώμενοι.

ε'. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὼ Αἴγυπτον, κατάγοντα μὲν ὡδὲ τὸν Ἰώσηπον. φόβο ἢ αὐτὲς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραξε, μὴ ὡδὲ τῆς ἐ σίτ τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες· κ πρὸς τὸν ταμίαν ἐ Ἰωσήπ πολλὼ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο, κατ' οἶκόν τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, κ νυῦ ἥκειν [o] ἐπανάγοντες αὐτό. τοῦ ἢ [p] μηδ' ὅ, τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντο, [q] ἀνείθησαν τοῦ δέους. λύσας τε τὸν Συμεῶνα, [r] ἐτημέλη σωσεσμένον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντο δ' ἐν τάχω κ Ἰωσήπ ἀπὸ τῆς ἱερατείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, κ πυθομένῳ ὡδὲ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι [s] καλῶς ἔχοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ ἢ, μαθὼν ὡδὲ ὁ νεώτερο ἀδελφὸς εἴη, κ γὰ ἰὼ αὐτὸν ἐωμακὼς, ἀνέκραγε. [t] τ ἢ φησάντων αὐτὸν εἶναι, θεὸν ὅπι πᾶσιν [v] εἶπεν εἶναι ἐπιτήδειον. ὑπὸ ἢ πάθους ἐπαγόμενο εἰς δάκρυα, μεθῆκε· μὴ βουλόμενο καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὅπι δεῖπνόν τε αὐτὲς ὡδαλαμβάνῃ, κ κατακλίνοντα [x] μὲν ἕτως ὡς καὶ ὡδὲ τῷ πατρί. πάντας ἢ αὐτὲς ὁ Ἰώσηπο δεξιώμενο, [y] διπλασίοις μοίραις τῶν αὐτῷ ὡδακειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

ζ'. Ἐπεὶ ἢ μ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύῃ τ ταμίαν τὸν τ σῖτον αὐτοῖς δῦναι μεμετρημένον, κ τ τιμὼ πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς [z] σακίοις· εἰς ἢ τὸ Βενιαμὶν φορτίον καὶ σκύφον ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐπεί ἢ ταῦτα, ἀφῆκεν βουλόμενο τ ἀδελφῶν λαθεῖν· [a] πότερόν ποτε βοηθῆσι τῷ Βενιαμὶν ἐπιμα.

puero metum, ipsos privet rerum ad victum abundantia, quam illis suppeditabit Pharaothes; Symeonis autem saluti etiam prospicere par esse, ne, dum Benjaminem ire prohibet, illum perire sinat: ipsoque insuper hortante ut filium Deo crederet, seque aut illum salvum reducturum esse aut una cum illo periturum, tandem Jacobus cedens tradidit *eis* Benjaminem, & duplex frumenti pretium, atque munera Josepho ferenda ex proventu Chananææ, myrobalanum & stacten, terebinthum & mel. Multæ vero à patre, filiis digredientibus, fusæ sunt lachrymæ, & vicissim ab illis. Nam ille quidem *anxie* cogitabat, an filios ex itinere incolumes recepturus sit; illi vero an patrem bene valentem inventuri, mœrorique ex eorum absentia non succumbentem. atque in hac tristitia integrum diem exegerunt. Et senex quidem lassatus domi substitit: illi vero viæ in Ægyptum insistunt, dolorem ex præsentibus meliorum spe lenientes.

6. Cum vero in Ægyptum perveniſſent, ad Josephum quidem adducuntur. Timor autem eos non mediocris perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo illud secum abstuliſſent: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes, domi se in suis saccis reperisse pecuniam, & jam venire illam secum reportantes. Eo vero negante se scire quid illi dicerent, metu liberati sunt. tum vinculis Symeonem eximens, eum curavit, *probeque pexum dedit*, ut inter fratres versaretur. Interea autem Josepho à ministerio Regis reverso, munera que ad ipsum adduxerunt, & scisciranti de patre dixerunt, se illum bene valentem invenisse. At ille, cognito Benjaminem supereſſe, percontatus est, an hic (nam & ipsum viderat) esset frater natu minimus. Illis vero ajentibus hunc ipsum esse, dicebat Deum res omnes administrare. Ex animi autem commotione ad lachrymas adductus, secessit, ne à fratribus observaretur. Ipsosque *mox* ad convivium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, discumbunt. Josephus autem, illos omnes liberaliter excipiens, Benjaminem portione duplo majore quam reliquos secum discumbentes honorabat.

Fratres suos iterum adventantes convivio excipit Josephus. Gen. c. 43

7. Veruntamen cum post cœnam somnum caperent, dispensatori negotium dat, ut & frumentum illis admetiretur, pretiumque iterum in saccos clam reponeret: in Benjaminis vero sarcinam etiam scyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Hæc autem faciebat, volens fratrum animos pertentare; an quandoque fratri opem laturi es-

Quo reliquorum animos pertentaret, fratrem minimum furti alligat Josephus. Gen. c. 44.

[f] Ἀλόγῳ] Ita *Samb. Vat.* & *Caſ.* ἀλόγως ὡδὲ ἐ παιδὸς φροντίζοντα in *Editis*.

[g] Ἀπολῆται] *Samb.* ἀπόλητ ab antiquiſſimo ἀπόλομαι. BERN.

[h] Πιστεῦσαι] Πιστῶσαι in aliquot *MSS*.

[i] Καὶ αὐτὸ] Mox ἢ συσκαίσρέψοντα ἅμα ἐκείνῳ τ βίον, refugiſſe ſcias manus *Big.* & *Caſ.* BERN. Ita ex *MSS.* κ αὐτῷ ὡς ἔ σῶον in *Editis*.

[k] Συσκαίσρέψοντο] Συσκαίσρέψαντας *Big.* & *Caſ.* συσκαίσρέψαντο *Samb.*

[l] Σιάκτλω,] Ita in *MSS.* vel σακτλῶ. in *Editis* σάκλης. HUDS. Et σάκλη eſt liquor balſami. Num Joſephus credidit balſamum in Palæſtina tum creviſſe? At ipſe dicit balſami fruticem a regina Schebæ Salomoni donatum, & tum demum ibi plantatum. An per σάκτλω aliam reſinam intelligit. REL. Vide Theophr. De Plantis 5. 4. 2. & Dioſcorid. 4. 154. COCC.

[m] Οἱ ἢ.] Ei ἢ, οἱ τ π. *Baſ.* & *G.*

[n] Ὑπέμβιεν·] *Al.* ὑπέμενεν.

[o] Ἐπανάγοντες αὐτό.] Sic *Samb.* & *Vat.* ἐπαναγόντας αὐτῷ τῦτο *Baſ.* & *G.* ἐπανάγοντες αὐτῷ τῦτο *Caſ.*

[p] Μηδ' ὅ, τι] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* μηδὲλωῶ εἰδέναι in *Editis*.

[q] Ἀνείθησαν] Ita *Big.* & *Samb.* ἀνέθησαν *Vat. Baſ.* & *G.* ἀνέθησαν maluit *Burius*.

[r] Ἐτημέλη] Inſcitum eſt Typographorum ἀπέλυσεν hoc in loco. Rectius ἐτημέλη, *ornabat*, *probeque pexum dabat*. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπέλυσιν in *aliis*.

[s] Καλῶς ἔχοιεν] Unica literulâ immutata non deteriorem facit ſenſum *Cocc.* legendo καλῶς λίποιεν, i. e. *quod eum incolumem reliquiſſent*. HAVERC.

[t] Τῶν ἢ φησάντων] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* τ ἢ φησάντων, τ Θεὸν ἐπὶ πᾶσι εἶναι σε. in *Editis*. τ ἢ φησάντων αὐτὸν εἶναι, ὑπὸ ἢ πάθους *Vat.* reliquis in medio omiſſis. ὑπὸ ἢ πάθους *Samb.*

[v] Εἶπεν εἶναι] Forte εἶπεν ἀρχὴν εἶναι αὐτῷ. Vetus ait, *Deum ſemper omnium ei eſſe ſuffragatorem*. Hæc ad oram COCC.

[x] Μὲν ἕτως] Illud μὲ ex *MSS*.

[y] Διπλασίοις μοίραις] Hæc autem ſuo more contraxit *Joannes Zonaras*, ἰωσὴφ ἢ τ βενιαμὶν ἰδὼν, κ συθρυπτόμενο, ἵνα μὲ δακρύων καταφανὴς γένοιτο, μείζεσι. εἶτα ἐπὶ δεῖπνον ὡδαλαμβάνῃ τὸς ἀδελφὸς, κ διπλασίοσι μοίραις ἐδεξιῶτο τ βενιαμίν. Atqui optimus Moyſes ſcripſerat πενταπλασίοσι. Comeſtor autem Trecenſis (ut crederes) conciliari iſthæc voluit hunc in modum. *Diſpoſuit Joſeph fratres ſecundum ordinem ætatis eorum, ſicut in domo patris ſedere conſueverant: datiſque partibus mirabantur, quod pars Benjamin quinque partibus excederet. Joſephus autem dicit*, Benjamin duplicibus partibus honorabat. *Utrumque autem ſtare poteſt, ſi quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit*. BERN. In *S. Literis* πενταπλασίοσι. *Petrus Comeſtor* iſta hoc modo conciliari voluit, *quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit*.

[z] Σακίοις·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* σάκκοις.

[a] Πότερόν ποτε βοηθῆσι] Πότερον βοηθῆσει *Vat.*

esſent furti alligato, & periclitari viſo; an illo relicto, ac ſi maleficium nihil ad ſe attineret, ad patrem reverterentur. Servo, ſicut juſſus erat, ita faciente; mane diluculo Jacobi filii horum omnium ignari diſceſſerunt, Symeonem recipientes, & duplici lætitia affecti, cum ob eum *reſtitutum* tum quod Benjaminem aſportarent, ſicut patri polliciti ſunt. At illos *ſtatim* circumagunt equites, famulum ſecum ferentes, qui ſcyphum in Benjaminis ſarcinam indiderat. Turbati vero inopinato eorum incurſu, cauſamque ſciſcitantes, cur irruerent in viros quos paulo ante honore & hoſpitio dignatus fuerat eorum dominus, nequiſſimi *ab iis* appellati ſunt; qui ne quidem hoc ipſum, ſe *ſcilicet* hoſpitio liberali & familiariter à Joſepho exceptos eſſe, memoria tenentes, non veriti ſunt illi injuriam reponere: ſed ſcyphum, quo ipſis benevolentiæ ergo propinavit, ſecum auferre ſuſtinerent, Joſephi amicitiam ſuumque, ſi deprehenſi forent, periculum lucro injuſto poſtponentes. Itaque pœnas eos luituros minitabantur, ut qui Deo non latuerint, nec cum furto fugientes evaſerint, ſervum licet miniſtrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorſum adſumus, quaſi ignoraſſent: ſcituros tamen, cum mox punientur. Hæc & alia quamplurima dicens, eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non ſuboluit, verba ejus ludibrio habebant, ſervumque ob ſermonis levitatem mirabantur, *utpote* actionem viris iſtis intentare auſum, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inventum retinuerunt, ſed ſecum reportarunt, nemine hac de re quicquam reſciſcente: tantum abeſſe, ſut data opera mali aliquid patrarent. Veruntamen, certiorem rati inquiſitionem quam negationem, jubent eos periculum facere; atque omnes pœnæ ſubjicere, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis ſibimet conſcii, fiduciam acceperunt, cum ſumma, ut putabant, ſecuritate conjunctam. Atque illis quidem inquiſitionem fieri placuit: eum tamen ſolum pœnas daturum ajebant, quem furtum commiſiſſe, palam foret omnibus. Ad conquiſitionem vero aggreſſi, atque alias omnes ſarcinas ordine perſcrutati, poſtremo ad Benjaminem pervenerunt; non neſcientes quod in ejus ſacco ſcyphum occuluerint, ſed ut ſcrutinium accuratum facere viderentur. Itaque cæteri, omni quidem de ſe metu liberati, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. Spei tamen pleni, ne ipſum quidem in maleficio fore deprehenſum, liberius perſequentibus conviciabantur; per quos ſteterat, ne bonam partem itineris jam confectam haberent. Ut vero Benjaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum inveniunt, confeſtim ad lamenta & ploratus verſi ſunt: & dilaceratis veſtibus, cum fratrem deflebant mox furti ſupplicium luiturum, tum ſuam quiſque vicem, qui fidem, de Benjaminis ſalute parenti datam, violare neceſſe habuerunt. Malum autem iis augebat, quod cum dira omnia κλοπῆς ἐναγομένῳ, καὶ δοκοῦνλι κινδυνεύειν· ἢ καταλιπόντες, ὡς ἐδέν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. ποιήσονλ☉ ἢ ☧ οἰκέτης τὰ [b] ἐντεταλμένα, μεθ' ἡμέραν ἐδέν τούτων εἰδότες οἱ ☧ Ιακώβε παῖδες [c] ἀπήεσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ [d] διπλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τέτῳ, καὶ ὅτι τῷ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς [e] ὑπέχοντο. [f] περιελαύνουσι δ' αὐτὲς ἵππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτλω, ὃς ἐναπέθετο τῷ ☧ Βενιαμὶν Φορτίῳ τὸν σκύφον. [g] παραχθέντες ἢ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτε τῶν ἱππέων ἐφόδε, καὶ τὴν αἰτίαν [h] πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν, οἳ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν ☧ τοῦ δεσπότε, κακίσες ἀπεκάλεν, οἳ μηδ' αὐτὸ τέτο, [i] τὴν ξενίαν καὶ τὴν Φιλοφροσύνην τοῦ Ιωσήπε, ἀφ' μνήμης λαβόντες, σὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι· σκύφον ἢ, ᾧ Φιλοτησίας αὐτοῖς [k] προύπινεν, ἀφέμενοι φέροιεν; κέρδος ἀδίκε τὴν τε πρὸς Ιώσηπον Φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ Φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ ἡγέμενοι. πῶς ἂν [l] αὐτὲς ὑφέξειν ἠπείλεον, ὃ λαθόντας τὸν Θεὸν, ὅτι ☧ ἀποδράντας μὴ ☧ κλοπῆς, [m] εἰ καὶ τὸν Διακονέμενον οἰκέτλω διέλαθον. [n] πυνθάνεσθαί τε νῦν τί παρόντες εἴημεν, ὡς σὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολαζόμενοι αὐτίκα. καὶ πῶτα καὶ πέρα τέτων εἰς αὐτὲς λέγων ὁ οἰκέτης ἐνύβριζεν. οἱ ἢ, ὑπὸ ἀγνοίας ☧ περὶ αὐτὲς, ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κυφολεξίας τὸν οἰκέτλω ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ὑπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τοῦ σίτε τιμὴν ἐν τοῖς σακκίοις αὐτῶν ἀνευρεῖσαν κατέχον, ἀλλ' σκόμισαν μηδενὸς εἰδότ☉ τὸ πραχθέν· τοσέτον [o] ἀπεδεῖν τοῦ γνώμη κακουργῆσαι. τῆς μέντοιγε ἐρεύνης ἀξιοπιςότεραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, σκέλλον ταύτῃ χρῆσθαι· κἂν εὑρεθῇ τις ὑφημμένος☉, ἀπαντᾶς κολάζειν. ἐδὲν γὰρ [p] αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν, ὡς ἐδόκεν, ἀκινδύνων. οἱ ἢ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι· τὴν μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι, ☧ τὴν κλοπὴν εὑρεθέντ☉ [q] πεποιῆσθαι. τὴν ἢ ζήτησιν ποιέμενοι, καὶ πάντας τὰς ἄλλας σκευοθηκὰς ☧ τὴν ἔρευναν, ὅτι τ' πλείσεον Βενιαμὶν ἦκον· σὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ σκέυος σακκίον τ' [r] σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀνεφορᾶ τὴν ζήτησιν βυλόμενοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ☧ καθ' αὐτὲς ἀπηλλαγμένοι δέος, ἐν τῇ σκηνῇ τ' Βενιαμὶν Φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθαῤῥοῦν δ' ὡς ἐδὲν ἐν ἐκείνῳ τ' κακουργίας ἁρεθησομένης, σκάκιζόν τε τὲς ὑπιδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζονλας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη πρόσκεφόναι. ὡς ☧ τὸ ☧ Βενιαμὶν Φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνσι τ' σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνες ὀδυς ἐτράπησαν· καὶ πὰς στολὰς [s] ὑπικαταῤῥήξαντες, ἔκλαιόν τε τ' ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλήσῃ κολάσει τῇ κλοπῆς, [t] αὐτές τε ἀφυβρισμένες τ' πατέρα πρὸς τὸν Βενιαμὶν σωτῆρας. ἐπέτρεπε ☧ τὸ δεινὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ δοξαντας ἤδη ἀφαυγεῖν τὸ σκυθρωπὸ ἀφθο-

νησῆ-

b Εντεταλμένα,] Ita in omnibus *MSS.* ἐπεσταλμένα in *Editis.*

c Απῆσαν.] Sic in *MSS.* perperam in *Editis* ἀπίεσαν.

d Διπλῆ χαρᾷ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διπλῇ χαρᾷ in *reliquis.*

e Υπέχοντο.] Ex *MSS.* male autem in *Editis* ὑπέχετο. in quibus etiam articulus omiſſus eſt ante Βενιαμὶν in verſu 41.

f Περιελαύνουσι δ' αὐτὲς ἵππεῖς,] *Zonaras* ſtratagema illud, ſicut *Hen.* & *Busb.* quam breviſſime perſtrinxit, περικυκλῶσι ☧ ἀπιόντας αὐτὲς ἵππεῖς, ἐπεσκαλουῶντες τῷ ☧ σκύφ κλοπῶ· καὶ ἐφευρόντες εὐθὺ τ σκύφον ἐν τῷ φόρ῾ῳ βενιαμίν. BERN.

g Παραχθέντες] *Coccejus* legere jubet παραχθέντας, quod alium efficit ſenſum, nec ipſum incommodum. Pro vulgata tamen ſtant MSS. HAV.

h Πυθόμενοι] Πυθομένοις *Big.* & *Samb.* πυθομένες *Vat.* παραχθέντας & πυθομένες legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Similes tamen caſuum viciſſitudines occurrunt apud optimos Atticiſmi magiſtros. HUDS. Lege πυθομένες. Vetus *turbatos, ſciſcitantes illi, malevolos appellabant.* Non negaverim tamen ὠαχόλυθα reperiri in caſtigato ſermone, ut Actor. 20. 3. COCCEJUS.

i Την ξενίαν] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὴν ξενίαν in *Editis.*

k Προύπινεν,] Iterum ex *MSS.* πρόπινεν *Baſ.* & *G.*

l Αὐτὲς ὑφέξειν] Αὐτοῖς *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Εἰ καὶ τ'] In *Editis* καὶ τ' ☧.

n Πυνθάνεσθαί] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* quibus conſentit *Vat.* niſi quod ☧ pro τε habeat poſt πυνθάνεσθαι. *Epiphanius* legiſſe videtur, πυνθάνεσθέ τε νῦν τί παρόντες εἴημεν, οἳ. ὡ. εἰ. γνώσεσθε. in *Editis* τί παρόντες εἶεν, & mox κολαζομένοις. dein καὶ ante ταῦτα omittit *Vat.*

o Αποδεῖν ☧ γνώμη] Attico ritu pro ἀπόδεον in *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπόδεεν in *Editis.*

p Αὐτοῖς συνειδότες,] Εαυτοῖς *Vat.*

q Πεποιῆσθαι.] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* male ut & in *Baſ.* & *G.* πεφοιεῖσθαι.

r Σκύφον] Sic in *MSS.* τ' σκύφον ἀποκεκρυφότες *Baſ.* & *G.*

s Επικαταῤῥήξαντες,] *Al.* ἐπικαταῤῥίξαντες & ἀφῤῥήξαντες. mox ὡδὴ v. 37. deeſt *Editis.*

t Αὐτές τε ἀφυβρισμένες] Εαυτοῖς *Vat.* ut & mox v. 41. ubi αὐτὲς habent *Baſ.* & *G.*

v Αχον-

νηξηναι. τῶν δ' ὡς τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τὸ τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτοῖς αἰτίους ἔλεγον, βιασαμένους [v] ἄκοντα αὐτοῖς τὸν παῖδα συναποστεῖλαι.

η'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς περιλαβόντες τὸν Βενιαμῖν ἦγον [x] πρὸς Ἰώσηπον, καὶ τὰ ἀδελφῶν ἐπιμένων. ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, [y] τοὺς δ' ἐν πενθίμοις ἱματίοις· "τί δὴ, φησὶν, ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ περὶ τὸ ἐμῆς "φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ Θεοῦ τὴν εὐσέβειαν, τοιαῦτα "πεφύκειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; "τῶν δὲ παραδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν [z] ὅτι τῷ σώζεσθαι Βενιαμῖν, [a] καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τὰ εἰς Ἰώσηπον αὐτοῖς τετολμημένων, κἀκεῖνον ἀποκαλούντων [b] μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τὰ κατ' τὸν βίον ἀπήλλακται συμφορῶν, εἰ δὲ περίεστιν, ὅτι τοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐγκλήματος τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτὰ [c] ἀληθείας τοῦ πατρὸς, ὅτι [d] τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ὅτι Βενιαμῖν περιῆσεσι. [e] πολὺς ἦν κλαυθμὸς Ῥουβήλου, αὐτῶν καθαπτομένου. Ἰώσηπος [f] δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, ἅτε δὴ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος· ἔστε δὲ τοῦτον ἀπολύειν διὰ τὸν ἅτε [g] ἐξαμαρτόντως σῶφρον ἔλεγεν, ὅτι συγκλάζειν ἐκείνοις τὴν κλοπὴν [h] ἐρασαμένῳ· βαδίζουσι δὲ παρέζειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλόμενος, τοὺς μὲν ἄλλους ἐκώλυεν ἅπτεσθαι, καὶ πρὸς τὸ παθητικὸν ἀφωνία, Ἰούδας δὲ, ὁ καὶ τὰ πατρὸς πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, [i] καὶ τἄλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τοῦ παιδὸς σωτηρίας ἔφη [k] φθάσαι καλέσας. "καὶ δεινὰ μὲν, εἶπεν, ὦ στρατηγὲ, πεπόν- "μήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ δι' κόλασιν "ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα "μὴ πάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἑνὸς δι' νεωτάτου γέγονεν. ὅμως "δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπὶς [l] ὑπο- "λέλειπται φθάσαι τὸ σῆς χρηστότητος, [m] ἐγνωσμένης τὴν "δι' κινδύνου διαφυγήν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀ- "φορῶν, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν "[n] ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος "ἀντὶ τὸ ὀργῆς· ἦν οἱ παῖδα μικροὶ [o] πρὸς ἰσχὺν λαμ- "βάνουσιν, οὐκ ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι "τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι· ἣν δὲ πρὸς αὐτὴν μεγαλό- "φρων, καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς, ὡς τοιαύτην ἀποκλείουσαν "τοὺς δ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τὸ σωτηρίας ἀντιποιουμέ- "νους, ἀλλὰ φθὰς σὺ λαβεῖν αὐτὴν αἰτιοῦσας. καὶ γὰρ "δὲ νῦν πρῶτον ἡμῖν παρέξεις αὐτήν. [p] ἀλλὰ καὶ πά- "χιον ἐλθοῦσιν ὅτι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν ὑπο- "ζυγίαν τὸ τροφῆς ἐχορήγησω, δοὺς ἀποχωρεῖν [q] τοῖς οἰ- "κείοις, ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφ- "θαρῆναι [r] πρεσβύσωσε. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ προϊδεῖν "ἀπολυμένους ὑπὸ εὐδείας τὰ ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολά- "σαι δύξαντας ἁμαρτεῖν, καὶ πρὸς τὸ εὐεργεσίαν τὸ ἀπὸ σοῦ "λαμπρὰν γνωσθέντων φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, "ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ διδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ "ἔτρεφες· καὶ ψυχὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἰα-

evasisse viderentur, fortunæ invidia in calamitatem inciderint. Atque tam hujus fratris infortunii, quam futuri ex eo patris mœroris se auctores fatebantur, qui invitum ad puerum una cum eis mittendum compulerant.

8. At enim equites Benjaminem comprehensum ad Josephum retrahunt, fratribus etiam sequentibus. Ille autem illum in custodia cernens, illos vero in lugubri habitu, "quid, ait, ô nequissimi, aut de mea humanitate aut de providentia Dei sensistis, ut talia in benefactorem & hospitem perpetrare auderetis"? Illis vero *vicarios* semet in supplicium offerentibus pro salute Benjaminis, atque in memoriam revocantibus quam scelerati fuerant in Josephum, eumque beatiorem prædicantibus, si mortuus quidem esset, quod è vitæ calamitatibus sit exemptus; si vero in vivis esset, quod vindicta fruatur, qua injurias illi ab ipsis factas persequitur Deus: semet vero patris pestem & perniciem vocantibus, quod *veteri* de Josepho mœrori, quo hactenus jacuit, novum ex Benjamine adjecturi sint. Multus etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Josepho autem illos quidem dimittente, ut qui ipsi nullam fecerint injuriam, pueri vero supplicio se contentum esse dicente, (neque enim hunc absolvere in gratiam insontium, sapientis esse dicebat, neque illos una cum furti manifesto punire) abeuntibus etiam securitatem se daturum promittente, alii quidem stupefacti sunt & præ dolore obmutuerunt, Judas vero, qui patri adolescentem mittere persuaserat, & vir cætera strenuus erat & efficax, decrevit se pro fratris salute periculo objicere. "Et nefaria quidem, inquiit, in te, ô "Præses, perpetravimus, & supplicio digna, cui "nos omnes subjici debere æquum est, licet non "omnium sit culpa, sed unius natu minimi. no- "bis tamen, salutem propter ipsum desperanti- "bus, spes aliqua effulsit ex tua bonitate, pro- "mittente & spondente ex periculo effugium. "Ac nunc ad nos non respiciens, neque facinus "quod patravimus intuens, sed ingenii tui indo- "lem, & virtutem in consilium assumens potius "quam iracundiam, (à qua homines cætera pu- "silli animos accipiunt, eam non in maximis so- "lum, sed in quæcunque inciderint, adhibentes) "hanc ipsam contemne & despice, neque ab ea "te vinci patere, ut eos perimas, qui sibimet sa- "lutem adhuc vendicare non poterant, sed eam "à te accipere enixe petunt. Etenim neque nunc "primum isto munere nos ornabis: sed & ocyus "nobis, cum ad frumenti mercatum venissemus, "commeatus etiam copiam fecisti, tantum *ali-* "*menti* ad familiam deferendum suppeditans, "quantum eam, in salutis discrimen à fame ad- "ductam, incolumem servavit. Equidem nihil "interest, utrum non despicias peruentes egesta- "te rerum necessariarum, an illos ad supplicium "non damnaveris, quos deliquisse homines susspi- "cantur, quibusque præclaram tuam invident "beneficentiam. Eadem plane gratia est, modo "ta-

Hujus dramatis rigor & epitasis. Gen. c. 44.

Oratio Judæ pro Benjamine peroquidem & animosa. Vide Gen. c. 44. v. 18.

v Ἄκοντα] Ita *Samb.* ἄκοντα αὐτὸν τὸ π. *Vat.* ἄκοντα τὸ π. *Baſ.* & *G.*

x Πρὸς Ἰώσηπον, [Πρὸς τὸ Ἰώσηπον *Vat.*

y Τοὺς δ' ἐν πενθίμοις ἱματίοις.] Hæc *Zonaras*, Ἰωσὴφ δὲ τούτους ὀνειδίσας ὡς ἀχαρίστους, ἠλάθέρα μὲ τοὺς λοιποὺς, μόνῃ δὲ ἠρκέσθη τῇ τοῦ Βενιαμὶν καθοχῇ· διὸ δὴ καὶ μόνον συνέσχεν. BERN. Ita plerique *MSS.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* τοὺς δὲ πενθίμους.

z Ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὸ in *cæteris.*

a Καὶ πάλιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ πάλιν Ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων, κἀκεῖνον &c. quibusdam prætermissis.

b Μακαριώτερον,] Μακαριώτερον αὐτῶν *Samb. Caſ.* & *Vat.*

c Ἀληθείας] Ita ex *Samb.* in *cæteris* ἀληθείας.

d Τῇ λύπῃ,] Τῷ λύπῳ *Samb.*

e Πολὺς δὲ ἦν κἀνταῦθα] Ita in *MSS.* πολὺς δὲ ἦν ἐνταῦθα ὁ P. *Baſ.* & *G.*

f Διὸ τοὺς μὲν ἀπολύοντος,] Mixtos τοὺς μ. *Vat.* δὴ τοὺς *Vet. Interpr.*

g Ἐξαμαρτόντως] Ἐξαμαρτάνοντας *Baſ.* & *G.*

h Ἐρασαμένῳ·] Ita in *MSS.* ἐρασαμένου in *Editis.*

i Καὶ τἄλλα δραστήριος] Καὶ deest *Big.*

k Παρεκάλεσε.] Παρεκολέσε *Vat.*

l Ὑπολέλειπται] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπολέλειπε.

m Ἐγνωσμένης] Sic *Samb.* & *Caſ.* ἐγνωσμένη *Big.* & *Vat.* ἐγνωσμένην & mox τὴν κινδύνου φυγὴν in *Editis.*

n Ἑαυτοῦ φύσιν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σαυτὸν in *aliis.*

o Πρὸς ἰσχύν.] Forte πρὸς ἰσχύν. COCC.

p Ἀλλὰ καὶ τάχιον] Sic plerique *MSS.* ἀλλὰ τάχιον in *aliis* cum *Baſ.* & *G.*

q Τοῖς οἰκείοις,] Ita *MSS.* καὶ τοῖς οἰκείοις in *Editis.* & mox ὑπὸ λιμοῦ.

r Πρεσβύσωσε.] Πρεσβύσωσαν *Vat.*

"tamen diverſo collata. Servabis enim quos in "hunc finem paviſti; & vitam, quam fame labo- "rare noluiſti, tua gratia ſalvam retinebis. Quam "magnum & mirabile eſt vita nos donare, & li- "beralitate efficere ut inopia circumdatis maneat "incolumis. Imo Deum arbitror viam ad hæc "muniviſſe, cui viſum eſt ut nos, ad virtutem "tuam illuſtrandam, in has calamitates incidere- "mus: ut gloriam etiam adipiſcaris ignoſcendo "peccantibus, quod tibi injuriam intulerint; & "non ſolum eos perhumaniter ſublevando, qui "alia de cauſa tuo egeant auxilio. Etenim per- "magnum quidem eſt opem iis ferre, qui ad in- "opiam redacti ſunt: multo tamen majus & præ- "ſtantius illos ſervare, qui ob ſcelus in ſe perpe- "tratum pœnas erant luituri. Nam ſi parva ſup- "plicia delinquentibus remiſiſſe magnam condo- "nantibus laudem attulerit; certe iracundiam "tum cohibere, ubi vita peccantium ei, quem "læſerint, in pœnam obnoxia eſt, ad Dei natu- "ram proxime accedit. Atque ego, niſi is nobis "exſtitiſſet pater, qui Joſephi interitum lugendo "oſtendit, quam graviter tulerit liberorum amiſ- "ſionem, nequaquam pro noſtra ſalute verba fe- "ciſſem, niſi forſitan tuis moribus hoc donaſſem, "qui præclarum ducis etiam illis incolumitatem "dare, quos mortuos nemo ploraret; ſed æquo "animo ſupplicium, quodcunque voluiſti, pertu- "liſſemus. Nunc autem, quando non noſtri nos "miſeret, tametſi juvenes adhuc & vix ullo ex "vitæ commodis fructu percepto moriamur, ſed "de patre cogitantes ejus ſenectutem miſericor- "dia proſequamur, has tibi preces ſupplices offe- "rimus; vitamque noſtram à te deprecamur, cu- "jus in pœnis profundendæ poteſtatem tibi de- "dit noſtrum hoc maleficium. Ille neque malus "eſt, neque nos tales futuros genuit; ſed probus "& honeſtus, & qui talia experiretur non com- "meritus, & qui nunc quidem, nobis peregre "profectis, ſolicitudine curiſque diſcruciatur. "Cum autem de noſtro interitu audierit, ſimul- "que de cauſa ejus, eo facilius in animnm indu- "cet ut vitam deſerat: mortemque ipſius ſemet "mœrore conficientis accelerabit noſtræ infamia, "facietque ut triſtem de vita exitum habeat; ut "qui, priuſquam rumor de nobis divulgetur, feſ- "tinarit ſemet ſenſibus orbare. His igitur per- "penſis, tametſi iram tibi commoveat ſcelus hoc "noſtrum, patri tamen vindictæ gratiam facito; "& plus illius miſeratio apud te valeat, quam no- "ſtra nequitia: atque ejus ſenectutem, qui, nobis "pereuntibus, in ſolitudine vivet morieturque, "reverere, patrum nomini hunc muneris hono- "rem deferens. Nam hoc agendo parentem "tuum honoras, & tibimet aliquid tribuis, cum "jam hac gaudeas appellatione: quæ tibi ſalva "conſervabitur à Deo omnium patre; quem & "ipſum propter commune nomen hac pietate "honorare exiſtimaberis, ſi patris noſtri miſeri- "cordia movearis, ea tecum reputans quæ paſſu- "rus eſt filiis orbatus. Itaque tuum eſt, quæ no- "bis dedit Deus, cum ea auferendi poteſtatem "habeas, *iterum* dare, adeoque ipſum in benigni-

"σας, τηρήσῃς Ϝ ἑαυτοῦ δωρεᾶς. ὡς ἡσόμεθα ἅμα καὶ "μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν, καὶ σῶζεσθαι δι' ὧν αὖ- "μένουσιν ὑπερημένοις. οἶμαί τε τ Θεὸν αἰτίαν σῶ- "σαι, βελόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὸν ἀ- "ρετὸν σεσιόντος, ἡμᾶς εἰς τόδε σεισῆναι συμφο- "ράς· ἵνα καὶ τῶν εἰς [e] αὐτὸν ἀδικημάτων συγ- "γνώσκων [f] φανῇς ἐπαινέσιν, ἀλλὰ μὴ σεὸς μόνας τὰς "κατ' ἄλλων σεφάσιν δεομένας ἐπικερέμας φιλάν- "θρωπος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν [v] γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί τι- "νας εὖ κατασάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον ἢ σῶ- "σαι τοὺς ὑσὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην "ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖ- "ναι τοὺς σλημμελήσαντας ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑσερ- "ιδοῦσι· τό γε περὶ τούτων ἀόργητον, ὑσὲρ ὧν τὸ "ζῆν ὑσεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῶν ἠδικηκότων, "θεᾷ φύσει σεσετέχη. καὶ ἔγωγε, [x] εἰ μὴ σατὴρ ἡ- "μῖν ἦν, [y] πῶς ἐπὶ σαίδων ἀσοβολῇ σαλαιωρεῖ λέγε "τῆς ἐπὶ Ιωσήσῳ σελωτῆς ἐπιδεδειγμένος, οὐκ ἂν "τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα σερὶ τῆς σωτηρίας λόγους "ἐσοιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει, "[z] σώζειν αὐτῷ καλῶς [a] ἔχοντα καὶ τούτους οἱ λυσήσον- "τα τεθνηκότων οὐκ [b] ἔχοντας· σαρέχομεν δ' ἂν αὖ- "τοὺς σεισομένους ὅ, τι καὶ θελήσας. νῦν γάρ, ἐ γὰρ "ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήσω τῶν κατὰ τὸν "βίον ἀσολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ μὲν τοῦ σατρὸς λο- "γιζόμενοι, καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, σαρ- "τας σοὶ τὰς δεήσεις σεσοφέρομεν· καὶ σαρακαλέμεθα "ψυχὰς [c] τὰς ἑαυτῶν, ἃς σοὶ τὸ ἡμέτερον κακούργημα "σεὸς τιμωρίαν σαρέδωκεν. ὃς ὅτε σονηρὸς αὐτὸς, ὅτε "τοιούτους ἐσομένους ἐβλάστησεν· ἀλλὰ χρῆσὸν ὧν καὶ σει- "σθῆναί τοιούτων ἀχὶ δίκαιον, καὶ νῦν μὲν ἀσοδημούντων "σαῖς ὑσὲρ ἡμῶν φρονήσει κακοσαθεῖ. συθόμενον δὲ "ἀσολωλότας, [d] καὶ τὴν αἰτίαν, ὑσομενεῖ λέγε τούτῳ "σολὺ μᾶλλον τὸν βίον [e] καταλιπεῖν· καὶ τὸ ἄδοξον αὖ- "τὸν τῆς ἡμετέρας καϑαστροφῆς [f] φθήσεται λέγεσθαι μά- "νον, καὶ κακὴν αὐτῷ σοιήσῃ τὴν σὺν τοῦ ζῆν ἀσαλλα- "γὴν, σρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτό- "ματον [g] αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεσαγαγεῖν. γνώμε- "νον οὖν ἐν τούτῳ [h] τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία "σὲ σαροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δί- "καιον χάρισαι τῷ σατρὶ, [i] καὶ δυνηθήτω σαλέον ὅ "σρὸς ἐκεῖνον ἔλεος τῆς ἡμετέρας σονηρίας· καὶ γῆ- "ρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀσο- "λωλότων ἀίδεσαι, τῷ σατέρων ὀνόματι τούτῳ χαρι- "ζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαν- "τα τιμᾶς, καὶ [k] αὐτῷ δίδως, ἀσολαύων μὲν ἤδη τῆς "σεσονηρίας· ἀσεχθὴς δ' ἐσ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος "ὑσὸ Θεοῦ Ϝ σάντων σατρὸς, εἰς ὃν κατὰ κοινωνίαν "καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος [l] εὐσεβεῖν δόξεις, τοῦ ἡμε- "τέρα σατρὸς οἶκτον λαβών, ἐφ' οἷς σείσεται τῶν σά- "δων σερούμενος. σὸν οὖν, ἃ σαρέχειν ἡμῖν ὁ Θεὸς, "ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελέσθαι, δοῦναι· καὶ μηδὲν "ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῇ χάρσι. τῆς γὰρ [m] ἐσ' ἀμφο- "τέρων δυνάμεως τετυχηκὼς καλὸν τούτῳ ἐν τοῖς ἀγα-

[a] Αὐτὸν] Σαυτὸν *Samb.* & *Vat.*

[b] Φανῇς ἐπαινέσιν,] Φανεὶς *Big.* & *Samb.* non ineleganter.

[v] Γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί] Illud γὰρ ex *MSS.* deeſt in *Editis.*

[x] Εἰ μὴ σατὴρ] Εἰ μὲν σατὴρ Ϝ ἐστὶ τῇ Ιωσήσῳ τελούτῃ λύσης ἔστι δεδραμένος, οὐκ ἂν Ϝ γε καθ' ἡμᾶς ἐνεκεν τῆς σερὶ τ. *Vat.*

[y] Πῶς ἐπὶ σαίδων ἀσοβολῇ] In *Big. Samb.* & *Caſ.* ἐς ἐπὶ σ. in *aliis* cum *Editis* σῶς ἐσὶ & dein ἀσοβολῆς, & porro Ϝ ἐπὶ Ιωσήσῳ.

[z] Σώζειν αὐτῷ] Σώζειν ἀεὶ καλῶς ἔχοντα καὶ τοὺς οἱ λ. *Vat.*

[a] Ἐχοντα καὶ τούτους] Ἔχον καὶ τοὺς ο. λ. τ. οὐκ ἔχοντας, καὶ σαρείχομεν &c. COCCEJUS.

[b] Ἔχοντας·] Ita *MSS.* in *Editis* ἔχοντες σαρείχομεν ἄν.

[c] Τὰς ἑαυτῶν,] Illud τὰς ex *Big.* & *Samb.* in *cæteris* deeſt.

[d] Καὶ τὴν αἰτίαν,] Ita cum *Baſ.* & G. niſi quod mutaverim ὑσομένῃ in ὑσομενεῖ & ὀφθήσε in φθίσε), auctoritate *MSS.* quam minimum volens recedere à vulgata lectione. καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐχ ὑσομένῃ γὰρ λέγε ταύτῳ *Samb.* καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐχ' ὑσομένῃ, λέγε γὰρ ταύτῳ *Big.* καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐχ' ὑσομένῃ, λέγε γὰρ ταύτῳ *Vat.* καὶ τὴν αἰτίαν ἐχ ὑσομενεῖ, λέγε γὰρ ταύτῳ π. μ. τ. β. καταλιπεῖν· καὶ τ. &c. edidit *Bernardus.*

[e] Καταλιπεῖν·] Καταλίπη *Vat.*

[f] Φθήσε) Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* ὀφθήσε) *Baſ.* & G. φθίσε) *Vet. Interpr.*

[g] Αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν] Ἑαυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Τῶν λογισμῶν,] Τὸν λογισμὸν *Big.* & *Samb.*

[i] Καὶ δυνηθήτω] Illud καὶ additimus ex *MSS.*

[k] Αὐτῷ δίδως,] Σεαυτῷ *Samb.* & *Vat.* HUDS. Et Vetus, quî *tibi* effert. COCC. qui idem mox αὐτὸν mavult pro αὐτόν.

[l] Εὐσεβεῖν δόξεις,] Εὐτεβὴς *Vat.* mox δόξῃς *Big.*

[m] Ἐσ' ἀμφοτέρων] Ita *Big.* & *Caſ.* ἐπ' ἀμφοτέρῳ *Samb.* ἐπ' ἀμφοτέρως *Vat.* ἐπ' ἀμφοτέρα *Baſ.* & G.

"ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι· καὶ παρὸν [n] καὶ δυνάμενον, "τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπεραρχόσης "ἐπιλαυθάνεσθαι, μόνον δι' ἐπιτεράφθαι τὸ σώζειν "ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τούτου παρέξει, "μᾶλλον [o] αὐτῷ φαίνεσθαι διδόναι. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς "σώσας, τὸν ἀδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἠτυχήκειν. ἐδὲ "γὰ ἡμῖν βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς "τὸν πατέρα μὴ ἔξεσιν ἀνασωθῆναι μόνοις· ἀλλ' ἐν- "ταῦθα [p] δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταφορᾶς "τοῦ βίου. [q] καὶ τοσούτου δεησόμεθα, φράτηρ, κατα- "κρίναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι "καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἐ γὰ "ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὄλλι λύπῃ τεθνηκότος [r] ταὐδελ- "φῷ ἑαυτὸς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γε- "γονότες ἵνως ἀποθανεῖν. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἥ- "μαρτε, καὶ μήπω [s] τῷ φρονεῖν [t] ἐρηρεισμένος, καὶ "ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμιλλον νέμειν, σοὶ "καταλιπὼν [v] πούσομαι περαιτέρω λέγειν. ἵν' εἰ μὲν "κατακρίνειας ἡμῶν, [x] τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βε- "βλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀ- "πολύσαις, κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι συνιδὼν "[y] ἀπεψηφίσω νομισθῆς, ἐ σώσας μόνον ἡμᾶς, "[z] ἀλλὰ καὶ ὧν Δὶ τοῦτο δικαιότεροι μᾶλλον φανε- "μεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐ- "τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσεως σωτηρίας. εἴ τ' οὖν "κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ [a] τιμωρησάμενος ἀντὶ "τούτου τοῦ πατρὶ τοῦτον ἀποπεμψον· [b] εἴτε καὶ "κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ [c] πρὸς χρείας σοι "ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς πρὸς ἑκάτερον "τῶν παθῶν ὑπάρχων". Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπο- μένειν ὑπὲρ [d] τῆς ταὐδελφῆς σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν· εἶπως ἐκμα- λάξειε τὸν ὀργιλὸν αὐτοῦ καὶ [e] καταπεραύνειεν, ἀγωνι- ζόμενος. πέπεσον γὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, [f] δα- κρύοντες καὶ προδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ Βενιαμὶν ψυ- χῆς [g] ἀπολυμένους.

ι'. Ὁ γὰ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶν πάντων, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὴν ὀργὴν φέρειν ὑποκρισιν, κε- λεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας· ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς [h] ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων γὰ, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν· "τῆς μὲν "ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ διανοίας τοῦ θεοῦ τὸ ἀδελφὸν [i] ἡμῶν ἐπαι- "νῶ, καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκουν ἐκ τοῦ [k] πρὸ ἐμὲ βε- "βλαμμένων θαρσῶ, πλὴν πείρᾳ ποιήσας ὄλλι πείρας "τοῦ ὑμετέρας φιλαδελφίας. [l] ὁ φύσει γὰ θεὸς ἐμὲ νομίζω "πονηρὸς γεγονέναι· θεὸς γὰ βουλῇ τῶν τε νῦν πραγμα- "τευομένων τοῦ ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ τῶν εἰς ὕστερον ἀν "θυμενῆς ἡμῖν προδομένης. πατρός τε ἂν σωτηρίαν ἐγνω- "κὼς [m] οὐκ ἐλπιζόμενον, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν πρὸς τοῦ "ἀδελφὸν, ἐσὶ ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μενη- "μονεύω. πούσομαι γὰ [n] τοῦ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ, "ὡς σωματίοις τῶν τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὸ "τατε quam maxime referre. Pulchrum enim est, "siquis tantundem ad utrumlibet valeat, sese ad "aliorum utilitatem *non damna* comparare: &, cum "posset perdere, suum hac in re jus, tanquam si "nullum habuisset, planè negligere, sed tantum ad "servandos homines potentiam sibi datam existi- "mare; & quo pluribus salutem quis dederit, eo "se illustriorem fore. Tu vero nos omnes servare "potes ignoscendo fratri, in quibus egit infeliciter: "neque enim nobis vita erit vitalis, eo pœna sub- "lato, quibus ad patrem, nobismet solis salvis, "redire non licet: sed hîc nobis ferendum est, qua- "si delicti ejus essemus participes, quicquid frater "tulerit. Atque in tantum te, Præses, obsecrabi- "mus, ut, si fratrem nostrum morte mulctaveris, "nos, non secus ac sceleris ejusdem socios, eodem "afficeres supplicio. Nobis enim satius videbitur, "ut tanquam eodem crimine condemnati moria- "mur, quam ut nosmet fratre defuncto præ mœ- "rore conficeremus. Et quod juvenis admodum "deliquerit, nondumque prudentia roboratus, & "quod humanum sit similibus non gravatim ve- "niam tribuere, tuo permittens *hæc omnia* judi- "cio finem dicendi faciam. ut, si nos quidem "damnaveris, mihi vitio vertatur quod non o- "mnia dixerim quæ tuam in nos iram lenirent: "si vero absolveris, quod clementiæ & bonitatis "tibi conscius illud statuisse existimeris; non so- "lum nos servans, sed & istam nobis gratiam fa- "ciens qua multo justiores esse videbimur, ut qui "plus quam nosmetipsi nostræ saluti prospexeris. "Sive igitur hunc velis perimere, me vicario ad "supplicium accepto, patri eum remittito: sive "ad servitium malis addicere, ipse tuis minis- "riis magis sum idoneus, & ad utrumvis, ut vi- "des, subeundum aptior atque parator". Judas itaque, qui lubenti animo quidvis pro fratris sa- lute pati voluit, semet Josephi pedibus advolvit, iracundiam ejus si quo modo mitigare & placare posset, magnopere laborans. Similiter & fratres omnes sese prosternebant, lachrymantes, & semet, ut pro Benjamine mortem oppeterent, offerentes.

10. Josephus autem misericordia victus, simu- latam irati personam ferre amplius non potuit, jussitque ut abirent qui præsentes aderant, ut summotis arbitris semet aperiret fratribus. Cum autem *omnes* discessissent, facit ut à fratribus ag- noscereturque, & infit: "Pietatem vestram & amo- "rem erga fratrem nostrum laudo, & perspectum "habeo vos *in eum* meliore esse animo, quam ex- "spectaveram ex iis quæ in me *olim* excogitastis; "ut qui in hoc omnia hæc fecerim, ut fraternæ "vestræ benevolentiæ caperem experimentum. "Non enim natura vos in me malignos exstitisse "reor: sed Dei voluntate, qui præsentibus bonis "frui concedit, & futuris, si nobis propitius esse "perseverarit. Quando igitur & patrem, contra "quam speraveram, incolumem esse comperierim, "& vos conspexerim tali affectu fratrem prose- "quentes, non amplius eorum, quibus in me deli- "quis- *Fratribus suis nunc se aperit Joseph.* *Gen. c. 30.*

n Καὶ δυνάμενον,] Ita *Big.* καὶ παρὸν καὶ δυνάμενον *Baſ.* & *G.* καὶ παρὸν καὶ δυνάμενον *Samb.* καὶ παρὸν δυνάμενον *Vat.* καὶ παρὸν δυνάμενον *Caſ.*

o Αὐτῷ φαίνεσθαι] Ita *Samb. Caſ.* αὐτὸ *Big.* & *Vat.* αὐτὰ *Baſ.* & *G.*

p Δεῖ κοινωνῆσαι] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* δὴ κοινω- νῆσαι τῆς αὐτῆς.

q Καὶ τοσούτου] Καὶ τοσοῦδε *Vat.*

r Ταὐδελφὲ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τεθνηκότος ἑαυ- τὸν ἀνελεῖν ἀμοίως, ἀλλ' ὁμοίως. *Epiphanius* habet, *non enim pa- timur nos ipsos quasi propter mortui tribulationem afficere, sed tan- quam similes eius malitiæ existentes* &c.

s Τῷ φρονεῖν] Ita quidem *Samb.* in *aliis* τὸ φρ.

t Ἐρηρεισμένος,] Ita *Big. Samb* & *Caſ.* ἐρηρεσμένος *Vat.* συν- ερεσμένος *Baſ.* & *G.*

v Παύσομαι] Sic *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* παύομαι in *ceteris.*

x Τὰ μὴ λεχθέντα] Ita *Baſ. G.* & *Caſ.* ἡμῶν τὰ λεχθέντα δόξῃς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Ἀπεψηφίσω] In *Vat.* ἂ πέμψεις γε νομισθῇς.

z Ἀλλὰ καὶ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότεροι μ. in *Editis.*

a Τιμωρησάμενος] Sic *Big.* & *Samb.* in *ceteris* τιμωρεσάμενος.

b Εἴτε καὶ κατέχειν] Εἴτε καλαχεῖν σοι δ. *Vat.*

c Πρὸς χρείας] Ita *Big.* πρὸς τὰς χρείας in *ceteris.*

d Τῆς ταὐδελφῆς σωτηρίας] Τῆς ἀδελφῆς *Big.*

e Καταπεραύνειεν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπαύνειν in *Edi- tis.*

f Δακρύοντες] Vocem δακρύοντες (quæ deerat in *Editis*) sup- plevimus ex *MSS.*

g Ἀπολυμένους.] Ἀπολυμένους *Big.* quod admitti potest de fu- turo. Σωσμένους *Samb.* eodem intellectu.

h Ποιήσῃ φανερόν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ποιήσῃ.

i Ἡμῶν ἐπαινῶ,] *Al.* ὑμῶν.

k Πρὸ ἐμοῦ] Πρὸ ἐμὲ *Vat.*

l Οὐ φύσει] Ita in *MSS.* Φύσει δὲ in *Editis.*

m Οὐκ ἐλπιζόμενον,] Ita *MSS.* οὐδ' ἐλπ. *Baſ.* & *G.*

n Τῆς ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἐμαυτοῦ ποιήσεως *Vat.* & mox v. 2. omittit ἔχειν. o Τῆς

"quisse videamini, recordabor. Porro desinam ob "ista ut maligna odium intendere: ac vobis gratias "me habere profiteor, qui mecum in causa fuistis, "ut Deus ita nobis in præsens prospiceret. Vosque "ipsos volo etiam hæc oblivioni dare, & lætari "magis, quod male tunc consulta bene cesserint, "quam contristari ob ea quæ indigne facta esse eru- "bescitis. Ne igitur vos dolore afficere videatur, "quod in me iniquum tuleritis suffragium, nec ma- "le vos habeat rei gestæ pœnitentia, quando con- "sultis vestris non respondent eventus. sed, lætitia "exsultantes ob ea quæ Deus effecerit, discedite, "patri hæc renunciaturi; ne forte solicitudine de "vobis male maceratus, summam mihi eripiat feli- "citatem, si mori contigerit priusquam in conspe- "ctum meum veniat, & horum bonorum fiat par- "ticeps. Hunc ipsum vero, & conjuges vestras & "liberos, totamque cognationem assumentes huc "commigratote. Non enim decet, ut mihi charis- "simi ab hac mea felicitate longe abessent: præser- "tim cum fames adhuc quinquennium duratura "sit". Hæc cum dixisset Josephus, fratres complectitur. Illi vero in lachrymis erant ac mœrore: memoriam ilicet eorum quæ in eum consuluerant & statuerant, atque etiam pœnæ, quam commerue- rant, metum sustulisse visa est fratris æquitas. Mox convivium est sequutum. Rex autem, cognito fra- trum Josephi adventu, vehementer gavisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, animo affectus, præbuit eis currus frumento onustos, atque aurum & argentum, *munera* ad patrem deferenda. Illi autem, plura *adhuc* à fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero sibimet in singulos do- nata, majorem *etiam* iu modum muneribus cumu- lato Benjamine, abierunt.

Hoc contigit anno secundo famis. Gen. c. 45. 6.

Israëlitæ patrem suum repetunt regis muneribus aucti.

"παρόντα, χάριν ἔχὴν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βέλο- "μαι καὶ αὐτὰς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἡδέως "μᾶλλον, ° τῆς τότε ἀβελίας εἰς πίστιν ἐλθούσης "τέλῳ, P ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡ- "μαρτημένοις. μὴ ἂν δοξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐ- "μοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ με- "τάνοια, τῷ γε μὴ πεπραχθῆναι τὰ βεβουλευμένα. "χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ Θεοῦ γεγυμνένοις, ἄπι- "τε, ταῦτα δηλώσαντες τῷ πατρί· μὴ καὶ πρὸς ὑπὲρ "ὑμῶν φρονήσιν ἀναλωθεὶς, ζημιώσῃ με τὸ κάλ- "λιστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν "καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑπερηνών. "αὐτὸν δὴ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέ- "κνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες "ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ ἀποδήμους εἶναι δεῖ τῶν "ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους· ἄλλως "τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὰ ἐπὶ πενταετίαν ᾳ ὑπομε- "νοῦντος". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος περιβάλλει τοὺς ἀ- δελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· r τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐ- δὲν ἀπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν ἀνίᾳ. Βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥδη τε μεγάλως, καὶ, ὡς s ἐπ' οἰκείοις ἀφετηρίοις ἀγαθῶν, παρεῖχεν t αὐτοῖς ἁ- μάξας σίτου πλήρεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀποκο- μίζειν τῷ πατρί. v λαβόντες δὲ πλείω πρὸς τἀδελφὸν, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκας- τον ἰδίας, πλειόνων ἠξιωμένου Βενιαμὶν παρ' αὐ- τοῦ, x ἀπῆεσαν.

CAP. VII.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.

CUm vero Jacobus, filiis reversis, de Josepho intellexisset, quod non solum mortem effu- gerit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splen- dida fortuna viveret, una cum Rege res Ægypti adminis trans, & pæne totam regni curam sibi commissam habens, nihil quidem eorum quæ nunciabantur incredibile putabat, animo comple- ctens cum Dei magnificentiam, tum ejus erga se benevolentiam, tametsi aliquantisper *ut videbatur* intermissam: sed confestim iter aggressus est ad Josephum properans.

IV. *Apud Beersaben mactatis victimis, de itinere Ægyptio Jacobus Deum consulit. Gen. c. 46.*

2. Postquam autem venerat ad puteum fœde- ris, Deo ibidem sacrificium faciens, metuensque

ΚΕΦ. ζ.

Η τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ὑμνεάς πάσης πρὸς αὐτὸν μετά- βασις, διὰ τὸν ὑφιέμενον λιμόν.

ΩΣ δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰάκωβος y τὰ περὶ τὸν Ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸ ζῆναι τὸν z ἀφανεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆλθ, ἀλλὰ a καὶ ζῇ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας, βασιλεῖ συνδιάπτων τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τῶν ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ὀλιγω- ρίαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τὸ b ἠγγελμένοις, λογιζό- μενος δὲ θεὸν τὸν μεγαλουργίαν καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν εὔ- νοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ c διέλειπεν· ὥρμητο δ' εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

β'. Ὡς δὲ κατέσχεν d ὅτι τὸ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ Θεῷ, καὶ φοβούμενος e μὴ διὰ τὴν εὐδαι- μο-

o Τῆς τότε ἀβελίας] Ita *Samb.* & *Cas.* τῆς τότε ἀβελείας *Big.* & *Vat.* τῆς τε ἀζηλείας *Bas.* & *G.*

p Η δυσφορεῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μὴ δυσφο- ρεῖν *Cas. Bas.* & *G.*

q Υποφυσῶντος.] Sic in *MSS.* ὑποφύοντος in *Editis.* ὑπομέ- νοντος *Burius* ex conjectura. Verum enim ὑποφυσῶντος pro- bum est & receptum. BERN. & HUDS.

r Τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων] Locus dubius: ego illic in- tellectum faciliorem, quasi veriorem & ipsum Josephi consti- tui. λύπῃ τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ἀπο- λιπεῖν ἐδόκει *Samb.* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμω- ρίας οὐ αὐτοὺς (l. αὐτοῖς) οὐδὲν ἀπολιπεῖν ἐδόκει *Big.* Tandem *Bas. Gen.* & *Epiphanius* sensu alio, λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμέ- νων τιμωρίαν οὐ αὐτοῖς ἀπολείπειν ἐδόκει. BERN. Ita plane *Big.* nisi quod mendosum οὐ αὐτὰς mutaverit in οὐ αὐτοῖς. Forsan tamen τῶν ἐπ' βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς οὐδ. &c. nam in *Samb.* λύπῃ τῶν βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ἀπλ. in *Vat.* λύπῃ ἦσαν τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ἀπλ. in *Editis* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν οὐ αὐτοῖς ἀπολιπεῖν ἐδόκει. *Epiphanius* vertit, *Illi vero in lachrymis & tristitia con- stituti, super eo quod cogitaverant contra illum, potius eis videbatur esse supplicium bona voluntas fratris.* HUDS. In versione *Huds.* erat impressum *licet*, nescio consultè, an temerè: exigua mu- tatione reposuimus *ilicet*, quomodo & Græca postulant, & *Hudsonia* forsan ipsa manus scripserat. HAVERC.

s Ἐπ' οἰκείων] *Gen. Epiphan. Burius*que. καὶ ὡς ἐπ' οἰκείῳ ἀφετη- θεὶς ἀγαθῷ *Samb.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίῳ ἀφετηθεὶς ἀγαθῷ *Big.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίων ἀφετηθεὶς ἀγαθῶν *Bas.* Litem autem hanc verfent Gram- matistæ, an οἰκῷ reddat οἴκοις & οἰκία, ut χοίρῳ à χοῖρος. Nam οἰκεῖος rite recensetur inter verbalia BERN. Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' οἰκίῳ ἀφετηθεὶς ἀγαθῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

t Αὐτοῖς ἁμάξας] Αὐτὰς *Samb.* ut referatur ad ἀποκομίζειν.

v Λαβόντες] Ita in plerisque *MSS.* λαβόντας *Bas. G.* & *Cas.*

x Απῆεσαν.] Απῆεσαν *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* dialecto Attica atque tempore nimis perfecto. ἀπίεσαν *Bas.* & *Gen.* incon- gruum, sicut *Big.* ἀπῆειαν pro ἀπῆεσαν. BERN. Sic *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* ἀπίεσαν in *aliis.*

y Τὰ περὶ] Τὰ περὶ Ἰώσηφον *Vat.*

z Διαπεφυγὼς] Διαπεφυγὼς *Samb.* & *Cas.* alia voce. BERN.

a Καὶ ζῇ] Καὶ ζῇ, καὶ μετὰ λαμπ. εὐδαιμονίας *Bas. Big. Samb.* & *Vat.*

b Ηγγελμένοις,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπηγγελ- μένοις *Cas. Bas.* & *G.*

c Διέλειπεν·] *Al.* ἐλίπανεν.

d Επὶ τὸ ὅρκιον] Vide *Var. Lect.* ad p. 29. v. 25.

e Μὴ διὰ τὴν] Ita *MSS.* verum μὴ hic omittunt *Bas.* & *G.* & mox adjiciunt ante ἀκέτι. quod & faciunt nonnulli *MSS.*

μονίαν [f] τῷ ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, σὺκέτ' εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν, ὡς ὁ Θεὸς ὑπεσχημένου, ἅμα τε μὴ δίχα Θεοῦ βουλήσεως γιγνομένης τῆς εἰς Αἴγυπτον [g] ἀφόδου ἀμφιβαρῆ τὸ γένος αὐτῶν· πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται, [h] γράφων ἐν ἑαυτῷ τέκνον τὸν λογισμὸν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπισὰς δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομασὶ καλέσας, πυθόμενόν [i] τίς ἐστιν, "ἀλλ' οὐ δίκαιον, εἶπεν, "Ἰακώβῳ Θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τὸ ἀεὶ βοηθοῦντι καὶ βοη-"θοῦντι προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτὸν σοὶ γενό-"μενον. σεσημένῳ τε γὰρ σοὶ τὸ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς "[k] πιστὸν ἐγὼ παρέσχον. καὶ κατ' ἐμὲ εὔνοιαν εἰς "τὴν Μεσοποταμίαν μόνος σταλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν "ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπιγόμενος πλῆθος καὶ χρημά-"των ἐνόησας. [l] παρέμεινέ τε σοὶ γνεσία πᾶσα προνοία "τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τὸν ὑπὸν ἐδώκεις Ἰώσηπον, "τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ "τὸ Αἰγύπτιε κύκλον, ὡς [m] ὀλίγῳ ἀμφέρειν τὸν βασι-"λέως, ἐποίησα. [n] ἥκω τε νῦν ὁδόν τε ταύτης ἡγεμὼν "ἐσόμενος, καὶ βίον [o] σοὶ τελευτῆσαι ἐν τοῖς Ἰωσήπου "χερσὶ γνησιωτάτοις [p] προσθηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τὸ "σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, κα-"ταστήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν [q] ὑπέσχημαι.

δ'. Τούτῳ χαρεὶς τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς [r] καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάγη. ἦσαν δ' οἱ πάντες [s] ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα

ne propter ubertatem Ægypti, dum filii istius regionis habitandæ amore tenerentur, soboles eorum non rediret in Chananæam, occupatura eam juxta promissa Dei; simul etiam, ne inconsulto Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipsius clade aliqua multaretur; præterea autem veritus ne prius è vita excederet, quam in Josephi conspectum veniret, in somnium delabitur hæc secum in animo revolvens.

3. At Deus ei *in somnio* superveniens, ipsumque bis nomine appellans, interroganti quisnam "esset, ait, "haud fas est ut Jacobus ignoraret "Deum, qui majoribus tuis & post hos etiam "tibi perpetuo adjumento fuit & auxilio. Cum "enim & patri in animo fuisset te principatu "privare, hunc ego tibi conservavi. & cum, me "tibi favente, solus in Mesopotamiam profectus "esses, & bonas feciſti nuptias, & reversus es li-"beris multis & facultatibus auctus; meaque pro-"videntia tibi incolumis permansit tota tua pro-"genies; & Josephum, quem ex filiis amisisse vi-"debaris, ad majorem felicitatem perduxi, & Æ-"gypti dominum, ut paululum à Rege differat, "constitui. Nunc quoque venio, & viæ hujus "dux tibi futurus, & tibi prænuncians inter ma-"nus Josephi te è vita exiturum, atque stirpem "tuam per multa sæcula potentem fore simul & "illustrem indicans, eamque in istam terram me "deducturum esse, quam *tibi* pollicitus sum. *Responsum Divinum.*

4. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum concessit, cum filiis & omnibus eorum *liberis*. Erant autem in universum septuaginta. Et quidem nomina illorum, maximeque propter eorundem difficultatem, *semel* mihi visum est non re- *Recensentur Jacobi filii LXX. suis nominibus ex Gen. c. 46.*

[f] Τῷ ἐν Αἰγύπτῳ,] Τῶν ἐν Αἰγ. *Vat.*

[g] Ἀφόδου] Καθόδου *Vat.*

[h] Γράφων ἐν ἑαυτῷ] Ita in *MSS.* male in *Editis* γράφων ἑαυτῷ.

[i] Τίς ἐστιν,] Pro Mosaico הנני c. 46. 2. BERN. Sic *Cas. Baf. G.* & *Vet. Interpr.* τί ἐστι *Big. Samb. Vat.* & LXX.

[k] Ταύτην ἐγὼ παρέσχον.] Ita *MSS.* ἐγὼ παρέσχον absque ταύτην in *Editis.*

[l] Παρέμεινέ τε σοὶ] Sic *Samb.* & *Vat.* παρέμεινέ τε σε in *ceteris.*

[m] Ὀλίγῳ ἀμφέρειν] Ὀλίγον *Vat.*

[n] Ἥκω τε νῦν] Perperam in *Editis* ἵκων.

[o] Σοὶ τελευτᾶν] Σὲ *Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* non male.

[p] Προσθηλῶν,] Περιθηλῶν *Vat.*

[q] Ὑπέσχημαι.] Ita in *MSS.* ὑπέσχηκα in *Editis.*

[r] Καὶ πᾶσι] Scribis omnibus Græcis Latinisque probata lectio. Atqui vero καὶ πᾶσι τοῖς τέκνοις, quod est *nepotibusque* sive ובני בניו Moysis c. 46. 6. non inscite substituerunt modo Typographi *Baf.* & *Gen. Basb.* & *Hen.* denique pro solita astutia, σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ πᾶσι τοῖς τέκνοις τούτων *nepotibusque* in *Editis*, σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν *Hen.* & *Basb.* pro solita astutia.

[s] Ἑβδομήκοντα.] Numerum illum exhibent ἀνέλιγμα sane omnia Josephi cum heic tum c. 9. sect. 3. necnon ejus exscriptores P. Comestor, Epitomator *Cant.* aliique. Nisi quod in Annalibus Zonaræ legitur excusum ἦσαν δὲ ἑβδομήκοντα πέντε, pro Josephi illo ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα, sive ἦσαν δ' ὁ. πάντες. Vel secutus est ille Doctorum Alexandrinorum computum. Illos enim Judæos ad v. 20. c. 46. Gen. unde LXXV. evaderent animæ, contra exemplaria omnia Hebraica, aut paraphrases, & commentaria tam Judæorum quam Samaritarum, contra Epiphanium in hæresium summa Arcula, contra Hieronymum, contra Eutychium Patriarcham, gentesque totas Christianorum Syrorum Arabumque, contra Josephum Judaicarum originum scientissimum, contra Ezechielum in Tragœdia patria, ubi canit Ἀφ' ἁ δ' Ἰακωὼ γᾶν λιτὼν χαναναίαν Κατῆλθ' ἐς Αἴγυπτον ἔχων ἑπτάκις δέκα Ψυχὰς σὺν αὐτῷ: nepotes quinque Josephi asseruisse familiæ hisce verbis, ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μανασσῆ, οἷς ἔτεκεν αὐτῷ παλλακὴ ὁ σύρα [:] μαχεὶρ. μαχεὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουτάλαα καὶ ταμ. υἱοὶ δὲ σουτάλαα ἦσαν, ex editione Romana & versione quadam S. Hieronymi quam subjiciam, sed potius ἴδιμ juxta exemplar Alexandrinum cæteraque tam impressorum quam scriptorum, qui & Græcis & Samaritis vocatur ἰδεί Num. c. 26. v. 36. vice Judaici Heran עֵרָן, ut sæpissime accidit. Ex tralatione vetere Italica, quam S. Ambrosius sequi amat, *Fuerunt autem filii Manasse, quos peperit de concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam & Taam. Filii autem Sutalaam, Edem.* Vel ut S. Hieronymus de Græco reddidit, *Facti sunt autem filii Manasse, quos genuit ei concubina Syra. Machir: & Machir genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Suthalaam & Thaam. Filii vero Suthalaam, Edom.* Quin & Philo meminit horum pronepotum in Onomastico suo sacro ad librum Genesis, atque etiam ἐδεῖ τὸ ἀποπαύσεμάτων, p. 430. ἐπιλαπτομένου δὲ (nam Manasse ὀνειδίζων interpretatur ille Doctor) παλλακὴ ἀνάμνησις σύρα ὡς ἡδύ, ἀλαζὼν καὶ ὑπέρογκον. συρία γὰρ ἑρμηνεύεται μιτιωμία. τὸ δὲ παλλακεῖον ταύτης ἀναμνήσεως ἐστιν ὁ μαχεὶρ, ὡς ἑρμῆς καλεῖται· ὡς ἂν εἴποι τις, πατρὸς, lego πρωτοτόκου; tantum enim מכיר denotat. Mox Philo: λέγεται γὰρ, ἐγένοντο υἱοὶ μανασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ σύρα, τὸ μαχεὶρ· μαχεὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. Istius etiam ævi Scriptor felicissimus ac Divinus Lucas Apostolicorum Actuum c. 7. asserit nomine Stephani Hellenistæ totum genus Israeliticum, Josepho olim invitante, εἰς Αἴγυπτον σὺν ἑβδομήκοντα πέντε κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν. descendisse in Ægyptum. Hunc præclarum medicum Philoni adjunxi, ne diutius existimarent viri docti, propter auctoritatem ejus vim feciſſe sciolos Christianos versioni Doctorum Alexandrinorum cum Gen. c. 46. 27. tum Exodi versu quinto, ubi omnia penitus exemplaria Græca pleno numero exhibent animas ἑβδομήκοντα πέντε: plurima etiam multo Deut. c. 10. 22. tantidem adnotant, licet apud me plus valeat auctoritas codicis Vaticani, & ipsius Hieronymi in Quæst. H. *Hanc rem*, sic ait, *ne videamur adversum Scripturæ auctoritatem loqui, etiam* LXX. *Interpretes in Deuteronomio transtulerunt, quod in* LXX. animabus ingressus est Jacob in Ægyptum. Attamen illum profecto Deuteronomii locum respexit Sanctissimus Diaconus, בשבעים נפש ירדו, ὡς ὁ. ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπτον, Apologiæ suæ versibus 14, 15, quos nunc non repetam. Quam etiam certissimus esset de hac lectione & securus S. Chrysostomus Hom. suarum 65. ad Gen. nos docet: καὶ ἐπειδὴ μὴ τὸ ἡμῶν αὐτοῦ τὸ χωρίον αὐτῷ ἔνεστιν ἐπιτυγχάνει ὧν· ὡς εἶναι μὴ δι' ἑκατὸν πάσας ψυχὰς, οἱ, τινὲς ἔνεκεν τοῦ ἀριθμοῦ ἡμῖν μὴ ἀκριβείας ἐπεστημήνατο ἡ θεία γραφή; Dein, λαβὼν δὲ τούτων τὸ σε'. ψυχῶν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας ἐξετάθη ὁ χῶρος τοῦ ἰσραήλ. Eundem numerum & ponit, & ex commentariis Origenis ad Exodum mysticum esse affirmat S. Ambrosius. Ante hos vero Clemens Theologus Alexandrinus non solum sic supputasse LXX. Interpretes contendit, sed & causam illam præbuisse Historicis Græcis, qui totidem numero gentes ac dialectos per orbem terrarum perferre existimarent. οὐ φορᾷ δὲ καὶ πολλοὶ τῶν ἰσοχρόνων, καὶ ἴδιον καὶ γλώσσας πέντε καὶ ἑβδομήκοντα λέγουσιν εἶναι. ἐκκλίνουσι δὲ φωνῆς ποιητέον. λεγέτω, (Exodi ab initio) ἦσαν δὲ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα, αἱ εἰς αἴγυπτον κατελεύσασαι. φαίνομεν δὲ εἶναι καὶ τὰ ἀληθῆ λόγου αἱ χιλιάδες Δβ'. ὡς αἱ ἡμέτεραι διδάσκουσι γραφαὶ αἱ δὲ ἄλλαι αἱ πολλαὶ, ἐπὶ κοπωνίᾳ Δβ' ἑλλήνων δύο ἢ τεττάρων ἢ καὶ πλείονων γίνονται. Habes igitur c. 46. Gen. insignem & antiquissimum dissensum Bibliorum Græcorum & Hebraicorum: sive LXXII. Interpretes Alexandrini in membranis Eleazari ita scriptum legerant, sive ex Paralip. priore, ubi duntaxat in Hebraico volumine notatur concubina Syra, atque maxime ex Num. c 26. sua sponte transformarant, & effinxerant. Hæc enim alieniora sunt quam pia

recenſere. Ut tamen eos redarguam, qui nos non

διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. ἵνα μέντοι φανερὸν ποιήσω τοῖς ἀκ

ars Conciliatorum quaquam componet. Septuaginta deinde Iſraelitarum numerum, aut ſuper illos adhuc quinque ex Geneſeos c. 46. varii varie colligunt. Nos Joſephum prememus, qui antiquo illo ac ſanctiſſimo genere fretus ſuper ſtemmata Romana ſeſe altum efferebat.

Filii			
4 Rubeli	5.	1 Dani	2.
6 Symeonis	7.	4 Nephthalimi	5.
			7. ζ'.
3 Levi	4.	*De Bala adeo*	47.
5 & 2 Judæ	6.		54. νδ'.
4 Iſſacharis	5.		
3 Zabulonis	4.		8.
Lia mater	1.	7 Gadis	
Dina Filia	1.	6 & 1 Aſeri	8.
Cum ſuis Lia	33. λγ'.	*Ita Zelpha orti.*	16. ις'.
2 Joſephi	3.		54.
10 Benjamini	11.		
Nati ex Rachela	14. ιδ'.	Capita itaque	70. ο'.
	33.	colliguntur	
	47. μζ'.	cenſu iſto,	

præter Jacobum auctorem generis. Tantidem ante bis mille annos aſſeruiſſe videtur S. Moyſes ſtatim verſu quinto Exodi, ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש: Iſraelem hinc excludi verum eſt & neceſſarium, comprehendi vero catachreſi quadam Liam veriſimile; nam Gen. c. 49. 31. quatenus nos ſinit dubitare. Concilient deinceps alii ſuo ſtudio c. 46. Geneſeos verſiculum 15. cum 26. ſi matrem ſuſtulerint, ut conſtet domus Liæ capitibus XXXIII. vel ſi hanc referant in cenſum, ne redarguatur illico numerus LXVI. commate 26. à Moyſe compoſitus. S. Hieronymus, Salianus, Uſſerius, aliique Doctores leviter hoc prætereunt. Rabbini audent vel illudentes *Par.* 84. *Breſit rabba*, Moyſis parentem inducere; alia Jacobum bis ſcribere in Catalogo. Auguſtini etiam ſententiam, quæ Jacobi deſcenſum ad vitam ejus ultimam, aut porro ad obitum Joſephi extendit, obtinere hodieque apud Theologos video, manifeſta Moyſis injuria. Colo equidem ſapientiam ſobriam, atque hinc pergo ſponte ad nomina Iſraelitica.

1. Pro Reubeno principe Iſraelitarum Joſephus perpetuo ſcribit ῥουβηλ, atque forma tribuaria ῥουβηλις. Similiter ראובל & plerique omnes Chriſtiani, qui Syre intelligunt aut Arabice. Etymon etiam accedit, quod Sanctiſſimus Moyſes dederat Gen. c. 29. 32. כי ראה יהוה בעניי: aut preſſius adhuc explicando ראה בי אל, *memet Deus reſpexit, me propitius.* ῥουβὼ vero ac ῥουβὶν, ראובן, Philoni interpreti ὀφθὴν, *filium perſpicacem* denotat. Auxit equidem ראובן *Reuben, Ruben,* vel *Rauben* nomen Iſraelicum quatuor nepotibus.

2. *Enoch* חנוך, Græcis ἐνὼχ, Samaritis & Arabibus חנוכ. Philoni ἐνὼχ, ἐγκαινισμός. Epiphanii Scholaſt. exemplaribus editis *Henoch*, ineditis *Enoch*: ita & Euſtathio Antiochiæ. Joſephi codices ſervant ἀνὼχης.

3. Fratrem hujus פלוא, φαλοὺ, φαλὼ, & *Phallu* Critici ſacri pene omnes ita appellitant, Judæi, Samaritæ, quotquot nationum Chriſtiani, Euſebius, Ambroſius, Hieronymus, cæteri. Habuit & φαλὲ, διαιρέσεως, Etymologicum ſacrum Judæorum Alexandr. Quapropter plerorumque exemplarium Græcorum φαλὲς Exodi c. 6. & initio Annalium, & paucorum ad Geneſin, ſicut φαλὲς Vaticani, φαλὲλ Alexandrini codicis & aliorum, φαλὲχ & *Phalla* in membranis Hieronymi, vix pura exiſtimabis. Ad Joſephum tamen *Phalus* legunt *Frob.* & *Col. Phaluch W.* 1. *Vig. Bal. Goul. Bodl. & Exc. vetera. Phalech. Voſſ.* 1. *Mert. L. Star. V. & W.* 2. Pro his facit φαλὶς Euſtathi & φάλδης *Baſ.* atque *Gen*: illis quidem favet φαλδὲς *Big. Samb.* & *Caſ.*[1] quorum auctoritate magis ducimur.

4. Proximus vocatur Hieronymo *Heſron* ex Hebraico חצרון, quod Samaritis & Arabibus حصرون *Haſron.* Idem B. Lucæ, interpreti S. Matthæi, Philoni, & aliquot exemplaribus ϗ ο'. ἰσρὼμ. In codice antiquo Bezæ ad tertium Evangeliſtam ἀσρὼμ, *Aſron*; pariterque ἀσρὼν in MSS. Vaticano & Alexandrino, & editionibus Aldina Complutenſique apud Geneſin & Exodum. *Aſron* etiam habet S. Ambroſius, & omnia Græcorum ἀνέγγραφα ad Num. c. 16 ἀσρὼμ eadem ad initium Paralip. S. præter ἰσρὼν codicis Alexandrini. Imo Judæ Nepos frequentius in V. T. ἰσρὼν aut potius *Eſron* adſcribitur. Ad Matthæum Hieronymus *Eſrom* reddidit poſt Originem *ſagittam videns* vel *atrium eorum*, alius τοξότην αὐλῶνος. Legimus inſuper ἀσρὼμ apud Euſtathium in Archivo Pembrociano. In libris Epiphanii ſcriptis perpetuo *Eſrom* aut *Eſron*. Sed *Frob.* & *Col.* excuderunt contra morem veterem *Ezron* hoc loco, & mox inter filios Phares *Hezron*. Verum Phareſidarum alterum *Baſ.* & *Gen.* typo tam Græcis quam Hebræis notiſſimo ἔσρων ſcribunt, ſed tres veteres libri ἴσρων: quin hic Rubeli filius ἀσσάρων vocatur *Samb* & *Caſ.* ἰσσάρων *Big* & Typothetis. Cæterum חצרון utrobique ſcripſerat Moyſes quatuor aut quinque literis, quod Joſephus ſacerdos hic *Aſſeron*, illic enunciabat *Eſron*: qui vel inde accepit, vel obtulit nomen urbi Judaicæ ἰσρὼν, quæ & ἀσὼρ in hiſtoria Joſuæ ducis.

5. Ultimus Rubelitarum Samaritis כרמי *Carami*, cæteris χαρμὶ vocatur ex conſenſu. Ita Epiphanii etiam exemplaria: Græca autem cuncta Joſephi χάρμιος, ex quo Boſius retraxit χάρμις & χάρμι. Impune tamen ſcribere potes χαρμίας. Philo interpretatur χαρμὶ, ὑ ἀμπελών μου.

6. Ex Symeone, (quem συμεῶνα vocant Editores Joſephi, & MS. Vaticanum ad 1. Paral. c. 4. Samaritæ שמעאן *Symean*, alii συμεῶνα) procreati ſunt liberi ſex. Quorum primus.

7. *Jamuel* appellatur Philologis Samaritarum in duobus prioribus libris Moyſis, nec non B. Hieronymo, & Epiphanio Scholaſtico, ἰεμουὴλ Euſtathio MS. & Interpretibus LXX. & Philoni, & in Chronicis S. *Jemuel* etiam S. Ambroſio ipſiſque Judæis ab Hebraico יכואל, pro quo alibi voluminis Moſaici ſcribitur נמואל, ναμουὴλ, ut *Iota* Chaldæorum tranſire ſolet in *Nun*; quamvis & Samaritæ נמואל *Namuel* agnoſcant Num. c. 26. Imo frequenter leguntur in Optimis libris ejuſmodi paranomaſias: & quidem paulo præceſſerat in eo capite Eliabi filius *Namuel*. Hinc Hieronymus in Traditionibus, ubi vehementer Judaizat, *Mutantur vero nomina quædam ſuis rationibus. In Geneſi ſcribitur* Jemuel, mare Dei: *in Paralipomenis* Namuel, loquens cum Deo. Joſephi codices Græci, quotquot vidimus, ἰωμουὴλ & ἰεμουὴλ referunt, unde Schotanus fecit ἰωὰλ, Buriuſque ἰωμοὴλ. Typographis denique noſtris obtuli ἰεμοὴλ.

8. *Jamin*, ימין, ἰαμεὶν, Joſepho ἰάμειν, vel ἰάμιν juxta codd. *Big.* & *Samb.* felix nomen nobiſque parum moleſtum: nimirum de accentu alii litigent.

9. Quid vero faciemus cum nomine אחר aut אהר, quod pronunciarant olim Judæi Alexandrini & Hieroſolymitani tempore Hieronymi cum *He* media, *Ahod* i. e. *inclytus*, ſive ἀὼδ & ἀὼν, ut Græci poſſunt. Maſorethæ vero hinc aliquot ſeculis *Ohad*: Syrus Waltoni Judæique mixobarbari *Ahad* اهد. Laudinorum codicum alter in Geneſi habet اهوث & ſuper verſum ἰαὼθ, alter اهود ibidem: ſed ad Exodi c. 6. ambo conveniunt in *Ahad* اهاد. Samaritæ ſcribunt id nominis cum *Cheth* media, & pronuntiant *Achad* احد, ſicut MSS. Morini & Huntingdoni atteſtantur ad Geneſin & Exodum, ſed & Paraphraſes Samaritiçæ & Arabicæ contra textum Londinenſem. *Ochad* אוחר etiam legitur apud Jonathanem. Deſiderabis omnino illud nomen in ſtemmate Symeonis juxta utrumque codicem Hebraicum Num. c. 26. 12. adeoque in verſione LXXII. Omiſit etiam *Ahodum* Chronicorum S. Scriptor, qui deduxit genus Hebræum ſecundum ordinem tribuum à Moyſe obſervatum capite illo Numerorum. Unde conſtat ab aliquot millibus annorum illum hominem in Cenſualibus ſacris haud compariuiſſe. Joſephus autem vix ſervavit eum ex libro *Breſit*; nam pro אחר ἀλλογενῆ Græca exhibent καθοὴθ, Epiphaniana *Aoth* & *Haoth*, præter *Aboth Goul.* & *Mert.* Sed *Frob.* & *Col.* in nominibus propriis S. Hieronymum potius ſequuntur quam Epiphanium Scholaſticum. Monſtrum itaque nominis καθοὴθ Clariſſ. Boſius feliciter emendavit, qua adeo forma nunc excuditur. Scripſit enim Joſephus ὠοὴθ, ἐαὸθ, ἀωὸθ, aut ὄοὴθ. Rabbinicum autem eſt, quod memorat Hieronymus in Paralip. *Ex filiis Symeon ſextus tollitur, eo quod nulla progenies de illo proceſſit.*

10. Ex Hebraico יכין ſeu יאכין Mattarhiades deflexit ἰαχὶν teſte *Big.* Nam *Samb.* legit ἰαχὶβ: *Baſ.* cum *Gen.* ἰαχὶμ. Præterea יריב & ἰαριὸβ legitur pro eodem nomine, Paralip. priore, haud levi diſcrepantia. Hieronymus vero Rabbiniſmi avidus perperam confudit *Zara* cum *Jachin*, cum *Jarib* alium prorſus virum *Ohad*.

11. Simonidarum penultimus audit Gen. c. 46. צחר, Judæis *Sochar*, *Sachar* Syris; Samaritis tam Gen. quam Exodo per *He* סהר, صهر, *Sahar*, LXXII. σααὶρ, Ambroſio poſt illos *Saar*, tum Hieron. à Judæorum Doctoribus *Sohar*. Eundem appellant omnia Exempl. Num. c. 26. & 1. Par. c. 4. inſolita enallaxi צרח, *Zerach*, Hieron. *Zara*, LXXII. Int. ζαρὲ. & gentiliter ζαρεὶ: niſi quod Oſtateuchum Oxon. ſervet etiam in Num. σαὰρ. Scribæ Epiphanii mire ludunt in hac voce. *Salier* ponunt *Voſſ.* 1. *Goul* & *Weſt.* 2. *Salter Mert. Sager Bal. Saber, Exc. W.* 1. *Vig.* & *Bodl.* tanquam à σαὶβ, σαγὶρ, σάαρ, aut σαὶρ, Joſephi exemplaria Græca plane conſentiunt in σάαρ.

12. Ea autem propago in *Saulum* deſinit natum ex Phœniſſa, quem cum *Zimri* confundit Paraphraſtes Jeroſolymitanus. Pro שאול aut σαὰλ vitioſe legitur in MS. Alexandrino σαμὴλ, in Græcis Joſephi vulgatis σάαρος, & in Iſbris non vulgatis ἠλσαφὲς. Reponimus huc vocem in Judaicis originibus tritam σαὰλ.

13. Tribus ſacræ Princeps in obliquo ſcribitur *Samb.* λεὶ, & aliquando λεῶὶ: cæteris vero λεὶ. Idem Judæis ac Samaritis dicitur e producta *Levi* לעוי; LXXII. Interpr. λεῖ.

14. Ab illo emicuit גרשון *Gerſon* γηρσὼν, ſeu גרשן ut Moyſes qui optime noverat, bis terque ſcripſit in Divino ſuo volumine. Veruntamen Auctor Chronicorum S. modo גרשן, modo retulit גרשום; pariterque interpretatur Hieronymus ex Philone de nominibus propriis Geneſis, *Gerſom, advena ibi*, vel *ejectio eorum*. γηδὼν frequens vitium imputabis Bibliorum Græ-

οὐχ Ὑπολαμβάνειν ἡμᾶς ἐκ τῆ Μεσοποταμίας, ἀλλ' ex Meſopotamia oriundos exiſtimant, ſed ex Ægypto,

Græcanicorum. Deinde apud Joſephum Typographi expreſſerunt γήλσεως, pro γησσοῦς codicum *Big. Samb.* & *Caſ.*

15. קהת Maſorethis *Ceath*; Samaritis, Græcis, Syris, Arabibus, Philoni, atque S. Hieronymo ab ore Judæorum, *Caathi* unde Joſephi καάβ, ut illic nimio opere Græcillat.

16. De tertio Levita mora nobis exigua. Hic μεραρεί, מררי appellatur in Sacris codd. & in illis Joſephi μεραρίτης ut *Caſ.* vult; aut μεραρίτης, ut reliqui. Optimus Boſius hanc hyperthefin emendat, ſcribitque μεραρεί.

17. Nobiliſſimus *Judas*, vel, ſi Hebraice ſcribas יהורה, præter *Er* & *Onan* mala germina, quæ admonente Moyſe de hoc cenſu Joſephus merito abſcidit, tres filios aluit & nepotes duos.

18. Horum primus σάλας ex *Samb.* libro, aut juxta cæteros Joſephi σαλᾶς nuncupatur. Codices Epiphanii obtinent hic *Silom* & *Silon*, ex verſione τ' ο'. Illi enim pro Hebraicis שלה שלני, *Sela Selani*, ſcribunt σηλὼμ aut σειλὼ, & de populari σήλωνι. Rabbini olim perſuaſerunt Hieronymo *Salam* hunc non alium fuiſſe quam שובל 1. Paralip. c. 4. i. contra c. 2. v. 3. ejuſdem libri.

19. Huic proximus פרץ, φαρὶς, cui nomen venit ἀπὸ φαρὰς μᾶ, ut Philo docet. Quoniam φαρὶς jam oſtendunt libri Joſephi in recto, ſed colo ſequente φαρέσε *Big.* & φαρέσσι cæteri omnes, nomen φάρεσος Græco ritu etiam heic produxi.

20. Pro ſacro צרח, *Zara* ſeu ζαρὶ, vides in impreſſis Joſephi ζάρης: ſed vero MSS. Græca ζαρασ legunt, ut ſupra χάρμος ex כרמי. Scripſit forſan Mattathiades ζάρος: Epiphanii codices dant *Zare*, aut vitio auditus *Jare*.

21. Phareſſo natus eſt חצרון, ἀσρὼν ſæpius; & aliquando ἐσρὼν & ἰσρὼμ in Bibliis Græcis. Inde *Eſron* & *Eſrom* in MSS. Epiphanii. ἀσρὼμ vidi in Euſtathii codice manuſcripto. Joſephi denique Editoribus ἔσρων, Scribis debes ἔσρωμος; ita quidem *Big. Samb.* & *Caſ.*

22. Alter Phareſſida vocatur Joſepho ἄμυς ex editionibus *Baſ.* & *Gen.* ſed ex MSS. *Caſ. Big.* & *Samb.* ἀμμὺς: quod mire confirmant membranæ Epiphanii, quippe ubique vidimus earum *Amor* & *Ammor*. In cunctis equidem dialectis, ſacris profaniſque, facillime permutant ל & ר, propter ſimilem ſonum, dum audiuntur: atque porro apud Judæos characteres illi parvulo apice differunt. Legerat itaque Joſephus in ſuis Bibliis חמור pro חמול, aut potius Librarii Græcanici diu errarunt in ea voce pro ἄμυλ. Quinetiam חמול *Hamul* ſive ἀμυὴλ & χαμυὴλ, quod ab Hieronymo omnibuſque Rabbinis legitur in Moyſe, & in Chronicis, & in editione Complutenſi tranſlationis Græcæ ad Num. c. 26. & 1. Paralip. c. 2. & in editione Romana ad Numeros; videtur fuiſſe contractum ex חמואל & חמואל ϑ σαμαφειλεῖ: quod Biblia Syriaca Græcaque magis ſequuntur. ἀμυὴλ enim habet Aldus ad 1. Paralip. c. 2. ἰαμυὴλ MS. Alexandr. Oxon. & Aldus ad Num. 26. *Jamuel* Hieronymus ex Philone. ἰεμυὴλ plerique codices LXXII. Interpr. & S. Ambroſius. Idcirco pro *Ere* & *Onane* meliora nomina, ſive in Ægypto, ſive maturius ea data fuerint, *Aſronem* & *Hamulum* referri in hunc cenſum ſapiens nemo mirabitur.

23. יששכר, Interpr. Græcis & Latinis ἰσσάχαρ, Samaritis *Jaſaſchar* יִשְׂשׂכָר, Epiphanio ſcribæ Syriſque & Euſtathio MS. *Iſachar*, quatuor liberis, Arithmeticæ artis perperitis (ſic Jonathan voluit) familiam Jacobi adauxit. In caſu fœcundo appellatur ille apud Joſephum hoc in loco ἰσσαχάρεν *Caſ.* teſte, ἰσσαχχάρεν *Samb.* ἰσσαχάρεν *Big.* ἰσχάρεν *Baſ.* & *Gen.* Juſſi tamen ἰσσαχάρεν novis typis imprimi.

24. Primitiæ Iſaſcharis ϑωλὰς Joſepho aut potius ϑωλᾶς ſcribitur, Hebraice הולין, ϑωλᾶ in Bibliis Græcis, Philoni ϑωλὲ, σκωληξ.

25. Lucem deinde vidit פוה. *Phua* habet tralatio Hieronymi, φωᾶ & φωὰ LXXII. Interpr. & Pentateucha Arabica in Theſauro Laudino. Verum etiam in S. Chronicis Judæorum *Phuath* פואה: necnon פואח *Phawah* in Samaritanum volumine. Hinc nomina ἰϑουκὰ, Judæis פוני *Phuni* Num. c. 26. Cuthæis Græciſque פואי φωὰ. Admiranda tamen eſt Joſephi ſcriptio φωρᾶς ſecundum *Caſ.* & *Samb.* aut ex *Baſ. Gen.* & *Big.* φωρᾶς. Apud Epiphanium etiam reperimus *Phuras* per totum acervum chartarum ac membranarum: nam *Phuva Col. Frob.* & *Pariſ.* ab Hieronymo traductum eſt. Correximus itaque mendum vetus, & repoſuimus φωᾶι, Boſio haud invito. φωὰ denique interpretatus eſt Philoſophus Alexandrinus, ἄδη εἰμί.

26. Nihil temere dicendum de hoc puero. Biblia enim Hebraica & Paraphraſes in manibus Judæorum ad Geneſin hunc nuncupant יוב. *Job* S. Hieronymus ibidem & in Lexidio Hebraicorum nominum. אויב *Oiab* Syrus *Walt.* Arabſque illius يوب. Præterea *Job* defendunt codices omnes Epiphanii Scholaſtici, necnon ἰὼβ Editiones Græcanicæ Joſephi. ἰώσηβ ſervatur apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Vergimus jamjam in contrarium. Judæorum enim Biblia & Maſoræ ſacræ, tum etiam Paraphraſes Iſaſcharidam ipſum ſemel quidem appellant *Job*, biſque *Jaſub* ישוב, ut Num. c. 26. & 1. Par. c. 7. Maſoretis jubentibus. Samaritæ vero tam Gen. c. 46. quam in Numeris unico nomine *Jaſub* ישוב, يشوب: nam *Juſab*, *Juſabi* Num. c. 26. mendum Bibliorum Londinenſium. LXXII. Interpretes in Lege & in Chronicis perpetuo ἰασοῦβ, juxta meliora exemplaria. Unde *Jaſub*, *converſio* in Etymologico Hieronymi. Video tamen ad Gen. c. 46. in editione Romana pro ἰασοῦβ MS. Alexandrini & Euſtathii ad Hexaemeron, aut frequentiori ἰασοῦ, excudi ἀσὲμ, ut alternant μ, & litera ſecunda in MSS. *Aſum* etiam legerat ſuo ævo S. Ambroſius, imo ἀσὲμ Philo jampridem in ſuo Lexidio explicarat ad Geneſin ἀσομία: neque ſane hoc nomen cum ſuo interpretamento S. Hieronymus Latinis auribus invidit. Quinetiam اسوب referunt MSS. Laudina Moyſis primo, ياشوب in quarto ejuſdem. Quandoquidem vero *Jaſub* perpetuum ſit Samaritanis ac Græcis: & frequens quidem Judæis una cum Gentili typo ישוב, necnon membranis Græcis Joſephi eximie probetur, migret modo in verſum Græcum ſuo ordine, ἰάσηβ, *Job* in Latino hæreat: quia id vocabuli tuetur Hieronymus in Quæſt. *Jaſub, in Geneſi Job nominatur*: *Job interpretatur* ululatio, *Jaſub* revocans.

27. Noviſſimus Iſaſcharidarum appellatur σαμάρων in ἀμδὼβ utraque Joſephi, σαμάρων *Caſ.* ζαμάρων *Big.* ζαμάρωμος *Samb. Semrom* & *Semron* melioribus codd. Epiphanii: nam *Eſron Vig. Lal. Exc.* & *Bodl.* nimis perverſum. Placet autem præ cæteris σαμάρωνος Cl. Boſii. שמרן enim pronuntiant Judæi *Simron*, Hieronymuſque cum in Quæſt. tum alibi à labellis Magiſtrorum *Semron* & *Simeron*. Ita Syrus Arabſque Polygl. Lond. Apertius vero Samaritæ شمرون *Samron*, atque Græci in optimis membranis σαμρὼμ, & adhuc ſonantius σαμβρὼν, ζαμβρὼμ, ζαμβρὼν, exceptis in Paralip. Romanæ editionis σεμερὼν, nec non Aldinæ, & Complutenſis σομβρὼν. Hac autem de cauſa magnus Artifex δδυτερώσεων Rabbi *Meir* totum Samaritarum genus cavillabatur, quod non à Joſepho beatiſſimo Iſraelita, ſed potius deſcenderent à שמרן Iſaſcharæ filio. Reſpondit vero ejus ſectæ Patriarcha idiotæ ſciſcitanti, חיין מן דיוסף אפקן מן ישששכר לא אעלך. Tam vana eſt illa S. Hieron. adnotatio, *Simeron ubi nomen eſt hominis, per i. ſcribitur, ubi civitatis, per a. Samaron.*

28. Ζαβουλὼν, צבולן, زبولن tres filios ſecum tulit in Ægyptum.

29. Primus horum סרד. σαρεδὸ Joſepho, *Sarad* pari modo ſcribitur in exemplaribus MSS. Epiphanii interpretis, & in Paraphraſibus Samaritanis. σαρεὶδ & σιρεὶδ apud LXXII. & S. Hieronymum. Verum genus Zabulonium omnino prætermiſit Chronicorum S. Scriptor.

30. Medius eſt אלון, ἤλων, aut ἤλαν *Samb. Ilon* Epiphanio, Hieronymo *Elon*, Ambroſio Græciſque ἀλὼν.

31. Hunc ſequitur יחלאל, raucum nomen plagaque gutturis. Hoc enuntiant ſuis vocalibus *Jahleel* paſſim Judæi; *Jahelei* & Num. c. 26. *Jalel* Hieronymus; يحلال *Jachelel* Cuthæorum reliquiæ; atque يحلايل ſono vix alio Arabes Chriſtiani. مسلاما Syri mendo repetito. MSS. Laudina in Numeris يهليل *Jahlil*, & ad *Gen.* ſincerius يحليل. Biblia Græca hic multum variant. MS. Alexandrinum primo Moyſis legit ἀλοὴλ, Vaticanum ἀχοὴλ; *Athoel* etiam S. Ambroſius. Edita per Aldum Wolphiumque ἀὴλ, aut ſolutius ἀϊὴλ: ita Laudiparum prius, atque Octateuchum Oxonienſe; a quibus haud diſſentit Euſtathius excuſus, ſcriptus enim habet ἰεηὴλ. Conſpirant autem Exemplaria Græca S. Bibliorum Num. c. 26. in ἀλὴλ, & pro familiari ἀλαηλί. Hieronymus in Lexico S. nominum יחלאל *Jaelhel* aut *Joalel*, *vita Dei*, ſive *exordium Dei* vel *præſtolans Deum*. Sic ad Joſephum via paratur. Ipſius codices plane omnes nomen præbent vitioſum ἰαὴλ. Epiphanius tamen legerat in Bibliotheca Piiſſimi Senatoris ἰαχηλ; inde *Voſſ.* 1. *Mert. W.* 2. *Star. V.* & *Göul. Jachili*. Cæterorum eſt *Jabel*, ut *Vig. Bal. Exc. P.* & *Bodl.* Reddimus igitur poſtliminio huic Judæo ſuum ἰαὴλος: quippe ni balbutit nimium ἰαάληλ Cl. Boſii.

32. &. 33. Venire tandem jubet Joſephus in hunc cenſum magnam parentem *Liam* cum *Dina* imminuta filia. Quorſum rite conſtat Epilogiſinus ſapientiſſimi Legiſlatoris Gen. c. 46. 15. idque ſine *Jochabeda*, quam in ipſo deſcenſu Jacobi enatam ad numerum forte explendum fabulantur Rabbini, mendaciorum ſtudioſiſſima natio.

34. His adjunxit doctiſſimus Judæus merito ordine nobilem prolem Rachelæ ϑ μακελίδ, quatuor atque decem capita. Longe tamen eminet ex illis decus Joſephi, qui migrationis Hebraicæ auctor fuit.

35, 36. Joſepho naſcuntur ex nympha Heliopolitana מנשה ואפרים, μανασσῆς atque ἐφραίμης; paſſim itaque ſcribuntur in his originibus. Invenias tamen ἐφραμης; velut *Baſ Gen. Big.* & *Caſ.* cum aliquot codd. Latinis in luſtratione iſthac Iſraelitarum, & alibi ἐφραμι populare nomen, edidere; rarius adhuc μανασσῆς, unde Gentium *Mnaſeas*.

37. Βενιαμὶν, quod nomen *Samb.* deflectit βενιαμεῖ in caſu liberali, matri quidem infauſtum, ſed meliori parenti felix, latiſſime diffudit proſapiam ſacram. Ecce enim ex uno juve-

gypto, mihi esse necessarium putavi nomenclatu-

Αἰγυπτίοις εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνηθῆναι τὰ ὀνόμα-

ne decem Israelitas: quippe ex *Bala* sex filios fuisse prognatos ante diabasin insanum creditu, post illam ab hoc censu alienum. Sic æstimato de verbis illis Græcorum Bibliorum ἐγένοντο ὃ ἦσι βαλὰ, γηρᾶ &c. Gen. c. 46. 21.

38. Mosaicum בלע Hieronymus *Bela* pronuntiat, Judæi *Belah*, Syri atque Samaritæ *Balah* بلع. Græci ad *Gen.* βαλὰ, cæterubi βαλεί. Hieronymus ex Originis Vocabulario *Bale, devorans.* S Ambrosius *Bala.* Apud Epiphanium *Bolus* ex MSS. *Voss.* 1 *Mert. Vig. Bal. Exc. Goul. & Bodl. & Bolas L.* at *Bela Frob.* & *Col.* ex Bibliorum versione vulgata acceptum. Repones apud Josephum βολᾶς Bosii, vel βόλαυ, βάλανος, & βαλᾶς, pro βάλαν Schotani conjectantis, necnon βολοωσὸς *Bas.* & *Gen.* Typographorum, Scribarumve *Big. Samb.* atque *Caf.* βολοσός. Hinc nomen secundum parvulo Lori refugio in agro Sodomeno.

39. Benjamitarum alter Josepho appellatur βάκχαρις aut βακχάρης in MS. *Samb.* quin *Bechor* habent Tralatio Hieronymi, & codices Epiphanii, quot cum tædio versavi, præter *Becher Col.* & *Frob.* Ex בכר faciunt Samaritæ *Bacar* بكر, Judæi *Becher*; Arabs Walton. *Bachir*, Syrus *Achar* Ambr. & emendati libri Græcorum in Moyse βοχορῆ; corrupti χοβορῆ, ut MS. Alex. Aldina ἔκδοσις, & quædam aliæ. Plurimorum tamen Exemplarium 1. Par. c. 7. est βαχίρ. Mirum equidem hunc quarto libro Legislatoris penitus omitti cum suæ familiæ copia, quam recitat auctor Chron. S. Quinvero temerarium esset βάχιρ & βιχιρὶ, quod Num. c. 26. 35. ex Hebræo retinet editio Complutensis, huc ab Ephræmitis detrudere. Experiar potius quid alii ab ingenio possint. Conferant insuper 1. Par. c 8. 1. בלע בכרו אשבל השני cum præcedentis capitis versu 6. בלען ובכר וירייאל שלשה, at mente recta & pia.

40. Tertium itaque Benjamin, an secundum filium habuit *Asabelum*, ἀσάηλον? nam de nomine consentiunt Exemplaria Græca Josephi, & Epiphaniana pleraque. *Asabolus* vero is dicitur *Mert. Asabelus P. & Bal. Asbelus Star.* Et divisim *Bodl. Asa, Belus* ad mentem Magistri Hugonis. Ex Hebræo אשבאל, اشبال, ἀσβὴλ & *Asbel* reddunt multi plurimi Sacrorum Interpretum; verum ἀσυβὴκ & ἀσυβηλὶ, aut ἀσυβὴλ ἀσυβηλὶ typis Complutensibus ad Num. c. 26. malunt Græci, ubi Laudina اسبول *Asbol.* Annalium S. Scriptor miscet omnino nomina ἰεσυλὰ atque ἀσέηλ.

41. Concinnior videtur Bosio γήρας, nobis γηρᾶς, γήρᾳ aut γήρᾳ, quam Editorum γήλας apud Josephum, quamque γήραι *Big. Samb. & Caf. Gera & Jera*, ut solet fieri ex *g* uda, in MSS. *Voss.* 1. *V. Star.* & *W.* 2. In Hebraico codice Judæorum scribitur גרא *Gera.*. Samaritarum altero גרה, جرح *Gerah* & *Garrah. Geras* autem, filius potius quam nepos Benjamini, Catalogum militis Israelitici Num. c. 26. plane evitavit.

42. Sequitur inde suo ordine נעמן, Ambrosio, Philoni, & melioribus ϖ ο'. exemplaribus νοεμὰν utrobique legis Mosaicæ; sed νοεμὰ, ναεμὰν Compl. & μαεμὰν MS. Alex. ad c. 8. l. 1. Paral Hieronymo *Naaman*, Judæis atque Samaritis *Nahaman* نعمان. Unde concedimus Historico huic ναεμάνης, pro ναεμάνης *Big. Samb.* & *Caf.* aut ναεμᾶς *Bas.* & *Gen. Naaman* enim reperitur in tot codd. Epiphanii, excepto *Noeman Col.* & *Frob.* Postremo Biblia Samaritana hunc puerulum & *Aradum* fratrem tam Αεσβωῖς quam Genesi Benjamino patre natos testantur: Græca & Judaica statim ad Balam referunt. Inchoant enim Samaritæ v. 40. Num. c. 26. לארד משפחת האררי modo aperto ac simplici. Masora tamen antiqua Judæorum subobscure ויהיו בני בלע ארד ונעמן משפחת האררי: quare inserunt ei commati LXXII Interpretes atque Hieronymus לארד, *de Hered familia Hereditarum.*

43. Sextus Jeminita difficile pronuntiatu nomen habet אחי, *Echi* & *Ehi* ab ore Judæorum. Idem Ambrosio & pluribus Græcorum ἀγχὶς. ἀγγεὶς MS. Alex. ἄγγις Eustathii MS. Pembroc. Syro *Achi.* Samaritæ legunt in numero uberi, ut *Mophim, Hophim*, ita אחים, أحيم *Achim.* Haud alius est, sed idem ἀχία seu *Ahoe* אחוה 1. Par. c. 8. 4. Diversi etiam apparent codices Epiphanii & nimium ab Hebræo dissentientes. Nam *Asa* tenent *Bal. Goul. W. Vig.* & *Bodl. Hisar* & *Isar* (cujus ultima litera pertinet ad *Ros*, *Voss.* 1. *L. Exc. Star. W.* 2. *Mert. Echi* denique *Col.* & *Frob.* ex Bibliis Latinis reformatum est. Hunc cum fratre adjungunt MSS. Josephi Græca *Big. Samb.* & *Caf.* in ἰησαωὶ, distinguunt Typographi, ut ἴησ, ἀωὰς. Rescribo ἴησ ϗ ἰῶς, vel sine copula. Bosius fecit ἴησ aut ἴηϗ, ἰῶς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter ἴγησ, ἰῶς. Veruntamen Librarios Græcos hæc nomina in unum contraxisse miror minus, dum אהירם *Ahiram*, ἀχιεφὰμ & ἀχιεφὰω preli Complutensis Num. c. 26. ex eisdem vocibus, aut vice, ἰσοὺμ ראש ingruente ἐφὰμ, jam olim coaluisse asseritur.

44 De *Ros* satis dixi: nisi locus sit conjectanti ἀρὼς scripsisse dudum hunc Archæologum pro וראש, ἀεριὼς Hebraico. Quinimo Syrus legit ܐܪܝܘܣ ἀρὼς, quo certius exprimeret literam iracundam R: quidni suadet etiam Epiphanius, cujus *Arediaros* hujus stemmatis extremo rite dividitur in *Ared* & *Aros* Josephi?

45. 46. Consimili typo juncti *Mophim* & *Hophim* Hieron. & Arabibus, *Mupim* & *Hupim* Judæis Hispanis, & Masoretis adhuc fortius eloquentibus *Muppim* & *Huppim* מפים וחפים. Cæterum Samaritæ legunt in libro *Brefit* c. 46. plerumque מפים ואפים *Mophim* & *Aphim*; sed Trilinguis Morini & Paraphr. Arab. Tayleri nostri محفيم وحفيم מחפים וחפים *Mohafim* & *Haffim*, alius כאפים והפים *Mafim* & *Hofim*, Huntingdoni codex vetus מפים וחפים, ὡς ϗ ἰουδαικόν. S. Ambrosius & prisca Exemplaria LXXII. Interpr. μαμφὶν seu μαμφὶν atque ὀφμὶν. Syro Walt. *Mafim* & *Hafim.* Epiphanii pariter codices in *Ophim* ac *Opim* prorsus conveniunt, in altera voce minus. *Notim* enim atque *Nothim* ex vitio præbent *Voss.* 1. *Exc. L. Mert. Vig.* & *Bodl.* neque melius *Mobin* neque *Mobim Goul. V. W.* 2. *Star.* aut *Nodim Bal.* & *P. Muphim* denique & *Huphim Frob.* & *Col.* ex versione vulgatissima S. Bibl. Josephi utraque editio νωμφθὶ: sed *Big.* νόμφθις, *Samb.* νομφθῖς, Eustathii MS. μομφὶ, excusa Exemplaria μαμφὶ. Proponit Bosius liberaliter μῶμφις, μῶφις, μώσιμος, μώμφιμος: ac pro fratre hujus ὄπις; nam ὀπαὶς, heic habent Josephi libri, recentes veteresque. Muto autem ὀπῶὶς in ὄπφις vel ὀπσίμις, μῶφθις in μώμφις, aut productum μουσίμης. Haud prætereundum reor Moysis libro penultimo recenseri in Samaritico שופם & familiari nomine שופמי, *Supham Suphami*, شوفم شوفمي pro *Muphim* ejusque progenie: *Hupham*, seu חופם, حوفم pro חפים Genesis, Græceque τῷ σωφὰν δῆμος ὁ ὠφανι· ϗ τῷ ὀφὰν δῆμος ὁ ὀφανι, ut Complutenses expresserunt; quippe multo plures *Opham* prætermittunt ac immerito. In judaico שופם *Sephupham* duplicata media scribunt Masoretæ, gentile tamen שופמי haud geminant. Hieronymus *Supham*, *Suphamita*, utrumque simpliciter legerat, quamvis ad 1. Par. c. 8. 4. sustinuerit *Sephuphan*, ut Græci σεφφάκ, ex Hebraico שפופן; quod ibi ponitur in familia Benjamini pro *Supham*, idque nominis pro *Muphim*, sicut חורם *Huram* & ἀφφὼμ Compl. typis vice *Achiram* eadem serie, hoc pro *Achi*, *Ram* vel *Ros.* Quinvero bis posuit illa nomina S. Annalium Conditor. Nam libri prioris c. 7. v. 12. occurrunt iterum ושפים וחפם *tum Suppim atque Huppim*, vel *Sepham queque & Hapham* Hieronymo Interprete; aut Græcis ϗ σαφὶν ϗ ἀφὶν, vel ex MS. Alexandr. ϗ σαφὶμ ϗ ἀφὶμ, Compl. σαφὰμ ϗ ἰφαμ, Ald. σαφὰ ϗ ἠφάν.

47. Hanc tribum claudit ἄρωδ, quomodo legimus pro σάρωδ codd. vulgatorum privatorumque. *Ared Ros* ex Epiphanianis recte servant *Goul. W.* 2. *Star.* & *V. Ared*, *Jaros Frob.* & *Col.* Nam *Ros* suo loco exciderat forte, Scribarum incuria. *Ared* duntaxat *Voss.* 1. *Mert. Bodl. Vig. L.* & *W.* 1. Ita & S. Hieronymus in Bibliis, quæ Latine edidit. *Ard* Judæi unica syllaba, Samaritæ *Arad* duabus. γηρᾶ ϗ ἐγένοντο τὸ ἀρωδὶ, ita LXXII. Interpretes, S. Ambrosius de Josepho, Pseudo-Eustathius, aliique contra Mattathiadem, & utramque Synagogam Judæorum atque Cuthæorum, imo contra sese: quippe ajunt Doctores Alexandrini Num c. 26. 40. ϗ ἐγένοντο τοῦ βαλὶ ἀδὶρ ϗ νοεμὰν, pro *Ared* & *Noeman*, sive ארד ונעמן Hebraice.

48, & 49. Habes igitur veros ac ingenuos Israelitas XLVI. si numeres: sequuntur tres alii & viginti ex binis libertabus acquisiti. καὶ equidem & νιφθαλὶς seu νιφθαλῆς *Samb.* a Bala famula nascuntur.

50. Descendit autem Nephtales in Ægyptum terram liberis fultus quatuor, quorum maximus יחצאל *Jahzeel* Judæis, Hieronymo *Jasiel*, *Jesiel* & in Lexico *Jeseel.* Ex Pharo Alexandrina ἀσιὴλ, & ἀσιὴλ de genere: *Asiel* adeo S. Ambrosio, & ἰησὺς μὲν ὁ θεὸς Philoni explicanti. Paralipomenon Interpreti Græco correctius ἰασιὴλ l. 1. c. 7. 13. aut a Compl. & Aldinis prelis ἰεσσιὴλ: Samaritis يحصال *Iassiel.* Eustathio falso ἀσιὴλ, & in Lexidio quodam Græco, ἀσαὴλ, ἰχνευτὴς θεοῦ ἰχνευτής. In Epiphanianis *Enol* & *Enul* vitio perpetuo; nam *Jahzeel Frob.* & *Col.* sumptum fuit ex Hieronymo. ἐλὴν & ἐλίνους Josephi αὐλιγεφὰ, ἐαλίνλος maluit Bosius. Nobis placet ΙΕ-ΣΗΛΟΣ, pro ΕΛΙΗΝΟΣ aut pejore *ENULUS.*

51. Nephtalidarum alter γένις *Big.* & *Samb.* ὡς δῆμος, aliis γένης, Epiphanio Scholastico & S. Ambrosio *Gunis.* LXXII. Alexandrinis γωνὶ, Samaritis & meliori genti גוני, جوني *Guni.*

52. Tertius יצר *Jeser* Hieron. ἰασὰρ, τοῖς ο'. ad *Gen. Issaar* Ambrosio, & Laud. 1. ἰσσὰρ Eustathio. Libro Numerorum ἰσσὶρ, ἰσσιρὶ MS. Vaticanum, Alexandrinum ἰσσὶ, ἰσσιὶ: & ad Chron. l. 1. c. 7. 13. ϗ σὰρ idem codex, sed Vatic. ϗ ἀσὴρ, Ald. & Compl. ϗ ἰεσσὶρ. Hieronymus de nominibus Hebr. *Jesar*, *figmentum.* De eisdem alius ἰεσσὰρ, ἰχνευτὴς يصري *Jasur Jasari* in proseuchis Samaritarum. Interpres vetus Josephi *Saris*, libri Græci σάρης, aut ex *Big.* & *Samb.* σαρὶς, vel σαρὶς. Bosius restituit ἰασάρης. Arat hoc nomen incipit, qua syllaba desierat γωῦις, licet Scribæ aliter existimabant. Unde ἰασαρὴς vel ἰσάρης denuo extare volo.

53. Novissimus eorum σίμιος, quod legunt *Big.* & *Caf.* aut σίμηνος Sambuci. Prius excusum fuerat ἴσμιος, suppressa Σ. Librarii profecto per plures eunt vocales in versione Latina, *Sillim*, *Mert. V.* & *P. Selim*, *Voss.* 1. & *W.* 2. *Sallim*, *Goul. Vig. Bal.* & *Bodl. Sellim*, *L. Silam*, *Col.* & *Frob.* σηλὶμ Eustathius. S. Ambrosius ad Gen. & S. Hieronymus ad Num. atque ibi LXXII. Interpretes σεμὲμ, superius vero συμὲμ. His in locis שלם scribunt Judæi pronuntiantque *Sillem*, sed 1. Par. c. 7. 13. שלום *Sallum.* Samaritæ bis in Moysis volumi-

μάτων. Ιακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα· τούτων Ιώσηπος ἤδη [t] προαφῆκε. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἡμεῖς τοὺς [v] ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ρουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, [x] Ἀνώχης, [y] Φαλλῦς, [z] Ασσάρων, [a] Χαρ-

ram dare. Certe quidem Jacobi filii erant duodecim: ex quibus Josephus antea abierat. Eos itaque qui illum insequuti sunt, & horum progeniem memorabimus. Rubeli quidem filii erant quatuor; Anoches, Phallus, Assaron, Charmis.

Sy-

mine pingunt cantillantque שלום *Salum.* S. Hieronymus in Qu. *In Geneſi iſte Sellum, Sillem ſcribitur. Sellum interpretatur pax, Sillem retens.*

54. Accedat poſt illos חשים, حوشيم, Laudinorum priore, unicus filius Dani: quianam in Hebræo dicitur בני דן, more Genealogorum tabulæ aliquo relicto. Quinimo in Pentateucho R. Meir nobiliſſimi Deuteroræ pridem legebatur בן דן vide f. 182. γενέσεως μεγάλης. Joſepho ὅσις, aut *Samb.* ωσις, ad normam Græcam vocatur. Epiphanio itaque *Us* & *Hus*: nam *Aſom Col.* & *Frob.* adoptatum a Græca verſione Geneſeos, ubi ἀσὼμ legitur pro *Huſim* S. Hieronymi, Judæorum, Syrorum, Arabumque. *Aſon* itidem in Commentariis S. Ambroſii. Apud Samaritas vero *Aſim* حشيم S. Chronicorum l. priore Maſoretæ plenius ſcribunt חושים, quod Græcis ὠσιμ, rurſuſque Hieronymo *Huſim* c. 8. Huc autem pertinere quod legitur 1. Chron. c. 7. 12. בני עיר (χωσὶμ) חשים, ᾧ υἱοὶ ὦς, ἀσὼμ, non nimis affirmo, aut quadantenus referre Gen. c. 46. v. 23. ובני דן חשים, υἱοὶ δὲ ὦς, ἀσὸμ: affirmo tamen in Moyſis codice, *Huſim* hypertheſi facili in *Suham* permutari Num. c. 26. 24. ubi filium ſolum Dani שוחם, شوحم, & שוחמי ἐθνικῶς, *Suham, Suhamita* nullum non tenet Samaritarum exemplar aut Judæorum, ac Græca plurima σαμὶ, σαμεί.

55, 56. Recenſuimus igitur LIV. capita: reſtat jam *Selphæ* proles, *Gades*, *Aſſeruſque*, & qui naſcuntur ab illis. Gaditarum autem pleias ſic procedit, ex Moyſe & Joſepho. Nam Chronica S. id genus omittunt.

57. Gades, Græce Δάνχος, primum genuit σαφωνίαν. Ita *Big.* & *Samb.* ζοφωνίαν a prelis prioribus. Huc alludunt codices Epiphanii, *Gophoron Voſſ.* 1. *V. Star. W.* 2. & *Goul.* aut aſperius *Zophoron* & *Zophorom* (pro *Zophoni*,) *Mert. Bodl. W.* 1. *Bal. P.* & *Exc. Zephoron Vig. Foroni. L.* Euſtathio ex LXXII. Int. σαφών. Boſio ingenioſe σαφιώλων. Quamvis enim Samaritæ & Græci utrobique Moſaici operis legerint צפון, صفون, σαφών, & Maſoretæ quidem Judæorum ἐν ἀριθμοῖς צפון, צפוני, *Sephon, Sephoni:* ad Geneſin tamen iſti homines צפיון *Sephion* præferunt, Hieronymuſque imitatur. Philo σιφών, ἱκτισωπος; pariterque Laudina MSS. صبغون utrobique.

58. Αγὶ Cl. Boſius, nos αὐγὶ correximus, pro vulgato ſcriptore ὄγι. *Jarim* enim & *Javin* (quod in Epiphanii codicibus cernitur, præter *Agi Col.* & *Frob.*) primam literam ſurripuit à fratre majore, quapropter de proprio valet *Avin* i. e. αὐγὶν: perierat nimium craſſis Scribarum auribus ſicca conſona γ. ὄγις autem repræſentat חוגי aut חגי Hebræorum. Conveniunt tamen S. Libri Judæorum, Samaritarum, & Chriſtianorum in *Haggi*, ἁγγὶ, حجي, quomodo animant illi vocabulum Moſaicum חגי.

59 Σὼνι à שוני defendunt Joſephi Editores *Baſ.* & *Gen.* شوني *Suni* etiam Cuthæorum Judæorumque, & σωνὶ Doctorum Alexandr. Num. c. 26. Quippe illi σαὺνις ſcripſere Gen. c. 46. & ab eis Ambroſius, Euſtathiuſque. Idcirco & σαὺνιν in caſu querulo obtinent Joſephi MSS. *Big.* & σαὺνλω *Samb.* & *Caſ.* In Epiphanio legimus *Unin* & *Unim* paſſim pro *Sunin*, ut ἀυβεραὶν pro σαυβεραὶν & ζαυβεραὶν in Bibliis Græcis.

60. Hunc ſequitur ordine אצבן, luſus labiorum. *Eſebon* enim pronuntiabant Rabbini ævo Hieronymi, ſerius tamen *Esbon.* Ἐσσεβὼν LXXII. Interpr. cuncta exemplaria pro ἀσσεβών. Ambroſius ſimiliter è Græco *Thaſubon.* Hieronymus ex Philone *Thesbon, feſtinus ad intelligendum.* Libri Samaritarum אצבינן, اصبعون *Asbahon.* Chronicorum Hebræorum Interpres Græcus l. 1. c. 7. ἰσεβὼν aut ἀσεβών. Joſephi hujus codices ex conſenſu ζαβεραὶν, & Epiphaniani *Zabron.* Præſtat tamen legere ζαβεβὼνα aut ἀζαβεβὼνα. Heic etiam paululo diſſentit Numerorum liber à Geneſi, & domum adeo אוני, أنرفي, *Ozni* vel ἀζενὶ ſubſtituit juxta Hebraicum utrumque pro *Ejebonia.* c. 26. 15. quod literæ profecto Aſſyriæ facilius, quam Samaritanæ patiuntur.

61. In hoc nomine convenit ſatis Joſepho cum Maſoretis & Hieronymo, contra Samaritarum, Syrorum, Arabumque Chriſtianorum, vel Alexandrinorum Interpretum ערי, عدي, ἀδδὶ; aut ad Gen. ἀρδὶς, quod *Aédis* Ambroſio, & Laudino altero. Siquidem ab ערי *Heri* Judaici voluminis, ἀφηρίλω deflectit Matrathiades, ſicut *Baſ.* & *Gen.* vulgarunt; ἀφηρίλω ſcribunt modo *Samb.* & *Big. Hairim* conſimiliter ex Latinis *Bodl. W.* 1. *Goul.* & *Bal. Aurim Voſſ.* 1. *Mert. L. V. W.* 2. & *P. Harim. Exc.* & *Vig.* Cæterum id nominis corripit Boſius in ἄῤῥαν atque ἤραν.

62. Penultimum Gaditarum ἐραιδὶλω nuncupant Editores Joſephi, Scribæ veteres, & Euſtathius; ἐραιδὶλω Sambucus. Epiphanii codices *L. Star. Voſſ.* 1. *W.* 2. *V.* & *P. Rothin*; *Rodin* & *Rodim* reliqui, præter *Erodi Col.* & *Frob.* Boſius hoc immutat cum ἔρωδιν, aut ἐρωδὶλω. Hebraicum Judæorum in Numeris legit ארור *Arod*, in Geneſi ארורי *Arodi:* Samaritæ vero & Syri ſub forma Gentili utrobique ארודי, ارودي *Arudi* vel *Arvadi:* nec non Interpretes Alexandrini heic ἀρρωδὶς, unde *Arodis* Ambroſii & MSS. Laudinorum, illi ἀρωδὶ. Poſt Philonem Hieronymus *Aroedi, vindemiator ſufficiens.*

63. Venimus ad noviſſimum familias ἀριηλὰν vel ἀριήλαν, ut ſcribunt *Samb. Big.* & *Caſ.* atque ἀρίηλον prelorum *Baſ.* & *Gen.* Eundem Euſtathius appellat ἀρίηλα, Joſephi Interpres Scholaſticus *Arihel* & *Ariel* S. Hieronymus ac Doctores Judaici perpetuo *Areli* אראלי: Samaritani vero אירולי *Aroli*, & juxta codicem Anglicanum ארואלי *Arvali.* LXXII. Int. ad Geneſin ἀρεηλὶς, vel ἀρονὶς ſecundum Ambroſium & MS. Alexandrinum, & ad Num. ἀρὶηλ. *Arieli, leo Dei mei*, S. Hieronymus de Lexicis Græcorum.

64. Filiolam Aſeri, quæ Græce quidem perierat, propter patrii nominis ſimilitudinem, huc ex Epiphanio reſtitui: ἀσέρα ὃ πάρα τὸ θυγάτηρ. Boſius idem viderat, ἀσίρα δ' τὸ σήρα θυγάτηρ. Codices tamen uno modo, ſcripti impreſſique, ἀσσήραος τ' τὸ θυγάτης; niſi ſi *Samb.* legerit ἀσήρ pro ἀσήραος. *Ara* & *Arra* occurrit in MSS. Epiphanii ſuppreſſo ſibilo, velut ſuperius in *Suni*, שרח Hebraicum Samaritæ, LXXII. Int. Ambroſ. Hieron. aliique reddunt πάρα, Judæi paſſim *Serah.* Interpres Græcus Annalium S. σαρὰ aut σαρρὰ.

65 Ad imam tabulam pertinent quinque filii Aſeri. Maximus horum יכנה *Imnah* vocatur Judæis, Hieronymo *Jamna*, ſæpius illi cum Ambroſio *Jemina*, *Jemnitarum* pater. Græce ἰεμνὰ in Gen. & Chron. atque ἰαμὶν Num. c. 26. يمنة *Jamnah* Samaritis. Quinvero *Jomnis*, ut ad Joſephum tranſeam, reperitur in codd omnibus Interpretis Scholaſtici, præter *Col.* & *Frob.* ἰώμνης in Græcis, quæ vulgantur ſive privatim ſervantur. Nullum jam opus ἰάμνης Cl. Boſii.

66, 67. Bis aut ter in Sacris ישוה וישוי, quod eſt *Iſva & Iſvi* per ora Judæorum, *Jeſua & Jeſſui* Hieronymo presbytero, ἰεσυὰ καὶ ἰεσὶ Gen. c. 46. apud LXXII. Int. & S. Ambroſium, & Laud. 1. veteri vitio, pro ἰεσυὰ, ἰεσυὶ. Melius itaque in Græco ἰεσσὶ juxta MS. Alexandrinum ἰεσυὰ, ἰεσυὶς ubi Complut. expreſſerunt ἰασυὰ, ἰεσυὶ, Aldus ἰασυὰ καὶ ἰεσυὶ, Urbis Typographi σεὶα καὶ ἰεσὶ. Laudina شوي pro *Jeſui* ſemel iterumque. Cuthæi pronuntiant *Jeſuah*, *Jaſui.* Prior quidem iſtorum fratrum omittitur Num. c 26. in Hebraico Judæorum cum ſua familia, poſterior ibidem in codice Samaritico: ambo tamen extant in Geneſi, Chroniciſque Sacris, & in Originibus Joſephi. Harum Interpres legit *Iſus*, *Joſe*, quod eſſet ἰησοῦς, ἰωσῆς. *Big.* & *Caſ.* viderant in membranis Græcis ἰησοῦς, ἰώσηπος, ἰωσῆς, præter modum: *Samb.* ἰωσσιώσης, ἰωσῆς. Adhuc ſimplicius editum fuit *Baſ.* & *Gen.* ἰώσης, ἰώσῆς. Jam vero excuditur correctio Boſiana ἰησοῦς, ἰησῆς.

68,69 Et hæc nomina παραλειπόμενα, quanta fides conſtat codicum Joſephi, βάρις inquam ἄβαρρὶς: nec non in verſione antiqua *Ubbaris* vel *Ubaris*, & *Abar: U* pertinet ad vocem præcedentem; aut omnino deſcripſerat Joſephus ὄβαρις ex Moſaico וברישע aſſumpto ſyncategoremate ו, quod alibi fecit בריע ſonat Samaritis Alexandrinis βαρὶα, Judæis aliis & S. Hieronymo & Interpreti Gr. Chronic. βαρὶά. Placuit fortaſſe ex Joſepho βαρίας. Fit autem ἄβαρις ex חבר, i. e. χάβερ Interpreti Chron. S. & Samaritarum Doctoribus qui χάβερ, & alicubi χαβὶρ in verſione ᾱ ο'. *Choborque* Ambroſio, *Heber* Judæorum vulgo. In Myriobiblo Pembrochiano ἴβερ, φίλῳ.

70. Tum ſeptuageſimus Iſraelita acceſſit מלכיאל μελχίηλ ſcriptione perpetua. Nam ab illis animis divinum Patriarcham excipit hic Judæus & tanquam totius gentis caput ac titulum extollit. Moleſtiæ tantum nobis creavit tenera quidem Jacobi familia: nec omnia nomina ſatis excuſſa puto, quin cum Joſepho patriarum Originum conſultiſſimo ἐκπόνῃ laborem operis ac difficultatem potius incuſandum. Hanc autem gentem non fuiſſe Ægyptiam oriundo, tot nomina quæ ſub Perſarum Græcorumque imperiis diu præcipua tribuum perſeverarant, abunde adverſus calumniam Gentium comprobant. BERN. Ita in omnibus *Joſephi* exemplaribus cum hic tum c. 9. §. 3. nec aliter ejus exſcriptores *P. Comeſtor, Epitomator Cantuar. aliique:* niſi quod *Zonaras* habeat ἑβδομήκοντα πέντε, ſecutus *Doctorum Alexandrinorum* computum; qui *Gen.* c 46. v. 20. exhibent οε'. contra libros omnes Hebraicos, eorumque Paraphraſes & Commentaria, contra *S. Epiphanium, Hieronymum, Eutychium Patr. Ezechielum Tragicum.* Vide *Grotium* ad *Act. Apoſt.* c. 7. v. 6. & *Bernardum* ad hunc *Joſephi* locum.

t Προαφῆκε.] *Al.* προαφῆκεν.

v Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* ἐκ τούτου in *Editis.*

x Ἀνώχης,] Sic in *Joſephi* Codd. Gr. *Enoch* & *Henech* in Latinis. *Philoni aliiſque* Ενὼχ. Videſis *Editiones* LXX. *Euſtathium Antiochenum* in Hexaëm p. 75.

y Φαλλῦς,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Φαλλὶς *Vat.* Φάλλης *Baſ.* & *G.*

z Ασσάρων,] Sic *Samb.* & *Caſ.* Εσσάρων *Big. Vat. Baſ.* & *G.*

a Χάρμις.] Ita *Boſius* ex Χάρμιτος *Joſephi* in Codd. omnibus, & Χάρμι aliorum. Impune (inquit *Bernardus*) ſcribere potes Χαρμίας.

Symeonis vero ſex; Jamuelus, Jaminus, Ouodus, Jachinus, Soarus, Saulus. Levi vero tres nati ſunt filii; Gerſomes, Caathus, Mararius. Judæ vero filii erant tres; Salas, Phareſſus, Zaras: duo autem ex Phareſſo nepotes, Eſronus & Amyrus. Iſacharæ vero quatuor; Thulas, Phuas, Jaſubus, Samaronus. Tres autem Zabulon habuit filios; Saradum, Elona, Jalelum. Et hoc quidem genus è Lia: & cum ipſa etiam aſcendit filia ejus Dina. Iſti omnes triginta & tres. Rachelæ filii erant duo. quorum *alteri* Joſepho quidem duo nati ſunt filii; Manaſſes & Ephraïmes: alteri vero Benjamini decem; Bolavus, Baccharis, Aſabelus, Geras, Naamanes, Jes, Ros, Momphis, Opphis, Aradus. Iſti quatuordecim una cum prius numeratis fiunt numero quadraginta ſeptem. Et legitimum quidem Jacobo genus hoc erat. E Balla vero famula Rachelæ ipſi naſcuntur Danus & Nephthales, quem ſequebantur quatuor filii; Jeſelus, Gunis, Iſſares & Sellimus: Dano vero unicus erat filius *nomine* Uſis. His ad jam dictos additis, numerum complent quinquaginta quatuor. Gades autem & Aſerus ex Zelpha *quidem* erant: ipſa vero Liæ famula. Liberos autem ſecum ducebant, Gades quidem ſeptem; Saphoniam, Augim, Sunim, Azabonem, Aërinen, Eroëden, Arielam. Aſero autem filia erat Sara, & mares numero ſex; quorum nomina, Jomnes, Iſus, Iſouis, Baris, Abarus & Melchielus. Iſti

μις. Συμεῶν ὧν ἓξ, [b] Ιαμήλ, Ιάμιν, [c] Οὐόδ, [d] Ιαχίν, Σόαρ, [e] Σαοὺλ. τρεῖς δὲ [f] Λευὶ γίνονται υἱοὶ, [g] Γηρσόμης, Κάαθος, [h] Μαραρίος. Ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, [i] Φάρεσος, [k] Ζάρας· [l] ὧνοι δὲ δύο γεγονότες ἐκ Φαρέσου, [m] Εσρων, & [n] Αμυρ. [o] Ισαχάρου δὲ τέσσαρες, Θόλας, [p] Φούας, [q] Ιάσυβος, [r] Σαμάρων. τρεῖς δὲ Ζαβουλὼν ἦγεν υἱοὺς, Σάραδον, [s] Ηλωνα, [t] Ιάληλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος· [v] καὶ αὕτη συναναβὰ καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. τρεῖς ἅπαι καὶ τριάκοντα. Ραχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ιωσήπῳ [x] μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς, καὶ Εφραΐμης. Βενιαμὶν [y] δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, [z] Βόλαος, [a] Βάκχαρις, Ασάβηλος, [b] Γηρᾶς, [c] Νααμάνης, [d] Ις, Ρῶς, [e] Μόμφις, [f] Οπφις, [g] Αραδος. ἅπαι τέσσαρες καὶ δέκα σὺν τοῖς πρότερον [h] κατηλεγμένοις εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸ ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γένος [i] Ιακώβῳ ἦν τοῦτο τοῦ Λευί. ἐκ Βάλλας δὲ τῆς αὐτῷ γάμου τῆς Ραχήλας θεραπαινίδος, [k] Δάνος, καὶ Νεφθαλεῖς, ᾧ τέσσαρες εἵποντο παῖδες, [l] Ιέσηλος, [m] Γοῦνις, [n] Ισσάρης τε καὶ [o] Σέλλιμος· [p] Δάνῳ δὲ μονογλὴς υἱὸς παῖδιον Οὖσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προφρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. [q] Γάδης δὲ καὶ Ασηρος ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν· [r] τῆς Λείας δὲ αὕτη θεραπαινίς. [s] παῖδας δὲ ἐπήγοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, [t] Σαφωνίαν, [v] Αὔγιν, [x] Σουῖνι, [y] Αζαβῶνα, [z] Αηρίλλω, [a] Ερωέδιν, [b] Αρμηλᾶν. Ασήρῳ δὲ υἱὸς θυγάτηρ [c] Σάρα, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ιώμνης, [d] Ισῦς, Ισῦις, Βάρις, Αβαρός

[b] Ιαμήλος,] Ita *Bernardus* ex *Jamuel* in *Vet. Interpr.* & Philologis *Samaritarum*. Ιάμηλος aut Ιαμήλος in *Joſephi* Codd. ut & mox Ιάμενος aut Ιάμιλος.

[c] Οὐόδος,] Ita *Boſius* pro monſtro nominis Πάθωδος, quod in libros omnes *Joſephi* irrepſerat. In *Vet. Interpr.* aut *Aoth* aut *Haoth*. Vel Οὐάδος cum *Boſio*, vel Οὐάδος, Αωδος, aut Οὐαθος ſcribi placuit *Bernardo*.

[d] Ιαχῖνος,] Ita *Big.* ex Hebraïco *Jachin*. Ιαχλῶος *Samb.* Ιάχλωος *Vat. aliique*.

[e] Σάουλος.] Ex Σαοὰλ in *S. Literis*, *Gen.* c. 26. & *Saul* in *Vet. Interpr.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* Σάαρος, in *MSS.* Οὐλσαρος.

[f] Λευὶ γεγόνασιν] Sic in pleriſque *Joſephi* libris. Λευῖ & aliquando Λευῶ in obliquo habet *Samb.*

[g] Γηρσόμης,] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Γήλσιμις *Baſ.* & G.

[h] Μαραρέλος.] Sic *Boſius* ex Μαραΐης & Μεραΐης in *Joſephi* Codd. & Μεραρὲ in *S. Literis*.

[i] Φάρεσσος,] In *Big.* & *Vat.* Φάρεσος, & in aliis Φαρές. Sed quòd in omnibus mox ſequatur Φαρέσσα, placuit hic edere Φάρεσσος.

[k] Ζάρας·] Pro Ζαρᾶ in *S. Literis*. in impreſſis Joſephi Ζάρος, in *MSS.* Ζάρους. unde forſan Σάρος ſcribendum, ut placuit *Bernardo*.

[l] Υἱοὶ δὲ δύο γεγονότες] Ita ex *MSS.* in *Editis* οἱ δὲ δύο γεγονότες.

[m] Εσρωνος,] Sic in *MSS.* Εσρων *Baſ.* & *G.*

[n] Αμυρος.] Αμυρος *Vat. Caſ. Big.* & *Samb.* & in *Vet. Interpr.* habemus *Amor* & *Ammor*. Forſan tamen Αμυλος aut Χάμυλος ex *S. Bibliis Hebr.*

[o] Ισαχάρου] Ita *Vat.* quod prætuli Ισαχάρου *Bernardi*. Ισσαχάρου *Caſ.* Ισσαχάρου *Big.* Ισχάρου *Baſ.* & *G.*

[p] Φυᾶς,] Sic *Boſius* & *Bernardus* ex *S. Literis Hebr.* & *Arab.* in *MSS. Joſephi* pleriſque Φυρᾶς. in *aliis* cum *Baſ.* & G. Φρυᾶς.

[q] Ιάσυβος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* forſan ex Ιασοὺβ LXX. Ιωὼς *Baſ.* & G. atque *Job* apud *Vet. Interpr.* Ιάσυμος *Vat.* pro quo facit *Aſum* apud *Ambroſium* & Ασὲμ apud *Philonem* in Lexidio.

[r] Σαμάρωνος.] Ex *Boſii* conjectura ita *Bernardus*. Σαμάρων *Baſ.* & G. Σαμάρωνος *Caſ.* Ζαμάρωνος *Vat.* & *Big.* Ζαμάρωμος *Samb.* in *Vet. Interpr.* habemus *Semrom*, aut *Semron*, aut *Simron*.

[s] Ηλωνα,] Ἤλωνα *Samb.*

[t] Ιάληλον.] Ita *Bernardus* pro vitioſo Ιάηλος in Codd. *Joſephi*. Ιάχηλος in ſuo *Codice* legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Καὶ αὕτη συναναβὰ] Ita *Vat. G.* & *Vet. Interpr.* καὶ αὐτὴ *Big.* καὶ αὕτη *Baſ.* καὶ αὐτὴ *Samb.*

[x] Μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* μὲ γεγόνεισαν, ritu Attico.

[y] Δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα,] Καὶ τῷ *Vat.*

[z] Βόλαους,] Ita ex *Bolus* apud *Epiphanium*, vel Βάλαους ex Samaritarum *Balah*, aut Βαλᾶς cum *Boſio* reponendum cenſuit *Bernardus*. in *Joſephi* Codd. Βολοσσὰς aut Βολοσσὸς, aut Βολοσσός.

[a] Βάκχαρις,] Βαχχάρης *Samb.* in *Epiphanii* Codicibus *Bechor*.

[b] Γηρᾶς,] Ita ex *Gera* apud *Epiphan.* & Γηρᾶ LXX. verum Γήρους aut Γήρους reſcribi placuit *Bernardo* pro Γήλους *Editorum*, & Γήρωνος *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[c] Νααμάνης,] Ex *Naaman* (ut puto) apud *Epiphan.* & *Hieronym.* & *Bibliorum* Editionem *Complut.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* & *Vat.* Ναμανῆς, in *Big. Samb.* & *Caſ.* Ναιμάνης.

[d] Ις,] Ισυς, Αρὼς *Baſ.* & G. Ισαρεὶ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* hinc Ις Ρῶς repoſuit *Bernardus*. Fecerat Boſius Ηις, aut Ηιῶ, Ρῶς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter Ιγης. Ρῶς. Credit tamen *Bernardus* Αρὼς ſcripſiſſe *Joſephum*, pro Οὐαρὼς Hebraïco.

[e] Μομφὶς,] Νόμφθης *Big.* Νομφθῆς *Samb.* Νομφθεὶς *Vat. Baſ.* & G. in *Euſtathii Antioch. MS.* Νομφὶ. & apud *Epiphan.* exſtat *Mophim*. hinc Μόμφις maluit *Bernardus*, aut productim Μομφίμης.

[f] Οπφις,] Ita, vel Οπφίμης pro vulgato Οπφεὶς reſcribi placuit *Bernardo*.

[g] Αραδος.] Sic etiam *Bern.* pro Σάραδος *Editorum aliorumque*, & Σαρωὶ *Big.* & *Samb.*

[h] Καὶ ἐκ τοῦ προτέρου] Καὶ ἐκ τοῦ προτέρου *Gen.* & *Vet. Interpr.*

[i] Ιακώβῳ] Ιακὼβ *Vat.*

[k] Δάνος,] Supra p. 41. Δὰν & Νεφθαλείμ.

[l] Ιέσηλος,] Ασιὲλ in LXX. & alibi Ιεζιὴλ. unde Ιέσηλος *Bernardo*, pro Ελίλωος aut Ελιήνος in *Joſephi* Codd.

[m] Γοῦνις,] *Al.* Γόννης.

[n] Ισσάρης τε] Ισσὰρ in LXX. in *Joſephi* libris Σάρης, Σάρρις & Σαρρὶς. ex quibus Ισσάρης excudit *Bernardus*, is ex voce Γοῦνις repetito & adjuncto Σάρης.

[o] Σέλλιμος·] Ita *Big.* Σέλλημος *Samb.* in *Editis aliiſque* Ελλιμος, ſuppreſſa Σ.

[p] Δάνῳ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Δάνῳ μὲ in *aliis*.

[q] Γάδης] Supra p. 52. Γάδας & Ασὴρ.

[r] Τῆς Λείας] Ita *Big.* ἡ Λείας in *ceteris*.

[s] Παῖδας] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* παῖδες in *aliis*. quod *Bernardo* ſolœci ſuſpectum.

[t] Σαφωνίαν,] Ita *Big.* & *Samb.* Σοφωνίαν *Baſ.* & *G.* Σοφωνίαν *Vat.*

[v] Αὔγιν,] Ita ex *Avin* & *Vet. Interpr.* reſcripſit *Bern.* Οὔγιν in *Joſephi* Codd.

[x] Σοῦιν,] Sic *Baſ.* & *G.* & *Suni* in *Vet. Interpr.* Σαύνιν aut Σαύνλιν in *MSS.*

[y] Αζαβῶνα,] Ita ex Hebraïco *Bernardus*, niſi quis malit Ζαβεώνα. Θάσσουαν in LXX. Ζαβρὼν in *Joſephi* Codd. Gr. in Lat. *Sabron* & *Ezebon*.

[z] Αηρίλλω,] Αηριλλὼ *Big.* & *Samb.*

[a] Ερωίδλω,] Ερωίδλω *Samb.* & *Vat.*

[b] Αρμηλᾶν.] Ita ex *MSS.* Αρίμλον in *Editis*.

[c] Σαρα,] Ita *Bernardus* ex *Euſtathio Antiocheno* ad Hexaëm. p. 76. & *Vet. Interpr.* qui habet, *Aſer fuit filia Sara*, ant *Ara*, aut *Arra*, ſuppreſſo, ut ſæpe fit; ſibilo. præeunte quidem *Boſio*, qui legerat Ασὴρ δὲ ὧν Σηρα θυγάτηρ. In *Editis Joſephi* Ασὴρ ὧν τε ὧν θυγάτηρ. in *MSS.* Ασὴρ τε, vel Ασὴρ τε &c. ſine nomine filiolæ, quæ propter patris nominis ſimilitudinem exciderat.

[d] Ισῦς,] Ita ex correctione *Boſii*. Ησυς & Ιεβὴς *Baſ.* & *G.* Ιώσυς, Ιωσὴ, Ιεβὲς vel Ιεβὶς. *Samb.* & *Vat.* Ιησὲς, Ιωσηπος, Ισεῖς *Big.* & *Caſ.* in *Epiphanii* Codd. MSS. *Iſus*, *Joſe*; quod eſſet Ισοῦς, Ιωσῆ.

ρός τε καὶ [c] Μελχίηλ@. τούτων [f] ἑνδεκα ὄντων καὶ [g] πεντηκοντα- μένων [h] τοῖς πεντήκοντα, καὶ πέσαρσιν, ὁ πεφυτευμέν@ ἀριθμὸς πληρᾶ), [i] μὴ συγκαταλεγόντ@ αὐτοῖς Ἰακώβ.

ε. Μαθὼν δ' Ἰώσηπ@ παραγινόμενον τὸν πατέρα· καὶ γὰρ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τινὰ ἄφιξιν· ὑπαντήσοιμεν@ ἔξεισι, καὶ κατ' Ηρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὲρ τὴν χαρᾶς ἀπρόσδοκητός τε καὶ μεγάλης γιγνομένης μικρᾶ δεῖν [k] ἐξέλιπεν. ἀλλ' [l] ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπ@· καὶ δὴ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ πάνυ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, ὁ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ χαίρων ἤσθη δακρύ@. ἔπειτα τοὺς μὲν ἡρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ Βενιαμίτας πέντε τῶν ἀδελφῶν [m] ἐπείγετο πρὸς τὸ βασιλέα, φράσων αὐτῷ προσδεχόμενον μὲν καὶ χαίρειν τὸν Ἰακώβον. ὁ δὲ [n] τῶν χαίρων ἤκουσε· καὶ τὸν Ἰώσηπον [o] ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ. [p] τρεφόμενοι διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τὸν ὑπὲρ τοῦτο ἐπιτρέπειε διάγειν. ὁ δὲ παιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ [q] τούτῳ μόνῳ προσανέχειν· καὶ τε μὴ [r] διαζῶντας, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ τυγχάνοντας ὑπομελεῖσθαι καὶ πατρὸς [s] προνοούμεν@. καὶ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν περιποιοῦντας τῶν αὐτῶν σκεύεσι. Αἰγυπτίοις γὰρ [t] ἀπηρημένον ἐστὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι.

ς. Τοῦ δὲ Ἰακώβου προσηγγελμένου περὶ τὸ βασιλέα, καὶ [v] ἀσπαζομένου τε καὶ καταδυομένου περὶ τὸ βασιλείας αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπιπυθόμενος πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. καὶ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντ@, ἐθαύμασε καὶ μῆκος τῆς ζωῆς τοῦ Ἰακώβου. εἰπόντ@ δὲ ὡς ἥπλανα τὸν προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ηλιουπόλ. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ παιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον.

ζ. Ο δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντ@, ὡ γὰρ [x] ἤυξε, [y] μήτε ὑοντ@ τοῦ Θεοῦ· προνοίαν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν ὑπ' ἀγνοίας [z] πεποιημένων, καὶ δι' Ἰώσηπ@ τὸ σῖτον ὅτι χρήμασιν αὐτοῖς διδόντ@. ὡς δὲ [a] ταῦτ' αὐτοῖς [b] ἀπέλιπε, τὰ βοσκημάτων [c] ἐωνοῦντο τὸ σῖτον καὶ τὰ ἀνδραπόδων. οἷς δὲ καὶ [d] γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ὑπὲρ τιμῆ τροφῆς. ἔτους τε δὲ βασιλέως πάσης αὐτῶν τὰ πεκτήσεις κυρίας γεγενημένης, μετῳκίσθησαν ἄλλ@ ἀλλαχόσ· ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τὰ χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. [e] ἐδωλεῖτο τ' αὐτῶν ἀ πὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχάς· καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀχήμονα τὰ τροφῆς [f] δουλείαν αὐτοὺς καταναγκάζε. λωφήσαντ@ δὲ καθ', καὶ δὲ παυσαμένου τοῦ γῆν ὑπιδύντ@, καὶ πάσης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἀναφέροντος, ὁ Ἰώσηπ@ εἰς ἑκάστην [g] παραγινόμενον πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῇς τὸ πλῆθος, τοῦ τε γῆν αὐτοῖς, τὴν σκεύων παραχωρούσι-

cum sint sexdecim, si adjiciantur ad quinquaginta quatuor, prædictus numerus completur, hisce non annumerato Jacobo.

5. Josephus autem cognito patrem adventare (etenim Judas frater præcurrens ipsi id significaverat) obviam iturus egreditur, atque ad Heroum urbem ei occurrebat. Ille vero, ex inopinata magna lætitia, parum abfuit quin exanimaretur. Sed Josephus eum excitavit recreavitque: quamvis & ipse quidem præ *nimia* voluptate vix potuit semet sustinere, non tamen similiter ac pater animo affectus. Deinde jusso quidem eo lente procedere, ipse vero assumptis quinque fratribus properavit ad Regem, nunciaturus ei adesse cum familia sua Jacobum. Ille vero lætus hoc accepit, jussitque Josephum sibi dicere, quanam via vivendi potissimum delectarentur, ut illos eum vitæ cursum sequi permitteret. Atque ille optimos pastores eos esse respondit, nihilque aliud egregie præter hoc ipsum curare: ita prævavens, tam ne forte distraherentur, sed una habitantes patris saluti prospicerent; quam ut cum Ægyptiis majorem inirent gratiam, quod non ad eadem cum illis studia institutaque impellerentur. nam Ægyptiis prohibitum erat circa pascua versari.

Ad Heroum urbem congrediuntur Jacobus & Josephus. Gen. c. 46.

6. Jacobo autem ad Regem accedente, ipsumque salutante ac regno ejus bene precante, interrogavit eum Pharaothes, quantum temporis jam vixisset. Illo vero se centum & triginta annorum esse dicente, Jacobum ob longævitatem admiratus est. Cum vero adjecisset, se majorum suorum vitæ annos non assequutum esse, concessit ei cum liberis suis Heliopolim habitare. illic enim & Regis pastores habebant pascua.

Regi Ægyptio benedicit Jacobus annos natus cxxx. & abillo Heliopolitem Nomum impetrat. Gen. c. 47.

7. At fames *indies* Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magisque ingravescebat, neque fluvio terram irrigante, non enim exundabat Nilus, neque Deo pluviam immittente; neque populo *universo* ex inscientia *futuri* vel minimam sui curam adhibente, Josephoque illis *non nisi* pecunia numerata frumentum dante. Ut autem nummi deficere cœperunt, pecoribus & mancipiis commeatum emerunt. Porro & quibus agri fuerunt, illis cedebant, ut alimentum sibimet compararent. Cumque hoc pacto omnes eorum possessiones in jus Regis devenissent, alius alio migrare jussi sunt, ut Regi certius accresceret dominium in fundos istorum omnium, præter Sacerdotum. his enim sua conservata est terræ portio. Imo dira hæc necessitas non corpora solum illorum, sed & animos in servitutem redegit: & deinde ad victum modis inhonestis parandum eos compulit. Fame autem cessante, & fluvio terram *rursus* inundante, fructusque ea uberrime ferente, Josephus ad unamquamque adiit civitatem, ejusque populo convocato, eandem ter-

Fames ex humili Nilo cæloque sic. co.

Providentia Præfecti vertit feliciter.

Ægyptus tota, præter agros Sacerdotum, quintam regi solvit. Gen. c. 47.

---

e Μιλχίηλος.) Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* perperam Μελικίηλος.

f Ενδεκα ὄντων] Sic rescripsi ex *Casaub.* ἑκκαίδεκα *Big. Samb.* & *Vat.* atque *sexdecim* in *Vet. Interpr.* ἕνδεκα forsan Typothetarum vitio in *Basil.* & *G.*

g Πεφυτευμένων] Πεφυτευμένων *Vat.*

h Τοῖς πεντήκοντα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῖς πεφυτευμένοις πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν *Casaub.* & *Vet. Interpr.* τοῖς πεφυτευμένοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν *Basil.* & *G.*

i Μὴ συγκαταλεγόντος] Ita in *Editis* μὴ σ. α. δὲ πατρὸς Ιακώβου *Big. Samb. Vat.* & *Casaub.* Ajunt plane exemplaria Latina *reputato eis Jacob* tamundem vero pernegant Græca omnia; sicut calculus prodit, Dina non repudiata. BERN.

k Ἐξέλιπεν.] Ita ex *MSS.* ἐξέλειπεν in *Editis.*

l Ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν] Ἀνεζωοποίησεν *Vat.*

m Ἠπείγετο πρὸς τὸ βασιλέα,] Ita *MSS.* ἐπείγει) *Basil.* & *G.*

n Τῶν χαίρων ἤκουσε·] Τούτων *Vat.*

o Ἐκέλευεν] Ἐκέλευσεν *Samb.* & *Casaub.*

p Τρεφόμενοι] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* Διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς διατελεῖσι τοῦτο ἐπιτρέψειε διάγειν. εἶπε διατελοῦσι. COCC.

q Τοῦτῳ μόνῳ.] Τούτων *Vat.*

r Διαζῶντας,] In *Editis* διαζῶντας.

s Προνοούμενος.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* προσεχομένους

t Ἀπεσημένον] Videsis, præter alios in *S. Biblia* commentatores, *H. Grotium* in *Gen.* c. 46. v. 34. & c. 43. v. 32.

v Ἀσπαζομένου] Ἀσπασαμένου *Samb.*

x Ἤυξε,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interp.* αὐξάνει *Basil.* & *G.* & mox ὅτε pro μήτε in *Vat.*

y Μήτε ὑοντος τοῦ Θεοῦ·] An hoc mirandum? at nusquam pluere in Ægypto scribunt vetereș. Videlicet in hac [i.e. inferiore Ægypto] & olim & nunc pluit, sed non in superiori, quæ proprie Ægyptus. REL.

z Πεποιημένων,] Πεποιημένοις *Vat.*

a Ταῦτ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* ταῦτα τούτοις *Vat.* ταῦτα αὐτοῖς *Basil.* & *G.*

b Ἀπέλιπε,] Utrumque venit pro ἐξέλιπε LXXII. Int. sive Mosaico חדל: hoc quidem vulgo, illud apud delicatiores. BERN. Ita *Big.* & *Busb.* ἀπέλειπε *Basil.* & *G.* ἐπέλειπε (*Cocc.*) *Hen. Samb. Vat.* & *Zonaras*

c Ἐωνοῦντο] Ὠνοῦντο *Big.* & *Samb.* sine augmento.

d Γῆς τις] Ita *Big.* & *Samb.* γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτης *Basil.* & *G.* οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν, μοῖρα ταύτης *Vat.*

e Ἐδωλεῖτο] Ita *MSS.* ἐδώλου τ' αὐτῶν *Basil.* & *G.*

f Δουλείαν] Ἀποείκη graves oculi *Epiphanii.* BERN.

g Παραγινόμενος πόλιν,] Ita *Samb.* in *aliis* προσχωρούμενος

terram quam illis cedentibus Rex sibimet vendicare soluſque *ea* frui poterat, in integrum eis reſtituit; & hortatus eſt ut illam pro propria habentes colere non gravarentur, quintam fructuum Regi penſitantes pro terra, quam, jure ſuam, illis concedit. Qui, cum inſperato ſeſe agrorum *iterum* dominos factos vidiſſent, gaudium acceperunt, & ad mandata ſtrenue exſequenda ſemet accinxerunt. Atque, his rebus geſtis, cum Joſephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga Regem benevolentia non mediocriter crevit. Illaque quintas frugum ſolvendi conſuetudo ad ſeros Reges *firma & ſtabilis* permanſit.

των [h] βασιλεὺς ἔχειν [i] ἐδωήσατο καὶ καρποῦσθαι μόνῳ, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγεμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῷ πέμπτῳ τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ [k] τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, [l] ἣν δίδωσιν αὐτοῖς ἅπασι αὐτός. τοὺς δὲ [m] παρ' ἐλπίδας κυρίους τῆς καθιστάμενος χαρᾶς τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίστατο τὰ [n] προστάγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῷ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπειργάζετο, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ [o] παρ' αὐτῶν. [p] Ὅ, τε τὸ πέμπτον τῶν καρπῶν νόμος ἔμενε καὶ μέχρι τῶν [q] ὑστέρων βασιλέων.

CAP. VIII.

De obitu Jacobi & ſubinde Joſephi.

Jacobus natus 147. moritur, an. 17. quam Ægyptum petierat; filiis ſuis prius benedixit, necnon adoptatis Ephraïme Manaſſeque, ſed & de ſepulchro patrio ſecutus, Gen. c. 47, 48, 49.

JAcobus autem, cum annum decimum ſeptimum in Ægypto exegiſſet, & morbo laboraſſet, in conſpectu filiorum *ſuorum* è vita exceſſit, prius quidem illis felicitatis poſſeſſionem precatus, & more prophetico vaticinatus, ut ſingulorum poſteri terram Chananæam habitaturi eſſent (id quod longo poſt tempore factum eſt) Joſephi vero laudibus percenſitis, quod *non ſolum* fraternarum injuriarum obliviſceretur, ſed & eo majori illos proſequeretur benignitate, iſta illis bona accumulans, quæ nonnulli vix benefactoribus ſuis rependerent, mandavit filiis ſuis, ut Joſephi liberos Ephraïmen & Manaſſen in ſuum numerum referrent, cum eis *ſorte* diviſuri Chananæam, (de quibus poſtea loquemur) popoſcitque ſimul ut in Chebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos quinquaginta minus tribus & centum, nemine quidem majorum ſuorum pietate erga Deum inferior; id vero præmii pro meritis aſſequutus, quod tribui par eſt bonitate adeo præcellentibus. Joſephus autem, Rege *id* permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic ſepelivit. Cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti (nam metuebant ne patre defuncto in ſe vindicaret, quæ *antea* in eum malo animo cogitaverant, cum non amplius eſſet cui ſuam in eos benignitatem donaret) ſuadet eis nil extimeſcere, neque ipſum ſuſpectum habere. Et cum illos ſecum reduxiſſet, magnas *eis* poſſeſſiones largitus eſt; nec unquam eos ſumma benevolentia proſequi deſtitit.

Funus Iſraëlis magnifice curat Joſephus. Gen. c. 50.

Deceſſit & Joſephus, vir Divini ingenii, ætatis anno 110. Gen. c. 50.

2. Moritur autem & ipſe cum vixiſſet annos centum & decem, vir admirabili virtute prædituſ, & ratione omnia moderans & gubernans, ſuaque poteſtate bene & ſapienter uſus. id quod ipſum ad tantam felicitatem apud Ægyptios provexit, aliunde ad illos venientem, & tantæ calumniæ, de qua jam diximus, ignominia notatum. * Moriuntur vero & fratres ejus, cum feliciter in Ægypto vixiſſent. Et illorum quidem

Patriarcharum corpora mature condebantur in Chebrone: Joſephi vero oſſa in Exodo demum efferuntur.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τελευτῆς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήπου.

ΙΑκωβος μὲν, ἐπτακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέβαινεν, ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητῶν αὐτοῖς καὶ προφητείαν, [r] πῶς μέλλοι τὸ σὺν τῇ γνώμῃ αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν· [s] τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ μνησικακήσοι τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ [t] καὶ τούτοις πλέον χρήσοιτο εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἅδε διέρχεται πνεῦμα ἡμείψατο, [v] προστάξας τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραΐμην καὶ Μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν· περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τριῶν [x] δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ πρὸς Θεῷ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν [y] τυχεῖν τοὺς ἔτους ἀγαθοὺς γεγενότας. Ἰώσηπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν [z] ὁ βουλομένων αὐτῷ συναποδημεῖν· δέος γὰρ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς πιμπρήσαιτο τὰ εἰς αὐτὸν ἐγκλήματα, [a] οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα· [b] πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. [c] ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο· καὶ πάσῃ πρὸς αὐτοὺς ἀποδοχῇ χρώμενος οὐκ [d] ἀπέλιπε.

Β'. Τελευτᾷ δὲ οὕτως ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν ἡνωμένος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν παμιδύομενος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοηθείας, μεθ' ἧς προειρήκαμεν, ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δὲ [e] αὐτῷ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ἅπαντες Αἰγύπτιοι. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ πρό-

h Βασιλεὺς] In *Vat.* ὁ βασιλεύς.

i Ἐδωήσατο καὶ καρποῦσθαι] Sic *MSS.* impreſſum fuit *ἐδωάθη, καὶ καρπᾶσθαι μόνον εἰς* &c.

k Τελοῦντας] Ita *Baſ. Gen. Busb. Hen. Zonaras* atque *Epiphanius.* Non repudiabis tamen τελεῖν meliorum codicum *Big. Samb.* & *Caſ.* BERN. *Al.* τελεῖν.

l Ἣν δίδωσιν] Ita *MSS.* ἧς in *Editis.*

m Παρ' ἐλπίδας] Sic *MSS.* παρ' ἐλπίδα *Baſ.* & *G.*

n Προστάγματα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* σταλματα. ut & mox ὁ Ἰώσηπος. dein καὶ πλείω τῶν.

o Παρ' αὐτῶν] Ita *Samb.* ὑπὸ αὐτῶν in *cæteris.*

p Ὅ, τε] Οὗτε *Vat.*

q Ὑστέρων βασιλέων.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὕστερον in *reliquis.*

r Πῶς] Πῶς μέλλοιεν οἱ ἐκ τῆς γνώμης αὐτῶν κοῖλοι κατοικεῖν *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτο δὴ καὶ] Τοῦτο ὁ δὴ καὶ π. *Vat.*

t Καὶ τούτοις πλέον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ πλέον in *Editis.*

v Προστάξας] *Hen.* & *Busb.* σταλέντας, vel *Zonara* invito. Mox Ἰώσηπος *Baſ. Gen.* & *Big.* ἵνα τοὺς *Samb. Busb. Hen.* & in Annalibus *Zonaras.* Dein δέοντα *Hen. Busb. Baſ. Gen. Zonaras*que: δέοντων *Big.* & *Samb.* Utrumque caſum admittit ars Grammatica. BERN.

x Δέοντα] Δεόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τυχεῖν τοὺς ἔτους] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθὸν γεγονότα *Baſ.* & *G.* ἧς δίκαιον ἦν ἔτους ἀγαθὸν γεγονότα legiſſe videtur *Vetus Interpr.*

z Οὐ βουλομένων] Alio verbo *Busb. Hen.* & *Zonaras* δεδιότων. BERN.

a Οὐκ ἔτι ὄντος] Οὐκέτ' ὄντων *Samb.*

b Πείθει μηδὲν] Πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι *Samb. Busb. Hen. Epiphanius* Interpres, & *Zonaras* Hiſtoricus. Cæteri μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει. BERN.

c Ἀγαγὼν] Ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτὸν κτῆσιν πολλὴν, ἐχαρίσατο *Hen. Busb* & *Vetus Interpr.*

d Ἀπέλιπε.] Ἀτέλειπε *Baſ.* & *G.* ἀνέλιπε *Caſ. Samb.* & *Vat.* probante *Bernardo.*

e Αὐτῷ] Αὐτῷ *Big.* & *Caſ.*

* *Moriuntur vero*] Al. *illic vero & fratres moriuntur* &c.

ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι· τὰ δὴ Ἰωσήπου ὀστᾶ [f] ὕστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχει, καὶ τίσι πόνοις κατέστησαν τὴν Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον [g] ἐξέλιπον.

corpora posteri eorum & filii post tempus aliquod deportantes,* in Chebrone sepeliverunt: sed tum demum Josephi ossa in Chananæam detulerunt, cum ex Ægypto egressi essent Hebræi. ad hoc enim ipsos juramento adstrinxerat Josephus. Itaque ut se habuerit horum unusquisque, & quibus illi laboribus exerciti Chananæam obtinuerunt declarabo; ubi pauca de causa prælibavero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθῆσαι ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις ὖσι [h] πρὸς πόνους, καὶ τὰ ἄλλων ἡδονῶν ἥδιστα, καὶ δὴ καὶ τὴν φιλοκερδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, καὶ φθόνον καὶ δυσμενίας. ὁρῶντες γὰρ [i] τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔθνος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ [k] τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυίαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρὸν, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι τοῦτο ὑπελάμβανον. ὧν τε ἦσαν [l] εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου τετυχότες διὰ χρόνου μῆκος λήθῃ λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετεληλυθυίας, δεινῶς [m] ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς [n] διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς περιπλέξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τε πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἔως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. [o] πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτεινον ἡμῶν τὸ γένος· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάσασθαι σωμάτων. καὶ [p] τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον [q] ἀπὶ ταύτης διήνυσαν τῆς παλαιπωρίας· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, τοῖς πόνοις ἐξαπλέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας [r] θέλοντες, οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπιταγμάτων.

β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων [s] αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία δ' μᾶλλον ἀγνοῆσαι περὶ τὴν ἀφανισμὸν δ' ἡμῖν τοὺς Αἰγυπτίους περιεγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις· [t] καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ περὶ τὰ μελόντων τὴν ἀληθειαν εἰπεῖν· ἀγγέλλῃ τῷ βασιλεῖ, "τεχθήσεσθαί τινα "κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς ταπεινώσει "μὲν τὴν [v] τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τοὺς "Ἰσραηλίτας τραφείς. ἀρετῇ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται". δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῇ [x] ἐκείνου κελευσθεὶς πᾶν τὸ γενηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν, διαφυλάσσειν τε τὰς [y] ὠδῖνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν διατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων [z] αὐτὰς ἐκέλευε μαιεύεσθαι, ἃ διὰ συγ-

CAP. IX.

V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

Accidit ut Ægyptii, cum essent delicatuli & ad laborem segnes, & maxime præter cæteras voluptates quæstuum amore tenerentur, male vellent Hebræis, eorum felicitati invidentes. Cum enim Israëlitas numero & multitudine crescere, atque ex virtute & ingenio ad labores facto divitiarum copia & abundantia florere animadverterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri suspicabantur. Et cum jam Josephi beneficiorum memoriam temporis longinquitas obliterasset, regnumque ad aliam familiam jam devenisset, inhumane tractabant Israëlitas, varioque labores iis *atterendis* excogitabant. Nam & fluvium in multos rivos deducere jussi sunt, & muros civitatibus circundare, & aggeres, ne aqua super ripas effusa in illis stagnaret. Pyramidibus etiam exstruendis homines nostros adhibentes deterebant, cogendo eos varias artes ediscere & laboribus ferendis assuescere. Et quidem per annos quadringentos has perpessi sunt miserias: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, ut Israëlitas nimio labore perderent, illi vero, ut mandatis abunde satisfacerent.

Ægyptiorum nova dynastia Pyramidum, cænaculum, mœniumque magnis substructionibus Israëlitas deterit. Exod. c. 1.

Illi cccc. annorum miseriam in Ægypto tandem detexunt.

2. Dum vero in illis occupati essent negotiis, etiam cur genus nostrum magis adhuc exstinctum cuperent Ægyptii, hujusmodi quiddam accidit. E Sacrorum scribis quidam (illi enim periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) nunciat Regi, "nasciturum illo circiter tempore Hebræico "sanguine puerum, qui nutritus Ægyptiorum qui-"dem dominatum valde deprimeret, Israelitas ve-"ro extolleret: virtute etiam fore præcellentissi-"mum, & gloria per omnis ævi memoriam cele-"brem". Rex autem perterritus ex illius sententia mandavit, ut quicquid virilis Israëlitarum stirpis deinceps nasceretur in fluvium projicientes interimerent; atque ut obstetrices Ægyptiæ Hebræarum mulierum parturitiones explorarent, partusque illarum observarent; (nam illas *solas* Hebræis ob-

De Moysis vaticinium præclarum: quod edicto suo de abolendis Hebræorum parvulis invertere nequit rex Ægyptius. Exod. c. 1.

---

f Ὑστερον,] De hoc loco videsis *Ludovicum de Dieu* in *Acta* App. cap. VII. v 15. 16. & *Carpzovii* Dissertationem de Sepultura Josephi, p. 9.

g Ἐξέλιπον.] Ita *MSS.* ἐξέλειπον in *Editis*.

h Πρὸς πόνους,] Πρὸς πόνοις *Samb.* & *Cas.*

i Τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ omittunt *alii*.

k Τὴν πρὸς τὸ πονεῖν] Sic ex *MSS.* τὴν abest *Editis*.

l Εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου] Illud εὖ negligunt *Samb. Cas.* & *Vat.*

m Ἐνύβριζόν] Ita *MSS.* ἐνύβριζον τοὺς Ἰσραηλίτας *Bas.* & *G.*

n Διώρυχας] Scripsit *Josephus* διορυχὰς, aut cum *Busb. Hen. Samb.* (Coccejo) & *Zonara* διώρυχας genere sequiori. Vitiosa enim sunt διωρυχὰς *Bas.* & *G.* atque διωρυγὰς *Eustathii*. διώρυγας vero plebejum. BERN.

o Πυραμίδας] Vide Cl. *Perizonii* Origines Ægyptiacas, c. 21.

p Τετρακοσίων] Καὶ τετρακοσίοις rescribit *Petitus*. Verum (inquit Bocharrus) scripserat *Josephus* καὶ πολλῶν ἐτῶν χρόνον. semidoctus autem aliquis oræ Codicis appposuit τετρακοσίων, quæ vox postea in textum irrepserit. Sed proculdubio respexit vetus illud Oraculum Abramo datum, *Gen.* c. 15, 13. ad quem locum vide *Grotium*. Hac de re fuse differit *Eustathius* in Hexaëm. p. 9. Videsis *Allatii* Notas. HUDS. Vossius introd. Chron. p. 85. censet num. mutari oportere. Conf. cap. 13. inf. COCC.

q Ἐπὶ ταύτας] De numero cccc. ne dissensus ullus Scribarum. Quinimo respexit Mattathiades vetus illud oraculum Abramo datum Gen. c. 15. 13. Quam vanissima itaque jactantur Doctorum hominum jurgia, ne quid gravius dicam, de calculo, qui sane Josephi hujusce literis sanctior multo constat. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτὰς in *ceteris*.

r Θέλοντες,] Sic *MSS.* ἐθέλοντες in *Editis*.

s Αὐτῶν] Αὐτοῖς τῶν πραγμάτων *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

t Καὶ γὰρ] Pro hoc Hierophanta Jannem Jambremque duo nomina substituit Jonathan Uzelides ad Exodi initium. Mox ἀρετὴν δ' πάντας ὑπερβ. Glycas & Hamartolus. Iisdem etiam παρ' ἐθραίοις pro ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, & Ὠδῖνας *Samb. Cas. Glycas*, & *Hamartolus* Græculus. ὀδῖνας *Big.* ἰδυίας *Bas.* & *Gen.* Zonaras phrasin alteram præterit, καὶ τὰς τοκετὰς τῶν ἑβραίων γυναικῶν τὰς αἰγυπτίας μαίας διαφυλάττειν. BERN. Ita *MSS.* mutile excusum erat, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τὸν &c.

v Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.* τῶν abest *Editis*.

x Ἐκείνου κελεύσ] Ἐκείνου πᾶν τὸ γ. dein ῥιπτοῦντας κελεύσ διαφθείρειν *Vat.*

y Ὠδῖνας] *Al.* ἰδυίας.

z Αὐτὰς ἐκέλευε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὰς ἐκέλευσε *Glycas* & *Hamartolus*. ἐκέλευον αὐτὰς in *ceteris*.

* *In Chebrone*] *Josephum* contra *S. Bochartum* defendit *Fr. Spanh.* in Hist. Jobi c. 11. HUDS.

Obſtetrices Ægyptiæ partubus Hebraïdum admoventur.

obſtetricare juſſit, quæ veriſimiliter, cum ejuſdem eſſent gentis, Regis voluntati obſequerentur) eos autem qui hoc mandatum contemnerent, & clam ſervare fœtus auderent, cum tota familia perimendos eſſe edixit. Igitur gravis hæc perpeſſuris viſa eſt calamitas, non eo ſolum quia liberis orbarentur, & parentes ipſi natorum interitûs miniſtri eſſe cogerentur; ſed quia in ea erant cogitatione, fore ut genus ſuum funditus periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipſiſque non multo poſt moriendum eſſet, malo premebantur difficili & inconſolabili. Atque illi quidem in hac miſeria conſtituti erant. Sed fruſtra quis Dei conſilio obnititur, mille licet artes ei obſtruendo adhibeat. Nam & puer, de quo Sacrorum ſcriba præmonuerat, eluſis regiis inſidiatoribus clam fuit educatus: & qui prædixerat, in iſtis quæ ex illo *nato* acciderent, verax eſſe comprobatur. Atque hoc modo evenit.

Ad vota Amarami per quietem reſpondet Deus.

3. Amarames, vir nobilis inter Judæos, de gente univerſa ſolicitus, ne interiret defectu juventutis *in ſpem ſucceſſionis* nutriendæ, & quod ad ſe attinebat valde anxius (nam uxor ejus uterum ferebat) in ſummas eſt anguſtias adductus. & ad implorandum Dei auxilium converſus orabat, ut tandem ſortem eorum miſeraretur, qui cultus ejus obſervatores exſtiterant religioſi, illoſque malis, quibus tunc obruebantur, liberaret, ſpemque *Ægyptiis* eriperet totius gentis *hominis ætate* perituræ. Deus autem illius miſertus, ejuſque flexus precibus, adſtitit ei per quietem, atque illum hortatus eſt, ut de futuris non deſperaret: dixitque ſe pietatem illorum in memoria habere, ſeque pro ea præmia digna ſemper repenſurum; ut qui jam quidem illorum majoribus dederit, ex paucis in tantam creſcere multitudinem. Et Abramum quidem, ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum, cætera felicem exſtitiſſe, &, cum uxor ejus, antea ſterilis, poſtea, ut ipſe voluit, fœcunda evaſiſſet, liberos ſuſcepiſſe; atque Iſmaëlo quidem ejuſque poſteris Arabum regionem reliquiſſe, Cheturæ autem filiis Troglodytidem, Iſaco vero Chananæam. Et quas res, inquit, præterea bello meis auſpiciis fortiter geſſerit, niſi animo eſſe impio & ingrato videamini, meminiſſe oportet. Contigit etiam ut Jacobus inter exteras gentes inclareſceret; ob magnam felicitatem in qua & ipſe vixit, & quam liberis ſuis & nepotibus relinquebat. quo *ſane* cum ſeptuaginta omnino in Ægyptum adveniente, jam ultra ſexcentorum millium numerum creviſtis. Nunc autem me & ſaluti veſtrum communi proſpexiſſe ſcito, & tuæ etiam gloriæ. Puer enim ille, cujus ortûs metu ſanguinis Iſraëlitici fœtus perdere in animnm induxerunt Ægyptii, tibi naſcetur. Et illis quidem latebit qui ejus vitæ in exitium inſidiantur, atque mirum in modum eductus Hebræorum genus ex Ægyptia ſervitute

Arabiam Iſmaëlo conceſſit Deus, filiis Cheturæ Troglodytiden, atque Chananæam Iſaaco.

Ex LXX. Iſraëlitis pluſquam ſexies centena hominum millia annis ducentis, Deo volente, procreantur. Ex. c. 12. 37.

ἡμέραν ἔμελλον μὴ φθαρήσεσθαι [a] τῷ δ' βασιλέως βλέψιν· τὰς μέντοι καθαφρονήσαντας τοῦ προσταγματος, καὶ σώζειν λάθρᾳ τολμήσαντας [b] τὸ τεχθὲν αὐτοῖς, τέτρασι ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ ἡμέρᾳ προσέταξε. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, [c] ὃ καθ' παίδων ἀπεστερουῖτο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ τοῖς ἀπώλειαν ὑπάρχειν τῶν ἡμωμένων· ἀλλὰ καὶ ἡ ὀλίνοια τ τοῦ ἡμῶς αὐτῶν ὀπιλείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν πλειόνων, [d] αὐτῶν τε ἀβιαίως ἀπολλυμένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφοράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. κρατήσαι δ' ἂν ἐδύνατο τ τοῦ Θεοῦ γνώμης, ἥτις μυρίας τέχνας ὑπὲρ τούτου μηχανωμένου. ὅ, τε γὰρ παῖς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως. φυλακήν· καὶ ἀληθὴς ὑπὲρ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γνωσθησομένοις ὁ προειπὼν εὑρέθη. [e] γίνεται δ' ἔτως.

γ'. [f] Ἀμαράμης τῶν εὖ γεγονότων ἦν τοῖς Ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ παντελῆ τ [g] ὑπεραφησομένης νεότητος [h] ὑπολίπῃ· καὶ χαλεπῶς [i] ἐπ' αὐτῷ φέρων, σκιᾷ γὰρ αὐτῷ τὸ γυναῖον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. [k] καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ τρέπεται, προσκαλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τ εἰς αὐτὸν θρησκείας προσβεβηκότων· δέεσθαί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἀκαθαπάθουν τ καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ ἡμῶς αὐτῶν, ἐλπίδος. ὁ δ' Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν [l] ἱκεσίαν ὑπακλασθεὶς, ἐφίσατο κ τὰς ὕπνους αὐτῷ, καὶ μήτε ἀπογινώσκειν αὐτὸν πρὸ τῶν μελλόντων παρεκάλει· τήν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε [m] διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ [n] τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ ἡμέρας τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ Ἀβραμον μὲν μόνον ἐκ τ Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν προαγόμενον εὐδαιμονῆσαι πάντα ἄλλα, καὶ τ γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα κ τὴν αὐτοῦ βέλτιον ἀγαθῆς πρὸς τὸν ἡμόμενης, τεκνῶσαι παῖδας· καὶ καταλιπεῖν μὲν Ισμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἀράβων χώραν, [o] τοῖς δ' ἐκ Χετούρας τὴν Τρωγλοδύτην, Ισάκῳ δ' τὴν Χαναναίαν. ὅσα τε [p] πολεμῶν κ τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν [q] ἡγεμονεύθησε, κἀν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε κ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχοντες. Ἰάκωβον δ' κ τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν. ὅτι τε μεγέθη τ εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ [r] παισὶ τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν. ἃ μὲ ἑβδομήκοντα τ πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένα, ὑπὲρ ἑξακοσίας πε μυριάδες ἤδη [s] γεγόνατε. νῦν δέ με δ' κοινῇ συμφέροντος ὑμῶν [t] ἴσθε προνοούμενον, κ τ σῆς εὐκλείας. ὁ παῖς γὰρ ἔστος, ὃ τὴν [v] γένησιν Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρυπτον ἀπολλύμενα τὰ ἐξ Ισραηλιτῶν πικτόμενα, [x] σὺς ἔσῃ. κ λήσει μὲν τὰς ἐπ' ὀλέθρῳ προφυλάσσοντας, τραφεὶς δ' προδόξως· τὸ μὲν Ἑβραίων γένος τ παρ' Αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει· μνή-

a Τῷ δ' βασιλέως] Τῷ omittit *Vat.*

b Τὸ τεχθὲν] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ τεχθὲν, τύτους ὠν. *Baſ.* & *G.* τὸ τεχθὲν αὐτοῖς τύτους *Vat.*

c Οὐ καθ' παίδων] Οὐ μόνον καθ' παίδων malit *Burius.*

d Αὐτῶν τε ἀβιαίως ἀπολλυμένων,] Ita *Big.* αὐτῶν δ' in *reliquis* præter *Vat.* qui habet αὐτῶν ἀβιαίως.

e Γίνεται] Illa γίνεται δ' ἔτως reposui ex *MSS.*

f Ἀμαράμης] Hebræis עמרם *Amram*: Græcis ἀμεράμ, ἀμέραμ, &, quod Epiphanius Cyprius inter alias nugas retulit, ἀῤῥάμ. Samaritarum quibuſdam عمرام. BERN.

g Ἐπιτραφησομένης] Ita è *Cod. Vat.* ἐπισραφησομένης *Samb.* ἐπιτραφησομένης *Big.* & *Caſ.* ἐπιτραφησομένης *Baſ.* & *G.*

h Ἐπιλίπῃ·] *Al.* ἐπιλείπῃ.

i Ἐπ' αὐτῷ φέρων,] Sic in *MSS.* ἐφ' ἑαυτῷ in *Editis.*

k Καὶ πρὸς ἱκετείαν] Ita tono Attico, *Busb.* & *Hen.* κ πρὸς ἱκετείαν *Baſ.* & *G.* κ πρὸς ἱκέτειαν *Samb.* πρὸς ἱκετείαν ὠν *Big.* πρὸς ἱκεσίαν οὖν *Caſ.*

l Ἱκετείαν ἐπικλασθεὶς,] Sic *MSS.* ἱκετείαν iterum *Baſ.* & *G.*

m Διὰ μνήμης] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἀφ' μνήμῃ *Baſ.* & *G.*

n Τῶν ὑπὲρ ταύτης] Articulum omittit *Vat.*

o Τοῖς δ' ἐκ Χετούρας] Τοῖς δ' Χετούρας *Big.* & *Samb.* τοῖς δ' ἐκ Χαναιάνος *Baſ.* & *G.* Vide ſupra ad p. 43. v. 7.

p Πολεμῶν] Ita *MSS.* in *Editis* πολέμων, tono pravo.

q Ἡγεμαγάθησε,] In quatuor *MSS.* ἡγεμαγάθησε· κ ὑμεῖς ἀφ' μνήμης ἔχετε.

r Παισὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πᾶσι *Baſ.* & *G.* & mox κατέλιπον.

s Γεγόνατε.] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Epiphan.* γεγόναμεν perperam *Hen. Baſ.* & *G.* tum *Busb. Hen.* μυριάδας.

t Ἴσθε προνοούμενον,] In *Vat.* ἴσθε πς.

v Γένησιν] *Al.* χρῆσιν & γένεσιν.

x Σὺς ἔσῃ.] Σῶς *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σῳῶν malo legere pro pronomine iſto. Reſtat autem σὺς *Baſ. Gen. Big.* & *J. Zonaræ.* Mox ὀπολύσει *Samb.* Huc reſpexit egregius Syncellus Taraſii: καθηκουόντως θαυμάτων τοιούτων καλῶν ἐξαφωίσθη· κ ὅτι σφοδρὰ χρηματίσει θεόθεν τὰ κατ' αὐτὸν τῷ πατρὶ θεοφιλεῖ ὄντι, καθὼς τινες τῶν ἐκ βιβλικῆς ἱστορήκασιν· ὅτι γε δ' ἱερικὴ καθηγήσεται, κ ὅτι τῶν Αἰγυπτίων τὴν δυναστείαν θέλω συντελέσαι τῷ πολέμῳ. BERN. Ita in pleriſque. σῳῶν *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σφῶν malit *Bernardus.*

μνή-

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON 1897

μνήμης σῦ, ἐφ' ὅσον [y] μένῃ χρόνον τὰ σύμπαντα, τιθεῖ παρ' ἀνθρώποις, οὐχ ἑκατοίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοῖς τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τῶν χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ [z] γνησιωμένοις. ἔσται δ' οὕτω καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ πάντος τοῦ χρόνου.

δ'. Ταῦτα δ' ὄψεως οὕτω δηλωσάσης, θεσπεσθεὶς ὁ Ἀμαράμης ἐδήλωσε τῇ [a] Ἰωαχεβέλῃ· γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δέος ἔτι μεῖζον ἦν τοῦ ὀνείρου περὶ αὐτοῖς σωίσειν. ἐφ' ὧ γὰρ μόνον παιδὸς μόνου διλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγάλῃ τοσούτῃ δυσκολίᾳ [b] ἐσομένου. τοῖς μέντοι θεοπεπηγελμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς [c] τῆς γυναικὸς παρεῖχε, λαβούσης τὰς φύλακας, διὰ τὴν τοῦ ἀδίνων ἐπιείκειαν, [d] καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ περιπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφεσι λαθόντες· [e] ἔπειτα ἡ δείσας Ἀμαράμης μὴ καταφωρᾶται γένηται, καὶ πεσὼν [f] ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπόληται [g] μετὰ παιδὸς, καὶ τὴν Θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσῃ, ἔγνω μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρόνοιαν, [h] ἢ τῷ λήσεσθαι πεπισδυκώς. τότε δ' ἦν ἀδηλον, ἐναπκινδυνεύθη δὲ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ· [i] τὸ γὰρ Θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπεφεύγειν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ οὗ μηδὲν [k] ψεύδες γένεσθαι τῶν εἰρημένων. [l] ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται [m] πλέγμα τι βύβλινον ἐμφερὲς τῇ καταγωγῇ κοιτίδι, μέγεθος [n] αὐτῷ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' ὀλυγωρίας ἐναπκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ· τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων διαφθορὰν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν· ἐντιθέασι τὸ παιδίον, καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ὅπως τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ πλαμὸς ἐφαλάβεν ἔφερε· [o] Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελεύσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς [p] ἀντιπαρεξῇ, [q] ὅποι φερόμενον χωρίσῃ ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν [r] ἀνθρωπείαν σοφίζειν, πᾶν δ' ὅ, τι καὶ βεληθείη [s] πράττειν αὐτοτελῆς ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τὰς ὑπὲρ ἰδίας [t] ἀσφαλείας ἄλλων κατασκευάζοντας ὄλεθρον, καὶ πολλῇ [v] περὶ τούτου χρησαμένους σπουδῇ, σωζομένους δ' ἐκ θεοδόξου καὶ κρείττον ἐκ μέσου τῶν κακῶν διεξιομένους τὴν ὑπεραγαν, τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. [x] τοιοῦτον γάρ τι, καὶ περὶ τὸ παῖδα τοῦτον γιόμενον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ.

ε'. [y] Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα θεοῦ τὰς ἠιόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ

liberabit; memoriamque in omne ævum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebræos, sed & alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Erit autem & ipsi tantæ celebritatis frater, ut meum habiturus sit sacerdotium & qui ab eo oriundi in perpetuum.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amarames experrectus *rem omnem* indicat Joachebelæ. ea enim ipsi uxor erat. Atque major adhuc metus illos incessit ex iis quæ prædicta erant in somnio. Jam enim non de eo ut puero tantum timebant, sed ut qui ad tantæ felicitatis fastigium perventurus esset. His tamen, quæ prænunciata erant à Deo, fidem fecit mulieris partus; quæ, propter dolorum lenitatem, & quod violenti in eam non inciderint cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses *puerum* domi secreto alunt. deinde vero veritus Amarames ne in ea re deprehenderetur, & in iram Regis incurrens ipse etiam cum puero interiret, & irritam faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere. Nam hoc incertum erat, cum non solum puero occulte nutrito, sed & ipsi immineret periculum: Deum vero modis omnibus ejus securitati provisurum esse existimabat, ut dictis suis constaret veritas. Hæc cum decrevissent, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structurâ similem, ea magnitudine ut infantulum satis commode exciperet. Deinde in ea bitumine illita & munita (nam aquæ per plicaturas aditui præcludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen projicientes salutem ejus Deo committunt. Et fluvio quidem *secundo* vehebatur: Mariamme vero pueri soror jussu matris ex adverso *per ripam* ambulat, ut observaret quo tandem fiscella deportaretur à flumine. Et tunc demonstravit Deus, *Mariamme.* *nihil quidem humanam valere sapientiam; sed quodcunque sibi in animo est agere, id effici posse ab optimo maximo: nec quidem *usque* voti compotes fieri, qui propter securitatem suam aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia; illos vero, qui ex *arcano* Dei consilio in periculum conjici videantur, præter opinionem servari, & ex mediis fere calamitatibus ad felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod & huic puero accidit, *clare* indicat Dei potentiam.

Divinum oraculum Joachebelæ suæ narrat Amarames.

Hinc metus major ac solicitudo, denique consilium de infante ad Nilum exponendo. Ex. c. 2.

Papyro navigantem fratrem observat pia

5. Thermuthis Regis erat filia. Hæc dum propter ripam fluminis sese oblectaret, & fiscellam à flu-

Thermuthis infantem reperit, atque adhibita etiam matre curat pro filio.

---

y Μένῃ] Μενεῖ fruſtra *Hen.* & *Busb.* & Εὖ ἴξειν nimio opere *Samb.* BERN.

z Γενησομένοις.] Γεννησομένοις *Samb.*

a Ἰωαχεβέλῃ·] Emendabis Ἰωαχεβέδῃ, aut Ἰωαχαβέδῃ, ut facillime permutant Δ & Λ. nam hujus matronæ nomen Hebræis Ἰωχαβὲδ seu *Jochabed.* Vide *Exod.* c. 6. v. 20. BERN.

b Ἐσομένου.] Ita ex *MS.* in *Editis* ἐσομένης.

c Τῆς γυναικὸς] Illa τῆ γυναικὸς adjeci ex fide *MSS. Big.* & *Samb.*

d Καὶ τὸ μὲ] Καὶ διὰ τὸ *Glycas*, & *Hamartolus.*

e Ἔπειτα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ἔπειτα δείσας. at ἔιτα δείσαι *Glyc.* & *Hamart.*

f Ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὴν τοῦ *Baſ.* & *G.* ὑπὸ τοῦ *Bas. Vat.*

g Μετὰ τοῦ παιδίου,] Μετὰ τοῦ παιδίου, τῷ Θεῷ πεπισδυκὼς τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν, ἢ τῷ λήσεσθαι. τότε γὰρ ἦν ἄδηλον &c. *Vat.* omissis verbis aliquot.

h Ἢ τῷ λήσεσθαι] Ita ex tribus *MSS.* τῷ τε λήσεσθαι *Baſ.* & *G.* τοῦ λήσεσθαι *Epiphan.*

i Τὸν γὰρ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Vat.*

k Ψεῦδες γένεσθαι] Ita quatuor *MSS.* ψεῦδος in *Editis*, ψεύδεις in *Vet. Interpr.*

l Ταῦτα κρίναντες] Forsan ταῦτα κρίναντος. nam in aliquot *Epiphanii* exemplaribus *Hæc cogitante.*

m Πλέγμα] Sic *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλίγμα βίβλινον. in aliis πλέγμα τι βίβλ. & πλέγμα τε βίβλ. & πλέγμα τε βύβλινον.

n Αὐτῷ ποιήσαντες] Ita *Caſ.* & *Vat.* αὐτῇ *Baſ.* & *G.* αὐτὸ *Big.* & *Samb.* non male.

o Μαριάμμη] Μαριάμη non semel *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Gen.* Frequentius tamen מרים scribitur in his originibus *μαριάμμη* & *μαριάμη.* Quinetiam hæc piam istam puellam *Hen. Busb.* & *Zonaras μαριάμην* nuncupant. Idem denique nomen, quod *μαριάμ* in V. T. & apud Ezechielum Tragicum, tamque *μαριὰμ* quam *μαρία* fertur in Novo, *sublime* equidem significat quantum Syris ܡܪܝܡ *Mariam* & *Marim.* BERN. Ita *Hen. Busb.* & *Zonaras. Μαριάμη Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *G. Μαριάμη* ἡ ἢ Ἐ π. *Vat.* Idem nomen quod *Μαριὰμ* in V. T. tam *Μαριὰμ* quam *Μαρία* fertur in *Novo.*

p Ἀντιπαρεξῇ,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ. παριτέρχε Zonaras* eodem animo. alienum est ἀντιπαρεξῇ *Editorum*, *aliorumque.*

q Ὅποι φερόμενον] Φερόμενον ὅποι χωρίσῃ *Vat.*

r Ἀνθρωπείαν] Ita *Samb.* ἀνθρώπειαν *Big.* ἀνθρωπίνου *Baſ.* & *G.* ἀνθρωπίνου *Vat.*

* *Nihil quidem humanam valere sapientiam;*] *Gelenius* reddit, *nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti consici.*

s Πράττειν αὐτοτελὴς] Πράττειν, αὐτοτελὴς ἀγαθοῦ τυγχάνον *Vat.*

t Ἀσφαλείας ἄλλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὠφελείας *Caſ.* ἀφελείας καὶ ἀσφαλείας *Baſ.* & *G.* ne quid forte desideraveris.

v Περὶ τούτου χρησαμένους] Illa περὶ τούτου non agnoscunt *Big.* & *Vat.*

x Τοιοῦτον γάρ τι,] Τοιοῦτο *Vat.*

y Θέρμουθις] Θερμοῦθις accentu præcipiti *Baſ.* & *Gen.* & *Syncellus Tarasii.* Illustris hæc fœmina nominatur haud proprie Georgio isti alterique φαραία, quod est *Regina nostra.* Artapa-

flumine deferri animadverteret, missis qui natarent, jubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alveolo conspicata puerum, magnopere gavisa est cum ob ejus magnitudinem tum ob elegantiam. Tanto enim favore Deus Moysem prosequutus est, ut fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem malorum extrema decreverant, & cæteros ex Hebræorum stirpe perdere *minati fuerant*. Itaque jubet Thermuthis mulierem *alicunde* adduci, quæ puero ubera admoveret. Qui cum non admitteret mammam, sed *eam* aversaretur, idemque, aliâ post aliam advocatâ, faceret, Mariamme quæ hisce interfuit, non quasi data opera sed *forte* spectatum veniens, nihil agis, inquit, ô Regina, dum has nutrices infanti adhibes, quæ nulla cum eo cognatione junguntur. Si enim Hebræam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Cum autem recte monere videretur, jussit ipsam *Regina* hoc negotium exsequi, & lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reversa est secum deferens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mamillam accipiens, ei adhærere visus est: atque, rogante etiam Regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

Moyses nomen Ægyptium, quasi ereptus ab aquis. *Ex.* 2. 10.

6. Deinde & ipsi, utpote qui dejectus erat in profluentem, appellationem dedit, ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant Mo, ysses vero qui ex aqua eripiuntur. Ex utrisque igitur nomen componentes, hoc ei indiderunt. Atque sine dubio, prout Deus prædixerat, magnitudine animi & laborum despicientia Hebræos *omnes* antecellebat. Nam erat ab Abramo patre septimus.

Is ordine septimus ab Hebraïca gentis principe.

ς'. [n] Κατ' αὐτὸ τὸ ὀπίκλησιν τοῦτο τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο, εἰς τὸ ποταμὸν ἐμπεσόν. τὸ γὰρ ὕδωρ [o] μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, [p] ὑσῆς δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὸ προσηγορίαν αὐτῷ τοῦτο τίθενται. καὶ δὴ ὁμολογουμένως κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προῤῥησιν [q] φρονήματός τε μεγάλου καὶ πόνων καταφρονητὴς Ἑβραίων ἅπας. Ἀβραμος γὰρ αὐτοῦ πατὴρ ἕβδομος.

no eadem μίῤῥις ex מרים *Miriam* nomen corruptum confusumque debet: unde acceperat itidem Chronicon Alexandrinum: *Syon* denique Eutychio Alexandrino. BERN. Illo accentu in *MSS.* & *Eustathio Antioch.* Θερμυθὶς in *Editis.* ὁ δ' αὐτὸς ὡς τῇ θυγατρὶ Φαραὼ Θερμοῦδι [l. Θερμούθι] τῇ τοῦ Φαραὼ, βασιλίδι ὕστερ εἰκοτολογῶν *Syncell.* p. 120. *Edit. Paris.* Μυθὶς [l. Θέρμυθις] ἡ τοῦ θυγάτηρ Φαραὼ, ἣ καὶ Φαραὼ, βασιλὶς ὕστερον τοῦτον ἀνελομένη &c. *Cedren.* p. 42. *Edit. Paris.* Haud proprie (inquit *Bernardus*) illis Φαραὼ aut Φαραὼς, i. e. *Regina nostra*, dicitur. Aliis Μίῤῥις, nomine ex *Miriam* corrupto, appellatur. Videsis *Euseb.* de Præp. Evang. IX. 27. HUDS. صابوث Ζεβοῦθις appellatur illa ab Abulcasimo meo in MSto. suo, ubi agit de nominibus propriis in Alcorano occurrentibus. Crediderim legendum esse in Josepho Θερβοῦθις, si illum velimus similiorem reddere scripturæ Abulcasimi, quoniam β & μ, uti est notissimum, in scriptura Græca facile permutantur. REL.

x Επιτέμπτῃ,] Ita in *MSS.* ὀκτέμπτῃ *Bas.* & *G.*

a Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς ἑαυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

b Επὶ τοῦτο] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτο in *aliis.*

c Περὶ Μωϋσῆ] Περὶ τὸ Μωϋσῆν *Vat.*

d Πάντων τῶν τὰ ἴχαλα] Ita *Big.* & *Samb.* πάντων τὰ ἴχαλα *nat. Vat.* πάντων τῶν κατασψ. *Bas.* & *G.*

e Καὶ τῶν ἄλλων] Καὶ καὶ τῶν *Samb. Vat.* & *Cas.* recte, dicit BERN.

f Περιμένει] Περιμείνει *Vat.* & *Bush.*

g Γυναικῶν,] Vocem γυναικῶν reposuimus ex *MSS.*

h Τοῖς ἡμετέροις,] Τότε τοῖς *Samb.*

i Πρὸς αὐτὸ] Eleganter & ἀτυχοποιῶς *Big.* & *Samb.* licet παιδὸς præcedat in ea periodo. πρὸς αὐτὸν *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al.* πρὸς αὐτό. HUDS. Lubuit tamen *Hudsono* contra MSS. reponere αὐτοῦ, quod merito ejecimus, quum recte animadverterit Atticismum in omnibus tantopere Auctori magno placitum *Bernardus*, ita enim millies loquuntur elegantiores, ut simul & ætatem & genus respiciant. Ælian. V. H. I. 30. de Galete Ptolemæi amasio; ὁ μὲ ἵππαλε σωὸ τῷ βασιλεῖ τὸ μειρακίσκον. & de Alcibiade rursus 2. 1. & alii alibi. HAVERC.

k Δὲ λέγει τοῦ,] Οωῦ pro ᾧ *Vat.* & mox καλῶς λέγει, σπάλδει *Bas. G.* alique. λέγει εὖ, καλῶς *Vat. Big.* & *Samb.*

l Ανεμίσαι] Ἀσμένως *Hen.* & *Busb.* Statim *Samb.* δεηθείσης τε. BERN.

m Πως πρόφυ] Illud πως deest *Vat.* & mox τε post δεηθείσης.

n Κατ' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ αὐτῷ aliis.

o Μῶ οἱ Αἰγύπλιοι] Μῶ αἰγύπλιοι καλοῦσι *Samb.* μῶς αἰγύπλιοι καλοῦσιν *Hen.* & *Busb.* μὰ vel μῶυ καλοῦσιν αἰγύπλιοι Glycas & Hamartolus. μῶς καλοῦσιν αἰγύπλιοι Johannes Zonaras. *Moy* Ægyptii *vocant*, Epiphanius à manu Cassiodori. Pseudo-Eustathius αἰγύπλιοι γὰρ τὸ ὕδωρ μῶυ προσαγορεύουσι, καὶ τὸ σὼς (MS. ὑσῆς) σωθῆναι. BERN. *Al.* μῶς & μῶν & μῶν. quo modo *Vet. Interpr. Josephus* ipse lib. I. contra *Apionem* & *Clemens Alex.* p. 343. *Edit. Paris.* Hac de re videsis *Gaulminum* in notis ad *Vitam Moysis*, p. 195. *Lambecii* Prodromum, p. 120. *Allatium* ad *Eustathii* Hexaëmeron, p. 297. *Sam. Morinum* de utilitate ling. Orient p. 40. ejusque Explicationes Sacr. & Philosog. p. 6. *I. Loydii Dictionar.* v. *Moyses. Leidekkerum* de Rep. Hebr. p. 189. præcipueque *Kircheri* Prodromum Ling. Copt. p. 136. & *Salmasii* Epist. LX. & LXXVIII.

p Υσῆς] Υσης *Bas* & *Gen.* ὑσῆς *Samb.* & *Zonaras.* ὑσῆς *Busb. Hen.* G. Glycas, & Hamartolus. Philo Alexandrinus simplicius sensit de illo nomine, εἶπε δίδυσιν ὄνομα θειμίνη μετὰ ἑτύμως, ἀφ' τὸ σὺν ᾧ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶς ὀνομάζουσιν αἰγύπλιοι. Ante hunc in Tragœdia, quam ex versione τ' ὁ'. condiderat nomine *Exodi* seu *Exagoges* Ezechielus vates, memoratum erat ὄνομα ᾧ μωσῆν ἀνόμασε. ᾧ χάριν Τυρρὴς ἀνέλα ποτισμὸς ἀπ' ὄρους. Ex illis denique Alexandrinorum Theologorum decus Strom. primo. εἶτα τίθεται τῷ παιδίῳ ὄνομα ἡ βασιλὶς μωσῆν ἑτύμως, ἀφ' τὸ ἐξ ὕδατος ἀνελέσθαι αὐτό. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶ ὀνομάζουσιν αἰγύπλιοι· εἰς ὃ ἐπιτίθεται τεθηξόμενος. καὶ γάρ τοι μωσῆν τὸν ἀποπεδυσαλα τῷ ὕδατι προσαγορεύουσι. Idem Scriptoribus Gentium *Musus* & *Museus*. Quod vero eundem *Monios* dictum testetur Ægypriace Aben Esdras ex scripto quodam Sabæorum, speciem veri claram habet: quippe *amon* illud in Ægypto significat, quod in divinis literis משה, *extrahere* utrumque. Pertinent enim hæc ad etymon sui nominis, quæ notavit ipse Exodi principio, כי מן המים משיתיהו Rabbinos tamen Judæorum, & lumen eruditionis in Ecclesia Christiana Hieronymum, aut recentioris famæ Huëtium Goliumque in hac originatione vicit Cl. Salmasius. Illi ἀναίρεσις exponunt, Philo semel λῆμμα; hic etiam cum Philone, Josepho, aliisque veterum mavult adhuc disertius *exceptum ab unda servatumque*, μωυσεῖ ut norunt Coptitæ. Dixit itaque nurus Ægyptia, ἐωμενεισι, *tuli ex aquis*, quo suæ indulgentiæ memoriam pulcherrimo homini maturius imprimeret. Cætera tamen hujus Originationis, atque ipsum ψευδοσφαγὴς, lubens permitto clarissimis viris *Mareschallo* & *Fabro*, qui nullam veterum literaturam perire penitus huic Academiæ patiuntur, quin suo studio erigant atque demum excolant. Moneo tamen quasi abeundo ὑδοσχοὺς pro ὑλοσχοὺς, notissimam illam Scaligeri correctionem, vixque Græcam in carmine Orphéo (quod Judæorum aliquis ex *Elle Semot* Legislatoris jampridem compilavit) melius permutari ad hunc modum:

Ὡς λόγος ἠχεῖ, ὡς τελοσχοὺς διέταξε.

Θαυμασίως γὰρ αὐτὸν, sic ait nobilissima Thermuthis, καὶ ὡδὶ τὸ ᾧ ποταμῷ λαβοῦσα χαίρει, ἐμαυτὴς μὲ ἐγκτάμενον παῖδα ποιησαμένη. BERN.

q Φρονήματός] Ita *Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* prius mance legebatur φρονήσει Ἑβραίων ἔθνος.

r Αὐ-

μου. Αμαράμῃ μὲν γὰρ [r] αὐτὸς ἦν παῖς. [s] ὁ δὲ Καάθ· ἧς πατὴρ Λάβις ὁ Ιακώβῳ, ὃς ἦν Ισάκῳ γνήσιος. Αβράμῃ δὲ ἦν υἱός. αὐξήσις δὲ ἡ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφάνη αὐτῷ· ὃ δὲ τοῦτης μέτρα πολὺ [t] κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε τοῦτης τὴν φρόνησιν ἐν ταῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνθρώπου γινομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. [v] καὶ τριετεῖ μὲν αὐτῷ γενομένῳ θαυμαστὴν ὁ Θεὸς τὸ τοῦ ἡλικίας ἐξήνεγκεν [x] ἀνάσημα· πᾶς δὲ καλὸς ὢν ἀφιλότιμος ἦν ἅπας, ὡς Μωϋσῆν θεασάμενος μὴ σκαλαγῆναι τὸ διμορφίας. πολλοῖς τε ἀπέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ σπανίως ἐντυγχάνειν, ἀπιστρέφεσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ ὄψεως [z] τοῦ παιδὸς· ἀφιέναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ [a] περισχολεῖν αὐτό. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ, πολλὴ καὶ ἄνεσιν ἔσει αὐτὸν ἔσα, [b] κατεῖχε τοὺς ὁρῶντας.

ζ'. Οὗτος δὴ αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις [c] παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀμοιρήσασα. καί ποτε κομίσασα τὸν Μωϋσῆν πρὸς τὸν πατέρα, [d] ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς [e] φρονιστὴν Λαβδοχῆς, εἰ καὶ βλάστοι θεὸς μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου· πρὸς αὐτόν τε ἔλεγε, "ἀναθρεψαμένη "παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήμασιν ὑψαύχον, θαυμα- "σίως ὑπ' αὐτοῦ καὶ [f] παρὰ τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάρι- "τος, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς "δὲ σῆς βασιλείας Λαβδοχον". ταῦτα λέγουσα, τὸν μὲν πατρὸς χερσὶν ἐνέθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ λαβὼν καὶ περιπτυσάμενος, [h] κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τοῦ γαμετοῦς ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ Λάβδημα. καταφερὴς δὲ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, περιελόμενος αὐτὸ καὶ νηπιώτερα θήγων, ἐπέβαινέ τε [i] αὐτὸ τοῖς ποσί. καὶ τῷ ἔδοξεν οἰωνὸν [k] ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ περιεπὼν ἐπὶ [l] τῇ παπαινώσῃ τὸν Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι, καὶ δεινὸν [m] ἀνεκραγὼς, "ἔστιν, εἶπε, βασι- "λεῦ, παῖς ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς "ἀφόβοις εἶναι. [n] καὶ μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει γεγο- "νότων, ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ πάλιν τὸ Λά- "βδημα. [o] τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐ- "τοῦ δέος ἄνες· Εβραίοις δὲ τὴν ἐλπίδα δὸς δὲ αὐτοῖς θάρ- "σος ἀφελῶν". Φθονῇ δὲ αὐτὸν ἡ Θέρμουθις ἐξαρπάσασα· καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἦν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν δὲ Θεὸς προσκαθάσαιτο, ᾧ προύκοια τὸ Μωϋσέως [p] σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν Εβραίοις ἐπ' αὐτῷ περιῆν ἐλπίζειν εἶναι πρὸ τῶν ὅλων· δι' ὑποψίας δὲ εἶχον Αἰγύπτιοι τὴν ἀναδροφὴν αὐτοῦ. [q] μηδενὸς δὲ ὄντος φανεροῦ, διὸ καὶ

Etenim is Amaramæ filius erat. Ille vero Cathi; cujus pater Levis, & Levis Jacobi filius, qui natus erat Iſaco. Hic vero filius erat Abrami. Puero autem, non pro ætate, accrevit ratio & intelligentia: ſed ejus modulum longe excedens, ſenilis ſapientiæ, etiam * dum eruditione inſtitueretur, haud parum oſtendit; & quæ tum gerebat majorum, cum ad virilem ætatem perveniret, gerendorum ſpem fecêrunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus ſtaturæ proceritatem: venuſtate autem tanta fuit; ut nemo ab omni elegantia adeo alienus eſſet, quin Moyſe conſpecto, ejus formæ præſtantia percelleretur. Multiſque accidebat, ei dum circumferretur obviam factis, ut ſeſe quidem *non ſolum* ad conſpectum pueri converterent; ſed, relictis ſeriis negotiis, etiam ei curioſe contemplando vacarent. Nam & puerilis gratia, quæ in eo erat multa & cum ſimplicitate conjuncta, ſpectantes *ita* retinebat *ut inviti diſcederent*.

Moyſis vel triennis forma ac ſtatura admiranda.

7. Hunc, tanta forma & indole, Thermuthis ſibi filium adoptat, quod ſobole legitima careret. Et cum aliquando Moyſem ad patrem adduceret, hunc illi oſtendit, quaſi de ſucceſſore cogitârit, ſi ita voluerit Deus ut ſibi filius non naſceretur: atque ad ipſum *ſic* loquebatur, "Nutrivi puerum "forma divinum, & animo generoſum; at cum mirabiliter ipſum ex fluvii benignitate accepe- "rim, mecum quidem ſtatui ut mei filius eſſet, "tui vero in imperio ſucceſſor". Hæc dicens infantem depoſuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens & pectori apprimens, filiæ gratificaturus comiter diadema *ſuum* ei impoſuit. Moyſes autem in terram dejicit, pueriliter ſcilicet illud circumvolvens, ſuiſque pedibus conculcavit. idque viſum eſt *Ægypti* regno mali aliquid portendere. Cum vero hanc rem conſpexiſſet Sacrorum ſcriba, qui ex ejus nativitate Ægytiorum imperium depreſſum iri prædixerat, ad eum necandum accurrit, & terribiliter exclamans, "Hic "eſt, inquiit, ille puer ô Rex, quem ſi occide- "rimus, nos ſecuros fore declaravit Deus. Et *am-* "*pliſſimum ſacro* vaticinio dat teſtimonium, inſul- "tando tuo regno & diadema calcando. Hunc i- "gitur perimens, Ægyptios quidem illius metu "libera, Hebræis vero ſpem & fiduciam, quam "in eo poſuerant, adime". Ipſum autem prævenit Thermuthis, quæ *puerum* abripuit: & ad eum tollendum ſegnior factus eſt Rex, quod Deus, cui curæ erat Moyſis ſalus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratiſſime. Et Hebræis quidem contigit, ut ex eo magnam de ſumma rerum ſpem conciperent: Ægyptiis vero, ut ſuſpecta eſſet ejus inſtitutio. At cum nemo appa-

[r] Αὐτὸς ἦν παῖς.] Ita *Big. Vat. Baſ. G.* & *Zonara.* ἦν *Samb.* & *Caſ.*

[s] Ο δὲ Καάθ·] Zonaras ad hoc genus ἦν δὲ ἐξ ἀπορρήτου ἔδομεν ναυσῆς. ἀμαράμ γὰρ αὐτὸς ἦν παῖς. καὶ ὁ τῷ ἀμαράμ ὁ πατήρ. ὁ δὲ λάβι, καὶ ὃ ἰακὼβ ὁ λάβι. ἰακὼβ δὲ ἐτίχθη τῷ ἰσαακ· ἰσαακ δὲ ἐξ ἀβραάμ. Idem teſtatus eſt & Numenius de antiquiſſimo Legiſlatore, ἑβδόμη γενεᾷ γενηθεὶς &c. putando à nobili Chaldæo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* niſi quod habent καὶ Λάβι. antea perverſe editum, Καάθ δὲ ὁ πατὴρ, ὁ δὲ Λάβι, καὶ Λάβι δὲ Ιακώβου, ὃς ἦν Ισάκῳ γνησίως. Moyſem ſeptimum ab Abramo exſtitiſſe teſtantur *Zonaras*, *Numenius*, *aliique*.

[t] Κρείττων,] Ita in pleriſque *MSS.* κρείττω in *Editis*.

* *Dum eruditione*] Forſan *inter ludendum*, ἐν παιδιᾷ.

[v] Καὶ τριετεῖ] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τριετῆ μὲ αὐτὸν γενόμενον *Baſ. G. Glycas*, *aliique*.

[x] Ανάσημα·] Secutus ſum *Baſ. G.* & *Zonaram*, cum apud *Heſychium* ſit ἀνάσημα, ὕψωμα. at Λάσημα habent *Big. Samb. Vat. Glycas*, *Hamartolus*. & *Vet. Interpr.*

[y] Αφιλότιμος] Ita *MSS. Glycas*, *Suidas* & *Hamart.* ἀφιλοτίμητος *Baſ.* & G. ut Ατλικώτερον probante *Bernardo*.

[z] Τοῦ παιδὸς·] Τῷ παιδὶ *Vat.*

[a] Περισχολεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* σχολῶν *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Κατεῖχε] Sic *MSS.* κατέχῃ in *Editis*.

[c] Παιδοποιεῖται,] Sic *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἠβουλήθη) αὐτὸν *Zon.* ἰδιοποιεῖται) αὐτὸν *M. Glycas.* BERN. Παῖδα ποιεῖ) *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ſed compoſite in *aliis*.

[d] Επεδείκνυε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιδείκνυσι τούτῳ *Vat.* ἐπεδείκνυσί τε τοῦτον *Baſ.* & *G.*

[e] Φρονιστὴν Λαβδοχῆς,] Aut verbis *Pſeudo-Euſtathii*, ἀξιοῦσα ποιῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτῆ Λαβδοχον. BERN.

[f] Παρὰ τοῦ ποταμοῦ] Sic in *MSS.* παρ' αὐτῆς in *Editis*.

[g] Ο δὲ λαβὼν] *Al.* ὁ δὲ καὶ λαβών.

[h] Καθ' φιλοφρόνησιν] *Euſtathio* alia voce χαριτοδοτήρου. καταφιλοφρόνησιν & καταπιστίλα *Samb.* liber. BERN.

[i] Αὐτὸ τοῖς ποσί.] Ita *Samb.* & *Big.* αὐτῷ *Baſ. G. aliique*, velut v. 36. ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ.

[k] Επὶ τῇ] Επὶ τὴν βασιλείαν *Vat.*

[l] Τῇ παπαινώσῃ] Illud τῇ ex *MSS.*

[m] Ανεκραγὼς,] Ita Atticorum more pro ἀνακεκραγὼς edidit *Bernardus*, ἀνακραγὼς ἔπε *Baſ.* ἀνακραγὼς εἶπε *Gen.* ἀνακραγὼν δὲ τοῦτο εἶπε *Samb. Hen. Vat. Busb.* & *Zonar.*

[n] Καὶ μαρτυρεῖ] Καὶ repoſuimus ex *MSS.*

[o] Τοῦτον οὖν ἀνελὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτον ἀνελὼν in *Editis*.

[p] Σωτηρίας ἦν.] Sic *Samb.* & *Vat.* τῆς σωτηρίας in *reliquis*.

[q] Μηδενὸς δὲ ὄντος] Ita in *MSS.* niſi quod *Samb.* interpolet ἦ μηδὲν ἄλλα καὶ συγγενὴ malo fuco. & *Vet. Interpr.* in *Editis* μηδ' ἑνὸς ὄντος φανεροῦ, καὶ ἀπεκτείνειν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγγενὴς Λαβδοποιεύς, ἢ τῶν ἄλλων τινὸς, οἷς πλέον ὑπῆρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐν δὲ σφαδίαν θαρρεῖν παρῆν. Cape quod præſtare videtur. BERN.

pareret, (etiamsi ipsum, qui cognatus erat ex adoptione, occideret rex aut alius quispiam) cui ad Ægyptiorum utilitatem promovendam ex futurorum præscientia magis fidere daretur, ab ejus cæde abstinuerunt.

ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγνώμη διὰ τῆς εἰκοτοίσεως ἢ τ' ἄλλων τις, ᾧ πλέον ὑπῆρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τὸ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν, ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

CAP. X.

Quomodo Moyses bellum gessit adversus Æthiopes.

Bellum Æthiopicum.

ET quidem Moyses, eo quo diximus modo natus & educatus, cum adulta esset ætate, Ægyptiis quantum virtute valeret, seque ita comparatum esse ut res quidem illorum deprimeret, Hebræorum vero afflictas erigeret, ex hujusmodi occasione ostendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi sunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam *cum injuria conjunctam* ulturi: prælioque superati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero turpi fuga ad suos se receperunt. Æthiopes fugientibus instabant: & ignaviæ sibi versum iri reputantes, nisi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: prædæque dulcedine degustata, sibi non temperarunt quin indies novos impetus facerent. Cumque vicinas regiones primum pervagantibus nemo cum armis obviam iret, progressi sunt usque ad Memphin & mare, quod nulla civitas eorum vim sustinere potuerit. Hac calamitate presti Ægyptii ad oracula & divinationes confugiunt. Illis vero cum hoc consilium dedisset Deus, ut in auxilium advocarent Hebræum, filiæ imperat Rex ut sibi Moysem concederet, qui copiis suis præficeretur. Illa ipsum Regi in manus tradidit, jurejurando prius obstricto, ne quid mali in perniciem ejus struret: magni beneficii gratiam sibi pro hoc auxilio deberi existimans, & sacerdotibus exprobrans, quod eos non puderet nunc ejus opem desiderare, qui prius ut hostem occidendum esse monuerant.

Ibes hominesque Ægyptii Æthiopes cum suis serpentibus profligant, Moyse duce ac auctore.

2. Moyses autem, à Thermuthi pariter ac Rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribæ gentis utriusque *hac re* gaudebant. Ægyptiorum quidem, quod, hostibus ejus virtute devictis, foret ut Moysem dolo tollerent: Hebræorum vero, quod sibi daretur Ægyptiorum servitutem effugere, Moyse duce & imperatore. Ille vero, ut hostes occuparet priusquam de adventu suo cognoscerent, copias *statim* eduxit. non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terræ. Qua ex re mirum in modum ostendit, quantum sapientia polleret. Cum enim hæc via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, & noxiis viribus & insolito aspectu plurimum differentes, & in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed & sublimes ex improviso malum inferant) commentus est, ut securum & innoxium iter

ΚΕΦ. ι'.

Ὅπως Μωϋσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γνησθεὶς τε καὶ τραφεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς Αἰγυπτίοις [r] τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ὅπλ παπηνώσθ μὲν τῇ σκείνων, ἐπ' αὐξήσθ ἢ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμεν. Αἰθίοπες, πεθόσιοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. [s] οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς στρατεύσιν ἐπ' αὐτὲς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως· [t] καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν [v] φεύγοντες. ἐπηκολέθησαν ἢ διώκοντες Αἰθίοπες· καὶ [x] μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπ|ς, τῆς χώρας ἐπιπολαίον ἥπλοντο, καὶ γδυσάμενοι τῶν ἀγαθῶν σκέτ' αὐτῶν ἀπείχοντο. ὡς ἢ τὰ μητνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων σὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύεθαι, [y] πεφύκασιν ἄχερ. Μέμφεως καὶ τῆς θαλάσσης, ὅδε μιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυναθείσης. τῷ ἢ κακῷ πεζόμενοι, πρὸς χρησμὸς Αἰγύπλιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβαλόντων δ' αὐτοῖς ἔ θεῖ συμμάχῳ χρήσεθαι τῷ Ἑβραίῳ, κελεύ ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα δεδόχθαι δοῦναι τ' Μωϋσῆν, [z] στρατηγὸν αὐτῷ γνησόμενον. ἡ ἢ ὅρκῳ [a] ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν δόλθεῖναι κακὸν, παραδίδωσιν· ἀνὴ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρύψασα τὴν συμμαχίαν, κακίζασα ἢ τὰς [b] ἱερέας, οἳ, κτῆναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, [c] σὐκ ἠδοῦντο νῦν χρήζοντες αὐτ' τῆς ἀπεκτονίας.

β'. Μωϋσῆς ἢ ὑπό τε τῆς [d] Θερμούθιδ παρακληθεὶς καὶ ὑπ' ἔ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔκαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τὰς τε πολεμίας τῇ σκείνε κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τ' Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι· οἱ ἢ τῶν Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς [e] ἐσομένε τὰς Αἰγυπτίας, διὰ τὸ Μωϋσεῖ αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ ἢ, φθάσας [f] πρὶν ἢ πυθέθαι τὰς πολεμίας τὴν ἔφοδον, αὐτὸ, τ' στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγε· καὶ διὰ τοῦ πεδίε πορευόμεν τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τ' αὐτὸ σωτέσεως θαυμασεῖν ἐπέδειξιν ἐποίησαν. τ' γὰρ γῆς χαλεπῆς ὄσης ὀδόθηναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν· παμφορωτάτη γάρ ἐστι [g] τούτων, ὡς καὶ τὰ περ' ἄλλοις σὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμέ τε καὶ κακίᾳ [h] καὶ τῷ τ' ὄψεως ἀπιθήθ διαφέρονθα, πνὰ δ' αὐτῶν ἐστι & πετηνὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προσδοκέντας ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα· νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀδλα-

r Τῶ ἀρετῶ] Τῶ οἰκείαν ἀρετῶν *Hen.* & *Busb.* Mox manus secunda ad cod. *Samb.* ᾧ τῷ ἐπὶ ταπειν. & Εφιεσαν ᾧ ἦγον *Big.* & *Samb.* Correcte reliqui ἔφερον ᾧ ἦγον, *prædam omnem retulere, vivam, aut non vivam*, ut Critica vetus Græcorum docet. BERN.

s Οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς] Ita in quatuor *MSS.* οἱ δ' ὀργῇ *Bas. G. aliique.*

t Καὶ τῇ μάχῃ] Καὶ δὲ μάχῃ in aliquibus *MSS.*

v Φεύγοντες.] Sic in *MSS.* in *Editis* φυγόντες.

x Μαλακίας ὑπολαβόντες] Μαλακίαν *Vat.*

y Προσδέχεται] Καὶ προσδέχεται *Hen.* & *Busb.* προσέχεται *Eustath.* BERN.

z Στρατηγὸν] Irenæus ex Josepho hæc memorat. Vide nuperam editionem anni 1710. pag. 347. Ἰώσηπός φησιν, ὅτι ὑπὸ τῶν βασιλείων ἐτέθη Μωσῆς, στρατηγὸς χειροθετηθεὶς ὑπ' τ' Αἰθιόπων τὴν νίκην, ἠγάγετο τὴν δ' βασιλέως θυγατέρα· ἐπιτέρ ποθῶ τῶν πρὸς αὐτὸν προδίδωσιν αὐτῷ τὴν πόλιν. *Josephus dicit, Mosen quum in regia educaretur ducem belli Æthiopici creatum esse, & postquam eos devicerat, filiam regis illius uxorem duxisse, quæ amore ejus tacta urbem ei prodiderat.* REL.

a Ποιησαμένῳ,] Ποιησαμένων *Samb.* & *Vat.*

b Ἱερέας,] *Al.* ἱερέας, κτεῖναι, προαγορεύσαντες. & ἱερέας, εἰ, κτεῖναι προαγορεύσαντες.

c Οὐκ ἠδέως] Οὐκ ἤδεσ *Epiphanius* Sciolus videtur, vel neutiquam intellexisse quid hic Judæus dixerit. BERN.

d Θερμούθιδ] Θερμούθιδ quicquid nobis suppetit librorum, aliquanto post *Samb.* κατεργασάμενοι, cæteri tempore infinito. BERN.

e Ἐσομένε] *Al.* ἐτομένε.

f Πρὶν ἢ πυθέθαι] Πρὶν ἢ ᾧ πυθέθαι *Samb.* & *Vat.*

g Τούτων.] Τούτω hic reposuimus ex *MSS.* quod in *Editis* male inferebatur post ἄλλοις.

h Καὶ τῷ τ' ὄψεως] Illud ᾧ ex *Cod. Vat. Edit. Bas.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* deerat.

i Ἐπ-

ἀελαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ὁ βίβλῳ καταστεύασας, καὶ πληρώσας [i] ἰβέων, ἐκόμιζε. [k] πολεμιώτατόν δ' ἐστὶ [l] τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ [m] ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων [n] ἀρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἰβεις, καὶ θεὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄχριοι. καὶ θεὶ μὲν τούτων παύσημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν Ελλήνων τῆς [o] ἰβεως τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, πότους ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ θεοπολεμούσης χρώμενος. τοῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ἤδη θεμαθοῦσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ἔτι τὰς Αἰγυπτίων, ἀφαιρεῖται· τάς τε πόλεις αὐτῶν [p] ἐπῄει καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπέπεσε. καὶ τῆς Μωϋσῆ εὐπραγίας γενομένου τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν· ὡς θεὶ ἀνδραποδισμῷ καὶ παντελεῖ [q] ἀναστάσεως [r] κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. καὶ πόλις συνελαθέντες εἰς [r] Σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης [s] Μερόην [t] μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας [v] ὕτω καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτε Νείλῳ θεείχοντι αὐτὴν καὶ [x] κυκλουμένη, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀστάπῃ καὶ [y] Ἀστάβορᾳ δυσμάχητον τοῖς [z] πεφωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὄσα [a] νῆσος οἰκεῖται, τείχεσί τε αὐτὴν καρτερῷ θειημένη, καὶ θεὸς μὲν τὰς πολεμίους θεβλημα τὰς ποταμὰς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τῶν τείχους, ὥστε [b] ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων· ἄπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τὰς ποταμὰς ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως τὴν ἅλωσιν. φέρουσι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωϋσῇ τὸν τῶν στρατεύματος ὀργήν· εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι· συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τῶν Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι θεσσάμενον τὸν [c] στρατείαν καὶ μαχόμενον γναίως ἐποσκοπεῖσα, καὶ [d] τὴν ἐπινοίας τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὸν ἐλευθερίαν, τὴν ὑπεραγίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἔτι τοῖς [e] κατ' αὐτῶν καλῶς θωμένοις, τῶν θεὶ τῶν ὅλων κινδύνων, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆς. καὶ [f] περιόντος τῶν πάθους πέμπει [g] θεὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τὸν πιστοτάτους, διαλεγομένη θεὶ [h] γάμου. θεσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἔτι τῷ θεραπευτῇ τὸν πόλιν, καὶ [i] ποιησαμένου πίστις ἐνόρκους ἢ μὴ ἀξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσουσα τὸν πόλεως μὴ [k] θεραπεύσεσθαι τὰς σωτήρας· φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ [l] τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων ἐξελαύνει τὸν στρατιὰν ἐπὶ τὴν Μερόην, καὶ τὸν πόλιν ἐκπολιορκήσας, ἐκείνην τε ἔλαβε καὶ τὸν ἄλλην χώραν ἐκράτησε. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον ἐπὶ τὸν Αἰθιοπίαν ἐστράτευσε Μωϋσῆς, καὶ τὸν πολέμους ἐκεῖνους διήνεγκεν.

exercitui præstaret, stratagema planè mirandum. Fiscellas enim *quasdam* è papyro in cistarum formam conficiendas curavit, & ibibus complens secum deportavit. Est autem hoc animal serpentibus infestissimum. nam & eos insectantes fugitant, & inter fugiendum sicut à cervis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures sunt & manuetæ, inque serpentum genus solum immaniter sæviunt. Et de his quidem nunc mitto scribere, cum non ignorent Græci qualis sit ibis. Postquam igitur ventum est in terram istis bestiolis refertam, ibes illis immisit, quibus propugnatoribus usus serpentium vim debellavit. Hoc igitur modo itinere confecto, Æthiopibus inopinantibus supervenit, & cum iis congressus victoriam reportavit, spemque Ægypti occupandæ illis abstulit: urbes etiam eorum adortus evertit, & ubique magna cædes Æthiopum patrabatur. Porro Ægyptiorum exercitus, post res Moysis auspiciis feliciter gestas, nullo labore fatigabatur: adeo ut Æthiopibus captivitatis atque excidii periculum immineret. Denique in urbem Sabam regiam Æthiopiæ compulsi, quam postea Cambyses, à sorore sua nomine impositio, Meroën appellavit, obsidione premebantur. Erat autem locus ille pæne inexpugnabilis, Nilo ipsi circumfuso & circundato, aliisque fluviis, Astapo & Astabora, transitum difficiliorem facientibus. Urbs enim ad interiora sita *ut* insula habitatur; quod murus validus illi circumductus sit, & hostibus quidem objectos fluvios habeat, atque aggeres magnos post murum ad inundationes arcendas, cum fluvii intumescentes majori cum impetu deferantur: quæ & *nunc* iis, qui flumina trajecerant, urbem expugnatu difficilem reddiderunt. Cum ergo ægre ferret Moyses exercitum otiosum desidere, (nam manus conferere non ausi sunt hostes) tale quiddam accidit. Tharbis filia erat regis Æthiopum. Hæc Moysen exercitum mœnibus admoventem, & egregie dimicantem conspicata, atque ob ea quæ excogitaverat & aggressus erat mirata, ipsumque & Ægyptiis, libertatem desperantibus, felicitatis auctorem exstitisse existimans, & Æthiopes, *modo* gloriantes de rebus præclare contra eos gestis, in extremum periculum adduxisse, vehementi ejus amore capta est. Atque *indies* crescente affectu, servos sibi fidissimos ad ipsum mittit, conjugium suum offerens. Illo vero assentiente, ea conditione ut sibi traderetur urbs, fideque jurejurando firmata, se ducturum eam uxorem, atque urbe dedita pactis mansurum esse: dictum factum. Et postquam sævitum est in Æthiopes, actis

Sabam (quæ & Meroë) metropolin totius Æthiopiæ, sequæ una Moysi dedit Tharbis.

i Ἰβεων,] De iis videsis *Herodotum*, l. 2. c. 75 & 76. & *Plutarchi* Sympos. l. 4. probl. 5.
k Πολεμιώτατόν] *Al.* πολέμιον.
l Τοῖς ὄφεσι] Illud τοῖς ex *MSS.*
m Ἀφισάμενοι] Ἐφισάμενοι *Vat.* ἀθισάμενοι *Glyc.* & *Hamartolus.* Mox ejusdem indocta manus ἄγγελον. BERN.
n Ἁρπαζόμενοι] Βασταζόμενοι καταπίνονται *Vat.* Hac de re vide *Plinii* Hist. Nat. Tom. 2. p. 132. *Edit. Pariſ.*
o Ἰβεως] In *Editis* ἴβιδος contra usum *Josephi* & auctoritatem *MSS.*
p Ἐπῄει] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιὼν *Baſ. aliique.* ἔπεισι *Zonaras.*
q Ἀναστάσεως] Facilitatis causa ἀσφαλείας *Samb.* BERN.
r Σαβὰ] Σαβᾶν *Samb.* σαβὰν *Hen. Busb.* & *Zonaras.* σαβᾶ *Georgius Syncellus*, & σαββᾶ alter *Georgius.* Eusebius in Lexico sacro, σαβὰ, πόλις αἰθιόπων βασιλικὴ· ἣν φησιν ἰώσηπος καμβύσου ὀνομάσαι μερόην, ἐξ ἰδίας ἀδελφῆς ἐπιθέτῳ τούτῳ. Quis non miretur Originis temeritatem, si ad Canticum Salomonicum hæc talia unquam scripserit? *Invenimus autem hujus reginæ* (Sabæ) *etiam Josephum in historia sua facere mentionem, addentem etiam hoc, quod posteaquam regressa est à Salomone, Cambyses rex miratus ejus sapientiam, quam sine dubio ex Salomonis sapientia susceperat, cognominavit, inquit, nomen ejus Meroen. Refert autem quod non solum Æthiopiæ, sed & Ægypti regnum tenuit.* BERN: *Al.* Σαβὰν & Σαβᾶν.
s Μερόην] Vide *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* v. Μερόη.
t Μετωνόμασεν,] Ita *MSS.* in *Editis* ὠνόμασεν.
v Οὕτω καλουμένης,] Sic in *Cod. Vat.* τοῦτο in *cæteris.*
x Κυκλουμένη,] Κυκλωμένη *Vat.*
y Ἀστάβορᾳ] Ita *Samb.* & *Geographi Vett.* Ἀσταβόρρᾳ & Ἀσταβόρρα *alii.*
z Πεπωμένοις] Sic in *Samb.* πεπρωμένοις in *reliquis.*
a Νῆσος οἰκεῖται,] Ὡς νῆσος *Burii* noſtri jam uſus nullus; vel equidem νῆσον, quod proclivius erat. BERN. Νῆσος καλεῖ) *Vat* ὡς νῆσος οἰκεῖ) legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
b Ἀνεπίκλυστον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀνεπίκλυστος *Baſ. G. aliique.*
c Στρατείαν] Στρατείαν ex *Samb.* & non στρατιὰν cum *aliis* excudi fecit *Bernardus.*
d Τὴν ἐπινοίας] Τὴν ἐπίνοιαν habet *Euſtath.* ad Hexaëm.
e Κατ' αὐτῶν] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Epiphan.* niſi quod ἐχόντων pro ὅλων ſubſtituant *Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῶν καθορωμένοις ἢ καθ' ἓν ὅλων κίνδυνον *Baſ.* & *G.*
f Περιόντος] Ita in *MSS.* in *Editis* αὔξοντος & π.
g Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τινα τῶν πιστοτάτων *Vat.* & in nonnullis *Epiphanii* Codd *fidelissimum ſervorum.*
h Γάμου.] *Al.* γάμων, ut & mox v. 46. τὸν γάμου.
i Ποιησαμένου] Ποιησαμένου *Vat.*
k Θεραπεύσεσθαι] Περιθέσθαι *Vat.*
l Καὶ τὴν ἀναίρεσιν] Μετὰ τὴν *Samb. Busb.* & *Hen.*

actis Deo gratiis, nuptiæ à Moyse celebrantur; atque Ægyptiorum exercitus *victor* domum est reductus.

πων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, συνετέλεσε τὸν γάμον [m] ὁ Μωϋσῆς· καὶ τὰς Αἰγυπτίους ἀπήγαγε εἰς τὴν ἑαυτῶν [n] γῆν.

CAP. XI.

Quomodo Moyses ex Ægypto aufugit in Madianam.

Ab ingrata Ægypto ad Troglodytas se furripuit Moyses. Ex. c. 3.

ILli vero, quod salutem à Moyse acceperint, odium illi pro gratia reposuerunt, studioque majori ei struxerunt insidias: suspicantes quidem ne rebus prospere gestis elatus aliquid novi in Ægyptiorum damnum moliretur; Regem vero admonentes, ut eum interficeret. Illi autem & ipsi hac de re insederat cogitatio, partim ex invidia ob *nuperam* Moysis expeditionem, partim ex metu depressionis; instigatus vero à Sacrorum scribis, vehementi flagrabat desiderio Moysem perimendi. Verum ut primum de insidiis audiverat *Moyses*, clam se subduxit. Atque viis *passim* à custodibus obsessis, per solitudinem fugam instituit, & * qua *evasurum* inimici minime suspicabantur: & quamvis ciborum laborârit inopia, eam tamen patienter & magnanime superat. Et cum ad urbem Madianam perveniisset, in Rubri quidem maris litore sitam, ab uno vero Abrami ex Chetura filiorum denominatam, super puteum quendam sedens à lassitudine & miseria quiescebat, cum meridies esset, non procul ab urbe: ubi ei suboritur negotium ex consuetudine & more illic viventium, quod virtutem ejus illustravit, & ad meliora viam aperuit.

Mox idem ille de filiabus Ragueli præclare meretur.

2. Cum enim istis regionibus aquarum sit penuria, operam dant pastores ut primi puteos occupent; ne, aqua ab aliis exhausta, sua potu egeant pecora. Ad puteum igitur accedunt septem virgines sorores, Ragueli sacerdotis, & ab istius loci incolis magno in honore habiti, filiæ: quæ patris greges curantes, mulieribus etiam ad hoc ministerium patrio Troglodytarum more adhibitis, forte, antequam alii venerint, satis aquæ pecoribus suis in alveos, ei usui paratos, è puteo extraxerant. Pastoribus autem aliquanto post venientibus & virgines depellentibus, ut aquam sibimet haberent, Moyses, rem indignam ratus virgines non respicere injuriam passas, sinereque vim virorum plus valere quam jus feminarum, illis quidem obstitit inique agere volentibus, iis vero, ut par erat, auxilium tulit. At illæ, hoc beneficio accepto, patrem *suum* adeunt, & pastorum injuriam, & quomodo ab hospite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi hæc gratia periret, meritumve desideraretur præmium. Ille autem cum filiarum in benefactorem gratum collaudavit animum, tum jussit Moysem coram adduci, ut ejus remuneraret benevolentiam. Postquam vero aderat, & indicavit ei filiarum de ejus ope & auxilio testimonium, & virtutem ejus admiratus, non in ingratos hoc

ΚΕΦ. ιά'.

Πῶς ἔφυγε ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μαδιάμην.

Οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μίσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἐπῆεσθαι τὰ κατ' αὐτὸν βουλεύματα ἠξίουν· ὑποψευσάμενοι μὲν μὴ διὰ τὴν ἐπιφάνειαν νεωτερίσῃ καὶ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα χρὴ τὸν [o] σφαγῆς. ὁ δὲ [p] καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν ἐκ πραγμάτων ὑπόνοιαν, ὑπό τε φήμης τῆς Μωϋσέως χρηστηρίας, καὶ ὑπὸ δέους παπαίνωσεως· [q] ἐπαχθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἷός τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσει. φθάσας δὲ τὴν ὑπουλίαν [r] καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπεξέρχεται. καὶ τὰς ὁδοὺς φυλαττομένων, πορεύεται διὰ τῆς ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν [s] ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάγη τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν Ἀβράμου γεγονότων ἐκ [t] Χετούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ὅπου τινὸς φρέατος, ἐκ δὲ κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρεμῶν, μεσημβρίας ἦσης, ὀλίγον τῆς πόλεως· [v] ἐνθ' αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συσήσασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν ἔδοξε δοῦναι.

β'. Τῶν γὰρ χωρίων [x] δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα· ὅπως μὴ [y] προεξαναλωμένης ὑδάτων ὑπὸ τῶν ἄλλων, αὐανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. προῆγον οὖν ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὶ παρθένοι ἀδελφαὶ Ραγουήλου θυγατέρες, ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένης τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις· αἱ, τοῦ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ πάντων ἐπιεργάων εἶναι ἐκ γυναικὸς ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι τὸ αὐταρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις [z] εἰς δεξαμενὰς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεσαν. ἐπισπόνων δὲ [a] ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατήσειεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι παρεῖδεν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν [b] ἐάσας κρείττονα γλυκὺ τοῦ παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν εἶρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, τῇ δὲ παρέσχε τὴν δέησιν βοήθειαν. αἱ δὲ διεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ ξένου· παρεκάλουν τε μὴ παυσάμενον αὐτῷ χάριτος τὴν ἐποικίαν, μὴ δὲ ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι. ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπιδέξασθαι τοῦ θείου τὸν διεργετηκότα ἀπῆδεν, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν [c] ἄγειν αὐτῷ τυχόντα κάλλιστον δικαίας. ὡς δὲ ἦκεν, [d] τὴν τῶν θυγατέρων [e] ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὑπὲρ τῆς βοηθείας, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων,

[m] Ὁ Μωϋσῆς·] Ita *Samb.* & *Vat.* sine articulo in *ceteris.*

[n] Τὴν.] Sic *Big. Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* vox γῆν *Editis* excidérat.

[o] Σφαγῆς.] Tuam itaque fidem ὁ Drungari, καὶ διὰ τὸ φόνου τοῦ αἰγυπτίου, καὶ τὸ ἐξεμπόριον μαείζονος, ὡς τῇ βίβλῳ φασὶν οἱ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ (ἐξόδου quis nescit) εἰ μὴ αὐτὸν παρέδωκεν ὁ ἱσταμένου. BERN.

[p] Καὶ καθ' αὐτὸν.] Καὶ abest *Vat.*

[q] Ἐπαχθεὶς] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπαιχθεὶς ὑπὸ τοῦ *Bas. G. Big.* & *Cas.* Δῆλα *Hen.* & *Busb.* mox οἷός τε τοῦ *Bas.* ista duo. BERN.

[r] Καταμαθεῖν,] Ita *MSS.* καταμαθεῖν non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[s] Ὑπόνοιαν] Ὑπόνοια *Samb.* à manu secunda.

* Qua evasurum *inimici minime suspicabantur*:] In *Epiphanii* Codd. aliquot, & *qua opinio erat non intercepturos inimicos.* in aliis nihil omnino respondet Græcis.

[t] Χετούρας.] De scriptura hujus vocis videsis p. 43. & p. 98.

[v] Ἐνθ' αὐτῷ.] *Al.* ἐνέκειτο αὐτῷ.

[x] Δυσύδρων ὄντων,] In plerisque *MSS.* ἀνύδρων.

[y] Προεξαναλωμένης] Ita MSS. meliores. Dein *Hen.* αναιζῃ, *Busb.* αναιζῃ perite Quinimo *Erembos* Optimi vatis, & accolas alios intimi Arabum sinus, qua ab Euronoto absceditur, humili Troglodytarum appellatione etiam venire apud Historicos veteres, nemo forte ignoravit præter unum Christianum. Mox σύσασαν *Hen.* BERN. Ita melioris notæ *MSS.* ἐξαναλωμένης in *aliis.*

[z] Εἰς δεξαμενὰς,] Sic in *MSS.* corrupte in *Editis* ταῖς δεξαμέναις.

[a] Ποιμένων] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* haud tamen inconcinnius *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* ποιμένων ταῖς παρθένοις, ὡς αὐτὰς τοῦ ὕδατος κρατεῖν.

[b] Ἐάσας] Ἐᾶσαι *Samb.* & Critici aliquot Homerici. Subinde eadem *Samb.* manus τοῦ τὸν διεργετηκότα. BERN.

[c] Ἄγειν αὐτῷ] *Al.* ἀγαγεῖν.

[d] Τὴν τῶν θυγατέρων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν περὶ τῶν θυγατέρων.

[e] Ἀπεσήμαινεν] Ἀπεσήμηνεν *Samb.* & *Vat.*

f Ὑπερ-

μάζων, οὐκ εἰς ἀναιδήτας ἀνέργετῶν καταλέξῃ τὴν ὑπηκρεαν ἔλεγε· ἀλλ' ἱκανὰς σκέψαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς [f] ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς ὑποσίας. ποιεῖ δ' αὐτὸν υἱὸν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν· τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

beneficium collocatum ajebat; foreque ut non modo parem ei gratiam referret, sed & paullo cumulatiorem. Postea aliquanto ipsum in filium adoptat, eique filiarum unam matrimonio elocat: ad hæc pecorum, in quibus universæ olim barbarorum opes, curatorem eum ac dominum constituit.

Raguelus Moysem sibi generum adoptat, reique pecuariæ curatorem.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Περὶ θάμνου ἀφανοῦς καὶ τῆς βακτηρίας τοῦ Μωϋσέως.

ΚΑΙ Μωϋσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν παρὰ τοῦ [g] Ιεθηγλαίου· τοῦτο γὰρ αὐτῷ [h] ἐπίκλημα τῷ Ραγουήλου· διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνου δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ [i] Σιναῖον καλούμενον ὄρος ἀγὰ τὰ ποίμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν τότε ὀρῶν, [k] καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον, ἀγαθῆς φυομένης πάσης, [l] καὶ, διὰ τὸ δόξαι ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν Θεὸν, ἀ καταπεμφθείσης πρότερον, ἀ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ [m] τυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ [n] θάμνου βάτων νεμόμενον, τὴν μὲν αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος [o] αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων ὅδεν ἠφάνισε, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης [p] ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτὸν μὲν ἔδεισε τὴν ὄψιν θαῦμα δοξον ἡγούμενον. καταπλαγὴ δ' ἔτι μᾶλλον φωνῆς ἐκ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν, καὶ ποιησαμένης λόγους· οἷς τό τε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, [q] εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφῖκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμανε, καὶ σωφρόνισεν τῆς φλογὸς [r] ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ δεκτὸν εἶναι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν [s] τούτοις θειότερον. [t] προηγόρευέ τε τὴν ἐσομένην αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν θεοῖς [v] ἀνθρώποις, ἅτε θεὸς συμπαρόντος· καὶ παρῄνει σκέλλειν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τὰς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, φησὶ, ταύτην εὐδαίμονα, ἣν Ἀβραμος ὤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος· καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σὲ καὶ τῆς σῆς συνέσεως [x] αὐτὰς ἡγεμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τὰς Ἑβραίους [y] ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θυσίας σκέλλειν [z] χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον σκοπὸν τὸν τόπον. ταυτὶ μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

CAP. XII.

De rubo ardente atque virga Moysis.

ET Moyses quidem istis affectus beneficiis à Jetheglæo (id enim Raguelo cognomentum erat) illic commorabatur in gregibus pascendis occupatus. Postea vero cum pecus pasceret, in montem Sinæum, ut appellabatur, pastum egit. Mons autem iste omnium in ea regione celsissimus est, & pascuis commodissimus, herbis utpote optimis abundans, &, quod vulgo persuasum haberent Dei numen ibi habitare, non antea depastus; nam religio erat pastoribus in illum ascendere. Illic quidem ei mirabile oblatum est prodigium. Ignis enim, dum rubi fruticem corriperet, viriditatem ejus & flores innoxia flamma præteriit, nec ramorum frugiferorum quidquam absumpsit, multum licet & vehementer emicuit. Ille autem & rei quidem novitate & miraculo perculsus est. Adhuc vero multo magis obstupuit, cum vocem ignis emitteret, & nominatim ipsum compellaret istiusmodi verbis; quibus & temeritatem ejus reprehendit, qui non sit veritus locum sacrum adeoque hominibus hactenus inaccessum calcare, & consuluit ut quam longissime à flammis abscederet, & sibimet quidem hac visione satisfaceret, *non indignus ea* propter suam ac majorum suorum virtutem *habitus*, cæterum ulterius nihil curiose inquireret. Quin & prædixit ei quantum honorem & gloriam, Dei auspiciis & auxilio, consequuturus esset apud homines; jussitque fidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem populi Hebraïci, cognatosque liberaturum ab iniqua Ægyptiorum dominatione. Nam & terram, inquit, istam beatam habituri sunt, quam Abramus gentis vestræ auctor olim tenuit, & bonis omnibus affluent, ad hæc *utique* te eos tuaque sapientia deducente. Verum posteaquam Hebræos ex Ægypto eduxerit, jussit ut illo in loco sacrificium gratiarum actionis sibi offerret. Et hæc quidem verba ex igne Dei voce emissa audivit.

Ragnelo cognomentum Jethegläus, aut Jothorus.

Rubus Sinæa (mirum aspectu) tota ardet, neque tamen absumitur. Ex. c. 3.

Sanctum Sinæ jugum atque inaccessum.

Ex reprehensione fausti ssimum oraculum.

2. Moyses autem iis quæ viderat attonitus, multoque magis his quæ audierat, infit, potentiæ quidem tuæ diffidere, Domine, quam & ego veneror, & majoribus meis præsentem fuisse novi & propitiam, majoris esse dementiæ reor quam quæ in me potest incidere. Attamen non intelligo, quo modo homo privatus, & nullis viribus munitus, vel popularibus meis persuadere potero, ut, relicta ter-

Legationem Ægyptiacam excusat Moyses.

---

f Ὑπερβάλλειν] Ὑπερβαλεῖν *Samb.* quod ut Ἀτλικώτερον malit *Bernardus.*

g Ιεθεγλαίου] Ex יתרו *Josephum* more Græcorum Ιεθεραίου formâsse credo. Pro Ιεθεγλαίου *Editorum* Ιοθόρου habent *Big. Samb. Cas. Vat. & Zonar.* imitando *Interpretes* LXX. Denique *Jethereg* aut *Jechelech* aut *Gechegleth* habent *Epiphanii* Codd. BERN.

h Ἐπίκλημα] Videsis *Allatii* notas ad *Eustathii* Hexaëm. p. 310.

i Σιναῖον] Σίναιον *Samb.* & *Zonaras.* Perrexit igitur jam à socero nobilis pastor in ortum ad Arabum petras propinquas, אחר המדבר ejus libro 2 c. 3. Vide Proto-martyrem Act. S. c. 7. 30. Nam in Moyse idem vocatur חרב. Mox Οἷς, ὃς *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al* Σίναιον.

k Καὶ ὃς νομὰς] Illud κ' ex *MSS.*

l Καὶ, διὰ τὸ δόξαι ἔχειν] Καὶ δὴ ἔχειν *Vat.*

m Τυγχάνει θαυμάσιον.] Ita *MSS.* συγκυρεῖ καὶ in *Editis.*

n Θάμνου βάτων] Ita ex sententia *Bosii* edidit *Bernardus*, favente *Syncello*, qui habet θάμνου βάτου. prius erat θάμνου βάτου. in *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* θάμνου βάτων.

o Αὐτοῦ παρῆλθεν] Αὐτῆς *Vat.*

p Ὑπαρχούσης.] Οὔσης *Vat.*

q Εἰς ὃ μηδεὶς] Illud εἰς abest *Vat.*

r Ὡς πορρωτάτω] Voculam ὡς addidimus ex *MSS.*

s Τούτοις] Lege τούτου. COCC.

t Προηγόρευέ τε] Ita ex *MSS.* προηγόρευε ϛ' in *Editis.*

v Ἀνθρώποις,] Rursum ex *MSS.* ἀνθρώπων *Bas.* & *G.*

x Αὐτὰς ἡγουμένης.] Ita *Hen. Busb. Gen.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* αὐτῆς *Big.* & *Bas.*

y Ἐκ τῆς Αἰγύπτου,] Ita ex *MSS.* ἐκ τῆ γῆς Αἰγύπτου in *Editis.*

z Χαριστηρίους] Sic in *MSS.* à *Typothetis* ἐχαριστηρίους ἀφικομένων.

a Τε Εἰδε] Illud τε ex *MSS.* atque etiam ὃ paullo inferius.

b Ηγεῖτω.] Ηγοῦ *Vat* & *Bas.*

terra quam nunc habitant, me sequantur quo ipse eos deducturus sum; vel, etiamsi persuasero, quo modo Pharaothen eo redigam ut dimittat Hebræos, quorum opera & labore Ægyptiorum felicitas augetur.

Mox scipio in draconem versus, subita dextræ lepra, & lympha in sanguinem corrupta, tot miracula cunctantem ducem excitant. Ex. c. 4.

3. Deus autem ipsi de omnibus bene sperare consuluit, se *ei* adfuturum esse pollicitus: & ubi verbis opus, suadelam in labris sessuram esse; ubi vero operibus, vim magna patrandi largiturum. Mox jussit ut virga in terram projecta fidem promissorum acciperet. Quo facto, draco *humi* repebat, & in spiras convolutus caput sursum attollit, quasi persequentibus minitaretur vindictam: ac mox denuo in virgam conversus est. Post hoc dextram in sinum abdere præcepit. Cum vero paruisset, candidam protulit, & colore calci similem: deinde pristinam ad formam reversa est. Jussus porro aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum mutatam. Hæc autem dum miraretur, ut animum reciperet hortatus est *Deus*, & pro certo haberet maximum ei adjutorem affore; utque apud omnes his prodigiis uteretur ad fidem faciendam, te à Deo missum id solum agere ut mandata mea exsequaris. Fac quod impero, nec mora sit ulla, quin Ægyptum te conferas, nocte dieque properans; nec, dum tempus cunctando extrahis, id Hebræis etiam duram servientibus servitutem producas.

Proprium Dei nomen (quod fari sibi nefas putabat Josephus) mortalium primus Moyses audierat. Ex. c. 3. 14, 15.

4. Moyses autem nihil amplius dubitans de iis quæ promiserat Deus, spectator utique tot signorum factus & auditor, precatus ut eandem potentiam, cum opus fuerit, in Ægypto experiretur, supplex orabat ut sibi nominis sui notitiam non invideret, sed de sui appellatione certiorem faceret, quem conspectu & colloquio suo dignatus fuerat; ut illi aliquando sacrificaturus nominatim ejus præsentiam invocaret. Tum Deus nomen suum ei enunciat, hominibus non antea patefactum: quod effari mihi nefas est. Moysi vero non tunc tantum, sed quotiescunque res postularet, talium prodigiorum facultas aderat. Præter cætera portenta maxime de veritate persuasus ob rubum ardentem, credensque Deum auxiliatorem sibi fore propitium, & populares suos se liberaturum esse sperabat, & Ægyptiis cladem illaturum.

πρὸς ἣν [c] αὐτὸς ἡγεμών· [d] ἢ κἂν ἐκεῖνοι πάθωσι, πῶς ἂν βιασάμενος [e] Φαραώθην ὑπηρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξησιν εὐδαιμονίαν.

γ'. Ὁ δὲ Θεὸς οὐπω πᾶσι τοῖς πάντων σωτῆρι χαίρειν, ὑπισχνέμενος αὐτὸς [f] παρέσεσθαι· [g] καὶ ἃ μὲν δεῖ λόγων, πάθῳ παρέξειν, ἃ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευέ τε τὴν βακτηρίαν ὑπὸ τὴν γῆν ἀφεῖσα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δράκων εἵρπε, καὶ σπειλήμενος [h] ἀσπαρδὸν ὡς διώκοντι ἐπ' ἀμυνῇ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν· εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μετὰ τοῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸ κόλπον προσέταξεν. ὑπανοίξας δὲ λευκὴν καὶ [i] πιτύρῳ τὴν χρόαν ὁμοίαν [k] προσκόμισεν· εἶτ' εἰς τὸ αὐτὴς κατέχει. κελεύσας δὲ καὶ ζ' πλησίον ὕδατος λαβεῖν ὑπὸ τὴν γλῆ σκάφος, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην. [i] θαυμάζοντα δ' ὑπὸ τούτοις [m] θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον· καὶ σημείοις τοῖς πιστεύσειν πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθείς [n] ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς· κελεύω δὴ μηδὲν ἔτι [o] μελλήσαντά τε ἀπιέναι εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπείγοντα· καὶ μὴ τριβοντα τὸ χρόνον, πλεῖω ποιεῖν τῶν Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθῶσι.

δ'. Μωϋσῆς δὲ τὸν ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον, [p] θεατὴς γε πίστεων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγνόμενος· εὐξάμενος αὖτις καὶ πειραθῆναι πάσης δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ [q] δεηθεὶς, ἠντιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτοῦ γνῶσιν ἐξ ἰδίας φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὖτις μετεχηκὼς καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν· [r] ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς [s] ἱερεῖσι προσκαλῇ. καὶ ὁ Θεὸς αὖτις σημήνας τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἃ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν. πρὸς ἣν δὲ μοι [t] θεμις εἰπεῖν. [v] Μωϋσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα ἐξ τότε μόνον, ἀλλὰ πάντος δ' ὁπότε δεηθείη, σωτηρίαν. ἐξ ὧν ἀπόρων πλέον πρὸς τὰ ἀληθείας τῷ πυκὶ νέμων, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ προσεσθαι ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς προσκαλεῖν.

CAP. XIII.

Moyses & Aaron in Ægyptum reversi adeunt Regem.

Moyses Ægyptum repetit, adjutus auctusque fratre & uxore & duobus liberis. Ex. c. 2. & c. 4.

CUmque fama accepisset Pharaothen Ægytiorum regem, sub quo ipse fugerat, esse defunctum, petiit à Raguelo, ut sibi non gravate concederet, cognatorum suorum bono in Ægyptum proficisci: &, *postquam hoc impetraverat*, assumpta Sapphora, quam *ibi* duxerat, Ragueli filia, libe-

ΚΕΦ. ιγ'.

Οτι Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην.

ΚΑΙ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων πεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ᾧπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλ συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὖτις τὸν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον [x] ἐλθεῖν· καὶ προσλαβὼν τὴν [y] Σαπφόραν, καὶ γαμικὴ δ' Ραγουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖ-

[c] Αὐτὸς ἡγεμών·] Αὐτὸς *Vat.*

[d] Ἢ κἂν ἐκεῖνοι] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἢ εἰ κἂν *Vat.* in reliquis κἂν sine ἢ.

[e] Φαραώθην] Φαραὼ *Vat.*

[f] Παρέσεσθαι·] Συνέσεσθαι *Hen.* & *Busb.* BERN.

[g] Καὶ ἃ μὲν] Sic in quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ἐὰν & mox ἐὰν δ' ἔργων.

[h] Σπειρηδὸν] Σπειρηδὸν *Bas. G. aliique.* perperam.

[i] Τίτυρῳ] At nivi comparatur in Exodo hic candor. sed Judæi in lepra & candorem nivis, & calcis, & lanæ distinguunt, & tribus nominibus diversis nuncupari putant. REL.

[k] Προσκόμισεν·] Interpretando *Hen.* & *Busb.* ἐξήνεγκεν: ita & *Zonaras.* BERN.

[l] Θαυμάζοντα] Θαυμάζοντος *Vat.*

[m] Θαρρεῖν] *Bas. Gen. Hen. Busb.* & *Zonaras*, atque gens Attica, affirmante politissimo hominum Eratosthene. Θαρσεῖν *Big.* & *Samb.* BERN.

[n] Τῶν ἐμῶν] Sic *Bas. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* τῶν αὐτῶν *Samb.* & *Cas.* probante *Bernardo.*

[o] Μελλήσαντά τε] Ita *Vat.* & *Samb.* μελλήσαντα *cæt. Bas.* & *G.*

[p] Θεατὴς γε] Sic *MSS.* Θεατὴς τε in *Editis.*

[q] Δεηθεὶς,] Δοθείσης *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

[r] Ἵνα θύων] Ratio hæc est non *Moysis*, sed *Josephi*, labentis in *Gentilium* ritus. nam *Dii* in sacris eorum *singuli* ἐξ ὀνόματος invocabantur, ut constat ex *Servio* ad *Virgilium* in *Georgic.* l. 1.

[s] Ἱερεῖοις προσκαλῇ·] Ita *Vat.* ἱερείοις προσκαλεῖ *Big.* & *Samb.* ἱερεῖς προσκαλῇ *Bas.* & *G.*

[t] Θέμις εἰπεῖν.] Θεμιτὸν *Samb.* & *Vat.*

[v] Μωϋσῆ] Μουσῆς μὲν τοῖς σημείοις τούτοις MSS. τὰ σημεῖα ταῦτα excusa exemplaria. Vel legendum μωυσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα. BERN. Sic in *Editis.* Μωϋσῆς μὲν τοῖς σημείοις τούτοις in *MSS.*

[x] Ἐλθεῖν·] Ita *MSS.* & *Vetus Interpr.* ἀπελθεῖν *Bas.* & *G.*

[y] Σαπφόραν,] *Big. Samb.* & Interpres *Scholasticus.* Usitatum vero aliis σεπφόραν propter auctoritatem LXX. Interpr. ex Hebræo צפרה, quod *Sippora* hodieque enuntiant Judæi. *Luscinia* itaque dicta est hæc femina. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* Σεπφόραν propter auctoritatem τῶ ο'.

πεῖσθαι [z] Γηρσὸν καὶ Ἐλεάζαρον, ὥρμησεν [a] ὅτι τάχους εἰς Αἴγυπτον. τὰ δὲ ὀνομάτων τούτων Γηρσὸς μὲν σημαίνει κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι [b] εἰς ξένην καὶ γῆν ἀλλοτρίαν· Ἐλεάζαρος δέ, συμμάχου τοῦ πατρῴου Θεοῦ τυχόντα αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γνωσθέντων δ' αὐτῶν τὸ πλησίον [c] τῶν ὅρων, ὁ ἀδελφὸς Ἀαρὼν ἀπήντησε θεοῦ κελεύσαντος· ὡς δὲ ἀπεσημήνατο τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ἀπήντων Ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτῶν μεμαθηκότες· οἷς Μωυσῆς [d] τὰ σημεῖα διηγόμενος, ἐπεὶ πιστὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ὑπ' ἐκπλήξεως τὴν [e] παρὰ δόξαν αὐτοῖς [f] ὁρωμένων ἀνεθάρσουν, καὶ πρὸς τὰ ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς θεοῦ προνοουμένου τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν.

β'. Ἐπεὶ δὲ καταπεφεύγει εἶχεν ἤδη τοὺς Ἑβραίους ὁ Μωυσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τὸ βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσειν Αἰγυπτίους ἀπὸ Αἰθιόπων [g] καταφρονουμένους, καὶ διαρπαζομένην αὐτῶν τὴν χώραν, ἐδήλου, στρατηγίαν καὶ πόνους χρησάμενος ὡς πρὸς οἰκείων, [h] ὅπως τε κινδυνεύσειν ὑπὸ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς ἀδίκους κομιζόμενον ἀνεδίδασκεν· τά τε κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος ὀφθέντα αὐτῷ σωτυχόντα, καὶ τὰς θεοῦ φωνὰς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτυχεν αὐτῷ προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, [i] καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἱστασθαι τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.

γ'. Χλευάσαντος δὲ βασιλέως, Μωυσῆς ἔργῳ [k] παρεσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος γενόμενα. ὁ δὲ ἀγανακτήσας πονηρὸν [l] μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει· καὶ πότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δικαίαν, καὶ νυνὶ [m] ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ περιεργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα. καὶ ταῦτ' ἅμα λέγων, [n] κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ προφαίνειν ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν ἐκ τούτων ἐπιστήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνον ἔμπορον ὢν αὐτὸς εἰς Θεὸν δύναται, τὸ μὲν ἐπ' αὐτῷ προσδόξον ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀπροσδοκήτοις ἐπάρχειν· [o] καὶ μεθημένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας, δράκοντες ἦσαν. Μωυσῆς δὲ ὑπερκαγχάσας, ὁ δ' αὐτὸς μέν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ· [p] τόσῳ δὲ μέντοι κρεῖττόν τε τὰ ἐμοῦ πραττόμενα τῶν τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ ἐγὼ τὴν μὲν ἀπὸ γοητείαν καὶ πλάνου τὴν ἀληθοῦς δόξης πομπὰ, κατὰ δὲ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δυνάμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅτι [q] τὴν γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἦσθ' ἐπειθετο· καὶ τὰς τῶν

risque ex ea susceptis, Gerso & Eleazaro, properavit Ægyptum ire. Istis autem ex nominibus Gersus quidem juxta Hebræorum linguam significat, quod in terram peregrinam venerit: Eleazarus vero, quod Dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At cum non longe à limitibus abessent, Dei jussu *ei* obviam fit Aaron frater: cui indicavit quæ *sibi* in monte acciderant, quæque sibi præceperat Deus. Illis autem ulterius progressis occurrerunt primores Hebræorum, qui de adventu ejus inaudiverunt. quibus Moyses miracula, quod sibi ea narranti fidem non habuerint, ob oculos posuit. Illi vero in admirationem eorum, quæ inopinato viderant, traducti, animum sumpserunt, & de omnibus spem bonam conceperunt, tanquam si Deus securitati eorum provisurus esset.

Apud novum Pharaonem ejus merita exponit Moyses & prodigia montis Sinæi.

2. Cum vero Hebræos jam sibi obsequentes haberet Moyses, eoque deductos ut in potestate ipsius se futuros pollicerentur, & præ se ferrent libertatis desiderium, Regem adiit reipublicæ gubernaculo nuper admotum, atque ei commemoravit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros eorum vastantibus, contemptui habitis profuerat, militiæ labores, tanquam suorum rem egerit, perferens; ipsumque edocuit, ut pro istis summum adierit discrimen, nec dignas pro meritis gratias ab illis acceperit: pariter etiam quæ sibi in monte Sinæo contigerant, cum voces à Deo prolatas, tum & rerum miracula, ad fidem iis quæ mandaverat faciendam, sibi visa, sigillatim exposuit; eumque obtestatus est, ne incredulus Dei voluntati esset impedimento.

Artes Ægyptiacas, sed & Divinas callebat Moyses. Act. Apost. c. 7. 22. & Justini Hist. l. 36. c. 2.

3. Rege autem *illum* irridente, re ipsa ei specimen dedit Moyses prodigiorum quæ in monte Sinæo conspexerat. At ille indignabundus ipsum quidem sceleratum appellat, ut qui olim ex servitute Ægyptiaca evaserit, & nunc per fraudem & malitiam redierit, id agens ut præstigiis & magicis artibus populum traheret in sui admirationem. Dumque hæc diceret, jubet sacerdotes *suos* eadem ostenta sibi repræsentare, quòd Ægyptii etiam istarum artium scientiam habeant, * & non solus ipse divina polleat virtute, eò scilicet miri aliquid in medium afferens, ut apud rudes & indoctos fidem inveniat, *eosque decipiat*: ipsisque virgas suas projicientibus, in dracones *confestim* versæ sunt. Moyses autem, his nihil perculsus, dixit, ne ipse quidem, ô Rex, sapientiam Ægyptiorum despicio: attamen quæ ego operor tanto præstantiora esse ajo quam istorum magiam & artem, quanto divina ab humanis distant. Ostendam vero quæ mea sunt non præstigias esse & simulationem veritatis, sed Dei providentia & virtute in conspectum venire. Cumque hæc dixisset, virgam in terram demittit, jussitque eam in colubrum sese explicare. Illa dicto paruit, & Ægyptiorum

Moysis virga magorum Ægyptiorum præstigias devorat. Ex. c. 7.

z Γηρσὸν] Illo tono *Samb.* & *Busb* γήρσων *Big. Bas.* & *Cas.* γηρσὰν *Zonaras*, & Syrus in Bibl. Walt. In volumine suo Moyses, גרשם, quod γηρσὰμ Interpr. LXX. *Gersom* Masora Judæorum, quo istum distingueret forte à propatruo גרשון, *Gersom* BERN. *Al.* Γῆρσον. Γηρσὰμ LXX.

a Ἐπὶ τὸν Αἴγυπτον.] *Al.* εἰς τὴν Αἴγυπτον

b Εἰς ξένην.] Pariter Etymologiæ sacræ studiosus Philo, vocabulo illo diviso, ξένῃ ἐκεῖ. Imo consule parentem ipsum c. 2. Exodi, aut potius c. 18. Nam in priore loco (extra versionem Beati Hieronymi, tum Syrorum Arabumque illas, & editionem Complutensem Bibl. Græc.) vane quæres ἐλεάζαρ, aut *Eliezerum* Moysis, ejusve etymon. Dicant porro Critici quo merito frater ejus præsertim memoretur, ipse tamen nullam nomenclaturam ibidem meruerit. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* εἰς ξένην γῆν *Bas. G. Vat. aliique.*

c Τῶν ὅρων,] Τὸν ὄρον *Samb.* commodè, & ut *Zonaras* maluit, si movere liceat lectionem tot codd. Græcis Latinisque probatam, atque magis ex Moyse c. 4. 27. Indicat forsan Josephus Montem Dei bicipitem, qui & extremæ Ægypto imminuit. BERN. Ex *Samb.* in *Editis*, *aliisque* perperam ὁρῶν. si quis ὁρῶν malit ex *Moyse* in *Exod.* c. 4. 27. forsan intelligendus est *Mons Dei* biceps, qui & extremæ Ægypto imminuit.

d Τὰ σημεῖα διηγόμενος,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὰ σημεῖα, ἐπεὶ π. & mox παρέσχε τὴν ὄψιν.

e Παρὰ δόξαν] Παραδόξως *Vat.*

f Ὁρωμένων] Ita *MSS.* ὑποφαίνων in *Editis.*

g Καταφρονουμένους,] Vide *Hesychium.*

h Ὅτι τε κινδυνεύσειν] Sic in *MSS.* in *Editis* τάς τε κινδυνεύσειν ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμ. ὁ δικ. κο. ἀποδίδασκεν.

i Καθ' ἕκαστον] *Al.* καθέκαστον.

k Παρέσχεν] Ita *MSS.* παρεῖχεν *Bas.* & *G.*

l Μὲν αὐτόν] Illud μὲν abest *Vat.*

m Ἐξ ἀπάτης] Forte ἐπ' ἀπάτῃ. Vetus *pro seductione remeasti.* COCC.

n Κελεύει τοὺς ἱερεῖς] Verbum κελεύει (quod *Editis* excidérat) restituimus ex *MSS.*

* *Et non solus ipse*] Ita vertit *Epiphanius*, ac si diversam à nostra lectionem habuerit: & *quasi non solum Moses peritus esset rerum, quas ipse per Deum posset explere: ut quod erat valde mirabile, si etiam ab alio fieret, ostenderetur quomodo* (al. *quoniam*) *humana doctrina constaret.*

o Καὶ μεθιεμένων] Ita ex *MSS.* in *Editis* καὶ θεμένων βακτηρίαν, mance.

p Τόσῳ δὲ μέντοι] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τόσῳ μέντοι *Bas.* & *G.*

q Τῆς γῆς] Illud τὴν deest *Vat.*

rum virgas, quæ draconum ſpecie oculis obverſabantur, unam poſt aliam aggreſſa edebat, donec omnes conſumpſerat. deinde in ſuam formam reverſam ſuſtulit Moyſes.

Creſcit Hebræis laterum labor. Ex. c. 5.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commovetur: ſed indignatus, nec quidquam eum profecturum eſſe dicens ex ſua in Ægyptios ſolertia & calliditate, præcipit *operarum exactori* Hebræis præfecto, ut nullam eis à laboribus requiem concederet, ſed graviori quam antea operandi neceſſitati parêre cogeret. Ille vero, cum prius eis paleas ſuppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: ſed die quidem eos operibus urgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et cum ærumnæ illis duplicarentur, Moyſi ſuccenſebant, quod ipſe in cauſa fuerit cur illis creverit labor pariter ac miſeriæ. Ille vero neque propter Regis minas ſtudium intermiſit; neque Hebræorum querelis & increpationibus ceſſit: ſed, obfirmato contra utrumque animo, nullum laborem recuſavit ut ſuos in libertatem aſſereret. Itaque ad Regem accedens, operam dedit ut ei ſuaderet dimittere Hebræos ad montem Sinæum, illic Deo ſacrificaturos; (hoc enim ipſum *diſertim* præcepiſſe) neque contra voluntatem ejus reſiſtere & repugnare: ſed, ipſius benevolentiam rebus omnibus anteferendo, illis exeundi poteſtatem facere; ne forte contranitendo ſemet aliquando incuſaret, ſi quid ipſe tale patiatur, quale eum paſſurum eſſe veriſimile eſt, qui Dei mandatis obſiſtit. Iis enim, qui iram Dei in ſe concitarint, ex omni re oborituras eſſe calamitates: quibus utique neque terra, neque aër amicus, neque progenies ut fert natura; ſed inimica omnia & infeſta. Atque hæc mala perſenſuros eſſe Ægyptios edicebat, ſimul & populum Hebraïcum ex eorum regione, illis invitis, egreſſurum eſſe.

Sævam regis indolem iterum attentat Moyſes. Ex. c. 7.

Αἰγυπτίων βακτηρίας, [r] αἱ δρακόντες ἐδόκουν, πᾶσιν ἐπιφερόμεναι κατεπόθησε· μέχρι πάσας [b] ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς [c] τὸ ἑαυτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται Μωϋσῆς.

δ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὅμως οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πεπαχθὲς καταπλήττεται· πεφορτισμένος δ', καὶ μηδὲν αὐτῷ πεφροντικὼς εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸ πλῆθος τῶν Ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν ἐκ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι [v] τὸ πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. Ὁ δὲ ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλης τοῖς ἔργοις παλαιπωρεῖν ἐπιὼν, νυκτὸς δ' συναγὼν τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ [x] διπλασίου ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς παλαιπωρίας [y] δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. Ὁ δ' ὅτε πρὸς τὸν βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, ὅτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τῷ τε ψυχρῷ προσφερόμενος πρὸς ἑκάτερον, ὅλῃ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν, [z] ὑπήνεγκε. καὶ προσφερόμενος πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπειθεν αὐτὸν [a] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ὅλῃ τὸ Σινᾶιον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι· καὶ μηδὲν ἀνυπάρξειν οἷς ἐκεῖνος βέλεται, τὴν δ' ὑμένειαν αὐτὸ πρὸ παντὸς [b] ποιήμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γιγόμενος αὐτὸν αἰτιάσεσθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα Θεοῦ προστάγμασι. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὑτοῖς κινήσασι θεῖον ἐξ ἀπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· καὶ ὅτε μὴ τούτοις, ὅτε ἀπὸ φίλου, ὅτε γονεὺς τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. [c] πεπεῖσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, [d] μὴ δ' καὶ τὸν Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, [e] ἀκόντων ἐκείνων.

CAP. XIV.

De plagis decem, quibus afflicta eſt Ægyptus.

Ægyptios decem plagis plectit ſanctiſſimum & vindex Dei Numen.

REge vero deſpectui habente verba Moyſis, neque vel tantillum ad ejus monita advertente, mala graviſſima in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo, tum quod nulli genti antea admota ad Ægyptios pertentandos acciderint, tum quod *Deus* oſtendere voluerit Moyſem in iis quæ prædixerat ne quidquam mentitum eſſe; & *poſtremo* quia hominum intereſt, ut diſcerent ea obſervare & facere, quibus numen non offenditur, aut ira impellitur ad iniquitates eorum perſequendas. Amnis enim ipſis Dei juſſu ſanguineus fluebat, adeo ut ad potum adhiberi non potuerit: nec alius eſt illis aquarum fons. Neque colore ſolum ſanguinem referebat; ſed & iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat ſolis quidem Ægyptiis; Hebræis vero dulcis & potabilis, & nihil à natura ſua mutatus. Eo igitur prodigio Rex in

Plaga I. Nili cruor. Ex. c. 7.

Dulce tamen bibunt Hebræi.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθον τοῖς Αἰγυπτίοις.

ΤΟΤ' ὁ βασιλεὺς ἀνθαπτόμενος τῶν Μωϋσέως λόγων, καὶ μηδὲν μέλον ὀπίσω φέρειν ἔτι πεπιεσμένων, πᾶσι δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἑκάστου ἐκθησομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερόν [f] τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βέλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὀφθεῖσαν, καὶ ὅτι συμφερὰ τοῖς ἀνθρώποις μαθήσει φυλάττεσθαι [g] αὐτὰ πάντα, ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσει τὸ θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προτρέψαιτ' [h] ἀμωμήτους ἀδικίας αὐτούς. Ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ [i] δυναμένοις· καὶ [k] πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. [l] Οὐχὶ τοῦ χρόας δ' μόνον ἦν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις [m] πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην παρεσκεύαζεν. ἦν δ' τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις· Ἑβραίοις δ' γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν ἐκ φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ

r Αἱ δρακόντες] Ita *Big.* & *Zonaras.* αἱ δρ. ἐδόκουν εἶναι *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* οἱ δρ. ἐδ. π. *Baſ.*

s Ἀνήλωσεν.] Ἀνάλωσεν *Samb Vat.* & *Busb.*

t Τὸ ἑαυτῆς σχῆμα] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ αὐτῆς.

v Τῶν πρότερον] Mox πλαθίαν *Hen.* Verum tam Joſephus quam Doctores Alexandrini diphthongo juvant penultimam ejus vocis. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὸ πρότερον *Caſ.* τοῖς πρότερον in *reliquis.*

x Διπλασίου ὄντος] Eo modo *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἦ δ' δεινὸν διπλασίαν αὐτοῖς ἦ τ' ταλ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* verſiculo omiſſo.

y Δι' ἐκεῖνον] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* δι' ἐκείνων *cæteri*, velut τῶν ἔργων intelligant.

z Ὑπήνεγκε.] Sic in *MSS* antea circumferebatur ὑπῆλθε.

a Ἀπολύειν] Ἀποπέμπειν *dimittere.* ita in cantico Simeonis. REL.

b Ποιούμενος,] Ita *Vat.* in *aliis* ποιεμένη.

c Πεπεῖσθαί τε] Πεπεῖσθαί τε τ. *Vat.*

d Μὴ δ'] Ita *Baſ. G.* & *Big.* μὴ δ' καὶ τ' *Samb.* & *Vat.* τ' ἦ τ' *Hen.* & *Busb.*

e Ἀκόντων ἐκείνων.] Καὶ ἀκόντων *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

f Τισι συμβάντα] Ea forma *Samb.* τότε συμβ. *Big. Caſ.* & *Vat.* τισι συμβάντα τότε τοῖς *Baſ.* & G.

g Αὐτὰ] Forte ταῦτα COCC.

h Ἀμωμήτους] Ἀμωμήτους *Samb.*

i Δυναμένοις·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* δυναμένοις in *aliis.*

k Πηγὴν] Vide *Senecam*, l. IV. *Nat. Quæſt.* cap. 1. & *Heliodorum* in *Hiſt. Æthiop.* l. 2.

l Οὐχὶ τοῦ χρόας] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἐχὶ δ' τοῦ χρόας μόνον *Vat. Baſ.* & G.

m Πίνειν ἀλγήματα] Vocem πίνειν inſeruimus ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

n Ἀφο-

ὁ βασιλεὺς, καὶ θείοις τοῖς τῶν Αἰγυπτίων, πυνεχώρησε τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ ἅμα κακῶν λωφήσαντος, πάλιν τῷ γνώμῃ μεταβαλὼν, οὐκ ἐπέτρεπεν τὴν [n] ἄφοδον αὐτοῖς.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν συμφορῶν ἐπὶ σωφρονοῦσιν ἐθέλοντος, ἄλλοις τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος ἅπασαν τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεδίσπερε. μειζὲς δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς [o] διαμιμούμενος τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἐχθρὰ κεκακωμένον λαμβάνειν, συναποθνησκόντων καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα [p] αὐτῶν μετὰ κακῶς ἦν ἰλυὸς, γλωσσημένων τε καὶ συναποθνησκόντων· τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς διαμισούμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ πᾶσαις ὑπηλάζοντες. [q] ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσωδὴς ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ [r] ἐν αὐτῇ διαφθαρέντων. ὑπὸ δὴ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων, [t] Μωϋσῆν ἐκέλευεν ὁ βασιλεὺς [s] οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. [t] παραχρῆμα [v] τοῦτ' εἰποντος, ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος· καὶ ἦτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. φανερωθεὶς δὲ, ἅμα [x] τοῦτο πάθος ἀπήλλαξε ἡ γῆ, καὶ τὸ αἰτίας ἐπελέλησο καὶ τοὺς Ἑβραίους κατῷκισε· καὶ, ὥσπερ πλείονων πεφημάτων φύσις βλάπτεσθαι μαθοῦσα, οὐκ [y] ἔτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν [z] ἐξιοῦσιν, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει τοῦτο αὐτοῖς ὑπηρέτησεν.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλῃ κακοῦ περιβολῇ [a] μετῆλθε τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπόστασιν. φθορὰν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνεγκεν ἄπειρόν τι πλῆθος [b] ἔνδοθεν ἀναδιδομένων· ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γλίσχρον αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ περὶ τούτου τὸ δεινὸν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς περιεχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸ ὄλεθρον ἅπαντος λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην ἣ τὴν ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τῷ [c] ἄφοδον· καὶ [d] περὶ τοῦτο λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρεύσας τὴν ὑποστροφὴν αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίου. περιεξαγριαίνῃ δὲ τὸν Θεὸν, νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸν τῷ πανούργῳ· ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμωρουμένου τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν ἐδεῖς ἀπηνήνατο πρότερον, τῷ χώρᾳ αὐτῶν ἐγέμισεν· ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο, καὶ ἡ γῆ τὴν ὀλιμελείας τὸ φθορὰ τῶν γεωργῶν ἀπεστέρησε. εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τῷ ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

δ'. Τῷ δὲ Φαραώθ μήθ' ὅτως εἴκειν τοῖς θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας σωπαπόρευεν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, [e] καταλιπεῖσθαι δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τῷ πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς [f] μείζοσιν τῶν προενδεδημηκότων μεταχόμενον βασανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένα τὰ σώματα, τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων. [g] καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων ὅτως ἀπώλλυτο. μήθ' ὑπὸ τούτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζόμενο

anguſtias adductus, metuenſque Ægyptiis, permiſit Hebræos abire: &, cum malum ceſſaſſet, rurſum à ſententia ſua diſceſſit, eoſque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exſtiterit *Rex*, & à calamitate liberatus ſapere noluerit, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur. At vero fluvius iis etiam abundabat, ut nulla potum haurientibus aqua ſuppeteret, niſi iſtorum animalium cruore polluta & inquinata, multis in ea morientibus ſimul & putreſcentibus. Quin & tota terra Ægyptiorum fœdata erat turpi limo, enaſcentibus ſubinde ranis & intereuntibus: domeſticam etiam vitæ eorum conſuetudinem turbarunt, in eduliis & potu reperitæ, & in lectis eorum *paſſim* oberrantes. *Denique* & odor gravis erat & fœtidus ex ranis continuo exſpirantibus & in limo putreſcentibus. His autem malis dum exagitarentur Ægyptii, Moyſem cum Hebræis diſcedere jubebat Rex. Illico, cum hæc dixiſſet, evanuit ranarum multitudo: terraque ſimul & flumen ad priſtinam naturam rediêre. Pharaothes vero, ut primum terra eo malo liberari cœperit, & cauſæ illius oblitus eſt & Hebræos detinuit: &, quaſi plurium calamitatum vim experiri vellet, Moyſem populumque ab egreſſu prohibuit, quem prius, timore potius compulſus quam prudentia ductus, illis conceſſerat.

II. Fœda copia ranarum. Ex. c. 8.

3. Rurſum igitur alterius mali inflictione aſtutiam ejus perſequitur numen. Pediculorum enim vis innumera è corporibus Ægyptiorum pullulabat: quibus mali male perierunt, ut qui neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate Rex perturbatus, ſimul etiam metuens ne populus intercat, ſecumque reputans grave interitûs probrum, dimidia ex parte à prava ad ſaniorem mentem reductus eſt. Nam Hebræis quidem ipſis abeundi veniam dat: cumque ad hoc à malo reſpiraret, liberos & uxores ut reditûs obſides relinqui poſtulabat. Quo fit ut Deum magis irritaret, exiſtimando ſe poſſe providentiam ejus fallere; quaſi Moyſes, non vero ille, pœnas ab Ægyptiis propter Hebræos expeteret. Nam beſtiolis variis & multiformibus, quales nemo antea viderat, regionem opplevit: quæ & hominibus ipſis exitio fuerunt, adeo ut terra ab agricolis neglecta jacuerit & inculta. Si quod vero *animal* interitum ex illis effugerit, hoc ipſum morbo, cujus impetum homines ſuſtinuerunt, conficiebatur.

III. Ægyptus pediculis vexatur.

IV. & V. Omne genus monſtra, dein peſtis venit. Ex. c. 8, 9.

4. At cum Pharaothes neque ſic Dei voluntati cederet, ſed mulieres quidem cum viris abire juberet, relinquendos vero liberos *poſtularet*, non cunctatus eſt Deus variis malis & gravioribus iis, quæ prius populo inſederant, malitiam ejus perſequi & caſtigare: ſed fecit ut corpora illorum fœde puſtulis exulcerarentur, interioribus *lenta tabe* conſumptis. atque ita magna pars Ægyptiorum interiit. Rege vero neque poſt hanc plagam re-

VI. Ulcus frequens ac flagrans. Ex. c. 9.

VII. Ruina dira grandinis. Ex. c. 9.

n Ἄφοδον αὐτοῖς.] Ita ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ἔφοδον *Hen.* & *Busb.* Ἔξοδον *Baſ.* & *G.*

o Διαμιμούμενος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *aliiſque* Διαμορφούμενος.

p Αὐτῶν μετὰ] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt αὐτῶν.

q Ὀδμή τε] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ὥστε καὶ.

r Ἐν αὐτῇ διεφθαρέντων.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* de limo intelligendo. καὶ ζώντων διεφθ. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

s Οἴχεσθαι] Οἴχεσθαι *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam temporis infiniti. BERN.

t Παραχρῆμα] Sic *MSS.* in *Editis* καὶ παρ.

v Τοῦτ' εἰποντος,] Ταῦτ' *Samb.* & *Vat.*

x Τοῦτο πάθος] Ex *Samb.* & *Vat.* τὸ πάθος in *ceteris*.

y Ἔτ' ἠφίει] Rurſus cum *Samb.* & *Vat.* ubi malunt *alii* ὅτι ἐφίει.

z Ἐξιοῦσιν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῷ Ἐξόδου.

a Μετῆλθε] Sic *Samb.* & *Epiphan.* ût ſolent *Attici*, μεθῆκε *alii*.

b Ἔνδοθεν ἀναδιδομένων·] Hinc conſtat ſatis Mattathiadem haud conſuluiſſe LXXII. Interpretes, quod viri doctiſſimi credidere, ſed cum Phariſæis Jeroſolymitanis rectius vertiſſe בנים in φθορᾶς, animal paulo familiarius quam σκώληκας ſentiuntur. Artapanus tamen & Ezechielus vates σκώληκας cum ſtolidiſſimi principis hoſtibus, ex Doctoribus Alexandr. recenſent. Mox λαλαγὴν *Baſ.* & *Gen.* & χρῆσιν *Samb.* male audiendo. BERN. Eo modo *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸ ἔνδον ἐκδιδ. *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλῆθος ἔνδον ἀναδιδ.

c Ἄφοδον·] Iterum ut ſupra v. 14. ἄφοδον. in *Editis* ἔξοδον.

d Περὶ τοῦτο] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* περὶ τοῦτο δὲ πάθος *Hen. Busb. Baſ.* & *G.*

e Καταλιπεῖσθαι] *Al.* καταλείπεσθαι.

f Τῶν προενδεδημηκότων.] Ita *MSS.* in *Editis* ἐνδεδημηκότων.

g Καὶ τὸ πολὺ] Καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Αἰγ. *Vat.*

refipiſcente, grando (qualis neque prius de cœlo Ægyptio deciderat, ei diſſimilis quæ alibi tempeſtate hiberna deſcendit, eaque major quæ vere adulto ab incolis ad boream & ſeptentrioni ſubjectis conſpicitur) ſuperne delata, fructus eorum fregit & contrivit. Deinde locuſtarum gens *immanis* germen omne depaſcit, quod illæſum à grandine reliquum factum eſt: adeo ut nulla prorſus fructuum, ex terra colligendorum, ſpes Ægyptiis reſederit.

VIII. Locuſtarum nubes. Ex. c. 10.

IX. Horror triduanæ caliginis atque preſſus. Ex. c. 10.

5. Guilibet ſane, qui non improbus æque fuerit ac inſipiens, ſuffecerint jam dictæ clades, tum ut in ſapientia proficeret, tum ut conſideraret quid è re ſua foret. Pharaothes vero, non adeo ex impudentia ac malitia, cum *mali* cauſam intelligeret, pertinaciter **Deo repugnabat**, & ſponte ſua meliora *conſilia* prodidit *& deſeruit*. Moyſem itaque Hebræos cum uxoribus & liberis juſſit abducere, facultates tamen ſuas Ægyptiis, quibus omnia tot calamitatibus abſumpta erant, relinquere. Dum vero Moyſes contenderet parum æqua ab eo poſtulari (oportere enim ipſos ex rebus ſuis Deo ſacrificium offerre) & tempus multis verbis ultro citroque habitis tereretur, denſæ tenebræ omnique prorſus lumine vacuæ circumfuſæ ſunt Ægyptiis; adeo ut viſu obſeſſo ſpirituque ab *aëris* craſſitie intercluſo *nonnullis* miſerabiliter emori contigerit, atque *alios* inceſſerit metus ne à caligine abſorberentur. Deinde his poſt tres dies totidemque noctes diſcuſſis, cum nondum pœnitendo adductus eſt Pharaothes ut liberum Hebræis exitum permitteret, Moyſes ad eum accedens ait, quouſque repugnabis Dei voluntati? ipſe enim jubet Hebræos dimitti: fieri aliter non poteſt ut à malis liberemini, niſi hæc feceritis. Rex autem, iis quæ dixerat incenſus, minatus eſt cervicibus caput illi abſcindere, ſi rurſum accederet & hac de re moleſtiam ei exhiberet. Moyſes vero dixit, ſe non amplius de his verba facturum: ſed illum ipſum, cum primoribus Ægyptiorum, *ultro* Hebræos imploraturum eſſe, ut *quamprimum* diſcederent. atque his dictis abiit.

X. Primogenitorum ſtrages. Ex. c. 11, & 12.

6. Deus autem, oſtendens adhuc una plaga percutiendos eſſe Ægyptios ut cogerentur Hebræos dimittere, juſſit Moyſem edicere populo ut in promptu habeant ſacrificium, præparantes illud decima Xanthici menſis in quartamdecimam (qui menſis apud Ægyptios quidem vocatur Pharmuthi, apud Hebræos autem Niſan, Macedones vero Xanthicum eum appellant) *dein* ut & ipſe Hebræos ducat omnia ſua ſecum portantes. Et ille quidem, cum Hebræos ad egreſſum expeditos haberet, & per tribus diſpoſitos, in uno loco *eos* continebat. Quartadecima autem illucéſcente, omnes, cum jam in eo eſſent ut egrederentur, ſacrificabant, atque ſumptis hyſſopi faſciculis, domos ſuas ſanguine *conſpergentes* purificabant: cumque cœnaſſent βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον ἢ κατ' Αἴγυπτον ἀέρος τῆς τοιαύτης, μήτε [h] ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιοῦσα, μείζων ἢ τὰ πρὸς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, καπνεχθεῖσα, τὰς καρπὰς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ὀπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταφλαβεῖσαν σπορᾶν· ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πᾶσιν τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

ε. Ἡκμὴ μὲν οὖν τῆς δίκης πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σώφρονα καὶ συμφέροντος τὴν διάνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δ' ὑπὸ τοσούτου ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, [i] αἰσθόμενος τῆς αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος σκῶν προδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τ Μωϋσῆν [k] μετὰ τε γυναικῶν καὶ παίδων ἀπιέναι τοὺς Ἑβραίους· τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφθαρμένης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τοῦ δὲ Μωϋσέως ἐχὶ δίκαια φρονοῦντος αὐτὸν ἀξιοῦν· δεῖν γὰρ αὐτὸς τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν· καὶ τελουμένου λοιπὸν τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φεγγὸς ἄμοιρον φωτὸς ἐπιπίπτει τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' ὃ τοὺς τε ὄψεις [l] ἀποκλειομένους καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφερομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε, καὶ δεδιέναι μὴ καταπατῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τέτε διασκεδαθέντος [m] μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ [n] τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετανοῶν πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προελθὼν ὁ Μωϋσῆς φησιν· ἀχρεῖ πότε ἀπιστεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὕτως [o] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· καὶ σὺκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς [p] μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς [q] εἰρημένοις, ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλῶν αὖτῳ προσέλθοι. Μωϋσῆς δὲ σὺκ ἔτι αὐτὸς πιστεύσας πρὸς τούτων λόγως ἔφησεν· αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον, [r] σοὶ καὶ τοῖς πρώτοις τ Αἰγυπτίων, προκαλέσθαι τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.

ς'. Ὁ δὲ Θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσῆι προαγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἐπίμηλον ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ [s] δεκάτῃ τοῦ Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ὃς προσαγορεύεται μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι καλεῖται, [r] Νισὰν δὲ παρ' Ἑβραίοις, Μακεδόνες δὲ αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν· ἀπιέναι τε τοὺς Ἑβραίους [v] πάντα ἐπικομιζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φατρίας, [x] ὡς τ' αὖτῳ συνεῖχεν. ἐνστάσης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς [y] ἔφοδον ἔχοντες ἦσαν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ὑσσώπῳ [z] κόμας ἀναλαβόντες· καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι.

h Ὁμοία τῇ] Ita ex *Vet. Interpr.* ὅμοια aut ὁμοίᾳ in *ceteris*. Num potuit (inquit *Petitus*) ignorare *Joſephus*, quod hyeme non grandinat. nam (ut dicit *Ariſt.* in *Meteorol.* l. 1. c. 12.) χάλαζα γίνοιτ' ἔαρος μὲν ἐκ μεταπώρου μάλιστα, εἶτα δὲ θέρους. χειμῶνος δ' ὀλιγάκις, καὶ ὅταν ἦτον ἢ ψυχρός. rescribo igitur, μήτε ὅμοια ἐν παρ' ἄλλοις, ὥρᾳ κ μόνος καλεῖσθαι, *neque ſimilis ei, quæ alibi cadit, tempeſtiva & ſola*, i. e. *non admixta pluvia*. An non hæc Gallica nive frigidior ſit conjectura, judicent alii.

i Αἰσθόμενος] Αἰσθανόμενος δὲ τ. in *MSS.*

k Μετὰ τε γυναικῶν] MSS. eo modo, propter מעכם in volumine S BERN. Sic ex *MSS.* in *Editis* μετὰ τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τ.

l Ἀποκλειομένους] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ὑποκλειομένους ὑπὸ παχ. in *Editis*, verſiculi diſpendio.

m Μιᾶς τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας.] Exod. 10. 22. non niſi tres dies. REL.

n Τοσαύτας νύκτας,] Ἴσας νύκτας *Hen.* & *Busb.* Tantum itaque ſpatium denotant Moyſis ימים שלשת. Quinimo Jonathan Rabbinus paria ſenſit cum Joſepho iſto תלתא יומין קרא פרעורא בטוף Ex. c. 10. 24. dein Boſius atque Epiph. εἰ μὴ vel ἢ μή. Verumtamen merum μὴ valet idem, aut quidem præſtat. BERN.

o Ἀπολύειν] Ut modo ſupra. REL.

p Μὴ ταῦτα ποιήσαντας.] An εἰ μὴ τ. vel ἢ μὴ τ. legendum dubitat *Boſius*. veruntamen merum μὴ valet idem, aut præſtat.

q Εἰρημένοις,] Ita meliores *Codd.* in aliis (cum *Baſ.* & *G.*) προειρημένοις.

r Σοὶ καὶ τοῖς] Σοὶ τοῖς πρ. *Big.* & *Vat.*

s Δεκάτῃ] Joſephum itaque nullo merito ἐξελίσσει jam incuſat Clariſſ. Bochartus. BERN. Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* cum *Moyſe*, Miſna Phariſæorum, & *Ezechielo Tragico*. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ perperam legerant *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* illa πεμπτ. δ. Ε. μήνος non agnoſcunt *Vat.* & *Zonaras*.

t Νισὰν] Ita *MSS.* Νεισὰν in *Editis*.

v Πάντα ἐπικομιζομένους.] Ἅπαντα *Samb.* & *Vat.*

x Ἐν τ' αὖτῳ συνεῖχεν.] Φρατρίας ἐν αὐτῷ *Baſ.* & *Gen. Φατρίας ἐν τ' αὐτῷ Samb.* atque *Busb.* pro ſuavitate Attica. Φατρίας ἐν ταὐτῷ *Big.* συνῆγεν vertit Judæus alius in *Exagoge*. BERN.

y Ἔφοδον ἔχοντες] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ſed ſuperius inferiuſque, ἄφοδον. in *Editis* paſſim ἴξοδον.

z Κόμας ἀναλαβόντες·] Κόμας *Samb.* & *Vat.*

a Πά-

φοι. ὅθεν νυῦ ἔτι κ τὸ ἔθος ἄγωμεν ἡμεῖς, τλῶ ἑορτλῶ [a] Πάσχα καλοῦντες. σημαίνῃ ἢ [b] ὑπερβασία· διότι κατ' ἐκείνλω τλῶ [c] ἐπιέσαν ὁ Θεὸς [d] αὐτῶν ὑπερβὰς, Αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψε τλῶ νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τ πρωτοτόκων κατ' ἐκείνλω ἔπεσι τλῶ νυκτὰ τοῖς Αἰγυπτίοις· ὡς [e] συνελθόντας πολλὰς τ ὠθεῖ τὸ βασίλειον ἀμφιλωμένων τῷ φαραώθῃ συμβαλεῖν ἀπολύειν τὸς Ἑβραίως. καὶ Μωϋσλῶ καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι προσέταξεν· εἰ τ χώρας ἐξέλθοιεν, πάντα θαι τλῶ Αἰγύπτλω κακῶν παύλαν ἔσεσθαι. [f] δῶρις τε τὸς Ἑβραίως ἐπέμων· οἱ μὲν ὑπὲρ τ τάχιον ἐξελθεῖν· οἱ ἢ καὶ κ γειτνιακὴν πρὸς αὐτὸς συνήθειαν.

sent, tanquam exituri, reliquias carnium exusserunt. Unde mos inolevit ut etiam nunc ita sacrificaremus, festum illud Pascha nuncupantes. transitum autem *id* significat; quod illo vespere Hebræos præteriens Deus, pestem in Ægyptios immiserit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia: adeo ut plurimi, qui prope regiam circumquaque habitarunt, concurrerint, ut Pharaothi persuaderent dimittendos esse Hebræos. Atque ille, accito Moyse, jussit *eos* abire: ratus fore, ut, si ex regione discederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebræos etiam muneribus prosequuti sunt: alii quidem ut citius exirent, alii vero propter vicinitatis consuetudinem.

Pascha celebratur.

Hebræorum abscessum magnis domis emercatur Ægyptus. Ex. c. 12.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Μωϋσέως ἡγεμόνα τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐξῆσαν, κλαυσάντων καὶ μεταμεληθέντων, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς, τ Αἰγυπτίων. τὴν ἢ παρείαν ἐποιοῦντο κ [g] Λητῆς πάλιν, ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπτον. σωτόμως ἢ πειράμενοι τὴν [h] ἄφοδον, εἰς [i] Βελσεφῶνα χωρίον τελπῆρι θεφάνοντα τ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς ἢ τῶν ἀπὸ τ γῆς θπαρχόντων διὰ τὴν ἐρημίαν, [k] πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος, τοῖς αἵτ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τούτοις ὀλίγα τελάκοντ' ἡμέρας ἐχρήσαντο· πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτλω ἐπεφέροντο, [l] καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν παμφορμένοις καὶ πρὸς ἀναγκλω, ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῆ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμλω τ τότε συβάσας ἑορτλω ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τλῶ τ ἀζύμων [m] λεγομένλω. τὸ μὲν οὖν [n] πᾶν πλῆθος τ μεταναστευσάντων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπῆσιν οὐκ ἐυαρίθμητον λῶ· οἱ ἢ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν [o] ἑξακοντάμυριάδες ἦσαν.

β'. Κατέλιπον ἢ τλῶ Αἰγύπτου μλνὶ Ξανθικῷ, πέμπτλη καὶ δεκάτη κ σελλίνη· μ' ἔτη [p] τελάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τ προγόνων ἡμῶν Ἀβραμον εἰς τλῶ Χαναναίαν ἐλθεῖν· τ ἢ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τλῶ Αἴγυπτον γενομένης, [q] διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστε-

CAP. XV.

Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

ET illi quidem egressi sunt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Letopolim, tunc desertam. illic enim postea condita est Babylon, cum Cambyses Ægyptum devastaret. Celerrime autem & per viarum compendia abeuntes, tertia die accesserunt Belsephontem, locum ad Rubrum mare situm. Cum vero terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, panibus victitabant, qui de farina leviter subacta & exiguo calore percocta facti essent. Atque his ad trigesimum usque diem sunt usi: nam ad longius temporis spatium ea ipsis non sufficiebant, quæ *secum* ex Ægypto attulerant; idque victum *parce* ex necessitate dispensantibus, & non ad satietatem eo utentibus. Unde in memoriam istius inopiæ per octo dies festum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et quidem multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus tanta erat, ut haud facile numerando percenseri potuerit; qui vero ad militarem ætatem pervenerant, sexcenta erant millia.

Letopolim trajiciunt Hebræi, ubi postea Babylon.

Tertia die Belsephontem pervenitum est. Ex. c. 12. & 14.

Azymorum festum octo dicrum. Ex. c. 12. c. 13. & Lev. c. 23.

Israëlitæ militaris ætatis exercitus numero 600000. Ex. c. 12.

2. Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abramus pater noster in Chananæam venit, & post Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo quintodecimo. Moy-

VI. Exodus Hebræorum, Epocha nobilissima.

---

a Πάσχα καλοῦντας,] Non præteribis *Φάσκα Big.* & *Caſ.* פסחא equidem vocabulum Syriacum aut Chaldaicum expressit Græcis literis Josephus: Græco etiam charactere Evangelistæ & Apostoli N. T. suoque Onceloſus, Uzelides, Rabbinorumque multi πάσχα aut πάσχα, potius quam Moysis פסח, quod est Masorethis enuntiantibus *pesach*, S. Hieronymo *phase*, Samaritis φάϛ, Syris φίϛ, Theodotioni *Φασὶχ*. BERN. *Φάσκα Big.* & *Caſ.* Videsis *Theodoreti* Quæst. in *Exodum*, p. 89. & *Casaub.* contra *Baron.* p. 462. Inferius Φάσχα dicitur.

b Ὑπερβασία·] Diceres typo festivo ὑπερβάσια. Dein pro τλῶ ἐπιέσαν *Big. Samb. Caſ.* & *Glycæ*, retulerunt ἡμέραν *Baſ. Gen.* atque *Epiph.* non male. Omitto autem τλῶ νύϰα *Zonaræ* tanquam quæsitum. Ibi αὐτῶν ὑπερβὰς tria MSS. Aliter *Baſ. Gen. Busb. Hen.* atque *Jo. Zonaras*. Quinimo audi hunc Drungarium, τὸ ἢ πάσχα, ἄνδρες μ ἀμφίβασιν σημαίνει φασιν, ὡσπερ ἢ ὑπερβασίαν: aut potius Theodoretum in Quæstis, τὸ ἢ πάσχα, ὁ μ φίλων ἑρμηνεύσας ἀμφιβολίαν· ὁ ἢ ὡσπερ ὑπερβασίαν (Sic MS. Barocc. 123.) ὁ ἢ συμμαχος ὑπερβασιν. ὁ ἢ Θεοδοτίων φασὶχ (MS. Φάσιχ: Masoretæ etiam hanc vocem παρεχώρησαν.) αὐτλῶ τλῶ ἑβραίων τίθεται φωνλῶ. σημαίνῃ ἢ τὸ ὄνομα τ ἑβραίων πατρίδων τλῶ σωτηρίαν. Probavit & S. Hieronymus Etymologiam Judæorum; undè in Lexidio S. Phasech, *transgressus* vel *transcensio*. Vide infra l. 3. c. 10. §. 5. Mox τλῶ νύϰα neglexit *Epiphanius*. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Caſ. Baſ* & *G.* & in *Theodoreti MS. Barocc.* loco jam citato. ὑπερβασίαν *Hen. Busb. Glycas, Syncellus, Zonaras* & *Vet. Interpr.*

c Ἐπιέσαν ὁ Θεὸς] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Glyc.* ἡμέραν *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῶν ὑπερβὰς,] Ita in quatuor *MSS.* & *Glyca.* αὐτὸς *Baſ. G. Busb. Hen.* & *Zonaras.*

e Συνελθόντας] Συνελθοῖσαν *Vat.*

f Δώρις τε] Δῶρα δὲ *Vat.* & mox ὑπὲρ αὐτῶ, dein οἱ ἢ καὶ γ.

g Λητῆς πάλιν,] Plane ad Delta sinistrum, Arabiam versus, ut Strabo docet; cujus Geographica hic profecto Judæus diligenter perlegerat. Urbs ea in Hebraicis literis סכות *Sochoth* nominatur; Arabicis vero العريش, propter Hebræorum prima castra. Petro etenim Monacho minus credendum, qui *Etham* Latopolin interpretatur. BERN.

h Ἄφοδον,] Ἀμφοδον *Samb.*

i Βελσεφῶνα] Hebraice בעלצפון. Hanc non aliam esse existimo à præsidiaria urbe *Clysmate* seu قلزم *Colzom*, ut Scriptores vernaculi scribunt, ad conum occiduum Sinus Arabici; cujus originationem ab illis frustra expetit Doctissimus Golius. Suez (سويس) deinde est Arsinoes oppidum, quod Clysmati imminet. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* Βελσεφῶνα. Hanc non aliam esse à præsidiaria urbe *Clysmate* existimat *Bernardus.*

k Πεφυραμένοις] Sic in *libris plerisque.* πεφυρμένοις *Hen. Busb.* & *Cedrenus.*

l Καὶ ταῦτα] *Al.* καὶ ταύτλω τλῶ πρ. mox illa ἢ πρ. ἀν. ἀ. μὴ π. κ. ἀ. χρωμένοις desiderantur in *Big.* & *Caſ.*

m Λεγομένλω.] Λεγομένων *Vat.*

n Πᾶν πλῆθος] Ἅπαν *Samb.* deest *Vat.*

o Ἑξήκοντα] Περὶ ἑξήκοντα μυριάδας *Samb.* & *Vat.* εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας *Interpretes* LXXII.

p Τελάκοντα] Vide *Annott.* ad p. 97. ut & *Petavii* librum inscriptum *La pierre de touche Chronologique.* l. 3. c. 4.

q Διακοσίοις] Ita *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen. Zonaras* etiam deflorator, ὃν ἢ τ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον παροικίας μ ἐνιαυτοὶς διακοσίοις κ πενταϰαίδεκα. Idem postulat periocha hujus libri, aliique epilogismi Josephi. Veterum autem Scribarum prona δεκαπέντε dudum factum est, ut denario minus legerint *Epiph. Scholiastes*, necnon è membranis Græcis *Big. Samb.* & *Caſ.* διακοσίοις ὠθὸς τούτοις κ πέντε ingrata Pallade, pro διακ. ὠθὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς. Annos autem ccccxxx peregrinantis populi Oraculo vetere dictos, inter descensum & *regna* Assyria relicta atque hunc

ce-

Moyses autem annum tunc agebat octogesimum; Aaron vero frater ejus triennio erat major. deportabant etiam secum ossa Josephi, prout ille filiis suis mandaverat.

Efferuntur Josephi ossa. Ex. c. 12. & 13.

3. Ægyptios autem de Hebræorum egressu pœnituit: Regeque ægre ferente, quasi ista, *quæ acceperant, mala* Moysis imputanda essent præstigiis, contra eos proficisci constituerunt. Arreptisque *subito* armis & *reliquo* apparatu eos persequebantur, in *servitutem* retracturi si modo assequi daretur. etenim non amplius eos Deo supplicaturos esse; quippe quod illis exitus *jam* contigerit. Existimabant etiam facile *se* illos superare posse, utpote inermes & itinere defatigatos. Atque obvium quemque rogitantes qua tenderent Hebræi, cursu incitato *eos* insequebantur; tametsi illac difficile fuerit iter, non solum exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos *ideo* abduxit, ut si Ægyptii, facti pœnitentes, cum infestis agminibus illos sequi vellent, pœnas malitiæ pactique violati persolverent: Palæstinis etiam, quos ob veterem simultatem sibimet infensos habuerunt *Hebræi*, vel quovis modo, dum iter faceret, latere volens. est enim illorum regio Ægypto contermina. Proindeque populum ducens non recta contendit Palæstinam: sed per desertum, multis confectis itineribus, malisque pressus, Chananæam ingredi voluit. His accessere Dei mandata, jubentis populum adduci ad montem Sinæum, illic *ei* sacrificaturum. Ægyptii autem, cum Hebræos assequuti fuissent, ad pugnam sese accinxerunt, eosque multitudine circumfusa in arctum redigunt. nam currus sexcenti eos sequebantur, cum equitibus quinquaginta mille, & ducentis millibus peditum: viasque *omnes* obsederant, quibus Hebræos è manibus evasuros esse existimabant; inter præcipitia inaccessa

Hebræos prudenti consilio propter mare Rebrum circumducit Moyses. Ex. c. 13.

Exercitus Ægyptius constrabat curribus DC. & L. millibus equitum, peditumque CC. millibus. Ex. c. 14.

γ'. Αἰγύπτιοι δ' ὅπῃ τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθεῖσι μετενόησαν καὶ ἔβαρέως ἔνεγκον βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς ἐπὶ γοητείαι τοῦ Μωϋσέως τούτων γεγονότων, ἐπ' αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ἁρματηλασίαν ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὴ σὺν ἔτ' αὐτοὺς ἐντὸς ὄντας τῷ Θεῷ· τὸ γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι κρείττονα ἢ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπερέλαβον, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκμηκότων. καὶ παρ' ἕκαστον ἀναπαυομένοις ἢ χωρίσασθαι, ἐπεισπεσοῦσιν τὴν δίωξιν. καίτοι χαλεπῆς ἅπασι διαβῆναι τῆς γῆς, ἢ στρατοπέδοις μόνον ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. Μωϋσῆς δὲ πάντα τὰς Ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν', εἰ μεταγνόντες οἱ Αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ παραβάσεως τῶν ὡμολογημένων ὑπάρχοιεν· καὶ διὰ Παλαιστίνης, δυσμενῶς ἐχούσης καὶ παλαιὰν ἀπέχθειαν ἔχοντας, ὀπισθοφυλακοῦντες λανθάνειν ἀπερχόμενοι. ἔστι γὰρ ἐγγὺς τῆς Αἰγυπτίων χώρας. καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν ἄγχιστον εἰς τὴν Παλαιστίνην οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας, ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χαναναίαν. ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τὰς ἐντολὰς ἃς Θεὸς κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ Σινᾶιον ὄρος, ἐκεῖ ποιήσοντας τὰς θυσίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς μάχην παρεσκεύαζοντο· καὶ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἐξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἶπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν, αἷς φεύξεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπορρώγων καὶ τῆς θαλάττης ὑπολαμβάνοντες.

celeberrimum Exitum rite comprehendi quidni persuadeant Samaritarum τὸ ἐορτικὸν, atque paraphrases illorum, aut LXXII. Doctores Alexandrini, vel Talmude attestante; Demetrius abs illis, tum maxime Apostolorum penultimus aut plane princeps S. Paulus, necnon ævo sequente harum Originum Scriptor, qui itidem sponte profitetur ad finem hujus libri, ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἔτεσιν ἑκατὸν τέτταρα παρέδοκα: atque demum, quem in Chronol. S. hoc multa ratione comprobasse liquet, scientissimus Vossius. Ea etiam amplitudine verba codicis Judaici Exodi c. 12. 40. explicat atque tuetur Reverend. Usserius. Josephi insuper dicto inhæsit Severus, ubi ait *Populum egressum fuisse ab eo quo primum Abraham terram Chananæorum accesserat, anno trigesimo & quadringentesimo.* BERN. Ita *Bas. G. Vat. Busb. Hen. Zonaras* & *Severus.* Cum *Vet. Interpr.* (qui denario minus perperam legerat) consentiunt *alii.*

r Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει] *Hen.* & *Busb.* μωυσῆ δ' γεγόνει cæteri. BERN.

s Ἐπεκόμιζον] Ἐπεκομίζοντο *Samb. Hen.* & *Busb.* Aut verbis *Zonaræ, ὧν ὁ μωυσῆ τότε ζῶντος ἔτεσιν ὀγδοηκοστὸν· ἀαρὼν ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος. συνεπήγοντο δὲ καὶ τὰ ὀστᾶ ὁ ἰωσὴφ, πληρώσαντες τὸν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.* BERN. *Al.* ἐπεκομίζοντο.

t Τῶ Μωϋσέως] Τὸν Μωϋσέως *Samb.* & *Vat.*

v Γεγονότων.] Alii sic distinguunt, γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγγ.

x Καὶ παρ' ἕκαστον] Ita *Big.* & *Vat.* καὶ παρ' ἑκάστων *Samb.* & *Epiphan.* παρ' ἕκαστον ἢ *Bas.* & *G.* καὶ παρεκάστοτε malit *Bernardus.*

y Παλαιστίνης,] Suidas gentilia ambo posuit, παλαιστῖνος. ὁ καὶ παλαιστίνης, παλαιστῖνος. Sic enim lego. BERN. Sic *Bas. G.* & *Vat.* Παλαιστῖνὸς *Big.* & *Samb.* Πελαισγὸς habet lib. III. 5. VII. 89. *Herodotus*, ut & alibi *Bas.* & *G.*

z Ὀπισθοφυλακοῦντες] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἀπάγων ὃν ἐθ. *Big. Samb.* & *Cas.* ἀπαγαγὼν ὃν ἐθ. *Vat.*

a Ὁμοῦ γάρ ἐστι] Viderat itaque Josephus apud historiæ veræ parentem, l. VII. ἅτοι οἱ φοίνικες (δηλονότι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ) τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐσὶ τῇ ἐρυθρῇ θαλάσσῃ. σὺθὺς δὲ ὑπερβάντες, τὴν συρίης οἰκέσασι τὸ πρὸς θάλασσαν. τὴν δὲ συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι αἰγύπτου πᾶν, παλαισίνη καλέεται. Egregium plane & antiquissimum inter Gentes de Exodo Israelitarum & de regione Palæstina testimonium. BERN. Egregium plane & antiquissimum inter gentes de Exodo Israelitarum & de Palæstina testimonium dat nobis *Herodotus*, Lib. VII. c. 89.

b Ἀγυσαν] Ἀπάγυσαν *Samb. Vat.* & *Cas.*

c Τὰς θυσίας.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς deest *Editis.* ut & mox οἱ ante Αἰγύπτιοι.

d Μεταξὺ κρημνῶν] Retulit mihi ex Ægypto redux Enemannus, se illa via ex Ægypto ad montem Sinai profectum fuisse, qua suspicabatur Israelitas olim iter fecisse & deprehendisse tractus montium varios ita versus sinum Arabicum excurrere, uti mihi sic depinxit. Vide A. B. C.

Pu-

νοῦσες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος [c] ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀποκλειόμενον. τοιχαροῦν ἐν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν ὄρους τοῖς Ἑβραίοις ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σῶμα τῶν ἰδρυσαμένων· ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὧσιν αὐτοὶ ἀφῃρημένοι.

δ'. Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τρόπῳ λιμῷ τὴν ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαυίζοντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς· ἐν ἐλπίδι γὰρ [f] πάντα ἀπολέσθαι καθεσήκεσαν, εἰ μὴ ἀποδώσουσιν ἑαυτοὺς [g] τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. καὶ τὸ Μωϋσεῖ ἠπίστουν, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων· ὡς καὶ τὸ προφήτῃ παρορμῶντα, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐβούλοντο βαλεῖν, παραδιδόναί τε [h] σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διενοοῦντο. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸ ὀλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάσσῃ παρακεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδαμόθεν ἐκ τούτων ἐπινοούντων.

ε'. Μωϋσῆς δ', καίπερ ἀχριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους, ὅτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ Θεῷ κατεφρόνει· τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεσχηκότος, καὶ μηδὲ τότ' αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [i] γνωμένους, ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ στὰς ἐν μέσοις, [k] "ἆδε ἀνθρώποις, εἶπε, "καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον "ἦν ἀπιστεῖν, ὡς ἐκ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλον- "τα· τῷ δὲ Θεῷ νῦν ἀπογνώσκειν ὑμᾶς προνοίας, "μανίας ἔργον ἂν εἴη· παρ' ὃ πάνθ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, "ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δου- "λείας ἆδε προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. [l] μᾶλλον δ' ἐχρῆν "ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγυμνέναις βοηθὸν ἐλπίζειν τὸ "Θεόν· ὃ καὶ [m] τὸ νῦν εἰς ταὐτὸν ἡμᾶς περικεκλεῖσθαι "τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων [n] ὅτ' οὐκέθ' "αὐτὸς νομίζητε σωτηρίαν ἕξειν, ἔθ' οἱ πολέμιοι, [o] ἐκ "τούτων ῥυσάμενον τήν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, "καὶ τὴν [p] περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. ὁ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον "τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν [q] οἷς ἂν εὔνοιαν ἢ δίδωσιν· ἀλλ' "ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνῃ ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον "παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευκότες, ᾧ δύνα- "μις ἐστὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τὰ τηλικούτων "ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ [r] καταπέπληχθε τὴν "Αἰγυπτίων παρασκευήν· μήθ' ὅτι [s] θάλασσα καὶ κα- "τόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχοντα, μὴδ' "τοῦτ' ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· ῥᾴων γὰρ ἂν καὶ "ταῦθ' ὑμῖν πεδία ὑπὸ θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πέ- "λαγος.

& mare concluſos tenentes. nam in illud procurrit mons, præruptus & invius, fugamque prohibens. Hebræos itaque montem inter & mare obſidione premebant, caſtris ad hoc oſtium poſitis; ut ipſis præcluderetur exitus ad planitiem.

4. Itaque cum neque obſeſſorum more ſubſiſtere propter commeatus inopiam potuerint, neque fuga evadendi viam perſpexerint, neque arma habuerint, etſi quam maxime pugnare vellent; nihil iis præter *a/periorem* pereundi ſpem ſuperet, ni ſeſe Ægyptiis volùntarios dederent. Moyſem etiam incuſarunt, ſignorum obliti quæ pro eorum libertate ediderat Deus; eoque proceſſerunt, ut Prophetam *ad bene ſperandum* hortantem, & ſalutem illis pollicentem, præ incredulitate lapidare voluerint, ſeque in Ægyptiorum poteſtatem tradere decreverint. Quin & luctus erat & lamentatio mulierum & liberorum, mortem ante oculos habentium; cum eſſent montibus & mari ſimul & hoſtibus circumquaque incluſi, nec de ulla ex hiſce effugiendi via cogitarent.

Hinc eiulatus Hebræorum & tumultus, ſpes nulla. Ex. c. 14.

5. Moyſes autem, utut in eum efferata eſſet multitudo, neque ipſe quicquam de cura illorum remiſit, neque * ſuam contra Deum ſententiam tulit; qui & alia *omnia* quæ prædixerat pro eorum libertate præſtiterat, & tunc eos inimicis non permiſſurus erat, vel in ſervitutem retrahendos, vel morti tradendos. Cumque medius in concione conſtitiſſet, ait, "hominibus quidem, ſi in præ- "ſenti res veſtras bene geſſerint, haud æquum "eſſet diffidere, veluti ad eaſdem in poſterum "gerendas minus idoneis: nunc vero de Dei pro- "videntia vos deſperare, ſummæ eſſet dementiæ; "qui omnia *ea* in vos contulit, quæ per me pro "ſalute *veſtra* ac liberatione à ſervitute etiam nihil "ſperantibus promiſit. Magis autem oportet vos, "in anguſtiis ut putatis conſtitutos, Deum auxi- "liatorem exſpectare; qui vos in arctum hunc lo- "cum nunc concludi voluit, ut, cum neque voſ- "metipſi exiſtimaretis, neque inimici, ex his dif- "ficultatibus vos in tutum recipi poſſe, ex iis vos "eripiendo cum ſui potentiam oſtenderet tum cu- "ram ejus in nos *ſingularem*. Deus enim iis, quos "benevolentia proſequitur, parvis in rebus ſuum "non accommodat auxilium: ſed tum demum, "cum videat hominibus nullam ſupereſſe ſpem "*cogitationemque* meliorum. Unde vos tali adju- "tore fretos, qui & parva in magna poteſt extol- "lere, tantarumque copiarum vires imminuere & "debilitare, ne terreat Ægyptiorum apparatus. "neque propter fugam mari & montibus à tergo "impeditam de ſalute deſperate: nam & iſti, Deo "*ita* volente, vobis erunt in planiciem, & mare "vertetur in terram.

Salutis Divinæ impatientem populum vix compeſcit Moyſes. Ex. c. 14.

CAP.

Putabat ipſe Iſraelitas jam ad ſolitudinem Etam provectos (vide Exod. 13. 20.) quum juſſi ſunt a Deo regredi (vide Exod. 14. 2.) & inter Migdol & mare caſtra metari & quum fugere non poſſent niſi per mare, fuiſſe in loco hic per B indicato, ubi concluſi erant hinc & inde montibus, & ab anteriori parte, ubi D eſt, Pharaonis exercitum fuiſſe. Poſſet tamen, mea ſententia, credi eos fuiſſe in A. Hinc etiam doceri evidenter putabat, qua ratione dici poſſet in Etam fuiſſe Iſraelitas, antequam tranſgreſſi erant mare, & in Etam veniſſe poſtquam mare tranſierant. Narrabat porro ſe circa urbem Sues, quam dicebat eſſe debere neceſſario veterum Heroopolin, quod alio loco in vicinia eſſe non poſſet, cymbula fluvium trajeciſſe. REL.

c Ὁδῶν ἄπορον,] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis* ὁδὸν ἄπορον. καὶ φ. ἀποκλειόμενον τ. ἰ. τῇ προσβολῇ τῇ πρὸς θαλ.

f Πάντα ἀπολέσθαι] Mox καθεσήκεσαν vulgarius *Hen.* & *Busb.* BERN. Πάντως *Big.* & *Vat.*

g Τοῖς Αἰγυπτίοις] T. A. ἰθελουσίοις *Big.* τὸ κατ' Αἰγυπτίοις ἰθελουσίοις *Samb.* atque ita *Vat.* niſi quod τῷ habeat pro τό.

h Σφᾶς] Σφᾶς *Samb.* & *Hen.* Mox θαλάττῃ περικεκλεισμένοις libri plerique, ſæpius tamen per ſibilum. Ibidem *Hen.* & *Busb.* θαλάσσας περικεκλεισμένων. BERN.

* *Suam contra Deum ſententiam tulit;*] Ita placuit interpretari vocem κατεφρόνει. eo fere modo quo apud *Thucyd.* (p. 67. *Ed. Oxon.*) καταφρόνησιν explicat *Scholiaſtes.*

i Γενομένους,] Γενομένοις *Vat.*

k Οὐδὲ ἀνθρώποις,] Οὐδὲν εἶπε *Vat.*

l Μᾶλλον δ' ἐχρῆν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis*, μᾶλλον γὰρ χρὴν τὸ ἀπήγγις γεγυμνέναις β.

m Τὸ νῦν εἰς ταὐτὸν] Illud τὸ abeſt *Big.* & *Samb.*

n Ὅτ' ἐκέθ' αὐτὸς] Ita *Samb.* & *Vat.* ὅτ' ἔθ' αὐτὸς *Big.* ὅτε ἔτ' αὐτοὶ *Baſ.* & *G.* malo ὅθ' ἔθ' αὐτοί. BERN.

o Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* in *Editis* ὁ ἐκ τούτων.

p Περὶ ἡμᾶς προνοίαν.] Περὶ ὑμᾶς *Big.* & *Samb.*

q Οἷς ἂν δῶσιν] Sic in *MSS.* in *Editis* ἔσται δῶσιν δίδ.

r Καταπέπληχθε] Ita *Big.* καταπεπλήχθαι *Baſ.* & *G.*

s Θάλασσα] Ita *Samb.* & *Vat.* Θάλασσα καθέστηκεν ὑμῖν καὶ ὄρη *Big.* θάλασσα καθέστηκεν ὑμῖν, ὄρη τε *Baſ.* & *G.*

VII. CAP. XVI.

Quomodo mare, ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus, viam ad fugam aperuit.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ἡ θάλασσα, τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τ Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δ' αὐτῆς παρέσχεν,

Oratio Moyſis ad Deum pietatis ac fidei plena.

HÆc cum dixiſſet, eos ad mare ducebat, ſpectantibus Ægyptiis. Nam in conſpectu erant, &, perſequendi labore fatigati, pugnam in craſtinum diem differre è re ſua eſſe exiſtimabant. Ut primum vero ad littus venerat Moyſes, arrepta virga, Deum, ut auxilio ſibi foret & adjumento, invocat, hiſce verbis: "Tu quidem, ô Domine, "minime ignoras, quod fruſtra viribus aut cogi-"tatione humana nitimur, ut mala præſentia vi-"temus atque effugiamus. Sed jam tuum eſt ali-"quid plane ſalutare exercitui expedire, qui tuæ "obſequendo voluntati Ægyptum reliquit. Nos "enim, alia omni de ſpe dejecti, & conſilio de-"ſtituti, ad te ſolum confugimus, opem tuam "implorantes: & *jam* ſuſpenſis animis exſpecta-"mus quid tua nobis conſtituat providentia, ut "ex Ægyptiorum ira furentium manibus eripia-"mur. Quicquid autem hoc ſit quam ocyſſime "veniat, tuam nobis potentiam oſtendens: atque "populo, ex rerum deſperatione in pejus labenti, "animos reſtitue, & in ſalutis ſpem fiduciamque "erige. Non in aliis ſumus difficultatibus, quam "quas tua habes in poteſtate: nam tuum quidem "eſt mare, tuus vero & mons qui nos circumdat. "Ita ut hic quidem, te jubente, aperiri poſſit; "mare vero in terram converti. Poſſumus etiam "per aërem ſublimes ferri & evadere, ſi eo modo "nos ſervari velit tua potentia.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤλω αὐτὸς [t] ὅτι τῷ θαλασσαν, τ Αἰγυπτίων ὁρῶντων. [v] ἐν ὀψῇ τε γὰ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ πεπλανημένοι τ διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχλν [x] ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ ἡ ϖρὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγένη, λαβὼν τὴν βακτηρίαν [y] τ Θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλ[z] λέγων· "ϖοῦ αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς, "[a] ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τ παρόντων ὅτε κῆ "ῥώμλν ὅτε κατ' ἀπόνοιάν ἐσιν ἀνθρωπίνλν. ἀλλ' [b] ἤδη "τι πάντως σωτήριον ϛρατῷ, [c] τῷ κῆ τὴν σὴν βέ-"λησιν ἀφέντα τὴν Αἴγυπτον, σὸν ἐσιν ἐκπαρέζειν. ἡμεῖς "τε ἄλλλν ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν "σὴν σὲ μόνν καταφεύγομεν· κῆ εἴτι ϖρὸς τ παῦσιν "ϖοησόμεθα τ δεινῶν ἐλθοι ἐξαρπάσαι [e] τ Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς "διωκόμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκειο ἡ τάχιστα, τὴν "σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν· κῆ τ λαὸν, ὑπὸ ἀνελ-"πίσως καταπεπλωκότα ϖρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάςησον εἰς "θῤῥησίαν, κῆ τὸ ϖρὸς τ σωτηρίας ἱλαρόν. [f] ἐν οὐκ "ἀλλοτρίοις δ' ἐσμὲν τοῖς κίνδυνοις· ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θά-"λασσα, σὸν ἡ τὸ ϖερικλεῖον ἡμᾶς ὄρ. ὡς ἀνοιγῆναι "μὲν τῷ σῷ κελεύσαντ, ἠπρωθῆναι ἡ κῆ τὸ πέλα-"γ. εἶναι ἡ ἡμῖν ἀποφᾶσαι κῆ δι' ἀέρ, δόξαν "ἰσχύι τῇ σῇ τῶτον ἡμᾶς σώζεσθαι τ τρόπον.

Mare rubrum virga percuſſum ſinu patente refugit.

2. His Deum precatus mare virga percutit. Iſtud vero ictu retunditur; &, ſeipſum in ſe recipiens, nudam relinquit terram, qua fugam capeſſerent Hebræi. Moyſes autem Dei præſentiam perſpiciens, & mare illis de ſolo ſuo ceſſiſſe, primus vada ingreditur: juſſitque Hebræos ſequi, ſemita incedentes à Deo patefacta, tam de hoſtium eos inſectantium periculo ſibimet gratulantes, quam *Deo* gratias agentes, qui illis adeo inſperatam ex eo ad ſalutem aperuit viam.

Β'. Τοσαῦτα εἰπὼν ἐπάταξε τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ ἡ ὑπὸ τ πληγῆς ἀνεκόπη· [g] κῆ, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι κῆ φυγήν. Μωϋσῆς ἡ ὁρῶν τ ἐπιφάνειαν τ Θεοῦ, κῆ τὸ πέλαγ ϵκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τ ἰδίας ἠπείρν, πρῶτ ἐνέβαινεν [h] αὐτῇ· κῆ τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι δι' ἀσφαλείας ὁδοῦ ποιεμένους τὴν ϖορείαν, κῆ τῷ κινδυνῳ τ ϖαρόντων πολεμίων ἡδομένους, κῆ χάριν ἔχοντας διὰ τὴν ϖρόνοιαν αὐτῶ ἐξ αὐτῆς σωτηρίας ἀναφανεῖσαν.

Sicco pede trajiciunt Hebræi.

3. At cum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent Dei præſentia ſe fretos exiſtimantes, primum inſanire viſi ſunt Ægyptiis, ut qui in manifeſtam ſeſe conjicerent perniciem. Poſtquam vero eos ſatis ſalvos longius aliquanto proceſſiſſe conſpexerant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate objecta, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſis in tranquillum cederet mare: & præmiſſis equitibus *in vada* deſcendebant. Hebræi vero, dum illi arma induerent & aliquantiſper id agendo morarentur, in adverſum littus incolumes evaſerunt. Unde & Ægyptii ad eos perſequendos facti ſunt audaciores, ac ſi foret ut illi ſimiliter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii, quod viam tenuerint Hebræis ſolis conſtitutam, non aliis tritam; paratamque in periclitantium ſalutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea uti volunt. Itaque cum jam univerſus Ægyptiorum exercitus *in*

Rex Ægyptius, mox coëuntibus aquis ſimul atque cælo ruente, cum omni exercitu deletus eſt. Ex. c. 14. &c.

γ'. Τῶν ἡ σὺν ὀκνούντων, ἀλλ' ἰεμένων μὴ ϖαυσθῆς ὡς συμπαρόντ αὐτοῖς θεοῦ, μᾶλλον μὲν [i] αὐτὸς Αἰγύπτιοι τὸ ϖρῶτον ἐδόκν, ὡς ὅτι ϖροδηλον ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἑώρων ἀβλαβεῖς ὅτι τὸ πολὺ ϖροκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτούς, ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσοντ ἡ πελάγυς· καὶ ϖροτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Ἑβραῖοι ἡ καθοπλιζομένους κῆ τ χρόνον εἰς [k] τῶτο τρίβοντας ἔφθασαν [l] ὅτι τὴν ἀντιπέραν γλῶ ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν κῆ θαρσαλεώτεροι [m] σωέβαινε ϖρὸς τὴν δίωξιν, ὡς ἤδεν ὁδ' αὐτῶν πεισομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Ἑβραίοις γεγνημένλν, ἀλλ' ἀχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες· καὶ μέχρι σωτηρίας τ κεκινδυνευκότων πεποιημένλν, ἀλλ' ἀχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τῶτων ὡρμημένοις [n] χρήσαθαι θέλσιν. ὡς σὺ ὁ τ Αἰγυπτίων ϛρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὅτι-

[t] Ἐπὶ τὴν θάλασσαν,] Ἐπὶ θάλασσαν *Vat.*
[v] Ἐν ὀψῇ τε γὰ ἦσαν,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ὦ ὀψῇ τε γὰ ὄντων, κῆ *Big.* ὦν ὄψῃ γὰ ὄντων, κῆ *Baſ.* & *G.*
[x] Ὑπερβάλλεσθαι] Ὑπερβαλεῖν *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda.
[y] Τὸν Θεὸν ἱκέτευε,] Articulum dedimus ex *MSS.*
[z] Λέγων·] Οὕτως poſt λεγων adjiciunt plerique *MSS.*
[a] Ὦ δέσποτα,] Illa ὦ δέσποτα deſiderantur in *Editis* & *Vet. Interpr.*
[b] Ἤδη τι πάντως] Εἰ δὴ τι *Big.* & *Samb.*
[c] Τῷ κῆ τὴν σὴν βούλησιν] Articulum negligit *Vat.*
[d] Μόνν καταφεύγομεν·] Μόνν non agnoſcit *Vat.*
[e] Τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς] Τῆς τ Αἰγ. *Vat.*
[f] Ἐν οὐκ ἀλλοτρίοις] Οὐκ ἐν ἀλλ. *Vat.*
[g] Καὶ, εἰς ἑαυτὴν] Maris à Moyſe diſciſſi fama quædam ad Ichthyophagos uſque pervaſit, quam figmentis involutam refert *Diodor. Sic.* in *Bibl. Hiſt.* l. 3. p. 174.
[h] Αὐτῇ·] Ἐν αὐτῇ *Vat.*
[i] Αὐτὸς Αἰγύπτιοι] Εἰς αὐτὸς *Samb.* forſan ἑαυτούς.
[k] Τῶτο τρίβοντας] Ita *MSS. τοῦτο Baſ.* & *G.*
[l] Ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας] Sic in nonnullis *MSS.* & *Zonara.* εἰς τὴν ἀντιπέρας *Baſ.* & *G.* ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας *Big.* & *Vat.* Ad idem littus egreſſos eſſe, colligere licet ex *Num.* c. 33. v. 7 & 8.
[m] Συνέβαινε] Eodem modo in *MSS. συνέβαλε Baſ.* & *G.* vitio forſan Typothetarum.
[n] Χρήσαθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* χρῆσθαι.

• Neg-

ὑπηχεῖτο πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ ἀνακαταλαμβάνουσα ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσαν τοὺς Αἰγυπτίους. ὄμβροι τ' ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ [o] μεστοξαπλουμένης ἀστραπῆς· καὶ κεραυνοὶ ἐφ' κατέπιπτον. ὅλως δ' οὐδὲν ἦν τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μῆνιν θεοῦ συμπίπτοντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε συνῆλθε· καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν ὅτως ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ' ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

δ'. Τοὺς δ' Ἑβραίους [p] οὐδὲ κατασχεῖν ἦν ὅλη τῇ χαρᾷ τὴν ἀδοκήτου σωτηρίας καὶ τῆς τῶν πολεμίων ἀπωλείας· βεβαίως νομίζοντας ἠλευθερῶσθαι, τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν Θεὸν ὅτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον [q] ὅτως ἐκφυγόντες, καὶ πρόσθεν τοὺς ἐχθροὺς ὑπιδόντες κεκοσμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσοντες τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ [r] παιδιᾷς ὅλῃ τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν Θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν εὐμενείας ἀχαρίστιαν πρόσθεν ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνετίθησιν.

ε'. [t] Ἐγὼ μὲν ἐν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ὅτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. [v] θαυμάσαι δ' μηδεὶς τὸν λόγον τὸ πρόσθεν, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείροις εὕρεθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, [x] εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον· ὁπότε [y] καὶ τοῖς πρὸ τοῦ Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τὸ Μακεδονίας [z] χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλως οὐκ ἔχουσι παρέσχε τοῦτο δι' αὐτό, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν [a] τοῦ θεοῦ θελήσαντος. καὶ τἄλλα πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγεγραφότες. πρόσθεν μὲν ἐν τούτων [b] ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

ς'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο [c] ἐκδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν, καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους, ἦγεν ὅπῃ τὸ Σιναῖον ὄρος· θύσων ἐκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τῆς πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ [d] προείρητο.

Τέλος τοῦ βιβλίου δευτέρου.

o Προστεξαπλουμένης] Sic in plerisque *MSS.* προσεξαπλουμένης *Samb.* & *Caſ.* προστεξαπλωμένης *Baſ.* & *G.*

p Οὐδὲ κατασχεῖν] Οὐ κατασχεῖν ἦν *Vat.*

q Οὕτως ἐκφυγόντες,] Οὕτως ἐκφυγόντες, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσοντες τῶν πρόσθεν. ἀνὰ νύκτα καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν &c. *Vat.*

r Παιδιᾶς] Παιδείας *Big. Baſ.* & *Gen.* παιδιᾶς ex re, *Hen. Busl. Caſ. Samb. Burius, Schotanusque*, præter tres libros *Regios.* Mox εὐμενείας ἀχαριστίαν *Baſ.* & *Gen.* aut de priore *Hen.* atque *Busl.* & aliquot codd. *Gallici.* BERN. Ita ex *MSS.* παιδιαις *Baſ.* & *G.*

s Ἐξαμέτρῳ] Accedit potius (ut dicit *Scaliger* in Animadverſ. ad *Euſebium*, p. 7.) ad Tetrametrum Iambicum, quam ad Hexametrum Heroïcum. Vide *J. Crojum* in N. T. p. 95. *Lambecii* Prodromum ad Hiſt. Lit. p. 163. & *Leydeckerum* de Rep. Hebr. p. 207. Vertitur *Senariis.* Minus recte, ut conſtat ex Lib. VII. p. 216. Edit. *Baſ.* p. 92. HUDS. Nunc ignota plane eſt ratio carminum Hebraicorum. REL.

t Ἐγὼ μὲν] Vide *Relandi* Palæſtin. p. 277.

v Θαυμάσαι] Θαυμάσῃ *Samb.*

x Εἴτε κατὰ βούλησιν] Hac de re videſis *Allatii* notas ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 301, 309.

y Καὶ τοῖς πρὸ] Ita in *MSS.* in *Editis* καὶ πρὸ τ. Commentus eſt *Homerus* (ut verbis utar Cl. *Huetii* in *Quæſt. Alnet.* l. 2. c. 5.) Neptuno, ſuper fluctus currum agenti, mare aquas diduxiſſe. ubi (*ſc.* ad *Iliad* γ'.) notat *Euſtathius*, ſcriptum reliquiſſe *Calliſthenem*, mare Pamphylium Alexandro non viam ſolum patefeciſſe, ſed tanquam regem eſſe veneratum aquis aſſurgentibus & intumeſcentibus. quo exemplo uſus eſt *Joſephus* ad conciliandam apud Gentiles prodigioſæ maris ſciſſuræ fidem.

* *Iis, qui ſub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, ceſſit* Al. *Alexandro Macedonum regi ceſſit* &c.

z Χθὲς καὶ πρώην] Ἐχθὲς *Samb.* & *Vat.*

a Τοῦ Θεοῦ θελήσαντος.] Ita viſum eſt etiam *Appiano* de *Bell. Civ.* l. 2. *Arriano* de *Exped. Alex.* l. 2. ſed error revincitur ex *Strabone*, l. 14. p. 666. (qui ſcribit Alexandrum maris æſtu obſervato exercitum tranſmiſiſſe &c.) & ex *Artemone* in prima *Senecæ* ſuaſoria, & *Plutarcho* in *Vita Alex.* p. 674.

b Ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.] Hoc loquendi modo non indicat Joſephus, ſe dubitare, verumne ſit, quod dicitur de tranſitu Iſraelitarum per Mare Rubrum: ſed tantum, quia Gentibus ſcribit, his verbis utitur, ut ſi hæc iis fidem ſuperare videantur, ſuo fruantur arbitrio, nec propterea a legendis reliquis, quæ traditurus eſt, abſterreantur. Nam ipſum non dubitaſſe hac de re, ſatis oſtenditur ex modo quo narrat, & quod ex Sacris Voluminibus ſe hæc edoctum teſtetur. Infra lib. III. cap. 10. utitur eodem loquendi modo, poſtquam dixerat falſo credi Moſen & Iſraelitas ob lepram Ægypto pulſos, πρὸς τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ, σκοπείτω. Num & hoc incertum eſſe ibi dicere voluit, Sic lib. III. 4. ubi de adſcenſu Moſis in montem Sinai *de illis*, inquit *quiſque ſentiat, ut volet.* Ita eadem clauſula librum hunc terminat, agens de divinitate legum Moſaicarum. Antea lib. I. cap. 4. Ubi de Noacho quod tantus natu diem obierit, eadem verba uſurpat, &, uti hic, exempla ex hiſtoriis Gentium profert, ut probabilior ipſis res fiat. Ita & lib. IV. 6. de Bileamo. Infra quoque cap. 4. libri octavi, poſtquam dixit ſolos eſſe Judæos inter Syros in Palæſtina qui circumcidantur quod δῆλον eſt, quod liquido conſtat: addit tamen, *de his quiſque, ut volet, arbitretur.* Sic librum decimum & decimum octavum iiſdem verbis terminat. confer & lib. XII. cap. 13. in fine & lib. XIX. cap. 1. Quum his verbis tam frequenter uti ſoleat in libris Antiquitatum, non memini in libris de Bello vel ſemel illa legiſſe. Quod ſi me fugerit, id tamen puto in cauſſa eſſe, quamobrem toties in libris Antiquitatum legatur, quod hos in uſum Gentium ſcripſerit. Poſſemus ex aliis ſcriptoribus, qui iis verbis uſi ſunt in rebus certiſſimis, uti ſane ipſis perſuaſum erat, hoc quicquid eſt, confirmare, niſi rem ad liquidum eſſe perductam putaremus. REL.

c Ἐκδιδούσης,] Εἰσδιδούσης *Caſ.* & *Vat.*

d Προείρητο.] Ita in *MSS.* in *Editis* προείρηται.

6. Poſtera vero die cum æſtus ventis adjuvantibus arma Ægyptiorum in littus ejeciſſet, ubi tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes, hoc ipſum conjiciens Dei providentia factum eſſe, ne poſthac arma deſiderarent, ea colligens, iiſdemque tegens munienſque Hebræos, duxit eos ad montem Sinæum, Deo illic ſacrificaturus, & munera pro ſalute populi oblaturus, prout ipſi antea imperaverat Deus.

Iſraëlitas a mari armatos ad montem Sinæum deducit Moyſes.

Finis Libri ſecundi. ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ ΤΡΙΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO TERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [b] Ως Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτ̃ ἀναλαβὼν, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρ@, πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορί.

1. Quomodo Moyses populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

β'. Ως πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ, ἡττήθησαν· καὶ [c] Ἰσραηλῖται τλὺ πολλὺ τ̃ στρατ̃ ἀπέβαλον [d] πληθύν.

2. Quomodo Amalecitæ populique finitimi bellum inferentes Hebræis, ab iis devicti sunt, & Israëlitæ magnam exercitus sui partem amiserunt.

γ'. Οπ τ̃ πενθερὸν αὐτ̃ Ἰοθόρλω Μωϋσῆς, ἀσπαζόμενον ἧκεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

3. Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

δ'. Ως ὑπέθετο Ἀμαπάξαι τ̃ λαὸν αὐτῷ κ̃ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄπεκλον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ̃ τὴν ὑ̃ πενθεροῦ ἀθροίνεσιν.

4. Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

ε'. Ως ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρ@, καὶ λαβὼν ἀθ̃ ὑ̃ Θεοῦ τὰς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

5. Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

ϛ'. Περὶ τ̃ σκηνῆς ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν ὑ̃ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

6. De tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.

ζ'. Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ ὑ̃ ἀρχιερέως· περὶ τ̃ ὑ̃ Ααρὼν ἱερωσύνης, καὶ τ̃ ἁγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τ̃ ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τ̃ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

7. Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis: de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.

η'. Ως σκεύῃ ἄρας Μωϋσῆς ἦγαγε τ̃ λαὸν εἰς τὰς ὅρους τ̃ Χαναναίων, καὶ τὰς κατασκεψομένους αὐτῶν τὴν τε χώραν καὶ τ̃ πόλεων τὸ μέγεθ@ ἐξαπέστειλεν.

8. Quomodo Moyses castris motis populum duxit ad Chananæorum confinia: & quosdam dimisit ad explorandam regionem & urbium magnitudinem.

θ'. Οπι τ̃ πεμφθέντων μ̃ τεσσαρακοντὰ ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων ὡς οὐκ ἀξιομάχους αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τ̃ Χαναναίων ὑπερξαιρούντων δύναμιν· τὸ πλῆθ@ ταραχθὲν ὑ̃ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν [e] ὡς τε καταλεῦσαι θ̃ μικρὸν τ̃ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι δουλεύειν διεγνωκότες.

9. Qui missi fuerant, post XL. dies reversi, suorum deprimunt vires & Chananæorum potentiam extollunt: quo fit ut multitudo, timore perculsa & in desperationem acta, ad Moysem lapidandum incitaretur, consilio inito de reditu in Ægyptum ad serviendum.

ι'. Καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωϋσῆς ἀγανακτήσας, τ̃ Θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη [f] τεσσαρακοντὰ, τὴν ἐπὶ τ̃ ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργῖσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν [g] τὴν Χαναναίαν.

10. Utque Moyses, hanc rem indigne ferens, prædixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in solitudine, illis succensere: & neque in Ægyptum reversuros esse, neque occupaturos Chananæam.

a Εν τῇ τριτῇ] Ita ex *Samb.* edidit *Hudson.* At *Bernardi* aliorumque editiones reliquiæ libri ὁ τῷ τρίτῳ λόγῳ Ιωσηπε ις.

b Ως Μωϋσῆς] Capitum periochas desumpsi ex *Codd. Samb.* & *Big.* placuit tamen vulgata hic subjicere. Κεφ. α'. Πῶς Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἐξ Αἰγύπτ̃ ἀπὸ τὸ Σινᾶον ὄρ@ ἐξήγαγε. Κεφ. β'. Περὶ τ̃ τ̃ Αμαλκιτ̃ ὧν κ̃ συμμάχων ἥτ̃ης, κ̃ ὅτ̃ων ἐκ τ̃ πολεμίων λείαν Ισραηλῖ] ἐπ̃ησαν. Κεφ. γ'. Ποίας συνέλαβε Ραγουήλ@ τῷ γαμβρῷ Μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. δ'. Πῶς Μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ Σινᾶον ὄρ@, κ̃ λαβὼν θ̃ Θεοῦ τὰς τ̃ δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. ε'. Περὶ τ̃ σκηνῆς ἣν Μωϋσῆς ἐποίησεν ὁ τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεθερμηνεύ@ ναὸν ἂν εἴη διάφορον. Κεφ. ϛ'. Περὶ τ̃ κιβωτ̃, ὁ ἦ Μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐνεπίθηκεν. Κεφ. ζ'. Περὶ τραπέζης κ̃ λυχνίας χρυσ̃ῆς κ̃ βωμ̃ῶν τ̃ ὁ τῇ σκην̃ῇ. Κεφ. η'. Περὶ θ̃ τ̃ ἱερέων κ̃ θ̃ ἀρχιερέως στολισμ̃ῦ. Κεφ. θ'. Περὶ τ̃ θ̃ Ααρὼν ἱερωτύπ@, κ̃ ὡς τιμᾶ θεὸν ἑορτὰς κ̃ ἱερουργίων νενόμικεν. Κεφ. ι'. Νόμοι περὶ θυσιῶν κ̃ θεὸν καθαρμ̃ῶν. Κεφ. ια'. Νόμοι κ̃ ἤθη θεὸν τὰ πολεμικά. Κεφ. ιϐ'. Σ̃ῶσις κ̃ Μωϋσέως δι' ὀπτείαν, κ̃ τ̃ φασιασάντων νόμους. Κεφ. ιγ'. Περὶ καθαρκόπων οἳ ἐξεπορίσαντες τλὺ Χαναναίων γλ̃ῶ, κ̃ ἐπανελθόντες τὴς Ισραηλίτας ἐξεφύδησαν.

c Ισραηλῖ] Vocem Ισραηλῖ] addidi ex *Epiphanio.*

d Πληθύν.] Deest *Big.*

e Ως τε θ̃ μικρὸν καταλεῦσαι] Mox *Big.* δουλεύειν, non male. Dein ὥσπερ ὀργίας *Big.* BERN. Perperam καταλῶσαι in *Big. Epiphanius* vertit, *paulatim Moysem desereret.* Lege ex Cod. *Vatic.* ὡς τε καὶ ἀλεῦσαι θ̃ μικρὸν τ̃ M. HUD. in *Add.* Legebatur ante ὡς κ τ̃ M.

f Τεσσαρακοντὰ,] Sequentia (quibus nulla apposita erant commata in *MSS.*) ita distinguenda esse censeo, nisi quis malit ὠργίας pro ὠργῖσθαι.

g Τλὺ Χαναναίαν.] Vel cum *Big.* τλὺ Χαναναίων.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[a]ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [b] ἐτῶν β'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER TERTIUS.

Liber iſte continet biennii hiſtoriam.

ΚΕΦ. α'.

[c] Ὡς Μωϋσῆς τὸ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν, ἦγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος· πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς Ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτυχε γλιομένης, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτὸς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἡ χώρα πέλεως ἦσα ἔρημος, κὴ τὸ πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, ἀπανίζεσθαι ἦ κὴ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον, κὴ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι βοηθεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, [d] κὴ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἕδεν ὅ, τι κὴ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ ἦσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὥδιον, ἐπέχειν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπιφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ, ἓ στρατιᾷ κεκελευκότος· κὴ τότε δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ὑπτίνους λίθοι σκληρότητος [e] τῆς γῆς· κὴ τὸ ὀλισθαῖνον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑ πότιμον ἦν, κὴ τῆρ ἦ στάσιον. ἀφικνοῦνται ἦ τῆτον ὁδοῦντες τὸν τρόπον [f] περὶ δείλην ὀψίαν [g] εἰς Μαρὰ τόπον, ἔτως λεγόμενον ἓ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. Μάρα γὰρ ἡ πικρία λέγεται. κὴ αὐτόθι πεπλαιπωρημένοι τῷ τε σπανίζειν τῆς ὁδοιπορίας κὴ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, [h] κὴ γὰρ κὴ τότ' αὐτοῖς τελέως [i] ἀπελελοίπει, καταγνῶναι. [k] φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ κὴ μᾶλλον ἔμειναν· ἐπὶ αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς ἀθυμίαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. κὴ γὰρ ἤκουον ἐπὶ τὰ [l] ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαθίζεσθαι εἶναι· πικρὸν

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

QUUM autem hoc modo inſperata Hebræis ſalus contigiſſet, rurſus eos, dum in montem Sinæum ducerentur, graviter afflixit regio valde deſerta, tam neceſſariis ad victum deſtituta, quam extrema aquarum inopia laborans, ut nec quidquam in hominum uſum ſuppeditaret, nedum aliquid pecudum alimento idoneum. nam tota ſqualida eſt, & ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero hujuſmodi regionem peragrare, cum aliam non potuiſſent, neceſſe erat. Aquam autem, ducis juſſu, ſecum deferebant ex locis, quæ jam pertranſierant: ea vero abſumpta aquationis cauſa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terræ. ac, cum inveniretur aqua, amara erat & nequaquam potabilis, nec in copia ſatis magna. In hunc modum iter facientes prima veſpera ad Mar locum pervenerunt, quem ob aquas vitioſas ita appellarunt. amaritudo enim *lingua Hebraica* Mar dicitur. Ibique, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia miſere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat commeatus) *ad tempus* permanſerunt. Nam puteus *illic* erat, quamobrem eo magis *ibidem* morabantur, qui quidem ſufficere tanto exercitui non poterat, nonnihil tamen eos conſolabatur, in iis utpote locis inventus. Quin & ab exploratoribus acceperant, nihil in progreſſu reperturos: illac enim aqua amarulenta erat & nul-

Jam ſitiloſam Arabiam patiuntur Hebræi.

---

a Βιβλίον Τρίτον.] *Al.* λόγος τρίτος.

b Ετῶν β'.] Ita *Busb. Big. aliique.* ἐτῶν μ'. *Samb.* proclivi errore. ἐτῶν νϐ'. aut νδ'. *Baſ.* & *Hen.* immodice.

c Ὡς Μωϋσῆς] Propoſuit autem vice veteris lemmatis Editor *Baſ.* & abs illo *Genevenſes* hæc verba, Πῶς μωυσῆς τὸ λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἀγαγὼν ἦλθε τὸ σιναῖον ὄρος ἐξάγαγε. Mox Παραδόξως *Hen.* dein Οὕτως *Samb.* ubique præ litera conſona. Subinde σίναιον idem liber, & *Hen.* & *Busb.* σιναῖον reliqui omnes. BERN.

d Καὶ νοτερὸν] Καὶ ὑτερὸν (prout in ora *Cod. Samb.*) legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

e Τῆς γῆς.] Articulum omittit *Vat.*

f Περὶ δείλην ὀψίαν] Veſperam intelligit diei tertii quam à mari Rubro evaſerant. BERN.

g Εἰς Μαρὰ τόπον,] Εἰς μαρὰ τὸ τόπον *Samb.* εἰς τόπον μὰν pro μαρὰ *Hen.* & *Busb.* μαρὰ autem ſcripſit Joſephus ſemel iterumque, toties *Mar* Interpres Scholaſticus. Quis autem Hebraizantium neſcit tam מר *Mar* quam מרה *Marah* apud S. Scriptores ſignificare τὸ πικρὸν: aut impotenter talia objici à Schotano Zonaraque, κὴ ἔτως ἔχοντες εἰς τόπον ἀφικνοῦνται ἐν ᾧ φρέαρ ἦν, ἓ τὸ ὕδωρ ἦν πικρίαν ἀπόδυ· κὴ τὸ ὄνομα τῷ τόπῳ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐξόδου βίβλου (ἀλλὰ κὴ τῆς ἀριθμῶν) μαρρὰν (l. μιρρὰ ex LXX.) ὀνομάζεται. ὁ ἦ ἱσπηνὸς μὰς αὐτὸν καθιῶσι ἦδε τῆς ἑρμαίων συγγραφῆς. Idem locus Syris Arabibuſque *Mariri* nuncupatur, atque etiam *Morath* Syris, nec non *Amari fontes* Plinio de Natura. BERN. Collatio manu *Iſ. Voſſii* facta ad *Edition. Baſ.* ab hoc Libro incipit, & pergit uſque ad Cap. VI. Lib. VIII. verum non additur, ex quo Codice ſit deſumta. Legit illa quoque hoc loco τὸ τόπου. HAV.

h Καὶ γὰρ] Ita *Big.* κὴ γὰρ τοτ' *alii.* HUDS. Coll. *Voſſ.* κὴ γὰρ τοτ' κὴ αὐτοῖς. HAV.

i Ἀπελελοίπει,] *Al.* Ἐπιλελοίπει.

k Φρέαρ γὰρ ἦν,] *Epiphanius* vertit *erat enim illic puteus valde dirus, qui nec ſufficere* &c. ac ſi legiſſet φρέαρ γὰρ ἦν σφόδρα μάλα δεινὸν αὐτὸ ν'.

l Ἐξερευνώντων] Ita (Coll. *Voſſ.*) *Big. Samb. Vet. Interpr.* ἐξαρευνώντων *Baſ.* ἐξαυρόντων *Gen.* HUDS. *Baſ.* ἐξαιρετόντων. Vet. *ab exploratoribus.* f. ἐξαιρόντων. COCC.

nulli potabilis; non hominibus ſolum, ſed & ne jumentis quidem ferenda.

Mar, *ſive amarum puteorum injecta aſſula edulcat Moyſes a Deo doctus. Ex. c. 15, 23. Num. c. 33, 1. Eccleſ. c. 38, 5.*

2. Moyſes autem cum vidiſſet populum animo deſpondere, nec quicquam ei ſupereſſet quod diceret (non enim ſimplex & virilis erat exercitus, qui neceſſitatis violentiæ opponeret fortitudinem; ſed generoſos animi impetus retuderat puerorum & mulierum turba, imbecillior quam ut ratione perſuaderi poſſet) in ſummas adductus eſt angustias, omnium calamitatem perinde habens ac ſi ſua eſſet. Etenim ad alium quenquam ſe non conferebant, ſed ad ipſum, orantes atque obſecrantes, mulieres quidem pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne ſe deſpiceret, ſed aliquam ſibi viam ad ſalutem aperiret. Itaque ad Deum precandum ſe convertit, ut aquæ vitio præſenti mederi, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque *illi* hanc gratiam annuente, baculi ſummitatem, ad pedes *forte* jacentem, arripiens, mediam in longitudinem diffindit. Deinde in puteum mittens, perſuaſit Hebræis, Deum preces ipſius exaudiviſſe, atque promiſiſſe ſe talem illis, qualem deſiderant, aquam eſſe ſuppeditaturum, modo ad juſſa ejus exſequenda non ſegni ſed alacri animo ſeſe accingerent. Illis autem interrogantibus, quid factu opus eſſet ut aqua in meſius mutaretur, jubet circumſtantium robuſtiſſimum quemque *aquam* exhaurire, dicens, majore ejus parte exinanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem laborem ſuſceperunt: aqua vero, continuis ictibus exercitata & expurgata, mox potabilis evaſit.

Apud Elim ſtationem populus conſedit ſub die tricesimo ſui erroris. Ex. 15, 27. Num. c. 33, 9. Et Severus l. 1. c. 27.

3. Inde autem caſtris motis ad Elim pervenerunt, è longinquo quidem aſpectu pulchram, (nam & palmis erat conſita) aditu vero iniqua deprehenſa eſt. Palmæ enim illæ, non plures quam ſeptuaginta, auctuque erant difficiles & humiles admodum ob aquæ penuriam, quod omnis iſte locus ſiccus eſſet & arenoſus: neque ex fontibus, qui duodecim numero, humidi aliquid ſperabant & aquationi idoneum. Sed cum in iis nulla eſſet ſcaturigo & aquæ emerſio, rari erant humoris effluxus: & quamvis in arenam defoderent, ni-

ὃ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἦν ἄποσον [m] ἦν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

β'. Ὁρῶν δ' ὁ Μωυσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ πράγματος τὸ ἀναντίλεκτον· [n] ὁ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς, ὥστε τῷ βιαζομένῳ τὴν ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, [o] ἀλλὰ διέφθαρε τὸ κατ' ἐκείνους ἡνιαῖον παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας· ἐν χαλεπωτέροις δὲ, τῷ συμφορᾶν τὴν [p] τῶν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ δὴ ἐπ' ἄλλον τινὰ συντέτρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ παρίδοιεν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τὸν Θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρασχεῖν. καὶ καταινοῦντος δὲ Θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν [q] ἀποτομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ [r] μέσῃ, καὶ κατὰ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος· ἐπιθεὶς μοχλοὺς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς Ἑβραίους τὸν Θεὸν ἐπήκοον [s] αὐτοῦ τῶν δεήσεων γεγονέναι, καὶ ὑπερεχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον [t] ἐπιθυμοῦσιν, ἂν μὴ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργῶσιν. ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ ποιοῦντες ἂν [v] μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον· κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ πλείστους ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος δὲ πλείονος. καὶ οἱ μὲν [x] ἐπίνευν· τὸ δὴ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν [y] γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς [z] Ηλιν ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν μὲν ἀγαθὴν ὀφθῆναι· καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν· [a] πλησιάζουσι δ' ἀπηλέγχετο πονηρά. καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑπὲρ ἑβδομήκοντα, δυσωπεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι διὰ ὕδατος ἀπορίαν, ψαφαρᾶς δὲ παντὸς ὄντος χωρίου· ἔστι γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα ὄσων τὸν ἀριθμὸν, [b] νοτερόν τι καὶ πρὸς [c] ἄρδευσιν αὐτοῖς [d] δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ δυναμένων ἐκπλῦσαι μηδ' ἀναρρεῖν, [e] ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι· καὶ διαμωμένοις

---

m Ἦν,] *Al.* εἶναι. HUDS. Leg. λῶ. Vet. *exiſtebat.* COCC. Ita & Coll. *Voſſ.* & *Big.*

n Οὐ γὰρ καθαρὸς, ὦ τρεῖς,] Ita *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Οὐ γὰρ ἰχθὺς λῶ τρεῖς *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

o Ἀλλὰ διέφθειρε] Sic (niſi quod παῖδων pro παῖδες repoſuimus ex *Vet. Interpr.*) *Big.* & *Samb.* (& Coll. *Voſſ.*) paululum variante *Vat.* qui habet ἀλλὰ διέφθειρε τὸ ἡνιαῖον π. τ. κ. γ. ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς κατ' ἐκείνους [*al.* ἐπ' ἐκείνους] διδασκαλίας. in *Editis* ἀλλὰ διεφθείρετο τότε ἡνιαῖον παῖδές τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τῆς ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ὦ, τῷ σ. Dubium quidem dictum, & quod tres ſenſus præbet, cum unus uni ſententiæ, niſi immodice ſapimus, in his ſcriptis ſufficiat. BERN. *Epiphanius* legiſſe videtur, ἀλλ' ὡς διεφθείρετο τὸ κατ' ἐκείνους ἡνιαῖον, παίδων τε καὶ γυναικῶν ἀσθενέστερον &c. nam vertit, *neque enim inimicus erat hoſtis, quatenus vim inferenti neceſſitate potuiſſet & fortitudine reſiſtere. Sed dum iſto modo eorum deficeret virtus, nihilque prodeſſet doctrina verborum, calamitatem omnem ſuam Moyſes propriam faciebat.*

p Τῶν ἁπάντων] Τῶν adjecimus ex *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.*

q Ἀποτομάδος] Ita *Samb. τομάδος Vat.* in *aliis* ἀπὸ τομάδος vitioſa dialyſi. ἀποτομὰς eſt ῥίζα, *Heſychio* explicante. quidam in margine *Cod. Samb.* intepretatur ξύλον σκεκοιμμένον. *aliis* ἀκόντιον dicitur, i. e. *a quarterſtaffe* inter arma Britannica.

r Μέσῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μέσῳ in *Editis.*

s Αὐτοῦ τῶν δήσεων] Ita *Big Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπὸ τῶν δήσεων *Baſ.* & *G.* ἀπὸ τῶν δήσεων edidit *Bernardus.*

t Ἐπιθυμοῦσιν] Sic plane & mox ὑπουργῶσιν in *Big. Samb.* & *Vat.* ὦν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.* unde eſt quod habeant ὑπουργοῦσιν.

v Μεταβάλοι] Ita in nonnullis *MSS.* & *Vet. Interpr.* in aliis μεταβάλλοιτο vel μεταβάλοιτο, & dein ἐπὶ κρεῖττον vel ἐπὶ τὸ κρεῖττον. in *Editis* μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κελ.

x Ἐπίνευν·] Ἐπίνευν legebat *Vet. Interpr.* nam reddit, *& illi quidem laudaverunt dictum.*

y Γεγυμνασμένον] Hoc nulla cum laude Joſephi adnotarunt Græci ac Latini. Nam filius *Calliſti* in Eclogis, Ἀκαιρον πᾶγμα λέγει ἰώσηπος· πῶς δὲ ὕδατος ἦν ἐν τῇ μέρᾳ, ὅτι ἡ κίνησις ἡ πολλὴ ἐγλύκανεν αὐτό. Dein *Zonaras* Drungarius, ὁ ἦ ἰώσηπος ἔοικε μὴ πιστεῦσαι ὡς θαύματι τῇ γλυκάνσει ἦν ὕδατος, ἀλλὰ φυσικῶς αὐτὸ γλυκαινθῆναι δοξάζων. λέγει γὰρ, ὅτι τὸ ξύλον ὁ μωυσῆς εἰς τὸ ὕδωρ βαλὼν, ἐξαντλεῖν τὸ φρέαρ ἐκέλευσε. καὶ οἱ μὲν ἐπίνεσαν· τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον, ἤδη πότιμον ἦν. Inde alius Græculus ad cod. *Busb.* ὃ δὲ οὐ θεῷ θαυμαζειν λίας σοι δοκεῖ τὸ γλυκανθῆναι τὸ ὕδωρ ἰώσηπε, ἀλλ' ἐκ φυτικῆς ἀκολουθίας. Aſcera inſuper Trecenſis, *Joſephus videtur velle, quod aquæ vitium hoc contraxerint, quia ſemper immotæ fuerant. Præcepit enim fortibus*, inquit, *ut haurirent aquam & plurimam prius effunderent, ut ultima quæ remaneret, frequentibus concurſionibus exercitata & purgata fieret potabilis.* Chriſtiani equidem Theologi pariter ſentiunt de lacuna Probatica, quam B. Johannes in Evang. laudavit. Attamen quamvis diſertiſſimus Philoſophorum Judaicorum Philo admirandam hanc hiſtoriam ſecus narraverat, Joſephus ab eo abit, quamvis Philonem ea de cauſa perlegeret. Verſabantur itaque tum olim multæ fabulæ ſacræ per ora Phariſæa, quibus hodie neſcio quanto malo caremus. BERN. *Joſephum* (vel in *Exterorum gratiam*, vel quod *Fabulis Phariſaicis* nimium crediderit) rei miraculum elevare adnotarunt *Veterum* nonnulli, ut *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Zonaras* in *Annalibus*, p. 22.

z Ηλιν ἀφικνοῦνται,] Quomodo ſcribunt *Big.* & *Samb.* ἦλιν *Hen.* & *Busb.* ἰλὼ Typographi. *Helim* Epiphan. αἰλεὶμ LXII. Interpr. ex אילם Hebraico: quos ſecutus eſt Philo, Euſebiuſque cum mille aliis Chriſtianorum. Idem Scriptoribus exoticis αἴλανον & *Elana*, & אילת. *Elim* denique Sevtam manſionem nuncupatam credes tanquam *nemus* aut φοινικῶνα. In hoc etenim nomine omnino ludunt Philo Judæus, & Hieronymus noſter. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* aſpirate *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ιλιὼ in *Editis.* Αἰλεὶμ LXX. *Interpr.* quos ſequutus eſt inter alios *Philo* & *Euſebius.* Scriptoribus exoticis (ut dicit *Bernardus*) Εἴλανον & *Elana* dicitur. HUDS. Forte Ιλειμ COCC.

a Πλησιάζουσα] Πλησιάζουσι δ' ἀπηλ. *Vat.*

b Νοτερόν τι] Νοτερὸν δὲ Coll. *Big.*

c Ἀρδευσιν αὐτοῖς] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Neque plus MSS. adhuc vidimus ad hunc librum *Baſ.* tamen & *Gen.* & Interpres *Scholaſticus*, quod & Helleniſmus expetit, πρὸς ἀρδευσιν. Mox ἄλλο μηδὲ δυναμένων manus ſecunda *Samb.* BERN. Ita in quinque *MSS.* πρὸς ἀρδεύειν *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

d Δι' ἐλπίδα] Lege κατ' ἐλπίδα. COCC.

e Ικμάδες ἦσαν] Ικμάδες γὰρ ἦσαν *Samb.* HUDS Ita & Coll. *Voſſ.* ſed *Coccejus* in ora libri mei jubet legere εἰ μὴ ἰκμάδες ἦσαν &c. HAV.

μένοις τὸ ψάιμμον εὗδεν ἀπήνεγκα. [f] κἂν τι ᾖ σάζον ἔλαθον εἰς χεῖρας, ἄζηγον [g] εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολεροῦ εἶναι. καρπὸν τε φέρειν ἦν ἀδύνατα τὰ δένδρα, διὰ ἀπάνιν τ' ἐξ ὕδατος εἰς τὴν ἀφορμῆς καὶ ῥᾳθυμίας. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τ' στρατηγὸν ἕκαστοι αὐτοῦ, τὴν πολυπορίαν ἐπὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τελευτὴν γὰρ [h] ἐκείνῳ εὐδοῦντες ἡμέραν, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντ' ἦσαν ἀναλωκότες· μηδενὶ δὲ περιτυγχάνοντες, δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τ' ὅλων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὸν διάνοιαν ὄντες, καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τ' ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωφίσεως κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τ' στρατηγὸν εἶχον· καὶ [i] βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς.

Hinc propediſcitio redintegratur gentis mala & ſemperque rule.

hil *fere* eis occurrebat. Et ſi quid modicum in manus diſtillaret, adeo turbidum erat, ut *potui* inutile invenerint. Quin & arbores debiliores erant quam ut fructus ederent, propter inopiam aquæ, qua cliciuntur & refocillantur. Ductorem itaque reprehendebant, illumque propter *furioſe* exclamabant, dicentes ipſum in cauſa fuiſſe quod tantum miſeriæ ſubirent, & tot mala experirentur. nam, cum ille dies triceſimus eſſet, ex quo iter ingreſſi ſunt, commeatum omnem ſecum deportatum abſumpſerant: nihilque *ad famem levandam* reperientes, paululum aberant ab omnium rerum deſperatione. Defixi autem in mali præſentis cogitatione, nec in memoriam revocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque Moyſis virtus & ſapientia, *vehementer* duci ſuccenſebant, & in eo erant ut illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebantur, auctorem.

Ex. c. 16.

δ'. Ὁ δ', ἅτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινημένου, τῷ Θεῷ θαῤῥῶν καὶ τῷ συνειδότι τ' περὶ τὰς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τὰς χεῖρας ὅλι τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργισθῆναί τε κεχαλεσμένῳ ὢν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πθανώτατος, [k] καταπαύει ῥᾳδίαν τ' ὀργῆς, μὴ τ' παρόντων αὐτὸς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τ' ἔμπροσθεν διεργασιῶν θαυμαλῶν· μηδ', ὅτι νυῦν πονοῦσι, τ' προνοίας [l] σκεδάλλειν τὰς τοῦ Θεοῦ χάρματας καὶ δωρεὰς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ ῥᾳδοξίας ἔτυχον ἡμούμενοι· προσδοκᾶν τε καὶ τ' παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας ἐκ τ' τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς [m] δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τ' προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα [n] γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶ κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς [o] ἄρτι χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι τε αὐτοὺς ὡς ἀκαθέτους, ὅτε περὶ τὴν ὑπομονὴν ὅτε περὶ τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ἅτως μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τ' ἐκείνου γνώμης, καθ' ἣν ἐκλελοίπασι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, ἅτως τε πρὸς αὐτὸν τ' ὑπηρέτην αὐτοῦ διαπεφθέντας, καὶ τοῦτο μηδὲν αὐτοὺς διαψθάμενον, περὶ ὧν εἶπόν τε καὶ πράξειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσαι. [p] καταριθμεῖται οὖν πάντα· πῶς τε φθαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατίσχειν αὐτοὺς θαῤῥοῦντας τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι· καὶ πίνα τρόπον ὁ αὐτὸς πόταμος ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε διὰ τ' θαλάσσης, ἀναφυγούσης [q] αὐτοὺς πορῥωτάτω, [r] καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ ταύτῃ σωθεῖσαν μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὀλέσαντες ἀπολωλότας· ὅτε τε στανίζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ Θεὸς καὶ τούτων καθαγήσατο· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτὸν τῷ διαφθαρῆσθαι [s] δόξαντας γεγονέναι ἢ σῶσαι ὁ Θεὸς ἐκ θαλάττης· καὶ ὡς δύναμις αὐτοῦ, μὴ [t] ἀπογινώσκειν μηδὲ νυῦν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως περιμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ὄπτικρείαν μηδὲ βραδεῖαν [v] ἡγεῖσθαι, εἰ μὴ θαυτικὰ, [x] πλὴν τινος παρελθεῖν δυσκόλου, πάρεσιν· ἡγεμένους δὲ ὀλιγωρίαν [y] μέλλειν τ' Θεὸν, ἀλλ' ὑπὲρ πείρας τ' ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τ' περὶ τὴν ἐλευθερίαν

Pulchre tamen ſtat Moyſes, ut virum ſtrenuum & pium decuit.

Vide lib. 2. c. 14. & c. 16.

an

f Κἂν ἤ τι σάζον] Ita *Baſ.* & G. κἂν εἴ τι ἤ τι *Big. Samb.* & *Vat.* pleonaſmo Atticorum.

g Εὕρισκον] *Al.* (ut Coll. *Big.*) ἐφίσκεσθε.

h Ἐκείνῳ εὐδοῦντες] Vocem ἐκείνῳ (quæ deerat in *Editis*) repoſuimus ex conſenſu omnium *MSS.* præter unum è *Codd. Vat.* qui habet ἐκείνων εὐδούντων.

i Βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν,] Ita *Big. Samb. Hen.* (Coll. *Voſſ.*) & *Busb.* quo modo & mox infra p. 120. v. 10. βαλεῖν *Vat.* tantum adeo ſufficit pro λίθοις βαλεῖν in *Baſ.* & G.

k Καταπαύειν] *Al.* καταπαύσειν.

l Ἐκβάλλειν] *Al.* σκαλεῖν.

m Δοκιμάζοντα] Δοκιμάζειν τε τὴν *Samb.*

n Γίγνοιτο] Ita *Samb* & *Vat.* γίγνοῖτο *Big.* γίνοιτο *Baſ.* & G.

o Ἄρτι χαλεποῖς·] Sic in *MSS.* (Coll *Big.* & *Voſſ.*) ἄρα in *Editis.* HUDS. Τοῖς ἄρα τοῖς. COCC.

p Καταριθμεῖται] Καταριθμεῖ τε π. *Big. Samb.* καταριθμεῖται πάντα, πῶς τε θαῤῥεῖν Αἰγύπτιοι κατίσχειν αὐτὸς *Vat.*

q Αὐτὸς ποῤῥωτάτω,] Ita *Samb.* in *aliis* αὐτοῖς.

r Καινὴν ὁδὸν] Ita in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voſſ.*) in *Editis* ἐκ τὴν ὁδόν.

s Δόξαντας γεγονέναι] Sic *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voſſ.*) in *Editis* δόξαν.

t Ἀπογινώσκειν] Ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νυῦν *Samb.* & *Vat.* diſtincte autem *Epiphan.* ἐκ θαλάσσης, καὶ ὡς δυνάμις αὐτοῦ, μὴ ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νυῦν.

v Ἡγεῖσθαι,] *Al.* γίνεσθαι, & mox εἰ μὴ περὶ τ.

x Πλὴν] l. κὴ πλὴν. COCC.

y Μέλλειν τ' Θεὸν,] Ita *MSS.* in *Editis* μέλλειν τὸν τ' Θ.

z Αρβά.

an quandoque pro ea victus inopiam & aquæ penuriam fortiter tolerare possitis, an pecudum more potius servire parati estis dominis, & qui in suos usus & ministeria saginare volunt: denique se quidem non tam de sua salute solicitum esse, cui nihil mali eveniret, si injuste moreretur; quam de ipsorum incolumitate, ne, dum se lapidarent, Deum condemnare existimarentur.

Et populi turbas pacat. & Deum propitium reddit pia Moysis facundia. Ex. c. 16.

5. Illos igitur hoc modo mitigavit, & à lapidibus quidem jaciendis furentes continuit, & ad eorum quæ excogitaverant pœnitentiam adduxit. Cum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitæ necessitatem adeo commoveri, secum statuit Deum precibus & supplicationibus interpellare. Atque, loco quodam eminentiori conscenso, à Deo deposcebat & auxilii aliquid populo & liberationem à summa rerum inopia, (in ipso enim & alio nemine sitam esse ejus salutem) utque iis ignosceret quæ populus eo miseriæ adactus patravit, qui, ut ingenium est hominum, in infortuniis querulus esse solet & difficilis. Deus itaque & se provisurum esse promisit, & subsidium illis desideratum *mature* allaturum. Moyses autem, cum hæc à Deo accepisset, descendit ad multitudinem. Illi vero, ut eum conspexerunt ex Dei promissionibus gaudio suffusum, mœrorem lætitia mutarunt: atque is, in medio concionis stans, dixit se venire, ut præsentibus incommodis remedium à Deo afferret. Et aliquanto post magna vis coturnicum (quod genus avium præ cæteris alit sinus Arabicus) advolavit, interjectum mare transgressa: &, simul volandi labore fatigata ac propius quam aliæ *volucres* terram accedens, in Hebræos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi à Deo paratum, suæ subveniunt & medentur inopiæ. Tum ad vota Deo reddenda se convertit Moyses, ut qui opem illis quam ocyssime & juxta promissum tulerit.

Coturnices in Israëlitarum castra advolant. Ex. c. 16. Num. c. 11. & Ps. 78.

Dein Manna de cælo descendit. Ex. c. 16. Num. c. 11. Ps. 78. Sap. 16.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum, etiam alium illis *subsidio* mittit Deus. Nam, dum Moyses inter orandum manus attolleret, ros delabitur. Et cum manibus adhæresceret, Moyses, suspicatus & illum in cibum eorum à Deo demitti, primoribus labris attingit, ac intelligens rei ignaram esse multitudinem & pro nive habere, atque ea tempestate contigisse qua solet pluere, edocuit ipsos, non rorem, ut opinati sunt, de cœlo descendere, sed *cibum* in eorum salutem & nutrimentum. Et cum degustassent, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, ducem imitantes, cibo capiebantur: nam mel suavitate & delectatione referebat. at *aspectu* simile erat bdellio inter aromata: magnitudine vero coriandri semini *par*.

ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερόν ποτε καὶ τροφῆς ὀπεῖαν καὶ ἀπάνιν ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσῆ ἐνεγκεῖν ἡμεῖοι, ἢ δυλῶειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατῦσι καὶ τοῖς θεὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας [z] ἀφόβως τρεφομένοις· δεδιέναι δ' [a] λοιπὸν ἐχ ἅτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτῦ σωτηρίας, πείσεσθαι γὰ ἂδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποφευών, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δ' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλωσι λίθων ὑπὸ θεῦ [b] κατακρίνειν νομισθῶσιν.

ε'. [c] Οὕτως οὖ ἐπᾴωεν αὐτὸς, καὶ τῆς μὲν ὑπὸ [d] βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν [e] ἐπέτρεψε. παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτὸς ἀλλὰ τὰ ἀνάγκα τῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' [f] ἱκετείαν ὑπὸ θεοῦ καὶ πρόκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς [g] ἐπί τινα σκοπιὰ ἤτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν αὐτῷ γὰ εἶναι τὰ σωτηρίαν αὐτῦ, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ· [h] συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆ ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πεπονθόμενοις, φύσει δυσαρέστῳ καὶ φιλαιτίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γίνεσθαι ὄντος. ὁ δ' θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν λῦ [i] πεθῆσι. Μωϋσῆς δ' τοῦ θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ὡς ἑώρων καὶ τῆς ἐπαγγελίας τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ γεγηθότα, [k] μετέβαλον ἐκ τῆς κατηφείας ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον· καὶ στὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς [l] παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν πρὸ τῆ ἐνεστηκότων ἀπορων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, τρέφει δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἄλλο ἕτερον ὁ Ἀράβιος κόλπος, ἐφίπταται τῷ μεταξὺ θαλασσαν [m] ὑπερελθόν· καὶ ὑπὸ κόπῳ τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ [n] πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὂν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους· οἱ δ' συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ πάντων μηχανησαμένου, τῷ ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ Μωϋσῆς ἐπ' ὄχας τρέπεται ὑπὸ θεῦ, ταχείαν καὶ παρὰ τῷ ὑπάρχειν πεποιημένῳ τῷ ἐπικαιρίαν.

ς'. Εὐθὺς δ' μὴ τῷ πρώτῳ ἀφορμῷ τὴ τροφῆς, καὶ δευτέραν αὐτοῖς [o] κατέπεμπεν ὁ θεός. ἀνέχοντος γὰ ὑπὸ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ὄχαΐς, δρόσος κατηνέχθη. καὶ προσπιγνυμένης τῆς χερσὶ, Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ τοῦτο εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς [p] παρὰ ὑπὸ θεῦ, [q] γεύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ [r] τὴ ὥρας εἶναι [s] τοῦ ὑετοῦ τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, ὡ χῆ τῷ ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὀλιγανῦ καταφέρεσθαι τῷ δρόσον, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆ αὐτῶν καὶ πρόνοιαν τροφῆς. καὶ γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρῆχε πιστεύειν. οἱ δ', μεμάμενοι τὸ ὁρατηγὸν, ἡδονῇ τῷ βρώματι· μέλιτι γὰ λῷ τῷ γλυκύτητα καὶ τῷ ἡδονῷ ἐμφερές. ὅμοιον δ' τῇ τὸ ἀρωμάτων βδέλλῃ· τὸ

z Ἀφόβως] Ἀφόβοις τρεφόμενοι *Big.* & Coll. *Voss.*

a Λοιπὸν] Εἰκὸν ἐχ ἅτ. *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.* utrumque, λοικὸν εἰκὸν, viderat *Epiphan.* nam vertit, *adjiciens super hæc dicebat.*

b Καλαχέιναι] Id verbum non ausi sunt describere *Big.* & *Samb.* sed ejus loco καλαφρονεῖν. Josephus tamen voluit, sicut nuper *Bas. Gen.* & jam nostræ Operæ rursus excudunt: quod & vertit *Epiphanius* in Latinum *condemnare.* BERN. Καλαφρονεῖν soli *Big.* (Coll. *Voss.*) & *Samb.*

c Οὕτως οὖ] Illa ἅτως οὖ præterierant *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

d Βάλλειν ὁρμῆς] Ita in *iisd. MSS. Basl.* & G.

e Ἐπέτρεψε.] *Al.* ἔτρεψε. HUDS. Coll. *Big.* & *Voss.* ἐπέστρεψεν habent. HAVERC.

f Ἱκετείαν] *Samb.* & manus Atticæ solent. ἱκεσίαν *Bas.* & *Gen.* BERN.

g Ἐπί τινα] Ἐπί τινα σκοπιὰ ὑψηλὰ *Big.* ἐπί τινα σκοπιὰ ὑψηλὰ *Samb.* Is S. oratorum mos fuit.

h Συγγινώσκειν τε] Ita *MSS.* συγγινώσκειν δ' in *Editis.*

i Πεθῆσι.] Sic in *MSS.* in *Editis* ζητῆσι.

k Μετέβαλον] Ex *MSS. Basl.* & G. μετέβαλλον

l Παρὰ θεοῦ] Ὑπὸ θεοῦ *Vat.*

m Ὑπερελθόν·] Ἐπιλθὸν *Hen.* & *Busb.* ὑπελθὸν *Cedren.*

n Πρόσγειον] Mox ἄλλων λῷ *Schotanus.* Dein periodo exeunte ἰῶνται *Hen.* & *Busb.* BERN. Πρόσγειον *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* dialecto alia.

o Κατέπεμπεν] Καταπίμπῃ *Hen.* & *Busb.*

p Παρὰ θεοῦ] Παρὰ θεῦ *Vat.*

q Γεύεταί τε] Τε post γεύεται omittunt quatuor *MSS.*

r Τῆς ὥρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ] Id putabant, quia ex Ægypto venientes judicabant uti signa tempestatum in Ægypto observaverant, ubi hyeme tonitrua & fulmina & pluviæ contingunt. Scholiastes Arati. Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις κεκλιμέναι εἰσὶν αἱ ὥραι ἔτεσι ᾗ ὁ Χειμὼν ἔχῃ τὰ προσήκοντα οἷον ἀστραπὰς καὶ βροντὰς· καὶ θέρος ὁμοίως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἄκρατοί εἰσιν αἱ ὥραι καὶ πολλάκις ἐν καιρῷ θέρους βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γίνονται καὶ ὑέτος. *Apud Ægyptios tempestates anni suas habent notas, uti hyems fulmina ac tonitrua. Atque ita æstas. Sed in aliis regionibus non habent illæ adeo suas indicia, & ipsa æstate sæpe numero fulmina, tonitrua & pluviæ contingunt.* Fateor tempus quo hæc acciderunt non fuisse hyemem, secundum divisionem anni Judaicam, sed nec æstas erat: atque si ὥρα χειμῶνος & θέρος opponantur, certe χειμὼν magis erat quam θέρος. Verum in Ægypto nunquam pluit. Ita veteres scripserunt. Sed jam alii notarunt hoc de Ægypto superiore intelligi oportere. Pro ἔτησι MS. habet ὑετῦ. Nota & ὥρας ἔτους. Ita Attici loquuntur: aliis καιρὸς ἔτους dicunt. Observatio est Moeridis Atticistæ. REL.

s Τῦ ὑετῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑ ἔτους.

s Πε-

τὸ ᾗ μέγεθος, τῷ κορεσάνδρᾳ ἀτέρμαλι. καὶ [t] περὶ τὴν συλλογὴν λίαν αὐτὸ ἐσπουδάκεσαν. [v] παρήγγελτο δ' ἐξ ἴσου [x] πᾶσιν ἀσταρώνα, τὸν δ' ἐπὶ μέτρον, εἰς ἑκάστω ἡμέραν συλλέγειν· ὡς σὺν ὀλιγοπλείψοντι αὐτοῖς τὸ βρῶμα τοῦ, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν δι' ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τῆς προσταγμένης μέτρου συναγάγοντες, οὐδὲν περιττότερον εἶχον τοῦ [y] κακοπαθῆσαι· ἀσταρώνου γὰρ οὐδὲν πλέον εὕρισκον. τὸ δ' ὑπολειφθὲν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ὄνησις [z] ἀδ' ἧπις ἦν, διεφθαρμένον ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας. ἦτον θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμοιρὰ ᾗ τοῖς πώτοις νεμομένοις τὴν ὁπ' ἄλλων ἀπορίαν. [a] ἐπὶ ᾗ καὶ νῦν ὕετῳ πᾶς ὁκεῖνον ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν Δημητροφόνη. καλοῦσι ᾗ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ [b] μὰν ἐπερώτησις ὃ τὴν ἡμετέραν Δύλεκτον, τί τοῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνουσι. καὶ οἱ μὲν χαίροντες οὕτω τοῖς ἀπ' ἀρχῆς [c] πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ ᾗ τροφῇ ταύτῃ πεσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ'. Ὡς δ' ὁκεῖθεν ἄραντες εἰς [d] Ραφιδὶν ἦκον, [e] παλαιπωρηθέντες [f] ὑπὸ τῆς δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε τῶν ἑτέρων ἡμέρας [g] πίδαξιν ὀλίγας ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς ἦσαν· καὶ πάλιν δ' ὀργῆς τὴ Μωϋσῆν ἐπειῆτο. ὁ ᾗ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους ποιὸς μικρὸν ὁκκλίνας, ὑπὸ λιτὰς πρέπεται τοῦ Θεοῦ· προσκαλῶν ὡς τροφὴν [h] αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω καὶ ποτὸν [i] προσρεῖν, Δημφημένης καὶ τῆς ὑπὸ [k] τροφῆ χάριτος ποτὲ [l] μὴ παρόντος. ὁ δ' οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλετο. τῷ ᾗ Μωϋσῆ παρέζειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν [m] προσδοκήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλῆξαι τὴν πέτραν, ὡ ἐώρων αὐτὸν προσκυνούμενον, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ὑπεροχὴν [n] ὧν δέονται· φροντίζειν γὰρ καὶ ὃ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ Θεοῦ, προσγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, προσιμένουσι καὶ εἰς αὐτὸν [o] ἀφορῶσι· καὶ γὰρ ἤδη καὶ [p] ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτὸς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγε τὸν Θεὸν, καὶ κεχαρίσθαι σωτηρίαν ἀδ' ἐλπιζόντων· ὁκ ἐκ πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τὸν ᾗ πρὸς τῷ ἀκτῇ καταπλαγήτων, εἰ ὑπό τε τῆς δίψους καὶ τῆς ἀδοιπορίας ἐπαλαιπωρημένοις ἀνάγκη [q] ἡμοῖρο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ ᾗ τῷ προσδόξῳ τῆς γεγονότος κατ-

Ei quidem colligendo valde ſtudebant. Juſſi autem erant omnes aſſaronem (menſuræ id genus eſt) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere ſatagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui ultra præſcriptum modum proceſſerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam aſſarone non amplius inveniebant. at quicquid in craſtinum relinquebatur nemini erat uſui, à vermibus & amaritudine corruptum. Adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: qui vero eo veſcebantur, alio non egebant victu. Quin & hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum & tunc in Moyſis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebræi: nam man ſecundum noſtram loquutionem interrogationis particula eſt, cum quid ſit rei percontamur. Et illi quidem iſtis, quæ ad eos cœlitus delapſa ſunt, continuo gaudebant. Hoc autem victu per annos quadraginta uſi ſunt, quamdiu *ſcilicet* in ſolitudine perman-ſerunt.

Aſſaron seu עמר *Ex. c. 16. §. 6.*

Manna vulgaris copia in Arabia.

Manna; quidnam apud Judæos.

Erranti Iſraëli eum cibum per annos XL. demetiebatur Deus.

7. Cum vero inde migrantes Raphidim perveniſſent, ſiti extrema laborantes, quod præcedentibus diebus in pauciſſimos fontes inciderint, & tunc ſiccam omnino & aquarum expertem compererint terram, in malis eſſe cœperunt: rurſumque in Moyſem convertebant. Ille autem, multitudinis impetu paululum evitato, ad Deum precandum ſe contulit, obſecrans ut qui victum illis in egeſtate dederat, nunc & potum largiri dignaretur, cum periret apud eos etiam cibi gratia, ſi potus deficeret. Is vero non diu benignitatem ſuam diſtulit: ſed Moyſi pollicetur fontem illis exoriturum eſſe & aquarum abundantiam, unde minimum ſperaret. Tum jubet ut virga feriret petram, in conſpectu ſitam, inde & copiam ejus ſumeret quod deſiderabant: ſeque etiam curaturum ut ſine labore & exercitio illis affluerent. Moyſes, cum hæc à Deo accepiſſet, revertitur ad populum, exſpectatione ſuſpenſum & ad eum *ſubinde* reſpicientem: jam enim illum conſpexerant è ſpecula greſſu incitato deſcendentem. Ut venit, ajebat, Deum ex hac etiam neceſſitate eos liberare, dignatumque eſſe ſalute plane inſperata: fluvium de petra illis prorupturum eſſe dicens. Qui cum *primo* auditu obſtupuiſſent, ac ſi ſiti *fere* enecti & itineribus miſere attriti neceſſe habuerint etiam petram exſcindere, Moyſes & virga *eam* percutit, eaque *ſtatim* dehiſcente erupit aqua copioſiſſima & limpidiſſima. Illi vero, rei inopinatæ novitate perculſi ſunt, & ad aſpectum ipſius ſitim etiam ſibimet ſe-da-

Tandem juxta Raphidim virga ſua petram percuſſit Moyſes, indeque manavit aqua. Ex. c. 17. Num. c. 20. Pſ. 78. & 105. Sup. c. 11. 1 Cor. c. 10.

Exc. c. 17. v. 6.

t Περὶ τὴν συλλογὴν] Sic *MSS.* περὶ συλλ. *Baſ.* & *G.*

v Παρήγγελτο] Ita *Busb.* & *Hen.* παρήγγελε τὸ *Big.* παρηγγέλλετο δ' *Samb.* & *Vat.* παρεγγένετο δ' *Baſ.* & *G.*

x Πᾶσιν ἀσταρώνα,] Πᾶσιν omiſerant *Baſ.* & *G.* tum ἀσταρῶνα *Big.* & *Samb.* tono denſo, ut & mox ἀσταρῶνος. עמרון enim in ore Chaldæico ſignificat τὸ δέκατον, quantum *Gomer* reſpectu *Ephæ* rite poteſt. BERN. Infra Cap. VI. §. 6. ipſe Joſephus, ὃ μέτρον Ἑβραίων ἐστὶ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχον. HAVERC.

y κακοπαθῆσαι·] Coll. *Big.* κακοπαθῶ.

z Οὐδ' ἧπις ἦν,] Ita *Samb.* οὐδὲ ἧν τις ἦν *Big.* & *Vat.* οὐδεμία *Baſ.* & *G.*

a Ἐπὶ ᾗ καὶ νῦν] Ἐπὶ ᾗ καὶ νῦν πᾶς ὁκεῖνον ὕει) τόπος *Vat.* Mannam in Arabia reperiri omnes veteres & novi ſcriptores teſtantur: ſed eandem eſſe cum ea qua Iſraëlitæ divino beneficio paſti ſunt, non niſi temere fortaſſean queat adſtrui. Vide *Grotium* in *Exod.* cap. XVI.

b Μὰν ἐπερώτησις] Μᾶν voce circumflexa *Baſ.* & *Gen.* Cæteri facilius & melius μὰν ſeu מן. Syros enim & Arabes, (quorum ſane regio ob dulciſſimam illam pruinam celebratur, ubi tum olim conſederant Hebræi) interrogat vocula *Man*, τίς δὲ vel τί δέ; Grotium tamen in Ægyptum ſeduxerunt Rabbini. At vero novo de cibo fruſtra rogitabat Hebræa natio, *quis eſſet, quive nominis.* BERN. Ita ex melioribus *MSS.* in *Editis* μᾶν circumflexe. quæ vocula (ut ait *Bernardus*) apud Syros & Arabes interrogat, τίς δὴ, vel τί δή; *Grotius*, ſequutus *Rabbinos*, ex Ægyptiaco idiomate deducit, quod ex eo multa tunc retinuerint Hebræi, ut poſtea etiam plurima à vicinis gentibus vocabula traxerint, præcipue in calamitate Babylonica. Videſis *Druſium* in *Difficiliora Exodi*, c. 27. & *Quæſt. Hebr.* l. 1. c. 62. *Salmaſium* in *Commentariis* de *Manna*, & *Buxtorfii* Hiſt. *ejuſdem*, c. 2. & *Galleum* de *Orac. Sibyll.* p. 295. vol. 1.

c Πεμφθεῖσιν] Καθαπεμφθεῖσιν *Samb.* & *Big.*

d Ραφιδὶν] Ραφιδὶν rectè *Samb.* & *Zonaras.* In Hebræo רפידים, quod ἐπισυρμικὰ interpretor, contra veteres novoſque Etymologos. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonaras.* in *Editis* Ραφιδών.

e Παλαιπωρηθέντες] Παλαιπωρέσαντες *Vat.*

f Ὑπὸ δ' δίψους] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπὸ δίψους in *aliis.*

g Πίδαξιν] Pro gloſſa in Coll. *Big.* & *Voſſ.* adſcribitur πηγάς. HAV.

h Αὐτοῖς ἔδωκεν] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

i Προσρεῖν, Δημφιεσμένης] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσρεῖν Δημφιεσμένοις, καὶ &c. *Baſ.* & *G.* προσρεῖ Δημφιεσμένοις *Vat.*

k Τροφῇ] Τῇ τροφῇ Coll. *Big.* & *Voſſ.*

l Μὴ παρόντος.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ παρόντος ὀδὶν. ὀδὶ' εἰς μακρ.

m Προσδοκήσειν.] Προσδοκήσειαν *Big. Samb.*

n Ὧν δέονται·] Οὗ δέονται) *Vat.*

o Ἀφορῶσι·] Ὁρῶσι *Vat.*

p Ἐθεώρων] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἐθεώρουν. & mox κεχαρῆσθαι.

q Ἡμοῖρο] Γένηται) *Vat.* qui mox τε poſt πλήττει non agnoſcit.

datam esse comperiebant: ac bibentibus jucundum ac dulce erat fluentum, & quale Dei munere concessum esse apparuerit. Moysem itaque in admiratione habuerunt, utpote à Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantæ illi curæ fuerint, sacrificiis remunerarunt. Declarant autem S. Literæ, in templo *Hierosolymitano* repositæ, quod Deus prædixerit Moysi, se hoc modo aquas è rupe eliciturum.

πλάγησαν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἥδη τὸ δίψος [r] αὐτοῖς ἔληγεν· καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ [s] γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῖ τὸ δῶρον δόντος [t] ἐφάνερ. τόν τε οὖν Μωϋσῆν ἐθαύμαζον ὅτως ὡσὰ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸς προνοιαν. δηλοῖ δ' [v] ἐν τῷ ἱερῷ ἀναγεγραμμένη γραφὴ τοῦ θεοῦ Μωϋσῆ προφητεῖν, ὅτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

CAP. II.

Quomodo Amalecitæ populique finitimi, bellum inferentes Hebræis, devicti sunt, & magnam exercitus sui partem amiserunt.

Amalecitæ, Arabiæ Petrææ incolæ, delassatos Israëlitas armis aggreditur. Ex. c. 17.

HEbræorum autem fama longe lateque pervulgata, & sermone de illis increbrescente, contigit ut non mediocris timor indigenas occuparet: & missis ultro citroque legationibus se invicem cohortabantur, ut copias conjungerent, & ad viros illos perimendos delendosque aggrederentur. Cæteros vero ad hoc incœptum impulerunt Gobolitidis & Petræ incolæ; qui vocantur quidem Amalecitæ, gentium autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges per legatos semet & omnes circumcirca populos ad bellum Hebræis inferendum concitarunt; alienigenarum exercitum, & qui ex Ægyptiorum servitute evaserant, insidias sibi struere *& exitium moliri* dictitantes. Quem *sane* contemptui habere non oportet, sed, priusquam viribus augeantur & opibus affluant, & fiducia ex nostra cessatione accepta priores bellum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissimum; pœnas ab illis & de solitudine & ob ea quæ illic perpetrarunt exigentes, potius quam cum urbibus nostris & divitiis manus injecerint. Majoris enim prudentiæ est summa ope niti, ut hostium potentia, cum primum crescere cœperit, labefactetur; quam, ubi paululum adoleverit, cavere ne ulterius progrediatur. Nam hi quidem ob vires nimium auctas succensere & irasci videntur: illi vero omnem contra se aliquid audendi occasionem præcidunt. Hisce ad vicinos & ad invicem per legationes agitatis, decreverunt Hebræos prœlio adoriri.

Militem Hebræum alloquitur Moyses.

2. Moysi autem, nihil hostile exspectanti, non parum difficultatis & molestiæ attulerunt indigenarum apparatus. Et cum jam in eo esset ut congrederentur, & belli fortunam tentare & periclitari oporteret, in magna perturbatione erat Hebræorum multitudo, in summa rerum inopia constituta, & cum hominibus pugnatura bene instructis & præparatis. Eos itaque Moyses consolari cœpit, & bono animo esse hortatus est, *utpote* Dei auctoritate fretos; à quo in libertatem vindicati eos debellare sperarent: cum quibus de ea erant acie dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse satis magnum *validumque*, & nulla

ΚΕΦ. β'.

[x] Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἥττηθησαν· καὶ τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον πληθύν.

ΤΟΥ δὲ τὸ Ἑβραίων ὄνομα πανταχοῦ ἤδη πολὺ καὶ πάντας λαθοῦμενο, καὶ τὰ περὶ αὐτῶν λόγω φοιτῶντος, ἐν φόβῳ σπουδαίως ἦν μικρῷ τοὺς ὑπηκόους εἶναι· καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν, καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας ἀφανίζειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ μὲν τοῦ ἐναντίου [y] Γοβολῖται καὶ [z] τὴν Πέτραν κατοικοῦντες· οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμψαντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίον ὑπὲρ τοῦ πρὸς Ἑβραίους πολέμου παρεκάλουν· στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ὑποδραμόντα δουλείας [a] ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες. [b] ὃν οὐ καλῶς ἔχειν φρονεῖν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ [c] αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης [d] θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμης καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν τοῖς πόλεσιν ἡμῶν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπεβάλλωσι τὰς χεῖρας. [e] οἱ δ' ἐρχομένων δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ [f] σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες ἡμέρᾳ. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἀπροσδοκήτου δοκοῖεν νεμεσᾶν· οἱ δ' ὑδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν [g] κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα [h] τοῖς τε πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ', ὅδεν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ παραχὴν ἐνεπίμπλα τὰ τῶν ὑπηκόων. καὶ παρόντων ὑπὲρ τοῦ μάχην ἤδη καὶ [i] κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων. [k] μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ὅπλοις καλῶς ἐξηρτισμένους. [l] θαμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς ἦρχεν, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ δὲ θεῷ ψήφῳ πεπιστευκότας· ὑφ' ἧς εἰς τοὐλεύθερον ἠγμένοι, κατανικήσαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. [m] ὑπελαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα παλὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς,

r Αὐτοῖς ἔληγε·] Ita *Samb.* & unus è *Codd. Vat.* in altero deest *αὐτοῖς.* in *Editis αὐτῆς*, scilicet *τῆ πέτρας.*

s Γλυκὺ τὸ νᾶμα,] Sic in quinque *MSS.* (& Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis καὶ γλυκύδοτον ἅμα.*

t Ἐφάνερο.] Illud *ἐφάνερο* ex *Codd. MSS.* deerat in *Editis.*

v Ἐν τῷ ἱερῷ] In atrio servabatur Codex sacer, & quidem varia exempla, ad quæ recurrebant, quum de lectione ambigeretur. In Gemara Hierosolymitana Taanith. fol. 68 1. legitur, tres codices fuisse in atrio in quorum uno sic, sed in duobus aliter scripta est vox aliqua. Talmudici etiam סכר העזרה *Librum atrii* commemorant, ex quo publice pericopæ quædam a Rege legebantur. Hæc est *γραφὴ ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη.* REL.

x Ὡς πολεμήσαντες] Aliter libri vulgati *κεφ. β'. περὶ τῆ ἅμα λημένων καὶ συμμάχων ἥτ[ης], καὶ ὅτως ἐκ τοῦ πολεμίων λείαν ἰσορακὸ[ς] ἐκτήσαντο. De Amalecitarum & sociorum clade, & de præda quæ Israelitis inde obtigit.* BERN.

y Γοβολῖται] Ita in quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Γοβολίτων. Γομολῖται ex errore legerat olim *Stephanus Byzantius.* Forsan Γεβὼ *Ptolemæi*, in Arabiæ Petrææ tabula c. XVII. tab. IV.

z Τὴν] Οἱ τὴν. COCC.

a Ἐφεδρεύειν] Ἐποδρεύειν *Samb.*

b Ὃν οὐ καλῶς ἔχειν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gen.* & *Bas.* & *Vet. Interpr.*

c Αὐτοὺς] Αὐτὸν *Samb.* & *Big* & Coll. *Voss.*

d Θαρσήσαντας] Θαρρήσαντας *Vat.*

e Οἱ δ' ἐρχομένων ἐώσαμεν] Οἱ ἐρχομένων δ. *Vat.*

f Σωτῆναι] Σωτέναι. COCC.

g Κατ' αὐτῶν] Καθ' αὐτῶν bene *Samb.* & *Epiphan.* Alii etiam vix aliter κατ' αὐτῶν. BERN. Καθ' αὐτῶν *Samb.* vult ita & *Coccejus.*

h Τοῖς τε πλησιοχώροις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τοῖς πλ.

i Κινδυνεύειν] Κινδύνειν Coll. *Big.*

k Μέλλον] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis μέλλων* & mox τοῖς πάντ.

l Παραμυθίας] Scribæ Græcorum & cum his *Epiphanius* παραμυθείας. *Bas. Gen. Hen.* atque *Busb.* ut jam rursus expressissimus. Mox literis *Genev.* haud bene ἡσυίνοι. BERN.

m Ὑπολαμβάνειν] Ἀναλαμβάνειν, & mox εἶναι πολὺ *Vat.*

n Κρί-

φῆς, τ̃ ἄλλων ὧν παρόντων ὐκ πεποιῆτεως πολεμῆσιν ἀνθρωποι, [n] κεμνονῖας ὐν τῇ ψυχῇ ϗ Θεῦ συμμαχίᾳ πᾶσι αὐτοὶς παρεῖναι· τὸ ϑ̃ τ̃ ἐναντίων ὀλίγον, ἀνοπλον, ἀσθενες, οἷον κὴ μὴ ὑπὸ τοιῆτων, οἷοις αὐτοῖς σώοιδεν ὄσιν, νικᾶσθαι βυλομένυς ϗ Θεῦ. εἰδέναι δ' οἷος ὤν ὁ ϑ̃ὸς ἐπικυρῶν, ὐκ πολλῶν πεπειραμένυς κὴ δεινοτέρων ϗ πολέμυ. τᾶτον μὲν γὰ εἶναι πρὸς ἀνθρώπυς· ἃ δ' ἰὼ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν κὴ δίψος ἄπορα, κὴ πρὸς ὄρη κὴ θάλασσαν ὁδὸν ὐκ ἔχυσι φυγῆς, πᾶσ' αὐτοὶς ἀφ' τ̃ὼ ὀμένειαν τ̃ὼ ψυχῆ ϗ Θεῦ νενικῆσθαι. νῦ ϑ̃ [o] ῥᾳδίαν παρεκάλ παρυμοτάτυς, ὡς τ̃ ἀπάντων ὐπαρχόντα αὐτοῖς ὐν τῷ κρατῆσαι τ̃ ἐχθρῶν κειμένης.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιῦτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις· συγκαλῶν τὰς τε φυλάρχας κὴ [p] τ̃ ὐν τέλ καθ' ἑκάστυς τε κὴ συ ἀλλήλους. τὰς μὲν νεωτέρας παρεκάλ πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τὰς ϑ̃ ἀκραῖσθαι ϗ στρατηγῦ. οἱ δ' ἦσαν ὀπλῖ τ̃ κίνδυνον πὰς ψυχὰς ἠρμένοι, κὴ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθά ποτε τ̃ κακῶν· κὴ τ̃ Μωϋσῆ σκέλλον ἄχρι αὐτὰς ὀπὶ τὰς πολεμίας ἤδη, κὴ μὴ μέλλειν, [q] ὡς τ̃ ἀναβολῆς ἐμποδίζυσης τὴ προθυμίαν αὐτῶν. τὸ ϑ̃ τ̃ πληθῦς ὑποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίησιν αὐτῷ, [r] Ναυήνυ μὲν ὑὸν, Φυλῆς τ̃ Ἐφραϊμίτιδος· ἀνδρειότατον [s] ϑ̃ κὴ πόνυς ὑποδῆναι [t] γυμνικὸν, κὴ νοῆσαί τε κὴ εἰπεῖν ἱκανώτατον, κὴ θρησκεύοντα τ̃ Θεὸν [v] σκηπτεπῶς, κὴ [x] Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ περὶ [y] Θεὸν ὁσιρείας πεποιημένον [z] τιμώμενόν τε ϗ τοῖς Ἑβραίοις. [a] βραχὺ δέ τι πρὸ τὸ ὕδωρ ἔταξε τ̃ ὁπλιτῶν ὀπὶ φυλακῇ παίδων κὴ γυναικῶν ϗ τε πρὸς πάντας στρατοπέδυ· κὴ νύκτα μὲν πᾶσαν [b] ὐν παρασκευαῖς ἦσαν, τ̃. τε ὅπλων εἴ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες, κὴ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὀπὶ τὸν μάχην ὁπόταν κελεύσειεν [c] αὐτὸς Μωϋσῆς. διηχρύπνυ ϑ̃ κὴ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τ̃ Ἰησοῦν ὃν τρόπον σκηπτέσειε τὸ στρατόπεδον. [d] ἡρμένης ϑ̃ ὑπερφαίνειν τ̃ ἡμέρας, [e] αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλ μηδὲν χείρονα φανῆναι κ̃ τὸ ἔργον τ̃ ἴσης ὧν αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀφ' τ̃ παρόντος κτήσασθαι στρατηγίας ϗ τοῖς ἐρχομένοις ὀπὶ τοῖς γεγωμένοις. τ̃ τε Ἑβραίων τὰς ἀξιολογωτάτυς ἰδίᾳ παρεκάλ, κὴ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. κὴ ὁ μὲν, cum

Tum hunc præfecit Jesum Ephraïmitam Naveni filium. Ex. c. 17.

re egere, neque armis, pecunia, commeatu, aliisve, quibus homines accincti prœlium fidenter committunt; quod ea *omnia* in Dei auxilio habituri sint: hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas, ac quasi è talibus, quales eos esse cognovit, ipsos vinci *plane* noluerit Deus. In memoriam vero revocarent, qualis adjutor exstitit, cum ejus opem experirentur in multis & bello gravioribus *periculis*. Hoc enim certamen cum hominibus ineundum: quando vero res esset paulo difficilior cum fame & siti, cum montibus & mari omnem fugæ viam claudentibus, hæc ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque rogabat summa cum alacritate pugnam nunc consererent; ut qui rerum omnium affluentiam sibimet pollicerentur ex victoria de hostibus reportata.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos accendit, tribuum principes & optimates convocans, tam singulos quam simul omnes. Juniores quidem admonuit ut senioribus dicto essent audientes: illos vero, ne ducis imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant animati, & ad congrediendum parati, sperabant aliquando fore ut à malis liberarentur: Moysique instabant, ut eos jam recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora ardor eorum deferberet & *languesceret impetus* Ex tota autem multitudine militiæ idoneos deligens, iis præfecit Jesum, Naveni quidem filium, tribu Ephraïmitam; fortissimum vero, & laborum patientissimum, & ad excogitandum simul ac eloquendum promptissimum, Deumque egregie colentem, Moysemque *observantem ut* doctorem pietatis in Deum constitutum habitumque inter Hebræos. Partem vero armatorum viliorem circa aquam locavit ad præsidium puerorum & mulierum * & in commodum totius exercitus: & per totam quidem noctem sese præparabant, vel armorum quicquid erat elaboratum expedientes, vel ad duces *suos* attendentes; quasi ad pugnam essent egressuri, quam primum *signo dato* juberet Moyses. Quin & Moyses noctem insomnem egit, dum Jesum edoceret quo modo aciem instrueret. Die vero illucescente Jesum rursus etiam admonuit, ut in prœlio spei de se conceptæ respondere studeat, & ex hac expeditione existimationem sibi apud milites ob res gestas comparare. Similiter Hebræorum optimum quemque seorsim hortatus est, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. Et ille quidem,

n Κεμόντας] Κεμόντες *Samb.* & *Big.* Hoc sumas, licet, aut illud. Postea *Samb.* ἰδέναι δ' οἷος. BERN.

o Γενέαϛ] Γενεαῖς *Vat.*

p Τῶν ὐν τέλ καθ' ἑκάστυς] Lege τὰς ε. τ. κ̃ ἑ. COCC.

q Ὡς τ̃ ἀναβολῆς] Ciceronis similis oratio ad Pompejum, apud Lucanum VII: 81.

Quid Mundi gladios a sanguine Cæsaris arces?
Vibrant tela manus: vix signa morantia quisquam
Exspectat: propera, ne te tua classica linquant.

HAVERC.

r Ναυΐνυ] Ita mallem, quam pati ναυήχυ aut ναυήχυ codicum & MSS. & impressorum Josephi, aut Epiphanianorum Nave, vel denique exitu barbaro ναῶ Drusii, modici ingenii laudisque Theologi. Moyses, qui bene illum virum, filiumque ejus optime noverat, non dubito quin scripserit suis literis נון; id ab arbitrio pronunciantis vel *Nun* sonat, vel *Naven*, vel *Naun*, quod Alexandrinis Doctoribus placuisse reor. Inde pridem corruptum referri Ναυῆ in Bibliis Græcis: quin & in Philonis Lexidio Ναυῆ, *pulchritudo* i. e. נוה aut *germen*, quod est נוכרי elemento alieno. BERN.

s Δὲ κ̃] Illud ϑ̃ omittit *Vat.* mox in *nonnullis* γυναῖον.

t Γενικὸν,] Male metuebant Editores ab hoc epitheto, quod Pollux aliique multi memorant, atque etiam hoc in loco *Big.* & *Samb.* pro γενναῖον *Basil.* & *Gen.* BERN.

v Ἐκπεπῶς,] Ἐκπεπῶς *Vat.*

x Μωϋσῆν] Ni sic placeam, leges ipse cum *Samb.* & *Big.* μωυσῆ διδάσκαλον τ̃ περὶ αὐτὸν ὁσιρείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε ϗ τοῖς ἑβραίοις. Excusum fuit malo casu μωυσῆ: quorsum obvenit παρεμβολεία Gelenii Schotanique. BERN. Ita placuit *Bernardo.* in *Editis* Μωϋσῆ &c. nec aliter *Vat.* nisi quod mox αὐτὸν habeat pro Θεὸν. Verum in *Samb.* & *Big.* Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ περὶ αὐτὸν ὁσιρείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε ϗ τοῖς Ἑβραίοις.

y Θεὸν] Αὐτὸν Coll. *Big.* & *Voss.* Post vocem, quæ sequitur, excidisse forte ὅτιων existimat *Coccejus.* HAV.

z Τιμώμενόν τε] Non sine causa ita auget Coll. non tantum *Big.* sed & *Voss.* unde non dubitavi recipere, & vertere *habitumque*; significat enim Mosem a Deo constitutum vindicem voluntatis suæ, & ut talem a populo Israëlitarum habitum, qui utique alias illi non paruissent. HAVERC.

a Βραχὺ] Immutavi ita ad scripta *Big. Samb. Hen.* atque *Busb. Epiphanius* juvat lectionem vulgarem, βραχὺ δέ τι πρὸ τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείων ἐπὶ φυλακῇ παίδων κ̃ γυναικῶν ϗ τε πρὸς παῖδας στρατοπέδυ. Ibi tamen loci syllabam πρὸς prætermiserant *Big. Samb.* & *Vat.* Legerat autem aliquid *Epiphanius*, secus atque nostra exemplaria Græca ostendunt: nam vertit, *quod nosset decenter Deum & Moysem pietate colere, esset que apud Hebræos aptus*, vel *& qui erat in omnibus Hebræis placens.*

* *Et in commodum totius exercitus:*] *In præsidium castrorum & imbelli multitudinis* reddit *Gelenius.*

b Ἐν ϗδασκαλῆς] Sic *Big.* & *Samb.* ὐν ϗδασκαλῆ *alii* cum *Basil.* & G.

c Αὐτὸς] Ita in *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

d Ἡρμένης] Sic *Vat.* & *G.* ἠρμένης *Basil.* ἐρχομένης *Samb.* & *Big.*

e Αὖθις] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* εὐθὺς *aliis.* & mox ϗδασκαλεῖ *Basil.* & G.

cum ita animaſſet & præparaſſet exercitum, diſceſſit ad montem, Deo ſimul & Jeſu exercitu commiſſo.

Dein prælium commiſſum ab alto ſpectavit Moyſes, & elevatis in cœlum manibus hoſtes in noctem afflixit. Exc. c. 17.

4. Congrediebantur itaque adverſi exercitus, & ad manus res veniebat, magna utrinque cum alacritate & plurima ad invicem cohortatione. Et quidem quamdiu Moyſes manus extenſas ſuſtulit, Amalecitas afflixerunt Hebræi. Moyſes igitur, cum fatigatus manus protenſas amplius elevare non potuiſſet, (quoties enim eos demitteret, totics Hebræos hoſtibus ſuccumbere contigit) Aaronem fratrem, & ſororis Mariammes maritum, Uronem *nomine*, ſuas, utrinque adſtantes, manus jubet ſuſtinere; neque eum adjuvantes permittere ut labore fatiſcerent. Quo facto Amalecitas magna ſtrage fuderunt Hebræi, eoſque internecione deleverant, niſi noctis interventu ab occiſione manus abſtinuiſſent. Victoriam autem pulcherrimam & maxime opportunam majores noſtri reportarunt: nam & bellum *ultro* inferentes profligarunt, & circumhabitantibus terrorem incuſſerunt: acquirentes ſibimet, ſtrenuos excipiendo labores, rerum magnarum & ſplendidarum abundantiam. Hoſtium etenim caſtris potiti, tam in uſum privatum quam in publicum, ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam neceſſariis ad victum egebant. Nec in præſens tantum eis profuit hæc pugna proſpere pugnata, ſed etiam in poſterum ceſſit iis in emolumentum: inde enim non corpora ſolum hoſtium in ſervitutem adduxerunt, ſed & animos *ſubegerunt;* atque omnibus circumquaque gentibus, poſt cladem iſtam *Amalecitis* illatam, formidoloſi exſtiterunt. Quin & ipſi divitiarum vim magnam conſequuti ſunt. multum enim auri argentique in caſtris relictum erat, ut & vaſa ærea quibus ad cibum coquendum utebantur, * magnus quoque numerus rerum ſignatarum, tam in textilibus quam armorum ornamentis, atque alia ad cultum illorum & apparatum ſpectantia, præda quoque varia jumentorum, & quæcunque exercitum in expeditione comitari ſolent. Unde & ſeſe ob fortitudinem valde efferebant Hebræi, plurimumque ſibi arrogabant virtutis: in laboribus etiam aſſidui eſſe cœperunt, perſuaſum habentes ab iis omnia ſuperari poſſe. Atque hujus quidem pugnæ hic finis erat.

Poſt victoriam, Moyſe largiente præmia ſtrenue merentibus, encomium Jeſu, Hebræis cunctis feriæ, atque ara Deo victori dicata, Amalecitarum denique reliquiis excidium præſcriptum. Exc. c. 17.

5. Sequenti vero die Moyſes hoſtium cadavera ſpoliavit, & arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & ſtrenue merentibus præmia diſtribuit: Jeſumque ducem pro concione laudavit, toto exercitu iis quæ geſſerat atteſtante. At nemo quidem ex Hebræis prœlio cecidit: ex hoſtibus vero

ἕτως ᾠδησάμενος τ σραῖον τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ Δι᾽ τ ἔργων ᾠδασκαλίᾳ, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρ, Θεῷ τε καὶ Ιησῦ ᾠδοὺς τὸ σράτευμα.

δ. Προσέμισγον δ᾽ οἱ πολέμιοι· καὶ χερσὶν ἦν ἡ μάχη, σροθυμία τε καὶ [f] Διακελδσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν δὴ Μωϋσῆς [g] αὖθις [h] ἀνίσχε τὰς χεῖρας, καὶ τὺς Αμαληκίτας κατεπόνυν οἱ Εβραῖοι. τ δ᾽ ὄνον τ [i] ἀνατάσεως τ χειρῶν ὁ Μωϋσῆς ἐχ ὑσαμένων· ὁσάκις γὰρ ἂν αὐτὰς [k] καθίᾳ, τοσαυτάκις ἐλαττᾶσθαι τὺς οἰκείους [l] αὐτὸ συνέβαινε· κελδύᾳ τόν τε ἀδελφὸν Ααρῶνα, καὶ τ ἀδελφῆς [m] Μαριάμμης τ ἄνδρα [n] Οὖρονα, σέντας ἑκατέρωθεν αὐτὸ Δι᾽ακρατεῖν τὰς χεῖρας, κ μὴ ὑπιτρέπειν κάμνειν [o] βοηθοῦντας. κ τύτῳ χρώμενοι [p] κατεκρά τ Ἑβραίοις τὺς Αμαληκίτας οἱ Εβραῖοι· κ πάντες [q] ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπιγομένης ἀπέσχοντο ᾧ κλείειν. [r] νίκλω δ᾽ καλλίσλω κ καιριωτάτλ νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· [s] κ γὰ τ ὑπιστρατδσάντων σκρᾴησαν, κ τὺς σφετέρους ἐφόβησαν, δ᾽απρήσαντες μεγάλων κ λαμπρῶν, ὧν σκ ᾧ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. [t] ἑλόντες γὰ κ τὸ σρατόπεδον τ πολεμίων, πλύτδς τε μεγάλδς δημοσίᾳ κ κατ᾽ ἰδίαν ἔσχον, ὡδὲ τ ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον δ᾽απορεῖντες. ὑσῆρξε δ᾽ αὐτοῖς σὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ κ εἰς τ αὖθις αἰῶνα, τ ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ σροειρημένη μάχη· ἐ γὰ τὰ σώματα μόνον τ ὑπιστρατδσάντων ἐδήλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς σφετέροις ἅπασι μετὰ τῶν ἐκείνων ἦσαν ἐγκρατεῖς φοβεροί. αὐτοί τε σλέστᾳ μεγάλᾳ δυνάμιν σροσέλαβον· πολὺς μὲν γὰ [v] ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκαπελείφθη ἐν τῷ σρατοπέδῳ, καὶ σκδίη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο σρὸς τῶν δίαιταν, [x] πολὺ δ᾽ ὑπίσημον σληθ πάντων ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι [y] περὶ τὰς ὁσλήσεις, ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκδὴ ἐκείνων, λεία τε σαντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ σρατοπέδοις ἐξοδδικήσιν ἕσεσθαι. Φρονήματός τε ὑσεσλήθησαν [z] ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ Εβραῖοι, καὶ σλὴ μετεσοίησις ἀρετῆς ὧ αὐτοῖς· σρός τε [a] τὸ σονεῖν [b] ἦσαν ἀεὶ, τύτῳ σάντα ληστὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ σαύτης μὲν ᾧ μάχης τῦτο τὸ σέρας.

ε. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρύς τε ἐσκύλδε τ πολεμίων, καὶ τὰς σαντδαχίας [c] τ φδγόντων συνέλεγε. ἀρίσεῖά τε σιμὰς ἐδίδ· καὶ τ σρατηγὸν Ιησῦν [d] ἐγκωμιάζε, μαρτυρόμενον ἐφ᾽ οἷς ἔσραξεν ὑσὸ σαντὸς ᾧ σρατᾧ. ἀσέθανεν δ᾽ Εβραίων μὲν [e] ὀλίγοι· τ δ᾽ πολε-

[f] Διακελδσμῷ] *Thucydidem* imitatur, apud quem (p. 221. *Edit.* Oxon.) σροθυμίᾳ τε σάσῃ χρώμενοι κ διακελδσμῷ.

[g] Αὖθις] Forte ὀρθὰς. Vet. *Manus extendebat ad Cœlum.* COCC.

[h] Ανίσχε τὰς χεῖρας,] *Al.* ἀίσχας.

[i] Ανατάσεως] Ita *Samb. Big.* & *Zonaras.* ἀναστάσεως in *Editis*, *aliisque.*

[k] Καθίᾳ,] Sic in *MSS.* καθίη in *Editis.*

[l] Αὐτῷ συνέβαινε·] Αὐτῷ *Vat.*

[m] Μαριάμμης] Occurrunt & formulæ μαριάμμης *Samb.* & μαριάμης *Big.* tum hoc in loco, tum in aliis. BERN. Vide p. 99. v. 32.

[n] Οὖρονα,] Fecerat ita *Joſephus* ex חור *Hebræo*, aut תורא *Syriaco*, eſtque imitatus *Epiphanius.* Atqui ὦρον *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb. Hen. Vat.* & *Busb.* deflexum crede ex ὠξ LXXII. BERN.

[o] Βοηθοῦντας.] Forte βοηθῶσας. COCC.

[p] Κατακρά τ] *Al.* κατακράτως, & ἀνὰ κράτ, & ἀνακρά τως.

[q] Απολώλεσαν ἄν,] *Al.* ἂν ἀπολώλεσαν contra morem *Atticorum.*

[r] Νίκλω δ᾽] Δὲ nolunt *Big.* & *Samb.* Mox Διακρατδσάντων *Gen.* ne bis dicerent forte ἐπισρατδσάντων in eodem tmemate. BERN.

[s] Καὶ γὰ] Καὶ γὰ κ τ *Vat.*

[t] Ελόντες] Ita *Vet. Interpr.* ἑλόντες δ᾽ κ τὸ *Baſ.* & *G.* ἑλόντες τὸ σρ. *Samb Big.* & *Vat.*

[v] Αργυρός τε] Sic in *MSS.* in *Editis* ὁ ἀργυρός τε κ ὁ χρυσός.

[x] Πολὺ δ᾽ ὑπίσημον] Hic notat pecuniam ſignatam, cui ἄσημον opponitur. REL.

[y] Περὶ τὰς ὁσλήσεις,] Περὶ τὰς ὁσλήσεις nec male *Samb.* σαρὰ τὰς ὁσλίσεις *Schotanus* nec male nec bene, ſed indifferenter. Mox ἐξοδδικήσιν typis parcis. BERN. Coll. *Voſſ.* ἀεὶ τὰς σλήσεις, non aliter, quam in ſuperioribus, ubi eadem varietas & confuſio ſcripturæ agnoſcebatur. HAVERC.

* *Magnus quoque numerus rerum ſignatarum,*] Ita in *Vet. Interpr.* & *Sperlingio* (de Nummis non cuſis p. 86.) qui *Gelenium* reprehendit, quod ex ὑπισήμῳ σληθεῖ *pecuniam ſignatam* nobis exſculpſit, vertendo *magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia* &c. cum vaſa etiam ſignis ſuis elaborata ſint, & veſtes ὑπίσημοι dicantur, quæ figuras intextas habent. Mihi ſane vox ἑκατέρων ſuſpecta eſt, & ſi abſque ope *MSS.* conjecturis indulgere liceret, mallem ſic legere, πολὺ δ᾽ ὑπίσημον σληθ κρατήρων.

[z] Επ᾽ ἀνδρείᾳ] Probum & ὑπ᾽ ἀνδρίᾳ *Big.* BERN.

[a] Τὸ] Pro το malebat τῷ *Coccejus*, quod & exſtat in Coll. *Big.* HAV.

[b] Ησαν ἀεὶ,] Ita ex *MSS.* antea ἦσαν, ὃ τύτῳ.

[c] Τῶν φδγόντων] Ita *Big.* & *Samb.* τ φυγόντων *Hen.* & *Busb.* *φυγόντων* duntaxat *Baſ. G. aliique.*

[d] Εγκωμιάζε,] Ita *Vat.* ἐγκωμιάζε *Baſ.* & *Big.* ἐκκωμιάζε & ἐγκωμιάζε *Alii.*

[e] Ολίγοι·] Ita *Big.* & *Samb.* ὀλίγοι excuſa. Imo ὀλίγοι εἰς *Hen.* & *Busb.* BERN.

f Νι-

λεμίων ὅσας δοῦ ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. Θύσας ὁ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, [f] ΝΙΚΑΙΟΝ ὀνομάσας τὸ Θεόν· προεφήτευέ τε παντελεθρίαν τὴν Ἀμαληκίτας ἀπολουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἀφ' ὃ τὸ Ἑβραίοις ὑπὸ στρατοῦ σεσθαι, καὶ παῦσαι ἐν ἐρήμῳ τε γῇ [g] καὶ παλαιπωρουμένοις. τόν τε [h] σραῖον δυνάμεις ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτῃ μὲν τῷ μάχῃ πρώτῃ μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν, μετὰ [i] τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἡμέραν ἕξοδον, ἔτεσιν ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ὀπτανικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας [k] ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε σπουδαιοτέρους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ [l] ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῆσαν κατ' ὀλίγον, ἐν τρισὶ μησὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρὼν ὅτι τὸ Σινάϊον ὄρος· ἐν ᾧ τά τε προεῖπε τοῦ θεοῦ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα σπουδαιοτέρως προειρήκαμεν.

totidem, quot vix numerando consequi potuerunt. Cum vero gratiarum actionis sacrificium offerret, aram posuit, Deum VICTOREM appellans: prædixitque internecione delendos esse Amalecitas, foreque ut nemo ex iis in posterum supereresset, quod Hebræos ultro armis aggressi fuerint, idque in solitudine & *summa* inopia constitutos. Et *tunc* exercitum epulis adhibuit. Atque hæc quidem prima pugna, quam post exitum ex Ægypto contra hostes bello eos lacessentes commiserunt, ita pugnata est. Cum vero convivium ob partam victoriam Moyses egisset, & Hebræos per aliquot dies post prœlium refecisset & recreasset, instructis agminibus *eos* eduxit. jam enim multi erant levis armaturæ milites. Et tardiuscule progrediens, tertio mense, postquam ex Ægypto moverat, ad montem Sinæum pervenit: in quo miraculum de rubo, aliasque visiones ei contigisse prius memoravimus.

Exitus mense tertio ad montem Sinæum pervenitur. Ex. c. 19.

ΚΕΦ. γ'.

[m] Ὅτι τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰοθόρην Μωϋσῆς, προσημαινόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σινάϊον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

ΚΑΙ [n] Ραγουήλου ὁ πενθερὸς τὴν αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐπραξίαν, ἀσμένως [o] ἀπήντα. Μωϋσῆς δέ, καὶ Σαπφόραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας, ἥδετο ὅτι τῇ ξ πενθερᾷ ἀφίξει. καὶ θύσας [p] εὐώχει τὸ πλῆθος ξ θάμνου πλησίον, ὃς ἀφαπτόμενος ξ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγνείας ὡς ἕκαστοι τῆς εὐωχίας μετελάμβανον. [q] Ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι Ραγουήλου προσλαβόμενος, ὕμνους τε ᾖδον εἰς τὸν Θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ πορισθὲν γεγενημένου· καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν, ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνῳ πάντων αὐτοῖς [r] κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ραγουήλος [s] πολλὰ μὲν ἐγκώμια ξ πλήθους [t] ὅτι τῇ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εὐχαριστίᾳ διεξῆλθε· ἐθαύμαζε δὲ τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας.

CAP. III.

III.

Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

RAguelus autem socer, res ab eo feliciter gestas fama accipiens, gratulabundus *ei* obviam venit. Et Moyses, *cum eo* excipiens Sapphoram uxorem suam & filios, de soceri adventu valde gaudebat. Cumque rem divinam & sacrificium confeciſſet, populo convivium apparat non procul à rubo, qui conflagrationem ex igne evaserat. atque multitudo quidem, per tribus suas dispositа, sigillatim epulis accumbebat. Aaron vero & Raguelus cum suis hymnos in Deum cecinerunt, ut qui salutis & libertatis auctor eis exstiterit & largitor; simulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod ejus virtute cuncta eis ex animi sententia ceciderint. Insuper & Raguelus, in sua ad Moysem gratiarum actione, multa populo præconia tribuit: Moysem vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum salute tantum fortitudinis *in laboribus & periculis* ostenderit.

Moysi genero suo gratulatur Raguelus, sed maxime Deo Vindici. Ex. c. 18.

CAP.

---

[f] Νικαῖον] *Samb. Hen.* & *Busb.* νίκαιον, ut passim illis σίνιον. *Big. Bas. Gen.* & Stephanus Byzantius νικαῖον, atque pariter alteram vocem presse denotant. Disertius itaque *Deo Trophæo nostro* sive τῷ προπαιδίῳ inscribi hanc primam aram Israelis liberati tradidit Judæus iste, quam ante eum Alexandrini τῇ καιφυγῇ μν. BERN.

[g] Καὶ ταλαιπωρουμένοις.] Illud καὶ deest *Vat.*

[h] Στρατῶν] Ita *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* στρατηγὸν *Bas.* & *G.*

[i] Τὴν ἐξ Αἰγύπτου] Sic *MSS.* in *Editis* τὴν Αἰγύπτιον.

[k] Ἐπ' ὀλίγας] *Samb.* ἐπὶ ὀλίγας, idemque parvo intervallo παθολίγον unice. BERN.

[l] Ὁπλιτικὸν] Sumpsi ex *Big. Samb.* & *Burio* nostro ὁπλιτικὸν, ut usitatius. Verum & ὁπλικὸν *Bas.* & *Gen.* haud alienum video à Canone Grammatistarum. BERN.

[m] Ὁτι τὸν πενθερὸν] *Bas.* & *Gen.* hoc capituli ibidem præposuerunt, Κεφ. γ'. Ποίας συμβουλὰς ὁ Ραγουήλος τῷ γαμβρῷ μωσῇ ἔδωκεν. BERN.

[n] Ραγουήλος] *Samb. Busb* & *Hen.* ut amant σπαραξιώσεις, ubique ραγουήλος & ραγουήλου appingunt. *Big. Bas. Gen. Eustathiusque* ραγουήλος, quem Moyses ipse appellat modo רעואל, modo יתרו, forte & חבב, aut potius ابو حبب; contribules etiam Arabes vocant شعيب *Soæbum*, ut jam omittam & nugas Rabbinicas. BERN.

[o] Ἀπλώτα] Ita immutavi ex Epiphanio. Vel hoc modo forte licet, ἁπλώτατα τῷ μωυσῇ, καὶ τῷ σαπφόρᾳ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδετο] ὁ μωυσῆς ἐπί. Extat enim tam in MSS. quam in impressis libris patente errore, ἁπλώτατα τόν τε μωυσῆν καὶ τῷ σεπφώρᾳ (aut ex codd. *Samb.* & *Big.* σαπφώρᾳ) δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδετο] ὁ μωυσῆς ἐπὶ τῇ &c. Nil aliud intellexit ex Josepho Jo. Zonaras, aut Pseudo-Eustathius. Quorum ille ad Hex. ait, καὶ ὁ ραγουήλος ὁ καὶ ἰοθὸρ, διώνυμος δὲ ἐτυγχανεν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν μωυσῆν, ἐπαγόμενος αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς. Protodrungarius pariter Tom. 1. Annalium, ἐπὶ τὸ ὄρος σινᾶ καὶ ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπλώτατον αὐτῷ. θαυμάζομεν δὲ τὸν γαμβρὸν ἐν ὅλῳ πρασμάτων οὗ &c. & reliqua. Verum propter vitium librarium, Josephum ipsum lubentius criminantur hoc in loco Salianus Schotanusque & consimiles Originum Judaicarum censores. BERN. Ita cum *Bernardo* immutavi ex *Vet. Interpr.* Exstat enim tam in *MSS.* quam *Impressis* patente errore, ἁπλώτατα τόν τε Μωϋσῆν καὶ τῷ Σεπφώρᾳ [al. Σαπφώρᾳ] δεχόμενον καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδει] ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ &c. Nec aliud intellexit *Eustath.* ad *Hexaëm.* p. 89. καὶ ὁ Ραγουήλος ὁ καὶ Ιοθὼρ, διώνυμος δὲ ἐτυγχανεν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Μωϋσῆν, ἐπαγόμενος αὐτῷ τήν γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς nec *Zonaras* in *Annalibus*, p. 23. ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ Ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπλώτατον αὐτῷ. θαυμάζομεν δὲ τὸν γαμβρὸν ἐν ὅλῳ πρασμάτων οὗ &c.

[p] Εὐώχει] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐωχεῖ *Vat. Bas.* & *G.* An *Raguelus* tam laute fecerit, an *Moyses*, quærant alii. *Moysis* tamen ipsius verba favent socero suo, nec abhorrent illa *Josephi*. BERN.

[q] Ἀαρὼν] Ἀαρών τε *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Κατὰ νοῦν] Κατὰ νοῦ *Samb.* ex more. BERN.

[s] Πολλὰ μὲ] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis* πολλὰ μὲν ἐγκώμια δὲ πλήθους ἐποιεῖτο. ἔπειτα πρὸς τὸν Μωϋσῆν δὲ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. Diversus ab his *Epiphan.* qui vertit, *Et Raguelus quidem multa encomia plebis apud Moysem de eorum fortitudine dixit, quod pro cunctorum salute sic laboraverit universi.*

[t] Ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εὐχαριστίᾳ διεξῆλθε· *Big.* & *Samb.* Aliter sane *Bas.* & *Gen.* ἐποιεῖτο· ἔπειτα πρὸς τὸν μωυσῆν δὲ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, &c. Diversus & Epiphanius maluit esse his. Quære tu scripta meliora. BERN.

CAP. IV.

Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret, qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

De populo ordinando prudentissimi Ragueli consilium. Ex. c. 18.

CRastina vero die Raguelus, animadvertens, ut Moyses negotiorum multitudine fuerit oppressus (nam omnium, quoties postularent, controversias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, utpote qui æquo jure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter; &, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod jure optimo non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint) tunc quidem tacendum putavit, neminem volens impedire quo minus præclaro ducis judicio arbitrioque flueretur. Turba autem summota Moysem sibi assumpsit, & cum soli essent, quid facto opus esse sibi videbatur, eum edocuit: consuluitque ut minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipse vero gravioribus tantummodo *negotiis* interesset, & universorum saluti provideret. Nam & Hebræorum quamplurimos repertum iri, ad jus dicendum satis idoneos; tot vero myriadum incolumitati prospicere neminem posse, præter Moysem ipsum aut sui similem. Itaque cum probe noveris (inquit) qua parte cæteris omnibus præstes, quantumque Deo ministrando contuleris ad res populi tuendas augendasque; permitte ipsis ut lites dijudicandas etiam ad alios deferant: tu vero soli numinis cultui deditus esto, haud parum de populo solicitus in meliorem statum & dignitatem vindicando. Meo igitur consilio circa res humanas usus exercitum accurate recense, & per dena millia distributis duces ex iis delectos præfice: dein millenis pariter. Dividito autem post eos in quingentos, ac rursus in centenos, tum in quinquagenos: & principes super eos constitue, qui per tricenos divisos disponant, & per vicenos, ac denos connumeratos. Præsit autem his unus aliquis, qui à numero eorum quibus præest appellationem accipiat. Illi vero, à populo universo comprobati habitique pro viris virtute & justitia præstantibus, de controversiis eorum sententiam ferent. Ac si quæ res paulo major existat, ad potiores dignitate ejus cognitionem deferent: sin & illis videatur ad judicandum nimium difficilis, ad te eam remittent.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ὑπέθετο Ἰοθόρη τὴν λαὸν οὕπω κ' χιλιάρχους καὶ ἑκαλοντάρχους, ἀπαιλον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἔκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ' τὼ ᾧ πενθερῷ παρεμένεσιν.

ΤΗ δ' ὑστεραία θεασάμενος ὁ Ραγουὴλ τὸν Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ [x] μόνως ἂν ᾧ δικαίᾳ τυχεῖν ἡγημένων, εἰ Ἰοθορητὴς αὐτοῖς [y] ἔτυχε γένοιτο, καὶ ᾠδὲ τοῖς ἡττωμένοις κῦδος ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην [z] ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ ζηλῶσι κ' φρονήσει γέλωσιν. [a] παυσάμενον δ' τοῦ θορύβου ᾠδὶ προσκαλεσάμενος, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ [b] χρὴ ποιεῖν· καὶ σωφρονέστερόν τι μὲν ἐπὶ τοῖς ἤθεσι παλαιπωρίας ἑτέροις σκῆψαι, ὠφελεῖ δ' τὰ μείζονα καὶ τὰ σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσει μὲν γὰρ ἀγαθὸς, κἂν ἄλλος Ἑβραίων αἱρεθῇ· φροντίσει δ' πάντων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δυνάσθαι μὴ Μωϋσῆν ἡγούμενον. [c] αἰσθανόμενος οὖν τὰ ἀρετῆς, [d] φησὶ, σωτορ, καὶ οἷος γέγονας ἐπὶ [e] τῷ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων δίαιταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' [f] ἄλλων· [g] σὺ δ' πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σαυτὸν ἀπάτελθ, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῶν νῦν ὀπορίας. ὑπουθήκας δ' πᾶς ἐμοῦ [h] πρὸς τὰ ἀνθρωπίνων χρησάμενος, τὰ σφᾶτον ἐξέπεμψε ἀμελῶς, καὶ κατὰ μυρίας τούτων κεκελευσμένος ἄρχοντας ἀποδείξειν· εἶπε κατὰ χιλίας. ἀφωρισμὸς δ' [i] μετ' αὐτὸν εἰς πεντακοσίους, κ' πάλιν εἰς ἑκατὸν, εἶτ' εἰς πεντήκοντα· ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα [k] μεριδθέντας ἀσκησόμησαι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα [l] συναριθμουμένους. ἔσω δέ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν πρόσοψιν [m] ἀπὸ τοῦ τὰ ἐρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. [n] οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους [o] παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, πρός τε τῶν [p] διαφόρων αὐτοῖς κεινῆσι. κἂν ἤ τι μεῖζον [q] ἐπὶ τοὺς ὑπ' ἀξιώματα τὴν πρόσοψιν τούτων διάγνωσιν ἐπανοίσουσιν· ἂν δ' κἀκείνοις διαφύγῃ τὸ πρὸς ᾧ πρᾶγμα δύσκολον, ὀπὶ σὲ τὸν ἀνα-

[x] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ] ממחרת ex literis Moysis. BERN.

[x] Μόνως] Ita *Big.* & *Samb.* μόνον in *Editis.* μόνον ὡς ἂν ᾧ δ. *Vat.*

[y] Οὕτω ἡγοῖτο,] Οὕτω non agnoscit *Vat.*

[z] Οὐ κατὰ πλεονεξίαν] Ita *Samb.* & *Vat.* ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ νομίζουσι πάσχειν *Big.* ἢ πλεονεξίαν πάσχειν αὐτὸ νομίζυσι *Bas.* & G.

[a] Παυσάμενον] Παυσαμένου *Samb.*

[b] Χρὴ ποιεῖν·] Δεῖ ποιεῖν *Vat.*

[c] Αἰσθανόμενος] Αἰσθόμενος *Vat.*

[d] Φησὶ,] Ex *Samb.* φησὶν αὐτῷ *Big.* φησὶν αὐτῷ in *aliis.*

[e] Τῷ τὸν λαὸν] Articulum, qui deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.*

[f] Ἄλλων·] Ita *MSS.* ἀλλήλων in *Editis.*

[g] Σὺ δ' πρὸς μόνῃ] Vocibus Hebraicis היה אתה לעם מול אלהים BERN.

[h] Πρὸς τὰ ἀνθρωπίνων] Ita ex *Vet. Interpr.* non sine auctoritate *MSS.* πρὸς τὰ ἀνθρωπίνων *Samb.* πρὸς τὰ ἀνθρωπέων *Vat.* in *Editis* deest πρός.

[i] Μετ' αὐτὸν] Μετὰ τοῦτον *Busb.* Et superius κ' τὰ ἑφθὴν ἐξετάσαι. mox Εἶτα ν'. *Hen.* & *Busb.* BERN.

[k] Μεριδθέντας] Ita *Vat. Bas.* & *G.* in *aliis* μεριθέντες.

[l] Συναριθμουμένους.] *Big.* & *Samb.* συναριθμοῖς. At vero *Hen.* & *Busb.* κ' κ' δέκα συναριθμηθέντας. Vult itaque Flavius quemlibet Pentecontarchum, causa exempli, apud Hebræos præfuisse Decurionibus quinque, Icosarchis binis, & Triacontarcho unico. Unde Zonaras Juris-Consultus, κ' κ' μυρίας ἄρχοντας ἀποδεικνύειν τὸν γαμβρὸν συνεβούλευεν ὁ Ραγουὴλ· εἶτα κ' χιλίας, κ' κ' πεντακοσίας ἑτέρας ἐφιζάν. κ' ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κ' πεντηκοντάρχας ποιεῖν· κ' ὑπὸ τριάκοντα, κ' εἴκοσι, κ' δέκα ἐφιζάν τὰς ἀξιοσημάντους. Simplicior tamen exstat distributio ipsius Moysis c. 18. v. 21. in *Tribunos*, *Centuriones*, *Quinquagenarios*, & *Decanos*, quos Hieronymus vocat. BERN. Ita quidem *Zonaras*, κ' κ' μυρίας ἄρχοντας ἀποδεικνύειν τὸν γαμβρὸν συνεβούλευεν ὁ Ραγουὴλ, εἶτα κ' χιλίας κ' κ' πεντακοσίας ἑτέρας ἐφιζάς· κ' ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κ' πεντηκοντάρχας ποιεῖν, κ' ὑπὸ τριάκοντα κ' εἴκοσι κ' δέκα ἐφιζάν τὰς ἀξιοσημάντους. Simplicior tamen exstat distributio ipsius *Moysis. Exod.* c. 18. *in Tribunos*, *Centuriones*, *Quinquagenarios*, & *Decanos*, quos *Hieronymus* vocat.

[m] Ἀπὸ δ' τὰ ἐρχομένων] Ἀπὸ δ' ἐρχομένων ἀριθμὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[n] Οἱ δὲ δοκιμασθέντες] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* οἱ δ' deest *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox legunt οἱ πρὸς τε ἀφφ.

[o] Παντὸς εἶναι] *Big. Samb.* & *Epiph.* πάντως Typographi priores. Moyses Josephusque requirunt viros optimæ famæ, δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, δικαίους. Gelenius adhuc & Seldenus IC. plebis Hebraicæ suffragia necessaria quo tales præfecti creentur, ex verbis Josephi perverse eliciunt. Vox autem populi tantum valuit in Ecclesia Judaica, quantum jam inter Christianos in Episcoporum Ordinationibus valet. Non facit illa Præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant. BERN. Ita ex *MSS.* πάντως in *Editis.* Male nonnulli (inquit *Bernardus*) plebis Hebraicæ suffragia necessaria esse ad tales præfectos creandos ex his verbis *Josephi* eliciunt. Vox enim populi non magis valuit in Ecclesia Judaïca, quam inter Christianos in Episcoporum ordinationibus valet. non facit illa præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant.

[p] Διαφόρων] Διαφορῶν *Samb.*

[q] Ἐπὶ τοὺς] Ita in quinque *MSS.* male in *Editis*, ἐπὶ τοὺς ὑπ' ἀξιώματα τὸ πρὸς ᾧ πρ. versiculo omisso.

[r] Μωϋ-

ἀναπέμψασιν. ἔστι γὰρ ἄτως ἀμφότερα, καὶ τὰ δικαίων Ἑβραῖοι τυγχάνουσι, καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσεδρεύων ἐμμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσας τῷ σπουδῷ.

Sic enim fiet utrumque, ut & jus ſuum conſequantur Hebræi, & tua in Deum aſſiduitate ipſum exercitui magis propitium reddas.

β'. Ταῦτα Ραγουήλ προσηνέσαντος, [r] ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν [s] ὑποθήκην τὴν ἐκείνου· οὐ τρόπῳ τὴν ἐπίνοιαν σὺκ [t] ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸ ἐξηυρηκέναι τῷ πλήθει. [v] καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὕστερον Ραγουήλου ἐγράψεν, ὡς ηὑρηκότα τὴν ἀφέλειαν τὴν προφημένην· καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν καὶκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτης δικαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

2. Ad hæc autem hortante Raguelo, conſilium ejus libenter admiſit Moyſes, moxque *omnia* diſpoſuit prout ille ſuggeſſerat: rei hujuſce inventionem non diſſimulans, neque eam ſibi arrogans: ſed populo palam faciens, quis eam primus excogitaverit. Quin & in libris ſuis Raguelum memoriæ prodidit, ut qui ordinationem prædictam invenerit: factu optimum ratus verum bene meritis teſtimonium tribuere, quamvis & aliorum inventa ei in gloriam cedant cui adſcribuntur. Adeo ut ex hoc liceat intelligere, quam ſpectatæ integritatis fuerit Moyſes. Sed hac quidem de re in aliis *inſtitutæ* ſcriptionis locis opportune *ſententiam noſtram* declarabimus. *Moyſis præclara fides ac modeſtia.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

CAP. V.

Quomodo Moyſes in montem Sinæum conſcendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

Μωϋσῆς ὁ συγκαλέσας [x] τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν· ὡς σωσόμενος τῷ Θεῷ, [y] καί τινα λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. σκηνὰς δ' ἐκέλευσε πλησίον μεταστήσωσιν τῷ ὄρει, τὴν χαρίσασιν τοῦ Θεοῦ [z] προπαιδεύσας. ταῦτ' εἰπὼν [a] ἀνῆλθε πρὸς τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον [b] τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀποτομον ἀνθρώποις ἐ μόνον [c] σὺκ ὂν ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὁραθῆναι δίχα πόνου τὴν ὄψεως δυνάμενον· ἄλλως τε, [d] καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι [e] περὶ τούτου τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν, φοβερὸν [f] λίαν καὶ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετεσκήνουν, καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους [g] καταλαμβάνοντο· ἠρμένοι τὰς διανοίας, ὡς μὴ τὰ [h] ἐπαγγελείας τὰ ἀγαθὰ, λίαν πρότερον αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως διὰ τοῦ Θεοῦ. ἑορτάζοντες δὲ τὸ στρατηγὸν προειρημένον· ἀγνεύοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν, καὶ ἀπὸ συνουσίας [i] τῶν γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε· καὶ διὰ καλούντες τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα Μωϋσῆ δοῦναι δωρεὰν, ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. πᾶς τ' οὖν διαίτας ἐχρῶντο πολυτελεστέρας, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν [k] ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις [l] σκηπτεπῶς ἠσκηντο.

Cum autem populum convocaſſet Moyſes, ipſe quidem ad montem Sinæum ſe abire dicebat: ut qui cum Deo verſaturus, & oraculum aliquod ab ipſo acceptum eis reportaturus eſſet. Illos vero prope montem Sinæum caſtra locare jubet, præcipue Deo viciniores futuros. Hæc cum dixiſſet in montem Sinæum aſcendit, omnium regionis iſtius celſiſſimum; & ob nimiam altitudinem & abrupta præcipitia non ſolum hominibus invium, ſed & vix ſine fatigatione oculorum aſpiciendum: cum & alias, propter pervulgatum de eo ſermonem: Deum illic habitare, tremendus eſſet & inacceſſus. Hebræi autem juxta mandatum Moyſis caſtris motis radices montis occupant: animis erectiores & alacres, quaſi cum bonis promiſſis, quorum ſpem illis dederat, à Deo reverſurus eſſet Moyſes. Convivia autem agentes ducem exſpectabant, caſtitatem ſervantes cum in cæteris, tum per triduum abſtinendo à mulierum congreſſu, ſicut eis ipſe præceperat; precibus etiam Deum ſolicitantes, ut, placide benigneque Moyſem excipiens, munera ei donaret, quæ vitam facerent beatiorem. Victu itaque ſumptuoſiore utebantur, & ſimul cum conjugibus ac liberis cultum habitumque decorum & ſplendidiorem induunt. *Tremendum Sinæ faſtigium aſcendit Moyſes.* IV. *Populus interim Hebræus luſtratur, expiatur, caſtiſque Deum precibus ſolicitat. Ex. c. 19.*

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν [m] ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. τῇ τρίτῃ δ', πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀνασχεῖν, νεφέλη τις [n] ὑπερίσχανε τοῦ παντὸς στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, ἐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γιγνόμενον, καὶ τὸ χωρίον ἔ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι περιέσχαφε. καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν [o] κατηγίζον, ἀσραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς

Et per duos quidem dies lautiorem in modum epulabantur. Tertia vero die, priuſquam ſol oriretur, nubes circumfuſa totis Hebræorum caſtris incumbit, qualem antehac nunquam conſpexerant, & ſpatium omne, ubi poſuerant tabernacula, complexa eſt. Ac cum reliquum cœli in ſereno eſſet, *ſubito coorta tempeſtate*, cum venti vehementes largum concitantes imbrem ruebant, tum *Sed dies tertia procellis, nubibus, fulgoribus etiam ac fulmine præſentem Deum agnoſcit.*

---

r Ὁ Μωϋσῆς] Articulum reſtituimus ex *Big.* & *Samb.*

s Τὴν ἐκείνου·] Τὴν deeſt *Vat.*

t Ἀποκρυψάμενος.] Ita *MSS.* in *Editis* σὺκ ἀπεκρυψόμενος.

v Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὕ] Καὶ τοῖς βιβλίοις ὕ ραγουήλου (*Samb.* ῥαγούηλου) ἐνέγραψεν *Big.* atque *Samb. Epiphanius* vero ἐ ἐν τοῖς βιβ. ἀνέγραψεν, vel ἐνέγραψιν. Recte itaque *Epiphanius* & *Gelenius in libris ſuis*, quibus profecto nihil melius unquam ſcriptum. Schotanus tamen *in libris ſacris* præſertim exponit, haud bene. BERN. Καὶ τοῖς β. & mox ἐνέγραψεν *Big.* & *Samb.* ἐ ἐν τοῖς β. ἀνέγραψεν vel ἐνέγραψιν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

x Τὸ πλῆθος.] Sic *MSS.* τὸ πλῆθος in *Editis.*

y Καί τινα λαβὼν] Eo modo *Big.* & *Samb.* & lubenter Cl. *Boſius.* Verum cum Editoribus facit *Scholaſticus* famulus Caſſiodori: idcirco malunt tres illi καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον, ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. His favent & conſequentia Joſephi, ut μὴ τὰ ἐπαγγελίας τὰ ἀγαθὰ ἃ πρότερον αὐτοῖς, ἐπανήξοντος μωυσῆ διὰ τοῦ θεοῦ; moxque μωυσῆ δῶναι δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. BERN.

z Προπαιδεύσας.] Προπαιδεύσαντος *Vat.*

a Ἀνῆλθ'] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνῆλθ' *Baſ. G.* & *Vat.*

b Τῶν δ' ἐκείνοις] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Voſſ.* Coll.) & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῶ ἐκεῖ ὀρῶν.

c Οὐκ ὂν ἀναβατὸν,] Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) in *aliis* σὺκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὁραθῆναι μὴ δίχα π.

d Καὶ διὰ τὸ λέγον εἶναι] Illud ἐ ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* deeſt. HUDS. Confer. p. 105. v. 15. & 128. v. 8 HAVERC.

e Περὶ τούτου] Περὶ ᾧ τ' Θ. & περὶ τοῦτον τ. in aliquot *MSS.*

f Φοβ.] Ita *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Samb.* in *aliis* deeſt διὰ.

g Καταλαμβάνοντο·] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ ἐλάμβανον.

h Ἐπαγγελείας] Ἐπαγγελίας *Samb.*

i Τῶν γυναικῶν] Τῶν γυναικῶν *Samb* & *Vat.*

k Ὁμοῦ τε] Ὁμοῦ ἐ τ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

l Ἐκπεπτεπῶς] *Al.* ὑποπεπτεπῶς.

m Ἡμέρας] Ἡμέρας *Big.* & *Samb.*

n Ὑπερίσχανε] Ὑπερέχανε ἀνέχε ᾧ π. *Vat.*

o Κατήγιζον,] *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb.* Propter Grammatiſtas factum eſſe video, quod κατεφέρετο exhibeant *Big.* & *Samb.* niſi Epiphanius idem ſi forte in ſuis membranis offendiſſet,

tum fulgura micabant aſpectu terribilia. tonitrua etiam cum fulminibus ex alto demiſſis plane indicabant præſentiam Dei, * qui propitius aderat ad ea quæ volebat Moyſes. Atque hæc quidem velim lectores accipiant, prout cuique libuerit: mihi vero neceſſe eſt ea literis mandare, ſicut in Sacris libris conſcripta habentur. Hebræi itaque, hiſce viſis & audito horribili clangore, valde tremefacti erant, (iis enim antea non aſſueſcebant) & rumor vulgatus de monte, quod crebro eum Deus inviſeret, mentes eorum inſolito pavore defixit. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti & *ſoliciti*: & Moyſen ira Dei periiſſe rati, & ſemet ſimiliter perituros eſſe exſpectantes.

Hebræorum terror ex Dei præſentia, & de Moyſe ſolicitudo.

Mox emicat Moyſes Dei voluntatis interpres.

3. Dum ita eſſent animis conſternati *improviſo* apparuit Moyſes, geſtiens lætitia & mirum in modum elatus. Itaque ut ſe in conſpectum dedit, illos metu eximit, & ad ſpem meliorum in poſterum erexit; protinuſque redit ſerenitas, & Moyſem adventantem fugiunt quæ cœlum paulo ante perturbarunt. Poſt hæc igitur in concionem populum convocat, auditurum quæ mandata à Deo referat. Quem ubi conveniſſe animadvertit, ſtans in excelſiore loco, unde ad omnes dimanaret vox,

Mira luce vultus atque orationis Dei laudes ac benefacta genti ſuæ deprædicat.

"Deus quidem, inquiit, eadem qua antehac bene-
"volentia me excepit, ô *viri* Hebræi: atque ut
"vitæ feliciter agendæ pariter ac reipublicæ bene
"conſtituendæ viam ac rationem vobis ſuggerat,
"caſtris veſtris *jam* præſens adeſt. Quare per i-
"pſum perque ipſius magnifica opera *vos obſecro*,
"ne contemnatis ea quæ dicturus ſum, ad me con-
"cionantem reſpicientes; nec quod lingua homi-
"nis hæc ad vos loquatur, *ea vili pendatis*. Sed
"mandatorum præſtantiam cum expenderitis,
"cognoſcetis etiam majeſtatem illius qui ea ex-
"cogitavit, & noſtrum in commodum memet al-
"loqui non dedignatus eſt. Non enim Moyſes
"Amaramæ & Joachebelæ filius, ſed is qui Ni-
"lum pro veſtra ſalute ſanguineum fluere vi ſua fe-
"cit, & Ægyptiorum contumaciam variis calami-
"tatibus fregit; qui per mare viam vobis munivit;
"cui in mentem venit omnium egenis cibo cœ-
"litus demiſſo ſuccurrere; qui potum deſideran-
"tibus uberrimos ex petra fontes elicuit; à quo
"Adamus *cum poſteris ſuis* accepit quicquid è terra
"marique provenit; per quem Noëus diluvium
"effugit; à quo Abramo huc illuc vaganti terra
"Chananæa indulta eſt; per quem Iſacus paren-
"tibus ætate provectis natus eſt; per quem Jaco-
"bus duodecim filiorum virtutibus eſt inſignitus;
"per quem Joſephus Ægyptiorum in poteſtatem
"dominatus eſt; ille (*inquam*) vobis, me inter-
"prete uſus, iſta dat præcepta. Sint autem vobis
"ſacroſancta, & conjugibus ac liberis chariora ha-
"beantur. Summa vobis erit felicitas, dum ea cu-
"ſtodiatis; nec terra vobis ſterilis fiet, nec mare
"tempeſtatibus agitatum, nec fœtus veſtri præter
"naturam edentur; atque hoſtibus maximo eritis
"terrori: (Dei enim in conſpectum veniens, vo-
"cem ejus immutabilem audivi) adeo illi curæ
"eſt veſtra progenies ejuſque conſervatio.

Decem præcepta legis ſuæ voce edentem Deum audiunt Hebræi.

4. Cum hæc dixiſſet, populum coram adducit

ὁρῶσιν· καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλων τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, οἷς Μωϋσῆς ἤγγελεν εὐμενοῦς ἑαυτὸν τυγχάνοντος. καὶ ταῦτα μὲν τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντυγχανόντων· ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. [p] τοὺς γε μὴν Ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς προσκαλῶν ψόφος δεινῶς ἐτάραξεν· ἀήθης τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν· καὶ ὁ ταῦτα τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληξε. καθεῖχον [q] δὲ αὐτοὺς ταῖς τε σκηναῖς ἀχθόμενοι καὶ τὸν τε Μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες.

γ'. [r] Οὕτω δὲ αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋσῆς, γαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθείς τε οὖν αὐτὸς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ἐποίησε τὰς ἐλπίδας· αἰθριός τε καὶ [s] καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγενομένου. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ Θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων, στὰς [t] ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὅθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν Θεὸς, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι, "καθάπερ καὶ πρότερον ὀμοῦμαι πεπροσδέξατό με· καὶ "βίον τε [v] ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπο-"γράφουσι, πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σπουδαιότερον πρὸς "γοῦν αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργων, ἃ [x] δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἤδη πε-"πραγται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὰ "λέγοντα ἀφορῶντες· μὴ δι' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀν-"θρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τὴν γ' ἀρετὴν αὐτῶν κα-"τανοήσαντες, [y] ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος ἧς νενοη-"κότος, καὶ ἐπὶ συμφέροντι [z] τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ "φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐκ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαραμίτης καὶ "[a] Ἰωχαβέλης υἱὸς, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἡματωμένον ἀ-"ναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν ῥυῆναι, καὶ ποικίλοις δαμά-"σας κακοῖς [b] τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα· ὁ διὰ θα-"λάσσης ὁδὸν ἡμῖν παρασχών· [c] ὁ καὶ τροφὴν ἐξ ἀ-"έρος μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις· ὁ πόθεν ἐκ "πέτρας ἀναβλύσας παυίζουσιν· δι' ὃν Ἀδαμος τῶν "ἀπὸ [d] γῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει· δι' "ὃν [e] Νῶε ἐκ τοῦ ἐπομβρίου διέφυγε· δι' ὃν Ἀβρα-"μος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλλοτε τῆδε [f] Χανα-"ναίαν κατέσχε γῆν· δι' ὃν Ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη "γονεῦσι· δι' ὃν Ἰακωβος δώδεκα παίδων ἀρετῆς "ἐκοσμήθη· δι' ὃν Ἰώσηπος ἐδεσπότευσε τῶν Αἰγυπτίων "δυνάμεως· ἵνα ὑμῖν ταῦτα χαρίζεται τὰς λόγους "δι' ἐρμηνείας ἐμοῦ. σεβάσμιοι δὴ ὑμῖν [g] γενέσθωσαν, "[h] καὶ τέκνων πολεμικώτεροι καὶ γυναικῶν. δουλεί-"μονα γὰρ ἀφίξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς [i] ἀπο-"λαύσεσθε καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ "[k] τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν τικτομένων, καὶ πολε-"μίοις [l] ἔσεσθε φοβεροί· τῷ Θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, "ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγγώμιλος· ἕως ἐκείνῳ τε "γένησ ὑμῶν καὶ τῶν τέκνων ἕπεσθε.

δ'. Ταῦτ' εἰπὼν [m] προάγει τὸν λαὸν γυμνοῦν [n] ὅπλων καὶ τέκνους,

* *Qui propitius aderat*] In *Vet. Interpr.* omnibus quibuſcunque Moyſes volebat propitii.

[p] Τὰς γε] *Al.* τὰς δὲ.

[q] Δι' αὐτὰς] Δὲ αὐτὰς *Hen.* & *Busb.* mox ὑπὸ ὀργῆς *Samb.*

[r] Οὕτω] Οὕτως *Samb.* Paulo poſt ἀπαλλάττει *Hen.* & *Busb.* propter *Zonaram*. BERN.

[s] Καθαρὸς] Ita ex *MSS.* in *Editis* perperam καθαρὰς ἀεί.

[t] Ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος] Ἐφ' ὑψηλοῦ *Vat. Hen.* & *Busb.* & mox πάντες *Vat.* & paulo infra ἐδεξάμεθα.

[v] Ὑμῖν] Ἡμῖν *Hen.* & *Busb.*

[x] Δι' ἐκ-ῖνον] *Al.* δι' ἐκεῖνον.

[y] Ἐπιγνώσεσθε] Ἐπιγνώσεσθαι *Samb.*

[z] Τῷ ἡμετέρῳ] Τῷ ὑμετέρῳ *Samb.* atque ita in aliquot codicibus *Epiphanii*.

[a] Ἰωχαβέλης] Ita *MSS.* in *Editis* Ἰωχαβήλης.

[b] Τὸ τ'] Τὸ Αἰγυπτίων φρ. *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Imo quantum ad *Big. Coll.* illa habet Αἰγύπτιον. HAV.

[c] Ὁ καὶ τροφὴν] Ita *MSS.* ὁ καὶ τῷ τρ. in *Editis*. Παρασχὼν pro παρασχὼν in *Add.* reponi *Hudſonus* jubet.

[d] Γῆς] *Al.* γῆς τε.

[e] Νῶε] Libri duo ſcripti excuſique totidem νῶχος in hoc Encomio Dei. BERN.

[f] Χαναναίαν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* Χαναναίων in *reliquis*.

[g] Γενέσθωσαν,] Γενέσθωσαν *Samb.* BERN.

[h] Καὶ τέκνων] Καὶ παίδων *Vat.*

[i] Ἀπολαύσεσθε] Ἀπολαβεῖσθε *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τέκνων] Eadem phraſi utitur p. 108. v. 29.

[l] Ἔσεσθε φοβεροί] Ita *Big.* & *Epiphan.* ἔστεσθε in *aliis*.

[m] Προάγει] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* προσάγει Typothetæ quod eſt Moſaïcum ויקרב, ex Ex. 19. 17. BERN.

[n] Ὅπλων] *Al.* ἅμα.

[o] Πα-

τέκνοις, ὡς ἀκούσαιεν τοῦ Θεοῦ λαλουμένης πρὸς αὐτὸν περὶ τῶν πρακτέων· ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀφθόνως εἰς γνῶσιν αὐτοῖς προφερομένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν [o] σημαινομένης εἰς ἅπαντας, ὡς λαθεῖν μηδένα καὶ λόγων ὧν Μωϋσῆς ἐν τοῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένας κατέλιπεν. ὧν ὅ γε μικρόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, [q] τὰς δὲ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

ε'. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι Θεός ἐστιν εἷς, [r] καὶ τοῦτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιησαμένους προσκυνεῖν· ὁ τρίτος δέ, ὀμνύναι μὲν μηδενὶ φαῦλον τὸν Θεὸν ὀμνύοντα· ὁ δὲ πέμπτος, φυλάττειν τὰς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν· ὁ δ' ἕκτος, [s] ἀποχέσθαι φόνου· ὁ δὲ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν· ὁ δ' ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν· ὁ δ' ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ δὲ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίας ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὰ μὲν πλῆθος, [t] ἀκροασάμενον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ὅτι τοῖς προειρημένοις ἡ συλλόγου διελύθη. τῆς δ' ἑξῆς ποιτωῦτες ὅτι τὴν σκηνὴν, ἠξίουν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ κομίζειν. ὁ δὲ τάττει τε πάντα, καὶ περὶ τοῦ ὅλων ὃν ἂν πραχθεῖη τρόπον ἐν τοῖς αὐθις ἀπομνημονεύμασι χρόνοις· ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τὰς δὲ πλείονας τῶν νόμων [v] εἰς ἑτέραν ἀναπέμψαι γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

ζ. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ [x] Σιναῖον ὄρος [y] ἀνῆει, προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐπιέτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνου τριβομένου, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγε ἀπ' αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συμπτυχόντων δεινὸν οὐκ ἔστιν ὃ ἕτως ἐλύπησεν αὐτοὺς, [z] ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσῆν ἀπολωλέναι. ἐν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις· τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προτεθεῖσθαι, καὶ μάλιστα [a] ὅσοι περὶ αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι τούτῳ τῷ ψήφον ἔφερον· τῶν δ', ὡς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι τοὺς δ' σώφρονας, καὶ [b] μήδ' ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις προτεθεῖσθαι ἀπολωλέναι ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς αὐτὸν μεταῆναι διὰ τὴν περισσὴν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾴως ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει· προσῆκε δ' ἡρημῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἷς τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλο δύναιντο, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, [c] καὶ ὅτε ὑπονοεῖν αὐτοὺς [d] εἶχε προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ ἀνδρὸς, ὅτε μὴ λυπεῖσθαι [e] καὶ κατηφιᾶν ἠδύναντο. τὸ δὲ γραλόπεδον οὐκ ἐβάρυνε μετάγειν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ μένειν [f] προειρηκότος.

η'. Ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διεληλυθυιῶν καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν [g] ἀδένης σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεγονότος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησε τὸν στρατὸν ὀπφανεὶς, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ὧν εἶχε περὶ

cum conjugibus & liberis, ut Deum de rebus agendis loquentem audirent; ne quid ex humana lingua detrimenti capiat dictorum dignitas, ut quæ minori cum auctoritate promulgentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures pervenit, ut nemo non clare exciperet ſingula præcepta, quæ Moyſes duabus tabulis conſcripta reliquit. Nobis *quidem* nefas eſt illa totidem verbis evulgare, ſententiam *tamen* eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum præceptum, Deum eſſe unum, eumque ſolum colendum: ſecundum, nullius animalis ſimulachrum adorandum, tertium, per Deum in re inani non dejerandum: quartum, diem unumquemque ſeptimum ſancte obſervandum, feriando ab omni opere: quintum, parentes honorandos: ſextum, à cæde abſtinendum: ſeptimum, non adulterandum: octavum, non furandum: nonum, falſum teſtimonium non dicendum: decimum, nihil alienum concupiſcendum. *Divinæ legis ſummarium.*

6. Et populo quidem ex ipſo Deo ea audiente quæ loquutus eſt Moyſes, magnumque ex prædictis gaudium accipiente, dimiſſa eſt concio. Proximis vero diebus ad tentorium *ejus* ventitantes, poſtulabant ut etiam leges à Deo ad ipſos afferret. Ille vero & iſtas poſuit; & de univerſis quo modo agenda eſſent deinceps præſcripſit: quorum meminero tempore opportuno. Majorem autem legum partem in alium librum remitto, ſeorſim de illis commentaturus. *At legum adhuc divinarum ſynagma exponunt Hebræi. Ex. c. 21, 19.*

7. Cum eo loco res eſſent, Moyſes iterum in montem Sinæum aſcendit, poſtquam hoc ipſum prædixerat Hebræis. Illis autem ſpectantibus aſcenſionem fecit. Cumque diutius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat) timor inceſſit Hebræos ne quid illi gravius accidiſſet: & ex omnibus, quæ pertulerant, malis, nihil eos magis dolebat, quam quod ſibimet perſuaderent Moyſem periiſſe. In magna homines erant contentione: dum alii quidem dicerent eum ferarum incurſu laniatum eſſe, & maxime qui illum odio habuerunt in ea erant ſententia: alii vero ad Deum conceſſiſſe. Prudentiores autem, & qui ex neutra opinione aliquid ſibi voluptatis caperent, ut in feras incidens diſcerperetur humanum arbitrantes, utque à Deo ad ſe tranſlatus eſſet ob virtutem ſuam veriſimile credentes, hac cogitatione ſortem ipſius lenius ferebant: ſemet vero tali præſide & curatore orbatos exiſtimantes, qualem alium vix ſibi datum iri ſperarent, in magno erant luctu; & neque *mali* ſuſpicio ſinebat eos boni aliquid de viro exſpectare, neque *ſpe adempta* poterant non lugere ſummoque in mœrore verſari. At inde caſtra movere non auſi ſunt; quod Moyſes *abiens* eis præceperit illic manere, *reditumque ſuum præſtolari.* *De Moyſe ſuſpicio varia, Deo an beſtiis ceſſerit. Ex. c. 32. 1.*

8. Cum vero quadraginta dies totidemque nocles jam præteriiſſent, *tandem* advenit, nullo alimento, quali homines aſſueſcunt, deguſtato. Eo autem conſpecto totus gaudio completur exercitus, moxque eis expoſuit, quantam de eorum ſalute *Verum poſt XL. dies jejunus ad populum deſcendit Moyſes cum typo Tabernaculi & duabus legum Tabulis manu Dei ſcriptis. Ex. c. 24. 31. 32. & 34. Deut. c. 9.*

---

o Παραβυομβρὸς] Παραγυομβρὸς *Vat.*

p Μηδένα ἐ λόγων] Μηδένα λόγον *Hen.* μηδένα. καὶ λόγων δὲ &c: & ſententia exeunte πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις *Baſ.* & *Gen.* & fortean *Epiphan.* BERN.

q Τὰς δὲ δυνάμεις] Ita in *MSS.* in *Editis* τὰς δυν.

r Καὶ τοῦτον δεῖ] Quatuor manus Scribarum: Impreſſorum illæ κ τοῦτον, pigre. Joſephus equidem, ſicut teſtantur libri cuncti, quos terimus aut à Græcis aut à Latinis exaratos, legem δεκάλογον ſerie continua deſcripſit, non plane verſibus decem: quod tamen in editionibus Græcanicis *Baſ.* & *Gen.* factitatum conſtat. Mox ἑξάμους *Busb.* BERN. Sic *Vat.* καὶ δεῖ τοῦτον in *aliis MSS.* verum in *Editis* deeſt δεῖ. Decalogum, juxta *Joſephi* codices tam *Gr.* quam *Lat.* ſerie continua deſcripſimus; non plane verſibus decem, ut in *Editionibus Baſ.* & *Gen.* Vide ad Belli Jud. lib. 1. cap. 33. §. 2.

s Ἀποχεσθαι φόνου] Ἀπέχεσθαι *Samb. Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.* & mox ἐπιθυμίας *Hen.*

t Ἀκροασάμενον] Ὡς ἀκροασάμενον *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

v Εἰς ἑτέραν] Vide *notam* ad verſum ult. capitis VII.

x Σιναῖον] Σίναιον *Samb. Busb.* & *Hen.* σιναῖον ubique *Baſ. Gen.* & *Big.* Ibidem ἐπὶ pro εἰς *Samb.* BERN.

y Ἀνῆϊ,] Ita *MSS.* ἀνεῖ in *Editis.*

z Ὡς τὸ] Ὡς τὸν *Coll. Big.*

a Οσοι] Καὶ μάλιστα ὅ οἱ περ. *Vat.*

b Μήδ' ἕτερον] Ita, vel μηδέτερον in *MSS.* in *Editis* μηδὲν ἕτερον.

c Καὶ ὅτε] Sic in *MSS.* καὶ ὅτε τὸ ὑπον. *Baſ.* & *G.* Aliquid amplius habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *& neque opinari poterant in tanta mora illius, quod viro boni aliquid accidiſſet.*

d Εἶαεν] Εἴασε COCC.

e Καὶ καθηφιᾶν ἠδύναντο.] Ita *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καθηφιᾶν ἠδ. *Samb.* & *Vat.* καὶ καθηφεῖν ἐδύναντο *Baſ.* & *G.*

f Προειρηκότος.] Προεῖρηκότος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

g Οὐδένος] Sic *MSS.* ὑδένος τοῦ ἀνθρώποις *Baſ.* & *G.* ut & mox σφείσιν.

lute curam adhibuit Deus: dicens, sibi per illos dies ostensum esse, quomodo bene beateque viverent & rempublicam administrarent; postulareque Deum ut Tabernaculum ei conficiant, in quod descenderet quoties illis adesset, ut etiam alibi migrantes id nobiscum circumferamus, & non amplius opus sit in montem Sinæum ascendere, sed & ipse ventitans inter nos habitaret, precibus nostris præsens & *propitius*. Fiet autem Tabernaculum ea magnitudine & forma quas ipse præmonstravit, vobis ad illud fabricandum non segnem operam conferentibus. Cum hæc dixisset, duas tabulas eis ostendit, inscripta habentes decem præcepta, quinque in utraque. Et scriptura erat à manu Dei.

αὐτῶν ἀπεδήλᾳ, τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσι [h] πολιτευόμενοι· λέγων, [i] αὐτῷ κατὰ ταύτας ὑποθήσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκιὴν ὅτι βέλτιον ἡγήσεσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτὸς ἐπιφαινόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχῇ τοῦτο ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τοῦ ἐπὶ τὸ Σινάϊον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν [k] συσκιῶν, ἐπηυχάνων τε [l] ἡμετέραις εὐχαῖς· ἡνίσε δὲ καὶ σκιὴ μέτροις τε καὶ καταστάσῃ οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς [m] ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἑκάστας τὰς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

CAP. VI.

De Tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.

Admiranda Israëlitarum pietas. Ex. c. 25. aut c. 35. & 36.

ILLI vero iis rebus læti, quas viderant & à Moyse acceperant, nihil operæ studiique, quantum in se erat, desiderari voluerunt. Sed afferebant argentum simul & aurum, & æs: lignaque optimæ materiæ, & quæ haud facile cedunt putredini: vellera etiam caprina; & pelles ovinas, alias quidem hyacyntho, alias vero cocco tinctas, alias purpuræ flore collustratas, alias vero *lacteo* candore imbutas: lanasque prædictis coloribus fucatas, & linum byssinum: lapillosque *pretiosos*, quibus homines, auro vinctis & inclusis, ad ornatum sumptuosiorem utuntur: atque insuper vim magnam odoramentorum conferebant. ex hujusmodi enim materia Tabernaculum exstruxit. Illud vero nihil à templo portatili & ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis, & ab omnibus majori quam pro facultatibus suis munificentia, architectos operibus præficit ex mandato Dei; & quos sane populus, si illis liberum fuisset, elegisse voluit. Illorum autem nomina, nam & in Sacris libris sunt perscripta, hæc erant: Besalelus quidem Uri filius, ex tribu Judæ, nepos autem Mariammæ sororis Moysis: Eliabus vero Isamachi *filius*, tri-

Besalelus atque Eliabus Architecti sacri. Ex. c. 31.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τῆς σκιωῆς, ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

ΟΙ δὲ χαίροντες οἷς τε εἶδον καὶ οἷς ἤκουσαν τοῦ σπουδῇ, τὸ κατὰ δύναμιν αὐτῶν παρεῖδες [n] οὐ καταλείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρόν τε καὶ [o] χρυσὸν, καὶ χαλκόν· ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν [p] ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα· αἰγείας τε τρίχας, καὶ δορὰς προβάτων, [q] καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἱ δὲ πορφύρας ἄνθει, ἕτεραι δὲ λευκὸν παρεῖχον τὸν χρόαν· ἔρια τε τῶν προειρημένων ἀνθῶν μεμολυσμένα, καὶ λίνα βύσσον· [r] λίθους τε, ὡς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργνύντες [s] ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ· θυμιαμάτων τε πολὺν [t] ἐφόρουν. οὐ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζε τὸν σκιωήν. [u] ἣ δ' ὅθεν μεταφερομένη [v] καὶ συμπεριφερομένη ναὸς διέφερε. τούτων [w] ἐν τῷ παντὶ συγκομιζόντων, ἕκαστος καθ' ὃ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, [x] ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· ὃς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τὰ ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ ἡμούσης. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, [y] τοῦτο ἦν· [z] Βεσάληλος μὲν [a] Οὐρὶ παῖς, τοῦ Ἰούδα φυλῆς, [b] ἰωνὸς δὲ Μαριάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ

---

h Πολιτεύόμενοι·] Perperam πολιτεύόμενοι in *Editis*.

i Αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis*. αὐτὸν αὐτῷ *Vat.*

k Συσκιῶν,] Συσκιῶν καὶ ἐφοιτυχάνη *Samb.* συσκιῶν ἐφοιτυχάνη *Big.* (imo *Big. Coll.* & *Voss. Coll.* σκιωῆ ἐφοιτυχάνη) τῇ σκιωῇ ἐφοιτυχάνη *Vat.*

l Ημετέρας ἐυχὰς] *Al.* ὑμετέρας.

m Επιδείκνυσιν,] Επιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἑκάστας *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Aliter *Epiphan. Bas.* & *Gen.* Notatur autem in cod. *Busb.* ἐφαλείπτεις, ἰώσπε, τὰ μοχοποίαν αἰδοῖ τ' ἐφοιτώων. BERN. Ita *Vat. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἑκάστας *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.*

n Οὐ καταλείποντο.] Οὐκ ἀπελείποντο *Vat.*

o Χρυσὸν,] Ita in *MSS.* χρυσίον in *Editis*.

p Υπὸ σήψεως] Υπὸ τῆ σήψεως *Vat.*

q Καὶ τὰς] Τὰς duntaxat *Bas. Gen. Hen.* aut *Busb.* In melioribus quidem literis nuncupantur licia, & fucis istis imbuta & pura, c. 25. 3. תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voss.*) in *reliquis* ς desideratur.

r Λίθους τε,] Ita *Bas.* & *Gen.* nisi quod hi legerint καπτιεγέντες, illi καλιεγωώτες. Verum aliter *Big. Samb.* & *Epiphanius*, λίθας τε τούτοις (filis crede variis) ενδεδεμένας χρυσίῳ καλιεγλυμμένους, οἷς ἄνθρωποι κ. χ. π. Mihi placent Editores. Tum πολυτελεῖς *Hen.* & *Busb.* BERN. Sic in *Editis*. λίθας τε τούτοις ενδ. χρ. καθ. οἷς ἄνθρωποι &c. in *MSS.*

s Ανθρωποι] Οἷς ἄνθρωποι *Coll. Big.*

t Η δ' ὅθεν] In *Samb.* ἣσ' ὅθεν.

v Καὶ συμπεριφερομένη] Καὶ ἐξυπεριφερομένη *Vat.*

x Αρχιτέκτονας] Ita in *MSS.* in *Editis* τοὺς ἀρχ. & mox καὶ' ἐντολὴν Θεοῦ.

y Τοῦτο ἦν·] Ταῦτ' ἦν *Samb.*

z Βεσάληλος] Propter Moysis sanctissimos libros huc restitui βασάληλος, Illo enim rite scribente, Deoque indigitante, בצלאל nomen habuit nobilissimus Artifex, Ex. c. 31. 2. quasi diceremus Latine *Gratia Dei*; tantum *umbra* ejus indicat βεσελιὴλ idem LXXII. Interpr. *Basalâl* Samaritis. *Bezalel* Judæis per Europam, *Bastiel* aliis plerisque. Verum apud Josephum Lambda alterum diu periit. Unde *Besechel* in codd. Epiph. βεσάηλος in lectionibus *Big.* βεσέηλος ex *MSS. Samb.* βασάηλος penes Typographos *Bas.* & *Gen.* Tum *Samb. Busb.* & *Hen.* ὑρῆ legunt pro ὑεῖ *Big. Bas.* & *Gen.* sive אורי S. Pentateuchi, quod *Ignatius* interpretaberis. BERN. Ita ex *Sacris literis* voluit *Bernardus*. (ita & *Coll. Big.* & *Voss.*) Βασάηλος *Bas. G.* & *Vat.* Βεσάηλος *Big.* Βεσέηλος *Samb.* Βεσελεὴλ LXX.

a Ουρὶ παῖς,] Ουρῆ *Samb. Busb.* & *Hen.* Ωρεῖ *Vat.*

b Ιωνὸς] Vel ἰωδὸς ἢ μαρ. Libri excusi scriptique ὡὸς ἢ μαελάμμης, vel μαελάμμης *Big.* vel etiam μαελάμμης *Samb.* Atat ego non sentio adeo leve ac curiosum ingenium hujusce Scriptoris, qui de eodem homine scriberet ὑεῖ παῖς, ὡὸς ἢ μαελάμμης. Imo Josephus paulo ante *Uri* parentem ὄρεον aut ὦρεον appellitaverat, eique dederat Moysis sororem, sicut Rabbini etiam consentiunt. Literæ denique sacræ satis monent de hoc genere, Ex. c. 31. 2. & c. 35. 30. & c. 38. 22. בצלאל בן אורי בן חור aut בן חורי בן חור ἢ τὸ σαμαρειτικὸν, aut ex codice doctissimi Tayleri, بصلال بن حوري بن حور. Iterumque Judæi 1 Chron. c. 2. 20. & 2. lib. c. 1. 5. Reperias etiam inter Traditiones Hebraicas Hieronymi, quas plurimas Pharisæis sui seculi debuit acceptas, *Chalubæum* aut *Calebum* secundis nuptiis potitum fuisse *Azuba*, *ex qua suscepit*, sic ait, *Hur virum Mariæ sororis Moysi, patrem Uri, avum Beselehel.* Audiendus & magnus Tarasii Syncellus, τοῦτον τὸν βεσελεὴλ ἰώσηπος ὑὸν εἶναι μαελάμ τῆ ἀδελφῆς μωυσέως λέγει· ἢ ὃς, ὡς σαφῶς τῷ ἀκριβῶς ἀνεῖλε τὰς χείρας μωυσέως ἢ ὃ ἀμαλὴκ· καὶ πιθανὸς ὁ λόγος. ἄλλοι δὲ ὀζιὴλ φασιν εἶναι ἄνδρα μαελάμ· οὐκ ἔχοντες δεῖξαι πόθεν. Eo autem modo illos nepotes si adfirmaverit cum B. Hieronymo & cum curtis Doctoribus, qui Talmud molem quidem Babylonicam construxerant, à Jephonida derivari, quisquis rem plane mirabilem dicet & præter stomachum P. Comestoris. BERN. Ιωνὸς vel ἰώδης placuit *Bernardo*, qui ὡὸς *aliorum* rejecit: quod *Josephus* paulo ante (sc. p. 124.) *Uri* parentem Οὐρεον aut Ωρεον appellaverit, eique dederit Moyses sororem. Vide *Exod.* c. 31. v. 2. c. 35. v. 30 & c. 38. v. 22. confer *Syncellum*, p. 135. & *Hieronym.* in Quæst. Hebr.

στατηγῶ· [c] Ελίαβ☉ ὃ Ισαμάχε, Δανιδ☉ φυλῆς. τὸ δὴ πλῆθ☉ ἅτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισθέντοις [d] ὑπῆλθεν, ὥστε Μωϋσῆς [e] ἀνεῖρξεν αὐτὰς, ὑπο-κηρυξάμεν☉ λέγειν [f] τὰς ὕλας. τὰ γὰρ [g] οἱ δημιουργοὶ [h] προειρήκασι. ἐχώρουν δὲ ὅπῃ τὴν τ σκηνῆς κατασκευήν· καὶ Μωϋσῆς αὐτὰς ἔκαστα φθεῖ τ μέτρων, κ τὴν ὑποθήκην θ Θεοῦ, καὶ τὸ μεγέθος, [i] ὅσα τὸ δεῖ σκιὰν χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσουσα. ἐφιλοτιμοῦντο δ [k] καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδησε τὸ ἔργον, κόσμε τε κ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ Θεοῦ.

β'. [l] Πάντων δ' ἐν ἑτοίμῳ [m] γεγυμνέων, χρυσίε τε [n] καὶ ἀργυρᾶ, κ χαλκοῦ, κ τ ὑφαντῶν· προειπὼν ἑορτὴν Μωϋσῆς κ θυσίας κ τὴν ἑκάστε δύναμιν, ἵστε τὴν σκιωνήν. πρῶτον μὲν ἄθρων ἀφιμετρησάμεν☉, τὸ μὲν εὖρ☉ πεντηκονθ☉ [o] πήχεων, ἑκαλὸν δ τὸ μῆκ☉· [p q] κάμακας ἔσησε [r] χαλκέας [s] πεπεπήχεις τὸ ὕψ☉, [t] καθ' ἑπέραν πλοθρὰν εἵκοσι τ ὀπτιμηκεςέρων, δέκα δὲ τ ἐν πλάτ κειμένων τ καλόπιν. κρίκοι δὲ τ καμάκων ἑκάστ [v] προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα· βάσις δὲ [x] χρυσᾶ, σωρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκαῖ δὲ ἦσαν ἐπὶ τ γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξῆπτε δὲ τ κρίκων καλώδια τὴν ὀρχὴν ἦλων χαλκέων [y] πηχυαίων τὸ μέγ☉ ἐκδεδεμένα, οἱ, καθ' ἑκάστω κάμακα [z] παρέντες κ τοῦ ἐδάφυς, ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκιὴν ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐκ βύσσ [a] μαλακωτάτη μὲ πασῶν [b] ἐπῆ, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνε κατῆσα μέχρι τ βάσεως πολλὴ κεχυμένη· περιφερῆσα [c] ἅπαν ἐν

bus Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem incœptam promovebat, ut Moysi visum esset eos inhibere, jubendo *per castra* proclamari non opus esse pluribus. id quod jam dixerant & *monuerant* artifices. Itaque ad Tabernaculi structuram aggrediuntur: Moyse eos singula de mensuris edocente, prout ei suggesserat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatum excipere oporteret, sacrificiorum & *sacrorum* usui inservientium. Quin & æmula virtus feminarum enituit circa vestes sacerdotales, & alia quæ desiderabantur ad ornatum operis & Dei ministerium. *Elegantes Israëlitarum manus exercent vestes & vela sacra.*

2. Cum autem omnia *jam* præsto essent & parata, & aurum & argentum, & æs, & textilia, Moyses, indicto *solenni* festo & sacrificiis pro cujusque facultatibus, tabernaculum erigit *hoc modo*. Atrium primo dimensus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos æreos statuit altitudine quinque cubitorum, secundum longiora latera viginti, secundum transversa à tergo decem. Annuli autem vallis singulis inerant. Capitella quidem *vallorum* argentea: bases vero deauratæ, & subacutæ tanquam ima hastarum; æreæ autem quà in terram defixæ. *Annulis innectebantur funes, ab *altero* capite clavis æreis cubitalibus religati, qui per singulos vallos in terram adacti erant, ad Tabernaculum contra ventorum vim firmandum muniendumque. Linteum deinde byssinum mollissimum unumquodque *trium* laterum pervadebat, & è capitellis pendens ad basim ampliter defluebat; omnem per circuitum locum *Invicti-mis macta-tis auspicantur fabricam sacram. Atrium sanctum.*

cir-

c Ελίαβ☉] Ex Hebraico אהיאב בן אחיסמן Græce factum volo ἐλιαβᾶς ὃ ἰσαμάχε, aut ἐλιαβ☉ ὁ ἀεισαμάχε. Legebatur tamen ubique Bibliothecarum ἐλίσαζος, aut rectius ἐλίσαζ☉ ὃ ἰσαμάχε; nam perversum est ἰσαχάμιν *Samb.* Defendit etiam *Epiphan.* vitium vetus. ubi ait, *Et Helisas Isamach* aut *Isamach filius.* Alii forsan Josephum emendarent deductis vocibus, ὁ ἐλιαβᾶς ὃ ἀχισαμάχε, contra morem Sacerdotis hujus aut Doctorum Alexandrinorum. Hi etenim ἐλιαβ nuncupant virum Fabrorum sacrorum βεσαλ. Samaritæ *Ahliab*: Gens Judæa Hieronymo tum florente *Ooliab*, hodierna *Aholiab.* BERN. Ita edidit *Bernardus*: qui tamen ex Hebraïco Græce factum malit Ελιαβᾶς ὃ ἰσαμάχε aut Ἐλιαβ☉ ὃ Αεισαμάχε. In *Cod. Vat.* (& *Coll. Voss.*) Ἐλίσαζ☉ ὃ Ισαμάχε. in *aliis* Ἐλίσαζ☉ ὃ Ισαμάχε.

d Υπῆλθεν,] Υπῆλθεν aut ὑπῆλθον in omnibus præter *Vat.* qui habet ἐπῆλθεν.

e Ανεῖρξεν] Ανῆξεν *Samb.* ut ab ore Attico.

f Τὰς ὕλας.] Τὰ ὕλα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δημιουργοὶ] Isti apud Moysen, οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες τὸ ἔργον ☉ ἁγίυ. BERN.

h Προειρήκασι] Προειρήκεσαν *Vat.*

i Οσα τε δεῖ] Ita *Bas.* & G. ὅσα τ' ἔδη *Vat.* ὅσα τε δὴ *Samb.* & *Big.*

k Καὶ γυναῖκες] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* κ αἱ γυν.

l Πάντων] Sic in *MSS.* in *Editis* πάντων ὃ ἑτοίμων γεγυμνέων.

m Γεγυμνέων,] Γεγομένων *Coll. Voss.*

n Καὶ ἀργυρᾶ,] Auro, argento, & ære Voss. 1. Mert. *V.* Star. & W. 2. Auro & argento, *reliqui librorum.* *Hinc Josephi codices Græcos emendabis*, χρυσίε τε κ ἀργυρείε κ χαλκᾶ, κ τ ὑφαντῶν, *Forte enim exciderat* κ ἀργυρείε, *Scribis aliud agentibus: id tamen metalli commemoravit ὁ νομοθέτης, Exod. c.* 25. 3. BERN. Illa κ ἀργυρᾶ inserui ex auctoritate *Veteris Interpretis* & ipsius *Josephi* paulo supra, p. 130. in initio Cap.

o Πήχεων,] Παχῶν passim *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* πηχέων toties *Bas.* & *Gen.* itemque ἀργυρέα, χαλκαῖ, & similia parcius memoranda. BERN.

p Κάμακας ἔσησι χαλκέας] In sacro codice non dicitur æneas fuisse atrii columnas: & in Exodo, ubi docetur quid ex ære collato factum sit, non nisi bases & paxilli, quibus columnæ firmabantur, ex illo confecti leguntur. Si & columnæ integræ ex ære fuissent, illic recensen inprimis debuissent. Malim ergo Philonem sequi qui ligneas fuisse scribit. REL.

q Κάμακας] Quas Κάμακας i. e. χάρακας, *vallos* appellitare Josephus, Philo κίονας mavult. & plures Alexandrini σύλας, omnes ex עמרים Conditoris. BERN. Κάμακας ὃ ἔσησι *Vat.*

r Χαλκέας] Χαλκέας *Big.* & *Samb.* contra Atticorum morem.

s Πεπαπήχεις τὸ ὕψ☉,] Ita in sacro Codice disertis verbis scribitur. Judæi in Gemara Eruvin. fol. 2. 2. volunt altitudinem 5 cubitorum non ab ipso solo esse ducendam, sed id velle scriptorem sacrum, columnas has & vela iis appensa 5 cubitorum altitudine eminuisse supra altitudinem altaris in atrio constituti, קומה חמש אמות והוא משפת מזבח ולמעלה *altitudo* 5 *cubitorum intelligi debet de altitudine ducenda a summo altaris sursum.* Videlicet quia altaris altitudinem non 3 cubitorum spatio definiunt, quæ ipsi datur in sacro codice (quamque illi non de toto altari sed superiori parte, quæ proprie מזבח dicitur, intelligunt) sed id in tabernaculo æque altum fuisse fingunt ac in templo primo & secundo, id est, decem cubitos, ne altare & quæ in eo fiunt conspici ab unoquoque extra vela possent, vela altius tollere necesse habent & 15. cubitos iis altitudinis dare. REL.

t Καθ' ἑτέραν] Καθ' ἑκατέραν πλευρὰν *Vat.*

v Προσῆσαν.] Προσήσαν *Vat.*

x Χρυσᾶ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς,] Verum in istis vallis nihil auri reperit *Moyses*, qui solus *scriptorum* hanc scenam unquam viderat: quin sæpius affirmat harum columnarum bases ex ære fuisse conflatas. Leges itaque apud *Josephum*, βάσεις ὃ χαλκαῖ σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς ἦσαν ἐπὶ τ γῆς ἐρηρεισμέναι. *Bases autem æneæ fuerant & subacutæ, tanquam ima hastarum.* Vel plenius adhuc βάσεις ὃ χαλκαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς· χαλκαῖ ὃ ἦσαν (αἱ κάμακες δηλονότι) ἐπὶ τ γῆς ἐρηρεισμέναι. *Ex ære steterant columellarum scapi*; quod potius habeo, quam hanc descriptionem *Philonis*, ὕλη ὃ τ στύλων τὰ μὲ σώδη κίδ☉, τὰ δ' ὡς τ ἐπιφανείας ἄργυρ☉. ἀπῶλαν ὃ αἱ βάσεις χαλκαῖ. *Epiphanio* denique convenit cum *libris Græcis* de *basibus* deauratis ex veteri vitio. BERN. At statim docet χαλκὰς fuisse, quod & sacro codice traditur. Si voluisset inauratas dicere, non dixisset hoc loco χρυσᾶς, sed πεχρυσωμένας aut simile quid. Et unde hausit inauratas fuisse? Suspicor aut delendam omnino vocem χρυσᾶ aut χρυσοῖς legendum. Σαυρωτῆρες erant χρυσοῖ, nam & aliqui tum imam tum summam hastæ partem σαυρωτῆρα dixere. Summa pars qua hostis petitur ferrea esse debuit, ima ornatus causa inaurari potuit. Aureæ itaque cuspidi hastæ, i. e. imæ similes has bases fuisse vult. Non tamen desunt qui σαυρωτῆρα nuncupent ferrum humo infixum, cui hasta ipsa infigitur. Vide Eustathium ad Iliad. κ. 344. Et certe has bases convenientius cum hujusmodi ferro, quod hastæ partem imam excipere solet, comparaverit, quam cum ipsa parte ima hastæ. Plutarchus in Apophthegmatibus pag. 183. Δημήτριος ὁ ἐν τῷ αἰγιαλῷ καθέγεψε τῷ σαυρωτῆρι ☉ φεύγ☉ Μιθριδάτα. *Demetrius in litore scripsit acumine hastæ, Fuge Mithridates.* Hic videtur imum hastæ acumen intelligi, quod solo infigitur. REL.

* *Annulis innectebantur funes,*] *Epiphanius* reddit, *pertingebantque funes ab annulis ductæ usque ad capita clavorum æneorum, qui erant magnitudine cubiti, & per singulas tabulas in terram valide positi* &c.

y Πηχυαίων] Ita *Big.* in *aliis* male πηχυαίων. HUDS. Paxillos i. e. יתדות, qui funes tendebant columnas fulcientes, cubiti magnitudinem habuisse non legitur in codice sacro. REL.

z Παρέντες] Παχθέντες *Vet. Interpr.* id est *valide positi.* COCC.

a Μαλακωτάτη] Ποικιλωτάτη *Vat.*

b Επῆ.] Sic *Big. Samb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπί.

c Απαν] Απαν κυκλῳ *Vat.*

circummuniens, ut nihil à pariete differre videretur. Atque hoc modo se habebant septi tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas; utrinque habentes geminatos vallos instar vestibulorum. Hi quoque ex argento facto & expolito toti conficiebantur, præter bases: illæ enim æneæ erant. Ab utroque autem vestibuli latere adstabant tres valli in *ligna* portas sustinentia intromissi & firmiter depacti: & ab illis quidem circumductum erat linteum è byssо contextum. Portis autem (viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus, in altitudinem vero quinque) oppansum erat velum ex purpura & cocco, hyacintho & byssо contextum, multis variisque picturis, absque *tamen* animantium formis, decoratum. Intra portas autem aspersorium erat æneum, cum † crepidine ex eadem materia: in qua sacerdotes manus abluerent & pedes perfunderent. Atque septum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

Portæ Septi S. oppansum Velum πολύμιτον.

Aspersorium sive labrum æneum. Ex. c. 30. 18, 19.

3. Tabernaculum autem posuit in ejus medio, versum ad orientem; ut mox sol, cum oriretur, radios in illud emitteret. Et ejus quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat australis, alter vero ad aquilonem obversus, & à tergo erat occasus. tantum etiam attollebatur, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulæ ligneæ ex utroque latere viginti: in quadrangularem quidem formam dolatæ, latitudine vero unius & dimidii cubiti, & crassitudine quatuor digitorum. Laminæ autem aureæ illis undique fabricatæ erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero t bulis inerant cardines bini per duas bases immissi, (illæ vero ex argento quidem factæ) & utrique basi foramen ad cardines suscipiendos. Plagam vero occidentalem tabulæ quidem sex muniebant: adeo autem omnes firmiter inter se aptæ erant & connexæ, ut non perceptis commissuris in unum parietem coalescere viderentur, ab interiori & exteriori parte auro ob-

In medio atrio orienti soli patuit Tabernaculum. Ex. c. 26.

κύκλῳ τὸ χωρίον [d] ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ὕτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς περιβόλου. τὴν δὲ τετάρτης [e] πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ ὄσα πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον ἦν παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγεσαν κατὰ πύλας· ἐν αἷς [f] ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεσαν κατὰ μίμησιν πυλώνων. [g] ὅλαις δὲ αὐταῖς ἄργυρος ἦν [h] ἐπικεχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τῶν πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, [i] αἱ τοῖς πυλίσκοις [k] ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν [l] ἦν βύσσινον ὕφος σινδόνος ἠν περιγεγμένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας· μήκους μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους· ὕφος ἦν [m] πορφύρας καὶ [n] φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένον, πολλῶν αὐτῷ συναυθέντων καὶ ποικίλων, ὁποῖα μὴ ζώων [o] ἐξετυποῦτο. [p] μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν [q] περίρραντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον· ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τοὺς ποδῶν καθαχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν περὶ αὐλὴν περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

γ'. Τὴν δὲ σκιωνὴν ἵστησιν αὐτὸς κατὰ μέσον, τετραμμένην [r] πρὸς ἀνατολάς· ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν ἀφῇ [f] τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἦν πήχεις ἐγγὺς τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἦν δέκα [s] διεσῆκε· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατ' [t] βορέαν ἐτετραπτο, καλόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. ἀνίσταται δὲ αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνει τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέρων εἴκοσι· τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς ἣν [v] πλάτος διεστῶτες πήχεως τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ἐπικεχαλκωμέναι παντάχοθεν χρυσᾷ, διά τε τὸ ἔνδοθεν καὶ τὸ ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ προῆσαν γόφιγγες, [x] ἐλαιουμένοις [y] καὶ δύο [z] βάσεων· αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν· [a] πυλὶς δὲ ἑκατέρα τούτων προῆν δεχομένη τὸ γόφιγγα. ἓξ δὲ καὶ δύσιν τοίχοι κίονες μὲν ἓξ ἦσαν· συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τῶν ἀρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὸν συνε-

[d] Ὡς μηδὲν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* ὡς ὧν μηδέν.

[e] Πλευρᾶς,] Iterum ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* πλευρῶν in *aliis.*

[f] Ανα δύο] *Samb.* ἀναδύο accentu Attico. BERN.

[g] Ολαις] Ita *Samb. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* vulgo ferebatur ὕλη δὲ αὐτῆς.

[h] Επικεχαλκωμένον] Ita ex seqq mox v. 31. lego pro ἐπικεχαλκευμένον. (ita & *Coccejus* emendaverat) Vocis interpretationem, quam dedimus, non rejiciet, qui rem ipsam perpenderit, & illud *Hesychii*, χαλκεὺς, πᾶς τεχνίτης, καὶ ὁ ἀργυροκόπος καὶ ὁ χρυσοχόος. In *Cod. Vat.* ἄργυρον ἦν.

[i] Αἱ τοῖς πυλίσκοις] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οἷς πυλίσκοι ἦσαν.

[k] Εμβεβήκεισαν] Ενεβεβήκεισαν. COCC.

[l] Δὲ βύσσινον] Illud ἦν omittit *Samb.*

[m] Πορφύρας] Ita lego cum *Vet. Interpr.* ex seqq. p. 109. v. 10. & *S. Literis* (*Exod. c.* 25. v. 3.) quæ memorant *hyacynthum*, *coccum*, *purpuram* & *byssum*, veluti quatuor elementorum imagines. Ut enim (ait *Grotius*) intimum adytum mundi supercœlestis, ita Templi pars maxima mundi aspectabilis ferebat imaginem; septem lychni planetarum, duodecim panes zodiaci signa. Antea editum erat πορφύρας φοίνικος, σὺν &c.

[n] Φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ] Πορφύρας καὶ φοίνικος, ὕφος ἦν, ita *Epiph.* πορφύρας φοίνικος σὺν ὑακ. *Big. Samb.* & *Bas. Synodit. Gen.* temerè φοίνικας: parique in eadem sententia *Samb.* πεποικιλμένων. Sacrum itaque Peripetasma referebat divitem sanguinem purpuræ Tyriæ ארגמן, πορφύρεον: vermium coccinorum ruborem vegetum תולעת שני, φοίνικα, LXX. κόκκινον, barbare σκαρλάτον: conchyliorum saniem cœruleam תכלת, ὑακίνθον: atque etiam lini puri candorem [משור] שש, βύσσον. BERN.

[o] Εξετυποῦτο] *Coll. Voss.* ἐξετυπῶτο.

[p] Μορφάς.] Fortè μορφαῖ. COCC.

[q] Περιῤῥαντήριον] Plures codices περιραντήριον, contra usum Urbis. Dein χαλκοῦν aut χαλκέον Editores, ut in nominibus metallicis peccare solent. Mox misera καθαχεῖν & καθαιχεῖν *Hen.* & *Busb.* BERN.

† *Crepidine*] Al. *sciaphio* aut *pelvi.*

[r] Πρὸς ἀνατολάς·] *Al.* πρὸς τὰς ὠρας.

[s] Διεσῆκε·] Διεσήκει *Big. Samb. Busb.* & Interpres *Scholasticus*, contra *Gelenium* ambasque editiones Græcas: ubi habes ἐπὶ δέκα δύο εἰσηκέ, *latum fuit cubitos duodecim*, sextante quidem moduli superfluo. BERN. Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπὶ δέκα δύο εἰσηκέ, *latum fuit cubitos duodecim.* HUDS. At decem modo cubitos latum fuit tabernaculum, uti aliunde constat. Quod si latitudo externa tabernaculi intelligatur. ea fuit 12 cubitorum, si asseres singuli crassi fuere cubitum, & si Judæos sequimur, Raschium, Aben Ezram & alios. Verum non videtur Josephus latitudinem tabernaculi externam describere, sed internam, quia longitudinem describit internam, 30 nempe cubitorum. An ergo scripsit δέκα; Nam & ipse non credidit asseres singulos crassos fuisse cubitum, uti alii opinantur, sed 4 digitos modo. Adde quod mox scribat sex asseres, qui ad occidentem erant & cum angularibus totam latitudinem tabernaculi efficere debent, facere 9 cubitos & iis addi angulares duos ἐκ πήχεως τετμημένους, *ex cubito sectos*, sic ut certe ex his latitudo trium cubitorum nasci non possit, ut hi tres adjecti prioribus novem efficiant latitudinem duodecim cubitorum. Denique scribendum hic esse δέκα firmatur ex iis, quæ mox de Sancto Sanctorum tradit illud παντὸς χώρου fuisse 10 cubitorum: unde efficitur Josephum credidisse latitudinem tabernaculi, cujus hæc pars erat 10 cubitorum fuisse. In MS. est ἐπὶ δέκα διεσήκε, quod suspicionem nostram firmat. REL.

[t] Βορέαν] Ferocius paulo *Samb.* & *Big.* βορρᾶν aut βορρᾶ. Mox καλελίπτο *Bas.* & *Gen.* BERN.

[v] Πλάτος] Πλάτος scriptio est *Big. Samb. Vat.* & *Epiphanii.* A typis βάθος. Legerem potius εἰς ἓξ πλαίσιος διεστῶτες π. τ. καὶ ἡ. τὸ ἓν ἑτάχος δ. τ. Ibidem *Samb.* πήχεις τε; *Bas.* & *Gen.* πηχέως τε; & subinde χρυσαῖ, ἀργυραῖ, & similia. BERN. Dein τὸ ἓν πάχος δακτ. τ.

[x] Ελαιουμένοις] Ελαιυόμεναι *Vat.* & mox τὴν γόφιγγα.

[y] Καὶ δύο] *Coll Big.* ἐπὶ δύο. *Voss.* ἐπὶ τῶν δύο.

[z] Βάσεων·] *Big.* & *Samb.* manus secunda ἐπὶ βάσεων. Alterum præstat. BERN.

[a] Πυλὶς δὲ ἑκατέρα] Ita in plerisque *MSS.* (*Coll. Voss.* πυλὴς) in *aliis* cum *Editis* πύλη. *Bernardo* autem placuit πυλὶς *portula*, *foramen*, *receptaculum*; sicut opera cardinata exigunt.

b Χρυ-

συνέλθουσιν, [b] χρύσεον τό τι ἔνδοθεν καὶ τὸ σκότος. ἀνελόγει γὰρ ὁ τῶν πλίνων ἀριθμὸς· εἴκοσι γὰρ ἦσαν· καὶ παρεῖχε [c] βάθος τρίτον μοιρικῆς ἑκάστου αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι [d] τὰς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατὰ δὲ τὸ ὀπίσθιον τοῖχον· συνέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ πλίνοις παρέχον[τες] [e] συνεισελθόντες· [f] δύο ἑπόμενας ποιοῦν[τες] πλίνους σὺν [g] πήχεως τετμημένους, ὡς ἐγγωνίους ἔθεσαν ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. ἕκαστος δὲ τῶν πλίνων [h] κέρκους εἶχε χρυσοῦς κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον [i] προσφυεῖς, ὥσπερ ῥίζας πίσσῃ ἐμπεπλεγμένους καὶ τοίχου πρὸς ἀλλήλους πεφαμμένους τῷ [k] προσφάσσαι· καὶ δι' αὐτῶν ὑπέρυσαι σκολαλίδες ἐλαυνόμεναι, [l] πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος, συνδεσμοῦσαν τοὺς πλίνους, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ γρόφιγγι [m] κοχλίᾳ τρόπον δεδημιουργημένῳ. [n] κατὰ δὲ τὸ ὀπίσθιον τοῖχον μία φάλαγξ ἓξ ἀφ' ἑπτὰ πλίνων ἴσους τοὺς πλίνους, εἰς ἓν συνέβαινον [o] πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὀπτημηκεστέρων, [p] κρατεῖσθαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς [q] τῷ ϑηλῇ δ' ἄρρενος συνελθόντος. τὸν μέντοι, ὡς τὸ [r] μηδ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι μήτ' ἄλλης αἰτίας, τῶν σκηνῶν σωτῆρα· ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὸν σὺν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

δ'. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖραν δέκα πήχεις ἱδρυσμένους ἀπ' ἐξ μυχοῦ πόσαρας ἴσης τοῖς κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπικειμένους, διαλείπουσας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. [s] τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν αὐτῶν ἄδυτον ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖχε. τὴν μέντοι διαμέτρησιν τὴν ταύτην ἡ σκηνῆς [t] πρὸς μίμησιν ἔχει τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς οὐρανὸς [v] ἂν εἴη τῷ Θεῷ· οἱ δὲ εἴκοσι πήχεες, ὥσπερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἔτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δ', ἐξ ἧς τὴν εἴσ-

ductum. Utroque ex latere sibi respondebant tabulæ, erant enim numero viginti. & unaquæque *latitudinis quidem* erat *unius cubiti & dimidii*, crassitiei *vero* quatuor digitorum, atque ita triginta cubitos adimplebant. In postico autem pariete (novem enim cubitos *tantum* efficiebant sex *ejus* tabulæ conjunctæ) duas alias tabulas faciunt ex uno cubito divisas, quas angulares posuerunt ad instar majorum tabularum adornatas. Singulæ autem tabulæ annulos habebant aureos fronti extrinsecus adaptatos, veluti radicibus quibusdam ordine defixos, sibi invicem undique respondentes: & per eos repagula deaurata trajiciuntur, ad tabulas conjungendas; capite uniuscujusque vectis in caput alterius admisso per vertibula cochleæ ad similitudinem affabre facta. * Ad posticum autem parietem † una phalanx per tabulas omnes discurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commissuris jungerentur masculo & femina inter se coarctatis. Atque ita cautum est ut tabernaculum nulla ventorum vi aliove impetu agitaretur, sed perquam securum staret & immobile.

4. Intus autem ejus longitudine in tres partes divisa, ad decem cubitos à fundo statutæ sunt columnæ quatuor *loco* adaptatæ, eodem opere & ex eadem materia cum aliis factæ, & basibus similibus impositæ, paululum ab invicem disjunctæ. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. Atque contigit ut talis tabernaculi dimensio rerum universitatem *quodammodo* referret. nam tertia pars quæ intra columnas quatuor, quo nec sacerdotibus fas accedere, erat veluti cœlum Deo sepositum: viginti vero cubitorum spatium, tanquam terra & mare ad quæ hominibus datur accessus, solis sacerdotibus * concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, *Adytum, sive Sanctum Sanctorum. Vide Ex. c. 26. & 36. & c. 7. §. 8. hujus libri.* *Introitus Sanctuarii.*

b Χρύσεον] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* χρυσοῖον.

c Βά[θος] Mox βάθος repositi, vice πλάτος à Scribis Typographisque diu accepti. Crassæ enim steterant sacræ tabulæ digitos quatuor. Epiphanius etiam pro suo ingenio reddidit *Altitudo* (βάθος) *tertiam partem palmæ.* Nostri tamen Theologi errare malunt cum Rabbino Jarchio qui מפח pro מפה, spissitudinem cubitalem eis asseribus dederat. Mox τῆς neglexit *Big.* quod nunc quandam Emphasin præstat. Dein *Samb.* ait πήχεις ἐπ' ὠτων. BERN. Βάθος quidem vice πλάτος cum *Bernardo* reposui. Suspicor tamen nonnulla excidisse, aut λοιπὸν repetenda esse ex v. 10. cum ita *Epiphanius* vertat; *Ex lateribus autem tabulæ erant numero viginti*: al. *numero respondentes*) *quarum habebat latitudo mensuram unius & dimidii cubiti, altitudo tertiam partem palmi; & ita triginta cubitos adimplebant.*

d Τὰς τεσσάκοντα] *Coll. Big.* τεσσάκοντα.

e Συνεισελθόντες] Συνελθόντες in quibusdam *MSS.* (*Big.* & *Voss. Coll.*)

f Δύο ἑπόμενας] Δύο ἑπόμενας *Big.* & *Samb.* & cum illis Interpres Scholasticus. Scripsit forte Sacerdos δύ' ἑπόμενας, vel adeo non scripsit. Eo loci σὺν πήχεσι *Big.* σὺν πήχεσι cæteri. Mox *Samb.* ἐπ' ἴσης. BERN. Ita auctoritate *Vet. Interpretis* (imo & *Coll. Big.* & *Voss.*) pro αὖ ἑπόμενας cum ΑΥ in ΑΥ facillime transeat.

g Πήχεως] *Big. Coll.* πήχεσι.

h Κέρκους] Correxi adeo ex interpretatione *Epiph.* cum prius vulgaretur typis, κρίκου εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένος κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τὴν προσφάσσαι. *Samb.* & *Big.* προσφυῆς pro προσφυῆ: horumque alter pro προσφάσσαι voce recta scripsit propter usum προσφέρεται. Atticismus adhuc sustinebit πεπαλεμένοι & τετραμμένοι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanii* interpretatione, *singulæ vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes emicantes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum respicientes.* cum prius vulgaretur κρίκου εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένος κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τὴν προσφάσσαι. *Samb.* & *Big.* προσφυῆς, pro προσφυῆ: horumque alter pro προσφάσσαι voce recta scripsit propter usum προσφέρεται. Atticismus adhuc sustinebit πεπαλεμένοι & τετραμμένοι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanii* interpretatione, *singulæ vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes emicantes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum respicientes.*

i Προσφυῆς,] Προσφυῆς in quibusdam *MSS.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & mox τὴν προσφέρεται.

k Π προσφάσσαι·] *Coll Voss.* προσφέρεται.

l Πέντε πήχεων] Vitio Typorum nuperorum πέντε πηχῶν ἑκάστης. Exponit itaque Antiquarius Moysis sui חמשה בריחים Ex. c. 26. 27. πενταπήχεις σκυταλίδες, contra reliquos omnes Interpretes. BERN. Ita in *MSS.* πένθ' πηχέων ἑκάστης perperam in *Editis.* HUDS. At alii inter Judæos putant hæc transtilla adeo longa fuisse, ac ipsum latus tabernaculi, cui applicabantur: atque ita de transtillo, quod per medios asseres permeabat ab ortu versus occasum, scribitur in Midrasch schir hasschirim fol. 12. col. 2. הבריח שלושים ושתים אמה היה *Transtillum hoc longum erat* 32. *cubitos*: videlicet 30. cubitos absumebat longitudo tabernaculi interna, unum crassitudo asserum occidentalium, dimidium hinc & dimidium inde spatium, quo contrectari debuit. REL.

m Κοχλίᾳ τρόπου] *Samb.* Κοχλιῶ alii. κόγχῳ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligit autem Flavius *commissuras pyxidatas.* κοχλίας enim, κοχλος, & κόγχος inter alia. *quoddam concavum* significant & *lingularum capax.* Affigebantur autem, quod reor, arrectariis tabulis sui cardines hac forma ∩. BERN. Eo modo *Samb.* κοχλιῶ alii. κόγχῳ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligere videtur *commissuras pyxidatas.*

n Κατὰ δὲ τὸ ὀπίσθιον τοῖχον] Sic in *MSS.* (nisi quod in *Coll. Voss.* sit τοιχῶν) & *Vet. Interpr.* in *Editis* κς' ἓξ ἐφ', vel κς' ἓξ ἑπτὰ ὤν. *alia* &c.

* *Ad posticum autem parietem.*] *Epiphanius* vertit, *Et post tergum parietum in longitudine positorum unus erat ordo.*

† *Una phalanx per tabulas omnes discurrebat,*] Non ita velim intelligas ac si *una duntaxat* esse *phalanx*: sed quot erant *vectium ordines*, toties eis respondebat *una phalanx.*

o Πλάγιαι καὶ αἱ] *Sambucus*, quem jam cæteris antefero, legit πλάγιοι καὶ αἱ τελευταῖαι πλάγιαι αἱ τελευταῖαι *Baf.* & *Gen* πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.* Duriora hæc erant, quam *Epiphanius* Latina faceret. Ait autem Judæus, extrema vectium lateralium in capita prælongi vectis occidentalis admissa. BERN. *Sambuci* cod scripturam hanc cæteris cum *Bernardo* antefero. πλάγιαι αἱ τελευταῖαι *Baf.* & *G.* πλάγιαι τελευταῖαι *Vat.* πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.*

p Κρατεῖσθαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς] Ita *Baf.* & *G.* nisi quod γιγλυμοῖς habeant (cum aliquot *MSS.*) pro γιγλυμοῖς. καὶ κρατεῖσθαι συνέβαινεν [συνέβαινον *Vat.*] αὐτοῖς γιγλ. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* καὶ κρ. σ. σὺν ἑαυτοῖς γιγλ. *Big.*

q Τῷ ϑηλῇ] Sic nunc quoque loqui solemus *Cochlea mas, Cochlea femina*, quarum una alteri inseritur. REL.

r Μηδ' ὑπ' ἀνέμων] Sic *Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ ὑπ' ἀν. & mox ἠρεμίᾳ.

s Τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν] Terminationem localem rejicit *Big.* & absque necessitate τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν. BERN. Τὸ δὲ ἐνδοτέρω (ἐνδοτέρω *Coll. Big.*) *Vat.*

t Πρὸς μίμησιν] Καὶ μίμησιν *Vat.*

v Ἂν εἴη] Ἀνεῖτο τῷ Θ. *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*), ut infra ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν.

* *Concedebatur.*] In Græcis οἱ δὲ ἔκοσι π. —— ἐπεστέτραπτο, quod enallagen Atticam sapit, pro numerosiori ἐπετέτραφτο, præsertim cuique χωρίον intelligenti. BERN.

itus, columnas quinque ſtatuerunt æreis baſibus innixas. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byſſi & purpuræ, & hyacinthi & cocci coloribus *pulchra diverſitate* contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquaverſum, columnis obductum; quæ, per tranſverſum templi poſitæ, adytum intus concluſum tenebant. & hoc erat quod ab eo omnem arcebat conſpectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur: adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Speciosa autem erat *hæc* cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis univerſis intexta, quæ ei in ornamentum cederent, præter animantium formas: Alia vero, huic magnitudine, textura, & colore ſimilis, quinque columnas ad introitum *ſanctuarii* obtegebat, à ſummitate ad medias columnas ab annulo ad angulum cujuſque columnæ dependens. At reliquum *ſpatii* ſacerdotibus ſubintrantibus in aditum patebat. Huic autem *velo* linea prætenta erat cortina pari magnitudine, funibus in alterutram partem adducenda, annulis velo pariter ac funibus adaptatis, ut aut expanderetur aut contractum ſiſteretur ad angulum, quo liberior eſſet proſpectus, & præcipue in feſtis diebus. nam in reliquis, ac præſertim cum nivoſa eſſet tempeſtas, operimento erat velo variis coloribus diſtincto. Unde & poſt templum à nobis exædificatum obtinuit, ut hujuſmodi linteum aditibus eſſet oppanſum. Præterea autem decem tegumenta quatuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo & viginti, aureas habentia commiſſuras, ita inter ſe maſculo & femina ad contactum implicitis coaptata erant, ut unum eſſe viderentur; dein expanſa obtegebant & ſuperiora, & parietum partem utramque lateralem ſimul & poſticam, ad terram uno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem & alia ſtragula ejuſdem latitudinis, uno quidem numero plura, in longitudinem vero

Velum *Adyti.*

Operimentum *intimum.*

Tabernaculi Tegumentum *ſecundum.*

ὁδὸν ἦσαν πεπιημένοι, [x] κίονας ἔσησαν χρυσέους, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεζῶτας, πέντε τὸ ἀριθμόν. κατεπετάννυσαν δὲ τῷ σκιερὸν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας [y] καὶ ὑακίνθου καὶ φοινικοῦ [z] βαφαῖς συγκεκραμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα παντάχοθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ, Ἀμφιρωῖται τὸ νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτο ἦν τὸ πιοιῶ αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς [a] ἅγιον ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, [b] ἅγια ἁγίων τὸ ἅγιον. [c] ὡραῖον δὲ ἦν τὸ φάρσος, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται, διαπεποικιλμένον. τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένον [d] ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ [e] χρόᾳ θαυμαστὸν [f] τὰς ἐν τῇ εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος κρίκοις κατέχοντος αὐτὸ, ἀπὸ κρυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἰσόδου ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν ὑποδυομένοις. ὑστέρα δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομέγεθες [g] φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων [h] διαθέτερα, τοῖς κρίκοις τῷ τε ὑφῇ καὶ τῷ κάλῳ [i] διαχωνύντων πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἰσάζειν κατὰ γωνίαν· [k] ἐμποδὼν γὰρ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα [l] ἐν ταῖς ἑορτησίμοις ἡμέραις. [m] κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ νιφετώδης, περιπεταννύμενον, σκέπασμα ἐποίει τοῖς ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφεσι. ὄπισθεν δὲ παρέμενε τὸ ἔθος, καὶ τὸν ναὸν εἰκοδομημένων ἡμῶν, ὥστε πλὴν σινδόνα [n] ποικιλώτερον πρόκειθαι τῆς εἰσόδου. [o] δέκα δὲ ἄλλα φάρη, πήχεων τὸ μὲν πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἐχόντων [p] γιγλύμους, ἀντὶ σφαιρῶν [q] θηλύς τε καὶ ἄρρεν συνείλεκτο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶθ' ὑστερηνόμενα ταῖς [r] τοῦ τ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τὰς κατὰ πλάγιον καὶ κατόπιν ἐσώτας, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον [s] πήχεων ἀνέχοντα. [t] ἴσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾷ

[x] Κίονας] Scribæ autem Græculi intendunt τὸ ἀμεθόδευτον his verbis, κιο-ας ἔσησαν (aut Ioniſmo *Samb.* ἔσασαν) χρύσεοι χαλκείαις βάσεσιν ἐφεζῶτες. BERN. In quibuſdam *MSS.* κίονες ἔσησαν (vel ἔσασαν, ut *Coll. Voſſ.* & *Big.*) χρύσεοι χ. β. ἐφεζῶτες. (vel ἐφεζῶτας ut *Coll. Voſſ.*) atque in iiſdem καὶ omittitur ante ὑακίνθου.

[y] Καὶ ὑακίνθου] Prius hoc καὶ non agnoſcit *Coll. Big.*

[z] Βαφαῖς] Βαφῆς συγκεκραμένοις editio utraque. βαφῇ συγκεκραμένη MSS. duo. βαφαῖς συγκεκραμένοις *Epiphanius Schol.* Valent & alteræ lectiones, ne fortè expungeres. BERN. Ita cum *Epiphanio* edidit *Bernardus* in *MSS.* βαζῇ συγκεκραμένοις vel συγκεκραμένοις. qui & mox dant καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων &c.

[a] Ἅγιον ἐκαλεῖτο] Si & Sanctum & Sanctum Sanctorum ἅγιον appellatum fuit, non debuit ab aliis reprehendi Paulus ſcribens Hebr. 9 25. Pontificem ſemel in anno in τὰ ἅγια ingreſſum non ſine ſanguine, quod etiamſi de ſolo Sancto intelligatur, veriſſimum eſt: ſed demus Sanctum Sanctorum hoc nomine innui, Ἁγίων nomen utrumque ſpatium comprehendit Et non ignoraſſe Paulum Pontificem ingredi ſolere in Sanctum Sanctorum liquet & commate ſeptimo. Ergo τὰ ἅγια eſt מקדש, uti Levit, 19. 30. Græci habent, id eſt, Sanctuarium ſive Sanctum & Sanctum Sanctorum. REL.

[b] Τῶν ἁγίων τὸ ἅγιον.] Id confirmat modo notata, ſic ut conclave interius pars fuerit τῶν ἁγίων (quo nomine tabernaculum univerſum ex duobus conclavibus compoſitum dicitur) ſed pars Sanctior τὸ ἅγιον ipſius ἁγίων. Τὰ ἐσώτατα τῶν ἁγίων appellat Philo, & Ezechiel cap. 41. 23. קדש τὸ ἅγιον hoc vocat, & partem priorem היכל. Cæterum quum hoc conclave Sanctum dicitur Sanctorum non eſt, quod hoc alio reſpectu ita nuncupatum credamus, quam quod ſit Sanctiſſimum. Ita & ſacrificia quædam appellantur קדש קדשים *Sancta Sanctorum* id eſt Sanctiſſima. Sic in Gemara Hieroſolym. Megilla 72. 2. & Hieroſ. Avoda Zara 42. 3. uti & in Midraſch Coheleth. 113. 2. legitur Nachumum quendam ob ſingularem Sanctitatem nuncupatum איש קדש הקדשים ἅγιον ἁγίων. REL.

[c] Ὡραῖον δὲ ἦν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὡραῖον δὲ τὸ φ. in *reliquis.*

[d] Ὅσα κόσμον οἴσειν] Eo modo in quinque *MSS.* ἃ κόσμος ἔμελλεν ἔμεθον in *Editis.*

[e] Χρᾷ] Χρᾷ omnes, excepto *Samb.* BERN.

[f] Τὰς ἐν ταῖς εἰσόδοις] *Al* τὰς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις.

[g] Φάρσος,] Φάρεος *Coll. Big.* at *Voſſ.* Φάρος.

[h] Ἑτέρωθεν,] Ita *Samb.* & *Big* in *cæteris* ἑτεροβαλέων τῶν κρ. omnes ambigue. HUDS. Vet. *funibus eam per annulos ducentibus ac retrahentibus.* Lege ὑπὸ κάλων ἐπὶ θάτερα. COCC.

[i] Διαχωνούντων] *Big.* διαχωούντων, (& *Coll. Voſſ.*) vitio literulæ. Mox Typothetæ aliud agentes, ἐμποδὼν γὰρ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι. Tum perperam *Samb.* ἐμποδὼν γὰρ ἐσομένων &c. Dein Tempore nedum perfecto Editores παρέμενε. Tenaces augmenti *Baſ. Gen.* & *Big.* οἰκοδομημένων. BERN.

[k] Ἐμποδὼν] Ita MSS. Ed. ἔμπροσθεν. leg. ἐμποδὼν vel ἐμπόδιον, *Vet.* non legit γὰρ, cum vertit: *impediret aſpectum intuendi ſacrificia* COCC.

[l] Ἐν ταῖς ἑορτησίμοις ἡμέραις.] בימים טובים id & Talmudici ſcribunt, ſacerdotes juniores admiſſos ad conſpectum Sancti feſtis majoribus, quum ceteroquin non liceret ſacerdotibus intrare in Sanctum aut vaſa illius conſpicere, niſi illis, quorum opera ibi requirebatur. REL.

[m] Κατὰ δὲ] Κατὰ δὲ καὶ τὰς λοιπὰς legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[n] Ποικιλώτερον] Editi faciunt cum plebe Græca ποικίλῳ τρόπῳ. Scripto vero ritu Attico, quem poſt Dionyſium nos comprobamus literis noſtris. Mox δώδεκα δὲ ἄλλα φάρη in MSS. editiſque legebatur Græce, contra Epiphanium Interpretem & contra fidem ſacram. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* quod ut Attikώτερον *reliquorum* τοιούτῳ τρόπῳ comprobamus.

[o] Δέκα δὲ] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis*, δώδεκα in *Editis* & *MSS.*

[p] Γιγλύμους,] Iterum *Big.* & *Samb.* γιγλύμους, eodemque accentu Suid. & Etymologus. Sed γιγλυσμοὺς *Baſ.* & *Gen.* pro γιγλυμούς. BERN.

[q] Θήλυς τε καὶ ἄρρεν] Potes cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Θηλύας καὶ ἄρρενας, *annulos uncinoſque*, quod voluit *Epiph.*

[r] Τοῦ τ' ἐφύπερθεν] *Samb.* τότε ἐφ' ὑπερθεν. Oriens autem ultra cubitum iſtius aulæi haud inſumebat: vel tantum replicabatur à fronte tabernaculi; vel id denique dependebat à poſtica humum uſque. BERN.

[s] Πήχων] Inde liquet Joſephum exiguam craſſitudinem dare aſſeribus, & illam fere pro nihilo habere ac negligere: nam quia aſſeres alti fuere 10 cubitos, & latitudo interna tabernaculi fuit 10 cubitorum ſi aſſeres cubitum unum craſſi fuiſſent, debuiſſet velum 28 cubitorum, non uno ſed duobus cubitis utrimque a ſolo remotum fuiſſe. Inde etiam diſcimus, Joſephum ſupra non ſcripſiſſe 12 cubitorum fuiſſe latitudinem tabernaculi, ſed debere ſubſtitui in contextu numerum 10., quoniam tunc non potuiſſet velum unius cubiti duntaxat ſpatio a ſolo abeſſe. REL.

[t] Ἴσαι] *Samb.* ἴσαις. Nam de illa vocula Rhetoreſque Poetæque ſolent diſſonare. Mox *Baſ.* & *Gen.* μίᾳ. BERN.

μιᾷ πλείας τ̃ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερέβαλλεσαι. τεμάχηα πήχεις γὰ ἦσαν. ὑφασμεναι δ' ἐκ τελχῶν, ὁμοίως κατὰ λεπτεργίαν τ̃ ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέτανο [v] μέχρι τ̃ γῆς κεχυμέναι· [x] κατὰ θύρας [y] αἰετώμαλι ϖροβλήδιον ἀ [z] παιδεῖ παρεῖχον, [a] ἓ ἐνδεκάτε φάρσες εἰς τὸ παρειλημμένε. ἄλλαι δ' ἐπάνω τύτων ἐκ διφθερῶν καλλισκυασμέναι [b] ὑπερήσαν. σκέπη ἀ βοήθεια τ̃ ὑφαντῆς [c] ἐν τε τοῖς καύμασι ἀ ὁπότε ὑετὸς εἰη γεγνημέναι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τὰς πόρρωθεν θεωμένας· τὴν γὰ [d] χρόαν τοῖς κατὰ τ̃ ἀέρανον συμβαίνεσιν ἄδην ἐδόκησεν διαφέρειν. αἱ ἢ ἐκ τ̃ τειχὸς ἀ τ̃ διφθερῶν πεποιημέναι [e] κατήεσαν ὁμοίως τῷ ϖεῖ τὰς πύλας ὑφάσμαλι, τό τε καῦμα καὶ τὼ ὄπε τ̃ ὄμβρων ὕβριν ἀποματόμεναι. ἀ ἡ μὲν σκιὰ τ̃τον πήγνυται τ̃ τρόπον.

ε'. Γίνεται ἢ καὶ κιβωτὸς τῷ Θεῷ [f] ξύλων ἰσχυρῶν τὼ φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ἀ δυναμένων. ἡ ἢ [g] ἱερὸν μὲν καλεῖται κατὰ τὼ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ ἢ καθασκιὰ τοιαύτη τις ὢ. μῆκος μὲν ὢ αὐτῆ [h] πέντε ϖιθαμῶν· τὸ ἢ εὖρος καὶ τὸ βάθος, τριῶν ϖιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ ἢ [i] τάτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν [k] ϖεριελήλατο ϖᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὼ ξύλωσιν· στρόφιγξί τε [l] χρυσέοις τὸ ἐπίθεμα ϖεσολωμένον εἶχεν θαυμασῶς, ὁ ϖανταχόθεν ἴσον ὢ, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τὼ ἁρμοσίαν λυμαινόμενον. [m] καὶ καθ' ἕτερον ἢ τοῖχον τ̃ [n] ἐπιμηκεστέρων κείμεϊ [o] ϖεσσέεσαν χρύσεοι δύο, ἓ ϖαντὸς [p] διηκθῆσες ξύλε· καὶ δ' αὐτῶν [q] μέντοι σκυταλίδες ἐπίχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ἐϖ' αὐτῶν, ὁπότε δεήσεν, ἄγοιτο κινεμένη. ἀ γὰ ἐπὶ ζεύγες ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ἐπιθέματι αὐτῆς ἦσαν [r] ϖεσσοὶ δύο· [s] Χερυβεῖς μὲν αὐτὲς Ἑβραῖοι καλέσι. ζῶα δ' ἐσὶ ϖετηνὰ, μορφὴν δ' ἑδενὶ τῶν ὑϖ' ἀνθρώϖων ἰδεαμένων ϖεφασθαι. Μωϋσῆς ἢ φησὶ τῷ θρόνῳ ἓ Θεὸς [t] ϖεσυϖεῖς ἐωμαγμένος ϖᾶσαν ἀρετὴν καὶ σοφίαν ἐνδεδειγμένος.

5. Facta est autem & arca Deo *sacra*, ex lignis natura validis & quæ cariem non sentiunt. Hæc vero Eron quidem dicitur lingua nostra vernacula. Hujusmodi autem erat ejus fabrica. Longitudo ei quidem erat * quinque spithamarum: latitudo vero & crassities trium singulatim erat spithamarum. Intus autem & extra auro tota obducta est, ut plane occultaretur ejus materies: & aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod undique ei ad amussim respondebat, nulla ex parte vel tantilla scitam ejus aptamque junctura impediente asperitate. Porro utrique longiorum *laterum* parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; & per eos vectes deaurati utrinque trajecti, ut earum ope, quoties occasio postularet, de loco in locum moveretur. non enim super jumentis vehebatur, sed sacerdotes eam hinc illinc transferebant. Operculo autem ejus impositæ erant effigies duæ: quas quidem Cherubes appellant Hebræi. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in vivis unquam conspexerat. Aſt hæc dixit Moyses se ab ima-

Pellibus insuper hæc omnia obtegebantur. Ex. c. 26.

VI. *In Adyta servatur Decalogi Apotheca deaurata, sive Arcula sacra.*

[v] Μίχει ϖ γᾶς] Judæi in Gem. Schabbath fol. 98. 2. non modo usque ad terram pertigisse vela putant, sed & partem soli texisse. למה משכן רומה לאשה שמהלכת בשוק ושיפולין מהלכין אחריה *Cui rei simile erat tabernaculum? Mulieri in publicum prodeunti longa toga, cujus syrmata humum verrunt post eam.* REL.

[x] Καὶ θύρας] Καὶ τ̃ θύρας malit BERN.

[y] Αἰετώμαλι] Ergo & templo hac in parte fuit simile, quod αἰέτωμα habuit. REL.

[z] Παιδεῖ] *Big.* & *Samb.* sed casu proximo Editores παιδεῖα. Pars illa antica domuum Græcis ϖρόθυρος & ϖαστὰς (potius quam ϖρόστας) appellabatur, ut Pollio aliique Architecti adnotarunt. Epiphanius jam *Thalamos* cogitat, nedum quod structum maxime extat. Lego etiam, καὶ τ̃ θύρας ἀστ. &c. Prave *Baſ.* & *Gen.* ὑπερείσαν, rursusque de eisdem tegminibus καλύπτειν. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* παιδεῖα. Verum ϖροθυρίδι exhibet *Vat.* & paulo ante ὡς αἰετώμαλι.

[a] Τῇ ἑνδεκάτε] Putat ergo totam cortinam quatuor cubitorum ultra longitudinem tabernaculi additam: sic ut 44. cubitos hoc velum habuerit, & ab occasu abfuerit a solo unum cubitum, si crassitudo asserum in censum non veniat, & una cortina fuerit ab anteriori parte replicata. REL.

[b] Ὑπερήσαν.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπερείσαν & mox καλύπτειν in *reliquis*.

[c] Ἐν τε τοῖς καύμασι] Aliis typis ἐν τοῖς καύμασι. Ita & Epiphanius. Theodoretus autem ex sacerdote Judæo καὶ διφθέρεις ἦχε τειχίνας ἢ σκιὰν ἐπικειμένας, καὶ μέντοι καὶ διφθέρας ϖοικίλας· ὥσε καὶ τ̃ ὑετὸν ἀπείργειν καὶ τ̃ φλογμόν. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* ἐν τοῖς κ.

[d] Χρόαν] Χροιὰν *Baſ.* & *Gen.* prorsus ἀπάτικος: χροιὰν vulgare, sed à Palladio χρῶν, Theogneto aliisque testibus idoneis. BERN.

[e] Κατήεσαν] Ita MSS. Editi καλύπτεσαν.

[f] Ξύλων] *Hen.* & *Busb.* ἐκ ξύλων ἰχ BERN.

[g] Ἐρὼ] Moyses ipse præfectus & norma sacri operis ארון *arôn* hanc nuncupavit, & quidem priori brevi, ut volunt Masorethæ: Gens Arabum ولهذا, *Eran.* Judæi χαλδαΐζοντες eandem ארונא *arôna* aut *erôna*, quomodo Josephum scripsisse aio. Unde ἡ δ' ἱερώνυμον apud *Big.* & *Samb.* atque ἡ ἓ ἐρώνυμία & ἱερωνυμία in codd. *Busb.* & *Hen.* ut Scribæ peccarint contra Judæi hujus ἡ ἓ ἐρώνα μ. *Heron* tamen Epiphanii Interpr. Epit. Cant. & P. Scholastici, necnon ἡ ἓ ἰώρων μ *Baſ.* & *Gen.* emendationem illam obtulerunt, quam modo in pagina media vides. Prope γλῶτταν libri novi aliique. Tum εὖρος *Busb.* & *Samb.* BERN. Ita ex *S. Literis* edidit *Bernardus*: quamvis more Judæorum Χαλδαΐζοντων Josephum ἀρῶνα aut ἰερῶνα scripsisse existimarit, In *Græcis* mira est hallucinatio. nam in *Baſ.* & *G.* ἡ ἓ ἰώρων, in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἡ δ' ἱερώνυμον. atque ἡ ἓ ἐρώνυμία & ἱερωνυμία in *Codd. Busb.* & *Hen.*: ἡ δ' ἱερὸν *Vat.* Latinis *Heron*, ut *Epiphanio*, *Epit. Cant.* & *Pet. Comestori*. HUDS. Hebr. ארון. Ἱερώνυμον est in MS. REL.

[h] Πέντε ϖιθαμῶν.] Σπιθαμὴ est palmus major παλαιστὴ palmus 4 dignitorum; vid. Vitruvium & Hieronym. qui palmam & palmum distinguit. REL.

* *Quinque spithamarum:*] *Quinque dodrantum* reddit *Hostus* in Tractatu *de Fabrica arcæ Noëi*.

[i] Τάτ'] Τά τε *Busb.* & *Hen.* τὰ ἐντὸς *Coll. Big.*

[k] Περιελήλατο] *Big.* & *Samb.* magis ex usu ϖεριελήλαται. *Baſ.* tamen *Gen. Busb.* atque *Hen.* proprie & κ̃ ἀλήλιπται. Vide Philologos ad vatem summum: nam geminum Atticismum refert id verbi. Paulo infra χρυσοῖς in editis & χρυσοῖ, quomodo Josephus neutiquam scripsit. Et subin ἴσον penes *Samb.* BERN. Περιελήλατο soli *Big.* & *Samb.* minus κ̃ ἀλήλιπται.

[l] Χρυσέοις] Ita *Big.* & *Samb.* & mox χρύσεοι. in *aliis* χρυσοῖς & χρυσοῖ. quo modo Josephus neutiquam scripsit.

[m] Καὶ καθ' ἕτερον] Καὶ abest revera *Samb.* & *Vat.* imo poterat reliquis abesse. Ibidem *Hen.* & *Busb.* Καθ' ἑκάτερον τοῖχον αὐτῆς. BERN.

[n] Ἐπιμηκεστέρων] Contra alii inter Hebræos arcam ita in Sancto Sanctorum locatam volunt, ut longitudo ejus ab austro versus septentrionem protenderetur. Quumque vectes ipsi extremitate sua in velum dirimens Sanctum a Sancto Sanctorum impressionem fecerunt, debuerunt annuli concipi ad latera arcæ brevissima, non longissima. REL.

[o] Πεσσέεσαν χρύσεοι δύο,] Ita è *Vat.* ut p. 137. in medio ϖεσσὶ σαν in *aliis*.

[p] Διηκθῆσες ξύλε·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *aliis* διήκοντ@. proclivius esset χρύσεοι δύο ἀφ' ἓ ϖαντὸς διήκοντες ξύλε.

[q] Μέντοι] Fefellit Typothetas μέντοι pars καθαφαλκή. In eodem versu ἑκάτερον τοῖχον *Gen.* BERN. Illud μέντοι ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* inseruit *Bernardus*. pro quo μ ὅτι habet *Vat.*

[r] Πεσσοὶ] Sed ϖεσσεῖσι in marg. correxerat *Coccejus*, quod postea confirmatum vidi ex *Coll. Voſſ.* HAV.

[s] Χερυβεῖς] Χερυβεῖς *Samb.* accentu merito; χερυβεῖς *Big. Baſ.* & *Gen.* χερυβεῖμ ex LXX. cum *Hen.* cum *Busb.* tum *Latini* omnes. Atqui vero monstra illa alata alibi securius tracto: operam enim suam præter scriptores misere luserunt de Cherubinis pictores Judæi Christianique. BERN. Χερυβεῖμ *Vat.* Χερουβὶμ LXX.

[t] Πεσυϖεῖς ἐωμαγμένος.] Πεσϊυπεῖς *Hen.* Paulo ante nominale ϖᾶσαν

imaginibus in Dei throno expressis accepisse. In hanc arcam reposuit duas tabulas, in quibus decem præcepta conscripta esse contigit; quinque quidem in singulis, duo vero cum dimidio in unaquaque pagina. ipsamque *arcam* intra adytum recondit.

VII. *In Sacrario sacerdotum stabat Mensa sacra.*

6. In sacerdotum sacrario mensam collocavit, Delphicis non absimilem: longitudine quidem duûm cubitorum, latitudine vero cubiti unius, & altitudine trium spithamarum. Erant autem illi pedes, dimidia quidem sui parte deorsum perfecte & accurate facti, similes iis quos spondis adhibent Dores; sursum vero abacum versus quadrangulari opere erant. At *mensa* excavatur per unumquodque latus, veluti labro quatuor digitorum, limbo circumeunte superiorem & inferiorem ejus corporis partem. Singulis autem ejus pedibus affixi erant annuli, non separati ab operculo; in quos immissi erant vectes lignei, aureis laminis obducti, iique exemptiles. Nam qua parte cum mensa cohærebant annuli, cavitas erat: neque enim perpetui erant, sed prius quam in orbem coirent, definebant extremitatibus suis in acumina, quorum unum in prominentem mensæ partem inferebatur, alterum in pedem. atque his per viam asportabatur mensa. Super hanc (nam posita erat in sanctuario versus septentrionem, non longe ab adyto) collocabantur duodecim panes non fermentati; seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, ex farina mundissima duorum assaronum: quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. Panibus autem impositæ erant duæ phialæ aureæ thure plenæ. Post septem vero dies alii panes inferebantur, festo *scilicet* quod nos Sabbatum appellamus: diem enim *quemlibet* septimum Sabbatum vocamus. At quod-

ἐκκένα. πρότη τὰς δύο πλάκας, ἐν αἷς τὰς δέκα λόγως συγγεγράφθαι συμβεβήκε, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν, ἀνὰ δύο δ' ἡ κὴ ἥμισυ [v] καὶ ἀπὸ μέτωπον, ἐγκατέθετο. καὶ τοῦτο ἐν τῷ ἀδύτῳ κατάθησιν.

5'. Εν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται [x] Δελφικαῖς ἀπεικασμένην· τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεως, καὶ παλαιμῶν τριῶν τὸ ὕψος. [y] ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω [z] τελέως [a] ἀπηρτισμένοι, οἷς Δωριεῖς [b] προσιθέζι καὶ κλίνεως ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον [c] τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. [d] κοιλαίνεται δὲ [e] καθ' ἕκαστον πλοῦτον, κοιλαίνεσί πως καὶ πελαιστὴν τὸ ἐδαφος, ἕλικος φερομένης τό τε [f] ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος καὶ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ [g] ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, [h] οὐκ ἄπωθεν καὶ ὀμφαλός, δι' ὧν [i] ἦσαν [k] σταλοὶ ξύσταὶ, ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες, [l] ἐξαίρετοι. [m] κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κάλαθος κρίκος [n] κοινωθέντας· δὲ γάρ εἰσι διῳκημένοι, ἀλλὰ, πρὶν συμπεληθῆναι εἰς τὸ ἄπορον, [o] εἰς περονίδας τοῦ δρόμου τελευτώντες, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ μεταξὺ ἐμβαίνει [p] τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸ πόδα. καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδὸς κομίζεται. ἐπὶ ταύτης, ἐπίκειται γὰρ ἐν τῷ [q] νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον [r] ὀλίγον τοῦ μυχοῦ, διετίθεσαν [s] ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καλὰ ἐξ [t] ἀπαλλήλους κειμένους, [v] καθαροῦ πάνυ καὶ ἀλάβαρος ἐκ δύο [x] ἀσσαρώνων· ὁ μέτρον Εβραίων ἐπὶ κοτύλας Αττικὰς ἔχει. [y] ὑπὲρ δὲ τὰ ἄρτων ἐπίθεντο δύο φιάλας χρύσεας, [z] λιβανωτοῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν [a] ἄλλοι κομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τοῦτο γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλοῦ-

---

σεβάσματον usurpabat, jam Flavius adfert hujus ἀναθήματον, ut Philoxenus contendit, aut potius ἀπὸ τύπου. BERN.

v Καὶ μέτωπον,] *Hen.* etiam ἀνὰ δύο ἢ ἥμισυ καὶ μέτωπα. Supraque idem συμβέβηκεν, loco nimis perfecti temporis: ubi statim ἀναπέπλεκται ut solet *Samb.* conjungere. BERN.

x Δελφικαῖς] *In Sacrario sacerdotum* (ἐν τῷ ναῷ) *ad aquilonem stabat* Mensa sacra, שלחן, *Delphicæ similis*, ἐπίχρυσος, *longa duos cubitos, lata unum; altaque* ½ *cub. cui lorica cum coronulis plane aurea* (מסגרת זהב, *labium cum limo* Epiph. *labium & corona*, Hieron. σεφάνη καὶ κυμάτιον, LXX.) ἐπίπεδα ἑλικοειδῆ, *sub abaco supraque eum cavo palmari præcluserat. Gestabatur vero manubriis bis geminis, opere cardinato ad partes pedum quadratas adfixis, quod Moysi* שבעורת לבתים לבדים. *Habet hæc* 12. *prægrandes panes azymos ordine gemino* (חלת מערכות ב", β' ἑπτασταὶ *Int.* LXX. καθ' ἓξ ἀπαλλήλως κειμένους *Jos.*) *dictos Moysi* לחם פנים, *quod est* panes altrinsecus ordinati, *vel* לפני יהוה ad mensam Dei adpositi, LXX. ἄρτοι ἐνώπιοι, *Aquila & Onceloso* ἄρτοι προσώπων, *Symmacho & aliis plerisque* ἄρτοι προθέσεως) *figuram suam quadratos, quemque ex simile* assaronibus *duobus*, עשרנים ב", *qui sunt* gomori *duo, aut* ½ ephæ, *aut bis septem* heminæ *Atticæ. Placentas illas duas* phialæ *aureæ* בזיכין *Moysi Maimonis*, כפת *Moysi Amrami, coronabant, plenæ thuris, imo salem injiciunt Doctores Alexandrini & Patres Talmudi. Novos deinde panes viderat septima quæque lux*, שבת *Hebræis*, שבתא σάββατα *Chaldæis vocata. Hoc de ritu Ex. c.* 25. *& Levit. c.* 24, *necnon alibi Flavius.* BERN. Non ad *Delphicam* Apollinis ut male nonnulli, sed ad formam abaci respicit.

y Ησαν δ' αὐτῇ πόδες,] Vide *Reland.* de Spoliis Templi Hierof. p. 89.

z Τελέως ἀπηρτισμένοι,] i. e. perfecti pedes, pedibus veris animalium omnino similes, uti & in arcu Titiano Romæ exhibentur. REL.

a Απηρτισμένοι,] Εξηρτισμένοι *Vat.*

b Προσιθέζι] Sic volo magis quam singulare προσιθησι editorum, aut scriptorum librorum Ionismum προσιθέασι. Supra restitui typum Atticum, ubi omnes libri ἐν τῷ ναῷ vulgi modo. BERN. Ita *Bernardus.* in *Editis* προσίθησι. in *MSS.* προσιθέαζι. (Scil. quibusdam. nam in *Coll. Voss.* & *Big.* προσιθέαζι.)

c Τετράγωνοι] Τετράγωνον *Vat.*

d Κοιλαίνεται] Videntur describi *cymbalia* σφενδόναι vel opus interrasile limbi superioris & inferioris. REL.

e Καθ' ἕκαστον] *Samb.* καθέκαστον.

f Ανω καὶ τὸ κάτω] unus limbus cingebat mensæ superficiem, alter connectebat pedes eratque in medio altitudinis mensæ, uti in arcu triumphali Titi videre est. REL.

g Ταύτῃ] Eo modo *Bas. Gen.* & *Samb.* omnisque pictura sacra. Verum veteri mendo ὁ κάτωθεν *superius, Big.* & *Epiphan.* Mox in excusis ἴσταν. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ταυτῶν in *reliquis.*

h Οὐκ ἄπωθεν] *Coll. Voss.* & *Big.* ὁ κάτωθεν.

i Ησαν] Eo modo *Big.* & *Samb.* in cæteris ἵσταν.

k Στελεοί] Hesychius: Στελεὸν εὐθετέρως τὸ δι' ἀκέλειτος ξύλον. COCC.

l Εξαίρετοι.] Οὐκ ἐξαίρετοι *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte ἐξαιρεῖοι. COCC.

m Κοῖλον γὰρ] Κοῖλον γὰρ εἶχον juxta quosdam *Epiphanii* codices.

n Κοινωθέντας·] Mallem κοινωθέν. Codices etiam nonnulli Latinorum eo loci plane indicant κοῖλον γὰρ εἶχον. BERN. Κοινωθὲν malit *Bernardus.*

o Εἰς περονίδας] Εἰς πτερυγίδας *Big.* & *Samb.* Vide *Villanpandum* in *Ezech.* tom. 2. p. 353. & *Rhenferdii* Dissert. de *mensa & panibus Propositionis.*

p Τῆς τραπέζης.] Intelligit tabulam mensæ ipsi impositam, ut Pollux τραπέζια distinguit a tripode, cui insistit, VI. 12. REL.

q Νεῷ] Ναῷ *Hen.* & statim διετίθεσαν.

r Οὐ πόρρω δὲ μυχοῦ,] Talmudici locant in medio fere, vel in tertia parte Sancti, quæ velo interiori proxima erat. REL.

s Αρτων τε] MSS. quatuor δ' ἄρτους & Jac. Capellus. Ubi editiones binæ ἄρτων τε, nec minus eleganter. BERN. Ita in *Editis.* in *MSS.* δ' ἄρτων. nec minus eleganter.

t Απαλλήλως] Απαλλήλως *altrinsecus, Big.* & *Samb.* manu prima, leviter ne prætereas: licet succurrat ea forma præter nostra Lexica. ἐπ' ἀλλήλως reperitur in prioribus editionibus, necnon apud *Basb* & *Hen.* Verum ἀπαλλήλων, aut ἀπ' ἀλλήλων distinctius permutavit *Samb.* manu secunda, alludit & Scholasticus, *senos per partem.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀλλήλως. Verum ἀπαλλήλων aut ἀπ' ἀλλήλων à manu secunda in aliquot *MSS.*

v Καθαροῦ] Καθαροῦ ex scriptis *Big. Samb.* & *Busb.* Aliunde καθαρὸς, quod probavit diu Interpres Latinus. *Hen.* ibi καθαροῦ πάνυ ἀλάβαρ ὃν β'. ἀσσάρων· ὁ μ. ἑβραίων ζ'. κοτ. ἀτ. ἔχων. Pro ἀσσάρων in obliquo reposui contra libros cunctos potius ἀσσαρώνων, syllaba adfixa, quam alibi Sacerdos retinet. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* καθαρὸς.

x Ασσαρωνων·] Ita pro ἀσσαρῶν ex aliis *Josephi* locis reposuit *Bernardus.*

y Υπὲρ δὲ τὰ ἄρτων] Judæi alii volunt non supra panes has acerras positas, ne pondere suo panes læderent, sed in ipsa mensa juxta panes. REL.

z Λιβανωτοῦ] Λιβάνου *Bas. Gen. Hen.* atque *Busb.* & Bibl. Interpretes LXX. λιβανου δ MSS. duo heic loci, ut Josephus voluit: licet לבונה vulgo apud Judæos, & λίβανος non rarius quidem inter Græcos tam fructum arboris significet quam ipsam arborem. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* λιβανῶ. quæ vox non raro apud Græcos tam fructum arboris significat quam ipsam arborem.

a Αλλοι κομίζοντο] Οἱ ἄλλοι, ut Atticos scriptores novimus articulorum prodigos, ita *Bas. Gen.* & prior manus *Samb.* BERN. Ita *MSS.* in *Editis* οἱ ἄλλοι. quod ferri quidem potest. nam Atticos articulorum prodigos novimus.

λᾶμεν. τὸν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τοῦτ' ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐρᾶμεν.

ζ. [b] Κατὰ μέσωπον δ' ἡ τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πάκτιον, ἵστατο λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη [c] Διάκενος, σταθμὸν ἔχουσα [d e] μνᾶς ἑκατόν. [f] Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες· εἰς δὲ τὸν Ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶτταν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ [g] σφαῖρα καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηρίδιοι· ἑβδομήκοντα [h] δ' ἦν τὰ πάντα· ἐξ ὧν ὀκτὼ μιᾶς βάσεως [i] συνεστῶσα πρὸς ὕψος, ποιησαμένου αὐτὸν συγκειμένου εἰς μοίρας εἰς ὅσας τὰς [k] πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλάς, καταλλήλως ἐν [l] στοίχῳ διαμενούσας. λύχνοι δ' ὑπὲρ φέροντα αὐτῆς ἑπτὰ κῦ μίαν, τὸν πλανήτῶν τὸν ἀριθμὸν [m] μεμιμημένοι. ὁρῶσι δ' εἴς τε τὸν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, [n] λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

η. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, θυμιατήριον, [o] ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὰ πρότερα ἦν σκεύη, μὴ [p] σπάνιον, [q] χρυσὸν δὲ πεπιελήλατο αὐτῷ λεπίς. πηχυαῖον μὲν κῦ πλάτει τὸ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. [r] ἐπὶν δὲ ἔχῃ χρυσᾶ [s] ὑπερανεστῶσι, ἔχουσι κῦ γωνίαν ἑκάστην [t] στέφανον, καὶ [v] τοῦτον δὲ σκωληδοδόντα χρύσεον· [x] ᾧ καὶ κέρατα καὶ σκυταλίδες [y] προσήσαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑπόξυλος κῦ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος [z] τριῶν, nam huic rei excogitandæ animum dederit, alibi dicemus.

7. Ex adverso autem mensæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fuso & subinani, centum minarum pondo. Hebræi quidem cincharas nominant: quod, si Græce interpreteris, talentum significat. Distinctum autem erat sphærulis, liliis, granatis, & craterculis: (illorum vero omnium summa erat LXX.) ex quibus ab simplici basi compositum in altum assurgebat, in totidem calamos structura sua distributum, quot planetas cum sole perhibent. Exibat autem in septem capita, una eademque serie æquis intervallis disposita. Porro & in illis lucernæ præfulgebant, in singulis septem, planetarum numerum referentes: respectantesque ad orientem & meridiem, candelabro oblique posito. Candelabrum sacrum.

8. Inter lychnuchum autem & mensam interius, ut jam dixi, *posita stabat* [1] ara suffitus, è ligno quidem, unde & priora facta sunt instrumenta non putrescente, solida vero lamina incrustato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. Superimposita autem erat craticula aurea, [2] habens ad unumquemque angulum coronam, eamque circumeuntem auream: cui adjuncti erant annuli, cum vectibus, quibus per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus Tabernaculi collocatum erat altare æreum, [3] subligneum & illud, quinque cubitos longum & totidem latum, & tribus altum, similiter auro ornatum, [4] laminis æreis ad- Ara suffitus. Altare holocaustomatum.

---

b Κατὰ] *Ad latus meridionale* Sancti *è regione Mensæ stabat, ut fas fuit*, VII. *planetarum typus*, מנרת הזהב, Candelabrum *Sacrum*, ἀθάνατον λύχνον λεγόμενον παρ' ἰουδαίοις, *inquit Diodorus libro* 34. *ex auri fusi atque subinanis* (משקה, *hoc aliis quidem* ductile, *atque* LXX. τορευτὸν) *talento* ἑκατομναίῳ, (*quod* ככר מאה' ἑβραῖοι, *Judæi quidem* ככר כנרא *i. q.* כנרות *vocant, atque hodie de Græco* Cintarin, *pondere Siclorum suorum* 3000. *aut librarum Romanarum* 125. *pretioque librarum Sterlingiarum omnino* 3750.) *atque ex basi simplici in septem calamos capitaque adsurgens alta æque, tum lucernis totidem* נרות נעוה, *tum etiam* 26. *Sphærulatum* (כפתרים, LXX. σφαιρωτήρων, *Jos.* σφαιρῶν.) *Liliorum* 22. (פרחים, κρίνων LXX *Int. Jos. & Onceloso*, ἀνθῶν *Symmacho*) *Scyphorumque* 22. *cum granatis suis*, (ῥοΐσκων καὶ κρατηριδίων *Jos.* κρατήρων ὡπτιτυπωμένων καρυίσκοις LXX. *Int.* κρατήρων ἐξηνυδαλωμένων *Aquilæ, Moysi magno* גבעים משקדים) *ornamentis haud minus septuaginta præfulgebat, ad austrum atque orientem oblique respectans. Ex. c.* 25. *c.* 37. *& c.* 40. 24. *& Num. c.* 8. 2. *Iterumque in his* Orig. *l.* 3. *c.* 7. §. 8. BERN.

c Διάκενος.] Intus cavum fuisse lychnuchum hâc voce indicat, uti mox balteum sacerdotalem vocat διάκενον & similem exuviis serpentis. Sed in Sacro codice. מקשה fuisse dicitur, quod *solidum* notare vulgo creditur Verum nil obstat, quominus & מקשה διάκενον fuerit, ut notet aliquid ex solo auro conflatum, uti tubæ Num. 10. 2. REL.

d Μνᾶς] Μιὰς *Samb.* accentu declivi ac debili. Tum ἑβραῖοι πῖ *Bas. Gen.* cum *Hen. & Busb.* ὡς ἑβραῖοι πῖ *Big. & Samb.* correcte. ὁ ἑβραῖος *Epiphan.* BERN.

e Μνᾶς ἑκατόν.] Illæ centum Minæ conficiunt Talentum, adeoque necesse est, ut talentum valeat 450. lib. Monetæ *Anglicanæ*. Vid. *Prideaux* in Præf. ad Connex. p. 19. pr. Vol. HUDS. In *Add.*

f Ἑβραῖοι πῖ] Ας ἑβραῖοι πῖ *Samb. & Big.* (*& Coll. Voss*) Vide *Villalpandi* Apparat. part. II. p. 408. & p. 410.

g Σφαῖρα] 4 genera ornamentorum lychnuchi recensèt, uti & in arcu Titi Vespasiani conspiciuntur, orbes, flores, mala & crateres. REL.

h Δ' ὧν] *Bas. & Gen.* δὲ. Attamen numerus ille LXX. particularum rite confiet, si armaveris singulos candelabri ramos ab Ex. c. 25. v. 32. &c. tribus sphærulis, tum ad hastilis inferiora posueris alias quatuor, & pro commissuris calamorum adhuc tres, necnon in summo hastili (sic puto) sphærulam XXXIam. Namque de liliis & scyphis jam claret ratio. Vide §. 8. capitis sequentis. BERN. Sic *MSS.* in *Editis* δὴ τὰ π.

i Συνεστῶσα] Distinguunt alii hunc in modum, συνεστῶσα, ποιησαμένου ὕψος ποιήσαντος &c.

k Πλανήτας] *Samb.* πλάνητας. Mox perinde est sive sic scribas, sive cum *Big. & Samb.* ἐν στίχῳ. BERN.

l Στοίχῳ] Σὺν *Coll. Big.*

m Μεμιμημένοι.] Ita *MSS.* in *Editis* μεμίμῳοι.

n Λοξῶς] At Talmudici volunt ramos lychnuchi ab ortu versus occasum fuisse protensos. REL.

o Ξύλινον] Lege ξύλω. COCC.

1 *Ara suffitus*,] *Inter Panes & Lumina cis Velum Sanctissimum* ponebat Ara suffitus, מזבח חקטרת & מזבח החוהב, θυσιαστήριον θυμιάματος LXX. *Int.* θυμιατήριον *Philoni & Josepho, ex ligno perpetuo & χρυσολόπῳ parallelipedon altitudinis bicubitalis basisque ex quadro cubiti unici: cujus summitatem seu craticulam* (χάραν *Jos.* ἐχαρίδα LXX. *& S. Hieron.* אגרת *Onceloso*, *Moysi* גג) *condecorabat* זר זהב corona auri *solius, tum sursum* cornua *seu pinnæ, & sursum* annuli cum vectibus. *Ex. c.* 30. *c.* 35. *& c.* 40. BERN.

p Σπάνιον,] Cum *Epiphanio* lego σπερμὸν. in *cæteris* σπάνιον. HUDS. Lege σπομὸν. COCC.

q Στιβὰς δὲ πεπιελήλατο αὐτῷ λεπίς.] In Gemara Enuvin. fol. 19. 1. docetur quam hæc fuerit στιβὰς מזבח הזהב שאין עליו אלא כיצובי דינר וחב עומר במה שניהם ולא שלט בו האור, *altare aureum, quod non erat tectum auro crassiori quam est denarius, multos annos perduravit, nec ab igne læsum fuit.* REL.

r Ἐπὶν] Ἐπὶν τε ἐχάρᾳ χρυσέᾳ *Vat.*

2 *Habens ad unumquemque angulum cornam*,] Coronas ex auro purissimo *Mert. Col. & Irob.* Coroneas aureas purissimas (— mos mos *Voss* 1.) sex, *Voss.* 1. *V. W.* 1, 2. *Big. Bodl.* Coronas purissimas sex *Bal. & Goul. Hoc mendum vetustatem habet, & Comestorem olim perculit.* Josephus addidit, *sic ait P. Trecensis*, quod per angulos singulos coronas sex habebat ex auro purissimo, quod singulariter forte in Exodo dictum est ita: Faciesque ei coronam auream per gyrum. *Putabis tamen Epiphanium retulisse duntaxat*, coronam ex auro purissimo, sed & annuli &c. *Sic nunc juvaré hunc Scholasticum placet & cum Josepho suo forte conciliare.* BERN.

s Ὑπερανεστῶσα,] Contractiori Athenienſium præterito, quo maxime κῶμα sibilus fœmineus evitatur, *Samb. Busb. & Hen.* Alii perperam ὑπερανιστῶσα, vice ὑπερανεστῶσα. BERN. Ita *Samb. Busb. & Hen.* in aliis perperam ὑπερανιστῶσα vice ὑπερανεστῶσα.

t Στέφανον,] *Epiphanius* στεφάνης ἐξ ὁκ πεδίσεως χρυσοῦ. *Big.* στέφανον κῦ δὲ ὁκπεδιοδόντα χρύσεον, κῦ κρίνοι. Imo *Samb.* legit χρύσεον κὲ κρίνοι: moxque ille προσῆσαν pro προῆσαν reliquorum. BERN. In *Vet. Interpr.* ad hunc modum, *habebatque per angulos singulos coronas ex auro purissimo sex, & annuli & vectes inerant* &c. ac si in suo codice habuisset στεφάνους ἐξ ὁκ πεδίσεως χρυσοῦ. sed (ut inquit *Bernardus*, juvare licet hunc *Interpretem*, scribendo *sed & annuli* &c. & cum *Josepho* suo forte conciliare. χρύσεον mox *Coll. Big.*

v Τοῦτον δ' ὁκπεδιοδόντα] Quod si legas κῦ τοῦτον ὁκ πεδιοδόντα: Videtur enim cornua Altaris στεφάνης appellasse. Vide Exod. 30. 2. 3. COCC.

x Ὧ κῦ κέρατα] Ita legendum censeo cum *Editis.* in *Cod. Vat.* ᾗ κῦ κρ. in *Samb. & Big.* deest ᾧ.

y Προσῆσαν,] Sic *Samb. & Big.* in cæteris προῆσαν, & mox ὧν αἷς in *Vat.*

3 *Subligneum*] *Vel.* subligneum, & illud quinque &c. ὑπόξυλος, κὲ αὐτὸς ἑκάστην &c.

z Τριῶν,] Τεσσάρων *Big. Vat. & Samb.* (*Voss Coll.* τέσσαρες) τεσσάρων *Bas. Gen. & Epiph.* Mox τῇ ἐχάρᾳ *Samb.* cum *Big.* Dein *Samb.* καταφλεγόμενον. BERN.

4 *Laminis æreis adopertum*,] Ex laminibus æris, *scripserat Epiph. Voss.* 1. *Mert. & melioribus codicibus comprobantibus. Ad clausulam* graticula. *Voss.* 1. *Item* retiarum, *Voss.* 1. *L. Mert. W.* 1, 2. *Stav. V. Vig. & Bodl.* Retiaculorum, *Goul. & Bal.*

adopertum, cum crate ad similitudinem reticuli: excipiebat enim terra quicquid ignis à foco *superne* decidebat, quod basis ei non omnino subjecta esset. Cæterum è regione aræ præsto *insuper* erant infundibula, phialæ, thuribula, craterésque ex auro: quæcunque vero alia *aderant* instrumenta, sacro ministerio designata, * ex ære conflata erant omnia. Atque hoc modo se habuit Tabernaculum, una cum apparatu suo.

[a] ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, [b] δικτύῳ [c] τὴν ἐχάραν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ἀφαπάντης ἐχ υπακειμένης. [d] ἀνάκειτο δ' [e] ἐπίσης τε βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι· σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἐκ χρυσοῦ· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχον. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

VIII. CAP. VII.

Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis M. de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.

ΚΕΦ. ζ.

Τίνες τῶν ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· περὶ τῆς Ααρὼν ἱερωσύνης, καὶ τῶν ἁγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

Chaanæ, *Sacerdotes.* Rabchaanes, *Pontifex.* *Vestitus vulgi sacerdotum.*

FActæ sunt autem & sacerdotibus vestes, cum aliis omnibus, quos Chanæas vocant, tum etiam ipsi Pontifici, quem Anarabachen appellant. significat autem *vox ista* principem sacerdotem. Et aliorum quidem vestes hujusmodi esse contigit. Quando autem ad sacra ministeria accedit sacerdos, purus factus juxtà præscriptam in lege puri-

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ, πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, [f] ἃς [g] Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν [h] Αναραβάχλω προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τῶν μὲν οὖν τοῦ ἄλλων στολῶν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προΐῃ τὸ ἱερατεύειν ὁ ἱερεὺς, ἡγνοῦκώς λοῦ ὁ νόμος [i] ἁγνείαν [k] προσαγορεύῃ, πρῶτον μὲν βαπτίζεται [l] μαναχα-

Scholasticus forte ediderat retiarii *vel* reticuli. *Ea enim de causa differit P. Comestor*, Josephus autem sic: Cui suberat craticula in modum reticulorum facta. Suscipiebat enim terra ignem qui de craticula ferebatur: quia bases non erant ei subjectæ. Cassiodorus tamen Senator (*quem Epiphanius iste bene noverat*) in pictura quam fecit, cujus in expositione Psalmorum meminit, quatuor pedes in utroque altari fecit. BERN.

a Ομοίως] Ομοίως κεκοσμημένῳ, *exempto hinc auro. Quam sane lectionem præ altera ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ Josephi nomine eligo: ita etiam Moyses postulat.* BERN. Ομοίως κεκοσμημένῳ legebat *Vet. Interpr.* quæ sane lectio alteri præferenda est, præsertim cum *S. Literis* magis consona sit. Mallem equidem ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ, *tanquam si auro esset ornatum.* sc. quod aurum fulgore suo referret, ut alibi loquitur *Josephus.*

b Δικτύῳ] Ex sacris literis non liquet in summo fuisse aliquam craticulam vel opus reticulatum. E contrario opus reticulatum extendit se ab imo usque ad medium altaris, adeoque in summo non. REL.

c Τὴν ἐχάρᾳν] *Coll. Big.* & *Voss.* τῇ ἐχάρᾳ.

d Ἀνάκειτο] Ita & in templo Secundo vasa ministerii erant in mensa argentea juxta altare versus occasum. REL. *Coll. Big.* ἀνάκεινται.

e Ἐπίσης] *Big.* & *Samb.* ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε βωμῷ καὶ χρυσίᾳ. οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας περκοίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχον. *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε (*Busb.* ἐπίσης τε ἀνάκειται) βωμῷ οἰνοχόαι τε (οἰνοχόαι *Busb.* & *Hen.*) καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσια πάντα ὑπῆρχεν. Ærea quidem pro *aureis* non permutare stultissimum esset (Scribis aliquot Latinis Græcisque cunctis invitis) dum id monent Sanctissimi libri, Ex. c. 27. 3, 19. Verum de hac sententia, sicut nos illam contextu emendavimus, inconsultis codd. Gallicis nunc plus nos dicam: nisi tu statim legere malis, ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε βωμῷ καὶ χρυσίᾳ. οἰνοχόαι τε καὶ φ. σ. θ. καὶ κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα πάντα ὑπῆρχεν. Pro *aureis* etiam stat Johannes Zonaras, ἀνάκειται δὲ βωμῷ καὶ ξυλίνῃ φιάλῃ καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐπίσης, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμαστο, χρύσεα πάντα. BERN. Ita quidem edidit *Bernardus* partim ex conjectura, partim ex *Exod.* c. 27. v. 3. & 19. ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε βωμῷ καὶ χρυσίᾳ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκ. π. τ. ι. π. χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν *Big.* & *Samb.* ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε (ἐπίσης ἀνάκειται *Busb.*) βωμῷ οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἀ. σκ. π. τ. ι. π. χρύσια π. *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε βωμῷ καὶ χρυσίᾳ οἰνοχ &c. ut in *Bas.* & *G.* habet *Cod. Vat.* Pro *aureis* etiam stat *Zonaras*, ἀνάκειται δὲ βωμῷ καὶ ξυλίνῃ φιάλῃ καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐπίσης, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμαστο, χρύσεα πάντα. Denique *Bernardus*, his omnibus perpensis, hanc lectionem subjicit, ἀνάκειται δ' ἐπίσης τε βωμῷ χρυσίᾳ. οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θ. κ. κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα --- χάλκεα π. ὑπ. HUDS. Post κρατῆρσιν dele ἦσαν. COCC.

* *Ex ære conflata erant omnia.*] Aurea, *Mert. L. & Epit. Cant.* de vetere vitio *exemplarium Græcanicorum, quod hodieque perseverat metallo permutato,* χρύσεα πάντα ὑπῆρχε, *pro eqno jusque* χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχε. *Namque mandaverat optimus Ex.* c. 37. 3. πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς ποιήσεις χαλκᾶ; *ita & effectum legimus* c. 38. 3. *quem versum repetit modo Flavius. Hinc pars plurimæ codicum Epiphaniorum jam obtinent* ænea *aut* ærea, *ut Voss. 1. U. W. 2. Star. Goul. Bal. Vig. Col. & Frob.* BERN.

f Οὓς] *Coll. Voss.* ἃς & mox pro ὃν habet ᾧ.

g Χαναίας καλοῦσι,] Josephus vernacule solitus erat dicere כהניא *Cahanaia*, & jam Græco more scripsit χαναίας aut χαναίαις, pro כהנים *Cohanim* veteris populi. Proxime venit ἐς χαναίας *Bas.* & *Gen.* Sed ἃς χαναναίας *Big.* & *Epiphanii* hinc distat, & longius ἃς χαναναίας *Samb. Busb.* & *Hen.* atque ita *quas Chananeas* MS. *Lips.* BERN. Χαναναίας in *MSS.* Χαναίας legit *N. Fullerus* in *Miscel.* l. 4. c. 15. Χαράας sive Χάνας voluit *Braunius* in libro primo de *Vest. Hebr. Sac.* p. 18. HUDS. כהנים vel כהניא. REL.

h Αναραβάχλω] Arabarchin, *manuscriptorum quasi plaustrum. Inde Petrus Scholasticus*, Quatuor erant vestes tam sacerdotibus minoribus, quos Chananæos vocabant, quam principi sacerdotum, quem Arabarchum appellabant, communes: & aliæ quatuor post illas, quibus solus Arabarchus utebatur. Rursum Criticæ nostræ periculum feci; & pro ἀναραβάχλω *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* aut ἀναρραβάχλω *Big.* & *Samb.* aut *Arabarchin Epiphanii* & P. *Trecensis*, ex dialecto Jerosolymitana subfitui χαναραβάλλω, quod est כהנא רבא *Cahana rabba*, etiam Judæis Syriæ Babyloniæque, ut liquet ex Lev. c. 21. 10. 2 Reg. c. 23. 4. Zach. 3. 1. & aliis ex locis. Typum eundem retulit Judæ Princeps codice *Constitutionum Patriarum*: alias enim is imitatur Moysis dictionem concinniorem, הכוהן הגדול *Cohen gadol*, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας LXXII. Interpr. ὁ ἀρχιερεύς Philoni, Scriptori Machabaicorum, Josepho, S. Paulo, atque etiam historicis Gentium. Quinimo *Arabarchin* compositæ vocis ratio apud Josephum non inique ferret manum emendantem ῥαβαχαναίλω, aut ῥαβαχαναίλα, aut ῥαβαχαναίλω, ab Hebraico רב הכהנים *Rabcohanim* (sic dicunt vates veridici רב טכהים i. רב קטוליא, & רב טריסים) vel à Chaldaico רב כהניא *Rab cahanaia*, & רבא דכהניא. Sacerdotum pariter Jerosolymitanorum primas *Rab cohane* כהן רב sæpius appellatur in libris receptis Novi Testamenti & in dubiis Veteris, quandoque idem *Rab cumre* כמרא רב. Nimis vero alienum video ab hoc nomine *Alabarchen* Vossii parentis, tanquam *Præpositum Albo Sacerdotum*; sic quidem adserit vir clarissimus. BERN. Ita *Bas. G. Vat. aliique.* ἀναραβάχλω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb. Arabarchen* & *Arabarchin* in *Epiphanii* libris, Χαναραβάλλω malit Bernardus ex *Cahana rabba*; aut Ραβαχαναίλω, aut Ραβαχαναίλα, aut Ραβαχαναίλω ab Hebraïco *Rabcohanim*, vel à Chaldaïco *Rab cahanaia*. Alii Χαναναραβάχλω volunt. Vide *Braunium* loco jam citato, & *Seldenum* in lib. *de Success. in Pontif. Hebr.* cap. 1. HUDS. Factum ex כהנא רבא χανα Ραββα. REL.

i Ἁγνείαν] Expressi itaque ex *Samb.* juxta catabibasmum Cecropidarum, adprobante Dionysio Grammatico. Item ex illo codice & *Big.* vides jam ἄγνειαν pro ἁγνείαν προσαγορεύῃ Editorum: BERN. Ἁγνείαν *Samb.* Atticorum more.

k Προσαγορεύῃ,] Διαγορεύῃ *Samb.* & *Big.* & *Coll. Voss.* ἀφανογορεύῃ *Cocceius* volebat.

l Μαναχαναλῶ] Scribo apud Josephum μαχαναλῶ, μαχαναῖν, aut μεχαναῖν: ubi vitiosa hypothesi legebatur in editis μαναχαναλῶ, & in privatis libris μεναχαναλῶ, necnon in Epiphanianis *Manachasin*. Melius profecto expressit Hieronymus ad Fabiolam de his vestibus *Machinasen*; ut in MSS. legitur pro *michensen* Erasmi, aut *maschinasen* typis aliis. Namque femoralia Græci ἀναξυρίδας: Scythæ primum, tum Celtæ, jamque Europa plurima *bracas* vocant. Chaldæi מכנסין *micnesin*, aut in numero medio *micnesain* & *macnesain*, necnon ex conjugatione secunda *mecannesin* & *mecannesain*, ταυτὶ συνδακτικῶς, *constricte*, ἤγουν ἀφ' ἑνὸς ἀναύσαντες εἰς αὐτὰ τὰ ποδῶν, ut cum Josepho loquamur: horum etenim utrumque indicat verbulum כנס. Inde μαχαναλῶ literis Græcis. Moyses tamen, Ezechielis, vatesque alii ipsam materiem continuo addunt מכנסי בר *micnese bad*, & מכנסי בשתים. Eadem LXX. Interpretibus ἀφεστιλὴ λινᾶ,

ναχασθὼ λεγόμενον. [m] Βάλεται δὲ γυναικῖον μὲν δηλονότι. [n] Διάζωμα δ' ἐστὶ τοῦτο τὸ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς [o] εἰργυσμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν [p] ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας. [q] Ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ πλαττῶσιν ἄχρι τοῦ λαγόνος οὕτω αὐτὸ ἀποσφίγγεται.

β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ [r] λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. [s] Χεθομένη μὲν καλεῖται. λίνεον τοῦτο

tutem † primo quidem induit Manachafen, uti vocatur. idem enim denotat ac conſtrictorium. Eſt autem ſubligar circa verenda ſubtile ex byſſo retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in brachas: * atque ab homine medio ſubſciſſum, ad ilia deſinens ligaminibus *ſuis* ſtringitur. Manachaſe, *femoralia.*

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis ſyndonis byſſinæ. Chethomene quidem Chethomene, *tunica ſtricta,*

vã, Judæis Byzantinis σφῶτα λπᾶ, Onceloſo מכנסין רבון, Syriſque hujus æmulis ὠθεζώματα βύσσινα, Interpreti Solymitano κ' λέξιν *bracæ byſſinæ*, pariterque Talmudiſtæ Solymitano אברקין pro מכנסין, Judæis Arabiſſantibus سراويلات من عشر *feminalia linea*, Samaritis etiam سراويلات بباض, aut ſua dialecto סריני יעאר aut עבאר pro Chaldaico חור, σαφῶσα λόνκα. Arabi Laudino مازر من كتان, aliis Arabum ὅταν μηδίζωσι مئزر من كتان تباتين *bracæ lineæ.* Cæterum סרבלין *Sarbalin* Danielis prophetæ veri, ſiquis alius, imo Syrorum paſſim, σαφῶσαν LXXII. Alexandrinorum, J. Pollucis, Heſychii, Photii, aliorum neſcio quot: tum σαφῶσαλα Aquilæ Theodotioniſque Interpretum ad Dan. c. 3. Arabum denique سراويلان, à Parthis talia omnia originem ducunt, qua شلوار *Salvar*, φιμπάλια ipſi nuncupant; ὅτι שלא σοδὰ, τάτ' αἰδὼ ἀμφικαλύπτῃ. בתי שוקים, i. e. σκελίαι, ἀναξυρίδες, aut phraſi Comica θύλακοι ὡς τοὺς σκελοῦς. Eadem prorſus mente *Sarabin* interpretantur Doctores aliquot apud clariſſimum Saadiam & poſt illos Tanchumus Lexicographus, Hieronymus noſter *bracæ*, & ubi Originem interpretatur *campeſtria* & *feminalia lina*; necnon Talmudici corruptores Helleniſmi פמיליא. Hinc corriges ſcholia Romana, σαφῶσαι, ὑπὸ τῶν ποδῶν λεγόμενα ὑφικία, me authore pro ridicula voce μακίαι. Ὕθεν ἢ τοῖς ἐθνικοῖς ἀναξυρίδες προσαγορεύονται. Quippe identidem dixerat Euſtathius ad vatem Gentium, τὸ κάλυμμα μὲν τῶν αἰδοῦς ῥωμαῖοι μὲν βράκας φασὶν, ἕτεροι δὲ ἀναξυρίδα. Quare à S. Hieronymo forte requirat aliquis, cur *Sarabala* affirmarit ſermone Chaldæo haud *cruralia* quam crura ipſa primo uſu denotaſſe: conſimile licet dixerat de Perſis Julius in Onomaſtico, τὰς μὲν ἀναξυρίδας καὶ σκελίας καλοῦσι. Has tamen voces, atque σαφῶσαν Perſicas eſſe oriundo multi Grammatici fatentur. Heſychius σκελέας, τὰ σκελῶν σκεπάσματα, πάρθοις σαφῶσαν. Photius, Suidas, & Antonius, σαφῶσαι, εἶδος περσικὸν· ἔστι δὲ λίγνοι βραχία. Quod ita placuit doctiſſimo Polluci, ὡς ἀειεσθάνης ὁ περσικὰς τὰς ἀναξυρίδας ἔοικε καλεῖν. Idemque alibi de veſtimentis, καὶ περσῶν μὲν ἴδιά, κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, καὶ κιθαρῳδία, ὧν καὶ κίδαριν (ſic emendo) καὶ πῖλον καλοῦσι. οὐ δὲ τοῖς σκύθαις ἀλλοφάνης, σαφῶσαι καὶ χιτῶνας πάνυ εὐδεδυκόσας. Strabo etiam appellat *Sarabara* ἀναξυρίδα τραπεζῆ, vel, ut malim legi, ἀναξυρίδα περσικήν. Illa enim de habitu militis Perſici à Muſa quadam Herodoti explicavit magnus Geographus. Ait igitur Halicarnaſſenſis l. 7. c. 61. ὥσπερ ἢ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας, &c. Intimam hanc veſtem nomine alio vocant Perſæ *Tonban* تنبان, ut *ſacculum duplicem* ea repræſentat. Nomen autem vetus *Bracæ*, ut poetæ ſcribunt, ac *Bracæ*, ſicut plures, deduci volo ab aoriſto Getici verbi *Brican*, tanquam à ἔβρεγμαι ſeu ῥάκω Græcum ῥάκος & uſu privato βρακῶ: id veſti bifidæ convenit. Ita Diodorum tueor adverſus Salmaſium, Braunium, alioſque. Cæterum ni videretur hæc ætas Theologorum fabulis Rabbinicis propior magiſque credula quam hiſtoriæ veteri, haud ſuſtinuiſſem ſtatim omnia ex Hieronymo adjungi, viro licet Judaicarum ἀρχαιοτήτων ſatis avido. *Diſcamus primum*, ait ille, *communes ſacerdotum veſtes & pontificum. Lineis feminalibus quæ uſque ad genua & poplites venirent, verenda celantur: & ſuperior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur, ut ſi quando expediti maclant victimas &c. non pateat quod opertum eſt. Vocaturque lingua Hebraica hoc genus veſtimenti* machinaſe (*Froben.* michneſe) *Græce* ἐβεσσελὶς (*MS. Coll. N.* ἐβεσκελὶς, *Eraſmo Correctore* περισκελῆ) *à noſtris* feminalia *vel* bracæ *uſque ad genua pertingentes. Refert Joſephus: nam ætate ejus adhuc templum ſtabat, & necdum Veſpaſianus & Titus Hieroſolymam ſubverterant, & erat ipſe de genere ſacerdotali, multoque plus intelligitur quod oculis videtur, quam quod aure percipitur; hæc feminalia de byſſo retorta ob fortitudinem ſolere contexi, & poſtquam inciſa fuerint, acu conſui. Non enim poſſe in tela hujuſmodi fieri.* Fecit quidem nuperrime tales contextus Braunius Noviomagenſis, cui tamen Theologo haud invideo ſuam ὑφάνειαν. Quid enim illa ad Pontificem Judaicum, ſacrive ſcrinii arma? Phineaſus ſane protoveſtiarius nihil unquam ſimile ſomniavit, aut ſinciput aliquod Talmudicum. Quinimo ejuſmodi ſuturas in feminalibus veſtibus aut manicaris בתפירה committi, non prohibet מעשה אורג, ut Magiſtri ultro fatentur. Sed de *Bracis*, quas etiam *Phariſaicas* פמליא של פרשים Phariſæorum filii appellant, jam ſatis. Hanc autem ſacrificulorum pudicitiam à gente Aaronis didiciſſe Ægyptios, quam hos Græcis Romaniſque eam tradidiſſe, minus credit quidam vir doctus, plus cæteri. BERN. Ita in *Editis*. μῦναχασθὼ in *MSS.* ſed μαχαναστὼ, μαχανασὼ, aut μεχάνασιν reponi jubet *Bernardus*. μαχασθὼ legendum eſſe conjicit *Braunius*, lib. 1. p. 345. HUDS. מכנסים, femoralia. REL.

† *Primo quidem induit Manachaſen, uti*] *Quatuor* veſtes byſſinæ, (*vel* Albas *forte appellant Phariſæi* בגדי הבר *vel ſine dubio* בגדי בוץ) *quibus Sacerdotes ſaltem loti Optimo operabantur. Primo.* Femoralia, מכנסים micneſim *aut* micneſaim *Judæ Judæorum Prefecto, jam* μαχαναστὼ *Joſepho, eidemque alibi* τὸ τῶν μηρῶν διάζωμα. Braçæ *Ambroſio & Hieronymo, ſed curtæ lineæque, quæ ab iliis ad genua inſertis meris pedibus pertinebant, atque* κατ' ὑποζωμὰν *propter umbilicum conſtringebantur* כמין כיס, ὥστε μαφοίκαιον, *quod ait Maimonides; ſed commode, non arctiſſime, monente Ezechiele. Ex. c.* 28. 42. & *c.* 39. 28. *Lev. c.* 6 10. & *c.* 16. 4. *Ezech. c.* 44 18. *Et Joſephi Bell. l.* 6. *c.* 15. *Secundo.* Tunica ſtricta, *teres, talaris, duplex, cum taniis ſcapularibus* (παρωμίσιν) & *adſatis manuleis* ἐπικαρπίοις, *Talm. babyl.* Iomæ *c.* 8. *Subucula quidem Sacerdotis Maximi* (ὑποδύτης:) *atque ſola Tunica cæterorum. Moyſi* כתונת Chetoneth. *Joſ. l.* 6. *c.* 6. ἄλωτ. & *Chaldæis*, כתונא *χιθῶνι*, & Cettona. *Græcis* ἐνύμα; *Atticeque* χιτών. *Priſcis quidem Ægyptiorum* παλαίοις, τουτέοισι χιτῶνι ποδήρεϊ ὑφασμένοις, ἅτε λινέοις χιτῶνι ἐσπλίκιος, *ex Herodoto, Heſychio, atque Euſtathio. Coptitis atque etiam Samaritis in verſione S. Pentateuchi* قميص, *unde* Camiſia & ὑποκάμισον *apud Latinos Græcoſque degeneres, & quandoque Samaritis* ثوبة, πουλῆς. *Perſis denique* κάνδυς & پيرهن *aut pro plebe* χείμαρρος *nomine vernaculo* κάπωνας, كبر. *Ex. c.* 28. *c.* 29. *c.* 39. *Lev. c.* 6. *c.* 10. & *c.* 16. *Tertio. Hanc præcinxit* Zona, אבנט, ὡζανὴθ *Joſ. & Hieronymo*, Abnet *Maſoretis, faſcia lata digitos ferme quatuor Joſephi, aut tres Maimonidis, longa tamen quæ multoties circum pectus ſacrum convoluta ad talos tandem deſſueret, credes in* XXXII. *cubitos profundi* κ' ἐβδόμην τῶν ῥαφίων, Iomæ, *c.* 7. *f.* 44. *Talm. Jeroſ. Subcava, ut veſtis quam lubrica ſerpens exuit: ſtamine byſſino, atque inſuper cocci purpuræ hyacinthique coloribus* (*fila quos ebiberant lanea, Maſſicla* Celaim *c.* 9. 1. & *Talm. Jeroſ. f.* 34. & *Talm. Bab.* Iomæ *f.* 12.) *intextis, Phrygionices flore præcipuo decorata. Rabbinis* מעשה רוקם או עבר ציור מחט או מיושרת מחט, *ad Ex. c.* 38. 18. & Iomæ *Babyl. T. c.* 9. *Vide porro Ex. c.* 28. *c.* 29. & *c.* 39. *Lev. c.* 8. & *c.* 16. BERN.

m Βάλε῾ται] Βάλε῾ται ἢ τοῦτο *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

n Διάζωμα] Alibi (*ſc.* l. 3. c. 15.) διάζωμα. Utramque tamen formam lex Grammatica ſuſtinet. BERN.

o Εἰργυσμένον,] Poëticum tamen iſtud dicunt Grammatici, ἐρευσμένον eſſe Atticum. *Contextum* vero exponunt Hieronymus Epiphaniuſque Latinus. Factum hoc erat ὡς βύσσου κλωστῆς, שש משזר, teſte Moyſe, qui juſſerat fieri. BERN. Fortè εἰργασμένον. COCC.

* *Atque ab homine medio ſubſciſſum,*] *Epiphanius* reddit, *ſcinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Nec multo aliter *Braunius* vertit, *diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.*

p Ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας·] Ita *Big.* & *Vat.* ὥσπερ ἀναξ. *Baſ.* & G. ὡς ὥσπερ *Samb.* & *Vet. Interpr.*

q Ἀποτέμνε῾ται] ἢ ὑπὲρ ἥμισυ, Ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ. Ait autem hæc femoralia ab homine medio oblique in anterius ſuccisa, ad ilia ſubſtringi ligaminibus ſuis שנצים, quæ vocant *Deuterota*. Videamus tamen interpretamenta vetera recentia, quid valeant, Epiphanii puta Scholaſtici: *Scinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Aut Hieronymi Presbyteri, *Superior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur.* Tum Sigiſm. Gelenii, *Atque ita circum ilia conſtringunt*: aut Braunii loco ultimo, qui neſcit quid in humanis ſit τὸ ἥμισυ, *Diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.* Adhuc autem vanior eſt interpretatio Gallica Arnoldi, & typis nullis digna, non iteratis. BERN.

r Λίνεον] Λινέων *Baſ.* & *Gen.* ut σινδόνων paſſim. BERN.

s Χεθομένη καλεῖται] Χεθομένη καλεῖται utraque Editio. χεθομένη μὲν καλεῖ῾ται Librarii duo, & cum eis Epiph. *Chethomene quidem vocatur.* Cl. Boſius χεθονίθη μὲν καλεῖται ab Hebraica forma כתונת *Chethoneth*. Mihi probatur magis Chaldaica pro ævo illo Joſephi כתונא *Chettona*, aut notis Græcis χεθώνη vel χεθόνη μὲν καλεῖ῾ται. Diutius quidem dictioni Barbaræ χεθομένη inhæſerat μὲν particula vix ſua, ut nos docent Epiphanius Petruſque Scholaſtici. BERN. Ita *MSS.* inſuper adjicit *Vat.* λίνεον ἢ τοῦτο. In *Editis* χεθομένη καλεῖ῾ται. Cl. *Boſius* legit χεθονίθη μὲν καλεῖ῾ται ab Hebraïco *Chethoneth*. Verum *Bernardus* malit χεθώνη vel χεθόνη μὲν καλεῖ῾ται à Chaldaïco *Chettona*. Vide *Braunium* de *Veſtitu ſac. Hebr.* l. 2. c. 1. p. 457. 461. & 463. HUDS. Videtur vox in plures dividenda, ut ſcripſerit χεθε μὲν ἡ καλεῖ῾ται aut χεθὲν, nam N finale ſæpe abſorbetur uti Γαβαὼν, βαθωρὼν, pro Γαβαων, Βαθωρων. REL.

appellatur. Hoc lineum significat: nos enim linum chethon nominamus. Est autem hoc indumentum tunica usque ad talos demissa, corpus arcte ambiens, & manicas circa brachia adstrictas habens: quam accinctam gerunt & constrictam paulo supra axillas zona lata digitos ferme quatuor, textu vero subinani, ut serpentis exuviæ videretur. Flores autem intextos habet cocco & purpura, hyacintho atque bysso variegatos: at stamen ejus ex sola bysso. Et à pectore incipiens, atque semel ac iterum circumducta illic ligatur; & multa quidem defluit usque ad talos, quamdiu sacris non operatur sacerdos: sic enim spectantibus decora videtur. Cum vero sacrificare oportet & altaris ministerium peragere, ne ab ea mota in opere impediatur, super humerum lævum *illam* rejicit. Hanc quidem Moyses nominavit Abaneth: nos autem, à Babyloniis edocti, ipsam Emian appellamus: eo enim nomine ab illis insignitur. Hæc tunica sinum quidem nusquam habet, sed amplam circa collum aperturam, quæ † certis quibusdam funiculis, ex ora & à pectore & à tergo dependentibus, super utramque scapulam astringitur. Vocatur autem Massabazanes.

Abaneth aut Emian, zona.

Massabazane, *tunica lacunata.*

[t] σημαίνῃ· [v] χεῖον γὰ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ [x] τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν ἀμφιειλημμένος τῷ σώματι, καὶ τοὺς καρποὺς [y] ἀπὸ τοῦ βραχίονος κατεσφιγμένος· ὑπὲρ δὲ τὰ ζώνην κατὰ σῆθος, ὀλίγον τῆς μασχάλης ὑπερέχων τὴν ζώνην ἀμφιάννυται, [z] πλατείαν μὲν ὡς εἰς [a] τέσσαρας δακτύλους, ἀμφικένως δ' ὑφασμένην ὥστε λεπιδώτου δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται, [b] φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα· κῆμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβέσθαι τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλίξεως [c] κατὰ στέρνον καὶ ἀμελλᾶσθαι πάλιν δεῖται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· ὅσος γὰ διπέπταται ἅτως ἔχῃ τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ ἀποδύζειν ἀμέλει τὰς θυσίας δέῃ καὶ ἀμφιέννυσθαι, ἵνα μὴ [d] κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸ λαιὸν [e] ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν [f] Ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν· ἡμεῖς δὲ, ὡς καὶ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, [g] ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν. ἔστι γὰ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπᾶται μὲν ἀδαμόθεν· λαγαρὸν δὲ παρέχων τὴ [h] βραγχωτῆρα ἄ αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τῆς ὥας καὶ τὸ [i] καλὰ στέρνον καὶ μεταφρενον ἠρτημένοις ἀναδέσμοις ὑπὲρ ἑκατέραν καθακλείδα. [k] μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Τὸν

[t] Σημαίνῃ·] Σημαίνῃ expunxerant *Big.* & *Samb.* industria non bona. BERN.

[v] Χεῖον γὰ] Sive duplici vocali scriptum repereris χειθὼν cum *Big.* & *Samb.* sive simplicius χεθὼν, ut jam tertio Typothetæ fecere, aliud neutiquam denotabit quam כתן *Cetan* Chaldæorum, imo τὸ παλαιὸν: vel Arabum كتّان *Cettân*, quod *Linum* vocant nurus Latinæ. Idcirco à fundo כתן enascitur τὸ ἀβράγαον כתונת, *vestis linea* quam proprie, ut ἐχίτωνας plerunque quæri solent: necnon derivatum aliud כתונת & כתונא more Syriaco, unde χιτὼν Græcorum; deinde in Latio *Tunica*, ἀπὸ χίτωνος. Quippe à dialecto Hebræa, licet docti viri indoctique hujus seculi secus sentiant, nulla vox Latina descendit; statim ab Æolide omnis. BERN.

[x] Τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν] Τοῦτο ὁ ἔνδυμα *Samb.* Mox ὑπὲρ ἄνω libri plerique, sed & πλατεῖαν ὡς. Porro autem manicæ illæ adstrictæ ad carpos sacerdotis constringebantur, quomodo etiam super pectus ipsius tunicæ oræ solebant. Adponam & verba Hieronymi, qui Josephum explicat ex professo absque ulla ratione operis tessellati. Omittere autem decus tantum haud potuit vel hic Flavius, qui eam stolam sæpius gestaverat: quinimo תשבץ minus aliquid significare noverant uterque. *Secunda ex lino Tunica est podères, id est, talaris, duplici sindone, quam & Josephus byssinam vocat, appellaturque Chetonet i. e.* χιτὼν, *quod Hebræo sermone in Lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, & tam arcta est & strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga, & usque ad crura descendat. Solent militantes habere lineas, quas Camisias vocant, sic aptas membris, &c.* Cum Josephi descriptione satis etiam convenit Moysis Maimonidis Syntagma conscriptum libris XIV. mille annis post excisum sacerdotium Judaicum cap 8. §. 16, 17, de *Supellectile sacra* ibi equidem asserit celebris ille JC. Tunicas sacerdotis maximi minimique tessellis fuisse distinctas, ut plumarii spissiora vestimenta & tapeta solent conficere, reticuli modo: tum manicas de tela alia his adsutas בתפירה, ex *Jome* c. 7 f. 72. b. Tunicas denique demitti ad talum, ad carpum manuleas, latas tamen hasce ut palmus. Veruntamen de כתונת תשבץ χιθὼν ταπὴξ, valde ambiguum restat, vestis *fimbriis fortis*, an *uncinis stricta annulisque* ita intelligatur. Vel, quod Onceloso, & Rabbinorum nationi, imo LXX Alexandrinis placuisse video, διπλωτὴ, κοσύμβοις, *tessellis, fundis, ocellisve suis ubique intexta & illuminata.* Ea felicioribus Arabum حلة *Holla*, aliis مبطنة موشاة. Judæis Mauritiis ثوبه معينة *stola oculea*: Maimonidi ex Onceloso מרוקמת ארוכיונית, seu reticulata כמו בית הכוסות. BERN.

[y] Π εἰ τοῖς βραχίοσιν] Περὶ τοὺς βραχίονας *Vat.*

[z] Πλατεῖαν] Ita *Samb.* in *reliquis* deest μέν.

[a] Τέσσαρας δακτύλους,] Ita & alii Judæi. REL.

[b] Φοίνικι] Φοινικὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Φοινικὶ καὶ πορφύρᾳ, *Vat.*

[c] Κατὰ στέρνον] Ita è *Cod. Samb.* & è *Josepho*, infra v. 39. in *reliquis* κ. στέρνων.

[d] Κινουμένης] Imo ad rem transferunt codd. *Big* & *Samb.* κινημένης, i. e. *superfluo cinguli agitato.* BERN. Ita *Big.*, *Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινούμενος.

[e] Ὠμοφορεῖ.] Phrasi faciliori *Big.* & *Samb.* ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸν λαιὸν ὦμον φορεῖ. BERN. Ὦμον φορεῖ in tribus *MSS.*

[f] Ἀβανὴθ] Ἀβανὲθ αὐτ. ὀν. Moyses plane scripserat אבנית aut אבנט, quod alii Judæorum tribus syllabis enuntiant, duabus alii. Recte etiam monet Josephus ἐγγράμματος, ἀλλὰ κεστὸν ἱμάντα ποικίλον, ᾧ ἵνα πάντα περιέχαται, τὸν הַמְּיָנֵת sive המיענת *imian* vel ἐμιὰν (*Hemianan* Epiphanio rescribente) vocati à Doctoribus tam Solymitanis quam Babyloniis. Ita המין atque המיענט posuit pro Mosaico אבנט inter vestes sacras Onceloso, sicut ante nos adverrit Maimonides; *Emian* אמיאן Samaritica versio, quæ solet fere Onceloso verba excipere. המיענא *Hemiana* ὁ ταῦ ad Pentabiblon Moysis, deinde המין *Hemian* pro Cingulo sacro usus est Judas compilator ἀναλήψεως, ex apophthegmate Johannis Bracidæ ad finem *Erubin.* Iterum ille codicis *Succæ* c. 5. balteorum המיינים (κολ. אבנטים) usum aliquem docet in *Beth-Joab.* Transiit etiam ad Arabes vox illa همیان *Hemiân* ab Assyriis: hi à Persis prius eam acceperant, tanquam hominis medii ornamentum ازار میان & میان بند, vel Getice *Middanband.* *Camura* קמורא etenim sua voce idem nuncupant Babylonii, & ab illis Jonathan Paraphrastes. Arabes insuper ἀμφιέννυται proprio حزام *ghezâm*, & acquisito vocabulo زنار. Quinetiam vocis Mosaicæ similis fertur بند *Band* inter Parthos & Scythas: dissimilis tamen valde *balteus* Tuscorum & Mox Latinorum. Provenit enim hoc à βαλάντιον, zona nummaria, sicut balneum ἀπὸ βαλανείου. Lubenter itaque deduco אבנט nomen ἀναγώγως abs Arabum ابط *Ibt*: quorsum isthoc significat ἀμφίασμα μασχαλῶν καὶ ἀμφιεσμον sive ἐπίρρημα, qualis Comica pectora observabat olim fascia. BERN. אבנט Hebr. REL.

[g] Ἐμίαν] *Al.* ἐμίαν aut ἐμιάναν. HUDS. A Babyloniis vocem hanc accepere, uti recte notat Josephus. Persice همیان Ἐμιὰν notat balteum. REL.

‡ *Certis quibusdam funiculis,*] Nastoli & nastuli, *præcipua exemplaria, dico Voss. 1. L.U & Mert. Petrique Cantoris.* משבצת, *uncinos, ἀσπιδίσκας, ἀμπεδόνας, uncinos, sic vocat Epiph. voce Germanica, quam à Latinorum* uncinulus *vel* nexulus *aut à Græco* σπαργάνης *dudum deformatam esse existimo.* Nastalæ, *expressum typis plurimis.* Nastulæ, *Vig.* Nestali, *Star. & W. 2. Vossius ad marginem sui codicis adnotavit de eodem vocabulo*, Nastalæ, *i. e.* infibulæ umbilicis tectæ, quasi dicas nasatas thalas sive tallas. *Petrus Scholasticus de eis*, Nastulis hinc inde super humeros capitium constringentibus. BERN.

[h] Βραγχωτῆρα] Ita ex Constantino Lexicographo emendarunt Genevenses. βραγχωτῆρα aut βραγχοτῆρα prius scriptum, excusum prius fuerat. Quocirca arctiorem fuisse adfirmat hic sacerdos suam tunicam, quam plicas aut ἐπωμίδος ἀναγκαίας unquam admitteret: laqueis adeo seu telamonibus byssinis hanc constrictam tenuisse, qui capitio præamplo fimbriatoque tam pone quam ante adfixi, super clavículas gestantis committerentur, tunicamque adeo corrigerent. Mirum quantum hallucinati sunt Theologi in hac sententia, veteres recentesque. BERN. *Al.* βραγχιῆρα aut βραγχωῆρα.

[i] Καλὰ στέρνον] *Big.* καὶ τὰ καλὰ στέρνον καὶ μεταφρενον *Samb.* καὶ τὰ καλὰ στέρνων καὶ μεταφρένων *Bas.* & *Gen.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* hic & supra καὶ στέρνων.

[k] Μασσαβαζάνης] Placet mihi μασσαβαζάνη ἢ (vel μασσαβαζάνης ἢ, ut mox μασναιμφθης,) quod est τὸ κοσυμβωτὸν, משבצן *mesabzana.* Vel ex conjugatione alia Syrorum Chaldæorumque משבצא *mesabbeza*, *operis laqueati*: inde apud Josephum leges, μασσαβαζὰ ὧν καλεῖ. Ait enim filius Maimonis tunicis κοσυμβωταῖς sacerdotum quemlibet rite fecisse, negat hoc Esdræ filius absque causa. Vel Mosaicum משבצות *Mesbezoth*, λοξοὶ, συσφίγξεις, καὶ ἀσπιδίσκες, more Solymitano deflectens Mattathiades, olim scripserat ταῦθ' ἢ μασσαβαζὰν (משבצן)

γ'. Ὑπὲρ δὲ τ κεφαλῆς Φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὃ δὲ κυκλούμενον εἰς πᾶσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲν [1] μασναεμφθῆς. τῇ δὲ καλύψει τοιᾶδε ἐστὶν ὡς σχεδὸν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος [m] λινέας ταινίας πεποιημένη παχεῖα· καὶ γὰρ ἐπιπλουτούμενον ῥάπεται πολλάκις. ἔπεται σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν σκεπάσουσα, καὶ τὸ μὲν [n] μέτωπον, τέως τι ῥαφὴν τ ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἄπεπες καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ τῷ κρανίῳ [o] γινομένη ὁμοπέδον. ἁρμόζει δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ ῥᾳδίως πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. [p] καὶ σπουδαία μέν ἐστιν ἡ τ πολλῶν ἱερέων σφὴν δεδηλώκαμεν.

δ'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖ μὲν καὶ [q] ταύτῃ, σφόδρα λιπὼν ὅδεν τ προειρημένων· ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑακινθίνου πᾶσαν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὸν καλούμενον ἐφώδ, ἐπὶ τούτοις δὲ τὸν λογεῖον, καὶ τὴν ζώνην ἐπιποικίλου τέχνης ἔχουσαν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸν μανδύην, ἐπὶ τούτῳ δὲ τὸν καλούμενον ὑποδύτην, ἐπὶ τούτῳ δὲ τὸν ἐκ τῆς ἐσθῆτος ἐπιπλεκόμενον ἐπὶ τὸν τράχηλον, ὃν καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες περιτραχήλιον· ἐπὶ τούτοις δὲ τὸν ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης ἐπιπλεκόμενον ἐπὶ τὰς χεῖρας, ὃν καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες περιχείρι

Tunica *hyacinthina μεϊὲ dicta.* Zona *cum tintinnabulis appensis.*

illis superinducens tunicam hyacinthinam. Est autem & hæc talaris, secundum dialectum nostram [5] Meeir nominata. Zona circumcingitur, coloribus ad instar prioris variegata, auro intexto. At circa oram infimam ei adsutæ erant fimbriæ, ita adornatæ ut mala Punica colore referrent, quibus tintinnabula aurea non sine multo decore inserta erant; ita ut inter duo tintinnabula malum Punicum, & inter duo mala Punica tintinnabulum medium penderet. [6] Hæc autem tunica non constat ex duabus plagulis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus; sed unicum est vestimentum in longum undique circumtextum, qua collo induitur aperturam habens [7] non obliquam, sed in longitudinem discissam, à pectore usque ad interscapilium medium. Ei vero adsuitur limbus, ne scissuræ deformitas appareret. Similiter etiam aperta est, qua manus exieruntur.

κίνδυε πεποιημένον χιτῶνα. ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ ἕτερος· [r] μεεὶρ καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. [s] ζώνη περισφίγγει βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἤνθει ἀμφιποικιλμένη, χρυσῷ συνυφασμένη. [t] κατὰ πέζαν δ' αὖτῳ περιέρραμμένοι ἦσαν [u] ῥοῶν τρόπον ὄντα βαφῆς [v] μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καλὰ πολλὴν ἐπιτιθοῦσιν τὴν ἀπρεπείας· ὥστε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοῖσκον, καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν [x] ἕτερος οὐκ ἐκ δυοῖν πεπιτμημάτων, ὥστε ῥαφὴς ἐπὶ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πλευρῶν· φάρος δ' ἐν ἐπιμήκες ὑφασμένον ἔχει ἔχῃ [y] βροχωτὴν ἀπὸ πλάγιον, ἀλλὰ καλὰ μῆκος ἐρρωγότα πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρένιον. πέζα δ' αὖτῳ [z] περιέρραπται. ὑπὲρ ἓξ μὴ διελέγχεσθαι τὸ τομὴν τὴν διαπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν αἱ χεῖρες [a] διέρχονται ἔξω εἰσίν.

ε'. [b] Επὶ

[5] *Meeir nominata.*] Methyr, *Voss.* 1. Methir, *Col. Frob. Goul. & Bal. Legerat enim Epiphanius* μεθεὶρ *in musæo Cassiodori, sicut præstant plerique nostrorum codicum.* Mechir, *Mert. V. W.* 1, 2. *& P. Trecensis, tanquam è Græco* μεχεὶρ, *quod propius abest ab Hebraico* מעיל *i. e.* Meil *seu* Meghil, *ut Masoretæ nunc adpungunt; nam S. Hieronymus à Tiberiensium schola* Mail *audierat, quod MSS. & Editio Lugdunensis docet. Quinetiam* Machil *reperias apud Isidorum Hispanum. Haud difficile quidem fuit Scribis Græcis, & mox Latinis à scriptione vetustæ Josephi* μεγεὶλ *in* μεχεὶλ, μεθεὶλ, *imo discedere porro in* μεθεὶρ *&* Methir. *Moyses tamen scripsit* מעיל, *quod est vere ὑακίνθινα. Mox Epiphanius vitio sui seculi illepide junxit* malagranatorum, *& subinde* malagranatum *atque* malagranata, *quod MSS. & editionibus plurimis proditum. Vix melius expressêrunt Frob. aut Star. aut Epit. Cant. & N. de Lyra,* malogranatorum, &c. BERN.

[r] Μεεὶρ καλεῖται.] Μεθεὶρ *Bas.* & *Gen.* & tota moles *Epiphanii Petrique* Scholasticorum. μεεὶρ *Big.* atque *Samb.* μηεὶν *Hen.* μεεὶν *Busb. Mail* Hieronymus ad Fabiolam. Legerat enim ille in vetustissimo ac sanctissimo volumine מעיל האפור & מעיל, quod LXXII. Interpretes varie reddiderunt: modo ὑποδύτης χιτὼν (nam ὑποδύτη & ἐπενδύτη voces sunt Braunii, non Aristarchi,) sub Ephoda, *subtunicalis* adeo B. Hieronymo Epist. CXXX. modo ἐπενδύτης sane supra Tunicam κοσυμβώτὴν על כתנת תשבץ, quam & ὑποδύτην λινοῦν Flavius nuncupat, de Bellis Patriis. Alexandrini adhuc מעיל vertunt σολὴν eximie, & ποδήρη, & ποδήρης τὸ ἐπωμίδι, & ὑποδύτης ποδήρης, quos & Philo secutus est; tum tot iidem ὁπλίδες & ἰωσήλου interpretantur. Aquila Ponticus χιτὼν ἀσφαλώτειος. Onceloſus מעילא, Judæi alii ממטר *Memtar*, Jonathanis מנטר, Targumista Samariticus פשנת הגבא phrasi exotica: Ægyptii καλάσιρις, Persæ ad Biblia sacra ζαπάρδουσος, نربوس, *Tunicarum superior*; Syri denique פרישא. Rescribo autem apud Josephum μεεὶλ vel μεγεὶλ cum omnibus Rabbinis, ex quo ἀφ' τῶν ᾱ βιβλιογράφων jamdudum factum liquet μεεὶρ, seu μέεὶρ & μεγεὶρ propter γ βαρυσχιῶν, & abinde μεθεὶρ. מעיל vero *superulam* sive ἐπενδύτην quam proprie significat ab עלה origine. Veruntamen similem credes hanc vestem Colobii demissioris, aut plane Habitus Purpurei, quem appellant Doctores Oxonienses. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μεθεὶρ in *Editis*. sed μεεὶλ vel μεγεὶλ rescribendum censet *Bernardus.* HUDS. מעיל Hebr. MS. Μεεὶρ. REL.

[s] Ζώνη περιφίγγεται.] Nonnemo legit ζώνη —— ἀμφιποικιλμένη. BERN.

[t] Κατὰ πέζαν] *Samb.* καζαπέζαν. BERN.

[u] Ῥῶν] Ροιῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Alterum tamen Josephi & Atticorum. BERN.

[v] Μεμιμημένοι.] *Big.* & *Samb.* μεμιμημένον. Utrumvis heic dici Grammatici forte tibi concedent. BERN.

6 *Hæc autem tunica non constat ex duabus plagulis,*] *Vertitur*, Est autem hæc Tunica ex duabus incisionibus. *Sic scriptorum quicquid aut excusorum: nisi quod Col. impressum feratur* tunica non ex duabus incisionibus, *velut hodie observant omnes codices Græcorum. Star. & IV.* 2. *explanate*, tunica ex duobus locis incisa, ita ut consuta sit super humeros & per latera: & uno velo in longum texta, unde & ad collum tantummodo habet sectionem, non è latere sed in longum fissa, à pectore usque ad medias scapulas. BERN.

[x] Οὐκ] Plane *Epiphanius, Est autem hæc Tunica ex duabus incisionibus:* quo facit & Talmud Judæorum. Inficiandi autem particulam manus indocta jamdudum adjecerat. Hinc libris in Græcis, οὗς οὐκ ἐκ ἐνοῖν. Quinimo *Comestor* Trecensis amplius dicit de ista hyacinthina, *Eratque duabus incisionibus facta, consuta super humeros & per latera, in modum Dalmaticæ.* BERN. Οὐκ ἐκ δυοῖν sine negandi particula edidit *Bernardus*, quod ea caruerint codices *Epiphanii*. Ex illis vero excidisse suspicor, cum mox in *iisdem* sequatur, sed *uno velo in longum undique circumtexta.*

7 Βροχωτὴν.] Ibi βροχωῆρα πλάγιον quicquid est exemplarium, præter βροχωῆρα πλαγιον *Genevensium*. Feci tamen cum *Epiphanio* βροχωῆτα ἀ πλάγιον, *Ad collum sectionem non è latere.* BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* cum *Bernardo*. in *Græcis* omnibus βροχωῆρα vel βροχωῆρα πλάγιον.

7 *Non obliquam,*] *Consensu summo* non è latere ἀ πλάγιον. *Accedit & Petrus Cantor*, Capitium habens non ex transverso super scapulas sed in longum, sectionem habebat à pectore usque ad medias scapulas. BERN.

[z] Περιέρραπται,] *Bas.* & *Gen.* περιέρραπται. Audi jam defloratorem Josephi. *Vestimentorum, quæ proprie sunt Pontificum* (ita scribit Presbyter Christianus Epist. 128.) *Primum est* מעיל Mail, *id est, Tunica talaris, tota hyacinthina, ex lateribus ejusdem coloris assutas habens manicas* (facile ne credat lector, licet Rabbini nonnulli idem cum Hieronymo nostro adfirment:) *& in superiori parte qua collo induitur aperta. In extrema vero parte, id est, ad pedes 72. sunt tintinnabula, & totidem mala Punica, iisdem contexta coloribus, ut supra Cingulum* (uno sane minus, ut Biblia Judaica referunt.) *Inter duo tintinnabula unum malum est, inter duo mala unum tinnnabulum; ut alterutra sibi media sint: ut cum ingreditur Pontifex in Sancta sanctorum* (הקדש *Sanctum* jam abunde sufficit, quod Moyses Ex. c. 28. 35. & Lev. c. 16. 4. atque post multa secula Δυτιεφὸς Judæ principis demonstrant. Nam *Albis* solis ingressus est Expiator τὰ ἁγιώθεν) *totus vocalis incedat, statim moriturus, si hoc non fecerit.* Eundem tamen errorem erravit Theodoretus in Quæst. ὑποδύτην μὲν καλεῖ τὸ ὑποδύτερον χιτωνίσκον, ἐπενδύτην τὸ χιτῶνα τὸ ἔξωθεν. ὑακίνθινον δ' τοῦτον φησὶ πρωτοθέσει, ᾗ ποδὴρη προσηγόρευσεν, ὡς μέχρις ἄκρων διήκοντα τῶν ποδῶν. ἀπαρτίζει δ' τούτῳ καὶ κώδωνας χρυσοῦς καὶ ῥοΐσκους· ἵνα εἰς τὸ ἄδυτον καὶ ἀκάκορον τὸ σκηνὴς εἰσιὼν, μὴ δόξῃ τῶν λειτουργίαν ἐπιτελῆ. De hoc melius censuit Theodotus in Compendiis. Cæterum adponam huc verba Judæi Alexandrini, lecta dudum Theodoreto atque Hieronymo. ἱερεὺς ἐξῆς ἐσθῆτα κατεσκεύασεν ὁ ἱεροφάντης τῷ μέλλοντι ἱερατεύειν καθίσασθαι, παραλλὰξ καὶ ἁπαλαμησιώτατον ἔχουσαν ὡς τοῖς ὑφάσμασι συμπλοκὴν· τὰ δ' ὕφη διῖδε λεπτὸ, τὸ μὲν ὑποδύτης, τὸ δ' ὑποτεταγμένον ὁμόρμον ἐπωμίς. ὁ μὲν δὴ, ὑποδύτης ἀμπεχόνη ἰδέας. ὅλῳ δὲ ὑακίνθινος, ἴζῳ τε κατωβάτου καὶ ποδὸς ἐχούσης μεζόν. ταῦτα δὲ ἐποικίλθη χρυσοῖς ῥοΐσκοις καὶ κώδωσι καὶ ἀνθεσι πλέγμασι, ex quibus forte enasci videbantur mala Granatica. Nam Doctores LXX. רמונים luxuriose verterant ἐξανθήρας ῥοὰς ῥοΐσκους. Post pauca rursum Philo, δεκτέον δ' ἐπὶ τῶν ποδήρους ὅτι ὁ χιτὼν σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, ἄεργος ἐκμαγεῖον. φύσει δὲ ὁ ἀὴρ μέλας, καὶ τρόπον τινὰ ποδήρης, ἄνωθεν μὲν τῇ μὴ στελλούσῃ καὶ μέχρι τῆς γῆς ταθείσῃ περιφύσει πάντη κεχυμένος. ὅθεν καὶ ὁ χιτὼν λέγεται στιχεῖν ἄχρι ποδῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα κέχυται. ἐξ αὐτοῦ δὲ καὶ τὰ σπυρεῖα ῥοΐσκοι ἐ ἀνθίνα ἐ κώδωνες εἶσι. τὰ μὲν ἀνθίνα σύμβολον γῆς, &c. Ait insuper Moyses Maimonis c. 9. de Supellectile sacra, Pharisæorum ex sententia maxime ad c. 7. *Jomæ*, & *Sebachim*, c. 10. *Pallium* illud (מעיל) duobus membris seu alis (כנפים ב'. β'. σχιτμήμασι Josepho) sub peristomio firmiter contexto & διῤῥάλω utrinque absque manuleis patuisse, ut loricæ feciales solent. Ab ima inde veste dependisse θυσάνους, quatuor quemque & viginti liciorum (i. e. 3 x 8. Alii potius dicerent lemniscos filorum 4 x 6, sive ex quatuor funiculis sextulicibus: siquidem משור שש *byssum retortam* in illo opere commemorant Samaritæ, Onceloſus Judæus, & Interpretes Alexandrini Ex. c. 38. 33. iterumque Ex. c. 39. 24. At præceptores Hieronymi, & Talmudistæ *Jomæ* f. 71. Judæorumque reliqui aut alterum aut ambo vocabula שש משור omittunt:) qui in pomorum Punicorum modum, vix dum obscitantium שלא פיהן, arte plumaria convolvebantur, itemque פתוח ועגבולים campanulis LXXII. ordine insertis distinguebantur, quastotidem malleoli animarent. BERN.

[a] Διεξοδεύει.] Forte *διέρχονται. Vetus* vertit: *unde manus egrediuntur.* COCC.

b Επὶ

ε'. [b] Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται [c] τὸ λεγόμενον ἐφώδην, Ἑλληνικῇ δὲ ἐπωμίδι ἀπεοικότα. γίνεται γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφαντοῖς ἐπὶ βάθος [d] πηχυαῖον ἐκ τῶν χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ [e] συμπεποικιλμένης,

5. [8] Super has veſtes tertiam etiam induit vocatam Ephoden, epomidi Græcanicæ ſimilem. Fit enim hoc modo. Texta eſt in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro intermixto, atque ita ut medium pectoris intectum relinquat, manicis *Tunica ſuperior Ephodes nominata.*

b Ἐπὶ ᾧ τούτοις] Ἐπὶ ᾧ τούτῳ *Busb.* Ita *W.* 2. & *Star.* inter Latinos, *ſuper hoc.* BERN.

c Τὸν λεγόμενον ἐφώδην,] *Baſ.* & *Gen.* τὸ λεγόμενον ἐφώδη, *Hen.* & *Busb.* ἐφωδὴν contractiori. τὸ λεγόμενον μὲν ἐφώδην *Vat. Big.* & *Samb.* Namque pro אפוד Hebraico in Bibliis LXX. Int. ſcribitur ἐφωδ, ut Jud. c. 17. 5. & 1 Sam. c. 2. 18. Flavius autem Græcis literis expreſſit dialecti ſuæ אפודא *Ephoda*, quam tenent in ſacris Onceloſus, Jonathanis, & ad Hoſ. c. 3. 4. Syrus Targumiſta. BERN.

8 *Super has* veſtes *tertiam etiam induit vocatam Ephoden*,] *Sexto. Supra Tunicam Hyacinthinam præfulgebat indumentum* τετράγωνον, *Moyſi* אפור, LXX. ἐφωδ, *aut ſæpe explicando* ἐπωμίς. *Hoc proprie* כתף Superhumerale *B. Hieronymo, aut, quod tantidem valet*, Humerale *S. Aug. Joſepho* ἐφώδης *ex gloſſa Solymitana* איפורא, *quam Onceloſus Jonathanique conſervant. Samaritis* אפודה, *vel hiſce & Judæis quotquot Arabice norunt*, Sodra صدرة, *atque* قبا Cappa *voce exotica. Syris* פרתא Fedta *ore parco. Perſis* برواى brivan *&* ماندن. *Aquilæ Pontico* ἐπένδυμα, *ut Theodoretus Procopiuſque admonent. Ratio autem nominis primi clare elucet ab Lev. c. 8. 8. ubi Moyſes, ut fratrem ſuum in P. M. rite conſecraret, præcinxit ipſum cingulo Ephodæ* ויאחר לו בו, *Samaritis* שנד, *Judæis* חצלם, LXX. *Interpr.* συνέζωσεν αὐτῷ ἐν αὐτῇ, *& alibi* אפדה συνάψεις. *Sacra hæc Lorica, ſeu Tunicula Pectoralis ac Guppa* גופיה 1 Βασ. c. 2. *Græcanicæ* ἐπωμίδι *& curtæ Caracallæ, aut* Paludamento feciali *non abſimilis, de auro & quatuor prædictis coloribus ante & a tergo ad cubitum unum intexta erat, præter pectus medium quantum Oraculo inferendo præciſe vacabat, manicis an inſtructa. Hujus duas plagulas ſub collo adfibulabant* ἀσπίδιστοι aureoli, *quibus inſidebant Sardonychum par grande,* [שהי אבני שהם *Moyſi auctori, jam corrupto Int.* LXX. *alibi* σάρδιοι, σαρδόνυχοι, πράσινοι, *& apud eoſdem neſcio quales: Berylli i. e.* בלוז *&* בורלא *de Græco corrupta, Onceloſo, Uzielidæ, Samaritis, Saadiæ V. Cl. Syro Waltoni, Judæis Mixobarbaris, aliis multis Judæorum: ſed Aquilæ, Symmacho, reliquoque* τῆ γ'. *atque S. Hieronymo in verſione jamdiu vulgata* Onychini; *quales ferme & σαρδώνυχες Joſephi, cui de Antiſtite ſuo inſanum non credere.*] *nominibus Hebraicis bis ſex Tribuum inſculptum, Iſraelitarum ſenioribus dextrum lapidem occupantibus, hunc in modum, quem & Rabbino Iarchio perplacuiſſe video.*

τὰ ἀριστερὰ, κατ' γραμμὰν.	τὰ ἐπιδέξια, κατ' γραμμὰν.
גד	ראובן
אשר	שמעון
יששכר	לוי
זבולן	יהודה
יוסף	דן
בנימין	נפתלי

At vero ſecundum Doctores Solymitanos, ordine iſto

Siniſtra aliarum.	*Dextra Liæ.*
דן	ראובן
נפתלי	שמעון
גד	לוי
אשר	יהודה
יוסף	יששכר
בנימין	זבולן

Adhæc Ephodæ adſuebatur textus conſimilis Zona *Joſepho flaminî, Moyſi* חשב האפור, *Onceloſo & Jonathani* המין Hemian, המיאה Hemiana *Syro, Arabi* مشدّ *ſáphrayon, Perſæ* بند, Baltheus *Hieronymo, Samaritis* العبا مشدّ Ephodæ cingulum, *pariterque Judæis Mauruſiis* حزام الصدر. *Commentatoribus inſuper S. Literarum* בירות או כשתי רצועות או כאבנט יוצא משני צדדי האפור. *Quæ cætera ambiret, atque etiam ſuper ſuturam renodata, fimbriis tandem bullatis perpulcre dependeret: Ex. c. 28. c. 29. c. 39. & Hoſ. c. 3. & Joſ. ἀλωτ. l. 6. c. 15.* BERN.

d Πηχυαῖον] *Samb.* & Interpolator Heſychii illo caſu. Alii eleganter πηχυαῖος. Honeſtior equidem eſt dictio Joſephi, ut πυγαῖος vel πυγαῖον, (nam Braunii βάθος πυγαῖα, non eſt boni otii;) ne unquam admitteret. Verumetiam πηχυαῖον ab alis ſcapularibus ſatis deſcendit, ſicut ad amicum quendam nuper ſcripſi & adfirmavi. Pariter Procopio Gazæo *Epomis ſacra* tunica brevis dicitur, uſque ad præcordia pertingens inſtar thoracis. BERN. Πυχαῖον *Vat.* quod pro πυγαῖον ſcriptum arbitraretur *Braunius.*

e Συμπεποικιλμένης,] Συμπεποικιλμένα, ἀδιάπυκτον *Baſ.* & *Gen.* voce iſthac inutili. συμπεποικιλμένα ἀπίερπυκτον ex vitio *Big.* συμπεποικιλμένα ἀσφίπυκτον *Samb.* priore vix ſana. Scripſi itaque cum Heſychio & B. Hieronymo, συμπεποικιλμένην ἀσφίπυκτον. Epiphanius denique interpres viderat ἀδιάπυκτον hoc loci. Subinde pro χειρίσιν τε ὑπερκειμένῳ Eucherius Lugdunenſis aliique Patrum legiſſe videntur χειρίσιν ἀνηκτημένῳ, ἢ ἐκ ἐπικειμένῳ, ἤγουν ἐσχαρμένῳ, *abſque manicis* cui opinioni accedit & Cohors Rabbinica. Aſceta Bethleemiticus ad Fabiolam: *Sextum eſt Veſtimentum, quod Hebraica lingua dicitur Ephod.* LXX. ἐπωμίδα, *id eſt, Superhumerale appellant*; Aquila ἐπίρραμμα (MS. Coll. Novi ἐπένδυμα, i. e. *Deſuperveſtimentum.* Editio vetus ἐπίρραμμα i. e. *Superveſtimentum:*) *nos Ephod ſuo ponimus nomine. Et ubicunque in Exodo vel in Levitico Superhumerale legitur, ſciamus apud Hebræos Ephod appellari. Auri autem lamina, id eſt, bracteæ mira tenuitate tenduntur:* (Ed. Vet. *tunduntur.* Quin Cathedræ Moyſis hæc talia accepta debuerat Philo, & noſter Hieronymus Philoni. Nam Ex. c. 36. 3. יורקעו ארת פתי הזהב וגו') *ex quibus ſecta ſila torquentur, cum ſubtegmine trium colorum, hyacinthi, cocci, purpuræ, & cum ſtamine byſſino. Et efficitur Palliolum miræ pulchritudinis perſtringens fulgore oculos, in modum Caracallarum ſed abſque cucullis. Contra pectus nihil contextum eſt, & locus futuro Rationali derelictus. Sed in utroque humero habet ſingulos lapides, clauſos & adſtrictos auro, qui Hebraice dicuntur* Soom, *ab Aquila & Symmacho & Theodotione* Onychini, *à* LXX. Smaragdi *transferuntur: Joſephus* Sardonicas (*aut* Sardonychas) *vocat; cum Hebræo Aquilaque conſentiens, ut vel colorem lapidum vel patriam demonſtraret. Et in ſingulis lapidibus ſena* (*Edit. Vet.* bis ſena) *Patriarcharum nomina ſunt; quibus Iſraeliticus populus dividitur. In dextro humero majores filii Jacob, in lævo minores ſcripti ſunt: ut Pontifex ingrediens Sancta ſanctorum,* (Miſnam adeo Judæ principis haud legerat B. Hieronymus, quod & ille fatetur ad Algaſiam:) *nomina populi, pro quo rogaturus eſt Dominum, portet in humeris.* Pariter ille ad Marcellam matronam. *Ubicunque in* LXX. *Interpretibus, hoc eſt, in codicibus noſtris* ἐπωμὶς *i. e. Superhumerale legitur, in Hebræo ſcriptum eſt Ephod.* (Idemque ad Hoſ. c. 3. à LXX. ἐπωμὶς dicitur, i. e. *Superhumerale*, ab Aquila ἐπένδυμα i. e. *Superindumentum.*) *Quod quare alibi interpretari voluerint, & alibi non interpretatum reliquerint* (Sic lego propter ἐφωδ Jud. c. 8. 27. & c. 17. 5. necnon ἐφωδ βαδ 1 Reg. c. 21. aut veteri vitio ἐφωδ βαρ, quod neque Aquila vitavit rigidi ingenii verpus. Vertit enim ille ἐπένδυμα ἐξαιρέτων.) *non eſt mei judicii, cum hoc ipſum in pluribus fecerint: ut quæ alibi aliter atque aliter expreſſerant,* (ut ἐπωμὶς, ſtolæ, ſemelque ἱερατεῖα) *noviſſime tranſlationis varietate laſſati, ipſa Hebræa verba poſuerint. Aquila autem id quod illi χιτῶνα dixerunt, ἐνδυμα dixit ex Hebraico Cetoneth: Et quod Hebræo ſermone vocatur Maïl, illi ἐπένδυμα i. e. Superiorem tunicam, Aquila dixit ἐπίρραμμα. ἐπωμὶς vero, quod Hebraice dicitur Ephod, ſuperius pallium ſignificat, quo tota ſacerdotalis protegatur ambitio.* Ita locum deſperatum D. Eraſmo B. Rhenano aliiſve, reſtitui denuo ac emendavi. Corruptiſſimus enim legebatur in omnibus exemplaribus Typotheratum & Scribarum. Statim ille presbyter Chriſtianus, *Verum quia in hoc ipſo brevitatem Epiſtolæ ſubinde exceſſimus, & Joſephus ac Philo viri doctiſſimi Judæorum, multique de noſtris* (quid tempus potuit & barbaries, unde bonis illis libris fere careremus!) *id latiſſime perſecuti ſunt, quorum ut ajunt voce audies me. Nos ut ſcis Hebræorum lectione detenti, in Latina lingua rubiginem obduximus. Unde ignoſce ariditati, &c.* Philo igitur in vita antiquiſſimi Legiſlatoris, ἡ δὲ ἐπωμὶς ὑπάρχει ἔργον τῆς τεχνικωτάτου, ἐπιστήμη τελειωτάτη κατασκάζετο τοῖς σοφιστικοῖς ῥήσεσιν, ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καὶ κοκκίνῳ, στίλβοντι λιθοβολίᾳ χρυσοῦ. πέπλωται δὲ εἰς λεπτὰς τέχνας καταλιθεύσεσι πᾶσι τοῖς νήμασι συνυφαίνεσθαι. λίθοι δὲ ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐνηρμόσθησαν σμαράγδου πολυτελοῦς ὄντες, (ἐφ' ἑκάτερα δὲ) ἀμαλθίσασθαι, οἷς ὄνομα τῷ φυλάσσειν ἓξ καθ' ἑκάτερον ἐπιχωρίοις, δώδεκα τὸ σύμπαν. Quinetiam accuratius cæteris Flavius ipſe hiſtoricus Bellorum patriorum! 6. c. 15. Ephodam depingit cum ſuo Oraculo. ἡ δὲ ἔνδυμα (המעיל) τῷ ἑτέρῳ σφιγγόμενα ταινίᾳ, πέντε διπλωσάμενη ζώνας πεποίκιλτο, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας καὶ κόκκου, σφός τε βύσσου καὶ ὑακίνθου. τούτοις δὲ καὶ ἐπωμίδα κεκοσμήκει εἶχεν, ἐν ᾗ πλείων χρυσὸς ἦν. (Frequentius idcirco aurum, quam Talmudiſtæ torquent) χίτωνα μὲν οὖν ἐνδυτὸν θώρακι ἔοικε. δύο δ' αὐτὸν σύνεργα ἀσπιδίσκαι χρυσαῖ, κατεκέκλειστο δ' ἐν ταύταις καλοῖσί τε καὶ μέγιστοι σαρδόνυχες τὰς ἐπωνύμους τῶν ἓξ ἐθνους φυλῶν ἐπιγεγραμμένας. καὶ ἡ θάτερον ἄκρον σφιγκτήριον λίθοι δώδεκα, καὶ τρεῖς εἰς τέσσαρα μέρη διηκρίβωτο. σάρδιον, τόπαζος, σμάραγδος· ἄνθραξ, ἴασπις, σάπφειρος· ἀχάτης, ἀμέθυσος, λιγύριον· ὄνυξ, βήρυλλος, χρυσόλιθος. ἀν ἑκάστῳ πάλιν εἷς τῶν ἐπωνύμων ἐγέγραπτο. Alia adhuc tradunt de Ephoda & Logéo Patres Talmudici, quæ poſt Maimonidem nunc breviſſime proponam: ut uno conſpectu videat rerum Hebraicarum ſtudioſus, quid de Pontificis ornatu præcipuo ſcriptores antiqui rerulerint. Ephodes equidem, ſicut & Pectorale, texebatur filis 28. Namque filum unum auri eductum cum ſex hyacinthinis contorqueri, pariterque de reliquis tribus coloribus mos fuit, quod Doctores Babylonii edocent *Iomæ* f. 72. Tribus vero membris conficiebat Ephoda, quorum primum & maximum & propie dictum אפור, erat plagula lata ut dorſum humanum, eoque ferme πηχυαῖα, longa ad talos uſque ab alis ſcapularum מכנגד אצילי הידים Secundum puta בחפורת, Humeralia huic adſuta & adornata duabus gemmis quadratis *Shohamim*, quæ pâlis aureis inſertæ referebant inſcripta nomina XII. tribuum literis bis 25. juxta conſtitutionem

cis quoque ornata est, atque plane in tunicæ formam facta videtur. 9 Lacunæ vero vestis inscribitur

tionem illustris *Rabcahanæ*, (i. e. ὁ ἀρχιερεύς) *Sotæ* f. 36.

Læva.	Dextera.
שמיון	ראובן
לוי	שמיון
יהורה	לוי
ששכר	יהורה
זבלון	ששכר
δ. דן	נפתלי
ε. נפתלי	גד
ζ. אשר	אשר
β. בנימין	α. יוסף

Placet denique sibi Chaninas f. Gamalielis serie α, β, γ, δ, ε, ζ. Membrum tertium fuit חשב האפור, duo segmenta seu fasciæ pari arte pictæ, & tanquam *brachia* ידות Ephodæ adfixæ, quibus distringebatur subtus Pectorali Tunica Hyacinthina. Meruit & Nicolaus (qui ævi sequioris Theologos ab Allegoria; arte stultorum, ad verum ac sobrium suis commentariis reduxit) ejus ut descriptio Rabbinica quasi adferretur in medium. *Quantum ad formam Superhumeralis, ubi flores & consimilia, non aliqua animalia figurata, erat vestis quadrata altera parte longior, habens in medio aperturam, per quam intrabat caput summi sacerdotis: & latitudo illius vestis tangebat humeros. Longitudinis autem ipsius una pars pendebat ante operiens pectus, & altera pendebat retro operiens dorsum usque ad renes. Latera autem utriusque partis jungebantur in latersibus Sacerdotis nodulis aureis. Super humeros autem &c.* Simplicius adhuc de hac veste agens Davides Cimchiorum, *Duas plagulas* לברים ב׳, *lumbis haud demissiores*, sic ait, *anticam posticamque zona adtexta coercuit.* Claudat denique agmen P. Trecensis, qui Archæologica Josephi atque etiam Commentaria Lyrani Ex-Judæi solens desflorat. *Secunda*, inquit, *vestis* (P. M. priva) *erat Ephod similis Superhumerali Græcorum, de prædictis quatuor coloribus auroque contextum, sine manicis admodum Colobii, descendens usque ad renes, adeo ut supercingi posset superiorem partem Tunicæ Hyacinthinæ tegens, inferiorem relinquens intactam: Ora vero laterum uncinis & annulis aureis jungebantur. Aperturam habens in pectore quadratum ad magnitudinem palmi, in quam Logion inserebatur. In hujus parte superiori super utrumque humerum infibulati erant duo lapides Onychini, Sardonyches secundum Josephum, in quibus erant insculpta* XII. *nomina filiorum Israel provinctalibus literis lingua Hebræa, juxta ordinem nativitatis eorum, sex nomina seniorum in humero dextro, minorum in sinistro. Habebat autem capitium ex transverso super humeros fortibus loris contextum.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* συμπεποικιλμένας περίπλευρον *Vat.* in *Editis* συμπεποικιλμένης περίπυκτον.

f Ἀπερίπλευρον] Malim περίπλευρον. *Vet.* vertit: *amplectens omnem pectoris locum.* Ad verbum: *circumplicatum relinquit pectoris medium.* COCC.

9 *Lacunæ vero vestis*] *Septimo. Quadrum ex spithama vacuum ab Ephoda relictum occupabat æque super pectus Pontificis* Oraculum *Hebraicum, Legislatori dictum* חשן המשפט *aut præsertim* חשן chosen, *Josepho* ἐσπὶς *ab* חשוף *seu* חשורה, *quomodo scribunt Interpretes Samaritani: Onceloso* החושה Chusna, *Epiphanio & Comestori viris Scholasticis* Essin. LXXII. *Judæis sub Philadelpho, Sirachidæ sub Energeta Ptolemæorum, Philoni etiam & Josepho* λόγιον & λογεῖον, *pleniusve* λογεῖον ἢ κρίσεως. Rationale *inde vix recte, &* Rationale judicii *S. Hieronymo, Epiphanio, aliisque doctorum. Quapropter vocem Mosaicam non inique referes ad Æthiopum* Chasasa *scisciteri*, κρῖσις, *aut ad* חס Hasa *Arabum &* חוש Chus *Chaldæorum*, Prudentia, αἴσθησις, Ratio. *Vel idem denique valebit vox sacra cum* חשן Chosen *Assyriorum*, ὑφασμένιον, Apotheca judicii, *quod est Oraculum Divinum.* Τοῦτο δὲ μίμημα ἦν παρ' αἰγυπτίοις τὰ ἀλήθεια, ἐπιγραφὴν μέθημι λιγομένην ζωδίων ἢ πολυτελῶν λίθων φῶτ' ἐφάπλων ἢ ἀρχιδικασῶν, ὃς καὶ ἀρχιερεὺς, ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως κρεμάμενον. *Vide Diodorum & Ælianum historicos. Nostris tamen Theologis magis placet* Pectorale *&* Pectorale judicii, *sed & hoc prisces. Legit enim Syrus* פרישא דדינא, *Samarita Arabissans* صدى الحكم σάδαε, *Judæi inter Barbaros extraque vagantes* بدنة الحكومة βάδαια, *quod est* ὑφασίνιον ἢ κρίσεως *sive* γύαλον χρησμολογικὸν, *si Græce vis reddi. Quinvero* ἢ φωτίδιον *occurrit in versione* ἢ ε'. *ad Ex.* 28. 4. *Sic variant clientuli Ptolemæi. Qua quidem ex causa deduces* חושן *ab* Hasena حشن præcinxit: *vel a* خشن Chasen, *ut* ὑφοχιδίου *gemmis asperum: quinetiam* حسا Hasa *denotabit* ἐπίλαστμα Pectorale. *Pannus equidem ille* φοινικίδιον, πυγάμιτον, διπλᾶς, *subcavus, (quod volunt nonnulli pro capsa* ἢ φώτων) *atque* τετράγωνον *ex latere dodrantali, (id* ורת *Moysi, &* אותמה, שבט, *necnon* חצי אמה *cæteris ejusdem gentis) Ephode obfirmabatur supra quidem duabus catenis seu funiculis auri*

Sed Glossator Talmudicus hac ratione nomenclaturam ordinat, Sardonyche

Sinistro.	Dextero.
בנימן	ראובן
שמיון	דן
לוי	נפתלי
יהורה	גד
ישששכר	אשר
זבולון	יוסף

contorta (משבצות זהב) *qui ab annulis ejus superioribus & extantibus ad fundas humerales Ephodæ* (משבצות זהב) *pertinerent: infra que duobus vittis hyacinthinis, quæ a Pectoralis annulis inferioribus & subinsutis* (nam annulos aureos habuit Logion, quot angulos) *in binos annulos Cingulo Ephodæ sub axillis infixos murrebant. Ornabat denique hoc* λογεῖον XII. *gemmarum auro insitarum* (משבצים זהב. τετράσιχον ל׳׳ט טורים או סדרין או אסף) *quibus inscripta fulgebant nomina tot tribuum populi Sacri, ordine quidem natalitio* (בתולדותם) *in Tabula pectore, testibus Josepho Hierophanta, Jonathane Paraphrasta, Uzielida, Salomone Jarchio, Moyse Maimonis, Epiphanio Cyprio p.* 225. *& p.* 231. *Hieronymo ad bonam Fabiolam, aliisque, sicut supra in Epomide.*

Vel in versibus prioribus juxta Tabulam posteriorem apparebant Leidæ sex, & in disticho sequente par triplex ex Balla, Zelpha, atque Rachela. Ea fuit sententia Philonis de Allegoriis legis suæ, ubi ait, Ο τὰ φερόμενα ἢ ὁ φερῶν, οἱ δύο λίθοι. κέκραται δὲ ὁ ἐσθὴς ἢ ὁ ἱματισμός. δ' ὅτι οὐκ ἐξομολογουμένως ὁ ἱεὺς συμβόλου, ἐφ' ᾧ ἡ ἐσθὴς ὑπέστρωται ἢ λεπτ. δ' ὅτι ἐργαζομένη ἐκ καλὰ ὁ ἱματισμός. ἢ ἔτι δὲ ποδήρης φῆσι, ἢ συνυφαινὲς αὐτῷ λίθοι τετράστιχοι. λίθων δὲ ὄντων τεσσάρων, τοπάζιον, ἢ σμάραγδος, δ', ὁ εἷς, ὁ ἐς· ῥηθέντα, συμεών, λευὶ, ἢ ὁ εἷς, Φίδιον, ὁ ἑνὸς ἀνθρωπ, ἢ σαπφειρος [ἢ ἴασπις.] ὁ δὲ σάπφειρος πράσινος λίθος ἐστιν. ἐγγέγλυπται δὲ τῷ ἀνθρακι ὁ ἱεὺς τέτταρσι γὰρ, τῷ δὲ σαπφείρῳ ὁ ἱσσαχαρ, τετάρτῳ ὁ ζαβουλών. ὧν χωρὶς οἱ οὐ ἀπαρίθμησις ἐν τῷ ἱματίῳ πέπλοι. *Hanc etiam seriem adsciscant Talmudistæ Jerosolymitanus, Cantici Salomonici Enarrator, Semot & Bemidbar rabbos foliis* 96. *&* 136. *b. & pars potior Talmudistarum. Attamen R. Chaninas Patres posteriores ordinat illo pacto* Benjamin, Dan, Naphtali, Gad, Aser, *&* Joseph. *Placet altera hæc series Ainsworthi Anglo Braunioque Batavo, nisi quod Braunius legat versu tertio* 7. Naphtali לשם, 8. Dan שבו, 9. Gad אחלמרה *sed Commentator Magnus Judæorum ad Numeros ordine inverso* 7. Dan לשם, 8 Gad שבו, 9. Naphtali אחלמרה. *Postremo nequid Responso Prominenti*, כי הכתב בולט, *inquiunt Misnici) literarum forte deesset, ora superior Pectoralis insculptum referebat* אברהם יצחק ויעקב, *inferiorque* שבטי ישראל או ישורון או ירה. *Hæc talia Scholia Solymitana ad* Jomam, *& non Auctores* Siphre *aliorumque veterum Commentariorum. Amat adhuc magis fastus Abarbinelis Israelidarum ordinem Castrensem, istum quidem ex Num. c.* 2. Juda, Issaschar, Zabulon: Ruben, Simeon, Gad: Ephraim, Menasseh, Benjamin: Dan, Asher, Naphtali: *sed impotenter. Quamquam multis seculis ante natum Abarbinelem R.* Catina קטינא *i. e,* Doctor Subtilis (λεπτὸς *sive* ingeniosus *B. Hieronymo ex Syrismo*) *dissertiuncula quadam idem probaverat.*

Alio quidem ordine posuit B. Johannes æternæ urbis fundamenta XII. *lapides non alios. Jacent ibi* ἴασπις, σάπφειρος, χαλκηδὼν, σμάραγδος, σαρδόνυξ, σάρδιος: χρυσόλιθος, βήρυλλος, τοπάζιον, χρυσόπρασος, ὑάκινθος, ἀμέθυστος; *sive a pectore Aaronis, sive a capite Regis Tyrii, sive ab Esaia c.* 54. *de novis Solymis hæc decora sumpserit Theologus. Fulgebat autem Ithobalus hac serie lapidum meliorum ex Ezech. c.* 28. 13. σάρδιος, τοπάζιος, σμάραγδος: ἄνθρακες, σάπφειρος, ἴασπις: λιγύριος, ἀχάτης, ἀμέθυστος: χρυσόλιθος, βηρύλλιον, ὀνύχιοι, *si* LXXII. *Judæos contra nepotes illorum sequi velimus: nam in Hebræo desideratur versus unus, sive lapides* 3, 4, 5, *Tabulæ prioris. Sic enim illud,* אדם פטדה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר ונפך וברקת. *Aut Hieronymo interprete, Sardius, Topazius, & Jaspis: Chrysolithus, & Onyx, & Beryllus: Sapphirus, & Carbunculus, & Smaragdus.* At in LXX. *ait ille Præsbyter*, diverso ordine, nominibusque aliis, XII. lapides continentur. Sed & Aquila & Symmachus ac Theodotio in præsenti loco multum inter se & LXX. interpretes, non solum ordine, sed & numero discrepant atque nominibus. In Apocalypsi quoque Johannis paululum extremis partibus ordine commutato, iidem in fundamentis Hierusalem ponuntur lapides. Sed & in pectore Pontificis per quatuor ordines in Rationali, iidem lapides describuntur. Quorum colores atque naturas & efficientias singulorum, non est hujus temporis disserere, sed proprium volumen desiderant: ita ut in Ezechiele & in Exodo & in Apocalypsi & in Esaia, sibi omnes lapides & lapidum ordines comparati, magnam & legenti & differenti faciant quæstionem. Super quibus & vir Sanctus Epiphanius Episcopus, proprium volumen mihi præsens tradidit. Et XXVII. lib. Plinii Secundi naturalis historiæ, post multiplicem omnium rerum scientiam, de gemmis & lapidibus disputat. *Idem ad Fabiolam piam fœminam*, in singulis lapidibus secundum ætates XII. tribuum scripta sunt nomina. Hos lapides in diademate regis Tyri, & in Apocalypsi Johannis legimus, de quibus extruitur cœlestis Jerusalem: & sub horum nominibus & specie virtutum vel ordo vel diversitas indicatur.

Tabula prior, juxta LXXII. *Josephum, & Uzielidam Interpretes.*

1. ראובן	2. שמיון	3. לוי	נרקרת
Odem.	*Pitda.*	*Carbuncul.*	*Bareceth.*
Σάρδιον LXX. *Hier. & Jos. al.* σ'.	Τοπάζιον LXX. *& Hier.*	Σμάραγδος LXX. *& Hieron.*	
Σαρδόνυξ *Jos. ἀρχαιολ.*	Τόπαζος *Jos. bis.*	Σμάραγδος *Jos.*	
סמקן *Onc. Jon. Jer. & Ux.*	ירקן *Onc. Jon. Uziel. & Jeros.*	נרקן *Onc. Jon Uz. & Jeros.*	
		Κεραύνιος *Symmachi.*	

יהודת 4.

μάνθ. τῷ δὲ Δαμείνῳ [g] τότε ἔτ ἐνδύμαθ. [h] σώεσι fructum amplitudine palmi, auro & iisdem quibus Epho-

יהלם 6.	ספיר 5.	נפך 4. יהודה.
Jahalom. *Naphthali.*	*Sapphir.* *Dan.*	*Nophec.* *Juda.*
Ιασπις LXX. & *Hieron.*	Σάπφειρος LXX. *Hier. Uz.* & *Ieros.*	Ανθραξ LXX. & *Jos.*
Σάπφειρος *Jos.*	Ιασπις *Jos.*	*Carbunculus Hier.*
סכהלום *Onc.* & *Jon.*	שבוו *Onc.* & *Jon.*	אזמרגדין *Onc. Jon.* & *Uzel.*
כרכורין *Uziel.*		

אחלמה 9. יששכר.	שבו 8. אשר.	לשם 7. גד.
Achlamah. *Isaschar.*	*Schebo.* *Asher.*	*Leshem.* *Gad.*
Αμέθυστος LXX. & *Hieron.*	Αχάτης LXX. & *Hier.*	Λιγύριον LXX. & *Hier. ex MSS.*
Αχάτης *Jos. in Ant.*	Αμέθυστος *Jos.*	Λιγύριος *Jos. in Ant.*
Λιγύριον *Jos. περὶ ἀλ.*	מרקיא *Onc.*	Αχάτης *Jos. in Bell.*
עין עגלא *Onc.* & *Jon.*	ערקין *Jon.*	קנכירי *Onc.* & *Jon.*

ישפה 12. בנימן.	שהם 11. יוסף.	תרשיש 10. זבולון.
Jaspe. *Benjamin.*	*Shoham.* *Joseph.*	*Tarshish.* *Zabulon.*
Ονύχιον LXX. & *Hier. ad Es.*	Βηρύλλιον LXX. & *Hier. ad Es.*	Χρυσόλιθος LXX. & *Hier.*
Beryllus Hier. ter.	*Onychinus Hieron. sepius.*	Χρυσόλιθος *Jos. Ant.*
Βήρυλλος *Jos. in Ant.*	Ονυξ *Jos. in Ant.*	Ονυξ *Jos. de Bell.*
Χρυσόλιθος *Jos. περὶ ἄλλω.*	Βήρυλλος *Jos. de B.*	כרום יסא *Onc. Jon. Uz.* & *Ieros.*
פנטירין *Onc. Jon.* & *Uziel.*	נורלא *Onc. Jon.* & *Uz.*	

Tabula posterior ex Rabbinis aliquot, & Ainsworthio, & Braunio.

יעקב יצחק אברהם

3. לוי. כרקת	2. שמעון. פטדירת	1. ראובן. אדם
Smaragdus.	*Topazius.*	*Sardius.*
6. זבולון. יהלם	5. יששכר. ספיר	4. יהודה. נפך
Adamas Braun.	*Sapphirus.*	*Carbunculus.*
Sardonyx Ainsw.		*Chalcedonius Ainsw.*
9. גד. אחלמה	8. נפתלי. שבו	7. דן לשם
Amethystus.	דן *Braun.*	נפתלי *Braun.*
	Achates Braun.	*Hyacinthus.*
	Chrysoprasus Ainsw.	
12. בנימן. ישפה	11. יהוסף. שהם	10. אשר. תרשיש
Iaspis.	*Beryllus Ainsw.*	*Chrysolithus.*
	Sardonyx Braun.	

ישראל שבטי

1. אדם, أدم, *ôdîm*, lapidum Pontificalium primum, & Reubeno principi Israelitarum merito concessum, Josephus jam in hisce Originibus interpretatur σαρδόνυχα, pariterque *Commentator Major* ex Rabbinicis שרנגין, & ab illo R. Nathan Lexicographus. Nam *Sarda gemma*, quod ait facundissimus Plinius, *nomen cum Sardonyche communicavit*, imo cum aliis, unde σαρδαχάτης. Alibi tamen Josephus σάρδιον, ut l. 6. αλλω. & Scriptor *Semot rabbot* אדום *Rubeum*, vel, ut, Barbari amant *Rubinum*. Quinetiam LXX. ubique S. Literarum σάρδιον, totiesque S. Hieronymus *Sardium*, quos imitantur Syri Arabesque ad Ezech. 28. 13. Abrahamo Medico *Rubinus*, itemque Judæis per Hispaniam, nisi quod Abarbanelis *Granatum* exponat, alii aliquot ejus tribus *Carneolum Corneolumve*. Cæterum aio אדם ad Sacrum cor, fuisse *Sardiorum* ex genere fœmineo, quod rubicundius aliis viderat ὡς λίθων discipulus Aristotelis, imo perspexerat, sanguinis quam unguium humanorum similius. Hanc *Sardam* vocat Plinius Naturalium ultimo, *ut Sardibus* (Lydorum puta) *primum repertam*, (aut ibi sane crebrius venditam una cum vestibus pretiosis Persarum eodem fuco,) *sed laudatissimam circa Babyloniam*. Neque aliter disserit de hoc lapide Antistes Salaminius, qui Cæcilium nunquam legerat. Τὸ λογεῖον ὁ μὲν πρῶτος λίθος σάρδιος, ἔστι δὲ πυρωπὸς τῷ εἴδει, καὶ αἱματοειδὴς, (ita in Orphicis σάρδια δ' αἱματόεντα.) ἐν βαρυλλίῳ δὲ τῇ ὥρᾳ ἄστρ. εἶναι γίνεται. ἔστι δὲ διαυγὴς ὁ λίθος. Idem suadet omnis ferme antiqua Interpretatio. Ita סמקן *Samcan*, ἐρυθρὸν, *suave rubens* Onceloso perveteri sane Legis paraphrastæ, veroque Jonathani ad Prophetias. סמוקתא *Semucta* Uzielidæ, סומקא Syro ad Exodum, סמוק Interpreti Samaritarum, סמקתא Targ. Jerosolymitano. Et ex eadem indole ياقوت لحمر Arabi Walt. & احمر *ahmaro* Interpr. Samaritanorum alteri, Judæoque Africano. Inde אחמר apud Targum Cantici Salomonici c. 6. 14. Hoc etiam confirmatur scholiis ad Acharnenses Pacem que Aristophanis, μὴ σε βάψω βάμμα σαρδιανικὸν, τερπίσι, καπιζῶν σε ἐξυ ῥᾳ ποιῶν τοῖς ἄλλοις. ὅλη γὰρ πλὴ σαρδὼ vitiosum) ἡ λυδία πυρρὰ βάμμα γίνεται. Veruntamen & ruborem præcellentis lapidis & interpretationem Josephi tuetur quasi Epiphanius ad Diodorum ubi agit de Sardiis. ἔστι δὲ καὶ σαρδόνυξ, ὃς καλεῖται μαλαχίς. (*præcipuum illud* interpretator & βασιλίτης ملكاع, vel ملاحة *pulcrum formæque excellentis*: ἡ δὲ αὐτὴ ἰδέαι τυγχάνει ὑποχλωρίζων. Ubertim Plinius de illis, *Inveniuntur in India trium generum, Rubrum, & quod Demium vocant à pinguedine*, (emendari placet, *& quod Deminm* دموي & دمي *vocant à sanguine: tertium quod argenteis bracteis sublimitur*: id quidem significat Arabum ملاحة, ملحة. Verum שרד Ezechielis nihil ad Sardios facit, neque aliud denotat quam *amussis* סרט Syrorum Chaldæorumque, quicquid viri docti docent post Cimchios.

2. Sequitur gemma Simeonis פטדירת πιτδὰ, פטדא: cujus de colore dissentiunt Judæi Christianique nuperi, fulvus is esset, an prorsus viridis. De nomine tamen mira illorum & veterum consensio. Τόπαζον appellat Josephus, qua forma Orpheus fictus & Dionysius Periegeta erant usi: τοπάζιον Alexandrini, S. Hieronymus, & infinitus numerus Theologorum præter Græcos profanos. Imo vero ab Hebraico פטדירת *pitda*, *poteda*, aut *patda* venit τοπάξιον antiquum, & τοπάζιον vulgi, necnon πιάξιον, aut lenius πάζιον Hesychii. Verisimilius autem habeo πάζιον & τοπάζιον λίθος πολύτιμος, in Lexicon Hesychii cum multis aliis commigrasse ex Scholiis SS Patrum, præsertim de ψ. ριθ'. σλχ. ρκς'. ηγάπησα γὰρ τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ τὸ χρυσίον καὶ τὸ πάζιον, מזהב ומפז, *mizzahab umippaz*: quomodo antiquitus lectum fuisse arguit MS. Alexandrinum. Magis tamen obtinuit ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον, quod est Theodoreto interprete, ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθου πολυτελοῦς. Doctores enim LXX. antea vocem illam Hebraicam פז λίθου τιμίου interpretati fuerant ψ. ιθ'. καὶ κ'. pro Obryzo, quod oportuit cum S. Hieronymo & Paraphrasta Chaldæo, nisi si propter fulgorem flavedinemque suam Topazus, quandoque פז inter Hebræos, velut χρυσόλιθος & χρυσόχρως apud Græcos dici meruerit. Pergit Episcopus Cyrensis, τὸ γὰρ τιμιώτατον λίθων τοπάζιόν. οὗτος ὁ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τόπος (historia quidem Agatharcidæ tantum comprobat) ἐκαλεῖτο τὸ ἄλσος. Hæc exscripsit quidem Theodorus, & similia ab Athanasio S. Augustinus ad ψ. ριθ'. *Super aurum & topazion. Hoc enim in alio ψ. legimus, Super aurum & lapidem pretiosum multum. Topazion enim perhibent esse lapidem pretiosum.* Τοπάζιον vero Arabicum quid sonare & Troglodyticum præter Plinium nemo doctus, spero, negabit; aut valere verbum *quærendi* Græcorum asseret nemo. Pauci etiam lapidi huic insulam Topaziorum nomen suum dedisse, sed accepisse quidem eam putabunt à lapide, sicut in sinu eodem à Sapphiro revera tulit insula Sapphirena: adversa licet his tradiderint Alexander Polyhistor, Rex Juba, Plinius Secundus, necnon Ambrosius, Epiphanius, & è nostris alii. Haud vero mirandum, si Topazii patriam fecerint Stephanus Byzantius πόλις τινὰ ἰνδικὴν, Epiphaniusve πολιν ἐν ἰνδίαις. Solet enim Troglodytica totaque Arabia apud Scriptores Græcos Indiæ nomine comprehendi, parique amplitudine vocis כוש in Bibliis Divinis. Unde lapis iste Arabicus in Jobi libro πιτδὰς כוש פטדת כוש nuncupatur. Audiamus vero de Topazii origine Agatharcidam Ptolemæo Philometori haud ignorum, hujus adeo verba ultro sequuntur Diodorus Straboque viri in historia celebres, hos etiam Eustathius Thessalonicæ aliique. Τὰς δὲ μελίσσας ἐνδοὺς ἡ τὸ ἀκάθαρτον πόλπον ἀφαπλάσσουσι, ait Cnidius, νίζοντες,

Essenes, *Legion sive Oraculum*, vulgo *Rationale*.

Ephodes coloribus eleganter intertextum. Essenes πεῖγμα ποικιλίας τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐ- κτ.), τῷ μὲ ϑίζ. πελαγία, μῆκος ἔχυσα σαδίων ὡς ὀγδοήκοντα· ἡ καλεῖται ὀφιοῖδη. Diceres חבוט & חבט *Serpentaria*. Videant alii, an hoc idem adstruat C. Plinius. *Egregia etiam nunc Topazio gloria est suo virenti genere*, (id jam distinguit vir clarissimus ab altero χρυσοφανεῖ & flaventiore:) *& cum reperta est, prælata omnibus. Id accidit in Arabiæ insula, quæ Chytis vocatur, in qua Trogodytæ prædones, cum diutius fame ac tempestate pressi herbas radicesque effoderent, eruerunt Topazion. Hac Archelai sententia est.* Hanc etiam diducit S. Ambrosius ad ψ. ριη. Aut idem Caius in Geographicis l. 6. c. 29. *Omisit Juba & tertiam Berenices, quæ Epideros, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente*, ἐν κόλπῳ βαθυδάτῳ Arrianus dicit, *ubi fauces Rubri maris* VII. *M. D. passuum*, (sic libri meliores, & LX. *Stadia* Strabonis Arrianique bene conveniunt. Puto itaque *Chytin* insulam, hodieque *Cambela* vocari in Geographia Arabica, quæ cc. M. passibus abest à Babolmandabo, & oppositæ Jemanæ castellum *Hacam* prospicit.) *ab Arabia distant. Insula ibi Chytis Topazion ferens.* Pergit modo Agatharcides, ϑατέρου μὲ γίνεται παϑῶν ἐρεπτῶν, ἐφ' ἡμῶν ἡ ἰλυόβιος τέτων. Hoc ita pridem fecerat Ptolemæorum Euergeta, monumento Adulitano nobilis. Unde paulo demissius loquitur ea de re ὁ γεωγράφος. Ὧν ἠλϑόβοσε τὸ ἐρυτῶν ὁ βασιλεὺς, ἄνια καὶ ἀλφ τὰς φϑορὰς τῆ σπουδαιζομένων ἀνϑρώπων ὑπὸ τῆ ϑηρίων, καὶ ἀλφ τὰ τοπάζια Pariter Diodorus, qui & Agatharchidæ Peripatetici (ut claret) Regumque Ægyptiorum Commentaria hac de causa versaverat, ὃν ἡ ταῖς μεταβολαῖς ἐρεῖς χρῆσις ὑπὸ τῆ κτ' τὸν ἀλεξάνδρειον βασιλέων ὅτως ἐξημελήϑη φιλοδώρως, ὡς μηδὲν ἴδ κατ' αὐτὸν ὁρᾶσϑαι τῆ σπουδαζομένων ζώων. ὁ δὲ βελτιστος ἡ τὸν αἰῶνα τῆ ϑεῖ κιμένων φιλοδμίας. ἀφίσκει) ἡδ ὃν τῆ νῆσον ταύτη τὸ καλούμενον τοπάζιον. ὅπερ ἐστὶ λίϑος ἀλφαιόμβρος ἐπιτερπὴς, ὑάλῳ παραμφερὴς (hinc ὑαλοειδὲς τόπαζον Orpheo gemmario) καὶ ϑαυμαστὸν ἴσχυσιν πρόσοψιν παρεχόμενος· διόπερ αἰνιττόμενοι τοῖς ἄλλοις τερεῖ), ϑανατεμβῶ παντος ἡ σπουδάσαντος ὑπὸ τῆ καϑισαμένων ὑπ' αὐτῶν φυλάκων. Hujus descriptionis fontem jam vide. ὃν ἡ ταύτῃ γίνεται τῇ νήσῳ, ait Cnidius, καὶ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ἔστι ἡ τῦτο λίϑος ἀλφαιόμβρος, ὑάλῳ σπουδαιότης, ἰδέαν ὃν χρυσῷ (malo cum Diodoro εἴχυσον) ϑεωρέαν λαπιδίδες. Idem & verbis vix aliis princeps Geographorum. λίϑος ἔστι τὸ τοπάζιον ἀλφαιὸς, χρυσοειδὲς λαπλάμπον φίλγος, ὅσον καϑημερὶ μὲν ὃ ῥᾴδιον ἰδεῖν ἐστὶ· ϑεωρυγεῖται γὰρ. νύκτως ἡ ὀφϑῆναι, καὶ συλλέγοντες &c. Agatharchides enim tradiderat, ὁ ἡ ὃν ταῖς πέτραις λίϑος τὸν μὲν ἡμέραν ὑπὸ ἡ φίλγος κρατύμενος, ἀλφ τὸ πῦρ ὃ γίνεται σύνδηλος. σκότες ἡ ἐπισύστος, ὃν ὧ ποτ' ἂν ἡ πέφυκώς, ἀλφλάμπ πάντοϑεν. Diodorus etiam illa transcripsit in suam Bibliothecam, ὁ ἡ ϑεσεμνὸς λίϑος, φύμβρος· ὃν ταῖς πέτραις, τὸν μὲν ἡμέραν ἀλφ τὸ πῦρ ὐχ ὁρᾶται, κεκτήμβρος ὑπὸ ἡ ϑεῖ τ' ἥλιον φέγος. τ' ἡ νυκτὸς ἐπιγινομένης ὃν σκότ ἀλφλάμπ, καὶ πόρρωϑεν δῆλόν ἐστιν ὧ ποτ' ἂν ᾖ τόπῳ. Jam decolore Topazii conciliare licet Judæos scriptores Græcosque, Braunio aliisque invitis. Constat enim ex tribus probatissimis scriptoribus & pervetustis, hanc gemmam tam flavedinem auri præ se quam vitri virorem ferre: aut, nisi nos nimirum fallat Pictavii honos Hilarius, *Topazion diversorum colorum permixtione omnium pretiosissimarum gemmarum speciem continere.* Vel etiam Doctor Hipponensis ad Psalterium: *Aurcum colorem Topazius & etheream habet claritatem, & cum splendore solis tangitur, omnium superat claritatem gemmarum.* Judæi quidem *jarcan* ירקן pro פטורה exponunt. Sic Jonathan ad Ezech. & in Lege Onceloſus: similiter Uzielides & Interpres Solymitanus ירוקתא *jerucla* & *jarcatha*, Samaritani ירק *jaric*, Chaldaicus Jobi Paraphrastes מרגלא ירקא. His autem vocabulis gemmæ Topaziæ viror indicatur, atqui ὑπόξανθος & πράσινος, ut matura porra solent venire. Unde ירקון *jeracun* in volumine Hebræo, & يرقان *jarcan* in Lexicis Arabum ἡ ἴκτερος πόνος, *morbum sub aurcum* certo denotant. Acceperat etiam Plinius à Lithographis sui ævi (maxime à Xenocrate Ephesio, ut statim patebit) *circa Alabastrum oppidum Thebaidis Topazios* duplici genere enatos *Prasoiden atque Chrysopteron* (pro hoc nomine, aut *Crysocleron* S. Ambrosii, vel χρυσόπων Eusebii, nam illi omnes ex Lithognomone Ephesio hæc talia descripserant, repono *Chrysophaen*, χρυσοφαῆ; aut verius χρυσόχρων, *Chrysochron*) *similem Chrysopraso.* Ille sane virebat magis, hic rutilabat. Cecinit & Dionysius Alexandrinus γλαυκιόωντα λίϑοι καϑαρσῖο τοπάζου. Neque aliter interpretabere Alexandrum Cornelium, quando ait ἀείσεται καὶ τὸν τῆ τοπαζίων λίϑοι ἐμφύτευσεν ἠγλαΐζων, ὁμοίον ἡ τῆ χροιᾷ τῆ ἡ νέᾳ ἐλαίᾳ· succum enim Palladis flavere suave quis nescit. Excusabis idcirco Epiphanium Pontificem Christianum, quod de Topazio hunc in modum constituat. Λίϑος ἡ τοπάζιον ἐρυθρὸν τῷ ὄψει ὑπὸ ἡ ἄνθρακα· (cujus ille mox εἰδος ὀξυφοίνικον declarat:) εὕρηται ἡ ὃν τοπάζῃ πόλει ἡ Ἰνδίας ὑπὸ ἡ ἐκεῖσέ ποτε λίϑος λατομόντων ὃν καρδίᾳ ἑτέρᾳ λίϑε· ὃν οἱ λατομήσαντες ϑεασάμβροι φωνῆς, καὶ ὑποδείξαντες ἀλκάδας τινὶ (lego ἀλκδασείας τινὶ· eandem quippe historiolam attingit Salaminius, quam recentem sua ætate legerat è Græco Plinius, legerat post aliquot secula Eusebius Pamphili.) ἀπέδοϑ ὀλίγα τιμήματ. Οηδαῖοι ἡ σπουδάσαι τῆ κατ' ἐνίαυτον καιρὸν βασιλίσσῃ. (*Berenicen* dedit, cujus nomen diu servabat *Ophiusæ* proxima ripa: non *Arsinoen* quod affirmat Abrahamus in Shilte hagibborim, ex libris Christianotum recentium cum fastu Judaico & perridiculo, plane adversus Plinium philosophum, Jubam regem, & S. Ambrosium) ἡ ἡ λαπίζει ὃν τῷ αὐτῆς ἀλφάματι μέσον ἡ μεσόπα πεῖσϑῆ. Cape colorem hujus-gemmæ à Theodoro Heraclea ad ψ. ριή. ς'. ρκϛ'. ἐγὼ, ait Paraphrastes ille ante Theodoretum, τιμιώτερος ἅγνημα τὰς σὰς ὑάλας χρυσίε καὶ λίϑων πολυτελῶν. ὁ γὰ τοπάζος ἴσως τότε μᾶλλον τιμώμβος ὡς ἔστι ἡ τὸ χρῶμα πεφοικὸς, καὶ χρυσόχρως, αὐγοειδὴς καὶ ὀφϑῶς καὶ ἐναϑής. Compertum etiam est *asfaro* اصفر, quo nomine, פטורה Moysis interpretari solent Samaritæ, subflavi, icterini, citrinique coloris quicquid indicare. זרגא *zarga* insuper Syrorum in Pentateucho eximie notat fucum χρυσοπράζον. Quapropter ex duum generum Topaziis, viridius seu *zaberged* ubique S. Literarum intellexit Arabs per *Pitda*, & Clarissimus Saadias ad Jobi caput metallicum; ubi legi ex MS. optimi Huntingdoni الزبرجد الخبيثية loco פטרת כוש. Pariter Judæi per Hispanias hodieque Pontificis M. gemmam secundam *Smaragdum* vocant nimis honeste. Verum à زبرجد, ne hoc reticeam, rite deducitur Græca vox σμάραγδος: sed ex Græco ad Arabes Persasque iterum rediit vocabulum زمرد *zomorrod*, aut *esmeralda* à labio Hispano; alii forsan aliud credent. Deinde שמפון in *Semot rabba* corruptum satis ex voce τοπάζιον: attamen עקיק Targumistæ ad Canticum Salomonis, & כרכתא Interpretis Arabici Ezech. c. 28. ad Chalcedonios & Amethystos pertinere scio, non ad hunc lapidem. Fuse denique præ cæteris de Topazio agunt ad Hymnorum sacrorum longissimum Eusebius Pamphili, & abs illo Nobilissimus & sanctissimus Ambrosius, quorum verba Epiphanii causa adscribere haud piget vel meipsum hucusque provectum. Περὶ ἡ τοπαζίε λίϑε ταῦτα εὐφραμβ ἱστορέμβ α' ὃν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ξενοφῶντος λιϑογνώμονι· ὅτι γίνεται ἡ ϑηβαΐδος περὶ πόλιν ἀλαβαστρον, ἡ ϑεσπαγορδόμενον ὑπὸ ἡ φέροντος αὐτὸν τόπε· ὧ ἱστορῶν ϑεσπαγορδόμενόν τόπαζον. καὶ μετ' ὀλίγα· τὸ χρῶμα ἡ τοπαζίε πρασοειδὲς καὶ χρυσοειδὲς (vel χρυσόχρων: nam χρυσόπων nil valet) χρυσοπράζον ἀλλαπόσης. κατ' ἄμφω ἡ ἐπιτέτακται τὰς χρόας καϑαρότητος. ἔστι ἡ καὶ (injicio huc πράσινος) ὁ καϑαρὸν ἄγαν ὁ χρυσόχρων· τῷ ἡ μεγέϑε καὶ πάνυ ὑπερφυὴς τὰς χρυσοπράσους. ἔστι ἡ καὶ τὸ εἰδος ὁ λίϑος λαπαρὸς ἐστιν καϑαρευσάμβρος ὑπὸ ἡλίε. ἔστι ἡ καὶ ὠραιόταπος καϑεστηκὼς. καὶ νῦν ἐστι ὁ πάνυ ϑελαπόδατος, καὶ ἔλαϑον ϑαυμαζόμενος ἀλφ τὸ πλῆϑος, ἢ τὸ (lego τότε) κτ' τὸν πρῶτον εὑρέσϑαι. ἄγαγον ἡ καὶ ϑελαπόδατον νενόμισμα· φύσει ἡ ἔχει λιανόμβρον τὸ τοπάζιον τραχυσαν, καὶ ὃν ταῖς χρείαις μείναν. ἔστι ἡ καὶ ἥ λίϑων εὐγλυφος. Latina rarius soleo adponere, sed jam Antistes Mediolanensis suadet ad ψ. ελή. *De Topazio quidem invenimus scriptum in historia Xenocratis, qui scripsit quasi lithosnomon* (scribe tu, *quasi lithognomon*) *nasci eum vel inveniri* (imo γίνε) lectum est pro εὕρη) apud Epiphanium de Pectorali Pontificis Hebraici) *circa Thebaidis civitatem Alabastrum: vel circa Topazion, ut aliqui putant; unde & nominatus est ab eo loco in quo gignitur.* Mox idem Ambrosius, *Duorum colorum est in hoc lapide crasis, hoc est, quadam temperata permixtio, Prasoides & Chrysocleron* (MSS. *Chrysopa*) *similis Chrysopraso secundum utrumque velut quasdam extendens colorum figuras, & plenius quidem à peritis fertur extendere. Est autem parychrus* (*parochrus* lego) *& satis purus, & Chrysochrus, & pinguis & resplendenti similis, maxime cum solis splendore percutitur.* (Aliter sane Gentium Historici. Vides heic quantum in Græcis conturbat bonus Ambrosius) *Est autem pulcherrimus & mirabilis super omnes Chrysoprasos magnitudine, ut dixi, usu pinguior. Natura hujusmodi, ut si polire & levigare eum velis, asperetur magis, usu minuitur. Est autem quodam genitali opere naturæ englyphus, hoc est, bene figurabilis, & summo studio dignus habetur. Difficile invenitur & repertus insignitur: raro tamen in usu hominum est.*

3. Versus primi lapidem ultimum Levi sacræ tribui datum ברקת βαρίκϑ, & Ezech. 28. βαρεκϑ, برقش, aut ad dialectos suas deflectunt Judæi, unde ברקן *barcan* Onceloſi, Jonathanis, & Paraphrastæ ἡ ἀσμαῖος, ברקתא *barcatha* Uzielidæ, & Solymitani, נרקא συφεζίτων, ברק etiam & ארבך meratheſi Samaritica: aut hunc potius naturæ virorem nitidissimum *Smaragdum* interpretantur; quod volunt οἱ ὁ'. (etiam Ezech. c. 28. ubi alium profecto ordinem illi tuentur, quam habet Hebræus) Josephus, S. Hieronymus ex placito istorum, & Interpres Samariticus per suum اخضر ἄξαρος. Verum Rabbinorum pars maxima commutant hanc gemmam oculorum delicias cum sequente נפך: ברקת vero nunc aliter exponunt, Arias à Judæis suæ gentis *Chrysolithus*, Abarbanelis, & Interpretes Anglicani *Carbunculus*, lapis quatenus præfulgidus. Abrahamus in Shilte Hagibborim, & diu ante ipsum Symmachus S. Bibliorum interpres optimus quidem ex LXXV. κεφύσιας: quo eos profecto induxit notissimus sensus vocis ברק, κεφυτὸς & ἀστραπή. Quanquam & *Ceraunius* (quem οἰνωπὸν appellat Epiph.) locum suum habeat in Dactyliothecis, Tavosus in Pentateucho suo Persico pro *bareceth* reponit Arabicum الماس *Almas*, quod est Adamas, ne forte pretiosissima rerum careret penitus Thorax sacer. Onceloſus denique, Jonathanes, aliique Targumistæ, & abs illis Syrus aliquid gemmarum heic intellexerunt præter Smaragdum, non docent tamen quo in lapidum genere consistat ברקא aut ברקן. Hac & sequente gemma, Jacuto puta rubro & Smaragdo viridi sternitur ὄδος Paradisi Mahommadicæ.

4. Incipit autem versus secundus à tribu Judæ ac lapide נפך, נφεκ; aut LXXII. Interpr. ναφὶκ Ezech. c. 27. 16. quod *Carbunculum* denotat istis Alexandrinis cum alibi tum Ezech.

αὐτοῖς [i] τῷ ἐφῴδῃ βάμμασι διαπεπυρωμένον. [k] ἐστὶ γὰρ quidem vocatur: hic vero in lingua Græca λόγιον [Ra-

zech. c. 27. 13. Joſepho etiam, S. Hieronymo, Judæis Hiſpaniarum; Abrahamo Medico, Syriſque interpretibus. Iſtorum enim צדירא *Rubinum* ſignificat, ſicut Arabum صدي *Sadi* rubedinem rubiginemque. Accedit ad hos Targum Solymitanum, in quo כרכדנא *Cadcodna* dicitur ἡ βλαπτικὴ pro כרכר *Cadcod*, vel *Chodchod* ut Hieronymus ſcripſit de vocis ſignificatu plane ignarus. Eſt autem Pyropus, lapis πυρωθεζόμενος, ut cum Epiphanio loquamur, à כרור *Scintilla*, atque *torris*. Eodem plane modo interpretabere Latine Jonathanis בצדירא pro בכפך בצפצפה Hebraico Eſ. c. 54. i. e. ἐν ἀνθρακιᾷ, vel ἀνθρακὰ quaſi נופך, quomodo legerant LXXII. aut ἐν τίγλαι cum tribus aliis Judæis. Nam fucus iſte ſcintillæ inſtar micat, ut norant nurus delicatæ. كحلي *Cohli* inſuper Arabum Walt. & Erpen. & כחלי *Chahali* Targumiſtæ Cantici Regii (qui ſolens ἀφεδίζεται) *Stibis* gratiam ſignant. Opportune igitur adnotavit ex Commentariis regiis Jubæ C. Plinius, *Smaragdum, quem Cholon vocant, in Arabia adificiorum ornamentis includi.* Neque diſſentiunt omnino Ainſworthus aut Commentator major *Semot* f. 96. ubi leges כרכרינין: quippe *Chalcedonius* aut *Charchedonius*, (nam utrumque occurrit apud vetera ſcripta, & vice ἄνθρακος ſimplicius equidem χαλκηδὼν in Apocalypſi ſacra) ex *Carbunculis* præcipuis æſtimatur: ſive ille à magna Carthagine, ſive ab Hebræo potius כורכר (pro quo LXXII. Interpr χάραξ quandoque ſubſtituerunt) nomen forte ducat. E contra, Samaritæ in verſione ſua Arabica נפך interpretantur *Smaragdus*, زمرد, زمرگدا. Pariter Onceloſus veruſque Jonathan אזמרגדין *Eſmargedin*: Ben Uziel אזמורד. Hi etenim omnes ſignificationem veterem veramque ipſius בנקן ita tranſtulerunt in *Nophec* lapidem quartum: cui quidem rei tinnitus gemmularum proximarum ירקן ברקן *jarcan, barcan* occaſionem fortaſſean dederit. Idem ſane adfectant per verſus omnes Pectorales ritu magico ac ridendo Samaritæ in verſione vernacula, *Samuc, ſamac, ſamacmac* &c.

5. Quintus lapis Dano datur nomine ספיר σαπφείρῳ, سفيس, σαφείρ Etymologo Magno Græcorum, S. Hieronymo & οἱ ὁ. vel decies σάπφειρος. Inde Uzielidæ & Paraphraſtæ Solymitanos ספירינין & סמפורינא, Targum Cantici אספור, Syro perpetim ספילא, ſemelque Paraphraſtæ Samaritico ספירה, & in Hebræo Tobiæ ספיר. Onceloſo quidem ubique, & ſæpius vero Jonathani rara voce שבוז *Shabzir*, Jobique interpreti Aſſyrio שבזיא, & Paraphraſtæ Samaritico ſemel שבזן *Shabzan*. Sic dictum credo fuiſſe Sapphirum vel Jaſpida πολύγραμμον, tanquam שבש, שבש & שבץ, *ramulis lineiſque variam*, elementis ז & ץ permutatis, & vocabulo quadrato, ut fieri ſolet. In verſionibus Arabicis Samaritarum, Judæorum Africanorum, & Clariſſimi Saadiæ tam ad Legem quam ad Hagiographa ספיר redditur المها *Maha*, eſt enim generis Cryſtallini: & in Onomaſtico Coptitarum, Κάπφιρος, العقيق i. e. Carchedonia, aut ex Barbahlul Jaſpis quædam. Tavoſo is vocatur زمرد Smaragdus. Non multum ſane abludunt ſuo fuco à Sapphiris Chalcoſmaragdi Cypriī, aut Smaragdi Medici, *quos equidem è Sapphiro* ait Plinius, condus ipſe gemmarum omniſque pretioſæ naturæ. Quinetiam ad Logium ſacrum adnotavit Sophiſta Gazæus, *Sapphirus haud abſimilis perhibetur Smaragdo:* utriuſque ſpecies quædam colorem cœli præferunt. Adamantius idem dixerat ad Lamenta Jeremiæ c. 4. 7. σαπφείρου διάστασιν αὐτῶν. οἱ ὀνικεῖοι, ὁ δηλοῖ τὸ διάστημα, πολιτείαν ἡφαίστου ἔχειν· τοιοῦτο γὰρ ὃ σαπφείρῳ τὸ χρῶμα. Hieronymus ad Eſaiam, *Porro Sapphirus qui ponitur in fundamentis cœleſtis Jeruſalem, cœli habet ſimilitudinem & ſuperioris aëris; ἀεροδατεῖ μὲν καὶ αἰθροφορεῖ τὴν ἠλιον. Ezechielis quoque Scriptura commemorat, quod locus in quo thronus Dei ſit, Sapphiri habeat ſimilitudinem, & gloria Domini in hoc colore conſiſtat, qui portat imaginem ſupercœleſtis.* Vel Græce eadem accipe à Procopio Cæſarienſi, ἡ δὲ σαπφειρος ὑφάνιον ἔχει τὸ χρῶμα. καὶ δὴ τὸ ἐξεικελὰ καὶ ὁ τόπος ὁ ὑποκάτω δηλοῖ καὶ θεοῦ καὶ σαπφειρος (campus quidem cæruleus auro interſtinctus) ὥστε τοίνυν εἶναι, μὲν τὸ τῶν εἰκόνα δὲ ἐπιφανείας φορεῖν. Deinde de indole hujus gemmæ rectius ſenties, ſi colores Saadiæ atque Eſdraidæ Judæorum inter ſe miſcueris: nam cærulum conſtat ex rubro & albo (ſive Cryſtallino Gaonis quem laudavi, ſive Adamantino Medrash veteris:) nimirum quo vultu emicare ſolet ῥοδοδάκτυλος ἠώς. Unde verſus ſeculo non bono nati,

Sapphiri ſpecies digitis aptiſſima regum,
Egregium fulgens puroque ſimillima cælo

Proponit etiam nobis Epiſcopus Salaminis Cypriæ inter ſacrorum lapidum fulgores σαπφειρου ποεφυρίζοντα, οἷς βλάπτης τὸ εἶδος. πολλὰ δὲ χθὶν τοῦτο ὑπάρχουσιν. ἔστι γὰρ ὁ βατιλικὸς χρυσοειδής. Aut verbis Plinii, *Sapphirus aureis punctis collucet. Cerulea & Sapphiri, raroque cum purpura. Optimæ apud Medos. Quæ ſunt ex eis Cyanei coloris, mares exiſtimantur.* Quod vero apud Flavium Sacerdotem, qui duodecim hoſce ignes de pectore Principis ſui ordinis reſplendentes ſæpius viderat, ספיר bis redditur ἴασπις, totieſque ſextus lapis יהלם, σάπφειρος, vel vitio communi librariorum in totum deputandum, vel erit cognationi evidenti ipſarum gemmarum. *Cyanos* enim Plinii, ſive *Jaſpis ſtellata rutilis punctis*, aut *Jaſpis Phrygia & purpuraſcens* Epiphanii, aliorumque ἴασπις διαφέρουσα à Sapphiris nihil aut perparum differunt, quod & Theophraſto ſummo Lithographo videbatur. Sapphirus autem Arabum medicis & interpreti Prophetarum Sacrorum الغبروزج *Fairuzeg*, ſeu per ora Perſica Turcicaque بيروزج (niſi quis dicat utramque vocem à πεφύρωσις deflecti. Nam ex Philone jam vidimus Sapphirum videri λίθον πεφυρωτὸν.) aut peculiarius *Sapphirus opaca*, quam noſtri Gemmarii Turcoida appellant. Poſtremo Commentarius major tam *Semot* quam *Bemidbar* explicat ספיר Moſis per כוחל; quod *Stibium*, aut maxime *cæſium cœli ſucum* ſignificat vagis Judæis, Arabibus & atræ genti Æthiopum, aptumque fuerat vexillo Iſaſcharis ſolis lunæque orbibus nobili, ut priſci Rabbini imaginabantur. Pretioſus hic lapis ex quo Veritatem σαπφείρου ob pectus geſtabat Pontifex Ægyptius, Æliano referente, imo de quo exciſæ ſunt Tabulæ δεκάλογοι, ſicut tradunt Rabbini, nomen prætulit *Sapphirenæ* inſulæ Arabicæ, & ille vel ſua *pulchritudo* mali ingenii fœminæ Sapphiræ. Venit autem ספיר gemma ab Arabum صفر *Saphar*, quod *nitorem, almam lucem*, & *Auroræ decus* eximie ſignificat: unde יספר Jobi c. 38. *decoravit* ex mente Cimchii parentis. Imo ספיר laxius aliquando interpretami Jonathani אבן שבא *lapis bonus ac pulcher*. Nam *Saphir*, ait Hieronymus ad Michææ vaticinium, *Syro Hebræoque ſermone dicitur pulchrum*. Breviter itaque expendimus, ut cum Dionyſio canere licet,

Χρυσείης κυανῆς τε καλλὶ πλάκα σαπφείροιο.

6. Verſum ſecundum claudit ἰαχὼμ יהלם, gemma Naptalis: בהלם Tavoſo, Jonathani priſco atque Onceloſo σαρδονυξ-ζεσπις סבהלה *Sabhalom*, indeque interpreti Samaritico צבלום *Zabalom*. Hanc veteſtiſſimi Criticorum. S. Jaſpida interpretantur, ut LXXII. Alexandrini, etiam ad Ezech. c. 28. 13. S. Hieronymus ubique ex profeſſo, tum etiam Epiphanius Cypri. Qui facit & כרכורנין Uzielidæ, forte & χαλκηδόνιος Johannis Revelatoris. Nam כרכור Eſaiæ vatis Symmachus quidem χαλκηδόνιον reddidit, ſed Hieronymus & LXXII. ἰάσπιδα. Præter Theologos Chriſtianos, Abarbanelis, Abrahamus Medicus, Judæi Byzantii Hiſpaniæque יהלם Adamantem interpretantur, atque adeo الماس Almas Rabbinus quidem Hiſpanus, quem præter morem ſuum valde laudat Abeneſdras. Adamas enim ab infracta ſua duritie alios omnes lapides יהלם i. e. ירשם וישבר, domare ſolet & deterere. Nam ut Hieronymus refert ex Xenocrate ad Amoſi c. 7. *Cum victum aurum longo uſu conſumatur, ſolus adamas non atteritur, & nulla lima minui poteſt; ſed è contrario limam terit, & quicquid attigerit, lineis ſulcat.* Tavoſus aliquando اللازورد *Lazured* aut corruptius *Lazuli*, quod eſt κύανος. Ab hoc minimum abludit σαπφειρος Fl. Joſephi tam in Originibus quam Bellis patriis. Pro יהלם Arabica Waltoni Erpeniique ponunt بهرمان *Carbunculum*, Syrorumque ſimplicior verſio ܢܣܛܐ *Necatho*. Targum Cantici גיהר *Gihar* à *claritate*. Idem Targumiſtæ Jeroſolymitano dicitur עין עגלא, *Ocellus vitulinus*, aut Plinio *Ægophthalmos*. Cognatos autem admodum & conſimiles aliqua ſui ſpecie exiſtimabis Adamantem, Cryſtallum, ἃ ὑδατόεσσαν ἴασιν, quod canit Poëta Afer. *Jaſpidum enim multa ſunt genera*, ait Hieronymus. *Alius eſt enim Smaragdi habens ſimilitudinem, qui reperitur in fontibus Thermodoontis fluminis, & vocatur Grammatias: quo omnia phantaſmata fugari autumant. Alius viridior mari & tinctus quaſi floribus: hunc in Phrygia monte Ida & in profundiſſimis ſpecubus ejus naſci autumant. Alium vero juxta Iberos Hyrcanoſque & mare Caſpium reperiri*, (hunc Dionyſius appellitat ſubnigrum, ſeu ὑπόμελαν ἴασπιν) *& præcipue circa lacum Neuſin.* Talia carpſerat ex libello Epiphanii ille Aſceta, ἴασπις, ait Epiphanius, ἔστι τῷ αὐδῇ συμφωνοῦσαν. ἔστιν δὲ τὰ χαίλη δ διαφανέστερα ποταμῷ διαπλεύσαντα, καὶ οἷον ἀμαθύντα τῷ ὑγρῷ. τοῦτο δὲ ἀκόμα φασὶ γίνεσθαι τοῖς μυθολόγοις λέγουσι. ἄλλη δέ ἐστι γλαυκοτέρα θαλάσσης, ἄλλη δ βαθυτέρα τῷ αὐδῇ τῇ βαρεῖ, ὡς τοῖς ἀπλήστοις, ὡς τῷ ὄρει ὃ ἰδὼν ὡς τὴν φευγίαν, ὁμοιάζουσα ποφύρᾳ τῇ λίθῳ δ ἄμαυρον κόχλῳ, διαυγεστέρα μᾶλλον, ὥσπερ οἶνον ὁμοιάζουσα, ἢ ἀμεθύστῳ ξανθοτέρᾳ. ἡ δὲ μᾶς χροιᾶς, ἐδὲ ἡ αὐτῆς διάπαυσις. ἀλλ' ἡ μὲν ἐστι χαυνοτέρα καὶ λιθοτέρα, ὥστε πάνυ σίλδουσα, ὥστε πάλιν λαπάσσουσα. ἄλλη δ κρυσάλλῳ ὕδατι ἐοικυῖα· ἀρίθη δ καὶ παρ' ἴδιος καὶ ποιμέσι ὑγκαίοις τοῖς κατὰ τὸν καστίαν γῆν· καὶ ἄλλη ἴασπις ὁ παλαιὸς καλούμενος, ὃ πάνυ λάμπουσα, χλωρὸς, ἥτις ἔχει γραμμὰς μίσας· καὶ ἄλλη ἴασπις ἁμαθὸς τῇ χιόνι ἢ ἀφρῷ θαλάσσης. Vis autem eadem Jaſpidum ac Adamantum, *lymphationes abigunt, metuſque vanos expellunt à mente*, Plin. l. ult. c. 4. ambo ἀναπλάζουσι. De præcipuis Indiciſque Adamantibus idem adnotavit, *non in auro naſci, ſed quadam Chryſtalli cognatione. Siquidem & colore tranſlucido non differt, & laterum ſexangulo lævore*, &c. Xenocrates de eodem lapide, *Parvus eſt & indecorus ferrugineum habens colorem & ſplendorem Chryſtalli.* Σάπφειρον denique bis poſuiſſe Joſephum pro Hebræo יהלם, pro ספיר ἰάσπιδα, non adeo imperite factum putabit, quiſquis illarum gemmarum ingenia ac cognationem perpenderit; quid enim apparet eſſe Sapphirus, niſi Jaſpis pellucida? Heic quidpiam pervertiſſe Librarios viri docti ſuſpicantur, ſed conjectura ſubleſta.

7. Septimo lapide expreſſum fuit felix nomen Gadis. Hunc לשם, λέσεμ, لشم vocat Moyſes, iſque ſolus inter Scriptores ſacros aut non ſacros. λίγυρον eundem interpretatur Joſephus, λιγύριον οἱ ὁ. & poſt illos B. Hieronymus. Onceloſus equidem, & ille Uzielides, Syra natio, Sectaque Samaritica *Cancerin*, קנבירין, קנכינין, קנתרין, קנבירין, totidem à Græco λιγυ-

[Rationale] significat. Ad amuſſim autem com- μὲν καλεῖται. [1] σημαίνῃ δὲ τοῦτο καθ' τὴν Ἑλλήνων γλῶτ-
τραν

πυγχείτης, *milii granis velut ſparſis*, ut Plinius ait. *Topazium* Judæi aliquot Hiſpani; nam qui ad Conſtantinopolim confugerant, eum βύγλωσσον ſunt interpretati. R. Saadias, R. Jonas in Lexico Cimchiano, Judæi Africani, in Syria Samaritæ *Leſem* explicant clarius quam reliqui Interpretes Arabica voce לעזא, quæ οὐύχιον ſignificat. Ainſworthus, Braunius, & diu ante hos S. Chryſoſtomus, Epiphanius, Hieronymus, & Scholiaſtes Græcus ad Biblia Græca, & Gloſſator ad Latina *Hyacinthum* reddunt; neque abeſt longe ירק *jeruc* Samaritani Paraphraſtæ, aut יַשְׁפֵּם *jaſim* Perſici: imo vox hæc prope accedit ad Moſaicam, ut Aſia ludere amat in ſonis. *ἰσοδυναμοῦσι γὰρ* يشب, يشم و لشم, & *Jaſpidas virentes* ſignificant. Multum etiam valet, quod B. Johannes de pectore pretioſo P. M. fundamina Novæ Urbis deſumens, *Hyacinthum* ſubſtituerit vice *Ligurii*. Poſuit autem pro *Leſem*, Bemidbar rabba τὸ σαπφείριον, Semot rabba כרחלין *Cærulum χρυσοειγές*: pariterque *Turcoida* & *Cyanon* interpretatur Abrahamus Harophe, & alii recentium Judæorum. Targumiſta Solymitanus יזין *zuzin*, quia ſic voluit. *Amethyſtum* autem Abarbinelis, *Beryllum* Targumiſtæ ad Canticum, *Achatem* aliorum prætereo. Audiamus potius quid ad Fabiolam piam fœminam dixerit Monachus Bethleemita. *Satis miror, cur Hyacinthus pretioſiſſimus lapis in horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine Ligurius* (perperam edidit Eraſmus *Lyncurius* adverſus codices priſcos. Nam hoc aliud eſt, & *Succinum* potius quam *Hyacinthi* quoddam genus aut alterius gemmæ, quod ſuo ævo videre potuit reconditæ naturæ diligentiſſimus ſcrutator Plinius. Recte Heſychius λυγκήϊον, ἤλεκτρον. Theophraſtus quidem, Demoſtratus, aliique veterum cum Lyncurio Electro majoris pretii gemmam λυγύριον aut λιγγύριον male confuderunt: unde Plinius Epiphaniuſque miſere palpant.) *Scrutans eos qui de lapidum atque gemmarum ſcripſere naturis, Ligurium invenire non potui.* Videbis jam quam expreſſe hæc ab Epiphanio tranſcripſerat celeberrimus iſte Aſceta. Τὸ δὲ λιγυρίον τοῦτο εὕρεσιν ἐν ἁπασι ἔγνωμεν. ὅτε δὲ ἐν φυσιολόγοις (non apud Theophraſtum? λυγκούριον itaque reſcribes aliquoties in libello iſtius Peripatetici ὡδὶ λίθων.) ὅτε δὲ ἐν τισιν ἐκλαίοις ταῖς περὶ τούτων μεμερισμέναις. [Hinc Pſellus λυγκούριον recenſet inter ψευδώνυμα gemmarum] τοῦτο μὲν γὰρ λαγκούριον ὅτου καλλίονον λίθον, (Zenothemis id tradidit:) ὃν τινες τῇ πρώτῃ ἀβελίπτῳ λαγγούριον καλοῦσι. καὶ τάχα τοῦτο εἰμὶ τὸ λιγγύριον. ἐπειδὴ αἱ θέσεις γεγράφαι τὰ οὐσιώτατα ἑτέρως κατεπείσαντο· ὡς τὸ σμαράγδου πρόσωπον [at innuit אבן השהם, quem LXX. Gen. 2. 12. λίθον πράσινον interpretantur, ſæpius σμαράγδου, quandoque σαπφείρου & σαρδίου.] καὶ ὅτι πῶς ἐν τῇ τοῦ λίθου ἰσότητι διαφορᾷ ἐν ὑακίνθῳ, καὶ τοιγε σεσθάτου ἐν σύτιμος ὄντος λίθου. ὥστε τὸς νοῦν ἡμᾶς λαβεῖν, μήποτε τὸ λιγγύριον τοῦτο καλεῖ ἡ θείᾳ γραφὴ, ὑάκινθος οὖσ τὰς μὴ ἰδίως ἔχει ἀβελφόρους. ὅταν γὰρ διαλύσει βαθύτερος τῇ χροιᾷ, τοιοῦτον ἀναλαμπότερος ἐστὶ τοῦ ἄνθους. ἔοικε δὲ ὑάκινθος τῇ ἰρὶς, ὑποπορφυρίζων τοῖς ὕδασι i. e. quo flore gaudet herba cognominis: τούτῳ δὲ χρῶν ἐ. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λίθος καλεῖ θαλασσίτης. (*Vitreus* Plinio.) ὁ δὲ δεύτερος ῥοδινὸς· ὁ τρίτος, νάτιος, (miſere hanc vocem torquet Cl. Salmaſius, quæ notiſſima eſt in Latio) ὁ τέταρτος λίγε) χαυνώδης (malo καπνίας.) ὁ δὲ πέμπτος περιλάδνος, aut ἀβδελάδνος, qui eſt Onyx: *is enim rubri coloris circulos habet aliis cingentibus zonis*, ait Beda noſtras ex Plinio. Candicantium vero hyacinthorum ſpecies diverſas accurate recenſet Plinius l. ult. magni operis. Uno verbo tot colores induit hyacinthus, tam variam ſpeciem admittit, ut ſecuris liceat eo nomine raram vocem לשם interpretari. Quinimo color maſculus igneuſque ipſius Lingurii, quem celebrant Theophraſtus Pliniuſque, Hyacinthum ſive *Jacut* perpulchre repræſentat.

8. Pergimus hinc ad *Achaten* Aſeri, quod interpretantur LXXII. Judæi, S Epiph. atque Hieronymus, tum etiam Commentator major *Semot*, Moſaphiaſque Judæus ex Hebræo שבו שבו: hoc tamen ſervatur adhuc apud Perſas in شوه *Shavah*, vel *Shabah* شبه, ut Tavoſus ſcribit. Convenit & vox Arabica سبج *Sabag* i. e. aliis Arabum سبج *Siba*, & quod reor שבאג apud Targumum Cantici eximii. Quocirca pro שבו in verſionibus ſuis ponunt Judæi Mauruſii & Samaritæ necnon in Lexico Hebraico D. Cimchius[3] سبج, & Cl. Saadias سبج, i. e. Achaten, ſive lapidem ſubnigrum & περιλάμπον, צבע שלו מעורב שחור ולבן, ut vult Commentator major *Bemidbar*. Onceloſus reddidit ſua dialecto *Tarcia* טרקיא: quo *Dendrachaten*, *Cerachaten*, aut *Thraciam* innui malim, quam *Turcoida* ſeu *Turcinam*, ut plerique amant Judæi Chriſtianique; recentiora enim reor hæc nomina, quam Onceloſi ætas ſuſtineat. Poſt Onceloſum *Shebo* expoſuit *Tarica* טריקא Paraphraſtes Samaritanus, Uzielides bis טרקין *Taracin*: nam ערקין vitii librarii manifeſtum. Judæi Hiſpanici atque Byzantini *Turcinam*, ſeu κύανον explicant, niſi quod Abarbinelis *Topazion*; Abrahamuſque Medicus *Hyacinthum* malint ſuo ex ingenio, & Targumiſta Cantici βηρύλλιον. Λίθος ἡ ἀχάτης, inquit Epiphanius, ὑπολιθρὸν ἔχουσα περιλάδνους καλυμένους, ὃς τοῦτο τὸ ὑάκινθον διαλύει. Θαυμαστὸς δὲ ἐστι τῷ θεῷ ὑπονυσιάζων. ἔχοθεν σφενδόνειον λόγχην ἔχων, μαχόμενος πρότερον ἢ ἐλεφαντίνῳ. Cedit valde in honorem hujus gemmæ, quod Pſellus poſt alios in eo notavit,

Ἐν δὲ οἱ δῆεις ὀρόων ὑάλωπιν ἔκστοτε,
Σαρδιάδ' αἰματόεσσα, ἢ αἰγιλέτοιο σμάραγδον.

Ex δ' ὄγε μιλτοπάρῃσι· ἀτὰρ ἢ χαλκὸν ὃ αὐτῷ
Δῆεις, ἢ χερσὶ ἐφαπτομένῳ μήλοιο.
Ἀλλ' ἄλλος πάντων σαφηνέστατος, εἴκαμεν εὖροις
Εἶδος ἔχοντα δαφοινὸν ἀμαιμακέτοιο λέοντος.

Ex Judæis unus Joſephus ſemel atque iterum ἀμέθυστος adpoſuit loco שבו, vel ſic patrarunt Librarii. Et pro eodem οὐύχιον præſertim reponit faber *Shilte hagibborim*.

9. Iſaſchari tribuitur nonus lapis אחלמה, ἀχλαμὰ, احلم; cujus profecto meminit nemo præter τὸν νεωθέτλιον, niſi quod חלמה eam inter Arabes appellitari affirmet Cimchius. Hunc vero non male referes inter *Onychas* aut *Amethyſtos*. Prius ideo genus ſpectant עין עגלא *Ænegla* Onceloſi, Paraphraſtæ Samaritici Syriacique, لاو جشم Tavoſi, βύθολμος Judæorum Byzantinorum: quicum conveniunt Plinii λυκόφθαλμος & αἰγιόφθαλμος, & tam hujus quam B. Johannis in Apocal. σαρδονυξ: & عين هر αἰλουρόφθαλμος Ægyptiorum. Lædit inſuper جزع *Onyx* capita melancholica, quod Serapio poſt alios fatetur; lædit & *Achlama* ſecundum Abenesdram, Cimchium, alioſque ejus hæreſis. Quinimo אוחלמה nomen peterem, non אמ' ד' ὀνομάζεις, על שם החלמורת cum Rabbinis pleriſque, potius abs Arabum حلمة *Hulama* & Syrorum חלמתא *Helmatha*, quod *pupillam* denotat, quomodo & Bar Bahlul in Lexico patrio deſcripſit עין עגלא, ſive ab Hebræo חלמורת, Chaldæove חלמון, & *Chalamtha* חלמתא Syrorum, quod *Ovi vitellum* ſignificat. utraque ſane *colorem carneum*. Scriptorum pars cætera conſpirant in אחלמה ἀμέθυστος. Ita οἱ ὁ'. Epiphanius Cyprius, S. Hieronymus, Judæi per Hiſpanias. Accedit *Heimeſin* הימסין *Semot rabba*, quod eſt Græcum ἀμέθυσος, aut potius αἱματίτης: tum etiam Paraphraſtæ Samaritani *Bahramân* بهرمان, i. e. *Carbunculus* ἀμεθυσίζων, ut habet gaza Plinii. Deinde Cl. Saadiæ & Judæorum Africanorum الغبر ونج *Fairuzeg*, & in Apocal. S. Johannis البزاني *Bazadi* pro ἀμέθυσος inter fundamenta Urbis pretioſæ. Poſtremo affirmat Commentarius Major שם *ἀριθμῶν*, אחלמה צבע שלו, חלמה דומה ליין צלול ἀχλαμὰ οἰνωπὸν εἶναι τῇ χροιᾷ, quomodo & *Amethyſtum* depingit Peripati decus ſecundum. Quippe Amethyſtum exiſtimo dictum, quod ſobrie vini colorem bibat, & quaſi ad pudorem violæ declinet: ſed Magi & Magis gens credula ebrietatem gemma hac purpurea quatenus leniri ex appellatione ipſa ſuſpicati ſunt. Quid tandem Epiphanius? ἀμέθυστος ἢ τὸν αὐτὸν σαφήνειαν φλογίζων ἐστὶ βαθίως· λαμπρότερος ἢ ὁ μέσος, οἰνωπὸν ἀποτιμηθεὶς εἶδος· ἢ ἡ μορφὴ αὐτῆς ἀβροφορος. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἔστιν ὑακίνθου καθαρῶς ἀβδελλίσιος, ὁ δὲ ἀμεθυστος κ' χλαμὰ. Scias autem exemplaria Joſephi tertio Antiquitatum *Achatem* pro *Amethyſto* hodieque oſtendere, atque libro penultimo Bellorum *Ligurium* pro eodem.

10. Verſus ultimus incipit ab honore Zabulonis תרשיש, תרשיש, quod vocabuli θαφεὶς ſcripſerunt Doctores Alexandrini ad vaticinia Ezechielis atque Danielis & ad c. 5. 14. Cantici Regii, & θαφεὶς ſæpius οἱ πρῶς. Hunc fuiſſe veterem *Chryſolithum* aut *Topazium* recentium gemmatiorum, magno conſenſu interpretum traditur, cui vix obſiſtere queat pervicacia Rabbinica. תרשיש ſeu καρχηδόνιον interpretatur العجر لذهبي بجادي Scholion Pentateuchi *Laudini*, & *Bogadi* ipſum Pentateuchum *Seldeni*, & Lexica Coptica. Χρυσόλιθος equidem pro תרשיש bis terque Judæi LXXII. ſemel illi ἄνθραξ ſeu بهرمان, de fulgore axium Cherubicorum agentes. Eſt enim *Carbunculus Carchedonius* (de quo Archelaus, Plinius, Epiphanius, multi multa) ex genere χρυσολίθου. Poſuit etiam Joſephus loco decimo χρυσόλιθον, Epiphanius iſtum eodem ordine, & præ cæteris Johannes ὁ διαυγέστερος gemmam eandem ordine alio. *Chryſolithus* ubique tranſtulerunt Aquila Judæorum & noſter Hieronymus, ſeveri interpretes, Syruſque ad Cantici c. 5. 14. Eundum lapidem præſtitit Sexta ἔκδοσις, omniſque vetuſtas, præter *Hyacinthum* Symmachi Triumvirorum prudentiſſimi, quod à Theodoreto ac Hieronymo diſcimus Ezech. c. 10. alibique. Nam *Aquila Hyacinthum poſuit*, quod hunc legitur apud Hieronymum initio Ezechielis plane vitioſum eſt pro *Symmachus h. p.* At nihil iſti inter ſe differunt, σμάραγδος ὑακινθίζων Plinii, *Hyacinthus aureo colore tranſlucens*, & *Chryſolithus* ejuſdem, necnon *Chryſopraſus* apud *Semot rabba*: ſic enim explico, קרומסטין, *qui lapis cæli habet ſimilitudinem*. Idem valet & ἐξηγητὴς Abeneſdræ ad Cant. c. 5. 14. כתרשיש שיש בת תמונות מכוכבים נקבצים. Facit huc & Lexicon Cimchii ex Gerſamida, תרשיש אבן יקרה ויצרו נופה לעין התכלת. *Hyacinthum* adeo illud interpretantur Abraham הגבור, Ainſworthus, Braunius, & alii. Arabs Waltonianus poſuit hoc loco مشف *Meshaffon*, *Jaſpida*, aut *lapidem purum* & ἀβδελλίου. Forſterus aliique Confeſſionis Lutheranæ *Turcoida*: Abarbinelis Judæus פירוזא βηρύλλιον exponit. Audiendus eſt demum Epiſcopus Cyprius de Logeo Aaronico; ί. λίθος χρυσόλιθος. τέτου τινες χρυσοσκιρύδιον κεκλήκασι. χρυσίζων μὲν ὅτι· διαίνεται δὲ ὡς τὸ φρεαλὶ διαίπτῳ ἀβδὲ τὸ τῶν ἐ ἀκαμψιτιδῶν βαβυλῶνος. τοιαυτικαῖς δὲ αὐτῶν καὶ κοιλιακοῖς ἰαπαλικὸς ὑπάρχει. Inde ſic ſcribit decus Hipponenſe ad ψ. ϙ'. *Chryſolithus aureum habet fulgorem, & ſcintillas emittere videtur, & nocturnos timores pellere aſſeritur.* Onceloſus tamen, quem inter vetuſtiſſimos Divinæ Legis Inter-

תרשיש m λόγιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς ὃ n ἐφώδ ὅπερ ὑ- plet illud Ephodæ *ſpatium* quod *vacuum* à texen-

terpretes recte exiſtimabis, & ab illo Paraphraſtes Samariticus propter Hebraici vocabuli תרשיש latos ſenſus, *pelagi color cæruleus*, ים כרום *ſicut ipſum* interpretatus eſt: & Uzielides peculiarius *cæſius vultus maris Mediterranei*, ים רבא כרום. Paria ad Danielem ſuadet Eudoxus Commentator, τὸ θαλάσσιον χρυσόλιθον ἴδῃ. ὁ δὲ ἱερεὺς κόσμον τὸ χρῶμα λέγει. Quinimo כרום ים, aut χρῶμα θαλάσσης denorat ex Græco: aut *gemmam marinam* ab Arabum *Carama* كرم *pretioſa res gemmeaque*, quod in animo videtur habuiſſe Tavoſus, cum Perſice verteret مرواريد *Margarita:* aut denique inter Chaldæos ים כרום *Glaucum mare*, μέλαινα πόντου Mæonidæ. *Ceſium* inſuper ſignificat ازرق *azraco*, quod eſt interpretamentum תרשיש lapidis apud Samaritas, Judæos Libycos, & Illuſtrem Saadiam. Verum non nuper obvenit, quod Judæi θαλάσσης reddiderint mare ipſum, ים. Per Prophetas priores cæteroſque id fecit Jonathan perantiquus Targumiſta. Ἑλλῆνα θαλάσσης expreſſerant aliquando οἱ ὁ'. ex אניורת תרשיש Eſaiæ vatis, ſæpius S. Hieronymus: qui etiam à Phariſæis ſui temporis acceperat, *Hebræi putant lingua propria ſua Mare Tharſis appellari: quando autem dicitur Jam, non Hebraico ſermone appellari, ſed Syriaco.* Ad Marcellam idem presbyter Chriſtianus, *Quaris ſi Tharſis lapis Chryſolithus ſit, aut Hyacinthus, quod diverſi interpretes volunt, ad cujus coloris ſimilitudinem Dei ſpecies ſcribatur. Quare Jonas propheta Tharſis ire vellet, &c. Reſpondeo homonymum eſſe vocabulum, quod & Indiæ regio ita appelletur, & ipſum mare; quia cæruleum ſit, & ſæpe ſolis radiis percuſſum colorem ſupradictorum lapidum trahat, & à colore nomen acceperit:* (ut *cærula verſunt* apud Maronem) *licet Joſephum τ pro θ litera mutata, Græcos putet Tarſum appellare pro Tharſis.* Idem ad vatem καθόδους. Tharſis *Joſephus interpretatur Ciliciæ civitatem* (imo plus dicit, ad pontum Euxinum ejectum Jonam:) *quantum vero in Paralip. libris intelligi datur, quidam locus Indiæ ſic vocatur. Porro Hebræi* Tharſis *mare dici generaliter autumant. Secundum illud*, Spiritu vehementi confringes naves Tharſis. *Et in Eſaia*, Ululate naves Tharſis. *Non igitur Propheta ad certum fugere cupiebat locum: ſed mare ingrediens, quacunque pergere feſtinabat.* Iterumque Rector Bethleemiticus, *Joſephus* Tharſis *urbem Tarſum arbitratur*; [LXX. *Carthaginem,*] *alii regionem putant Indiæ: & hoc nomen etiam de duodecim gemmis lapidem appellari, qui apud nos vocatur Chryſolithus, ob marini coloris ſimilitudinem. Neque enim Jonas de Joppe navigans ad Indiam poterat pervenire: ſed ſimpliciter ire in pelagus, & ad quaſcunque inſulas pergere.* Præiverat huic Euſebius in Onomaſtico ſacro, Θαρσεῖς vel Θαρσεῖς, ὅθεν ἤρχετο τὰ σταλωσίνια χρυσὸς, καὶ μέ τ ἰασπιν τασὸς ἔχει ἡ τ κιλικίας· καὶ ὁ τὴ ἐζεκιὴλ, καρχηδών. αὐτὴ γὰρ παρὰ τοῖς ὁ'. κεῖται μᾶλλον καρχηδὼν ἢ τὸ ὠφεῖτιν ἔχει Θαρσείς. ἄλλοι δὲ τὴν Ἰνδίαν ὑπολαμβάνουσι. Concedunt autem in opinionem Rabbinicam ex Græcis Paraphraſtes *Corderii*, atque Theodorus Heracleenſis ad ψ. inauguralem οὐ, λέγει ὅτι καὶ οἱ τὰ παρὰ θαλάσσιον οἰκοῦντες δῆμοι ἀποστέλλουσι. Θαρσεῖς γὰρ τὰς παραθαλασσίους καλεῖ πόλεις. Sic in Catena Græcanica alii. Dico igitur ſtrictim (nam hæc longe perſequi haud licet) תרשיש Carthaginem denotare, ut Doctores Alexandrini Eſ. c. 23. 1. & aliquoties verterunt ad Ezechielem: ſive à mero ac muſto תירוש id nominis meruerit, οἴνωσιν etenim etiam appellari olim memorat Stephanus Byzantii: ſive à قرس *Tars, munimentum ac præſidium*, ſicut Tyrus eſt צור, ὀχύρωμα: & ipſa forte Carthago aut καρχηδὼν, קרטחא *carcetha*, quod *Arcem* ſignificat; perinde ac loco eodem *Burſa*, בצרא βύσσαν, *Acropolis*, conditore *Zoro* i. e. viro Tyrio, ut recte retulit Philiſtus, ſed non recte accepit Bochartus p. 511. *Punicorum*. Nam à תרשיש Jaonida Tarſum Cilicum conditam ac nobilitatam fuiſſe exiſtimo, potius quam à Sardanapalo Aſſyrio: non ita ab illo Tharſi Tharſiſque nepotibus Carthaginem editam, quæ juxta plurimos nomine *nova* קרתא חדתא, ſed ortu *Urbs antiqua fuit* vel ex nomine Punico קדמת קרטחדשת; hanc *Tyrii tenuere coloni*, non filii Javanis Verum ſi תרשיש mare ſimpliciter ſignificare oporteat, exponant verborum utut aſtutiores hæc verba ſacra כי אני תרשיש למלך ים, ὅτι ναῦς Θαρσεῖς (θαλάσσης λέγε) τῷ βασιλεῖ ἐν τῇ θαλάσσῃ, μὴ τ πλῶν χρείαν. μιᾶ (lege potius alio accentu μιᾷ) δὲ τ τεσσάρων ἐτῶν ἦρχεν τῷ βασιλεῖ ναῦς ἐκ Θαρσεῖς (melius אני תרשיש נאוי Θαρσεῖς) χρυσὸν καὶ ἀργυρέαν καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων καὶ πιθήκων καὶ ταώνων. Ubi rectiſſime Jonathan אני ספינת אפריקא *Navis quidem Africana &c.* Ita ille alio loco. Quocirca *Tharſis* proprie ſignificat *Carthaginem*, tum quod ex uſu eſſet negotioque *Carthaginienſium*, naves, gemmas, inſulas eorum, & quandoque totum *littus Africanum*, *mareque Mediterraneum*. Hinc LXXII. Judæi qui in Pharo Alexandrina literis divinis olim vacabant, ab Eſaia אניורת תרשיש, πλοῖα καρχηδόνος ſunt interpretati, de urbe vicina & θαλασσοκρατούσῃ minime tum decepti. Similiter illi bis terque in vaticinio Ezechielis: atque ſemel contra magiſtros Tiberienſes Hieronymus, Ezech. c. 27 12. *Carthaginienſes negotiatores tui.* Opportune inſuper monet idem Commentator ad Eſ. c. 23. 6. עברו תרשישה, ſive ut Alexandrini rite tranſtulerant, ἀπέλθατε εἰς καρχηδόνα: *Legimus autem in hiſtoriis Aſſyriorum, obſeſſos Tyrios conſcenſis navibus fugiſſe Carthaginem, ſeu ad alias Ionii Ægæique maris inſulas.* Quis etiam neſcit Θαρσεὺς καρχηδονίους, quando Tyrum obſidebat maximus Macedo, ſuperſtitione ſua coram Hercule periiſſe? Theodoretus ad γ'. βασιλ. κεφ. κβ'. σὺ ταῦθα Θαρσεὶς ἐνδικῶς τινα χώραν ὀνόμασεν. οἱ δὲ τ ἐζεκιὴλ ἑρμηνεύσαντες τὴν καρχηδόνα τ γῆς λιβύης ἀποκαθηρῆκα ὀνόμασαν. Et ve-

terum aliquis ad ψ. οα'. βασιλῆς Θαρσεῖς. Θαρσεῖς δὲ οἱ μὲ τὴν καρχηδόνα τὴν τ λιβύης ἀποκαθημένην. οἱ δὲ τ Θαρσεὶς, εἰς ὧν ἔφυγεν Ἰωνᾶς· οἱ δὲ χρῶμα θαλάσσης. ὡς σὺ τῷ, ὡς εἰδῶ Θαρσεῖς. Egregie vero Heraclææ antiſtes Theodorus ad ψ. οζ'. ἡ'. κατεάξεις τὰς Θαρσεῖς, quod eſt, *corrumpes naves mercatorias graveſque*, quales viri Carthaginienſes ædificant & regunt. Θαρσεῖς δὲ ἡ ἢ τόπος ὅπου ἐστι ἢ ταῦτα γεγόνασι, inquit ille, ἡ Θαρσεῖς τὴν λιβυκὴν λέγει καρχηδόνα, ἔτις τότε ναυκρατοῦσα πολὺ τ ἀπάντων πόλεων διέφερεν. Quando igitur *naves Tharſis* dicuntur ex fœdere improbo exſtructæ fuiſſe in Aſiongabero apud ſinum Elaniticum, ad formam modumque *Actuariarum Carthaginienſium* factas intelligies, כתבניות האניות הנעשות בתרשיש, *inſtar ſegyllarum Tunetanarum*, ut inter Judæos vir doctus explicat. Imo vero hujuſmodi *Onerariæ* Ariſtophani Comico diſerte appellabantur Φοινικικὰ σκάφη: ſed poſtea Romanis rerum dominis *Naves Alexandrinæ* nuncupatæ. *Tarteſſus* autem Bætica ſive *Gades*, (quas per תרשיש innui Pinedius, Bochartus, Grotius, atque Bootius,) commode ſane aurum, argentum, ſtannumve, ſed nullo modo merces reliquas 1 Reg. c. 10 22. & 2 Par. 9. 21. ebur, ſimias, aut pavones præſtare poterant Claſſi Regum Palæſtinorum: poterat omnia Carthago, Metropolis Libyæ, & Emporium commune Africanarum gentium & Hiſpanicarum. Carthaginienſes à Bæticis & aliunde metalla deportabant in urbem Didûs, hæc & ſimul Libycas merces ad Tyrum inde invexit Navis Salomonica. Hæc abunde confirmat Divinum Augurium de ampliſſimo imperio Salomonis. ψ. οα'. ἡ'. à mari ad mare dominaturi, ad Mediterraneum à Mortuo εὐώνυμον αὐτῦ θαλάσσης ἀδίοικος, ab auſtro: βασιλῆς Θαρσεῖς, Reguli Africani ad occidentem, & à borea *mosi* præcipue Ægæi maris Ioniique, δῶρα προσοίσουσι: tum ab oriente βασιλεῖς ἀράβων (ἤτοι τσέβα) κ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Ibi Theodoretus, Θαρσεὶς τὴν καρχηδόνα ἢ λιβύης ἀποκαθημένην κ ὁ μακάριος ἰσαὰκ κ ὁ Συμμαχος ἐζεκιὴλ ὀνομάζουσι. αἰδὰ λίβυες τὰ ἑσπέρια ἢ οἰκουμένης κατέχουσι τμήματα. αἰθιοπικὸς δὲ τὰ ἴσα κ τίτιος· ἄρρητος δὲ τὴν μέσην ἤπειρον· οἱ δὲ νησῶται τ θαλάσσης τὰ μέσα. Mox Suidas hæc ab eo tranſcripſit. Nondum tamen à nautis repertam credo *Tarſin*, quam in Oceano Indico Judæi Chriſtianique Regibus Hebræis adeo expetitam referunt. Pauciſſimis itaque תרשיש & אבן תרשיש *Tharſis lapis* ob pectus Aaronis non alius eſſe videtur, me judice, quam *Garamanticus* & *Carchedonius* Theophraſti Pliniique Philoſophorum, *ſic vocatus*, inquit Secundus, *propter opulentiam Carthaginis magnæ.* Notat idem *in Garamantitis fulgere aureas guttas: Arabicaſque ſimilæ Chryſolitho ſimiles Sandaſtris* inveniri. Compertum etiam eſt gemmam quamlibet aureolam, ſive auri punctis ſive lineis ſive plurima facie illuſtretur, χρυσόλιθον nuncupari apud ſcriptores gemmarios. Veruntamen Chryſolithos quatuor in genera præcipua diſtribuit Abrahamus Medicus. Sunt autem Arabicæ, Germanicæ, Indicæ colore cæruleo & ſubaureo, ſeu ſpecie ξανθῆς ἰλαίας, quod placet Commentatori Numerorum majori, vel denique κυάνου Θαλάσσης, quomodo vati viſæ ſunt rotæ Cherubicæ Ezech. c. 1. & c. 3. Ex quarto genere ſunt Æthiopicæ, ſolis inſtar fulgentes.

11. Joſepho ſervatur lapis penultimus שהם, σάρδιον interpreti Græco 1 Par. 29. 2. Judæis שוהם, & pectoris & humerorum ſacrorum decus. Hunc *Beryllum* aut βήρυλλον interpretatur LXXII. ſeniores Exodi c. 28. 20. & c. 39. 13. Ezech. 28. 13. de pretio Principis Tyrii, Joſephuſque l. 6. περὶ ἄλωσ. ſi ſcribarum manus ordinem juſtum gemmarum haud corruperint. Similiter ex Græca voce Onceloſus ubique Pentateuchi Moſaici, & Jonathan priſcus ad Ezech. c. 28. 13. שהם interpretantur *Burla* בורלא, Uzielides modo בורלין *Burlin*, modo בירלות חילא, i. e. البلور العنزيني Saadia interprete ad Jobi c. 28. 16. ubi Targum habet *Berulin jacar* יקר בירולין. ὁ σύριος ברולא *Berula*. Rabbini Chriſtianique Arabiſſantes بلور *Ballor* itidem ex Græco, licet contrarium aſſerat profundiſſimæ eruditionis ſcriptor S. Bochartus: nam بلور vox eſt Cahtanidis priſcis ignorata. βηρύλλιον adhuc ſive بلور oſtendunt nobis pro σοὰμ Hebraico R. Saadias, Judæi Africani, exemplaria ambo Illuſtriſſimi Laudi, Magni Seldeni unicum, Tavoſi τὸ περσικὸν, & ad Exodi c. 28. Samaritarum philologi. Namque hi Gen. c. 2. 12. Ex. c. 25. 7. & c. 35. 9. שהם permutant cum Arabico *Maha* المها, quod *Beryllum*, & *Cryſtallum*, & *Opalum*, & Plinii *Iridæ* denotat. Unde in Onomaſtico Coptitarum reperimus ὄβηρυλλος, المها البلور. Imo ἰνδικὸν valet *Maha* inter albicantes lapides, ſi verbum originis reſpexeris. *Beryllos* autem Chryſtallo ſimillimas & viderat Plinius, & nimis horant Indi falſarii, neque præteriit A. Boetius lima naturæ pretioſioris. Non aliter Epiphanius de lapide Joſephi. λίθος βηρύλλιος γλαυκίζων μάλιστα, θαλασσοειδὴς: (*probatiſſimi Beryllorum*, ait Plinius, *viriditatem puri maris imitantur*,) ἔχων εἶδος ὑδατοειδέστατον ὑακινθίνου. (quarto loco numerat idem Cajus *Beryllos ὑακινθιζούσας*,) ὑπὸ τ ἀρχὴν τὸ τέρμα ἔχων ἔτι ὑπὸ τὸ τέρμα τοῦτο. εἰ δέ τις θελήσῃ κατ' ἀλλαχοῦ ἔτι ὑλὶς τινὸς ἀναλέσαι, (lege ἀνατεῖναι. Quippe apud Beitaridam idem dicitur وقد يستقبل به عين الشمس فينظر الى عين السعاع الذي قد خرج من الجرم سعته الشمس بضوئها) φωνεῖται ὡς ὕελος κέγχρου ἔχων ὑπόθεσιν ἀμυγής. ἀλλὰ δέ τις βηρύλλος τῶν κόραις τ ὀφθαλμῶν ἔ φάκοντος ἐστι ἀποκλησία. ἐστι ἢ

tibus juxta pectus relictum est. Illi vero committitur annulis aureis unicuique angulo appositis, similibus Ephodæ annexis qui istis respondeant, vitta hyacinthina adhibita ad annulos inter se connectendos. [10] Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud excogitarunt ut spatiola tæniis hyacinthinis complerent. Epomidem vero juxta humeros connectunt sardonyches duo; utrumque extremum, in eos excurrens, aureum habentes, ut idoneum esset fibulis. His autem insculpta erant filiorum Jacobi nomina, literis vernaculis nostræ linguæ; in utroque lapide sena. At natu majores dextrum humerum obtinebant. Quin & Essenen ipsum duodecim lapides distinguunt,

Φαίνοντες καλὰ σῆμα ἐξέλιπον. ἐνῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε καλὰ γωνίαν ἑκάστῳ, καὶ κεῖνται τῶν ἴσων ° προσκεκοινωμένων, ῥαμμάτῳ ὑακινθί- ληφθέντῳ εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλας καλάδεσιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορπᾶσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καλὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον πάλῳ ἐπ' αὐτὸς ὀπίθεν χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ᾖ P περονίζειν ὀπιτήδειον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τούτοις τῶν Ιακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν ὀπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καλὰ ἓξ τ λίθων, q ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καλὰ ὦμον τ δεξιόν. ὀπίασι ᾗ κῃ r τ εσσήνλω λίθοι δώδεκα μι-

ᾗ ἄλλῃ πάλιν ὁμοία κηρῷ. Præterea pro שהם tres Judæi dederunt ὄνυξ Gen. c. 2. 12. Hieronymo nostro attestante: ubi LXX. maluerant ὁ λίθος ὁ πράσινος, ipseque Hieronymus *Lapis Onychinus* & illic & in Exodo & in priore Paralipomenon. Editio autem Complutensis λίθος ὄνυχος inter Anathemata Regia exponit 1 Par. c. 29. 2. ita etiam Theodoretus Commentator, pro λίθος σοαμ plurium exemplarium. Ονυξ etiam Flavius reddidit in his Originibus, quæ gemma gereret Josephum Patriarcham. Eadem mente patri Onirocritæ tribuitur in *Semot Rabba* פראלוקין, qui est ἀδελφόκης Plinii in genere Onychino. Ne dubites amplius, Alexandrini doctores ad mineram Jobi c. 28. 16. ultro interpretantur יקר בשהם, ὐ ὀνυχι τιμίῳ, & ibi Hieronymus *Sardonychio pretiosissimo*. Sic enim legendum esse suadet Scholiastes Græcus, ὐ σαρδονυχι ἢ σαρδονυχίῳ. Huic etiam fundæ respondere videtur σαρδόνυξ Beati Johannis sub fine Apocalypseos. Imo par gemmarum ἐκκωμίων, quibus splendebat P. M. Josephus (quod tam ex Hieronymo quam ab exemplaribus Flavii ipsius supra admonitum) σαρδόνυχας vocavit, *cum Hebræo Aquilaque consentiens*. Harum enim nomenclatura variat apud Doctores Alexandriæ, ubi Hebræum certo retinet ἀέτη σοαμ. Hanc enim ob causam Ex. c. 28. 9. c. 35. 27. & c. 39. 5. λίθος τ σμαραγδος, *inter Erythræos surgentia colla smaragdos* agnoscunt illi, & post illos Procopius. *Hæc gemma*, sic ait Gazæus, *pallida est, & nigrum colorem lucido admixtum tenet, cælumque colore refert*. Et antiquius Philo philosophus, οἱ ἐπὶ τ ἀκρωμίοις σμάραγδοι δύο λίθοι ἀδελφιδεῖς μιμοῦνται τ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον. ἐκπυρεῖ ᾗ κ ᾗ χροιά· σμαραγδος γὰρ ἔοικεν ἡ ἐξ παντὸς ἐσσηνὲ φαεσφόρα. Deinde Abrahamus Harophe שוהם pectorale *Smaragdum* esse pronuntiat, contra reliquos magistros suæ perfidiæ. Adde his, inter pia munera Exodi c. 25. 7. & c. 35. 9. offerebant Israelitæ אבני שהם, λίθος σαρδίου ἤτοι σαρδίος LXX. Interpretibus. Adeo quidem dissimiles sibi & oblivioni videntur illi senes, eodem libro sacro, capite quasi eodem שהם vertunt modo *Smaragdum* πρὸς τὸν ἐκκωμίδα. modo *Sardium*, quam interpretationem amat Origenes, modo *Beryllion* inter decora Logei, & in Genesi iidem *lapidem prasinum* Hevila tellure ortum. Tot vero pretiosorum lapidum, ut in paucum plura jam contraham, maxime secundum seriem seu tabulam priorem eos æstimantibus, cognationem inter se & similitudinem quandam obtinent, ut mirandum minus, si vel LXXII. Interpr. vel Josephus, vel pars alia Israelis, pro altero alterum substituerit, *Onyx, Sardonyx, Sardius, Beryllus, & Chrystallus*. *Nicolo* enim, quod ab ὀνύχιον corruptum fuit, Hebræum שהם posse putant Judæi Hispanici: eaque voce ait Abarbinelis *Chrystallos* atque gens gemmariorum tam *Onychas* quam *Sardonychas* denotari. Propterea Hebræum שהם, tanquam الوسحم à *zonis lineisque*, quas in gemmis Onychinis perpetuas esse tradunt Plinius & mille alii, id nomen tulisse reor. Quorsum שהם *Sahm* apud Arabum Philologos *sagitta, ὄνυξ, radius, linea, stria*.

12. Duodecim lapidum ultimus ישפה, יַשְׁפֵּה, *ἰασπὴ* ex Masora, aut potius *ἰάσπη*, Benjamino Israelis senescentis deliciis inscribitur. Hujus vocabuli sonoritatem plane neglexerant, quod mirandum, vetustiores Judæi. Unde Exodi capitibus 28 & 39 & Ezech. c. 28. (ter enim in Hebræo codice legitur ישפה) ὀνύχιον reddidere LXXII. Interpretum senatus, hisque addicti Chrysostomus, Epiphanius, Sanctorum virorum alii multi; similiterque Arabes Laudini vertunt de Græco جرغ ملون *Geza malowan*, quod est *Jaspowyx* Plinii. Tavosus habet بيجادة *Bigada* in Lege, Arabsque Waltoni ad Ezech. بجادي *Bogadi*, *Carchedonius*. Hieronymus presbyter ישפה ter commutavit in *Beryllus*, quomodo Josephus pridem fecerat in Archæologicis suis. Dein verus vetusque vatum interpres Jonathan ישפה transtulit פנתירין *Panterin*: ad Legem Onceloſus פנטירי *Panthere*, & post illos Uzielides מרגניית אפנטורים *gemmam aphanthorin*, & Targumista Cantici אפנטור *aphanthor*, Græce πανθηρίον. Tales sunt λιόνθ & παρδάλθ in Alphabeto gemmario Plinii. Imo vero פנטירי Onceloſi haud differt ac Opali genere nobilissimo *Paderote*, de quo Plinius fuse ac frequenter.

Nam niger & rubeus, viridis, pallensque videtur,
Purpureus roseusque simul, sparsique coloris;

quomodo & *Pantheron* lapidem laudat incelebris poeta Marbodæus. Judæorum tamen nepotes per Hispanias Græciamque ἴασπις (quod facile factu) pro ישפה Moysis supponunt: cum his Abrahamus Harophe, Abarbinelis, atque consimili modo Interpretum Christianorum natio. Vocem autem Hebraicam, quam ad שפה causa indicta refert Cimchius, ab Arabum dialecto adfini potius arcescendum reor, qui ut sonis colludere amant, candidarum gemmarum tria genera, *ἰασπόυχα, ὀνυχα, λευκοῤῥεύσιον*, يشم, يشب, يسف, *jasph, jasb*, & *jasm* appellitant: velut in hoc ultimo versu sacri logii Samaritarum paraphrastes crepat ἀδάς, ἀδάς, ἀδαῤῥας de *candore*, quem putat istarum trium gemmarum. يشم quidem, quomodo Samarita ἀραξίζων ad Moysen reddiderat ישפה, defluxit propter speciem aliam ab يشف. ἴασπιν vero, quod loco Mosaicæ vocis reponunt Saadias, D. Cimchius in *Miclol*, Judæique Africani, atque etiam Ezech. c. 1. 16. μάσπιν, يشف, etymon suum referunt à *transfucido* شف σίσπιν, & شفاف σισπῶδες. Namque *viret & sæpe transfucet Jaspis*, ait Plinio rum Secundus in Natura, *etiamsi victa à multis, antiquitatis tamen gloriam retinens*. Mox inter Jaspidas idem auctor recenset *Cyanon, & cyanei coloris Sapphiros, quæ mares i. e.* meliores *existimantur*. Gemma denique Sapphirus (ut nihil veteris interpretamenti omittamus) *cæruleo colore pellucida est & diaphana*, Boetio definiente. Non igitur ex oscitantia Scribarum, qui tot exemplaria LXXII. Interpretum, S. Hieronymi, Flaviique Josephi duobus etiam tribusque in locis omnino corrumpere non poterant, sed illorum Interpretum ex industria inter lapides sacros יהלם aut שפיר Græce redditur ἴασπις, ישפה vero ὀνύχιον aut βήρυλλος, quem sua *perspicuitas* الشف, *viriditasque puri maris* (ut Plinii verbis utar) probissime commendant. De Onyche vero tradit Epiphanius Magnus. ὄνυξ ὁ λίθος ξανθὸν πάνυ ἔχει τὴν χροιάν. εἰσὶ δ' οἱ ἄλλοι ὀνυχίται ὁμωνύμως καλούμενοι, οἵτινες κηρῷ τῷ μελιτίῳ εἰσὶ ὁμοιότατοι. ἄλλοι δέ τε οἱ τ λίθου τ μαρμάρινον λόγον ἔχοντες, ψυδωνύμως ὀνυχίτας καλοῦσι διὰ τὸ καθαρὸν τ λευκότητος. Qua vero occasione ordinem sacrum lapidum ἐπιγραφὴν inverterint scribæ Græcanici ac Latini ad l. 6. Josephi de Bello patrio, ubi eousque devenero Deo faciente, amplius docebo. Hæc jam exiguo prorsus otio scripsi, & infra dignitatem *Thoracis Pontificii*, qui Principum nostrorum thesauris totis pretiosior merito stetit & fulgentior. BERN.

g Τούτῳ] Vocem τούτῳ (quæ deerat in *Editis*) inserui ex *MSS.*

h Σωσῖσι] Σωσῖσι *Big.* (σωσῖσι *Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

i Τῷ ἐδώτῃ] Ita *Busb.* & *Hen.* τῷ ἐδώδῃ in *Editis* τῷ ἐφόδῃ *Big. Samb.* & *Vat.* quod forsan à *Josephi* manu.

k Εσσῆνος] Εσσὸν μὲ καλ. *Hen.* Aliis omnibus ἐσσῆν μὲ καλεῖ. Scripsit potius Josephus ἐσσῆνος καλῶσι. BERN. Ita edidi cum *Bernardo* auctoritate trium *MSS.* qui infra habent ἐσσῆνῶν.

l Σημεῖον] Vult dicere, ut reor, idem quod ἐσσῆν Hebræi vocant, Græcos appellare λόγιον, non quod eadem vis sit & origo vocis חשן apud Hebræos & λογίου apud Græcos. REL.

m Λογίου.] Λογεῖον *Big.* & *Samb.* sicut exemplaria plurima Bibliorum Græcorum. λόγιον *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* quinimo & דויר i. e. Philo Judæus, & mille alii. Mox ἀναφῶς ᾗ ἐδώδι *Big.* atque *Samb.* BERN. Id varie notat. Sed videntur Græci hoc λόγιον appellasse, quod per illud Deus responsa daret populo suo. Glossæ vereres. *Responsum*, λόγιον. Servius ad Æneid. IV. 146. *Apollinem cujus λόγια id est responsa.* λογεῖον hic habet V. C. in Josepho. REL.

n Εφώδι] Εφόδι *Big. Samb.* & *Vat.*

o Προσκεκοσμημένων,] Προσκεκοσμημένων *Vat.*

10 *Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus,*] Al. *& ne laxum sit quod inter annulos relinquitur, ejus futura filo hyacinthino firmata est.*

p Περονισιν] Περόνας *Vat.*

q Εκατέρωθεν.] *Bas.* & *Gen.* Aut ἑκατέρῳ si vis cum *Busb.* & *Hen.* aut ἑκατέρων ex MSS. cæteris. Supra σαρδόνυχις *Big.* & *Samb.* Reliqui per ο simplex. BERN. Εκατέρῳ *Busb.* & *Hen.* ἑκατέρων in reliquis *MSS.*

r Τὸν ἐσσηνῶν] Jam τ ἐσσηνῶν *Hen.* & *Busb.* recte. Quocirca helleniſmus moduſque Flavii exigebant, ut supra restituerem ἐσ-

μεγέθ\ι καὶ κάλλει διαφέροντες, ὑ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμ\ος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. ἔπει μέν\οι, κατὰ στίχον τρεῖς ἦσι πετάρων διακείμενοι γραμμῶν, ἐνησκλώπτ\αι τῷ ὕφ\ι· χρυσὸς δ\ὴ αὐτὰς ἐπαρείρε\ται τὰς ἕλικας ἐντιθεὶς τῷ ὑφει, ὡς τὸ μὴ διαῤῥεῖν ἅτως [s] πεποιημέν\ον. καὶ ἡ μὲν πρώτη τρμὰς ἐστὶ [t] σαρδόνυξ, [v] τόπαζ\ος, σμάραγδ\ος· ἡ δευτέρα ἢ ἄνθρακα παρέχε\ται, ᾗ ἴασπιν, ᾗ σάπφειρον· τ\ὴ δ\ὴ τρίτης [x] λίγυρ\ος μὲν ἄρχει, εἶτα ἢ [y] ἀμέθυσ\ος, ἀχάτης δ\ὴ τέτ\ος, ἔνατ\ος ὢν τοῖς πᾶσι· πετάρτη δ\ὴ [z] στίχ\ος χρυσόλιθ\ος μὲν πρόκει\ται, μετὰ δ\ὴ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλ\ος, πλάτωνι ἕτ\ος. γράμματα δὲ ἐπετέτμητ\ο πᾶσι τ\ὰ Ἰακώβ\ου υἱῶν, ὡς καὶ φυλάρχας νομίζομεν· ἑκάστ\ου τ\ὸ λίθων ὀνόματι [a] πετιμημένῃ, κατὰ τάξιν ὃν ἕκαστον αὐτῶν [b] γνώσεσθαι συμβέβηκε. τ\ὰ οὖν κρίκων ἀδένων ὄντων καθ' αὑτὰς ἐνεγκεῖν τὸ βάρ\ος τ\ὰ λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ [c] ᾗ ἐστήκει, ἥπερ ἀνήκει πρὸς τ\ὸ τράχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι πιέζει, δεχομένους ἁλύσεις εἰρασμένας, αἳ συνῆπτον κατ' ἄκρον τ\ὸ ὠμων σφαῖς ἐκ χρυσ\ὸς πεπλεγμένας συνάπτουσι· ὧν τὸ ἄκρον ἀνεστραμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ πρὸς ἔχον\ὶ τ\ὸ νωτιαίας πέζης ᾗ ἐφῴδει. καὶ τοῦτ\ο ἦν ἀσφάλεια τῷ ἐστῆνῃ πρὸς τὸ μὴ πίπτειν. ζώνη δ\ὴ τῷ ἐστῆνῃ [d] περισπάρραπτο βάμμασιν οἷς πρότερον μέλα χρυσίῳ περιφερὴς· ἡ πλησιάζουσα δεῖται πάλιν ὑπὸ τῇ ῥαφῇ, καὶ καλαχρημονᾶται. τὰς δὲ ὑσίνας [e] χρύσεαι συνάγουσες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐναβῶσι, πάντως ἐμπεπλέχασιν αὐτῳ.

ζ. [f] Πίλ\ος δ\ὴ ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, περιφε-

eximia magnitudine & pulchritudine; ornatus qui ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari potest. Et isti quidem, terni in eadem serie per quatuor versiculos dispositi, sindoni inserti erant: *aurum vero illis circumdederunt per spiras stamini intextum de industria, ne possent excidere. Et in prima quidem triade sardonyx, topazus, smaragdus; secunda vero præfert carbunculum, jaspida, sapphirum; in tertia quidem præfulget lyncurius, deinde amethystus, tertius vero achates, qui & nonus omnibus; in quarto versu principem locum tenet chrysolythus, post illum onyx, dein beryllus, omnium ultimus. In *istis* autem universis inscriptæ erant literæ *nominum* Jacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, unoquoque lapide nomine insignito, juxta ordinem quo singulos nasci contigerit. Cum igitur per se *illi quos diximus* annuli infirmiores essent, quam ut pondus gemmarum sustinerent, alios duos majores in extremitate Essenæ, quà pertingit ad collum, texturæ consertos dederunt, catenas arte factas suscepturos, quæ coëunt ad summitatem humerorum & ligamentis aureis opere plexili *illic* junguntur: quarum *catenarum* extremitas ascendens reducitur post tergum, & annulo qui est à tergo in Ephodæ fimbria connectitur. id quod præcipue sustinet Essenen, ne quo pacto defluere posset. Essenæ autem assuta erat zona coloribus jam dictis & auro distincta: quæ totum complexa, rursumque supra futuram nodo constricta, deorsum propendere sinebatur. Fimbrias vero; ab extremitatibus zonæ dependentes, excipiunt fistulæ aureæ, easque omnes ipsæ includunt.

7. † Accessit demum ei convolutæ byssi pileus, qua- Pileus *Pontificis.*

ἐστῶσης καλ. pro ἐστὼ μὲ καλ. *Essin* utrobique posuit Epiph. Josephus tamen Græce repræsentabat השען Syrorum atque jamdudum Solymitanorum. Onceloſus aliique Doctores malunt חושען, ὑστῶσης, ab ὑστῶ sive *chosen* חושן primitivo. BERN.

* *Aurum vero illis circumdederunt*] *Aurum vero illis subtenditur palas injungens texto, sic factum, ut non discederent ab se invicem.* COCC

s Πεπτοιημ\ένον.] Πεπτοιημ\ένοις (*Coll. Voss*) *Big. & Samb.*

t Σαρδόνυξ,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* σαρδώνυξ. *Bas.* & *Gen.* σαρδονυξ. Is lapis l. VI. Bell. Jud. vocatur σάρδ\ος, cum Ss. Interpretum cohorte; quod paulo melius expressum videtur, ut distingueretur adeo ab Onyche שהם *Soham*, quo pectus humerosque sibi ornabat Pontifex. BERN. Σάρδ\ος *Josepho* l. VI. *de Bello Jud.* & *Interpretibus* LXX.

v Τόπαζ\ος,] Τοπάζιον LXX. De hoc aliisque Lapidibus videsis *S. Epiphanium* Tom. 2. p. 225. & Quæstiones *S. Anastasii Sinaitæ*, p. 327.

x Λίγυρ\ος] Λιγύριον (cum LXX) alibi appellat *Josephus*.

y Ἀμέθυσ\ος,] Ἀμέθυστ\ος *Bas.* & *Gen.* Posteriores autem ordines pro ritu Græco recensent Mattathiades Bell. l. 6. non, ut hic, à dextro in lævum more patrio. Putat adeo ad lineas, ἀχάτης, ἀμέθυστ\ος, λιγύριον: ὄνυξ, βήρυλλ\ος, χρυσόλιθ\ος. BERN.

z Στοῖχ\ος] Manuscripta cuncta σίχ\ος: Excusa σοίχ\ος. Originis sensusque unius vox utraque: *versum* enim denotant. Posthæc ἐπιτέτμητ\ο *Bas.* & *Gen.* BERN.

a Τετιμημένῃ,] Κεκοσμημένῃ *Samb.* ex industria. BERN.

b Γνώσεσθαι] Γνῶναι. COCC.

c Τῇ ἐστῶσῃ,] Ἑστῶσι, ἥπερ *Samb.* ἐστῶσῃ ἥπερ plures: & subinde ἀσφάλεια τῷ ἐστῶσῃ, itemque ζώνη ᾗ τῷ ἐστῶσῃ. Mox *Samb.* κ' ἁλύσεις. BERN.

d Περισπάρραπτ\ο] Περισπάρραπτ\ο *Big. Samb.* & *Hen.* περισπάρρατ\ο *Busb.* περιστερέρατ\ο *Bas.* & *Gen.* sicut Josephus tulit studio Atticissimi BERN.

e χρύσειαι] *Samb.* χρυσέαι tot alii. BERN.

f Πίλ\ος δ\ὴ] Valet prosodia isthæc *Samb.* & *Busb.* Cæteris πίλ\ος ᾗ nimis acute. BERN.

† *Accessit demum ei convolutæ byssi pileus*,] *Octavo.* Accessit demum capiti magni Sacerdotis, si Pharisæis credimus, profugis saltem atque ἀπίθεσις, præter המצנפת *Mitznephet* Exod. c. 29. 37. convolutæ byssi Tiaram, ut fuit cæterorum Sacerdotum; vel equidem humiliorem quam רמנגעורת *migbaot* v. 42. qui sunt *pilei acuti nauticique*, instar Dolbendæ Turcicæ (quod adserunt propter גבע i. e. כבע Etymologicis nimis studentes, Esdraides, Maimonis filius in Grandi opere, Rabbinorum alii, omnino contra τιάραν ὀρθὴν quam Primati suo imponit Josephus:) etiam ציץ זהב *Lamina auri*, lata binos digitos (codice *Shabbat* f. 63. b. (quæ per frontem mediam (quippe Tephillarum gratia dicunt verpi ᾗ παρὰ τὸ παρεμφύεσθαι שערו נראת בין ציץ) ad aures ambas Præsulis pertinens, nobilissimum tituhum קדש ליהוה

κοδὶς λαβὼν, קדש לה Philologis Judæ ac Israelis, ἁγίασμα κυρίῳ ἤτοι κυρίῳ LXX11. Interpr. *Sanctum Domino* apud Hieronymum Presbyterum, sicut Optimus jusserat Ex. c. 28. 36. aut Joses Deuterota scriptum offenderat versu unico in urbe Roma, vel duobus istis versiculis ליהוה קדש, quod Thalmudistæ plures, Illustris Aaron ad *Semot* MS. & Maimonides in corpore Juris Judaici, ritu solenni stetisse autumant, extante cælatura, באותיות בולטות כיוצר וחב *Gittin.* c. 1. aut in Arabico R. Aaronis כאגרת אחרונה באפראת. Nam ἐκτυπώσεις ἐπ αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγίδ\ος פתוחי חתם imperat ipse Dominus. Atque inde duabus, aut secundum S. Iarchium & A. Dioridam tribus vittis hyacinthinis, פתיל תכלת Ex. c. 28. & c. 39. πίλια ταινίαν utrobique numero minimo, *vitta hyacinthina* B. Hieronymo, חוטא תכלתא Onceloso, Tiaræ alligabatur. Quin vero ea semper veneratio valuit inter Pharisæos hujus Corollarii tantaque superstitio, ut quicquid forte erratum esset circa ritus sacros, excepto פגול *Exoleto*, præsente M. Pontifice ἐξιλάσεται τὸ πίλαλον מרצה הציץ על השמא omnino creditum ac professum, Massictis *Zebachim* c. 8. desinente atque *Menacot* c. 3. §. 3. Hos enim docuerat Cathedra Moysis, *Sacra Lamina* munitum Aaronem נשא אהרן עון הקדשים, ἐξαίρειν τὰ ἁμαρτήματα τ\ῶν ἁγίων, Ex. c. 28. 38

Sin fides prior concesserit Flavio Josepho, qui hæc sæpius viderat, sæpe tractaverat, charum Deo caput Ornamenta quatuor decorabant. Cidari adeo super byssina, μιτρίφθ\ι & Chaldaico usu *mitnaphta* Ex. c. 28. 37. &c. c. 29. 6. versionibus Arabicis tam Samaritarum quam Judæorum العمامة *Emama*, Tiara ut gestant hodieque Examen Mohammedis, & in Paraphrasi Samaritica מעטפת *tegmen* & *amiculum* capitis, quod in Scholiis Romanis exponitur κ\ὴ τὸ σαμαρείτικον πίλιον, ἤτοι καθ' ἑτέραν γραφὴν μίτρα: quomodo & LXX11. Int. מצנפת transtulerant Ex. c. 29. 26. ambigue: adsutus *Apex* seu *Pileus* hyacinthinus eminebat, πίλ\ος ἐξ ὑακίνθ\ου Josepho historico tam heic quam lib. 7 Bellorum, fortassean de Moysis המצנעורת פארי, qualis erat λόφ\ος ὑακινθοβαφ\ὴς Regis Susiani apud Xenophontem. Verba autem sacra Ex. c. 39. B. Hieronymus *Coronulas* vertit, Judæi LXX11. πλὴν μίτρας, שבת seu *decorem Tiararum* Onceloſi egregia Translatio: atqui de *Vinculis hyacinthinis* eadem intelligunt Masoretharum filii. Vel sane eo animo ceperat Josephus dictum Divinum Ex. c. 28. 37. ושמת אתו על פתיל תכלת *Ponesque sis super pe:hil teceleth*, ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθ\ου κλωσμὸς, quod de *filis* & *ligaminibus defluentibus* incongrue dicitur. Certum etiam פתיל inter alia *fasciam*, *bracteam*, *operculum*, סמלם *Semam* aut in ἀριθμοῖς, planeque *Tutulum* significare. Tum circa hunc *Corona aurea* τίφαν\ος χρύσ\ος nostro Flavio, aut decentius apud Moysen Ex. c. 39. 30. נזר הקדש (ציץ) *Nezer hacodes*, ἐπὶ χρυσ\ὸν B. Hieronymo, R. Saadia, Samaritis, Syrisque modo adprobantibus, στέφανος ἁγίου: quanquam alii ad-

po-

qualis fuit cæterorum sacerdotum ante memora-

posite legerint ציץ נזר הקדש; quoniam Ex. c. 29. נזר הקדש i. e. הקדש הקדש Samaritis, קדש הקדשים Judæis, τὸ πέταλον τὸ ἁγίασμα LXXII. Int. *Lamina Sancta* Hieronymo, כליל *Corona S.* in Paraphrasi Samaritica; vel ציץ solum propriumque significat, vel etiam quicquid P. M. Tiaram ante poneque cingebat. Ita quidem cyrbasiam suam aureo diademate impeditam jactabat olim *βασιλεὺς ὁ μέγας*. Corona autem Archieratica ordine triplici fulgebat, calyculis quasi hyoscyami efflorescens, frontem præter sacram, aut maxime locutione Mosaica אל מול פני חמצנפת על מצח אהרן i. e. Hieronymo interprete, *eritque super tiaram imminens fronti Pontificis*. Huic enim debebatur decus præcipuum & divinum, σὺς ζωὸς Moysi legumlatori, quod est *foliolum* aut *bractea* melioris metalli, omnino טס של זהב Judæis Scholæ Babylonicæ cod. *Shabbat*. & Paraphrastis Samaritanis: τελαμὼν χρυσοῦ Josepho Mattathiæ, Doctoribus Alexandrinis πέταλον χρυσοῦν, *Lamina aurea* Hieronymo Epiphanioque inter Latinos, צפיחת מזהב Aaroni inter Carræos. Petalo autem sacro (quod etiam *pittacium*, עצבונא *nittam* & *anadema* cum Criticis Judæorum Samaritarumque, aut כתר כהונה *Coronam Sacerdotalem* phrasi Talmudica atque *Corollarium* ex Plinio, ac *Mitram* ab Hesychio recte vocaveris) ad tempora viri summi porrecto, literis quatuor vocalibus Samaritarum sculptum fuerat 𐤉𐤄𐤅𐤄 nomen Dei proprium summeque venerandum. Hunc autem typum Josephi confirmat in vita Moysis facundissimus Philo, ubi ait. χρυσοῦν ἦν πέταλον ὠραιεῖ σίφωνι ἐοικυῖαν, τέτταρας ἔχον γλυφὰς ὀνόματα, ὃ μόνοις τοῖς ὅσα κατὰ γλῶτταν σοφίᾳ κεκαθαρμένοις θέμις ἀκούειν καὶ λέγειν ἐν ἁγίοις, ἄλλῳ δ' οὐδενὶ τὸ ἀνεκφώνητον ἀδύτοις τετραγράμματον ἦν τὸνομα φησὶν ὁ θεολόγος εἶναι [Unde Ex. c. 28. 39. juxta κυβεῖα adpingebatur in antiquis exemplaribus LXXII. Interpretum, sicut Hieronymus ad Marcellam, auctor prologi in Pentateuchum Arabicum Illustrissimi Laudi, & nostrorum Theologorum aliquot luis oculis sunt experti, literis quidem Assyriis ut post Esdram oportuit, non Samaritanis, יהוה seu Græcissante calamo ΠΙΠ.] μίτρᾳ δ' ὡς ὑπ' αὐτὸ ἦν μὴ ψαύειν τὸ πέταλον. (Ista est χρύσεα σίφανος Josepho) ὃς ἦν οὐδεὶς κατεσκιάζεν. οὐδὲν γὰρ οἱ τῶν βασιλέων ἀνὰ μέσον ἀναθήματος εἰώθεσι κρεμάζειν: non quidem *depressam* illi, sed omnino erectam cidarin gerebant, quod etiam de Pontificia adfirmat Flavius. Et alibi Philo, κιδάρεως ἦν αὐτῷ ἡ διαδήματος ἐπιθήκη τῇ κεφαλῇ. δικαιοῦ τὸ ἱερεμβοῦν τῷ θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερᾶς) ἀποφαίνειν ἁπάντων, οὐ μὴ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπεστρωτο δὲ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖ πέταλον, ᾧ τὸ τετράγραμμα ἐγλυφαὶ γραμμάτων εἰσορᾶσθαι ἐξ ὧν ὄνομα ἦν ὄντως φασὶ μυστικόν [Pie ac perite hæc de יהוה omnium vocum pretiosissima & ἀρίστην ut mox videbimus, Grandis Senatus Theologi tradiderant, & post illos Johannes initio Apocalypseos de eodem Etymo, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος] ὡς ἐκ οἷόν ἄνωθεν παῖδα λαβεῖν θεὸν συνειδυῖαν τὸ ὂν τῶν. ἀφορμὴν δὲ πάντων ἐκεῖ ἡ ἀγαθότης καὶ ἵλεως δύναμις αὐτοῦ. τοῦτον τὸν τρόπον ὁ ἱερεὺς διακοσμεῖ εἰς εἶδος) ὡς τὰς ἱερουργίας· ἵν' ὅταν εἰσίῃ τὰς πατρίους δίκας τε καὶ θυσίας ποιησόμενος, συνεισέρχηται) (ὦ magnificum!) πᾶς ὁ κόσμος αὐτῷ, δι' ὧν ἐπιφέρει) μιμημάτων. ἀέρος τὸ ποίκιλον, ὑδάτος τὸ ῥέοντον, γῆς ἡ τὸ ἄνθινον, πυρὸς τὸ κόκκινον, ὀρφνὴ τὴν ἐπωμίδα. καὶ κατ' εἶδος τοῦ θυσίου ἡμιφαιδροῖο τὰς ἐπὶ τὸ ἀκρωμίοις σμαράγδους ἀδελφὰς ἱερεῖς, ἐφ' ὧν καθ' ἑκάτερον γλυφαὶ ἓξ. ἡ ζωοφόρος τὰς ἐπὶ τὸ εἴργον δωδεκα λίθους ὡς τελῶν καὶ τὸ τάξεως σοιχῆς· ἡ συνέχουσα καὶ διοικοῦσα λόγου τὸ σύμπαν, τὸ λογικὸν. ἀνυπεύθυνον γὰρ ὧν τὸ ἱερώμενον τῷ ἡ κόσμῳ πατρὶ, ἀνεξικάκῳ χρηναῖ τελεσθέντι τῷ ἀρετῷ ὡς (lego potius λόγῳ) ὡς τε ἀμπρεῖαν ἀμαρτημάτων καὶ χορηγίαν ἀφθονωτάτων ἀγαθῶν. Mox addit M. P. βραχὺ νόημον εἶναι. Digna hæc erant quæ rescires, vir Christiane, & ad Josephum opportuna. Agit etiam de nomine יהוה Clemens, Scholæ Christianæ decus. p. 562. κύριος δ'. τὸ εἰς τὸ ἅγια τὸ ἁγίων παρῆν μέμυσμα τετραδίου ἀληθῶν παλαιῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ τετράγραμμον, ὃ ἀδελφικῶς οἱ μόνοις τὸ ἄδυτον βάσιμον ἦν. λέγει) ἡ ἰαώ, ὁ μεταρμυθμός) ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρόμενος. Hoc Sanctissimum nomen Oracula gentium, & propago minus Christiana Gnostici (quorum amuleta plurima servant Europæorum Principum gazæ) *Iáω* Judæis docentibus reddidere: quinetiam hæretica illa γνῶσις nihil mihi videtur aliud quam turpis confusio cum nominum tum religionum Judaicæ, Christianæ, & Ægyptiacæ. Accedit huc B. Hieronymi *Jaho* ad ψ. 8 Nam certum est & à Reverendo Victorio probatum plurima istorum Commentariorum scripsisse Rectorem Bethleemiticum, præsertim hæc, יהוה אדוננו *Domine dominus noster. Prius nomen Domini apud Hebræos quatuor literarum est Jod He Vau He, quod proprie Dei vocabulum sonat, & legi potest Jaho* (ita MSS. & typi finceri,) *& Hebræi ineffabile, id est ineffabile opinantur. Secundum vero Adonai omnium commune est: quod sæpe & in hominibus ponitur.* Nostris passim Theologis placuit magis voculantibus *Jehova*. Percommoda autem videtur Samaritarum enunciatio *iaȣé*, quod est nostris literis *Iahveh*. Sed Photium audiamus ex commentariis recentibus ad Lev. c. 24. 15. ὃς καλεῖσθαι) Σεὸν, αὐτὸ ἀμαξῖται λήψεσθαι. ὁ τ' ἀληθῆ θεὸν ἐπαρώμενος, ἢ ἄλλως ἐπαρασιῶν αὐτῷ, ἴσοχος ἐστὶ ἀμαρτίας· ἢ ἡ εἰς τιμωρίαν ἀπαραίτητον τελοῦσι. τὸ ἦ, ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου ἦ θεοῦ, τοιοῦτόν ἐστιν· ἀπείρηται μὲν τοῖς ἰουδαίοις τὸ ἦ θεοῦ ὄνομα, ἀλλ' ὅτι ἦ θεὸς τῷ Θεὸς φωνῷ νομιζόμενον, ἀληθείαν ὅλως ἀφθαρτον. ἄρρητον ἦ (nimirum quod ait Maimonides pro gente sua שם בן ד' אותיות אשר לא יקראו כני אותיותיו sive, ut olim dixit Abinas Babylonius de optima voce, *scribor* יהורי, *legor* אורני.) ἢ ἀνέκφοζον παιτιλῶς, πλὼ ὅτα γε τοῖς

ρχιερεῖσι μόνοις, ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι ἦ θείᾳ διατετίμηται. διὸ καὶ δὲ γράμμασι τοῖς παρ' αὐτοῖς διαγράφεται· ξένοις δὲ τισὶ καὶ παρηλλαγμένοις γραμμάτων τύποις (literis intelligit Samaritanas aut ΠΙΠ; an errat Patriarcha?) χαραττηλίζοντες, οἷα δὴ μυστικωτέρας συμβόλοις αὐτὸ παρυπτιάσαντες. τεσσαρᾳ ἦ τὰ γράμματα λέ· ἐξ ὧν ἡ τετράγραμμον αὐτοῖς ἐπονομάζεται. οὐ ἴσῳ τοίνυν, φασὶν, ὑπῆρχε παρ' ἰουδαίοις ἀράσασθαί τε τὸ θεοῦ καὶ ὀνομάζαι· τυτέσι, τὸ ἄφραστον ὄνομα αὐτοῦ διὰ χειλέων καὶ μέλισι κοινῶς ἀφυσιολογεῖν ἀκοαῖς. διὸ καὶ ἑκατέρῳ διάφορος ἐπικεῖσθαι ἡ ζημία. Dein, τὸ ὄνομά μου ὅπερ ἐστὶν οὐκ ἐδηλώθη, τοῦτό σοι διεσάφησα ἀκριβώμενος, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. Exodi c. 6. 3. τοῦτο ἦ ἀληθῶς μὲ ἰδραϊοις λέγει) αἰὼ, ἀληθῆ ἦ τοῖς σαμαρείταις ἰαῶϊ. γεγράφει ἦ καὶ γράμμασι τούτοις ἰωὶ ΔΛΡ ΗΑΥΔ ΗΘ· (Sic & Procopius. Scribes, itaque *iωὶ*, ΔΛΡ pro *ει* seu *He*, ΗΑΥΔ, ΗΘ: vel leges יהוה forma probabili *iaFi*, ex IV. elementis Græcis *iωῦα ἀλφα ηῦω ῆθα*.) δι' ὧν δηλοῦται τὸ ἀνερμήνευτον τε καὶ τὸ ἀτελεύτητον ἦ θεῖον. τοῦτο ἦ τὸ ὄνομα καὶ τῷ χρυσῷ πεταλῳ εἰχαραττόμενον ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ ταινίᾳ θεοπρεπῶς ἀρμοζόμενον, τὸ ἦ ἀρχιερέως ἱερουργοῦντος τε ἐκοσμεῖ μίτρου. ἅμα μὲ φαίνεσθαι σεβασμιοτάτης ὀρθῆς, θειοτάτης ἅμα ἦ πάσης ἱερᾶς μύσεως ἀεὶ δεῖν τὸ ἀρχιερατικὸν τοῦτο σωμα ὡς τῷ θεῷ, ἐν μηδέποτε τὸ ἀπείδειν σωματικῆς καὶ μακελοτάτης ἀφασσομένου ἐπὶ τὰ γύνια ἐν ἅπερ ἐστὶ τὰ ματαιότητος καθαίρεσθαι. Hæc ille ad Amphilochium scripserat, Theodoreti Zetetica delibans. Sic vero Cyrensis ad Ex. c 6. Εφη γὰρ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. τοῦτο ἦ [Fallere. Non enim Judæi Ineffabile & ἀκατανόμαστον putant ῥηματικὸν personæ primæ, sive אהיה *Ehieh*, ὑπάρχω: sed nomen sumtum à tertia subitantialis verbi היה aut הוה personæ יהוה. Ab istis enim personis, maxime à tertia accipere solent propria sibique vendicare Judæi, Syri, Arabes. Unde redarguitur vana indoles ac superstitio Pharisæorum Masorethæorumque, qui suis vocalibus ultro animant nomen אהיה *Ehieh* Ex. c. 3. 13: verum verbi simillimi personam tertiam יהוה nullis quidem precibus, præmiis nullis recte audent pronunciare. Sonat autem יהוה vel *Jahavoh*, ut יעקב *Jaacob*; vel *Jahvoh*, ut יקום *Jacom*: quomodo vult hinc contracta vox יה *Jah*, seu ἰὰ apud Hieronymum, Hesychium, Masorethas Judæorum, & per templa utriusque Religionis quotquot modulantur sacrum ἀλληλούια. Ita יהוה efferre didicerat ἰάω ipse Apollo Clarius, Diodorus Historicus, Valentinus & sibilans natio Ophianorum. Idem pollet *Jaho* B. Hieronymi. Sanchoniatho aliique Phœnicum idem numen appellitabant *Jehvoh* seu *Jehevoh*, ut יהם *Jeheros*, quod est ἰάω Græcis characteribus Philonis; quanquam Theodoretus l. 2 Therapeutices ἰαὼ legerat apud locum insignem Porphyrii. Adhæc dices *Ihveh* instar יגלה *Igleh* & יהוה *ixὶ*, aut *Jehveh*, typo *Jehezeh* יהזה, aut *Jehveh*, ut ab אהיה *Ehieh*, secundum vocalationem Masorethæorum Ex. c. 3. quod ὁ ὤν redditur à LXXII. Judæis & à B. Johanne Theologorum Christianorum principe. Vel Samaritarum ritu cantillabis *Jahveh* aut *Jahaveh* exemplo יחנה *Jachaneh*; *iaȣὶ* idem Græci enunciant gutturi suo parcentes: aut *Johavve*, modo יהורי *Jehavve*, de quo ambigebant olim Talmudistæ. Vel placebit *Joveh*, ut יאמר *Jomer*; aut *Jovah*, ex formis יאבר *Jobad* & ישרע. Vel denique instar numinis ejus æterni, ita nomen Dei tempora omnia in se contineat, Abenesdra & Bechæo Allegorista probantibus, proferaturque *Jehovah*, quasi ex יהוה הוה הוה conflatum, i. e. ὁ ἰσόμενος καὶ ὢν καὶ ὁ ἐρόμενος quod olim inscriptum fuit fano Saitico, & adhuc legitur in Apocalypsi Sacra: aut pro auribus Atticis *iωνὰ* ac *iαȣὰ*, & Latine *Jova* seu *Jovah*. Stulte autem faciunt, qui inde *Jovis* appellationem arcessunt. Verum enim, ut *δυγὸς Jugum*, ita dicitur in Latio interpolatis jamdiu vocibus Creticis, διὸς βάλαν Juglans, δὰΕΙς *Jovis*, δῖϊ vel θεὸς δὰς *Diiovis*, δὰς πατὴρ *Jupiter*, δὶς πατὴρ & δῖ πατὴρ *Diespiter*, ζὰν & δὰν *Janus*, δάνα *Jana*, διώνη *Juno*, & horum similia, de quibus nostri Grammatici sed & veteres rarissime cogitarunt. Lectionem autem *Jova* seu *Jehova* mire confirmant nomina sacra, quibus incurrit dissyllabon Divinæ appellationis, ut יהושפט *Josaphat* ἰωσαφὰτ Græcis Interpr. Veteris Novique Testamenti, quod est Hieronymo *Dominus judicavit*, Θεόκλης, aut Philone & Eusebio explicantibus κυρίου κρίσις. יהורי *iωαδὶ*, *Joiadahe* Hieron. i. e. Θεογένιος, seu θεοῦ γνῶσις Philoni. יהוחם *iωθὰμ*, apud Hesychium ex SS. Patribus *iαὼ συντέλεια*. יהוחנן *iωάννης Domini gratia*: unde leges in eodem Lexico *iωάννης, χάρις κυρίου, ἢ ἐχαρίσατο ὁ κύριος*, pro vulgato *iω, χάρις ἢ ἐχαρίσατο*. יהורם ירמיהו *Jehoram* & *Jeremiahu*, *iωρὰμ* & *ἱερεμίας*, utrumque Hieronymo interpreti *excelsus Domini*, *à Deo promotus*. Ita יכניה & יהויכין *Jeconiahu* seu *Coniahu* & *Jehoiacin*, i. e. θεὸς κατηύθυνε, Θεοτόκιος, Eusebio & Hieronymo *Præparatio Domini*: cum centum aliis. Unde Galatinus f. 48. יהוה *non Jova, ut quidam ex nostris aiunt, nec Jeova, sed Jehova, sicut scribitur cum apicibus & punctis, ut ipse Capnio optime nosti, pronunciandum est: quamvis Judæi illud pronunciare ut scriptum est, non audeant.* Porchetus tamen hoc prior efferebat f. 75. *Juhovah*, ut *Juhudah* crasso more. Redeo ad Theodoretum.] παρ' ἑβραίοις ἄφραστον ὀνομάζεται). ἀπείρηται γὰρ αὐτοῖς τοῦτο ἀλλ' ἦ γλώττης ἀφθέγκτου. γεγράφεται ἦ ἀλλ' ἦ τετράσι σοιχείοις ἀλλ' ἦ τετραγράμμου (ita Scholæ Babylonicæ f. 71. Cidduſim (שם בן ד' אותיות) αὐτὸ λέγουσι· τοῦτο ἦ καὶ τῷ πεταλῳ ἐπιγεγραμμένῳ τῷ χρυσῷ, ὃ τῷ μετώπῳ ἦ ἀρχιερέως ἐπιλάμβει, τῇ ταινίᾳ ἦ κεφαλῆς ἀφοσδεσμένου. καλεῖται ἦ αὐτὸ σαμαρίται μὲ ἰαβὲ, ἰουδαῖοι ἦ ἀϊὰ, vel ut monstrant libri Pembrociani ἀϊά. Confusa sunt hæc. Cuthæi enim *Jahve* enunciabant augustissimum & in Lege perfrequens nomen Dei 𐤉𐤄𐤅𐤄, & cum hi tum Judæi omnes suis vocalibus efferebant אהיה sive verbum sive nomen

à

τὸν δὲ σωερράμμενον ἕτερον ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμέ-

tus: ſuper ipſum vero & alius erat conſutilis ex hya-

à Deo aſſumtum *Ehieh*, vel *Eie* Maſoretharum veterum, quorum ex ore pendebat Hieronymus v. Epiſt. 137. aut *Ahiah* ex Bibl. Syriacis ad Ex. c. 3. 14. quod eſt literis Græcis ἀεια, & interpretanti ὀνικ. Nonnulli tamen vel apud Theodoretum legunt, *ιαδωαι* ἢ *ιαω*· ὃ μεθερμηνευόμενον ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Legerat autem ille Euſebii σωπαφασκολιω l. 11. p. 519. ubi ait Doctor Cæſarienſis, *ἐπεὶ καὶ τὰ ἐπὶ φοινίκων τῶν ἐπὶ ταυτῷ συμβαίνοντα, μιᾶς τινος λαπρᾶς ἀσεβηγορίας αἰτίαν ἔχειν φασὶν οἱ φοίνικες*. [Hierophantæ quidem Ægyptiorum. Paria enim de illis tradit Demetrius libello περὶ Ἰουδαίων. *Ἐν αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοῖς θεοῖς ὑμνοῦσι μόνῳ τῷ ἐπτὰ φωνήεντα οἱ ἱερεῖς, ἐφιξῆς ἀγόντες· καὶ ἀπὸ αὐλοῦ καὶ ἀπὸ κιθάρας, τὸ γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται*) *ὑπὸ διφανίας*. Nihil enim promtius fuit hac muſica. Inde inter Cantica Notkeri aliorumque Eccleſiaſticorum paſſim reperias modum *Euouae*.] *ὧν μόνῳ τετακται στοιχεῖον* [יהוה, aut Græce *ιαοι* voce *πάνυ ἐμμελεῖ*.] *ἱερώνυμα παῖδες σημαίνουσι*. [Quocirca Anaſtaſius de nominibus Divinis agens, *καὶ τὰ τετραγράμματα τέλος*, ait, *ἂν ἴσῃ τὸ τετραγράμματον ἰαὼ ἢ ἰὰ ἡ*, ΠΙΠ, *ὁ θεός*.] *ἐπὶ δὲ ἀνάγκαις ἢ θεῖ δυνάμεως καλεῖσθαι τυγχάνει, ἀλλεκθόν τι τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόῤῥητον τῶν ὄντων πᾶσι δηλοῖ πατρὸς εἰλικρίνες*. [Ut licuit ex cautela Phariſaica maxime poſt everſas Solymas.] *Καὶ τὰ παρ' ἕλλησι μὲν σοφῶν ἐκ οἰδ' ὁπόθεν τις τῦτο μαθὼν ἰώιξατο, ἀδύνατα δ' ἐπῶν φησας· Ἐπτά μοι φωνήεντα θεῶν μέγα ἄφθιτον αἰνεῖ γράμματα*. Poſtquam enim Græce ſcribere didicerant callidum genus ſacerdotes Ægyptii, ſeptem planetas celebrabant tot vocalium modulatione *α ε η ι ο υ ω*, tonoſque adeo *χέλυος ἁρμὸν* repræſentabant. Nimirum ut Porphyrius commentatur ad Grammaticum Thracem, tribuitur *α* σελήνῃ, *ε* ἑρμῆ, *η* ἀφροδίτῃ, *ι* ἡλίῳ, *ο* ἄρει, *υ* ζηνὶ, & *ω* κρόνῳ, ex ſchemate Pythagoræ & Chaldæorum: aut potius cum Ægyptiis & Platone *α* σελ. *ε* ἡλ. *η* ἑρμ. *ι* ἀφρ. (vel alterne ex libro vetere *α* ἑρμῆ, *η* ἀφρ. *ι* ἡλ.) *ο* ἀρ. *υ* διὶ, *ω* κρ. Alium licet ordinem ex ſuperſtitione Mithraica ſed & Ophiana olim notavit Celſus, fidei noſtræ acerrimus hoſtis, v. p. 290. Orig. Sex quidem Ægyptios veteres vocalibus literis fuiſſe uſos credo more Hebræorum; dubito de ſeptima, niſi illa eſſet ὦ Opi. Imo hoc Oraculum Ethnicum deſideratur in MS. cod. quem ſervat in hac urbe Collegium Joannenſe, nota mihi domus & chariſſima. Similiter doctiſſimus Hieronymus ad Ezech. c. 6. *Quando duo* Domini Domini *juncta ſunt nomina*, (ita Ezech. c. 16 & paſſim יהוה אדני, quod eſt *ἀδωναὶ ἰλωὶμ*, Jonathani & Maſorethis enuntiantibus, atque *τοῖς ὁ. ἀδωναὶ κυρίῳ*, huic denique Hieronymo *Dominus Deus*) *prius nomen* (אדני) *commune eſt* (ſicut Gen. c. 18. 12. & 1 Sam. c. 26. 19. Phariſæis adeo dictum הכינוי ἐπώνυμον, Maſſicta *Sota* c. 7. §. 6. & T. B. f. 38. titulo eodem, & T. Jeroſ. f. 25. a. *de Senatu*.) *Secundum* (יהוה) *proprie Dei*, [Idcirco vocatur ſimpliciter השם *τὸ ὄνομα*, apud Deuteronomium *Synhedrin* c. 7. §. 5. & *Sota* c. 7. §. 6. & in ſcholis Babyloniis *Sota* f. 38 & inter Doctores Urbis f. 25. a. *Synhedrin* שם המיוחד ושם המפורש i. e. *ὄνομα ἐξαίρετον καὶ ἴδιον*. Vide Siphre f. 7. c. & Maimonidem *More* l. 1. c. 61, 62. & Eſaiam vatem c. 42. 8. & ex minoribus Oſeam c. 12. 6. Ambo autem illi imitantur Moyſen omnium poetarum præſtantiſſimum Ex. c. 15. 3. & c. 3. 15.] *quod appellatur ἀῤῥητον i. e. ineffabile* [Suis quidem literis à nemine vel Sacerdotum proferendum extra Ædem Solymitanam, ſed potius cognominatim, ſono *ἀδωναὶ*: ut de יהוה reverentia cavit antiqua *διατέρεσις Sotæ* c. 7. §. 6. adeoque extincto dudum ſacerdotio Judaico haud fandum amplius. Exſortem ideo quemque dixit æternæ vitæ Abbas Saul Maſſictæ *Synedrin* c. 11. §. 1. החונה השם באותותיו. Ubi opportune adnotat R. Menas T. H. f. 28. b. Cuthæos prolati profanatique יהוה nominis teneri. כנון אלין כותאי דמשתכנין, neque minus apte ſed conciſe de proprio nomine ὃ ὀνομα Jacobus Achæ, נכתב ביוד הא ונקרא באלף דלת: *ſcribitur quidem* per *Jod He*, i. e. יהוה: *legitur vero ſecundum Aleph daleth*, ſive *Adonai* אדני. Conſules etiam *Pefachim* f. 50. a. *Ciddufim* f. 71. a. T. B.] *& quod ſcriptum fuit in Lamina aurea, quæ erat in fronte Pontificis*. Idem ad doctiſſimam fœminarum Marcellam, *Nonum Divinorum nominum, τετραγράμματον, quod ἀνεκφώνητον i. e. ineffabile putaverunt aliqui, his literis ſcribitur Joth, he, vau, he: quod quidam non intelligentes propter elementorum ſimilitudinem, cum in Græcis libris* (ſubinde in Syriacis Arabicisque, ut Gregorius Arabſque *Laudinus* teſtantur) *repererint* ΠΙΠΙ فيغي *legere conſueverunt*. Idemque ad Eſ. c. 26. 4. In Hebraico tria habet nomina (יה יהוה צור) *Sour, Adonai, Ja*, quorum aliud *inviſibilem* (*vel* invincibilem) aliud *ineffabilem*, aliud *robuſtum* ſonat. Euſebius etiam de v. 9. ψ. 91. *κύριε ἐλπὶς μου· τὸ κύριε ᾧ τετραγράμματον ὀνόματος* (יהוה) *οἱ τῷ ἑβραϊκῷ φέρει*.) *ὅπερ ἀνεκφώνητον εἶναι λέγοντες ἑβραῖοι παῖδες, ἐπὶ μόνῳ ᾧ θεῷ παραλαμβάνειν εἰώθασιν. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀκριβῶς οὐ πλείονας κείμενον γραφὰς παραπεδείξαμεν* p. 435. Dem. Evang. Iterum vero peccat Præſul Cyrenſis l. 5. nugarum hæreticarum p. 260. *τὸ δὲ ἰαὲ* (malo *ἰὰ* i. e. יה) *ἢ ὄνομα. τῦτο* iterum interpolo, *τὸ δὲ τετραγράμματον καὶ ἀνεκφώνητον ἐν παρ' ἑβραίοις σαμαρεῖ*) *ᾗ ἰαβὲ* (imo *ἰαὲ*) *αὐτὸ λέγουσιν ἀγνοοῦντες πῶς ᾧ ῥήματι δύναται*. Nec immunis videtur Adamantius ab inſcitia p. 297. adverſus Celſum, ubi ait, *οἱ δὲ σοφισταὶ ὅτε τὰ μαγείας νοήσαντες, ὅτε τὰ τῶ θείων γραφῶν ἀληθείας, παντ' ἔφυγον ὡσὰ μὴ μαγείας* (minime gentium. Hebraïca enim ſunt & hæc nomina, non Perſica, non Ægyptiaca, quod voluit Cl. Salmaſius) *τὸ ἰαλδαβαὼθ* (quod eſt in ſicco ore *Elohe Sabaoth* אלהי צבאות i. e. *ἀδωναὶ δυνάμεων* LXXII Judæis, aut ſeniori *τῷ πρώτῳ, κυρίῳ σφόδρα*. Theodoreto alicubi *ιαδαβαὼθ*, יהה צבאות, idemque corrupte dicitur *ϑαυθαβαὼθ* in Diagrammate Celſi. Verum de his alibi liberalius.) *καὶ τὸ ἀσαφωνον* forte השמים, *ὑφήνιον* Celſo p. 18.) *καὶ τὸ ὠφελιον*. (i. e. אור, quod ex Oratione Ophiana p. 297. ſatis conſtat.) *ἀπὸ ᾧ τῶ ἑβραϊκῶν γραφῶν ἰαοὶα* (lege *ἰαω ἢ αἰὰ*, vel *ἰαὼ* cum Grotio) *παρ' ἑβραίοις ὀνομαζόμενον, καὶ τ σαβαὼθ καὶ τ ἀδωναῖον, ἐ τ ἐλωαῖον. τὰ ᾧ ἀπὸ τῶ γραφῶν λαφθεῖσα ὀνόματα ἐπώνυμά ἐστι ᾧ ἰνὸς θεῦ. ὅπερ μὴ συνιέντες* (imo ex induſtria ut ſemi-Judæi poterant) *οἱ ἐχθροὶ θεῷ, ὡς ἐ αὐτοὶ ὁμολογῦσιν, φόβῳ ἔφασαν μὴ εἶναι τὸ ἰαὼ, ἵνα μὴ τ σαβαὼθ, ἐ τρίτον ὄνομα τῦτο τ ἀδωναῖον, ὃν λέγουσιν αἱ γραφαὶ αἰδιαὶ· ἐ ἄδωνι τ ἐλωαῖον, ὃν οἱ περφῆ*) *ὀνομάζουσιν ἑβραῖοι ἐλωὶ*, l. ἐλωὶμ. Suaſit autem reverentia numinis Divini ac Benedictionis Sacerdotalis, tum etiam varia illa, quam ſupra vidimus quadriliteri יהוה enunciatio, ne proprium Dei nomen per ora plebeia jactaretur: ſed ante tempora Alexandri M. vel ut Phariſæi loqui amant, ab obitu S. Simeonis (v. cod. *Joma*.) ejus loco veniret titulus Domini *ἀδωναὶ*, aut quod Juſtiſſimus ille Pontifex maluit, formula *Adonai Elohe haſabaoth* יהוה אלהי הצבאות. Sic enim interpretor nomen *ἀνθρωποφθεγμενον*, quod commemorat Talmudum, Maimonides vero & Bechæus haud recte perceperunt. Acceſſit etiam Interpretibus LXXII. alia cauſa, mollities linguæ Græcæ, quæ ne dimidiam partem Divinæ vocis יהוה exprimi ſuſtineret; inde illi & Apoſtoli Domini noſtri *κύριον*, aut vulgi modo illud *ἀδωναὶ* reddiderunt ubique S. Librorum. Ita tres Judæi ſub Antoninis, ita cæteri hucuſque Judæi. Quoniam vero admodum diligenter de ſanctiſſimo nominum egit Moyſes Maimonis in מורה, eo lectorem meum ablego. Conſtat autem ſupra cæterum ornatum Aaronis Coronam Nomine tanto inſignitam inſcriptamque merito deprædicaſſe virum Eccleſiaſticum c. 45. 10. *σέφανον χρυσῦν ἐπάνω κιδάρεως*, (quomodo & Joſephus voluit,) *ἐπτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα. ὡραῖα, ὡς αὐτὸ ᾗ γένος τοιαῦτα ἕως αἰῶνος*. De eiſdem Sancti capitis decoribus Origenes Homiliarum Leviticarum ſexta paſſim legitur, *Adhuc ornatus addendus eſt, neceſſe eſt ut accipiat etiam Coronam. Propterea accipit primo Cidarin, quod eſt vel operimentum quoddam capitis, vel ornamentum. Et poſthæc imponitur ei Mitra. Ante faciem i. e. à fronte Pontificis Lamina aurea ſanctificata, in qua ſculptum dicitur vocabulum Dei.* Et mox diſcrete cum Joſepho, *Mitra tibi & Lamina aurea caput coronet &c.* Sic ergo ſtetit coram Deo Summo Summus ejus Sacerdos, totius gentis Hebraicæ typus, longe venerabiliſſimus mortalium, veſtibus octo ſplendidioribus (בגדי זהב *Ioma* c. 2.) exornatus, Brachis, Tunica ſtricta, Baltheo, Pallio, Ephoda, Logio, Tiara, & Lamina: vel juxta Moyſen & Joſephum, המכנסים הצץ המצנפת החשן האפוד המעיל האבנט חכתנות. Ordine eodem apud Flavium in Originibus Belliſque patriis, ipſiuſque deſloratores, quam apud Maimoniden c 10. *Supellectilis ſacræ* ex Doctoribus Babyloniis ad *Ioma* c. 2. & 3. obſervato. Nam Judas Princeps c. 7. §. 5. ejuſdem codicis ex fortuito ordinem turbavit. Has equidem veſtes Romani rerum domini Judææ obſequentis pignus pretiumque meritum aliquandiu obſervabant. Tantum etiam decus in Bacchum ſuum transferri voluit Plutarchus, ſed Aaronis manifeſta injuria. Deſcribitur adeo l. 4. *Sympoſ. ἰουδαῖον ὁ ἀρχιερεὺς, μιτροφόρος τε περῶν ἐν ταῖς ἑορταῖς* (præſertim in Oſchophoriis,) *ἐ νεβρίδα χρυσόπαστον* (ita hic Sophiſta dehoneſtat Ephodam Sancti Præſulis) *ἐμπρόσθιος· χιτῶνα ᾧ ποδήρη φορῶν τ* (המעיל) *ἐ κωδῶνας*, quos tamen in Templo nullus geſtabat: unde veriſimilius ſubſtituas *ποδήρη φορῶν προσταγὴν* aut *θυσιαστῶν*. Pergit enim Plutarchus de eadem Tunica, *κώδωνες ᾧ παῖδοι καλαφέρνας*) *τ ἐσθῆτος, ὑποκρεμᾶντες ἐν τῷ βαδίζειν*. Quapropter ritu merito ſe ſubmiſit humani generis ſanguiniſque contemtor Alexander, cum videret olim Jadduam præ Judæis *ἐν τῇ ὑακινθίνῃ ἐ ἀλιχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τ κιδάρεως ἔχοντα τὸν πέταλον, ἐ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ ᾧ θεῦ ἐγγεγραμμένον ὄνομα· ἐ προσελθὼν μόνῳ, προσεκυνήσε τὸ ὄνομα* (יהוה השם,) *ἐ τ ἀρχιερέα περῶτον ἠσπάσατο*. BERN.

ᾧ Ὑπὲρ αὐτὸν ᾗ συνῤῥαμμένος] *Ὑπὲρ αὐτὸν ᾗ συνεζευγμένος Baſ. Gen. & P. Comeſtor. ὑπὲ αὐτὸν ᾗ συνῤῥαμμένος Big. Samb. Hen. & Busb.* Sic autem Flavius libro penultimo Bellorum de eadem mitra. *τὸν ᾗ κεφαλὸν βυσσίνῃ μὲν ἴσκιπε τιάρᾳ· κατίσκιπτο δ' ὑακίνθῳ. περὶ δὲ χρυσᾶς ἄνω ἐ σίφανος, ὑπέτυπωτο φίλον τὰ ἱερὰ γράμματα· ταῦτα δ' ἦσι φωνήεντα τέσσαρα*. Veriſſime. Verbis idem ſuis Rufinus interpres: *Caput autem byſſinus tiaras tegebat, hyacinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat aurea ſcripta ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elementa vocalia.* Parcius autem quam vellem argumentum illud tractat frater Rufini non cariſſimus. *Oclava eſt Lamina aurea, id eſt Sis zaab*, ait ille ad Fabiolam ſuam, *in qua ſcriptum eſt nomen Dei Hebraicis quatuor literis Joth, He, Vau, He, quod apud illos Ineffabile nuncupatur. Hoc ſuper Pileolum lizeum & commune omnium Sacerdotum in Pontifice plus additur, ut in fronte vitta hyacinthina conſtringatur, totamque Pontificis pulchritudinem, Dei nomen* (editum fuit *Dei vocabulum*) *coronet & protegat.* Huc etiam pertinet Allegoria Procopii Sophiſtæ, *Hec capitis ornamenta* Exodi c. 28. 36. *ſiquis & alium requirat ſenſum, oſtendunt poſita eſſe illis qui pie vixerint, coronam inenarrabilibus ſculpturis expolitam & excultam.* Quinetiam a lectione Moyſis atque Joſephi inſtructus hæc ſcribere potuit Theodoretus Quæſt. 60. in Ex. de Papa Hebræo. *ἐπίκειτο ᾗ τῇ κιφαλῇ κίδαρις ἡ ὑακίνθου μιμουμένη*, Hyacinthinam putabis. *ὠκάλυπτε ᾗ καὶ ταινία τὸ μίτρον, ὃ μίτρα εἶχον οἱ ὁ.* (Ex. c. 39. 28. פאר המגבעות) *εἶχε ᾗ ὁ μίτρα πέταλον αὐτῇ χρυσοῦν, ἐγγεγραμμένον ἔχον ᾧ θεῦ τὸ ἄῤῥητον ὄνο-*

Corona *aurea frontem cingens.*

hyacintho variatus. Cingit autem *frontem* & aurea corona, triplici ordine fabrefacta; è qua exsurgunt calyculi aurei, similitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis Saccharo dicta, sed quam Græci rei herbariæ periti Hyoscyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam ejus vel sæpius visæ haud certo tenuerint, sive præter nomen nihil amplius de ea sciverint; iis, qui ita se habebunt, eam non piget describere. Planta quidem est quæ sæpe in altitudinem crescit ultra tres palmos, buniadi similem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparaverit) folia vero erucæ. Porro è ramis emittit calyculum ipsis arcte adhærentem. vestiturque tunica quadam quam sponte exuit cum fructum edere incipit. Calyculus autem ea est magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non absimilis. id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. *Calyculus* ima sui parte alterum sphæræ

μα, ὃ καλῆζιν ἑβραῖοι τετράγραμμον. εὐλαβεῖται ᾗ τ λεὸν παιδιὰν ὁ διαπότης θεὸς, δι' αἰνίγματ@ τοῦτο δεδήλωκεν· ἐπιγράψεις αὐτὸ φησὶν ἁγίασμα κυρίῳ. Deinde inter Anglos Beda ait de Tiara Pontificis sui hæc talia testari Josephum: *Pileum autem similiter operatum habet Pontifex, sicut cæteri Sacerdotes, & alium constutum ex hyacintho variatum. Circumdatur autem ei & aurea Corona tribus vicibus facta, supra quam adsurgit in media fronte quasi calyculus quidam aureus, similis herbæ quæ apud nos Acharo nuncupatur, quam Græci Hyoscyamum dicunt. Paulo post descripta ejus mirabili varietate subintulit dicens, Habet autem florem similem plantagini, & per circuitum tota Corona his floribus est cælata ab occipitio usque ad utrumque tempus. In fronte vero hoc idem non habet: sed Lamina est aurea, quæ sacris literis Dei nomen habet inscriptum.* Supra enim dixerat venerabilis Saxo, *Sanctum autem Domini* (quo pro Comestor posuit *Sioth Adonas*, non *Codes Adonai*) *quod in lamina sculpi jubetur nomen ejus & venerabile* (lego *Inenarrabile*) *significat: quod apud Hebræos quatuor literis vocalibus scribi solet, hoc est, Joth, Ee, Vau, Ee. Cujus interpretatio lingua eorum Ineffabile sonat: non quia dici non potest, sed quia nihil de eo dici digne potest. Hæc quidem de secundo velamine & coronis Pontificum aureis Sacra Scriptura tacere videtur. Coronarum vero breviter fecit in sequentibus mentionem, dicens, Et mitras cum Coronulis suis ex byssо. Poterat quidem intelligi utrasque ex byssо factas esse, si non Josephus Coronas esse aureas designaret; qui stante adhuc Templo & Legali observantia celebrata, cum esset de genere Sacerdotali, facillime potuit modum Sacerdotalis instrumenti, non tantum legendo sed & videndo cognoscere.* Sic Nostras. De eodem ornamento maxime ex Josepho differit Nicolaus Ex-Judæus, *Erat mitra* (quæ communius Tiara vel Infula dici potest, specialius Cidaris, nisi fallatur P. Trecensis,) *hyacinthina, posita in capite summi Sacerdotis super aliam mitram byssinam: habens in inferiori parte semicirculum aureum pulchre fabrefactum, procedentem ab occipite ad utramque aurem. Ultimum ornamentum erat Lamina aurea, pendens in fronte summi Sacerdotis, ligata cum mitra filis hyacinthinis, in qua erat nomen Domini tetragrammaton inscriptum. Nec erat facta ad modum lunæ corniculatæ, ut dicunt aliqui, habentis cornua superius & convexum inferius: sed ad modum Coronæ, unde & Corona vocatur in Litera. Non tamen erat Corona perfecta, sed solum protendebat ab aure in aurem, transiens super frontem, ut dicunt Josephus & R. Salomo: ita quod ipsa cum semicirculo prædicto, quod erat in parte posteriori capitis, faciebat coronam perfectam.* Hucusque Nicolaus. BERN. Ita *Bas. G.* & *Petrus Comestor.* nec aliter Josephus ipse lib. VI. *de Bello Jud.* In *MSS.* τὸν αὐτὸν ᾗ σων.

h Περιέχε᾽) ᾗ πίφαν@] Sic *Big. Bas. G.* & *Epiphan.* in *reliquis* περιέχει) πίφαν@.

i Χρυσι@, ἐπὶ πεισοιχίαν κιχαλκδμέν@·] Apollonius Sophista lexico inedito Iliadis & Odysseæ (vide Montfauconii Bibliothecam Coislinianam pag. 465.) χάλκεα. Συνήθως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ὧν σιδήρου δεῖ τ παλαιᾶς χρήσεως· κᾷ γὰρ τ Ησίοδον

Χαλκῷ δ' εἰργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρο@.

Διόπερ χάλκεον εἶχο@ καίπερ σιδηροῦν ἔχον τὸν αἰχμὸν, καὶ χαλκεὺς καὶ ἔτι νῦν ὁ σίδηρον κατεργαζόμεν@. Ομηρο@ ᾗ κᾷ τ χρυσοχόον λέγων ὕτως

——— Ηλθε ᾗ χαλκεὺς
Οπλ' ὤν χερσὶν ἔχων ———

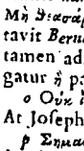
Ærea. *Ita solet arma appellare etiam quæ Ferrea erant, ob antiquum usum: nam veteres teste Hesiodo*, in ære operabantur nec terrum nigrum erat. *Inde est quod χάλκεον dicatur telum etiamsi ferream habeat cuspidem, & χαλκεὺς faber ferrarius. Homerus etiam illum qui in auro fundendo versatur ita nuncupat his verbis:* venit χαλκεὺς arma manibus gerens REL.

k Επὶ πεισοιχίαν] Επὶ πεισιχίαν *Samb. Hen.* & *Busb.* sensu sonoque haud diverso, ut Græci nunc audiunt. BERN.

l Τῇ σαχχάρῳ] Rescripsi τῇ σαχχάρῳ ex libris *Hen.* & *Busb.* Proximum est τῇ σαχχάρῳ lectionis Bigotianæ. Longinquius absunt τ ἄνυ. aut τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci*, & τῇ δαχχάρῳ *Bas.* & *Gen.* Remotissimum vero quod *Epiphanius*, & ab illo *Beda*

*Petrus*que *Scholastici* legerant, *Similis herbæ, quæ apud nos Acchoro nuncupatur.* Venit enim inter herbas veneni ac vesaniæ *Hyoscyamus* sive *Bangus* (i. e. τὸ φίτυ) Avicenna, Serapione, & in Simpliciori medicina Beitarida & Abengesla attestantibus. Unde in Lexicis Ægyptiacis, ὑοσκύαμ@, البنج وهو السكران, *Apollinaris refertur inter toxica & cicutas.* Quocirca σάκχαρον Josephi haud alia est, quam planta illa temulenta Syrorum minimeque sobria شجرة *Shacruna*, Arabumve شوكران *Shaucruno*, & correctius *Sucarran* سوكران (à שכר seu مسخ, μεθύσκω, ὑοσκυαμάω Pherecrati,) κώτειον, aut herba quævis *phreneseos & ebrietatem* i. e. سكر *Sacar* inducens. Idem docuit Galenum & mille alios doctores Botanicus Anazarbensis libro 4. luculentissimi operis, de Hyoscyamis nigris subflavisque: αὐφότεροι ᾗ ἔτοι μανίαν δεῖς ὑποφέρουσι κᾷ παραλύσει, quod est Plinio Metaphrasta, *insaniam gignentia capitisque vertigines.* Idem de herba hac fanatica monuerat ante illos omnes Xenophon. Ahibi etiam Plinius affirmat de hoc frutice Alcidæ, sane furentis, *Natura vini, ideoque montem caputque infestans*, quod est ipsum سكران. Videtur adhuc Pandectes ille Naturæ ab Herbariis Arabum l. 25. c. 4. scripsisse *Altercum*, atque itidem defloratores ejus. Largus & Apuleius, pro voce vera السكران *Alsecran*, aut *Assecran*: quamvis doctissimus Rhodius *Venenum hoc* (sic nominant illud Hispani, eademque ex malitia *Belinuntiam* Galli) hodieque Arabibus dici *Alteric.* Quandoquidem vero Prophetia furor quidem esse apparet, idem frutex *Apollinaris* vocatur, & πυθάνιον, atque ὑοσκύαμ@ inter Græcos: pariterque Hierophantarum Ægyptiorum dialecto σαφθᾶ, Dioscoridis & Apulei falsorum testimonio non falso, tanquam *Planta Divina*, COΦτ, quod Syrus diceret שות דאלהא θεῖον ἔργ@ Quippe τὸ Ægyptiis φύτευμα, & φθᾶ summum Numen significare, certum equidem, si non notum satis. Hinc jam pergo, quo me ducet Flavius. BERN. Ita *Bernardus* ex *Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Busb.* Proximum est τῇ σακχαρόῳ lectionis *Bigotianæ.* Longinquius abest τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci.* In *Cod. Vat.* τῇ ᾗ ἀκχάρῳ (unde forsan vulgatum τῇ δακχάρῳ) quo fere modo legisse videntur *Epiphanius*, *Beda*, & *Petrus Comestor*, qui omnes habent *Accharo*

m Τὸς ᾗ κύαμον] Τοσκύαμον, quod est *suum pestis*, junctim cum vulgo *Samb.* & *Hen.* BERN. & *Vat.* Magnitudo & forma calicis hyoscyami hæc est. REL.

n Η θεσπεσίᾳ@] Maneat ita prior *τυπωθεῖσα.* Ait enim Sacerdos amborum gratia se statim descripturum, qualis sit planta Apollinaris, siqui nomine ignorato naturam ejus vel sæpius visæ haud certo tenuerint, sive præter nomen fruticis nihil amplius de eo sciverint. Cæteri autem libri, ut *Big.* & *Samb.* μὴ θεσπεσίᾳ@ proponunt, repugnante tamen phrasi ἀμαθίᾳ τούτῳ, quod est, *nomenclaturæ ignari.* Epiphanium adjunges illis scribis; sic enim transtulit, *Nequis autem, cum non viderit hanc herbam, per ignorantiam naturam ejus ignoret.* BERN. Μὴ θεσπεσίᾳ@ in plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.* quod, ut notavit *Bernardus*, repugnat phrasi sequenti ἀμαθίᾳ τούτῳ. Forsan tamen admitti potest hæc lectio, si cum *Cod. Vat.* mox negligatur ᾗ particula.

o Οὐκ ἰδὼν] *Bas.* & *Gen.* οὐκ ἂν ἰδὼν γνοίσῃ *Big. Vat.* & *Samb.* At Josepho placuit fortean phrasis altera. BERN.

p Σημαίνω] MSS. Græca, necnon Latina Scholastici eo modo. δὴ ἔχοις σημανῶ *Bas.* ᾗ ἔχοις σημανῶ *Gen.* BERN.

q Αὐξανομένη] Αὐξομένη *Samb.* Mox ὥσπερ nullius modi *Bas.* & *Gen.* Dein καθαυ.ο *Samb.* BERN.

r μεταβαλεῖν] Scripti ita futuro tempore. Editi μεταβάλλει. BERN.

s Σκυτάλιδ@] *Condyli*, inquit *Vossius* pater. Verum σκυτάλις & φάλαγξ dicitur Græcis, pars illa articulorum, quæ inter condylos subsidit. Mox σφαίρης *Bas.* & *Gen.* BERN.

μέρη τετμημένης, ὧδε τῷ πυθμένι τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχει φυόμενον ἀπὸ ῥίζης [t] περιφερής· εἶτα σωτὸν κατ' ὀλίγον, ὑποχαλασθείσης δικέπως τῆς ὑποχωρήσεως, ἀνδρωμένη πάλιν ἐρέμα καὶ κοίλη, ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένῳ. ἐπίθεμα δὲ αὐτῷ ἡμισφαίριον [v] περιπέφυκε, κάκεινος ὧν εἴποι τις τετρυδιμένον· ὑπερανεστῶσας ἔχον τὰς ὑπομὰς, ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παραπλήσιως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολήγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ἐπὶ τῷ ἐπιθέματι τὸ καρπὸν ἀφανὴς ὁ κάλυκος, ὅντα βοτάνης ἀπέρματι τὸ σιδηρίτιδος ὅμοιον· ἀφίησιν δ' ἄνθος [x] τῷ τῶ μήκωνος [y] πλατυγωνίῳ δυναμένου δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ὑπὸ τούτῳ μὲν στέφανος [z] ὑπερκαλύπτει, ὅσον ἀπὸ ὠτὸς ἑκάτερον τὸ κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν [a] ἐφιελὶς οὐκ ἔπεσι· λεγέτω γὰρ ὅτως ὁ κάλυξ· [b] πέλαμὰν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς χράμμασι καὶ θεῷ τὴν προσηγορίαν ἐπιτετμημένος ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν καὶ ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

ζ'. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀπεχθὲς, ἐᾶν, ὡς ὑπαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν [c] προῄρηνται, ἀξιοτελεκαζειν ἐρωτῶντες. εἰ γάρ τις τὸ σκηνῆς κατανοήσαι τὴν πῆξιν, καὶ τὸ ἱερέως ἰδοι τὴν στολὴν, πάντα σκιὰν οἷς ὠθεῖ τὴν ἱερωσύνην χρώμεθα· τὸν τε νομοθέτην ῥητὸς [d] θεῖαν ἄνδρα, καὶ μαρτύρων ἡμᾶς [e] ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούσας. ἕκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν καὶ ἀφορμὴν τῶν ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μὴ σωτέρως σκοπεῖν, ῥητὸς γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκηνὴν, τετράκοντα πηχῶν ὄσαν, νείμας εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, [f] ὥσπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν [g] ἀποσημήνῃ· καὶ γὰρ πῶτα πᾶσίν ἐστιν ἁπλῶτα· τὸ δὲ τρίτον μοῖραν μόνῳ ἀφείκασε τῷ Θεῷ, ἀφ' τὸ καὶ τὸ ἔρανον ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπί τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα [h] θεοὺς ἄρτους, ἀποσημήνῃ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μοίρας διηρημένον. τὸ δὲ λυχνίαν ἐξ [i] ἑβδομήκοντα μορίων πεποιῆσθαι συγκειμένην, διοίσας segmentum refert, ab ipsa radice rotundatus: dein paulatim coarctatus, intusque ut procedit pulchre excavatus, rursum sensim dilatatur cum incisuris circa labra, quales in umbilico mali Punici videmus. Tale autem ei tegumentum adnascitur, ut sphæræ dimidium videatur, accurata (ut quis dicat) subtilitate tornatum, & intra eminentes inclusum incisuras, quas dixi forma mali punici assurgere, spinosas admodum & in acutos plane mucrones desinentes. servatur autem sub hoc operculo totius calyculi fructus, plantæ sideritidis semini perquam similis: florem vero fert, qui foliorum papaveris crepitantium similitudinem habere existimetur. Atque huic quidem similis facta est corona ab occipitio ad utraque tempora. Frontem autem non ambiebat ephielis (ita enim vocetur calyculus) sed lamina aurea, quæ sacris characteribus Dei nomen incisum habet. Atque hujusmodi quidem erat Pontificis ornatus.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium quo genus nostrum perpetuo prosequuntur, tanquam numen istud, quod illis venerari solenne est, minus honorifice tractemus. Si quis enim Tabernaculi fabricam animo contempletur, & sacerdotis vestimenta respiciat, & vasa quibus in sacro ministerio utimur, Legislatorem *nostrum* & virum divinum *exstitisse* comperiet, falsoque nobis impietatis calumniam ab aliis impingi. nam & horum unumquodque ad imaginem alicujus in rerum universitate & similitudinem factum inveniet, quisquis, procul habens invidiam & judicium adhibens, singula expendat. Nam cum & Tabernaculum, triginta cubitos longum, trifariam diviserit, & duas partes sacerdotibus reliquerit, quasi locum calcandum & communem, *iis* terram & mare repræsentat, (illa enim omnibus pervia sunt) tertiam vero partem soli Deo seposuit, eo quod & cœlum hominibus inaccessum. Quin & duodecim panibus, quos mensæ imposuit, denotat quot menses annus explicat. Candelabrum ve- *Tabernaculum, & Vela &c. quarum rerum symbola.*

t Περιφερὴς·] Περιφερὴς MSS. nostra Græca. ὧδε περιφερῆ *Bas.* & *Gen.* parsque major codicum Epiphanianorum. Jam autem circumitu quodam describit Judæus *Segmentum hemisphærio majus.* BERN. Ita ex *MSS.* ὧδε περιφερῆ in *Editis.*

v Περιπέφυκε, κάκεινος] At vero *Big.* & *Samb.* citra particulam emphasis, ὧδε περιπέφυκεν ἀκανθώδεις ὡς εἴποι τις. τετρυδ. BERN.

x Τῷ τῶ μήκωνος] *Big.* & *Samb.* ut amant Homerus, Thucydides, & plane gens Attica, teste Dionysio. τῷ δὲ μήκωνος Typi priores, non sine exemplo. BERN. *Al.* τῷ δὲ μήκωνος.

y Πλατυγωνίῳ] Πλατυγωνίῳ *Big.* & *Samb.* quod passim legitur apud veteres scriptores, Theocritum, Pollucem, alios. Rarum est τῷ πλαταγῶνι Typographorum *Bas.* & *Gen.* Hujusce equidem genus esse deterius putavit Scholiastes Theocriti, quasi τὴ πλαταγῶνι. Viderat etiam *Epiphanius* interpres formulam πλαταγῶνι heic loci. Describit autem Flavius hac occasione *Hyoscyamum fulvum* seu *Syriacum*, qualem in Herbario vivo Cl. Huntingtoni nos nuper vidimus, aut Paludanus ad Clusium pridem miserat, aut demum in *Horto Oxoniensi* vir de florente Natura meritissimus D. Morisonus magna cum cura & lumine expressit. Radice quidem tanquam buniadis, erucæ foliis: siliquis quantus est humanæ manus articulus minimus, quave forma cytini se aperiunt malorum Punicorum: sideritidis semine, floribusque papaveris, ita de caule sesquicubitali & hirsuto ramulos spargit Apollinaris, in ipsis juncturis quinquecuspidum calycum pulchro ordine fœcundos, quos dimidiæ sphæræ, naturæ toreuma clarum, coronant. Vel crede nobis ita depingentibus, vel magis Sapientissimo Pedacio de herba malæ indolis, formæ optimæ. ὑοσκύαμος, θάμνος ἐστὶ καυλὸς ὠκὺς πηχέως, (πόδὸς equidem Oribasio & Apuleio,) φύλλα πλατέα, ἐπιμήκη, ἐρισιφία, μίλακα, δασέα· ἀπὸ δὲ τοῦ καυλοῦ ἐρέξις περικαλύκων (ὧδη cum Saraceno, vel βάλανοι cum Apuleio, vel jam nihil huc rescribe:) ὥσπερ ῥοιᾶς κύτινοι, πεπυκασμένοι ἀκανθίσκοις πρὸς ἐρεμίαν μεσοῖς, ὥσπερ μήκωνος. Tum de genere flavo, ὁ δὲ τις ἄνθη μηλιακοῦ (*Melini coloris* recte Servius, atque Galenus. μηλοειδὴς Correctores Dioscoridis, & Apuleius μελανοειδὲς, perperam cuncti.) φύλλα καὶ λεπὶς ἀπαλώτερα, σπέρμα ὑπόξανθον ὥσπερ ἰρύτιμον; *Irionis semini simile*, inquit Plinius. Hæc etiam Apuleius transtulit recte & eleganter, *Symphoniaca thyrso est fruticoso, multirami, foliis nigris, scissis, hirtis: balanos generans, ut est mali Punici ampullaceum appellatum, obstrusos quidem simulis & semine, paulo longiori papavere. Sed sunt differentiæ ejus tres. Nam altera flore purpureo & semine nigro, altera flore nigro ac semine fulvo: sed utraque sumentes in furiam mittit,* &c. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* πλαταγῶνι in *Editis.*

z Ἐκπεχάλκωται,] Ἐκπεχάλκωται καὶ οὐ τοῦτο στέφανος *Hen.* BERN.

a Ἐφιελὶς] Ἐφιελὶς *Busb.* & *Hen.* auribus pravis captarunt. ἐφιελὶς scripsisse Josephum *Bas. Gen. Big.* & *Samb.* suo consensu obfirmant: nam alibi vocabulum illud frustra quæres in libris Græcorum. Servabitur autem Analogia, si cum veteribus Grammaticis hypertheti quadam ἰίλαω fiat ex εἰλέω. Unde ἵλαι, εὐέσμοζα apud Patrem Elegantiarum, & ἴιλος *malum Convolvuli*, pro εἰλεός in Lexico Hesychii. Exinde etiam, & facilius fluit ἐφιελὶς Josephi, tanquam *Redimiculum, Involucrum*, aut *Voluta*: ita enim apparuit horum Calycum περιοχία in diademate Pontificis Hebraici. BERN. Hoc vocabulum non alibi, quod sciam, occurrit: ideoque illud interpretati nolui, quamvis *redimiculum, involucrum, volutam*, aut simile quid significare videatur.

b Τελαμὼν] Acuitur istud in codice *Samb.* τελαμὼν δ' ἐστὶ. Statim *Busb.* ὃς ἱεροῖς γράμμασι καὶ θεῷ τὴν προσηγορίαν ἐπιτετμημένος ἐστί. *Hen.* ἐπιτετμημένος ἐστὶ non recte. Dein ἐστὶν ὁ κόσμος *Samb.* ἐστὶ κόσμος cæteri. BERN.

c Προῄρηνται,] Προαίρηνται *Bas.* & *Gen.* προῄρηνται libri veteres, ac res ipsa. BERN.

d Θεῖον ἄνδρα,] Mosen ipsum ἄνδρα appellat. Num ergo Jesum Mosi prætulit de hoc dubitans an ἄνδρα dicere ipsum fas sit? Id testimonium Josephi de Christo suspectum reddit. REL.

e Ὑπὸ τῶν ἄλλων] Ἀπὸ τῶν ἄλλων *Vat.*

f Ὥσπερ βατόν τινα] *Bas. Gen.* & *Epiphanius.* ὥσπερ βαῦν βύβλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον *Samb.* cum *Big.* Puto Flavium hunc jam olim edidisse ὥσπερ βατὸν τινα καὶ κοινὸν τόπον: vel βατὸν huc insertum Scribarum cura nimia. Mox θαλάτταν à *Samb.* BERN. Ita è *Cod. Vat.* quo modo legendum esse olim conjecerat *Bernardus*: quod ὥσπερ βατὸν βύβλον τινὰ καὶ κοινὸν reperuerit in *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὥσπερ βύβλον τινὰ καὶ κοινὸν in *Editis* & *Vat. Interpr.*

g Ἀποσημαίνῃ·] *Busb.* δηλοῖ.

h Θεοὺς ἄρτους,] Καθεὶς *Vat.*

i Ἑβδομήκοντα μορίων] Incertum est quomodo has partes numerari velit: nam pocula flores & mala non tot numero fuere;

vero in partes septuaginta distribuens, tot sedes decanorum innuit, ejusque septem lucernis planetarum cursum *ostendit*: totidem enim numero sunt. Vela quoque è quatuor coloribus texta elementorum naturam referunt: nam & byssus terram videtur designare, quod ex ea nascatur linum; purpura vero mare, quod conchylii cruore sit fucata; aërem autem voluit significari, per hyacinthum; coccus etiam pro ignis symbolo haberi potest. Præterea & Pontificis tunica, cum sit lintea, terram repræsentat; hyacinthus vero cœlum *aëreum*, fulgura quidem per mala punica referens, tonitrua vero per tintinnabulorum sonitum: atque epomida, è quatuor coloribus factam, Deique ocu-

si standum testimonio Talmudicorum. Verum, quoniam Talmudici numerum florum, craterum & malorum non nisi ex verbis Mosis petunt, & sæpe nimis adhærent literæ, non credidetim plura non fuisse ornamenta atque illi existimant. In lychnucho certe arcus Titiani plura ornamenta sunt: & quoniam ramus tertius & quintus in eo satis est integer, in eorum singulis septem distincta observo ornamenta. Quod si in secundo ramo, qui tertio major est, novem, in primo undecim ornamenta statuantur, & in stipite medio 16, efficient septuaginta. REL.

k Τὰς τ̃ πλανητ̃ων] Sic emendo. Intelligit enim Josephus Decanorum sedes LXX. quas tabula quadam exposuit J. Maternus pseudosophistarum princeps. *Decamoria* heic habent exemplaria vetustiora *Epiphanii*, pro *Decamoerias* aut *Decatemoria* vocibus probis. Pariter *Petrus* helluo, *Per septem lucernas Candelabri dicit Josephus figurari septem planetas: per LXX. ejus partes Decarmoniam* (lego *Decamoeriam*) *planetarum, forte quia quisque planetarum habet decem dignitates vel potestates.* Extat autem τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας in utrisque editionum. τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκα μοίρας aut δωδεκαμοίρας, apud *Hen.* & *Busb.* Legit vero *Samb.* τὰς τ̃ ζωδίων δώδεκα μοίρας, atque *Big.* τὰς τ̃ ζωίων δωδεκαμοιρίας. BERN. Sic emendavit *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* qui habet *septem planetarum decamoria*, pro *decatemoria* aut *decamœrias*. Intelligit enim *Josephus* Decanorum sedes LXX. quas Tabula quadam exposuit *Julius Firmicus Maternus*. In *Editis* τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας. in *MSS. Samb. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* τὰς τ̃ ζωδίων δωδεκα μοίρας, aut δωδεκαμοιρίας.

l Τάτε φέρση,] *Al.* τάτε γὰρ φάρσον.

m Ασπίδας] *Hen.* & *Busb.* Tenent autem ἀσπίδας, pro vulgatioribus ἀσπίδας & ἀσπίδι *Big. Samb. Bas.* & *Gen.* Tum λίνον corroborant Typographi *Bas.* & *Gen.* & Lexicographorum haud pauci. At vero rectum est λίνου, sicut aiunt jam *Samb. Hen.* & *Busb.* De puero enim Apollineo λίνου scribi olim monuerat verus Didymus ad optimum Poëma. BERN.

n Τ̃ς κόχλ] Τ̃ων ἰχθύων τ̃ῷ αἵματι *Samb.* & *Big. Piscium sanguine Epiphanius* interpres. Probatur tamen lectio altera typis *Bas.* & *Gen.* atque calamis *Busb.* & *Hen.* & hisce verbis B. Theodoreti de Velorum sacrorum coloribus. *ὁ μὲν ὑακινθ⊙ τ̃ῷ ἀέρι προσέοικε, τὸ δ᾽ ῥοδοειδὲς ἡ τ̃ πυρὸς ἐπιφορὰ τ̃ῷ πυρί. τὸ δ᾽ ἁλουργὲς μυνὶ τ̃ῷ θαλάττῃ. ὁμοίαν γὰρ πέφυκε τ̃ κόχλου, ἐξ ἧ τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα. ἡ δ᾽ βύσσ⊙ τ̃ὴν γ̃ῆν· οὐ ταυτὸς γὰρ φύεται λίνου.* Hæc sumserat Antistes Cyrensis ex *Congressu erudito* Philonis, ubi legitur, *σύμβολον δ᾽ γ̃ῆς μὲν ἡ βύσσ⊙· φύεται γὰρ οὐ ταὐτὸς ἀέρ⊙ δ᾽ ὑακινθ⊙· μίλας γὰρ ὅτ⊙ φύτ. ὕδατ⊙ δ᾽ ἡ πορφύρα. τὸ γὰρ τ̃ βαφῆς αἴτιον οὐ θαλάττης ἡ ὀμωνυμήσασα κογχύλη, πυρὸς δ᾽ τὸ κόκκινον· ἐμφερέσταθ᾽ γὰρ φλογί.* Hieronymus insuper ad Fab. suis literis Josephum expressit impendio, *Purpurea mari deputatur, quia ex ejus cochleolis tingitur.* Κόχλ autem refert Josephus in sexum sequiorem, sicut sæpe scriptores Græci. Amant enim delicata natio Athenienses terminationes masculas articulis fœmineis debilitare. Veruntamen hæc talia, quibus adeo commendatur Philosophia Peripatetica, ex Philone suo cum cura traduxerat Flavius. Ait igitur doctor Alexandrinus etiam in Moysis encomio, *τὰς μ̃ τ̃ ὑφασμάτων ὕλας ἀρχέτυπ⊙ ἐπίκλησιν ὁ μυρίων ὅσων εἰλόμθ⊙ τοῖς στοιχείοις ἰσαρίθμους, ἐξ ὧν ἀπετελέσθη ὁ κόσμ⊙, κ᾽ σφῶς αὐτὰ λόγου ἔχόσας. ἡ μ̃ γὰρ βύσσ⊙ οὐ γ̃ῆς, ἐξ ἧς ὕδατ⊙ δ᾽ ἡ πορφύρα. ἡ δ᾽ ὑακινθ⊙ ἀέρα ὁμοίωται· φύσ γὰρ μίλας ὅτ⊙. τὸ δ᾽ κόκκινον πυρί· διότι φοινικοῦν ἑκάτερον. διὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἱερέα καθαρσιάζοντ᾽ς χλαμυδοῦσθαι τ̃ῷ πατρὶ κ᾽ ἡγεμόνι δ᾽ παντ⊙, τὰς ἐμψύχ⊙ λαβόντ᾽ ἀτίας, ἃς αὐτὸς τὸ ὅλον εὐημερ᾽ς.* Mox memorat ille *τὴν λυχνίαν οὐ τοῖς τετάρτοις, δι᾽ ἧς αἰτί᾽ς τὰς τ̃ φωσφόρων πηγὰς ἀφέρων, ἐπὶ δ᾽ πάντ᾽, λαμπάδια τε κ᾽ λύχνους ἐπὶ τ̃ῶν, σύμβολα τ̃ λεγομένων ἀπλ̃ῶς τοῖς φυσικοῖς ἀνθρώποις πλανητ̃ων. ὁ δ᾽ ἥλι⊙, ὥσπερ ἡ λυχνία, μέσ⊙ τ̃ ἓξ τεταγμέν⊙ οὐ τετάρτ᾽ χώρα φωσφορεῖ τοῖς ὑπερθ᾽ν περὶ κ᾽ τοῖς ὑφ᾽ αὐτὸν ἴσοις. ἡ δ᾽ τράπεζα τίθε᾽ται πρὸς τοῖς βορείοις, ἐφ᾽ ἧς ἄρτοι κ᾽ ἅλες.* Quinimo *γ̃ῆς δ᾽ οἶμαι εἰκόνα δηλοῖ ἡ τράπεζα*, inquit Clemens sexto τ̃ στρωμα.έων, ubi persequitur Arithmeticam sacram Philonis, sicut quinto p. 562. mysticas ejusdem Anagogas de ornatu Tabernaculi Pontificisque Hebraïci retulerat κ᾽ λέξιν. Inde Origenes apud Alexandrinos suos factum simile homilia quadam in Exodum excusat, aut obliquius doctissimum Clementem insimulat. *De quatuor illis, ex quibus conficiuntur vel Pontificis indumenta, vel cætera quæ ad sacrum parantur ornatum, dixerunt quidam ante nos: & sicut non decet aliena furari, (utinam vero abstinuisset cautius Adamanti!) ita conveniens puto bene dicta alterius non abuti fatentem. Ista ergo quatuor elementorum, ex quibus & mun-*

k τὰς τ̃ πλανητ̃ων δεκαμοιρίας ἡνίξατο· κ᾽ λύχνου σύστασιν αὐτ̃ς ἐπᾷ, τ̃ πλανητ̃ων τὴν φορὰν, τοσοῦτοι γάρ εἰσι τ̃ ἀριθμόν. l τάτε Φάρση, ὁπ τοσάρων ὑφαινθέντων, τὴν τ̃ στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥτε γὰ βύσσ⊙ τὴν γ̃ῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ἀφ᾽ τὸ ἐξ αὐτ̃ς m ἀνεῖσθαι τὸ λίνον· ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τ̃ῷ πεφοινίχθαι n τ̃ κόχλου τ̃ῷ αἵματι· τ̃ δ᾽ ἀέρα βάλεται δηλοῦσθ᾽ ὁ ὑακινθ⊙· καὶ ὁ φοῖνιξ δ᾽ ἂν εἴη τεκμήριον τ̃ πυρός. ἀποσημαίνει δ᾽ κ᾽ ὁ τ̃ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γ̃ῆν, o λίνε⊙ ὤν· ὁ δὲ ὑακινθ⊙ τ̃ πόλον, ἀστραπὰς μὲν κ᾽ τὰς ῥοΐσκους ἀπεικασμέν⊙, βροντὰς δὲ κ᾽ τ̃ τ̃ κωδώνων ψόφον· καὶ τὴν p ἐφαπλίδα q τ̃ παντὸς τὴν φύσιν ὁπ τοσάρων ἡρμόσθαι

dus constat & corpus humanum, tenent figuram. Hyacinthus ergo ad aërem refertur, hoc enim ipse indicat color: sicut coccus ad ignem. Purpura aquæ tenet figuram, quasi quæ de aquis accipiat fucum. Byssus terræ, quia oritur ex terra. Vide insuper Flavium ipsum c. 14. l. 6. ἄλων. Postremo ex hoc Judæo quam Philone Sacrarum vestium mysteria Fabiolæ suæ jamdudum exposuit B. Hieronymus: illum consulite. Simon vero aliique doctores Urbis *Iomæ* f. 44. b. T. Jerof. octo Pontificalibus, tunica, bracis, pileo, baltheo, pectorali, ephoda, pallio & corolla, totidem vitia hominum expiari existimabant, dolum malum aut homicidium, libidinem, fastum, furtum, judicium perversum, idololatriam, calumniam, & blasphemiam in Deum aut impudentiam frontis. Tabernaculi vero utensilia Uzielides à majoribus Rabbinis Exodi c. 40. modo Physico explicat atque ἀλληγορᾷ, sicut Josephus & Philo probarunt, v. 4. Mensam, inquit, ad scenæ laxus Boreale constitues, qua de plaga pluviæ veniunt matresque messium & uberratis מטול מסטר צפונא מהיכ עותרא דמהמן ולחן רסיסי על עיסבין למהפרנסא בהן דיירי עלמא. Dein ad meridiem pones Candelabrum c 39. 37. ותולק ית בוצינהא ז כל קבל ז׳ טוכסית cum lucernis septem, instar tot planetarum. Namque ab illa præsertim parte solis lunæque via cernitur, inde etiam artium ac sapientiæ via. מטול מסטר דרומא שבילי שמשא וסיהרא ומתמן איסרטון דנהורי ותמן גנוי חכמתא דמתילין לנהורי v. 5. Pones & Aram Thymiamarum, propter Theologiam studiumque Legis, quo suavius nihil. מטול חכימיא דעסקין כאוריתא וריחהון נריף ה׳ כקטרת נוסמיא. Tum portam defendes velo, veluti justi sua pietate patriam protegunt. מטול צדיקיא דחפין בזוזהון על עמא בית ישראל v. 6. Cæterum Eleemosyna ad portas divitum plane valet Deo judice, (quod & Paulus noster scripsit) quantum holocausta altaris præ foribus sacris aut Templi aut Tabernaculi. מטול עתיריא דמסרין קרם תריעהון ומפרנסן מסכניא ומשתבין חוביהון כאילו מקרבן עלתא על מדבחא. Concha fuis aquis v. 7. indicat lacrymas pœnitentium ושרין עקמומיתהון הי כמיא. v. 8. Idem exponit ambitum Atrii & portam ejus de Heroibus antiquis præsidio Israelis, & de Heroinis, quarum gratia Gehennæ portas devitant puerorum Hebraicorum animæ. Quatuor ordines gemmarum innuunt tot mundi plagas c. 28. 17. ׳ר סידרין דמרנליין קביל ׳ד טריגונין דעלמא. Urim deinde Ex. c. 28. 30. Thummimque Pectoralis abscondita Reipubl. Hebraicæ declarant, futuraque quasi in antecessum præstant, Præsule per illa consulente, quæ sibi insculptum ostenderent nomen Dei magnum, sanctum, רז׳ אלפין עלמין אתין, Abyssi grandis sigillum, clavis mysteriorum, & præsentissimum amuletum. Tam prope absunt Rabbini ab ineptiis Gnosticis. אוריא דמנהרין מליהון ומפרסמין ממרין דבית ישראל והומיא דמשלימין ביעובריהון לכתנא דתבע אולפן מן קדם ׳׳ בהון דבהון חקיק ומפרש שמא דנא קדישא דביה אתכריין תלת מארז ויצירתי עלמיא וחקיק ומפרש באבן שתירה דבה חתם מארי עלמא פום תהומא דנא מן שרוייא וכל מאן דמדכר ההוא שמא קדישא בשיתא אניקי משתויב ומטמרין מגלין. Quinetiam imaginem mundi vides, ait antiquus doctor Nehemias, (Jalcut. f. 113.) in Tabernaculo Mosaico, אהל מועד כנגד כיצד בראשית: Cœlum terramque depicta in Aulæis, Concham tanquam modulum maris: tum animalia juxta fert Altare majus, minus fumat plantarum & aromatum præcipuis; Candelabrum denique ἡμιόλιον ponitur pro sole, luna, reliquisque vagantium stellarum. Adjungam hisce interpretationem Maimonidis simplicem quidem & utilem, Zabiorum si ritibus minus adversaretur, ex l. 3. c. 45. *More*. Par Cherubium naturam Angelicam monstrant; negat Candelabrum, ne tristis & obscura sit Ædes Dei. Femoralia continent virum Dei à cultu Phogorico. Suffimenta salubria erant gratæque Sacerdoti & Israelitæ, ac reverentiam conciliabant. Vestes sacræ textu fiebant absque acu, firmæ adeo & formæ certioris. Omitto cætera. Mirum tamen ingenium huic Rabbino tam lubrice fuisse, perinde ne causam ac rationem ullam forte sciret, cur Panes olim ad Domini mensam adponerentur. BERN. Ita *Bas. G. Busb.* & *Hen.* & *Theodoretus* in *Exodum* ex *Philone Judæo* in *Moysis encomio*. τ̃ ἰχθύων τ̃ῷ αἵματι. *Samb. Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Αἴνεος ὢν·] Αἰνεας solus *Samb.*

p Εφαπλίδα] Εφαπείδα & paulo infra ἐφαπλείδος *Big. Samb.* & *Vat.* quo modo αὐλητὴς, ἐσθὴς, aliaque leguntur.

q Τ̃ παι ος τὴν φυσιν] Τ̃ παντ̃ς φύσιν *Big.* Accepit autem τὴν ἐφαπλίδα instar Adjecti. Cæteri potius per Adpositionem,

ut

ωαι [r] δεικθεῖσαν τῷ Θεῷ, χρυσῷ συνυφασμένῳ κατ' ὑπήνιον οἱμαι τ' ωεσούσης ἀπασιν αὐγῆς· καὶ τ' [s] ἐσπήνιον ἀναμέσον ὄντα [t] τ' ἐφαπλίδ@ ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τ' μεσαίτατον τόπον ἔχει· [v] ζώνη τε ωεριδέδυσται τ' ὠκεανὸν ὑποσημαίνη, καὶ γὰρ ἔστ@ [x] ἐντετειλῆφθε τὸ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τ' ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τ' [y] σαρδονύχων ἑκάτερ@, οἷς ἐνεπέρπωσε τ' δεξιτερέα· [z] τὴν δὲ δωδεκάδα τ' λίθων, εἴτε τὰς μῆνας ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε [a] τ' τοσοῦτον ἀριθμὸν τ' [b] ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον Ελληνες καλοῦσι, ϕ κατ' ἐκεῖνο γνώμης σὺκ ἂν [c] ἁμάρτοι. καὶ ὁ πῖλ@ δέ μοι δοκεῖ [d] τ' ὑρανὸν τεκμηριοῦν ὑακίνθιν@ πεποιημέν@· [e] ὁ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπερανετίθετ· [f] οὐτ' τὸ ὄνομα θ' Θεοῦ· τῇ τε στεφάνῃ [g] ἠγλαϊσμέν@ καὶ ταύτῃ [h] χρυσέᾳ, ἀφ' τὸν αὐγὴν ἥ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ τοῦτα μὲν ὅτι τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, [i] πολλάκις δ' ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν θ' νομοθέτης παρεξόνησεν ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

lis subjectam, universi naturam indicare, auroque contextam *esse*, ex cogitatione, ut reor, splendoris quo res omnes illustrantur: Ephenem quoque in epomidis medio ad instar terræ collocavit; nam & ipsa medium mundi occupat: zona item, qua cingitur, oceanum significat; qui utique universa circumplectitur. Solem autem & lunam indicant duo sardonyches *humerales*, quibus Pontificis pallium fibulavit: duodecim vero lapides sive quis ad menses referri velit, sive ad eundem astrorum numerum in circulo, quem Græci zodiacum vocant, à genuino intellectu non aberraverit. Denique & pileus mihi videtur cœli præ se ferre imaginem, cum sit ex hyacintho, (alioqui enim Dei nomen gestare non poterat) & corolla illustretur aurea, propter splendorem quo maxime delectatur Deus. Et hæc quidem ad hunc modum declarata *in præsens* sufficiant; cum sæpius & plurima, unde virtus Legislatoris eniteſcet, res ipsæ nobis suppeditaturæ sint.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τ' θ' Ααρῶνος ἱερωσύνης.

Ως δ' [k] τὸ ωεφειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὄπτεσθαι ὁ Θεὸς Μωϋσῆ τῷ ἱερωσύνῃ Ααρῶνι [l] τὰδελφῷ ωεροέταξε δοῦναι, ὡς ἀπάντων δι' ἀρετὴν τ' τιμῆς δικαιοτέρῳ τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τῷ τε ἀρετῷ [m] αὐτ' καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῆλθε, καὶ τὰς κινδύνους θς [n] ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυροιῶτων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐ-

CAP. VIII.

De Aaronis Sacerdotio.

IX.

Quam primum autem *Tabernaculum* prædictum consummatum erat, donariis *vero* nondum *rite* consecratis, Moysi apparuit Deus, justitque ut sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ut qui cæteris ob virtutem suam illo dignior fuerit honore. Tum ille, populo in concionem advocato, virtutem illius & benevolentiam *erga ipsos singularem* enarravit, & pericula quæ pro illorum salute adi-

Moyses fratrem suum Aaronem Sacerdotem ab Oraculo renunciat. Lev. c. 8. Ex. c. 28.

re

ut loquuntur Grammatistæ. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt Editores *Bas.* & *Gen.* καὶ τ. ἰ. τ. π. τ. φύσιν ὁπ δ'. γενέσ, δεικθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἱμαι τ. π. ἀ. αὐγῆς. Aliter Scribæ. Pro δεικθεῖσαν legunt *Busb. Hen.* & *Epiphanius* δοκθεῖσαν, *quando Deo placuit*, imo cod. *Hen.* à manu prima δικθεῖσαν. Mox τ' ἰσωλὸν subſtitui, refragantibus libris veterum. Habent illi τ' ἰσωλό. Reddemus rursus Philoni, quod suum erat. Ολη μὲ δὴ θ' δεχιερέως ἑωθς ἀπφόιτημα γίγνοι καὶ αἷμακμα θ' κόσμ: male excusum fuit, & à Theologis nostris arreptum temere λόγω. ὁ ποδήρης σύμπας ἐσὶν ὑακίνθινος, ἄῤῥηξ ὠμαγῶν. φύσιν γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας. ἐξ αὐτῶ δ' κ τὰ σφυρὰ τὰ μὲν ἄνθινα (quæ frustra quæras in Hebraico, apud LXXII. Interpr. non frustra) σύμβολοι γῆς. οἱ δ' ῥοῖσκοι, ὕδατος. οἱ δ' κώδωνες, τ' ἁρμονίας καὶ συμφωνίας τῶν. τὸν δ' ἐπωμίδα ὑφασμῶ σύμβολοι ὁ λόγος εἶναι σοχασμοῖς χρώμενος θεοσεφῆ. πρῶτον μὲ γὰρ οἱ ἐπὶ τ' ἀνεμωίων συμφωνοῦσι δύο λίθοι ἐμφερεῖς (ἄνθρακας vocat ambos Clemens & proxime συμφώνους suo nomine, p. 564.) μεμύησιν ὡς μὲν οἴονταί τινες (cum his Rabbinis quam antiquis eadem sensit Josephus, & ex nostris Clemens:) ἀέρων τὰς ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, ἥλιον καὶ σελήνην· (atqui modo illos indicat Clemens, modo τ' τε κρύον καὶ τὴν σελήνην.) ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τις αἰκθείας (vix credo) θεσεχόμθ@ εἶναι, τ' ἡμισφαιρίων ἑκατέρου. συνεπιμαρτυρεῖ δ' καὶ ἡ χρυσὶς. σωφρόνως γὰρ ἔοικεν ἡ θ' παντὸς ὑρανοῦ φαντασία κ' τὸν ὄψεως θεσεκολλᾶν. ἀναγκαίως δ' καὶ ἑκατέρου τ' λίθου ἓξ ὀνόματα ἐγγλύφει· διότι καὶ τ' ἡμισφαιρίων ἑκατέρου δίχα τιμῶν τ' ζωοφόρου ἓξ εκαποδαμβάνει ζῳδία. ὅπφ δ' οἱ κ' σίγνα ἐώθασι λίθοι ταῖς χρυσαῖς ἐκ' ὄμοιοι, ἀμφιμηθέντες εἰς τέσσαρας σίχους σὺν τρισὶν, τὸν @ ἑτέρ@ δεύτερα εἶσιν ἢ θ' ζωδιακοῦ κύκλου· κἰδάρεως δ' αὖτὶ ἀμβόνιος@ ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, δικαιῶν τ' ἱερώμβολον τῷ Θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερᾶται, θεοφόρεσιν ἀπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπερφυᾶ δ' χρυσᾶν ἐσὶ πίταλον, ᾧ τ' τετράδων αἱ γλυφαὶ γραμμάτων ἐνεσφραγίσθησαν. ἓξ ὧν ὄνομα θ' ἐντ@ φασὶ (vere, certe) μυήσεσθ' ὡς ἐκ' οἷόν τε ὂν ὧδε κατακλήσεως Θεῷ συσσῶσαί τ' ὄντων. ἀρμονία γὰρ πάντων ἐσὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἥλιος δύναμις αὐτῆς. Hæc pius ille Philosophus. BERN.

r Δεικθεῖσαν] Pro δεικθεῖσαν (cum *Hen.* & *Busb.*) legit *Epiphanius* δοκθεῖσαν *quando Deo placuit*. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt *Bas.* & *G.* ὁπ τεσσάρων χρυσᾶν, δεικθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἱμαι &c.

s Εσωλὸν] Ita *Bernardus.* in libris tamen omnibus hîc loci ἰσωλό. At infra (post paucas paginas) habemus τ' ἰσωλᾶα, adeo ut incertum sit quo modo scripserit *Josephus.*

t Τῆς ἰφαπλίδ@] Ἐφαπτίδ@ *Big.* & *Samb.* ἐφαπλίδ@ *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* Scripsit forsan utrobique Josephus forma legitima ἰφαπτελίδα & ἰφαπτελίδ@. Ita αὐλητὲς, ἑρτὲς aliaque leguntur. Quinetiam de Pallio ait Theodoretus, ὠνόμασε δ' αὐτῷ κ ἐφεσελίδα ἡνίκα, λέ οἱ ὁ' ἑπωμὶδα ὀνόμασεν. ὁ δ' τῶν βασιλέως ἐυέσκομβρ ἐφόδ αὐτὸν κ' γλάπτδαν ὠνομασμένῳ. Verum τὸν ἐφεσελίδα etiam *Phavorinus* vocabant pervetères Græci, unde deductum est demum Latinorum *Pallium.* BERN.

v Ζώνη] Ζώνη τε ἀφειοδόσας *Samb.* & *Vat.* ζώνη τε ἀφειδέσια *Hen.* & *Busb.*

x Ενταβειλῆφε] Εμαβειλῆφε *Iidem.*

y Σαρδονύχων] Σαρδωνύχων *Big.* & *Samb.* ut supra. Scriptio utravis adsumi posset, quandoquidem à Sarda gemma & urgue humano nomen illud colligi debuit. σαρδόνυξ insuper in Exemplari Alexandrino Apocalypsis S. scriptum memini. BERN.

z Τὴν δ'] Τὴν τε *Hen.* & *Busb.* Mox *Hen.* νοήσει τις. *Busb.* ἐνοήσῃ τις. BERN.

a Τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν] Τὸν ὕτως ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Ἀστέρων,] Ἀστέρων *Big. Vat. Epiph.* & margo cod. *Samb.* οἴκων *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* atque versus ipse *Samb.* MS. Hæc à Firmico *Domicilia* nuncupantur. Tum *Big.* & *Samb.* consentiunt in τ' ὕτως ἀριθμὸν τ' οἴκων. BERN.

c Ἁμάρτοι.] *Hen.* ἁμάρτῃ. & in colo eodem hic & *Busb.* κατ' ὠείνων. Dein πῖλ@ *Bas.* & *Gen.* contra præstantissimos Grammaticos. BERN.

d Τὸν ὑρανὸν] Τὸν ὑρανὸν τεκμηριῶν *Samb. Busb.* & *Hen.* τ' ὑρανὸν τεκμαιρὸν *Big.* Neque hoc facile præstermittes, à futuro gravis verbi τεκμαίρω affectu Attico circumflexum; sicut alterum à nomine diminuto τεκμήριον. *Epiphanius* interpretatur *Cælum imitari.* Typi tamen Græci *Germanorum* heic ponunt θ' ὑρανὸν τεκμήριον. Exinde dixit de Reverendissimo Aarone Reverendus Theodoretus, ἐπίκειτο δ' τῇ κεφαλῇ κίδαρις τ' ὑρανὸν μιμουμένη. BERN. Sic in quinque *MSS.* in *Editis* θ' ὑρανὸν (*Coll. Voss.* τεκμηριῶν) τεκμήριον.

e Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως] Vult dicere: laminam nomine Dei inscriptam non gestasse Pontificem nisi quando πῖλον hyacinthinum gereret, quem præter πῖλον communem ei cum Sacerdotibus cæteris gerebat, uti mox dixit. REL.

f Αὐτῷ] *Hen.* αὐτῷ.

g Ηγλαϊσμέν@] Sive τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένῃ *Samb.* & *Big.* sive τῇ στεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Busb.* & *Hen.* neutriquam placent. dein χρυσέᾳ ab ore Attico. χρυσείᾳ *Big.* & *Samb.* ut durum vulgus. BERN. Ηγλαϊσμένον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* non probante *Bernardo.*

h Χρυσέᾳ, ἀφ' τὸν] *Coll. Big.* χρυσείᾳ τὸν αὐγὸν.

i Πολλάκις δ'] Πολλάκισε δ' π. *Samb.* πολλάκις δ' δ' πολ. reliquorum omnium. BERN. Πολλάκις δ' κ *Vat.*

k Τὸ ωεφειρημένον] Τὰ ωεφειρημένα legisse videtur *Vet. Interpr.*

l Τὰδελφῷ] Τῷ σ' ἀδελφῷ *Big.* & *Samb.* in re gravissima. Anteaque τὰ εἰρημένα *Busb.* pro τὸ εἰρημένον. Mox una voce *Busb.* ωεστελλομένῳ, clausulæ illius loco. BERN.

m Αὐτῷ] An αὐτῷ sustineat ingenium mite ac modestum Legislatoris? Nam ejus orationis vigor vergit potius ad pronomen αὐτοπαθές. Philo tamen, quem prope sequitur in hac descriptione Flavius; ad Aaronem encomia talia pertinere docuit. Mox διεξῆ *Bas.* & *Gen.* extra formam. BERN.

n Υπομείνειεν] Υπέμενεν *Samb.* & *Coll. Voss.* at *Big.* ὑμεινεν.

re sustineret. Cumque verba ejus summo cum applausu acceperint, studiumque erga illum non mediocre significarint, "Viri, inquit, Israëlitæ, jam "quidem ad finem perductum est opus, quale, pro "nostra virili, effici Deo placuit. Quandoquidem "vero Tabernaculo eum excipere cogitatis, ante "omnia prospiciendum est de Sacerdote futuro, "qui sacris operabitur, precesque pro vobis con"cipiet. Atque ego, si res mei esset arbitrii, me"ipsum *forsan* hoc honore non indignum judica"rem, tum quod omnes natura sui amantes sint, "tum quod mihi conscius sim, quantum pro vestra "salute laboraverim. Nunc autem Deus ipse Aa"ronem *quidem* dignum hoc honore existimavit, "atque hunc in Pontificatum coöptavit, quo ne"minem è vobis justiorem noverit: scilicet hic sto"lam Deo sacram induet, altarium curam susci"piet, de sacrificiis providebit, preces pro vobis "Deo fundet, prompte & libenter exaudituro, "tum quod generis nostri curam gerit, tum quod "illas per virum, quem ipse elegit, oblatas reci"pere non gravabitur". Hebræis grata fuit hæc oratio, & suo quoque assensu Dei comprobarunt electionem. Aaron enim propter genus & prophetiam, simul ac virtutem fratris, optime omnium hanc dignitatem commeruit. Erant autem & ipsi illo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

τῷ, καὶ τὸ σὲ αὐτὸν σεσῳσμον ἐνδεικνυμένοις, "ἄν"δρες, εἶπεν, Ισραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, "οἷον αὐτό τε τῷ Θεῷ ἥδιστον ἰδεῖν, καὶ δικαιότα"τον ἡμῖν. ° ἐπεὶ "δ' εἰδέτε τὸν τῆ σκιᾷ καταδεχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡ"μῖν P ἱερατευσομένῳ καὶ ὑπηρετήσοντος τῇ θυσίας καὶ "τῇ ὑπὲρ q ἡμῶν δίκαις. καὶ ἔγωγε τούτης ἐμοὶ τὴ σκέ"ψεως r ἐπιτραπείσης, ἐμαυτὸν ἂν τὰ τιμῆς ἄξιον ἔκρι"να· διό τε τὸ φυσὶ πάντας εἶναι φιλαυτους, καὶ ὅτι "πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι σοὶ σωτηρίας τὰ ὑμέτερας "συνοίδα. νυνὶ δ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Ααρῶνα τὰ τιμῆς τού"της ἄξιον ἔκρινε, καὶ τὸν ἅπαντα ἱερέα, τὰ δικαιότε"ρον s μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς· ὡς ὅτος ἐνδύσεται στολὴν τῷ "Θεῷ καθωσιωμένην, καὶ t βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ "θυσιῶν ἱερείων, καὶ τὰς u ὑπὲρ ὑμῶν δίκας ποιήσε"ται πρὸς τὰ Θεὸν ἡδέως ἀκουόμενον, x ὅπ τε κήδεται "ἡμῶν ἐξ ὑμέτερα, καὶ ὡς ἀνδρὸς y ὃν αὐτὸν ἐπελέξα"τ γνομένας προσδέχε) ταύτας". Εὐσεβεῖσι a δ' ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ ἐξ Θεᾶ χειροτονίᾳ. διὸ γὰ Ααρὼν b ἀφ' τε τὸ ἡδὺ καὶ τὸ προφήλειαν, καὶ τὸ ἀρετὸ ταδελφᾶ, πρὸς τὴν τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερ. ἦσαν δ' c αὐτῷ καὶ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες· d Νάβαδ, c Αβιὲς, Ελεάζαρ, Ιθάμαρ.

Aaronis filii Nabadus, Abius, Eleazarus & Ithamarus Ex. c. 28. & Num. c. 3.

β'. Οσα

o Επεὶ δ' εἴδετε] *Baſ.* & *Gen.* Latine dicas, *Quandoquidem tabernaculo Numen excipere cogitatis.* Alii omnes aliter, *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπεὶ ᾗ εἰ τοῦτο. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* in *cæteris* ἐπεὶ ᾗ εἰ τοῦτο. HUDS. *Vet.* ve tit: *qui Tabernaculum oportet jam dedicari.* Forte leg. ἤδη δεον. COCC.

p Ιερατεύσομένῳ] Τερατεύσαμενῳ editores ambo tempus anteverterunt. BERN.

q Ημῶν] Υμῶν *Samb.* & supra v. 37. ὑμῖν.

r Επιτραπείσης,] Cæteri ἐπιτραπείσης pro ἐπιτραπείσης, aut vice ἐπιτραπείσης *Sambuci.* BERN.

s Κάμοντὶ] Καμόντι *Vat.*

t Μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς·] Υμῶν μᾶλλον εἰδὼς· ὡς ὅτος *Samb.* μᾶλλον ὑμῶν, εἰδὼς ὡς ὅτος *Baſ.* & *Gen. Epiphanius* similiter ὑποζύξ, *Hunc sacerdotem nobis credidit justiorem, sciens quia dignus induetur.* Hoc est, τοῦτον ἡρῆλαι ἱερέα δικαιότερον μᾶλλον ἡμῶν· εἰδὼς ὡς ἄξιος ἐνδύσεται. Nam Philo dixerat, τὰ μὲ ἀδελφὸν ὁ μωυσῆς ἀρχιερέα κ τὸ χρηθέν λόγια ἤρηθ. Tum Johannes Josephi deflorator, ἀρχιερέα ᾗ ὁ Θεὸς τ ἀκρίβα ἐψηφίσαθ· συναθροίσας ᾗ τὸ πλῆθος ὁ μωυσῆς, ἀνδρὸς ἕφη τὸ μὲ ἔργον τετέλεσαι, τ ᾗ ἐ ἱερᾶ τιμῆς ὁ Θεὸς τ ἀκρῶν ἀξιοῖ. BERN. & HUDS.

v Βωμῶν ἐπιμέλειαν] Ministerium altaris utriusque sacerdotum erat proprium, uti constanter Judæi tradunt. Levitæ ministrabant sacerdotibus, sed altare exterius non adscendebant: ad interius quoque non licebat iis accedere. REL.

x Υπὲρ ὑμῶν] Υπὲρ ἡμῶν in codicibus *Epiphanii.*

y Οὗ τε κηδεμ] *Big.* & *Samb.* ὅ τε κήδεται ἡμῶν ἐ ἡμεῖερα *Baſ.* & *Gen.* ὁ τε κηδ. γ. ἐ ἡμεῖερα *Epiphanius.* Ubi ἀναστάμενον ſcripſit male *Samb.* & ſubinde ὑπ' ἀνδρὸς pro παρ' ἀνδρὸς. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* antea ὅτι κηδ.

z Ον αὐτὸν] *Big. Samb.* & *Epiphanius* ὃν αὐτὸς ἐξελέξαθ. Probo tamen non minus quod nuper & nunc excusum eſt. Supervacua etiam videtur correctio Reverendiſſimi Montacutii, ὃν αὐτὸς ἐπελ. γιν. σεσοδέχθαι. BERN. Sic *Baſ.* & *G.* ὃν αὐτὸς ἐξελέξαθ *Big. Samb.* & *Epiphan.*

a Δὶ ἡςίσκοντ] Τε ἡρεσκον *Samb.*

b Διά τε] Hæc ſine diſtinctione legunt *Samb.* & *Epiphanius* Moyſis grâtia, ἀφ' τε τὸ ἡδὺς καὶ τὸν σεσῳτείαν καὶ τὸν ἀρετὸν τ' ἀδελφὸν. Nos cum editoribus Aaroni diſtinctius tribuimus τὸν σεσῳτείαν propter Ex. c. 7. 1. ואהרן אחיך יהיה נביאך BERN.

c Αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ παῖδες in *aliis.*

d Νάβαδ,] Joſephus itaque per hyperthesin ſcripſit paſſim pro ναδὰθ. Quippe exemplaria Græca Latinaque conſentiunt in *Nabado*: niſi quod codex *Hen.* ναδαθ forte ſervet ex נדב nomine verò. Pariter γ'. βασ. c. 14. 20. & c. 15. 25. antiquiſſimi libri oſtendunt ναδὰδ & ναδὰτ pro נדב. BERN. *Joſephus* per hyperthesin paſſim ita, ſcripſit pro Νάδαθος, conſentientibus omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis.

e Αβιὲς,] Ab Hebraico אביהוא *Abihu.* Pro eo legitur ἀβιοὺδ ubique exemplarium Græcorum. Nec aliud interpretatur Euſebius in ſuo Lexidio inter Nomina Exodi. Nam אביהוא in Hebræo iſtius libri haud uſquam occurrit. Ita ex vetuſtiſſimo mendo ὑὸς ναυῆ auditur per Græciam Chriſtianam pro ὑὸς ναυῶ. Philo autem exponit vocabulum ἀβιοὺδ, ſic enim apud ipſum ſæpius ſcribitur, tanquam ultima litera ſuperflua. Quorſum ait, ναδαὲ μ ἑκούσιος ἐμμωεύτευ —— καὶ ἀβιοὺδ, πατὴρ μυ: rectius καὶ ἀβιὰ, πατὴρ μυ ἐσὶ, id vult אביהוא. Hujus autem paragraphi argumentum plurimum ſumſit Joſephus è tertio libro Philonis de Legiſlatore. Κατὰ τὸ εἰκὸς ἱερᾶ κατασκευασθέντος, ἔδη ἐ ἱερεῖς τὸ ἐπιτηδειοτάτους αἱρεθῆναί τε ἐ σεμνῦσθαι ὑπ τρόπον τὰς θυσίας ἀνάγ τε ἐ ἱερουργεῖν σφοδρὰ. τ μ οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἁπάντων ἐπικρίνας ἀρετὴ δὲ χιερέα, τὸς δ' ἐκείνῳ παῖδας ἱερεῖς ἐχειροθέτει· σεσημείωτο δ τῷ οἰκείῳ χθονὶ διδὺς ἀπ' εὐσεβείας ἐ οὐσιότητι ἀς ἐπαύρει τοῖς ἀνδράσιν ὑπάρξας. σαφὴς ᾗ πίστις. ὑστέρῳ γὰν, δύο δ' ἦσαν, αὐτῷ τότε ἐ γήρως ἐξίστε. καθίστη ᾗ μ τ ἐ ἄκακος ἔθνος γνώμης, [Hac autem occasione diligentiſſimus Philonis ſectator Adamantius, quid ſecundum Regulam antiquam in ſacris Ordinationibus plebi Chriſtianæ fuerat conceſſum, ita explicat. *Convocavit*, inquit, *Moyſes Synagogam Lev. c 8. 6. & dicit eis. Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus. Licet ergo Dominus de conſtituendo Pontifice præcepiſſet, & Dominus elegiſſet, tamen convocatur & Synagoga. Requiritur enim in Ordinando Sacerdote & præſentia populi, ut ſciant omnes & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium; & hoc adſtante populo, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, nequis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem quod Apoſtolus præcepit in Ordinatione Sacerdotis dicens, Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt.*] καὶ τὰ λόγια ὑφηγέτο, κεκλῆσθαι τὸν τρόπον ἐ ἄξιον ἱερουργεῖν. λαβ τὸ πρῶτον αὐτὸς ὕδατὶ πηγῆς τῷ καθαρωτάτῳ ἐ ζωηκωτάτῳ. κἄπειτα τὰς ἱερᾶς ἀναδίδωσιν ἐσθῆτας, τῷ μ ἀδελφῷ ᾗ ποδήρη ἐ τὸν ἐπωμίδα, οἱονεὶ ζώφακα, τὸ παμποίκιλον ὕφασμα ἐ μίτρμα ᾗ παῖδας. τοὺς δ' ἀδελφιδοῦς χιτῶσι λινοῖς, ζώναις τε ἐ ᾠσκημένοις πᾶσιν. ὡς ᾗ τὰς ἐσθῆτας αὐτὰς, κεκόσμηται αὐτὸς, κεκόσμηται δὲ καὶ ὁ λαός, ὁ μυρίανδρος ἰσχὺς καὶ εὐγενὴς θέη, τόν τε βωμὸν ἐ τ λαθρᾳ καθέχοντα, ἐπιῤῥάναν ἐπ' ἄκρας, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ θυσίας χρήσιμα. καὶ τελεσθέντων προσαγωγὴν τ ἱερείων [הקריב] πολλῷ λιπᾷ τὸν κεφαλὸν ἀλείφ. ταῦτ' ἐπιτελέσας, εὐαγὴς ἀληθῶς καὶ λοὰς μοχθ ἐ κελὰς εἰσ. τ μ, ἵνα δύσῃ περὶ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων· κἀνίσθμενος ὅτι παντὶ ἡμῶν καὶ σπουδαῖον ἦ, παρ' ὅτου ἤλθεν εἰς ἡμᾶς, συμφυὲς τὸ ἁμαρτάνειν ἐσὶ· ὑπὲρ ᾗ τ Θεὸν αὖχας καὶ θυσίας ἀναγκαῖον ἐξομολόγεσθαι, καὶ ἀμνηθεὶς ἐπίσει. ο. τ μ κελῶν, τ μ ἑτερον εἰς ὁλοκαύτωμα ἀύχαρεσήκοντ τ τ ὅλων διοικήσεως· τ ᾗ ἕτερον εἰς τὸν τ ἱερομήνων ἀφ' καθάρσεως ἀγνοδόκης παντέλειαν, ὃν ἑτύμως τελεώτερες σπάλε.ει, אזל המלאים Lev. 8. 21. καὶ δὴ αἷμα ἐ αὐτὸ τρία μέρη ᾗ σώματ ἐ χεῖς τ τελεμμένων ἱερέων, ἐς ἄκρον, ἄκρον χέρα, πόδος ἄκρον, δεξιὰ τε συμπαντ· ἀπιστθμῶ ὅτι δεῖ τ τέλειον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ κ βίῳ παῦλ καθαρόν. θυσίας ᾗ ἐπὶ ταῖς σωτερικαῖς ἄλλας ἀναγωγέων, τοῦτο μὲν τ ἱερέων ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο ᾗ τ γιγενῶν ὑπὲρ ἁπάντων ἐ ἔθνος· μυσταῖς μὲν εἰς τὸν σκηνὴν εἰσιέναι τ ἀδύτων ἐπιχώριος. ὀγδόη δ' ὡς τ τελειᾶς ἡμέρα καὶ τελευταία· αἱ γὰ σωτερον ἐπὶ ἱερουργοῦντων αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀδελφιδοῦς ἀφιγίζετ. εἰσελθὼν δ' ἀνειδίσκει οἷα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς ὡς εὐμαθῆ γνώφιμον, ὃν χρὴ τρόπον τ δρχιερέα τὰς ἵππ ποιεῖσθαι λειτουργίας. εἶτ' ἐξελθόντες ἀμφότεροι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνοντες σὺν τ κεφαλὰς, εὐχὰς τίθεν τῷ ἔθνει τὰς σωτικὰς ἀπ' καθαρᾶς καὶ ὁσιωτάτης γνώμης. ἔτε δ' εὐχομένων, τεμαυδέσαθ τι συμβαφὲ· ὁπ γὰ τ ἀδύτων, εἴτε αἰσθερ ἀπόσασμα ἐ καθαρωτάτ, εἴτε ἀέρ καὶ τὸν τ στοιχείων φύσεί μεταξολὴ ἀναλυθέντ εἰς πῦρ, αἰθρίδιον ἀθρόα φλὸξ διεκαυθ· καὶ συνῆκεν ῥύμῃ φέρεθ μὲν ἐπὶ τ βωμὸν, τὰ δ' ἐξ αὐτὸ πάντα ἐξαναλίσκ, σαφεσάτην δίκαιον, ὅτι θεῖν ἀνὸν θείας ἐπιφοσωίης ἐτετελέϊτο. Graviſſimam hanc hiſtoriam, qua facundius nihil aut potentius ſcripſit Philo, jam reticere non potui, ſive Hebraicorum ſive etiam Chriſtianorum Pontificum, quam magnam meritamque habeo, veneratione. Ritus enim nonnullos Judaicos, quos maxime S. Paulus æternarum rerum ſymbola eſſe oſtendit, in Religionem noſtram transferri utile erat factum, & honeſtum, & antiquiſſimum. BERN. Scriptoribus nonnullis Αβιὼδ dicitur, aliis vero Αβιὼ.

f Πα-

β'. Οσοι ᾗ τῶν περὶ τὴν τῆς σκιωῆς κατασκεὴν [f] περισκεδασμένων ἦν ἐπιτῆδες, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρση σκεπάσηρια τῆς τε σκιωῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμιατηρίε, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι. ὅπως καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην μήτ' ἐξ ὑετᾶ μηδὲν, [g] μήτ' ἐκ κονιορτᾶ βλάπτῃ. [h] τότε πολὺ δὴ ἀθρόοις πάλιν, [i] εἰσφορὰν [k] αὐτὸ προστάξεν εἰσφέρειν σίκλε τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. [l] ὁ ᾗ σίκλος, νόμισμα [m] Ἑβραίων ὢν, [n] Ἀτ̃ικὰς δέχε δραχμὰς τέσσαρας. [o] οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς· καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ [p] πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. [q] ἔφερον ᾗ τὸ ἡμίσυ τοῦ ἑλκύστρου [r] οἱ δὲ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ ᾗ συγκομισθὲν εἰς τὰς [s] προῖ τ' σκιωὴν χρείας [t] ἀνηλῶτο.

γ'. Ηγνίζε ᾗ καὶ τὴν σκιωὴν καὶ τὰς ἱερέας, τρόπῳ τοιούτῳ τοιούμενος· αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. [v] σμύρνης ὑπε-

2. Quæcunque vero in Tabernaculi fabricam parata ſupererant, juſſit ea in vela tectoria ipſius Tabernaculi, lychnuchi, & thuribuli, aliorumque vaſorum impendere; ut hæc, dum in itinere deportantur, neque pluvia vel minimum læderentur, neque pulvere. Atque populo iterum convocato, * imperavit ut viritim contribuerent dimidium ſiclum. Siclus autem nummus eſt apud Hebræos, qui valet quatuor † drachmas Atticas. Illi vero prompto obſequio juſſa Moyſis exſequuntur; ad numerum ſexcentorum quinque millium & quingentorum & quinquaginta. Argentum autem conterebant *ſoli* ingenui, à vigeſimo & deinceps ætatis anno uſque ad quinquageſimum. Quicquid vero collatum erat in uſus Tabernaculi inſumptum eſt.

3. Præterea & Tabernaculum & ſacerdotes luſtravit, purificatione ad hunc modum facta. ‡ Myrrhæ * electæ ſiclos quingentos, totidemque ireos, *Eundem Moyſes ſeptem diebus rite conſecrat, clante & applaudente. Lev. c. 8.*

---

f Περισκεδασμένων] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* περιεσκεδασμένων.

g Μήτ' ὐκ κονιορτᾶ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μήτι κονιορτᾶ *Baſ.* & *G.*

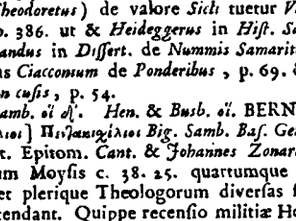
h Τότε πλῆθος] Ita cum *Vet. Interpr.* τότε πλῆθος in *Editis*.

* *Imperavit ut viritim contribuerent dimidium ſiclum.*] *Præter anathemata ſpontanea, Deo imperante ſeu tributum ſacrum ſeu λύτρον τ̃ ψυχ̃ς, כסף הכפרים, ו תרומת ליהוה i. e.* LXX. *Interpr. & Joſ. εἰσφορᾶ κυρίῳ, 603550 Joſepho, aut juſto numero 603550 ſemiſiclos in uſum Tabernaculi pendunt tot viri Iſraelitæ à XX. annis ad L. recenſiti, בקע לגלגלת מחצית השקל, ſive ut in nummis vere Hebraicis circa Urnam Aaronicam conſcriptum vidimus,* מחצית השקל *Exodi c. 30. 13, 14. & c. 38. 25, 26. Valet autem Siclus Hebraicus חשקל, quantum argenti Stater ſive τετράδραχμον Atticum, vel δίδραχμον Alexandrinum ſecundum Interpr.* LXXII. *Inde ajunt iſti Ex. c. 38. 26. δραχμὴ μία i. e. Becà τῇ κεφαλῇ, τὸ ἥμισυ ᾗ σίκλου. Vide & Gen. c. 24. 22. Ex Moyſe autem claret Siclum colligere* XX. Geras גרות, *quæ ſunt* Meæ טותדם מעות *Onceloſo, Samaritiis* דואנים *q. e. δεκάκις Heſychii, atque* Oboli τοῖς ὁ'. *partemque feciſſe* $\frac{1}{3000}$ *Talenti Hebraici. Æſtimantur adeo capita Iſraelitica 603550. Talentis centum plus Siclis* 1775 $= \frac{603550}{2 \times 3000}$. *Ex. c. 30. & c. 38. & Num. c. 1.* BERN.

i Εἰσφορᾶν] In εἰς φορᾶν male diviſit *Vet. Interpr.*

k Αὐτὸ] Αὐτῷ *Big. & Samb.*

l Ο ᾗ σίκλος,] Hanc Joſephi ſententiam alio loco confirmavimus uberius. Subjicimus tetradrachmum Atticum, argenteum, Siclo æqualem.

REL.

m Ἑβραίων] Ἑβραῖον ſoli *Big.* & *Samb.*

† *Drachmas Atticas.*] Id eſt, quatuor novem denarios Mon. *Ang.* Videſis *Prid.* Præf. ad pr. vol. p. 17. HUDS.

n Ἀτ̃ικὰς] *Joſephum* (cui tuto hiſce de rebus fidendum eſſe pronunciat *Theodoretus*) de valore *Sicli* tuetur *Villalpandus* in *Apparatu*, p. 386. ut & *Heideggerus* in *Hiſt. Sacr. Patriarch.* p. 41. & *Relandus* in *Diſſert.* de *Nummis Samaritanis*, p. 188. quibus adjicias *Ciaccomum* de *Ponderibus*, p. 69. & *Sperlingium* de *Nummis non cuſis*, p. 54.

o Οἱ δ'] *Samb. οἳ δ'. Hen.* & *Busb. οἳ.* BERN.

p Πεντακισχίλιοι] Πενταικισχίλιοι *Big. Samb. Baſ. Gen. Busb. Hen. Epiphanius* Int. Epitom. *Cant.* & *Johannes Zonaras* contra ſecundum librum Moyſis c. 38. 25. quartumque ipſius ſtatim verſu 46: licet plerique Theologorum diverſas fuiſſe καθαιρέσεις illas contendant. Quippe recenſio militiæ Hebraicæ, quæ exigebatur in eremo Sinæa Exodi anno ſecundo. ineunte, 603550 viros ingenuos præciſe collegerat, qui Græcorum more ſupputanti omnino comparuerint ἑξήκοντα μυριάδες καὶ ΓΦΝ'. Scribæ autem veteres apud Joſephum Γ commutarunt in Ε, numerorum nimis prodigi. BERN. Ita libri omnes *Joſephi* contra *Moyſem* in *Exod.* c. 38. v. 25. Scribis veteribus apud *Joſephum* commutantibus Γ in Ε.

q Ἔφερον] Εἰσέφερον ᾗ *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

r Οἱ δὲ εἴκοσι καὶ ἄνω] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quibus ex *Latinis* favet *Voſſii* codex, *à viginti annorum ætate & uſque ad L. conſtituti. οἱ δὲ εἴκοσι ἐτῶν ἄχρι Baſ.* & *G. οἱ δὲ εἴκοσι ἄνω ἐτῶν ἄχρι Vat. Hen* & *Busb.* non male.

s Προῖ τ' σκιωῆ] Π·ρὶ τ' σκιωῆς *Vat.*

t Ανηλῶτο] Ανηλῶτο recte & Attice *Big.* cum *Samb.* à verbo primario ἀλόομαι. ἀναλῶτο *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

‡ *Myrrhæ electæ ſiclos quingentos,*] *Nobiliſſimum & Sanctiſſimum populo ſpectante* Ceritot *f. 5. Oleum illud Balſamitum* שמן אפרסמון *quo rex Ἀκραβάλας Jehus olim inungebatur,*) *cum Hinno* הין *ſive Biconcio Attico olei ex oleis miſcebat præcipua aromata & fragrantiſſimos ſudores* beſamin ros בשמים ראש, *quod eſt* ראשי בשמים raſe beſamin, *ſicut Salomo rex explicat c. 4. 14. ſui Cantici; quippe in aridis aromatum præſtat ſummæ arboris cortex, & in fluoribus primæ omnium lacryma.* Myrrhæ *quidem puræ ſponteque ſtillantis* מור דרור *Siclos i. e. ſemuncias Atticas* 500. *totidemque ſiclos* Caſiæ קרה, ἴσως LXXII. *& Joſepho, ac* קציעה *καινίας Judæorum reliquis.* Cinamoni *vero* Calamique קנמון וקנה בשם *ſemuncias alterutrius* 250. *Simul grata pondera* 1500 *ſiclorum, Talmudiſtis licet refragantibus* Ceritot *c. 1. & Maimonide c. 1. §. 2.* Cele micdas. *Quamvis enim* שקל *abſit à textu Hebræo tam Samaritarum quam Judæorum, recte tamen interpretantur illa pondera de ſiclis totidem Doctores Alexandriæ, ut alibi Sacrorum librorum, Joſephus etiam, Onceloſus, Paraphraſtes Jeroſolymitarius & Neapolitanus, & familiaris Rabbinorum Hieronymus: quin ſtatim ſequitur in contextu Moyſis ſuper hac re* בשקל חקדש.

Præterea imperatum eſt Altare Aureum מזבח הקטורת & מזבח הזהב, *ante ſoles orientem occidentemque quotidie pretioſiſſimo thymiamate adolere,* קטורת הסמים וקטורת תמיד בעשה רוקח מעשה קדש *Ex. c. 30. 7, 8, 9, 34. c. 31. 11. & c. 37. 23, 29.*

Deinde oleo puro (שמן זית זך כתית) *ac perpetuo, Ex. c. 27. 20, 21. Lev. c. 24. 1, 2, 3, 4. & Num. c. 4. 16. & præter Moyſen Hecatæo teſte, p. 408.* ἀσπασμοὺς. *Euſebiana, Candelabri* ἀπὸ λύχνου *tres luces interdiu, noctu omnes* (הרלקת או הטבת) *alere & conſervare, ſemilogo quidem olei ſingulas* καὶ δ̃ρίσμου Menacot *c. 9. §. 3. 11. Maimon.* Tamidin *c. 3. §. 10, 11. pro tempore nimirum* interveſpertino, *Moyſi* בין הערבים *i. e. diſcipulis Moyſis* מיערב ער בקר. *Nam ex priſco ritu* אין מחזיקין את המנורות אלא אבתרלקת ד' נרותיה בין הערבים. *Imo per diem quinque rite arſiſſe refert Ris Lacis, qui floruit tempore M. Conſtantini,* Iomæ *f. 33. (Vide etiam tu Miſnam Tamid c. 3. 9. & c. 5. & c. 6. & Maimonidem de* Jugi officio *c. 3. 16.) præſertim* ἀπὸ μέσης νυκτὸς נר מערבי *lucernæ medioxumæ & verſus Sanctiſſima repandæ flammam, Phariſæis conſentientibus omnino in Maſſiclis* Ciddufin *c. 2. & Tamid c. 5. & Maim. in hilcot* Tamidin *c. 3. 13. Hanc autem ſi extingueretur, ſicut contigit revera circa Paſſionem Domini noſtri Jeſu Chriſti, ab Holocauſtomatum Altari reſici quaſi igni Cœleſti oportuit,* Tamid *c. 5. f. 63. a. Simile de ſuffitu ſacro docet G. Syncellus p. 136.* πυρὸς αἰσθεὶς τὰς θυτίας ἀναλίσκοντες αἱ, ἐξ ὧν καὶ θυμιᾶν ἐκέλευε. *Subjiciam jammodo* Thymiama *Rabbinicum nominibus Hebraicis atque etiam Arabicis confectum.* 1. Stacte, נטף עור *ſeu* צרי בלסאן, *aut interprete Symeone Gamalielis præclaro Nomodidaſcalo* שרף הנוטף מיצי הקטף *quod eſt Lacryma Balſami.* 2. Onyx, שחלת אצפרטיב, *vel* צפיון *Talmudiſtis &* טיפרא *Onceloſo.* 3. Galbanum חלבנה סאלה מיעה *i. e. Styrax liquida.* 4. Thus לבאן, לבונה. 5. Myrrha, מסן כר. *Suo pondere quodque in* LXX. *mnas* כנין, *quæ poſſunt* 7000 *denarios aureos.* 6. Caſia קציעה *Myropolis Hebræis Arabiciſque.* 7. Nardus ſpicata נרד שבלת, סנבל אלנטרין; שבלת אלנארדין *vitioſe apud Maimonidem pro* קלופה. קשר סליחת *Dein quadrans cabi* מלת סדוסת וכפת חירדן Salis Sodomeni (*ex Moyſis* ממלחה) *& Succini* Jordanici. *Tum* Ambari عنبر *aut herbæ cujuſdam καινοτάτης quantum poterant. Poſtreme conficiebatur Thymiama cabis novem* Saponis Carſinenſis *cabiſque* XXI. vini Cyprii. *Nam hæc quinque præter aromata* IV. *à Deo præſcripta Ex. c. 30. injicere audent Phariſæi, unde creſceret quotidianum Suffimentum mna una ſuper* 368. *& tribus demum in vigilia ſomæ.* Ceritot *f. 6. a. & Maimon.* Cele micdas c. 2. §. 3. BERN.

* *Ele-*

ireos, ex cinamomo autem, & calamo (nam & hic adoramenti ſpecies eſt) dimidium priorum ponde-

λέκτα σταλὰς πενζαικοσίας, καὶ [x] ἴρεως ἴσας, [y] κινα-μώμε ℈ καὶ καλάμε, ἔστι ℈ καὶ τῦτο εἰδ[z] θυώμα-τ[ος],

* *Electæ*] Id eſt *puræ ſponteque ſtillantis.*

[y] Σμύρνης] Hebræus habet מר דרור *mor deror*, σμύρνης σκλε-κτῆς Interpr. LXX. atque σμύρνης ἐπιλέκτε Hiſtoricus noſter, ut דרור conveniret cum ברור. Onceloſus *mira dacia* מירא דכיא *myrrhæ puræ & ab omni vitio liberæ.* Libentius tamen interpre-tor ראש מר דרור, τὸ ἄνθος (quod eſt τὸ ἀμόχρεων ſecundum Theophraſtum & rem ipſam) σμύρνης ἑαυτῆς. Quippe مر *darra*, *ſtillare* in Lexicis Arabum. Judæi Mauruſii, R. Saadias, & Samaritarum philologi phraſin eandem interpretantur preſ-ſius المسك الخالص *meſc* ſeu *moſchus ultro lacrymans*, Tavoſius مسك انزاد *moſchus ſincerus.* Ubi *moſchus* non teſtes dorcadis Indicæ, ut Maimonides medicus, Abeneſdras philoſophus aliique exiſtimarunt, ſed myrrhæ arboris ſuccum denotat. Prius equidem valde alienum fuiſſet ab oleo ſancto & incruento, à *mor* Moſaico. Quinetiam hoc idem coarguit, quod poſtea vidi, M. Nachmanis ad Legem & A. Davidis in Scholiis *Cele micdas* c. 1. §. 3. Verum R. Hiæ מר דרור vocatur لبني الذهبان λεῦκαὶ ἐσταὶ, *Styrax aureus* ſeu *Gebalites.* Sæpius enim hæc lacryma pro myrrha malo dolo venditur. BERN.

[x] Ἰρεως ἴσας·] Pro קרה *Ciddah*, quod קציעה *Caſia* nuncupatur in Hymno Regio 45. 9. & Onceloſo aliiſque Paraphra-ſtis Chaldæis קציעא aut קציעה. Judæi Alexandrini ad Moy-ſis Pentateuchum ἰρεὰς interpretati ſunt, ἰρεὰς etiam Flavius no-ſter. Verum οἱ ο' in Pſalmis malunt κασία pro קציעות, quin-etiam MS. Oxon. & S. Ambroſius κασία ponunt in Exodo. I-ris autem ſpecie ſatis diſſimilis a Caſia, herba enim magis quam frutex videtur, odorem tamen conſimilem habet ac Pli-nio teſte nobiliſſimum, ſed & folia ſimillima. Accepit vero vel ſuam ob indolem Caſia nomen קדדה inter Hebræos, tan-quam *odoratiſſima* rerum & *frangantia* mera. Εὐοσμον adeo ſi-gnificat *Ceda, Cada, Cadia,* قدي قداة قدو, ſimileſque typi Arabum & Æthiopum & Trogodytarum dialectis. Vel ſane קרה eſt قدّة *Cedda* Arabicum, quaſi lignum *decorticatum*: nam *Caſiæ corticem, contra atque in Cinnamo, levari & exinani-ri pretium eſſe* ait Cajus in Hiſt. Naturæ. Hoc idem confirmat vocabulum קציעה, ſeu קציעא Chaldæis perfrequens, (unde κασία Græcorum, atque etiam nomen proprium ſuaviſſimæ Jobitidi:) quod rite interpretaberis κάρφος, σκυδαλμὸς, & *cortice nudus* baculus. Quippe קצע & قضع, *cute reſecta aut abraſa denudare.* Accedit huc & vox Arabica سليخة *Selicha*, qua Interpres ſacer reddidit Hebraicum קציעה in Pſalmis, & Medici Arabum Dioſcoridis κασίαν interpretantur. Significat autem سليخة τὸ ἀπλεσιῶδες, *cute ac cortice ſpoliatum.* Dein-de Cl. Saadias, Judæique Africani קרה verterunt قشط *Cosht*; quod ἀπλέπισμα ſive φλοισμὸς denotat ſuo etymo ab Arabum قشط *Cashata*: Arabes ipſi frequentius *Coſt* قسط, à quibus ſuaviſſimus κόστος ad Græcos venerat. Pariter Maimonides Cele micdas c. 1. §. 3. חקרה היא קושט inaccurate & præter Talmud, ubi *Coſt* & *Ceſia* diſerte diſtinguuntur ab invicem. Poſtremo Caſiæ genus optimum, quod גיזיי appellitari ſuo in agro nos monet Pedacius aliique, גזיזי nomen nanciſcitur à *cute reſecta & detracta.* Nam גזיזי, ἀφοισάτεον, Φλοιὸν. Tum idem equidem Botanicus inter nobiles Caſias recenſet μαστὸ, quaſi diceretur *Caſia mortua nihilque ſpirans*, tum δάχας aut δάχα i. e. דקה & دقران, *ſurculus*, *virga.* Tradiderunt autem Nomodidaſcali *Ceritot* f. 5. quod ſubinde urgent Abe-neſdras & David Cimchius, Thuribulum ſacrum (פיטום הקטרת) præter alia aromata ſpiraſſe קציעה κασίαν, omnino pro קרה Legiſlatoris, quod Samarites reddidit ſimpliciter العود, *Od* ξύλον. Alia plurima nunc omitto. BERN. Ita etiam LXX. ad *Moyſis* Pentateuchum. verum in *Pſalmis* malunt κασία. quin-etiam *MS. Oxon.* & *S. Ambroſius* κασία ponunt in *Exodo.*

[y] Κιναμώμε] Κιναμώμε ℈ καὶ καλάμε *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* κιναμώμε καὶ δίκα καλάμε *Big.* κιναμώμε δίκα καὶ καλάμε *Samb.* Peregrinum hoc vocabulum per ν geminum ſcribitur in exem-plaribus Herodoti atque Ariſtotelis, eis præſertim in locis un-de ſimplici liquidaque litera id citaverant Euſtathius & Ety-mologus. Quin κιννάμωνον etiam increbuit in Lexicis aliiſque libris Græcorum, Hippocratis, Dioſcoridæ, Strabonis &c. ve-lut convenientius Hebraico קנמון, quod *Cinnamon* fortiter e-nunciant Judæorum philologi. Veruntamen notiſſimus verſus Dionyſii φῦλλα φίζοντες ἀκηράτοιο κινναμώμε, & codices Theo-phraſti, quo doctius nemo diligentiuſque aromata tractavit, ſed & lenitas Attica, κινάμωμον Joſephi ſatis tuentur. *Cinamo-mum* ſubinde reddidit Latinis literis Epiphanius. Adblandiun-tur quidem & veri ſpeciem ſaltem ferunt, quas excogitavi o-riginationes Hebraicæ vocis קנמון; unde Græcum κινάμωμον, ſicut ab uſu Aſſyriorumque קנמא, *Cunomo* & *Cu-nema* venit Genus quidem deterius & lignoſius κίννακον & κίνα-μον Nicandro in ſalubri carmine: hinc etiam *Caunima* Merca-torum Malabaricorum. Una ſit illarum קנא חמאם, *nidus co-lumbæ ſive avis* κιναμωλόγε, qua de poſt Herodotum ſapiens Stagirita nono Hiſtoriæ Animalis & Dionyſius in Geographi-cis. Alia قناة حماما, *Canna Amomi.* Tertia equidem proxime acceſſerit ad Hebraicum ab Arabico قنم *Canemon*, *valde olens*; ſi forte apud Joſtanidas vocabulum illud tam ὀσμω-δες notaret, quam ὀζώδες certo denotat. Vel quarto modo קנמון deſcendet à קנה, קניא, ſeu قناة, *Canna, fiſtula*, veluti ארגמן in Moyſis volumine ab ارجوان: quippe Cinnamo-mum συεργωδὲς pretiumque ſui corticis. Conſtat etiam In-terpretes Alexandrinos Jer. c. 6. 20. קנה הטוב reddidiſſe Græce κιναμωμον, & Theodotionem id interpretamenti in ſua verſio-ne retinuiſſe. Ibidem inſuper adnotavit S. Hieronymus, *Ca-lamum ſuaveolentem de terra venire longinqua propheticus ſermo te-ſtatur, ut intelligamus Indiam*, imo plagam Sinarum adhuc ſe-motiorem, *de qua per mare Rubrum plura veniunt aromata. Hoc genus pigmenti medici* κασίαν συεργὸν *appellant.* Præterea Nach-manides contendit Moyſis primi קנה Arabici interpretanti va-lere דרצני *Darſinum*, idemque קנילה κανέλα, cujus calamus odoratiſſimus Dioſcoride Plinioque probantibus: ſed Abraha-mus ben David mavult idem reddere cum Arabibus ארר, cum Græculis χοίνικα. Caſiam idcirco & Cinnamomum à mercatoribus promiſcue venire Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, omniſque ætas recens•vetus taxavit. Adde his Sera-pionem alioſque Arabum κάλαμον Dioſcoridis paſſim interpre-tari قصب الذريرة *Caſabodarira*, quod tamen S. Biblio-rum interpretes aliquot Judaici Chriſtianique ſubſtituunt pro קנמון. Cæterum jamdudum periit (mirum creditu) nomen קנמון in Arabia & Troglodytica, ubi ipſe frutex ſtagrantiſſi-mus omnium reperitur: quanquam vocem hanc eſſe Hebrai-cam Thalia Herodoti hinc à tot ſeculis pronuntiavit, ἔρεισας ℈ λίγυσι μεγάλως φορέειν ταῦτα τὰ κάρφια, in Arabiam licet de patria Bacchi, τὰ ἡμῖς λέγει φοίνικες μαθόντες (quod Plinius te-mere interpretatus eſt, *privatim Phenicem* avem fabulis natam) κιννάμωμον καλέοντες. Nihilo adhuc minus Avicennam videmus, Serapionem, Beitaridem, cæteroſque medicos Arabum, *Cin-namonum* ad Serum ſolum primo referre, non ſuum. Hinc illi ubique reddunt Galeni Dioſcoridiſque κιννάμωμον voce ne vix ſua ſed Perſica دارصيني *Darſini*, δαρσίνιον, quod eſt *frutex Sinicus.* Ita Moyſis ſui קנמון בשם *Cinnamon beſem* ex-ponit Tavoſius δαρσὶν ὕλα, دارصين بويا, *Darſin Aro-maticum*, ſive ξύλα σπικὲ τὸ εὐωδέσθαι. Arabes etiam Chriſtia-ni Eccleſ. 24. 20. & Jer. 6. 20 دارصيني adhibuerunt pro *Cinnamomo*: necnon duo Pentateucha Arabica Laudi, unicum Seldeni. Notavit etiam Aben David ad Maimonidis Jad, Cinnamomum Arabice appellari à patria ſua عود هندي *Lignum Indicum*: ſed Moyſes iſte ſimplicius interpretatur עץ ad dialectum Arabum. Dicitur autem præſertim קנמון בשם Ex. c. 30. κιναμώμε εὐώδες Interpr. LXXII. quod eſt *Moſylicum* Dioſcoridæ, *Troglodyticum* Plinii, *Sinenſe* Serapionis, quorſum diſtingueretur à Geniſta reliquiſque Pſeudocinnamomis, tum etiam à Xylocinnamis Pedacii Botanici, à Taro, Cancamo, Zingibere, ipſoque Cinnamo, quod *Carfe* قرفة Serapion, κανέλα & κανσία afflicta Græcia appellitant. Deinde Cinna-momum odoris præſtantioris ſeu קנמון בשם Saadias & com-plures critici ſacri interpretantur, ut ſupra monui, قصب الذريرة, καταξεδαρείαν, quod eſt κάλαμος θυμιαλὸς. Simi-liter Coptitæ & Arabes, عود البخور *Lignum ſuffitus*, & quandoque قرفة aut عنبر. Judæorum nonnemo عنبر *Ambarum*: Samaritæ كافور طيب, *Camphora odorata*: Judæi denique Mixobarbari قرفة الطيب *Cortex aromaticus.* Ita quidam ſolent Interpretes optimarum literarum appellatio-nes *aromatum* male miſcere & confundere. Κάλαμος denique ſeu plenius קנה בשם *Cenebaſem*, *Calamum aromaticum* Unguen-tum ſanctum redolebat. Accedit enim *beſem* (qua de voce ejuſve cognatis בושמנא, בשמא, בשם, *boſem*, *boſma*, *beſmana*, & *boſmena*, derivo Balſamum, quo nihil pre-tioſius, nihil fragrantius natura educat, tanquam *Odoramen-tum*, *Aroma*, *Suavitas.* Nam بلسان Arabum è Græco de-flectit.) ne inſipidum, ſurdum, & minus quam optimum Ca-lamorum aut præfulvum Oleo ſacro addere fas eſſet. BERN. δίκα *Coll. Big.* σίκα & καγλάμε *Coll. Voſſ.*

[z] Θυώματ[ος].] Θυμιάματ[ος] *Baſ.* & *Gen.* Joſephus autem ſcri-pſit θυώματ[ος], ut ſuadent meliores libri *Big.* & *Samb.* neque aliud viderat Epiphanius. Herodotum diligenter legerat Jo-ſephus, ubi vocabulum iſthoc occurrit. Unde Euſtathius θυώ-ματα πως· ἡροδότῳ τὰ εὐώδη θυμιάματα. Φησὶ γὰρ, σμύρνης ἀκηράτε (quod מר דרור Moyſi) καὶ κασίας καὶ τῶν ἄλλων θυμάτων. Atque ante hunc præſulem Photius Patriarcha, θυμάτων, θυμάτων, μύρων, ἀρωμάτων, θυμιαμάτων. Similiter Heſychius θύματα, μύρον, ἄρωμα. BERN. Ita *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* θυμιάματ[ος] in *Editis* minus recte.

[a] Τῶν

τῷ, ἡμίσταν [a] τῶν ωετέρων ὁλκὴν, κεκομμένα [b] δύσιν ἐκέλευσεν, [c] ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ [d] εἰν, μίτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὑπιχώριον δύο χόας Ατθικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα ὑπερφέστατον. κἄπειτα τοῦτο λαβὼν [e] αὐτὸς τούς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκευὴν χρίων [f] κεκαθάρκε, τά τε θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ ποῖα ποικίλα καὶ τὴν σκηνὴν, ὅλῃ δ' χρυσῷ θυμιατηρίῳ μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο· ὧν [g] παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλῳ ἡδονὴν τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τὴν ἡμέρας, [h] περί τε ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ ωρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ, ἐλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάττειν [i] εἰς τοὺς λύχνους· ὧν τοὺς μὲν [k] τρεῖς ὅλῃ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς ωρὸς τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

δ'. Ἀπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τοῦ δημιουργοῦ [l] Βεσάληλος καὶ Ἐλίαβος. [m] τὰ γὰρ ἐνδεῆ τοῖς ωροτέροις αὐτοὶ ωροευρίσκειν ἀμείνονα ωροτεχνάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μέντοι Βεσάληλον σωφρονῆσαι τὸ κρεῖττον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος [n] εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μυρίων ἐπιᾶ. καὶ μὴν τοῦ ἀφ' ἑαυτὸν ἔτους ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελεύτα. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ Ξανθικῷ τῷ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ τῷ Ἑβραίους; νεμηνίᾳ τὴν σκευὴν ἀφιερῶσι, καὶ πάνθ' ὅσα ωρὸ αὐτῆς σκεύη μοι δεδήλωται.

ris, contuſa ſubigi juſſit, iiſque cum olei olivarum hine (hoc enim menſura eſt Hebraïca quæ capit duos choas Atticos,) permixtis & arte unguentariorum decoctis, unguentum ſuaviſſimum confici. Ac deinde *Moyſes* illud accipiens ipſos & ſacerdotes & totum Tabernaculum inungendo purificavit, ſimul etiam ſuffimenta: multa enim erant, eaque varia in Tabernaculum, ſuper aureum thuribulum *adolenda*, valde pretioſa comportabantur. quorum naturam enarrare ſuperſedeo, ne lectoribus tædium afferam & moleſtiam. Oportebat autem bis quotidie ſuffitum facere, ante ortum & circa occaſum ſolis, oleumque purificatum ad lucernas ſervare: quarum tres quidem ſuper ſacrum candelabrum Deo tota die lucebant, reliquæ ſub veſperam accendebantur.

4. Jam cum omnia accurata eſſent & perfecta, *ſacrorum* opificum præſtantiſſimi viſi ſunt Beſalelus & Eliabus. nam ipſi aliorum inventis meliora addere ſtuduerunt, ad multa etiam aliis ignorata excogitanda & efficienda ſuopte ingenio idonei. Contigit tamen ut Beſalelus præcellere exiſtimaretur. Tempus autem ſeptimeſtre, & non amplius, in hoc opere abſolvendo conſumptum eſt: & poſt hoc primus annus ab exitu ex Ægypto completus eſt. Anni vero ſecundi ſub initium, menſe Xanthico Macedonum, Hebræorum vero Niſan, ipſo novilunio Tabernaculum *Deo* conſecrarunt, & omnia ejus vaſa à me *paulo ante* recenſita.

5. *O-

a Τῶν ωετέρων ὁλκὴν,] Iterum ex *Big.* & *Samb.* τῶν ωετέρων in *reliquis*.

b Δύσιν.] Δυεῖν *Big.* & *Samb.* (ὧν δύο *Coll. Voſſ.*) δυοῖν *Vat.* perperam ſane, cum *Heſychius* δύσιν interpretetur τύπτειν, καὶ βρέχειν, μίσγειν, μαλάττειν. BERN. & HUDS.

c Ἐλαίᾳ] Ἐλαίῳ τε ἐλαίνῳ *in Samb.* & *Epiph.* Namque ἐλαΐνῳ dicitur forma μετουσιαστικῶς ab ἐλαία, ut Grammatici advertunt ad alterum poema Mæonidæ. ἐλαίῃ δ' ἐλαΐνῳ εἶν *Baſ.* & *Big.* Alienum autem eſt ab hoc ſanctiſſimo Chriſmate *Spathes contuſæ pinguedo*, ſive *Oleum Elatinum*. In MS. Sambuci hæc ſententia ita diſtinguitur in partes, ὁλκὴν κεκομμένα· δύσιν ἐκέλευσεν ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ ἶν· μίτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὑπιχώριον, δύο χόας (ambigue & contra Canonem) ἀτθικοὺς δεχόμενον· ἀναμίξαντας &c. Veruntamen vas Hebraicum הין *Hin*, LXX. Interpr. & Joſepho εἶν, Onceloſo ἶνα הִין, cepiſſe quantum oleum duobus congiis Atticis eſſet implendis, hoc eſt, libras Romanas Anglicaſve tam pinguis placidique liquoris bis decem, cum Joſepho SS. Patres noſtræ Eccleſiæ conſentiunt, Apollinarius in Scholiis Romanis, Hieronymus ad Prophetias, & Theodoretus Cyri Quæſt. 64. in Exodum, ubi quæritur, Τί ἐστι τὸ εἶν; μίτρον ἑβραϊκόν, δέχει δ', ὡς φησὶν ἰώσηπος, δύο χόας ἀτθικούς. πιστεύσαι δ' ἂν τούτοις αὐτῷ ἀκριβῶς ἔθνος τὰ μέτρα ἐπισταμένῳ. Unde recte putavit Epiphanius Cyprius τὸ ἄγιον ἶν ξεστὸν εἶναι δ'. continere novem ſextarios bilibres, ſive 18. libras Romanas olei. Congius enim Atticus recipit olei libras Romanas decem, ſed Romanus duntaxat novem. Conveniunt autem iſthæc menſura eadem ex Judæorum παραδόσει: Hin, ſemiſatum, 3 cabi, 12 logi ſeu 48 rebiitæ, 72 ova plena gallinæ, Ephæ ſive Bati pars ſexta. Quandoquidem vero duæ Cotylæ ſive ſextarius Atticus continet 20 uncias Romanas olei, 12 ſextarii ſive bicongium Atticum, quantum eſt *Hin* Hebraicum Joſepho æſtimatore, admittet 20 libras Romanas olei. Modus autem iſte plus triente ſuperat Staticam Rabbinorum, Maimonidis, Tanchumi, Davidis Feſani, & aliorum. Logo enim ſuo concedunt illi ferme 13 uncias, ſive drachmas 104. Unde *Hin* vas δωδεκάλογον replebunt 13 libræ Romanæ olei. Verum alibi de hiſce ex profeſſo tractamus. Sufficiat vel divertendo admonere lectores meos utrumque Pentateuchum Arabicum in Archivis Laudinis ὧν vertiſſe in قرف menſuram Medinenſem *Ratalorum* ſeu librarum 16 capacem, mediumque adeo tenuiſſe inter modulos Joſephi & Rabbinorum. Olei vero requirebatur minimum libras Atticas xx. quo eliqueſcerent libræ LXII. ſive ſicli ſeſquimille aromatum ritu myrepſico decoctorum, [vide *Ceritot* f. 5. & Maimonidem initio *Cele micdas:*) atque adeo gemino flumine decurrerent à fronte ἐπὶ τὸ πώγωνα, τὸ πώγωνα ἀαρών. BERN. Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.* correctio *Cocceji*) & *Epiphan.* Ελαίᾳ δ' ἐλαΐνῳ *Big. Vat. Baſ.* & *G.*

d Εἶν,] הין Hebr. REL.

e Αὐτὸς] Αὐτός τε τοὺς ἱερέας *Big.* & *Samb.*

f Κεκαθάρκε.] Ἐκαθάρισε (---κε *Baſ.*) τά τε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ποικίλα *Baſ.* & *Gen.* κεκαθάρκε τὰ θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα ποικίλα καὶ τὴν σκηνὴν, ἐπὶ δὲ *Samb.* & *Big.* Contra tot libros Græcos & mille Latinos jam typis Scheldonianis emendari volo κεκαθάρκε· τά τε θυόμενα &c. (Ita & in ora libri *Coccejus.*) Intelligit enim Flavius nobiliſſima illa ſuffimenta ſeu θυώματα קטורת, quibus intra Ædem quotidie adoleſcebat Altare Aureum, Deo præſcribente ſibique vendicante Ex. c. 30. 34. &c. & Ezech. c. 16. 18. Scio tamen θυόμενα poſſe defendi conſuetudine ſummi poetæ, ὡδ. ξ'. ἀρίμαξα θύεα θεοῖς, ἤτοι τὰς ἀπαρχὰς ἐθυμίαζε καὶ τὰς παλαιὰς, quod adnotavit Theſſalonicenſis. Et ιλ. ζ'. θύεσκε, θυμιάμαζε, ut Grammatici omnes fatentur. Photio itaque θύεν, ἐρεῖν καὶ θυμιᾶν. Heſychioque θυτιάσαι, θυμιάσαι: ſic enim reſtituendum. Unde Etymologo majori θύα dicuntur proprie τὰ θυμιάματα, ſive γῆς παῖδες phraſi Philochori: ſacrificia autem cætera per abuſum. Et alibi λέγει δ' θύω τὸ θυμιῶ, καὶ τὸ τετυμμένον τὸ ἀλφιτευόμενον βεβληκμένον. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐκαθάρισε (---κε *Baſ.*) τάτε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Baſ.* & *G.* Defendi tamen poteſt θυόμενα (ut notavit *Bernardus*) auctoritate *Vett. Grammaticorum*, qui ad *Iliad* ζ. θύεσκε interpretantur θυμιάμαζε.

g Παραλείπω] *Big.* παραλείπων.

h Περὶ τε ἀνατολὴν] Judæi in codice Tamid ſerius omnino (poſtquam agnus ſacrificii jugis jam erat jugulatus & membra ad clivum altaris delata, quod nonniſi orto ſole fieri conſuevit) ſuffitum oblatum volunt. At Philo lib. de victimas offerentibus, etiam ſcribit ὑπὸν ωρὸ βαθεῶς ὀρθρου fuiſſe incenſos odores. Poſtea Joſephus noſter ſcribit, ἀρχομένης ἡμέρας, *circa diei initium* fuiſſe agnum hunc jugulatum. REL.

i Εἰς τοὺς λύχνους·] Φυλάττειν εἰς τοὺς Ν' λύχνους *Busb.* εἰς τοὺς τοὺς λύχνους. Literam prolapſam corrigo εἰς τοὺς Ζ' λύχνους. Tot ille luces ſuperius ex Moyſe obſervarat c. 7. §. 7. Candelabrum ſacrum coronaſſe. BERN. Εἰς τοὺς ν'. λύχνους *Busb.* unde legendum conjicit *Bernardus*. εἰς τοὺς ζ. λύχνους. nam totidem luces Candelabrum ſacrum coronarunt.

k Τρεῖς] In Siphra, antiquiſſimo in Leviticum commentario, & in Talmude plus uno loco, traditur noctu ſeptem lychnos arſiſſe, interdiu unum, e quo videlicet accendebantur circa veſperam reliqui ſex lychni. Non memini ullum legere ſcriptorem Judaicum, qui tres interdiu lychnos arſiſſe affirmet. REL.

l Βεσάληλος] Βεσελέηλος *Samb. Hen. Busb.* & infra *Big.* Heic autem legit *Big.* βαστελέηλος. *Baſ.* & *Gen.* ubique βεσέληλος. Quibuſvis horum non incongrue redditur in Græcum nomen בצלאל BERN. Vide pag. 130. v. penult. Βεσελέηλος *Samb. Hen.* & *Busb.* atque ita *Vat.* licet infra Βεσέηλος habeat. Βασιλιηλος *Big.* & mox Βεσελέηλος. ubique Βεσέληλος in *Baſ.* & *G.*

m Τῶν γὰρ ἐνδεῆ μόνων] *Epiph.* ex incuria lectitaret τὰ γὰρ ἐξευρεθέντων τοῖς ωροτέροις ωροευρίσκειν ſeu ωροευρεθήσεσθαι. Reſpexit autem Joſephus ad hæc verba viri divini, לחשב מחשבות לעשות בזהב וגו', ἔργα λογιστὸν καὶ τεχνίτου θεῶν. BERN.

n Εἰς τὸ ἔργον διῆλθε] Διῆλθεν εἰς τὸ ἔργον *Samb.* Inde Zonaras deflorator: ἐπειδὴ δὲ ἡ σκευὴ μηνὶ ἐπᾷ. Diuque ante illum Taraſii doctiſſimus Syncellus, φησὶ δὲ ἰώσηπος, ὅτι ἐν ἐπᾷ μηνὶ ἐτελειώθη πᾶσα τὰ ἔργα ἡ σκευὴ, καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐν πρώτῳ μήνι ἐνιαυτὸς ἐν ἀρχῇ ἔτους ἡ ἐξόδου ἔτη, lego ἐσάδη nil convenientius. τοῦτο δὲ ἡ γραφὴ τὴ ἐξόδου μαρτυρεῖ, πέρας ἐν τούτοις ἔχουσα. BERN.

5. * Oſtendit autem Deus ſibi gratum acceptumque eſſe hoc Hebræorum opus; & non fruſtra eos laboraſſe *præ ſe tulit* contemptu ejus usûs: ſed acceſſit ad hanc Ædem & in ea habitare dignatus eſt. Præſentiam porro ſuam ita declaravit. Cœlum quidem purum erat & ſerenum, ſoli vero Tabernaculo incumbebat caligo, non profunda admodum & denſa nube illud circundans, ut talis eſſe videretur quali hyeme aſſueſcebant, nec tamen rara adeo & ſubtili ut viſus eam penetraret: ſed ſuavis ab ea ros diſtillabat in argumentum Dei præſentiæ iis qui hoc volebant pariter & credebant.

6. Moyſes autem, cum artifices qui talia adornârant & confecerant, dignis cohonestaſſet præmiis, in atrio Tabernaculi mactabat, prout ei Deus præceperat, taurum & arietem & hœdum pro peccatis; (nam de ſacrorum *quidem* miniſteriorum ritibus, cum de ſacrificiis agam, dicturus ſum, ſimul & de victimis quas ſolidas igni cremari juſſerit lex, quarumque partem in epulas cedere permiſerit) & † dein hoſtiarum ſanguine & veſtimenta Aaronis & ipſum cum filiis ſuis conſperſit, aqua fontana ac ſimul oleo eos purificans, ut Dei fierent *ſacerdotes*. Atque hoc modo per ſeptem dies *continuos* ipſos & veſtitum eorum curabat: Tabernaculum item & ejus vaſa *omnia*, oleoque ante ſuffito, ut modo dixi; & ſanguine taurorum & arietum & hœdorum, unoquoque die è ſingulis unius, occiſorum. Octavo autem *die* feſtum indixit populo, & *quemque* pro facultatibus *ſuis* ſacrificare præcepit. Illi vero inter ſeſe *liberalitate* certantes, & alter alterum iis quæ offerebant ſu-

ε'. ° Ἐπέδειξε δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡδέως τῷ ἔργῳ τ' Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτὸς πονήσαντας ὑπερηφανείᾳ [p] τῆς χρήσεως· ἀλλ' [q] ἐπεξεννώθη καὶ κατοικήσαι τῷ ναῷ τούτῳ. τὴν δ' παρουσίαν ἔσωθεν ἐσήμηνεν. ὁ μὲν ἀέρ[α]νος καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, ὅπη [r] βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ ἐκάλυπτεν αὐτὴν, [s] ὡς' εἶναι δόξαι χειμέριον, ὅπη μὲν [t] λεπτῷ ὅπως ὡς τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καθορῶσαν· ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἔρρει, καὶ Θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι.

ς'. Μωϋσῆς δὲ, τοὺς τέλους οἵους εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς τοιαῦτα [v] εἰργασμένους τιμήσας, [x] ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ, καὶ προσαγαγὼν ὁ Θεῷ, [y] ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων· καὶ δὴ λέγειν [z] γὰρ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν [a] μέλλω τὰ πεφασόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις [b] δηλώσων περί τε ὧν [c] ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τ' βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος· καὶ [d] ἅμα τοῦ τ' πεθυμένων τὴν τε σφαγὴν [e] Ἀαρῶν καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρρανεν, ἀφαγνίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῷ Θεῷ γένωνται. ἑπτὰ μὲν οὖν ἡμέρας ἐπὶ τὰ τέτταρα τ' πρότερον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε. τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε [e] προθυμιωμένος καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τ' ταύρων [f] καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς [g] τῷ Θεῷ. τῇ δ' ὀγδόῃ [g] κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε [g] δυνάμιν. οἱ δ' [h] ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἃς ἕκαστος ἔπι-

φέροι,

---

o Ἐπέδειξε δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς] Ὁ Θεὸς δ' αὐτὸν ἐπέδειξε *Samb.* Ἔδειξε δ' αὐτῷ ὁ Θεὸς ἡδέως τὸ ἔργον *Hen.* Similiter *Zonaras*, ἔδειξε δ' ὁ Θεὸς τῷ γνώμῃ αὐτῆς τὸ ἔργον ἡδόμενος, παρεσκεύασε δὲ τῇ αὐλῇ. ὅτε δ' τῶν παρουσίαν ἐδήλωσεν. αἰχλὺς ὑπὲρ τῆς σκηνῆς μόνης ἐχύθη· ὅτε βαθεῖα ἐ συμπεπιλημένη ἐ νέφους ἱμερικὸς, ὥστε πάνυ λεπτή τε ἐ δρασὰ, ὡς δι' αὐτῆς διακύπτειν τὴν ὄψιν. ὀδὲν δ' ἀπ' αὐτῆς ἔῤῥεε δρόσος.

p Τῆς χρήσεως] *Vet.* vertit: *In pulchritudine illius adificii.* Quid ſi legerit κτίσεως vel οἰκήσεως COCC.

q Ἐπεξεννώθη] Aut verbis Moyſis (על אהל מועד) שכן עליו הענן ויכבד יהוה מלא את המשכן. BERN.

r Βαθεῖ] Βαθὺ *Baſ.* & *Gen.*

s Ὡς' εἶναι δόξαι χειμέριον,] Ὡσεὶ εἶναι δόξαι *Vat.*

t Λεπτῷ] Λεπτὸν in *MSS.* (λεπτὸν *Coll. Voſſ.*) Ejuſmodi σύλληψις ſæpius occurrunt in ſcriptis Atticis.

v Εἰργασμένους] Ἐργασαμένους ſolus *Samb.*

x Ἔθυεν ἐν τῷ] Ἔθυε τῷ *Big.* & *Samb.* Ἔθυεν ὲν τῷ *Zonaras.* BERN.

y Ταῦρον ἐ κριὸν ἐ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων·] Quid? mactabat Moyſes pro fano ac ſacerdotibus dedicandis præter taurum arietes duos, ὁλόκαυτον איל העלה alterum, alterum τελεσιουργὸν איל המלואים; non שעיר עזים לחטאת, non hircum aliquem tota illa ſeptimana Conſecrationis Lev. c. 8. Die autem ſequente novus Pontifex Optimo obtulit quaſi populi peccantis nomine χίμαρον ἐξ αἰγῶν Lev. c. 9. Octiduum enim Aaroni conſecrando imputant Philo & Cimchius Judæi. Hic quidem Grammaticus ad Ezech. c. 43, וכן על החטאת שהקריב אהרן ביום השמיני למלואים נשרף. Veruntamen Joſephi dictum mire convenit cum ritu, quem laudat Ezechielus c. 43. 19. 22, 23, 25, 26, 27. initiandorum Sacerdotum ex proſapia Sadocena; ſive hæc à Sadoco primo Prætule Templi Salomonici, ſive ſerius deducatur à Joſua Joſedeci Templi Zorobabelici etiam primo Antiſtite. *Septem autem diebus*, ait vates Cherubicus, *facies* vel *offeres hircum* aut *hœdum pro peccato*, ἕνεκεν τ' ἁμαρτίας Interpr. LXX. שעיר העזים quotidie, & *vitulum de armento* פר בן בקר μόσχον ἐκ βοῶν, & *arietem de pecoribus* איל מן הצאן πρόβατον ἐκ προβάτων, *immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud. Et implebunt manum ejus* וימלאו ידו. Ubi LXX. Interpr. ἐ πλήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, ſtaminum equidem illas, ſicut Ex. c. 29. 9. prius imperatum fuerat. *Expletis autem diebus*, δηλονότι ἐ παρελθοῦσι, *in die octava & ultra facient Sacerdotes ſuper altare holocauſta veſtra, & quæ pro pace offerunt: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.* Hæc autem talia ab Aaronis initiatione, cujus Moyſes auctor erat, biſque ipſe in ſacro ſuo volumine meminerat, deumbrata eſſe nemo non intelligit. Attamen propter hunc typum religionis Judaicæ Ezechielo cœlitus oſtenſum ſacrificium conſecrandorum Pontificum quatenus immutari poterat. Sicut oſtiolum auſtrale Portæ ſanctæ non auſi erant viri Domus ſecundæ unquam aperire, quaſi in eadem illa deſcriptione Deus hanc firmiter occluſerat. Malunt tamen Commentatores Judaici, Salomona, Cimchius junior, alii, hircum hunc τελεσιουργὸν ad Domum tertiam, quam diutius expectarunt, porro rejectare. Quatenus diſertis verbis affirmarunt Talmudici corporis conditores, Formam Conſecrationis ſeculo Eſdræ fuiſſe nullo modo diverſam à Cæremoniali Moſaico. BERN.

z Γὰρ ἐν τοῖς] Illud γὰ è *Cod. Samb.* more *Atticorum* inſertum dedimus.

a Μέλλω] Μέλλω, τὰ περ. π. τὰς ἱερ. ἐν οἷς. δηλώσων. ᾧτέ τι ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύῃ *Baſ.* & *Gen.* μέλλω τὰ περ. π. τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις δηλώσω ᾧτέ τε *Samb. Big.* & *Epiphanius*: niſi quod prior manus in codice *Sambuci* ſcripſerat ὁλοκαυλῶν typo alio ἀπαρεμφάτου. BERN.

b Δηλώσων] Δηλώσω *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

c Ὁλοκαυτεῖν] Ὁλοκαυτῶν *Samb.* & *Vat.*

d Ἔῤῥανεν,] Ad marginem MS. *Samb.* ἔῤῥανεν ἀφαγνίσας &c. Ex. c. 8. 30. ויז על אהרן ויקדש את אהרן וגו׳. BERN.

e Προθυμιωμένου] Ita *Vat. Baſ. G.* προθυμούμενος *Big. Samb. Hen. Busb. Vat. Baſ.* & *G.*

f Καὶ κριῶν] *Epiphanius* τ' ταύρων ἐ ἐρίφων. Credes Joſephum heic ſcripſiſſe τ' ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς τῷ Θεῷ: qua in re à Moyſe paululum diſſentit. Aut jam bina ſacrificia memorare duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis. Mox σφαγέντων *Hen.* & *Busb.* Ibi καθ' ἑκάστην ἡμέραν *Samb. Vat.* ἐ ἐρίφων legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Forſan (inquit *Bernardus*) ſcripſerit *Joſephus* τ' ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων ἐ ἑκάστην &c. niſi dicamus jam bina ſacrificia memorari duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis.

g Κατήγγελεν] Ἐγγίλει *Hen.* & *Busb.* Κατήγγελλεν ἐορτὴν τῷ Θεῷ καὶ τ' λαοῖ, καὶ θύειν *Vat.*

h Καὶ ὑπερβάλλειν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ὑπερβαλλὴν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἃς ἕκαστος ἐπι-

φέροι,

Φέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπήκοον. Ὀπτικμένων δὲ τῶν [i] ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, [k] καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ὀπὶ τῷ βωμῷ.

ζ. Συνέβη δὲ καὶ Ααρῶνι συμφορά τις [l] ἐκ τύχης, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, ἡμναίως δὲ ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα· ὅτι καὶ τῶν ψυχῶν τοῖς τὰ συμπίπτοντα στέργουσι, καὶ τῷ βάλησιν τοῦ Θεοῦ ἡγεῖσθαι τὸ πάθος γεγονέναι. Τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεττάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάδαβος καὶ Ἀβιῦς, κομίσαντες ὀπὶ τὸν βωμὸν ἐκ ὧν προεῖπεν Μωϋσῆς [m] θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐτύγχανον πρότερον, κατακαύσαντες τοῦ πυρὸς [n] ἐπ' αὐτοῖς τῷ ὁρμῷ βαλόντος, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν δεξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπέθανον. [o] Μωϋσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τὸ παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ὀπὶ τῷ θανάτῳ φέρον δόξαν ἔτω γεγονυίαν ἀδοκήτου. μόνους δὲ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκεχειρωκὼς τὴν εἰς τὸν Θεὸν τιμὴν τοῦ θεῖ αὐτοὺς σκυθρωπάζειν. ἤδη γὰρ Ααρὼν καὶ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν [p] ἠμφίεσο.

η. Μωϋσῆς [q] δὲ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν

perare contendentes, dictis *ejus* paruerunt. At victimis aræ impositis repente ex illis spontaneus ortus est ignis, flammâque *suâ* fulguris coruscationi similis visus, qui omnia super altari *penitus* absumpsit.

7. * Statim autem ab hoc *miraculo* contigit & Aaroni quædam calamitas, si ut homo & pater spectetur, quam tamen fortiter pertulit. quod & animo esset ad omnia quæ acciderent bene confirmato, & existimaret hoc non sine Dei voluntate factum. Cum enim filii ei quatuor fuerint, ut jam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus & Abius, afferentes in aram victimas, non quas præscripserat Moyses, sed quibus prius uterentur, *subitis* flammis ambusti intereunt: igne in illos impetum faciente, qui, cum pectora & facies eorum *avide* depascere cœpisset, à nemine restingui potuit. Atque illi quidem ita è vita excesserunt. Moyses autem mandavit patri eorum & fratribus, ut corpora portarent & extra castra deferentes magnifice *ea* sepelirent. Cæterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem ægre ferens: solos vero fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, ut qui Dei honorem suæ ex illis tristitiæ præponerent. Jam enim Aaron sacrum amictum gestabat.

Aaronis filii, Nabadus & Abius, subitis flammis ambusti intereunt.

8. Moyses itaque, omnibus recusatis honoribus, quos

Sacerdotio ita in fratrem translato, Moyses jam protelatio, quæ lectionem, illum inquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10 ויתנו בהן (איש במחתתו) אש קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (עליה *in Masora Judæorum*) *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem alique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ναδὰβ δὲ καὶ Ἀβιοὺδ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, *&c. Certe pœnas dederant suæ ἐθελοθρησκείας Aronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכרת בפני משרת *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliquis volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* וחצאל בן מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπυρισμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Joses filius Dosithei, Synhedrin f. 52. a. Eandem multi ab æthere, Lyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c. 10. Num. c. 3. 4. & 1 Par. c. 24. 2.* BERN.

Sacerdotio ita in fratrem translato, Moyses jam protelatio, Moyses jam protelatio, quæ lectionem, illum inquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10 ויתנו בהן (איש במחתתו) אש קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (עליה *in Masora Judæorum*) *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem alique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ναδὰβ δὲ καὶ Ἀβιοὺδ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, *&c. Certe pœnas dederant suæ ἐθελοθρησκείας Aronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכרת בפני משרת *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliquis volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* וחצאל בן מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπυρισμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Joses filius Dosithei, Synhedrin f. 52. a. Eandem multi ab æthere, Lyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c. 10. Num. c. 3. 4. & 1 Par. c. 24. 2.* BERN.

Sacerdotio ita in fratrem translato, Moyses jam protelatio, quæ lectionem, illum inquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10 ויתנו בהן (איש במחתתו) אש קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (עליה *in Masora Judæorum*) *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem alique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ναδὰβ δὲ καὶ Ἀβιοὺδ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, *&c. Certe pœnas dederant suæ ἐθελοθρησκείας Aronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכרת בפני משרת *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliquis volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* וחצאל בן מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπυρισμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Joses filius Dosithei, Synhedrin f. 52. a. Eandem multi ab æthere, Lyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c. 10. Num. c. 3. 4. & 1 Par. c. 24. 2.* BERN.

Sacerdotio ita in fratrem translato, Moyses jam protelatio, quæ lectionem, illum inquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10 ויתנו בהן (איש במחתתו) אש קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (עליה *in Masora Judæorum*) *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem alique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ναδὰβ δὲ καὶ Ἀβιοὺδ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, *&c. Certe pœnas dederant suæ ἐθελοθρησκείας Aronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכרת בפני משרת *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliquis volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* וחצאל בן מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπυρισμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Joses filius Dosithei, Synhedrin f. 52. a. Eandem multi ab æthere, Lyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c. 10. Num. c. 3. 4. & 1 Par. c. 24. 2.* BERN.

ἐπιφέρῃ, τοῖς λεγομένοις ὑπακούων.

[i] Ἱερείων] Ita *Big.* & *Samb.* ex dialecto. Imo *ἱερεῖα, ἀτλικὴ λέξις*) ἡ λέξις ἐπὶ τῶν ἁπλῶς σφαζομένων, ait Eustathius verbis vetustioris Critici ad Necyomantiam vatis; ubi Didymus mavult θρέμματα interpretari, ut Inferias optimi scriptoris quatenus excusaret. Τῶν ἱερῶν *Bas. Gen. Hen. Busb.* atque *Zonaras* cum vulgo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* ex *Attica* dialecto, ut pluribus nos docet *Mœris*, p. 22. *Edit. Oxon.* In *aliis* τῶν ἱερῶν.

[k] Καὶ πάντα ἐδαπάνα] Αὐτόματον καὶ ὅμοιον ἀ. λ. ὁ. τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* De his per compendium Johannes magnus Biglæ Drungarius, sive ὁ ἄρχων τῶν ἀκροφυλάκων, μανοῦς ἢ ἔθυζεν ἐν τῷ τὸ σκιώτις αἰθέριον ἱφ' ἡμέρας ἑπτά. τῇ ἢ ὀγδόῃ ἑορτὴν ἐπήγυζε τῷ λαῷ, καὶ θύειν ἐπίστατο. οἱ ἢ ἀλλόφυλοι ἐμπαθῶς ἐπικειμένων ἢ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ, πῦρ ἀπῆλθεν αὐτόματον καὶ πάντα τὰ ἐπὶ ἢ βωμὸς ἐδαπάνησεν. De hoc miraculo quod disseruit olim disertissimus Philo, & Flavium pridem legisse & nosmet adhuc repetere juvat. Μωυσῆς μὲν εἰς σκιὰν ἐσέρχεται ἢ ἀδελφὸν ἐπαγόμενον. ὀγδόῃ ἢ λῶ τελευτῆς ἡμέρᾳ καὶ τελετάσας. τοὺς γὰρ ἑπτέρων ἐπτὰ ἱεροφαντῶν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἀδελφιδοῦς ὑφηγήσατο, εἰσελθὼν ἢ ἀναδιδάσκειν οἷα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς ἁμωθῆ γνώρεμον, ὃν χρὴ πρόσωπον τὰ ἀρχιερέα τὰς ἔσω ποιεῖσθαι λειτουργίας. Similiter in Commentario vetere suæ factionis, quem Salomo Jarchius laudat Lev. c. 9. 23. ונכנס משה עם אהרן ללמור על מעשרת הקטרת ויצאו ויברכו את העם. εἰ' ἐξελθόντες, pergit Philo, ἀμφοτέροι καὶ τὰς χέρας ἀνατείναντες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ita Deuterotæ *de Officio Jugi c.* 7. 2. הכהנים נושאים את ידיהם כמקדש שלגבי ראשיהם, & Gemaristæ titulo eodem f. 33. & *Sota* f. 38, 39: atque demum M. Maimonis c. 14. §. 9. *de Oratione. Δίχας τιθεῖ* τῷ ἔθνῃ τὰς ἀφοσιώσεις ἐπὶ καθαρᾶς ἐ ὁσιωτάτης γνώμης. ἔτι δ' ὀχλούσων περιδείσαντες τι συμβαίνῃ. ὃν γὰρ τῆς ἀδύτου, ὅτε αἰθέρος ἀπόσπασμα ἢ καθαιρώτατα, εἴτε αἰθέρος κ' τῶν τῆς στοιχείων φύσει μεμιγμένων [sic ista distinguit Novæ Academiæ recutitus philosophus] ἀναλυθέντος εἰς πῦρ, αἰφνίδιον αἰθέρα φλεχθῆναι, καὶ συνδρομὴ ῥυμὴ φέρεται ἐπὶ τὸ βωμόν. τὰ δ' ἐξ αὐτῶν πάντα ἐξαναλίσκει, ὡς οἶμαι σαφέστατα δηλοῦσιν, ὅτι μὴ θεῖαν ἄνωθεν θείαν ἐπιφορὰν ἐπιζητεῖσθαι. δωρεὰν γὰρ ἐξαιρεῖν εἰκὸς τοῖς ἁγίοις ἀφθονιμυθίαν· μὴ μόνον ὧν οἷς ἄνθρωποι δημιουργοῖ, ἀλλὰ καὶ τῶν καθαρωτάτων τὰ ὑγιᾶ πυρὶ τὸ χρεωδὲς ἐ παρ' ἡμῖν μὴ προσάπτεσθαι ἢ βωμὸς, ἀλλὰ τὸ μυρίας ἴσως ἀναπιμπλάσθαι κρέας. πολλῶν ἢ κ' τὸ ἀναγκαῖον ἀγορᾶσαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ἀμφιέσασθαι ὁπ παντοίοις ἐ ἑορτὰς &c. Inde asserit Josephus, τῇ δ' ὀγδόῃ ἑορτὴν καθίστασθαι τῷ λαῷ καὶ θύειν προστάξαι κ' διώκησε, &c. Illi etenim Judæi aliique nonnulli cap. 7. Num. cum Lev. c. 9. anno altero Exodi inchoante conjungunt. Plures tamen ἀναθήματα Patriarcharum in mensem secundum ejus anni dilata narrant. Monet insuper Georgius Chronographus Aaronem liberos suos seniores sub auspiciis Sacerdotii extemplo amisisse, ὅτι πῦρ χθεὶς τοῖς θυσιαστηρίοις προσλίσκων, ὅπερ προπηγόμενον. πυρὸς αἰωνίου τὰς θυσίας καταναλίσκον ἀεί· ἐξ ὧν καὶ θυσιῶν ἐκλύω. Puto Syncellum excerpsisse ista de *Parva Genesi* Rabbinorum. BERN. Ita cum *Vat* & *Vet. Interpr.* πάντα δ' ἐδαπάνα cum *Big.* & *Samb.* maluit *Bernardus*, in *Editis* duntaxat πάντα ἐδαπάνα.

[l] Ἐκ τύχης.] Perperam ideo (ut notavit *Bernardus*) ad calendas Nisan Aaronidarum ἐμπυρισμὸν deflet gens Judæorum, ex *Megillat Taanit*, aliisque *Ritualibus*.

* *Statim autem ab hoc* miraculo *contigit & Aaroni quædam calamitas,*] *Statim ab hoc miraculo (perperam adeo ad Calendas Nisan Aaronidarum ἐμπυρισμὸν deflet jejuna gens Judæorum, ex* Megillat Taanit *aliisque Ritualibus,*) *Nabadus & Abius ob ritum*

*Suffiendi, (*Θυμιάτων *Josephi i. e.* Θυμιαμάτων *ut supra) saltem propter* Sacrum *temeratum, vel* igni vili, ὑ θεοδότῳ, *ut plerique interpretantur Lev. c.* 16. 12. *& c.* 1. 7. *aut simplicius,* contra Capletiæ lectionem, *illum inquam nuper datum Ex.* 30. 9. *Ait enim Moyses Lev. c.* 10 ויתנו בהן (איש במחתתו) אש קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (עליה *in Masora Judæorum*) *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem alique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ναδὰβ δὲ καὶ Ἀβιοὺδ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, *&c. Certe pœnas dederant suæ ἐθελοθρησκείας Aronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכרת בפני משרת *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliquis volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* וחצאל בן מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπυρισμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Joses filius Dosithei, Synhedrin f. 52. a. Eandem multi ab æthere, Lyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c.* 10. *Num. c.* 3. 4. *&* 1 *Par. c.* 24. 2. BERN.

[m] Θυμιάτων,] Supra Θυμιαμάτων. & si hic ita legeretur, cum aliis conciliaretur *Josephus*, qui illos periisse dicunt vel propter sacrum temeratum igni vili, ὑ θεοδότῳ; vel quod ausi fuerint suffitum alium, quam Deus præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. HUDS. Conser sacrum codicem, ubi aliter. REL.

[n] Ἐπ' αὐτοῖς] Ἐπ' αὐτοῦ *Vat.*

[o] Μωϋσῆς ἢ κελεύει] Emendo tamen adversus omnia exemplaria, quæ usquam vidi, μωυσῆς ἢ κελεύει τὸν πάππωα αὐτῶν ἐ τοὺς ἐξαδέλφους. Sic enim Moyses ille jusserat, consobrinos suos Misaelum & Elisaphanum Lev. c. 10. 4. *Agite, efferte hinc vos agnatos vestros,* קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש וגו׳. Ambiguum autem (nisi prius illud verum fuerit) quo jure, si hi sacrificuli in Adyto sufflati expirassent, ab aliis manibus quam fratrum germanorum & Chrismatis sacerdotalis consortium inde deportarentur. Nam in illo primordio Ecclesiæ Judaicæ duntaxat quinque viris stetit Sacerdotium. Putabis itaque cum Uzielida Aaronis liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi tradidisse: salva fuerit adeo Res Sacra sacraque. BERN. Contra omnia *Exemplaria* (ex *Levit.* c. 10. v. 4.) hoc modo legendum esse pronunciat *Bernardus*, Μωϋσῆς ἢ κελεύει τὸν πάππωα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους existimans *Aaronis* liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi *Misaelo* & *Elisaphano* tradidisse, ut inde ab illis deportarentur.

[p] Ἡμφίεσο.] *Sambuci* solus codex habet ἠμφίεσο tempore nimis perfecto. Miseram hanc historiam ita contraxit Zonaras Drungarius. ναδὰβ ἢ καὶ Ἀβιοὺδ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, κατακαύσαν τὰ στέρνα τε καὶ τὰ πρόσωπα, πυρὸς ἐξαφθέντος αὐτομάτου ἐ φλέξαντος αὐτούς. ὧν τὰ σώματα ἐξω τῆς παρεμβολῆς κομισθέντα, ἐτάφησαν. BERN. Ἡμφίεσο solus *Samb.*

[q] Δὲ πᾶσαν] Ita pro ἢ ex *Vet. Interpr.*

quos in se populum collaturum esse viderat, soli Dei ministerio semet addixit. Et adscensu quidem in montem Sinæum abstinuit; in tabernaculum vero ingrediens, de iis responsa retulit quæ à Deo *supplex* rogabat: & hominis privati habitu contentus, & cæteris omnibus magis adhuc unum è populo referens, idque agens ut nihil ab aljis differre existimetur, nisi quod *communi* eorum saluti prospicere videretur. Præterea autem vivendi rationem descripsit & leges posuit, quibus observandis & Deo placere possent, & vitam inculpatam agere. Ista autem *omnia*, Deo illi dictante, ordinavit. Nunc igitur ad vitæ institutа legesque orationem converto.

9. Veruntamen quod de Pontificis vestitu prætermisi, *prius* persequi volo: nam is omnem prophetis fraudem & præstigiarum ansam præcidebat. Verum si qui eo devenerint ut Dei auctoritate abutantur, Deo quidem liberum reliquit, quando sacris interesse velit vel non adesse: id quod non Hebræis solum manifestum esse voluit, sed & alienigenis qui huic forte spectaculo intervenirent. Nam ex lapidibus, quos super humerum Pontificem ferre prædixi, (erant autem sardonyches, atque eorum naturam ostendere supervacuum puto, cum à nemine ignorentur) contigit ut alter micaret, quoties Deus sacrificiis *propitius* adesset, qui in dextro humero fibulæ vice portabatur; *eximio* fulgore inde exsiliente, ut etiam procul positis illucesceret, cum prius lapis eo careret splendore. Et certe hoc ipsum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed quod hoc *multo* mirabilius est jam dicturus sum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore Pontifex Essenæ adsutos gestat, Deus victoriam pugnaturis prænunciabat. Tantus enim ex iis † effulgebat splendor, cum nondum exercitus moveretur, ut toti populo manifestum fuerit, eorum auxilio adesse Deum. Unde & Græci, qui nostras solennitates reverentur, quod ne quidem hisce contradicere potuerint, Essenen appellant Λόγιον *Oraculum*. Cessavit autem Oraculum & sardonyx fulgorem emittere, annis jam ‡ ducentis antequam ego hæc

Oraculum cessavit annis 174. ante excidium Templi secundi.

ἐώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ [r] τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ διατέλει. καὶ τὸ μὲν εἰς τὸ Σινᾶιον ἀνόδων ἀπείχετο, εἰς ἣν τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδέετο παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδιωτικῶν καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγαν ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βαλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοεμένους αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔπι ἣν τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· πῶτα μέντοι καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν παρὰ Θεοῦ συνεταξάμην. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας [s] καὶ τῶν νόμων.

Θ'. Ὁ μέντοι περὶ τῆς [t] τοῦ ἱερέως στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βάλομαι· ἐδαμοῦθεν γὰρ [v] προφητῶν κακουργίας [x] καταλέλοιπεν ἀφορμάς. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχωρεῖν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα [y] δ' εἶναι τὸν Θεὸν συμπυνθάνεται [z] τοῖς ἱεροῖς [a] καταλιπεῖν, ὁπόταν θελήσῃ, καὶ μὴ παρεῖναι· [b] τοῦτο δ' ἐκ Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις τοῖς συμπυνθάνεσι. τὰ γὰρ λίθων ἃς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὰ ἱερεῖα συνέθεσαν· [c] σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι θεῖόν, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένοις· συνέβαινε λάμπειν, ὁπόταν τῆς ἱερουργίας ὁ Θεὸς [d] παρῇ, τὸ ἕτερον τὸ ἐπὶ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ἃ πρότερον πίστης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὁ δ' ἐπὶ τούτῳ θαυμασιώτερον ἐρῶ. λέγω γὰρ τῶν [e] δώδεκα λίθων, ἃς κατὰ ἕρνον ὁ ἀρχιερεὺς [f] ἐνερραμμένας [g] τῷ ἐσλὴμ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ Θεός. [h] τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεὸν εἰς τὴν στρατείαν. ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα πιῶντες ἔθη, λέγω τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δυνάσθαι τούτοις, τὸ ἐσσήνιον λόγιον καλοῦσιν. [i] ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσλὴμ καὶ ὁ σαρδόνυξ καὶ λάμπειν [k] ἔπεσι διακοσίοις πρότερον ἢ πιστὸν ἐμὲ σωθῆναι τὴν γραφὴν, καὶ

Θεοῦ

[r] Τῇ τοῦ Θεοῦ] Articulum τῇ adjecimus ex *Big. Samb.* & *Vat.* ut &, post v. sex, articulum τὸν ante νόμους.

[s] Καὶ τῶν νόμων.] Καὶ τῶν νόμων αὐτῶν legerat *Vet. Interpr.*

[t] Τοῦ ἱερέως] Illud τοῦ pariter ex *MSS.*

[v] Προφητῶν] Συκοφαντῶν κακουργίας καταλιπεῖν ita sponte mutarunt *Big.* & *Samb.* quod cæteri ex sententia Josephi expresserant τῶν προφητῶν κακουργίας καταλέλοιπεν ἀφορμάς. Aut indiligenter factum est συκοφαντῶν, ex τῶν προφητῶν ipsius Flavii. *Epiphanius Prophetarum* reddidit. BERN. Συκοφαντῶν κακουργίας κατέλιπεν *Big. Samb. (Coll. Voss.)* & *Vat.* Forsan tamen factum est συκοφαντῶν ex τῶν προφητῶν *Josephi.* In melioribus *Epiphanii* codicibus *prophetarum*, in aliis *detrahentium.*

[x] Καταλέλοιπεν] Κατέλιπεν *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte, κατέλιπε μάρτυρας vel quid simile. Sensus: Deus, si quis falsus Propheta sub nomine Dei loqui falsa tentaret; voluit sacerdotes esse testes, in sua potestate esse, adesse, si velit, vel abesse: & hoc non tantum Hebræis, sed & peregrinis, qui adessent, voluit constare. COCC.

[y] Δ' εἶναι] Forte δὲ εἶναι. COCC.

[z] Τοῖς ἱεροῖς] Τοῖς ἱερεῖς *Big. Samb.* & *Epiphanius.* τοὺς ἱερεῖς Editionum par. *Samb.* tamen ita distinguit κατέλιπεν· ὁπόταν θελήσῃ, ἐὰν μὴ παρεῖναι· καὶ τ. &c. BERN. Ita ex *Big. (Coll, Voss.) Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis aliisque* τοὺς ἱερεῖς.

[a] Καταλιπεῖν,] Fortassis an verbum κατέλιπε huc descenderat ex versu superiori κατέλιπεν ἀφορμὰς: nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id adseruit interpres Scholasticus, *scire dereliquit.* BERN. Verbum κατέλιπεν ex superiori versu huc descendisse cum *Bernardo* suspicor, nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id asseruit *Vet. Interpr.*

[b] Τοῦτο δ' ἐκ] *Baf.* & G. τοῦτ' ἐκ & mox τοῦ *Hen.* & *Busb.*

[c] Σαρδόνυχες] σαρδώνυχες in plerisque *MSS.* contra *Vat. Baf.* & G. & utriusque linguæ poëtas. BERN. & HUDS.

[d] Παρῇ,] Παρῇ *Samb. Big.* παρεῖ *Baf.* & *Gen.* παρεῖη *Hen.* & *Busb.* BERN.

[e] Δώδεκα λίθων,] Consimilia narrat *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Georgius Syncellus:* atque ante eos *Chrysostomus* orat. tertia *adv. Judæos*, *Theodoretus* in *Quæst. Biblicis* haud semel, & *Cyrillus Alexandrinus* lib. XI. *de Adorat. Spirit.*

[f] Ἐνερράμμενος] Ἀνερράμμενος *Busb.* & *Hen.* ἐνερραμμένης ritu Attico *Big.* & *Samb.* Editores ἐνεσραμμένους, ut Græcum vulgus. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ritu Attico. ἀνερράμμενος *Hen.* & *Busb.* ἐνεσραμμένος *Baf.* & *G.*

[g] Τῷ ἐσλὴμ] Τῷ ἐσλῆμ *Samb. Baf.* & *Gen.* τῷ ἐσλὼ jam nunc *Big.* atque mox in quarto casuum τὸ ἐσλῆμα codex omnis. τῷ ἐσλὼ *Busb.* atque *Hen.* Reponere malui ἐσλὴμ & ἐσλὼμ, ut alibi libri nostri. Variant enim nimium Librarii in vocibus ignotis. ἐσλὼ vero est שלם, ἐσλὴμ שלמ à Syris. Statim *vixit Hen.* Et post paucos versus *Busb.* γνώριμον εἶναι τῷ παρεῖναι τὸν Θεὸν &c. BERN. Ἐσλὴμ, ut & mox ἐσλὼμ & ἐσλὴμ cum libris nostris alibi reponere placuit ex Syris pro ἐσλῆ, ἐσλῶα & ἐσλὼ, quæ omnia hic loci repræsentant, excepto quod infra paulo ante finem ἐσλὴμ habeat *Vat.*

[h] Τοσαύτη] Non is sum ego, qui *Josepho* (ut aliis solenne est) hac in parte falsi notam ausim inurere; cum fortasse Deus, qui *piscinam Bethesdæ* Judæis reliquam fecit, ut se omnem populi sui curam non abjecisse testaretur, hoc etiam miraculum (aliis tum prophetiis cessantibus) exstare voluerit.

† *Effulgebat splendor,*] Vide *Philonem Jud. de Monarchia* lib. 2. *Chrysost.* 37. adversus Judæos, & *Augustinum* lib. 2. Quæst. super Exodum. Adde *Prideauxii* Connex. Hist. V. & N. T. part. 1. p. 154. &c. HUDS. in *Add.*

[i] Ἐπαύσατο] Splendorem illum, utpote qui non totam oraculi hujusce naturam compleverit, post Captivitatem, quâ *Urim* & *Thummim* cecidisse dicuntur, permansisse verisimile facit *Spencerus* in Dissertat. *de Urim & Thummim.* cap. 4. §. 8.

[k] Ἔτεσι διακοσίοις] Annis 200. ante Josephum lucere desierunt. At erant nihilominus lapides in pectorali Pontificis, quod & Talmudici fatentur; sed oracula Deus per illos non edidit. Ne quis errorem in numeris suspicetur, sciat & Syncellum in chronico ita ex Josepho citare pag. 134. REL.

‡ *Ducentis*] Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 231. HUDS. in *Add.*

θεὸς [1] δυχερέναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν νόμων · περ- conscriberem, cum Deus moleste ferret transgressio-

[1] Δυχερέναντος] Δυχερέναντος *Hen.* Hæc ita delibavit Nicephorus in Eclogis suis, Τὰς ἐπὶ τῷ λιθῳ ἐν λοχίσεως δύο σαρδόνυχας, καὶ τοὺς ιβ'. λίθους τοὺς ἐπὶ τῷ στήθει σημαίνει ἀεὶ ἀφ' ἧς ἡ αὐγὴς ἢ καὶ ἡ ἐκπορεύσεως ἓν ἑορμένων οἷς τε πόλεμον καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐναντίων · καὶ ἀφ' τοῦτο λόγιον λέγεσθαι τὸ ἐπὶ ἐν στήθει. παύσασθαι δὲ τῶν τοιούτων ἐνέργειαν ἀπὸ ἐτῶν σ'. ἐν ταύτῃ τῇ ἱστορίᾳ γεγράφαι, ἀμαρτόντος ἐν λαῷ. Similiter Georgius Chronographus, ἀφ' τούτου δὲ λογίου φησὶν ἱστορεῖ ὁ πρῶτος, ὅτι οἱ δύο σαρδόνυχες οἱ ἐπὶ τῶν ὤμων λοχισίας, καὶ ἐπὶ ἐν στήθει ἐνδεκάλιθος, λόγιον ἐκαλοῦτο. ἀφ' τὸ σημαίνειν ἓν τε τὴν αὐγῆς τὰ χρειὰ, καὶ ὧν τὰ σκοπούμενα τὰ δεινὰ ἐν πολέμοις καὶ ἄλλοις παθήμασι τῷ ἰσραὴλ ἢ τοιαύτη σημασία, δήλωσις ἐλέγετο καὶ ἀλήθεια, ὃν τῷ λογίῳ δεόμενοι ἀναφαινομένη · ἥτις καὶ ἀμαρτίας ἐν λαῷ, φησὶν, ἐπαύσατο ἐνεργοῦσα τὸ ἱερατικὸν χρέων ἐπὶ τέσσαρσι γενεαῖς. Nec alia mente dixit prædicator χρυσορρήμων concione tertia adversus Judæos, Κάθου γὰρ, ὅτι τὰ τοίχη κατέσκαψαν ἄνθρωποι, ---- μὴ καὶ τοὺς σοφίτας ἀνθρώπους ἔπαυσαν; μὴ τὴν ἐν πνεύματος χάριν ἀνεῖλον; μὴ τὰ ἄδικα τὰ σεμνὰ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτοὶ κατέλυσαν; οἷον τὸ φανὸν ὃν ἐν ἱλαστηρίῳ φέρεσθαι τῷ ἐπὶ τῷ χειρισμῷ γλυφομένῳ ἐνέργειαν, τῷ δήλωσιν (אורים) τῷ ἐπὶ τῷ λίθων ἐν ἱερείας; ὃ γὰρ ἄνθρωπος ἐς τὸν ναὸν εἰσῆγε πῦρ, ἀλλὰ φλὸξ ἄνωθεν καταπεμφθεῖσα ὥσπερ τῷ ἐπὶ τῶν θυσίας ἀληθείαν ἐπλήρου. καὶ πάλιν ἀνὰ μέσον τῶν χερουβὶμ ὃν ἐν ἱλαστηρίῳ φωνή τις ἐφέρετο, καὶ τὰ μέλοντα σαφήνιζε. πάλιν ἐπὶ τῶν λίθων τῶν ἐπὶ ἐν στήθει ἐν λογχισίας, ὅπερ ἐκάλουν δήλωσιν, ἐγίνετό τις ἔκλαμψις, καὶ τὰ μέλοντα ἐσήμαινε. ἀλλὰ τούτοις, ἴσως χρείαν εἶχε, ἢ ἐν πτυέλῳ χάρις ἐφέρετο καὶ τὸ ἔλαιον ἀνέπεμπε, καὶ σοφὴ τούτοις διηνύετο τοῖς σχήμασι. Doctissimus etiam Theodoretus in Quæst. Biblicis haud semel, ὃν ἐν τῷ στήθει τὸ καλούμενον λόγιον, λογικὸν συγκαλύπτον κηδεμόνα. εἶχε δὲ καὶ τοῦτο ιβ'. λίθους ἀσημοσυμένους, ἀφθόρου ἔχοντας χαρακτῆρα. ἀφ' ἧς τάξεως ἐκάλουν πολέμου συγκροτηθέντος ἢ νίκης ἢ ἥττης. ἀποσώζουσι γὰρ φησὶν ὁ σαμὰ τὸ ἐβρ. εἶτα τῷ νικᾶν μαθὼν ἐπάγουσι, συνάγουσι τὸν ἐφρὼδ καὶ ὕστερ ἐξάπτουσι τὸν λαόν. ἀφ' οὗτος ἑρμηνεὺς ὁ ἐν ὅλων θεὸς · καὶ ἐπιθήσεις (Ex. c. 28.) τὸ λόγιον τῆς κρίσεως ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτῶν, καὶ συνάψεις αὐτὸ τῷ δήλωσιν καὶ τῇ ἀληθείαν. καὶ δήλωσιν μὲν ἐκάλεσε τὰ ἐνθέτα μυώματα· ἀλήθειαν δὲ, τὰ μυώματα τὸ ἀψόφητος. Dein Procopius ad Exodi c. 28. 30. Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τῷ δήλωσιν καὶ τῇ ἀληθειαν. *Incertum est*, inquit, *an alii hic intelligendi sint lapides, vel capienda sit duorum nominum quasi in tabella quadam inscriptio*: sic interpres non optimus. Et alibi, δέοντι λαβεῖν δήλως αὐτὸν ἐν ἀληθειαν. *Inter* XII. *enim lapides in pectorali sitos* Claritas *erat* & Veritas, *per alios duos lapides repræsentatæ*. Hæc afferit Theologus Gazæus propter Cyrillum Alexandriæ, qui lib. XI. de Adorat. Spiritali inter alia narrat: Καὶ ὅσ γε τούτοις συναπαλίσκεσθαί τι καὶ ἑτέρου τοῦς ιβ'. λίθοις ἀσφαλτίτῃ, λόγων · καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὴν κρίσεως τῶν δήλωσιν καὶ τῶν ἀληθειαν. ἐ μὲν ἴστι τὸ ἀβραμιλίνκιον ἐναργῶς, πότερον δὴ λίθος ἢ ἀς ἐν μικρῷ πιναξίῳ γλυπτὰς ἀσφάλτου. Paulo post idem Patriarcha, οὐτ' οὖν εἶναι καὶ ταῦτα (δήλως intelligit) λίθοι, εἴτ' ὡς ἐν πίναξι χρυσῆ τὸ ὀνομάτων γεγραφὴ, πολυτελεσμένως ἐν λίαν ὁ λόγος. Verum ille ad Oseæ c. 3. paulo fidentior, εἶτα ἀφείσαν ἐξ ὀνόματος τῶν φυλῶν ιβ. τῷ τεχνήματι σοφῶς ὑπέχοντες λίθους· δύο γε μὴν ἑτέρας μείζους τῶν ἄλλων, οἷς ἐν ὀνόματα ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. Adamantius etiam ex hoc mysterio suum φιλονικιον & allegorizandi cacoethes acriter defendit, Λογεῖον inquit hom. VI. in Lev. *sapientiæ studium est, quia sapientia in ratione consistit: sed quæ sit sapientiæ hujus & rationis virtus ostendit. Imposuit enim super eum Logium, & imposuit super Logium manifestationem & veritatem. Non enim sufficit Pontifici habere sapientiam & scire omnium rationem, nisi possit etiam populo manifestare quæ novit, &c. Hoc est ergo* superposuisse rationali manifestationem & veritatem. *Infelices illi, qui hæc legentes, omnem intelligentiam suam erga sensum vestimenti corporalis effundunt. Dicant nobis quale est vestimentum manifestationis, in quo hæc unquam sint confecta textrino?* De *Essene* insuper hæc inseruit Græculus quidam Lexico Suidæ contra Manuscriptorum fidem, loco non suo ad ἐσσῆνοι, quod nugacius esse arbitror, quam jam repeterem inde, vel de Quæstionibus Anastasii Niceni, aut de adsumento Epiphanii p. 250. vol. 2. Constat tamen istum συζητητὴν ex commentariis Cyrilli Alexandrini corrupisse sententiam veterem, maxime ubi ait, ὁ ἐν ἱερεὺς λαβεῖν ἐκ τὸ ἐφὼδ, ἐρώτα τὸν θεόν. καὶ εἰ μὲ ἄρεσον ἐν τῷ θεῷ τὸ ἐρώτημα, αὐτὸς ἔσεσθαι ὁ αὐθαίρετος λόγος, ἵνεκεν οὐ τῇ ἰδίᾳ τάξει ὁ λίθος. Prope hinc abest opinio Saxonis doctissimi Bedæ. *Pones autem in rationali judicii doctrinam & veritatem. Ideo* doctrina & veritas *in rationali judicii sive literis impressa, seu nominis tantum sacramento erant imposita, ut Pontifex eadem veste indutus meminisset se rationibus doctrinæ & veritatis inquirendis per acceptum sacerdotium fuisse consecratum. Ut quod exterius typicum in veste præfulgebat, intus in corde veraciter expressum coruscaret.* Βαθὺ δὲ λογεῖο τὸ χρῆμα (ut cum Cyrillo & Abenesdra dicam) solicitum habuit S. Augustinum, *In quali re vel metallo poneretur super rationale* (haud intra ipsum) *Demonstratio & Veritas, quoniam talia dicit fieri in veste sacerdotis quæ corporaliter fiunt, invenire difficile est. Fabulantur tamen quidam, lapidem fuisse, cujus color sive ad adversa sive ad prospera mutaretur, quando sacerdos intrabat in sancta: & hoc esse quod ait, Et afferat Aaron judicia filiorum Israel pectus suum; ostendens videlicet in illa Demonstratinne & Veritate, quid de illis judicaverit Dominus. Quanquam possit intelligi Demonstrationem & Veritatem literis impositam super Logium.* Talia refert Doctor Occidentis. Responsi itaque *certi clarique* symbolum, ut veri Dei oracula esse possunt, aut etiam argumentum *sapientiæ* ac *probitatis* Pontificis Hebræi, (prout gemmea illa ἀλήθεια, quam à collo Sacerdotis Judicisque pariter summi Ægyptiorum dependisse legimus, mentem æqui prudentem atque tenacem denotabat,) תאורים והתומים. *Urim vethummim*, quod est *lumina & perfectiones*, φῶσμοι καὶ τελειώσεις in severa Translatione Aquilæ, δῆλοι (unde forte Oraculo Apollineo nomen,) & quandoque δήλωσις καὶ ἀλήθεια LXXII. Alexandrinis, convenientius quidem periapto Sapphirino Præsidis Ægyptii, aut *doctrina & perfectio* in Vulgatioribus Bibliis Latinorum, post Josephum de *luce mera, mira, ac perfectissima*, haud diversa de re exponunt Origines, Chrysostomus, Hieronymus, Christianorum quidam alii, & ex Magistris Judæorum non pauci. Nemo enim adhuc ausus erat in plicas Sacratissimi Thoracis icunculas fatidicas aut par homuncionum Magicorum ante Abenesdram Astrologorum inducere. Hic vero pro אורים ותומים substituit τελείωμα χαλδαϊκὰ & μορφώματα (quomodo Aquila תרפים interpretatus erat) צורות שעשרו בעלי הכוכבים, referente ad Legem Nachmanide, non Maimonide, quod viri docti scribunt. Quorsum ægrius fero ab aliquot Christianorum Doctorum tam pravam conjecturam Abrahami Judæi prolixo ac sedulo opere defendi, & unicum à rerum conditu verum veremque venerandum Oraculum in sacerrimum idololatriæ argumentum converti. Prudentius sane, si hiaret unquam latus dextrum Pectoralis, Dei Summi nomen τετράγραμμον, quod Uzielides, Jarchius, Levis Gersonis, & Isaacus Aramæ, aliique fecerunt, aut hoc nobile attributum, divinum hunc titulum, ἀεὶμ ὕθυμμιμ, *τὸ φῶς καὶ τὸ τέλειον*, aut *Lumen purissimum perfectissimumque*, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶ, 1 Joh. I. 5. vel Jus etiam δικαίωσιν, meliori an manu quam Beseleli in tabella aurea gemmeave expressum, loculo sacro indere. Prudentius porro cum Saliano & Græcis quibusdam juxta duodecim gemmas solidi & clausi undique Logii, sic volunt *Urim* & *Thummim* literis scriptis adfigere. Non poterant equidem expedire se Judæi abs criminationibus Philosophorum, si Abenesdræ opinio increbuisset usquam, non Idololatriam prorsus evitare & superstitionis Ægyptiacæ perridendam mimesin; neque se tueri ipsum Pontifex Dei contra verba digiti Divini, ὃ ποιήσεις σεαυτῷ פסל אלהים, ὃν παντὸς ὁμοίωμα: aut dicto Strabonis hominis incircumcisi de Lege eadem, ἐὰν δὲ πᾶσαν ξοανοποιίαν. Idola tamen sunt tui Teraphim, vir docte: Urim tui sunt simulacra, sunt sculptilia. Quis interim Hebræorum vel Sacerdotum, severus licet & cunctator, imagines fata eloquentes & ἀνθρωπόμορφα victoriarum sponsores illubenter adoraret, tanquam rem sanctissimam Deoque plenam? Aut ex contrario, quis prudens scienſque Antistes talia teleſmata suo de pectore confestim non rejectaret odio merito vanitatis Ægyptiæ? Refutat etiam egregie commentum illud toties à Reverendo Viro vocatus laudatusque Diodorus suæ Bibliothecæ libro XI. ἄγαλμα ἦν θεῶν τὸ σαφίλον ὃ καπνοκλαῖον ὁ μανὸς · ἀφ' τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν. τὰς δὲ θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστῶτο τῶν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατ' τὸν βίον ἀγωγάς. ἀφ' οὗ τὸν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπον τινα καὶ μισόξενον βίον ἀσκήσαντο. Fatetur etiam Strabo Moysen inter suos Religionem & cultum instituisse liberum quidem θεοφορίας καὶ ἄδικας ἀσφαλτείας αὐτοῖς, liberum itaque duobus geniis Chr. Castrensis. Falluntur autem nimium nostrates Hegus & Spencerus, quod Philonem Judæum suæ sententiæ patronum existiment, aut ejus hæc verba de idolorum quorundam theca interpretentur, τὸ δὲ λογίον τετράγωνον διπλῆν κατασκευὴν ἔχειν, ὡσανεὶ βάσις· ἵνα δύο ἀρετὰς ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. Quod est Spencero Paraphrastæ, *Logium eo fine duplex factum, ut illius fundum vel medium* (at nihil tale, concavum nihil intellexit Judæus dixitve, sed pannum firmitatis causa duplum, quo lapides bis sex cum suis palis recte ac fortiter sustineret) *eo felicius duabus imaginibus ferendis inserviret: quæ quidem imagines Manifestatio & Veritas dictæ sunt.* Alioquin ait se nescire τὸν λογίον ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, *virtutes quasi in imaginibus ferre* dixerit. Aliter tamen Origenes, Hieronymus, Beda, S. Ecclesiæ Patres alii Græci Latinique sentiebant, qui ob animum oculosque habuerunt verba illa Philonis. Quinimo qualem rem putarit esse δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, ipse Philo exponit p. 824. ubi phrasis magis claret, quam aliquis judicii non intercepti aut Græce callens obscuram & difficilem sentiat. Ecce illum libro II. de Divina Monarchia, seu contra Idololatras. σύμπας δ' ὁ τόπος καλεῖ λογεῖον ἐτύμως· ἐπειδὴ τὸ ὁρατὸν πάντα λόγοις καὶ ἀναλογίαις διδημιούργηται καὶ συντέτακται. ἐπεὶ δὲ λογεῖα δύτα ὑφάσματα καλλιποικίλα, ἀσφαγορεύων τὸ μὴ δήλωσιν, τὸ δὲ ἀλήθειαν. αὐτὸς δὲ ἀφ' ἧς ἡ ἀληθείας, ὅλη ἐρμηνεῖ τὸ ἀσύγκριτον ψεῦδος ἐπιδείκνυσι ὁ θεμέθλιος· ἀφ' ἧς δηλώσεως, ὅλη αἱ κατ' ἰδέαν φύσεις ἴσασι δηλοῦσι τὸ παρ' ἡμῖν, ἃ καθ' αὑτὰ πάντες ἂν ἐδ' ἄγνωσα. Dixerat idem p. 670. ex Tralatione LXXII. Alexandrinorum, *Logium quadratum duplexque fecit, instar basis, quo virtutes geminas Manifestationem inquam & Virtutem sustineret.* Sic vertenda sunt Græca superius memorata. Quippe basium & firmitas & figura quadrata esse solet: at loculi ratio omnis excluditur. Iterum p. 672. χρῆμα δὲ τετράγωνον τῷ λογείῳ. χρὴ γὰρ τὰ φύσεως λόγον καὶ τὰ ἐν ἀνθρώπου βιοτικὴν πᾶσιν παρ' ὃ καὶ τὰς εὐρημένας ἀρετὰς ἀποτελέσασιν αὐτῷ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. ὃ μὲν ἄδικα καὶ δυοὶ λόγοις τοῖς καθ' ἕκαστον ὑμῶν, δύο ἀρεταῖς ἀπείπερ εἰκείας. τῷ μὲ προφορικῷ δήλωσιν, τῷ δὲ ἐν ἀληθειαν ἀληθείας. Ne cogites, quæso, de imagunculis diploidi Rationalis inserendis, ἀγαλματοφορεῖν simplicius significat *gestare, ferre*, ac *repræsentare*. Leges enim paulo post apud hunc Philosophum, cui quidem id verbum peculiare esse videtur & proprium, p. 673. propter

siones legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem cœptam narrationem perſequar.

ἐν ὧν ἐρῶμεν ὀκαιρότερον. τρέψομαι δ' νῦν ἐπὶ τὴν ἐξῆς λόγον.

ι'. Ka-

Ephodam πολυμίτου quatuorque quaſi elementis variam, τὸ μίτημα δ' κόσμῳ σύνδρομον, ὀφείλει (ὁ ἀρχιερεὺς) τῇ Δηρικῇ τὸ παράδειγμα δίδυς ἀγαλματοφορῶν (quod eſt, *Univerſi ferens exemplar*) αὐτὸς τρίτον τινὰ θεὸς τὸν δ' κόσμον φύσιν μεδημόναν, καὶ βαρυχὺς κόσμου εἶναι. Huc ſane reſpexit Heſychius illo interpretamento, ἀγαλματοφόρος, ὡς ἄγαλμα (φέρων, ſi volo) ἐν τῇ ψυχῇ. Necnon eadem Suidas & Antonius Philoſophus in Lexicis, ἀγαλματοφορούμενον, ἀγάλματα ἤγουν τύπους (ideas) τῶν νοητῶν φέρων ἐν ἑαυτῷ· ὕτως φίλων. ἄγαλμα πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται, hæc & alia veterum Lexicorum; καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἢ, κἄντε εἰκών, opportune addit Etymologus; Euſtathius inſuper definite ad ιλ. ο'. ἄγαλμα λέγει) παντα χῶ τῷ ποιητῇ πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται· ὃν ὡς ἡ συνήθεια, τὸ ξόανον. Etymologus etiam ἄγαλμα, ἀγαλλίαμα, καλλώπισμα, ex ſcholiis majorum ιλ. γ'. ad optimum vatem. Ita me legiſſe memini in Apocryphis Bibliorum ἄγαλμα ἢ πολυχλίας in melioribus codd. pro ἀγαλλίαμα. Pariter ex ipſo Philone Heſychius ἀγαλματοφορεῖται, καλλωπίζεται. Fuſius adhuc Suidæ Lexicon, ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα δ' κόσμου τινὸς μεμίχοντα. ὅμηρος, βασιλῆι δ' κεῖ) ἄγαλμα, καὶ ἡσίοδος, ἢ ἄρμον ἄγαλμα καλεῖ· δίφρου δ' ἐπὶ νεκρῷ κόμον Cippum: ἄγαλμα, εἴδωλον, βρίτας, χάρμα, καλλονή, καύχημα, ἀνδρὸς, ἐπιγραφή. Quapropter ſidera cœli decora, quæ Templi Dei ἀναθήματα vocat Philo, aliquis gentium ἱερῶν ἀγάλματα prius nuncuparat. Quid plura? πολλὰ δ' ἀγάλματ' ἀῦτψεν, ait Mæonides in Ulyſſe ſuo γ. 274. ἰμάτια ὑφαντὰ eadem interpretatur Didymus veterus, alii ἀναθήματα, ſicut ὀδ. μ. 347. Iterum ὀδ. τ. 257. κάλλη ἄγαλμ' εἶναι, *quo ornaretur*. Nec omittas incomparabilis Poëtæ verſum de indumento non diſſimili *Rationali* Hebraici, ὀδ. σ. 299. ἰδμῶν λύσιππ θεράπων· πρόπαλλε γυναικὸς ἄγαλμα, *Monile ſervus adpertabat, perpulchrum ſane ornamentum*. Modeſte quidem Magnus Grotius ad Oraculum Pontificale retulerat *Veritatem Sapphirinam*, quæ ob pectus Judicis Ægyptii rite dependebat, tanquam imitamen impotens ac puerile: at majori mox fiducia, majori adhuc errore Spencerus ac Marſhamus noſtri à gemma illa Ægyptia Divini Urim originem audent deducere. Sive tamen huc traducas, ſive illuc, aliena erit Tralatio ac violenta. Aptabatur enim ad tribunal cervici ἀρχιδικαστῆ torques pretioſo *Veritatis* ſimulachro gravis, ut inſigne neceſſarium ſui officii, juriſque tum dicendi nota. Submonet adeo Hiſtoricus Siculus, τὸ δ' ἀμφιστόμισμα ἔχον ἡρμονίᾳ, ἐπειδὴ τῶν τῆ ἀληθείας εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς περφέρειν. Præterquam enim quod כלוים כרוסוב רבר הוהב ab omni ævo dabatur rerum Ægyptiarum adminiſtratoribus, ut ex Joſephi honore paret atque è monumentis Hieroglyptarum, non ſymbolum ullum aptius, non circumponi potuit collo Præſulis dignius μνημόσυνον Integritatis illius ac Sapientiæ, quas ſupra cæteros mortales excolere oportet Fori dominos ſemperque profiterit. Id factum revera retulit Ælianus l. 14. c. 34. *Variorum*; id ſignificatum voluere Hierophantæ. Has etenim ambas virtutes, Fidem dico ac Sapientiam, tum apud Hypopheras Ægyptios tum Bibliorum S. Scriptores aliam vox אמרת & *methmes* i. e. ἀλήθεια interpretando denotabat, ſicut in peroratione Joſuæ morientis, c. 24. 14. λατρεύσατε κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ δίκῃ, βεταμὶμ δὲ μετ אמרת ובתמים. Eaſdem quidem virtutes jam à Deo per miraculum Pontificî ſuo affuſas, dum nomine ejus Reſponſa redderet, notione eminenti ſignificabant אורים ותומים. Bulla itaque Ægyptia, quod vides, ad Aaronem noſtrum neutiquam pertinet, ὅθεν τῶν ἐνθυσιαστῶν. Ex Octateucho equidem Juris patrii, non aliunde pronuntiabat ἀρχιδικαστὴς Ægyptius, melioris partis libello ad icunculam *Veritatis* rite admoto. Præterea Maimonidem in Joſephi ſententiam conceſſiſſe ex Opere Maximo ipſius abunde patet, necnon Joſephus Carus Aſariaſque Idumæus de eo fatentur. Quandoquidem illa Moyſis c. 10. §. 10. de *ſacra Suppelleƈtile* עשו בבירת שני אורים ותומים כדי להשלים שמנרה בגרים ואעפ' שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקדש, *Apparata quidem fuere ſub Æde ſecunda Urim Thummim, haud tamen conſulta defeƈtu Sanƈti Spiritus*, animadvertat auƈtor *Ceſeph Miſne* ex c. 1. *Ciddiſim* f. 31. fuiſſe deſumpta ביומי בירת שני בקשו חכמים אבנים לאפוד וגו', *Stante adhuc Templo ſecundo Aſcalonem petebant Sapientes quæſitum lapides pro Epboda*: idem plane denotat *Urim* apud Maimonidem, quod in Talmudo *Abanim*. Dein ut pretium hinc æſtimes S. Oraculi, muteſcentis licet jam ævo extremo Templi & ſubobſcuri, *Deme gemmario*, ſic referunt Doƈtores Babylonii, *pro parte quadam decoris* ὠδεκαλίθυ *numerabant Rab Cahana* דינרי זהב *Daricos* 80000 ſive ſexagies mille libras Sterlingicas. Quapropter c. 9. *Cele micdas*, ubi accurate egerat Maimonides de Eſſene aliiſque veſtibus Sacerdotum faciendis, ne verbulum injecit de Urim Thummimve: verum enimvero capite ſequente Reſponſum Divinum אורים ותומים dictum & תומים; literis gemmarum eminentibus jam olim editum aſſerit. Quinettam deplorandæ ſtultitiæ eſt Gorionidæ iſti fidem ullam habere, qui vel Annio pravior, partim ex Talmude, ex Fl. Joſepho partim, ſed & ab Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus peſſimis opus illepidum compegit. Pro voce non humana, quam auditam contendit vir doƈtus Urim conſulenti, verba Joſephi (cujus liquet ſatis ſententia) πυνθανομένοις ἠχὴν φωνὴν ἐ δίδασιν ὁ θεός, de Saulo ſciſcitatore nequam & fruſtraneo, nequicquam detorquet: quoties enim reſponſum erat, Dei organon adſtitit Pontifex, Dei ſententiam elocutus eſt. Quomodo de Eleazaro narrant Doƈtores Babylonii in *Baba batra* c. 8. cum olim diſtribueretur Paleſtina inter victores Iſraelitas: *Dixit hic Præſul Spiritu Sanƈto dirigente, adſtante tum apud illum Joſua Imperatore, adſcendit Zabulon, ſimulque Acco ſors ſua*: pariterque de cæteris tribuum ipſe prænuntiavit, מכזין ברוח הקדש ואמר זבולן יעולה והירח ויתחום עכו יעולה עכו וגו'. Scholæ quidem Jeroſolymitanæ hac de re olim diſputabant Gemara Jeroſol. *Jomæ* c. 7. ſed Moyſes duo, Maimonides & Coſenſis, aliique Judaici juris conſulti ſententiam alteram de *literis emiſſitiis* potiorem faciunt ſuamque. אירח חניי תני חכמוב בולט מאן דאמר הקול הירח שומע רחאת דכתיב וישמע ארת הקול. Occurram nunc cæteris Doƈtorum objeƈtiunculis. Fruſtra illi urgent cum Nachmanide λόγ. δείξιν Exodi c. 28. 30. ונתת את האורים ואת התומים: dum talia ſæpius legantur in Sacris, ut ſtatim in Geneſi ויוכן את הכרובים, ἔταξε τὰ χερουβείμ, quorum equidem mentio nulla præverterat. Inſiſtunt adhuc impotenter locutioni Hebraicæ ונתת אל החשן המשפט את האורים וגו', *Pones autem inde in Rationali Judicii Doƈtrinam &c.* Jonathan recentior, Salomo, Gerſonides ex Judæis, Chriſtianorum etiam multi, quo Eſſenis plagulas rurſum aperirent aut tabulas reconditum aut idola. Verum אל in hoc verſu non ſolum ante על (quod Maſorethæ adnotarunt ח' אל על) ſed etiam pro illo ſcribi codex Hebræus Samaritarum, ad Exodi c. 40. 20. Græcuſque Judæorum Alexandrinorum facile perſuadent. Hic enim legit Ex. c. 28. 30. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τῶν ἐνδοσιων καὶ τῶν ἀληθειαν: *Superimpones Rationali Judicii*, ut Eccleſiæ veteris Doƈtores ſunt interpretati. Ille autem adhuc uberius, ונשרת את האורם ואת התמים ונתתה על (non ut Judaicus אל) חשן המשפט ונתתה את האורים ואת התמים: *Dein fabricatis Urim* (ſeu *Orim* vel *Arim*, nam *Vau* non legitur in ea voce apud Samaritas) & *Thummim* (vel *Thammim*) *impones ea ſuper Peƈtorale Judicii*. Pariter natio illa in utraque ſuarum verſionum Syriaca & Arabica. ותיעבר ארת נאוריה ואת שלמיה ותתן אל השן דינרה את נאוריה וארת שלמיה. وتصنع الانوار والكمل وتجعل علي صدر الحكم الانوار والكمل. Atque, ut ſciàs ex diligentia hæc acceſſiſſe textui Hebraico, eadem repetito legunt Cuthæorum nepotes ad Ex. c. 39. 21. inter ſacra opera. Unde poſt verba iſthæc, ἵνα μὴ χαλάσῃ (יזח vel יזר) τὸ λογεῖον λόγ' ἐ ἐπαμοιδῶν, καθὼ συνέζευξε κύριος τῷ μωυσῇ, hoc amplius additur ושיעו ארת האורים וארת התמים כאשר צוה יהוה את משה. Interpres adeo Syriacus iſtius factionis ואבדו ארת נאוריה וארת שלמיה, necnon Arabicus وصنعوا الانوار والكمل &c. *Fecere inſuper Urim Thummimque, quomodo Deus Moyſen juſſerat*. Rurſumque Lev. c. 8. 7, 8. quando primum Pontificem inveſtivit frater ויתן עליו ארת האפד וישם עליו ארת החשן ויתן על החשן (Maſorethæ iterum אל) ארת האורים ואת התמים. Quod Tralatio Græca rite expreſſit, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐπωμίδα· —— καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτῷ (vel ἐπ' αὐτὸν) τὸ λογεῖον, ἐ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὴν δήλωσιν ἐ τὴν ἀλήθειαν. Paraphraſes pariter Samaritanam Arabicæ & Syriacæ, ויהב על חשנה את נאוריה וארת שלמיה. وجعل علي الصدر الانوار والكمل. Sed & Chriſtiani apud Syros ויהב על פריסא, *Poſuitque ſuper Thoracem*, &c. Onceloſi tamen vetuſtiſſima verſio pro החשן legit ubique בחושנא, ἐν λογείῳ; indeque Cl. Saadias في البدنة. Hieronymi etiam illa pervulgata, *Quod* humerale *aptavit Rationali, in quo erat Doƈtrina & Veritas*: ambigue. Quoniam vero Exodi c. 39. Eſſenis modus & fabrica accurate deſcribitur, lapidumque adhuc ordines, nomina, & occellatura explicantur omnino abſque Urim & Thummim: & viciſſim Lev. c. 8. in Aaronis καταρολισμῷ memorantur Urim & Thummim, tanquam Rationalis dignum ἐπίθεμα (dicitur enim ויתן על החשן ארת האורים avt) tacita interim gemmarum tetraſtœchia: idem ſane v. 30 c. 28. Exodi Epanalepſi quadam ſubſtitui exiſtimabis, atque aliis verbis intelligi, quod præcedente verſu dictum fuit; quinetiam poſt ambos illos venire epiphonematis loco diligentem Pectoris deſcriptionem. Perpende rite illa commata, ita cum priſcis Judæorum Chriſtianorumque deprehendes opus Urim & Thummim à Gemmario minime diſtingui. Pariter enim Aaroni imperatum, v. 29. pretioſe inſculpta *nomina filiorum Iſrael in Rationali Judicii* (בחשן המשפט i. e. ἐν ὑφασμίῳ μαλακῷ) *portare ſuper pectus ſuum, quando ingrederetur Sanƈtuarium, memoriale coram Domino in æternum*. Atque itidem v. ſ. 30. *Pones autem in Rationali Judicii Doƈtrinam & Veritatem, quæ erunt in peƈtore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & geſtabit judicium filiorum Iſrael in peƈtore ſuo in conſpeƈtu Domini ſemper*. Bis dictum, perpetuo hos lapides, hæc ferat ille ſplendida ſymbola, ut διοπτρον magnorumque eventuum Divinum dictatorem decet. Hujuſmodi vero repetitiones in libris Sacris occurrere ſæpe & Criticorum ſobrii & inſani jam adnotarunt. Allegorias autem & Rhetorum ſchemata jam inter opera & colores Beſelelis plumarii inducere, alienum prorſus exiſtimo & violentum: quamvis viri plurimi Eccleſiaſtici *Doƈtrinam & Veritatem*, quas Rationali Judicii adponi ὁ χρεισμὸς juſſerat v. 30. ſolum de ſapientia & integritate ipſius Pontificis, minime de re ſenſili oculorumque deliciis accipi voluerunt. Sed è contra paucis fortaſſe placebit interpretatio facilior & ſimplicior, *Superaddes Peƈtorali Oraculo lucem & perfeƈtionem*, i. e. Gemmarum ordines puros, claros, ſummaque arte expolitos dabis. Verumtamen nobiliſſimum hoc Oraculum, quod reverenter & de arduis

ι'. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ ἀφικνουμένου

10. Tabernaculo jam dedicato, & omnibus quæ *Munera ad Deo oblata.*

duis duntaxat Reipublicæ negotiis jurisve sacri controversiis consulere solebant Principes ac Seniores Hebræorum, Num. c. 27. 21. & in Misna *Jome* c. 7. §. 5. quomodo vel de plano Delphico refert Plutarchus: οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς ἐπίσταται τοῖς ἀνθρώποις χρησμῳδῶν, οὐδὲ ὁ θεὸς ἐφεστήκασι· ἀλλὰ πόλεις μέγα δυνάμενα (ita Tribus Israelitides) καὶ βασιλεῖς καὶ τύραννοι, (Saulus, Davides, Ozias) μάντιον οὐδὲν φροντίδες συστύχαιον τῷ θεῷ ἐφεστᾶσι παγμάτων· non alia voce editum erat quam Summi Sacerdotis ejusve Vicarii, multo minus Idolorum præcordialium sibilis, ut noster contendit, neque etiam sono solo ac impersonali, ut alii quidam. Illud enim בת קול sive *vocem ussam* appellitant Judæi, atque loco Urim demum substitutum Philosophos suos Simonem, Hillelem, Jonathanem, Johannem Zacchæi, aliosque perculisse perhibent. ὁ γὰρ ἐν θεοῦ ἡ γῆρος, ut de Pythio ad verum Θεσπέσιον rursus Chæronensis Sophistæ verba transferam, οὐδὲ ὁ φθόγγος, ἀλλὰ ἡ ἀρχιερέως σιωπὴ τὰς φανερὰς ἐμφάσεις παρέσχεν, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ θεὸς τὸ μάθος. Quod & Heracliti Apophthegma jactat, τὸ μαντεῖον τὸ ἐν τοῖς Δελφοῖς, ὅτε λέγει, ὅτε κρύπτει, ἀλλὰ σημαίνει. Aut Adamantium nostrum potius audiamus adversus Celsum p. 334. οἱ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις πρῶτοι) (maxime Pontifices & Triumphorum arbitri: quamvis hosce sub imo gradu Vatum detrudant Rabbini, Prophetarum, Excommunicationum, terminorum aliorum vanissimi distributores) ἀφ' ἧς ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ὡς ἔστιν ἐν καλάμῳ ἀγίῳ πεδέμενος, διαφωτίσεως τε τῶν ὑγιοῦς, ἐκ τῆς ψυχῆς λαμπόντος ἐφ' ἑαυτόν. Quocirca admirandam illam animi facultatem statim Sacerdoti à Deo inditam fuisse, pectoralium lapidum insolitus fulgor & ipsi & Regi sciscitanti populoque simul spectanti ostendebat & confirmabat. Sic olim sereniissimus Legislator à monte Dei vultu radiante descendens, non ingenii humani commenta, sed jus Divinum Hebræis se tulisse demonstrabat. Hinc illa Pontificis veneratio, is honor, quem etiam Scriptores Gentium celare noluere. τὴν ἀρχιερέως νομίζοντο οἱ Ἰουδαῖοι, inquit Diodorus lib. XL. αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῆς τοῦ θεοῦ προσταγμάτων· (quomodo dixerat de eo vates patrius Malachias c. 2. 7. כי מלאך יהוה הוא) ὥστε παρεγχείμα τιμὴν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφοσιοῦσι αὐτόν, &c. Quinetiam ab hoc Oraculo, quod Ephodæ nexu firmissimo adjunctum erat, hoc crede præcepto, *Ut ferat Aaron Oraculum seu Responsi Decretorii symbolum* חשן המשפט *pro filiis Israel coram Domino jugiter* לפני יהוה תמיד, obtinuit phrasis illa apud Judæos, רוח אלהים לבשה את זכריה, τὸ πνεῦμα θεοῦ ἐνέδυσε ζαχαρίαν τὴν ἀρχιερέα. Insulsum valde commentum est quod legitur c. 5. Josephi falsi & Rabbinici ex editionibus Veneta ac Pragensi, (nam editio Munsteriana, & MS Arabicum Gorionidæ penes Cl. Huntingtonum nugis hisce carent) *fassum fuisse Magno Macedoni Hananiam Pontificem* (sic eum vocat ille Nebulo, sicut Talmudistæ Simeonem pro vero nomine Jaddua) *ab exilio Babylonio usque abscondita fuisse clam Judæis Urim & Thummim*, ממנו האורים גלות הבית הזה בגלות בבל נעלמו (גנוזו) ותומים, *rogaturum tamen O. M. de eventu belli Persici precibus suis: quo facto misit per Angelum*, inquit, *in Spiritu Sancto*, שלח במלאכו ברוח קדשו. Quasi alterum horum non esset superfluum, ὡς πνεύματι ἁγίῳ, aut δι' ἀγγέλων: vel suæ factionis Patriarchæ (ad *Sotæ* c. 9.) non affirmassent Spiritum S. æque ac Urim ignotum fuisse Templo secundo.

Verum de tempore, quando hoc Oraculum deseruisse tandem ingratos Judæos planeque evanuisse affirmat Josephus, multa eum fidentia atque crista reprehendunt sugillantque recentis ævi Theologi, Schotanus, Braunius, aliique dictis Pharisæorum freti. Fertur enim inter ἀποῤῥήτους Codicis *Sota* c. 9. §. 11. משמתו נביאים הראשונים נמלו אורים ותומים, *Cum vatibus prioribus*, Samuelem volunt Davidemque ita intelligi Huna nomodidascalus & Spencerus noster, cæteri melius quotquot Prophetarum Ædem priorem viderant, *interiisse una Divinam hanc* ἀπόῤῥητον *Urim Thummimque.* Quippe per ora Doctorum jactabatur & hæc sententia, Nachmane Gemarico attestante, משחרב מקדש ראשון בטלו ערי כנרש ופסקו אורים ותומים, ופסק מלך מבית דויד, *Ab excidio Templi Salomonici jublatum esse Levitis jus suburbicarium, nec non silusse inde Oraculum Pontificale, at vacasse Thronum Davidis.* Docet etiam Misna *Jome* c. 5. משניטל הארון אבן היתרת שם מימות נביאים ראשונים, *Ex quo ablata est Arca*, quam cum Tabernaculo alium occuluisse Jeremiam clam cæteris mortalibus, præter Judam Lacisionem, Josephum ben Gorion, aliosque Rabbinos, ex priscis ἀναγραφαῖς enarrat Jason Cyrenæus l. 2. Macc. c. 2. *nimirum à prioribus prophetiæ seculis*, cum jam perlata esset Arca inter Israelitas per annos mille, aut nongentos parco computo apud auctorem Cosri, τὸ ἀγιώτατον *lapidem solum habet.* Fabulam autem hujusce similem legas apud Gregorium Syrum de Phineesso defossore Supellectilis Divinæ. Insuper de quinque desideratis Ædis posterioris, modo rem veram dixerint, inter se satis consonant Scholæ Judæorum, Babylonicæ ac Palæstinæ. Nam R. Achas, Samuel bar Janna, aliique doctores Urbis ad *Taaniot* c. 2. f. 65. 2. secta ingeniosa & imaginatrix ex Haggæi verbulo אכבר, pro quo legi jusserant Scribæ veteres *Eccabedah* אכברה, eliciunt propter omissam ה Domum Zorobabelicam quinque his decoribus caruisse, *Igne Sacro*, *Arca fœderis* (*cum Propitiatorio & Cherubinis*, inquiunt Babylonii) *Urim Thummimque*, *tum Oleo Consecrationis* (aut *Shecina* ex traditione Babylonica), *Spiritu* denique *Sancto.* ה' דברים חסר בית המקדש האחרון חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון ואורים ותומים ושמן המשחה ורוח הקדש שם וארצה בו ואכברה. Sed apud Rabbinos Transeuphratenses hoc modo, מאי דכתיב וארצה בו ואכבר וקרינן ואכברה מאי שנא דכתוב הא אלו חמשה דברים שהו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש אורים ותומים. Attamen gratis hæc dicuntur & fide Talmudica. Quocirca ignem ἐμφανιστὴν non defuisse prorsus novo holocautomatum Altari, quin pridem defossum Jeremia auctore, docent adeo Commentaria ipsius ἀπόῤῥητα, quæ vel Hebraice aliquando legerat Ecclesia Nazarena, & ab his S. Hieron. ad Matth. c. 27. Hunc denique ex liquido, mirum factu, excitasse Nehemiam focoque sacro reddidisse, satis probant literæ Senatus Solymitani ad Aristobulum virum philosophum & γενεᾶν ἱερέων stirpe nobili oriundum reliquosque per Ægyptum Judæos missæ Μακκαβ. l. 2. quarum auctoritas opus omne Talmudicum annis multis superat. Quin vero Rabbanistæ magis forte credant Gorionidæ, qui eadem refert lib. 1. c. 17. sui ἀναθυμιάσεως. Porro autem *ignem sacrum* non sine prodigio suscitatum denuo legimus, cum fanum Dei repurgaret Clarissimus Judas l. 2. Macc. c. 10. καὶ νέον καθαίρουσιν ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν· ἐκ πυρὸς πέτρας λαβόντες, ἐκ πυρὸς ἐκ τούτων λαβόντες, ἀπήνεγκαν θυσίαν μετὰ διετῆ χρόνον. Ista enim sic explicat gratus dignusque Rabbinulis historicus Gorionides, *Edito tum altari novo invocatoque Numine Ignis Sacro, statim ille erumpens de saxo altaris Ilgna historiasque jam impositas voravit. Insuper hunc virum servavit Altare ad tertiam μυριοικίαν, sive luce continua ad Templi secundi excidium.* ויבנו מ בת הרש ויתנו בשר הזבח עליו ויערכו עצים ואש המקרש לא מצאו ויקראו אל י ותצא אש מן האבן אשר על המזבח ויתנו עצים עליה ותהי האש ההיא ער הגולה השלישית. Idemque Arabice in Bibliis Londinensibus, licet editores hoc nescirent, وبنوا مذبحا جديدا وامر تقرب القربين عليه وصلوا الي الله عز وجل في اظهار نار مقدسة تبقي علي المذبح فخرجت نار من بعض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجلبة الثالثة. Et adhuc differtius falsi Josephi exemplar Huntingtonianum, وبنوا مذبح جديد وجعلوا عليه الحطب والقرابين. ثم صلوا ودعوا الي الله عز وجل وسالوه ان يظهر لهم نار علي المذبح واستجاب الله دعاهم وظهرت نار من حجارة المذبح بقدرة الله فاحرقت الحطب والقرابين. ثم بقيت بعد ذلك ولم تنطفي من ذلك الوقت الي ان خرب القدس في المرة الثانية. Hæc igitur contra fabulas Talmudicas valde oppones pro Igni Cœlesti apud Ædem secundam. Deinde שכינה *Præsentiam* summi Numinis in Ædem sua & ἀνδριαντόμορφον Canonicum, & maxime sub Onia III P. M. καὶ τὸ πνεῦμα ἐνέβη καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάτερα ἐπιφάνειαν μεγάλην adve: sus vim sacrilegam Heliodori declarat secundus Macc. c. 3. ubi prodigiorum satis, agnovitque sero ipse Heliodorus θεὸν ἐστὶν (τὸν ναὸν δηλονότι) ἀληθῶς εἶναί τινα θεὸν δυνάμιν. Quinimo *Spiritum Sanctum* רוח הקדש minime alienum fuisse ignorunque Domus secundæ cultoribus, sed occupasse magis Sacerdotum piorumque hominum multa pectora, licet non κατ' ἀνέμεσιν ἀμφοχεῖν, velut sub regibus Judaicis contigerat, passim testatur in scriptis suis Josephus; dum Jadduas & Johannes Hyrcanus magni Pontifices animisque magnis, Judas Essenorum decus, aliique Divinandi charismate decorati memorantur. Omitto nunc indubia nomina vatum Haggæi & Zachariæ: quos diu vixisse sub altero Templo, atque ad Simeonis Justi pontificatum, quando primum malunt Talmudistæ *Bathcol* fuisse auditum vice רוח הקדש, nimirum ad exortum Sadducismi annumque XL. Templi restaurati Prophetiæ nobile domum prorogasse, innuunt ad *Jomæ* c. 4. vereres Scholastici, & sæpius in Cosri adfirmat Judas Levita Religionis Judaicæ sapientissimus defensor. Prava tamen industria commenti fuerant Doctores Talmudici, simul cum Malachiæ anima avolasse hinc Spiritus S. gratiam, nihil relinqui Divinum in terris aut expectari præter Susurrum quendam, quo forte fidem derogarent non solum votis ac spei flagranti Hillelistarum Sammeanorumque de Messia vero temporibus Herodianis comparitimo: sed atrocius, tot vaticiniis Zachariæ, Symeonis, Annæ, Elizabethæ, & Mariæ de salute mortalibus tum nascente, tot Oraculis ipsius Jesu, tot prædictis Apostolorum ejus, mirisque linguarum ac prophetiarum donis famosissima Pentecoste in primam Christianorum Ecclesiam effusis. Veruntamen illo omnino eventu probatum est, quod diu jam dixerat inter Ædis secundæ architectos Haggæus, μεγάλη ἔσται ἡ δόξα ἡ οἴκου τούτου ὑστέρα τῶν πρώτων. Ne & hoc taceam, egregiam crevisse gloriam Domus secundæ ex tot donariis Regum Ægypti, Syriæ reliquæque Asiæ, ex tantis sumtibus Symeonis pontificis, de quibus fuse Maccabaica. Adversatur etiam sententia Rabbinica verbo veteri Hoseæ c. 3. 4. ubi optimus promissor post annos multos ἀσήχους & ἀνίσους, sic erant illi Babylonicæ calamitatis, ad jus cultumque intermissum reversuros ait Judæos. Quandoquidem vero Sacra & Canonica Judæorum Scripta pertinuit ad imperium Artaxerxis μαχεφόρους, sicut opere alio affirmat Josephus, & gesta Mardochæi exposcunt,

ad ſacerdotes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſecum in eodem tentorio habitare ratus eſt, & ad ipſum ſacrificiis honorandum & laudibus perſequendum ſemet convertit, quaſi jam ab omni mali exſpectatione liberatus eſſet, & meliora in poſterum ſibimet polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebat. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum & duos boves afferebant. Illa itaque ſex erant, & tabernaculum in itineribus deportabant. Ad hæc unuſquiſque *eorum* phialam adducit, & lancem, & acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem & ſuffimentis refertam; lanx autem & phiala, erant enim argenteæ, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenæ autem erant ſimulâ oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis u-

μένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πληθὼν ὁμόσκιον [m] αὐτῷ τὸ Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς ὑσίας τε καὶ [n] αἰνέσεις, ὡς ἄπασαν ἤδη κακῶν ὑποδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων [o] ὑπερθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν, [p] ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε τῶν Φύλαρχοι καθ' ἓν δύο συνελθόντες, ἄμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν. [q] ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, [r] καὶ τὸν σκηνὸν ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ παρεκόμιζον. πρὸς τέτοις ἕκαστος Φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυίσκην· τὸν μὲν, [s] Δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη [t] θυμιαμάτων, τὸ δὲ [v] τρυβλίον καὶ ἡ Φιάλη, [x] ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν [y] δὴ αἱ δύο [z] διακοσίους εἶλκον, εἰς δὲ τὴν Φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων [a] ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ὕθι τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς

scunt, plus LX. annis poſt Templum conſummatum, deſeruit tardius illud Sanctuarium atque etiam charum pectus Pontificis vis Spiritus Divini, quæ eſt *μαντεία*, quam afflicta Rabbinorum natio conqueritur. Serione autem illi dicant *Unctionis Oleum* in Templo poſteriori deſiderari, qui *Sabbat* f. 21. b. ex una lenticula מפר אחד P. M. ſigillo notata per octiduum Templi ejuſdem à Maccabæo repurgati lampades omnes miraculo facto illuſtrari contendunt, indeque *Feſtum Luminum* nomine ſuo ac tempore merito celebrari? Obſtat autem quam maxime figmento Rabbinico de evanidis gemmis Pontificum quotquot ſub Æde nova Deo Creatori miniſtrarent, interdictum Hatirſatæ, qui cum vatibus poſterioribus אחרונים, ut loquitur Talmudum in *Sota* c. 9. §. 11. *Synhedrin* c 1. §. 13. & *Megilla* f. 16. una floruit, libri ſui c. 7. 9. ita definitum ævo ac præciſum, *Donec ſteterit Sacerdos Urim Thummimque inſtructus, tantæ controverſiæ dirimendæ par.* Hoc fruſtra eludere tentat Nachman Gemaricus ex locutionibus diſſimilibus & remotis valde, עד שיתיו מתים ויבא משיח בן דויד, *Dum mortui ſurrexerint, aut huc venerit Meſſias Davide oriundus.* Ruit igitur *quinque defectuum* fabula, quam nec Aſarias Idumæus concoquere unquam potuit. Altera vero ſententia, qua ſe obſtrinxit Spencerus, inauditum adeo fuiſſe etiam ſub Templo priore Urim, tam ſacris ſcriptoribus quam Rabbinicis, præſertim Rabbæ Samuelidæ Talmudiſtæ ex 2 Paral. 26. 5. diſputanti, omnique plane vetuſtati adverſatur. Unde ſola manet Joſepho ſacerdori meritaque fides. Vir enim iſte prænobilis, ut erat Sacrorum Rituum ſuæque pariter originis ſtudioſiſſimus indagator, Oraculi hujus exitum ignorare haud potuit.

Præterea, quod præcipuum eſſe video in hac cauſa, nullum tempus aptius occurrit digniuſque, quando fulgores ſui Oraculi extingueret iratum Numen, Pontificique ſilentium imponeret, quam κατ' ἀξιόλογον ἱερωσύνην hoc loco retulit Joſephus. Ea fuit virtus Johannis Hyrcani, pietas tanta, prudentia, fortitudo, & conſtantia, ut cum meliori anima abſcedere haud poterat diva Ἀλήθεια: tanta ſtatim nequities faſtuſque Ariſtobuli & ſuccedentium ei Pontificum, tot flagitia & parricidia, nihil mirum ſi à tam cruentis & pollutis pectoribus abhorruerit S. Dei Spiritus, ſive hac occaſione in ſedes meliores ſuperaſque omnino ſe receperit. Quippe de Johanne illo in ſcriptis ſuis encomia ſparſit Joſephus, nullis aut pauciſſimis mortalium conceſſa. Μακαριώτατός τε ὢν, ait ipſe initio Bellorum, τρία γὰρ τὰ κεφαλαιώδη μόνῳ ἔσχε, τιμὴ τε ἱερέως καὶ ἔθνους καὶ ἀρχιερωσύνη καὶ προφητεία. ὁμίλει γὰρ αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ὡς μηδὲν τῶν μελλόντων ἀγνοεῖν. Tum in Archæologicis eundem magnum principem, magnum ſacerdotem, malleumque ſuperſtitionis Samariticeæ ita exornat libro XIII. τὴν ἀρχὴν Ἀλεξανδρῳ τε ἄριστον τρόπον ἐτίσε λαὸ. τελευτᾷ. ἄξιον τοῦ θείου κρίθεις ἀρχῆς τε ἔθνους καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμῆς καὶ προφητείας. Vel aſſentiant verpi ſuo Gorionidæ, ut legitur in Bibliis Waltonianis & Bibliotheca doctiſſimi Huntingtoni, *Poſtquam Hyrcanus acceperat literas Senatus Romani ſibi tanquam Regi Judæorum inſcriptas*, بسمي ملك مند ذلك الوقت وكان قبل ذلك انما يسمي الكاهن الاكبر فقط فاجتمعت البيه منزلة الملك ومنزلة الكهانة. وهو اول من سمي ملك في اليهود في مدة البيت الاثاني. Quantus autem idem vates fuerit, cum docuit nuncium Divinum de prælio Sebaſteno, quod ipſum perculit dum operaretur forte die graviſſimo τῶν ἱλασμῶν in Adyto, l. 4. c. 5. Joſephi Rabbinici, Munſtero edente, tum præſagia minus fauſta quæ in ſomniis de Alexandro ſibi ſucceſſuro cœlitus ſenſerat, c. 7. ejuſdem editionis Bibl. Polygl. c. 26. Idem adverterat Julius Chronographus, τότε ἐπὶ Φιοφιλίᾳ, ſic dicit Africanus ille de יוחנן כהן גדול, παιδὰ μαρτυρεῖ ὁ ἰώσηπος. Addo ego, καὶ παιδὰ μᾶλλον οἱ Φαρισαῖοι. Nam de hoc Præſule intelligi oportet quæcunque narrantur in Maſſicta *Sotæ* c. 9. §. 10. non ita de atavo ipſius, quod opinantur Rabbini recentiores, hiſtoriarum bonarum lues. Heroïs autem hujus filius maluit multo Rex apparere quam Pontifex: quorſum occiſis Alexandra genitrice fratreque Antigono, & arrepto ſibi Davidis diademate, Augurium Divinum profanavit jureque merito amiſit, conſilii ſacri prorſus inexpertus. Unde rite dictum primo Maccab. c. 14. 41. votis Populi ac Cleri Judaici, Demetrio omnino aſſentiente, conſtitui Simonem ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆναι πιστὸν προφήτην, quod eſt, dum venerit Elias aut Moyſi compar aliquis, qui poſſet ſacerdotium tribui ſuæ, ſuæ regnum poſtliminio reſtituere, thronumque Davidis ſtabilire. Conſimili autem phraſi male utitur maximus Grotius ex l. 1. Macc. c. 4. 46. adverſus prophetias ſecundæ Ædis. Fas etenim fuit Altaris polluti ſaxa recondi in הר הבית, μέχρι τοῦ ἀποκριθῆναι τὸ προφήτῃ τοῦ ἀνηκέστου τοῦ αὐτῶν, tempore inquam Alcimi ψευδοιερέως. Quanquam nemo non fatebitur rarius effuſiſſe Rationale durante Domo illa, divinandique honorem Judæis tum parcius fuiſſe conceſſum, aut nullum plane inter eos comparandum cum Vatibus Biblicis, Elia Eſaia & Jeremia, ante tempora Chriſtiana emicuiſſe. Sic enim interpretabere illud Maccabaicum, ferociente Bacchida ἰσχυρὸς θλῖψις, ἣ οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸς ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης αὐτοῖς. Quandoquidem ſub Alexandro Magno Scriptorum Divinorum aliquot uſque floruiſſe Jadduæ ירוע Pontificis nomen indicat, quod centum plus annis recentius noſcebatur quam illa Eſdræ & Nehemiæ. Vide hujus librum c. 12. v. 11, 22, 26. Ne tamen Pontifices Simonem ſequentes jam memorare opus ſit, aut ſtultum Hyrcanum, aut monſtrum illud Hebraicum Jannæum, καὶ ἦν ἐκ τοῦ θύειν ἀναξίων, aliave nomina Sacerdotum Regentium Deo Populoque Judæorum inviſa: illa quidem ſecula corrupti Sacerdotii notavit, quod mirabere, Strabo Geographus. οἱ δὲ μετὰ Ἀλεξάνδρου, ab illo enim genus hieraticum deducit, κρίνοις μὲν ἅπασι δίκαιοπραγοῦντες καὶ θεοσεβεῖς ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειθε ἱδρυμένον ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην τὸ μὴ πρῶτον δεισιδαιμόνων, ἔπειθε τυραννικῶν ἀνθρώπων, &c. Tum de Amphiarao Trophonio aliiſque diſſerens θεοσεβέσι, τοιοῦτον δέ τις οὐκ ἐστὶ καὶ ὁ μαντὶς, addit, καὶ οἱ Ἀλεξάνδρου ὀπίσω· τοὺς μὲν ἀρχὰς λαβόντας τῆς Φυλακῆς, ὀκταπόρῳ σὺν ἐπὶ τὸ χεῖρον. ἤδη δὲ οὐκ Φαυερῶς τυραννηκότας τοῦ ἀνθ' ἱερέως ἀνόσιόν ἑαυτῶν βακτηρίαν ἀλέξανδρον. τότε δ' ἴσως ἦν ὑγιὴς τε καὶ ἀρεσκόμενος. Nam Ariſtobuli patris faſtum, qui vix annum integrum manſerat, ſcriptor bonus prætermiſit. Denique à felici obitu optimi Hyrcanorum, atque adeo ſub infelici brevique regno Ariſtobuli filii ejus, ceſſerant anni plane ducenti, ut alibi commonſtramus, ad penultimum Domitiani Cæſaris, quum hæc talia ſcriberet Mattathiades, ducentis etiam annis Matthia atavo ſuo gibboſo ſerior. Hinc equidem ſilere Pectus Pontificis, hinc extingui ſacram lucem Eſſenæ. Ardua res eſt & rara, quod vides, à lectione Rabbinorum non delirare. BERN.

m Αὐτῷ τ Θ·ῳ] Εαυτῷ *Big.* & *Samb.* quod non plus valet quam *αὐτῷ reliquorum.*

n Αἰνίσεις,] Ἀνίσεις male legerat *Vet. Interpr.*

o Ἐπιθυμοῦντες·] Lege ὑδυνῶντες. COCC.

p Ἀνέθεσαν] *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Hen.* ἐτίθεσαν: quia præcedens ἰδίαν præpoſitionem huic verbo abſtulerat. BERN.

q Ἐξ μὲν οὖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* perperam antea in *Editis* ἓξ μὲν ὧν ἦσαν αὗ· καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. ΠΡΟΣ ΤΟΥΤΟΙΣ &c.

r Καὶ τὴν σκηνὴν] Καὶ τὴν σκηνὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* κατὰ τὴν σκηνὴν *Baſ.* & *Gen.* excuderunt, prætermiſſo penitus παρεκόμιζον, pro καθ', aut κατ' ἃς, aut κατ' ἃς καὶ τὴν σκηνήν. BERN.

s Δαρεικοὺς] Δαρεικοὺς ſcripſit *Samb.* Imo ſic jubet Chœroboſcus Grammaticus Oecumenicus: ſic alii magiſtri literarum. Corripitur enim hoc nomen ex δαρειακὸς. Legimus tamen apud *Baſ.* & *Gen.* δαρεικούς. BERN. Ita ſolus *Samb.* Sic vero cum *aliis* jubet *Chœrboſcus.* in *cæteris* cum *Editis* Δαρεικούς.

t Θυμιαμάτων,] *Gen.* θυμιασμάτων.

v Τρυβλίον] *Samb.* utrobique τρύβλιον, dimoro accentu quem poſtulabat quidem ὑπερόξυτος δακτυλικός. BERN. Φιάλην, τρύβλιον, θυίσκην hæc conveniunt Hebræis קערה, מזרק, כף. Num. 7. REL.

x Ἀργύρεα] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀργυρᾶ in *reliquis.*

y Δὴ αἱ] Illud δὴ additum è *Big.* & *Samb.*

z Διακοσίους] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Ἀμφοτέρας.

a Ἐλαίῳ] Ἐλαίῳ πεφυραμένων *Samb.* ex uſu frequentiori. Ire quidem comminabatur aliquando Ithacæ dominus phraſi eadem —— τῷ κε χόλον θυμὸν Λίμαθος, τοτὲ δ' αὖτε μολυ-

πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν [b] σὺν ἀρνίῳ τ' ἐτησίων [c] ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς [d] χίμαρρον ὑπὲ περιττοῦ ἁμαρτημάτων. περῶσι δ' οἱ τὰ ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας [e] θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν [f] ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτει μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, καὶ πᾶσαν ἡμέραν [g] εἷς. Μωϋσῆς δ' οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ [h] Σιναῖον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, [i] ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων ὧν συνετάξατο. ὃς, κρείττονας ἢ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωθέντ φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ διὰ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων πρόκειμαι λέγων, [k] γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

tuntur) præterea vitulum & arietem cum agno anniculo * in holocaustum, simulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed & principum quisque alia offerebat sacrificia, quæ salutaria appellantur, per singulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis. Atque ita quidem isti per duodecim dies *continuos* sacrificant, singulis diebus unus. Moyses autem non amplius Sinæum jugum ascendens, sed in tabernaculum ingrediens à Deo accepit omnia de rebus agendis & de legibus ferendis. Quas, meliores quam ut ab humana sapientia excogitari possent, in omne ævum religiose observari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob necessitatem harum aliquam violare sustinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere supersedeo, quòd alio in libro de Legibus scribere instituerim.

ΚΕΦ. Θ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸ λόγον μοι περὶ θυσιῶν [l] συνεστῆναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν [m] τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελέμενα, κατὰ δύο γίνονται τρόπους. καὶ μὲν [n] ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ λαβὸν τὸ πῦρ καὶ τὴν παρασκευὴν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δὲ χαριστήριός τε ἐστὶ, καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὲ περὶ τῆς πρώτης. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτοῖ, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον· ταῦτα μὲν ἐπέτηδα, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ πλείονας. [o] ἄρρενα δὲ [p] ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγίων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι [q] δεύσι βωμὸν [r] οἱ ἱερεῖς· εἶτα [s] καθαροποιήσαντες λιπαρίζουσι· denique & *Epiphan.* ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων. Sicut de se Moyses ille adfirmavit Num. c. 7. ult. ורבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת, vocem quidem se ab Adyto exaudiisse, quoties Deum consultum de rebus Hebræis Sanctum ingrederetur. BERN. Sic *Samb. Vat. & Vet. Interpr.* in *Editis* ἀνεμάνθανε τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρ.

k Γραφὴν ἑτέραν] Hinc nonnulli (ut ex pag. 129. v. 25.) colligunt *Josephum* librum peculiarem composuisse *de Hebræorum Legibus*. Forsan tamen hic respiciat ad ea quæ *de Legibus* scripsit *lib.* IV. c. VIII.

l Συνεστῶναι] Ἐφεξῆς à typis prioribus. Libri scripti compositum præbent. Utrumque fas dicere vel mediis Athenis. BERN. Ita *Big. & Coll. Voss. & Samb.* ἰσῶσι in *ceteris*.

m Τῶν ἰδιωτῶν,] Ita & Judæi in Talmude distinguunt sacrificia in publica של צבור & privata של יחיד. Quod autem ad duo referat sacrificia omnia, holocausta & salutaria, & sacrificia piacularia ac reliqua salutaribus uti species eorum addat, est quod in Levitico hic ordo observetur, quodque ita dispesci possint

1. In ea quæ tota Deo cedunt, ut holocausta.
2. In ea quæ vel dominis vel aliis cedunt, uti salutaria.

Quamvis hæc divisio variis de causis minus accurata sit. REL.

n Ὁλοκαυτοῦται] Bis ὁλοκαυτοῦσι *Big. & Samb.* quod Iones malint. Valde autem cognatæ sunt συζυγίαι circumflexorum & permutabiles. Ideoque subtilius distinguit inter πολεμῶ & πολεμόω ac similia verba *Eustathius*, quam auctoritas veterum sustinet. Præterea ad exitum hujus paragraphi ὁλοκαύτωσις sequitur typum tertium Contractorum. Mox *Samb.* λέγεται. BERN. Ter ὁλοκαυτεῖται *Big. & Samb.* ὁλοκαυτεῖσθαι *Coll. Voss.* τὰ μὲν ὅλης ὁλοκαυτεῖ) *Vat.*

o Ἄρρενα] Ideo Hebræi dicunt אין עולה נקבה *Nunquam holocaustum est generis fœminini*. Quæ contra dici possunt, alio loco excutimus. REL.

p Ὁλοκαυτοῦ] *Big. Coll.* rursus ὁλοκαυτεῖται.

q Δεύσι] Ῥαίνουσι *Big.* ex *Glossario*.

r Οἱ ἱερεῖς] Accurate distinguit sacerdos noster officium sacerdotum ab iis, quæ privati Israëlitæ præstare poterant. Victimam holocausto destinatam ipse Israëlita jugulare poterat: ideo dixit ἀπὸ ἰδιώτης θύει, sed quum sparsio sanguinis postulaverit manum sacerdotis, addit τὸν κύκλον &c. οἱ ἱερεῖς. REL.

s Καθαροποιήσαντες] Divisum *Big. & Samb.* καθαρὸν ποιήσαντες. Elegans tamen videtur illa Synthesis, & ab Urbe Pallas-

CAP. IX.

De Sacrificiis.

NUnc paucas quasdam *leges* commemorabo, de purificatione & sacrificiis latas. etenim contigit ut mihi incideret sermo de sacrificiis. Sunt enim duo sacrificiorum genera. Horum quidem unum pro privatis, alterum vero pro universo populo factum: atque *ista* duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne consumitur, ac inde sortitum est holocausti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione *institutum* est, & in epulum sacra facientibus cedit. De priore autem *primum* agam. Privatus homo cum holocaustum faciat, mactat quidem bovem, agnum & hœdum: hos quidem *duos* anniculos; boves vero licet immolare etiam grandiores. sed mascula *oportet* esse omnia quæ solida concremantur. *Ritus Holocaustoma-tum. Lev. c. 3.* X.

λωνῶ, inquit magnus Commentator. Verum LXXII. Alexandrini dictionis Hebraicæ satis tenaces, ἐν ἐλαίῳ πεφυραμένων ex Moyse idem reddiderunt. BERN. Sic *Vat.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐλαίῳ *Bas.* & *G.* ἐν ἐλαίῳ ex *Moyse* reddiderunt LXX.

b Σὺν ἀρνίῳ] Μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ ἑτησίων Typi priores male conjecti, pro *Bigotiano* σὺν ἀρνίῳ ἑτησίων, כבש אחד בן שנתו tories Num. c. 7. quod ἀμνὸν ἐνιαύσιον vertunt LXXII. Judæi, modo ἀρνα, modo ἀρνίον. Ovile autem quicquid, ut Talmuda admonent, XIII. mensem superaret, ætatemque adeo כבש *agni* excederet, inter אילים i. e. *arietes* porro numerabatur. Quocirca probo minus hanc *Samb.* lectionem σὺν ἀρνειῷ τ' ἑτησίων: quanquam Herodianus in Grammatica Generali & Scholiastes Homericus tam ἀρνειοῖς, ἀρνοῖς, quam ἀμνειοῖς, ἀμνοῖς quasi Synonyma juxta posuerint. Certum enim est apud optimum Poetarum ἀρνειὸς, sæpius autem occurrit, pecus masculum אילים *arietes* partemque meritam hecatombæ denotare. Præterea in opere Hesychiano & in Lexico Attico Istri tertius annus datur ἀρνειῷ, sicut secundus ἀμνῷ, ἀρνὶ primus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* quod præfero σὺν ἀρνειῷ τ' ἑτησίων *Sambuci.* in *Editis* σὺν ἀρνίων ἑτησίων.

c Ὁλομελῆ] Quum holocausta fuerint, in partes debuerunt secari antequam offerrentur. REL.

* *In holocaustum,*] *Al* solidum sacrificium.

d Χίμαρρον] Eo modo *Big.* & *Samb.* in reliquis χίμαρρόν τε ἐπὶ π.

e Θυσίας σωτηρίους λεγομένας.] Θυσίας σωτηρίου *Big.* & *Samb.* ut sæpissime Interpretes LXXII. ex זבח השלמים Mosaici codicis. Sed *Bas. Gen.* & *Epiphanius* σωτηρίους. S. Hieronymus περὶ τὰς γραφὰς, *Sacrificia* aut *Hostiæ Pacificorum*. Statim *Big.* λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δύο βόας. BERN.

f Ἐτησίοις] *Samb.* σὺν ἀρνίοις ἑτησίοις, quod idem est. In Lexicis suis Hesychius Photiusque ἔτειον, ἐνιαύσιον; sive τὸ κατ' ἔτος, ἐτήσιον. Legislatoris autem כבשים בני שנה v. 17. Josephus dubie, LXXII. Alexandrini in genus sequius transtulerunt: hic quidem σὺν ἀρνάσιν ἑτησίοις vel ἑτείοις, illi vero καὶ ἀμνάδας ἐνιαυσίους. Ut scias jam in Pacificis admitti fœmineum, quod profecto ad Holocautoma haud licuit. BERN. Ἑτείοις *Samb.* & *Vat.*

g Εἷς.] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὸν σκηνὴν. Μωϋσῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

h Σιναῖον ὄρος·] Σιναῖον, ἀλλ' εἰς Typographi. σίναιον ὄρος, εἰς *Samb.*

i Ἀνεμάνθανε] *Bas.* & *Gen.* ἀνεμάνθανε τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ πρός τε τῶν πρακτέων. *Big.* ἀνεμάνθανε πρὸς τοῦ Θεοῦ, περί τε τῶν πρακτέων. *Samb.*

tur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, ligno in eam congesto & igne erumpente. Pedes autem victimarum & intestina diligenter purgata cum cæteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibimet habentibus. Et holocausta quidem ad hunc modum fiunt.

De victimis Pacificis. Lev. c. 3.

2. Cum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis: ista vero integra & anniculis majora, ac maria cum feminis. Hæc autem cum immolantur, aram quidem sanguine intingunt: renes autem & omentum, & omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt aræ. At pectus & crus dextrum sacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quæcunque vero superfuerint igni comburunt.

Modus hostiarum pro peccatis aut erroribus tam privatis quam publicis. Lev. c. 4, 5 & 9. & Num. c. 15.

3. Similiter autem ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione hostias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiscendi victimas majores, *ii* par columbarum aut turturum *immolarunt*: quarum altera quidem Deo adoletur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam cum de sacrificiis dicturus sim. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum & hœdum feminam eorundem annorum offert. Ac sacerdos quidem sanguinem fundit in aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates: renesque & reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes, quas eadem die absumunt in fano. lex enim in crastinum non relinqui sinit. Qui vero peccat quidem, sibique conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege præcipiente: cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis *suis* sacrificia facientes, eadem offerunt quæ privati: in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum & hœdum, masculos.

De fertis & libationibus. Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2.

4. * Porro lex præcipit, ut in publicis & privatis sacrificiis farina mundissima afferatur: cum

καὶ [t] πάσωσ]ες ἀλτὶν ὅτι τ̃ βωμὸν ἀναπθέα], χιζῶν ἤδη πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλεγομένυ. [v] τὰς δ᾽ πόδας τ̃ ἱερείων καὶ τὰ κα]ὰ νηδὺν ἐκκαθάρα]ες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγνισθησόμενα [x] πρ̃σεπιφέρυσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων λαμβανόν]ων. καὶ ὁ μὲν τ̃ ὁλοκαυ]ώσεως τρόπ@ ἐσὶν ὅτ@.

β'. Τὰς δ᾽ χαρισηρίυς θυσίας ὅπιπλουῦσι, [y] τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύυσιν· ὁλόκληρα δ᾽ παῦτα καὶ τῶν [z] ἐπετείων πρ̃σφύτερα, ἄῤῥενα μέν]οι θηλέσι συνδυαζόμενα. θύσα]ες δὲ παῦτα, φοινίσσυσι μὲν αἵματι τ̃ βωμόν· τὰς δὲ νεφρὰς καὶ τ̃ ὄπιπλου, καὶ πάν]α τὰ περὶ τὴν λοβὸν τ̃ ἥπα]@, καὶ σὺν αὐτοῖς [a] τὸν ὀρθὸν τ̃ ὄρνυος ὑπιφέρυσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ ςῆθ@ καὶ τὸν κνήμιον τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι δωρ]χούμε, ἐπὶ δύο ἡμέρας δῳωχουῦτα τοῖς κα]αλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ᾽ ἂν περισσεύσῃ, κα]ακαίυσι.

γ'. Θύυσι δὲ καὶ ὧδε ἁμαρ]άδων [b] ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαρισηρίων τ̃ ἱερυργίας. οἱ δ᾽ ἀδυνά]οι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα, πτερυγας ἢ τρυγόνας δύο· ὧν τὸ μὲν [c] ὁλοκαυ]οῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς [d] βρῶμα δίδυσιν. ἀκριβέσ]ερον δὲ περὶ τ̃ θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐρου῀μεν. ὁ μὲν γὰρ κ᾽ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο [e] πρ̃σκα]ασὼν, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν πρ̃σφέρ. καὶ τῷ μὲν αἵματι δᾷ τ̃ βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην [d] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τ̃ ἥπα]@ ὑπιφέρυσι τῷ βωμῷ. οἱ δ᾽ ἱερεῖς τάς τε δορὰς διαφέροντα καὶ τὰ κρέα, [e] ἐπ᾽ ἐκείνης δαπανήσα]ες τ̃ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμ@ εἰς τὸν αὔριον [f] ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δ᾽ [g] ἁμαρτὼν μὲν, [h] ἑαυτῷ δ᾽ συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τ̃ ἐλέγχονα, κριὸν θύ, ὃ νόμ@ τ̃το κελεύυ@· ὃ. τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐ]ήμερον [k] σιτευῦνται· οἱ δ᾽ ἄρχοντες, ἐφ᾽ οἷς ἡμάρ]ανον [l] ἐκθυόμενοι, τ̃ αὐτὰ μὲν κομίζυσι τοῖς ἰδιώταις· ἀμνὰς δὲ σὺν τῷ πρ̃σάγειν θύματα, [m] ταῦρον, ἔριφον, [n] ἄῤῥενας.

δ'. Νόμ@ δ᾽ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς δημοσίας θυσίας, καὶ ἄλλωρον ὑπιφέρεσθαι καθαρώ]ερον· ἐρινεὸν μὲν [o] ἀσσά-

dis. BERN. Id fiebat stante templo 11. in conclavi lavantium, ubi sordes crassiores demebantur, & deinde in atrio super mensas marmoreas. REL.

t Πάσαντες] Mollius hoc & bono tempore. πάσαντες pro πάσοντες, *Big.* & *Samb.* BERN.

v Τὰς δ᾽ πόδας] Ita & in codice Misnico Tamid III. 1. pedes & intestina ultimo loco recensentur inter membra agni, ad altare delata. Nota כרעים dici, quod hic crura non indicat sed πόδας, uti & Philo lib. de victimis, pag. 839. & de allegor. Leg. p. 87. καὶ λίαν καὶ πόδας reddidit quod Levit. 1. 9. קרב וכרעיו. At cur Josephus πόδας & τὰ κ᾽ νηδὺν reliquis adjecta scribit? quia videlicet hæc in patina נזך solebant ad altare singulatim deferri, uti in Tamid IV. 3. docetur. REL.

x Προσεπιφέρυσι,] Προσφέρυσι *Vat.*

y Τὰ αὐτὰ μὲ ζῶα] Id est, ex triplici genere, boum, ovium, caprarum. REL.

z Ἐπετείων] *Bas.* & *Gen.* ἐπετειῶν repugnante Prosodia. BERN.

a Τὸν ὀρθὸν] Quia caudæ ovium pingues erant in illis regionibus admodum. REL.

b Ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ] Καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τ̃ χαρισηρίων τ̃ ἱερυργίας τρόπῳ γίνε᾽ *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* minus concinne. Melius *Bas. Gen.* & & *Epiphanius.* BERN. & HUDS.

c Ὁλοκαυτᾶ᾽] τῷ Θεῷ,] Ὁλοκαυτεῖ᾽] τῷ Θεῷ· τὸ δ᾽ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶσιν *Big.* & *Samb.* BERN.

d Βρῶμα] Βρῶσιν *Coll. Big.* & *Voss.*

e Πρ̃σκα]ασὼν,] *Big.* & *Samb.* πρ̃σπεσὼν. Mox iidem præsentius jam ἀπολείπειν. BERN.

d Πιμελὴν] *Big. Coll.* πιμελλὸν.

e Ἐπ᾽ ἐκείνης δαπανήσα]ες τ̃ ἡμέρας] Quia addit εἰς τὸν αὔριον nihil superstes linqui oportere, suspicari licet per eundem diem ἐκείνην τὴν ἡμέραν non intelligi spatium temporis diurni quod cum occasu solis finem capit, uti apud Judæos sol occasus diem indicat & terminat. Sed quum de sacrificiorum comestione agitur dies præcedit noctem, uti Judæi loquuntur. Ita enim Lev. 7. 15. legitur, *ipso die sacrificii comedetur, nil remanebit usque ad mane.* Ita & mox de sacrificiis pro delicto scribit αὐθημερὸν eodem die (videlicet adjecta nocte) comedi debere. REL.

f Ἀπολιπεῖν] Ἀπολείπειν *Coll. Big.*

g Ἁμαρτὼν] *Al.* ἁμαρτῶν.

h Ἑαυτῷ δ᾽ συνειδὼς] Hic agit de sacrificiis pro delicto משמות dictis, ubi nota illa a sacrificiis piacularibus differre, quod homo ipse quidem conscius sit culpæ suæ, non vero alii eum accusent. Ita de deposito quod clam est apud aliquem infra lib. IV. 8. scribit μηδένα εἶναι τ̃ ἐξελέγχονλα neminem esse qui coarguere illum possit. REL.

i Ἐλέγχονλα,] Ἐξελέγχονλα *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

k Σιτεῦν᾽].] Ita *Samb.* & *Vat.* in *aliis* σιτεῦσιν.

l Ἐκθυόμβοι,] Ἐκθυόμβια, ταῦτα *Bas.* & *Gen.* ἐκθυόμβια ταῦτα *Big.* Mox *Bas.* τὸ πρ̃σάγειν ex vitio. BERN.

m Ταῦρον,] Distinctius dico, פר לכהן או לקהל ושעיר לנשיא, juvenco fecit pro Sacerdote aut Ecclesia, sed pro Principe hirco. Hic χίμαῤῥ@ Interpr. LXX. ille μόχ@. Ibidem pro ἄῤῥενας, sic autem medio deliquente Attice prolatum tradidit Eratosthenes auctor optimus, *Big.* & *Samb.* subsliluunt ἄρσενας; quomodo Homeri ætate Cecropidæ omnes omnino pronuntiarant, strenue ut tum fas erat & virilliter. BERN.

n Ἄῤῥενας.] *Big. Coll.* ἄρσενας.

* *Porro lex præcipit*,] מנחות ונסכים, ex *Num. c.* 15. & *c.* 28. & *Lev. c.* 2. *Poscebant autem nomine* μανὰ *victimæ singulæ, agnus* כבש, *aries* איל, *taurusque* פר, *similæ* σεμιδάλεως assaronem *unum, duos, tres: atque ex oleo, pariterque ex vino libando quadrantem* hinis, *trientem ejus, unumque pro bove* hinem. *Capit autem* הין hin *duos congios Atticos, aut Rabbinis æstimatoribus quantum* LXXII. ovis *gallinaceis sit replendis.* Assaron *vero seu* Omer, עשרון או עמר *potest partem decimam* איפה Ephæ, *vel cum Talmudistis ova* 43⅓. *Vide Exodi c.* 16. *ult.* BERN.

o Ἀσσάρων@] *Samb.* ἀσσάρων@. At vocalatio nominis peregrini à Masorethis repetenda, qui ultimam syllabam premunt in recto ἀσσαρὼν, עשרון. Sic volunt etiam *Big. Bas.* & *Gen.* BERN. Vide pag. 121. v. 3.

στέρων μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο [p] καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ [q] μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον τοῦ τ πιόντος· ἐπὶ μὲν βοὶ [r] εἵνος ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος [s] τέτρτ τρίτον δὲ μέτρον, καὶ τεταρτη μερὶς [t] ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷς μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων· [v] δυώδεκα δὲ δύο χόας Ἀττικὰς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἶνος παρῆγον. ἀγένδοσι δὲ [x] περὶ τ βωμὸν τ οἴνου. εἰ δέ τις, θυσίαν οὐκ ἀπὸ τῶν, [y] ἐπενέγκῃ κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα· τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς αὐτὸς προφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρσται, ἢ ἡνωμένων ἄρτων. ἱερεῖον δὲ κομίσαι δεῖ καὶ [z] ὁποσονοῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. καλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μὴ γεγυμνικότος ἐπὶ τ αὐτὸ· ἐπεὶ ἄλλως δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν ἡλικιωθῆναι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν τὰς νόσους ἀλαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς [a] πέμπουσιν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἡδέν [b] ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τ ἱερέων [c] μέρος ἴδιον λαβόντων.

agno quidem assaronis mensura, cum ariete vero duorum, & cum tauro trium. Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam & oleum affertur ab immolantibus; pro bove quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, & pro agno pars quarta. Hin autem mensura Hebræorum antiqua, duosque potest choas Atticos facere. Eâdem vero mensurâ vinum quâ oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hostiam non immolans, ex voto similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit: reliquum vero *ejus* in alimentum sacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus *inde* confectis. Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut totum crematur. Porro lex mactari vetat fœtum eodem die & loco cum parente; & aliàs quoque, nisi octava ei à partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo depellendo aut alia de causa, in quas libamina cum victimis expenduntur: quorum in craſtinum aliquid relinqui fas non erat, sacerdotibus partem suam inde sumentibus.

Sacerdoti cedebant sacrificiorum privatorum mole, unum præter pugillum.

Lex fœtum mactari vetat simul cum parente, aut omnino illum prima vivendi septimana. Lev. c. 22. v. 27. &c.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διαφέρουσα.

Ἐκ δὲ τῆ [d] δημοσίᾳ ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] σφάττεσθαι τ αὐτοῦτον, [f] δεχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγούσης· καὶ ἣ ἑβδόμην ἡμέραν, ἥτις [g] Σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τ αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δ' νεμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν [h] δεκάσιν ἰσαυσίοις ἑπτὰ, καὶ κριὸν· ἔριφον δ' ἐπὶ ἐξιλάσεσιν ἁμαρτάδων, [i] εἴ τι καὶ λήθοι γένοιτο.

β'. Τῷ δ' ἑβδόμῳ [k] μηνὶ, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρόσθεν τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

CAP. X.

Quomodo de festivitatibus & singulis diebus fuerit constitutum.

PUblicis autem impensis lex jubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac vespere: septima vero quaque die, quæ Sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo sacrificantes. At Neomeniarum solennitatibus & quotidianas hostias immolant, ac *præterea* duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hœdum vero pro expiatione peccati, si quod oblivisscentibus forte obrepserit.

Sacrificia stata, sumptusque publici. Quotidiana, Sabbatina, Neomeniarum solennia. Num. c. 28. & Ex. c. 29.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetæum, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hœdum pro peccatis. 3. *De-*

---

p Καθαγιάζουσιν] *Big. Basil. Gen. & Epiph.* καθαγίζουσι *Samb.* Sicut superius legerant Genev. §. 1. hujus, τοῖς ἄλλοις καθαγισθησόμενα προσενεφέρουσι. Tria enim illa καθαγίζω, καθαγιάζω, καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi superque aras comburendi* vim habent. Unde Hesychio καθαγίζω, συντελέζω (Suidæ καίζω) καὶ καθιερώζω. Huic etiam & Photio καθαγιάζεται, ἀφιερῶ). Quare Salmasius male mutavit καθαγίζω Hesychii, quia significabat insuper μιαίνω, apud Sophoclem in καθαγισίζω. Certe apud Etymologum M. ἄγος, μίασμα: sicut ἄγος, μιαρὸς in parecbolis Homericis. Unde ἐναγίζειν, φονεύειν. BERN. Καθαγίζουσι *Samb.* Verum tria illa καθαγίζω, καθαγιάζω, & καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi, superque aras comburendi* vim habent, ut ex *Hesychio, Suida & Photio* in Lexicis constat.

q Μεμαγμένον] *Vet.* μεμιγμένον legit, *mixtum.*

r Εἵνος ἥμισυ,] *Big.* ἑνός. *Samb.* ἑνός. Subinde vero utrisque ὁ δ' ἓν μέτρον, pro ἑν, יין. Theodoretus ἓν legerat, ubi αἰθίοφα LXX. Interpr. ἓν hodieque ostendunt. Hieronymus insuper de Onomastico Sacro Philonis hoc transtulit, *In mensura liquentis materiæ.* BERN.

s Τέτρτ τρίτον] *Samb.* τρίτον τέτρτ.

t Ἐπ' ἀρνίῳ.] Ἐπ' ἀρνίῳ. לכבש Num. c. 15. §. τῷ ἀμνῷ LXX. Interpr. לאמרא Onc. pro *agno. Big.* ἐπ' ἀρνειῳ, quod est idem cum ἐπ' ἀρνίῳ, seu ἐπ' ἀμνείῳ & ἐπ' ἀμνίῳ ex Grammatica Catholica Herodiani. *Samb.* ubique ἐπ' ἀρνειῷ, qua de forma supra diximus. Mox Ἑβραῖον *Samb.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀρνείῳ. ut *Coll. Big.* & mox ἓν. Vide p. 169. v. 2.

v Δυώδεκα] ϛ'] Hanc elegantiam à *Basil.* & *Gen.* retinemus. Mutarunt autem *Big.* & *Samb.* in facilius, ὁ δυώδεκα] δύο χόας (χοᾶς S.) ἀττικὰς, exempto ποιῆσαι. Theodoretus tamen Qu. 64. in Ex. τί ἐστι τὸ ἓν; μέτρον ἑβραϊκὸν οἶνου καὶ ἐλαίου. ἔχει] ϛ', ὡς φησὶν Ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιστεύσω ϛ ἐν τούτοις αὐτῷ, ἀκριβῶς ϛ ἴσθι τὰ μέτρα ἐπισκοπῶν. Ex Josepho etiam delibatum putabis, quod adnotavit S. Hieronymus ad c. 4. Ezech. *Porro Hin duos choas Atticos facit: quos nos appellare possumus* (hoc adjicit) *duos sextarios Italicos. Ita ut Hin mensura sit Judaici sextarii nostrique Castrensis, cujus sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici.* BERN. In *Big.* & *Samb.* ὁ δυώδεκα] δύο χόας Ἀττικὰς, sine ποιῆσαι.

x Περὶ τ βωμὸν] Vinum libabatur infusum in simpulum, quod insertum erat summo altaris ad angulum notozephyrinum, uti in Tamid legitur. REL.

y Ἐπενέγκῃ] Ἐπενείκῃ *Samb.* Sed sententia ὑπόταξις magis desiderat, ut ἐπενείκῃ. Mox ἣ ἐψηθεῖσαν *Samb.* BERN. Ἐπενείκαι *Samb.* melius ἐπενείκῃ. HUDS. & COCC.

z Ὁποσονοῦν,] Ὁπόσον *Big.* ὁποσοῦν *Basil.* & *Gen.* ὁπόσον οὖν *Samb.* Rescribes autem cum tono Attico ὁποσονοῦν, vel retinebis ὁποσοῦν aliarum editionum. BERN. *Al.* ὁποσοῦν. *Coll. Big.* ὁπόζον *Cocceji* ὁποσοῦν.

a Πέμπουσι] Εἰδος πλακοῦντος huc migravit in codd. *Big.* loco πέμμασιν: quoniam Hesychius dudum notaverat in Lexico suo πέμμασιν, εἶδος πλακοῦντος. BERN.

b Ὑπολιπεῖν] Ἀπολιπεῖν soli *Big.* & *Samb.*

c Μέρος ἴδιον] Hanc portionem Legislator appellat תרומה, ἀφαίρεμα LXX. אפרשותא Onc. BERN. Illud μέρος ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. & COCC.

d Δημοσίᾳ] *Coll. Voss* δημόσιον.

e Σφάττεσθαι] *Big.* & *Samb.* cum vulgo σφάζεσθαι. BERN.

f Δεχομένης τε] *Big.* δεχομένης τ' ἡμέρας καὶ λήγούσης. Recte adeo interpretatus est Flavius ἱερογραμματεὺς verba Mosaica ובקר ובין הערבים, de quibus nimium litigant Ecclesiæ nostræ atque etiam Judaicæ Theologi. Primum enim diei trihorium ultimumque, nisi forte frequentia Paschatis amplius exposceret, sacrificiis jugiter offerendis impurabantur. Atqui tempus hoc posterius, הערבים *Haarabaim* τὰ ἑσπέρια nuncupari existimo: quoniam in magna Paraseeua distribueretur inter מנחת & פסח, sacrificia utraque vespertina, aut juxta phrasin Talmudicam εἰς ἑσπέρια μεγάλου καὶ μικροῦ, מנחת גרולה ומנחת קטנת. Unde Judæi Alexandrini בין הערבים transtulerunt Græce ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν Lev. c. 23. §. BERN. *Al.* ἀρχομένης τ ἡμέρας.

g Σάββατα] Unum Sabbathum σάββατα dicebatur eo tempore, quod ex dialecto id ætatis usitata, qua שבתא appellabatur, repeti potest, vel aliunde: de quo alibi latius. REL.

h Δεκάσιν] Iterum ἀσιν acuit in prima *Samb.* BERN.

i Εἴ τι καὶ λήθοι] *Basil.* ἤτι καὶ λήθοι. *Samb.* ἐάν τι καὶλάθῃ, hoc enim affectat passim BERN.

k Μηνὶ,] Scilicet *Neomenia* mensis *Tisri*, qui in *Septembrem* Romulidum & Macedonum *Hyperberetæum* incurrit.

3. * Decimo vero ejusdem mensis secundum lunam ad vesperam usque jejunant: eodemque die immolant taurum & arietem & septem agnos, & pro peccatis hœdum. Præterea autem afferunt duos hœdos; quorum alter quidem vivus extra fines in solitudinem emittitur, in averruncationem & expiationem peccatorum futurus pro populo universo: alterum vero in locum purissimum sub urbe educentes, illic cum ipsa pelle totum comburunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non à populo adductus, sed proprio Pontificis sumptu paratus. Quo occiso, & sanguine ejus simul & hœdi in fanum *interius* illato, aspergit digito septies tectum totiesque pavimentum ipsius, rursusque toties fanum *exterius* etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum *altare* majus *spargit*. Præterea, extremitates *tauri hircique* & renes & adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Præbet autem *de suo* Pontifex arietem in holocaustum Deo.

Lev. c. 16. & c 23. & Num. c. 29.

4. † Die vero quinta-decima ejusdem mensis,

γ'. Δεκάτῃ ἢ ἁγιστὸ μηνὸς κατὰ σελήνην [1] διανηστεύοντες ἕως ἑσπέρας· θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριὸν ἕνα καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἕρφον. προσάγουσι δὲ δύο [m] τρὸς τούτοις ἕρφας, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν [n] ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, διοπροπασμὸς καὶ ἀφάνισις ἁπάντων ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος· ὁ δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς [p] καθαρώτερον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως παρασκευάζοντος. ἔτι δὲ σφαγέντος, εἰσκομίσας [q] εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἕρφος, ῥαίνῃ τῷ δακτύλῳ [r] τὸ ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ πρὸ τούτων εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τὸ χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν [s] περὶ τῷ μείζονι, καμμίσας εἰς τὸ αἴθριον. πρὸς τούτοις, τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν [t] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχει δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαυτώσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, πανημέρα

l Διανηστεύοντες] Διανηστεύοντες ἕως ἑσπέρας, θύουσιν *Big.* cum *Samb.* mox ὁ τοῖς. Illi statim ταῦρον καὶ κριὸς δύο. BERN.

* *Decimo vero ejusdem mensis secundum*] *Venit mox decima dies Tisri* יום הכפורים LXX. *Interpr. ἡμέρᾳ ἐξιλασμοῦ, Pharisæis præsertim ἡ ἡμέρα* יומא, *præter arietem eximium P. M. variasque jejunantis populi victimas, duobus hircis averruncis, θεοθυτῶ altero, altero* ἀποπομπαίῳ, *atque lustrationibus vel rerum sacerrimarum, Adyti velo tum subducto, criminumque totius gentis expiatione venerabilis. Vide Levit. c. 16. & c. 23. & Num. c. 29. necnon Massisciam* Joma *in corpore Talmudico, aut cum notis doctissimi Sheringami.* BERN. *Decima deinde luna ejusdem mensis* vertit *Geleπius.* Vide Cl. *Seldenum* de *Anno civili. c. 20.*

m Πρὸς τούτοις] Forsan πρὸς τούτῳ.

n Ὑπερόριον ἐρημίαν] *Big.* ὑπερορίαν ἐρημίαν. Locus autem ille שעיר החטאת hirci exulantis cum crimine Cleri Populique Hebraici vocatur apud Moysen ארץ גזרה & המדבר, γῆ ἄβατος καὶ ἔρημος LXXII. Interpr. Quinimo distinctius in Talmudo nomine suo situque ציון ירים מירושלם, σὺν σαδίοις εἰσὶν κοντὸς ἀφ' ἱεροσολύμων ἀπέχων. BERN. Locus ille *hirci exsulantis* cum crimine Cleri populique Hebraïci dicitur γῆ ἄβατος καὶ ἔρημος LXX. *Interpp.* quinimo à *Talmudicis* σὺν σαδίοις εἰσὶν κοντὸς ἀφ' ἱεροσολύμων ἀπέχων.

o Ἐν τοῖς προαστείοις] *Sub urbe Sancta* rite dixit *Josephus* suo sæculo pro phrasi *Moysis* quam per ἔξω τῆς παρεμβολῆς reddunt LXX.

p Καθαρώτερον] *Big.* & *Samb.* καθαρώτερα *Bas.* & *Gen.* præter Canonem Grammaticum, quem tamen tam poetæ quam λογογράφοι sæpe negligunt. Geminorum vero hircorum alter cadebat sua sorte ליהוה, quod est, Deo & Altari: alter damnabatur לעזאזל, i. e. τῷ τραχηλιάτῃ & solitudini. Significat enim עזאזל *abactor*, sive عازل: vel ἀποπομπὴ, vel amplius τραχηλοπομπεία, vel denique passive ὁ τραχηλοπομπούμενος sive ἀποπομπαῖος, quomodo Rabbini Græcæ linguæ gnari ignarique fere explicant. Mox ἐν τοῖς προαστείοις, *sub urbe sancta* rite dixit Josephus suo seculo pro phrasi Moysis ducis מחוץ למחנה; sive ἔξω τῆς παρεμβολῆς, LXX. Judæis Pauloque Apostolo interpretantibus. BERN.

q Εἰς τὸν ναὸν] Potius εἰς τὸ ἄδυτον, אל דביר, oppositum jam contra coli proxime sequentis τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν, & subinde tertii εἰς τὸ αἴθριον. Tunc enim succedere fas erat Pontificem summum אל מבית לפרכת, ἐσώτερον καταπέτασμα i. e. sub velo secretiori. Lev. c. 16. 15. & planissime v. 2. אל הקדש מבית לפרכת אשר על פני הכפרת אשר על הארון, LXX. Interpr. εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον καταπέτασμα εἰς σκέπασιν ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ μαρτυρίου. Iterumque v. 16. וכפר על הקדש, *expiabit adeo ipsum sacrarium*, τὸ ἁγιαστήριον. Ita & *Joma* c. 5. §. 1. Adde & Flavium *alibi*. l. ult. λιθοξέστῳ γὰρ (ἐδάτια ὁ ἀρχιερεὺς) ἐλάμβανεν, ὁπόταν εἰσίοι (sic legendum) εἰς τὸ ἄδυτον. εἰσιὼν δ' ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνον (vel μόνου) τῷ ὑψίστῳ θεῷ ἡμέρᾳ πάσας τῷ θεῷ. Deinde locutionem Hebraicam v. 15. ולפני הכפרת, percommode expressit Josephus verbis Græcis εἰς τὸ ὄρφος καὶ εἰς τὸ ἔδαφος. Quod est Misna *Joma* c. 5 §. 3. למעלה ולמטה כמצליף: quippe נוגעים אלא לארץ נמילים לא על הכפרת, atque prius ex sententia Talmudistarum Urbis de eodem cruore f. 42. c. אין צריך שיהא נוגע את כפורת. BERN.

r Τοῦ ὄρφος] Sursum spargit semel sanguinem, septies deorsum: adeoque versus ὄρφος spargit, non ὄρφος τῷ δακτύλῳ ῥαίνῃ, & semel modo, non ἑπτάκις. REL.

s Περὶ τῷ μείζονι,] Forte περὶ τὸ μείζω, *circum Altare majus.* Typographi enim ediderant περὶ τῷ μείζονι. BERN. Forte περὶ τὸ μείζονα. COCC. Non circa altare fundebatur, sed uno in loco ad angulum altaris notozephyrinum in basi vel crepidine, uti Talmudici notant. REL

t Πιμελὴν] Πιμελὴν ubique MSS. חלב autem in hoc ritu Lev. c. 16. 25. tota viscera complectitur, quod Josephus Sacrificulus ignorare non potuit. Neque aliud sonat θύσιεν 7. c. 6. Jomæ, והוציא את אימוריהן ונתן בכגיסן והקטירם על גבי המזבח, *Juvenci autem hircique ustulandorum viscera scutella excepta super Altare adolebantur.* Cæterum quam vana sit querimonia Saliani & Sheringhami περὶ τῶν ἐξοχῶν, pro Josepho passim declarat liber Leviticus in similibus sacrificiis. Dein vox illa ἐξοχαὶ non solum *caudas* cæteraque animalis appendices denotare, sed & congrue potest *Exta* Latinorum, Patrumque Misnicorum אמורים Imo maxime credes Flavio, qui toties viderat hujus piaculi הכליות & יתרת על הכבד, החלב, האליה, τὰς ἐξοχὰς & τοὺς νεφροὺς & τὴν πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος *super* Altari magno fumantes. BERN.

† *Die vero quinta-decima ejusdem mensis,*] *Dein sub æquinoctio autumnali, à die Tisri* XV. *ad* XXII. *ejusdem mensis exactum, celebrabatur larga & lætissima festivitas, Lev. c. 23. 40. Num. c. 29. & Deut. c. 16.* ושמחת בחגך, *iterumque* והיית אך שמח, omnino lætabere dabisque te hilaritati, *sic jusserat ipsa Sanctimonia, Moysi* חג הסכות χάρᾳ συκαῖτ, *Onceloso & Jonathani vero* חגא דמטלא, *Samaritis* التظليل حج, *Gorionidæ & Hebræorum aliis* المظال عيد *aut* حج: *& adhuc præclarius* Hag. חג, ἡ ἑορτή, *Ezech. c. 45. ult. 2 Par. 5. 3. & hujusce Archæologiæ l. 13. c. 21. ubi Joannes de ponte sacro turbatur: atque simpliciter* χάρᾳ *ubique operis Misnici. Item* ἡ ἑορτὴ τῆς σκιῶν LXXII. *Int. & Jasonis l. 2. Macc. c. 10. 6. atque* ἡ ἑορτὴ τῆς σκιοποιΐας *aliquoties in versionibus Græcis V. T. Deut. c. 16. 16. Zach. c. 14. 16. tum etiam 1 Macc. c. 10. 21. & in utraque epistola Solymitarii l. 2. Macc. c. 1. necnon Johanni Evangelistæ c. 7. Philoni itidem planissime* σκιωφ, *sed & Plutarcho scriptori peregrino, qui addere amplius voluit* μεγίστῳ παρ' ἰουδαίοις καὶ τελειοτάτῃ ἑορτῇ: merito & velut arguerat dudum *S. Zacharias extremo vaticinio contra Ægyptios.* סוכות *denique pro festo eodem offendimus apud Rabbanitas. Ubi hornarum frugum datori Optimo repensum Deut. c. 16. 13. 15. & Ex. 23. 16.* באספך מגרנך ומיקבך, *quod est verbis sophistæ Cheronensis de feriis eisdem* ἀτμιζόντων & τρυγητοῦ. *Scenopegia adeo vocantur* חג האסף חגך *i. e.* θαλύσια, ἑορτὴ συντελείας *Int.* LXXII. *& perspicue* ἑορτὴ συναγωγῆς *Aquilæ, συλλογιῶν Symmacho, Samaritico in scholiis Romanis* συνεισφορᾶς. *Quippe versio Samaritica ibi reddidcrat ex Onceloso, quod existimo,* חג כנושה, *& subinde Arabica translatio Neapolitanis nota* حج الجمع. *Pridem enim adnotavit Moyses ille doctor dubitantium c. 3. c. 43. ab Ethicis Stagiritæ, gentium pleraque* μετὰς τῶν κατὰ συνοικίδας *pompis sacris victimisque Eucharisticis impendio vacasse. Quinetiam convenit justo anni tempore, Eiresiona jactata, rituque plurimo cum Scenopegiis Hebraicis hilaris illa & Athenienſibus gratissima Septimana, quæ Pyanepsia & Thesmophoria in se comprenderat. Rerum ubi, inquam, largitori gregibus armentisque totis sacrificatum. Numerat enim Ceremonialis Mosaicum undeducenta animalia litanda hisce feriis, præter Ecclesiæ victimas quotidianas votaque privata. Tum vero, ædibus suis ultro spoliatis ac desertis, Misna* Succa c. 2. §. 9. כל ז' חיטים ארם עושרת סוכתו כבע וביהו עראי: *supellectilem adeo domus ac ornatum cunctum in scenam transferri decuit, ut veterem illam* θαλύσιαν *explicant Scribæ Jerosolymitani f.* 53. שיהא אוכל בסוכה ומטייל בסוכה ומעלה סליו לסוכה; *in agros & plateas effusi gens Hebræa, septem dies jucundos agebant sub frondeis ac pellucentibus attegis, aut Romane loquendo sub umbris. Serio enim cavent Nomodidascali* Succæ c. 1. §. 1. ut levia illa tecta solem autumnalem arceant potius quam admittant. סוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה. *Nec aliter de his philosophus Cheronensis quarto* Συμποσιακῶν· πρῶτον μὲν τῶν μεγίστων καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρὸς ἐστι καὶ ὁ τρόπος διονύσου σκοπεῖν. τὴν γὰρ λεγομένην πανσέαν, *lego* μὲν γὰρ τὴν λεγομένην πανσέαν, *post* Jomam, *Tisri post*

πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ ᾽ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, tempore ad hyemem jam vergente, tentoria figere

poſtudiem decimum mœſtiſſimumque, ἀκμάζοντα τηνικαῦτα πανηγύρεις τε ἐπιφανεῖς) *pantodapis ornatus*. *Tuguria ita ſua feſtiva intra extra adornare amat hodieque Judæorum calamitas. Sepius autem in Miſna inculcatur illud genti ab otio haud alienæ*, tempore Hag ſub fronde bibere ex profeſſo & quantum decima quarta menſa conſumat veſci חייב אדם לאכול בסוכה וכו׳ יד׳ סעודות, præmiſſa toties hac benedictione בא׳ אקב׳ וצונו לישב בסכות: atque, credis, ibidem dormire: domi vero rarius eſſe aut raptim. Succa *c.* 2. 4, 5, 6. maxime adhuc indulgere genio extremis utriſque diebus Feſti, quos שבתון σαββάτῳ appellat Lex Divina, lautitiis reliquorum Sabbatorum, *Miſna* σαββάτ *c.* 16. 2, *&c.* aut uberioribus longe celebrandos. *Unde Plutarchus de bacchationibus cultuque Sabazii inter Judæos*, αὐτοὶ δὲ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅτι σαββάτου τιμῶσι, (*malo* ὅτι σαββάζιον τιμῶσι ἐν τοῖς σαββάτοις) μάλιστα μὲ πίτυϊ καὶ οἰνάνθῃ βλαστάνοντες φοίνικας. ὥστε ἢ κωλύει τι μέζω, ἀναγκάζεσθαί γε πάντας ἀκρατον νομίζοντας, ἢ ταῦτα μὲ εἰκότα φαίη τις ἂν κῆ κρίνειν οὐ αὐτοῖς. *Sic autem lætari verpi, ſic commeſſari audent, quaſi memores Moyſis ducis patrumque ſuorum, qui per erema & inaquoſa Arabiæ olim vagabantur. Quapropter in Liturgicis canitur*, ומנים לששון את יום חג הסכות זכר ליציאת מצרים. *Quinetiam gratias illi reddunt Deo, dum in tabernaculis rite convivantur*, על פרי הנפן ועל תבוות השדה ועל הארץ חמדה טובה ורחבה שרצית ונחלת לעמך ישראל לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם יי׳ עלינו ועל עירך ועל ירושלם עיר הקדש במהרה בימינו ותעלינו לתוכה ולשמחנו בה ונשמח בטובה ונברך עליה בקדושה ושמחנו בת ונשמע בטובה וברכך עלירה בקדושה. *Neque aliter. Breviaria Judaica tempore S. Hieronymi, qui ad Zachariæ c.* 14. *ubi reliquias Gentiliſmi adoratum miſerat ὁ ὄφις ad Scenopegia Solymitana, talia refert*: Hæc quoque, *agit autem de feriis* Succoth *per univerſum orbem celebrandis*, Judæi caſſa ſpe in mille annorum regno (*ita à Phariſæis acceperat Johannes Theologus* τὴν χιλιετῆ βασιλείαν) futura promittunt, cujus ſolennitatis iſtud exordium eſt: Egreſſus populus Iſrael de Ægypto per vaſtam ac terribilem ac latam ſolitudinem, in qua non erat domus, villa, oppidum, ſpecus, faciebat ſibi tabernacula atque tentoria, (quæ nunc à ſimilitudine parvulæ avis papiliones vocantur) in quibus cum conjugibus morarentur ac liberis, & cibum caperent, & per diem ſolis ardores, & per noctem humorem & frigus & roris injuriam devitarent: juſſumque eſt ut in menſe ſeptimo quinta decima die menſis fieret tabernaculorum ſolennitas. Et cum te, inquit, interrogaverit filius tuus cras, dicens, quid ſibi volunt hæc tabernacula? Reſpondebis ei, multo tempore peregrinati ſumus in Ægypto, de qua eduxit nos Dominus in ſolitudinem, (*vide Lev. c.* 23. 43.) & idcirco tabernacula ſuſcitamus, ut beneficiorum Dei omni tempore recordemur, cum cœperimus habitare in urbibus. Præcepit quoque ut facerent tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Judæi cedrum, *lego citrum*, אתרוג vocant, & de palmarum ramis, ac frondibus ligni denſiſſimi & ſalicis & populi. Hiſtoriæ jecimus fundamenta. *Hæc ille presbyter Chriſtianus. Scenas autem iſtas è fundo, quantus cubitorum ſepties ſeptem, non erigunt ſupra cubitos* xx. *neve infra decem palmos*, Succa *c.* 1. 1. *& c.* 2. 7. *Maim.* Sophar *c.* 5. 5. *quo caperent ſingulæ humani corporis partem precipuam & dimidia majorem, ſimulque menſam totam; faſtigio* גג *denique illas non ſtrictiori quam palmari coronant. Quanquam Helena* Adiabenorum *regina* (Lydorum *ajunt Doctores Jeroſolymitani* Succa *c.* 1. *col.* 2. הילני מלכה דלוד: *utraque enim gens* ἀδιαβατική,) *ſub altiori tecto feriabatur Judaiſmo quondam percita. Adhæc Phariſæi in navi tabernas ſolennes, plauſtro, dorſove cameli, aut ſumma arbore, modo ibidem haud aſcendatur utrovis* Jomtob *defigere; imo ex rapto iidem boni viri tuguria illa condere permittunt* Succa *f.* 27. *&* Maim. Sophar. *c.* 5. 25. *Deinde bis ſeptima pompa Templum repetentes, apud Altare holocauſti vibratis rite faſcibus Cleroque præeunte Hymnum magnum* הלל רבה, *ab initio* ψ. 113. *ad cornidem* ψ. 118. *accinebant* Succa *c.* 3. §. 9. *Jamque poſt Ædem dirutam circa Pulpitum* התיבה, *ea gratia in Synagogam mediam tranſlatum, die ſeptimo Feſti ebire ſepties mos & ritus vult, ſceptra ſua ſaligna* הערבה *quatientes ac ὑμνολογοῦντες. Maimon. conſule* Sophar *c.* 23. *pro cæteris. Puerulos etiam admiſerunt in hanc Panegyrin Traditionum Patres, quamprimum iſti artem agitandi Lulabi addiſcerent*, בכדי להנכם במצות, *addunt Anteceſſores Babylonii, f.* 42. *a. Diu etiam obtinuit, faciente fortean Jochanane Doctorum Judaicorum apice, ἐφεστώτων ſacra in Panegyri vibrare* נענע, *emittendo retrahendoque vicibus tribus verſus plagas quatuor mundi, dein ſurſum & juſum.* Succa *f.* 37. *b. & Maim.* Sophar. *c.* 7. *Hanc porro agitationem fieri oportuit interdiu, quoties abiturus è Scena ſua faſcem pro more quiſque attolleret & benediceret, & maxime initio & fine* Hallel *majoris una cum brevi hac Letania* אנא הושיעה נא, *Miſna* Succa *c.* 3. 9. *& Gemaræ f.* 30. *&* 38. *Dum vero ſtaret adhuc Templum & honos Aaronidum, die primo Feſti etiam Sabbatino*, ἡ τῶν ἀφώρα τὸ σαββατισμὸν διωθεῖ τὸ σαββάζειν *Phariſæis docentibus in ſuo Deuteronomio, ubique Judææ regionis* במרינה *agitabat Lulabus; atqui in Templo Urbeque ſancta* במקדש *cum illo die, tum ſex ſequentibus. Verum ſtatim à triumpho Titi Romani juſſerat celeberrimus Rabban Zaccheides tota ſeptimana ſacra univerſam Judæam εἰς μνημόσυνον ἧς ναὸ ſceptris frondeis micare, Miſna* Succa *c.* 3. 12. *& Talmudi Babyl.* 41, *&* 43. *excepto duntaxat Sabbato. Quippe profligato jam Synedrio M. ambigua ferebantur menſium initia mediave, quod Maimonides ſponte fatetur* Sophar *c.* 7. 13, 16, *&c. Mergis anſam* לולב Lulab לולבא Lulabba, *qui &* ὥσαννὰ הושענא *vocatus, quod ſimul cum epiphonemate ſacro* אנא ה׳ הושיענא אנא ה׳ הושיענא *toties jactaretur*, (*quanquam recentiores Judæi hoc nomen potius tribuant ſingulari illi ſalici* הערבה, *quam ſeptimo Feſti ὡσαννὰ βαΒΒα* הושענא רבא *aut* חג הערבה *quaquaverſum vibrare mos:*) *ſive, ut Græce licet appellare*, κραυβαλία, κῶμος, *& maxime cum Joſepho ἐφεστιάσιν, ramos* myrteos ſalignoſque ערבה *cum* ſpadice הדס *eminente ſuper cæteros* לולבא *&* תורות של דקל, *telluris ſanctæ felicia munera* Succa *f.* 32. *Talm. Babyl. & in Exegeſi Jonathanis Lev. c.* 23. 40. *colligebat, addito inſuper* malo Perſico *ſive* ἐπιθέσῳ אתרוג. *Hoc enim levam manum implent, ſicut jam dicto termite dextram, Talmudiſtæ plurimi poſt Rabbam indeque porro miſera Judæorum jecula, donec exeunte Feſto pomum illud eſſe liceret, Miſna* Succa, *& f.* 31. *Talm. Babyl. & Maim. c.* 7. 6. Sophar. *Nonnullis autem Gemaricorum dextram manum tam Thyrſo Citreo quam Lulubo armarunt; magis ex more Joſephi hujus. Regerit adeo R. Aquibæ collega ejus Eleazarus* Succa *f.* 34. יכול והא אתרוג עמהם באגודה אחת, *fas eſſe citrum cum cæteris faſce unico colliganti. Hoc idem probat* διάτεξις τῶ φορῶν *ſeu μεταχὼτ c.* 3. 6. *ubi quatuor arborum genera ad Lulabum quæruntur; tum etiam ex* Colbo *f.* 81. *a. Quinimo præter pomum unum, unum ſpadicem ſeu* לולב (*quippe vox ea apud Miſnam modo thyrſum palmæ ſignificat & quidem proprie, modo faſciculum ex hac arbore cum myrto, & ſalice collectum, inſerto forte citro*) *ad Lulabum expoſcit vetus* ἀπόφασις (*quam commendarat magna auctoritate Rabban Iſmael T. Babyl.* Succa *f.* 34. *b.*) *tres minimum myrti ramulos, duas virgas ſalignas, omnes ſpadice pedali palmum unum, ut minimum, breviores*, Succa *f.* 32. *b. T. Bab. & Maim. Sophar c.* 6. 8. *& c.* 7. *ubi λόγιος deſcribit vir doctus* חרות של דקל קורם שיחפקרו הלולין שלהן לכאן ולכאן, Sceptrum palmæ foliis nondum apertis. *Sic eum docuerant Patres Babylonii* Succa *f.* 32. *a. Maſſiliæ autem* Succæ *c.* 3. §. 4. *conveniunt Rabbini egregii Iſmael & Tryphon in* ג׳ הדסים ושתי ערבות ולולב א׳ ואתרוג א׳. *Aquibas interim permiſit ramos omnes ſingulares. Cunctis etiam conſentiunt* Menacot *c.* 3. 6. Ramorum genera quatuor ad Lulabum ex neceſſario requiri ר׳ מינין שבלולב מעכבים זה את זה. *Pariterque Moyſes Maimonis c.* 7. 5. Sophar, Hæc quatuor לולב ſpadix, myrtus, ſalix, atque citrum conferre omnes debent ad Ritum Lulab הדס ערבה אתרוג למצות הלולב, τῷ διαμῷ τῶν βάΒων. Non ſufficit pars harum, non arbores aliæ ad faſcem Feſtivum, ſive כשם לולב לאגודה אחת כי לולב שאינו אגוד פסול, *quod loquuntur Scholaſtici f.* 33. *a.* Succa. *Mirum tamen Buxtorfium aliosque multos Theologos, tam arbores illas* Lev. *c.* 23. *quam plures c.* 8. Nehemiæ. *Scenis duntaxat Judæorum compingendis, quod & Sadducæi jam olim contenderant, non pro enchiridiis ferialibus adſumi. Adverſantur tamen his Joſephus, Doctores* διάτεξεων, *& multorum ſeculorum notiſſima conſuetudo. Rejiciuntur denique ab hac pompa Citria perforata, putria, compreſſa, imo ex* Turim *Spherica, nimis nigra ut homo Æthiops, aut viridia nimis & albicantia, immatura*, petiolo בוכנה *apiceque* דר *ſeu* פיטמה *ſpoliata, Miſna* Succa *c.* 3. §. 5, 6, 7. *& T. Jeroſ. f.* 53. *& T. Bab. f.* 32, 34, *&* 36. *Sed redeamus rurſum ad Sympoſia Plutarchi.* ὥσπερ σκιαγραφίας τε καθιᾶσι: *ut ſane Moyſes ab Oraculo Sinæo Lev. c.* 23. 42. בסכות תשבו ז׳ ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, ὅπ κλημάτων μάλιστα ἢ κίτρῳ βαΒυλωνίας. *Id vult* הכלל *ſive Canon Deuteromii Phariſæi Maſſiliæ* Succa *c.* 1. 4. כל דבר שאינו מקבל טומאה וגידלו מן הארץ מסככין בו, Quicquid ſolum produxerit polluti incapax tabernaculis φῶς ἑορτάς fas fuerit contegendis. *Laterum vero major adhuc dabatur licentia*, §. 5. ἢ τῶν φορίαρα ἑορτῆς σκηνὴ ὀνομάζουσιν. *Phariſæus equidem diceret* יום טוב הראשון של חג, Scenopegiorum panegyris prior, atque ex opere proprio καλαπλώσεως Succa. ὀλίγας ἢ ὕστερον ἡμέρας, אחר חולו של מועד, poſt hexaemeron levioris obſervantiæ, ἄλλην ἑορτὴν (*nam & Deuterotæ Judaici admonent* ὄγδοαν *Scenopegiorum eſſe per ſe feſtum, novamque plane ſolennitatem & quartum* Regalum *inducere*, השמיני חג בפני עצמו ורגל בפני עצמו Succa *f.* 48. *a.* Joma *f.* 3. *a. T. Bab. & paſſim.* ἄλλην ἑορτὴν, *ſic calumniatur Cheronenſis*, ὅσα ἂν ὀϊ αἰνίγματων, ἄλλα ἄνακρους βάκχα καλαμεῖον τελεζῶν. *ſive* ἢ κρατηροφορία τῆς ἑορτῆ, ἢ θυροφορία παρ᾽ αὐτοῖς. *Idem enim* Σύρῳ *&* κλάδ *&* κρῷδη. *Magiſtris autem Judaiſmi ritus iſte vocatur* מצות נטילת הלולב. ὧν ἢ ὕσσως ἔχοντες, נוטלין הלולבין, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιασιν, *nil certius. Verumenim à Doctore quodam Miſnico & quaſi condiſcipulo S. Pauli, hæc talia acceperat Plutarchus ante excidium Ædis Divinæ*, εἰσελθόντες ἢ ὅτι ἐρῶσιν σὸν ὑμῖν. *Dicam igitur extemplo.* εἰκὸς ἢ βακχεῖαν εἶναι τὰ ποιήματα. *Veſpertina quidem tripudia, geſticulationes, cantiones*, αὐλήματα, *aliaſque cæremonias* Betſoabæ *durante Scenopegiorum ſolennitate, à Bacchatione haud plurimum differre exiſtimo. Impium tamen eſſet & τὸ κακοηθὲς τῶν πλατάγων idem de diurna Liturgia diebus extremis magniſque Feſti iſtius dicere unquam aut cogitare.* ἢ ἦν σάλπιγξι μικραῖς שופרות סוριῶν, *tubis unius palmi præter linguam & καλάμοις ex cornu arietino ac Simeone Gamalielis eſtimante* חצוצרות ואיה לכאן ולכאן כרי ויאחזו בירו *unius cubiti ex metallo. Videto f.* 27. ῥωσαανὰ, יהללו *f.* 26. *&* μασάκτ τεμιδ *c.* 7. §. 3. ὅσπερ ὑργεῖαι τοῖς διονυσίοις ἀναπαλάμβοι τὸ θεὸν χερῶν). *Hoc maxime fecerant Sacerdotum Hebraicorum natio Neomenia Tiſri, quæ inde appellatur* זכרון או יום תרועה μνημόσυνον σαλπίγγων *Interpr. LXX. i. e.* Feſtum ambubaiarum, *Num. c.* 29. 1. *& c.* 10. *& Lev. c.* 23. 24. ἢ αὐλοὶ ἱζοντες ἱτεροι φθόγγοι, ἓς αὐτοὶ λάβιται φθογγολάζουσιν. *Verum de Levitarum* כנור *cithara, conſules l.* 1. *Par. c.* 15. *Joſephi hu-*

re & compingere jubet ſingulos per familias, præ metu frigoris ſibimet cavendo ab anni tempeſtate: [x] σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει καὶ [a] οἰκίαν ἕκαστον, [y] τὸ κρύος ὑφορώμενος ὅπως [z] φυλαχῆ τοῦ ἔτους· ὅταν τε

hujus l. 7. c. 10. ἀρχαιολ. *& codicem* Eracin *in corpore Talmudico. Differo tamen hinc reliqua Plutarchi, loco alio dignius repetenda. Iterum ad Scenas Judaicas. Septimo autem die Feſti, qui ὠσαννὰ ῥαββὰ appellari meruit atque in recentiori Judaiſmo* חג הערבה, *bis ſepties obibant Altare grande Clerus cum plebe, modulantes toties Hallel magnum, necnon blandulam hanc ſalutationem* יפה לך מזבח, Bene tibi, tibi pulchre Altare; *aut ex formula Lazari* יפה לך מזבח מוכח ליה ולך יפה *Miſna* Succa *c. 4. 5. Die etiam iſto, qui profecto ultimus fuerat* τῆς ἀβροσπονδίας; *ex veteri obſervantia (nam recentiores vel octavam in Tabernaculis malunt confidere, quam compluſtis ſuis nimis credere, Maimon.* Sophar *c. 6. 13.) Citreum de ſuo quemque ferre opportebat, ſicut primo Feſti Faſcem proprium, Miſna* Succa *c. 3. 11. & c. 4. 5. Maim.* Sophar *c. 8. 10, 11. Hoc quidem ſeculo in media Europa unum pomum nomine totius Synagogæ defertur. Verum tanta copia reperiebantur iſta mala tempore ac ſolo veterum Doctorum, ut liceret viris κατ' ἐξόδιον comeſſe citrea parvulorum, Miſna* Succa *c. 4. 7. Hunc porro morem de jugo Sinæo acceptum perhibet Maimonides* Sophar *c. 7. 20. & c. laudant etiam Deuterotæ aliquot Miſna,* Succa *c. 4. §. 5, 6. ut præter* ערבה של לולב *ſalicem Lulabi, quiſque aliam* בפני עצמו, *quæ ex ſalicibo* מוצא Moſæ *Joſ. c. 28. 6. quam* Coloniam *vocant Doctores Urbis ſanctæ, & O. Bartenorius noverat nomine priſco, ſæpius accipiebatur, Miſna* Succa *c. 4. 4. magnis cum clangoribus & lætitia ad Aram holocauſti deportaret, ibique relinqueret quovis ſeptem dierum ſalicem unam, excepto forte Sabbato, ſi advenerat: tum enim infixæ manebant pollubris aureis in Templi peribolo. Hodieque Judæi, (quia ſecunda illa ſalix Lege ſcripta haud nititur* הערבה אינה בפירוש בתורה, *ſive ut loquitur R. Zabed T. Bab.* Succa *f. 44. a.* לירח ליה עיקר בתורה, *ſed duntaxat more ſtat Prophetarum* במנהג נבואים, *aut verbis Jochananis Talmudiſtæ* הערבה יסוד נביאים,) *ſeptima feriarum Scenicarum, non aliis, ſalice prehenſa humum bis terve percutiunt aut vaſium aliquod, in recordationem Templi, abſque omni benedictione ſalicis. Maim.* Sophar *c. 7. 22. Noctibus vero levioribus Feſti* בחול של מועד, *nam extremi utrinque dies Sabbataque ab his ludis abhorrent, noctibus* בלילין של חול המועד *inquies cum Phariſæis, in Atrio fœminarum, longum id erat cubitos 187. Talm. Jeroſ.* Succa *c. ult. prope* בית אנטליאס *auro flammiſque lampadum tum magnifice illuſtrato ſpectabat populus, vir fœminaque, de altiori illæ pegmate, ſenes Iſraelis, ſenatores, Academiarum rectores, Doctores, omniſque hæreſis aſcetas,* חסידים ואנשי מעשה, *quid creditis? ludentes, ſaltantes, geſticulantes, plaudentes, ut etas illa potuit & cantillantes facibus præcedentibus, atque (ut Plutarchus maluit) bacchantes, &* διατόνους *modo Spondeum melos Talm. Jeroſ. ad* Succæ *c. 5. 6.* אשרי מי שלא חטא ומי שחטא יחזור מחללו, Felix quiſquis non delinquit, aut cui donatum eſt delictum, *modo Lydium ac molle* אשרייך ילדתי שלא ביישרת ארץ זקוניך, Bonos lacertos, qui nec ſenem fallunt: *ſimulque tibiis* חליל של בירה שואבה *& audaci Syriæ muſica chorum canum irritante, præter voces, citharas, nablia, cymbala, organa alia Levitarum, quæ vel Jerichunta excitarent à tot ſtadiis, Talm. Jeroſ. ad* Succa *c. 5. 3. Hinc apophthegma Phariſæorum paulo jucundiorum,* Hilaris eſſe haud novit, qui ſit ludorum Betſoabæ inexpertus, Succa *ibidem:* כל מי שלא ראה שמחת בית שואבה לא ראה שמחה מימיו. *Poſt noctem autem intempeſtam hiſce tripudiis ac teretiſmis finem tandem imponunt* ἱερεῖς λαμπαδηφοροῦντες *ſive Sacerdotes duo, qui à Porta ſuperiori* שער הליון *per Odei gradus quindecim perque Atrium mulierbre multoties clangentes* τότε ἐγείρουσι τὸ παροχώδες, (ita interpretor והריעו תקעו) *ad Portam Nicanoris deſcenderant* לשער היוצא למזרח, *ibique converſis ad occidentem vultibus, hac talia ſolenniter profeſſi fuerant, Deo quidem contempto Orientem ſolem adoraverunt patres noſtri, (*ἡλιολάτρης *Abraamus:) nos autem ad Deum, ad Deum ora noſtra convertimus,* ואנו ליהוה וליהוה עינינו, *Miſna* Succa *c. 5. §. 4. Sic habes Ceblam Judaicam, fundumque Ceblæ Chriſtianæ. Templa enim noſtra, ſicut olim Fidelium vultus inter precandum Montem Ædis Solymitanæ, dilectum Chriſto Jeſu locum ac frequentatum, ex compoſito reſpectabant. Octavam denique diem Feſti, quæ Tiſri* XXII. *Moyſes ex mente Dei vocat* Haſeret עצרת, ἀσαφῶς *Joſephus,* Onceloſus, *& Chaldaizantium alii: ſive vox illa* τὸ ἐξόδιον *denotet cum* LXX. *Interpr. i. e.* Concluſionem *cujuſque* Regali. *Iis enim exituris hoc tribuit Moſes aut Phariſæi. Sive cum eiſdem interpretibus Alexandrinis & plurimis Rabbinorum* τὴν πανήγυριν, *ubi omiſſis rebus famulis pia gens uni Deo omnis ſimul vacaret, congrua ſatis ſactatur utravis originatio. Fertur adeo præceptum* ἅγιος *Lev. c. 23.* ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ἐξόδιον ἔστι. *S. Hieronymo* Dies celeberrimus eſt, עצרת היא, εἰδὲν λατρεῦσαι ποιοῦσιν αὐτῇ. *Et v. 39.* ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἡ. ἀναπαύσεις וביום ח' שבתון *Quinetiam de tribus Feſtis majoribus v. 2. 4.* αἱ ἑορταί μου, מועדי יהיה Synaxes ſacræ, ἃς καλέσετε κλήσεις ἁγίας מקראי קדש. *Adhæc B. Johannes c. 7. Evangelii, ex arbitrio Scribarum ſui ſeculi Octavum Scenopegiorum nuncupat* τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν. *Hunc enim juſſerant Phariſæi* præ cæteris cunctis colere & celebrare, & pro Feſto ſingulari habere, tanquam ſine ſcena, ſine tentorio, ſuo ex ritu & libationibus ſatis inſignem, *Miſna* Succa *c. 5. & ibidem Talm. Jeroſ.* בת חורין פיים בכרגלים וגו' הה' רגל בבני עצמו וגו'. לכבוד יום האחרון של חג. *Inde crepant Doctores, qui viderant incendium Ædis ſecundæ Miſna* Succa *c. 4. 8. per octiduum celebrari hymnum* Hallel & השכהה Pacificorum gaudia *ob honorem diei Octavi, quo præparentur digniùs Hebræorum animi ad ſummam noviſſimamque Feſti lætitiam. Inſuper tam beatæ lucis gratia rite ſolvi ſcenas, deturbari menſas agreſtes, edibus ſuam ſuppellectilem denuo reddi die ſeptimo exeunte, ibidem docent Deuterotæ. Huc, huc referunt Talmudici Divinum iſtud jus ac indulgentiam eximiam* והירח אך שמח. *Vide Maim. ad δεύτερ.* Succa *c. 4. 8. Poſt hæc ſub veſpera ad Altare magnum,* ἐν τῷ προχύσει τοῦ φιαλώματος, *quam accurate explicat δεύτερωσις συκαμ. c. 3. 9. & Talm. Jeroſ. ad c. 5. 2. cum vino ſimul aquas potentes Siloæ (*σιλωὰμ *vocant Joſephus & Fidei noſtræ Evangeliſtæ, Rabbini* שילוח) *ſimpulis aureis libabant ſacrifici, tubis interim & muſicæ ſacræ aura omni perſonantibus, populoque adplaudente ex formula,* ὦρε, ἔπαρε τὴν χεῖρά σε, הגבה ידך. *Sic ſolebant propter quendam Sadducæorum, ut refert Schola Babylonia* Succa *f. 48. qui ſacram lympham in pedes ſuos profuderat. Sive ex Miſna* Succa *c. 4. 9. ad verba* על נבי שפעם אחת נסך אחד על נבי הבעל, רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן. *Hunc autem Alexandrum Jannium fuiſſe exiſtimo, regem malum, pontificem pejorem, quem Sadducæiſmo infectum penitus factio Phariſæa, tempore Scenopegiorum malis Perſicis armata, de Altari pepulerat. Profitetur enim Jochanan gloria Rabbaniſtarum T. Bab.* Succa *f. 44.* ריתום הסים *ritum iſtum deſcendiſſe per tot ſecula de monte Sina* הלכה למשה מסיני, *quarum* αἱρέσεων *Sadducæos negligentes ſemper fuiſſe conſtat. Inde Maimonides ad* Tamid *c. 10. 8.* Sacerdotem illum in libatione errantem, quem nube adeo citreorum obruebat populus feſtivus, inter hæreticos & Epicuræos annumerant Patres. Contendunt autem hi à Clericis ὑδροσπονδὰς tempore Hagi præter Legem conſumi, meliuſque plane omitti שאמרו אפיקורוס הוא שהן אומרין אין מנסכין מים. *Hæc in ſpem pluviarum, præſertim proximam* τῶν πρωίμων יורה *ſeu* רביעות. *Quippe ſtatim ab hoc Feſto decretum ferebatur in Cœlis de pluviis ac proventu anni totius, Maſſ.* Taanit. *c. 1. & c. 3.* כתב נירונין על המים. *Idcirco irati numinis credebatur, quoties imbres* primarii, יורה *ſeu* בכיר, *ſolemnitatem Scenarum & pietatem populi præverterent,* Succa *c. 2. 9.* quaſi dominus in os pocillatoris ſui oblatum cyathum rejectaret, הרבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו כיתון על פניו. *Has tamen libationes Dominus noſter & Meſſias Jeſus, cum tempore tam feſtivo in Urbe concionem haberet, Johan. c. 7. 37, 38. ad* profuſionem Spiritus ſancti, *conſentiente Phariſæorum hæreſi, pie ac ſapienter tranſtulit. Conſimili modo Joſua ben Levi in Talmudo Jeroſolymitano ad* Succa *c. 5. 1.* Bethſoabam *appellitari monet Atrii muliebris puteum, quoniam inde hauriebatur* πνεῦμα τὸ ἅγιον, *tantidem vaticinante olim Eſaia c. 12. 3.* ושאבתם מים, ἐν ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου, *quod poteſt Jonathane interprete* ותקבלון אולפן חדרת, Accipietis quidem novam doctrinam cum gaudio. *Hæc eſt Theologia Chriſtiana, hæc ſane Evangelium Jeſu Chriſti. Sed deſcendamus rurſus ad terrena. Minatur Vates Zach. c. 14. gentibus quotquot ad Solymas ſolennitate Scenarum non aſcenderint, annos aridos famelicoſque.* לוא עליהם יהיה הגשם. *Nec ſane diſſimile de* ἱερεσιωνῇ *i. e. de Lælabo Attico pollicetur Scholion pervetuſtum apud Etymologum M.* σεσεῦθε· ἐξ ἱερεσιωνῇ ἰκετεία τῶν ἀπόντων. κατακύπτοντες ἢ καὶ οἷον περφερόμενοι καταχέουσιν, αὐτῆς ἐπιλέγουσιν.

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι σῶν κοτύλην καὶ ἔλαιον ἀμπρήσασθαι.
Καὶ κύλικ' οὐζήρα οἶνον. ——

Quomodo & Stromatum ſuorum δικαιοπραξίαν *commendat noſter Clemens p. 476. Hoc argumentum denique claudat Philo,* τελευταῖα δ' ἐστὶν ἑορτή, *ait ille vel Judæorum veterum alius libello* περὶ ἑβδομάδος, ἣν σκηνοποιίαν, *ex Lege quidem cum* Encœnia *atque* Purim *nihil ad numeros ſacros conferrent atque ritu duntaxat Eccleſiaſtico ſtarent, non Moſaico,* ἀποταγορεύομεν σκηναῖς, καιρὸν ἔχειν τὴν μετοπωρινὴς ἰσημερίας. ἐξ ἧς δύο παρέστη, τότε δὴν ἰσότητα τιμᾶν, τὴν δικαιοσύνης ἀρχὴν καὶ ἀσκίᾳ φῶς συγχωρῆ, καὶ τὸ ἀφοσιοῦν μὴ τοῖς ἀτιμίαν καρπῶν τελεῖσθαι δύνασθαι τῷ τελοφόρῳ. καὶ μὴν ὁ σκηνὰς ἀφοσιοῦσθαι δ' ἀφιτᾶσθαι τὸ χεῖρον τῆς ἑορτῆς· ἤτοι ἀφὸ τὸ μηδέτ' εἶναι χρεῖαν ὑδατοπόσεως ἀφέσθαι τὰ περὶ γεωργίαν ὑπομονῆς, ἢ εἰς τὴν ὑπόμνησιν τῆς ἀφορίας ὁδοιπορείας, ἣν δι' ἐρήμης ποιοῦμοι βαθείαις σκηναῖς πολυτρόπῳ χρόνῳ καθ' ἕκαστον σαθμὸν ὑδιαιτώμενοι. πρόσκηνά τ' ἂν ὁ πλοῦτος πείσας μεμηθὰς, καὶ ἀδοξίας ὁ δόξης, καὶ ὁ εἰρήνης κινδύνων. ἐπεὶ δ' ἡμέρας ἀγδόην ἐπιφερόμενος, καλέσας ἐξόδιον αὐτὴν· οὐκ ἐπεῖνον ὡς ἔοικε μόνον τῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ πασῶν τῶν ἑπτοίων ὅσας κατηριθμήσαμεν. τελευταῖα δὴ ἐστὶ καὶ συμπέρασμα σαθερώτερον καὶ ἀντίτερον. BERN.

ν Πρὸς τὸν χειμέριον ὄρον,] At die 15 Tiſri erat tempeſtas anni (certe hic dies ultimus erat illius tempeſtatis) חום *calor* dicta Talmuditis. Quo jure ergo Joſephus ſcribit annum id temporis vergere ad hyemem? Nempe omnino vergebat annus in hyemem, nam jam a die 15 menſis Ab, calor ſolebat imminui, & norant Judæi ideo his diebus celebrari voluiſſe Deum feſtum tabernaculorum, quod tempus hoc frigidius commorationi in tentoriis minus aptum eſſet, & ideo Pontifex M. qui die 10 Tiſri ſe lavare frigida ſæpe debuit, non amabat intercalarem annum, quod ita in dies frigidiores incideret id feſtum. REL.

ξ Σκηνὰς] Unde & Feſtum hoc dicitur ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν, atque ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, & à *Philone* σκηνὴ, qui (lib 4. *Sympoſ.* probl. 5.) μεγίστη παρ' Ἑβραίοις καὶ τελειοτάτη ἑορτὴ appellat, p. 671. *Edit. Pariſ.* quo in loco pro τὴν δὲ λεγομένην ἡσεῖαν lego μὴν δὲ τὴν λεγ. & pro ὅτι σαββάτων τιμῶσι malo ὅτι Σαββάτοις τιμῶσιν ἐν τοῖς σαββάτοις, & pro περφερόμενα demum κεφαλοφορέα. BERN.

ο Τὸ κρύος] Τότε κρύος *Big. Samb. &* Vat

π Φυλαχῆ] Sic fere *Ælian.* in *Var. Hiſt. l. 1. c. 5.* τὸ μὲ γὰρ δὴ

πατρίδων ἀπιτυχοιεν, συναγομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν δὴ τὸ ναὸν μητρόπολιν ἔζεσιν, [a] ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ [b] ἑορτὴν ἄγοντας [c] ὁλοκαυτοῦντας τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν τῇ χειρὶ [d] εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κλάδῳ φοίνικος [e] πεποιημένην,

& quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes & holocausta facere & pacificas Deo hostias tunc offerre *præcepit*, manibus ferentes fasciculum ex myrto & salice cum spadice palmæ compositum, ad- *Lev. c. 23. v. 40.*

dito

θέλεως ἐκ ὑφορᾶς), ὧν δὲ φυλάττεις] ἀλλὰ τὴν ἀπιστίαν τύτου, *nam escam non suspectam habet, nec sibi ab ea cavet* &c. Cum *Josepho* familiaris sit verborum trajectio, forsan & ἴτεας ad κρύος referendum, ut sensus sit, *anni frigus ex cautione suspectum habentes*. Si cui hoc displiceat, videat annon vertendum, *de anno jam assecto sibimet cavendo frigus suspectum habentes* aut *frigus suspectum habentes ex cautione* (vel *observatione*) *anni* tempestatis.

a Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ] Proprie 7 dierum erat festum tabernaculorum, sed ἐξόδιον, עצרת, uti octavus dies ejus festi aliquando consideratur. REL.

b Ἑορτὴν] Ἑορτήν τε ἄγοντας *Big. Samb. & Vat.*

c Ὁλοκαυτοῦντας] *Coll. Big.* ὁλοκαυτοῦντάς.

d Εἰρεσιώνην] *Samb.* εἰρεσιῶν pro εἰρεσιώνας aut εἰρεσιώνας. Ita *Ramos* Epiphanio. Grammatica equidem Græca formam utramque patitur; hanc tamen frequentiorem fecit cultus Apollinis. BERN.

e Πεποιημένην,] Rescripsi πεποιημένην *compositam*, ex libris *Samb.* & *Big.* At πεποιημένη *Bas.* & *Gen.* typis suis ediderant. De Enchiridio autem festivo, quod componunt quatuor arbores semper virentes & ἀκάνθας, Deo præcipiente Lev. c. 23. 40. Josephum explicabis hunc ad modum. Φοίνικας οὖν τοῖς χερσὶν εἰρεσιόνην λουλὰβ, μυρσίνης עבות vel הדס *gabôt* ἢ ἀδὰς, καὶ ἰτέας ערבי נחל & ערבה, *gabê nahal* & *arabah amnicolas salices*, σὺν κλάδῳ φοίνικος בנפות תמרים βεβαπτωτ τεμαρὶμ, *cum spathulis palmarum* πεποιημένην, ἔτι μήλου ἢ τῆς πέρσεως πρόσθεν, *addito pomo citri* אתרוג *Etrog*, פרי עץ הדר *agi* ἢ ἀδὰς, ἅτινι μαλεῶν ἀγλαοκάρπων, phrasi Mosis & Homeri maximorum poetarum. Convenit utrisque perennitas, Τάων ἄτοιε καρπὸς ἀμάλλυ, ἀλλ' ἐπιλείπῃ Χείμαί τε καὶ θέρεος. Aut verbis Azaidæ, quæ de Talmudo excerpsit magnus Commentator ἔτι λέγεται *parasa.* 30. *Etrog dicitur* הדר לשנה, שהדר באילנו משנה *Etrog* excipsit enim Thessalonicensis ad ὀδ. ν'. ιγ'. μᾶλον vocitari, non solum malorum vulgare, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς πέρσειας ὄνομα τοῖς ὕστερον· ὅτι γεμᾶ καὶ τὸ κιτρίον. ὁ δὴ κίτρον ῥωμαῖοι καλέσιν, ὡς φησι πάμφιλος ἐν τῷ ἕκτῳ γλωσσῶν, καλεῖ] ἢ καὶ κιτρίον ὄνομα λέγουσι μᾶλον ἐσπέριον. ἔτι καὶ χρύσεον, καὶ μᾶλον φιλίππιον, ἔτι ἀρτεμίδιον crede; qui hoc genus mire amabat. Verum הדר עץ פרי indifferenter vertunt καρπὸς ξύλου ὡραίου, seu شجرة seu بها Interpretes LXX. & Samaritæ in Arabicis & Judæi Mauritii & Tavosus μηδίζων. ἄκρον, ἐνόξεν, i. e. משבח. Ita quidem paraphrases Chaldaicæ Samaritarum & Jonathanis Uzielis. *Fructus arboris pulcherrimæ*, B. Hieronymus. Explicatius tamen Syrus ثمر شجر الاترج *Fructus pulchrarum arborum*, *pomum puta citria*. Nobilissimus Targumista Onceloſus פירי אילנא אתרונין, Solymitarius תרונין, & Saadias vir clarus الاترج καρπὸς ξύλου ὀπόγγου. Huc alluſit florida paraphrasis Cantici Salomonici, c. 2 3. ὡς μᾶλον ἐν τοῖς ξύλοις ἢ θυμὸς, *sicut ceteris sylvæ præstat malus Persica, & per totum mundum celebratur* היכמה דמשבח אתרוגא בני אילנים סרק וכולי עלמא מוריין יתיה. Huc etiam Scholion Oneirocriticum Talmudistarum Babyloniorum f. 57. *Beracot Etrogum* אתרוג *in somnis quicunque viderit, scitat pulchrum se & honorabilem apparere Deo reſpectante & æstimante*, חדור לפני קונו. τὸ δὲ κίτρον εἰς δύχλησιν ἢ πλοῦτον ἀλλοιοῦται, ait & Achmedes. Vide Vaicra Rabba paraſa 30 multam allegoriam de membris Lulabi sacri: unde probatur clarissime quod nunc volumus, Josepho enim & priscis Rabbinis de hoc fasce satis convenit, eodem modo Legis verba explicant. Dicit ille, dicunt hi, ἀλλὰ *pulchram arborem* Mosis sui esse τὸ μᾶλον τῆς πέρσειας, ut hoc capite. Rursumque Flavius æquo nomine κίτρεον l. XIII. Orig. ubi refert de Jannæo, rege infulato & tribulo Pharisæorum. ἐκαινίσε γὰρ ἐπ' ἀλέξανδρου τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς ἀγομένης. καὶ ἑστὼς αὐτὸς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θύσεως μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἐβάλλον· νόμος ἦν τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον θύσεως ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων. Quod verbis Hebraicis Josephi non veri non male expressum cape, בהיות חג הסכות יעל המלך על המזבח בתוך הכהנים או תחילו הקרושים המדה החכמים לשחוק באתרוגין ובמקלות התמרים וגו׳ وصعد الاسكندر علي المذبح في وقت القربان عند رسم الكهنة فابتدوا قوما من اليهود في هذا العيد يلعبوا بسغف النخل واتصل لعبهم علي ما جرت به العادة في بعضهم اترجه فاصابنا الملك به. Observat autem Galenus suo seculo, quod Josepho proximum venit, μηλίας μηδικῆς καρπὸν ὀσμὴν μῆλον μηδικὸν, ἀλλὰ κιτρίον ὑπὸ παλαιᾶς ὀνομάζεσθαι. Persica vero & μᾶλα περσικὰ aliquid mollius & præcocius denotasse quam jam meditamur. Similiter Tryphon & Ismael & Pharisæorum alii in corpore Juris secundarii *Succa* c. 3, 4, 5, 6, 7. multum de magnitudine figura ac integritate Citri festivalis disceptant, certi plane hoc malum intellexisse Amramidem, quando *speciosissimum fructum* & *gloriam paradisi* הדר per scenas circumferri feriantibus jusserat. Inde ad hanc δεκτέαν ר׳ ישמעאל אומר-אתרוג probe adnotat Schola Solymitaria *Succa* f. 53. sui Talmudi, ר׳ ישמעאל דרש פרי עץ הדר אתרוג. Huc accedit Maimonides, Tanchumus, M. Cosensis, & quicquid extat uspiam Judæorum, Caraitæ sint aut Rabbanitæ, quicquid Samariticæ hæresis. Ritus etiam & religio gentis utriusque per longa secula idem comprobat. Tantum denique elogium Mosis meruit decor pomi, quem plerique homines חוזרא רדרכאה, μῆλον χρυσοῦν, Græci Romanique: Dioscorides, Galenus, Virgilius, Plinius, & mille alii *Medicum Persicumque* appellitant à solo patrio, Plinius *Assyrium* etiam ab origine, Tanchumus Lexicographus *Citrum Arabicum* الاترج العربي, Germani *Pomum Judaicum* ab his feriis. Medi ipsi & Parthorum proceres, qui primi omnium has delicias visu, odoratu, gustu manibusque conceperant, ترنج *terenj* nominarunt, & Assyrii suo more תרוג *terug*, & ab his Paraphrasis Legis Solymitana. Arabes etiam forma simplici ترج *terj* seu *tarj*, ut in versu illo, الاضمعي وهاب لجثمان الحمامة اجفلت به مريح ترج والصبا كل مجفل. Hi sunt typi primi. Nam derivatorum magna seges subvenit. ترنجة *tariga*, ترنجة *toronga*, اترج *otrog*, اترجة *otrogga*, & اترنج *otrong*. Chaldæi porro Judæique à Chaldæa liberi de *terog* fecerant אתרוג *etrog*, quod passim legitur in Misna: אתרונין aut תרונא *terogna* Onceloſus ac Jonathan. Syrus Sacrorum interpres ܬܪܘܓ *Throgha*, Neh. c. 8. 16. ubi Targumista legerat olim הדר pro הרס Esdræ Critici sacri. Isa Grammaticus ܐܬܪܘܓ *ethrogha*, literula diversa: quanquam & طارج Arabibus *bonum nitidumque* denotet, quod est הדר in Hebræorum Levitico. Attamen ab *Etrog* אתרוג aut potius à Punico כתור *ceddor*, τὸ σφαιροειδὲς, deflectit Hesperii mali nomen κίτρον & κιλείον. Falluntur enim Pedacius Medicus, Plutarchus Sophista, & Pamphilus Grammaticus, qui isthæc vocabula Romani soli existimarunt. Serius multo viderat Italia hunc fructum, quam nomina κιλείον & κιθρόμηλον Græcis literis legerentur, quod dudum degeneravit in κιδρόμηλον apud Dioscoridem & Plinium, & adhuc mollius in ὀδρόμηλον in simplicibus Serapionis Arabis: unde & jocus Talmudicus תור ὀδως, f. 35. *Succa*. Præterea תרונגיא τερογγία pro Citreo legitur in Talmudo Urbis *Succa*. c. 3. 12. asperitate oris Parthici. Deinde vero non ab auro, quod Cl. Salmasius, & pater Vossiorum, & ab illis hucusque credidere Etymorum fabri, nomen venit malis Arantiis Aurantiisve: sed à Maurorum النرنج & النرنج *Attoreng* & *Otreng*. Hinc etiam Bæticum *Toronia*, & ad altera voce Persarum quasi sonis colludentium نارنج *Nareng*, pro Citrio rotundiore ac minori, *Narania* per Hispaniam reliquam; & νερέντια apud Græculos. Unde Scholion ad Nicandri μῆλον περσῖνον, μῆλον μηδικόν. Quanquam poma Aurantia, quæ hodie esse solent & nuncupare, orbe suo ac colore manifeste recedant tam à Lemonibus quam à Citreis. Facit hoc soli indoles & nostra incuria. Lemones etiam nihil aliud credes quam pravitatem quandam citreorum, ubi aurum crustæ, magnitudo, odorque nobilis pomum destituit. Propterea ليمو & ليمون λιμὼ & λιμὼν appellatur Medicis Arabum Ebn Sina, Ebn Gezna, Ebn Cobti, Ebn Beitar, siquid judico, à ليم & ليمو; hæc *vitium* indicant. Pariter à natura *acerba* fructus idem χομιδὲ لماص appellatur, & Interpreti Græco quam quidem dictionem indubie usurpat Josephus Judæus, Theophrastus autem ambigue, unum idemque significare, forma insuper omnium scripta viresque Rhasis ὀξύκιτρον. Citreum vero, malum Medicum, Assyrium, Persicum, & quandoque Malum Persææ, prædictæ satis demonstrant. φύσει δὲ ἐστὶ περσία, audis jam βᾶτα Peripateticorum, καρποῦσθαι δὲ ὅλας ἔτως ἑκαλλήλας. αὐτὸ δὲ τὸ μῆλον ἐπίμηκες, ἐξόλωδεμένον, χρυτίζον τῇ χρόᾳ ὡδὶς μὴ βάρος, σπέρμα ἔχον ἀπίῳ ὁμοιόν. Idem de Citreis Malisque Medicis sapientissimus Pedacius in materie suæ artis, Natura Plinii, & scripta alia. Species autem secunda patet satis verbis Legis, כפרת תמרים *capharat temarim*, vel καπφὰτ τεμαρὶμ, (nam de numero disceptant Scholastici *Succa*. f. 34. b.) καὶ κυπάρου φοινίκων, & nostro Hieronymo *Spathulæ palmarum*, Onceloso ܣܠܠܐ i. e. σπάθαι, *Lulab* Gemaristis *Succa*. f. 32. a. Pariter Syris ܠܘܒܐ ܕܬܡܪ̈ܐ *Lobbo' Inachal*. Et trium Judæorum alicui βάϊα voce Ægyptia. Vocabatur autem Pharisæis Enchiridion festivum ܣܠܠܐ à virgis seu scopis palmeis, quæ longitudine ac firmitate præstabant cæteris tanquam truncus & columen totius fascis. Hinc etiam constat Eiresiona sua admonitos Judæos, quam esset res Hebraica in melius mutata, dum pro Arabiæ eremis & inaquosis fruerentur jam tellure fructiferarum pulchrarumque arborum ac fluviorum felici.

Nul-

siones legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem cœptam narrationem persequar.

ἐν ὧν ἐρῶμεν ὀικαιρότερον. νῦν δὲ ἐπὶ τὴν ἐξῆς λόγον.

i. Ka-

Ephodam πολύμιτον quatuorque quasi elementis variam, τὸ μίμημα τῆς κόσμου σύνδρομον, ὀφείλει (ὁ ἀρχιερεὺς) τῇ Δικαιοσύνῃ τὸ παράδειγμα δίδυς ἀγάλματος φορῶν (quod est, *Universi ferens exemplar*) αὐτὸς πρέπον τινὰ θεὸς τὸν τῆς κόσμου φύσιν μαθημάτων, καὶ βραχὺς κόσμου εἶναι. Huc sane respexit Hesychius illo interpretamento, ἀγαλματοφόρον, ὡς ἄγαλμα (φέρων, si volo) τὸν τῆς ψυχῆς. Necnon eadem Suidas & Antonius Philosophus in Lexicis, ἀγαλματοφορούμενον. ἀγάλματα ἤγουν τύπους (ideas) τῶν νοητῶν φέρων ἐν ἑαυτῷ· ὕτως φίλων. ἄγαλμα πᾶν ὅ τις ἀγάλλεται, hæc & alia veterum Lexicorum; κἀντεῦθεν ἴσως ἡ, κἄντε εἰκὼν, opportune addit Etymologus; Eustathius insuper definite ad ιλ. δ'. ἄγαλμα λέγεται παντοίῳ τῷ ποιητῇ πᾶν ὅ τις ἀγάλλεται· ὃν ὡς ἡ συνήθεια, τὸ ξόανον. Etymologus etiam ἄγαλμα, ἀγαλλίαμα, καλλώπισμα, ex scholiis majorum ιλ. γ. ad optimum vatem. Ita me legisse memini in Apocryphis Bibliorum ἄγαλμα τῆς πολυτελείας in melioribus codd. pro ἀγαλλίαμα. Pariter ex ipso Philone Hesychius ἀγαλματοφορεῖται, καλλωπίζεται. Fusius adhuc Suidæ Lexicon, ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα τὰ κόσμου τινὸς μετέχοντα. ὅμηρος, βασιλῆι δ' αὖτε ἄγαλμα. καὶ ἡσίοδος, τὸ ἅρμα ἄγαλμα καλεῖ· εὐριπίδης τὸ ἐπὶ νεκρῷ κόμαν Cippum: ἄγαλμα, εἴδωλον, βρέτας, χάρμα, καλλονή, καύχημα, ἀνδριὰς, ἐπιγραφή. Quapropter sidera cœli decora, quæ Templi Dei ἀναθήματα vocat Philo, aliquis gentium ἱερῶν ἀγάλματα prius nuncuparat. Quid plura? πολλὰ δ' ἀγάλματ' αὐτῶν, ait Mœnides in Ulysse suo γ. 274. ἰμάσθα ὑφάντα eadem interpretatur Didymus verus, alii ἀναθήματα, sicut ὀδ. μ. 347. Iterum ὀδ. τ. 257. κείνῳ ἄγαλμα εἶναι, *quo ornaretur*. Nec omittas incomparabilis Poëtæ versum de indumento non dissimili *Rationalis* Hebraici, ὀδ. σ. 299. ἑσθῆτι ἰῶσιν ἀγαθὸν θεράποντα φορεῦσα ἄγαλμα, *Monile servus adportabat, perpulchrum sane ornamentum*. Modeste quidem Magnus Grotius ad Oraculum Pontificale retulerat *Veritatem Sapphirinam*, quæ ob pectus Judicis Ægyptii rite dependebat, tanquam imitamen impotens ac puerile: at majori mox fiducia, majori adhuc errore Spencerus ac Marshamus nostri à gemma illa Ægyptia Divini Urim originem audent deducere. Sive tamen huc traducas, sive illuc, aliena erit Tralatio ac violenta. Aptabatur enim ad tribunal cervici ἀρχιδικαστοῦ torques pretioso *Veritatis* simulachro gravis, ut insigne necessarium sui officii, jurisque tum dicendi nota. Submonet adeo Historicus Siculus, τὸ δ' ἀμφιβεβυσμένον ἠρχον, ἐκπεδὰν τὸν τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς περιθείτο. Præterquam enim quod κλοιὸς χρυσοῦς רבד הזהב ab omni ævo dabatur rerum Ægyptiarum administratoribus, ut ex Josephi honore paret atque è monumentis Hieroglyptarum, non symbolum ullum aptius, non circumponi potuit collo Præsulis dignius μνημόσυνον Integritatis illius ac Sapientiæ, quas supra cæteros mortales excolere oportet Fori dominos femperque profiterit. Id factum revera retulit Ælianus l. 14. c. 34. *Variorum*; id significatum voluere Hierophantæ. Has etenim ambas virtutes, Fidem dico ac Sapientiam, tum apud Hypopheras Ægyptios tum Bibliorum S. Scriptores aliam vox אמרת & *methmei* i. e. ἀλήθεια interpretando denotabat, sicut in peroratione Josuæ morientis, c. 24. 14. κατεύθυνατε κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, βεταμὶν ἀδεμετ בתמים ובאמרת. Easdem quidem virtutes jam à Deo per miraculum Pontificí suo affusas, dum nomine ejus Responsa redderet, notione eminenti significabant אורים ותומים. Bulla itaque Ægyptia, quod vides, ad Aaronem nostrum neutiquam pertinet, εἰδὲν ὡς οὐδ' ἀληθινῶν. Ex Octateucho equidem Juris patrii, non aliunde pronuntiabat ἀρχιδικαστὴς Ægyptius, melioris partis libello ad icunculam *Veritatis* rite admoto. Præterea Maimonidem in Josephi sententiam concessisse ex Opere Maximo ipsius abunde patet, necnon Josephus Carus Asiariasque Idumæus de eo fatentur. Quandoquidem illa Moysis c. 10. §. 10. de *sacra Suppellectile* עשו בבירת שני אורים ותומים כדי להשלים שמנה בגדים ואעפ"י שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקדש, *Apparata quidem fuere sub Æde secunda Urim Thummim, haud tamen consulta defectu Sancti Spiritus*, animadvertat auctor *Ceseph Misne* ex c. 1. *Cidduſim* f. 31. fuisse desumpta בימי בירת שני בקשו חכמים אבנים לאפוד וגו', *Stante adhuc Templo secundo Asialonem petebant Sapientes quæsitum lapides pro Ephoda*: idem plane denotat *Urim* apud Maimonidem, quod in Talmudo *Abanim*. Dein ut pretium hinc æstimes S. Oraculi, mutescentis licet jam ævo extremo Templi & subobscuri, *Dema gemmario*, sic referunt Doctores Babylonii, *pro parte quadam decoris* ὠδικαλίθῳ *numerabat Rab Cahana* דינרי זהב *Daricos* 80000 sive sexagies mille libras Sterlingicas. Quapropter c. 9. *Cele micdas*, ubi accurate egerat Maimonides de Essene aliisque vestibus Sacerdotum faciendis, ne verbulum injecit de Urim Thummimve: verum enimvero capite sequente Responsum Divinum אורים dictum & תומים; literis gemmarum eminentibus jam olim editum asserit. Quinettam deplorandæ stultitiæ est Gorionidæ isti fidem ullam habere, qui vel Annio pravior, partim ex Talmude, ex Fl. Josepho partim, sed & ab Historiæ Romanæ scriptoribus pessimis opus illepidum compegit. Pro voce non humana, quam auditam contendit vir doctus Urim consulenti, verba Josephi (cujus liquet satis sententia) πνεύματος ἡμῖν φωνὴ ἐδίδου ὁ θεός, de Saulo scisciatore nequam & frustraneo, nequicquam detorquet: quoties enim responsum erat, Dei organon adstitit Pontifex, Dei sententiam elocutus est. Quomodo de Eleazaro narrant Doctores Babylonii in *Baba batra* c. 8. cum olim distribueretur Palæstina inter victores Israelitas: *Dixit hic Præsul Spiritu Sancto dirigente, adstante tum apud illum Josua Imperatore, adscendit Zabulon, simulque Acco sors sua*: pariterque de cæteris tribuum ipse prænuntiavit, ואמר זבולון יעלה ועכו גורלו והירח מכוין ברוח הקדש. ותחום עכו יעלה עכו וגו'. Scholæ quidem Jerosolymitanæ hac de re olim disputabant Gemara Jerosol. *Jomæ* c. 7. sed Moyses duo, Maimonides & Cosensis, aliique Judaici juris consulti sententiam alteram de *literis emissitiis* potiorem faciunt suamque. אירח תניי תני הכתוב בולט מאן דאמר הקול שומע. ורבא דכתיב וישמע את הקול. Occurram nunc cæteris Doctorum objectiunculis. Frustra illi urgent cum Nachmanide גזה שוה Exodi c. 28. 30. ונתת את האורים ואת התומים: dum talia sæpius legantur in Sacris, ut statim in Genesi וישכן את הכרובים, ἔταξε τὰ χερουβίμ, quorum equidem mentio nulla præverterat. Insistunt adhuc impotenter locutioni Hebraicæ ונתת אל החשן המשפט את האורים וגו', *Pones autem inde in Rationali Judicii Doctrinam &c.* Jonathan recentior, Salomo, Gersonides ex Judæis, Christianorum etiam multi, quo Essenis plagulas rursum aperirent aut tabulas reconditum aut idola. Verum אל in hoc versu non solum ante על (quod Masorethæ adnotarunt ח"א אל על) sed etiam pro illo scribi codex Hebræus Samaritarum, ad Exodi c. 40. 20. Græcusque Judæorum Alexandrinorum facile persuadent. Hic enim legit Ex. c. 28. 30. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν ἐμφασιν καὶ τὴν ἀλήθειαν: *Superimpones Rationali Judicii*, ut Ecclesiæ veteris Doctores sunt interpretati. Ille autem adhuc uberius, ונשרית את האורים ואת התמים ונתתה על חשן המשפט (non ut Judaicus ונתת אל את האורים ואת התמים: *Dein fabricatis Urim* (seu *Orim* vel *Arim*, nam *Vau* non legitur in ea voce apud Samaritas) *& Thummim* (vel *Thammim*) *impones ea super Pectorale Judicii*. Pariter natio illa in utraque suarum versionum Syriaca & Arabica. ותיתן אל לבתיך את האורים ואת התמים ויהיו על לב אהרן בבואו לפני יהוה ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני יהוה תמיד. وتصنع الانوار والكمل وتجعل علي صدر الحكم الانوار والكمل. Atque, ut sciàs ex diligentia hæc accessisse textui Hebraico, eadem repetito legunt Cuthæorum nepotes ad Ex. c. 39. 21. inter sacra opera. Unde post verba istthæc, ἵνα μὴ χαλάσῃ (יהוה vel יוה) τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὼς συνέζευξε κύριος τῷ μωυσῇ, hoc amplius additur וישעו את האורים ואת התמים כאשר צוה יהוה את משה. ואכרו את נאיריה ואת שלמיה ואת השן דינה את נאיריה ואת שלמיה, necnon Arabicus وصنعوا الانوار والكمل &c. *Fecere insuper Urim Thummimque, quomodo Deus Moysen jusserat.* Rursumque Lev. c. 8. 7, 8. quando primum Pontificem investivit frater ויתן עליו את האפד וישם עליו את החשן (Masorethæ iterum על) ויתן על החשן את האורים ואת התמים. Quod Tralatio Græca rite expressit, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐπωμίδα· —— καὶ ἐπέδηκεν ἐπ' αὐτῷ (vel ἐπ' αὐτοῖς) τὸ λογεῖον, ἐν ἐπέδηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸν δήλωσιν ἐν τὴν ἀλήθειαν. Paraphrases pariter Samaritarum Arabicæ & Syriacæ, ויהב על חשנה את נאיריה ואת שלמיה. وجعل علي الصدر الانوار والكمل. Sed & Christiani apud Syros ויהב על פרסא, *Posuitque super Thoracem*, &c. Oncelosi tamen vetustissima versio pro החשן legit ubique בתושנא, ὁ λογεῖον; indeque Cl. Saadias في البدنة. Hieronymi etiam illa pervulgata, *Quod* humerale *aptavit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas*: ambigue. Quoniam vero Exodi c. 39. Essenis modus & fabrica accurate describitur, lapidumque adhuc ordines, nomina, & occellatura explicantur omnino absque Urim & Thummim: & viciſſim Lev. c. 8. in Aaronis καταξολισμῷ memorantur Urim & Thummim, tanquam Rationalis dignum ἐπίθεμα (dicitur enim ויהן על החשן את האורים) tacita interim gemmarum tetrastœchia: idem sane v. 30 c. 28. Exodi Epanalepsi quadam substitui existimabis, atque aliis verbis intelligi, quod præcedente versu dictum fuit; quinetiam post ambos illos venire epiphonematis loco diligentem Pectoris descriptionem. Perpende rite illa commata, ita cum priscis Judæorum Christianorumque deprehendes opus Urim & Thummim à Gemmario minime distingui. Pariter enim Aaroni imperatum, v. 29. pretiose insculpta *nomina filiorum Israel in Rationali Judicii* (בחשן המשפט i. e. ὁ λογεῖον κριτικὸν) *portare super pectus suum, quando ingrederetur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.* Atque itidem v. 30. *Pones autem in Rationali Judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & gestabit judicium filiorum Israel in pectore suo in conspectu Domini semper.* Bis dictum, perpetuo hos lapides, hæc feret ille splendida symbola, ut Στοιχεῖον magnorumque eventuum Divinum dictatorem decet. Hujusmodi vero repetitiones in libris Sacris occurrere sæpe & Criticorum sobrii & insani jam adnotarunt. Allegorias autem & Rhetorum schemata jam inter opera & colores Beselelis plumarii inducere, alienum prorsus existimo & violentum: quamvis viri plurimi Ecclesiastici *Doctrinam & Veritatem*, quas Rationali Judicii adponi ὁ κριτικὸν jusserat v. 30. solum de sapientia & integritate ipsius Pontificis, minime de re sensili oculorumque deliciis accipi voluerunt. Sed è contra paucis fortasse placebit interpretatio facilior & simplicior, *Superaddes Pectorali Oraculo lucem & perfectionem*, i. e. Gemmarum ordines puros, claros, summaque arte expolitos dabis. Verumtamen nobilissimum hoc Oraculum, quod reverenter & de arduis

ι'. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμη-

10. Tabernaculo jam dedicato, & omnibus quæ ad *Deo oblata*, *Manera*

duis duntaxat Reipublicæ negotiis jurisve sacri controversiis consulere solebant Principes ac Seniores Hebræorum, Num. c. 27. 21. & in Misna *Jomæ* c. 7. §. 5. quomodo vel de plano Delphico refert Plutarchus: οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς ἐπέσκωπτε τοὺς ἀνὴρ ἀνθρακεῖδε χρησόμενος, οὐδὲ ὁ θεὸς τοὺς ἐχρᾶτο· ἀλλὰ πόλεως μέγα δυναμένης (ita Tribus Israelitides) καὶ βασιλεῖς καὶ τύραννοι, (Saulus, Davides, Ozias) μίσητον οὐδὲν φορτίον ἐστύγχανον τῷ θεῷ τοῦτο ἀφαγμάτων' non alia voce editum erat quam Summi Sacerdotis ejusve Vicarii, multo minus Idolorum præcordialium sibilis, ut noster contendit, neque etiam sono solo ac impersonali, ut alii quidam. Illud enim בת קול sive *vocem assam* appellitant Judæi, atque loco Urim demum substitutum Philosophos suos Simonem, Hillelem, Jonathanem, Johannem Zacchæi, aliosque perculisse perhibent. ὁ γὰρ ἐστὶ θεὸς ἢ γῆς, ut de Pythio ad verum θεοπρόπιον rursus Chæronensis Sophistæ verba transferam, οὐδὲ ὁ φθόγος, ἀλλὰ ἡ ἀρχιερέως. ὑπὸ ταύτης μόνας τὰς φωνὰς ἔφασκον πυθέσθαι, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ πρὸς τὸ μάθειν. Quod & Heraclidi Apophthegma jactat, τὸ μανθάνειν τὸ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅτε λέγῃ, ὅτε κινῇ, ἀλλὰ σιγῶντα. Aut Adamantium nostrum potius audiamus adversus Celsum p. 334. οἱ δὲ τοῖς ἰουδαίοις πεφθῇ) (maxime Pontifices & Triumphorum arbitri: quamvis hosce sub imo gradu Vatum detrudant Rabbini, Prophetarum, Excommunicationum, terminorum aliorum vanissimi distributores) ἀλλ' ἡ αὐτὸς τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἵν' ὅτως ἐνεπίπτων, ἀφῆς ἡ καθαρὰν ἁγίαν πίδυκα, διοργανώτερόν τι τῶν ὑγιοῦς, ἐν τὴν ψυχὴν λαμπρότερον. Quocirca admirandam illam animi facultatem statim Sacerdoti à Deo inditam fuisse, pectoralium lapidum insolitus fulgor & ipsi & Regi scisitanti populoque simul spectanti ostendebat & confirmabat. Sic olim serenissimus Legislator à monte Dei vultu radiante descendens, non ingenii humani commenta, sed jus Divinum Hebræis se tulisse demonstrabat. Hinc illa Pontificis veneratio, is honor, quem etiam Scriptores Gentium celare noluere. τὴν ἀρχιερέα νομίζουσι οἱ ἰουδαῖοι, inquit Diodorus lib. XL. αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τοῦ θεοῦ προστάγματος' (quomodo dixerat de eo vates patrius Malachias c. 2. 7. כי מלאך יהוה הוא) ὅτε παρασκευάσαι πολεμίους ἐπὶ τὴν γῆν ἀφοσιοῦν αὐτὸν, &c. Quinetiam ab hoc Oraculo, quod Ephodæ nexu firmissimo adjunctum erat, hoc crede præcepto, *Ut ferat Aaron Oraculum seu Responsi Decretorii symbolum* חשן המשפט *pro filiis Israel coram Domino jugiter* לבני יהודה תמיד, obtinuit phrasis illa apud Judæos, רוח אלהים לבשה את זכריה, τὸ πνεῦμα θεοῦ ἐνέδυσε ζαχαρίαν τὴν ἱερωσύνην. Insulsum valde commentum est quod legitur c. 5. Josephi falsi & Rabbinici ex editionibus Veneta ac Pragensi, (nam editio Munsteriana, & MS. Arabicum Gorionidæ penes Cl. Huntingtonum nugis hisce carent) *fassum fuisse Magno Macedoni Hananiam Pontificem* (sic eum vocat ille Nebulo, sicut Talmudistæ Simeonem pro vero nomine Jaddua) *ab exilio Babylonio usque abscondita fuisse clam Judæis Urim & Thummim*, מיום גלות הבית הזה בגלות בבל נעלמו (נגנזו) ממנו האורים והתומים, *rogaturum tamen O. M. de eventu belli Persici precibus suis: quo facto misit per Angelum*, inquit, *in Spiritu Sancto*, שלח במלאכו ברוח קדשו. Quasi alterum horum non esset superfluum, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, aut δι' ἀγγέλων: vel suæ factionis Patriarchæ (ad *Sotæ* c. 9.) non affirmassent Spiritum S. æque ac Urim ignotum fuisse Templo secundo.

Verum de tempore, quando hoc Oraculum deseruisse tandem ingratos Judæos planeque evanuisse affirmat Josephus, multa eum fidentia atque crista reprehendunt fugillantque recentis ævi Theologi, Schotanus, Braunius, aliique dictis Pharisæorum freti. Fertur enim inter διαλείψεις Codicis *Sotæ* c. 9. §. 11. משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, *Cum vatibus prioribus*, Samuelem volunt Davidemque ita intelligi Huna nomodidascalus & Spencerus noster, cæteri melius quorquot Prophetarum Ædem priorem viderant, *interiisse una Divinam hanc* διάδειξιν *Urim Thummimque*. Quippe per ora Doctorum jactabatur & hæc sententia, Nachmane Gemarico attestante, משחרב מקדש ראשון בטלו עורי כנרש ופסקו אורים ותומים, *Ab excidio Templi Salomonici sublatum esse Levitis jus suburbicarium, nec non filiisse inde Oraculum Pontificale, ac vacasse Thronum Davidis.* Docet etiam Misna *Jomæ* c. 5. משנטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים, *Ex quo ablata est Arca*, quam cum Tabernaculo altum occuluisse Jeremiam clam cæteris mortalibus, præter Judam Lacisionem, Josephum ben Gorion, aliosque Rabbinos, ex ptisciis ἀναγραφαῖς enarrat Jason Cyrenæus l. 2. Macc. c. 2. *nimirum à prioribus prophetiæ seculis*, cum jam perlata esset Arca inter Israelitas per annos mille, aut nongentos parco computo apud auctorem Cosri, τὸ ἀγιώτατον *lapidem solum habet*. Fabulam autem hujusce similem legas apud Gregorium Syrum de Ithineeso defossore Supellectilis Divinæ. Insuper de quinque desideratis Ædis posterioris, modo rem veram dixerint, inter se satis consonant Scholæ Judæorum, Babylonicæ æ Palæstinæ. Nam R. Achas, Samuel bar Janna, aliique doctores Urbis ad *Taaniot* c. 2. f. 65. a. secta ingeniosa & imaginatrix ex Haggæi verbulo אכבר, pro quo legi jusserant Scribæ veteres *Eccabedah* אכבדה, eliciunt propter omissam ה Domum Zorobabelicam quinque his decoribus caruisse, *Igne Sacro, Arca fœderis (cum Propitiatorio & Cherubinis*, inquiunt Babylonii) *Urim Thummimque, tum Oleo Consecrationis* (aut *Sheçina* ex traditione Babylonica, *Spiritu* denique *Sancto*. ה' דברים היה המקדש שהאחרון חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון ואורים ותומים ושמן המשחה ורוח הקדש על שם וארצה בו ואכבדה בו. Sed apud Rabbinos Transeuphratenses hoc modo, מאי דכתיב וארצה בו ואכבר וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר הא אלו חמשה דברים שהו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש אורים ותומים. Attamen gratis hæc dicuntur & fide Talmudica. Quocirca ignem ἐγκαινισθὲν non defuisse prorsus novo holocautomatum Altari, quin pridem defossum Jeremia auctore, docent adeo Commentaria ipsius λόγια, quæ vel Hebraice aliquando legerat Ecclesia Nazarena, & ab his S. Hieron. ad Matth. c. 27. Hunc denique ex liquido, mirum factu, excitasse Nehemiam focoque sacro reddidisse, satis probant literæ Senatus Solymitani ad Aristobulum virum philosophum & χειρῶν ἰσχὺν ἰσχὺν stirpe nobili oriundum reliquosque per Ægyptum Judæos missæ *Maccab.* l. 2. quarum auctoritas opus omne Talmudicum annis multis superat. Quin vero Rabbanistæ magis forte credant Gorionidæ, qui eadem refert lib. 1. c. 17. sui ἀναθυμιάσεως. Porro autem *ignem sacrum* non sine prodigio suscitatum denuo legimus, cum fanum Dei repurgaret Clarissimus Judas l. 2. Macc. c. 10. ἡ τῶν καταισχύσεως ἔτεσι δυσὶν ἐπὶ ἔλαβε ἡ πυρὰ σαντες λίθους, ἡ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες, ἀπήνεγκαν δυσὶν μὴ θύσει χρόνοι. Ista enim sic explicat gratus dignusque Rabbinulis historicus Gorionides, *Edito tum altari novo invocatoque Numine Igni Sacro, statim ille erumpens de saxo altaris ligna historiasque jam impositas voravit. Insuper hunc virum servavit Altare ad tertiam mysteriorum, sive luce continua ad Templi secundi excidium.* ויבנו מ בת הרש ויתנו בשר הובח עליו ויערכו עצים ואש הקרש לא מצאו ויקראו אל י ותצא אש מן האבן אשר על המובח ויתנו עצים עליה ותאכל האש תהיא ער הגולה השלישית. Idemque Arabice in Bibliis Londinensibus, licet editores hoc nescirent, وبنوا مذبحا جديدا وامر تقرب القربين عليه وصلوا الي الله عز وجل في اظهار نار مقدسة تبقي علي المذبح فخرجت نار من بعض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي البجلية الثانية. Et adhuc differtius falsi Josephi exemplar Huntingtonianum, وبنوا مذبح جديد وجعلوا عليه الحطب والقربين. ثم صلوا ودعوا الي الله عز وجل وسالوه ان يظهر لهم نار علي المذبح واستجاب الله دعاهم وظهرت نار من حجارة المذبح بقدرة الله فاحرقت الحطب والقربين. ثم بقيت بعد ذلك ولم تنطفي من ذلك الوقت الي ان خرب القدس في المرة الثانية. Hæc igitur contra fabulas Talmudicas valde opponentes pro Igni Cœlesti apud Ædem secundam. Deinde שכינה *Præsentiam* summi Numinis in Ædem sua & διδασκαλίαν Canonicum, & maxime sub Onia III. P. M. ἡ τῶν παλαιῶν κυρία καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστις ἐπιφάνειαν μεγάλην adve sus vim sacrilegam Heliodori declarat secundus Maccab. c. 3. ubi prodigiorum satis, agnovitque sero ipse Heliodorus ὡς ἐστὶ τόπου (ὃν ναὸν δηλονότι) ἀληθῶς ἐπαί τινα θεοῦ δύναμιν. Quinimo *Spiritum Sanctum* רוח הקדש minime alienum fuisse ignorumque Domus secundæ cultoribus, sed occupasse magis Sacerdotum piorumque hominum multa pectora, licet non κατ' ἐκλεκτὸν ἀρχόντων, velut sub regibus Judaicis contigerat, passim testatur in scriptis suis Josephus; dum Jadduas & Johannes Hyrcanus magni Pontifices animisque magnis, Judas Essenorum decus, aliique Divinandi charismate decorati memorantur. Omitto nunc indubia nomina vatum Haggæi & Zachariæ: quos diu vixisse sub altero Templo, atque ad Simeonis Justi pontificatum, quando primum malunt Talmudistæ *Bathcol* fuisse audirum vice רוח הקדש, nimirum ad exortum Sadducismi annumque XL. Templi restaurati Prophetiæ nobile domum prorogasse, innuunt ad *Jomam* c. 4. vereres Scholastici, & sæpius in Cosri adfirmat Judas Levita Religionis Judaicæ sapientissimus defensor. Prava tamen industria commenti fuerant Doctores Talmudici, simul cum Malachiæ anima avolasse hinc Spiritus S. gratiam, nihil relinqui Divinum in terris aut expectari præter Susurrum quendam, quo forte fidem derogarent non solum votis ac spei flagranti Hillelistarum Sammeanorumque de Messia vero temporibus Herodianis comparitum: sed atrocius, tot vaticiniis Zachariæ, Symeonis, Annæ, Elizabethæ, & Mariæ de salute mortalibus tum nascente, tot Oraculis ipsius Jesu, tot prædictis Apostolorum ejus, mirisque linguarum ac prophetiarum donis famosissima Pentecoste in primam Christianorum Ecclesiam effusis. Veruntamen illo omnino eventu probatum est, quod diu jam dixerat inter Ædis secundæ architectos Haggæus, μεγάλη ἔσεται ἡ δόξα ἡ οἴκου τούτου ὑστέρα τῆς πρώτης. Ne & hoc taceam, egregiam crevisse gloriam Domus secundæ ex tot donariis Regum Ægypti, Syriæ reliquæque Asiæ, ex tantis sumtibus Symeonis pontificis, de quibus fuse Maccabaica. Adversatur etiam sententia Rabbinica verbo veteri Hoseæ c. 3. 4. ubi optimus promissor post annos multos ἀσφαλῶς ἐν ἀνέσει, sic erant illi Babyloniæ calamitatis, ad jus cultumque intermissum reversuros ait Judæos. Quandoquidem vero Sacra & Canonica Judæorum Scriptura pertinuit ad imperium Artaxerxis μακρόχειρος, sicut opere alio affirmat Josephus, & gesta Mardochæi exposcunt,

ad ſacerdotes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſecum in eodem tentorio habitare ratus eſt, & ad ipſum ſacrificiis honorandum & laudibus perſequendum ſemet convertit, quaſi jam ab omni mali exſpectatione liberatus eſſet, & meliora in poſterum ſibimet polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebat. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum & duos boves afferebant. Illa itaque ſex erant, & tabernaculum in itineribus deportabant. Ad hæc unuſquiſque *eorum* phialam adducit, & lancem, & acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem & ſuffimentis refertam; lanx autem & phiala, erant enim argenteæ, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenæ autem erant ſimulâ oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis u-

μένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον [m] αὐτῷ τὸ Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ [n] αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακῶν πεφυσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων [o] ἐπιθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν, [p] ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε γὰρ Φύλαρχοι καθ' ἓν σωελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν. [q] ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, [r] καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ᾗ ὁδοιπορίας παρεκόμιζον. πρὸς τέτοις ἕκαστος Φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυίσκην· τὴν μὲν, [s] δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη [t] θυμιαμάτων, τὸ δὲ [v] τρυβλίον καὶ ἡ Φιάλη, [x] ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν [y] δὴ αἱ δύο [z] διακοσίους εἶχεν, εἰς δὲ τὴν Φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων [a] ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ὅτε τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς

scunt, plus LX. annis poſt Templum conſummatum, deſeruit tardius illud Sanctuarium atque etiam charum pectus Pontificis vis Spiritus Divini, quæ eſt *μαντεία*, quam afflicta Rabbinorum natio conqueritur. Serione autem illi dicant *Unctionis Oleum* in Templo poſteriori deſiderari, qui *Sabbat* f. 21. b. ex una lenticula מפר אחר P. M. ſigillo notata per octiduum Templi ejuſdem à Maccabæo repurgati lampades omnes miraculo facto illuſtrari contendunt, indeque *Feſtum Luminum* nomine ſuo ac tempore merito celebrari? Obſtat autem quam maxime figmento Rabbinico de evanidis gemmis Pontificum quotquot ſub Æde nova Deo Creatori miniſtrarent, interdictum Hatirſatæ, qui cum vatibus poſterioribus אחרונים, ut loquitur Talmudum in *Sota* c. 9. §. 11. *Synhedrin* c. 1. §. 13. & *Megilla* f. 16. una floruit, libri ſui c. 7. 9. ita definitum ævo ac præciſum, *Donec ſteterit Sacerdos Urim Thummimque inſtructus, tanta controverſiæ dirimendæ par.* Hoc fruſtra eludere tentat Nachman Gemaricus ex locutionibus diſſimilibus & remotis valde, עד שיחיו מתים ויבא משיח בן דויד, *Dum mortui ſurrexerint, aut huc venerit Meſſias Davide oriundus.* Ruit igitur *quinque defectuum* fabula, quam nec Aſarias Idumæus concoquere unquam potuit. Altera vero ſententia, qua ſe obſtrinxit Spencerus, inauditum adeo fuiſſe etiam ſub Templo priore Urim, tam ſacris ſcriptoribus quam Rabbinicis, præſertim Rabbæ Samuelidæ Talmudiſtæ ex 2 Paral. 26. 5. diſputanti, omnique plane veruſtati adverſatur. Unde ſola manet Joſepho ſacerdoti meritaque fides. Vir enim iſte præclarus, ut erat Sacrorum Rituum ſuæque pariter originis ſtudioſiſſimus indagator, Oraculi hujus exitum ignorare haud potuit.

Præterea, quod præcipuum eſſe video in hac cauſa, nullum tempus aptius occurrit digniuſque, quando fulgores ſui Oraculi extingueret iratum Numen, Pontificique ſilentium imponeret, quam κατὰ Ἀλέξανδρον ἱερωσύνῃ hoc loco retulit Joſephus. Ea fuit virtus Johannis Hyrcani, pietas tanta, prudentia, fortitudo, & conſtantia, ut cum meliori anima abſcedere haud poterat diva Ἀλήθεια: tanta ſtatim nequities faſtuſque Ariſtobuli & ſuccedentium ei Pontificum, tot flagitia & parricidia, nihil mirum ſi à tam cruentis & pollutis pectoribus abhorruerit S. Dei Spiritus, ſive hac occaſione in ſedes meliores ſuperaſque omnino ſe receperit. Quippe de Johanne illo in ſcriptis ſuis encomia ſparſit Joſephus, nullis aut pauciſſimis mortalium conceſſa. Μακαρίσταται ὄντως, ait ipſe initio Bellorum, πρὸς γὰρ τὰ κρείττω δίκαιος μόνος ἔσχε, τήν τε ἀρχὴν ἔθνους καὶ ἀρχιερωσύνην καὶ προφητείαν. ὑμίλει γὰρ αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ὡς μηδὲν τῶν μελλόντων ἀγνοῆν. Tum in Archæologicis eundem magnum principem, magnum ſacerdotem, malleumque ſuperſtitionis Samariticæ ita exornat libro XIII. τὴν ἀρχὴν Ἀλεξανδρίδης τὸ ἄριστον πρόπολον ἔτεσι λά. τελευτᾷ. ἄξιος ὧν ἔθνους καὶ ἀρχῆς καὶ ἀρχιερωσύνης τιμῆς καὶ προφητείας. Vel aſſentiant verpi ſuo Gorionidæ, ut legitur in Bibliis Waltonianis & Bibliotheca doctiſſimi Huntingtoni, *Poſtquam Hyrcanus acceperat literas Senatus Romani ſibi tanquam Regi Judæorum inſcriptas*, يسمي ملك منذ ذلك الوقت وكان قبل ذلك انما يسمي الكاهن الاكبر فقط فاجتمعت اليه منزلة الملك ومنزلة الكهانة. وهو اول من سمي ملك في اليهود في مدة البيت الاثاني. Quantus autem idem vates fuerit, cum docuit nuncium Divinum de prælio Sebaſteno, quod ipſum perculit dum operaretur ſorte die graviſſimo τῶν ἱλασμῶν in Adyto, l. 4. c. 5. Joſephi Rabbinici, Munſtero edente, tum præſagia minus fauſta quæ in ſomniis de Alexandro ſibi ſucceſſuro cœlitus ſenſerat, c. 7. ejuſdem editionis Bibl. Polygl. c. 26. Idem adverterat Julius Chronographus, τότε ἐπὶ Θεοφιλίᾳ, ſic dicit Africanus ille de יוחנן כהן גדול, πολλὰ μαρτυρεῖ ὁ Ἰώσηπος. Addo ego, καὶ πολλὰ μοι φαεσιμόν. Nam de hoc Præſule intelligi oportet quæcunque narrantur in Maſſicta *Sota* c. 9. §. 10. non ita de atavo ipſius, quod opinantur Rabbini recentiores, hiſtoriarum bonarum lues. Heroïs autem hujus filius maluit multo Rex apparere quam Pontifex: quorſum occiſis Alexandra genitrice fratreque Antigono, & arrepto ſibi Davidis diademate, Augurium Divinum profanavit jureque merito amiſit, conſilii ſacri prorſus inexpertus. Unde rite dictum primo Maccab. c. 14. 41. votis Populi ac Cleri Judaici, Demetrio omnino aſſentiente, conſtitui Simonem ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆσαι προφήτην πιστόν, quod eſt, dum venerit Elias aut Moyſi compar aliquis, qui poſſet ſacerdotium tribui ſuæ, ſuæ regnum poſtliminio reſtituere, thronumque Davidis ſtabilire. Conſimili autem phraſi male utitur maximus Grotius ex l. 1. Macc. c. 4. 46. adverſus prophetias ſecundæ Ædis. Fas etenim fuit Altaris polluti ſaxa recondi in הר הבית, μέχρι τοῦ ἀποκριθῆναι τὸ προφητικὸν τοῦ ἀναστῆσαι περὶ αὐτῶν, tempore inquam Alcimi ψευδοιερέως. Quanquam nemo non fatebitur rarius effulſiſſe Rationale durante Domo illa, divinandique honorem Judæis tum parcius fuiſſe conceſſum, aut nullum plane inter eos comparandum cum Vatibus Biblicis, Elia Eſaia & Jeremia, ante tempora Chriſtiana emicuiſſe. Sic enim interpretabere illud Maccabaicum, ferociente Bacchida ἐμβολὴ θλῖψις, ἧς οὐκ ἐμβολὴ ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης αὐτοῖς. Quandoquidem ſub Alexandro Magno Scriptorum Divinorum aliquot uſque floruiſſe Jadduæ ידוע Pontificis nomen indicat, quod centum plus annis recentius noſcebatur quam illa Eſdræ & Nehemiæ. Vide hujus librum c. 12. v. 11, 22, 26. Ne tamen Pontifices Simonem ſequentes jam memorare opus ſit, aut ſtultum Hyrcanum, aut monſtrum illud Hebraicum Jannæum, καὶ τὸ ὑμῖν ἐν τῷ θύειν ἀνάξιον, aliave nomina Sacerdotum Regentium Deo Populoque Judæorum inviſa: illa quidem ſecula corrupti Sacerdotii notavit, quod mirabere, Strabo Geographus. οἱ δὲ μωσῆ Ἀλεξάμβροι, ab illo enim genus hieraticum deducit, χρόνους μὲν ἅπαντας δίκαιοπραγοῦντες ἐν θεοτιμίᾳ ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειθε ἱφισαμένων ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην τὸ μὴ πρῶτον δεισιδαιμόνων, ἔπειτα τυραννικῶν ἀνθρώπων, &c. Tum de Amphiarao Trophonio aliiſque diſſerens θεοσεβεῖς, τοιοῦτον δέ ἐς ὧν ἐν μωσῆς, addit, καὶ οἱ Ἀλεξάμβροι ὁμοίως· τὰς μὲν ἀρχὰς λαβόντες ἐν Φαύλοις, ὀκταετέμφυσι δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον. ἤδη δ' οὐδὲ φανερῶς τυραννικῆς ἐν ἰουδαίᾳ, πρῶτον αὐτὸ ἱερέως ἀπόδειξιν ἑαυτῷ βατιλέα ἀλέξανδρον. τότε δ' ἦσαν ἡσυχαίός τε καὶ ἀεσόβολον. Nam Ariſtobuli patris faſtum, qui vix annum integrum manſerat, ſcriptor bonus prætermiſit. Denique à felici obitu optimi Hyrcanorum, atque adeo ſub infelici brevique regno Ariſtobuli filii ejus, ceſſerant anni plane ducenti, ut alibi commonſtramus, ad penultimum Domitiani Cæſaris, quum hæc talia ſcriberet Mattathiades, ducentis etiam annis Matthia atavo ſuo gibboſo ſerior. Hinc equidem ſilere Pectus Pontificis, hinc extingui ſacram lucem Eſſenæ. Ardua res eſt & rara, quod vides, à lectione Rabbinorum non delirare. BERN.

m Αὐτῷ τ Θ.ω] Εαυτῷ *Big.* & *Samb.* quod non plus valet quam αὐτῷ reliquorum.

n Αἰνίσεις,] Ανίσεις male legerat *Vet. Interpr.*

o Επιθυμοῦντες·] Lege ὑδυωδοῦντες. COCC.

p Ανετίθεσαν] *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Hen.* ἐτίθεσαν: quia præcedens ἰδίαν præpoſitionem huic verbo abſtulerat. BERN.

q Ἓξ μὲν οὖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* perperam antea in *Editis* ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗ) καὶ τὴν σκηνὴν ἐν τοῖς ὁδοιπορίαις. ὡς τέτοις &c.

r Καὶ τὴν σκηνὴν] Καὶ τὴν σκηνὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* καὶ τὴν σκηνὴν *Baſ.* & *Gen.* excuderunt, prætermiſſo penitus παρεκόμιζον, pro καθ', aut κατ' ἃς, aut κατ' ἃς καὶ τὴν σκηνήν. BERN.

s Δαρεικοὺς] Δαρεικοὺς ſcripſit *Samb.* Imo ſic jubet Chœroboſcus Grammaticus Oecumenicus: ſic alii magiſtri literarum. Corripitur enim hoc nomen ex δαρειακός. Legimus tamen apud *Baſ.* & *Gen.* δαρεικούς. BERN. Ita ſolus *Samb.* Sic vero cum *aliis* jubet *Chœroboſcus.* in *cæteris* cum *Editis* Δαρεικούς.

t Θυμιαμάτων,] *Gen.* Θυμιασμάτων.

v Τρυβλίον] *Samb.* utrobique τρύβλιον, dimoto accentu quem poſtulabat quidem ὑποκορισμὸς δακτυλικός. BERN. Φιάλαι, τρύβλιον, θυίσκαι hæc conveniunt Hebræis קערה, מזרק, כף. Num. 7. REL.

x Αργύρεα] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀργυρᾶ in *reliquis.*

y Δὴ αἱ] Illud δὴ additum è *Big.* & *Samb.*

z Διακοσίους] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Διγκοσίας.

a Ελαίῳ] Ελαίῳ πεφυραμένων *Samb.* ex uſu frequentiori. Iro quidem comminabatur aliquando Ithacæ dominus phraſi eadem —— τῷδε καὶ χείλεα φύζῃ λίπαξε, τυτίσι δ' ἀμφὶς μολυ-

πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν [b] σὺν ἀρνίῳ τ' ἐτησίων [c] ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς [d] χίμαρρον ὑπὲρ παραιτήσεως ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὴ τ' ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας [e] θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν [f] ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔστι μὲν δὴ θύσιαν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, καλὰ πᾶσαν ἡμέραν [g] εἷς. Μωϋσῆς δὴ οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ [h] Σιναῖον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, [i] ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων ἃ συνετάξεως. ἃς, προϊδόμενος ἡ καλὰ συνέζειν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέσεσθαι φυλαχθήναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων, [k] γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθῆναι περὶ τῶν νόμων.

tuntur) præterea vitulum & arietem cum agno anniculo * in holocaustum, simulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed & principum quisque alia offerebat sacrificia, quæ salutaria appellantur, per singulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis. Atque ita quidem isti per duodecim dies *continuos* sacrificant, singulis diebus unus. Moyses autem non amplius Sinæum jugum ascendens, sed in tabernaculum ingrediens à Deo accepit omnia de rebus agendis & de legibus ferendis. Quas, meliores quam ut ab humana sapientia excogitari possent, in omne ævum religiose observari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob necessitatem harum aliquam violare sustinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere supersedeo, quòd alio in libro de Legibus scribere instituerim.

ΚΕΦ. Θ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ἀπομνηθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸ λόγον μοι περὶ θυσιῶν [l] συνεβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ [m] τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελέμενα, κατὰ δύο γίνονται τρόπους. ἡ μὲν [n] ὁλοκαύστου πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ ἀφ' ἑτέρου καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δὲ χαριστήριός τε ἐστὶ, καὶ κατ' ὠφελίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὴ περὶ τῆς προτέρας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαύστου, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον· πάσῃ μὲν ἑπέσθω, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ προήσεται. [o] ἄρρενα δὲ [p] ὁλοκαύστου τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸ κύκλον τῷ αἵματι [q] δόντι δὲ βωμῷ [r] οἱ ἱερεῖς· εἶτα [s] καθαροποιήσαντες ἀφαιρήσουσι

CAP. IX.

De Sacrificiis.

NUnc paucas quasdam *leges* commemorabo, de purificatione & sacrificiis latas. etenim contigit ut mihi incideret sermo de sacrificiis. Sunt enim duo sacrificiorum genera. Horum quidem unum pro privatis, alterum vero pro universo populo factum: atque *ista* duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne consumitur, ac inde sortitum est holocausti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione *institutum* est, & in epulum sacra facientibus cedit. De priore autem *primum* agam. Privatus homo cum holocaustum faciat, mactat quidem bovem, agnum & hœdum: hos quidem *duos* anniculos; boves vero licet immolare etiam grandiores. sed mascula *oportet* esse omnia quæ solida concremantur.

Ritus Holocautomatum. Lev. c. 3. X.

λυπῶ, inquit magnus Commentator. Verum LXXII. Alexandrini dictionis Hebraicæ satis tenaces, ἐν ἐλαίῳ πεφυραμένων ex Moyse idem reddiderunt. BERN. Sic *Vat.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐλαίῳ *Bas.* & *G.* ἐν ἐλαίῳ ex *Moyse* reddiderunt LXX.

b Σὺν ἀρνίῳ] Μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίοις ἐτησίοις Typi priores male conjecti, pro *Bigotiano* σὺν ἀρνίῳ ἐτησίων, בכש אחר בן שנתו toties Num. c. 7. quod ἀμνὸν ἐνιαύσιον vertunt LXXII. Judæi, modo ἀρνα, modo ἀρνιον. Ovile autem quicquid, ut Talmuda admonent, XIII. mensem superaret, ætatemque adeo בכש *agni* excederet, inter אילים i. e. *arietes* porro numerabatur. Quocirca probo minus hanc *Samb.* lectionem σὺν ἀρνειῷ τ' ἐτησίων: quanquam Herodianus in Grammatica Generali & Scholiastes Homericus tam ἀρνειοῖς, ἀρνοῖς, quam ἀμνειοῖς, ἀμνοῖς quasi Synonyma juxta posuerint. Certum enim est apud optimum Poetarum ἀρνειὸς, sæpius autem occurrit, pecus masculum אילים *arietes* partemque meritam hecatombæ denotare. Præterea in opere Hesychiano & in Lexico Attico Istri tertius annus datur ἀρνειῷ, sicut secundus ἀμνῷ, ἀρνὶ primus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* quod præfero σὺν ἀρνειῷ τ' ἐτησίων *Sambuci.* in *Editis* σὺν ἀρνίων ἐτησίων.

c Ὁλομελῆ] Quum holocausta fuerint, in partes debuerunt secari antequam offerrentur. REL.

* *In holocaustum*,] *Al* solidum sacrificium.

d Χίμαρρον] Eo modo *Big.* & *Samb.* in reliquis χίμαρρόν τε ἐπὶ π.

e Θυσίας σωτηρίους λεγομένας.] Θυσίας σωτηρίου *Big.* & *Samb.* ut sæpissime Interpretes LXXII. ex זבח השלמים Mosaici codicis. Sed *Bas. Gen.* & *Epiphanius* σωτηρίους. S. Hieronymus περὶ τῆς γραφῆς, *Sacrificia* aut *Hostiæ Pacificorum*. Statim *Big.* λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δύο βόας. BERN.

f Ἐτησίοις] *Samb.* σὺν ἀρνίοις ἐτησίοις, quod idem est. In Lexicis suis Hesychius Photiusque ἔτειοι, ἐνιαύσιον; sive τὸ κατ' ἔτος, ἐτήσιον. Legislatoris autem כבשים בני שנה v. 17. Josephus dubie, LXXII. Alexandrini in genus sequius transtulerunt: hic quidem σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις vel ἐτείοις, illi vero καὶ ἀμνάδας ἐνιαυσίας. Ut scias jam in Pacificis admitti fœmineum, quod profecto ad Holocautoma haud licuit. BERN. Ἐτείοις *Samb.* & *Vat.*

g Εἷς.] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὰ σκηνώ. Μωϋσῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

h Σιναῖον ὄρος·] Σιναῖον, ἀλλ' εἰς Typographi. σίναιον ὄρος, εἰς *Samb.*

i Ἀνεμάνθανε] *Bas.* & *Gen.* ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πραξίων. *Big.* ἀνεμάνθανε περὶ τοῦ θεοῦ, περί τε τῶν πραξίων. *Samb.* denique & *Epiphan.* ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πραξίων. Sicut de se Moyses ille adfirmavit Num. c. 7. ult. ודבר משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת, vocem quidem se ab Adyto exaudiisse, quoties Deum consultum de rebus Hebræis Sanctum ingrederetur. BERN. Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πρ.

k Γραφὴν ἑτέραν] Hinc nonnulli (ut ex pag. 129. v. 25.) colligunt *Josephum* librum peculiarem composuisse *de Hebræorum Legibus*. Forsan tamen hic respiciat ad ea quæ *de Legibus* scripsit *lib.* IV. c. VIII.

l Συνεβέβηκε] Ἐφάνη à typis prioribus. Libri scripti compositum præbent. Utrumque fas dicere vel mediis Athenis. BERN. Ita *Big.* & *Coll. Voss.* & *Samb.* ἰσῶμεν in *ceteris*.

m Τῶν ἰδιωτῶν,] Ita & Judæi in Talmude distinguunt sacrificia in publica של צבור & privata של יחיד. Quod autem ad duo referat sacrificia omnia, holocausta & salutaria, & sacrificia piacularia ac reliqua saluraribus uti species eorum addat, est quod in Levitico hic ordo observetur, quodque ita dispesci possint

1. In ea quæ tota Deo cedunt, ut holocausta.

2. In ea quæ vel dominis vel aliis cedunt, uti salutaria.

Quamvis hæc divisio variis de causis minus accurata sit. REL.

n Ὁλοκαύστου] Bis ὁλοκαύστου *Big.* & *Samb.* quod Iones malint. Valde autem cognatæ sunt συζυγίαι circumflexorum & permutabiles. Ideoque subtilius distinguit inter πολεμῶ & πολεμέω ac similia verba *Eustathius*, quam auctoritas veterum sustinet. Præterea ad exitum hujus paragraphi ὁλοκαύτωσις sequitur typum tertium Contractorum. Mox *Samb.* ἀφαιρήσετο. BERN. Ter ὁλοκαυτώσεως *Big.* & *Samb.* ὁλοκαυτοῦ *Coll. Voss.* τὰ μὲν ὅλης ὁλοκαυτοῦ *Vat.*

o Ἄρρενα] Ideo Hebræi dicunt אין עולה נקבה *Nunquam holocaustum est generis fœminini*. Quæ contra dici possunt, alio loco excutimus. REL.

p Ὁλοκαυτοῦ] *Big. Coll.* rursus ὁλοκαυτώσεως.

q Δόντι] Βρέχοντι *Big.* ex *Glossario*.

r Οἱ ἱερεῖς] Accurate distinguit sacerdos nostrer officium sacerdotum ab iis, quæ privati Israëlitæ præstare poterant. Victimam holocausto destinatam ipse Israëlita jugulare poterat: ideo dixit ἀνὴρ ἰδιώτης θύει, sed quum sparsio sanguinis postulaverit manum sacerdotis, addit τὸ κύκλον &c. οἱ ἱερεῖς. REL.

s Καθαροποιήσαντες] Divisum *Big.* & *Samb.* καθαρῷ ποιήσαντες. Elegans tamen videtur illa Syntheſis, & ab Urbe Pallas,

tur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, ligno in eam congesto & igne erumpente. Pedes autem victimarum & intestina diligenter purgata cum cæteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibimet habentibus. Et holocausta quidem ad hunc modum fiunt.

De victimis Pacificis. Lev. c. 3.

2. Cum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis: ista vero integra & anniculis majora, ac maria cum feminis. Hæc autem cum immolantur, aram quidem sanguine intingunt: renes autem & omentum, & omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt aræ. At pectus & crus dextrum sacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quæcunque vero superfuerint igni comburunt.

Modus hostiarum pro peccatis aut erroribus tam privatis quam publicis. Lev. c. 4, 5 & 9. & Num. c. 15.

3. Similiter autem ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione hostias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiscendi victimas majores, *ii* par columbarum aut turturum *immolarunt*: quarum altera quidem Deo adoletur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam cum de sacrificiis dicturus sim. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum & hœdum feminam eorundem annorum offert. Ac sacerdos quidem sanguinem fundit in aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates: renesque & reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes, quas eadem die absumunt in fano. lex enim in crastinum non relinqui sinit. Qui vero peccat quidem, sibique conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege præcipiente: cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis *suis* sacrificia facientes, eadem offerunt quæ privati: in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum & hœdum, masculos.

De fertis & libationibus. Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2.

4. * Porro lex præcipit, ut in publicis & privatis sacrificiis farina mundissima afferatur: cum

---

dis. BERN. Id fiebat stante templo 11. in conclavi lavantium, ubi sordes crassiores demebantur, & deinde in atrio super mensas marmoreas. REL.

t Πάσαντες] Mollius hoc & bono tempore. πάσαντες pro πάσοιτες, *Big.* & *Samb.* BERN.

v Τὰς δ' πόδας] Ita & in codice Misnico Tamid 111. 1. pedes & intestina ultimo loco recensentur inter membra agni, ad altare delata. Nota כרעים dici, quod hic crura non indicat sed πόδας, uti & Philo lib. de victimis, pag. 839. & de allegor. Leg. p. 87. κοιλίαν καὶ πόδας reddidit quod Levit. 1. 9. קרב וכרעיו. At cur Josephus πόδας & τὰ κατὰ νηδὺν reliquis adjecta scribit? quia videlicet hæc in patina בוך solebant ad altare singulatim deferri, uti in Tamid IV. 3. docetur. REL.

x Προσεπιφέρουσι,] Προφέρουσι *Vat.*

y Τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα] Id est, ex triplici genere, boum, ovium, caprarum. REL.

z Επιτείων] *Bas.* & *Gen.* ἐπετειῶν repugnante Prosodia. BERN.

a Τῷ ἀρχῷ] Quia caudæ ovium pingues erant in illis regionibus admodum. REL.

b Ομοίως τῷ σωτηριδίῳ πόπῳ] Καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τὰ χαιρητήρια τῆς ἱερουργίας πόπῳ γίνεται *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* minus concinne. Melius *Bas. Gen.* & & *Epiphanius.* BERN. & HUDS.

c Ολοκαυτᾶι] τῷ Θεῷ,] Ολοκαυτεῖ] τῷ Θεῷ· τὸ δ' τοῖς ἱερεῦσι ἐς βρῶσιν *Big.* & *Samb.* BERN.

d Βρῶμα] Βρῶσιν *Coll. Big.* & *Voss.*

e Περισωσάν,] *Big.* & *Samb.* σωσασάν. Mox iidem præsentius jam ἀπολείπει. BERN.

d Πιμελὴν] *Big. Coll.* πιμελὰ.

e Επ' ἐκείνης ἐκπανήσαντες τ' ἡμέραν] Quia addit εἰς τὸν αὔριον nihil superstes linqui oportere, suspicari licet per eundem diem ἐκείνην τὴν ἡμέραν non intelligi spatium temporis diurni quod cum occasu solis finem capit, uti apud Judæos sol occasus diem indicat & terminat. Sed quum de sacrificiorum comestione agitur dies præcedit noctem, uti Judæi loquuntur. Ita enim Lev. 7. 15. legitur, *ipso die sacrificii comedetur, nil remanebit usque ad mane.* Ita & mox de sacrificiis pro delicto scribit αὐθημερὸν eodem die (videlicet adjecta nocte) comedi debere. REL.

f Απολιπεῖν] Απολείπειν *Coll. Big.*

g Αμαρτὼν] *Al.* ἁμαρτῶν.

h Εαυτῷ δ' συνειδὼς] Hic agit de sacrificiis pro delicto אשמות dictis, ubi nota illa a sacrificiis piacularibus differre, quod homo ipse quidem conscius sit culpæ suæ, non vero alii eum accusent. Ita de deposito quod clam est apud aliquem infra lib. IV. 8. scribit μηδένα εἰδέναι τὰ ἐξελίσσοντα neminem esse qui coarguere illum possit. REL.

i Ελίσχοντα,] Εξελείσχοντα *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

k Σιτῶν δ'.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *aliis* σιτᾶται.

l Εκθυόμβοι,] Εκθυόμβια, ταῦτα *Bas.* & *Gen.* ἐκθυόμβια ταῦτα *Big.* Mox *Bas.* τὸ σωσάγειν ex vitio. BERN.

m Ταῦρον,] Distinctius dico, פר לכהן או לקהל ושעיר לנשיא, juvenco faxit pro Sacerdote aut Ecclesia, sed pro Principe hirco. Hic χίμαιρα Interpr. LXX. ille μόσχος. Ibidem pro ἄρρενας, sic autem medio deliquente Attice prolatum tradidit Eratosthenes auctor optimus, *Big.* & *Samb.* substituunt ἄρσενας; quomodo Homeri ætate Cecropidæ omnes omnino pronuntiarant, strenue ut tum fas erat & viriliter. BERN.

n Αρρένας.] *Big. Coll.* ἄρσενας.

* *Porro lex præcipit,*] מנחות ונסכים, *ex Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2. Poscebant autem nomine* מנחה *victimæ singulæ, agnus* כבש, *aries* איל, *taurusque* פר, *similæ* סלת σεμιδάλεως *assaronem unum, duos, tres: atque ex oleo, pariterque ex vino libando quadrantem* hinis, *trientem ejus, unumque pro bove* hinem. *Capit autem* הין hin *duos congios Atticos, aut Rabbinis æstimatoribus quantum* LXXII. ovis *gallinaceis sit replendis.* Assaron *vero seu* Omer, עשרון או עמר *potest partem decimam* איפה Ephæ, *vel cum Talmudistis ova* 43⅓. *Vide Exodi c. 16. ult.* BERN.

o Ασσάρων] *Samb.* ἀσσαρεων. At voculatio nominis peregrini à Masorethis repetenda, qui ultimam syllabam premunt in recto ἀσσαρὼν, עשרון. Sic volunt etiam *Big. Bas.* & *Gen.* BERN. Vide pag. 121. v. 3.

κὴ [c] πάσαντες ἁλὸς ὅλα τὸ βωμὸν ἀναπήσαι, χιζῶσι ἤδη πεφορτισμένον καὶ πυρὸς φλεγομένου. [v] τοὺς δ' πόδας τὰ ἱερεῖα καὶ τὰ κάλα νηδυὸς σκαθήραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιωθησόμενα [x] προσεπιφέρουσι, πλὴν δορᾶς τῶν ἱερείων λαμβανούσων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν ὅτος.

Β'. Τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ λοιπῶν, [y] τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν· ὁλόκληρα δὲ πάντα καὶ τῶν [z] ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι σωθυαζόμενα. θύουσι δὲ πᾶσι, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸ βωμόν· τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸ ὑπόλοιπον, καὶ πάντα τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς [a] τὸν ἀριστερὸν τῆς ὀρνὸς ὑπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ ζῆτον καὶ τὸν κνήμονα τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι φυλάσσοντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας διαχουῦσι τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι.

Γ'. Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων [b] ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τὴν ἱερουργίαν. οἱ δ' ἀδυνατοῦντες πορίζειν τὰ τέλεια θύματα, προσφέρουσι καὶ τρυγόνας δύο· ὧν τὸ μὲν [c] ὁλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς [d] βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ ἐξ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο [e] προπεσὼν, ἄρνα καὶ ἔλεφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι ῥαίνει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην [d] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος ὑπιφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δ' ἱερεῖς τάς τε δορὰς διαφέρουσι καὶ τὰ κρέα, [e] ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὴν ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸν αὔριον [f] ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δ' [g] ἁμαρτὼν μὲν, [h] ἑαυτῷ δ' συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τὸν [i] ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, [k] νόμος τοῦτο κελεύων. Δ'. τὰ δὲ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν [k] σιτοῦνται, οἷς δ' ἄρχοντες, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον [l] ἐκθυόμενοι, τὰ αὐτὰ μὲν νομίζουσι τοῖς ἰδιώταις· διαλλάττουσι δὲ τῷ προσάγειν θύματα, [m] ταῦρον, ἔλεφον, [n] ἄρρενας.

Δ'. Νόμος δὲ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς δημοσίας θυσίας, καὶ ἄλευρον ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον· δέκατον μὲν [o] ἀσσά-

σίρωνος μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο [p] καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ [q] μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ ὁ τοῖς θύουσι ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων· ἐπὶ μὲν βοὸς [r] εἵνος ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριοῦ μέρος τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μοῖρα [t] ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷς μέτρον ἐρχαῖον Ἑβραίων· [v] δύναται δὲ δύο χόας Ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἶνος παρῆγον. ἀπένδυσι δὲ [x] πρὸ τοῦ τὸν βωμὸν τοῦ οἴνου. εἰ δέ τις, θυσίαν ὢν ἀπὸ τῶν, [y] ἐπενέγκοι κατ' ὀλίγον σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἀποβάλλει τῷ βωμῷ δράκα· τὸ δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρεται, ἢ ἡνωμένων ἄρτων. ἱερεὺς δὲ κομίσαντος καὶ [z] ὁπόσον οὖν, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερὸν μὴ γεγεννηκότος ἐπὶ τὰ αὐτὰ· ἑβδόμης δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν ἡλιωθῆναι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν νόσους ἀλεξιφαρμάκου, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς [a] πέμμαλα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν [b] ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τῶν ἱερέων [c] μέρος ἴδιον λαβόντων.

agno quidem assaronis mensura, cum ariete vero duorum, & cum tauro trium. Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam & oleum affertur ab immolantibus; pro bove quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, & pro agno pars quarta. Hin autem mensura Hebræorum antiqua, duosque potest choas Atticos facere. Eâdem vero mensurâ vinum quâ oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hostiam non immolans, ex voto similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit: reliquum vero *ejus* in alimentum sacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus *inde* confectis. Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut totum crematur. Porro lex mactari vetat fœtum eodem die & loco cum parente; & aliàs quoque, nisi octava ei à partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo depellendo aut alia de causa, in quas libamina cum victimis expenduntur: quorum in crastinum aliquid relinqui fas non erat, sacerdotibus partem suam inde sumentibus.

Sacerdoti cedebant sacrificiorum privatorum more, unum præter pugillum.

Lex fœtum mactari vetat simul cum parente, aut omnino illum prima vivendi septimana.

Lev. c. 22. v. 27. &c.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται.

Ἐκ δὲ τοῦ [d] δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] σφάττεσθαι τῶν αὐτοῖς, [f] δεχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης· καὶ ἓξ μὲν ἑβδόμην ἡμέραν, ἣν [g] Σάββατα καλοῦσι, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν [h] δεκάσιν ἰσαυσίοις ἑπτὰ, καὶ κριόν· ἕλαφον δὲ ἐπὶ ἐξιλασμοῖς ἁμαρτάδων, [i] εἴ τι καὶ λήθοι ἡμᾶς.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [k] μηνὶ, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρὸ τούτων εἰρημένοις πάντων καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἔλαφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

PUblicis autem impensis lex jubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac vespere: septima vero quaque die, quæ Sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo sacrificantes. At Neomeniarum solennitatibus & quotidianas hostias immolant, ac *præterea* duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hœdum vero pro expiatione peccati, si quod obliviscentibus forte obrepserit.

Sacrificia stata, sumptusque publici.

Quotidiana, Sabbatina, Neomeniarum solennia.

Num. c. 28. & Ex. c. 29.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetæum, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hœdum pro peccatis.

3. *De-

---

[p] Καθαγιάζουσιν] *Big. Bas. Gen. & Epiph.* καθαγίζουσι *Samb.* Sicut superius legerant Genev. §. 1. hujus, τοῖς ἄλλοις καθαγιασθησόμενα προσπεφύρευσι. Tria enim illa καθαγίζω, καθαγιάζω, καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi superque aras comburendi* vim habent. Unde Hesychio καθαγίζει, συντελίζει (Suidæ καύζει) καθιερώζει. Huic etiam & Photio καθαγιάζεται, ἁγιεῖται. Quare Salmasius male mutavit καθαγίζω Hesychii, quia significabat insuper μιαίνω, apud Sophoclem in καθαγίζω. Certe apud Etymologum M. ἄγος, μίασμα: sicut ἁγισμὸς, μιασμὸς in parecbolis Homericis. Unde ἐναγίζειν, φονεύειν. Apud illum etiam legis ἀγίζειν, καθαγίζειν. BERN. Καθαγίζουσι *Samb.* Verum tria illa καθαγίζω, καθαγιάζω, & καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi, superque aras comburendi* vim habent, ut ex *Hesychio, Suida & Photio* in Lexicis constat.

[q] Μεμαγμένον] *Vet.* μεμιγμένον legit, *mixtum.*

[r] Εἵνος ἥμισυ,] *Big.* ἱνός. *Samb.* ἱνός. Subinde vero utriusque ὁ ἓξ ἵν μίσγον, pro ἵν, הין. Theodoretus εἷν legerat, ubi ἀλίγεγραφε LXX. Interpr. ἵν hodieque ostendunt. Hieronymus insuper de Onomastico Sacro Philonis hoc transtulit, *In mensura liquentis materiæ.* BERN.

[s] Τέτρτη τρίτου] *Samb.* τρίτου τέτρ.

[t] Ἐπ' ἀρνίῳ.] Ἐπ' ἀρνίῳ. לכבש Num. c. 15. §. τῷ ἀμνῷ LXX. Interpr. לאמרא Onc. pro *agno. Big.* ἐπ' ἀρνίου, quod est idem cum ἐπ' ἀρνίῳ, seu ἐπ' ἀμνίου & ἐπ' ἀμνίῳ ex Grammatica Catholica Herodiani. *Samb.* ubique ἐπ' ἀρνιῷ, qua de forma supra diximus. Mox Ἑβραῖον *Samb.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀρνίῳ. ut *Coll. Big.* & mox ἵν. Vide p. 169. v. 2.

[v] Δυνατὸν δὲ] Hanc elegantiam à *Bas.* & *Gen.* retinemus. Mutarunt autem *Big.* & *Samb.* in facilius, ὁ δυνατὸν δύο χόας (χοᾶς S.) ἀττικοὺς, exempto ποιῆσαι. Theodoretus tamen Qu. 64. in Ex. τί ἐστι τὸ ἓν; μέτρον ἑβραϊκὸν οἵνου καὶ ἐλαίου. δέχει δὲ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιστεύσαι δὲ ἐν τούτοις αὐτῷ, ἀκριβῶς δὲ ἴσμεν τὸ μέτρον ἐπισκεψάμενοι. Ex Josepho etiam delibatum putabis, quod adnotavit S. Hieronymus ad c. 4. Ezech. *Porro Hin duos choas Atticos facit: quos nos appellare possumus* (hoc adjicit) *duos sextarios Italicos. Ita ut Hin mensura sit Judaici sextarii nostrique Castrensis, cujus sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici.* BERN. In *Big.* & *Samb.* ὁ δυνατὸν δύο χόας Ἀττικοὺς, sine ποιῆσαι.

[x] Πρὸ τοῦ βωμοῦ] Vinum libabatur infusum in simpulum, quod insertum erat summo altaris ad angulum notozephyrinum, uti in Tamid legitur. REL.

[y] Ἐπενέγκοι] Ἐπενίσκοι *Samb.* Sed sententia ὑπόταξις magis desiderat, ut ἐπενίσκῃ. Mox ἢ ἐψηθεῖσαν *Samb.* BERN. Ἐπενίσκοι *Samb.* melius ἐπενίσκῃ. HUDS. & COCC.

[z] Ὁποσονοῦν,] Ὁπόσον *Big.* ὁποσοῦν *Bas.* & *Gen.* ὁπόσον δὲ *Samb.* Rescribes autem cum tono Attico ὁποσονοῦν, vel retinebis ὁποσοῦν aliarum editionum. BERN. *Al.* ὁποσοῦν. *Coll. Big.* ὁπόζον *Cocceji* ὁποσοῦν.

[a] Πέμμαλα] Εἰδος πλακοῦντος huc migravit in codd. *Big.* loco πέμμαλα: quoniam Hesychius dudum notaverat in Lexico suo πέμμαλα, εἶδος πλακοῦντος. BERN.

[b] Ὑπολιπεῖν] Ἀπολιπεῖν soli *Big.* & *Samb.*

[c] Μέρος ἴδιον] Hanc portionem Legislator appellat תרומה, ἀφαίρεμα LXX. אפרשותא Onc. BERN. Illud μέρος ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. & COCC.

[d] Δημοσίου] *Coll. Voss* δημόσιον.

[e] Σφάττεσθαι] *Big.* & *Samb.* cum vulgo σφάζεσθαι. BERN.

[f] Δεχομένης τε] *Big.* δεχομένας τὰς ἡμέρας καὶ ληγούσης. Recte adeo interpretatus est Flavius ἱερουργοῦντες verba Mosaica בנקר ובין הערבים, de quibus nimium litigant Ecclesiæ nostræ atque etiam Judaicæ Theologi. Primum enim diei trihorium ultimumque, nisi forte frequentia Paschatis amplius exposceret, sacrificiis jugiter offerendis imputabantur. Atqui tempus hoc posterius, הערבים *Haarabaim* τὸ ἑσπέρια nuncupari existimo: quoniam in magna Parasceua distribueretur inter מנחת & פסח, sacrificia utraque vespertina, aut juxta phrasin Talmudicam εἰς ἑσπέραν μεγάλην καὶ μικράν, מנחת גדולה ומנחת קטנת. Unde Judæi Alexandrini בין הערבים transtulerunt Græce ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν Lev. c. 23. §. BERN. *Al.* ἀρχομένης τῆς ἡμέρας.

[g] Σάββατα] Unum Sabbathum σάββατα dicebatur eo tempore, quod ex dialecto id ætatis usitata, qua שבתא appellabatur, repeti potest, vel aliunde: de quo alibi latius. REL.

[h] Δεκάσιν] Iterum ἀσπάλου acuit in prima *Samb.* BERN.

[i] Εἴ τι καὶ λήθοι] *Bas.* ἤτι καὶ λήθοι. *Samb.* εἴτι καλλέθοι, hoc enim affectat passim BERN.

[k] Μηνὶ,] Scilicet *Neomenia* mensis *Tisri*, qui in *Septembrem* Romulidum & Macedonum *Hyperberetæum* incurrit.

3. * Decimo vero ejusdem mensis secundum lunam ad vesperam usque jejunant: eodemque die immolant taurum & arietem & septem agnos, & pro peccatis hœdum. Præterea autem afferunt duos hœdos; quorum alter quidem vivus extra fines in solitudinem emittitur, in averruncationem & expiationem peccatorum futurus pro populo universo: alterum vero in locum purissimum sub urbe educentes, illic cum ipsa pelle totum comburunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non à populo adductus, sed proprio Pontificis sumptu paratus. Quo occiso, & sanguine ejus simul & hœdi in fanum *interius* illato, aspergit digito septies tectum totiesque pavimentum ipsius, rursusque toties fanum *exterius* etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum *altare* majus *spargit*. Præterea, extremitates *tauri hircique* & renes & adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Præbet autem *de suo* Pontifex arietem in holocaustum Deo.

Lev. c. 16. & c 23. & Num. c. 29.

4. † Die vero quinta-decima ejusdem mensis,

γ'. Δεκάτῃ ὃ ἅ αὐτὸς μὴν ὸς καὶ ἀ σελήνην [l] ἀγωνιῶντες ἕως ἑσπέρας· θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριὸν δύο καὶ ἄρνας ἑπτά, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἕρφον. προσάγουσι δ' δύο [m] πρὸς τούτοις ἕρφας, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν [n] ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποροπασμὸς καὶ ἀφοσίωσις ἅ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος· ὁ δ' [o] ἐν τοῖς προαστείοις εἰς [p] καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτοῦ σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαίεται δ' ταῦρος, οὐχ ὑπ' ἅ δήμου προσαχθεὶς, ἀλλ' ὑπ' τ ἰδίων ἀναλωμάτων ἅ ἀρχιερέως προφερόμενος. ὃ δὴ σφάξαντος, εἰσκομίσας [q] εἰς τ ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἕρφος, ῥαίνῃ τῷ δακτύλῳ [r] τ ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ τοσαυτάκις εἰς τ ναὸν ἀπὸ τ χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν [s] περὶ τῷ μείζονι, κομίσας εἰς τὸ αἴθριον. πρὸς τούτοις, τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς ἀπὸ τ [t] πιμελοῦς σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ὑπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχει δ' καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαυτώσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ ὃ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπὸ δεκάτης, πρεπομένως

l Διανηστεύουσι] Διανηστεύοντες ἕως ἑσπέρας, θύουσιν *Big.* cum *Samb.* mox ὑπὸ τοῖς. Illi statim ταῦρον ἀπὸ κριὸς δύο. BERN.

* *Decimo vero ejusdem mensis secundum*] *Venit mox decima dies Tisri* יום הכפורים LXX. *Interpr.* ἡμέρᾳ ἐξιλασμοῦ, *Pharisæis præsertim* ἡ ἡμέρᾳ יומא, *præter arietem eximium P. M. variasque jejunantis populi victimas, duobus hircis averruncis, Θεσθυτῳ altero, altero* ἀποπομπαίῳ, *atque lustrationibus vel rerum sacrarum, Adyti velo tum subducto, criminumque totius gentis expiatione venerabilis. Vide Levit. c. 16. & c. 23. & Num. c. 29. necnon Massictam* Joma *in corpore Talmudico, aut cum notis doctissimi Sheringami.* BERN. *Decima deinde luna ejusdem mensis* vertit *Geleuius.* Vide Cl. *Seldenum* de *Anno civili*. c. 20.

m Πρὸς τούτοις] Forsan ὡσαύτως.

n Ὑπερόριον ἐρημίαν] *Big.* ὑπερορίαν ἐρημίαν. Locus autem ille שעיר החטאת hirci exulantis cum crimine Cleri Populique Hebraici vocatur apud Moysen ארץ גזרה & הסרבר, γῆ ἄβατος καὶ ἔρημος LXXII. Interpr. Quinimo distinctius in Talmudo nomine suo situque צוק ין דים מירושלם, σῶκος τραχὺς ὑπερκείμενος ἀφ' ἱερουσολύμων ἀπέχων. BERN. Locus ille *hirci exsulantis* cum crimine Cleri populique Hebraïci dicitur γῆ ἄβατος καὶ ἔρημος LXX. *Interpp.* quinimo à *Talmudicis* σῶκος τραχὺς ὑπερκείμενος ἀφ' Ιερουσολύμων ἀπέχων.

o Ἐν τοῖς προαστείοις] *Sub urbe Sancta* rite dixit *Josephus* suo sæculo pro phrasi *Moysis* quam per ἔξω τ παρεμβολῆς reddunt LXX.

p Καθαρώτατον] *Big.* & *Samb.* καθαρότατον *Bas.* & *Gen.* præter Canonem Grammaticum, quem tamen tam poetæ quam λογογράφοι sæpe negligunt. Geminorum vero hircorum alter cadebat sua sorte ליהוה, quod est, Deo & Altari: alter damnabatur לעזאזל, i. e. τῷ τραγηλάτῃ & solitudini. Significat enim עזאזל *abactor*, sive عازل: vel ἀποπομπὴ, vel amplius τραγηπομπεία, vel denique passive ὁ τράγος ὁ ἀπελαυνόμενος sive ἀποπομπαῖος, quomodo Rabbini Græcæ linguæ gnari ignarique fere explicant. Mox σὺν τοῖς προαστείοις, *sub urbe sancta* rite dixit Josephus suo seculo pro phrasi Moysis ducis מחוץ למחנה; sive ἔξω τ παρεμβολῆς, LXX. Judæis Pauloque Apostolo interpretantibus. BERN.

q Εἰς τ ναὸν] Potius εἰς τὸ ἄδυτον, אל דביר, oppositum jam contra coli proxime sequentis τοσαυτάκις εἰς τ ναὸν, & subinde tertii εἰς τὸ αἴθριον. Tunc enim succedere fas erat Pontificem summum אל מבית לפרכת, ἐωτερον ἅ καταπέτασμα i. e. sub velo secretiori. Lev. c. 16. 15. & planissime v. 2. אל הקדש מבית חפרכת אל פני הכפרת אשר על הארון, LXX. Interpr. εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον ἅ καταπέτασμα εἰς τὸ ἱλαστήριον, ὃ ἐστιν ἐπὶ τ κιβωτὸν ἅ μαξυηλίου. Iterumque v. 16. וכפר על הקדש, *expiabit adeo ipsum sacrarium*, τὸ ἁγιασθῆναι. Ita & *Joma* c. 5. §. 1. Adde & Flavium ἅλων. l. ult. λιθοστρώτου ᾗ (ἐσθῆτα ὁ ἀρχιερεὺς) ἐλάμβανεν, ὁπότε εἰσίοι (sic legendum) εἰς τὸ ἄδυτον. εἰσιὼν ὃ ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μίαν (vel μόνον) ὡς ἡ πάτριος ἔθος ἡμέρᾳ πάλαι τῷ Θεῷ. Deinde locutionem Hebraicam v. 15. על הכפרת ולפני הכפרת, percommode expressit Josephus verbis Græcis εἰς τ ὄροφον καὶ εἰς τὸ ἔδαφος. Quod est Misna *Joma* c. 5 §. 3. למעלה ולמטה כמצליף: quippe לא על הכפרת נוגעים אלא לארץ נמילים, atque prius ex sententia Talmudistarum Urbis de eodem cruore f. 42. c. אינן צריך שיהא נוגע ארץ כפורת. BERN.

r Τὸν ὄροφον] Sursum spargit semel sanguinem, septies deorsum: adeoque versus ὄροφον spargit, non ὄροφον τῷ δακτύλῳ ῥαίνῃ, & semel modo, non ἑπτάκις. REL.

s Περὶ τῷ μείζονι,] Forte περὶ τ μείζω, *circum Altare majus.* Typographi enim ediderant περὶ τῷ μείζονι. BERN. Forte περὶ τ μείζονα. COCC. Non circa altare fundebatur, sed uno in loco ad angulum altaris notozephyrinum in basi vel crepidine, uti Talmudici notant. REL

t Πιμελοῦς] Πιμελῶν ubique MSS. חלב autem in hoc ritu Lev. c. 16. 25. tota viscera complectitur, quod Josephus Sacrificulus ignorare non potuit. Neque aliud sonat διαιρέσεις 7. c. 6. Jomæ, והוציא את איבריהן נתנן בכגיסן והקטירם על גבי המזבח, *Juvenci autem hircique ustulandorum viscera scutella excepta super Altare adolebantur.* Cæterum quam vana sit querimonia Saliani & Sheringhami περὶ τ ἐξοχῶν, pro Josepho passim declarat liber Leviticus in similibus sacrificiis. Dein vox illa ἐξοχὴ non solum *caudas* cæteraque animalis appendices denotare, sed & congrue potest *Exta* Latinorum, Patrumque Misnicorum אמורים. Imo maxime credes Flavio, qui toties viderat hujus piaculi הכליות, יתרת על הכבד, החלב, האליה, τὰς ἐξοχὰς & τοὺς νεφροὺς & τοῦ πιμελοῦ σὺν τῷ λοβῷ & ἥπατος super Altari magno fumantes. BERN.

† *Die vero quinta-decima ejusdem mensis*,] *Dein sub æquinoctio autumnali, à die Tisri* xv. *ad* xxii. *ejusdem mensis exactum, celebrabatur larga & lætissima festivitas, Lev. c.* 23. 40. *Num. c.* 29. *& Deut.* c. 16. ושמחת בחגך, *iterumque* והיית אך שמח, omnino lætabere dabisque te hilaritati, *sic jusserat ipsa Sanctimonia, Moysi* חג הסכות χὰγ συκχώτ, *Onceloso & Jonathani vero* חגא דמטילא, *Samaritis* حج التظليل, *Gorionidæ & Hebræorum aliis* حج عيد المظال *aut* حج: *& adhuc præclarius* Hag. חג, ἡ ἑορτὴ, *Ezech. c.* 45. *ult.* 2 *Par.* 5. 3. *& hujusce Archæologiæ l.* 13. *c.* 21. *ubi Janneus de ponte sacro turbatur: atque simpliciter* χὰγ *ubique operis Misnici. Item* ἡ ἑορτὴ τ σκιρωτῶν LXXII. *Int. & Jasonis l.* 2. *Macc. c.* 10. 6. *atque* ἡ ἑορτὴ τ σκιροφορίας *aliquoties in versionibus Græcis V. T. Deut. c.* 16. 16. *Zach. c.* 14. 16. *tum etiam* 1 *Macc. c.* 10. 21. *& in utraque epistola Senatus Solymitarii l.* 2. *Macc. c.* 1. *necnon Johanni Evangelistæ c.* 7. *Philoni itidem planissime σκιροφορίαι, sed & Plutarcho scriptori peregrino, qui addere amplius voluit μεγίστῃ παρ' ἰουδαίοις ἡ τελειοτάτῃ ἑορτῇ: merito & velut arguerat dudum S. Zacharias extremo vaticinio contra Ægyptios.* סוכת *denique pro festo eodem offendimus apud Rabbanitas. Ubi hornarum frugum datori Optimo repensum Deut. c.* 16. 13. 15. *& Ex.* 23. 16. באספך מגרנך ומיקבך, *quod est verbis Sophistæ Charonensis de feriis eisdem ἀγαλλόμενος & τρυφῶν. Scenopegia adeo vocantur* חג האסף חג הסכות *i. e.* Σκηνοπηγία, ἑορτὴ συντελείας *Int.* LXXII. *& perspicue* ἑορτὴ συναγωγῆς *Aquilæ*, συλλογῆς *Symmacho, Samaritico in scholiis Romanis* συνεισφορᾶς. *Quippe versio Samaritica ibi reddiderat ex Onceloso, quod existimo,* חג כנושה, *& subinde Arabica translatio Neapolitanis nota* حج الجمع. *Pridem enim adnotavit Moyses ille doctor dubitantium l.* 3. *c.* 43. *ab Ethicis Stagiritæ, gentium pleraque* μὴ τὰς τ κεφαλῶν συλλογιδὰς *pompis sacris victimisque Eucharisticis impendio vacasse. Quinetiam convenit justo anni tempore, Eiresiona jactata, rituque plurimo cum Scenopegiis Hebraicis hilaris illa & Athenienses gratissima Septimana, quæ Pyanepsia & Thesmophoria in se comprenderat. Rerum ubi, inquam, largitori gregibus armentisque totis sacrificatum. Numerat enim Ceremonialis Mosaicum undeducenta animalia litanda hisce feriis, præter Ecclesiæ victimas quotidianas votaque privata. Tum vero, adibus suis ultro spoliatis ac desertis, Misna* Succa c. 2. §. 9. כל ז' חיטים ארם עושרה סוכתו כבע וביתו עראי: *supellectilem adeo domus ac ornatum cunctum in scenam transferri decuit, ut veterem illam* διατέρωσιν *explicant Scribæ Jerosolymitani f.* 53. שיהא אוכל וסוכה ומטיל בסוכה ומעלה עליו לסוכה; *in agros & plateas effusi gens Hebræa, septem dies jucundos agebant sub frondeis ac pellucentibus attegiis, aut Romane loquendo sub umbris. Serio enim cavent Nomodidascali* Succæ c. 1. §. 1. ut levia illa tecta solem autumnalem arceant potius quam admittant. טוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה. *Nec aliter de his philosophus Charonensis quarto* Συμποσιακῶν· πρῶτον μὲ τ μεγίστης καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρὸς ἦσι καὶ ὁ τρόπος· διονύσῳ ἀθσόμενοι. τὴν γὰ λεγομένην πηξίαν, lego μὴ γὰ τὴν λεγομένην πηξίαν, *post* Jomam, *Tisri*

post

τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ ᾿ ὡσὶς τὴν χειμέριον ὥραν, tempore ad hyemem jam vergente, tentoria figere

postdiem decimum mœstissimumque, ἀκμάζοντα πυγιτῶ πρὸς τὰ σκῆνη) πανηγυρικῆς ὁπώρας. *Tuguria ita sua festiva intra extra adornare amat hodieque Judæorum calamitas. Sepius autem in Misna inculcatur illud genti ab otio haud alienæ*, tempore Hag sub fronde bibere ex professo & quantum decima quarta mensa consumat vesci חייב אדם לאכול בסוכה וכו׳ יד סעודות, præmissa toties hac benedictione נא אקב וצונו לישב בסכות: atque, credis, ibidem dormire: domi vero rarius esse aut raptim. Succa *c.* 2. 4, 5, 6. maxime adhuc indulgere genio extremis utrisque diebus Festi, quos שבתון σαββατισμὸν appellat Lex Divina, lautitiis reliquorum Sabbatorum, *Misna* σαββάτ *c.* 16. 2, &c. aut uberioribus longe celebrandos. *Unde Plutarchus de bacchationibus cultuque Sabazii inter Judæos*, αὐτοὶ δὲ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσι, ὅτι σαββάτου τιμῶσι, (*malo ὅτι σαββάζιον τιμῶσι ἐν τοῖς σαββάτοις*) μάλιστα μὲν πίστει καὶ οἰκείᾳ θρησκεύοντες ἀφορμῇ. εἶεν δ᾽ καλόν τι μεῖζον, διηγεῖσθαι γε πάντας ἀκριβῶς νομίζοντες. τὰ ταῦτα μὲ εἰκότα φαίη τις ἂν κ᾽ κρύπτω ἐν αὐτοῖς. *Sic autem lætari verpi, sic commessari audent, quasi memores Moysis ducis patrumque suorum, qui per erema & inaquosa Arabiæ olim vagabantur. Quapropter in Liturgicis canitur*, זמנים לששון את יום חג הסכות זכר ליציאת מצרים. *Quinetiam gratias illi reddunt Deo, dum in tabernaculis rite convivantur*, על פרי הגפן ועל תבואת השדה ועל הארץ חמדה טובה ורחבה שרצית ונחלת לעמך ישראל לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם יי עלינו ועל עירך ועל הקדש במחרה בימינו והעלינו להוכה בתוכה ושמחנו בה ונשבע בטובה ונברכך עלירה בקדושה. *Neque aliter. Breviaria Judaica tempore S. Hieronymi, qui ad Zachariæ c.* 14. *ubi reliquias Gentilismi adoratum miserat ὁ ἄρτος ad Scenopegia Solymitana, talia refert*: Hæc quoque, *agit autem de feriis* Succoth *per universum orbem celebrandis*, Judæi cassa spe in mille annorum regno (*ita à Pharisæis acceperat Johannes Theologus* τὴν χιλιετῆ βασιλείαν) futura promittunt, cujus solennitatis istud exordium est: Egressus populus Israel de Ægypto per vastam ac terribilem ac latam solitudinem, in qua non erat domus, villa, oppidum, specus, faciebat sibi tabernacula atque tentoria, (quæ nunc à similitudine parvulæ avis papiliones vocantur) in quibus cum conjugibus morarentur ac liberis, & cibum caperent, & per diem solis ardores, & per noctem humorem & frigus & roris injuriam devitarent: justumque est ut in mense septimo quinta decima die mensis fieret tabernaculorum solennitas. Et cum te, inquit, interrogaverit filius tuus cras, dicens, quid sibi volunt hæc tabernacula? Respondebis ei, multo tempore peregrinati sumus in Ægypto, de qua eduxit nos Dominus in solitudinem, (*vide Lev. c.* 23. 43.) & idcirco tabernacula fuscitamus, ut beneficiorum Dei omni tempore recordemur, cum cœperimus habitare in urbibus. Præcepit quoque ut facerent tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Judæi cedrum, *lego citrum* אתרוג, vocant, & de palmarum ramis, ac frondibus ligni densissimi & salicis & populi. Historiæ jecimus fundamenta. *Hæc ille presbyter Christianus. Scenas autem istas è fundo, quantus cubitorum septies septem, non erigunt supra cubitos* XX. *neve infra decem palmos*, Succa *c.* 1. 1. & *c.* 2. 7. *Maim.* Sophar *c.* 5. 5. *quo caperent singulæ humani corporis partem præcipuam & dimidia majorem, simulque mensam totam; fastigio* גג *denique illas non strictiori quam palmari coronant. Quanquam Helena* Adiabenorum *regina* (Lydorum *ajunt Doctores Jerosolymitani* Succa *c.* 1. *col.* 2. הילני מלכה ודור: *utraque enim gens ἀδιαίρετος*,) *sub altiori tecto feriabatur Judaismo quondam percita. Adhæc Pharisæi in navi tabernas solennes, plaustro, dorsove cameli, aut summa arbore, modo ibidem haud ascendatur utrovis* Jomtob *defigere; imo ex rapto iidem boni viri tuguria illa condere permittunt* Succa *f.* 27. & *Maim.* Sophar. *c.* 5. 25. *Deinde bis septima pompa Templum repetentes, apud Altare holocausti vibratis rite fascibus Cleroque præeunte Hymnum magnum* הלל רבה, *ab initio* ψ. 113. *ad ceronidem* ψ. 118. *accinebant* Succa *c.* 3. §. 9. *Jamque post Ædem dirutam circa Pulpitum* התיבה, *ea gratia in Synagogam mediam translatum, die septimo Festi ebire septies mos & ritus vult, sceptra sua saligna* הערבה *quatientes ac ὑμνολογοῦντες. Maimon. consule* Sophar *c.* 23. *pro cæteris. Pueulos etiam admiserunt in hanc Panegyrin Traditionum Patres, quamprimum isti artem agitandi Lulabi addiscerent*, כדי להנכם במצוות, *addunt Antecessores Babylonii, f.* 42. *a. Diu etiam obtinuit, facientе fortean Jochanane Doctorum Judaicorum apice, ἱερουσίαν sacra in Panegyri vibrare* נענע, *emittendo retrahendoque vicibus tribus versus plagas quatuor mundi, dein sursum & jusum.* Succa *f.* 37. *b.* & *Maim.* Sophar. *c.* 7. *Hanc porro agitationem fieri oportuit interdiu, quotiès abiturus è Scena sua fascem pro more quisque attolleret & beneficeret, & maxime initio & fine* Hallel *majoris una cum brevi hac Letania* אנא הושיעה נא, *Misna* Succa *c.* 3. 9. & *Gemaræ f.* 30. & 38. *Dum vero staret adhuc Templum & honos Aaronidum, die primo Festi etiam Sabbatino*, ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν σκηνῶν διοιθεῖ τὸ σάββασι *Pharisæis docentibus in suo Deuteronomio, ubique Judææ regionis* במדינה *agitabat Lulabus; atqui in Templo Urbeque sancta* במקדש *cum illo die, tum sex sequentibus. Verum statim à triumpho Titi Romani jusserat celeberrimus Rabban Zaccheides tota septimana sacra universam Judæam εἰς μυημόσυνον ἧς νεὸς sceptris frondeis micare, Misna* Succa *c.* 3. 12. & *Talmudi Babyl.* 41, & 43. *excepto duntaxat Sabbato. Quippe profligato jam Synedrio M. ambigua ferebantur mensium initia mediave, quod Maimonides sponte fatetur* Sophar *c.* 7. 13, 16, &c. *Mergès autem* לולב Lulab & לולבא Lulabba, *qui &* ἀτυπὰ הושענא *vocatus, quod simul cum epiphonemate sacro* אנא ה׳ הושיענא אנא ה׳ הצליחנא *toties jactaretur*, (*quanquam recentiores Judæi hoc nomen potius tribuant singulari illi salici* הערבה, *quam septimo Festi ὡσαννὰ ῥαβᾶ* הושענא רבא *aut* תן הערבה *quaquaversum vibrare mos:*) *sive, ut Græce licet appellare, κορυθαλία, κῶμος, & maxime cum Josepho ἱερεῖων, ramos* myrteos *saligno*sque ערבה *cum* spadice *eminente super cæteros* הדס לולבא, וחרוב של רקל, *telluris sanctæ felicia munera* Succa *f.* 32. *Talm. Babyl.* & *in Exegesi Jonathanis Lev. c.* 23. 40. *colligebat, addito insuper* malo Persico *sive* ἰσλεῖχῳ אתרוג. *Hoc enim lævam manum implent, sicut jam dicto termite dextram, Talmudistæ plurimi post Rabbam indeque porro mijera Judæorum jecula, donec exeunte Festo pomum illud esse liceret, Misna* Succa, & *f.* 31. *Talm. Babyl.* & *Maim. c.* 7. 6. Sophar. *Nonnulli autem Gemaricorum dextram manum tam Thyrso Citreo quam Lulabo armarunt; magis ex more Josephi hujus. Regerit adeo R. Aquibæ collega ejus Eleazarus* Succa *f.* 34. יכול והא אתרוג עמהם באגודה אחת, tas esse citrum cum cæteris fasce unico colliganti. *Hoc idem probat* διάτιξις ἧ σοφοφῶν *seu* μιναχὼτ *c.* 3. 6. *ubi quatuor arborum genera ad Lulabum* לולב *quærunturi; tum etiam ex* Colbo *f.* 81. *a. Quinimo præter pomum unum, unum spadicem seu* לולב (*quippe vox ea apud Misnam modo thyrsum palmæ significat & quidem proprie, modo fasciculum ex hac arbore cum myrto, & salice collectum, inserto forte citro*) *ad Lulabum expositi vetus* ἐξήγησις (*quam commendarat magna auctoritate Rabban Ismael T. Babyl.* Succa *f.* 34. *b.*) *tres minimum myrti ramulos, duas virgas saligneas, omnes spadice pedali palmum unum, ut minimum, breviores*, Succa *f.* 32. *b. T. Bab.* & *Maim. Sophar c.* 6. 8. & *c.* 7. *ubi λάλαβον describit vir doctus* הערוך של דקל קורם שיתפקרו העלין שלהן לכאן ולכאן, Sceptrum palmæ foliis nondum apertis. *Sic eum docuerant Patres Babylonii* Succa *f.* 32. *a. Massicle autem* Succæ *c.* 3. §. 4. *conveniunt Rabbini egregii Ismael & Tryphon in* ג׳ הדסים ושתי ערבות ולולב א׳ ואתרוג א׳ *Aquibas interim permisit ramos omnes singulares. Cuncti etiam consentiunt* Menacot *c.* 3. 6. Ramorum genera quatuor ad Lulabum ex necessario requiti ד׳ מינין שבלולב מעכבים זה את זה. *Pariterque Moyses Maimonis c.* 7. 5. Sophar, Hæc quatuor לולב spadix, הדס myrtus, ערבה salix, atque אתרוג citrum conferre omnes debent ad Ritum Lulab למצות הלולב, τῷ δεσμῷ ἧ βαΐων. Non sufficit pars harum, non arbores aliæ ad fascem Festivum, sive בשם לולב לאגורה אחת כי לולב שאינו אגור פסול, *quod loquuntur Scholastici f.* 33. *a.* Succa. *Mirum tamen Buxtorfium aliosque multos Theologos, tam arbores illas* Lev. *c.* 23. *quam plures c.* 8. Nehemiæ. *Scenis duntaxat Judæorum compingendis, quod & Sadducæi jam olim contenderant, non pro enchiridiis ferialibus adsumi. Adversantur tamen his Josephus, Doctores* διατιθέμενοι, *& multorum seculorum notissima consuetudo. Rejiciuntur denique ab hac pompa Citria perforata, putria, compressa, imo ex* Turim *Spharica, nimis nigra ut homo Æthiops, aut viridia nimis & albicantia, immatura, petiolo* בוכנה *apiceque* דר *seu* פיטמה *spoliata, Misna* Succa *c.* 3. §. 5, 6, 7. & *T. Jerosol. f.* 53. & *T. Bab. f.* 32, 34, & 36. *Sed redeamus rursum ad Sympositi Plutarchi.* ὅσα σκιναῖς τε καθίζειν: *ut sane Moyses ab Oraculo Sinaeo Lev. c.* 23. 42. בסכות תשבו ז׳ ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, οἰκ κλισίαις μόνον ἀλλὰ καὶ σκηναῖς. *Id vult* הכלל *sive Canon Deuteromii Pharisæi Massilla* Succa *c.* 1. 4. כל רבי שאינו מקבל טומאה וגידלו מן הארץ מסככין בו, Quicquid solum produxerit polluti incapax tabernaculis σκηναῖς ἱερᾶς fas fuerit contegendis. *Laterum vero major adhuc dabatur licentia, §.* 5. ἐν τῷ σκηνῇ ἧ ἑορτῆς σκηνὴ ὀνομάζειν. *Pharisæus equidem dicerat* יום טוב הראשון של חג, Scenopegiorum panegyris prior, atque ex opere proprio κατασκευὴ σκηνῆς Succa. ὀλίγως ἧ ὕστερον ἡμέρας, אחר חולו של מועד, post hexaemeron levioris observantiæ, ἄσκηνη ἑορτὴ (*nam & Deuterota Judaici admonent σκέπαν Scenopegiorum esse per se festum, novamque plane solennitatem & quartum* Regalum *inducere*, השמיני חג בפני עצמו ורגל בפני עצמו Succa *f.* 48. *a.* Joma *f.* 3. *a. T. Bab. & passim.* ἄσκηνη ἑορτὴ, *sic calumniatur Chæronensis*, ὅσα ἂν δι᾽ αἰνίγματων, ἀλλὰ ἀνίκητος βάκχε κολασμοῦ τελεζῆς. *ἐγὼ* ἧ κρατηροφορία τῆς ἑορτῆς, מצורת ניסוך המים *sive ὑδριαποσία in Misna Pharisæorum: vel ad meliora exemplaria* κρατηροφορία τῆς ἑορτῆς, ἧ ὑδροφορία παρ᾽ αὐτοῖς. *Idem enim Syro &* כלאי *& Rabbi. Magistris autem Judaismi ritus iste vocatur* מצות נטילת הלולב. ὧν ἧ Σύροις ἔχοντες, נוטלין הלולבין, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιασιν, *nil certius. Verumenim à Doctore quodam Misnico & quasi condiscipulo S. Pauli hæc talia acceperat Plutarchus ante excidium Ædis Divinæ*, εἰσελθόντες ἧ ὅτι ἐρῶσιν σὸν ἴτρῳ. *Dicam igitur extemplo.* εἰκὸς ἧ βακχεῖαν εἶναι τὰ ποιούμενα. *Vespertina quidem tripudia, gesticulationes, cantiones, αὐλήματα, aliaque cæremonias* Betsoabæ *durante Scenopegiorum solennitate, à Bacchatione haud plurimum differre existimo. Impium tamen esset & κ᾽ τὸ κακοηθὲς ἧ πλαστάρχε idem de diurna Liturgia diebus extremis magnisque Festi istius dicere unquam aut cogitare.* κ᾽ γὰρ σάλπιγξι μιχαὶς שופרות סוטερεῶν, *tubis unius palmi præter linguam & κώδωνε ex cornu arietino ac Simeone Gamalielis æstimante* כרי ויאחזו בירו ויראה לכאן ולכאן; *aut cum χαλκοτερῶν* חצוצרות *unius cubiti ex metallo. Videto f.* 27. *ἡμιτασιαῖα, ridda f.* 26. & *μασίκιτ ταμιὸ c.* 7. §. 3. ὅσπερ ὑργείοις τοῖς διονυσίοις ἀνακαλύμμοις ἧ θεὸν χεῶν). *Hoc maxime fecerant Sacerdotum Hebraicorum natio Neomeniæ Tisri, quæ inde appellatur* זכרון או יום תרועה *Interpr. LXX. i. e.* Festum ambubaiarum, *Num. c.* 29. 1. & *c.* 10. & *Lev. c.* 23. 24. κ᾽ αὐλοῦντες ἐγείρει σαθοίασιν, ἐς αὐτοὶ λάλιται σαθοσιομάζουσιν. *Verum de Levitarum* כנור κιννύρᾳ, *consules l.* 1. *Par. c.* 15. *Josephi hu-*

re & compingere jubet ſingulos per familias, præ metu frigoris ſibimet cavendo ab anni tempeſtate: [x] σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει καθ' οἰκίαν ἕκαστον, [y] τὸ κρύος ὑφορωμένους ὅτι [z] φυλακὴ τοῦ ἔτους· ὅταν τε πάσ-

huius l. 7. *c.* 10. ἀρχαιολ. *& codicem* Eracin *in corpore Talmudico. Differo tamen hinc reliqua Plutarchi, loco alio dignius repetenda. Iterum ad Scenas Judaicas. Septimo autem die Feſti, qui* ὡσαννὰ ῥαββὰ *appellari meruit atque in recentiori Judaiſmo* חג הערבה, *bis ſepties obibant Altare grande Clerus cum plebe, modulantes toties Hallel magnum, necnon blandulam hanc ſalutationem* יפה לך מזבח יפה לך מזבח, Bene tibi, tibi pulchre Altare; *aut ex formula Lazari* מזכה ליה ולך יפה *Miſna* Succa *c.* 4. 5. *De etiam iſto, qui profecto ultimus fuerat &* ἀξιοκπώστως; *ex veteri obſervantia (nam recentiores vel octavam in Tabernaculis malunt confiere, quam computiſtis ſuis nimis credere, Maimon.* Sophar *c.* 6. 13.) *Citreum de ſuo quemque ferre opportebat, ſicut primo Feſti Faſcem proprium, Miſna* Succa *c.* 3. 11. *& c.* 4. 5. *Maim.* Sophar *c.* 8. 10, 11. *Hoc quidem ſeculo in media Europa unum pomum nomine totius Synagogæ defertur. Verum tanta copia reperiebantur iſſa mala tempore ac ſolo veterum Doctorum, ut liceret viris κατ' ἐξόδιον comeſſe citrea parvulorum, Miſna* Succa *c.* 4. 7. *Hunc porro morem de jugo Sinæo acceptum perhibet Maimonides* Sophar *c.* 7. 20. *& c. laudant etiam Deuteroſæ aliquot Miſna,* Succa *c.* 4. §. 5, 6. *ut præter* ערבה של לולב *ſalicem Lulabi, quiſque aliam* בפני עצמו, *quæ ex ſalicto* מוצא Moſæ *Joſ. c.* 28. 6. *quam* Coloniam *vocant Doctores Urbis ſanctæ, & O. Bartenorius noverat nomine priſco, ſepius accipiebatur, Miſna* Succa *c.* 4. 4. *magnis cum clangoribus & lætitia ad Aram holocauſti deportaret, ibique relinqueret quovis ſeptem dierum ſalicem unam, excepto forte Sabbato, ſi advenerat: tum enim infixæ manebant pollubris aureis in Templi peribolo. Hodieque Judæi, (quia ſecunda illa ſalix Lege ſcripta haud nititur* הערבה אינה בפירוש בתורה, *ſive ut loquitur* R. *Zabed T. Bab.* Succa *f.* 44. 2. לירח ליה עיקר בתורה, *ſed duntaxat more ſtat Prophetarum* במנהג נבואים, *aut verbis Jochananis Talmudiſtæ* הערבה יסוד נביאים,) *ſeptima feriarum Scenicarum, non aliis, ſalice prehenſa humum bis terve percutiunt aut vaſium aliquod, in recordationem Templi, abſque omni benedictione ſalicis. Maim.* Sophar *c.* 7. 22. *Noctibus vero lævioribus Feſti* בהול של מוכר, *nam extremi utrinque dies Sabbataque ab his ludis abhorrent, noctibus* בלילין של αὐλοῦς הליל *inquies cum Phariſæis, in Atrio fœminarum, longum id erat cubitos* 187. Talm. Jeroſ. Succa *c. ult. prope* ἀνταῦθα ἦσαν בית שואבה *auro flammiſque lampadum tum magnifice illuſtrato ſpectabat populus, vir fœminaque, de altiori illæ pegmate, ſenes Iſraelis, ſenatores, Academiarum rectores, Doctores, omniſque hæreſis aſcetas,* חסידים ואנשי מעשה, *quid creditis? ludentes, ſaltantes, geſticulantes, plaudentes, ut ætas illa potuit & cantillantes facibus præcedentibus, atque (ut Plutarchus maluit) bacchantes, &* διατιθέντας *modo Spondeum melos Talm. Jeroſ. ad* Succæ *c.* 5. 6. אשרי מי שלא חטא ומי שחטא יחוה מחללו, Felix quiſquis non delinquit, aut cui donatum eſt delictum, *modo Lydium ac molle* אשריך ילורתי שלא ביישרת ארת זקוניך, Bonos lacertos, qui nec ſenem fallunt: *ſimulque tibiis* חליל של בירת שואבה *& audaci Syriæ muſica chorum canum irritante, præter voces, citharas, nablia, cymbala, organa alia Levitarum, quæ vel Jerichunta excitarent à tot ſtadiis, Talm. Jeroſ. ad* Succa *c.* 5. 3. *Hinc apophthegma Phariſeorum paulo jucundiorum,* Hilaris eſſe haud novit, qui ſit ludorum Betſoabæ inexpertus, Succa *ibidem:* כל מי שלא ראה שמחת בירת שואבה לא ראה שמחה מימיו. *Poſt noctem autem intempeſtam hiſce tripudiis ac teretiſmis finem tandem imponunt* ἱεροσαλπίκται *ſive Sacerdotes duo, qui à Porta ſuperiori* שער הליון *per Odei gradus quindecim perque Atrium mulierbre multoties clangentes* τότε στρέφουσι τὸ πρόσωπον, (*ita interpretor* תקינו והריעו) *ad Portam Nicanoris deſcenderant* לשער היוצא למזרח, *ibique converſis ad occidentem vultibus, hæc talia ſolenniter profeſſi fuerant,* Deo quidem contempto Orientem ſolem adoraverunt patres noſtri, (*etiam* φοιβολάτρης *Abraamus:*) nos autem ad Deum, ad Deum ora noſtra convertimus, ואנו ליהוה וליהוה עינינו, *Miſna* Succa *c.* 5. §. 4. *Sic habes Ceblam Judaicam, fundumque Ceblæ Chriſtianæ. Templa enim noſtra, ſicut olim Fidelium vultus inter precandum Montem Ædis Solymitanæ, dilectum Chriſto Jeſu locum ac frequentatum, ex compoſito reſpectabant. Octavam denique diem Feſti, quæ Tiſri* XXII. *Moyſes ex mente Dei vocat* Haſeret עצרת, *ἀναβολὴν Joſephus, Onceloſus, & Chaldaizantium alii: ſive vox illa τὸ ἐξόδιον denotet cum* LXX. *Interpr. i. e.* Concluſionem *cujuſque* Regali. *Iis enim exituris hoc tribuit Moſes aut Phariſæi. Sive cum eiſdem Interpretibus Alexandrinis & plurimis Rabbinorum* πανήγυριν, *ubi omiſſis rebus famulis pia gens uni Deo omnis ſimul vacaret, congrua ſatis jactatur utravis originatio. Fertur adeo præceptum &* Ἀγαθὸν *Lev. c.* 23. ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ἐξόδιον ἔστι. *S. Hieronymo* Dies celeberrimus eſt, עצרת היא, ἐδὲν λατρευτὸν ποιήσετε ἐν αὐτῇ. *Et v.* 39. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἡ. ἀναπαυσις שבתון וביום ח׳ *Quinetiam de tribus Feſtis majoribus v.* 2. 4. αὗται εἰσὶν αἱ ἑορταί κυρίου, יהוה מועדי Synaxes ſacræ, ἃς καλέσετε κλητὰς ἁγίας מקראי קדש. *Adhæc B. Johannes c.* 7. *Evangelii, ex arbitrio Scribarum ſui ſeculi Octavum Scenopegiorum nuncupat* τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν. *Hunc enim juſſerant Phariſæi* præ cæteris cunctis colere & celebrare, & pro Feſto ſingulari habere, tanquam ſine ſcena, ſine termite, ſuo ex ritu & libationibus ſatis inſignem, *Miſna* Succa *c.* 5. *& ibidem Talm. Jeroſ.* בח חזרו פיים כנרגלים וגו׳ רגל בבני עצמו וגו׳ לכבור יט׳ האחרון של חג. *Inde crepant Doctores, qui viderant incendium Ædis ſecundæ Miſna* Succa *c.* 4. 8. *per octiduum celebrari hymnum* Hallel *&* השבחה Pacificorum gaudia *ob honorem diei Octavi, quo præparentur dignius Hebræorum animi ad ſummam noviſſimamque Feſti lætitiam. Inſuper tam beatæ lucis gratia rite ſolvi ſcenas, deturbari menſas agreſtes, edibus ſuam ſuppellectilem denuo reddi die ſeptimo exeunte, ibidem docent Deuteroſæ. Huc, huc referunt Talmudici Divinum iſtud jus ac indulgentiam eximiam* אין ויורת שמח. *Vide Maim. ad δώτερ.* Succa *c.* 4. 8. *Poſt hæc ſub veſperam ad Altare magnum,* τῇ τῶν ἀζυμίων τὸ Φασεκιὸν, *quam accurate explicat ὁδοτέρωσις συνχά c.* 3. 9. *& Talm. Jeroſ. ad c.* 5. 2. *cum vino ſimul aquas potentes Siloæ* (σιλωὰμ *vocant Joſephus & Fides noſtræ Evangeliſtæ, Rabbini* שילוח) *ſimpulis aureis libabant ſacrifici, tubis interim & muſicæ ſacræ aura omni perſonantibus, populoque adplaudente ex formula,* ἄρας, ἔπαρας τῷ χείρε σε, הגבת ירך. *Sic ſolebant propter quendam Sadducæorum, ut refert Schola Babylonia* Succa *f.* 48. *qui ſacram lympham in pedes ſuos profuderat. Sive ex Miſna* Succa *c.* 4. 9. *ad verba* נסך שפעם אחרת אחר על נבי רגליו ורנסוהו כל העם באתרוגיהן. *Hunc autem Alexandrum Jannium fuiſſe exiſtimo, regem malum, pontificem pejorem, quem Sadduceiſmo infectum penitus factio Phariſæa, tempore Scenopegiorum malis Perſitis armata, de Altari pepulerat. Profitetur enim Jochanan gloria Rabbaniſtarum T. Bab.* Succa *f.* 44. ניסך המים *ritum iſtum deſcendiſſe per tot ſecula de monte Sina* הלכה למשה מסיני, *quarum* ἀξιοπίστων *Sadducæos negligentes ſemper fuiſſe conſtat. Inde Maimonides ad* Tamid *c.* 10. 8. Sacerdotem illum in libatione errantem, quem nube adeo citreorum obruebat populus feſtivus, inter hæreticos & Epicuræos annumerant Patres. Contendunt autem hi à Clericis ἰδιοβαπτιστὰς tempore Hagi præter Legem conſumi, meliuſque plane omitti שאמרו אפיקורוס הוא שהן אומרין אין מנסכין מים. *Hæc in ſpem pluviarum, præſertim proximam &* πρωίμων יורה *ſeu* רביעות. *Quippe ſtatim ab hoc Feſto decretum ferebatur in Cœlis de pluviis ac proventu anni totius, Maſſ.* Taanit. *c.* 1. *& c.* 3. כתב נירונין על המים. *Idcirco irati numinis credebatur, quoties imbres* primarii, יורה *ſeu* בכיר, *ſolennitatem Scenarum & pietatem populi præverterent,* Succa *c.* 2. 9 quaſi dominus in os pocillatoris ſui oblatum cyathum rejectaret, הרבר רומה לעבר שבא לעמוד כוס לרבו ושפך לו כיתון על פניו. *Has tamen libationes Dominus noſter & Meſſias Jeſus, cum tempore tam feſtivo in Urbe concionem haberet, Johan. c.* 7. 37, 38. *ad* profuſionem Spiritus ſancti, *conſentiente Phariſæorum hæreſi, pie ac ſapienter tranſtulit. Conſimili modo Joſua ben Levi in Talmudo Jeroſolymitano ad* Succa *c.* 5. 1. Bethſoabam *appellitari monet Atrii muliebris puteum, quoniam inde hauriebatur* πνεῦμα τὸ ἅγιον, *tantidem vaticinante olim Eſaia c.* 12. 3. ושאבתם מים, ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' ἀγαλλιάσεως ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου, *quod teſtatur Jonathane interprete* ותקבלון אלפין חדרת, Accipietis quidem novam doctrinam cum gaudio. *Hæc eſt Theologia Chriſtiana, hæc ſane Evangelium Jeſu Chriſti. Sed deſcendamus rurſus ad terrena. Minatur Vates Zach. c.* 14. *gentibus quotquot ad Solymas ſolennitate Scenarum non aſcenderint, annos aridos famelicoſque* לוא עליהם יהיה הגשם. *Nec ſane diſſimile de* ἱερεσιώνῃ *i. e. de Lulabo Attico pollicetur Scholion pervetuſtum apud Etymologum M.* ἐπιλαβοῦ μὲ ἱερεσιώνη ἐκεῖνα τὰ ἀπόλωνται. καταχύσωμέν ἢ κύλικα οἵαν κεφαλὴν καταχέουσες, αὐτὸς ἐπιλέγουσιν.

Εἰερεσιώνη σῦκα φέρε καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι καὶ κυτύλην καὶ ἔλαιον ἀμπλήσασα.
Καὶ κύλικ' ἀζωΐης οἴνου. ——

Quomodo & Stromatum ſuorum ὠδαρίαν *commendat noſter Clemens p.* 476. *Hoc argumentum denique claudat Philo,* τελοῦμαι δ' ἐγὼ ἑορτὴ, *ait ille vel Judæorum veterum alius libello* περὶ ἑβδομάδος, ἢ σαββατείων, *ex Lege quidem cum* Encœnia *atque* Purim *nihil ad numeros ſactos conferrent atque ritu duntaxat Eccleſiaſtico ſtarent, non Moſaico,* θεσμοθετοῦμαι σκηναὶ, καιρὸν ἔχουσαι μετοπωρινῆς ἰσημερίας. ἐξ ᾗ δύο παρέπεμψε, τότε δὴ ἰσότητα τιμᾶται, τῷ δικαιοσύνῃ ἀρχὴν καὶ ἀσκὶς φῶς συγγενὲς, καὶ τὸ σωτήριον μᾶλλον ἀνάπτουσι καρπῶν τελείων ἐν ὠχαριστίᾳ τῷ τελεσφόρῳ. καὶ μὲν οὖν σκηναῖς σωφέσταται ἀμφιτάττ ἢ χεῖρον ἢ ἰσρῆς· ἦτοι ἀφ' τὸ μηκέτι εἶναι χρείαν ὑπαίθρου διάγειν τὰ περὶ γεωργίαν ὑπονόησις, ἢ εἰς τὸν ὑπόμνησιν ἢ ἢ σωγόνων μακρᾶς ὁδοιπορίας, ἢ δι' ἐρήμης ποιεῖσθαι βαθείας σκηνὰς πολυτρὸς χρῆσε καθ' ἕκαστον σαθμὸν ὑδιαιτᾶσθαι. προσηνὲ ἢ κ' ἐν πλείω πείρας μεμηκάζ, καὶ ἀδοξίας ἐν δόξῃ, καὶ ἐν ἐρήμῃ κτιζόμεν. ἐπεὶ ἢ ἡμέρας ὀγδόης ἐπιστρέφεται, καλέσας ἐξόδιον αὐτὴν· ὅσπ ὁμοίην ὡς ἔοικε μόσι ἢ ἑορτῆς, ἀλλὰ πασῶν ἢ ἐπισήμων ὅσας καταγλαΐσματα. τελοῦται δὲ ἐπὶ ἢ ὠκεανίδ, καὶ συναπέρασμα σαθερώτερον καὶ ἀγιώτερον. BERN.

[y] Πρὸς τὸν χειμέριον ἄφορ,] At die 15 Tiſri erat tempeſtas anni (certe hic dies ultimus erat illius tempeſtatis) חום *calor* dicta Talmudicis. Quo jure ergo Joſephus ſcribit annum id temporis vergere ad hyemem? Nempe omnino vergebat annus in hyemem, nam jam a die 15 menſis Ab, calor ſolebat imminui, & notant Judæi ideo his diebus celebrari voluiſſe Deum feſtum tabernaculorum, quod tempus hoc frigidius commorationi in tentoriis minus aptum eſſet, & ideo Pontifex M. qui die 10 Tiſri ſe lavare frigida ſæpe debuit, non animabat intercalarem annum, quod ita in dies frigidiores incideret id feſtum. REL.

[x] Σκηνὰς] Unde & Feſtum hoc dicitur ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν, atque ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνοπηγίας, & à *Philone* σκηνὴ, ut & à *Plutarcho* σκηνὴ, qui (lib 4. *Sympoſ.* probl. 5.) μεγίστην παρ' Ἰουδαίοις καὶ τελειοτάτην ἑορτὴν appellat, p. 671. *Edit. Pariſ.* quo in loco pro τὴν γὰρ λιγομένην ἡσεῖαν lego μὴ γὰρ τὴν λιγ. & pro ὅτι σαββάτων τιμῶσι malo ὅτι Σαββάζιον τιμῶσιν ἐν τοῖς σαββάτοις, & pro κεφαλοποσίαν demum κεφαληφορέαν. BERN.

[y] Τὸ κρύος] Τότε κρύος *Big. Samb. & Vat*

[z] Φυλακὴ] Sic fere *Ælian.* in *Var. Hiſt. l.* 1. *c.* 5. τὸ μὲν γὰρ

πατρίδων ἀπέτυχον, ἡδόμενος εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν ἀφ' ἧς τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔζουσιν, [a] ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ [b] ἑορτὴν ἄγοντας [c] ὁλοκαυτοῦσί τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε παρεκελεύετο, φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν [d] εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κλάδῳ φοίνικος [e] πεπαιημένον,

& quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes & holocaustа facere & pacificas Deo hostias tunc offerre *præcepit*, manibus ferentes fasciculum ex myrto & salice cum spadice palmæ compositum, addito *Lev. c. 23. v. 40.*

θύλακος ἐχ ὑφορᾷ), οὐδὲ ἐπὶ φυλάττει) ἀφ' ἧς τὴν ἀπορρησίαν τέτοι, *nam escam non suspectam habet, nec sibi ab ea cavet* &c. Cum *Josepho* familiaris sit verborum trajectio, forsan & ἔτους ad κενῷ referendum, ut sensus sit, *anni frigus ex cautione suspectum habentes*. Si cui hoc displiceat, videat annon vertendum, *de anno jam affecto sibimet cavendo frigus suspectum habentes* aut *frigus suspectum habentes ex cautione* (vel *observatione*) *anni* tempestatis.

a Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ] Proprie 7 dierum erat festum tabernaculorum, sed ἐξοδίου, עצרת, uti octavus dies ejus festi aliquando consideratur. REL.

b Ἑορτὴν] Ἑορτήν τε ἄγοντας *Big. Samb. & Vat.*

c Ὁλοκαυτοῦσι] *Coll. Big.* ὁλοκαυτοῦσιν.

d Εἰρεσιώνην] *Samb.* εἰρεσιῶν pro εἰρεσιώνας aut εἰρεσιώνας. Ita *Ramos* Epiphanio. Grammatica equidem Græca formam utramque patitur; hanc tamen frequentiorem fecit cultus Apollinis. BERN.

e Πεπαιημένον,] Rescripsi πεπαιημένην *compositam*, ex libris *Samb.* & *Big.* At πεπαιημένη *Bas.* & *Gen.* typis suis ediderant. De Enchiridio autem festivo, quod componunt quatuor arbores semper virentes & ἀνάπαλιν, Deo præcipiente Lev. c. 23. 40. Josephum explicabis hunc ad modum. Φέροντας οὖν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην לולב λεγλαβ, μυρσίνης עבות vel הדס γαβὰτ ἢ ἀβὰς, καὶ ἰτέας ערבי נחל & ערבן, γαφὴ νάχαλ *amnicolas salices*, σὺν κλάδῳ φοίνικος בכפות תמרים בεικαφὼτ τιμαλὰμ, *cum spathulis palmarum* πεπαιημένην, ἔχ μήλου ἔχ τ πέρσεας πρσσίχ, *addito pomo citri* אתרוג *Etrog*, פרי עץ הדר περὶ ἧς ἀβὰς, ἥτοι μηλέας ἀγλαοκάρπου, phrasi Mosis & Homeri maximorum poetarum. Convenit utrisque perennitas, Τῶν ὕπνος κατὰ δάπλυ), ὅθ' ὑπιλείπ Χείμας ἐδὲ ῥίγος. Aut verbis Azaidæ, quæ de Talmudo excerpsit magnus Commentator ἔ λόγιαι παρασ. 30. *Etrog dicitur* הדר לשנה שהדר באילנו משנה. Agnoscit enim Thessalonicensis ad ὁδ. η'. ιη'. μῆλον vocitari, non solum malorum vulgare, ἀλλὰ κ τὸ τ πέρσεας ἔχ τοῖς ὕσεσιν ἔτι γεμᾶ κ τὸ κιτρίον. ὁ δὴ κίτρον ῥωμαῖοι καλέσιν, ὡς φησι πάμφιλος ἐν τῷ σφὲ γλωσσῶν, καλεῖ) ἔ κ κιτρίον ἔχ μέσοι μῆλου ἐσπερίου. ἔτι κ χρύσεοι, κ μᾶλλον φιλίατε, ἔ ἀρτεμίδι crede; qui hoc genus mire amabat. Verum הדר עץ פרי indifferenter vertunt καρπὸς ξύλου ὡραῖος, seu בהא seu שכוי, Interpretes LXX. & Samaritæ in Arabicis & Judæi Mauritii & Tavosus μηδέζων. ἄκοι, ἐνδόξε, i. e. משבח. Ita quidem paraphrases Chaldaicæ Samaritarum & Jonathanis Uzielis. *Fructus arboris pulcherrimæ*, B. Hieronymus. Explicatius tamen Syrus صاف اثلنا مصوا اثمرا *Fructus pulcherrimarum arborum*, *pomi puta citria*. Nobilissimus Targumista Oncelosus פירי אילנא אתרונין, Solymitarius תרונין, & Saadias vir clarus ثمر شجر الاترج καρπὸς ξύλου ὀπόρρυγος. Huc allusit florida paraphrasis Cantici Salomonici, c. 2 3. ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις ἔ δρυμοῦ, *sicut cæteris sylvæ præstat malus Persica*, & *per totum mundum celebratur* היכמה דמשבח אתרוגא בני אילנים טרק וכולי עלמא מוריין יתיה. Huc etiam Scholion Oneirocriticum Talmuditarum Babyloniorum f. 57. *Beracot* Etrogum אתרוג *in somnis quicunque viderit, scitat pulchrum se & honorabilem apparere Deo respectante & æstimante*, תדור לפני קונו. τὸ γὰρ κίτρον εἰς ὄψιν κ πλάσιον ἀφικνέμενον, ait & Achmedes. Vide Vaicra Rabba parasa 30. multam allegoriam de membris Lulabi sacri: unde probatur clarissime quod nunc volumus, Josepho enim & priscis Rabbinis de hoc fasce satis convenit, eodem modo Legis verba explicant. Dicit ille, dicunt hi, ἀλλὰ *pulchram arborem* Mosis sui esse τὸ μῆλον τ πέρσεας, ut hoc capite. Rursumque Flavius æquo nomine κίτρεον l. XIII. Orig. ubi refert de Jannæo, rege infulato & tribulo Pharisæorum. ἐκαινίσε γὰρ ἐπ' ἀλεξάνδρου τὸ ἔθος τ ἑορτῆς ἀγομένης. καὶ ἐσώτ αὐτὸ ἐπὶ ἔ βωμοῦ κ θύειν μέλλοντ, κιτρίοις αὐτοὺ ἔθεσθον· νόμος ὢτ ἔχ τοῖς ἰουδαίοις σὺν τῇ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον θύρσους σὺ φοινίκων κ κιτρίων. Quod verbis Hebraicis Josephi non veri non male expressum cape, בהיותו חג הסכות יעל המלך על המוכח כתוב הכתוב אז תחילו הקרושים המה התכמים לשחוק באתרוגין ובמקלות התמרים וגו׳. Aut uberius è codice optimi Huntingdoni, وصعد الاسكندر علي الذبح في وقت العربان عظي نرسم الكهنة فابتدوا قوما من اليهود في هذا العيد يلعبوا بسعف النخل وانتصل لعبهم علي ما جرت به العادة قر مي به بعضهم اترجه فاصابنا الملك. Observat autem Galenus suo seculo, quod Josepho proximum venit, μηλέας μηδικὰς καρπὸν ὀδύτι μῆλον μηδικὸν, ἀλλὰ κιτρέον νῦν πάσιν ὀνομάζεσθ. Persica vero & μῆλα περσικὰ aliquid mollius & præcocius denotasse quam jam meditamur. Similiter Typhon & Ismael & Pharisæorum alii in corpore Juris secundarii *Succa* c. 3, 4. 5, 6, 7. multum de magnitudine figura ac integritate Citri festivalis disceptant, certi plane hoc malum intellexisse Amramidem, quando *speciosissimum fructum* & *gloriam paradisi* הדר per scenas circumferi feriantibus jusserat. Inde ad hanc διάτεξιν אומר-אתרוג ר׳ ישמיעאל probe adnotat Schola Solymitaria *succa* f. 53. sui Talmudi, ר׳ ישמיעאל דרש פרי עץ הדר אתר. Huc accedit Maimonides, Tanchumus, M. Cosensis, & quicquid extat uspiam Judæorum, Caraitæ sint aut Rabbanitæ, quicquid Samaritice hæresis. Ritus etiam & religio gentis utriusque per longa secula idem comprobat. Tantum denique elogium Mosis meruit decor pomi, quem plerique homines תפוח דרהכאא, μῆλον χρυσοῦ, Græci Romanique: Dioscorides, Galenus, Virgilius, Plinius, & mille alii *Medicum Persicumque* appellitant à solo patrio, Plinius *Assyrium* etiam ab origine, Tanchumus Lexicographus *Citrum Arabicum* الاترج العربي, Germani *Pomum Judaicum* ab his feriis. Medi ipsi & Parthorum proceres, qui primi omnium has delicias visu, odoratu, gustu manibusque conceperant, ترنج τόρος nominarunt, & Assyrii suo more תרוג τιρεγ, & ab his Paraphrasis Legis Solymitana. Arabes etiam forma simplici ترج τάρυ seu τάρυ, ut in versu illo, الاضمعي وهاب لجشان الحمامة اجفلت به ريح ترج والصبا كل مجفل. Hi sunt typi primi. Nam derivatorum magna seges subvenit. ترنجة *tariga*, ترنجة *toronga*, اترج *otrog*, اترجة ὀτρόγγα, & اترنج *otrong*. Chaldæi porro Judæique à Chaldæa liberi de *terog* fecerant אתרוג *etrog*, quod passim legitur in Misna: אתרונין aut תרונגא τιρογγα Oncelosus ac Jonathan. Syrus Sacrorum interpres ܬܪܘܓ θάρυγα, Neh. c. 8. 16. ubi Targumista legerat olim הדר pro הרס Esdræ Critici sacri. Isa Grammaticus ܐܬܪܘܓ *ethroga*, literula diversa: quanquam & طارج Arabibus *bonum nitidumque* denotet, quod est הדר in Hebræorum Levitico. Attamen ab *Etrog* אתרוג aut potius à Punico כורד *ceddor*, τὸ σφαιροειδὲς, deflectit Hesperii mali nomen κίτρον & κιτρέον. Falluntur enim Pedacius Medicus, Plutarchus Sophista, & Pamphilus Grammaticus, qui isthæc vocabula Romani soli existimarunt. Serius multo viderat Italia hunc fructum, quam nomina κιτρέον & κιδρόμηλον Græcis literis legerentur, quod dudum degeneravit in κιδρόμηλον apud Dioscoridem & Plinium, & adhuc mollius in ὀδρόμηλον in simplicibus Serapionis Arabis: unde & jocus Talmudicus הדר ὄδως, f. 35. *Succa*. Præterea אתרוגיא τιρογγία pro Citreo legitur in Talmudo Urbis *Succa*, c. 3. 12. asperitate oris Parthici. Deinde vero non ab auro, quod Cl. Salmasius, & pater Vossiorum, & ab illis hucusque credidere Etymorum fabri, nomen venit malis Arantiis Aurantiisve: sed à Maurorum الترنج & اترنج *Attoreng* & *Otreng*. Hinc etiam Bæticum *Turonia*, & ad altera voce Persarum quasi sonis colludentium نارنج *Nareng*, pro Citrio rotundiore ac minori, *Narania* per Hispaniam reliquam; & τερόγλια apud Græculos. Unde Scholion ad Nicandri μῆλον τερόγλιον, μῆλον μηδικὸν. Quanquam poma Aurantia, quæ hodie esse solent & nuncupare, orbe suo ac colore manifeste recedant tam à Lemonibus quam à Citreis. Facit hoc soli indoles & nostra incuria. Lemones etiam nihil aliud credes quam pravitatem quandam citreorum, ubi aurum crustæ, magnitudo, odorque nobilis pomum destituit. Propterea لیمون & لیمو λιμὼ & λιμὼν appellatur Medicis Arabum Ebn Sina, Ebn Gezna, Ebn Cobti, Ebn Beitar, siquid judico, à لیم & لیمو; hæc *vitium* indicant. Pariter à natura *acerba* fructus idem χομμὼδ لماض appellatur, & Interpreti Græco quam quidem dictionem indubie usurpat Josephus Judæus, Theophrastus autem ambigue, unum idemque significare, forma insuper omnium scripta viresque Rhasis ὀξύτερον. Citreum vero, malum Medicum, Assyrium, Persicum, & quandoque Malum Persææ, prædictæ satis demonstrant. φυῖῆ γὰρ ἐσὶ περσία, audis jam βᾶτα Peripateticorum, καρποφορῶν δὲ ὅλως & ἔτους ἐπαλλήλως. αὐτὸ ἔ τὸ μῆλον ἐπίμηκες, ἐρρυλλωμένον, χρυσίζον τῇ χρόᾳ ὡσθὲς μὴ θώρας, σπόρμα ἔχον ἀπίῳ ἐοικός. Idem de Citreis Malisque Medicis sapientissimus Pedacius in materie suæ artis, Natura Plinii, & scripta alia. Species autem secunda patet satis verbis Legis, כפרת תמרים καπφὰτ τεμαρὶμ, vel καπφὰτ τεμαρὶμ, (nam de numero disceptant Scholastici *Succa*. f. 34. b.) κάπτωλα φοινίκων, & nostro Hieronymo *Spathulæ palmarum*, Oncelosо ܐܠܐܒܐ i. e. σπάθαι, *Lulab* Gemaristis *Succa*. f. 32. a. Pariter Syris ܠܘܒܐ ܕܬܡܪ̈ܐ, Arabibus *Lobbo' Inachal*. Et trium Judæorum alicui βᾶτα voce Ægyptia. Vocabatur autem Pharisæis Enchiridion festivum ܠܘܠܒ̈ܐ à virgis seu scopis palmeis, quæ longitudine ac firmitate præstabant cæteris tanquam truncus & columen totius fascis. Hinc etiam constat Eiresiona sua admonitos Judæos, quam esset res Hebraica in melius mutata, dum pro Arabiæ eremis & inaquosis fruerentur jam tellure fructiferarum pulchrarumque arborum ac fluviorum felici.

Nul-

dito Perſeæ pomo. Prima autem dierum ſacrificium *jubet* eſſe holocautoma ex tredecim bobus & agnis uno adhuc pluribus & arietibus duobus, accedente hirco pro expiatione peccatorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum & arietum una cum hœdo mactatur: per ſingulos vero dies bovem unum ſubtrahentes, ad ſeptem *tandem* deveniunt. At octava die feriantur ab omni opere: & Deo (prout ante diximus) vitulum immolant & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatorum expiatione hircum. Atque hæc quidem Hebræi, tabernacula figentes, more inſtitutoque patrio celebrant.

τοῦ [f] μήλα τοῦ τ Περσέας [g] προσάπτῳ. εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τ ἡμερῶν [h] τὴν τ ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν Ϛ κριῶν ἑνὶ παλαιόνων Ϛ ἀρνῶν δύο, καλὰ ἀσφάτησιν ἁμαρτιῶν ἑρίφῳ προσηγμένης. τῶν δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τ κριῶν Ϛ τ ἀρνῶν σὺν Ϛ τῷ ἑρίφῳ θύεται· ὑφαιρῶνται δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τ βοῶν, εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν. ἀνίενται δὲ ἀπὸ παυλὸς ἔργων καὶ τὴν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων [k] παραιτήσεως ἕρίφον. καὶ πᾶσι μὲν Ἑβραίοις τὰς σκηνὰς [l] πηγνῦσιν ὀλιγωρεῖν ἔστι πάτριον.

Menſe Xanthico aut Niſan, *ſole jam arietem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam mactatur agnus Paſchalis. Ex. c.* 12. *Lev. c.* 23. *Num. c.* 28. *Deut. c.* 16. *Matth. c.* 26.

ſ'. † Μηνὶ δὲ τῷ Ξανθικῷ, ὃς [m] Νισὰν παρ' ἡμῖν κα-

Nulla autem regio palmis frequentior aut gratior quam Judæa. Imo vero ubi creſcere melius oporteat τὸν φοίνικα quam in Phœnice ipſa? quam in palmeto Hierichuntio ad centeſimum ſtadium exporrecto? Convenit tertio inter Joſephum & Phariſæos de ſignificatione phraſis Eſdræ עלי עץ עבות aut vocum Moſaicarum ענפי ענף עץ עבות עץ ἐν τῷ σκηνοπηγικῷ τὸ ἐκλωστικὸν, quæ ſonant incerta mente LXXII. Interpr. κλάδους ξύλου δασεῖς ἢ μάλλον δασυφύλλου, ἢ φλοιοῦ Paraphraſtæ Samaritani. הדס adeo ramoſque *Myrti* heic intelligi docent Flavius ille, Onceloſus, Uzielides, Miſnæ Compilator, Doctores Babylonii, tum Auctor Peſictæ f. 30. c. Maimonides, & ſecula tota Judæorum. Nullam enim ſuavium fruticum myrto denſiorem videmus aptioremque coronis. Unde Gemariſta non male, תר׳ ענף עץ עבות שיענפיו חופין את עצו והדס, *Succa.* f. 32. b. T. B. Quapropter Elia opus eſſe credo, qui verba Eſdræ l. 2. c. 8. 16. commode ac juxta ritum populi Judaici explanet: ubinam φύλλα ξύλου δασέος ἐλαίας ἀπὸ ἐλαίας ἀπὸ ἐλαίας ἀπὸ

καλεῖται ᾗ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, [n] τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ᾗ σελήνῃ, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεζομένου· τύτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τὸ πρῶτον Αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν· ᾗ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντες Αἰγύπτιοι θύσαι [o] παρεῖπον ἡμᾶς, [p] Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ᾗ δὴ πεποίμεν αὐτὴν καθὰ [q] φασείας, μηδενὸς τῶν πεθυμένων εἰς τὴν ὁλοκάυστον τηρουμένου. πέμπτη δὲ ἀπὸ δεκάτης ἀφορίζεται [r] τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτὴ, [s] ἑπτὰ ἡμέρας θύουσα, καθ' ἣν ἀζύμοις τρέφονται· καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι [t] σφάττονται δύο, ᾗ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται, προστιθεμένου τοῖς πᾶσι καὶ ἑρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς εὐωχίαν καθ' ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ [u] ἕκτῃ δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν

vocatur & anni initium eſt, die decimaquarta ſecundum lunam, ſole in ariete exiſtente (hoc enim menſe liberati à ſervitute ſumus Ægyptiaca) ſacrificium etiam, quod tunc egredientes ex Ægypto nos feciſſe jam dixi, Paſcha nominatum, quotannis mactare lege ſancivit. & quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in craſtinum ſervantes. Die autem quinta-decima Paſchalem excipit Azymorum feſtivitas ſeptem dierum; per quas panibus non fermentatis veſcuntur: ac ſingulis diebus tauri duo jugulantur, & aries unus, agni vero ſeptem. Atque hæc quidem holocauſta fiunt, hirco etiam reliquis adjecto pro peccatis, in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda vero Azymorum die, (illa autem decima ſexta eſt) ex frugibus *iſta die* demeſſis (non enim an-

Feſtum Azymorum incipit die XVI. Niſan. *Ex.* c. 12. c. 23. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 28.

Tum die XVI. Niſan *offertur* Frumentum *primum. Ex.* c. 2. c. 23. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 28.

quod מצבר *maatſéret ſtabulum, ſtativa* in Phœnicia. Undecimus menſium Aſſyriacorum שבט *ſabát* ἢ σεβὰτ, *acerrimum tempus hiemis*, ſic ait Hieronymus ad Zach. c. 17. & *in lingua noſtra in* virgam *vertitur*. Obſervant autem Columella, Palladius, Plinius, aliique naturæ ruſticæ cultores, ab idibus Januariis ad idus proxime ſequentes commodum fieri acervos virgarum שבטים: inſerendis ſurculis, שבטים iterum, amygdalarum, tuberum, Perſicorumque: ridicis vel etiam palis conficiendis idoneum tempus eſſe. Quin ſub nonis Februariis partes vinearum propter brumam aut frigora omiſſæ nunc palandæ & alligandæ ſunt, arbuſtorumque ſive putatio ſive alligatio finienda eſt: maturæ plantæ שבטים pomorum de ſeminariis in ſcrobes transferendæ. Populos & ſalices & fraxinos priuſquam frondeant, plantaſque ulmorum nunc ponere utile eſt. Sarmenta quoque vineis nondum foſſis atque arbuſtorum ramos ad ſepem adplicare oportet. Arundineta nunc ponere, vel etiam priſtina colere. Salicta facere vel deputare: geniſtam ſemine vel plantis in paſtinato vel etiam ſulco deponere. Duodecimus denique menſis *Adar* אדר audit apud Chaldæos Perſaſque, at diverſa ratione. Nam hi juxta Deos annum in menſes diſſipant: Chaldæi ſecundum tempeſtates aëris & διοσημεῖα, quod ſupra probatum. Notat autem ἀδὰρ & ἰδὰρ יָדַר, tempus ſulcandi areaſque deſcribendi pro ſerendis omne genus ſeminariis. Hoc enim præcipit honos agriculturæ M. Varro *fieri inter Favonium & Æquinoctium vernum* l. 1. c. 29. Pariterque Columella, *His diebus commode inſtruuntur horti*. Necnon eiſdem ferme verbis Palladius de *Martio* inſtante, *Nunc horti optime ſumunt cultionis initia*. Hæc igitur nunc ſcripſi, Joſepho quaſi invito, de re difficili & à doctiſſimis priſci recentiſque ævi derelicta. BERN. Ita in melioribus *Codicibus*. quo ſane modo ſcribendum, aut Νισὰν, in *aliis* perperam Νισσὰν. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. idem plane quod vox Hebraïca *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaëlitarum *ab*, hora novi proventus, ut adnotat *Bernardus*, quem videſis in hunc Joſephi locum, ut & S. *Hieronymum* ad *Aggæi* cap. 2. *Bucherum* de *Can. Paſch.* p. 343. & *Seldenum* de *Anno Civili*, c. XX.

n Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ᾗ σελήνῃ *Samb.* & *Epiphanius*. De hoc tempore notavit S. Hieronymus ad Aggæi c. 2. *Niſan apud Hebræos menſis eſt primus, qui appellatur Menſis novorum, eo tempore quo Paſcha faciunt, id eſt, incipiente Veris exordio: qui ſecundum Lunæ curſum ſæpe quandam partem menſis Martii poſſidet, interdum incipit in Aprili.* Pariter Lyricus Ex-Judæus ad Moyſen ſuum, *Apud Hebræos ſecundum communiorem opinionem September eſt primus menſis ſimpliciter, quia in eo creatus fuit mundus, & uſque ad illud tempus vocabatur primus apud Hebræos. Sed ex iſto notabili beneficio i. exitu de Ægypto, quod Deus eis præſtitit menſe Niſan, vocatus eſt de cætero primus menſis anni. Ex. c. 12. Is autem plus minus concurrit cum Martio & Aprili: tamen quia ſemper incipit à principio lunationis propinquioris æquinoctio vernali ante vel poſt; dictum autem æquinoctium eſt propinquius principio Martii quam fini, quoniam eſt XII. die Martii ſecundum veritatem, licet aliter ſignetur in Calendariis noſtris, patet quod primus Hebræorum magis correſpondet Martio quam Aprili. Ita & ſeptimus menſis eorum, qui dicitur Tiſri, concurrit cum Septembri & Octobri vario modo in diverſis annis.* BERN.

o Παρεῖπον] Παρεῖπεν *Samb.* ad *Moyſen* hoc transferens.

p Πάσχα λεγομένην,] Quanquam φάσκα legatur in editis l. 5. θεοκ. c. 1. & l. 17. c. 11. hoc tamen in loco & pluribus aliis typi cum MSS. conſentiunt in lectione meliori. Veruntamen ex Chaldaiſmo פסחא *piſcha* aut *pascha* petita forma placet Onceloſo, interpreti Samaritico, Syro, LXXII. Helleniſtis Alexandriæ, præter mille alios, Ezechielem tragicum, Philonem philoſophum, & proceres Confeſſionis noſtræ, pro Moſaico פסח *Peſah*, ut Maſorethæ enuntiant, Hieronymuſque noſter à ſuis Rabbinis audierat. Ad Matth. c. 26. Presbyter ille Chriſtianus, *Paſcha quod Hebraice dicitur Peſah à tranſitu nominatur, eo quod exterminator Iſraelitas pertranſierit, nec percuſſerit eos.* Sic prius cecinerat Ezechielis *Exodo* dramate, ὅτως παρέλθῃ θεὸς τὸν ἰσραὴλ ἄπρ. *Vel ipſe Dominus, ſubjicit* Hieron. *præbens auxilium populo ſuo, deſuper ambulaverit.* Exodi c. 12. 23. ופסח יהוה על הפתח, ubi idem Hieronymus, *Et tranſcendet oſtium domus.* Hinc ſane Joſephi ὑπερβασία l. 2. θεοκ. c. 14. §. 10. Proprie enim ſignificat פסח *pásose*, ver. c. 2. c. 23. *nia*, *vindicta omiſſa*. Iterum Monachus Bethleemæus ad Eſ. c. 24. *Lev.* c. 31. *Pro* tranſeunte *in Hebraico* Paſoah פסוח, *in Tribus* c. 2. c. 23. ὑπερβαίνων. *Ex quo manifeſtum eſt* Paſcha, *hoc eſt*, Phaſe Domini tranſitum [idem *Siri* פשיא apud Arabes] *non* paſſionem ſignificare. Et alibi ille, *A* Philiſtiim Palæſtina, *ſicut & apud nos pro Hebraico* Peſah *Grecum & Latinum* Paſcha *celebratur*. Tum ad Michææ עבר על הפשע ſcholiolum adpoſuit, *Unde à tranſitu* (ſic eſt עבר) *Phaſe i. e. Paſcha nomen accepit.* Adjicit hiſce Aſceta Trecenſis rationem aliam, *Et aggreſſus eſt Iſrael iter* tranſeundi *ex Ægypto*. Origenes autem hæc ad ſenſum myſticum transferens p 392. adverſus Celſum ait, τὸ πάσχα ἐρμηνεύεται) διαβατήριον. Dixerat enim Philo, à quo noſter Adamantius totis tomis nugari didicit, in vita Legumlatoris, Τῷ δεκάτῃ τὴ ἑορτὴν ἱστημερίας πρῶτον ἀναγορεύει μῆνα μυσὶν, ὃν παῖς τὸ ὀπισανῶν ἐξειδοῖς ἀναθεὶς, ὀχ ὥσπερ ἔνιοι χρόνῳ τὰ σχεδία μᾶλλον, ἢ ταῖς τὸ φύσεως χάρεσιν ἃς ἀνέτειλεν ἀνθρώποις. ᾗ δὴ ταύτῃ τὰ μὲ ἄσπετα ἢ ἀναγκαῖα τροφὴ τελεσιγονεῖται. τῷ δὴ μετ' τύτον ἕβδ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέραν, μέσοιτον ἑ σελήνιακὴν κύκλον γίνεσθ πλησιάσας, ἄγελαι τὰ Ἀβραϊκὰ δημοτικὴν ἑορτὴν, τὸ καλδαϊσὶ λεγόμενον πάσχα, MS. φάσκα. ὃ ἡ ὅσι οἱ ἰδιῶται θυσιάζουσι τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα, θύσει ᾗ οἱ ἱερεῖς· ἀλλὰ νόμε ἔθος ἔξει σύμπαν τὸ ἔθνος ἱερᾶται τὸ ᾗ μιᾷ ἑκάστε τὰς ὑπὲρ αὐτὸ θυσίας ἀναγον. τοτε ᾗ χαίρουσιν. Iterumque ille ad Decalogum, ὃ ἐστὶ, Διὰ ἑβδομάδε πλείω γλαίσ ἡ πάσχα ἑορταγορεύσει, δύναται παιδιαὶ αὐτῶν ἔκασ, τὰς ἱερεῖς αὐτῶν ὅσι ἀναμέσοις, ἱερωσύνη ἑ νόμε χαρισαμένε (nemo Solymitarius ſic diceret) τῷ ἔθνει παῦλ μίαν ἡμέραν ἐξαίρεθαι ἀπὸ πᾶν ἔργε εἰς εὐπνοίαν θυσιῶν. Deinde libro de hebdomade numero valde feſtivo: μᾶ ᾗ ἡμερῶν ἐστ ἑορτὴ τετάρτη τὰ Ἀβραϊκὰ, διὰ οἱ ἑβδομάδι πάσχα καλοῦσιν, ὃν ἡ νόμοι παιδεμεῖ, δρᾶ μόνοι μᾶ μετακαλέμενοι ἰὼς ἑαυτέρας. ὑπομνήμα ᾗ μεγίστης δόκιμε ἐστὶ ἡ ἑορτὴ ᾗ χαρισίε. ἀπολελοιπότες γὰ χώρᾳ γόμενοι ἀπαθερατίας ᾗ ξενικοσίας ἐπιτηδεύσαν, ὑπὸ τὸ χαλεπότατε τὰς ᾗ θεῦ τιμὰς ἀλόγοις ζώοις σεσιμένσαν, ὑπὸ τ ἄγαν ἐφεκαρείας ἔθνον, ἱερεῖς ὅσι ἀναμέσοις. τὸ ᾗ τότε πρᾶξιν ὁρᾶν ἔξεσιν ὁ νόμ ἀπαξ κατ' ὀνειρῶν ἑκασον εἰς δίκαιρείας ὑπόμνησιν. ταῦτα μὲ ᾗ παλαιὸν ἀλληγορέμενα, ξανὰ δὲ μὴν & gravem, ἱερρήτας. οἷς ᾗ τὰ ἑπτὰ πρίσιν σεσ ἀλληγορέμενα ἴσ, ψυχῆς καθαίρεσιν αἰτίτατα τὰ Ἀβραϊκὰ. Similiter eo ævo ſummus ſanctiſſimuſque doctor Paulus priore Epiſtola ad Corinthios, τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη, ὡς καθαρὸς ἐστέ. ὡς ἑορτάζωμεν οὐ ἀζύμοις εἰλικρινείας ᾗ ἀληθείας. Philo pergit, ἑκάστη ᾗ οἰκία κατ' ἐνιαυτὸν τ χρόνον χῆμα ἱερὸν ᾗ σεμνότητ ἀφιδρύεται, τ ἐπὶ τὰ συσσίτια συνειλεγμένων ἀγελαίοις πεφρασμένοις κεκαθαρμένοις. οἱ δὲ ἀγελαῖοι, ὀχ ὡς εἰς τ ἄλλα συμπόσια, χαριέμενοι γαστρὶ δι' οἶνον ᾗ ἐδεσμάτων· ἀλλὰ πάτριον ἴσ ἐκπληρώσαντες μετ' ὀλίγας τι ᾗ ὕμνων. Vellem carmina poetæ Hebræi de eodem feſto, delector enim priſcis ingeniis, huc etiam reddere quidem emendatiora poſt Euſebium,

Ὁ μὲν ὁ δ' ὑμῖν πρῶτ ἐνιαυτὸς πέλει;
Ἐν τῷ δ' ἀπαξ λαὸν εἰς ἄκλυ χθόνα.

Sed operæ Sheldonianæ vetant cætera. Κατὰ φατελὰς *Samb.* ex dialecto eleganti ſuavique Urbis doctæ, quam Hori, aliorumque Grammaticorum Sophiſtarum Lexica comprobant. Cæteris ᾗ Φεστείας, בחבורות *per ſodalitia*, phraſi τ δωτίρων c. 7, 8, 9. *Peſachim*, atque Onceloſi paraphraſtæ præſtantiſſimi Ex. c. 12. 56. Ubi legis בחבורה חדה pro Moſaico בגבת אחד. Stetit enim menſa Paſchalis decem convivis pauciſſimis, quod Joſephus Antiquarius l. 17. & Uzielides ad Legem teſtantur. Vide porro de his epulis Peſachim c. 8. 7. Hiſtoriam Scholaſticam l. 2. c. 25. & præſertim *Exodum* Moyſis c. 12. 3, 4. BERN.

q Φεστείας,] Φατελὰς *Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

r Τῷ ᾗ Πάσχα] Τὸ Πάσχα in omnibus *MSS.* & mox v. 16. σφάζονται. & v. 17. ὁλοκαυτοῦται in aliquibus *MSS.*

s Ἑπτὰ ἡμέρας θύσα,] Caſum hunc ſine cauſa mutat *Samb.* pro ἡμέρας. BERN.

t Σφάττονται] *Coll. Big.* σφάξον) & mox ὁλοκαυτοῦται.

u Ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη ᾗ δεκάτη,] Ergo primus dies azymorum

ante eas attingun:) partem ſumunt: ac æquum eſſe rati Deum primum honorare, à quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias offerunt. *Siccato ſpicarum manipulo & contuſo, atque à furfuribus repurgatis hordeis, ad altare aſſaronem Deo adducunt; ac pugillum unum ex eo *in aram* injicientes, reliquum ad uſum ſacerdotum relinquunt. atque inde omnibus publice privatimque meſſis faciundæ poteſtas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocauſtum Deo.

ἐς ἐθέρισαν, ἀ γὰ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι· καὶ τ Θεὸν ἡγεμένοι πρῶτον δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' ἄ τ ἀπορίας τέτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τ κριθῆς ἐπιφέρουσι [x] τρόπον τινὰ τόνδε. Φρύξαντες τ σταχύων τὸ δράγμα καὶ [y] πίσσοντες, καὶ καθαρὰς [z] πρὸς ἀλέσεων τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωσα [a] τῷ Θεῷ· καὶ μίαν ἐξ αὐτ δράκα [b] ἐπιβάλλουσες, τὸ λοιπὸν [c] ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεσι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ὅτι τ ἀπαρχαῖς τ καρπῶν [d] ἀρνίον εἰς [e] ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

Feſtum Pentecoſtes. *Lev.* c. 23. *Deut.* c. 16.

6. † Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrifi-

ς'. [f] Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος διαγενομένης μετὰ τὰ-

eſt 15, & Paſcha, quod die 14 jugulatur, antevertit feſtum azymorum. REL.

[x] Τρόπον τινὰ τόνδε.] Τὸν τρόπον τῶτον *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Πίσσοντες,] Editum fuit πίσσαντες pro πίσσοντες, aut pro lectione *Samb.* quam Lectori jam reddimus ὲν τῷ κειμένῳ. Vide tamen hunc ritum Moſaicorum tertio l. c. 23. v. 10. & c. 2. 14. Φρύξαντες τ σταχύων τὸ δράγμα ἀπαρχὴν τ θερισμῦ, ἤτοι χίδρα νέα περφρυγμένα ἐσικῶς, quod dialecto Legiſlatoris ſonat את עמר ראשית קצירכם או אביב קלוי באש גרא. Heic loci *Big.* & *Samb.* καὶ πίσσαντες, καθαρὰς ποιήσαντες πρὸς ἄλεσμον τὰς κριθὰς ποιήσαντες. Quomodo *Epiphanius* agnoverat, *Et contundentes, & munda ad coquendum* (potius *ad molendum*) *hordea facientes* Concinnum, rectum eſt, καὶ πίσσαντες καὶ καθαρὰς πρὸς ἄλεσιν τὰς κριθὰς ποιήσαντες: *Pinſentes puraque acerum hordea reddentes.* Quo declaratur vis vocis quadratæ כרמל, *nudatum ſua gluma & excuſtratum*, קלף in Paraphraſi Samaritana. Perges, τῷ βωμῷ ἀσσάρωσα πρ. τῷ Θεῷ Nam עמר *Gomer* utrumque ſignificat in Jure ſcripto, manipulum & quantum farris manipulus ſolet reddere. Non omittes Miſnam *Menacot* hac de cauſa c. 5. aut Maimoniden in *Tamidin* c. 7. aut præcepto ajente 199 *Samag.* BERN.

[z] Πρὸς ἄλεσιν] Πρὸς ἄλεσμον *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* minus recte. Vide *Bonfrerium* ad *Levit.* p. 692.

[a] Τῷ Θεῷ] Lege τ Θεῦ. *Vet.* vertit *are Dei.* COCC.

[b] Ἐπιβάλλουτες,] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιβαλόντες τῷ βωμῷ in *MSS.*

[c] Ἀφιᾶσι] Ἀφίασι *Samb.*

[d] Ἀρνίον] Ἀρνειον *Samb. mâl'* Ἀτλικῶς. Nam hoc erat *Moyſis* πρόβατον ἐνιαύσιον, *Levit.* c. 23, 12. BERN.

[e] Ὁλοκαύτωσιν] *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* ὁλοκάρπωσιν. Utrumque enim promiſcue poſuerant Seniores Alexandrini, εἰς ὁλοκάρπωσιν atque εἰς ὁλοκαύτωσιν, vice Hebraïci לעלה. BERN.

[f] Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος] *Baſ.* & *Gen.* ἑβδόμης ἑβδομαδος. *Big.* & Epiphan. ἑβδόμης ἑβδομάδος. De his helluo hiſtoriarum Scholaſticarum, *Ab hac* XVI *die ſeu Luna Niſan dicit Joſephus numerari* VII *hebdomadas, poſt quas ſtatim erit Pentecoſte. Alii ab altera die ſabbati, quod erat in diebus Azymorum: quia litera hiſtoriæ videtur ſic ſonare. Alii ab ipſa prima die Azymorum: ne plures quinquaginta dies inter Paſcha & Pentecoſten inveniantur.* Interpretes enimvero LXXII. Joſephus Mattathiæ, Onceloſus, Uzielides, Judas nobilis conditor Miſnæ, tota ſecta Rabbanitarum rite juſteque explicant Moyſis ſui מכחרת השבת מימים אשר תביאו את עמר התנופה, Lev. c. 23. 11, 15. ab oblatis primitiis adoreis die Niſanis decimo ſexto. Nam in Lege Divina dies extremi feſti Azymi aut Scenopegiorum, imo quævis panegyris ſacra מקרא קדש & שבתון, Lev. c. 23. v. 8, 24, 32, 38. Iidem corpore Talmudico uterque paſſim inſigniuntur יום טוב *dies ſolennior feſti.* Unde *Menachot* c. 10. §. 3. ubi docetur *ritus manipuli ſacri* מצות העומר, Synedrii ſacri delegati ter inculcant meſſori, *Sabbatum hoc eſt; hoc, hoc revera Sabbatum:* præſertim adverſus pravam opinionem *Baithoſæorum*, quos *Saducæos* nuncupant ab altero principe ejus hæreſis Joſephus & Evangelii Chriſtiani deſcriptores Θεοπίδυσοι, & Talmudiſtæ Babyloniæ: recentior autem Rabbiniſmus הקראים *Caraitas*, מכחשים *Apoſtatas Epicuræos, Hæreticoſque.* Ajunt enim iſti & jam à tot ſeculis vehementer contendunt עומר התנופה γόμος ἀτενισθὰ, τὸ δράγμα ἢ ἐπισθήμαλ ἤτοι ἀφορίσμα, veſpere ut contigerit Sabbati proprie dicti שבת בראשית, jure Moyſis ac vera religione demetendum; non ita deſinente die primo Azymorum, ſive ἀπ' πρώτης τ ἀζύμων, מבתר יומא טבא, aut plenius מבתר יומא טבא קמאה דפסחא, quomodo reddunt v 11. Interpretes Legis, LXXII. Græce, duoque Chaldaice: Latino ſermone itidem dixeris, *à craſtino prioris ex diebus bonis quos vocant Paſchatis.* Sic autem eſt δευτέρωσις quam ſupra laudavi היו עושים שלוחי בית דין יוצאים מערב יום טוב כיון שחשכה אומר להם נא השמש אומרים הין בא שמש אומר להם שבת זו אומרים הין שבת זו שלשה פעמים על כל דבר ודבר מפני הביתוסים שהין אומרים אין קצירה תעומר במוצאי יום טוב. (T. Bab. הצדוקים) Primum autem diem Azymorum *Sabbatum* appellari Lev. c. 23. 11, 15. veriſſima adeo ἐξηγήσει credidere Phariſæorum nepotes, ut religioſe obſervarent ipſi & ſeculis futuris injungerent ספירת העומר τὴν ἐπαρξίμησιν τ δράγμα ab ineunte die XVI. Niſan, ut Judaici moris diem inchoare, nempe ſtatim à veſpere primo Azymorum, מתחל ליל יו בניסן מוצה והולך מט יום, & quidem ſtantes שעומרין, rem feriam

agentes, ac doxologia toties præfata, T. B. ab *Menachot* f. 66. & *Peſachim* f. 139. d. Omnes denique ritu iſto Pentecoſtes ſupputandi obligant על כל אחר ואחר לספור. Talm. Bab. f. 68. *Menachot*, Maimon. *Tamidin.* c. 7. 22. &c. Leges etiam de hac litigioſa ceremonia f. 65. T. Bab. *Menachot*, & *Megilla* f. 21. a. Librum *Coſri* & τετράτευχον *Turim.* Nemo autem famæ clarioris, nemo antiquior de hac opinione Theologorum Judaicorum legitur poſt interpretes Alexandrinos, quam Philo p. 766. καὶ ἔτι τῶδε ἡμέρων ὡς ἡ σοφίας) δράγμα χαρτείου δύο οἰείας καὶ φορᾶς γῆς πεδιάδος δι' ἀφυχῶν πληρώσεως. καὶ τῶδε δὴ τούτοις καθαρθμυρθὴν ἑπτὰ ἑβδομάσι πεπληκοσῖοι ἡμέραν, ὃν ἡ σοφάγιον ἄρτος ἐστ, οἱ καλῶν) πρωτοβλυπμάτων ἑστίαμος. לחם בכורים. ἐπιδίπτε εἰσὶν ἀπαρχὴ γλυπμάτων καὶ καρπῶν ἡμέρα τροφῆς, ἵνα ἄνθρωπος τῷ ἡμερώσατο (credas!) ζῶον ἀστέπεμφθὴ ὁ θεός. Idem ille, aut potius homo eadem hæreſi tinctus, ſed doctior p. 1191. ἐορὴ δ' ἐστὶ καὶ μῦ τῶδε πρωτῶ τ ἀζύμων δύο ὅλης ἡμέρας, ἥτις δὴ τ συμβεβηκότ ὀνομάζεται δράγμα עומר, &c. Dein ἡ ἐπὶ τῷ δράγματι πανήγυρις σοφόρτος ἐστ ἑπτάς ἑορτῆς μείζον, merito itaque jure שבועות ἑπτὰς dicta Joſepho aliiſque doctoribus Judæorum; λὰ δὲ ἐκείνης τ ἡμέρας πεντηκοστὴ ἀριθμῆ), i. e. ex Rituali *Colbo*, מגילה שני של פסח אחר תפלת ערבית מתחילין לספירת העומר והוא תחלת יום יו בניסן כלילה. Nam ut docet Oſaias לר מניין לעצרת שיש תשלימן. ἑπτὰ ἑβδομάδων ἱερῶν ἀριθμὸν ἐπισφραγίζομεν μονάδ, quod eſt עצרת. σοφορεῖν δ' ἔλαχεν ἡ κῦ τ πεντηκοστὸν ἀριθμὸν ἐκπεμφθὴν ἑορὴν πρωτοβλυπμάτων. ὃν ἡ δυο ἐζυμωμένους ἄρτους ὡς πυρὸ γεγονότας ἐδ σοφορεῖν, ἀπαρχὴ σίτ τ ἀρίστης τροφῆς. Pentecoſte inter Phariſæos, Sacer equidem Codex nil tale dicit confitente Abarbinele, *Aſarta* appellitari meruit tanquam ſeptem ſeptimanarum *complementum* & ἐπισφράγισμα. עצרת autem & עצרתא, *clauſula, terminus, concluſio, perfectio* תשלימן: ultra quod ספירת העומר hebdomadum ſupputatio legitima haud tendit. Iſtius profecto ſupputationis cauſa divinitus dictum videtur & imperatum Lev. c. 23. 15. וספרתם לכם *Numerabitis ergo ab altero die ſabbati*, Deut. c. 16. 9. ἑπτὰ ἑβδομάδας ἀκριβῶσεις σεαυτῷ: תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית, *poſtridie ſeptem ſeptimanarum integrarum.* Hic *limes* erat, hæc *meta* hebdomadum inter Exodum famoſum & Darionem Legum, inter primitias hordei potioriſque Cereris. Sicut ſeptima dies Azymorum clauſula vernarum feriarum: & octava Scenopegiorum τὸ συμπλήρωμα τ ἑορτῶν τ μεθοπωρινῶν. Hoc forte voluit & Religioſiſſimus Medicus c. 2. Apoſtolicorum, καὶ ὡ τῷ συμπληρῶσ τῶδε ἡμέρων τ πεντηκοστῆς, vel τὰς ἡμέρας è Latino Syroque, *finito manipulari computo.* Similiter antiqui Scholaſtici, χαγιγὰ, c. 2. §. 4. עצרת שחל להיות בערב שבת בש אומרים יום שבות אחר השבת ובא אומרים אין לה יום מבוא ומודים שאם חל להיות בשבת שיום טבות אחר שבת ואין לתן גדול מתלבש בכלין ומותרין בהפק ובתענית שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת. *Quoties feſtum Pentecoſtes pridie Sabbati acciderit, Holocauſta Comparitionis pro Jom tob*; tantum enim ſignificat locutio veteſta יום טכוח, *differri jubent Shammæani in Sabbati craſtinum*; *Hillelæi non differri. Sin vero Pentecoſte fuerit dies Sabbatina, utrique conveniunt cras mactanda eſſe τὰ ἐπιφώνια: tum etiam P. M. veſtitu ſuo aureo abſtinere, lugere defunctum, qui fuerit, & affligi jejunio, ne forte alias confirmaretur error eorum, qui ajunt Pentecoſten ſemper ſequi Sabbatum proprie dictum.* עצרת שהיו הצדוקים אומרים לעולם אחר השבת, ut Bartenorius explicat. Vide & *Menachot* f. 65. Cum Saducæis vero de computo Pentecoſtes eadem ſentiunt Scholæ Samaritarum, quod Exomologeſis illorum nuper à Neapoli ad nos miſſa declarat, & maxime illa locutioné שבע שבתות. Variis autem nominibus inſignitur hoc feſtum; Moyſi vocatur חג הקציר & חג השבועות *feria hebdomadum*, *feriaque meſſis*, Deut. c. 16. 10. Ex. c. 23. 16. & Num. c. 28. 26. adhuc ſimplicius αἱ ἑβδομάδες שבועות, quod & Liturgicon Judæorum accepit, & יום הבכורים ἡ ἡμέρ τ νέων. Ubi optimus veteſtiſſimuſque interpres Onceloſus כשבעתיכם reddit dialecto Judææ liberatæ & ex placito Phariſæorum בעצרתכון διάφατῶν, nec aliter Uzielides. Hieronymuſque noſter conſimili ratione, *expletis hebdomadibus veſtris.* Unde Deuteroteæ cavent *Biccurim* c. 1. 3. לא מביאין בכורים קודם לעצרת מפני הכתוב וחג הקציר בכורי מעשיך. Scholæ enim Hillelis & Shammæi, ut

* *Siccato ſpicarum manipulo & contuſo,*] *Vel*, ſiccantes ſpicarum manipulum & pinſentes, puraque acerum hordea reddentes.

jam

τῶν τοῦ θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τ ἑβδομάδων ἡμέραι παραφερόντως g καὶ ἐννέα, τῇ Πεντηκοστῇ λῷ h Ἐφεσίοις Ἀσαρθὰ καλῶσι, i σημαίνῃ δ' τῶν Πεντηκοστῶν, k πρὸς-

cium transacta (istæ autem hebdomadarum dies sunt quadraginta novem) quinquagesima die, quam Asartha vocant Hebræi (denotat enim hoc nomen Pen-

jam monui, Lev. c. 23. & Neh. c. 8. tanquam Moysen & Esdram principes suos imitando, qui novissimum diem Paschatis octavamque Scenopegiorum vocaverat עצרת, sive ἐξόδιον bonis Interpretibus Ptolemæi Philadelphi עצרא & עצרתא, Maim. Tamidin c. 7. 22. diem quinquagesimam post exactas à nocte XII. Nisan septem septimanas *Supputationis complementum συντελίσμα συμπέρασμα*, & *colophonem* nominarunt. Vide vim verbi עצר Jobi c. 29. 9. 1 Par. 21. 22. & Num. c. 16. 48. ἐκκοπαίειν ἢ θρησκείας. Quapropter Num. 29. 35. *Die octavo asereth erit vobis*, Scholiastes Græcus lectum docet ὁ τῷ σαμαρείτῃ τελείους ἐπιγίνεσθαι pro ἐξόδιον. Int. LXX. Vel usurparunt Nomodidascali restricte חג χάγ pro Scenopegiis, ita עצרת *asereth* pari rigore pro Pentecoste. Utraque vox idem significat, *dies celeberrimus* phrasi Hieronymi, festum eximium, ἑορτασμα, *festa indicta*. Hinc 2 Reg. c. 10. 20. קדשו עצרה לבעל, ἁγιάσατε τῷ ιεζιαε βααλ, *diem indicite solennem Belo*. Joel. c. 1. 14. ועצרת ἐξ ἀργίαν. Et Interpretes ambo Samaritarum apponunt Deut. c. 16. 8. τῇ ἐ·δόμῃ ἐξόδιον ἐορτὴ τῷ κυρίῳ σε, חג לי אלהיך sive حج لله الهك. Sed properandum est hinc: modo recorderis idem festum *Pentecostes* יום חמשים ex more vocari tam Lucæ Evangelistæ quam Josepho Antiquario. Hic enim ait l. 2. Bellorum c. 2. πεντηκοστὸν καλοῦσι ἰουδαῖοι ἄλλα ἑορτὴν παρ' ἑκάστοις ἰουδαίοις, ἐξ ἧς ἀριθμοῦσι τὰς ἑπομένας ἑβδομάδας, ἐξ τ ἀριθμοῦ τὴν ἡμέραν ἐπωνυμίαν ἔχουσαν. Idem ferme significant hæc quinque עצרת, חג, שבטון, מועד גדול, & יום טוב. Unde Amos c. 5. 21. ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν, בעצרתיכם, large dictum. Quinetiam Asariæ tam Legislatoris quam Pharisæorum *observantiæ eximiæ* adeo & *coërcitionis* sacrosanctæ dies steterant, ut nihil humani operis, servile nihil admiserint עצרת היא כל מלאכת. Unde Talmudum haud infeliciter עצרת לא תעשה עבודת deducere videtur לפי שיצוה בכל מלאכת. Quo accedit etiam Mattathiades Archæol. l. 13. c. 16. de feria Pentecostali. ὅ γὰρ ἔθος ἐκείνοις ὅτι ἐν ταῖς σαββάτοις, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ, ἐν ἀργίᾳ, ἐδίνουν. Quod tamen in diebus intercisis sive intermediis τ *φιγαλὶμ* aliisque omnibus ἐ *Corpore Traditionum* licitum fuerat & concessum. Consensum habes Salomonis, Cimchii junioris, recentiumque Interpretum. Nam Aquila, Symmachus, atque illo ævo Jonathan עצרת potius συνάγωγὴ & συνάδον reddiderunt in Vaticiniis minoribus. Quinimo σάββατον δευτεροπρῶτον apud S. Lucam, quo nihil forte litigiosius reperias in Novo Codice, Asartam hanc denotabit; dico *Festum primitiarum alterarum*, חג או שבטון של בכורים שתים, τὸ σάββατον τ δευτέρων πρωτοφανιάτων Helleniſtarum locutione i. e. *feria primi tritici*. Jam enim hordeum primum consecrarat dies XVI. Nisan. Ita מעשר שני δευτεροδεκάτη appellatur nostro Hieronymo eruditione Rabbinorum deliburo. Aut credes σάββατον δευτεροπρῶτον vel δεύτερον, (poterat enim Sciolus πρῶτον heic subjicere, cum legeret v. 6. ἐξ ἐβδόμῃ ἐξ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ) dixisse Evangelistam שבת בראשית Sabbatum proprie, quod secundum forte advenerat post diem XVI. Nisan, quo exacto cœpit ספירת העומר. Dies enim hinc septimus numeranti rite שבע שבתות *Septimana prima* vocabatur, decimus quartus שבע שני *Septimana secunda*, &c. ut *Samag*, *Colbo*, *Turim*, Juris Judaici compendia nos docent. Idcirco Festum Azymorum præcipue nuncuparetur τὸ πρῶτον, trium Regalim primum. Vel, quod eodem temporis incidit, σάββατον δευτεροπρῶτον phrasi parca vulgi arripuit ille pro שבת שני מן יום טוב הראשון של פסח. Præcesserat ergo Sabbatum πρωτόπρωτον, proximum illud *priori Jom tob* festi Azymorum. Nulla enim conciliatio Criticorum Sacrorum, quam legere adhuc potui, de deuteroproto, animo meo placet; non Scaligeri, non Grotii, non Lightfoti nostratis. BERN.

† *Hebdomada vero septima post hoc sacrificium transacta*] *Festum Pentecostes* יום חמשים *appellant Christiani Judaique*, & *hi adhuc plenius* יום חמשים מספירת העומר, Quinquagesima à manipulo rite agitato, *aut Græcis literis Jasonis, Philonis, B. Pauli, Josephi & aliorum*, ἡ ἡμέρα τ πεντηκοστὴ, & ἡ πεντηκοστή. *Idemque phrasi Legis* χὰν σεβεσὼν & ἐορτὴ ἑβδομάδων τ πρωτοφανιάτων, *festum plane* πρωτομυστὸν בכורי קציר חטים *ipsi Ammiadæ Ex. c.* 34. 22. & *c.* 23. 16. primi tritici gaudia, *sicut solennitas Paschalis induxerat hordeum primum. Aguntur jam gratiæ Deo Largitori pro segete matura; ut factum Paschate pro spicis virentibus & spe bona messis. Nam, quod maxime facit in causa Rabbanitarum, jussum Deut. c.* 16. 9. *Enumeratis prorsus septem septimanis & paratis*, ποιήσεις τὴν ἑορτὴν τ ἑβδομάδων · ἀρξαμένου σε δρέπανον ἐπ' ἀμητῷ, מיום החל חרמש בקמה, ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἑπτὰ ἑβδομάδας, *aut Onceloso interprete* בחצר עמרא רא לוכתא, statim à demesso dragmate sacro עמר התנופה. *Unicus enim dies felicitas hæc fuit, quicquid viri docti in contrarium dissertant, donec seculo altero post scriptam Misnam Judæamque derelictam Computistarum Rabbanicorum suspicio aut ignorantia biduum adseveraſſet. Vide* Colbo *f.* 58. *b*, *c.* & Menachot *f.* 65. *T. B. Idem probat hujus Panegyris nomen Pharisaicum* עצרת, & עצרתא, ὡσαρθὰ *Flavio huic & amplius literis Arabicis* العنصرة Ansara & يوم الخمسين, *sic enim legendum in Bibl. Polyglottis Act. c.* 2. *sic vocatur festum illud* χριστιανοῖς *per Syriæ Ecclesias. Hoc, præter alios in lectionibus variis memorandos, testantur Calcosendius, Matrisius, Masudius scriptores percelebres in suis Calendariis. Addis insuper Masudius* عيد العنصر *appellari Hebraice* عصرتا asarta, & *ex Lege* عيد الحصاد, celebritas demessionis, δηλονοτι ἔ πρωτοφανιάτων κυρίου: *quomodo idem celebrat G. Elmacinus parte priore suorum Annalium. Præterea Macrisius tradit in Historia Memphitica, Judæos* يحتفلون الرمادنيين *suo ævo hac solennia egisse nominibus* وعيد العنصرة, وعيد الاسابيع necnon عيد الحطاب τ ξυλοφορίων, in memoriam concionis Sinaæ, quando Hebræis jus dictabat Optimus Maximusque, denegasse tamen, *quod odio demum Saducæorum decretum existimo*, huic festo septimanæ dies, III. V. & VII. sive נהן. *Afferebat autem Pentecoste ad Ædem elevabatque Munus Novum* מנחת חדשה *Lev. c.* 23. 17 *ubi humani jupidique primitiæ* הטן, בכורים ליי, *ex simila triticea assaronum duorum tot panes, diserte* שתי עשרנים *in Systemate Misnico, ubi & granditas panum dicetur* VII. *palmos longorum, in latum quatuor, cum palmari profunditate: unde* μεγαλυχία *meritum fecit nomen, licet illis minores paulo fingerentur quam panes* Panim: *Moysi* לחם הנופה שתים, ἄρτους ἐπιθέματα, δύο ἄρτους LXXII. *Interpr. Chaldæique* תריתין נריזין placentas binas. *Simul cum panibus*, ἅμα τοῖς ἐπιθήμασι, על לחם *inquit Lex*, חובה של לחם & עם הלחם *ajunt Mosaicæ cathedræ infamia Talmudici* בתורת כוהנים, *sive* ἐξ τὸ λεβιτικὸν *c.* 23. 18. *T. Bab. Menachot f.* 48. & *hisce addictissimi Maimonides*, Tamidin c. 8. *aliusque Moses* Samag. *pr.* 202. *duo offerebantur agni* τωτέρωσι, *cœnæ mox iidem Sacerdotalis. Holocaustoma ad hæc* τ τῶν ὁλοκαυτωμάτων *agni septem, duo cadebant arietes, (Josephus alterum arietem expunxit,) juvencus unicus, atque etiam hircus* περὶ ἁμαρτίας. *Insuper, præter Officium juge, nomine Musaph i. e. Epaclarum sacrarum, sicut ritus fieri in Paschate & in Neomeniis, ita in solennitate Pentecostes*, ἐν ἀριθμοῖς *c.* 28. 27. בחומש תפיקורים, *explicant adeo expenduntque verba Mosaica Filii Misnæ, ne forte ruga ulla aut* χαλοφάνεια *in tam sancto volumine appareat, immolabantur rursus* לעולה *agni septem; juvenci tamen & aries conversim, unus hic, illi duo; cadebat & hircus piacularis. Denique quoad Lectiones & Psalmodiam hujus festi Christiani quatenus convenimus cum Judæis, patebit continuo Liturgica Ecclesiæ utriusque conferenti.* BERN.

h Ἐφεσίοις] Ἐφεσίοις omissum MSS. *Big.* Neque ullibi Sacrarum Literarum viri Divini Pentecosten solennem ὡσαρθὰ typo Syriaco, aut ἀσαρὲ more Palæstino appellarunt. Verumtamen hoc nomen accessit *Strictioris observantiæ diei* ab Academiis Judaicis, ut jam dixi, & probat satis Mattathiades, & seculo sequente Judas Rabbinorum facile princeps in Corpore Misnico βικχυρὶμ c. 1. 3. χαγιγὰ c. 2. 4 passimque: & Ethnarcha illo major Onceloſus, præsertim ubi ὁ τῶν πανηγύρεων ἡμῶν נעצרתיכון *subſtituit* Num. c. 28. 26. loco Mosaici בשבעתיכם *in septimanalibus vestris* ut legimus concise in traditionum volumine פסח, סכה & סכורת, pro חג המצות, חג הסכות. Aut perpendent serio Theologi, casu quodam vetustissimo בשבעתיכם huc numi venerit vice בממושבתיכם, *in habitationibus vestris*, Lev. c. 23. 17. ubi ritus idem describitur. Quod autem subjicit statim Josephus, σημαίνῃ δ ὡσαρθὰ πεντηκοστὴν, sic autem libri omnes referunt, Græci Latinique, verum non habet; aut formari potest in melius, si rescripseris τῇ πεντηκοστῇ λῷ ἑορτὴν ὡσαρθὰ καλοῦσι· σημαίνῃ δ τοῦτο πανήγυρι, vel עצרת. Nam vox ista proxime apparet in paragrapho. Significant autem formulæ עצרא, עצרתא, ut supra vidimus, *solennitas gravior, festum majus & summæ continentiæ*: quod indicat etiam Amramides quando voce *asereth*, factum hoc ter in Pentateucho Sacro, locutionem satis disertam continuo adplicat בכל מלאכת עבודה לא תעשו היא, *opus familiæ*, vel ut Scævola Romanus rectè accepit, *quod prætermissum non noceat, ne agitor.* Transferre autem placuit Pharisæis a reliquis Regalim in Pentecosten nomen *Asartæ*, *peculiaris observantia*, quod unicum diem, ut ante perstrinximus, ea celebritas sumeret, cum Paschalia & Scenopegia septimanam totam aut supra explicarent: sive quod memoriam hæc reduceret Legis olim de Sina magnæ cum religione & solennitate, cum *restrictionibus severis* rituque gravissimo עצרת, ad universam Hebræorum ὡσαρθὰ, עצרה iterum, promulgatæ: את יום חג השבועות חודר את יום טוב מקרא קדש חודר זמן מתן תורתנו, quod festivo hoc biduo (sic enim mos est recentior) è breviario suo bis terque cantant Judæi. BERN. Vocem Ἐφεσίοις omittit *Big.* neque ullibi in *S. Literis* Ἀσαρθὰ vocatur *Pentecoste*. Sed *Asarta*, vox Chaldaïca (ut ex *Bernardi* Annotatis prolixis me monuit *Cl. J. Gagnier*) sive Hierosolymitana, ex Hebræa *Asara* tempore *Josephi* accipiebatur pro Festo *Pentecostes*. Nam cum vox illa proprie significet *clausulam, terminum, conclusionem*, sive *perfectionem & complementum*, ideo adhibita est pro fine *septem septimanarum* temporis *Paschalis*, sive termino dierum L. *i. e.* pro eo *Festo* quod *Græci* appellarunt Πεντηκοστὴ.

i Σημαίνῃ] Recte; non quod vi originis suæ idem noter Ἀσαρθὰ & Πεντηκοστὴ, sed quod Judæis in usu quotidiano idem notet Ἀσαρθὰ עצרתא quod Pentecoste, quum in sacris literis hoc nomen aliis festis tribuatur. REL.

k Πρωτόγυοι] Πεντηκοστὴν καθ' ἣν πρωτόγυοι τῷ θεῷ ἄρτοι (ἀρ-

Pentecoſten) afferunt ad Deum panem, è farinæ quidem triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectæ; in ſacrificium vero agnos duos. Et hæc quidem, Deo ſolum oblata, ſacerdotibus ad cœnam parantur; & nihil ex iis in craſtinum relinquere conceſſum eſt. Quin & immolant in holocauſtum vitulos tres & arietes duos & agnos quatuordecim; duos vero pro peccato hircos. Feſtorum autem nullum celebratur, in quo holocauſtum non faciunt, aut in quo ab operibus laborum vacatio non indulta eſt: ſed in omnibus & lege præſcriptum ſacrificii genus & laborum expers otium, & poſt ſacrificium epulæ.

Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus.

7. † Ex publico quidem ſuppeditatur * panis *ſacer* non fermentatus; ei autem faciundo inſumuntur *ſimilæ* aſſarones viginti quatuor. Bini coquuntur ſumpti quidem pridie Sabbati: mane vero Sabbati allati, ſuper Menſam ſacram collocantur, ſeni ſenis è regione oppoſiti. Duabus autem lancibus aureis thure plenis ſuper eos poſitis, manent uſque ad proximum Sabbatum: & tunc vice illorum alii apportantur. Iſti vero *ablati* ſacerdotibus in cibum dantur; atque thus igne adoletur, quo ad holocautomata uti ſolent: aliud vero *thus* loco illius panibus ſuperponitur. Sacerdos autem propriis ſumptibus, & quotidie bis, offert *Deo* farinam oleo maceratam, & modica coctione duratam: eſtque *menſura ejus* farinæ aſſaron unus. Hujus autem unam partem dimidiam mane, alteram vero veſpere in ignem injicit. Atqui horum rationem poſthac diligentius explicabimus: nunc vero de his in anteceſſum ſatis mihi videor dixiſſe.

ἀγγεῖ τῷ Θεῷ [l] ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυρίνων ἀσσάρωνας δύο μὴ ζύμης γεγονότων· θυμάτων δ' ἄρνας δύο. πρῶτα μὲν γὰρ τῷ Θεῷ [m] προσάγουσιν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζει· καὶ καταλιπεῖν οὐδὲν ἔστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν συγκεχωρημένον. [n] ὁλοκαυτωθησομένης μόσχης τε ἡνίκα θυσίαι τρεῖς [o] καὶ κριὸς δύο καὶ ἄρνας πεσσαρεσκαίδεκα, ἑρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δ' [p] ἀδεμία τῶν ἑορτῶν καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν ἢ διδόασιν· ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀπαλαίπωρον, [q] καὶ πρὸς ὡραῖας εἰσὶ πεφυκότες.

ζ'. Ἐκ μέντοι δημοσίου κοινὸς σῖτος ὀπίσω ζύμης ἄμοιρος· ἀσσάρωνες δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τὸν ἀναλωσιμαῖον. [r] ὀπιῶν· ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ δ' Σαββάτου· τῷ δὲ Σαββάτῳ πρωὶ κομισθέντες, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται, καὶ ἓξ εἰς ἀλλήλους πεταγμένοι. δύο δὲ λιβυσσῶν [s] ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων, διαμένουσιν ἕως δ' ἑπτὰ Σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων [t] ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ δ' λιβανωτοῦ θυμιωμένου ἐπὶ τῷ ἱερῷ πυρί, ἐφ' ᾧ καὶ [v] ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ἄρτου προσίθεται. θυεῖ δ' [x] ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦ πιεῖ, ἄλαδρον [y] ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ [z] πεπηγὸς ὀπτήσει βραχείᾳ· καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων δ' ἀλάδρα. τούτου δὴ τὸ μὲν ἥμισυ [a] πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἐπιφέρει [b] τῷ πυρί· τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

CAP. XI.

De Purificationibus.

Tribus Leviticis tantùm in perpetuum luſtrata, data Deo, graviſſimiſque myſteriis conſecrata. Num. c. 3. Lev. c. 8. & c. 9. Ex. c. 29.

MOyſes autem tribum Leviticam à populi communitate ſegregans, ſacram utique futuram, aqua è fonte perenni ipſam purificavit, & ſa-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἁγνειῶν.

Μωϋσῆς δὲ [c] τὴν Λευϊτῶν φυλὴν τοῦ πρὸς τὸ λαὸν κοινωνίας [d] ὑπεξελόμενον ἱερὸν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίαις ἃς ἐπὶ τοῖς τοιού-

---

tum Samb.) ἀλφίτων μὴ πυρίνων *Big.* & *Samb. Panes de alphita ſiccata factos cum fermento aſſariorum duorum, Epiphan.* Reliqui πεπτικοῦ, προσάγουσι τῷ Θεῷ ἀζύμου ἀλφίτων μὴ πυρίνων ἀσσάρωνας δύο, מַצּוֹת &c. לחם הלחם & עֹל *Lev.* c. 23. 17, 18. *panem*, maſſam ac materiem binarum placentarum חלות ב, καὶ τὸ σαμαρειτικὸν καὶ τὸ χαλδαϊκόν. BERN. Καθ' ὧν προσάγουσι *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*

[l] Ἄρτον] Duos panes, ἄρτους δύο, offerebant. Res nota eſt. REL.

[m] Προσάγουσι] *Vet.* quidem *offeruntur*, quaſi προσάγονται. COCC.

[n] Ὁλοκαυτωθησομένης] Ὁλοκαυθησομένης ἧ μόσχης *S. Big.* & *Samb.*

[o] Καὶ κριὸς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα,] Ita codex, omnis Græcus Latinuſque, ac Hiſtoria Scholaſtica *Petri*. Verum S. Moyſes jubet arietes duos tertiumque לעולה hoc feſto adolere. Scribes itaque denuo apud Joſephum, μόσχης τε θύσαι τρεῖς, καὶ κριὸς τρεῖς. BERN. Ita in libris omnibus tam *Græcis* quam *Latinis*, & in Hiſtoria *Petri Comeſtoris*. Sed in *S. Literis* jubet *Moyſes* arietes duos tertiumque hoc feſto adolere. unde ſcribendum cenſet *Bernardus*, καὶ κριὸς τρεῖς.

[p] Οὐδεμία] *Samb.* οὐδὲ μία.

[q] Καὶ πρὸς ὡραίας] Viderat fortaſſis *Scholaſticus* in Muſeo *Caſſiodori* ſui καὶ ὅσα πρὸς ὡραίας εἰσὶ τεθυκότες. BERN. Καὶ ὅσα πρὸς ὡραῖ. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed in omnibus* & *legitima immolationis ſpecies*, & *vacationis certus eſt modus*, & *eorum quæ ad epulandum immolantur*. unde & ipſe ſic mallem interpretari, *ſed in omnibus lex præſcripſit & quale debet eſſe ſacrificium; & qualiter laborum expers otium, & de quibus epulandum poſt ſacrificium*

† *Ex publico quidem ſuppeditatur*] *Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus*, לחם קדש 1 *Reg.* 21. 4. & *frequenter* לחם פנים *bis ſex* Panes Propoſitionis, *ſicut vertunt utriuſque Inſtrumenti Interpretes.* LXXII. *equidem alicubi ἄζυμοι, ſæpius ἀρτοι ἐνώπιοι. Pariter Aquila Onceloſuſque, ſi duo unquam illi fuerint, ἄρτοι προσώπων ἤτοι* אפים. *B. Paulo* θεσεις ἄρτων. *Symmacho adhuc & Interpreti Samaritico ἄρτοι προθέσεως: continuo enim ſe coram poni illos juſſerat ὁ ενεγκὼν Ex. c.* 25. 30. לפני תמיד. *Iſta ratio nominis: haud vero, quod Ben Zoma Phariſæus fuerat opinatus Miſna* Menacot *c.* 11. §. 4. *quaſi* πολύπλευροι & πολυθέτοις *h. e. quadrati. Quanquam ea omnino figura fingerentur, magniſque inſuper modis, palmos decem longi panes, lati quinque, atque in craſſo ſeptem digitorum*, Menacot *c.* 11. §. 4. *Horum inſuper ordines thuris lances duæ coronabant*, *Lev. c.* 24. *Matth. c.* 12. *Deinde munus proprium Pontificis, τηγανίτας & ἀσχιτείους* חביתי כוהן גדול *appellant Doctores Maſſiſla* Menacot *c.* 4. 5. & *paſſim*, *ſimilaginis aſſaronem oleo ſubactæ & ſubfrixæ mane ſimul & veſpere inſumſit. Lev.* 6. 20. BERN.

* *Panis ſacer non fermentatus*;] Ad verbum, *cibus coctus*, qui frequenter *panis propoſitionis*, & *pani ſacierum*.

[r] Ὀπτῶνται ἀνὰ δύο] Ὀπτῶνται δὲ ἀνὰ δύο διαμεθέντες *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

[s] Ὑπερκειμένων] Ita *Samb.* in *aliis* ὑπακειμένων, contra ritum. HUDS. In Siphra & alibi volunt in ipſa menſa locatas fuiſſe acerras. REL.

[t] Ἄλλοι] Ita & Talmudici tradunt alias acerras recenti thure repletas in Sanctum illatas. REL.

[v] Ὁλοκαυτοῦσι] Talmudici non in hunc ignem vel focum, quo holocauſta cremabantur, injectum thus volunt, ſed alterum focum altaris. Sed Joſephus vel ad ſolum altare tabernaculi, quod hic deſcribit, reſpicit; ubi non eſt credibile focos plures fuiſſe, vel generatim ignem altaris exterioris vocat ignem holocauſtorum, uti & altare holocauſtorum nuncupatur. REL.

[x] Ὁ ἱερεύς] Intelligit Pontificem Maximum, cujus cruſtula 12 חביתין quotidie offerri conſueviſſe etiam Talmudici tradunt. REL.

[y] Ἐλαίῳ μεμαγμένον,] Sic *Big.* & *Coll. Voſſ.* ἐλαίᾳ μεμαγμένον *Samb.* ἐλαίῳ μεμιγμένον *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐν ἐλαίῳ ποιεῖσθαι dicit *Moyſes* in *Levit. c.* 6. *v.* 21. BERN. & HUDS.

[z] Πεπηγὸς ὀπτήσῃ βραχείᾳ·] מרבכת *marbeceth* recte exponit Joſephus *ſemicoctum*, *ſemifrixum*. Talmudici pariter אופה מיעט בין בשל ובא, *Menacoth* f. 50. b. tam hoc quam אפוני מן חרוך. Idem מרתחת *merattecha* Interpreti Solymitano, & Sanhedrin. 186. & Maimon. *de Sacrificandi ritu c.* 13. BERN.

[a] Πρωΐ,] Ita *Big.* & *Samb. τὸ πρωΐ* in *Editis*, *aliiſque*.

[b] Τῷ πυρί] Quia oblatio erat ipſius ſacerdotis, tota igne conſumi debuit. REL.

[c] Τὴν Λευϊτῶν] Sic *Big.* & *Samb. Coll. Voſſ.* λευϊτῶν. in *reliquis* τὴν Λευϊτικὴν φυλήν.

[d] Ὑπεξελόμενον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* more Attico. Ὑφεξελόμενον typi priores. Amant ſane Attici verba præpoſitionibus com-

τοις [c] νομίμως παρέχοντας τῷ Θεῷ· τοῦ τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη [f] τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπιτήδεια, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγημένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέρωντο.

β'. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον [g] ὅπ τρέφοιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι [h] διατελοῖεν· περὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελθόσμεθα· τὰς αἰτίας προσθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς πρὸ μὲν αὐτῶν βρώματος ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προστάξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέντοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τοῖς χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων. καὶ [i] κρέως δὲ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τοῖς βρῶσιν διεκώλυσεν· ἐπίπλοῦ τε καὶ στέατος αἰγείου, καὶ προβατείου καὶ βοείου ἀπέχεσθαι προεῖπεν.

γ'. Ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας, καὶ τοὺς [k] περὶ τὸν γονὸν ῥεομένους. καὶ τὰς [l] γυναῖκας δέ, αἷς ἡ τῆς φύσιν [m] ἔκκρισις ἦθοι, μετέτησε πρὸς ἡμέραν ἑβδόμην· μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρᾶς ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδόσαις νεκρὸν μὴ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸ δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὸν μὲν ἑτέραν [n] καθαγίζειν δεῖ, τὸν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύσει καὶ περὶ τὸν γονὸν ῥεόμενον. [o] ὃς δ' ἂν μὴ τὰς ὕπνους ἀποκλείοι γονὴ, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν [p] ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, [q] μηδενὶ συνδιαιτωμένους καὶ νεκρῷ μηδὲν διαφέροντας. [r] ἂν δὲ τις ἐξικέσθαι τοῦ Θεοῦ ἀπολυθῆναι τῆς νόσου, καὶ τὸν [s] ἐρρωμένον κομίσηται χρόαν· ὁ δὴ τοιοῦτος πολλὰς ἀμείβεται θυσίας τοῦ Θεοῦ, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν.

δ'. Ὅθεν καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων Μωϋσῆν, λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτόν τε ἀπ' Αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν σκηπτούχων Αἰγυπτίων αἴτιον ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τῷ ὄντι ἦν ἀληθές, [t] οὐκ ἂν Μωϋσῆς δήπου τῇ αὐτοῦ ἀπιμίᾳ τοιαῦτα νομοθέτησεν, οἷς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγημένων ἀντιρρησέναι. καὶ ταῦτα, ᾧ γε πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, [v] καὶ οὐ μόνον [x] ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς [y] πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων [z] εἰσιέναι. ὥστ' οὐδὲν σκώλυε καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν [a] χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ

crificiis quæ hujuſmodi occaſione Deo ſolent offerri: atque Tabernaculum & ſacra vaſa Levitarum curæ commiſit, & alia quæcunque facta erant in tegumentum Tabernaculi; ut qui ſacerdotibus, prout illi præciperent, miniſtraturi eſſent. jam enim Deo conſecrati erant.

2. Et de animalibus diſcrevit ſingula quæ comederent, itemque à quibus penitus abſtinerent. De quibus, ſi quando nobis oblata fuerit ſcribendi occaſio, ediſſeremus, cauſas etiam adjicientes, quibus motus alia quidem illorum nobis in cibum eſſe præceperit, ab aliis vero juſſerit abhorrere. Sanguinis certe cujuſcunque veſcendi uſu interdixit, quod animam ipſum & ſpiritum putaret. Quin & carnis ſponte mortui animalis eſum *omnino* prohibuit: atque à reticulo & adipe caprino, & ovillo, & bubulo abſtinendum eſſe præmonuit. *De carne morticina, de ſanguine, aliiſque cibis immundis ac vetitis leges. Lev. c. 7. c. 17. & c. 11. & Deut. c. 14.*

3. Expulit autem civitate etiam lepra infectos, & genitura fluente laborantes. Porro & mulieres, quibus adeſſet ſecretio naturalis, ſeorſum habitare voluit uſque ad ſeptimam diem; poſt quam cum hominibus tanquam puras verſari permiſit. Similiter etiam & funus curantibus poſt totidem dies licebat cœtui intereſſe. Si quis autem ultra hunc dierum numerum pollutione teneretur, præcipitur agnas duas mactare: quarum alteram quidem adolere oportet, alteram vero ſacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo ſacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem paſſus ſit ſeminis profluvium, ſi in aquam frigidam ingrediatur, parem poteſtatem habet ac ii qui cum uxoribus *legitime concubuerunt, Leproſos autem in perpetuum à civitate abegit, cum nemine commercium habituros & *tanquam* nihil à mortuis differentes. Si quis vero precibus à Deo impetraverit ut hoc morbo liberetur, ſanumque colorem *aliquando* recipiat: is quidem variis Deum remunerat ſacrificiis, de quibus poſthac agemus. *Lepræ & vitiorum ſimilium infamia. Lev. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. & Num. c. 5.*

4. Unde *profecto* alicui liceret & illos irridere, qui dicunt Moyſem, lepra infectum & ipſum ex Ægypto profugiſſe, & ob eandem cauſam ejectis ducem factum illos in Chananæam perduxiſſe. Si enim hoc verum exſtitiſſet, nequaquam Moyſes in ſui dedecus & opprobrium ejuſmodi legem tuliſſet: cui & ipſum, ſi ab alio lata fuiſſet, reclamare voluiſſe probabile eſt. Præſertim cum apud plurimas lepræ ſint, & honorem aſſequantur; tantumque abeſt ut contumelia afficiantur & exſilio, ut *è contra* & militiæ magna obierint munia, & domi rem publicam adminiſtrarint, & in loca ſacra & templa ingrediendi poteſtatem habuerint. Adeo ut nihil impedierit Moyſem, ſi tali aliquo coloris *male ſani* vitio aut ipſi aut multitudini quæ cum eo erat dignitas imminueretur, quo *Moyſi genitique Hebræa vitiligine, maculam veterem & leprosum abſtergit Joſephus tum libris contra Appionem.*

contra Græcum vulgus aſperare. BERN. & HUDS.

c Νομίμως.] Sciolus ad membranam *Sambuci* νομίμοις. BERN.

f Τὰ ἱερὰ,] Τὰ ἱερεῖα καὶ τὰ ἄλλα *Big. Coll. Voſſ. & Samb.*

g Ὅτι περιφοιτᾷ,] Probum illud & Atticum. *Burias* (ut & *Coccejus*) noſter maluit ᾧ τε aut ἅτινι. BERN.

h Διατελοῖεν·] Ita *Big. Samb. & Busb.* Ἀφιτελεῖεν in *reliquis*.

i Κρέως.] Sic *Big. Samb. Hen. & Busb.* κρέων in *cæteris*. Mox αὐτομάτου ζώου τοῦ βρῶσιν ἐκώλυεν. ἐπίπλοόν τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου καὶ βοείου ἀπέχεσθαι προεῖπεν *Hen.* BERN. & HUDS.

k Περὶ τὸν γονὸν ῥεομένους.] Περὶ f. delendum, & ſic mox. COCC. זוֹבִים Hebræis: hos urbe non excludunt Talmudici in Kelim. 1. 8. ſed ſolo monte templi. REL.

l Γυναῖκας δέ,] Γυναῖκας δὲ αἷς *Big. Coll. Voſſ. & Samb.*

m Ἔκκρισις] Forſan ἔκρυσις.

n Καθαγίζειν] Καθαγίζειν δεῖ cum MSS. aut καθαγίζειν δεῖ cum Editis, utrumlibet congrue dicitur de holocauſtomate ſeu עוֹלָה; imo hoc Athenas redolet. Attamen agna לחטאת (duas enim requirebant hæc vitia) familia ſacra veſcebatur. BERN. Hoc malui ex quibuſdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* καθαγίζειν δεῖ.

o Ὃς δ' ἂν] In ſuo *Codice* ὁσάκις aut ὡς δ' ἂν forte reperiebat *Vet. Interpr.* qui reddit *quoties per ſomnum* &c.

p Ἐξουσίαν ἔχει.] *Id eſt*, ad veſperum ei licebit hominum conſuetudine frui. Vide *Levit.* c. 15. v. 19.

* *Legitime concubuerunt*,] *Hoc eſt*, legitimis diebus, quibus *ſcilicet* menſtruæ non ſint.

q Μηδενὶ] Ita ex *MSS.* μηδὲν in *Editis*.

r Ἂν δή τις] *Samb.* ἐὰν δέ τις. *Hen. & Busb.* ἐὰν δὲ τις. Mox *Baſ. & Gen.* ἀμοίβεται nullo verbo. BERN.

s Ἐρρωμένον] Ἐρρωμένην legerat *Epiphan.* nam interpretatur *ſani colorem*.

t Οὐκ ἄν] Ordine alio *Samb. & Vat.* οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀλιμίᾳ Μωϋσῆς τοιαῦτα &c.

v Καὶ οὐ μόνον] *Big. & Samb.* ἀπολαυόντων· οὐ μόνον &c. Scriptum olim putabis ἀπολαυόντων· καὶ μόνον. BERN.

x Ὕβρεως καὶ φυγῆς] Ὑβρεως καὶ ἀτιμίας καὶ φυγῆς *Big. & Coll. Voſſ.* ex gloſſemate, ut puto. BERN.

y Πολιτικὰς ἀρχὰς] Periere tamen hæc *Big. & Coll. Voſſ.* propter catalexin —— ομένων. Maxime autem intelligit Flavius nobilem illum Syrum, quem olim Eliſæus vates Divina arte ſanavit. BERN.

z Εἰσιέναι.] Inde colligitur lepram contagioſam non fuiſſe. REL.

a Χρόαν] Χρόαν ἢ, τῷ σὺν αὐτῷ *Baſ. & Gen.* niſi quod retineant λῷ vulgare. Verum MSS. *Big. & Samb. Epiphanio* etiam adſtipulante, χρόαν ἢ τὸ (*Big.* ἢ τὸ, *Epiphanius* addit αὐτὸς, ἢ τὸ) σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο. Neutram profecto lectionem jure damnarent Ariſtarchi. BERN. Ita è *Cod. Samb. & Coll. Voſſ.* niſi quod ἢ αὐτὸς ex *Veteri Interprete* adjecerimus. χρόαν ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο *Big.* In *Editis & Vat.* χρόαν ἢ,

quo minus meliora de istis sanciret, nec quid dam-
mi malive hujusmodi statueret. Sed manifestum
est quod invidia moti hæc de nobis loquantur.
Moyses autem labis hujus immunis, inter popula-
res suos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis
posuit, Dei honori prospiciens atque consulens.
Verum de his quisque sentiat prout libuerit.

Puerperatum lustratio. Lev. c. 12.

ζ'. Mulieres autem, postquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut sacri quid tangere usque ad quinquagesimum diem, si mares fuerint enixæ: si enim feminas ediderint, duplex constitutus est dierum numerus. Veruntamen, cum post tempus ut diximus præstitutum intraverint, victimas mactant, quas sacerdotes Deo offerunt.

De conjuge suspecta. Num. c. 5.

η'. At si quis uxorem suam adulteratam suspicetur, is farinæ hordeaceæ assaronem affert, atque ejus pugillus unus in aram Dei conjicitur, reliquum sacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero sacerdotum aliquis statuens ad portam, quæ ad templum obversa est, & capitis ejus velamen detrahens, Dei quidem nomen in membranam inscribit, jubetque conceptis verbis jurare, quod nulla maritum injuria affecerit, & si pudicitiam violaverit, ut crus suum dextrum luxetur, uteroque inflata moriatur: sin vero nimio amore & ex eo nata zelotypia maritus in temerariam suspicionem devenerit, ut decimo post mense masculum pariat. Juramento autem peracto, *sacerdos* nomen *Dei* à membrana *aqua* delens in phialam exprimit; sumptoque templi pulvere, in quem forte incidit, atque *in phialam* inspersо, mulieri dat ebibendum. Illa vero, si injuste acculata fuerit, & gravida facta

μηδὲ μίαν ταιαύτην ὀρέσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν θεῖ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] πεφαγότες. Μωϋσῆς ᾗ τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις θεῖ τ' νενοσηκότων ἐνομοθέτη, κ' τιμῶν ᾗ Θεὸν τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ θεῖ μὲν τούτων ἕκας@ ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς ᾗ γυναῖκας, [c] ἐπᾷδὰν τέκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, κ' [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαρακονθ' ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅτι θηλυτοκίας [f] νενόμικαι. εἰσιᾶσι μέντοι, [g] μὴ τῶν θεσπεσιμένων θεσθεσμίαν, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς θεὸς τ' Θεὸν ἀναφέρουσι.

ς'. [h] Αν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦθαί τις [i] αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς [k] ἀλευλεσμένης ἀσσάρωνα· κ' μίαν αὐτῆς δράκα [l] ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν ᾗ γυναῖκα ἵστασι τῶν ἱερέων καθ' τὰς [m] πύλας, αἳ δ' εἰσὶ πεφαλμέναι θεὸς τ' ναὸν, κ' τ' κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελών, ἐπιγράφῃ μὲν ᾗ Θεῷ [o] τὴν θεσπῳδίαν διφθέρᾳ, κελεύει ᾗ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τ' ἄνδρα, θεῷ ἐᾶσαι ᾗ τὸ σῶφρον, ᾗ δεξιᾶ σκέλος ἔξαρθρον γενέσθαι, κ' τὴν γαστέρα [q] πεπηθεῖσαν ἔτως ἀποθανεῖν· [r] ἂν δ' ὑπὸ πολλῆ ᾗ ἔρωτ@ κ' τ' ἀφ' τοῦτο ζηλοτυπίας θεσπεσῶς ὁ ἀνὴρ ἀφ' τὴν ὑπόνοιαν εἰς κεκινημέν@, μιᾶι δεκάτῳ γένεσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελεωθέντων, τ' διφθέρας ἀπαλείψας τὄνομα [s] εἰς φιάλιν σκεπιέζει· θεσκευάσας τε [t] ἐκ ᾗ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, κ' καθαπάσας σκεπεῖν δίδωσιν. ἤδ', εἰ μὲν ἀδίκως ἐπελή-

---

τῷ σωὶ αὐτῷ πλήθῃ εἰλεῖ ἂν τομαθεῖσαν.

[b] Πεφαγόμοι.] Πεφαγοδόμοι *Vat.*

[c] Επειδὰν] Επειδὰν *Hen.* Mox ille cum *Busb.* σκώλυνε, κ' θυσιῶν ἀπέχεσθ' μέχρι μ'. ημ. ἂν ἄρρεν ᾖ τ' τεχθέν. BERN. Vulg. ἐπειδ' ἂν. verum ita *Hen.* prout in Notis docuit *Bern.* & recepit in contextum *Hudf.* HAV.

[d] Εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε,] במקדש est in Levit. 12. Talmudici in Kelim. cap. 1. misn. 8. scribunt puerperis non licuisse extimum illud spatiorum quæ templum cingebant ingredi, quod הר הבית dicitur, id est mons templi. Adeoque τὸ ἱερὸν hic erit mons templi, uti & מקדש Talmudici aliquando tam late extendunt, ut ipsum montem templi complectatur. Vide Codicem Schecalim. 1. 3. REL.

[e] Θυσιῶν ἅπτεσθ'] Est partes sacrificiorum attingere aut comedere. Levit. 12. בכל קדש לא תגע dicitur, *sanctum non attinges*. Id hic Josephus explicat. קדש sunt, θυσιαί. Ita & Judæi alii loquuntur. Primitiæ & decimæ non sunt קדש. Adeoque puerpera de iis comedebat, non de קדש. Vide Negaim. XIV. 3 REL.

[f] Νενόμικαι.] Συμβαίνειν pro νενόμικαι habent *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vat.* εἰ θηλυτοκία συμβαίνειν legisse videtur *Vet. Interpr.*

[g] Μετὰ τὴν θεσπεσιμένην θεσθεσμίαν,] Μετὰ τὰς πρώτας προθεσμίας *Hen.* & *Busb.* BERN.

[h] Αν δ' ὑπονοήσῃ] Εἰάν τις ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦθαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα *Cedrenus* ex *Josepho*.

[i] Αὐτῷ] G. Cedrenus p. 68. qui hoc examen describit è Flavio, ἐὰν τις ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦθαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα, &c. BERN.

[k] Αλελεσμένης ἀσσάρωνα] *Big* ἀληλησμένης. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἀσσάρωτη pro ἀσσάρωνα. BERN.

[l] Επιβαλόντες] *Big. Samb Hen.. Busb.* & *G. Cedr.* ἐπιβάλλουσι *Baf. Gen.* & *Epiphan.* BERN.

[m] Πύλας,] An certius hoc describunt Misnici c. 1. 5. θεὶ θυρίδα. מעלין אותה לשער המזרח שערי פתח שיר ניקנור, vel לשערי המזרח לשערי ניקנור, ut in editione Bombergi. *Adducitur ea ad portam Orientalem præ valvis Nicanoris.* Nam, ut subnotant Gemaristæ Urbis Sanctæ, de ἱεραῖς κυρίαις, Num. 5. 18. כל מקום שנאמר לפני יהוה הוא שער ניקנור. Latius alii hæc verba interprerantur, nimirum malæ famæ fœminam vi rapi ab exteriori חיצון porta Orientis ad superiorem העליון, quæ atrium Israelis à muliebri gradibus etiam præstructis distinguebat. BERN. Portam Nicanoris fuisse tradunt Talmudici locum, ubi constitueretur mulier adulterii suspecta. REL.

[n] Αφελών,] Id est פרוע ראש Talmudicorum. REL.

[o] Τὴν θεσπῳδίαν] Mirum hoc nescisse nomodidascalos ævo Antoninorum, adeoque certasse secum, num solus versus XXI. ubi quidem occurrit Nomen Sanctissimum, num è sacris plures arramento ἀνομώτῳ dire schedulæ rite inscriberentur: quam הספר Lex vocat, Misna המגילה, Josephus ἡ διφθέρα, ἐυξεσ@ δὲ. Quippe rudem & impolitam pellem, דפתרא etiam dictam, rejiciunt Patres Sotæ c. 2. 4. BERN.

[p] Τὸν ἄνδρα,] Georgius θεὸς τ' ἄνδρα. Subinde ille illepide πολλὰς ἄρθρα ἔξαρθρα γλοιᾷ. BERN.

[q] Πεπηθεῖσαν] Recte *Big.* & *Samb.* τὴν γαστέρα πεφθεῖσαν, *utero inflatam & obtumidam.* Sequitur enim de plaga eadem, τὴν κοιλίαν ὑδέρι καταλαβοῦσ@. Pariter ad Moysen v. 21. Interpr. LXX. צבר במנר. τὴν κοιλίαν σου πεπερισμένην, & v. 27. צבתר, במנרת, πεφθῆναι τὴν κοιλίαν, Hier. *inflato ventre*, & idem v. 23. *utero tumescente.* Onceloſus insuper, Saadias, & omnis Rabbinitas צבה exponit נפיחא νηφιχὰ, atque אבעלן, inflatum, διφθηκὸς, πεφυσημένον, ἐμπεπρησμένον: neque aliter Doctores Samaritani, sive Arabice sive vernacule scriptitent. Cæterum legitur sæpius πέρσαι eo animo in optimo carmine. Unde Grammatici veteres Didymus, Hesychius, aliique ad Il. α. 481. τὸ δ' ἄπιμος πρῆναι, ἐρύσαι. Et Il. π. πρῆσε χαλινὸν, ἐξεφύσησε: & phrasi dilecta idem vates διαπρύσιος, ἀναπρήσας, ἀναφυσήσας Did. & Hesych. & Etym. M. Hi autem subjiciunt, ὅθεν κ' ἡμεῖς τὰς πεφυσημένας πεπρησμένας φαμέν. Eustathius adhuc instat, ἢ ἴσως γεμίζας τὰς ὀφθαλμούς. Herodianus etiam in Partitionibus nondum editis, ἀπὸ ᾗ πρῶ, πρήθω. δύο ᾗ σημαίνει τὸ πρήθω, φυσῶ κ' ἐμπνεύζω. Attamen operæ Complutenses legerant in Sacris ——— κοιλίαν σου πεπερισμένην *disruptam*, Theodoretoque explicante ῥηγνυμένην. Hieronymus etiam hanc interpretationem involvit, ubi reddit v. 21. *Et tumens uterus tuus rumpetur*, ex Hebraico ואדר במנן צברה. Apud Josephum modo πεφθεῖσαν prætulerunt *Hen. Busb. Baf.* & *Gen.* Quinetiam πεφθεῖσαν notione εἰδαλεῖν aut defendi ex πεφθεὶς, ἐξαφθεὶς Suidæ; πρεῖ), φυσᾶται Hesychii: κενεόντελις, ἡ δύσπνοια· ποιεῖ, κ' πίμπρησι (κ' ἐπιτείνει) τὰς λαγόνας, κ' ἐκ τούτου φυσᾶται ἡ ἕδρα. Apsyrti veterinarii c. 46. de arte sua: aut hæc omnia existimabis culpa libraria accidisse vice η vocalis præcedentis. Postremo ob oculos habuit Epiphan. Scholasticus τὴν γαστέρα πυφθεῖσαν, *utero putrefacto.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (& *Cocc.*) recte ut constat ex v. 15. & ex LXX. in *Num.* c. 5. v. 21. *Didymo* in *Homeri* Il. A'. v. 481. *Hesych.* & *Etym. M.* In *Editis aliisque* πεφθῆναι.

[r] Αν δ' ὑπὸ πολλῆ ᾗ ἔρωτ@] Cedrenus ἐὰν ᾗ ὑπὸ πολλῆ ἔρωτ@ κ' τ' ἀφ' τούτου (*Busb.* & *Hen.* ἀφ' τοῦτο) ζηλοτυπίας. BERN.

[s] Εἰς φιάλιν σκεπιέζει·] Eadem & phrasis Misnæ c. 2. 2. מילי שרל חרש חרשרת, pro כלי חרש Amramidæ, Onceloſivæ מן דחקף. Ibidem εἰς φιάλιν σκεπιέζῃ convenit verbo Legis ומחה אל מי המרים, aut Onceloſi, Deuterotarum Judaicorum, Samaritanorumque ויכתב, κ' ἐξαλείψῃ εἰς τὸ ὕδωρ ᾗ ἐλισμὸς. BERN. In Misna Sota etiam פיאלי φιάλη appellatur. REL.

[t] Εκ ᾗ ἱεροῦ] Εκ τ' ᾗ ἱερῦ γῆς εἴτι θεσύχῃ Cedr. ἐκ ᾗ ἱεροῦ γῆς εἴτι θεὸς τοίχοις *Epiphan.* ignarus nimis Sacræ Legis, ubi imperatur v. 17. κ' λήψεται ὁ ἱερεὺς κ' τ' γῆς τ' ὄσης ἐν τ' ἐδάφους τ' σκηνῆς, המשכן בקרקע. Deuterotæ insuper monent pulverem in pavimento dextro Ædis servatum hac causa sub marmor cubitale c. 2. 2. Quinetiam statim à potu amaro livere uxor falsa luemque cœlitus impressam ostendere, nisi nos fallat secta plurima Pharisæorum Sotæ c. 3. 4, 5. ואין זכות תולה במים המרים, vixque annum ultra vitam miseram prorogare. Contraria omnia evenire docent Magistri Babylonii Sotæ f. 26. & Maim. in libello cognomine c. 3. conjugi innocenti, meliorem solitæ

vul

κλήθη, ἐγκύμων τε γένεται καὶ τελεσφορεῖται καλὰ τὴν γαστέρα· ψωσαμένη ἢ τ ἄνδρα ὅπλ τοῖς γάμοις, καὶ τ Θεὸν ὅπλ τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης καθαιρέθ τ βίον, τοῦ τε σκέλους σκπεσόντ· [y] αὐτῇ, καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρ καπελαβόντ. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τ ἁγνείας τ [x] ἐπ' αὐτῆς ταῦτα Μωϋσῆς [y] τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε· νόμους ἢ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

est, exactoque tempore suo filium enititur: si autem fidem viro nuptiis datam fefellerit, Deoque juramento adstrictam fregerit, mortem obit ignominiosam, crure illi decidente, & aqua intercute ventrem occupante. Atque hæc quidem sunt quæ Moyses popularibus suis de sacrificiis & purificatione eorum præscripsit: leges autem eis tales *insuper* posuit.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Νόμοι διάφοροι.

ΜΟιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε· νομίσας εὐδαιμον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τῆς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητρᾶζιν, [z] ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμ. ἀπεῖπεν· ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ, καὶ [a] πάτραις, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιζὶν, ὡς [b] ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. σκώλυσε δὲ ♀ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς καλὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν, μηδὲ τῷ πρὸς τὰ [c] ἄρρενα μίξιν πιμᾶν, διὰ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὤρεκτον ἡδονὴν θηρωμένους παράνομον. καλῶς ἢ τ εἰς ταῦτ' ἐξυβρισθέντων, θανάσιμον ὥρισε τῶν πιμωρίαν.

β'. Τῶν δ' ἱερέων καὶ διαφορωτέραν τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. [d] τούτων τε γὰρ αὐτὸς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰρχὲ, καὶ προστέτακε γαμεῖν τὰς [e] ἠταιρικίας σκώλυσε· μήτε χήραν, [f] μήτ' αἰχμάλωτον γαμεῖν αὐτὸς [g] κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ ἢ πανδοκεύειν πεπρεσμένας τ βίον, [h] μηδὲ τὰς τ προτέρων ἀνδρῶν ἐφ' αἷς δηποῦν αἰτίαις ἀπολλαγμένας. τ δ' ἀρχιερέα μόνοι ἁδὲ πθνηκότ ἀνδρὸς [i] ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τῷ τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. [k] μόνῳ ἢ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ τούτῳ φυλάττειν. ὅθεν ἀδὲ νεκρῷ προσέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς, τ λοιπῶν ἀ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ [l] τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεταξάσιν. ἀφελεῖς ἢ εἶναι [q] πᾶσαν ἀφέλειαν. τ ἢ [r] μὴ ὁλόκληρον τ ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τὰς ἱερεῖς σκέλυσε τὰ γέρα· ἀναβαίνειν

CAP. XII.

Leges variæ.

ADulterium quidem in universum prohibuit; felicitatis esse reputans, ut viri de nuptiis recte sentiant; atque reip. simul ac familiis expedire, ut legitimi sint liberi. Item matribus misceri, ut omnium nequissimum, vetuit lex: atque etiam cum noverca, & materteris, & sororibus, & filiorum uxoribus rem habere, ut flagitium abominandum detestatus est *Moyses*. Quin & prohibuit ad mulierem menstruis pollutam accedere, aut bestiarum concubitum petere, aut coitûs cum maribus amore ardere, *turpem* & improbam ex eorum pulchritudine *sibimet* quærentes voluptatem. Iis vero qui hæc *præcepta* insolenter ausi fuerint transgredi, pœnam capitalem irrogavit. *Incestus & turpes concubitus mortevindicantur. Lev.* c. 18. & c. 20.

2. At sacerdotibus puritatem etiam duplo majorem *quam reliquis* præscripsit. Nam & ab istis similiter eos abstinere voluit, prætereaque lege cavebat ne mulieres in uxores haberent quæ prostitissent: imo & servam aut captivam ducere prohibuit, aut quæ ex caupona aut hospitio publico vitam sustentassent, aut quæ à prioribus viris quacunque de causa repudiatæ fuissent. Summum vero Pontificem ne mortui quidem uxorem in matrimonium accipere permisit, licet hoc aliis sacerdotibus liberum reliquit. Huic autem injunxit solum virginem ducere, eamque servare. Ob eandem rationem neque ad mortuum accedit Pontifex: cum tamen cæteris sacerdotibus licitum sit ad fratres & parentes & liberos mortuos accedere. * Item corpora integra habere *jubentur*, & ab omni *Sacerdotum honestas, ac præcipua M. Pontificis. Lev.* c. 21.

vultum, valetudinem firmam, partum facilem masculumque. BERN. Ex τ δ ἱερᾶ γῆς Cedren. σκευωρίας τε καὶ δ ἱερᾶ γῆς Vat. ὧν δ ἱερᾶ γῆς εἴ τι σὺς τοίχοις legerat *Vet. Interpr.* ignarus Sacræ legis, *Num.* c. 5. v. 17.

[y] Αὐτῇ,] Georgio αὐτῆς.

[x] Ἐπ' αὐτῆς] Τῆς ἐπ' αὐτῆς *Basil.* & *Gen.* τ ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπ' αὐτοῖς pro ἐπ' αὐτῆς ante editorum, sonoritatis simulis gratia. BERN. Ita pro ἐπ' αὐτῆς *Editorum*, quod ex simili cum ἐπ' αὐτοῖς sono ortum, rescripsit *Bernardus*. ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτῇ *Vat.*

[y] Τοῖς ὁμοφύλοις] Non iis tantum, qui ex sua tribu, Levi nempe, erant adulteria & alia crimina interdicta, sed Israelitis. Unde discimus Josephum voce ὁμοφύλων complecti totam gentem Hebræorum. Ita mox opponit ὁμοφύλους & ἀλλοεθνεῖς. REL.

[z] Ὡς κακὸν μίγιστον] Ὡς abest *Big.* & *Samb.*

[a] Πάτραις,] Πάτραις vel πατράσι (nam de accentu hujus vocis aut πατρᾶς Grammatici nolunt altercari) *Big. Burius*que meus. Verum ab auribus Atticis neutiquam abhorreat *Samb.* πατθίσι, aut πατθύσι *Busb.* πατθύσι scripsit *Hen.* sicut πάτθως excusum est *Basil.* & *Gen.* pro suaviori πάθως. Hasce autem tales vocat Legumlatorum castissimus אחות אבן & אחות אבין c. 18. ἀδέλφιτικὰ, *amitas atque materteras*. BERN. Ita *Big.* in *Editis* πάτθως, forsan Ἀτυκώτερον & suavius πατθίσι *Samb.* aut πατθίσι *Vat.*

[b] Ἐκφαυλον ἔχον] *Basil. Gen.* & *Epiphan.* Male MSS. ἔκφυλον. Nam ἔκφαυλ. ἀδικία est תועבה & זמה Legis Connubialis v. 17, 22, 23, 29. BERN. Ἐκφυλον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[c] Ἀρσενα] *Big.* & *Samb.* ἄρσενα, contra usum Atticum. Ibidem μίξιν *Samb.* BERN.

[d] Τούτων τε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* τούτων γὰρ in *reliquis*.

[e] Ηταιρικὰς] Εταιρικὰς mendum *Basil. Gen.* & *Big.* ἑταιρικὰς à verbo circumflexo *Busb.* ἑταιρικὰς etiam *Samb.* Typo autem barytono quam contracto notat illud τὰς πεπορνευκὰς ἢ ἑταιρηκὰς, ut exponit Etym. M. Hujus generis est זנרה apud Moysen libro suo tertio; qui est de moribus Sacerdotum. BERN.

[f] Μήτ' αἰχμάλωτον γαμεῖν] Id in Lege Dei vetitum non est: nisi credatur latere sub חללה. sed Judæi id per sequelam inde eliciunt, quod suspecta sit integritas puellæ, quæ captiva fuit. Ideo & postea regi ex familia Chasmonæa reprobratum fuit, maternum genus à captiva ductum esse, ideoque ad Pontificatum eum ineptum. REL.

[g] Κεκώλυκε,] Τεθείληκε legisse videtur *Epiphanius*. Verum illa γαμεῖν αὐτὸς κεκώλυκε non agnoscit *Vat.*

[h] Μηδὲ] Ex *Coll. Big.* Editi μήτε.

[i] Ἠξίωσε] Sufficit hoc in loco *Sambuci* ἠξίωσε γυναῖκα. *Busb.* etiam & *Hen.* ne γαμεῖν bis poneretur, malunt ἠξίωσε γυναῖκα λαβεῖν. Similiter *habere permisit uxorem Epiphanius*. BERN.

[k] Μόνῳ ἢ αὐτῷ] Μόνῳ ἢ *Big. Samb. Hen.* & *Epiph.* Atque tantidem profecto valebit μόνῳ atque μόνῳ in hac sententia, si elegantia quæramus. BERN.

[l] Τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι] Τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι *Basil.* & *Gen.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι *Busb.* & *Hen.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι eodem animo *Samb.* necnon τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι *Big.* BERN. Ita *Basil.* & *G.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι *Vat.*

[q] Πᾶσαν ἀφέλειαν.] Ἀσφάλειαν error cod. *Samb.* ἢ πᾶσαν ἀφέλειαν *Big.* Sacerdotibus etenim aliquoties hoc imperavit Sanctissimus היתם לי קדשים, ἔσεσθέ μοι ἅγιοι. BERN.

* *Item corpora integra habere* jubentur,] Ita placuit locum interpretari ex istis *Hesychii*, ἀφελὴς, ἄτιμος, καθαρὸς, ὁλόκληρ, ὁ μήτε πλεονάζων μήτε δέων τι δ σώματ. Cæteri fere ad hunc modum, *Iidem jubentur simplices esse omnique fuco carere*. Videsis *Etym. M.* voce ἀφελὴς.

[r] Μὴ ὁλόκληρον] Id est aptas non habens & integras omnes partes corporis. Hoc explicat quod alibi in lib. de bell. scribit eos qui ob πήρωσιν non ministrabant in altari, partes tamen accepisse e cibis. Illud πήρωσιν per *cæcitatem* reddidit Interpres. Ita alibi hanc vocem esse reddendam non nego, uti quum Josephus lib. VI. de bell. cap. 16. scribit πεπήρωται γὰρ, *cæci enim redditi sunt*. At πηρὸς est qui non ὁλόκληρος. Zozimus histor. lib. VI. pag. 828. ita opponit ὁλόκληρον ἔχειν τὸ σῶμα & μέρ τι δ σώματ πεπηρωμένον. Demosthenes oratione περὶ στεφάνου pag. 146. τὸ σκέλ πεπηρωμένον, *crus mutilatum*, ubi Scholiastes,

mni vitio pura. Si cui tamen ſacerdotum defectu aliquo laborare contigerit, juſſit & ſuam cum ſacerdotibus partem accipere: verum ad altare aſcendere & fanum intrare prohibuit. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe voluit: ſed & operam dare ut in quotidiana vitæ conſuetudine ſete irreprehenſibiles præſtent. Ideoque qui ſacram ſibi veſtem induunt, & ab omni culpa vacui ſunt & præter cætera caſti & abſtemii; vini uſu, tantiſper dum ſtolam gerunt, interdicto. Præterea & victimas mactant integras, omnique vitio carentes.

Abſtemii adſunto ſacrifici, ſine vitio victima. Lev. c. 22. & c. 10. Ezech. c. 44.

3. Atque hæc Moyſes etiam vitæ ſuæ tempore obſervata tradidit: de quibuſdam vero, cum in ſolitudine viveret, in futurum proſpexit; ut illa terram Chananæam adepti facerent. † Septimo quoque anno agris dedit requiem & ab aratione & conſitione, ſicut jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. Quin & quæ ſponte ſua terra *hoc anno* ferret, publica eſſe *juſſit* & promiſcui uſus tam extraneis quam contribulibus, nihilque ex iis ſervari. Idemque fieri *voluit* poſt ſeptimam annorum hebdomadem. atque hi quidem omnes ſunt *anni* quinquaginta. Annus autem hic quinquageſimus Jobelus appellatur ab Hebræis: in quo debitores à mutuo liberantur, ſervi liberi dimittuntur, quos, contribules cum eſſent & legem aliquam violaverint, ſervitutis pœna affecit, utpote mortis ſupplicio exemptos. Porro & agros priſtinis dominis reſtitui præcepit, hunc in modum. Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, & ſupputant fructus, quos inter ſerendum & metendum poſſit agri dominus percipere, & ſecundum eam rationem pretium definiunt. Si quidem multi ſunt fructus, quos percipere poterit, pretium auget: ſi pauci, minuit. Nam non agrum, ſed fructus vendere videntur. Si quis autem agrum ſine arbitris emerit, & ſine teſtibus, ſi quidem ante Jobelum, ad priſtinum dominum redit: ſi poſt Jobelum, ad emptorem.

Septimo quoque anno ab agricolarum ferro innoxia erat terra Sancta.

Dein poſt ſeptem annorum Hebdomadas Jobelus, ſive Jubelæus, felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum. Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. Joſ. c. 6. Philo, p. 1183. & Tacitus, l. 5. Hiſt.

ſtes, πεπηρωμένοι ἦσαν βεβλαμμένοι. Libanius declamatione 43. p. 906. χεῖρας ἐπήρωσαν, *manus abſciderunt* Ariſtides declamatione adverſus ineptos Sophiſtas, πεπηρωθέντας αὐτὰς ἤτοι τὰς ὀφθαλμὰς ἢ τὰς χεῖρας ἢ τι ἄλλο ὁ τιὼν τοῦ σώματος, *mutilatos vel oculis vel manibus vel alia corporis parte.* Ἀδυνάτοι dicebantur Græcis milites τὸ σῶμα πεπηρωμένοι teſte Harpocratione ad illam vocem. ὅσοι δι' πήρωσιν ἀπέλιπον ἦσαν, quotquot ob mutilationem militare non poterant, ſcribit Arrianus de exped. Alexand. Veteres gloſſæ: Mutilatio πήρωσις σώματος. Joſephus ipſe infra lib. VII. 2. πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις, *cæcos & claudos.* Utrique πεπηρωμένοι, non ſoli cæci. Sic lib. VII. 6. de Mephiboſeth claudo πεπηρωμένος τὰς βάσεις. Sic lib. IV. 8. ὁ πηρώσας qui mutilaverit aliquem, ubi Gelenius male, *excæcaverit.* Plutarcho ἀνάπηρος & ὁλόκληρος opponuntur in apophthegmatibus & alibi. REL.

ſ Ὡς' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ταύτῳ in *Editis*, *aliiſque.*

t Πίνειν οἶνον] Inter res prohibitas ſacerdoti miniſtrant, etiam יין vinum recenſent Talmudici: & plus quarta parte logi bibere non licuiſſe definiverunt. REL.

v Ἕως ἂν τῷ σολῷ ἔχωσι] Id eſt quamdiu ſacris operantur in templo: nam extra tempus miniſterii & quando extra templum verſabantur, veſtes ſacerdotales non gerebant, quas in templo ſervabant præfecti amictui ſacerdotali. REL.

x Εἰ δὴ καὶ τὰ ἱερεῖα] Εἰ δὴ καὶ ἱερεῖα *Samb.* εἴ τι καὶ ἱερεῖα *Epiphanius* pravis ocellis. Ibi loci *Samb. κατανηθὲν.* BERN.

y Καθὼ τὴν ζωῆς χρόνον] Καθὼ τὴν δὲ ζωῆς χρ. *Vat.* & *Samb.*

z Ὅπως ἐπειδὴ] Sic *MSS.* ὡς ὅπως in *Editis*, nimis liberaliter.

† *Septimo quoque anno*] *Septimo quoque anno terram Sanctam ab agricolarum ferro innoxiam & quietam dicit O. M. Dein poſt ſeptem annorum hebdomadas ſive* שמטות: *Nam Chronologi illuſtres Scaliger & Petavius fruſtra defenduut imperitiam Rabbinorum aliquot Illuſtrium ſive Gaonim f. 9. 1, contra Miſnicorum Seburæorumque Scholas antiquiores* Eracin *f. 11. b. & f. 12. contra Africanum, Euſebium, Hieronymum, & cæteros Scriptores Chriſtianos, contra Joſephum hun: tam heic quam c. ult. §. 30. & Philonem p. 1187. & p. 767. & doctiſſimos Judæorum, contra verba diſſertiſſima Legis Divinæ, & præter analogiam manifeſtam & πεντηκοστὴν & ἡ πεντηκοστή, quæ appellant cum Moyſis tum Chriſti diſcipuli. Adde inſuper ſponte confitentes Gemariſtas in* Eracin, *ex nimio ſtudio ſupputandi per ſolos Sabbatiſmos ab exciſa dudum Æde ſecunda, (anno autem Sabbatico hæc demolita erat) neglectam fuiſſe rationem veram & veterem Jubilæi miſeræ exulique genti:* יובל ושנת החמשים Jobelus, *felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum, atque recte interpretanti* ἐλευθέρια, ἀδεια, σωτήρια, Reſtitutio, Recuperatio, *ſervos patrios liberat, obæratos ſolvit, prædia extra urbes heris priſtinis per compenſationem reſtituit. Conſule Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. & Joſuæ c. 6. Philonem etiam egregie diſſertantem p. 1183, &c. de hebdomade numero quam ſacro: Talmudum inſuper Babylonicum in* Eracin, *& Maimonidem Jad tit.* Semitta & Jobel, *&* Samag. 153 עשין. *Et Corn. Tacitum l. 5. Hiſtoriarum.* BERN.

a Καὶ τὴν αὐτομάτως] Ita in *MSS.* ἐπὶ τὴν in *Editis.*

ἢ ὅτι τὸ βωμὸν καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουργίας καθαρὰς εἶναι, ἀπαγορεύειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν διαίταν, ᵉ ὡς' αὐτὴν ἄμεμπτον εἶναι. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορέσαντες ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ περὶ πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι· ᶠ πίνειν οἶνον ᵛ ἕως ἂν τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ˣ ἔτι δὲ εἰ τὰ ἱερεῖα θύσειν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ ʸ κατ' ὀλίγον τῆς ζωῆς χρόνον ὑπ' αὐτοῦ γιγνόμενα Μωϋσῆς παρέδωκε· τὰ δὲ αὖθις καιρὸν ἔσεσθαι προεμήνυσε, ᶻ ὅπως ἐπιδὼν τὴν Χαναναίαν λάβωσι πάλιν πατρίδα. δι' ἑβδόμου γὰρ ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ ἀπό τε ἀρότου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτὸς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τοῦ ἀπὸ τῶν ἔργων παύεσθαι ἀνάπαυσιν. ᵃ καὶ τὰ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς κοινὰ εἶναι τοῖς δεομένοις τοῦ χρῆσθαι, ᵇ τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν ᶜ φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ ταῦτ' ᵈ μετ' ἑβδόμους ἐτῶν ἑβδομάδα. πάσας πεντηκοντοῦται μέν ἐσιν ᵉ ἔτη τὰ πάντα. καλεῖ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ ᶠ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς Ἰωβηλαῖον· ἐν ᾧ οὔτε χρεῶσται τῶν δανείων ἀπολύουσι, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφιεῖσι, καὶ οὓς ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς τι τῶν νομίμων ᵍ τῷ ἀχμάλωτοι δουλείας σκολάσαι, γένεσιν σὺν ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀρχαίοις τοῖς ἐκπεσοῦσι αὐτῶν θεατόταις τὸν τόπον. ʰ ἐνσάββατον δὲ Ἰωβήλαιος, ⁱ ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα, συνέρχονται ὅ, τε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πρίαμε-

b Τῶν τε ὁμοφύλων] Τοῖς ὁμοφύλοις καὶ ἀλλοτρίοις *Busb.* & *Hen.* & *Vet. Interpr.*

c Φυλάττοντας] *Big.* cum *Samb.* φυλάσσοντας. Mox ποιεῖν δὲ τοῦτο καὶ *Samb. Busb.* & *Hen.* BERN.

d Μετ' ἑβδόμους] Ita *Joſephus* tam heic quam alibi, & *Philo*, p. 767. & p. 1187.

e Ἔτη τὰ πάντα] Ἔτη πάντα *Samb.* & *Big.* BERN.

f Πεντηκοστὸς] Aliis *quadrageſimus nonus.* qua de re magna inter viros Eruditos controverſia. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 15. & p. 34. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 9. c. 27. *Cunæum* de *Rep. Hebr.* l. 1. c. 6. & *J. Clericum* ad *Levit.* c. x.

g Τῷ χμάλωτι] Servi quomodo inter Judæos eſſe potuerint, hic explicat. REL.

h Ἐνσάββατον] Ἐνσάββατον δὲ ὁ Ἰωβήλαιος juxta *Vet. Interpr.*

i Ἐλευθερίαν] Perite. Nam יובל *iωβὰλ* Octateuchi & Miſnæ, יובלא *Jobela* Onceloſo, יובילה Paraphraſtæ Samaritico, *iωβηλᾶ* Joſepho, *iωβαὶλ* & *iαυβαὶλ* יובל in verſione Arabica Samaritarum, *Jubilæus* Hieronymo, proprie ſignificat ἐλευθερία, ἀπολύσεως, ἀποκαλάσεως, ἀναγωγὴ, Reſtitutio, velut Jer. c. 31. 9. *Benevolentiæ ergo ipſos reducam ac reſtituam*, ἐν παρεγκλήσει ἀνάξω αὐτούς, בתחנונים אובילם. Quorſum συζυγίας *Hophal* futurum יובל *Jubal*, *Jobal* & *Jobel*, *reſtituitur*, *revertit*, ut in nominibus virorum feſtorumque propriis fit, migravit facile in ἐλευθέρια, *Liberalia*, ἀζύμια, Moyſe volente. Hujus enim nominis rationem ſatis abunde explicat ipſe Legiſlator, niſi Theologi Judæorum, & jam meliores nimium affectarent nugas Phariſaicas. Ait itaque ab Oraculo יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזתו, quod eſt, *Jobelus hic vobis erit: quiſque adeo rem priſtinam patriam repetet.* LXX II. Interpr. ἄφεσιν σημασία αὕτη ἔσαι ὑμῖν, καὶ ἀπελεύσει ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. Et ſtatim בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחוזתו, *Redibunt cuncti anno illo Jobelæo ad propria*: ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς, ἕκαστος εἰς τὴν ἴδιαν κτῆσιν αὐτοῦ. Iterumque Amramides ומקראתם דרור, *Hanc annam Libertatis vocabitis*; خلاص Interpreti Samaritico, חירותא Chaldæorum non uni: *Remiſſionem vocabis*, inquit Hieronymus. Accurate: ut à *Remiſſione* ἐπέσεως ſeu השמטה, alia voce יובל Quinquageſimalem iſthanc diſtingueret. Conveniunt in hac interpretatione plurimi Criticorum Sacrorum LXX II. Alexandrini quandoque יובל vertunt Græce ἄφεσις, Num. c. 36. 4. ἐὰν γένηται ἡ ἄφεσις; ac ſæpiſſime היובל, ἀφέσεως σημασία, *Libertas prædicta*, *Remiſſio promulgata clare & κλυσηδὸν*, aut una voce τὰ ἀφέσια. Paritet Aquila exponit שופרות היובלים in l. Joſuæ, τὰς σάλπιγγας τῶν ἀφέσεως. Saadias Rabbinus illuſtris, & Judæi Mauruſii pro יובל, quoties occurrit in Lege vetuſtiſſima, reddunt اطلاق *iτλὰκ*, *dimiſſio*, *remiſſio*, ἐλευθέρωσις. Idem urget Abrahamus Abenheſdras יובל כמו שלוח, *Jobel* eſt *Silluch*, ἀπόλυσις, *manumiſſio.* Tum Moyſes Nachmanis ait Annum t. *Jobel* nuncupari in Sacris, לא על תקועת רק על הדרור, *Reſtitute Libertatis cauſa* ἐύμως; non *Clangoris.* Deinde Syro ubique Bibliorum S. vice Jobel ponitur פוניא, i. e. ἐπωάδων, ἐπαοιδὴ (καὶ τὸν δ'

Lev.

πειάμενος, καὶ [k] λογισάμενοι τὰς καρπὰς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνασμένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν ἀρειθέντων προσδέχεται [l] τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος· ἐὰν δὲ ἀναλώματα ὑπερβάλλοντα, ὑπὲρ ἃ λείπουσι [m] καταλαβὼν [n] τὸ ἐκνεύμενον ἐξίστησι τὸν κτήσεως. ἴσων δὲ συμβεβηκότων τὰ καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς [o] πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε καὶ κώμας πεπραμένας· περὶ γὰρ [p] τῶν ἐν πόλει πεπραμένων, ἐγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ πλειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν κατεβάλοι τὸ ἀργύριον, [q] ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι· εἰ δὲ πλῆρες χρόνον τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην Μωϋσῆς τὴν ἀφορμὴν τῶν νόμων, ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ Σινᾶου καθιδρυκὼς τὴν στρατιάν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένην [r] παρέδωσιν.

δ'. Ἐπειδὴ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη [s] κατὰ νοῦν ἔχων ἅπαντα. [t] προστάσσει δὲ τοῖς Φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευϊτιδος Φυλῆς, ἀριθμῆσαι τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ἀπλεῖς. γενομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν [v] μυριάδες ἑξακοσίαι τῶν ὁπλιτεύειν [x] δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἀντὶ δὲ Λευὶ κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχους [y] Μανασσῆ τὸν Ἰωσήπου παῖδα, καὶ Ἐφραίμῳ ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου. δέησις γὰρ ἦν αὐτῷ Ἰακώβου πρὸς Ἰώσηπον, ποιητὰς αὐτῷ [z] παραχεῖν τοὺς παῖδας, ὡς καὶ προεῖπον.

ptor, atque fructus æstimantes simul & expensas in agrum factas, si fructus majores exstiterint, agrum recipit venditor: sin vero superent expensæ, accepto quod defectum suppleat, possessione cedit *emptor*. Cum autem pares fuerint fructus & expensæ, antiquis possessoribus *agrum* assignat. Ac quod ad domos spectat, idem quoque jus obtinere voluit, cum in villis sitæ venduntur: nam de iis quæ in urbe veneunt aliter statuit. *Scilicet*, si quidem intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptorem domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus, emptori possessionis jus confirmat. Hanc Moyses legum constitutionem, dum in castris sub monte Sinæo exercitum teneret, à Deo accepit; atque literis consignatam Hebræis tradidit.

4. Cum vero omnia circa leges ferendas sibi recte se habere viderentur, [1] deinceps ad exercitum recensendum semet convertit, quod jam tum in animum induxerit res ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Levitica, imperat censum accuratum omnium, quotquot militari essent ætate. Levitæ enim Dei sacrati erant ministerio, & à *cæteris* omnibus immunes. Lustrato igitur exercitu, inventi sunt sexcenties mille, ter mille sexcenti & quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo usque ad quinquagesimum. At vice Levi in principum numerum cooptavit Manassen Josephi filium, & loco Josephi Ephraïmen. Nam à Josepho obsecrabat Jacobus, ut sibi filios suos in adoptionem daret, sicut supra diximus. XI. *Israëlitarum recensio.*

5. [2] Ca-

Lev, c. 29. 13.) ἀναπομπὴ, ἀπόληξις, Reversio, Reditus, חזרת האחורי phrasi Rabbinorum, ἀπάλαξις. Ab illa quinquagesimali solennitate, quam clangor insignis rite induxerat, ἡ σάλπιγξ etiam meruit יובל appellari, ut constat Ex. c. 19. 13. כמשוך היובל, quod reddo ὁπόταν σῶσμηκες σαλπίγξη: sive ad instar clangoris Jobelæi quasi scripserat ὁ θεὸς, ut v. 19. כמשוך בקרן היובל או בשופר. Nihil enim buccina Jubilæa validius inter voces humanas, nihil audiebatur productius. Quin antiquiores docuerant parem esse rationem, ritum similem Jobelæi indicendi, atque cujusvis Anni Novi; tum clangi utrumque cornubus quibuscunque præter bubula, *Ros hassana* c. 3. 2, 5. aut ex opinione Sapientum aliquot Neomeniam Tisri caprinis, vel juxta placitum R. Judæ, communem annum τῶν κεράτων, Jobelæum τῶν αἰγείων, יהודה אומר כראש השנה ר' תוקעין בשל זכרים ויובלות בשל יעלים. Nostros autem Commentatores seduxit simul cum Jarchio, Maimonide, Bartenorio, Kimchio, & ante illos Paraphrasta Chaldæo Vatum priorum, qui vocatur magnus Deuteron. R. Aquiba, qui cornu arietis Isacii apud Sinæum sonuisse credidit, data tum Lege Hebraica. Is enim, (si rem veram dicunt Babylonii, f. 26. a. *Ros hassana*) cum à pastore Arabe didicerat (דכרא) arietem appellari inter Nomadas יובלא *Jobela* (puta literis vernaculis ايلي *Obalio*, ايبلي *Ibolo*, ut אבולא *Ebbula* Chaldaicis, quasi primas virque gregis: vel perperam accepit Rabbinus ille arietem unum pro grege toto, אבולא *Ebula* Syris, ابول *Ebbaulo* & إبلة *Obolla* Arabibus:) illico ad Annum liberum Hebræorum buccinis rite promulgandum voculam transfert, duplici licet ac perdura Catachresi. Quippe hac ratione יובל primo significabit דכרא ὁ κριὸς, secundo קרן של איל *Cornu arietinum*. Unde Jonathan interpretatur בשופרות היובלים Jos. c. 6. כשופריא דקרן דכריא, ἐν ταῖς κερατίναις MS. Oxon. & Aldino, ubi Arabs reddit ابواق الجلبة tubis clangentibus, LXXII. Interpr. ἐν σαλπίγξιν ἱεραῖς, Hieronymus rectissime, *Buccinis quarum usus in Jubelæis*. Tertio adhuc denotabit יובל, ut ex Moyse notissimum שנת החמשים. Quid vero non admittunt Rabbanitarum pueri? Obtinuit inde auctoritate Aquibæ, quod per mille annos arietinis solis proclamarentur tam annorum initia singulorum quam Libertas (uti liceret fieri misero populo) ἡ πεντηκοστὴ: invitis scholis totis Pharisæorum συνεδρίων. Temere etiam factum, quod viri docti *Jubilum* vocem Latinam ab Hebraico יובל aut יבל, sit *clangor*, sitve jam *buccina*, deducendam affirment. Venit Jubilum ab ἰαλία Cretico. BERN. Ab הוביל quod ἐλεύθερα fierent & liberæ possessiones, redeuntes ad pristinos dominos. REL.

k Λογισάμενοι] Λογισάμενος *Busb.* & *Hen.*

l Τὸν ἀγρὸν] Τὸν καρπὸν *Vat.*

m Καταλαβὼν] *Epiphanius, recipiens emptor.* Verum *Baſ.* & *Gen.* καταβάλλων, *Big.* & *Samb.* καταβαλὼν: ut Scribæ peccare possunt. BERN. Ita *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* apud quem *recipiens emptor.* in *Editis* & *MSS.* aut καταβάλλων aut καταβαλών.

n Τὸ ἐκνεύμενον] Τὸ ἐκανύμενον *Vat.*

o Πρότερον νεμηθεῖσι.] Πρότερον νεμηθεῖσι *Samb. Hen.* & *Busb.* πρότερον ἀφαιμηθεῖσι *Vat. Coll. Voſſ.* & *Samb.* in margine.

p Τῶν ἐν πόλει πεπραμένων,] Ita quatuor *MSS.* in *reliquis* & *Editis* τὸν ἐν τῇ πόλει.

q Ἀναγκάζει τὸν] Ἀναγκάζειν *Vat.*

r Παρεδίδωσιν.] Αὐτὸς παραδίδωσιν juxta aliquot *Epiphanii* Codices.

1. *Deinceps ad exercitum recensendum*] *Sic fuit pacis opus: sequitur de militia Hebræorum. Ad censum*, פקדה, ἐξέτασιν *Joſ.* ἐπισκοπὴν *Int.* LXXII. *Nam* ἐπεξουσίαν *editionis Romanæ v.* 18. *c.* 1. *neque Atticum neque Græcum, quam existimabant contra Nobilius & Grotius; sed errore librario prognatum, pro meliori verbo* ἐξήτασεν *aut* ἐπηξήτασεν. *aut* ἐξητάσθησαν *ipsius Josephi, aut demum* ἐπεσκέψασθαι LXXII. *Interpr. versu illo* 18. *ex Hebræo* יתילדו *q. e.* יתיחסו *Onceloso optimo Metaphrastæ. Ad censum itaque secundum, vel tertium Saliano aliisque æstimantibus, Phylarchis* נשיאי ישראל & נשיאי מטות *duodecim cogentibus veniunt, Exodi mense Jaro, anno secundo ætatis militaris, quam Moyses à* XX. *annis orditur, Josephus historicus in* L *terminat, Rabbinorum aliquot in annum* LX; *quomodo de Levitis sacro jam numero defuncturis Lex ipsa definierat, capita* 603550. לגולגלותם כל יוצא צבא, *sicut Num, c.* 1. & *c.* 2. *certo legunt omnia Biblia Commentatoresque Sacri, præter hunc Flavium. Hujus tamen* ἀντίγραφα, *quot Epiphanius Scholasticus, Zonaras Drungarius, Epitom. Cantuar. aut nosmet versavimus, colligunt militum nomina cuncta* 603650. *Viderat adeo Josephus in membranis Legis* שש מאות חמש *pro* חמש מאות, *aut Librariorum Græcanicorum negligentia jampridem peccatum fuit in nota* $\overline{\chi}$ *pro* $\overline{\phi}$; *facilius quam in voce* ΕΞΑΚΟΣΙΟΙΣ *pro* ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΟΙΣ. *Ephramitis equidem vice Josephi Patriarchæ cooptatis, Manassitisque loco Levitarum gentis sacræ bellique immunis, C.* 1. & 2. τὸν ἀριθμὸν. *Ex. c.* 30. 2. & *c.* 38. 25. BERN.

s Κατὰ νοῦν] *Samb.* κατὰ νοῦ.

t Προστάσσει] Προστάσσει τε *Busb.* & *Hen.* ut & mox ἀριθμῶσαι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑξ.

v Μυριάδες ἑξακόσιαι] Ita in omnibus *Josephi* libris & *Zonaræ* ejus Exscriptore. Viderat ideo in membranis *Legis* שש מאות pro חמש מאות, aut *Librariorum Græcanicorum* negligentia jampridem peccatum fuit in nota $\overline{\chi}$ pro $\overline{\phi}$.

x Δυναμένων,] Δυναμένων τὰ ὅπλα εἰκ. *Samb.* & *Big.*

y Μανασσῆ τὸν Ἰωσήπου] Μανασσῆ τοῦ Ἰωσήπου *Baſ.* & *Gen.* Sed & illi mox ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου, necnon πρὸς Ἰωσήπου ritu MSS. μανασσῆ τοῦ Ἰωσήπου *Busb.* & *Hen.* BERN.

z Παραχεῖν τοὺς παῖδας,] Παραχεῖν παῖδας *Big.* & *Samb.* Occurrebat *Epiphanio* ibi loci ἐν τῷ vel τῷ ποιητὰς αὐτῷ παραχεῖν παῖδας. Hanc autem historiam expilavit Zonaras Annalista hunc in modum. Μετὰ ταῦτα ἀριθμήσας διέγνω τὸν λαὸν καὶ ἀρίθμησιν τῶν ὅπλα φέρειν δυναμένων μυριάδες ἑξακόσιαι καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἦσαν δὲ ἀπὸ εἴκοσιν ὑπερβαίνοντες ἐνιαυ-

Forma castrametationis Hebræorum. Vide Num. c. 2. & c. 4. & c. 10.

ϛ'. [2] Castra autem figentes Tabernaculum in medium acceperunt, trium tribuum tentoriis singula ad latera positis: interque ea patebant viæ. Forum etiam adornabatur, reliquæ venales suo quæque loco dispositæ erant: & omne genus opifices suas habuere officinas: atque civitatis huc illuc commeantis imaginem planè referebat. Loca autem circa Tabernaculum sacerdotes quidem primi occupabant: *istis* proximi erant Levitæ, numero omnes (nam & illi, quotquot masculi quidem erant triginta dies nati, recensebantur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quamdiu contigit ut nubes incubaret Tabernaculo, tantisper illis veluti præsente Deo eodem loco manere visum est; illinc vero migrare, cum sese aliò moveret.

Levitarum recensio.

Ritus nubis Ædi S. incubantis sive tollentis se, ἐφ' ὅσον ἐπιδήμιος ordinatur. Ex. c. 40. Num. c. 9. & c. 10.

6. Primus autem & [3] buccinæ formam excogitavit, quæ tubæ similis est, sed tenuiores clangores reddit. Hanc autem & sacrificiis & conventibus & castrorum motibus accommodavit.

Buccinæ forma.

τὸν, ᾧ ἄχρι δ πεντηκοστὸ ἐλαχιστοι. αὐτὶ δ τ λευϊκῆ φυλῆς τοῖς φυλάρχοις κατέλεξεν τὸν παῖδα δ ἰωσὴφ τ μανασσῆ ᾧ τ ἐφραΐμ, ᾧ τῷ ἀβιτανῷ δ ἀβιάτορ ἰακώβ. BERN.

2. *Castra autem figentes*] Ita cum *Vet. Interpr.* ad hunc modum *Gelenius* reddit, *Compacto autem Tabernaculo in medium castrorum illud acceperunt.*

a Οἱδί τε ἀλλ᾽] Ita *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vet. Interpr.* οἱδοὶ δ ἀλλ᾽ μέσαν *Bas.* & *G.*

b Οὐδενί τε ἄλλῳ ἢ πολ᾽] Οὐδ᾽ ἑνί τε ἄλλῳ ἢ πόλ᾽ *Samb.* Ubi *Bas.* & *Gen.* ἄλλῳ, ἢ πόλ. BERN.

c Διτμύριοι ᾧ τριχίλιοι] Διτμύριοι ᾧ τριχίλιοι ὡς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Bas. Gen. Busb. Hen.* & *Zonaras.* δισμύριοι ᾧ διχίλιοι ὡς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Big.* & *Samb.* Pariter tota plaustra codd. Epiphanii: *Inventique viginti duo millia octingenti octoginta.* Scriberem sane τρισμύριοι ὡς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, perinde ac opinaretur Flavius Num. c. 3. recensitos duntaxat pueros Levitarum, loco primogenitorum, quos tribus XII. Deo auctori hominum rerumque cunctarum debuerant; sed c. 4. additum numerum Levitarum ætate jam integra & liturgica. Vide Epilogismum.

Levitæ à die 30. ad annum ætatis suæ 30.

Num. cap. 3.

v. 22. Gersonitæ	7500
v. 28. Caathitæ	8600
v. 34. Meraritæ	6200

v. 39, & 46. Summa adscripta. 22000 ἀνηγερμένοις omnibus Legis, Judaicis, Samaritanis, Græcis, cæterisque. Exemptis adeo Levitarum ipsorum prototociis ccc. quomodo hunc modum Biblicum dissolverat olim apud Centurionem scisciantem Johannes Zaccheides nobilis Deuterota Becoroth f. 5. a. observata analogia primogeniturarum, quam intellexit Muisius vix magis quam Contaricanus Episcopus, plasma facetum Muisii. Primitias enim masculas Hebræorum putavit Zaccheides (ut mira & prodigiosa semper cogitant Rabbini) tricesimum quodque cranium incipiendo ab anno XX. ætatis, aut ab ipsa infantia מכו חדש וכולה duntaxat septuagesimum tertium. Identidem arguunt numeri Mosaici, qui feruntur.

Summa vera Levitarum juniorum		22300
Adde Levitas γενικῶς repertos inter ann. 30. & 50. ex Num. c. 4. 48.	}	8580
		30880

Habes ergo Levitarum quicquid non decrepitum emeritumque, sive Fl. Josephi τριτμυρίας ὡς ωπ', vel sic tenuem satis tribum, minimamque inter curias Israeliticas. Si hæc minus placeant, culpandi erunt Scribæ veteres tam Judæorum quam Samaritarum, quod totum à portionibus colligendis dissentire sustinerent. Minuendus adeo numerus Caathitarum, & pro שמנת אלפים ושש מאות, scribendum facile שמנת אלפים ושלש מאות, sicur factum 1 Par. c. 11. 20. de Abisæo heroe. Vel id asserendum quod ex Cabala Talmudica supra retuli. Capita autem Meraritica recensuit exemplarium Græcorum pars maxima ϛ ᾧ Ν', ששת אלפים וחמשים, pro Hebraico ששת אלפים ומאתים וחמשים, quem computum observant vel Græca Oxon. MS. & editionis Complutensis. Codex autem vetus Saravii amplius exhibet ϛ ᾧ C' ᾧ Ν', 6250: ששת אלפים ומאתים וחמשים. Josephus denique liberalior cæteris numeravit Meraritas ϛ ΨΠ, aut ζ, ΨΠ', i. e. ששת אלפים ושבע מאות ושמנים, aut ששת אלפים שבע. Aut Flavius ipse ediderat δισμύριοι ᾧ διχίλιοι ὡς ωΝ', nam facile permutant Ν & Π, tum etiam in Hebraicis חמשים & שמנים. Ista autem non sunt hujus otii. BERN. Διτμύριοι ᾧ τριχίλιοι soli *Big.* & *Samb.* quam lectionem sequuti sunt codices omnes *Latini.* τρισμύριοι ὡς ὀκτακοσίοις ὀγδοηκοντα, ex *Num.* c. 3. collato cum cap. 4. malit *Bernardus*, aut δισμύριοι ᾧ διχίλιοι πρὸς ωΝ'. vice αΠ'. quod Ν & Π facile permutentur. Videsis ad *Josephi* Origines, hoc in loco.

ε'. Πηγυῖται ᾗ τῶ σκηνῆ μέσῳ ἀπελάμβανον, τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστω ᾠκισμένων· [a] ὁδοί τε μέσῳ ἐτέτμηντο. καὶ κόσμ῾ ὧ ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν· [b] ᾠδενί τε ἄλλῳ ἢ πολ᾽ μεταπιστευομένη καὶ καθιδρυμένη ἐώκει. τὰ ᾗ περὶ τῶ σκηνῆ πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον· ἔπειτα ᾗ οἱ Λεῦται, πάντες ὅσοι τὸ πλῆθ῾, ἐξηκοσθησαν γὰ καὶ αὐτοὶ ᾧ μὲν ἄρσεν῾ ὅσον τριακοστῶ εἶχεν ἡμέραν γεγόμενον, [c] δισμύριοι καὶ τρισχίλιοι ὡς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ [d] ἐφ᾽ ὅσῳ μὲν ὑπῆρ τῶ σκηνὴν σωέζουσεν ἑστῶσαι τὴν νεφέλω, μένειν [e] αὐτοῖς ὡς ὀπιδημοῦσ῾ ἐδόκει ᾧ Θεῷ· τρεπομένης ᾗ ταύτης, μετανίστασθαι.

ϛ'. [f] Εὗρε ᾗ καὶ [g] βυκάνης τρόπον, [h] ἐξ ἀργυρέας πεποιημένην. ἐπὶ δὲ τῶ ἄκρῳ ἑκατέρῳ τῆς σάλπιγγος ἐπιτέτηκε κρωνὸς ἐλάττων, ὃν καὶ τὸν τρόπον ἐκεῖνος ἐποίησεν, ἐκεῖνον καὶ ἡμεῖς ἐμιμησάμεθα. ταύτην ᾗ τὴν σάλπιγγα καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς ἐπινικίοις θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἐν τοῖς συνεδρίοις καὶ ταῖς ἀποδημίαις ἐν τοῖς πολέμοις ἐκέλευσεν ἐκεῖνος σημαίνειν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῦ λαοῦ. ἔστι ᾗ τὸ μὲν μέγεθος τῆς σάλπιγγος τοιοῦτον, ἡ δὲ κατασκευὴ τοιάδε τις ἐστίν. ἔστιν αὐτῆς ἡ μὲν ἀρχὴ κατὰ τὸ στόμα τῆς βυκάνης, ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἐκλεπτύνεται· ἔστι δὲ ὁμοία τῇ τῶν ἀνθρωπίνων σαλπίγγων

ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον· εὖρος ἡ[1] ἐστὶ [i] σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα, παρέχουσα δὲ [k] εὔρῳ[l] δεχομένῳ ὅπτι τῷ σύμμετρῳ πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τῆς σάλπιγξι παραπλησίως [m] τελουμένου. ἀσωρὰ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. γίνονται δὲ δύο· καὶ τῇ μὲν ἐπὶ πρὸς παροικέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο οἱ πλήθους [n] πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ [o] μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος, ἔδει τοὺς ἀρχοντας συνελθεῖν σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων· [p] ἀμφοτέραις δὲ σημῆναι τὸ πλῆθος. τὴ δὲ σκηνῆς μεταπηγνυμένης πᾶσιν ἐγίνετο. [q] ἀποσημαίνοντος τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὰς ἀναστολὰς ἐσκηνωκότες ἀνίστανο· καὶ πρὸς τὴν δευτέραν, οἱ [r] πρὸς τὸ νότον αὐτῆς καθεζόμενοι. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τὸ προϊόντων ἐξ φυ-

gitavit, *illam* ex argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum ſe habet. Longitudine quidem eſt paullo minus cubitali: ſed fiſtula ejus anguſta eſt, [4] tibiâ craſſior aliquantulum, ea vero oris amplitudine quæ ad ſpiritum excipiendum idonea ſit, ſimiliter ac tuba in campanulam deſinens. Hebraïca lingua vocatur Aſoſra. Duæ autem factæ ſunt: & alterâ quidem ad populum exciendum & in concionem congregandum utebantur. Etenim unâ ſignum dante *ſacerdote*, principes convenire oportebat ad conſultandum de rebus ſuis: utrâque vero populum univerſum convocabat. Quoties autem Tabernaculum moveretur, hæc fieri conſueverunt. Cum primum *buccinâ* ſignum daretur, qui ad orientem tentoria collocarant, excitabantur: iterumque ſonante buccina, qui ad meridionalem *Tabernaculi* plagam tetenderant. Deinde Tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter

interpretati fuerant זכרון תרועה השופרות, זכרונות תרועת, Ros haſſana c. 3 5. *Tulm. Jeroſ. Abenesdras* etiam admonet expoſuiſſe veteſtiores Commentatorum Num. c. 10. 10. ביום שמחתכם, ובו תקעתם. *Dein inter gaudia Betſoabi ſeu τα εν λαμπαδι noctibus Scenopegiorum vides uſum harum bucciuarum*, Succa c. 5. 4. *Nomen vero traxit* Haſoſera *ab* anguſtia *ſui foraminis*, χαυλία חצירה *i.e* الضيف. *Quorſum recte eam appellat Joſephus* σύριγγα, *& Plutarchus ejuſdem temporis ſcriptor* μικρὸν σάλπιγγα. *Vide* Num. c. 10. & c. 31. 6. & ψ. 98. 6. & 2 Paral. 15. 14.

Caſtra Hebræorum in Eremo ſub Telarchis * * * * *quatuor, præter ingentem numerum peregrini ac imbellis populi,*

קרמה κατ' ἀναβολάς.

*

3. *Zabulon* 57400. — 1 *Tribus Juda ſub leone colligit milites genuiles* 74600. — 2 *Iſſachar* 54400.

11. *Aſer* 41500. — *Moſes Imperator & Aaron Pontifex cum filiis.* — 5 *Simeon* 59300.

* *

צפנה, πρὸς βορρᾶν. — 10 *Dan ad aquilam recenſet cognata nomina* 62700. — *Meraritæ à tabulatis*, 6200. — ÆDES DEI. — *Caathitæ ab aris reliſque ſanctioribus*, 8600. — 4. *Reuben ſub ſigno Humano*, עין רגל הרובי, *alit bellis viros* 46500. — תימנה, πρὸς νότον. Hier. *ad plagam meridianam*, דרומא Oncel. & Interpr. Samar.

12 *Nephthali* 53400. — *Gerſonitæ à tapetibus ſacris*, 7500. — 6 *Gad* 45600.

*

9 *Benjamin* 35400. — 7 *Ephraim pone bovem collocat armatos* 40500. — 8 *Manaſſes* 32206.

ימה, πρὸς θάλασσαν. Hieron. *ad plagam occidentalem* Onc. & Iut. Sam. מערבא.

Educebatur autem exercitus Exodi anno ſecundo dieque xx *ſecundi menſis, Sinæa relicta, hoc ordine, Moyſe quaſi teſte Num. c. 10. Tribus* 1, 2, 3, *Gerſonitæ ſubinde & Meraritæ, cum plauſtris plenis velorum lignique ſacri. Cum* 4, 5, 6. *Caathitæ, deportatores ſacrorum ſupellectilis, & ἁγίων,* נשאי מקדש, *v.* 21. *Sequuntur è Num. c.* 2. 17. *reliquæ* 7, 8, 9, 10, 11, 12. *Joſephus tamen aliique aliquot Criticorum ſacrorum Levitas cunctos tuentur in meditullio gentis armatæ, inter Gad & Ephraim. Nequaquam vero anteceſſerat triduo militem Arca Divina, quomodo ex Judæis Chriſtianiſque non pauci male interpretantur Num. c.* 10. *v* 33, 35. ויהי בנסע הארון ואמר משה קומה יהוה ויפצו אויביך וינסו משנאיך מפניך. *Ait igitur verbis iſtis bonus dux*, Proceſſit equidem per triduum coram illis Arca fœderis Divini, oſtenſum eis ſtationem proximam, nube adeo ſubſiſtente atque rurſum incubante. *Ita mox* בנסע הארון, cum elevaretur Arca, *Hieronymo interprete* BERN.

i Συριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα,] Σύριγξ (σύριξ *Big.* eliquatione Æolica) αὐλοῦ βραχέος βραχυτέρα *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* BERN.

k Εὔρῳ] Variant *Codices. in nonnullis* εὐρῷ, *in aliis* aſpirate cum antiquis aliquot *Grammaticis.*

l Ἀρμῶν] Δοκῶν *Vat.*

4. *Calamo cantatorio* in *Vet. Interpr.*

m Τελούν.] Τελοῦντα Libri quatuor MSS. Requiritur τελεῖ eo loco, vel τελεῖσι, vel τελεῖται, vel potius τὴ τε κώδωνα τῆς σάλπιγξι παραπλησίως τελοῦσα, ἀσώρᾳ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. *Samb.* ἀσωρᾷ (quod eſt Moyſis חצרה i. e. *Haſoſra*, atque ritu Maſoretarum per proceleuſma χασοιρᾷ. Vel expreſſit Joſephus Syriacum חצרא *Haſoſra*, qua etiam forma quandoque uſi ſunt Onceloſus & Uzielides.) καλεῖ] κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν *Busb.* & *Hen.* ἀσαρᾷ καλεῖ] κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, haud otioſe. Nam Doctores Jeroſolymitani Ros haſſana c. 3. 4. & Babylonii Sabbath f. 36. imo Interpr. Samaritani, atque Paraphraſtæ Chaldaici ad Legem, ad Pſalmos, & Prophetas, reponunt etiam typum vernaculum הצוצרתא *Haſoſartha* pro Moſaico חצוצרה. Inde correptum *Aſoſtra*; niſi & aſperitas elementi *Sade* in Hebraico identidem poſtulat, ut fertur בצדיה βόσρα, ita חצצרה ἀσάσρᾳ. BERN.

n Πρὸς τὰ] Τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἐκκλ. *Samb.* & *Epiphan* τὸ πλῆθος τὰς ἐκκλ. *Big.* BERN. Εἰς τὰς ἐκκλησίας *Samb.* & *Vat.*

o Μίαν] Fortè μιᾶ. COCC.

p Ἀμφοτέραις] Ἀμφοτέρας *Big.* & *Samb.* præceſſit enim μίαν.

q Ἀποσημαίνοντος] Ἀποσημᾶναι *Vat.*

r Πρὸς τὸ νότον αὐτῆς] Οἱ πρὸς τὸ νότον αὐτῆς *Big.* & manus altera *Samb.* Eandem lectionem urget & verſio Epiphanii, *Qui ad Auſtrum reſidebant.* Plane תימנה *auſtrum verſus* in libro quarto Moyſis c. 2. & c. 10. Mox enim τὸ κέρας vertit Flavius ex Hebraico יפה, i. e. LXXII. Alexandrinis θάλασσαν, *mare verſus Mediterraneum*, quod eſt *ad ventum Africum*, τοιοῦτον ἡ λιβόφοινικα, reſpectu Idumææ Judææque. Confirmat autem Joſephum lectionem LXXII. Interpretum Num. c. 10. v. 6. Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. καὶ σαλπιοῦτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατὰ νότον MS Alex. aliis κέρας. καὶ σαλπιοῦτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι θάλασσαν. καὶ σαλπιοῦτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. Quod eſt Hebraice ותקעתם תרועה שלישית ונסעו המחנות החנים ימה ותקעתם תרועה רביעית ונסעו המחנות החנים צפנה. Hos autem verſus duos neque Critici Judæorum neque illi Samaritarum agnoſcunt amplius. צפנה autem à Samaritis male ſubſtitutum apud aciem ſecundam, ſatis indicat veteſtiſſimis *Sopherim* utriuſque gentis Iſraeliticæ & Judææ cauſa vocum ſimilium, maxime terminantium, יכה תימנה & צפנה, *cilicho* fuiſſe neglectum. Idem etiam arguitur ex c. 2. & hoc ipſo c. 10. ἐν ἀριθμῶν. Omnes denique acierum Hebraicarum plagas in membranis ſacri Archivi ibi adnotatas fuiſſe ſuo tempore ſatis jam declarat Joſephus. BERN. Ita (cum antea eſſet πρὸς

Pascha secundum in eremo apud Sinæum celebrant Hebræi, anno jam exacto post primum illud & excepto Christiano omnium nobilissimum. Num. c. 9. XII.

ter sex tribus præcedentes & sex subsequentes. Levitæ vero omnes circa Tabernaculum erant. Ad tertium autem sonitum pars castrorum occidentalis movebatur: ad quartum vero septentrionalis. His buccinis utebantur etiam in sacris ministeriis, quandocunque victimas *ad aram* adducebant, tam Sabbatis quam cæteris diebus. Tunc autem primum, post discessum ex Ægypto, sacrificium Paschale dictum celebratur in deserto.

λῶν ἐκομίζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἓξ. Λοῦπαι [s] ἢ πρὸς τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. τέτταρτον ἢ σημαίνεται, τὸ κέρας τετραμμένου τῶν ἐσκευωκότων μέρος [t] σκινεῖτο· καὶ πέμπτον, τὸ κατὰ βορρᾶν. τούτῳ δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ἐπὶ τῆς ἱερουργίας πρὸς αἷς προσάγουσιν [v] ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββάτοις καὶ τῶν λοιπῶν ἡμέραις. ἦνεν δὲ τότε πρῶτον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ Πάσχα λεγόμενον ἐπὶ τῆς ἐρήμου.

CAP. XIII.

Quomodo Moyses duxit populum ex monte Sinæo ad fines Chananæorum.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς ἀπὸ ὄρους Σινᾶ ἄρας ὁ Μωϋσῆς ἦγαγε τὸν λαὸν εἰς τὰς ὅρους τῶν Χαναναίων.

Seditio Hebræorum contra Moysen.

NOn multo post à Sina monte castra moventur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Esermoth. Atque illic rursum populus seditionibus agitari cœpit, Moysique objicere mala quæ in peregrinatione perpessi sunt, & quod ipso illis suadente regionem fertilissimam relinquere, eam quidem amiserint, atque pro felicitate, quam se daturum esse pollicitus est, in hisce miseriis errabundi versentur, aquarum inopia laborantes, &, si contingeret ut etiam manna deficeret, proculdubio *fame* perituri. Cumque gravia convicia viro *optime merito* facerent, unus aliquis eos quidem admonebat, ut neque Moysis & eorum quæ pro communi *omnium* salute præstiterat immemores essent, neque de Dei ope & auxilio desperarent. Verum hoc ipsum multitudinem vehementius commovebat, atque tumultuans ferocius in Moysem invecta est. Moyses autem, ut ipsos adeo spe dejectos confirmaret, promisit *atque in se recepit*, licet ab illis contumeliosissime habitus, eis parare satis magnam carnium copiam, & non in unum tantum diem sed in plures. Illis vero ei diffidentibus, quodam etiam rogante, unde posset tot hominum millibus carnes promissas ministrare? Deus, inquiit, & ego, quamvis male apud vos audientes, nunquam desinemus vestri curam gerere: idque *quod prædixi* non longe à vobis abest. Simul ac hæc loquutus est, castra undique coturnicibus complentur, atque eos circumstantes colligebant. Veruntamen Deus non multo post in Hebræos, ob insolentiam eorum & maledicta, animadvertit. magnus siquidem eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus *iste* cognominatur * Cabrothaba, id est, Busta cupiditatis.

Deus iratus deplurit Coturnices.

ΚΑΙ βραχὺ διαλιπὼν ἀπανίσταται [x] Σινᾶ ὄρους· καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, οὓς ὧν δηλώσομεν, [x] εἴς τι χωρίον Ἐσερμὼθ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν Μωϋσῆν αἰτιᾶσθαί τε κἀπὶ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ πεπεισμένους, καὶ ὅτι ῥᾳδίας αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναγήναι, [y] τὴν μὲν ἀπολέσθαι, αὐτὸν δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν τόποις [z] ἀλῶσιν καὶ παλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν σπανίζοντας, εἰ δὲ καὶ [a] τὴν μάννων ἐπιλείψειν συμβαίνῃ, τέλεον ἀπολλύμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις [b] αὐτοῖς παρῆν, μήτε [c] Μωϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτοῦ δεῖ τὸ κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος [d] πρὸς τὸν μᾶλλον ἐκείνου, καὶ θρυπτόμενον ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπῆρεν. Μωϋσῆς δὲ, παραθαῤῥύνων αὐτὸς ἅτως ἀπεγνωκότας, [e] ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχρῶς ὑπ' αὐτῶν [f] ἅτως βεβλασφημένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ἔτι τούτῳ, καὶ πυνθανομένων, πόθεν ἂν τοσαῦται [g] ἀπορρύοιτο μυριάσι τῶν προειρημένων; ὁ Θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι [h] κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀπροσείμεν κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῶτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζον αὐτὰς [i] προϊσταμένους. ὁ μέντοι Θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς ἐβρώσεις τοῖς εἰς αὐτὸν θρασύνασι καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται [k] Καβρωθαβὰ, [l] ὅ ἐστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

ΚΕΦ.

τὸ νότιον) è *Big.* & *Samb.* à manu secunda, *consentiente Epiphanio*, qui reddit *ad austrum*.

s Δὲ πρῶτον] Illud δ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

t Ἐκινεῖτο] Ἐκινεῖτο *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* Subinde κατὰ βορρᾶν *Bas.* & *Gen.*

v Ἦσαν] Illud ἦσαν prætereunt *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

x Εἴς τι χωρίον Ἐσερμὼθ] Εἰς τὸ χωρίον ἐσερμὼθ *Big. Samb.* & ex Latinis Mert. Quod est Hebraice scribenti חצרמות *Haſermuth*, Atrium lethi sive sepulchrum, nimirum *Adrymetum*; & mox æquo nomine קברות תאוה *Baſ. Gen.* & L. Col. Frob. ex codicibus Epiphanianis, tanquam חצרימות *Heſarimuth*, αἱ ἐπαύλεις δὲ πλήτων. εἰς τὸ χωρίον σιερμὼθ *Busb.* & *Hen.* Ita ταχρὼθ legitur in tralatione τῶν ο'. Gen. c. 10. pro חצרמות. Veruntamen Epitom. Cant. & pleraque exemplaria Epiphanii retinent *Eſerioth*, quod huc occurrit pro Hebræo חצרות *Eſaroth*, stationum Hebraicarum XIV. ut Ambrosius, Hieronymus; aliique omnes dinumerant præter hunc Flavium, non XIII. proximave Sinææ. Deinde propter vindictam Divinam dici potuisse *Monumenta luxus* sive קברות התאוה: etiam θαεῆρα, ἐμπυρισμούς ex Num c. 11. 3. At vero ἀπηρῶν alius esse mansionis, nisi nimis faventes Josepho, existimabimus. Ait ille, Εἶτα στασιάζει τὸ πλῆθος τὴν μανναν αἰτιώμενον, ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτοὺς ἀποστήσας, εἰς ἐρήμους πλανᾶσθαι πεποίηκεν. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* atque unus è Codd. *Latinis*, εἴς τι χωρίον Ἐσερεμὼθ (*Coll. Voss.*) *Vat.* εἰς τε χωρίον Εἰσερημὼθ *Baſ. Gen.* & aliquot Codd. *Epiphanii*, εἴς τι χωρίον Σερμὼθ *Busb.* & *Hen.* verum in *Epit. Cant.* & aliquot libris *Vet. Interpr.* habemus *Eſerioth*. Vide Cl. *Seldenum* de *Synedriis Hebr.* l. 2. c 4. p. 199.

y Τὸν μὲν ἀπολέσθαι,] Αὐτὸν μὲν conjicit (cum *Coccejo*) Cl. *Bigotius*.

z Ἀλῶσι,)] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Eo modo & membranæ quibus est usus *Zonaras* monachus: quorsum aspere *Baſ.* & *Gen.* ἀλῶν) παλαιπωρίαις, ab ἀλῶ, τὸ πορεύω, τὸ συμπορεύω. Addit autem Josephus ὕδατος μὲ σπανίζοντος super cæteras querelas opportune satis, quicquid Salianus Schotanusque in adversum disputant. Legitur enim in Num. c. 11. v. 6. תשתינה נפשנו יבשה, ועתה נפשנו יבשה, nunc anima nostra arida, quid obsecro olerum jam in inaquosis Arabiæ? BERN.

a Τὴν μάννων] In quibusdam *MSS.* τὸν μαννᾶ & τὸ μαννᾶ. in *Coll. Big.* τὸ in *Voss.* τοῦ τὸ μάννα.

b Αὐτοῖς παρῆν,] Αὐτὸς *Vat.*

c Μωϋσέως] Μωσέως *Samb.* & colo altero μήτε ἀπογινώσκειν. BERN.

d Πρὸς τὸν μᾶλλον ἐκείνου,] Πρὸς τοῦτον ex conjectura *Bigotii*.

e Ὑπέσχετο,] *Busb.* & *Hen.* ὑπισχνεῖτο.

f Οὕτως βεβλασφημένος,] Οὕτως deest *Samb.* & *Vet. Interp.*

g Εὐπορρύοιτο] Εὐπορεύοιτο *Big.* haud recte. Quoniam typus ille Barytona præposita sustinet, non ita adverbia aut nomina. BERN.

h Κακῶς ἀκούοντες] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κακῶν. illa οὐκ ὦ α. κ. π. ὑμῶν desiderantur in *Coll. Big.* & *Voss.*

i Προϊσταμένους] *Busb.* & *Hen.* ἀφιστάμενος.

k Καβρωθαβὰ,] Ita *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphan.* Καβρώθαβα ἐπιθυμίας μνημεῖα *Big.* Καβρωθαβὰ, ἐπιθυμίας μνημεῖα λέγεται *Samb.* & *Vat.* Nomen certe Hebraïcum *Chabroth Ataba* concise concinneque (inquit *Bernardus*) per Καβρωθαβὰ aut Χαβρωθαβὰ expressit *Josephus*: per Hebraïcarum dictionum conjunctionem depravatam, ait *Seldenus*, Lib. 2. de *Synedriis*, c. 4. p. 199. *Hieronymo* in Mansionibus *Cabaroth Atava*, sicut lectum in *MSS.*

l Ὅ ἐστι] Delet *Coll. Big.*

* *Cabrothaba*,] *Ad mentem Hebræorum de herbis variis, carne nul-*

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένας τ Χαναναίων τὴν τε χώραν καὶ τ πόλεων τὸ μέγεθ⊙ ἐξαπέστελλεν · ἔπι ᾗ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μ τεσσαρακοστὴν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπερξαιρόντων δύναμιν, τὸ πλῆθ⊙ παροξυνθὲν κ τὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεῦσαι τ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, δηλώσειν διεγνωκότες.

CAP. XIV.

XIII.

Quomodo Moyses misit qui explorarent Chananæorum regionem & civitatum magnitudines: dein quod his qui missi fuerant post XL. *dies reversis, & dicentibus quam ipsi imbelles essent, & Chananæorum extollentibus virtutem, multitudo turbata & in desperationem versa ad Moysen lapidandum incitaretur, consilio inito de reditu in Ægyptum, ad serviendum.*

Ἀναγαγὼν δ' αὐτὰς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς m εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα, πλησίον ὄσαν n τοῖς Χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθ⊙. καὶ καταστὰς, "δύο, φησὶ, "ο κρίναν⊙ ἡμῖν ᾧ Θεὸς εὐδοκήσειν ἀγαθὰ, ἐλεύθε-"ρίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμον⊙· τὴν μὲν ἤδη δόντ⊙ "ἔχετε, τὴν ᾗ ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ὅτι τοῖς "ὅροις καθήμεθα · καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὑπόνοιάς τ μό-"νον p τ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' ἐδὲ τὸ πᾶν ἀθροι-"σθὲν αὐτῶν ἔθν⊙. εὐδοκιμαζόμεθα οὖν εὐθὺς τὸ ἔρ-"γον · τ γὰρ q ἀμαχητὶ εὐδιαχωρήσειν ἡμῖν τ γῆς, "ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν "ᾗ κατασκόπους, οἳ r τ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσ-"σι, καὶ ποίη δυνάμις s αὐτῆς. εὖ ᾗ πάντων ὁμονοῶ-"μεν · καὶ τ Θεὸν, ὅς ἐστιν ὅτι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ "σύμμαχ⊙, μεγὰ τιμῆς ἔχωμεν.

Moyses autem illinc eos subducens in locum, qui dicitur * Fauces, in Chananææ terræ confinis *situm*, atque habitatu difficilem, in concionem populum congregat. Cumque *in medio* constitisset, "Deo, inquit, nos duobus bonis im-"pertire in animo olim habente, libertate & feli-"cis terræ possessione, alterum quidem ejus be-"neficio jam obtinetis, alterum vero mox asse-"quuturi estis. Nunc enim in Chananæorum fi-"nibus considemus: nec per regem unquam sta-"bit, aut civitatem *ullam*, aut confertas totius "gentis copias, quo minus in terram eorum in-"vadamus. Ergo parati simus ad rem fortiter ag-"grediendam: non enim sine prælio regione sua "nobis cessuri sunt, sed post magna cum illis cer-"tamina eam occupabimus. Mittamus autem spe-"culatores, qui & terræ ubertatem & incolarum "vires explorent. Ante omnia vero unum atque "idem sentiamus: & Deum, qui semper nobis opem "& auxilium tulit, *magno* in honore habeamus.

Jam in eremo Pharanetica de Palæstina explorandâ apud populum deliberat Moyses. Num. c. 13. *& Deut. c.* 1.

β'. Μωϋσέως ᾗ ταῦτ' εἰπόν⊙, τὸ πλῆθ⊙ t αὐτὸν πρῶτ⊙ ἀμείβεται · καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς ἕνα. v οἳ, διεξελθόντες ἀπὸ τῶν x πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν Χαναναίαν y ἅπασαν, ἕως τε Αμαθὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρ⊙ · καὶ τήν τε τ γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, παραφανέντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταλεγησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι ᾗ καὶ καρπὸς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες, τῇ τε τούτων ὑπερβολῇ, καὶ τῷ πλήθ⊙ τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπῆρον τὸ πλῆθ⊙· φοβοῦντες ᾗ πάλιν αὐτὸ τῷ τ κτήσεως ἀπορῶ, z πολλάς τε a διαβ-

Exploratores, regione perlustrata, reversi terrorem infe-runt populo. Num. c. 13.

nullâ, mannaque nimia apud Adrymetum *Petræ non sine lacrymis queritantium, per triduum propter castra ingrata depluit iratum Numen quantum coturnicum,* שלוים, *ad cibum, dicam magis ad crapulam superesset & pestem. Hinc itaque perunt viginti tria millia helluonum, si Severus recte putavit. Manet tamen loci nomen infame* Prave appetentium tumuli, *sive* LXXII. *Alexandrinis Josephoque interpretantibus μνημεῖα τῆς ἐπιθυμίας. A viditas heic jacet. Nomen etiam Hebraicum* קברות התאוה *qabrôth hattaavâ, concise concinneque expressit Flavius* καβρωθαβά. *Hoc idem protrahunt alii. Hieronymus in Mansionibus* Cabaroth ataava, *sicut lectum in MSS. & prioribus* τῆ ὑποκειμένων. *Nam* Cibaroth ataave *Erasmus induxit aliunde. Interpretes denique nostri ad puncta Masorethica accurarunt* Kibroth hattaavâh. *Lege Num. c.* 11. *& Psalmos* 78. *&* 106. BERN.

m Εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα,] Quatuor libri MSS. & ambæ editiones excusorum, nec non *Zonaras* in Annalibus hanc lectionem sustinent. Pauxillo inde abest *Epiphanii* versio, *in terram quæ vocatur convallis*, effecta adeo de Græco εἰς γῆν καλουμένην φάραγγα. Josephum tamen scripsisse reor εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα (cum *Schotano*, vel φάραγγα cum *Bosio* consentiente) —— καλεῖται ὄσαν ἐνδιαιτᾶσθαι, tot verba Græca pro במדבר בארן *bemidbar pharan*, secundum Judæos, aut במדבר פארן *bemidbar pharan* in exemplaribus Samaritanis: & in versione Doctorum LXXII. ἐν τῇ ἐρήμῳ φαράν, Num. c. 13. 1. Longe autem per Idumæam patuit eremus Pharanetica, haud minus quam octodecim stathmos Hebraicos complexa, ut Ambrosius, Hieronymus, aliique doctorum nostrorum, tum etiam Judaici adnotarunt, ut historia Mosaica omnino postulat. Aut aliquis forte suspicabitur posuisse Flavium εἰς τὴν καλουμένην βάραγγα pro ברנע seu *Cades Barnea*, unde emissos scimus Palæstinæ Exploratores iniquos, Num. c. 13. 27. & Deut. c. 1. 19. Agit autem Lex Divina de hisce locis tanquam communibus aut vicinis, de desertis, inquam, *Pharan*, *Zin* & *Cades*; cujus oppidum præcipuum *Petra*, sed & *Arce*, *Kedem* & *Recema* appellatur, quod est *silex*, tam Josepho quam Onceloso aliisque Paraphrastis sacris. BERN. Ut *Carjath* & *Kerjath* permutatur. Est & absorptum unum Theta a vicino, uti ϖ in ירוש שלם Ιερυσαλὴμ REL.

* *Fauces,*] *At* Vallis, *aut* Convallis.

n Τοῖς Χαναναίων ὁρίοις] Τοῖς X. χωρίοις *Big. Coll. Voss. &* Samb. *&* X. γῆς *Busb. Hen. &* Zonar.

o Κρίναντ⊙ ἡμῖν] Τῷ θεῷ κρίναντ⊙ ὑμῖν *Samb.* Codex idem paulo post χαναναίας γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις : subinde εὐδοκιμαζόμεθα. BERN.

p Οὐ βασιλεὺς] Οὐ βασιλεὺς, ἢ πόλις *Vat. & Vet. Interpr.*

q Ἀμαχητὶ] *Big. & Samb.* ἀμαχεὶ : alterum vero pro urbe Palladis. Mox *Basi. & Gen.* τ γῆς *Hen.* κ τ γῆς *Busb.* Perinde *Zonaras* καζασκοπῆσαι, ὡς ἴσειε τὴν τε δύναμιν τ χαναναίων κ τ γῆς τὴν ποιότητα. At *Big. Samb. & Epiphan.* τὴν ᾗ γῆν, *hujus terræ.* BERN.

r Τῆς τε] *Coll. Big.* τ ᾗ.

s Αὐτῆς.] Αὐτοῖς *Samb.* αὐτῶν *Busb. & Hen.* quo facit *Epiphanii* versio, *quæ virtus in ea sit habitantium*, ex *Num.* c. 13. v. 19 BERN. & HUDS.

t Αὐτὸν] Αὐτὸν τε *Samb.*

v Οἳ, διεξελθόντες] Οἳ ᾗ ἐξελθόντες *Big. Coll. Voss. & Samb.* οἳ διελθόντες *Hen. Busb. & Zonaras.*

x Πρὸς Αἰγύπτῳ] Ipsa quidem Cananæa Ægyptum non attigit, sed solitudo illas segregabat, quæ ut videtur, negligitur uti regio minus culta & habitata, sic ut Cananæa dici possit se extendere usque Ægyptum ea ratione. Aut loquitur Josephus, uti scriptores qui post Alexandrum Magnum vixêre, quando Ægyptii regionem maritimam a Peluſio usque Rhinocolura possederunt. REL.

y Απασαν,] *Big. & Samb.* Vulgarius πᾶσαν. BERN.

z Πολλὰς] Quinam sunt illi πολλοὶ ; nullum in Cananæa erat flumen navigerum excepto Jordane. Sed videntur & Arnonem innuere, de cujus transitu vide infra lib. IV. cap. 4. REL.

a Διαβλώσῃ] Διαβείσῃ *Basi. & Gen.* ἀ βίω, βίβημι. Ita legis

do, dicentes flumina illis objici ampla adeo & profunda, ut pertranſiri nequeant, monteſque arduos & impervios iter agentibus, atque urbes non ſolum mœnibus ſed & operibus & munitionibus validas eſſe. In Chebrone autem gigantum etiam progeniem ſe reperiſſe ajebant. Atque ita exploratores, cum obſervaſſent omnia apud Chananæos paullo majora iis in quæ poſt exitum ex Ægypto inciderint, & ipſi animis conſternati erant, operamque dederunt ut parilem multitudini terrorem incuterent.

Hinc populo metus, lamenta, convicia in Deum ac Moyſen jacta, deque Ægypto repetenda conjuratio. Num. c. 13.

3. Illi autem, ex iis quæ audierant, ſibi difficile admodum fore exiſtimarunt, ſedes iſtas occupare: atque ex concione dimiſſi, cum uxoribus & liberis ſortem ſuam domi lugebant & deplorabant: ac ſi Deus revera nihil auxilii dederit, ſed verbis tantum *multa & magna* promiſerit. Rurſumque Moyſen increpabant, ipſumque & fratrem ejus Aaronem pontificem inclamabant. atque *ita* quidem inquieti & in utrumque convicia jactantes noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt, *illud* in animo habentes, ut, lapidatis Moyſe ac Aarone, in Ægyptum reverterentur.

Jeſus Chalebuſque turbam flectere perorando nituntur. Num. c. 14.

4. Ex ſpeculatoribus autem Jeſus Naueni filius tribus Ephraïmitidis & Chalebus de tribu Judæ * attoniti in medium procedunt: & multitudinem compeſcebant, obſecrantes ut fiduciam ſumerent, & neque Deum mendacii inſimularent, neque iis *temere* fidem haberent, qui vanis ſermonibus de Chananæorum rebus credulos territarent; ſed eos potius ſequerentur, qui ad felicitatem & bonorum poſſeſſionem illos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtituram viris ad rem fortiter gerendam exercitatis: præſertim cum Deum adjutorem habituri ſint, & pro illis in acie præliaturum. Proficiſcamur igitur, inquiunt, contra hoſtes, abjecto omni *metu & difficultatum* ſuſpicione: Deoque pro duce freti & innixi nos viam *ad victoriam* monſtrantes ſequimini. Et illi quidem his dictis populi iram mitigare nitebantur. Moyſes autem & Aaron, in terram procidentes, ſuppliciter Deum orabant; non pro ſalute ſua, ſed ut populum ab ignorantia liberaret, eorumque ſedaret animos, his rerum præſentium anguſtiis & aſperitatibus turbatos. Tum nubes aderat, & ſuper Tabernaculum ſuſpenſa Dei præſentiam indicabat.

γ'. Οἱ δ' ἄπορον, ἐξ ὧν ἠκροάσαντο, τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον· καὶ ἀφλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς ἐδὲν ἔργῳ τῷ Θεῷ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ [g] μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὸν Μωϋσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ποτὲ μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν διῆγον τὴν νύκτα. πρωὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνῆρχον· δι' ἐννοίας ἔχοντες, [h] καταλῦσαι τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα, ὅπως τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

δ'. Τῶν δὲ κατασκόπων [k] Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυλοῦ τῆς φυλῆς Ἐφραιμίτου καὶ Χαλεβος τὸν Ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες χωρῆσαι εἰς μέσους· καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον, ἱκετεύειν δεόμενοι, καὶ [l] μήτε ψευδολογίαν κατακρίνειν τοῦ Θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ ταληθῆ περὶ τῶν Χαναναίων εἰρηκέναι καταπλήξαμένοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν [m] παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος τοῖς ἀρετὴν [n] ἠσκηκόσιν ἐμποδὼν ἡσέσθαι πρὸς τὰ ἔργα· καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ συνεπιμαχουμένου αὐτῶν. ἴωμεν οὖν, ἔφασαν, ὑπὲρ τῆς πολεμίας, μηδὲν ἐχόντες δι' ὑποψίας, ἡγεμόνι τε τῷ Θεῷ πεπιστευκότες, καὶ ὁδηγοῦσιν ἡμῖν ἑπόμενοι. καὶ οἱ μὲν τοῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ πλήθους. Μωϋσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν, πεσόντες ὑπὲρ τοῦ γυιοῦ, τὸν Θεὸν ἱκέτευον· οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τὸ [o] ἀμαθίας πάσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καταύσῃ τοῦ ἀφνοίαν αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας καὶ δεισιδαίμονος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένων. παρῆν δ' ἡ νεφέλη, καὶ σάσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσήμαινε τὴν ὑπερφάνειαν τοῦ Θεοῦ.

CAP. XV.

ΚΕΦ. ιε'.

Quomodo Moyſes, ad indignationem adductus, prædixit, Deum velle per XL. *annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: & neque in Ægyptum reverſuros eſſe, neque poſſeſſuros Chananæam.*

Ὡς ὑπὲρ τούτῳ Μωϋσῆς ἀφηναναλίσας, τὸν Θεὸν αὐτοῖς ὑπὲρ ἔτη τεσσαρακοντα, τὴν ἐπὶ τὴν ἐρημίας ἀφιξιὸν, προεῖπεν ὠργίσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

Quadraginta annorum vitam vagam ex oraculo denunciat Moyſes populo rebelli; ſed filiis horum pollicetur meliora. Num. c. 14. & c. 32. & Deut. c. 1.

Moyſes *ſolito* majori fiducia accedit ad populum, iiſque indicavit Deum, contumeliis eorum incenſum, ſupplicium de illis ſumpturum

Μωϋσῆς δὲ θαρσήσας παρεισιν [p] ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν Θεὸν ἐδήλωσε [q] κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν· οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν

βέουσαι, τὸ ποταμούσαι apud Etymologum M. & operum Homericorum enarratores. BERN.

b Λέγοντες] Ελεγον *Busb.* & *Hen.*

c Τεθεαμένοι] Θεασαμένοις *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

d Πάντων,] Πάντα *Vat.*

e Καταπλήγησαν,] Καταπλαγησαν *Samb.* & *Big.* καταπλήγεσαν *Baſ* & *Gen.* pro καταπεπλήγεσαν, quod probum & Joſepho dignum. Epiphanius viderat cum lippis καταβάκησαν aut καταπεπλάγησαν, Scribo jam καταπλήγησαν, more optimi vatis etiam de animis humanis. BERN. In ſuo *Codice* καταβάκησαν, aut καταπεπλάγησαν habuerat *Epiphan.* nam vertit, *& ipſi tabuerunt.*

f Επειρῶντο] Volo Επιχειρῶντο, vel ἐπιχειρῶσιν. Nam MSS. Italica habent ἀνακρίνοντο, ex quo Cl. *Bigotius* deformavit ἐποιοῦντο. BERN. Forte ἀφανίζειν ἐπιχειρῶντο. COCC.

g Μόνῳ] Μονον *Samb. Coll. Voſſ.* & *Vat.*

h Καταλῦσαντες] Καταλυσοντες *Vat.*

i Τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα,] Fruſtra hæc taxant in Joſepho Salianus Schotanuſque. Certum eſt enim ſuis verbis aut fide Jephonniden vix continuiſſe plebem à Moyſe incuſando obruendoque, Num. c. 13. 31. καὶ κατεσυράτησε χάλεβ τὸν λαὸν ὦθε μωυσῆ, על משה; ſicut etiam legunt Synagogæ Samaritanæ. Et c. 14. 2. καὶ διεγόγγυσαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ. Vide Deut. c. 1. 29, 30. ubi ſimilem orationis Chalebicæ ad Hebræos rebelles habuiſſe ſe fatetur mortalium clementiſſimus. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τὸν τε Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. De re ipſa vide *Num.* c. 13. v. 31. c. 14. v. 2. & *Deut.* c. 1. v. 29, 30.

k Ἰησοῦς] Ἰησοῦς τε *Samb.* & *Big.* ut & mox καὶ μὴ ψ. & ſtatim μηδὲ πιστεύειν.

* *Attoniti*] *Al.* metuentes *eventum.*

l Μήτε] Et hic & mox iterum μήδε *Coll. Voſſ.* & *Big.*

m Παρορμῶσιν.] *Samb.* παρορμῶσι. Mox ὅτε γὰρ τὸν ὄρων *Baſ.* cum *Gen.* BERN.

n Ησκηκόσι] Ησκημόσοις *Samb.*

o Αμαθίας] Απονοίας apud *Zonaram.*

p Εἰσὶ τὸ πλῆθος,] Εἰς τὸ πλῆθος *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

q Κινηθέντα] Eodem animo *Hen. Busb.* & *Zon.* ὀργισθῆναι τὸν θεὸν καὶ ὑπὸ &c. BERN.

r Τοῖς

δίαν ἢ οἱ πατέρες ἐπὶ νηθείᾳ [r] τοῖς τέκνοις ὑπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τῆς [s] μελλήσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλειομένῳ, τὸν Θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἦσαν· ὅτε τε νεῶ, τῇ τῆς κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ, τὰς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους [t] τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ὁδ' [v] ἐξαφανίσει τὸ γένος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν [x] ὁ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσιν ἢ ποιήσειν καὶ ἀπόλιδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα κατειδῶναι, τῆς παρανομίας ποινὴν ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι [y] τοῖς ἡμετέροις ὡδωδώκει [z] τὴν γῆν ὑπέχειν· κἀκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν [a] ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, [b] ποιήσειν δεσπότας.

β'. Ταῦτα ἡ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο· καὶ τὸν Μωϋσῆν παρεκάλει [c] καταλλάξαι αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ [d] τῆς ἄλης τῆς κατ' ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς οἰκήσειν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν [e] τὸν Θεὸν τοιαύτην πεῖραν προσίσεσθαι· μὴ γὰρ κατὰ προφάσεις παροξυνθῆναι τὸν Θεὸν ἀνθρωπίνῳ εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ γνώμῃ [f] καταψηφισάμενον αὐτῶν. οὐ δεῖ δὲ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσούτους μυριάδας ὀργιζομένας ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδίους τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε· καὶ πολλάκις πειρασάμενος ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπειθείαν ἐπέγνωσαν, [g] ἀπὸ τοῦ συμφορᾶς πεῖραν λαβεῖν.

γ'. Θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι θεοῖς ὧν ἂν εἴποιεν, ὃ παρ' οὐδενὸς ἔζη χρόνου [i] ὑπῆρξε μόνον· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν ὡδεὶς Ἑβραίων, ὃς ἰσχύι, [k] καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος [l] ἐὰν ἀκοσμῇ, πθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν [m] δυνῶνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τὸ ὑπὲρ ἄνθρωπον [n] αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν. [o] ἤδη δέ [p] τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου, μείωσιν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν ἕξ πασ' ἡμῖν ἱερᾶς μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θυσαντες οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος ὅτῳ τινὶ τῶν νομιζομένων, [q] ὡσὶ ἐκ τῶν πατρίων [r] ἡμῖν αὐτοῖς σωτυχόντων. καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ σὺν ὠκεῖ δέχεσθαι εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν διωκθέντες ἅπασιν, ὑπακούειν τοῖς Μωϋσέως προστάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες· καὶ τὸν ἐλέγχοντα θεοῖς τούτων αὐτὸς ὁ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ σωφρόνως ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νομοθεσία

esse: non tamen quantum peccata mererentur, sed quale patres in admonitionem solent liberis inferre. Sibi enim in Tabernaculum ingresso, & internecionem populi futuram cum lachrymis deprecanti, Deum quidem commemorasse, quot ab ipso acceptis, quantisque cumulati beneficiis ingrati esse perrexerint: & quòd nunc, speculatorum timiditate & ignavia seducti, illorum sermonibus plus veritatis inesse existimarint, quam suis promissionibus. atque hanc ob causam non omnes quidem exitio daturum, neque *totum* genus eorum deleturum, quod cæteris mortalibus omnibus prætulerat: Chananæorum tamen terram ut illi occuparent non concessurum, aut ut ejus copia & abundantia *ipsi* fruerentur; sed facturum esse ut sine lare & sine urbe per XL. annos in deserto vitam tranducerent, hanc pœnam pro peccatis persolventes. Liberis tamen nostris hanc terram se traditurum esse pollicebatur: illosque bonorum affluentiæ, cujus vosmet morum petulantia participes esse noluistis, dominos esse constituturum.

Serius sapit mala gens Hebræorum. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

2. Cum autem hæc Moyses ex oraculo Dei renunciasset, magnopere calamitatem suam lugebat populus: Moysemque obsecrabant, ut pro illis apud Deum intercederet, & à vita vaga in solitudine liberatis urbes *habitandas* daret. Ille autem dicebat, Deum hujusmodi tentationem ægre laturum esse: non enim temere aut humanitus ad hanc indignationem adductum esse Deum, sed consilio in eos sententiam protulisse. Ne mirum autem videatur & incredibile, quod Moyses, cum unus vir esset, tot hominum millia concitata sedâverit, & ad mentem saniorem & mansuetiorem reduxerit. Deus enim illi præsens adstitit, fecitque ut sermonibus ejus victa cederet multitudo; præsertim cum non obtemperando sæpiuscule experta esset quam parum sibi profuerit contumacia, eo quod calamitatum causa illis exstiterit.

Moysis Legumlatoris auctoritas integra, amplissima, perpetua.

3. Cæterum vir ille non solum ea, qua vixit, ætate in admiratione fuit ob *singularem* virtutem, & vim qua pollebat impetrandi dictis suis fidem; sed &, nunc dierum, nemo est Hebræorum, qui, perinde ac si præsens esset ac moribus incompositos puniturus, pareat legibus quas sancivit, etiamsi peccantes latere posse speraret. Quin & alia quidem plurima auctoritatis ejus plusquam humanæ argumenta sunt. Olim enim cum quidam trans Euphratem habitantium, in honorem nostri Templi quatuor mensium iter magno cum periculo & sumptu emensi, Deo sacrificarint, de victimis participare non potuerunt; Moyse hoc illis interdicente qui moribus nostris non instituti sunt, & ex patria consuetudine nobiscum non versantur. Atque alii quidem non omnino sacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant sacrificiis, plurimi autem omni prorsus aditu ad Templum prohibiti discesserunt; quod multo maluerint Moysis legibus & institutis obtemperare, quam convenienter voluntati suæ agere; neminem licet, qui

r Τοῖς τέκνοις] *Al.* τὰ τέκνα.
s Μελλήσης] Μελλήσης αὐτῶν, *Samb.*
t Τῆς ὑποσχέσεως] Τῆς ἐπιχείσεως ἰσχύσαντο *Samb.*
v Ἐξαφανίσῃ] Ita *Big.* & *Zonar.* in *Editis* ἐξαφανίσῃ.
x Οὐ παρέξειν] Sic in quatuor *MSS.* in *reliquis* cum *Editis* ὃ παρέξῃ.
y Τοῖς ἡμετέροις] Eo modo *Samb. Vat. Baf.* & G. τοῖς ὑμετέροις *Epiphan.* & Cl. *Bigotius* ex conjectura. αὐτῶν *Busb. Hen.* & *Zonar.*
z Τὴν γὴν ὑπέχειν] Τὴν γὴν ὑπέχειν *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*
a Ἑαυτοῖς] Ἑαυτὸς *Big.* & *Samb.*
b Ποιήσειν δεσπότας.] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποιήσει.
c Καταλλάξαι] Καταλλαξαι *Samb.* & profecto Canon veterum Grammaticorum. BERN.
d Τῆς ἄλης] Recte *Samb.* τὴν ἄλην, quod est τὴν πλάνην. τὴν ἄλην *Big.* & *Coll. Voss.* τὴν ἀμαξιὰν in reliquis *MSS.* & *Editis.*
e Τὸν Θεὸν] Ὁ Θεὸς τοιαύτην *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vat.*
f Καταψηφισάμενον] *Big.* & *Samb.* καταψηφιζάμενον. BERN.
g Ἀπὸ τοῦ] Ἐκ τοῦ *Samb.* ἐκ τῆ *Big.* ἀπὸ τοῦ *Baf.* & *Gen.* BERN.
h Ἰσχύι τε] Καὶ τοῦ πιστεύεσθαι *Samb.* imperfecte. BERN.
i Ὑπῆρξε μόνον] Ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν· ὡδεὶς γὰρ Ἑβραίων *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*
k Καθάπερ παρόντος] Illud καθάπερ libris *Mediceis* omissum notat *Big.*
l Ἐὰν ἀκοσμῇ,] Ita *Samb.* & *Coll. Voss.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Vat.* ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχῇ *Big.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Baf.* & G.
m Δυώνται.] Fortè δυώνη. BIGOT.
n Αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν.] Ἐστιν αὐτοῦ δυνάμεως *Samb.* cum *Big.* αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν *Baf.* & *Gen.* BERN
o Ἤδη δέ] Καὶ τινὲς οὐκ ὀλίγοι, ὅτι ἤδη in quodam *Cod. Florentino.*
p Τινες] Uti Helena, Adiabenorum regina; de qua in lib. XX. c. 2.
q Οὐδὲ ὡς τῶν] Fortè οὐδὲ τῶν.
r Ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων.] Ita *Big. Samb. Coll. Voss.* & *Epiphan.* Absque *MSS.* conjecerat Cl. *Seldenus*, ἡμῖν αὐτοῖς τῶν συντυχόντων, in lib. 2. de *Synedriis*, p. 101. ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντος *Vat.* ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος *Baf.* & *G.*

s Καὶ

qui illos impedirent, metuebant, ſed propriam duntaxat conſcientiam reverebantur. Ita legum conſtitutio, quæ Deo accepta deberi viſa eſt, fecit ut ille ſupra hominem eſſe exiſtimaretur. Quin & paulo ante bellum cum Romanis geſtum, Claudio apud illos principatum tenente, & Iſmaële apud nos Pontificatum, cum fames adeo regionem noſtram urgeret, ut aſſaron *frumenti* quatuor drachmis veniret, & allati eſſent farinæ in feſtivitatem Azymorum cori ſeptuaginta (hoc eſt medimni Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta & unus) nemo tamen ſacerdotum *famelicorum* auſus eſt vel micam unam *iſtius* comedere, cum tanta terram premeret annonæ egeſtas, præ legum reverentia & metu iræ, qua Dei numen peccata etiam occulta ſolet proſequi. Proinde non eſt mirandum, quod res tantæ tunc geſtæ fuerint: quandoquidem & hodie uſque ſcripta à Moyſe relicta eam vim habeant & auctoritatem, ut étiam noſtri fateantur inimici, quod Deus *ipſe*, Moyſe ejuſque virtute uſus, talem vivendi rationem inſtituerit. Sed hæc quidem unuſquiſque, prout ei videbitur, accipiat.

Finis Libri tertii.

μοθεσία ⸗ θεῦ δοκῦσα τ ἄνδρα πεποίηκε τ αὐτῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τῦδε ⸗ πολέμῳ μικρὸν ἔμπροσθεν, Κλαυδίῳ Ρωμαίων ἄρχοντος, Ισμαήλῳ ⸗ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμῶ τὴν χώραν ἡμῶν [s] κατειλαβόντος, ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τ [t] ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλθῦρα κ⸗ τὴν ἑορτὴν τ Αζύμων εἰς κόρυς ἑβδομήκοντα· μέδιμνοι ⸗ ὅτοι [v] Σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ [x] τριακόντα, Αττικοὶ ⸗ τεσσαράκοντα εἷς· ἀδεὲς ἐτόλμησε τ ἱερέων [y] κέμινον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης· δεδιὼς τ νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, [z] ἣν καὶ ὅπλ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχ. ὥσ' ὰ δεῖ θαυμάζειν πᾶσι τ τότε πεπραγμένων· [a] ὁπότε μέχρι ⸗ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχ, ὥστε ⸗ τὸς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ καταρησάμενος ἐπ θεὸς, ἀλλὰ Μωϋσέως καὶ τ ἀρετῆς τ ἐκείνου. ἀλλὰ πᾶσι μὲν τάδε ὡς αὐτῷ πῃ δοκεῖ, [b] ἀληλήψεται.

Τέλος τῦ τρίτου βιβλίου.

TA-

s Καταλαβόντος,] Τοσούτου vel ὅτου ἰσχυρῶ καταλαβόντος in ſchedis *Bigotianis*. Gravis illius famis (de qua in *Antiquitatum* l. 20. & in *Actis Apoſt.* c. 11.) meminerunt *Africanus*, *Tacitus*, *Phlegon*, atque *Dio* ad annum Urbis 795.

t Ασσαρῶνα,] Ασσάρια, ut prius, *Samb.* BERN.

v Σικελοὶ μέν] *Baſ.* & *Gen.* σίκλοι inficete *Big. Vat.* & *Samb.* σικελικοὶ I. Capellus de ponderibus, abſque neceſſario. Epiphanius vero interpres reliquerat *Siculi*; quod poſtea oſcitantia librariorum deflexum in *Singuli*. Heic enim legi maluit idem Capellus. μέδιμνοι ⸗ (vel μόδιοι ⸗) ὅτοι σικελοὶ μέν εἰσι τριάκοντα, vel εἷς τριάκοντα· ἀττικοὶ ⸗ τεσσαράκοντα, aut τεσσαρακοντα εἷς. *Nam vel hic locus plane corruptus eſt*, ait ille cultor juſtitiæ, *vel ſic intelligendus videtur, ut ſumatur* μεδίμνου *vox pro modio. Modium autem Atticum eundem eſſe cum Hebræo, jam ſupra diximus. Dicit ergo Joſephus unumquemque eorum capere tricenos Siculos modios, Hebræos vero quadragenos.* Archæol. l. 15. c. 11. ὁ ⸗ κόρος δυσὶν] ἀττικοῖς μεδίμνοις ἑξήκοντα. *Hic vel legendum* μεταξὺ *vel* μεδίμνους σικελικοὺς: *ut cauſa erroris ſit, quod Sela vel medimnus Siculus vini tantundem pendet atque medimnus Atticus olei.* Poſtea Cl. Salmaſius in Epiſtolis reſtituit, μέδιμνοι ⸗ ὅτοι σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς ⸗ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ⸗ ἑπτακόσιοι. Nam 70 + 10 faciunt 700. Alibi tamen affirmat Joſephus Corum unum colligere tritici quantum decem Medimni Attici, tum etiam Satum Hebraicum paria facere cum ſeſquimodio Italico. *Big.* & *Samb.* μέδιμνοι ⸗ ὅτοι σίκλοι μέν εἰσιν εἷς ⸗ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ⸗ τεσσαρακόντα εἷς. *Sed vereor*, ait optimus *Boſius*, *ne aliud lateat: nimis enim hæc recedunt à libris.* Ad hæc *Epiphanius Scholaſticus* haud aliter legerat in codicibus *Caſſiodori*, quam *Baſ. Gen.* & jam tertium ex hoc Theatro impreſſum vides, præter τεσσαρακόντα ⸗ εἷς, pro inconnexo τεσσαρ. εἷς. Differri autem uſque noſtram ſententiam de menſuris illis fas & æquum, donec Herodis primi magnifice geſta tractabimus, otii fortaſſe largius indepti. BERN.

x Τριάκοντα,] Locum hunc corruptum eſſe pronunciat *Villapandus* in *Apparat.* part. ſecunda. p. 442. *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* habent τριακόσιοι pro τριάκοντα. atque ita *Salmaſ.* in *Epiſtola* LXVII. qui præterea legit Αττικοὶ ⸗ ἑπτακόσιοι. Vide *Greſpſium* de *Menſuris Hebraïcis*, p. 400. in *Crenii* Faſciſculo ſecundo.

y Κέμινον ἴν φαγεῖν,] Κέμινον ἐμφαγεῖν *Big.* & *Samb.* ἀδεὲς ⸗ ἱερέων ἔτλησεν φαγεῖν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

z Ην] Ην ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχ *Vat.*

a Οπότε μέχρι] *Big.* & *Samb.* ὁπότε ⸗ μέχρι ⸗ νῦν, ut articulis redundat Oratio Attica. Sub fine libri hujus ἀληλήψεται) *Baſ.* & *Gen.* verbo inepto. Temporis etiam tranſacti didaſcaliam ſubjicit *Busb.* τέλος ἔχ ὁ λόγος χρόνου ἐτῶν δύο. Ita etiam *Big.* Gallicorumque codicum 1, 2, 3, 6. & præ illis volumen S. Moyſis. *Samb.* vero ν vocalæ præcedentis, perperam iteravit. τέλος ἔχ ὁ λόγος ἔτος χρόνου ἐτῶν νβ'. BERN. Οπότε ⸗ μέχρι ⸗ νῦν *Big.* & *Samb.* Atticorum more, qui articulis redundant.

b Διαλήψεται,] Ita *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* ἀληλείψεται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΤΕΤΑΡΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ἑβραίων, [a] δίχα τῆς Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧτται.

β'. Στάσις Κορέως [b] καὶ τῶν πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

γ'. Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάμενοι διεφθάρησαν καθ' βάλησιν τοῦ Θεοῦ· τὴν δ' ἱερωσύνην Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

δ'. Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις [c] ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ε'. Ὡς [d] Σηχῶνα καὶ Ὤγην τοὺς Ἀμορῥαίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τ῀ Ἑβραίων.

ς'. Περὶ [e] Βαλάμου τοῦ μάντεως, καὶ [f] ποταπὸς ἦν τὸν εἶδος.

ζ'. Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

η'. Ἡ Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

1. *Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.*

2. *Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.*

3. *Quomodo seditionis concitatores Dei voluntate exstincti sunt; atque Aaron Moysis frater & filii ejus sacerdotium tenuerunt.*

4. *Quæ Hebræis in solitudine per annos octo & triginta obvenerunt.*

5. *Quomodo Moyses, devictis Sechone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.*

6. *De Balamo vate, & qualis vir fuit.*

7. *Ut Hebræi cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.*

8. *Leges à Moyse datæ, & quomodo ex hominibus est sublatus.*

a Δίχα] Διὰ *Big. & Samb.*
b Καὶ τῶν πλήθους] Καὶ πλήθους *Samb.*
c Ἐν τῇ ἐρήμῳ] Ἐν ἐρήμῳ *Vat.*
d Σηχῶνα] Σηχῶνα *Vat.*
e Βαλάμου] Hunc equidem librum in quinque capita distribuunt exemplaria pleraque Latina, Græcanica in octo. In MSS. tamen Græcorum permutant capitula tertium & quartum. BERN. Βαλαάμου *Samb.*
f Ποταπὸς] Ἵστα καὶ ποταπὸς &c. ex *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUARTUS.

Qui continet tempus annorum XXXVIII.

ΚΕΦ. α'.

Ἑβραίων, δίχα τῆς Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧττα.

Deliberant Hebræi, num invito Oráculo Chananæos adgrederentur. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

ΕΒΡΑΙΟΙΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀηδὴς [b] αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὢν, [c] ἐπόνει, καὶ κωλύοντος τοῦ Θεοῦ, τῶν Χαναναίων [d] πεῖραν λαμβάνειν. ἐπεὶ γὰρ ἠξίουν, τοῖς Μωϋσέως πιθαρχοῦντες λόγοις, ἡρεμεῖν· ἀλλὰ καὶ δίχα τῆς παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσαι αὐτοὶ τῶν πολεμίων [e] νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ πραγματεύεσθαι μέλλειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, [f] ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας [g] δέωνται. πολεμεῖν γὰρ τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν δίχα [h] Μωϋσῆ χαριζόμενον ὀπτικωρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν ἅπασι δι' ἐκεῖνους τοὺς προγόνους ὧν [i] ἐπεστρόφωτο· καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν, πρότερόν τε ἀνδραγαθεῖν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον. εἶναί τε καθ' [k] αὑτοὺς ἱκανοὺς κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῖ αὐτῶν Μωϋσῆς [l] ἐθελήσῃ τὸν Θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίρουσι δεῖν τῷ παρ' Αἰγυπτίων ἐλευθεῖν ὕβρεως Μωϋσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν πρὸς τὸν τότε βάλησιν ἐξαπατώμενους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προθήλοι εἴη τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς ἐκ ἀπάντων [m] ὂν τῆς Ἀβράμου γνησίας ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα τοῦτον τοῦ Θεοῦ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐ-

CAP. I.

Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

HEBRÆOS autem vita in solitudine acta, dura illis pariter ac injucunda, fecit ut, Deo etiam prohibente, rem experirentur cum Chananæis. Noluerunt enim, Moysis monitis obsequendo *sese castris continere* & quiescere: sed etiam præter illius voluntatem se posse hostes superare existimantes, ipsum accusare cœperunt, & in suspicionem vocarunt quod modis omnibus ageret summa rerum inopia illos detinere, ut semper ejus auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananæis gerendum aggressi sunt, dicentes Deum non tam propter Moysen illis opem tendere & porrigere, quam quod illorum genti in commune prospiceret, proavorum gratia quos sua dignatus est cura ac tutela; illosque & prius ob suam virtutem in libertatem asseruisse, & nunc quoque, si rem strenue gesserint, adjutorem futurum. Quin & ajebant, ipsis per se satis virium esse ad *eas* gentes debellandas, etiamsi Moyses Deum ab ipsis alienare vellet, omninoque illis expedire in sua esse potestate, & non sibimet gratulantes de exitu ex Ægyptiaca servitute Moysis dominatum *æquo animo* ferre, ejusque ad arbitrium ex vana persuasione vivere, quasi Dei numen, pro sua in ipsum benevolentia, eum solum de rebus nostris præmoneret, tanquam non omnes essemus ex

---

a Ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα.] Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος δ'. Περιέχει ἡ βίβλος (ὁ λόγος Busb. ὁ τέταρτος οὗτος λόγος Hen.) χρόνον ἐτῶν η' καὶ τεσσαράκοντα Big. Samb. Hen. Busb. Baf. & Codices Regis Christianissimi 1, 2, 3, 6. Tot enim cesserant à missis Exploratoribus ad obitum Moysis, ut constat ex ipsius scripto pentateucho. Vide etiam capitulum tertium hujus libri. BERN.

b Αὐτοῖς] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deest αὐτοῖς.

c Ἐπόνει,] *Baf. Gen.* & *Samb.* Nam πονεῖν, ποιεῖν homines literati adnorunt. Veruntamen ἐπίεζε *Big.* & altera manus *Samb.* huc traduxerunt in contextum ex Glossemate vetusto. Ibidemque MSS. referunt ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν: Excusa ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὤν. Alii alio modo inter verba distinguunt, βίος ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν ἐπόνει (i. confecit ἐξεπόνει) καὶ κωλύοντος θεοῦ θιᾶς τῶν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. Dicit enim Moyses de eo facinore, Num. c. 14. וַיַּעְפְּלוּ לַעֲלוֹת, *ascendere tamen sunt ausi*, καὶ ἀφειδιαστάρδοι ἀνέβησαν: idemque ipse alibi interpretatur וּתְעַלְּלוּ, καὶ ἀφειδιαστάρδοι ἀνέβητε. Idem post Josephum expressit Jo. Zonaras, εἶτα συμπίξας τοῖς χαναναίοις ἤθελον, καὶ ταῦτα κωλύοντος θεοῦ καὶ προσκαλέντες ἡττήθησαν. BERN. Sic placuit verba distinguere & interpretari, accipiendo ἐπόνει pro ἐπόνει, alii hoc modo interpungunt, Ἑβρ. δ'. ὁ κ. τ. ἐ. βίος, ἀηδὴς ἀ κ. χ. ὢν, ἐπόνει, καὶ κ. τ. Θεοῦ τ' Χαν. *Hebræos autem vita injucunda & dura in solitudine male habebat, præsertim cum Deus eos rem experiri cum Chananæis prohibuisset.* Sed in *Big.* & in margine *Samb.* (& *Coll. Voss.*) habemus ἐπίεζε. atque ita forsan legerat *Vet. Interp.* qui vertit, *cogebat etiam prohibente Deo* &c.

d Πεῖραν] πείραν *Baf.* & *Gen.* Mox ἡρεμεῖν *Samb.* BERN.

e Νομίζοντες,] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* νομίσαντες.

f Ἵν' ἀεί] Καὶ ἵν' ἀεὶ legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δέωνται.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* δέοντ'. HUDS. Correxit ita & *Cocceius*, qui pro ϗ mavult statim δή.

h Μωϋσῆ] *Big.* Μωϋσεῖ.

i Ἐπιστρόφωτο.] *Epiphanius* interpunctum viderat, ἐπιστρόφωτο, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν. ἀνδραγαθεῖν τε &c.

k Καθ' αὑτοὺς] Ita *Samb.* καθ' ἑαυτοὺς *Big.* κατ' αὐτοὺς in *Editis*, *aliisque.*

l Ἐθελήσῃ] Ita edidit *Bernardus* ex conjectura *Bigotii.* ἐθελήσῃ *Baf. Gen. aliique.* ἐθελήσει *Samb.*

m Ἐκ τῆς] Fruſtra *Big.* ἐκ τῆς A. καὶ γ. ὄντων· ἀλλ' ἄρχων &c. ἀλλ' αἴτιον ἕνα τούτοις legisse videtur *Vet. Interpr.*

τὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα· δόξειν τε σωετὸς [n] εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ Θεῷ πιςεύσαντες, κτήσεσθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται, [o] θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δόξῃ τὴν αἰτίαν παντὶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κωλύοντα προφοῖεν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τὸν πρὸς [p] τοὺς Χαναναίους μάχην [q] ἦσαν ὠρμημένοι· τὸ Θεὸν προηγησάμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῶν παρὰ τοῦ νομοθέτου συνεργίαν [r] προσιμένοντες.

β'. Ὡς δὲ ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκρινον, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν, ὁ καταπλαγῆτες αὐτῶν τὸν ἔφοδον ὑπὸ τοῦ πληθους, γυναικὸς αὐτοὺς ἐδέξαντο, τὴν ἦ Εβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα, τὴν φάλαγγος αὐτῶν διαλυθείσης, ἀκόσμως διωκόμενον [s] εἰς τοῦ παρεμβολοῦ συνέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσχήσαι παντάπασιν ἀθυμοῦν, [t] ὑπὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον [v] ὅτι κ τοῦτο κ μισῆν Θεὸν παθοιεν, προεξορμησάντων ὅτι τὸ πόλεμον τὸ ἐκείνοις δίχα βουλήσεως.

γ'. Μωϋσῆς ἦ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τὴ ἥττης καταπεπληγότας, φοβέμενος ἦ μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, κ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τοῦ στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τοῦ ἔρημον· κ ἅμα πλήθυς ὑπερείψαντος αὐτὸ πάλιν ἐκείνῳ, συνῆκε γὰ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας ὑ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναζήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, κ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἡ θεὸς ἅμα Θεῷ τὸ εἰς τὸν καιρὸν λαβεῖν.

ex stirpe Abrami, sed illum unum *omnium* auctorem fecisset Deus, ut futura omnia posset prænoscere ab ipso edoctus: prudentesque visos iri, si Moysis arrogantiam contemnentes, Deoque fidem habentes, terram, quam ipsis promiserat, possidere voluerint; & non amplius hanc ob causam ad eum respexerint, qui sub prætextu Dei *oraculi* illos prohiberet. Inopiam itaque *præsentem* cogitantes, & loca deserta, ob quæ contigit ut gravius illâ urgeri viderentur, ad Chananæos armis adoriendos properarunt; Deum sibimet ducem & auspicem constituentes, neutiquam vero Legislatoris assensum & adminiculum exspectantes.

2. Quum ergo hoc sibi melius fore statuissent, in hostes profecti sunt. Atque illi quidem, neque *feroci* eorum impetu neque *irruentium* numero perterriti, fortiter eos excipiunt; at magna Hebræorum edita est strages, & reliqui, dissipata eorum phalange, milites, insequente eos hoste, turpiter ad castra confugerunt: &, quod res præter spem tam male cecidissent, animo despondentes, nihil amplius boni exspectabant; hinc conjicientes calamitatem à Deo esse, quod sine illius consensu ad pugnam exissent. *Pœnas luit miles cæde multa, fugaque turpi.*

3. Moyses autem suos quidem videns accepta clade consternatos; metuens vero ne hostis *recenti* victoria elatus & majoris gloriæ appetens impetum in eos faceret, factu optimum ratus est, ut longius à Chananæis in desertum cum copiis discederet: atque populo hanc potestatem ei rursus deferente (jam enim intellexit nihil ipsi sine illius auspiciis & consilio prospere cessurum) motis castris penitius in desertum ibat; existimans illic eos *libenter* quieturos esse, & non prius velle cum Chananæis manus conserere, quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum arriperent. *Receditur in profundam eremum Chananæis procul, Moyse adeo imperante.*

ΚΕΦ. β'.

Στάσις Κορέε καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

Ὅπερ ἦ τοῖς μεγάλοις συμβαίνῃ στρατοπέδοις, κ μάλιστα [x] ὅταν πρὸς τὰς κακοπραγίας [y] δυσαρέστοις εἶναι κ δυσπειθῆ, τοῦτο κ τοῖς Ιουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰ ὄντες μυριάδες, κ μᾶλλον τὸ πλῆθος ἴσως ἂν [z] μηδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑπολαμβάνοντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τὴ ἀπορίας καὶ τὴ συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν κ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸ ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοὺς, οἵαν [a] οὐκ ἴσμεν ἄλλοτε παρ' Ελλησιν ἢ πρὸς Βαρβάροις γενομένην, κατέλαβεν· ὑφ' ἧς ἅπαντας [b] ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωϋσῆς, ὁ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὅσῳ

CAP. II.

Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.

II.

Quemadmodum autem magnis exercitibus usu venire solet, & præcipue cum ex rebus adversis morosi fiant & immorigeri, id ipsum etiam Judæis accidit. Quum enim essent *numero* sexcenta millia, & propter multitudinem, etiamsi prospere fluerent omnia, ægre forsan intra officii limites continerentur, tanto magis, cum rerum inopia & calamitatibus premerentur, & sibimet invicem & duci valde succensebant. Quapropter tanta eos seditio adorta est, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuisse accepimus: à qua omnes in extremum discrimen adductos liberavit Moyses, immemor injuriæ, quod haud *Exercitus seditione corrumpitur. Num. c. 16. & c. 26. & 27.*

---

n Εἶναι, εἰ τ] Εἶναι, τ ἀλαζ. *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

o Θελήσωσιν,] Θελήσωσιν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Τοὺς Χαναναίους] Articulum negligit *Vat.*

q Ησαν ὠρμημένοι·] Ωρμηκεσαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Adscripserat ora Codicis sui *Bigotius*, forte ἤνυσαν vel ἴσαν.

r Προσιμένοντες.] Legerat *Epiphanius*, προσμένοντες, ἕως ἂν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκρινεν. κ τοῖς π. in *Vat.* ἕως ἔδ.

s Εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε·] Hoc idem observavit Codex Samariticus Divinæ legis, Codicisque Judaici Interpretes LXXII. Num. c. 14. 45. κ ἐπέβαλε αὐτοῖς, κ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἐρημά κ ἀπεσφενδόνησαν εἰς τὴν παρεμβολὴν, וישכו אל המחנה. Adnotata autem Masoretica jam hæc à multis seculis, vel S. Hieronymo antiquioribus, præterierunt, ut Biblia vulgata, obeli in codd. Laudinis, aliaque demonstrant. *Zonaras* insuper descripsit idem suis verbis ex Josepho, κ οἱ μὲ ἔπεσον, οἱ δ εἰς τὴν παρεμβολὴν συνεφεύγασι. Mox καὶ τὸ *Big.* & *Samb.* BERN.

t Οὐδὲν ἔτι χρηστὸν] Καὶ οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκων juxta *Vet. Interpr.*

v Οὐ κ ταῦτα] Οὐ ταῦτα *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὅτι ταῦτα κ

τοῦ μ. Θ. παθὼν προεξορμῆσαν ἐπὶ τ. *Vat.*

x Παρὰ τὰς κακοπραγίας] Παρὰ ταῖς κακοπραγίαις *Vat.*

y Δυσαρέστους] Ita *Bas. Gen.* & *Epiphan.* δυσάρεστοις tamen adprobo *Big.* & *Samb. Gentem* itaque *indomitam*, notat Flavius, *sanisque consiliis male renitentem*, quod de eadem illa etiam Severus vere dixit BERN. Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* δυσάρεστοις *Big. Samb.* & *Vat.* quasi *gentem indomitam* noraret Josephus, *sanisque consiliis male renitentem.* quod de eadem illa etiam *Severus* vere dixit.

z Μηδ' ἐν ἀγαθοῖς] *Μηδὲν ἀγαθοῖς. Samb.*

a Οὐκ ἴσμεν] Ita *Samb.* in *Editis* cum *aliis* οὐκ οἴομεν. Sunt qui (*Big.* in ora codicis sui & *Scotanus*) voculas istas expungi malint. Verum hoc facto legendum esset οἷα, & dein γενομένην.

b Ἀπολέσθαι] *Big.* & *Samb.* ἀπολιτεῖσθαι κινδυνεύσαντας ἡ ἀπολέσθαι ἔσωσε μωϋσῆς, qua in re Criticis pravorum seculorum gratificantur. Legerat & illa *Epiph.* excessu eodem apud suum Cassiodorum. BERN. Ἀπολιτεῖσθαι [ἀπολιτεῖσθαι *Vat.*] κινδυνεύσαντα ἡ ἀπολέσθαι ἔσωσε M. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita fere *Epiphanius*, qui vertit, *per quam omnes deserendos à Deo* (ἀπολιτείαν ὑπὸ Θεοῦ) *atque perditionis periculum suscepturos eripuit Moyses.*

haud procul esset quin mortem oppeteret ab illis lapidatus. Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, ut malum aliquod grávius paterentur: sed licet adversus Legislatorem suum, & mandata, quæ ipse per Moysen illis dederat, insolenter se gesserint; eos tamen è calamitate eripuit, quam illis *proculdubio* importasset seditio, nisi eorum saluti ipse prospexerat. Hanc itaque seditionem, quæque ea sedata *salubriter* constituit Moyses, *mox* enarrabo, ubi primum causam, unde orta est, exposuero.

II. *Antilogia Judæ Coræi, quam coarguit S. Judas sua Epistola. Num. c. 16. v. 32.*

2. Cores, maxime inter Hebræos, *ut res tum gentis eran*, genere opibusque pollens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritissimus, videns Moysen in excelsa dignitate constitutum, vehementer invidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu, eique cognatione conjunctus) ægre *illud* ferens, quod semet ipse hoc honore digniorem judicarit, ut qui illo ditior esset & nascendi sorte non deterior. Atque inter Levitas (nam tribules erant) & præcipue inter cognatos *Moysen* inclamabat, rem indignam esse dictitans, ut Moyses sibimet gloriam aucupari aggrederetur, malisque artibus illam acquireret, simulando *scilicet* se Dei observantissimum esse; cum quidem contra leges fratri Aaroni sacerdotium detulerit, non communi populi suffragio, sed suo ex arbitrio; &, haud secus ac tyrannus, honores pro libidine distribuerit. Gravius autem esse *dicebat*, quam violentia uti, injuriam latenter inferre: quod non solum invitos, sed & nihil prorsus de insidiis cogitantes opprimat. Quisquis enim sibi conscius est, se dignum esse qui *honores* accipiat, persuasione nititur ut obtineat, idque non audens *aperta* vi grassari: qui vero nequeunt *eos* juste assequi, à violentia quidem, boni *moderatique* videri gestientes, semet abstinent; sed arte dolosa utuntur, ut ad optatum perveniant fastigium. Permagni populi interesse, ut hujusmodi quid molientes, etiam dum se latere exstiment, ad supplicium pertrahantur; neque sinere ut *novis* potentiæ incrementis augescant, in manifestos postmodum hostes evasuri. Quam enim rationem & Moyses afferre potest, cur Aaroni ejusque filiis sacerdotium contulerit? Nam si Deus ex Levitica tribu alicui honorem *ipsum* tribuere decreverit, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, opibus atque ætate

Prefert Cores Dathamen aut Abiramum Moysi duci, atque ipsum semet Aaroni Pontifici.

ὁ Θεὸς ἢ ἠμέλησε δ μηδὲν αὐτὸς παθεῖν τῶν δεινῶν· ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ δ στασιάζειν αὐτοῖς [c] ἀναγνωσμένων δεινῶν εἰ μὴ μετενόησε. τὸ τε ἐν στάσιν, καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα Μωυσῆς ἐπολιτεύσατο διηγήσομαι, προθεμένου τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

β'. [d] Κορῆς, Εβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν· πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου· καὶ γὰρ [e] φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγενής· [f] ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης [g] δικαιότερον αὐτὸς βλητέον ἐκείνῳ μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς [h] ὑπέλαβε. διὰ τε τοῖς Λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα διὰ τοῖς συγγενέσι κατεβόα, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσῆν δόξαν αὐτῷ ἠρώμενον κατασκευάσαι, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην διὰ σοφίαν δ θεοῦ θεωρίαν· διὰ τὰς νόμους μὲν ταδελφῷ τῷ ἱερωσύνῃ Ααρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους, ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένῳ, [i] τυραννίδι τε τρόπῳ [k] καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν [l] θελήσῃ. χαλεπώτερον [m] δὲ τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι [n] τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν· ὅτι, μὴ μόνον ἄκοντας, μηδὲ σωτέντας δ ὀλιγωρῆς τὴν ἰσχὺν [o] ἀφαιρεῖται. ὅστις γὰρ αὐτῷ συνοίδεν ὄντι λαβεῖν [p] ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ [q] θεραπεύομενον· οἷς δ' ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου πρᾶξαι, [r] βίαν μὲν, ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν, οὐ προσφέρουσι· [s] τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατόν. συμφέρειν δ' τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐπισπάστους φανερὰς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενον Μωϋσῆς, Ααρῶνι μὲν τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ [t] τῆς Λευίτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ Θεὸς τινι προσέχειν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος [v] τυγχάνειν· ἦσαν μὲν ὁ αὐτὸς ὢν [x] Μωϋσῆ, [y] πλούτῳ δ' καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. [z] εἰ δ' τῇ πρεσ-

c Ἀναγνωσμένων] Ἂν γνωσμένων δεινῶν καὶ προθεσπίστε *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Scribi poterit tanquam ex *Epiphanio*, γνωσομένων vel ἀναγνωσομένων δεινῶν εἰ μὴ προθενίστε, si illud rescriptu esset necessarium BERN.

d Κορῆς,] קרח, *Calvaster* ex nomine. Κορὶ aut *Core* scribunt *Big. Hen. Busb.* & *Epiphanius*, & mille alii propter versionem τοῦ ὁ. Quod autem sequitur ἐν Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων· ἱκανὸς δ' εἰπεῖν, καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ex Moyse translatum rebere, ubi describit ille schismatis hujus auctores, præsertim נשיאי עדה קראי מועד, δεχηγοὺς συναγωγῆς, συγκλήτους βουλῆς, atque insuper אנשי שם, ἄνδρας ὀνομαστούς, aut interprete Baal turim, *celebres sapientia ac opibus suis*, בחכמה ובעושר. Audi & *Zonaram*, κορὶ τὸ λευϊκὸς τυγχάνων φυλῆς, καὶ γένει καὶ πλούτῳ προδιαφέρουσες, καὶ ὁμιλεῖν πιθανώτατος. Imperite adeo istu taxant *Salianus* & *Schotanus* in his Originibus. Vide etiam Num. c. 16. 32. Mox *Busb.* ὑπερβαλλούσῃ. BERN. Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Κορὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) Κορέ *Vat.* Forsan pro Κορεας, unde Κορῆς. Eadem fere hisce habet *Zonaras.*

e Φυλέτης] Ejusdem tribus homo, tribulis, sed ὁμόφυλος est, qui de eadem gente Israelitica videlicet (quem & συγγενῆ appellat Josephus) uti ὅμφυλοι συγγενεῖς in Scholiaste Oppiani lib. 1. Halieut. ψ. 249., & ἀλλόφυλος, qui Israelita non est. Ita & infra v. 7. de Φυλέταις tribus Menassitidis scribit. REL.

f Ἀχθόμενος,] Ἀχθόμενος δὲ ὅτι *Big.* (ὁ *Tar.* ad.) & *Samb.* καὶ ἀχθόμενος διὰ ὅτι *Epiphan.*

g Δικαιότερον] Δικαιότερος *Epiphan.* & *Zonaras.* δικαιότερον αὐτὸς πλουτεῖν *Vat.*

h Ὑπέλαβε.] Ἀπέλαυε *Samb.* & quod videtur, *Big.* Quid enim jam valet ἀπέλαβε? BERN.

i Τυράννῳ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* τυράννῳ ᾗ in *reliquis.* & in *Editis* σῶμα τελεία ponitur ante τυράννῳ, & commate distinguitur post θελήσῃ.

k Καταχαριζόμενον] Χαριζομένῳ in quatuor *MSS.* καταχαριζομένῳ *Vat.*

l Θελήσῃ.] Εθέλοι *Busb.* ἐθέλῃ *Hen.*

m Ἤδη τυγχάνειν] Δὲ pro ἤδη legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Τό τε] *Tar.* τῷ τε.

o Ἀφαιρεῖται.] Ἀφῃρεῖ) *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* id tamen nisi in rectum simul restituas ἄκοντας & συνιόντας, haud licebit. BERN. & HUDS.

p Ἀξίῳ, πείθει] *Coll. Big.* ἀξιοπειθῆ. *Coccejus* malebat ἀξίῳ, πειθοῖ.

q Θεραπευόμενος] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Θρασυνόμενον *Bas.* & *Gen.* cæterique *MSS.*

r Βίαν μὲν,] Βίᾳ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι] Nihil muta. Nam *Bigotii Tar.* τέχνῃ δ' οἶμαι κακουργοῦσα δυνατόν debile est & miserum: ἀλτερum robur Atticum habet. BERN. Τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσα δυνατόν *Big.* Illud εἶναι pro οἶμαι probat *Bernardus*; sed κακουργοῦσα rejicit.

t Τῆς Λευίτιδος] Ex τὸ Λ. *Vat. Bas.* & G. nec aliter *Zonaras.*

v Τυγχάνειν·] Ita MSS. *Big.* & *Samb.* typique *Basileënses.* Convenit huic versio *Epiphanii*, & historia *Zonaræ.* τίνι γὰρ λόγῳ, ἔλεγον, ἄκρων καὶ τοῖς αὐτοῦ υἱοῖς τὴν ἱερωσύνην παρέσχεν μᾶλλον; εἰ μὲ ὡς ὢν τὸ λευϊκὸς φυλῆς ἐγὼ ταύτης τυχεῖν δικαιότερος· γένει γὰρ ὁμοίως ἔχων, πλούτῳ δ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. Pariter τυχεῖν· γένει *Busb.* & *Hen.* Verum *Genevæ* excusum fuit τυγχάνων· γένει &c. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Bas.* quibus favent *Zonaras* & *Vet. Interpr.* ut & *Busb.* & *Hen.* qui habent τυχεῖν. in *reliquis* τυγχάνων.

x Μωϋσῆ,] Recte μωσῆ *Hen.* & *Busb.* Placet modus μωσεῖ *Big.* & *Samb.* μωυσεῖ *Bas.* & *Gen.* BERN.

y Πλούτῳ] Inde Synh. f. 110. a. diverbium Ris Lacis Talmudistæ, ὁ πλούτος δ κορέ, pro divitiis perniciosis, sive שעשוע לבעלי לרעתו Eccles. c. 5. 14. BERN.

z Εἰ δ'] Inde carptim *Zonaras*, εἰ δ' ἑτέρᾳ φυλῇ προσκληρωθεῖσα δέον αὐτῷ, προμηθήσεται δ τὸ μὴ εἶναι ἀφ' πρεσβυτέραν· καὶ λήψονται ταύτην δωρεὰν τε καὶ ἀδεέστερον. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus*, p. 25.

a Δι-

πρεσβυτάτη τ̃ Φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ρουβήλε τὴν τιμὴν ἔχοι· λαμβανόντων αὐτὴν [a] Δαθάμης καὶ [b] Αβιεράμης [c] καὶ Φαλαΐας. πρεσβύταλοι γὰρ ὄντες τῶν πότε τῇ Φυλῇ νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.

γ'. Ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ [d] Κορῆς τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν· ἔργῳ δ' εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τὴν ἀρχὴν τ̃ πλήθους πιμῆ μεταῤῥῦσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως [e] μετ' εὐπρεπείας πρὸς τὰς Φυλέτας ἔλεγε. προιόντ@ δ' [f] εἰς τὰς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τ̃ ἀκροωμένων προσιεμένων τ̃ κατ' Ααρῶν@ διαβολαῖς, [g] ἀναπίμπλατο τούτων ἅπας ὁ ὄχλος. ἦσαν δ' οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρες, παρεύδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τ̃ Μωϋσέως ἀδελφὸν, καὶ [h] τοῦτον αὐτὸν ἀτιμῶν. ἀνηρέθιζο δ' καὶ τὸ πλῆθ@· καὶ βάλλειν τ̃ Μωϋσῆν ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο· καὶ πρὸ τ̃ σκηνῆς τοῦ Θεοῦ [i] πάντες ἐβόων, διώκειν τ̃ τύραννον, καὶ τ̃ ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθ@, τῇ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντ@. τ̃ γὰρ Θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τ̃ [k] ἱερωσόμενον ἐκλεγόμεν@, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς [l] τιμὴν προαγαγεῖν, ἐκ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέρονσα [m] προσνέμειν· [n] κρίνοντά τε προφέρειν Ααρῶνι ταύτην, [o] ὅτι τῷ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ὅτι πάδελφῷ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσῆς δ' τὴν Κορέου διαβολὴν οὐκ ἀγνοῶν [p] προϊδὼν, καὶ τ̃ λαὸν [q] παροξυνόμενον ἰδὼν, οὐκ ἐδεισεν· ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς πρὸς τ̃ πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τ̃ ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης [r] τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κατὰ τὴν [s] αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθ@ ὀδέν᾽ ἐποιήσατο λόγον· πρὸς δ' τ̃ [t] Κορῆν βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κατὰ τ̃ ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυὴς, "ἐμοὶ, φησὶν, ὦ Κορῆ, καὶ σὺ καὶ τούτων "ἕκας@, ἀπεδήλα δ' τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄν- "δρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε, καὶ τ̃ ὁμιλον δ' πάντα τ̃ "ὁμοίας οὐκ ὀκνοτερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν [v] ὧν ὑμῖν "οὐκ πλεῖστα καὶ τ̃ ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχῃ. καὶ νῦν "Ααρῶνι τὴν ἱερωσύνην, οὐκ ἐπιδὴ πλείω προσέθηκε, "σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρους ἡμᾶς [x] μεγάλῃ χρημάτων ὑπερ-

te majorem. Si vero antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo jure Rubeli tribus *hanc* dignitatem vendicaret: eamque acciperent Dathamnes & Abiramus & Phalaus. illi enim ex iſta tribu natu maximi, & *reliquis* magis divitiis abundantes.

3. Hæc itaque Cores loquutus, volebat quidem videri reipublicæ proſpicere: revera autem hoc tantum agebat, ut populi conſenſu *Pontificatus* honorem ad ſe transferret. Et ille quidem hæc maligne, ſpecioſa *tamen* oratione, ad tribules ſuos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanante, & unoquoque audientium *de ſuo* aliquid adjiciente conviciis in Aaronem, totus criminationibus iſtis completur exercitus. Erant autem qui cum Core conjungebantur ducenti & quinquaginta è viris primoribus, connitentes ut & Aaronem Moyſis fratrem è ſacerdotio deturbarent, ipſumque Moyſen ignominia afficerent. Quin & multitudo ſeditione agitatur; & ad Moyſen lapidandum ſe contulit, & in concionem turba confuſa magnoque cum tumultu congregata eſt. Atque ante Tabernaculum Dei univerſi vociferabantur, ſummovendum eſſe tyrannum, populumque ab eo ſerviendo liberandum, qui Dei obtentu dura & difficilia imperat. Deum enim, ſi ipſe ſacerdotem futurum elegiſſet, dignum aliquem ad hunc honorem provecturum fuiſſe; neque iſtum, qui multis eſſet inferior, ejuſcemodi dignitate cohoneſtare voluiſſe: & ſi eam Aaroni dare decreviſſet, populi ſuffragio potius daturum fuiſſe, quam fratris judicio permiſſurum. §. 3. *Procedentium non minus quam* CCL. *plebique multæ perſuaſit Cores.*

4. Moſes autem, Coræ licet calumnias multo ante præſenſerat, populumque jam viderat irritatum, nihil extimuit; ſed fretus fiducia ex rebus bene conſultis & adminiſtratis, ſcienſque fratrem Dei conſilio non ſua gratia ad ſacerdotium perveniſſe, prodiit in concionem. Ac populum ne quidem alloquitur; ſed ad Coren verſus & vocem quantum potuit attollens (cum cætera quidem ſolers eſſet, ad populum vero tractandum natura factus) "Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus "quivis ex iſtis (deſignabat enim ducentos & quinquaginta viros) honore digni videmini, nec po- "pulum univerſum ſimili dignatione prohibeo, "etiamſi vobis divitiis & cæteris dotibus concedant. Et nunc Aaroni ſacerdotium detuli, non "quod opibus præcellat, tibi enim ampliores "quam utrique noſtrum facultates; neque pro- "pter *Moyſes de fratris Pontificatu ad miracula Deique teſtimonium provocat.*

---

a Δαθάιμης] Δαθάμης καὶ Ἀβιεράμης *Baſ.* & *Gen.* Δαθάμης καὶ Ἀβιεράμης MSS. quatuor. καὶ Φαλαΐας *Samb.* καὶ Φαλαῦς *Big. Baſ.* & *Gen.* καὶ Φάλαις *Hen.* & *Busb.* *Dathan*, & *Abiron* vel *Abirom*, & *Falas* Epiphanius. Locum autem hunc diu corruptum ita primum à Joſepho conſtitutum fuiſſe credo, Δαθάιμης (vel Δαθάμης) καὶ Ἀβιεράμης καὶ αὖτις Φ Φαλάϊς, vel φαλᾶ, פלרת aut פלרי. Nominat enim Legiſlator lib. IV. ſeditionis iſtius principia, קרח *Corach*, Samaritis idem *Carach*, דתן *Dathan* i. e. ὁ δυναθὸς, & אבירם *Abiram*, quomodo Judæi ac Samaritæ jam à plurimis ſeculis legerunt, quaſi παιᾶς μιτίσε@; pro quo ἀβιεζὼν viſitur in tranſlatione LXXII. Alexandrinorum & apud S. Hieronymum, & ἀβιέραμ@ in codicibus aliquot, cum Joſephi, tum Epiphanii; deinde אן בן פלרת, ὦν, τετίχυν ὁ πλήθ@, βὲν φίλιθ, aut more Samaritarum & Judæorum LXXII. ἐὺν ἦν φάλιθ, S. Hieron. *Hon filius Pheleth.* Heic tamen nomen parentis, tacito filio, Joſephus nulla incuria ponere potuit, nulla voluit induſtria. Deputabis ergo hoc cum cæteris mendis librariorum & quidem perveterum. Vel Flavius Græce dixit Φαλαθῆς aut Φαλαῦς à Φαλαῆς ac Φαλαΐς, quod eſt פלתי, *Phalethæus*, aut *filius Phaleth*, בן פלרת או פלרי. BERN. Ita cum *Bernardo* (quomodo & emend. *Coccejus*) placuit reſcribere. Δαθάιν *Vat.* & *Vet. Interp.* Δαθάμης in *Editis* & *reliquis MSS.*

b Ἀβιεράμης] Ita *Bernardus.* Ἀβιεζὼν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Ἀβιεράϊν *Vat.* Ἀβιεζὼν in LXX. *Interpp.*

c Καὶ Φαλαΐς] Καὶ Ἀφαλῆς *Busb.* & *Hen.* καὶ Λαῶν Φ Φαλάθη reſcribendum cenſet *Bernardus* ex iſtis τ̃ LXX. Λαῶ ἦν Φαλὴθ, quod haud veriſimile ſit *Joſephum* poſuiſſe nomen parentis, tacito filio. Verum καὶ Φ vel καὶ ὑῒ Φαλαῆς malit *Cotelerius* (in Notis ad *Conſtitut. Apoſtol.* p. 106.) ut intelligatur On, de quo *Num.* c. 16. v. 1. HUDS. Num. 16. 1. On appellatur filius Peleth. REL.

d Κορῆς] Iterum *Cod. Vat.* Κορέος. in *reliquis* tamen Κορῆς vel Κορέ, ut ſupra p. 196. in principio.

e Μετ' εὐπρεπείας] Μετ' εὐπρεπείᾳ δ *Big.*

f Εἰς τὰς πλείονας] Εἰς πλείους *Busb.* & *Hen.*

g Ἀναπίμπλατο] Ἀναπιμπλᾶτο *Big.* Ἀναπίπλατο, *agitatus eſt*, Epiphanius. Scripſiſſe Flavium exiſtimo ἀναπίπλατο, à πίπλημι. BERN. Ἀναπιμπλᾶτο *Big.* ἀναπίπλατο agitatus eſt juxta *Epiphan.* ἀναπίπλατο, à πίπλημι *Joſephum* ſcripſiſſe exiſtimat *Bernardus.*

h Τοῦτον αὐτὸν ἀτιμῶν.] Forſan τοῦτῳ legerat *Epiphan.*

i Πάντες ἐβόων,] Σὺν τῇς ἐβόων ἦκεν τ̃ τύραννον *Big.* & *Samb.* *Clamabant omnes, exeat tyrannus*, Epiphan. Legerat itaque vir Scholaſticus πάντες ἐβόων (vel ἐβόων cum *Baſ.* & *Gen.* nam peramant Attici ω diphthongum) ἴτω i. e. ἀναχωρεῖν, vel ὑπάκουσον τ̃ τύραννον. BERN. Σὺν τῇς ἐβόων ἦκεν τ̃ τύραννον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* In *Vet. Interpr.* habetur, *clamabant omnes, exeat tyrannus*, quaſi (ut ait *Bern.*) legerat πάντες ἐβόων (vel ἐβόων) ἴτω (i. e. ἀναχωρεῖν) vel ὑπάκουσον τ̃ τύραννον.

k Ἱερωσόμενον] Lege *ἱερατόμενον.* COCC.

l Τὴν τιμὴν] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt articulus.

m Προσνέμειν·] Ita in *MSS.* in *Editis* προσνῖμεν.

n Κρίνοντά τε προφέρειν] Κρίνοντά τι *Big.* & *Vat.*

o Ἐπὶ τῷ πλήθει] Ἐπὶ τὸ πλῆθ@ *Samb.*

p Προϊδὼν,] Προϊδὼς *Vat.* puta pro προειδώς.

q Παροξυνόμενον] Ita *Big. Samb.* in *Editis* perperam παροξυμβὸν, pro παροξυμβὸν aut παροξυνόμβον.

r Τυχεῖν,] Τυχόντα *Busb.*

s Αὐτοῦ χάριν,] Αὐτοῦ *Big.*

t Κορῆ βοῶν] *Samb. Busb.* & *Hen.* ὦ κορῆ; quod Ariſtarcho acceptius à recto nomine κορέα, κορῆς. Jam *Baſ.* & *Gen.* ὦ κόρη à κορὴς, ſed mox iiſdem κορῆ excuſum fortiter. BERN.

v Ὧν ὑμῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὧν ὑμεῖς οὐκ πλ. κ. τ. ἀ. ἀ. ὑπάρχειε, i. e. ἐπιτυγχάνετε, κτᾶσθε.

x Μεγάλῃ χρημάτων ὑπερβάλλεις,] Quamvis divitiæ Coracchi non ita extollantur in V. T. Judæi tamen, & qui ab iis hau-

"pter generis nobilitatem, hoc enim Deus no-
"bis commune esse voluit quibus eundem dedit
"progenitorem; neque amore fraterno inductus,
"quem similiter & alter vendicaret, fratri indul-
"gebam. Etenim si, honorem *istum* largiendo,
"Dei legumque rationem non habuissem, nequa-
"quam memet præteriens alteri benignus exstitis-
"sem, quando ipse mihimet vicinior sim fratre,
"& meipsum arctiori quam illum necessitudine at-
"tingam. Neque enim sapientis erat mihimet in-
"ique agendo periculum creare, ut alteri exinde
"felicitatem pararem. Sed & ego neque is sum
"qui injuria vos afficiam: neque Deus sustinuisset
"aut se contemni, aut vos ignorare quidnam illi
"gratissimum præstetis: sed cum is ipse suum ele-
"gerit sacerdotem, fecit ut nulla hac ex re cul-
"pa magnopere laboremus. Veruntamen licet non
"meo beneficio, sed Dei judicio sacerdotium ac-
"ceperit, in medio tamen illud deponit & *relin-*
"*quit*, ab iis * vendicandum qui de eo disce-
"ptare volunt; postulans, quòd ab hoc ipso *aliis*
"ad munus illud *obeundum* jam prælatus fuerit,
"ut res arbitris permittatur, sibique fas sit pariter
"ac aliis ei assequendæ operam dare; pluris æsti-
"mans vos sine seditione conspicere, quam *istam*
"possidere dignitatem, tametsi vestris etiam cal-
"culis comprobatus eam gesserit. Haud enim vi-
"tio vertendum, si quod Deus dederit vestro etiam
"consensu accipere existimemur. Quin & ho-
"norem, quem ille ultro detulit, salva pietate re-
"cusare non licuit: immo à ratione prorsus alie-
"num *non accepisse*, Deo istum in omne ævum lar-
"giri dignante, firmamque ejus possessionem nobis
"pollicente. Quamobrem denuo judicatum fa-
"ciet, quem velit pro vobis hostias ipsi immola-
"re, rebusque Divinis præesse. Incongruum enim
"*foret*, ut Cores, honorem *istum* ambiens, Deo
"hunc impertiendi, cui voluerit, auferat potesta-
"tem. Igitur seditionem motusque ciere, quod ad
"hanc causam attinet, desistite. Mane vero, quot-
"quot de sacerdotio contenditis, adestote, & quis-
"que secum domo afferat thuribulum cum suffiti-
"bus & ignem. Sed & tu, Core, cede Deo judi-
"cium, & hac in re ejus opperire sententiam, &
"temetipsum non facias Deo superiorem: sed po-
"tius accede, ut hoc modo exploretur an tibi ho-
"nos *iste* decernendus sit. Æquum autem esse ar-
"bitror ut Aaron etiam ad hanc disquisitionem ad-
"mittatur, *præsertim* cum & ejusdem sit generis,
"& de re nulla in Pontificatu gesta reprehendi pos-
"βάλλεις, ὁ μὴν ἀδίκως ἀγχωρίας, κοινὸν γὰ ἡμῖν τῦτ'
"ἐποίησεν ὁ Θεὸς τ αὐτὸν δὲς προπάτορα, δὸς Δι' φι-
"λαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἑτέρῳ εἶχε, τῷ Φέρων
"ἔδωκα ἀδελφῷ. κ γὰ εἰ μὴ φροντίζων τοῦ Θεοῦ κ
"τ νόμων τ τιμὴν ἐχαιρίζομεν, οὐκ ἂν ἑαυτῷ πρ-
"ρεῖς δῆναι παρέχον ἑτέρῳ, συγχωρήσερ ὢν y ἐμαυ-
"τῷ ἀδελφῷ, κ προς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ z πρὸς
"ἐκεῖνον Δι' ἀκείμενος. κ γὰ ἔστι σωφρόν, ἐν τοῖς κιν-
"δύνοις ἐμαυτὸν a ὑποβάλλοντα τοῖς ἐκ Θ ἀνομεῖν,
"ἄλλῳ τὴν b Δι' τῦτο εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ'
"ἐγώ τε χρείτων ἢ κακουργεῖν· ὅ, τε Θεὸς οὐκ ἂν
"φθείσειεν ἑαυτὸν καθαφρονούμενον, εἰδ' c ὑμᾶς ἀγνοῦν-
"τας d ὅ, τι κὰ πεποιῶτες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐ-
"τὸς, ἐπιλεξάμενος τ e ἱερωσόμενον αὐτῷ, ὃν κ τῦτ'
"αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ὁ μὲν ἐξ ἐμῆς χάριτ-
"f λαβὼν, g ἀλλὰ κατὰ κρίσιν Θεῦ, καταθήσει αὐ-
"τὸν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βυλομένοις· h ὐκ τέ-
"τε προκρθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι;
"i κὰ τὸ νῦν αὖτ συγχωρηθῆναι φεὶ αὐτ παιδάσαι,
"φρτιμῶν k Θ τὸ γέρας ἔχειν. τὸ μὴ σεσιάζοντας ὑμᾶς
"ὁρᾶν, καί τι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτ συγ-
"χαίνων. ὃ γὰ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἐκ l ἁμαρτάνομεν τῦτο
"κὰ βυλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἢν ἢ κὰ τὸ
"μὴ m προσεῖναι παρέχοντ ὐκεῖνα τὴν τιμὴν ἀσε-
"βές· κὰ πάλιν n ἀξιοῦντ ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον,
"κὰ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦτ ἡμῖν
"τοῦ Θεοῦ, παντάπασιν o ἀλόγιστον. κελεύει τοίνυν p πά-
"λιν αὐτὸς, q τίνα βέλεται τὰς ὑπὲρ r ὑμῶν αὐτ
"θυσίας ἐπιτελεῖν, κὰ προεστέναι τ θσεβείας. ἄτο-
"πον γὰ s Κορῆν, ἐφιέμενον τ τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τῦ
"τινι t προσοφείλειν ταύτην ἀφελέσθαι τ Θεόν. τ οὖ
"στάσεως κὰ τ Δι' τοῦτο παρασκῆς v παύσασθε. πρὸ
"ἢ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀνάπλεοι ἐστε, κομίζων ἕκας
"θυμιατήριον οἴκοθεν σὺ x θυμιάμασι κὰ πῦρ πάρ-
"τε. κὰ σὺ ἢ, y Κορῆ, z προχώρησις τὴν κρίσιν τῷ
"Θεῷ, τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτ a μένε ψηφοφορίαν, ἀλ-
"λὰ b κὰ μὴ σαυτὸν πρὸ τοῦ Θεοῦ κρείττονα c θέλε-
"γίνε ἢ κελεύομεν· οὕτως εἰ τοῦ γέρως. ἀνεμέ-
"σπλον δ' οἶμαι κὰ Ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκελεύ-
"σάμενον· ἡμᾶς μὲν ὄντα τοῦ αὐτ, μηδὲν ἧ μεμ-
"φῆναι τοῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυ-
"νάμενον. d κὰ θυμιάσατε σωφελθόντες ἐν φα-
"νερῷ παντὶ τῷ λαῷ. κὰ e θυμιωμένων ὑμῶν, Θ-
"πρ ἂν τῷ θυσίαν f ἡδίω κρίνειν ὁ Θεὸς, οὕτ
g ὑμῖν

hausere, Mohammedani, multi sunt in divitiis Corachi prædicandis. REL.

y Ἐμαυτῷ ἀδελφῷ,] Ἐμαυτὸ *Big. Samb.* & *Vat.*

z Πρὸς ἐκεῖνον] Illud προς negligit *Vat.*

a Ὑποβαλόμενος] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑποτιθέμενος.

b Διὰ τῦτο] Διὰ τῦτ' εὐδ. *Big.* & *Samb.*

c Ὑμᾶς ἀγνοῦντας] Ἡμᾶς *Big.*

d Ὃ, τι κὰ ποιοῦντες] Ita placuit legere, paucula mutando; cum antea esset, ὅτι κὰ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. favente primum *Gelenio*, qui vertit, *quid illi* &c. dein *Epiphanio*, qui habet —— *ei præstatis.* ὅτι κὰ ποιοῦντας αὐτῷ χαρίζεσθε *Big.* ut & *Samb.* à prima manu, sed ab altera χαρίζεσθε.

e Ἱερωσόμενον] Legit iterum ἱερωσόμενον *Coccejus* in libri sui margine.

f Λαβὼν,] Λαβεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ἀλλὰ κατὰ] Ita *Big.* & *G.* ἀλλὰ μὴ κῆ κρ. *Samb. Vat.* & *Bas.* Forsan sic, ὃ μ' ἐξ ἐ. χ. λαβὼν, ἀλλὰ μὲν κῆ κρ. *non quidem ex mei gratia, at certe ex Dei judicio.*

h Ἐκ τύτ] Hunc versum præteriit lumen Scholastici, propter similia initia ὐκ Θ & κ Θ. Pro ὐκ Θ habes apud *Big.* & *Samb.* ὐκ τύτ: quinimo *Tar. Big.* inserere audet οὐκ ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι. Deinde κ τὸ νῦν occurrit in codd. *Big.* & *Samb.* Mox; Περὶ αὐτὸν *Tar. Big.* & *Samb.* παιδάσαι· φθονῶν τῦτο γέρας. *Big.* παιδάσαι· φθονῶν Θ τὸ γέρας. BERN. Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* Malebat *Cocc.* ἢν ὐκ) *Samb.* & *Vat.* ὐκ Θ in *reliquis.*

* *Vendicandum*] Ita placuit interpretari, quod *Hesychio* ἐπιδικάζεται, ἀνθποιεῖται.

i Καὶ τὸ νῦν] Iterum ex *Big.* & *Samb.* in cæteris κ Θ νῦν. Forsan melius κ νῦν.

k Τῦ τὸ γέρας] Sic mallem cum *Big.* in *aliis* τῦτο γ.

l Ἁμαρτάνομεν] Ita cum *Vet. Interpr. Bigotio* & *Burio*, in aliis omnibus ἁμαρτανόμθ.

m Προσεῖναι] Προσέσται *Samb.* & *Vat.*

n Ἀξιοῦντ] Ita *Big. Samb.* & *G.* ἀξιοῦντας *Bas.* ἀξιοῦντα *Vat.*

o Ἀλόγιστον.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐυλόγιστον, nimirum προσίεσθαι, *honoremque suscipere Deo largiente omnino prudens fuerit.*

p Πάλιν αὐτὸς,] Καὶ πάλιν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Busb.* & *Hen.*

q Τίνα βέλεται] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τίνας.

r Ὑμῶν αὐτῷ θυσίας] *Al.* ἡμῶν.

s Κορῆν,] Ita *Samb.* à Κορίας, Κορῆς, Κορίτ. *ceteris* Κορὲ à Κορὴς, Κορῦ.

t Προσοφείλειν] Παρέχειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Παύσασθε.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* παύσασθαι.

x Θυμιάμασι] Ita *Busb. Hen.* & *Zonar.* θυμ. κ. πῦρ παρέστε *Bas.* & *G.* pro παρίστε, ut πάρει pro πάρεσι. *Epiphanius* videtur legisse θυμιάματα, & dein cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) κ πυρ πάρεστε.

y Κορῆ,] Κορίτ *Vat.* ut supra Κορίτ p. 196. in princip.

z Προσχωρήσας τὴν κρίσιν] Ita *Bas. G. Busb.* & *Hen.* προσχωρήσας τὴν κρίσιν εἰ θέλης τῷ Θεῷ, κ τ. ἑ. τ. αὐτὸ ψηφοφορίαν *Big.* & *Samb.* προσχώρησον τὴν κρίσιν τῷ Θεῷ, κ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτὸ μὴ ψηφοφορίαν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Μένε] Delet *Coll. Bigot.*

b Καὶ μὴ σαυτὸν] Ἀλλὰ μὴ *Samb.* κ μὲ absque ἀλλὰ *Epiphan.*

c Παρεγένε] Παρεγκλῦε ἧ *Big.* & *Samb.*

d Καὶ θυμιάσατε] Καὶ abest *Samb.* & *Vat.*

e Θυμιωμένων] Θυομένων *Samb.*

f Ἡδίω κρινεῖν] Ἡδίω κρινεῖν ὁ Θεὸς *Bas.* & *Gen.* ut πάλιν com-

" g ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ὀπὶ πεδελφῶ
" h Δαθολῆς ὡς κεχαρισμένης τῶ τιμῶ αὐτῦ ῥυέ-
" μενος.

" fit. Ubi vero conveneritis, in conſpectu populi
" thura adolete, ſuffitusque facto, cujus ſacrificium
" Deo acceptius fuerit, is vobis conſtituetur ſa-
" cerdos; cui nihil de fratre poteſt objici: quaſi
" per gratiam ab ipſo dignitatem acceperit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξαντες διεφθάρησαν κῆ βέλησιν Θεῦ· τῶ δ' ἱερωσύνῃ Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, κῆ οἱ ἔγγονοι αὐτῦ.

Cap. III.

Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater & filii ejus ſacerdotium tenuerunt.

ΤΑῦτα Μωϋσέως εἰπόντος, παύεται κῆ τὸ πεφυχὸς τὸ πλῆθος, κῆ τὰ εἰς Μωϋσῆν ὑπονοίας. [i] ἐπήνεσαν γὰρ τοῖς εἰρημένοις· κῆ γὰρ ἦν κῆ ἐδόκει χρηστὰ τῶ λαῶ. τότε μὲν οὖν διέλυσι τὸ σύλλογον. τῆ δ' ὑστέρᾳ σωῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θᾶττον ἀθροιζόμενοι τῆ θυσίᾳ, κῆ τῆ δι' αὐτῆς κρίσει τῦ θεῖ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' εἶναι θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρᾳ δ' πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῶν ἐσομένων· κῆ τὰ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακοεργῶν, τὰ δ' φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν κῆ ταραχῆς. [k] ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τῆς στάσεως θορύβου ἀφανισθῆ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τῆς καταστάσεως. ὁ δὴ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῶ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, κῆ θεὸς ὅ τις εἴποιε θεὸς τῶτο τὴν γνώμην [l] τρέπων, ἐθορύβει. πέμψας δὴ κῆ Μωϋσῆς θεὸς [m] Αβίραμον κῆ Δαθάμηλον ὑπηρέτας, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, κῆ θεῖ μένειν τὴν ἱερουργίαν. ὡς δ' ἦτε [n] ὑπακούσαντες τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, κῆ Μωϋσῆν ὑ θεοίψεσθαι κατὰ ἣ λαῦ πάντες ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον· ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀπελαύνειν αὐτῶ τὰς [o] θορύβους [p] ἀξιώσας, ἀπῆλθε θεὸς τὰς θεῖ [q] Δαθάμηλον, ὀχ ἡγέμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν θεὸς τοὺς ὑπερφανήσοντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντιφθέντες ἠκολούθουν. [r] οἱ δὴ θεῖ Δαθάμηλον, πυθόμενοι τὰ Μωϋσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τῆς πλήθυος θεὸς αὐτοὺς [s] θορυβημένον, [t] θεελθόντες γυναιξὶν ἅμα κῆ τέκνοις θεὶ τὰ σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί κῆ [v] μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. οἱ τε θεράποντες ἦσαν θεὶ αὐτοὺς, [x] ὡς εἰ βίαν τινὰ πρόσφεροι Μωϋσῆς, ἀμυνόμενοι.

β'. Ὁ δὴ πλησίον ἡμόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναχὼν, [y] γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι πάσῃ τῇ πλήθυϊ ἡνέθη, "Δέσποτα, φησὶ, τῶ ἐπ' οὐρανοῦ "τε κῆ γῆς κῆ θαλάσσης· σὺ γὰρ ἐμοὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ

Hæc cum dixiſſet Moyſes, multitudo & tumultuari & de Moyſe male ſuſpicari deſtitit. Dicta autem collaudarunt, iiſque acquieverunt: ſimul enim erant & populo è re ſua eſſe videbantur. Et tunc quidem cœtus dimittitur. Ubi vero poſtera dies illuxit, frequentes convenerunt, ut ſacrificio intereſſent, judicioque ex illo de iis qui *cum Aarone* ſuper ſacerdotio contendebant. Contigit autem ut tumultuoſa eſſet concio, populo eventus exſpectatione ſuſpenſo: & aliis quidem voluptati habentibus, ſi Moyſes improbus eſſe deprehenderetur; ſapientioribus vero, ſi moleſtia & perturbatione liberarentur. Metuebant enim ne gliſcente indies ſeditione illis deperiret pulcher rerum ſuarum ordo. Ita enim à natura comparatum eſt vulgus, ut magiſtratibus obloqui gaudeat, & à cujuſvis conciuncula circumlatum motibus cieatur & agitetur. Moyſes autem, miſſis ad Abiramum & Dathamnen viatoribus, juſſit ut ad condictum venirent & *rei ſacræ faciundæ eventum exſpectarent. Cum vero nunciis reſpondiſſent, ſe neque obtemperare velle, neque diutius paſſuros eſſe, ut Moyſi contra populum creſceret potentia malis artibus quæſita; Moyſes, his ab iis acceptis, plebiſque patronis ſe ſequi juſſis, Dathamnen ejuſque factionem adibat; nihil ſibi metuendum eſſe ratus, ſi ad ſuperbos & contumaces recta contenderet. Illi vero è veſtigio eum ſubſequuntur. Dathamnes autem cum ſuis, audito Moyſen cum primoribus populi ad ſe venire, prodeuntes cum uxoribus & liberis ante Tabernacula conſtiterunt, exſpectantes quidnam rei à Moyſe ageretur. Atque eos circumſtipabant famuli, ſi quam vim Moyſes inferret, auxilio futuri.

2. Ille vero cum prope acceſſiſſet, manibus in cœlum ſublatis, magna voce exclamabat, ut à tota multitudine exaudiri poſſet, inquiens, "Domi-
"ne cunctorum in cœlo & terra ac mari (nam tu
" mi-

Ut vidit Moyſes ſchiſmaticorum contumaciam, magno rurſum animo Deum obteſtatur. III.

Moyſis precatio ad Deum.

---

comparatum ex πολὺς. Cæteris ἰδίων. Præterea legitur in *Busb.* κρίνοιεν, in *Hen.* κρίνειεν, manuque abs altera *Samb.* κρίνοι, imo à tertia κρίνῃ. Drungarius in Annalibus de re eadem, κῆ θυμιάτειν ὑμῶν ἑκάστῳ ἕ λαῦ, ὅπερ ἂν τῶ θυσίαν ἰδίῳ κρατεῖ ὁ θεὸς, ὅτ' ἄτεπα ὑμῖν ἱερεύς. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* ἰδίαν. & mox varie in *MSS.* κρίνοιεν, κρίνειεν, κρίνῃ & κρανεῖ.

g Υμῖν] *Busb.* ἡμῖν.

h Διαβολῆς ὡς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὡς.

i Ἐπῆνεσαν γὰρ τοῖς εἰρημένοις·] Ἐπῄνεσαν γὰρ τὰ εἰρημένα *Big.* & in codice *Samb.* nova manus. ἔστι γὰρ εἰπὲ τὰ εἰρημένα *Tar.* in ſchedis *Bigotianis.* Hoc vano metu factum è Græculis, quaſi id verbuli nomina caſus tertii juxta ſe haud ſineret. *Zonaras* etiam ait, ἐπῄνεσε ταῦτα τὸ πλῆθος. Mox συωῆλθεν *Samb.* συωῆλθε τὸ πλῆθος *Busb.* & *Hen.* BERN.

k Εδεδίεσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἐδεδίεσαν *Baſ.* ἐδεδίεσαν *Gen.*

l Τρέπων,] Τρέπειν ἐθορύβει *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.*

m Αβίραμον κῆ Δαθάμηλον] *Baſ.* & *Gen.* Dicitur equidem μεσάμη ex מרים, & perinde μεσάμην. *Big.* & *Samb.* ἀβειρῶνα κῆ δαθάμηλον. *Hen.* & *Busb.* ἀβειράμον & δαθάμηλον. Statim ὑπηρέτας *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam ab ἰρέω, i. e. ἐρέσσω. Hinc & χειροτονήσασα, Principi Heliconis Vatumque parenti. Præterea viri nimis ingenioſi apud Thebas ſe Bæotias reperiſſe gaudent Abironem & Dathanum, ſub nominibus forte Auguris Argivi *Amphiarai* & *Batonis* affinis. Amphiarai enim cauſa ζεὺς κεραυνὸν βαλὼν, ait Apollodorus Grammaticus l. 3. ſic Diodorus Pauſanias aliique, τὸν γλῶ διάστην. ὁ δὴ σὺν τῷ ἁρματὶ & τῷ ἡνιόχῳ βάτωνι, ὡς δή ἔνιοι ἐλατῆνῳ ὠκεύφθη. Ergo βάτωνι volunt ex יתן, contra repetitam ſæpe lectionem Pauſaniæ? BERN. Αβειρῶνα & Δαθάμηλον *Big.* & *Samb.* Αβειράμον & Δαθάμηλον *Hen.* & *Busb.* Αβειράμηλον & Δαθάμηλον *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 197. in principio.

* *Rei ſacræ*] Sacerdotium exſpectarent *Vet. Interpr.* ſacris intereſſent *Gelen.*

n Ὑπακούσαντες] Ὑπακούσαντας *Big.* & *Samb.* ὑπακούσασαι *Hen. Busb.* & *Vat.*

o Θορύβους] Πρωτόλους *Baſ. Gen. Big.* & *Hen. Primores.* πρωτόλους *Busb. Samb.* & *Zonaras, Senatores.* זקני ישראל ziknè iſrael iidem Moyſi c. 16. v. 25. חכימי ישראל Paraphraſtæ Samaritico: *Majores natu* & *Nobiles populi*, Epiphanio Scholaſtico: atque poſt paucula huic Flavio τὰ πλήθους οἱ ἀξιόλογοι. BERN.

p Ἀξιώσας,] Vel κιλάσας legerat *Zonaras*, vel ἀξιώσας ita interpretatus eſt.

q Δαθάμηλον,] Hic & inferius δαθάλω *Big.* & *Samb.* δαθάμλω *Hen.* cum *Busb.* BERN. Ita *MSS.* ut v. 20.

r Οἱ δὴ θεὶ Δαθάμηλον,] I. e. Datham ipſe. nota phraſis. Confer Num. 16. 27. REL.

s Παροξυνόμενον,] Παροξυνόμενον *Big.* & *Samb.*

t Προελθόντες] Προεξελθόντες *Vat.*

v Μέλλοι] *Al.* μέλλῃ.

x Ὡς εἰ] Ὡς εἰ βίαν ἂν τινα πρ. M. ἀμυνόμενοι *Samb.*

y Γεγωνὸς] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* atque μέγα βοήσας interpretari videntur *Busb. Hen.* & *Zon.* γεγωνὸς βοήσας *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Ita γεγωνὸς λόγῳ *Philoni Judæo* idem quod προφερικός. atque in *Lexicis* vetuſtis γεγωνὸν, μεγαλόφωνον, ἐξάκουστον. Similia etiam habet *Didymus* ad phraſin *Maonidæ* dilectam γίγνεται βοήσας. BERN.

z Πεντ-

"mihi rerum geſtarum teſtis fide digniſſimus, quod "nihil abſque tua auctoritate fecerim; ut qui mi- "hi in agendis auxilium porrexeris, Hebræorum "in anguſtiis ſuis ſemper miſeratus) adſis *precor* o- "rationis meæ auditor. Tibi enim nec facta *no-* "*ſtra* latent nec cogitata: ideo *quæſo* ne dedigne- "ris veritatem patefacere, oſtendens quam ingra- "to in me animo exſtiterint. Sane quæ antequam "naſcerer acciderint omnium optime noſti; quip- "pe non auditu accepta, ſed tui præſentis dum fie- "rent oculis ſubjecta. Verum *nunc* rerum illarum "quas iſti cum non ignorent male ſuſpicari tamen "non verentur, te mihi teſtem *certiſſimum* conſti- "tue. Ego cum vitam agerem quietam, id quod "mea virtute & tua voluntate atque Ragueli ſo- "ceri mei beneficio conſequutus eram, relicta ta- "men ea qua fruebar felicitate, memetipſum totum "dedidi miſeriis pro iſto populo perferendis. At an- "tea quidem pro libertate eorum, nunc vero pro "ſalute magnas ærumnas pertuli, omnique peri- "culo memet cum alacritate objeci. Nunc igi- "tur quoniam in maleficiorum ſuſpicionem vene- "rim hominibus, qui meo labori & ſolicitudini "ſuam acceptam debent vitam & incolumitatem; "plane tu, qui mihi ignem illum oſtendiſti in "monte Sinæo, & vocem *divinam* tunc me audi- "re voluiſti, meque prodigiorum illic loci edito- "rum ſpectaculo dignatus es; qui me in Ægy- "ptum properare juſſiſti, tuumque conſilium po- "pulo iſtic aperire; qui Ægyptiorum felicitatem "labefactaſti, nobiſque ex *dura* illorum ſervitute "fugam paraſti, & Pharaonis dominatum meo im- "perio ſubjeciſti; qui nobis viæ ignaris & *obſeſſis* "pelagus in terram convertiſti, & mare fluere in- "hibitum Ægyptiorum ſtrage intumeſcere feciſti; "qui inermes armorum præſidio muniviſti; qui "aquas inquinatas nobis potu jucundas ſcaturire "reddidiſti, laticeſque nobis ad extremam inopiam "redactis è petra eduxiſti; qui terrenis in cibum "deſtitutos ſervaſti alimento è mari ſuppeditato; "qui è cœlo victum demiſiſti antea inviſum *pari-* "*ter ac inauditum*; qui legum *à Deo ferendarum* "cogitationem nobis injeciſti, & reipublicæ ad- "miniſtrandæ rationem deſcripſiſti; Veni, o- "mnium rerum Domine, mihi in judicem teſtem- "que integerrimum, quod neque præmium à quo- "quam Hebræorum, ad jus æquumve perverten- "dum, acceperim, neque pauperem, meliorem "cauſam habentem, ab adverſario divite vinci fi- "verim; neque ita memet in poteſtate adhibue- "rim, ut detrimentum caperet reſpublica; in cul- "pæ tamen ſuſpicionem incidi, à ſtudiis meis a- "lieniſſimæ, tanquam non juſſu tuo, ſed meo be- "neficio, in Aaronem contulerim ſacerdotium. Ita- "que & nunc oſtende, quod omnia tua providen- "tia gubernes ac modereris; & nihil temere & "ſponte ſua, ſed tua voluntate motum ad finem "pervenit: & quod curam geris eorum, qui He- "bræos auxilio adjuverunt, vindicta perſequendo

"πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ "σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴν ἐξεύ- "ρουσας, οἶκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενος· "ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων. σὲ γὰρ οὔτε [z] πρά- "τόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει· ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι "τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαρίστιαν [a] ἐπίσχοθεν ἐ- "μοῦ. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γλώσσης, "αὐτὸς [b] οἶσθ' ἀκριβέστερον· ὅσα ἀκοῇ μαθὼν, ὄψει "δὲ [c] τότ' αὐτοῖς παρὼν γενόμενος. ἃ δὲ [d] τότε, "κήρυκι ἐπιτάξαντος σωφῶς, ἀδίκως ὑπονοῦσι, τού- "των μοι γὰρ μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταστη- "σάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ "[e] τῷ Ραγουήλ μοι γαμβρῷ καταλιπὼν, ἀ- "φεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐ- "πέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων πολλαπλασίοις. καὶ πρότε- "ρον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑπὲρ "τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δει- "νῷ τὴν ἀντιτάξας πρόθυμον. νῦν οὖν ἐπὶ κακοῦρ- "γοις ὑποπίπτομαι περὶ ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν "καμάτων ὑπάρχει τὸ σῴζεσθαι, εἰκότως ἂν αὐ- "τοὺς, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλέξας κατὰ τὸ Σινάιον, "καὶ τῇ [f] αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε σήσας, καὶ θεα- "τὴν περάτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνο ὁ τόπος "ποιήσας· ὁ κελεύσας [g] ἐπ' Αἰγύπτῳ στελλεσθαι, καὶ τὴν "σὴν γνώμην τότοις ἐμφανίσαι· ὁ τὴν Αἰγυπτίων δι- "δαιμονίαν σείσας, καὶ τὸ [h] ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρα- "σμὸν ἡμῖν ἀφελόμενος, καὶ [i] μικροτέραν ἐμοῦ τὴν φα- "ρασὼ ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γὰρ ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχου- "σι τὴν ὁδὸν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκομ- "μένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμήνασι ὀλέθριος· "ὁ γυμνοῖς ἅπασι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος· "ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεύσαι ποιήσα- "σας, καὶ τελέως [k] ἀπορῆσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν "πολὺν μηχανησάμενος· ὁ τὸν γῆθεν ἀπορεμένους εἰς τρο- "φὴν [l] ἀφθόνους τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ' ἀρα- "νοῦ τροφὴν καταπέμψας [m] ἐ πρότερον ἰσορηθεῖσαν· ὁ "νόμων ἐπίνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ ἀφαίτεσιν πο- "λιτείας· ἐλθὲ, δέσποτα τῶν ὅλων, δικαιοῖς με "καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, [n] ὡς ἔστι [o] δωρεὰν ἐγὼ "παρ' Ἑβραίων τινὸς κατὰ σὸν δικαίως πεφυκάμην, "ἔστι πλούτου κατέκρυνα πενίαν νικᾶν δυναμένην, "οὐτ' ἐπὶ βλάβῃ σῇ κοινοῦ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλ- "λοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπινοίας πέ- "ρασι, ὡς οὐχὶ σοῦ [p] κελεύσαντος Ααρῶνι δοὺς τὴν "ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ἐπίδειξον δὴ "καὶ νῦν, ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, [q] καὶ "μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βεβου- "λόμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται· ὅτι δὲ Φροντί- "ζεις τῶν Ἑβραίων [r] ὑπηκόων, [s] μεταλθὼν Ἀβίερ- "μον καὶ Δαθάμηλον, οἳ σε καταδικάζουσιν ἀναι- "θησίαν, ὡς ὑπ' ἐμοῦς τέχνης νικωμένης. ποιήσ-

ῆ

[z] Πραττόμενον] Πραττόμενα τί *Samb.* τὰ *Coll. Voſſ.*

[a] Ἐπίσχοθεν] Ἐπισχεθήσεται *Vat.*

[b] Οἶσθ'] *Samb. & Big.* οἶδα.

[c] Τότ' αὐτοῖς] Ita *Samb. & Vat.* τότε cum *Editis* omittunt *Alii.*

[d] Τότε,] Τότοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

[e] Τῷτο Ραγουήλ] Τῶτον *Big. Samb. & Vet. Interpr.*

[f] Αὐτοῦ] *Big. Samb. & Epiphan.* σεαυτοῦ. Idem autem valet αὐτοῦ hoc in loco. BERN.

[g] Ἐπ' Αἰγύπτῳ] Ἐπ' Αἴγυπτον *Vat.*

[h] Ὑπ' αὐτῶν] *Al.* ὑπ' αὐτοῖς.

[i] Μικροτέραν] *Gen.* μικροτέραν ἐμοῦ. *Epiphan.* μικροτέραν ἐμοί. Cæteri, ut excuſum vides. Paria legimus Chriſtiani Hebr. c. 11. BERN. Paria legimus *Pſ.* 105. & 106. & *Hebr.* 11.

[k] Ἀπορεῖσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν] Ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποιοῖ *Baſ. & Gen.* ἀπολεῖσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν πότον *Tar. Big.* accentu pravo vocis πότον, Manuele Græculo adeo profitente poſt meliores. BERN. Ἀπολεῖσιν *Big.* ſic p. 188. v. 21. τέλεον ἀπολέμιστον.

[l] Διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης] *Big.* ex Gloſſemate aut ex verſu ſequente, εἰς τροφὴν καταπέμψας, ἀφθόνους τοῖς ἀπὸ θαλάσσης. *Epiphanius* fortean viderat ἀφθονίας. BERN.

[m] Οὐ πρότερον] Antea ergo manna illic non deſcenderat. REL.

[n] Ὡς ἔστι] Σὺ οἶδας, ὡς ἔστι legerat *Idem.* Hìc reſpexiſſe videtur ad *Num.* c. 16. v. 15. & ad 1 *Sam.* c. 12. v. 3.

[o] Δωρεὰν ἐγὼ] Sive cum natione Samaritarum, &, quod jam notarunt Phariſæi ad Megillæ officium f. 71. d. Talm. Jeroſ. & f. 9. b. Talm. Babyl. cum LXXII. ſuæ factionis Doctoribus, Flavius etiam legerit ἀεισθμ. c. 16. 15. חמור, חמד, חמר, ἐπιθύμημα; ſive cum reliquis Judæis חמור חמרי, ſicut inclamatum 1 Sam. c. 12. 13. τίς ὄνον εἵληφα; quod Rabbini veteres haud neglexerunt Nedarim f. 38. Connectit autem illa Decem Legum tabula, לא תחמד חמרו. BERN.

[p] Κελεύσαντος] *Big.* Κελεύσοντος. mox *Baſ. & Gen.* ᾧ κῷ τῶ.

[q] Καὶ μηδὲν] Καὶ οὐδὲν *Hen. Busb. & Zon.* BERN.

[r] Ὑπηκόων,] *Baſ. & Gen.* ὑποτά των, μετελθὼν ἀβιερώνλω καὶ δαθάνλω, (καὶ δαθάμηλω *Gen.*) οἳ σὲ. *Big. Samb. & Epiphan.* ὑ. μέτελθε ἀδοτερῶνα καὶ δαθάνλω· οἳ σε. *Hen. Busb.* ὑ. μετελθὼν ἀβιέρμον καὶ δαθάνλω· εἰ σε. paullo poſt *Samb.* ἔτως. BERN.

[s] Μετελθὼν] Μέτελθε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vet. Interpr.*

[t] Απο-

"ἢ φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς δίκαιον, ἴτω μεμψόμε-
"των κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κενῶς ἐκ σοῦ ζῆν
"αὐτοὺς μεταιτήσαντας, μηδ' ὡς [t] ἀποθανόντας κατ' ἀν-
"θρώπινον ἐξεληλυθότας τοῦ βίου φανέντας νόμον· ἀλ-
"λὰ χάνοι σοὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ γῇ καὶ τοῖς ὑ-
"πάρχουσιν, ἵν' πατοῦσι [v] γλίσχρως. τοῦτο γὰρ σῆς ἐπί-
"δειξις [x] ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία,
"[y] σωφροσύνης ἢ εἰς τοὺς πώποτε πεισθῆναι σοὶ σοῦ
"δοξάζοντας [z] οὐκ ὄσια· διαρρεῖται γὰρ ἂν ἔτως ἀ-
"γαθὸς ὑπηρέτης ὢν οὐ προσηκόντως. εἰ δ' ἀληθεῖς
"πεποίηται τὰς κατ' ἐμὲ διαβολὰς, τοὺς μὲν ἀπω-
"θεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ, ὃν δ' ἐπηρε-
"σμένω ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον παιδόσας ἐμόν· καὶ
"δίκαιον εἰσπραξάμενος ἀφελοῦ [a] τὴν ἀδικοῦσαν θελή-
"σουσῶ λαὸν, καὶ λοιπὸν βεκτδῶν ὁμόνοιαν καὶ εἰ-
"ρήνην, σῶζε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προσ-
"τάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκινδύνητον τῶν
"ἡμαρτηκότων κολάσεως. οὐ γὰρ αὐτὸς οἶδα, ὡς ὁ δί-
"καιον ὑπὲρ τῶν ἐκείνων κακίας κοινῇ πᾶσιν ἰσορρο-
"πίας τιμωρίαν ἐκτίνειν.

γ'. Ταῦτ' εἰποῦσῳ καὶ δακρύσαντι, σείεται μὲν αἰ-
φνίδιον ἡ γῆ· σάλος δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντι, ὥσπερ
ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένης κύματι, πᾶς μὲν ἐδεισε-
ν ὁ λαός. πατάγου δὲ καὶ σκληροῦ ῥαγέντος ἦχος, καὶ
τὰς ἐκείνων σκηνὰς [b] σωίζησιν ἡ γῆ, καὶ πάνθ' ὅσα
[c] φίλα τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς [d] αὐτήν. ἠφανισμέ-
νων δ' ἔτως, ὡς μηδ' ὀφθῆναί [e] τινας γνῶναι· [f] συν-
ῆλθε πάλιν τῆς γῆς τὸ [g] χεῖ ἐκείνοις κεχλιὸς καὶ καθί-
στατο, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων [h] φανε-
ρὸν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπώλοντο, ὄφθη
δὲ ἰσχὺς τοῦ Θεοῦ γνώμενοι. [i] ὀδύρεσθε δ' [k] ἄν
τις ἐ μόνον τὰ συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ' αὐτὴν ἔσης
ἀξίας οἴκτου· ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα [l] παθόντων ἐφάνθη-
σαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ σωτηρίαν ἐκλαύσονται, ἐ-
πὸς τὴν ὄψιν δ' συμβεβηκότος ἐβεβαίου τὴν κρίσιν·
καὶ νομίζοντες ὡς [m] ἀλιτηρίως ἀπολωλέναι τοὺς περὶ
Δαθὰμιλον, ὠδύροντο.

δ'. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τὸ ἱερωσύνης [n] ἁμιλ-
λωμένους, ἀφ' ἑαυτὸν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν· ἵν' οὗ προσ-
δέχηται τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς [o] ἥδιον, σκέψῃ δὲ κεχειρο-
τονημένος. [p] συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακο-

"Abiramum & Dathamnem, qui ſtupiditatis te
"accuſant, quaſi meis artibus conceſſeras. Mani-
"feſtum autem in eos dabis judicium, qui inſa-
"nientes tuæ detrahunt gloriæ, ſi non aliorum
"more è vita diſceſſerint, ne quis morientes nihil ni-
"ſi quod humanitus accidit paſſos exiſtimet: ſed
"terra, quam calcant *indigni*, dehiſcens cum fami-
"liis & facultatibus eos abſorbeat. Hoc enim omni-
"bus erit in demonſtrationem potentiæ tuæ, & ad
"doctrinam; iis autem *inſigni* documento, qui talia
"perpetraturi ſint, male de te cogitantes: ſic & e-
"go comperiar fidelis tui miniſter in iis quæ fieri
"imperas. Sin vero commiſerim flagitia quæ in
"me conferunt, eos illæſos omniſque mali immu-
"nes cuſtodi; &, quam illis imprecatus ſum, in
"me recidat pernicies: pœnaque ab eo exacta, cui
"in animo erat populum tuum injuria afficere, pa-
"ceque & concordia in poſterum ſtabilitis, mul-
"titudinem ſerva tuis præceptis obſequentem; ei-
"que concede ut vitam agat ſecuram, & ſuppli-
"ciorum, quæ luunt ſcelerati, expertem. Tu e-
"nim noſti haud juſtum eſſe, ut Iſraëlitæ univer-
"ſi pœnas eorum nequitiæ debitas perſolverent.

3. Hæc ubi lachrymans dixiſſet, repente qui- *Statim à precibus lacrymiſque Moyſis cautum ſchiſmaticorum hiatu profundo diſſiliens hauriit tellus. Num. c. 16. & c. 26. Deut. c. 11. Pſ. 106. & Eccleſ. c. 45.*
dem terra movetur; atque agitatione ſimiliter ac
in mari facta, cum à ventorum vi concientur flu-
ctus, univerſi quidem attoniti ſunt. Sono autem
& gravi ſtrepitu excitato, juxta eorum tentoria
ſolum ſubſidit, & illos, & quicquid eis carum e-
rat, abſorpſit. Iſtis autem ita deletis, ut ſciri non
poſſet an ulli illic viſi fuerint; rurſus terra, circa
illos hiatu patefacta, arcte adeo coiit & conſtitit,
ut ſpectantibus ne minimum ejus, quod illi acci-
derat, veſtigium apparuerit. Et iſti quidem hoc
modo exitio dati ſunt, in *magnum* argumentum
Dei potentiæ. Eſt autem ut illos lugeret aliquis
non ſolum propter calamitatem, vere miſeratione
dignam; ſed & quod ex iſtis quæ perpeſſi ſunt
gaudium *non mediocre* ceperint cognati. Nam neceſ-
ſitudinis obliti, ad aſpectum eorum quæ evene-
rant, judicium Dei læti comprobarunt; ratique
Dathamnen cum ſuis, ut *reipublicæ* peſtem & per-
niciem, periiſſe, *ipſorum vicem* minime dolebant.

4. Moyſes autem evocat qui de ſacerdotio con- *Mox Coren aliosque cet. ignes Divini penitus abſumunt; acerris tantummodo ſervatis in memoriam rei.*
tenderent, ad explorandum quinam futuri eſſent
ſacerdotes; ut *ſcilicet* cujus ſacrificium Deo ma-
gis gratum & acceptum foret, is *in ſacerdotium*
cooptaretur. Cum vero conveniſſent ducenti & quin-

[t] Ἀποθανόντας] Ἀποθανόντας ut ſuperfluum & à gloſſatore adjectum tolli hinc jubet *Tar. Big.* ſed immerito. BERN. & HUDS.

[v] Γλῶ.] Γῇ ſolus *Samb.*

[x] Ay] Delet *Coll. Voſſ.*

[y] Σωφροσύνης ἢ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι] *Epiphanius* ὕτω γὰρ σωφρονίσεις τοὺς. *Tar. Big.* ex conjectura σωφρονίσεις τ' εἰν ἔ. Malo tamen correctionem faciliorem inferre, hanc puta, χρόσιμος, καὶ διδασκαλία σωφρονίσεις εἰς τοὺς ταῦτα &c. BERN. Οτια edidit *Huds.* correxerat quoque ita *Coccejus.*

[x] Οὐκ ὅσια·] Οὐχ ὁσία *Baſ.* & *G.* convenientius οὐχ ὁσίας, *mente improba.* BERN.

[a] Τὸν ἀδικοῦσαν θελήσουσῖς λαὸν,] Σὸν *Gen.* emendat *Cocc.* σὸν quomodo legiſſe videtur & Vetus Interpres. HAV.

[b] Σωίζησιν] *Big. Zon. Hen. Busb. Schotanuſque* à σωίζεω. σωίζεις *Samb.* Verum *Baſ.* & *Gen.* σωίζησιν ἡ γῆ inductum à σωίζημι, ſicut σωίσημι paſſim offendunt Grammatiſtæ. *Epiphanius* autem arripuit σωιχίσθη ἡ γῆ, *ſciſſa eſt terra*, pro *collapſa illa eſt*, ac *ſubſedit*, ſive codex *Caſſiodori* ei lectioni faveret, ſive phraſis Moyſis ob animum verſaret illius Scholaſtici ותפתח הארץ את פיה. BERN. Vulgatam lectionem retineo. σωίζεσθαι *Big. Zon. Hen.* & *Busb.* σωιχίσθη legiſſe viſus eſt *Epiphan.* σωίζεσθαι etiam hoc loco ferri poteſt.

[c] Φίλα] Καὶ πάνθ' ὅσα φίλα τούτοις ὑπὸ *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* καὶ πάνθ' ὅ,α φύλα (aut potius φῦλα) αὐτοῖς ὑπὸ *Baſ.* & *Gen.* Ambigue quidem *Zonaras*, Ταῦτα εἶπε διακρίνων, καὶ σείει) μὲ ἀθεσμον ἡ γῆ. σκληροῦ δ' μαγῆτος ἦχος, συνίζησι δὲ τὰς ἐκείνων σκηνὰς, καὶ αὐτὰς τε καὶ τὰ αὐτῶν εἰς τὸ χάσμα καταλύσει· καὶ ἔτως αὖθις συνῆλθε τὸ διεστός. Φῦλα adeo expones את בתיהם, *gentiles eorum*; aut Onceloſo arbitro אנש בתיהון; quippe Deut. c. 11. 6. diſtinguit ipſe Moſes inter בתיהם & אהליהם. Ad ſchiſmatis etiam hujuſce affines vocem φῦλα abſque vi extendi poſſit. Plures interim legunt φιλα, quæ ſunt liberi, famuli, tabernæ, opeſque reliquæ Apoſtatarum v. 30. אתם ואת כל אשר להם, ſive ex verſu 32. אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. Dixit adeo Philo, tanquam nomine Legiſlatoris graviſſime interminantis p. 693. κατακαίω γῆς ὀχῶ διλωσιμβρίου ἐπὶ μίκιστον διγυνόμενα, πολυανθρώπους λοιπὸν ὕλας, συσχύσεις (φῦλα Joſepho) αὐτοάδρυς ὑποτυρεμβρίους καὶ συκαταπιομβρους οἰκίας, ζῶντας ἀνθρώπους εἰς ἅδου καταχορδρους. ἐπεὶ δ' ἀσύγκλυστ, ῥήγνυ) μὲ ἡ γῆ σεισμῷ τηλικοῦτος ἐ ῥήγνυ) ἢ καθ' ὃ μέρος μάλιστα αἱ σκληραὶ τῶν ἀστέων ἦσαν, ὡς ὑπενεχθείσας ἀθρόως ἐπιπορφθῆναι. τὰ γὰρ διαστάσα μέρη πάλιν συνῆλθε, τὸ χρόνιας λοιπολαθοῦσης ἐς ὕπνον διεξάγον. Acute Theodoretus de hac clade, οἱ διὰ μέσης θαλάσσης ὁδοιπορήσαντες, ἐν τῇ γῇ κατασθέντες. BERN. Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vat. Interpr.* in *aliis* φῦλα, ut exponas *gentiles eorum.*

[d] Αὐτὴν.] Αὐτὴ *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[e] Τινας γνῶναι·] Τινὰ *Samb.* HUDS. Fortè μηδὲ φθῦναί τινας γνῶναι. V. *ut ne occurrerent quidem illud agnoſcere.* innuit celerius quam quis ſentiat abſumtos fuiſſe. COCC.

[f] Συνῆλθε πάλιν] Συνῆλθε τε π. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Περὶ ἐκείνοις] Περὶ ἐκείνους *Busb.* & *Vat.*

[h] Φανερὸν εἶναι] Φανερὸν *Epiph.* necnon *Tar. Big. Schotanuſque* ſuo ab ingenio: ſine cauſa quidem hi omnes. BERN. Φανερὸν *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* ſine cauſa, ut putat *Bern.*

[i] Ὀδύρεσθε] Ita *Big.* ὀδύρεσθε *Samb.* ὀδύρεσθ in *Editis.*

[k] Ἄν τις] Forte ἔτις vel ὕδις. COCC.

[l] Παθόντων] Παθόντας ἔφθυσαν *Vat.*

[m] Ἀλιτηρίως] *Samb.* ἀλιτηρίους. Mox δαθάμλον idem *Samb.* deia δαθάμιη aut δαθάμιη *Big.* BERN.

[n] Ἁμιλλωμένους,] *Samb.* & *Hen.* Alii attenuant vocalem primam ἀμιλλ. Dein *Tar. Big.* contra libros ἱερέων. BERN.

[o] Ἥδιον, σκέψῃ κεχειροτονημένος.] Ἥδιον, σκέψῃ ἦν *Big.* & *Samb.* manus altera. Aliis ἥδιον &c. ut *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & altera *Samb.* BERN.

[p] Συνελθόντων] Ἀπελθόντων *Vat.*

quinquaginta viri, qui cum propter patrum virtutem habiti ſunt in honore à populo, tum propter ſuam qua majoribus ſuis prælucebant, prodierunt etiam Aaron & Cores, atque omnes ante Tabernaculum adolebant odoramenta quæ ſecum attulerant. Tantus autem ignis *ſubito* effulſit, quantum manibus factum nemo *unquam* conſpexerat, aut ex ignibus ſubterraneis erumpentem, aut è ſylvis vi ventorum alliſis & attritis ſponte proſilientem; ſed qualis, Deo jubente, accendi poterat, fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cujus in illos impetu univerſi, tam ducenti & quinquaginta viri quam Cores, ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverum quidem reliquiæ comparuerint. Solus autem Aaron ſuperfuit ab igne illæſus, quod Deus erat, qui, ad comburendum quos oportebat eum demiſerit. Moyſes autem, his pereuntibus, illud agens ut ſupplicii hujus indicium eſſet ad memoriam ſempiternam, volenſque ut ſeri nepotes factum agnoſcerent, præcepit Eleazaro, Aaronis filio, ut acerras illorum *ad aram æneam deponeret, poſteris in monumentum eorum quæ paſſi ſunt, & quod *falſo* ſibi perſuaſerint Dei potentiam circumveniri
IV. poſſe. Et Aaron quidem, cum non amplius Moyſis munere, ſed Dei judicio omnibus patefacto, ſacerdotium obtinere viſus fuerit, cum filiis ſuis iſto honore jam ſatis firme perfruebatur.

σίων ἀνδρῶν, οἱ καὶ Δι᾽ πατέρων ἀρετὴν ἐπιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ Δι᾽ τὸν αὐτῶν ἦ κἀκείνους [q] ὑπερεβάλλοντο· προῆλθον καὶ Ααρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τ σκιωῆς πάντες [r] καθηγίαζον ὅτι τοῖς θυμιατηρίοις [s] ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ᾗ πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροποίητον ἰσόρησέ τις· [t] οὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρομὴν [v] καύματος, ἔτι κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης [x] πρὸς αὐτὸ ῥαγησομένης αὐτομάτως ἐξεκρύβη, ἀλλ᾽ [y] ὁποῖον θεὸν κελεύσαντος ἀφθείη, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστερον· [z] ὑφ᾽ ἓ πάντες, οἱ τε Δαθάσιοι καὶ [a] οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, [b] αἴξαντος [c] ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. σωθεισώζεται ᾗ μόνος Ααρὼν, μηδὲν ὑπὸ τ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τ θεὸν εἶναι τ ἐς [d] ἔδει καιέιν ἀπεσταλκότα. Μωϋσῆς ᾗ τούτων [e] ἀπολομένων, βυλόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμην διαδοθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους [f] αὐτῷ μαθεῖν, [g] ἐκέλευσεν Ελεάζαρον τ Ααρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν [h] διὰ τ χάλκεον καταθέσθαι βωμόν· [i] ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη [k] τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν ᾗ θεὸν [l] νομίσαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. καὶ Ααρὼν μὲν οὐκ ἔτι τῇ [m] Μωϋσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ ᾗ θεῷ κρίσει φανερᾷ γιομένῃ, μὴ τ υἱῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τ τιμῆς.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deſerto per annos octo & triginta obvenerunt.

Dein Moyſis gratia nimiæ apud Deum omnem ſui calamitatem impu-tant Hebræi. Num. c. 16. 41.

NOn ita tamen contigit ut deflagraret ſeditio, ſed ut multo magis creſceret & acrius ingrueret. Subjiciebatur autem cauſa cur in pejus indies verteretur, ex qua malum nunquam ceſſaturum eſſe veriſimile erat, ſed longo tempore duraturum. Cum enim jam animos hominum occupaſſet perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, non arbitrabantur Deum niſi in gratiam Moyſis iſta facere: huic autem acceptum referebant, quod Deus adeo illis ſuccenſeret & iraſceretur non tam punitorum iniquitate commotus, quam à Moyſe ſolicitatus. Et illos quidem periiſſe *dicebant*, non ob aliud delictum, quam quod Dei cultui & religioni ſtuduerint: ipſum vero talium virorum & omnium optimorum interitu populum multaſſe, ut nunquam reus fieri amplius poſſet, inſuper & fratri indubie confirmatum iret ſacerdotium. poſthac enim neminem illud affectaturum eſſe, cum aliis id in per-

ΚΕΦ. δ.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΤΗΝ μέντοι γέσιν οὐδ᾽ ὅτως συνέβη παύσασθαι, πολλῷ ᾗ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβανε ᾗ τ ὅλη τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ᾽ ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ᾽ εἰς χρόνον διαμένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισθκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τ ἓ θεὸς προνοίας, οὐκ ἐβύλοντο ταῦτα χωρὶς τ εἰς Μωϋσῆν χάριτος ἓ θεῷ πεπρᾶχθαι· κατηγόρουν δ᾽ αὐτὸ τὸν ὀργὴν ἓ θεὸς [n] γίνεσθαι τοσαύτην, ἐχ ὅτως Δι᾽ τὸν τ κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν [o] ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι ταῖς τὸν ἓ θεοῦ θρησκείαν ἐσεβάκεισαν· [p] τ ᾗ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τ λαὸν, [q] πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποχρεῖν δίκην, ἔτι καὶ τὸν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον [r] ταῖς ἀδελφῷ διδαχεῖν. οὔθ᾽ ἕνα γὰρ ἔτ᾽ αὐτῆς ἄλλον [s] ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντας κακῶς ἀπολω-

q Υπερεβάλοντο·] Υπερεβάλοντο *Big.* Dein Κορὶς *Big.* BERN.

r Καθηγίαζον] Καθήγιζον *Hen. Busb.* & *Zon.*

s Οσα κομίζοντες] Οσοῖα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

t Οὐδὲ] Οὔτε *Hen.* & *Busb.*

v Καύματος,] *Tar. Big.* καύματος, ἔτι κ᾽ βίαν πνευμάτων ὕλης διὸς αὐτῶν. *Epiphanius* διὸς αὐτὸ. *Comeſtori* καθ᾽ ὑποδρομὴν κεραυνῶν &c. Ait enim, *Quantus ignis nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum, aut violentia ſpirituum, viſus eſt unquam exilire.* BERN. Ita *Big.* & *Vat.* in *reliquis* κύματος.

x Πρὸς αὐτό] Πρὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* διὸς αὐτὸ *Vet. Interpr.* διὸς ὑποδρομὴν κεραυνῶν legiſſe videtur *P. Comeſtor*, qui ita dicit, *quantus ignis, nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum aut violentia ſpirituum viſus eſt unquam exſilire.*

y Οποῖον] Οἷον *Hen.* & *Busb.* οἱοῖον *Vat.*

z Υφ᾽ ἓ πάντες,] Ita quatuor *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Zon.* ἀφ᾽ ἓ *Vat. Baſ.* & G.

a Οἱ πεντήκοντα] Illud οἱ omittit *Vat.*

b Αἴξαντος] Ita è *Cod. Samb.* edidit *Bernardus.* (ita & emendaverat *Coccejus* & præfert *Coll. Voſſ.* & ipſa *Bigot.*) ἄξαντος *Vat.* (αὐσαγῆς *Tar.*) ἄξαντες *Baſ.* & *G. veniente* reddit *Vet. Interpr.*

c Επ᾽ αὐτοὺς] Οὕτως *Tar.* ut Ora Cod. *Coccejani* teſtatur. HAV.

d Εδὲ καιεῖν] Εδικαίως pro ὃδὲ καιεῖν *Vet. Interpr.* legiſſe exiſtimat *Bern.*

e Απολομένων,] In *MSS.* ἀπλομένων & ἀπλυμένων & ἀπωλυμένων & ἀπωλωμένων. in *Editis* ἀπωλωμένων. *Epiphanius* legiſſe videtur ἀπλυμένων aut ἀπλωμένων.

f Αὐτῷ] Αὐτῶ omiſit *Big.*

g Εκέλευσεν] Εκέλευεν *Baſ.*

h Διὰ τ χάλκεον] Περὶ *Zon.* & *Vet. Interpr.* nam vertit, *circa altare æneum collocare.*

i Ως ἂν] Ita MSS. Editi ὡσὰν.

k Τοῖς αὖθις] Τῶν γεγονότων κ᾽ τοῖς μετέπειτα *Busb. Hen.* & *Zon.*

l Νομίσαν] Col. *Big.* νομίσας.

m Μωϋσέως] Μωσέως jam *Big.* & *Samb.* quomodo equidem Joſephum ſcripſiſſe exiſtimo. BERN.

n Γίνεσθαι τοσαύτην,] Γενέσθαι forſan legerat *Vet. Interpr.*

o Εξαμαρτάνοντας,] Εξαμαρτίτας *Big.*

p Τὸν ᾗ τοιούτων] Τῶν ᾗ *Big.* & *Samb.* Μωϋσῆν ᾗ juxta *Vet. Interpr.*

q Πρὸς τὸ μηδεμίαν] Πρὸς τῷ *Tar.* apud *Big.* & *Epiph.* διὸς μηδεμίαν *Big.* διὸς τὴ μηδὲ μίαν alii omnes. Proxime ἰζημιωκότα exemplaria cætera, ſi exceperis *Sambuci* membranas. BERN. *Al.* διὸς τῷ (ut *Cocc.* in marg. *Tar.* utrumque ibidem delet) & διὸς μηδ.

r Ταῖς ἀδελφῷ διδαχεῖν.] Τῷ ταδελφῷ *Samb.* & *Big.*

s Αντιποιήσασθαι,] *Al.* (ut *Tar.* & *Cocc.*) ἀντιποιήσεσθαι. *Big.* delet κ᾽.

t Νεω-

λωλότας. ἔπ γε μὲν ἐν ᾧδῇ τ οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ & πολύθρους, μειῶσαί τι τ Μωϋσέως μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ εἶναι.

β. Μωϋσῆς δ, ἐν γὰρ ἐκ πολλοῦ σωισταμένου ἠκροᾶτο τ ῥόμβου, δείσας μή τι [t] νεωτερίσωσι πάλιν, & ἠθροισέ τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν· καὶ [v] παρεμένων ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ περοχλῇ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δ μόνον τοῖς Φυλάρχοις προεῖπὼν, κομίζειν τὰ τ Φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην, [x] οὗπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ααρὼν, ἐπιγράψας [y] Λεΐτιν ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ & Θεῷ κατέθηκε. [z] τῇ δ ἐπιούσῃ [a] προεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώρισμοι δ' ἦσαν, [b] τῶν τότε ἀνδρῶν καταμεμιλωμένων αὐτὰς οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ & πλῆθος. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' οὗπερ αὐτὰς χήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτῳ μεμενηκυίας ἔβλεπον· ἐκ δ τ Ααρῶνος βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφύτους ἑώρων καὶ καρπὸν ὡραῖον. [c] ἀμύγδαλα δ' ἦν, [d] ἐκ τούτου & ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ὄψεως, εἰ [e] καί τι ἀλλὰ μίσους [f] ἦν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἠρξαντο τοῦ & Θεοῦ ἐπὶ αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, [g] ἐπιφημοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ Θεῷ, συνεχώρουν Ααρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ἐξ οὗ τὸν τοῦ Θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν.

Sceptrum Aaronis; una nocte germina, flores, nuces que proferens, inter aridas virgas caterorum principum, familiæ Aaronicæ Sacerdotium jam tertio confirmavit. Num. c. 17.

2. Moyses autem, qui & multo ante populum motu cieri & perturbari resciverat, metuens ne qui rursum res novas molirentur, & magnum aliquod malum accideret, in concionem multitudinem congregavit: & patienter audivit *quæ dicerent*, nihil in sui excusationem conatus, ne vulgus magis irritaretur. At hoc solum principibus tribuum præloquutus est, ut virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas: illum enim accepturum esse sacerdotium, in cujus virga signum Deus ediderit. Quod ubi placuit, *signatas* attulerunt cum alii, tum Aaron, inscriptum habens in sua tribu Leviticam: atque eas Moyses *accipiens* in Dei Tabernaculum deposuit. Sequenti vero die virgas protulit; facile enim agnosci poterant, quod essent & à principibus qui *eas* adduxerant & à cætero populo notatæ. Et alias quidem videbant eadem specie manere qua eas acceperat Moyses: ex Aaronis autem virga ramos & germina exorta spectabant, fructusque maturos. Amygdalæ enim erant, quod ex eo ligno facta esset virga. Mira autem spectaculi novitate attoniti, omissis odiis quibus fortassis tam Moysen quam Aaronem prosequerentur, in admirationem ferebantur Dei judicii: & de cætero, cum non potuerint non iis applaudere quæ Deus decreverat, conceditur Aaronem rite habere sacerdotium. Et illi quidem, ter divinitus electo *& faustis auspiciis comprobato*, stabilis mansit dignitas. Hebræorum au-

t Νεωτερίσωσι] *Baſ. & Gen.* νεωτερίσωσι. *Big. & Samb.* νεωτερίσωσι, ex usu. Juvabit & Philonem adducere de confirmatione admiranda sacerdotii Aaronici. Ἐπεὶ δ' ἡ μία τάξις, (tribus licet unica, ut scipio Pontificis monstrat, Num. c. 17. 3.) τῶν ἱερωμένων, ἡ πολλοῖς πολλαχῶ μυρίων κακῶν αἰτία γεγονέναι δοκεῖ πρώτην σάσιν ἐπιτόλμησε (quale equidem in Ecclesia Christiana excitarunt fera factio Presbyterani;) καινοῦσθαι τὴν ἱερατείαν ἐπιθεμένων τοῖς ἱερεῦσι, & τὸν οἰκεῖον τιμῶν ἀξιοπαράδοτα βεβαιότητον. & τοῦτ' ἀμαρτῶς ἤλπισαν· ἐστιθέτω, πολλαπλάσιοι τ ἀεὶ θεὸν ὄντες. —— ἐφ' οἷς εἰκότως ἀπαθὴς ὁ μωϊσῆς, λόγους μὲ ἀναδιδόμενον οὐκ ἐδοκίμαζε· ἱκετεύῃ δ τ θεὸν ἐμφανεῖς ἀποδείξεις αὐτοῖς ἀφορμεῖν πιεῖ & μηδὲν ἐψεύδεσθαι κ, τὸν τ ἱερωσύνης ἀμείνω. οἱ δ κελεύῃ ιβ'. ῥάβδους λαβεῖν παῖς φυλαῖς ἑκαιρέθησε. & τὰ μὲ τ ἄλλων ὀνόματα φυλάρχων ἐπιγεγράψαι ταῖς ἴδιαις, τῇ δ λοιπῇ τὸ & ἀδελφῷ κ ἀρχιερέως· εἶτ' εἰς τ ναὸν ἄγειν τ αὐτῶν εἰσιτητέον. —— Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λογίῳ πληχθεὶς, ἀπαντῶ & ἔθνους προεισέρχε, εἰσίεχε), κ τὰς ῥάβδους εκομίζε· τὰς μὲ ἄλλας ἰδίᾳ ἀφορῶν ἐχώρας. μίαν δ' ἐφ' ἧς τὸνομα ἐπιγέγραπτο τ ἀδελφῷ τεθαυματουργημένην. εἶα γὰ φυῶν δύῃσι ἄπαξα δύῃς βλαστὸς ἐξίφυσι, κ τὸ διφορίας καρπῶν ἔθελθεν. οἱ δ καρποὶ κάρυα ἦσαν. Verum paulo post nucis istius speciem ipse declarat, λέγε) μὲν τοι κ τ οὐ ἄλλα βλαστάνειν εἰωθότων δένδρων ἡ ἀμυγδαλὴ πρῶτον ἀνθεῖ, διαγελιζομένη φορῶν ἐπεργάζεσθαι: quod Plinius itidem notavit in Historia Naturæ florentis, *Ex his quæ hieme concipiunt, floret prima omnium amygdala mense Januario; Martio vero poma maturat.* Quare etymon sui *Saced* à שקד *maturavit, adproperavit, festine enixus est*, arcescunt non tam Rabbini Judæorum, Jarchius, Esdraides, aliique, quam veri Dei verissimum Oraculum Jer. c. 1. 11, 12. Vati enim de viso affirmanti מקל שקד אני ראה *sakéd*, directe respondit Optimus κ σακεδ ἀνὶ κ τ λεγε ἐγὼ βλέπω. כי שקד אני על דברי לעשתו Virgam amygdalinam creviſti; sic allusum ego volui & ἀμυγδαλίσω. Brevi enim effectum dabo, quod de populo Judaico apud me constitutum est: haud citius florent amygdalæ, quasi ex adagio. Quinimo si mihi credere velitis adversus Criticos Græcos aliosque, incerti accentus vocabulum ἀμυγδαλὴ processit ab Hebraico מגדלות *migdaloth*, *germina furculi*, hoc vero à גדל, *crevit*, *pullulavit*. Erudite igitur, ut solet, S. Theodoretus ad Jer. c. 1. 11. μᾶ ταῦτα δείκνιν αὐτῷ ῥάβδον καρύνλω, ἥ κᾶ τ σύφ (חשקד pariter in Syro Walt.) κ τ ἐῤῥαῖον (שקד) ἀμυγδαλίνλω. ὅτω γὰ ὕτοι κἀκεῖνοι τὴν ῥάβδον ὠνόμαζαν ἡ & ἀμυγδαλίνη ῥάβδ τὸ ταχὺ & τιμωρίας ὠνίτις)· ὡσὲ γὰ τ ἄλλων δένδρων τοῦτο τὸ δένδρον αὐθᾶ. Aut verbis Jarchii כי השקר ממהר ליצא פרח קורים לכל האילנות. Chrysostomus ad idem ostentum, τὸ δ καρύνλω, ἀμυγδαλίσω τινὲς ἠρμήνευσαν. ὁ δ ἑῤῥαῖος ὕτως ἔχει· βακτηρίαν ἐγκηγοῆσαι ἐγὼ ὁρῶ. ἡ γὰ ἐγρήγορσις κ τὸ ἀμύγδαλον ἀφ' τ αὐτῶν ἐν τῷ ἑῤῥαϊκῷ ὠνομάσε) ῥημάτων. ἐπαγγ γὰ καλῶς ἐωρακας &c. τυτέστιν, ἐπιτέτ αὐτοῖς μακρυθυμῶ, ἀλ' ἐπάγω τὸν ψόφον. Idem etiam adfert Hieronymus, Critica Rabbinorum præ cæteris Ecclesiasticorum virorum delibutus, *Pro virga vigilante* (sic etiam legitur in vulgatissima ipsius versione) LXX. *Baculum nuceum transtulere. Nam* Saced *nux dicitur, vigilia autem, vel vigil, sive vigilare appellatur* Saced. *Ab eo igitur quod dicitur nux, propter verbi similitudinem* (ut accidit in ϗιν & πϗιν Danielis) *ad vigilis intelligentiam allusit. Pro baculo nuceo virgam vigilantem Aquila & Symmachus, Theodotio vero amygdalinam transtulerunt.* Neque aliud sane intellexerunt LXXII. Interpretes quam reliquorum ubique Judæorum Samaritarumque amygdalas seu לוזים, ubi κάρυα ponunt vice Hebraici שקדים *nuces*. Nam pro melioribus illis nucibus κάρυα merito usurpari à plurimis veterum Scriptorum, sicut inter Laconas veniebant μυκηφοί, Heracleon, Seleucus, Pamphilus, Hesychius, aliique Grammatici Græci, præter Servium ex Latinis ad opus Rusticum Maronis. BERN.

v Παρεμένων ἠκροᾶτο] Sic *Baſ. G. & Vet. Interpr.* ἀεὶ μ ἂν *Big. Samb. & Vat.*

x Οὗπερ ἂν] Legerat *Epiphanius*, ὅπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ δόξαν. κομίζουσιν οὖν οἵ τε &c.

y Λεΐτιν] Λεΐτιν *Baſ. Gen. & Epiph.* Λεβίτων *Big. Samb. Hen. Busb. Zonaraſque.* Perinde autem valet, sive tribum sive tribunum interpretere hoc in loco. Constat enim ex descriptione Moysis, tam tribuum (quas Hieronymus Lyranusque tredecim recensent, propter ambigue dictum v. 6. נתנו ממותם; Philo Josephusque & Judæorum cæteri una pauciores) quam nomina Principum suorum fuisse insculpta tot virgis, præsertim vero virgam hieraticam nomina Aaronis proavique ejus, Deo jubente, tulisse. Audi tamen Johannem Drungarium ἄγαν ψιτταχίζοντ· Ἐκλησιάζας δ πάλιν προῆκε τοῖς φυλάρχοις ἔχειν, τὰ τ φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα κομίζοντας· ὑφ' ὧν τ ἱερωσύνης ἐνομίσης, ὅπερ ἂν τῇ βακτηρίᾳ σημῆον ᾖδε) ὁ θεὸς. κομίζουσιν οὖν οἵ τε ἄλλοι κ ἀαρὼν ἐπιγράψας τῇ βακτηρίᾳ Λεβίτην· ἃς ὁ τῇ σκλιῇ & θεῷ κατέθετο μυστὶς. τῇ δ ἐπιούσῃ προεκόμισαν ταύτας κ αἱ μ ἄλλαι οἷα περ ἐτύγχανον, ἔμβροι· ἡ δ ἀαρὼν ἐβλάστησε κλάδους τε κ καρπούς. τ δ καρπὸν ἡ μ & Λεβίτην βίβλ· κάρυα λέγε, ἀμύγδαλα δ ὁ ἰώσηπ. ἐξεπλάγησαν οὖν πάντες, τρὶς τ ἀαρὼν χειροτονήσαντ & θεῦ. BERN. *Al.* Λεβίτην. perinde autem valet, sive *tribum* sive *tribunum* interpreteris hoc in loco. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 636. & *Schotanum* in *Bibliotheca*, tom. 2. p. 302.

z Τῇ δ] *Big. Coll.* τῇ δ'.

a Προεκόμισε] *Baſ. Gen. & Epiphan.* προεκόμισε Et in Numeris sacris ויוצא משה, LXXII. κ ἐξώνισε μωσῆς. *Protulit ergo*, S. Hieronymus. *Big. & Samb.* προεκόμισαν. *Hen. Busb. & Zon.* προσεκόμισαν. Philoni εκομίζε. BERN. Ita *Baſ. G. & Vet. Interpr.* προεκόμισαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *& Samb.*

b Τῶν τότε ἀνδρῶν] Καταμεμιλωμένων αὐτὰς τ τότε ἀνδρῶν οἵπερ ἐκόμιζον, κ & πλῆθος *Big. Samb. & Vet. Interpr.* nisi quod hic videtur legisse, οἵπερ ἐκόμιζον ἀπίναυλ & πλῆθος.

c Ἀμύγδαλα] Τὸν δ καρπὸν (ut inquit *Zonaras*) ἡ μ & Λεβίτικὴ βίβλ· κάρυα λέγ. Videsis *S. Theodoretum* ad Jer. c. 1. v. 11.

d Ἐκ τούτου] Ἐκ τοιούτου ξύλου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Hen. & Busb.*

e Καί τι] Καί τινι *Big. Samb. & Vat.*

f Ἦν] Lege ἦ. COCC.

g Ἐπιφημοῦντες] Ita *Big.* (*Cocc.* in marg.) *Samb. Vat. & Epiphan.* ἐπιφοβοῦντες *Baſ. & G.*

autem seditio, quæ longo viguerat tempore, hoc modo conquievit.

Cedunt Levitis decimæ reditus annui, atque XLVIII. *urbes, una cum agro circumfuso ad cubitos bis mille. Num. c. 35. Jos. c. 21. & 1. Par. c. 6. Num. c. 18. Deut. c. 18. & Ezech. c. 44.*

3. Moyses itaque, quia tribus Levitica bellorum & expeditionum immunis erat, Dei *utpote* ministerio dicata, ne forte rerum inops, & in parandis ad vitam necessariis occupata sacrorum curam negligeret, mandavit Hebræis, ut, cum Deo volente terram Chananæam possiderent, urbes XLVIII præclaras & eximias Levitis distribuerent, & agrum pro mœnibus ad cubitos bis mille in circuitu iis assignarent. Ad hæc autem & populo imperavit, ut annui fructus decimas ipsisque Levitis & sacerdotibus penderent. Atque hæc quidem sunt quæ accipit hæc tribus à populo. Necessarium autem duxi, quæ ab omnibus *collata* sacerdotum propria sint *paucis* declarare.

Opes & facultates Sacerdotum Hebræorum. Jos. c. 21. Num. c. 18. Num. c. 15. Num. c. 6. Num. c. 18. Lev. c. 27. Deut. c. 18.

4. [1] Ex quadraginta quidem & octo civitatibus, jussit ut Levitæ concederent eis tredecim; & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas ipsis impertirent. Præterea autem sanciit, ut populus primitias frugum omnium è terra nascentium Deo offerret: & ex quadrupedibus, quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, immolandum sacerdotibus adducat, ut eo cum familiis vescantur in Urbe Sacra. At pro eis quæ comedere patria lex vetat, dominum fœtus sesquisiclum dependere *præcepit*, pro homine vero primogenito siclos quinque. Deberi eis etiam *voluit* primitias tonsuræ ovium: & ut triticum pinsentes, panemque conficientes de quavis massa libum eis præberent. Qui vero voto concepto semetipsos *Deo* consecrant (Nazaræi quidem isti appellantur, comam nutrientes & vino abstinentes) [2] horum tonsuras, cum cæsariem sacrificio adhibito dedicant, sacerdotibus, *ut in ignem victimæ suppositum injicerent*, dari

τῷ πιλῷ. ἡ δὲ τ Εβραίων στάσις, πολλὴ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον [h] ἐπαύθη τ τρόπον.

γ'. [i] Μωϋσῆς δ, ἐπεὶ πολέμῳ καὶ σφαγὰς ἡ τ Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, ἱεραπδύσει τ Θεοῦ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν [k] τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένους τοὺς Εβραίους ὁκέλευε καταγείμῃ τοῖς Λευίταις ἐκτὸς καὶ τεσσαρακονθα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς· τῆς τε [l] περὶ αὐτῶν γῆς [m] περιεράψαντας εἰς δισχιλίας πήχεις ἀπὸ τ τειχῶν αὐτοῖς [n] ἀνεῖναι. [o] καὶ πρὸς τούτοις δ καὶ τ λαὸν ἐξέπεμπε τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ πρὸς τοῦ πλήθους λαμβάνῃ, ταῦτ' ἐστιν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμλω ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια πρὸ πάντων γίνεται δηλῶσαι.

δ. [p] Τῶν μὲν τεσσαράκονθα καὶ ὀκτὼ πάλεων τρισκαίδεκα πρόσχωρῆσαι τὰς Λευίτας [q] αὐτοῖς προσέταξε· καὶ τ δεκάτης, ἧς πρὸς τῷ λαῷ κατ' ἔτος λαμβάνυσι, δεκάτλω αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δ ἀπαρχὰς τ λαὸν [r] Νόμιμον τῷ Θεῷ πάντων τ ἐκ τ γῆς φυομένων καρπῶν ἀποφέρειν· καὶ τ τετραπόδων δ τ εἰς τὰς θυσίας γενομισμένων τὸ γιννηθὲν πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καθαθσαι πρόσαχεῖν τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τὰς αὐτὰς πανοικὶ σπείσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλῃ. τ δὲ [s] ἃ γενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς καὶ τὰς πάλεις νόμους, τὰς θεασπότας τ πελομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς [t] ἀνλφέρειν· ἀνθρώπῳ δ πρωτότοκα πέντε σίκλους. εἶναι δ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τ τ πρόβάτων κειρᾶς· τάς τε [v] πέλονσας τ σῖτον καὶ δεδομιγμένας, τ πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν [x] αὐτὰς καθιερῶσιν ἀχὴν πεπιημένοι· [y] Ναζαραῖοι δ' ἔτοι καλοῦν), κομῶντες καὶ οἶνον ἀ προσφερόμενοι. [z] τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν [a] ἐπὶ θυσίᾳ [aa] τε θρῶσι, τὰς

[h] Επαύθη τ τρόπου.] Επαύθη *Samb. πέπαυτο Hen. & Busb.*

[i] Μωϋσῆς δ, ἐπεὶ] Ita *Baf. Gen. Zon. Busb. & Hen.* Verum *Big. Samb. & Epiphan.* Μωυσῆς δ πολέμῳ καὶ σφαγὰς (*Hen. & Zonaras* σφαγείας) τὴν τ Λευιτῶν ἀφῖσιν φυλὴν, ἱεραπδύσαι τ Θεὸν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖτε τ ἱερεῦ· κ βούλησιν δ τ Θεῦ &c. Adponam juxta & verba *Zonarae*, Επεὶ δ πολέμων καὶ σφαγείας ἡ τ Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν τ ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ λειτουργίας τ ἱερεῦ, ἐκέλευε μυσωῆς τὴν χαναναίαν κληναμένης τὰς ἱεραίας ὀκτὼ καὶ τεσσαράκονθα πόλεις κατασκῆμαι τοῖς λευίταις, καὶ γῆν περὶ αὐτῶν. καὶ δικάτλω τ ἐπετείων καρπῶν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἱερεῦσι τελεῖν· ἃ δὴ καὶ πλεῖστα τούτοις χορηγεῖν τ λαὸν διεῖξαθαι· ἀλ τὸ καθήκαν ὁ ζητῶν, τὴν τ Λευίτικὴν βίβλον ἀναπτύξας, εὑρήσῃ. In hac periodo Θεραπδύσασθαι *Tar.* emendantis pro Θεραπδύσπα, cives Palladis nihil morarentur. BERN. Sic *Baf. G. Busb. & Hen.* Μωϋσῆς δ πολέμῳ καὶ σφαγὰς [al, σφαγείας] τὴν τ Λευιτῶν ἀφίσιν φυλὴν, θεραπδύσαι [f. θεραπδύσασαι] τ Θεόν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μ. ξ. τ. ἰ. τ. β. ἀ. ἀ. τ. ἱερῦ. κ βούλῃσι δ τ Θ. &c. *Big.* & *Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* Μωϋσῆς δ' ἐπιστὼν πολέμῳ καὶ σφαγὰς τὴν τ Λευιτῶν ἀφὶ φυλὴν θεραπδύσαι τ Θ. *Vat.*

[k] Τῦ Θεῦ] Articulum negligit *Vat.*

[l] Περὶ αὐτῶν] Περὶ αὐτῶν soli *Big.* & *Samb.*

[m] Περιγεράψαντας] Ita *MSS.* (*Coll.* etiam *Voss.*) in *Editis* ἐπιγεράψαντας.

[n] Ανεῖναι.] *Hen.* ἀνεῖμαι pro ἀνεῖναι, atque *Samb.* ἀνλῶαι pro indefinito altero ἀνεῖναι. πρὸς τούτοις δ καὶ, expuncto etiam καὶ priore. Ibidem καὶ τ λαὸν ἐξέταξε *Busb.* BERN. Ανεῖμαι pro ἀνανεῖμαι *Hen.*

[o] Καὶ πρὸς τούτοις] Illud καὶ non agnoscunt aliquot *MSS.* in quibus mox τ λαῶν ἐξέταξε.

[p] Τῶν μὲ τεσσαρακονθα] Τῶν μὲ τεσσαράκονθα ὀκτὼ *Big. Hen.* & meliora exemplaria *Epiphanii.* Dein male *Big.* & *Samb.* τοῖς λευίταις αὐτοῖς. *Busb.* & *Hen.* difertis verbis τοῖς ἱερεῦσι τὰς λευίτας. Mox quoque δικαίων *Tar. Big.* inficete. BERN.

1. *Ex quadraginta quidem & octo civitatibus,*] *Hæc delibavit S. Hieronymus Epist.* 128. XLVIII. Civitates ad habitandum Levitis & Sacerdotibus separantur. Sex urbes fugitivorum trans Jordanem & intra Jordanen eliguntur; & finis exilii, mors pontificis est. Æditui (νεωκόροι) & janitores accipiunt decimas: & rursum decimas decimarum offerunt sacerdotibus, tanto illis minores quanto ipsi majores populo. Primitiæ ciborum & omnium frugum atque pomorum offeruntur Antistiti: ut habens victum & vestitum, absque ullo impedimento securus & liber serviat Domino. Primogenita mundorum animalium accipiunt sacerdotes, & immundorum pretia. Hominum quoque primi partus redimuntur: & quia conditio una nascendi est, pretium æqualiter offertur; sic moderatum ac leve, ut nec dives intumescat, nec tenuis prægravetur. Vicinus & mercenarius excluduntur à convivio sacerdotum. Servis ciborum reliquiæ conceduntur. *Jam tunc rejiciebantur Phygellus & Hermogenes, & recipiebatur Onesimus.* Nunquid Deo de bobus cura est? Utique multo magis de jecore bovis, arietis, necnon hircorum, & armo dextro, pectusculo, & ventre quo stercora digeruntur: quorum duo in esum accipiunt sacerdotes, tertium Phinees meretur in præmium. De victimis salutaribus, adeps quo pectus obvolvitur, & pinnula jecoris offeruntur super altari: ipsum vero pectus & brachium dextrum dantur Aaron & filiis ejus, legitimum sempiternum à filiis Israel. *Talia Rector Bethleemiticus.* BERN.

[q] Αὐτοῖς προσέταξε·] Id est, τοῖς ἱερεῦσι, ut distertis verbis habent *Busb.* & *Hen.*

[r] Δίκαιον τῷ Θεῷ] Δικαίων (ἴσ. δικαιῶν) *Big.* ex conjectura, inficete, ut censet *Bern.*

[s] Οὐ νενομισμένων ἐσθίειν] Antea locutus fuerat de iis, quæ ab his secreverat, & illa appellavit εἰς θυσίας νενομισμένα. An ergo idem est νενομισμένον εἰς θυσίαν & νενομισμένων ἐσθίειν? Ita se res habet. Tres species ex animalibus domesticis, boves, oves & capræ sunt solæ aptæ ut offerantur in altari & solæ esu licitæ Judæis. Adde θύειν ipsum mox quoque usurpare de jugulatione animalis ad usum privatum & profanum. REL.

[t] Ανλφέρειν·] Ita *Baf. G.* & *Hen.* ἀπενεφέρειν *Busb.* ἀναφέρειν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[v] Πέλονσας] Glossæ in *Coll. Voss.* χωνδύσονσας. & ad πεμμάτων ibidem καρικομάτων. HAV.

[x] Αὐτὰς καθιερῶσιν] Αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* ἑαυτὰς *Hen. Busb.* & *Cedren.* p. 69.

[y] Ναζαραῖοι] Ναζαραῖοι δ καλοῦν) *Baf. Gen.* & *Epiphan.* ναζιραῖοι δ' ἔτοι καλοῦν) *Hen. Busb. Cedr. Big.* & *Samb.* Idem in Bibliis Græcis ναζηραῖοι, appellantur & ναζαραῖοι in volumine Christiano. Interpretes autem LXXII. ἡγιασμένοι ubique reddidere, S. Hieronymus *Nazaræi.* BERN. Illud δ' ἔτοι, quod deerat in *Editis*, supplevimus ex quinque *MSS.* & *Cedreno.* Ναζιραῖοι *Baf. G.* & *Vet. Interpr.* Ναζηραῖοι in *MSS.* Ναζηραῖοι LXX. Vide *Grotium* ad *Matth.* c. 2. v. 23.

[z] Τούτων,] Τούτοις δ ὅταν *Big.* (*Coll. Voss.*) τούτους δ ὅταν *Vat.* & *Cedren.*

2. *Horum tonsuras,*] *Cum capillum consecrant, victimas eorum sacerdotibus cedere* reddit *Gelen.* At *Epiphanius* juxta *Vossii* cod. *horum quando capillos sacris liberant & cum sacrificio faciant, cæsaries tondetur apud sacerdotes.* Sic *Xylander* ad *Cedrenum*, p. 69. *hi cum comam tondent, sacrificio adhibito eam Deo offerunt, sacerdotum opera.*

[a] Επὶ θυσίᾳ] Neque hoc concoquere potuit *Tar. Big.* sed in ἐπιθυσίᾳ τε permutatum cupit. BERN.

[aa] Τε θρῶσι,] Lege δ θρῶσι. COCC.

[b] τὰς κυφὰς νέμεσθαι τοῖς τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ [c] κορβᾶν αὐτὸς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαῖνί κ' Ἑλλήνων γλῶτται, βουλόμενος ἀφιέσθαι τ [d] λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, ἄνδρα ἢ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστεροι [e] τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι τοῦτ' ἀντὶ τούτων ὡς βέλονται δοκιμάσαι. εἶναι ἢ κ τοῖς κατ' οἶκον θύσιν, δωρεὰς ἕνεκα τ αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀνάγκλιν κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν [f] ἔνυσρόν τε κ [g] χελώνιον

placuit. Item qui ſemet Corban Deo nuncuparunt (hoc autem, ſi ex Hebræo interpreteris, donum Deo ſignificat) cum à miniſterio, *cui ſemet devoverant*, liberari geſtiunt, ſacerdotibus pecuniam numerare *mandavit*, mulierem quidem ſiclos triginta, virum autem quinquaginta: quibus vero non tantum ſuppetit pecuniæ, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. Quin & ſi quis mactet domi *bovem ovemque* ad privatum epulum non ob cultum divinum, neceſſe habet ſacerdotibus offerre omaſum, pe-

b Τὰς κυφὰς] Græci etiam (notante *Grotio*) comas Diis ſacrabant, ut Achilles Sperchio, Æarinus Æſculapio.

c Κορβᾶν] Ita *MSS.* κορβᾶν in *Editis.* HUDS. i. e. ſi quis votum fecerit dicens, *ſim korban.* REL.

d Λειτουργίας] Λειτουργίας *Big. Samb. Busb.* & *Hen. Cedrenus* etiam βουλόμενοι ἀ ἐιαζ τ λειτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον· γυναικὸς μ λ'. σίκλους, ἀνδρὸς ν'. Mox τοῖς κάτοικον θύσει ſuo more *Samb.* BERN.

e Τῶν ὡρισμένων] Τῶν εἰρημένων ἔχωσι χρήματα *Vat.*

f Ἔνυσρόν τε] Dicit itaque Joſephus ſacerdos, ad Clerum Divino jure pertinere, quoties Laicus familiæ alendæ cauſa bovem ovemque mactaverit, ἔνυσρόν τι (Deut. c. 18. 3. הקבה *κυφὰ*, quod eſt ſua ab origine κοιλία, deliciæ ſane veteres: ſive ventriculus Hieronymo Interprete, & prius LXXII. Alexandrinis ἔνυσρον, aut magis ὦνυσρον cum Ariſtophane, Eubulo, Demoſthene Bithyno, & lima Atticiſmi Phrynicho. Judæis Samaritiſque כבה *cebba*, ἐχῖ. Idemque inſolitis vocabulis Syrus reddit ענויתא, *γαστῆρα*, & Paraphraſtes Samariticus רקית. Sane ex ventriculis brutorum ruminantium, quot vel ipſe Stagirita, vel Grammatici ad Nicandri Ariſtophaniſque carmina amant numerare, inferior ac pinguior debet heic intelligi, & maxime omaſi cupediæ; non vas lactis, ut exiſtimavit Bochartus. Pergit Flavius:) κ χελώνιον (*Pectuſculumque*, חזה in libro Moyſis Num. c. 15. 18. στῆθιον paſſim LXXII. Interpr. S. Bibliorum, necnon in veterinariis Apſyrti, ingratiis tamen Atticiſtarum aliquot veterum. Deſcendit igitur à χέλυς χελώνη & χελώνιον, σῆθος, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur, ut lyra chordis. Ita κιθάρα & κίθαρος, θώρηξ. Imum etiam ventriculum ſignificant, præter ὦνυσρον LXXII. πλάδερα, μυλὶ Judæorum Byzantinorum, & *muletta* N. Lyrani ad hunc locum. Hæc nobis confirmant Galenus in Lexico Hippocratico, in ſuo Catholico Heſychius, atque etiam M. Etymologus. Quoniam tamen Joſephus non ſacram victimam, non Num. c. 18. 18. ſed videtur Deut. c. 18. 3. & opus lanionis domeſtici reſpexiſſe, χελώνιον etiam alio ſignificatu donabimus; quo reſpondeat Hebraico Maſoretarum הלחיים, aut illi Samaritarum הלחם & הלחם, necnon LXXII. Doctorum σιαγόνια, Onceloſi לועיא, Syri ܟܒܗ, & Samaritarum לחיה & הלחיים. Quod ſic præſtamus. χελώνη, χήλη & κελώνια Heſychio interprete; & in eodem theſauro literaturæ Græcæ, κηλὴ, γνάθος. Namque forcipes ſunt utræque; ſunt & labia χείλη, & Æolice χέλλη. Accedit & collegium Judæorum Alexandrinorum de Moyſe jam diſceſſuro, ὡὸὶ ἐρθύσησαν τὰ χελύνια αὐτῶ, ut ex editione Complutenſi & Manuſcripto Carolino legimus, *neque corrupta ſunt malæ ejus, neque collapſus eſt genarum honos.* לחי aut לחי; ſicut נסס Chaldæorum, Arabumque ناس *ἐταφάχθη*, mutatus eſt, languit. Aut quia ſynagogæ Samariticæ Judaicæque retinent לחי, mallem interpretari colon iſtud hunc in modum, *nondumque evanuerat decor vultus ejus.* לחי etenim *forma eximia, venuſtas, oris pulchritudo*, quam Moyſes profecto admirabilem tulerat & pene Divinam. Ita Grammatici Æthiopum gentis haud pulcherrimæ nos docent. Onceloſus tale quid ob animum habuit. ולא שנא זיו יקרה ראפוהי *neque immutatus fuit ſplendor eximius oris ejus*; atque Interpres Jeroſolymitanus ולא אשתנון זיוהון דאפי Adhuc de χελώνιον & χελώνιον Interpres Syrus, ܘܠܐ ܫܚܠܦ ܫܘܝܐ ܠܦܘܡܗ *necdum genæ illæ rugas ſenſerant.* Et MS. ἢ χελωνιὰς ἢ βασιλίσσης ولا ينقبض عارضه, i. e. ὡὸὶ ἐῤῥυλιάνθη αἱ σιαγόνες αὐτῶ. Idem ſane didicerat à Rabbinis S Hieronymus, *neque dentes illius moti ſunt, aut exciderant*, i. e. *aufugerant*, ipſis verbis Uzielidis ולא נתרון ניבי לסתיה. Quippe illi leniendo Catachreſin Hebraicam ſic verterant, potius quam ולא נם לחי, *atque nondum maxilla*, ὀδοὺς φόῤῥων, *eum deſtituerat.* Perperam itaque χελωνίου Bibliorum Græcorum *labium* interpretantur & alii, & animalium Sacrorum Deſcriptor mille aliis major. Cum Chaldæo iſto faciunt Seldeni Arabs ولا ينسبخ وجهه, *vultus ejus non decidit*, i. e. genæ illi haud ſubſiderant, ut vetulæ ſolent: vel potius ولا تشبخ وجهه, *nihilque ſenile viſum in ore illo*; quomodo legit G. Homeidides in Chronicorum tomo priore: tum etiam Gregorius Nyſſæ antiſtes de Moyſe maximo, ἢ ἢ ὀλιγὰς ταύτης κ ἑτέρη γνώρισμα φησὶν ὁ λόγ, τὸ μήτε ὀφθαλμὸν ἀμαυρωθῆναι, μήτε σφυρὸν ἀλφθαρῆναι. Inſuper in Commentario vetere *Peſicta Zutratha*, ולא נם לחרה כי קרן עור פניי שלא נשתנה ארמוהי פניו מרמוהי שהיה מהר סיני עריין כאילו חי *Moyſi haud evanuit unquam ſplendor venerandumque illud vultus decus, quo à monte Sinæo dudum deſcenderat.* Atqui præ his omnibus audiendus eſt Philo, Philoſophiæ Judaicæ caput, p. 832. Ἀπὸ ἢ τ ἴζω ἢ βωμὸ θυομένων ἴτεκα κρεωφαγίας, (quid diſertius? quid Joſepho utilius?) τέλα ὡς ἐπιτακτέον τῷ ἱερεῖ διδόσθαι, βραχίονα κ σιαγόνα κ τὸ καλούμενον ὦνυσρον. τὸ ἢ ὦνυσρον ἔκφυσις, aut poſthæc melius ὡς ἔκφυσις κοιλίας ἐστίν. Omaſum enim intelliges; non omentum. Illa autem gratia ſuæ Fabiolæ Latine olim interpretatus eſt S. Hieronymus Epiſtola 128. *Hæc de victimis, & iis quæ offeruntur in altari, & quæ Sacerdotibus dantur à Domino. Cætera & alia tria, exceptis primitiis hoſtiarum, & de privato & de macello publico, ubi non religio, ſed victus neceſſitas eſt, Sacerdotibus membra tribuuntur, brachium, maxilla, & venter. In brachio opera bona intelliguntur. Maxilla eloquentem eruditumque ſignificat. Venter receptaculum ciborum in ſcorto Madianitide ſacerdotali pugione confixus, univerſos hominum labores & momentanea blandimenta gulæ, ſtercoris ſimo* (פרש) *condemnat.* Huc etiam adponenda exiſtimavi paucula placita Doctorum verborum ex Talmude Babylonio, Cholin f. 131, & 132. אחר השוחט לאכילת אדם או לאכילת גוים או לאכילת כלבים או לרפואה חייב כמתנות. *Munuſculis, quæ vocant, tenetur omnis mactatus, cibus ſit Iſraelita aut Ethnici, ſit canibalis, ſive φάρμακον.* Obligantur & ſodalitia menſæve communes illis donis, f. 136. ובחכת השותפים חייבת: legis enim in Lege, ἢ θυόντων τὰ θύματα. Et f. 132. הכהנים פטורים מן המתנות שנ' מאת העם והלוים הם ספק אם הם בכלל העם לפיכך אין נוטלין מהם *Sacerdos ſacerdoti non ſolvit. Ambiguum vero an* לאו ἢ λαὸς *complectatur etiam Levitas. Quare & hi liberi ſunto à Mattanoth.* והכהנות עצמן אסורין לישראל לאוכלן אלא כרשות כהן, *Idiota* κρίτον τοῖς θύουσις *ad menſam Sacerdotis.* Sacerdoti tamen licet, (f. 130.) ut res minime ſacras Ethnico iſta vendere, vel dono rurſum Iſraelitæ reddere, vel denique canibus objicere. Deinde ad hanc cœnam μάλα κοινὴν admittitur fœmina quævis Hieratica, ejuſque gratia conjux Laicus: והכהנת אוכלת הכתנות אגב שהיא נושאת לישראל מפני שאין בהן קדושה ולא עור אלא שהבעל אוכל מתנות בגללה. מקום שאין בו כהן מעלה המתנות כרים f. 134 ואוכלן מפני הפסד כהן ויתן הרמים לכל כהן שירצה *Cæterum ubi Sacerdotem nullum habeat vicinia, ſatis eſt donis recte æſtimatis pretium eorum, ut ferat occaſio, cuilibet iſtius ordinis perſolvere.* Belle autem conſentiunt cum expoſitione myſtica Hieronymi, quam ſupra diſtrinximus, verba Joſuæ Gemariſtæ *Cholin* f. 134. רזרשי חמורות היו אומרים הזרוע מנגר היד שנ' ויקח רומח בידו ומחיים כנגר תפילה שנ' ויעמוד פנחס ויתפלל וקברה כמשמעה שנ' ואת האשה אל קבתה. Difficilium atque inſigniorum Commatum S. Scripturæ Explanatores (iidem enim in Peſicta zutratha appellantur f. 76. d, רזרשי רשומות, quales profecto ab Eſdra Criticorum Sacrorum *Alpha* per omne ævum audivit Eccleſia Judaica) brachium & quidem dextrum dari volunt Clero Hebraico, quod nobiliſſimus Zelota Num. c. 25. 7. *pugionem manu arripuerat.* Dein malas, ſymbolum orationis: dicit enim hymnus ſacer, *Et oratum ſurgente Phineaſo.* Poſtremo de ventriculo, ex litera ſacra facile conſtat v. 8. *Madianitida quidem Lazarides confoderat* בקבתה. Sic ergo meruit Phineaſus, Phariſæis probantibus ex v. 13. Tertiam vero illarum partium, quas Patres Miſnici μαστῶνι χειρὸς, & μασταὶ, τὰ δῶρα, eximie appellarunt propter verba Oraculi, Deut. c. 18. 3. Καὶ αὕτη ἡ κρίσις (munus debitum, משפט) ἢ ἱερέων τὰ ὤμον ἢ λαῶ, מאת העם ולא מאת הכהנים, ſicut explicant priſci Doctores ſive Amoræi, & præ cæteris Rabba collega Abæi, qui propter conjugem ſuam ex hieratica gente oriundam, *munuſcula illa ſacerdotalia* מתנות כהונה etiam diu poſt excidium Templi alterius ſibi vendicarat, *Cholin* f. 132. Tertiam inquam κ τ βραχίονα τ δεξιὸν ἢ θύματος Joſephus clare expreſſit pro Moſaico הזרוע: ut inter *carnes privati laris*, τὸ τοῖς κοινοῖς בחולין, idem membrum ſignificet הזרוע quod in S. victimis במוקדשין Num c. 18. 18. שוק הימין armus dexter. Quod ipſum etiam adfirmant Scholaſtici Babylonii ex priſca traditione, f. 134 b. *Cholin*, תנו רבנן הזרוע זה זרוע ימין. Modulum autem hujus munuſculi habes in Maſſicta *Cholin* c. 10. §. 4. Judas enim armum ſine pedibus voluit intelligi, Patrum alii (quorum ſententia in morem abiit) crus totum, ut in oblatione Naziræi Num. c. 6 זרוע בשלה & in pacificorum שוק הימין Num. c. 18. Dein לחי ſeu *malas*, iidem ad curculionem extendunt ער פיקה של גרגרת. Judæi Babylonii etiam *linguam* addunt, atque inſuper noſter Hieronymus ad Mal. c. 2. 3. Quinimo Phariſæi per totum caput 10. *Cholin* ea differunt, quæ ad Flavium illuſtrandum faciunt: pauca nunc adferam. Tria illa הזרוע והלחיים והקבה Deut. c. 18. 3. Sacerdotibus de carne domeſtica, aut propter vitium aliquod ab altari redempta, aut quorum primogenitura haud conſtat, (hoſtiæ enim ſacræ ſanæque ſolverat Iſraelita שוק וחזה, quod Joſephus in-

pectuſculum, armumque pecoris dextrum. Atque hanc quidem Moyſes rerum abundantiam ſacerdotibus conſtituit, præter ea quæ ex victimis pro populo piacularibus illis obveniunt, prout in libro proxime præcedente declaravimus. Ex iis autem omnibus, quæ ſacerdotibus tribuere ſolenne eſt, ut famuli, filiæ, & uxores participarent, edixit; hoſtiis exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. illas enim ſoli è ſacerdotum *familia* maſculi eodem die in templo abſumunt.

Poſthæc Iſraëlitis tranſitum negat Rex Idumæus, παρέχειν ἐθέλει ζωνυζῶν. Num c. 20. Deut. c. 2. & ſuſe Philo p. 639.

ϛ'. Hæc autem cum Moyſes poſt ſeditionem conſtituiſſet, caſtra movens cum omnibus copiis & exercitu ad Idumææ limites pervenit: ac, miſſis ad regem Idumæorum legatis, petebat, ut per ſuos fines eum ire pateretur, † obſides etiam quoſcunque accipere libuerit daturum pollicens, ſe ab omni injuria & maleficio temperaturos; præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi *poſcebat*, perſoluturus & aquæ pretium, ſi rex ita juberet. Ille vero, cum ea, de quibus Moyſes legationem miſerat, ſibi diſplicerent, noluit iter concedere, ſed cum armatis copiis Moyſi obviam occurrit, eos prohibiturus ſi ſe invito tranſire conarentur. Moyſes itaque (nam ei oraculum ſciſcitanti auctor erat Deus ne pugnam auſpicaretur) exercitum ſubduxit, circuitu per deſertum iter facturus.

ϛ'. Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέπεμψεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦλθε πρὸς τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἤλγε. καὶ πρέσβεις πέμψας πρὸς τὸν βασιλέα [o] τῶν Ἰδουμαίων παρῄτει, ἠξίου [p] δίοδον αὐτῷ [q] παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν· ἀγορᾶν τε τῷ στρατῷ χορηγήσειν, [r] καὶ τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσοι καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, ἤδη συγχωρῶν τὴν δίοδον, ἕνοπλον τὴν στρατιὰν ἀπαντᾶν [s] παρεσκεύαζε τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτὸς εἰ πολεμήσαν βίᾳ περαιοῦσθαι. καὶ Μωϋσῆς· [t] ἄρχειν γὰρ μάχης ἀ σωιεβούλευσεν ὁ Θεὸς χρωμένῳ· τὴν δύναμιν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρήμου [v] ἐκκλείων.

ζ'. Τὰ-

terpretatus fuit ῥηθὸν κ᾽ κνήμῃ τὴν δεξιὰν l. 3. c. 9. §. 2.) largiri tenentur, aut pretium horum, Judæi proſelytique nati intra Palæſtinam extrave, Templo ſtante aut ſubruto, בפני הבית ושלא בפני הבירה, ſic Deuterotæ. Vide etiam Gemariſtas à f. 130. *Cholin*, & *Samag* præcepto 142. Subjiciam enim ſyllabum redituum jure Divino & pacto Salario, בכלל ופרט בבירה מלח, Sacerdotibus conceſſorum capitulis XXIV. prout eum certa & antiquiſſima traditione acceperant Hias bar Rab, Chaſdas, aliique Doctores Gemarici, *Baba cama* f. 110. & *Cholin* f. 133. b. Maimon. *Jad* f. 442. initio *Biccurim*. Videbis autem ipſe, ut ſapis, Philonem egregie de his diſſertantem titulo, τὰ τῶν ἱερέων γέρα.

1. בשר חטאות הבהמה ושאות העוף. Victimæ pro peccatis. Lev. c. 26. 25.
2. בשר האשם בין תלוי בין ודאי. Hoſtiæ pro delictis. Lev. c. 7. 1, 6. Quinque autem numerantur, נזילות מעילות שפחה חרופה נזיר מצורע.
3. וזבחי שלמי הציבור. Pacifica Eccleſiæ. Lev. c. 23. 19.
4. לוג שמן של מצורע. Oleum leproſi purgandi. Lev. c. 14. 10.
5. מותר העומר. Reſiduum manipuli Paſchalis. Lev. c. 23. 10.
6. שתי הלחם. Par panum Pentecoſtalium. Lev. c. 23. 27.
7. לחם הפנים. Panes propoſitionis. Lev. c. 24. 9.
8. שאר מנחות ישראל. Pacificorum privatorum quod reſtaret. Lev. c. 6. 16.

Octo iſta in Sanctuario Sacerdotes jus erat comeſſe, nomine ἁγιώτατα, קדשי קדשים, quod eſt, לפנים מחומת העזרה, Maimonide interprete, aut locutione Talmudi מן הקלעים לפנים, *Zebach.* c. 12.

9. עורות העולות ועורות הקדשים. Pelles hoſtiarum, *Sanctiſſimarum* quidem ex mente Maimonidis, aut *Sanctarum* in Gemara.
10. הזרוע ושוק של שלמים. Pacificorum pectus armuſque dexter. Lev. c. 7. 31, 34.
11. התמורים מן התודה. Oblata ἐπὶ θυσίᾳ ἐξομολογήσεως. Lev. c. 7. 12, 14.
12. התמורים מאיל נזיר. Oblata cum ariete Naziræi. Num. c. 6. 17, 20.
13. בכור בהמה טהורה. Brutorum non immundorum primogenita. Num. c. 18. 15.
14. הבכורים. Frugum primitiæ. Num. c. 18. 13.

Quinque hæc, aut ex Talmudicorum placito iſthæc quatuor, עורות קדשים מוריס מתורה ואיל נזיר הבכורה והביכורים: quippe hi contendunt חזה ושוק inclusa capitibus III. & V. ut *minoris ſanctitatis*, קדשים קלים. Tot intra muros Solymarum conſumebantur: ſed decem alia ubilibet Terræ Sanctæ, בגבולים.

15. התרומה *Truma* major. Num. c. 18. 12.
16. תרומת מעשר. Decimæ decimarum Leviticarum. Num. c. 18. 28.
17. תחלה. Libum de pane pinſendo. Num. c. 15. 20.
18. ראשית הגז. Vellera prima. Deur. c. 18. 4.
19. שדה אחוזה. Fundus dedicatus Deo, neque ante annum Jobelæum redemtus. Lev. c. 26. 16, 21.

Verum hæc duo habebantur ὡς κοινὰ, חולין ולא קדש: petenda tamen, inſtar trium ſuperiorum, ex ſolo Iſraelis. Quinque autem, quæ ſequuntur, ubique orbis terrarum Sacerdotibus ſuis perſolvebant Judæi.

20. החרמים, & ſtylo doctorum שדה חרמים. Ἀναθέματος, præſertim ager devotus & ἀναπάλτου. Num. c. 18. 14. & Lev. c. 27. 28.
21. גול הגר. Raptum ab extraneo. Num. c. 5. 8. & Lev. c. 6. 5.
22. המתנות. Tributum ex macello. Num. c. 18. 3.
23. פדיון הבן. Λύτρου filii primogeniti. Num. c. 18. 15.
24. פדיון פטר חמור. Primogenitum aſini redemtum. Ex. c. 34. 20. Num. c. 18.

In hoc ſenſu capitula 14, 15, 16, 17, & 19. fœminas familiaſque hieraticas rerum uſu fructuque admiſerunt. Tam ſplendide itaque vixerant Sacerdotes alterius Teſtamenti, & more principum. BERN. *Ariſtophani, aliiſque lũsegv.* HUDS. Hæc tria Hebræis ſunt קיבה, ולחיים, זרוע *brachium*, (vel armus dexter) *venter* & *maxillæ*, quæ ex animantibus profanis & in uſum culinæ mactatis dantur. At חזה ושוק *pectus* & *crus* ſacerdotibus dantur ex ſacrificiis ſalutaribus. Hæc Latinus interpres non ſatis diſtinxit. REL.

g Χελωσίων] Χελωσίων, ῥηθὸν, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur ut lyra chordis. Quoniam vero *Joſephus* videtur reſpexiſſe potius ad *Deut.* c. 18. v. 3. quam ad *Num.* c. 15. v. 18. licet Χελύσιον interpretari *maxillas*. nam *Heſychio* χελὼ, χείλος, κ᾽ μέρος τῶν ἱερείων, atque iterum χηλὴ, γνάθος. itemque LXX. *Deut.* c. 34. v. 7. οὐδὶ ἐφθάρη τὰ χελύνια αὐτῆς, *neque corruptæ ſunt malæ ejus.* BERN. & HUDS.

h Καὶ τοῖς μ᾽] Hæc omnia uſque ad δίδωσιν αὐτοῖς deſunt *Coll. Voſſ.* ſequentibus adſcripſerat *Coccejus*, lege παρέχει ὧν ὑπὲρ. *Vet. ex his, quæ pro peccatis populus ſacrificans præbet.* HAV.

i Πάρεξ ὧν] Ita (inquit *Bern.*) ex *Epiphanio* expreſſi. Prius erat παρέχων ὧ ὑπὲρ ἁμαρτ. & in *Vat.* παρέχων ὑπὲρ ἁμ. & in *Big.* παρέχειν ὧ ὑπ. Sed in *Samb. Vat.* παρέχ ὧν ὑπὲρ ἁμ. HUDS. MS. παρέχ ὧν ὑπὲρ ex his quæ pro peccatis ſacrificans populus dat. REL.

k Τῶν τοῖς ἱερεῦσι] Illud † ſupplevimus ex *Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐξω †] Nam ſacrificia piacularia erant ſanctiſſima קדשי קדשים. REL.

m Ἐν τῷ ἱερῷ] Et quidem ἐν τῷ ἔνδον ἱερῷ, id eſt in atrio magno, בעזרה. REL.

n Αὐθημερόν.] i. e. uſque ad proximum mane. Dies enim & nox ſequens erat tempus eorum comeſtioni deſtinatum. REL.

o Τῶν Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίας *Vat.*

p Δίοδον αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busl.* ſic & mox inferius, in *reliquis* ᾗ ὁδὸν. eſt qui conjecerat τὴν ὁδὸν.

q Παρασχεῖν, κ᾽ ἐγγύας,] Παρασχεῖν πίστεις, ἃς *Big. Samb. Vat.* & forte *Epiphan.*

† *Obſides etiam*] *Cautiones quas ipſe vellet accipere* juxta *Vet. Interpr.*

r Καὶ τιμὴν] Καὶ τιμὴν ᾧ ὕδατος αὐτὸς κελεύσοι καταβαλεῖν *Big.* & *Samb.* κ᾽ τιμὴν τ. ὕ. αὐτὸς κελεύσοι καταλαβεῖν juxta *Vet. Interp.* χορηγήσαι, τιμὴν τ. ὕ. αὐτὸς κελεύσειε *Vat.*

s Παρασκεύαζε] Αὐτὸς χώρας δ᾽ ὁ βασιλεὺς μὴ σφᾶς ἐνόπλως συνάπτειν τῷ Μωϋσῇ *Zonaras*- τῷ Μωϋσῇ omiſit *Vet. Interpr.* HUDS. Cum codice *Big.* facit *Coll. Voſſ.* cui adſcriptus erat ille Theocriti locus in Dioſcuris verſu 62.

Δαμόνι᾽, ὐδ᾽ ἂν ᾧ γε πιεῖν ὕδατος σύ γε δοίης;

t Ἄρχειν γὰρ] Ἀρχὴν *Vat.*

v Ἐκκλείων] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & huc *Epiphanius* conve-

ϛ'. Τότε δὴ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ [x] Μαριάμμῃ τελευτὴ τοῦ βίου καταλαμβάνει, πεντηκοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' οὗ τῷ Αἰγύπτιον κατέλιπε, μηνὸς ᾗ Ξανθικοῦ νουμηνία κατ' σελήνην. Θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ἐπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι [y] Σίν· καὶ πενθήσαντες [z] ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τόπῳ τῷ τροπῳ. μόσχον [a] θήλειαν, ἀρότρου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, [b] ὁλόκληρον ᾗ ξανθῷ πᾶσιν, μικρὸν ἄποθεν ᾗ κρατοπέδου περάγοντα [c] εἰς χωρίον καθαρώτατον, ὁ ἱερεὺς ἔθυσέ τε, καὶ ᾗ αἵματος ἐπάλαις ἔρρανε τῷ δακτύλῳ [d] ἀντικρὺς τῆς σκηνῆς ᾗ θεοῦ· ἔπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς [e] δαμαλίδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ, κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τὰς [f] ἐν ὀστοῖ νεκρῷ μεμιασμένας, τῆς τέφρας ὀλίγον [g] εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, [h] βαπίσαντές τι καὶ τῆς τέφρας πυόντες εἰς

6. Eo etiam tempore Mariamma ejus ſoror diem obiit ſupremum, anno quadrageſimo completo ex quo Ægyptum reliquerat, [1] menſis Xanthici neomenia ſecundum lunam. Eam autem, magnifico funere elatam, ſumptu publico ſepeliverunt, ſuper quodam [2] monte qui Sin appellatur; populumque, cum ipſam per triginta dies luxiſſent, Moyſes hoc modo luſtravit. Juvencam, inter arandum quidem agrumque colendum nunquam jugo ſubditam, totam vero integro corpore rubeam, paululum extra caſtra educens pontifex, in loco puriſſimo eam immolavit; ejuſque ſanguinem ſepties digito aſperſit, Dei verſus Tabernaculum: deinde, ſolida juvenca ita ut procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum medium in ignem injiciunt, ſimulque hyſſopum & lanam coccineam. Hujus autem cinerem univerſum homo purus colligit, & in locum mundiſſimum reponit. Paulum itaque hujus cineris in fontem immittentes cum hyſſopi ramulo, ejuſdemque cineris aliquantulum in aquam immergentes, à mortuo pollutos die tertia

Anno Exodi XL. *ſororem ſuam Mariammam amiſit*

Ritus Vaccæ Luſtralis. Num. c. 19.

venit, *iter faciens*, nec non ea *Zonaræ*, καὶ αὐτὸς ἀφ' ᾧ τὸ ἐξῆμιν ἰχώρει, μὴ δέχεσθαι μάχης συμβαλεῖν τῷ Θεῷ. at ὑπερεμῖναν peragrando in *Baſ.* & *G.* haud male. ὑπερεμεῖν *Big.* ὑπερεμεῖν *Vat.* eſt (*Tar.*) qui conjicit ὑπερεμῶν.

x Μαριάμμῃ] Μαριάμμῃ *Big. Samb.* & *Zonaras*, propius ad מרימה aut מרימא. Sic autem Drungarius, τότε καὶ μαριάμμη τίθηκε ᾗ μωσῆς ὁ σύνγονος, μὴ πεντηκοστὸν ἔτος τὸ ἐξ αἰγύπτου ἐξόδιον. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* nec aliter p. 100. v. 12. Μαριάμμῃ *Vat. Baſ.* & *G. HUDS.* Ita flexit nomen Mirjam; atque ita Rufinus legit in libris de bello, ubi in Græco nunc Μαριάμμη eſt. MN deprehendo & in aliis nominibus uſurpatum a Græcis ſcriptoribus, uti noſtro, Δαθάμης pro Dathan in codd. MSStis Μαριάμμη & Μαριάμμη permutantur. REL.

1. *Menſis Xanthici*] *Anno Exodi* XL. *ineunte ſororem ſuam Mariammam amiſit Legiſlator, novilunio Niſan ſeu menſis Xanthici, die primo anni Hebræi, ſi Joſephi codices Græcos & Excerpta Nicephori ſequamur; aut decimo, ſi Latinos: quem adeo diem decimum nota nigra* צום *adpungunt Judæorum Calendaria Hebraice Arabicæve deſcripta, in Aſtronomia ſua Arabica Maſudius, nec non Seder Olam Rabba, Megillath Taanith, aliaque Chronica Rabbinorum. Veruntamen Eutychius Patricii filius Georgiuſque Homeidi, Chronographi Alexandrini, in diem ſextum Niſan ſeu Pharmuthi Sibylla hujus* (*vide*? *onathanem & S. Hieron. ad Mich. c. 6. 4. & Moyſen Ex. c. 15. 20.*) *obitum referunt, inque ætatis annum* CXXVII. *Deinde Mariammam ſepelit Eccleſia Hebraica, Stathmum jam* 33. *nacti, modo ſplendido meritoque apud montem Sin* (*per Sade, ut monet Hieronymus ſcriba Chriſtianus*) *Judæa auſtrali imminentem, Num. c. 20. 1. Joſ. c. 15. 3. Num. c. 34. 3, 4. Hunc locum appellat Moyſes libris ſuis quarto quintoque tanquam montibus aſperum,* τῷ ἱερεῖ σὶν, מדבר צן *alioque nomine & ille & Davides ψ. κή'. τῷ ἱερεῖ κάδες, Num. c. 33. 36.* מדבר צן הוא קדש, *& c. 27. 14 & Deut. c. 32. 51.* הם מי מריבת קדש מדבר צן. *Cades vero audit* Recemus *& apud Philonem in Lexidio S. & Joſephum hunc, Onceloſum, Saadiam, alioſque multos Judæorum Syrorumque*; Petraque *eadem in Gentium ſcriptis. Suadet hoc & nomen* Sin: *quippe* סיאן *&* סואן Sawan *&* Seian, *πέτρα dialecto Arabum, & populis Æthiopum* צין Savane, Arx. *Vel denique* Sin, *cacumen illud in finibus Idumæis ſubjacenſque deſertum abs hoc magnifico funere nomen tulit.* צין *equidem* σιὼν *&* σιὼν *monumentum & præſertim* ἐνταφιον *denotat. Poſthac populum luctu* τριακονθημέρῳ *pollutum rufa bove luſtrat Legumlator. Celebrant inſuper diſcipuli Joſis Talmudi codice* Taanith *f. 9. præ cæteris paſtoribus bonis altoribuſque Iſraelis* (טרנסים שובים לישראל) *maxime hos tres, Moyſen & Aaronem & Mariam; quorum meritis per eremum* (*ſic volunt*) *à Deo conferebantur Cibus Manna, Nubes tutelaris, atque Aqua ſequax.* באר וענן ומן. *Inde moriente Maria defecit aqua, Num. c. 20. 1, 2. De his autem dicitur Zach. c. 11. 8.* אחכיד את' הרועים בירח אחר: *diem licet obierit Maria in menſe Niſan, Aaron in Ab, & in Adar Moyſes: Quoniam, exponente Ris Lacis, cum Moyſe noviſſimo fratrum tria dona ſupradicta omnino expiraverant. Scholaſtici equidem Judæorum & Hieronymo noſtro eandem exegeſin ſuggeſſerant. Ait enim iſte ad Zach. c. 11. 8.* Tres paſtores, qui in uno menſe ſucciſi ſunt, Moyſes videlicet & Aaron & Maria. Quorum Maria in menſe primo, qui vocatur Niſan, mortua eſt in deſerto Sin: & in eodem loco propter Aquam Contradictionis eodemque menſe Moyſes & Aaron condemnati ſunt, ne terram repromiſſionis intrarent. Atque ita factum eſt, ut è tribus paſtoribus, alius præſenti morte ſuccideretur, alii ſententia mortis futuræ. BERN. *Menſis Xanthici luna prima* reddit *Gelen.* Et quidem (ut inquit Cl. *Seldenus*, lib. de *Judæorum* anno Civ. c. 20) recte ſatis, ſi juxta *Thucydidis* neomeniæ Lunaris notionem *Joſephus* ïit intelligendus &c. In quibuſdam *Vet. Interpr.* exemplaribus, *Xanthici m. initio ſecunda luna*, ut & *decimo die X. m. initio ſecunda luna.* at in pleriſque, *decimo die X. m. initio ſecundum lunam.* Legerat itaque (ut ait *Bera.*) in ſuis Codicibus *Epiphan.* μηνὸς ᾗ Ξανθικῷ δεκάτῃ, *vel* δεκάτῃ ἡμέρᾳ καὶ σελήνῃ. *i. e.* Xo die menſis Xanthici, à prima face facieque lunæ viſæ ſupputandi, velut *Hebræo* fas erat: non à ſynodo vera luminarium; multo minus ab initio fixo menſis & ad rationes ſolis definito, ut anno *Macedonico* ac *Juliano* obſervatum. Vel ſcriptum fuit olim, δεκάτῃ ᾗ Ξανθικοῦ μηνὸς δὲν νουμηνίας καὶ σελήνης. Quinetiam חדש & primum diem menſis & menſem totum denotare, ex ſacris literis omnes ſciunt. *Decimo die X. m. luna ſecunda* in *Epit. Cant.* Sed *P. Comeſtor* habet *in initio m X. qui & Niſan. ſecundam lunam.*

y Σίν·] Ex צן σεὶν, *Baſ.* & *Gen.* haud male, ut diſtingueretur à סין. σὶν quatuor MSS. Joſephi, nec non S. Biblia in manibus Græcorum: niſi quod aliquando tam in his perperam legatur σινὰ & σινὰ typo locali, quem literatores vocant, quam in Chronicis G. Syncelli Cedrenique, pro recto nomine σὶν. BERN. Ita in quatuor *MSS.* nec non in *Bibliis Gr.* niſi quod aliquando tam in his quam in *Cedreno* & *Syncello* perperam legatur Σινὰ & Σεινὰ pro Σὶν. Ex צן Σεὶν *Baſ. G.* & *Vat.* haud male, ut diſtingueretur à סין.

2 *Monte qui Sin appellatur*;] *Ita exemplaria excuſa ſcriptaque omnia, præter typos* Col. & Froben. *His autem expreſſum*, qui vocatur Hor, *operis oſcitantibus. Veruntamen unde, obſecro, factum quod apud S. Ambroſium manſione* 33. *hæc legantur* Epiphanianis *verbis ſimillima aut potius eadem*: Hæc Maria diem ſuum obivit. Quod Joſephus quoque deſcribit, dicens: Tunc itaque ſororem ejus Mariam finis vitæ accepit, cum XL. compleſſet annum ex quo Ægyptum dereliquit: ſepelieruntque eam publice nimis ſplendide. BERN.

z Ἐπὶ τριακοντα ἡμέρας] Illud ἐπὶ non agnoſcit *Vat.*

a Θήλειαν,] Θελείαν *Baſ.* & *Gen.* Paulo poſt ὁλόκληρον ᾗ ξανθὸν, hoc maluit ingenium *Tar. Big.* Dein *Samb.* ἄπωθεν, more Poetarum. Mox *Baſ.* & *Gen.* ἔρρανε. BERN.

b Ὁλόκληρον] Eſt (*Tar.*) qui malit ὁλόκληρον ᾗ ξανθὸν.

c Εἰς χωρίον καθαρώτατον,] Stante Templo mons olivifer is locus fuit & χωρίον καθαρώτατον ubi vacca rufa cremabatur. Supra lib. III. cap 10. eodem loquendi modo utitur ſcribens hircum, ſocium emiſſarii ὡν τοῖς Θεσμοῖς comburi, εἰς καθαρώτατον χωρίον. REL.

d Ἀντικρὺς] Ἀντικρὺς *Baſ.* & *Gen.* Hoc, aut potius ἀντικρὺ, Phrynicho Atticiſmi æſtimatori ſevero extra carmen placuiſſe video. ἀντικρὺ *Samb.* cum Johanne Laborioſo aliiſque Grammaticis. BERN. Ἀντικρὺ *Vat. aliique.* Hujuſce ritus (præter *Moyſen* in *Num.* 19.) meminit & *Philo*, p. 848. Huc præterea alludunt S. *Paulus* & *Barnabas* in *Epp.* ad *Hebræos*: hic c. 8. ille c. 13.

e Δαμαλίδος,] *Baſ. Gen.* & melior manus *Sambuci.* Ita καθ' ὑστεροσμὸν à δαμάλη venit δαυαλὶς, δαμαλίδος, פרה; ut αἰσυαλὶς abs αἴγυαλη. Moveri tamen malo accentum in priora, δάμαλις, δαμαλίδος & δαυάλεως duplici genitivo Attico. Rurſus à δαμίλη formatum eſt δάμαλις abſque diminutione, paſtoribus Græcis & Æolibus valde volentibus; ſicut à κιθάρα κίθαρις, ἄτερος ab ἄτερ. Cæterum *Big. Busb. Hen.* & correctior cod. *Samb.* δαμάλεως heic loci reſtituunt. BERN. Aut δαμάλιδος, aut cum *Codd. MSS.* (*Big. Coll. Voſſ.*) δαυάλεως malit *Bern.*

f Οὐν δὲν νεκρῷ] Illud οὐν uon agnoſcit *Vat.* Locum hoc modo legendum vertendumque cenſet *Bonfrerius* ad *Num.* c. 19. τοὺς δὲ ἀπὸ νεκρῷ μεμιασμένους, τὰ τέφρας ὀλίγου εἰς πηγὴν ἐνέντες, καὶ ὕσσωπον βαπίσαντες, ἔρρανον &c. *igitur à cadavere pollutos, cineris paululum in fontem immittentes, & hyſſopum intingentes, adſpergebant die tertia & ſeptima.* totum illud τι καὶ τὰ τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν in textum irrepſiſſe exiſtimans. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 701.

g Εἰς πηγὴν] Num & hic, uti mox, montem oliviferum intelligit? Certe Talmudici partem cinerum vaccæ rufæ in hoc monte aſſervatam fuiſſe volunt. Malim credere locum alium purum innuere voluiſſe Joſephum. REL.

h Βαπίσαντες] Nil jam valet conjectura *Tar. Big.* βαπίσαντες μὴ καὶ τὰ τέφρας. BERN.

i Καὶ

tia & ſeptima *puri aliqui* conſpergebant: & ſic pro mundis in poſterum habebantur. Atque hoc ipſum, cum in terram ſorte poſſidendam devenirent, ſervari præcepit.

Aaron in culmine montis Hori, ſpectante populo, cum ſtola Pontificia vitam ſimul exuit. Num. c. 20. & c. 33. Deut. c. 10. & c. 32.

7. Poſtquam vero exercitus, ſororem *ejus* lugendo funeſtus, hoc modo luſtratus erat, eum cum copiis omnibus duxit *Moyſes* per ſolitudinem & Arabiam. Cumque veniſſet ad locum, quem Arabes metropolim ſuam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus eſt, nunc vero Petra appellatur) illic, cum *locus* circundaretur monte excelle-

πηγὴν, ἔρρωσεν τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν· [i] καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τῆρ δ' [k] κατελθόσιν εἰς τὰς κληρωχίας προσέταξε πιεῖν.

ζ. Μετὰ δὲ τὴν ὅπὶ τῷ πένθ τῆς ἀδελφῆς τὰ γραπτὰ καθαρσιν τοιαύτην ἡμένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμε καὶ τῆς Ἀραβίας. [k] ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἀραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν [l] Ἀρκὴν λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην· ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀναβὰς

i Καὶ καθαροὶ] Καὶ periit *Big. Samb. & Vat.* nec agnoſcit *Vet. Interpr.* qui ſupra legiſſe videtur οἱ ὧν ἀ. τ. μιαινομένοι, *hi ergo qui morte polluti erant* &c. perperam ſane, cum ex *S. Literis* conſtet, vel *pontificem* vel *alium aliquem purum* pollutos conſperſiſſe.

k Ἐλθὼν δ' εἰς] Ἐλθὼν εἰς *Samb.* Statim vitio Typorum *Baſ.* & *Gen.* νενομικασι. BERN.

l Ἀρκὴν λεγομένην,] Ἀρκὼ *Samb.* Quanquam ἀγχοῦς ac ἀγχοῦ, quorum Arabum meminerunt aliquoties Geographi veteres, Eratoſthenes, Dionyſius, Strabo, Plinius, Ptolemæus, aliique, ab حجر *hagar* tanquam *rupium* incolas traxiſſe pro certo habeam, vix ab הגר parente altera Iſmaelis; nollem tamen heic loci reſcribi eo prætextu cum viris optimis A. Boſio & L. Capello ἀγχὼ, i. e. חגרא vel חגרת. Subeſt autem facilior correctio, (ſatis enim diſcrepant inter ſe elementa γ & κ, quicquid virorum doctorum plerique ſecus arbitrentur,) ΠΕΤΡΑΝ ῥεκεμὼ vel ΠΕΤΡΑΝ τῷ ῥεκεμὼ, aut ῥακεμὼ, aut ῥεκαμὼ, aut ob ה emphaſin ἀρεκεμὼ, à *ſilice* acceptâ olim nomenclatura, vel à Regulo Arabum *Recemo* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. quod Joſepho inferius probatum c. 7. §. 1. hujus libri. Sicut συχέσθαι Ptolemæi l. 5. c. 17. à צור Quinqueviro, & ab חור *Ura* Plinii l. 5. c. 24. imo Euſebio ipſa Idumæa ſeu Gebalena, unde montem *Seir*, *Gebal* appellat Syrus Arabſque, ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν nuncupatur. Petram enim Arabiæ Saxoſæ Metropolin (ut Joſephus, Procopius, aliique laudant) omnibus fere S. Bibliorum interpretibus רקם *Recam* & *Recem* vocari Chaldæis, Syris, Arabicis, 2 Reg. c. 14. 7. fidem, ſeu veram ſeu Judaicam. Samaritanam, aut Mohammedicam profeſſis, ſuperius monuimus. Cæterum nobile illud emporium, & mercium Syriacarum, Ægyptiarum, atque Punicarum umbilicus, πέτρα ſcriptoribus Græcis, Syris רקם, Hebræis vatibus הסלע (ut Eſaiæ c. 42. 11. & 2 Reg. c. 14. 7.) & ipſis Arabibus الحجر *Hagar*, à multa rupe, quæ locum ambit, ὑψηλὸς περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, quod jam ait Joſephus poſt Strabonem Geographum ſibi valde dilectum. Hic autem l. XVI. utiliſſimi operis, Μητρόπολις δ' ἡ καθεζομένη ἔστι ἡ πέτρα καλουμένη. κεῖται δ' ἐπὶ χωρίε τὰ μὲν ἄλλα ὁμαλὲ καὶ ἐπιπεδε, κύκλῳ δ' πέτρα φερερμένη· τὰ μὲν ἐντὸς κρημνὸν ἀπότομον, τὰ δ' ἐκτὸς πηγὰς ἀφθόνες ἔχοντος εἰς τε ὑδρείαν καὶ κηπείαν. χώρος ἔρημος ἡ πλείστη, καὶ μάλιστα ἡ πρὸς ἰουδαίαν. ταύτη δὲ καὶ διγυάμιον ἐστὶ τριῶν ἡμερῶν τετάρτην ὁδὸς ἀπὸ Γαζαίων εἰς ἑλεύθερόπολιν πόλιν. Plinius etiam, qui Strabonis illa eadem ob oculos verſaverat, Naturæ l. 6. c 28. *Deinde Nabathæi oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. M. *paſſuum amplitudine, circumdatum montibus inacceſſis, amne interfluente. Abeſt à Gaza, oppido littoris noſtri,* DC. M. Immodico numero, ut Scribæ audent; nam hic Plinius vel ab Elana tantum CL. M. paſſuum Gazam removet. Hæc eſt illa μεγάλη πέτρα ἡ ἐπὶ τῆ ἀραβίας Joſephi l. 6. quam Amaſias Idumææ domitor denotavit novo nomine ἰεκθοὴλ יקתאל. Puto enim כרך ſeu *Crac* Guilielmi Tyrii & Brocardi, eſſe potius κωμὴν Ptolemæi quam πέτρα; & ſitus idem ſuadet. Edriſius etiam & Ebn Haucel in *Arabia Hagagia* في الحجاج Climate tertio الحجر *Iyeg* urbem ponunt, nobilem ſatis familia atque colymbethra Thamudi ثمود, (θαμυδηνοὶ gens ea Diodoro Ptolemæoque;) & excelſis undique montibus circumdatam, qui الاثالب ἀθαλίβα ſeu *parangades* appellantur, eo quod eminus conjuncti, prope cernentibus diſtincti adpareant. Diſtat hic locus, ait Illuſtriſſimus Abulfedas, à جهة الشام dimidio tantum diurni itineris. Nam *Syriæ Palmyrenæ ſolitudines uſque ad Petram urbem pertinere*, Plinius in grandi opere affirmavit l. 5. c. 24. nec non memorat Xiphilinus ex Dione Palmam ſive تدمر Syriæ principem hanc regionem occupaſſe, τὴν ἀραβίαν τὴν ἀφ' ἧς τὴν πέτραν p. 344. Huic Claudius in Geographumenis dat long. 66. 45. lat. 30. 20′. Abulfedas long. eidem 67. 30′. lat. 28 30′. Præterea Euſebius in Topographia ſacra hunc locum Joſephi valde juvat, ubi ait, Πέτρα, (ſic cod MS. πόλις ἐν γῇ ἰδὼμ τῆ ἀραβίας· ἣ τις ἐπεκλήθη ἰεκθοὴλ, ἡ καὶ ῥεκὲμ παρ' ἀσσυρίοις ὀνομάζεται). *Petra civitas*, Hieronymo interprete, *Arabiæ in terra Edom, quæ cognominata eſt Jectael*, (2 Reg. c. 14. 7.) & à *Syris* (ἀμφοτέροις utrumque dicere licet, & hoc & alterum,) *Recem dicitur* Alibi etiam amicus ille Pamphili, Ῥεκὲμ, αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις τῆ ἀραβίας, ἣν ἐβασίλευσε φυλὴ ὧν ἐνείλιοι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ. λέγει δὲ αὐτὸς καὶ βασιλέως μαδιαμ. Hieron. *Recem, hæc eſt Petra, civitas Arabiæ, in qua regnavit Rocan.* Num. c. 31. 8. & Joſ c. 13. 21. ῥεκὰν vulgares libri, meliores ῥοκὸμ. Unde Epiphanius de peſte Melchiſedeciana, ci μὲ τῇ ἀραβίᾳ τῇ πετραίων ῥοκὸμ τε καὶ ἰδὼμ καλουμένῃ. Sicut mox in hoc libro fatebitur Joſephus urbe Recema præclarius nihil reperiri in Arabia Petræa. Rurſum vero Euſebius, Κάδης, ἔνθα ἡ πηγὴ τῆ κρίσεως. καὶ κάδης βαρνὴ, ἔρημος ἐν ἀβραντείνῃ πέτρᾳ πόλεί τῆ παλαιστίνης (ita & Suidas. Valde autem ambiguus eſt Diodorus de hac Petra, l. 3. p. 176. Quinvero πέτρα πόλις νῦν τὸ τρίτης παλαιστίνης, inquit Hermolaus in compendio Geographiæ Byzantinæ, quod ſub imperio Chriſtiano fecerat;) ἵνα ἀνακάζας ἐτελέτησε μακάμ, καὶ μωσῆς ἀφῆκε πρὸ τὸν πέτραν, καὶ ὕδωρ παρέχε ἐνίοτε τῷ λαῷ. καὶ δείκνυ εἰς ἔτι νῦν (atque multos poſt annos multi viderunt illud pulchræ vatis monumentum) τὸ μνῆμα τὸ μαρίας αὐτοῦ. Hoc itidem repetam verbis Latinis S. Hieronymi; *Cades unde fons eſt judicii: & Cades Barne in deſerto, quæ conjungitur civitati Petræ in Arabia. Ibi occubuit Maria, & Moyſes rupe percuſſa aquam ſitienti populo dedit. Monſtratur ibidem uſque in præſentem diem ſepulchrum Mariæ.* Hæc ille. Credo equidem *Petram* inter rupium aſpera, quod Geographi Græci Arabiique demirantur, irriguam factam, amœnam, Aretharum بنت الحارث & mille regum ſedem felicem, ex quo Hori vicini montis latus (quippe cacumen ejus immobile & perpetuum decus effert in cœlos, primi maximique Hebræorum Sacerdotis ſepulchrum) Divina virga caſtigavit eliquavitque Moyſes, Num. c. 20. 11. ac per tot ſecula ſub Aarone bibiſſe Arabiæ dominos. Namque Euſebius & Hieronymus, Geographiæ ſacræ principes, aperte teſtantur, Ὡς ὄρος ἐν ᾧ τελευτᾷ ἀαρὼν, πλησίον πέτρας πόλεως· ἐν ᾧ καὶ εἰς ἔτι νῦν δείκνυ (ſed & hi prono pede peregraverant loca ſacra) καὶ ἐπὶ μωυσέως ῥέουσα πέτρα. *Or, mons in quo mortuus eſt Aaron, juxta civitatem Petram. Ubi uſque ad præſentem diem oſtenditur rupes, qua percuſſa Moyſes aquas populo dedit.* Pro *Horo* poſuit Uzielides montem אומנם *Omanos*, عمان: haud recte, nec tamen peſſime. Nam, ut Plinius demonſtrat, *à Petra incoluere Omani ad Characem uſque. Ureus* etiam ex recentioribus Judæis teſtatur in libello de Cippis ſuorum Doctorum monſtrari adhuc, קבור אהרן הכהן בכעזרה סגורה ועשו עליה כיפרה גאוה והולכים שם היהודים להשתחות ומתפללין על קברו ואין מונע אותם והישמעאלים תופסין אותו בטהרה ובכבוד גדול. Sepulchrum Aaronis illuſtri fornice adornatum, & tam Mohammedanorum quam frequentia Judæorum viſentium celebratum. Adjunge his Hieronymum noſtrum, *Triceſima quarta manſio quam plerique interpretantur lumen*, [*ſic Philo fecerat in Onomaſtico ſacro*, Ὠρ, φῶς, *ex libro Numerorum*,] *nec errarent, ſi per Aleph literam ſcriberetur*, ut אור. *Alii pellem; & ipſi verum dicerent, ſi eſſet Ain poſitum*, puta עור. *Nonnulli foramen: quod poſſet accipi, ſi Eth haberet elementum*, quaſi חור. *Cum autem legatur per He, magis mons intelligitur: & legi poteſt*, Aſcendit Aaron Sacerdos in montis montem, *quod eſt Hebraice* אל הר ההר el hor hahar, i. e. *in verticem ejus. Moritur autem eo anno, quo novus populus repromiſſionis terram intraturus erat in extremis finibus terræ Idumæorum.* Quamvis autem cum beato Moyſe, qui bis terque hoc adfirmat, omnis hiſtoria in Horo periiſſe fratrem ejus conſentiat; in Deuteronomio tamen lectum eſt tam Helleniſtis quam vernaculis Judæis per quam multa ſecula c. 10. Καὶ ὑοὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ ὑῶν ἰακὰν μισαδαὶ· quomodo Euſebius etiam acceperat. Ait enim, μισαδαὶ ὑὸν ἰακὰν (ita MS.) τόπῳ ἐπὶ τῆ ἐρήμε, ἔνθα ἐτελέτησεν ἀαρὼν, *Miſaida*, Hieronymo interprete, *locus in ſolitudine in qua obiit Aaron.* Aut potius μασερῳθ, i. e. *vinculum* ſeu *diſciplina*, ſicut Complutenſes ediderant, & Hieronymus interpretatus fuerat in Numerorum propriis, ubi addit, *Maſeroth*, (LXX. μασερωθ, quomodo & Samaritæ pronuntiare ſolent) *quod in noſtris codicibus* Mazuroth *legitur: vel hoc corriges ex Maſoretis* מוסרות Moſeroth. Pergit Moyſes, ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. מטאורת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם *V. L. ex Beroth filiorum Jacan in Moſera, ubi Aaron mortuus & ſepultus eſt:* confuſis aut inverſis ſtationibus XXVII. XXVIII. & XXIV. ut nulla arte Doctorum Judæorum, noſtrorum adhuc nulla ſolvi & commode explicari poſſint. Sin vero veteris & Moſaici characteris codices ſequamur, quos ævo longo cultores Hargarizin lotis manibus verſant, redditis denuo verſubus duobus (ſicut olim ſcribebant) ſtatim fluent omnia ſine obſtaculo, quod amant Moſaica, plana ac perſpicua. Modum illum vide Deut c. 10 6.

ובני ישראל נסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן . .
משם נסעו ויחנו הגדגדה משם נסעו . . ויחנו
ביטבתה ארץ נחלי מים משם נסעו . .
ויחנו בעברנה משם נסעו ויחנו בעציון גבר . .
משם נסעו . . ויחנו במדבר צן הוא קדש משם נסעו . .
ויחנו בהר ההר . . ויסרו שם אהרן ויקבר שם . .
ויכהן אלעזר בנו תחתיו.

Fi-

ἓξ Ααρὼν [m] ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελεύτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κατενεχθεὶς γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ περιβάλλει αὐτὴν Ελεαζάρῳ τῷ παιδὶ, περὶ ὃν λόγῳ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη [n] περιγίνεται, θνήσκει δὲ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορώντος· τῷ μὲν οὖν τελευτήσαντι ἔτη, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιὸς ἦν ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελήνην νεμηνίαν, μηνὸς ὄντος [o] περὶ μὲν Αθηναίοις Εκατομβαιῶνος καλουμένου, [p] Λῴὸς δὲ περὶ Μακεδόσιν, [q] Αββὰ δὲ παρ' Εβραίοις.

so, Aaron in verticem *quendam* ascendens (prænonitus à Moyse quod moriturus esset) in conspectu totius exercitus (è regione enim locus erat * *ubi constiterunt*) stolam pontificalem exuit, ipsamque tradens Eleazaro filio, ad quem ætatis prærogativa pertinebat sacerdotium, vita decedit, populo inspectante: moriens quidem eo ipso anno, quo sororem amisit, cumque annos centum complesset & viginti tres. Dies autem obitus incidit in mensis initium secundum lunam, qui Athenienſibus quidem Hecatombæon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebræis vero Abba.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Σιχῶνα καὶ Ωγλω τὸν Αμορραίων βασιλέᾶς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν χραλὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τῇ χώρᾳ δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Εβραίων.

CAP. V.

Quomodo Moyses, devictis Sichone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.

Ενθεν δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, [r] ἐπεὶ τέτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ὁ Μωϋσῆς τὸ στρατὸν, παρῆν [s] ἐπὶ πόλεμον [t] Αρνῶνα· ὃς, ἐκ τῶν [v] Αραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ [x] πάσης ἐρήμου [y] ῥέων, εἰς τὴν Ασφαλτῖτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβίτιν καὶ [z] Αμωρῖτιν. γῆ

AT cum finitus esset luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyses, inde cum exercitu proficiscens, castra admovet ad fluvium Arnonem: qui ex Arabiæ montibus ortum ducens, & totam solitudinem evagatus, in Asphaltitin paludem influit, terram Moabitida & Amoritida disterminans. Tellus autem ista frugifera est, atque ex

Sichon Amorrhæus vetat Israëlitas fluvium Arnonem transire. Num. c. 21. Deut. c. 2. Jos. c. 12. & Jud. c. 11. 18, &c.

Filii autem Israël profecti sunt de *Maseroth*, & castrametati sunt in *Bene Jacan*. Indeque profecti, castrametati sunt in *Gadgad*. Unde moventes, castrametati sunt in *Jetebatha* terram torrentium aquarum. Abhinc discesserunt & venerunt in *Abrone* vel *Abarne*. Inde etiam profecti, castra posuerunt in *Asiongaber*. Hinc autem moventes, sistunt in deserto *Sin*, quod est *Cades*. Hoc demum relicto, castrametati sunt in *Hor*. Ubi mortuus est Aaron, ubi & sepultus, Eleazaro in Sacerdotium ejus succedente. Paraphrastæ Sam. qui cætera omnia repetit, במור טורדא כי ὀρεινῷ, quomodo S. Hieron. etiam explicat ad Stathmos Hebraicos. Interpres Arabicus eadem suggerit: وبنو اسرائيل رحلوا من مسيروث * من هناك Jacan وذلوا في بني يعقن Masiroth رحلوا ونزلوا في جذجذه * من هناك Jatbatha ارض ذات انهار ونزلوا في يطبثه * من هناك Abrane رحلوا ونزلوا في عبرنه * من Asiongaber رحلوا ونزلوا في عصيون جبر * هناك San رحلوا ونزلوا في بريه صان هي قدس * من هناك رحلوا ونزلوا في جبل هور Hor vel Haur * ومات هناك هرون ودفن هناك ولم العزي ابنه عوضه. Ut vero hæc absolvam. Ἀρεκίμων loco ista scriptum olim viderant in Josephi ἀλιγεφδοις Eusebius Hieronymusque. Unde in Onomasticis suis referunt ambo, ἀρκὶν, *Arcem*, καὶ Ἱωσηπον. αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις ἐπίσημος τῆς παλαιστίνης. Obsecro, quid certius? Necnon Adamantius de eisdem, *Posthæc adplicatur ad Pharan Cades*, aut φαρὰ κάδης, *quod est fructificatio sancta. Inde adplicatur in montem Or, quod interpretatur Montanus*. BERN. Ἀχελὼ ab *hagar* malint *A. Bosius* & *L. Capellus*. Subest autem facilior correctio, Ρεκίμων, aut ob π emphasin Ἀρεκίμων. nam apud *Eusebium* de *Locis Hebr.* Πέτρα, ἣ καὶ Ρεκὶμ ὀνομάζεται, & Ρεκὶμ, αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις Ἀραβίας. In eodem etiam Ἀρκὶμ, καὶ Ἰώσηπον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. unde forsan in suis *Josephi ἀλιγεφδοις Eusebius Hieronymusque* Ἀρεκίμων habuerint. *Bern.* ad *Josephum*, hoc in loco. Verum Ἀρκὴ vel Ἀρκὴ cum *Cod. Samb.* in *Josepho* legerat *Steph. Byzant.* atque forsan Ἀρεκὴμ hîc rescribendum. Vide *Fulleri* Miscell. l. 3. c. 2. & *Bocharti* Geog. Sacr. l. 1. c. 44 HUDS. רקם Arkem, vel Arekim, uti nomen hoc urbis Petræ infra cap. 7. scribit. REL.

*Filii autem Israël profecti sunt de Maseroth, & castrametati sunt in Bene Jacan. Indeque profecti, castrametati sunt in Gadgad. Unde moventes, castrametati sunt in Jetebatha terram torrentium aquarum. Abhinc discesserunt & venerunt in Abrone vel Abarne. Inde etiam profecti, castra posuerunt in Asiongaber. Hinc autem moventes, sistunt in deserto Sin, quod est Cades. Hoc demum relicto, castrametati sunt in Hor. Ubi mortuus est Aaron, ubi & sepultus, Eleazaro in Sacerdotium ejus succedente. Paraphrastæ Sam. qui cætera omnia repetit, במור טורדא כי ὀρεινῷ, quomodo S. Hieron. etiam explicat ad Stathmos Hebraicos. Interpres Arabicus eadem suggerit: وبنو اسرائيل رحلوا من مسيروث Jacan * من هناك وذلوا في بني يعقن Masiroth رحلوا ونزلوا في جذجذه * من هناك Jatbatha ارض ذات انهار ونزلوا في يطبثه * من هناك Abrane رحلوا ونزلوا في عبرنه * من Asiongaber رحلوا ونزلوا في عصيون جبر * هناك San رحلوا ونزلوا في بريه صان هي قدس * من هناك رحلوا ونزلوا في جبل هور Hor vel Haur * ومات هناك هرون ودفن هناك ولم العزي ابنه عوضه. Ut vero hæc absolvam. Ἀρεκίμων loco ista scriptum olim viderant in Josephi ἀλιγεφδοις Eusebius Hieronymusque. Unde in Onomasticis suis referunt ambo, ἀρκὶν, Arcem, καὶ Ἰώσηπον. αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις ἐπίσημος τῆς παλαιστίνης. Obsecro, quid certius? Necnon Adamantius de eisdem, Posthæc adplicatur ad Pharan Cades, aut φαρὰ κάδης, quod est fructificatio sancta. Inde adplicatur in montem Or, quod interpretatur Montanus. BERN. Ἀχελὼ ab hagar malint A. Bosius & L. Capellus. Subest autem facilior correctio, Ρεκίμων, aut ob π emphasin Ἀρεκίμων. nam apud Eusebium de Locis Hebr. Πέτρα, ἣ καὶ Ρεκὶμ ὀνομάζεται, & Ρεκὶμ, αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις Ἀραβίας. In eodem etiam Ἀρκὶμ, καὶ Ἰώσηπον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. unde forsan in suis Josephi ἀλιγεφδοις Eusebius Hieronymusque Ἀρεκίμων habuerint. Bern. ad Josephum, hoc in loco. Verum Ἀρκὴ vel Ἀρκὴ cum Cod. Samb. in Josepho legerat Steph. Byzant. atque forsan Ἀρεκὴμ hîc rescribendum. Vide Fulleri Miscell. l. 3. c. 2. & Bocharti Geog. Sacr. l. 1. c. 44 HUDS. רקם Arkem, vel Arekim, uti nomen hoc urbis Petræ infra cap. 7. scribit. REL.*

Reum protinus incurrunt Ab *Hebræorum*, & *Athenienſium* Hecatombæon. *Epitom. Cant.* Aaron ascendens montem, qui Petra dicitur, videntibus cunctis mortuus est anno eodem quo & soror, cum vixisset annis tribus & triginta & centum, secunda luna in mense Augusto. *Tum Petrus Comestor*: Eleazaro Pontificatus accessit per ætatem primogenito, per ignem assumto. Et mortuus est Aaron in monte Hor. In Deuteronomio dicitur Musera, locus sepulturæ Aaron: qui usque hodie monstratur in montis vertice. Mortuus est autem XL anno egressionis, cum esset CXXIII annorum, eodem anno quo & Maria, mense quinto, qui & apud Hebræos dicitur Sedebat, apud Romanos Augustus, prima die mensis secundum lunam. *Similiter Ambrosius, gloria Mediolanensis Diœcesis, ad Mansionem* 34. In Hor monte Moyses, verbo Dei Pontificalibus Aaron indumentis nudato, Eleazar filium, cui propter ætatem Pontificatus obveniebat, universo vel mirante populo qui ex adverso stabat, protinus vestivit; ibique Aaron vita functo, &c. BERN.

[m] Ἐπ' αὐτὸ,] Ἐπ' αὐτῷ *Samb.* ibi διδηλοκότος *Bas.* & *Gen.* BERN.

* *Ubi constiterunt*] *Ubi erat populus constitutus* in *Vet. Interpr.*

[n] Περιγίνεται,] Περιγίνεται, *Tar. Big.* BERN.

[o] Παρὰ δὲ Αθωαίοις] Τῷ δὲ μ. *Vat.*

[p] Λῴὸς δὲ] Lous, λῶος, *Mert.* & *L. Epiphanius vero* (*sic reor*) *literis Latinis fecerat* Loeus, *à* λῶος, *aut* λωὸς *adscripta* ι, *quod antiquis exemplaribus perpetuum. Inde tot menda nostrorum codicum.* Locus, *Voss.* 1. Locos, *Vig.* Lochis, *Sar.* & *W.* 2. Lochos, *Col. Freb. W.* 1. *Bodl.* & *Bal.* Sedebat, *aut* Sedebath, *ex* σεδεβὰ δὲ, *an* σαββὰ δὲ, *Col. Frob. Bodl. Voss* 1. *Mert.* & *P. Comestor.* Sedebach, *W.* 1. *Bal.* & *Goul.* Sebath, *L. Quod autem sequitur*, apud Romanos nuncupatur Augustus, *Epiphanio quidem deberi scias, non Josepho. Veruntamen in mensem illum Cæsareum protinus incurrunt* Ab *Hebræorum*, & *Athenienſium* Hecatombæon. *Epitom. Cant.* Aaron ascendens montem, qui Petra dicitur, videntibus cunctis mortuus est anno eodem quo & soror, cum vixisset annis tribus & triginta & centum, secunda luna in mense Augusto. *Tum Petrus Comestor*: Eleazaro Pontificatus accessit per ætatem primogenito, per ignem assumto. Et mortuus est Aaron in monte Hor. In Deuteronomio dicitur Musera, locus sepulturæ Aaron: qui usque hodie monstratur in montis vertice. Mortuus est autem XL anno egressionis, cum esset CXXIII annorum, eodem anno quo & Maria, mense quinto, qui & apud Hebræos dicitur Sedebat, apud Romanos Augustus, prima die mensis secundum lunam. *Similiter Ambrosius, gloria Mediolanensis Diœcesis, ad Mansionem* 34. In Hor monte Moyses, verbo Dei Pontificalibus Aaron indumentis nudato, Eleazar filium, cui propter ætatem Pontificatus obveniebat, universo vel mirante populo qui ex adverso stabat, protinus vestivit; ibique Aaron vita functo, &c. BERN.

[q] Αββὰ δὲ] Typographi licet Scribæque omnes ediderant μαιδοὶ, σαββὰ δὲ: aut σαββᾶ δὲ *Big.* & *Samb.* acies tamen tota Criticorum facile ita emendandum clamat, atque nunc emendavimus. Calendas enim Mensis Quinti secundum formam novam anni, quibus se fratrem carissimum amisisse noverat Moyses, Num. c. 33. 38. primum notare diem mensis אב, aut ex dialecto ἀββὰ, aut potius ἀββὰ, أصا, i. e. ὀπώρας, *pomorum maturorum utile tempus*, Doctores docent Babylonii *Ros hasana* f. 2, & 3. verbis multis, Uzielides ad Legem, Auctor Megillath Taanith, tot Judæorum Calendaria, Masudius Astronomus, Eutychius & Homeidides in Annalibus, Hieronymus ad Zachariæ vaticinia, aliique multi. Nos etiam alibi, tam hunc miserrimum mensem, quam cæteros Hebraicorum cum fastis Gentium ex industria conciliamus. BERN. Ita post alios quamplurimos emendandum censuimus, cum antea in *Editis* esset Σαββὰ, litera Σ à voce præcedenti attracta. Vide Cl. *Seldenum* de *Succeſſ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 1. *Jac. Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* p. 85. *Bochartum* in *Hierozoico*, parte secunda, c. 13. p. 424. & *H. Dodwellum* in Dissert. secunda *de Vet. Cyclis*, p. 92. in *Vet. Interpr.* corrupte *Sedebat*, aut *Sedebath* &c. qui præterea inscite addit è suo, *apud Romanos vocatur Augustus*, cum in mensem *Julium* incurrant *Ab Hebræorum* & *Hecatombæon* Athenienſium. HUDS. סיון Siuan. Σαββὰ in MS. REL.

[r] Επεὶ τέτ' ἐλώφησεν,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτ' ἐλ. in *Editis*, *aliisque.*

[s] Επὶ πολεμον] Επὶ τὸ πολ. *Vat.*

[t] Αρνῶνα·] *Hen. Busb.* & infra cæteri omnes. Heic vero ἀρνῶν *Bas. Gen. Big* & *Samb.* ut in obliquis solent οἱ ο'. Heic ארנון *Arnon* scribebatur tam in libris Moysis, quam in illo *Bellorum Domini*. BERN.

[v] Αραβίας] Αραβίας ὀρῶν *Samb.* & *Epiph.* ἀρραβίας ὄρων *Bas.* & *Gen.* αραβίας ὄρων *Big.* Verum flumen illud apud Moysen dicitur ἐξίχνον ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἀμορραίων, והיצא מגבול האמרי Num. c. 21. 13. Mox μέσης sine causa substituit *Tar. Big.* pro πάσης. Dein Αμωρῖτιν *Hen.* ἀμμωρῖτιν *Busb.* BERN.

[x] Πάσης ἐρήμου] Est qui conjicit μέσης ἐρ.

[y] Ῥέων,] *Coll. Voss.* θέων.

[z] Αμωρῖτιν. [*Al.* Αμμωρῖτιν & Αμωρῖτιν.

ex ſe ſatis fructuum ſuppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, miſit legatos Moyſes, oratum ut ſibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus, quaſcunque vellet, adhibitis, ut ſibi nihil foret quidquam injuriæ, nec agri ejus detrimenti aliquid caperent, nec qui ſub ejus ditione ſint incolæ: ſeque rerum venalium foro in eorum commodum uſuros, etiamſi & illis aquam addicere & vendere voluerint. Sichon vero, tranſitum negans, *mox* copias ſuas omnes armatas educit; & ſe quammaxime comparabat, ut Hebræos ab Arnone trajiciendo prohiberet.

V. *Juventus Hebraïca, ſimul cum Raguelo, copias Amorrhæas proſternit, eorumque regionem læta occupat.*

2. Moyſes autem, cum animadvertiſſet Amorrhæum hoſtili in ipſos animo eſſe, haud ferendum contemptum ratus eſt: ſecumque ſtatuens Hebræos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in ſeditionem inciderant, & quam tunc difficulter admodum ferebant, conſuluit Deum, an ipſum armis dimicare pateretur. Deo vero *annuente* & victoriam *inſuper* pollicente, magna cum fiducia ad certamen ſe accinxit, militibuſque animos accendit: nunc eos orans atque obſecrans pugnandi cupiditatem explere, præſertim cum Deus illis conceſſerit, ut *tandem* voti fiant compotes. Illi vero, accepta, quam *diu* deſiderarunt, poteſtate, armiſque ſumptis, ad pugnam ineundam properabant. Amorrhæus autem, cum illi ingruerent, non erat amplius ſui ſimilis; ſed & ipſe timore perculſus eſt ad conſpectum Hebræorum, & exercitus ejus, qui ita ſe prius gerebat ut fortiter animatus eſſe videretur, tunc ſe perterritum oſtendit. Primo itaque congreſſui non auſi reſiſtere, impetumve Hebræorum excipere, terga vertunt: hoc modo ſuæ potius ſaluti ſe conſulturos eſſe exiſtimantes, quam prælium committendo. Munitis enim Urbibus plurimum fidebant; quæ illis, in eas vi compulſis, nihil profuerunt. Hebræi namque, ut eos cedere deprehenderunt, ſine mora illis inſtabant: ſolutiſque eorum ordinibus, in formidinem conjiciebant. Et quidem illi, perfracta phalange, fuga ſeſe in urbem recipiebant: Hebræi autem non ſegnes erant & defeſſi in perſequendo. Verum iis, quibus ante fatigati fuerant, perſeverantiam adjicientes, cum eſſent funditores optimi & cujuſcunque è longinquo jaculationis *in primis* periti, *ideoque* propter armaturam leviorem ad inſequendum agiles & expediti, curſu adæquabant hoſtes; & eos, qui longius aufugerant quam ut comprehendi potuerint, fundis & jaculis aſſequebantur. Multa itaque cædes facta eſt, & effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos ſitis magis, quam hoſtium aliquis. erat enim æſtatis tempus. Et quamplurimos, deſiderio potus ad fluvium adductos, & quotquot denſis agminibus fugerant, circumſtan-

Celebratur hæc victoria Num. c. 21. Deut. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. & c. 29. Joſ. c. 12. & c. 13. Jud. c. 11. Amos. cap. 2. Pſ. 135. & 136. nec non à Philone p. 642.

---

a Ανθρώπων.] Ita è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque*, ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν Σιχῶνα, τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστελλε Μωυσῆς, τῷ φράζῳ διόδου αὐτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσῃ πίστεσιν, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν, μήτε τὰς ἐνοικοῦντας ὧν Σιχῶν ἐκράτει· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκείνων λυσιτελὲς, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν ἐθέλοιεν. Σιχὼν δ' ἀρνούμενος ἐπολέμει τὸν οἰκεῖον φρατέρα, καὶ τὰς Ἑβραίους διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Β'. Μωυσῆς ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε θρασυνόμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω καὶ τὰς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς σφαλείσας τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διανοεῖται, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. Δοὺς δὲ Θεὸς καὶ νίκην ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς φρατόρας παρώρμα· νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τοῦ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῷ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, ὁρμῇ ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἦν ὀλίγοντων ὁμοῖος αὐτῷ· ἀλλ' αὐτός τε καταπλαγὴς τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θάλπος αὐτὴν εὐψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπολέγχῃ πεφοβημένη. τὴν πρώτην οὖν συνοδον οὐκ ὑπομείναντες ἀντιξῆναι, καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέποντα· τὰς δ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ ταῖς πόλεσιν ὕσαις ὀχυραῖς, παρ' ὧν ὄφελος αὐτοῖς ὄφελος οὐδὲν εἰς πάντας σωθησόμενοι. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς εἶδον, δίωξιν ἐνέκειντο· καὶ περαλύσαντες αὐτῶν τὴν κόσμον, εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἁρπαγῇ τοῖς φεύγουσιν ὅπλα τε πόλεων· οἱ δὲ πρὸς τὴν διωξιν οὐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς ἐπεπονήκεσαν, πρόσκαιρα πάλαι πωρῆσαι προθέμενοι, καὶ σφενδονᾶν τε ἄρτοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, διὰ τὴν ὀλισθον ἅπασαν δύσβατος κέφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετέθεον τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς πορρωτάτω δὲ συλληφθῆναι γεγονότας, ταῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. Φόνος τε ἦν γίνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφεύγοντες. ἔκαμνον δ' ὅτι δίψει μᾶλλον ἢ τινι τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὁπλιτυμία δὲ πᾶν ὅτι πολεμον τοὺς πολεῖς βοηθήσας, καὶ ὅσον συνεσταλμένον ἔφυγε, πρεσεύοντες ἔβαλλον· καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειρον. ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν καὶ Σι-

b Σιχῶνα,] Ita *Baſ.* & *Gen.* & prius Moyſes סיחון, ſeu *Sihon*; acuunt enim Maſoretæ ſyllabam ſequiorem. σηχῶνα & in recto σηχών paſſim ſcribunt *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic ſcriptum viderat & *Epiphan* Samaritæ cantillant potius σαιχῶν: Hieronymus *Sehon* edidit ſua in verſione, Alexandrini σηών. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* & prius *Moyſes* Σιχὼν ſeu *Sihon* acuunt enim *Maſorethæ* ſyllabam ſequiorem. Σηχῶνα & in recto Σηχὼν paſſim *Samb. Big. Hen.* & *Busb.* Σηὼν & Σηῶνα *Vat. Zon.* & LXX.

c Τὸν βατιλεύοντα] Τὸν βατιλέα *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

d Ταύτης,[Ταύτης ἧς ἀπ. *Big.*

e Δίοδον αὐτῶν] Ita quinque *MSS. Zonar.* & *Vet. Interpr.* (*Coll. Voſſ.* pro αὐτῶν habet αὐτὸν) in *Editis* διὸδον ἐφ' αἷς &c.

f Σιχὼν] Σηὼν *Big.* σηχὼν *Samb.* & *Busb.* σηχῶν *Hen.* BERN.

g Εκείνων] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* cum *Editis* ἐκεῖνον.

h Εθέλοιεν.] Εθέλοι *Vat.* ἐθελοῖεν *Samb.*

i Διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα] Hi ſunt fluvii illi de quibus ſuperius p. 190. lin. 1. REL.

k Εγνω·] Εγνωκε τὰς *Samb.* & *Epiphan*

l Αποσημήναντος,] Ita quatuor *MSS. Zonaraſque* ex dialecto *Attica*. in *Editis*, *aliiſque*, ἀποσημάναντος.

m Αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

n Αὐτῷ·] Αὐτῶν *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.* qui habet *inſiſtentibus populis cum jam non eſſet æqualis.*

o Εὔψυχον εἶναι] Εμψυχον *Big.*

p Τὴν πρώτην] Καὶ τὴν πρ. ex mala *Tar.* & *Big.* conjectura. BERN. & HUDS.

q Τὰς αὐτοῖς] Τὸ τοῦτο ἐκυβεῖς *Baſ. Gen.* In ea ſententia ὑπολαβόντες μᾶλλον ἢ τὸ μάχεσθαι *Tar Big.* BERN.

r Η τὸ μάχεσθαι] Eſt qui (*Tar.*) conjicit μᾶλλον ἢ τὸ μ.

s Σωθησόμενοι ἔσεσθαι.] Ita *Samb.* in *reliquis* cum *Editis* σωθησόμενοι ἔσεσθαι. σωθησόμενοι ἔσεσθαι legiſſe videtur *Epiphan.*

t Αὐτὰς εἶδον,] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ὄντας ἴδον δύθις αὐτὰς εἶδον ἐνέκ. *Vat.* ὡς ἐνόντας αὐτοὺς εἶδον ἐνέκ. *Baſ.* & *G.*

v Περιεπονήκεσαν] Περιεπονήκεσαν *Samb.* & *Big.*

x Διὰ τὴν] Καὶ διὰ τὴν *Vat.*

y Οπλιτιν] *Al.* ὁπλιζιν.

z Πορρωτάτω δὲ] Πορρωτάτω συνληφθῆναι *Big* & *Samb.* Verum Corrector codicis *Sambucani* πορρω δὲ συνληφθῆναι. *Hen.* πορρωτάτω δὲ συνληφθῆναι. BERN. Πορρωτάτω συνλ. *Big. Vat.* & *Samb.* à prima manu, ab altera πόρρω δὲ συνλ.

a Διαφεύγοντες.] Ita quatuor *MSS.* in *Editis* & *aliis* διαφυγόντες.

b Παραχθέντας,] Καταβραχθέντας *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* καθαχθέντας legiſſe viſus eſt *Vet. Interpr.*

c Εφυγε,] Εφυγε *Big.*

d Διέφθειρον.] Ita *Big.* & *Samb.* διέφθειραν in *reliquis*.

[e] Σιχῶν ὁ βασιλεύς. Εβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλλον, καὶ λείαν ἔλαβον. καὶ πολλὴ ἀφθονία τοῦ σπόρου ἦν ἐπὶ γῆς εἶχον, μεσῆς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξῆλθ[f] πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στράτευμα περιοδεῦον, [g] ἁλισκομένων καὶ τῶν [h] πολεμίων· ἦν γὰρ οὐδὲν ἔτι τούτων εἰς ἐμπόδιον, διὰ μαχίμους πάντας ἀπολωλότας. Ἀμορραίους μὲν οὖν τοιοῦτος πάθος κατέλαβεν, ὅτε φρονήσει δεινοὺς, ὅτε ἀγαθοὺς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Εβραῖοι δὲ τὴν σκείνων γῆν[i] παρελάμβανον. ἔστι δὲ[k] χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον[l] νήσῳ τὴν φύσιν [m] ὑπάρχον. καὶ μὲν Αρνῶν ἀπὸ μεσημβρίας [n] ὁρίζουσι αὐτὸ, [o] Ιαβάκχης δὲ τὴν ἑῴαν αὐτοῦ πλευρὰν περιγράφουσι· ὃς εἰς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων, σκείνῳ καὶ τὸ ὄνομα μεταδίδωσι. τὸ μέντοι γε [p] πρὸς τῇ δύσει καὶ χωρίε, [q] περίεισιν αὐτὴν [r] Ιορδάνης.

γ'. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, [s] ὑπῆρξεται τοῖς Ισραηλίταις Ωγης, ὁ τῆς [t] Γαλαδηνῆς καὶ [v] Γαυλανιτίδος βασιλεὺς, γράσον ἄγων, καὶ πεποιθὼς μὲν ὡς [x] ἤδη συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλην τυγχανούσης. ἤδειν δὲ σκεῖνον ἤδη πεφονευμένον, καὶ [y] ὅτως ἐγνω τοῖς Εβραίοις εἰς μάχην ἐληλυθώς· [z] περιέσεσθαί τε νομίζων, καὶ τὴν ἀρετὴν [a] αὐτῶν ἀφορμὴν βουλόμενος λαβεῖν. Ἀμαρεῖων [b] δὲ τὴν ἐλπίδος, αὐτός τε ὑποθυήσκει καὶ τὴν μάχην, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. Μωϋσῆς δὲ, τὸν ποταμὸν [c] Ιάβακχον περαιωσάμενος, διεξῆλθε τὴν Ωγου βασιλείας, πάς τε πόλεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας· οἱ καὶ πλοῦτῳ διέφερον πάντων [d] τῶν ἐν σκείνῃ ἠπείρῳ, διὰ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. [e] Ωγη δὲ μέγεθός τε καὶ κάλλος

tes telis petebant; eosque jaculis simul & sagittis ferientes, omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum concidit. Hebræi autem cæsos spoliabant prædamque agebant: ac terra illis rerum *omnium* copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris superesset; insuper & milites ubique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, præsertim cum fortissimus quisque occubuisset *in prælio*. Atque hujusmodi quidem calamitas illata est Amorrhæis; qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi.. Hebræi vero terram eorum *sibimet* acceperunt. Est autem regio tres inter fluvios sita, insulæ plane similis. Arnone quidem, qua meridiem spectat, eam claudente, Jabaccho vero latus ejus septentrionale ambiente: qui in Jordanem fluvium sese exonerans, nomen suum amittit. At quod reliquum erat terræ ad occasum, illud Jordanes alluit.

3. Cum res ita se haberent, Israëlitis bellum movet * Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex, exercitum ipse ducens, & festinans quidem ut suppetias ferret Sichoni, amico suo & socio. Compertо autem quod is jam exstinctus occiderit, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebræis armis dimicare; non dubitans quin vinceret illos, volensque virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decidens & ipse in prælio perit, & exercitus ejus ad unum interimitur. Moyses autem, Jabaccho fluvio trajecto, Ogis regnum peragrabat, & urbes evertens & incolas omnes ferro perimens: qui cunctos istius terræ *homines* divitiis superabant, cum ob soli fertilitatem tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat *corporis* magnitudo & pulchritudo, qualis paucis

Posthac Oges, Batanææ sive Galaditidis ac Gaulanitidis rex, Israëlitis urbes non minus quam munitas LX. opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c. 3. Jos. c. 12. & c. 13. 1 Reg. c. 4. & Philo p. 643.

[e] Σιχῶν] Σιχὼν *Bas.* & *Gen.* σηχὼν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Aut horum quodvis dices, Aristarchis non invitis, aut etiam σιχών. BERN.

[f] Πᾶσιν ἀδεῶς] Πᾶν ἀδεῶς *Tar. Big.* haud perite. BERN. Πᾶν è conjectura alicujus, non probante *Bernardo*.

[g] Αλισκομένων καὶ] Forte καὶ ἁλισκομένων τε. COCC.

[h] Πολεμίων·] Secunda manus *Samb. Hen.* & *Busb.* πόλεων. Convenit illis & *Zonaras*. Alterum tamen Josephi fuerat. BERN. Πόλιων *Samb.* à manu secunda, & *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Zonaras.* non adeo recte.

[i] Παρελάμβανον.] Παρέλαβον *Hen. Busb.* & *Zonaras. Epiphanius*, late ceperunt, ἅπαζαν ἐλαμβανον, aut ἐξελάμβανον pro παρελάμβανον, ut errare solent calami. BERN.

[k] Χωρίον] Χωρίον δ' τριῶν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[l] Νήσῳ] Sic *MSS.* τῇ ἠπείρῳ in *Editis*.

[m] Ὑπάρχον. Καὶ μὲν Αρνῶν] Ὑπάρχῃ *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[n] Οριζουσι] Οριζουσι αὐτὸ *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἀκρὰς αὐτῆ *Bas.* & *Gen.* αὐτῆς αὐτὸ *Tar. Big.* At vero ista conjectura ἀκρὰς præstaret, aut ἀκταῖς αὐτῆ, si esset opus. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁρίζουσι ἀκρὰς αὐτῆ in *Editis*, *aliisque*. Sunt qui conjiciunt ἀκτῶς αὐτὸ, & ἀκταῖς αὐτῆ.

[o] Ιαβάκχης] Heic Ἰαβάκκης & mox Ἰαβάκου *Bas.* & *Gen.* Ἰαβώκης *Big. Samb.* & *Epiphanius*: pauloque inferius omnes pariter Ἰαβώκου. At ex judicandi facultate *Tar. Big.* Ἰοβάκκου, *Buriusque* Ἰαβόκκου, nos Ἰαβόκχου. Quinimo illorum codicum aliquot Ἰαβώκχη exhibent Ἰαβόχ. l. 1. c. 20. §. 2. BERN. Similiter p. 167. v. ult. *al.* Ἰοβάκκης & (*Coll. Voss.*) Ἰαβώκης. vide etiam infra v. 26.

[p] Πρὸς τῇ δύσει] Πρὸς τὴν δύσιν *Vat.*

[q] Περιέισιν] *Bas. Gen.* & *Samb.* περιεῖσιν, ut ab ἴημι Attici malunt Ioneſque vice verbi communis περίεισιν. *Tar. Big.* huc introducere voluit περιεῖσιν. BERN. Ita *Bas. G. Samb.* & *Vat.* Atticorum Ionumque more vice verbi communis περίεισιν.

[r] Ιορδάνης.] Ιορδάνου jam libri cusi scriptique: at supra εἰς τὸν Ιορδάνην iidem omnes. BERN. Ο Ιορδάνης *Vat.* in *Editis*, *aliisque* Ιορδάνου.

[s] Ὑπῆρξεται] Ὑπῆρξε δὲ τοῖς *Vat.*

* *Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex,*] *Posthac Oges Batanææ, sive pinguium terrarum Galaditidis ac Gaulanitidis præpinguis ingensque dominus, dialecto quidem Moysis* עוג מלך הבשן, *Oncelos semper, sæpiusque Jonathanibus vero falsoque, tum Syris Chaldeisque aliis, ex abusu vocis vetusto populari lepidoque* מתנן מתניא, *&* מתניתא; *nisi à statione, quæ* LXX. *Interpretibus* ματθαναῖμ *aut* ματθαναὶν, *Hebræis* Matthana מתנה, *nomen illud traduxerat: de ea Eusebius, αὕτη νῦν λέγεται* ματθανά. κεῖται δὲ ἐπὶ τῶν ἀπὸ σημείων ιβ'. *ἐκ ἀναβολὰς ὑπαλλάσσων, pro* בתנן *Batnan etiam Syrorum, &* בותנן *Uzielidæ*, בתנין *Samaritarum*, *Judæorum simulque Samaritarum in versionibus Arabicis S. Bibliorum, aut* βατανεὰς *aut* βαθαναία Batanæa *Josephi hujus*, Cl. *Ptolemæi*, *Eusebii Cæsariensis*, *Hieronymi Presbyteri*, *&c.* βαταναῖτις denique *Cyrilli*, *Theodoreti*, *Hieronymi etiam*, *aliorumque Ecclesiasticorum. Hanc regionem à* Bethsan *ita cognominatam putarunt Georgius S. Tarasii*, *alterque Cedrenus*, *quod asunt*, ἀπὸ βασὰν, ἡ ἐστι σκυθόπολις. *Monstrum itaque istud*, *cujus lectum ex chalybe cubitos quadratos* 4 x 9 *amplum servarat Philadelphia fertilis Cœles Syriæ*: *Sic enim tam* Ammon *&* Amman, *quam* ραββὰθ ἀμμων, ραββαθάμανα, רבת בני עמון, Rabbath *&* Rabba *&* Rabbatha, *Ammanitarum Metropolin*, *jam à secundo Ptolemæorum Ægyptiorum fuisse appellatam sæpius inculcant Eusebius in Geographia sacra*, *in Commentariis sacris Hieronymus*, *Stephanusque Byzantius in Geographia communi*: *victori Israelitæ urbes non minus quam munitas* LX, *opes immensas*, *& vitam suam cedit. Deut. c.* 3. *Jos. c.* 12. *& c.* 13. 1 *Reg. c.* 4. 18. *& Philo p.* 643. *qui bello illo Batanæo Asianos omnes territos credidit.* BERN.

[t] Γαλαδηνῆς.] Γαλαδίτης καὶ γαυλανίτιδος *Zonaras.* γαλαδῆς καὶ γαυλανιτιδος *Bas. Gen.* & *Epiphan.* γαλαδῖτης καὶ γαλανίτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Vide supra de Galadena l. 1. c. 19. §. 11. ex Geographo Byzantio. Eadem tellus γαλάτις Polybio p. 577. γαλααδῖτις nuncupatur Eusebio Cæsariensi & Scholiasta ad Jerem. c. 49. & Suidæ Grammatico Atque etiam Hieronymo modo *Galaaditis*, modo *Gerasena*, sicut Saadias alicubi in Commentariis Sacris *Galaad* interpretari amat جرس, γέρασα noto Græcis nomine. Gaulanitidi vero Asylum גולן Deut. c. 4. 45. nomen pridem addidit. Unde Eusebius, γαυλὰν ἡ γαυλὰν, πόλις ἱερεῶν καὶ φυγαδευτήριον ἐν τῇ βαταναίτιδι. καὶ νῦν γαυλὰν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ βαταναίᾳ. ὁμώνυμον τῇ κώμῃ καὶ ἡ πρόχωρος. Statim *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συμμαχίᾳ. Mox ut prius *Samb. Hen.* & *Busb.* σηχὼν. *Big.* σήχων. BERN.

[v] Γαυλανιτιδος] Γαλαυτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* (Γαυλαλίδος *Coll. Voss.*) Verum *Eusebio* Γαυλὰν ἡ Γαυλὰν ἐν τῇ Βαταναίτιδι. καὶ νῦν Γαυλὰν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ Βαταναίᾳ. ὁμώνυμον τῇ κώμῃ καὶ ἡ πρόχωρος.

[x] Ἐπὶ συμμαχίαι] Ἐπὶ συμμαχίᾳ *Hen.* & *Busb.*

[y] Οὕτως ἔγνω] Οὕτος *Big.* & *Samb.*

[z] Περιέσεσθαί] Καὶ περιέσεσθαί τε *Vat.*

[a] Αὐτῶν ἀφορμὴν] Ita è *MSS.* in *Editis* deest αὐτῶν.

[b] Δὲ τῆς ἐλπίδος,] Sic *Big.* (*Tar. Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* δὲ τῆς *Bas. G. aliique.*

[c] Ἰάβακχον] In *Editis* Ἰάβηκον. in *MSS.* Ἰάβκκου & Ἰάβακου. unde nonnulli conjiciunt Ἰάβακκον, Ἰάβοκκον, & Ἰαβόκχον. Vide p. 167 v. ult & supra, v. 12.

[d] Τῶν ἐν σκείνῃ ἠπείρῳ,] Τῶν σκείνῃ ἠπείρῳ *Big.* τῆς σκείνῃ ἠπείρου *Samb.* τῆς σποικουμένης σκείνῃ ἠπείρου ἐν δὲ ἀρετὴν τῆς γῆς *Vat.* τῶν ἐν σκ. ἠπείρῳ καὶ ἀρετὰς καὶ πλ. *Vet. Interpr.*

[e] Ωγη δὲ] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) Ωγης δὲ in *Editis*. quo admisso, mox ὀλίγοι legendum. HUDS. Nota decorum illud εἰδὼς ἄξιον τυραννίδος. HAV.

cis admodum *contigit*. Erat etiam vir ille manu *adeo* ſtrenuus, ut præclara ejus facinora reſponderint ſtaturæ proceritati & formæ decori præcellenti. De viribus autem ejus & amplitudine conjecturam fecerunt ex cubili in Rabatha urbe regia Ammanitidis capto: è ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quatuor cubitos patente, longitudine vero uno cubito duplici majore. Eo itaque cadente, Hebræis non ſolum in præſens res feliciter ceſſerunt, ſed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Urbes enim ſexaginta egregie munitas, ejuſque imperio ſubjectas ceperunt: multamque prædam & ſeorſim ſinguli & communiter omnes adepti ſunt.

λῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν ⸗ κῆ χεῖρα [f] ῥωναῖος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσει τὰ τ ἔργων εἶναι τοῖς ⸗ μεγέθες καὶ τ ὄψεπίας πλεονεκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτ καὶ τὸ μέγεθ ἐπεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτ λαβόντες ἐν [g] Ραββὰθ πόλει τ βασιλείων τ Αμμανίτιδ· τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέᾳ, τετράπων ⸗ πηχῶν τὸ εὖρ, μῆκ ⸗ δὲ διπλασίον ἐνὶ πήχει μείζονα. τύτ τοίνυν [h] παίσαντ, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Εβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτι ⸗ διαφανῶν ὑπῆρξε. καὶ γὰ πόλεις ἐξήνεγκε λαμπρῶς πάνυ πεφυσμένας, ὑποτελεῖς σκείνῳ, παρέλαβον· καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπήρξαν.

CAP VI.

De Balamo vate, & qualis vir fuit.

Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, caſtra metatur in planitie Moabitica propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis. Num. c. 22.

MOyſes itaque, exercitum ducens Jordanem verſus, in magna planitie è regione Jerichuntis caſtra metatur. Illa autem urbs eſt opulenta, palmarum feraciſſima, & balſami copia abundans. Jamque cœperunt Iſraëlitæ animis efferri, & magno pugnandi deſiderio flagrare. Ac Moyſes, cum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo prius immolaſſet & populum epulis ex-

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ Βαλάμου ⸗ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἶδ.

ΜΩϋσῆς μὲν ἂν στρατοπεδεύει, [i] ἀγαγὼν τὴν δύναμιν [k] ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ, [l] κῆ τὸ μέγα πεδίον Ιεριχοῦντ [m] ἀντικρύς. πόλις δ' ἐσὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικάς τε φέρειν ἀγαθὴ, καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἦρχον δ' Φρονεῖν ἐφ' ἑαυτῆς μέγα οἱ Ισραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τὰς [n] πολέμους ἐπιθυμίαν ἐπηρέτηνον. καὶ Μωϋσῆς [nn] ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ Θεῷ,

f Γαιᾶ ὁ ἀνὴρ,] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deeſt articulus.

g Ραββὰθ πόλ τ βασιλέων] Τῶν βασιλίων *Big.* τ βασιλείας *Epiphanius.* Melius alii. Nam in genere *Rabbath* רבת, i. e. עיר רבת, & dialecto Philadelphena רבתא aut קרתא רבתא, ῥαββαθᾶ & *Cartha rabbatha*, πόλις βατίλεω, *ſedes regia*, μεγαλόπολις ipſa voce. Unde Doctores Alexandrini בני עמן ברבת interpretati ſunt ὁ τῆ ἀκρας τ ὑῶν ἀμμών. Huc pertinere putabis hæc Euſebii Loca ſacra: Αμμὰν καὶ ἀμμὼν ἡ νῦν Φιλαδέλφια, πόλις ἐθνικὴ τ ἀραβίας. (Joſepho quidem l. 1. c. 11. §. 5. τ κοίλης συρίας; quod etiam Stephanus Byz. Cl. Ptolemæus, Plinius Secundus, & ipſe rex Antiochus bene norant. Quippe ut Syrus Arabſve ea potitus eſſet, ita climatis nomen ſolebat hæc urbs variare.) κατῴκηντ ⸗ αὐτὴν πρότερον οἱ ῥαφανεῖς, ἔθνος ⸗ ἀραβικὸν, ὅπερ ἀνέλων οἱ υἱοὶ λὼτ οἱ λὸτ ἀμμών. Idem alibi ῥαββὰ (*Rabbath* Hieronymo interpreti) πόλις βασιλείας ἀμμών. αὕτη ἐσὶ Φιλαδέλφια· μίμνη δ' αὐτῆς καὶ ἱερεμίας. Plinius inſuper monet hanc & Damaſcum Raphanamque ex decem urbibus illuſtribus Syriæ in Arabiam recedere. Idem animadvertit S. Hieronymus ad Ezech. c. 25. *Filii Ammon habebant Metropolin nomine Rabbath, quæ hodie à rege Ægypti Ptolemæo cognomento Philadelpho, qui Arabiam tenuit cum Judæa, Philadelphia nuncupata eſt. Dicitur autem quod Nabochodonoſor capiet urbem Rabbath: quæ vel proprie hoc appellatur nomine, vel ob magnitudinem; Rabbath enim maxima dicitur.* Et ad Ezech. c. 21. 20. *Cum venerit ad ſolitudinem ad bivium* (שנים דרכים) *terræ Arabia, quæ appellatur filiorum Ammon; quarum una via Jeruſalem ducit ad dextram partem; ſiniſtra vero ad Rabbath filiorum Ammon: quæ eſt civitas Metropolis, & hodie Philadelphia nominatur.* Diverſa quædam ibidem Græce commentatus eſt B. Theodoretus: Ως δὲ τινὲς φησὶ Πτολεμαῖος μίαν ὁδὸν διχῆ μεριζομένην, καὶ τὴν μὲν κατ' εὐθὺ τ ἱερουσαλὴμ φερομένην, τὴν δ' εἰς τὴν ῥαββὰθ τῶν ἀμμὼν ἀπερχομένην. Ραββὰθ δ' ὧν ἀμμὼν εἶπεν, ἐπειδὴ ἐσὶ καὶ ἑτέρα ὁμώνυμ, ἡ δ' ἀμμών. Ταύτην δὲ τὴν δ' ἀμμὼν φασί τινες εἶναι τὴν ὑπ' ἀρχαίας Φιλαδέλφειαν καλουμένην, ἥτις μέχρι νῦν ἀμμὼν τῇ ἐπιχωρίᾳ φωνῇ ⸗ παγορεύεται. Idem Antiſtes ad Jer. c. 49. ῥαββὰθ πόλις λὼτ τ ἀρχαίας. Polybius enim in bellis Antiochi & Ptolemæi meminerat ejus p. 577. nomine Ραββαθάμανα τ ἀρχαίας, imo ἐπὶ βαθῶν κείμ τὴν πόλιν, δύο τε τόπους μόνον ἔχειν ⸗ σόδους. Mirum tamen Polybium non *Philadelphiam* hanc nuncupaſſe, ſed jamdiu à morte Ptolemæi cognominis vetus nomen nimiſque longum barbarumque retinuiſſe, niſi alia urbs *Philadelphia*, alia forte *Rabatammana*. Theodoretus etiam, quod videmus, de eo dubitavit. Victor tamen ad Jeremiæ c. 49. λὼ δ' ζῆ πόλις ἀμμών, ἡ νῦν δ' κώμη ὡς λέγ διασπόρως σημεῖον λὸτ ῥαββὰθ, τ νῦν καλουμένης Φιλαδελφίας. Olympiodorus quidem ſimplicius, ῥαββὰθ πόλις ἀμμανιτῶν. οἱ δ' υἱοὶ ἀμμὼν ἀμμανῖται, λὸτ ⸗ ἀμμὼν ὄντες: ſic enim Joſephus pronuntiarat עמן S. Codicis. Deinde B. Hieronymus ad Amoſi primum, *Super tribus ſceleribus filiorum Ammon, qui de Lot ſtirpe generati ſunt, & habitant in Arabia ubi nunc eſt Philadelphia. Ignem ſuccendam in muro Rabba*, רבה, *quæ fuit Metropolis Ammonitarum.* Hanc urbem Syriæ Arabiæque confinem, & regionis Decapolitanæ non minimum decus neque præteriit Byzantinus ille Stephanus, Ραββαλάμμανα, πόλις τ ὀρεινῆς ἀραβίας. Iterum, Εἰσὶ καὶ ἀμμανῖται, ἀφ' ὧν μία. ῥᾴδ ⸗ τ ναβαταίων ἀρχῶν, ὡς ἱώσηπ, puta ἀρχ. l. 1. c. 12. ἐκλήθησαν δ' λὸτ ἀμμὼν ⸗ παιδὸς λώτε καὶ τ νεωτέρας θυγατρός. Tertioque, Καὶ Φιλαδέλφεια, τ συρίας ἐπιφανὴς πόλις, ἡ πρότερον ἄμμαν, εἶτ' αἰτάλη, (ne vix accedo) εἶτα φιλαδέλφεια, λὸτ πλειμάκις ⸗ φιλαδέλφου. ὁ πολίτης φιλαδελφεύς. τὸ δ φιλαδελφιῶς, ἐπιχώριον. ὅτω δὲ ἰώσηπ ⸗. τ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. BERN.

h Πταίσαντ] Πεσόντ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

i Αγαγὼν] Καὶ ἀγαγὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

k Επὶ τῷ Ιορδάνῃ,] Επὶ τ Ιορδάνῃ *Big.* & *Samb.*

l Κατὰ τὸ μέγα πεδίον] *Caſtris itaque noviſſimis exercitum ſuum conſtituit Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, in planitie Moabitica; præſertim enim dictus eſt ille locus* מאב ערבות *à* מדבא, & ערבות τὰ τίμπη, *ſive Joſepho interprete tum hoc tum alibi* τὸ μέγα πεδίον, *quaſi* ערבת רבת: *Michæque Vati c. 6. 6.* שטים *i. e.* χοῖνοι, *aut potius* χῖνοι LXXII. *Interpr.* σατὶν *Euſebio*, Setim *Hieronymo*, & *Jonatha Judæo* שטין כישר *à* πεδιὰς σιττὶν, *propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis* יהו *i. e.* ὡσυμὴ *dialecto Chananæa, aut* ريحة *ſive Arabica; cujus palmas odoraque balſama nulla non concelebrat hiſtoria. Vide Num. c. 22.* & *de Jerichunte Strabonem p. 525. Flaviumque l. 5. Bellorum c. 26. ubi ſuaviſſimam urbem ſua cum paradiſo pulchre deſcribit.* BERN. *Sc.* in planitie *Moabitica*, quæ nonnullis dicitur ἡ πεδιὰς σιττὶν. Vide *Euſebii* Onomaſt. v. Αραβὼθ Μωάβ.

m Αντικρύς.] *Big.* & *Samb.* ἀντικρύ. Attice pinges ἀντικρὺς aut ἄντικρυς, cum *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* Eodem animo ιεριχοῦντ ⸗ *Ioannes Zonaras* in Annalibus. De loco autem illo בערבות מואב מעבר לירדן יהו Num. c. 22. 1. c. 33. 48. & paſſim, ubi jam caſtra ſecunda poſt XL poſuerant Hebræi, finemque attigerant longi erroris, hæc docte diſſerunt Euſebius Hieronymuſque: Αραβὼθ μωὰβ, ἔνθα δεύτερον ἠριθμήθη ὁ λαὸς (ὁ μὲ ἀκύλας ἐρημικὸν, (quod addo) ὁμαλὸ, (ὁ δ' σύμμαχ) τὸν πεδιάδα τ μωάβ, ἣ ἐσὶν ἐπὶ τ Ιορδάνου κῆ ιεριχώ. καὶ ἐσὶ τόπ εἰς θεὸν θεωρούμεν ⸗ διὰ τὸ ὄρει φογὼρ, ὃς διάφορος) ἀπέσηλεν λὸτ λιβιάδ ⸗ ἐπὶ ἑσπέρας (l. ἑσπέρ) τ ἀραβίας, ἀκύλᾳ δ' ιεριχώ. Αραβὰ ἀκύλας κενὸν ἄλσος (emendo ἀκύλας ὁ τοῖς ὁμαλοῖς, σύμμαχ) ὁ τῇ πεδιάδι, Θεοδοτίων δ' δυσμαῖς, καὶ πάλι ὁ τῇ ἀοικήτῳ. Vide Job c. 39. 6. *Araboth Moab, ubi ſecundo numeratus eſt populus, quod Aquila interpretatur humilia ſive æqualia Moab, hanc habens conſuetudinem, ut eremum propter planitiem ὁμαλὼ i. e. æqualem interpretetur & planam. Denique Symmachus pro Araboth Moab, Campeſtria Moab tranſtulit.* (Hunc ſane interpretem imitatur Rector Bethleemiticus in verſione ſua Biblica, & ad Manſiones Hebraicas. Quinimo τὸν πεδιάδα ſeu *prata plana* Moabi indicant מישרי Onceloſi & Uzielidis, atque בקעת & בקעתא Samaritarum.) *Et eſt uſque hodie locus juxta montem Phogor euntibus à Libiade in Esbum Arabia* (חשבון) *contra Hiericho, qui ita appellatur Araba. Hanc ut ſupra Aquila tranſtulit planam, Symmachus interdum campeſtrem, interdum inhabitilem; Theodotion occidentalem;* Doctores equidem Alexandrinos ſecutus. Alibi iidem, Βεθφογὼρ πέρα ⸗ ἰορδάνου, πόλις ἡν ῥᾳδίν πλησίον ⸗ φογὼρ, ἀπέναντι ιεριχώ, ἀναλέγω λιβιάδ ⸗ σημείοις ς'. Quod eſt verbis Hieronymi πολυγλώττως, *trans Jordanem*, (quomodo loquitur Lex Divina בעבר הירדן, licet Moyſes cis beatum illum fluvium haud unquam pedibus ſteterat) *juxta montem Phogor, contra Hiericho, ſex millibus paſſuum ſupra Libiadem.* Noſtis jam locum fatuo Balaco, Moabitis ſimul & Madianitis inceſtis turpibuſque ſemper nationibus fatalem; quantum profecto pratum inter Tiberiadem & Aſphaltitin ſiniſtris aquis Jordanes amnis rigat. BERN.

n Πολέμους] Πολεμίους *Big.* & *Samb.*

nn Ολίγων ἡμερῶν] Forte δι' ὀλίγων ἡ. COCC.

Θεῷ, καὶ τὸ λαὸν ἀωχήσας, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, [o] δηώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν [p] ἐκπολιορκήσοντας. ἦλθον δὴ [q] ἐκπολεμωθῆναι θεὸς αὐτὸς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

β'. [r] Βαλακος ὁ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπεὶ τὰς Ισραηλίτας τοσοῦτο [s] φυομένας ἑώρα, καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων [t] λίαν ἐλάβετο ἦν. καὶ γὰρ [v] ἐδεῖ ἐπέρους γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τὰς Εβραίας, ἀπηγορευκότος τοῦ Θεοῦ, κληρωσομένας τὴν Χαναναίων· [x] καὶ ῥᾴδιον ἦ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω [y] τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὑπὲρ τῆς [z] ἀπραγίας, θεσίους τε ὑπὸ τῆ κακοπραγίας [a] κατειλημμένοις, οὐκ ἔκρινε. κωλύσαι δ', εἰ δύναιτο, ῥᾳθύμως [b] μεγάλως, λογιζόμενος πρεσβεύσαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. [c] οἱ δ', ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτου Βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτὸς ὀξιτηδείως ἔχων, [d] πέμπουσι μετὰ τῶν Βαλάκου πρέσβεων [e] ἄνδρας τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, προσκαλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν [f] ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Ισραηλιτῶν ἀρὰς [g] ποιήσηται. προσηκόμενος δὲ τοὺς πρέσβεις δέχεται [h] ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ [i] δει-

cepiſſet, copiarum partem *ſatis magnam* ad Madianitarum terram populandam vaſtandamque emiſit, & ad patrias eorum urbes expugnandas. Bellum autem iis intulit, ex hujuſmodi cauſa.

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia & ſocietate cum Madianitis junctus, ubi Iſraëlitarum potentiam tanta incrementa cepiſſe viderat, de regno etiam ſuo in magna erat ſolicitudine. Non enim audiverat Iſraëlitas terram aliam quæſituros eſſe (cum hoc vetaret Deus) poſtquam Chananææ poſſeſſionem adepti eſſent: ideoque celerius quam prudentius ſtatuit *eos* artibus & fallaciis aggredi. Et quidem pugnare contra eos proſpero rerum ſucceſſu elatos, & qui ex adverſis animos majores ſumpſerant, haud ſibi commodum judicavit: ſed *potius* prohibere, quantum in ſe erat, ne potentiores evaderent; id ſibi faciendum cenſens, ut legatos ad Madianitas de rebus ſuis mitteret. Illi vero, quod eſſet Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore præſtantiſſimus & cum iis neceſſitudine junctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de ſuis viros honoratiſſimos, qui vatem accerſerent, ut Iſraëlitas diris devoveret. Legatos quidem,

VI. *Balacus, copiis ſuis diſſiſus, Balaamum vatem accerſit, ut diris devoveret Iſraëlitas. Num. c. 22. Deut. 2. 9.*

[o] Δηώσοντας] Ita in *MSS.* (& *Tar.*) in *Editis* perperam δεώσοντας.

[p] Ἐκπολιορκήσοντας.] Πολιορκήσοντας *Vat.*

[q] Ἐκπολεμωθῶσι] Id placet mihi cum *Big.* & *Tar.* Quomodo apud Heſychium legitur ἐκπολεμῶσαι, πολεμοποιῆσαι. ἐκπολεμωθῶσι *Baſ. Gen.* & *Hen.* BERN. & HUDS.

[r] Βάλακος] בלק *Balacus, Philoni* Βαλάκης, *Moabitis ſuis & auxiliis Madianicis diffiſus præ viribus ac victoriis Iſraelitarum, ad diras imbelleſque execrationes convertit, accerſito hariolo Adiabeno,* מן ארם מהררי קדם או ארם נהרים *Num. c. 23. 7.* ὐκ μεσοποταμίας LXXII. *Interpr. nomine Balamo,* בלעם Bilham *Maſoretis,* βαλαὰμ LXXII. *Interpr. Philoni, Samaritis, & ex noſtris Petro Judæque, & quidem ab ore Rabbinorum* Balaam *Hieronymo interpreti, necnon ipſa dialecto Meſopotamena* בלעם Balhamo, *quod eſt* בלען Balhan *Chaldaica,* helluo, comeſtor, pernicies ciborum: *ſicut* ἐτυμολογοῦσι לבץ pernicies hominum, σκηρεθήτας, τειχισοβλήτης. בן בעור *natus Behoro ſeu Boſoro,* בן בצור *&* בוסור *in altera Epiſtola beati Petri, ubi tamen loci Eccleſiæ Syræ lectitant* בר בעור: *ſicut dicuntur liberius* צאן & עאן, ארץ & ערץ, צר & ער, *&c. propter ſimilia & æque aſpera elementa* ץ & ע. *Balhamus ſeu* βαλααμ ὁ ἱστε, הכוהם ὁ οἰωνοσκόπος *dictus eſt Joſuæ duci,* ὁ θεοφήτης *S. Petro, Talmudiſtis* ὁ ποιητὴς תרשץ, *omnibus eodem animo. Quocirca S. Hieronymus in Quæſtionibus Rabbinicis:* Ex genere Bauz, *ſeu* Buz, eſt Balaam ille divinus, ut Hebræi tradunt, qui in libro Job dicitur Eliu: [*Imo ex* Booz *atque* Ruth *augurem illum fatum referunt Talmudiſtæ, nec vero tempora conveniunt, Synhedrin f.* 105.] primum vir ſanctus & prophetes Dei, poſtea per inobedientiam & deſiderium munerum, dum Iſrael maledicere cupit, divini vocabulo nuncupatur. *Idem plane in corpore Talmudico occurrit inter apophthegmata Johannis Amorai, qui cum Hieronymo noſtro ſeculo eodem floruit, f.* 106. *a. Synhedrin,* ואורו בלעם הקוסם נביא שקר אור" יוחנן בתחילה נביא ובסוף קוסם ψευδοπροφήτης, *ubi de illo vate etiam refertur,* ארז אשר תכרך מבורך לפי שהיה ממשפחת קמואל אבי ארם ומרבר היה ברוח הקדש ומכיון שערת הועם. *Hæc ita adducere debui, ut ſciant literarum Hebraicarum oſores vel nugas Rabbinicas vetuſtatem habere commentationibus Eccleſiæ noſtræ (hoc addo) plerumque majorem. Verumtamen Adamantius pro ſua indole quam audaci Balami hujus vaticinia ſermone patrio conſcripta docuiſſe aſſerit tres Magos, cur ac quando infantem Jeſum olim irent adoratum: quod ineptum & infra fidem Chriſtianam. Prudentius tamen adnotarunt in Peſicta majore priſci Doctores Judæorum excelluiſſe opulentum (rarum & illud) hunc augurem præ cæteris profani orbis arte ſua,* אין לך נביא ונריב באומות העולם יותר מבלעם הרשע. *Quinetiam extra Iſrael quandoque audiri prophetiam veram aſſeritur hoc exemplo,* εἰς καθαίρεσιν τῶ ἐθνῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, לטרדן ליום הרין *Peſicta f.* 56. *Quoniam autem movi jam hanc literaturam, pergam & iſthæc ab Origene deſcribere,* Ajebat ergo magiſter quidam qui ex Hebræis crediderat, tali Moab uſus eſt exemplo, Sicut ablingit vitulus &c. *Num. c.* 22. 4. כלחך השור; ob hoc ſine dubio, quia vitulus ore abrumpit herbam de campo, & lingua tanquam falce quæcunque invenerit ſecat. Ita ergo & populus hic, quaſi vitulus, ore & labiis pugnat, & arma habet in verbis & precibus. *Conveniunt profecto & huc Commentaria Judaica; ſunt enim Phariſæi admodum ſimiles inter ſe ævo eodem aut diverſo.* ראו מואב את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם מרת ישראל כי אין כחו אלא נבניו אמרו (זקני מדין) אף אנו נבוא עליהם באחם שכחו בניו: *aut ex Tauchuma paulo concinnius,* כלחוך השור מה שור כוחו בפיו אף הם כוחם בפיהם. *Magus autem legatos Moabitas ad flumen Euphraten in* Pathuris, פתורה פתורה Legiſlatori, פשורה *Phaſuræ toties Paraphraſtis Samaritanis, laute excipiebat. Quinetiam monent Hieronymus noſter, & verpus Uzielides* hariolationem Onirocritam & בחור חלמיא *ea voce indicari. Leges tamen hanc hiſtoriam verbis Moyſis Num. c.* 22. *c.* 23. *& c.* 24. *aut illis Philonis &* ἐξηγητὰ *p.* 436. *&c. vel Originis* φιλονίζοντος *ad* ἀεθμ. *homil.* 13. *&c. neque omittenda ſunt Joſ. c.* 13. 22. *& c.* 24. 2. *Judic. c.* 11. 25. *Deut. c.* 23. 4. *Michæ c.* 6. 5. 2 *Pet.* 2. 15. *aut Apoc. c.* 2. 14. BERN. *Philoni* Βαλάκης, p. 643.

[s] Φυομένας ἑώρα,] Φυσωμένας *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Φυσωμένους *Vat.* HUDS. Forte φυσωμένους, quanquam & Vet. *tanto cremento proficere.* COCC.

[t] Λίαν ἐλάβετο] *Samb.* ἐλάβετο λίαν *lib.* BERN.

[v] Οὐδὲ ἐπέπυσο] *Baſ. Gen.* & *Epiph.* οὐδὲ πέπυσο. *Big.* οὐδ' ἔπυσο: atque *Samb.* perite οὐδ' ἐπέπυστο. Quippe ſic aiunt Scholæ Hebraicæ de Num. c. 22. 1, 2. אתם שאמר " לישראל אל תצר את מואב ויו מתראין מהן. Idcirco haud neceſſariam offendo correctionem hanc aut interpretationem in bibliotheca Schotani, οὐ γὰρ οὐδὲ πέπυσο γὰρ ἄλλην ἢ πολυπραγμονεῖν τὰς ἐβραίας (ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ) κληρουμένας τὴν χαναναίαν. *Non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuiſſet Deus) acquiſituros Chananæam.* BERN. Ita *Samb.* (& correxit *Coccejus*) idemque forſan voluit *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) qui habet οὐδὲ ἔπυσο. in *Editis* οὐδὲ πέπυσο pro οὐδ' ἐπέπυσο. Locum ſic legit vertitque *Schotanus,* οὐδὲ πέπυσο γὰρ ἄλλην ἢ πολυπραγμονεῖν τὰς ἐβραίας (ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ) κληρουμένας τὴν χαναναίαν. *non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuiſſet Deus) acquiſituros Chananæam.* Verum *Epiphanius* hoc modo, *denique non credebat terram aliam Hebræos quærere quam ſuam, cum promiſiſſet utique Deus Ch. illos poſſeſſuros.* ac ſi legiſſet οὐδ' ἐπέπυστο & dein ἀπηγορευκότος, atque κληρομένους.

[x] Καὶ ῥᾴδιον ἦ] Illud καὶ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τοῖς λόγοις.] Conjectura miſera *Tar. Big.* τοῖς νέοις, & ex verſione *Gelenii* concepta. BERN. Forte ἔργοις. COCC.

[z] Εὐπραγίας, θεσίους τε] *Baſ.* & *Gen.* εὐπραγίας θεσσουτέοις γεγοβημένοις ὑπὸ τῆ κακοπραγίας κατειλημμένοις οὐκ ἔκρινε *Big.* & *Samb.* εὐπραγίας θεσίους τε ἀπὸ τῆ κακοπραγίας, vel θεσίους τε τῆ κακοπραγίας *Tar. Big.* Schotanus ſaltem de graviore quodam vitio queſtus eſt. Sed vel excuſos codices Rhetorum tropus verſioque Scholaſtici ſatis tuentur, vel ſcribendum ἐπὶ τοῖς εὐπραγίαις, θεσίοις τε ὑπὸ τῆ τοῖς πολιτικὴν κακοπραγίας κατειλημμένοις. Mox *Samb.* δ' εἰ. & dein πρεσβεύσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ', ὦ γάρ —— πέμπουσι *Baſ.* & *Gen.* πρεσβεύσαι (aut πρεσβεύσαι *Big.*) πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ δ', ὦ γάρ ----- πεμπῇ *Samb.* & *Big.* λογιζόμενος πρεσβεύσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ', ὦ γάρ —— πέμπουσι Epiphanii in oculis. BERN.

[a] Κατειλημμένοις,] Forte ἐμπεπλεγμένοις. COCC.

[b] Μεγάλως,] Ita *Samb.* μεγάλως λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρ. *Baſ.* & *G.* μεγάλως, λογιζόμενος πρεσβεύσαι *Big.* (*Coll. Voſſ. Tar.*) & *Vet. Interpr.*

[c] Οἱ δ'] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ὁ δ', ὦ γάρ τις —— πέμπῃ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.*

[d] Πέμπουσι] *Big.* & *Coll. Voſſ.* πέμπῃ.

[e] Ἀνδρας τῶ'] Ἀνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Baſ.* cum *Gen.* ἄνδρας τῶ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Big. Samb.* & *Tar.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Burius* meus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Baſ.* & *G.* ἀνδρας τῶς παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγοις *Vat.*

[f] Ἐπ' ἐξωλείᾳ] *Baſ.* ἐπ' ἐξωλίᾳ. BERN.

[g] Ποιήσηται.] Ποιήσαιθ *Vat.*

[h] Ξενίᾳ φιλοφρόνως.] Ἐπὶ ξενίᾳ *Vat.*

[i] Δειπνίζας] *Samb.* δειπνίζας, verbo agentis & excipientis epulis. Alterum præſtat. Verum de hoc augure & de Moabitarum Principe juvat forte adnotare ex Philone, Οὗτος ὁ πά-

dem, poſtquam advenerant, benigno hoſpitio excepit: cumque cœnæ adhibuiſſet, Dei ſententiam, quæ foret de Madianitarum poſtulatis, perquiſivit. Deo autem ei, *ne una cum illis iret*, obſtante, ad legatos revertitur, præ ſe ferens alacritatem & ſtudium obſequendi illorum precibus votiſque, illis vero ſubjiciens Deum voluntati ejus reſiſtere, qui ipſum ad tantam *famæ* celebritatem vera loquendo prædicendoque perduxerat. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipſum venire poſtulant, Deo cariſſimum eſſe *ajebat*: ſimulque ſuadebat, ut, hanc ob cauſam ad illos profecti, ſuas Iſraëlitis donarent inimicitias. Cum hæc dixiſſet, legatos dimiſit.

Tum Balamus, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, ſeſe comitem dat legatis. Num. c. 22.

3. Madianitæ vero, inſtante adhuc magis Balaco [1] & magna pollicente, alteram ad Balamum legationem mittunt. [2] Atque ille, ſtudens iſtorum voluntati morem gerere, Deum conſuluit. Deus autem, indignatus quod *iterum* tentaretur, imperat ut legatis nihil contradiceret. Is vero, haud ſuſpicatus Deum hæc [3] juſſiſſe ut ipſum ludificaret, cum legatis recta contendit. At dum iter faceret, in loco quodam anguſto, maceria utrinque ſepiente, ei occurrit Dei angelus; atque aſina, qua vehebatur Balamus, ſentiens Dei ſpiritum *ſibi obviam* venientem, cum Balamo *de via declinavit* ad alterum ſeptum, nihil morans verbera, quæ ei intulit Balamus, offenſione pedis ad maceriam læſus. Cum autem, inſtante angelo, aſina *iterum* percuſſa ſuccubuiſſet, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum ut injuſtum increpuit: quod cum prioribus miniſteriis nihil habuerit de ea querendum, nunc vero plagas infligat, non in-

Aſina, Dei angelo in via ſtante, verberibus affecta Balamum alloquitur.

πήσας ἀνέκρινε τὸν ἐξ Θεοῦ Δράσιον, τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς Μαδιανῖται ἀξιοῦσι καλεῖσθαι. ἐξ οὗ δ' ἐμποδὼν ἔστη ἀφικνεῖται πρὸς τὰς πέδσεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς [k] ἃ δέονται τυχεῖν, [l] τὸ δὲ Θεοῦ ἀντιλέγειν αὐτοῖς τῇ προαιρέσει δηλῶν· ὃς αὐτὸν διὰ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν τύσης πρόρρησιν ἀγαγοι. τὸ γὰρ φρατὸν, [m] ᾧ καταφασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν προσκαλεῖσθαι, διὰ δυσκίας εἶναι τῷ Θεῷ· σωεβάλλέ τι δὲ τούτῳ τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοῦ χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς Ισραηλίτας [n] καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις τοῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

γ'. Μαδιανῖται δὲ, Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρὴν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος, βουλόμενος [o] χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν Θεόν. ὁ δὲ, καὶ [p] τὸ πείρας δυσχεραίνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. [q] ὁ δ' οὐκ ὑπολαβὼν ἁπλῶς τοῦτο τὸ Θεὸν κεκελευκέναι, σωαπήει τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὴ τὴν ὁδὸν αἰγίλωψ θείᾳ προσβαλόντος αὐτῷ [r] κατά τι στενὸν χωρίον περιειλημένον [s] αἱμασιαῖς διπλαῖς, ἢ ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, σωεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαντῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον [t] πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν, ἀναιθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ [v] πρὸς τὸν θριγκόν. ὡς δ' ἐγκλίνουσα τὸν αἰγίλωπα ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βραχὺ θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνῳ λαλήσαι κατεμέμφετο [x] τὸν Βάλαμον ὡς [y] ἀδίκως,

λεμος (perſtringit autem iſte bellum Amorrhæum) ἅπασι μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ἔθνεσι φοβερὸν σωεργάσαθ, Δράσεώντος δὲ τοῖς σοφοῖς. εἷς δὲ τὸν ἀσυγκρίτων βασιλέων, σύμαλὶ βαλάκης, μεγάλων καὶ πολυάνθρωπον τὸν ἰσχὺς μοῖραν ὑπαλμένον (Ita ſolent Scriptores Judaici omnis ævi ex rebus parvis magnas confingere, modicoſque tumulos ad ſidera uſque efferre, lectore tamen ridente.) σφὶν οἷς χέρσος ἐλθὼν ἀπειπὼν, ἄλκυος μὲν ὑπαντῶν σὺν ἰδοκλαζε. τὸ σκοροξίσεως δὲ σπλων ἐλάσθερον πόλεμον Δράδιδράσκων, ἐπ' οἰωνὸς δὲ καὶ μαντικὰς ἐτράπελθ, νοιζων αἰρᾶς τινὶ δυσηοιαζ τὸν ἄμαχον ῥώμῃ τὸ ἐρώμων καθελεῖν. ἀπὸ δ' ἐὸ κατ' σκῆνον τὸ χρέον ἐπὶ μαντείας περιβόητον μεσοποταμίας οἰκῶν, ὃς ἄπανία μὲν ἐμεμύηθ τὰ μαντικῆς εἴδη. οἰωνοσκοπίαν δ' ὃ τοῖς μάλιστα συσκιαζόντως ἐθαυμάζεθ. ὥσθ' ἅπερ γὰρ τοῖς μὲν ἐκουδρίοις θέρος ἀναιζοντος· τοῖς δὲ αὐχμὸν τε καὶ φλεσμὸν ὃν μέσῳ χειμῶνι· τοῖς δ' ἐξ ἀνατηρίας ἀφορίαν, καὶ ἔμπαλιν λιμὸν φορᾶν· οἷοις δὲ πλημμύρας ποίαμῶν καὶ νεώσεις, καὶ θηρείας λοιμικὰν τοτημάτων καὶ ἄλλων μειζόνων· ὧν ἕκασον ὁ σοφιστεύσειν δοκῶν ὀνομασάτω λύ. —— ὁ δὲ σὺν δὴ φρενήμασι οὐθενὸς καὶ βεβαίως, ἀλλὰ τὸ πλέον ἀσύζυμβρον· ὡς δὴ τις ἐλλογίμων σοφητῶν γεγονὼς, καὶ μηδὲν ἄνδρ χρησμῶν ἀληθὲς σχάτιστον τὸ δοξάσαι, ὑπαινιδύλῳ λίγων σὸν ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν τὸ θεῖον. Hic itaque unus ad Parasam *Balac*, profuſus adeo, loco eſſe queat Steuchi, Cornelii Lapidei, Lorini, Menochii, & ſimilium, quorum ſane commentis conſumitur & ætas & ingenium Theologaſtrorum. BERN.

k Α δέον] τυχὸν, Lege ἃ. COCC.

l Τὸν δὲ Θεὸν] Τὸν Θεὸν δ' ἀντιλέγειν *Samb.* & *Big.*

m Ω καθεσεσόμενον] Eſt (*Tar. Big.*) qui malit ᾧ καθεσεσόμενον, ſine cauſa.

n Καταλυσαμένους.] Καταλυσουένους *Hen.* & *Busb.*

1. *Et magna pollicente,*] Ita placuit διπλᾶ λιπαρὴν προσφέροντος· interpretari, convenienter *Sacris literis*, atque etiam *Philoni*, qui ad Balamum allata prodit πλείω χρήματα, καὶ ἀξιοτιμότερος δωρεάς.

2. *Atque ille,*] *Chreſmopola Euphratenſis, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, experitur rurſum Oracula, ſed jam dubia, dictis prius quaſi adverſa & involuta, ut Numinis eſſe poſſunt offenſi valde & aſpernantis, Num. c. 22. 20, 22, 25 O Joſephum optimarum literarum egregium interpretem! Malam tamen viam, obſtante Angelo vindice, τῷ κατηγόρῳ שטן vaſer apud Aquilam, quem putant Theodoretus aliique Eccleſiaſtici Michaelem fuiſſe, Magus molitur, ex ſcotomate avaritiæ cæcior Tireſia, ſtupidior aſina. Pigra enim beſtia planeque ἄμυητος ἀθωΐας τε, qua tunc vehebatur, καὶ ἀνθρώπου φωνῇ θεσπιζομένην (quod profecto de bove mirum minus, quam in Gentium hiſtoriis frequens, ut facile ſemper fuit noſtro generi δυσκόλως.) ἀκούσαι τὸν δ' ἀφθόνου δωδεκατυόλου, quod ad ſuos ſcripſiſſe creditur B. Petrus poſt Moyſen ἀρίθμ. c. 22. Attamen jumento Balamico os aperiebatur præter naturam, aut juxta commentum priſtorum Phariſæorum loquendo, creabatur iſtud veſpera primi Sabbati cum cæteris rerum prodigioſarum. Vide horum Capitularia, אבות c. 5. §. 6. & πεπιτλὼ μικρὸν, & Coſri p. 254. Cavebunt adeo pii hominum ne accedant ad Literaratores Judaicos, Saadiam, Samuelem Hophnidem, Samuelem Cantorem, neque ad Moyſen natum Maimone l. 2. c. 43. Doctoris: qui enigmata, phantaſmata, בחלום או במראה הנבואה, aut plane ſomnia eſſe, non veram rem geſtamque palam ferre arbitrantur, quæcunque ſuper aſino loquente ac diſputante narraverat melior Moyſes. Inſuper hac de re poſt Chiam doctorem dicere aliquid voluit Abeneſdras Aſtrologus, nec quidem potuit præter ridicula ac vaniſſima. Ceterum cum loquaci mandibula cilli iſtius, cumque malo onere ejus pueriliter ludunt Doctores Ænigmatici, præſertim Adamantius Hom. 14, & 15. Abeat ergo hinc Mohammedicæ ſuperſtitionis dignus præco. BERN.

o Χαρίζεσθαι] Χαρίζεσθαί τι τοῖς *Vat.*

p Τῆς πείρας] Quid ſi τὰς πείρας. COCC.

q Ο δ' οὐχ ὑπολαβὼν] *Big. Samb. Epiphan. Schotanuſque*, uti exigit ea ſententia. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἁπλῶς typis haud integris *Baſ.* & *Gen.* Ait enim hac de cauſa Comeſtor, *Joſephus videtur velle, quod Dominus iratus, quaſi ironice dixerit ei, Vade cum eis. Quod quia non intellexit, obſtitit ei angelus.* BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δὲ ὑπολ. unde *Schotanus* legendum eſſe conjecerat, ὁ δὲ μὴ ὑπολαβὼν: inſuper adjiciens, *eſt enim* ἁπλῶς *ingenii.* de qua videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr.* voce ἁπλῶς. Arbitror ipſe, *Joſephum* male de Deo pronunciaſſe.

3. *Juſſiſſe ut ipſum ludificaret,*] *Juſſiſſe fallacia* (hoc eſt, *tentando*) interpretatur *Clericus* ad *Num.* c. 22.

r Κατά τι στενὸν χωρίον] Ita *MSS* in *Editis* καθ' τι τὸ στενὸν χ. HUDS. Τι τὸ στενὸν χωρίον, ut mox τι τὸ ἕτερον. REL.

s Αἱμασιαῖς διπλαῖς,] *Baſ.* & *Gen.* αἱμασίαις διπλαῖς accentu male promoto. Hoc idem in Sacris גדר כזה וגדר מזה. BERN.

t Πρὸς τὸ θριγκόν.] *Baſ. Gen.* & *Hen.* πρὸς τὸ ἕτερον τὸ θριγκῶν, pro τὸ θριγκίων. *Zonaras* huc, ᾗ ὄνος ἡ ὁ βαλαὰμ ἐπαχθέτο, συνείσα δὲ θεῖα πνεύματος (ſic Dei *angelum* vocat Joſephus, pariter ut Philo eundem θείαν ὄψιν) ὑ σοφίσασθαι, ἵνα τὰς πληγὰς ὑποδίδοι. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πρὸς τὸ ἕτερον *Baſ. G.* & *Hen.*

v Πρὸς τὸ θριγκόν.] Vel leges cum *Hen.* & *Busb.* πρὸς τὸ θριγκίον. Attamen *Baſ.* & *Gen.* rurſus præter uſum ac ritum Græcanicum πρὸς τὸ θριγκόν. BERN. Πρὸς τὸ θριγκίον *Vat. Hen.* & *Busb.* & forſan ſupra πρὸς τὸ ἑτ. τὸ θριγκίων. Verum rurſus hic πρὸς τὸ θριγκὸν *Baſ.* & *G.* præter uſum ac morem Græcorum.

x Τὸν Βάλαμον] *Baſ.* & *Gen.* τὸ βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τοῖς πρότερον Δράκοντίας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, πλὴν ὅ πληγὰς ἐπιφέρῃ, μὴ συνεὶς ὅτι &c. *Big.* & *Samb.* τὸ βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τοῖς πρότερον Δράκοντίας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, πλαγὰς ἐπιφέρῃ· μὴ συνιεὶς ὅτι. Compendio *Hen.* & *Busb.* φωνὴν ἀνθρωπίνην καὶ θείαν βάλτιν λαβοῦσα, ἀνθρώπου σκληρὸ τὸ βάλαμον, πλαγὰς ἐπιφέρον ὄντι, σὺ θεὸς οἷς αὐτὸς ἔπαθεν ὑπηρέτης ἔφερε?): *Zonaras* haud diſſimiliter. Vide quomodo admirandam hanc hiſtoriam deducit Philoſophus Alexandrinus, δελεασθεὶς μὲν τοῖς ἐδὴ σοφιζομένοις, καὶ τοῖς μεθύσοις ἐλπίζι, καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ Δράκοντος καταδιφθείς, ὑπεδίδου· πάλιν σοφιζόμενος (nil ſanctius ſenſit de hoc ſortilego meus Philonis) τὸ θεῖον, σὺν ἐφ' ὑγιεῖ. τὴν ὑστεραίαν παρεσκευάζετο τὴν ἔξοδον, ὀνείρασι διηγούμενος ὑφ' ὧν ἔλεγε πληχθεὶς εἰσαγγέσι φαντασίαις ἀναπλάζεσθαι μηδὲν μένειν, ἀλλὰ τοῖς σχίσβεσιν ἀκολουθεῖν.

κεν, ὅτι ταῖς πρόσθεν ἀφικνείαις μηδὲν ἔχουσα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νυῦ [z] δὴ πληγὰς ὑπιφέρει, μὴ σωθεὶς ὅπερ νυῦ κατὰ Θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς [a] ἔσπευσεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. παρακρουόμενος δ' αὐτοῦ ἀφὶ τὴν τοῦ ὄνου φωνὴν ἀνθρωπίνην ἵησιν, ὀπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν πληγῶν· ὡς ἐκεῖ δὲ κτήνος ὄντος αἰτίου, τὴν ὑπ' ὀδὸν αὐτοῦ ἀφικνουμένου πρὸς γνώμην [b] τοῦ Θεοῦ ῥωμένην. καταδείσας δ' ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν· ἀλλὰ Θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προστάξας ὅ, τι περ ἂν αὐτὸς [c] κατὰ νοῦν αὐτῷ ποιήσαι, τοῦτο σημαίνειν.

δ'. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα δὴ Θεοῦ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως [d] σκηπτῶς, ἡδέως προσχὼν ὑπὲρ τοῦ ὁρᾶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸ μαντεῖον σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο, τοῦ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτὸς σκηνὰς, βωμούς τε σκέλλουσιν ἐπὶ δείμασθαι τὸ βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς [e] παρασκευάσαι. ὑπουργήσαντος δὴ ἀφὶ ταχέων τοῦ βασιλέως, [f] ὁλοκαυτεῖ [g] τυθείσας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν [h] σημαινομένην. [i] ὁ δὴ οὖν φησὶν, "ἔτος εὐδαίμων, ὦ "ὁ Θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμ- "μαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπι- "νέυσεν. ὡς ἐδὲν ἐστιν ἀνθρωπεῖον ἧσσον, ἢ μὴ κατ' "ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων ἀρίστων καὶ κα- "θαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους [k] κεκλήσεσθε, καὶ παν- "σὶ βελτίοσιν αὐτῶν τοῦτο [l] καταλείψετε, Θεοῦ μό- "νους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν ἡλιοι- "σθε πάντων εὐδαιμονέστεροι τοῦ ὑπὸ τὸ ἥλιον σκοπεῖζον- "τος. γῆν τε οὖν, ἐφ' ᾗ ὑμᾶς αὐτὸς ἔσχλε, κα- "θέξετε, διαδόσεσιν ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις· καὶ "τοῦ "σθεὶ αὐτῶν κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θά- "λασσα. δέκεσθε δὴ τῷ κόσμῳ φέρειν ἑκάστη γῆ [m] τὸ

telligens se jam Dei consilio inhiberi, quo minus iis, ad quos properat, inservire posset. Dum vero ille voce humana asinæ attonitus turbatusque constiterit, manifesto ejus in conspectum se dedit angelus, ipsumque reprehendit ob asinam verberibus multatam; quod in culpa non esset jumentum, sed ipse obstaret ei contra Dei sententiam iter facienti. Balamus autem perterritus *actutum* redire voluit: sed Deus eum ad pergendum, quo instituerat, impulit; præcipiens, ut quicquid ei in mentem subjecerit, id *Balaco* significaret.

4. Et ille quidem, postquam hæc Deus ei imperaverat, pervenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus, [4] petebat ut ad jugum quoddam montium deductus Hebræorum castra oculis perlustraret. Ipse etiam rex præsto erat, ut vatem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminentem, qui à castris *Hebræorum* stadiis sexaginta aberat. Ille autem cum eos vidisset, regi mandavit ut septem aras exstrueret, & totidem tauros & arietes adduci curaret. Cumque rex è vestigio ista submini strasset, holocausta immolat, ut *Israelitarum* fugam significari perspiceret. quo facto, ita loquutus est: "*En* felix ille *populus*, cui & dedit Deus immensa bonorum copia "& abundantia frui, & in omnibus suæ providen- "tiæ auxilio ductuque gaudere voluit. Certe nul- "la usquam terrarum gens est, quæ vobis virtute "& rerum optimarum honestarumque studio par "similisve habebitur: atque ista liberis, qui majori- "bus suis prælucebunt, relinquetis; Deo vos solos "hominum *benigne* respiciente, eaque vobis larga "manu suppeditante, unde omnium, quos sol aspi- "cit, felicissimi esse possetis. Istam itaque regio- "nem, ad quam *possidendam* vos misit, obtinebi- "tis, posteris vestris in æternum servituram: eo- "rumque nominis gloria replebitur terra universa "simul & mare. Satis quidem eritis mundo, ut "unaquæque orbis pars suas vestra ex progenie "habeat incolas. Est ideo ut miremini, ô beate „exer-

Balamus, de vertice montis Baal Hebræis maledictus, omnis plenus magna eorum encomia edicit, & majora adhuc illis pollicetur. Num. c. 23.

θεῖν. ἤδη δ' αὐτῷ προερχομένῳ γίνεται κατ' τὴν ὁδὸν σημεῖον ἀρίδηλον, ἀφὸ δὴ τὴν χρείαν ἐφ' ᾗ συνέτεινεν εἶναι παλίμφημον. Quippe post pauca ex Moyse satis nota, τὰ πας' ἑκάτερα χωρία ἦσαν, refert porro ἦσαν ὠμασιαὶ καὶ φραγμοὶ πλησίον. ὁπότ' ἂν τούτοις προσπηδήσῃ φιεύμενος, γόνυ καὶ πήμασι καὶ πόδας ὁ διαπόνησι πιεζόμενος καὶ θλιβόμενος ἀπορρήγνυσθαι. διὸ δὴ ὡς ἔοικε διὰ τις ὄψις· διὰ τὸ μὲ ζῶον ἐπιφοιτῶσαν σὺν πολλῇ διασάφησιν ὑπεσήμηνε· ὁ δ' ἄνθρωπος οὐκ εἶδεν, εἰ ἔλεγχοι ἀναισθησίας. ὑπὸ δὲ ἀλόγου ζώου παρδυναμεῖτο τὰς ὄψεις ὁ μὴ μόνον τὸ κόσμιον, ἀλλὰ καὶ τὸ κοσμητικὸν αὐχῶν ἔχειν. Verum sedulo abstinet hic Philosophus à loquela Asini. μόλις δὲ τὸ ἀνθρωπικὸν ἰσὸν ἀγγέλου σὺν ἐπιδῇ τοιαύτης διὰ θέας ἀξίου, ἀλλ' ἵνα τὴν ἀτιμίαν καὶ ὕβρισιν αὐτοῦ καταλάβῃ, ὡς ἱκεσίας καὶ λιτὰς ἐπιστρέψῃ συγγνωσθῆναι διέμψι ὑπ' ἀγνοίας, ἀλλ' ὃ καθ' ἑκάστου γνώμην ἀμαρτάνοντι. τότε μὲ δὲ ὑπερβέβληται δίον, ἐπενθάλθη τὸ φανείζη ὄψιος, εἰ ἀναπάμπλοι πάλιν τὴν ἐπ' οἶκον. ἡ δὲ συνιδεῖζα τὴν εἰρωτείαν καὶ ἀπολιπαίζα· τί δὴ ἔδῃ πυνθάνεσθε πρᾶγμα ὅτως ἐμφανές, ὃ τὰς λαβδείξεις ἔχειν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διομόσαι τὸ ὂν λόγων ἀληθείσεως πίστεως. εἰ μὴ ἄρα ὀφθαλμῶν ὧν ἀπιστότερα, καὶ πρόσωπον ῥήματα. βαδίζε εἶπεν ἐφ' ᾗ ἀποδοθεὶς ὁδόν. ὁ δὲ ἐκ δὴ ἔδει, ἐμοὶ τι λεκτέα ὑπαχθεὶς ἄνωθεν τῆς Δήλοιάς καὶ τὰ φωνῆς ὄργανα τρέποτος, ἢ δίκαιον καὶ συμφέρον. διοχλίζω δὲ ἐγὼ τὸν λόγον, διατίζων ἑκάστα ἀφὸ τῆς γλώττης ἑκάστου. Hæc ille, tanquam Scholasticus. BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis* & *Vat.* τὸ Βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς &c. in *Big.* & *Samb.* τὸ Βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τ. π. δ. μ. ἐ. ἐγ. αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρων· μὴ συνιεὶς ὅτι &c. Compendio, iisdemque verbis *Hen. Busb.* & *Zonaras*, p. 21. Videsis *Philonem*, p. 644.

Balamus, de vertice montis Baal Hebræis maledictus, omnis plenus magna eorum encomia edicit, & majora adhuc illis pollicetur. Num. c. 23.

y Ἀδικον,] Forte ἀδίκως & mox ουδὲν ἕτερον. COCC.

z Δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ.] Illud ἢ omittunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* ut *alii* omnes νυῦ ἢ præter *Basil.* & *G.* HUDS. Lege ὅτι. COCC.

a Ἔσπουσεν] Forte ἔσπευδεν. COCC.

b Τοῦ Θεοῦ ῥωμένην.] Articulum negligit *Vat.* ut & mox αὐτὸς, v. 31.

c Κατὰ νοῦν] *Samb.* κατανοῶ.

d Σκηπτικῶς,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀσχιπῶς, sensu non alio.

4. *Petebat ut ad jugum quoddam montium deductus*] Mox *de vertice montis Baal idoli Moabici prope Areopolin*, *Moysi* בעל פעור, LXX. *Interpr.* φέγωρ & βαάλ, *Onc.* דמרי רחלתא לבואב, & *priscis Commentatoribus* או בירא גליאם שלו, *Balamus magnus exercitum Hebræum in Magno Campo liberius agentem* VIII. M. *pas-*

suum intervallo respectans, male licere maluit Sacræ Genti, victimis adeo juxta septimanam conditi orbis ritu antiquissimo mactatis, statim plenus veri bonique Numinis, horum encomia edicit; majora eis insuper pollicetur, infinitam sobolem. Chananæam breve triumphandam, dein orbis totius imperium. Sic præter Josephum Num. c. 23. v. 9. explicat Uzielides, יהו עמא לבדד מוֹן משכניהי, הא עמא בלחודיהון יתיבין, ובשאר עממיא לא מתחשבין *Onkelos*, ולמיחסן עלמא *Jonathan*. BERN.

e Παρασκευάσαι.] Παρασκῆσαι *Hen.*

f Ὁλοκαυτεῖ] Plures libri ὁλοκαυτῇ, ut *Big. Busb. Hen.* & *Zon.* Superius *Hen.* κελεύει θυσθῆναι. BERN.

g Τυθέντας,] Ita *Basil.* & *Samb.* in *reliquis* θυθέντας.

h Σημαινομένην.] Ex *Epiphan. Hen.* atque *Busb.* restitui ὁ λεὼς φησιν &c. Unde *Zonaras*, ᾧ εἰς θεὸς αἰχθεὶς, ἐπλά τε ταύρους ὁλοκαυτώσας, καὶ τοσούτους κριοὺς, ὡς εἶδε τροπὴν σημαινομένην, ὃ μόνον ἐκατηύξατο τοῖς ἑβραίοις· ἀλλ' ἐπιθειάσας, αὐτός τε καὶ τὸ γένος ἅπαν αὐτῶν κυλόγησε καὶ ἐξώμοσε. Verum *Basil. Gen. Big.* & *Samb.* σημαινομένην. ὁ δὴ ὡς φησιν ἕτος ὁ εὐδαίμων, ᾧ, aut ἕτος εὐδαίμων, ᾧ *Samb.* BERN.

i Ὁ δὴ οὖν φησὶν,] Cum in *Editis* fuerit, ὁ δὴ ὥς φησιν ἕτος ὁ εὐδ. & in *Codd. Samb.* & *Vat.* ὁ δὴ ὡς φησιν ἕτος εὐδ. ideo leviculam mutatione legendum censui, ὁ δὴ οὖν φησιν, ἕτος εὐδ. nec, ut mihi videtur, sine auctoritate *Epiphanii*, qui ex *Cod. Vossii* sic se habet, *immolavit holocausta, ut fugam videret significari. quo facto cæpit è diverso benedicere, dicens, Hic populus felix* &c. quæ postrema verba favent lectioni *Codd. Hen.* & *Busb.* (ὁ λεὼς, φησὶν, ἕτος εὐδ.) quam amplexus est *Bernardus*. Olim ex *Zonara* conjeceram, τυθέντας. ὡς τροπὴν εἶδεν σημαινομένην, ὁ λεὼς, φησὶν, ἕτος &c.

k Κεκλήσεσθε,] *Big. Samb. Tar.* & *Busb.* κεκλήσεσθ editionum par. Quoniam respectu Israelis, sic usque gloriantur profugi miserique Pharisæi, Synhedrin f. 39. a, b. & Pesicta f. 57. sicque Num. c. 23. v. 9. ultro interpretantur, reliquas omnes gentes mortalium אין pro nihilo habere Conditorem & prorsus negligere. BERN. Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* κεκλήσεσθ in *Editis*, *aliisque*.

l Καταλείψιτε,] Καταλείψειν *Basil.* & *Gen.* καταλήψετε *Tar. Big.* & *Samb.* καταλείψετε codex Cassiodori correcte. Tolerari etiam potest ante excusum. BERN. Ita *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* καταλείψειν, in *Big.* & *Samb.* καθαλήψετε.

m Τῶν ὑφ' ὑμῶν] Τῶν ὑφ' ὑμετέραν χθόνα *Big.* & *Samb.* τὴς ὑμετέρας χθόνας *Tar.* conjectoris. τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρας χθόνας *Basil. Gen. Busb.* & *Hen.* quod est dictum præcise pro οὐ τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρας χθόνας οἰκήσομαι. τὸς ἀφ' ὑμετέρας χθόνας *Epiphanius*. BERN. Eo modo

Basil.

"exercitus, qui ex uno parente in tantam crevistis "multitudinem. Quin vos jam non adeo multos "terra excipiet Chananæa; orbem vero terrarum "scitote vobis in perpetuum fore habitaculum: "pluresque numero, quam sunt stellæ cœlestes, "per insulas pariter ac continentem vitam agetis. "& cum tot tantique fueritis, non defessus erit "Deus, pace quidem rerum omnium abundantiam "largiendo, bello vero victoriam & imperium. "Vobiscum dimicandi desiderio ardeant inimici; "atque ita demum efferantur, ut ad arma manus- "que conferendas vos provocent. Non amplius, "ut consueverunt, cum victoria revertentur, nec "ut inde lætitiam capiant liberi & uxores. In "tantum eam, qua polletis, fortitudinem provi- "dentia sua Deus extulit, qui potest & quod su- "pereſt minuere, & quod deest supplere.

Contra propriam indolem his verbis populo Hebræo benè ac felicitèr dicit Balamus, urgente Dei spiritu. Num. c. 23. & c. 24.

7. Et ille quidem talia *clare* vaticinatus est, extra se raptus, spirituque Dei instinctu ad ea concitatus. Balaco autem hæc indigne ferente, ipsumque legem violare clamitante, qua eum magnis muneribus à sociis accepturus esset; nam cum venisset diras hostibus imprecatum, *è contra* illos *coram* laudarit & mortalium beatissimos prædicarit: "ô Balace, inquit, rebus omnibus rite "perpensis, num existimas in nobis situm esse quid "dicamus aut taceamus, cum nos Dei spiritus oc- "cuparit? voces enim ille quascunque vult & ser- "mones emittit, nobis non sentientibus. Equi- "dem & ego illorum bene memini, quibus e- "gentes vos & Madianitæ magno studio me huc "ἐφ' ὑμῖν ἑτέρα γῆνες οἰκήτορας. [n] θαυμάζετε τοί- "νυν, ὦ μακάριε τρατὸς, ὅτι τοσοῦτο ἐξ ἑνὸς "πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ [o] τ γῆ ὑμῶν [p] ὀλίγων ἡ Χα- "ναναία χωρήσει γῆ, τὴν δ' οἰκουμένην οἰκητήριον δ' "αἰῶνος ἴσε ποιουμένην [q] ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑ- "μεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν "ὑπ' ἀστέρων ἀριθμὸς ὢν ὑρανῷ. τοσούτοις δὲ ὄσιν, οὐκ "ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγα- "θῶν ὂν εἰρήνῃ [r] χορηγῶν, νίκην δὲ καὶ κράτος ὂν "πολέμῳ. [s] παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τῶν ποιεῖς ὑμᾶς πολεμι- "λάβοι, καὶ θερασυνθεῖεν ὥστε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέ- "ρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὁ γὰρ ἂν [t] ὑποτρέψῃ ἐπ' ὁ νικηφό- "ρον, ὑπ' ὤκτε παῖδας εὐφρᾶναι καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον "ὑμῖν [v] ἀνδρείας τὸ θεῖον [x] ὂν θεοῦ ποιοῦσας [y] ἀνίρῃ), "ὧ καὶ τὰ ποτὲ μειοῦν ἰσχὺς, καὶ τὰ λειπόμενα διδόναι.

8. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπῃείζετο, οὐκ ὢν ἐν ἑαυ- τῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι ποὸς αὐτὸ [z] κεκινημένῳ. τοῦ δὲ Βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ ποιοῦντος [a] αὐτὸν τὰς σωθησομένας ἐφ' αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ποιοῦ τῶν συμμάχων ἀπικαλοῦντος· [b] ἐλθόντος δὲ ὅπῃ κατέρα τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτὸς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· [c] ὦ Βάλακε, "φησὶ, ποῖ τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶ- "ναί τι ποῖ τ ποιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν, [d] ὅταν ἡμᾶς τὸ "τοῦ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τύτο "καὶ λόγους οὐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ δὲ μέμνη- "μαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ [e] Μαδιανῖται δεηθέντες συνῆλθοῖ "με

Bas. G. Busb. Hen. & Vat. quod est dictum præcisè pro οὐκ ἔτ' ἐφ' ὑμῖν ἑτέρα γῆνες οἰκήτορας. in *Big. & Samb.* τ ἀφ' ὑμετέρων γένους. Est qui conjecerat, τὰς ἀφ' ὑμετέρα γένους οἰκ. HUDS. Forte ε ὑμετέρα. *Vet. & omni terra habitatores ex vestro genere præbentes.* COCC.

n Θαυμάζετε] Ita *Vat. Busb. & Hen.* Θαυμάζοθε νῦν ὦ μακ. *Big. & Samb.* Θαυμάζετε τοίνυν ὁ μ. *Bas. & G.* Θαυμασὰς τοίνυν καὶ μακ. *Vet. Interpr.*

o Τῶν νεῶν] Lege τὰς νεὼ ὑμῶν ὀλίγας. COCC.

p Ὀλίγων] Ὀλιγον *Hen. & Busb.*

q Υμῖν·] *Al.* (*Big. & Coll. Voss.*) ὑμῶν.

r Χορηγῶν,] Ita *Vat. Busb. & Hen.* in *cæteris* χορηγεῖν, quod tolerari potest.

s Παῖδας] Καὶ παῖδας legerat *Epiphan.* HUDS. Lege εἰ παῖδας. COCC.

t Υποτρέψῃ] Ita *Bas. & G.* ὑποτρέψῃ *Big. & Samb.* ὑποτρέψει τις *Busb. & Hen.* ὑποτρέψειέ τις *Vat.*

v Ανδρείας] Εὐανδρίας *Big.* (*Coll. Voss.*) *& Samb.*

x Εκ Θεῦ] Εἰς Θεῦ ποιοῦσαν *Vat.* Videsis *Philonem*, p. 644. & 645.

y Ανίρῃ),] Ita *Big.* ἀνέρῃ) *Bas. Gen. Busb. Hen. & Samb.* ἀνείρῃ) *Tar. præstabitur Epiph.* Sectemur modo verba Philonis, elegantia, egregia, atque novis quotquot paraphrasibus multo illustriora. Τῇ δ' ὑσεραίᾳ ἅμα τῇ ἕω τ μάντιν ὁ βαλάκης ἀγαλα- βὼν, ἐπὶ γεώλοφον ἀπῆγεν, ἔνθα καὶ σφίλας συνίβαινον ἰδρύσας, ὧν αἱ ἰσχάροι ποοσειώδεν· (Uzielidæ לרמות דחלתא דפעור, *ἐπὶ τὰ ὑ- ψηλὰ δ' εἰδώλου φογὸς, ad collem Priapeum.*) μέρος δ' ὀθόνης καθεψόητο τ τ ἱερείων σφαγεσίας, ὃ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπι- δείκνυθ τῷ μάγῳ. ὁ δ' θεασάμενός φησι, σὺ μὲ ὦ βασιλεῦ βωμὸς ἐ- πτὰ δεμνύμθ, μοσχοὺ ἐφ' ἑκάστῳ καὶ κριὸν ἱερεύσων. ἐγὼ δ' ὀκτωκαί- δεμνύμ (quod est v. 3. וילך שפי, *divertit adeo in semitam*, Septuaginta ἐπὶ τὸ ὕψος ἕως. שפי *secreto*, vel pro על שפי *ἐπὶ τὸν διεκβολὴν*, ἤτοι ἐπὶ τὸν ἄτρατον, על שבילא, τ σύρον Jer. c. 12. 12. Theodoreto Bibliisque Polyglottis contestantibus. Aut maxime, ut interpres Arabicus in manibus Samaritarum, ὑποχώρησε κατ' ἰδίαν, نغضي متحفيا. Hoc volo. Similiter Onceloſus & Scriptor *Siphre* interpretantur, καὶ ἐποροίθη μόν. יחדי.) πούσομαι δ θεῦ τι λεκτέον. ἔξω δ' ποιελθών, ἴνθεος αὐτίκα γίνεται, ποφήτικὸ πνεῦμα ἐπισφοιτήσαν θεὸς· ὁ πᾶσαν αὐτὸ τὴν ἔντεχνον μαντικὴν σο- φισείᾳ ὑπερβάλλοντο τ ψυχῆς ἤλασε. δείσας γὰρ μὴ ὧν ἱερατεύτων κα- τακωλύσῃ συνιστᾶσ μαγικῆ. Idem expressit suis verbis Flavius, οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι, φθάσαν θεὸς εἰσελθὼν ἐκείνα ἡμέτερα. Quapropter Rabbini veteres sæpius hunc hariolum animum mutasse volunt; prophetam modo falsum, modo verum, rursus falsum eundem retulisse. Ne omittas tamen Samaritarum Scholas legisse clarè v. 5. καὶ ἀνέβαινεν ὁ ἄγγελος θεῦ ῥῆμα εἰς τὸ στόμα δ βαλαάμ, ولقن ملاك الله خطابا بفي بلعام contra omnia exemplaria Judæorum, Alexandrinorum, Babyloniorum, vel Jerosolymitanorum, contra & immensam vim Commentatorum. At vero inter Amoræos scias virum celebrem Eleazarum de angelo potius quam de præsente ac instigante Deo accepisse Moysis sui verba וישום יהוה דבר בפי בלעם ר' אלישר אומר מלאך T. B. Synhedrin f. 105. b. Jam Philo: εἰθ' ὑποτρέ- ψας, καὶ τὰς τε θυσίας ἰδὼν καὶ τὰς βωμὰς φλέγοντας. ὥσπερ ἐμπνευ- σθεὶς ὑποθάλπουδς ἐτέρᾳ θεατίζει τοῦτ. i. e. ישא משלו *infit vaticinari, carmen suum incipit.* Namque מסאל, μυθος, ὑπος, λογιον. v. 7. Εκ μεσοποταμίας μετεπεμψάθ με βαλάκης, μακρὰν τὸν ἀπ' ἀναθολῶν σειλαμμον δεδεγμένον, ἵνα πίνῃ τὰς ἐβραίας ἀρυτάς. v. 8. ἐγὼ δ' τίνα τρόπον ἀράσομαι τοῖς μὴ καθαρεύσασι ὑπὸ θεῦ. v. 9. θεά- σομαι μὲ αὐτὰς ὀφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ὀρῶν, καὶ τὴν Αβραϊτικὴν κατα- λήψομαι. i. e. ωθουνιζω αὐτὸν Interpr. LXX. Ita אשכחנרה Interpreti Samaritico, *considerabo eum, & deprædicabo.* βλαψω δ' οὐκ ἀν δυναμένω τ λαὸν· ὃς μόνος καθαιρεῖ· μὴ συναριθμούμενος ἑτέ- ροις ἔθνεσιν. ὁ δ' τόπον ἀπολήψεται καὶ χώρας ἀπλῶμὸν, ἀλλὰ δ' τὸν τ ἐξαιρέτων ἐθνῶν ἰδιότητα, μὴ συναναμιγνυμένων ἄλλοις εἰς τὸν τ πατρίων ἐκδιαίτησιν. Aut juxta Targum Urbis eodem illo versu, בגנוסי יתמיא לא מתערבין, *à ritibus gentium semper abhorrentes.* Convenit Procopius Gazæus suo Commentario, *Legibusque ac loco à cæteris disjuncti erunt.* v. 10. οἷς ἐπ' ἀκριβείας εὖρε τὸν πρώτων καθαρολογῶ τ τότων ἡθοποιούμενος; יעקוב יעפר *pulverem Jacobi* dicit tropo Mosaico propter Oraculum celeberrimo illi Pancratiastæ datum Gen. c. 28. 14. Quod est *soboles isthæc, nepotes:* τὸ σπέρμα ἰακὼβ, ישלמא & נשל, יעקא, & ישלמא, extra Catachresin LXX. Interp. R. Saadiæ, atque Paraphrastæ Samaritarum MS. Onceloſo, aliisque. Insuper רבע ישראל vel מרבע perite traduxerant LXXII. Interpretes δῆμοι ἰσραήλ. Sic stetit tetrarchia quævis, quomodo Onceloſus vertit הרא מארבע משריתא דישראל. Vel *quadratum* vocata ἡ παρεμβολὴ à forma copiarum Hebraicarum: sive simplicius cum Samaritis עש est cætus, πλῆθος. Pergit Philo. τὰ μὲ σώματα αὐτοῖς ἔᾳ ἀνθρω- πίνων διεπλάσθη σπερμάτων· σὺν δ' θεῖον ἔφυσαν αἱ ψυχαί, ἃς καὶ γεγόνασιν αἰχίστορι θεῦ. λαὸς μὲν ἡ ψυχὴ τ σωμάτων βίοι· ἵν' ὦ ψυχαῖς διαιῶν καταβιώσῃ, οἷας εἶναι συμβέβηκε τὰς τότων. Recte adeo ille explicuit Ptolemaicorum interpretum arduam hanc sententiam, καὶ ἡθοποίει τὸ σπέρμα μὲ ὡς τὸ σπέρμα τύτου, de vita futura, quæ sæpius in Sacris vocatur אחרית, i. e. τὸ τέρμα, τὸ ἔσχατον. BERN. Forte ἀνήγαγεν. COCC.

z Κεκινημένῳ.] Νενικημένῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vet. Interpr.*

a Αὐτὸν τὰς συνθήκας] Αὐτῶν *Big. & Samb.*

b Ελθόντος] Ελθόντα *Iidem.*

c Ω Βάλακε,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Bas. & Gen.* τῷ βαλὰκ φησὶ. *Tar.* καὶ ὁ βαλαὰμ φησὶ. *Epiphanius* ὁ δ' βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησὶ. *Zonaras* similiter, ε δ' βαλὰκ δυσχεραίνοντος ἐπὶ τύ- τοις, ἔφη ὁ βαλαάμ· οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τ ποιῆσαι σιγᾶν ἢ λέγειν ἐ- φ', ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ὅτε ἡμᾶς τὸ θεῖον λάβῃ πνεῦμα, ἃς οἴεται βάλ- φωνὰς ἀφίησι δι' ἡμῶν. ἐμοὶ δ' χαρίζεσθαι βούλομένῳ σοι, βωμὸν αὐθις ἑτοιμάσον. καὶ θύματα δύο ποίνυν καὶ πάλιν, καὶ πίσω ἐπὶ τόπα π' ἐλ- θὼν, ὅσα τε βασιλεῦσι ἴσωθα πάθη, καὶ ὁσα τοῖς πόλεσι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen. & Busb.* τῷ βαλὰκ φησὶ *Bas. & G.* τῷ βαλάκῳ φησὶ *Vat.* est qui (*Tar.*) conjicit καὶ ὁ βαλαὰμ φησὶ: in *Vet. Interpr.* ὁ δ' βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησὶ. Similiter & *Zonaras*, p. 27.

d Οταν] *Samb.* ὅτ' ἄν.

e Μαδιανῖται] *Samb.* Μαδιλωῖται.

"με προθύμως ἠκάγελε. [f] καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀφιξίν "ἐπιποθοῦμεν· ὡς τέ μοι δι' ὀλίγης μηδὲν ἀδικῆσαί σε "τῷ ἐπιθυμίαν. κρείττων ἦ ὁ Θεὸς ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι "διεγνώκειν. [g] παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν "ᾗ τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥστε "μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι "ἢ τῷ σκείνε βάλησιν. ὅθεν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθόγγον "τοῦ εἰσελθεῖν σκείνε ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸ φρόνημα τῦ "τον, ὅτ' ἐπαινέσαι [h] προῃρούμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος "αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς [i] ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' "ὁμοίως αὐτοῖς ὄντος ὢν, καὶ ἀπευδῶν αὐτοῖς εὐδαί- "μονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προσφέρειν, ἐμοὶ τοιούτων "ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέσχετο. νυνὶ δ', χαρίζεσθαι γὰρ "αὖτοῖ σοὶ δοκεῖ ἀπευδῆς ἐσί μοι καὶ Μαδιανίτης, ὧν ἀ- "ξιώσασθαί μοι τοῦ ἀξίωσιν σὸκ εὐπρεπὲς, φέρε βω- "μὸς τε ἑτέρας αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ ζυσίας ταῖς πρὶν πα- "ρασκευάσωμεν ἀποτελέσωμεν· εἰ πείσαι τὸν Θεὸν δυνη- "θείλω ἀπιτρέψαι μοι τὰς ἀνθρώπυς ἀρᾶς [k] ἐνδη- σαι. συγχωρήσαντος δὴ τοῦ Βαλάκε, δὶς μὲν τετυκό- τι τὸ θεῖον σὸκ ἐπένδυσε τὰς κατ' αὐτοῦ [l] ἀρᾶς· "πεσὼν δ' ἐπὶ στόμα, πάλιν προσύλεγε ὅσα τε βασι- "adductum voluistis, eaque causa veni: atque id "in votis habui, ut in omnibus tuo desiderio sa- "tisfacerem. Sed in iis Deo cedere necesse erat, "quibus gratificari vobis constitueram. Nam in- "firmi plane sunt, qui aliquid futuri de rebus hu- "manis suo ex ingenio volunt prænoscere; ut non "ista, quæ menti suggerit Deus, eloquantur, sed "contra illius voluntatem nitantur. Quampri- "mum enim pectus afflatu divino concitatur, "nihil amplius nostrum inde promitur. Mihi si- "quidem non erat in animo aut exercitum hunc "laudibus extollere, aut bona ista recensere qui- "bus Deus progeniem illorum impertire cogita- "vit. Cum enim illis benignus sit & propitius, "& modis omnibus agat ut eos vita beata & glo- "ria donet immortali, mihi verborum istorum "auctor fuit, fecitque ut ad illius voluntatem "loquerer. Nunc vero, (nam & huic maxime "studeo ut tibi atque Madianitis rem gratam fa- "ciam, quorum preces haud fas est mihi repu- "diare) age, alias aras erigamus, atque munera "& victimas, similiter ac ante, libemus, si forte "Deum flectere possem, ut exsecrationibus hoc ge- "nus hominum devovere liceat". Cumque Balacus id fieri permisisset, & sacra iterum facienti Deus non

f Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ δι' ἃ τῷ ἄριξιν Big. (Coll. Voss.) Samb. & Vat.

g Παντελῶς] Ita ex Vet. Interpr. (& Big. atque Coll. Voss nisi quod pro παντελῶς γὰρ habeant καὶ παντελῶς) cui fere consentit Samb. καὶ παντελῶς. ἀῶ τις οἱ προγινώσκειν ᾗδε τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβανοντες, ὡς μὴ &c. nec longe abit Vat. καὶ παντ λῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν ᾗδε τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων ὥστε μὴ &c. contractius in Editis ᾗδε τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ &c.

h Προθέμην,] Προθέλω Vat.

i Ἐμηχανήσατο] Est (Tur Big.) qui conjicit, δωρεᾶς ἐμηχανήσατο διελθεῖν, parum eleganter & sine auctoritate MSS. BERN. & HUDS.

k Ἐνδῆσαι.] Ἐνδύσαι Baf & Gen. Alterum equidem probum est; hoc esse videtur non cautis. BERN. Ita Big. (Coll. Voss.) & Samb. in Editis ἐνδύσαι.

l Ἀρᾶς] Ἀρᾶς δύσας ἦ καὶ τρίτον, ἄκων πάλιν ἀναγαθέντων βωμῶν, οὐδὲ τοτὲ μὰ κατηρᾶτο τοῖς ἰσραηλίταις· Big. & Samb. ist- hæc inferebant huc, reveriti ne ex auspiciis hujus magi unum forte apud Flavium desideraretur, quod & Schotanus queritur. Absunt tamen ea cuncta ab exemplaribus Græcis Baf. Gen. Hen. ac Busb. & à Latinis Epiphanii. Dices itaque Josephum δὶς τε- θυκότι jam tertium experimentum improbi vatis includere, vel ob consimilia cola ἰσραηλιτῶν ἀρᾶς & τοῖς ἰσραηλίταις, omissos fuisse versus duos; qua fert mens Cl. Bosii. Vel denique, quod paragrapho sequente narrabitur, cum non ausus esset iterum auguria dira moliri, לא הלן כפים בניקיון לקראת נתשים c. 24. 1. abeundo tamen carmen tertium Deo faciente ceciniſſe, ac sub- inde (ô scelus) ingenio sibi reddito, consilium pessimum ad- didisse de Venere Madianitide. Subjiciam vero, ut recte meretur, Commentarium Philonis ad ἀεθμ. c. 23. 11. πανταχοῦ δὴ, ἐπὶ καθάρσεως, ἀφεὶς ὁ βαλάκης, ἐνθρῶν μεταλλήσας, δίχως ἱερέως ἐφείσεως σὸν ἐμυθεύσας; ὁ δὲ καθοχῆς ἀντεῖς, ἀδικωτάτω, εἶπεν, αἰτίαν ὑποβάλλων συκοφαντικῶς· λέγω γὰρ ὕδιν ἴσιον, ἀλλ' ὅτ' ἂν ὑποπτήσῃ τὸ θεῖον. νομίζας δ' ὁ βασιλεὺς ὁ τ μάντιν ἀπατᾶν, ἢ τὸ θεῖον πεί- θεσθαι, καὶ τοῖς τ τόπων μεταβολαῖς τὸ τ γνώμης ἐχυρὸν ἀλλάξειν, εἰς ἕτερα ἀπαγαγὼν χωρία, ὅπ λοιδορῶν πάντα ἐπεδέικνυτο μᾶλ- λόν τι τ ἀνάπαλιν προθυμίας, καὶ τὰ ἴσα τοῖς πρώτοις ἱερεῖα καταβύσας, ἐξέπεμπε τ μάντιν ἐπ' οἰωνοὺς καὶ φήμας αὐτίκας. ὁ δὲ μανθεὶς ἐξαίφνης θεοδοξίαν, καὶ μηδὲν συνιείς, ἅπερ μεταπεσόντος ἐκ λογισμῶν, τὰ ὑποκαθήμενα ἐξελάλη, προφητεύων τάδε. v. 18. Ἀναβὰς ἄνθρ βασι- λεῦ, τὰ ὦτα ἐπαιωρίζου. Quod est LXX. Interpr. σὺ τίζου μάρτυς, pariterque Syris Samaritanisque Paraphrasibus סהדתי למעבד אצרת לסעדותי. Hebræum עדי האזינה plures ver- tunt attende mihi. Utrumque commodum & præter culpam. v. 19. Οὐκ ὡς ἄνθρωπ (addo ὁ θεὸς) ἀψευδήσῃ (ita tres Interpretes Judaici, ita reddit ille alio verbo pro LXXII. Inter- pretum ἀψευδήσῃ, τυπίσει ἐξαπατηθῆναι, teste Menandro ejus ævi fabulatoe; frustrari apud interpretem Origenis. Quin- etiam expressum ibi ἀψευδοῦσαν typis Complutinis, pro He- braico יכזב (ικαστῶ.) ὡσὰ), ὁσί ὡσὶς ἀνθρωπε μεταποιεῖ. (ὁπότε ὑπ. יְנַשֵּׁם, animum mutat, μεταποιεῖ juxta Octoteuchum Collegii U- niversitatis: Judæis LXX. idem ἀπειληθῆναι, metu duci, terreri, Hom. XVI. Origenis.) καὶ ἀπαξ εἰπὼν, σὸκ ἐμμενῶ· φθογγὴν ἦ τὸ ἀνθρ- πε ὑδὲν, ὃ μὴ τελεωθήσε ται βεβαίως. ἐπεὶ ὁ λόγ ἔργον ἐσὶν αὐτῷ. v. 20. Παρελήφθω δ' ἐπ' ἀδικίαις, ὁ κατάρχις ἐγώ. Adeoque ἀλογίαν ἄνδρ, καὶ τὸ σαμαρειτικὸν καὶ τὸ ἰδιωτικόν. Neque dissentiunt Onceloſus & Uzielides. v. 21. Οὐκ ἔσαι πόν ἡ μόχθ σὺ ἐ- θρωμένος. Cur obsecro B Habbacucum non taxant noſtri magi- stelli, quod eo plane sensu acceperit Phrasin Mosaicam לא הביט און ולא ראה עמל initio sui vaticinii. ὁ θεὸς αὐτῷ προ- φανῶς φαινεῖται. Aut Onceloso exponente מלכותן ביניהון שכינת v. 22. Ὃς καὶ τῷ τὸ αἰγυπτιακῶν ῥύσθαι κακῶν ἀποπαίδευσιν, ὡς ἵνα ἄνδρα τὰς τοσαύτας μυριάδας ἀπαγαγόν. Præclarum interpretem! Quos ludos faciunt noſtri de locutione sacra כתותפרת ראם לו, ὡς δόξα μονονέρ αὐτῷ. Deinde agmine & junctis armis bene de- fenso Ægyptum reliquerat natio Hebræa, id dici illic credo. v. 23. Τοιγαροῦν οἰωνῶν ἀλογίζ καὶ φαντασιῶν, ἵνα τῷ κοτμα ηγεμόνι πιςεύοντες. v. 24. Οἷ δὲ λαοὶ ὡς σκύμνοι ἀνεσάλμενοι, καὶ ὡς λεονταγενέρμενοι. ἀνακηθήσε σῆρας, καὶ ποτῷ χρέ ε τοσου- ματιῶν ἀμυθ· καὶ καρεθεῖς ὑ πείνε σπόν, ἀλλ' ἐγερθέντες ἐπὶ κίον ἀνίσε ὕμνον. Verum post tertias victimas, αὖτος ἐκέτι κῦ τὸ εἰκὸς ἐπὶ κλησόνας καὶ οἰωνοὺς ἴζε, ποθὰ τῷ αὐτῷ τέχνῃ κακί- σας, ὡς χρῆναι καθάπερ γεγραπται ἐξίτηλον γνωρίζειν. τραπόμ δὲ κῦ τῷ ἐρήμῳ, ὁρᾷ κῦ Φυλὰς ἐσρατοπεδευκότας ἰδραίως· καὶ τότε πλήθ καὶ τῷ τάξει, ὡς πόλεως ἀλλ' ὑ στρατόπεδα, καθοπλαγεῖς, ἔθνος γνόρμ ἀναθείλετε. De c. 24. v. 3. Τάδε φησὶν ὁ ἀνθρω- πος ὁ ἀληθῶς ὁρῶν. שתום העין clare videns, sive נגיא רשפי חי, ut malunt Onceloſus, Patres Talmudici titulo יש, Syrus, Arabs, Mauruſque, in Bibliis quæ versamus, librique Samarita- rum, contra noſtri Hieronymi, trium Helleniſtarum, & re- centium Rabbinicorum ש lene ac λαιόστομον. v. 4. Ὃς καὶ ὕπ- νον ὑναρῆ φωνήσας ἐδὲ θεὸς τοῖς τ ψυχῆς ἀκουσήτοις ὁμιλῶν. Ita נופל pro שכיב seu שָׁנִים accipiunt Onceloſus, Saadias, & Abeneſdras, cujus verba Hebraica Philonis Græcanicis æque respondent, איש שהורת ישן רואה בעיני כשעים ולבי ער. Melius tamen reddes pronus corpore, ut numen rite conciperet, sed oculis apertis. v. 5, 6. Ὡς καλοί σε οἱ οἶκοι, σρατιαὶ ἐσρωμέναι; [nam אהליך extat in Moysis volumine:] αἱ σκιαὶ σε ὡς νάπαι συσκιά- ζουσαι· ὡς παράδεισ ἐπὶ ποταμῷ, ὡς κέδρ παρ' ὕδασι. v. 7. Ἐξελάσιται ποτε ἀνθρωπ (ô suavia tempora Christi!) ἐξ ὑ- μῶν, καὶ ἐπικρατήσ (tantum enim phrasis Hebraica præstabit, sive ζαχὼ legas sive ζεγὼ) ποθῶν ἐθνῶν. Haud aliter Onceloſus vetustissimus Sacrorum Interpretum post viros Alexandriæ LXXII. יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין Rex de filiis ejus emicabit, qui regat populos multos. Syrus, נפוק גברא כן בנותי ודיורה במיא סגיאא Prodibit vir de filiis ejus, ubique per aquas se- men suum sparsurus. Paraphraſtes Solymitanus & Uzielides יקום מלכהון (לבניהון Jerof.) ורפוקהון מנהון ובהון יהוי ודרעיה בני דיעקוב ישלטון בעממין כנאין Surget illorum de stirpe rex redemptor- que vernaculus; unde porro nepotes Jacobi late populis dominabun- tur. Hæc plana sunt & antiquæ ἐξηγήσεως. Augur enim בכשלו figurate dixerat, Fluet aqua de situla ejus, eritque semen ipsius in aquis multis. Istud ita solves, Nunquam sterilis aridusque ja- cebit Israel, quin continuo sobolem fundat derivetque per or- bem terrarum regendarum. Cupiebat equidem foridus vates atque imprecabatur, quod ait Johan. Amorræus Synhedrin f. 105. b. לא יהיה לה כלך בן מלך Hebræos unquam principum succes- sione aliqua haud regi; prædixit tamen contrarium nolente ani- mo יהל כים כדליו. Hic voluit לא תהא מלכותן שולטרת באוכות, Gentibus cæteris ne unquam genus Jacobi imperaret: maluit autem Deus per os istius nebulonis וירעון כמים רבים: quod ipsum & Pesicta minor exponit, מלכותן של ישראל יתירה לחזור על כל מלכי האומות. Statim Philo, καὶ ἐπιβαίνοντα ἡ τῶδε βασιλεια καθ' ἑκασῶ ἡμέραν ὡσὸς ὑψ ὑψωθήσε). In libris Divinis καὶ ὑψωθήσε) ἡ γὼγ & exaltabitur quam Gog, S. Cypriano, ἡ βασιλεία, καὶ αὐ- ξηθήσε) ἡ βασιλεία αὐτῦ. Origenes Hom 17. Gog (potius ἡ γὼγ seu μαγὼγ כגוג, pro quo ψαλ excusum Compluti) super tecta interpretatur: & in loco isto non pro gentis alicujus nomine, ut pu- tatur, positum est; sed, ut in aliis nonnullis, ipse sermo Hebræus non interpretatus relictus est, & ob hoc quasi de gente aliqua di- ctum videtur. Est ergo sermonis consequentia talis, Et exaltabitur super tecta regnum ejus & crescet regnum ejus. Ibi Samariti- cum καὶ ὑψωθήσε) (ut Diodorus testatur) ὑπὲς γὼγ כגוג מיגוג.

non annuisset ut Israëlitas diris prosequeretur, in faciem pronum se sternens prædixit, quæ calamitates regibus & urbibus clarissimis, quarum quasdam tum ne habitari quidem contigit, essent eventuræ, & quæ superioribus sæculis hominibus terra marique acciderunt usque ad nostram ætatem. Et cum hæc omnia convenienter ejus vaticinio evenerint, hinc licet conjicere, * quod in reliquum tempus *alia* similiter eventura sint.

Balamus, jam reversurus dirarum impotens, suasit Balaco viros Israëlitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta.

6. Balacus autem indignatus, quod sibi Israëlitas diris non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille vero jam digrediens, cum in eo esset ut Euphratem trajiceret, accito Balaco & principibus Madianitarum, "Balace, inquit, & vos qui "adestis Madianitæ, (oportet enim me præter Dei "voluntatem à vobis gratiam inire) Hebræorum "quidem genus nunquam funditus peribit, nec bel- "lo, nec peste, nec inopia terræ fructuum; nec alio "casu inopinato delebitur. Dei enim providentiæ "interest eos ab omni malo servare, neque sincre "ut ejusmodi clades eis obveniat qua omnes in- "terituri sunt. In mala autem nonnulla & cala- "mitates ad breve tempus incident; à quibus li- "cet deprimi humique affligi videantur, postea "tamen reflorescent, cum eos timere cœperint "qui damna illis intulerant. Vos autem, si ali- "quantisper de illis victoriam reportare velitis, "voti eritis compotes, modo de mea sententia "feceritis. Filiarum *nimirum* formosissimas, quæ "pulchritudine sua insipientium modestiam ex- "pugnare & vincere possint, ad summam ele- "gantiam cultas & ornatas mittite, ut ante ca- "stra eorum obversentur; atque jubete, ut juve- "nibus complexus expetentibus faciles se præ-

λεῦσιν ἔσεσθαι, καὶ ὅσα πόλεσι τε [m] ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίοις ἀδοξίαν οἰκείαν πως συνέβαινε τῷ ἀρχὴν · [n] ἄτε καὶ [o] προϋπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γεγενημένα [p] τοῖς ἀνθρώποις, ἀφ' ἧς [q] ἡ παλαιότης, εἰς μνήμην τὴν ἐμὴν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον σκεπτὸν προθεῖπε, τεκμήραιτ' ἄν τις ὅτι καὶ ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέλλον.

ς'. Βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταρᾶσθαι γεγένηται τοὺς Ἑβραίους, ἀποπέμπει τ' Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. [r] ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸν περαιοῦν τ' Εὐφράτην γεγενημένος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τ' [s] Μαδιανιτῶν. "[t] Βάλακε, φησὶ, καὶ τ' Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες · χρὴ γάρ με "καὶ θεοῦ βάλλειν τοῦ θεῦ χαρίσασθαι ὑμῖν · τὸ μὲν Ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς [v] καταλάβοι, "οὔτ' ἐν πολέμῳ, οὔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ [x] ἀπάνθ' τ' ἀπὸ γῆς "καρπῶν · οὔτ' ἄλλη τις αἰτία θεόθεν ἀφανίζειε. "πρόνοια γάρ ἐστιν [y] αὐτῶν τῷ Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς "κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτὸς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, "ὑφ' ὃ [z] καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα "τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες, [a] εἶτ' ἀνήσουσιν ὅτι φόβῳ τ' ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. "[b] ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τ' θυγατέρων τὰς [c] μάλιστ' ὄψεπεῖς, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τῷ τ' ὁρῶντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς ἀφ' τὸ "κάλλος, ἀσκήσαντες τῷ σύμμορφον αὐτῶν ὅτι τὸ μάλ- "λον ὄψεπὲς, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ σκηνῶν "στρατοπέδου, καὶ [d] δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσό-

Ita nostri codices, pariterque Paraphrasis Samaritarum אגוג *præAgogo*. Nam גוג, יאגוג, אגוג id indicant quod φαίθων Græcum. Idem significat & אגג. Symmachus insuper legerat & Theodotio cum Samaritis & LXXII. Interpretibus. Imo me judice hoc oraculum respexit magnanimus vates Ezechielis c. 38. & c. 39. sui libri. Canit ideoque Balamus *virum Hebræum, qui longe præcelleret Asiæ minoris dominis, divitisque Lydiæ regibus.* Doctores autem Talmudici, S. Hieronymus ab eis edoctus, exemplaria omnia Masoretarum præferunt מאגג, ὑψωθήσεται ὑπὲρ ἀγάγων: quo de nomine Saulus post annos quingentos triumpharat, deleta tum gente mala Amaleci. Hoc probo magis ex v. 20. hujus capitis. מאגג etiam legerat Flavius meus; percipies forte, si serio in ariolum attenderis. Paria sensit super eo versiculo cum Philone Doctor ille è Babylonia tit. Synhedrin f. 105. b. לא תהא שרה מלכותן וירם באגג כלכו לא תהא אימת מלכותן ותגשא כלכותו, & regnum ita Hebræis dici existimavit potens ac terribile. Neque minus acute Pesictæ Auctor, *Quippe sub Agago cœpit Regnum Israelicum*, וירם באגג מלכו מימי אגג כלך יתגלך התחילה כלכותן של ישראל: *assurget autem illud ad decus & apsidem suam summam longo sæculo Christi. Sicut legitur Es. c. 52. 13. Intelliget servus meus, exaltabitur, elevabitur, & erit sublimis valde*, v. 8. Ο λαὸς ἡμῶν ἡγεμονεύσει τ' ἀπ' αἰῶνος πάσης οἰκείᾳ κέχρηται θεῷ καθ' ἓν κέρας (iterum ille *conferto fortique adeo agmine*, pro כתועפות ראם) ἄγουσι τῷ πλήθει. τοιγαροῦν ἔδοξε ἔθνη πολλὰ ἐχθρῶν, καὶ ὅσον οὐ αὐτοῖς πᾶσι ἄχθος μυελὸν λεόντων, καὶ τοὺς ἐκπολεμίους δαπανῆσαι τοὺς ἐνσπόνδους. v. 9. Ἀναπαύσεται καθάπερ ἐν λέχει (וה כלך המשיח כאריו, ait vetus Judæorum Commentarius) ἢ σκύμνος λέοντος · μᾶλλον καθὰ ἐφηρμόκασε δεδιὼς ἐδίνα, φόβον τοῖς ἄλλοις ἐνεργαζόμενος, sane: ἀθλιος ὃς ἂν αὐτὸν προκαλέσηται ἐγείρειν. οἱ μὲν διαλογούμενοί σε δίκημα ἄξιοι · καθάρσιοι δ', οἱ καταρώμενοι. Deinde Balaco valde stomachanti dixit augur, Philone forte à Patribus referente, τὰ μὲν πρότερα παύεται ἐστὶ λόγια καὶ χρησμοί · τὰ δὲ μέλοντα λέγειν, γνώμης τ' ἰδίας ἐπάσεσθαι. καὶ τ' δεξιᾶς λαβόμενος, μόνος νάνυ συνεξάλλεται, δι' ὧν ὡς ἂν οἷόν τε ἡ φυλάξασθαι τ' ἀλλόφυλον στρατὸν, ἀσέβημα κατηγορῶν αὐτὸ μίγιστον. ἐπεὶ γὰρ, εἶπεν, αἱ ἐκ Χαλδαίων γυναῖκες, ὦ βασιλεῦ, ἀφροδισιάζουσι τοῖς ὄψιν ἑτέραν. ταῖς οὖν πρεπωδεστάταις ἐν ἑτοιμασίᾳ κοσμαρχῶν καὶ δημοσιεύσιν, αἰχμαλώτοις τοῖς νεότησι τ' ἀνυπάλλαν. τρεχαλιζόμενοι δ' τῶν ἐπιθυμίας, πάντ' ὑπομένουσι δρᾶν τε καὶ πάσχειν. ἐπεὶς δ' τ' ὕπνου ἀφικόμενοι ἐργάζονται λέγετε φρυατθμένη τις τ' ἐπὶ τοῦ θήρων ἀλεσφοιμένων, ὃ θέμις τ' ὁμιλίας σοὶ τ' ἡμῖν ἀπολαῦσαι, πρὶν ἂν ἐκδιωκτηθῆς μὲ τὰ πάτρια μεταβαλὼν δ' τιμήσῃς ἄπερ ἐγώ. οἶδε γὰρ ἑορταίοις μίαν ὁδὸν ἀλώσεως ἀφανισμόν. Sic erat consilium Balami: quod pene eisdem verbis memorat Paraphrasis Urbis ad v. 14. ἐεῦ συμβουλεύω σοι, τί ποιεῖ ὁ λαὸς ἡμῶν τ λαοῦ σου, *Peccatum Deo inducas, suadeo, Hebræorum gentem: hoc ni feceris, eam profecto haud vinces unquam*, חטי יתהון ואין לא לית את שלים בגמא חאלן. Fusius autem, imo antiquius coparum linopolidumque Moabissarum laqueos atque lenocinia auctore Balamo, explicarunt Doctores Babylonii Synhedrin f. 106. a. (insit augur improbus) אלהיהם של ישראל שונא זימה הוא וחם מתאווים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות וקנרי מבחוץ וילדה מכפנים וגו׳. Tempero jam à Pesicta & Tanchuma, ab explanatione Uzielidis, & à Chronicis Samaritarum, ubi id scelus late exponitur. BERN. Cum *Bigotiano* concordat *Coll. Voss.* quæ mox habet ἐπὶ τὸ σῶμα. HAV.

m Ἀξιολογωτάταις,] *Bas.* & *Gen.* ἀξιολογοτάταις. Mox ἀδοξίαν οἰκείαν πως *Big.* ἀδοξίαν οἰκείαν Cedrenus p. 69 BERN.

n Ἄτε καὶ] Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὥστε καὶ πρ. in *reliquis.*

o προϋπῆρξεν] Ita ex *Samb.* in *cæteris* προϋπάρξειν.

p Τοῖς ἀνθρώποις,] Τύποις ἀνθρ. ex alicujus (*Tur. Big.*) conjectura.

q Ἡ Παλαίστης,] Ἡ ἀφ' Παλαίστης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

* *quod in reliquum*] Al. *quid & in posterum futurum sit*, legendo ὅ, τι.

r Ὁ δ' ἀπιὼν,] *Cum apud avarum suum animum indignaretur vates, jam reversurus dirarum impotens, ni consilium malum mala execratione est, mercedisque profane vacuus; suasit maxime Balaco viros Israelitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta. Hæc autem talia pervetusta quadam paradosi acceperant Philo Alexandrix p. 647. Fl. Josephus, atque ejus ævi decus Christianum B. Johannes. Arguit enim graviter Theologus ille c. 2. quod Ecclesia Pergamena à se non repelleret τὸς κρατοῦντας τῆν διδαχὴν βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τ' βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τ' υἱῶν Ισραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. Argumentum tamen illud in genere præbuerat ipse Moyses his verbis libri sui penultimi. c. 31. 16.* Nonne Madianitides istæ deceperant filios Israel ad suggestionem Balaam? *Vide porro Orig. Hom. 20. in Num.* BERN.

s Μαδιανιτῶν·] *Al.* Μαδιηνιτῶν, passim.

t Βάλακε, φησὶ,] Hoc consilium Bileami in MSto Chronico Samaritano, Philone & aliorum Hebræorum scriptis eodem fere modo narratur. REL.

v Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Hen.* & *Busb.*

x Σπάνῃ] Ita *Big.* & *Samb* σπάνῃ in *Editis.* καὶ πασῶν τ' ἀπὸ γῆς σπερμάτων *Vat.*

y Αὐτῶν.] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸ *Bas* & *G.*

z Καὶ ἀπόλοιντο] Αν ἀπώλλυντο. *Big.*

a Εἶτ' ἀνήσουσιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μᾶλλον ἀνθ. in *Editis.* ἐὰν συνέσουσιν ἐπὶ φόβῳ ἐπαγαγόντα αὐτοῖς τὰς βλάβας legerat *Epiphan.*

b Ὑμεῖς] Ὑμεῖς δ' νίκην *Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Μάλιστ' ὄψεπεῖς,] Ex pervetusta traditione, quam probat *Petr.* 2. Ep. c. 2. v. 15. *Jud.* v. 11 *Joann.* in *Apocal.* c. 2. v. 15. & *Philo*, p. 647. argumentum tamen illud in genere præbuerat *Moyses* in *Num.* c. 31. v. 16. Vide *Orig.* in *Homil.* 23. in *Num.*

d Δεομένοις] Δεομένας soli *Big.* & *Samb.*

e Επι-

[a] προσώξαλε. ἐπιδὰν ᾖ κεχειρωμένους ὁρῶσι τοῖς ὄμμασι, καταλιπέτωσαν [b] μίαν, καταλιπέτωσαν· καὶ προσκαλούμενοι μένειν, μὴ πρότερον [c] ἀπανδέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς [d] πατρίους νόμους καὶ τὴν τούτοις αὐτοῖς ἡγεμένον πομπῶν Θεὸν, τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν. οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸ Θεὸν ὀργισθήσεσθαι". καὶ ὁ μὲν [e] τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.

ζ. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων [f] τὰς θυγατέρας καὶ τὴν ἑκείνης προσιέναι, οἱ τὸ Ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τὸ εὐπρεπείας αὐτῶν· καὶ [g] προσιόντες εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ ὀκνεῖν τοῦ πλησιάζειν σωτηρίας. αἱ δὲ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, [h] σωκήσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δὲ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὴν ἐπιθυμίας ἀκμαζούσης, πρὶν ἀπαλλαγῆναι ἐγένετο. τοὺς δὲ ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε, καὶ λιπαρούντες ἐκείνους μὴ σφᾶς καταλιπεῖν· ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐτοῖς μένειν καὶ δεσποίνας ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν [i] ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ὀμνύντες ἔλεγον [k] καὶ Θεὸν μεσίτην ὧν [l] ὑπισχνοῦντο ποιούμενοι, δακρύοντές τε καὶ πανταχόθεν [m] ἑαυτὰς ἐλεεινὰς τῇ γυναικὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δὲ, ὡς δεδελωμένους αὐτὰς κατενόησαν, καὶ τελέως [n] τοῦ σωτηρίας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτὰς λέγειν.

η'. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι [o] νέων, οἶκοι τε εἰσὶ πατρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. [p] κατ' ἀρ' ἑνὸς τούτων πόρον ἐνθάδε δεήσασι ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν, ἀρ' ἐμπορευόμενοι [q] τὴν ὥραν τοῦ σώματος προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτους ὑμᾶς πρὸς μηδὲν ξενίοις δεομένοις ἐπείθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοστόργως ἔχειν καὶ [r] λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν, [s] ἀρ' αὐτὴν τὴν δέησιν ὑμῶν ὑποστρεφόμεθα· πρὶν δ' εὐνοίας λαβοῦσαι, τὴν μόνην ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὴν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διάγουσαι. δέον γὰρ [t] μὴ καὶ κόρον τὴν ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ὑποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγινώσκειν τι τούτοις φυλαττομέναις ἠξίουν". τὰ δὲ [u] βούλονται πίστιν δοῦναι ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ [x] πάθους· "ἐπεὶ τοῦτο, ἔφασαν, ὑμῖν δέδοκται, ταῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα [y] χρῆσθε. ὡς καὶ τὰς [z] τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη [a] βουλομένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ Θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γνοίητε τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς [b] ἡμῖν Θεοὺς προσκυνεῖν. μεμψαίμεθ' δ' οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς [c] ἣν ἀφίξθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς Θεοὺς [d] προτρέποισθε·

"beant. Ubi vero cupidine captos & irretitos "viderint, *subito* fugam simulent: ac obsecranti- "bus ut maneant, non prius annuant quam iis "persuaserint, ut, relictis patriis legibus & cultu "Dei à quo eas acceperint, Madianitarum & "Moabitarum Deos colant. Sic enim illis suc- "censebit Deus & irascetur. Et ille quidem, cum hæc suggessisset, abiit.

7. Madianitis vero, sicut ille monuerat, filias suas mittentibus, Hebræorum juvenes illarum forma & venustate *mirifice* capiuntur; & in colloquium venientes enixe petebant, ne sibi ex earum pulchritudine & familiari cum illis consuetudine voluptatem invideant. Illæ quidem, lubenter hæc verba accipientes, eis consenserunt. Cum autem amore illaqueatos vinctosque tenerent *puellæ*, & cupidine vehementer flagrantes *viderent*, decedere parabant. Tum juvenes, dum in eo erant mulieres ut abirent, gravis mœror occupabat, precibusque supplicibus instabant ne eos desererent; sed conjuges illis futuræ & facultatum suarum omnium dominæ secum maneant. Insuper & hæc jurisjurandi religione firmabant, Deum promissorum testem sponsoremque invocando, lachrymisque & modis omnibus agendo ut eas ad miserationem flecterent. Illæ vero, ut eos suæ libidini subjectos & consuetudine sua firmiter devinctos animadvertunt, *hujusmodi* ad illos verba facere cœperunt.

Stratagema meretricium. Virei Hebræas jam solvit Moaba. Num. c. 25.

8. "Nobis, juvenum optimi, lares penatesque "patrii sunt, magnæque domi facultates, nec de- "sunt nobis parentum cognatorumque benevo- "lentia & affectus. Imo nullius istiusmodi rei in- "opia huc ad vobiscum colloquendum venimus, "neque corporis forma quæstum facturæ vobis "supplicibus aures adhibuimus: sed vos viros es- "se bonos justosque reputantes, ut tali vos ho- "spitalis amicitiæ gratia donaremus, precibus ve- "strîs adductæ fuimus. Et nunc, quoniam ma- "gno nostri amore vosmet teneri dicitis, & non "minori, nobis digressuris, tristitia affici, neque "nos preces *quidem* vestras aversamur: sed cum eam "benevolentiæ vestræ fidem acceperimus, quæ "sola nobis alicujus æstimari mereatur, libenter "vobiscum ut legitimæ uxores vitam agemus. Jam "enim periculum est, ne, cum nostræ consuetu- "dinis satietas vos ceperit, nos hinc cum injuria "& contumelia ad parentes nostros ablegetis. At- "que ita sibi ignosci, ista caventibus, postula- "bant". Illis vero fidem, quamcunque vellent, se daturos pollicentibus; nihilque eis præ affectus magnitudine & amoris ardore contradicentibus; "Quandoquidem, inquiunt, ita vobis visum est, "& moribus vitaque ab aliis diversissime utimini, "ut & cibos vobismet proprios, nec potum cum "aliis communem habeatis; necesse est, si vultis "nobiscum habitare, Deos nostros colatis. Nul- "lum enim aliud signum erit *indubium* præsentis "vestræ, quam jactatis, in nos benevolentiæ, aut "futuræ *pignus*, nisi eosdem nobiscum Deos ado- "retis. Nec vobis vitio verti debeat, si Deos "ter-

Nurus Madianitidis oratio venusta, delicata, pernicio-sa. Vide simile in Tanchuma, ad para-sam Balac.

[e] Επινδιέτωσαν,] Επινδισάτωσαν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[f] Παιδίας] *Big.* παιδούς. Horum enim adjectorum usus promiscuus. Mox *Samb. Hen.* & *Busb.* καδιμιτῶν, sicut supra infraque illi tenent BERN. παιδούς amat & *Coll. Voss.* HAV.

[g] Τῷ δ'] ταῦδ' *Coll. Big.*

[h] Τὰς θυγατέρας] Hac de re videsis *Hottingerum* in *Smegmate Orientali*; p. 446.

[i] Παραγινόμβροι] Παραγενόμβροι in tribus *MSS.*

[k] Συνήσαν] Forte συνῆσαν. COCC.

[l] Καὶ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[m] Υπισχνῦντο] *Al.* ὑπίσχοντο.

[n] Εαυτὰς ἐλεεινὰς] Αὐτὰς *Big.* & *Samb.*

[o] Νέων,] Νεανίων *Coll. Voss.*) & *Samb.*

[p] Κατ' ἀρ' ἑνὸς] *Big.* & *Samb.* κατ' ἀδενὸς ᾖ τούτων δεηθέντας ἐνθάδ' ἥκομεν ἡμεῖς, εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν. Rescribo clarius ab *Epiphanio*, κατ' ἀδενὸς ᾖ τούτων ἄποροι ἐνθάδε ὄντες ὑμῖν εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν. BERN. Κατ' ἀδενὸς ᾖ τούτων δεηθέντας ἐνθάδ' ἥκομεν ἡμεῖς εἰς *Samb.*

[q] Τὴν ὥραν] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν ὥραν τοῦ σ.

[r] Λυπεῖσθε] Λυπεῖσθαι *Big.* & *Samb.*

[s] Ο'ὐδ' αὐτὴν] *Samb.* αὐτὴ. Præfero tamen demonstrationem Atticam ἀδ' αὐτὴν τὴν. Nam ἀδ' αὐτὴν τὴν expresserant typi *Bas.* & *Gen.* Post paucula *Samb.* ἀγνώσει. BERN.

[t] Μὴ καὶ κόρον] Μὴ κόρον *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[u] Βούλονται] Βούλωνται *Big.* & *Samb.*

[x] Πάθους] Πάθει *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[y] Χρῆσθε,] Ita *Big.* (*Tar.* & *Cocc.*) & *Samb.* in *cæteris* χρῆσθαι.

[z] Τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους] Ideo Rutilius Judæum vocat *Humanis animal dissociale cibis.* REL.

[a] Βουλομένους] Βουλομένοις malit *Schotanus*, & mox ἔχειν τὸ τῶν.

[b] Ἡμῖν Θεοὺς] Illud ἡμῖν ex *MSS.*

[c] Ἀφίξθε] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *aliis* ἀφίχθαι.

[d] Προτρέποισθε·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* (συντρέποισθε *Coccejus*)

"terræ, in quam perveniſtis, proprios venereminiſi: præſertim cum noſtri in honore ſint omni populo, veſter vero apud neminem *præterquam vos*. Oportere igitur illos dicebant aut eadem quæ aliis *cultu proſequenda* exiſtimare, aut alium terrarum orbem quærere, ubi ſoli ex legibus ſibi propriis vitam inſtituant.

His illecebris capti Hebræi jus de connubiis, decibis, deque cultu Dei unici confeſtim violant. Num. c. 25. Deut. c. 4. Joſ. c. 21. Hoſ. c. 9.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honeſtiſſima viſa eſt hæc oratio: quo factum eſt, ut, illarum poſtulationi *& illecebris* concedentes, leges patrias violarent. Et cum plures Deos eſſe exiſtimarint, illiſque gentium iſtarum ritu libare decreverint, cibis etiam peregrinis utebantur; atque omnia in mulierum gratiam, contra ac lex eis præceperat, deinceps faciebant: ut jam per totum late exercitum ſerperet juvenum inſolentia, & ſeditio priore pejor gliſceret, periculumque eſſet ne patria inſtituta penitus in deſuetudinem abirent. Juventus enim, deguſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebili deſiderio in eos ferebatur: & ſi qui primorum populi ob majorum virtutem illuſtres exſtiterint, mali hujus contagione & ipſi erant afflati.

Laſcivia iſtius dux Zambrias, Symeoni progenitori multum ab ſimilis.

10. Quin & Zambrias, Simeonidis tribus princeps, qui conſueverat Chosbiæ Madianitidi, Suris filiæ, gentis iſtius Dynaſtæ, juſſus à muliere ut contemptis Moyſis placitis ſui ad arbitrium ſe componeret, illi obſequutus eſt; ſacra more non patrio faciendo, & uxore ducta alienigena. Cum vero res ita ſe haberent; Moyſes, veritus ne quid pejus accideret, convocato in concionem populo, neminem quidem nominatim acculavit, nolens eos in deſperationem adducere, qui, modo laterent, ad ſanitatem redire poterant. Dicebat autem, "ut ea patrarint, quæ & ſibimet & majoribus in dedecus cedunt & opprobrium; quòd voluptati indulgere maluerint, quam Deo ſervire, vitamque ad ejus præſcriptum agere: oportere tamen, ut & adhuc ipſis bene ſit, pœnitentiam agere, iſtud demum fortitudinem eſſe exiſtimando, non ut legibus vim inferant, ſed ut cupiditates pravas compeſcant. Præterea autem abſurdum eſſe ajebat, quod cum in deſerto modeſte vixiſſent, nunc bonis circumfluentes ſupra modum inſanirent, & quæ per inopiam eſſent adepti, per affluentiam perditum irent". Et ille quidem, hæc iis ſubjiciendo, ætate minores in melius mutare conabatur, rerumque geſtarum ad pœnitentiam adducere.

Zambriæ adverſus legem Moyſaicam oratio.

11. Proxime autem cum ſurrexiſſet Zambrias, "Sed tu quidem, inquiit, ô Moyſes, utere legibus quibus ſtudium adhibuiſti, & *quibus* plurimum firmitatis ac roboris ex conſuetudine acceſſit. Quod niſi ita ſe habuiſſet, ſæpe jam pœnas luiſſes, & *tuo malo* haud tutum eſſe verba dare Hebræis didiciſſes. Me certe iis, quæ tu "ἡ τοῦτε, τ̃ μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαν-"τας, ℥ σ᾽ ὑμετέρα πρὸς μηδένα τοιούτα τυγχάνον-"τ⟨ο⟩. δεῖν οὖν αὐτοὺς ἔλεγον ἢ τ᾽ αὐτὰ πᾶσιν [c] ἡγη-"τέον, ἢ ζητεῖν ἄλλα οἰκειμένα, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι "℥ τοὺς ἰδίους νόμους.

Θ'. Οἱ σ᾽ ὑπὸ ℥ πρὸς αὐτὰς ἔρωτ⟨ο⟩ κάλλιστα λέγεσθαι τοῦτε ὑπολαβόντες, καὶ ⟨ϖ⟩ᾠδότες [f] αὐτὰς εἰς ἃ ⟨ϖ⟩οσεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεὸς τε πολλοὺς εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς ℥ νόμον τ̃ ἐπιχωρίον τοῖς καθιδρυσαμένοις ⟨ϖ⟩οσθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ [g] πάντα εἰς ἡδονὴν τ̃ γυναικῶν ἐπὶ τὰναντίον οἷς ὁ νόμ⟨ο⟩ αὐτῶν [h] ἐκέλευσε ποιοῦντες διετέλουν· ὡς δὲ πάντες ἤδη ℥ στρατὸς τὴν ⟨ϖ⟩ολυνομίαν χωρεῖν τ̃ νέων, καὶ εἶναι αὐτοῖς πολὺ χείρω τ̃ ⟨ϖ⟩οτέρας ἐμπεσεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆ τ̃ ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπολήσεως [i] αὐτῶν ἐνεφορεῖτο· καὶ εἴ τινες τῶν ⟨ϖ⟩ρώτων ἀνδρῶν ἀπὸ πατέρων ἀρετὴν ἐπιφανεῖς ἦσαν, [k] σωδιεφθείροντο.

ί. Καὶ [l] Ζαμβρίας ὁ τ̃ [m] Συμεωνίδ⟨ο⟩ ἡγούμεν⟨ο⟩ φυλῆς, [n] Χοσβίᾳ σωῶν Μαδιανίτιδι, Σύρε θυγατρὶ τῶν ἐκείνη δυναστευόντ⟨ω⟩ ἀνδρὸς, κελευσθεὶς ὑπὸ τ̃ γυναικὸς ⟨ϖ⟩ρὸ τῶν Μωϋσέι δοκούντων τὰ ⟨ϖ⟩ρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡγησόμενον, [o] ἐθεραπεύθη αὐτῇ· ὁ θύων τὰ πάτρια, καὶ χαῖρον ἡμῖν⟨ο⟩ [p] ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις σ᾽ ὄντων τῶν ⟨ϖ⟩ραγμάτων· δείσας Μωϋσῆς μὴ χεῖρόν τι χειρὸν, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τ̃ λαὸν, οὐδένος μὲν κατηγόρει ⟨ϖ⟩ρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμεν⟨ο⟩ εἰς ἀπόνοιαν ⟨ϖ⟩εριῆσαι τοὺς οὐ ℥ λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ᾽, ὡς οὐκ ἄξια ὁρῶεν [q] ἐφ᾽ αὐτῶν ἔτι ⟨ϖα-"τέρων, τὴν ἡδονὴν ⟨ϖ⟩ροτιμήσαντες· ℥ θεὸν καὶ ℥ "κατὰ τοῦτον [r] βίον· ⟨ϖ⟩οσήκειν δ᾽, ὡς ἔτι καὶ [s] κα-"λῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, μεταβαλέσθαι, τὴν ἀνδρείαν "ὑπολαμβάνουσιν οὐκ [t] ἐν τῷ βιάζεσθαι τὰς νό-"μους, ἀλλ᾽ ἐν τῷ μὴ εἴκειν τ̃ ἐπιθυμίαις εἶναι. "⟨ϖ⟩ρὸς τούτοις δ᾽ ἐφ᾽ εὔλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας "αὐτὸς ἐπὶ τ̃ ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας "⟨ϖ⟩αροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τ̃ εὐδείας δι᾽ ἀ-"⟨ϖ⟩ορίαν αὐτῶν [v] ἀπολέσθαι". καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων ἐπῆρε τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν [x] ἀπάγειν ὧν ἔ⟨ϖ⟩ραττον.

ια'. Ἀναστὰς δ᾽ μετ᾽ αὐτὸν Ζαμβρίας, "ἀλλὰ σὺ "μὲν, εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐαυτ⟨ῷ⟩ "δακας, οὐ [y] τ̃ ⟨ϖ⟩ιθηείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς "⟨ϖ⟩αρεχημέν⟨ο⟩. ἐπεὶ, μὴ τοῦτον αὐτῶν ἐχόντων τ̃ τρόπον, "⟨ϖ⟩ολλάκις ἂν ἤδη κεκηλασμέν⟨ο⟩ ἔγνως ἂν οὐκ ὀρθα-"⟨ϖ⟩αλογίστως Ἑβραίους. ἐμὲ δ᾽ οὐκ ἂν ἀνήλθον οἷς σὺ "[z] ⟨ϖ⟩οιεῖτε.

in *Editis* ⟨ϖ⟩οιεῖτε.

e Ηγητέον,] Lege ἡγεῖσθαι. COCC.

f Αὐτὰς] In *Editis* αὐτὰς εἰς ἃ ⟨ϖ⟩οσεκαλοῦντο. in *MSS.* ἑαυτὰς εἰς ἃ ⟨ϖ⟩ρο⟨σ⟩κ.

g Π⟨ά⟩ντα εἰς ἡδονὴν] Sic *Big* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* πάντες.

h Ἐκέλευσε] *Al.* ἐκέλευε.

i Αὐτῶν] Illud αὐτῶν inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

k Συνδιεφθείροντο.] Συνεφθείροντο *Vat.*

l Ζαμβρίας] *Zimri* Maſorethis, *Zamri* Hieronymo, *Zambri* Syro Interpreti, & Ζαμβρη. LXX.

m Συμεωνίδ⟨ο⟩] Ὁ τ̃ συμεωνί⟨τ⟩δ⟨ο⟩ *Baſ.* & *Gen.* לשמעוני *Samaritani* apud Moyſen. ὁ τ̃ συμεωνίτιδ⟨ο⟩ φυλῆς ἡγούμεν⟨ο⟩ MSS quatuor, & Annalis Zonaræ. BERN. *Al.* Συμεωνίο⟨υ⟩ & Συμεωνίτιδ⟨ο⟩.

n Χοσβίᾳ] Sic reſtitui hunc locum. Legebatur vulgo χοσωὶ σωῶν μαδιανίτιδι ὄρει. In codice *Busb* χοσμῇ, & in *Hen.* χασμῇ, imitatione LXX II. Interpretum, qui χασὶ redidderant malum nomen. Apud *Big.* & *Samb.* reperio χοσβία σ⟨ι⟩ων μαδιανίτιδι ὄρει. *Epiphanius* creverat ocellis non acutiſſimis· ⟨ο⟩σμῇ σωῶν μαδιανιτ δι ὄρει, ſeu pravius μαοσιανίτ⟨ι⟩ δύρε, *Chorami* (pro *Choſami*) *Madianitidem mulierem Dieri cujuſdam filiam. &c. Suram* vero (צור *ſuæ* & σύρης Flavio ἰσχνιζούσης) partem quintam regni Madianici hanc *Fraudem* genuiſſe (quippe כוזבי aut כוזבית tantum indicat) ſuis literis docuit Moyſes Num. c. 25. Haud errabit equidem, quiſquis כוזבי Græca forma χοσβὶ donaverit, aut χοσβία. In iſthac Scribæ Typotheræque forte conſenſerunt §. 12. hujus capitis. Eadem שלומיאל appellatur in ſcholis Babyloniis. Vide Synh. p. 82. b. BERN. Ita ex *Big.* & *Samb.* reſtituit *Bernardus*, niſi quod pro Οὔρε maluerit Σύρε ex Hebraïco צור. In *Editis*, *aliiſque* Χοσμὶ σωῶν Μαδιανίτιδι Οὔρε Vide §. 11.

o Ἐθεραπεύθη] Juxta *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐθεραπεύσεν· ὅτε θύων τὰ π.

p Ἀλλόφυλον.] Non ex alia tribu, ſed ex alia gente, quæ non eſſet Iſraelitica. Ita hæc vox Joſepho uſurpatur. Ideo mox γνώσιον ξένον vocat REL.

q Οὗ⟨τ⟩ αὐτῶν] Ita *Big* & *Samb.* in *cæteris* ἐκ αὐτῶν.

r Β⟨ί⟩ον] Sic quinque *MSS.* in *Editis* βίᾳ. *Vet Interpres* legiſſe videtur, κ τ̃τον βιάσας ες, & ei placentia violarent.

s Καλῶς ἂν αὐτοῖ. ἔχοι,] Κ λῶς α⟨ὐ⟩τοῖς ἂν ἔχοι *Big.* & *Samb.*

t Ἐν τῷ βιάζεσθαι] Εἰς τὸ θ. *Idem.* HUDS. Ut & *Coll. Voſſ.* εἰ τῷ amabit *Coccejus.* HAV.

v Ἀπολ σθ ι] Ἀπολέσαι *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπολέσασθαι *Big.* αὐ ἀπολέσθαι ex conjectura.

x Ἀπάγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἄγειν.

y Τ̃ς συνηθείας] Τ̃ς τούτων ἀνηθείας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

z Ποιεῖτε

"[z] πεφεύξεις τυραννικῶς λάβοις. ἐ γὰ ἄλλό π μέχρι "νῦν, ἢ, πρόφημαι νόμων καὶ ☧ Θεῦ, δουλείαν μὲν "ἡμῖν, ἐρχὼ ἢ σωτῷ κακουργεῖς· ἀφαιρούμεν☉ ἡ- "μᾶς τὸ ἐλεύθ καὶ τὸ κ☧ τ βίον αὐτεξούσιον, ὁ τ [a] ἐλευ- "θέρων ἐστὶ καὶ δεσπότου σὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερ☉ "δ' ἂν [b] ὄτ☉ Αἰγυπτίων Ἑβραίοις ᾖσιν, τιμωρεῖν "ἀξιῶν κατὰ τὰς νόμους τὼ ἑκάστ πρὸς τὸ κεχαρισ- "μένον αὐτῷ [c] ποίησιν. [d] πολὺ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς "τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα "καλῶς ἔχειν ἀφανίσας πρηγμένα, καὶ κατὰ τ "ἀπόνοιαν δόξης ἰσχυρὰν [e] τὼ ἑαυτῷ καπισκυακώς. "ἃ δὴ πρόσθεν νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ, πῶς ἔπειτα [f] πρὸς "αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις σὐκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε "ξενικὸν, ὡς φῄς, ἤγαγον· παρ' ἐμαυτῷ γὰ [g] ἀκούεις "τὰς ἐμὰς πράξεις, ὡς παρ' ἐλευθέρᾳ, καὶ γὰ οὐδὲ "λαθεῖν προεθέμην· θύω τε Θεοῖς οἷς θύειν [h] μὴ νο- "μίζεται, δίκαιον ἡγούμεν☉ πρὸς πολλῶν ἐμαυτῷ πρεσγ- "μαπεύεσθαι τὼ ἀληθῆν, καὶ ἐχ ὥσπερ ἐν τυραν- "νίδι ζῆν, τὼ ὅλω ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα ☧ βίᾳ πανὸς "ἀνηρτημένα. [i] χαρεὶς τ' ἂν οὐδεὶς, κυριώτερον αὐ- "τὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τ ἐμῆς ὑποφαινό- "μεν☉.

"tyranni more imperaveris, obsequentem non ha- "bebis. Non enim aliud quidquam hactenus, "quam, sub legum ac religionis prætextu, nobis "quidem servitutem, tibimet vero dominatum "malis artibus adstruisti; voluptatem nobis ac ad "arbitrium vivendi libertatem adimens, quæ li- "berorum sunt & nullius sub imperio degentium. "Hebræos sane gravius, quam Ægyptii, premet, "[1] qui ad leges exigere & punire voluerit quic- "quid voluntati nostræ morem gerentes feceri- "mus. Multo autem tu justius pœna afficiaris, "quandoquidem tibi in animo fuerit abolere quæ "omnium consensu erant approbata; atque ita "hoc compavaveris, ut tua, contra quam alii "sentiunt universi, valeret sententia. Cum vero "quæ nunc facio recte facta esse existimem, ita "postea de iis coram confiteri non me pigebit. "Et mulierem peregrinam, ut ais, in uxorem "duxi: (accipis quidem à meipso facta mea, ut "ab homine libero;[2] neque enim in animum in- "duxi, ut laterem) & sacra Diis facio, quibus li- "bare nefas ducitis, æquum esse existimans mul- "tas vias persequi ut tandem ad veritatem perve- "niam, & non sicuti sub tyrannide vivere, in "uno vitæ totius spem omnem reponendo. [3] ne- "que erit cur quis lætetur, qui meis in rebus "meipso plus arbitrii se habere ostenderit.

ιϛ'. Τᾶ ἢ Ζαμβρίᾳ τοῦτα, ὡς ἐν αὐτός τε ἡδίκει καὶ τ ἄλλων τινες, εἰπόντ☉· ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε ☧ μέλλονῆ☉, καὶ τ νομοθέτλν ἢ ὁρῶν μὴ πε- ραιτέρω τὼ ὀργὴν αὐτῷ προσαγαγεῖν σὐκ ἦ [k] ἀνίκητος ἀμάχης θελήσαντα· ἐφείσατο γὰ, μὴ πολλοὶ, ἢ κ τ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι, ταράξωσι τὸ πλῆθ☉· κ ἐξελύετο μὲν ὄπτ τύτοις ὁ σύλλογ☉. προεληλύθη δ' ἂν ὅπτ πλεῖον ἡ ☧ κακῷ πεῖρα, μὴ φθάσωσῆ☉ Ζαμβρίᾳ τελευτῆσαι σὺν τοιαύτης αἰτίας. [l] Φινεέσης, [m] ἀνὴρ τἆπ ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων,

Phineeses Eleazari filius Aaronis nepos, vir validi corporis, animoque adhuc major, zelo Dei percitus, Zambriam Chosbiamque lancea transfigit. Num. c. 25.

12. Cum autem hæc Zambrias de iis, quæ ipse pariter ac alii quidam male commiserunt, protulisset, populus quiescebat, quod solicitus quidem esset metu de futuris, Legislatorem vero perspicere sibi videretur amplius nolle contendere, ne hominem insolentem magis irritaret. Metuebat enim, ne multi, ad verborum ejus intemperantiam sequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita quidem dimissa est concio. Fortasse autem ulterius mali vis serpsisset, ni *matura* sublatus fuisset Zambrias hujusmodi ex causa.

z Πεφεύξεις] *Samb. Busb. & Hen.* φεύσεσθαι. Ad clausulam λάβοις *Hen.* BERN.

a Ἐλευθέρων] Ἐλευθερίων in duobus *MSS.* (ἐλευθερίων in *Coll. Voss.* Est (*Tar.*) qui malit ἃ τ ἐλευθέρων.

b Οὐτ☉] Οὕτως *Big. & Samb.* & mox ᾖσιον.

c Ποίησιν.] Βούλεσιν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.*

d Πολὺ δ' ἂν] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis* ποιῶ. HUDS. Lege ποιῷ. COCC.

1. *Qui ad leges exigere*] *Epiphanius* vertit, *qui castigare voluerit secundum sibi placitas leges facta cujuscunque.*

e Τὼ ἑαυτῷ] *Basil. & Gen.* τὼ σεαυτὸ (idem denotat ἑαυτῷ inter cives Palladis) κατεσκευακὼς (typis forte prioribus κατασκευακὼς) ἀτοπίαν. ἐγὼ ἦ, ἂν σιφλοῦν εἰκότως ὧν πράξω νυνὶ, κρίνας *Big. & Samb.* Jam silet *Epiphanius.* BERN. Τῷ σεαυτῷ κατασκευακὼς ἀτοπίαν. ἐγὼ ἦ, ἂν σιφλοῦν εἰκότως ὧν πράξω νυνὶ, κρίνας *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb. & Vat.*

f Περὶ αὐτῶν] Abundant hæc. COCC.

g Ἀκούεις] Ἀκούσῃ τὰς [ἐμὰς *Vat.*] ἐμ αὐτὸ πράξεις *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

h Μὴ νομίζητε,] *Mos Big. & Samb.*

2. *Neque enim in animum induxi,*] *Epiphanius* reddit, *non enim latere proposui, nec pro me alter delator erit,* quasi aliquid amplius in *suo codice* habuerit, quam in *nostris* exstat.

i Χαρεὶς] *Basil. & Gen.* χαρείη ἄν. Hunc versum difficilem sensit *Epiphanius* præter ingenium suum. BERN. Ita *Big. & Samb.* Χαρείη) *Basil. & G.* HUDS. χαρείᾳ malo. COCC.

3. *Neque erit cur quis lætetur,*] In *Vet. Interp.* juxta *Vossii* Cod. *nemo autem magis se expositurus sit quam ego, qui mentem meam de iis, quæ fecerim, enunciem.* in *Gelenio* autem sic, *nemo mihi rem gratam fecerit* &c.

k Ἀνίκητος] *Al.* Ἀνίκητός.

l Φινεέσης,] *Phineeses* פנחס קנאה *Phinées* ὁ ζηλωτὴς *Uzielidæ, & adhuc fortius apud Patres Babylonios f.* 82. Synhedrin, *& in Levitico Magno* Parasa 31. קנאי קנא בן *Phinées* καινάιος ὁ καινάιος *propter zelum Levis, sed ignomine idem* Putielides, *Pontificum Hebræorum tertius, vir validi corporis; hoc de illo testantur Philo, Josephus, & Johannes ramus Pharisæi* Synh. *f.* 82. *b. animo adhuc major, jamque zelo Dei percitus, Num.* c. 25. 9. *Zambriam Chosbiamque, incestos conjuges, in thalamo* קבורה *idem* fornix, camera, σκηνῇ *Aquilæ,* σκηνῇ *Josepho,* האהל *&* القبة *pariter Saadiæ, Salomoni, Cimhioque, Symmacho* κορυφῖσι, *non* πυελῶνι: *sed interpretibus Ptolemæi regis* fornax, *ubi offenderat, vindex pilo ambos transfodit modoque merito jungit.* רומח *vero Josephus perite interpretatus est* ῥομφαίᾳ, *i. e. lancea Hispanorum, seu framea Alemannorum ex etymo. A Græcis enim in Germaniam illatum est hoc vocabuli, licet aliter existimabat Corn. Tacitus. Hastam longam* ῥομφαίαν *vocant Hesychius & Photius, Rumicem Festus, Gellius Rumpiam è Græco.* רומח *insuper* σειρομάστης τοῖς ὀ. δόρυ *Aquilæ, & Symmacho contus. Hoc autem exemplo pars sincera juvenum, sumtis animis plusquam suis, cognati exercitûs libidinem atque apostasiam ferro castigat: sævit & latius pestis. Ita* 24000 *Hebræos perdidit Venus Moabica. His porro vindictis promeruit Phineeses, Num. c.* 25. 12. *Mal. c.* 2. 5. *diuturnum ac ferme continuum Primatum suæ stirpi, necnon* ברית שלום *i. e. eam vivendi felicitatem, ut post longa sæcula Christus olim adventarit orbem terrarum judicatum, hoc Angelo fœderis, hoc patre patrato inductus; ita suadet filius Uzielis. Lege itaque Num. c.* 25. *&* ψ. *c.* 106. 28. *Eccles. c.* 45. 28. 1 *Macc. c.* 2. 54. *&* 1 *Cor. c.* 10. 8. *Pesictamque f.* 58, 59. *Et Paraphrasin Jonathæ, unde hæc assumsi:* האנא גזר ליה ית קימי שלם ואנכריניה מלאך קיים ויהי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא תחת אשר קינא לאלהיו תחת אשר הניחה למורת נפשו וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר שיער עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיהיו המיתים. *Statimque colligit idem Commentarius,* XVIII *Pontifices hoc homine prognatos præfuisse Ædi priori, imo* LXX *Secundæ, ubi mitra pretio plerunque verterat. Simile insuper Adamantius noster à similibus:* ὡς ἀπρήκτους, ὃκ οἶδα πόθεν κινήσαντες, οἱ ἐξαῦτις ἐξαδικάσαντες, φυσεῖς τ ἐλαυζόντων ὡν αὐτὸν εἶναι ἡλίαν, κ τὸ ἀ ἀνατον ἐν τοῖς ἀρχαίοις αὐτῷ ☧ ὀνομαζομένης εἰρήνης ἐπαγγελθαι. *Atqui eisdem pene verbis Rabbi Lazarus* ὡς τοῖς πρεσβυτέροις, היסב הקדוש ברוך הוא שמו של פנחס בשמו של אליהו. Apocrypha *igitur jam vocat Origines Sacrarum Literarum exegetes, quæ à Pharisæis acceptæ per tot sæcula miseri Judaismi percolarunt. Inde ait Samuel Laniadus ad c.* 20. *Judicum ex Davide Cimchiorum,* מקצרת רזל אמרו כי פנחס זה אליהו. *Eandem paradosin tangit Abenesdras, Abarbanelis, Explanatoresque alii, ut scias Rabbinos non nuper delirasse in Sacris; utinam & nostri homines temperantius egissent in tam Divino codice. Addam huc & adnotationem Rabbinicam Hieronymi ad ultimam mansionum Hebraicarum.* Phinees zelatus zelum Domini, accepit præmium in æternam memoriam, armum victimæ. *Ita enim Jonathan, post Doctores Ænigmaticos,* Cholin *fol.* 134. *b, interpretatur Num. c.* 25. *v.* 13. ☧ ἐσαι αὐτῷ ☧ τῷ σπέρματι αὐτῷ μετ' αὐ ὁν ☧ ἀφ' ἑαυτῆς ἱερατεία αἰωνίας, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε τῷ ☩ αὐτὸ· quia prensetat ille lanceam brachio suo fortumque percusserat אל קנתרת, oreque tenus בפוכירה oraverat (ψ. 110. פלל) causa populi Hebræi, commeruit fane pro toto Sacerdotum ordine tria illa dona seu κατ.πω, armum, malam, & ventriculum, יוכנו כהניא להלת מהנן דרועא ולעא וקיבתא. *Vide Num. c.* 25. 1 *Cor. c.* 10. 8. ψ. 106. 28, 29, 30. *Eccles. c.*

sa. Phineesses, vir cætera juventutis facile princeps, patrisque dignitate omnium ejusdem ætatis eminentissimus (Eleazari enim Pontificis erat filius, & Moysis ex fratre nepos) doloris acerbitate victus ob ea quæ patrârat Zambrias, &, antequam ex impunitate in majus aliquod facinus crescret insolentia, supplicium manu sua ab eo volens exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum inulti essent *flagitii* auctores, (tanta enim erat animi magnitudine, adeoque præcellenti corporis robore, ut non prius, cum periculum aliquod aggredi constitueret, ab eo desisteret, quam illud expugnasset & victoriam de eo reportasset) Zambriam, in tentorium ipsum consequutus, pariter ac Chosbiam eodem lanceæ ictu interemit. Juvenes autem omnes, qui virtutis aliquid sibi vendicarent & honestatis studio tenerentur, Phineesis fortitudinis exemplo accensi, ejusdem cum Zambria criminis reos interfecerunt. Multi itaque illorum, qui leges *patrias* violârant, horum egregia virtute perempti sunt. Pestè autem *reliqui* omnes perierunt, Deo hunc illis morbum immittente. Et quotquot è cognatis, qui cum prohibere debuerint, eos ad hæc impulerunt, à Deo pro sceleris sociis habiti, pariter sublati erant. Mortui sunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti quatuor hominum millibus.

Phineesis exemplo sincera pars juvenum, cognati exercitus libidinem atque apostasiam ferro castigat. Deus sævit latius pestis. Num. c. 26.

καὶ τῷ Ἕ πατρὸς ἀξιώματι [n] τὲς ἡλικιώτας ὑπερέχων· Ελεαζαρε γὰρ Ἕ ἀρχιερέως ὑὸς ἦν, Μωϋσέως δ' [o] ἀδελφῆ ὑιὸς· ὠφελημένος τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ Ἕ Ζαμβρίε, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τ [p] ἀδείας, ἔργῳ τὸν δίκην [q] αὐτὸν εἰσπραξάμενος Ζαμβρίαν, καὶ κωλύσας διαδῶναι τὴν ἀνομίαν εἰς πλείονας, τῶν δεξαμένων ἃ κελαζομένων· τόλμῃ δ' [r] καὶ ψυχῆς καὶ σώματ[illegible] [s] ἀνθρώπου τοσούτου προύχων, ὡς μὴ ἕτερον, εἴ τινι συζυγὴν τῶν θείων, ἀπαλλάττεσθαι, πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν· ἐπὶ τὴν Ἕ Ζαμβρίε σκηνὴν ἀφικόμενος, αὐτόν τε παίων τῇ [t] ῥομφαίᾳ καὶ τὴν [v] Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δ' νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ Ἕ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τῆς [x] φινεέσ τόλμης, ἀνήρουν τὲς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις [y] Ζαμβρίε τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπέλιπον μὲν ἐν καὶ τῶν τότων ἀναβασίας πολλοὶ τ ἀφανομησάντων. ἐφθάρησαν δ' πάντες καὶ λοιμῷ, τοῦτον ἐπισκῆψαι αὐτοῖς Ἕ Θεὸν τὴν νόσον. ὅσοι τε συγγνῶναι ὄντες, κωλύειν δέον, ἐξώκειλαν αὐτὲς ἐπὶ ταῦτα, [z] συναδικεῖν τῷ Θεῷ δοκοῦντες, ἀπέθνησκον. [a] ἀπόλιπον μὲν ἐν ὀκ τ τάξεων ἄνδρες ὀκ ἐλάττες τετρακισχιλίων καὶ [b] δισμυρίων.

ιγ'. Τὰ

45. & 1 *Macc.* c. 26. 54. BERN. Ita alibi apud *Josephum*. Φινεὲς in *Editis*, *Alisque*, juxta *Interpretes* LXX. Φινεάσης malit *Bern.* Eandem historiam habes apud *Philonem*, p. 105. & *Zonaram*, p. 27 Vide infra, p. 222. v. 14.

m Λιπὴ] Καὶ ἀνὴρ *Samb.*

n Τὲς ἡλικιώτας] Πολὺ τὲς ἡλικ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

o Ἀδελφῆ ὑιὸς] Μωσέως ἀδελφῆ ὑὸς *Bas.* & *Gen. m.* ἀδελφῆ παιδὸς ὑὸς vel ὑὸς *Big.* & *Samb. Fratris Mosi nepos*, Epiph. *m.* ἀδελφῆ ὑωνὸς bene *Tar.* Excudi novis typis jussi ἀδελφῆ ὑιδοῦς, sive ὑδς. Sufficeret tamen pro *nepote* μωϋσέως ἀδελφοπαιδ aut ἀδελφιδῆ, omisso altero ὑὸς prefi *Basil.* BERN. Ita cum *Bernardo*. si quis ὑεὺς malit, per me licet. In *Editis* Μωϋσέως ἀδελφῆ ὑὸς. in *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* Μωϋσέως σ' ἀδελφῆ παιδὸς ὑὸς *Epiphanius* vertit, *fratris Moysi nepos*. Est qui conjicit, M. ἀδελφῆ ὑωνός. Sufficeret tamen pro *nepote* Μωϋσέως ἀδελφοπαιδ aut ἀδελφιδῆ.

p Ἀδείας,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀδικίας.

q Αὐτὸν εἰσπραξάμενος] Hoc modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν.

r Καὶ ψυχῆς] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

s Ἀνθρώπου] Ita *Big.* quod licet per Grammaticum Dyscolum. ἀνδρίας *Samb. Busb. Hen. Gen.* & *Bas.* ex mente Hori Philologi. BERN. *Al.* ἀνδρίας, & mox ἕτθίκων.

t Ῥομφαίᾳ] Ῥομφαία lancea Hispanorum, seu *framea* Alemannorum. ῥομφαίαν *hastam longam* vocant *Hesychius* & *Photius*.

v Χοσβίαν] Χοσβίαν *Samb.* χασβίαν *Hen.* & *Busb.* Hanc enim *Decipulam*, Veneris Madienæ ædituam primariam, Græci χασβὶ, Syri χωσὶ appellitant, & Samaritæ in suis paraphrasibus لشبية, puto pro لذبة, ἡ ψεῦσις. BERN. Ita etiam supra p. 220. v. 21. Χοσβίαν *Hen.* & *Busb.* Χωσὶ etiam & Χασὶ appellatur.

x Φινεὲς] Nomen zelotæ פנחס, quod *Grandis* & εὐμεγέθης i. فنحس suo etymo indicat, *Pinhas* enunciat Masora Samaritarum ac Judæorum, φινεὲς versio Alexandrina, *Phinches* Syrorum illa, Φινχᾶς Arabicæ aliquot. Idem apud Josephum scribitur sæpissime φινεέσης, φινεέσου, nonnunquam φινεόσου, & juxta codd. *Busb.* & *Hen.* φινεάσου, rarius φινεὲς observato termino Hebraico. Mihi placet forma recta φινεάσης Eandem autem historiam ex Moyse sic prius diduxerat Philo: Ὁ δὲ βαλάκης ὀκ ἀπὸ σκοπῆ τομίζας εἶναι τὰ λεχθέντα (à Balamo nimirum consultore pessimo) τ κατ' μοιχῶν νόμον ἀναπαλυψάμενος, καὶ τὲς ἐπὶ φθορᾷ καὶ ποικίλας κεκμήκως ἀνελὼν, ὡς εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγεγράφησαν, (hæc inconsiderate dicta & impotenter, ut sunt multa apud Philonem:) ἀνέδην ἐπιτρέπει ταῖς γυναιξὶ τὰς ὁμιλίας ἀφ' ὧν ἐδίωξε ποιεῖσθαι, δοκέσης δ' ἀδείας, τὴν πληθὺν τ μεμιγκίων ἐπηγαγόμενος, πολὺ ἀφέστηκεν τὸν ἀληθινὸν αὐτῶν ἐπατῶσαι ἐ πεισθεὶς ταῖς γοητείας ἀφὸς ἀπέκειαν· ἐὰς γὰρ ἀρχιερέως φινεὲς ἐπὶ τοῖς γινομένοις στόμα χαλεπώτατος, ὀνειδιστικὸς καὶ ἀνίερον ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ ἀφοσιούμενον. ἰ. ὧν γάρ τινα τ ἀπὸ Ἕ ἤθους ὑβρίσθη καὶ εἰς ἀνοσιότητα ἀφὸς πορθμὸν, μήτε κινδυνότατος εἰς τὸ ἀφαρ, μήτε λανθάνειν τὴν πολλὴν πειρώμενον, μήδ' οἷα φιλεῖ κλέπτειν τὴν ἔξοδον· ἀλλὰ μετ' ἀναισχύντε θράσους τὴν ἀνοσιότητα ἐπιδεικνύμενον, καὶ φρυαττόμενον, ὡς ἐπὶ σεμνῷ, πρόγμαλε τῷ κατηγελάσῳ· πάνυ πικρανθεὶς καὶ πληρωθεὶς ὀργῆς δικαίας, ἐκεισφαμῶν ἔτι κατ' εὐνὰς κειμένης ἀμφοτέρας, τὸν τ' ἐρασθὲν καὶ τὴν ἑταίρον ἀναιρεῖ, ἀφανατεμὼν καὶ τὰ γυναῖκα, διότι ἀορᾶς ὑπηέτησαν ὀκ ἀθέμιτε. τῶτο θεασάμενοί τινες τὸ ἀδίκημα Ἕ τὴν ἱκετείαν καὶ θιασότειαν ἐζηλωκότων, ἀφ' ἑάσαντ μοιχείας ἱμιμήσασθαι, καὶ πάντας τὲς τελεωτέντας τοῖς χειροποιήτοις συλήσαι καὶ φίλες ἥδιον ἀνελόντες, τὸ μίασμα τῷ ἔθνες ὁμοπαθέσι ἀφ' ἑ Ἕ ἀφοσιώσασθαι τιμωρίᾳ. τετρακισχιλίες δέ φασι ἀφὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναμετρηθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. ὡς δ' ἀρετῆ γέρας ἐπάξιον τὴν ἱερέως, ὃς πρῶτ ἐπὶ τὴν ἀμυναν ὥρμησεν, ἐκτὸς ἀφοκεῖν μενὲς. φθάσῃ δ' χρησμοῖς ἀφορισάμενος ὁ Θεὸς φινεὲ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνην, ὃ μηδεὶς ἱκανὸς ἀνθρωπ ἀφοκεῖν· ἀφὸς δ' τῇ εἰρήνῃ, καὶ παίρεται σίαν ἱερωσύνης αὐτῷ καὶ γένε κληρονομίαν ἀναφαίρετον. Alibi elire ænigmatum doctor, Φινεὲς δ' ὁ ἱερεὺς ὁ ζηλώσας τ ὑπὲρ Θεῦ ζῆλον, τ σεραμένην, τυτέστι τ ζηλωτικὸν λόγον λαῶν, ὀκ ἐὼς δ' πέν ἡ ὀκκιτέτην τὴν μαδιανῖτιν, ὃ χάλεν ἄθλον καὶ κλῆρον λαμβάνει δικαίου, εἰρήνην καὶ ἱερωσύνην. Et de nominibus permutatis, Τέτο ἔπαθεν, ἕως ὁ εἰρηνικὸς καὶ ἱερὰς Ἕ Θεῦ τραπὸς φινεὲς, ὑπέρμαχ αὐτοκέλευς ἦλθε, φύσῃ μισοπόνηρ ὢν καὶ ζῆλον τ καλῶν κατεγκάρδ ὡ σεραμένην λαβόντι, τὸ δ' ἔργ. ἀκουσμένου καὶ ὀξὺν λόγον, ἐξεγήσατο ῥώμῃ καρτέρᾳ χρησάμενος καθαιρέτην. &c. Zonaras per compendium itidem dixit, Ζαμβρῆς μὲ φύλακ ὢν φυλῆς τ συμεωνίδ, καὶ μαδιανίτιδι συμοικῶν, καὶ ἀσεμνότε ἐκείνης ἐρᾶν, μοσέως κατηναλάσατο, καὶ μὴ ὢν ποτε τὴν γυναῖκα καθαλιπεῖν διωμόσατο. ὁ φινεὲς δ' Ἕ ἀρχιερέως ὢν πᾶς Ἕ ἐλεάζαρ ἀφεκαλγήσας, ὀκ ἀνέμε παίων τῇ ῥομφαίᾳ τὸν μαδιανῖτιν καὶ τ Ζαμβρῆ, ἕως καὶ ἄμφω ἀπέκτεινεν. ὃν καὶ ἄλλοι νέοι, οἷς ἀρετῆς ἐμέλε, μιμησάμενοι, ἀνῄρουν τ νέων τὲς ἐπὶ γυναιξὶν ἡλοφόλοις ἀφανομήσαντας. ἀπέλιπον δ' ἐν ἄνδρες ὀκ ἐλάττες μυρίων καὶ τετρακισχιλίων. BERN. Hic loci φινεόσου *Busb.* & *Hen.* Vide supra p. 221. v. ult.

y Ζαμβρίε] Ita *Vat.* ut & supra p. 222. v. 21. Ζαμβρὶ in *Editis*. Ζαμβρία *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ζαμβρῆ *Hen. Busb.* & *Oecumen.*

z Συναδικεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* συναδικεῖν τ Θεὸν *Vat.* in *Editis* ἀδικεῖν τὸν Θ.

a Ἀπόλιπον] Ita duo editorum, ac privatorum librorum duo; sed & *Zonaræ* Annalis. ἀπώλεσθ *Bigotius*, *Sambucus*, & *Epiphanius*. BERN. Ἀπώλεσθ *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Δισμυρίων.] Desideraverat enim sub hoc facinore de suis copiis Clementissimus Imperator haud minus quam ארבעה ועשרים אלף, τέσσαρας καὶ εἴκοσι χιλιάδας, c. 25. 9. Quanquam ἀνάγεφα harum Originum vetera novaque millenarium unum dissimulant, puta *Cassiodori*, *Big. Samb. Hen. Busb. Drungarii*, *Zonaræque*. Veruntamen miror magis quod B. Paulus apud Judæos Corinthios adfirmarit Epistola priore, cecidisse olim mœchæ gentis ὡ μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας; cum Philo eodem plane tempore inter verpos Alexandrinos scripserit de ea calamitate, ut supra monui, τετρακισχιλίες ἀφὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναμετρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. Oecumenius legerat forte in exemplari aliquo V. T. καὶ ἐπεσόν οἱ τεθνηκότες ὡ τῇ πληγῇ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. Verum ex fraude Libraria. Unde necesse habuit & hæc subnectere, τινὲς δ' Ἕ ἀντιγράψαντων τὸ παλαιὸν εἰκοσιτέσσαρες ἔθεσαν. Vetus ille mos, ex novo ut Scioli Græcanici corrigerent vetus Instrumentum; at deplorandæ plane fatuitatis apparet, propter Synagogas Scholasque adeo frequentes Judæorum ac Samaritarum. Dicendum igitur Zelotarum gladium sustulisse mille milites pollutos, cæterosque telo Dei fuisse peremptos. Aut Descriptores Epistolarum Paulinarum pro εἰκοσιτέσσαρες χιλ. jampridem præcipitasse εἰκοσιτρεῖς χιλ. Nihil sane boni huc attulit ex Jure Rabbinico ὁ ἐλαφρότερος. BERN. Ita cum *Schotano* rescripsit *Bernardus* ex *Num.* c. 25. v. 9. quanquam in *Codd.* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* sit τετρακισχιλίων ἑ μυρίων. *B. Paulus* in Ep. 1. ad *Corinth.* c. 10. v. 8. dicit εἰκοσι τρεῖς χιλιάδας cecidisse: cum *Philo* eodem fere tempore scripserit τετρακισχιλίες ἀφὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναμετρεθῆναι. Dicendum igitur

ιγ'. Τοῦ δὴ τούτης παροξυνθεὶς τὰ αἰτίας Μωϋσῆς, ὅτι τὸ [c] Μαδιανιτῶν ὅλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. περὶ ὧν τὰ ἐπ' αὐτὸς ἐξόδε μὴ μικρὸν [d] ἐρῶμεν, ἀφηγησάμενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν. [e] δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τὴν ἔ νομοθέτε γνώμλω μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαςον. τὸν γὰρ Βάλαμον, ὡς ἀληθῶς ὑπὸ τὰ Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπὶ ἐξοσπῶτες τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τὸ μὲν ἀ δωρηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμλω δ' ὑποθέμενον, ἢ χρησαμένων τὰ πολεμίων ὀλίγε τὸ τὰ Ἑβραίων πλῆθ διεφθάρη τοῖς ὁπλιτοδύναις, [f] νοσησάντων δὲ τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτὸ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι, μηδενὸς ἂν γνομένε μάρτυρ ἔ διελέγξον, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς τισι [g] δοκεῖ, ὕτω σκοπείτωσαν.

13. Hæc autem causa fuit, cur Moyses, ira incitatus, ad Madianitas internecione delendos exercitum miserit. De qua expeditione mox verba faciemus, cum prius istud, à quo digressi sumus, narrando ad finem perduxerimus. Nam par esse arbitror, ut Legislatoris hac in re consilium non prætereamus sine laude. Balamum enim (qui à Madianitis accitus ad Hebræos exsecrandos, & Dei quidem providentia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo secius tamen tale consilium dedit, ut, hostibus eo usis, parum abfuerit, quin populus universus suis *de religione* studiis depravaretur, quibusdam vana de iis opinione infectis) magno *quidem* dignatus est honore, quod scriptis mandarit ejus vaticinia. Et quando ei licuisset omnem ex illis famam & gloriam sibi tribuere & privatim vendicare, præsertim cum nemo esset testis qui eum falsi arguere potuerit, illi *tamen* testimonium perhibuit, ejusque memoriam literis consignavit. Sed hæc quisque ut libuerit, ita consideret.

Balami vaticinia haud dissimulat Moyses, Historicorum primus ac integerrimus.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὅτι Μαδιανίτας Ἑβρέοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

CAP. VII.

Ut Hebræi cum Madianitis acie dimicantes, illos profligarunt.

Bellum Madianiticum, Principum quinque exitio & spoliis opimis memorabile, Num. c. 25 & Jos. c. 13. & Philo, p. 649. Copias Hebræas tum duxerat Phineesis.

ΜΩϋσῆς ἢ, ὥσπερ ὧν κ [h] προεῖπον, ὅτι τὴν [i] Μαδιανίτιν γῆν ἐπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας [k] δισχιλίους καὶ μυρίους, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς τ ἴσον ἀριθμὸν ὁπλιζομένους· [l] καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε [m] Φινεέσιλω, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν, Φυλάξαντα τοῖς Ἑβραίοις [n] τοὺς νόμους, καὶ τὸ [o] προσυνομοῦντα τούτοις Ζαμβρίαν τιμωρησαμένῳ. Μαδιανῖται ἢ, [o] προπυθόμενοι τὸ στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνονθα καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε κ τὰς εἰσβολὰς τ χώρας, ἢ προσδεχόντο τὰς πολεμίας, ἀσφαλισόμενοι προϊέμενον αὐτάς. ἐλθόντων ἢ κ συμβολῆς γνομένης, πίπτει τ Μαδιανιτῶν πλῆθ ἀσυλλόγιστον κ ἀριθμῷ κρεῖττον· οὔτε βασιλεῖς αὐτῶν ἄπαντες. πέντε ἢ ἦσαν· [p] Ωρέός τε κ [q] Σύρης, ἔτι ἢ Ροβέης τε κ [r] Οὔρης· πέμπτ ἢ Ρέκεμ, ἣ πόλις ἐπώνυμ τὸ πᾶν ἀξίωμα τ Ἀράβων ἔχουσα γῆς, κ μέχρι νῦν ὑπὸ πέντε ἔ Ἀραβίε ἔ [s] κτίσεως βασιλέως τὸ ὄνομα [t] Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων ἢ τ πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες κ τὰς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα διαφθείραντες ἀνδράσιν, ἑπτὰ μὲν πόλεις τὰς ἐπιφανεστάτας τ χώρας ἐνέπρησαν, τὰ δὲ κτήνη πάντα καὶ τὰ χρήματα τὰ πολλὰ ἔλαβον. ἐπανελθόντες δὲ πρὸς τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον, ἔθεσαν τὰ λάφυρα πρὸ τ παρεμβολῆς, ἐν τόπῳ καθαρῷ· καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν ἐποιήσαντο τῶν ἐν τέλει, ὃς ἦν οὐδεὶς ἐλλιπής. ἐπὶ τούτοις ἔθυσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰ λάφυρα διένειμαν τοῖς ἐν τέλει, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξ ἴσου τὸν ἀριθμὸν ἐκ δύο μερῶν γενόμενον. ἦν δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τέλει μυριάδες τρεῖς καὶ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἄλλων ἦν τριπλάσιον. ἔλαβον δὲ πρόβατα μὲν ἑξακοσίας μυριάδας καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδας· βόες δὲ ἦσαν ἑβδομήκοντα μυριάδες καὶ ἑξακισχίλιοι· ὄνοι δὲ ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι· παρθένοι δὲ ἀνδρῶν ἑξακόσιαι καὶ τρισχίλιαι καὶ πεντήκοντα. ταῦτα μὲν οὖν ἐστρατεύσαντο καὶ ἐκράτησαν τῶν πολεμίων.

MOyses autem, ob causas quas ante memoravi, in terram Madianitarum misit exercitum, ad duodecim millia hominum, * pari ex unaquaque tribu numero delecto: ducemque ipsis præfecit Phineesen, cujus paulo supra meminimus, ut qui Hebræis leges suas conservaverat, & de Zambria eas violante supplicium sumpserat. Madianitæ vero præsentientes contra se movere exercitum, & non longe abesse, copias suas colligunt; regionisque aditibus, ubi hostes irrupturos esse putabant, munitis, eos exspectabant. Cum autem venissent, & conserta esset pugna, tanta Madianitarum cecidit multitudo quantam nec conjiciendo nec numerando consequi possumus; cunctique eorum reges *acie occubuerunt*. Quinque autem erant; Oëus & Sures, quin & Robees & Ures: quintus vero Recemus, cui cognominis urbs in terra Arabiæ primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine regis Arabici, qui eam condidit, Areceme vocatur, Græcis Petra dicta. Fusis fugatisque hostibus, regionem eorum diripuere Hebræi; multumque prædæ capientes, & incolas, *viros* cum mulieribus, interficientes, solis virtur Zelotarum gladium mille sustuliſſe, cæteroſque telo Dei fuiſſe peremptos: aut mille *primorum* periiſſe, reliquos è *plebe*.

Areceme, Petra, Arabiæ cognominis metropolis.

c Μαδιανιτῶν] Quoties, obſecro, monebimus μαδιλωιτῶν ſcribi in membranis *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* & quandoque μεδινιτῶν, pro μαδιανιτῶν *Baſ. Gen. Stephanique Byzantii.* Agnoſco tamen perlubenter μαδιλωίαν cum LXXII. Interpr. & μαδιλωῶν formas alias gentiles, Arabibuſque dilectas. Mox στρατιὰν ἐξέπεμψε *Hen.* BERN.

d Ἐρῶμεν,] Ἐπαλγιλῶμεν *Big.* ἀπαλγιλῶμεν *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

e Δίκαιον] *Al.* δίκαιον ὃ ἐπὶ τ. & in *Vet. Interp.* δίκαιον γὰρ ὃ ἐπὶ τ.

f Νοσησάντων] Νοσησάντων *Samb.*

g Δοκεῖ,] Δοκῇ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δοκεῖ, ὕτω ὃ σκοπείτωσαν ὡδὶ τούτων *Vat.*

h Προεῖπον,] Προειπόμεν (*Coll. Voſſ.*) *Samb.*

i Μαδιανίτιν] *Al* Μαδιωίτλω, & Μαδιανιτῶν.

k Διχιλίους] Εἰς δισχ. *Samb. Big.* & *Vat.*

* *Pari ex unaquaque tribu numero delecto:*] Sc. *mille.*

l Καὶ στρατηγὸν] Ita *Baſ. G. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ὃ στρατηγὸν αὐτῶν *Big.* στρατηγὸν δ' αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* στρωϊέχλω αὐτῆς *Zonaras.*

m Φινεέσιλω,] Sic placuit reſcribere ex p. 224. v. 2. Φινεὶς *aliis.*

n Τοὺς νόμους,] Præſertim Halacam illam *de ulciſcendo connubia Syriaca*, ſicut Doctores Babylonii tradidere, ופנחס ראה מעשה בני ישראל שנכר הלכה הבועל ארמית קנאין ופוגעין בו ſictam, atque Uzielidis Paraphraſin Num. c. 25. 7. BERN.

o Προπυθόμενον] Ita (correxerat & *Coccejus*) *Vat. Samb.* à manu ſecunda. & *Vet. Interpr.* πυθομένοι *Baſ. G. Big.* & *Samb.* à manu prima.

p Ωρεός] Principum Madienorum primus in optimis libris vocatur אוי, quod eſt *evi*, aut ab ore Syro & Samaritico *Avi*. In codicibus cunctis Joſephi ſeu Græcis ſeu Latinis ὤχ vel *Och*. Facile enim commutantur invicem ωρε, ωχ, & ſimilia. Scripſit ſane Flavius εὐϊ aut ὤϊ. Secundus ἄσυς Big. ἰασυρης Samb. σύεγης Hen. & Busb. aut correctè σύρης apud Baſ. & Gen. *Sur* Epiphanio & Hieronymo pro Hebraico צור, صور. Is erat Chozabæ laſcivæ puellæ parens alter infelix. Tertius Regulorum nomen habuit רבע *Rebah*, Hieronymo *Rebe*, LXX. Interpr. ῥοβὲ aut ῥεβὲκ, aut ῥοβὲν pro ῥοβὲγ aut ῥοβεκ. Joſepho concinne ῥοβέης; indeque *Robe* & *Robeth* apud Interpretem Scholaſticum. Quartus eſt ὄυρης Flavio, Epiphanio *Hiur*, quaſi ἰούρης vel ὄυρης: LXXII. Interpr. ὦς, Moyſi חור i. e. χὼρ. Ultimus pentarchiæ Madinaiticæ רקם, Interpr. LXXII. ῥοκὸμ, Judæis cæteris *Recem*, aut Græco ritu ῥεκεμ, *Recem* & *Regem* Epiph. qui Arabiæ Petrææ Metropolin de ſe inſignivit, ut putant. Vellem enim contra tot exemplaria Joſephi, *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* & *Arecen* aut *Arecem* Epiphanii, & contra Onomaſticon Euſebii, reſcribi potius τὸ ὄνομα ῥεκέμη. Imo vox ipſa ῥεκέμη aut רקמ *Petram* ſignificat, ut ſupra diximus, & cum emphaſi ἀρεκέμη. BERN. Ita *Bernardas*, cui tamen non diſplicet Εὐϊ. in *Editis*, *aliiſque* Ωχ. Sed facile commutantur invicem, ut Νὼε, Νῶχ, & ſimilia.

q Σύρης,] Ασυρ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) Ιασυρης *Samb.* Ασυρης *Vat.* Σύργης *Hen.* & *Busb.*

r Οὔρης·] *Hiur* apud *Epiphan.* quaſi Ιούρης vel Οὔρεις. Οὖρ LXX. unde Οὔρης placuit *Bernardo*. In *Editis* Οὔρης.

s Κτίσεως] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* κτήσεως.

t Ἀρεκέμη] Ρεκέμη *Vat.* unde præfixo articulo *Areceme* aut *Harecem*, & per apocopen *Arce*. de qua ſupra ad p. 208. v. penult.

γ Φι-

virginibus pepercerunt; quod hoc à Moyſe in mandatis acceperit Phineeſes. Qui cum exercitu incolumi *victor in caſtra* rediit; prædam opulentam agens, boum quidem quinquaginta duo millia, ovium vero ſexcenta ſeptuaginta quinque millia, aſinorum autem ſexaginta millia, vaſorum vero aureorum & argenteorum vim ingentem, ad uſum domeſticum paratorum. nam ex opum magnitudine luxu diffluebant. Abductæ ſunt etiam & virgines circiter triginta duo millia. Moyſes itaque prædam partitus, ejus quidem partem unam quinquageſimam Eleazaro dedit & ſacerdotibus, Levitis autem alteram quinquageſimam, quod vero reliquum fuit populo diſtribuit. Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna eſſet bonorum abundantia virtute parta, nulla triſtitia moleſtiave eis inter fruendum oborta.

Jeſum ſucceſſorem ſuum declarat Moyſes, Deo ſic volente, Num. c. 27. Deut. c. 34. Joſ. c. 1. & Philo, p. 698.

2. Moyſes autem, jam ætate provectus, Jeſum deſignavit, qui ſibi in prophetæ & ducis, ſi opus foret, muniis ſuccederet; Deo ipſo jubente ut ſummum rerum imperium ei deferret. Jeſus etenim omnem juris divini pariter ac humani peritiam aſſequutus eſt, Moyſe præceptore uſus.

Gadis ac Rubeli tribubus integris dimidieque Manaſſitidi trans Jordanem ex voto conceditur regio Amoritis, paſcuis felix. Num. c. 32. Deut. c. 3.

3. Per idem tempus duæ tribus Gadis & Rubeli & dimidia Manaſſitis, magno pecorum numero & aliis rebus abundantes, de communi conſilio orant obſecrantque Moyſen, ut ſibi extra ſortem traderet terram Amoritidem, bello partam. gregibus enim alendis perquam accommodam fore. Ille vero ſuſpicatus eos prælia contra Chanaæos metu detrectaſſe, & pecorum curam ut honeſtam *otioſe deſidendi* occaſionem inveniſſe, ignaviſſimos eos appellat, & qui ſpecioſum timiditati ſuæ prætextum excogitarunt. Velle quidem eos à labore vacuos luxu ætatem agere, cum *cæteri* omnes ærumnas pertulerint, ut terræ quæſitæ forent compotes: ſimul vero adire nolle reliquorum præliorum diſcrimina, ut terram à Deo Jordanem trajicientibus promiſſam caperent, devictis illis quos à nobis pro hoſtibus Deus haberi juſſerat. Illi vero ducem gravius commotum videntes, juſtaque de cauſa petitione illorum irritatum exiſtimantes, pro ſe reſponderunt: ſe neque periculorum metu, neque animi mollitie, ut id ſibi concederetur, poſtulaſſe; ſed hoc tantum egiſſe, ut, præda in locis tutis commodiſque relicta, expeditiores ad certamina & prælia ire poſſent. Se enim paratos eſſe, ajebant, poſtquam oppida in præſidium liberorum & conjugum ac facultatum ſuarum ipſo annuente inſtaurarant, una cum exercitu proficiſci. Moyſes autem, ſibi placente illorum ſermone, ad ſe vocat Eleazarum pontificem & Jeſum ac cæteros magiſtratus, *eorumque præſentia* illis concedit Amoritidem ea lege, ut cognatis tribubus *cum*

τες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τῷ Μωϋσεῖ [v] Φινεέσῃ κελεύσαντι. ὃς ἦκεν ἄγων τ' γραῦν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον· βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ [x] πεντακισμυρίας, ὧν ἦν πεντακισχίλιαι καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δ' ἑξακισμυρίας· ξυσὸν δ' καὶ ἀργύρῳ ἄπορόν τι πλῆθος κατασκευῆς, ἣ κατ' οἶκον ἐρρῶντο. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἀφθονίας σφόδρα ἐτυγχανον. ἤχθησαν δ' [y] καὶ παρθένοι ὡσεὶ διχιλίας καὶ [z] τρισμυρίας. Μωϋσῆς δ' [a] μερίσας τὴν λείαν, τὸ μὲν ἕτερος τὸ πεντηκοστὸν Ελεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι, λαβίτης δ' τὸ ἕτερος τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τὴν δ' λοιπὴν νέμει τῷ λαῷ. καὶ διῆγον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως, ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δ' συμφορᾶς παύτης ἀπολαύειν [b] ἐμποδιζομένοις.

Β'. Μωϋσῆς δ', γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, ἀφέδοχον [c] ἑαυτῷ Ἰησοῦν καθίστησιν ὅτι τε [d] τῇ προφητείας, καὶ στρατηγὸν εἶπε δεήσειν ἡγησόμενον, κελεύσας καὶ ὑπὸ θεῷ τούτῳ τὴν προστασίαν ὑπερέψαι τ' πραγμάτων. ὁ δ' Ἰησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, [e] Μωϋσέως σκεδιδάξαν[τος].

γ'. Κἂν τούτῳ δυὸ φυλαὶ Γάδος τε καὶ [f] Ρουβήλ καὶ τὸ [g] Μανασσίτιδος ἡμίσεια, πολὺ πεφραπόδων εὐδαιμονοῦσαι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τ' Μωϋσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν [h] Αμορῖτιν προσλαχεῖν, δορίκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήμασι τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς, δείσαντας τὴν περὶς Χαναναίους μάχην, πρόφασιν ὑπιεπὴ τὴν τ' βοσκημάτων ἐπιμέλειαν [i] ὑρῆσθαι, κακίσας τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας [k] ὀχήμονα πρόφασιν ὑπονοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βάλεσθαι τρυφᾶν ἀπόνως ἀφέντας, [l] πάντων τεπαλαιπωρηκότων ὑπὲρ ᾧ κτήσεσθαι τὴν αἰτουμένην ὑπ' αὐτῶν γῆν· [m] μὴ θέλειν δ', σωσαμένους τ' ὑπολοίπων ἀγώνων, γῆν, ἣν ἀφεδώκασιν αὐτοῖς τ' Ιορδάνην ὁ θεὸς προδώσειν [n] ὑπεχηται, ταύτην λαβεῖν, καταστρεψαμένους ἐκεῖνον ἀπιδεῖξεν ἡμῖν πολεμίους. [o] οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, [p] ἀπελογοῦντο· μὴ διὰ φόβον [q] κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν [r] πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπιτηδείοις καταλιπόντες ξύλωνοι πρὸς τὰς ἀγῶνας [s] καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτὸς, κτισαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὖτε διδόντ[ος], [t] σωαπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας Ελεάζαρον [v] τ' ἀρχιερέα καὶ Ιησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, σωεχώρει τὴν [x] Αμορῖτιν αὐτοῖς ὑπὶ τῷ συμ-

---

[v] Φινεέσῃ] Ita *Vat.* in *cæteris* Φινεῖ, Φινὶς, aut Φινεῖς.

[x] Πεντακισμυρίας,] Βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ πεντακισμυρίας καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δ' ἑξακισμυρίας hæc *Epiphanius* offenderat. βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄνους (*Big.* ὃς) δ' πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δ' ἑξακισμυρίας *Big.* & *Samb.* βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δ' ἑξακισμυρίας Typographi *Germanici.* Emendo potius Moyſe duce, βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὃς (ſic enim ſtringunt nomen bidentium Ariſtarchus & Ptolemæus: Heſychius vero aliique adfectu Attico vel in ſyllabam contrahunt οἷς) δ' πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δ' ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας. Dabimus itaque viliſſimæ prædæ ſuum numerum. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ὃς non ὃς habeat *Samb.* & σὺν pro πρὸς *Vat.* πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δ' ἑξακισμυρίας *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Forſan ex *Moyſe* in *Num.* c. 31. ἑπτακισμυρίας, dein ὄνους δ' ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας.

[y] Καὶ παρθένοι] Καὶ αἱ π. *Big.*

[z] Τρισμυρίας.] Δισμυρίας ſolus *Big.* perperam.

[a] Μερίσας τὴν λείαν,] Ita *Vet. Interpr.* & quatuor *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis*, *Aliiſque*, μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν &c.

[b] Εμποδιζομένοις.] Lege ἐμποδιζόμενοι. COCC.

[c] Εαυτῷ] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Τῆς προφητείας,] Num. c. 27. 18. de Jeſu, איש אשר רוח בו; quod etiam Onceloſo & Jonathani interpretibus נבר די רוח נבואה ביה. BERN.

[e] Μωϋσέως σκεδιδάξαντος.] Μωυσέος σκεδιδαξ. *Samb.* παιδίαν ——μ. δ' διδάξοντος *Hen.* & *Busb.* BERN.

[f] Ρουβήλ] Ρεούβιμ *Busb.* & *Hen.* Ρεούβιμ *Zon.*

[g] Μανασσίτιδος ἡμίσεια,] Μανασσήλδος ἡμίσεια *Samb.* μανασσήλδος ἡμίσεια *Busb.* μανασσίλδος ἡμισεία *Baſ.* & *Hen.* BERN.

[h] Αμορῖτιν] Al. Αμορίτην, & Αμορίτου. Vide p. 209. v. ult.

[i] Εὑρῆσθαι,] Εὕρεσθαι *Big.* & *Samb.* & hic cod. à nova manu εὑρέσθαι. εὑρεῖσθαι *Baſ.* & *Gen.* Cape quod vis. Supra δείσαντας τ' πρ. χαν. μάχης *Busb.* & *Hen.* BERN.

[k] Εὐχήμονα] Αχήμονα *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Πάντων] Πάντων δ' in quatuor *MSS.*

[m] Μὴ θέλειν δ',] *Coll. Big.* μὲ δ' θέλειν δ'.

[n] Υπέχηται,] Ita *Baſ. Samb.* & *Vat.* Dicas etiam ὑπέχηθ', aut ὑπέχοιθ' pro mendo *Genevenſi* ὑπέχοιτ'. BERN.

[o] Οἱ δ' ὁρῶντες] Οἱ δ' *Samb.*

[p] Απελογοῦντο·] Male in impreſſis, ἀπελογοῦνθ'.

[q] Κινδύνων,] Τῶν κινδύνων *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν,] Ita quatuor *MSS.* in *Vat. Baſ.* & *G.* πεποιεῖσθαι pro ποιεῖσθαι.

[s] Καὶ τὰς μάχας] Καὶ τὰς μάχας inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Συναπεῖναι] Lege σταπεῖναι. COCC.

[v] Τὸν ἀρχιερέα] Articulum negligit *Vat.*

[x] Αμορῖτιν] Rurſum ἀμορίτην *Baſ.* & *Gen.* ἀμορεῖτιν *Samb.* ἀμορεῖτιν *Big.* ἀμορείτην *Busb.* & *Hen.* pro ארץ האמרי ἔγες ἀμορεῖ, ut legit Maſora Judaica. BERN.

μαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν [y] ἕως ἂν καθησήσωνται τὰ πάντα· λαβόντες ἐν ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ [z] κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμπεφεύγειν μέλλουσιν αὐτοῖς [a] ἕως ἂν ἐμπόδια ᾖ πονεῖν, ἀπέστειλε εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωϋσῆς τὰς [b] δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸ ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γνησιευθείσας, ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν· καὶ χρόνον ἔπεξεν εἶναι τὸν φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ φθάσαις τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν [c] συνεχώρει πάλιν οἴκαδε κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τὸν δὲ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα· ἐπίρρωσε δὲ οὐκ ἐπιτέταχεν. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τοὺς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε· [d] Βόσορα μὲν ἐπὶ τοῖς [e] ὅροις τῆς Ἀραβίας, [f] Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ [g] Γαυλανὰν ἐν τῇ [h] Βατανεαίδι. κτισαμένων δ' αὐτῶν καὶ [i] τὴν Χαναναίων γῆν, [k] τρεῖς ἑτέραι πόλεις ἔμελλον ἀναπληρώσεσθαι τὸν Λευιτῶν πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς [l] κατοικισμὸν, Μωϋσέως ἐπισείλαντος.

ε'. Μωϋσοῦ δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων [m] μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ [n] Σολοφάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων· εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, "εἰ μὲν μέλλοι τινὶ σωοικεῖν τῶν φυλετῶν, "μετὰ δὲ κλήρου [o] πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι· εἰ δ' [p] ἐξ

copiis ſuis auxiliarentur, donec cum *Chananæis* eſſet debellatum. Regionem itaque hac conditione accipientes, urbeſque validis operibus munientes, in illis depoſuerunt liberos, & conjuges, & cætera quæcunque ſecum aſportata labori eſſent impedimento.

4. * Quin & Moyſes decem urbes *in ea regione* exſtruit, inter illas quadraginta octo *ſacras* recenſendas; quarum tres in Aſyla tribuit, quò percuſſores, qui hominem per imprudentiam occiderint, confugerent: ſtatuitque exſilii tempus vita pontificis, ſub quo profugiſſet homicidii reus, definiendum. cujus poſt obitum domum reverti permiſit, cognatis interempti *durante exſilio* poteſtatem habentibus homicidam *impune* occidendi, ſi cum extra urbis fines egreſſum deprehenderent. præterea vero nemini *eum perimere* licebat. Urbes autem, in perfugium conſtitutæ, hæc erant: Boſora quidem in Arabiæ finibus, Arimanum vero in terra Galadena, & Gaulanan in Batanæade. At, cum Chananæam adepti eſſent, tres alias Levitarum civitates perfugis ad habitandum aſſignaturi erant; *hoc illis* Moyſe imperante.

Ex. XLVIII urbibus Sacris trans Jordanem x condidit Moyſes: treſque cæteris editiores homicidis fortuitis aperuit, adverſus familiæ imminutæ vindices. Num. c. 35. Joſ. c. 20. & Philo, p. 693.

5. Moyſes autem, cum adeuntibus primoribus tribus Manaſſitidis, eique indicantibus, ut præcipuus quidam ex ſua tribu paterfamilias Solopades nomine obierit, liberis quidem maſculis non relictis, ſequioris tamen ſexus aliquibus, atque cum interrogantibus, an "filiabus ceſſura eſſet hæreditas, "reſpondit, ſiquidem cuiquam ex tribulibus nupſerint, ei tribui cum ſorte ſua accedere, ſin vero "vi-

Decretum Moyſis de hæreditate filiarum, ſi pater ſine prole maſcula deceſſerit. Num. c. 36. Joſ. c. 17. Philo, p. 688.

[y] Ἕως ἂν καθησήσωνται] Ita (ut & in *Coll. Voſſ.*) in quatuor *MSS.* ἕως κατ. *Baſ.* & *G.* μέχρι ὃ κατ. *Vat.*

[z] Κτίσαντος] *Big. Baſ.* & *Gen.* Ita Moyſes ſe jubente factum memorat Num. c. 32. 24, 34. Significat autem jam יבנו, *Agite, inſtaurate, bene munitas date*, ne quid amplius, non *à fundo extruite*, quod profecto id temporis haud permitteret. Verum *Samb.* & *Epiphanius* heic legerant κτίσαντες reſpectu לאחוזה, quod ſæpe viſitur eo capite. Mox τὰ ἄλλα *Big.* & *Samb.* BERN.

[a] Ἧι ἂν ἐμπόδια] *Big.* & *Samb.* ἃ ἕως ἐμπόδια. Contractius quidem *Big.* & *Drungarius*: αἱ φυλαὶ ᾗ γὰρ τε καὶ ῥᾳθύμ, καὶ τὸ δ μαναστῆ ἡ ἡμίσεια, ἰδίᾳ μοιρίας τῆς τῶν ἀμοιβαίων γῆς ἀφαιρεθεῖσαι αὐτοῖς. ὁ δὲ δεινὰς αὐτὰς ἀπειλήσ, καὶ μὴ θέλοντας τὸν τοῖς χαναναίοις μάχης κοινωνεῖν τοῖς ὁμοφύλοις. ἀπελογοῦντο δ' οὐκέτι μὴ πᾶσι εἶναι· ἀλλὰ πλήθει βουκημάτων ἀθύμως μένοις, βάλεσθαι ταῦτα ἀφθ τῇ χώρᾳ καταλιπεῖν, ἀγαθῇ τυγχανούσῃ πρὸς τετραποδων τροφὴν· ἵν' εἶεν αὐτοὶ πρὸς τὰς ἀγῶνας τοῖς ὁμοψυχίᾳ συνεπαίρουσι εὐζωνοι. ἐκήρυξε ταῦτα μωσῆς, καὶ τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῖς πρωτελλόρτιον ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας. BERN. A ἕως ἐμπόδια *Big. Samb.* & *Vat.*

[b] Δέκα πόλεις,] Quatuor erant urbes Leviticæ in portione tribus Gad, duæ in tribu dimidia Menaſſis, & quatuor in Ruben, uti & in codicibus quibuſdam Hebræis Joſ. 21. legitur: ſed id comma in codicibus vulgatis non extat, cujus tamen ſententiam ex hoc quoque teſtimonio Joſephi confirmare poſſumus. Δώδεκα pro δέκα hic habent codd. quidam MSS. REL. (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) præfert δώδεκα. HAV.

* *Quin & Moyſes decem urbes* in ea regione *exſtruit*,] *Ex Hebræorum Urbibus Sacris quadraginta & octo, trans Jordanem decem condidit Legiſlator: treſque illarum, cæteris editiores, homicidis fortuitis aperuit adverſus familiæ imminutæ vindices, quo forte novum Pontificem ſecuri operirentur. Sunt autem iſtæ* Boſora, בצר בוסר LXXII. *Bosre Judæis aliis, Buseo Samaritis, in campis Moabicis, qui vocantur in Lege, ad fines Arabiæ, & Jericunti recte oppoſita: & Ramoth vel Arima in regione Galadena; tertiaque urbs Batanæe nomine Gaulana. Perlege Num. c. 35. Deut. c. 4. 41, &c. Joſ. c. 20. & c. 21. à v. 11. 27. & Deut. c. 10. tum Philonem de Profugis, & p. 693. præcipue vero placita Deuterotarum & Gemariſtarum Urbis codice* Maccoth c. 2. à §. 4. *Tria autem alia Aſyla* (ערי מקלט) *cis amnem Moſaicis oppoſuit Jeſus, è faſtigiis tot montium pari ab invicem intervallo erecta, quod in Chorographia ſacra probe notandum* ἡνίσχυσε δὲ χεβρὼν ἐ βόσορ, συχὲμ ἐ ῥαμὼθ, καδὲς ἐ γωλάν. *Talm. Hieroſ.* Maccoth *f.* 31. *d. & Babyl. f.* 10. *&c. Moyſi itaque, ſicut alia multa, Aſylorum indulgentiam pro cæde involuntaria debent juris Græcanici, Romanique archiſecli. Ritus idem in Eccleſia Chriſtiana jamdiu obtinuit. In ejuſmodi etenim caſubus mitius quam nece nocentis animadverti, non ſolum reſcripta Hadriani, Antonini, Alexandri, aliorumque Principum, ſed ipſa humanitas dictat.* BERN.

[c] Συνεχώρει] *Baſ.* & *Gen.* συνεχωρεῖ. *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* συνεχώρει. Poſthæc *Samb.* οὐκ ἐπιτέταχε, αὖθις δὲ πόλεις. BERN.

[d] Βόσορα μὲν] Βόσορ LXX. Βοσρὲ *Judæis*, Βυσορὲ *Samaritis*, urbs ad fines Arabiæ & Jerichunti recte oppoſita. HUDS. Eſt בצר, Betzer, non confundenda cum *Boſtris*, urbe poſtea Arabiæ dicta. REL.

[e] Ὅροις] Ὀρίοις *Big.* & *Samb.*

[f] Ἀρίμανον] Ἀραμαθαναὶν *Samb.* manu priore. ἀρίμαιαν *Epiphanius*, tanquam à pluralivo Chaldæorum רכין *Raman*. Puto Joſephum edidiſſe ſuo ævo ἀρίμαν, vel ἀρίμαθαν. Legimus adhuc in verſione Græca S. Bibliorum modo ῥαμωθ, modo ἀριμωθ & ἀραμωθ, modo ἄραμα, pro Hebræo רמה, רמתא, רמתים, ראכת, ראמות, *Rama, Ramatha, Ramathim & Ramathaim, Ramoth*, imo *Remoth* juxta Grammaticos Samariticos. Eligebantur equidem ſex urbes Refugii, ut oportuit, omnes quaſi ראמורין אתא, & ſuper collibus ſuis ſatis conſpicuæ & excelſæ. Fit autem ex הרמה ἄραμα, & ἀρίμαθα ex תראמרין, adſciſcente א ſonum ac vim η Græcanicæ, ut ſæpe amat. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Eſt Ramoth. REL.

[g] Γαυλανὰν] Sic volo, pro גולן Moyſis, *Golan* Maſoræ Judaicæ, γαυλὰν Samariticæ, & γαυλὼν Interpretum Ptolemaicorum. Nunc habet *Big & Samb.* καὶ γαύλανιν ᾗ. *Baſ.* & *Gen.* καὶ γαυλαδηνὰν δ'. *Epiphanius* γαυλαλὶν ᾗ. An emendari præſtat vitium typorum *Baſilienſium* hunc in modum, ἐ γαύλανα ᾗ μανασσῆ, tu vide, & æſtimato. BERN. Gaulon. REL. Cum *Coll. Big.* conſentiebat *Coll. Voſſ.* HAV.

[h] Βατανεαίδι.] Ita *Baſ.* & *G.* perite. dicitur enim Βαταναῖς & Βατανεὰς, ut Πανιὰς. Legerat autem *Epiphanius* Βαιάλδι & *Big.* & *Samb.* Βαλαΐτιδι pro Βαταναίτιδι vel Βαταναΐτιδι. BERN.

[i] Χαναναίων] Merito nomen Cananææ ſoli regioni ad occaſum Jordanis tribuit. Tribus Ruben, Gad & dimidia Menaſſe non habitarunt in terra Cananæa. REL.

[k] Τρεῖς ἑτέραι πόλεις] Ἠλκεσαίων ᾗ χεβρὼν καὶ Βόσορ, Συχὶμ καὶ Ῥαμωθ, Καδὲς καὶ Γωλάν.

[l] Κατοικισμὸν,] *Al.* καθισμὸν.

[m] Μὲν ὡς] Illud μὲ ex *MSS.*

[n] Σολοφάδης] Verum equidem propter librarios diſceptatur magis hodieque de nomine hujus patriarchæ, quam olim actum de hæreditate ejus adeunda. *Baſileënſibus*, eorumque æmulis ſi credas, tot filiarum miſer pater erat σαλπαάδης; ſi *Busbecio*, *Hen.* & *Bigotio* ὀλοφάντης, ſive *Sambuco* ἰλόφαυλος, aut *Epiphanio* denique ὀφόφατις. Reddo autem poſtliminio apud hunc Antiquarium σολοφάδης ὄνομα. Nam Maſorethæ Judæorum nos docent pronunciare צלפחד (id nomen *melioris commatis prole deſtitutum parentem præciſumque*, ſive *orbum* i. צלפיך aut צלפיך denotat, quod noſtri Hebraiſtæ vix credant, *timoris umbra* adeo obſeſſi:) σελοφαὰδ, & Latine *Seloſhad*, aut cum Judæis per Hiſpanias *Zelophad*. Idem ſemipater Samaritis Judæiſque Africanis σαλωφαὰδ, LXXII. Alexandrinis σαλπαὰδ (unde σαλπαάδης in excuſis Joſephi) & σαλφαὰδ, Philonique vel ab his σαλπαάδ. BERN. Ita *Bernardus*, vel Σελοφάδης. in *Editis* & *Vat.* Σελπαάδης ex Σαλπαὰδ *Interpretum* LXX. uti *Philoni* ab his Σαλπαάδ. Ολοφάδις *Busb. Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.* Ολόφαυλος *Samb.* Οφόφατις juxta *Ver. Interpr.*

[o] Πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι·] Πρὸς αὐτὰς συνοίκους ἀπεῖναι (quomodo & hic, ut ſuperius, mavult *Coccejus*) *Hen.* & *Busb.*

[p] Ἐξ ἄλλης] Licitum ergo erat uxorem ducere ex tribu non ſua. REL.

"viris ex alia ſemet elocarint, ſortem in tribu "paterna relinquendam eſſe." Et tunc decreto ſancivit, uniuſcujuſque hæreditatem in ſua tribu permanſuram eſſe.

"ἄλλης γαμοῖντό [q] τισι φυλῆς, τ̀ κλῆρον ἐν τῇ πα- "τρῴᾳ φυλῇ [r] καταλιπεῖν". καὶ τότε μένειν ἑκάσ῾ᾳ τ̀ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ [s] διεξάγειν.

CAP. VIII.

Leges à Moyſe datæ, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus.

Comitia pentecoſtæ apud Abylam in campis Moabicis. Num. c. 36, 13. Vide l. 5. c. 1.

1 CUM autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis, peracti eſſent, Moyſes, concione advocata apud Jordanem, ubi nunc urbs eſt Abila (eſt enim locus palmetis conſitus,) omnique populo congregato, hujuſmodi ſermonem habet.

VIII. *Moyſis jam morituri Paraneſis paterna ac pia, ex Deut. c. 4.*

2. "Viri commilitones & longæ ærumnæ ſocii, "quandoquidem ita jam videtur Deo, & oportet "me, ad tempus viginti & centum annorum ſenec- "tute provectum, è vita emigrare, atque *ita con-* "*tigit ut* rerum trans Jordanem gerendarum vobis "non futurus ſim adjutor & auxiliator, à Deo *ut-* "*pote* prohibitus, æquum exiſtimavi ne nunc qui- "dem meum pro veſtra felicitate ſtudium omit- "tere; ſed & vobis æternam bonorum fruitionem "comparare, & mihi ipſi memoriam, vobis melio- "rum copiam adeptis. Agedum igitur, poſtquam "propoſuero, quomodo & vos felices eſſe poſſitis, "natiſque veſtris ſempiternam bonorum poſſeſſio- "nem relinquere, ita ex vita diſcedam. Sum au- "tem dignus cui credatur, tum propter præteri- "tas pro vobis contentiones, tum quia animæ ad "exitum perductæ cum omni virtute commercium "habent. O filii Iſraëlis, una omnibus hominibus "felicitatis cauſa eſt Deus propitius. Nam hic ſolus "poteſt & dignis dare, & ſontibus auferre; cui ſi "præſtiteritis vos ipſos quales & ipſe vult, & e- "go *vos eſſe* admoneo, mentem ejus aperte intel- "ligens, nunquam infeliciter agetis, neque un- "quam beati eſſe deſinetis, atque omnibus con- "ſpicui: ſed & poſſeſſio bonorum, quæ nunc ſunt "vobis, firma manebit, & celerem futurorum præ- "ſentiam habebitis. Tantum neceſſe eſt iis obe- "diatis, quibus vos obſequi vult Deus: & neque "legibus præſentibus aliam præponatis inſtituti- "onem; neque contempta pietate, quam nunc

ΚΕΦ. ή.

Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ΤΩΝ ἓξ πεντηκοντα ἐτῶν [t] ἓνδεκα τριάκοντ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ὅπι τῷ Ιορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νυνὶ πόλις ἐστὶν [v] Αβιλὴ, φοινικόφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντ῾ος ἅπαντὸς [x] λεὼ τοιάδε.

β'. "Ανδρες συστρατιῶται καὶ τ̀ μακρᾶς κοινωνοὶ πε- "νίας, ἐπεὶ τῷ Θεῷ δοκοῦσιν ἤδη, [y] καὶ τῷ γήρᾳ "χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένον δεῖ με ἅπ ζῆν "ἀπελθεῖν, καὶ τῶν [z] πέραν ἅπ Ιορδάνου ἡγησομένων "ὑ μέλλω βοηθὸς [a] ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχ῾ος, κωλυό- "μεν῾ος ὑπὸ ἅπ Θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐνκα- "ταλιπεῖν τὸμὸν ὑπὲρ [b] ὑμετέρας εὐδαιμονίας σπέ- "ρυμον· [c] ἀλλ' ἀϊδίον τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν τ̀ "ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτῷ, γλυκέων "ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τ̀ κρειττόνων. Φέρε οὖν ὑποθέμεν῾ος "ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς "[d] αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀΐδιον σπουδέ- "μεν῾ος, ἕως ἀπέλθω ἅπ βίου. πεισθέντα δ' ἄξιός εἰμι "λόγου τε τὰς σπουδὰς ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ "λόγου τὸ πᾶς ψυχὰς ὅπι τελευτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς "πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ισραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώ- "ποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. μόν῾ος "γὰρ ἔστ῾ος [e] δοωσάι τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι "τ̀ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς, ὦ παρέχοντες ἑαυ- "τὸς, [f] οἷς αὐτὸς τε βέλεται, καγὼ τὸν λόγιον "αὐτὸ σαφῶς ἐξεπιστάμεν῾ος σοφίᾳνῶ, [g] σὺν ἂν ὄντες "μακαρισοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσητέ ποτ' ἢ [h] παύ- "σησθε· ἀλλ' ὧν τε νυνὶ [i] ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις "βεβαία [k] μενεῖ, τ̀ τε [l] ἀπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν "παρουσίαν. [m] μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βέλεται ἕπεσθαι, "τούτοις πείθαρχεῖτε· καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων "ἄλλων [n] σπουδήσητε μᾶλλον, μήτ' εὐσεβείας ἧς νυνὶ "σὺν

[q] Τισι φυλῆς,] Τισὶ non agnoſcit *Vat.*

[r] Καταλιπεῖν.] *Al.* καταλείπειν.

[s] Διεξάγειν.] Διεξάγω *Big.* Verbis aliis aliquot rem eandem dicit *Zonaras* I. C. τεθνηκότ῾ος δὲ τοῦ μακαρίου φυλῆς ἑκὰ ἑνὸς ἑκάστοις μόναις, ἐρωτηθεὶς μαντεῖς, τίν῾ος ὁ σκῆνος κλῆρ῾ος ἔσοιτο, ἀπεκρίνατο· εἰ μέν τισι τ̀ φυλετῶν συνοικήσουσιν αἱ παρθένοι, μ̀ ἅπ κλήρου ταύτης τοὺς σκήνους χορεύσωσιν· εἰ δ' μνησάσιο τισιν ἐξ ἑτέρας φυ- λῆς, τ̀ κλῆρον ἐκτήσαν ἐν τῇ πατρίᾳ φυλῇ. καὶ οὕτω μένειν ἑκάσ῾ᾳ κλῆρον ἐν ταῖς φυλαῖς διεξάγ῾ος. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus* p. 28. & *Philonem*, p. 688.

[t] Παρὰ τεσσαράκοντ' ἡμέρας] Πλὴν τεσσαράκοντα ἡμ. *Hen.* & *Busb.*

1. *Cum autem anni quadraginta,*] *Sequitur* Miſna *vera ac vetus i. e. Deuteronomion, duorum menſium liber. Celebrantur igitur neomenia Adari, ex Deut. à c. 4. ad c. 31. anno* XL. *Exodi.* [*Atqui prius ſecundum Chronica Rabbinorum, quando deeſſent dies* 36. *aut ex Deut. c.* 1. 3. *adhuc* 60. *i. e.* ἓξ ἑξήκοντ' ἡμέρας. *Quippe morti jam propinquus, repetitis concionibus ad pietatem juriſque ſui obſervantiam novum populum hortatus fuerat optimus Moyſes.*] *Comitia pentecoſtæ apud Abilam*, אבלה שטים, ἀσὶλ σατείμ, Abel haſitim, *Num. c.* 33. 49. *aut Num. c.* 25. 1. *Joſ. c.* 2. 1. *Simplicius* Setim *aut* Sittim, *quod Flavius recte interpretatur πεδίον φοινικόφυτον, alii* Convallis Acaciarum السنط مرج, *aut* Cedrorum *ex ſententia Talmudiſtarum, aut* Spinarum Albarum *cum B. Hieronymo & Judæis non pancis. Aliis forte placeat* Abel Satim, *& ſimpliciter* Abila אבלת *cum Joſepho, Philone, noſtroque Hieronymo, à Moyſe ibi loci totis triginta diebus* defleto *id vocabulum arceſcere. Urbs erat regionis Perææ, in campis Moabicis ſub monte Phogore, à Jordane amne* XL. *ſtadiis diſſita. Qua de conſule hunc ſacerdotem ἀλωσ. 2. 22. & ἀρχαιολ. 5. 1. & Geographumena Euſebii Stephanique: tum hæc loca ſacra, Num. c.* 36. 13. *Deut. c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 29. *c.* 34. 8. *Joſ. c.* 2. 1. *& c.* 3. 1. BERN.

[v] Αβιλὴ,] *Idem* forſan locus qui *Num. c.* 25. *v.* 1. *Sittim* dicitur, & Num. c. 33. & 49. *Abelſattim*, i. e. *Abel* in *Sittim*, diſcriminis cauſa, quia plura Palæſtinæ oppida *Abel* ſive *Abila* nominata. quod vocabulum etiam à *Moyſe* ibi loci totis triginta diebus defleto arceſſi poteſt.

[x] Λεγὼ τοιάδε.] Unde *Zonaras*, ἠδὴ ἅπ μ'. διεληλυθότων ἐτῶν ἑξὸν τ̀ αἰῶνα πλὴν οἱ ἰσραηλῖ ἐξεληλύθασι, τελέσαντα ἐνδεκάτῳ ἡμέρᾳ, ἀθροίσας τ̀ λαὸν μωυσῆς, ρκ'. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέ- γειλε τέλ῾ος· καὶ πολλὰ σωφρονίσας, καὶ νόμους δοὺς ἐν βίβλοις, καὶ τὰ τ̀ σφετέρας πολιτείας ἀμείξειν, καὶ τὰ ἑξῆς. BERN.

[y] Καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον] Τῷ γ. χρόνον ἠνυσμένῳ *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἰωυσμένον *Big. Samb. Buriuſque*, καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ i. εἴκ. κ. ἑ. ἰωυσμένῳ *Tar. Big.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνων εἴκοσι κ. ἑκατὸν ἰωυσμένων *Glycas* atque *Hamartolus*, imi ſubſellii hiſtorici. καὶ τῷ γήρᾳ χρόνοι i. εἴκ. κ. ἑ. ἰωυσμένοι *Hen.* & *Busb.* Typos tamen priores ne moveas. ſuadeo, tot ſcribarum lubitu. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Burius* è conject. καὶ ἅπ γήρᾳ χρόνοι i. εἴκ. κ. i ἠνυσμένῳ *Baſ.* & *G.* καὶ τῷ γήρᾳ, χρόνοι i. εἴ. κ. i. ἰωυσμένοι *Glycas* & *Hamartolus.* eſt qui conjicit καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ —— ἰωυσμένῳ. HUDS. Lege ἅπ γήρως χρόνῳ. COCC.

[z] Πέραν ἅπ Ιορδάνου] Πέραν in quatuor *MSS.* Atticorum more.

[a] Υμῖν ἔσεσθαι] Υμῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

[b] Υμετέρας εὐδαιμονίας] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἡμετέρας.

[c] Ἀλλ' ἀϊδίον] Ἀλλ' ἰδιόν τε *Big.* & *Epiphan.*

[d] Αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν] Αὐτῶν & ἑαυτῶν *Aliis.* καὶ παισὶν ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Δοωσάι τε ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* δοωσάι τε τοῖς *Baſ.* & *G.* δοωσάι τε τοῦτο τοῖς in *Vet. Interpr.* δώσαι) δοωσάι τε ταῦτα τοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[f] Οἷς αὐτὸς τε βέλε.)] Οἷοις *Hen.* & *Busb.*

[g] Οὐκ ἂν ὄντες μακαρισοὶ] Legendum forte, σὺκ ἂν ἀτυχήσητέ ποτε ἢ ὄντες μακαρισοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι, παύσεσθε. COCC.

[h] Παύσεσθε·] Παύσεσθε *Samb.* παύσασθε *Big.*

[i] Υμῖν ἐστιν ἀγαθῶν] Ημῖν *Samb.*

[k] Μενεῖ,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Aliis* μένει.

[l] Ἀπόντων] Μὴ παρόντων (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *Vat.*

[m] Μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς] Εἰ μόνον οἷς ὑμᾶς &c. *Epiphan.*

[n] Σπουδήσητε] Σπουδήσετε *Samb.* & *Vat.*

E-

"περὶ τ̃ Θεὸν [o] ἔχητε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον [p] με-
"τασήσησθε τρόπον. ταῦτα δ' πράξαντες, ἀκινιμώτατοι
"μάχας διενεγκεῖν ἀπάντων [q] ἔσεσθε, κ μηδενὶ τ̃ ἐχθρῶν
"δύσαλωτοι. Θεὸς γὰρ παρόντ@ ὑμῖν βοηθὸς, [r] πάντων
"περιφρονεῖν εὔλογον. φ δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα
"κεῖται πρὸς ἅπαντα τ̃ βίον κτησαμένοις. [s] αὐτὴ γε πρῶ-
"τον ἀγαθῶν τὸ περίσεισον ἐστιν, ἔπειτα κ τὰλλα τ̃ ἄλλων
"χαρίζεται περιουσίαν· ὡς κ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν [t] χρω-
"μένοις αὐτῇ μακαρίαν [v] ποιεῖται τ̃ βίον, [x] κ τ̃ ἀλλο-
"φύλων πλέον δοξαζομένους, [y] ἀδηλότατον κ πᾶσὶ τοῖς
"αὖθις τὰ εὐκλειαν ὑμῖν [z] ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφι-
"κέσθαι δυνηθείητε, εἰ τ̃ νόμων, οὓς ὑπαγορεύοντός μοι
"φ Θεοῦ συνεπαξάμενε, κατήκοοι κ φύλακες [a] γένοισθε,
"κ [a] μελετήσητε τὰ σώσειν αὐτούς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαί-
"ρων διὰ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, πᾶσαν θέμενο@ ὑμᾶς
"[b] νόμῳ τε σωφροσύνης κ κόσμῳ τ̃ πολιτείας, κ τ̃ τ̃
"στρατηγῶν ἀρετᾶς, οἳ πρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῶν φ συμφέ-
"ρον@. Θεός τε ὁ μέχρι [c] νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν, καθ'
"ὃ βούλησιν κἀγὼ χρησιμο@ ὑμῖν ἐγενόμεθα, [d] ὃ μέχρι φ
"δεῦρο ὑμῖν σήσ τὰ αὐτὸ πρόνοιαν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐ-
"τοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τ̃
"ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, διὰ τοσοῦτον αὐτ̃
"[c] χρήσεσθε τ̃ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσον-
"ται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὰ εὐδαιμονίαν ἕξετε,
"ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ@ κὰ Ιησοῦς, ἥτε γερουσία κὰ
"τὰ τέλη τ̃ Φυλῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γι-
"νώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, κὰ
"ἄρχειν [f] ἴσοντα παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτ̃. τὰ τε
"ἐλευθερίαν [g] ἡγεῖσθε, μὴ τὸ προσαναγκάζειν οἷς ἂν
"ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν [h] ἀξιώσωσιν. νῦν μὲν γὰρ
"ἐν τῷ τὰς διεργάτας ὑβρίζειν, ἐν τούτῳ τὰ παρρη-
"σίαν πίθεσθε· ὁ δὴ φ λοιπὸ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμει-
"νον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὰ ἴσως διὰ τούτοις ὀρ-
"γὰ ποτε λαμβάνεσθε, ἢ κατ' ἐμὲ πολλάκις ἐτολμή-
"σατε χρῆσθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς πολεμίοις ἐκινδύνευ-
"σα [i] ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων. παῦ-
"σαι δ' οὐκ [k] ὀνειδίζων ὑμᾶς προθέμενος· ὃ γὰρ [l] ἐπ'
"ἐξόδῳ φ ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν [m] ἠξίουν εἰς
"ἀνάμνησιν [n] φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὸς καυ-
"χῶν ἐν ὀργῇ γινόμεν@· ἀλλ' ὥστε τοῦ σωφρονήσαι ὑ-
"μᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' [o] ἀσφαλὲς εἶναι,
"κὰ μηδὲν εἰς τοὺς προεσηκότας ἐξυβρίσαι ἀφ' πλεί-
"τον, ὃς ὑμῖν πολὺν ἀφεῖλε τ̃ Ιορδάνου κὰ τὰ Χα-
"ναναίαν κτησαμένοις βεβιάσεται. ἐπεὶ προαχθέντες εἰς
"καταφρόνησιν ὑπ' αὐτ̃ κὰ τ̃ ἀρετῆς ὀλιγωρίαν,
"ὀπολεῖτε κὰ τὰ εὔνοιαν τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ. ποτὲ
"σωθέντες δ' τοῦτον ἐχθρὸν, τῷ τε γένει, [p] ὑφ' κλαύσε
"κρατηθέντες ὅπλοις, [q] ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀ-

"erga Deum habetis, ad alios mores deficiatis. "His autem faciendis omnium ad præliis dimi- "candum eritis fortissimi, & nulli hostium ex- "pugnabiles. Deo enim vobis auxilium feren- "te, consentaneum est ut omnes despiciatis. "Virtutis autem præmia vobis magna sunt pro- "posita, si eam in omnem vitam possederi- "tis. Ipsa nempe primum bonorum est anti- "quissimum; deinde aliorum abundantiam con- "ciliat: siquidem, dum ea inter vos utamini, "vitam vobis beatissimam faciet, magisque lau- "dari quam externos, & ut sitis in gloria apud "posteros certissima. Hæc autem assequi poteri- "tis, si obedientes fueritis, & legum, quas Deo "mihi dictante condidi, custodes, earumque in- "telligentiam meditemini. Discedo autem ipse "vestris bonis lætus, commendatis vobis & legi "modestiæ & institutionis reipublicæ honestati, "& virtutibus imperatorum, qui utilitatis vestræ "curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus "rexit, cujus voluntate & ego vobis utilis fui, *non* "*tantum* hucusque à vobis providentiam suam "non intermittet; sed quamdiu ipsi, in virtutis "studiis manentes, eum præsidem habere voletis, "tamdiu providentia ejus utemini. Sententias "etiam optimas, quas sequendo felices eritis, vo- "bis exponent Eleazarus pontifex & Josua, se- "natusque & tribuum magistratus: quibus non "gravate obtemperate, intelligentes, omnes qui "pulchre sciunt parere, etiam imperare scitu- "ros, si ad ejus rei potestatem pervenerint. & "libertatem *esse* existimate, non ægre ferre quæ "duces vos facere postularint. Nunc enim liber- "tatem in eo ponitis, ut beneficos contumelia af- "ficiatis: quod sane si deinceps cavebitis, vobis "res melius se habebunt. Neque unquam tantam "contra eos iram sumite, quanta sæpe ausi estis "adversus me uti: probe enim nostis, ut sæpius de "vita à vobis, quam ab hostibus, periclitatus sum. "Hæc autem vos monui, non ut exprobrem, "(nolim enim in exitu vitæ, hæc in memoriam "revocando, vos offensos relinquere, cum ne eo "quidem tempore, quo his afficiebar, fuerim "iratus) sed ut vos doceam in posterum in hoc "ipso tute agere, ut nulla superiores injuria "afficiatis opibus elati, quæ vobis, trajecto Jor- "dane, & Chananæam adeptis, multæ ade- "runt. Nam si ab iis ad fastidium & contem- "ptum virtutis adducti fueritis, Dei etiam be- "nevolentiam perdetis. Cum vero hunc vobis "inimicum feceritis, rursum etiam terram, "quam possidebitis, maximis cum probris amit- "teris, armis victi ab hostibus; & per orbem "dissipati, totam terram & mare servitute vestra "re-

o Εχιτε,] *Coll. Voss.* & *Big.* ἴχοιτες.
p Μεθαρμοσησθε τρόπον.] Μεταθησεσθε *Samb.* & *Vat.*
q Εσεσθε,] Ita *Big.* (& *Coccejus*) & *Samb.* in *cæteris* ἴσασι.
r Πάντων περιεργειν εὔλογοι] Πάντα *Big.*
s Αὐτὴ γε πρῶτον] Ita *Bas.* & *Gen.* ἀρετὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν περισσεῖον ἐστι, liber Cassiodori. αὕτη γε πρωτον ἀγαθὸν τὸ περίσεισον ἐστὶ *Big.* αὐτη γε πρῶτον, ἀγαθὸν τὸ περίσεισὶν ἐστι *Samb.* αὐτὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν κ πτ. *i. Tar. B. Burius* noster huc περισσεῖον reposuit loco πρέσεισον, sicut olim viderat *Epiphanius*, aut magis visus est vidisse. BERN. Αρετὴ γὰρ πρ. ἀγ. περισσεῖόν ἐστι *Epiphan.* αὕτη γε πρῶτον ἀγαθὸν τὸ πρ. *Big.* αὕτη γε πρῶτον, ἀγαθῶν *Samb.* Est (*Big.* in ora Cod. sui) qui conjicit, αὕτη γε πρῶτον ἀγαθῶν κ πρ.
t Χρωμένοις] Χρωμένης *Big.* & *Samb.*
v Ποιεῖ?] Ποιῇ *Samb.* ποιῆσαι *Big.* Sed non dubito quin ποιῇ sit pro ποιήσεται præsens pro futuro *Atticorum* more, de quo *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* c. 6. p. 138. Atque *Antiqq.* p. 50. v. penult. nunc mallem cum *Editis* retinere ποιεῖται, quod auctoritate *MSS.* mutavi in ποιήσεται.
x Καὶ τ̃ ἀλλοφύλων] Καὶ ὑπὸ τ̃ ἀλλοφ. *Epiphan.*
y Αἰδηλότ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* deest ἀδήλοτον, non male.
z Γένοισθε,] Sic *Big.* & *Samb* in aliis γένησθε.
a Μελετήσητε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* μελετώσιτε *Vat.* (μελετῶτε *Tar.*) in *Editis* μελετῶντες.
b Νόμῳ τε] Νόμε τε σωφροσύνη *Epiphan.*
c Νῦν ἡγεμονεύσας] Τὸ νυῦ *Vat.*
d Οὐ μέχρι φ δεῦρο] Οὐ μέχρι ᾧ δεῦρο *Vat.*
e Χρήσεσθε] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* prout alii conjecerant, χρήσασθε *Samb.* χρήσεσθ *Bas.* & *G.*
f Ισοντας παρελθόντες] *Al.* ἴσοντας.
g Ηγεῖσθε,] Ηγεῖσθ *Vet. Interpret.* ἐλεύθερίαν αὐτὸ ἡγεῖσθε *Vat.* mox μὴ τῷ σθσ. *Big.*
h Αξιώσωσιν.] Αξιῶσι *Samb.* & *Vat.* ἀξιοῦσι *Big.*
i Εφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν,] Ita ex conjectura Cl. *Burii* (conjecit ita & *Coccejus*) edidit *Bernardus.* ὑφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τ. *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐφ' ὑμῶν ὑπὸ τ̃ π.
k Ονειδίζων ὑμᾶς] Sic *Samb.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* in *aliis* ὀνειδίζειν.
l Επ' ἐξόδῳ] Eo modo *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπ' ἐξόδῳ *Big.* (*Coll. Voss.* etiam ita corrigente *Coccejo*) *Bas.* & *G.*
m Ηξίουν] Forte ἀξιῶν. COCC.
n Φέρων,] Forte φέρω. COCC.
o Ασφαλὲς εἶναι,] Ασφαλεῖς *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
p Ηι κλαῦσε] Ηι νυῦ κλαῦσε *Big. Samb.* & *Vat.* Forsan *Lū* κλαύσετσθε, aut *Atticorum* more præsens pro futuro.
q Υπὸ τ̃ πολεμίων] Υπ' αὐτῶν αὖθις *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπὸ τ̃ αὖθις *Vat.*

"replebitis. Vobis autem, horum periculum "facientibus, inutilis erit pœnitentia, & le-"gum non ſervatarum recordatio. Quare ſi vul-"tis has vobis manere, cum hoſtes ſuperaveri-"tis, nullos ex iis relinquite: ſed & omnes de-"lere vobis expedire exiſtimate, ne eis viventi-"bus, moribus illorum *forte* deguſtatis, pa-"triam corrumpatis inſtitutionem. Præterea "moneo, ut & aras & lucos & templa, quot-"quot habebunt, dejiciatis, & genus & me-"moriam eorum igni aboleatis. nam ita ſolum "firma erit vobis bonorum propriorum ſecuri-"tas. Ut autem propter meliorum ignoran-"tiam natura veſtra in deterius non feratur, & "leges vobis, dictante mihi Deo, compoſui, "& reipublicæ inſtitutionem, cujus ſi ſerva-"veritis honeſtatem, omnium feliciſſimi judica-"bimini.

3. Hæc loquutus, tradit eis leges & reipublicæ ordinationem, in libro deſcriptam. Illi vero plorabant, multum & jam tum deſiderium imperatoris capiebant; memoreſque periculorum & ſtudiorum quæ pro ſalute eorum ſuſcepiſſet, & de futuris male ſperantes quod non eſſent ſimilem principem habituri, Deumque minus illis proviſurum *exiſtimantes* quoniam Moyſes erat qui eum precibus exoraret. Et dolebant, eorum, quæ illi in deſerto per iracundiam fecerant, pœnitentes: ita ut univerſus populus, in lachrymas prolapſus, ex his rebus majore affectus ſit dolore, quam ut verba poſſent conſolari. Moyſes autem ſolatium iis adhibebat; eoſque à cogitando ſe lachrymis dignum eſſe abducens, admonebat ut reipublicæ inſtitutione uterentur. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt.

Jus publicum Hebræorum nova methodo.

4. Volo autem, ubi prius *pauca* dixero de reipublicæ inſtitutione, Moyſis virtuti & dignitati conſentaneâ, & lecturis ex ea diſcendum tradidero qualis olim fuerit rerum noſtrarum ſtatus, ita tranſire ad rerum aliarum enarrationem. Omnia autem, ut ille reliquit, ſcripta ſunt; nulla re à nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyſes non reliquerit. Cæterum hoc novum factum eſt à nobis, quod ſingula ad certa genera redegimus: nam ab eo relicta erant ſparſim ſcripta, & ut quidque à Deo ſciſcitatus erat. Hujus rei gratiâ operæ pretium eſſe exiſtimavi, hoc præmittere; ne in aliquam à tribulibus, qui in hoc ſcriptum inciderint, reprehenſionem incurramus, quaſi *à Moyſe* aberraverimus. Nobis quidem ita ſe habet legum ordinatio, ad rationem civitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus & cauſis edendum diſtuli, quem Deo adjuvante poſt hoc opus componere nobis propoſitum eſt.

Commentarium de jure privato, moribuſque patriis promittit Joſephus.

Deo uni Deique peculio una urbs ſancta, templum etiam unum, & pro victimis altare unum. Deut. c. 12.

5. Cum igitur terram Chananæorum adepti, otiumque ad uſum bonorum nacti, deinceps jam ur-

"φαιρεθήσεσθε μὴ μεγίστων ὀνειδῶν· καὶ σκεδασθέντες "ἀφ' ἧς οἰκουμένης, πᾶσαν ἐμολύνησθε τὴν γῆν καὶ βε-"βλάσαται τ[r] αὐτῶν δυλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τάτων πεί-"ρατα λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν ἱ "φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τὰ-"τας ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων [s] μηδένας ὑπολεί-"πεσθε κρατήσαντες αὐτῶν· ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι "[t] κρίναντε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ἀφαγνισάμε-"νοι τ' ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, ἀφθείρητε τὴν [v] πα-"τρώαν πολιτείαν. ἔτι δ' καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους "ἂν ἔχοιεν καταῤῥίπτειν ἀφαιροῦ, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ "γλυφὸν αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν ἅτως ὑμῖν "μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια, "ἵνα δὴ μὴ δι' ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν "ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑπονδύσῃ, σωιζήσκα ὑμῖν καὶ νόμους, "ὑπαγορδύσαντός μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τ' κόσμου "φυλάξαντες [x] ἀπάντων εὐδαιμονέστατοι κριθείητε.

γ'. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νό-μους καὶ τὴν ἀφαίρεσιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴ ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τ' στρατηγοῦ· μεμνημένοι τε ὧν [y] κινδυνώδη καὶ πονοσπουδήσειε τὰ περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τ' μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥτιόν τε τ' Θεὸν [z] προνοησομένην ἀφ' τὸ Μωϋσῆν εἶναι τ' φιλανθρωπότατα. ὧν τε ἐπὶ τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαντα αὐτῷ μεγανο-ήσαντες, ἤλγουν· ὡς ἅπασα τ' λαὸν εἰς δάκρυα πρόπε-σόντα κρεῖττον καὶ τ' ἐκ λόγου παρηγορίας [a] τὸ ὑπ' αὐ-τῶν πεῖσαι πάθος. Μωϋσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει· [b] καὶ τ' δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς, χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἅτω διελύ-θησαν.

δ'. Βούλομαι δ', τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε Μωϋσέως [c] ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μα-θεῖν [d] παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς δεχθῆναι νῦν, ἅτως ἐπὶ τὴν τ' ἄλλων [e] πραπέ-σθαι δίηγησιν. γεγραπται δ' [f] πάνθ' ὡς ἐκεῖνος κατέλι-πεν· ἐξὸν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, ἐξὸν, ὅ, τι μὴ κατελέλοιπε Μωϋσῆς. νενεωτέρισται δ' ἡμῖν τὸ κτ' γένος ἕκαστα τάξαι· προσῆκεν γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατε-λείφθη γραφέντα, [g] καὶ ὡς ἕκαστόν τι παρὰ τ' Θεοῦ πύ-θοιτο. τότε χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιασείλα-σθαι, μὴ καί τις ἡμῖν παρὰ τ' ὁμοφύλων ἐντυγχανόν-των τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' ἅτως ἡ ἀφαίρεσις [h] ἡμῖν τ' νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. ἃς δ' [i] κοινὰς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν [k] περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν· ἣν [l] συναντιλαμβανομένη τ' Θεοῦ με-τὰ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι προθύμε-ται.

ε'. Ἐπεὶ δ' ἂν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὰ λοι-

r Αὐτῶν δυλείας.] Eſt qui malit ὑμῶν.

s Μηδένας ὑπολείπεσθε] Μή τινας ἀπολίπησθε Hen. & Busb.

t Κρίναντες] Coll. Voſſ. & Big. κρίνασθε.

v Πατρῴαν] Big. & Samb. τὴν πάτριον πολιτείαν, quod eſt Atticum. τὰ πάτρια ἀφθείρητε Busb. ἀφθείρητα Hen. Statim Samb. εἰ δὲ καὶ βωμούς. Dein καταῤῥίπτειν Samb. BERN.

x Ἁπάντων] Ita Big. (Coll. Voſſ.. Sed Voſſ. mox quoque τὸ ἂν agnoſcit) & Samb. πάντων Baſ. & G. πάντων ἂν δύν. Vat.

y Κινδυνεύσεις] Sic Big. Samb. & Vat. in Editis κινδυνεύσοι.

z Προνοησομένην] Eo modo Big. (Correxit ſic quoque Coccejus) Samb. & Vat. προνοησαμένη Baſ. & G.

a Τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι] Big. ἐπ' αὐτὸν. Samb. ὑπ' αὐτὸν. Melius Baſ. Gen. & Epiphan. Pro ſententia illa Hen. & Busb. ex compendio, ὡς ἅπασαν τ' λαὸν ἑλκύειν ἀναδάκλησιν. BERN. Sic Vat. Baſ. & G. ἐπ' αὐτὸν Big. ὑπ' αὐτὸν Samb. HUDS. Forte τὸ αὐτῶν. COCC.

b Καὶ δ' δακρύων] Reddenda ſunt huc verba illa Jo. Zonaræ, ὁ δὲ μωσῆς οἰκεῖον αὐτοῖς κατήγγειλε τέλος· καὶ πολλὰ διαπείσας, καὶ νόμους δοὺς ἐν βίβλοις καὶ τ' σφετέρους πολιτείας ἀφάτους, καὶ στρατευσαμένῳ τ' ἀμαλήκιτῶν ἐντειλάμενος, ὥσθ' τ' φυλακῆς τε τ' νόμων ὀρ-κον ἀπαιτῆσαι αὐτοὺς, καὶ τ' δημαγωγὸν ἰησοῦν διαβῆναι ἐπὶ τὸν χαναναίους στρατεῦσαι. ἰδὼν, φησιν, ὥσθ' τὸν ἡμετέρους ἄπειμι σεσγόνης· τὴν δὲ μοι γῆν τὴν ἡμέραν τ' ὥσθ' οἰκείνης ἀρίζεσιν ὅσαπερ ὁ θεός. τὸ δ' πλῆθος ἐδάκρυσι. καὶ ὧν ὁ θεὸς τῶν αὐτῶν ἀναζήλωτος, καὶ τοσοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μωσῆν νικηθῆναι τῷ πάθει, καὶ συνεγκλῖναι δά-κρυσι. BERN. Καὶ τ' δακρύων Busb. & Hen. Vide Zonaram, p. 28.

c Ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ] Ἀξιώματι τ' ἀρετῆς Samb. Vat. & Epiphan. ἀξιώματι καὶ τ' ἀρετῆς (Voſſ. Coll.) Big.

d Παρέξων δι' αὐτῆς] Eſt qui malit (Tar.) παρέξας.

e Τραπέσθαι δίηγησιν.] Τρέπεσθαι ſoli Gen. & Vet. Interpr.

f Πάνθ' ὡς] Πάνθ' ὅσα Big. Samb. & Vat.

g Καὶ ὡς ἕκαστόν] Καὶ ὡς ἕκαστον π. Vat.

h Ἡμῖν τ' νόμων] Ἡμῶν ſolus Big.

i Κοινὰς ἡμῖν] Sic Big. (Voſſ.) Vat. & Samb. in cæteris κοινὰς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε.

k Περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν] Hoc idem opus pollicitus eſt ſub finem *Præfationis* ad *Antiquitatum* libros. HUDS. Adjecit Tar. τῶν ἱερῶν. HAV.

l Συναντιλαμβανομένη] Ita Big. Samb. & Vat. in Editis, Aliiſque συναμβανομένη.

m Περα-

λοιπὸν ἤδη κτίζειν [m] περαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ φίλα [n] πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι' ἀρετὴν ὀπιφανεῖ, ἣν ἂν ὁ Θεὸς κατὰ λόγον προφητείας [p] ἐξέληται. καὶ ναὸς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ [q] κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων· οἱ [r] κονιάμαλι χρισάντες εὐπρεπεῖς τε εἶεν καὶ [s] καθαροὶ πρὸς τὴν ὄψιν. ἡσυχῇ [t] ἐπὶ τοῦτον προσόδους ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ καὶ πρανοῦς γιγνομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε ναὸς ἔστω· Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

ε'. Ὁ δὲ [v] βλασφημήσας Θεὸν, καταλυσθεὶς [x] κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς ταφήσεται.

ζ. Συνεχέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀποφώνωσι [y] πόλιν τὰ ναὸν τοῖς ἓξ ἔτεσι οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν· ὅπως τῷ Θεῷ τῶν μὲν ὑπηργμένων ἀχαρίστων, καὶ δεῖ τῶν εἰς τὸ μέλλον ἀσφαλῶσι, καὶ [z] συνιέντες ἀλλήλοις [a] καὶ συνδιαχέμενοι προσφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ [b] εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τῷ δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐνπιπτόντας· ἀνεπιμίκτως γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους [c] αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

bes ædificare ſtatueritis, ſi hæc facietis, quod Deo gratum eſt præſtabitis, & firmam ſtabilemque felicitatem habebitis. Una urbs ſacra eſto, in pulcherrimo *totius* terræ Chananææ loco, & ob præſtantiam illuſtri, quem Deus ſibi per vaticinium elegerit. Eſtoque unum in ea templum, & ara una ex lapidibus non laboratis, ſed collectim compoſitis; qui tectorio illiti decentes ſint, & aſpectu nitidi. Aſcenſus vero ad eam eſto non per gradus, ſed terrâ *leniter* per acclive ad illam aggeſtâ. [1] In alia autem urbe neque ara neque templum eſto; nam Deus eſt unus, unumque Hebræorum genus.

6. [2] Qui autem Deo male dixerit, per diem lapidatus pendeat; ac ſine honore & obſcure ſepeliatur. *Quam pœnam luit, qui Deo male dixerit. Levit. c. 24. Vide Philonem, p. 682.*

7. [3] Conveniant autem in urbem, in qua Templum conſtituerint, ter in anno, ab extremis regionis, quam Hebræi tenuerint: ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & de futuris eum precibus demereantur; atque conſuetudinem inter ſe habendo, ſimulque epulando benevolentiam alant. honeſtum enim eſſe, ut qui ſint ejuſdem generis, eorundemque inſtitutorum participes, alii aliis non ignoti ſint. id quod ex hujuſmodi conſociatione futurum eſt, dum *mutuo* aſpectu & alloquio ſui recordationem efficiunt: nam ſi abſque communitate maneant & conſortio, erit ut à ſe invicem alieniſſimi habeantur. *De tribus Feſtis Hebræorum majoribus. Ex. c. 23. & 34 & Deut. c. 16.*

8. [1] Fru-

m Περαιρεῖσθε,] Lege Περαιῆσθε. COCC.

n Πράξετε,] Πράττοντες *Vat.* πραττοῖτε *Tar.* ſicut περαιρεῖτε ſuperius pro περαιρεῖσθε.

o Ἐν τῷ καλλίστῳ] Ita & Joſephus lib. VII. cap. 1. de bello, regionem circa Hieroſolymas uti amœnam deſcribit, ut Strabo & alii audiendi non ſint. REL.

p Ἐξέληται.] Ἐκλέξῃ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

q Κατειργασμένων,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* κεκατεργασμένων.

r Κονιάμαλι] Lapides albi apparebant, & quotannis (ſtante templo ſecundo) ſolebant dealbari. REL.

s Καθαροὶ] Καθαροῖ ſoli *Hen.* (καθαρεῖ *Tar.*) & *Busb.* alterum ut Ἀτλικώτερον probante *Bernardo.*

t Ἐπὶ τοῦτον] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* (*Coccejus*) in *aliis* ἐπὶ τούτων, *ſc.* λίθων. eſt (*Tar.*) qui conjicit ἐπὶ τοῦτο.

1. *In alia autem urbe neque ara neque templum eſto;*] *Deo uni Deique peculio genti Hebrææ convenit una Urbs Sancta & νεωκόρος, Deut. c. 12. & 14. Hanc eſſe* Jeruſalem, ירושלם הקדושה, *ac* עיר הקדש, *aut Syre* קרתא קדישא, & מרינת קודש, *Judæi quidem profitentur, Eſ. c. 48. 2. & c. 52. 1. Neh. c. 11. 1. Dan. c. 9. 16, 24. Hymnique integri* 48, & 47. *Necnon* 1 *Mach. c.* 2. 7. 2 *Mach. c.* 1. 12. & *vehementer Philo ad Caium p.* 1031. *&c. atque Maim.* Beth habechira *c.* 7. *Chriſtiani Matth. c.* 4. 5. *c.* 27. 53. & *Apoc. c.* 21. 1. *Mahommedani proprio nomine* Cuds & بيت المقدس οἶκημα ἅγιον: *profanarum porro gentium Scriptores, Regeſque maximi, & quaſi genus humanum, ultro agnoverunt, præter Samaritas Harque Garizin cultores; ſed & nummi Hebraici, characterque equidem Samaritano impreſſi, idem demonſtrant. Templum* הכל *etiam unum, & pro victimis Altare unum* המזבח *&* המזבח העולה, *& Diodoro Siculo* βωμὸς ὕπαιθρος, *Philonique* βωμὸς ἔναιμος, *lapidis impoliti, ſeu de* tellure virgine מהבתולה, Middot *c.* 3 4. ἐξ ἀργῶν λίθων *Hecatæo in* θεοδ. *Euſeb. de lidon* λογάδων ἀμήτων *Philoni p.* 850. *obductio albario. Sic tunc viderat Joſephus ſacerdos, ſic Deuteronomiſta docuerant ſeculo proxime ſequente.* ומלבנים המזבח פעמים בשנה לא היו סדין אותן בכפים של ברזל שנברא לקצי ימיו של אדם. Bis quotannis Altare incruſtratur & dealbatur, idque ſine ferro, metallo perniciali, *ait Judas princeps* Middot c. 3. §. 4. *quo per clivum modeſte aſcenditur,* ולא בכבש ולא במעלות. *i. e.* כמדרגות *Exod. c.* 20. 24, *&c. Deut. c.* 27. 5. *Et in Maſſictis Phariſæorum* Middot *c.* 3. §. 3, 4: *necnon in* Zebachim *T. Bab. f.* 54. & 61. *b. Item egregie in Commentario* Mecilta *f.* 27. *d. In* Samag *Vetitorum* 290, 291. *Et apud Maimonidem de Æde Electa.* BERN.

v Βλασφημήσας Θεὸν,] *Big.* & *Samb.* ὁ δὲ βλασφημῆσαι τολμήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας imperite. *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας. BERN. Βλασφημήσαι τολμήσας Θ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

x Κρεμάσθω δι' ἡμέρας,] Κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb*

2. *Qui autem Deo male dixerit,*] *Qui Deo* O *M. maledixerit,* ô *ſcelus! ô* βλασφημῶ, *Moyſi* נוקב שם יהוה & המקלל, (v. Synh. *T Bab. f.* 56. *a.*) *Onceloſo* דיפרש שמא דיהוה & דארגו, *pariterque* LXX. *Interpr.* ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ᾧ κυρίῳ, & ὁ καθιερεύων θεόν. ὁ συμφερόντως & מקסם שם יהוה & מקלל, *ſive Arabice* السخف من سب اسم الله & سب الاسم وشتمه. *Uzielides* דמפרש ומחרף שמא רבא ויקיריא & מרגזו *: &* מחרף שמא *Jeroſolymarius* ימאן ואויר וארגין & v. 14. *atque mox* מפרשא קדישא ובוי. *Interpretes* LXX. *Philoque Alexandrini, tum priſci Phariſæi, ab illis etiam Onceloſus, Uzielides, aliique Judæi, aut, quod factum nollem Chriſtiani fere veteres ac recentes indulgenter adeo explicarunt* v. 15. & 16. *c.* 24. *Lev ut blaſphemiam capitalem decernerent, quæ adverſus nomen Dei proprium &* τετραγράμματον *jactatur: ſed contra* ἀναιδεῖς, ἰλαιεῖς, *aliorumque cognominum Divinorum obtrectatores* על שם הפורש והמיחר דראורתא ובכירא, *ſcutica vel* ἀποστόμωσις, *Talm. Jeroſ.* περὶ σωτεδέων *f.* 25. *a.* & *Talm. Bab.* περὶ ὅρκων *f.* 36. *a. non ſaxo & patibulo vindicandum. Legis enim Maſſ.* Synhedrin *c.* 7. 5. המגדף אינו חייב עד שיפרש השם, ὁ μεγαλήφωνος, Convitiator, *ut atrociſſimus plane Divinitatis violatæ non tenetur, niſi notato nomine* יהוה. *Iniquum vero ac magis ridiculum quod refert Commentator Gazæus, ad Num. c.* 16. Nec deſunt, qui ſub verbo ὀνομάζειν, volunt ſignificari, nequis aggrediatur aperire & patefacere nomen Dei quadriliterum. *Juſtius tamen ſentiunt de tanto crimine,* ברכת השם או גדופת השם, *quo infamatur Numen Æternum, quo rerum omnium Pater ac Dominus læditur, Theologi Samaritani, Meir Deuterota, Aquila interpres, Amorei quidam in Talm. Jeroſol. Hieronymus noſter in Bibliis vulgatis, & R. Moyſes in ſuo Jad c.* 26. Synh. *Lapidatur, inquam, tale monſtrum, ſuſpenditur per diem, dein funere inhonesto abſconditur. Lev. c* 24. 11, 16. & *c.* 21. 23. *Vide jam concordiam Joſephi & Doctorum Miſnæ. Aiunt illi codice de* Synhedriis. *c.* 6. 4. כל הנסקלין נתלין דראי" וחא" אינו נתלה אלא הנמרך והעובר עא" ומתירין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה כי קללת אלהים תלוי. *Dein pergunt Phariſæi* §. 5, 6. לא היו כותבין אלא אוגנים שאין אנינות אלא בלב ולא קוברין אותו בקוברות אבותיו אלא שני בתי קברות היו מתוקנין לכיר דין אחד לנסקלין ולנשרפין אחר לנהרגין ולנחנקין. Lapidatum ne plangito, neve in ſepulchrum patrum inferto, ſed in carnificina publica abſumendum abdito. *Verum* ὁ βλασφημούμενος εἰς τὸ Σεῖον *pia fertur & elegantiſſima diſſertatio Philonis p.* 612. *Denique de* diis peregrinis haud temere infamandis *inferius agit Joſ.* §. 10. BERN.

y Πόλιν τὰ ναὸν] Πόλιν καὶ τὰ ναὸν τοῖς ἓξ ἔτεσι ἐκ τῶν περάτων *Tar. B.* abſque neceſſario. Reſcriberem potius πόλιν ἐπὶ τὰ ναὸν, ſi opus. BERN. Eſt qui malit (*Tar.*) πόλιν καὶ τὰ ναὸν τοῖς ἓξ ἔτεσι ἐκ τῶν περάτων. potius reſcriberem πόλιν ἐπὶ τὰ ν. ſi opus. Hic enim verborum ordo: συνεχίσθωσαν δὲ εἰς πόλιν ἣν ἀποφώνωσι τὰ ναὸν.

3. *Conveniant autem in urbem,*] *De tribus feſtis majoribus Hebræorum, quæ Phariſæi* ῥεγαλια, *quaſi* πεζοπορίας *vel* ἐλάσεως *appellitant, conſulendi ſunt illi Doctores Maſſicta tota* Hagiga, *Maimonides in Jad ſub titulo cognomine, Sichemite in ſua* ἐξομολογήσει, & *præcipue Ceremoniarum Hebraicarum pater Ex. c.* 23. 14, 17. *c.* 34. 23. & *Deut. c.* 16. 16. BERN.

z Συνιέντες] Συνιόντες *Vat.*

a Συνδιαχέμενοι] Ἢ δὲ ξυνχέμενοι aut ξυνχηθέντες legerat *Vet. Interpr.*

b Εἶναι μὴ ἀγνοεῖν] Ut Attici ἀπαρεμφάτως loqui gaudent, gaudet & Joſephus; vide §. 10. unde εἶναι *Tar. Big.* huc interpolari minime debet pro εἶναι. BERN.

c Αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.] *Baſ.* & *Gen.* αὐτὸς. Sed vero MSS. quatuor & verſio Epiphanii commendant potius αὐτοῖς. Tranſeat tamen hinc αὐτὸν *Tar.* correctoris. BERN. Ita ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis.*

Præter Trumam grandem imperata erat δευτερόδεκάτη. Deut. c. 14. Lev. c. 27.

8. [1] Frugum etiam decuma vobis excepta esto, præter eam quam sacerdotibus & Levitis dandam esse instituistis: quæ quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur *pecunia* & *ad* sacrificia eorum in urbe Sacra. Æquum enim esse proventibus terræ, quam Deus eis possidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

Ex mercede scorti, aut ex admissura canis Deo munus non offertur. Deut. c. 23. Philo, p. 869.

9. [2] Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia: Dei enim numen nihil delectat à scelere profectum. non autem quidquam pejus esse potest corporum turpitudine. Similiter nequis ex admissura canis, seu venatici seu custodis ovilium, præmium accipiat, ut ex eo Deo sacrificet.

Diis alienis non maledicere, neve sacra peregrina compilare &c.

10. [3] Nemo autem Diis, quos *esse* cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat. Ne liceat sa-

η'. Ἐγὼ δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν [d] ἐξαίρεσις ὑμῖν, χωρὶς τῆς [e] διατάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λεύίταις δίδοσθαι· ἣ πιπρασκέσθω μὲν [f] ὅπη τῆ πατρίδι, εἰς δὲ τὰς θωχίας ὑπηρετείτω καὶ τοῖς θυσίαις [g] αὐτῶν τοῖς ἐν τῆ ἱερᾶ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι τῆ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ὧν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι [h] παρεσκεύασεν, ὅπη τιμᾶ τὸν δεδωκότα ἀπολαύειν.

ϑ'. [i] Ἐκ μισθῆ γυναικὸς ἠταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν· ἥδεται γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. [k] χείρω δὲ οὐκ ἂν εἴη τῆ ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς, ἤτοι θηρευτικῆ ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ Θεῷ.

ι'. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς [l] Θεοὺς, ἃς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον

---

[d] Ἐξαίρεσις ὑμῖν,] Sic *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Baſ.* & *G.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Vat.* ἐξαίρεσις ὑμῖν (*Coll. Voſſ.*) *Big.*

1. *Frugum etiam decuma*] *Verum præter* Trumam grandem תרומה גדולה, *quæ Sacerdotibus præciderat quintam proventuum telluris sacræ, atque reſidui decimam nomine* πρωτοδεκάτης מעשר ראשון *Levitis mox decimandis erogatam, adhuc imperata fuit Deut. c. 14. 22. &c. & Lev. c. 27. 30.* (*ſic enim decreta illa Divina interpretantur Talmudiſtæ, Uzielides, Auctor* Peſictæ minoris, *i. e. Scholiorum veterum f. 73. d. Maimonides paſſim, & ejus ſuperſtitionis cæteri*) δευτερόδεκατη *ſive* מעשר שני *quam vocant antiquiſſimi Scribæ, pars decima frugum reliquarum, ut eo ſumtu ſacrificaret atque Solymas intra epularetur piorum Iſraelitarum quiſque. Bethania vero* בית תינו *hoc dudum in ritu miſere prævaricata, tribus annis præverterat Templi ſecundi excidium,* Baba meſia *f. 88. a. Maimonidem jam prætereo, titulumque affirmativum* Samag 136. *Extat enim Rabbanitarum veterum Maſſicla ſatis ampla* מעשי מעשיר *ſive: quinimo Tobias Nephthalita de ſacro tributo initio ſuo libelli.* Καίγὼ μόνος ἐπορευόμην πλειονάκις εἰς ἱεροσόλυμα ἐν τοῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται καὶ τῷ ἰσραὴλ ἐν προστάγματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἔχων. καὶ ἐδίδουν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς τὸ θυσιαστήριον. Τῶ δεκάτῳ (ומעשר ראשון *recte in editione Fagiana*) ἐδίδουν τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς λειτουργοῦσιν εἰς ἱερουσαλὴμ. Καὶ τῶ δευτέρῳ δεκάτῳ (*Syro* ויתשרא תרינא, *Fagio Munſteroque Editoribus* ומעשר שני) ἀπεπρατιζόμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐθυσίαζον αὐτὰ ἐν ἱεροσολύμοις κατ' ἔτος ἑκάστου ἐνιαυτοῦ. Καὶ τῶ τρίτῳ (מעשר שלישי *in Hebraico Tobiæ, quod eſt* מעשר עני *in opere Miſnico*) ἐδίδουν οἷς καθὼς ἐνετείλατο δεββωρὰ ἡ μήτηρ μου· διότι ὀρφανὸς κατελείφθην ὑπὸ τὸν πατέρα μου. BERN.

e Διετάξατε] Διετάξαλο *Big.* διέταξα τοῖς ἱερεῦσι &c. *Samb.* διέταξα τοῖς τε ἱερεῦσι *Boſius* ab ingenio. διετάξαλο ὁ &c. *Epiphanius* à membranis *Caſſiodori* Ex-Conſulis Verum comma illud χωρὶς ἧς ἀφώρισαι τοῖς ἱερ. καὶ λ. δίδοσθαι, plane ſignificat *Hen.* & *Busb.* χωρὶς τῆ ἱερ. καὶ λ. δοθησομένης, nihil amplius, i. e. *præter Decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in uſum Sacerdotum Levitarumque reſervatas.* BERN. Διετάξαλο *Big.* διέταξα τοῖς *Samb.* & *Vat.* διεταξα τοῖς τε ἱερεῦσι *Boſius* ab ingenio. χωρὶς τῆ ἱερ. καὶ Λ. δοθησομένης *Hen.* & *Busb.* & nihil amplius i. e. *præter decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in uſum ſacerdotum Levitarumque reſervatas.* Vide hac de re Cl. *Seldeni* curas ſecundas ad *Sect.* 2. de *Decimis.* *G. Guiſium* ad *Zerahim*, tit. *Pea*, ſect. VIII. & *J. Clericum* in Append. *Comment.* in *Num.* p. 558.

f Ἐπὶ τῆ πατρίδων,] *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τῆ πατρίδῳ, i. e. ἐπὶ τῆ φυλῆς, *Heſychio* interprete.

g Αὐτῶν τὰς] Illud αὐτῶν male omittitur in quibuſdam (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.*

h Παρεσκέυασεν,] *Baſ.* & *Gen.* πεποίκεν. *Big.* & *Samb.* παρέσχεν. *Tar.* B. παρεσκ. Vel ſcripſit Joſephus ἔδωκοιν. BERN. Ita legiſſe videtur *Vet. Interpr.* quo modo edidit *Bern.* παρέσχεν *Baſ.* & *G.* παρέσχεν *Big.* (*Coll. Voſſ.* volebat ita *Cocc.* quoque) & *Samb.* eſt qui conjicit παρέσκ. aut ἔδωκοιν.

i Ἐκ μισθῆ γυναικὸς] Ex μισθᾶ ὃ γιν. *Vat.* Hanc legem impudicæ Syrorum ſuperſtitioni oppoſuit *Moyſes.* Noverat etenim *Lucianus* (p. 878.) feſto Adonidis Byblii id patratum, ὁ ὃ μισθὸς εἰς τὰ Ἀφροδίτης θυσία γίνεται. BERN.

2. *Ex mercede mulieris proſtitutæ ne fiant ſacrificia:*] *Ex mercede ſcorti, aut, quod conſimile eſt, ex admiſſura canis Deo Venerando munus non offertur. Flavius adeo ſacerdos egregie exponit Deut. c. 23. 18. Aliter noſtri Theologi ex Talmudo Rabbanitarum. Hanc autem legem impudicæ ſuperſtitioni Syrorum oppoſuit Amramides. Noverat etenim Lucianus* (p. 878.: *feſto Adonidis Byblii, deaſtri nimium vicini Judæis, id patratum:* ὁ ὃ μισθὸς εἰς τὰ Ἀφροδίτης θυσία γίνεται. *Quid planius? aut ad volumen Moyſis opportunius? Philonem adde, p. 860.* Πάνυ καλῶς οἱ τοῖς ἱεροῖς ἢ νόμῳ σπλάνις γέγραπται, μισθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ παραδέχισθαι, πεπραχὼς τὴν ἰδίαν ἀρετὴν, καὶ ἐλουσένης ἕνεκα λημμάτων αἰσχρῶν ἐποιείδεσι θεόν. *Haud alsene Romani Juris Tabulæ*, Ad divos adeunto caſte: Nec ulla vitiorum ſacra ſolennia obeunto: Donis impii ne placare audeant deos; *præſertim Cicerone explicante. Vide & Maſſiclam* Temuræ *c. 6. §. 2. ubi Moyſis μαχὴ κλεῦ exponunt Tannæi cum* LXX. *Gracis* ἄπαγμα κυνὸς, *ſive ex formula* הא לך מלה, *Gemarici* חלפי הכלב, *Onceloſus* כלבא חלפן, *Solymitarius* פירוג כלב, *Sichemita* פירגן כלב; *nemoque Judæus vel Samarites, præter Joſephum hunc* admiſſi canis meritum. *Quinvero Deuteroteæ permittunt altari Dei, inverſis adeo terminis,* ἐχεῖν κυνὸς καὶ πόρνης τιμὴν, אתנן כלב ומחיר זונה הרי אלו מוחרין שנ' שניהם ולא ארבעה. BERN.

k Χείρω δ'] *Tar. B.* inducit χείρων pro χείρω. Fortean χείρω legerat olim *Epiphanius.* Pallas tamen non vult moveri ſuo loco χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη. BERN. Χείρον juxta *Vet. Interpr.* Eſt qui malit χείρων. (*Tar.* & *Cocc.*) fine cauſa.

l Θεοὺς,] *Exod. c. 22. v. 28.* magiſtratus Θεοὺς vocant LXX. unde forſan factum (ſicuti poſt alios notavit *J. Clericus*) ut legem *Moyſaïcam* in alienum ſenſum torſerit *Joſephus*, in ſalubre monitum Judæis tunc temporis inter *Romanos* Idololatras verſantibus. HUDS. Ita explicare videtur dictum Dei אלהים לא תקלל. Eodem modo Joſephus in libro 11. contra Apionem p. 1077. hæc verba explicat μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, *vetitum eſſe maledicere Dis aliarum gentium.* Et ſi Judæi id temporis ea verba crediderunt hoc voluiſſe, mirandum non eſt Act. 23. 5. Apoſtolum reprehenſum, quod Pontifici Maximo obloquutus fuiſſet, dixiſſe, ſi ſciviſſet Pontificem eſſe, non ita fuiſſe locuturum, quoniam noverat ſcriptum eſſe, *Principi populi non maledices.* Poterat enim quis regerere: at ſciebas judicem eſſe & unum ex Elohim, de quibus eodem commate quod laudas ſcriptum eſt, non habebis eos negligendum, aut non leves illi tibi debent videri. Quod ſi crediderint, uti Joſephus, hoc mandatum de Elohim non ſpectare ad judices ὁμοφύλους, ſed Deos gentium, mirum non eſt id Apoſtolo objectum non eſſe. Mox etiam in quibuſdam ϑodd. legitur τινι τῶ θεῶν. REL.

3. *Nemo autem Diis, quos* eſſe *cæteræ civitates exiſtimant, contumeliam dicat.*] *Divos non temnere, Ex. c. 22. 28.* אלהים לא תקלל ἑλωεῖμ λῶ τεκακολογήσεις. LXX. *Interpr.* θεοὺς δὲ κακολογήσεις. *S. Hieron.* Diis non detrahes; *quod eſt*, Judici ne maledicito, neve eum vili pendito, דיאנא לא תקיל לשבי *Samaritico Paraphraſtæ, Onceloſo, Saadiæ, cæteris S. Literarum luminibus, & Talmudiſtarum pleriſque. Unde Theodoretus* τοὺς κριτὰς ὁμοίως θεοὺς, (*ut ſane c. 21. 6.* אל תאלהים *interpretari oportet* ad Magiſtratum) ὡς καὶ μίμησιν ἔχων θεῖα κρίνειν πεπισθμένος· ἐγὼ φησὶν, εἶπον (ψ. πά.) θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. *Verumenim nihil inter homines divinius reperio, quam jus dicere hominibus. Aut ob animum ſuum habuit Flavius* (*nam de Judicum reverentia aget inferius §. 12.*) *decretum illud Divinum Lev. c. 24. 15.* איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו, Quicunque maledixerit Deo ſuo, *Ethnicus aut Iſraelita Deo vero falſove*, impunis ne abeat. *Ita enim Moyſen ſuum explicat Meirus Deuterota* Synhedr. *f. 56. a.* להשוות בני וישראל איש כי יקלל אלהיו מכל מקום *i. e. ex Scholio Similiter Amoræi quidam T. Jeroſ.* Synh. *f. 25. a. Blaſphemis pœna, pro gradu ac conditione varia ſceleris ipſius, aut fertur Admonitio Ex. c. 22. 28. aut Excommunicatio Lev. c. 24. 15. aut Mors certa v. 16.* אוהרת למנרף מניין אלהים לא תקלל &c. *Arguit autem R. Iſmael Ex. c. 22. 28. loqui de Judicibus* כרניים הכתוב מדבר, *adeoque ad cognomina Dei ipſius minime pertinere. Jactantur tamen apud nos* (*hoc addunt patres Solymitani*) *duæ opiniones de pœna Blaſphemiæ, quorum altera plectit obtrectatorem Divinorum Epithetorum* νθεσίας καὶ ἀφορισμῶ, *propter leges Ex. c. 22. 28. & Lev. c. 24. 15. altera eundem ſola admonitione, ex formula Ex. c. 22. 28. atque nomine* τετραγράμματος *violatorem Exciſione & Morte, vi decretorum duorum Lev. c. 24. v. 15, & 16.* מאן דמר על הניניים באוהרת וכרת אלהים לא תקלל ועונר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו בנרת. ועל שם המיוחר בסיתה ונוקב שם יהוה מות ימות. ומאן דמר על הכינויין באוהרת אלהים לא תקלל. ועל שם המיוחר בסיתה וכרת ונוקב שם יהוה מות ימות. ואיש איש כי יקלל אלהיו וגו' *Denique Scholæ Babylonicæ multum altercantur Synh. f. 66. a de ſententia Legiſlatoris Ex. c. 22. 28. utrum ille intellectum vellet* אלהים חול, *aut* אלהים קדש, Deum ſummum, an mimos ſummi, *i. e.* דיינים. *Sed pergamus hinc. Neve ſacra peregrina compilare, neve quoquomodo allutis uti.* ἀναθέματα γάρ ἐστι ταῦτα, ἃ μὴ ἀναθήματα, *uti docemur lege* de Idolis penitus abolendis *Deut. c. 7. 25, 26.* לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך דלא

σμένον [m] ἢ τινι θεῷ καινήλιον λαμβάνειν.

ια'. [n] Μηδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν κλωστὸν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου σταλὸν φορείτω· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις πατρίων ἀποδέδεκται.

ιβ'. Συνελθόντων δὲ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ τὴν ἑορτὴν τὴν ἐπώνυμον, ἣ σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασις, ὁ ἀρχιερεὺς, [o] ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ στὰς ἐφ' οὗ ἐβούλετο ἐξακουσθῆναι, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι.

cra extranea depeculari, neque capere donarium Deo cuipiam dicatum.

11. [4] Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum: nam hoc sacerdotibus solis constitutum est. *Vestem filis Laneis lineisque confectam nemo Israelitarum præter sacrificos induat. Deut. c. 22. Lev. c. 19.*

12. Multitudine autem, cum instaret Umbraculorum festum, in Sacram urbem congregata ad sacrificia septennalia, pontifex in edito suggestu stans, unde *clare* possit audiri, leges omnibus recitet: *Post septennia quæque, pontifex in Vel quid apertius hoc Commentario Hierosolymitano ad eandem Mis. Scenopegis nam,* Cabala quidem certa accepimus lino, haud lana amictos P. *coram popu- M.* in Adytum penetrasse, propter Lev. c. 16. 2. Extra Sanctissi- *lo leges re-* mum igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra *cites. Deut.* heterogenea vestimenta concessa fuisse Pontificibus & *c. 31.* imperata his verbis, ואבנט שש משזר תכלת וגו. *Paulo post ex tradito veterum confirmatur*, Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין יראי כבלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c* אין אסור *Massictæ* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant duntaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & cermezo.* אמר הכתוב בבגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או מכלם או מאחד מהם ושש הוא פשתן ותכלת הוא צמר צבוע כיון תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאבא והולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרכם. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f. 44. b. Talm. Jerof. a majoribus acceptum refert* Cingulo *byssino* באבנט שלבוש *usum fuisse P. M. dre magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש מה בגדי אהרן יש בו כלאים. אף בגדי בניו בהן כלאים. בו כלאים. *Deinde Vincit Rabbi, ubi contra Eleazarum istum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi filii zona fuisse accinctos,* ועל מה נחלקו על אבנטו של כהן הריוט שרבי אומר יש בו כלאים. ועשית לאהרן ולבניו וגו' מה בגדי אהרן יש בו כלאים אף בגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem adde istis initio* Iebamoth *f. 4.* כל בגדים צמר ופשפים הם ואמר רחמנא עביר ליה תכלת ותכלת עמרא הוא, *quid planius? nam quis nescit baltheumque palliumque sacrum stamine byssino confecta. Deinde* Eracin *f. 4 b.* לכהנים ישהרי כלאים בעירן ענורה אבנט של כלאום הירה רכתב. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus το ἱ ερογλυφὶς, ubi Jarchius Scholiastes,* וארז האבנט שש משזר ומרה שש כיתנא תכלת עמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabaicorum pessimus interpres l. 3 c. 37.* More. *Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis ἱερομίτοις erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ductori nimium fidere, sicut hic Vasiadæ ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babyloniarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c. 22. 11. & Lev. c. 19. 19. tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f. 44. b. T. Jerof. & f. 69. T. Bab. Jebamoth f. 4, 5 Besa f. 14. b. Menachot f. 39. b. Sabbath f. 27. & Nazir f. 41, & 58. & Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

Poſt ſeptenpontifex in *coram popu-lo leges re-cites. Deut.*

Vestem filis Laneis lineisque confectam nemo Israelitarum præter sacrificos induat. Deut. c. 22. Lev. c. 19.

Post septenpontifex in Vel quid apertius hoc Commentario Hierosolymitano ad eandem Mis. Scenopegis nam, Cabala quidem certa accepimus lino, haud lana amictos P. *coram popu- M.* in Adytum penetrasse, propter Lev. c. 16. 2. Extra Sanctissi- *lo leges re-* mum igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra *cites. Deut.* heterogenea vestimenta concessa fuisse Pontificibus & *c. 31.* imperata his verbis, ואבנט שש משזר תכלת וגו. *Paulo post ex tradito veterum confirmatur*, Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין יראי כבלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c* אין אסור *Massictæ* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant duntaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & cermezo.* אמר הכתוב בבגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או מכלם או מאחד מהם ושש הוא פשתן ותכלת הוא צמר צבוע כיון תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאבא והולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרכם. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f. 44. b. Talm. Jerof. a majoribus acceptum refert* Cingulo *byssino* באבנט שלבוש *usum fuisse P. M. dre magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש מה בגדי אהרן יש בו כלאים. אף בגדי בניו בהן כלאים. בו כלאים. *Deinde Vincit Rabbi, ubi contra Eleazarum istum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi filii zona fuisse accinctos,* ועל מה נחלקו על אבנטו של כהן הריוט שרבי אומר יש בו כלאים. ועשית לאהרן ולבניו וגו' מה בגדי אהרן יש בו כלאים אף בגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem adde istis initio* Iebamoth *f. 4.* כל בגדים צמר ופשפים הם ואמר רחמנא עביר ליה תכלת ותכלת עמרא הוא, *quid planius? nam quis nescit baltheumque palliumque sacrum stamine byssino confecta. Deinde* Eracin *f. 4 b.* לכהנים ישהרי כלאים בעירן ענורה אבנט של כלאום הירה רכתב. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus το ἱ ερογλυφὶς, ubi Jarchius Scholiastes,* וארז האבנט שש משזר ומרה שש כיתנא תכלת עמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabaicorum pessimus interpres l. 3 c. 37.* More. *Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis ἱερομίτοις erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ductori nimium fidere, sicut hic Vasiadæ ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babyloniarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c. 22. 11. & Lev. c. 19. 19. tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f. 44. b. T. Jerof. & f. 69. T. Bab. Jebamoth f. 4, 5 Besa f. 14. b. Menachot f. 39. b. Sabbath f. 27. & Nazir f. 41, & 58. & Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

Poſt ſeptenpontifex in *coram popu-lo leges re-cites. Deut.*

*Post septennia quæque, p

tet: neque mulier, neque pueri ab audiendo arceantur, imo ne servi quidem. decet enim eas animis inscriptas & memoriæ servari, ita ut nunquam deleri possint. Sic enim neque peccabunt, cum decretorum in legibus ignorationem caussari non poterunt: legum etiam contra peccantes plurimum valebit autoritas, utpote quæ eis prædixerint quæ sint passuri, animisque per auditum quæ jubent inscripserint, ut eis semper præsens sit earum consilium; quo spreto deliquerint, & sibimet damni auctores fuerint. Primas autem leges etiam pueri discant, *ut* disciplinam pulcherrimam & felicitatis causam.

Dei beneficia mane & vespere mente grata recolenda. Deut. c. 6. Num. c. 15.

13. [9] Bis quoque die, cum primum illucescit, & cum hora somni appetit, *omnes grata mente* commemorent beneficia, quæ Deus è terra Ægyptiorum liberatis præstitit: lege nobiscum nata gratiarum actionem postulante, ad præterita quidem reprehendenda, ad futura vero invitanda & *demerenda*. Ostiis autem suis præcipua inscribant, quæ eis beneficia

καὶ μήτε γυνὴ μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν ⸗ ἀκούειν· ἀλλὰ [p] μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τὴν ψυχὰς ἐγγραφέντας αὐτὰς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, [q] ὡς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένας. ἵνα γὰρ [r] καὶ ἑᾶν ἁμαρτήσονται, μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἵ τε νόμοι πολλὴν παρὰ ἁμαρτάνουσιν [s] ἔξουσι παῤῥησίαν, ὡς παρηγορήσοντες αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ τὴν ψυχὰς ἐγγραψάντων ἀεὶ τὰ ἀκοῆς ἃ κελεύουσιν, ὥστε εἶναι ἀεὶ πάντας ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν παραίρεσιν αὐτῶν [t] ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τὰ ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γενόμενοι. μανθανέτωσαν δὴ καὶ οἱ παῖδες [v] πρώτους τὰς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τὰ εὐδαιμονίας αἴτιον.

ιγ'. [x] Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας, [y] ἀρχομένης τε αὐτῆς καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον [z] ὥρα τρέπεται, μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ τὰς δωρεὰς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέσχε· δικαίας ἅσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ ψόμενης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τὰ ἤδη γεγονότων, ἐπὶ δὴ τοῖς προσεπῆ τὰ ἐσομένων. ὑπερέφειν δὴ καὶ τοῖς [a] θυρώμασιν αὐτῶν τὰ

blandientis populi acclamatione fuisse erectum, ἀχλοὺς ἄτλα ἀγελίπτα, ἀχλοὺς ἄτλα. Adulatores denique ipsos perculisse eodem die justum ac sincerum Numen narrant Doctores Solymitani f. 22. a. תני ר' חנינא בן גמליאל הרבה הללים נפלו באותו היום שהחכמו בו. *Adjiciam postremo ex Talm. Jerof. f 75. d. Scholion Lazari Azariadæ ad Deut. c. 31. 12. ubi Optimus τὰ ἴχνια,* الاطفال, *vel parvulos Israelitas tam nobili Anagnostæ adesse jusserat,* האנשים באין ללמד והנשים לשמוע והטף ליתן שכר למביאיהן. *Hoc enim ad Josephum facit, qui jam* נרן *τὸ δᾶλον interpretatur. Vide Chagigæ f. 3. T. Bab. & Maimon. c. 3. tituli cognominis. Deinde vero de liberis suis in Lege Dei erudiendis maxime admonentur Judæi officio suo quotidiano κεφαλὰ σιμαί; tum apophthegmatis Aquibæ, Ismaelis, Doctorumque aliorum utroque Talmudo ad c. 1. §. 7.* κιδδουσιν *f. 30. & 40 & σύκκα f 42. T. B. unde etiam plurima descripsit Maimonides sub titulo* Talmud Tora, *& Conditor* Turim *c. 245, 246.* Iore dea. BERN.

[p] Μήτε οἱ δοῦλοι.] Μηδὲ *Vat.*

[q] Ὡς μηδέποτε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* Sed ὡς deest *Editis, Aliisque.*

[r] Καὶ ἑᾶν ἁμαρτήσονται,] Καὶ non agnoscunt *Samb. Vat. & Epiphan.*

[s] Ἐξουσι παῤῥησίαν,] Ita cum *Vet. Interpr. & Castalione.* in *Editis* ἄξουσι. in *Big. Samb. & Vat.* αὔξουσι.

[t] Ἧς ὀλιγωρήσαντες] Ὧν *Big. & Coll. Voss.*

[v] Πρώτους τὰς νόμους] Πρῶτον *Busb. Vat. & Vet. Interpr.*

[x] Δὶς δ' ἑκάστης] Quia Deuter. 6. 7. legitur, quum is cubitum & quum surgis. REL.

[y] Ἀρχομένης] Ita *MSS.* ἀρχομένης τε τὰ αὐτῆς in *Editis.*

6. *Bis quoque die, cum*] *Primo. Judæorum quisque mane & vespere Dei Optimi beneficia, præcipue nobilissimum exitum Patrum suorum ab Ægypto, mente grata recolat; adeoque recitet distinctius (ritum enim illum respexit ὁ σωτὴρ Matt. c 22. 37. atque eundem equidem ritum seculo proximo Josephus)* κεφαλὰ σιμᾶ. *Has, inquam, tres periochas Divini Juris, Deut. c. 6. 4, 5, 6, 7, 8, 9. & c. 11. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. simulque Num c. 15. 37, 38, 39, 40, 41. Ab hoc officio incipit opus Misnicum Illustrissimi Judæ, Maimonidisque* Ahaba, *qui est secundus librorum* Iad: *ne allegare alios opus sit de cerimonia isthac Judæorum, quam neque ignis, neque ensis, neque exilium, neque ulla invisæ gentis calamitas adhuc abolere potuit. Secundo. Eadem Dei magnalia, ex Deut. adeo c. 6 ν 4 ---- 9. & c. 11. 13 ---- 21. transcripta; fas esto ædibus suis adfigere ad postes januarum. Unde ipsæ schedulæ nomen* מזוזות *seu Φλακτήρια meruerunt apud Pharisæos, Menachot f. 33, 34, 43, 44. & Ioma f. 11, & 12, ubi ea late describuntur, veluti & in* Iore Dora *c. 285. & in* Iad *Maimon. c. 5, & 6.* περὶ τὰ φυλακτήρια. *Tertio. Idem denique monumentum compactum crede ex schedula una, aut quatuor pro fronte, tot periodorum sacrarum plenis,* שמע. והיה אם שמע. קדש לי. והיה כי יביאך ה'. *Exod c. 13 2 -- 10. & Exod. c. 13. 11 --- 16. & Deut. c. 6. 5 --- 9. & Deut. c. 11. 14 --- 21.* συμβόλου μὲν, ὃ κατ' ὑπεξαίρεσιν, *& media fronte & læva brachio Israelita quisque gerat, pretiosissimum omnium ornamentum: quod in Evangelio Dominus noster* φυλακτήρια *appellat, quasi* sedulo observandæ Legis monita, משמרות, *conservatoria, abs Exodi c. 13. 10* ושמרת את החוקה *&* השמר לך פן תשכח את יהוה: *Deut. c. 6. 12. velut prisci Doctores interpretantur* Mecilta *f. 8. d. &* Menachot *f. 36. b. Legis autem Interpres optimus & antiquissimus post collegas Alexandrinos Onceloſus, & Pharisæi in corpore Misnarum, & ad sanctissima Evangelia Syrus eadem decora nuncupant* תפלין τεφιλὶν, *sive* τὰ φυσικήρια, *quibus sine pius Judæus non erat, tam* תפלין *quam* תפלין יעל ראש יד; *libris vero suis sanctissimus Moyses,* אות על יד וטטפות בין עינים, *Ex. c. 13 9, 16. & Deut. c. 6. 8. & c. 11. 18. quod interpretor* brachialia *&* stalagmia. *Namque* Totaphot *sunt gemmæ stillantes sive pendulæ, planeque* נטפות *Esaiæ perspicacissimi Prophetæ, quales quidem inter ocellos præferre amant murus Asianæ. Talia crede frontem exornasse nobilissimæ Vatis, nomine Hebraico* טפים tuppim, *& nocaton* נקד *in versionibus Arabicis Samaritarum. Isti etenim in Paraphrasi vernacula* τυπτὰν *reponunt constanter loco Mojaici* τὸ ὠδ. *Ejusmodi fuerant & Arabissarum* نتفات notafaton, stillæ *frontis pretiosæ aut margaritæ, aut* נזר האף *phrasi alia Esaiæ. Dixit itaque haud inconcinne Legislator Hebræus* תנטפות *pro ex verbalibus Hiphil* frontalia, ἅπαξ λεγ: *quomodo interpretatur R. Abulhas vocem difficilem, & Pharisæi certo ipsam acceperant in Masicla* περὶ σκεδάσεως *c. 6. 1. inter ornamenta sexus pulchrioris. Eadem & ratione Auctor* Tosephot Menachot τεφιλλωτὰς *suggerit pro* טוטפת. *Critici sacri plerique, ut advertit R. Nathan,* diadema *intelligunt ea dictione, & quicquid sincipiti religatur,* חבוש. *Interpretes* LXX II. *perpravæ* ἀπαλάω reddidere ex Hebræo, *cum potius* ὠσάλάω *& mottitantia etiam ex versione Hieronymiana, guttas puta inter cilia fluctuantes, virtute* טפף *&* طف *verborum oporteret; sicut* נטפות καθέκαστα *Theodotioni virisque illis* LXX II. *Pessime vero Munsterus Grotiusque ex nuperis Kalbinis vocabulum* Totaphot *interpretantur* conspicilia מראות, *tanquam origine Ægyptiacum. Aquila* מטפות *vertit τὰ ὠσεὶ* gestamina, *vel, quod & Syrus in veteribus Bibliis voluit,* insignia, notas. *Hieronymo nostro & Saadiæ Judæorum* תשורה, expansum quid, & obductum fronti: *Auctori* Mecilta, loculi geminarii; *Esdraidæ,* monilia; *Judæis Hispaniæ,* membranula; *Byzantinis,* schedula; *illis vero Africæ modo τὰ μεμιδωμα* العصابة *modo* vitta. *Similiter* מוטפת *in Misna exponunt Moyses Maimonides & O. Bartinorius* ὡς, vitta ad aurem utramque pertinens; *neque aliter Davides inter Cimchios. Et diu ante illos Josephus Babylonius & Bona ex Doctoribus Urbis* קונטירס *καλυπτρὰ seu* קונטירס, *quod ex altero Græco depravavit ars Rabbinica, &* הרמרתא דקטיפתא, *h. e.* κεφαλοείμιον, *vel forte* περίαμμα ἀπατεῶπαιον. *Jonathas insuper Legis illud verbum* χλιδῶνες, אציעורין *reddidit. Exquisitum enim jam modo existimo,* τὸ φωθὴ *aut* ridimiculum عصابيب, *aut* frontis decora pendula *significaret* ἀληθῶς καὶ ἐντυπως. *Lege jam diligenter diligentissimum Scriptorem Mosen Maimonis codice* Tephillin, *& Samag mandato 22. necnon R. Jacobi* τετραγωνικὸν *l 1. c. 23. &c. unde intelligas forte sacra sua amuleta haud aperuisse unquam nostro Hieronymo Magistros Tiberienses. Sic enim adfirmat vir beatus ad Evangelium Matthæi:* Pharisæi male interpretantes Deut. c. 6. 8. *Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos,* scribunt in membranis Decalogum Mosis, id est, decem verba Legis: complicantes ea & ligantes in fronte, & quasi coronam capiti facientes, ut semper ante oculos moverentur [ὡσεὶ τὸ φωθὴ:] quod usque hodie Indi & Persæ & Babylonii faciunt, & qui hoc habuerit, quasi religiosus in populis judicatur. *Et post pauca idem doctissimus Asceta,* Pectoriola ille Decalogi *Phylacteria* vocabant, quod quicunque habuisset ea, quasi ob custodiam & monimentum (*vel* munimentum) sui haberet. Non intelligentibus Pharisæis, quod hæc in corde portanda sint, non in corpore Alioquin & armaria & arcæ habent libros, & notitiam Dei non habent. Hoc apud nos superstitiosæ mulierculæ in parvulis Evangeliis & in Crucis ligno, & in istiusmodi rebus, quæ habent quidem zelum Dei, sed non juxta scientiam, usque hodie factitant. *Hæc ille. Quinetiam sacris illis Alexiteriis semet tueutur Talmudici adversus hominum dæmonumque malitiam, atque contra animi sui affectus pravos, quibus equidem nihil mortalibus inimicius.* Beracot *Talm. Jerof. f 2. d. & Arba Turim parte prima c. 37. & Maimon.* Tephillin *c. 5. §. 25.* BERN.

[z] Ὡς τρέπεται,] *Tur. B.* ὡς τρέπει) infeliciter, ut solet. BERN.

[a] Θυρώμασιν] Hoc est quod præceptum de Mezuza appellari solet. Pharisaico more interpretatur verba Dei Deut. 6. 9. in his enim latere putant legem de מזוזה. REL.

τὰ μέγιστα ὧν [b] εὐηργέτησεν αὐτὸς ὁ Θεὸς, [c] ἔν τι βραχίοσιν ἕκαστον ἀμφαίνειν· ὅσα τε τῷ ἰσχυῖ ὑποσημήνειν δυνατὸν ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πρὸς αὐτὸς εὐνοιαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ βραχίονος· [d] ὡς περιόπτον πανταχόθεν τὸ περὶ αὐτὸς σεβάσμιον τοῦ Θεοῦ.

ιθ'. [e] Ἀρχέσθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν [f] ἄνδρες ἑπτὰ, οἱ καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν περὶ τὸ δίκαιον ἀσκήσεων προηκόντες· ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ [g] δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς [h] τῶν Λευιτῶν φυλῆς. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τοῖς πόλεσιν [i] ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖ-

fecerit Deus, itidemque in brachiis quisque oſtendat: & quæcunque Dei potentiam indicare poſſunt & *ejus* erga ipſos benevolentiam, fronti & brachio inſcripta gerant, ut undique perſpicuum ſit Dei erga eos ſtudium.

14. Qualibet autem in urbe [1] præſint ſeptem viri, & in virtute & in ſtudio æquitatis exercitati: unicuique autem [2] magiſtratui tribuantur duo miniſtri è tribu Levitica. Quin & ii, quibus in civitatibus jus reddere obtigerit, omni in honore habeantur; ut neque liceat ulli illis præſentibus *alicui* maledicere, neque inſolentius agere: [3] verecunda eorum reve-

Magiſtratus Judaici baſis. Deut. c. 16. 18.

b Εὐηργέτησεν] Εὐεργέτησεν ſoli *Big.* & *Samb.*

c Ἔν τι βραχίοσιν] Sunt qui ex *Exodi* c. 13. v. 9. & 16. & *Deut.* c. 6. v. 8. hoc à *Joſepho* (ut & à *Juſtino* in coll. cum *Tryphone*) deductum eſſe putant. *Grotius* tamen, *Hieronymum* ſequutus, iſtis locis nihil aliud *Iſraëlitis* juberi exiſtimat, quam ut beneficia liberationis ex Ægypto & præcepta divinitus data animo infigant; non minus quam quæ memoriæ cauſa in manibus gerere, aut ob oculos ponere ſolemus. HUDS. Tephillin innuit, & τοῦ βραχίονος, id eſt, manus ſiniſtræ & frontis, τῆς κεφαλῆς, uti mox loquitur. Hæc Phariſæi gerenda eſſe hoc modo putant, inter quos Joſephus erat. Karæi enim illa ignorant. REL.

d Ὡς περίοπτον] Forte deſideratur ἐστιν. COCC.

e Ἀρχέσθωσαν] Ἀρχέτωσαν *Big.* (Cocc.) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

f Ἄνδρες ἑπτὰ,] Joſephus infra hoc ipſo capite de depoſito agens τοὺς ἑπτὰ κριτὰς ſeptem *Judices* memorat, & ipſe narrat ſe 7 Judices conſtituiſſe in ſingulis urbibus, quæ ipſi erant ſubjectæ: ſed olim quoque fuiſſe 7 Judices in urbe unaquaque conſtituendos non legitur in ſacris literis; juſſit Deus שופטים legere, ſed numerus non additur. Deuter. 16. 18. REL.

1. *Præſint ſeptem viri,*] *Magiſtratus Judaici baſis Deut. c.* 16. 18. שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך, κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καθίστησεις σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, ἤτοι ἐν πάσαις ταῖς πύλαις σου. *Is itaque ſeptemviralis* סנהדרין של שבעה (*namque Dii iſti* numero impare gaudent, *hoc eſt*, אין בית דין שקול, *quod toties inculcant Judæorum Scholaſtici*) *federat per urbes, ut ſemel iterumque docet Joſephus. Verum ille in numero Judicum Civilium,* σοφῶν שופטים *Hebræorum Legum latori*, Sufetis *Pœnis*, *Samuëli* ריינין *tot Profeſſoribus in* Talmudo *Juris Moſaici, tot Interpretibus ad* Micra, *falli haud potuit; allectis equidem Scribis binis de tribu Levitide. Huc etiam convenit antiqua* δόκησις *c.* 4. §. 3. ἐκ συνεδρίων. In hemicyclio ſedebant Patres, coramque eis ſtabant Scribæ duo, lævus dexterque, collectum ſuffragia, סנהדרין הירה כחצי גורן עגולי כדי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הריינין עומדים לפניהם וגו'. *Hos collegas Amramides forte nuncupat* σοτελμ שטרים, *atque hoc in capite Flavius* ὑπηρέτας, *quod eſt* Miniſtri Curiæ, Servientes ad Legem, *aut vocabulo Fori Romani* Officiales. *Onceloſus, Uzielides, Aquila & Theodotio* שטרים *interpretantur* Exactores, Quæſtores, ἐκδίκους, φυσκάλους, πορίτας, σαχεῖ, ταρκὶν, *ſive* πραίκτορες. *Jarchius, Maimonides, Judæi Hiſpanienſes, & nonnulli Talmudiſtarum adhuc vilius intelligunt* Accenſos, Lictores, Apparitores, בעלי אגרופים נושאים, ἤτοι κορδυλιεῖς. *Attamen ex uſu honeſto & neceſſario* Soterim *Judæi Alexandrini paſſim vocant* γραμματεῖς, *& in Deuteronomio* (*mirum!*) γραμματοεισαγωγεῖς, *quos* Notarios Clericoſque *Fora noſtra amant, pauloque laxius* Procuratores *ac* Cauſſidicos: *Pariter eoſdem appellitant* ספרים *&* ספריא, Scribas *plane, Symmachus ad Proverb. c.* 6. *Paraphraſtæ Samaritarum, Syrorumque. Valet enim* סופרים *Hebraicum, quantum inter Arabas* سطر *&* مسطر Scriba, *à ſcribendo* سطر Satara. *Honeſtius adhuc eundem titulum evehunt interpretando S. Hieronymus* Magiſtri, *Abeneſdras* מושלים Præſides, *&* Præfecti, *planeque* السطرون: *Taroſus ita* ⵎⵙⵔⵔⵓ, *Judæique ora Africanæ* ⵔⵔⵓⵙ. *Clariſſimus Saadias & Interpres Samaritanus* عرفا ὕπαρχοι *&* Aſſeſſores. *Ex his ſeptem niſi forte tres Collegæ adeſſent, damni, doli, leviſſimiſve in actionibus nihil quicquam decernebatur. Multæ præterea cauſæ Judices numero quinque: tum intercalatio anni, & alia quædam pluſquam privati commodi, ſeptem Sapientum juſtam Curiam definitu poſtulabant. Hoc fatetur celeberrimus Deuterota idemque Præſes quondam Synedrii ſummi Simeon Gamalielis initio Ced.* סנהדרין: *hoc in morem ceſſit, Maimonide aliiſque conteſtantibus. Idem quoque confirmatur ipſius Simeonis exemplo, qui octavum Sapientum Samuelem Exiguum,* שמואל הקטן, *taxavit temeritatis, quod ultro ſeſe adjunxerat ſeptem Arbitris anni intercalandi, atque ad inſtar Eldadi extra juſtum numerum concilio accederat, T. Jeroſ.* Synhedrin *f.* 18. *c. Inſuper in cauſis capitis adſciſcebant ſibi ſeptemviri bis ſeptem Aſſeſſores, ut vita Iſraëlitæ poſtulabat* בריני נפשות Synh. *c.* 1. 4. *& c.* 4. 33. *& Talm. Jeroſ. f.* 19. *d. ex Sacerdotibus & Levitis, horumve adſinibus. Unde cum Scribis duobus, qui ex ſubſellis* XLVI. Candidatorum *ſive* Advocatorum *ſumebantur* כן שורות של תלמידי חכמים, *emicuit* Curiæ minoris *modus capitibus* XXIII. סנהדרין של כג או סנהדרין קטנה. *Hoc ſane pacto Phariſæos nepoteſque demum illorum conciliavi cum Joſepho ſacerdote de modulo* Curiæ minoris, סנהדרין קטנה. *Id nuper tentavit Grotius, vir alioqui conſultiſſimus juris humani Divinique, nec rem potuit efficere. Seldenus noſter, non affectavit quidem, falſi Flavium criminari contentus; ubi ſtultiſſimum eſſet eum Archeologum numerum verum notumque haud poſuiſſe. Atque tandem enarrat Flavius Deut. c.* 17. 8. *de Appellationibus ad* Senatum magnum *Urbis ſacræ actu ultimo deferendis, deque cauſarum arduis. Conſtabat autem venerandum illud Concilium,* סנהדרין הגדולה או בית דין הגדול או בירת רין שבלשכת גזית או בירת דין הגדול במקדש, *T. Jeroſ.* Synhedrin *f.* 19. *c. & Miſnæ cognominis c.* 10. 2. *& f.* 30. *a. ex Pontifice ſummo familiæ Aaronicæ, & ex Propheta vice Moſis, qui* Hannaſi, *i. e. Præſes ſæpius certiuſque vocatur in libris Phariſaicis, Miſna, Gemariſque ambabus, &c. varius* ראש בירת דין או ראש הישיבה *T. Jeroſ.* Synhedrin *f.* 18. *c. apudque Divinum Moyſen ὁ κριτὴς* השופט *i. e.* Sufes, Ephorus: *atque ex* זקנים *Senatoribus ſeptuaginta, quos prudentia magis quam ætas provexerat, Num. c.* 11. 16. *& Joſephus bis terque in Originibus patriis. Namque, ἡ συναθρόησις, ait, Mattathiades, ὅ, τε ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ σοφώτατος, καὶ ἡ γερουσία. Vel per* Hannabi *intelligit ille ipſe ex Deut. c.* 18. 15. *cum ſuæ factionis plurimis, Jeſum alioſque Præſides grandis Senatus; vel quemque ex ordine Prophetarum, cui non obedientis ibidem ſcelus capitale declaratur: quo etiam modo de Pontificis Judiciſque* הכוהן והשופט *decretis ſtatutum fuerat Deut. c.* 17. 12. *Sic enim Phariſæi commation iſtud Moſaicum interpretantur aggravantque* Synhedrin *c.* 10. 2. ὁ ἀθετῶν λόγον τοῖς δοκοῦσι τῆς ἱερᾶς βουλῆς ἀποθνῄσκει. *Quinetiam hac occaſione exponit Flavius Ex. c.* 22. 28. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר, ὅτι μὴ βλασφημεῖν *&c. quomodo apud Ananiam eximius Doctor noſtræ Fidei fecerat ævo eodem in Senatu magno Act. c.* 23. 5. ἄρχοντα *&* λαοῦ σου οὐκ ἐροῖς κακῶς, *ſecutus verſionem* τ' ο'. *aut verbis Severi noſtri, Principem populi non eſſe increpandum. Complures autem Patrum illorum conſcribebantur ex tribu Levis, qua juris Moſaici ſtudio præ cæteris omnibus ea vacaverat. Præterea recte monent Talmudiſtæ titulo* Synhedrin *c.* 1. 6. *T. B. & Jeroſ. f.* 18. *b, c. paſſimque vaſti operis, capita* LXXI. *Senatum integrum collegiſſe. Sæpe enim in iſto præſidebat Pontifex maximus: aut ſi forte in alium aliquem deferretur titulus* Hannaſi *&* Hammuphla, *qui eſt ὁ συζητητὴς &* αὐθέντης, *in literis beatiſſimi Pauli*, Primas *in annotatis Scholaſticorum Urbis* Synh. *fol.* 30. *a. ad* יפלא *Moſis Deut. c.* 17. 8. *& in Lexicis Rabbinicis* מגיר שבמופלא שבגזירת דין הכתוב מדבר. מופלא הרב והגדול שבכלם. *Interfuit tamen magnus Sacerdos tanti officii gratia, Præſidique vix ſecundus, Cæſaribus rerum dominis. Namque olim oraculi pectoralis merito Regi proximum locum ac dignitatem ſibi vendicaverant Pontifices, & ſubinde in familia Chaſmonæa, Davididis neque renuentibus, plane regnaverant. Ad ſacrum hoc Concilium pertinebant cauſæ publicæ & graviſſimæ, ratio belli pacisque, Pſeudo-Prophetarum & Idololatrarum flagitia, creatio inferiorum Judicum & correctio, & res ſimiles.* Synhedrin *c.* 1. 5. *& c.* 10. 2, 4. *Quapropter tempore Joſephi hiſtorici, præter Regum placita, parebant Judæi in cauſis privatis Curiis urbicis ſeptem Judicum, pluribus in re capitis adſidentibus in portis Templi, vel ubique civitatum Paleſtinarum; in publicis vero cauſis grandi Senatui Urbis apud Ædem Divinam in* Camara perpoliti lapidis, *quæ vocabatur (quanquam afflicta res Judæorum nobiliſſimum illud Concilium à* Solymis *demum in* Jabnam *ſive* Jamniam *eduxit:) decies ſeptem capitibus, præter Præſidem & Pontificem: ſiquando hic propter ætatem cauſamque aliam minus aptus videretur tanto præſidio, quippe* משנה לראש *Vice-Præſes, ſeu* אב בירת דין Comitiorum Pater *recenſebatur è numero τῶν ο'. ſede dextima. Verumtamen* סנהדרין של שלושה Triumviralis Conventus *de re pecuniaria, rectius* Arbitrium *quam* Curia. (*quod etiam Traditionum Patres indicant* Synhedrin *c.* 31.) *in nulla Joſephi æſtimatione erat, de quo tam multa Talmudici. Vide Miſnam* Synhedrin *c.* 1. §. 6. *de Conciliis legitimis, magno & parvo.* BERN.

g Δύο ἄνδρες ὑπηρέται] Levitæ illi, qui bini ſingulis apparebant Judicibus, erant ὑπογραμματεῖς. nec alii (ut opinatur *Dodwellus* in *Paræneſi*, p. 23.) à τοῦ λαοῦ γραμματεῖσι, quorum mentio in *Matth.* 2. 4.

2. *Magiſtratui tribuantur duo miniſtri è tribu Levitica.*] *Præfecturi vero ſingulis* vertit *Seldenus* de *Synedriis Jud.* l. 2. c. 6. §. 4. *Unicuique principatui &c.* habet *Epiphan.*

h Τῶν Λευιτῶν] De miniſtris ex Levitis eligendis in V. T. non memini legere. Deut. 16. 18. quia שופטים in plurali invenitur, duos minimum, videtur notare. REL.

i Ἐν ἀπάσῃ τιμῇ] *Samb.* ἐν πάσῃ.

3. *Verecunda eorum reverentia*] *Seldenus* (de *Synedr.* l. 2. c. 6.) hoc modo interpretatur, *ſic enim fiet, ut aſſueti homines revereri*

verentia erga homines in dignitate conſtitutos reddente timidiores, ut Deum contemnere non audeant. Judices autem poteſtatem habeant pronunciandi quicquid iis viſum fuerit, niſi quis eos ad jus corrumpendum pecuniam accepiſſe oſtenderit, aut aliam aliquam cauſam adduxerit, qua eos non recte pronunciaſſe coarguat. haud enim congruum publica facere judicia, aut ad lucrum *privatum* aut ad *alicujus* dignitatem reſpiciendo, ſed æquitatem rebus omnibus præferendo. Nam ſi hoc non egerint, Deus contemni videretur, eiſque infirmior judicari, quibus ob potentiæ metum ſuum adjecerint ſuffragium. nam æquitas eſt potentia Dei. Qui igitur aliquid dignitate præditis indulget, illos facit Deo potentiores. Quod ſi judices de relatis ad eos pronunciare neſciant (talia autem hominibus non raro accidunt) ad urbem Sacram cauſam integram remittant, & convenientes pontifex & propheta & ſenatus etiam id quod ſibi viſum fuerit decernant.

Teſtes adhibendi in foro bonæ famæ, viri duo treſve.

15. [4] Uni autem teſti ne credatur, ſed tribus, aut ut minimum duobus: quorum teſtimonium ratum faciet vita anteacta. At mulierum ne ſit teſtimonium, propter levitatem & ſexus earum audaciam. Ac ne ſervi quidem teſtimonium dicant, propter animi ignobilitatem: quos, aut propter lucrum, aut propter metum, vera non teſtari conſentaneum eſt. Quod ſi quis judicetur falſa teſtatus, convictus eadem patiatur, quæ is paſſurus erat, contra quem dictum eſt teſtimonium.

Lex inquiſitionis in cædem clàm patratam. Deut. 21.

16. Si autem [5] cæde facta in agro aliquo, auctor non inveniatur, neque ullus ſuſpectus ſit ex odio interfeciſſe, magna quidem cum diligentia eum quærant, indicii præmiis propoſitis. Cum autem nemo ejuſmodi *quid* indicaverit, magiſtratus oppidorum agro ubi cædes facta eſt vicinorum, & ſenatus congregati, ſpatium à loco ubi mortuus jacet *circumquaque* metiantur. At quod oppidum occiſo proxi-

magiſtratus; eorum religioſiores inde etiam à numinis contemptu longius ſemoti fuerint.

k Αὐτῶν ἀλαζεστέρους] Αὐτὸς *Hen.* & *Busb.*

l Ἀποφήναιτ] *Coll. Big.* ἀποφαίνεται.

m Εἰ μήτε] Lege εἰ μὴ COCC.

n Ενδείξη,] Ενδείξει *Samb. Hen.* & *Busb.*

o Οὐτ' ἀξιώματι πρόσηκον φανερὸς] Ita *Baſ.* & *G.* niſi quod mutaverimus πρόσηκε in πρόσηκον auctoritate *MSS.* (*Coll.* certe *Big.* & *Voſſ.*) in quibus ὅτε ἀξιώματι πρόσηκον ποιεῖσθαι. Juxta *Vet. Interpr.* ὅτε ἀξιώματι πρόσηκε ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις.

p Περσυείμη] *Al.* πρόσυιμοι.

q Τῷ γὰρ Θεῷ ἰσχύς] Τῆς γὰρ Θεοῦ ἰσχύος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

r Καὶ τὸ δοκεῖν] Nonnullis abeſt καί. (mavult κἂν *Coccejus*) & ſatis commode. HUDS. Deut. 17. 9. non niſi Judex & Sacerdotes memorantur. REL.

s Ἢ τὸ τελεύταιον δύο.] *Hen.* ἢ τὸ ἔλαττον. Eodem equidem ſenſu cæteri, ſed phraſi ἢ τὸ τελεύταιον. Rurſus *Hen.* ὡς ἔγω ἀσφαλὴς ἡ μαρτυρία, nimium ſibi placens. Statim ἀγνοίαν *Baſ.* & *Gen.* BERN.

4. *Uni autem teſti*] *Teſtes autem adhibentor in foro bonæ famæ viri duo treſve Maſſicla* περὶ πλημ. *c.* 1. (*unicum tamen valuiſſe volunt Talmudici, cauſa Zelotypiæ Num. c.* 5. & *Homicidii occulti Deut. c.* 21.) *non genus leve procaxque fœminæ, non pravum ſervi. Ferto vero teſtis falſus, quod ferre alterum voluit, Deut. c.* 19. 15, 16. & *c.* 17. 6. & *in codice Chriſtiano Matth. c.* 18. 16. *Joh. c.* 8. 17. & *Hebr. c.* 10. 28. *Idem porro urgent Phariſæi* περὶ συνεδρίων *c.* 3. 3, 6. & *c.* 4. 5. & *integro capite* 5. *necnon Miſna* περὶ ὅρκων *c.* 4. 1. & *T. Bab. eodem titulo f.* 30. & *Nezicim codice primo* Samag *Legibus prohibentibus* 213, 214. *ajenteque* 119. *Maimonides* περὶ μαρτυρῶν *f.* 742. & *c. Similia tamen aut Hebraicis graviora ex Paulo & Ulpiano, Romanæ juſtitiæ ocellis, adducit in collatione ſua Lic. Rufinus* περὶς τὰς ψευδομαρτυρίας. *Quinvero jampridem è codice Moſaico receperant Ægyptii, ut alia plurima, ita & hanc legem:* Οἱ ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες, ὠφέλουν τὸ παθεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐτέτακτο περσιμον, ἐπεὶ ἔτυχον καθεδικασθέντες. *Denique de ſervorum mulierumque indole ſuſpecta merito vide operis Juſtinianei D. l.* 22. *tit.* 5. & *Cod. l.* 4. *tit.* 20. *de Teſtibus, tum Harmenopuli* τὸ περὶ μαρτ. *l.* 1. *tit.* 6. & *Phormionem ingenioſiſſimi Afri Act.* 2. *ſc.* 1. 62. BERN.

t Γυναικῶν] De ſervorum mulierumque indole ſuſpecta videſis *Juſtinianum*, D. *l.* 22. tit. 5. & *Cod. l.* 4. tit. 20. *de Teſtibus.*

νας· τὸ πρὸς τὰς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδῶς [k] αὐτῶν εὐλαβεστέρους, ὥστε τῷ Θεῷ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. οἱ δὲ δικασταὶ [l] ἀποφαίναιτο κύριοι περὶ τῶν δόξαντος αὐτοῖς ἔσεσθαι· πλὴν [m] εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τινὰς αὐτοὺς ἐπὶ παραφθορᾷ τοῦ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν ὁ καλῶς ἐλέγχῃ αὐτοὺς ἀποφαινομένους. ὅτε γὰρ κέρδος χαριζομένους [o] ὅτ' ἀξιώματι προσῆκον φανερὸς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ Θεὸς ἂν ὅτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος [p] προσνείμῃ τὴν ψῆφον κεκρίσθαι. [q] τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, σκέψεως τοῦ Θεοῦ δωροδωτήρας ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ κωλῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς προστεταγμένων ἀποφαίνασθαι, συμβαίνῃ δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία [r] καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

ιε'. Εἷς μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς [s] ἢ τὸ τελευταῖον δύο. ὧν τὸν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὸ προβεβιωμένα. [t] γυναικῶν δὲ μὴ ἕνα μαρτυρία, διὰ κουφότητα καὶ θράσος τῆς ψυχῆς αὐτῶν. μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγνοιαν· ὑπὸ ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ ἀληθῆ μαρτυρῆσαι. ἂν δέ τις ψευδῆ [v] μαρτυρήσας πιστευθῇ, παθέτω ταῦτ' ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ κατὰ μαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.

ις'. Αν δὲ πληγὲν φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ [x] εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑποπτεύηται τις ὡς διὰ μῖσος [y] ἀπεκλονηκώς· ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς, μείζονα προθέμενοι. [z] μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μειονότος· αἱ δὲ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία [a] συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου [b] ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν.

ν Μαρτυρήσας] μαρτυρέσῃ, πάσχέτω (*Coll. Big.*) *Busb.* HUDS. Forte πιστοθῇ. Vetus, *eſt conjunctus.* Lege *convictus.* COCC.

x Εὑρίσκηται] *Al.* ἐρίσκεται) & μήθ' ὑποπτεύεται).

5 *Cæde facta*] *Pro cæſo forte homine clam teſte & inquiſitoribus,* (*vias etenim hac de cauſa exploratoribus fuiſſe obſeſſas* ותקון הדרכים ושמירתם, *& inquiſitionem* החקירה *factam Maimonides l.* 3. *c.* 10. Doctoris ſui *à majoribus Rabinis confirmat, quod Seldenus noſter neſciit aut noluit dici l.* 3. *c.* 7. *de* Synhedriis. *Sin vero unus aut una ſe ſicarium teſtaretur cognoviſſe, omiſſum omnino* τὸ καθάρσιον, Sota *c.* 9. 8. & *T. Bab. f.* 47. *b.* & *T. Jeroſ. f.* 23. *b.*) *Urbis cadaveri omnium proximæ, ut judicaverit Magiſtratus vicinus,* (*quibus adjungunt Deuterotæ Senatores Solymitanos quinque, vel ex ſententia Simeonis tres,* Synh. *c.* 13. & Sota *c* 9. 1.) *piaculum eſto junicis in loco ſterili & ſalebroſa decollatæ cruor; quo Levitæ* (*eo titulo Sacerdotes proprieque dictos Expiatores ſæpius in Syſtemate ſuo comprehendit ὁ νομοθέτης*) *præcipuique Civium, eum ſatis quibuſdam obteſtationibus & ſupplicationibus, puras manus rite proluant. Habes ſacras illas formulas Deut. c.* 21. & *Phariſæorum ſupplementa Maſſicla* Sota *c.* 9. & *ibidem T. Jeroſ. f.* 23. & *T. Bab. f.* 45. & *c. necnon in* lad *Maimonidis f.* 581. de Homicidis *c.* 9, & 10. *Ita plane crepant Tabulæ duodecim Hermodori,* Quod expiari poterit, Sacerdotes publici expianto. *Homicidia vero occulta Periſtiarchi purgant jure Draconis, jure antiquiſſimo Græcorum. Juvencam autem luſtralem,* (*quam Moyſes appellat* העגלה הערופה עגלה ערופה, Lxxii. *Alexandrini ex illo,* ἡ δάμαλις ἡ νενευγοκοπημένη: *Joſephus* τὰς τένοντας κεκομμένη, *tendones enim apud antiquos nervi cervicales: Deuterotæ denique* à poſtico collo ſeceſpita obtruncata vitula עגלת ערופה בקופין מאחוריה) *cadere fas fuit in ſalebris, ut jam dixi pro phraſi Moyſis* נחל איתן נחל שאוה בחוקה. *Iſtiuſmodi locus Joſepho interpreti* φάραγξ αἰσπιτώδεις ἀφάτου καὶ φύσεως; *Phariſæis etiam ad* Sota *c.* 9. 5. נחל קשרה, aſpretum, locus durus & inferax, φάραγξ τραχεῖα LXX. *Interpr. & Hieronymo noſtro:* φάραγξ ἔρημος *Onceloſo & Syrorum Paraphraſtæ. Nam ineptum ſatis* rapidus torrens נחל שטוף בחוקה *Maimonidis & Abarbinelis ad Deut. c.* 21. *ritus hujus locum ſacrum.* BERN.

y Ἀπεκλονηκώς.] Ἀπεκλωὼς *Vat.* (& Cocc.) & dein ζητείτω *Busb.*

z Μηδενὸς] Μηδενὸς δὲ μειόνου in quinque *MSS.* μηδενὸς δὲ τούτου μειόνου legiſſe videtur *Epiphanius.* HUDS. Lege τῶν τοιούτων COCC.

a Συνελθόντες,] Συνελθόσαι *Busb.* & *Hen.*

b Οπου κεῖ] Ἐν ᾧ κεῖ) *Samb.* & *Vat.*

c Πλη-

ἐαν δὲ ἡ ἀν ἡ [c] πλησιεστάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πελάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὰς τένοντας κατάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς [d] οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεῦται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε [e] δρωμένῳ συμφυχεῖν, ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἵλεω τὸν Θεὸν, καὶ μηκέτι [f] τοιοῦτο δεινὸν συμβαίνειν τῇ γῇ πάσῃ.

ιζ'. [g] Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος· καὶ [h] μὴ λάθοι πάσῃ ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ τούτῳ στέργοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας· καὶ ἐὰν ἐπὶ τούτοις ἀγωνίζησθε, πάντα ὑμῖν εὐτυχήσει καὶ θεὸς εὐμενὴς ἔσται. εἰ δὲ παρανομήσαντες ἀποστῆτε τῆς εὐσεβείας, ἢ καταφρονήσαντες τῶν νόμων ἐπὶ τὰ ἀσεβῆ τρέψεσθε, μὴ τοῦτο γένοιτο, μηδὲ ἴδοιτε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐν ᾗ τὸ πολίτευμα τὸ ὑμέτερον ἐκπεσὸν τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἥξει, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκείνην ἀφ' ἧς ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐλήλυθεν, ἀπολαβοῦσα,

omnia agentes. ſatis enim idoneus eſt Deus, qui *vobis* præſit. Verum ſi regis cupiditas vos inceſſerit, is ſit conſanguineus, ſemperque ei cura ſit juſtitiæ reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat, Deoque ſummam prudentiæ; nihilque ſine pontifice & ſenatorum ſententia faciat: neque multis utens conjugiis, neque pecuniæ vim ingentem aut equorum multitudinem ſectans; quæ conſequutus leges inſuper habere & faſtidire poſſit. Prohibeatur autem, ſi quid tale affectet, fieri potentior, quam rebus veſtris expediat.

Termini patrum aut ſociorum loco non movendi. Deut. c. 19. & 27.

18. [3] Terminos terræ ne liceat movere, neque propriæ, neque alienæ eorum quibuſcum vobis eſt pax: ſed caveatur ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in ſempiternum poſitus; quippe cum bella inde naſcantur & ſeditiones, quod ultra terminos progredi velint avari. Neque enim à legibus tranſiliendis longe abſunt, qui *agrorum* limites de loco ſuo dimovent.

Arborum veſtarum fructus ante quartum annum nec Deo offerendi, nec comedendi. Lev. c. 19.

19. [4] Qui terram conſeverit, ſi ſtirpes ante quatuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipſe *ad victum* utatur: non enim ex eis ſuo tempore provenerunt. naturâ autem immature conatâ neque Deo convenit neque ipſi domino uti. At quarto *anno* vindemiam omnium, quæ provenerint, metat, (tunc enim eſt tempeſtivum) collectamque in urbem Sacram ferat, & cum aliarum frugum decimis inſumat, epulans cum amicis & cum pupillis & mulieribus viduis. Quinto autem anno ſtirpium fruges percipiendi poteſtatem habeat.

Simplicitas in omnibus, vita caſta, & connubia paria imperantur. heterogenea etiam tam ſementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam prohibita.

20. [5] Terra vitibus conſita ne ſeminetur. ei enim ſatis eſt hanc ſtirpem alere, & ab aratri laboribus eſſe liberam. Bubus arctur terra, & aliorum animalium nullum ad idem cum eis jugum ſubeundum adigatur; ſed & illis fiat aratrum ſuis convenienter generibus. Semina autem ſint pura & incommiſta; neve bina & trina ſerantur. natura enim diſſimilium non gaudet ſocietate. Neque ad pecudes admittantur

τας [i] καὶ κατ' αὐτὰς ἕκαστα πεῖθοντες. δέκει γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἔτους [k] ὁμόφυλος· μεγέθους δ' αὖτ' δικαιοσύνης καὶ τ' ἄλλης ἀρετῆς ἀμφιπαντὸς ἔστω. [l] παραχωρείτω δ' ἄρχειν τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα δ' φρονεῖν, πρασσέτω δ' μηδὲν [m] δίχα δ' ἱερέως καὶ τῆς τ' γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ [n] πλήθει οἰκετῶν χρημάτων [o] μηδ' ἵππων, ὧν αὖτ' παραγιγνομένων ἀπέρηται ἂν τ' νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ', εἰ τούτων τι διὰ πενίας ἔχοι, γίνεσθ δ' συμφέρον ὑμῖν διαλύτερος.

ιη'. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας πρὸς ἃς ἐστιν [p] ἡμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεῖ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐνεῦθεν καὶ [q] στάσεων γινομένων, ὅτι δ' πλεονεκτοῦντας πρόσωθεν χωρεῖν βέλτιον τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι δ' καὶ τὰς νόμους ὑπερβαίνειν τὰς τ' ὅρον μετακινοῦντας.

ιθ'. Γλῶ ὁ φυτεύσας, πρὶν ἐτῶν πεντάρων ἂν καρπὸν [r] προβάλῃ τὰ φυτά, μήτε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς [s] χρήσθω· ἀ γὰρ κ' καιρὸν [t] τῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. βιασαμένης τ' τῆς φύσεως ἀώρως, μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὖτ' τῷ δεσπότῃ χρῆσθ. τῷ τ' τετάρῳ [v] τρυγάτω πᾶν τὸ [x] γιγνόμενον· τότε γὰρ ὥριον εἶναι· καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ συὶ τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλα καρπᾶ μετ' τ' φίλων διωχθέντων ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευσῶν γυναικῶν. πέμπτῃ τ' ἔτους κυεῖν ἔτω τὰ φυτὰ καρπᾶσθ.

κ'. Τῶ ἀμπέλοις καταφύλον γλῶ μὴ σπείρειν. δέκει γὰρ αὐτῇ τρέφειν τᾶν τὸ φυτὸν, καὶ τ' ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. βοσὶν ἀροῶν τὴν γλῶ, καὶ μηδὲν τ' ἑτέρων ζώων συὶ αὐτοῖς τὸ ζεύγλᾳ ἄγονται· ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη κἀκείνοις πρὸς [y] τὸ ἄροτρον. εἶναι δ' [z] καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα· καὶ μὴ σπένδειν καὶ τρία σπείρειν. ἀ γὰρ τῇ τ' ἀνομοίων κοινωνία χαίρειν τὴν φύσιν.

---

i Καὶ κατ' αὐτὰς.] Ita *Epiphan.* καὶ deeſt in *Editis.* in *Big.* & *Samb.* κὲ κ' τάτας.

k Ὁμόφυλον.] Ita explicat Joſephus id quod Deus Deut. 17. juſſerat Hebræos regem eligere ex fratribus ſuis, non נכרי extraneum אשר לא אחיך הוא qui *frater veſter non eſt.* REL.

l Παραχωρείτω] Παραχωρεῖν *Samb.* & *Big.* προσχωρεῖν *Vat.*

m Δίχα δ' ἱερέως] Talmudici penes Synedrium magnum fuiſſe ſummam rerum ſcribunt, ita ut rex ſine illius conſenſu de bello gerendo aliiſque rebus majoris momenti non potuerit decernere. Vide Sanhedrin. 1. 5. REL.

n Πλήθει.] *Big.* & *Samb.* πλήθη.

o Μηδ' ἵππων,] *Samb.* μηδὲ ἵππων. Subinde ὧν αὐτῷ γιγνομένων *Hen.* cum *Busb.* BERN.

3. *Terminos terræ ne liceat movere,*] *Terminos patrum tuorum aut ſociorum loco ne moveto. Deut. c.* 19. 14. & *c.* 27. 17. *Job c.* 27. 2. *Prov. c.* 22. 28. & *ſtatim c.* 23. 10. *Sanxit inſuper Romanorum ſecundus,* Qui terminum exaraſſit, ipſus & boves ejus ſacri ſunto. *Vide etiam leges Agrarias Licinii, Julii, Tiberii, Nervæ, Hadriani, aliorumque Imperatorum inter ſententias Pauli Romani, in collationibus Ruſini, & in Pandectis Juſtinianeis l.* 47. *tit* 21. & *adhuc diligentius apud Scriptores Gromaticos.* Terminorum avulſor, ſi per vim palam patraverit, rapti גזלה: ſin ſecreto, tenetur furti גנבה. *Siphri, ſive* Extravagantium Rabanicarum *fol.* 45. *d.* BERN.

p Ἡμῖν εἰρήνη·] *Al* ὑμῖν.

q Στάσεων γινομένων,] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* στάσεως.

4. *Qui terram conſeverit,*] *Περὶ φυτῶν ἀκροβύστων* καὶ *ἀκαθάρτων ſtrictim agit Moyſes Legiſlator, Lev. c.* 19. 23, 24, 25. *amplius Judas Princeps ejuſque ſecta Maſicla integra* Orla ערלה, & Maaſer ſeni *c.* 5. *Moyſes Maimonis* Iad *c.* 9. 10. *περὶ δεκατῶν δώτεων, & Coſenſis ille Moyſes* καθαρότητος *ergo. Caterum Doctor dubitantium rurſus abutitur* Agricultura Nabatæa *Vaxiadæ p.* 450. *de fundo ac ratione hujus legis, quæ ſane facilior communiorque apparet, quam ipſe aut Abeneſdras exiſtimabant, aut Grotius ab illis. Primos enim fructus arborum conſecratu ſibi poſtulavit bonorum omnium Auctor & Dator, ſed jam bonæ conditionis ut fas dignumque, & autumno quarto pluſquam exiguos, pluſquam raros: ante vero ab his tanquam præputiatis & impuris rerum abſtinendum. Quippe* עיקר ערלה מאוס, *Levitici Commentario parvo f.* 25. *b. Obſervabis deinde quam perite expedivit Flavius phraſin antiquam* כל פרי קדש הלולים ליהוה, πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῷ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ, *ubi ait,* καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, *&c. Similiter Patres Deuteroſeon,* נטיעת רביעי דינו להאכל בירושלם כמעשר שני, *Codice* περὶ δευτερωθέντων, *& alibi Operis Miſnici, &* Peſicta Zutarta, *ubi ſuperius.* BERN.

r Προβάλῃ] Sic *Busb. Hen. Samb.* & *Vat.* προσβάλῃ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Epiphan.* βάλῃ *Baſ.* & *G.*

s Χρήσθω·] Ita *Busb.* & *Hen.* Atticorum more. χρήσθω *Big.* & *Samb.* χρῆσθαι *Vat.* χρῆσθαι *Baſ.* & *G.* ut *Græcorum* nemo.

t Τῦτον ὑπ' αὐτῶν] *Al.* τοῦτον.

v Τρυγάτω] Ita in quinque *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* τρυγήτω *Baſ. G.* & *Caſtal.*

x Γιόμφιον·] *Hen.* & *Busb.* γόμφιον. Mox *Samb. Busb.* & *Hen.* μεῖα. Dein *Hen.* & *Busb.* χρῶν. BERN.

5. *Terra vitibus conſita*] *Morum quidem ſimplicitatem, vitam caſtam, & connubia paria homines omnino docet Maximus, ubi heterogenea negat tam ſementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam. Vetat autem vehementer confuſa iſta Lev. c.* 19. 19. *Deut. c.* 22. 9, 10. & 2 *Cor.* 6. 14. & *Iſraeli &* Noachidis, *quod eſt, toti generi noſtro,* Peſictæ minoris *f.* 25. *a. Hæc porro decreta late explicant, terroreque undequadraginta inculcant Scholæ Phariſaicæ ad Maſiclam* Cilaim, *& ab illis Maimonides ſuo in* Iad *titulo eodem,* & Samag *Interdicto* 181. & *R. Levis in* Catecheſi *capitibus* 249, 250, 568, & 571. *ubi* אלעזרי, בל תכם לב מזה יקח מוסר שלא למורח שני אנשים לעולם ברור מן הדברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם כמו צדיק ורשע *quo plane modo ſuper idem interdictum fecerat ſanctiſſimus Paulus,* μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ· τίς δὲ συμφώνησις χριστῷ πρὸς βελίαλ. *Adde his* Maccot *c.* 3. Baba meſia *f.* 91. & Cholin *f.* 115, 116. & *Commentaria magna Pentateuchi Hebraici f.* 236, 269, 297. *Procopium ad Deuteron.* & *Philonem p.* 712. *ubi impuritatem & naturam imbecillem aſino objicit, ne cum bove jugum unum ſubeat: quod & Rabini veteres & Abeneſdras dudum animadverterunt. Repetit etiam hac cauſa Maimonides* Ruſtica *Vaxiadæ,* & *odio Chaldaiſmi contendit temere in Terra ſancta vitium ordines frumento omni liberari.* Mores enim veteris fuit, *ait Auctor Agriculturæ Nabatææ,* conſerere cum vitibus juxta hordeum, vindemiæ felicioris cauſa, *p.* 451, & 504. *Verum hæc procul à Moyſe.* BERN.

y Τὸ ἄροτρον.] Sic *Big.* & *Vat.* in *reliquis* τ' ἄροτρον. HUDS. Lege τ' ἄροτρον COCC.

z Καθαρὰ] Ita habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθαρώτατα σπέρματα.

σιν. μὴ ἢ κτλώσιν ἐπάγῃ ὅσπ μὴ συγγνῶ. δέομαι γὰρ ὑμῶν τούτων μὴ ἀμβλῦναι τὴν μέχρι τοῦ [a] ἀνθρώπων ἡμῶν τὸ ὁμόφυλον ἀπιμία, τλεῖν ἐρχλεῖν ἀπὸ τοῦ πεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβεῖσαι. δεῖ ἢ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κἂν μίμησιν πρᾶγμα τοιοῦτο τοῦ κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. [b] ἀλλ' ὡς ὁ πεῖ τῶν τυχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι καὶ κατ' αὐτὰς ἀμέμπτως.

κά. Ἀμῶσας ἢ καὶ σπαιρουῶτας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσαι. [c] καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῶν δραγμάτων τοῖς βίᾳ στανίζουσιν, [d] ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς ἀφθροφλύ. ὁμοίως ἢ καὶ τὸ τρυγᾶν ἀποτελεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι· [e] καὶ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι ἐξ καρπὸν πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων σὺν ἔχουσι μεταλαβεῖν. ὁ τοσοῦτο [f] γὰρ ἂν ὀκ τὸ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ἀπορία τοῖς δεσπόταις ἤνοιγε, ὅση χάρις ὀκ τῶν δεομένων ἔλθοι· τὸ τε θεῖον τλεῖν γλεῖν [g] προθυμότερον εἰς τλεῖν ὀκλροφλεῖν τῶν καρπῶν [h] ἀπεργάσεται, μὴ ἐξ καθ' αὐτὰς προνομένων λυσιτελῆς, [i] ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἀφορμῆς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν, ὁπότε τρίβοιεν τὰς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὑπὸ τοῦ [k] ἄλωνος. ὁ γὰρ εἶναι δίκαιον εἰρχὴν τὰς συνεργασμένας τῷ καρπῷ, καὶ πεῖ τλεῖν ἡδέσιν αὐτοῦ πονήσασθαι. [l] μηδὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τὰς ὁδῷ βαδίζοντας· ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ὑπάρχειν [m] ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὑπὶ τῷ [n] παρεχθῆναι αὐτοῖς τῶν ὡρείων μεταλαμβάνειν. [o] ὑπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ πρυγῶντες [p] ὧν εἰς τὰς λίνους κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας [q] ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν, ἃ κατὰ βούλησιν Θεοῦ [r] παρῆλθεν εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὑπιγινομένοις.

quæ non ſint generis ejuſdem. nam ex eo metus, ne cognatorum dehoneſtamentum etiam ad homines uſque tranſeat, ſumpto ante principio ab iis quæ levia habentur & parva. Oportet autem nihil ejuſmodi eſſe conceſſum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio conſequatur imitatione expreſſa. quapropter & leges vulgaria non negligunt, ſcientes providendum eſſe ut nihil in eis poſſit reprehendi.

21. * Metentes autem & demeſſa colligentes ne ſpicilegium faciant: ſed & nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, ut qui inſperato proſint & ad alimoniam inveniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli; & olearum frugum nonnihil prætermittatur, ut ab iis colligatur qui de ſuis quæ percipiant non habent. non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis; quantum gratiæ, *modo hoc non fiat*, ex egentibus veniet: & Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, ſi non ſuæ *tantum* utilitati proſpexerint, ſed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area triturantium ora obligentur. non enim æquum eſt eos à fructu arcere qui una laborarunt, ejuſque in procreationem ſeſe delaſſarunt. Neque viatores fructus maturos guſtare prohibeantur, ſed permittatur eis tanquam ſuis expleri, ſive indigenæ ſint ſive peregrini; gaudentes quod illis concedere poſſint de fructibus maturis participare. nihil autem eis liceat aſportare. Neque vindemiantes obvios iis veſci prohibeant, quæ in torcularia deferunt. iniquum eſt enim bona, quæ ex voluntate Dei ad victum provenerunt, iis invidere, qui frui deſiderant eorum tempore.

Spicas & manipulos facta meſſe forte relictos, ut & vineæ olivetique reliquias decidua, pauperibus cedere. *Deut. 24.*

Boum ſpicas terentium ora non ligandа. Deut. 25. 1 Cor. 9.

Viatores à fructibus guſtandis non arcendi. Deut. 23.

a Ανθρώπων] *Al.* ἀνθρωπείων & ἀνθρωπίνων.

b Ἀλλ' ὡς] Excuſum bis fuit ἀλλ' ὡς ὁ πεῖ τοῦ τυχόντων μέλει. *Big.* & *Epiph.* ἀλλ' ὡς ὁ πεῖ τοῦ τυχ. ἀμελεῖται. *Samb.* ἀλλ' ὡς ὅτε πεῖ τοῦ τυχ. ἀμελεῖται. Vel leges ἀλλ' ὡς οὗ πεῖ τοῦ τ. μιλῆ. BERN. Ita *Big.* & *Epiphan.* nec aliter *Samb.* & *Vat.* niſi quod in uno ὅτε reperiatur pro ὁ, & in altero ὁδὲ. excuſum bis fuit, ἀλλ' ὡς ὁ πεῖ τοῦ τυχόντων μέλῃ τοῖς ν. Eſt qui conjicit, ἀλλ' ὡς ἂν πεῖ τοῦ τυχόντων μέλῃ τοῖς ν.

* *Metentes autem*] *Imperantur porro huic populo opera miſericordiæ & officia humana, ut ſunt iſthæc. Primo. Præter agrorum angulos, quos Phariſæi minus valere nolunt parte meſſis ſexageſima Maſicta* Pea *c.* 1. §. 2. *Spicas atque manipulos facta meſſe forte relictos, πῖα καὶ λέυτθ καὶ γόμες, pauperibus cedere. His etiam largiri vineæ olivetique reliquias, γωλεωτ, quæ ſunt decidua, vindemiatoris oblivia, & rhagologia: καὶ φέρεθ, ἐπιφυλλίδας δηλοῦντι Joſepho, Aquilæ & nonnunquam Interpr. LXX. vel his καὶ ῥώγας ſeu ῥάγας, ut legerat Philo abs eiſdem Interpretibus, p. 703. Vide jam cætera codicis* מאורת, *Maimonidis capita quinque priora de* Jure pauperum, *מתנות עניים. Bene enim convenit inter Joſephum & Patres δεύτερόσιτον tam de crimine quam de pœna,* Maccot. *c.* 3. §. 9, 10, 11. *Plectebatur adeo* בן הכורת *maſtigia, quicunque his talibus contraria fecerat, duræ Ægypti ſatis immemor, tredecim ictibus triplicis ſcuticæ, quod eſt huic Hiſtorico & Divino Paulo πληγαῖς τεσσαρακοντα μίαν, aut verbis Phariſæorum* מלקין אותו חסר אחת שלשים ותשעה ממספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. ארבעים חסר אחת שנ׳ במספר ארבעים מנין אומרים אותו אלא במכות, *Deut. c.* 25. 3. *Maſicta* Maccot *c.* 3. § 10, 11. & *T. Bab.* Synh. *f.* 10. & Maccot *f.* 22, 23. & *Maimon.* הראיורת להשתלש Synh. *c.* 16. *magno opere, & Uzielides ad Deut. c.* 25. 3. *Secundo. Bovem* (ἢ κτῆνος ὅλως Baba cama *c.* 5. §. 7.) *triturantem fiſcella non capiſtrari, Deut. c.* 25. 4. 1 Cor. *c.* 9. 9. & 1 Tim. *c.* 5. 18. *Philo p.* 711, 712. *Talmudici* Iebamot *f.* 4, 43. & Meſia *f.* 88, 90, 91, 92. & *præcipue Miſna* Meſia *c.* 7. §. 2. *Maimonides cum illic, tum c.* 13. §. 2. *grandioris corporis de* Conducto שכירות, & Turim *titulis* 337, 338. *Adde veterem Commentarium* Siphra *f.* 252. *c. T. Bab.* Meila *f.* 13 *a.* & *Bartenorium ad ſecundam δεύτερωσιν capitis* VII. Meſia. *Unde profecto conſtat à Gamaliele aliiſque iſtius ævi Scholaſticis edoctum beatum Paulum hoc Axioma, mite quidem & Moſaicum, à brutis operis ad humanas, ad ſacras tranſtuliſſe.* Τὸ γὰρ ἀναγωγῆς καὶ αὐτὸ ἦν τὸ προσῆκον, φησὶν; *quod ait Theodoretus ὁ συζητητής. Flagitioſa tamen eſt interpretatio Lazari Azariadæ Gemara* Iebamot *f.* 4. 1. & *Uzielidæ Paraphraſtæ ad Moyſis Deuteronomion. Quinvero in Iſraelitas ἀγωνιάζοντας, ſordidos ita & crudeles, ut ora induſtriis beſtiarum obſtruerent fallerentque, flagro undequadrageſimo, acerba quidem, ſervilis & condigna infamia, eſt ſervitus: quam etiam in cauſa Regia Grotius Seldenuſque, ut abſurdum parit abſurda, contra Moyſen Moyſiſque Succeſſores, & contra humani generis ſenſum permittunt. Tertio. Autumni tempore pomis ac uvis non prohiberi viatorem, neque æſtate vulſis ſpicis,* קטפרא מלילורת, *quantum modo apud fundum tuum eſſe volet. Deut. c.* 23. 24, 25. Baba meſia *c.* 7. §. 2, &c. Talm. Jeroſ. *f.* 11. *b.* T. Bab. *f.* 87, &c. & *in* Iad *Maimonidis c.* 12. περὶ μισθώσεως. *Namque Moyſis ſui indulgentiam.* כי תבא בכרם ובקמת רעך. *Onceloſus, Uzielides, & omnis Schola Talmudica præſertim intepretantur* ארי תתערו וגו׳, Conductus ſi fueris vindemiatum, ſive meſſum. *Liberalius tamen idem fas exponit Mattathiades, & in Evangelio ſuo ὁ εὐλογητός.* BERN.

c Καταλιπεῖν] Jam *Hen.* & *Busb.* καταλείπειν, & mox ἀπολείπειν BERN.

d Ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα] Ἔρημον εἶναι τούτοις πρὸς ἀφθροφλύ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* ἔρημ. εἰ. τούτοις ἀφ. προφλύ. *Samb.* HUDS. pro iis habet MS. τοῦτοις, ſic ut εὕρημα gloſſa ſit vocis ἔρημον. REL.

e Καὶ τῶν ἐλαίων] Sic in quinque *MSS.* in *Editis* καὶ ἐλαιώνων. HUDS. Deut. 24. 20. confer codicem Pea VII. 1. REL.

f Γὰρ ἂν ὀκ τὸ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Baſ. G. Aliiſque* γὰρ ὀκ.

g Προθυμότερον] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* προθυμώτερον, non male.

h Ἀπεργάσεται,] Ita ex *MSS.* in *Baſ.* & *G.* ἀπεργάσει.

i Ἀλλὰ καὶ] *Al.* ἀλλὰ καὶ τὸ ἀλλ.

k Ἄλωνος.] *Al.* ἄλωσ. in *Vat.* ἁλω, *Atticorum* ritu.

l Μηδὲ ὁπώρας] Prima denſa libri noſtri ſcripti aut impreſſi typis, tanquam ab ἵστωμι & ἐπάζομαι, *tempus cum fructibus ſuis, quod horam*, i. e. *meſſem frumentumque ſectum lectum continuo excipit.* Idem μεθέπωρον appellatur Didymo, Heſychio, aliiſque Criticorum non veruſtiſſimorum. Hujus autem Iudæi totiuſque nationis hoſtis Apion, & Grammatici plerique lenius efferunt ὀπώρας, ἀπὸ τοῦ ὀπὸ ſine ſenſu bono hoc vocabulum arceſcentes. Dicerent potius ἡ τοῦ ὀπὸ ἦβη τοῦ τρόπος ὥρας, ſive τὸ ἀκμὴν τῶν ὡρῶν, *quod æſtatem ſequitur.* Recte Euſtathius ὀπώρα ἡ μὴ τὸ θέρος ὥρα, à Poëta ſuo edoctus, καὶ φασὶ ἱλάσκεσθαι εἰς θέρος ἢ εἰς ὀπώραν. Diſtinctius etiam Didymus, ὀπώρα καλεῖ ὁ μεταξὺ θέρους καὶ φθινοπώρου καιρός. BERN. Alii lenius, ὀπώραν, efferunt.

m Ἐμπίπλασθαι,] *Big.* & *Samb* manu altera ἐμπιμπλασθαι, altera ἐμπιμπλᾶσθαι. *Baſ.* & *Gen.* ambabus utrique ἐμπιπλᾶσθαι, ut vel tono agnoſcat originem primam à circumflexo πλάω. Bene mox *Samb.* ὑφορᾶσθαι. BERN. Ita edidit *Bernardus.* ἐμπίπλασθαι *Big.* & *Samb.* ἐμπιμπλᾶσθαι *Baſ.* & *G.*

n Παρεῖχεν] Παρορᾶσθαι *Samb.*

o Ἐπιφέρεσθαι] Epiphanius, *Portare vero nihil eis liceat. Baſ.* & *Gen.* pariter ἐπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς ἐξέστω, *at ſecum inſuper ferre quicquam illis haud liceat.* Quod eſt phraſi obvia *Big.* & *Samb.* ἀποφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω, *inde tamen nihil iſti ſecum auferunto.* BERN.

p Ὧν εἰς] Ὧν ἂν εἰς τὰς λίνους κομίζωσι *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ἐπεσθίειν.] *Hen.* ἐπεσθύειν puta pro ἐπιγεύειν. BERN. Forte ἀπεσθίειν. COCC.

r Παρῆλθεν] Παρῆλθεν *Samb.*

tempestivitate, & vigente & abire properante, prout Deo visum fuerit. Quinetiam si qui præ verecundia attingere dubitent, ut capiant hortentur, Israëlitas quidem ut socios & propter cognationem *rerum suarum* dominos; homines vero, qui alicunde advenerint, obsecrantes ut iis *munusculis* uti velint hospitalibus, quæ Deus ipsis tempestive præbuerit. non enim *sibi* impendio esse putandum est, quæ quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bonorum copiam suppeditante non solum ad fruendum, sed etiam ad liberaliter dandum, volenteque & aliis hoc modo suam erga populum Israëliticum benevolentiam & felicitatis suppeditationem innotescere, dum etiam cum illis ea communicent quæ ipsis abunde supersunt. Qui vero contra hæc fecerit, plagis undequadragenis à publico fustuario acceptis, pœnam hanc fœdissimam liber perpetiatur; quod lucro serviendo dignitatem *suam* læserit. vobis enim pulchrum *erit*, calamitates in Ægypto & per solitudinem expertis, eorum curam gerere qui in similibus versantur; & opum abundantiam ex misericordia Dei providentiæ adeptis, hanc eandem egentibus ex simili sensu impertiri.

Decuma tertia triduis & orphanis dividenda. Deut. 26.

22. *Præter duas decimas, quas quotannis sol-

μᾶσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν· τ ὥρας ἐν ἀκμῇ τι ἴσης ϗ ἀβλαβοῦς ἀπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἐν εἰη. κῶν τῳ αἰσχύνης τινὰς ὀκνοιῶντας ἄψασθαι, λαβεῖν s ϖδηκαλείτωσαν, ὅπως μὲν Ισραηλίτας, ὡς κοινωνὸς ϗ δεσπότας διὰ τὴν t συγγένειαν· ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους v ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας, ὧν ὁ Θεὸς x καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέσχεν. ἀναλώματα γὰρ ὀχ ἡγητέον, ὅσα τις ϗ χρησύτηται y παρέντων ἀνθρώπῳ λαμβάνειν· ϗ Θεῷ τὴν ἀφθονίαν τ ἀγαθῶν χορηγοῦντϕ, z οὐχ ὅπως τὸ καρπῶσϑαι μόνον, ἀλλὰ ϗ τὸ διδόναι φιλοτίμως, ϗ βαλομένῳ τῷ τρόπῳ τύτῳ τὴν ἰδίαν a ϖδὶ τ τ Ισραηλιτῶν λαὸν εὐνοιαν ϗ τὴν χορηγίαν τ δίδυμονίας ϗ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ὀκ πολλῆ ϗ ϖδιόντϕ αὐτοῖς κακείνοις μεταδιδόντων. ὁ γὰ ϖδὸς τοῦτο πάσχοις, πληγὰς b μιᾷ λιπόσας πεσαρακονϑα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν, πρωΐαν τύτην αἰσίως ἐλεύθερϕ ὑπομενέτω· ὅτι τῷ κέρδει δουλώσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν ϗ κῆ τὴν ἐρημίαν, ϖρόνοιαν τ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι· ϗ τυχόντας ὑπερίας ἐξ ἐλέε c ϗ ϖρονοίας τ Θεῦ, τὴν αὐτὴν τύτην d ἐξ ὁμοίε πάσχειν ὑπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

κϛ'. e Ταῖς ἢ δεκάταις δυσὶν, ἃς ἔτος ἑκάστ ϖρόσ-

s Παρακαλείτωσαν] Ita *Basil. G. Hen. Busb.* & *Vat.* Verum ϖδηκαλῶσι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Samb.* per ectasin *Atticam* pro ϖδηκαλοῦσι. BERN. & HUDS.

t Συγγένειαν] *Big* & *Samb. συγγένειαν. Basil.* & *Gen.* præter consuetudinem *συγγένιαν*. Hoc quidem pro *συγγενίαν*, aut pro *συγγνώμην* voculatione Attica. BERN.

v Ξενίων τυχεῖν] Ξενίας τυγχάνειν ἀξιοῦντας *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας *Vat.*

x Καθ' ὥραν] Καθορᾶν legerat *Epiphan.*

y Παρέντων] Παρεῖσιν ἀνθρώποις *Idem.* παρείησιν ἀνθρώποις *Hen.* & *Busb.* παρείσιν ἀνθρώπων *Vat.*

z Οὐκ ἐπὶ τὸ] Οὐκ ἐπὶ τὸ [τῷ *Big.*] καρπῶσϑαι μόνοις, ἀλλὰ ϗ τὸ [τῷ *Big.* & *Coll. Voss.*] τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι [διδόναι *Vat.*] φιλοτίμως *Big. Samb.* & *Vat.*

a Περὶ τ τ] Περὶ τ Ισραηλιτῶν λαὸν *Big.* & manu altera *Samb.* & inter Latinos codex *Lipsiensis.* περὶ τ Ισραηλίτων λαὸν, *Samb.* manu altera, & quasi ἐκαθέζετο *Epiphanius.* Mox κἀκείνοις μεταδιδόναι, typis *Genevæ.* BERN.

b Μιᾷ λιπὼν] Μὴ λειπόσας *Samb.* corrupte, ut satis demonstrant cætera exemplaria Græca, Latina plane omnia, utque §. κβ'. hujus capitis adnotat clarissimus *Bosius.* Jam *Hen.* & *Busb.* ὁ π. τ. ποιῶν, πληγὰς μιᾶς λειπούσης τεσ. τ. δ. σκύτει λαμβάνων. BERN. In V. T. præcipiuntur 40 dari, uti nostri id explicare solent: at Judæi 39. & ita Paulus quoque fatetur se 39. accepisse. REL.

c Καὶ ϖρονοίας Θεῦ,] Ita *MSS.* in *Editis* deest καί. HUDS. Forte ἐξ ἐλέης ϗ ϖρονοίας. Vet. *Ex misericordia & providentia Dei.* COCC.

d Ἐξ ὁμοίε πάσχειν] Ἐξ ὁμοιοπαθῶς *Vat.*

e Ταῖς ἢ δικάταις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ταῖς δικάταις ταῖς δ. *Basil.* & G.

* *Præter duas decimas,*] *Sumebant equidem de proprio Patres familias Judaicas, aut Proselyti, per Palæstinas Syriasque, aut si vellent Samaritæ, &* נכרים, *quod est, Gentiles & Christiani, Masiclis* Trumot *c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 4, 9. *&* *c.* 4. 4. Biccurim *c.* 1. 2, 4, 5, 11. Challa *c.* 4. 11. *&* Talm. Jerof. *f.* 64. *b.* Iad *Maim. f.* 443. *Primo.* Primitias, בכורים *Βικκυρὲμ*, πρωτογενήματα *Interpr.* LXX. ϖρωτόλεια *Josepho*, Primitiva *&* Primitias *B. Hieronymo aliisque innumeris, qualia* Θαλύσια *vocavit Mæonides* ιλ. *i.* 530. *frumenti fructuumque suorum τὸ πρῶτον γλυκάμορον, scirpo* בגמי *ante signatum* Biccurim *c.* 3. 1. *nimirum ex his septem, tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis Punicis, olivis, & dactylis, tot dapibus Palæstinæ Deut. c.* 8. 8. *&* *Misna* Bicc. *c.* 1. 3, 10. *unde Talm. Jerof. f.* 64. *b.* פירות ראשון בכלל פירות האילן *&* *f.* 65. *c.* כי אלו מן התמוכר, *partem bonam* ϗ θέμις κῆ τ ὁπώρας, *indeterminatam quidem Misna* Peæ *c.* 1. 1. *&* Bicc. *c.* 2, 3. *aut sexagesimam ex Gemara, ut munus parcissimum, easque ad Jerosolyma lento itinere magna cum pompa & lætitia, præeuntibus tibicine, cophinis & bove* ἐλαυνομένῳ *&* κεχυσωμένῳ, *& ad quamque stationum centies decantato* שמחתי באומרים לי *Ps.* 122. *comportabant, apud Ædem Dei* במקום בעמוראה, *tempore aliquo inter festa Pentecostes & Encæniorum, quod est, nec ante oblatum Gomer, neo post Autumnum, rite agitandas & offerendas. Sedulo autem de his primitivis Sapientes Judæorum Masiclis* Biccurim, Pea, *&* Challa, *&* *Apophthegmatum Legalium Collector tit.* συνωνύμων *sui* Iad *f.* 442. *&* *mille alii Concisionis Rabinicæ: præcipue vero sacrorum rituum Auctor Exodi c.* 23. *c.* 34. *&* *c.* 35. *Deut. c.* 26. *Lev. c.* 23. *&* *Num c.* 15. *Secundo. Dein separabant de* πρωτογενείας, *&* *de frugibus conditionis melioris,* (Trumot c. 24. תן היפה) *&* *quidem usu jam dignis & apparatis, apud Deuterotas* כן התגמרים *&* τετελεσμένων, *aut locutione Mosaica* מלאתן ורמעך *Ex c.* 22. 29. *i. e. è farre post trituram coacervato, similiterque de aliarum frugum cumulis, & ex uvarum olivarumque pressarum lacrymis seu fluore, perite adeo verterunt oi ὁ'. τὰς ἀπαρχὰς ἀλωῶ ϗ λωῦ σ ὑ χεοῖσες: tradebantque heri Sacerdotibus, qui collectum venerant, ex jure Divino Deut. c.* 18. 4. *Ex. c.* 12. 29. *Num. c.* 18. 12. *Moysi &* *Deuterotis* התרומה *τὴν πρώτην, sive his* התרומה הגדולה *τὴν πρώτην τὴν μεγάλην*, LXX. *Interpr. modo τὸ ἀφαίρεμα, modo τὴν ἀπαρχὴν; Onceloso, Jonathani, & plerisque Masorethis* הפרשה *&* אפרשותא *τὸ ἀφόρισμα, aliis τὴν ἐξαίρεσιν, quæ etiam secuit aream torcularis, sed & velleris partem non minorem sexagesima vel pro oculo malo & avarissimo. Is enim modus Ezechieli vati notatus c.* 45. 13. זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחמר החטים וששית האיפה מכחר השערים LXX. *Int. αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφορίσετε, ἕκτον μέτρον* (*Jonathani pariter* חרמן שתא) במכילתא *&* *γομορ* (*leges χόμορ*) *&* πυρὸν, ϗ τὸ ἕκτον *&* οἴρι במכילתא *&* *κόρε* (*i. e. s. μέτρε* במכילתא *&* *χομορ*)· τ κελεῦν. *B. Hieronymus,* Et hæ sunt primitiæ quas tolletis, sextam partem Ephi de coro frumenti, & sextam partem Ephi de coro hordei. *Doctissimus Presbyter* Trumot *Primitias ad sacrum* κεφάλαιον *interpretatur, quod vides, & distinctius in Commentario* Primitiva: *imo aliquando sanctissimus Moyses eadem ἀφαιρέματα nuncupavit* ראשית *ἠνίκ, τὰς ἀπαρχὰς; unde magna confusio apud Scriptores Christianos Judæosque de Primitiis. Inde etiam indulgentia Scribarum antiquorum, siquis ante* Biccurim *de cado acervoque suo forte* Trumam *demserit: quandoquidem in Lege ἀφαίρεμα &* *ἀπαρχὴ* תרומה *nuncupetur tam grandis* Truma *Deut. c.* 18. 14. *&* *Ex. c.* 25. 2. *quam* Biccurim *πρωτολεῖα, seu Primitiæ proprie dictæ Deut. c.* 26. 2. *&* *Deut. c.* 12. 17. *Nam* Biccurim, *non* Trumas *ad Solymas deportare imperatum Israelitis, post Aquilam adnotat Auctor* Siphra *f.* 42. *idemque Compilator* Siphre. *Videamus autem quid de hac re Tiberienses docuerant olim nostrum Hieronymum,* Δεκάδαι *i. e.* decimam partem omnium frugum [מעשר ראשון *Pharisæis, Trumot. c.* 3. 6. Ita in genere quicquid in cibum mortalium è tellure creverit, decimatur, *inquiunt Antecessores initio Masiclæ* περὶ δεκατῶν, כל שהוא אוכל ונשמר וגרוליו מן הארץ חייב במעשרות] Leviticæ tribui populus ex lege debebat. Rursus ex ipsis decimis, Levitæ, hoc est, inferior ministrorum gradus, decimas dabat Sacerdotibus, & hæc est quæ appellatur ἐσχατοδεκάτη. *Locutione quidem Talmudica* מעשר המעשר Maaser hamaaser, *seu* δεκαδοδεκάτη, *seu centesima; necnon* תרומת מעשר Trumat maaser, *&* δεκάτης τὸ ἀφαίρεμα. Erant quoque & aliæ decimæ (מעשר שני) quas unusquisque de populo Israel in suis horreis separabant, ut comederet eas, cum iret ad Templum, in urbe Jerusalem & in vestibulo Templi, & Sacerdotes & Levitas invitaret ad convivia. Erant autem & aliæ decimæ, quas pauperibus recondebant, quæ Græco sermone appellantur πτωχοδεκάται. *Quod est phrasi Misnica* עני מעשר, Trumot *c.* 9. 3. *&* *passim.* Atvero Primitiva quæ de frugibus offerebant, non erant speciali numero definita, [*Ita de* Biccurim *illustrissimus Judas primis verbis Masiclæ* Pea, Modum & mensuram certam (שיעור) non habent Angulus pauperum, Primitiæ בכורים, Oblatio Regalim, Eleemosyna, aut *νομοδιδασκαλία. Pariterque de* Trumot *c.* 1. 7. "אין תורמין לא במרה ולא בטשקל ולא במנין וגו *vel ut Rabini solent dicere* באמר לא במרה.] sed offerentium arbitrio derelicta. Traditionemque accepimus Hebræorum, non Lege præceptam, sed Magistrorum (חכמים) arbitrio inolitam: qui plurimum, quadragesimam partem dabat Sacerdotibus: qui minimum, sexagesimam: inter quadragesimam & sexagesimam licebat offerri quodcunque voluisset. [*Hæc sane discipuli sui gratia ex Judæ Syntagmate Misnico, transtulerat Doctor Tiberiensis Trumot c.* 4. 3. עין יפה אחד מארבעים בירח שמאי אומרים משלשים

πον τελεῖν, τὸ μὲν τοῖς Λεύίταις, τὸ δ' ἑτέρῳ πρὸς vere præcepi, alteram quidem Levitis, alteram vero

משלשים והכנינית מהמשים וההריעה משמים Avara manus tollit Trumæ nomine *τὸ ἑξηκοστόν*, modica *τὸ πεντηκοστόν*, ſed liberalis *τὸ τεσσαρακοστόν*: aut ex placito Sammaiſtarum *τὸ τεσσαρακοστόν*.] Quod igitur in Pentateucho dubium relictum eſt, hic ſpecialiter definitur propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis deferendis, id eſt, ut ſexageſimam partem offerant eorum quæ gignuntur à terra. Si enim Corus, qui Hebraice appellatur Homer, & LXX. dicitur Gomor, triginta habet modios; Epha quoque & Batus decima pars eſt Cori; præcipiturque, ut ſexta pars tam Ephæ quam Bati detur Sacerdotibus in primitiis offerendis, quæ de tribus Modiis dimidium faciunt Modium: perſpicue ſupputatur ſexageſimam partem primitiarum Sacerdotes accipere debere. *Talia Hieronymus, talia & Salomo Jarchius ad idem Vaticinium. Cæterum de primitiis vellerum, ῥητὸν ἀγνοῦσι* ראשית הגז *accuratiſſime agunt Patres* Cholin *toto capite* XI. *& poſt illos Gemarici f.* 139, *&c. T. Bab. & ab illis Maimon. f.* 445. *a.* Iad. *Flagellabat autem hoc tributum ovile vel quinque bidentum Palæſtinarum, (ſive exterarum τῷ δωτίῳ, refragantibus licet Joſe Eleo, & ex recentioribus Maimonide,) velleris cujuſque Selaim quinque Judaicis, aut decem Selaim Galileis, quæ exæquant viginti ζυζα Judaica, Cholin c.* 11. *&* Trumot *c.* 10. 8. *vel ut babylonii adnotant f.* 136. *a, b.* Cholin. *τῷ ἑξηκοστῷ & πέμπτῳ. De cæteris* Trumis *extat Maſicla prolixa Phariſæorum, cum commentariis ſuorum nepotum valde prolixis. De Primitiis* בכורים *ſive βικκυρίμ ſtudioſe agit Moyſes c.* 26. *libri ultimi,* ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך וגו *(Onceloſo* מורים כל אבא *) τὰ ἀπαρχῆς τῆς καρπῶν, etiam Phariſæis interpretantibus* Biccurim *c.* 1. 2. *ἐμβαλεῖς εἰς τὸ κάρταλλον, voce Alexandrina Interpretes* LXX. *Moyſi* במנאה *βατλεῖν, mollita voce* צנא, *quæ Deuterotis* Caniſtrum *denotat, ſicut* Senna סאנה *apud Arabes: in Targumo Onceloſi & ubique Talmudorum* בכלא *&* בסל *i. e. ἐν κανῷ, in quaſillo: καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον, &c. Pertinebat igitur ad hunc ritum, Primitias legere, & ad Templum corbe deportare: tum eas Sacerdote manus dirigente coram Deo elevare, recitareque palam formulam ἀφορμὴ ὡδεῖ v.* 5. *offerre pacifica, & ὑμολογεῖν, & profiteri δικαιώσῃς à ſe probe pieque jam præſtitas: denique in Urbe Sancta pernoctare. Dicam jam à Phariſæorum reſponſis* Maſicta Biccurim *c.* 2. *quomodo inter ſe differant hæc tria, Biccurim, Truma, & Decimæ.* 1. *Truma & Biccurim (nam & hæc Trumæ vocantur Deut. c.* 12. 17. *cum c.* 26. 4.) *requirunt, ſiquis Laicus (ζάῃ* זר *) cogitato eas comederit,* מיתה *manum Dei vindicem; ſi incogitanter, ſuper pretium frugis partem quintam* חומש: *tanquam opes propriæ (*נכסי הכהן*) Sacerdotum, permutantur pro ſervo, beſtia munda, aut pro fundo coëmendo, exſolvendo debito &c. Bicc. c.* 3. 12. *aut* Cuſtodibus Ædis *erogantur: & ſi minores fuerint parte centeſima cumuli communis (*חולין*) in quem forte inciderint, eum haud conturbant, i. e.* יעלין בא ומאורע: *denique nec illota manu, nec ab hemerobaptiſta unquam attingunt. 2. Biccurim vero & Decimæ apportantur ad Ædem, tenentur Confeſſione* וזדוי, *Planctum prohibent Deut. c.* 26. 11, 14. *penitus expenduntur & ὀκταθαίρουν.) Deut.* 26. 13. *ante exitum trieteridis: & ſi forte commiſceantur, apud Solymas cum* Cholin *aut ſecum, hominem Laicum aut brutum veſci eis nefas. 3. Truma & Decimæ aream totam continent ab uſu fructu, donec eximantur, τεθμὸν δίκης: menſuram proventus certam habent; illa τὸ πεντηκοστὸν ex decreto Phariſæorum, hæ à Moyſe τὸ δέκατον: ſumuntur de ſeptem quæ celebrantur, deque reliquis frugum generibus, etiam ex conducto & ex recuperato: ad Templum & Tenupham haud obligantur. 4. Biccurim vero ad agrum ipſum pertinent, ibique deſignantur, non ab area & torculari capiuntur; imo agrum totum, ſi pius Iſraelita velit, vindicant auferuntque: atque, ut ſupra dixi, cum Euchariſtico ſacrificio, (propter Deut. c.* 26. 11.) *& cantilena & ſolenni agitatione offeruntur; indeque in Urbe Sancta pernoctant heri. 5. Poſtremo* Trumat Maaſer *Num. c.* 18. 26. *Maimon. de Jure Pauperum c.* 6, 6. *i. e. δεκατοδεκάτη, quam ἀπαρχὴν ἀπαρχῶν & λόγον ἐκλεκτὸν appellat Philo, & Scriptor melior μακαρίᾳ ἀκακαστὲ, & τεσσαρὰ ἀέναοι, quamque Levitam Sacerdoti fas ſolvere, inſtar* Trumæ grandioris *acervum vetat, donec ipſa eximatur, uſurpari, eſtque menſuræ definitæ: at tamen ex incorrupto carpitur, ſicut biccurim ſolent, pro fructu marcido & poſt notationem corrupto,* ושלא מן המוקף *Tertio. Poſt exemptas Primitias Trumaſque* בכורים ותרומות, *reſidui proventuum terræ quorumcunque unde veſcimur, Deut. c.* 14. 22. *& 2 Par.* 31. 5. *pecorumque decimam menſura, pondere, & numero certo captam & accuratam* Trumot *f.* 52. *&* Abot *f.* 10. *imo Scribarum præſcribentium κομιανηδυοσμαλα χωδέκαλον Matth. c.* 23. 23. *Luc. c.* 11. 42. *& Juris Judaici Maſictis* Maaſerot *& c.* 2. 1. Demai, Joma *f.* 83. *b. &* Roſſana *f.* 12. *T. Babyl. & Maimonidis hilcot* Maaſer *c.* 1. *f.* 434. *d. Et ſollicite Doctores Urbis f.* 48. 3. גמ' *δεκάτῳσι* quidem ſemen quicquid habet, quicquid veget natura, etiam חרובים, צנונות, בצלין, שחלים, לוף, כרשין, aut ſiquid hiſce vilius creſcit: *ibidemque ait Iſa bar Juda*, Sapientes decimant olera, המעשרות לירקות מדבריהם. *Levitis vel Leviſſis, aut quidem Sacerdotibus ex ſanctione Eſdræ nobiliſſimi Scribæ, multatis adeo τοῖς νεωκόροις Talm. Jeroſ. f.* 56. *d. & Talm. Bab.* Cholin *f.* 130. *& Maimonidi ad ultima Maſictæ* Maaſer Seni, *& Siphre f.* 20. *b. tribuebant Laici, dominuſve vel conductor. Non enim Levitis ſolvebant Levitæ aut Sacerdotes, Talm. Jeroſ. ad μααρὶς σὺν c.* 5. 9. *& Talm. Bab. f.* 130. *& χολὶν. Hæc autem omnia tradebantur nomine* מעשר ראשון. *τὰ πρῶτα δεκάτης, ut loquuntur Judæorum Patriarchæ, metu vero vindictæ Divinæ* מיתה; *ita Moyſen interpretantur Num. c.* 18. 21, 22, 24. *Cæterum primis illis decimis, ut κοιναῖς* חולין *minimeque ſacris rebus, veſci licuit plebeios, etiam parum puros, Num. c.* 18. 30, 32. *& ibidem Siphre f.* 20. *b. Quarto. Tum reliquæ frugis decimam, ſicut juſſum erat Deut. c.* 14. 22, 24. מעשר שני *δεκάτῳ δώτέραν* voce *Phariſæorum, ejuſve pretium parte quinta adauctum, apud urbem Solymas patres cum familiabus ſuis hoſpites læti impendebant & pollucebant. Nam, ut ajunt Phariſæi Maſicla περὶ δικαίων δώτέρων,* מעשר שני ניתר לאכילה ולשתיה ולסיכה. *Quinto. Quinetiam tertio quoque anno, ſive bis quavis heptaëteride (annis enim ſeptimis ſive Sabbaticis Terræ Sacræ cultoribus ceſſabant omnino ἔργα καὶ δῶρα) decima ejus quod reſtaret, titulo τῆς πρώτης δεκάτης apud Joſephum, pariterque* מעשר *initio Tobiæ, quod exemplaria Hebraica, Græca, & Syriaca conteſtantur v.* 7. *adverſus cavillationem Joſephi Scaligeri. Quis enim non videt Hieronymum ab Hebraico abiiſſe boni Naphthalitæ & à rei veritate, ubi verterat*, Ita ut in anno tertio proſelytis & advenis miniſtraret omnem decimationem. *Tertias inſuper decimas arguit Deut. c.* 26. 12. *τὸ δεύτερον ἐπιδικάζων δώτεις, ſi recte perpendas. Legerant enim οἱ ο'. in Codice Moſaico* שנירת המעשר *συνιδεῖν*, iterumque decimabis datum Levitæ &c. *Seldeni etenim* שנירת *Hebraicum non eſt. Clarus etiam ipſe Hieronymus apparet & diſertus c.* 14. 28. Anno tertio ſeparabis aliam decimam (*i. e. præter* מעשר שני, *ſive* decimam Euchariſticam, *de qua egerat vir ſapientiſſimus à v.* 22.) omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore. *Clarior adhuc Theodoretus ad Legem eandem, ὧν πρῶτα ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδικάζον τῷ ἡγουμένων σὺν οἷς ἐπιλαυτῷ ὠπείνῳ, καὶ θήσῃς αὐτὸ &c. ἴσιον δὲ ὡς ἰώσηπος ἐντεῦθεν λαβὼν ἀφορμὴν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ ἰουδαίων ἐπισάμβον ἔδος ὡς ἰουδαῖος, πρῶτα ἔφη δεκάτας φορτιζόμενα τὸν νόμον φοφορίζειν τῷ μὲν τοῖς λεύίταις, τῷ δὲ τοῖς ὀρφανοῖς· καὶ τρίτας χήραις, τῷ δ' ἄλλῳ τρίτῃ τῆς φορτιζόμενον δεκάτας. Quinimo contra Joſephum in hoc ritu Scaliger, Amama, & Seldenus validi nihil objiciunt. Quinvero eodem nomine* מעשר בינוני *μααρὶς γανὶ in libro Miſnæ, τὸ πλουσιοδεκάτης ſimiliter Hieronymo, contra vicinam pauperiem, præcipue viduarum & orphanorum, domi erogabatur, propter Deut. c.* 14. 28. *& c.* 26. 12. *unicuique profecto in agro poſcentium ſemicabum tritici, hordei ſpeltæve cabum, vini ſemilogum, & de cæteris ſicut Phariſæi juſſerant* Pea *c.* 8. 5. *&c. &* Cholin *f.* 131. *donec diſſiparetur totum πλουσιοδέκαλον. Verumtamen ad oſtium herus inter inopes diſtribuet, quo ſibi modo placuerit, diſtribuet inquam. Quippe* decimæ paupertinæ *non ſolvunt debita, benefacta non repenſant, captiva capita non redimunt, regionem ſuam non mutant, ſportulas nuptiales non præſtant; nec quidem faciunt eleemoſynam* צדקה, *multo minus hero cedunt in uſum fructum,* Pea f. 57. *&* Cholin f. 131. *Quanquam Maimonides l.* 6. *ματζαιὼτ γανιείμ, ex ſententia R. Joſuæ Levitæ, aliorumque Babyloniorum f.* 12. *b. Talm. Bab.* de Anno ineunte, *hanc decimam ſolutam adfirmat καὶ τελευτηλίδας loco* decimæ ſecundæ *abſque novo damno areæ. Ita & par Targumiſtarum Uzielida & Solymitarius Deut. c.* 26. 12. בשתא תליתאה מיעשרא תנינא הוא מעשר מככניא. anno tertio perſolves decimas ſecundas, nomine ac uſu Decimarum Paupertinarum. *Subjicit tamen ibi Jonathas*, quinimo Decimam tertianam מעשר תליתאי *apud Deum deportatum comedes. Quaſi* Decimæ Euchariſticæ & Pollucta מעשר שני *annis tertiis tertio loco venerint, & medio τῷ πλουσιοδεκάτῳ. Sacrum inſuper idem ſuadet, quod Joſephus ex illo & ex conſuetudine voluit. ἰὼν ὃ σωτελίσῃς πᾶν τὸ ἐπιδικάζον τῷ ἡγουμένων σὺν οἷς ἔτη τῷ τρίτῳ*, qui quidem annus eſt Decimarum, *crede, aliarum*: dabiſque ex triennalibus hiſce decimis Levitæ cæteriſque merito poſtulantium *Et adhuc diſertius καὶ τὸ σαμαρείτικον*, وفي السنة الثالثة سنة التعشير anno tertio, anno decimationis ſive novi cenſus, dabis nimirum *τὸ τεσσαρδέκαλον* turbæ Levitarum orbarumque. *Nam cum perrexerat per gratulationes civium Jeroſolymitanorum ordo aliquot Stationarius ad montem Dei* להר הבירה, *calathum ſuis quiſque humeris portabat, ex auro quidem vel argento ditiores, reliqui viminеum* Biccurim *c.* 3. 8. *præcipuis telluris ſacræ deliciis intus repletum, extra coronatum, ornatumque, neque hoc officium detrectabat vel rex Agrippa, in Atrium Iſraelis* לישראל, *ultimum Divinorum Hymnorum canentes, dum aſcenderent, Levitis ſubinde ♯.* 30, *modulantibus. Mox pullis avium, quos etiam ſuper corbes ferebant, Sacerdoti εἰς ὁλοκαύτωσιν traditis, recitatur Deut. c.* 26. *v.* 3. הגדתי *&* ἀναγέγραπται σήμερον *&c. Dein lætum primitiarum onus, ab humeris remotum,* Agitatur *rite apud Deum, Sacerdote ſubtus dirigente, & Laico Sportæ manubria prenſante profiteteque ſimul ex formula* ארמי אבד אבי, *Deut. c.* 26. *v.* 5. —— 10. *quam μικρὰ βικκυρίμ appellarunt ex re,* Sotæ c. 7. 2, 3. *verbis omnino Hebraicis. Nam* וידוי מעשר Profeſſio Decimarum, *Deut. c.* 26. *v.* 13, 14, 15. *quavis linguarum licebat,* Sotæ *c.* 7. 1. *Hunc autem in modum Decimas olim confitebantur,* Maaſer *Seni extrema Maſicta, &* Jad *titulo eodem c.* 11. *die ultimo Azymorum ad Sacrificium Veſpertinum, heptaeteridum annis quarto & poſtremo, Trumatione atque Decimatione vel tertii anni, Deut. c.* 14. 28. *jam peracta & perſoluta. Quippe frumentum & herbæ ἀπεδεκατώθη ad Tiſris initium, arbores ad medium Sebeti, cuncta præ Paſchate: quinimo reliquias iſtius cenſus, quæ forte heris uſque remanſerant, ante diem* XXII. *Niſanis donari aut comburi oportuit,* Maaſer ſeni c. 5. 6. *Extuli, φησὶν ὁ ἀληθῶς ἐσχατολίτης, quod ſacrum erat,* decimas equidem ſecundas & fructum arborum quadriennium, Lev. c. 19. 24. *tradidique Levitæ,* decimas primas, Num. c. 18. 21. *Largitus etiam ſum* trumam grandem & trumam decimalem. *Peregrino profecto & orphano & viduæ τὸ πλουσιοδέκαλον*, & ſpicilegium, & manipulum relictum,

ro ad epulationes, anno *quoque* tertio tertia conferatur, *ad distribuenda quæ desunt mulieribus viduis & pueris orphanis. Fructuum autem maturorum quicquid primum cuique proveniſſe contigerit, *id* in Templum deferant; Deoque pro terra unde manarint, quam eis poſſidendam tradidit, *grato ore* laudato, *ac* ſacrificiis, quæ lex eos ferre jubet, rite peractis, horum primitias dent ſacerdotibus. Poſtquam vero ea quis perfecerit, & adduxerit etiam decimas omnium, una cum primitiis quæ aut Levitis ſolvendæ erant aut in epulis inſumendæ, ad ſuam domum abiturus, contra delubrum ſtans Deo quidem gratias agat, quod ab Ægyptiorum injuria liberatis terram uberem & amplam fruendam dederit: teſtatus vero ſe decimas ex Moyſis legibus peregiſſe, Deum *ſuppliciter* oret, ut ſibi ſemper benignus ſit & propitius, atque omnibus communiter Hebræis præſens eſſe perſeveret, ſervando quidem quæ eis

τὰς δωρέας, [f] τρίτῳ ϖϵοὺς αὐτοῖς [g] καὶ τὸ ἔτος τριτον συμφέρειν εἰς ἀναλήμψιν τῶν ἀπαναιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ [h] παισὶν ὀρφανοῖς. τῶν δὲ ὡραίων ὅ, τι καὶ [i] πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γιγνόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης [k] αὐτὰ γῆς, ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, ὁλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπιφέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες, τέτων τὰ [l] πρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπὰν δὲ ἅπαντα ποιήσῃ τις, [m] καὶ πάντων τῶν δεκάτας ἅμα τοῖς [n] εἰς τὰς λόγιτας καὶ τὰς δωρέας τῶν ἀπαρχῶν ἀπενεγκὼν, ἀπέναι μέλλῃ ϖϵοὺς. [o] αὐτὸν οἰκάδε, στὰς [p] ἀνίκρυς τοῦ τεμενίσματος ἐυχαριστάτω μὲν τῷ Θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας [q] γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι· μαρτυράμενος δὲ ὡς [r] πᾶς τις δεκάτας καὶ τὰς Μωϋσέως τελέσαι νόμους, αἰτησάσθω τὸν Θεὸν ἵλεων αὐτῷ ἀμπαῦσαι εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν

ctum, agrique mei angulum Deut. 24. 19. Lev. 19. 10. *abs a-dibus adeo meis* Collyras Challæ nomine debitas Num. 15 20. *Omnino ſicut juſſiſti*, non turbavi ordinem decimarum trumarumve. *Non violavi mandata tua*; non obtuli avulſum pro indecerpto, vetus pro recenti, vel aliud pro alio genere. *Neque ſum oblitus* agendarum hac cauſa tuo Numini gratiarum. *Quin* decimas ſecundas cognati funeris *in luctu non comedi; neque immundus iſta forte ſeparavi, neque impendi quicquam eorum* in pollincturam, in ſandapilam, involucrum, lamenta, vel in alia funebria. *Obedivi vero voci Domini mei*, comportatis iſtis ad Ædem Electam בית הבחירה, *& imparata quæcunque ita præſtiti* lubens lætuſque. *Hoc colon ſubmiſſa, voce altiori ſequentia, T. Feroſ. f.* 56. *Tantum enim Profeſſorum faſtum ſeculo ſuo pravo & illiberali ferre non potuit pius Chaſmonæus Johannes P. M. ſed interdixit potius*, Maaſer ſeni c. 5. 15. *iterumque* Sota c. 9. 10. *Recte adeo obſervavit R. Hylas de hac Exomologeſi, contumeliam atrocem Sanctiſſimo facere*, מי שהוא אומר עשיתי והוא לא עשה. *Pergit autem vox confitentis. Reſpice igitur de ſanctо habitaculo tuo in cœlis:* ſicut nos mandata tua jam faceſſimus, vota etiam noſtra, quæſumus, perfice; *atque benedic Iſraeli populo tuo* filiis multis filiabuſque; *tellurique quam à te habemus*, roribus & aquis & prole magna beſtiarum: *quatenus pollicebare pridem Majoribus noſtris ſolum melleum & lacteum*, dulcioribus fructibus nobile. *Sic erat Phariſæorum Commentatio ad Deut. c.* 26. 13, 14, 15. *pietate, quod ſentio, & bona eruditione præclara*, Maaſer Seni c. ult. §. 10. &c. *Mox Deo adorato, munus cum qualo juxta Altare relinquitur* Biccurim c. 3. §. 4, 5, &c. *& Maimonidis hilcot* Bicc. c. 4. בקרן דרומית מערבית *verſus plagam Africam, pietatis domeſticæ monumentum cibuſque Sacerdotum; ſumendus tamen revereuter ac opportune* בקרוש מקרש Biccurim f. 85. *Talm. Bab. Quiſquis enim flaminum ante carmen illud ſolenne guſtarat, luebat undequadraginta*, Maccot c. 3. 3. *Reddebantur autem rurſus heris calathi ſui deaurati donis caſſi. Fas autem fuit* Scham Biccurim *recitari ab Iſraelita alterius ſaltem parentis, non à Genſili, non à Proſelyto, propter Deut. c.* 26. 3. 7. *& δεύτερωσιν βικχυρὲμ* c. 14. *indulget tamen his aliquatenus conſuetudo, quod ex Juda Principe urget R. Joſua Levita Talm. Jeroſ. f.* 64. *a. quia Abramum totius mundi patrem renuntiarat ὁ ὢν Gen. c.* 17. 5. *quomodo & Diviniſſimus Paulus idem Oraculum in ſuis Epiſtolis ſæpius expoſuit, & ex recentioribus Moſes Maimonis jubet intelligi*, Hilcot Biccurim c. 4. *Licuit & Sacerdoti Levitæve propter urbes ἀσύλους ἡ τῶν πρωτογονημάτων ἐξομολόγησις*, Maaſer Seni c. 5. 14. *Non licuit illa fœminæ, aut ſervo, aut commiſſario, aut dubii generis homini, quos ſane omnes prohibet* אשר נתתי לי, *Deut. c.* 26. 10. *Sed nec tempori fieret ultra ſolennia Scenopegia, aut pro agro poſt exemptas primitias divendito, aut primitiarum corruptarum forte loco ubi aliæ denuo offerentur, aut fiſcella ſecunda, ſiquis bis ἀπαρχὴ ſpecie variante; multo minus pro unica duntaxat ex ſeptem frugibus*, Biccurim c. 1. *Liquet igitur totius annonæ portionem prope quartam abſtuliſſe colonis Hebræis* Primitiarum, Trumarum, *triumque* Decimarum *jus: ut de* Demai *cumuli dubii ἀναδεκατώσῃ deque Sacrificiis cæteriſque opibus Sacerdotum, quas recenſet paragraphon antepenultimum Maſicta* Challa, *Philoque Philoſophus p.* 830. *jam ipſe taceam. Patet etiam inde, rerum omnium Largitorem, quicquid in Sacerdotes ſuos confertur, ſibi redditum exiſtimare & gratum habere. Tale quid animadvertit Levis Catechiſta Præcepto* LXXII. *Graviſſime igitur increpat & repetito Adamantius noſter Hom.* XI, *ſuper numeros*: Quomodo ergo abundat juſtitia noſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, ſi illi de fructibus terræ ſuæ guſtare non audent, priuſquam primitias Sacerdotibus offerant, & Levitis decimæ ſeparentur: & ego nihil horum faciens, fructibus terræ ita aburar, ut Sacerdos neſciat, Levites ignoret, Divinum Altare non ſentiat. Hæc diximus, aſſerentes mandatum de primitiis frugum vel pecorum debere etiam ſecundum literam ſtare. *At quid dicit Seldenus noſter? Legatur potius Legumlatorum primus Moyſes* [Num. *c.* 15. *c.* 18. *& c.* 31. *Deut. c.* 12. *& c.* 26. *Exod. c.* 22. *c.* 23. *c.* 25. *& c.* 35. *Lev. c.* 2. *c.* 7. *c.* 23. *c.* 25. *Nehemias etiam c.* 10. 37, 38. *& proximus Prophetis Tobias c.* 1. 6, 7. *Poſt illos videre Zegemin tomus primus Miſnæ, & Siphra f.* 53. *Atque porro Maimonidis libelli quinque, de* Eleemoſynis *maxime c.* VI. de Trumis, de Decimis primo dictis, de Decimis ſecundis, deque Primitiis: *necnon* Samag *inter mandata* 133 —— 140. *& inter vetita* 253 —— 264. *Huc etiam pertinet quod de juſtitia, i. e. αὐτάρκῃ Phariſæorum, obſervavit in Panario ſuo hereſium profligator. ἀπεδεκάτευ τὰ τῶν δεκάτων*, perſolvebant illi decimas omnes. *τὰς ἀπαρχὰς ἐδίδυ*, elargiebantur adeo bicurrim. *τριακοσίας τι*, adhæc מעשר עני decimas pauperum unoquoque triennio expenſas, *καὶ πιττηκοσίας*, trumot inſuper ſive *ἀφαιρέματα*, multam quinquageſimam areæ & torcularis, ſicut ea Secta ſancierat, ultro eximebant. *Hæc quidem Epiphaniana cum ignaris intellexerunt Petavius & Seldenus. Stet denique Philo ad ſeram coronida (ſatis eſt) his verbis p.* 437. *Οὐκ ἀπὸ ζώων μόνον ἀπάρχεσθαι δικαίως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὅσα ἀπὸ γῆς βλασταίνει διείρηται), Lev. c.* 27. 30. *Et alibi*, κελεύουσι οἱ νόμοι δικαίως μὴ ἀπὸ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ θρεμμάτων ἡμέρων, καὶ ἐξίσου ἀπάρχεσθαι τοῖς ἱερωμένοις· ἀπὸ ἧς τε κατ' ἀγρὸν ὀπώρας, καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων κατ' ἀναλογον τῆς κτήσεως, ὡς ταλάντοις πλήθεσι κομίζειν, σιτῳ μὲν ἀδύτῳ εἰς τὸ θεῖον πεποιημένους, ἃς ἀναγράπτως ἐγλιτόωσιν αἱ ἱεραὶ βίβλοι· καὶ ϖϵοσέτι βοῶν καὶ ϖϵοβάτων καὶ αὖ ὠῶν τὰ πρωτότοκα. *Et p.* 830. δεύτερον ἢ (*præter* Challam) ϖϵοσαπτὴν ἀπὸ τῶν ἄλλης κλήσεως ἀπάρχεσθαι καθ' ἑκάστην μὲ ληνὸν, οἶνον· τῷ δὲ ἄλατα, σῖτον καὶ κελεύς· ὁμοίως δὲ ἐξ ἐλαιῶν ἔλαιον, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων ἡμέρας καρπὸς· ἵνα καὶ τοῖς εὐεργέταις βίον δύνωνται, ἁπλούστερον ἐξ ἀφθόνων πηγῶν κόσμῳ ϖϵοτίκοντος. τελέτω ἐφ' ὑγιείᾳ, τὰ πρωτότοκα θεῷ, καὶ ἄλλοι πέρυσι ἀ βρέχωμι ἐπινίμῃ τοῖς ἱερεῦσιν ἕκαστον, (ἱερεῦσι δίκαιον legit interpres Latinus) τῶν ϖϵοσόδων ἀπάρχεσθαι κελεύσας ἀπὸ τε σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ ἔτι θρεμμάτων ἐπιγονῆς, &c. ἐξ ὧν ἁπάντων ἴσι δῆλον, ὅτι βασιλέως εἰς σεμνότητα καὶ τιμὴν ϖϵοσήκῃ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ νόμος. καὶ ἄλλαι ἧ εἰσιν ἐξαίρετοι ϖϵοσόδοι πρεσβύσασαι ἱερεῦσιν, αἷς ἀπὸ τῶν ἀναγομένων θυσιῶν. *Et p.* 834. κληρος μὲν τῶν νεωκόρων αἱ δεκάδ). ὁ ϖϵότερος γὰρ εἶπεν ὁ νόμος αὐτῶν χεῖρας τῶν λαζόντας, ἢ πάλιν ἄλλας δεκάτας ὡς ἀπὸ κτημάτων ἰδίων ἀπάρξασθαι, καὶ δῶναι τοῖς τῶν αἰμέτων τάξεως ἱερεῦσι. BERN.

f Τρίτῳ ϖϵοὺς αὐτοῖς] Ita ut non ſint eædem ac decimæ ſecundæ, ſed diverſæ ab iis, ϖϵοὺς αὐτοῖς. Præter eas quæ quotannis ſolvebantur, has anno tertio ſolutas videtur putaſſe, quoniam τρίτῳ appellat. REL.

1 *Ad diſtribuenda quæ*] *Al.* ut dividatur indigentibus, mulieribus &c.

g Κατὰ τὸ ἔτος τρίτον] Κατὰ ἔτος τῷ. *Vat.*

h Παισὶν ὀρφανοῖς.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πᾶσιν. & paulo ante τῶν πιστρέφων pro τῶν ἀπαναιζόντων *Busb.* & *Hen.*

i Πρῶτον] Sunt ביכורים, ϖϵοτέλεια mox appellanda: pro qua voce ϖϵοβλεια in MS. cod. eſt. REL.

k Αὐτὰ γῆς,] Αὐτὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

l Πρωτόλεια] Πρωτέλεια *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* etiam ſenſu Lycurgi νομοθέτᾳ libro de Sacrificiis. ϖϵοτόλεια *Big.* & *Samb.* Quomodo Heſychius ϖϵοτολεῖον, ἀπαρχῶν. Sic enim legi volo pro ϖϵοτολεῖον, ὑπάρχον. Frequentius tamen rectiuſque legitur τὸ πρωτόλειον, quod eſt eidem Grammatico, & Suidæ, & Etymologo magno ἡ ἀπαρχή. Similiter illuſtriſſimo Photio πρωτόλεια, αἱ τῶν καρπῶν ἀπαρχαί, οἷον πρωτολῆια. Eadem in miſera Græcia τὰ πρωτόλουδα. BERN.

m Καὶ πάντων] Caſſiodori codex, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοῖς εἰς τοὺς λόγιτας καὶ τὰς δωρέας τῶν ἀπαρχῶν ἀπενεγκὼν. Reſcribes tamen, amabo, Καὶ πάντων τῶν δεκάτας ἅμα τοῖς εἰς τοὺς λόγιτας καὶ τὰς δωρέας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼν. Vel hoc modo, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοὺς εἰς τοὺς λόγιτας καὶ τὰς δωρέας τῶν ἀπαρχῶν ἀπενεγκὼς. *Samb.* ἐπὶ τοὺς λόγιτας. BERN.

n Εἰς τοὺς Λόγιτας] Ἐπὶ τοὺς Λόγιτας *Samb.*

o Αὐτὸν οἰκαδε,] Ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

p Ἀνίκρυς] *Al.* ἀνίκρυ & ἄνικρυς. HUDS. Ita explicat quod Deut. 26. 13. dicitur quod לפני יהוה *coram facie Dei* peragi debuerit. REL.

q Γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γῆν αὐτὴν *Baſ.* & *G.*

r Πᾶς τε δεκάτας] Τάς τε δεκάτας καὶ τ' ἄλλα τὰ τῶν Μωϋσέως νόμους *Busb.* & *Hen.*

s Ἵλεων] *Big.* & *Samb.* proletarie ἴλεον, ſaltem ante vocalem literam. Ibi *Samb.* ἀμπαυτός. Et ſtatim *Big. Baſ.* atque *Gen.* κοινῇ, contra artem Herodiani. BERN.

t Παρασκευ-

πᾶσιν Ἑβραίοις διαμένειν, φυλάττουσα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, [t] περσκτήσασθαι δ' ὅσα δυνατὸν χαρίζεσθαι.

κγ'. Γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γινόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ [v] νοθεύσας, μηδὲ λυπῶν τὸ πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δέλας δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος [x] πρὸς τοῦτο τινες ἐκβιάζωνται. κωλύειν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ ἀνάρμοστον καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. [y] ἐπὶ δὲ μηδὲ ἡτιμασμένης εἶναι γάμον· ἧς δ' ὕβρει τὸ σώματος πᾶς ἀπὸ τοῦ γάμου βιασίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν πρόσοιτο· γνώσιος δὲ ἂν ἔτι τὰ παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, [z] εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν, [a] μηδὲ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. [b] εἴ τις ὡς παρθένον μνησάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι· δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν [c] ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογισθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, [d] ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μὴ τούτων ἐγγυτέρω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κριθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι· μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνης ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας εὑπρεπῶς δείξαι, καὶ πρὸς ἃς ἀδὲ ἀντιφεῖν δυνηθείη. [e] τοῦ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν, πρόστιμον ἐκτινέτω, πληγὰς τεσσαράκοντα [f] μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους [g] ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὸν παιδίσκον ἐφθαρμένον· [h] δημότης μὲν ὢν, τοῦ μὴ σωφρόνως προσθῶσι τῆς παρθενίας ἄχει γομίμων γάμων, καταλιθέσθω· ἂν δὲ ἐξ ἱερέων ἡ [i] γεγυνημένη, [k] κατέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὄντων τινὶ, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας [l] ὄντι τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης· ἀν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνώμενος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὡς δι-

largitus est bona, quæcunque vero donare potest adjiciendo.

23. Cum vero *juvenes* ad ætatem nuptiis idoneam pervenerint, [1] uxores ducant virgines ingenuas, honestis parentibus natas: qui autem virginem non ducturus est, ne cum alio degentem, quam corruperit, sibi copulet, neve priorem ejus virum contristet. Porro servas ne ducant liberi, quamvis ad hoc ab amore impellantur. nam ut quod decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad *vitæ cujusque* dignitatem *maxime* conducit. Præterea [2] nec cum prostituta matrimonium ineundum, cujus, propter corporis probrum, sacrificia nuptialia Deus non sit admissurus. ita enim natorum ingenia fient liberalia, & ad virtutem erecta, si ex turpi conjugio non geniti fuerint, neque ex libidine eorum qui cum *femina* non libera convenerint. Si quis aliquam pro virgine desponsam, postea talem non invenerit, ipse quidem actionem intendat & accuset, eis quæ ad rem demonstrandam habet indiciis usus. Puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos propius eam cognatione attingere videbitur. Et puella, si quidem judicatum fuerit eam non deliquisse, cum accusatore habitet, nullam eam dimittendi potestatem habente, nisi magnas ei causas præbeat, & quibus nihil contradici possit. Quod si crimen & calumniam audacter & temere impegerit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, patrique siclos quinquaginta solvat. Sin autem puellam corruptam coarguerit, si quidem popularis sit, quod usque ad legitimas nuptias virginitatem non prudenter defenderit, lapidibus obruatur: sin ex sacerdotibus nata sit, viva cremetur. Si cui sint duæ uxores, & *is* alteram, propter amorem aut pulchritudinem aut aliam ob causam, magno honore & benignitate prosequatur, alteram autem minori observantia & affectu: si filius ex dilecta genitus, procreato ex altera junior, jus primogenituræ, propter patris erga matrem benevolentiam, consequi nitatur, ut rei paternæ duplicem partem accipiat (hoc enim

LEGES CONNUBIALES. Deut. c. 23.

Lev. 21.

Deut. 21.

[t] Περσκτήσασθαι] *Epiphanius* fortean viderat περσκτήσασθαι δέ. BERN.

1. *Uxores ducant virgines ingenuas.*] *LEGES CONNUBIALES.* 1. *Viri ingenui ingenuas virgines ducunt: uxores alienas non seducunt; neque matrimonium ineunt cum scorto, cujus equidem sacrificia nuptialia neutiquam Deo placeant. Deut. c. 23. 8. qui locus Seldenum nostrum latuit, non latuit Maimonidem* Issure mizbeah c. 4. *Lev. c. 21. 7. & c. 19. 29.* Synhedrin f. 76. Iebamot. f. 37. *& Maimonidæ* Issure biah c. 18, 19. *&* More p. 498. 2. *Uxorem præreptæ virginitatis temere accusatam vir suus in xvum recipit, multatus adeo verberibus undequadraginta, atque etiam siclis L. supra dotem socero numerandis. Nam Moyses nequam istum damnaverat centum nummis Deut. 22. 18. Attamen certo vitiata lapidibus obruitur, si Laica; sive ex Sacerdotibus accesserit, viva comburitur, Deut. c. 22. 13. & Lev. c. 21. 9. Masicta* Synhedrin c. 8. 1. Cetubot *T. B.* f. 22, 40, 44, 45, 46. Cidduſim f. 3. Eracin f. 15. *&* Synhedrin f. 50. 51, 52, 66. *Maimonidis* Iad c. 3. περὶ παρθένων, *&* de Congressu illicito c. 1. 6. *&* Doctoris dubitantium p. 501. 3. *Gaudet natura sua jure* במשפט הבכורה *filius maximus, uxorum licet minus dilecta genitus, Deut. c. 21. 15.* Cidduſim f. 68, 78. Becorot f. 47, 52. Baba batra 122 —— 130. *& Maimonidis c. 2.* περὶ κληρονομίας. 4. *Feminam alteri jam desponsatam quisquis corruperit, pereat cum ipsa: aut solus, si per vim fecerit, Deut. c. 22. 23.* Cidduſim f. 10. *&* Synhedrin f. 41. *Maimonidis c. 1.* παρὰ βετυλὰ. *Paria etiam judicarunt de hoc flagitio viri sapientes, Marcellus, Paulus, & Papianus in* Collatione Rufiniana, *doctissimusque Velvodus, lux Grotii, titulo Parallelo* XXIV. *& aliquot sequentium.* 5. *Qui violat virginem necdum desponsatam, hanc uxorem accipiat: aut si parens delibatæ volet, solvat siclos L. pretium infamiæ, Deut. c. 22. 28. aut potius Exodi c. 22. 16. 17. &* Cetubot. f. 10, 29, 38, 39, 40. *&* Maimonidis Iad c. 1, 2. נערה, *ejusdemque* מורם *p.* 500. 6. *Mulieri aliquam ob causam dimissæ, leviculam satis Hillelistis Aquibaque decernentibus extremo Codice* Gittin, *ad alium virum cum libello repudii sui licet divertere: sed ad priorem postliminio redire non licet Deut. c. 24. 1. Matth. 12. 7. Masicta tota* Gittin, *i. e.* de Repudii formulis, *& T. B.* Cidduſim f. 3—9. Sota f. 3, 5, 20, 31. *Maimonidis* Iad *in* Γερουσὶ, *item p.* 499. μαρεῖ. 7. *De Leviro ingrato & conspuendo, vide Deut. c. 25. 5. Deuteronomi Masiclam* περὶ γαλιγαμιῶν ἤτοι ἐβαμοῦ; *& Maimonidis* יבום וחליצה f. 295. Iad, *necnon* More p. 500. 8. *Captivam vero Israelita nemo ad torum prius admittet, quam illa mensem lugubrem ex more capite raso patriæ ac parentum derelictorum memor exegerit: atque semel admissam eam tanquam uxorem, vel saltem liberam inde existimabit. Deut. c. 21. 10.* Cidduſim f. 21, 22, 68. Jebamot f. 47, 48. *Maimonides* de Regibus c. 8. §. 5. & p. 467. Doctoris sui. *Cæterum* de Jure muliebri *præter Moysen magnum, Josephum, & filium Maimonis, alios quam paucissimos Judæorum huc allegavi. Sufficit igitur* Uxor Hebraica *Seldeni nostratis, aut oppido lasciviunt in hoc argumento Scholæ Rabinorum & impudica* εἰδωλομή. BERN.

[v] Νοθεύσας,] Verbum νοθεύσας, quod deerat in *Editis*, restitui ex quinque *MSS. & Vet. Interpr.* Sic legit *Castalio*, μὴ ζευγνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μηδὲ λυπῶσαν τὸ πρ. &c. *neque quæ reliquerit suum priorem virum.* æque bene, μηδὲ λυπῶσαν, *qui priorem maritum molestia non affecerit, sc.* protervia sua, malisque moribus.

[x] Πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζονται.] Πρὸς τοῦτο τινὸς ἐκβιάζοιντο *Hen.*

[y] Ἐπὶ δὲ μηδ' ἡτιμασμένης] Ita *Samb.* (& *Coll. Voss.*) ἐπὶ μηδὲ ἠτ. *Bas. G. Alique.*

2. *Nec cum prostituta matrimonium ineundum,*] Neque meretrici sit jus nuptiarum, *Gelen.* neque meretricis sint nuptiæ, *Selden.* de *Uxore Hebr.* l. 6. c. 10.

[z] Εἰ μὴ τύχοιεν] Εἰ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν (*Coll. Voss.*) *Big.*

[a] Μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας] Ita *Bas. G. & Vet. Interpr.* μήδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας *Samb.* μήδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας *Big.* (& *Coll. Voss.*) μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας *Vat.* HUDS. Forte ἐλευθέρας, vel ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. COCC.

[b] Εἴ τις] Εἴ δέ τις *Big. & Samb.*

[c] Ἔχοι τεκμηρίοις.] Ἔχῃ *lidem*, & v. 19. δοκῇ.

[d] Ἢ ἀδελφὸς,] Ἢ ὁ ἀδελφὸς *Hen. & Busb.* mox ἢ ὅστις ἂν *Vat.*

[e] Τὸν δὲ] Forte ὁ δὲ ἐλεγχθεὶς. COCC.

[f] Μιᾶς λειπούσης] Μιᾷ λιπούσας *Big. & Coll. Voss.*

[g] Ἀποτινέτω] In *MSS.* ἀποτινύτω. quod idem est. *&* v. 27. ἐξελίχθη.

[h] Δημότης μὲν] Ita *MSS.* in *Editis* δημόσιος.

[i] Γεγυνημένη,] *Samb. Hen. & Busb.* γεγυμνωμένη. BERN.

[k] Κατέσθω ζῶσα] Hinc apparet combustionem graviorem pœnam lapidatione fuisse. REL.

[l] Ὄντι τιμῇ] Ὄντι τιμῇ *Big. Samb. & Vat.*

enim in legibus ſtatui) ne permittatur. eſt enim iniquum, ut natu major, quòd in genere materno ſuperetur, eis fraudetur quæ ex patris teſtatione ei debentur. Qui puellam alteri deſponſam vitiaverit, ſi quidem ei perſuaſerit & ad corruptelam conſentientem habuerit, cum ea moriatur. nam uterque juxta nequam eſt: ille quidem, qui puellam exorarit ultro rem turpiſſimam ſubire, eamque liberali conjugio anteponere; hæc vero, quod exorata fuerit, ut propter voluptatem aut propter lucrum ſui copiam ad flagitium *committendum* faceret. Sin autem ſolam alicubi nactus illam violaverit, nemine qui defenderet præſente, ſolus moriatur. Qui virginem nondum deſponſam compreſſerit, ipſe eam in matrimonium ducat. Quod ſi non videatur patri puellæ eam illi collocare, *tum* ſiclos quinquaginta, injuriæ mulctam, ſolvat. Qui vero ab uxore ſecum habitante quaſcunque ob cauſas disjungi velit (multæ autem tales hominibus accidunt) ſcripto confirmet, ſe non amplius cum ea rem habiturum eſſe. ſic enim facultatem accipiet cum alio habitandi: nam priuſquam hoc fiat *illud* non permittendum. Quod ſi male habeat etiam apud illum, aut eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei revenire. Liberis carentem, viro ejus mortuo, frater illius ducat, puerumque *ex ea* natum, defuncti nomine vocatum, in *ſpem* ſucceſſionemque hæreditatis nutriat. Hoc *ſi* fiat, plurimum etiam reipublicæ proderit; dum familiæ non deficiant, & facultates cognatis maneant: & feminis, cum priorum virorum proximis habitantibus, calamitatis allevationem afferet. Quod ſi frater nolit eam ducere, mulier convento ſenatu hoc ipſum teſtificetur; quod ſe, volentem in familia manere & ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam injuria afficiens. Interrogante vero ſenatu, quam ob cauſam à matrimonio abhorreat, ſive parvam ſive magnam afferat, eò inclinet. Uxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque ejus conſpuens, dignum eſſe dicat qui hæc à ſe habeat, quòd mortui memoriam læſerit. Atque ille quidem è ſenatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus: illa vero cuicunque voluerit poſcenti nubat. Si quis autem captivam ceperit virginem, ſive etiam nuptam; volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere & cum ea congredi, quam ipſa tonſa, ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos, qui perierint in prælio, deploraverit: ut cum dolorem, quem capiet ex illis, ſatiaverit, ita demum ad epulas & nuptias ſe convertat. nam pul-

Deut. 22.

Deut. 24.

Deut. 21.

πολλῶν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦθ' ὃ ἐν τοῖς νόμοις διεπεξάμεθα, μὴ [m] συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τὸ τῇ ἡμέρᾳ [n] πρεσβύτερον, [o] ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἤθεσιν ἅπαντα ἀδελφῇ τῇ ἀμφοῖν ἐστὶ πατρός, τοῦ &c.

[p] Συγκάτανον] *Big. Samb.* & *Epiph.* συγκάτδιον prave *Baſ.* & *Gen.* καταδίκασαν *Hen.* & *Busb.* alia voce. Deinde verba Legis יעה את אשת רעהו (ἐπαπείλησεν) על דבר אשר bene explicat Joſephus, ὁ μὲν τὸ ἄχος τοῦ πάσας ἐκείνους ὑπομῆναι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* συγκάτδιον prave in *Editis.* κατασβέσαν *Hen.* & *Busb.*

[q] Δι' ἡδονὴν] Δι' ἡδονὴν ἰδίαν, ἢ ἀμφ. *n. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[r] Κατεξυνηθρίλω.] Ita *MSS.* κατεξυνηθρίλω in *Editis.*

[s] Ἢν ᾖ] In aliquot *Epiphanii* codicibus, *ſi vero puellæ non placeat, ut habeat eam, patri quinquag.* &c. ac ſi *Græca* fuiſſent, τῷ ᾖ πατρὶ, ἐν τῇ κόρῃ μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, κτλ.

[t] Τῷ τιμῷ] Articulum negligunt aliquot *MSS.*

[v] Γυναικὸς] Γυναικὸς ᾗ τοῦ *Big. Samb* & *Vat.*

[x] Καθ' ἃς ἀκροτῶν] Καθ' ἑτέρων αἰτίαν *Busb.* & *Hen.* dein πολλαὶ δ' ἂν τὰς ἀνθρώπους τοιαῦτ' ἀφίσκουσι. γράμμα in *Cod. Vat.*

[1] *Se non amplius cum ea rem*] Vide Cl. *Seldenum* de *Uxore Hebr.* l. 3. c. 19. p. 437. & c. 24. p. 507.

[y] Ἐξουσίαν] Ἐξουσίαν ἡ γυνὴ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

[z] Ἐφετέον.] Ita *Busb.* (*Coccejî* correctio) & *Hen.* recte ἀφετέον *Big. Samb.* & *Vat.* ἐφετέον *Baſ.* & *G.*

[2] *Si male habeat etiam*] Si in illum etiam male affecta fuerit, *Epiphan.*

[a] Κακωθείη,] Κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος ἐκείνου *Hen.* & *Busb.* κακωθῇ, ἢ τελευτήσαι τοῦ αὐτῆ *Big.* & *Samb.* κακωθείη, τελευτήσαντος αὐτῆ, abſorpta partitionis particula. Hoc colon omiſit bonus Epiphanius. Mox Θέλῃ *Hen.* Θελήσῃ *Busb.* Iidem ſtatim ὁ πρότερος. BERN.

[b] Γαμεῖν] Αὐτὴν poſt γαμεῖν inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[c] Αὐτῇ ἐπαπείλας.] Αὐτὴν in quinque (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.*

[d] Τὸν ἄτεκνον,] Ita *Samb.* τὸν ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆ *Baſ.* & *G.* τὸν ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆ *Busb.* & *Hen.* τὸν ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆς *Big.* ἄτεκνα ἀνδρὸς αὐτῆς *Vat.*

[e] Τῷ δὲ τεθνεῶτος] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *Editis* & *Vat.* deeſt τῷ.

[f] Τῶν οἴκων] Τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων *Vat.* τῶ οἰκείων οὐκ ὀλ. *Big.* & *Samb.*

[g] Ἐρωμένης] Ἐρομένης in *MSS.*

[3] *Eò inclinet.*] Ad hoc veniendum eſt, ut uxor fratris &c. *Epiphan.*

[h] Πτύσασα αὐτῷ] Πτύσασα in quatuor (*Coll. Voſſ.*) *MSS.*

[i] Τούτων αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῦτο ἄξιον juxta *Vet. Interpr.* τοῦτο αὐτῷ ἄξιον *Vat.* in *Editis* duntaxat ἄξιον εἶναι.

[k] Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, Canonice ab ἴημι. Nam εἶμι auris eſt Bœoticæ. Reliqui à verbo originis circumflexo, ἀπείτω. BERN. Απίτω *Big.* & *Samb.* ut & p. ſeq. y. 10.

[l] Ἢ δ' ὥπερ ἂν] In *Samb.* ἤδ' ὥπερ &c.

[m] Απ]εσχ] Ἀψαχ in quinque *MSS.*

αὐτοῖς ηρέσαισα λυπηρὸν, ἐπὶ ἔτως ἐπ' ἀωχίας [n] τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δικαιον παιδοποιὸν παραλαμβάνοντα θεραπαίνην αὐτῆς [o] τὸ βουλητόν· ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τὸ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένα. τριάκοντα δ' ἡμερῶν [p] ἐπὶ τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὐτὴν τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰσὶ δ' ἐμπαλωθεῖς τὸ ἐπιθυμίας [q] ὑπερηφάνδυσεν αὐτῷ γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυλοῦν αὐτῷ. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν [r] ἀπείτω, τὸν ἐλεύθερον ἔχουσα.

κδ'. Οσοι δ' ἂν [s] τῶν νεωτέρων ἀσεβοῦσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν, ἢ δι' αἰσχύνην [t] ἢ ἀφ' ὑβρεσιν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτὰς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτὰς [v] νουθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ [x] ἐπιφύεσθαι ἔτοι δικασταί· "σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις ἐχ ἡδονῆς "ἕνεκα λέγοντες, ἀδὲ τῶν χρημάτων αὐξήσεως, κοι- "νῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ἡμομένων· ἀλλ' ὅπως "παίδων τύχωσιν, οἳ [y] γηροκομήσουσιν αὐτὰς, καὶ ὧν ἂν "δέωνται παρ' αὐτῶν [z] ἔξουσι. [a] ἡμόμενον δέγε, μὴ χα- "ρᾶς καὶ ἔτι τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι τῶν μεγίστων, ἀρά- "μενοι, ἀφ' ἁγνοῦς ἀνεθρέψαμεν· μηδενὸς φειδὼ πι- "θέμενοι ἔτι καὶ δόξαντα εἰς σωτηρίαν τῶν σῶν καὶ παι- "δείαν τὰ ἀρίστων εἶναι χρήσιμα. νῦν δ', συγγνώμην γὰρ "δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, [b] ἀποχρήσει ὅσον τὰ "εἰς ἡμᾶς τιμῆς [c] ὀλιγώρησας, καὶ μεταβαλὼν [d] σεὸς "τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενον καὶ τὸ Θεὸν ὅπη τοῖς εἰς "πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς "[e] πατὴρ ἔτι πάντων ἀνθρώπων ἡμῶν ἐστι, καὶ σωτα- "μὸν δοκεῖ τοῖς τὸν αὐτὸν αἰτιῶ σεβομένοις ἔχουσιν, "ἐχ ὧν σεσῶκεν αὐτοῖς ἀδὲ τὰ παίδων [g] τυγχανόντων. "καὶ νόμον κολάσεις γένεται τὰ τοιούτων ἀπαραίτητον, "ἃ σὺ [h] μὴ πεφάθεις". κἂν μὲν τούτοις [i] θεραπεύσῃ τὸ τῶν νέων ἄθυμον, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅπη τοὺς ἡγου-

chrum eſt & æquum, ut qui mulierem, ex qua liberos ſuſcepturus eſt, ſibi adſciſcit, [1] voluntati ejus morem gerat, ejuſque non negligat deſideria, ſuam tantum perſequendo voluntatem. Triginta vero diebus in luctu præteritis (hæ enim ſapientibus ad cariſſimos deflendos ſatis ſunt) tunc matrimonium adeat. Quod ſi libidine expletus eam conjugem habere faſtidiverit, ſervam eam faciendi poteſtatem ne habeat: ſed *mulier*, quò ire voluerit, diſcedat, hac ei conceſſa libertate.

24. [2] Quicunque vero adoleſcentum parentes ſuos contemnent, eiſque *debitum* honorem non tribuent, aut probro *aliquo* aut de induſtria in eos contumelioſi, eos primum verbis caſtigent parentes (hi enim judices eſſe ſolent idonei) dicentes, "ſeſe inter ſe congreſſos eſſe, non voluptatis cau- "ſa, neque ut rebus utriuſque factis communibus "facultates amplificarent; ſed ut liberos adipiſce- "rentur, qui ipſos in ſenectute nutrirent, ipſiſque "ea, quibus indigerent, *demum* ſuppeditarent. "Natum quidem ſublatum, lætitia geſtientes "maximaſque Deo gratias habentes, *ſumma* cura "educavimus, nulli rei parcentes, quæ ad tuam "ſalutem & rerum optimarum diſciplinam utilis "eſſe videretur. Nunc autem (oportet enim ve- "niam dare juvenum peccatis) ſatis habe, hacte- "nus honorem erga nos contempſiſſe, & redi ad "ſanitatem; tecum cogitans, quod etiam Deus ea "quæ adverſum patres committuntur moleſte fe- "rat, quoniam & ipſe eſt totius hominum gene- "ris parens, & in eis, cum quibus illi communis "eſt appellatio, lædi videtur, cum quæ illis de- "bebantur à liberis non obtineant. atque *inſuper* "lex talium vindex eſt inexorabilis, cujus abſit ut "tu facias periculum". Ac ſi quidem his adoleſcentum improbitas fuerit ſanata, probris ob errata

Lex de filiis intemperantibus & adverſus parentum ſuorum monita contumacibus. Deut. 21.

---

n Τραπῇ καὶ γάμους.] Τραπῆναι in iiſdem *MSS.*

1. *Voluntati ejus morem gerat,*] Voluntati ejus medeatur, *Caſtal.*

o Τὸ βουλητόν·] Τὸ λυπηρόν. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

p Ἐπὶ τῷ πένθει] Illud ἐπὶ abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ὑπερηφάνδυσεν] *Samb.* ὑπερηφανῆσεν, ut apud Mazonidem & Gloſſarum veterum Conditores ὑπερηφανῶ, *faſtidio*, licet abſque laude Julii Pollucis. *Big.* ὑπερηφανίσειν. *Baſ.* & *Gen.* ὑπερηφάνδυσιν. *Busb.* & *Hen.* ὑπερηφανδύσοιτο. BERN.

r Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. *Baſ. Gen.* & *Epiph.* ἀπείτω, τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Supra *Samb.* κατεξουσίαν ἐχέτω, & *Hen.* cum *Busb.* ἐξέτω. Perite autem explicuit Flavius phraſin Moſaicam לא תתעמר ברעך, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυλοῦν αὐτῷ. BERN.

2. *Quicunque vero adoleſcentum*] *Lex rariſſima & exempli pauci, Deut. c. 21. 18. Filius intemperans & adverſus parentum ſuorum monita contumax*, סורר ומורה, ἀπειθὴς καὶ ἐξειθισμένος, *q. e. Samaritis in verſione vernacula*, ארארי וכחתי: *Saadiæ* ורביע ומחאלף, *& Judæorum plurimis: idemque* gulo *v. 20.* סובא וזולל וסבא חמר ולל בסר וסבא חמר *Onceloſo, aut explicatius Uzielidæ* נרגן בבשרו ושתאי בחמרא, vorago carnium & vini: *Samaritarum paraphraſi Arabica* اكيل وشريب, φάγος καὶ πότης, *neci datur, præſertim* κακῶλοις, *Deut. c. 21. 18. Cadavera vero hominum ſupplicio publico damnatorum, vel etiam hoſtium, ſole occidente omnino ſepeliunto. Sufficit enim exemplo una dies. Deut. c. 21, 22, 23. Vide etiam Uzielidam & Compilatorem Siphræ, & Maſiſtam* Synhedrin c. 6. §. 4, 5. *& T. Bab. titulo eodem f. 45, 46, 47. & T. Jeroſ. f. 23. c, d. & Flavium Joſephum paragrapho 6. hujus capitis; & in ingenti Opere Maimonidem c. 15.* Synhedrin. *Præterea Anteceſſores Babylonii ultionis publicæ tela ſimul cum ſceleratis defodi honeſte jubent. Iſtam autem filiorum rebellium cenſuram ac cædem plectere volunt Phariſæi, Divinæ Legis caſtigatores, duntaxat ephebos, poſt flagra publica, propter heminam vini carnisque ponderosæ, quod eſt Babyloniis interpretantibus* ἡμίνανον, *vel rectius juxta Gemaram Solymitaviam* Semilibra, *ſive* triens mnæ unius. *in ipſa Sanhedrin* Synh. c. 8. 2. חצי לוג יין האיטלקי ומרטיבר בשר, *raptam de penu familiari ac hauſto uno ſubinde deglutitam, utroque genitore jam vivente natoſque (ὁ νίσεται) accuſante. Docent inſuper Judæorum Magiſtri tam ſevere animadverſiſſe Oratorem Sinæum in contemptores parentum ex metu conſequentis mali*, בן סורר נידוי על סובו: *ne ab hac proterria & a furtis domeſticis procederent porro nequam ingenia ad homicidia & maxima flagitia. Maſicla* Synhedrin. c. 8. *& Talm. Bab. f.* 80, 81, 85. *& Talm. Jeroſ. f. 26. &* Siphra *f. 48. c, d. &* Paraphraſis Uzielidæ *Deut. c. 21. His autem obſervatum*, Maligna quidem & rebelli prole puniri parentes ob peccata, quibus ipſi rerum Patrem offenderint. *Adde ex Maimonidis* lad *capita poſteriora mamelii, atque & ὀφηγητὴ p. 437, 463. Poſtremo autem poteſtatem patribus vitæ auferendæ, quam ingratis dederant, aſſerit ſapiens Græcia: aſſerit apud Romanos lex Regia, lex duodecim tabularum; tum vox Urbis domina de liberis Herodis, Ulpianus, Papianus, aliique veterum Interpretum; quos legas apud Rufinum Collatorem, & in æterno opere maximi Grotii* de Bello ac Pace. BERN.

s Τῶν νεωτέρων] Τῶν νέων ἀσεβοῦσι *Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* Τῶν νέων ἀσεβοῦσι *Big.* & *Vat.*

t Ἢ ἀφ' ὑβρεσιν] Ἢ δι' ἀσωτίαν legerat *Vet. Interpr.*

v Νουθετείτωσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* νουθετήσασαι in *reliquis.*

x Ἐπιφύεσθαι] Sic reſtituo. Impreſſum pridem fuit *Baſ.* & *Gen.* ἐπιφύεσθαι pro ἐπιφύεσθαι vel πιφύεσθαι: ſcriptumque à quatuor ἐφ' ἡσιν, *pro filiis.* Hoc etiam prudens nemo damnaverit. Quippe ex Flavio argumentum cepiſſe mihi videtur Sopater Apamienſis, quo auſterum jus παιδοκτονίας defenderet, ὁ νόμος εἰδὼς, ὡς εἰλικρινῆς ἡμῶν ἀν δικαστὴς ὁ πατὴρ, τοῦτο σφάλεται. *Epiphanius* forte agnoverat in Muſeo *Caſſiodori*, αὐθέκτως γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἔτοι δικασταί. BERN. Sic reſtituit *Bernardus*, quod ἐφ' ἡσιν invenerit in *MSS.* in *Editis* ἐπιφύεσθαι, pro ἐπιφύεσθαι vel (quod vult *Coccejus*) πιφύεσθαι. *Epiphanius* forte legerat, αὐθέκτως γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἔτοι δικασταί.

y Γηροκομήσουσιν] Recte *Samb.* Aliis tribus præter Canonem γηροκομίσουσιν. Vulgus quidem Græciæ dicunt γηροκομῶ, ſed pars melior & Attica γηροκομῶ. Mox *Samb.* ἡσοφέρειν, & poſtea φειδὼ, indeque ἀπέχρησαι. BERN.

z Ἔξουσι.] Lege ἴξουσι. COCC.

a Γηρόμενον δίγε] Γηροβόσκον &c. *Samb.* ἡμόμενον ἢ μὴ χ. *Vat.*

b Ἀποχρήσει] Lege ἀπέχει σοι. COCC.

c Ὀλιγώρησας,] Ita *Samb.* ὀλιγώρησας *reliquis.*

d Πρὸς τὸ σωφρονίσειν] Sic *MSS.* in *Editis* σεὸς σωφρονίσειν. Verum σεὸς τρόπον σώφρονα, aut σεὸς τρόπον σωφρονίσειν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

e Πατὴρ ἔτι πάντος] Eo modo *MSS.* ὁ πατὴρ *Baſ.* & *G.*

g Τυγχανόντων] Τυγχάνουσι *Vat.* ταῦτα τυγχάνειν in ſuo *Codice* habuit *Epiphan.*

h Μὴ πεφάθεις.] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.* πεφραδεῖς *Samb. Baſ.* & *G.*

i Θεραπεύσῃ] Potius θεραπεύῃ] cum *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* aut θεραπεύοιτο ut *Hen.* & *Busb.*

ta liberentur. Ita enim & bonus erit legislator & patres fortunati, qui neque filium neque filiam puniri viderint. Sin autem verba eorum & resipiscendi disciplina nihil proficere videantur; sed continuis contra parentes facinoribus leges sibi hostes faciat implacabiles, ab iis ipsis extra urbem sequente multitudine productus lapidetur; &, cum per totum diem ad spectaculum omnium manserit, noctu sepeliatur. Sic etiam qui legibus quoquo modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur autem & hostes, nec ullus terræ expers mortuus jaceat, præter æquum pœnas dans.

Hebræis cum Hebræo retitsum fœnus. Lev. c. 25. Ex. c. 22. Deut. c. 19.

25. [1] Ne liceat ulli Hebræorum ad usuram dare, neque cibum neque potum. non enim justum est in reditu habere fortunas tribulis: sed subvenientem ejus necessitatibus in lucro ponere & gratiarum actionem illius, & remunerationem à Deo consequuturam ob humanitatem.

Qualiter lege cautum de mutuo & pignoribus. Ex. c. 26. Deut. c. 24.

26. [2] Qui autem mutuati sunt aut argentum, aut aliquid fructuum humidorum siccorumve, [3] rebus *suis* ex sententia, Dei benignitate, succedentibus, hæc referentes cum alacritate reddant creditoribus; quasi apud seipsos deponentes, & si egeant rursum habituri. Si vero *debitores* circa redditionem improbe agant, *& eam morentur*, ne liceat domum eorum ingressis pignora capere, priusquam de eo judicium fiat; pignus autem foris *stantes* petant, & debitor ipse ferat *ad creditorem*, nihil ei contradicens, qui legis præsidio subnixus ad se venit. Ac si quidem locuples sit qui pignoravit, pignus retineat creditor donec reddaἀνειδῶν. ἔτως [l] γὰ ὅ, τι νομοθέτης ἀγαθὸς [m] ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς, [n] οὐκ ὀλιδόντες ἔτι ἰὸν κολαζόμενον ἔτε ἰγκατέρα. [o] εἰ ἢ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία ἢ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανώσιν, ἐχθρὰς δ' ἀποτόνδυς ποιεῖ [p] αὐτῷ τὰς νόμυς τοῖς συνεχέσι καὶ τῶν γονέων τολμήμασι· προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τέτων ἔξω τ πόλεως ἢ πολήθυς ἑπομένη, καταλευέσθω· καὶ μένυς δὶ ὅλης τ ἡμέρας εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, [q] θαπτέσθω νυκτός. ἔτως ἢ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῶσι κατακεκριμένοι. θαπτεσθήσαν ἢ καὶ οἱ πολέμιοι· καὶ [r] νεκρὸς μηδὲ εἷς γῆς ἀμοιρήσω κείσθω, περαιτέρω τὲ δικαίε πεμφθεὶς [s] πυνύων.

κέ. Δανείζειν ἢ Ἑβραίων ὅτι τόκοις ἐξέστω μηδενὶ, μή τι βρωτὸν μή τι πότον. ὃ γὰ δίκαιον προσοδεύεσθαι [t] τὲ ὁμοφύλε τὰς τύχας· ἀλλὰ βοηθήσαντα ἢ χρείαις αὐτᾶ, κέρδος εἶναι νομίζειν [v] τὸ τ' ἐκείνων ὀχαρισίαν, καὶ τὸ ἀμοιβὲ τὸ παρὰ τὲ Θεὲ ἡγησομένυ ὅτι τῇ χρησότητι.

κϛ'. Οἱ ἢ λαζόντες εἴτε ἐργύρια εἴτέ τινα τῶν καρπῶν [x] ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν παρὰ τὲ Θεὲ [y] χωρησάντων, κομίζοντες μεθ' ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δόσιν· ὥσπερ [z] ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. ἂν δ' ἀναισχυνῶσι πρὸς τὸ [a] ἀποδοσιν, [b] μὴ πρὸς τὸ οἰκίαν βαδίσωσιν [c] ἐνεχυριάζειν, πρὶν ἢ δίκη περὶ τέτε γένηται, τὸ δ' ἐνέχυρον αὐτοῖν ἔξω· καὶ τ ὀφειλόντα κομίζειν [d] δι' αὐτᾶ, μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μὴ νόμε βοηθείας ἐπ' αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν εὔπορος ἢ ὁ ἐνεχυρασμένος, κατεχέτω τὲ μέχρι τ ἀποδόσεως ὁ [e] δεδανεικώς· ἂν ἢ πένης, ἀπο-

k Ονειδῶν] Ita *Bas. G. Big.* & *Busk.* Atticorum more. ὀνειδῶν *cæteri* tono vulgi.

l Γὰρ] Γὰρ ἂν *Coll. Big.* & *Voss.* & mox tantum εἴη.

m Αν εἴη,] Εὐσεβὴς *Epiphan.*

n Οὐκ ἐπιδόντες] Ita *Samb. Big.* & *Burius* è conjectura. in *reliquis* ἐπιδόντες.

o Εἰ ἢ οἱ] Οὐς (ὁ *Coll. Voss.*) δ' ἂν οἱ λόγοι *Big. Samb.* & *Vat.* ᾧ ἢ δὶ λόγοι legisse videtur *Epiphan.*

p Αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Epiph.* αὐτῷ seu αὐτῷ in *reliquis* desiderabatur.

q Θαπτέσθω νυκτός.] Deut. 21. 32. scriptum est לא תלין non pernoctabit, sed eodem die sepelietur. Eodem die videtur esse capiendum, uti quum de quorundam sacrificiorum comestione dicitur: Eodem die comedetur: nihil remanebit usque ad mane. Id est, quod Judæi dicunt, in illis לילה הולך אחר היום *nox sequitur diem.* Secus enim solet dies 24 horarum inchoari a vespera & nocte, ut tempus diurnum censeatur pars posterior. Josephus lib. III. de bello cap. 14. etiam scribit τὰς ἀπηλωτας ἐκ τᾶς μέσης ἡλίε δύσεως ἀφῆσθαι, eos qui sibi violentas manus intulerunt, relinqui insepultos usque ad solis occasum. Ita capite ultimo libri quarti notat de blasphemo κρεμάσθω δ' ὅλης ἡμέρας καὶ ἄδηλον καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω, *pendeat per totum diem & ignominiose & obscurè sepeliatur.* Sic ὡ νυκτὶ Achan sepultus τάφῃ ἀδήλῳ, teste nostro lib. V. Ant. I. Sic idem infra lib. XVI. ult. Herodis filios duos νύκτωρ, noctu sepultos narrat. Verum his adversari videtur, quod lib. IV. de bell. cap. 7. scribit πρὸ δύσεως ἡλίε κρεμασθῆναί τε καὶ θάπτειν consuevisse Judæos, si qui cruci essent affixi. Num solos hic cruci affixos respicit, quibus solis convenit τὸ καθελεῖν; Aut an καθελεῖν sit ante solis occasum, θάπτειν post? An vero ita debet intelligi, ut tempus circa occasum solis innuatur destinatum, & ut a cruce auferantur & sepeliantur? Puto quos Deus vetat pernoctare insepultos, potuisse circa occasum solis (quando scopo Dei erat satis factum, id est, quum spectandus omnibus satis superque fuerat) sepeliri: potuisse etiam adulta jam nocte terræ mandari, modo ne pernoctaret insepultus usque ad mane. Confer Joh. 19. 31. quia Sabbatho, quod instabat, non licebat mortuos sepelire, ante solis occasum Christum in monumento condunt. Ceteroquin probabile est eos Christum noctu θατῇ ἀδήλῳ sepulturos fuisse. Sed uti sepulcrum ei honoratum contigit, ita & tempus sepulturæ. REL.

r Νεκρὸς μηδὲ εἷς] Hic est quem Hebræi מת מות dicunt REL.

s Πυνύων.] Ex τίνων *Big. Samb.* & *Vat.*

1. *Ne liceat ulli Hebræorum*] *Hebræus Hebræo pecuniam, panem, potumque mutuo dat, absque omni fœnore,* ἀτόκ νίσει καὶ τοκίτι. *Lev. c. 25. 36, 37. Ex. c. 22. 25. Deut. c. 19. 7. 20. Ezech. c. 18. 13, 17. & c. 22 12. Ps. 15. 5. De Usura vero in genere & de Mutuo præclare agunt Pharisæi* Masicta baba mesia, *& ab illis Maimonides in* lad. f. 672. *titulo* מלוה ולוה *& χρεώσε. Agit & magnus Grotius libro secundo* Juris, *& pluribus voluminibus immodicum Salmasii ingenium. Item prudentia Romanæ Pandectæ l.* XII. *tit.* 1. *& l.* XIII. *tit.* 6, 7. *& toto libro* XX. *Rescriptaque Imperatorum l.* VIII. *Codicis tit.* 17. *& c Hæc autem lex homines Christianos minus percellit. Nostram enim aviditatem, vel erga extraneos (in quos pro arbitrio sævit malignitas Judaica, quasi Moysis licentia Deut. c.* 23. 20. לנכרי תשך, τῷ ἀλλοτρίῳ τοκιεῖς, *Scholiique acclamantibus. Jerof.* יש *f.* 44 *&* T. Bab. *f.* 26. יש, *&* Maimonidis lad *f.* 676. *tit.* המלוה ולוה ; *usura* Unciaria, *sive per menses æstimata* Centesima, *qui modus licitus semper fuit Græcorum, qui Romanorum usque à* XII. *Tabulis etiam complurium Imperatorum edicta flagellant. Nam Jura Municipalia adhuc strictius fœneratores coercent: adeo ut Usura nunc temporum evaserit uberius lucrum capientis quam dantis mutuo Theologi tamen nonnulli & Canonum Christianorum studiosi, scripta sanctorum Prophetarum & Ecclesiasticorum dum rigide interpretantur, à populo Fideli omne fœnus eunt ablatum, debitore simul ac creditore invitis & adstictis.* BERN.

t Τὲ ὁμοφύλε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* atque ita legerat *Salmas.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 683. in *Editis* τὰς ὁμοφύλας.

v Τὸ τ' ἐκείνων] Τὸ τ' ἐκείνε ὀχαριστίαν *Vat.*

2. *Qui autem mutuati sunt*] *Commodatum restituitor fide bona animo lato. Secus si acciderit, rem suam creditor ante ades debitoris expectet, aut in Foro persequatur. Mola ejusque instrumenta, Moysi Jurisconsultorum principi* רחים ורכב מולן ע"י אתמולאי, *ceteraque cunctla quibus victus humanus apparatur,* כל דבר שיעשין בו אוכל נפש, (*sicut Josephus Matthiæ, & Deuteroto* Baba mesia c. 9. 13. *late digneque Deuteronomium Mosaicum interpretantur c.* 24. 6.) *pignori haud cedunt,* לחבל או לעבוט. *Quinvero pignus pauperculi, maxime amiculum* שכלולית, *imatium Alexandinis & Josepho, sub occasu solis ad ipsum redit, quo dormiret. Repetes jam Exodi c.* 22. 26. *Deut. c.* 24. 6--13. *Talmudum* Porta mediana. *& Maimonidem tit.* מלוה ולוה BERN.

x Υγρῶν ἢ ξηρῶν,] Υγρῶν ἢ ξηρῶν *Samb.*

3. *Rebus suis ex sententia,*] *Sc.* si solum hoc illi superfit, cui in stratis incubet, aut quo se operiat noctu dum somnum capit. *Salmas. de Trapezit Fœnore*, p. 707.

y Χωρησάντων,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* χαρησαντων, pro χορηγησαμένων aut χορηγηθέντων.

z Αποθέμενοι] Αποθέμενοι εἰς αὐτὰς, καὶ πάλιν εἰ χρείζοιτε ἔξοντες *Vat.*

a Απόδοσιν,] Nec eliminabis τὸ ἀπόδοσιν *Hen.* & Editorum, quod descendit à tempore venturo δώσω, ut ζώσις, ῥώσις, &c. BERN.

b Μὴ πρὸς τὸ οἰκίαν] Ita *Busb. Hen.* & *Salmas.* p. 518. μὴ πρὸς τ οἰκ. βαδίσαντες *Bas.* & G. μὲ πρὸς τὸ οἰκ. βαδίσαντας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

c Ενεχυριάζειν,] De vi vocis ἐνεχυριάζειν vide *Salmasium de Modo Usurarum* & de *Trapezit Fœnore.*

d Δι' αὐτᾶ,] Sic *Epiphan.* & *Salmas.* in *ceteris* δι' αὐτᾶ.

e Δεδανεικώς·] Ita ex *MSS.* in *Editis* δανεικώς.

ἀποπιέσῃ πρὸν ἡλίῳ δῦσαι· καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει δὲ θεὸς τοῖς πένησιν [f] ἔλεον νέμοντος. μύλαι δὲ καὶ τὰ σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ [h] στέρωνται καὶ τοῦτο τὰ σιτία ὀργάζων, μήτε ἀπὸ ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

κζ'. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲν κλοπῇ θάνατος [i] ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον [k] ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν [i] ἀποτινύτω. κλέπτας δ' ὅτι τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῷος ἔστω, [m] κἂν εἰ πρὸς διορύγματι [n] τειχίου. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, [o] τετραπλοῦν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου [p] καταβαλλέτω. [q] ὁ δὲ τὸ ἀποτίμιον ἄπορος ἀφαιρούσθω, δοῦλος [r] ἔστω τοῖς [s] κατακεκριμένοις.

κη'. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τις ἕξ ἔτη δουλεύετω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφειέσθω. ἐὰν δέ, [x] τέκνα αὐτῷ γενόμενα ἐκ δούλης θεραπαίνης τῷ πριαμένῳ, ἀφὶ τὴν εὔνοιαν καὶ τὸ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν [v] βούλῃ δουλεύειν· [x] ἐναυτοῦ ἐναυτοῦ τοῦ Ἰωβήλου, πενήκοντος δέ ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλεύθερα ἐπαγόμενος.

κθ'. Ἐὰν δέ τις [y] ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὕρῃ καθ' ὁδόν, ἀπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὸ δὲ ἑτέρᾳ ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθῷ ὑπολαμβάνων. ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις [z] κατ' ἐρημίαν [a] πλανωμένοις, μὴ ὑρεθέντος τοῦ κυρίου φανερὸν ποιήσας [b] παρ' αὑτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρελθεῖν κλωσῶν [c] πνι κακοπαθούντων. Stigmatias, *in Deuteronomio Judæ hannasi* הנרצעים, *cum natis, si volet, annus septimus liberat; etiam nolentes mittit quinquagesimus, seu felicitas Iobeli. Ita filius idem Uzielis cum Josepho & Pharisæis exponit Moysis* ליובלם יוצא ויובלא יר *Ex. c. 21. 2. & Deut. c. 15. 12, &c. i. e. ad ludos usque seculares Hebræorum. Inde Nomodidascali initio* Cidduſim, Acquiritur ſervus Hebræus argento ſoluto, aut ex contractu. Liberatur vero anno ſervitutis ſeptimo, aut demum quinquageſimo ſeculi, vel immature ex compenſatione pecuniaria. Mancipium quidem ἀθέτητον vindicat ipſa Subula: ſed Iobelus ſolvit, & heri obitus. עבר עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובנירעון בכסף יחזיר עליו הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון. *Pro cæteris autem Judæorum de conditione ſervili accuratior videtur mihi Maimonides f.* 645. Iad, *titulo* עבד עברי. BERN.

1. *Id habeat ad ſomnum* capiendum,] *Iis in mentem venientibus quæ à Deo acceperunt*, vertit *Caſtalio*.

f Ελεον νέμοντος.] Ut conſtat ex *Exodi* c. 22. 27.

g Ταύτῳ σκεύη.] Αὐτῷ σκεύη μὴ ἐξὸν *Busb.*

h Στέρωνται.] *Samb.* & *Salmaſ.* στερῶνται. Valet & Barytonon. BERN.

i Εστω ζημία.] Εσω ἡ ζημία *Vat.*

2. *In furto quidem*] *Plagiarius morte multetur*, tanquam reus homicidii adfectati, inquit Maimonides p. 463. מורח. *Fur pecunia dupla. Et abigeus pecoris minoris, Moyſi σὴ, βοσκήματος Joſepho & Talmuditis, pretio quadruplo*, ob frequentiam harum quadrupedum, quod animadvertit More nebucim p. 460. *bovis vero quintuplo*, jumenti, ait Vaxiades Chaldæus, abactu proni; addo, & optimi. *At ſi forte dicta multa minor fur fuerit, in ſervitutem rite vindicetur, Exodi* c. 22. 1 – 4. Τοιχωρύχος *phraſi Moyſis, aut verbis Tabularum Romanarum*, Si nox furtum factum ſit, aut interdiu cum telo, ſi im aliquis occiſit, jure cæſus eſto. *Leges eædem*: Pœna manifeſti furti, quadrupli eſt; nec manifeſti, dupli. *Vide inſuper ſententias Pauli & Ulpiani apud L. Ruſinum, & illas Phariſæorum penes Maimonidem* Hilcot Geniba f. 548. *vel potius in Miſna c.* 7. Baba cama, & Cidduſim f. 18. T. Babyl. *Deinde* ἐκ ἀνεφκποδίστων *leges Exodi c.* 21. 16. *Deut. c.* 24. 7. *Maſicla* כנהדרין c. 10. 1. *& Talm. Bab. f.* 85, 86. Baba meſia *c.* 4. 9. *& Talm. Bab. f.* 56, 57. *& Maimonidem* de Furto *c.* 2. 1. *& c.* 9. 6. *Hinc plagium hominis Iſraelitæ ſtrangulatione puniunt Synhedri Moyſis. Satis autem habent, venum ſurreptus Ethnicus, ſi reſtituatur. Quinimo legerant abunde Interpretes Ptolemaici Exodi c.* 21. 16. איש מבני ישראל. *Adhuc etiam ex Deut. c.* 24 7. *Onceloſus traduxerat* נפש מבני ישראל. BERN.

k Υφιλόμενος.] Αφιλόμενος *Busb. & Hen.*

l Απολινύτω.] *Big. & Samb.* ambo bis ἀπλινύτω. Reliqui quatuor ἀποτινύτω. BERN.

m Κἂν εἰ] Forſan κἀν εἰ, vel εἰ, vel ἢ πς. HUDS. Lege ἢ COCC.

n Τειχίω.] *Baſ. & Gen.* διωρύγματι τειχίω, vitio prioris. διορύγματι τοιχίω *Big.* διορύγματι τοίχῳ *Samb. Hen. & Busb.* Vel ibi leges κἀν εἰ, vel εἰη, i. e. הנא בכחתרת phraſi Maimonidis p. 463. *Ducloris*, vel κἀν ἢ πρὸς διορ. Dicit enim melior Moyſes de hoc nebulone, אם במחתרת יכאנו, *ideo in eo foramine fugerit*. Hanc ſententiam præterierat bonus Scholaſticus. BERN.

o Τετραπλοῦν] *Al.* τετραπλᾶν & mox πενάπλων.

p Καταβαλλέτω.] Ita in quatuor *MSS.* καταβαλλέτω *Vat. Baſ. & G.*

q Ο δὲ τὸ ἐπίλοιπον] Ο δ' ἐπὶ τὸ ἐπίλοιπον εἰ ἄποροϛ ἐϛι ἀφαιρούσθω αὐτῷ δοῦλος &c. *Vat.*

r Εστω] Sic è *MSS.* in *Editis* ἔσαι.

s Κατακεκαμμένοις] Eo modo *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καταδικασμένοις in *Editis*, *Aliiſque.* καταδεδικασμένοις *Samb.* (& *Cocc.*) καταδικασθέντος aut καταδικασμένος apud *Iſæum & Demoſth.* eſt is ſecundum quem judicatum eſt.

3. *Venditus quis contribuli*] *Hebræum ſervituti ſubjectum*, ex furto equidem בגניבתיה *addit Jonathan interpres Exodi c.* 21. 2, *&c.* & Senatu decernente; *aiunt Babylonii* Cidduſim f. 14, 15.

v Βούλῃ δουλεύειν.] Ελῃ *Hen. & Busb.*

x Εναυτοῦ ἐναύτου & Ιωβήλου,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt ἐναύτου &.

4. *Si quis autem vel aurum*] *Pecuniam in via forte inventam per præconem reddes. Pecudem vero errantem in deſerto, cum offenderis, bona fide apud te reſervabis, ignarus domini. Deut. c.* 22. 1, 2, 3. *Ex. c.* 23. 4. *& Lev. c.* 6. 3. *Quocirca* ex rebus perditis תאבדה iſtæ haud cedunt ſtatim inventori: ſed tenentur præconio; *ſicut definiunt Phariſaiſmi Proceres Baba meſia c.* 2. *paulo minutius quam Flavius ipſe*, Vas fructuum, imo vaſa cupeta; facculus ita pecuniæ, aut rei alius, & vel trium nummorum cumulus; faſciculus extra viam communem deprehenſus: torta domeſtica, non illa piſtoris publici: vellera petita ab eriopolio, ſeria denique vini oleive. *Quod eſt verbis patrum*, ואלו חייב להכרזה מצא פירות בכלי או כלי בכמות שהוא מעות בכיס וכיס בכמות שהוא צבורי פירות צבורי מיעות ג' מטבעות זה על גב זה כריכות ברשות היחיד וכברות של בעל הבית וגיזי צמר הלקוחות מבית האומן כדי יין וכדי שמן. *Vide & Maimonidem* de rapto & perdito, *præſertim c.* 13. BERN.

y Η χρυσίον] Particula ἢ abeſt quibuſdam *MSS.*

z Κατ' ἐρημίαν] Επ' ἐρημίαν *Vat.*

a Πλανωμένοις,] *Al.* πλανομένοις.

b Παρ' αὑτῷ] Ita *Big. Samb. & Vat.* παρ' αὐτῷ in *Editis.*

c Τινι κακοπαθούντων] Τινῃ κακοπαθούντων ἢ τοῦ *Big. & Samb.* τινὸς κακοπαθόντων τοῦ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

5. *Ne* cuiquam *liceat præterire*,] *Scias tui eſſe, jumentum quod videris cunque prolapſum hærenſque in luto ſublevare, aut cum agaſone ſuo ſynallagmatizein. Quomodo locutionem difficilem ſatis explicat hic Sacerdos*, וחדלת ליקוב לו עזב תעזב עמו *Ex. c.* 23. 5. *Interpr.* LXX. *reddidere*, ὑ παρελυσῇ αὐτό, ἀλλὰ συναρεῖς αὐτο μετ' αὐτοῦ. *Reddo ego*, Opemne detrectabis? quin una cum ductore eum omnino relevabis. עזב *enim tam* liberare & ſolvere, *quam denotat* omittere & derelinquere. *Recte adeo Samarites*, لا تنقطع عن مساعدته فكا تفك معه Suppetias ire jumento fratris ne deſiſte, ſed potius junctis viribus liberato. *Verum clarius libro alio ipſe Moyſes* הקם תקים *Deut. c.* 22. 4. ἀνιεὶς ἀνιήσεις αὐτὸ μετ' αὐτοῦ, tu & ille lapſam beſtiam

tur mutuum: ſin pauper, ante ſolis occaſum referat, præſertim ſi pignus ſit veſtimentum, ut [1] id habeat ad ſomnum *capiendum*, Deo natura pauperibus miſericordiam adhibente. Molam autem & inſtrumenta ejus ne liceat pignori capere, ne *his ablatis* priventur etiam cibi parandi facultate, neve quid gravius ob inopiam patiantur.

De Furtis. Ex. 21. & 22. *Deut.* 24.

27. [2] In furto quidem hominis pœna eſto mors. Qui vero aurum aut argentum furripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res e domo furto eat ablatum occiderit, inſons eſto, etiamſi in pariete *tantum* ſuffodiendo *deprehendatur*. Furatus autem pecudem, quadruplo damnum rependat, niſi bos ſit: nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero mulctæ ſolvendæ non erit, ſervus iis eſto, quibus eam pendere damnas fuerit.

De ſervis liberandis. Ex. c. 21. *Deut.* 15.

28. [3] Venditus quis contribuli ſex annos ſerviat, ſeptimo manumittatur. Quod ſi filio ei ex ſerva nato apud emptorem propter benevolentiam & charitatem erga ſua ſervire velit, anno Jubilæo (eſt autem annus quinquageſimus) liberetur, & liberos & uxorem liberam abducens.

Res inventæ haud ſtatim cedunt inventori. Ex. 23. *Lev.* 6. *Deut.* 22.

29. [4] Si quis autem vel aurum vel argentum in via repererit, quæſito eo qui perdidit, locoque per præconem indicato quo *forte* reperit, *illud* reſtituat, utilitatem ex damno alterius nequaquam bonam eſſe reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deſerto aliquis inciderit, domino non ſtatim invento apud ſe ſervet, Deum teſtatus ſe nolle aliena avertere.

Jumenta ſublevanda. Ex. 23.

30. [5] Ne *cuiquam* liceat præterire, cum jumen-

ta alicui afflicta jacuerint, in luto propter tempestatem collapsa: sed succurrat & subveniat, laborem etiam proprium existimans.

Ignoranti via monstranda. Deut. 27.

31. [1] Quin & vias ignorantibus ostendant *oportet;* neve, risum sibi aucupantes, errore alterius commodum impediant.

Surdo mutoque non maledicendum. Lev. 19.

32. [2] Similiter neque maledicat quisquam absenti, neque muto.

Leges de Percussoribus. Ex. 21. Lev. 24. Deut. 19.

33. [3] Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus, continuò vindicetur, eo qui vulneraverit idem passo. Quod si domum delatus dies complures ægrotaverit, & deinde mortuus fuerit, impunitus esto qui percussit. Si autem revaluerit, & multa in ægrotationem insumpserit, solvat omnia quæcunque tempore decubitus impendit, & quæcunque medicis erogavit. Qui mulierem prægnantem calce pulsaverit, si quidem abortum fecerit mulier, à judicibus pecunia multetur, ut qui ex fœtu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniæ. Quod si illa ex ictu moriatur, & ipse mortem subeundo pœnas luat; lege æquum esse censente, ut vita pro vita reponatur.

των ὑπὸ χειμῶνος [d] πεπλακότων ἐν πηλῷ· σωδιασώζειν ὄν, καὶ τὸ κοινὸν οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λά. Μηνύειν δὲ καὶ [e] τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἡρπμένους [f] αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τὴν ἑτέρᾳ χρείαν.

λβ'. Ὁμοίως μηδὲ βλασφημείτω τις [g] τὸ ἀπόν καὶ τὸ ἐνεόν.

λγ'. Ἐν μάχῃ τις, ὅπερ μὴ σίδηρος, πληγεὶς, [h] παραχρῆμα μὲν ἐκδικείσθω, τοῦτον παθόντος [i] πεπληγότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὑπὲρ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ· ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, [k] ἀποτινύτω πάντ' ὅσα φθάσῃ τὸ χρόνον τὸ κατακλίσεως ἀνάλωσε, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα [l] λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ἃς φθάσῃ τὸ [m] ἀμφθαρὲν ἐν τῇ νεοσσὸν μειώσας τὸ πλῆθος· ἀποδώσει δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. [n] Θνῃσκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσει δικαιοῦτος νόμος.

λδ'. Φάρ-

bestiam erigetis. *Vide omnino explicationem Pharisæorum* Baba mesia c. 2. 10. *una cum Gemara Jerof. f. 8. d. & Babyl. f. 32. Hi enim, uti optime norant vim verbi* שור, *ita passim interpretantur* פרק *rediit, convaluit. Cæterum ad hanc Legem Bochartus non placet.* BERN.

d Πεπλακότων] *Al.* πεπλοκότων, & ἐμπεπλωκότων.

e Τὰς ὁδὰς] Gentes de Judæis dicebant, illos *Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti.* REL.

1. *Quin & vias ignorantibus*] *Ab itinere neminem seducere*, sed monstrare vias eadem neque sacra colenti. *Unde Axioma veteris Scholæ,* פוריקא כתום מינהה כשכר : ἄμισθον μὲν ἡ ἀποκόπη, μισθωθῆναι δὲ τὸ ἐπιτρέψαμα. *Tantum profecto propter diras Deut. c. 27. 18.* ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. *Nimirum admonet Uzielida, simulque Paraphrastes Urbis,* אבסנאי דהוא מרמי לסמיא. inexpertus viæ pro cæco habetur. BERN.

f Αὐτοῖς ἐμποδίζειν] Αὐτοῖς *Samb.* una manu, αὐτὸς altera.

g Τὸν ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.] *Big. & Samb.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν, *Hen. & Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἄοπλον i. e. τὸ ἀόργητον. Late etiam accepit vocabulum Mosaicum חרש cor Onceloſi: unde vertit Chaldaice שמע דלא ὁ ἀνήκοος, Lev. c. 19. 14. ſive vitio aurium, ſive abſentia hoc contigerit. Veruntamen heic ſcribendum ei arbitror ſuadeoque, τὸ ἄοπτον καὶ τὸ ἐνεόν, quod frequentius in libris bonis, τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum.* ἄοπτος enim apud Græcos Philologos ἄφωνος, κωφὸς: ſed & χάεος inter Criticos linguæ ſanctæ tam mutitate & ſilentio, quam ſurditate affectum hominem denotat; ut de vitiis admodum cognatis licuit. BERN. Τὸν ἄοπτον καὶ τὸ ἐνεόν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τὸ ἀπόπλα καὶ τὸ ἄοπτον *Hen. & Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ νέον *Vat.* τὸ ἄοπτον καὶ τὸ ἐνεὸν. i. e. τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum*, malit *Bernardus.*

2. *Similiter neque maledicat*] *Surdo mutoque cave maledicas* לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול *Lev. c. 19 14. Certe qui audit omnia, is tibi reſpondebit. Vide* Synhed. f. 66. *Talm. Bab. Bene etiam* Peſicta Zotorta *de hoc præcepto,* מרבה אפילו בר ישראל שאינו שומע כל חומר לפניו. BERN.

h Παραχρῆμα] *Big.* παραχρῆμα μὲ ἀποθανὼν (propter κείμενον D. Moyſis) ἐκδικείσθω. *Samb.* παραχρῆμα μὲ ἀποθανὼν, ἐκδικείσθω· *Busb. Hen. Baſ. Gen. & Epiph.* παραχρῆμα μὲ ἐκδ. *repente macletur*: vel, ut habet L. *vindicetur repente.* Ibidem *Hen.* πεπονθότος pro παθόντος, atque *Samb.* πεπληχότος pro voce media. BERN. Παραχρῆμα μὲ ἀποθανὼν ἐκδικείσθω in *MSS.*

3. *Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus,*] *In rixa percuſſum, recte Aquila* ירבון *hac cauſa vertit* ἀμαχῶν, *abſque ferro, (aut vocibus Legiſlatoris, etiam præter Biblion Samaritanum,* באבן ובאגרוף, *i. e.* λίθῳ ἢ πυγμῇ *Philoni, Hieronymo, Uzielidæ, aliiſque veterum poſt Interpretes Ptolemaicos, Onceloſo equidem* lapide aut קרמיצא בורמיצא, *Jonathani pariter ad Eſ. c. 58. 4.) ſtatim vindicat Lex talionis. Sin faucius ille poſt complures dies domi emoriatur, percuſſor inſons eſto homicidii: alias medicinæ temporiſque damnum revaleſcenti rependat. Paulo aliter hæc explicat Philo p. 793. Petes igitur fundum juris Exodi c. 21. v. 24, 25. & v. 18, 19. Lev. c. 24. 17, 19. 20. Deut. c. 19. 21. & in Codice Chriſtiano Matth. c. 5. 38. Unde ſcimus noſtri eſſe officii, quotquot nomine Jeſu tingimur, ad ultiones, etiam a Moyſe aliiſque Legumlatoribus conceſſas, raro aut nunquam ire. Verum Jure Sineo cædem cædes legitima repenſat, Ex. c. 21. 12.* מכה איש ומת מות יומת. *Quod recta ratione interpretantur Phariſæi Maſicta* Synhedrin c. 9. 1, 2, 3. *indeque Scholaſtici Urbis f. 27. a. & Babylonii f. 78, & 84. atque demum Uzielides ad Moyſen,* Iſraelitam quiſquis illico interfecerit concertando vel abſque gladio, gladio plectitor, ceu והרוצח. *Attamen damna cuncta Hebræorum, vulneraque, præter lethalia, (hæc enim, ut oſtendimus, ſunt ἀκαλάκακτα, pretioque omni majora) Magiſtratu irrogante, nummi redintegrant, ut docuit Schola omnis Phariſæorum, Saducæis Carraiſque multum invitis. Præſertim Miſnæ* Baba cama c. 8. §. 1, 2. *Ubi læſionis, actionis quam fœcundæ, quinque capita damnum, dolor, curatio, tempus vacuum, & ignominia, pecuniam contra æſtimantur. Ita & Talm Jeroſ. f. 6. b. & Talm. Bab. f. 83, 84, 85. Unde Jonathas ad Lev. c. 24. 20.* דמי חברא וגו׳ Pretium fracturæ pro fractura, proque oculo valor oculi. *Vide porro* Coſti p. 220. *& Maimonidem* Hilcot חובל *ſeu de atroci injuria c. 2. & c. 1, 3, 4, 5. ubi hæc late tractat & tanquam Juriſconſultus, ex Talmudis utriſque. Quippe in* More *animus ei deflectit, quaſi in* vindictam parem, *l. 3. c. 41. Deinde vix aliud a Moyſe crepuere Romani juris Tabulæ primæ,* Si membrum rupit, ni cum eo pacit, talio eſto. *Quis enim hac cauſa depaciſci nollet, præter ingenia improba & ſervilia? Adde his ſententias Pauli Ulpianique tit. 3. Collationis Rufiniane, & II. lib. 48. tit. 8. Inſuper ad hunc titulum pertinent dicta alia Moyſis.* Quiſquis partum prægnanti mulieri excuſſerit, multa pecuniaria diſſolvet crimen prolis imminutæ: ſin fœmina ex plaga intermoriatur, ille neci dabitur. *Exodi c. 21. 22* —— 25. *& deuteroſis Phariſaica c. 8.* Baba cama. *Et Talm. Bab.* Synhedrin *f. 74, 79, 87, 111.* Cetubot *f. 30, 33, 34, 35, 36. &* Baba cama *f. 42, 43, 49, 84. & Maimonides c. 4.* Chobel. *Nam limitationem Moyſis* ואם אסון יהיה, ſi cædes forte contigerit, מותת *móthe*, exitium *Onceloſo, ſicut inter Æthiopum populos* وسس exitus, finis, deliquium; *Fl. Joſephus, Hieronymus noſter, & larga ſecta Phariſæorum, non de abortu, ſed de parente pereunte interpretantur. Veruntamen juſtitia Romana decreta & Principum Chriſtianorum rem capitalem habent, fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco; ſit modo* אסון, *quod eſt,* formæ noſtræ, *ſive* εἰκονισμένου, ואם צורה היתה. *Sic enim Judæi* LXII. *ſic Samaritæ plures dictionem illam priſcam explicant.* Εἰ δὲ μὴ ἐξέλκει μεμορφωμένον, μὴ λογίζεσθαι φόνον. ἐπειδήπερ ἐδέπω ψυχωθὲν ἐξημβλώθη, *ait Theodoretus ὁ συζητητής. Similis fuit & paraphraſis facundiſſimi Philonis, quam neſcire non potuit Joſephus, noluit tamen ſequi, Phariſæorum interpretamentis addictior.* Ἐὰν δὲ συμπλακεῖ τις γυναικὶ ἐγκύῳ, καὶ πληγὰς ἐμφορήσῃ καὶ τὸν γαστέρα, ἢ σὺν ἀμβλώσῃ. ἐὰν μὲν ἁπλαῖον καὶ ἀδιαπύητον τὸ ἀμβλωθὲν τύχῃ, ζημιοῦσθω καὶ ἀφ' ὧν ὕβρισε, καὶ ὅτι ἐμποδὼν ἐγένετο τῇ φύσει ζῷον οὐκ ὂν τὸ κάλλιστον τεχνιτεύσει καὶ δημιουργήσει ζῷον, ἄνθρωπον. εἰ δ' ἤδη μεμορφωμένον, ἀπαιτῶν μηδὲν τὰς οἰκείας τάξεις καὶ ποιότητας ἀπεληλόσθαι, θνησάτω. τὸ γὰρ τοιοῦτον, ἀνθρωπὸς ἐστιν, ὃν ὁ τῶν ὅλων φύσεως ἐργαστήριος διεχρήσατο· ἔοικε δὲ ἀνδριάντι ἐν τῇ πλαστικῇ κατασκευάσει, πλέον ὕδατι ἢ πηλῷ ἔξω παραπομπὴ καὶ ἀντίτυπον ἐπιζητοῦν. *Præterea tamen* אסון *denotare poteſt* plagam atrocem gravemque (اسان) *Arabice &* ياس: *quod heic expreſſit Paraphraſtes Samaritanus, & in libro præcedenti Symmachus intellexit voce* κίνδυνος. *Aut plane ſimpliciterque ſignificat* אסון abortum, fœtum fœtentem & corruptum. *Is* (اسس) & وسس *Arabibus, Aquilæ Judæo σύμπλωμα.* BERN.

i Πεπληγότος.] Πεπληχότος *Samb.*

k Ἀποτινύτω] Hic & paſſim *Big.* & *Samb.* ἀποτινύτω. Quatuor tamen ἀποτινύτω. Et ſtatim *Samb.* παρὰ χρεῖον τὸ ἐ κατακλ. BERN.

l Λακτίσας ἔγκυον,] Λακτίσας ἔγκυμον pro ἐγκύμονα *Big.* λακτήσας ἴλγυον vitio *Hen.* Dein ζημιούσθω *Baſ.* & *Gen.* ζημιωθῶ χρέμαλα æque *Hen.* BERN.

m Διαφθαρὲν] Διεφθαρμὸν *Samb.*

n Θνησκούσης] Θνησκούσης δὲ φ γυναικὸς, καὶ αὐτὸς *Vat.* Hîc *Joſephus* non de abortu, ut debuit, ſed de parente pereunte verba *Moyſis* intelligit. Veruntamen juſtitia Romana & decreta principum Chriſtianorum rem capitalem habent fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco: ſimiliter & *Philo*; quem tamen ſequi noluit *Joſephus*, Phariſæorum interpretamentis addictior.

1. *Ne-*

λδ'. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ισραηλιτῶν ἐχέτω ° μηδε εἷς. ἐὰν δ' κεκτημένῳ φωραθῇ, P τεθνάτω· τὸν πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν σκείνος, q καθ' ὃς τὸ φάρμακον ἰὼ παρεσκευασμένον.

λε'. Ο πηρώσας παρέτω τὰ ὅμοια, r σερόμενος ἕπερ ἄλλον ἐσέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος· αὐτὸν τ πεπονθότα κύριον ἔ νόμῳ ποιοῦντος τιμῶσαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βάλητο ψυχὰς s πικρότερος.

λς'. Βουῖ τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' t ἐφ' ἅλως κτείνας τινὰ πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μησὶ εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν ᾖ καὶ ὁ δεσπότης u ἐλέγχεται προειδὼς αὐτὸ τὴν φύσιν κ μὴ φυλαξάμενος, κ αὐτὸς x θνησκέτω· ὡς αἴτιος τῷ ὑῒ ἑ βοὸς y ἀνηρημένῳ γεγονώς. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτεῖνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθάσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος ἑ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ ἑ ἀνηρημένῳ. βοῦς δ' ἐὰν ἕτως πλήξεις ἀποθάνῃ πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας· καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

λζ'. z Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὥστε σανίδων ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα· οὐχ ὅπως τινὲς εἴργωσι ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσούμενοις ᾖ. a εἰ δ' ἀν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτὸ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἀβεβαλέσθω δὲ κ τοῖς b σέγεσιν, ἅπερ ὡς ἀντὶ πίσχας ὄντα σὺν εἀσί τινας c ἀποκυλισθησας d ἀποβάλλειν.

λη'. Παρακαταθήκην ᾖ, ὥσπερ ἱερόν τι κ θεῖον χρῆμα, ὁ σφόδρα λαβὼν φυλακῆς ἀξιούτω· κ μηδεὶς ἀπο-

34. [1] Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat, neque lethale, neque ad alias læſiones factum. Quod ſi habuiſſe deprehenſus fuerit, morte mulctetur; idem patiens quo illos affeciſſet, contra quos paratum erat pharmacum. *Pharmacum lethale parantis pœna. Ex.* 22.

35. [2] Qui mutilaverit *aliquem*, ſimilia patiatur, privatus quo privavit alium, niſi forte mutilatus, pecuniam malit accipere; lege *injuriam* paſſo plenam dante poteſtatem æſtimandi caſum qui ei accidit, & concedente *hoc facere* niſi acerbior eſſe velit. *Lex Talionis. Deut. c.* 19.

36. [3] Bovem cornibus petentem dominus jugulet. Quod ſi aliquem in area percuſſum interfecerit, ipſe quidem lapidatus moriatur, & ab eiu hominum rejiciatur. Si vero dominus ingenium ejus ante ſciviſſe convincatur, nec tamen cuſtodiviſſe, ipſe quoque morte plectatur; ut qui necato à bove mortis cauſa fuerit. Sin autem ſervum aut ancillam bos occiderit, ipſe quidem lapidetur; dominus vero bovis triginta ſiclos interempti domino pendat. [4] Quod ſi bos ita *à bove* ictus mortuus fuerit, & mortuus & percuſſor vendantur, & domini eorum pretium utriuſque inter ſe dividant. *Lex de Bove petulco. Ex.* 21.

37. [5] Qui puteum aut lacum demiſerint, diligenter curent, ut tabulis impoſitis clauſos habeant; non ut ulli aquatione arceantur, ſed ut nullum in eos incidendi periculum ſit. Quod ſi in talem ſcrobem non clauſam pecus alicujus delapſum intereat, pretium ejus domino ſolvat *is qui foderit*. Quin & tectis circumdentur, quæ, vicem parietis implentia, non ſinent ullos devolutos exſtingui. *De pecore in lacu aut puteo exſtincto. Ex.* 21. & *Philo*, *p.* 800.

38. [6] Depoſitum qui accepit, *illud* tanquam rem ſacram & divinam ſervet & cuſtodiat; & nemo *Depoſitum bona fide ſervandum. Ex.* 22. *Lev.* 6.

1. *Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat,*] Pharmacum lethale paranti pœna capitis eſto. *Nec lex eſt juſtior ulla.* מכשפה *itaque Joſepho interprete* Φαρμακευτρια, *Exodi c.* 22. 18. Veneficam (*Onceloſo* חרשה, *Samaritis* בנראי & ساحرة: *ſed* LXX. *Interpr.* Φαρμακους ὐ θεοσεβοῦντες, *beatoque Hieronymo* maleficos, *quod eſt*, מכשאפים *aut* מכשף) haud ſines vivere; *quin lapidibus obrues, Deuterotis definientibus*, Synhedrin 67. Talm. Bab. *Vide Deut. c.* 18. 10. & *D. ad legem Corneliam* de Sicariis & Veneficis, *ubi graviſſime edixit Hadrianus*, In maleficiis voluntas ſpectatur, non exitus. *Idem equidem ante Hadrianum Philo Judæus p.* 790. & *ſpecialim de Veneficis ſexus utriuſque p.* 791, 792. *Moſaica verba fortiter premens*, κ λεγὴ φαρμακευσιας κ φαρμακειας μηδὲ μιαν ἡμέραν βιῶν. ἀλλὰ ἅμα τῷ ἁλῶναι τεθνάναι, ὑπείρικὰς ἰσχυρομένης τοῦ θάσεως εἰς ἀναβολὴν κ ὑπερθεσιν τ τιμωρίας: *Mox elegantius ille, quam æquius*: τοὺς κ κ τοιούτων κ τὰς ἐπιτιμησάτους φοιὰς· κ ὁρίζοντας ἐυαγὲς εἶναι, τὸ μὴ ἑτέροις πλὴν τιμωρίαν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς. καθάπερ ἔχεις κ ὁ ἰοβέλα σχὶν δακεῖν, θεσπέσιοι μόνοι χωρὶς ὑπεξούσιοι ντείνομεν. BERN.

o Μηδὲ εἷς. ἐὰν ᾖ κτείνῃ·] *Hen. & Busb.* μηδεὶς· ὃν ᾖ κεκτημένῳ. BERN.

p Τεθνάτω.] In maleficiis ejuſmodi voluntas ſpectatur, non exitus Vide *Philonem*, p. 791, 792.

q Καθ' ὃς τὸ] Καθ' ὃν *Big. & Samb.*

r Στερόμενος] Στερόμενος *Vat.*

2. *Qui mutilaverit* aliquem,] *In atrocibus injuriis obtinet jus Talionis, ni læſo placeat pecunia depaciſci. Vide* §. 33. & *Deut c.* 19. 19. & *prudentiſſimum Velvodum tit.* 42. Parallelorum. BERN.

s Πικρότερος.] Fortè πικρότερον. COCC.

3. *Bovem cornibus petentem*] *Bos qui hominem ingenuum in area cornu confixerit, confeſtim lapidetur, & ab eſu hominum rejiciatur.* ὅτι πρωτότοκημα τροφῆς ἀνθρώπω γίνεται τὸ ἑ κτείναι ἀνθρωπον, ἠχ ἅγιον, *argumento Philonis. Vel in damnum majus poſſeſſoris negligentis, explicante* More l. 3. c. 40. *Pereat & dominus, qui beſtiam petulcam ſciens monituſque non continuerit. Aut ex æquiſſimo Legiſlatorum, pro capite libero ſolvat arbitrio Judicum*, פנהדרין של ישראל *Jonathani, Exodi c.* 21. 30. *Tali tamen caput nunquam valebat minus ſiclis ſexaginta. Idem jus repetit & Philoſophus Alexandrinus*, τὸ μὲ ἀναπείρειν αὐλακα διηκοίτου· ὁ ᾖ κύριος προσκαιρείσθω, ἢ λύτρα κ σάρκα καβλιθέσθω. τὸ ᾖ δικαιότερον, ὅτι χρὴ παθεῖν ἃ δρᾶσαι, λέγουσι ᾖ. *Servum vero ſervamque, quippe de pauperie Chananæi Ethnicive minus curant Synedria Judaica, ſi nota feritatis taurus confoderit, obruatur ipſe; atque inſuper extincti ſervi pretium, ſiclos triginta, hero pendat dominus cornupetæ non bonus. Quoties denique bos bovem alterius trucidaverit, amborum pretia æque inter ſe domini partiunto, Exodi c.* 21. 28, &c. & *jure Noachico Gen. c.* 9. 10. *Pariter Proceres fori Romani* ad legem Corneliam de Sicariis l. 15. & *ad Aquiliam l.* 51. & *maxime initio l.* 9. ¶. & *Comp. Harmenopuli l.* 6. *tit.* 1. Si quadrupes pauperiem, *quæ eſt damnum grave*, fecille dicetur, &c. *phraſi* XII. *Tabularum*, & *ſententia Solonis ſapientiſſimi viri. Verum* de damnis ſine injuria facientis datis, *accuratione ſevera & Phariſaica agitur Maſicla* Baba cama, *capitibus* 1, 2, 3, 4, 5. & *in Gemaris adjectis: indeque Maimonidis in* Iad l. ἐξ ζημιῶν, *magna copia ſententiarum.* BERN.

t Ἐφ' ἅλως·] Margo cod. *Sambucani* ἐπὶ ἅλωνος. Hoc omiſit cura *Epiphanii.* BERN.

u Ελεγχε᾽ται] Ελέγχηται *Big. Samb. & Vat.*

x Θνησκέτω·] Αποθνησκετω *Big. & Samb.*

y Ανηρημένῳ] *Samb.* antique ἀνηρεμένῳ BERN.

4. *Quod ſi bos ita*] Bos autem ſi à bove percuſſus &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi pro ἕτως legiſſet ὑπὸ βοός.

z Οἱ φρέαρ] Οἱ ᾖ φρέαρ *Big. & Samb.*

5. *Qui puteum aut lacum demiſerint,*] *Pretium pecoris lacu aut puteo inoperto extincti diſſolvat is qui foderit: dummodo foveam extra atrium ſuum in itineribus fecerit*, משוקא או בשרורי הרבים, *quod aiunt Jonathan interpres & Judas Anteceſſor Judaicus; nec non ævo eodem inter prudentes Romulidas clariſſimus Paulus D. ad Aquiliam l.* 28. *Conſule tamen ipſe Divinum Moyſen Exodi c.* 21. 33. & *Deuteronomii Phariſæi* Baba cama c. 1, 5, 6, & *Moyſen Maimonis c.* 12. de Damnis; *Philonem denique Judæorum facundiſſimum p.* 800. *ubi ex Lege Sacra dat putei foſſorem quadrupede illo mortuo, conditionemque injicit ſupradictam*, qua pluribus iure: ἐάν τις τ ὁδῷ παρελθὼν μὴ περιφράξῃ. *Joſephus utraque conditione caret ex compendio.* BERN.

a Ει δ' ἀν᾽] Οὗ δ' ἀν τις *Idem.*

b Στέγεσιν,] Τέγεσιν *Vat.*

c Αποκυλισθέντας] Αποκλισθέντας *Vat.*

d Αποβάλλειν.] Αποβαλεῖν *Big.* (*Voſſ Coll.*) & *Samb.*

6. *Depoſitum qui accepit,*] *Depoſitum bona fide ſervanto coram Deo conſcio: vel abſque aliquo uſu ſuo notitiave perditum dejeranto apud Septemviros: alioquin integrum creditori redhibento. Exodi c.* 22. 7. *Lev. c.* 6. 1. & c. 19. 11. & *Phariſæi curate ac feliciter Maſicla* Sebuot c. 5, 6, 7. & Baba Cama c. 9. & *Babylonii* Cama f. 63, 70, 76, 91, 106, 107. Sebuot f 39. Ciddufim f. 11, & 42. Synhedrin f. 2, 3. & Meſia f. 41. 44, 47. & *Maimonides titulo* גזלה c. 7. & 8. & *tit.* שאלה ופקדון *f.* 666. & *Hilcot* Sebuot f. 394. &c. *Dixi definito* apud Septemviros. *Ita enim federat* Synhedrium minus *ævo Joſephi. Moyſes quidem ſimpliciter juſſit ire illos*, אל האלהים, *quod eſt* לקדם דיניא ad Forum Hebraicum, *Onceloſo & mille aliis Judæis; idemque* الي حاكم الله ad Judicem Sacrum *Samaritis innumeris. Alexandrini vero haud bene, haud diſtincte verterunt in Græcum* ἐπὶτον ϑ Θεὸν. *Adhoc, Mercedem operario die ſua dabis, ni iratum Numen temſeris. Deut. c.* 24. 14. *Lev. c.* 19. 13. & *Tobiæ c.* 4. 14. *Item Deuteroſarum*

mo doloſe *aliquid* componat ad cum, qui depoſuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamſi auri vim immenſam lucraturus ſit, fretus ſecuritate quod nullus ſit qui redarguat. nam omnino quidem convenit, unumquemque bene facere, animum ſuum ſibi conſcium eſſe credentem (& quiſque ſibi locuples teſtis ea agere ſtudeat quæ ci ab aliis laudem pariant) & maxime Deum, quem nemo malus latet. Quod ſi depoſitarius, nihil dolo malo agens, *depoſitum* perdiderit, ſeptem judices adeat, Deumque juret nihil ſua voluntata & vitio perditum eſſe, neque ſe ulla parte ejus uſum eſſe: atque ita innocens abeat. Quod ſi vel minima parte creditorum uſus forte perdiderit, ad reliqua omnia quæ accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depoſitis, ſi quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus ſuis operantur, meminerit *oportet* hominis pauperis mercedem non eſſe retinendam, hoc ipſum cogitando, quod eam Deus illi præbuerit pro terris ac aliis poſſeſſionibus. Quin & nihil ſolutionem differat, ſed eodem die ſolvat: tanquam Deo nolente ut operarius *quam minimum* careat laboris ſui fructu.

Operarios non fraudandos, ſed mercedem ſtatim ſolvendam. Lev. 19. Deut. 24.

Cauſa patrum liberos non puniendos, aut è contra. Deut. c. 23. 24. &c. Philo, p. 857.

39. [1] Nati propter patrum culpam ne puniantur; ſed propter ſuam ipſorum virtutem miſericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus, quam odio, quod vitioſis ſati. Neque vero filiorum peccatum patribus eſt imputandum: cum adoleſcentes diſcendi faſtidio multa præter noſtram doctrinam ſibi permittant.

Spadonum congreſſus & caſtratio omnigena prohibita. Lev. c. 22. & Deut. 27.

40. [2] Spadones abhorreantur, & eorum fugia-

σερῆσιν [c] συνῃείη τ̃ πεπισωκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνὴ, μηδ' εἰ χρυσὸν ἄφορον μέλλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῶ μηδένα εἶναι τ̃ [f] ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλε μὲν γὰ τὸ πιεισθὲς ὀμόσαμενον τὸ αὐτὸ ϖεθοῆκεν ἑκάσιον εὐ ϖοάτλειν· [g] καὶ μάρτυς ἀρκέμενον αὐτῷ πάντα ϖοιεῖτω ἃ ϖαρ' ἄλλων ἐπαινον αὐτῷ ϖαρέξει· μάλισα δ' τ̃ Θεὸν, ὃν ἅϑεὶς ϖανηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δ' μηδὲν ὄφελον ὁρῶν ὁ πισϑεὶς ἀπολέσϑαι, ἀφικόμενον ὅπὶ τὰς [h] ἑπτὰ κριτὰς [i] ὀμνύτω τ̃ Θεὸν, ὅτι [k] μηδὲν ϖεῖα τῶν αὐτὸ βλάψιν ἀπλοῖς καὶ κακίαν, ἅδε χρησαμένε τινι μέρει αὐτῆς· καὶ ἅτως [l] ἀνεπαγέσϑω ἀπείτω. [m] χρησάμενον δ' κὰν ἐλαχίσῳ μέρει τ̃ πεπισωμένων [n] ἀπολέσις τύχῃ, τὰ λοιπὰ [o] πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατηγνώσθω. ὁμοίως δ' τῶ ϖερὶ μεροκαϑημένων, [p] κὰν μισϑὸν τις ἀποσερήσῃ τ̃ ὄπι σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐρχομένοις· [q] μεμνήσθω ὅτι σὸν ἀποσερηκὸς ἀνδρὸς πένητος μισϑὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τ̃ ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτῷ τᾶτον εἴη παρεσηκώς. ἀλλὰ [r] μηδὲν ἀναβάλλεσϑαι τῶ ἀποδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν· [s] ὡς ὁ βελομένε δ Θεῦ τ̃ ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τ̃ εἰργασμένου.

λϑ'. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν· ἀλλὰ διὰ τῶ ἐκείνων αὐτῶν ἀρετῶ, οἴκτε μᾶλλον ἀξιοῦν ὅτι μοχϑηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσες [t] φύντας ἐκ φαύλων. ὧδε μὲν πατρᾶσιν ὑῶν ἁμαρτίαν λογιτέον· τῶν νέων πολὰ διὰ τῶ ἡμετέραν διδασκαλίαν [v] αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων, ὑπερφανία δ διδάσκεσϑαι.

μ'. [x] Γάλλες ἐκτρέπεσϑαι, καὶ πώοδον φάγγη [y] τὴν μετ'

---

tarum Baba meſia c. 9. §. 11, 12. & Iad c. 11. *περὶ μιϑώσεως.* BERN.

e Συνϑείη] Θρασυνθείη *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Vat.*

f Ἐξελέγχοντα.] Ἐξελέγξοντα *Vat.*

g Καὶ μάρτυς] *Big. Samb.* & *Epiph.* καὶ μάρτυρα ἐγκάμιον αὐτῷ πάντα ποιεῖν, ἃ περ ἄλλῳ ἔπαινον. Alterum forte concinnius. BERN. Verba iſta καὶ μάρτυς ἐγκάμιον &c. parentheſi (quod fecimus) includenda, niſi cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* legamus, καὶ μάρτυρα ἐγκάμιον αὐτῷ πάντα ποιεῖν &c. aut dicamus poſt τ̃ Θεον vocem aliquam (quæ forſan exciderit) ſupplendam eſſe: *ſc.* vel ἀποβλέπων ex *Vet. Interpr.* qui habet *& maxime reſpicientem ad Deum*, vel φοβούμενον cum *Caſtalione.*

h Ἑπτὰ κριτὰς] De quibus pluribus agit *Seldenus* de *Synedriis Vett. Hebr.* l. 2. c. 6. §. 4. HUDS. An ὀκτώ; ſed & ſupra meminit τ̃ ἑπτὰ. REL.

i Ὀμνύτω τ̃ Θεὸν,] Ὀμνύετω *Hen.* & *Busb.*

k Μηδὲν πᾶσα] *Al.* μηδὲ. & mox αὐτῦ & ἑαυτῦ.

l Ἀνεπαλλάκτον ἀπείτω.] Ἀναπαλλάκτον ἀπίτω *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀναίτον ἀπίτω *Busb.* & *Hen.*

m Χρησάμενον] Χρησάμενον δ', κὰν ἐλάχιτον μέρει τ̃ &c. *Vat.*

n Ἀπολίσας] Lege ἰὼν *a. r.* COCC.

o Πάντ' οὖν] Πάντα ἃ ἔλ. *Big. Samb.* & *Vat.*

p Κὰν μιϑόν] Κὰν μιϑῶ τις *Samb.*

q Μεμνήσθω] Μισησθω ὀφθεὶς σὸν ἀποτερῆ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit *habeatur odibilis* (merito inquit *Bern.*) BERN. & HUDS.

r Μηδὲν ἀναβάλλεσϑαι] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Busb.* μηδὲ ἀναβάλλεσϑαι *Hen.* & *Vat.* in *Editis* μηδεὶ ἀναβαλλέσθω.

s Ὡς ὁ βελομένε] Ὡς μὸ β. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

1. *Nati propter patrum culpam ne puniantur;*] *Cauſa parentum liberi ne puniantur, neve iſti natorum culpa. In ſuppliciis quidem capitalibus id prohibet optimus Legiſlator, Deut. c. 24. 16. Suſtinent tamen jura moſque Gentium, maxime Aſianarum. Quinetiam Doctores Babylonii titulis* Synhedrin f. 27. 28. Cama f. 88, & 79. & Beracot f. 7. & *Interpres Legis Jonathan, multique recentioris ſeculi Rabini, decus præſertim Maimonis c.* 13. Edut περὶ μαρτυριῶν, *Moſaicum* אל בנים *duobus exponunt modis:* Crimine filiorum, aut horum quidem teſtimonio, capite ne plectunto parentes. "לא יתקטלון אבהן לא בסהדורת ולא בחובי בנין וגו: *aut verbis piis & præclaris Talmudi,* "חל לא יומתו אבות על בנים נגו, בעון בנים ובנים בעון אבות אלא כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן ולא יומתו אבות בעורת בנים ובנים בעורת אבות. *Tantidem forte innuit Onceloſus, aut aliquid ſimplex locutione iſthac* בפום בנים. *Denique in veteri Commentario* Siphre f. 52. a. *paulo laxius patet* אל בנים, per liberos ſuos neci ne danto parentes על ידי בנים; *aut potius* בערותם של בנים, filiorum, nepotum, adfiniumque ſuorum teſtimonio genitor non perit. *Haud aliter equitatis Romanæ lima Julius Paulus*, Receptarum Sententiarum libro 5. *necnon p.* 154. Collationis Rufinianæ: Adverſus ſe invicem parentes & liberi, itemque liberti, nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt; quia rei veræ teſtimonium neceſſitudo perſonarum plerumque corrumpit. *Ne jam porro neceſſe ſit ad* Legem Juliam *provocare in re communi mortalium.*

t Φύντας] Φώτας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

v Αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων,] Ἑαυτοῖς *Big.* & *Samb.*

x Γάλλες] *Miſer interpres, dum omnino neſciret quid rerum eſſent γαλλοι, arripere maluit,* δ διδάσκειν ἄλλοις (*vel* καλὰ) ἐκτιτέον, καὶ σωϊδον Θεύγειν &c. *atque ad filiorum adeo arrogantiam transferre, quæ de ſpadonibus jure merito dicebantur. Vertit enim*, nolentes quæ ſunt utilia doceri, & cultum (*ita MSS. cuncta*, præter Lipſ. *editaque*, *exceptis* Col. & Frob.) fugere, per quem una ſecum & maſculi virtutem, & frúctum filiorum procreationis amittunt. BERN.

2. *Spadones abhorreantur,*] *Deut. c.* 23. 1. *Eunuchorum*, τ̃ γάλλων, *aut Moyſi & Eſaiæ poſt Aſſyrios* סריס, *ſit* θλιβίας ἤτοι θλιβίας פצוע דכא, *ſit* ἀπηκεκομμένος כרות שפכה, *vel ſit* خصي ἀκρωμίας, *aut monſtri cuicui conſortium & connubium omnino deteſtantor, tanquam genus mollius quam viri; atque adeo* Eccleſia Domini קהל יהוה, *i. e. cum munere publico, tum præſertim thalamis Hebreis indignum prorſus & exciſum. Ita Joſephus Moyſen ſuum interpretatur: ita Scholæ Phariſæorum Maſicta* εὐθυμιῶν *c.* 1. & *ibidem Commentatores Solymitani f.* 9. *b. Babylonique f.* 75, 76, 79. & *præter ipſos Obadias Moyſeſque Scholaſtæ. Hic etiam fuſius magno Opere c.* 16. ἰσυχὴ βία, *aut ſtrictius p.* 507. More. *Hac etiam de cauſa monet Commentarius antiquus* Siphra *venire apud Hebræos quatuor* קהילות ἐκκλησίας τ̃ κυρίε *ex opinione Judæ Principis, aut tres excluſis proſelytis, ut Sapientes cæteri profitentur, Sacerdotum, Levitarum, & Laicorum. Perite itaque Uzielides* בן יזיאל עזרי *Deut. c.* 23. 1. לא יבוא ממזר ורפסיק נידה לכסא איתא מקהל עכא דיי, Profanior equidem eſt ſpado, nervo quiſquis vaſiſve mancus, quam ex populo Dei nurum ullam ductare liceat. *Addit inſuper Flavius ex Lev. c.* 22. 24. Hominum quempiam pecudumque caſtrare ne audento. Θλασίαν מיעוך, *ait Legiſlator*, καὶ ἐκτεθλιμμένον כתות, καὶ ἐνθλιαν נתוק, καὶ ἀπεσπασμένον כרות δ' ϖροσάξετε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τ̃ γῆς ὑμῶν δ ϖοιήσετε, בארצכם לא תעשו; *quod eſt*, בארצכן לא תכרתן, neque execabitis ullum animal, ſive commune ſive devotum, *ut docent Jonathan Paraphraſtes, & celebris Anteceſſor Benzomas in* Chagiga f. 14. b. & Sabbat f. 3. *Maimonideſque de* Congreſſu illicito *c.* 16. §. 9. *Gallis adeo parcit jus Judaicum, & mutilari unquam vigore ipſos vetat. Philo equidem & Theologi noſtri aliter capiunt verba Legis veteris,* τ̃ Θλασίαν καὶ ἀπηκεκομμένον ἐκκλησιάζειν εἴρηκε ὁ νόμος Lev. *c.* 22. 24. *ſive* ἱερᾶς ἐκκλησίας ἀπελήλακε: *quod tamen in Republ. Hebraica minime conſtat. Iterum vero idem inculcat Sophiſta Judaicus p.* 857. ϖροσαπείργε ϖάντως τὰς ἀναξίας ἱερᾶ συνόδε, τὰς τ̃ φύσεως νόμισμα διακοπτούσας ἀνδρογυνίας· Θλασίας τε καὶ ἀπηκεκομμένας τὰ χρωτικὰ ἐλαιῶσι, &c. *ſtatimque ille amore nimio Platonis, τὰς δ' ἀσωμάτως ἰδέας ἀναιρούσας, τότε δ ἐτὸν εἴ τις ἄλλο ἐπιδίκοι ἀλλιγορίαν, εἰ ἱερεῖ τ̃ νόμε κέλευ μιαίνοι· Θλασίαν· καὶ τὰς μὲν τ̃ ϖανελεῖς αἰθίας ϖαίσαν, ὄνομα αὐδεῖς οἰκεῖον τὸ ἀπήκοπον ἔθεν.* *De legibus Romanis nunc abſtineo dicere. Patent enim harum Pandectæ, ſatiſque quod puto adſtigunt Caſtratores & Caſtratos.* BERN.

y Τῶ μετ' αὐτὸν,] Τῶ μετ' αὐτων ἀφελομένων αὐτὰς *Vat.* τῶ μὲν τ̃ ἀφελομένων αὐτὰς *Hen.* & *Busb.* ſtatim ἄρσεν Iidem.

μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν ℭ τὰ τῆς παιδοποιίας καρπόν· ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσῃ ℨ γλυκὺς [z] ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέχειν. ἐλαύνειν ℌ ἅτως ὡς ὅτι τέκνων σφαγῇ καὶ τοῦ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων [a] αἴτιον· δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, [b] μετενθυμίσεται τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως ℌ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι ℌ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μά'. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κῆ τοῦ πολιτείαν ἀφάπαξις ἔστω, καὶ ὁ Θεὸς ὑμενὴς ἀστασίαστον αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· χρόνῳ δὲ χρόνῳ μηδὲ εἷς, ὃς [c] καινίσει τι τούτων καὶ τοῦς τὸ ἐναντίον [d] μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ [e] ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ κῆ τοῦ αἱρεσιν παρκχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ ταῦτ [f] τούτων βραχέα προδιατάξωμεν· ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν [g] σωτηρίων ἀπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἀπιζητοῦντες, [h] ἀπαρασκεύαστοι [i] τοῖς καιροῖς [k] ὦφθαπίστητε. γλῶ, ἰὼ ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν [l] ἠσκημένοις, [m] πόλεμον νέμοιτε, κεκλημένοι αὐτὸν, μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὸν ἀπὸ κακῶν κρατοῦσιν, μήτε σέσεως ἐμφυλίᾳ καλαχρώσης ὑμᾶς· ὑφ' ἧς πάντα πατρώα τοῖς ἑαυτῶν πρώτοις ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα· χρώμενοί τε νόμοις, οἷς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ Θεὸς ὦφθοδίδωσι, ἀφτελοίητε. ἔργον δ' [n] ὅ, τι ἂν πολεμικὸν, ἢ νυῦ ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ἀπὸ παίδων ὑμετέρων, γένηται, [o] τοῦτ' ὑπερόριον πραχθείη. μέλλοντας ℌ πολεμεῖν, [p] πρεσβείας κῆ κήρυκας πέμπειν ὦφθαι τοὺς [q] ἑκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι κῆ σφαλερὰν πολλὰ ἔχοντες, κῆ ἵππους, κῆ ὅπλα, κῆ πρὸ τούτων ὑμενῆ τὸν Θεὸν κῆ σύμμαχον, ὅμως [r] ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν [s] αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρεμένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. κῆ παθομένων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τοῦ εἰρήνου [t] φυλάττεσθαι. [v] εἰ ℌ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι ἀφέρουσιν, ἀδικεῖν

tur congressio; quibus erepta sit virilitas, & generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis nostri incrementum tribuit. Abigantur autem, tanquam qui liberos peremerint, & antequam sint id sustulerint quod causa eorum fuisset (perspicuum enim est, eos, cum effeminata sit ipsorum anima, in idem etiam corpore mutatos esse) itidem etiam quicquid aspicientibus putatur monstrum. neque homines castrare liceat, neque alia animalia.

41. [1] Et hæc quidem vobis sit pacifica legum reipublicæ constitutio, & Deus propitius honestatem ejus à seditionibus imperturbatam conservabit: absit autem ut ullum veniat tempus, quod horum aliquid innovet & in contrarium mutet. Sed quoniam necesse est hominum genus, vel invito vel sua sponte, in turbas etiam & pericula incidere, age pauca etiam de his præterea ordinemus: ut quæ facienda sint prævidentes, salutaria, cum opus erit, habeatis; neque tunc requirentes quæ facere oporteat, imparati [2] in tempora *funesta* incurratis. Faxit Deus, ut terram, quam vobis dedit labores contemnentibus, animosque ad virtutem exercitatos habentibus, in pace ac tranquillitate colatis, possidentes eam sine pernicios externorum incursionibus, & absque civili vos exagitante seditione, (per quam si patribus vestris contraria faciatis, instituta illorum perdetis) utque legibus uti pergatis, quas Deus *ut* bonas *numine suo* comprobatas tradit. [3] Si vero res bellica quæcunque acciderit, aut nunc vestro ævo aut postea apud seros nepotes, *utinam* hæc extra *terræ vestræ* limites geratur. Cæterum bellum gesturi, legationes mittite & præcones ad hostes voluntarios. decet enim, antequam arma *inferantur*, verbis ad eos uti, declarando, vos, quamvis & exercitum magnum habeatis, & equos & arma, & ante hæc Deum popitium & auxiliarem, nolle tamen cogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum auferentes lucrum ipsis inviſum comparare. Ac si quidem obtemperaverint, decet vos pacem servare: sin vero sibimet *nimium* fidentes, ac si viribus præpollerent,

Legem Moysis de perpetuam- que animo vano credit Josephus, sicuti & cetera Judæorum ca- lamitas.

LEGES BELLI. *Deut. c. 24.*

Præcones mittendi.

z Ημῶν ὁ Θεὸς] Ημῖν *Vat.*

a Αἴτιον] Ita *Big. Samb Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἀναίτιον, forte pro ἀν αἴτιον. quam lectionem sequendo ita *Gelenius* interpretatur, *sed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit.* HUDS. *Quod insons est.* Fuit quum legerem αἴτιον, ut sensus sit, debere illos haberi pro homicidis, qui quidem filios ipsos non occidunt, sed τοῦ τούτων, filiorum loco τὸ ἐκείνων αἴτιον quod filiorum causa est. In alia longe diversa vagatur interpres Latinus. Potest tamen servari lectio ἀναίτιον, & sensus esse, *quod ipsorum causa non est*, id est, partem quæ filios non producit i. e. genitalia tollunt, quæ filios producere potuissent: nunc causa filiorum esse nequeunt, quia avulsa. In cod. MSto est αἴτιον, quod suspicionem priorem confirmat. REL.

b Μετενθυμίσεται] Μετενεσμήσαντο *Big.* & *Samb.* μετενεσμίσαντο *Vat.*

1. *Et hæc quidem vobis sit pacifica*] *Lex Moysis ἀπαλάθη perpetuaque. Sic ait bis terque Flavius: sic animo vano credit hæresis tota Judæorum, Templo licet diruto, omnique Moysis supellectile jam penitus excisa. Verum hic Archæologus, Deut. c. 27. v. ult. quo jam respexit, invenisse videtur absolute* ארר כל דברי התורה הזאת, *cum* LXXII. *Alexandrinis, & Divino Paulo, & cum Doctoribus Sicimeis; quorum exemplaria ostentant* κὰι δίξῃ, *testibus B. Hieronyme, Procopio Gaze, nostrisque tandem oculis. Imo, quod mireris, Leviticon magnum f.* 193. 3. *Tanchumas Jurisconsultus in Talm. Jerof. Sotæ f.* 21. d *plenissime citant hunc versum* מגיון דכתיב בסוף אמן כמי שכללו דבר אחר כתיב אחר אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת. *Idem denique confirmatur Lege ipsa Deut. c.* 11. 32. BERN.

c Καινίσει τι] Κενίσῃ *Bas.* in *cæteris* καινίσῃ, vel καινίσοι.

d Μεταβάλλοι] Μεθβαλλῆ *Big.* & *Samb.* & mox ἐπειδή.

e Ἀνθρώπινον] Ἀνθρώπειον *Vat.*

f Τούτων βραχέα] Τότε *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

g Σωτηρίων ἀπορῆτε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* σωτηρίων ἀπορεῖτε.

2. *In tempora* funesta *incurratis.*] *Temporibus succumbatis* vertit *Epiphan.*

h Απαρασκεύαστοι] Sic *Vat.* in *reliquis* ἀπαρασκεύαστοι.

i Τοῖς καιροῖς] Forsan τοῖς κακοῖς.

k Παραπέστητε.] Παραπέστητε, ἀλλὰ γλῶ &c. legit *Castalio.*

l Ησκημένοις,] Οὐκ ἠσκημένοις vel ἀπασκήτοις legerat *Epiphan.*

m Πόλεμον νέμοιτε,] Πόλεμον μὲ νέμειν ὦφέλοιτο κεκτημένοις αὐτὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

3. *Si vero res bellica quæcunque acciderit,*] *Hactenus opera pacis, & populi felicis tranquillique officia. Sequitur de jure belli. Quoties hostium aliquis spretis legationibus contra Hebræos bellum admoverit, ducem creanto, præstat enim unus, Deo imperatori soli secundum. Dein conscribitor in militiam virtute animi & corporis præstantior pars populi, exceptis adium, vinearum, nuptarumque novarum dominis. Annum autem quietum & imbellem exposcebant ex vetustissima traditione* (*quam commemorant Pharisæi Masicla* Sota c. 8. §. 8. & *Talm. Jerof. ibidem, atque demum Maimonides* Melacim c. 7. *confirmat vero hoc loco Mattathiades*) dedicatio חנוכה, *quæ est inhabitatio domus recentis, & vineæ vel arboreti quinquennalis* חלול ἀναλωσις *sive usus: item gaudia neogamorum id spatium vel jussu Moysis Deut. c.* 24. 5. *Unde etiam pro laræ & hortis arguebant vetustissimi Explanatores Divinæ Legis f.* 51. d. נקי לביתו וה ביתו יהיה וה כרמו. *Itidemque Doctores Solymitarii,* בנה בירת וחנכו ולא שהא בחוכו יב" חדש. נטע כרם וחיללו ולא שהא חדש בת כו יב" חדש, *quod est verbis ipsis Flavii,* τὰς τε νεωστὶ δημαρχίας οἱ ἐκ ἐτῶν, οἷς ὅπω χρόνῳ ἀπαλαύσειας αὐτῶν ἐνιαύσιος &c. *Consules, credo, in hac licentia Divinum Moysen, Deut. c.* 20. & *Moysen minorem c.* 5, 6, 7. ὦφει βασιλέων, *præcipue ex* Sotæ c. 8. & *T. Jerof. f.* 22. & *T. Babyl. f.* 42, 43, 44. *atque ex* Sipbre f. 47, 49. b. *Philonem etiam Alexandriæ p.* 739. *ubi causas istius indulgentiæ exponit. Alteram quidem,* ἵν' ἐκεῖθεν ἐξ πολέμου ἄθηλα, μὴ τὰ ἐκ ποιούντων ἀπαλαιπώρως ἄθροι λαμβάνωσι: *alteram vero,* ἵνα μὴ σώματι ἐφεστῶμενοι, ταῖς ψυχαῖς ὑστερίζωσιν. BERN.

n Ο, τι ἂν] Ita, vel ὅτι scribendum censeo, pro vulgato ὅτι.

o Τοῦτ' ὑπερόριον] Ita *Samb.* cum *Vet. Interpr.* ὦ ὅτε ὑπ' *Bas.* & *Vat.* ὦδε ὦ ὅτε ὑπ. *Gen* unde legendum censet *Petitus*, γένη) ὦδε ὦ ὅτε ὑπερόριον, τότο πραχθείη.

p Πρεσβείας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interp.* πρεσβείαν *Vat.* ὦδε βίαν perperam in *Editis.*

q Ἑκουσίους πολεμίους.] Ἑκουσίους in quinque *MSS.*

r Ἀξιοῦτε] Ἀξιοῦντας *Busb.* & *Hen.*

s Αὐτοῖς,] *Al.* αὐτοῖς.

t Φυλάττεσθαι] Ita pro φυλάττεσθε in *Editis* emendatum dederunt *Bernardus*, (*Coccejus*) *Buriusque.* in *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* φυλάττειν.

v Εἰ ℌ φρονοῦντες] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*Coll.*

rent, vos lædere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem ſummo imperatore utentes, uno vero præſtanti virtute ſecundarum partium duce creato. nam multorum imperium, præterquam quod iis qui aliquid celeriter agere neceſſe habent impedimento ſit, etiam *eo* utentibus *non raro* obeſſe ſolet. Exercitus autem purus ducatur, delectis corporum robore animique audentia præcellentibus; timidis vero rejectis, ne dum acie decernitur in fugam verſi hoſtibus proſint. Iique qui nuper domos ædificarint, quibus nondum per annum fruiti ſunt; & qui conſeverint, necdum fructus perceperint, domi *manere* ſinantur; necnon ſponſi, & qui nuper uxores duxerint: ne harum rerum deſiderio vitæ parcentes, & ſeipſos ad earum fruitionem ſervantes, ultro ſe male gerant [propter uxores.]

Militum delectus habendus.

Cavendum ne ſævum quicquam aut improbum caſtra polluat. Deut. c. 23. v. 5.

42. [1] Caſtris autem poſitis, providete ne quid ſævum & improbum faciatis. Cum vero urbem obſideatis, & ligna ad machinas conficiendas deſideretis, ne terram attondete, arbores mites ac frugiferas ſuccidendo: ſed parcite, eas in hominum utilitatem natas eſſe cogitantes; & ſi vocem haberent, vobiſcum expoſtulaturas eſſe, ſeſe immeritò malo affici, ut quæ belli cauſa non exſtiterint, atque inde migraturæ fuerint & in aliam terram tranſituræ, ſi eis eſſet poteſtas. Cum autem prælio *hoſtes* ſuperaveritis, eos qui in adverſa acie ſteterint interficite, cæteros vero ad tributa vobis pendenda conſervate, gente Chananæorum excepta: hos enim ad internecionem delere oportet.

Arbores frugiferæ non exſcindendæ. Deut. c. 20.

Lex de ornatu virili muliebrique. Deut. c. 22. v. 5.

43. [2] Cavete autem, maxime in prœliis, ne vel

ἐθέλοιεν, σφετὸν ἐπ' αὐτὰς ἀγάγητε, [x] στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποστράτηγον δ' χειροτονήσαντες ἕνα τ. [y] ἀρετῇ προύχοντα. πολυαρχία γὰρ, πρὸς τῷ τοῖς ὀξέως τι πράττειν ἀναγκαίως ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε τὰς χρωμένας. στρατὸν δ' ἄμωμον καθαρὸν, [z] ἐκ πάντων τ ῥώμῃ [a] σωμάτων καὶ ψυχῆς τολμίᾳ [b] διαφερόντων· τὸ δ' δειλὸν [c] ἀποκεκριμένας, μὴ τὰς πολεμίους φθάσᾳ τὸ ἔργον τραπὲν εἰς φυγὴν [d] ὠφελήσῃ. τοὺς τε νεωστὶ δειμαμένους οἰκίας οἷς ἔπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας ἄπω δ' καρπῶν μετεσχηκότας ἐᾶν κ' χωρεῖν, καὶ τοὺς [e] μνηστευσαμένους δ' καὶ νεωστὶ γεγαμηκότας· μὴ πάθῃ τούτων φειδόμενοι δ' ζῆν, καὶ τηροῦντες [f] ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν, ἐθελοκακήσωσιν [g] [πρὸς τὰς γυναῖκας.]

μβ'. [h] Στρατοπεδευσάμενοι δ' προνοεῖτε μή τι τ δυσχερεστέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀπτομένους εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθ, λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα [i] τ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν ἀπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς, [k] ὡς ἄδειν αἰτία γεγόνατε δ' πολέμῳ πάσχοι κακῶς πρὸς δίκην, [l] εἰ δυνάμεις αὐτοὺς ἰὼν καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δ' [m] τῇ μάχῃ, τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους [n] σώζετε, πλὴν [o] δ' Χαναναίων ἐθνῶν. τούτους γὰρ πανοικὶ ζῆναι ἀφανίσαι.

μγ'. Φυλάσσεσθε δ', μάλιστα ἐν τ μάχαις, ὡς μὴ γυναῖ-

Voſſ. οἱ δ') in *Editis* φρονοῦντας ἐφ' ἑ. ὡς ἑ. ἀφθέγξαιν· εἰ δ' ἀδίκ.

x Στρατηγῷ μ' αὐτοκρατορι] Apertè conjunxit & contemplatus ſimul eſt Flavius noſter duo inſignia & nota *Homeri* loca, ex libro ſcilicet Iliad. δ. 84. Ζεὺς, ὃς' ἀνθρώπων ταμίης πολίοιο τέτυκται. & ibid. l. β. 204. Οὐκ ἀγαθὸν & quæ ſequuntur. HAV.

y Ἀρετῇ προύχοντα.] Ἐπ' ἀρετῇ *Vat.*

z Ἐκ πάντων] Καὶ ἐκ. π. legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

a Σωμάτων] Σώματος *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.*

b Διαφερόντων.] Διαφέροντα legerat *Vet. Interpr.*

c Ἀποκεκριμένας,] Ἀποκεκινημένας *Samb. Busb. Hen.* & *Vat.* ἀποκεκριμένους *Big.*

d Ὠφελήσῃ.] Ὠφελήσῃ *Samb.* & *Epiphan.*

e Μνησαμένους.] Μνησαμένους *Samb.* & *Hen.* verbo bono ac vetere, ut inquit *Bern.*

f Ἑαυτὸς] Αὐτὸς *Samb.* & *Big.*

g Πρὸς τὰς γυναῖκας] Noh dubito quin tres illæ voces, quas uncis incluſas dedi, à ſciolo aliquo additæ fuerint, cum eas non agnoſcat *Vetus Interpres.*

h Στρατοπεδευσάμενοι] Στρατοπεδεύσαμβροί τε προνοεῖσθαι *Samb.* & *Big.* σφετ. δ' προνοεῖσθε μή τι τ δυσχερῶν *Vat.*

i. *Caſtris autem poſitis,*] *Cavento ut caſtra Hebraica ſævum quicquam aut improbum,* רבר רע Deut. c. 23. 9. (*ubi leges Uzielidam*) *unquam polluat. Adeoque arbores mites ac frugiferas, Moyſi* עץ מאכל, *Latinis* poma, *& Scholaſticis Judaicis* עץ לאסרק *ubi creſcant cunque, ad machinamenta belli ne ſuccidunto. Quid enim mali iſtæ fecerint? Deut. c. 20. 19. Diſce hinc ingenium Moyſis, benignum, ſimplex, omniſque humanitatis theſaurum. Sic profectò fuit Theologorum veterum interpretamentum, Philonis, Joſephi, Onceloſi, Conſtructoris* Siphre f. 47. d. *& Hieronymi noſtri, atque Samaritarum præcipue* اترى انسان سجر الصحرا يدخل بين يديك في الحصن. *Aliter vero Moſaica explicant novi homines. Vide adhuc Maimomidem* de Regibus c. 6. *& Doctores Babylonios allegorias affatim jactantes* Taanit f. 7. Synhedrin f. 100. b. *&* Maccot f. 22. *Pergit autem æquitatis magiſter*, Hoſtium equidem quicquid in acie reperitur, neci dato: cæteros tributarios habento, tam operarum quam opum ſuarum. Chananæi tamen omnino ſunt delendi, *Deut. c. 20. 10, &c. His inſuper addunt patres Phariſæi gentem improbam* Amaleci, *loco oclavo. Deſiderantur vero commate 17. ſicut & Exodi c. 34. 11. in Hebraico Judæorum, & in verſione Hieronymiana* Gergeſæi: *attamen Samaritæ & Interpretes Ptolemæici illos cum reliquis miſeri ἐπαφύλαι utrobique recenſent, ordine ſaltem diverſo. Quinimo hoc omiſſum Maſoretis opportune excuſat Auctor* Siphre f. 47. c. כאשר v. 17. כשתוא אומר צוך יהוה אלהיך להבות ארת תגרגשי. *Vide modo Deut. c. 7. 1, 2. c. 25. 19. Exodi c. 23. 32. Joſ. c. 11. 15. 1 Reg. c. 5. 13. & c. 9. 15. & Maimonidis* מלאכים *c. 6. ex* Sota *Babyloniorum f. 3, & 35. &* Synhedrin f. 67. *& Scholaſticos Urbis* Ciddusin f. 65. c. BERN.

i Τῶν ἀνθρώπων] Videtur ita intellexiſſe verba Dei, האדם *homini* ſunt deſtinata. Sed memini me à viro docto audiviſſe, ſi per modum interrogationis intelligantur, ſenſum aptiorem fundere *num homo ſunt?* num arbores oppugnatum ibitis, &

non homines? Quamobrem ergo illas cæderetis? REL.

k Ὡς ἄδειν] Ὡς ἀδίκ αἰτίαι δ' π. γ. πάσχ *Big.* & *Samb.*

l Εἰ δυώμαις] Εἰ δ' δυ. legerat *Epiphan.*

m Τῇ μάχῃ,] Articulum negligunt *Big.* & *Samb.*

n Σώζετε,] Σώζητε *Vat.*

o Τῶν Χαναναίων ἐθνῶν] Τῶν Χαναναίων in quinque *MSS.*

2. *Cavete autem, maxime in prœliis,*] *Vir ne prodeat veſte muliebri præſertim in pericula belli ex Deut. c. 23. 9. neve uſquam virili cincta fœmina, Deut. c. 22. 5 Turpe enim utrumque, Deoque obſervatori valde odioſum,* תועבת יהוה. *Præſertim vero dictum puta,* cum palla fœminea melior natura in prœlia ne pergat. *Namque* כלי גבר, σκεῦη ἀνδρὸς, (*ſic Helleniſtæ. Samaritæ, Syri, & multi Judæorum dictionem veterem interpretantur*) *de armis ac veſtitu militari maxime accipiunt Joſephus, Onceloſus hac quidem paraphraſi* תקון זין רגבר armatura virilis; *& inter Deuterotas Eleazarus Jacobides f. 69. de* Naziræis. *Is ibi ſuggerit, Moyſen hac ſanctione vetare,* שלא תצא אשה בכלי זין למלחמה, fœminæ ne capeſcant arma, ſed potius inermes & pudicæ caſtra ſequantur: neque peplo muliebri viri conditionis ſuæ immemores ſemet induant, ושלא יתקון איש בתקוני אשה. *Statimque de eodem flagitio,* ראו מפרש המקרא כפשוטו שלא ילבש איש מלבושים חמיוחדים לנשים כגון צעיף וקישוא. *Unde etiam conſtat ſincerum illum Doctorem Deuteroſeon, καὶ ἀνωνὶ, R. Eleazarum conſcriptam ſuo evo legiſſe verſionem doctiſſimi & ſapientiſſimi Onceloſi. Idem porro repetit Siphre Auctor vetus f. 49. a. & poſt illum Moyſes Cojenſis* LX. *retitorum, cum celebri meritoque elogio ſupradicti Eleazari,* והלכה כרא' בן יעקב בכל מקום. *Ex eadem lege docet Maimonides* c. 12. de Idololatria, interdici fœminas Hebræas galeis & loricis, ſed & conſimili virorum decore ac tutamine, viroſque ornatu fœmineo. *Hujus autem decreti rationes duas adfert More* p. 447. *Alia petitur à modeſtia ſemper colenda. Huc proculdubio reſpexit Amramides, aut communius, aut quidem ſtrictè contra Ægypti jam derelictæ mollitiem, & permutata ſexus utriuſque officia,* οἱ γὰρ ἄνδρες κατ' οἶκον ἱστοὺς ὑφαίνουσι; *ſimiliaque narrat de Nili accolis Herodotus, ſcriptor excellens. Cauſam vero aliam, nimis amat, ab odio Zebaiſmi arceſcit Maimonides. Jubet ſcilicet codex* Tomtom, *i. e.* ἐπιτόμως ὡς τ τελετῶν χαλδαικῶν, viros ad Venerem accedere ſtolis fœminarum, atque has apud Martem ſtare habitu ac armis non ſuis. *Vel ſic quidem occurrit Legiſlator ſuperſtitioni Syriacæ; quippe in Æde Hierapolitana, Luciano teſte, ſtetit Combabus Spado,* μορφὴν μ' οὐκὶ γυνὸς, ἰ δ' ἀνδρὸς ἔχων, *Sacerdote evirato & ſtolato cultus.* ὡματά τε γυναικεῖα φορέοντι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέοντι, *inquit Rhetor de miniſtris Combabi. Pariter deſcriptor antiquitatum Amathuſiarum,* πάλαιον ἀνδρεῖα τὴν θεὸν (ἀφροδίτην, *deam è Syria acceptam*) ἐκαλλύναν ἐν κύπρῳ λέγω. *Ita locum Heſychii peſſime corruptum reſtituo. Deinceps de hoc interdicto eleganter diſſertat Philo p. 738.* φιλοτιμίᾳ ὧδε δ' γυμνάται καὶ συνεκθήσει τὴν ψυχὴν πρὸς ἀνδρεῖα, ὧδε ἐσθημάτων διεζάξατο ὁ νόμος· ἀπείπων ἀνὰ κράτος ἀνδρὶ γυναικὸς ἀμπεχόνην ἀναλαμβάνειν, ἵνα τε μηδὲν ἴσχῃ ἡ σκιὰ αὐτὸ μόνον δ' ἥλιος ἐπὶ λύμῃ τ ἀρετῆς φῶς προσάψας. καὶ τὴν γυναῖκα ἐκώλυσε λαμβάνειν ἀνδρὸς ἐσθῆτα, πορίσθαι ὡς ἀνδρογύνως ὅτε καὶ γυνάνδρως φυλαξόμενος. *Adde his quæ ad Moyſen citat magnus*

Gro-

γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ [p] γυναικείῳ.

femina ornatu virili utatur, vel vir ſtola muliebri.

μδ'. Πολιτείαν μὲν σὺν τοιάνδε Μωϋσῆς [q] κατέλιπε·

44. [1] Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem

Leges ſuas frequentibus concionibus inculcabat Moyſes, & tandem ſcripto volumine Sacerdotibus tradidit. Deut. c. 31.

Grotius ex Philochoro. BERN.

[p] Γυναικίας.] Γυναικείας *Busb. Hen. Vat. & Samb.* à manu ſecunda.

[q] Κατέλιπε·] *Al.* καταλέλοιπε. ut pag. ſeq. v. 7.

1. *Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem reliquit:*] *Talis erat Politia Moyſis. Has quidem leges cæteraſque inſtante jam anno Exodi quadrageſimo, & frequentibus concionibus inculcabat vir Divinus, & tandem ſcripto volumine, Sacerdotibus tradidit, Deut. c. 31. 9, 24, 25. ſimulque Tabularum δευτέρου apothecam, & Tabernaculum Sacrum, necnon Poema illis dedit de futuro Hebræorum ſtatu, verſibus (nemo prudens dubitet) hexametris conſcriptum, cui & eventus rerum optime reſpondit. Venimus igitur nunc ad ultima juſſa Legiſlatoris. Vindictam de Amalecitis opportune capiunto. Item ad partem orientalem Chananæ, deleta modo ſtirpe mala incolentium, prope Sicimas convalli media inter montes, Garizin, גריזים à dextris, & à lævis Gibalum עיבל, Hibal Samaritis & Joſepho & Arabibus, ſed Hebal Maſoretis Judæorum & Interpr. LXX. & B. Hieronymo, extruatur altare: atque Hebræis hinc inde in duas acies diſcedentibus, ſicut dicetur l. 5. c. 1. horum Originem, bona fauſtaque omnia obſervantibus Leges datas adprecetur pars Garizæa, acclamantibus itidem Gibalinis. Tum hi diras vibrent in violatores Divini Juris, idem protinus reſonante clivo Garizin. Deut. c. 11. 27. & c. 27. Denique in memoriam rei, Benedictiones illas Execrationeſque, quarum exemplar extat Deut. c. 27. 15. tectorio dextro ſiniſtroque inſcriptas ferat altare cum ſigno contrarii, ſubſtituto equidem bono verbo ברוך in locum ארור, & ſententia aiente in negantem verſa: quod placuiſſe video Joſepho aliiſque diſcipulis Phariſæorum in corpore δευτερώσεως: abſque ea die ſacrificiis omnis immune ſtet & incruentum. Hæc adeo exequebatur pius Imperator Jeſus. c. 4. 1 & c. 8. 30. Actorum ſuorum. Qua tamen pompa quove ritu ſolicite reſerunt poſt tot ſecula Hebræa Proceres Phariſaiſmi* Sotæ *c. 7. § 5. Ubi enim, Jordane trajecto, pervenerant Iſraelitæ ad Garizin & Hebal, montes Samariæ, juxta Sicima in campo Morio,* הר הגרזים והר עבל שבשכרון שכנגד שכם שכאצל אלוני מורה: *Ita Traditionum Judaicarum Patres explicant verba Legis Deut. c. 11. 30. Ita horum filii in Commentariis Babyloniis f. 33. b. ejuſdem* Sotæ, אלוני מורה שכם *juxta* קבל שכם *alteri vero* جانب مرج البها مقابل نابلس, *ad planitiem pulcram cui præjacet Neapolis. Hæc enim urbs, ut itineraria nova veteraque teſtantur, inter Gerizin & Hebal exporrecta planis Acrabatenis obſidet. Quinetiam gloſſema illud voluminis Samaritici Deut. c. 11. 30. jam olim notaverant Deuteroteæ Judaici, præſertim Eleazarus Joſis Galilæi,* Sotæ *f. 21. c. T. Jeroſ. & f. 33. T. Babyl.* אמרתי לסיפרי כותים זייפתם תורתכם ולא העליתם בירכם בלום שאתם אומרים אלוני מורה שכם, *Fruſtra quidem textui Moſaico vos Cuthæi adjicitis Secem: ultro enim fatemur ipſi Elone More* de Sicimis veſtris recte exponi. *Dicitur præterea verſu eodem Deut. ſive Joſus ſive alius militum ſuorum operi Moſaico eam deſcriptionem inſeruerat,* eminere montes illos in terra Chananæorum, proprie Hevæorum, qui ab occiduo, בערבה, ἐπὶ δυσμῶν, veriſſime à Cauro reſpectant Galgala, בארץ הכנעני היושב בערבה מול הגלגל. *Vel,* qui בערבה per planitiem illuſtrem excurrunt ad fines Galgalorum, ad campos uſque Jericuntios, *tanquam caſtris Hebræis nobilem locum & notiſſimum. Obſervant adeo Doctores Solymitani* Sotæ *f. 21. c.* בערב הירדן, *valere ibidem* מן הירדן להלן. *Vel denique ait vetuſtiſſimus iſte Interpolator,* gemina iſta cacumina opponi Galgalis Gophni cis terminum occiduum Ephræmi. *De eiſdem montibus Illuſtriſſimus Phocas,* μὴ σιδαίλω σαδίων ὡσεὶ δέκα ἀπὸ πόλεως, ἐστι δὲ τὸ σαμαρείτικὸν μητρόπολις σιχὰρ, ἡ μὲ ταῦῶ κληθεῖσα νεάπολις· κειμένη μεσον δύο βουνῶν, ἀμφοτέρων ἀβιακρήμνων τῷ ὄρει τῶν ἐπικλήσεων τὰς ἀφορμάς. ὧν τὸ δεύτερον ὑπάρχει τὸ ὄρος ἐν ᾧ οἱ σαμαρεῖς λέγουσι τὸ ἀνέφαλον θυσίαν τελεῖσθαι ἐν ἰσαὰκ. *Conveniunt idcirco inter ſe idemque faciunt ad Deut. c. 11. 30.* מול שכם *Samaritarum,* ἐ πόρρω τὸ σικίμων *Flavii hujus, atque demum Deuteroteorum* שכנגד שכם. *Pergamus igitur ad pompam Hebræam. Inter dictos montes circa Aram mediam in plano conſiſtebant Sacerdotes, qui quidem Deut. c. 27. 9, 14. ſicuti verſubus aliis viginti tribus ſacri Codicis appellantur Levitæ à Tribu ſua, ut opportune monet Clariſſimus Amoræus Joſue ben Levi T. Jeroſ. f. 21. c.* Sota. *Sacerdotibus vero junguntur titulo ſimplici Leviticæ. Inde à dextris ſex tribus heriles, ordine gemmarum Logii, ſubeunt jugum Garizæum,* ἀφορίζει *Damaſcio Philoſopho,* الجبل الشريف *ipſis Samaritis, ut decuit,* جبل نابلس mons Neapolitanus *Eutychio Alexandrino, quod paulo propius imminet Neapoli Jud. c. 9. 7. & Joſephi l. 11. c. ult. Sex aliæ tribus à lævis ad clivum Gibalinum panduntur. Nam* למול הר גריזים וגו׳ *in rebus Joſue, idem denotat quantum in Lege* על הר גריזים וגו׳. *Tum verſis ad Garizin vultibus, benedictiones ordiuntur Sacerdotes ex Formula,* καλέσει ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν ברוך האיש אשר לא יעשה פסל וכסכה, *cæteraque Deut. c. 27. à v. 15. Quibus protinus acclamant utrumque* ἐξάφυλοι, Amen. *Mox contra Gibalum* אבל *converſi, execrationes pariter denuntiant.* ἐπικαλέσεται ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, καὶ τὰ ἑξῆς, ארור האיש אשר עשה פסל וכסכה. *Reboantque continuo ambæ acies Ebalino ſuper quolibet maledicto. Poſthæc verba cuncta Legis iſtius, i. e. Formulæ, altari hac de cauſa conſtructo dealbatoque inſcribuntur linguis* LXX. *phraſi Phariſæorum gloriosa, quæ valet pariter cum Moſaica* σαφῶς σφόδρα, באר היטב, *Deut. c. 27. 7. ſicut profitentur Judas Primceps hoc loco, & alibi R. Johannes* Sabbat *f. 88. necnon ab iſtis Uzielides* מתקרי בא׳ ומהרגם בע׳ לישנין. *Poſtremo demolito monumento iſto, quod* ὡς ἥλιον ἀνίσχοντα τετυμμένον *perite refert Flavius; qua Sicima propius à Jordane abſunt quam mari Mediterraneo: niſi ſi ille cum priſtis Scholaſticis locutionem verſus* 30. דרך מבא השמש, *de ſole oriente acceperat. Ita* Sota *f. 21. c. T. Jeroſ.* אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה זורחת. וקיפלו ארז האבנים ולנו בגלגל ושם זנטלו ארז האבנים ובאו ולנו במקומן. הקימו ארז האבנים. *Ubi Gloſſator, Ipſo inquiunt deſtructo, lapides ejus ſecum comportabant in caſtra. Invident enim valde, pernegantque Samaritis pleraque Judæorum factio tam ſacrum, tam antiquum monumentum in altiori vertice Hargarizim, vel obliterata jam inſtaura, ſervari. Concedit tamen Joſephus lapides duodecim, ritu hoc peracto, in cacumine Gibaleno fuiſſe relictos, in caſtra Siluntina populo abeunte. Loquitur enim is libro* v. *de Chananæis Acrabotenam incolentibus, quæ ſane pertingit à Garizim ad Galgala, ut notum Euſebio aliiſque Geographis ſacris. Cadit adeo argumentum Doctorum Solymitanorum* Sota *f. 21. c. Quinimo eouſque crevit pertinacia Eleazari & nonnullorum Rabinorum, magis ex odio Samaritarum, quam propter phraſin Legis* כול הגלגל: *cui neque Euſebius Epiſcopus Cæſareæ Paleſtinæ, neque Epiphanius ortus Eleutheropoli, aliique Eccleſiaſticorum erant obſiſtendo: quinimo aſſereret prope Jerichuntia, longeque à Sicimis, ſtetiſſe ævo Joſue* Garizin & Ebal, *contra fidem omnem bonorum viatorum ſcriptorumque, etiam Sacrorum: adeoque Samaritas à manu finxiſſe hoſce montes, aut nominibus non ſuis eos dediſſe. Veruntamen Sicimitæ, Benjamino Judæo, & mox Breidenbachio Chriſtiano ex alloquio referentibus, rite ſeſe affirmabant* ὁλοκαυτῶν *ſuper Joſue Aram Garizitanam,* על המזבח שבנו. בהר גריזים מהאבנים שהקימו בני ישראל כשעברו הירדן. *De loco tamen, quo aram illam ex ſacris Jordanicis inſtauraverat Joſue, graviſſime altercati ſunt per omne ævum Samaritæ & Judæi. Horum enim exemplaria Hebraica verſioneſque prorſus omnes, tam Deut. c.* 27. 4. *quam Joſuæ c.* 8. 30. *declarant,* ὠκοδόμησεν ὁ ἰησοῦς θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιβάλ, בהר עיבל. *Nec alter legerat Flavius iſte Judæus, ἐπεὶ ἦ τῷ γιζήλῳ ἵστησι τὸν ῥηθέντα ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμὸς ἐστι. lib. 5. Orig. c. 1. §. E contra, Pentateuchum Hebraicum* עבראית, *ſamaritas, Syriacum, Arabicum, Græcumque: item Chronicon Samaritarum, eorum Commentaria Biblica, atque etiam Exomologeſis nuper ad nos tranſmiſſa à Neapoli Paleſtina, Altare verbis diris boniſque inſcriptum, & refugientis Jordanis ſpolia in meliore cacumine montis διαφόνου miro conſenſu collocant ex Deut. c. 27. 4.* στήσετε τοὺς λίθους τούτους, ὃς ἐγὼ συντέλομαί σοι σήμερον βιάφαελζιμ, علي جبل בעלי גבל, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον. *Aut verbis Abulphetachi Chronographi Samaritani,* في ذلك الوقت بنا מזבח حجارة في جرزيم كما قال الله تعالي واصعد عليه صعايد. Poſt Hagin dirutam, altare ſaxeum erexit Joſue in Har Garizim, ſicut Deus juſſerat, atque holocauſtis illud adolevit. *Ita quidem ad verticem Garizim à nobili Trajectu contra Jeruſbunta milliaribus ſexaginta deportabantur ſaxa illa bis ſex, ut perite ſupputant Babylonii f.* 44 Synhedrin, *f.* 36. Sota. *Veruntamen lectioni Samaritanæ favet inter Sophiſtas Chriſtianos Procopius ad Deut. c. 27. Idem enim in Joſue actis, Altare in loco maledictionis Gebalo poſitum adnotat* ὡς ἓν κειμήλιον. Lapides autem non in monte Gebal, ſed in Garizim collocaſſe, ait *Gazæus*, exemplar habet Samariticum, nec forte abſque ratione. Siquidem ibi benedictiones fieri præcepit, in Gebal vero maledictiones. Ecqui igitur conſentaneum fuerit in hoc altare eſſe conſtitutum? Porro in libro Judicum c. 9. 6, 7. Garizim montem nominat, qui circa Neapolin eſt, quem Samaritæ colunt. Super quo cum conſtitiſſet Joatham filius Gedeonis ſuperſtes, execratus eſt eos, qui regem præ ipſo creaverant Abimelech Gedeonis filium ex ancilla, qui fratres ſuos interemit. Niſi quis adſerat Eſdram, aut Scripturarum S. Collectorem, ſive alium quempiam fuiſſe, qui nova nomina ex ſuæ gubernationis locis traducta iis locis impoſuerit. Quemadmodum Jeruſalem vocat, quæ antiquitus Jebus vocabatur; Bethleem item, quæ Euphrata. *Pariter Origenes in Tomis ad Joan. c. 4. 19.* οἱ μὲν γὰρ σαμαρεῖς τὸ καλούμενον γαιζὶν ὄρος ἅγιον νομίζοντες, ἐν αὐτῷ θυσιάζειν τῷ θεῷ, ὑ μισεῖ) μωυσῆς ἐν δευτερονομίῳ· ὅτου ἕνεκεν) ἀλλαχοῦ τὸν λαὸν ἐν ὄρει γαιζεῖν. *Dein idem Adamantius,* σαμαρεῖς ἀεί εἰσιν τὴν ἐπιφοδέξαν· ἀκολούθως τὸ ὄρος γαιζεῖν διατίθενται, ὅπερ ἐμπλοκὴν) ἀληθοῦς ἢ διαίρεσις· εἰσὶ δέ τινα ἀπορήσειε ἀλλ' τί αἱ θυσίαι μωυσεῖ ἀλλαχοῦ ἐπὶ ᾧ γαιζεῖν γίνονται. *Accedit huc &* ὁ χρυσορρήμων ad *v.* 20. οἱ παλαιοὶ ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσκυνεῖν τὴν ἀλήθειαν λέγουσι. τὸν γὰρ ἐκεῖ φασι τὸν μόνον αὐτὸν ἀνευλογήσαι. *Inde nomine* montis benedicti ברוך טור *coluiſſe Garizim, ac fre-*

nem reliquit: leges vero quadragesimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (assidue enim concionabatur) fausta eis precationes tradit, & imprecationes in eos qui ex legibus non viverent, sed contra præscripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod in sacro voluminè *scriptum* reliquit, continens futurorum prædictionem, juxta quam omnia facta sunt atque fiunt, neque ille quicquam à veritate aberravit. Hos igitur libros sacerdotibus tradit, simul & arcam, in qua decem *illa* præcepta in duabus tabulis scripta reconditit, atque tabernaculum. Quin & populum admonuit, ut cum *Chananæorum* terram devicissent, & *in ea* consedissent, injuriæ ab Amalecitis acceptæ non oblivisceretur: sed, facta in eos expeditione, pœnas reposcerent maleficiorum, quibus illi eos affecerant, cum essent in deserto. Occupata vero Chananæorum terra, omnique ejus multitudine ut par est deleta, aram exstruere *jussit* ad solem orientem versam, non procul ab urbe Sicimorum inter montes duos, Garizæo quidem ad dextram posito, ad lævam autem eo qui Gibalus nuncupatur: divisumque exercitum in senas tribus super duobus montibus statuere, & una cum illis Levitas & sacerdotes. ac primum quidem illos in Garizæo faustissima eis apprecari, qui religionis Dei studiosi essent & custodiæ legis, neque ea quæ dixisset Moyses rejecissent; *sex* alias vero *tribus* bene illis ominari, & rursum his precantibus priores acclamare: deinde itidem transgressoribus diras imprecari, alteras alteris ad dicta comprobanda & sancienda succinentes. Fastas autem precationes & earum exsecrationes scriptis consignavit, [1] ut earum disciplina nullo unquam tempore intermitteretur. Quas sane [2] moriens etiam aræ inscribi jussit ex utroque latere, ubi etiam populo denunciat ut stans sacrificet & holocausta offerat, & post illam diem nunquam aliam victimam *ei* imponeret: non enim esse licitum. Hæc igitur Moyses instituit, atque gens Hebræorum his consentanea pergit facere.

Vindicta de Amalecitis capienda.

Chananæorum stirps delenda.

Exsecrationes & benedictiones è montibus Gebal & Garizim. Deut. 27.

νόμους δ' [r] ἐπ' ἄλλοις τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους ἀναδίδωσι, καὶ ὧν ἐν [s] ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ, [t] συνεχῶς γὰρ ἐκκλησίαζεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ κατάρας ὅσοι τὰς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους [v] τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω· [x] ἣν καταλέλοιπεν [y] ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, πρόρρησιν [z] ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνης διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. παρέθηκε δὲ καὶ τὰ βιβλία παραδοῦναι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τῷ κιβωτῷ εἰς ἣν καὶ τὰς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ [a] κατέθετο, [b] καὶ τὴν σκηνὴν· τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὴν Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου [c] τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶν. ἐξελόντας δὲ τὴν [d] Χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ βωμὸν τὸν ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, ὑπὸ πόλιν τῶν Σικίμων [e] πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, [f] Γαριζίμ μὲν τοῦ [g] ἐκ δεξιῶν κειμένου, Γαιβὴλ δὲ τοῦ ἐξ εὐωνύμων· μεμερισθείσαν δὲ τὴν στρατιὰν κατὰ ἓξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ [i] πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζεῖν γινομένους εὐχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν ἀγαθάζεσιν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παραγραψαμένοις, ἐπαινεῖν δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν ἑξῆς ἐπαινουμένων, τὰς παρηγμένας ἐπαινεῖν· [k] ἔπειτα τοῖς κατὰ τοὐναντίον πεπραχόσι καταράσεις τίθεσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς καταράς [l] αὐτῶν, ὡς μηδέποτε [m] σκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ καὶ στάντα [n] φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν [o] οὐκ ἐπιτρέπειν ἱερεῖον ἕτερον· ἐφ' ᾧ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς [p] τε διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

μέ. Τῇ

quentasse Samaritas Macrisius Arabs testatur in historia Cairensi,
ان طور بريك هو الموقع الذي خارة الله ون
كورة في التوراة بقف الله اجعل البركة علي
طور بريك. *Atque hæc hactenus.* BERN.

r Ἐπὶ ἄλλοις] Ἐπὶ σφ. τ. γεγραμμένοις *Busb. Hen.* & *Vat.*

s Ἑτέρᾳ γραφῇ] Vide p. 228. in fine.

t Συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν,] Συνεχὶς δὲ ἐξ. *Big.* (συνεχῶς *Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* συνεχῶς ἐξεκλησιάσας *Epiph.* HUDS. Sic. 3. Reg. 8. 1. in Jeremia ἐξεκλησιάσθη. quid si sit pro ἐξεκλησιάσθη. Plutarchus à καθαπτίζω derivat καθαπτεφημισμένος. COCC.

v Τὰ ἐπ' αὐτοῖς] Τὰ ἐν αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Ἣν καταλέλοιπεν] Ἣν κὴ καταλ. *Big.* & *Samb.*

y Ἐν τῷ βιβλίῳ] Ἐν βιβλίῳ ἐν τῷ ἱερῷ *Big. Samb. Vat.* & *Epiph.* Videsis *Deut.* 32.

z Ἔχουσαν] *Bas.* & *Gen. Lub.* κὴ καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, ἀφόρητον ἀφεῖχουσαν τῶν ἐσομένων *Big.* & *Samb. Lub.* καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, π. π. τῶν ἐσομένων *Epiphanius.* Etiam ἀφόρητον ἀφεῖχουσαν reperias apud *Busb.* & *Hen.* Tum penes hunc curate διημαρτηκότος. BERN.

a Κατέθετο,] Κατέθεντο *Big.* & *Samb.*

b Καὶ τὴν σκλωήν·] Κατὰ τὴν σκλωὴν, *in tabernaculo* lege. REL.

c Τυγχάνοντας] Τυγχάνοντες *Big.* & *Samb.*

d Χαναναίων γῆν,] Ita quinque *MSS.* & *Epiph.* Χαναναίαν *Bas.* & *G.*

e Πόλεως] Πόλεως ἐμπεφυκότων μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν *Samb. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

f Γαριζεὶμ] Γαριζεὶν *Bas.* & *Gen.* γαριζεὶμ *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* ritu epitheti Græcanici deformatum à גרזים *gariziō*, quo equidem typo sæpissime usus est Flavius in his Originibus. Ita Φαρισαῖοι à פרושים, *viri eximii*, Pollux Israelis. Nescio tamen an γαριζεὶμ scriptum huic Flavio, sicut alibi γαριζεῖ in casu libeali. Quinimo γαριζεῖν suo etymo *ραγάδες* denotat & διεχισμένα. Hoc significat & גרז & גזר: unde γαζηρεῖν pro γαριζεῖν in versione Syriaca τὰ μαχαιρίδια. Nam ex una radice creverant duo culmina, Ebal & Garizin. BERN. Ita ex quatuor *MSS.* edidit *Bern.* Γαριζὶν *Bas.* & *G.* Γαριζὶνι *Vat.* quod proxime accedit ad Hebraicum Γαριζεὶν. HUDS. Γαριζαῖμ MS. uti *ω* & *ε* sexcenties a librariis permutantur. REL.

g Ἐκ δεξιῶν] Ad austrálem plagam, ut ἐκ λαίων, ubi erat Ebal, erat ad septentrionem. KEL.

h Γιβάλ] Τῷ ἢ ἐκ λαίων γιβυλῆ, aut γιβυλὴ, *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sed in libro sequente ex consensu codd. scribitur γιβήλ. Sedes autem diratum *Hibal*, seu *Hebal* עבל, à capite cano glabroque nomen meruit. Quod enim Græci φαλάκρωμα & φάλακρον, Arabes vocant الجبال جبّال. Manet etiam adhuc monti huic *albor* sterilis nota execrationis veteris, aut verbis Benjamini erronis הר עיבל יבל יבש כאבנים תלוים. Καὶ πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζεῖν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Verum hi omnes libri quinti c. 1. ἐπὶ τῷ γαριζεῖ, à formula Attica γαριζάς. Quinetiam ut à locali ערבה, Onceloſus, Sirique alii producunt ערבא ἀϐαρϐᾶα, *transitoria*, eadem dialecto hic Judæus γαριζᾶα effecit de גרז. BERN. Videsis *Annott.* ad l. V. c. 1. §. 19.

i Πρῶτα μὲν] Πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζὶν in quinque *MSS.* verum in libri quinti c. 1. §. 19. ἐπὶ τῷ Γαριζεῖ, è formula Attica Γαριζάς.

k Ἐπειτα] Ita edidit *Bernardus.* ἐπειτα δ' ταῦτα τοῖς π. *Bas.* & *G.* ἔπ. δ' ταῦτα π. *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπειτα τοῖς παρ. δ' ταῦτα ἀρὰς τίθεσθαι *Hen.* & *Busb.*

l Αὐτῶν,] Αὐτοὺς in quinque *MSS.*

1. *Ut earum disciplina*] *Ut in perpetuum earum eas. discere liceat*, vertit *Gelenius.*

m Ἐκλιπεῖν] *Sambuci* manus altera: altera σκλίνῃν, cum *Bas. Gen.* & *Big.* Solebant enim viri Athenienses, sicut Angli hodieque facimus, correptim loqui, tempori simul orique parcentes, adeoque accentus vocabulorum retrahere, πάσης, *orator*, &c. BERN.

2. *Moriens etiam aræ inscribi*] Al. *tandem inscripsit* &c. Interpretationem nostram vocis σὺν χρόνῳ defendit *Bonfrerius* ad *Deut.* c. 27. p. 1021. nox *Gelenius* reddit, *qua populus est stare.*

n Φησὶ τὸν λαὸν] Vocem φησὶ non agnoscit *Vet. Interpr.*

o Οὐκ ἐπιτρέπειν] Ita *Big.* οὐκ ἦν ἐπιτρέπειν ἱερεῖον ἕτερον *Samb.* & *Vat.* οὐκ ἐπιτρέπειν ἱερεῖον ἐπέρου *Bas.* & *G.* Grotius (ad *Jos.* c. 8. v. 30.) dicit, *tunc quidem aram istam* in sacrificii usum *fuisse*, in posterum vero monumenti causa *mansisse.*

p Τε διέταξε,] Illud τε negligunt *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

1. *Postri-*

μέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὸ ἀνδράποδα, ὥρκωσε τ νόμων αὐτὸς φυλακὴν ποιήσεσθαι· καὶ τ δ' Θεῷ δικαίοις ἀκριβεῖς λογισὰς [q] ἡγουμένους, μηδὲν εἰς αὐτὸς μήτε συγγνώμῃ χαριζομένους, μήτε εἰκότως φόβῳ, μήτε ἄλλῃ καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τ τ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας θεραπεῦσαι τύχοις. ἀλλ' ἄν τί τις τ ἐξ αἵματος [r] συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἄντι πόλις, ἀμύνειν [s] αὐτὸς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν ἡμελίως, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τ ὑπογραφῆναι εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὰ τὸ μὴ κτ' βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γενέσθαι δεικνῦσαι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν.

μς'. Ἐδίδαξε δ' αὐτὸς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν [t] τεκμήριον χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. [v] προεφήτευσε δ' καὶ Ἰησοῦς Μωυσέως παρόντος ἔτι· καὶ πάνθ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τ δ' λαῦ [x] σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην, νόμως [y] σωτεθεὶς καὶ τ τ πολιτείας κόσμον συμπερίλων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειν αὐτῷ τὸ θεῖον, "ὅτι προβαίνοις "[z] τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν πεφηνότας κακῶν, ὡς "ὅπλων τε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κα- "τασκαφῶσαι [a] πόλεις, [b] καὶ τ νεὼν καταπυρωθῆναι, καὶ

45. [1] Postridie autem populo una cum mulieribus & parvulis ad concionem convocato, ut mancipia etiam adessent; adjuravit eos ut legum curam haberent: utque diligentes mentis Dei æstimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conservatione potentiorem esse existimantes. Quin, seu quisquam eorum consanguineus, seu civitas *quæpiam* reipublicæ eorum institutionem confundere & dissolvere conaretur, eos & publice & privatim ulciscerentur: ac si quidem eos superassent, funditus exscinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium [2] vecordi insolentia elatorum relinquerent. Quod si pœnas sumere non valerent, hoc *saltem* ostenderent, hæc nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem juravit. *Hebreos ad legum custodiam jurejurando adstringit Moyses.*

46. [3] Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, & quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, ut etiam prius declaravi. Josua quoque vaticinatus est, Moyse adhuc præsente: atque omnia expendens quæcunque pro salute populi faceret, cum in bellis tum in pace, dum leges componeret & rectam suppeditaret reipublicæ institutionem, prædixit, prout "numen sibi declararet, eos religione in Deum "violata mala experturos esse, ita ut terra eorum "armis hostilibus oppleretur, & urbes funditus "everterentur, & Templum incenderetur, & ipsi "ven- *Docet quomodo sacrificia rite offerrent. Num. c. 28. Monet ne gemmis P. M. inconsultis bella gererent. Num. c. 27. Vaticinatur cæsas. Deut. c. 34.*

1. *Postridie autem*] *Postridie vero totam gentem, ne servitiis quidem exclusis, jurejurando obligat vir sanctus, & custoditum ipsos legem sacram. Aut siquis cognatorum suorum, vel urbs aliqua ab hac forte desciscerent, privatim publiceque, quantum possent, ferro & igni vindicatum. Conferes Deut. c. 29. c. 30. cum c. 13. deinde petes corpus δευτερώσεων in* Synhedrin *c. 7. 10. & c. 11. 4, 5, 6. & Talm. Bab. fol. 111, 112. & Maimonidem c. 4. & 5. de Idolatria. Flavius autem phrasi isthac καινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, aut jam testium insidias permittit, quod duntaxat in causa plani licebat ex Misna Pharisæa* Synhedrin c. 7. 10. כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמנין עליהן חוץ מהמסית. *Aut idem omnino ille intellexit, quod verbis pluribus dixerat Moyses,* כיהרג תהרגנו יד תהיה בו בראשונה למיתו ויד כל העם באחרונה. *V. L.* Sed statim interficies eum. Sit primum manus tua super eum, manus delatoris. Et postea omnis populus mittat manum. *Unde Auctor Siphræ f. 41. b.* מצוה ביד הנסרס שימות ואחכ ביד כל אדם. BERN.

q Γνωμίνους,] Γνωμίνως *Big.* & *Samb.*

r Συ[χεῖν] Συ[χωρεῖν ἐπιχειρῇ *Busb.* & *Hen.*

s Αὐτὸς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* αὐτές.

2. *Vecordi insolentia elatorum relinquerent.*] *Desperatorum* reddit *Castalio.* Sed (ut inquit *H. Steph.*) ita uti nomine *desperatus*, haud scio an Latinitas concessura sit.

3. *Docuit autem eos,*] *Israelitas insuper docuit ὁ νομοθέτης, quomodo sacrificia recte grate Deo offerrent, Num. c. 28. & c. 29. commonuitque, ne Gemmis P. M. inconsultis bella gererent, Num. c. 27. 21, 22, 23. Vide & l. 3. harum Originum. Recte vero hæc capita τ ἀρεσθμῶν ad dies ultimos Moysis transfert, cumque capite 31. Deut. connectit Josephus. Utrobique enim agitur de Inauguratione Josuæ. Superaddes & istis Deut. c. 34. 9. Posthæc prædicit Cortina Dei duci Josuæ, Moyse tum præsente, quicquid is esset bello paceque gesturus, Num. c. 27. 20. & Deut. c. 34. 9. & c. 31. 14. Mox narrantur longa fata populi Hebrei: tellurem bonam templumque Summi suo crimine haud semel hostibus relicturos; pœnitentes tamen postliminio ad ea redituros. Sic enim vel à cinere Ædis secundæ adblanditus sibi Josephus, sic cætera Judæorum calamitas. Deut. 30. 1, 2, 3. c. 31. à v. 14. & c. 32. à v. 20. ad 44. ubi videndus est Uzielides paraphrastes. Doctores autem Alexandrini v. 44. Sic exhibent, καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους ἓν νόμῳ τούτῳ, quasi* והורה הואיל *aut νόμῳ potius sumitur ut solent Musici, εἰς τὸ αὐτὸ ἓν λαῷ, αὐτὸς καὶ Ἰησοῦς (sic & Samarita; Judæus vero* הושע אוסיע*) ὁ ἓν υἱὸς. Hæc inquam ol ὁ'. à v. 24. capitis præcedentis. Inde Doctor prisius in Siphra hunc in modum commentatur f. 54.* ויהי משה וישראל מגביהם ראשם לשמוע קול רבוין של יהושוע. *Præterea Pharisæi propter Oraculum Num. c. 27. 20.* ונתת מהודך עליו, Imperties Josuæ de decore tuo, *hunc Lunæ instar, Moysen tanquam Solem inter Israelitas effulsisse jactant ex adagio vetere, T. Bab.* Baba batra f. 75. פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. *Ubi Glossator perite verecque,* שהרי יהושע היה יכול לתניע לכבוד ולא ומלך כמשה ובא. *Item* Baba cama f. 92. b. *declarant Doctores* ἀπὸ χριολίας transtulisse Spiritum Sanctum, *i. e.* majestatem & sapientiam *è Scholio*, à se in caput Josuæ. *Ubi Jarchius,* מלאו חכמתו בעין יפרו. *Ita & Siphra f. 50. ad Num c. 27 18, 20.* קח לך את יהושע בן נון אין לך אלא לקיים ומורה בהוריות משיכו רוח הקודש למשה הן לו מתורגמן ליהושע והוא שואל ודורש. *Et mox. v. 22.* ויקח משה את יהושע ויעמד אותם לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה. *Huc maxime spectat nota plane Rabinica Hieronymi nostri* Mansione extrema. Jesus Moysi in monte succedit, & discita Lege, quæ spiritualiter offerre debeat in Ecclesia. Primum, quid per singulos dies: deinde quid Sabbato, quid in Calendis, quid in Pascha, quid in Pentecoste, quid Neomenia mensis septimi, quid in Jejunio ejusdem mensis die decimo, quid in Scenopegio decimo quinto die dicti mensis. *Quasi doctissimus Presbyter olim legisset acroama* Synhedrin *Babylonii, quod hoc compendio refert* Siphra f. 60. d. לפה נסמכה פרשת יפקוד יהוה לפרשת הקרבנות מלמד שאמר לו הבה למשה עד שאתה מפקידי להסריח עליהם איש פקודו שלא יסרחו בי ושלא ימירו את כבודי. *Pariter Criticus quidam Judæorum,* פלמה מארת משה והוקר הסל יהושע מאת נולד עלירה מן אלתפסיר. *Denique quis nescit apophthegma Pharisaicum initio* Abot, משה קבל התורה מסיני ומסר לה ליהושע, *unde pendet ipsa ratio ac momentum* τ δευτερώσεων, *unde Rabinismus.* BERN.

t Τεκμηρίῳ] *Epiphanius* temere, ἀξιοῖεν τεκμηρίῳ χρώμενοι. Laudat enim Flavius jus illud valde eximium & familiæ Aaronicæ honorificum, Num. c. 27. 21. ועל פיו יצאו, καὶ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ (ἐλαζάρου φησὶ δ θεοδώρητος εἰς μάχην) ἐξελθόντος), καὶ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ εἰσελθόντος αὐτὸς (ἰησοῦς) καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, καὶ πᾶσα συναγωγή. Quinimo fœdere Gabaonitico satis sensit ipse Imperator c. 9. 14. suæ historiæ, quam imprudenter Oraculum Pontificale neglexerat. BERN. Id est, signo ex sanctissimo illo oraculo *Urim & Thummim* capto, quod describitur *Num.* c. 27. v. 21. Hac de re *Schotanus* in *Bibliothecæ Historiæ Sacræ*, tom. 2. p. 345.

v Προεφήτευσε] *Bas.* & *Gen.* multum tribuentes Josuæ. Verum *Epiphanius* legerat προεφ. ἓ καὶ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ὁ ἓ μωυσῆς πάνθ' ὅσα ποιήσειν. *Big.* & *Samb.* προεφ. ἓ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάνθ' ὅσα ποιήσειν. *Hen.* & *Busb.* προεφήτευσέ τε καὶ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάνθ' ὅσα ποιήσειν. Quid si isthæc alternemus, προεφήτευσε ἓ καὶ ἰησοῦ μωυσῆ παρόντος. ἔτι πάνθ' ὅσα &c. BERN. Ita cum *Bas.* & *G.* nisi quod distinxerim post ἔτι, & καὶ addiderim. *Epiphanius* legerat πρ. ἓ κ. l. M. παρόντος. ὁ ἓ Μωϋσῆς πάνθ' atque ita edidit *Castalio*, nisi quod καὶ ὁ Μωϋσῆς habeat pro ὁ ἓ Μωϋσῆς in quinque *MSS.* (*Coll. Voss.* & *Big.*) πρ. δ. κ. l. M. παρόντος. ἔπειτα πάνθ' ὅσα ποιήσειν [ποιήσειεν *Big.* & *Samb.*] ὥσπερ ἤ &c. Quid si (inquit *Bern.*) isthæc alternemus, πρ. ἓ καὶ Ἰησοῦ Μωϋσῆς παρόντος. ἔτι πάνθ' ὅσα &c.

x Σωτηρίας] Aliter paulo *Big. Samb.* & *Epiph.* σωτηρίας ἤν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην· νόμως τε σωτεθεὶς καὶ τ τ πολιτείας κόσμον συμπερίλων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ ὁ θεὸς, ὅτι &c. Ibidem *Busb.* & *Hen.* breviter μωϋσῆς προεῖπεν ὅσα συμβήσεσθαι ἤμελλε τῷ ἔθνει. Burius noster mutavit μεθοδικὸν in συμπερίζειν. BERN.

y Συτεθεὶς] Συνθεὶς. COCC.

z Τὸν προεῖς αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* τὸν αὐτὸν θε. *Bas.* τὸν αὐτῷ θε. *Gen.* τὸν αὐτῶν θε. edidit *Castalio*, atque ita legendum esse conjecerat *Burius.*

a Πόλεις,] Τὰς πόλεις *Vat.*

b Καὶ τ νεὼν] Typographi priores manu cæca, καὶ τ νεὼ καταπεμφθῆναι, καὶ καταπρασθέντας. Certe à Nabuchodonosoro, Antiochorum Illustri, T. Vespasiano, atque demum ab Ælio Hadriano patratum novimus; quicquid de gente ingrata tamdiu

"venditi hominibus ſervirent, nullam ex calami-
"tatibus eorum miſericordiam capturis, ipſos au-
"tem, cum hæc paterentur, fruſtra pœniten-
"tiam acturos eſſe. Deus tamen, qui vos crea-
"vit, civibus veſtris & urbes & Templum red-
"det. Fore autem amiſſionem eorum non ſemel,
"ſed ſæpe.

Moyſes, abs rebus humanis aſcenſurus, addit animos Joſuæ de Chananæa ſubigenda, totique genti benedicit. Tum etiam carmine Deum celebrat. Deut. c. 31. & 32. & 33.

47. 'Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum, utpote Deo conatus ejus omnes adjuvante, & univerſæ multitudini bene ominatus, "quoniam, inquit, ad majores noſtros "diſcedo, & Deus hanc mihi diem diſceſſus ad "illos præfinivit, gratias quidem illi vivus adhuc "& apud vos præſens me habere profiteor, cum "pro veſtri cura, quam non ſolum pro malorum "veſtrorum depulſione geſſit, ſed & bonorum do-"natione; tum quod mihi opitulatus eſt laboran-"ti, & in magna animi ſolicitudine verſanti pro "veſtrum in melius mutatione, ſeque nobis in o-"mnibus propitium præſtitit. potius autem erat i-"pſe qui & nobis ad ea aggredienda præivit, & exi-"tus largiebatur *felices*, me duce vicario utens, & "miniſtro beneficiorum, quibus populum veſtrum "afficere voluit. Pro quibus æquum eſſe exiſtima-"vi, ut Dei potentiam, cui etiam in poſterum vos "curæ eritis, decedens prius collaudem: & ipſe "utique hanc gratiam debitam ei reddens, vobiſ-"que *illud* in memoria relinquens, quod vobis con-"venit eum venerari & honorare, & leges, o-"mnium, quæ vobis dedit & propitius manens ad-"huc daturus eſt, munus pulcherrimum, *conſtan-*"*ter* ſervare. Equidem *noſtis* quam gravis hoſtis "ſit etiam homo legiſlator, dum leges ei lædun-"tur & temere ſpretæ jacent. Nolite autem Deum "vobis ob leges neglectas ſuccenſentem experiri, "quas ipſe conditor vobis dedit.

Genti univerſæ oboritur ploratus. Deut. 33.

48. Hæc autem Moyſe ad vitæ exitum loquuto, & futura etiam unicuique tribui cum fauſtis omi-

diu præſagierat Moyſis pectus ſanctum & ſapiens. Ut Deut. c. 28. à v. 48. & à v. 24. c. 29. Præ cæteris vero jam verſabantur ob animum Flavii illa omina Deut. c. 31. 16, 17, 20, 21, 27, 29 necnon carminis graviſſimi verſus 20, 22, 26, 35, 43. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Vat.* & *Editis* ἢ τὸν τεὼ καταπροθύμως.

c Προθύτας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπροθύτας in *Editis*. Certe id patratum novimus, quicquid de gente ingrata præſagierat Moyſes: ut Deut. c. 28. v. 48. & c. 29. v. 24. Præ cæteris vero jam *Joſepho* ob animum verſabantur illa omina Deut. c. 31. v. 16. uſque ad v. 43.

d Ὁ κλίνας ὑμᾶς,] Ita *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum etiam *Epiphanius*, ὁ μὲν τοι θεὸς, φησιν, ὁ κλίνας ὑμᾶς. Libenter emendarem ὁ μὲν τοι θεὸς οἰκλίσας ὑμᾶς, *quare miſertus veſtri Deus*: niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελεμβρίων νόμων ὃς αὐτὸς ἡνίσας ἔδωκε. Vel, ut cecinit vatum ſummus c. 32. 6. הלא־הוא אביך קנך, וגו עשך ויכננך, ὃν ἄτος σε ποτὲ ἐκτήσατο ἢ ἐποίησέ σε ἢ ἔπλασέ σε. BERN. Οἰκλίνας ſolus *Vat.* atque ita emendarem, inquit *Bern.* niſi paulo infra itidem inculcaſſet, *ἀμελεμβρίων νόμων ὃς αὐτὸς ἡνίσας ἔδωκε.*

e Ἀλλὰ πολλάκις.] Nam hoc unicum Rabbini pro hæreditate nepotibus ſuis relinquunt, obſtinato ſperare. BERN.

f Παροτρύνας] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* παρωρμήσας & παρωρμησας.

1. *Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum,*] *Moyſes denique abs rebus humanis protinus aſcenſurus, (nam mortis ſuæ diem noverat) addit animos Joſue de Chananæa ſubigenda, totique gentis ſolenniter benedicit. Tum etiam carmine longe optimo, quod inter mortales unquam conditum, Deum Maximum Optimumque concelebrat. Leges hæc Deut. c. 31. & 32. & 33. Jus Moſaicum δῶρον ἀμίαντον poſt Evangelium Jeſu Chriſti; qui & illud obſervavit, ac vita ſua ſolus Hebræorum integre expreſſit. * Poſtremo ad animoſum & grande illud Epiphonema Legiſlatoris, ἀτρέμα ἰσχνὰ μεὶ καυῶκα, Deut. c. 33. 29. ſtatim oboritur ploratus nationis univerſæ. Quinvero virum conſtantis ſatis animi, jamque à ſeculo properantem lamentis ſuis aliquantum morantur, & ſecum miſcere lacrymas cogunt. Unde eum ſcripſiſſe confingunt Talmudici caput ultimum Legis* בדמעון *ſtillis oculorum ſuorum. Tum populo ſe forte continente, ad montem Abarin, qui trans fluvium imminet Jerichunti, ipſum deducunt Senatus cum Eleazaro Joſueque. Mox dimiſſis ceteris, dum in clivo Pontificem & Imperatorem vir Divinus amplexu oſculiſque impertiret & valediceret, nube repente circumfuſa, in convallium quandam abripitur & ſepelitur. Quippe tam ſanctum & præclarum virum hinc ſuiſſe virum ad ſuperos tranſlatum & inſertum, ne forte crederemus, de morte ſua in S. Pentateucho ipſe dixerat vel decies, ut Johannes Deuterotarum gloria ſupputavit, Num. c. 20. 12. c. 27. 14. Deut. c. 1. 37. c. 3. 24. &c. c. 4. 21. & c. 31. 2, 14. & c. ult. 1, 2, 3, 4, 5. Id tamen patrabant Nebuntis accolæ Idumæi, ſepulchri licet Moſaici ignari, idolo vultus radioſi, πυρίμορφον, inquit Artapanus, ἢ κομήτην. Παρέγγ ηδ, ſic Philo, τὸν μωυσέα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ἢ τάφῳ κρυβῆναι (credis?) ἀφ' ἑαυτοῦ λέγουσι. Ἀνδρὸς τοιαύτου, ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκεῖν ἐδόκει ἢ τῇ γῇ· χρεὼν μὲν, ὑπομένειν, δεῖ με. Ὃ ζῇν ἀπελθεῖν, ὑπολίθημι ἢ νῦν τὰ θεοῖς ἀφ' ὑμᾶς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς. πορδουμένῳ δ' αὐτῷ, ὃ ἔμελλεν ἀφανισθῆναι, πάντες ἄφοβοι δεδακρυμένοι. ἀσπαζομένῳ δ' αὐτῷ ἢ τὰ ἐλαύζαρ ἢ τὰ ἰσχνὰ, ἢ ἀφομιλοῦντι αὐτοῖς ἐπὶ ὃ ὄρος ὃ ἀβαρεὶμ, νέφος αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸ φάνεν. [*Ita ſane in montibus Sinæo Itaburioque aliquando contigiſſe certius ſcimus*] ἀφανίζει] καθ' ὃν φάραγγα. *Iterumque Glycas p.* 160. ἄφρις λοιπὸν ἢ τὰ ἔ ἰωσήφ. ἢ δ' ἀφ' θείαν ὀργὴν, *Deut. c.* 32. 49. ἐπελεύτζεν ὁ μωυσῆς, ὃ μὲν ἀφ' ὑγρᾶς, ὡς σκεῦός φησιν. Petirat Moſeh & Debarim Rabba *adhuc cauſam tertiam injiciunt p.* 51. *propter Ægyptium à Moyſe zelota olim trucidatum.* BERN.

g Επεί, φησι,] Ἰδοὺ φησι ſoli *Busb. Hen.* & *Zonar.*

h Καὶ θεὸς] Καὶ ὁ θεὸς *Vat.*

i Ημετέρων ἐποιήσατο] Υμετέρων legerat (quod & vult *Cocc.*) *Vet. Interpr.*

k Καὶ ἢ πᾶσαν] Ita in *Ed. Genev.* ἢ ἢ πᾶσαν ἐπὶ τὸν *Baſ.* & *Vat.* ἢ ἢ πᾶσαν ἐπιποθὴν *Big.* ἢ πᾶσαν ἐπιποθὴν (*Voſſ.*) *Samb.*

l Καὶ παρέχειν] Καὶ παρέχειν ἄπασιν ἑαυτὸν ὑμῖν ὁμοίως *Big.* & *Samb.*

m Μοι, ἢ ὑπηρέτη] Ἐμοὶ *Samb.* & *Vat.*

n Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν ἀκόλουθον σοφοδολογῆσαι legerat *Epiphan.* ἀνθ' ὧν σοφοδολογῆσαι *Samb.* & *Vat.* HUDS. Fortè σοφοδολογήσας. COCC.

o Καβαλείπων] Lege καβαλιπὼν. COCC.

p Ημῖν,] Υμῖν ſoli *Samb.* & *Epiphan.*

q Παντων,] Ita *Vat. Samb.* & *Vet. Interpr.* τιμῶν πάντων ὄντε *Big.* τιμῶν ὄντε *Baſ.* & *G.*

r Δεινὸς μὲ] Δεινὸν *Big.* & *Samb.*

s Αὐτῷ τῶ νόμων] Elegantior. αὐτὸ *Gen.* contra cæteros. Hoc autem Tmema & præcedentia quædam ita contraxit in Annalibus ſuis Zonaras. μωυσῆς ὁ πολλὰ παρανίσας, ἢ νόμους θεὸς ἐν βίβλοις ἢ τ σφετέρας πολιτείας ἀφῆκεν, ἢ ἐφετεύσας ἢ τ ἀμελημένων ἐπετελάμβανε, θεὸς τ φυλακὴς τε τ νόμων ὅρκον ἀπαιτήσας αὐτὸς, ἢ τ δημαγωγὸν ἰησοῦν ναυῆ ἔξας ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐφετεύσας ἰδὼ φησὶν, ὡς τὰς ἡμετέρας ἄπειμι σοφαγὰς, τῷ δὲ μοι δὸ τῶν ἡμέρων τ ὡς ἐκείνης ἀφίξεως ἄφεσις ὁ θεός. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Baſ.* αὐτὸ *G.*

[t] τὰ ϗ ἡμισόμενα, τὸ πλῆθ☉ εἰς δάκρυα πρέπτεσεν· ὡς ϗ τὰς γυναῖκας [v] ϛερνοτυπημένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθ☉. ϗ οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέϛεροι κρεῖττον λύπης, ἐδήλουν ὅτι τ ἀρετῆς αὐτ ϗ μεγαλουργίας παρ' αὐτὸν τὸν ἡλικίαν σωίεσαν. ἰῶ ἢ κατ' ἐπινοιαν τοῖς τε νέοις ϗ πρεσβυτέροις [x] ἄμιλλα τ λύπης. οἱ μὲν γ εἰδότες οἵᾳ [y] ϛέρνιν ηγεμόν☉, πρὸ ἕ μέλλοντ☉ ἀπορφανίζουσι· τοῖς ἢ ϗ πρὸ [z] τύτ τὸ πένθ☉ ἰῶ, ϗ ὅτι μήπω καλῶς τ ἀρετῆς αὐτ [a] γεγυμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτ. τὸν δ' ὑπερβολὴν τ ἕ πλήθυς οἰμωγῆς ϵ τ ὀδυρμῶν [b] τεκμήριον ἄν τις ἐκ ἕ συμβάντ☉ τῷ νομοθέτῃ. κ γ πεπεισμέν☉ ἄπεναι τῷ χρόνῳ [c] μὴ δεῖν ὀλίγ μελλήσῃ τελευτῇ καθηφεῖν, ὡς κ βλήσιν αὐτὸ παχοντας Θεᾶ κ φύσεως [d] νόμον, ὀλίγ τοῖς ὑπὸ ἕ λαᾶ περιπομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. [e] πορευομένῳ [f] δ' ἔνθεν ἕ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντ☉ δεδακρυμένοι. κ Μωϋσῆς τὲς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ καπασείων μένειν ἠρεμοῦντας ϗκέλλε· τὲς δ' ἐγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτ [g] δακρυωτὸν τὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένης. οἱ ἢ κ τᾶτ' αὐτ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κ βλήσιν ἀπελθεῖν αὐτ τὸν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατίχυσιν [h] αὐτὲς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία πρέπεμψεν αὐτὸν, κ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ☉, κ ὁ ϛρατηγὸς Ιησῆς. ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει [i] τῷ Αβαρεῖ καλουμένῳ ἐγένετ· τῦτο δ' ὑψηλὸν Ιεριχουῆτ☉ [k] ἀνπικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίϛην τ Χαναναίων κ πολείτην [l] παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτ κατοπτεύειν· ἀπέπεμπε τὸν γερουσίαν. ἀπασαμένε ἢ κ τ Ελεάζαρον αὐτ ϗ Ιησοῦ, ϗ πρὸσομιλοῦντ☉ [m] αὐτοῖς ἔτι, νέφος [n] αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτ ϛάντ☉, [o] ἀφανίζεται κατά τιν☉ φάραγγ☉. γέγραφε δ' [p] αὐτὸν ἐν τ ἱερᾶς βίβλοις πεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι πολμήσωσιν εἰπεῖν.

nibus vaticinato, in lachrymas prorumpit multitudo, ita ut etiam mulieres pectora tundentes dolorem ob eum moriturum oſtenderent. Quin & pueri magis etiam plorantes, ut qui ad ægritudinem comprimendam imbecilliores, declarabant ſe virtutem ejus rerumque geſtarum magnitudinem, ſupra quam ætas illa fert, intelligere. Erat autem ex animi ſenſu juvenes inter & grandiores doloris certamen. Hi enim ſcientes quali duce & præfecto orbarentur de futuro plorabant: illis vero & de eodem luctus erat, & quod ab eo, virtute ejus nondum bene guſtata, deſtitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus & lamentationis magnitudinem ex eo conjicere quod Legiſlatori accidit. Quamvis enim per omnem vitam perſuaſiſſimum habuit, non oportere *quenquam* mœrore dejici ex interitu futuro, ut qui id ex voluntate Dei & naturæ lege pateretur, ea tamen quæ à populo fiebant ei fletum extorſerunt. Cum autem inde eò proficiſceretur, ubi erat è conſpectu evaniturus, cum lachrymis omnes ſequebantur. Ac Moyſes jubebat, ut qui longius quidem aberant quieti manerent, manu *id* innuens: propiores autem verbis hortabatur, ne eum proſequendo deceſſum ſibi lachrymabilem facerent. Illi vero etiam hoc ei concedendum eſſe exiſtimantes, ut eum arbitratu ſuo è vita diſcedere ſinerent, cohibent ſeipſos inter ſe collachrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & Eleazarus pontifex, & Jeſus imperator. Ut vero in monte Abari vocato conſtitit (is autem excelſus è regione Jerichuntis ſitus eſt, aſcendentibus eum Chananæorum terram optimam & ampliſſimam præbens deſpiciendam) ſenatum dimiſit. Interea vero, dum Eleazarum & Jeſum amplecteretur, & adhuc cum eis ſermones conferret, *mox*, nube ſubito ſupra eum ſe demittente, videri deſiit, in vallem quandam abreptus. In Sacris autem libris ſcripſit ſe mortuum eſſe; veritus ne dicere auderent, ſe propter virtutis ejus magnitudinem ad Deum diſceſſiſſe.

49. [1] Vi-

[t] Τὰ ϗ ἡμισόμενα,] Τὰ ἡμόμενα *Big.* & ſecunda manus *Samb.* Nam prior appoſuerat τὰ ϗ ἡμόμενα, ſicut *Baſ.* & *Gen.* excuſum. *Epiphanius Schotanuſque* τὰ ἡμισόμενα, *futura*. Conſulendus & Uzielides cap. ultimo Legis. Legerat enim Flavius de eo vaticinio ſublimiter diſſertantem Philonem p. 696. ἐπειδὴν τὸν ἐνθένδε ἀπανίσιον ἵμασιν εἰς ὄρεσινὸν τέλειαξ, ϗ τ ὄντ☉ ἀπολιπὼν βίον ἀπαθαναϊζόμενος· μεϛαλλαθεὶς ὑπὸ πατρὸς, ὃς αὐτὸν δυάδα ὄντα σῶμα ϗ ψυχὴν εἰς μονάδ☉ ἀπεσοιχειῶτο φύσιν, ὅλον δ' ὅλων μεθαρμοζόμεν☉ εἰς τὸν ἐλιοειδέϛαθον. τότε δὴ καθαχθεὶς, ϲοῦτ' ἐϛι συλλόδην αἰθέρ☉ πανὶ τῷ ἴδιῳ θεατίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ ϗ μέρ☉ ἐκάϛῃ φυλῇ τὰ μέϱοντα ϗ χρείας αὐθις ἀπενεχόμενα. ὧν τὰ μὲ ἤδη συμβέβηκε, τὰ ἢ προσδοκᾶ). διότι πίϛις τ μειζόνων ἢ τ προγεγονότων τελείωσις. ὅμοιοι γὰ ἀμφιέννυϲθαι ϗ τοῖς παροῦϲι ϗ μάλιϛα οἱ τοῖς μηπέρωσι χρῶϲι, ϗ βαλαμάτων πολυτελῶν ἰδίαις, ϗ τ ἀεὶ τ βίον ἐπιτηδευμάτων ἀμυθήτοις ἀμφορεῦϲι, ὥϛ᾽ ἐϱ τινα κλέος ἀμαυρὸν λόγων ϗ χρημάτων ὑρεῖαξ. BERN. Ita placuit edere cum *Epiphanio* & *Caſtalione*, probante *Schotano*. τὰ ϗ ἡμόμενα in *Editis*. τὰ γιόμενα *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Videſis *Philonem*, p. 696.

[v] Στερνοτυπημένας] *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* ϛερνοτυπλημένας *Big.* & *Samb.* Proba ſunt omnia hæc, & tertium ϛερνοκτυπημένας: Attica etiam omnia. BERN. Στερνοτυπλημένας *Vat. Big.* & *Samb.*

[x] Ἄμιλλα τ λύπης.] Ita *Samb.* Atticorum more. leniter efferunt *reliqui*.

[y] Στέρνιν ηγεμόν☉,] Στερρῖν *Samb.*

[z] Τύτ τὸ πένθ☉] Τῦτο πένθ. *Vat.*

[a] Γεγυμένοις] Γεγυμένοι, ἀπολιπεῖαξ *Samb.* γεγυμένοι ἀπολειπεαξ *Big.*

[b] Τεκμήριον] Ita *Big. Samb. Epiph. Burius*, (*Cocc.*) *Schotanuſque* in *Editis* τεκμαίρεϲθ, aſſentiente *Caſtalione*. τεκμήραϲθ rectius *Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

[c] Μὴ δεῖν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* vel μὴ δεῖν τινα. In *Editis* μηδέν.

[d] Νόμον,] *Gen.* & *Big.* νόμων *Baſ.* manuſque prior *Samb.* νόμε *Epiph.* cenſorque cod. *Samb.* Cuncta illa ſenſum commodum ferunt. Præſtant etiam correctione Cl, Boſii Θεᾶ κ φύσεως νόμον. BERN.

[e] Πορδουμένῳ] Πορδουένων in *Editis*.

[f] Δ' ἔνθεν] Δ' ὁπόθεν *Samb.*

[g] Δακρυωτὸν] Ita *Big.* δακρυτὸν τὸν ἀπ. *Samb.* & *Vat* δακρύϛὸν τὸν ἀπολ. *Hen.* & *Busb.*

[h] Αὐτὲς ἐν ἀλλήλοις] *Hen.* & *Busb.* ἑαυτές. *Epiphanius* abunde, ἑαυτὲς ἐν ἄλλοις δακρύοντες, ϗ ἀπίϛοις ὀφθαλμοῖς ἀμφεχόχοις ϵ φορῶντες. BERN.

[i] Τῷ Αβαρεῖ] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut τῷ γαιζεῖ. *Baſ.* & *Gen.* τῷ αβαρεῖ, ab Hebræo עברים *abarim*, aut juſte הר העברים *har haabarim*. Græce diceretur τὸ πέραιον, mons Jordani imminens ad *Trajectus*. Latiſſime enim fugerat Jordanes hinc inde ab Arca Domini pæne in maria Galilææ Mortuumque; unde appellantur numero merito αἱ ἀμφάσεις, העברים, ubi trajecerant copiæ Hebraicæ. Plures etiam הרי עברים viſuntur in Moabitide: heic autem præſertim indicatur clivus *Phaſga*, ſive ut Reubenitæ maluere *Nabo*, qui Moyſen mortalibus abſtulit, ſuaviſſimæ urbium Jerichunti præter flumen oppoſitus. BERN. Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τῷ Αβαρεῖ *Baſ. G. Aliique*.

[k] Ἀνπικρὺς κεῖ᾽) ,] Κατ' ἀνπικρὺ κεῖ᾽) *Big. Samb.* & forte *Epiphan.* ἄνπικρυς κεῖ᾽) *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* παρίχων in *Editis*, *Aliiſque*.

[m] Αὐτοῖς ἔτι,] *Busb.* αὐτεῖτι. *Samb.* ἴτι duntaxat. Tres alii cum *Hamartolo* & *Epiphanio* αὐτοῖς ἴτι. BERN.

[n] Αἰφνίδιον] *Baſ. Gen. Glycas* & *Hamartolus.* αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν *Big.* (*Vat.*) & *Samb.* αἰφνιδίᾳ ὑπὲρ αὐτῷ *Busb.* & *Hen.* Subjicit tamen *Michael Siculus*, ὁ μ ἰώσηπος ἐϛι, ὅτε μυθολογῶν ἴτω φαίη᾽). Iterumque ille p. 160. ἄφις λοιπὸν ϗ τὰ ἰωσήπε. ϗ γὰ ἀμ θείαν ὀργὴν ἐτελώτησεν ὁ μωυσῆς· ὁ μὲν ἀμ γῆρας, ὡς σκεῖνός φησιν. BERN.

[o] Αφανίζε᾽)] Prudenter hæc *Flavius*. nam, ut *Glycas* poſt *alios* adnotat, ὁ συγχωρῶν ὁ Θεὸς τὸν αὐτῷ τελώτην χρείαξ καθίδηλον, ἵνα μὴ τὰ ὀϛᾶ σκείνε λαβόντες οἱ τ μόχον προσκυνήσωϲι θεοποιήσωϲιν αὐτά. Videſis *Allatium* ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 310.

[p] Αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς] *Busb. Hen. Baſ. Big.* & *Samb.* At vero eodem animo, γέγραφε δ' αὐτὸν *Gen. Burius*, *Geleniuſque*. γεγράφαϲι δ' αὐτὸν, ἵνα μὴ, *Zonaras* percaute. Epiphanius etiam ita acceperat verba Flavii. Hunc itaque Archæologum forte an ſeduxit ars Philonis, cujus ſub calamo grandeſcunt omnia, colliculique in magnos aſſurgunt montes. Quippe ex tota vita Legislatoris, præter alia argumenta utriſque uſurpata, facile intelligas quantum à Joſepho diſtat Philo, à ſcriptore prudenti ac docto Sophiſta Alexandrinus, qui eloquentia Iſocratis, & Philoſophia Peripatetica ignorantiam ſuam ſermonis, rituum, reliquæque plurimæ eruditionis Hebraicæ, Judæus licet, paſſim redimere contendit. Ait ergo ille de ultimo capite Legis, quod doctores, ex Judæis quam Chriſtianis,

Eſdræ

Moyses obiit primo die mensis Adari, anno XL. ab exitu ex Ægypto.

49. [1] Vixit autem omnino tempus viginti & μθ'. Εβίωσε δὲ [q] ὁ πάντα χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν,

Eſdræ vel Scribæ conſimili poſt Moyſen tribuunt, atque ſimul τὸ κέφαλον probe demonſtrat: θαυμασιώτατος δὲ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς γεγραμμένου. ὕδη γὰρ ἀπαλαμβανόμενος καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλεῖν ἔσως, ἵνα εἰς τὸ ἀρχαῖον δέσμον ἀληθῆ διὰ βάρους, καταπνευσθεὶς καὶ ἐπισθεάσας ζωῆς ἔτι, τὰ ὡς ἐπιβαινούσῃ ἑαυτοῦ προφητικῇ δεξιᾶς, ὡς ἐτελευτήσε μήπω τιλευτήσας· ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν ἀ θνητᾶς, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσι. ὡς δεῖ σὺ τοῖς τῆς προπαιδείας ἐκπεδεύθη, τυχὼν ἐξαιρέτε μηκιστος, ὁ μηδεὶς εἰδὲν ἀνθρώπων· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον μᾶλλα δακρυρροῦν ἐπένθησε, ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπιδεικάμενον ἕνεκα τοῦ ἀλίκτου καὶ θεοῦς ἵνα ἵκασον καὶ θεὸς ἄπαυστας θυσίας καὶ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲ ὁ βίος· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τελευτὴ τοῦ βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως καὶ προφήτου μυρίοις ἄλλοις τῶν ἱερῶν γεγραμμένων (ſaltem ex interpretatione Græca) μνημονευόμενος. Audi jam quid ex hoc paragrapho fecerit Johannes Annaliſta. τὸ δὲ πλῆθος ἐδάκρυε, καὶ ἦν ὁ θρῆνος αὐτῶν ἀξιόλογος, καὶ τοῦτο ὡς καὶ αὐτὸν μωυσῆν συνικνεῖσθαι τῷ πάθει, καὶ σφοδρίζειν δάκρυα. προδυμεῖτο δ' ὅπως ἐμείνειν ἄφωνος ἕως ἂν, εἰ ποῦ πάντες κοσμίμοι· ὁ δὲ τὰς μὲ πόρρω τῷ χρεὼ καταστὰς, μᾶλλον ἐκίνδυε. μόνη δ' ἡγεμονία σφοίπιμπεν αὐτὸν, καὶ ὁ δεξιερὸς ἐλαΐζας, καὶ ὁ φρατηγὸς ἰησοῦς, ἕως ἐπὶ τὸ ἄφω ἦλθε ταῦτα ἐπὶ κορυφῆ φαγγᾶ, ὃ ἐστι καθ' ὑπερβολὴν ἱερεχώ· ὅθεν ἔδειξε αὐτῷ κύριος τὴν γῆν, ἣν ἠμέλλον κληρονομεῖν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἐπὶ δὲ τὸ ὄρος ἦτο ἐλθεῖν, ὑψηλὸν καὶ ἀνάντες, τὴν μὲ γερουσίαν ἀπέπεμψε. τὸ δ' ἐλαΐζας καὶ τὸ ἰησοῦν ἐπήγαγε καὶ προσομιλῶν αὐτοῖς, νέους ἀθρόον ἀπελαθόντος αὐτοὺς, ἐμφύσῃ ἀφανῆς. γεγράφασι δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ θείου αὐτὸν ἀρετῆς τολμήσωσί τινες εἰπεῖν ὡς ἀπῆλθεν[r]). Prudenter autem dixit Flavius de viro illo mortis quam vitæ admirandæ, ἀφανίζει) καθ' ὃν φασὶν. Nam ut Glycas poſt Baſilium, Theodoretum, Procopiumque; aliiſque adnotat, ὃ συγχωρεῖ ὁ θεὸς τῷ αὐτῷ τελευτῆσαι βουλῇ καθέλαν, ἵνα μὴ τὰ ὀστᾶ σκήνη λαθόντες οἱ τ' μοχον προσκυνήσωσιν, θεοποιήσωσιν αὐτά. BERN. *Al.* αὐτόν. A *Joſepho* diverſus abit Cl. *Huetius* in *Dem. Evang.* Pr. 4. §. 10.

Moyſis die VII. *& illud Eſthere die* XIII. *Adari, quæque ſuper quatuor illa commemorat* Megilla Taanit.* *Ejuſdem plane Commatis habeo* Chronicon Moſaicum, דה" של משה, *cujus fine legitur* בחרש יב" בז" מת משה רבינו *Neque vero fidenter inſiſtam verbis* פטירת משה Legendæ *de obitu Moſis,* בא"השבט ער שבעה באדר לו' ימים ובאותן ימים פירש התורה לישראל ובשבעה באדר מת *Diebus autem* 36. *à Neomenia Sebati ad diem ſeptimum Adari populo Hebræo jus idem expoſuit, qui tulerat: protinuſque eodem die ab humanis exceſſit. Fabulam enim ipſam compactam video aut interpolatam ex Talmudo Babylonio, Siphre, aliiſque veteribus libris, præſertim ex* Debarim rabba, *cujus ultima folia cum* Petirat moſeh כ"ף לאלף, *præter quædam epiſodia ingenio male neſcio cujus paſſim intruſa. Unde non plus dimidia editionis Gallicianæ ſapit priſcum Commentarium* τῶν ἀπάλψιν & μωυσέως, *ut Tanchuma, Samuel Nachmanides, aliaque nomina Talmudica oſtendunt. Vetuſtius itaque argumentum de die ipſo Moyſis diſcedentis, jejuno tamen an liberali non dico, nec minus quam tredecim ſeculorum fama nobile Traditionem ſive Baratham huc accommodant Patres Babylonii,* Ciddufim f. 38. *ubi de* XL. *annorum cibo agitur.* ובסך מלידך והיו מסתפקים בז" באדר מת משה ממן שככליהם יר ששה עשר בניסן תניא אירך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מניין שבז" באדר מת *Deut. c.* 34. 7. *Joſ. c.* 1. 1, 2, 10, 11. & *c.* 4. 19. צא מהן לג' ימים למפרע הא למדת באדר נולד משה ובו באדר מת משה ובו' *Conſtat adeo retro numeranti à die decimo Niſani, quando ex Deut. c.* 31. 2. *Jordanem Joſue trajecerat, dies* XXXIII. *ſeptimo Adari ſtare obitum Moſis. Natum autem fuiſſe eundem ſeptimo die Adari colligitur ex Deut. c.* 31. *Hodieque habeo annos* CXX. כי יהוה יושב ומלא שנותיהם של צדיקים מיום ומחדש לחדש *Idem etiam retulit Iſmaelus ab ore Gamalæ Tanæi. Iterumque Babylonii* אמר מר בז" באדר מת משה ובו' באדר נולד משה *Cod.* Sota f. 12. b. מן באדר ועד ששה מסיון תלתה ירחין *Inter diem ſeptimum Adari, quo cœpit vivere Legiſlator, quo & deſiit, & ſextum Sivani ſatium intercedit trimeſtre, quod docet Mar Zutra celebris Gemariſta. Sextus autem dies Sivani expoſito ad Nilum Moyſe quam data Lege Hebræa notabilis. Quinimo paria legimus in Toſaphtha* Ciddufin *ſive Appendice, quam adtexuit operi Judæ principis R. Chias, ejus diſcipulus &* ἀλλοδαπὸς, *ſeculis nec duobus minor Joſepho hiſtorico.* שמן המן שלקטו ביום שמת משה בו אכלו היסג משבעה באדר ועד ששה עשר בניסן שלשים וט' ימים עד שחקריבו העומר בגלגל לא פסק המן ר' אליעזר בן עוריה אומר ובשבעה באדר פסק המן מלידך אותהיום מת משה ובששה עשר בניסן כלא מה שבירן שנ' ויאכלו מתבואת הארץ בעצם בשנה ההיא *Eleazarus itaque Azariæ, aliique Phariſæi tempore Hadriani, ſeptima Adari Legiſlatorem ereptum fuiſſe mortalibus traditione acceperant. Amoræis autem & Deuterotis ſupradictis accedit ſententia & ætate proximus Jonathan ille, cujus interpretatio legitur Deut. c.* 34. 5. *hiſce verbis,* בשבעה יומין לירחא דאדר אתיליר משה ובו' יומין לירחא דאדר אתכנש מנו עלמא על נשיקרת מימרא דיו' *Datus eſt Moyſes, idemque poſt* CXX. *annos ſæculo ablatus δι' ἀκαταμᾶ & θείαν λόγα,* Hebraice על פי יהוה, *quod eſt, Deo volente, die ſeptimo Adari* ב"ף σεληνίῳ. *Similiter Seder Olam rabba, cui altam vetuſtatem tribuunt Judæi: certe, quæ jam inde adferimus, ex Chronicis Joſis Chelphatidæ ſub Marco Antonino conditis, non ſerius derivantur.* A calendis Sebatis, *Deut. c.* 1. 3. בא"בשבט ער ו' באדר פירש משה רבינו התורם את כל התורה כולת ושמה בו יאסר הבה אל משה הן קרבו יניך למות בו באדר *totam expoſuit apud Eccleſiam Hebræam* ὁ νομοθέτης. *Sexto autem Deus ipſi indixit, prope eſt fatalis dies, ô Moyſes! Deut. c.* 31. 14. *Quare luce ſequente is è vivis diſceſſit. Et poſt pauca ejuſdem cap.* X. *Tres illi paſtores populi Hebraici periere anno uno potius quam menſe: Maria Niſanis decimo die, Aaron Neomenia Abi, & Moyſes denique Adari die ſeptima, damnorum tertium triplexque,* ומשה רבינו בשבעה באדר וגו' *Sequuntur porro eâdem in eodem capite, quæ ſupra è Toſaphtha memoravimus de manna ſimul cum Moyſe Hebræis ablata Adari ſeptima luna. Idem porro à Rabinis didicerat annis abhinc* DCCI. *Eutychius Alexandriæ, Georgiuſque Homedida ab eo,* موسى في سبعة ايام من ادلر وهو برمهات *Annus, ajunt illi,* XL. *ab Exodo perimit tres fratres; Mariam ſexta die Niſanis, cui ex parte ſua congruit Pharmuthi in anno fixo Alexandrinorum.* Aaronem vero P. Max. Neomenia Abi, qui menſi *ſtato* Meſori reſpondet. Abſtulit denique Moyſen ſeptima die Adari, qui incurrit in menſem *Alexandrinum* Phamenoth, ſive *prolatione Arabica* Barmehat. *Deinde ex menologiis Judæorum idem tempus hauſerant Mohammedani. Præ cæteris enim illorum doctiſſimus Maſudius in Canone ſuo Aſtronomico, quantivis pretii opere, inter Jejunia Judaica notat,* ادلر صوم موت موسى, Septimum Adari jejunio adfligit obitus Moyſis. *Pari modo Macrifius in hiſtoria Memphitica,* في اليوم السابع صعد موسي الجبل فقبضه الله هنالك واخفاه ولم يعلم احد منهم قبره ولا شاهوه وكان وفاة موسي وبين طوفان سنة غخكح Die VII. Adari, ubi montem aſcenderet Amramides, Deus ibi eum abripuit, clamque Hebræis condidit. Hoc contigiſſe fama eſt anno 1626. à diluvio Noachi. *Idem hiſtoricus capite de* ὅμοια, *templo celeberrimo Judæorum in Ægypto, natum etiam Moyſen refert,*

[1] Vixit autem omnino tempus viginti & centum annorum:] *Obiit vero Moyſes Neomenia menſis Adari, qui reſpondet Dyſtro Macedonum, anno* XL. *famoſiſſimæ Exodi, ſuique regiminis uno menſe minus, qui luctui tanti Principis datus, ætatis ſuæ anno* CXX. *Vir ingenii incomparabilis, vultus angelici, prudens, facundus, affectuum ſuorum arbiter ac dominus, dux belli, quales pauciſſimi: Prophetarum plane ſummus, & digniſſimus hominum apud Deum aut ad hos vice Dei fari, Dei familiaris, teſte Pollione, quod eſt verſu antepenultimo Legis,* אשר ידעו יהוה פנים אל פנים: *primus inter quinque Satrapas Chriſti triumphantis, imo Magni Meſſiæ ſimillimus Act.* 3. 22. *miraculorum pollentiſſimus artifex: Æthiopum forte, terror certe Ægyptiorum, Arabum, gentiumque Chananæarum: Scriptor antiquitate, fide ac ſapientia longe celeberrimus: Legumlatorum Princeps & Canon: fons Theologiæ etiam Græcanicæ, Chronologiæ, Hiſtoriæ, Coſmographiæ,* Chron. Alex. *p.* 180. & *G. Syncell. p.* 143. *omniſque ſcientiæ: Judæorum denique, Samaritarum, Ethnicorum, Chriſtianorum, Mahommedanorum, ac mortalium omnium, quotquot unquam ejus ſcripta legerint, deſiderium & admiratio. Idem* ὃς θεῷ εὐξαῖς δυνατώτατος, *Eumenio laudante:* πρῶτος ἀνθρώπων σοφὸς, *Eupolemo: quocum etiam Tabernaculum Dei deſeruit Nubes Gloriæ, Rabbinis priſcis adnotantibus Siphræ f.* 54. *b. Hunc equidem Principem ac Prophetam Chriſto ſolo minorem impenſe Flavius Joſephus ambobus libris contra Grammaticum Alexandriæ: ſed ampliſſime omnium hunc collaudavit in* Demonſtratione Evangelica *doctiſſimus & piiſſimus Huetius, gloria magna Neuſtriæ. Hic ergo deſinit* התורה, ὁ νόμος, *opus Pentateuchum Divini Moyſis. De die emortuali tanti doctoris doctoriſque unum Matthathiaden, virum ſtudioſum veri, & ordinis Hieratici, & (præcipuum) in Archivis Ædis qui diu aſſederat, tot ſcholis vel ſeculis miſerorum Rabinorum haud vereor anteferre. Præteribo igitur erroremCalendarii Seldeniani, ubi Legiſlatoris obitu notatur quintus dies Adari; præteribo pravum calculum correctionemque Petiti in Eclogis. Is enim hoc jejunium in Nonum Adari differt. Joſephus, quod heic & ſupra vidimus, Calendis Adaris à rebus mortalium Moyſen ſuum abſtulit. Judæorum reliqui hebdomada aliam vivendi viro Dei concedunt. Quinimo vetuſtior multo ſertur & receptior hæc ῥαδινοπαροιδίας, quam viri docti exiſtimant, quamque omitti prorſus deceat. Diſerta ſunt in hac re, ſi genuina, quæ verba legimus in* Megillat Taanit: *niſi arbitrarer potius propter Gemaram Solymitariam ad Maſiclam* תעניות *f.* 66. *a. aliaque ob argumenta, non multum veteris libelli laudatique Juriſconſultis Urbis hucuſque ſervari, aut ſub vetere titulo aliena, Hebraica ſcilicet; cum fragmenta indubia priſci iſtius voluminis dialectum Jeroſolymitanam omnino ſerant. Inſuper in medio libello, ubi exponuntur calamitates, quæ dies anni obſcurarant Judæis, ne verbum offendas de luctuoſa morte Moyſis. Docet autem Megilla* ποσάκις *verbis quidem Hebraicis interpolata* בשבעה באדר מת משה רבינו, ἡ ζ. αἰδέρι τέθνηκεν ὁ μωυσῆς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν: *hunc adeo diem numerat ille libellus inter jejunia Legis ipſius* מן התורה, *non decreti Rabinici. Verum conſtat ex Talmudis utriſque Jeroſ. f.* 66. *a. & Bab. f.* 68. *idque* ב"ף τῶν δεδόσθαι τὰ ἀκούειν, *& ex Iad, Samag, Arba turim, ceteriſque Juris compendiis, Jejunia Catholica* תעניות לכל ישראל *fuiſſe duntaxat quatuor, ſuis temporibus definita à Zacharia vate c.* 8. 19. *Sed caſubus eadem & infortuniis ſuis notata ab Hieronymo Aſceta ad* δωδεκαπρόφητον, *ac ſi recens veniſſet è conceſſu Gemariſtarum Selymitariorum, quibuſcum ſane diu ille verſaverat. Inſtaurabatur igitur ſex aut ſeptem hinc ſeculis, poſt Talmuda equidem collecta, quanquam R. Samſon in* Jalcut, *& G. Gaul minus reverentius & antiquius de eo reputarint, Jejunium*

τὸν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ ἕτερος, [r] ὃν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένῳ, [s] Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν, νεμηcentum annorum: quorum tertiam partem tenuit principatum, dempto uno menſe. At deceſſit ultimo anni menſe, qui vocatur à Macedonibus quidem Dyſtrus, à nobis vero Adarus, *& quidem* novilu-

fert, في يوم سابع من شهر ادلر سنة ثلاثين ومايتة لدخول يعقوب علي يوسف, Adari die ſeptimo, anno 130. à deſcenſu Jacobi. *Adde his ex Zohari paraſis* Hucca & Truma, *ſeptima die Adari ſub veſpera Sabbati diſparuiſſe Moyſen è populo ſuo*, משה מת ביום ז' אדר ואהרון ביום רח' אב ומרים ביום ו' ניסן וכלם בשנת הם ולא נקברו יחד לשוברו ישראל יוסף ומשה. ורויר מתו ביום שברת בשערי המנחה. *Quoniam vero iſta Commentaria Jochaides nunquam viderat, licet hoc credant recens circumciſio, adſcribam potius verba Abraami bar Chia, qui ſex retro ſeculis claruit ob ſcientiam Aſtrorum:* משה רבינו הוא השביעי לאבות הקדושים ונולד אחד לו' שנים למיתה לוי שנת אלפים ושסח' ליצירה, ביום רביעי שבעה ימים לאדר כאשר כתב ר' א' בר חייה הספרדי, *Moyſes ſeptimus* ab אדם, (*cæteri fuerant Adamus, Enochus, Noachus, Abramus, Iſacus, & Jacobus*; *quanquam Legiſlator ſeptimus etiam genere emicuit ab Abramo fonte ipſo Hebraiſmi, quod Demetrius hiſtoricus noſque omnes novimus*) *natus eſt ille feria quarta die ſeptimo Adari anno* 37. *poſt obitum Levis, & ab orbe condito anno* 2368. *Denatus autem idem die eodem, ut tota fatetur Rabinitas. Quinimo de feria Moyſis abeuntis ferebatur olim inter Babylonios* Sota c. 1. σαββατον ην ὁ ἐξοδιασθεις & ἀδαρ, σαββατον μὲν τοῖς δυσὶ, אותו שבת שבת של רישוני. *Quippe Moyſes dux erat Iſraelis mane, veſpera Joſue. Caterum circa annum Domini noſtri* 1180. *in honore erat Abraamus Davidis, qui* ὁν τῷ ἰωσηλαίῳ (*ſic enim interpretor* ספר הקבלה, *ad mentem magni Epiphanii*) *ait de Conditore Legum Hebraicarum*, נפטר משה רבינו ביום שברת בערי המנחה בו' באדר בשנת שנים תפט' Obiit Moyſes VII. die Adari poſt meridiem, qui erat Sabbatinus, annoque creati mundi 2489. *à Tiſri ſupputato. Ita Abraamus veterum* Agadot *excuſſor. Hoc demum agmen claudat Zacuthus optimus Chronologus Judæorum:* ומת משה בנשיקה על פי יהוה כמו אהרן אחיו בשנת מ' בחדש אדר בו' באדר בחצי היום בעצמו של יום שנ' בעצם היום הזה שבת ויש מורשׁ אחר שאומר בעש' והיתה זאת השנה שנת אלפים ותפח' ליצירת, Experavit itaque Moſes anno mundi 2488. ſub meridie Sabbati, quod incidit in diem VII. Adari. *Quandoquidem vero, ut Sophiſtæ Babylonii ultro fatentur*, 33. *dies à Jordane tranato ad Moyſis obitum* τὰ ἐπιγράμματα *computati, huic calamitati diem Adari ſeptimam referant, erroris perveteris (ut videtis) & pertinacis fundum indicaſſe ſufficiat. Joſephus tamen unus ex mille Judæis ſcriptoribus verum diem dixit obitus Moſaici, Adari primum. Statuit adeo Flavius ſpatii ſupradicti totos dies* XL. *concinne. Menſem luctus exegerat. Inde ſex dies Ducis excitatio & exploratorum pericula conſumunt. Tum exercitus propter fluvium admotus, triduo luſtratur. Deinde luce decima Niſanis itinere lato ſiccoque Jordanem trajicit. Idem ſane intervallum exigit methodus libri Joſue* c. 1. 1. *c.* 2. 1, 2, 3. *c.* 3. 1, 2, 5. *&* *c.* 4. 19. *Alibi autem perſtrinximus, quam bene conveniat inter Hieronymum noſtrum & Ris Lacis, alioſque Phariſaicos* Taanit f. 9. *T. B. &* Siphre f. 54. *&* Petirat Moſeh *de mente Zachariæ vatis c.* 11. Tres paſtores uno menſe ſuccidentis, Mariam, *inquiunt*, Aaronem, & Moyſen. Quo enim menſe moriebatur ſoror, decretum erat cœlitus, ne fratres Chananæam unquam intrarent. *Aut, quod maluit Gemariſta*, cum Moyſi ſimul evanuere tria magnalia trium illorum Prophetarum, puteus perennis, & nubes gloriæ, & nimbus mannæ. *Verum Commentariorum Miſnicorum proœmio ex Traditione quaſi certiſſima, imo ex Siphre f.* 63. *b. commentario antiquiſſimo, refert Moſes Maimonis de Moyſe Maximo*, Poſt exactos 36. dies, qua legibus oretenus explicandis, qua calamo deſcribendis vel ad XIII. exemplar, meridie ſeptimo Adari diſceſſiſſe protinus in Abarim montem, indeque ad cœlos confeſtim avolaſſe Deo miniſtratum, corpore nedum exuto; *quod ne Michael Archangelus aſſerere auſus eſt*, περὶ δὲ μωϋσέως σώματος. חם טלע על אלגבל פי נצף נהאר סאבע אדר עלי מא צחת אלנקל פכאן דלך מותהו פי הקנא לעד מנא איהה ואלחיאה פי חקה לכא ארתקי אליה והכדא קאלו משה רבינו לא כת אלא עלוה ומשמש במרום. *Aut Hebraice*, אחר כן עלה אל ההר בחצי היום השביעי לחרש אדר בפיו אשר דקרקה תקבלוה וגו' *Dignum plane commentum ingenio Philonis ac Cabaliſtarum, ſed adverſans ſacro Deuteronomio* c. ult. v. 6. ἐκαυθοβὸς ὁτὸ. *Scio quidem Scriptoribus Eccleſiæ noſtræ cum Græcis tum Latinis valde placuiſſe Tranſlationem corporis Moſaici, & inter hos quandoque B. Hieronymo. Nam is tandem ad Matth.* c. 17. *fingere maluit in nobiliſſima illa Metamorphoſi* Eliam de cœlo *in Itabyrium* deſcendentem, reſurgentem ab inferis Moyſen. *Veruntamen Enochum etiam Eliamque mortalitatis ſuæ exuvias in terris clam nepotibus tum olim reliquiſſe, meraſque animas Deo auctori reddidiſſe: primumque adeo omnium hominum Jeſum Chriſtum Servatorem omnium, & τὸ πεπλωσθαι σὺν τῷ σωματι, cœlos humano corpore penetraſſe, rectum ego exiſtimo piumque creditu. Docuit inſuper Judas Princeps, utroque Talmudorum atteſtante, T. Bab. f.* 13. *&* Jeroſ. *f.* 17. *c.* Sota, ex S. Scriptura conſequi, quod vix alias liceret dicere, Moyſen quidem animam ſuam effluſſe apud Nebunta in ditione Rubenica, Deut. c. 34. 1. & Num. c. 32. 38. corpus tamen ejus per quatuor milliaria ſubinde delatum על כנפי שכינה, recondi in partibus Gaditarum. Tantum enim ſonat vaticinium Deut. c. 33. 21. כי שם חלקת מחוקק ספון. Quod in parte ſua, *in parte Gadis, ſic & Hieronymus noſter interpretatur*, doctor eſt repoſitus, qui fuit cum principibus populi. *Clarius adhuc Onceloſus doctiſſimus Legis interpres & antiquus*, Quoniam ibi in hæreditate ſua Moyſes Scriba magnus Iſrael, *ſic Moyſen ſolebant nuncupare Eleazarus ſenior Deuterotarum decus, & D. Simalion Sota f.* 13. *b.* ſepultus eſt, qui egrediebatur ante populum & ingrediebatur. *Onceloſum ſequuntur uno animo Uzielides & Paraphraſtes Solymitarius. Reciſſime idcirco dixit Barachias Talmudiſta, capite* 34. *Deut. verſiculoque ejus* 6. *pro ſepultura Moyſis argumentum non unum continens, ſed* σημεῖον ἐνὶ σημείῳ, סימן בתוך סימן. *Unde urget R. Chamas f.* 14. *Sota*: Imitare tu Deum, *Deut. c.* 34. 6. & humana corpora humo mandato, הבה' קבר כתים שנ' וקבר אתו אף את קכור מתים. *Et ante eum conditor Miſnarum* Sota c. 1. §. 9. בי גרול מכשה שלא נתפסק בו אלא המקום. Optimus Moyſen ſepelire, qui ipſe Joſephi Patriarchæ oſſa tam ſtudioſe tam pie ſervarat. *Attamen Deo adeſſe ſemper ſitmus Michaëles, Raphaëles, aliaque ſplendida ſervitia, ſi quid de vita morteve noſtra ille juſſerit. Quapropter non male obſervatum fuit ab Epiphanio Cyprio*, τῷ μὴ γινώσκειν ἀνθρωπον τὸν μωυσέως ταφὸν, σημαίνειν δὲ θεὸν γραμμάτος· ὡς γὰρ ἀνθρώπων τὸ σῶμα μωυσέως μὲ κεκρυφθαι, ὡς γὰρ θεοῦ ἡ ἀφάνεια, כבר מת אליהו. *Ex ea opinione facilum credes, quod in Græcis exemplaribus legatur Deut. c.* 34. 6. καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν γαῖ ὲπὶ γῆ μωάβ, *mendo quæſitu pro* ἔθαψεν αὐτὸν: *niſi forte Interpretes Ptolemaici viderant olim* ויקבר, *acceperantve ipſum* ויקבר *tanquam ἀπόκρυφον. Ne quis tamen miretur, quod hinc non ſiſtam de Legiſlatoris reliquiis altercationem Satanæ, eximio nomine Samaelis, quem inter Egregoros recenſet vetuſtiſſima fabula* Enochi, Debarimque rabba *merito nuncupat*, ראש כל חשטנים, ὁ χιτσεβωνὰς, *necnon* Petirat Moſeh ὁ πονηρὸς סמאל תרשין, *& capitulum* XIII. *Eleazari* Serpentis *callida beſtiæ callidiorem* aurigam, *cum Michaele, Defenſore magno & Imperatore Hebræorum, i. e.* שר צבא יהוה, *& in Moyſis Analepſi* שר של ישראל, *ſub quo militabant Moyſes ille & Joſue & Chaſamonæi, Ex. c.* 23. 23. *Joſ. c.* 5. 14. *& Dan. c.* 12. 1. *Malo equidem verſum nonum Judæ Apoſtoli* ὅτε ὁ ἰωτὴ σώματος, כנוף של יהושע, de perſona polluta, *ut Latine loquar, quod eſt*, de habitu minus puro Joſue Pontificis ſummi, *ſaltem interpretari; nam ſic legere abſque exemplaribus Eccleſiæ quis auſit? Ita vero convenient probe Judas & Zacharias vates c.* 3. 2. *itidemque Petrus Apoſtolus. Nam* ἐν πολλῷ κυρίῳ *abundat in Epiſtola altera ejus c.* 2. 11. *contra fidem codicum Orientalium & Occidentalium*, qui *vetuſtatem præferunt. Quandoquidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent literis majuſculis ad nomum Judæ* ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ: *Adamantius etiam* ὁ διδάσκων *tertio referat* ὅτι τὸ ἀναβάσεως μωυσέως, cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*) Michaelem diabolo objicientem, cauſam exitiſſe prævaricationis Adæ & Evæ inſpiratum ſerpentem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico* de Moyſis obitu, *& in* Zoharo f. 43, c. *Præcipue vero, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael Samaelque nefarius tam in* Debarim rabba, *quam in proxime laudato opere* Petirat Moſeh; *litem iſtam Angelicam ad Commentaria noſtra in Panarion Epiphanii, quaſi ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant, quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, & Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco Judæ, ſed & Gal.* c. 6. 15. *Iſtum enim verſiculum Georgius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores membranæ, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem ex veteri Analepſi Moyſeos derivatum, ut alia non pauca, ita maxime blandam illam evocationem animæ Moſaicæ* בתי ק' "וכ' שנה קצבתי לך וגו, βατὴ, O mea filia, exactis nunc CXX. annis, quos tibi (ait Optimus, qui mox illam oboſculando exhauſit) in corpore iſtius juſti commorari decrevi, egredere abſque mora. Te mox Cherubinis Seraphiniſque inferam prope Thronum meum. Reſpondiſſe tamen mentem tam ſanctam Moyſis jam in exitu ſolis jubare illuſtrioris, & gloriam Seraphicam, non minorem, adverſus Samaelem carnificem ſpirantis. עוב לי בוהה (ſicut in monte ſancto Petrus Apoſtolus) Præſtat heic eſſe; quoniam cœlo lapſi Azas & Azaelis flagitioſe agunt in terris. *Vetus etiam arbitror piumve Epiphonema illud intermorientis Legiſlatoris ad populum ſuum*, אראה אתכם לתחיית המתים, Rurſus vos Hebræos videbo, quando reſurgent mortui. *Antiqui operis & illa*, Gabrielem, Michaelem patronum Hebræorum, & Doctorem Moyſis ſcribamque eundem cœlituum *Zagzagelem* זגזאגל *in* Rabbot, *aut Zanghielem* זנגיאל Petirat Moſeh, de Moyſe liberando cum lethifero Samaele contendiſſe, & increpuiſſe dæmonem hiſce verbis, "ישתק אני בוכה ואתה שוחק וגו: eoſdem ſubinde ſplendidiſſimos & curaſſe & defleviſſe funus Moyſis, cœli terræque communem luctum. *Cetera* Petirat Moſeh *aut ſunt momenti levioris, aut otium noſtrum uberius expoſtulant.* BERN.

r Ὃν μὲν Μακεδόνων] Diſcrete *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ. & Gen.* phraſi rotunda, ὃν μὲν μακεδόνων δύστρον καλουμένον, ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν νεμομένῳ, Non enim ex integro ſolent congruere menſes Macedonum cum Hebraicis. *Samb.* ibidem vocularur nomen peregrinum ἀδαρῳ. Mox τὸν πάππον ἀπέφηναν *Samb. Busb. & Hen.* BERN. Ita in quinque (*Coll. Big. & Voſſ.*) *MSS.* in *Editis* ὃν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένον, Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν νεμομένῳ.

s Ἀδάρῳ] Scilicet ultimo anni menſe, primoque illius die, quod (ut inquit Cl. *Uſſerius*) cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quam traditio poſteriorum Hebræorum,

vilunio: & ingenio mortales omnes, qui unquam fuerunt, ſuperans, & rebus excogitatis optime uſus; miræque in dicendo venuſtatis, præſertim cum ad populum loqueretur. Cæterum ita affectionibus imperans, ut ne quidem ulla earum animo ejus ineſſe videretur; & nomina illarum magis ex eo quod illas in aliis hominibus conſpiceret, quam ex ſeipſo cognita haberet. Et imperator quidem inter primos: vates autem qualis haud alius; ita ut quicquid *ipſe* eloqueretur, Deus ipſe loquens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies ploravit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam Hebræos tenuit, quantus tunc *eos occupabat* Moyſe defuncto. Ipſum vero deſiderabant, non ſolum qui eum experti ſunt: ſed & qui in leges ejus *forte* inciderint, vehementi ejus deſiderio tenebantur, ex illis, quam excellenti eſſet virtute, conjicientes. Et talis quidem à nobis declaratus ſit Moyſis exitus.

Finis Libri quarti.

νία· σωτέσθ τε τὸς πώποτ' ἀνθρώπως ὑπερβαλὼν, κ) χρησαμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν, [t] εἰπεῖν τε κ) πληθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένως. τότε ἄλλα κ) τ παθῶν αὐτοκράτωρ· ὡς [v] μηδ' ἐνεῖναί τι τότων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτόν, κ) γινώσκειν [x] μόνον αὐτῶν τὸν τροσηγορίαν, [y] ἐκ ἃ παρ' ἄλλοις αὐτὸς βλέπειν μᾶλλον ἢ [z] παρ' αὐτόν. καὶ ῥαιτηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις· τροφήτης δ' οἷος ὐκ ἄλλος, ὡς θ' ἅ, τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτὸν λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. [a] πενθεῖ μὲν ἓν αὐτὸν ὁ λαὸς [b] ἐφ' ἡμέρως τριάκονθα. λύπη δ' ὐκ ἄλλη κατέχεν Ἑβραίως [c] τοσούτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν ἐχ οἱ τεθεφθέντες αὐτὸν μόνον· ἀλλὰ κ) οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτὸν, δεινῶ ἐποιοῦντο τ ὀπιζήτησιν, τὸ τρεῖον αὐτὸν τῆς ἀρετῆς [d] ἐκ τότων λογιζόμενοι. κ) τὸ μὲν κ' Μωϋσεῖ τέλος [e] τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τ τρόπον.

Τέλος τῦ βιβλίυ τετάρτυ.

qui ad ſeptimum diem menſis *Adar* obitum illius referunt.

t Εἰπεῖν] At Moyſes *linguæ* erat *impeditioris*, Exod. 4, 10, & 6. 11. nempe natura ſua (ut dicit *Al. Morus* ad *Act.* 7, 22.) non poſtquam dixit ipſi Deus, *ego ero in ore tuo.*

v Μηδ' ἐνεῖναί] Ita *Baſ. Epiph.* & *Samb.* à manu prima *μὴ δεῖν τότων* ab altera. *μὴ δ' εἶναι τότων Big. μηδὲ ἓν εἶναι τότων Vat.*

x Μόνον αὐτῶν] Μόνῳ *Vat.*

y Ἐκ ἃ παρ' ἄλλοις] Καὶ ὐκ ἃ legerat *Vet. Interpr.*

z Παρ' αὐτόν.] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſpectet ad *γινώσκειν. παρ' αὐτῷ Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Πενθεῖ μὲ ὁ λαὸς] *Busb.* & *Hen. πενθεῖ ὁ αὐτόν.* BERN.

b Ἐφ' ἡμέρως] Ἐφ' ἡμέρας MSS. quatuor. Inde delibata crede quæ *Zonaras* ſcribit p. 28. Annalium, ἤδη μὲν τεσσαράκοντα διεληλυθότων ἐτῶν, ἐξόδυ δ' αἰγύπτυ οἱ ἰσραηλίται ἐξεληλύθασι τριάκοντα ὀκτὼ ἐνιαυτοὶ καὶ τρεῖς ἡμέραι, ἀνθρώπυ τ λαὸν μωυσῆς, ρμ'. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέλιπε τέλος. Et deinceps, ἐδίωξε δ' τὸν ἀλλον ζωὸν ἑαυτὸς ρμ'. ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος, ἐνὸς λείποντος μηνὸς, κ) ἐπέθυσεν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας λ'. ταῦτα μὲν Θησεὺς ὁ ἰώσηπος. BERN.

c Τοσαύτη] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiph.* in *Editis*, *Aliiſque* deeſt τοσαύτη.

d Ἐκ τότων λογιζόμενοι] Ἐκ τότε *Vat.*

e Τοῦτον ἡμῖν] *Samb.* & *Epiphan.* τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τ τρόπον. *Big.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδ. τ τρόπον. *Baſ.* & *Gen.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω. Subjicit autem *Samb.* φλαβεῖν ἰωσήπυ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος τέταρτος. Item *Busb.* & *Hen.* φλαβίυ ἰωσήπυ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος τέταρτος. ἔτος λόγος (*Busb.* ὁ λόγος) κρῖνον ἐτῶν ὀκτὼ κ) τριακοντα. Qui numeri certi ſunt bonique. BERN.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ͂ ΠΕΜΠΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιησῆς ὁ στρατηγὸς τ῀ Εβραίων, πολεμήσας τοὺς Χαναναίους κ῀ κρατήσας αὐτῶν, [b] τὰς μὲν διέφθειρε, τὴν δ' γῆν κατακληρουχήσας διένειμε τ῀ φυλαῖς.

β'. Ως, τοῦ στρατηγοῦ τελευτήσαντος, παραβαίνοντες οἱ Ισραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπράθησαν συμφορῶν· κ῀ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

γ'. Πῶς μ῀ τούτων τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ Θεὸς Ασυρίοις ἐδούλωσεν.

δ'. Η Δὶς Κενέζου τοῦ [c] Αθνιήλου παῖδος αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη, ἄρξαντος ἔτη πεσαράκοντα, λεγομένου δ' παρὰ Ε῾λλησι κ῀ Φοίνιξι κριτοῦ.

ε'. Οπ πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλωσε Μωαβίταις ὀκτὼ κ῀ δέκα ἔτη· κ῀ ὑπό τινος [d] Ηούδου τ῀ δουλείας ἀπηλλάγη, τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα.

ς'. Ως Χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου κ῀ [e] Δεβώρας, οἱ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη πεσαράκοντα.

ζ'. Οπ πολεμήσαντες [f] οἱ Αμαληκῖται τοῖς Ισραηλίταις ἐνίκησάν τε κ῀ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά.

η'. Ως Γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ Αμαληκιτῶν, κ῀ ἦρξε τοῦ πλήθους ἔτη τεσσαράκοντα.

θ'. Οπ μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι Δίκαιοι τοῖς πρὸ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

ι'. Περὶ τ῀ Σαμψῶνος ἀνδρίας, κ῀ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

ια'. Ως οἱ υἱοὶ Ηλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ.

ιβ'. Ως ὁ [g] πατὴρ αὐτῶν, ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

ιγ'. Ως νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τοὺς Εβραίους οἱ Παλαιστῖνοι κ῀ τὴν κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον [h] ἔλαβον.

1. *Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.*

2. *Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros* DC. *interempta est.*

3. *Quomodo post hanc afflictionem Deus eos, impie agentes, Assyriis in servitutem tradidit.*

4. *Libertas ipsis per Cenezum Athnieli filium reddita, qui & principatum per annos* XL. *tenuit, & apud Græcos & Phœnices Judex dictus est.*

5. *Quomodo populus noster rursum Moabitis Octodecim annos serviit, & per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.*

6. *Quomodo Chananæis eos in servitutem redigentibus per annos* XX. *à Baraco & Debora liberati sunt, qui rerum summæ præerant per annos* XL.

7. *Quod Amalecitæ, bellum Israëlitis inferentes, eos devicerunt; regionemque eorum per septem annos afflixerunt.*

8. *Quomodo eos ab Amalecitis liberavit Gedeon, populoque imperavit per annos* XL.

9. *Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.*

10. *De Sampsonis fortitudine, quantaque mala Palæstinis intulerit.*

11. *Quomodo filii Eli sacerdotis à Palæstinis in prælio cæsi sunt.*

12. *Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, semetipsum de sella dejiciens mortem obiit.*

13. *Quomodo Palæstini in hoc bello, victoriam ab Hebræis reportantes, etiam arcam eorum captam abstulerunt.*

a Εν τῇ πέμπτῃ] *Al.* ἐν τῷ πέμπτῳ.
b Τὰς] Τύτας ῥ῀ *Big.* & *Samb.*
c Αθνιήλου] Ita è *Vet. Interpr.* & S. *Bibliorum* versione *Syriaca* & *Arabica*. Αθνιήλου *Baſ.* Καθαναήλου *Samb.* Hothniel *Hebr.* Γοθονιὴλ LXX.
d Ηούδου] Ita *Samb.* convenienter Hebraïco *Ehud.* Ιούδου *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Αὼδ LXX.
e Δεβώρας,] Ita *Big.* & *Samb.* prout in Textu Hebr. in *Editis*, *Aliisque* Δεββώρας. atque ita LXX.
f Οἱ Αμαληκῖται] Illud *oi* ex *MSS.* ut & ἐπὶ in sequentibus.
g Πατὴρ αὐτῶν,] *Al.* πατὴρ, αὐτῶν ἀκ. *pater, eorum audita cal.*
h Ελαβον.] *Al.* παρέλαβον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἓξ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUINTUS.

Qui continet tempus annorum CCCCLXXVI.

CAP. I.

Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.

Luctu exacto, & exploratoribus in Jerichunta clam dimissis, Jesus copias Jordani fluvio admovet. Jos. c. 2. & c. 3.

CUM autem Moyses, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatus esset, Jesus, justis omnibus ei persolutis, luctuque sedato, denunciabat ut populus semet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Jerichunta mittit, ut vires eorum & quam ipsi voluntatem haberent, cognosceret. at ille *interea* exercitum per ordines explicuit & instruxit, ut tempestive Jordanem *fluvium* trajiceret. Principes vero Rubelidis tribus convocans, atque etiam qui summæ rerum Gadidis atque Manassetidis *tribus* præerant (nam & parti hujus tribus dimidiæ Amoræam habitare permissum erat, quæ terræ Chananæorum

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας τοῖς Χαναναίοις καὶ κρατήσας αὐτῶν, [b] τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατεκληροῦχήσας διένειμε ταῖς Φυλαῖς.

[c] ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸ συμπεπερασμένον τέλος ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, Ἰησοῦς, ἀπάντων ἤδη [d] τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ δὲ πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως [e] στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. [f] πέμπει δὲ [g] κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ [h] γνωσόμενος. οἱ δὲ [i] ἐξέταξε τὸ στράτευμα, ὡς καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην. ἀνακαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς [k] Ρουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς [l] Γαδίδος καὶ Μανασσήτιδος φυλῆς τοπάρχας· ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὸ [m] Ἀμορραίων κατοικεῖν ἐπιτέτραπτο, [n] τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἑβδομον

---

a Τετρακοσίων] Annos υνς' ccccLxxvi. i. e. Josuæ an. 26x450 Judicum, inter obitus Moysis ducis Elisque P. M. intercipi jam consentiunt exemplaria Græca *Big. Busb. Basi. Hen. Samb.* & 1, 2, 3, 6. Bibliothecæ Regis Christianissimi: tum ex Latinis *Bodl. Mert. W.* 2. *Voss.* 1. *Vig. Bal. Cant. Thuan. S. Germani, Regiorum* 8, & 9. Tantum etiam intervallum exposcit Epocha Templi à Salomone fundati, Flavio isto atque S. Paulo supputantibus, quod alibi ostendimus. Ut prorsus insanum sit non credere Josephum ita hujus libri historiam temporibus suis definiisse. BERN. Scilicet Josuæ annos xxvi. & Judicum ccccl. inter obitus Moysis Elisque intercipi consentiunt innumera exemplaria, partim Græca, partim Latina.

b Τοὺς μὲν διέφθειρε,] Græcorum quatuor, & cum illis moles *Epiphaniana.* τοὺς μὲν *Big.* & *Samb.* BERN.

c Μωυσέως] Μωυσῆ *Samb.* manus altera, & *Gall.* 1. qui in Bibl. Regia præfert numerum 1051. BERN.

d Τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων] Τῶν ἐπὶ Μωσῆ *Busb.* & *Hen.*

e Στρατιὰν] *Samb. Basi.* & *Gen.* Aut ἐπὶ στρατείαν, *ad expeditum*, cum *Big. Tar. Epiphanio, Schotanoque.* Utrumque equidem scriptis veterum pro *expeditione* probatur, hoc frequentius. BERN.

f Πέμπει] Πέμπει τε *Gall.* 1. *Samb. Hen.* & *Epiphanius.* BERN.

g Κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα,] *Luctu adeo exacto, & exploratoribus binis,* אנשים מרגלים, *iidem mox* מלאכים, *Jacobo* ἄγγελοι, *Jonathani,* מאללים, & *Arabi* جاسوسين, *in Jerichunta clam dimissis, auxiliis etiam tribuum duarum dimidiæque expetitis, Imperator quinquagies mille milites (sic computat Mattathiades, ad censum Josuæ c. 4. 13. addita forte tribuum Transjordanarum myriade) Jordani fluvio admovet è statione* XLII. *quam Moyses plenè adpellat* αὐλὴ σατὶμ, אבל השטים, *Jos. c.* 2. 1. & c. 31. שטים *aut* Setim, *passim Josephus* ἄβιλα, *quod est* אבלה, τὸ πεδίον. *Urbs illa fuit regionis Perææ, ac sortis Rubenicæ, sub monte Phogore, milliaribus Italicis* 7½ *à Jordane distans, totidemque à Philadelphia, nec non* XII. *milliaribus a* Bethjesimot, *quod Scholastici Urbis Sacræ adnotarunt in* Sebiit f. 36. c. *à Liviade denique sex duntaxat milliaribus remota, sicut S. Hieronymus noverat* ἐν πόλει. *Vide illum ad Joelem patrem. Insuper perite, ut solet,* חכינו לכם צרה, *Jos.* 1. 11. *Archæologus explicat,* παρήγγειλεν ἵνα στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος: viatica equidem vasaque sua colligere Hebræos jussum. *Perperite etiam idem posuit, ὡς ἐν καιρῷ διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην, pro cruce illa Rabinorum veterum & recentium;* בי בעוד שלשת ימים אתם עברים הירדן הזה. *Nam in libro Josue quædam ordine non directo referri, nemo non videat prater caput Rabinicum.* BERN.

h Γνωσόμενος.] Γνωσομένους *Vat.* & *Vet. Interpr.*

i Ἐξέταξε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐξέταξε *lustravit* in *Vat. Hen. Busb.* & *Samb.* ad oram libri. ἐξήγαγε *eduxit* habent *Basi.* & *G.*

k Ρουβηλίδος] *Busb. Hen.* & *Samb.* ῥουβήλιτος *Big. Basi.* & *Gen.* Unde *Zonaras*, μεθαλασσάρδος ὁ τῆς φυλάρχος τῆς δὲ ῥουβὶμ φυλῆς καὶ τὸ γαὰδ καὶ τὸ μανασσῆ, ὑπερμιμησκειν αὐτὸς τὸ θεῖος μωσῆν συνθηκῶν. τῇ δὲ ἑπομβίων πανδήμις μυρίοις ὁπλίταις ἐπὶ τὸ ἰορδάνου ῥεῦμα. BERN.

l Γαδίδος] Γαλάδος delicate *Big. Samb.* & exemplaria quædam Latina. Rectius γαδίδος *Basi. Gen. Busb.* & *Hen.* γαλάδος *Gall.* 2. BERN. Γαδίλδος *Vat.* pro quo in *Big.* & *Samb.* Γαλάδος.

m Ἀμορραίων] Ἀμορραίων *Basi. Gen.* ἀμορραίοις *Big.* & *Samb.* Eadem Onceloso ארץ האמורי *tellus Amoræa*; ארי האמורי viro Divino. *Hen.* & *Busb.* heic ponunt τῶν ἀμορραίτων ex libro præcedente; & manus recentior ad oram MS. *Samb.* τῶν ἀμορραίων ex Bibliis Græcis petitum. Quid tandem fecerit *Epiphanius*, altera columella docebit. Subinde τῆς χαναναίων γῆς *Gall.* 1. *Epiph.* BERN. Ἀμορραίων *Vat. Big.* & *Samb.* à prima manu, ab altera Ἀμορραίων. *Busb.* & *Hen.* ponunt Ἀμορείτου ex p. 209, & 224. Vide etiam p. 24. v. 2.

n Τῆς Χαναναίων] *Al.* τῶν Χαναναίων.

o Ἑβδομον ὅταν μέρος.] Quid audio? Num Amorræa, regio Emorræorum, id est, transjordanica, pars erat τῆς χαναναίων γῆς; at Josephus ipse distinguit Chananæam, ut & sacer Codex, a regione trans Jordanem. Et quomodo septima pars Cananæ fuit?

μον δέκα μέρ@· P ὑπεμίμνησκεν δὲ Q παρέχοντα Μωϋσῆ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνῳ θεσπιείᾳ, μηδ' ὅτε ἀπεθνήσκει θεῖ αὐτὸς καμόντι, τῷ τε κοινῇ συμφέρονλι παρέχειν αὐτὸς εἰς τὰ θεσπιζομενα θεσπίμως. τῶν δ' ἑπομένων R ὁπλίσας πεντακισμυρίας, ἀπὸ τ S Αβίλης ἦλθ' ἐπ' T Ιορδάνλω V ἐχούσι σταδίους ἑξήκοντα.

β'. X Καὶ στρατοπεδευσαν@· ἦλθε οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τ θεσπὶ τοῖς Χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τλὴ πόλιν αὐτῶν κατενόησαν· τ τε τείχων ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον Y ἔχει τ τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τ πυλίδων αἱ θεσὶς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δ' ἀσφάλειαν σωτήριον. ἡμέλουν δ' θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, Z καθ' ἱστορίαν ξένοις θεσπήκασιν ἀκριβῶς ἔκαστα πολυπραγμονεῖν τ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἀβουλία πολεμίων. ὡς δ' ἡμεμένης ὀψίας ὑπεχωρησαν εἰς π a καταγώγιον ᾧ τείχης πλησίον, εἰς ὃ κ θεσηλθησαν δειπνοποιησάμενοι, καὶ θεὶ ἀπήλλαγῆς αὐτοις τὸ λοιπὸν b ἡ φρονῆς λῷ· μλιούσης τῷ βασιλεῖ θεὶ δεῖπνον ὄντι c κατασκεψόμενοί τινες τ πόλιν ἀπὸ ᾧ τ Εβραίων στρατοπέδω παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ τ d Ραχάβης καταγωγίῳ, μ πολλῆς τ ᾧ c λανθάνειν θεσπούσης. ὑπάρχλν. e ὁ δ' ἄθυς πέμψας θεὸς αὐτὸς, ἐκέλλσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας

pars ſeptima eſt) eos illorum admonebat quæ Moyſi polliciti ſunt, obſecrabatque ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ momento eis proſpiciendo defeſſus erat, & propter communem utilitatem alacriter ſemet ad promiſſorum fidem liberandam accingerent. Qui cum illum ſequerentur, armatis quinquagies mille *militibus*, ab Abila ad Jordanem ſtadia ſexaginta profectus eſt.

2 Cumque fuiſſet *illic* caſtra metatus, repente aderant ſpeculatores, nihil eorum quæ apud Chananæos eſſent neſcientes. Primò enim ignoti totam illorum urbem * ſine metu perluſtrarunt; ac *præſertim* mœnia, quà valida erant, & quà parum tuta illis munimenta, *obſervarunt*; portarumque etiam quænam infirmiores opportunum exercitui præberent introitum. Qui autem forte obvii erant *illos omnia* contemplantes neglexerunt, exiſtimantes eos, cognoſcendi viſendique cauſa, prout decet peregrinos, curioſis oculis res urbis perſpicere, ſed nequaquam animo hoſtili *id facere*. Ut vero ſub veſperam hoſpitium ſubierunt prope mœnia *civitatis*, quò perducti erant in cœnam, & jam tum de diſceſſu ſoliciti eſſe cœperunt, regi cœnanti indicatum eſt veniſſe quoſdam è caſtris Hebræorum ad urbem ſpeculandam, & nunc apud Rachabam divertentes magnam ut abdite lateant curam adhibere. Ille vero confeſtim *ſatellites* ad eos mittens, comprehenſos ad ſe adduci juſſit, ut eos tor-

fuit? Suſpicor hic aliud latere. Emoræi populi fuere, uni ex ſeptem populis Cananææ Deut. 7. 1. adeoque Emoræi dici poſſent ἐσδομοι μέρ@ fuiſſe τ χαναναίων. REL.

p Υπεμίμνησκεν] Υπεμίμνησκεν αὐτὸς *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

q. Υπέχοντο] Υπέχλτο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

r Οπλίσας] Ita *Baſ.* & *G.* ὁπλίτας πενθακισμυρίους in *MSS. Vet. Interpr.* & *Zonara.* exiguo ſane diſcrimine, Verum Joſephus ſua computatione ad cenſum Iſraëlitarum (Joſ. c. 4. v. 13.) addit forte tribuum Transjordaniarum myriadem. BERN.

s Αβίλης] Αβίλης *Hen.* & *Busb.* & jam *Epiphanis* Codices. Ita ἀβειλὰ legimus in Onomaſtico S. Euſebii. ἀβείλης *Samb. Big.* ἀβίλης *Baſ. Gen.* & *Gall.* 1. quibus accedit Stephanus in Ethnicis, ἀβίλη, πόλις ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ. ἀβιλὴ eadem Antiq. l. 4. c. 8. §. 1. & *Abila* veteri Interpreti: necnon ἄβιλα, aut ἄβηλα Bell. l. 5. c. 13. exeunte. Nam illa omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* אבל, אבלה & אבלה, tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Jacet enim urbs illa in *Araboth Moab*, ערבות מואב, Num. c. 33. 49. i. e. *Abelſatim in locis planioribus Moabitarum*, Hieronymo interpretante: & præſertim Onceloſo, מישר שטים בבשורית רמואב, *miſar ſitim bevſurit ramoab*, πεδίον σιτίμ ἐν τῇς πεδινοῖς μωάβ. Ita ἀβὶλ μεγάλα, Chaldæo מהולא 1 Reg. c. 19. 16. LXX. Interpr. Joſephoque Ant. l. 8. c. 7. ἀβειλὰ, de patria Eliſæi vatis urbe. Et ante hos omnes minorum Prophetarum aliquis ſubſtituit נחל השטים *nahal aſatim*, *Convallis Sittim*, aut (ut Plinius diceret) *Convallis Iſviadis*; atque vero Jonathan מישר השטים, pro אבל השטים legis. BERN. Eo modo *Baſ. G.* & *Steph. Byzant.* Αβελης *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ita Αβελα *Euſebio* in *Onomaſtico*. Αβείλης *Big.* & *Samb.* Eadem Αβιλὴ p. 226. in pr. necnon Αβιλα aut Αβηλα in *Bello Jud.* l. 5. c. 3. exeunte. Illa autem omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Urbs hæc fuit regionis Perææ, ac ſortis Rubeniticæ, ſub monte Phogore, milliaribus Italicis ſeptem ½ à *Jordane*, totidemque à Philadelphia, à Liviade ſex duntaxat, ut nos docet *S. Hieron.* Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 435.

t Ιορδάνλω] Ιορδάνου *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* BERN.

v Εξήκ] Εξίκ *Baſ.* & *Gen.* ἑξήκ *Epiphan.* & *Tar.* cum quinque Græcorum. BERN.

x Καὶ στρατοπεδεύσαν@] *Hebræorum autem par ſub mœnibus Jerichuntis jam ſatis exploratæ excipit* פונרקיתא *pandokiuteæ*, *nomine ita ambiguo non imperite vertit Jonathan Targumiſta ex Hebraico* רחב הזונה, אשה זונה & האשה הזונה *Joſ. c. 2. 2. & c. 6. 17, 24. Nam promiſcuæ maleque famæ ſunt, ſemperque fuerunt* hoſpes fœmina & meretrix, *καπηλὶς καὶ πόρνη; ſicut diverſoria utraque fornices.* Πόρνη *tamen placuit* LXXII. *Int. atque abs his novi Inſtrumenti Scriptoribus, & ſine illis Flavio in hiſtoria patria. Vocabatur autem ea mulier dialecto Chananæa* Rachab רחב, *quod eſt* Laura *ſive* Euryclea; Rahab *S. Hieronymo, atque Interpreti Evangelii Hebraici* κθ' ματθαῖον *verſu quinto accurate* ῥαχάβ. *Joſepho pariter* ῥαχάβη *flexu Græco, vel ſane Hebraico Syroque* רחבה & רחבא. *Quippe* ῥαάβη Gall. 1. & ῥαὰβ *Apoſtolorum duorum, Clementiſque viri Apoſtolici ex Alexandrina verſione accepta venerant. Illa igitur, qua præſtructis ob Hebræos in ſolario lini faſciculis, quave jactato quod vocant officioſo mendacio, quod tamen culpæ potius dabis & ingenio meretricio cum ſanctis Patribus Eccleſiæ noſtræ, quam referes unquam ad laudem, εἰς πίστιν καὶ ἔργα τ ῥαὰβ Epiſtolis Apoſtolorum adeo celebrata, ſicut Grotius audet, adverſus regis Jerichuntii nuncios protexit. Legis autem faſciculis lini apud hunc Antiquarium λίνα ἀΐκαλίσι. Idem* מעני כתנא manipuli lini *Targumo Jonathanis*, λινοκαλάμη *Alexandrinis*, ſtipula lini *B. Hieronymo*, *Hiſtorico Divino* פשתי העץ, linis ligni *locutione* ὑπαλλαττούσῃ: *hoc eſt*, culmis lineis *ſeu* cannabinis, *quos ſummæ ædes ſolent in Oriente deſiccare εἰς ξύλον*, גבעולי פשתן *ut explicat Gloſſa Talmudica f. 43. b.* Beracot. *Noſtri Theologi goſſipium xylinum ea dictione intelligunt: at ſimplicius rectiuſque exponunt Deuteronomi c. 2.* Sabbat. כל היוצא כן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן: *quo adnotat Mar Zutra*, פשתן איקרי עץ שנ" ותכמנם בפשתי עץ. *Hoc ergo ex beneficio ſanctæ pacis citur Copa cum exploratoribus pro ſe ſalva ſuiſque, lemniſco puniceo ædes ipſius forte præmonſtrante, nimirum* τῷ θυρᾷ (*ſic Joſephus, aliis εἰς τλὴ θυρίδα* בחלון, in feneſtra, *v.* 18. *unde ſubmiſſi milites Hebræi*) *quando urbem patriam Hebræus funditus deleret. Sic enim magnis ominibus crediderat inſtitrix Phœniſſa, deſcriptore geſtorum Joſue, Jacobo Pauloque viris vere Hebræis, Clemente Chriſtiano, necnon Flavio Judæo, & Abulphetacho Samaritano magno aſſenſu referentibus. Interpretes autem* LXX. תקורת reddunt *modo σημεῖον τὸ κόκκινον, tanquam* אות השני, *& poſt illos Clemens Romanus; modo hoc vel plenius dictum* תקורת חוט השני *v. 12. iidem Græce faciunt σπαρτὸν τὸ κόκκινον, funiculus coccineus S. Hieronymo: Jonathani eo animo dicitur* חוט דהוט והורית *i. e.* תע torro, *ſive καλώδιον φοινικοῦν, ſive Cl. Saadiæ phraſi* مسالك القرمز. *Nam* תקוה *idem poteſt quod* καῦ, λιπάδιον. *Unde* תקורת חשני *phaleræ, tubellæ. Hoc & Joſephus maluit intelligi. Verum longe excellit interpretatio myſtica Pontificis Romani, qua is ſtudet mitigare animos Corinthiorum:* ὥσπερ ἰδοὺ τῷ οἱ καθίσκοποι τῇ ῥαὰβ δῶκαν σημεῖον, ὅπως περισῴσῃ ἐκ ᾧ εἶκα αὐτὸς κόκκινον· θεσθηλον ποιοῦντες, ὅτι ᾧ αἷμα@ ᾧ κυρίε λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς πιστεύουσι καὶ ἐλπίζουσι ἐπὶ τ θεόν. *Quicquid denique apud Rachabam bene merentem Speculatores juxta murum urbis lapſantes juraverant, mox Pontifex maximus Senatuſque Hebraicus, Imperatore equidem rogante, conceſſum habent & ratum. Vide infra §. 5, 7. & Joſ. c. 2. & c. 6. 17, 21. Et Hebr. c. 11. 31. Jac. c. 2. 25. Et Clementinarum prioris c. 12. ubi ex verſione τ ο'. fuſe declaratur pietas Rachabica.* BERN.

* *Sine metu perluſtrarunt*;] *Al.* per otium, & licenter.

y Εχέ τ τρόπον] Εχοι *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἔχέ *Baſ.* & *Gen.* Superius *Gall.* 1. αὐτῶν τλὴ πόλιν κατενόησαν. BERN.

z Καθ' ἱστορίαν] Κατὰ ἱστορίαν *Samb. Big.* & *Gall.* 1. BERN.

a Καταγώγιον] Videtur καταγώγιον, non ut *Vulg.* καταγώγιον, legendum. Gloſſæ veteres Καταγώγιον, deverticulum, applicatio, diverſorium. REL.

b Η φρονῆς λῷ.] Articulum negligit *Vat.*

c Κατασκεψόμενοί] *Gall.* 2. *Big. Tar. Samb. Hen.* & *Busb.* Scripſit itaque *Epiphan. quod exploraturi quidam civitatem.* Aut dices omnium temporum forma, κατασκεψάμενοί τινες, cum *Gall.* 1. *Baſ.* & *Gen.* Ibi loci θεσθέσιον unice *Samb.* BERN. Ita in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Aut dices (ut inquit *Bern.*) omnium temporum forma κατασκεψάμενοί τινες cum uno *MS.* & *Baſ.* & *G.*

d Ραχάβης] Ραάβης paſſim *Vat. Gall.* 1. & Ραὰβ *Epiphan.* & *Zonar.* ex LXX.

e Λανθάνειν] Λαθεῖν πρ. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. λανθάνειν ἀσφαλείας *Vat.*

f Ο δ' ἄθυς πέμψας] Ο ᾧ ἄθυς αὐτὸς ἐκέλλσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας legerat *Epiphan.*

torquendo *inde* discerent quo consilio isthuc se contulerint. Ut vero aliquid de adventu eorum Rachabæ innotuit, forte enim lini fasciculos super tectum siccabat, sub illis quidem speculatores *subito* occulit, missis autem à Rege dicebat, hospites quosdam ignotos paullo ante solis occasum apud se cœnatos discessisse: quos, si metuendi viderentur civitati, aut ad periculum Regi moliendum venissent, sine multo labore ab insequentibus comprehendi posse, *adjiciebat*. At illi, muliere eos ita *responsi obsequio* fallente, nihil doli suspicati abierunt, ne explorato quidem hospitio. Cum vero per vias excurrissent, quibus verisimile erat eos discedere & quæ ad flumen ducebant, nullo invento vestigio, à labore *eos persequendi* destiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, & discrimen quod pro eorum salute adiret (se enim in iis occultandis deprehensam non posse Regis vindictam effugere, sed cum universa domo sua perituram esse) ut in memoria tenerent, obsecrans, quando terra Chananæorum occupata penes eos esset gratiam pro salute præsenti rependere, eos domum se recipere jubebat, jurisjurandi religione data, ipsam suamque familiam servandas esse, cùm urbe expugnata omnes ejus incolas perimerent, prout ipsis decretum erat. hæc enim se novisse *ajebat* editis à Deo signis edoctam. At illi & de præsentibus gratias ei habere fatebantur, pariterque de futuris jurabant se ei revera gratiam relaturos esse. Ipsi autem suadebant, ut, cum urbem captam fore intelligeret, & facultates suas & necessarios omnes in diversorio deponens concluderet, januis lemniscos puniceos appendens: ut imperator, cum domum noverit, ab illa lædenda caveat. ipsi enim, dixerunt, *eam* indicabimus, propter tuum *nos* servandi studium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas; Deumque, per quem juravimus, deprecamur, ne cui *nostrum* ut jusjurandum violanti succenseat.

[g] μάθοι τί] *Al.* μάθῃ.

[h] Αγκαλίδας] Αγκαλίδα legerat *Epiphan.*

[i] Επὶ ⸗ τίγυς] Επὶ ⸗ τείχους *Basil. Gen. Gall.* 1. *Epiphanius*, *Comestorque Scholasticus*. Simile mendum jamdiu inhæsit ἀλληγορήσοις LXXII. Int. Ezech. c. 40. 13. ἀπὸ ⸗ τείχους ⸗ θυρὶς ἐπὶ τὸ τοῖχον ⸗ θυρὶς, *à muro thee usque ad parietem thee*, ut habuit vetus translatio Latina. Nam S. Hieronymus rectius vertit ex Hebræo, *à tecto thalami usque ad tectum ejus*, ἀπὸ ⸗ τίγυς ⸗ θυρὶς ἐπὶ τὸ τίγυ⸗ ⸗ θυρίς. Pari enim tinnitu aures Græcas feriunt tria hæc vocabula τοῖχο⸗, τεῖχο⸗, & τίγυ⸗. Quinimo apud Josephum hunc *Big. Tar. Hen. Busb.* confirmant nobis lectionem rectam ἐπὶ ⸗ τίγυς, quod est in lingua principe עַל הַגָּג Jos. c. 2. 6. ἀπὸ ⸗ δώματο⸗, *super solarium*, Interpretibus LXXII. Syris etiam Assyriisque עַל אֻרָּה. BERN. Ita *Big. Hen.* & *Busb.* recte, ut constat ex *Jos.* c. 2. v. 6. in *reliquis* cum *Editis* ἐπὶ ⸗ τείχυς.

[k] Αποκρύπτ⸗] *Al.* κατακρύπτ⸗.

[l] Τινὲς ἀγνῶτες] Τινὲς εἰσιν ἀγνῶτες in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* & satis recte, si mox omnes cum *Epiphanio* legissent ⸗ δειπνίσαντες ἀπαλλαγεῖεν, vel cum *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες ⸗ ἀπαλλαγέντες. Videsis *Zonaram* in *Annalibus* p. 29.

[m] Δειπνησάντες ἀπαλλαγεῖεν·] *Gen.* & *Gall.* 1. δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν. *Epiphanius* ⸗ δειπνίσαντες ἀπαλλαγεῖεν *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες ⸗ ἀπαλλαγέντες. *Big. Samb.* & *Basil.* δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν. Magnus Drungarius de eisdem, οἱ ⸗ πεμφθέντες κατάσκοποι εἰς ἱεριχὼ ⸗ διερχόμενοι, τὴν πόλιν ἅπασαν κατενόησαν· γνωσθέντες ⸗ τῷ βασιλεῖ τὴν χώρας μιῶναι). ὁ ⸗ δοὺς αὐτοῖς συλληφθῆναι ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον τῶν ἀνδρῶν ἡ γυνὴ παρ' ᾗ κατεφεύγασι ῥαὼβ καλουμένη, τοὺς μὲν κατέκρυψε, λίνα αὐτοῖς ἀγναλίδας ἐπιθεμένη· τοῖς ⸗ ζητοῦσιν ἔλεγεν· ὡς οἱ ἀγνῶτες ἄνδρες ἐκεῖνοι, πρὶν δῦναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπηλλάγησαν. οἱ δ' ὕστερον αὐτοὺς ⸗ διελθόντες τὴν γυναῖκος, ὥρμησαν ἅμα⸗ ἀλλαχῇ τοὺς ἄνδρας διώκοντες. ἡ ⸗ ῥαὼβ χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα τοὺς ἄνδρας, ⸗ μιμησαμένη αὐτῆς, ⸗ ἀμοιβὴν ἀπῆτει τὴν χαναναίων χώρας ἐπικρατήσαντας. οἱ ⸗ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν, ⸗ ὅπλα ἂν ἡ πόλις ἁλίσκῃ), τὴν κτησίν τε ⸗ τοὺς οἰκείους εἰς τὸ καταγώγιον ἐγκαθίζειν αὐτῇ ἐκέλευσαν· ἀπαμοιβὴν ⸗ φοινικίδα παρ' ἧς ἔθνων, ἵν' εἴη γνώσιμο⸗ ἡ οἰκία ⸗ ἀσφαλὴς ἐθήλουν. BERN.

[n] Απόνου εἶναι] Απόνως εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[o] Υπελθόντες,] *Hen.* & *Busb.* ἐπελθόντες, & subinde ὁμόσαντες nullo bono. Ibidem ὁρμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* ὁρμήσαντες καθ' ἃς *Basil. Gen.* & *Epiphan.* phrasi utraque probabili, & Athenis recepta. Mox *Gall.* 1. ἀπίχεαν. BERN.

[p] Ορμήσαντες] Ορμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[q] Εἰς τὸν ποταμὸν Φερέσας,] Jordanem, quem solum esse navigerum flumen Palæstinæ scribit Ammianus Marcellinus. ירדן etiam nil nisi fluvium notat a ירד. Ita hoc ipso capite portionem Jitsaschar patere scribit usque ad ποταμὸν, Jordanem videlicet. REL.

[r] Καθεσταλέντ⸗] Στυλέντ⸗ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Καὶ τὸν κίνδυνον] Καὶ τὸν κίνδυνον ἐπεῦσα ὃν ὑπὲρ &c. *Big. Samb.* nova manu & *Gall.* 1, 2. καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ *Samb. Basil. Gen.* & *Epiphanius*. Similiter *Busb.* & *Hen.* θαρσαλέουσα ἀφ' ἡμῖν ἔχειν τὸν κίνδυνον &c. BERN.

[t] Ων ἂν ἀφεύγειν] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὃ καὶ δ.

[v] Απολεῖσθ κακῶς·] Ita *Basil.* & *G.* ἀπολεῖσθε *Big.* & *Samb.* ἀπόλεσθε *Vat.*

[x] Εκέλευεν] Ita *MSS.* in *Editis* ἐκέλευσεν.

[y] Οταν τὴν πόλιν] Οταν εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες, φθείρωσιν αὐτὴν ⸗ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ legerat *Vet. Interpr.*

[z] Οἱ ⸗ τῶν παρόντων] Οἱ ⸗ περὶ τῶν π. *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[a] Καὶ περὶ τῶν μελόντων] Ita *Big. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *cæteris* ⸗ περὶ τοῦ θείου.

[b] Θυρῶν] Θυρῶν pro θυρίδ⸗ posuit *Josephus*.

[c] Ανατείναντα φοινικίδας·] Ανατιθεῖσαν φοινικίδας *Gall.* 2. & *Big.* ἀνατείναντα φοινικίδι *Tar.* ἀνατείναντα φοινικίδας *Basil. Gen. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. quod est, *appensis lemniscis seu phaleris puniceis*. Verum apud Flavium ἀνατείναντα φοινικίδα numero minimo olim legerant tam *Epiphanius* Scholasticus quam *Zonaras* Drungarius, *coccineum funem appenderet*. BERN. Ανατιθεῖσαν scli *Big.* & *Gall.* 2. ἀνατείναντα φοινικίδα olim legerant *Vet. Interpr.* & *Zonaras*. Est qui conjicit ἀνατείναντα φοινικίδι.

[cc] Οπως εἰδῶς] *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphan.* & *Zonaras*. ὅπως ἰδὼν τὴν οἰκείαν *Basil.* & *Gen.* ὅπως τὴν οἰκίαν ἰδὼν *Hen.* & *Busb.* Nam ἰδὼν & εἰδὼν apud Criticorum priscos valebat cum ὁρῶν, tum etiam μαθών. BERN.

[d] Μιμούσομαι] Sic *Hen.* & *Busb. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *Editis ceterisque* μιμήσει, satis eleganter. BERN. & HUDS.

[e] Τῶν σῶν,] Τῶν σῶν, ἢ σὺ, σὸν ἂν &c. legerat *Epiphan.* Forsan σοί τε σὸν &c. BERN.

[f] Επενέγκαις] *Al.* ἐπενέγκοις.

[g] Μηδενὶ] Μηδὲν ὡς quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.*

ϱάναι. καὶ οἱ μὲν πᾶσι σωζόμενοι ἐχώρουν, ἀλλὰ δὲ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτὰς · καὶ ἀλλοφύλους, ὡς τὰς οἰκείας ἐδήλωσαν ὅσα πεύσαντες ὅτι τὰ πόλεως ἦκον. [h] Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς [i] σκοποῖς ὁμοσθέντα ὡς τὴν Ραχάβου · οἱ δ' ἐπεκύρουν τὸ ὄρκον.

γ'. Δεδιότος δὲ τὴν ἐς στρατηγὸν τὸν ἀλήθειαν · [k] μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, [l] καὶ ἔτι γεφύρας παρὼν, ἃ γὰρ [m] ἔζωκτό πω πρότερον, βουλομένης τε γεφυροῦν ἀρχὴ ἔζειν χολὴν ἀλλὰ τὸ πολεμίων [n] ὑπελάμβανον, [o] πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων · [p] ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται [q] ὁ Θεὸς ποιήσειν τὸ ποταμὸν, μειώσας [r] αὐτὸ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἡμερῶν [s] ἡμέρας Ἰησοῦς, διεβίβαζε [t] τὸ στρατὸν καὶ τὸν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. [v] προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν [x] ἔχοντες · [y] ἕπεσθαι δὲ Λευίται, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῇ θυσίᾳ σκεύη κομίζοντες. εἵποντο δὲ τοῖς Λευίταις [z] καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, [a] μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, [b] δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιασθείεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις [c] ἐμβᾶσιν [d] πο-

Et illi quidem hæc polliciti abibant, cum ſe fune de mœnibus demiſiſſent: atque incolumes ad ſuos reverſi iis renunciaverunt quæcunque in urbe geſſiſſent. Tum Jeſus Eleazaro pontifici & ſenatui indicat, quæ fuerant ab exploratoribus Rachabæ jurata: atque illi jusjurandum *eorum* confirmabant.

3. *Imperatore autem de trajectu ſolicito (nam pleno tum alveo ferebatur fluvius, & pontibus tranſiri nequibat, nam nondum iis junctus erat, neque, ſi ponte jungere vellent, id hoſtes paſſuros eſſe arbitrabantur, neque navium copia erat) Deus ſe facturum eſſe promiſit ut fluvius illis trajiceretur, *aquarum* ejus quantitatem imminuendo. Atque Jeſus, duobus præteritis diebus, exercitum totamque multitudinem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca præibant: deinde *procedebant* Levitæ, Tabernaculum geſtantes, & vaſa ſacrificiorum miniſterio deſtinata. Levitas autem tributim ſequebatur turba univerſa, infantibus & mulieribus in medium conjectis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur. Ut vero ſacerdotibus, primis ingreſſis, vadari poſſe viſus eſt fluvius, profun-

Iſraëlitis Jordanum trajecturis Deus viam aperuit. Joſ. c. 3.

---

b Ιησοῦς τε] Ιησοῦς δὲ *Hen. Busb. & Epiphan.*

i Σκοποῖς ὁμοσθέντα] Recte *Baſ.* & *Gen.* ab ὤμοσ. τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοσθέντα *Gall. 1.* τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοσθέντα *Gall. 2. Big. & Samb.* ſecunda manus. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοσθέντα *Samb.* prius. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοσθέντα *Tar.* BERN.

k Μ γας] Pluviis ſcilicet ſerotinis turgidior & effuſior: quod *Ariſteas* etiam memoravit, & *Jeſus* in *Eccleſiaſt.* c. 24.

1. *Imperatore autem de trajectu ſolicito*] *Cum duci Chananæam adfectanti obſiſteret Jordanes torrens, neque ponte neque pontonibus perdomandus, ſed jam pluviis ſerotinis turgidior & effuſior, quod Ariſteas etiam memoravit, & in Eccleſiaſtico ſuo Jeſus c. 24. Deus viam victuro populo aperit. Die enim tertio ab exercitu propter Jordanem admoto Joſ. c. 3. 1. gente Hebræa ordine pone Clerum procedente, teneriſque familiarum in medium conjectis, rem miram & divinam! ſimul atque Sacerdotes qui Arcam ferebant, Jordanis aquis extremis meros pedes tinxerant, illico diſcuſſus amnis partim in Mortuum mare defecit, partim Genneſaricum contra refugiens ſtetit protinus in cumulum; donec Aaronidæ ſiccum alveum cum ſymbolo præſentis ſaventiſque Numinis deſererent, tranſmiſſis prius ignoto lato feſtinoque itinere copiis popularibus, iterumque locum ac curſum ſuum fluvio cederent.* Τί οοι ιορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; מלפני ארון קדם: *ut ſonat Antiphonon Davidis ψ. 114. de Theca, ſeu potius Diatheca omnia potentis Dei, quæ tunc ad ripam acceſſerat. Præ animo adeo ſuo habuit Rex facundiſſimus exclamationem iſtam nobiliſſimi Ducis c. 3. 13.* ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τῆς ἀληθείας κυρίου πάσης τῆς γῆς (καὶ ὡὼ τῶν χαναίων) ἀλλοιοῦται ὕδασιν ὑμῶν τὸν ιορδάνην, ארון ברית יהוה כל הארץ עברת לפניכם בירדן: *Chald.* דרבון כל ארעא *ex adventu rei c. 4. 7.* נכרת מימי הירדן מפני ארון בריתי יהוה. *Pie igitur ſuadent Talmudi Conditores* Beracot f. 49. *ad trajectum Jordanis quemque Judæum Numini Maximo benedicere, qui aquas eius coram Eleazaro Pontifice jam olim diſſiparat. Traditum enim eſt patribus Phariſæis de miraculoſo tranſitu Jordanis f. 33. b.* Sota *T. B.* בכל יום ארון נוסע אחר שני הגלים והיום נסע תהלה: *Hoc idem expreſſit Chronicon Samaritarum*, امر الله ان اعملوا صندوق عهد الله عابر قدامكم *Inſuper addit, voce una voce magna exclamaſſe populum ſacrum dum tranſiret,* יהוה אלהינו יהוה אחד *Unde repente, Deus fecit, aridum iter reliquum vexillis Hebraicis,* ووقعت الباقة بقدرة الله ومشيت وصارت الارض يابسة. *Præclare etiam agit de illo prodigio Origenes noſter in Homiliis,* Conſiſtit ordo Sacerdotalis & Leviticus: & aquæ velut reverentiam quandam Dei myſteriis referentes, curſum ſuum refrænant, & coacervantur in cumulum, iter Dei populo innoxium concedentes. Tibi vero, Chriſtiane, qui per Baptiſmi Sacramentum Jordanis fluenta digreſſus es, Divinus ſermo majora multo & celſiora promittit. Iter tibi per aëra ipſum & tranſitum pollicetur, 1 Theſſ. c. 4. 4. 17. Omnis juſto creatura famulatur. *Et poſt pauciſſima*, Si vero ad myſticum Baptiſmi veneris fontem, & conſiſtente Sacerdotali & Levitico ordine invitatus fueris venerandis illis magnificiſque Sacramentis, quæ nortunt illi quibus noſſe fas eſt; tunc etiam Sacerdotum miniſteriis Jordane digreſſo terram repromiſſionis intrabis: in qua te poſt Moyſen ſuſcipit Jeſus, & ipſe tibi efficitur novi itineris dux. *Coactas autem aquas dicit fuiſſe ὁ ἅγιος cumulate* נר אחר: נדד אכד, *quod Aquilæ editori εἰς σωρὸς, πῆγμα in* LXX. *Interpr.* inſtar montis *S. Hieronymo: quo facto* ἔστησαν ὁ λαὸς καὶ ὄπισθεν, *Joſ. c. 4. 10. ſicut juſſum fuerat* לא יעברתם כדרך מתמול שלשום *c. 3. 4. De intervallo demum, quod Jordane refugiente patuit, accurate ſtatuitur v. 16.* ἀπὸ ἀδαμὶ τῆς πόλεως παρθὰν, *aut verbis antiquis* מצד ארתן באדם העיר אשר *à Bethabara (ſic interpretor) ad Adamam, villam prope Sarthanam. Vel aliis ſiquis & propinquis urbibus ſiccati fluvii intercapedinem æſtimare meum malit, quaſi à* Liviade ad Scythopolin refluxum eſt. *Quod eſt phraſi ſacra, quantum jacet inter Bethſanem & Abelmeulam, 1 Reg. c. 4. 12. aut Joſepho explicante inter Salomonica, juxta Magnum campum cis fluvium. Vel denique pene inter duas Bethabaras, quos Trajectus, Genneſaricum & Jerichuntinum, tam amplo vulnere pandit fluvius terminalis Chananææ. Ampliet licet R. Judas in* Sota *T. B. f. 34. ſic amat, recurrentium rurſum undarum acervum per aream duodecies duodecim milliariorum quadratorum*, בגבר כחצי ישראל. BERN.

l Καὶ ἔτι γεφύρας] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt καί.

m Ἔζωκτό] Eo modo *Baſ. G.* & *Gall. 1.* in *cæteris* ἴζωστό πω ὡς.

n Υπελάμβανον,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ὑπελάμβανε *Baſ.* & *G.*

o Πορθμείων] Πορθμῶν τε *Baſ.* & *Gen.* πορθμόν τε *Gall. 1.* πορθμίων τε *Tar.* πορθμείων τε *Gall. 2. Big.* & *Samb.* Joſephum etenim ſe legiſſe indicat noſter Severus, quando ait in hiſtoria, *Sed Jordanis flumen validiſſimum tranſitum prohibebat, quia neque navium copia pro tempore erat,* (i. e. πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων) *neque vadari fluvius poterat, qui tum pleno alveo ferebatur.* Hic ſilet Epiphanius Scholaſticus. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall. 2.* in *Editis* πορθμῶν. Eſt qui malit πορείων. De hac voce videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr. t. 3. 186.*

p Διέβατον] Vel cum *Epiphanio* ἀλήθειαν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπαγγείλε[τ]ο ποιήσειν: vel ex *MSS. Big.* & *Samb.* ἀλήθειαν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγείλε[τ]ο ποιήσειν: vel denique juxta *Gall. 1.* ἀλήθειαν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγείλε[τ]ο ποιεῖν. BERN.

q Ο Θεὸς] Ex *MSS.* in *Editis* deeſt articulus.

r Αὐτὸ τὸ πλῆθος.] Λυτὸ τὸ πλῆθος δὲ ῥεύματος. καὶ δύο &c. ſolus *Vat.*

s Ημέρας Ιησοῦς,] Die tertio ab exercitu propter Jordanem admoto, *Joſ. c. 3.* Ημέρας τὰς δύο *Big. Samb.* & *Gall. 2.* ſuperflue. Niſanis enim menſis dies octavam nonamque intelligit. BERN. & HUDS.

t Τὸν στρατὸν] Τὸν τε στρατὸν *Baſ.* & *G.* contra quinque *MSS.*

v Προῆσαν] Προσῆσαν *Samb.* ὡσεῖσαν *Schotanus.*

x Ἔχοντες·] *Baſ. Gen. Gall. 1. Epiphaniuſque.* Sic enim fecerat elegans manus Joſephi. Verum *Gall. 1. Big.* & *Samb.* id mutant in vulgarius φερόντες. Sæpius enim repetitum Joſ. c. 3. de eiſdem הכהנים נשאי ארון הבריח, proprie *oi ἱερεῖς*: & quidem והכהנים הלוים, phraſi non infrequenti. Nam Joſua Levita celebris inter Scholaſticos Urbis numerabat 24 loca ſacra, ubi obtinet hæc ἐπίθεσις, תורת אחר שהן *Sota c. 7 f. 21. c.* T. Jeroſ. *Sacerdotes ſtirpis Leviticæ*, ut rite vertit S. Hieronymus, notaveratque ante in Hexaplis ſuis Adamantius. Quippe Jonathan & LXX. Græci legerant potius והכהנים והלוים נשאים אתו, *oi ἀφοντες τὴν κιβωτὸν τῆς ἀληθείας.* Pertinuit autem revera ad Sacerdotium Thecam tam Divinam ſummiſſis humeris comportare: quamvis ter duntaxat ita factum autumarint Doctores Babylonii f. 33. b. *Sota*, propter Num. 3. 31. Ego potius reor Caathitarum apicem Aaronidas fuiſſe κιβοφόρους, cæteros ejus gentis κιβοφύλακας: illos quoties migrandum eſſet, ſuſtuliſſe Arcam, Adytaque ſanctiſſima pignora; hos candelabrum portaſſe, reliquaque vaſa ἅγια τοῦ ἁγίου. Vide facinus Ozæ Levitæ 1 Par. c. 13. 10. & Num. c. 4. 15. BERN. Φέροντες *Big. Samb.* & *Gall. 1.* minus eleganter.

y Επειτα] Επειτα μετ' αὐτὸν οἱ Λ. *Big.* & *Samb.* nimio opere.

z Καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος,] *Samb.* manus non prima καὶ φυλακὰς ὁ πᾶς λαός. Imo πᾶς λαὸς *Hen.* & *Zonaras.* πᾶς ὁ στρατὸς *Epiphan.* BERN.

a Μέσους ἔχων] Μέσους δ' εἶχε π. *Vat.*

b Δεδιὼς] Ita *MSS.* in *Editis* καὶ δεδιώς.

c Εμβᾶσιν] *Baſ. Gen.* & altera manus *Samb.* ἐμβάσιν, minus recte. Sic enim ſoleas ſuas Atthides ſolebant appellitare. BERN.

d Ποδῶν] Εδοξε ποδῶν εἶναι ὁ π. *Vat.*

e Επὶ

funditate quidem ejus inhibita, glarea autem, quod neque multus neque celer fluxus esset ut ipsam vi auferre posset, in fundo jacente, omnes jam audacter fluvium trajecere; qualem eum se facturum esse prædixerat Deus, talem *fieri* animadvertentes. Steterunt autem in *alvei* medio sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod ubi factum est, *tum demum ipsi* egressi sunt sacerdotes, [1] iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes. Et fluvius quidem statim ut exissent Hebræi auctus est, suamque recuperavit magnitudinem.

Ex lapidibus XII. e Jordane sublatis, altare statuit, idemque victimis consecrat Jesus. Jos. c. 4.

4. [2] Illi vero, quinquaginta stadia progressi, castra decem stadiis à Jerichunte locant. Jesus autem, aram à lapidibus, quos singuli tribuum principes ex alveo propheta jubente sustulerant, *statim* exstruens, *posteris* in monumentum *mirandæ* fluminis scissuræ, super eam Deo sacrificavit; Paschatis etiam festum illic loci celebrant *universi*, rebus omnibus quibus prius contigerat eos egere, tunc facile abundantes. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & reliqua prædam faciebant: tunc enim & mannæ cibus eos defecerat, quo per annos quadraginta fuerant usi.

Quo modo Jericho capta est. Jos. c. 6.

5. [3] Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus, nullum in eos impetum facerent Chananæi,

---

e Ἐπὶ δ' ἰδάφους] Ant' ἰδάφους *Big.* & *Samb.*

f Ἐπεφύκει] Sic *MSS. Epiph.* & *Zonar.* in *Bas.* & G. ἐπερρώσθη.

g Αὐτὸν] *Big. Samb. Epiph.* & *Schot.* Perinde valet prius excusum αὐτός. Hæc & sequentia ita redegit in arctum *Zonaras*: Ἔτι ἰορδάνης μὲ πολὺ ῥέοντος, ὅτων τῆς ἐξόδου ὁ ἰησοῦς ἐπ' αὐτῷ διαβῆναι. ἐσθίεσαν μὲ οἱ ἱερεῖς, τῷ κίονι ἀφορῶντες· εἶτα οἱ λαοί), καμίζοντες τῷ σκηνῷ. ἐπρεπτο δ' τούτοις ὁ λαός. ὡς δ' τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις ἐμβῆσαι ἀνεκόπη τὸ ῥεῦμα Ἔ ποταμοῦ, πάντες θαῤῥούντως ἐπεραιώθησαν. ἔστησαν δ' ὑπ μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ὁ λαὸς τὸ πλῆθος· εἶτα κακεῖνοι ἐξῆσαν, ἐλεύθερον ἀφέντες τὸ ῥεῦμα χωρεῖν. καὶ ὡς δίκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος σφετοπιδεύουσι. BERN.

1. *Iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes.*] *Al.* cursu fluminis jam in integrum restituto, *aut*, liberum ei solitum cursum relinquentes, *aut demum*, liberum jam fluvium relinquentes, ut more suo decurreret.

h Βάλλοντες] σφοδρότερον *Epiph.* βάλλοντι τι σφοδρότερον. *Samb.* ἐπελθόντες σταδίοις, βάλλοντες σφοδρ. BERN.

2. *Illi vero, quinquaginta stadia progressi,*] *Prima igitur castra ponunt Hebræi in Galgalis telluris diu pollicitæ, decem stadiis à Jerichunte, quindecimque decem cis Jordanem, ubi etiam altare saxorum XII. Jordanicorum statuit victimisque confecrat Josue; grandium sane singulorum lapidum Lazaro Jurisconsulto* Sota f. 34. *quantum pendant* 40. *sata Judaica aut* 60. *modii Italici. Sic Imperatorem prædecessor ejus jusserat Deut. c.* 27. 2. *Eodemque in loco Paschа omnium tertium, primum legalium, celebratur per septiduum frugibus novis, spoliisque agri Jerichuntini; manna tum primum deficiente,* XL. *annorum prodigioso cibo, Jos. c.* 4. & *c.* 5. & Sota *f.* 33. *b. T. B.* & *in volumine* Ἔ τοσεβέτα *Ex. c.* 16. 35. *Illum equidem versiculum manus sacra adjecerat operi Mosaico, manus antiquior Esdra bono scriba. Verum* גלגל *Masoretæ Judaici sonant* Gilgal, *Alexandrini Syrique Arabesque* γάλγαλα: *atqui Samaritæ in historiis locum istum vocant* جلبلة Galila, *item Syrus Jos. c.* 15. 7. *quod sæpius Galilæam regionem denotat. Insuper τὴν ἐπαύλιον τὸ πάσχα Jos. c.* 5. 11. מחרת הפסח, die Nisanis XVI. *Josephus & Talmudici interpretantur. Hi quidem* Cidduſim f. 37, 38. Zebachim f. 118. Jebamot f. 7. Rosasana f. 13. *Puto equidem rerum Josue scriptorem posuisse hanc phrasin pro Mosaica non minus ambigua* ממחרת השבת: *utrasque tamen signare diem oblati* Gomeri, *messisque adeo legitimæ principium,* יום קרבת העומר. *Eundem etiam diem definit Uzielides Ex. c.* 16. *v. penult. ubi ait, Hebræos mannam esse post defunctum Moysen adhuc dies quadraginta,* ית מנא אכלו ארבעין יומין בתר מותיה של משרי. *Quanquam Chronographo Samaritico & nonnullis perplaceat Judæorum defectum mannæ, Paschaque de frugibus Chananæis adparatum, in vesperam* XIV. *mensis primi rejicere. Imo ille, distinguens omnino campos Jerichuntinos à* جلبلة Galila: ومحل بنو اسرايبل من جلبلة ونزلوا في مرج ريحا في اربع عشر يوما من الشهر الاول ولكلوا الغطير بين الرويين من مغل الارض ولم ياكلوا المن بعد ذلك. (Josue liber Hebraicus & vere Divinus simpliciter ad ἐπαυλιν c. 5. 11.) *Josephus vero non distinguit inter Galgala & prata Jerichuntis: sed populum refert prope monumentum ex Jordanico lapide editum* בגלגל *isse feriatum. Utraque sane opinio verbis sacris uti vult, Jos. c.* 5. 10. BERN.

i Βωμὸν] *Gall.* 1, 2. *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν τι βωμὸν, ὃν οὐκ Ἔ λίθων ἕκας· ἀνείλετο &c. Typis prioribus. Vel emendabis ἰησοῦς ὁ τὸν τι βωμὸν, οὐκ Ἔ λίθων ὃς ἕκας· — ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ· καὶ τῷ φάσκα ἑόρταζεν &c. Sic enim magnus Drungarius ea in Annalibus interpolavit, βωμὸν οἷ οὐκ Ἔ λίθων ὁ ἰησοῦς ἱδρυσάμενος, ὃς ἕκας Ἔ φυλάρχων κατ' εἰτολλὸ αὐτῷ (μωσίως potius dixerat Flavius, licet verum utrumque) οὐκ Ἔ βυθῷ Ἔ ἰορδάνου ἀνείλετο, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τῷ ἑορτῷ Ἔ πάσχα ἑόρταζε· τότε δ' αὐτὸς καὶ τὸ μάνα ἐπιλελοίπει, χρησαμένοις αὐτῷ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. ἤδη γὰρ ἠπόρουν οἱ τὸ χώρας πάντων ὧν πρὸ ἐδέοντο. Pariter Tarasii Coadjutor, καὶ ἔφαγον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ Ἔ σίτου τῆς ἄζυμα καινὰ, γενέσιν, ἀπὸ σίτου γῆς. ὅτερ μέχρι σήμερον ἐστιν ἰδεῖν ὁ ἱεριχὼ καὶ τῷ ἰσραηλιτῶν ἐπιμελείᾳ γνώμῃσιν. BERN. Sic ex *Big. Samb. Hen. Busb. Gall.* 1. 2. & *Epiph.* τόν τε βωμὸν, ὃν οὐκ Ἔ λίθων ἕκ. in *Editis.* τόν τε β. οὐκ τ. λ. ὃν ἕκ. *Vat.* vel cum *Bernardo* emendabis, τοὶ τε βωμὸν, οὐκ τ. λ. ὃν ἕκ. dein ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ, καὶ τῷ Φάσκα ἑόρταζεν &c. quo modo fere *Zonaras*, p. 29. *Al.* ἰορτάζει & ἑόρταζεν. καὶ τῷ πάσχα πᾶς ὁ λαὸς ἑορτάζει οὐ σκείνῳ τῷ χωρίῳ legisse videtur *Vet. Interpr.*

k Ἑόρταζον] *Busb. Hen. Bas. Gen.* & *Epiphanius.* ἑόρτασον *Burius* sequutus Grammaticastros. ἑορτάζει *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* necnon ἑόρταζεν hyperbibasmo vulgari *Johannes Zonaras.* Ni alibi apud Josephum forma *Φάσκα* teneret, jam dicerem asperius τῷ φασχα, à nomine Syriaco פסחא, suppresso jam ἑορτῷ. BERN.

l Λείαν ἦγον·] Λεῖον ἦγον *Gall.* 1. λεῖαν ἦγον *Epiphanius* cæcutiens. Mox *Gall.* 1. ἡ Ἔ μάννας. BERN.

m Ὡς δ', ταῦτα ποιούντων] *Busb.* & *Hen.* suo more, ὡς δ' τῶν χώρας δηώντων Ἔ ἰσραὴλ τοιχήρεις ἦσαν οἱ χαναναῖοι, πολ. αὐτὸς ἔγνω ὁ ἰησοῦς. Vehementer hoc expressit Historia sacra. ἡσυχὼ σαγίρετ ὠμεσυλγίρετ. BERN.

3. *Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus,*] *Circum Jerichunta totius Palæstinæ florem urbiumque amœnissimam, at jam clausum undique, & firmiter obmunitam, certe* סגורת וסגורה, *à die* XV. *Nisanis per sanctam, latam, felicemque Azymorum hebdomada, quanquam Rabini recentiores pompam illam statim à festo die Nisanis* 22. *cœptam referant in majore suorum Chronicorum, Dei Arcam victricem comportant Aaronidarum præcipui, præeunte cum bucinis septem fratrum choro, militemque circumfusum clangoribus suis instante. Post Sacerdotium Senatores incedunt. Quum jam civitatem devotam sexies obiisset Dei acies, ecce die ultima Festi, quæ fuit* 21. *Nisanis, & quidem Sabbatina, ut Josus Pharisæorumque Schola plena tradunt* Sabbat *f.* 4. 4. *a. T. Jerof.* μιᾷ εἰκάτῃ, *Imperator Divino Numine fretus acluſque, pollicetur militi septies equidem tunc lustraturo expugnationem loci, mœniis per miraculum corruentibus: simulque perimere jubet quicquid animantium ibi extra Rachabæ hospitium repererint; auro tamen argento atque duriore metallo Providentiæ propugnanti ritu primitiarum reservandis ac sacrandis. Quippe ni tam* נחשת *quam* ברזל *sacri Scriptoris* Jos. c. 6. 19. *Flavius iste* χαλκὸς *vocabulo unico expressit, more Græcie antiquæ. Præterea* שופרות היובלים σοφιεῖν ἰωβελίμ *Historici Divini, & Aquila, & Interpr.* LXX. *sæpius* σάλπιγγες ἀφίσιως; *melius reddidit Josephus* κέρατα, & c. 8. *hujus libri* κριοῦ κέρατα. *Symmachus interpretatur eadem Hebraica* σάλπιγγες κεράτινοι, *vel potius* κέλευσι: *quomodo & apud* LXX. *Interpr. legi suadeo* v. 13. *pro* σάλπιγγες ἰωβελ. *Hoc ipsum confirmat Jonathanis* σοφραῦα δεκίερ δκρεῦα, cornea de sincipite arietino: *item animadversio Josis nobilis Deuterota, quam leges* Rosasana c. 3. §. 2. *necnon R. Aquibas f.* 26. *a. ejusdem Massicta: ubi ab ore refert calonum Gallicorum, ut legit Bartenorius, aut potius Arabicorum* יובלא הוא דקרא. *Nam dux gregis vocatur Gallice* un belin; *interque pastores Arabum*

λιορκεῖν αὐτὰς Ιησοῦς ἔγνω. [n] καὶ τῇ πρώτῃ ἡ ἐορτῆς ἡμέρᾳ τὸν κίονα οἱ ἱερεῖς [o] φέρουσι· ὡσὶ δ' αὐτὸν ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἰὼν· [p] οἱ καὶ σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸ στρατὸν εἰς ἀλκὴν, ὡσιὼδουν τε τὸ τεῖχος [r] ἑπομένης τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἄδειν ἐποίησαν [s] ὡσιοστέρου, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τὸν μὲν ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν [t] Ιησοῦς συναγαγὼν καὶ τὸ λαὸν ἅπαντα, τῷ ἄλλῳ [v] αὐτῷ τῆς πόλεως δηγγελίσατο· ὡς κατ' ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν [x] μέντοι πάντ' ὃν τινα οὐ λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποσπᾶσθαι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ [y] παραχωρήσαντας, μήτε ὡσὶ ἁρπαγὴν ῥωμένους ὡσιορᾶν φόβῳ νους τοὺς ἐχθροὺς· ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν [z] αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. [a] ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα [b] σκέλδε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν [c] κατωρθωμένων τῷ Θεῷ τηρεῖν, [d] ἐκ τῆς πρώτου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας· σώζειν δὲ μόνην Ραχάβην καὶ τὴν ᾠκειαν αὐτῆς, διὰ τοὺς ῥωμένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.

ε'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸ στρατὸν, [e] προσῆγεν ἤδη τὴν πόλιν. ὡσιήσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν, ἡγεμόνης τῆς κιβωτοῦ, καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ ὡσιελθόντων ἐπάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τῶν Ἑβραίων.

ζ'. [f] Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ιεριχοῦντα, [g] πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ· πρὸς τὴν ὡφέλειαν ἧς τείχους ἀνατρο-

sed intra mœnia *præ metu* se continerent, eos obsidione premere decrevit Jesus. Et prima die festivitatis sacerdotes arcam gestabant (eam vero in præsidium armata militum manus cingebat) aliique *sacerdotes* præcedebant septem cornubus suis clangentes, & exercitum ad fortitudinem hortabantur, & muros in ambitum circuibant, senatu *eos* sequente. At cum buccinis solummodo sonuissent sacerdotes, nihil enim hoc amplius faciebant, ad castra reversi sunt. Cumque per sex continuos dies idem fecissent, septima Jesus, exercitum congregans omnemque populum, lætum illis de urbe capienda nuncium attulit: illa nempe die, Deo hoc illis effecturo, & mœnibus sponte ac sine militum labore corruituris. Veruntamen illis auctor erat *Jesus*, ut omnes quotquot deprehenderent, ferro perimerent; & neque lassitudine ab hostium cæde abstinerent, néque ex misericordia ac lenitate; neque circa prædam occupati hostes è manibus elabi sinerent: sed & animantia quidem omnia occiderent, nihil in rem suam vertentes. Quicquid vero auri ac argenti *repertum* fuerit, jussit ut istud *in unum* comportantes in primitias eximias ob rem feliciter gestam Deo servarent, *ut* spolia primæ urbis obsidione captæ: solam autem Rachabam cum sua cognatione in tuto collocarent, ob jusjurandum quo sese illi obstrinxerant exploratores.

6. [1] Hæc cum dixisset & exercitum instruxisset, copias urbi admovebat. urbem autem rursum circuibant, arca præcedente, & sacerdotibus cornuum classico militem ad opus *aggrediendum* incitantibus. Cumque urbe septies circuita paulisper constitisset, mœnia concidere, nec machinis admotis, nec ulla vi ab Hebræis adhibita.

7. [2] Illi vero urbem ingressi omnes in ea promiscue trucidabant, ut qui inopinata murorum eversione *Capitur Jerichos, & conservatur Rachaba. Jos. c. 6.*

---

bum idem אבל *ebelo*, & ובלה *ebelah*, *arietis appetentia. Ludicrum enim est, quod de cornu arietis, seu nimis solido, neque ex se cavo neque cavando objectant hinc viri optimi Masius & Bochartus, & abi opprobrionibus Britannicis nimis refutatum. Haud denique pernegandum tot circumitiones fecisse Hebræos ob Jerichuntæ ipso Sabbato. Namquid obsecro apud vagum populum vel Circumcisio, vel Sabbatismus, vel alia Mosis Sacramenta potuerunt? Quidve hæc contra instans Dei imperium? Quid adversus Bellum Sacrum* מלחמה חובה ? *Unde Urbis sancti Patres* יער ורהה אפילו בשבתו ,שגינו שלוא נכבשה ירחו אלא בשבתו ,*freti Jos. c. 6. 33. Deut. c. 20. 20.* BERN.

n Καὶ τῇ πρώτῃ] Καὶ τῇ πρώτῃ ἡ ἐορτὴς ἡμέρᾳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἰὼν, καὶ τὸν κίονα οἱ ἱερεῖς φέρουσι· οἱ καὶ σαλπίζοντες. COCC.

o Φέρουσι·] Ita *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Verum *Epiphanius* φέρουσι, καὶ ὡσὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ μέρος τι. *Tur.* apud *Bigot.* φέρουσι, περὶ αὐτὸν, ἐν κύκλῳ, ὃς μέρος τι. *Bas.* & *Gen.* φέρουσι, ὡσὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ μέρος τι. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. nisi quod καὶ omittant ante παρεκάλουν, nosque novam adhibeamus verborum distinctionem. In *Editis* φέρουσι ὡσὶ αὐτὸν ἐ. κ. μ. τ. τ. ὁ. φ. ἰὼ. οἱ καὶ σαλπίσαντες ἐ. κ. ἀ. σ. καὶ παρεκάλουν. in *Epiphanio* ad hunc modum, *Et prima die festivitatis ferebant arcam sacerdotes, & circa eam undique pars erat armatorum custodientium. Aliique sacerdotes præcedebant septem buccinis suis clangentes, rogabantque* &c. adeo ut φέρουσι hic loci acceperit pro φέρουσι ἦσαν, atque οἱ καὶ sive οἱ καὶ verterit *aliique*. quorum utrumque *Atticis* valde familiare.

p Οἱ καὶ σαλπίσαν] *Bas.* & *Gen.* οἱ καὶ σαλπίσαν. Interpres *Scholasticus* ἄλλοι καὶ, vel οἱ καὶ σαλπίσαν. *Tur.* οἱ ἢ σαλπίσαν. *Samb.* & *Gall.* 1, 2. οἱ καὶ σαλπίσαν. *Schotanus* in Bibliotheca φυλάττον ἢ· καὶ σαλπίσαν, aut σαλπίσαν ἐπὶ τὸ κέρασιν. BERN.

q Σαλπίζοντες,] *Bas. Gen.* & *Epiphanius*, ut Attici particulorum prodigi noscuntur. Vel scribes cum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1, 2. σαλπίζοντες, παρεκάλουν τὸ ςρ. BERN.

r Επομένης] Sic *Bas. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἑπομένης καὶ τῆς γερουσίας *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. in *Editis* tamen sic distinguitur, ἑπὶ τῆς γερουσίας, καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε &c.

s Προσοτέρου,] Προσατέρω *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

t Ιησοῦς] *Gall.* 2. & *Samb.* ὁ Ιησοῦς. Quid heic Glicas? ὁ τούτου μὲν τῷ κλ' τῆς ἱεριχὼ πολέμῳ ἤρχων ἔλαβε καταλυθὲν τὸ σαββατον. ἐπειδὴ γὰρ ἡμέρας αὐτὸν μὴ σαλπίσαν ὡσικυκλουσαν. BERN. In *Gall.* 1. & *Samb.* ὁ Ιησοῦς.

v Αὐτῷ τῆς πόλεως] *Al.* αὐτοῖς.

x Μέντοι πάντ'] Μ.τοιουν πάντ' ὃν ἂν λάβοιεν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* πάντ' εἰ λάβοιεν *Gall.* 1. Sive rescribas huc μέντοι πάντ' ὅν τιν' ἂν, sive ὃν τισὶν λάβοιεν, tantidem valebit. BERN. Μέντοιγε πάντ' ὃν ἂν λάβοιεν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* μέντοιγε πάντ' ὅσίαις ἢ εἰ λάβοιεν *Vat.* Forsan μέντοι (velantoi γε) πάντ' ὅτι τιν' ἂν λάβοιεν.

y Παραχωρήσαντας,] Παραχωρήσαντας φείσασθαι, μήτε π. *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 2.

z Αὐτὰς εἰς] Debilis conjectura *Tur.* αὐτῶν. BERN.

a Οσα δ' ἂν ἀργυρος] Οσος δ' ἂν ἀργυρος ἢ χρ. legerat *Gall.* 2. & *Epiphan.*

b Σκέλδε] Vel cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. σκέλδοντα κατοχέωμάτων. *Hen.* & *Busb.* BERN.

c Κατωρθωμένων] Ita *Big.* & *Samb.* κατορθωμένων *Aliis.*

d Εκ τῆς πρώτου] *Gall.* 1. ἐκ τῆς τι πρώτου, dein ραχάβην pro ραχάβην. BERN.

e Προσῆγεν] Προσήγαγεν *Gall.* 1. Dein *Samb.* ἠρεμησάντων. BERN.

1. *Hæc cum dixisset*] *Hoc ergo prodigio invadenti Hebræo patuit pulcherrima rerum Jericho. Quinimo eam murorum ruinam ex fidacia mera Oraculi Divini accidisse animadvertit beatissimus Paulus, Heb. c. 11. 30.* Πίστει τὰ τείχη Ιεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. BERN.

f Οἱ δ' εἰσελθόντες] *Samb.* & *Busb.* οἱ δ' εἰσελθόντες. Tum *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* εἰς τὴν ιεριχὼντα· & subinde *Gall.* 1. πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ: necnon *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* πάντας ἔκτεινον, ἓν ἐν αὐτῇ ὡσὶ τὴν π. τ. π. π. τ. τ. ἀ. καθαιρεκληγότων. BERN.

g Πάντας ἔκτεινον] Πάντας ἔκτεινον, ἓν ἐν αὐτῇ ὡσὶ τὴν π. *Big.* & *Samb.* & *Gall.* 2.

2. *Illi vero urbem ingressi omnes in ea* promiscue *trucidabant*,] *Ferrum & ignis cætera Jerichuntis omnino delent. Veruntamen Rachaba hospes bona vivere meruit cum suis, atque encomiis insuper, honoribus, & agris ab imperatore piissimo donari. Increbuit equidem jampridem in scholis Babyloniis hanc fœminam, quæ judicio Pauli & Jacobi procerum Christianismi à fide ac probitate animi rectius æstimatur, quam à caupona sua, ad oslo vates Hieraticos genus suum propagasse, item ad Holdam præclaram Sibyllam. Veri illi sunt Nerias, Baruchus, Saraias, Machasias, Jeremias, Hilcias, Hanemaelis Sallumus*, Megilla *f.* 14. *b. Imo non tantum in Dei Ecclesiam* בטבילה ובקרבן *sed in thalamum imperatoris hanc Gioren penitus admiserunt iidem doctores* Jebamot *c.* 8. *& alibi. Certe inter Criticos sacros* רחבה *v.* 25. *hereditatem & fundum & opes induere, minus nihil, notavit Cimchius junior & comprobavit*, החירה שנתן לרה מחירה ממון או נחלה במרה שיהיו והוו שאמר בקרב ישראל והו הפירוש הנכון *Quanquam simplicius dictionem illam acceperit Samarita, quæ historiam Hebraicam Josue interpolavit,* ورعب الغندقبة سلموا من القتل وسكنت الامراة واهلها في هلة القوم *Præterea longe meliori fide novimus*

sione consternati essent, animoque defecti ad vim propulsandam. Itaque occidebant in plateis jugulati, & in domibus oppressi. Nihil autem eos *à morte* eximebat, sed omnes perempti sunt, usque ad mulieres & infantes. Ac urbs mortuis oppleta est, nihilque *vivum* effugiebat: sed urbem totam incendio vastarunt simul & regionem. Rachabam vero cum suis *omnibus* in diversorium confugientem periculo eripuerunt exploratores. eique Jesus ad se adductæ gratias se ob servatos speculatores habere professus est; certeque, dicebat, se non eum visum iri, qui pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris donavit, & *postea* omni in honore habuit.

Diræ in Jerichuntis instauratorem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

8. [1] Cæterum si quem urbis locum *intactum* præteriret ignis, *eum* funditus diruebat: & contra habitatores, si quis vastatam instaurare vellet, diras imprecabatur; nimirum, ut fundamenta quidem mœnium jaciens orbaretur filio primogenito, postquam vero absolverit, minimum natu filiorum amitteret. Diras autem non insuper habuit numen; sed in sequentibus calamitatem memorabimus quæ propter eas *factas* venerit.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. [2] Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri, necnon & æris, coacervata est, nemine edictum transgredi ausо, aut in proprium emolumentum ea diripere. Et has quidem manubias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Jerichuntis quidem eversio in hunc modum se habuit.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

10. [3] Acharus vero quidam, Zebediæ filius ex

πλὴ καλαπεωληγότων, καὶ ⸗ Φρονήμαλ⸗ αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείως γεγονότ⸗. ἀνῃρουῶτο δ' ἐν ἐν τ ὁδοῖς ἀποσφαλλόμενοι, [h] καὶ ἐν τ οἰκίαις ὑπικαπελαμβανόμενοι. παρητεῖτο δ' ἐδεν αὐτὲς, ἀλλὰ πάνλες ἀπώλλυν⸗. [i] ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀναπλεως, καὶ διέφυγ[k] ἐδέν. τλὴ δ' πόλιν ἐνέπρησεν ἅπασαν, καὶ τλὴ χώρεν· καὶ τλὴ Ραχάβλω συὺ τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καλαγώγιον συμφυγόσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι· καὶ πρὸς αὐτὸν Ιησῦς ἀχθείσῃ χάρεν ἔχειν ὡμολόγ τ σωτηρίας τ καλασκόπων, καὶ [l] μλὴ τ διεργασίας ταύτης ἐλεγθ ἐν τ ἀμοιβαῖς ἐκ ἥττονα φανήσεσθ. δωρεῖται δ' αὐτλὼ εὐθὺς ἀγροῖς, [m] καὶ λοιὰ τιμῆς εἶχε τ ἁπάσης.

η'. Τῆς δ' πόλεως εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπε, καὶ κατὰ τῶν [n] οἰκησόντων, εἴτις [o] περιθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσθεν, ἀρὰς ἔθετο· ὅπως θεμελίοις μὲν τῶν βαλλόμεν⸗ [p] σερηθῇ τὸ πρῶτ παιδὸς, τελειώσας δ' τ νεώτλον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τ δ' ἀρᾶς τὸ θεῖον σὐκ ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐν τοῖς [q] ὕστερον ἐρῦμεν τὸ [r] ωβὲ αὐτλὼ πάθ⸗ ἡμόμενον.

θ'. Ἀπρον δέ τι ωλῆθ⸗ ἐκ τῆς ἁλώσεως σκευασάμε[ξ] ἀργύρ τι καὶ χρυσῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκῦ· μηδενὸς ωροσβάν⸗ τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν ἀπ τι [s] διαπεπασαμένων. καὶ τότε μὲν Ιησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς ωροσέθηκε καλαθῆσθ. καὶ ἡ Ιεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλετο τ τρόπον.

ι'. [t] Αχαρ⸗ δέ τις, [v] Ζεβεδίε παῖς ὢν [x] ἐκ φυλῆς Ιού-

quotquot nos Christiani, propter S. Matthæum, quò hoc dubio procul ab archivis Templi Solymitani excerpserat, ex eadem Rachaba, post longam regum principumque seriem, descendisse tandem Mariæ Virginis Beatissimæ sponsum Josephum. Duxerat enim illam Jerichosiam non Josue, sed Josue secundus imperio & honore, tribus principis præfectus, vir piissimus, vir Bethleemita, Salmon Naassonida, ut Jonathan interpres tam in MSS. quam in libris Ectypis eum laudat, auctor progeniei probissimæ & fama suavissima, quod ait paraphrastes Chronicorum S. l. 1. c. 2. 54. שלמה ille & שלמון vocatur indifferenter apud suos, parens Boozi. Boozorum denique istum Jonathas paraphrastes & Rab Huniades in Talmudo Baba batra f. 91. unum eundemque faciunt cum אבצן Abessane judice: quod ratio vera temporum non facit. BERN.

h Καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις] Illa καὶ ἐν τ. οἰ. ἐκ. addita sunt è MSS. & Vet. Interpr.

i Αχρι] Epiphanius ἀπώλλυτο ἄχρι καὶ γ. καὶ π. Baf. & Gen. ἀπώλλυτο μέχρι γυναικῶν καὶ παιδίων Gall. 2. Samb. Hen. & Busb. ἀπώλλυτο μέχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων Big. Reliquerat forte Mattathiades μέχρις, unde facerent Librarii μέχρι καὶ. BERN. Al. μέχρι καὶ γ. Reliquerat forte Josephus μέχρις κ.

k Οὐδὲν.] Οὐδὲὶς Busb. & Epiphan.

l Μὴν τ διεργασίας] Epiphan. & Tar. καί μιν &c. Baf. & Gen. καὶ μηδὲν τ διεργασίας ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀμοιβαῖς ἥττονα φανήσεσθ. Big. Samb. & Gal. 1, 2. BERN. Ita edidit Bernardus, nixus Epiphanio & alicujus conjectura. in Editis, Aliisque μιν. in Big. Samb. & Gall. 1. & 2. μηδὲν. & dein ἀμοιβαῖς ἥττονα.

m Καὶ λοιὰ τιμῆς] Καὶ λοὰ τιμῆ (λοατιμῆς Samb.) εἶχε τ πάσης Big. Samb. & Gall. 1. Hanc autem pompam, haud vanam, sed virtutis admirandæ & urbi suavissimæ decretoriam, de Josepho sic contraxit Zonaras Annalista: Τῇ δ' πρώτῃ τ ἰουδαίων ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ τ ἱερεχόν⸗ ὁ ἰησῆς ἐκεκήρυκει, ὅτω ταύτλω λοβέμθ⸗· τλὼ πίστον οἱ ἱερῆς φέρονλες περιοδεῦσι τὸ τεῖχ⸗, ἑπλὰ σαλπίσαντες κέρατι. καὶ ἡ γερουσία παρέμετο· εἶτ' ἐκτενόσυν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τότο ἐπὶ ἓξ ἑπτοίσιν ἡμέραις. τῇ δ' ἑβδόμῃ τὰ αὐτὰ ποιησάντων καὶ ἀσελλόντων ἐπ⸗ίκις, τὸ τεῖχ⸗ κατέπιπτε. καὶ ὁ λαὸς εἰσελθὼν πάντας ἔκτειναν, καὶ τλὼ πόλιν ἐνέπρησαν. τλὼ δ ῥαθῦ μόνλω σωὺ τοῖς οἰκείοις ἔσωσαν οἱ καθασκοποι, φοινικίδα σημ τ οἰκίας ἀπαωήσαντες. καὶ ἐκθὲς ἀγρὸς αὐτῇ ἐδωρήσθθ, καὶ ἦν λοὰ τιμῆς. BERN.

1. *Cæterum si quem urbis locum* intactum *præteriret ignis,*] *Neque ita sistunt animi imperatoris: quin diras imprecaretur formæ solennis familiæque perniciem, quisquis ausus urbem Jerichunta è favilla denuo instaurare: Jos. c. 6. Devoventi tum annuit sanctum Numen, ut constat 1. Reg. 16. 34. Præsertim ait Chronologus Samariticus* فوقف ونادي بصوت عالي ∇ⲯⲉⲙ معلون من يبني هذه المدينة الي الابد *Recto corpore ac voce elata novæ Jerichuntis fundatorem execratus est Jesus. Sed differamus hæc ad* Βασιλικὰ, *librumque* VIII *harum originum. Egregie equidem, hoc non differam, Flavius explicat modo* τὸ ἐξεραϊκὸν יציב ולחתיו, ובצעירו, τελειώτας δ τ νεώτατον τ παίδων ἀποβάλῃ. BERN.

n Οἰκησόντων,] Mallem οἰκισόντων.

o Περιθεῖσαν] Περιθεῖναι ἀνεγεῖραι Gall. 2. Big. & Samb. περιθεῖσαν ἐγεῖραι Baf. & Gen. περιθεῖσαν ἐγεῖραι Gall. 1. Hen. Busb. & Zonaras. Sic enim Drungarius iste, καὶ τ ἐγεῖραι αὐθις βελτιωσομένων τλὼ πόλιν ἀρὰς ἔθετο· περιθεῖναι μὲ τλὼ πρώτ παιδὸς τ θεμελίοις βαλλόμθον, τ δ τελειώσαντα ζημιωθῆναι τ νεωτάτου. BERN.

p Στερηθῇ.] Στερηθεῖη Busb. & Hen. & mox ἀποβαλεῖ

q Ὑστερον ἐρῦμεν.] Al. ὑσέρως ἐπαγγ. & ἐπαγγελθμεν. ut & ὕστερον ἐπαγγειλάμεν, & ἐν τοῖς ὑσέροις ἐρῦμεν.

r Περὶ αὐτὸν.] Forsan ωβὲ αὐτοὶ, ut apud Ælianum, τὸ ωβὲ Σωκράτλω πάθ⸗

2 *Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri,*] *Crevit ab auro ærque Hierichuntino Gaza Dei, non thesa privata.* BERN.

s Διεκπεπασμένων.] Gall. 1. Baf. Gen. & Epiphanius. Amplius adhuc Big. Gall. 2. & Samb. διεκπεπασμένων, ἀλλ' λοχομένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων. ταῦτα μ &c. Similiter Zonaras, πολὺ δ πλῆθ⸗ ἐκ τ πόλεως ἀργύρ τι καὶ χρυσῦ· καὶ ἄκρατο ἀνετέθη τῷ Θεῷ, ὡς τ κατωρθωμένων ἱερόθυτον ἀπαρχήν. ἀπείρθ γὰρ πᾶσι ἐκ τότε τι σφετερίσασθ. ἀχθὲς δέ τις ἐκ τ ἰούδα φυλῆς, ὑφεσμένε χρυσοῦν εἰτυχὲς καὶ μίζῃ χρυσῦ ἐλκύσῃ σίκλις διακοσίας, ἰδιώσατο ταῦτα, καθορύξας ἐν τῇ σκιλῇ. BERN. Διεκπεπασμένων [διαφερόντων Vat.] ἀλλ' λοχομένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων, καὶ ταῦτα μ &c. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. & Gall.* 2. Vide Zonaram, p. 30.

t Αχαρ⸗ δέ τις,] Αχὲ 1. *Paral.* c. 2. v. 7. in *Alexandrino Cod.* LXX. Αχάν.

v Ζεβεδίε] Ζεβεδαῖε *Gall.* 1. & *Epiphan.* Χαρμὶ Ζεβεδίε παῖς *Vat.* ex *Jos.* c. 7. v. 1.

x Ἐκ φυλῆς] Sonantius ἐκ τ Ιούδα φυλῆς in sex *MSS.*

3. *Acharus vero quidem,*] *Verum chlamydem regiam auro contextam, una cum massula ejusdem metalli pondo sicli*s cc. *clam ceteris, præter Deum vindicem, apud se defodit totius gentis infortunium, macula tribus Judæ, dolorque* וברי *Zebedia avi Acharus. Hoc nominis* עכן *Achan scribunt Hebraicum in gestis Josue, Chaldæum ibidem, versio S. Hieronymi, atque Alexandrinum ex Græcis exemplaribus Complutinumque, necnon Procopius Commentator.* ἴχαν *denique* אכן *Chronographus Samaritanus. Idem tamen*]osepho ἀχαρ⸗ ; ἀχαρ עכר *Annalista sacro*, 1 *Par.* c. 2. *omnibusque pariter ipsius interpretibus. Syris hic nebulo ubique* ܐܟܪ : *sicut illis ipsi malunt* συχὲ *pro notissima urbe* συχὲμ ; *quod ex N. T. fidei nostræ arca, quam ex Deuteronomio Phariseorum etiam novimus. Insuper* ἄχαρ *retinent* ἐνδόσεις *Aldina, Basileensis & Romana apud Josue: Episcopus Cyrensis in Quæst. G. Syncellus, Glycasque. Hanc denique scriptionem abunde confirmat Imperator* c. VII. 25. *ubi ab invisо satis nomine fordidum militem increpat damnatque pro tribunali,* מרה עכרתנו יעכרך יהוה ביום הזה. Temet hodieque (*non in sæculo futuro, aiunt lati pectoris Theologi in Massicla* Synhedrin c. 6. §. 2. *Gemarisque ambabus ejusdem*) *deturbabit* Deus, *O turbator* rei Hebraicæ! *Repetitque rursum dictierium vetus & spirituum sacrorum Paralipomenon conservator l.* 1. c. 2. 7. עכר עובר ישראל אשר מעל בחרם. *Hoc deinceps in Adagium severius concessit, ut Reg. l.* 1. c. 18 17 זה עוכר ישראל, ὁ τ τ ἰσραὴλ λαὸν κακώσας, *Flavio iste interprete:* ὁ ταράξας τ ἰσραὴλ, *sive* المعكر, *ut Arabs explicat sua voce. Adhuc etiam visitur val-*

Ιούδα, ὑφὼν [y] χλαμύδα βασίλειον, ὁκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, [z] μάζαν δ' χρυσοῦ ταλάντου ἕλκουσαν [a] σίκλους διακοσίους, κ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνεύσας [b] ἡνεγκε κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ [c] κεὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ [d] ποιήσας ἐν τῇ αὐτῇ σκιῇ καθώρυξεν εἰς τοῦτο· [e] λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συναλισκομένους, οὕτω κ τὸν Θεόν.

ια'. Ἐκλήθη δ' ὁ τόπος, [f] ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, [g] Γάλγαλα· σημαίνει δὲ τοῦτο [h] ἐλεύθερον ὄνομα. Διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, [i] ἐλεύθερους αὐτοὺς ἤδη λοιπὸν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ πολεμίων ἐγίνωσκον.

tribu Judæ, cum inveniſſet chlamydem régiam, totam auro contextam, una cum [1] maſſula auri pondo ſiclis ducentis, & durum admodum exiſtimaſſet, ſi quis periculo adito forte invenerit quod in rem ſuam eſſet, iſtud in ſui detrimentum Deo etiam non egenti offerret, foveam profundam intra tentorium ſuum deprimens, illic defodit; ratus fore ut Deum ſimiliter ac commilitones lateret.

11. [2] Locus autem, ubi caſtra habuit Jeſus, vocatus eſt Galgala: quod nomen libertatem denotat. Nam fluvium trajecti, jam ſemet à miſeriis, quas ſub Ægyptiis & in deſerto pertulerant, [3] liberatos eſſe ſenſerunt. *Prima Hebræorum caſtra cis Jordanem Galgala appellata. Joſ.*

12. [1] At [c] 5. 7. 9.

---

vallis, *paulo borealior* Galgalis, ἐμὲκ ἀχώρ, κοιλὰς ἀχώρ, *cum* LXXII. *Interpretibus* Alexandrinis, *tum tribus aliiſque* Judæis Oſeæ c. 2. 15. *Et incolis ſimpliciter dicta* Achor, *tejtibus* Hieronymo Bethleemita, Procopioque Gazæo, & nominis illius & obruti ſacrilegi diutinum argumentum. Reperies denique inter Chaldæos ſenſus ſimilis vocabula Achar, Achan, & Agan, עכר יעכן ועגן. Impedimento *enim at* Scandalo eſſe *tria iſta omnino denotant*. *Furti autem partem artificioſam* אררת שניץ טוברו Judæi LXXII. *Interpretantur* ψιλὸν ποικίλον, *doctiſſimus Symmachus* veſtem Singaricam, ἔνδυμα σπανὸν: Aquila & Jonathas σολὸν βαβυλωνικὸν, אסמטי בבלי. Et grandis Geneſis Rabinorum מעיל גדול בבלקין, פרפירא בבלקין, τὸ δὲ συναὲς βασίλ. Pariter Arabs Waltoni العرافية Chlamydem Eracæam. *Idem etiam veſtimentum à tinctura cæleſti* coccineum *appellat noſter Hieronymus*: Joſephus vero Judæus *à dignitate* Regale, *purpuram equidem auro varians, ut in Babylonicis ſolet. Partes alteræ furti* Regula *aut* Lingua aurea 1. *ſiclis argenteis pondo.* חמשים שקלים במשקלו, *valorem vero argenti ſiclis Hebraicis aut tetradrachmis Ægineticis* 12Χ50=600: *ſimulque* מאתים שקלים כסף, *Symmacho* κ διακόσιοι ταλαντιαῖοι ἀργυρίου; *juſte, juxta ſtateras Inſularum Gracanicarum: quæ ſunt ducenta Didrachma Interpretum Alexandrinorum, ut oportuit: aut tot* Selagin סלעין *Chaldaicorum. Mutilus adeo reperitur hic locus in omni codice Joſephi, propter repetitum* σίκλους. *Sic illum tamen inſtauro.* χλ. βαρ. ὁκ χρ. μ. π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ ταλάντου ἕλκουσαν πενήκοντα σίκλους· δεινὸν δ' σίκλους διακοσίους. *Tantum enim faſſus eſt ſacrilegus* v. 21. BERN.

f Ἐν ᾧ στρατόπεδον] *Baſ. & Gen.* crede ex Hebraico גלגל. *Samb. Big. Gall.* 1, 2. *Hen.* (*Vat.*) *Busb. & Epiphanius* ὁν ᾧ τὸ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς γάλγαλα: ſive ex verſione Græca S. Bibliorum adſumto nomine locali, ſive ex ipſo Mattathiade, qui ſæpiſſime χαλδαΐζει in nominibus ſacris. Namque גלגלא legis apud Jonathanem interpretem, Joſ. c. 5. 10. & paſſim. Hanc lectionem confirmat in Annalibus *Zonaras* Interpolator operis Joſephici, ὠνόμασε δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον γάλγαλα. ὡς ἡ ἐκ Ἰουδαίας ἐλευθερίας τῶν αἰγυπτίων κ τῶν ἐν τῷ ἐρήμῳ πολεμίων γενόντων τὸ ἱστορηθέν. γαλγαλα γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἑρμηνεύει καλῶς. Procopius conſimili modo ad Joſ. 5. 9. ἀφεῖλον τὸ ὀνειδισμὸν, *Probri* nomine ſervitutem innuit. Nunc enim liberum vobis circumcidi, non ſicut in Ægypto cum metu ſervili. Ab obita vero circumciſione loco Galgal nomen imponitur. *Galgala* enim eſt revolutio. *Clare etiam & aperte ante illos docuerat S. Theodoretus ad erotema quartum*, Γάλγαλα δ' ὁ τόπος ἀνομάσθη. τοῦνομα δ' τὴν ἐλευθερίαν δηλοῖ. τότε ὁ θ̄ς ὅλον ἔφη θεὸς· ὐ τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸ ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ' ὑμῶν. δηλοῖ δ' ὁ λόγος τὴν τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας κ δυσπραξίας ἀπαλλαγὴν, κ τὴν ἐπιγιλμένης γῆς τὴν λύπλιν. κ ἡμεῖς δ' μανθάνομεν, ὡς ὁ δι' παιδίου βαπτισμὸς ἀξιόμισθος, κ τὴν περιτομὴν ἐκτελοῦμεν ἐκτὸς, τὸ τῶν ἁμαρτιῶν ὀνειδος λύοντες. Huc adnotavit Tar. Γαλγάλ, *i. e. liber. Inde Galli & Franci iidem.* BERN.

2. *Locus autem, ubi caſtra habuit Jeſus, vocatus eſt Galgala:*] *Prima Hebræorum caſtra cis Jordanem Galgala adpellari Optimo placuit, in memoriam populi ſui ab Ægyptiis & Saracenis tum demum* liberati & exemti. *Ajebat enim Joſ. c.* 5. 9. ὐ τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸ ὀνειδισμὸν αἰγύπτου, גלותי Gallothi; *Hieronymus noſter*, abſtuli: *& Jonathan cum Syro Arabeque congruc* אשרית, كشقن, *aut Salomon* הסירותי. *Quinimo ipſum* גלגל *fundi Hebraici; quod pronuntiarunt Maſoretæ* Gilgal, *B. Hieronymus inter Doctores Tiberienſes verſatiſſimus* Galgal, & γολγὸλ LXXII. *Judæi ad Deut. c.* 11. 31. *Indeque derivatum* גלגלה *aut* גלגלא, γάλγαλα *equidem Joſephi, Onceloſi, Interpretis Samaritani, & Bibliorum tam Græcorum quam Syrorum, recte denotat* libertatem, evaſionem, *aut* apocataſtaſin, remque in melius evolutam: *veluti* גלורן *lutroſis apud Senes illos Alexandrinos. Nequicquam adeo rationis bonæ habent novi Theologi, quod de hoc etymo in Mattathiaden, ac ſimul adverſus Theodoretum, Procopium à Gaza Zonaramque obganniant. Denique de caſtris iſtis multo rectius judicant Samaritæ, quæ quidem ad ſeſquimilliare abs Jerichunte jam olim ſtatuerat Imperator, quam Judæi* Sotæ Talmudicæ *f.* 33. *b. aut propter Judæos Euſebius Cæſarienſis & Bethleemita ille Hieronymus* de Locis ſacris. BERN.

g Γάλγαλα·] Ita cum ſeptem *MSS. Vet. Interpr. Aliiſque.* ſive ex verſione LXX. aſſumpto nomine locali, ſive ex ipſo *Joſepho*, qui ſæpiſſime Χαλδαΐζει in nominibus ſacris. in *Baſ. & G.* juxta *Hebraicum* Γαλγάλ.

h Ἐλεύθερον] Ita etiam *Theodoretus*, Tom. 1. p. 199. *Zonaras.* in *Annalibus.* p. 30. & *Procopius* ad *Joſ.* c. 5. v. 9. HUDS. Potuit ad גלה non reſpexiſſe & ſenſum expreſſiſſe nominis loco dati, quod ibi demum liberatio ex Ægypto vere facta fuiſſe dici poſſit, uti mox teſtatur, tunc quum Jordanem tranſiiſſent, ſi & ab Ægypto & malis itineris ex Ægypto inſtituti liberati eſſent. REL.

i Ἐλεύθερους] *Gall.* 1. *Busb. & Hen.* ἐλεύθερους ἤδη τ̄ αἰγυπτίων. Ita & *Zonaras.* Ibidem ἐλεύθ. αὐτοὺς *Samb.* BERN.

3. *Liberatos eſſe ſenſerunt.*] *Audiendus rurſus & P. Comeſtor*, Facta autem circumciſione dixit Dominus ad Joſue, *Hodie abſtuli à vobis opprobrium Ægypti, i. e.* præputium, quod apud Hebræos erat opprobrium immunditiæ gentium. Ob hoc vocatum eſt nomen loci illius *Collis præputiorum*, vel *Galgala, i. e.* revelatio, quaſi ſanctificatio, ſecundum illud: Facta eſt Judæa ſanctificatio ejus. Poteſt tamen dici opprobrium ab eis ablatum, ſervitus Ægypti & labor deſerti: quod congruit ſecundum aliam nominis interpretationem. Interpretatur enim *Galgala*, libertas. Porro manſit populus in caſtrorum loco donec ſanaretur, & fecerunt Phaſe XIV. die ad veſperam in campeſtribus Jericho, quod nondum niſi bis factum fuerat. Primo in finibus Ægypti circa Rameſſe 1. ſecundo ad radicem montis Syna ſecundo anno itineris. Ex tunc intermiſſum fuerat cum circumciſione uſque ad terram promiſſionis. BERN.

y Ὑφὼν] Ὑφασμένην *Hen. & Epiphanius*, vitio librorum frequentiſſimo. χλαμύδα quidem vocabulum Græcum ipſe Theodoretus viderat in hoc paragrapho. Sic enim differit de ſacrilegio Achari, ὑπέλαβεν ἄχαρ ὁ κικλοψὸς, ὥστε τὸς ἀνθρώπους, ἵνα δηλήσειν κ τ̄ θεὸν. ἠδυνήθη τοίνυν κἀκεῖνον διελεγξαι, κ πᾶσι σὺθέως δεῖξαι. ὅπως οἱ τὸς θείους νόμους φυλάττοντες τὸς ἀθεμίτους διελέγχουσιν, ὡς τ̄ ἐπαχθησομένης μισθαποδοσίας τιμωρίας, sicut Joſ. c. 22, 18, 20. τὸν δ' ψιλὸν ὁ αὐτὸς σολὸν ἡμιῶδες (σολὸν pariter heic ſupponit Octateuchum Oxonienſe pro ψιλὸν verſionis vulgatæ) ὁ δ' ἑβδομηκοντα· τὸν δ' χλαῖναν· τὸν δ' χλῶσαν, μάζαν χρυσοῦ. δῆλον δ' ἐντεῦθεν, ὡς ἡ τοῦ τ̄ ἀποφηνῶν καλεμένη κοιλὰς ἀχώρ, αὕτη ἐστὶν ἐν ᾗ ὁ ἄχαρ καμελάσθη· κ γὰρ ἡ ἐμεκαχὼρ φύσαγξ ἀχὼρ ἑρμωδύσεται. BERN. Χλαῖδα in *Joſepho* legerat *Theodoret.* quem videſis *Tom.* 1. p. 201.

1. *Maſſula auri*] *Recte Mert.* mazan, μάζαν. *Star. & W.* 2. *expoſitionum haud parci*, auri mazam, *i. e.* maſſam. *Recte & ἐτύμως. Ita & Gloſſæ veteres*, μάζα, ἡ βῶλος, maſſa. *Metalli enim* maſſula *ſeu* lingula *Græcis dicitur* πλινθίον, μαζίον, βώλιον, & βώλαξ: *unde acceptum Iberorum*, Balux. *Quinetiam* μάζα *apud Griphologos* γρῖφος τι ῥῆγος κ ξηρὸν, cruſtulum *denotat*, & *tralate* palacra. ἕλκυσαν *vero, aut ſaltem* ἔχουσαν *retraxit inſicetus Scholaſticus ad chlamyda. Voſſ.* 2. & habentem auri mazam. *Addam hiſce Petrum hiſtoricum*, Porro Achor vel Achar, alias Achan, filius Charmi de tribu Juda, tulit aliquid de anathemate, chlamydem ſcilicet coccineam contextam auro, habentem ſecundum Joſephum auri mazan, i. e. maſſam, id eſt, ducentos ſiclos: tulitque totidem ſiclos argenti, regulamque auream, vel lingnam quinquaginta ſiclorum. BERN.

z Μάζαν δ' χρυσοῦ] Τὸν δ' γλῶσαν ὁ Ἰώσηπος μάζαν χρυσοῦ ἡμιώδους, *Theodoret.* loco jam citato.

a Σίκλους διακοσίους,] Ita *Hen. Busb. Baſ. & Gen.* At vero minus eleganter *Big. Samb. & Gall.* 1, 2. σίκλων διακοσίων. Σίκλων διακοσίων in quinque *MSS.* minus eleganter, ut cenſet *Bern.* qui etiam propter repetitum σίκλους locum mutilatum eſſe ſuſpicatur, atque hoc modo integritati ſuæ reſtituendum, χλ. β. ὁκ χρ. μ. π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ ταλάντου ἕλκουσαν πενήκοντα σίκλων, δεινὸν δ' σίκλους διακοσίους, quod tantum faſſus ſit Achar, *Joſ.* c. 7. v. 21.

b Ἡνεγκε κέρδος.] *Baſ. Gen. & Epiphanius.* εἰ ὁ κινδυνεύσας εὗρε *Big. & Samb.* εἰς ὁ κινδυνεύσας ἠνεγκε *Gall.* 1. Mox ἄφελόμενος *Baſ. & Gen.* quod ipſis equidem Athenienſibus, rotundiſſimi licet oris civibus, concedi non debet. BERN.

c Καὶ μὴ δεομένῳ,] Καὶ μὰ πᾶσαν δεομένῳ legerat *Epiphan.*

d Ποιήσας] *Al.* (*Samb & Epiph.*) ποιήσας τῇ αὐτῇ σκιᾷ.

e Λήσειν νομίζων] *Baſ. Gen. & Theodoretus.* λησέιν libri plures quam meliores, ut *Samb. Big. & Gall.* 1, 2. Atticorum enim vox utraque. Statim σ ναλίσκεται *Baſ. & Gen* antique; atque proxime ἵνας κ *Samb. & Gall.* 1, 2. etiam ritu priſco. BERN.

Contra Ainitas rem infelicius gerunt Israëlitæ. Jos. c. 7.

12. [1] At paucis diebus à calamitate Jerichuntis, mittit Jesus tria millia armatorum ad urbem Ainam supra Jerichuntem sitam, ut *eam* oppugnarent; qui, Ainitis cum illis manus conferentibus, in fugam versi, viros triginta sex amiserunt. Quod cum nunciatum fuisset Israëlitis in magnum mœrorem eos conjicit atque angustias: non tam propter cognatos amissos, licet omnes qui perierint viri fortes fuerant & valde æstimandi, quam propter desperationem. nam cum crederent se jam ea regione potitos, & salvum incolumemque in præliis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hostes elatos videbant. Itaque saccum vestimentis inducentes tota die erant in luctu & lachrymis, de cibo capiendo ne minimum quidem soliciti; ut qui ægerrime quod acciderat tulerunt.

Tetam malo omine apud Deum expostulat Josua, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina. Jos. c. 7.

13. [2] Jesus autem videns exercitum ita territum atque animis consternatum, & de rerum summa jam male sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. "Nos enim, inquit, non temeritate & "audacia adducti sumus, ut terram hanc armis in "nostram potestatem redigeremus: sed Moyse ser"vo tuo ad hoc *aggrediendum* nos incitante, dum "multis signis promiseris te nobis hanc terram "possidendam traditurum, teque effecturum ut "noster exercitus semper armis hostes superaret. "Et quidem nonnulla ceciderunt, sicut tu nobis "pollicitus es. Nunc vero præter opinionem cla"de accepta, & parte copiarum cæsa, quasi fides "tuis parum constaret promissis & iis quæ Moyses "prædixerit, haud leviter affligimur; atque eo "magis anxia de futuris spe pendemus, quod res "tam male nobis primo experimento facto evene"rint. Tu ergo Domine, potes enim hisce *malis*

ις'. [k] Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τῶ Ιεριχουῖτῳ συμφορᾶς, πέμπει τρισχιλίους ὁπλίτας Ιησοῦς εἰς [l] Αἴνων πάλιν ὑπὲρ τὸ Ιεριχουῖτῳ κειμένῳ [m] αἱρήσοντας· οἱ, [n] συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν [o] Αἰνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἐξ ἡ τελάχιστα. τῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ισραηλίταις, [p] λύπην τε μεγάλην καὶ δήνιον ἐποίησεν ἀθυμίαν· ἐ κῆ τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ ἀρετῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κῆ ἀπιγνωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν τῷ μάχαις τὸ σρατὸν, ἅτως ἔ Θεῦ προϋπερχημένε, παραῤῥήκτους ἀφοβόδοξως ἑώρων τὰς παλεμίας. καὶ σάκκους [q] ἐπενδύτας τῶν σολαῖς, δ' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν ἡ πένθ, τροφῆς βδὲ μίαν ἀπαζήτησιν ποιέμενοι· [r] μειζόνως [s] δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

ιγ'. Βλέπων ὢ ἅτως ὁ Ιησοῦς τὴν τε σρατιὰν καταπεπληγῦαν, κῆ πρὸς τὸ ὅλων πανηγὸν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνσαν, [t] παῤῥησίαν λαμβάνῃ πρὸς τὸν Θεόν. "ἡμεῖς "γὰ, εἶπεν, ἀχ ὑπ' αὐθαδείας πρήχθημεν [v] ὡς τοῦ "τὴν ὑπαρχῆσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν· ἀλλὰ Μωϋσέως "ᾧ σῷ δῶλε πρὸς τῶδ' ἡμᾶς [x] ἐπεγείραν]ος, ὡς πολ"λῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλε κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν "τῆσδε τῆς γῆς. καὶ τὸ σρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τὸ πολεμίων "ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείτονα. πνὰ μὲν ουῦ κῆ πρὸς "ὑπαρχέσης ἡμῖν [y] ἀπλήρωτε τὰς σὰς· νῦν ὢ παρὰ δόξαν "ἐπλακότες καὶ τῆς δυναμεώς πνας ἀποβαλόντες, [z] ὀλί "τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τὸ παρὰ σοῦ καὶ ὧν ἐπέπε "Μωϋσῆς [a] ἀχθόμεθα· καὶ χεῖρον ἡ τὰ μελλόντων ἐλπὶς "ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ σωτυχόντας. ἀλ"λὰ σὺ δέσποτα, δυνάμεις γάρ σοι τάντων ἔασιν ὑπήκοοι,

"κρ

---

k Μετὰ δ' ὀλίγας] *Bush.* & *Hen.* μετ' ὀλίγον τῶ ιεριχοῦντ@ ἀλώσεως. *Epiphanius*, *Samb.* & *Gall.* 1. μῦ ὢ ὀλίγας ἡμέρας τῶ ιεριχοῦντ@ συμφορᾶς. μῦ ὢ ἡμέρας ὀλίγας *Basil.* & *Gen.* BERN.

1. *At paucis diebus*] *Jos. c.* VII. *Contra Ainitas re infelicius gesta, Chananæa debellandæ spem statim abjicere Hebræus, atque ad saccos & jejunia cœpit convertere. Amiserant etenim* XXXVI *viros ex præcipuis, fatente Josepho, necnon in T. B. f.* 44. Sotæ *R. Juda, Domine propterne tantula spolia occiditur pars major Senatus?* תיהרוג רובה של סנהדרין. BERN.

l Αἴνων πόλιν] *Basil.* & *Gen.* αἰῶν *Big.* & *Gall.* 2. γᾶν *Zonaras.* γαῖν *Samb.* γαΐαν *Gall.* 1. ἄϊαν *Hen.* ἄϊαν *Bush.* Pessime vero *Epiphaniana* versionis descriptores *Adan* pro ἄγαν, aut ἄϊαν, aut ἀγάαν. Hujusce tamen urbis nomen variis modis scribunt sanctissimi viri: Moses ejusque הָעַי *Hahai*; Esaias עַיָּת *Haiath*, i. e. αὐλισμὸς, καλάμυα, sic lego ex mente τῶ πρίω, sive Arabum عباة & تعوية. Jeremias עַי *Hai*, Esdras modo *Hahai* cum Mose, modo *Haia* עַיָא. Ex Interpretibus Græcis Alexandrini ἀγλαὶ; sed qui historias sacras verterant, γαὶ & ἀγλαὶ: atque apud Nehemiam semichaldæum ἀϊὰ & ἀγαὶ. Oncelosus Jonathan & Syri עַי *Hai*, Saadias العي. Paraphrastes Samariticus in Bibliis Waltoni עניה *Haina*, ex quo defenditur ἄϊνα & ἀϊνίτης Josephi. Abit magis à pristino nomine Chronicon Samariticum: ponit enim الهوية hoc loco. Quinimo longius adhuc abesse videtur versio Arabica Pentateuchi Samaritani, at revera minimo discrepat, quando الكفير substituit pro העי c. 12. 8. Γινίσ. כפירה *Cephira* enim, sive كفيرة & بيت الكفير, ut vocat Commentator Samariticus in Bibl. Cl. Huntingtoni, è proxima regione visebatur, ut oportuit, *Bethela* fani Dei. Significat adeo بيت الكفير idem quod بيت الغيان, *sedes* τῶ γαϊανῶν, i. e. *infidelium errantiumque*, plane *Bethaven* stabulum Idololatriæ, qua pravius nihil. Reperimus denique in magna Exodo *parasa* 31. adnotatum veteribus Pharisæis ter mille passibus à *Bethela* distare *Haiam*: quantum etiam ab illa Cephiram remotam innuunt locorum sacrorum sancti metatores. Eusebius enim Hieronymusque sub Gabaone ajunt jacere Cephiram; *Gabaon* tamen haud plus IV. milliaribus à *Bethela* abesse iter orientale carpenti. Dicit autem Chronicon Samaritanum de העי plane ex codice Judaico, مدينة الهوية هي مقابل بيت القادم من الشرق. BERN. Ita *Basil.* & *G. Agan Big.* & *Gall.* 2. Γαΐν *Samb.* & *Zonaras.* Γαΐαν *Gall.* 1. Αϊαν *Hen.* & *Bush.* Ανιν *Vat.* & Ανιαν juxta *Steph. Byzant.* Videsis Cl. *Berkelium* ad locum p. 134.

m Αἱρήσοντας· οἱ,] Vocem αἰχμήσοντας supplevimus ex *Big.*, *Samb.* & *Vat.*

n Συμβαλόντων] *Al.* Συμβαλλόντων.

o Αἰνιτῶν,] Cum Γαϊτῶν, & Γαϊτῶν & Ανιαῖων habeamus in *MSS.* pro vulgato Αἰνατῶν placuit rescribere Αἰνιτῶν, quod ab Αἶνα juxta τὸ ιπιχώριον τύπον recte deducitur.

p Λύπην τε μεγάλην] Λύπῃ μεγάλῃ *Samb.* Dein communius *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ιεβαστκόδς. BERN.

q Επενδώτας] Ita *Samb.* (*Vat.*) & *Epiphan.* Sed *Gall.* 1, 2. ὑπεζωσμένοι τὰς σολαῖς δ' ὅλης τῆς ἡμέρας, quod est יער הערב v. 6. *Bas.* & *Gen.* ἐπενδώτας, δ' ὅλης τῆς ἡμέρας τὰς σολαῖς. *Big.* ἐπενδώτας σολαῖς, δ' ὅλης ἡμέρας. Ibidem *Hen.* & *Bush.* ὁ ἀκρευσις pro ὁν δακρύοις: phrasinque insuper aliam substituunt κῆ μὴ πρὸς γαμένους, pro elegantia Josephi πρὸς μίαν ἐπιζήτησιν ποιέμενοι. BERN. Supra σολαῖς ergo saccos induebant: nunc saccos, id est, cilicia gerunt in luctu sub vestibus aut tunicis exterioribus. REL.

r Μειζόνως] *Bas. Gen.* & *Epiphan.* μειζόνας ὢ *Big.* & *Samb.* BERN.

s Δὴ τὸ συμβεβηκὸς] Δὲ *Big.* & *Samb.*

2. *Jesus autem videns*] *Mox* c. VII. *de tam malo omine apud Deum expostulat Jesus, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina, ut Jos. c.* 1. 3, 5. *Deut. c.* 7. 2, 18, 23. & *c.* 31. 6. & *c.* 27. 3, 4. *quo etiam respexit Gemaricus* Synhedrin *f.* 44. *a. imo passim sacro volumine Moysis.* BERN.

t Παῤῥησίαν λαμβάνῃ] Παῤῥησίαν ἄγῃ *Big.* & *Gall.* 2. atqui alterum tersum est & ab Athenis mediis. BERN.

v Ως ταύτῃ ὑπαγαγεῖν] *Bas.* & *Gen.* ὡστε ταύτῃ ὑπαγαγεῖν *Big.* & *Samb.* E Latinis *Voss.* 1. *ut hanc terram armis subicerimus.* ὡστε ταυτῃ ὑπαγαγεῖν *Gall.* 1. Mox μωυσεως *Gall.* 1. BERN.

x Επεγείραντ@,] *Epiphanius.* ἐπεγείραντ@, ὃς ἀλῷ *Bas.* & *Gen.* quod etiam consistere possit in illa sententia. ἐξεγείραντ@, ὃς ἀλῷ *Gal.* 2. ἐξεγείραντ@, ᾧ ἀλῷ *Samb.* & *Big.* ἐπεγείραντος, ᾧ ἀλῷ *Burius* meus, necnon *Tar.* ὡς ἀλῷ ambo ἐξ ἀγχιτοίας. Hinc concipiat aliquis legisse olim Josephum cum Interprete Græco v. 7. למה העביר עברנו, ἵναπερ διεσίβασεν ὁ πᾶς σε, ὁ μωυσῆς δηλονότι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanio.* ἐπεγείραντος, ὃς ἀλῷ *Gall.* 1. & 2. ἐξεγείραντος, ᾧ ἀλῷ *Samb.* (*Voss.*) & *Big.*

y Απήτησε] Απήτησε *Samb. Gall.* 1. & 2. Voculas τὰς σὰς non agnoscit *Vat.*

z Επί τε τούτοις] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπὶ τε τούτοις.

a Αχθόμεθα·] *Samb. Gall.* 2. & *Tar.* ἀχθόμεθα. *Big.* ἀπεχόμεθα vel ἀχθόμεθα ὢ πολεμεῖν. *Bas. Gen.* & *Gall.* 1. ἀπεχόμεθα. Vel rescribes ἐπαχθόμεθα, sicut viderat fortean famulus Cassiodori. Nam hoc infortunium v. 5. ימס לבב העם ויהי לכים, eliquarat corda Hebræa instar aquæ. Mox δέσποτα est ἀδωναϊ sacri Codicis, v. 7, & 8. BERN. Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἀχθόμεθα vel ἀπεχόμεθα ὢ πολεμεῖν *Big.* (& *Voss.*) ἀπεχόμεθα *Basil. G. Vat.* & *Gall.* 1. Forsan rescribendum, ut nos monuit *Bernardus*, ἐπαχθόμεθα.

b Καὶ

"τὸ τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκλω φαρμάσσομεν,
"[b] καὶ πρὸς τῶν αὐτῆς δύσελπις ἀμηκεμένης ἔτως τὸ ἀμ-
"νοίας ἔξελε.

ιδ'. Ταῦτα μὲν Ιησοῦς ὀλίγα σῶμα πεσὼν [c] ἠρώτα τὸν Θεόν. [d] χρηματίσαντος δὲ ἀνίστασθαι καὶ [e] καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης· ἀφ' ὧ τοῦτα τὰ νῦν αὐτοῖς ἥκειν συμπεσεῖν, ἀναζητηθέντος δὲ καὶ φανέντος καὶ κολασθέντος, νίκλω αὐτοῖς ἀεὶ. [f] περίεσται τῶν πολεμίων· φέρει τοῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ιησοῦς, καὶ καλέσας Ελεάζαρον [g] τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, κὲ φυλὴ ἐκλήρω. [h] τούτῳ δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς δηλοῦντος, κὲ φερέμας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον πάσης. τὸ δὲ ἀληθὲς δὲ κακουργήματος ἐπὶ τὰ [i] Σαραχίν συγγένειαν ἠυρίσκετο. [k] κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως [l] γινομένης, λαμβάνεται τὸν Αχαρον. ὅσ' οὐκ ἔχων ἔξαρνος [m] εἶναι, δεινῶς αὐτὸν δὲ Θεοῦ ἐκπεφευγότος, ὁμολόγει τε τὰ κλοπιμαῖα καὶ τὰ φωρία παρῆγε εἰς μέσον. καὶ οὕτως μὲν ὀφὺς ἀναιρεῖται, [n] ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου κὲ καταδίκου [o] προσηκούσης τυγχάνει.

ιε'. Ιησοῦς δὲ ἀγνοίας [p] τὸ στρατὸν ἐξάγει ὀλίγα τὴν [q] Αἶναν [r] αὐτούς· κὲ νυκτὸς τὰ μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας κατὰ τὸ ὄρθριον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ μὲν [s] θράσος αὐτοῖς ἀφ' ἑνὸς νίκλω ὀπτόνλων, κατὰ χωρεῖν προσαποιησάμενος, ἕλκει τῷ τρόπῳ τούτῳ

"medicinam adhibere, & præsentem mœrorem
"victoriam largiens adime, & desperationem in
"posterum animo ita defectis aufer.

14. * Ita quidem Jesus, in faciem prolapsus, Deum *supplex* rogabat. Deo autem hoc ei respondente, ut surgeret & exercitum lustraret, qui flagitio semet poluerit, rerumque sibi dicatarum furtum facere sustinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidisse, inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, victoriam de hostibus semper reportaturos esse) hæc populo declarat Jesus, & vocato Eleazaro pontifice & magistratibus, sortem per singulas tribus mittebat. Hæc autem cum scelus in Judæ tribu commissum esse ostenderet, rursum per cognationes ejus sors mittebatur. Istud autem maleficium revera perpetratum esse deprehensum est in cognatione Sarachiæ. Cum vero viritim inquisitum esset, Acharum capiunt. At ille, cum inficias ire nequisset, Dei indicio graviter illum constringente, & furtum fatebatur, & res surreptas in medium proferebat. Et ille quidem statim morte multatus noctu sepulturæ traditur ignominiosæ, & qualis publico judicio damnatis tribui solet.

Josuam erigit Deus, jubetque exercitum lustrari & sacrilegium puniri. Jos. c. 7.

Sortibus deprehensus Acharus pœnas luit. Jos. c. 7.

15. † Jesus autem, exercitu lustrato, copias ad Ainam ducit; &, noctu dispositis circa urbem insidiis, prima luce cum hostibus congreditur. Is vero, cum illi recenti victoria feroces audacter in eos irruerent, simulata fuga longius illos ab oppido

Exercitum contra Ainam ducit Josua, Ainitas profligat, urbemque eorum evertit; deinde spolia ampla impertit militi. Jos. c. 8.

b Καὶ πρὸς τῶν αὐτῆς δύσελπις ἀμηκεμένης] *Bas.* & *Gen.* phrasi tolerabili: quanquam aliter senserint novi veteresque Critici. Legitur enim cotdd. *Big. Samb* & *Gall.* 2. καὶ τὸ πρὸς τῶν αὐτῆς δύσελπις ἀμηκέμενον. *Gall.* 1. καὶ τὸ πρὸς τῶν αὐτῆς δύσελπις ἀμηκέμεν. *Tar.* διακειμένης. *Epiphanius* denique suggerit καὶ τὸ πρὸς τῶν αὐτῆς δύσελπι διακειμένους ἐπὶ ὡς ἀφ' οἵοιας σε ἔξελε. BERN. Καὶ τὸ πρὸς τῶν αὐτῆς δύσελπι διακειμένης *Vat.* κ. τ. π. τ. ἀ. δύσελπι διακέμενον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 2. Suggerit *Epiphanius.* καὶ τὸ π. τ. ἀ. δύσελπι διακειμένους ἔτως ἀφ' οἵοιας σε ἔξελε. Est qui malit διακειμένης.

c Ηρώτα] *Gall.* 1. *Bas. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν Θεὸν ἱκέτευε, clarioris locutionis ac familiaris ergo *Big. Samb.* & *Gall.* 2. ἰδιάζῳ τῷ Θεῷ *Zonaras.* BERN.

* *Ita quidem Jesus,*] *Notis tamen victoriæ suasionibus hunc erigit Clementissimum Numen, simulque lustrato exercitu, sacrilegium quod à Jerichunte eum polluerat, ignibus purgari jubet, ceu prima calamitatis facem. Ad sortes idcirco:* phrasin ita sacram v. 14. אשר ילכדנו יהוה, *lù ὡ δὴξη κύει, tali jactum exposuit Ecclesiasticorum decus S. Hieronymus,* Quamcunque tribum, *suis verbis,* sors invenerit. *Eodemque sæculo Rabini Solymarii Talmuds sui tit.* Synhedrin *f.* 23 *b. professo explicant eundem versiculum,* : והיפירו ישראל לשבטיו והפל גורלות עליהן כיר אני מוציאו Sortes ut vos hæreditis, nebulonem ego ipse producam, qui spolia mea surripuit *Pergunt vero illi Magistri nomine Achari de Sortitionis ritu conquerentes & huic ultro opponunt Legem Moysis Deut. c.* 17. 6. *Similia & videas apud Scholasticos Babylonios f.* 43. *b. ejusdem Masictæ. Tum etiam* הנסתרות, τὰ κρυπτὰ *Deut. c.* 29. *v. ult. de hoc scrutinio extraordinario ab iis exponi, indicante itidem prisca ἐπισυγμῇ super vocabula,* נקור על לנו ולבנינו ועל יען שכיר שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל ארז הירדן *simulque refutante opinionem Theologorum nimis hebetium de punctorum Masoreticorum antiquitate. Ad sortes inquam coram Theca Divina Phylarchos cum Pontifice Maximo cogit Imperator. Namque in hoc foro Eleazari meminerunt Flavius & successores Flavii, architecti Talmudi. Legitur autem Judais. Tum hac de tribu Zarachum demarchium seu fratriarchum ferit index Divinus, Captus demum inter Zarachidas, convictusque palam Acharus, cum furtivis propriisque simul opibus perit.* Τὰ μὲν ζῶα, ἢ μὰλ' αὐτὸς μόνος καταλάβε· τὰ δὲ λοιπὰ ἀφ' ἑνὸς φάνις. *Aut verbis veteris Doctoris T B.* Synhedrin *f.* 44. והראו לשריפה לשריפה והראו לסקילה לסקילה. *Disertiusque Deuteronomion grande* Parasa 23. וירגמו אותו כל ישראל אבן הוא לבדו וישרפו אותם השור והבהמות באש בממונו *Recte igitur sacrum illud cadaver more inhonesto clamque sole mox sepultum fuisse retulit Josephus, objectis lapidibus ut σωρὸν μέγα. Contra quicquid nuperi Theologi mussitant. Vide iterum Jos. c.* 7. 26. BERN.

d Χρηματίσαντος] Legis enim c. VII. 10. καὶ εἶπε κύει πρὸς Ἰησοῦν, קם לך, ἀνάστηθι, *ἵνατι τοῦτο σὺ πέπτωκας ἐπὶ πρόσωπόν σε.* Idem diserta dictione declarat Chronographus Samaritanus, simulque docet Oracula tum olim missis ab Arca vocibus fuisse perlata, فدخل يهوشع وهو باك الي قدام صندوق عهد الله وخر علي وجهه وتضرع الي الله تعالي وتخضع وتذلل فجاءه الصوت من عند الله خطا الشعب هذا. BERN.

e Καθαίρειν] *Gall.* 1. καθαρίζειν. Recte autem, optime interpretatus est hic Sacerdos Divinum Epiphonema v. 15. כי עשה נבלה בישראל, μιάσματος ἐν τῷ στρατῷ γεγονότος. νεβελα enim *fœdum ac turpe* denotat, πολύμικα καὶ αἴσχος apud Assyrios Palæstinosque, ἄσχημον καὶ ἀκαθαρσίαν in Bibliis Græcis. BERN.

f Περίεσται] *Tar.* ποριστὴς. Verum in Attica περίεσται tantundem valet. *Gall.* 1. περισώζεται. BERN.

g Τὸν ἀρχιερέα] *Bas.* & *Gen.* τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ φυλὴ ἐκλήρω, distincte. *Samb.* ambigue & ἀκόλως. *Big.* & *Epiphanius* ita sententiam illam componunt, τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, καὶ φυλὴ ἐκλήρω. BERN.

h Τούτῳ δὲ] *Samb.* τοῦτο. Dein *Bas.* & *Gen.* πάλιν ταύτης προτίθησι τὸν κλῆρον, minori arte *Big. Samb. Gall.* 1, 2. BERN.

i Σαραχίν] Reddo huc cum *Schotano* περὶ τὴν Ζαραχίν συγγένειαν ἠυρίσκετο, ex c. VII. v. 17. וילכוד את משפחת הזרחי, καὶ ἐπεδείχθη δῆμος Ζαρεί. *Bas.* & *Gen.* ediderant perverse περὶ τὴν σαχαρίαν συγγένειαν ἀφίσκετο. In *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* reperimus scriptum περὶ τὴν ἀχαρίαν συγγένειαν ἠυρίσκετο. Denique *Gall.* 1. & tota officina codicum Latinorum ostendunt περὶ τὴν ἀχάρ συγγένειαν ἀφίσκετο. Nemo autem demiretur nominis initio *Z.* omissum fuisse tot Scribis. Blæsius enim sonuerat olim id elementi, quam nunc auditur, atque sæpissime in *H.* merumque spiritum defecerat. BERN. Ita *Schotanum* sequutus edidit *Bernardus* ex *Jos.* c. 7. v. 17. Σαχαρίαν *Bas.* & *G.* Αχαρίαν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Αχάρ *Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

k Κατ' ἄνδρα δὲ] *Samb.* κατ' ἄνδρα δὲ (τῶν לגברים) τῆς ἐξετάσεως γινομένης. BERN.

l Γινομένης,] Γενομένης *Vat.*

m Εἶναι, δεινῶς] *Bas.* & *Gen.* εἶναι, καὶ Θεοῦ δεινῶς αὐτὸν ἐκπεφευγότος. *Gall.* 1. 2, *Big* & *Samb.* BERN.

n Ἐν νυκτὶ] Ἐν τῇ νυκτὶ *Vat.* HUDS. Noctu solebant rei sepeliri: sed Christus ante noctem sepultus, quia instabat Sabbathum; confer notata ad lib. IV. 8. supra. REL.

o Προσηκούσης] Πρεπούσης *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.*

p Τὸν στρατὸν ἐξάγει] Ita ex septem *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸ λαὸν.

q Αἶναν] Αἴναν *Bas.* & *Gen.* ἄϊναν *Busb.* ἄϊαν *Hen.* pariterque exemplaria *Epiphanii Adan* pro *Aian.* γαΐαν *Samb.* γάϊαν Theodoretus MS. γαὶν *Big.* & *Gall.* 2. ναΐαν, vice γαΐαν *Gall.* 1. ναὶν pro γαὴν *Zonaras.* Æmulantur hæc Bibliorum Græcanicorum γαὶ, quod Severo *Ge.* Hinc Origenes הען, χάσ, i. e. *vorago*, est interpretatus; quod non aliud quam ניא, γαὶ, ut Zach. c. 14. 4. Sed de isto nomine satis mihi videor dixisse §. 12. BERN. Ανα *Vat.* Videsis p. 268. v. 2.

† *Jesus autem, exercitu lustrato,*] *Jos. cap.* 8. *Cum copiis jam puris, quorum quinque millia in insidias occidentales,* אורב מים לעיר *& quinquies quinque ex adversa valli (quam ἀφαδὰ modo, modo γαὶ & ἴωιχ appellitat historicus sacer) in apertam pugnam deducebantur, fuga vulturnum versum, quod est in sacro* דרך הכרכר ὀξυκὰ. ἰδώμεν, *licet Theologi nostri aliud doceant, adeo simulata: quid enim strategematum facilius illo jactatur, aut consuetius? Ainatas fuse profligat Imperator, urbemque eorum evertit: deinde spolia ampla impertit militi.* BERN.

r Αὐτούς·] Αὐτοὺς in sex *MSS.*

s Θράσος αὐτοῖς] *Bas.* & *Gen.* μὴ θάρσος *Big.* 1, 2. & *Samb.* propter recentiorem Criticam: quæ distinguit quoquo modo inter θάρσος & θράσος. BERN.

pido abducit, *hostem* se persequi existimantes, & quasi victoria jam parta insolescentes: deinde *subito* conversis copiis obviam illis proficiscitur, & signa dans, de quibus convenerat, iis qui in insidiis erant, illos etiam ad pugnam excivit. In urbem autem illi irrumpebant, dum cives intus circa muros versarentur, aliqui vero & in illis qui egressi fuerant observandis animo essent occupati. Et hi quidem urbem ceperunt, & obvium quemque occiderunt: Jesus vero manus conserentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulsi autem in urbem quasi *adhuc* integram, cum & ipsam *ab hostibus* occupatam viderent, & cum uxoribus & liberis incensam deprehenderent, per agros dispalati oberrabant, ad semetipsos, quod soli essent, defendendos viribus destituti. Postquam vero hujusmodi calamitas Aimitis acciderat, *magna* multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & aliorum vis ingens impedimentorum & sarcinarum. Quin & pecudum greges ceperunt Hebræi multumque pecuniæ, (opulenta enim erat ea regio) & hæc omnia Jesus, cum esset in Galgalis, inter milites partitus est.

Gabaonitæ, Chananæorum necessitudinem omnem abnegantes, specie gentis peregrinæ cum Jesu paciscuntur. Jos. VIII.

16. [1] Cæterum Gabaonitæ, qui proxime Jerosolymas habitarent, calamitates, quæ Jerichuntinis

μαχεῖν αὐτοὺς τ πόλεως, δ῾ιώκειν [t] διομένους καὶ ὡς ὅπι νίκη καλῶ φρονοῦντας. [v] ἔπειτ᾽ ἀναστρέψας τῷ δυνάμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ· [x] σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν τ ἐνέδρας συνετέτακτο, καὶ κείνους ὅπι τῷ μάχῳ ἐξανίστησιν. [y] οἱ δ᾽ εἰσπηδῶν εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον τοῖ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων ἦ καὶ πρὸς ἦεαν τῶν ἔξω τῷ γνώμῃ πεπιστωμένων. καὶ οἱ μεν τὴν πόλιν ἔρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· Ιησοῦς ᾗ τοὺς προσελθόντας [z] εἰς χεῖρας βιασάμενος φυγὴν τρέπεται. συνελαυνόμενοι ᾗ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἔτι καὶ τότε ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπεπρησμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ἀλλὰ τ ἀγρῶν [a] ἦεσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν [b] αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης ᾗ [c] τ συμφορᾶς τὰς [d] Αἰνίτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλου ἑάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, [e] καὶ τ ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἐλάσσον οἱ Εβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον· καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ιησοῦς [f] διένειμε, γυμνοῦ ἐν Γαλγάλοις.

ις'. Γαβαωνῖται ᾗ καθοικοῦντες [g] ἔγγιστα τοῖς Ιεροσολύμοις, τὰ τε τοῖς Ιεριχουντίοις συμβεβηκότα πᾶν ἦ τὸ

t Οἰομένους] *Bas.* & *Gen.* οἰωμένους, auditum puta pro οἰομένους verbali πιπ,ισυιλαεῖω & ἐμμελέι. BERN.

v Επειτ᾽ ἀναστρέψας] Επειτ᾽ *Big. Samb. Hen* & *Busb.* ἐπεὶ δ᾽ *Gall.* 1, 2. *Bas. Gen.* & *Epiphanius* interpres. BERN.

x Σημεῖά τι ἐὼς,] Aut Antistitem Cyrensem sua fefellit memoria, aut aliter olim lectum in hoc loco Originum. Sic enim ille ἐρωτ. ια'. τὸ μέν τοι γαυσὸν, ᾧ τὰς λοχῶντας διήγαγεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἠρμωώσευ ὁ ἰωσηπ⊙, ὡσαύτως ᾗ καὶ ὁ σύμμαχ⊙. Viderat ergo in suo exemplari Theodoretus hoc aut simile aliquid, ἀναστρέψας τῷ δυνάμιν κ᾽ ἀπέναντι αὐτοῖς, ἀσπίδι τε σημῆα οἷς ἂ ἐπὶς τὰς ἐνέδρας συνετέτακτο, &c. Cidone enim ducis urbem versus in altum vibrato, confestim surgere oporteret, Deo adeo admonente, legionem insidiatricem, v. 18. ונט֫ בכידון אשר בידך אל חי ונו׳. Verumenimvero ita erraverat Theodoretus, vel potius Erotematum ejus exscriptor ἐπιλύσμων, pro dicto vero γαυσὸν —— ἀσπίδα ἠρμωώσευ ὁ ἰησοῦς, ὡσαύτως ᾗ καὶ ὁ σύμμαχ⊙. Pariter enim verterat senior trium כידון לרעש apud Jobum c. 41. 20. ἀσπίδ⊙ σειομένης, velut Symmachus ibidem θυρεῷ σειομένῳ. Præterea describitur miles Persicus Jeremiæ c. 6. 23. cum arcu & scuto קשת וכידון, quod Jonathani, qui Symmachus est in Commentariis Ecclesiasticorum, aut certe ipsius premit vestigia, semel iterumque interpretatur קשתן ותריסן, καὶ ἀσπὶς ἐτέρα, τόξα καὶ θυρεός. Ait enim de Persis Polymnia Herodoti, ἀνὴρ μὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ ᾗ φαρετρῇσιν ὑπέμαλλα. αἰχμαὶ ᾗ βραχίας εἶχον, τόξα ᾗ μεγάλα. καὶ αὐθις τοιῶδε⊙. κύκλ⊙ ἀσπίδων τὰ πολλὰ τ πολεμίων, κατέλιπε μόνοι τὸ συνὸν τοῖς στρατιώτας, μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώραξι μάχεσθ. Imo ille decies horum meminit tanquam Persarum præcipui tutaminis. Γέρρον autem Clypeus Persicus, plane גרגה *gerga* de vimine aut etiam de corio, ut nemo veterum Grammaticorum ignoravit. Syris ܓܘܓܐ *gaga* idem quod γαῖχ in Perside, seu ἀγὶλ עגל in Chaldæa, aut σιπὰ צנה apud Palæstinos & Arabas: θυρεὸς, *orbis* & *corbis*, non tamen Babylonius: quod hucusque Theologi omnes, quos vidi veteres novosque, perperam existimarunt. Certe ex c. 50. 42. ejusdem vatis satis refutantur, & ab ipsa armatura gentis. Significat autem, quod noster Hieronymus Symmachusque Judæus Interpretum optimi ac utilissimi voluere, כידון *clypeus, scutum*, ᾧ τινι κλοπεῖ) τὸ σῶμα ἤτοι καλυπτῇ). Inde enim nomen illud Latinum: non quo Caius Plinius, nec quomodo Claudius Salmasius aliique deformant. Quanquam præstet cæteris originatio Plinii, ut Clypeus ἀὸ τ γλυφῆς diceretur, adeoque à כוד, *sculpsit, figuris insignivit*, כידון descenderet: quod scio patres feciales & aspidologi lubentissime arripient. Mihi magis placet prior nostrarum conjecturarum. Quippe כוּדוֹ Æthiopum atra per ora σκέπασμα & σκέπασμα, *protegmen quodvis corporis*: pariterque كِدْنَة, *kidna*, in Arabia. Hæc quidem scribere volui, dum viderem aut captos auctoritate Rabinorum aut eruditione clarissimi Bocharti nostros Theologos, pro *gerris Medicis, gæsa Celtica* venditare sub nomine Hebraico כידון. Omisi longe plurima. Adjiciam tantum, post pilum manuale liciatorii instar, nulla arte aut commodo *lanceam* ac רומחא suspendi humeris illepidis monstri Palæstini. Recte adeo & necessario *Cidon* Goliathi כידון נחשת בין כתפיו, 1 Sam. 17. 6, 45. ἀσπὶς, ترس, & ܫܚܘܢ, interpretati sunt veteres Critici, & jam Cimchius minor in Lexico. Nam aliud ille dicit ad libros sacros. אין רומח כי הוא כלי מגן, *ex equidem* Συρσοιδὲς, *nullo modo lancea* à tergo Gittæi. Neque valet quicquam Bocharti objectamentum ex versu sequente de armigero Goliathi sive נשא הצנה, ὁπλοφόρῳ, Josepho interprete. Notabis etiam obiter Nathanem & Tanchumum Rabbinos θυρεοφόρῳ suis in Bibliis minus correctis legisse, ויתן כידון נחשת על ראשו, v. 38. c. 17. l. 1. Sam. pro קיבע. Differunt enim inter sese θυρεὸς & ἀσπὶς, sive מגן & עגל, ut dicam ad monomachiam Davidis, ubi Josephus δέρυ substituit bis pro כידון: ut alibi. Sufficiat Hieronymum nostrum ex traditione Pharisæorum monuisse ἀὸ ἄλων⊙ χειδὼν l. 1. Par. c. 13. *Chidon interpretatur Clypeus. Traditur enim iste locus esse, ubi Josue stabat quando dictum est ei, Leva clypeum contra urbem Ahi.* In Basilicis eadem area vocatur ϰειδὼν. Unde Doctores veteres, *Primo dicebatur* כידון, *tegmen*, כשנעלם מהם, *sed postea* נכון. Vide Celim c. XI. T. B. *Sotæ* c. 7. & Midbar rabba *Parasa*. BERN.

y Οἱ δ᾽] *Samb.* οἳ δ᾽. Mox *Bas.* & *Gen.* ἤεσαν. BERN.

z Εἰς χεῖρας] Εἰς τὰς χεῖρας *Big. Samb. Vat Gall.* 2.

a Ἤεσαν σκεδασθέντες,] *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἦσαν σκεδασθέντες, contrahentibus pro ἤεσαν. Ibidem οἰχομένην ἰώσην *Busb. Hen.* & *Gall.* 1. BERN.

b Αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως] *Bas.* & *Gen.* αὐτοῖς. *Big.* & *Samb.* ἑαυτοῖς. Expressit igitur Mattathiades vim & elegantiam Hebraicam v. 20. ולא היה נהם ירים לנס תורה והנה ; *ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυναμένοι. Indeque manus, copiæ conferte, & in procinctu acies nulla jam apparuit*, quo se dispalati reciperent: aut his amplius, *nulla brachia*, i. e. *receptus* nullus, nihil refugii præsidiique certi. Bene autem convenit Josepho de hac strage cum codice sacro: licet Salianus & Schotanus malunt ad calumnias vertere, quam dicta Josephi æque recteque concipiunt. BERN.

c Τῆς συμφορᾶς] Articulum omittit *Vat.*

d Αἰνίτας] Typographi etiam priores. Verum γεννὴς *Big.* & *Gall.* 2. γαιτῶνες *Gall.* 1. γαιτῶνες *Samb.* αἰτῶνες *Hen.* αἰτῶνες *Busb.* BERN.

e Καὶ τ ἄλλης] Καὶ τ ἀλλης σκοῦς *Big.* & *Epiphan.*

f Διένειμε.] *Samb.* & *Gall.* 1, 2. διέμενεν ἐν γαλγάλοις γυμνῷ⊙. BERN.

g Ἔγγιστα] Lib. 7. c. 10. ait eum vicum ab Hierosolymis abfuisse stadiis XL. at l. 2. de *Bello Jud.* c. 32. stadiis L. Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

1. *Cæterum Gabaonitæ,*] *Statim ab internecione Ainatarum* Gabaonitæ (*ut frequentius legimus in Josephi codicibus ab origine* γαβαὼν, λό⊙, *eodem scribente & interpretante. Occurres enim in MSS. etiam formulis gentilibus* γαβωνί), & γεβεωνί): *quibus favit usus Syriacus* Gebhon, & *Masora Judaica* Gibhon à גבעון.) *necnon ab occidente proximi horum* Cepheritæ *ac* Carthierimitæ, *vel produclus* Cariathiarimitæ, *pars Hevæorum sub monte Garizin,* جانب هر جريم, *ait Chronographus Samaritanus, haud ultra* L. *stadia à Solymis in boream rejecta, per legatos* (*Josephus enim legisse videtur* v. 4. ἰησοῦς, *h. e.* πέμπει πρέσβεις, *velut Æthiopes illo verbulo utuntur*) *Chananæorum necessitudinem omnem jam abnegantes, specie gentis peregrinæ & ab itinere longo attritæ, cum Jesu Imperatore paciscuntur, haud ita ignari decreti Divini, Ex. c. 22. 32. & Deut. c. 7. 2. Eleazaro Senatuque Hebræo,* נשיאי העדה, τοῖς ἄρχουσι τ συναγωγῆς, *fœdus perpetuum rite ferientibus & juratis ac populo consentiente. Sive hoc vetustissimi esset moris, sive potius à Principibus Chasmonais in Rempublicam Sacram demum induceretur, multum adplaudente Pharisæorum Schola. Mox ubi dux è montibus Samariæ descendens doli mali hos cives incusaret, illi tanti victoris metum necessitatemque suorum servandorum unice obtendentes, εἰς δημοσίας ἤτοι ὑπηρεσίας τοῖς κοινοῖς ἔργοις, in ministeria publica, sive εἰς δήλας τ πόλεως, quomodo recte Gelenius phrasin antiquorum Rhetorum, non recte conceperant Zonaras & Schotanus & ad fidem majorem juris*

jam

τὰ τοῖς [h] Αἰνίταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν [i] προσκαλεῖν ὰ διέγνωσαν· ὅτι γὰρ πύθεσθαί τινα τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ἔθνους παντὸς [k] πολεμουμένου αὐτός. [l] Κεφηρίτας δὲ καὶ [m] Καρλαθιαρειμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅτι συμμαχίαν παρεκάλουν, ὡς αὐτοὺς [n] διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ [o] φθάσειαν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν· [p] συμπείσαντες δὲ αὐτούς, διέγνωσαν διαδρᾶναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. [q] προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν αἰτησομένους, ὃς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ὑπισχνούμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσήκειν τοῖς Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν· ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς [r] αὐτοῦ πολλῷ ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξέπεσαν οὔσας ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς περιφθῆναι. [s] τρυχίνας γὰρ [t] εἰς τὸ ταῦτα πισθοῦσθαι πρὸς αὐτὸ ἐπίτηδες ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν πλησιοίκων πόλεων, πολῖται ἀπεχομένων τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις. μαθόντες γὰρ ὁ θεὸς χάριτι καὶ [v] δωρεᾷ τὴν Χαναναίων [x] αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόκασι, [y] τούτοις τε λίαν ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ὅτι σωθῆναι καὶ [z] φιλίαν τὴν Ἑβραίων. Ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν ἐκ Χαναναίων ἔθνους, [a] ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν [b] μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις

evenerant atque Ainitis, aſpicientes, periculumque ad ſe tranſiturum eſſe ſuſpicantes, Jeſum quidem [1] *aperte* orare non ſtatuerunt: neque enim quidquam æqui ab eo ſe impetraturos putabant, qui internecino bello totam Chananæorum gentem perſequebatur. Cepheritas autem & Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in ſocietatem invitarunt; dicentes nec ipſos poſſe periculum evadere, ſi eos [2] occuparent Iſraëlitæ: ipſis vero modo hoc perſuaſerint, decreverunt copias eorum effugere. Illis autem iis quæ dixerant conſentientibus, legatos ad Jeſum mittunt cum eo amicitiæ fœdus inituros; quos, ad ea agenda quæ omnibus expedirent, civium maxime idoneos judicabant. At illi, ſe diſcrimen adire rati ſi ſemet Chananæos eſſe faterentur, hujuſmodi autem periculum fugituros eſſe exiſtimantes, modo dicerent ſe Chananæos nulla neceſſitudine attingere, ſed ſedes longo intervallo ab iis disjunctas habere, ajebantque ſe fide virtutis ejus adductos veniſſe, multorum dierum itinere confecto, habitumque hujuſce ſermonis veritatis indicium oſtendebant: nam veſtes, quas domo exeuntes novas induiſſent, immenſa viarum ſpatia peragrando detritas eſſe. laceras enim data opera ſumpſerant, ut ab eo fidem verbis impetrarent. Stantes ergo in medio *concionis* dicebant, ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis civitatibus, ab ea terra longe diſſitis, cum illis amicitias juncturos [4] fœderibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes quod Dei gratia & munere illis conceſſum ſit Chananæorum terram poſſidere, ſe *iis* ea de re valde gratulari dicebant, enixeque petere ut ab iis in civium numero habeantur. Et illi quidem iſta loquentes, atque *longi* itineris indicia oſtendentes, orabant Hebræos ut cum illis fœdera ſancirent & amicitiam. Jeſus autem dictis eorum credens, quod non eſſent de gente Chananæorum, eos in amicitiam recipit: & Eleazarus pontifex cum ſenatu juravit, habituros ſe eos pro amicis & ſociis, & nihil injuſti contra eos molituros,

jam modo jurati, coacto iterum Concilio admittuntur. Vita enim Gabaonitis parcitum, ut oportuit, propter pacta conventa & ſacra. Fraudem nihilominus ſuam ipſi ſunt, poſterique eorum operis publicis, τὴν ξυλακόπον δηλονότι καὶ ὑδροφόρον, חטבי עצים ושאבי מים *ſive conditione, ut alibi loquuntur Hiſtorici ſacri,* τῶν ναθινίμ, *i. e.* Fratrum Laicorum, *& in Eccleſiæ miniſteria viliora* damnatorum: *ex officio εἰς διακόνους τοῦ διακόνου ἦγον τοῦ λαοῦ. Steterant enim* נתינים *in Republica Hebræa, ut genus mediocrium, neque Iſraelita neque plane manicipia,* לא ישראל ולא עברים. *Diu equidem Gabaonitas caſtris Hebraicis ſerviiſſe credo, quod ex locutione pari codicis Hebraici expreſſit Samaritarum Chronicon* اسقا للخيل وللجمال, abs jumentorum aquatione: *at vero hos ipſos* שאבי המים לעדה *à Davide rege, ut huic genti valde favit, tandem meliori munere donatos. Perlege hac de cauſa Joſ. c.* IX. *& T. B.* Gittin *f.* 46. *a.* Cetubot *f.* 75. *a.* Jebamot *f.* 79. *a. Et Paraſam* VIII. Δεκάτων μεγάλων. *Samaritarum denique Chronica.* BERN.

h Αἰνίταις] *Baſ. & Gen.* Codices Latini, *Adanitis* pro *Alanitis. Hen. & Busb.* αἰτλωοῖς. *Gall.* 1. ναϊτίοις. *Samb.* γαϊάλοις. *Big. & Gall.* 2. γαϊοῖς. Laudarem equidem αἰωνάτας Joſephi cauſa, quaſi ab עינים, ſive Latinum codicis Lipſienſis hoc in loco *Hayanitis.* BERN.

i Προσκαλεῖν] Προσκαλεῖν διέγνωσαν ſolus *Gall.* 1.

2. Aperte *orare non ſtatuerunt*:] Vocem hanc ex verſione *Epiphanii* ſupplevi.

k Πολεμούμενον αὐτούς.] Commode ſatis *Baſ. Gen. Big. & Samb.* dum pars eſſe viderentur Gabaonitæ Heptarchiæ perdendæ prorſus abſque fœdere & miſericordia, & παναλεθρία Cananitarum obnoxii. Nitide dictum πολιμούντων αὐτοὺς pro communi πολεμοῦντων πρὸς αὐτούς. Legerat tamen à tot ſæculis apud ſuum Caſſiodorum noſter Scholaſticus πολιμοῦντα αὐτῷ. Inter conjectores *Tar.* πολεμοῦντα αὐτῷ ac πολεμοῦντα αὐτοῖς heic loci offert. BERN. Pro πολεμοῦντων πρὸς αὐτούς. Olim tamen legerat *Epiphanius*, πολεμοῦντα αὐτῷ.

l Κεφηρίτας] Κεφηρίτας ἢ καὶ καθιερημίτας non nimis prolixe *Baſ. Gen. & Epiphanius.* κεζηρίται, τε καὶ καρλαθιαρμίτας *Big. & Tar.* κιφ. ἢ καὶ καρλαθιαρμίτας *Samb.* καὶ κεφηρίτας καὶ καθιερημίτας *Gall.* 1. κεφηρίτας καὶ καρλαθιαρμίτας *Busb. & Hen.* Dicit autem incolas כפירה *Cephira* ſeu *Caphira*, & קרית יערים *Ciriathiarim* aut *Cariath baal:* de quibus agit Joſue hiſtoria c. 9. 17. & c. 18. 14, 26. & c. 15. 60. necnon illa Eſdræ c. 2. 23, 25. Joſephus autem libri ſequentis c. 2. καρλαθιαρμίτας pro iiſdem nomen ſeſquipedale certa manu adpoſuit. BERN.

m Καρλαθιαρμίτας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Busb. & Hen.* Καθιερημίτας in *Editis.* Βηρωθίτας καὶ Ιαρημίτας *Vat.*

n Διαφεύξεσθαι] Ita quatuor *MSS.* tam hic loci quam mox infra, v. 14. Διαφθείξασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

o Φθάσειαν] Ita *Big.* in *Aliis* φθάσειν & φθάσωσιν.

3. *Occuparent Iſraelitæ:*] Vel *ſi eos in poteſtatem ſuam redigere occuparent Iſraëlitæ.* Similiter ac Livius dicit, *occupat bellum facere*, Græcos imitatus.

p Συμπείσαντες] *Gall.* 1. συναπείσαντες δὲ αὐτοῖς. *Samb.* συναπίσαντες οἱ αὐτοῖς. *Big.* συμπείσαντες δὲ αὐτοῖς. *Baſ. & Gen.* συμπείσαντες δὲ αὐτοὺς, recte. Paullo poſt *Samb.* αὐτούς. Dein διαφθείξεσθαι *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* διαφθίζασθαι *Baſ. & Gen.* BERN.

q Προσδεξαμένων] Προσδεξάμενοι *Vat.*

r Αὐτοῦ πολλῷ ἀνύσαντας] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

s Τρυχίνας γὰρ] Sic reſtituì. Capies autem τριχίνας, i. e. ῥάκια, exemplo γλωχῖνας: vel ſcribes τριχίνας, quod eſt ἐσθῆτας ὑποτριμμένας ἤτοι τριβώνια. *Baſ. & Gen.* τριχίνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πισθῆναι πρὸς αὐτόν. *Samb.* τριχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πισθῆναι πρὸς αὐτῶν, cæteris melius. τριχίνας (*cilicinas*) εἰς τὸ ταῦτα πισ. πρὸς αὐτῶν *Big. & Gall.* 1. bonuſque Scholaſticus Epiphanius. Ibi ingenium *Tar.* τρύχων γὰρ εἰς τὸ τοιαύτας, vel ταύτας, πισ. πρὸς αὐτῦ. BERN.

t Εἰς τὸ ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* εἰς τὸ ταύτας π. πρ. αὐτὸν *Baſ. & G.* εἰς τὸ ταῦτα π. πρ. αὐτῶν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

v Δωρεᾶς] *Gen.* δωρεᾶς, ritu epirrhematis. BERN.

x Αὐτοῖς] *Al.* αὐτῆς.

y Τούτοις τε] Ita *Big. Samb. & Gall.* 2. τοῦτο τ' ἔλεγον ἥδεσθαι *Aliis.*

z Φιλίαν] Φιλίας *Gall.* 2. & *Epiphan.*

a Ποιεῖται] *Big. Samb. Hen. & Busb.* Eodem modo *Zonaras* φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσατο. *Baſ. & Gen.* ποιεῖ τε ſonoritatis ſimillimæ. Hoc etiam fervi poteſt in ea ſententia. BERN.

b Μοχλεύσειν] Recte μοχλεύσασθαι, *moliri*, ὀχλεύσασθαι, κινήσασθαι, ut norunt Heſychius, Herodianus, Euſtathius, Etymologus M. aliique Interpretes vocum Homericarum. Verum jam βουλεύσασθαι, *cogitare*, ut facilius vel è Gloſſario oblatum, ſubſtituere *Samb. Big. & Gall.* 2. ſ& exemplaria piiſſimi *Caſſiodori*. Audies autem quid de verſutia Gabaonitica peroravit ex Joſepho *Zonaras* Annaliſta: Γαβαωνῖται δὲ οἱ ὑπείοικοι πλησίοικοι, χαναναίοις προσήκοντες, φοβηθέντες ὡς τοῖς ἱεροσολύμοις καὶ τοῖς περὶ ταῦτα (l. γαῦ) τὰ ὅμοια πείσοιτο, πρεσβείαν ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· παρῄνουν λέγοντες καθικέται μηδὲ ἡμᾶς κοινωνοῦν χαναναίοις, καὶ ποιοῦσθαι πρὸς αὐτοὺς διαθήκας ζητοῦντες τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ συνθήκαι φιλίας. ἐπεὶ δὲ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσαντο. γνοὺς οἷ ἔπεισε τούτους δ' ἡμᾶς ὄντας τῶν χαναναίων,

turos, in istud jusjurandum consentiente *universo* populo. Ac illi quidem, dolo malo voti compotes, ad suos reversi sunt. Jesus autem cum exercitum in submontanum Chananæorum tractum duxisset, & audisset Gabaonitas non longe à Jerosolymis habitare, & à Chananæis oriundos, magistratibus eorum accersitis, fraudis eos incusabat. Cum autem sibi non aliam ad salutem viam patere prætenderent, ideoque necessitate adactos hoc sibi effugium quæsiviſſe, Elazarum pontificem & senatum convocat: eisque censentibus publicis ministeriis deputandos esse, ne fidem jurejurando datam violarent, operis hisce eos addixerunt. Et illi quidem, cum eis jam immineret calamitas, tale sibi præsidium & securitatem invenerunt.

Gabaonitæ fraudem suam luunt, posteriique eorum operis publicis. Jos. c. 9.

17. * Cæterum cum rex Jerosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jesum defeciſſe, & vicinarum gentium reges ad bellum simul contra eos gerendum acciviſſet; Gabaonitæ istos ei adesse videntes, (quatuor autem erant) castrisque circa fontem quendam non longe ab urbe positis ad oppugnationem sese parare, Jesum in auxilium advocabant. nam eò tum res eorum devenerant, ut ab his quidem perniciem exspectarent; ab illis

Rex Jerosolymitarum (adjunctis quatuor vicinarum gentium regibus) contra Gabaonitas bellum movet. Jos. c. 10.

ναίων, ἢ ἀπάτης αὐτοῖς ἀνεκάλ. οἱ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔφασαν τοῦτο πεφύκεναι, δεδιότες τὸ ὀλεθρεῦσαι. καὶ ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο τὸν ὅρκον, δημοσίοις αὐτοὺς ὑποδείκνυσιν. ἦσαν ἱερόδουλοι. ἦ δὲ βιβλ. καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμέρας, ὅτι κατεῖχεν αὐτὸν ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θεοῦ. Causam rei addit Theodoretus ἐρωτ. ιγ'. Τοῖς ψεύδεσι λόγοις γαβαωνῖται πιστεύσαντες οἱ ἐβραῖοι ἐπείσθησαν, καὶ τὰς συνθήκας ἐκύρωσαν ὅρκῳ. ἀφορτεύθησαν δὲ ὁ τοῦ ὅλων θεὸς πάσης ἐκείνης ἀμελήσαντα θανάτῳ. ἢ θείας τοίνυν σοφίας, καὶ τὸν ὅρκον μεσον ἀπληθοῦς, ὑπηρέτας αὐτὸν ἢ ἱερᾶς λειτουργίας ἀπέφηνεν ὁ ἰησοῦς. εἶδε ἢ καὶ ἐν τῷ τὸν ἀφῆρεσιν πέρας λαβεῖν. ἔφη γὰρ, ἐπικαθέσθω χαναὰν πᾶς, οἰκήτης ἴσος τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. BERN. Βελτίωσαι, ut facilius, vel è *Glossario* oblatum substituêre *Samb. Big. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* De versutia Gabaonitica vide *Zonaram*, p. 30. & Theodoret. ἐρωτ. ιγ'.

c Ἐπισυναισθάνεσθαι] *Busb.* & *Hen.* ἐπισυναισθῆναι. BERN.

d Ἐξ ἀπάτης] Ἐξαπατήσαντες ἀπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 2.

e Τῶνδε] Τῶνδε omittunt *Big.* & *Samb.*

f Ὑπωρείαν,] Sive cum *Samb.* scribas εἰς τὴν ὑπώρειαν, forma substantiali, sive εἰς τὴν ὑπόρειον, non errabis à Canone. Heic autem repræsentant *Big.* εἰς τὴν ὑπόρειαν, *Baſ.* & *Gen.* εἰς τὴν ὑπώρειαν, & *Gall.* 1. εἰς τὴν ὑπώρειον. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὑπώρειον pro ὑπόρειον. HUDS. Non est ὀρεινὴ, de qua mox. REL.

g Γαβαωνῖται] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Busb.* & *Hen.* Γαβεωνῖται *Baſ.* & *G.* Γεβεωνῖται *Gall.* 1.

h Κατωκημένης,] Manus secunda *Samb.* & pejor κατωκισμένης. Dein *Baſ.* & *Gen.* καὶ ἀμὲ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῶ. BERN.

i Ἀποδεικνῦσιν] Ἀποδείκνυσιν *Busb.* Ἀποδεικνύουσιν Syntaxi Attica, *Big. Baſ. Gen.* & fortassis *Epiphanius.* BERN.

* *Cæterum cum rex Jerosolymitarum*] *Jos. c.* x. *Sedes est mirabilis historiæ & Dei milite dignæ. Gabaonitis enim genti servæ, sed fœderatæ, contra quinque Regulos Amorrheos cum tota vi Hebraica succurrit Jesus, mature & feliciter. Quippe grando solito grandior & gravissima, cui etiam fulmina misces Josephus, cælitus ruens, per* declivia Bethoronia במורד בית חורון, *hostem plurimum prostrnit. Tum Imperator furore Divino accensus*, Es. *c.* 28. 21. Hab. 3. 8, 11. & Eccles. 46. 5. *præpotenti hoc distícho*, שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, & *simul merito Fidei* (*quod bene suggerit noster Severus*) *noctem avertit fugienti Chananeo, & suffiaminatis Luminaribus diem lucemque victricem producit. Quocirca, sive orbes siderum præcipuorum detineret modo manus Æterna quæ fecerat, modo in locum pristinum redigeret: sive speciem Solis sororisque ejus* (*quod Cimchii ambo adserunt*) *in polo non suo pingeret: sive denique hanc summissis vaporibus sensim illa repararet & fulciret; sane præter naturam ritumque mundi lux ea morata est super Gabaonem, ac longe præter opinionem Maimonidæ, Gersonidæ, Spinosi similiumque pseudosophistarum. Nihil equidem turpius faciunt Judæi Hispanici, quam philosophantur ab Aristotele perperam intellecto. Sexcenties ita peccavit Moses in* More Nebuchim, *Leviſque Gersomi ad S. Biblia vel millies. Neque vero Sapientiam Carteſianam mente sua prava unquam adsecutus fuit Acanthias ille Batavus: quanquam viri stulti puerique aliter credant de hoc nebulone. Verum enim de hac longa & liberali die, sicut Esdras suo evo adpellaverat ad monumentum* Jasar *inscriptum, ita certæ firmissimæque famæ causa, si hæsitaret forte Epaphroditus ceterive suorum lectorum in tanto prodigio, hinc provocat Flavius ad S. Biblia, Ædis Jerosolymitanæ quondam κθμήλιον pretiosissimum, imovero hodie oculorum animorumque Christianorum lumen assiduum & salutem. Reliqua autem hujus miraculi descripta legito apud Andream Maſium, qui ad Codicem Divinum unquam accessere, omnium doctissimum, luculentissimum & pissimum Commentatorem. Sic sentio. De locis adeo secundo tertiove certent inter sese amici Chrysostomi, Hieronymi, Toſtati, Mercerи, Calvini, Grotii. Quorsum vero Asceta Bethleemicus in Bibliis Vulgatis* 1 *Par. c.* 4. 22. *præstat nobis pro virili nomine* Iwakim, יקים, Qui stare fecit Solem, *Rabinorum istius ævi traditione confisum seipsum ultro fatetur in* Quæst. Hebr. *Quo plane modo & Talmudum Babylonicorum* ἀλληγορίζῃ Batræ *f.* 91. *b.* יוקים וה יהושע שהקים שבזינרה לאנש נבזין. *Quid vero rationum, quod pondera adportant illi Judæi, filius Maimonis, filius Gersomi, & Spinosus, non curo cujus, contra inveteratam fidem hujus Solstitii. At nihil tanti edidit unquam Moses. Aiunt: non credo istis trutinatoribus Divinorum operum. Tres etenim viros Dei, qui in vertice Itaburii specie supra humanam illustri quondam comparuerant, plura video fecisse suis seculis quam hunc Nuni filium, & ingentes stuporis. Hoc autem ostentum apud S. Paulum non repetit Grotius inter exempla Fidei præclarioris cap.* XI. ad Hebræos. *At desiderantur ei & ruentis Jerichuntis & Jordanis fluvii, fontes versus refugientis coram Pontifice Hebræo, vel proxima prodigia. Agnoscit insuper Magnus Apostolus* versus 32. *studio brevitatis plurimas se omisisse historiarum mirabilium. Esto tamen hoc Dei opus maximum:* μεῖζον ἦν τοῦτο τῶν μυστικῶν, *sicus æstimat Johannes Chrysostomus. Profitetur itaque Scriptor Divinus* v. 14. *Jos. c.* x. Nunquam ita se accommodasse Optimum Numen homini expetenti, ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יהוה בקול איש: *quod bene explicat Georgius Elmacinus, quem vocant, dialecto Arabica,* ولم يكون مثل ذلك اليوم ان يقبل الله سوال احد في مثله. *Inde perite adnotat Johannes Deuterota ex illa statione solis inaudita & mirifica effectum: ut Ephræmitæ* (*sic erat Josue*) *timor juxta vetus vaticinium Gentium animis ubique insideret,* היכא דמיזא ודעדו יהיה מלא הנוים בשעה שעמדה לו חמה ליהושע, Bresit Raba *s.* 5, & 6. *Et Talmudi Babyl.* Cod. de Idololatria *f.* 25. *ubi & historia tangitur Nicodemi Gorionidæ, cujus gratia solem aliquando stetisse comminiscuntur Magistri. Verum novi illi Theologi, velut Daniele & Esdra, & Habacuco & Sirachida se sapientiores norunt, æstivam diem inferre audent pro* miraculosa planeque nova. *Ardori etiam militum & ferociæ pro sua pietate Gersonides tribuere, quod protelata supra modum luce actum produnt Sacræ Literæ Omittam potius illud Enthymema Maimonidis ex Jos. c.* x. 12. *quam redarguam multis*, In oculis Israelis, *haud* totius Israelis; *non solum argutum nimis & exile, ut Rabinica solent, sed tanquam insestum* versui 7. *istius* cap. *Deinde Aialonem & Gabaonem in eadem convalli, haud procul abs Jerosolymis, propiores tamen Nicopoli, certo offendet Chorographus, sit modo diligentior Bonfrerio, doctiorque Rabinis recentibus: ne locis ipsis diutius abutantur corruptores miraculorum, præsertim cum hoc itidem doceant Paralipomena sacra. Præterea Samarites, qui Josue gesta defloravit è codice Judaico, mirum ni hoc fuerit illis hæresi necessarium, pro miraculosa illa Cœlestium quiete, substituit duntaxat versiculum Epinicii Mosaici Exodi c.* 15. *quem in prælio una voce recitarent Hebræi,* DOMINUS belli potens, DOMINUS nomen ejus, יהוה איש מלחמה יהוה שמו, *ex Pentateucho suo, quam sane lectionem comprobat vatum maximus Davides* ψ. 24. 8. *Nam Judæi legunt hodieque ex recensione Esdræ,* יהוה איש מלחמה יהוה שמו. *Postremo apud Macchida quot dixi Reguli è specu trahuntur in necis contumeliam.* BERN.

k Γαβαωνῖται.] *Big. Samb. Gall.* 2. *Busb.* & *Hen.* Verum *Gall.* 1. γεβεωνῖται & γεβωνῖται. *Baſ.* & *Gen.* γαβεωνῖται & γαβωνῖται. BERN.

l Τύτους παρῆσαν] *Gall.* 1. & *Big.* ὡς τύτους τε παρῆσαν. *Gall.* 2. ὡς τύτους παρ. *Samb.* ὡς τὲς τε παρ. *Epiphanii* codices plerique τύτους παρόντας σὺν αὐτοῖς, ἰσχυρολυμῖτας δηλονότι. Dein *Gall.* 1. εἶδον. BERN.

m Ἐπί τινι πηγῇ] Ἐπὶ τῇ πηγῇ *Vat.*

τὰ πεάγματα, ὡς [n] ὑπὸ μὲν τότων ἀπολεῖσθαι πεοσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθεῳ & Χαναναίων ἤδες φατεύσαίνλων σωθήσεσθαι. Διὸ τῷ ἡμομένῳ Φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ιησῦς πανεγεαλίᾳ ἀπᾶσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέεας καὶ νυκτὸς [o] ἀνύσας, [p] ὄεθεῳ πεοσβαίνεσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπλει· καὶ τεαπέσιον εἶπετο διώκων διὰ χωείων ὀπικλινῶν. [q] Βήθωεα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸν & Θεὸν [r] συνεεγίαν ἔμαθεν· ὀπισημήναν]ος αὐτῷ βεοντᾶς τε καὶ κεαιωῶν ἀφέσι, καὶ χαλάζης καταφοᾶ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέεαν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ [s] ὀπιοχῇ τὴν τῶν Εβεαίων πεοθυμίαν, συνέπεσεν. ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ιησῦς ἔν τινι κευπτομένους σπηλαίῳ κατ' [t] Μακχιδά, καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέεας ἐπέδωκε τότε, καὶ & συνήθους ἐπλεόνασε, δηλῶσαι Διὸ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱεεῷ [v] γεαμμάτων.

ιη'. Κατεεαμμένων δ' ὅτως τῶν πεὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοὺς [x] Γαβαωνίτας [y] πολεμήσαντες ἐστάτευον. ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ὀπὶ τὸ ὀεεινὸν Ιησῦς· καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐεγασάμενος, καὶ λείαν λαβών, πεοῆλθεν εἰς τὸ [z] ἐν Γαλγάλοις στατόπεδον. & ἡ πεὶ τῆς Εβεαίων ἀεετῆς λόγος πολλοῖς φοιτῶν]ος εἰς τοὺς πεοσοίκους, κατέπληξεν εἶχε [a] τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος· [b] καὶ στατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ πεὶ Λίβανον ὄεος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς [c] πεδίνοις τῶν Χαναναίων, Παλαιστῖνες πεοσλαβόντες, στατοπεδεύσι πεὸς [d] Βηεώθῃ πόλει [e] τῆς Γαλιλαίας [f] τῆ ἄνω, [g] Κεδέσης δ' πόῤῥω. Γαλιλαίων δὲ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωείον.

vero, qui in Chananæorum gentis excidium bellum moverant, ſalvari ſe propter initas amicitias exiſtimarent. Tum Jeſus cum toto exercitu ut *illis* ſuccurreret properans, die noctuque itinere continuato, hoſtes obſidionem molientes ſummo mane aggreditur; cumque terga vertiſſent, per regionis declivia fugientes eſt perſequutus. Bethora *is locus* dicitur. Atque illic Deum ſibi in auxilium veniſſe didicit, manifeſto indicio, quod tonitrua & fulmina *è cælo* miſſa fuerint, & grando decidit ſolito major. Quin & illud præterea contigit, quod dies producta fuerit, ne à nocte appetente reprimeretur Hebræorum impetus. quo factum eſt ut Jeſus reges apud Macchida deprehenderit in ſpelunca quadam abditos: omneſque pœna affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incrementum ceperit, ac ultra conſuetum creverit, palam eſt ex *Sacris* literis in archivis Templi repoſitis.

Exercitus eorum fuſi fugatique; regeſque ad unum omnes cæſi. Joſ. c. 10.

Sol & luna ſtant. Joſ. c. 10.

18. † Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Gabaonitas armis invaſerant, in Chananææ montana reverſus eſt Jeſus: ibique magna cæde edita prædaque abacta, ad caſtra in Galgalis ſeſe recepit. At cum fama de virtute Hebræorum in omnium ore atque ſermone apud gentes vicinas percrebreſceret, audita cæſorum multitudine attoniti hæſerunt: ac reges Libanum montem accolentes, & ipſi Chananæi generis, quique in campeſtribus habitarunt Chananæi, Palæſtinis *in auxilium* adſcitis, caſtra metati ſunt ad Berotham, oppidum Galilææ ſuperioris, non procul à Cedeſa. hic autem locus Galilæorum ditionis eſt. Totus autem ex-

Profligatis Chananæis atque auxiliis Palæſtinis, ad Galgala redit Jeſus. Joſ. c. 10.

cer-

n Υπὸ μὲν τούτων] *Baſ. & Gen.* ὑπὸ μὲν τῶν τοιούτων *Gall.* 1. forte pro ὑπὸ μὲν τῶν ἑαυτῶν, vel τῶν τ' αὐτῶν. Planius quidem *Big. Samb. Gall.* 2. & *Epiphanius* ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων: neſcio ex ſcholiolo, an ex fundo Joſephi. Dein πανεγεσία *Big. & Samb.* Mox illi καὶ δὴ ἡμέεας. BERN. Υπὸ μὲν τῶν οἰκείων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.*

o Ανύσας] Τὴν ὁδὸν ἀνύσας *Gall.* 1. phraſi plana. BERN.

p Οεθεῳ πεοσβαίνυσι] Ita *Baſ. G. Hen. & Busb.* Οεθεῳ πεοσβαίνοντι τ. π. ἐπιπίπτῃ *Vat.* ὄεθεα ὁ πεοσμίξει (vel. πεοσμίξοντι) τ. π. ἐπιπίπτῃ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

q Βήθωεα] Βήθωεον juxta aliquot codices *Epiphanii.*

r Συνεεγίαν ἔμαθεν·] *Al.* συνεεγείαν, vel συνέεγειαν.

s Επιοχῇ] *Busb. Hen. & Samb.* ἐπίχῃ, tempore inſtanti. Ibi *Gall.* 1. τὸ τῶν ἑβεαίων πεόθυμον: & *Busb.* τὸν τῶν ἑβε. πεοθυμίαν. BERN.

t Μακχιδά,] *Baſ. & Gen.* μακκηδᾶ *Big. Samb. Hen. & Busb.* μακηδὰ Interpres Græcus Joſuæ, & Maſoretæ ſuis punctulis: *Maceda* B. Hieronymus. Has enim formas pluresque alias ſuſtinet vox מקדה. Eadem in hiſtoria Zonaras, Επιθεμένη δὲ τοῖς γαβαωνίταις & βασιλεῖς τῶν ἱεεοσολύμων, Διὰ τὰς πεὸς ἑβεαίους συνθήκας, ὁ Ιησῦς αὐτοῖς συμμαχεῖ· καὶ πέεπε] τοὺς ἰναντίους, καὶ τεαπέντας ἐδίωκεν. ὅ τε καὶ ὑεμιόθει χαλαζᾷ τε & συνήθους μείζονι, καὶ πεγαυνοῖ τοῖς πολεμίοις ἐπέπεσον. καὶ ὁ ἡμέεας ἤυξητο, & δρομοῦ & πλίου ἡσυασ]ῶ & θεῖ σὺν δυνάμει & ἰσχύι, ἵνα μὴ νυκτὸς ἐπελθούσης Διαφύγωσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ἁλόντες ἅπαντες] καὶ οἱ βασιλεῖς ἐν τινι σπηλαίῳ, καὶ κτείνει] πάντες. Prudenter adeo heic Origenes & fidelius multo, quam ſolet in homiliis, *Hæc ſecundum hiſtoriam geſta, miracula Divinæ virtutis univerſis ſæculis prædicant, nec interpretatione extrinſecus indigent, in quibus geſtorum lumen coruſcat.* Dein Theodoretus ἐρωτ. ιδ'. διδάξας ἡμᾶς ὁ συγγεαφεὺς & πεοτέεπε τὴν δύναμιν, ὅτι λόγῳ μόνῳ χεηπάμ]ῳ πεοσβᾶναι τοὺς μεγάλους φωσῆεας κεκώλυκεν, ἵνα καὶ κεάτ]ος ἰσχύσῃ· ὑπαιθέ]ῳ μή τις ἀπιστήσῃ τῷ λόγῳ, ἴδοι τοῦτο ἐν τῷ παλαιῷ διεεθῆναι συγγεάμματι. δῆλον τοίνυν κἀντεῦθεν, ὡς ἄλλος τις & μεταγωγεὺς τὰ βίβλου ταύτην συνέγεαψε, λαβὼν ἐξ ἑτέεας βίβλου τὰς ἁεμούσας. Addes his verba Dionyſii, aut potius; Apollinarii adverſus Apollophanem, ſi otium eſt. Quin inter primos defenſores Fidei Juſtinus, πάλιν & γῆς ὑιὸν Δευτεεοδίστης (ſi Tryphonem Deuterotam objurgat ille) μὴ δυνάμεως τοσαύτης, ὡς καὶ & ἥλιον Διαστῆσαι ὑμᾶς πεοσάξῃ & ἀνδεὸς ὁσίου & ἱστοεουμένου ἐν]ῷ ἱστῷ ὀνόματι, καθίσ]α ἐν τῷ ὄεει τούτῳ, καὶ μὴ δυάμενα μέχεε ἡμῶν λσ'. Agapius inter MSS. Arabica Huntingtoni noſtri ſex horis diem hanc extendit ultra naturam; Eleazarus Talmudiſta quot Juſtinus noſter tribuit: Jeſus vero in Aprocryphis integram integræ diei ſubjicit. Quid alii ex voluntate ſua? BERN Ita *Baſ. & G.* Μακκηδᾶ *Big. Samb. Hen. & Busb.* Μαχηδὰ *Vat.* (Μαλχιδὰ *Coll. Voſſ.*) Μαχηδὰ in LXX.

v Γεαμμάτων.] Librum *Recti* intelligit *Maſius*, reſellit *Schotanus*, p. 388. & de libro *Joſuæ* accipit.

† *Regibus autem in hunc modum debellatis,*] *Joſ. cap.* IX. *Cum Reges Chananæorum, tam accolæ Libani montis ac maritimi,* המלכים אשר בכל חוף הים הגדול וגו׳ : *& phraſi æqua, c.* XI. המלכים אשר מצפון בנפרת רור מים, (*perite enim tranſfert Flavius primos verſus capitis* IX. *Joſuæ ad initium capitis* XI.) *quam mediterranei c.* IX. כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלת & *c.* IX. אשר מצפון בהר ובערבה נגב כנרות ובשפלת הכנעני במזרח והים והאמרי וגו׳, *cum copiis ſuis plane ſtupendis, trecentis millibus peditum, equitum decem millibus, currumque viginti millibus* (*Tantam vim barbarorum ex archivis Sanctæ Ædis huc retulit Flavius. Nam Biblia quæ hodieque ferimus, militum numerum tantum haud ſervant. Vide etiam illum Joſue copias recenſentem c.* 6. *hujus libri.*) *conſluerent undique in caſtra cis* מי מרום, Aquas Merom, (*ſic rite vocatur Samachonites lacuum Jordanicorum ſupremus: ſequuntur enim hunc de amne eodem Genneſareticus & Aſphaltites*) *apud urbem* Berotham, *Ezech. c.* 47, ברותה, *Syre* ܒܪܘܬܐ, & Βηεωθαὶ 2 *Sam.* 8. 8. *quæ aſſidet* Cedeſæ קדש *Metropoli Galilææ ſuperioris: contra tam immanem hoſtem ſpe certa victoriæ Jeſum itinere quinque dierum Galgalis admotum, animat Oraculum Divinum. Ubi prælio commiſſo, profligantur Chananæi, ſimul cum auxiliis Palæſtinis; nam illos etiam colligit Joſephus ad pugnam hanc deretoriam, forte propter phraſin ſacram c.* IX. ובכל חוף הים הגדול. *Quinvero cum humani nihil ſupereſſet in tanta ſtrage, enſe ac flamma ſævitum eſt porro in ſuffragines equorum, currumque materiem. Verum* עקר יעקרו, & ἀκεῆσα ποιῆσαι *de jumentis idem unumque poſſe indicat Talmudum* ש״ *f.* 13. *a. Inde tota protinus patet Chananæa occupanti Jeſu & triumphanti.* BERN.

x Γαβαωνίτας] Iterum *Baſ. & Gen.* Joſepho haud invito τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσασι, neve illo ingrato τοὺς γαβαωνίτας πολεμήσαντες *Big.* τοὺς γαβαωνίτας, l. γαβεωνίτας, πολεμήσαντες bene *Samb.* Et vix male *Gall.* 1. τοὺς γεζεωνίτας πολ. BERN.

y Πολεμήσαντες] *Al.* πολεμήσοντες.

z Εν Γαλγάλοις] Ergo hæc ſita in ὑπωρείῳ, e qua ante egreſſum Joſuam ſcribit, & ὀρεινῆς mox meminit: ſic ut ὑπώρε῍ῳ ſit regio ad montium radices ſita, ὀρεὶ & ὄρε῍ῳ in tractu montano. Statim etiam fatetur Joſuam Galgalis profectum ad regionem ὄρεον. REL.

a Τοὺς ἀκούοντας] Απαντᾶς τοὺς ἀκ. *Epiphan. Hen. & Busb.*

b Καὶ στρατεύουσιν]. Καὶ στρατεύσ]ῳ *Big. & Samb.* BERN.

c Πεδίνοις] Πεδίοις *Samb. Big. Gall.* 1, 2. contra *Zonaram*, Drungarium, & quinque alios. Ita Symmachus, optimus trium virorum, ערבה jam πεδίνῳ exponit Joſ. XI. v. 2. Dein παλαισ]ὴς *Samb. Big. Hen. Busb. & Zonaras.* Ibidem Φιλιστιείους *Hen.* BERN. *Al.* πεδίοις, & Παλαισ]ίνης & dein λαβόντες.

d Βηεώθῃ] *Samb.* enallaxi prava πεὸς ῥοβώθῃ πόλ῍ γαλιλαίας. Præſtantiſſimus Maſius reponit πεὸς μεεώθῃ ex מרום Joſ. XI. 5. Ita quidem legimus μεεὼθ & μεῤῥὼθ in Lexico Euſebii, pro μεῤῥωμ & μεεὼν Exemplarium Sacrorum. BERN. Μεεώθῃ ex *Joſ.* c. 21. v. 5. reponendum cenſent *Maſius & Villalpandus.* Forſan eadem urbs, quæ *Bell. Jud.* l. 2. dicitur Μηρώ.

e Τῆς Γαλιλαίας] Articulum negligit *Vat.*

f Τῆς ἄνω,] An, quod erat & altera Cadesh in auſtralibus terræ finibus, illud ἡ ἄνω ad Cedeſen ſpectat? Non putem. Erat γαλιλαία ἡ ἄνω, cujus urbs erat Cedes. REL.

g Κεδέσης] *Baſ. & Gen.* τῆ ἄνω καδέσης ὁ πόῤῥω. *Samb. & Big.*

ercitus conſtabat peditum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, & curruum millibus triginta. Timore itaque perterruit hoſtium multitudo & Jeſum ipſum & Iſraëlitas, & propter metus magnitudinem vix auſi erant vel meliora ſperare. Deo autem eis formidinem exprobrante, & an *quid* majus ejus ope & auxilio deſiderent, atque eis pollicente victoriam de hoſtibus, jubenteque ut eorum equis poplites ſucciderent & currus igne cremarent, concepta ex *his* Dei promiſſis fiducia, contra hoſtes profectus eſt, dieque quinta illis ſuperveniens acie concurrit; ac *utrinque* acriter pugnatum eſt, eaque ſtrages edita quæ *fere* omnem audientium fidem ſuperat. Effuſos autem longe perſequitur, demptiſque paucis totum hoſtium exercitum *ferro* interimit. Reges etiam ad unum omnes cecidérunt: adeo ut, hominibus ad cædem deficientibus, equos eorum necaverit & currus igne abſumpſerit. Regionem deinde univerſam, nemine ad pugnam exire audente, ſecure peragrabat; urbes nempe obſidione capiens, item quicquid *vivum* deprehenderet occidens.

Chananæis quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Galgala deſerit Jeſus, Siluntis amœnitate captus: ubi caſtra ſua & Tabernaculum ſtatueret, donec Templum conderetur. Joſ. c. 11. & c. 18.

19. [1] Jam vero exactus erat annus quintus, nec quiſquam Chananæorum amplius ſupererat, abſque iis qui in loca munitiſſima ſe receperant. Je-

[h] Ἅπας δὴ στρατὸς πάντες, ἀναλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα· μύριοι δὲ ἱππεῖς, καὶ ἅρματα [i] δισμύρια. καταπλήσσει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· καὶ πρὸς τοῦτο ἐλπίδα τοῦ κρείσσονος εὐλαβεστέρως εἶχον δι' ὑπερβολὴν τοῦ δέους. τοῦ Θεοῦ δὲ ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὴν φόβον, [k] καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεφεύσιν, ὑπαναχομένους τε νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι· θαρραλέως πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ [l] ᾐρέμενος ἐξώρμησεν ὅτι τοὺς πολεμίους, καὶ ἀφ' ἑσπέρας ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν σωτήριε, καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως παντὸς τοῖς ἀκροωμένοις. [m] διώκων δὲ ὅτι πλεῖστον ἐξέλθοι, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων [n] διεφθάρκει. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον· [o] ὥστε τῶν ἀνθρώπων ὑπολελοιπότων πρὸς τὸ κλεινόν, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. πλήν τε χώρων [p] ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς πολεμοῦντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν· ἀλλὰ πολιορκίαι τὰς πόλεις [q] αἱρῶν, [r] καὶ πάλιν ὅ, τι λάβοι φονεύων.

ιθ'. Ἐτοῦ δὲ [s] πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' ἦσαν ὑπολελειμμένοι, πλὴν εἰ μή τινες [t] εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ τὸ Γαλγάλων ἀνα-

[h] Ἅπας δὴ στρατὸς πάντες, ἀναλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα· μύριοι δὲ ἱππεῖς, καὶ ἅρματα [i] δισμύρια. καταπλήσσει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· καὶ πρὸς τοῦτο ἐλπίδα τοῦ κρείσσονος εὐλαβεστέρως εἶχον δι' ὑπερβολὴν τοῦ δέους. τοῦ Θεοῦ δὲ ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὴν φόβον, [k] καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεφεύσιν, ὑπαναχομένους τε νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι· θαρραλέως πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ [l] ᾐρέμενος ἐξώρμησεν ὅτι τοὺς πολεμίους, καὶ ἀφ' ἑσπέρας ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν σωτήριε, καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως παντὸς τοῖς ἀκροωμένοις. [m] διώκων δὲ ὅτι πλεῖστον ἐξέλθοι, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων [n] διεφθάρκει. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον· [o] ὥστε τῶν ἀνθρώπων ὑπολελοιπότων πρὸς τὸ κλεινόν, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. πλήν τε χώρων [p] ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς πολεμοῦντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν· ἀλλὰ πολιορκίαι τὰς πόλεις [q] αἱρῶν, [r] καὶ πάλιν ὅ, τι λάβοι φονεύων.

ιθ'. Ἐτοῦ δὲ [s] πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' ἦσαν ὑπολελειμμένοι, πλὴν εἰ μή τινες [t] εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ τὸ Γαλγάλων ἀνα-

τὸ φῶν, καὶ κεδίσης ὁ πέρρω. *Epiphanius* τὸ ἄνω, καὶ δεσίσης ὁ πόρρω. Vides hoc in loco quid feci. BERN. Καιδίσης ὁ π. *Baſ. Big.* & *Samb.* καὶ Κεδίσης ὁ πόρρω *Vat.* καὶ Δεσίσης ὁ π. *Vet. Interpr.*

h Τῶν δὲ στρατὸς πάντες,] Hi δὲ στρατὸς ἐκεῖνοι ἀπολέσθαι &c. *Zonar.* p. 30.

i Δισμύρια.] *Epiphanius* καὶ ἅρματα δισχίλια. *Zonaræ* exemplaria largiuntur καὶ τετρακόσια ἅρματα, putate ex c. 6. §. 1. hujus libri. Mox *Hen.* & *Busb.* αὐτόν τε τὸν Ἰησοῦν. BERN.

k Καὶ εἰ πλέον] Καὶ τι πλέον *Gall.* 1. unde legendum cenſeo καὶ εἴ τι πλέον.

l Ἡγούμενος ἐξώρμησεν] Eſt qui legit ἡγούμενος ὁ Ἰησοῦς.

m Διώκων] Ita *MSS. Busb.* διώκων τ' ἐπὶ πλ. *Baſ.* & *G.*

n Διεφθάρκει.] *Samb. Big.* & *Gall.* 2. διέφθειρε Ἰησοῦς. Inde forte extinxiſſet in MS. *Voſſ.* 1. offendimus pro *extinxit Jeſus*, aut *Jhs.* BERN.

o Ὥστε τῶν ἀνθρώπων] Stylus Schotani, ὥστε τῶν ἀνθρώπων μὴ ἐπιλελοιπότων &c. Dein abundè nimis *Big.* & *Samb.* πρὸς εἰς τὸ κλεινὸν, τοὺς ἵππους αὐτῶν Ἰησοῦς ἀνῄρει. Imo *Big.* & *Epiph.* tollunt Ἰησοῦς. BERN.

p Ἐπ' ἀδείας] Vide p. 261. v. 9.

q Αἱρῶν,] *Al.* αἱρῶν καὶ πᾶν ὅ,τι λάβοι.

r Καὶ πάλιν ὅ,τι.] Ita *Hen. Busb. Baſ.* & *Gen.* Vel καὶ πᾶν ὅ,τι λάβοι, cum *Epiphanio*, *Big. Samb. Gall.* 1, 2. Utrumque tamen convenit bene cum Joſ. c. XI. 9, 11, 12, 20, 40. Joſephi verba carpſit *Zonaras* de ampla illa victoria, & tale in compendium reduxit, Ἰησοῦς δὲ ἐπαναίρει πάλιν τὸ χαμαιμάχιον ἐπὶ τὸ ὀρεινὸν, καὶ πολλὰ φόνου τοῦ αὐτῇ ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβὼν, εἰς τὸ ὀνομαζόμενον Γαλγάλοις ἦλθε στρατόπεδον. συλλήβη δὲ ὁ τόπος (vide hujus capitis § 11.) ὅτι στρατοπέδου γάλγαλα, ὡς ἤδη ἑαυτὸς ἐλευθέρως τοῦ ἀγωνίσιον καὶ τῆς ἐξ τῶν ἔρημον παλαιστρίας γένοιτο τοῦ Ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ τὸν ἐλευθερίαν ἑβραῖοι καλοῦσι. στρατεύσαντι δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ ἀπὸ λίθινον χαμαιμάκοι, καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς πεδινοῖς παλαιστηοῖς συμμαχόμενοι. ἦν δὲ ὁ στρατὸς ἐκεῖνον ἀπιλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δὲ ἱππεῖς, καὶ τετρακόσια ἅρματα. τέλος δὲ ὁ θεὸς ἐπεσίγκελαμβάνει, καρτερᾷ μάχῃ γίνεται), ὡς πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν, πλὴν ὀλίγων, διαφθαρῆναι, καὶ τοὺς βασιλεῖς δὲ πεσεῖν. BERN.

s Πέμπτον] Vide *Usſerii* Chronol. S. p. 206.

* *Jam vero exactus erat annus quintus,*] *Chananæis igitur quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Joſ. c. XI. inde à verſu 12. & c. XVIII. 1. Galgala anno ſequente, uno enim anno diſſentiunt à cæteris ſuæ hæreſis Ribbi Talmudicus & Joſephus, non biennio, ut Maſius & minores Maſio Theologi intendunt adverſum hunc Sacerdotem, & tot ejuſdem tribus. Quinetiam ſex annis hoc bellum exercitum tradit Eutychius Patriarcha, non pluribus. Septem autem annos Chamanæ peragratæ, ſubactæ, & diſtributæ ſupputat Mar Zutra cum pleriſque Gemariſtarum & Chronologorum Judaicorum ex Joſ. c. XIV. v. 7. 10. viz. 7 = 45 — 38. necnon à Jobelæo XVII. quando Ædem primam exciſam volunt, ſpatio male correpto, retrorſum numerantes.* Eracin *f.* 13. & Zebachin *f.* 118. *b.* & Synhedrin *f.* 69. *b. Sed verum prius nempe* 6 = 45 — 39: *ut Joſephus collegerat ex illo verſu* 10. *Nam à medio anni ſexti Eccleſiaſtici, ex quo Jordanem tranſierant Hebræi, cæpit κληρωχία, & Epocha* Jobelorum & Semitarum. *Primus adeo annus* Cycli Sabbatici *à Tiſri menſe deductus, incurrebat in partem priorem ſeptimi anni ſacri ab eremo derelicta, ut vult Traditio veterrima Judæorum. Recte autem docent Phariſæi, Maſſicta de* Initio anni & ἀζύμων, בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות *Galgala, inquam, deſerit Imperator, Siluntis amœnitate captus, ubi caſtra ſua, &* (quod excellens) *Tabernaculum Dei demum ſta-*

tueret, donec Templum Numini conderetur, & cortine in ſaxa cedroſque verterent. Unde deflorator Neapolitanus libri Joſuæ a captis Haiis, وفي ذلك الوقت بنا مذبح جحارة في هر جريزيم كما قال الله تعلي. *Quamprimum autem bella ponerent, Altare Deo erexit in Samaria pius Jeſus, ſicut ſemel iteratumque præceperat Anteceſſor, Deut. c. 27. 4. & c. 11. 29. Super Gebalum contendunt Judæi plane omnes Chriſtianique. Atqui in cacumine Garizin idem ſtatuunt Pentateuchum & Chronica penes Samaritas, ex veneratione Templi ſui. Maſoretæ vero Judaici jam à multo ævo, ac prius noſtro Hieronymo,* או יבנה יהושע כוכח ליהוה אלהי ישראל בהר עיבל, *& reliqua ipſius ritus pariter atque tempus promoverunt Joſ. c 8. 30. poſt Haiam exciſam. At commodius & ſedatius Flavius Mattathiades, Interpres Græcus libri Joſuæ, id factum narrant, poſtquam tota vis Barbarorum eſſet proſligata, quæ adverſus populum Hebræum undique ad Galilæam convenerat noviſſimo ac miſerabili conſilio Joſ. c. 9. 2.* καὶ συμβάλλεται ἐπὶ τῷ αὐτῷ καταπολεμῆσαι Ἰησοῦν καὶ Ἰσραηλ ἅπαντες. ἕτε ἀκοδόμησεν Ἰησοῦς, refert exemplar Romanum, συνισάσιν τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιζὰλ. *Quamquam Origines in Homiliis, pariterque MS. Alexandrinum, ſed & Complutenſe ordinem alium obſervant eo in loco. Fatetur adhuc Geriomides hoc factum pertinere ad c. 11. 23.* καὶ ἡ γῆ κατέπαυσε πολέμων, *plane ut Joſephus dixerat. Imo vero Iſmael, vir celebris inter Amoræos,* Sota *f.* 21. *c. vult hanc ceremoniam ad annum XIV. à tranato Jordane fuiſſe prorogatam & dejectam:* לא נאמרו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה, *cum jam in duodecim regiones diſtributa eſſet terra Chananæa. Eo vergit & opinio R. Eleazari, quam leges eodem* Sotæ *capite. Præterea Talmudum Babylonium hoc* אין אדם *in Bibliis extra fundum ſuum ac ſedem venire, taleque nihil patraſſe Imperatorem confeſtim à clade Haienſi agnoſcit: voluiſſe equidem illum, ſi res Hebraica tum protinus pateretur,* Sabbat *f.* 56. *b. &* Synhedrin *f.* 91. *b.* או יבנה יהושע מזבח ליהוה שבקש לבנות ולא בנה אלא רבנה הכא נמי רבנה. *Prout de Rege tum minus ſapiente dicitur* 1 *Reg.* c. 11. או יבנה, Tunc extruxit Salomo altare Camoſo, i. e. ædificatum meditabatur, & animo deſtinabat, quod poſtea ædificaretur,* שבקש לבנות ולא בנה אלא מעתה. *Deinde R. Symeon* Sota *f.* 36. *T. Bab. necnon Salomo, Cimchius, aliique recentium Theologorum, Abarbinele hinc excepto, propter auctoritatem Jude Principis,* Sota *f.* 21. 3, בי עזר דעתיה דר' יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום ותיה בעברתם את הירדן, *aut magis ex verbis Oraculi acceptis perperam, hanc hiſtoriam ſuis codicibus protrudi queruntur longius in futura, cum eſſet illud primum opus Hebræorum in tellure diu promiſſa jamque adita. At hæc ſententia prodigioſa nimis apparet & delirii Judaici. Diſtat enim Jordanis trajectus ante Galgala* XII. *millariibus à Garizin, ut utrumque Talmudum aſſerit, comprobantique Chorographi Chriſtiani. Tum etiam inter juga Garizin & Gebal longo ordine diſtributus exercitus, adſiſtentibus circa altare gente ſacra Levitis, hoſtias faciunt & imprecationes. Dein diris hiſce (nihil enim amplius indicat* משנת תורת כוהנים, *ſeu* δευτερονόμιον; *longius nihil* καὶ ἀλλοῦ αὖθις ἀζωὶ, *quam paraſam* ταῦτα, *aut magis conciſum Deut. c. 27. aut adhuc veſtringenti à verſu* 15. *capitis iſtius,* ארור האיש אשר יעשה פסל וגו׳, *quod Joſephus ſacerdos noverat) memoriæ ergo altari novo inſcriptis, Moſes enim juſſerat, Siluntæ cuncti reverturtur. Joſ. c. 8. 30. Deut. c. 27. 4, 13. & c. 11. 29. & Maſſictæ* סוטה *c. 7. cum Commentariis Scholæ utriuſque, Babylonicæ & Paleſtinæ.* BERN.

t Εἰς ὀχυρότατον] *Baſ.* & *Gen.* locutione venuſta. Nec male εἰς ὀχυρότητα, ſeu εἰς ἰσχυρότατον, τειχῶν *Epiphanius.* ἰσχυρῶν τειχῶν

ἀναστρατοπεδεύσας [v] εἰς τὴν ὄρειον, ἱστᾷ τὴν ἱερὰν σκηνὴν κ᾽ Σιλουῶ πόλιν· ἐπιτηδειότατον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, [x] ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πάσματα ἐπιτρέπῃ· καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἀπὸ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [y] βωμόν τε ἵησιν ὅπου προσῆκε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὴν στρατιὰν, ἀπὸ μὲν τοῦ [z] Γαριζεῖ ὄρους [a] τὴν ἡμίσειαν ἵησιν, ἐπὶ ᾗ τῷ [b] Γιβαλω [c] τὴν ἡμίσειαν, [d] ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, κ᾽ τὸ λᾳνιτικὸν [e] κ᾽ τοὺς ἱερέας. θύσαντες ᾗ κ᾽ ἀρὰς ποιησάμενοι, κ᾽ πεύτας [f] ἐπὶ τ βωμῶν γεγραμμένας [g] καταλιπόντες, εἰς τὴν Σιλουῶ ἀνέζευξαν.

κ΄. Ἰησοῦς δ᾽ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τ Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ ὀλαώτους, [h] ὑπό τε τ χωρίων ἐν οἷς ἦσαν [i] ἐχυρότητ, καὶ τ τ τειχῶν ἰσχύ, ἀ τῇ Φυσικῇ τ πόλεων περιοχῇ [k] περιπεριβαλλόμενοι περιτειχῶν τὰς πολεμίους ἀφίξεσθαι πολιορκίας δι᾽ ὑποτόγωσιν ᾗ λαβεῖν· καὶ γὰρ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τὴν Ισραηλίτας [l] ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ᾽ Αἰγύπτου, [m] ὡς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν σκῆπτρον ἅπαντ᾽ ἦσαν τ χρόνον· [n] συναγαγὼν τ λαὸν εἰς τὴν Σιλουῶ ἐκκλησίαν παρῄνεσε. καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων, πάτε ἤδη [o] κατορθωμένα, καὶ τὰς γεγενημένας πράξεις, ὡς εἰσιν ἄριστα, καὶ [p] ᾗ θείᾳ ᾗ προνοίᾳ αὐτὰς ἄξια, καὶ τ ἀρετῆς τ νόμων οἷς καιρωθεῖσιν, ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατῆσθαι δηλῶν, καὶ στρατὸν, ὅση ποτὲ κατεπλησσε τ αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆψεν, ἅπασιν ἀφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν ᾗ πόλεων ἐπιδῆπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, ὡς ἂς ᾗ δεῖ χρόνῳ κ μεγάλης πολιορκίας, ἀπὸ τῶν τειχῶν ὀχυρότητος κ τῶν ὑπὸ ταύτῃ τ οἰκητόρων πεποίηνται, ἠξίωσε τὰς ἐκ τ περαίας ᾗ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, κ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς, ἀπολύειν ἤδη ὡς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογήσας· ἕνα τε κ᾽ φυλὴν, ἀρετῆ προὔχειν μαρτυρηθέντα, πέμπειν, οἳ, τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς κ μηδὲν κακουργήσοντες, δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως [q] αὐτῆς τὸ μέγεθος.

autem, motis caſtris ex Galgalis, *in* montanis collocavit ſacrum Tabernaculum ad urbem Siluntem (opportunus enim atque idoneus videbatur locus, propter amœnitatem, donec templum ædificari res Iſraëlitarum paterentur) atque inde cum omni populo Sicima profectus & altare ſtatuit ubi Moyſes præceperat; & dein exercitu diviſo, in monte quidem Garizi dimidium ejus conſtituit, dimidium vero alterum in Gibalo, (ubi & altare eſt) & *cum iis* Levitas & ſacerdotes. Cum autem ſacra feciſſent & diras vibraſſent, eaſque aræ inſcriptas reliquiſſent, in Siluntem ſunt reverſi.

20. Cæterum Jeſus jam ætate provectus, urbeſque Chananæorum, *quæ ſupereſſent*, expugnatu difficiles *eſſe* videns, tum ob locorum ubi ſitæ erant munimenta, tum ob valida murorum præſidia; quibus ad urbes egregie natura munitas in circuitum adjectis, exſpectabant ut hoſtes ab obſidione abſtinerent, de iis potiundis deſperantes (nam Chananæi, cognito Iſraëlitas in excidium ſuum ex Ægypto egreſſos eſſe, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant) conventu populi in Siluntem indicto concionem advocat. Cumque * frequens concurſus factus eſſet, eis recenſuit quæ ad id temporis proſpere evenerant, utque res quas geſſerant pulcherrimæ erant, & quales par erat Dei auſpiciis geri, legumque quas amplexi ſunt dignitati convenientes: præterea commemorans reges triginta & unum, qui manus conſerere auſi ſunt, prælio ſuperatos; & exercitum, qui viribus ſuis aliquando fiſus cum illis acie dimicavit, totum internecione ita deletum, ut ne ſoboles quidem iis ſupereſſet. Cæterum quoniam ex urbibus aliæ quidem captæ eſſent, aliæ vero, ob murorum firmitudinem & incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem poſtularent, cenſebat eos qui ex regione Transjordaniana in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem periculorum ſocios ſe adjunxerant, jam domum remittendos, gratiis pro ope & auxilio illis prius relatis: deinde ex ſingulis tribubus ſingulos, qui virtutis ſuæ præcellentis teſtimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permenſi, omnique procul habita malitia, nobis ſine dolo magnitudinem ejus renunciabunt.

Jeſus jam ſenex concilium univerſale cogit Silunte: ubi res geſtas recenſens de tribuum Transjordaniarum miſſione & de tellure dimetienda deliberat. Joſ. c. 22. &c.

21. † Et

τειχῶν *Samb. Gall.* 1, 2. Pro eodem *Big.* ἰσχυρότητι τειχῶν. Vide paragrapho ſequente elementum 1. BERN. Ἐχυρότητι τειχῶν *Samb. Gall.* 1. & 2. ἰσχυρότητι τειχῶν *Vat.* ἰσχυρότητι τειχῶν *Big.*

v Εἰς τὴν Ορειον,] Citra Atticiſmum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 2. εἰς τὸν ὀρεινὸν. Ea regio vocatur, *Montes Ephræmæi*, הר אפרים, Joſ. c. 20. 7. c. 21. 21. & ubique hiſtoriarum ſacrarum. BERN. Εἰς τὸν ὀρεινὸν in quinque *MSS.* Ea regio vocatur *Montes Ephræmæi* in S. Literis.

x Εως οἰκοδομεῖν] Εως ἂν οἰκοδ. *Big.* & *Samb.*

y Βωμόν τε ἵησιν] *Epiph.* βωμὸν θεῷ ἵησιν ὅπερ προσῆκε κ μωυσῆς. BERN.

z Γαριζεῖ] *Al.* Γαριζὶν & Γαριζὶν. Videſis p. 252. v. 23.

a Τὴν ἡμίσειαν ἵησιν,] Τὴν ἡμ. ἵησι μέρος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

b Γιβάλω] Γιβάλω & ſupra impreſſum fuit. Quippe inter propria nominum עבל & עיבל idem legitur S. Bibliis. Heic *Baſ.* & *Gen.* γιοῦλω. Ita γαιβὰλ Judæi LXXII. pro אבל Legislatoris Deut. 11. 29. & hujus, vel Eſdræ Deut. c. 27. 4. γιβὶλ Syrus paſſim & perperam. *Busb.* ἰωβάλω. *Hen.* habet βάλω, ut Latinorum aliquot ὲκ ᾧ ᾗ ἡγκοῆς. Leviter enim ſonat ſyllaba γι ἤδηλω *Big.* & *Gall.* 1. κάλω, ut puto, Epiphanius. ἠβίλω *Samb. Hebal* enim fortiter efferunt Hieronymus noſter, & Judæi Spanienſes ex Maſora: tum etiam Interpreti Græco Joſ. c. 8. 30, 33. Alibi enim haud occurrit id locale. Necnon loci iſtius cultores Samaritæ, tam in Chronicis ſuis quam Legis Divinæ verſione Arabica *Hebal* vocant. Peres cætera è libro præcedente. Promptum equidem mihi eſt reſcribenti γηβάλω apud Joſephum utrobique, vel cum Gallicorum altero ἠβίλω. BERN. Ita & ſupra p. 252. v. 20. Γιβάλω *Baſ.* & *G.* in *MSS.* Ἠβήλω & Ἠβάλω & Ἠβίλω. Sed Γαβάλω aut (ut in uno *MS.*) Ἠβῖλω malit *Bernardus.*

c Τὴν ἡμίσειαν.] *Baſ.* & *Gen.* quod etiam ſufferri poteſt ſub ἵησι, aut longius pone ἡμας, repetendum mente. *Epiphanius* ex libro antecedente explicat, aut membranis Caſſiodori ſui heic eſt aſſecutus, ἵησιν, ἐπὶ ᾗ τῷ ἡβάλω τὴν ἡμίσειαν· ὲκ ᾧ ᾗ βωμὸν ἔστ, ᾗ τὸ λᾳνιτικὸν ᾗ τοὺς ἱερέας διεμέρισε. Ibidem *Big.* ὲκ ᾧ ᾗ βωμός ἐστι, &c. BERN.

d Εν ᾧ ᾗ ὁ βωμός ἐστι,] Εν ᾧ ᾗ βωμὸς ἐστι *Big.* ὲκ ᾧ ᾗ βωμὸν ἔστ, ᾗ τὸ λᾳνιτικὸν ᾗ τοὺς ἱερέας διεμέρισε. legiſſe videtur *Epiphan.*

e Καὶ τοὺς ἱερέας.] Καὶ οἱ ἱερεῖς θύσαντες ᾗ ᾗ δίκα ἀρὰς *Vat.*

f Επὶ τ βωμῶν] Επὶ τ βωμὸν *Baſ.* & *Gen.* de uno altari laterum plurium, μιᾶ᾽ ἀσείως & quaſi apud Palladium. Planius *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τ βωμόν. Atque *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphaniuſ*que ἐπὶ τῷ βωμῷ. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Vat.* de uno altari laterum plurium μιᾶ᾽ ἀσείως, ut ait *Bern.* in *MSS.* ἐπὶ τ βωμὸν, aut ἐπὶ τῷ βωμῷ.

g Καβαλικόντες,] *MSS.* cuncta. καβαλείποντες excuſa: exigua diſcrepantia. Zonaras denique eandem hiſtoriolam attingit, ἔτ ᾗ πέμπτον ἤδη παρελήλυθεν, ᾗ χαναναῖοι ἐπὶ ἐδεῖς ὑπελέλειπτο. ἰησοῦς ᾗ ἐπὶ τὴν σιλωὴν κ᾽ πόλιν σηλωμ, ἐνς οἰκοδομῆσαι αὐτοῖς ναὸν χρὴν ᾗ). BERN.

h Υπό τε] Υπό τε τ τ *Big.* & *Samb.*

i Εχυρότητ,] *Samb.* & *Gall.* 2. ἰσχυρότητ, heic & inferius. *Baſ.* & *Gen.* ἰσχυρότητι. *Big. Burin*ſque ἰσχυρότητι. *Gall.* 1. & *Zonaras* ὀχυρότητι: capies hanc, vel lectionem primam. BERN.

k Περιπεριβαλλόμενοι] Recte *Big. Samb.* & *Gall.* 2. περισταλλόμενοι *Gall.* 1. περιπαλλόμενοι *Baſ.* & *Gen.* Mox ἀφίξεσθαι πολιορκίας *Gall.* 1. non imperite. BERN.

l Ποιησαμένους] Ita *Big. Samb.* & pars codicum *Epiphanii.* in *Edstis*, *Aliiſque* ποιησομένους.

m Ὡς τὸ τὰς] Forte ὡσὰ τῷ. COCC.

n Συναγαγὼν] Συναγαγεῖν τ λαὸν ἐκκλησίαν ᾗ ἠγορεύσε *Big.* συναγαγεῖν τ λαὸν εἰς τὴν σιλῶν ἐκκλησίαν ᾗ ἠγορεύσε *Samb.* συναγαγεῖν τ λαὸν εἰς τὴν σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Hen. Busb.* συναγαγὼν τ λαὸν σιλῶν, ἐκκλησίαν παρήγγειλε. Ibidem κ᾽ πραγμάτων *Big.* BERN.

* *Frequens concurſus factus eſſet,*] *Vel*, ſummo ſtudio *illic* concurrerent.

o Κατορθωμένα,] Κατωρθωμένα *Big.* καθορθωμένα *Samb.* ſonis ſic ludere ſolent nurus Atticæ. καθορθωμένα Typographi. BERN.

p Τῇ θείᾳ] Τῇ Θεῷ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

q Αὐτῆς] *Busb.* αὐτοῖς. Procedat autem Drungarius Byzantius. συναγαγὼν ᾗ τ λαὸν εἰς σηλὼμ, τὰς ἰκλωκὰς τ πόλεων ἀπαρεθμεῖ,

Ager Chananæus describitur, & æstimatur. Ios. c. 13.

21. † Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset, populum universum sibi assentientem habuit: moxque viros ad terram illorum dimetiendam emisit, adjunctis ad eos quibusdam Geometriæ peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis ut terræ felicis & minus bonæ mensuram æstimarent. Telluris enim Chananæorum natura ejusmodi est, ut videre liceat campos magnos, eosque fructibus edendis aptissimos, qui alii quidem terræ collati fertilissimi haberi possint, at si cum Jerichuntinorum aut Jerosolymitanorum agris conferantur, nihil fere appariturі sunt. ac quanquam iis accidit ut exiguum admodum terræ spatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate & pulchritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur ut magis ex æstimatione quam ex mensura sortitio fieri deberet. cum sæpe unum jugerum millenis contra non carum sit. At viri qui missi fuerant, decem autem erant, terra perlustrata & æstimata, septimo mense ad eum in Siluntem urbem reversi sunt, ubi Tabernaculum constituerant.

Imperator atque pontifex, una cum phylarchis cæterisque senatoribus, inter novem tribus & dimidiam Manassitida terram sorte varia distribuunt. Ios. c. 14. &c.

22. Tum Jesus, assumpto Eleazaro cum senatu & tribunum principibus, divisit *regionem* novem tribubus & Manassitarum dimidiæ, cuique tribui agri portionem pro ejus magnitudine partitus. Cum *iis* sortitus esset, Judæ quidem sorte obtigit omnis superior Judæa Jerosolymas usque protensa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem sorte urbes erant Ascalon & Gaza. Symeonis vero tribui, nam secunda erat, obvenit Idumææ pars Ægypto & Arabiæ contermina. At Benjamitæ terram sorte habuere, quæ à Jordane fluvio longitudine quidem usque ad mare pertingit; latitudine vero Jerosolymis & Bethelis terminatur. hæc autem sors angustissima erat propter soli bonitatem: nam & Jerichunta & Jerosolymitarum urbem acceperunt. Ephraimi au-

καὶ. Καὶ Ιησοῦς μὲν, τούτοις πεισάμενος τοὺς λόγους, συγκαταθεσθαι ἔσχε τὸ πλῆθος· καὶ ἄνδρας τοὺς σκεψομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, δεδώκει δὲ αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπισήμονας, ὡς τελείως οὐκ ἐμέλλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην· ἐντολὰς δὲ [r] ἀποτάξασθαι τὸ πρὸς δαίμονος διάφορον γῆς καὶ τὸ ἴσον ἀγαθῆς. ἡ μὲν φύσις τῶν Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἰδεῖν τὰ μὲν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκεκλονόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανευδαίμονα νομισθησόμενα· τῶν δὲ [s] Ιερεχουντίων χωρίοις ἀφθονωτέρα καὶ τοῖς Ιεροσολυμίταις, τὸ μηδὲν [t] ἀναφανησόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ τοῦτο ὀρεινὴν τὴν πολλήν· ἀλλ' [u] ὑπερβολὴ εἰς καρπῶν σπουδὴν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν [v] ἑτέρας. καὶ διὰ τοῦτο τιμητὰς μᾶλλον ἢ μετρητὰς [u] τὰς κλήρους εἶναι δεῖν ὑπέλαβε· πολλάκις ἑνὸς πλέθρου κἀν χιλίων ἀνταξίαν γιγνομένου. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δ' ἦσαν, περιοδεύσαντές [x] τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς [y] Σιλοῦντα πόλιν, ἔνθα τὸ σκηνῶμα ἐπήκεισαν.

κϐ'. Καὶ Ιησοῦς, Ελεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν [z] καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις [a] διελαβεῶν, νεμὰ τὰς ἐννέα φυλαῖς [b] καὶ τὸ Μανασσηῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τὸ φυλῶν τὸ μετρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ μὲν Ιούδα [b] λαχοῦσα πᾶσαν αἰρεῖται τὴν καθύπερθεν [c] Ιουδαίαν, διατείνουσαν μὲν ἄχρι τῶν Ιεροσολύμων, τὸ δὲ εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ασκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε [d] τὴν Ιδουμαίας τὴν Αἰγυπτίῳ τε καὶ τῇ Αραβίᾳ παρόρειον ἔσαν. Βενιαμῖται δὲ τὸν τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος, Ιεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ [e] Βεθήλοις γενόμενος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ιεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [f] ἔλαβεν. ἡ δὲ Εφραϊ-

καὶ ὅσοι τῶν ἐπιφανῶν διεφθάρησαν τοῦ πολέμου· καὶ ὡς τελέως βασιλεὺς αὐτῶν (excidit sane unus regulorum) ἀπωκίσθησαν· τὰς δὲ πόλεις ἐφθείρας ἔτι πόλεις πολυχρονίους δείσας πολιορκίας δι' ὀχυρότητος ἔλειπε. καὶ ἐξῆν τοῖς ἐκ τῆς περαίας εἰς ἰουδαίαν συνεξορμῆσαι τοῖς αὐτοῖς ἀπολύειν ἤδη καὶ τὰ οἰκεῖα. καὶ προκαλεσάμενος τοὺς ἐκ τῶν δύο φυλῶν καὶ τῆς ἡμισείας, πυθόμενος ὅτως, πρὸς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπέτρεψεν ἀπιέναι. Hæc Johannes. BERN.

† *Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset,*] *Lecti igitur decemviri hujus descriptionis curatores, tot enim tribuum res agebatur, cum suis Metatoribus, dices duplo pluribus, quemadmodum Josepho & Scriptori sacro dignius consentiat præter spem ac incusationem præclarissimi Masii, Schotani, aliorumque, Chananæam pro natura soli in bis quinque regiones partiantur atque demum cum Tabula bona terræ, septem mensium opere, ad Prætorium Siluntium reverturntur. Calebus equidem, vir strenuus & probata fidei, in castris Galgalenis mature sibi vindicabat Hebronem plagam gigantum, quoad ejus promiserat Legislator, Num. c. 14. 21. bello nondum confecto. Jos. c. 10. 37. c. 11. 21. 23. c. 14. 6, 12, 15. c. 15. 13, 14. & c. 19. 51. Posthac igitur terra jam subacta & quieta, ut Hebræus loquitur, revera supervenit metatio, missa jam à Silunte: quanquam causa Calebi primi & sine Gromatica aut saltem sine Sortitione Chananæ australis ad Hebronem haredis, sortes Judæ, (is rus conterminum ednixerat, & utriusque domus Josephi in Codice sacro aliquot capitibus præventam. Quoniam vero campi inter duo maria Galilæum & Mortuum, qui judicio hydriæ ad Judam & Josephum inprimis pertinebant, simulque bina castra Hebræorum Galgala & Siluntem complectebantur, toti genti per id temporis mira soli indulgentia viderentur sufficere: securius hinc ac fecordius regiones reliquæ leguntur, ut Jos. c. 18. notatum & reprehensum.* BERN.

r Ἀποτάξασθαι] Ἀποκηρύξασθαι τὸ διάφορον· ἰδίως τὸ μίσος γῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 2. ἀποκηρύξασθαι τὸ τε διάφορον· διὰ τὸ μίσος γῆς *Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Ιερεχουντίων χωρίοις] Hierichuntem. Nam fertilissimus fuit ager Hierichuntinus, (sicut Hierosolymitanum solum etiam fuit fertile) quem θεῖον χώρον divinam regionem dici posse Josephus scribit de bello lib. v. 4. Tanta illic est aëris temperies, ut dum in aliis Judææ partibus ningit, illic incolæ lino tantum vestiantur: *ibid.* REL.

t Ἀναφανησόμενα.] Ita cum *Gall.* 1. & *Schotano*: ἀν φανησόμενα *Samb.* ἀν ἀφανισόμενα *Big.* in *Editis* ἀναφανισόμενα, quo admisso, legendum puto, εἰς τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα, *in nihilum abitura.*

u Υπερβολὴ] Eo modo in septem *MSS.* in *Editis* ὑπερβολῇ εἰς &c. Verum, ἀπ' ὑπερβολῆ καρπῶν εἰς πρυφὴν τε καὶ κάλλος οὐκ ἐπίσαιον ἑτέρας legisse videtur *Epiphan.* εἰς καρπῶν διὰ τὴν εὐτροφίαν τε *Vat.* Videlis *H. Steph.* Thes. Gr. voce ὑπερβολή.

v Ετέρας.] Sic in quatuor *MSS.* ἑτέρᾳ in uno. ἑτέρᾳς *Basil.* & *G.*

w Τὰς κλήρους] Τὰς deest *Vat.* Sicut εἶναι in *Big.*

x Τε] Imo τε minimam omnium particulam prætereunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Mox *Basil.* & *Gen.* pro Attico ἰσαυσαν, aut pro ἐσάκεσαν communis sermonis. Ibi etiam lege εἰς σιλὼ π. BERN.

y Σιλοῦν] Supra p. 275. v. 2. Σιλὼν πόλιν.

z Καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις] *Big Samb.* & *Epiphan.* καὶ τὴν γερουσίαν σὺν τοῖς φυλάρχοις. Valet & alterum peræque. Pars enim senatus Phylarchi. BERN. Illud καὶ non agnoscunt *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Καὶ τὸ Μανασσηῶν] Καὶ τῶν Μαν. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται] τὴν καθύπερθεν] Libri Græci, præter *Gall.* 1. qui sic constituit hunc locum, λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖ τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, διατείνουσα μὲν ἄχρι τῶν Ιεροσολύμων. Procopius Commentator S. Historiarum, & Epiphanius Scholasticus viderant heic, τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, διατείνουσαν μέν. Assidebat enim Judæ propriæ dicta tribus Idumææ superiori, ad Eumonotum sive שמאה, אל גבול מורד צין נגבה מקצה תינן, ut definit Historiographus Sacer c. xv. 1. Defenditur tamen altera lectio c. xii. v. 1, 9. ejusdem scriptoris: unde scimus sortem Judæ priorem cæteris & ampliorem, Symeonitas etiam concluisse, ויהי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה. Tales etiam Judæos intellexit Magister B. Pauli, ceteroque doctorum, quando literas miserant *ad fratres suos Austri superioris*, אחינו דרומה יעלאה: atqui Symeonis nepotes, sive Judææ partem occidunt, per *incolas Austri inferioris*, בני רומא ארעתא, T. Ierof. *maasrig* sub f. 56. c. Insuper si hoc satis scribat probum, aliquis contra fidem librorum tam Græcorum quam Latinorum de Symeonide, ἔλαχε τὴν ἰουδαίας τὴν αὐγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορος ὖσαν. Mox Συμεωνὶς *Gall.* 1. magis ex Masora Judæorum. & dein *Samb.* ἡ δὲ ἐφαίμης. BERN.

c Ιουδαίαν] Ἰδουμαίαν *Vat. Gall.* 1. *Procopius*, & omnis libet *Epiphanii* tam à calamo quam à typis. Assidebat enim Judæ tribus Idumææ superiori, ut constat ex *Jos.* c. 15. v. 1. Altera tamen lectio nititur *Jos.* c. 19. v. 1. & 9. unde scimus sortem Judæ, cæteris ampliorem, Symeonitas etiam concluisse.

d Τὴν Ιδουμαίας,] Est qui malit τὴν Ιουδαίας, quod Idumæam ab Hebræis attingi noluerit Deus.

e Βεθήλοις.] *A Bethelis.* Ephraimitarum ea fuit. Vid. lib. v. c. 3. Ant. REL.

f Ελαβεν.] Forsan ἔλαβεν.

Ἐφραίμ Φυλὴν τὴν ἄχρι [g] Γαδάρων ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν· εὐρείαν δ' οὖσαν ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα πλάτος πεδίον. [h] τῆς δὲ Μανασσητιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως· πλάτος δὲ ἡ [i] Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. καὶ μέχρι [k] τούτοις Ἰσάχαρις, [l] Καρμηλόν τε [m] ὄρος καὶ τὸν [n] ποταμὸν ἔχει μήκους παρατεινόμενον [o] τέρμονα, τὸ δὲ Ἰτάβυριον ὄρος καὶ πλάτος. Ζαβουλωνίτην δὲ τὸ μέχρι [p] Γεννησαρέτιδος, καθήκουσαν δὲ καὶ [q] Καρμήλου καὶ θαλάσσης ἔλαχον. τὸ δὲ ἀπὸ [r] Καρμήλου, κολπῶδες περιγραφόμενον λίμνῃ τὸ καὶ τοιοῦτόν εἶναι, Ἀσηρίτην φέρονται πᾶσαν τὴν ὑπὸ Σιδῶνος πεφασμένην. [s] Ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχον [t] αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαι, ἣ καὶ [u] Ἀκτιπτός. τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς πεφασμένα [v] μέχρι [x] Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς Γαλιτem tribus terram à Jordane fluvio uſque ad Gadara porrectam adepta eſt: latam vero in quantum patet à Bethelis ad Campum uſque magnum. At tribus Manaſſitidis pars dimidia à Jordane quidem uſque Dora urbem *habuit*, latitudine vero ad Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Atque poſt hos Iſacharis Carmelum montem & fluvium longitudinis terminum nacta eſt, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabulonitæ vero terram ad Genneſaritidem uſque *lacum*, Carmelo autem & mari contiguam, ſunt ſortiti. Quæ vero regio poſt Carmelum ſita eſt, convallis cognominata ex ipſa re, tota ea, ad Sidonem obverſa, Aſeritis ceſſit. Urbs autem Arce in eorum portione erat, [s] quæ etiam Actipus *nuncupatur*. Illa vero quæ ad orientem ſpectant uſque ad Damaſcum urbem &

[g] Γαδάρων] Γαζάρων *Big. Samb. Gall* 1, 2. & *Epiphanius*. גזר *Gazer*, adeo ſcribitur Joſ. c. xv. 19. paſſimque ſacrorum librorum. *Baſ.* & *Gen.* γαδάρων. Z enim & Δ aurem Græcam ſonis ſimillimis feriunt & conturbant. Iterum Flavius ſiccam literam ſubſtituit pro ζ, l. 12. c. 11. Perfecutus eſt Judas copias Græcas, μίσχει τῶ γαδάρων. Ibi *Busb.* & *Hen.* legunt ἄχρι τῶ γαζάρων. Jaſon vero c. 4. 15. ἕως γαζηρῶν, ibique Hieron. *uſque* Geſeron, & Syrus μέχρι γαζήρ. BERN. Γαζάρων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* Sic *Gazer* ſcribitur *Joſ.* c. 15. v. 10. paſſimque ſacrorum librorum. HUDS. Cod. MS. Γαζάρων. *Gadara.* Videtur eſſe urbs Gazer, גזר, ſita in Ephraim. Joſ. 21. 21. Longe enim alia eſt Gadara metropolis Perææ. vid. noſtrum de bell. v. 3. REL.

[h] Τῆς δὲ Μανασσήτιδος] Ita ex *Vet. Interpr.* τῆ Μανασσ. *Baſ.* & *G.* τῆ τε Μανασσ. *Big Samb.* & *Vat.*

[i] Βηθσάνων,] Βηθσάων *Baſ.* & *Gen.* hoc libro: illique iidem & ſcripti ad c. 12. l. 12. Sed βηθσὼν l. 6. de Saulo cruci affixo. Hebraicum autem ביתשאן, atque etiam ביתשן, 1 Sam. v. penult. & l. 2. c. 21. 12. enunciatur Euſebio, Hieronymo, & Interpretum Græcorum primo βαιθσὰν & βηθσάν. Et eximie Jud. c. 1. 27 βαιθσὰν, ἣ ἐστι σκυθῶν πόλις. Imo Syrus 2 Macc. c. 12. 30. poſuit, ut oportuit, ביתשן. βηθσὰν, pro σκυθῶν πόλις Scriptoris Græci. Sæpius enim idem admonet Mattathiades in Originibus, Euſebius & alii. Verum in priore τῆ ἀφελεία. Græce βηθσαὰν de ביתשאן. *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphan.* βηθσαὰν aut βηθσαὰμ. Accedit hæc lectio prope Maſoram veterem, adeoque proxime ad voculationem Judæorum Hiſpanienſium *Bethſean* ביתשאן, & Arabicum بيسان *Joſ.* c. 17. 11, 16. atque Jud. c. 1. 27. & 1 Reg. c. 14. 12. & 1 Par. c. 7. 29. & ad ſcripturam Syrorum in hiſtoria Joſuæ, & Regum, & Chaſmoniorum, ut l. 1. c. 5. 52. & c. 12. 40. بيسان, βηθίσαν proque eo erratum in Arabico Jud. c. 1. 27. بيت باسان: atqui ſæpius non erratum. Significat autem ביתשאן & בית ישי: idem quod ביתשאן, βηθσαανὰν & βηθσαανὶ, οἶκος ἀναπαύσεως, καθίλυμα, κοιμητήριον. Idem autem Græcis ſignificat νύσσα, *terminus, quies, meta.* Hinc fundus fabulæ Græcanicæ, quam Plinius haud tacuit, repetit Solinus, *Scythopolin, antea Nyſam à Libero patre, ſepulta ibi nutrice,* (namque Lyæum aluit ſopor) *Scythis deductis.* Attingit etiam Stephanus Byzantii, σκυθόπολις παλαιστίνης πόλις· ἡ πρώτη καλεῖται συρίας, σκυθῶν πόλις, ἀφ' ἑτέρου λεγομένη βιτσάν (ſcribes βαιθσὰν: ſimile enim peccant codd. Euſebii, Cedreni, & aliorum in hoc nomine) ὑπὸ τῶ βαρδάμ. Addo ex typo Syriaco βαιθσὰν facili opere perverti ποσσα. Haud diſplicet etiam etymologia alia, οἶκος ἢ ἐχθρᾶ, בית שנא, βηθσὴν & βηθσὰν. Urbem enim iſtam ſemper quaſi in umbilico terræ ſanctæ coluerat hoſtis Hebræi nominis: Chananæi primi, Jud. c. 1. 27. dein tempore Cyaxaris, ut Clio Herodoti Euſebiuſque in Chronico ſubmonent, Scythæ Aſiæ domini turpiſſimi & inviſi: Græci poſt illos ut recentioris ævi cæteros omittam. Hinc Rabini priſci Scythopolin ſemper excipiunt quaſi civitatem non ſuam, ſed gentis profanæ, תוצה לארץ. Urbs illa τετραπόλεια appellabatur cum vicinis Bethſaida & Tiberiade ſis lacum Genneſariten. Johannes Antiochenus, ſcriptor ſatis vilis judicio omnium præterquam Cedreni, & nomen illud ſervat, & poſiti in urbe Scythopoli altaris tale lemma, τὸν ὑπὲρ σκυθῶν φεύγοντας δίκην ὁσίου νύσσα. Sic enim lego pro διὰ πόα νύσσα MS. aut πώα Chilmedi. Μεθόριον vero tomo priore Annalium *Zonaræ* totum vitium eſt, pro βιθσὰμ Bibliorum Græcorum, ut 1. Reg. ult. c. 10. ὑπὸ τὸν τοῖχον βηθσὰμ.

Termini Tribuum novem & dimidiæ conſpectu brevi.

		1. Judæ.	2. Symeonis.	3. Benjamini.	4. Ephræmi.	5. Manaſſis dimidii.
Long.	Or.	*Aſphaltites.*	*Judæ montes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*
	Occ.	*Symeon.*	*Mare Mediterr.*	*Mare Mediterr.*	*Gazara.*	*Dora.*
Latit.	Auſtr.	*Idumæa Orient.*	*Occidua Idum.*	*Hieroſolyma.*	*Bethela.*	*Ephræmus.*
	Bor.	*Hieroſolyma.*	*Baalath.*	*Bethela.*	*Campus M. Jezrael.*	*Scythopolis.*

		6. Iſacharis.	7. Zabulonis.	8. Aſeri.	9. Nephthalis.	10. Danis.
Long.	Or.	*Jordanes.*	*Genneſarites.*	*Nephthalis.*	*Damaſcus.*	*Judas.*
	Occ.	*Carmelus.*	*Mare Medit.*	*Mare Medit.*	*Aſer.*	*Mare Medit.*
Latit.	Auſtr.	*Manaſſes.*	*Iſacharis.*	*Jophthael.*	*Zabulon.*	*Azotus.*
	Bor.	*Itaburium.*	*Carmeli convallis.*	*Sidon.*	*Libanus.*	*Dora*, aut *Zora* ad *Joppen.* BERN.

Βηθσαανῶν aut Βηθσαάνων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* Βασὰν, ἣ ἐστι Σκυθῶν πόλις LXX. in *Jud.* c. 1. v. 27. ἡ Σκυθόπολις Βασὰν ἰλίγγῳ ὑστέρῳ *Cedreno*, p. 18. in 2. *Macc.* c. 12. v. 30. Βηθσάν.

[k] Τούτοις Ἰσάχαρις.] Τούτοις *Gall.* 1. τούτους ἡ Ἰσαχάρῳ *Vat.*

[l] Καρμηλόν] *Carmelum.* Ergo non pertigit ad mare mediterraneum. & alias tribus Aſer non potuiſſet a borea Manaſſen tangere. Joſ. 17. 10. REL.

[m] Ὄρος] Τὸ ὄρος *Big Samb.* & *Gall.* 1.

[n] Ποταμὸν] Jordanem. REL.

[o] Τέρμονα,] Τέρματι *Big. Samb. Gall.* 1. & 2.

[p] Γεννησαρέτιδος,] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* in *MSS.* Γεννησαρίτιδος λίμνης, vel Γεννησαρίδος λίμνης Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. vol. 2. p. 298.

[q] Περὶ Καρμηλον] Ὑπὲρ Καρμηλον *Samb.*

[r] Ἀρκὴ δὲ πόλις.] Ἀρκη *Samb* & *Vat.* ut & mox infra, v. 28. quo modo *Stephanus* & alii *Græcorum.*

[s] Αὐτῶν δὲ τῇ μεσόγαι,] Αὐτοῖς *Gall.* 1.

1. *Quæ etiam Actipus* nuncupatur.] *Al.* & Actipus.

[t] Ἀκτιπτός] *Big.* & *Samb* ἀκλιπτος: quid facilius calamo currenti pro ἀκλιπτος compoſitione quaſi Græca. *Epiphanius* (& *Vat.*) ἄκλιπτον. *Gall.* 1. σκάδικης. Ger. Voſſius σκάδιπτη. *Actipus* autem Joſephi, *Ecdippa* Plinii ac Ptolemæi, urbs illa eſt prope mare inter Ptolemaida & Tyrum (hoc peregrini omnes adnotarunt) in edito ſita, quam dialectus Chananæa vocavit *Achzib*, אכזב, Joſ. c. 19. 29. Hinc Euſebius in Geographia ſacra, ἀχσιὼ ἢ ἀχαζιὼ κλῆρος ἄσηρ (Jud. c. 1. 31. ubi Compl. legit ἀχαζιὼ, Hieronymus ſtatim ſubdit, *In qua alienigenæ permanſerant*, ex capite illo Judicum) αὕτη ἐστὶν ἐκδίππα σημεῖος θ'. ἀπὸ πτολεμαΐδος καλούντων εἰς τύρον. De altero nomine urbis iſtius Stephanus in ſuo Lexico Ethnico, ἄχζη πόλις φοινίκης, ἡ νῦν ἄκρη καλουμένη. ἱστορεῖ δὲ πέμπτῳ ἐν ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. Potius ad mentem Flavii referret Geographus Byzantius ἡ νῦν ἄκλιπτος ἢ ἐκδίππη καλουμένη. Vel emendabis levi facinore textum Joſephi, ἄχρη ἢ ἡ πόλις (vel hæc eſt ἀχζὼ, עכזן. Hoc enim invenerat Interpres Græcus in ſuo codice, non *Abran* cum Hieronymo & Maſoretis, Joſ. c. 19. 28. Idem adeo Hieronymus de Locis S. *Achran*, *in tribu Aſer*, ἀχρὰν πόλις ἀσήρ. Vel potius nobilis illa *Arce* & μεσόγειος quæ nomen dederat filio Chanaanis ערקי: quanquam ab *Araceo* accepiſſe eam credidit Flavius contra vocis formam, & poſt Flavium Hieronymus, aliique.) ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαι, ἣ ἡ ἄκλιπτος. *Arcen* enim Libaneſiam ab *Ecdippa* omnis vetus Geographia intervallo patente diſtinguit: & ipſe protinus Joſephus de origine Jordanis fluvii, necnon harum Antiquitatum primo c. 6. 3. Cum *Arce* denique hanc vel illam urbem confundere inſcitiæ eſt turpis ac Judaicæ. Flavius equidem in rebus Salomonis *ſortem Aſeri* hac periphraſi exponit τῶ περὶ ἀκκὼ θαλάσσαν, quod verum. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. Vol. 2. p. 294. Locum ita refingit *Fullerus* in *Miſcell.* l. 4. c. 15. Ἀρκη πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαι, ἣ Ἐκδίππα.

[v] Μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως,] *Big.* δίχα δαμασκοῦ πόλεως. Mox *Samb.* καὶ ὑπερεῖν. Quinimo à Flavio iſthoc didicerat Stephanus Byzantius Nephthalitarum ſedes, Νεφθαλεῖς, ἔθνος κρατῆσαν τῆ ἐω, τῆ παλαιστίνης ὀνομάτι. BERN.

[x] Δαμασκοῦ] Δὰν urbs hic debuiſſet locum habere, non Δα-

& Galilæam ſuperiorem ſibi aſſumpſerunt Nephthalitæ, ad Libanum uſque montem & Jordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, [1] attingente fines boreales urbis Arces finitimæ. Danitæ autem vallis quæcunque occidenti ſoli objacent, adepti ſunt, Azoto & Doris clauſi; omnemque Jamniam ſimul & Gettam ab Acarone ad montem uſque, ex quo incipit tribus Judæ.

23. [2] Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit, terramque earum novem cum dimidia tribubus habitandam dedit: Amoræam enim, & ipſam ab uno ex Chananæi filiis nominatam, Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diſtribuerat. hoc autem & ſupra memoravi. Loca vero circa Sidonem, & *quæ ad* Arucæos & Amathæos & Arithæos *pertinebant*, nondum diſtributa erant.

Præcipit Jeſus ut Chananæos funditus deleverint; ut urbes XXXVIII Levitis concederent, præter x. ultra fluvium; & ex illis tres ſacras & azylas declarat. Joſ. c. 20. c. 21. c. 22.

24. Cæterum Jeſus, cum à ſenectute impediretur ea efficere de quibus animo cogitaret, iique qui ei in imperio ſucceſſerant paulo negligentius bono publico conſulerent, unicuique tribui *plena concione* imperabat, ut è terra, quæ ſibi ſorte obvenerat, totam Chananæorum gentem exſcinderet & deleret, (ſecuritatem enim ſuam legumque patriarum incolumitatem in hoc vertere Moyſem etiam prædixiſſe, idemque ipſos perſuaſiſſimum habere) dein verò ut Levitis urbes octo & triginta concederentur. jam enim decem *ultra fluvium* in Amoræa acceperant. Harum tres profugis *in Aſyla* aſſignat, ut illas incolerent; (magnæ enim ei curæ erat, ne quid eorum omitteret, quæ Moyſes ordinaverat) & quidem Chebronem de tribu Judæ, Sicima vero ex Ephraïmitica, & Cedeſam de Nephthalitide. eſt autem & hic locus in Galilæa ſuperiori. Quin & prædæ quicquid

λαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλίτῃ παρέλαβον, ἕως ⸀ Λιβάνου [y] ὄρους καὶ τ⸀ ⸀ Ιορδάνου πηγῶν, αἳ τ⸀ ὁρμιὰν ἐκ ⸀ ὄρους [z] ἔχουσιν, ἐκ ⸀ καθηκονῶ⸀ τοῖς ὅροις [1] κ⸀ βόρεια πόλεως [b] Αρχῆς παροικοῦσης. Δανῖται ⸀ τῆς κοιλης ὅσα πρὸς δυόμενον τέτραπται τ⸀ ἥλιον λαχάνουσιν, [c] Αζώτῳ κ⸀ [d] Δώροις ὁριζόμενοι· Ιάμνιάν τε πᾶσαν κ⸀ [e] Γέτθαν, ἀπ' [f] Ακάρωνο⸀ ἕως τ⸀ ὄρους ἐξ ⸀ [g] Ιούδα ἤρκτο φυλή.

κγ'. [h] Καὶ ἓξ μὲν ἔθνη, τῶν ὑῶν τ⸀ Χαναναίων φέρουσα τ⸀ ἐπωνυμίαν, διεῖλεν ἴσως Ιησοῦς, κ⸀ τ⸀ γλῶ⸀ τ⸀ ἐννέα [i] κ⸀ τ⸀ ἡμισείᾳ Φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθ⸀. τ⸀ γὰ⸀ [k] Αμορέων, κ⸀ αὐτλῶ ἴσως ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλεμένῳ, Μωϋσῆς ἤδη πρεσειληφὼς νενεμήκει τ⸀ δυσὶ Φυλαῖς [l] κ⸀ τ⸀ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ ⸀ πρότερον [m] δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα ⸀ [n] Αρκαίους ⸀ [o] Αμαθίους ⸀ [p] Αεθαίους ἀδιακόσμητα λῶ.

κδ'. Ιησοῦς δὲ, τ⸀ γήρως ἐμποδίζοντο⸀ ἤδη πεύσεσθαι ὅσα ⸀ νοήσει, τῶν τε μετ' αὐτὸν [q] τλῶ ἡγεμονίαν ⸀δραλαβόντων ἀμελῶς πρὸς τὰ κοινῇ συμφέροντο⸀, [r] παρήγγελλε Φυλῇ ἑκάστῃ, τὰ ὑπὸ τῶν Χαναναίων μηδὲν [s] ὑπολιπεῖν ἐν τῇ καθακεκληρωμένῃ γῇ· τλῶ γὰ⸀ ἀσφάλειαν αὐτοῖς ⸀ τλῶ Φυλακλῶ τῶν παρῴων ἐθῶν [t] ἐν μόνῳ τούτῳ ⸀ Μωϋσῆ αὐτοῖς εἶναι προειπεῖν, ⸀ τοῦτ' [v] αὐτὸς πιστεῦσαι· καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ ⸀ τριάκοντα πόλεις ἀποδοῦναι. προειλήφεισαν γὰ⸀ ἤδη κ⸀ τλῶ [x] Αμορέων τὰς δέκα. τούτων τρεῖς ἀπονέμῃ τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτῇς· πολλὴ γὰ⸀ λῶ προύνοια τ⸀ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέταξε παραλιπεῖν· τῆς μὲν ἓν Ιούδα φυλῆς [y] Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Εφραίμου, [z] τῆς Νεφθαλίτιδο⸀ ⸀ Κεδέσλω. ἔστι ⸀ [a] καὶ τ⸀ καθύπερθεν Γαλιλαίας [b] τοῦτο χωρίον. νέμ⸀ ⸀ καὶ τῆς λείας ὅσα λῶ ἔτι λοιπά· [c] πολεί-

μασκὸς, niſi quod regio Nephthalitarum poſſit dici Damaſcum verſus ſe ad ortum extendere. In cod. MSto legitur δίχα Δαμασκοῦ, non μίχα. REL.

y Ορους] Ορους τ⸀ Ιορδ. *Vat.* ὄρους, κ⸀ τ⸀ Ιορδ. *Big.* & *Samb.* ὄρους τ⸀ ⸀ Ιορδ. π. αἳ κ⸀ τλῶ ὁρμλῶ &c. *Gall.* 1.

z Εχουσιν,] Εχουσι τοῦτο καθήκοντο⸀ *Big.* & *Samb.*

1. *Attingente fines boreales urbis Arces finitimæ.*] *Al.* qua fines ſunt Arces urbis ſeptentrionem verſus ſitæ.

a Καὶ⸀ βόρεια] Καὶ⸀ τὰ βόρεια *Vat.* & *Gall.* 1.

b Αρκῆς] *Samb.* rurſum ἄρκης, ut alibi Joſephus & Scriptores alii ſolent. BERN.

c Αζώτῳ κ. Δώροις] Azoto & Doris. Si Danitarum regio ſe ab Azoto ad Dora extendit, quomodo Benjaminitarum regio a Jordane ad mare ſe extendit? uti mox dixit. Debuit enim ita perrumpere regionem Danitarum. An Γαδώροις pro Δώροις legendum eſt? REL.

d Δώροις] Nam ex דֹּאר Joſ. c. 19. 41. fecerant Hieronymus Græcuſque Interpres σαρφὰ, Maſoretæ Judaicæ Zoraa, Joſephus ſono ficco ὄωρος pro ζῶρος: ut ſupra γαδώρων pro γαζάρων. Haud pertigit ſane Danitarum ſors certa v. 47. ultra Joppen longe ad *Doram* ſeu *Loros* ſub Carmelo. Quinetiam celebrior illa Dora aliis omnino literis ſcribitur apud Hebræos דאר. Niſi vero hæc ſuffecerint Criticis ſacris, ſcribatur illico ζώροις aut σώροις in verſu Joſephi. BERN. Sono ficco Δώροις pro Ζώροις, ut ſupra Γαδώρων pro Γαζάρων.

e Γέτθαν.] Miſere *Samb.* & *Big.* τιτῶν ἀπαναγῶ⸀. Typus vernaculus hujus urbis נת גיתא ſeu *Gath*. Syriacus vero, quem Græci ſolent imitari, גתרא *Gitta*. A ſitu denique γιωλόφῳ nomen illud volo traductum, potius quam ἀπὸ τ⸀ λιῶν. *Epiphanius* ſuo in exemplari reperit γίτλαν ἀπ' ὠείρων⸀: quomodo Maſoretæ עקרון, *Hecron*, enuntiant. BERN. In quibuſdam *MSS.* Γίτων. Urbs hæc Hebræis *Geth* ſeu *Gath*. Syris vero, quos Græci ſolent imitari, *Gitta*.

f Ακάρων⸀] Ακκάρων⸀ *Vat.* Εκέρων⸀ ſive Εκκέρων⸀ legerat *Epiphan.* quo modo Maſorethæ *Hecron* enunciant.

g Ιούδα ἤρκτο Φυλή.] Η Ιούδα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ ἓξ μὲ ἔθνη,] Καὶ ἐς μὲ ἔθνη *Gall.* 1. κ⸀ ἓξ ἃ ἴσῳδε ἔθνη *Big.* & *Samb.*

2. *Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit,*] *Regionum itaque devotarum ſex inter Iſraelitarum tribus 9½ hoc pacto diſtribuebantur. In Amoræa vero, ſeptima illa ſedes erat Chananitarum, duas tribus cum ſemiſſe trans Jordanem pridem conſtituerat Divinus Moſes, Num. c. 32. 33. Deut. c. 3. 9. c. 7. 1. & c. 31. 3. Joſ. c. 12. 8. & c. 13. Verum ad provincias ceteras nequam Chananis haud pertenderat ars aut peragratio Geometrarum Hebraicorum. Necdum adeo propulſi fuerant loco* Sidonii, Arucæi, ערקי Haraci, *Gen. c.* 10. 15. & v. 14. τ⸀ ⸀ Ηλιπ. *i. e. ex magno Commentario Breſit*, עקם רלובנן, Ab Arca Libani. Amathæi *vel* ἀμαθίοι, *l.* 1. *c.* 6. §. 3. *Originum*; *in Hebræo* חמתי Chamathi, *incola* Emath *ſeu* Hamah ⸀: *quæ* Epiphania *in ſcriptis Græcorum, ut Joſephus, Auctor* Χρονικὸς μεγάλης *f.* 79. *a.* & Geographia Abulfedæ *domini iſtius ditionis, fide certa comprobant contra plures aliter ſentientes. Aut* Arathæi, *prius iidem & correctius* ἀρεδαῖοι *apud Flavium, in Lege Sanctiſſima* ארודי Arudi *vel* Arvadi *Poſſunt ſane cum Breſit rabba* Arethuſii *eo nomine intelligi, non* Aradii *convenientius propiuſque Aſeritis, non* Antaradii *Paraphraſtæ Solymitarii.* Arethuſios *etiam dici voluit Uzielida, cum* λαοδικεῖοι *ſubſtituit pro* ארודי *codicis Hebræi, aut voluit* Laodicenos. *Quatuor autem verbis (quod vides) ex Geneſi repetitis exponit Joſephus tres verſus Joſuæ c.* 13. *v.* 4, 5, 6. *totidemque Jud. c.* 1. *v.* 31, 32, 33. BERN.

i Καὶ τῇ ἡμισείᾳ] *Coll. Big.* Καὶ τῷ ἡμίσει (ἥμισυ *Coll. Voſſ.*) Φυλῆς Μανασσῆ.

k Αμορέτιν,] Αμορεῖτιν *Samb.* Vide p. 260. v. penult.

l Καὶ τῇ ἡμισείᾳ.] Καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Δεδηλώκειν.] Pro ἐδεδηλώκειν. In *Gall.* 1. δεδηλώκαμεν.

n Αρκαίους] Αρκαίους *Procopius.* Vide l. 1. c 6. §. 2. Eſt qui malit Αρκαίους.

o Αμαθαίους] Ita *Big. Samb. Vat. Epiphan.* & *Procop.* ab Αμάθη, quæ *Epiphania* Græcis. in *Editis* Αμαθίους.

p Αεθαίους] *Baſ.* & *Gen.* ἀμαθίους κ⸀ ἀεθίους. Potius ἀρυκαίους κ⸀ ἀμαθίους κ⸀ ἀεθίους cum Procopio, qui ipſe Palæſtinus fuerat oriundo, ad κληρυχίαν ſacram, *Licet vero qui volet ex Joſephi quinto Antiquitatum libro petere, quod de expoſitione Sortium clarius habet. Caterum alio ordine Sortes ſupputavit. Sciendum inſuper, quod ea quæ circa Sidonem, Arucæos, Amathæos, Aradioſque ſunt, inculta erant.* Hæc pius Sophiſta poſt Flavium. BERN. Ita *Bernardus* cum *Vet. Interpr. Baſ.* & *G.* Αεθαίους *Big. Samb.* & *Vat.* Αεθδαίους *Procop.* Forſan Αεθδαίους ex Hebraïco *Arudi*, niſi malis Αεθδαίους.

q Τλῶ ἡγεμονίαν] *Samb.* & *Big.* τλῶ ἡγεμονίαν. *Fortaſſe quod Joſue ſenio impeditus fuerat, cæterique poſt ipſum duces ſegnius egiſſent*, Procopius declaravit ex his originibus. BERN.

r Παρήγγελλε] Παρήγγελέ τι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Υπολιπεῖν] Υπολείπειν *Big. Samb.* & *Vat.*

t Εν μόνῳ τούτῳ] Εν μόνῳ τούτῳ βλαφθῆναι κ⸀ Μωϋσλῶ αὐτοῖς ἤδη προειπεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

v Αὐτὸς πιστεῦσαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

x Αμορέων] Αμορραίων *Big. Gall.* 1. & *Samb.* à manu ſecunda, Αμμωαίων à prima. Videſis *Annott.* ad p. 260. v. penult.

y Χεβρῶνα,] *Al.* Χέβρωνα.

z Τῆς Νεφθαλίτιδο⸀ ⸀ Κ.δίοιλω.] Κεδεσὼν ⸀ τ⸀ Νεφθαλίτιδο⸀ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis* Κεδίσιν pro Κεδίσλω.

a Καὶ τ⸀ καθυπερθεν] Καὶ omittunt *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

b Τοῦτο χωρίον.] Τοῦτο τὸ χωρίον *Samb. Big.* & *Vat.*

c Πλείστη δ' ἐγεγόνη.] *Baſ.* & *Gen.* πλείστη ⸀ γεγόνη accentu Urbis, *Samb.* Oſcitando legerat Interpres Scholaſticus πλείστη ⸀

γη

ση δ' ἐγεγένη. καὶ μεγάλως πλήττως [d] περιεβέβλητο, καὶ κτηνῆ πάντες καὶ [e] κατ' ἰδίαν ἕκας⊙, [f] χρυσῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης [g] ἀποσκευῆς ἕνεκα· [h] τετραπόδων δὲ πλήθως, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, περιγινόμενα.

κέ. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν [i] Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμορραίαν ἱδρυμένοις · συνεχώρησον δ' αὐτοῖς [k] πεντακισμύριοι ὁπλῖται · ἔλεξε τάδε. "Ἐπεὶ [l] ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ "δεσπότης τῶν Ἑβραίων ἔθνους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην "ἔδωκε, καὶ [m] κτησεῖσιν εἰς ἅπαν ἡμετέραν Φυλά- "ξειν ὑπέσχηται, [n] συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' "ἐκπολεμοῦντα τὴν ἐκείνῳ δεομένοις [o] αὐτὸς εἰς ἅπαν⊙ "προθύμως ἐβούλατο · δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι δυσ- "κόλου μεμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φιλοῖ "τῆς προθυμίας ὑμῶν, [p] ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσῃ "ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ "μὴ [q] τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βεβαιοτέραν. [r] χάρις "τε σοὶ ὑμῖν ὧν συνίεσθε κινδύνων, καὶ ἐχὶ νῦν "μόνον, [s] ἀλλὰ εἰς ἅπαν ἔτως ἔχομεν, ὄντες ἀγαθοὶ "μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ προθῆναι τῇ διανοίᾳ πρᾳ- "τῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τὴν ἐπι- "λαυσιν τῶν ὑπαρχόντων [t] ὑμιν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς "[v] ἀνεβάλλεσθε, καὶ [x] πονήσαντες εἰς ἃ νῦν σπουδὴ "θεῷ κατέῤῥεμεν, [y] ἔπειθ' ἕτως σκέψασθε αὐτῶν με- "ταλαμβάνειν. [z] γέγονε δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγα- "θοῖς ἐκ τῶν σοὶ ὑμῖν πόνων πλεῖστ⊙ ἄφθον⊙, "λείαν τε πολλὴν ἐπεξομένοις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυ- "ρον, καὶ τὸ τέτων [a] ἔτι πλέον ἢ παρ' ἡμῶν εὐ- "πορία, καὶ πρὸς ὅ, τι βεληθείητε κατ' ἀμοιβὴν "προθύμου. ἅτε γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, "καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντ⊙· ὅτ' ἔστιν "ὅθεν ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν "ὑμᾶς ἔτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ θαρσοῦντα- "λέως μηδένα [b] τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπο- "λαμβάνειν· μηδ', ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔτός ἐστιν, "ἑτέρους ἡμᾶς [c] νομίσητε καὶ ἀχὶ Ἑβραίους. Ἀβραάμου "γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν, οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες, "θεὸς τε [d] εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν "αὐτῶν παρήγαγε εἰς τὸν βίον· ὃ τῆς θρησκείας [e] ἔπι- "μελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς διὰ Μωϋσέως

reliquum erat *Israëlitis* partitur: copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes & privatim ſinguli magnis affluebant divitiis, propter vim ingentem auri & veſtium ac reliquæ ſupellectilis; tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta vix numero comprehendi potuit.

25. Poſt hæc itaque advocato in concionem exercitu, ad eos qui ultra Jordanem juxta Amorræam ſedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui una expeditionem ſuſceperant) hunc in modum loquutus eſt. "Cum "Deus, & pater & dominus Hebræorum gentis, "hanc *nobis* terram poſſidendam dederit, poſſeſ- "ſamque ſemper ſe nobis conſervaturum eſſe pro- "miſerit, ope autem veſtra & auxilio egentibus "promptiſſime ad omnia, prout Deus præcepe- "rat, voſmet obtuleritis; æquum eſt, cum nihil "præterea arduum ſuperſit, ut vos jam requie- "tem habeatis, dum veſtræ alacritati parcimus; "ut ſi ea rurſum nobis opus eſſet, ad pericula im- "minentia *depellenda* paratam habeamus, & non, "*quaſi* præſentibus defatigatam, in poſterum tar- "diorem. Gratias itaque vobis pro diſcriminibus "una nobiſcum aditis *habemus*, & non nunc ſo- "lum, ſed in omne ævum pariter habituri ſumus; "ita à natura comparati ut amicos recordemur, "& in memoria retineamus quæcunque veſtra "ope nobis provenerunt, quodque bonorum ve- "ſtrorum fruitionem propter nos diſtuleritis, & "*nobiſcum* laborantes circa ea quæ Dei benignitate "*tandem* aſſequuti ſumus, poſt hæc vobis ita vi- "ſum fuerit propriorum participes fieri. Magnæ "autem ad veſtras facultates ex communi no- "ſtrum utriuſque labore acceſſere divitiæ, (ut qui "prædæque multum atque auri & argenti hinc "abducturi eſtis) &, quod pluris eſt quam iſta "omnia, noſtra benevolentia, atque alacritas ad "beneficium quodcunque volueritis referendum. "Iis enim, quæ præceperit Moyſes, ne tantillum "quidem excidiſtis, contempta mortui auctorita- "te: nec quicquam eſt, pro quo vobis gratias non "agimus. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſio- "nes dimittimus, ac obſecramus ut veſtram no- "biſcum cognationem nullis terminis definiri exi- "ſtimetis; neve, quod inter nos fluvius hic inter- "meet, alios nos eſſe cogitetis quam Hebræos. "Omnes enim ab Abramo ſumus, qui vel hanc "vel illam ripam incolimus, ac unus Deus tam "noſtros quam veſtros majores in vitam eduxit: "cujus cultui vobis cura adhibenda eſt, eique "reip.

Poſt hæc auxilia Transjordania cum ſpoliis ingentibus, multis gratiis, monitis piiſſimis, magniſque votis dimittit Imperator. Joſ. c. 22.

γῆ γεγόνει. BERN. Πλείστη ἢ γεγόνει ſolus *Samb.*

[d] Περιεβέβλητο,] *Gall.* 1. ἐβεβλήθη. BERN.

[e] Κατ' ἰδίαν] Amplius dicunt *Big.* & *Samb.* ex libro ſacro, καθ' ἰδίαν ἕκας⊙ χρυσῦ τε καὶ ἀργύρου, בכסף ובזהב, καὶ ἐσθήτων &c. Verum *Baſ. Gen. Gall.* 1. & *Epiphanius* nihil de metallo frequentiori, ferro, ære, aut etiam de argento. Tandem *Samb.* ἀποσκευῆς ἕνεκα. BERN.

[f] Χρυσῦ τε] Χρυσῦτε καὶ ἀργύρε & ἐσθ. ſoli *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[g] Ἀποσκευῆς ἕνεκα·] Ita cum *Samb.* ut ſupra, p. 270. v. 16. in cæteris ἐπισκευῆς.

[h] Τετραπόδων] Πλήθ⊙ ὅσον οὐδὲ ἀριθμῷ μ. ἦν περιγινόμενα *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* niſi quod περιγινόμενα habeant *Samb.* & *Vat.*

[i] Ἰορδάνην] Tanto numero liber omnis, ſive Latinus ſive Græcus. Hoc credes eſſe ex vitiis vetuſtis & rubiginoſis Joſephi, pro τετρακισμύριοι: aut id quod dixi ad Lemmation, æquo animo recipies. Quinvero *Zonaras* ſummam eandem reddit his verbis, ἐξακοσιαχιλιάρχ⊙ τὸν ὅπλα τῶν δύο Φυλῶν καὶ ἡμιστείας, πενταχισμυρίους ὅλους, ὅτε τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπέτρεπεν ἀπιέναι. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἰόρδανον in reliquis.

[k] Πενταχισμύριοι ὁπλῖται] Ita in omnibus libris tam *Gr.* quam *Lat.* aſſentiente *Zonara.* Tantum quadragies mille milites, expeditos, numerat *Joſ.* c. 4. v. 13; at *Joſephus* forſan (ut conjicit *Bern.*) hunc numerum auxit parte quinta propter impedimenta.

[l] Ὁ Θεὸς,] Ita cum maxima parte codicum *Epiphanii.* ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ, δεσπότης in *Editis*, *Aliiſque.* ὁ Θεὸς, πατὴρ καὶ δεσπ. *Samb Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[m] Κτηθεῖσαι] Κτηθεῖσαν *Big.* & *Gall.* 1.

[n] Συνεργίας] Ita *Big.* & *Samb.* in *Aliis* συνεργείας.

[o] Αὐτὸς] Εαυτὸς *Samb. Gall.* 1. & *Hen.* αὐτοῖς *Vat.* & *Samb.* manu altera.

[p] Ἵν' εἰ] Ita *Big. Samb.* & *Gall* 1. in *Editis*, *Aliiſque*, ἢν εἰ καὶ π. & dein ἔχωμεν.

[q] Τοῖς νῦν καμοῦσιν] Τὸ νῦν καμοῦσαν αὖθις *Gall.* 1. τοῖς νῦν συνκαμοῦσαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βεβαιοτέραν *Epiphan.* vel τῇ νῦν καμούσῃ αὖθις βεβαιοτέραν *Epiphan.*

[r] Χάρις] Χάριν τε ὧν *Gall.* 1. χάριν τε ὑμῖν ὧν *Vat.*

[s] Ἀλλὰ εἰς ἅπαν] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἀλλ' ἀεὶ πάντας ἔτως ἔχειν ἱμᾶς ὄντας ἀγαθοὺς *Gall.* 1. in *Editis*, ἀλλ' εἰς πᾶν ἔτως μᾶς ὄντας ἀγαθοὺς μεμνῆσθαι &c. & dein παρ' αὐτῶν ὑμῖν.

[t] Ὑμῖν] Lege ἡμῖν. COCC.

[v] Ἀνεβάλλεσθε.] Sic cum *Samb.* (& *Coccejo*) ἀνεβάλεσθε *Big.* in *Editis*, *Aliiſque*, ἀναβάλεσθε.

[x] Πονήσαντες] *Baſ.* & *Gen.* ἀναβάντες, καὶ ποιήσαντες. Aliter *Big. Samb. Gall* 1. & *Epiphan.* Imo *Gall.* 2. καὶ συμπονήσαντες. BERN. Ita *Bernardus*, quod in *Editis* fuerit ποιήσαντες, & in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. συμπονήσαντες.

[y] Ἔπειτ' ἕτως] Ita *Big.* & *Samb.* (ἐπεὶ ἢ *Coll. Voſſ.*) ἐπεὶ ὕτως *Baſ. G. Aliique.*

[z] Γέγονε δ'] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γέγονε πρὸς τοῖς *Baſ. G. Aliique.*

[a] Ἔτι πλέον] Ετι πλεῖον *Big. Samb.* & *Vat.* Eſt qui malit ἐπιπλέον.

[b] Τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας] Τῆς πρὸς ὑμᾶς *Samb.*

[c] Νομίσητε] Νομίσετε *Big.* & *Samb.* (νομίσητε *Coll. Voſſ.*) ἡμᾶς εἶναι νομίσητε *Vat.*

[d] Εἷς τοὺς] Εἷς ὃς τούς τε *Samb.* (*Voſſ. Coll.*) *Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[e] Ἐπιμελεῖσθαι] Ἐπιμελέσθαι, καὶ πολιτείας, ἣν, & mox φιλ. ἔχειν.

"reip. formæ, quam ipſe per Moyſem inſtituit, "omnia diligenter obſervando. Quo quidem fiet, "ut, dum in his permanseatis, Deus vobis propi- "tius futurus ſit & adjutor; ſi vero ad aliarum "gentium mores imitandos deſciveritis, & ille ge- "nus veſtrum averſabitur". Hæc cum dixiſſet, & unumquemque magiſtratuum ſingillatim, communiterque turbam univerſam ſalutaſſet, ipſe quidem ſubſtitit; eos autem non ſine lachrymis proſequebatur populus, atque ægre ab invicem diſceſſerunt.

Fratres ſuos populus lachrymis proſequitur.

26. Itaque cum fluvium trajeciſſet tribus Rubeli & Gadis, & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſequuti, altare ſuper ripam Jordanis ſtatuunt, in monumentum apud poſteros & ſignum *fraternæ* neceſſitudinis cum iis qui *terram* trans Jordanem incolerent. Qui vero ex altera parte Jordanis erant, audientes aram à dimiſſis exſtructam eſſe, non tamen qua voluntate eam erexerant, ſed ad novum cultum Deoſque peregrinos introducendos, *rumori* diffidere noluerunt, ſed religionis calumniam pro re veriſimili reputantes, arma corripuerunt, ad eos, qui altare collocaverant, vindicta perſequendos, fluvium tranſituri, & ob patrios ritus violatos pœnas ab iis exacturi. Exiſtimabant enim non tam cognationis & dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis, & iſtius quo gaudet cultûs rationem habendam eſſe. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem ſeſe accinxerunt: Jeſus autem & Eleazarus pontifex cum ſenatu ipſos cohibebant, ſuadentes ut ſermonibus prius qua mente id feciſſent experiri vellent; deinde ſi forte malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis eos aggrederentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineeſem Eleazari filium, & cum eo decem alios præcipuæ apud Hebræos dignitatis, ut ex iis reſciſcerent quid ſibi voluerint altare ſuper ripam fluvii poſt tranſitum ſtatuentes. Ut vero illi fluvium trajecerant & ad eos venerant, *ſtatim* advocata eſt concio, & Phineeſes *in medio* ſtans, "majus illos in ſe peccatum admiſiſſe, aje- "bat, quam ut verbis reprehenſi in poſterum *ca-* "*vere* admoneantur. Sed ipſos, non, ad culpæ "magnitudinem reſpicientes, protinus ad arma & "ad ultionem manibus ſumendam accurriſſe; ſed "de cognatione cogitantes, atque ſpe fretos quod "fortaſſe verbis ad ſanam mentem reduci poſſint, "hanc legationem ſuſcepiſſe: ut, cauſa cognita, "qua moti altare exſtruxiſtis, non temere vos ar- "mis perſequi videamur, qui pio animo aram *for-* "*ſan* poſuiſtis, juſteque vos ulciſcamur modo ac- "cuſationem veram eſſe conſtiterit. Vix enim "credere potuimus, vos, qui Dei voluntatem per- "ſpectam habuiſtis, & legum, quas ille vobis de- "dit, auditores exſtitiſtis, disjunctos à nobis & "ad ſortem propriam jam reverſos, quam gratiæ "Dei ejuſque veſtrum curæ & providentiæ ac- "ceptam debetis, illius *tam cito* obliviſci poſſe, at- "que, Tabernaculo & arca & altari patrio reli- "ctis, Deos alienos introducere, moribus Chana- "næorum pravis obſequutos. Sed nihil mali com-

Phineeſem atque Decemviros, quos de altari propter fluvium conſtructo expoſtulatum miſerat Jeſus, reſponſo ſuo placant Iſraëlitæ Transjordanii. Joſ. c. 22.

"διέταξε, φυλακὴν [f] ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόν- "των μὲν τούτοις, καὶ τοῦ Θεοῦ παρέξοντος [g] εὔνουν "εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν· ἐκτραπέντων δ' εἰς ἐπι- "ρων ἐθνῶν μίμησιν, [h] ἀποτραφησομένου τοῦ ἡμε- "μῶν". ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέ- λει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν [i] ἅπαν ἀσπασά- μενος, αὐτὸς μὲν [k] κατέμεινε· πομπεύουσι δ' αὐ- τοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτί, καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπε- λύθησαν.

κς'. [k] Καὶ διαβᾶσι σφᾶς τὸν ποταμὸν ἥτε [l] Ρουβηλὶς φυλὴ καὶ [m] Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν [n] Μανασσιτῶν αὐτοῖς συνεῖποντο, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης [o] ἱδρύονται [p] Ἰορ- δάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηγενομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν [p] κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκέ- σαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσαντο τοὺς ὑπαλυθέντας, οὐ μετὰ τῆς ἐκείνοι γνώμης ἀνέστησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ νεω- τερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπι- στεῖν, ἀλλὰ περὶ τὴν πάτριον θρησκείαν τὴν Ἀβροδόλου πιθανὸν νομίζοντες, ἐνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ βωμοῦ ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κο- λάσοντες αὐτοὺς τῆς παρανομίας τῶν πατρίων ἐθῶν. ὁ δὲ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ τιμᾶν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενον χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς· ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ἰησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεαζά- ρου καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλλόντες [q] ὑπομεῖναι αὐτῶν τὴν γνώμης λαβεῖν πρῶτον, [r] ἐπεὶ ἂν κακοήθη. μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβύτας πρὸς αὐτούς, Φινεέσου τὸν υἱὸν Ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν τι- μῇ πρὸ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες τὸν βωμὸν ἔπι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διέβαντες ἔρη- σαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων [s] ἐκκλησία συνελέγη, φασὶ Φινεέσης, "μείζω μὲν αὐ- "τοὺς ἁμαρτεῖν, ἔλεγε, ἢ ὥστε λόγοις ὑπομνηθέντας [t] "νενουθετῆσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. πλὴν ὅ, πρὸς τὸ "μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας, δίκης [v] ἐφ' ὅ- "πλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν πιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ "τὸ συγγενὲς καὶ τὸ ταχὺ καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι "σκοπήσαντας, ἵνα πρῶτον μὲν τὴν πρόσθειαν· ἵνα τὴν "αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευ- "άσαι, μήτε παρὰ δίκης δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς "κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, [x] καὶ "δικαίως ἀμυνώμεθα τὰ Ἀβροδόλης ἐλεγχθείσης ἀλη- "θῶς. ὁ δὲ ἠξιώμεν ὑμᾶς πεῖραν τοῦ θεοῦ γνώμης "ἐντὸς γεγυμνασμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν [y] δεδω- "κεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, Ἀβροδυχθείσης ἡμῶν καὶ "παρούσης εἰς τὸ ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ Θεοῦ "καὶ τὰ ἐκείνου θεῖ [z] ὑμᾶς εὐσεβείας ἐλάχετε, λήθην "λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸν κιβωτὸν κα- "ταλιπόντας τὸν βωμὸν τὸν ἡμῖν πάτριον, ξενικοὺς θεοὺς "ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς εὐσεκεχωρηκότας. "ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ περαιτέρω "μὴ

χειν. *Vet. Interpr.* ἐπιμελῶς τε, καὶ πολιτείας, ἣν αὐτὸς θεὸς Μωϋσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχειν τὴν πᾶσαν *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἐχοντας πᾶσαν.] Ἐχειν τὴν ὅπασαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

g Εὔνουν εἶναι] Εὔνουν αὖ εἶναι καὶ σ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quo fere modo & *Epiphan.*

h Ἀποτραφησομένου τοῦ ἡμῶν] Ita *MSS.* omnia, tam Gr. quam *Lat.* in *Editis* ἀποστραφησομένου τοῦ ἡμῶν.

i Ἅπαν] Vox ὅπαν deſideratur in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.*

k Καὶ διαβᾶσα] Διαβᾶσα δὲ τὸν π. in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Διαβᾶσα δὲ τὸν π. in *Editis.*

l Ρουβηλὶς] Ρουβήλου *Vat.*

m Γαδὶς,] Ita *Samb.* & *Big.* Γάδου *Vat.* in *Editis* Γάδδις.

n Μανασσιτῶν] *Al.* Μανασσιῶν.

o Ἱδρύονται] Ἱδρύσατο solus *Vat.*

p Καθοικησομένους] Ita velim cum *Epiphanio.* κατοικησομένους *Baſ.* & *Gen.* κατοικημένους libri quatuor è ſcriptis. Mox *Gall.* 1. Θείων. & idem τὸν βωμὸν ἱδρ. BERN. Ita *Vat. Baſ.* & *G.* κατοικημένους in quatuor *MSS.* κατοικησαμένους amplexus eſt *Bern.*

q Ὑπόσχεσιν αὐτῶν] Ἀπόσχεσιν *Samb. Big.* & *Vat.*

r Ἐπειτ' ἂν] *Al.* ἔπειτ. ἄν γε κ.

s Ἐκκλησία] Ita è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐκκλησίαν συνελέγη.

t Νενουθετῆσθαι] Eo modo *Samb.* pro νενουθετῆσθ. in *Editis* νενουθετῆσθ.

v Ἐφ' ὅπλα] *Big.* ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν χειρῶν τιμωρίαν. Dein *Samb.* καθαλογισμὸν θεῖον. BERN.

x Καὶ δικαίως] Εἰ ἦ δίκαιον ἀμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

y Διδωκεν ἀκροατὰς] Ita *Bernardus* è quatuor *MSS.* ἔδωκεν *Vat. Baſ.* & *G.*

z Ὑμᾶς εὐσεβείας] Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* ἡμᾶς.

a Πα-

"μὴ μανέντες, νόμων ἢ [a] πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην
"λαβόντες. ἀν δ' ὅλως ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ [b] πα-
"ραιτησόμεθα τὸ ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον· ἀλλὰ περαιω-
"σάμενοι τὸν [c] Ιορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ [d] πρὸς
"αὐτὸν τὸν Θεὸν, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν
"ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείρον-
"τες. μὴ γὰρ νομίσητε τῶν διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν καὶ
"τὸ ἔδαφος Θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν
"τοῖς τόποις ἐσμέν· καὶ ἀσφαλῶς ἔχει τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ
"τὴν [e] ἀπ' αὐτῆς δίκην ἀδυώατον. εἰ δ' οἴεσθε τὴν
"ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν,
"ἄθεν [f] κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι,
"καὶ πάτριον ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' [g] εὖ ποιήσετε σω-
"φρονήσαντες, καὶ ὅλοι νεαροῖς [h] μεταθέμενοι τοῖς
"ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων
"καὶ γυναικῶν, μὴ παρασχεῖν [i] ἡμῖν ἀνάγκην ἀ-
"μυνάσθαι. [k] ὡς οὐ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν σωτηρίας,
"καὶ τὰ φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμέ-
"νης, ὅτω [l] βεβουλεῦσθε· λόγοις ἠπηδημένα συμφέ-
"ρειν [m] ὑπολαβόντες, ἢ πείρᾳ ἔργων καὶ πολέμου μεῖ-
"ναι.

κζ. Τοσαῦτα δὲ Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ περιε-
στῶτες τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ πλῆθος [n] αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο
περὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, "καὶ μήτε
"συγγνώμης τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστῆναι, μήτε καινοτε-
"ρισμὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν, [o] ἑλέγον· ἀλλὰ Θεὸν τε
"ἕνα γνώσκειν τὸν Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τὸ [p] πρὸς τὸ
"σκηνῆς βωμὸν [q] χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸ μέν-
"τοι γε νῦν ἀνασταθέντα, διὰ ὃν καὶ ὕποπτοι γεγόνασιν, ἀ
"κατὰ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ὂν ὅπως εἴη καὶ τεκ-
"μήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀ-
"νάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
"[r] οὐκ ἀφ' ἁβάσεως ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡ-
"μῖν [s] τοῦ ὅλου τοιαύτη τὸν βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι
"γλώσσα ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔ-
"χοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ'
"οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι, τοῦ Ἀβραμ
"γένους ὄντες, νεωτέροις ἐπιχειρῆσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συ-
"νήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".

κη'. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆν
πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγειλε τῷ λαῷ.
ὁ δὲ, χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν [t] αὐτὸς
μέλλει, μηδὲ εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ
ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίᾳ ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ
θυσίας [v] ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆ-
θος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικί-
μοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, [x] ὑπέργηρως δὲ
ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα
τῶν πόλεων, καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ [y] τὴν γερουσίαν, καὶ δὴ πλῆ-
θος ὅσον ὢν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν,
τάς τε διεργασίας δὲ Θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς·
[z] πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ χήματος εἰς τοῦτο

"meruisse videbimini, ad pœnitentiam adducti,
"& non ad majorem insaniam prolapsi, è contra
"vero leges patrias reveriti & memoria complexi.
"Quod si in delictis persistatis, nullum pro legibus
"laborem detrectabimus; sed, fluvio superato, ea-
"rum ipsiusque pariter Dei honorem tuebimur,
"inter vos & Chananæos nihil interesse existiman-
"tes, sed *vos quoque* similiter ac ipsos perimentes.
"Cavete enim putetis volmet, quia fluvium trans-
"istis, extra Dei potestatem evasisse. Ubique
"autem vos ambit ejus imperium; nec quoquo
"modo licet ejus potentiam & ex ea vindictam
"effugere. Si vero arbitremini *vestrum* ad hæc
"loca accessum obstare quo minus recte sentiatis;
"vobis integrum erit terram iterum dividere, &
"hanc ipsam pecoribus compascuam relinquere.
"Sed bene agetis si ad sanam mentem redeatis, &
"post nova peccata sententiam mutetis. Vosque
"per liberos ac conjuges obsecramus, ne nobis
"necessitatem *vobiscum* dimicandi imponatis.
"Quasi vero vestra omnium salus vobisque cha-
"rissimorum in hac concione sita esset, ita con-
"silium inite, melius esse rati verbis persuaderi,
"quam factorum bellique experimento stare".

27. Cum hæc disseruisset Phineeses, qui præerant concioni populusque ipse universus cœperunt crimina sibi objecta diluere, dicebantque, "se ne-
"que à cognatione defeciisse, neque innovandi
"studio aram erexisse; sed Deum unum agnosce-
"re, Hebræis omnibus communem, atque illud
"æneum ante Tabernaculum positum altare * ad
"sacra facienda. At quod nunc erexerimus, quod-
"que vestræ suspicioni ansam præbuit, non reli-
"gionis ergo exstructum est, sed ut signum sit &
"indicium in omne ævum necessitudinis quæ no-
"bis vobiscum intercessit, atque causa justa cur
"recte *de Deo* sentiamus ritibusque patriis adhæ-
"reamus; & non, ut vos suspicamini, transgressio-
"nis principium. Deus autem nobis testis sit lo-
"cuples, quod eo *solum* nomine aram *hanc* ex-
"struendam esse fecerimus. Unde vobismet me-
"liora de nobis persuadentes, nihil tale nobis im-
"putetis, propter quod morte digni censendi
"sunt, quotquot, ab Abramo oriundi, novis mo-
"ribus studentes à receptis discedunt institutis.

28. Cum autem Phineeses hanc *honestam* orationem habentes collaudasset, reversus est ad Jesum, & quæ illi fecissent populo narrabat. Illi vero, gaudentes quod nulla exercitum colligendi foret necessitas, nec ad cognatorum sanguinem fundendum & bellum cum iis gerendum deducerentur, victimas pro gratiarum actione Deo obtulerunt. Ac post hæc, multitudine ad sua patrimonia dimissâ, Jesus ipse Sicimis agebat. Anno autem post vicesimo (tum enim senio confectus erat) accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, atque è plebe quotquot commode congregare potuit, cum adessent, & illis cuncta Dei beneficia in memoriam revocavit (plurima autem iis contigerant ex humili conditione ad tan-

Josue postrema ad populum adhortatio. Jos. c. 24.

a Πατρίων αἰδῶ] Πατρώων αἰδὼ *Big.* πατρώων αἰδῶ *Samb.* Lis ipsa esto Luciani & consimilium Sophistarum. Qui tamen πάτριος & πατρῶος communius usurpabit, veterrimorum instar Scriptorum haud fecerit. BERN.

b Παραιτησόμεθα] Περαστησόμεθα *Vat.* & *Gall.* 1.

c Ιορδάνην] *Samb. Hen.* & *Busb.* Ιορδάνου ab Interpretibus SS. Bibliorum. BERN. Ιόρδανον *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.* alterum ab interpretibus *SS. Bibliorum* esse existimat *Bern.*

d Πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν,] Vehementius & audacius *Gall.* 1. & *Epiphanius* κ. τῶν αὐτῶν τῷ Θεῷ BERN.

e Ἀπ' αὐτῆς] Ἀπὸ ταύτης *Big.* & *Samb.* ἀπ' αὐτὸ *Vat.*

f Κωλύσει πάλιν] Κωλύει *Big. Samb.* & *Vat.*

g Εὖ ποιήσετε] Ita *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εὐποιήσαιτε.

h Μεταθέμενοι] Μεταθέμενοι *Big.* & *Samb.*

i Ἡμῖν ἀνάγκην ἀμυνασθαι.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑμῖν in *reliquis.*

k Ὡς οὐ τὰ ὑμέτερα] Ὥστε τὰ ὑμ. *Big.* & *Samb.* ὡς οὐ τὰ τε ὑμ. *Vat.*

l Βεβούλευσθε] Ita *Gen.* & *MSS.* Βεβούλευσθαι *Bas.*

m Ὑπολαβόντες,] Ὑπολαμβάνοντες *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

n Αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο] Αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* ac mox ἤρξαντο *Vat.*

o Ἑλεγον·] Λέγειν *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb.* & *Vat.*

p Πρὸς τὸ σκηνῆς] Πρὸ τὸ σκ. *Big.* & *Samb.*

q Χάλκεον,] Vocem χάλκεον non agnoscunt *Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Οὐκὶ ἀφ' ἁβάσεως] Οὐ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τοῦ ὅλου τοιαύτη] Ὡς ἐπὶ τοιαύτη *Vat.*

t Αὐτὸς] Forte abundat. COCC.

v Ἐπετέλει.] Ἐπιτελεῖ *Coll. Big* & *Voss.*

x Ὑπέργηρως δὲ ὢν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπέργηρῳ δὲ ὢν, *mut.* in *Editis*, *Aliisque.*

y Τὴν γερουσίαν,] Eo modo *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* τὰς γερουσίας in *reliquis.*

z Πολλαὶ δ' ἦσαν] Ea enumerat *Josua*, c. 24.

tantam gloriam & rerum abundantiam provectis) Deique voluntati, eis adeo benignæ, obsequium præstare hortabatur, utpote quod sola pietate futura numinis erga eos benevolentia niteretur. Sibi enim jam opportunum esse *dicebat*, è vita discessuro, hujusmodi eis admonitionem relinquere: eosque rogabat ut adhortationem suam memoria *perpetuo* tenerent.

Imperator optimus vita decedit. Jos. c. 24.

29. Et ille quidem, cum ad eos qui aderant hæc verba fecisset, mortem obiit, cum annos vixisset centum & decem. quorum quadraginta cum Moyse, ut ab eo *sibi* utilia disceret, commoratus est: illis vero post obitum imperium habuit quinque & viginti *annos*. Vir autem erat, qui neque prudentiam desiderabat, neque eloquium quo cogitata populo clare enunciaret; sed in utroque summus: tam in operibus & periculis fortis & magnanimus, quam in pacis consiliis magnæ solertiæ, virtutisque ad omne tempus accommodatæ. Sepultus est autem in oppido Thamnæ tribus Ephraïmitidis. Eodem vero tempore moritur & Eleazarus pontifex, sacerdotio Phineesæ filio relicto: ejusque monumentum & sepulchrum exstat in urbe Gabatha.

Moritur & Eleazarus, pontificatu Phineesæ relicto. Jos. c. 24.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τὰς παρούσας ἀφελεχθεὶς, τελευτᾷ, βιὰς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν Μωϋσεῖ μὲν, ἃ δι' διδασκαλίας τῶν χρησίμων, συνδιέτριψε τεσσαράκοντα· χρατηγὸς δὲ μετὰ τοῦτον πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ἐν ἐνδεὴς, μήτε τοῦ τὰ νοηθέντα πρὸς τὰς πολλὰς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἀπορῶν, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἀκρῶν· πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους εὐψυχῶν καὶ μεγαλότολμῶν, πρυτανεύσαι τε τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ εἰρήνου δεξιώτατῶν, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τοῦ ἀρετοῦ ἡρμοσμένῶν. ἐτάφη δὲ ἐν πόλει Θαμνᾷ τῇ Ἐφραίμου Φυλῆς. θνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρῶν ὁ ἀρχιερεὺς, φύσει τῷ παιδὶ τοῦ ἀρχιερωσύνου καταλιπών· καὶ μνημεῖον αὐτοῦ καὶ τάφῶν ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.

CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros DC. *interempta est.*

Ὡς, ἀποθανόντῶ δὲ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπείσθησαν συμφορῶν· καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμῖτις διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Judæ tribus Chananæis bellum princeps infert Jud. c. 1.

HOrum autem post obitum Phineesis vaticinatus est juxta Dei voluntatem, ut in Chananæorum generis excidium Judæ tribus principatum acciperet. nam populo curæ erat cognoscere quid Deo factu optimum videretur. Atque illa *sibi sociam* assumpsit *tribum* Symeonitidem, ea lege ut tributariis è Judæ ditione sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relicti erant.

Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν τελευτὴν Φινεέσης προφητεύει καὶ τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ δὲ Χαναναίων γένους τῇ Ἰουδαίᾳ Φυλῇ παραχωρεῖν τοῦ ἡγεμονίαν. καὶ γὰρ τῷ λαῷ μέλει παντὸς μᾶλλον μαθεῖν τί καὶ Θεῷ δοκεῖ. καὶ συστρατεῦσαι τὴν Συμεωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτελῶν, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κληρουχίας τῷ ποιῶσιν.

II. *Adonibezecus dux Chananæorum capitur, & Jerosolymitanorum urbes expugnantur. Jud. c. 1.*

2. Chananæi autem, rebus illorum tum valde florentibus, cum magno exercitu apud Bezecam *urbem* eos exspectabant, imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem delato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat; nam Adoni Hebræorum lingua dominus dicitur) sperabantque de Israëlitis se victoriam reportaturos esse, quod mortuus esset Jesus. Israëlitarum vero duæ tribus prædictæ cum his congressæ egregie pugnaverunt: & illorum quidem plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam vertentes insequentesque Adonibezecum capiunt. qui, ab illis mutilatus, dixit, "non semper potui latere Deum, "*jam* eadem passus, quibus antea duos & septua"ginta reges afficere non erubui". Et vivum quidem Jerosolymas usque deportarunt: fato vero functum terræ mandaverunt. deinde regionem obierunt, ut urbes expugnarent; &, captis quam-

β'. Χαναναῖοι δὲ, ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ Βεζέκλων αὐτοὺς ὑπαντῶμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκλωῶν Ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ὑπηρετήσαντες· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκλωῶν κύριον, Ἀδωνὶ γὰρ τῇ Ἑβραίων γλώττῃ κύριον λέγεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι Ἰησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς οἱ Ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς· καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν Ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, φησίν· "ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λή"σεσθαι Θεὸν ἔμελλον, ταῦτα πεπονθὼς, ἃ πολλοῖς δυσὶ "καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξας πρότερον οὐκ ἐπε"τράπην". καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ἱεροσολύμων· "τελευτήσαντα δὲ γῇ θάπτουσι. καὶ διεξέσαν αἱρούντες τὰς

---

a Παρεκάλει,] Τιμῇ πάσῃ χαρᾷ post παρεκάλει inserunt *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox τῇ & γε omittunt.

b Αὐτῷ γὰρ καλῶς] Ita in libris omnibus præter *Bas.* & *Samb.* qui habent αὐτῷ γὰρ κ.

c Πέντε κὲ εἴκοσι.] Juxta *Epiphanii* Cod. εἴκοσι καὶ ἕξ.

d Ἀνὴρ δὲ] Ἀνὴρ μήτε συνέσεως οὐδεὶς in quibusdam *MSS.*

e Θαμνᾷ] Hæc est quæ in Sacro Codice Timnath cheres dicitur, diversa a Θαμνᾷ, urbe, unde tempore Josephi nostri regio Thamnitica nomen tulit. REL.

f Κατ' αὐτὸν] Ὑπ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

g Προφητεύει] Perpetuo oraculum per Urim & Thummim προφητείας vocabulo exprimit, ut notavit *Schotanus.*

h Καλῶ] Forte delendum. COCC.

i Τοῦ Θεοῦ βούλησιν,] Articulum præterit *Vat.*

k Ἰουδαίᾳ Φυλῇ] Ἰούδα Φ. *Vat.*

l Τί κὲ Θεῷ ἐοκεῖ.] Τί κὲ τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.*

m Προστολαβοῦσα] Προστολαβοῦσα pro προστολαβοῦσα ὦ vel προσίλαβεν, sicuti p. 265. v. 3. φίροντες pro φίροντες ἦταν vel ἤφιρον.

n Συμεωνίδα,] Φυλὴν post Συμεωνίδα adjiciunt *Big.* & *Samb.*

o Ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων] Forte ἐφ' ᾧτε, ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνῳ ὑποτελῶν καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κληρουχίας τοῦτο ποιῶσιν. COCC.

p Ἐκείνων ὑποτελῶν,] Ἐκείνης *Big.* & *Samb*

q Ἐν αὐτῇ κληρουχίας] Ἐν αὐτῇ τῇ κλ. *Samb.* & *Vat.*

r Τοῦτο ποιῶσιν] Ταὐτὸ ποιῶμεν *Hen.* & *Busb.*

s Βεζέκλω] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* quo fere modo LXX. Ζεβέκλω & mox Ζεβεκλωῶν in *Editis*, *Alisque.* Vetus esse mendum constat ex *Steph. Byzant.* v. Ζεβεκη, qui in vitiosos *Josephi* codices inciderat.

t Γλώττῃ] Διαλέκτῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

v Λέγεται.] *Coll. Voss.* γίνεται.

x Οἱ Ἰσραηλῖται,] Illud οἱ inserui ex *Big.* & *Samb.*

y Δυσὶ Φυλαῖς] Judæ & Simeonis. REL.

z Ἀδωνιβέζεκον.] Ἀδωνιζέβηκον *Iidem.* ut & modo superius.

a Θεὸν ἔμελλον,] Τὸν Θεὸν *Vat.*

b Δυσὶ κὲ ἑβδομήκοντα] Juxta *S. Literas* tantum LXX.

c Διεξέσαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* διῆξεσαν, & mox Ἀφιέντες *Vat.* & *Samb.*

τὰς πόλεις· καὶ ἐξελόντες, ἐπολιόρκουν Ἱεροσόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας· χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ [d] χωρίου.

γ'. Ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Χεβρῶνα· καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. [e] Ὑπελείπετο δὲ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, [f] οἱ διὰ σωμάτων [g] μεγέθη καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμοίαν ἐπίστασιν ἐπιδόξον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα. [h] δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ [i] πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευίταις ἐξαίρετον [k] γέρας ἔδοσαν [l] μετὰ τῶν διχαλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κατὰ Μωϋσέως ἐντολάς· ἦν δ' οὗτος τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. ἐδόασι δὲ καὶ τοῖς [m] Ἰέθρᾳ τῷ Μαδιανίτῃ γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμοιντο. τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις, καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ὅπῃ τὴν ἐρήμην.

δ'. Ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καὶ [o] Συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τὰς Χαναναίας πόλεις ἔλαβον, τὰς δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ Ἀσκάλωνά τε καὶ Ἄζωτον. Διέφευγε δὲ αὐτὰς Γάζα, καὶ Ἀκκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, [p] ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατεπαύσαντο τοῦ ὅπλα.

ε'. Βενιαμίται δὲ, τούτων γὰρ ἦν Ἱερουσάλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν [q] αὐτὴν συνεχώρησαν Φόρους τελεῖν. καὶ ἕτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν εἰς κτήνεσιν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν [r] ἠχόλησαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτην μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ τοῖς τελουμένοις δεκάτοις φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

ς'. Ἡ δὲ [s] Ἐφραΐμων, πολιορκοῦσα Βήθηλα, τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν πόνων [t] ἤνυσεν τὴν πολιορκίαν. οἱ δὲ, καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπεισε συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅπως κομιδῇ τὰ ἀναγκαῖα, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ, σῴζειν τὴν πόλιν, σώζειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· καὶ κατὰ τοῦτο ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἕτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων· οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ'. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλακῶς εἶχον οἱ Ἰσραηλῖται· τὰ δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. [v] τῶν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου [x] ὀλιγώρουν, καὶ τὰ πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅπῃ τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο ἀδίκως τῶν αὐτῶν γνώμῃ τοῦ Χαναναίων· [y] ἔπειθ' ὡς οἰκεῖοι χρήσαιντο πολλὰ κατ'

plurimis, Jerosolymas adorti sunt. Ac parte quidem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes occiderunt: superiorem vero obsidione capere illis ardua res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem castra moverunt ad Chebronem: atque ea *vi* capta *incolas* omnes interficiunt. Relinquebatur autem adhuc gigantum genus, qui ob corporis magnitudinem & formam multum aliis hominum dispares, stupendum erant spectaculum & res auditu horrenda. monstrantur & adhuc etiamnum horum ossa, in nullo iis quæ sub fidem veniunt similia. Et hoc quidem *oppidum* Levitis eximio muneri dederunt cum *agro* duûm millium cubitorum. terram vero *reliquam* Chalebo, juxta mandatum Moysis, donarunt: hic autem erat unus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. Quin & posteris Jethræ Madianitæ, Moysis enim socer erat, terram, ut *eam* habitarent, tribuerunt. patria enim relicta ipsos sequuti sunt, & cum eis erant in deserto. *Chebron vi capta. Jud. c. 1.*

4. At tribus Judæ & Symeonis urbes quidem *omnes* in montanis Chananææ ceperunt; in planitie vero & ora maritima *solas* Ascalonem & Azotum. Illos autem evasit Gaza, *ut* & Accaron: nam cum essent in campestribus & curribus abundarent, impetum in eos facientes damno *semper* afficiebant. Ac istæ quidem tribus, ex bello valde locupletatæ, suas in urbes se receperunt, & arma deposuerunt. *Quæ loca non occuparverint Judei Jud. c. 1. c. 2. c. 3.*

5. Benjamitæ vero, nam horum in sorte erant Jerosolymæ, habitantibus *ea lege* urbem concesserunt, ut eorum vectigales essent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem à cædibus, alii vero à periculis, ad agrorum culturam se contulerunt. Reliquæ autem tribus, & ipsæ Benjamitarum exemplo motæ, idem fecerunt: ac, tributorum solutione contenti, permisere Chananæis à bello vacare. *Israëlitæ contra Dei mandatum Chananæis parcunt, & sibi posterisque incendium acciunt. Jud. c. 2.*

6. Ephraïmitica autem tribus cum copias Bethelis admovisset, multo tempore ac labore obsidioni impenso nihil proficiebat. Illi tamen, quamvis *moram* ægre ferebant, urbi assidere perseverarunt. Postea uno è civibus comprehenso, qui *versus eos* accederet ad necessaria curanda & importanda, incolumitatem illi & cognatis ejus fide data promittunt, si urbem proderet: isque juravit se ea conditione urbem illis traditurum esse. Ac ille quidem, hoc modo proditor factus, cum suis servatur: illi vero, incolis omnibus occisis, urbem occupabant. *Bethela proditione capiunt Benjamitæ. Jud. c. 1.*

7. Ac post hæc Israëlitæ bellum intermittebant aut molliter gerebant: terræ vero colendæ, rebusque rusticis, operam navabant. Hisce autem divitem illis proventum edentibus, luxuria diffluentes & voluptate honestam disciplinam negligebant, legesque & instituta reip. non amplius diligenter audiebant. Deus autem, ejusmodi flagitiis irritatus, oraculo eos admonet, primum quidem quod contra voluntatem ejus Chananæis pepercerint; dein- *Israëlitis increscitur Deus, quod Chananæis pepercerint, & à patria, legum institutione decesserint. Jud. c. 2.*

d Χωρίου.] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεδίου. HUDS. Χωρίου MS. nec enim erat illic loci πεδίον. REL.

e Ὑπελείπετο] Ὑπολελείπτο *Big.* & *Samb.*

f Οἱ διὰ σωμάτων] In *Hamartolo* ὃν διὰ σ. & dein ὁμοίαν θέαμα. Vide *Grotii* Annott. ad Lib. 1. de *Ver. Chr. Rel.* c. 16.

g Μεγέθη] Μεγέθει *Vat.*

h Δείκνυται] Δείκνυ καὶ νῦν ἔτι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Hamart.*

i Πίστιν] Forte πύσιν COCC.

k Γέρας] Nota optimas urbes fuisse, quæ Levitis datæ sunt. Antea illas dixit ἀγροὺς καὶ καλὰς fuisse. REL.

l Μετὰ τῶν διχαλίων] Μετὰ καὶ *Big.* & *Samb.* Hac de re vide p. 204. v. 9.

m Ἰέθρᾳ] Ἰοθόρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ex Ἰοθὸρ *Interpretum* LXX.

n Γαμβρὸς] Vide *Spanhemium* de *Usu Numism.* p. 724. *Edit. Lond.* & ad *Julianum*, p. 72. *Edit. Lipsi.*

o Συμεωνὶς,] Ita *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Epiphanii* aliquot *Codd.* in *Aliis* Συμεωνίς.

p Ἀνεχώρησαν] Ἀνεχώρουν *Vat.*

q Αὐτὴν συνεχώρησαν] Αὐτῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

r Ἠχόλησαν] Εὐχόλησαν *Iidem*, forsan pro εὐχόλησαν, *Atticorum* more neglecto augmento.

s Ἐφραΐμων,] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἡ δὲ Ἐφραΐμ π.

t Ἤνυσεν τὴν πολιορκίαν.] In *MSS.* οὐδὲν ἔσχε.

v Τῶν δὲ κτλ.] Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖς ἐπιδιδοῦσιν *Hen.* & *Busb.*

x Ὀλιγώρουν,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὀλιγώρουν.

y Ἔπειθ' ὡς οἰκεῖοι] Ἔπειτα προλιπεῖν *Hen.* & *Busb.*

deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis *pro clementia* reponerent. At Israëlitæ non solum in magno mœrore erant ex hac Dei monitione, sed & bellum animis abhorrebant; tum quod multa è Chananæis commoda perciperent, tum quod ex luxu ad laborem facti essent segniores. Ac corrumpi jam cœperat Optimatium status: & neque senatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magistratus. Vitam autem in agris agebant, quæstus faciendi voluptati *unice* dediti. Atque in tanta licentia & securitate denuo gravis perturbatio incidit, ac eo usque processerunt ut bello se invicem lacesserent tali de causa.

Historia de uxore Levitæ à Gabaënsibus stupro corrupta & necata. Jud. c. 19. & 20.

8. Vir *quidam* è Levitarum plebe, sortis Ephraïmiticæ, & in ea habitans, ex Bethlemis uxorem ducit. hic autem locus ad tribum Judæ attinet. Cum vero conjugem vehementer amaret, ejusque pulchritudine vinceretur, male se habuit quod pari amore illum non complexa esset. Porro cum illa alieniorem *indies* se gereret, ac ille præterea eo magis amore exarderet, quotidianæ inter eos ortæ sunt querelæ: tandemque mulier iis pressa & gravata, à viro digressa mense quarto ad parentes revertitur. At cum præ amore ægre id ferret maritus, ad soceros se contulit; ac querimoniis discussis cum uxore in gratiam redit. Et quidem *ille* quatuor dies eo loci commoratur, benigne lauteque à parentibus exceptus. Quinta autem die, cum decrevisset domum repetere, circa meridiem egressus est. serius enim filiam dimittebant parentes, atque moram faciebant ad inclinationem diei. Unus autem eos famulus sequebatur; eisque aderat asinus, quo mulier vehebatur. Cum autem circa Jerosolymas essent, triginta enim stadia *jam* fuerant progressi, famulus suadebat, ut aliquò diverterent, ne nocte iter facientes in pericula & difficultates inciderent, præsertim cum non longe abessent ab hostibus, tempore *isto* etiam familiaria parum tuta & suspecta reddente. Verum Levitæ non placuit id consilii, ut alienigenarum uteretur hospitio; (nam Chananæorum urbs erat) sed *melius esse* censebat, ut viginti stadiis emensis ad Israëlitarum urbem diverterent. Illique cum assensum esset, inde pervenerunt ad Gabam tribus Benjamitidis *oppidum*, cum sol jam occubuisset. Ac nemine eorum, qui tum in foro versabantur, eos domum ut hospitio exciperentur invitante, senex rure *ex opere* rediens, qui de tribu quidem erat Ephraïmitide, Gabæ vero tum commorabatur, illi obviam factus, quærit ab eo quisnam sit, & quam ob rem *illuc* veniens, sub tenebras necessaria ad cœnam sibi peteret. Cui ille se quidem Levitam esse fatetur, uxoremque à parentibus domum abducere: habitare vero se referebat in sorte Ephraïmitide. Senex autem cum propter cognationem, tum quod ipse * in eadem tribu domicilium habuerit, & porro quod *fortuito* in eum inciderit, voluit ut apud se in hospitium diverteret. Gabaonitæ autem quidam adolescentes, qui mulierculam in foro viderant, *ejusque* formæ venustatem admirati

---

z Ἀγεγῆς ἡδονῆ] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἦσαν δὲ οἱ τοῖς ἄγροις &c. *erant autem, ut qui maxime, quæstus* &c.

a Προσδεδωμένοι.] Sic in *MSS.* in *Editis* προσδεδομένοι.

b Κατελάμβανε] *Al.* καὶ ἐλαμβάνετο.

c Βηθλέμων.] Ita ex *Cod. Samb.* ut in recto sit Βηθλεμα, sicuti Βήθηλα. in *reliquis* Βηθλεμῶν.

d Ἐρῶν δὲ] Ἐρῶν τε *Vat.*

e Ηὐημείτου,] Ηὐλώρου *Vat.*

f Οὐχ ὁμοίων πεφώμενον.] Οὐκ ὁμοίων τυγχανόντων *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

g Μέμψεις] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & mox infra, v. 23. in *Editis*, *Aliisque* συλήψεις. *lites* reddit *Epiphan.*

h Αὖθι ἀφικτο] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἐκεῖ in *Editis.* ἐκεῖσε αὐτὸς mallem. HUDS. Abundat ἐκεῖ, aut adverbialiter ponitur. COCC.

i Ὠχεῖτο τὸ γύαιον.] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὀχεῖτο.

k Γενομένων] *Al.* γινομένων.

l Ἐλελύθεισαν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἐληλύθεισαν.

m Καὶ τὸ νυκτὸς] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

n Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ην ἡ πόλις·] Ην πόλις *Vat.*

p Προσελθόντας] Προελθόντες εἰσ. ε. εἰς οἰκ. εἶχεν *Big.* & *Samb.*

q Γαβᾶν] Cum *Editis* consentiunt *MSS.* nisi quod diverso accentu Γαβᾶν aut Γάβαν habeant. Γαβαὼ *Zonaræ*, Γαβαὰ LXX.

r Φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος,] Ad hunc modum in quatuor *MSS.* Φυλῆς τῆς Βενιαμιτιδος. ὄντα δὲ ὄψιας ὄσης, καὶ μηδενὸς &c.

s Αὐτὸν ἀπεῖναι·] Ita cum *Editis*, *Aliisque.* αὐτὸν *Samb.*

t Εὑρεῖν τυγχάνειν] Εὑρεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

v Εφραΐμου] Ita ex *iisdem.* Εφραϊμίου in *Editis*, *Aliisque.*

* *In eadem tribu domicilium habuerit,*] *Ad eandem tribum conferetur*, vertit *Schotanus.*

x Νεανίαι] Νεανίσκοι *Vat.*

y Καὶ

πρεσβύτη κατηγμένῳ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τ ἀσθενείας καὶ τ ὀλιγότητ@, ἦκον ἐπὶ τας θύρας. ἔτ ἢ πρεσβύτε ᾠδικαλοῦντ@ ἀπελλάζεσθαι. [y] καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μηδὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν ᾠδικόντα τὶ ξένῳ πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς ἢ συγγνῶ τε λέγοντ@ καὶ [z] λοιπὸν ἔτ πρεσβύτη, [a] καὶ δράσειν αὐτὰς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τὰς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν ἔτ δικαίᾳ καὶ πατρίῳ· ἠπείλουν ἢ ἀποκτίνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντ@ τ ἐπιθυμίας αὐτῶν. [b] εἰς δ' ἀνάγκην ᾠδηγμένο@, καὶ μὴ βιαζόμεν@ τὰς ξένας [c] φείδεσθαι ὑβριστένας, τ ἑαυτῆ γυναικὸς αὐτοῖς παρεχώρει· πληρώσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὰς λέγων νομιμώτερον, δίκα τ εἰς τὰς ξένας ὕβρεως, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν ὡς [d] ὑποδεξαμ@ τοῦτο τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' ἤδεν τ αἰσχύνης τ ἐπὶ τὴν ξένην ἐνεβίβασαν, ἀλλ' ἐκέκευσε ταύτην ᾠδικεῖσθαι ἀξιοῦντες, ὁ μὲν [e] ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν ᾠδίκημον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ ᾠσθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τ ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτὰς τὴν γυναῖκα· καὶ δ' ὅλης [f] τ νυκτὸς ἐμπαληθέντες τ ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἐρχομένην ἡμέραν. ἡ ἢ πεπαλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθ, καὶ ἔτ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν [g] τ' ἀνδρί· τὸν γὰρ μάλιστα τοῖς γεγονόσιν ἔχειν [h] ἀνιάτως ἐλογίζετο· καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ὁ ἢ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμεν@ ὕπνῳ βαθεῖ [i] κατασχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμεν@, ἀνεχείρει ἐπιφερῶν· ᾠδημυθήσασθαι διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἐκουσίας γνώμης αὐτὴν ᾠδόχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὑπὸ τὴν ξενίαν αὐτῶν. ὡς ἢ πλουτήσαντων ἔμαθεν, [l] σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθ@ τ κακῶν ὑπενέγκαντ@ τῷ κτήνει νεκρὸν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς [m] αὐτόν· καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ [n] μέλ@ εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμεν@ τοῖς κομίζουσι λέγειν τὴν αἰτίαν τ πλούτης [o] γυναικὶ καὶ τὴν βίαν τῆς φυλαῖς.

Θ'. Οἱ ἢ ὑπό τε τ ὄψεως καὶ τ ἀκοῆς τ βεβιασμένων κακῶς ἀφικνοῦντες, πρότερον ὠδένες τοιοῦτο πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτε καὶ δικαίας εἰς τὸν Σιλουὴ συλλεχθέντες, καὶ πρὸ τ σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὥρμων, καὶ χρήσασθαι τοῖς Γαβαηνοῖς ὡς πολεμίοις. ἐπεῖχε δ' αὐτὸς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως ἔτως πρὸς τὸς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις ἀφελεχθῆναι πρὸς τ ἐγκλημάτων, ἔτ νόμῳ μηδ' ὅλως τὸς ἀλλοτρίως ἐφιέντ@ δίκα πρεσβείας, καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, [p] τὸς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγκεῖν. καλῶς οὖν [q] ἔχειν τῷ νόμῳ πεφυκότας πέμψαι πρὸς τὸς Γαβαηνοὺς ἐξαιτοῦντας τὸς αἰτίους· καὶ παρεχομένων μὲν δεκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει, καταφρονησάντων ἢ τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὸς ἀμυνεῖσθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς κατηγορήσοντας τ νεανίσκων τὸ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντας τὸς δράσαντας

erant, poſtquam apud ſenem diverſari cognoverant, contempta imbecillitate *eorum* ſimul ac paucitate venerunt ad januas. Sene vero eis ut diſcederent ſupplicante, atque ut vi abſtinerent & injuria; *viciſſim* ipſum rogabant, ut, facta peregrinæ copia, ſe negotio expediret. Cum autem ſenex diceret cognatam eſſe & Levitin, illoſque atrox flagitium commiſſuros, qui propter voluptatem leges *patrias & jura hoſpitii* violarent, *illi* jus faſque deſpectui habebant & deridebant: quin & illum interficere minabantur, ſi libidini ſuæ diutius obſtaret. At *ſenex* in anguſtias redactus, nolenſque ut hoſpites fineret contumelia affici, ſuam eis filiam ceſſit & produxit: dicenſque minus eſſe peccati ut ea cupiditatem ſuam explerent, quam ut hoſpites injuriæ exponeret; ratuſque ſe hoc modo nihil injuſti in eos, quos exceperat, commiſſurum. Cum vero illi nihil de eo quo in hoſpitem ferebantur deſiderio remitterent, ſed acrius inſtarent ut eam acciperent flagitantes, is quidem ſupplex orabat, ne quid iniqui perpetrare auderent. at illi, magna vi uſi ac magis magiſque libidine furentes, domum ad ſe mulierem abducunt: eamque per totam noctem conſtuprantes & ludibrio habentes ſub ortum auroræ dimiſerunt. Illa vero iis, quæ ei acciderant, graviter afflicta ad hoſpitium revertitur: ac dolore plena ob ea quæ pertulerat, & præ pudore non auſa in conſpectum mariti venire (illum enim ægritudine inſanabili laboraturum eſſe exiſtimabat) humi collapſa animam efflavit. Ejus autem maritus, eam ſomno profundo oppreſſam arbitratus, & nihil gravius ſuſpicans, ſuſcitare conabatur; quod eam conſolari decreverit, utpote quæ non ſe ſponte contumelioſis hominibus ſubmiſerit, ſed illi eam in *aliud* hoſpitium rapuerint. Ut vero defunctam eſſe intellexit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine, mortuam mulierem jumento impoſuit, domumque reportavit: eamque membratim in duodecim partes diſſecans ad tribum unamquamque dimiſit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & *quam inauditam ei* vim *intulerint*.

Levita membra uxoris in 12. partes diſciſſa per tribus mittit, ut eas facti invidia commoveret. Jud. c. 19.

9. Illi autem & aſpectu & auditu facinoris atrocitatis graviter commoti, qui antea nihil ejuſmodi experti ſunt, iraque pura puta & juſta perciti, ad Siluntem convenerunt, & ante Tabernaculum in concionem coacti, ſtatim ut arma caperent magno ſtudio decreverunt, & Gabaënos pro hoſtibus haberent. Eos autem reprimebat ſenatus, ſuadens non oportere ita ſubito bellum inferri popularibus, priuſquam querelæ verbis diſceptatæ ſint, cum lex ne in externos quidem permittat injuriæ affectis producere exercitum, niſi legatione prius miſſa, tentatiſque viis *quibus* ad ſaniorem mentem *revocari poſſint*. æquum igitur eſſe ut juxta legem ad Gabaënos *legati* mittantur, qui *ſceleris* auctores *ad ſupplicium* depoſcant: & illis quidem deditis, horum pœna contentos eſſe debere; ſi vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaënos, ut juvenes accuſarent de iis quæ mulieri acciderant, & * ad pœnam eos poſtularent, qui nefaria quidem

Super ea re conſilium capiunt Iſraëlitæ, & legatos ad Gabaënſes mittunt, qui injuriæ auctores ad ſupplicium depoſcunt. Jud. c. 20.

Gabaënſes ſceleratos tradere recuſant Benjamitæ. Jud. c. 20.

y Καὶ μὴ προσφέρειν] Μηδὲ ας. *Vat.*
z Λοιπὸν] Λοιπὸν *Samb.*
a Καὶ δράσειν] Καὶ ἀν δράσειν *Big.*
b Εἰς δ' ἀνάγκην] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* εἰς ἀνάγκην.
c Περιεῖδεν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* ὑπερεῖδεν.
d Ὑποδέξαμ@] Ita cum *Big.* & *Samb* in *cæteris* ὑποδέξαθ@.
e Ἱκέτευσε μηδὲν] Ἱκέτευσεν τοῦτο *Big.* & *Samb.*
f Τῆς νυκτὸς] Articulum inſerui ex *iiſd. Cod.*
g Τ' Ανδρί·] *Schotanus* malit τ' ἀνδρὸς, invitis *MSS.*
h Ανιάτως ἐλογίζετο·] Iterum ex *iiſd.* ἀνιάτως in *Editis*, *Aliiſque.*
i Κατασχῆσθαι] Sic juxta canones cum *Big.* & *Samb.* κατασχεῖσθαι *Baſ. G. Aliique.*
k Παρόντοι] Παρόντα *Vat.*
l Σωφρόνως] Σωφρονῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
m Αὐτὸν·] Illud αὐτὸν pro ἑαυτὸν, vel ἑαυτῶν, quorum poſterius in *Big.* & *Samb.*
n Μέλ@] Male μέρ@ in quibuſdam *MSS.*
o Γυναικὶ καὶ τὴν βίαν] Τῇ γυναικὶ καὶ τὴν παρανομίαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τῇ γ. κ. τ. ᾠδικημένην *Vat.*
p Τὸς δόξαντας ἀδικεῖσθαι] Τὸς δόξαντας ἀδικεῖν στρατείαν ἀγαγεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
q Ἔχειν τῷ νόμῳ] Ἐχεῖ *Big. Samb.* & *Vat.*
* *Ad pœnam eos poſtularent.*] Et eos dari ad ſupplicia deposcentes, qui legitime non egiſſent; quaſi eſſet juſtum ut pro omnibus illi potius morerentur, *Epiphan.* Καὶ θυσιαστόμβρ αὐτὸς, καὶ ἐξαιρεμβρ κακὸν ἐξ Ισραὴλ juxta LXX.

dem perpetrârant, digni vero erant qui ob hæc ipſa morte plectantur. Gabaëni vero juvenes in eorum poteſtatem tradere noluerunt, & ſibi contumeliæ eſſe exiſtimarunt ſi alienis imperatis metu belli parerent; videri volentes nulli alii *populo* armis cedere aut copiarum numero aut *earundem* virtute. * Magnus autem iis erat belli apparatus, & cæteris etiam tribulibus: ſimul enim cum iis inſolentia efferebantur, ad eos qui vim afferrent ulciſcendos.

Iſraëlitæ eos bello adorti magnam cladem accipiunt. Jud. c. 20.

10. Ut vero Iſraëlitis renunciata erant, quæ facere in animum induxerant Gabaëni, jurant neminem ipſorum viro Benjamitæ [u] filiam nuptum daturum, ſeque eos bello proſequuturos, magis iis iraſcentes, quam majores noſtros Chananæis *ſuccenſuiſſe* accepimus. Ac confeſtim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum: Benjamitarum arma ferentium cum eſſent viginti quinque millia ſexcenti, ex quibus erant quingenti, qui ſiniſtra optimi erant funditores. Itaque apud Gabam prælio commiſſo, Benjamitæ in fugam vertunt Iſraëlitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: & fortaſſe plures periiſſent, niſi nox eos inhibuiſſet & prælium diremiſſet. Et Benjamitæ quidem gaudio exſultantes in urbem ſe recipiunt; Iſraëlitæ vero in caſtra ex clade animo conſternati. at ſequenti die iterum acie congreſſi ſunt, & Benjamitæ altera victoria potiuntur: atque Iſraëlitarum cadunt octodecim millia, & cædem *multam* metuentes caſtra deſeruerunt. Cum autem acceſſiſſent ad Bethela urbem in proximo ſitam, & poſtridie jejunium egiſſent, Deo per Phineeſem pontificem ſupplicabant, ut eis ſuccenſere deſineret, atque duabus cladibus illatis contentus victoriam largiri dignaretur & vires contra hoſtes. Deus vero hæc ipſa per Phineeſem vaticinantem pollicitus eſt.

Benjamitæ demum victi cæſique ad internecionem. Jud. c. 20.

11. Exercitu itaque in duas partes diviſo, dimidiam quidem noctu in inſidiis circa urbem collocant; reliqui vero pugnam conſerebant cum Benjamitis, & ſeſe ſubducebant cum illi inſtarent, eoſque perſequebantur Benjamitæ. Hebræis pedetentim ſuffugientibus, & quam maxime volentibus ut ad unum omnes urbe egrederentur, retro cedentes inſequebantur *Benjamitæ*, ita ut ſenes pariter & juvenes, qui propter ætatem imbellem in urbe relicti fuerant, una cum iis procurrerent, hoſtes in poteſtatem ſuam redigere expetentes. Poſtquam autem *ſatis* longe ab urbe diſceſſum eſt, fugere quidem deſierunt Hebræi, converſi autem aciem inſtaurant, atque in inſidiis collocatis ſignum iſtud tollunt, de quo convenerat: qui mox coorti cum clamore hoſtes aggreſſi ſunt. Illi vero, ſimul ac ſe deceptos ſenſerunt, eo redacti ſunt, ut quid agerent plane neſcierint: atque in vallem quandam & locum concavum compulſi, à circumſtantibus telis petiti ſunt & confoſſi, ita ut omnes interirent præter ſexcentos. Illi vero conglobati & in denſum agmen coacti per medios hoſtes erumpentes ad montes vicinos ſe

Ex immani Benjamitarum cæde ſexcenti duntaxat evaſerunt. Jud. c. 20.

μὲν ἃ νόμιμα, ἡγουμένας ἢ δικαίας αὐτ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ἢ Γαβαῖοι ὅτι τὰς νεανίσκας ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακοῦειν προστάγμασιν ἡγοῦντο πολέμῳ φόβῳ· μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε [r] διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν Βενιαμείτῃ μεγάλῃ [s] καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν· παραπεποίηντο γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους.

ι'. Ὡς ἢ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς Ισραηλίταις τὰ παρὰ τῶν Γαβαιωῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν [t] ἀνδρὶ Βενιαμείτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, γραπτεύειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς [v] ὄντας, ἢ τοῖς Χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν πεπολεμήκαμεν ἡγουμένους. παραχρῆμά τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν· [x] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πενταχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τοὺς [y] λαιοὺς τὰς χεῖρας σφενδονᾶν ἄριστοι. ὥστε καὶ μάχης γενομένης τῇ Γαβᾷ ἡγουμένης, τρέπονται οἱ Βενιαμίται τοὺς Ισραηλίτας, ἄνδρας τε πίπτουσιν [z] ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν ἢ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν Βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν· οἱ δ' Ισραηλίται καίπερ πεπληγότες [a] τὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμίται κρείττους, θνήσκουσι τῶν Ισραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες [a] τὸ φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. φθαρήμενοι ἢ εἰς [b] Βεθηλα πόλιν ἔγνωσαν καταφεύγειν, καὶ νηστεύσαντες, καὶ τὴν ὑστεραίαν τῷ Θεῷ ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς, καὶ τοῖς δυσὶ αὐτῶν ἥτιμας ἀρκεσθέντα δῶναι νίκην καὶ κράτος καὶ τῷ πολεμίῳ. ὁ ἢ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσου προφητεύσαντος.

ια'. Ποιησάντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν περιλοχίζουσι νυκτὸς πρὸ τῆς πόλεως· οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑποχωροῦσι τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ [c] Βενιαμίται. τῶν Ἑβραίων ὑποφευγόντων ἤρεμα, καὶ σπουδῇ γελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἴπω, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους [d] ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκδραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς ἢ [e] πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Ἑβραῖοι· ὑπισταμένους δ' ἰσχυρῶς [f] εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις ὅτι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὁ συνέκειτο· οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ βοῆς [g] ἐπέκεισαν τοῖς πολεμίοις. [h] οἱ ἢ, ἅμα τε ἐπατημένους αὐτοὺς ἤσθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνειστήκεσαν· καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον περιστάντες κατηκόντισαν, ὥστε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ὅτοι ἢ συνηραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, ἔφυγον ὅτι τὸ πλησίον ὄρη· καὶ κατασχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάν-

r Διὰ τὸ πλῆθος,] Διὰ πλῆθος *Big.* & *Samb.*

s Καὶ τῶν ἄλλων] Illud καὶ delet *Coll. Big.* proque eo *Coccejus* mavult μετὰ. HAV.

* *Magnus autem iis erat belli apparatus,*] Ita *Vet. Interpr.* erant enim nimis inſtructi, & ſuper alias tribus induſtrii; deſpexeruntque illos, & indignati ſunt è diverſo tanquam compreſſuri violentiam facientes. *Adeo ut* ὑπὲρ ἄλλων φ. *legiſſe videatur. Forſan* μετὰ τῶν ἄλλων φ.

t Ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα,] Adeoque licuit Judæis extra tribum ſuam inire matrimonium. REL.

u Οὗτοι,] Οὗτος *Big.* & *Samb.* & mox Χαναναίους, οἷς τοὺς πρ. in *iiſd.* & *Cod. Vat.*

x Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλίτων ὑπὲρ δισμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*; & *Samb.* Βενιαμεί) δ' εἶχον ὁπλίτων ὑπὲρ δισμ. *Vat.*

y Λαιοὺς τὰς χεῖρας] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* λαιὰς. Locum ita reddit *Vet. Interpr.* ſiniſtra manu utebantur ut dextra.

z Ἐξ αὐτῶν] Illud ἐξ repoſui ex *Big Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Τὸν φόνον ἐξέλιπον] Ita *Big.* & *Samb.* δείσαντες τὸν φόβον in *Editis*, *Aliiſque*. Verum δείσαντες ἐξέλιπον *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *metuenteſque exercitum reliquerunt.* HUDS. Forte Φόνῳ, vel διὰ τὸν φόβον. COCC.

b Βέθηλα πόλιν] Sic in Græcis omnibus. in Latinis *Bethlehem*, aut *Bethlem*. Male LXXII. & *Joſephus* accipiunt *Bethel*, tanquam ſi nomen proprium eſſet: quod nunquam arca Dei fuerit in Bethel. *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 499. qui oſtendit *Joſephum* in hac narratione ſæpius plus juſto à veritate *Hebraïca* receſſiſſe. Non negandum tamen Siluntem, ubi erat arca Dei, & Bethela urbes adeo vicinas fuiſſe, ut neceſſe eſſet tot hominum millia caſtra circa utraſque locare.

c Βενιαμίται.] Primus ita diſtinxi. antea Βενιαμεί), τῶν Ἑβρ.

d Ὑπολειφθέντας] Ὑπολοιφθέντες διακειμένῃ δι' ἀσθένειαν αὐτοῖς παντοῖα βαλλομένους *Big. Samb.* & *Vat.*

e Πολὺ τῆς πόλεως] Πλησίοι legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

f Εἰς μάχην.] Πρὸς μάχην *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

g Ἐπῆσαν] Ita *Big* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπῆσαν.

h Οἱ ἢ,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ἑαυτοὺς pro αὐτοὺς habeat *Vat.* in *Editis*, οἱ ἢ ἅμα τε αὐτοὺς ἐπ. ἤσθοντο καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ σ.

i Ἐπι-

πάντες, ὡεὶ δισμυρίους ὄντες καὶ πεντακισχιλίους, ἀπέθανον. οἱ δὴ Ισραηλῖται, τῷ τε Γαβαῖν [i] ἐνεπίπρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ ἄρρενων τὰς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο· τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις [k] ταὐτὰ δρῶσιν. [l] ἔτως τε ἦσαν παρωργισμένοι, ὥσε καὶ [m] Ιάβεσιν τὴν [n] Γαλαδίτιδος ἐλθόντες, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψασιν μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν πάρεσιν ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. καὶ φονεύσαντο τὸ μάχιμον τοῦ πλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅπερ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς ἐποήσαντο, τῷ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει ἐπισλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν [o] ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

κβ'. Μετάνοια δὲ αὐτοὺς λαμβάνει τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νησείαν ἐπ' αὐτοῖς ἐποιήσαντο, καὶ τὰ δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς ἀφανισθέντας αὐτῶν ἐξακοσίους ἀφ' ἑσπέρας ἐκάλουν. καθίδρυτο δή ποτε πέτρας τινὸς [p] Ροᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὴ πεσόντες, ὡς οὐκ ἐκείνοις τὰ συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πέμπειν ἔπεμπον φέρειν, καὶ σωθεῖν. εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τὸ Βενιαμίτου φυλῆς ὄλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. "συγχωρᾶμεν δὴ ὑμῖν, ἔλεγον, τὴν ἁπάσης τὰ φυ-"λῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε". οἱ δὴ, τὰ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, [q] καὶ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, [r] κατήεσαν εἰς τὴν πάτριον φυλὴν πεμπόμενοι τοῖς [s] προκαλεμένοις. οἱ δὲ Ισραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς [t] τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ιαβίτιδας. ὡεὶ δὴ τῶν ἑξακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν [v] ἐμπορήσαντες παιδοποιῶνται. γεγενημένων δὲ αὐτοῖς ὅρκων, ὥστε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα, ὡεὶ δὲ πολέμῳ, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβάλοντο τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπ' ὀργῆς ὀμόσαντες ἀγνώμη καὶ κενῇ· [x] τῷ δὴ Θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην [y] κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ἐπιορκίας οὐχ ὅταν ὑπ' ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τὴν δὴ γερουσίας ὡεὶς τὴν τῆς ἐπιορκίας ὄνομα ἀσελγιασθεῖσης, ἔφη τις, [z] τούτοις γυναικῶν ἐμπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν [a] τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν αἰτίαν, "ἡμῖν, [b] εἶπεν, τρὶς δ' ἔτος [c] εἰς "Σηλὼ συνιόσιν ἔπεσθαι κατὰ [d] πανήγυριν αἱ γυναῖ-"κες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφεί-"σθω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν ὅτε "ποτεπομένων ὅτι κωλυόντων. πρὸς δὲ τὰς πατέρας "αὐτῶν, δυσκεκινήτους καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξι-"οῦντας, φήσομεν, αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελή-"σαντας τῶν θυγατέρων· [e] ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς ὑπὸ

fuga recipiebant, illiſque occupatis ibidem per *aliquod tempus* manſerunt. At cæteri omnes, numero circiter viginti quinque millia ferro ceciderunt. Iſraëlitæ vero & Gabam incenderunt, & mulieres pariter ac maſculos impuberes peremerunt: ſimiliterque in reliquas Benjamitarum urbes ſævitum eſt. Atque adeo ira efferebantur, ut etiam Jabiſum Galaditidis urbem, eo quod illis auxilium non tulerit contra Benjamitas, duodecim millibus ex acie evocatis juſſerint *funditus* evertere. miſſique perimunt quotquot in urbe arma ferre potuerunt una cum liberis & uxoribus, ſervatis tantum quadringentis virginibus. Eo *furoris* præ ira proceſſerunt, ad ea quæ mulier *Levitica* paſſa eſt accedente *ingenti* militum cæde.

In Jabenſes omnes, præter quadringentas virgines, ferro jevitum eſt. Jud. c. 21.

12. Illos autem *poſtea* pœnituit cladis Benjamitis illatæ, & ob eà *quæ contigerant* jejunium indixerunt, quamvis eos ſupplicio merito plecti cenſuerint, ut qui in leges *Dei auſpiciis ſancitas* peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, miſſis legatis revocabant. nam ſuper petram quandam in deſerto, quæ Rhoa dicitur, ſeſe collocarant. Legati vero non illorum tantum vicem ob calamitatem acceptam dolentes, ſed & ſuam, tot conſanguineorum pereuntibus, ſuadebant eis ut æquo animo *cladem* ferrent, & ad ſuos aggregarentur, neve, quantum in ſe eſſet, univerſam tribum Benjamiticam perditum irent. "Quin & vobis, inquiebant, con-"cedimus *hæreditariam* totius tribus terram, & "prædæ quantum abigere poteſtis". Illi autem, quod tam male res ſuæ ex Dei judicio ceciderant, & pro ſua iniquitate *ſibi factum eſſe* mutata ſententia agnoſcentes, ad patriæ tribus lares deſcenderunt, eos invitantibus morem gerentes. Iſraëlitæ vero eis in uxores dederunt quadringentas illas virgines Jabiticas: & de ducentis *reliquis* deliberabant, quo modo & illis uxores ſuppeterent ad prolem ſuſcipiendam. nam cum ante initium belli jurejurando cautum eſſet, ne quis filiam ulli Benjamitarum elocaret, nonnulli quidem negligendum eſſe id ſacramentum ſuadebant, quaſi ira adducti eo ſeſe obſtrinxiſſent, non opinioni ſuæ & judicio obſequentes; Deo vero rem non ingratam facturos eſſe, ſi tribum integram, in extremum ſalutis diſcrimen adductam, ab interitu vindicarent; atque perjuria non quando neceſſitate extorta ſint noxia eſſe & periculoſa, ſed cum doloſe & malitioſe fiant: ſenatu vero ſe miſeros exclamante ad perjurii mentionem, ajebat quidam, ſe habere dicere, quo modo & cum iſtis connubia jungant & jurisjurandi religio ſervari poſſit. Cum autem eum de re excogitata interrogarent, "ter, "inquiebat, in anno *nos* apud Siluntem convenien-"tes ad celebritatem ſequuntur uxores & filiæ: "has, quas fortuna cuique per raptum obtulerit, "liceat Benjamitis in matrimonium ducere, nobis "nec incitantibus nec prohibentibus. Ad patres "vero earum, ſi rem ægre tulerint & vindictam po-"ſtularint, dicemus, ipſos in culpa eſſe, qui fi-"lias negligenter cuſtodiverint; & quod non o-"por-

Benjamitis 600. revocant Iſraëlitæ, iiſque nuptum dant Jabenſium virgines conſervatas. Jud. c. 21.

Benjamitis ducentis, quibus deerant uxores, raptum puellarum permittunt Iſraëlitæ. Jud. c. 21.

[i] Ενεπίπρασαν,] Ita pro mendoſo ἐμπίπρασαν, quod in *Editis* exſtabat. ἐμπιπρᾶσι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐμπιπτᾶσι *Vat.* dein κὴ τὰς γυναῖκας.

[k] Ταὐτὰ δρῶσιν.] Sic *Samb. Hen.* & *Busb.* in reliquis ταῦτα.

[l] Οὕτως τε] Eo modo *Vat.* οὕτως τε ἦσαν παρωργισμένοι ὡς κὴ *Big.* & *Samb.* in *Editis* δρῶσιν, οὕτως ἦσαν παρωργισμένοι, καὶ.

[m] Ιάβεσιν] Ιάβεσι *Big.* & *Samb.* Ιάβις & Ιάβεσος *Stephano Byzant.* De hac voce vide lib. 6 cap. ult.

[n] Γαλαδίτιδος] Γαλααδίτιδος *Vat.* quod formatum videtur ex Γαλαάδ in interpretibus LXX.

[o] Ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἄφεσιν.

[p] Ροᾶς καλουμένης,] Ρώς *Samb.* Eadem eſt rupes, quæ in *Sacris Literis* dicitur Ρεμμών.

[q] Καὶ κατ' ἀδικίαν] Illud κὴ inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Κατήεσαν] Ita ex *iiſdem* (& *Coccejo*) in *Editis*, *Aliiſque* καθίσαν.

[s] Προκαλεμένοις.] Rurſum ex *Big.* & *Samb.* in *reliquis* προσκαλεμένοις.

[t] Τὰς τετρακοσίας] Articulum, qui in *Editis* deerat, reſtitui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἐμπορήσαντες] Εὐπορήσαντες κὴ παιδοποιῶνται *Vat.*

[x] Τῷ δὴ Θεῷ] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* τῷ Θεῷ.

[y] Κινδυνεύσασαν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* κινδυνεύουσαν.

[z] Τούτοις γυναικῶν] Τούτῳ τε *Samb* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *hoc conſilio & iſti*, &c. τοῦτό τε *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) ἔτε *Vat.*

[a] Τὸν ὅρκον.] Τὸν νόμον κὴ τὸ ὅρκον *Vat.*

[b] Εἶπεν,] Ita *Big. Samb.* & *G.* εἰπεῖν in *reliquis*.

[c] Εἰς Σηλὼ] Ita cum *Editis*, & LXX. Σηλὼ *Samb.* Σηλὼν *Vat.* in aliis locis Σιλὼ & Σιλὼν.

[d] Πανήγυριν] *Bonfrerius* (in *Comment.* ad *Jud.* p. 409) hoc vult intelligi de uno ex tribus Feſtis anniverſariis, quibus Iſraëlitæ ſe ſiſtere debebant ad Tabernaculum. Verum *J. Clericus* (ad *Jud.* c. 21.) exiſtimat hic agi de feſto quopiam Siluntinæ urbi peculiari.

[e] Ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς] Δεῖ δὴ τὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὅτι δὴ δεῖ τὸ *Vat.*

[f] Εφε-

"porteat *eos* iræ in Benjamitas indulgere, qui jam "antea eam in illos immodice prompſerint". Atque illi quidem, cum hiſce aſſenſum eſſet, decreverunt ut Benjamitis liceret uxores rapto quærere. Inſtante autem feſtivitate, illi quidem ducenti, bini trinive, virginibus, dum ad ſolennitatem adventarent, ante urbem inſidiabantur, & in vineis aliiſque locis quibus *commode* erant latituri. At illæ cum luſu, nihil futurorum ſuſpicatæ, ſine cuſtodia iter faciebant: illi vero ſubito coorti diſperſas corripiebant. Ac iſti quidem, hoc modo ductis uxoribus, agriculturæ operam *ſtrenuam* navarunt, & providerunt ut ad priſtinam felicitatem aliquando pervenirent. Benjamitarum itaque tribus, quæ parum abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Iſraëlitarum ſapientia ſervata eſt: brevique admodum floruit, & quam ocyſſime hominum multitudine aliiſque rebus magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum habuit.

"Βενιαμίτας [f] ἐφεῖναι, χρησαμένους αὐτῇ κ [g] θάτ-
"τον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν, τούτοις πεισθέντες, ψη-
φίζονται τ Δι τ ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐ-
σάσης δ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν Δι κρύφα, κατὰ δύο καὶ
τρεῖς, περὶ τῆς πόλεως [h] ἐνεδρεύον παρεσομένας τὰς
παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν
ἔμελλον. αἱ δ μὴ παιδιᾶς ἕδεν [i] ὑφορώμεναι τῶν
μελλόντων ἀφυλάκτως [k] ᾤδευον· οἱ δ σκεδασθεῖσῶν
εἶχον ἐξαναστάντες. καὶ ὅτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες
ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ περίοικοι ἐπισπαν
πάλιν, εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν.
Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ Φυλὴ, κινδυνεύσασα τελέως
ἀφανισθῆναι, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ισ-
ραηλιτῶν σοφίαν σώζεται· ἤνθησέ τε θᾶττον, καὶ
παχεῖαν [l] εἰς τὸ πλῆθος καὶ τἄλλα πάντα ἐποιη-
σαν τὴν ἐπίδοσιν. ἕτως μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἅτως
πώυετο.

CAP. III.

Quomodo poſt hanc afflictionem impie agentes Aſſyriis in ſervitutem traditi ſunt: atque eos liberavit Deus per Hothnielum, qui ſummæ rerum præerat annis XL.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς μὴ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Ασυρίοις
ἐδούλευσαν· καὶ ὁ Θεὸς αὐτοὺς Δι Οθνιήλου ἠλευθέρω-
σεν, ἄρξαντος ἔτη τεσσαράκοντα.

Danitica tribus à Chananæis preſſa in montana ſe recipit: de in coloniam deducens Dana urbem exſtruit.

COntigit autem ut hiſce ſimilia pateretur etiam tribus Danitica, quæ ex hujuſmodi cauſa eo infelicitatis devenerat. Cum jam Iſraëlitæ bellicæ rei ſtudium intermiſiſſent, agriſque colendis eſſent unice dediti, Chananæi, quibus cœperunt eſſe contemptui, copias collegerunt: non quod ab illis ſe *mali* aliquid paſſuros exſpectarent; ſed quod ſpe pleni exiſtimarent, ſe in poſterum, modo Hebræos affligerent, ſecurius *aliquanto* urbes ſuas habituros. Igitur & currus mutua opera parabant, & exercitum conflabant; urbeſque ipſorum in idem conſentiunt, atque Aſcalonem & Accaronem in ſorte Judæ ad partes ſuas traxerunt, & alias quamplurimas in planitie *ſitas:* coguntque Danitas in montana confugere, ne minimum quidem iis in regione campeſtri, ubi pedem figerent, relinquentes. Hi autem cum impares eſſent, qui bellum illis inferrent, nec terræ ſpatium ſatis amplum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent. Illi vero, non procul à Libano monte & minoris Jordanis fontibus, in campo magno Sidonis urbis itinere unius diei progreſſi, & ſpeculati terram bonam & fertilem, ſuos de ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti Dana urbem condiderunt, cognominem uni è Jacobi filiis, & à ſua tribu denominatam.

Ομοια δ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν [m] Δανίτιν συμέ-
βη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο περιαχθεῖσαν. τῶν Ισραηλιτῶν σκληροπότων ἤδη τὴν ἐν
τοῖς πολέμοις ἄσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς
γῆς, Χαναναῖοι, καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποιη-
σαντο δύναμιν· ἅδεν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶν-
τες, ὡς δ βεβαίαν [n] τὴν ἐκ ποιησόν κακῶς τοὺς Εβραίους
ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας [o] τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς
πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε [p] οὖν συμπαρεσκεύαζον, καὶ
τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, εἴ τε πόλεις αὐτῶν συνέφρο-
νουν, καὶ τῆς Ιούδα Φυλῆς τὴν Ασκάλωνα καὶ Ακκά-
ρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τ ἐν τῷ πεδίῳ·
καὶ Δανίται εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ὀλί-
γον αὐτοῖς ἐπίβατον δ πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' ὅτε
πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἐρκέσαν,
πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγαιον, κα-
τοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικίσαιντο· οἱ δ' οὐ πόρ-
ρω δ Λιβάνου ὄρους καὶ [q] ἐλάττονος Ιορδάνου τῶν πη-
γῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέ-
ρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγα-
θὴν καὶ πάμφορον, σημήναντες τοῖς αὐτῶν· [r] οἱ δ' ὁρ-
μηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυ-
μον τῷ Ιακώβου παιδὶ, Φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

Iſraëlitæ, armis deſueti, luxui dediti, Deique obliti, à Chuſarthe ſubacti ei in ſervitutem addicuntur. Jud. c. 3. III.

2 Iſraëlitis autem res in pejus lapſæ ſunt, quod à labore eſſent deſuefacti, cultumque Dei negligerent. nam, cum ſemel ab honeſtæ inſtitutionis diſciplina defecerant, eò ferebantur ut pro libidine ſuoque arbitratu vitam agerent: quo factum eſt ut patriis & familiaribus Chananæorum vitiis ad ſatietatem uſque indulgerent. Eis igitur iraſcitur

Β'. Τοῖς δ' Ισραηλίταις περιέπεσεν ὑπό τε ἀπρ-
αξίας δ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ὑπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλι-
γωρίας. [s] μεταπεσόντες γὰρ ἅπαξ δ κόσμου τῆς πολι-
τείας, [t] ἐπεφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βέλτιον
ἰδίαν βιῶν, ὡς καὶ τ ὁπηχωρίαζόντων πρὸς τοῖς Χανα-
ναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται οὖν αὐτοῖς
ὁ

f Εφεῖναι,] Forte ἀφεῖναι. COCC.

g Θᾶττον ἀμέτρως.] Θᾶττον καὶ ἀμέτρως ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Ενέδρευον παρεσομένας] Ενέδρευον *Samb.* ſine augmento.

i Υποψώμεναι τ μελλόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὑποπτεύσασαι δὴ εἶναι τ μ. *Baſ.* & *G.* ὑποπτεύσασαι δόλον εἶναι τ μ. *Vat.*

k Ωδευον·] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ᾤδευον.

l Εἰς τὸ πλῆθος] Εἴς τε τὸ πλ. *Big.* & *Samb.*

m Δανίτιν συνέβη φυλὴν,] Ita è *Cod. Vat.* Δανιαλὴ in *Editis.* Δανιάλη *Samb.* Δὰν *Zonar.*

n Τὴν ἐκ ποιήσοντ] Articulum inſerui cum *Big. Vat.* & *Samb.*

o Τὸ λοιπὸν] Illud τὸ è *Codd. MSS.*

p Οὖν συμπαρεσκεύαζον,] Conjunctionem οὖν ſupplevi è *Cod. Samb*

q Ελάττονος Ιορδάνου] Minor Jordanes eſt à fontibus ad lacum uſque Semechonitidem. Quod vero *Majoris* nuſquam alibi facta ſit deſcriptio, *Lightfootus* cenſet (in *Chorogr.* ad *Matth.* c. LXVII.) non eſſe hunc alium rivum ſive fluvium; ſed *Parvum* eſſe è fontibus uſque ad Semechonitidem: eundemque fluvium jam auctiorem *Majorem* appellari. *Cellar.* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 292.

r Οἱ δ' ὁρμηθέντες] Ita è *Cod. Samb.*, pro οἱ δ' ὁρμ. quod in *reliquis* obtinet.

s Μεταπεσόντες] Sunt qui legunt μεταπεσόντος, etiam invitis omnibus libris.

t Επεφέροντο πρὸς] Ita è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* cum quibus fere conſentiunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quorum in uno ἐφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἑδ. κ. β. ἰ. βιῶν, in altero ἐφέροντο πρὸς τὰ κ. ἡ. κ. β. ἰ. βιῶν. in *Editis*, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἑδ. κ. β. ἰδίαν ἐξιέναι.

[v] ὁ Θεὸς· καὶ ἰδὼν σὺν πόνοις μυρίοις δύσαιμονίαν ἐκτήσαντο, παντὶν ἀπόβαλον ἀφ' ἡγεμονίαν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτὸς [x] Χουσάρθα ἕ τῶν Ασσυρίων βασιλέως, πολλὰς τε τῶν φθαπεζαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ἡρέθησαν. εἰσὶ δ' [y] οἱ ἀφ' Φόβον ἐκπεσίως αὐτῷ πεσεχώρησαν· φόρους τε ἕ δυνατοῦ μείζονας ὑπετάχθησαν ἐτέλεν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τ κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

γ'. Τῆς Ιούδα φυλῆς τις [z] Οθνίηλος τοὔνομα Κενέζ υἱὸς, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος· ἐχρήσθη αὐτῷ μὴ πεῖσαν ἐν τοιαύτῃ τὰς Ισραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένας, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτὰς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν· [a] πεισθέντα δὲ συλλαμβάνεσθαι τ κινδύνων πινὰς αὐτῷ· ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ἦν [b] τοῖς τότε παροῦσιν ἐντυγχάνει καὶ πεφυμία μεταβολῆς· [c] πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ἵδρυν φρουρὰν ἕ Χουσάρθα ἀφαιρεῖται, [d] πεσσηλυομένων ἢ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων ὅτι ἕ μὴ ἀφαιρεῖν θεὶ τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχῃ τοῖς Ασυρίοις συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς [e] αὐτὰς ἀπωσάμενοι, περαιοῦσι τ Εὐφράτην διώκοντες. [f] Οθνίηλος ἦ, ὡς ἔργῳ [g] πεῖραν αὐτὸ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει φθὰ ἕ πλήθους ἄρχειν, ὥστε κρίνειν τ λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη [h] τεσσαράκοντα, καταστρέφει τ βίον.

Deus; ac felicitate, quam infinitis pæne laboribus adepti erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis inferente Chusarthe Assyriorum rege, & multos acie dimicantes amiserunt, & obsidione valida capti sunt. quidam vero timore sese ei addixerunt: & tributa, quæ vix solvendo erant, subjecti solvere tenebantur, & omne genus contumelias per octo annos sufferebant. quibus exactis hoc modo à calamitate sua liberati erant.

3. Quidam è tribu Judæ, nomine Hothnielus, Kenezi filius, vir impiger, magnique animi, (oraculo monitus ne despiceret Israëlitas in hujusmodi necessitatem adductos, sed in libertatem eos vindicare auderet) cum multo opere sibi aliquot periculi socios adsciviſſet, (pauci enim erant quos præsentis rerum status pudebat, quive eum in melius mutari desiderabant) primo quidem præsidium suis à Chusarthe impositum interficit; numero vero commilitonum illi crescente ex eo, quod in primis ad quæ aggressus est non lapsus fuerit, prælium committunt cum Assyriis, &, cum eos universos in fugam conjeciſſent, Euphratem trajicere coëgerunt. Hothnielus autem, ut qui re vera egregium fortitudinis suæ specimen dederit, in rei bene gestæ præmium principatum à populo accepit, ut eos judicaret. Et *is*, cum annis quadraginta *Israëlitis* imperasset, vitam cum morte commutavit.

IV. *Eos in libertatem restituit Hothnielus, Jud. c. 3.*

ΚΕΦ. δ'.

Ως πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπὸ πινὸς Ηυδὺ τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τὸν δεκατὸν ἐπ' ἔτη καταχόντος ὀγδοήκοντα.

CAP. IV.

Quomodo populus noſter rursum Moabitis ſervit; & per Ehudem in libertatem vindicatur, qui imperio potitus eſt annis octoginta.

V.

ΤΕλευτήσαντος [i] δὴ τότε πάλιν τὰ τῶν Ισραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πρᾶγματα· καὶ τῷ μὴ ἀφ' ἡμῶν ἄγειν τ Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν [k] ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τ ἀνομίας ἕ καὶ τὸν πολιτείαν [l] Εγλῶνα, τ Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτὰς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, [m] καὶ τὰς φρονήματι τ ἄλλων ἀφαιρούμενα ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὸν δύναμιν πεπνῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς [n] ἐπιτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸν ἐν [o] Ιεριχοῦντι [p] βασίλειον, ἐθλεν ἕ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως [q] παρέλιπεν· ὥς τι πενίαν αὐτὰς κατέσησεν, [r] ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαῶν δ' οἶκτον ὁ Θεὸς τ [s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ ταῖς [t] ἱκετείαις αὐτῶν ἐπικλαυθεὶς, ἀπήλλαξε ἕ [v] ἐπὶ τοῖς

HOC autem mortuo, rursum res Israëlitarum, cum nemo populum imperio regeret, in pejus ruere cœperunt; &, quod nec Deo *debitum* tribuerint honorem, nec legibus obedientiam, adhuc magis affligebantur, postquam Eglon Moabitarum rex, qui propter reip. perturbationem eos despexerit, bello adortus ipsos fuerat; &, cum multis præliis eos vicisset, animoque cæteris elatiores sibi subjecisset ad potentiam eorum prorsus deprimendam, tributa etiam ipsis *gravia* imperaverat. Sibi enim sede regia in Jerichunte constituta, modis omnibus populum vexavit, fecitque ut in *summa* inopia per annos octodecim degerent. At Deus, Israëlitarum ob calamitates quas perferebant misertus atque precibus eorum supplicibus flexus, eos à Moabitarum injuriis liberavit.

Israëlite, longe pacis malo corrupti, ab Eglone Moabitarum rege in servitutem rediguntur. Jud. cap. 3.

---

[v] Ο Θεὸς·] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* deest articulus.

[x] Χουσάρθα] Ita in noſtris omnibus *Codd. Gr.* præter *Vat.* qui passim habet Σουσαρθίμ. in *Latinis* dicitur *Cusardus*, vel *Cusarthus*. in Hebraïcis *Bibliorum* Codd. *Chusan rasarthaim*. unde Χουσαρθαϊμ in LXXII. *Eusthathio* ad *Hexaëmeron* Χουσαρθαΐ.

[y] Οἱ ἀφ' Φόβου] Sic *Samb.* in *reliquis* οἱ.

[z] Οθνίηλος] Placuit ita legere, cum in *S. Literis* (*Jud.* c. 1. v. 13.) juxta textum *Hebraicum* sit *Hothniel filius Kenez*, & in LXX. Γοθονιὴλ υἱὸς Κενίζ, ac disertim in *Cod. Vat.* Οθονιὴλ τοῦνομα Κενίζου υἱὸς, atque in *Zonara*, qui *Josephum* solet exscribere, ὀφτιέλος τις ἀνὴρ, ὃν ἡ Ιούδα φυλῆς, Γοθονιὴλ κεκλημένος. in *Editis* τὸν Κενίζου ὄνομα, *ſed* nec aliter *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* niſi quod Κενίζος habeant.

[a] Πεισθέντα συναμύνεσθαι] Πεισκελευσάμενος *Samb.*

[b] Τοῖς τότε παροῦσιν ἐντυγχάνει] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest τότε.

[c] Πρῶτον μὲν] Πρῶτον μὲν οὖν ὀλίγοις τ Ασυρίων τὸν π. *Busb.* & *Hen.*

[d] Προσηλυομένων] Προσηλυομένων δ' αὐτῷ πλ. *Busb.* & *Hen.*

[e] Αὐτὰς ἀπωσάμενοι,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ. Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῶν.

[f] Ο γνίηλος ἦ,] Jam Γοθονιὴλ in *Cod. Vat.* Κενίαζος in *Editis*. Κένιζος *Samb.* Κενιζος (*Coll. Voſſ.*) *Big.*

[g] Πεῖραν αὐτὸ δεδωκὼς] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεῖραν αὐτῷ λαμβάνῃ &c. ſex vocibus omiſſis. proclivi admodum errore ex ſimilitudine vocum αὐτὸ & αὐτῆς. quod norunt quibus cum vett. membranis res eſt.

[h] Τεσσαρακοντα,] Πεντηκοντα juxta *Zonaram* & *Sulpitium Severum*.

[i] Δι τότε πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτὸ.

[k] Ετι μᾶλλον] Καὶ ἔτι μᾶλλον *Vat.*

[l] Εγλῶνα,] Ita *Vat* Εγλωνα *Baſ* & *G.* Αγλῶνα τ Τ Μ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Εγλὼν LXXII. Αἰγλὼν *Zonar.*

[m] Καὶ τὰς φρονήματι] Sic cum *Cod. Vat.* καὶ τοῖς φρονήμασι τ ἄλλων ἀφαιρούμενα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* καὶ τοὺς φρονήμασι τ. ἀ. ἀφαιρούμενα. HUDS. Lege τὰς φρονήμασι τ ἄλλων ἀφαιρουμένας ὑποτάξαντα. COCC.

[n] Επιτάξαι τελεῖν.] Επίταξε *Big.* & *Samb.*

[o] Ιεριχοῦντι] *Sc* alicubi in agro *Jerichuntino*, aut non procul ab urbis nondum (ut liquet ex 1 *Reg.* 16. 34.) inſtauratæ ruderibus.

[p] Βασίλειον,] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Zonaras*. βασιλείαν *Big. Samb. Hen* & *Vet. Interpr.* quin & καὶ ταύτῃ ἀπόδειξιν adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Παρέλιπεν·] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *cæteris* παρέλειπεν.

[r] Επὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη.] Εἰς ὀκτ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.*

[s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* deest vox Ισραηλιτῶν. pro ea αὐτῶν habent *Busb. Hen.*

[t] Ικετείαις] Αἰ. ἱκεσίαις.

[v] Επὶ τοῖς Μωαβίταις] Υπὸ *Big.* & *Samb.*

vit. Hoc autem modo liberationem iis peperit.

Ab Ehude, qui Eglonem interemit, in libertatem armis vindicantur. Jud. c. 3.

2. Juvenis è tribu Benjamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre *natus*, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exsequenda corpore validissimus, melior manuum sinistrâ & ab ea omne robur trahens, in Jerichunte quidem & ipse habitabat, familiarior vero factus est Egloni, *quippe* muneribus ipsum *sibi* concilians & plenioti obsequio devinciens, ita ut eo nomine etiam cæteris, qui circa regem erant, charus admodum haberetur. Ac cum aliquando, duobus famulis comitatus, munera Regi ferret, sica sub veste accinctus ad femur dextrum introiit ad Regem. erat autem æstatis tempus, &, cum jam meridies esset, remissius agebant custodes, aut propter æstum, aut quod ad prandium diverterint. Juvenis igitur, oblatis Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam æstati bene accommodato) confabulari cum eo cœpit. nam soli erant, Rege famulos qui *tum forte* ingrederentur foras abire jubente, ut cum Ehude colloqueretur. Sedebat autem in solio, & timor incessit Ehudem ne falleret ictus, & plagam minime lethalem inferret. Ipsum igitur suscitavit, dicens se habere somnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem præ gaudio, quod somnium esset auditurus, è throno exsiluit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, & pugione in vulnere relicto, egreditur clausis post se foribus; ac famuli *interim* quiescebant, regem in somnum delapsum esse rati.

Jerichuntini, occiso Eglone, arma capiunt. Jud. c. 3.

3. Ehudes vero, Jerichuntinis re clam indicata, ipsos hortabatur ut sese in libertatem asserent. Illi vero, libenter hæc accipientes, & ipsi ad arma accurrebant, & per totam regionem *aliquos* dimittebant, qui id cornuum arietinorum sonitu significarent. hisce enim mos patrius erat populum convocare. Eglonis autem domestici diu ignorabant id quod ei acciderat. Sed cum jam advesperasceret, veriti ne quid ei novi & insoliti contigisset, in cubiculum ingressi sunt. Cumque mortuum inveniissent, consilii inopes hærebant; & antequam præsidia in agmina cogi poterant, illis magno numero superveniunt Israëlitæ. Et alii quidem è vestigio perempti sunt; alii vero fuga dilabuntur, ut in terram Moabiticam evaderent. Erant autem ultra decem millia. & Israëlitæ, vada Jordanis præoccupantes quà transitus erat, persequentes eos interimunt: & in ipso trajectu plurimos ex iis conficiunt. nec quisquam è manibus ipsorum effugit. Et Hebræi quidem hoc modo è servitute Moabitica liberati sunt. Ehudes autem, ob hanc causam totius populi principatu honoratus, vita decedit, cum imperium annos octoginta tenuisset: vir *sane*, quamvis facinus præclarum jam memoratum non feciisset, *omni* laude dignus. Ac post hunc Sanagarus Anathi filius, electus *ab omnibus* ut regnaret, primo imperii anno vitam finivit.

Ehudes à populo principatum accipit. Jud. c. 3.

Ei in imperio succedit Sanagarus. Jud. c. 3.

Μωαβίτας ὕβρεως. [x] ἠλευθέρωσε δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, [y] Ηύδης μὲν τὄνομα, Γηρᾶτε πατρὸς, τολμῆσαί τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα [z] χρῆσθαι δυνατώτατος, τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ [a] ἀπ' ἐκείνης τὴν [b] πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ιεριχοῦντι καὶ αὐτὸς· συνήθης δὲ γίνεται τῷ Εγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, [c] καὶ λάθρᾳ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸ βασιλέα προσφιλῆ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος ἰσχνὸν πρὸς αὐτόν· ὥρα δὴ λοιπὸν ἦρος, καὶ τὰ μεσημβρινὰ ἤδη μεστὸς, ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ, [d] διά τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Εγλῶνι ὁ νεανίσκος· διέτριβε δή ἔν τινι δωματίῳ δεξιὸς πρὸς ἱερὸν ἔχοντι· πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν, ἅ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπιστόλους τὰ θεραπόντων [e] ἀπιέναι κελεύσαντος, λάθρᾳ τὸ πρὸς Ηύδλον ὁμιλεῖν. [f] καθῆστο δὴ ὅτι θρόνου, καὶ δέος εἰσῆλθε τὸν Ηούδλον μὴ λαμάρτῃ, καὶ μὴ δὶς καιρίαν πληγὴν. ἀνίησιν οὖν αὐτὸν, ὄναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τοῦ ὀνείρου [g] ἀνεπήδησεν ἀπὸ θρόνου. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ Ηούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον [h] καταλιπὼν, ἔξεισι [i] προσκλείσας τὴν θύραν. οἱ τε θεράποντες ἡρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ Ηούδης τοῖς Ιεριχουντίοις ἀπαγγείλας κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἀσμένως [k] τοῦτ' ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τὰς ἀπαγγελούσας κέρασιν [l] οἴκοι. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν Εγλῶνα πολὺ μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ [m] καθεστήκεσαν· καὶ περὶ τὴν φρουρὰν συγραφῆναι, [n] τὸ Ισραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. καὶ οἱ μὲν παραχρῆμα ἀναιρουῦνται· οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὡς ὅτι τὴν [o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ισραηλῖται, προκατειληφότες διὰ Ιορδάνου τὰς διόδους, διώκοντες ἔκτεινον· καὶ κατὰ τὰς διόδους πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε ὀλίγους εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Εβραῖοι τότε τῷ τρόπῳ τὸ κατὰ τῶν Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ηούδης δὲ, τὴν αἰτίαν ταύτης τιμηθεὶς τε καὶ πλήθους [p] ἀπαντῶν ἡγεμονίᾳ, τελευτᾷ, τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν [q] ὀγδοήκοντα καταχὼν, ἀνὴρ καὶ δίκα τὴν πρεσβευομένης πρᾴξεως ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μὴν τοῦτον [r] Σαμάγαρος, ὁ Ανάθου παῖς, αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τὴν ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

ΚΕΦ.

[x] Ηλευθέρωσε] Ηλευθερώθησαν foli *Big.* & *Samb.*

[y] Ηύδης] Ita cum *Samb.* in *summariis*, p. 177. quam videsis. In *Editis*, *Aliisque* Ιούδης. atque ita vel Ιούδας in suis *Josephi* codicibus legerat *Zonaras.*

[z] Χρῆσθαι δυνατώτατος,] Χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

[a] Απ' ἐκείνης] Κατ' ἐκείνης *Big.* (*Coll. Voss.*) καὶ ἀπ' ἐκείνου *Samb.*

[b] Πᾶσαν ἰσχὺν] Απασαν *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Καὶ λάθρᾳ τοῦτο] Ita cum *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* καὶ λάθρᾳ τοῦτο. mox τὸ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

[d] Υπό τε τοῦ καύματος,] Καὶ ὑπό τε τοῦ κ. *Vat.*

[e] Απιέναι κελεύσαντος,] Απιέναι κελεύσαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἀπιέναι κελεύσαντος *Vat.*

[f] Καθῆστο] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* καθέζετο.

[g] Ανεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου.] Ανίησι *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[h] Καταλιπὼν,] Εγκαταλιπὼν *Big.* & *Samb.*

[i] Προσκλείσας τὴν θύραν.] Προκλίνας *Iidem.*

[k] Τοῦτ' ἀκούσαντες,] Vocem τοῦτο inserui è *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[l] Οἴκοι.] Illud οἴκοι ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[m] Καθεστήκεσαν·] Καθεστήκεσαν *Big.* καθέστηκεσαν *Vat.* & *Samb.*

[n] Τὸ τῶν Ισραηλιτῶν] Τὸ τῶν Ισρ. *Samb.* (*Coll. Voss.* & *Big.*) & *Vat.*

[o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι] Μωαβίτιδα *Samb.*

[p] Απαντῶν ἡγεμονίᾳ,] Πάντων *Big.* & *Samb.*

[q] Ογδοήκοντα] Οκτὼ malit *Jac. Cappellus.* quem vide in *Hist. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 2173. & 2657. Habetur expressum (inquit *Usserius* in *Chron. S.* p. 208.) in *Jud* c. 3. v. 30. *& quievit terra octoginta annis*, non quod per tot annos Israëlitis *Ehud* præfuerit (quod ab omni verisimilitudine est alienissimum) sed quod occiso per *Ehudem* Eglone, cui per annos XVIII. Israëlitæ servierant, quieverit terra anno LXXX°. post priorem pacem ab Othniele illi restitutam.

[r] Σαμάγαρος,] Σάγαρος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Σαμγὰρ juxta *Bibl. Hebr.* Σαμεγὰρ LXXII. Σαμέγαρ scribendum esse censet *Drusius.*

ΚΕΦ. ε'.

Ως Χαναναίων αὐτὲς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκε καὶ Δεβώρας, οἱ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαρακονθα.

CAP. V.

Quomodo Chananæis eos dura ſervitute prementibus per annos XX. *à Baraco & Debora liberati ſunt, qui rerum ſummæ præerant per annos* XL.

VI.

Ισραηλίται δὲ πάλιν· οὐδὲν γὰρ ὄφελος διδαχῇ τῇ κρείττονι ἐλάμβανον τῶν παρόντων [s] ἠτυχημένων, ὑπό τε τοῦ μὴ σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· [t] περὶ ἣν καὶ τὸν ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δυλείας ὀλίγον, ὑπὸ [v] Ιαβίνῃ δὲ τῷ Χαναναίων βασιλέως καταδυλεῦν. ἔστι γὰρ ἐξ Ασώρης πόλεως ὁρμώμενον· αὕτη δὲ ὑπέρκειται τῆς [x] Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν τρισμυρίαδας, μυρίους ἱππέας, [y] τρισχιλίων ἅρματα [z] ἡνιόχων. τούτοις οὖν στρατηγῶν τοῦ δυνάμεως [a] ὁ Σισάρης, τιμῆς τὰ πρῶτα φέρων τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, σωμελοῦντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ισραηλίτας σκληρῶς δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ὑπιτάξαι πολεῖν φόρους.

Jabinus, Chananæorum rex, Iſraëlitas ſubjugat, crudelique dominatu premit. Jud. cap. 4.

β'. Εἴκοσι μὲν [b] ἓν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε [c] αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τοῦ δυσχρίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τοῦ Θεοῦ [d] πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὑβριν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν [e] ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταβάλλεσθαι δοκοῦντας, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ὑπὸ τῆς ἀσωφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, [f] Δεβώραν τινὰ προφῆτιν· μέλισσαν γὰρ σημαίνει τέκνωμα κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν· ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ [g] προϊδεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τὸν [h] Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ, κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν.

Baracus & Debora illis priſtinum ſtatum reddiderunt. Jud. c. 4.

γ'. Μεταπεμψαμένη δὲ ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ὑπολέξασα τῶν νέων μυρίους [i] σκέλδε χωρεῖν ὑπὸ τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ [k] τοσούτων, καὶ Θεοῦ προειρηκότος, καὶ νίκην ὑπισημαίνοντος. Βάρακος δὲ φαμένου [l] ὁ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, „οὐ μὲν, εἶπε, γυναικὶ προσχωρεῖς ἀξιώματος „ὅσον δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐγὼ δὲ ὁ προσιτέον“. καὶ συναθροίσασα μυρίους, ἐστρατοπεδεύσατο πρὸς [m] Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπαντᾷ δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, καὶ βασιλέως κελεύσαντος· καὶ στρατοπεδεύσαντο τοῖς πολεμίοις σχεδόν. τοὺς δὲ Ισραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον, [n] καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διανοουμένους, ἡ Δεβώρα κατέσχε, τῷ συμβουλεῦσαι πιστεύσαι κατ' ἐκείνην κελεύσαι τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεόν.

Baracum & Debora illis priſtinum ſtatum reddiderunt. Jud. c. 4.

3. Debora autem, Baraco accerſito, ei præcepit, ut, juvenum ad decem millia delectu habito, contra hoſtes proficiſceretur. tantum enim copiarum ſufficere præſertim cum Deus ita præmonuerit, & victoriam prænunciarit. Baraco vero dicente, ſe nolle exercitum ducere, niſi & ei imperio juncta eſſet, indignata, "tu quidem, ajebat, "mulieri de honore impertiris, quem Deus in te "contulit, ego vero *illum* non recuſo". Ac cum decem millia collegiſſent, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obviam fit Siſares, Rege hoc ipſum imperante: & non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Iſraëlitas autem & Baracum, hoſtium multitudine territos & de receptu jam cogitantes, retinuit Debora, juſſitque ut illa die prælio decertarent. victoriam enim penes ipſos fore, Deumque illis opem & auxilium laturum.

Σωήσεσθαι οὖν, καὶ προσμιγνύντων αὐτῶν ° χειμὼν ὑπηγένετο μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα· P τόν τε ὑετὸν καὶ προσωπον ἤλαυνε τοῖς Χαναναίων ἄνεμος, καὶ ὄψεσιν αὐτῶν ὑπισκολῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐ-

4. Pugnam itaque ineunt, & acie dimicantibus magna ingruit tempeſtas; cum largo imbre & grandine: ventuſque in adverſos Chananæorum vultus pluviam egit, oculis eorum caliginem objiciens, ita ut jacula & fundæ illis nulli fuerint uſui.

s Ητυχηκότων,] In *Editis*, *Aliiſque* ἀτυχημάτων, ſed cum ἀτυχημάτων habeant *Big.* & *Samb.* levicula cum mutatione malui ἠτυχημάτων. præſertim cum ita legiſſe videatur *Vet. Interpr.*

t Περὶ ἣν] Qui id poteſt dici (inquit *Schotanus*) cum octoginta annis principatus Ehudæ quieverint? Vide *Annott.* ad v. 12.

v Ιαβίνῃ] In quibuſdam *MSS.* (*Coll. Voſſ. Big.*) Αβίνῃ. in LXXII. Ιαβὶν aut Ιαβεὶν.

x Σεμεχωνίτιδος λίμνης] Utrum Σεμεχωνίτιδος vel Σαμαχωνίτιδος (nam utroque modo apud *Joſephum* ſcribitur) verior ſit ſcriptura, aliorum eſto judicium.

y Τετραχιλίων] *Joſephum* erroris arguunt *Bochartus* & *Schotanus*, quod in *S. Literis* non amplius habeamus quam currus DCCCC.

z Ηνιόχων.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἡνιόχων.

a Σισάρης,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Σισάρας LXX. Σισύρας *Zonar.*

b Οὐ δὲ ἓν ἔτη] Illud δὲ inſerui è *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αὐτοὶ φρονεῖν] Αὐτοὶ non agnoſcit *Vat.*

d Πλεῖον δαμάσαι] Πλείονι χρῆσθαι *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* πλεῖον χρήσθαι *Big.*

e Αγνωμοσύνην.] Αγνωμοσύνη, ἵνα μεταβ. τ. λ. σωφρονῆσαι διδαχθ. τ. σ. ἀ. ὧν τ. π. τ. ν. ὑπάρξαι. Δαβώραν δέ τινα &c. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Δεβώραν] Ita *Baſ. G. Glycas*, *Aliique.* Δαβώραν *Big.* & *Samb.* Δεβῶρα *Vat.* Δεββῶρα LXX. Δαβώρα *Zonar.*

g Προϊδεῖν] Ita *Big.* & *Samb. ὑποδεῖν in Editis*, *Aliiſque.* Vide p. 285. v. 11.

h Νεφθαλίτιδος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* Νεφθαλιτίδος.

i Σκέλδε χωρεῖν] Σκέλδαι *Big.* & *Samb.*

k Τοσούτων,] Τοσοῦτος *Iidem.*

l Οὐ στρατηγήσειν] Ex *Big.* & *Samb.* ὁ reposui pro μὴ *Editorum*, *Aliorumque.*

m Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει.] Ita *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Vat.* atque *Joſephus* ipſe in *Vita ſua.* Αταβύριον in *Editis*, hîc loci.

n Καταπλαγέντας] Καταπλαγέντα *Big.* & *Samb.*

o Χειμὼν ὑπηγένετο μέγας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ὄμβρος *Baſ. G. Epiphan.* & *Zon.*

p Τόν τε ὑετὸν] Ὅ, τε ὑετὸς καὶ προσωπον ἠλαύνετο τοῖς Χαναναίων, ἄνεμός τις τοῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν legiſſe videtur *Epiphanius.*

usui. gravis etiam armaturæ milites præ torpore gladios tenere non poterant. Israëlitas vero tempestas, terga eorum diverberans, & minus offendebat; & inde majores animos sumebant, cogitantes Deum sibi in auxilium venisse: adeo ut * in medios hostes irruentes, ingentem eorum stragem ediderint. ac alii quidem ab Israëlitis; alii vero suo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo ut multi illorum à curribus *protriti* mortem oppeterent. Sisares autem, ut vidit suos terga vertere, è curru exsiliens fuga delatus est ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen erat Jale: quæ & rogantem ut eum celaret excepit, & potum poscenti lac jam corruptum præbet. Ille autem, cum immodice bibisset, *gravi* somno corripitur: at Jale dormienti clavum ferreum per tempora ictu vehementi in solum adigit; ac militibus Baraci post paululum venientibus terræ affixum ostendit. Atque sic quidem victoria ipsa, prout vaticinata fuerat Debora, cessit mulieri: Baracus vero, cum exercitu Asorum contendens, & Jabinum, *cum copiis* ei occurrentem, occidit, &, duce cæso urbem funditus diruens, Israëlitarum imperium tenuit annis XL.

Sisares, Jabinensium dux, à Jale, muliere Cenetide, occisus. Jud. c. 4.

τοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οὔτε ὁπλίτην ἀφ' ὅτου κρύος ἐπῆλθε τοῖς ξίφεσιν ὅπλα εἶχεν. τὰς δὴ Ισραηλίτας ἧττόν τε ἔβλαπτε [q] κατόπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τιμὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ ἅμα σφίσιν ἐλάμβανον· ὥστε, εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν· οἱ δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἵππων παραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπό τῶν ἁρμάτων πολλοὺς [r] αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισέρης δὴ καταπεδήσας ἅμα ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὴν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν [s] Κενετίδων γυναῖκα, [t] Ἰάηλιν ὄνομα· ἣ κρύψαί τε ἀξιώσαντα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι [v] γάλα διεφθορὸς ἔδωκε· ὁ δὴ πιὼν ἅμα μᾶλλον βαθύτερον, εἰς ὕπνον τρέπεται· ἡ δὲ Ἰάηλ κοιμωμένῳ σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρᾳ [x] ἀφ' ἑτέρου τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν Βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν [y] ἐπεδείκνυε τῇ γῇ πεφηλωμένον. καὶ ἔτως μὲν ἡ νίκη αὕτη περιέστη, κατὰ τὰ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκας· Βάραχος δὲ, στρατεύσας ἐπ' Ασωρον, [z] Ιαβῖνόν τε ὑπανταπάσασθαι κλείνῃ, καὶ τὸν στρατηγὸν πεσόντος καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, στρατηγεῖ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπ' ἔτη πεσαρακοντα.

Sisara, Jabinensium duce, à Jale, muliere Cenetide, occisis. Jud. c. 4.

VII. CAP. VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Madianitæ cum aliis, bellum Israëlitis inferentes, & eos superarunt & terram per septem annos afflixerunt; illos autem Gedeon liberavit, populoque imperavit per annos XL.

Ὡς οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι, πολεμήσαντες τοῖς Ισραηλίταις, ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά· αὐτὸς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν καὶ ἦρξε τοῦ πλήθους ἐπ' ἔτη πεσαρακοντα.

Israëlitæ à Madianitis victi, duroque imperio habiti. Jud. c. 6.

DEfuncto autem Baraco, *ut* & Debora eodem fere tempore, post hæc Madianitæ, Amalecitis & Arabibus *in auxilium* advocatis, bellum intulerunt Israëlitis; *eosque acie* congressos prælio superarunt, & frugibus igne vastatis prædam abegerunt. Cumque hæc per septem annos continuos facerent, Israëlitarum universi in montes concesserunt, & loca campestria reliquerunt: atque, cuniculos *sibimet* agentes & speluncas, quicquid hostium è manibus evaserat in illis ut servaretur deposuerunt. Nam Madianitæ, æstatis tempore expeditionem facientes, hyemem Israëlitis ad agros colendos permittebant; ut ex laboribus illorum haberent quod depopularentur. Fames itaque ingruebat, & victus penuria: unde ad Deum precibus conversi sunt, ab ipso salutem implorantes.

Τελευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δεβώρας κατ' αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, προσκαλεσάμενοι Αμαληκίτας τε καὶ Αραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας· [a] καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τοῦ λείαν [b] ἀπηγαγο. τοῦτο δὲ πιέσαντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ισραηλιτῶν ἀνεχώρησαν τὸ πλῆθος, καὶ τὰ πεδία ἐξεχώρησαν· σπήλαια τε καὶ ἀφανῆ ποιησάμενοι, πᾶν, ὅ, τι τοὺς πολεμίους διέφυγεν, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ Μαδιανῖται, καθ' ὥραν [c] ἥρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ισραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονημένων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὴ λοιπὸν καὶ ἀπορία τροφῆς· καὶ τρέπονται πρὸς [d] ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ, σῴζειν αὐτοὺς μεταπαλαῖοντες.

Israëlitæ à Madianitis victi, duroque imperio habiti. Jud. c. 6.

VIII. 2. Ac Gedeon Joasi filius, unus è paucis de tribu Manassitide, spicarum manipulos ferens clam in torculari eos triturabat. metuebat enim propter hostes palam hoc in area facere. Spectro autem ei adstante adolescentis specie, & beatum Deoque charum prædicante; commode respondens dixit, siquidem hoc benignitatis ejus maximum indicium, quod torculari vice areæ uteretur. Illo vero jubente bono esse animo, & conari ut libertatem recuperaret, subjiciebat, fieri non posse:

Gedeoni angelus forma adolescentis apparet, eumque ducem & liberatorem populi pronunciat. Jud. c. 6.

β'. [e] Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιωάσου παῖς, [f] Μανασσήτιδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, ἁράμενος στάχυων φέρομεν κρυπτῶς εἰς τὸν ληνὸν ἔκοπτε. τὰς γὰρ πολεμίους ἐδεδοίκει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν διὰ τὸ ἄλωος. Φαντασμάτος δὲ αὐτῷ παρόντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δαίμονα καὶ φίλον τῷ Θεῷ, ἀγαθοῦχον, τέκνον γοῦν, ἔφη, τεκμήριον δ' [g] εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον, τὴν ληνῷ [h] μὲ νῦν ἀντὶ ἄλωος χρήσασθαι. θαρρεῖν δὴ προσκελευσαμένου, καὶ περὶ τῶν ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, εἰθυμά-

---

q Κατόπιν] Ita *MSS.* male editi κατ' ὄπιν.

* *In medios hostes irruentes,*] Ita placuit vertere, non *per medios hostes erumpentes*, quod est, ἀφ' μέσων ὠσάμενοι τὸν πολεμίων, ut p. 286. in fine.

r Αὐτῶν ἀποθανεῖν.] Abest αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

s Κενετίδων γυναῖκα,] Ita *Baf.* & *G.* Est tamen qui malit Κιναίδων, vel Καινίδων. in quinque *MSS.* & *Epiphanio* Κενελίδων. vitio sane vetusto. Κιναιδῶν *Vat.* Vide *Interpp.* LXXII. *Jud.* c. 4. v. 17.

t Ἰάηλ ὄνομα·] Ιαὴλ LXX.

v Δίδωσι γάλα] Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* Glycas & *Zon.* γάλα δίδωσι *Baf.* & *G.* γάλα δίδωσι· διεφθορὼς γὰρ ὢν juxta *Epiphanium*.

x Διὰ δ' κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε] Sic *Baf. G. Epiphan. Zonar.* & *Glycas.* ἀφ' δ' κόμης ἕως δ' χιλωνίου διέτειρε τὸ ἔδαφος *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. insigni varietate, fortasse à manu *Josephi*.

y Επεδείκνυε] Επιδείκνυ *Hen.* & *Busb.*

z Ιαβῖνόν] Ιαβῖνόν τε *Samb.* Ιαβεῖνόν τε *Busb.* Ιαβῖνός τε *Hen.*

a Καὶ μάχῃ νικῶσι] Καὶ μάχῃ τε *Samb.* & *Vat.* statim τὰς παρατὰς *Hen.* & *Busb.*

b Απήγαγο.] Υπήγαγε *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ὑπῆγον *Hen.* & *Busb.*

c Θέρους στρατεύοντες,] Ετος *Big.* & *Samb.* more *Thucydidis*. in *Baf. G. Alibique* θέρος, lingua communi, ut sup. cap. IV. §. 2. in medio.

d Ικετείαν δ' Θεῦ,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μάλ' Αγλωῶς. in *Editis*, *Aliisque* ικεσίαις.

e Καὶ Γεδεών] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* Γεδεὼν ὁ Ιώσε παῖς in *Editis*. Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιάσε παῖς *Hen.* & *Busb.* Γεδεὼν ὁ Ιάσε παῖς juxta *Vet. Interpr.*

f Μανασσήτιδος] Sic *Baf. G.* & *Vat.* Μανασσίτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* rectius forsan.

g Εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον,] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* εὐθυμονίας *Baf. G. Vat. Aliique.*

h Με νῦν ἀντὶ] Illud με inserui ex *Big. Samb. Baf.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliisque* desideratur.

i Αὐ-

ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τῷ τε γὰρ Φυλεῖ ἐξ ἧς κατῆρχε πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὀλιγωρίας ἀθενέστερον. ὁ δὲ Θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο· καὶ νίκην παρέξειν Ισραηλίταις, αὐτὸν στρατηγοῦντα.

γ'. Τότ' οὖν διηγουμένου ὁ Γεδεὼν τοῖς τῶν νέων, ὀλιγωρεῖν· καὶ θαῤῥεῖν πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον εἶναι τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὀλίγοις δὲ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεῶνι. τιμῶν τε ἀνθρωπίνῳ φύσιν [i] αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὴν ἀμφιφέρουσας ἀπεχθανομένην· ὅπως τε [k] μὴ τὴν νίκην παρέντες ὑπὲρ Θεὸν δοκεῖν [l] νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχοι. ἵνα μάθωσιν οὗ βοηθείας τὸ αὐτοῖς [m] τὸ ἔργον, συνεβούλευε τοῖς μεσοῦσιν τῶν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τὸν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν· καὶ τοὺς μὲν καταπεπληγότας, [n] καὶ ὕπνου πόνους, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐσπουδασμένως καὶ μὴ δεδοίκως πίνοντες τύχοιεν, τούτους [o] νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσουσι δὲ [p] καὶ τοὺς τοῦ Θεοῦ ὑποδήκας τοὺς Γεδεῶνος, τριακοσίους ἀνδρας ἡυρέθησαν [q] χερσὶ μὴ φόβου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ πεπραγμένους. ἐφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ὀλίγοις χειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον [r] δὴ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνου, μέλλοντες εἰς τὸν ὀλίγον περαιώσειν.

δ'. Γεδεὼν δὲ ἐν φόβῳ καθεστῶς· καὶ γὰρ νυκτὸς ὀλίγοις χειρεῖν αὐτῷ ὁ Θεὸς προειρήκει· τοῦ δέους αὐτὸν ἀπαλλαγεῖν βουλόμενος κελεύει, [s] προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν τῆς Μαδιανιτῶν σκηνῆς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ [t] ἦει, [v] Φαρὲν τ' ἑαυτοῦ θεράποντα προσλαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας, καὶ τ' ἕτερον ὄναρ διηγουμένου τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκοῦσαι τ' Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. μάζαν ἑδοκεῖ κριθίνην, [x] ὑπὸ δυσελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, λῶ τοῦ βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τ' στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ σημαίνειν ὅλεθρον τοῦ στρατοῦ τὴν ὄψιν ἔκρινε· λέγων ὅθεν τοῦτ' αὖτῷ [y] σωιδεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον δυσελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δὲ Ασιανοῦ παντὸς τὸ Ισραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγενημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθὴν ὕλῃ· καὶ τὸ θαῤῥεῖν τοῖς Ισραηλίταις νῦν [z] μεγαλοφρονοῦντι τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεών, καὶ τὸ σὸν αὖτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φησὶν [a] ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδια μὴ ὁ Θεὸς Γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκην ὑπανέῳξε.

ε'. Γεδεὼν δὲ, ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε· καὶ προέτρεψεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τ' πολεμίων ὄψιν. οἱ δὲ ἕτοιμοι πρὸς τὰ θαῤῥηθησόμενα [b] φρονηματωθέντες ὑπὸ τ' δεδηλωμένων ἦσαν· [c] καὶ κατ' [d] τετάρτην μάνam & tribui, ex qua esset, numerum deficere; seque juvenem *admodum* esse, & qui de tantis aggrediendis ne cogitare quidem auderet. Deus autem quicquid deesset se suppeditaturum pollicebatur; & victoriam Israëlitis daturum, modo ipse exercitum ducere non gravaretur.

3. Hanc itaque rem cum Gedeon juvenibus quibusdam enarraret, fidem inveniebat: & è vestigio ad acie dimicandum præsto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse ingenio declarabat, ut sese nimium diligerent, & alios virtute præcellentes odio haberent: ut, victoriam à Deo esse videri ægre concedentes, eam sibimet tribuant; magno utpote exercitui, dignoque qui cum hostibus congrediatur. Igitur ut opis divinæ rem esse addiscerent, consilium dedit, ut, cum æstas maxime vigeret, exercitum ad fluvium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet, quotquot vero cum festinatione & tumultu, id facere crederet præ metu & ob terrorem ab hoste. Cum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentasset, trecenti homines reperti sunt, qui præ metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admoverent. Tum jussit Deus, ut eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Jordanem fluvium posuerunt; die proximâ trajecturi.

Trecentos duntaxat è magno exercitu, qui raptim & cum pavore è vola manus biberant, Dei monita retinuit Gedeon. Jud. c. 7.

4. Gedeone autem timore perculso, (nam & nocte hostes ut aggrederetur Deus præceperat) volens eum omni metu eximere imperat *Deus*, ut uno è militibus sibi adjuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse & fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Cumque ad quoddam tentorium propius accessisset, *milites* in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, ut illud facile exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit. Visus eat sibi videre mazam hordeaceam, præ vilitate vix hominibus comedendam, per castra provolutam, Regis tentorium, & *dein* quæ militum omnium essent, ire dejectum. ille vero visionem totius exercitus interitum portendere pronunciabat; referens unde hoc ipsi conjecisse in mentem venerit. Semen, *inquit*, omne hordeaceum sine controversia sordidissimum esse; Israëlitas autem nunc videri Asiatici generis universi vilissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: & id quod inter Israëlitas jam magnanimitatem præ se ferat, esse Gedeonem ejusque milites. Quia igitur dicis, te vidisse mazam tentoria nostra evertentem, vereor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

Madianitæ somnium, Gedeoni victoriam portendens, à Gedeone subauditum, & commilitonibus enarratum. Jud. c. 7.

5. Gedeonem autem, audito hoc somnio, bona spes incessit & fiducia: edixitque suis, enarrata ipsis etiam hostium visione, ut arma *protinus* expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quæ indicaverat, ad jussa exsequenda parati erant: ac circa quar-

Gedeon prostrato gemate hostes aggreditur, qui territi in mutuas cædes corruerunt, & magna cum strage fusi sunt & fugati. Jud. c. 7.

---

i Αὐτοφίλαυτον] Αὐτῷ φιλαυτὸν *Big.* & *Samb.*

k Μὴ τὴν νίκην] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiph.* μὴ deest in *reliquis.*

l Νομίζωσιν ἰδίαν,] Sic *Big.* & *Samb.* νομίσωσιν *Hen.* & *Busb.* νομίζουσιν in *Editis*, *Aliisque.*

m Τὸ ἔργον,] Αὐτῷ ὂν τὸ ἔργον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. De hoc loco videsis *Gatakeri* Adverss. Miscell. l. 2. c. 18.

n Καὶ ὕπνου πόνους,] Καὶ ὕπνους πόνους δυσύχους καλλιπεῖν *Hen.* & *Busb.*

o Νομίζειν ὑπὸ δειλίας] Ita *Bas. G. Aliique.* hîc δὴ inserunt *Big.* & *Samb.* τούτους δειλοὺς νομίζειν καὶ καταπεπληγότας *Vat.*

p Καὶ τοὺς τοῦ Θεοῦ] Τοῦ Γεδεῶνος καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποδήκας *Big. Samb.* & *Epiphan.*

q Δὴ χερσὶ] Δὲ in δὴ mutavi auctoritate *Vet. Interpr.*

r Προσλαβόντα] Προσλαβόμενον i. a. τῶν στρατιωτῶν *Hen. Busb.* & *Zon.* προσλαβόντα ἕνα τῶν στρ. *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Μαδιανιτῶν] Ita *Big. Samb. Aliique.* Μαδηνιτῶν *Bas.* & passim *Vat.*

t Ἦει,] Ita cum *Big. Samb. Busb. Hen.* (*Coccejo*) & *Gall.* 1. *ante*, & *magna cum* in *Editis*, *Aliisque* ἦν.

v Φαρὲν] Sic cum *Vet. Interpr.* & juxta LXX *Jud.* c. 7 v 10. Φεγὲρ *Bas. G. Aliique.* Φαρὲν *Samb.* unde forsan aliquis maluerit Φαρὲρ sive Παρὲρ cum *Hebraïco* textu.

x Ὑπ' ὀλιγελείας ἀνθρώποις] Απ' ὀλιγελείας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

y Σωιδεῖν ἐπῆλθε.] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & *Schotanus.* in *Editis*, *Aliisque* σωιδεῖν.

z Μεγαλοφρονοῦντι] Μέγα φρονοῦν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καὶ θαῤῥεῖν τοῖς Ισραηλίταις μέγα φρονοῦν ἂν εἴη Γεδεών, legisse videtur *Epiphan.*

a Ἰδεῖν τὰς σκηνὰς] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εἰδεῖν.

b Φρονηματωθέντες] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Φρονηματιθέντες.

c Καὶ κατ'] Καὶ κατὰ τετάρτην τ' νυκτὸς φυλακὴν *Busb. Hen.* & *Zon.* καὶ κατὰ τὴν πρώτην μάλιστα φυλακὴν *Epiphan.*

d Τετάρτην μάλιστα φυλακὴν] Et inter Judæos 4 φυλακαὶ fuere noctis. KEL.

quartam fere vigiliam copias suas educebat Gedeon, in quatuor cohortes divisas. atque singulæ centenæ erant. Gestabant autem omnes amphoras vacuas & *in eis* faces ardentes, ne incursus illorum ab hostibus præsentiretur; & in dextra cornu arietinum. illo enim vice tubæ utebantur. Hostium autem castra multum spatii occupabant: (nam contigit ut magnus illis esset camelorum numerus) &, per gentes distributi, in unius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebræi præmoniti, ut, cum non longe ab hoste abessent, signo dato, cornubus sonantes, & amphoras confringentes, cum facibus irruerent clamore sublato, & vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipsum exsequuti sunt. Magna autem perturbatio & terror homines invasit vix somno suscitatos. nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hostibus interempti sunt: plures vero à sociis, quod magna esset inter eos sermonis diversitas. ac cum semel in tumultu esse cœperunt, obvios omnes pro hostibus trucidabant. Multa autem cædes erat; & ubi Gedeonis victoriæ rumor ad Israëlitas pervaserat, arma corripiebant: & persequuti deprehendunt hostes in cava, torrentibus circumdata, cum trajicere nequirent, regione. atque illos undique obsidentes ad unum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo & Zebo. Reliqui autem imperatores, quod supererat exercitus secum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia) longius provecti procul ab Israëlitis castra posuerunt. Gedeon autem non laboribus erat defatigatus, sed cum toto exercitu eos insequutus, & *cum iis* congressus hostes universos interimit: cæterosque duces, Zeben & Salmanan, captivos factos reduxit. In ipso autem prælio ceciderunt Madianitarum & Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum & viginti millia. Multa etiam præda, *ut* aurum, & argentum, & textilia, & cameli, & jumenta, Hebræis cessit. Gedeon vero, reversus in Ephran patriam suam, Moabitarum reges morte afficit.

Reges duo Orebus & Zebus, in prælio cæsi; duoque, Zebes & Salmana, capti. Jud. c. 8.

6. Cæterum tribus Ephraïmitis, ægre ferens prosperos Gedeonis successus, bello eum petere decreverat, *ipsi* objiciens, quod re prius secum non communicata cum hostibus conflixerit. Gedeon autem, cum vir esset modestus & omni virtute excellens, respondit se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum esse, sed jussu divino: & victoriam nihilo minus illorum esse ajebat, quam suam ipsorum qui militassent. Atque his verbis sedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebræos, quam rebus contra hostes præclare gestis. illos enim, cum foret ut civilis oriretur seditio, ab ea liberavit. Verum hujus *in eum* contumeliæ tribus hæc supplicium luit; quod suo tempore declarabimus.

Gedeon placidis verbis pacat Ephraimitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

7. Gedeon autem, cum ei in animo esset imperium deponere, compulsus est id retinere per an-

Imperium cum vita deponit, & in Ephra sepelitur. Jud. c. 8.

λιπε Φυλακλω πεσοῦσε τὴν αὐτοῦ φαλαγγα Γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτόν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκόμιζον δὲ πάντες [c] ἀμφορέας κενὰς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ καταφρονῶντος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κελὲ [d] κέρας. ἐχέτω δὲ [e] τύπῳ ἀντὶ σαλπιγγος. χωρὶον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον· πολεῖσθαι γὰρ αὐτοὺς εἶναι συνέβαινε κάμηλον· καὶ καθ' [f] ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, πεφεισμένα αὐτοῖς, ὁπόταν ἀναγνῶσι πλησίον τὰ πολεμίων, ἐκ συνθήματος, [i] κέρασί τε ἠχήσοντες καὶ τὰς ἀμφορέας καταξάντες, ὁρμήσουσι μετὰ [k] λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεὸν Γεδεῶνι βοηθήσοντος, τοῦτ' ἐπαίσιον. παραχρὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔκπληξίς τε ὑπνωττας, καὶ δείματα. νυὸς γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταστάντες εἰς παρεμβολὴν, πᾶν τὸ προσιὸν ἄνθρωπον, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. [l] φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς Ισραηλίτας τὰ Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν· καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν χείλῳ τινὶ, χαράδραις περιειλημμένῳ, ἃ διαμένους διαπεράσαι, χωρίῳ. καὶ περιστάντες κλείουσιν ἄπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, [m] Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς [n] περιλαφθέντας τῶν στρατιωτῶν [o] ἀνάγοντες· ἦσαν δὲ [p] ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι· στρατοπεδεύουσι πόρρω πολὺ τῶν Ισραηλιτῶν. Γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορευκὼς πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ πάντας δὲ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἄπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, [q] Ζεβεὶν δὲ Σαλμανὰν αἰχμαλώτους λαβὼν [r] ἀνήγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν [s] συστρατευσάντων αὐτοῖς Ἀραβων, περὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, ἀποχωρήσας εἰς [t] Ἐφρὰν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, κλείει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

ζ'. Η δὲ [v] Ἐφραϊμίτις φυλὴ, τῇ Γεδεῶνος ὑπεραγάπα δυσχεραίνουσα, στρατεύει ἐπ' αὐτὸν [x] διεγνώκεισαν, τὸ μὴ [y] προσαγγεῖλαι τὴν ὁπτιχείρησιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πάσων ἀρετῶν ἀκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκράτορι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν [z] ἐστρατευκότων εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τὴν Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ὑπὲρ τῶν πολεμίων ὑπεραξίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐρρύσατο. τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέτισεν· ὡς δηλώσομεν καιρὸν ἴδιον.

ζ'. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύων αὐτῶν

---

c Ἀμφορέας] Φακέλλας κενὰς legerat *Epiphan.*

f Κέρας.] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. quod præcesserit κέρας.

g Τύπῳ ἀντὶ σάλπιγγος.] In *cæteris* τύποις, & mox in *Cod. Vat.* σαλπιγξι.

h Τὰ ἔθνη] Articulus abest *Big.* & *Samb.*

i Κέρασί τε] Sic cum *Hen. Busb.* & *Epiphan.* σάλπιγγί τε in *Editis, cæterisque.*

k Λαμπάδων ἀλαλάξαντες,] Επὶ τὰς πολτυλὶς post λαμπάδων inserunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

l Φόνος δὲ πολὺς ἦν,] Ita cum *Cod. Vat.* φόνος τε π. *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὁ φόνος τε π.

m Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ut & Ορηβ & Ζηβ *Zonara* & LXX. in *Editis, Aliisque* Ωρεβὸν τε καὶ Ζήβον.

n Περιλαφθέντας] Παραλαφθέντας *Hen.* & *Busb.*

o Ἀνάγοντες·] Ἄγοντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Ὡς μύριοι καὶ] Illud ὡς abest *Big.* & *Samb.*

q Ζεβεὶν καὶ Σαλμανὰν] Ita placuit edere, cum Ζεβεὶν καὶ Σαλμανὰ haberet *Vat.* & Ζεβεὲ καὶ Σαλμανὰ LXXII. Ζεβεὶν καὶ Ἐσάρβανον *Bas.* & *G.* Ζεβεὶν καὶ Ζαρμάνα *Epiphan.* Ζεβεΐδαν καὶ Ζαρμάνην (Ζεβεΐδιν καὶ Ζαρμάνιν *Coll. Voss.*) καὶ Σαλμανὰν *Big.* Ζεβεόλα καὶ Ἐζαρμάνιν *Gall.* 1. Ζεβελὲ καὶ Σαρμανὰν *Samb.* Ζεβεὶς καὶ Ζαβανὴς *Hen.* & *Busb.* Est qui conjicit Ζεβεὶν καὶ Σαλμανὰν à *Josepho* fuisse.

r Ἀνήγαγεν.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis, Aliisque* ἤγαγεν.

s Συστρατευσάντων] Συστρατευσαμένων *Big.* & *Gall.* 1.

t Ἐφρὰν τὴν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ut *Jud.* c. 8. v. 27. Ἐφρὰμ *Bas.* & *G.*

v Ἐφραϊμίτις] Sic *Big. Vat. Hen.* & *Busb.* Ἐφραΐμ *Bas. G.* & *Samb.*

x Διεγνώκεισαν,] Διεγνώκει, τῷ μ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. διεγνώκη, τὸ μ. *Vat.*

y Προσαγγεῖλαι] Προαγγεῖλαι *Vat.*

z Ἐστρατευκότων εἶναι.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* στρατευσάντων in *Editis, Aliisque.*

a Τε-

τοῖς τὰ δίκαια, καὶ ὡδὶ τ' Δμφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα λῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ [a] πεπραγμένα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ὢν [b] Εφραν τῇ πατρίδι ἐτάφη.

nos quadraginta, judiciis præsidens, & singulis de litibus *suis* eum adeuntibus. rataque habebantur omnia quæ ille pronunciaverat. Et is quidem, cum justa senectute obiisset, apud Ephran in patria *sua* sepultus est.

ΚΕΦ. ζ'.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡμόμενοι Δμφίδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

Παῖδες ἦ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα· πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· νόθος δ' εἷς ἐκ παλλακῆς [c] Δρύμας, Αβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ τὸν ἑ πατρὸς πλοῦτον ἀναχωρήσας ὅθεν Σίκιμα [d] πρὸς τὰς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς· ἐντεῦθεν γὰρ λῦ· καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, [e] οἱ Δμφ' πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ὕβρισμοι, ἀφικνεῖτ' σὺν αὐτοῖς εἰς τ' πατρῷον οἶκον, καὶ κλείνῃ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν [f] Ιωαθάμου. σώζεται γὰρ ἐτος Δμφυγεῖν δυτυχήσας. Αβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὁ, τι βούλε ποιεῖν [g] ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοῖς ἑ δικαίοις προϊσταμένους σκληραινόμενος.

β'. Καί ποτε δημοτελοῦς Σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ ἑ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ [h] Ιωάθαμος, ὃν καὶ Δμφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅπι τὸ ὄρος τὸ [i] Γαριζεῖν· ὑπέρκειται ἦ τ Σικίμων πόλεως· ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, ἑ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ προσαχούσης, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γενομένης δὲ σιγῆς, εἶπεν "ὡς τὰ δένδρα φωνὴν [k] ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδῳ γενομένης αὐτῶν, δεήθη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, Δμφ' "τὸ τ τιμῆς τ ὅπι τοῖς καρποῖς οἰκείας ἄσης ἀποβαλοῦσαν, ἐφ' ἄλλων ἐξωθεῖν προσγινομένης, τὰ "δένδρα τ ὅπι τὸ ἄρχεσθαι φρονπίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν προσφέρειν· "καὶ ἡ ἄμπελος [l] χειροτονημένη, τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸν δ' αὐτὸ καὶ τ ἐλαιῶν ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ "[m] αὐτῆς ὥστε προσλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα· "πῦρ δὲ ἀγαθὴ προσφέρειν τ ξύλων ἐσήν· ὑπισχνεῖτο "τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μέν "τοι σωίζόνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ' ὄλεθρον "ἐπ' αὐτῇ φρονῶεν, ὑπὸ ἓ ἐνόντος πυρὸς Δμφυ"ρεῖεν. ταῦτα δ' ὁ γάλωτος ἕνεκα [n] φησὶ λέγειν· ὅτι "δὲ, πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεῶνος πεπεδαμένοι, πε"ρορῶσιν Αβιμέλεχον ὅπι τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων "σὺν αὐτῷ τὺς ἀδελφὺς [o] ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν "διοίσειν". καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τ Αβιμέλεχον.

γ'. [p] Μετ' ὀ πολὺ ἦ τ ἑορτῆς οἱ Σικιμῖται· μετενόησαν γὰρ ὅπι τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις· ἐξελαύνουσι τ Αβιμέλεχον τ πόλεως καὶ τ Φυλῆς. [q] οἱ ἦ κακοῦ τὴν πάλιν ἐφρόντιζον. τ δ' ὥρας τ

CAP. VII.

IX.

Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.

ERant autem ei filii è thoro legitimo nati septuaginta, (nam multas habuit uxores) unus vero spurius è concubina Druma, cui nomen Abimelechus. qui patre mortuo ad cognatos suæ matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit) acceptaque ab iis pecunia, qui multis admodum injuriis erant insignes, cum illis ad ædes paternas revertitur, fratresque omnes præter Joathamum interimit. hic enim fuga feliciter elapsus servatur. Abimelechus autem omnia in Tyrannidem convertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit id pro legitimo haberi volens, atque vehementer juris defensoribus inimicus infensusque.

Abimelechus tyrannidem occupat ope cognatorum, & per eadem fratrum omnium, præter Joathamum. Jud. c. 9.

2. Ac cum aliquando festum diem agerent Sicimis, & illuc populus universus conveniret, frater ipsius Joathamus, quem fuga evasisse diximus, conscenso clivo montis Garizin (nam urbi Sicimis imminet) & sublata voce ut *ab omnibus* exaudiri posset, silentium ei populo præbente, obsecravit ut animos attenderent ad ea quæ dicturus esset. Facto autem silentio, narrabat, "ut arbores voce "humana utentes, cum in concionem coivissent, "rogaverint ficum ut regnum in eas capesseret. "Illa autem recusante, quod honore ex fructibus "sibi propriis frui vellet, non qui ab aliis extra se "proveniret, arbores à cogitatione imperium ali"cui deferendi non destiterunt, sed visum est eis "viti principatum offerre: ac vitis, cum eam ele"gissent, iisdem verbis quibus ficus usa regnum "deprecata est. Cum vero olea similiter honorem "detrectasset, rhamnus, nam ab ipso postulabant "arbores ut regnum in eas susciperet (inter ligna "vero commodum est *illud* ad ignem accenden"dum) pollicetur se imperium accepturum esse "& impigre in eo administrando se gessurum. "verum illas oportet sub umbra *sua* considere: sin "autem ipsi exitium struere pararent, igne ei insi"to absumerentur. Hæc vero *Joathamus* inquit *se* "non risus movendi causa dicere: sed quod, mul"tis beneficiis à Gedeone affecti, patienter sinant "Abimelechum rerum summæ præesse, cum eo "fratrum *suorum* necis participes; cujus ingenium "nihil ab igne differre *sentient* ". Atque ille hæc loquutus semet subduxit, & latenter habitabat in montibus, timore Abimelechum per triennium defugiens.

Joathamus nobilem Sicimitis apologum edidit, de vario arborum & principum virorum ingenio, annis plus vcc. ante natum Æsopum. Jud. c. 9.

3. Haud multo post festum Sicimitæ, (nam eos pœnituerat cædis in Gedeonis filios patratæ) Abimelechum ex urbe pariter & tribu expulerunt. Is vero *& qui cum eo erant* malum aliquod civitati inferre cogitabant. Cumque vindemiandi tempus in-

Sicimitæ urbe pellunt Abimelechum, & Gaale præsidio sese tuentur. Jud. c. 9.

a Τελεσθέντα.] Λεγόμενα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* neque hoc improbandum, neque illud.

b Εφρὰν] Ita (ut supra p. 294. v. 36.) legendum censeo, aut cum *Bibliis Complutinis* & *Cod. Alexandrino* Εφρὰ, *Jud.* c 8. v. 32. Εφρὰμ *Gen. Big.* & *Gall.* 1. Εφραὶμ *Bas. Samb.* & *Epiphan.*

c Δρύμας] Δρύμας legerat *Epiphan.*

d Πρὸς τὺς] Πρὸς τὰς τ μ. *Hen.* & *Busb.*

e Οἱ Δμφ' πλῆθος] Forsan, ὅτι Δμφ' π. ἀ. ἦσαν ἰκέσιοι, aut ὧν ἱκέσιος.

f Ιωαθάμου.] Ita cum *Cod. Vat.* præsertim cum Ιωάθαμ sit in LXX. Ιωαθὼν *Bas. Gen Epiphan.* & *Zonaras.* Ιωνάθου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1.

g Αντὶ τ νομίμων] Αντὶ τ νομίμων παίδων aut vidit, aut subintellexit *Epiphan.*

h Ιωάθαμος.] *Coll. Big.* & *Voss.* Ιωβάτης.

i Γαριζεῖν·] Ita cum *Editis* hic & supra p. 253. v. 24. Γαριζινὸν *Vat.* Γαριζὶν *Big.* & *Epiphan.*

k Ανθρωπίνην φωνήν.] Ανθρώπειον *Big. Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

l Χειροτονημένη.] Sic in *MSS.* in *Editis* κεχειροτονημένη.

m Αὐτῆς] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῷ.

n Φησὶ λέγειν·] In *MSS.* aut φασὶ λέγω, aut λέγω φασί.

o Αποκτείναντες.] In quibusdam *MSS* ἀποκτείναντα.

p Μετ' ὀ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ ἦ χρόνου legisse videtur *Epiphan.*

q Οἱ ἦ κακοῦ] Ο ἦ & mox ἐφρόντιζον legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo sane scribendum, nisi subintelligamus κτ' τὴν οἰκίαν *domestici*, aut κτ' γένος *cognati.*

r Δρύ-

instaret, proficiſci in agros ut fructus colligerent plane metuebant, ne ipſos male multaret Abimelechus. Cum autem ad eos *eodem fere tempore forte* immigraſſet Gaales, unus è viris principibus, cum armatorum manu & cognatis ſuis, eum exorabant ut ipſis præſidio eſſet, dum vindemiatum irent. Poſtquam vero ille honorem acceperat, ad *opus* proceſſerunt, unaque Gaales cum militum ſuorum cohorte. Itaque & fruges domum ſecure advehuntur, & per ſodalitia epulantes jam aperte auſi ſunt Abimelecho maledicere, atque principes *cum cognatis*, loca circa urbem inſidiis occupantes, multos ex Abimelechi ſatellitio comprehenſos perimebant.

Zebuli proditione, qui civibus etiam ſuaſerat ut Gaalem urbe ejicerent, Abimelechus enſe & igne delet Sicimitas. Jud. cap. 9.

4. At Zebulus quidam è principibus Sicimitarum, hoſpes Abimelechi, nunciis miſſis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipſum irritaret, ſimul etiam hortabatur ut inſidias ante urbem collocaret: ſe enim Gaalæ perſuaſurum ut *ipſe* contra eum egrederetur. atque ita in ſua poteſtate fore, ut de eo vindictam ſumeret. quo facto ſpondere ſe quod gratiam cum populo initurus ſit. Abimelechus igitur *cum ſuis* in inſidiis conſidebat; & Gaales in ſuburbiis negligentius agebat, & cum eo Zebulus. Gaales autem, cum videret armatos ad ſe approperantes, ad Zebulum clamabat, verſus ſe tendere viros armis inſtructos. Illo vero dicente, cautium umbras eſſe, cum propius aliquanto accederent, re accurate perpenſa, non umbras eſſe ajebat, ſed virorum cohortem. Cui Zebulus, nonne tu, inquit, Abimelecho ignaviam objiciebas? cur igitur non oſtendis, qui vir ſis, pugnam cum eo ineundo? Gaales autem, *nonnihil* animo conſternatus, manus conſerit cum Abimelecho; ac nonnulli quidem è ſuis prælio cadunt: at ipſe ſe in urbem recipit, alios ſecum ducens. Interea Zebulus ita cum civitate agit ut Gaales ex ea ejiceretur, eum calumniatus quaſi molliter & ignave cum Abimelechi militibus dimicaſſet. Cæterum Abimelechus, cognito quod Sicimitæ ad vindemiam *denuo* egreſſuri eſſent, in locis circa urbem inſidias diſponit: cumque prodiſſent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, ut cives aditu prohiberet, cæteri vero diſperſos curſu perſequuntur; & ubique cædes facta eſt. ac urbe diruta & ſolo æquata (nam ſine obſidione dedita eſt) ſaleque in ruderibus ejus ſeminato, agmine compoſito proceſſit. atque ita Sicimitæ omnes deleti ſunt. Quotquot autem per regionem diſſipati periculum evaſerant, hi ipſi, ſeſe in turmam colligentes ad petram quandam bene munitam, ſuper eam ſedes figebant, & ad eam muro cingendam aggrediebantur. ſed Abimelechus, intellecto eorum conſilio, prius ad eam cum ſuis omnibus copiis acceſſit: atque ipſemet ligni aridi faſces ferens, ut iis locum circumdaret, exercitum, ut idem facerent, hortabatur. ac brevi lignis petræ in ambitum circumpoſitis, ignes injiciunt & quicquid natura facilius accendit & urit: maximamque flammam excitant. Et quidem nemo ex ea petra effugit, ſed una cum uxoribus & liberis i-

---

r Δρᾳότητα κακὴν] Ita cum *MSS.* δραστικὴν in *Editis*.

s Γαάλης,] Sic *Cod. Vat.* atque *Vet. Interpr.* & recte: cum in *Bibliis Sacris* exſtet Γαάλ, *Jud.* 9. c. 26. in cæteris *MSS.* hîc loci Γίλαε.

t Γαάλης,] Jam ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Γαάλ *Vat.* Γάλης *Baſ.* & *G.*

v Συμμοχίαν] Forte συμμοχίας vet. *per ſingulos choros.* COCC.

x Ζέβυλος] Sic *Vat. Epiphan.* & LXX. Ζαέβυλος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & ſtatim Ζέβυλος & Ζεβυλάν. in *Editis* Ζέβεννος, & mox Ζεβέννης & Ζεβέννου.

y Αμυναδάβ.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Aliis* ἀμυναδάβ.

z Επείνας] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ἐπῆναι.

a Σκιὰς ὁρᾶν] Σκιὰς *Samb.* ut & infra v. 25.

b Επεκάλεις;] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐπεκάλεις *Busb.* & *Hen.* ἐπικαλεῖς *Baſ. G.* & *Vat.*

c Σῆς ἀρετῆς] Illud σῆς abeſt *Big.* & *Samb.*

ξ τεγαῖν ὑμομένης, ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προϊόντες, μή τι r δράσῃ κακὸν αὐτοὺς Αβιμέλεχος. ὑποδημήσαντος δ' αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς s Γαάλης, σὺν ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὑτοῦ, φυλακὴν οἱ Σικιμῖται δέονται προβαλεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν τεγήσωσι. προσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προῆσαν, καὶ t Γαάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅ, τε οὖν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας σωάγεται, καὶ δειπνοῦντες καθ' u συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Αβιμέλεχον· οἵ τε ἄρχοντες, ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸς τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν Αβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

δ'. x Ζέβυλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν Αβιμελέχου, ὅσα παροξύνει Γαάλης τὸ δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμηύνει αὐτῷ, καὶ παρὴν λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως· πείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε y ἀμυνάσθαι. γενομένης γὰρ τούτου, ἀβλαβεῖς αὐτῷ μνησεύεσθαι πρὸς τὸ δῆμον. ὅ, τε οὖν Αβιμέλεχος σκαδιστὴν ἐνεδρεύων· καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερον διέτριβεν ὅπῃ ἔτυχε πρασείς, καὶ Ζέβυλος σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας ὑπιφερομένους Γαάλης πρὸς Ζέβυλον ἔλεγεν, ἄνδρας αὐτοῖς z ὑπείναι καθοπλισμένους. ὁ δ' a σκιὰς εἶναι φαμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γενομένων τὸ ἀκριβὲς καθορῶν, σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζέβυλος, σὺ μέντοι, φησὶν, Αβιμελέχῳ κακίαν b ἐπεκάλεις; τί οὖν οὐκ ὑπιδείκνυσαι τὸ τῆς c σῆς ἀρετῆς μέγεθος, εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών; Γαάλης δ' θορυβούμενος συνάπτει τοῖς Αβιμελέχου, καὶ d πίπτουσι μέν τινες τῶν σὺν αὐτῷ· φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. καὶ Ζέβυλος πολιτεύεται e Γαάλην ἐκβεβληκέναι τῆς πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς Αβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Αβιμέλεχος δ', πυθόμενος ἐξελθουσένους αὖθις κατὰ τεγῶν τοὺς f Σικιμίτας, ἐνέδρας προλοχίζεται τῇ πόλει· καὶ προελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδιῶσι· πανταχῇ τε φόνος ἦν. καὶ καταισκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν· ὁ γὰρ ἀντίσχε πρὸς πολιορκίαν· ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων ἀπείρας g πρῆγε. καὶ Σικιμῖται πάντες ὅτῳ ἀπώλοντο. ὅσοι δ' κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι, συλλεγῆτες ὅπῃ τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύονται, h τείχισμά τε ποιοῦνται παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε, τὴν διάνοιαν αὐτῶν Αβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν i ἐπ' αὐτὴν μὴ δυνάμενος· καὶ k φακέλους ὕλης ξηρᾶς l βαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν m τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως βληθείσης n ἐν κύκλῳ τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβάλλουσιν, o ὅπερ τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει· καὶ μεγίστῳ αἴρουσι φλογί. καὶ διαφεύγει μὲν p ὑπὸ τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, q ἀν-

---

d Πίπτουσι] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* perperam πίπτουσι.

e Γαάλην] Πάλιν ἐκβαλ. *Vat.*

f Σικιμίτας] Ita *Vat.* (& *Cocc.*) in *reliquis* hîc loci Σικιμίτες.

g Πρᾶγε.] Ἀνῆλθε *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.*

h Τειχίζεται τε] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* τειχῶσάν τε.

i Ἐπ' αὐτὴν] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* ἐπ' αὐτὸς *Samb. Big. Gall.* 1. & *Epiphan.*

k Φακέλους] Eo modo *Vat.* nec aliter *Thucydides.*

l Περιβαλὼν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐμβαλὼν.

m Τὴν στρατιὰν] Τῇ στρατιᾷ *Big.* & *Samb.*

n Ἐν κύκλῳ] Ἐπ *MSS. Coll. Big.* & *Voſſ.* in *Editis* enim ponitur poſt ξύλοις. HAV.

o Ὅσα τε μᾶλλον] Forte ὅσα τὸ μᾶλλον ἐξάπτειν φ. ε. ἢ μ. ἀέρι φλόγα, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλωσιν. COCC.

p Ἀπὸ τῆς πέτρας] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τῆς πετρᾶς *Baſ. G. Aliique.*

q Ἀν-

[q] ἄνδρες μὲν ὡσεὶ πενταϰοσίους ϰὴ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱϰανόν. ϰὴ Σιϰιμίτας μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, [r] μείζονος ϰὴ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης γιομένης, πλὴν ὅτι [s] μὴ δίϰην ἐπ' ἀνδρὸς [t] διεργάσατο σωθεῖσι ϰαϰὸν τηλιϰοῦτον.

ε'. Ἀβιμέλεχος δ', τοῖς Σιϰιμιτῶν ϰαϰοῖς ϰαταπλήξας τὸς Ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, ϰὴ μηδαμῆ [v] σωφρονήσων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολεσθέν. ἤλασεν οὖν ἐπὶ [x] Θήβας, ϰὴ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς [y] αἱρεῖ· πύργος δ' ἦν ἐν αὐτῇ μεγάλος, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορϰεῖν τοῦτον παρεσϰευάζετο. ϰὴ αὐτὸν, πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν, γυνὴ [z] θραύσματι μύλης βαλοῦσα ϰατὰ τῆς ϰεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' [a] Ἀβιμέλεχος τῷ ὑπασπιστῇ παρεϰάλει ϰτεῖναι αὐτὸν, μὴ ὑπὸ γυναιϰὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. ϰὴ ὁ μὲν τὸ [b] προσταχθὲν αὐτῷ ἐποίει· ὁ δὲ τοιαυτῇ [c] ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀσεβείας ποινῇ ἐξέπεσε, ϰὴ τὰ εἰς Σιϰιμίτας οὕτω πεπολυμημένων. τούτοις δὲ ϰατὰ τιμὴν Ἰωαθάμου μαντεία ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σϰεδασθέν, ἀνεχώρησεν ὅθεν τὰ οἰϰεῖα.

ς'. Τῶν δ' Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν [d] Ἰαείρης ὁ [e] Γαλααδίτης ἐϰ τῆς Μανασσήτιδος Φυλῆς ἐδιήμησεν ἔτη, ἀνὴρ τά τε ἄλλα δίϰαιος, ϰὴ παῖδας ἀγαθὸς πεποιημένος· τριάϰοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δ' ἀρίστους, ϰὴ τὴν Γαλααδίτην πόλεων ἓξ ϰαὶ εἴϰοσιν ἐπιϰρατήσαντα. ἔτος, δύο ϰὴ εἴϰοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν ϰατασχών, πλήσας γηραιὸς· ϰὴ ταφῆς ἐν [f] Καμὼν πόλει τῆς Γαλααδίτης ἀξιοῦται.

ζ. Πάντα δὲ τὰ τῶν Ἑβραίων εἰς ἀθυμίαν ϰὴ ὕβριν [g] τοῦ Θεοῦ ϰὴ τῶν νόμων ὑπεφέρετο· ϰὴ ϰαταφρονήσαντες αὐτῶν Ἀμμανῖται ϰὴ [h] Παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν· ϰὴ τὴν Περαίαν ἅπασαν ϰαταϰόψαντες ϰὴ ὅτι τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη ϰτῆσιν ἀφαιρεῖσθαι ἐτόλμων. Ἑβραῖοι δ', σωφρονισθέντες [i] ἀπὸ τῶν ϰαϰῶν, εἰς ἱϰετείας [k] ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ, ϰὴ θυσίας [l] ἐπέφερον· ἐδεήθησαν τε ϰαὶ ἐλιτάνευσαν αὐτὸν μεταμέλεσθαι, ϰὴ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα, παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ Θεὸς, [m] μεταϰαλούμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

ἡ. Ἀμμανιτῶν [n] δὲ ἐστράτευσάντων ὅτι τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπῆλθον οἱ ὁπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. ἦν δέ τις [o] Ἰεφθὴς, ἀνὴρ ἀφ' ἑτέρας πατρῴας ἀρετὴν δυνατὸς, [p] ϰὴ δι' οἰϰείαν [q] αὐτοῦ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς [r] μισθοφόρων. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ϰαθέξειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸ χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δ' ἀ προσϐεϐλημένην αὐτῶν ἔγνω ϰαϰίαν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδιϰουμένῳ ϕανῶς. ἀ γὰ ὄντα ὁμοίως ἐπὶ τοῖς ἀλλοφύλοις ἐϰάλει ϰατὰ τῶν ἀδελφῶν. ϰὴ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεδείϰνυτο· ἐπεὶ δὲ ἐϰεῖνοι τὴν ἐπὶ τοῖς ἐγϰλήμασιν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, ϰὴ πρεσϐείαν ἔστελλον πρὸς τὸν Ἰεφθὴν, ἐπιτιμῶντες ὅτι ϰαϰοῦργον ἄνδρα ϰαὶ ἀπὸ μητρὸς ἀσελγοῦς ἐϰάλεσαν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐϰεῖνος ἐπιτιμᾷ τοῖς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ϰαλέσασιν, ϰὴ τὴν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἀσέλγειαν ὀνειδίζει. ϰὴ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεδείϰνυτο· ἐπεὶ δὲ ἐϰεῖνοι τὴν ἐπὶ τοῖς ἐγϰλήμασιν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, ϰὴ πρεσϐείαν ἔστελλον πρὸς τὸν Ἰεφθὴν, ἐπιτιμῶντες ὅτι ϰαϰοῦργον ἄνδρα ϰαὶ ἀπὸ μητρὸς ἀσελγοῦς ἐϰάλεσαν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐϰεῖνος ἐπιτιμᾷ τοῖς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ϰαλέσασιν, ϰὴ τὴν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἀσέλγειαν ὀνειδίζει.

[q] Ἄνδρες μὲ] Ἀνδρες μὲ πενταϰοσίους ϰὴ χιλίους *Gall.* 1. ὥσθρας μὲ πενταϰοσίους ϰὴ χιλίους *Samb.* & *Vat.*

[r] Μείζονος] Μείζω τὴ ἐπ' αὐτῇ λύπης γενομένη *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Κατὰ δίϰην] Ita *Samb.* in *ceteris* una voce ϰαθδίϰην.

[t] Εὐεργέτησ] Εὐεργέτει ϰὲ ἓ γίνες αὐτῷ legisse videtur *Epiphan.*

[v] Περιγρᾴψων] Περιγράψων *Samb.* & *Big.*

[x] Θήϐας,] Urbis hujus meminit *Stephanus Byzant.* v. Θήϐη. Vide *Jud* c. 9 v. 50. 2 *Sam.* c. 11. v. 21. *Bocharti* Canaan. l. 1. c. 16. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 326.

[y] Αἱρεῖ·] Ita *MSS.* in *Editis* αἵρεῖ.

[z] Θραύσματι μύλης] Θραυσμά τι soli *Big.* & *Epiphan.*

[a] Ἀβιμέλεχος] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. ὁ Ἀβιμέλεχος τὸ υ. π. *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Προσταχθὲν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deeſt αὐτῷ.

[c] Ὑπὲρ τῆς] Vocem ὑπὲρ omittit *Vat.*

[d] Ἰαείρης] Ἰαΐρης *Samb.* & *Big.* Ἰαεὶρ *Zonaras* è *S. Bibliis.* Sed hic loci, neſcio an aliquid è libris exciderit, an incuria omiſerit *Joſephus* tres & viginti annos Tholæ principis, *Jud.* c. 10. v. 1. Veruntamen in ſummam annorum Judicum *iſtius* regimen inſerit.

[e] Γαλαδηνὸς] *Al.* Γαλαδηὸς & infra Γαλαδή.

[f] Καμὼν] Malim Καμῶνι.

[g] Τοῦ Θεοῦ ϰὴ τῶν νόμων ὑπεφέρετο·] Illa τοῦ Θεοῦ ϰὴ è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio* inſerui, & ex iiſdem ὑπεφέρετο dedi pro ἐφέρετο.

[h] Παλαιστῖνοι,] *Al.* Παλαιστηοί.

[i] Ἀπὸ τῶν ϰαϰῶν,] Ὑπὸ τῶν ϰαϰῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ,] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἐτρέποντο. Ἐπέφερον·] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐπεφέροντο *Baſ. G. Aliique.*

[l] Ἐπέφερον·] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐπεφέροντο *Baſ. G. Aliique.*

[m] Μεταϰαλούμενος] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *ceteris* μετασϰευαζόμενος.

[n] Δ' ἐστράτευσάντων] Ita cum *Samb.* in *ceteris*, δ' ἐστρ.

[o] Ἰεφθὴς,] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Ἰάφθης & infra p. 298. v. 14. Ἰάφθαε, convenientibus Græcis codibus, ut & p. 299. v. 16. Ἰάφθα in obliquo. Ἰάφθης *Busb.* & *Hen.* Ἰεφθάε *Zonaras* ab *Interpretibus* LXXII.

[p] Καὶ δι' οἰϰείαν] Καὶ διοιϰεῖν aut ſimile quid legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτοῦ στρατιὰν] Ἑαυτῷ *Big.* & *Samb.*

[r] Μισθοφόρων.] Μισθοφόρου *Big. Samb.* & *Vat.*

ne abſumpti ſunt: viri quidem circiter MD. cætera vero multitudo numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, majorque ex ea mœror exſtitiſſet, niſi quod juſte pœnas dederint ob tantum mali viro de ſe egregie merito conflati.

Fruſto mēle à mulière ictus periit Abimelechus. Jud. c. 9.

ſ. Abimelechus autem, cum Iſraëlitis ex Sicimitarum miſeriis terrorem incuſſiſſet, palam præ ſe ferebat quod majora appeteret, & non prius violentiæ ſuæ modum eſſet adhibiturus quam univerſos exitio dederat. Thebas itaque contendit, & urbem quidem ſubita incurſione capit: cum vero turris in ea valida eſſet, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. atque, dum ipſe cum impetu in portas irrueret, muliercula in caput ejus molæ fragmen dejicit. Abimelechus autem, humi collapſus, armigerum rogabat, ut ſe *diſtricto enſe* perimat, ne à muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: ille vero hujuſmodi ſupplicium dependet pro ſcelere in fratres, & facinore quod in Sicimitas patrare auſus eſt. atque hæc clades illis juxta Joathami vaticinium accidit. Cæterum qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo *paſſim* diſperſi, ad domum quiſque ſuam redierunt.

Jaïres reſtituit Hebræicam adminiſtrat. Jud. c. 10.

6. Iſraëlitarum autem imperium *ab illis* accipit Jaires Galadenus è tribu Manaſſitide, vir cum cætera felix, tum quod liberos fortes procreaverat; numero quidem triginta, equites vero egregios, & quibus urbium Galadenarum commiſſæ erant præfecturæ. Is, cum viginti & duos annos rebus illorum præfuiſſet, ingraveſcente ætate obiit; & in Camone, urbe Galadena ſepultus eſt.

Iſraëlitas opprimunt Palæſtini & Ammaniteæ. Jud. c. 13.

7. Jam res Hebræorum ad perturbationem ordinis & Dei legumque contemptum ferebantur: Ammanitæque & Palæſtini, eos deſpectui habentes, cum magno exercitu regionem *vaſtarunt & diripuerunt*; &, cum loca ultra Jordanem occupaſſent, ad reliqua poſſidenda *fluvium* auſi ſunt trajicere. Hebræi vero, cum ex calamitatibus reſipuiſſent, ad Deum precibus ſe convertebant, victimaſque ei mactabant; ipſum implorantes, ut, ſeveritate cohibita, precibuſque eorum ſupplicibus flexus, ab ira deſiſteret. Jamque Deus mitior & placidior factus, in animum induxit illis opitulari.

Jephthem ducem ſibi poſcunt Galaditæ. Jud. c. 11.

8. Cum vero Ammanitæ in Galadenam fuiſſent ingreſſi, iſtius regionis incolæ illis ad montem occurrebant, ducem deſiderantes. Erat autem Jephthes quidam, vir patriis virtutibus pollens, proprioque exercitu quem ſumptibus ſuis alebat. Ad hunc igitur miſſis nunciis, enixe petebant ut *eis* in auxilium veniret; pollicentes, *ſe* principatum ſuum ei conceſſuros eſſe, quamdiu viveret. Ille vero preces eorum non admittit, ipſis exprobrans, quod nullam ei opem tulerint, dum à fratribus manifeſtam

ſtam injuriam pateretur. Cum enim illis non eſſet frater uterinus, ſed quod ad matrem, quam pater amore captus eis induxerat, peregrinus, ipſum *domo* expulerunt, contempta ejus imbecillitate. & ille quidem in regione Galaditide vocata degebat; omnes, qui ad eum undecunque confluxerunt, dato ſtipendio excipiens. Tandem vero precibus expugnatus, & jurejurando accepto in perpetuum ei daturos eſſe imperium, copias eduxit.

Jephthes ad Ammanitarum regem legatos mittit. Jud. c. 11.

9. Et cum mature quicquid facto opus erat providiſſet, exercitu in urbe Maſphathe collocato, legatos mittit ad regem Ammanitarum; *per eos* rerum *injuria* captarum poſtulans. Ille vero *legatis* viciſſim miſſis, *probri* incuſabat Iſraëlitarum ex Ægypto egreſſum, & ab ipſis poſcebat ut è regione Amoræa excederent, quaſi patrum ejus à tempore antiquo fuiſſet. Jephthes autem reſpondens, quod non cum ratione Iſraëlitarum progenitores de Amoræa *poſſeſſa* culparent, ſed potius eis gratias agere deberent pro Ammanitide relicta; nam Moyſes potuit & ipſam occupaſſe: ac cum *Rex* jubeat ut de terra ſua decederent *Iſraelitæ*, quam ultra ccc. jam annos, à Deo *ſibi* acquiſitam, tenuerint; *ſciat velim*, inquiit, *nos* cum illis *pro ea repetenda* dimicare.

Ammanitarum regem profligat, copiaſque ejus perſequitur ad Maniathen uſque urbem. quæ quidem Μανιὰθ aut Μανιὰ LXX. Menith vero Hieronymo. Jud. c. 11.

10. At cum hæc quidem dixiſſet, legatos dimiſit: ille vero victoriam precatus, ſacraque facturum eſſe pollicitus, ſi incolumis ad ſuos reverteretur, & quodcunque ei primum occurreret immolaturum, congreſſuſque *cum hoſtibus* & longe *eos* ſuperat, & cum cæde perſequutus eſt uſque ad urbem Maniathen: ac cum trajeciſſet in Ammanitidem, urbeſque multas delevit & multum prædæ abegit; ſuoſque populares à ſervitute liberavit, quam ſervierant annis XIIX. At revertens in calamitatem incidit, rebus à ſe feliciter geſtis prorſus diſſimilem. nam ei *redeunti* occurrit filia; quæ etiam unigenita erat, virgo adhuc. Ille autem, graviter ingemiſcens præ doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta feſtinatione ei obviam prodierit: nam illam Deo in victimam offerre promiſerat. At illi non ingrate *ad aures* accidit quod eventurum erat, ut quæ pro victoria patris & civium libertate eſſet moritura: orabat autem ut ei duos menſes remitteret ad juventutem ſuam cum civibus deflendam, & tunc ei integrum eſſet votum ſolvere. Ille vero, cum liberam ipſi poteſtatem in tempus prædictum feciſſet, eo elapſo filiam mactatam in holocauſtum obtulit, neque legitima neque Deo grata ſacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum erat, & quale judicium de facinore laturi eſſent qui id fama acciperent.

Filiam ex voto temerario mactat Jephthes. Jud. c. 11.

Ephraïmitæ arma civilia admovent Jephthæ, & ab eo fuſi ſunt & fugati. Jud. c. 12.

11. Cum autem tribus Ephraïmitis ei bellum intuliſſet, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, ſed ſolus prædam habuerit & rerum geſtarum gloriam: primo quidem dicebat, neque ignoraſſe eos quod conſan-

μήτερον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον [s] ὡδὶ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον, [v] καταφρονήσαντες τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ [x] Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς [y] ὁπόθεν ἂν συναγινομένους πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν, καὶ ὀμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν [z] ἐρράθυμε.

Θ'. Καὶ ποιησάμενος ὀξείαν τὴν [a] τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει [b] Μασφαθῇ καθίσας τὸ στράτευμα, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν, αἰτιώμενος αὐτὸν ἀλόγως. ὁ δὲ, ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τοὺς Ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς [c] Ἀμορραίας αὐτοὺς ἠξίου μεταχωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης [d] ἀρχῆθεν. [e] ἀποκρινόμενος δὲ ὁ Ἰεφθὴς, ὡς ἔστι τῆς Ἀμορραίας τοὺς προγόνους αὐτῶν δικαίως ἐκκαλεῖσθαι, χάριν τε μᾶλλον τῆς Ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλοιεν παρεῖσης, δυνατὸν γὰρ Μωϋσεῖ καὶ τοῦτο λαβεῖν· μεταχωρεῖν τε [f] ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν Θεὸς κατακτησαμένοις [g] ὑπὲρ τετρακόσια ἔτη νέμονται, [h] μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

ι'. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις τοιοῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δὲ δυσάμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἂν [i] ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ [k] συντύχοι ἱερουργήσειν, συμβαλὼν τε νικᾷ μεταξὺ πολὺ, καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως [l] Μανιάθης· καὶ διαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ [m] λείας ἤλασε, καὶ τοὺς οἰκείους ἐλευθερίας ἀπήλλαξεν, [n] ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα τούτοις ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει, κατ' ἐδέν ὁμοίᾳ τοῖς κατορθωμένοις αὐτῷ. ὑπαντᾷ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δὲ ἦν ἐπὶ παρθένῳ. ὁ δὲ, ἀνοιμώξας ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς [o] πάθους, κατεμέμφετο τῆς πρὸς τὴν ὑπάντησιν ἀτυχίας τῆς θυγατρὸς· [p] καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ καθυπέσχετο. τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσεπέπεσεν, ἐπὶ νίκῃ μὲν πατρὸς καὶ ἐλευθερίᾳ τῶν πολιτῶν πεπυσμένη· παρεκάλεσε δὲ, δύο μῆνας αὐτῇ παραχώρησαι πρὸς τὸ μὴ τῶν πολιτῶν ἀποδρᾶναι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ [q] κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὲ κατὰ [r] τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ τὴν παῖδα ἀλοκαύτωσεν, ἅτε νόμιμον ὄντα τῷ Θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτελῶν, μὴ βασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ ἡμαρτημένον; οἷον τὸ πραχθὲν [t] δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.

ια'. Τῆς δὲ [v] Ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαντα τὴν ἐπ' [x] Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον [y] κατὰ λείαν ἔχοι, καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν· πρῶτον μὲν ἔλεγον, ὡς ἅτε λάθοιεν αὐ-

s Περὶ τὴν μητέρα,] Καὶ τὴν μητέρα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

t Ὑπὸ τοῦ πατρὸς,] Παρὰ τοῦ πατρὸς *Vat.*

v Καταφρονήσαντες] Ita *Samb.* καταφρ. αὐτῷ ἀσθ. *Big.* & *Epiphan.* καταφρ. τοῦ δι' αὐτὸ ἀσθ. *Vat.* καταφρ. δι' αὐτὸ ἀσθ. *Baſ.* & *G.*

x Γαλαδίτιδι καλουμένῃ] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Γαλααδίτιδι. Vide Cellarii Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 388.

y Ὁπόθεν ἂν] Ὁποθενοῦν ἀθροιζομένους *Samb.*

z Ἐρράθυμε.] Ἐρράθυμτε *Vat.*

a Τῶν πραγμάτων πρόνοιαν,] Τῶν πραγ. ἐπιμέλειαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Μασφαθῇ καθίσας] Ita quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μασφάκη.

c Ἀμορραίας] Ἀμοραίας *Big.* & *Samb.* à manu prima. Ἀμορραίας ab altera. Ἀμωρραίας paſſim *Vat.*

d Ἀρχῆθεν.] Ἀρχῆς *Vat.*

e Ἀποκρινόμενος] Ἀποκρινάμενος *Big.* & *Samb.*

f Ἰδίας εἰπὼν γῆς,] Ἰδίας abeſt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

g Ὑπὲρ τετρακόσια] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* μὴ τρ.

h Μάχεσθαι] Μαχήσεσθαι legerat *Vet. Interpr.* quod & ipſe mallem.

i Ζῶν] Forte σῶν COCC.

k Συντύχοι] Ita *Big. Samb.* (Cocc.) & *Vat.* συντύχῃ *Busb.* & *Hen.* συντύχειν in *Editis*.

l Μανιάθης] Μαλιάθης *Big.* & *Samb.* Ἀμανίθης *Epiphan.*

m Λείας ἤλασε,] Λείαν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

n Ἐν ἔτεσιν] Ἐτεσιν ὀκτωκαίδεκα *Samb.* ὀκτωκαίδεκα ἔτη ταύτην ὑπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1.

o Πάθους] Πένθους *Big.* & forte *Epiphan.*

p Καθιερῶσαι] Ita è *Cod. Vat.* in *Editis* deeſt καθυπέσχετο, ut & in *Big.* & *Samb.* qui habent καθιέρωσε. in *Busb.* & *Hen.* ἵνα καθιερώσειν ὑποσχεῖν.

q Κατὰ τὴν εὐχήν.] Κατ' εὐχὴν *Big.* & *Samb.*

r Κατὰ τοῦτον] Μετὰ τοῦτο *Vat.*

s Τῷ Θεῷ κεχαρισμένην] Articulus abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.] Δόξῃ *Samb.*

v Ἐφραίμου φυλῆς] Ita *Big.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἐφραίμ.

x Ἀμμανίτας] Sic cum *Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἀμμανίτας. præterea τοῦ ἐπ' Αμ. ἐλασίας in *Cod. Vat.*

y Καὶ λείαν ἔχοι,] Καὶ τὴν λείαν *Big. Samb.* & *Vat.*

z Πα-

αὐτὲς οἱ συγγνεῖς πολεμήμενοι, καλέμενοί τε πὸς συμμαχίαν ὰ [z] παρεγμνο, δέον κὴ πὸ δήσεως ἐγνωκότας ἐπέχθηναι· ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράξειεν ὅπιχειρῶσι, τοῖς πολεμίοις ὰ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τὲς [a] συγγνεῖς ὡρμηκότες· ἠπείλέ τι σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκλω παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθῶσι μὴ σρατιᾶς, ἢ μετάπεμπ@ ἐκ τῆς [b] Γαλαδλωῆς ἐληλύθη, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, κὴ διώκων τραπέντας, πεφλαδῶν μέρ τινὶ πεφαπέσταλμένῳ ὑ Ιορδάνυ τὰς Δφαδάσδς, κλέινᾳ πεὶ διχλίας κὴ πετρακισμυρίας γεγονότας.

16. Αὐτὸς ἦ, ἄρξας ἓξ ἔτη, τελυτᾷ, κὴ θάπλετ@ ἐν τῇ [c] αὐτῆ πατρίδι [d] Σεβεῆ· ἡ [e] Γαλαδλωῆς δ' ἐστὶν αὕτη.

17. Τελυτήσαν@ ἦ [f] Ιεφθῆ, τὸν ἐρχὸν [g] Αψάνης ἀβδελαμβανέ, Φυλῆς ὢν Ισδα, [h] Βηθλεέμων ἦ πόλεως. τύτῳ ἦ παῖδες ἦσαν ἑξήκνθα, τελάκνθα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπὴ ἦ θυγατέρες, ὃς κὴ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδὺς, τοῖς ἦ γυναῖκας ἠμέν@. πράξας δ' ὐδὲν ἐν τῷ ἐπιδεπεῖ [i] χρομένῳ χρόνῳ λόγυ κὴ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε· κὴ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνέ.

18. [k] Αψάνης δ' ὕτως ἀποθανόν@, ὐδ' ὁ μετ' αὐτὸν ἀβδελαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ηλων, ἐπ' ἔτη δέκα καταχὼν αὐτὴν, Φυλῆς ὢν τῆς [l] Ζαβύλυ, ἐπραξέ τι ἀξιδς ἄξιον.

19. Αβδων ἦ [m] Ελλήλυ παῖς, Φυλῆς μὲν τῆς [n] Εφραϊμίτ@, πόλεως ἦ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς [o] μετ' Ηλωνα, μόνης ἀν τ' ὐπυδίας μνημονυθείη, [p] Δι' τ' εἰρήνης τ' ἄδειαν τ' πρασμάτων λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμεν@. υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ πσαράκνθα, [q] κὴ τύτων τὸν γενεὰν καταλιπόντες τελάκνθα, ἵλαυνε τε σὺν αὐτοῖς ἕξιν ἑβδομήκνθα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίσοις γεγμνένοις· κὴ, πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν, [r] θνήσκ γηραιὸς, κ ταφῆς ἐν [s] Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνέ.

guinei bello premerentur, neque auxilium rogatos adveniſſe, cum oporteret eos ante *omnes* preces re cognita certatim feſtinaſſe: dein quod ad iniqua patranda aggrederentur, qui cum hoſtibus non auſi pugnam conſerere, *poſtea* vero in cognatos impetum fecerint: & *poſtremo* minabatur, ſe ab iis pœnas Deo volente, ni ſapere velint, expeturum eſſe. Cum vero nihil verbis proficeret, ſed cum illis *contra ſe* venientibus congreſſus eſſet, accito è Galadena exercitu, & magnam illorum ſtragem *in prælio* edidit, & in fugam verſos perſequens, præmiſſis quibuſdam qui vada Jordanis occuparent, quadraginta duo millia *illorum* occidit.

12. Is autem, cum ſex annos Iſraëlitis imperaſſet, moritur, atque ſepultus eſt in patria ſua Sebee. illa vero terræ Galadenæ urbs eſt. *Jephthes moritur, ſepelitur-que in urbe Galadena.*

13. At, Jephthe mortuo, principatum accipit Apſanes, è tribu Judæ & Bethleemis oppido. Huic liberi erant ſexaginta; triginta quidem mares, è reliquis vero totidem filiæ: quos omnes ſuperſtites reliquit; & has quidem viris collocaverat, illis vero puellas adſciverat. cumque nihil dictu & memoratu dignum in imperio ſeptenni geſſiſſet, ſenex *admodum* diem obiit; & in patria ſua ſepultus eſt. *Jud. c. 12. Ab exceſſu Jephthe Hebræos rexit Apſanes. Jud. c. 12.*

14. Apſane autem ita defuncto, neque, qui poſt hunc principatum aſſumpſit, Elon, è tribu Zabuli, ipſumque per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit. *Poſt hunc decennio haud memorabili Elon. Jud. c. 12.*

15. Abdon vero, Helleli filius, è tribu quidem Ephraïmitide, ex urbe vero Pharathonitarum, cui poſt Elonem, ſummum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat liberos memorari meruit: ut qui, in pace & *ſumma* rerum ſecuritate vitam agens, nihil præclari geſſerit. nam filios habuit XL. & ex his nepotes XXX. procreatos: & cum ipſis, qui LXX. erant & omnes egregii equites, illi equitare mos erat: atque cunctos ſuperſtites relinquens ſenecta ætate moritur, & in Pharathone magnifice ſepultus eſt. *Ei deniquè ſucceſſit Abdon.*

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τ Σαμψῶν@ ἀνδρίας· κὴ ὅσων κακῶν αἴτι@ Παλαισίνοις ἐγένετο.

Μετὰ ἦ τύτον [t] Παλαιῆνοι πελυτήσαν@ κρατῦσι τ Ισραηλιτῶν, κὴ φόρυς παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη πσαρακνθα. τούτης δ' ἐλυθερύντ τ ἀνάγκης τύτῳ τῷ τρόπῳ.

2. [v] Μανώχης τις, Δαφιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄρισ@ κὴ τ πατρίδ@ ὁμολογύμεν@ πρῶτ@, εἶχε γύναιον [x] ἐν ὐμορφίᾳ πρέπλεπον, κὴ τῶν καθ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' ὐ γινομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ἐπὶ

CAP. VIII. X.

De Sampſonis fortitudine: narratur etiam, mala quanta Palæſtinis inferebat.

POſt hunc autem vita defunctum Palæſtini prælio ſuperant Iſraëlitas, & tributa ab eis exigebant per annos XL. Cæterum à *dura* hac neceſſitate in hunc modum liberati ſunt. *Dein per annos XL. exactionibus Palæſtinorum atteritur gens Hebræa. Jud. c. 13.*

2. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus & patriæ ſine controverſia princeps, mulierculam *uxorem* habuit forma egregia ſuſpiciendam, & inter æquales ſuas præcellentem. At cum ex ea liberos non ſuſcepiſſet, ægreque ferens quod iis *Manochis uxori angelus apparet; filiumque ei promittit. Jud. 13.*

z Παρεγένατο,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* παρεγένοντο.

a Συγγενεῖς ὡρμηκότες·] Eo modo *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* συγγενέας.

b Γαλαδηῆς] Ita *Samb.* & mox tam *Big.* quam *Samb.* Γαλααδιτῆς *Baſ.* & *G.* Γαλαδνῆς *Vat.* & *Big.* hic loci.

c Αὐτῆ πατρίδι.] Εα τῆ *Big* & *Samb.*

d Σεβεῆ] Sic *Big.* & *Samb.* Σεβεὲ *Baſ. G. Aliique.* Σεβεθῆ aut Σεβεθεῖ juxta *Epiphan.*

e Γαλαδηῆς] Eo modo *Big.* & *Samb.* Γαλαδιτῆς in *cæteris.*

f Ιεφθῆ,] Ita & ſuperius modo in initio §. 8. Ιάφθα in *Editis.*

g Αψάνης] In fonte Hebræo *Ebſan*, quod nunc legunt *Ibſan*, ut *Joſephus* olim *Abſan*, unde Αψάνης. Vide *Druſium* ad *Severum.* HUDS. Αφαιῆς *Baſ.* Αφρωῆς *Gen.* Αψάνυ *Coll. Big.* & *Voſſ. Coccejus* correxit Αψάνης, rectius nomen illud Editio exhibet Anglica. HAV.

h Βεθλεεμων] Βεθλεεμῶν ſoli *Big.* & *Samb.* Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13 p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

i Γενομένῳ] Γενόμεν@ *Vat.* γεγονὼς *Samb.* & *Gall.* 1.

k Αψάνης] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τύτυ δ' ὕτως ἀπ. *Vat.* Αφρωῆς *Baſ.* & *G.*

l Ζαβύλυ,] Sic in libris ſex *MSS.* in *Editis* Ζαβελῆς.

m Ελλήλυ] Ita cum *S. Literis*, non Ηλων@ cum *Joſephi* libris Gr. in *Vet. Interp.* habemus *Chilonis.*

n Εφραϊμίτ@·] Sic in *MSS.* in *Editis* Εφραμίτ@.

o Μετ' Ηλωνα,] Ita rurſus *MSS.* μ Ηλω. *Baſ.* & *G.*

p Διὰ τὸν εἰρήνην] Μηδὲν ἔργον Δι' τ. & dein μηδ' αὐτὸς εἰργασαμένῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ut & *Vat.* niſi quod ἐργασάμεν@ habeat.

q Καὶ τύτων] Καὶ τούτων γενεὰς καταλιπόντων in ſex *MSS.* & aliis ex eorum ſemine deſcendentes triginta, *Vet. Interpr.*

r Θνήσκ γηραιὸς,] Ita cum *MSS.* in *Editis* Θνήσκ δ' γηραιός.

s Φαραθῶνι] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* in *cæteris* Φαράθῳ. aut Φαραθῶ.

t Παλαιῆνοι] Παλαιστινοὶ paſſim *Vat* Παλαισηνοὶ in reliquis *MSS.*

v Μανώχης] Typo *Hebraïco* Μανὼχ, *Maſoretarum* ritu *Manoah*, ſive Μανωὲ cum LXXII.

x Ἐν ὐμορφίᾳ] Ἐπ' ὐμορφίᾳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1,

iis careret, Deo supplicabat, sæpiuscule cum uxore in suburbium egrediens (hoc autem erat campus magnus) ut illis liberos qui succederent legitimos daret. Quin & in uxorem præ amore perdite deperibat, adeoque zelotypia vehementi *erat* afflatus. Mulieri autem, cum sola esset relicta, spectrum apparuit, Angelus Dei, quasi juvenis specie eminenti & pulchra, eique lætum nuncium afferens, se ex Dei providentia filium parituram esse, pulchrum & insignem robore; à quo ad virilem ætatem adolescente affligerentur Palæstini: præmonuitque ne capilli pucro recidantur; utque ab omni quidem alio potu, Deo ita præcipiente, abstineat, aquam vero solam bibere *à teneris* assuescat. Et is quidem, cum hæc dixisset, discedebat, ut qui voluntate Dei venerat.

Zelotypiam mariti reditu suo corrigit angelus, & evanescit. Jud. 13.

3. Illa vero marito reverso nunciat quæ ab Angelo acceperat, simul etiam prædicans juvenis pulchritudinem & proceritatem: adeo ut ille hisce laudibus ex zelotypia obstupesceret, & suspicionem *de ea* haberet ex hujusmodi affectione ortam. At ipsa, volens absurdo mœrore virum levare, Deum supplex orabat, ut rursum *ad se* angelum mittere dignaretur, quò *ille* à conjuge etiam suo conspiceretur. atque iterum ex gratia Dei advenit angelus, cum in suburbano versarentur; & mulieri apparuit, à marito relictæ. Illa vero, precata ut paulisper maneret dum virum adducat, permittente illo, Manochen accersit. Is autem, cum *angelum* vidisset, ne tum quidem suspicari desiit: rogavitque ut sibi etiam & illa declararet, quæ uxori indicaverat. Cum vero ille respondisset, sufficere ut ipsi soli innotescerent; jubebat quisnam esset dicere, ut nato filio gratias ei referre & aliquid muneris dare possent. Ille autem cum dixisset, se nihil horum egere, neque enim ob hanc causam læta hæc de filio nunciasse, hic vero obsecraret ut maneret & lautia acciperet, non annuit: at *tandem* victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur ut moram faceret donec munus aliquod hospitale ei afferretur, cum Manoches hœdum mactasset, mandassetque uxori ut eum coquendum curaret, paratis omnibus, jussit *angelus* ut super petram panes & carnes apponerentur absque vasculis. quo facto, virga quam gestabat carnes tetigit: illæ vero, igne protinus emicante, una cum panibus ardebant; atque angelus, fumo usus loco vehiculi, in conspectu illorum in cœlum ascendebat. Manochen autem, cum haud mediocriter extimesceret ne quid periculi immineret ex viso numine, uxor bono esse animo jubet: nam è re fore illorum, quod Deum *oculis suis* aspexerint.

Filium demum procreat parens, oraculi observantissima, Samsonis nomine dignum. Jud. c. 13.

4. Atque illa & gravida facta est, & quæcunque *ei* præcepta erant observabat; natumque infantem Samsonem nominant. fortem vero significat nomen *ipsud*. Puer autem valde crescebat: ac manifestum erat quod propheta evaderet, cum ex parsimonia ejus in victu, tum quod promissos aluerit capillos.

Samson leoni occurrens feram manibus suffocat. Jud. c. 14.

5. At *forte* cum parentibus Thamnam, urbem Palæstinorum, profectus, dum magna esset celebritas, virginis *cujusdam* indigenæ amore corripitur: rogatque parentes, ut puellam sibi conci-

---

y Τὸ παιδίον.] Τοῦτο τὸ παιδίον *Big. Samb* & *Vat.*

z Μανιώδης] Μανιάχης *Samb.* & *Gall.* 1. Μανώχης *Big.* & *Coll. Voss.*

a Παραπλήσιον] Παραπλήσιον μεγάλῳ διαγελιζόμενον αὐτῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

b Κατὰ βούλησιν] Illa, κ᾽ βούλησιν ἐλθὼν Ꝺ Θεῦ, non agnoscit *Epiphan.*

c Παρὰ Ꝺ ἀγγέλε] Περὶ τὸ ἀγ. *Big.*

d Τὸ καινόσκυ] Illud τὸ abest *Big.* & *Samb.*

e Πάλιν πέμψαι] Πάλιν deest *Vat.*

f Ὀρθείη.] Ita *Big. Samb.* & *Busb.* ὀφθείη in *Editis*, *Aliisque.*

g Ὅταν ἐν τῷ σπασείῳ.] Aut ὄντων αὐτῶν legendum, aut αὐτῶν subintelligendum.

h Συγχωρήσαντ@] Sic *Big.* (*Coll. Voss. Cocc.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* συγχωρήσας in *Editis.*

τῇ ἀπαιδίᾳ, τ᾽ Θεὸν ἱκέτευεν, ὅπῃ τὸ σπαράγμον σωεχῶς φοιτῶν μ᾽ τῆς γυναικὸς, δύναι ἀμαθοχλῶ αὐτῆς γνησίαν· μέγα δὲ ἐστι y τοῦτο πεδίον. ὧ ᾗ καὶ z μανιώδης ὑπ᾽ ἔρωτ@ ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀμὰ τοῦτο ζηλότυπ@ ἀκρατῶς. μονωθείσῃ ᾗ τῇ γυναικὶ φάντασμα ἐπιφαίνεται, ἀγγέλ@ Ꝺ Θεῦ, νεανίᾳ καλῷ a σπαταλήσι@ καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγελιζόμεν@ αὐτῇ παῖδος γονὴν μ᾽ Θεὸν σπέρμαν, καλὸν τε καὶ ῥώμῃ ἐπιφανῆς, ὑφ᾽ ᾧ πονήσειν Παλαιστινὰς ἀνθρωμένῳ· παρήγγελ τε τὰς κόμας αὐτοῦ μὴ ἀποκείρειν, ἕως ἂν αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφὴ, τὸ Θεῦ τοῦτο σπουδαστέον@, σπὸς ὕδωρ ᾗ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ᾽ εἰπὼν ᾤχετο, b μ᾽ βούλησιν ἐλθὼν Ꝺ Θεῦ.

γ᾽. Η ᾗ πανδρὶ σπαγγελλομένῳ τὰ c σπαῤῥὰ Ꝺ ἀγγέλε ἐκδιηγήσατο, ἐκπλαγείσῃ τὸ d τε νεανίσκε τὸ κάλλ@ καὶ τὸ μέγεθ@· ὡς ἐκεῖνον ἐκ τ᾽ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν μ᾽ ζηλοτυπίαν σπενεχθῆναι, καὶ ὑπόνοιαν τιὰ ἐκ τοιούτε πάθους κινηθέντα. ἡ ᾗ, βουλομένη τιὰ ἄλογον πανδρὸς λύπην σκεδάσαι, τ᾽ Θεὸν ἱκέτευε e πάλιν πέμψαι τ᾽ ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς f ὀφθείη. καὶ σπαγίνεται πάλιν μ᾽ χάριν τε Θεοῦ ὁ ἄγγελ@, g ὄντων ἐν τῷ σπασείῳ· καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένη. ἡ δ᾽ ἀπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀφίκοιτο τ᾽ ἄνδρα, h συγχωρήσαν@ μέτειστ τ᾽ i Μανώχε. ὁ ᾗ, θεασάμεν@, ἀδ᾽ ἕτως k ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας· ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῆσαι, l ὅσα μ᾽ τῇ γυναικὶ μεμύσθαι. ἀρκέσθη ᾗ φάσκον@ m ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι· τὶς εἴη λέγειν σκέλλεν, ἵνα τὸ παιδὸς γενόμενα χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν σπενέγκωσιν. τὸ ᾗ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαν@, ἀδὲ γὰ μ᾽ χρείαν ταῦτα διαγελίσασθαι σπὸ τῆς τὸ παιδὸς γονῆς, τὸ ᾗ μεῖναι σπαγκαλοῦντ@ καὶ ξενίων μεταχεῖν, σὺν ἐπενδυσε· πεῖσθεὶς δ᾽ ὅμως λιπαρῆντ@ ἀπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον n αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ ῥύσαν@ ἔριφον τὸ Μανώχε, καὶ τῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαν@, ἐπὶ πάντ᾽ ἦν ὑπερεπῆ, ° σπροστάξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ὑποθέσθαι τὰς τε ἄρτυς μ᾽ τὰ κρέα χωρὶς τ᾽ ἀγγείων. καὶ πιησάντων, ἄπιεσαν τῇ ῥάβδῳ ᾗ εἶχε τ᾽ κρεῶν· τὰ ᾗ, λάμψαντ@ πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, μ᾽ ὁ ἄγγελ@ ἀμὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ἀχήμα@ ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχην δὲ, φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ Θεοῦ p γένοιτο, θαῤῥεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰ συμφέρονθαι τῷ αὐτῶν τ᾽ Θεὸν αὐτοῖς q ὀφθῆναι.

δ᾽. Καὶ νύει τε ἐκείνη, μ᾽ φυλακὴν εἶχε τ᾽ ἐντολῶν· μ᾽ γιόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν. r ἰσχυρὸν δ᾽ ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. ηὔξετο δ᾽ ὁ παῖς ῥᾳδίως, μ᾽ δῆλ@ ἦν σπεφητεύσων ὑπὸ τῆς σοφίας τιὰ διαπαν σωφροσύνης μ᾽ τῆς τ᾽ τριχῶν ἀνέσεως.

ε᾽. Ἀφικόμεν@ δὲ μ᾽ τ᾽ γονέων εἰς s Θαμνὰ πόλιν τ᾽ Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένε τ᾽ ἐπιχωρίων. t μ᾽ σπαγκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι σπὸς γά-

---

i Μανώχλυ.] Ita ex *Vat.* rescripsi, quamvis in cæteris *Exemplaribus* fuerit Μάωχον.

k Επαύετο] Επαύσατο *Big.* & *Samb.*

l Οσα μ᾽ τῇ γυναικὶ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὅσα τῇ γ.

m Ταύτῃ μόνῃ] Ταύτῃ μόνον *Busb.*

n Αὐτῷ τι κομίσῃ,] Αὐτῷ τε *Big.* & *Samb.*

o Προσέταξεν] Εταξεν *Busb.* ἐπέταξεν *Hen.*

p Γένοιτο,] Γενήσοιτο *Big.* & *Samb.*

q Οφθῆναι.] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* ὀφθῆναι.

r Ισχυρὸν] Vide *Is. Vossii* Castigationum Auctarium ad *Horæum*, p. 362.

s Θαμνὰ] Sic volui cum *Editis*, *Aliisque*, quod paulo infra habeamus Θαμνιτῶν. verum Θαμνᾶθ *Big.* (& *Coll. Big.* Θαμνατὰ *Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & LXX.

t Καὶ σπαγκαλεῖται] Παραγκαλεῖται τε *Big. Samb.* & *Vat.*

γ Ομό-

γάμον οὐτῷ τῷ κόρῳ. τῶν δὲ ἀρνεμένων, διὰ τὸ μὴ [v] ὁμόφυλον εἶναι· τοῦ Θεοῦ κῇ τὸ [x] Ἑβραίων συμφέρον ὑπονοέντος τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, [y] πωτυγχάνῃ λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἀγχῇ τῇ χερσὶ, κῇ [z] εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐκβοτήρῳ τῷ ὀδῷ ῥίπτει τὸ θηρίον.

ς'. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ὑπιτυγχάνῃ σμήνῃ μελιτῶν ἐν τῷ στήθῃ τοῦ λέοντος ἐκείνου [a] νενοσσωκότων. καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία, συὶ τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δ' Θαμνιτῶν πρὸς τὴν ὑμωχίαν τὴν τῶν γάμων· [b] εἰσὶ γὰρ αὐτοῖς ἀπανταὶ· διὰ δὲ τὸ ἰσχὺν τοῦ νεανίσκου τριάκοντα [c] δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δ' Φύλακας μή τι παρακινεῖν ἐθελήσαι, τοῦ [d] πότου [e] προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ἔσης, οἷα φιλεῖ [f] πρὸς τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ [g] Σαμψὼν εἶπεν· ἀλλὰ προβάλλω ἐμοὶ [h] λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιόμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον [i] φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμημένων δ' ὁμοῦ τε συνελθεῖν [k] δόξαν καὶ κέρδος [l] εὑρεσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν· ὅτι τὸ πάμβορον γεννήσῃ βορὰν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ ἀηδῆς ὄντος. τῶν δ' ὀλίγας ἡμέρας ἃ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προσκαλουμένων δὲ τὴν κόρην μαθεῖσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνῦσαι· καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτῇ [m] ἐμπρῆσαι τὸν μὴ προσφράσουσαν· ὁ Σαμψὼν, δεομένης τοῦ κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν· ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπιπτούσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης τοῦ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνῦσαι τὸ πρὸ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς τοῦ λέοντος, [n] καὶ ὅτι μελίτιας φόρων ἐν τῷ στήθῃ αὐτοῦ, τρία βασιλικὰς μέλιτος κηρία [o] κομίσαιεν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἐθέλων ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν· [p] ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. [q] κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον [r] αὐτῷ ἀποφαίνειν, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασὶν· ὅτε λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς [s] συντυγχάνουσιν, ὅτε ἡδίον μέλιτος γευομένοις. καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν [t] ὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ τις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. κἀκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κῇ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας· [v] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ κῇ ἔτοι· [x] τὸν γὰμον ἐκεῖνον [x] προσκαιτεῖται, κῇ ἡ παῖς, ἐκφαυλίσασα τὴν ὀργὴν αὐτὸν, συνῆν [y] τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

ζ. Πρὸς δὴ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν παροξυ-

lient in matrimonium. Illis vero recusantibus, quod non ejusdem esset gentis: is, Deo in magnum Hebræorum commodum & emolumentum has excogitante nuptias, pervincit ut virgo ei desponderetur. Cum autem crebro parentes ipsius inviseret, *semel* in leonis occursum incidit; & cum nudus & *inermis* esset eum excipiens, manibus strangulat, atque in saltum ad interiora viæ feram projicit.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quæ in leonis pectore nidulos constructerant; atque inde tres mellis favos auferens, eos, una cum reliquis quæ portabat muneribus, dono dat puellæ. Thamnitis autem, dum epulas faceret nuptiales (illos enim omnes ad eas adhibuit) triginta juvenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius *virium fiducia* perpetrare velit; cum compotatio increbresceret & ludere inciperent, ut ejusmodi solennitatibus fieri solet, Samson dicebat: agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem *convivii* dies explicatam dederitis, lintea & vestes in sapientiæ *vestræ* præmium singuli à me accipietis. cum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid aucupari, atque *eum* dicere juberent, infit; qui cuncta vorat cibum ex se jucundum procreavit, licet ipse valde injucundus sit. At illi cum per triduum haud potuerint investigare quid sibi velit, puellamque obsecrarint, ut à viro *suo ænigmatis* sententiam edisceret, quam eis indicaret (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc præstiterit) illa orante ut rem sibi patefaceret, Samson quidem primum ei resistebat: postea vero cum acrius instaret, & ad lachrymas veniret, eique objiceret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui istud sibi aperire noluit, declarat ei ut leonem jugulaverat, & quod, apibus in pectore ejus inventis, tres mellis favos ad eam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli suspicans, rem totam ei exponit: illa vero sermonem *ejus ænigmatis arcanum* efflagitantibus prodit. Itaque die septima, qua oportebat illos fabulam ei explicatam dare, ante solis occasum convenientes, *sic illi* dicunt; neque leone quidquam occurrentibus injucundius, neque melle gustantibus jucundius. Atque Samson subjiciebat, neque muliere quidquam fallacius, quæ ad vos detulit sermonem nostrum. Et is quidem illis dat quæ promiserat, præda facta ex Ascalonitis qui forte ei in via occurrunt (nam & isti Palæstini sunt) ab hisce autem nuptiis *ille* refugit; atque puella, quæ eum ob iram despectui habuit, ipsius familiari nupsit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

Interepulas nuptiales apud xxx. *viros ænigma proponit. Jud.* c. 14.

Nova nupta, minis acribus & vi vicomburio territa, rem totam, persuasa lachrymis marito, populibus suis aperit. Jud. c. 14.

Ascalonitis xxx. *vita & veste spoliatis, mercedem promissam præstat Samson.*

7. Samson vero, vehementer hac contumelia irritatus, *mox Thamnitida deserit, quæ paranympho ejus nubit. Jud.* c. 14.

---

v Ὁμόφυλον] Ὁμόφυλοι sunt Israelitæ omnes, licet non ex eadem tribu, uti ἀλλόφυλοι contra Gentes. REL.

x Ἑβραίων.] In *iisdem MSS.* Ἑβραίοις.

y Συντυγχάνῃ] Ἐντυγχάνῃ *Busb.* & *Hen.*

z Εἰς τὸ χωρίον] Rursumque in *iisdem*, εἰς τι χωρίον ὑλῶδες. HUDS. Forte τὸ χωρίον COCC.

a Νενοσσώκοτων.] Νενοσσώκοτι *Busb.*

b Εἰσὶα γὰ] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐσὶν.

c Δόντων αὐτῷ] Διδόντων *Vat.*

d Πότου] Ita *Samb.* correcte. in *Editis*, *Aliisque* perperam ποτοῦ.

e Προβαίνοντος] Προβάντος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

f Προς τοῖς τοιούτοις] Παρὰ τὰς τοιαύτας καιρὰς *big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*.

g Σαμψὼν εἶπεν·] Ita hic loci in omnibus libris. infra tamen sæpiuscule Σαμψώνης in *iisdem*. Verum cum in obliquis plerumque habeant Σαμψῶν· &c. non Σαμψώνης sed Σαμψὼν edendum esse curavi.

h Λογον λύσετε] Mos vetus (ut ait *Grotius*) virorum excellentium de ingenio inter se certandi proposito ænigmate: ut constat ex libro priore contra *Appionem*, & 1 Reg. 10. 1. Hujusce rei etiam exempla apud *Herodotum* exstant, & apud Scriptorem *Convivii septem sapientum* inter opera *Plutarchi*.

i Φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.] Φέρεσθ' *Big.* & *Samb.*

k Δόξαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* δόξαι in *Editis*, *Aliisque*.

l Εὑρεσθαι] Εὑρέσθ' *Samb.* à manu secunda.

m Ἐμπρῆσαι τοῦτο] Ἐμπρῆσαι *Big.* & *Samb.*

n Καὶ ὅτι μελίτιας] Illa, καὶ ὅτι μ. i. ἐν τ. σ. αὐτοῦ, inserui ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* cum antea typorum defectu excusum esset, λέοντος, τρία βασάσας.

o Κομίσειεν αὐτῇ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* κομίσαι.

p Ἡ δ' ἐκφέρει] In *Samb. Busb.* & *Hen.* ἤδ'.

q Κατὰ οὖν] Κατὰ γὰν τὴν ἑβδ. *Vat.* κῇ δὴ τὴν *Hen.* & *Busb.*

r Αὐτῷ ἀποφαίνειν,] Αὐτῷ deest *Vat.*

s Συντυγχάνουσιν,] Ἐντυγχάνοσι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

t Οὐδὲ γυναικὸς] Οὔτε *Vat.* & *Busb.*

v Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ κῇ ἔτοι] Illa, Παλ. δ'. *i. u.* ἔτοι, ex *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet Interpr.*

x Προσκαιτεῖται,] Est qui malit, προσκαιτεῖ ἡ παῖς, κῇ ἐκφαυλίσασα.

y Τῷ αὐτοῦ φίλῳ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis.* deest τῷ.

Samson miro stratagemate Palæstinorum segetes incendit: illi perfidam feminam cum familia sua igni combusserunt. Jud. c. 14.

ritatus, secum statuit omnes cum ea Palæstinos vindicta persequi. Cum autem æstas esset, & ad messem maturæ jam essent fruges, captis trecentis vulpibus, & caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palæstinorum *eas* immittit: atque ita illis periit fructuum *suorum* proventus. At Palæstini, cum comperissent Samsonem facinoris auctorem esse, nossentque quid esset quod eum ad hoc impulerit, *viris quibusdam* principibus Thamnam missis, mulierem, quæ illi uxor fuerat, ipsiusque cognatos vivos igni combusserunt, ut qui *illis* malorum *horum* causæ exstiterant.

Samson securus Ætam recessit: inde vinctus ad Palæstinos adducitur: quorum mille asini maxilla unus cecidit, pluresque fugavit. Jud. c. 15.

8. Cæterum Samson, cum multos in campo Palæstinorum occidisset, Ætam habitatum ibat. est enim petra *natura* munita in tribu Judæ. Palæstini autem contra *totam* tribum exercitum educunt. Cum vero dicerent *tribules*, quod immerito à se pœnas exigerent propter Samsonis delicta, præsertim cum tributa omnia solverint; responsum est, si insontes haberi velint, *oportet ut* Samsonem sibi in manus traderent. Illi, à reprehensione abesse volentes, *cum* tribus millibus armatorum ad rupem accessêre: conquestique de facinoribus quæ in Palæstinos ausus fuerat, viros *scilicet* qui toti Hebræorum genti potuerunt cladem inferre; dicentesque in hoc se venisse ut comprehensum eis *in supplicium* dederent, rogabant ut lubenti animo hoc sustineret. Is vero, jurejurando ab illis accepto, se *injuriæ* nihil amplius ei facturos esse, quam ut hostibus addiceretur, è petra descendens sese in tribulium potestatem permisit: atque illi revinctum duobus funibus Palæstinis tradendum ducebant. Cumque ad locum quendam appulissent, qui hodie Maxilla nuncupatur à præclaro Samsonis illic edito facinore, olim enim nomine carebat, Palæstinis non procul *ab eo* castra metantibus, sed in occursum ejus venientibus cum gaudio & vociferatione, ac si *ea* quæ expetiverant *jam* feliciter confecta essent, *ad conspectum illorum* Samson, vinculis diruptis & arrepta asini maxilla, quæ ad pedes forte jacebat, in hostes irruit; & maxilla illos feriens ad mille *virorum* occidit, cæteros vero metu turbatos in fugam vertit.

Samsoni, ad sobriam mentem siti reducto, fontem de rupe elicuit Deus, ubi asini maxillam forte abiecerat heros delassatus. Jud. c. 15.

9. Samson autem, hanc ob rem plus justo elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidisse dicebat, sed suis viribus acceptum tulit quod factum fuerat; glorians alios quidem hostium à se prostratos esse, alios vero illius metu in fugam conjectos. Cum autem vehementi affligeretur siti, secum cogitans ut exiguæ admodum essent vires humanæ, Deo omnia adscribenda esse testatus est, cumque supplex orabat, ne propter ea quæ dixisset ira commotus ipsum hostibus *in supplicium* traderet, sed ei in discrimen adducto auxilium præstaret, & à malo *impendente* eximeret. Deus itaque precibus *ejus* flexus fontem à petra quadam dulcem emittit ac copiosum. unde Samson locum istum Maxillam nominavit: & ad hunc usque diem ita appellatur.

ϑεὶς, [z] ἄπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαισίνους μετέρχεσθαι. ϑέρους δ' ὄντος, καὶ πεδὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τὰ ἀρῶν [a] αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, [b] ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαισίνων· καὶ φθείρεται μὲν ἅπας αὐτοῖς ὁ καρπός. Παλαισῖνοι δ' γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν ὑπ' ἐκεῖνον ἐπάξαντες, πέμψαντες τοὺς ἀρχόντας εἰς [c] Θαμνὰ, τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

η'. Σαμψὼν δ', πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαισίνων ἀποκτείνας, [d] Αἰτὰν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Παλαισῖνοι δὲ [e] ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δὲ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι παρὰ Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τελοῦντας· εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔφασαν, αὐτοὺς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δ', [f] ἀνέγκλητοι βούλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχιλίοις ὁπλίταις· καταμεμψάμενοι τε εἰς Παλαισίνους αὐτῷ πεπραγμένων, ἄνδρας ἅπαντα τῷ ἔθνει τῶν Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον [g] δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντι ταῦτ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν φοβερώτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχεῖρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας [h] αὐτὸν ἐν τῇ τῶν Φυλετῶν πόλει ἐξουσίᾳ· καὶ δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαισίνοις. καὶ γενομένων κατά τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν ἀπὸ τοῦ Σαμψῶνος ἀνθραξίαν ἐπ' αὐτῷ γενομένην, πάλαι δὲ ἦν ἀνώνυμον, οὐκ [i] ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν Παλαισίνων, ἀλλ' ὑπαντώντων μετὰ χαρᾶς καὶ [k] βοῆς ὡς δὴ καλωρισμένοις εἰς ἐβούλοντο, διαρρήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα τοῦ πόδα πεσὼν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο· καὶ πίπτων αὐτοὺς [l] τῇ σιαγόνι κτείνει [m] εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται παραχθέντας.

ϑ'. Σαμψὼν δ', [n] μείζω ἢ χρὴ δὴ τότε φρονῶν, ὡς κατὰ Θεὸν [o] σωτηρίαν ἔλεγε τὴν συμβᾶσαν, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῆρεν τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι. διὸ δὴ παρ' αὐτοῦ δέος αὐχῶν. διψῶν δ' αὐτὸν ἰσχυρὸς κατέσχόντος, καταλαβὼν ὡς οὐδέν ἐστιν [p] ἀνθρώπῳ ἀρετὴ, [q] τῷ Θεῷ πάντα προσμαρτυρεῖ· καὶ καθικέτης, μηδὲν τῶν εἰρημένων [r] πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν [s] ἐγχειρῆσαι, βοηθῆσαι δὲ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς [t] ἱκετείας ὀπτικλασθεὶς ὁ Θεὸς, πηγὴν [v] κατὰ τινος πέτρας ἀνῆσιν ἡδείαν καὶ πολλήν· ὅθεν ὁ Σαμψὼν ἐκάλεσε τὸ χωρίον Σιαγόνα, [x] καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται.

ι'. Με-

z Απαντας] Απαντας non agnovit *Vat.*

a Αὐτῶν ἐξάψας] Illud αὐτῶν inserui ex *Vet. Interpr. Glyca, Zonara* & *Hamart.*

b Εξαφίησιν] Εναφίησιν *Hen. Busb.* & *Zonar.* ἀφίησιν *Glyc.* & *Hamart.*

c Θαμνὰ,] Θαμναθὰ hîc loci soli *Big.* (Θαυνατὰ *Coll. Voss.*) & *Samb.*

d Αἰτὰν κατῴκει] Ita in *Josephi* libris omnibus (præter *Samb.* qui habet Αἰτὰ·) & in LXX. 1 *Paral.* c 4. v. 32. & 2 *Paral.* c. 11. v. 6. Verum *Jud.* c. 15. in *iisdem* bis occurrit Ητὰμ; & apud *Josephum* Antiqq. l. 8. Ἠταμὶ exstat.

e Εστράτευον] Εστράτευσαν *Vat.*

f Ανέγκλητοι] Ανεπίκλητοι *Samb.* eodem sensu. *Zonaras* alia voce ἀκαίλοι.

g Δῶσιν αὐτοῖς] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. δώσειν *Big. Vat.* & *Baf.*

h Αὐτὸν ἐν τῇ] Eo modo cum *Hen.* rescribere placuit. αὐτὸν ἐν *Baf.* & G. ἑαυτὸν ἐν *Vat.* ἑαυτὸν ἐπὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* αὐτόν τε *Busb.*

i Απωθεν] Ita *Samb.* ritu *Attico.* in *ceteris* ἄποθεν.

k Βοῆς ὡς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* βοήσεως ἐπὶ κ.

l Τῇ σιαγόνι κτείνει] Sequuti sumus *Vat. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* Illa τῇ σιαγόνι desunt in *Baf.* & G. ut & αὐτοὺς τῇ σιαγόνι in *Big.* & *Samb.*

m Εἰς χιλίους,] Ως χιλίους *Epiphan.* χιλίους ἀπέκτεινεν ἐν αὐτῇ *Zonar.* quem videsis, ut & *Glycam, Cedrenum*, & *Syncellum.*

n Μείζω] Μειζον *Samb. Big.* & *Vat.*

o Σωτηρίαν ἔλεγε] Ita *Big* & *Samb.* σωτηρίαν in *Editis, Aliisque.* Hîc loci in Samsonem injurium esse *Josephum* queritur *Bochartus* in *Hieroz.* parte 1. l. 2. c. 15.

p Ανθρώπῳ ἀρετὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* in *Editis, Aliisque* ἀνθρώπου aut ἀνθρώπου.

q Τῷ Θεῷ πάντα] Τὸν Θεὸν *Hen.*

r Πρὸς ὀργὴν λαβόντα,] Εἰς ὀργὴν *Vat.*

s Εγχειρῆσαι,] Εγχειρέναι *Big.*

t Ικετείας] *Al.* ἱκεσίας.

v Κατὰ τινος πέτρας] Κατὰ τινες πέτρας malit *Schotanus*, invitis libris. *Fontem circa petram quandam de asini maxilla suavem* &c. in *Vet. Interpr.* ac si in membranis suis olim vidisset, ἐκ τινος πέτρας ἐν τῇ σιαγόνι.

x Καὶ μέχρι] Equidem & fons ille etiamnum durat. Vide Itinerarium *Antonini*, p. 24.

ι. Μετὰ [y] ταῦτ᾽ τὸν μάχλον Σαμψῶνα, καταφρονῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται, κἀν τινι τῶν καταγωγίων διατρίβει. μαθόντες δὲ τῶν [z] Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτοῦ παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς [a] πρὸ τῶν πυλῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν δέ, ἀγνοῶν λαμβάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, ὡρμᾶτο μεστὸν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς [b] ἐνεδρεύσας τὰς πύλας, αὐτάς τε φλιὰς καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη ὡρμᾶτο αὐτοῖς εἰς ξύλωσις, αἴρων [c] καὶ ὠμάδον, εἰς τὸ ὑπὲρ [d] Χεβρῶν ὄρος φέρων κατατίθησι.

ια. Παρέβαινε δὲ ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὸν οἰκεῖον διαιτᾶν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν· καὶ τοῦτ᾽ ἐκ τοῦ αὐτῷ κακὸν γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐπιμελουμένης ὧν ἐδᾶ τοῖς Παλαιστίνοις ἐφάνθεις, [e] Δαλίλης τὸνομα, συνῆν αὐτῇ· καὶ τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, [f] ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὧν ἐδᾶ τοῦ Σαμψῶνος τὸν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ᾽ ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δέ, [g] ὧν ἐδᾶ πότον καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, [h] ἐπιχειρεῖ μαθεῖν τίνι τρόπῳ [i] τοσοῦτον περιῆν κατ᾽ ἀρετήν. ὁ δὲ Σαμψὼν· ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν· ἀντιπάσχει τὸν [k] Δαλίλαν, φάμενος· εἰ κλήμασιν ἐπὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ [l] περιελεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δέ, τότε μὲν ἡσύχασεν· [m] ἀποσημήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι [n] τῶν Παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον πνάς, ὡς καθεύδοντα μεθύοντα [o] κατδεῖ τοῖς κλήμασιν [p] ἧ τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ᾽ ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ᾽ αὐτόν. ὁ δέ, ῥήξας τὰ κλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ, συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ ὡς Σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ [q] κατ᾽ ἀπιστίαν διοίσας τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας [r] λέγει ταῦθ᾽ ἅπερ δέοιτο· ὡς οὐ σημαινούσης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν, καὶ φήσαντος, [s] ἑπτὰ κάλοις λέγοντα τὸν ἰσχὺν ἀπολέσειν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἧσσον, τέλεον ἐνυφῆναι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμήσατο. ὡς δὲ οὐδὲ τούτου γενομένου ἀληθὲς ἦν, ἀσκεῖτο, δεομένης τελευταῖον ὁ Σαμψών· ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ πεῖσαι· χαρίζεσθαι βουλόμενος ἧ [v] Δαλίλῃ, ἐμοῦ, φησὶν, ὁ Θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου πρόνοιαν γενηθεὶς, κόμαν τρέφω, παρεγυμνώσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ Θεοῦ. τὸν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὸν τούτης αὔξησιν καὶ θρέψαντα. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ ἑρπύσασα τὴν ὁμῆς αὐτὸν, [y] ὧν ἐδωδίδωσι τοῖς πολεμίοις, σὺν

10. Post hanc autem pugnam Samson, Palæstinos despiciens, Gazam profectus est, & in loco meritorio diversabatur. Quod ubi Gazæorum principes intellexerunt, illuc ipsum venisse, loca ante portas insidiis occupant, ne clam se subduceret. At Samson (non enim ignorabat quæ parabantur) cum impetu irruit in portas, ipsasque, una cum postibus & repagulis & reliquo apparatu ligneo, humeris sublatas in jugum montis, qui Chebroni imminet, vectas deposuit. *Portas urbis Gazæ evellit Samson, atque in summum montis deportat. Jud. c. 16.*

11. Desciscebat autem *postea* à patriis moribus, * propriumque vitæ institutum in pejus mutavit consuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Cum enim mulierem quandam meretricem adamasset, nomine Dalilam, cum ea consuescebat: quique Palæstinorum rei publicæ præerant, ipsam adeuntes, pollicitationibus *magnis ei* persuadent, ut à Samsone disceret quæ causa fuerit tanti roboris, ob quod invictus esset ab hostibus. Illa vero, inter pocula & ejusmodi consuetudinem res ejus gestas admirata, arte cognoscere conabatur qua ratione usque adeo virtute excellebat. Samson autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilæ fraude eludebat, dicendo, si vinearum palmitibus, qui & adhuc contorqueri possunt, revinctus fuerit, *cæteris* omnibus fore se viribus debiliorem. At illa, tunc quidem istis contenta erat: re vero cum principibus Palæstinorum ab ea communicata, intus milites quosdam in insidiis collocavit, illumque somno vinoque obrutum palmitibus, quam arctissime potuit, constringebat, deinde experrecto indicat quosdam illi *hostium* imminere. Is autem ruptis palmitum vinculis, sese, ac si aliqui eum aggressuri essent, ad sui defensionem parabat. Cæterum mulier, Samsone cum ea crebram consuetudinem habente, ægre se ferre ajebat, quod, suæ in ipsum benevolentiæ diffisus, noluerit ei dicere quod scire quam maxime desiderat; ac si ipsa tacere nesciverit, quæ novit ei non expedire ut aliis innotescerent. Samsone autem rursus feminam fallente, *vicissimque* dicente, sibi septem funibus alligato vires esse defecturas: cum hoc etiam experta nihil profecisset, tertio is illi indicabat, ut comas ejus *licio* intexeret. Cum autem hujusce rei experimento facto, ne tum quidem verum invenerit, preces ea adhibente tandem Samson (nam necesse erat ut in calamitatem incideret) cum Dalila gratiam redintegrare volens, mei, inquit, Deus curam habet, & ejus providentia natus hanc comam alo, Deo ne detondeatur præcipiente. vires enim mihi ita aucturas esse & permansuras, ac illa augeretur & conservaretur. Cum hæc intellexisset, comamque *Samsonis ritus patrios transgressus, prostibulo consuescit; cui nomen Dalila. Jud. c. 16.*

Illa Samsonem blanditiis aggreditur, ut ab eo discerat, in quo robur ejus situm erat. Jud. c. 16.

---

y Δὲ ταύτῃ τὸν μάχλον] Ita *Samb.* in *reliquis* δή.

z Γαζαίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb. Syncellus* & *Zonaras* male in *Editis*, *Aliisque* Γαζίων.

a Περὶ τῶν πυλῶν] Sic *MSS* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τῶν πυλῶν *Bas.* : *G.* phrasi vetustiori & eleganti, quæ idem valet ac ἐπὶ πύλαις *Interpretum* LXXII.

b Ἐνεδρεύσας τὰς πύλας,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* ἐνεδρεύσῃ) *Amb. Vat.* & *Suida* in voce ἐνεδρεύσῃ, quam ὁρμητικῶς ἐφορμᾷ interpretatur ἀναστὰς, τὰς πύλας αὐτάς τε φλ. *Bas.* ἀναστὰς τὰς πύλας σὺν αὐτάις τε φλ. *Gen.* vocula σὺν sine auctoritate inserta, ut apud optimos Auctores sæpe omissa subauditur. Cum in omnibus *Epiphanii* libris sit, *surgens*, *eruit*, (in aliis *irruit*, *erupit*) *portas*, *ipsasque clausuras simul & vectes* &c. fortasse legendum, ἀναστὰς, ἐνεδρεύσας τὰς πύλας, αὐτάς τε φλ.

c Καταμάδον,] Vide Suidam in voce hac.

d Χεβρῶν ὄρος] *Al.* Ἐβρῶν & Ἐβρων.

* *Propriumque vitæ institutum in pejus mutavit*] In *Epiphanio* ego *propriam diætam relinquebat*, i. e. *professionem continentiæ*, ii adstricti erant *Nazarei*

e Δαλίλης τὸνομα,] Ita cum *Vet. Interpr.* Δαλάλης *plurimo Bas.* & *G.* Δαλιδᾶ *Vat* Δαλιὸς *Hen.* & *Busb.* Δαλιοῦς τὸνομα *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. propter *Bibliorum Gretum* Δαλιδά. unde & *Zonaras*, ἐγγυθεὶς δ᾽ ἑταίρας Παλαιστινῆς καλουμένης καλαμβίτης.

f Ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* προσελθόντες *Bas.* & *G.*

g Παρὰ πότου] Sic cum *Samb.* παρὰ ποτὸν καὶ τὸν τ. in *Editis*, *Aliisque.* παρὰ πότου καὶ τοῦ αὐτοῦ *Hen.* & *Busb.*

h Ἐπιχειρεῖ] In quinque *MSS.* ἐπιχείρει. confer Suidam in hac voce.

i Τοσοῦτον] Ita *Bas. G. Vat.* & *Epiph.* τοσούτων πρὸς ἰσχύ *Big.* & *Samb.* τοσούτων κρατεῖ *Hen.* & *Busb.*

k Δαλίλαν,] *Coll. Big.* & *Voss* Δαλιδάν.

l Περιελεῖσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* in cæteris περιελῆται.

m Ἀποσημήνασα] Vide Suidam in hoc verbo.

n Τῶν Παλαιστίνων,] Illud τῶν ex *MSS.*

o Κατδεῖ] Κατίδοιτο *Big.* & *Samb* κατασθεῖ *Vat.*

p Καὶ τὸ ἰσχυρότατον,] Eo fere modo ac apud *Ælianum* (in *Var. Hist.* l. 1. c. 3.) κἂν τὸ κρατιστεῦον.

q Κατ᾽ ἀπιστίαν] Ita *Big. Samb. Vat* & *Epiphan.* κατὰ πίστιν *Bas. G.* & forte *S. Ambrosius.*

r Λέγει ταῦτ᾽] Λέγοι *Samb.*

s Ἑπτὰ κάλοις] Ἐν καλωδίοις καινοῖς &c. *S. Bibl.* σὺν ἑπτὰ καλωδίοις ἀθίκτοις *Glycas.*

t Ἐμήνυσεν.] Ita cum sex *MSS.* ἐμήνυεν in *Editis.*

v Δαλίλῃ] *Coll. Big.* & *Voss.* Δαλίδῃ.

x Τὸν γὰρ ἰσχὺν] Κατὰ γὰρ τὸν ταύτης αὔξησιν καὶ θρέψαντά μοι τὸν ἰσχὺν εἶναί μοι.

y Παραδίδωσι] Παραδίδοι *Big.* & *Samb.* δίδωσι *Hen.* & *Busb.*

Samſon, effoſſis oculis, in carcerem conjicitur. Jud. c. 16.

que ei *neſcienti* abraſiſſet, *protinus* eum hoſtibus prodidit, cum jam non valeret illorum incurſum propulſare: illi vero, oculis ei effoſſis, *quibuſdam* ut vinctum ducerent *ipſum* tradiderunt.

Cum ei vires pariter accapilli ſuccreviſſent, accitus ut ludibrio haberetur domum disjicit, ſeque una cum Paleſtinis in eadem ruina involvit. Jud. c. 16.

12. Procedente autem tempore cæſaries illi renaſcebatur. Cumque diem feſtum Palæſtini publicum agerent, virique principes & notæ melioris eodem in loco epularentur (domus enim erat, cujus tectum duæ ſuſtinebant columnæ) Samſon ab illis accitus in convivium adducitur, ut ei inter compotandum illuderent. Ille vero * malorum extremum eſſe exiſtimans, quod ludibrio habitus *injuriam* ulciſci non potuerit, puero à quo manu ducebatur perſuadet, dicens quod præ laſſitudine paululum requieſcere deſideraret, ut eum columnis admoveret. Ut vero eò veneret, in illas magna vi ſe impulit, & domum ſubverſis columnis dejicit, una cum tribus hominum millibus, qui omnes *ruina* oppreſſi erant, interque cæteros etiam ipſe Samſon. Et ille quidem hujuſmodi exitum habuit, cum annos viginti Iſraëlitis imperaſſet. Convenit autem, ut virum admiremur virtutis ergo & fortitudinis, pariterque ob magnanimitatem qua mortem oppetiit, & quod ad extremum uſque ſpiritum hoſtibus ſuccenſuerit. Ac quod à muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adſcribendum, quod facile cedit peccatis; ipſi vero teſtimonium *hoc* tribuendum, quod cætera egregius fuerit & virtute excellens. Ejus autem cognati ſublatum ſepelierunt cum majoribus ſuis in Saraſa *urbe* patria.

ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν [z] ἀμωάσθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δ', ἐκκόψαντες αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμούς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν.

ιϚ'. Προϊόντος δὲ καιροῦ, [a] ἤυξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς ἄσης τοῖς Παλαιστίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωρίμων ἐν τούτῳ διωκημένων· οἴκου δ' ἦν δύο κιόνων στηρίζων αὐτό τὸ ὄροφον· ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν [b] αὐτὸν ὡδὶ τὸ πρῶτον. ὁ δέ, δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων, τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸ χειραγωγοῦντα παῖδα [c] πείθει, [d] προσαναπαύσασθαι κρήζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν [e] ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐπισθεὶς αὐτοῖς ὅλῃ καταβάλλει τὸ οἴκημα, [f] ἀναρπάσας τῶν κιόνων, τρισχιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. καὶ τὸ μὲν [g] τοιοῦτο κατέσχε τέλος, [h] ἄρξαντος τῶν Ισραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ ὅτι τοῦ τελευτᾶν μεγαλόφρονος τὸ ἀνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τελευτῆς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ· μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τοῦ εἰς τἆλλα παντὸς τῆς ἀρετῆς πρόσεστιν. οἱ δὲ συγγενεῖς, ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, θάπτουσιν ἐν [i] Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

Quo modo, cum Eli præeſſet Iſraëlitis, Rutham in uxorem accepit Boazus, ex quo Obed Davidis avus.

Ὡς, Ηλεὶ προεστῶτος τῶν Ισραηλιτῶν, τοῦ Ρούθου γαμεῖ Βόαζος, ἐξ οὗ Ωβηδης ὁ Δαβίδου πάππος.

Ex annonæ angustia in agrum Moabiticum cum Naami uxore & filiis profectus est Elimelechus.

XI. POſt Samſonis autem obitum Iſraëlitis præfuit Eli pontifex. Ejus tempore, regione ea fame valde laborante, Elimelechus oriundus Bethleemis (eſt enim urbs illa tribus Judæ) cum calamitatem tolerare non *amplius* potuerit, aſſumpta uxore Naami, filiiſque ex ea ipſi natis Chellione & Mallone, in terram Moabiticam commigrat. Cumque res ei ex animi ſententia procederent, feminas Moabiticas filiis ſuis matrimonio junxit: Chellioni quidem Orphan, Malloni vero Rutham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filiique ejus brevi poſt tempore moriuntur: atque Naamis quæ ei acciderant acerbe ferens, ſeque in *tanta* orbitate vix ſuſtinens, poſt amiſſos ſibi chariſſimos, quorum gratia patriam reliquerat, iterum in eam ſe recipiebat. audierat enim jam omnia ei bene pro-

Μετὰ δὲ τοῦ Σαμψῶνος τελευτὴν, προέστη τῶν Ισραηλιτῶν [k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. ὅτε τότε [l] λιμῷ τὴν χώρας κακοπαθούσης αὐτῶν, [m] Ελιμέλεχος ὁ [n] Βηθλεέμων· ἦν δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Ιούδα φυλῆς· ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυναμένου, τοῦ τε γυναῖκα [o] Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονημένους, [p] Χελλίωνα καὶ [q] Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τὰ πρὸς γάμους, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ορφὰν, [r] Ρούθην δὲ [s] Μάλλωνι. διελθόντων δὲ [t] δέκα ἐτῶν, ὅ, τε Ελιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες [v] δι' ὀλίγον τελευτῶσι· καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς ὀδυνᾶται τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, [x] καὶ τὸ ὑπὸ τῆς φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' ἧς καὶ τὴν πατρίδα ἐξεληλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς

---

z Αμώσασθαι] Sic *Big.* & *Samb.* ἀμύνασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

a Ηυξετο ἡ κόμη] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἤυξατο.

b Αὐτὸν] Αὐτῷ in quamplurimis *MSS.*

* *Malorum extremum eſſe exiſtimans,*] *Al.* miſeriis ſuis *illud* gravius eſſe exiſtimans, quod &c.

c Πείθει,] Sic quinque *MSS. S. Ambroſ.* & *Epiphan.* ποιεῖν *Baſ. G.* & *Vat.*

d Προσαναπαύσασθαι] Πρὸς ἀναπαύσασθαι *Samb.*

e Ἐγγὺς ἀγαγεῖν.] Vox ἐγγὺς abeſt pleriſque *MSS.*

f Ἀναρπάσας] Καὶ ἀναρπάσαντων *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

g Τοιοῦτο] Ita *Samb.* in *reliquis* τοιοῦτον.

h Ἄρξαντος] Ἄρξαντα *Big. Samb.* & *Vat.*

i Σαρασᾷ] Σαρελασᾷ *Big.* Σαρησσᾷ *Samb.*

k Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς.] Ita cum *Big. Cedreno*, *Zonara* & *Glyca.* Ηλὶ *Vat.* atque ita, vel Ηλὶς ubique *Baſ.* & *G.* Ἠλὶς paſſim *Samb.* Ἠλεὶ *Gall.* 1. Ἠλεὶς *Busb.* & *Hen.* Ἠλὶ aut Ἠλεὶ LXXII.

l Λιμῷ τὴν χώρας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. atque ita *Epiphan.* vel λιμὸν τὴν χώραν καταλαβούσης αὐτῶν. nam vertit, *provinciam eorum apprehendente fame.* In *Editis*, *Aliiſque*, preſſius & ad phraſim ſacram, ἐπὶ τότε λιμῷ γενομένῳ.

m Ελιμέλεχος] Ita *Vat. Epiphan.* & *Cedrenus.* quod olim *Druſio* placuit. Ἀβιμέλεχος vitio in *Editis* aliiſque *Exemplaribus*, ut & apud *Theodoretum* & *Zonaram.* Eſt qui malit Αλιμέλεχος ex *Cod. Alexand. S. Bibliorum.*

n Βηθλείμων·] Eo modo cum *Hen.* & *Busb.* hîc loci, & cum *Editis* paulo infra, pag. ſeq. Βηθλέμων *Samb.* ut ſupra p. 284. v. 14. Βηθλεμῶν *Baſ. G.* & *Vat.* Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

o Νααμὶν] Ita *Baſ. G.* & plerique *MSS.* ut & *Epiphanii* Cod. *Lipſ.* Νοομὶν paſſim *Vat.* Νοεμὶν *Cedren.* & *Zon.* & omnes fere Codd. *Epiphanii.* Νωεμὶν, Νωεμεὶ, aut Νοομμὶ LXX.

p Χελλίωνα] Sic in *Editis* & *MSS.* Idemque in *Epiphanii* libris dicitur *Celion*, *Cellion*, aut *Cellon.* Χελαὼν vero aut Χελεὼν in LXX.

q Μάλλωνα,] Ita *Baſ.* & *G.* Μαλαῶνα *Big.* & *Samb.* Μαελίωνα *Vat.* Hic ipſe Μαελὼν LXX. *Epiphanii* libris *Mallon*, *Mallion* aut *Maalon.*

r Ρούθην] Sic *MSS.* in *Editis* Ρυθήν.

s Μάλλωνι.] Ita reſcripſi ex v. 36. in *Editis* Μαελίωνι. in pleriſque *MSS.* Μαελεῶνι aut Μελεῶνι.

t Δέκα ἐτῶν,] Sic *Baſ. G.* & quatuor *MSS.* διελθόντων δ' ὀκτὼ καὶ δέκα ἐτῶν juxta libros omnes *Epiphanii.* διελθόντων δὲ δώδεκα ἐτῶν *Samb.* pro δώδεκα ἐτῶν, ut puto. Forſan διελθόντων δ' ὡς δέκα ἐτῶν. nam *S. Literis*, καὶ κατώκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. Juxta *Zonaram* ἐν δέκα μόνοι σὺν αὐταῖς.

v Δι' ὀλίγου] Δι' ὀλίγου *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) quod communius. deſunt *Vat.*

x Καὶ τὸ ὑπὸ τῆς φιλτάτων ἐρημίαν] Καὶ τὸ ὑπ' ὄψιν τῆς φ. ἐρ. οὐκ ὑπ. δι' ἣν ἡ π. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Verum *Epiphanius* arripuit, καὶ τῆς ὑπὸ φιλτάτων ἐρημίαν.

y Τοῖς

λῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιῤῥέπειν χωρεῖν. οὐκ ἐκαρτέρουν ἢ διαζευγνύμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, δὲ ἐξαιτουμένη βουλομένας συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύναντο· ἀλλ' ἐγκειμένων δύσγαμον γάμον δυτυχέστερον αὐτῆς ἢ διημαρτήκεσαν περὶ τοὺς αὐτῆς γαμηθείσας, καὶ τ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ παρὰ αὐτὴν ἔτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι [z] παρεκάλει, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ [a] βουλῆναι πρασμάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλιπόντας. ἡ μὲν οὖν Ορφὰ [b] μένει· τὴν δὲ Ῥοῦθην μὴ πλεῖσθαι ἀπήγαγε, κοινωνὸν πάντως δὲ τῆς εὐτυχούσης ὑπολαμβάνων.

β'. Ἐλθοῦσαν δὲ Ῥοῦθαν εἰς τὴν [c] Βηθλεέμων, [d] Βόαζος, Ἐλιμελέχου συγγενὴς ὤν, [e] ξενίζει. καὶ ἡ Νααμὶς, παρὰ τοῦ ὀνόματος [f] τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν [g] καλεῖσθαι με· σημαίνει γὰρ κατ' Ἑβραίων γλῶτταν Νααμὶς μὲν [h] εὐτυχίαν, [i] Μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμητὸς δὲ ὄντος ἐξῆλθε καλαμησομένη καὶ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς ἡ Ῥοῦθα, ὅπως τροφῆς [k] ὑπορῶεν, καὶ εἰς τὰ Βοάζου [l] τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. παραγενόμενος δὲ Βόαζος μετ' ὀλίγον, καὶ χαιρόμενος τῷ κόρῳ, ἠνέκρινε τὴν [m] ἀγροκόμον [n] περὶ τὸ παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἀπενίσας [o] προπεπυσμένος ἐδήλωτὸ τὴν θεαστόν. ὁ δὲ, τὸ περὶ τὸν πενθερὸν εὐνοίας ἅμα καὶ μνήμης τῆς παιδὸς αὐτῆς ᾧ συνώκησεν [p] ἀσπασάμενος, καὶ φιλοφρόνως αὐτῇ πείσας ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὸν οὐκ ἠξίωσεν, γεωργεῖν δὲ πᾶν ὅ, τι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ὑπηρέτας, προστάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὸν διακωλύειν [q] λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὅπως σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ῥοῦθα δὲ ἅλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρὼν ὤψε κομίζεται τῶν σκύβων· ἐπετηρηκὼς δὲ αὐτῆς καὶ ἡ [r] Νααμὶς [s] ἀποτομίαν βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὸν ἐπολυώρουν οἱ γεωργοῦντες· διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ Βόαζος πρὸς αὐτὸν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ἐστι, καὶ τάχα ἂν [t] δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῆλθε πάλιν τὴν ἐχομένους ἡμέρας ἅπτι καλάμης συλλογὴν σὺν τῇ τοῦ Βοάζου θεραπαινίσιν.

γ'. [v] Ἐλθὼν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ Βόαζος, ἤδη τὴν κριθὴν λελικμημένην, ὅπτι τὴν [x] ἄλωνος σκάψεν. τοῦτο πυθομένη ἡ Νααμὶς, τεχνᾶται [y] παρακαλῖναι τὸν Ῥοῦθαν αὐτῷ· καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρησὸν [z] αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδὶ· καὶ πέμπει τὸν κόρον ὑπνωσομένῳ αὐτοῦ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δὲ, ὡς ἦν γὰρ ἀνεπιλέγειν τὰ ὑπὸ τῆς ἑκυρᾶς κελευομένων ὅσιον ἡγεῖτο, παρεγίνετο· καὶ παρευτίκα μὲν λαυθάνει τὸν Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα. περιεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμενος τὴν ἀνθρώπου παρακαθεσμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης [a] τέκνωμα,

y Τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι,] Ita *Big.* & *Samb.* τὰ αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque.*

z Παρεκάλει,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* παρακαλεῖ *Baſ. G. Aliique.*

a Βουληθῆναι] Βούλεσθ *Vat. Big. Samb.* & *Gall.* 1.

b Μένει·] Μένει πειθοῦσα *Big.* & *Samb.* ſuperflue.

c Βηθλεέμων,] Ita conſenſu omnium Librorum præter *Vat.* qui habet Βηθλεὲμ ὡν.

d Βόαζος.] Sic paſſim *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Βόος in *ceteris.*

e Ξενίζει.] Δέχεται, & δίδυσι ξενίαν in quibuſdam *MSS.*

f Τῶν πολιτῶν] Illa τῶν πολιτῶν abſunt *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

g Καλεῖσθαι με·] Lege καλοῦσί με. COCC.

h Εὐτυχίαν,] *Joſephum* recte interpretatum eſſe Νααμὶς & Μάρα, oſtendit *Iſ. Voſſius* contra *Hornium*, p. 362.

i Μάρα] *Big.* & *Samb.* hic Μαρὰν & ſubinde Μαρὰ, contra Editos & quinque *MSS.*

k Ὑπορῶεν,] Lege ὑπορρῶσιν. COCC.

l Τυχαίως] Ita *Big.* (Cocc.) & *Samb.* Τυχίως *Baſ. G. Aliique.* Forſan τυχηρῶς, aut τυχόν.

m Ἀγροκόμον] Ita in libris omnibus. Sed cum alibi, quod ſciam, non exſtet hoc verbum, mallem ἀγρωτόμον, *villicum*, ut vocem interpretatur *Philoxenus* in *Gloſſario.*

ſpereque cedere. Nurus autem ejus non patiebantur ut ab ea disjunctæ eſſent; neque, cum deprecaretur ne cum ea proficiſci velint, *illis* perſuadere potuit: ſed, cum urgerent, precata eis felicius conjugium, à quo exciderant filiis ſuis nuptæ, aliorumque bonorum poſſeſſionem; &, quod ſua ita ſe haberent, illic manere obſecrabat, neque patria deſerta illam comitari velle in rerum *ſuarum* incertitudine. Et quidem Orpha illic ſubſtitit: Rutham vero, cui non perſuaſit, ſecum abduxit, cujuſvis fortunæ ſibi participem futuram.

Naamin & Rutham hoſpitio excipit Boazus.

2. Rutham autem, cum ſocru in Bethleemorum *urbem* venientem, hoſpitio excipit Boazus, Elimelechi cognatus. Ac Naamis, cum à civibus ſuo nomine appellaretur, juſtius, inquit, me vocaretis Maram: Hebræorum enim lingua Naamis quidem felicitatem ſignificat, Mara vero dolorem. Meſſis autem tempore Rutha permiſſu ſocrus ad ſpicilegium faciendum egreſſa eſt, ut victus illis ſuppeteret, acciditque ut in Boazi fundum deveniret. At cum Boazus paulo poſt adeſſet, & conſpicaretur puellam, de ea agri curatorem percontatus eſt. Is vero, cum antea ab ipſa omnia accepiſſet, domino ea declarabat. At ille, eam amore amplexus, cum ob benevolentiam erga ſocrum, tum quod memoriam revereretur filii ipſius cui nupta fuerat, atque ut fauſta *omnia* experiretur precatus, noluit quidem eam ſpicis colligendis occupari, ſed permiſit ſibi ipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandavitque villico ne eam *quidquam* ſibi capere prohiberet, & ut prandium ac potum ei præberet, cum *eorundem* copiam faceret meſſoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reſervavit ſocrui, eamque veſpere una cum ſpicis ad illam apportabat; (quin & ei Naamis ſervaverat partem ciborum, quos vicini, multa ipſam cura dignantes, ipſi contulerant) atque ſocrui narrat *omnia* quæ ei Boazus dixerat. Cum vero Naamis ei indicaſſet quod cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, ſequentibus etiam diebus ad ſpicas legendas exivit cum Boazi ancillis.

Rutha ad ſpicas legendum in agros egreditur.

In Rutham Boazi benignitas.

3. Poſt aliquot autem dies, cum jam ventilatum eſſet hordeum, ipſe etiam Boazus in *rus ſuum* venit, & in area dormiebat. quo audito, Naamis excogitavit ut Rutham propter eum diſcumbere faceret (nam & ipſis emolumento fore *rata eſt*, modo is cum Rutha colloqueretur) mittitque *eò* puellam, ad pedes ejus dormituram. Illa vero, nam ſibi religioni eſſe ducebat ulla in re ſocrus *ſuæ* juſſis contradicere, *ad aream rectà* contendit: & in præſens quidem Boazum latuit, quod profunde dormiverat. Media autem nocte experrectus, & ſentiens mulierem ſibi accubantem, quæ ea eſſet interrogabat. * Illa vero nomen dicente, po-

Naamis cogitat ut Boazum in maritum Rutha conciliaret.

n Περὶ τὸ παιδός.] Περὶ αὐτῆς *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

o Προπεπυσμένος] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἐπιπεπυσμένος in *Editis*, *Aliiſque.*

p Ἀσπασάμενος] Ἀπασπάμενος τὸν κόρον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἀπασπάμενος αὐτὸν *Hen.* & *Busb.*

q Λαμβάνειν,] Vocem λαμβάνειν non agnoſcit *Vat.*

r Νααμὶς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Νοεμὶς, ut & inferius paſſim.

s Ἀποτομίαν βρωμάτων] Ἀπὸ μοίρας in *Editis*, *Aliiſque.* ἀποτμοίρας *Samb.* quod placuit etiam *H. Stephano* in *Theſ. Gr.* voce πολυωρεῖν. ſed cùm ἀπὸ μοίρας habeat *Vat.* malui conjunctim ἀποτμοίρας.

t Δι' εὐσέβειαν] Δι' ἀλάβειαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus recte.

v Ἐλθὼν δ'] *Al.* ἐλθών τε.

x Ἄλωνος] Ἀλῶος in *Editis.* diverſe tamen ἄλωνος, ἀλῶνος & ἄλωος in *MSS.*

y Παρακαταλῖναι] Παρακαταλίνῃ apud *Big.* & *Samb.* παρακαθεῦναι *Vat.* συγκαταλίνειν *Zonar.*

z Αὐτοῖς ὁμιλήσαντα] *Busb.* αὐτῇς, *ipſi ſocrique.* & mox καὶ πέμπειν. dein πείθει) pro παραγίνεται.

a Τέκνωμα,] Ita *Vat.* in *aliis* τ' ὄνομα.

* *Illa vero nomen dicente,*] *Al.* illa vero nomen edente, dicenteque ſe eſſe in illius poteſtate.

postulanteque tanquam dominus *sibi* veniam concederet, tunc quidem quiescit: mane vero priusquam famuli ad opus expergiscerentur, excitatam jussit, cum quantum ferre potuit hordei cepisset, socrum adire, antequam alicui rescisceretur se illic discubuisse. prudentis enim esse calumniam ex ejusmodi rebus cavere, præsertim cum nihil commissum fuerit. Verum, inquit, de re universa ita constituetur. ipsum oportet interrogem qui me tibi genere propinquior est, an te conjugem velit. Si quidem annuerit, ipsum sequeris: sin vero recusarit, te conjugem legitimam habebo.

Boazus cum Ruthe cognato de ea in matrimonium ducenda agit.

4. Hæc ubi dicta socrui renunciaverat, bono animo esse cœperunt, spei plenæ fore ut Boazus illarum curam susciperet. Atque ille jam media die descendens in urbem fecit ut senatus coiret, Ruthaque accita advocavit & propinquum: qui, cum accessisset, dixit ei; nonne Elimelechi & filiorum ejus bona possides? illo fatente & *addente* id sinere leges ob propinquitatem; non igitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminisse oportet, sed omnia facere secundum leges. muliercula enim huc venit à Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, si fundos retinere velis. Ille autem Boazo & mulierem & fundos cedit, quandoquidem & ipse foret defunctorum cognatus; dicens esse jam sibi uxorem & liberos. Boazus ergo senatum testificatus mulieri præcipiebat, ut accedens calceum ei solveret & in faciem spueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in matrimonium, annoque elapso natus est illis infans masculus. Hunc cum Naamis nutricarit, Obedem de consilio mulierum nominavit, ut qui ad curam senectutis ejus gerendam educaretur. nam Obed Hebræorum lingua idem est ac serviens. Ex Obede autem prognatus est Jessæus, ex hoc David, qui regnavit, & liberis suis principatum reliquit usque ad primam & vicesimam virorum stirpem *propagatum*. Hæc quidem necesse habui de Rutha narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui facile est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere, ad qualem Davidem evexit ex hujusmodi majoribus ortum.

Cum propinquus illi Ruthæ de jure suo cederet, eam Boazus sibi in uxorem accipit.

Davidis genus.

καὶ Φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην [b] συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει· ὄρθρου δὲ, πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, παρεσκεύασε αὐτὴν κελεῦσαι, τὸν κριθῶν λαβοῦσαν ὅ, τι καὶ δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἑκυρὰν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλαττέσθαι γὰρ σῶφρον τὸ ὑπὲρ τοιούτοις ἀβουλίαν, καὶ μάλιστ' ὅτι [c] μὴ γεγονός. πρὸς μέντοι γε παντὸς ἄτοπα, φησὶν, ἔσεσθαι. ἐρωτᾶν τε ἐγκελεύσας ἐκεῖνον τῷ γήμει συγχάνοντα, εἰ σὺ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. καὶ [d] λέγοντι μὲν ἀναλήψεσθαι σκεύνην· παρασκευάζει [e] δὲ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομεν.

δ'. Ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ διηγησάμενος ἀθυμίας κατέσχεν αὐτὰς, ἐν ἐλπίδι γε πεποιῶν ἕξειν αὐτῶν [f] Βόαζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας καταβὰς εἰς τὴν πόλιν, τόν τε γερουσίαν συναγαγὼν, [g] καὶ μεταπεμψάμενος Ῥοῦθην, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ· καὶ προσελθόντος φησὶν, [h] Ἐλιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ [i] κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δὲ, συγχωρούντων τῶν νόμων καὶ ἀγχιστείαν· οὐκ οὖν, φησὶν ὁ Βόαζος, [k] ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν [l] κατ' αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ' ἥκοντα γυναῖον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ καὶ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βόαζος καὶ δεῖν κλήρου καὶ τὴν γυναῖκα [m] παραχωρεῖ, συγγνώμην μὲν ἔντι καὶ αὐτὸς τῶν [n] τετελευτηκότων· εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγων [o] αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυρόμενος οὖν ὁ Βόαζος τὴν γερουσίαν, [p] ἐκέλευε τῇ γυναικὶ περιλῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν καὶ τὸ νόμισμα, καὶ [q] πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. [r] καὶ γενομένου τούτου, Βόαζος γαμεῖ τὴν Ῥοῦθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. [s] τοῦτο ἡ Νααμὶς περιεκτραφεῖσα καὶ συμβουλίαν τῶν γυναικῶν Ὠβήδην ἐκάλεσεν, ὅτι γηροκομήσει τῇ [t] αὐτῆς τραφησόμενον. Ὠβὴδ γὰρ καὶ Βράκτον [v] τῶν Ἑβραίων διερμηνεύεται δοῦλον. Ὠβὴδ δὲ γίνεται Ἰεσσαῖος, τούτου Δαυίδης ὁ [x] βασιλεύσας, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν [y] ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνθρώπων. τὰ μὲν [z] οὖν περὶ Ῥοῦθην ἀναγκαίως διηγησάμην, ἐπιδείξαι βουλόμενος τῷ θεοῦ δυνάμιν, ὅτι τοῦτο ῥᾴδιόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἀπόρους ἀγαγεῖν, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ [a] Δαυίδην ἐκ τοιούτων γεγονότα.

CAP. X.

De nativitate Samuelis prophetæ; & ut filiorum Eli calamitatem prænunciabat.

Eli Sacerdotis filii nequissime se gerunt.

HEbræi autem, rebus eorum in deterius lapsis, rursus bellum movent Palæstinis, talem ob causam. Eli pontifici duo filii erant, Hophnis &

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῆς Σαμουήλου γενέσεως· καὶ ὡς προεμήνυσε τοῦ τῆς Ηλεὶ οἴκου συμφοράν.

ΕΒραῖοι δὲ, τῶν πεπραγμάτων αὐτοῖς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκπεσόντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, [b] διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [c] Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν [d] Ὀφνίς τε καὶ

---

b Συγχωρεῖν,] *Epiphanius* quasi συγκεῖσθαι συγχωρεῖν.

c Μὴ γεγονότι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ μάλιθ' ὅτι γεγονότι, *maxime si non de nihilo oriantur*, ut vertit *Gelenius*.

d Λεγοντι δὲ.] Θέλοντι *Hen.* & *Epiphan.* mox ἀναλήψεσθαι *Vat.*

e Δὲ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομεν.] Δ' ὦ νόμῳ συνοικήσουσαν ἄξουσι *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Big.* & *Vet. Interpr.* ἢ νόμῳ συνοικήσουσαν ἕξουσαν *Hen.* ἢ νόμῳ συνοικοῦσαν ἄξουσαν *Vat.*

f Βόαζον.] Βόαζον γενεθλίας *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Big.* & *Epiphan.*

g Καὶ μεταπεμψάμενος Ῥοῦθην,] Καὶ μεταπεμψάμενος, τὴν Ῥοῦθαν ἐκ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ μ. τὴν τε Ῥοῦθαν ἐκ *Zonaras*.

h Ἐλιμελέχου] Alii sententiam sine interrogatione efferunt.

i Κλήρων κρατεῖς;] *Al.* κλῆρον: utrumque recte.

k Ἐξ ἡμισείας] Οὐκ ἐξ *Vat.*

l Κατ' αὐτούς. Μάλλωνος] Ita cum *Vet. Interpr.* & *MSS.* (lectionem firmante *Zonara*) nisi quod in *nonnullis* sit Μαλλίωνος, in *aliis* Μάλωνος. in *Editis*, κατ' αὐτοὺς [κατ' αὐτοὺς *Bas.*] μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γ.

m Παραχωρεῖ,] Παρεχώρει *Samb. Big.* & *Epiphan.*

n Τετελευτηκότων] Τῶν τετελευτηκότων *Epiphan.*

o Αὐτῷ,] Eo modo *Bas.* & *Samb.* in *ceteris* αὐτῷ.

p Ἐκέλευε τῇ γυναικὶ] Ita *Samb. Hen.* & *Butb.* ἐκέλευσε in *reliquis*.

q Πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον.] Sic è *MSS.* τύπτειν perperam in *Editis*. Vide *Zonaram* de ritu isto, ut & *Bynæum* de *Calceo Hebr.* p. 328. *Lindenbrog.* in *Terentium*, p. 607. *Ramirezii de Prado* Pentecontarchum, c. 26. & *Seldenum* de succeff. ad Leges Hebr. c. 15. HUDS. Lego πτύειν, *spuere*. REL.

r Καὶ γενομένου τούτου,] Aut cum *Samb.* & *Big.* Γενομένῳ δὲ καὶ τούτῳ.

s Τοῦτο] *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphanius*, τοῦτο ἡ Νοεμὶς τιθεμένη καὶ συμβουλίαν σ. γ. Ὠβ. ὀνόμασεν, *i. e.* τῇ αὐτῆς πρ. Recte vero *Bas. G.* cum *Busb.* & *Hen.* quomodo & expressum heic typis, præter τ' αὐτῆς pro τῇ αὐτῆς.

t Αὐτῆς] Forte ἑαυτῆς COCC.

v Τῶν Ἑβραίων] Τῶν Ἑβραίων *Vat.*

x Βασιλεύσας,] Sic quinque *MSS.* & cum istis *Epiph.* & *Zonar.* βασιλεὺς in *Vat.* & *Editis*. Vide *Syncellum* p. 175.

y Ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν.] Ἐπὶ μιᾷ καὶ εἴκοσι γενεᾷς *Vat.* HUDS. Confer Matth. 1. REL.

z Οὖν περὶ Ῥοῦθην] Ita *Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* τὰ μὲν περὶ in *Editis*.

a Δαυίδην] Δαβίδην *Bas. G. Vat.* sicut *N. T.* scriptoribus acceptum Δαβίδ. Verum Δαυίδης *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* quod Hebraico probe convenit.

b Διὰ τοιαύτην αἰτίαν.] Διὰ τὴν τ. αὐτ. *Big.* & *Samb.* ἐκ τ' τ. αἰτίαν *Hen.* & *Busb.*

c Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ] Eadem heic notanda, quæ ad p. 304. v. 32.

d Οφνίς τε] Ὀφνὶς τε *Hen.* & *Busb.* unde sono duriori Ὀφνίς τε feci. Ὀφνὴς τε in *Editis*. Ὀφνὶς τε *Vat.* Ὀφνίεις τε *Big.* & *Samb.*

e Αὐ-

καὶ Φινεέσης. ἔστι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὑβρισταὶ γενόμενοι καὶ τοῖς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδενὸς ἀπείχοντο παρανομήματος· καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν καὶ τιμῶ, ἃ ἦν ἐλάμβανον [c] αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ· γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ συγγινομένας ὕβριζον φθορεῖς, τοὺς μὲν βίαν [f] προσφέροντες, τὰς ἢ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' [g] οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὁ, τε οὖν πατὴρ [h] αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, [i] τό, τε πλῆθος εὐσυφόρως· καὶ δὴ φέρειν τὸν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ τῷ τε Ηλεὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, [k] παιδί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πένθος ἦγε.

β'. Βέλομαι ἢ τὰ πρὸ δὲ προφήτης πότερον διεξελθών, ἐπὶ δ' ἅτοις τὸ πρὸ τοὺς Ηλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὸν δυσχίαν [l] τῷ παντὶ τῷ λαῷ Εβραίων γνωμένην. [m] Ελκάνης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Εφραΐμου κληρουχίας, [n] Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγημε δύο γυναῖκας, Ανναν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. [o] τὴν δ' ἑτέραν, ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένου ἢ μετὰ τῶν γυναικῶν δὲ Ελκάνα [p] εἰς Σιλὼ πόλιν θύσων· ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ δὲ Θεοῦ ἐπεπήγει [q] καθὰ προεμηνύκαμεν· καὶ πάλιν κατὰ τὴν δωρεὰν νέμοντος μοίρας κρεῶν [r] ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Ανναν θεασαμένη τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ [s] προκαθισαμένας, εἰς δάκρυά τε προύπεσε, καὶ τὴν ἀπαιδίαν [t] αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τὴν μονώσεως. καὶ τὴν πάνδρου προσμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὸ σκηνὴν ὤχετο τοῦ Θεὸν ἱκετεύσουσα δῶναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ [v] γιγνόμενον καθιερώσειν δῶρον [x] διακονίᾳ δὲ Θεοῦ, δίκαιον ὂν ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις [y] ποιησάμενον. διατριβούσης δ' ἐπὶ πολὺ χρόνον, Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς, σκαθέζετο γὰρ πρὸ τὸ σκηνῆς, ὡς παρῄνουν [z] ἐκέλευεν ἀπιέναι. τὴν δ' πεῖν ὕδωρ φαμένης, [a] λυπουμένου δ' ἐπὶ παίδων ἀπορίᾳ τὸν Θεὸν ἱκετεύειν, θαρρεῖν [b] παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν Θεὸν καταγγέλλων.

γ'. Παραχρῆμα δὴ εὐέλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, προφῶ χαίρουσα προσηνέγκατο· καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμουήλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις [c] εἴποι. [d] παρῆσαν οὖν κατὰ τὴν τοῦ παιδὸς γενέσεως θυσίας, δεκάτας τε ἔφερον. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τὴν εὐχῆς τὴν ὑπὲρ τῷ παιδὶ γεγενημένης, παραδίδωσι [e] τῷ Ηλεὶ, ἀναπεῖσα τῷ Θεῷ προφήτῃ γενησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ Σαμουήλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος. [f] Ελκάνῃ δ' ἐκ τῆς Αννης [g] υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

Phineeſes. Illi, & in homines injurioſi & in Deum impii, ne ab ulla quidem nequitia abſtinebant. Ac alia quidem munera ut honoraria auferebant, alia vero veluti rapto ſibi vendicabant: mulieres etiam, religionis ergo ſacra adeuntes, corruptelis dedecorabant; aliis quidem vim inferentes, alias vero donis *ad ſtuprum* pellicientes. atque ita à tyrannide nihil differebat vitæ eorum conſuetudo. Itaque & pater illis ob hæc graviter iraſcebatur, continuo exſpectans ut Deus eos propter hæc facinora ulciſceretur, & populus ea ægerrime ferebat: ac poſtquam Deus futurum filiorum ejus cladem tam Eli quam Samuelo prophetæ etiamnum puero prædixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo nonnulla de propheta percenſere, atque ita demum ea quæ ſpectant ad Eli filios enarrare. Elcanes, vir Levita, mediæ fortunæ civis de tribu Ephraïmitide, urbem Ramatham habitans, duas uxores duxit, Annam & Phenannam. Ex hac autem liberos ſuſcepit: tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non deſtitit. Cæterum cum Elcanes unà cum uxoribus in Siluntem urbem ſacrificatum veniſſet, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, ſicut ante memoravimus) & in convivio portiones carnium uxoribus & liberis viciſſim diſtribuiſſet, Anna, ut viderat alterius liberos matri undique aſſidentes, & in lachrymas prorumpebat, & ſuam ſterilitatem & ſolitudinem deplorabat. Cumque in tanta eſſet mœſtitia ut eam conſolari non potuerit maritus, Tabernaculum adiit, Deum ſupplex orans, ut ſibi daret prolem, matremque faceret, promittens, ſe primum filium ſibi natum miniſterio divino conſecraturam eſſe, qui victu conſueto aliiſque familiari non uſurus eſſet. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante Tabernaculum ſedebat) tanquam parum ſobriam diſcedere jubebat. Illa vero dicente ſe aquam potare, contriſtatamque quod liberos non haberet, Deo ſupplicare, ipſam bono animo eſſe hortabatur, denuncians, Deum ipſi daturum eſſe filium. *Anna, ex Elcanæ uxoribus altera, Deo votum facit ob impetrandum filium.*

3. Tum demum bona cum ſpe ad maritum revertens, cibum læta ſumpſit: & poſtquam ſe in patriam recepiſſent, *brevi* uterum gerere cœpit, eiſque *exacto ad pariendum tempore*, natus eſt filius, quem Samuelum nominant, quaſi à Deo petitum. Itaque *ad Tabernaculum* aderant, pro puero *nato* ſacra facturi, ſimulque decimas *ex more* afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo in prophetam futurum conſecrans. Itaque & comam prolixam nutricbat, & aquam *tantum* potabat. Ac Samuelus quidem apud Tabernaculum commorabatur *ibidem* educatus. Quin & Elcanæ alii filii ex Anna, treſque filiæ progenitæ ſunt. *Samuelus naſcitur, & Deo ſacratur.*

4. Sa-

e Αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ·] *Al.* αὐτοῖς.
f Προσφέροντες,] Προσάγοντες *Vat.*
g Οὐδὲν ἀπέλειπεν] Οὐθὲν ἀπέλιπεν *Samb.*
h Αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις] Αὐτὸς *Idem.* αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*
i Τό, τε πλῆθος εὐσυφόρως·] Τόσον τὸ πλ. legiſſe videtur *Epiphan.*
k Παιδί τε ὄντι,] Ita *Big.* & *Samb.* παιδὶ τότε ὄντι, τότε φ. in *Editis.* Σαμουήλῳ τῷ παιδὶ τότε ὄντι *Vet. Interpr.* Σαμ. τῷ ἁγ. παιδὶ τότε ὄντι φανερὸν &c. *Vat.*
l Τῷ παντὶ] Ita placuit reſcribere, cum τῷ τῷ παντὶ τῷ λαῷ habeant *Baſ.* & *G.* & τῷ παντὶ λαῷ *Big. Samb.* & *Vat.* παντὶ non egerat *Vet. Interpr.*
m Ελκάνης,] In *Editis*, *Busb. Hen* & *Epiphanio*, Ἐλκάνης. verum in *Samb. Big. Vat.* ubique lectum Αλκάνης. nec aliter legerat *Suidas*, apud quem ſcribe, ᾧ ἢ ὡ ἀρχῇ τὸ ά. βίβλος τῶν Βασιλειῶν Ελκανᾶ κεῖται τὸ ὄνομα.
n Ραμαθὰν] Ex Chaldaïco *Ramatha*, quod ab Hebræo *Ranathaim*. In *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb Vat Hen.* & *Busb.* Αρμαθάιμ, hyperthetſi nimis frequenti, ut apud LXX. *Suidam*, *Alioſque* Αρμαθαίμ.
o Τὴν δ' ἑτέραν] Τὴν δ' Ανναν *Hen.* & *Busb.*
p Εἰς Σιλὼ] *Al.* Σηλὼ, & Σιλᾶ, & Σηλὼμ, & Σιλᾶν.
q Καθὰ προεμηνύκαμεν·] Καθὼς in quatuor *MSS.*
r Ταῖς τε γυναιξὶ] Ταῖς γ. καὶ τ. τ. ἡ Αννα in *MSS.*
s Προκαθισαμένας,] In quatuor *MSS.* in *Editis* ἐφεκαθησαμένας. Forte ἐφεκαθημένας legerant *Zonar.* & *Suid.* καθ' ὧς *Coll. Voſſ.*
t Αὐτὴν ὠλοφύρετο] *Al.* ἑαυτήν.
v Γιγνόμενον] Γενόμενον in *Editis*, *Aliiſque* contra quatuor *MSS.* & *Suidam.*
x Διακονίᾳ δὲ Θεοῦ,] Ita *MSS.* Διακονίαν in *Editis* & *Suida.*
y Ποιησάμενον.] Vel ποιησόμενον cum *Busb* (*Cocc.*) & *Hen.*
z Ἐκέλευεν ἀπιέναι.] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis*, ἐκέλευσεν.
a Λυπουμένου] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & quædam ἀνύγραφα *Epiphanii.* in *Editis*, *Aliiſque* λυπουμένης.
b Παρεκελεύετο,] Παρεκελέσατο *Vat.* Παρεκελεύετο *Aliis.*
c Εἴποι.] Ita (quomodo etiam correxit *Coccejus*) vel ἔοικε. antea εἴποις.
d Παρῆσαν] Ita è *Cod. Vat.* nec aliter *Samb.* & *Big.* niſi quod θύοντες pro θύοντες habeant. παρῆσαν δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς θύοντες, δεκάτας τε φέροντες in *Editis*, *Aliiſque.*
e Τῷ Ηλεὶ,] *Illud* τῷ ex *MSS.*
f Ελκάνῃ] Αλκάνῃ *Coll. Big.* & cum aſpiratione *Coll. Voſſ.*
g Υἱεῖς τε ἄλλοι] Ita *Vat. Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἄλλοι deeſt in *Editis*, *cæteriſque*. Apud *Suidam*, ἄλλοι γίνονται τρεῖς καὶ θυγάτηρ. Mallem tamen ex *S. Litteris* υἱεῖς τε γίνονται τρεῖς καὶ δύο θυγατέρες.

Deus Samuelem alloquitur; Eliique sacerdoti iram denunciat ob flagitia filiorum.

4. Samuelus autem, anno ætatis duodecimo jam completo, prophetam agere cœpit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocavit. Ille vero, ratus à Pontifice se vocari, eum adit. Cum autem diceret Pontifex, illum à se non vocatum esse, Deus hoc ter fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur; & jam quidem, Samuele, & ego ut ante silentium egi: Deus autem est, qui te vocat. age, significa illi te præsto esse. Rursus cum Deum loquentem audivisset, orabat ut sibi oracula aperire dignaretur; ipse enim in ministeriis, ad quæcunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, "quoniam, inquit, audes, disce *ex me* cladem Israëlitis "imminere, majorem quam ut forte à quopiam "narrari & credi possit: immo & Eli filios una die "morituros, & pontificatum in Eleazari familiam "transiturum. Eli enim suum in filios amorem "meo cultui, illorumque commodis & rationibus "prætulit". Illa ipsa cum à propheta jurejurando extorsisset *Eli* (nam ea narrando ipsi mœrorem afferre nolebat *Samuelus*) ex eo jam certiorem interitûs filiorum exspectationem habuit. Samueli autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo prædictum irritum esse conspiceretur.

δ'. Σαμύηλος ὁ, πεπληρωμὸς ἔτος ἤδη δωδέκατον, [h] προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ Θεός. ὁ δ' νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, [i] προσαγίνεται πρὸς αὐτόν. ὡ φαμένου δ' καλεσαι τοῦ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς [k] εἰς τρὶς τοῦτο ποιεῖ. καὶ Ηλεὶ [l] διωγαωθεὶς φησι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμύηλε, σιγῶ [m] ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι προσηυξάμενος. καὶ τοῦ Θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἐξιὼν λαλεῖν ἐπὶ τοῖς [n] χρωμένοις, ἐ γὰρ ὑστερήσειν αὐτὸν [o] ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ διδάσκειν. καὶ ὁ Θεὸς, "ἐπεὶ, φησὶ, πε"ρατυσχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ισραηλίταις ἐσομέ"νην, λόγῳ μείζονα καὶ πίστεως τοῖς προσατυχάνουσι· "ᾗ τοὺς Ηλεὶ τοῦ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους, ᾗ "τὴν ἱερωσύνην μεταδοσομένην εἰς τὴν Ελεαζάρου οἰ"κίαν. Ηλεὶ γὰρ τὸ ἐμοῦ θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς "καὶ προὔδωκε τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε". ταῦτα [p] βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸ προφήτου [q] Ηλεί· ἐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων· ἔτι μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τῶν τέκνων ἀπωλείας. Σαμύηλος δ' ἠύξετο [r] ὀπὶ πλεῖον ἡ δόξα, πάντων ὧν [s] προεφήτευεν ἀληθινῶν [t] βλεπομένων.

CAP. XI.

Narrantur quæ Eli filiis, arcæ, populoque acciderunt; utque Eli miserabili fine vitam claudit.

Palæstini Hebræos fundunt fugantque.

ITaque per idem tempus Palæstini bello Israëlitarum populo illato, castra posuerunt apud urbem Aphecam. Cum autem brevi *illos* exspectarent Israëlitæ, die sequenti congressi sunt, victoriamque reportant Palæstini: & Hebræorum quidem quatuor circiter millia perimunt, reliquam vero multitudinem in castra persequuntur.

Alteram eis cladem inferunt & arcam capiunt.

2. Quamobrem Hebræi, de rerum summa soliciti, mittunt ad Senatum atque Pontificem qui arcam Dei in *castra* afferri postularent, ut ea inter illos versante in aciem instructi hostes superent: ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreverat, majorem esse arca, propter quem contigit ut ipsa esset veneranda. Aderat igitur arca, simulque duo Eli filii, accepto à patre mandato, ut, si illos arca capta vivere non piguerit, in ipsius non audeant venire conspectum. Phineeses autem tunc sacerdotio fungebatur, pater id propter senectutem concedente. Hebræis itaque magna accrescit fiducia, ac si ex arca advecta hostibus forent superiores. Contra autem hostes, animis consternati sunt, metuentes ne arcæ præsentia Israëlitis præsidio esset. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exspectabant. Sed cum manus conseruerunt, victoria, quam sperabant Hebræi, à Palæstinis stetit: atque cladem, quam isti timore defugiebant, cum paterentur Hebræi, cognoverunt quod frustra in arca fiduciam reposuerint. etenim statim ac pugna cum hostibus erat commissa, in fugam versi sunt, & *viros* ad triginta millia desiderarunt, inter quos &

ΚΕΦ. ια'.

Δηλῶται τὰ κατὰ τοὺς Ηλεὶ υἱοὺς, τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸν λαὸν συμβάντα· καὶ ὡς ὁ μὲν Ηλεὶ βιαίᾳ τῷ θανάτῳ οἰκτρῷ ἐτελεύτησε.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν [v] Παλαιστῖνοι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας, [x] στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν [y] Αφεκάν. δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τοὺς Ισραηλιτῶν, συνῆσαν εἰς τὴν ἐχομένην, καὶ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι· καὶ κλείνουσι μὲν τῶν Εβραίων εἰς [z] πεντακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πανδημὶ συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων οἱ Εβραῖοι πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ [a] τὸν ἀρχιερέα, τὴν κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς θαρσαλεώτερον κρατῶσι τῶν πολεμίων· ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτῃ [b] ἐν τιμῇ σωέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑπαναχωρήσαντος, διὰ τὸ γῆρας. ἡσθησαν οὖν ὑπανέντες πολὺ τοῖς Εβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἀφιξιν τῆς κιβωτοῦ θαρσήσαντες τοὺς πολεμίους. [d] καταπλήττουσι δ' οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς Ισραηλίταις. ταῖς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις οὐχ ὅμοιον ἀπήντησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τοῦ μὲν ἤλπιζον νίκην Εβραῖοι, τὴν Παλαιστίνων αὐτὴ γένεσθαι· τοῦ δὲ ἐφοβοῦντο ἧτταν, ὅτι, παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην [e] ἐπὶ τὴν κιβωτὸν πεθαῤῥηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ [f] φυγῇ εἰς χεῖρας ἐλθόντες τοῖς πολεμίοις, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ

[h] Προεφήτευε.] Προεφήτευσε *Busb. Hen. Zon.* & *Suid.*
[i] Προσαγίνεται.] Παρεγίνετο *Suid.*
[k] Εἰς τρὶς] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Suid.* εἰς τρεῖς in *Editis.* καὶ τοῦτο τρὶς ποιοῦντος *Busb.* & *Hen.*
[l] Διαυγαωθεὶς] Διυπνωθεὶς *Big. Samb.* & *Vat.* (διυπνωθεὶς *Coll. Voss.*) Ἀθυμωθεὶς *Suid.*
[m] Ως καὶ τὸ πρὶν ἦγον] Ως καὶ πρὶν ἔτ' ἦγον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*
[n] Χρωμένοις,] Forte ἀκροωμένοις. COCC.
[o] Εφ' οἷς] Εφ' οἷς ἂν θελήσειε διδάσκειν *Suid.* v. Σαμυήλ.
[p] Βιασάμενος] *Coll. Voss.* βιασαμένοις.
[q] Ηλεί.] Ita *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* desunt Ηλεὶ & μᾶλλον.
[r] Επὶ πλεῖον] Επὶ πλέον in quatuor *MSS.*
[s] Προεφήτευεν] *Al.* προεφήτευσεν.
[t] Βλεπομένων.] Φαινομένων *Vat.*
[v] Παλαιστῖνοι] Καὶ Παλαιστῖνοι *Vat.*
[x] Στρατοπεδεύονται.] Εστρατοπεδεύοντο *Vat.*
[y] Αφεκάν.] Ita cum *Big.* (& *Coll. Voss.*) præsertim cum hanc urbem *Aphec* appellent *S Literæ* in *Jos.* c. 13. v. 15. & 1 *Sam.* c. 4 v. 1. Εφεκὰν *Samb.* Αμφίκαν in *Editis*, *Aliisque*. ab Ακφεκὰ, ut *Ambubaia* ab Αββαβαΐα Syrorum. *Amphet* exstat in *Epiphanio.*
[z] Πεντακισχιλίους,] Τετρακισχιλίους legerat *Vet. Interpr.*
[a] Τὸν ἀρχιερέα,] Τοὺς ἀρχιερέας *Idem.*
[b] Εν τιμῇ] Illa ἐν τιμῇ habuimus *Big. Samb.* & *Gall* 1.
[c] Εθελήσουσιν,] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐθέλησαν εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ προσαγαγεῖν *Vat.* ἐθέλησαν εἰς ὄψιν μὴ προσαγαγεῖν *Bas. G. Aliique.*
[d] Καταπλήττονται] Ita *Big.* & *Samb.* καταπλήττουσι *Aliis.*
[e] Επὶ τὴν κιβωτὸν] Επὶ τῇ κιβωτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*
[f] Σὺν ὑς] *Coll. Voss.* αὐθις.

g Σι-

καὶ οἱ ϗ ἀρχιερέως υἱεῖς · ἥ τε κιβωτὸς ἦγετο πρὸς τῶν πολεμίων.

γ'. Ἀπαγγελθείσης ϑ τ ἤτης εἰς τὴν [g] Σιλὼ, καὶ τ αἰχμαλωσίας τ κιβωτ. [h] Βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἀγγελ ἀφικνεῖται νεανίας, ϖεϖτπλυχὼς τῷ γεγονότι· πένθος ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ϗαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τ πυλῶν ἐφ' ὑψηλῆ ϑρόνε, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπεᾶχθαι περὶ τὰς οἰκείας, καὶ μεταπεμψάμενος τ νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κ' τ μάχης, ῥᾳον ἐπί τε τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς σωπηλεμένοις ϖρὸς τὸ ϗρατόπεδον, ὡς ἂν ϖροεγνωκὼς περὶ ϑεῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ ϖροπηγελκώς. σωέχθ γὰρ ἱκανῶς τὰ ϖρὸ τῆς ϖροδοκίαν σωτυχόντα δεινά. ὡς ϑ καὶ τὴν κιβωτὸν ἥκουσεν ἁλωκυῖαν ϖρὸς τ πολεμίων, ὑπὸ τ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τ ϖροπεσεῖν ϖθιαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τ ϑρόνε πελέᾳ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τέτων τὰ πεντεκαιεννεακαίδεκα καθαρῶν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνήσκ ϑ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσ [i] παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ πένθρὸς δυσχερᾳ. κυέσα [k] μὲν αὐτῇ ϖροσπλήλθη τὸ ϖθὶ τ ἄνδρα ϖάθ. τίκτ δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσασα [l] Ιωχάβηλ ϖροσηγόρευσεν· σημαίν ϑ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα · ἀφ' ὧν ϖροσεσχεν [m] δύσκλειαν τότε τῷ ϗρατῷ.

ε'. Ἦρξε ϑ πρῶτ Ηλεὶ, [n] Ἰθαμάρ τ ἑτέρ τ Ααρῶν υἱῶν οἰκίας · ἡ γὰρ Ελεαζάρ οἰκία τὸ πρῶτον [o] ἱερᾶτο, παῖς ϖαρὰ πατρὸς ἀπιδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκείνος τε Φινεέσ τῷ παιδὶ αὐτ ϖαραδίδωσι, μεθ' ὃν [p] Αβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτ, τὴν τιμὴν ϖαραλαβὼν, παιδὶ αὐτ [q] Βυκὶ [r] τέκνομα αὐτὸς αὐτὴν κατέλειπεν αὐτῷ, παρ' ᾧ διεδέξατο [s] Οζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ηλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἕως ἔτι νῦν ἦν ὁ λόγ, καὶ τὸ γέν τὸ ἀπ' ἐκείνε, μέχρι τ καθ' ἡμᾶς Σολομῶν βασιλείαν καιρῶν. τότε ϑ οἱ Ελεαζάρ πάλιν αὐτὴν [t] ἀπέλαβον.

Pontificis filii occubuerunt: arca item in hostium potestatem redacta est.

3. Cum autem fama hujusce cladis atque arcæ captivitatis apud Siluntinos percrebresceret (nam illis nuncius venerat juvenis quidam Benjamita qui prælio interfuerat) tota civitas luctu repleta est. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram sublimis in sella sedebat) audito ejulatu suspicatus *id quod res erat*, novi aliquid *mali* suis accidisse, accersitoque juvene simul ac cognoverat eventum prælii, lenius ferebat filiorum cædem, & quæ una nunciata erant de exercitus strage, ut qui præsciverat à Deo quod futurum erat, & prædixerat. maxime enim *nos* afficiunt mala quæ præter exspectationem cadunt. Ut vero etiam arcam in hostium manus venisse acceperat, ex rei adeo insperatæ nuncio cum valde indoluisset, è solio delapsus animam exhalavit, annos natus octo & nonaginta, atque per horum quadraginta imperio *summo* potitus. XII. *Eli, delato ad se mali nuncio, animam exspirâ ravit.*

4. Eadem vero die & Phineesis filii *ejus* conjux defuncta est, quod vivere non sustinuerit post mariti infortunium. ipsi quidem, cum gravida esset, *& partui non adeo vicina*, nunciata erat viri *sui* clades: puerum vero septimestrem enititur, ipsumque, utpote vitalem, Jochaben nominarunt (nomen autem *istud* infamiam significat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus. *Phineesis uxor, ex interitu mariti partus doloribus correpta, moritur.*

5. Primus autem *hic* Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit: nam ante in Eleazari domo fuit sacerdotium, dignitate à patre ad filium transmissa; atque ille Phineesi filio suo tradidit; post quem Abiezeres filius ejus, sumptum honorem, filio suo, cui nomen erat Bocci, reliquit; à quo eum accepit Ozis filius ejus; post quem Eli, de quo nunc *nobis* facta est narratio, sacerdotium habuit, ut & stirps ejus usque ad tempora regni Solomonis. tunc enim Eleazari posteri id recuperarunt. *Pontificatus ex una familia in aliam transfertur.*

Τέλ τ βιβλίε ϖέμπτε.

Finis Libri quinti.

g Σιλὼ,] Σιλὼν *Vat.* Σηλῶ *Samb.* Vide p. 287. v. 44.
h Γὰρ αὐτοῖς] Γάρ τις αὐτοῖς εἶν *Samb.*
i Παιδὸς γυνὴ,] Τῆ παιδὸς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *amb.*
k Μὲν αὐτῇ ϖροσπλήλθη] Γὰρ αὐτὴ *Samb.*
l Ιωχάβηλ ϖροσηγόρευσεν] Ιοχαβὴλ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Οχάμβη *Vat.*
m Δύσκλειαν] Δυσκολίαν *Big.* & *Samb.*
n Ἰθαμάρ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ἰθάμαρ ϑ ἐτ. in *Editis.* Ἰθαμάρ ἑτέρ *Vat.*
o Ἱερᾶτο,] Ἱτα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* qui mox habet *παῖδες. ἱερᾶτο* à typis.
p Αβιεζέρης] *Abiezer* hîc, depravatis, ut fieri amat, ex Græcorum Latinorumque scriptione Orientalium nominibus, est *Abishua*, *Boceias Bucci*, *Ozi Uzzi*, qui omnes in posteris Phinees recensentur, 1 *Paralip.* c. 6. v. 51. *Seldenus* de *Succ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 2.
q Βυκὶ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. In *Editis* Βόκκη. in *Vat.* Βόλκ. utrumque forsan pro (quod & vult *Cocceius*) Βόκκ.
r Τέκνομα αὐτῷ] Τέκνομα αὐτὸν κατέλειπεν. π. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* αὐτὸς αὐτὸν κατέλειπεν *Epiphan.*
s Οζις] Οζας *Big.* & *Samb.*
t Ἀπέλαβον.] Ἀπέλαβον ὑπήγοντοι *Vat.* ἀπέλαβον. Πτελίχει ὁ λόγ χρήσιμον ἐτῶν νεκ. *Busb.* & *Hen.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗ͂ ΕΚΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *CLades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.*
2. *Expeditio Palæstinorum in ipsos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.*
3. *Ut Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit.*
4. *Ut populus, cum illi in principatu male se gererent, ira incitatus Regem petiit.*
5. *Samuelo ab iis mota indignatio; isque Regem eis designat, Saulum nomine, Deo ita jubente.*
6. *Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hostes profligat spoliatque.*
7. *Ut Palæstini, rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellantur.*
8. *Saulus cum Ammanitis bellum gerit, deque iis victoriam reportat.*
9. *Quod, cum Saulus prophetæ mandata transgrederetur, Samuelus clam alium creat Regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.*
10. *Quomodo novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt.*
11. *Singulare certamen Davidis cum Goliatho, viro Palæstinorum fortissimo: atque Goliathi peremptio, & Palæstinorum strages.*
12. *Ut Saulus, fortitudinem Davidis admiratus, filiam ei in matrimonium collocavit.*
13. *Quod postea Rex, cum Davidem in sua potestate haberet, ad eum perimendum se accinxit.*
14. *Ut aliquoties Davides, à Saulo in vitæ discrimen adductus, salvus effugit: bis tamen Saulo, cum perdere posset, pepercit.*
15. *Hebræi, cum Palæstini in eos bellum moverent, prælio victi sunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.*

α'. Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τ῀ς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τ῀ Θεοῦ, διὰ τ῀ αἰχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτὸν· καὶ τίνα τρόπον [b]ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

β'. Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου στρατηγοῦν[τ]ος αὐτῶν κ῀ προφήτου.

γ'. Ὡς Σαμουήλ[ος], διὰ τὸ γῆρας ἀδυνατοῦντα τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παισὶ τοῦτο ἐπιχείρησεν.

δ'. Ὡς ἐ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τ῀ ἀρχῆς, τὸ πλῆθ[ος] ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλέα.

ε'. Σαμουήλου πρὸς τοῦτο ἀγανάκ[τ]ησις. καὶ βασιλέως αὐτοῖς [c]ἀποδειχθέντος, Σαοὺλου τοῦνομα, κελεύσαν[τ]ος τ῀ Θεοῦ.

ς'. Σαοὺλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθν[ος], καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ [d]τ῀ πολεμίων.

ζ'. Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

η'. Σαοὺλου πρὸς Ἀμαληκίτας [e]πόλεμοι καὶ νίκη.

θ'. Οτι παρ[α]βαίνοντ[ος] Σαοὺλου τὰς ἐντολὰς τ῀ προφήτου, Σαμουήλ[ος] ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδου ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

ι'. Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ὀπὶ [f]Σαοὺλου βασιλεύοντ[ος].

ια'. Μονομαχία Δαυίδου τότε πρὸς Γολίαθον, τ῀ ἄριστον τῶν Παλαιστίνων· καὶ ἀναίρεσις τ῀ Γολιάθου, καὶ ἧττα τῶν Παλαιστίνων.

ιβ'. Ὡς θαυμάσας τ῀ Δαυίδου τ῀ ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτὸν τῇ θυγατρὶ τ῀ Σαοὺλ[ος].

ιγ'. Οτι μὴ ποτε [h]ὑπ' αὐτοῦ τ῀ Δαυίδου γινόμενον ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλεύσειν ὑποπτεύων.

ιδ'. Ὡς πολλάκις καὶ Δαυίδης κινδυνεύσας ὑποθανεῖν ὑπὸ Σαοὺλου διέφυγε· καὶ Σαοὺλον, ὃς ἐπ' αὐτῷ γινόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἐ διεχρήσατο.

ιε'. Ὡς στρατευσαμένων Παλαιστίνων ὀπὶ τοὺς Ἑβραίους ἡττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαοὺλ[ος] ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

---

a Τῇ ἕκτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ.

b Ἀπέπεμψαν] Ἐπεμψαν *Samb.* in reliquis convenit cum *Edit. Baſ.* Verum hæc ſummaria paulo contractiora exhibet *Gen.*

c Ἀποδειχθέντος,] *Coll. Voſſ* ἀποδείξεις.

d Τῶν πολεμίων.] Addunt *Coll. Voſſ.* & *Big.* καὶ τ῀ πόλεων.

e Πόλεμοι] *Coll. Voſſ.* πόλεμ[ος].

f Σαοὺλου βασιλεύοντ[ος].] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Σαμουήλου προφητεύοντ[ος].

g Σαοὺλ[ος]] Ponunt hoc in prioribus poſt θαυμάσας *Coll. Big.* & *Voſſ.*

h Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ὕποπτον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος [a] χρόνον ἐτῶν λϛ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEXTUS.

Qui continet tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτοδόητον ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὴ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ παρὰ τὸν αὐτῶν Θεὸν, ὥσπερ τι λάφυρον, [b] Δάγωνι δ' ἔστι σκαλεῖτε, πήξασι τῇ δ' ὑπαύριον πάντες, ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ ἡμέρας δεχθῶ εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσωσι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὑπετυγχάνουσιν αὐτῷ τῷ προσώπῳ τὴν κιβωτὸν· ἔκειτο γὰρ [c] σκοπελώκης ὁ βάσεως, ἐφ' ᾗς ἐσώς διεστηκ. καὶ βαστάσαντες πάλιν ἐφιδρύσιν αὐτὸν ὑπὸ τοῦτος, δυσφορήσαντες ὑπὸ τῷ γεγονότι· πολλάκις δὲ φοιτῶντες τοῦτο τὸ [d] Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὑπὸ τὴν προσκυνοῦντα τὴν κιβωτὸν χαμαὶ κείμενον, ὃν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανο. καὶ τελευτῶν [e] ἀπέσκηψεν εἰς τὸν τῶν Ἀζωτίων πλὴν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν [f] τὸ θεῖον καὶ [g] νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ [h] δυσεντερίας, πάθος χαλεπὸν καὶ [i] τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἀπιφέρον· πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀδυνάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες [k] ἐξεμοῦντες ἀλλοιωθέντα καὶ πανοῖως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὑπὸ τῆς χώρας μυῶν πλῆθος, ἀνῆλθον [l] ἀπὸ τῆς γῆς, κατέβλαψε· μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀπεχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ Ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντίχειν ἀδυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ [m] ταύτας αὐτοῖς ἐπαγομένας, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν τούτης αἰχμαλωσίαν [n] οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυῖαν. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς παρὰ σφᾶς [o] δέ-

CAP. I.

Clades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam; & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.

CUM autem Palæstini arcam Hebræorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in urbem Azotum eam deportarunt; &, ut *eximium* quiddam è manubiis, juxta Deum suum collocant: is autem Dagon appellabatur. Postridie vero cuncti in fanum prima luce ingredientes, ut Deum suum adorarent, eum invenerunt hunc ipsum honorem arcæ præstantem: humi enim jacebat, basi prolapsus, cui perpetuo insistebat. eum itaque sublatum in eandem restituunt, ægerrime ferentes id quod acciderat. Cumque sæpius ad Dagona accederent, pariterque eum ante arcam adorantis specie projectum reperirent, in magna erant anxietate animisque perturbati. Tum denique in Azotiorum urbem & regionem diram immisit Deus vastationem & morbum. Moriebantur enim intestinorum torminibus, gravi malo & necem acerbissimam inferente, viscera, priusquam anima ipsis per mortem convenienter solveretur corpore, egerentes, exesa & modis omnibus à morbo corrupta evomendo. Quicquid autem in provincia erat mures innumeri è terra exorti graviter læserunt, nec stirpibus nec fructibus parcentes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec amplius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in causa esse quod tam gravia paterentur, atque victoriam arcæque captivitatem sibi in damnum cessisse. Miserunt igitur ad Ascalonitas, obsecrantes ut eam ad se reciperent. Illis autem non ingrata

Dagon, Azotiorum deus, ante arcam prosternitur. 1 Reg. c. 5.

Palæstini plagis percutiuntur.

Azotii malis vexa-

---

a Χρόνον ἐτῶν λϛ'.] Ita *Samb. Big.* & *Coll. Voss.* numerumque defendit *Vossius* in *Chronol. S.* c. 5.

b Δαγὼν δ' ἔστι] Hunc specie hominis, in piscem ab umbilico desinentis, super Deos reliquos gens maritima venerabatur. HUDS. Conf. De bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. Δαγὼν τὸ ἰχθύων· SPANH.

c Σκοπελώκης] Ἀπ' αὐτῆς λοπελώκης ὁ β. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

d Δαγῶνα] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* Δαγών.

e Ἀπέσκηψεν] Ἐπέσκηψεν *Vat.* ἐν σκήψει *Hen.* & *Busb.* quod forsan à *Josepho.*

f Τὸ Θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] Καὶ νόσου τὸ θεῖον *Vat.*

g Νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] De hac clade, de bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. σηπόμενοι ὑπὸ τὰ κρυπτὰ τῶν σωμάτων, καὶ δι' αὐτῶν τὰ σπλάγχνα. SPANH.

h Δυσεντερίας,] Vide *Theodoretum*, tom. 1. p. 236.

i Τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην] *Epiphanius* legerat ἀρχὴν ἢ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην αὐτοῖς ἐπιφέρειαν, ἀρχὴν ἢ τὴν ψ.

k Ἐξεμοῦντες] Ἐξίμων *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* 1. & *Epiphan.* in *reliquis* cum *Hesychio* & *Glyca* ἐξεμῶντες.

l Ἀπὸ τῆς γῆς,] Ex τ. γ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

m Ταύτας αὐτοῖς ἀπαγομένας,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ταύτης in *Editis*, *Aliisque.*

n Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ] Οὐκ ἐπὶ χρηστῷ γεγομμένην *Vat.* οὐκ ἐ. ἀγ. γεγομμένου *Big.* & *Samb.*

o Δέχεσθ.] Δέξασθ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Vide *Zonaram.*

p Αὐ-

ti arcam ad Aſcalonitas transferunt, atque illi ad alios eam deportant. 1 Reg. c. 5.

grata accidit hæc ſupplicatio: quamobrem iis non ægre quidem concedunt quod petierunt. Cum vero arcam ſumpſiſſent, eadem ipſis mala ingruebant: Azotiorum enim calamitates una cum arca importatæ erant iis, qui eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Aſcalonitæ. neque vero apud illos permanſit: nam cum & ipſi ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt urbes. Atque in hunc modum quinque Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca; à qualibet, ideo quod ad ipſas veniſſet, tributi vice exigens ea quæ paſſæ ſunt.

Palæſtini de remittenda arca conſultant. 1 Reg. c. 6.

2. Cum hiſce autem ſuppliciis pæne conficerentur quotquot iis affecti erant, quique de iſtis audierant illorum exemplo moniti eſſent, ne arcæ præſentiam emerent tanta mercede & vectigali, tandem quæſiverunt qua arte & via ab ea ſemet expedirent. Et cum conveniſſent quinque civitatum principes, Gittæ & Accaronis & Aſcalonis, itemque Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum quidem illis viſum eſt, ad ſuos remittendam eſſe arcam, quaſi palam eſſet Deum ejus ſuſcepiſſe vindictam, atque ideo calamitates cum ea in ipſos invaſiſſe, ſimulque in urbes eorum ingreſſas eſſe. Erant autem qui dicerent, hoc quidem nequaquam faciendum eſſe, fallique *eos* qui malorum cauſam illi acceptam ferrent. non enim tantam ei poteſtatem eſſe & vim; neque ſi ejus curam habuiſſet Deus, in hominum manus veniſſet. Cæterum monebant ut quieſcerent, & quicquid acciderat æquo animo ferrent, cogitantes non aliam eſſe eorundem cauſam quam ipſam rerum naturam; quæ & corporibus & terræ & plantis & omnibus mortali concretione ſatis, certis temporum vicibus, hujuſmodi mutationes affert. Prædictas autem ſententias vincit iſtorum virorum conſilium, qui & antea crediti ſunt intelligentia & prudentia præcellere, & tunc maxime viſi ſunt accommodate dicere ad præſens negotium; qui neque *ita inanem* remittendam eſſe arcam cenſuerunt, neque retinendam: ſed quinque *podicum* ſimulacra aurea pro unaquaque civitatum quaſi munus Deo conſecranda, quod eorum ſaluti proſpexerit, & vitam illis conſervarit, cum ex ea malis depellerentur, quibus reſiſtere non poterant. Quin & totidem numero mures aureos conflari *curarunt*, iis ſimiles qui regionem eorum populati ſunt atque vaſtarunt. Deinde hiſce in loculum incluſis, & ſuper arcam collocatis, currum novum ei fabricari *voluerunt*: vacciſque fœtis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi & cuſtodiri, ne matribus, eas ſequendo, impedimento forent; eorum autem deſiderio *illæ* quam ocyſſime redirent. Cum vero illas arcam vehentes in trivium abegiſſent, ibi relinquendas eſſe *juſſerunt*, facta eis poteſtate abeundi quò velint. Et ſi quidem Hebræos verſus pergerent, & in illorum regionem conſcenderent, eſſet ut exiſtimarent arcam illis malorum cauſam exſtitiſſe; ſin vero aliò deflecterent, illam perſequendam eſſe di-

Multis cum muneribus vehiculo imponitur, cui boves fœtæ adjunguntur incluſis domi vitulis.

χεαζ. τοῖς δὲ οὐκ ἀηδὴς ἡ τ Αζωτίων δέησις ωεροσέπεσεν· ἀλλ' ὑπενεύσει μὲν αὐτοῖς τὼ χαρν. λαβόνλες δὲ τὼν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατεῖχον. σωεξεκόμισε γὰρ P αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων ἡ κιβωτὸς παθη ωερὶς τὰς ἀπ' ἐκείνων αὐτῇ δεχομένας. καὶ ωερὶς ἄλλας παρ' αὐτῶν ἀποπέμπεσιν Ασκαλωνῖται. μένει δ' ἐδὲ παρ' ἐκείνοις· ὑπὸ γὰρ τ αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, ωρὸς τὰς ἐχομένας ἀπολύσι πόλεις. καὶ τῶτον Q ωθιέρχε) τ τρόπον τὰ πέντε τ Παλαιςίνων πόλεις ἡ κιβωλος, ὥσωερ δασμὸν ἀπαίτ-ουσα παρ' ἑκάσης δ' R ωρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτῶν ἔ-παθον.

β'. Ασειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ ωεπεςραμένοι, καὶ τοῖς ἀκέσεσιν αὐτὰ διδασκαλία S γενόμενοι, δ μὴ ωροσ-δέξαθαι τὼ κιβωλὸν ωοτε ωρὸς αὐτὰς ὅλη τοιετῳ μισθῷ καὶ τέλ, τὸ λοιπὸν ἐζήτεῦν μηχαμῶ καὶ ωρον ἀ-ωαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ σωεδόκλες οἱ ἐκ τ ωεντε ωό-λεων ἄρχονλες, T Γιτθης U καὶ Ακκάρων καὶ Ασκά-λων, X ἔτ δὲ Γάζης καὶ Αζωτ, ἐσκόωεν τί δεῖ ωοιεῖν. καὶ τὸ μὲν ωρῶτον ἐδόκει, τὼ κιβωλον ἀωο-ωέμωειν τοῖς οἰκείοις, ὡς Y ωεριδικωῦτ αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ σωεωιδημησάνλων αὐτῇ Δι' ὃν τ ωεινῶν, καὶ Z σωεισβαλόνλων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς ωόλεις αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ λέγονλες, a τῶν μὲν μὴ ωοιεῖν, μηδ' ἐξαωα-τᾶσθαι τὴν αἰτίαν τ κακῶν εἰς ἐκείνω ἀναφερονλας· b ἐ γὰρ τοιῦτω εἶναι τὴν δωάμιν c αὐτῇ καὶ τὴν ἰσχύ· ἐ γὰρ ἂν ωοτ' αὐτῆς d κηδομένη Θεὸς ὑωοχείρων ἀνθρώ-ωοις γένεσθαι. ἡσυχάζειν δὲ καὶ ωρᾴως ἔχειν ὅλη τοῖς συμβεβηκόσι ωαρίνων, αἰτίαν τίτων, ὃν ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένης τὴν Φύσιν· ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ Φυτοῖς καὶ ωᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς σωεςῶσι, κατὰ χρόνων ωερίοδους, ωίκτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς ωεσειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἐν τε τοῖς ἐωάνω χρόνοις σωέσ καὶ Φρονήσ e Διαφέρειν ωεωισθμένων συμβολία, καὶ τότε μάλισθ δοξάνλων ἁρμοζόνλως λέ-γειν τοῖς ωαροῦσιν, οἳ μήτ' ἀωοωέμωειν ἔφασκον δεῖν τὼ κιβωτὸν, μήτε κατέχειν· ἀλλὰ ωέντε μὲν· ἀνδρι-άνλας ὑωὲρ ἑκάσης ωόλεως χρυσέας ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ χαρισήριον, ὅτι ωεφενόησεν αὐτῶν τ σωτηρίας, καὶ κατέχει ἐν τῷ βίῳ f διωκομένης ἐξ αὐτ' ωαθήμασιν, οἷς οὐκέτι ἰῷ g ἀνθίλέψαι· h τοσάτας δὲ τ ἀριθμὸν μύας χρυσᾶς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ Δι' ὃν ωεί-ραζι τὼ χώραν ἐμφερεῖς. ἔωειτα i βαλόνλας εἰς γλωσ-σόκομον αὐτὰς, καὶ θέντας ἐωὶ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι· καὶ βόας ὑωοζευξάντας ὀρωτόκας, τὰς μὲν j δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατεχεῖν, μὴ τοῖς μητράζιν ἐμποδὼν ἑωόμενας γένωνται, ωάτω δὲ αὐτῶν ὀζυτέραν k ωοιῶντας τὴν ωορείαν. ἐκείνας δὲ l ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν Φερούσας ἐωὶ τριόδ' καταλι-ωεῖν, αὐτὰς m ὑωηρέτας ἢ βλονται τ ὁδὸν ἀωελ-θεῖν. κἂν μὲν τὼ Εβραίων ἀωίωσιν, καὶ τὼ τίτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑωολαμβάνειν τὼ κιβωτὸν αἰ-τίαν n τ κακῶν· ἂν δὲ ἄλλω τρέωωνται, o μεταδιώ-ξομεν

p Αὐτῇ τὰ τ Αζωλίων] *Al.* αὐτῇ & αὖτη. & mox inferius αὐτὰς.
q Περιέρχε) τ τρόπον] Ἐκτεριέρχε) *Big. Samb.* & *Vat.*
r Πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν,] Παρ' αὐτὰς *Vat.*
s Γυόρθροι,] Γενόρθροι *Samb.*
t Γίτθης] Γιτθᾶν Ant. Jud. lib. XIV. c. 15 §. 10. & de bell. Jud. lib. I. c. 17. §. 2. Γιτθὰ καλεῖται. item Simon ἀπὸ κώμης λεγομένης Γιτθῶν nempe in Samaria. *Juſtin. Apoll.* II. SPANH.
u Καὶ Ακκάρων] Illud καὶ deeſt in *Editis*, & quibuſdam *MSS.* & nonnulli efferunt Ακάζων.
x Ετι δὲ Γάζης] Ετι καὶ Γ. *Vat.*
y Υπεριδικῶτ] Υπεριδικεῖτ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.*
z Σωεισβαλόντων] Ita cum *Big.* & *Samb.* σωεισβαλόντων in *Editis*, *Aliiſque.*
a Τῶτο μὲ] Τῶτο μὴ ωοιεῖν *Big. Hen.* & *Busb.*
b Αὐτῇ καὶ] Αὐτὴ pro ὑγιῆ repoſui ex *Epiphanio.*
c Κηδομένη Θεὸς] Κηδομένε δ Θεὸς *Vat.*
d Διαφέρειν πεπισθμένων] Vocem Δι' ὃν (quæ in *Editis* deerat) reſtituimus ex *MSS.*
e Διωκομένης] *Coll. Voſſ.* διωκομένοις.
f Ανθλέψαι.] Ανθλέχειν proprie eſt contra tueri, improprie obniti, uti & ἀνθρφθαλμεῖν *Demoſthenei* & *Polybio.*
g Τοσάτας δὲ τ ἀριθμὸν μύας χρυσᾶς] 1. Sam. VI. 3. Sic mus ſculptus in Tenediorum & aliis numis cum Sminitheo Apolline, ob liberatum ab eo à muribus illum tractum. SPANH. Confer Tabulas Numiſmatum in extremo Tom. II. HAV.
h Βαλόντας εἰς γλωσσόκομον] Βαλόντες & mox δέντες, dein ὑωοζεύξαντες *Big. Samb.* & *Vat.*
i Δαμάλεις ἐγκλεῖσαι] Πέρσες *Big. Samb. Gall.* 1. *Vat.* & *Epiphan.* (πόρις *Voſſ.* qui mox τοῖς pro τοῖς) μόχις *Zonar.*
k Ποιῶν) τὼ ωορείαν.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ποιῶν) τὼ ωορείαν in *Editis*, *Aliiſque.*
l Εξελάσαντας τὼ κιβωτὸν] Εξελάσαντες *Vat.*
m Επιτρέψαντας] Επιτρέψαντες ὧ *Samb.* & *Vat.*
n Τῶν κακῶν] Τίτων τ κακῶν *Big. Samb.* & *Vat.*
o Μεταδιώξομεν] Μεταδιώξωμεν *Big. Samb.* & *Glycas.*

p Τοι-

ζομεν αὐτῷ ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν p τοιαύτην ἔχει.

γ. Ἐκέλευον δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δοῦς τῷ γνώμῃ συνῴδουν. καὶ πειράσαντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τῷ ἅμαξαν ὅπῃ τῷ τρίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τὰ δὲ βοῦν τῷ ὁρθῷ ὁδὸν ὥσπερ q ἡγεμένων τινῶν αὐτῇς ἀπίσω, οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες ἠκολούθουν, πόποτε σήσονται καὶ ποῖς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ πις ἐστὶ τῆς Ἰούδα Φυλῆς r Βηθσάμη ὄνομα. εἰς τούτῃ ἀφικνοῦνται αἱ βόες· καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τῷ πρείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένῳ, παύονται s πρόσω χωρεῖν, σήσασαι τῷ ἅμαξαν αὐτόθι. Ἦσαν δὲ ἐν τοῖς t ἐν τῇ κώμῃ, καὶ προιχαρεῖς ἐγένοντο. θέρους γὰρ ὥρᾳ πάντες ὅπῃ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπῆρχον, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον ὅπῃ τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ἐν τοῖς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μῦας, τιθέασιν ἐπὶ πέτρας, ἥπις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ Θεῷ, καὶ κατολοχηθέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ τοῦτ' u ἰδόντες οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες, x ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

δ. Ὀργὴ δὲ καὶ χόλος παρὰ Θεοῦ μέτεισιν, ὥστε y ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς οὐκ ὄντας ἐξίσης ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ, βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν δὲ πάντα παθόντας αὐτοὺς οἱ z κωμῆται, καὶ a πένθος ἐπ' αὐτοῖς ἦγεν οἷον εἰκὸς ὅπῃ θεοπεμπτῳ κακῷ· καὶ τὸν θάνατον ἕκαστος ἀπεθρήνει. Ἦ τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίως ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδεδόσθαι τῇ κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, b ἀνακομίζουσιν αὐτὴν εἰς c Καριαθιαρίμαν γείτονα πόλιν d τοῖς Βηθσαμίταις· ἔνθα τινὸς Λευίτου τὸ γένος, Ἀμιναδάβου, δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνῃ f καὶ θρησκείᾳ, καταδιωῶντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν χαρον, g ὡς πρέπουσαν τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν τοῦτο παῖδες, καὶ τὴν ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέσησαν. τοσοῦτος γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ Καριαθιαρίμᾳ, h ποιήσασα δὲ τοῖς Παλαιστίνοις μῆνας τέσσαρας.

xerunt, facta inde conjectura, quod poteſtatem ejuſmodi nullam haberet.

3. Hæc autem bene ac ſapienter dicta judicarunt, atque illico conſilium factis comprobarunt. Et quidem cum ea quæ jam diximus exſequuti fuiſſent, plauſtrum in trivium deducunt, ibique relicto ſeceſſerunt. Vaccæ autem cum recta abirent & contenderent, non aliter quam ſi ab aliquibus deducerentur, eas *eminus* ſubſequebantur Palæſtinorum principes, ſcire deſiderantes ubi ſubſiſterent & ad quoſnam ſe conferrent. Eſt autem vicus quidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. in fines ejus venerunt vaccæ: & cum eas, ſi proceſſiſſent, campus magnus & pulcher excepiſſet, ulterius tamen non progreſſæ ſunt, plauſtrum illic ſiſtentes. Erat autem omnibus in villa ſpectaculum, lætitiaque exſultabant. æſtatis enim tempore cum cuncti in agris ad fruges comportandas verſarentur, ubi arcam animadverterunt, voluptate geſtientes, & opus è manibus dimittentes, è veſtigio ad plauſtrum accurrebant. atque arcam ex eo ſublatam, capſamque in qua *aurea* erant ſimulachra & mures, ſaxo cuidam, quod in campo erat, impoſuerunt: & cum Deo magnifice ſacra feciſſent, ſeque epulis adhibuiſſent, plauſtrum ſimul ac vaccas ſolido ſacrificio immolarunt. Quo viſo Palæſtinorum principes retro ad ſuos reverſi ſunt.

Boves contra indolem ſuam & affectum recta in ditionem Hebræorum pergunt. II.

Hebræi ex urbe Bethſama, arcæ conſpectu lætati, ad eam recipiendam accurrunt; moxque boves cum curru Deo cadunt victima.

4. Cæterum ira atque indignatio Dei eos perſequitur, adeo ut ſeptuaginta viros ex pago Bethſamæ, quippe indignos qui attingeret arcam (ſacerdotes enim non erant) ad eam tamen accedentes, fulmine jacto interimeret. Ipſos autem hæc paſſos vici iſtius incolæ deplorarunt, eoſque *ejuſmodi* plangore proſequuti ſunt, qualem fas erat edere ob malum divinitus immiſſum; ſuumque mortuum unuſquiſque lugebat. Quamobrem ſeſe indignos agnoſcentes, quibuſcum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebræorum *concilium* miſſis, indicarunt redditam eſſe à Palæſtinis arcam. Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam, urbem vicinam Bethſamitis: ubi Levita quodam vitam agente, Aminadabo, qui magnæ erat exiſtimationis ob juſtitiam & religionem, in domum *ejus* arcam intulerunt, ut convenientem Deo locum, in quo vir juſtus habitabat. Ejus autem filii arcæ miniſterio operati ſunt, atque huic rei curandæ per viginti annos præerant: tot enim in Cariathiarima manſit, cum apud Palæſtinos quatuor menſes fuiſſet.

Bethſamitæ, qui arcæ manus Laicas admoverant, Deo ita vindicante pereunt.

Arca Cariathiarimam transfertur in domum Aminadabi. 1 *Regum*, c. 7.

Ibi per viginti annos manſit.

ΚΕΦ. β'.

Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου προφήτου στρατηγοῦντος αὐτῶν καὶ προφήτου.

CAP. II.

Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.

ΠΑΝ δὲ λαὸς πᾶς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τὰ i Καριαθιαρμιλῶν πόλις τὴν κιβωτὸν,

CUM autem populus univerſus illo tempore, quo arcam poſſidebat Cariathiarimitarum urbs,

Hebræos, ad meliorem frugem

p Τοιαύτην ἔχει.] Αὐτὴ ἔχει *Vat.* Videſis ut hanc hiſtoriam eſſorat *Zonaras*.

q Ἡγεμένων τινῶν] Ἡγεμόνος τινὸς αὐτῶν *Aliis*.

r Βηθσάμη ὄνομα.] Ita in *MSS.* Βαθσάμη *Baſ.* & *G.* Βηθσαμὼς *Regum*, c. 6. & 2 *Paralip.* c. 28. v. 18.

s Πρόσω χωρεῖν,] Προσωτέρω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

t Ἐν τῇ κώμῃ,] Ἐπὶ τῇ κώμῃ *Vat.*

u Ἰδόντες οἱ] Sic *MSS.* εἰδόντες in *Editis*.

x Ὑπέστρεψαν ὀπίσω.] *Al.* ἀνέστρεψαν.

y Ἑβδομήκοντα] *De populo* LXX. & L. *millia plebis* juxta *Hebr.* ἑβδομήκοντα ἄνδρας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν *Interpretes* LXXII. ide *Bocharti* Hierozoicon, l. 2. c. 36. & *Clericum* ad 1 *Sam.* 1 *Regum* c. 7.

z Κωμῆται,] Ita cum pleriſque *MSS.* (& *Coccejo*) κωμῆται *Samb. Baſ.* & *G* Verum κωμήτης occurrit apud *Eurip.* in *Alcest.* v. 476. & *Plat.* de *Legibus*, l. VII. p. 794. atque hanc ſcripturam tuetur *Berkelius* ad *Stephanum Byz.* p. 498. HUDS. Sic *Euripid.* Alceſt. v. 476. Τὰς ἥκω κωμήτης χθονὸς· Item Plato lib. VII. de Legib. pag. 794. lit. A. SPANH.

a Πένθος ἐπ' αὐτοῖς] Πένθος *Vat.*

b Ἀποκομίζουσιν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* & juxta iſtos *Zonaras*, λαβόντες αὐτὴν ἀπάγουσιν εἰς κ. in *Editis* ἀπωκίζουσιν (pro ἀποικίζουσιν) εἰς Καριαθιαρεὶμ. Videſis LXXII ad 1 *Reg.* c. 7. v. 1.

c Καριαθιαρίμαν] *Gen.* Καριαθιαρείμ, & Lib. VII. Cap. 4. §. 2. SPANH.

d Τοῖς Βηθσαμίταις·] Τοῖς Βηθσάμης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

e Ἀμιναδάβου,] Ita fere in libris omnibus *Joſephi* & Interpp. LXXII. Ἀμιναδάβου juxta *Hebr. Codd.* atque ita forſan legendum, cum μ & υ (ut in *MSS.* ſcribi ſolent *mu* & *beta*) facile invicem permutentur.

f Καὶ θρησκείᾳ,] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ τῇ θρησκείᾳ.

g Ὡς πρέπουσα] Vel plenius ὥσπερ εἰς πρέπουσα ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

h Ποιήσασα] Eſt qui conjicit οἰκήσασα, & mox ἐπὶ pro τέσσαρας ex *S. Literis*. HUDS. Ita & Latini loquuntur, *fecit tot annos*. REL.

i Καριαθιαρμιτῶν πόλις] *Al.* Καριαθιαρειμιτῶν.

redeuntes, convocat Samuelus; monetque eos libertatem armis vindicare. 1 Reg. c. 7.

urbs, votis & sacrificiis operam daret, multumque religionis in Deum & magnum ejus studium præ se ferret, Samuelus propheta animadverso eorum *pio* obsequio, quasi jam opportunum esset ad illos, cum ita se haberent, verba facere de libertate & bonis quæ in ea insunt, oratione utitur maxime accommodata ad mentes eorum flectendas & persuadendas: "O viri *Israelitæ*, dicebat, quibus "etiamnum hostes quidem graves *sunt* Palæstini, "Deus vero incipit esse propitius & amicus, non "solum libertatem expetere debetis, sed & opor- "tet hæc facere, quibus ea vobis assequenda est. "Ne quidem cogitate à dominatu liberari, dum "pergitis ea agere quæ vos servituti subjicient: sed "justitiam colite, atque nequitiæ, eam ex anima- "bus abolendo, curationem adhibentes, tota men- "te Deo supplicate, ejusque in cultu perseverate. "Hæc si feceritis, erit ut bonis affluatis, à servi- "tute liberemini, & victoriam de hostibus repor- "tetis: quæ neque armis, neque corporum viri- "bus, neque copiarum multitudine consequi faci- "le est. non enim hisce res ejusmodi se præbitu- "rum esse pollicetur Deus, sed probitati & justi- "tiæ.. Ego vero hæc promissa vobis rata fore "spondeo". Hæc cum dixisset, ei applaudebat populus, ex ista exhortatione lætitia elatus; consensitque ad id ipsum faciendum quod Deo gratum esset. Ipsos autem congregat Samuelus in urbem quandam Masphaten appellatam: quod nomen sermone Hebraïco conspicuum significat. Ibi & hausta aqua *effusaque* Deo libant, & cum tota die jejunassent ad preces se convertunt.

Cum jam Israëlitas nec opinos nec armatos in Masphate aggrederentur Palæstini, Deum expetunt Samuelus, agno lacte immolato.

2. Illic vero congregati non latent Palæstinos. Sed illi, conventu eorum sibi nunciato, cum magno exercitu & copiis, sperantes fore ut incautos & imparatos adorirentur, Hebræis superveniunt. Ii autem, ex hoc valde consternati, tumultuari incipiunt & pavore occupari: atque ad Samuelum accurrentes, "animos illis, dicebant, concidisse præ "metu & ex memoria recentis cladis; adeoque *li-* "*benter* quieturos esse, ne hostium potentiam in "nos concitemus. Nam cum in nos nudos & iner- "mes, qui tuo ductu & auspiciis ad supplicationes "& victimas & juramenta *solennia huc* convenie- "mus, expeditionem jam fecerint hostes: non alia "itaque nobis salutis nostræ supereſt spes, quam "in te & Deo à te implorato ut nobis daret è Pa- "læstinorum manibus effugere". At ille eos securo animo esse hortatur, promittitque Deum illis auxilium laturum esse. Et cum agnum subrumum cepisset, eo *solidum* pro populo sacrificium facit; Deumque supplex orat, ut eos in prælio à vi Palæstinorum defenderet; iterumque non sineret eos infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, & cum animo benigno & propitio sacrificium accepisset, innuit se illis victoriam daturum esse & potentiam auctorum. Cum autem adhuc Deo super altare esset victima, & nondum tota sacrâ flammâ absumeretur, hostium copiæ è castris

Ab omine bono Israëlitas erigit Samuelus, & cum iis impetum facit in Palæstinos, quos acie fusos usque ad Correa persequitur. 1. Reg. c. 7.

[k] Ἐπ' ἀρχὰς καὶ θυσίας] Vel ἐπ' ἀρχὰς καὶ θυσίαν cum quatuor *MSS.*

[l] Σαμύηλος ἰδὼν] In sex *MSS.* Σαμυῆλος ἀοὼν.

[m] Ἀνδρὶς γὰρ] Vel dicendum γὰρ post ἄνδρες redundare, vel legendum ἄνδρας.

[n] Πρὸς ὑμᾶς.] Πρὸς ἡμᾶς *Big.* & *Samb.*

[o] Οὐδὲ βούλεσθε μὴ ἀπηλλάχθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οὐδὲ βούλεσθε μένειν πρᾶτ'.

[p] Αὐτῷ,] Mallem αὐτὰς cum *Epiphanio.*

[q] Περιέπεσθε τὸ θεῖον,] Omnino legendum περιξέπεσθ, (quo modo lectum *Epiphanio*, nam vertit, *invocate Deum*) nisi dicatur περιέπεσθ nonnunquam idem valere ac περιξέπεσθ. Vide *Stephani Thes. Gr.* voce περιέπομαι.

[r] Ταῦτ' εἰτόνως ἐπιδώσας] Ita placuit edere cum ταῦτ' εἰπόντος ἐπιδώσας habeant *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* τᾶτ' εἰπόνως ἐπιδώσας in *Editis*, *Aliisque*

[s] Μασφατῶν·] *Al.* Μασφάτην & Μασφατῶ. ex urbibus *Leviticis* itinere fere medio inter *Gazam* & *Solymas*, prope *Eleutheropolim.* HUDS. Μασφάτις, Græcè καθ' ὑδρομέλι Hebr. מִצְפֶּה *locus eminens* LXX. σκοπιὰ Num. XXIII. 3. unde נוֹשֵׂף Esa. XIII. 2. SPANH

[t] Ὑδρευσάμενοί τε] Ὑδρευσάμενοι ἀπένδυσι *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ ὑδρεύσαντες, καὶ ἐξέχεαν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τῷ γῷ LXXII. 1 *Regum* c. 7. v. 6. Aqua effusa lachrymas significat.

[u] Σωαχθέντες.] Σωαχθέντες *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[x] Ἀνόπλοις] Ἀόπλοις *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

[y] Ἐπεσρατεύκασιν] Ita in quatuor *MSS.* (& *Coll. Voss.*) in *Editis* ἐπεσρατεύσασθαι.

[z] Σωτηρίας ἡμῶν,] Σωτηρίας ἢ μόνη ἡ παρὰ σοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Ὑπερέχειν αὐτῶν] Phrasis est *Homerica* pro *protegere.*

[b] Περιδεῖν δάτερον] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* παριδεῖν.

[c] Δυσυχήσαντας.] Ἀτυχήσαντας *Big.* & *Gall.*

[d] Ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ] Καὶ ἐπὶ Σαμυὴλ ἀπαρίεσαν τῷ ὁλοκαυτώσει LXXII.

[e] Περῆλθεν] Περσῆλθεν *Vat.*

[f] Εἰς

ὑνά-

δυάμεις, καὶ παρεσκευάσατο [f] εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης, ὡς ἀπλημμελούντων ἐν ἀπορίᾳ τῶν Ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχῃ συνειλεγμένων. παρεπέπλησσε δ', οἷς οὐδεὶς εἰ παρῆλθέ τις ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑπότρομον καὶ σφαλερὰν κινήσας πέμπει· ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διιεμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βροντὰς [g] [h] παρεσκεύασε, καὶ διαπύρους ἀστραπὰς ὡς [i] καταφλέγων αὐτῶν τὰς ὄψεις παρέλαμψας, καὶ τῶν χειρῶν σκληρότητος τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγὴν [k] ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δὲ Σαμούηλος μετὰ τοῦ πλήθους· καὶ πολλοὺς καταστράξας κατέκλασεν [l] μέχρι Κορραίων, τόπου τινὸς οὕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας σκληρὸν λίθον, ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν παρεσκεύασε, συμβολὸν τῆς [m] παρὰ τοῦ Θεοῦ γιγνομένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν πόλεμον οὐκ ἐπεστράτευσαν οὔτε τοῖς Ἰσραηλίταις· ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὁ δὲ λαὸς πάλαι μὲν θαρσοῦντος τοῖς Παλαιστίνοις οὔτε τοῖς Ἑβραίοις, [n] τότ' ἐκείνων μετὰ τὸν νίκην ἐγίνετο. καὶ Σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναιρεῖ πολλούς, καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς πεπωκὼς· καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται, ἣν τῶν Ἰουδαίων [o] ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. [p] αὕτη δὲ ἦν μέχρι πόλεως Ἀκκάρων [q] ἀπὸ τῆς Γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. [r] ἦν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [r] φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τῶν Χαναναίων.

egressæ sunt, & sese ad pugnam instruunt; spe quidem *certa* victoriæ, ac si Judæi consilii plane inopes forent, ut qui nec arma habuerint, nec eo loci ad pugnandum convenerint. Talis autem erat rerum eventus, ut si quis eas prædixisset, haud facile fidem inveniſſet. Nam primum quidem eos *magna* concussione perturbat Deus, terramque quassatione illis subtremiscere parumque tutam *ei insistentibus* fecit; ita ut vel eâ agitatâ incerta ponerent vestigia, vel discedente in hiatum aliquem prolaberentur. deinde cum tonitrubus circumsonuisset, atque igneis fulguribus quasi ad ora illis aduerenda eos circumfulsisset, atque manibus arma excussisset, nudos in fugam conjecit. Tum vero Samuelus cum populo in eos irruit, multisque cæsis reliquos persequitur ad * Corræa usque, locum quendam ita nominatum. Ac cum ibi saxum statuisset, veluti terminum victoriæ & hostium fugæ, id Præsidii *saxum* appellat, in signum virium quibus eos ad hostes debellandos impertivit Deus.

3. Palæstini vero, ea clade accepta, exercitum † non eduxerunt contra Israëlitas: sed, præ metu & memoria eorum quæ acciderant, quiescebant. Fiducia autem, qua olim Palæstini animati erant in Israëlitas, *viceversa* illorum esse cœpit post victoriam *istam*. Et tum Samuelus, copiis in eos motis, magnas edit strages; atque elatos eorum animos prorsus deprimit: regionem etiam eis adimit, qua prius Judæos multabant cum illos prælio superassent. illa vero à finibus Gittæ ad Accaronem usque civitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananæorum eo tempore pacem & amicitiam cum Israëlitis colebant.

Regionem Israëlitis ereptam recuperat Samuelus, suoque tempore Palæstinos cohibuit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Σαμούηλος, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πεπραγμένα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· καὶ ἐκείνων ὁ καλῶς τὴν ἀρχὴν παρειλημμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλεύεσθαι, Σαμούηλον οὐκ ἄγαν ἀκουσίως τοῦτο φέροντα.

CAP. III.

III.

Ut Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit: atque populus, illis in principatu male se gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμούηλος διανεμήσας τὸν λαὸν καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστοις, εἰς ταύτην ἐκέλευσε συνερχομένους περὶ τῶν ἀλλήλοις κρινομένων διαφορῶν. αὐτὸς δ', [s] δὶς ἕκαστος ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν [t] αὐτοῖς· καὶ πολλὸν ἐβεβαίωσεν εὐνομίαν ἐπὶ χρόνον πολύν.

β'. Ἐπεὶ δὲ ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ σώματα πρᾶξαι ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν ἐβούλετο παραδιδόναι· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος [v] Ἰωήλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ [x] Ἀβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν [y] Βεθηλοῖς πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δὲ ἕτερον ἐν [z] Βαρσουβαὶ, μεμερισμένους τοὺς ὑπακουομένους ἑκατέρῳ λαούς. ἐγίνοντο δὲ σαφὲς ὅτι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, ὅτι μὴ τὸν τρόπον ὁμοίως τοῖς φύσασι γίνεσθαί τινας, ἀλλὰ πάχα μὲν χρηστὸς καὶ μετρίως ἐκ πο-

PORro Samuelus propheta, populo commode distributo, & sua singulis civitate assignata, (*quamvis prætorium ei fixum esset Ramathæ*) juſſit ut in eam convenirent ad res controversas dijudicandas. Ipse autem, bis anno obiens, jus illis dicebat; & multo tempore judicia ex æquo exercebat.

Samuelus bis in anno civitates præcipuas Hebræorum jus dictum obibat.

2. Deinde, cum ætate gravis esset & invalidus, ut consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Joelus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandavit, ut unus quidem in Bethelis, alter vero in Barsube sederet & judicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti autem exemplo erant & indicio, non omnes moribus similes parentibus nasci, sed forte quidem ex malis probos & æquos *gigni*: tunc vero sese oſten-

Tandem retro defectus jam annis Samuelus filiis suis tribunalia statuit duobus in locis, qui judicum fiunt avarissimi & flagitiosissimi. 1. *Reg.* c. 8.

---

f Εἰς μάχην,] Πρὸς μάχην in quinque *MSS.*

g Βροντὰς] Similia apud Æschylum Prometh. v. 1081. χθὼν σεσάλευται· βρυχία δ' ἀχὼ παφυκνᾶ) Βροντῆς ἴλιγξ δ' &c. SPANH.

h Περιψοφήσας, καὶ διαπύρους ἀστραπὰς ὡς] Ita cum Cod. *Vat.* in *ceteris* Διαφοφήσας.

i Καταφλέξων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* καθαφλέξας. HUDS. Lege καθαφλέξαι. COCC.

k Ἀπέστρεψεν.] Ἀνεστρέφειν *Big.* ἀνέστρεψεν *Gall.*

l Μέχρι Κορραίων,] Μέχρι Βεθχόρων *Vat.* & Βεθχόρου *Samb.* à manu secunda, ex *Bibl. S.*

* *Corræa usque*,] *Correon* juxta *Vet. Interpr.* Si in *Græcis* Βεθχόρων maluerimus, κατὰ λέξιν esset *domus Cori.*

m Παρὰ δὲ Θεοῦ] Παρὰ Θεοῦ *Vat.*

† *Non eduxerunt contra Israëlitas*] *Sc.* deinceps Israëlitarum fines non incursarunt, totoque tempore Samuelis à Deo cohibiti sunt. 1 *Reg.* c. 7. v. 13.

n Τότ' ἐκείνων] Τότ' ἐκείνοις *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ἀπέτεμνον τὸ πρότερον] Ἀπέτεμον *Busb.* & *Hen.* ἀπετέμοντο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

p Αὕτη δ' ἦν] Αὕτη δὲ ἦν ἡ μέχρι *Iidem.*

q Ἀπὸ τῆς Γίττης] Ἀπὸ τῶν τῆς Γιτίης *Vat.*

r Φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις] Φιλία τ. Ἰσραηλίταις ὑπολειπομένη τῶν Χαναναίων *Vat.* Forsan φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ ὑπόλοιπα τῶν Χαναναίων.

s Δὶς δ' ἕτους ἐπερχόμενος] Κατ' ἐνιαυτὸν in *Bibliis S.*

t Αὐτοῖς·] Αὐτὰς solus *Busb.* quo modo legit *Grotius.*

v Ἰωήλος πρωτογενέθλιος,] Ita *Baſ. G. Hen.* & *Busb.* Ἰωέηλος in *Codd.* aliquot *Epiphanii.* Οὐήλος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

x Ἀβία ὄνομα ἦν.] Sic quatuor è *Græcis.* Verum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* Ἀβιὰ aut Ἀβιὰ aut Ἀβιᾶς.

y Βεθήλοις πόλει] Ita ut supra p. 283. v. 36. Βεθήλῳ *Baſ.* & *G.* Βαιθήλῳ *Samb.* & *Big.* Βεθήλῃ *Vat.* HUDS. Vid. inf. Cap. VI. §. 1. SPANH.

z Βαρσουβαὶ] Βαρσουβαεὶ *Samb.* correctè satis. Βερσουβαεὶ *Vat.* HUDS. Conf. lib. 1. cap. 12. §. ult. Philo Βερσαυβεὲ· SPANH.

debant pravos ex bono prognatos. nam à parentis institutis & studiis deflexi, diversamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri jus pervertebant: ac in judiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum & deliciis sumptuosis dediti, primum quidem hæc adversus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetæ, patris illorum, qui multum studii curæque impenderat ut multitudo justitiam coleret.

Hebræi, Samuelidarum multum pertæsi, regem sibi dari postulantes, valde vexabant Samuelum.

3. At populus, cum Prophetæ filii priorem rerum statum & ordinem injuriis labefactarent, & commissa ægre ferebat, & ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in urbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum ejus iniquitatibus narrabant, sed &, quod præ senectute & ætatis debilitate non amplius rebus similiter ac antea administrandis par esset, eum orabant simul & obsecrabant ut aliquem ipsis regem crearet, qui posset gentem moderari & gubernare, & à Palæstinis pœnas sibi debitas exigere ob pristinas injurias. Hæc *illorum* verba Samuelum valde solicitum habuerunt & anxerunt, propter innatum justitiæ amorem & invisum sibi regium dominatum. nam vehementer captus erat optimatium regimine, ut quod ea reip. forma utentes fere divinos faciat & beatos. Verum ex jam dictis adeo curarum plenus erat & cruciatuum, ut nec cibi nec somni capiendi meminerit: sed per totam noctem vigilarit dum *varias* de rebus cogitationes in animo versaret.

Deus autem Samuelo apparens ipsum solatur, atque ei de rege creando mandatum dat.

4. Cum autem ita se habuisset, ei apparuit Deus, eumque consolatur, *dicens*, "non oportere "ea, quæ postularet populus, ægre ferre: quando "non illum sed ipsummet spreviſſent, ne solus *ipsis* "imperaret. Hæc enim ab eo die, quo ex Ægy"pto educti fuerint moliri eos cœpisse. veruntamen brevi illos pœnitentiam *sibi* gravem mole"stamque acturos esse, per quam nihil quidem fu"turi erit infectum; at contemptus *sui* redarguen"tur, & quod consilia tam in me quam tuam erga "prophetiam ingrata ceperint. Jubeo itaque te il"lum ipsum eis regem constituere, quem *tibi* præ"monstravero; cum prius illis mala exposueris, "quæ sub regibus passuri sunt, & testificatus fue"ris in qualem se temere conjiciunt *rerum* muta"tionem.

Samueli ad populum concio, qua mala regii dominatus eis exponit. 1 Reg. c. 8.

5. Hæc Samuelus cum audisset, convocatis prima luce *in concionem* Judæis, *palam* fassus est se Regem illis creaturum esse: dicebat autem oportere primum quidem ipsis enarrari, quæ sub Regibus futura essent, & quibus malis conflictarentur. "Scitote enim, *inquit*, quod primum quidem li-

νηρῶν· τότε μέν γε Φαύλως [a] ἐξ ἀγαθῶ παρέχον αὐτὸς ἡγουμένους. τ γὰρ [b] πατρὸς ἐπιτηδευμάτων ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίεντο τὸ δίκαιον· καὶ τὰς κρίσεις ἐ πρὸς τ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ [c] πρὸς διαίτας πολυτελεῖς ἀπονενοκότες, πρῶτον μὲν ἐναντία τοῦτα ἔπραττον τῷ Θεῷ, δεύτερον [d] τῷ προφήτῃ, πατρὶ αὐτῶν, ὃς [e] πολλὴν τὴν τοῦ πλήθους εἶναι δίκαιον ἀπεδίδου εἰσφέρειν καὶ πρόνοιαν.

γ'. Ὁ [f] λαὸς, ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τ τῶ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν [g] συνεχέχυσι· διετρίβε δ' ἐν [h] Ραμαθᾶ πόλει· καὶ τάς τε τ υἱῶν προνομίας ἔλεγον, καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη & [i] παρειμένου τοῦ τῶν χρόνων τ πραγμάτων σκέπτ τ αὐτὸν περιστεναι δύναται πρόπον· ἐδέετό τε & ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα [l] αὐτῶν βασιλέα, ὃς [m] ἄρξει τῶν ἔθνους & τιμωρήσεται Παλαιστίνους, ὀφείλοντας [n] ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον [o] ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δ' σφόδρα τ Σαμύηλον οἱ λόγοι, διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην & τὸ πρὸς τὰς βασιλείας μῖσος· [q] ἤτιητο γὰρ δεινῶς τ ἀνελευθερίας, ὡς [r] θείας καὶ μακαρίας ποιήσης τὰς χρωμένας αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δ' Φροντίδος καὶ βασάνου τ ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις, ὅτε προφῆς ἐμνημόνευσεν ὕπνου· δι' ὅλης δ' τ νυκτὸς στρέφων τὰς περὶ τ πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει.

δ'. Ἐχούσι δ' ὕτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται "μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος· "ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερηφανήσαντας, [s] ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα "μὴ [t] βασιλεύσῃ μόνος. τοῦτο δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας "ἐξήγαγε αὐτὸς [v] ἀπ' Αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. "λήψεσθαι μέντοι γε οὐκ εἰς μακρὸν μεταμέλειαν αὐτὸς "ἐπὶ πόνου, ὑφ' ἧς ἡδέως μὲν ἀφεθήσεται ἔσῃ τ [x] ἐσομέ"νων· ἐλεγχθήσονται δ' καταφρονήσαντες, καὶ βιαίας "οὐκ ἀχαρίστως πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν σὴν προφητείαν λα"βόντες. κελεύω [y] δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν [z] ἐ"γὼ [a] προείπω βασιλέα· προδηλώσαντα [b] ποίων τε "πεφεθήσονται βασιλευόμενοι κακῶν, καὶ ἁμαρτυ"ράμενον [c] ἐφ' οἷαν ἀποδώσει μεταβολήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας Σαμύηλος, ἅμα ἕῳ συγκαλέσας τὸν Ἰουδαίων ἀποδείξων αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν· ἔφη δ' δεῖν πρῶτον [d] μὲν αὐτοῖς σκοπῆσαι τὰ προφῆτ τ βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις [e] συνενεχθήσονται κακοῖς. "γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀπεστά"σε-

[a] Ἐξ ἀγαθῦ] Ἐξ ἀγαθῶν *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[b] Ἐκτρεπόμενοι,] Τραπόμενοι *Vat.*

[c] Πρὸς διαίτας] Illud προς omittit *Vat.* ut & καὶ πρὸς & deinceps ἔλεγε *Hen.* & *Busb.*

[d] Τῷ προφήτῃ,] Καὶ τῷ πατρὶ αὐτῶν *Epiphan.* τῷ προφήτῃ πατρὶ ἢ αὐτῶν *Big.* & *Samb.* τῷ προφήτῃ πατρὶ τε ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Πολλὴν δ' τὸ πλῆθος] Πολλὴν καὶ *Samb. Big.* & *Vat.* paulo disertius.

[f] Εἰς τὴν προτέραν] Illud εἰς deest *Vat.*

[g] Συνεχέχυσι·] Numero adhuc servato συνοίσεσχε πρὸς τὸν προφήτην &c. ab ingenio *Josephi.* nam solummodo δυσφοδοκίαν illis vitio vertunt *S. Literæ*, ut notavit *Theodoretus*, tom. 1. p. 239.

[h] Ραμαθᾷ πόλει·] Ita cum *Vet. Interpr.* prout p. 307. v. 18. Ἀρμαθὰ π. tam in *Editis* quam *MSS.* HUDS. Ραμαθὰ leg. *Gelen.* Conf. lib. v. cap. 11. & cap. 14. §. 6. inf. uti *Gen.* Ἀραμαθὰ. SPANH.

[i] Παρειμένου] Æschylus Prom. v. 173. B. τὶ τῆδε λοιπὸν, ἢ παρειμένον. SPANH.

[k] Καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαι] Καὶ καθικέτευον *Vat.*

[l] Αὐτῶν βασιλέα,] Αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

[m] Ἀρξῃ τῶ ἔθνους] Ita cum *Vet. Interp.* ἄρξῃ δ' ἐθν. *Bas.* & G. ἄρξει τε *Big.* & *Samb.* dein mox τιμωρήσατο. Verum ἄρξει δ' ἐθν. & statim τιμωρόσε') *Hen.* & *Vat.*

[n] Ἑαυτοῖς δίκας] Ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* non inconcinne.

[o] Ἀδικημάτων.] Ἁμαρτημάτων *Vat.*

[p] Καὶ τὸ πρὸς τὰς βασιλείας μῖσος·] Hæc, uti verisimile est, ex suo in Reges odio, (nam nihil hujusmodi exstat in *S. Literis*) adjecit *Josephus*, discipulus sane melior Pharisæorum, quam civis Romanus.

[q] Ἤτιητο γὰρ δεινῶς] Est qui malit ἤδιθ γ. δ. τῇ ἀελευθερίᾳ ἀ. δ. κ. μ. ποιήσῃ.

[r] Θείας καὶ μακαρίας] Θείας legisse videtur *Vet. Interpres.*

[s] Ἀλλ' αὐτὸν,] Ita *Big. Bas.* & *G.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Samb.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Vat.* ἀλλ' εἰς αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* ὅτι ὐ σὺ ἐξουδενώκασιν, ἀλλ' ἐμὲ, τῷ μὴ θέλειν βασιλεύεσθαι ὑπ' ἐμοῦ *Cedrenus*. ex *Interpretibus* LXXII. *quasi non in illum superbi fuerint, sed magis in se, ne solus super eos ipse regnaret*, vertit *Epiphan.*

[t] Βασιλεύσῃ μόνος·] Βασιλεύς ἢ μόνος *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἀπ' Αἰγύπτου] Ἐξ Αἰγύπτου *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda. & paulo ante ἐξάγαγον habet *Cedrenus.*

[x] Ἐσομένων·] Ἐπομένων *Vat.*

[y] Δή σε χειροτονεῖν] Δή σοι *Big.* & *Samb.* δέ σοι *Vat. Hen.* & *Busb.*

[z] Ἐγὼ] Ἐγώ σοι πρ. quatuor *MSS.*

[a] Προείπω βασιλέα·] Προτείπω *Vat.*

[b] Ποίων τε] Ποταπῶν τε ἔτοι π. *Big. Samb.* & *Vat.* ποδ. ποῖά τε κ ποταπῶν π. *Epiphan.*

[c] Ἐφ' οἷαν ἀποδώσει] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐφ' οἷς ὰν ἀποδῶσι μεταβολὴν *Vat.* ἐφ' ἢ ἂν ἀποδῶσι μεταβολὴ *Bas.*

[d] Μὲν αὐτοῖς σκοπήσαι] Illud μὲ è *Cod. Samb.*

[e] Συνενεχθήσονται') κακοῖς.] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* συνεχθήσονται'). Forsan συναχθήσονται'). *quibus forent afflictionibus atterendi*, vertit *Epiphan.*

f Καὶ

"σιν τὰ τέκνα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶ-
"ναι κελεύσουσι, τοὺς δὲ ἱππεῖς [f] καὶ σωματοφύλα-
"κας, δρομεῖς ἢ ἄλλους καὶ χιλιάρχους [g] καὶ ἑκατον-
"τάρχους· ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας, ὁπλοποιοὺς καὶ ἁρ-
"ματοποιοὺς καὶ ὀργάνων πέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν
"ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων.
"καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσομενοι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων
"ὀχυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας ἢ ὑμῶν μυ-
"ρεψοὺς ἀποφανοῦσι, καὶ ὀψοποιοὺς, καὶ σιτοποιούς· καὶ πᾶν
"ἔργον, ὃ θεραπαινίδες ἐξ ἀνάγκης πληγὰς φοβούμε-
"ναι καὶ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσιν ἢ τὴν ὑμετέραν
"ἀφαιρήσονται· καὶ τούτῳ δυνέχοις καὶ σωματοφύλαξι
"δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θερα-
"πεύσιν. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, δουλώσεσθε μὴ πάντων
"τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, [h] καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις
"ἴσοι ἡγούμενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων ἡμῶν
"νῦν καὶ τὸ πάσχειν αὐτά· [i] καὶ μετεγνώσκοντες ἱκετεύ-
"σετε τὸν Θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι τάχιον ἀ-
"παλλαγὴν τῶν βασιλέων. ὁ δὲ οὐ προσδέξεται τὰς
"δεήσεις [k] ὑμῶν· ἀλλὰ προήσεται ἐάσας [l] δίκην ὑπο-
"σχεῖν ὑμᾶς τὴν αὐτῶν κακοβουλίας.

ς'. Ἦν δὲ ἄρα καὶ πρὸς τὰς προῤῥήσεις τῶν συμβη-
σομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος, καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τὴν
διανοίας κρίσιν ἤδη πρὸς τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην.
οὐδὲ γὰρ ἐπεστράφησαν, ἀλλ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν Σα-
μυήλου λόγων· ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν
ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φροντίζειν τῶν ἐσομέ-
νων. ὅπου γὰρ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πο-
λεμήσοντα σφῶν αὐτοῖς ἔχειν· καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι,
τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων, τοὺς αὐτοὺς ἔχειν
αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δὲ αὐτοὺς μηδὲν ὑπὸ τῶν
προειρημένων ἀπεσταλμένους ὁ Σαμυήλης, ἀλλ' ἐ-
πιμένοντας· "νῦν μὲν, εἶπεν, ἄπιτε πρὸς [m] αὖ-
"τοὺς ἕκαστος, [n] μεταπέμψω δ' ὑμᾶς εἰς δέον,
"ὅτ' ἂν μάθω παρά τοῦ Θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βα-
"σιλέα.

"beros *vestros* à vobis abstrahent; & alios quidem
"illorum currus agitare jubebunt, alios vero equi-
"tes fieri & satellites, itemque antecursores, & tri-
"bunos ac centuriones: rursusque alios artifices fa-
"cient, armorum & curruum & instrumentorum
"fabricatores; atque etiam aratores & agrorum
"suorum curatores, & vinearum fossores. nihilque
"omnino est quod non agent, imperio illorum
"obsequentes, more servorum pretio emptorum.
"Quin & filias vestras unguentarias, coquas, &
"pistrices suas facient; & ad omne opus eas *adhi-*
"*bebunt* ad quod præstandum ex necessitate adi-
"guntur ancillæ verberum metu & cruciatuum.
"imo & possessiones vestras auferent, & eas spa-
"donibus suis assecliisque dabunt, pecorumque
"greges suorum aliquibus distribuent. ac, ut bre-
"viter dicam, regi servi eritis cum vestris omni-
"bus, famulis etiam illorum similes facti. Cumque
"acciderit ut hæc patiamini, tum vobis in men-
"tem venient ea quæ loquutus sum: ac *tandem*
"resipiscentes Deo supplicabitis, ut vestri miserе-
"ri dignaretur, vosque quam ocyssime à regum
"dominatione liberaret. Ille vero preces vestras
"non exaudiet; sed vosmet negligendo sinet ut
"mali consilii vestri pœnas luatis.

6. Ad ea autem quæ de rebus eventuris prædi- *Hebræi, quibus præsentia erant fastidio & insueta desiderio, in sententia sua perseverant.*
cebat surda erat multitudo; ac difficile *admodum* opinionem præjudicatam è mente evellere, præsertim cum jam ratiocinatione firmata esset & stabilita. nam neque à proposito dimoveri poterant, neque quidquam curæ erat illis quod diceret Samuelus: sed vehementer instabant, & postulabant ut jam Regem *illis* crearet, & non de futuris semet solicitum haberet. nam ut hostes ulciscerentur necesse erat Regem illis esse, qui in aciem secum prodiret; nihilque in eo absurdi esse, si, cum vicini regnarentur, ipsi simili in statu viverent. Cum vero vidisset Samuelus nihil illos movisse ea quæ prædicta fuerant, sed in eadem sententia perseverare, "nunc quidem, ajebat, ad suam quisque
"domum discedite; cum autem oportebit vos ac-
"cersam, quamprimum à Deo accepero, quem
"vobis Regem designat.

ΚΕΦ. δ'.

Βασιλέως τοῖς Ισραηλίταις ἀπόδειξις. Σαοὺλ τὸ γένος, κελεύσει τοῦ Θεοῦ.

Ἦν δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐ γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, [o] Κίσης ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δὲ νεανίας τὴν μορφὴν ὥραιος καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. [p] Σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν. ὅτος ὁ Κίσης, ὄνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀπολωλανηκότων· ἠδέησε δὲ αὐτοῖς ὡς ἐκ ἄλλου τινὶ τῶν κτημάτων· τὸν υἱὸν μετ' ἑνὸς θεράποντος ἔπεμψε. ὁ δὲ, ἐπεὶ τὴν πατρίαν ἀφῆλθε φυλὴν, ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο· ὡς δὲ ἐν ταύταις ἀπέτυχεν [r] ἀπράκτως διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ πε-
ρὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ [s] λοιπὸν τὴν φροντίδα. ὡς δὲ ἀπο-

CAP. IV. V.

Saulus jussu Dei Israëlitarum rex declaratur.

ERat autem quidam ex tribu Benjamitide, vir *Saulus, in regem à Deo designatus, patris asinas quæsitum mittitur. 1 Reg.* c. 9.
bene natus & honestis moribus, nomine Cises. Huic filius erat. juvenis autem erat forma præstantissima & corpore procero & amplo, quique animo & ingenio plus pollebat quam specie externa. Saulum ipsum appellarunt. Hic Cises, cum forte asinæ ejus pulchritudine conspicuæ à grege in pascuis aberrarent (illis enim mirifice, præ cæteris quæ possidebat, capiebatur) filium cum uno famulo ad jumenta perquirenda emisit. Ille vero, postquam tribum patriam asinas indagando circumiverat, profectus est ad alias: & cum in illis eas frustra quæsiviisset, *domum* abire decrevit, ne patri deinceps solicitudinem de se crearet. Ubi autem pro-

---

f Καὶ σωματοφύλακας,] Hoc modo *Epiphan.* καὶ σωματοφύλακας καὶ δρομεῖς· ἄλλους ἢ χιλ.

g Καὶ ἑκατοντάρχους·] Καὶ ἑκατοντάρχους adjecimus ex *Vet. Interpr.* & *MSS.*

h Καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις] Τοῖς αὐτῶ οἰκ. ἴσοι ἡγο. καὶ μνήμην *Epiphan.* τοῖς ἑαυτῶν [καὶ τοῖς αὐτῶ *Big.* & *Samb.* αὐτὰ ὃς *Coll. Voss.* *Coccejus* putat καὶ forte esse delendum] οἰκέταις. ὃς ἡγούμενος μνήμην *Big. Samb.* & *Vat.*

i Καὶ μετεγνώσκοντες] Καὶ μετεγνωσκοντας ἱκετεύσας *Big.* & *Samb.* καὶ μετεγνωκότες ἱκετεύσας *Vat.*

k Ὑμῶν·] Illud ὑμῶν ex *MSS.*

l Δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς] In quatuor *MSS.* δικαίαν ὑποσχεῖν ὑμᾶς τιμωρίαν τῶν ἑαυτῶν κακοβουλίας. præstat altera lectio, versione antiqua probata.

m Αὖτοὺς ἕκαστος,] Ita è quatuor *MSS.* in *Editis*, *Aliisque* αὐτούς.

n Μεταπέμψω δ' ὑμᾶς] Μετατέμψομαι in *iisdem MSS.*

o Κίσης ὄνομα.] Κῆς *Big.* Κεῖς *Samb.* & *Zon.* & mox Κῆσος *Big.* Κεῖσος *Samb.* in *Editis Aliisque* passim Κίς. Vide p. 319. v. 6.

p Σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν.] Σαῦλον & Σαῦλος ubique *Samb.* & *Vat.*

q Ἐξέπεμψε. ὁ δὲ, ἐπεί] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξέπεμψε, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν π.

r Ἀπράκτως διεγνώκει,] In quinque *MSS.* ἀπράκτως. quod & vult *Coccejus.*

s Λοιπὸν τὴν φροντίδα.] Vel cum *Big.* & *Samb.* τὸ λοιπόν.

Post longum errorem Samuelum adit ſciſcitatum de aſinabus.

prope ad urbem Ramatham ventum eſt, cum ipſius pediſſequus eum ſubmonuiſſet, illic verum eſſe prophetam, conſiliumque dediſſet ut illum adiret, ab eo enim reſciturum quid de aſinabus factum eſſet: nihil ipſis ſupereſſe, dicebat, ſi conſultum irent, quo prophetam remunerarent; quod jam exhauſti eſſent viaticis. At cum famulus ſubjeciſſet, mihi eſt quadrans ſicli, eumque dari poſſe, (errabant enim, quod neſcirent prophetam mercedem non accipere) ad eum ſe conferunt. atque ad portas nacti puellas, quæ aquatum exibant, quærunt ex eis ubi eſſet prophetæ domus. illæ vero *ædes* monſtrant, juſſeruntque ut *eum adire* properarent, priuſquam ille epulis accumberet: accidit enim ut multos convivio excipiat, *moriſque eſt* ut ante invitatos diſcumbat. Tum autem Samuelus hac ipſa de cauſa plurimos ad epulum convocaverat. nam cum ei quotidie Deum oranti, ut prædiceret quem conſtituturus ſit regem, pridie hunc ipſum indicaſſet (illa enim hora miſſurum ſe Benjamitam quendam juvenem *dixerat*) ille quidem in ſolario ſedens exſpectabat dum tempus adeſſet. eo vero exacto deſcendebat ad cœnam iturus. Saulum autem *ante januam* offendit, atque ei ſuggerit Deus, hunc eſſe qui populum imperio regeret. Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque ſalutatum rogabat ut ei oſtenderet ubinam propheta habitaret: ſe enim, utpote hoſpitem, hoc ignorare dicebat. Cum autem ille reſpondiſſet ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, quaſi aſinæ ad quas veſtigandas miſſus erat ſalvæ forent, eumque omnium bona in ſua poteſtate habere, quod in ipſum inciderit: "ſupra ſpem, ajebat, meam ſunt iſta, Domine, & "de tribu ſum minori quam ut reges faceret, & "de familia cæteris familiis humiliori. Tu vero "me ludis & deridendum propinas, ut qui de rebus "majoribus, quam mea fert conditio, loqueris". At propheta ipſum ad convivium deducens accumbere facit, ejuſque famulum, ſupra alios invitatos, (illi autem erant ſeptuaginta numero) jubetque miniſtris Saulo apponere portionem regiam. Cum vero hora cubitus veniſſet, alii quidem domum quiſque ſuam diſcedebant: at Saulus apud prophetam cum famulo ſomno ſe dedit.

Saulum cum ſervo comite convivio publico excipit Samuelus.

Samuelus, poſtridieurbem egreſſus cum hoſpitibus, clam ſervo caput Sauli lentiſcula olei perfundit, quæque ipſi in itinere eſſent eventura prædicit. 1 Reg. c. 9.

2. Cum autem ſub ortum auroræ Samuelus illum è lectulo ſuſcitaſſet, *abeuntem* deduxit. atque, ſimul ac urbem egreſſus eſſet, monebat ut famulum juberet ipſos prævertere, ipſe autem pauliſper reſtaret: eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem ablegat. Propheta autem, ſumpto lecytho, oleum in caput juvenis effundit; eumque deoſculatus, "eſto, inquit, Rex, à Deo conſtitutus & ad Palæſtinos "perſequendos & Hebræos vindicandos. Horum autem *id* tibi ſignum erit, quod te volo præſcire. Cum hinc digreſſus fueris, offendes in itinere tres homines Bethela euntes ad Deum adorandum. quorum primum quidem tres panes portantem videbis, ſecundum vero hœdum: tertius autem utrem vini bajulans eos comitabitur. Iſti

μένε θεράποντ@, ὡς ἐγίνετο κ τ@ τ@ [t] Ραμαθὰν πόλιν, εἶναι προφήτ@ ἐν αὐτῇ φήσαντ@ ἀληθῆ, κ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβεβλήκοντ@, γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτ@ τὰ περὶ τῶν ὄνων τέλ@· ἀφθονίαν ἔχειν προειδότ@ εἶπεν αὐτῇ τ προφητείας, ὁ [v] κ θαῤῥήξωσιν αὐτῷ, κεκενωκότ γὰρ ἤδη τ ἐφοδίων. ἔτ δ' οἰκέτ@ τετάρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλ@ φήσαντ@ κ τοῦτ δώσειν, [x] ὑπὲρ γὰρ ἀγνοίας ἔτ μὴ λαμβάνειν τ προφήτ@ μισθὸν ἐπιλανῶντ@, θαῤῥήσαντα. κ πρὸς ταῖς πύλαις [y] περιτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις, ἐρωτῶσιν αὐτὰς ἔτ προφήτ@ τοῦ οἰκίαν. αἱ δ' σημαίνουσι· κ παρόδιον παρεκελεύσαντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον κατακλιθῆναι· πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν, κ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. ὁ δ Σαμουήλ@ [z] Διὰ τοῦτ πολλὰς δὴ τοῦ ἑστίαν τότε συνήγαγε. δεομένῳ γὰρ [a] κ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ ἔτ Θεοῦ, προειπεῖν τινα [b] ποιητὴ βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον [c] ἐμήνυσεν· πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τ Βενιαμίτιδ@ φυλῆς, κ τοῦδε τ ὥρᾳ· αὐτὸς μὲν οὖν ἔτ δώματ@ καθεζόμενον, ἐξεδέχετο τ καιρὸν ἡνίκα. πληρωθέντ@ δ' αὐτ@, καταβὰς δὴ τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δ τῷ Σαούλῳ, ὡ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημήνῃ τοῦτον εἶναι τ ἄρξειν μέλλοντα. Σαούλ@ δ προσῆσι τῷ Σαμουήλῳ, ὡ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τ οἰκίαν ἔτ προφήτ@· ξένον γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. ἔτ δ Σαμουήλ@ [d] φράσαντ@ αὐτὸν εἶναι, ὡ ἄγοντ@ δὴ τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄντων ἐφ' ὧν τοῦ ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, τά τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευχών· "ἀλλ' "ἤδη, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τ ἐλπίδ@, ὡ "φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέως ποιεῖν, καὶ πατρικῆς "ταπεινοτέρας τ ἄλλων [e] πατρικῶν. σὺ δ' παίζεις καὶ γέ"λωτά με τίθεσαι, πρὸ μειζόνων ἢ κ τοῦ ἐμοὶ χρείαν "ἀφαιρεῖσθαι". ὁ δ προφήτης ἀγαγὼν αὐτὸν δὴ τοῦ ἑστίασιν κατακλίνει, καὶ τ ἀκόλουθον, ἐπίνω τ κεκλημένων· ὅτοι δ' ἦσαν [f] ἑβδομήκοντα τ ἀριθμόν· προσέταττε δ τοῖς ἀμφὶ τὸν Σαούλ@ προθεῖναι τῷ Σαούλῳ [g] μερίδα βασιλικήν. [h] ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆν, οἱ μὲν ἀναστάντες [i] ἀνέλυον [k] πρὸς αὐτὸς ἕκαστ· ὁ δ Σαούλ@ προῆλθε τῷ προφήτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη.

Β'. Ἅμα δ ἡμέρᾳ Σαμουήλ@ ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τ κοίτης, παρώρμησε. καὶ [l] ἡνίκεν@ ἔξω τ πόλεως ἐκέλευε τ μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, [m] καταλείπεσθαι δ αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντ@. ὡ ὁ μὲν Σαούλ@ ἀποπέμπεται τ ἀκόλουθον. [m] λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τ ἔτ νεανίσκου κεφαλῆς· καὶ καταφιλήσας, "ἴσθι, "φησὶ, βασιλεὺς ὑπὸ ἔτ Θεοῦ κεχειροτονημένος, δὴ "Παλαιστίνης τε καὶ τοῦ ὑπὲρ Εβραίων ἄρξων. τέ"των δ' ἔσῃ σοι σημεῖον ὅ σε βέβαιον προγνώσεσθαι, "[n] ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους "ἐν τῇ ὁδῷ [o] προσκυνήσοντ τ Θεὸν πορευομένους εἰς [p] Βέ"θηλα. ὧν τ μὲν πρῶτον τρεῖς ἄρτους [q] ὄψῃ κομίζοντα, "τ [r] δ δεύτερον ἔριφον· ὁ τρίτ@ δ, ἀσκὸν οἴνου φέ"ρων,

[t] Ραμαθὰν πόλιν,] Ita ex p. 307. v. 40. & quatuor *MSS.*
[v] Καὶ θαῤῥήσωσιν αὐτῷ,] Illud κ deeſt in pleriſque *MSS.*
[x] Ὑπὲρ γὰρ ἀγνοίας] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *reliquis* ὑπὲρ ἀγν.
[y] Περιτυχόντες παρθένοις] Παρατυχόντες *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Θαῤῥησυγχάνοντες *Vat.*
[z] Διὰ τοῦτο πολλὰς] Illa Διὰ τοῦτο deſunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* & rectius forſan abeſſent.
[a] Καθ' ἡμέραν ἡμέραν] Καθ' ἑκάστην ἡμέραν legerat *Epiphan.*
[b] Ποιητὴ βασιλέα,] Ποιήσειν *Vat.* forſan pro ποιήσειε.
[c] Εμήνυσεν·] Μηνύσαντ@ *Big. Samb.* & *Vat.*
[d] Φράσαντ@ αὐτὸν εἶναι,] Φήσαντ@ *Vat.*
[e] Πατρικῶν.] Conf. inf. §. 4. SPANH.
[f] Ἑβδομήκοντα τ ἀριθμόν·] Ὡς ἑβδομήκοντα *Vat.* Hic Interpretes LXX. ſequutus eſt *Joſephus.* juxta textum *Hebraïcum* τριάκοντα.
[g] Μερίδα βασιλικήν.] Juxta ritum veterem, quo convivis partes ſingulis appoſitæ. Hinc κρεωδαίτης, carnium diviſor inter Miniſtros Regis Spartanorum. Plutarch. Ageſil. p. 599. F. Convivis ſua ſingulis carnis portio appoſita, unde δαὶς ἐπὶ ἕ δαῖτα Athen. l. 1. p. 12. C. & Coquus δαιτρὸς dictus eſt. SPANH.
[h] Επεὶ δ' ἡ κοίτης] Επειδὴ ἦ in *MSS.*
[i] Ανέλυον] Sic ἀνάλυσις *reditus*, *egreſſus*, lib. XIX. c. 4. §. 1. ἀναλύειν *reverti domum.* SPANH.
[k] Πρὸς αὐτὸς ἕκαστ·] Πρὸς ἑαυτὸς ἕκαστ@ *Vat.*
[l] Γενόμεν@ ἔξω τ πόλεως] Γενόμενοι ἔξω τ πόλεως ἐκέλευσε, τ μ. *Vat.* κ γενομένων legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
[m] Λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον,] Ita cum *Editis*, *Busb.* & *Hen.* λαβὼν ἦ ὁ πρ. τὸ ἄγιον ἔλαιον καθαχεῖ in reliquis *MSS.*
[n] Ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἐὰν &c.
[o] Προσκυνῆσαι τ Θεὸν πορευομένους] Ita *Big.* & *Samb.* cum ſcriptoribus prophanis. in *Editis*, *Aliiſque* προσκυνῆσαι τῷ Θεῷ, ut *plerumque* in *Bibliis S.*
[p] Βέθηλα.] Conf. lib. v. c. 1. §. IV. ἀπὸ Βηθήλων. SPANH.
[q] Οψῃ κομίζοντα,] Οψῃ *Big. Samb.* & *Epiphan.*
[r] Δὲ δεύτερον ἔριφον·] Illud ἦ inſerui ex *Cod. Vat.*

[s] Εἰς

"ρων, ἀσπάζονται δέ σε ἔτι καὶ φιλοφρο-
"νήσονται. ⁊ δώσουσί σοι ἄρτους δύο· σὺ δὲ λήψῃ. κἀκεῖ-
"θεν ἥξεις [s] εἰς τὸ Ραχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου
"συμβαλεῖς τῷ [t] σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους διαγελωμένῳ.
"[v] ἐπὰν δὲ ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς [x] Γαβαθὰ, προφήτας σκλη-
"σάζουσιν [y] ἐπιτόξῳ· καὶ ἡνίκα ἂν ἔνθεος προφητεύ-
"σῃς σὺν αὐτοῖς, ὡς πάντ' ἀνθρώπων ὁρῶντα σκιρτήσε-
"σθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο εὐδαιμο-
"νίας ὁ [z] Κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένη-
"ται σημεῖα, τὸν θεὸν ἴσθι μὴ σὲ τυγχάνοντα· ἀπάτασόν
"τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετὰ ταῦτα
"εἰς Γάλγαλα πρὸς ἐμέ, ἵνα χαρίσηται τούτων θύσωμεν
"τῷ θεῷ". Φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀποπέμπει τὸν
νεανίσκον. τῷ Σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προφητείαν Σα-
μουὴλ ἀπέβη τὸν τρόπον.

γ'. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς [a] τὴν οἰκίαν ἐν συγγενοῦς αὐτοῦ
[b] Ἀβενάρου· ⁊ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστερ-
γεν· ἀνερωτώντων δὲ τὴν ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γεγενότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδὲ ὡς ἀφίκοιτο πρὸς Σαμουήλου τὸν προφήτου, οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι [c] τὰς ὄνους ἔφρασε. περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκούσεσθαι καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν· καὶ γὰρ πρὸς εὔνουν σφόδρα δοκοῦντα εἶναι, καὶ πιστότερον τῶν ἀφ' [d] αἵματος αὐτοῦ σεργόμενον, ἀσφαλὲς ἡ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν. λογισάμενος, οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τὴν ἀληθείας ἐστὶν· ὅτι βεβαίως ὀδεὶς εὔνους, ὅτε φίλων ὅτε συγγενῶν, ὁρᾷ ἄχρι τοῦ θεὸν λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑστεροχὰς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμουὴλος συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς [e] Μασφαθὴν πάλιν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφετίθεται λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν ἐκ θεοῦ· "ὅτι, τὴν ἐλευ-
"θερίαν αὐτοῖς ἐκείνου παρεχόντος καὶ τοὺς πολεμίους
"διαλύσαντος, ἀμνημονήσαντα τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν
"θεὸν ἀποχειροῦσθαι τῆς βασιλείας, σὲ δὲ εἰδότες ὡς συμ-
"φορώτατον ὑπὸ πάντων αἱρεῖσθε προστεταῖχθαι. θεὸς γὰρ
"πάντων ἄρχει. αἱροῦνται δὲ ἔχθρα ἄνθρωπον βασι-
"λέα· ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βλή-
"σιν καὶ ἐπιθυμίαις καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμῇ χρή-
"σεται, τὰ ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἔχε
"ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
"νος ὅτω διατηρῆσαι πρόδηλον. ὁ θεὸς δὲ [f] κατ' αὐτὸν
"τὴν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν, καὶ
"κεκρίτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, [g] τάχθητε πάντες
"[h] κατὰ φυλὰς καὶ σκῆπτρα, καὶ κλῆρος βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τοῦτο τῶν Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν [k] ἡ Ματρὶς καλουμένη πατριά, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης [l] λαγχάνει ὁ [m] Κίσου Βασιλεύειν παῖς Σαούλος. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος, φήσας [n] ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ· μὴ βουλόμενος, οἶμαι, δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν

"te salutabunt comiterque appellabunt, & duos "tibi panes dabunt: eos vero erit ut accipias. Et "inde venies ad *locum* Rachelæ sepulchrum no- "minatum, ubi homini occurres, qui tibi nuncia- "bit salvas esse asinas. Dein, illinc cum ad Ga- "batha perveneris, incides in cœtum prophета- "rum: & divino correptus spiritu cum eis vatici- "naberis, adeo ut omnibus, quicunque *hoc* vide- "rint, rei miraculo attonitis mirari subeat, dicen- "tibus, unde eo felicitatis devenerit Cisæ filius? "Cum vero hæc tibi signa eveniſſe contigerit, "scito tibi Deum adesse: patremque tuum & cog- "natos saluta. Venies autem Galgala, cum te ac- "cersivero, ut pro his Deo pacificas hostias im- "molemus". Cum hæc dixisset & prænunciasset, juvenem dimittit. Saulo autem omnia acciderunt, quæ Samuelus prædixerat.

3. Ut vero in domum reversus est Abenari cognati sui (etenim ipsum præ cæteris sibi propinquis diligebat) eo percontante quò illis iter fuerit, & quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipsum celavit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is asinas sibi salvas esse dixerit. De regno autem rebusque eò spectantibus, quæ audita invidiam movere fidemque haud impetrare posse putabat, illa apud ipsum silentio transit: & neque tutum aut prudentis esse visum est ea cum illo communicare, etiamsi sibi amiciſſimus esse videretur, & quem inter consanguineos suos omnium maxime amaret. quod secum, ut arbitror, reputarit, tale revera esse hominum ingenium; ut nemo neque amicorum neque cognatorum perpetuo benevolus sit, neque usque dum quis felicitate à Deo cumuletur eundem servet affectum, sed eminentiores quosque malevolentia prosequatur & invidia. *Saulus in domum reversus patrui, ei omnia præter auspicia regalia exponit.*

4. Porro Samuelus populum convocat ad urbem Maspathen: eosque iis verbis alloquitur, quæ ex Dei jussu se facere ajebat: quod, cum ipse "illos in libertatem vindicasset & hostes sub ju- "gum misisset, beneficiorum parum memores fue- "rint, & ipsi quidem Deo regnum abjudicent, "nescientes maxime è re sua esse omnium optimi "imperio subjici. Deus autem omnium præstan- "tissimus. veruntamen hominem sibi regem esse "malunt; qui subditis tanquam pecudibus pro ar- "bitrio & libidine & ex affectuum aliorum impe- "tu dominabitur, potestati suæ immodice indul- "gens: atqui non ut à se factum & conditum ita "conservare studebit humanum genus. cum vero "Deus hanc ipsam ob causam *vestri* curam agat. "Sed quoniam hæc vobis placuerint, & eo con- "tumeliæ in Deum deventum sit, curate ut omnes "juxta tribus & sceptra distributi sint, dein ut "sortes jaciantur. *Samueli ad populum concio de jure regio.* 1 *Reg. c.* 8.

5. Cum autem Hebræi hoc ipsum fecissent, Benjamitidi tribui sors obvenit. illa vero ducta per cognationes, designata est cognatio Matris appellata, quæ cum viritim sortiretur, Saulo Cisæ filio regnum obtigit. Cæterum ubi hæc res juveni innotuit, illico se abscondit, nolens (ut arbitror) ad regnum videri lubenti animo accedere. *Saulus rex creatur.* 1 *Reg. c.* 10.

Sed

s Εἰς τὸ] *Coll. Big.* & *Voss.* πρὸς τὸ.
t Σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους] Σεσῶσθαί σοι in quinque *MSS.*
v Επειτ' ἐκεῖθεν] Ετι δ' ἐκ.
x Γαβαθὰ,] Sup. lib. v. c. 1. §. ult. ἐν Γαβαθᾷ πόλει & lib. VIII. c. 12. §. 4. περὶ τὴν πολιορκίαν τῆς Γαβαθῶν. SPANH.
y Επιτόξῳ·] Επιτεύξῃ *Hen.*
z Κίσου παῖς παρῆλθεν;] Sic *Baſ. G. Samb.* & *Vat.* Κίσου *Big.*
a Τὴν οἰκίαν] *Epiphanius* & *Gelenius* ita locum vertunt, ac si comma ponendum esset post οἰκίαν.
b Ἀβενάρου·] Est qui malit Νήρου aut Ἀβεννήρου. Vide 1 *Reg.* c. 14. v. 51. & 1 *Paralip.* c. 8. v. 33. *Abner* in *Vet. Interpr.*
c Τὰς ὄνους ἔφρασε.] Τὰς pro τὰς reposui ex *MSS.*
d Αἵματος] Δοκάντων post αἵματος inferunt *Big.* & *Samb.*
e Μασφαθὴν πόλιν·] Ita ex p. 298. v. 9. Μασφάθην *Vat.* Μασφαθὰ in *Editis*, *Aliisque.* HUDS. Lib. VIII. c. 12. §. 4. Μασφά. at heic & lib. X. c. 11. §. 1. Μασφαθά. SPANH.
f Κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν] Κατὰ ταὐτὸν τὴν αἰτ. *Samb. Big.* & *Vat.*
g Τάχθητε πάντες] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* ut & mox βάλετε. in *Editis*, *Aliisque* ταχεῖτε, & dein βάλητε.
h Κατὰ φυλάς τε] Sic in LXXII, κατὰ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν καὶ κατὰ τὰς φυλὰς ὑμῶν. Vide *F. Schacchi* Myrothecium III. c. 13. p. 146. & 147. &c.
i Καὶ σκῆπτρα,] Suspectum illud καὶ σκῆπτρα, pro quo si sensus, & sequentium habenda ratio, legendum, καὶ πατρίας; sic sup. §. 1. SPANH.
k Η Ματρὶς καλουμένη] Articulus ἡ *Big. Samb.* & *Vat.* Ματραὶς *Vat.* & *Epiphan.* Ματρεὶ *Zonar.*
l Λαγχάνει] *Coll. Big.* & *Voss.* τυγχάνει.
m Κίσου βασιλεύειν] Ita *Vat.* Κισσαῖον *in Editis.* Κεὶς *Samb.* Κῆς *Big.* Vide p. 317. v. 41, & pag. hac v. 9.
n Ἐκ ποδῶν] Εκποδὼν *Hen.* & *Samb.* ab altera manu.

o Περσ-

Sed eam præ se tulit moderationem & modestiam, ut, cum plerique ex parva felicitate vix sui præ lætitia sint compotes, sed sese ostentantes omnium in oculos ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus constitutus, ab hujusmodi ostentatione ex regno sibi delato tam procul abfuit, ut sese è conspectu illorum quibus erat imperaturus clam subduxerit, feceritque ut ab illis non sine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nusquam comparuerit, ad angustias redactis & valde solicitis, propheta Deum obsecrat, ut ostenderet ubi esset, & juvenem omnibus conspiciendum sisteret. Cum vero ex Deo resciviſſet latebras in quas se abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac postquam venit, in medio populi eum collocat. illos vero omnes supereminebat, & ipsa statura præ cæteris forma esse regia videbatur.

Samuelus, rege creato, eventura in libro descripta recitat, populumque dimittit. 1 *Regum*, c. 10.

6. Tum vero propheta: "Hunc vobis in regem "Deus tradit. videte ut excellit omnibus, & im- "perio se dignum prodit". Cumque populus acclamasset, vivat rex, propheta, qui illis perscripserat omnia quæ eventura essent, recitavit ea *populo* coram rege, librumque in Dei Tabernaculum reposuit, ut in omne ævum testimonio esset quod ea prædixerit. Hæc ubi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit: atque ipse in urbem Ramatham profectus est. ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem præstantes; plures vero improbi, qui & ipsum contemptui habebant, & cæteros etiam irridebant, & neque munera afferebant, neque data opera aut verbis testari volebant sibi Saulum placere.

λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσοῦτον ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην · ὥστε τῶν πολεσιν ὀλίγοι ὄντι μικρᾶς εὐπραγίας τῷ χαρᾷ καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώναι φανερὸς [o] περιστήσιν, ὁ δὲ ὁ μόνον ὅθεν ἐνέφυνε τοιοῦτον ὄντι βασιλεία, [p] καὶ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν [q] ἀποδειχθῆναι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ θεὸν τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅπη γνοίτο ἀφανὴς ὁ Σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν Θεὸν δεῖξαι πᾶ ποτ' εἴη, καὶ προσελθεῖν [r] εἰς ἐμφάνειαν τὸ νεανίσκον. μαθὼν δ' ὁ προσῆλθε Θεὸν τὸν τόπον ἔνθα [s] κέκρυπται ὁ Σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν· καὶ παραγενόμενον ἴσησι μέσον ἑστηκότος. ἐξεῖχε [t] δὲ αὐτῶν ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἴσον βασιλικωτάτῳ.

ς'. Λέγει δ' ὁ προφήτης · "τοῦτον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε "βασιλέα. ὁρᾶτε δ' ὡς καὶ κρείττων [v] ἐστὶ πάντων, καὶ "τὸ ἀξιος". ὡς δὲ ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι [x] καταγράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω δ' βασιλέως ἀκροωμένου · καὶ τὸ βιβλίον πίστιν ἐν τῇ Θεοῦ σκιᾷ, ἵν' μετέπιπτε γνώσεως [y] εἰς μαρτύριον ὧν προείρηκε. τοῦτ' ἀπολύσας ὁ Σαμήλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὼν προσῆλθε πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαοὺλος δ' ἀπερχομένῳ εἰς [a] Γαβαθὼν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, [b] συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ, τὸν προσκυνοῦντα βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες· πονηροὶ δὲ πλείους, οἳ [c] καταφρόνουν τ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν ἀγορᾷ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι [d] τὸν Σαοὺλον ἐπῄεντο.

CAP. V.

Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hostes profligat spoliatque.

Naasæ regis Ammanitarum expeditio in Judæos Transjordanianos. 1 *Reg. c.* 11.

AT deinde post unum *fere* mensem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod gessit cum Naase rege Ammanitarum. Hic enim Judæis ultra Jordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno & forti exercitu, multa infert mala; urbesque eorum in servitutem adducit; illos quidem, quos vi & violentia in præsens subegerat, astuto callidoque commento eo impotentiæ redigens, ut si quando ab eo descisscere vellent, nulla eis supereſſet servitutis sub ipso effugiendæ potestas. nam illis, qui aut fide data sese dediderunt, aut jure belli capti erant, dextros oculos effodiebat. eo autem consilio, ut, siniſtro oculo illis sub scuto latente, *bello* essent prorsus inutiles. Et hæc quidem rex Ammanitarum cum fecisset habitantibus trans Jordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. ac castra metatus apud primariam hostium urbem (illa autem Jabis est) legatos ad eos mittit cum monitis mi-

ΚΕΦ. ε'.

Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Αμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ τῶν πολεμίων.

Μηνὶ δ' ὕστερον [e] ἀρχὴν τοῦ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ προς [f] Ναάσσου πόλεμος, τῶν Αμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένους τῶν Ιουδαίων ἀφῆκεν, [g] μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύματος ἀφικόμενος ἐπ' αὐτούς · καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται, ἰσχύι μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ πανουργίᾳ, πρὸς τὸ μηδ' αὖθις ἀποστάσιν δυνηθῆναι τὴν [h] ὑπ' αὐτῷ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τοῦτο γὰρ ἦ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε. ἐποίει δὲ τοῦτ', ὅπως, [i] τὰ ἀριστερὰ αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῶν ὅπλων καλυπτομένης, [k] ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῶν Αμμανιτῶν βασιλεὺς, ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ιορδάνου, ὑπὸ τοὺς [l] Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, [m] Ιαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμ-

o Περισταθέντων,] Lege προσπεσόντων. COCC.
p Καὶ τῶν τοσούτων] Καὶ τῷ *Big.* & *Samb.*
q Αποδειχθῆναι] Αποδεδεῖχθαι *lidem* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*
r Εἰς ἐμφανειαν] Εἰς ἐμφανὲς *lidem.*
s Κέκρυπ.] ὁ Σαοὺλος,] Κρύπτει) *Hen. Busb.* & *Vat.*
t Δ' αὐτῶν ἁπάντων,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* δ' ἁπάντων *Baſ.* & *G.* δ' αὐτῶν sine ἁπάντων *Vat.*
v Ἐστὶ πάντων,] Sic quinque *MSS.* & *Epiphanius.* ἔσται *Baſ.* & *G.*
x Καταγράψας αὐτοῖς] Ita rursus *lidem.* καὶα γράψας in *Editis.*
y Εἰς μαρτύριον] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* simpliciter μαρτύριον *Baſ.* & *G.*
z Ραμαθὼν ἀπῆγεν,)] Sequutus sum *Vet. Interpr.* Vide p. 307. v. 18. εἰς Αρμαθὰ *Big. Samb.* & *Vat.* ἐς Αρμαθὰ *Baſ.* & *G.* HUDS. Conf. Cap. III. sup. §. 3. SPANH.
a Γαβαθὼ,] Ita *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* Γαβὼθ *Big.* Γαβαούθ *Samb.* Vide Cl. *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.
b Συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ,] Συνήγοντο *Vat.*
c Κατεφρόνουν τ' αὐτοῦ,] Ita *Vat.* κατεφρόνουν τε quinque *alii.* (abesse posse putat *Coccejus*) καταφρονοῦντες αὐτῷ *Baſ.* & *G.*
d Τὸν Σαοὺλον ἐθεώ.] Τῷ Σαοὺλῳ *Vat.*
e Ἀρχὴν δ' ἀπὸ πάντων] Ἀρχῇ *Vat. Big.* & *Samb.* Initio ejusdem belli *Zonaras*, μὴν δ' μίαν, ὁ *Flavio.*
f Ναάσσου πόλεμ.,] *Al.* Ναασσήν.
g Μετὰ πολλοῦ] Διὸ μὴ *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 1. καὶ μὴ legisse videtur *Epiphan.* Alii quidem sic distinguunt, ἀφῆκεν· μὴ π. κ. μ. σ. δ. ἐ. αὐτοὺς, καὶ τὰς π.
h Υπ' αὐτῷ] Υπ' αὐτῶν *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν. ubi absque causa ὡς πρὸς αὐτὸν *Big.* & *Samb.*
i Τὰς ἀριστερὰς] Τῆς ἀριστερᾶς αὐτῶν *Hen.* & *Busb.* nam qui siniſtra manu objicit clypeum, eo tegit siniſtrum oculum, dextro autem aspicit hostes: qui ergo dextrum iis eruit oculum inutiles bello facit. *Theodoret.* Tom. 1. p. 242.
k Αχρηστος παντελῶν εἶεν.] Ita *Big. Samb.* & *Biblia Vaticana.* Ιαβὶς *Baſ. G.* & *Biblia Complutina.*
l Γαλαδηνοὺς] Γαλαδίτας Regio lib. v. sup. c. VII. §. 11. SPANH.
m Ιαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη,] Ιαβὶς *Zonaras* & *Biblia Alexandrina.*

n Ανα-

πέμπ᾽ πρὸς αὐτὸς πρέσβεις, κελεύων ἢ παραδοῦναι σφᾶς αὐτὸς ὀπὶ τῷ τὸς δεξιὸς αὐτῶν ὀφθαλμὸς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκῆσαι ἠπειλῆ κ᾽ τὰς πόλεις αὐτῶν [n] ἀναιρήσειν· τὴν δ᾽ αἵρεσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βραχύ τι ἓ σώματος ἀποτιμᾶν [o] θέλωσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δ᾽ Γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες πρὸς ὀδέτερον μὲν ἐτόλμησεν ὀδὲν εἰπεῖν, [p] ὅτ᾽ εἰ παραδιδόασιν αὐτὸς, ὅτ᾽ εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχλεῖ δ᾽ ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους παρακαλέσωσι συμμαχεῖν [q] αὐτοῖς. κᾀ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, [r] πολεμῶσιν· εἰ δ᾽ ἄπορα εἴη τὰ παρ᾽ ἐκείνων, παραδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον, ὀπὶ τῷ παθεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ.

β′. Ὁ δὲ Ναάσης, καταφρονήσας ἓ τῶν Γαλαδηνῶν πλήθους, κ᾽ τὸ ἀποκρίτεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχλεῖ, κ᾽ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ὀπιτρέπει. [s] πέμψαντες οὖν ὅλης κ᾽ πάλιν τοῖς Ισραηλίταις διήγγελλον τὰ παρὰ ἓ Ναάσου, κ᾽ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δ᾽ εἰς δάκρυα κ᾽ λύπην ὑπὸ τῆς ἀνοίας τῶν περὶ τὸς Ιαβισηνοὺς πεσόντες, κ᾽ πέρα τούτων ὀδὲν αὐτοῖς ἄλλο πράττειν συνεχώρει τὸ δέος. γνωμένων δὲ τῶν ἀγγέλων [t] κ᾽ ἐν τῇ Σαούλ ἓ βασιλέως πόλει, κ᾽ τὸς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς Ιαβισηνοὺς φεύγοντας, ὁ μὲν λαὸς παυτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαθεν· ὠδύρετο γὰ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ Σαούλος, λαβὼν τῶν περὶ τὴν γεωργίαν [v] παραγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὀπιτυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις· κ᾽ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως κ᾽ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. κᾀ ἐνθένος γνόμενος ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ιαβισηνοὺς, ὑπισχνούμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, κ᾽ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα ἓ νενικηκότας ἤδη ἓ τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ὀπιδείλας [x] ἤδη. ὑπομεῖναι δ᾽ ἐκέλευσέ τινας αὐτῶν, ἡγησομένους τὴν ὁδοῦ.

γ′. Βουλόμενος ἡ φόβῳ ζημίας τὸ λαὸν [y] εἰς τὸ πρὸς Αμμανίτας ὀπισρέψαι πόλεμον, κ᾽ πωλεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑπολεμὼν τῶν αὐτοῦ βοῶν τὲ νεῦρα, [z] παὐτὸ ἀπειλήσειν ἠπείλησε [a] τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ Ιορδάνην ὠπλισμένοι κ᾽ τὴν ὀπιοῦσαν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, κᾀ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ ἓ Σαμυήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ᾽ ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ διὰ βίλαίειαν τὸ [b] κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸ ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλᾶ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὑρίσκει δὲ τὸ ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ιούδα φυλῆς, εἰς [c] ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένης· τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, [d] ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. βαδίζει δὲ τὸ Ιορδάνην, κ᾽ [e] σχοίνων δέκα δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. [f] τεταχὼς δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὀπιπίπτει παντάχόθεν αἰφνιδίως [g] οὐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. κᾀ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν Αμμανιτῶν, κᾀ Ναάσην τὸν βασιλέα. τοῦτο

nisque, ut aut ea conditione deditionem facerent, ut dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se illos obsessurum esse, urbesque eorum funditus eversurum: penesque illos esse eligendi optionem, utrum velint particulam corporis amittere, aut *certe* universi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si semetipsos traderent, neque an bello rem experiri mallent. Sed petierunt sibi dies induciarum septem concedi, ut missis ad tribules suos legatis suppetias ab eis implorarent. Et si quidem auxilio sibi venerint, bellum jungere; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege ut paterentur quicquid ipsi libuerit. *Horiatur Galadenos ad deditionem, dura lege oculos dextros eruendi. c.* 11.

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit, illorumque *sprevit* responsum, simul dat eis inducias, finitque ut quoscunque velint in auxilium evocent. Igitur nunciis statim per omnes Israëlitarum urbes missis ea illis narrabant, quæ *atrociter* minitatus est Naases, & in quas redacti erant angustias. Illi vero, audita Jabisenorum calamitate, ad lachrymas magnumque in mœrorem adducti sunt: timor autem eos omni facto & incœpto prohibebat. Ac cum nuncii in Sauli regis civitatem venissent, & in quibus contigit Jabitenos esse periculis declarassent, populus quidem *iste* similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur: nam *ingentem* excitabant luctum ob cognatorum miseriam. Saulus autem, * ex opere rustico *tum forte* in urbem se recipiens, cives suos offendit lachrymis perfusos; atque percontatus quid iis accidisset, ut in tanta essent perturbatione & mœstitia, ab iis accipit quæ attulerint legati. atque divinitus afflatus Jabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes superaturum, ita ut eos jamjam victores & timore liberatos sol oriens aspiceret. Quosdam autem illorum, in duces itineris, secum manere jussit. *Saulus Galadenis auxilium pollicetur, spondetque iis victoriam. 1 Reg.* c. 11.

3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque ut quam ocyssime convenirent, cum bobus suis † nervos succidisset comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi afforent, nisi die proxima cum armis ad Jordanem præsto adessent, sequuturi ipsum & Samuelem prophetam quocunque *eos* ducerent. Eorum vero, qui sibi cavente à supplicio denunciato ad præfinitum tempus convenerant, multitudinis in urbe Bala facta est recensio: numerumque invenit virorum absque tribu Judæ ad septingenta millia confluxisse: illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus ‡ dein Jordanem, & tota nocte decem schœnorum viam emensus, ante solis quidem ortum pervenit quo destinaverat. Cum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes undique adoritur. ac prælio commisso, & alios quamplurimos perimit, ipsumque regem Naasem. Res ista à Saulo præcla- VI. *Populo gravia comminatus est Saulus, si ipsum sequi detrectârent.*

n Ανασήσειν·] Ανασατώσειν *Vat.*

o Θέλωσιν,] Vel cum *Samb.* ἐθέλωσι. ut mox hac pag. v. 16. θέλωσι *Vat.*

p Οὔτ᾽ εἰ παραδιδόασιν] Οὔτε παραδιδ. ὔτε πολ. *Vat.*

q Αὐτοῖς.] Αὐτοῖς *Samb.* & mox αὐτὰς.

r Πολεμῶσιν·] Πολεμήσωσιν *Busb.* (*Coll. Voss.*) *Hen. Vat.* & *Samb* à manu secunda.

s Πέμψαντες οὖν] Πέμψασιν οὖν, & dein οἰ ἠγγελλον *Vat.*

t Καὶ ἐν τῇ Σαούλ] Illud κ᾽ non agnoscit *Vat.*

v Παραγινόμενος] Ἀφικόμενος *Vat.*

* *Ex opere rustico* tum forte *in urbem se recipiens*,] In *Bibliis S.* qui tum rure boves agens veniebat.

x Ἤδη.] Ἰδὴ *Samb.* & *Big.* absque Atticismo. Est qui malit ἤδη.

y Εἰς τὸ πρὸς Αμμανίτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἐπὶ in *Editis.*

z Ταὐτὸ ἀπειλήσειν] Ita in quinque *MSS.* τοῦτο *Bas.* & *G.* ταῦτα *Epiphan.*

† *Nervos succidisset*,] *S. Literæ* dicunt, *eum par boum cepisse, dissectumque in omnes Israëlitarum fines per nuncios dimisisse, cum edicto ut qui eum sequuti non essent, eorum bubus ita fieret.* Vide *Schotanum* in *Biblioth.* tom. secundo, p. 570.

a Τὺς ἀπαντῶντας,] Τὺς γὰρ ἀπαντῶντας *Big. Samb.* & *Vat.* τὲς ἅπαντας *Epiphan.* non inconcinne.

b Κατεπηγγελμένης ζημίας] Κατηγγελμένης *Vat.*

c Ἑβδομήκοντα] Ita *Codices Græci Latinique omnes*, sane super numeros *Bibliorum S.* quæ versamus. HUDS. 1 Sam. xi. 8. numerus Israëlitarum 300. millia, & è tribu Juda 30. millia. SPANH.

d Ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες.] Ἦσαν εἰς ἑπτὰ μυριάδας *Vat.*

‡ *Dein Jordanem*,] Apud *Vet. Interpr.* habemus ergo. ac si legisset δὴ pro δέ.

e Σχοίνων δέκα] Σχοινίων *Vat.* HUDS. Σχοῖνος mensura viæ, vox Persica teste Athenæo lib. III. p. 122. A. SPANH.

f Τεταχὼς δὲ τὸ] Ita *Samb.* in *cæteris* τεταχῶς.

g Οὐ προσδοκῶσι] Ὡς ὐ προσδ. *Vat.*

Saulus ex re præclare gesta gloriam adeptus est. 1 Reg. c. 11.

clare gesta erat, famaque ejus ingenti cum laude ad omnes Israëlitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. nam & siqui erant qui prius ipsum contempserant, tum mutata sententia illum honore prosequebantur & omnium optimum *esse* existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Jabisenos conservasset, sed & in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat & depopulatur; cumque multum prædæ cepisset, glorioſe in suas sedes reversus est. Populus autem ex voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo successus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem. contra eos vero, qui illum nec res suas tueri nec augere posse dixerant, exclamabant, *rogitantes* ubi nunc sunt isti, pœnas exsolvant; atque alia omnia *adjiciebant convicia* quæ solet populus felicitate sua elatus in eos projicere, qui paulo ante ejus auctores despexerant. Saulus interea studium quidem eorum & benevolentiam erga se collaudabat: verum jurejurando negavit se quenquam à tribulibus eo die conspecturum esse supplicio affectum. quippe absurdum fore *ajebat* ut victoria à Deo data sanguine & cæde eorum fœdaretur, qui ex eadem qua ipsi stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore epulisque diem celebrare.

Regnum Saulo renovatur. 1 Reg. c. 11.

4. Cum vero Samuelus pronunciasset; altera etiam opus esse inauguratione, ut *novis auspiciis* Saulo confirmaretur regnum, omnes sese in urbem Galgala congregant: nam ut in istum locum convenirent, jusserat Samuelus. ac rursum populo inspectante Saulum sacro oleo mungit propheta, iterumque *eum* declarat regem. Atque hoc modo Hebræorum respublica in regni formam commutata est. nam sub Moyse & discipulo ejus Jesu, qui exercitui cum imperio præerat, in optimatium statu permanserunt. Ejus autem posit obitum, annos omnes decem & octo præterea, populus non habuit summum magistratum. Postea vero ad pristinam regiminis formam redierunt, *supremo* rerum omnium judicio ei, qui bello optimus & fortitudine præcellere videretur, permisso. quam ob rem *totum* hoc tempus, quo isto gaudebant statu, Judicum appellarunt.

Samuelus populo ostenditsuam innocentiam. 1 Reg. c. 12.

5. Samuelus autem propheta, cum Hebræos in concionem convocasset, ait, "adjuro vos per maximum Deum, qui fratres bonos, Moysem sane "volo & Aaronem, in hanc lucem misit, & patres vestros ex Ægyptiorum dominatu & *dura* "qua illos premebant servitute eripuit, ut, neque "pudori cedentes, neque ex metu aliquid immi"nuentes, neque ulli affectui obsequentes, dicatis, "ecquid pravi & injusti fecerim, aut quæstûs er"go, aut plus justo habendi cupidine, aut ut gra"tiam cum aliis inirem. Coarguite *me* si cujus vi"tulum aut ovem, aut simile quidpiam acceperim "(cum tamen culpa vacare videatur, si quid in "victum cesserit) aut si alicujus jumentum meos "in usus abripiendo eum contristaverim; in hisce "& similibus *si vel tantillum peccaverim*, dicite, re"ge vestro præsente". Illi vero exclamarunt,

λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαύλῳ [h] τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τὰς Ἑβραίους διῆγλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸ [i] κατεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ὁ γὰρ [k] ἐκήρυσσεν αὐτῷ τὰς Ἰαβισηνὰς στρατιὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν κατασκέπτεται· καὶ πολλὴν λείαν [l] λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστρεψεν. ὁ δὴ λαὸς, ὑφ' ἡδονῆς [m] τῶν Σαύλῳ κατορθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ἐδὲν ὄφελον αὐτὸν ἐσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων· ποῦ νῦν εἰσὶν ἔτοι, καὶ δότωσαν δίκην· καὶ πάντ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις [n] ἠρμένος πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἔναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. Σαῦλος δὲ τούτων μὲν ἠπάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν [o] περὶ αὐτοῦ προθυμίαν· ὤμοσε δὴ [p] μή τινα περιόψεσθαι τῶν ὁμοφύλων [q] ἀναιρούμενον ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι Φύρᾳ καὶ Φόνῳ, τῶν ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς· [r] πρέπειν δὲ μᾶλλον διμενῶς ἀφικνεῖσθαι ἑορτάζειν.

δ'. Σαμουὴλος δὲ φήσαντος [s] καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας Σαύλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρώσαι, συνάγει πάντες εἰς Γάλγαλα πόλιν· [t] ἐκεῖ γὰρ αὐτὸς ἐκέλευσεν ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τὸν Σαοῦλον τῷ ἀγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ Μωϋσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ [v] αὐτοῦ Ἰησοῦ, ὃς τοῦ στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν· μὴ δὲ τῷ [x] ἐκείνου πλούτῳ, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μὴ πάσης δ' εἰς τὴν πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν· τῷ γὰρ πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι γεγενῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ [y] τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέπουσι. καὶ ἀπὸ τούτου [z] χρόνου τοῦτον τῆς πολιτείας, Κελτῶν ἐκάλεσαν.

ε'. Ἐκκλησίαν δὴ Σαμουὴλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν Ἑβραίων, [z] "ἐπόμνυμι, φησὶν, ὑμῖν τὸν μέγιστον Θεὸν, "ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ Μωϋ"σῆν καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πα"τέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς [a] ὑπ' αὐτοῖς "δουλείας· μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους, [b] μήθ' ὑπο"πτήσσοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει παρεκχωρή"σαντας εἰπεῖν, [c] τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδι"κον, ἢ κέρδους ἕνεκα, ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τοῦ "παρὰ [d] ἄλλου. [e] ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον ἢ παρθένον ἢ τοιοῦ"τόν τι προσηκάμην· ἀ παρὰ προφάσεως ἀνεμέσητον δοκεῖ "λαμβάνειν· ἢ ἔστινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ὑποστάσας "χρείαν ἐλύπησα· τούτων ἕν τι κατεῖπεν παρόντων ὑ"μῶν τοῦ βασιλέως". οἱ δὲ ἀνέκραγον, "μηδὲν τούτων "ὑπὸ

h Τὸ ἔργον] Abest τὸ *Big. Hen.* & *Vat.* ibidem ἔργων *Samb.* & mox πρὸς πάντας *Big.*

i Κατιφρόνουν,] Καθαφρονοῦντες *Vat.*

k Ἠρκησεν αὐτῷ] Ἠρκεσεν *Big. Samb.* & *Vat.* alterum tamen correctius & vetustius.

l Λαμπρῶς] Aut λαμπρὰς cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Τῶν Σαύλῳ] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* τῷ Σαύλῳ καθορωμένων.

n Ἠρμένος] Sic *Big.* & *Samb.* ἠρμοσμένος *Baſ. G. Aliique.* ἠρεγμένος legisse videtur *Epiphan.* Ita tamen *Vat.* λέγειν ὄχλος ἐν ὑπεραγίᾳ πρὸς τοὺς ὑπεξιζοντας ἔναγχος.

o Περὶ αὐτοῦ] Περὶ αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

p Μή τινα περιόψεσθαι] Μηδέτινα *Big.* & *Samb.* μηδένα *Vat.*

q Ἀναιρούμενον ἐπ' ἐκείνης] Ἀναιρούμενον ἀπ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑπὸ θε.

r Πρέπειν δὲ μᾶλλον] Πρέπειν δὲ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους εὐφρανθῆναι in quatuor *MSS.*

s Καὶ δευτέρας] Καὶ δευτέρα δεῖν (vel δὴ) χειροτονίαν in aliquibus *MSS.*

t Ἐκεῖ γὰρ αὐτὸς] *Al.* ἐκέλευσεν γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ ἐλθεῖν.

v Αὐτοῦ] Delet *Collatio Voſſ.*

x Ἐκείνου πλούτῳ,] Aut ἐκείνων cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

y Τῶν ὅλων] Τῶν ἄλλων *Vat.*

z Ἐπόμνυμαι,] Ἐπόμνυμι in quinque *MSS.* Atticiſſant hic *Baſ.* & *G.*

a Ὑπ' αὐτοῖς] Ὑπ' αὐτὸς *Vat.*

b Μήθ' ὑποστελλόμενος φόβῳ,] Ita cum *Vat.* in *Aliis* μήτε.

c Τί μοι πέπρακται;] Εἴ τι μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

d Ἄλλου.] Ἀλλὰς *Vat.*

e Ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον] Vel cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἐλέγξαι δὲ εἰ καὶ τοιοῦτον τι προσηκάμην, μόχθον ἢ παρθένον. Favet & *Epiphanii* liber. mox ἢ τινος ὑποζύγιον εἰς τὴν ἐμὴν, in iisdem *MSS.*

"ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι· πρόρρησιν δὲ ὁσίως [f] αὐτὸν καὶ δι-
"καίως καὶ ἔθνους.

ε'. Σαμουήλου δὲ, ταύτης ἐξ ἁπάντων τὴν μαρτυρίας αὐτῷ γιγνομένης, "ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ μη-
"δὲν ἄτοπον [b] ἐφ' ὑμᾶς ἔτι ἐμοὶ δυνατὸν λέγειν, φέρε
"νῦν μὴ παῤῥησίας ἀκούσητε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα.
"ἠσεβήσατε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἀλλὰ μνημο-
"νεύειν δὲ ὑμᾶς προσῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις
"ἐκ τοῦ γένους [h] ἡμῶν ὁ πάππος Ἰάκωβος ἀπὸ λιμοῦ
"εἰς Αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἀπεκτονω-
"μένων, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις. ἤγαγον οἱ
"Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, [i] δυσχερανόντων τὸν πατέρων, χωρὶς
"βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς ῥύσασθαι τὸν ἀνάγκης τὸ πλῆ-
"θος, Μωϋσῆν αὐτοῖς καὶ Ἀαρῶνα [k] πέμψας ἀδελ-
"φούς· οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τόνδε τὸν γῆν, ἣν νῦν ἔ-
"χετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ Θεοῦ, προδεδώ-
"κατε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν δυσέβειαν. ὃ μὲν ἀλλὰ
"καὶ [l] πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένους ἠλευθέρωσε.
"πρῶτον μὲν Ασυρίων καὶ τὸν ἐκείνων ἰσχὺν ὑπερτέ-
"ρους ἀπεργασάμενος· ἔπειθ' Ἀμμανιτῶν κρατῆσαι πα-
"σχόντων [m] καὶ Μωαβιτῶν, καὶ πάλιν Παλαιστί-
"νων. καὶ ταῦτα δὲ βασιλέως ἡγουμένου διεπράξασθε,
"ἀλλ' [n] Ἰεφθοῦ καὶ Γεδεῶνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔσχεν
"ὑμᾶς ἄνοια, [o] φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ
"εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐ-
"πελέξατο. ἵνα μέντοι γε φανερὸν [p] ὑμῖν ποιήσω τὸν Θεὸν
"ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τοῦ βασιλείας ὑμῶν αἱρέ-
"σει, δηλώσει τοῦτ' ὑμῖν [q] τὸν Θεὸν σημασιάσω δι' ση-
"μείων [r] ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέποτε πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐ-
"δεὶς ἐνταῦθα γεγενημένον, ὥρας ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτη-
"σάμενος τὸν Θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν ἐπιγνῶναι". καὶ
ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ Σαμουήλου, [s] βροντὰς
σημήνας τὸ θεῖον καὶ ἀστραπὰς καὶ χαλάζης καταφορὰν
τῶν τοῦ προφήτου πρὸς πάντων ἀληθῆναι· ὡς πεφοβημένους
αὐτοὺς καὶ πρὸς εἰδεᾶς γενομένους [t] ἁμαρτεῖν τε ὁμολογεῖν
καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν
προφήτην ὡς [v] πατέρα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ τὸν Θεὸν αὐτοῖς
ὑμενῆ καταστῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν
πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ [x] παρενόμησαν προσεξηρ-
γάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ προκαλεῖσθαι τὸν Θεὸν συγ-
γνῶναι. πρὸς τούτων αὐτοῖς καὶ πιστόν. σωφρόνιζε μέντοι
δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τὰ πρὸ
τοῦ προφάσεων [y] τὰ ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων·
καὶ τῶν σημείων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως νομοθεσίας,
εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας
ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν,
ἔλεγε, ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην
[z] ἐκ Θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ Σαμουήλου μὲν ταῦτα
τοῖς Ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ
οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ Σαούλῳ τὴν βα-
σιλείαν.

"horum nihil ab eo factum, sed sancte & juste
"genti præfuisse.

6. Samuelus autem, cum de eo universi præ- *Samuelus populi ingratum animum arguit. 1 Reg. c. 12.*
clarum adeo dedissent testimonium, inquit, quo-
"niam id mihi concessistis, vos nihil mali mihi
"adhuc objicere posse, eja agite, nunc animum
"mihi advortite dum vobis paulo liberius dicam,
"vos rege flagitando graviter in Deum deliquisse.
"Oportebat enim vos meminisse, quod cum se-
"ptuaginta solummodo nostri generis hominibus
"avus Jacobus fame coactus in Ægyptum vene-
"rit. Cumque ibi in multas myriadas illorum ex-
"crevisset soboles, eaque ab Ægyptiis in gravem
"& contumeliosam adducta esset servitutem,
"Deus, à patribus *vestris* invocatus, absque rege
"eis auctor erat, ut multitudo ex ista liberaretur
"necessitate, mittendo eis Moysem & Aaronem
"fratres; qui vos in hanc terram eduxerunt, quam
"nunc possidetis. Et tamen post ista à Deo ac-
"cepta beneficia *non semel* prodidistis *veram* pie-
"tatem ac religionem. nihilominus vos in ho-
"stium potestatem redactos in libertatem asseruit.
"Cum primum quidem effecerit, ut superiores
"essetis Assyriorum potentia: deinde vobis dederit
"Ammanitas vincere & Moabitas, postremoque
"Palæstinos. atque hæc *omnia* confecistis, non re-
"giis auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gideonis.
"Quæ igitur vos cepit dementia, ut Dei quidem
"imperium detrectaretis, vosmet vero regi subji-
"ceretis. Sed ego quidem istum creavi regem
"quem ille designavit. At vobis ut manifestum
"fiat, Deum irasci & indignari, quod regium do-
"minatum elegeritis, ita res comparabo ut Deus
"indiciis certissimis hoc ipsum vobis ostendat.
"Quod enim nunquam quisquam vidit in hac
"regione, æstate media tempestatem, hoc ipsum
"cum Deum invocavero faciam ut vos consp-
"ciatis". Ac statim ut hæc ad populum dixerat *Samuelis verbis fidem adstruit Deus miris prodigiis. 1 Reg. c. 12.*
Samuelus, tanta vi tonitruum ac fulgurum &
grandinis prophetæ in omnibus veritati fidem ad-
struit Deus, ut admiratione & timore perculsi
peccasse se cuncti profiterentur & per inscitiam
eò prolapsos esse; atque à propheta contenderent,
ut veluti pater benignus mitisque propitium sibi
redderet Deum, ita ut istud remitteret peccatum,
quo tot alias suas contumelias & delicta cumularant. Ille vero pollicitus est, se Deum ut illa ipsis condonaret rogaturum, simulque exoraturum. Veruntamen eis consilium dedit, ut justi esse studerent & boni: semperque in memoria tenerent calamitates, in quas à virtute desciscendo inciderant; ac præterea signa à Deo edita, legesque à Moyse latas, si illis incolumitatis suæque juxta ac regis felicitatis cupido incesserit. Sin vero ista neglexerint, fore ajebat, ut ipsi una cum rege gravem à Deo plagam acciperent. Et cum Samuelus quidem hæc Hebræis prædixisset, illos domum quemque suam dimisit, regno iterum Saulo confirmato.

f Αὐτὸν δὲ δικαίως] Ita *Big.* & *Samb.* numero meliori. in *Editis*, *Aliisque* καὶ δικαίως αὐτὸν τ. & mox αὐτῷ τὸ μαρτυρίας γενομένης.

g Εθ' ὑμᾶς πρὸς ἐμὲ] Εφ' ὑμᾶς *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ημῶν ὁ πάππος] Ita cum *Samb.* & plerisque *Epiphanii* libris. in *aliis* ὑμῶν.

i Εὐξαμένων] Συνδυξαμένων *Vat.*

k Πέμψας ἀδελφούς] Αποστειλας *Big. Samb.* & *Vat.*

l Πολεμίοις ὑποχειρίους] Pressius *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίους γεγονόσιν

m Καὶ Μωαβιτῶν,] Illa καὶ Μωαβιτῶν non agnoscit *Vet. Interpr.*

n Ιεφθὲ καὶ Γεδεῶνος] Ita ex p. 297. v. 43. Ιεφθαὶ *vulgo.* Ιεφθᾶ *Vat.*

o Φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν,] Φύγειν *Vat.* & mox ὑπὸ βασιλεῖ, & dein ὑπ' δεῖξα.

p Υμῖν ποιήσω] Υμῖν αὐτὸν ποιήσω *Vat.*

q Τὸν Θεὸν σημασιάσω] Illa τὸν Θεὸν desunt *Vat.*

r Εναργῶς.] Forte ὑπαργων. COCC.

s Βροντὰς] Nam licet hic æstate tonitrua & fulmina soleant esse, in Palæstina & Syria hyeme tonat. REL.

t Αμαρτεῖν] Ita in quinque *MSS.* & *Glyca.* ἁμαρτάνειν τι *Vat.* cum *Editis.*

v Πατέρα χρηστὸν] Αὐτοῖς post πατέρα inserunt *Big.* & *Samb.*

x Παρενόμησαν προσεξηργάσαντο.] In *MSS.* παρενόμησαν & παρενόμουσαν. & statim προσεξεργάσασθε.

y Τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς] Τῆς ἀρετῆς non agnoscit *Vat.*

z Εκ Θεοῦ πληγήν.] Εκ Θεοῦ *Vat.*

VII.

CAP. VI.

Ut Palæstini rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellantur.

Palæstini, postquam ferri usum Hebræis ademerant, bellum movent. 1 *Reg. c.* 13.

HIC vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus, cum ex eis duo quidem millia sibi in satellitium sumpsisset, ipse in urbe Bethelis commorabatur: * at reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent, *eum* Gabas mittebat. Ille autem in castro quodam Palæstinorum expugnando occupatur, quod à Galgalis non procul aberat. Nam qui Gabam incolebant Palæstini, debellatis Judæis, & arma ipsis auferebant, & munitissima regionis loca præsidiis tenebant: porro & à ferro gestando, ejusque usu in universum *illos* prohibebant. Atque ob hoc interdictum agricolæ, si quando illis opus esset ut instrumenta sua inspicarent; puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura utuntur, ad Palæstinos crebro euntes illa reficienda curabant. Ut vero de castro eversо audiverunt Palæstini, indignati, & contemptum *Hebræorum* gravem esse injuriam interpretati, Judæis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero sexaginta millia: ac castra metantur apud urbem Machmam. Hæc cum Saulus rex Hebræorum intellexisset, in urbem Galgala descendit; & dimissis per totam regionem præconibus populum libertatis tuendæ ergo ad bellum contra Palæstinos convocat, potentiam eorum *verbis* elevans, eique obtrectans tanquam esset spernenda, & quod nec tantillum dubitarent cum illis prælium committere. Qui vero cum Saulo erant, conspectis Palæstinorum copiis, animis valde consternati erant: ac alii quidem in speluncas & cuniculos sese abdunt; plures vero in terram Transjordanianam fuga dilapsi sunt. illa autem sortis erat Gadis & Rubeli.

Israëlitæ, Saulo frustra eos hortante, Palæstinorum metu diffugiunt. 1 *Reg. c.* 13.

Saulus injussu Dei sacrificat. 1 *Reg. c.* 13.

2. Saulus vero, missis ad prophetam nunciis, *eum* ad se accersit, una cum ipso de bello rebusque *præsentibus* consultaturum. Is vero jussit ut eum illic opperiretur, atque pararet victimas. se enim post septem dies ad ipsum venturum esse, ut die septima sacra faciant, atque ita demum cum hostibus congrediantur. Et quidem dum veniret,

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως στρατευσάμενοι πάλιν ὑπὸ τῶν Ἑβραίων οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

Οὗτος δὲ ὁπλίτας μὲν ἐκ μὲν πλήθους ὡς μὲν τρισχιλίους, [a] τοὺς μὲν δισχιλίους ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν λαβών, αὐτὸς διέτριβεν ἐν πόλει [b] Βεθήλοις· Ἰωνάθῃ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, εἰς [c] Γαβᾶς ἔπεμψεν. [d] ὁ δὲ σκπλιορκεῖ τι φρούριον τῶν Παλαιστίνων ὑπὸρρω [e] Γαλγάλων. οἱ γὰρ ἐν [f] Γαβᾶς Παλαιστῖνοι κατεφρονοῦντες τοὺς Ἰουδαίους, πάντα ὅσα [g] αὐτοὺς ἀφῄρουν, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῶν χώρας τόπους φρουρᾶς [h] κατελαμβάνοντο· καὶ σιδηροφορεῖν, χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ ταύτην τὴν [i] ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ, εἴποτε [k] δέοιτο αὐτοὺς ὑπισκοῦσθαί τι τῶν ἐργαλείων, ἢ [l] ἰωνίου ἢ μαχαίρας ἢ ἄλλο τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες [m] εἰς τοὺς Παλαιστίνας τοῦτ' ἐποίουν. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς Παλαιστίνοις [n] ἡ τῶν Ἑβραίων ἀναίρεσις· [o] ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὑβρίσθαι τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις· [p] ἵππων δὲ ἑξακισχιλίων ἐπήγοντο. καὶ [q] στρατοπεδεύοντας αὐτοὺς [r] πόλει Μαχμᾶ. τοῦτο Σαούλῃ ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς Γάλγαλα καταβαίνει πόλιν, καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν ὑπὲρ τοῦ πόλεμον τὸν [s] πρὸς Παλαιστίνους· τὴν δύναμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν, καὶ διὰ σμικρῶν ὡς οὐκ ἀξιόλογον, οὐδὲ ὅτι φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταφρονήσαντες δὲ τοῦ πλήθους τῶν Παλαιστίνων οἱ περὶ Σαούλην, κατεπλάγησαν· καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τοὺς [t] ὑπονόμους ἐκρύψαν [v] αὐτοὺς, οἱ πλείους δὲ εἰς τὸν [x] πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὕτη δὲ ἦν Γάδα καὶ Ρουβήλ.

Β'. Πέμψας δὲ Σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην, σκάλλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν παρασκευῶν. ὁ δὲ προμένειν αὐτὸν σκέλευσεν αὐτόθι, καὶ παρασκευάζειν θύματα. μεθ' ἡμέρας γὰρ [y] ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἔπειθ' οὕτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ προμένοντος μὲν ὡς ὁ προφήτης

a Τοὺς μὲν δισχιλίους] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τοὺς μὲν δισχιλίους δοὺς ὥστε &c. vocula δοὺς huic loco injecto ex versiculo sequente. Est qui ista, δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, expungi malit.

b Βεθήλοις· Ἰωνάθῃ] Sic volui ex lib. 5 cap. 2. §. 6. in *Editis* & *MSS.* tam Βεθήλῳ quam Βεθήλ habemus. Constat autem è *Libris Sacris* Bethelis tum egisse regem Hebræorum. HUDS. Conf. sup. Cap. 3. §. 2. SPANH.

* *At reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent,*] *Alii sic*, reliquis vero Jonathæ filio suo in corporis custodiam datis, *eos* mittebat Gabas.

c Γαβᾶς ἔπεμψεν.] Ita *Samb.* Γάβους *Basil. G. Aliique.* Γαβάλας *Vat.* Γαβαθὼ juxta *Codd.* quosdam *Epiphanii*, atque ita forsan in suis *Josephi* exemplaribus legerat *Stephanus Byzantius*. Notum verò satis sedem patriam Sauli vocari à Scriptoribus sacris, Γεβὰ, & Γεβαὰ seu Γαβαὰ & Γαβαὼν, necnon Syriaco flexu Γαβαθά. Videsis *Chr. Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 359. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 252. & 253.

d Ὁ δὲ σκπολιορκεῖ] Ὃ ἦν ἐπολιόρκει *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

e Γαλγάλων.] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* 1 *Regum* c. 13. v. 8. scilicet ut intelligamus de Galgalis juxta Machmasam cum *Eusebio*, non Jerichunta ut opinatur *Sebotanus*. Γεθάλων *Basil* & *G.* Γαβάλων *Vat.* Est qui conjicit Γαβάων aut Γαβαών, aut cum *Bosio* Γαβαὼν, vel demum Γαβαλὼν. HUDS. Locus hic non est in Latino, videtur Γάβων legisse. in MS. Γαβάλων. REL. *Gen.* Γεθάλων, forte Γαβάλων. SPANH.

f Γαβᾶς Παλαιστῖνοι] Sic cum *Big.* & *Samb.* Γάβους *Basil.* & *G.* Γαβαῖς juxta *Epiphanium*.

g Αὐτοὺς ἀφῄρουν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque*.

h Κατελαμβάνοντο·] Κατελάμβανον, καὶ τὸ σιδηροφορεῖν καὶ χρῆσθαί τε κ. *Busb.*

i Ἀπόῤῥησιν] Περῤῥήσιν *Vat.*

k Δέοιτο αὐτοὺς] Sive δεήσῃ cum quatuor *MSS.* ibique αὐτοῖς pro αὐτοὺς *Busb.* & *Hen.*

l Ἰωνίου ἢ μαχαίρας] *Al.* ὠῶν, & ὠνίου, dein μάκελλαν, ἢ ἄλλ' ὅτι τῶν in quibusdam *MSS.* HUDS. Ἰωνίου Plutarch. in Romulo p. 25. SPANH.

m Εἰς τοὺς Παλαιστίνους] Πρὸς *Busb.* πρὸς *Vat.*

n Ἡ τῶν Ἑβραίων ἀναίρεσις·] *Al.* τῶν Ἑβραίας & τῶν Ἑβραίου.

o Ἀγανακτήσαντες,] Ἀγανακτήσαντές τε *Samb.*

p Ἵππων δὲ ἑξακισχιλίων] Ἱππων ἑξακισχιλίων *Vat.* ἵππον ἑξακισχιλίων *Samb.*

q Στρατοπεδεύοντας] Στρατοπεδεύσαμένων *Vat.*

r Πόλει Μαχμᾶ.] Lib. XIII. c. 1. §. 6. ἐν Μαχμᾶ πόλει. SPANH.

s Πρὸς Παλαιστίνους·] Πρὸς τοὺς Παλ. *Hen. Busb.* & *Vat.*

t Ὑπονόμους] Ὑπονόμους *cuniculos* Thucyd. Lib. II. p. 149. A. Schol. ὑπόνομοι, κεκρυμμένον ὀρυγμα. Vide Polyæn. Stratag. Conf. inf. §. 2. hujus Cap. SPANH.

v Αὐτοὺς,] Sive αὐτοὺς cum *Epiphanio*, sive ἑαυτοὺς cum *Big. Samb.* & *Vat.* ut & mox v. 34. ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.*

x Πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆς] Nota dimidiam tribum Menasse non censeri habitasse ἐν τῇ πέραν Ἰορδάνου, uti & Peræa dicebatur modo regio Gadis & Rubenis. REL.

y Ἡμέρας ἑπτὰ] Ἡμέρας ἑπτὰ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat. Hen.* & *Zonaras*, ingenio forsan suo, quum nimis metuerant à verbis sequentibus istius sententiæ, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν. Aliter sanctiores Literæ & ipse (ut puto) *Josephus*. HUDS. Id fraudi fuit interpreti, qui ideo τῇ ἑβδόμῃ reddidit Sabbatho, at Josepho μὴ τῷ σαββάτῳ circumcidi infantes scribenti Antiq. 1. 12. liquet idem esse ac *die octavo*. at ἑβδόμη τῶν ἡμερῶν est die septimo; atque ita iisdem vocibus infra utitur Antiq. lib. VII. 7. Sic cap. 10. ejusdem libri τρίτῃ τῶν ἡμερῶν est dies tertius. In Cod. MS. legitur μὴ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ, non ἑπτὰ. REL.

z Τὰς

της ἐπέσταλεν. οὐκ ἔτι μέντοιγε Δαυτηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἐωρα βραδύνοντα μὲν τ προφήτην, αὐτὸν ὄ ὑπὸ τ στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαὸν τε θυμαίνα προσηγαγε. ἐπεὶ δε τὸν Σαμηλην ἥκουσε προσιόντα, ὑπαντησομενος ἐξῆλθεν. ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι, παρακούσαντα ὧν ἐπέσταλεν αὐτος, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν· ἢν δ' βάλησιν γινομένην ὑπ' θεία, [2] τὰς ὐχὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ δ πλήθους προλαβὼν, κακῶς ἱερουργήσε καὶ προπετὴς [a] γόμενος. ἀπολογουμένα δ' δ Σαυλε, καὶ βεβαιοῦναι μὲν τὰς ἡμέρας ὰς ὥρισε λέγονθ, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τ αὐτὸ στρατιωτῶν [b] διὰ φόβον στρατοπεδείας τ ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾶ, καὶ ἀκεῖς [c] τ προς αὐτὸν εἰς Γάλγαλα καταβάσεως, [d] ἐπιχθῆναι προς τὴν θυσίαν. [e] ὑπολαβὼν "ὁ Σαμήλ· "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, εἰ δίκαιος ἦθα "καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ, μήθ' ὧν ὑπετέθη μοι θεὶ τ "προφήτων ὁ Θεὸς [f] ὠλιγώρησας, ταχύτερον ἢ σωφέρε "ρε τοῖς πράγμασι γενομὸς, σοὶ τ' αὐτῷ τάχιστα ἂν βα"σιλεῦσαι χρόνον ἐξεμάθετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις". καὶ Σαμήλ μὲν, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγυμνέμενοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν· Σαὴλ δ' εἰς [g] Γαβαὼν πόλιν, ἔχων ἑξακοσίους [h] μεθ' ἑαυτοῦ μόνον, ἦκε σὺν Ιωνάθῃ τῷ παιδὶ. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας στανιζούσης σιδήρου καὶ τ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἐξ ὧν εἶων οἱ Παλαιστῖνοι τοῦτο εἶναι, [i] καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς τρία μερη τὴν στρατιὰν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ κθ' τοσαύτας ὁδὸς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν Εβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε Σαὴλ δ βασιλέως αὐτῶν καὶ δ παιδος Ιωνάθου, ἀμῦναί τι τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων μὲν μόνον ἕπεσθαι, δ δυναμένων. καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς [k] Αχίας ὑπόγυον ὢν Ηλεὶ δ ἀρχιερέως, ὅτι [l] βυνοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τ γλῶ λελατομένην ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ [m] καθεσήκεσαν. σωτήθεται δ' ὁ Σαούλε παῖς τῷ [n] ὁπλοφόρῳ, κρύφα [o] προσθέντων αὐτῶν εἰς τ τ πολεμίων παρεμβολὴν σκάμμειν, καὶ ταραχὴν ἐμποιῆσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δ' ὁπλοφόρε προθύμως [p] ἐφέπεσθαι φήσαντ ὅπου ποτ' ἂν [q] ἡγηται, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὸν δ νεανίσκον ἀνεβίβασεν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βυνοῦ, προς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἐν δ' [r] τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον [s] ὂν τὴν κρημνῷ, τρισὶν ἄκραις, εἰς λεπτὸν ἀπηκονημέναις μήκ, πέτρας ἐν κύκλῳ [t] περιεφανούσης, ὡσπερ προβόλοις τὰς ὁπλιτικὰς ἀπομαχόμενον. ἔνθεν σωέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσ περιεῖναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ [v] πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς σὺν ἦσαν εἰς τὴν παρεμβολὴν, [x] ὁ Ιωνάθης παρεθάρρυνε

exſpectat, quemadmodum præceperat propheta. Attamen non uſquequaque mandato ejus obſequitur: ſed ut cunctari quidem prophetam animadvertit, ſeque à militibus deſeri, ſumptis hoſtiis ipſe eas aræ admovebat. Cum vero Samuelum adeſſe audiviſſet, ei obviam progreſſus eſt. At ille, non recte eum feciſſe, dicebat, iis quæ ipſe imperaverat non obtemperando, neque adventum ejus præſtolando: quo ex Dei voluntate conſtituto, inauſpicato auſuque temerario ſacris operatus fuerit, quod preces & victimas pro populo offerre jam occuparit. Saulo autem ſemet ei excuſante, ac dicente ſe per tot dies quot præfiniverat moratum eſſe: ex neceſſitate vero, & militum ſuorum diſceſſu propter metum hoſtilis apud Machmam exercitûs, auditoque quod *mox* ad eum in Galgala deſcenderent, ad ſacra facienda impulſum ſſe. Tum Samuelus, "ſed tu, inquit, ſi juſtus fuiſſes & "mihi paruiſſes, neque ea quæ de præſentibus mi- "hi ſuggeſſit Deus contempſiſſes, plus quam rebus "expediret feſtinando, contigiſſet ut & tu longo "tempore regnares, tuique ſimiliter poſteri". Et quidem Samuelus, moleſte ferens quæ facta fuerant, domum diſceſſit: Saulus vero, ſexcentos tantum milites ſecum habens, cum Jonatha filio in urbem Gabaon venit. At pluribus ex iis arma deerant, quod ea regio nec ferrum ſuppeditarit, nec qui arma fabricare poterant. nam quo minus hæc eſſent Palæſtini prohibebant, ſicut & paulo ante declaravimus. Porro Palæſtini cum exercitum in tria agmina diviſiſſent, & per totidem vias irruptionem facerent, Hebræorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex & filius *ejus* Jonathas inſpectarent, & terram (quod cum illis ſexaginta ſolummodo eſſent) defendere non valerent. Dum autem Saulus & filius ejus, & Achias pontifex ex poſteris Eli pontificis, ſuper colle excelſo ſederent, & terram devaſtatam conſpicerent, graviter animis angebantur. Filius vero Sauli conſtituit cum armigero *ſuo*, ut clam digreſſi in caſtra hoſtium excurrerent, eoſque in tumultum & trepidationem concitarent. Cumque armiger promiſiſſet, ſe illum quocunque duxerit ſecuturum, etiamſi mortis periculum eſſet aditurus: aſſumpto ſibi in adjutorem juvene, deſcenſuque de colliculo facto, ad hoſtes contendebat. *Erant autem caſtra eorum in loco prærupto ſita, tribus prominentiis, ita acuminatis ut exigue admodum paterent, ſcopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Unde contingebat ut negligentius cuſtodirentur caſtra, quod locorum natura undique tuta fuerint, & exiſtimarint *omnes* nullo modo fieri poſſe ut quis ad *prominentias* iſtas accederet, multoque magis ut eas aſcenderet. Cum igitur ad caſtra veniſſent, armigerum bono ani-

Samuelus Saulo minatur regni amiſſionem. 1 Reg. c. 13.

Jonathas audaci conſilio, ſolo armigero ſuo comite, præſidium Palæſtinorum adoritur, caditque. 1 Reg. c. 14.

x Τὰς ὐχὰς] Πρὸς τὰς ὐχὰς Big. (Coll. Voſſ.) Samb. & Vat. dein, προσλαβόσι, κακῶς ἱερουργήσας Big. (Coll. Voſſ.) & Samb. προσλαβόσι κακῶς ἱερουργήσει Vat.

a Γινόμθ.] Ita Samb. Hen. & Busb. γινόμθ in Editis, Aliiſque.

b Διὰ φόβον στρατοπεδείας] Διὰ φόβον, στρατοπεδίας ὄ Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.

c Τῆς πρὸς αὐτὸν] Τῆς ἐπ' αὐτὸν (Coll. Voſſ.) Vat.

d Επιχθῆναι] Ita ex quatuor *MSS.* (Cocceius) in *Editis*, Aliiſque miſere ἐπιχθῆναι aut ἐπαχθῆναι.

e Υπολαβὼν ὁ Σαμήλ·] Υπολαβὼν ὄ ὁ Σ. Samb.

f Ωλιγώρησας,] Ita Samb. & Busb. Vitioſe in *ceteris* ὀλιγώρησας. mox σοὶ τε πλείς ὢν βασιλεῦσαι χρόν ἐξεμάθε Busb. & Hen.

g Γαβαὼν πόλιν,] Γαβαὰ πόλιν. Vat. Γαβλωὼν πόλιν Hen. & Busb. cum *nummo veteri*. Γαβαώτολιν Steph. Byzant. ad quem vide *Berkelium*. Forſan tamen Γαβαὰν aut Γαβέν. HUDS. Lib. VII. c. 1. §. 3. ὐ Γαβαὼ (Gen. Γαβαὼ) τολή. SPANH. Geba appellatur 1 Sam. 13. 16. Confunduntur aliquando Geba, Gibea, Gibeon, quæ diſtincte גבע, גבעה, גבעון ſcribuntur. REL.

h Μεθ' ἑαυτοῦ μόνον,] Μεθ' ἑαυτὸ, μόν ἦκε in aliquot *MSS.*

i Καθὰ καὶ μικρὸν] Vel καθὼς cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* *Vat.*

k Αχίας] Conf. §. 4. huj. Cap. SPANH.

l Βυνοῦ ὑψηλοῦ,] Γᾶ βουῖτ. Æſchyl. Suppl. v. 783. SPANH.

m Καθεσήκεσαν] Καθεστήκεσαν *Vat.*

n Οπλοφόρῳ,] Armigerum *Vulg.* 1 Sam. XIV. 1. LXX. αἴροντα τὰ σκεύη, & ita Hebr. SPANH.

o Προσθέντων] Ita ex *Big. Samb. Gall. Vat* & *Epiphanio.* in *Editis* προσθέντ αὐτῷ & dein ἐμβαλεῖν.

p Εφέπεσθ] Sic ex *iisdem Codd* in *Editis* ἕπεσθ.

q Ηγῆ,] Ηγεῖται *Big.* & *Samb.* & mox ὅπ. at ἡγῆται *Baſ.* & *Vat.*

* *Erant autem caſtra eorum in loco prærupto ſita,*] Erant igitur hoſtium caſtra ſuper ſcopulum habentem ſubtiliſſimam longitudinem, tribus verticibus acutiſſimis prominentem, ſcopulis per circuitum euntibus, & quaſi propugnaculis invaſiones pugnantium prohibentibus, *Epiphan.* Ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium, *Gelen.* Caſtra autem hoſtium ſita erant in præcipitio, tribus verticibus, deſinentibus in exiguam patentiam, ſaxo in circuitu cingente, tanquam propugnaculis aggreſſus arcentia, *Schotanus*

r Τὸ τ πολεμίων] Ita ex *MSS.* illud το deerat in *Editis.*

s Επὶ κρημνῷ,] Επὶ κρημνῶ ſoli *Samb.* & *Vat*

t Περιεφανούσης] Sufficeret vel περαιούσης ut in *Big.* & *Samb.*

v Πάντη νομίζειν] Πάντι *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

x Ο Ιωνάθης παρεθάρρυνε τ ὁπλοφόρον,] Ita cum quatuor *MSS.*

Vide 1 Regum, c. 13. v. 8.

animo esse hortabatur Jonathas, ajebatque, hostes adoriamur. Et siquidem, cum nos viderint, ad eos nos ascendere jusserint, hoc ipsum in victoriæ signum *omenque* accipe: sin vero plane tacuerint, quasi nos non vocassent, revertamur. Cum vero propius ad castra hostium accederent, die jam illucescente; tum Palæstini, iis conspectis, inter se dicebant, ex cuniculis & speluncis nos versus prorepunt Hebræi. Deinde Jonatham & armigerum alloquuti sunt, adeste, ad nos ascendite, ut pœnis, prout audacia commeruit, vos afficiamus. Sauli autem filius vocem amplexus, ut victoriam ipsi addicentem, protinus quidem inde digressus est, ubi conspecti erant ab hostibus: loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem *suam* nullis præsidiis custoditam. Atque inde cum sursum non sine magno labore erepsissent, difficultate ex natura loci superata in altum evaserunt ad hostes: eosque sopitos aggressi, *homines* quidem circiter viginti occiderunt. adeo autem eos tumultu & consternatione complerunt, ut nonnulli quidem armis abjectis in fugam se proriperent; plerique vero, suos non internoscentes, quod ex multis constarent gentibus, hostesque esse credentes (non enim putabant duos tantum Hebræos ad ipsos penetrasse) pugnam ineunt. Atque horum quidem alii mutuis cædibus intereunt; alii vero *ab aliis* protrusi ex rupibus dejiciuntur.

Saulus, militibus propere eductis, Palæstinos turbatos fugientesque persequitur, & victoria potitur. 1 Reg. c. 14.

3. Cum autem Sauli speculatores, omnia in Palæstinorum castris tumultu misceri, renunciassent regi; percontatus est Saulus, ecquis è suis ab ipsis discessisset. Audito vero filium *ejus* cum armigero abesse, jubet pontifici ut sumpta veste sacerdotali sibi de futuris vaticinaretur. acceptoque responso, illum victorem fore & hostes viribus superaturum, egreditur in Palæstinos, ac perturbatos & ferrum in seipsos convertentes adoritur. Ad ipsum vero se recipiunt & ii qui ante in cuniculos & speluncas confugerant, simul ac de victoria Sauli audierint. Cumque ad decem millia Hebræi jam crevissent, hostes persequitur per totam regionem passim dispalatos. Verum, sive propter gaudium ex victoria adeo inopinata (nam fieri solet ut vix rationis & consilii compotes sint, quibus tanta obtigerit felicitas) sive per insciti am in grave malum incidit, & rem multorum reprehensioni obnoxiam. Volens enim semet vindicare, meritasque pœnas à Palæstinis repetere, imprecatur Hebræis; ut si quis à cæde hostium desistens cibum capiat, antequam nox superveniens eos ab hostibus occidendis & persequendis depulerit, hic ipse diris devoveatur. Cum vero Saulus hoc pronunciasset, postquam in sylvam quandam sortis Ephraïmiticæ, densam & apibus abundantem, venerant; Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat, quodque populus in eam consensisset, de melle è favo quodam expresso edebat.

τ ὁπλοφόρον, καὶ, πρὸς σάλπιγμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τῆς νίκης ὑπολάμβανε· ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν, ὡς ὁ καλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πολεμίων, ὑποφωνήσης ἤδη τῆς ἡμέρας· ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι τῶν [a] ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων [b] προϊέναι τοὺς Ἑβραίους. καὶ πρὸς Ιωνάθην καὶ τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔφασαν, [c] ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς [d] τιμωρησώμεθα [e] τῶν τετολμημένων ἀξίως. ἀπατασάμενος δὲ τὴν φωνὴν ὁ τοῦ Σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημήνασαν, θαρσύτερα μὲν [f] ἀνεχώρησεν ἐξ ὅπερ ὥρμησαν τόπου τοῖς πολεμίοις· προσαμείψαμενος δὲ τὸν ὀπὶ τὴν πέτραν ἦκεν, ἔρημον ὄσαν τῶν φυλασσόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς παλαιστρείας, ἐκράτησαν τὴν δι' αὐτῆς φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ὀπὶ τοὺς πολεμίους· ὀλίγους δ' αὐτοῖς κοιμωμένους, ἀποκτείνυσι μὲν [g] ὡς εἴκοσι. ταραχῆς δὲ καὶ σκοπλήξεως αὐτοὺς [h] ἐγέμισαν· ὡς πολλοὶ μὲν φυγεῖν τὴν παντοπλίας ἀπορρίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς, διὰ τὸ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους· [i] καὶ γὰρ εἴκαζον ἀναβῶσι πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἑβραίων οὐχὶ τοὺς δύο μόνους· εἰς μάχην ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι· τινὲς δὲ φεύγοντες καὶ τῶν πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο.

γ'. Τῶν δὲ Σαούλου κατασκόπων πεπαρέχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων φεισαμένων τῷ βασιλεῖ, Σαούλου πύθεται, μή τις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν [k] ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα, λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δὲ νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος καὶ τῶν πολεμίων φόνον, ἐπεξέρχει τοῖς Παλαιστίνοις, καὶ πεπαρεγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. [l] προσρέουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ [m] εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ Σαούλου. γνωρισθέντων δὲ ὡς μυρίων ἤδη τῶν Ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν [n] ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶτα δὲ ὑπὸ τῆς ὀπὶ τῇ νίκῃ χαρᾶς ἅτε [o] θαλάττης γινομένης· συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν δι' λογισμὸν τοὺς ἅτας δυτυχήσαντας· εἶθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προσπίπτει, καὶ πολλὴν [p] ἔχον κατέμεμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ [q] αὐτῷ τε τιμωρῆσαι, καὶ δίκην ὀπολαβεῖν θεῶν τῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις· ἵν' εἴ τις ὑποχόμενος φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ὀψὲ νυξ ἐπελθοῦσα τὴν ἀναπαύσεως καὶ τὴν διώξεως αὐτοὺς [r] παύσῃ τῶν πολεμίων, ἅτε ἐπαρᾶται. ὁ δὲ Σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα [s] θρυμῶνα ἐγγύονται βαθὺν καὶ μελισσῶν γέμοντα, τὴν Εφραΐμου κληρουχίας· ὁ δὲ Σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τὴν ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ὑπο-

(& *Coccejo*) articulatius & definite. in *Editis*, *Aliisque* ὁ & τὸν desiderantur. Forsan tamen cum *Vet. Interpr.* legendum, ὡς δὲ ἦκεν εἰς τὸν π. Ιωνάθης, παρεβαίνουσι τὸν ὁπλοφόρον &c.

y Υπολάμβανε.] Υπολαμβάνειν *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ibidem *Hen.* & *Busb.* compendio ὑπολημπτέον, *Zonaraque* verbo alio νομιστέον.

z Υποστρέψωμεν.] Υποστρέψομεν legit *Schotanus* in *Bibl.* Tom. 2. p. 576.

a Υπονόμων] Conf. sup. §. 1. hujus Cap. SPANH.

b Προϊέναι τοὺς Ἑβραίους.] Προστίναι *Vat.* & mox τὸν Ιωνάθην.

c Ανέλθετε πρὸς ἡμᾶς] Ita in sex *MSS.* in *Editis* ἔλθετε.

d Τιμωρησώμεθα] Τιμωρησάμεθα *Vat.*

e Τῶν τετολμημένων ἀξίως.] Illud τῶν ex *MSS.* quod deerat in typis.

f Ανεχώρησεν] Ανεχώρησαν *Samb.*

g Ως εἴκοσι.] Ita in sex *MSS.* & *Zonara.* in *Editis* tamen ὡς desideratur.

h Ενέμισαν·] Aut cum *Big.* & *Samb.* ἐγέμησαν, forma Attica & energetica. τοὺς λοιποὺς ἔπλησαν *Hen.* & *Busb.* ad sensum ipsum.

i Καὶ γὰρ εἴκαζον] Καὶ γὰρ οὐκ εἴκαζον, & dein τῶν Ἑβραίων τοὺς δύο μόνους *Big. Samb.* & *Vat.*

k Οπλοφόρον ἀπεῖναι,] Οπλοφόρου κεχωρισμένον ἀπεῖναι *Vat.*

l Προσρέουσι] Ita *Bas.* & *MSS.* προσφέρουσι *Gen.* προσφεύγουσι *Epiphan.* προσιλίθεντο *Zon.* Quinimo hac causa apud *Hesychium* lege, προσρεῦσι (non προσραύσει) προσβάλλουσι, προσίεχον).

m Εἰς τὰ σπήλαια] Illud *εἰς* non agnoscit *Vat.*

n Εσκορπισμένους] Artemidor. l. 1. c. 58. p. 49. σωάγει τοὺς ἐσκορπισμένους τὸ ὄργανον. congregat dispersos Tuba. Et Joseph. lib. XVI. cap. 1. §. 2. εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόπτιζον τοὺς τοιούτους λόγους. SPANH.

o Παραλόγως γινομένη·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* vel, si malis, παραλόγως γινομένης cum *Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἅτε γινομένης.

p Εχον κατέμεμψιν ἔργον.] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἂν ἔχον τὴν μέμψιν *Bas.* & *G.* pro ἀνέχον καταμεμψιν.

q Αὐτῷ τε τιμωρῆσαι,] Εαυτῷ τε *Samb.* βουλόμενος γὰρ Σαούλου παντελῶς τιμ. legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *volens autem Saulus funditus interimere Palæstinos.*

r Παύσῃ τῶν πολεμίων,] Πτύσῃ *Busb.* & *Hen.* ut & φάγῃ paulo ante. παύσει *Zonaras.* ἀπαύσῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Δρυμῶνα ἐγίνοντο] Δρυμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

t Ἐχθεῶν

ἀποθλίψας τὶ κηρὸν τοῦ μέλιτ☉ ἔφθιε. μεταξὺ ᾗ γνὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπείπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς ἡλίκα δυσμῶν, ἐθνίων μὲν ἐπώτατο. ἔφη ᾗ οὐκ ὀρθῶς πάνυ κωλύσαι τὸν πατέρα· μὴ μείζονι γὰρ ἰσχύι ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον, πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τ[c] ἐχθρῶν καὶ φονεύσαι.

γ. Παλλὰς δ' οὖν καταπίπτουσι μυριάδας τῶν Παλαιστίνων, δείλης ὀψίας ἤδη διῳρπαγὼς ἔρατο τὸν Παλαιστίνων τρέπον· καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες καταφάζουσι, καὶ τῶν[v] ἐν αἵματι κατήθιον. [x] ἀπαγγέλλεται ᾗ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων· ὅτι τὸ πλῆθ☉ εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνῃ θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς, ἐθίον. καὶ ὁ Σαοὺλ☉ κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον· καὶ κηρύσσει θύειν [y] ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα, καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι [z] δαίνυσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο ᾗ πάντων καθ' ὑπερβολὴν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵδρυσιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ Σαοὺλ☉, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν.

δ. Ἄγειν δ' ὡθοῦς ἤδη τὸν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, ἤδη τὸν διῳρπαγὼς τῶν ἐν αὐτῇ, [a] βαλόμεν☉ πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν σταλωθέντων σὺν οἰκετῶν ἕπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ [b] προθύμει προθυμίαν ἐνδεικνυμένοις, καλέσας ὁ βασιλεὺς [c] Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δώσουσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσουσιν ἐπὶ τὸ σταλόπεδον τῶν ἐχθρῶν διαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντ☉ ᾗ τοῦ ἱερέως, μὴ [d] ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· "ἀλλ' ἐ δίκα [e] αἰτίας, εἶπεν ὁ Σαοὺλ☉, πωθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ἐ δίδωσιν "ὁ Θεός· ὃς πότερον [f] αὐτὸς προεμηύσε πάντα, καὶ "[g] μηδ' ἐπερωτῶσιν ἐφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα [h] πρὸς αὐτὸν αἴτιον τ σωτῆρος. "καὶ ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς "Ἰωνάθης ᾗ τὸ ἁμάρτημα τοῦτ' ἐργασάμεν☉, [i] ἀποκτεί"νειν αὐτὸν, καὶ τ Θεὸν οὕτως ἱλάσασθ· ὡς ἂν εἰ καὶ "παρ' ἀλλοτρίᾳ, καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσηκοντ☉, τὴν ὑπὲρ "αὐτοῦ δικὴν ἀπελάμβανον". ᾧ ᾗ πλῆθος τοῦτ' ποιεῖν ἀπειθοῦσαν☉, διῳρῆσθαι πάντας ἵησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστατ ᾗ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρ☉, καὶ κλήρου τ ἁμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτ. καὶ λαγχάνει δοκεῖν [k] αὐτὸς εἶναι Ἰωνάθης. ἐπερωτωμεν☉ ᾗ ὑπὸ τοῦ πατρὸς [l] τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε, καὶ τί [m] περὶ τ βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως [n] αὐτῷ διαπεπραγμένῳ συνέγνωκε· "πάτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, [o] ὅτι δ' ἐχθὲς "ἀγνοῶν τὸν ὅρκον αὐτοῦ καὶ τ ὅρκον, μεταξὺ διώκων "τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου". Σαοὺλ☉ δ' [p] ἀποκτείνειν αὐτὸν ὤμνυσι, καὶ τ ψυχῆσεως καὶ [q] τ φύσεως τῶν φίλτρων προτιμήσας τ ὅρκον. ὁ δ' ἀπαπλήττεται τὸν ἀπλοῦν ᾧ θανάτῳ· θαῤῥήσαντ☉ ᾗ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, "δέ' ἐγώ σε, φησὶν, ἱκετεύω φεί-

Interea autem cognito, patrem diris gravibus interdixisse, ne quisquam ante solis occasum cibum gustaret, ab esu quidem abstinuit. At dicebat haud recte patrem istud vetuisse: nam majore cum vi & alacritate insequentes, si aliquantulum cibo refecti essent, multo plures ex hostibus caperent & ferro perimerent.

Milites vesciuntur carne cum sanguine. 1 Reg. c. 14.

3. Itaque cæsis Palæstinorum multis myriadibus, sub vesperam *demum* ad castra diripienda se convertunt: cumque multum prædæ & pecora *quamplurima* cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem à scribis nunciatur, militum vulgus inter sacrificandum in Deum peccare; quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus jubet saxum ingens in medium advolvi: edicitque turbæ, ut super illud victimas offerrent, & carnibus cum sanguine non vescerentur. illud enim Deo nequaquam gratum esse. Cum autem hoc omnes ex edicto regis præstitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Hæc prima erat ara à Saulo constructa.

Deus consulenti Saulo nihil respondet ob gustatum à Jonatha mel.

4. Volens autem è vestigio *suos* in hostium castra educere, ad ea priusquam illucesceret diripienda, præsertim cum milites *eum* sequi non gravarentur, sed magnam ad jussa ejus exsequenda præ se ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, jussit eum rescire, an permitteret illis Deus, concederetque ad castra hostium profectis, ut omnes in iis repertos occiderent. Cum vero dixisset pontifex, nolle Deum responsum reddere: "at jam "non sine causa, inquit Saulus, sciscitantibus no"bis oracului non edit Deus; qui antea ipse præ"nunciabat omnia, & ne interrogantes quidem "occupabat. sed occultum est aliquod in eum de"lictum nostrum hujusce silentii causa. Equidem "per hunc ipsum juro, me certe, si vel Jonathas "filius meus hujus peccati auctor fuerit, *omnino* "eum interfecturum, atque hac ratione Deum "placaturum; non secus ac si ab alieno, & nulla "mecum necessitudine conjuncto, hanc ob rem "supplicium sumerem". At cum multitudo, ut hoc faceret, exclamasset, illico omnes in unum locum statuit: ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, & sortibus quis in culpa esset scire quærebat. Fitque ut sors Jonatham sontem videri indicaret. Interrogatus autem à patre, quid feciisset, & qua re deliquisset, cujusve in vita agenda maleficii aut impietatis sibi conscius esset; "Pater, in"quiebat, aliud quidem nihil *perpetravit*, nisi quod "hesterno die, dum hostes persequitur, de favo de"gustaverit, exsecrationis ejus atque juramenti i"gnarus". Saulus vero jurat, se, quod generis & naturæ illecebris jusjurandum prætulerit, illum occisurum. Ille vero mortis intentatione nihil terretur: sed cum se in medio constituisset generose & magnanime, "ne ego quidem, inquit, obsecra-

Jonatham jubet Saulus morte affici: sed prohibent milites. 1 Reg. c. 14.

"bo

---

z Ἐχθρῶν καὶ φονεύσαι.] Ἐχθρῶν αὐτῶν *Vat.*

y Ἐν αἵματι] Ἐναιμα *Big.* & *Samb.*

x Ἀπαγγέλλεται] Ἀπήγγελται *Vat.*

y Ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον] Ita (ut mox infra) cum *Samb. Big. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτοὺς *Bas* & *G.*

z Δαίνυσθαι.] Εὐωχεῖσθαι solus *Big.* verbo utpote faciliori.

a Βαλόμεν☉] Ῥαλόμεν☉ & τὸν λαὸν *Hen.* & *Busb.*

b Προθύμει προθυμίαν] Ita *Samb. Gall. Vat.* & *Epiphan.* προθύμει in *Editis.* κελεύσαι *Busb.*

c Ἀχιτωβον τὸν ἀρχιερέα] Ἀχίαβον τὸν ἱερέα κελεύσαι αὐτὸν *Vat.* Achiam volo cum *Seldeno* in lib. de *Succeff. in Pontif.* c. 3. HUDS. Qui Achias sup §. 2 & 1 Sam. xiv. 18. Nomen verò hìc à Gelenio omissum. SPANH

d Ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν.] Ἀποκρίναι τὸν *Vat.*

e Αἰτίας,] Αἰτίας τινὸς *big. Samb.* & *Vat.*

f Αὐτὸς προεμήνυσε] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque*

g Μηδ' ἐπερωτῶσιν] Μηδὲ ἐπερωτήσασι φάναι (forsan pro φθάναι) λέγων *Vat.*

h Πρὸς αὐτὸν αἴτιον] Τῆς δὲ Θεῷ σωτηρίας αἴτιον *Glycas*, qui mox habet εἰς pro ἐξ & ἱλεώσασθαι pro ἱλάσασθαι.

i Ἀποκτείνειν αὐτὸν,] Mallem ἀποκτεῖναι.

k Αὐτὸς] Ὡυτὸς *Samb.* correptione Attica. ὅτ☉ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

l Τί πεποίηκε] Illa τί πεποίηκε καὶ (quæ deerant in *Editis*) repositi ex quatuor *MSS* & *Vet. Interpr.*

m Περὶ τὸν βίον] Περὶ τὸν βίον *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

n Αὐτῷ διαπεπραγμένῳ] Sic cum *Samb.* & *Vat.* qui etiam habet διαπεπραγμένῳ. In *Gen. Aliisque* αὐτὸν.

o Ὅτι δ' ἐχθὲς] Ὅτι ᾗ χθὲς in plerisque *MSS.*

p Ἀποκτείνειν αὐτὸν] Mallem cum *Zonara* ἀποκτεῖναι.

q Τῆς φύσεως] Ita cum *Vet. Interpr.* cui favent *Codd. MSS.* nam φύσεως τὸν φίλτρων ἐτίμησε τὸν ὅρκον habet *Vat.* φύσεως τῶν φιλτέρων ἐτίμησε *Big.* & *Samb.* in *Editis* φύσεως καὶ τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον.

r Ἠδὶ-

"bo te, pater, ut mihi parcas. Dulciſſima mihi "mors eſt; quam & pro tua pietate obire contin- "git, & poſt victoriam *adeò* ſplendidam. Maxima "enim conſolatio eſt, Hebræos relinquere Palæ- "ſtinorum victores". Hiſce indoluit populus univerſus, ejuſque vicem miſeratus eſt: ac juravit, haud laturos ſe ut occidatur Jonathas, victoriæ auctor. Atque ita quidem ipſum à patris exſecratione vindicarunt. illi vero vota Deo faciunt pro juvene, ut ei peccatum remittere dignaretur.

Sauli bella, ejuſque genus. 1 Reg. c. 14.

ζ. Tum Saulus in urbem ſuam reverſus eſt, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit: ac gentes finitimas bello adortus, & Ammanitas & Moabitas & Palæſtinos, Idumæos etiam & Amalecitas, Sobæque regem ſubigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem mares, Jonatham & Jeſum & Melchiſum; filias vero, Merobam & Michalam. At ei dux exercitus erat Abenarus patrui filius. ille vero Nerus vocabatur. Nerus autem & Ciſes, pater Sauli, fratres erant, & Abieli filii. Abundabat autem & Saulus curribus & equitatu: & cum quibuſcunque bellum geſſerit, victor diſcedebat: auctor etiam erat ut Hebræis proſpere res ſuccederent; eoſque ad magnam felicitatem perducebat, aliiſque gentibus potentia ſuperiores reddidit. Quin & juvenes, quoſcunque proceritate & magnitudine præcellere animadvertit, in corporis cuſtodes ſibi adſciſcebat.

"σωθῆναί με πάτερ. [r] ἥδιστον δέ μοι ὁ θάνατον, ὑπὲρ "τε τῆς ἐυσεβείας γινόμενον καὶ ὅτι νίκην λαμπρὰν. "μέγιστον γὰρ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους Πα- "λαιστίνων κεκρατηκότας". ὅτι τοῖς ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν· ὤμοσέ τε μὴ ἀβιώψεσθαι τὸ αἴτιον τῆς νίκης Ἰωνάθην [s] ἀποθανοῦσα. καὶ τὸν μὲν ὕστως ἐξαρπάζουσι τοῦ πατρὸς ἀρᾶς· αὐτοὶ γὰρ ὄχας ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ, ὡς αὐτὸν ἀπολύσῃ τοῦ ἁμαρτήματος.

ε. Καὶ ὁ Σαὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πάλιν ὑπέστρεψε, λαφυρίας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεὺς δὲ ὑπάρχων· καὶ, τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρᾶται [t] τό τε Ἀμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Παλαιστίνης, [v] Ἰδυμαίας, Ἀμαληκίτας τε, καὶ τὴν βασιλέα τῶν [x] Σωβᾶς. ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ, τρεῖς μὲν ἄρρενες, Ἰωνάθης καὶ [y] Ἰεσσῆς καὶ [z] Μέλχισος· θυγατέρες δὲ, [a] Μερόβη καὶ [b] Μιχάλα. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα [c] Ἀβενάρων. Νὴρος δὲ σκεῖνος σκαλεῖρος. Νὴρος δὲ καὶ [d] Κίσης ὁ Σαὺλος πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δὲ [e] Ἀβιήλου. ὧν δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων Σαὺλῳ καὶ ἱππέων. [f] οὓς δ' ἂν [g] πολεμήσῃ, νικήσας ἀπηλλάσσετο· καὶ τοὺς Ἑβραίους [h] εἰς ὑπεραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προήγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν [i] δυναστότατους. τῶν δὲ νέων [k] τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέρουσας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

VIII. CAP. VII.

Saulus cum Amalecitis bella gerit, deque iis victoriam reportat.

Samuelus jubet Saulo, ut Amalecitas adoriretur, eosque cum ſuis omnibus exitio daret. 1 Reg. c. 15.

SAmuelus autem cum ad Saulum veniſſet, à Deo ad ipſum ſe miſſum eſſe dicebat; ut illum commoneret, quod Deus eum *cæteris* omnibus prælatum crearit regem; atque adeo par eſſe ut obtemperet, moremque ei gerat, quoniam ipſe quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipſius eſſet & rerum omnium dominus. Ajebat igitur ſic dixiſſe Deum, "quandoquidem Amale- "citæ Hebræos in deſerto multis affecerint injuriis, cum ex Ægypto egreſſi in eam quam nunc "tenent regionem contenderent, jubeo, ut bello "Amalecitas perſequutus, & victoria potitus, ne- "minem eorum *ſuperſtitem* relinquat; ſed in o- "mnem graſſandum ætatem, incipiendo à mulie- "rum internecione & infantium: atque hujuſmodi "pœnas ab iis pro malis majoribus noſtris illatis "exigendas eſſe. ac ne jumentis quidem aliiſque "pecudibus parcendum, emolumenti ſui gratia & "poſſeſſionis, ſed omnia Deo ſacranda eſſe; atque "Amaleci nomen, ſicuti Moyſes præceperat, pe- "nitus delendum.

ΚΕΦ. ζ'.

Σαούλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

ΣΑμούηλος [l] δὲ προσελθόμενος πρὸς τὸν Σαῦλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ, ὅτι βασιλέα προκείνας αὐτὸν ἀπάντων ὁ Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ὃν πείθεσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ [m] ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, δ' ὢν Θεὸς καὶ τὴν κατ' ἐκείνους καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν Θεὸν, "ἐπὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Ἑβραίους Ἀμαληκῖται διέθηκαν "κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν "νῦν κατάρχουσιν αὐτοὺς ἐστέλλοντο χώραν, [n] κελεύω "πόλεμῳ τιμωρησάμενον τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαν- "τα, [o] μηδὲν αὐτῶν καταλιπεῖν, ἀλλὰ πάσης [p] διελ- "θεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ "νηπίων· καὶ τοιαύτην κατὰ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μήθ' ὑπο- "ζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ "κτῆσιν ἰδίαν, ἅπαντα δὲ [q] ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ· καὶ τὸ "Ἀμαλήκης ὄνομα τῆς Μωϋσέως καταπολεμῆσαι ἐντολῆς "ἐξαλεῖψαι. β'. [r] Ὡμο-

r Ἡδιστον δέ μοι] Sic cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.* ἡδίστος δέ μοι θάνατος, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας *Vat.* ὑπέρ τε τῆς ὁσ. *Baſ.* ὑπό τε τῆς εὐσεβ. *Gen.*

s Ἀποθανοῦσα.] Ita cum quinque *MSS.* ἀποθανόντα *Baſ.* & *G.*

t Τά τε Ἀμμανιτῶν] Sic *MSS.* in *Editis* τὸ Ἀμμ.

v Ἰδυμαίας,] Ἰδυμαίους τε καὶ Ἀμαληκίτας καὶ *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. Verum *Amalecitas* jam præteriit *Vet. Interpr.* Hos tamen commemorat *Zonaras*, Codicis Sacri paulo obſervantior.

x Σωβᾶς.] Ita cum Cl. *Boſio* ex *Bibliis Hebr.* neque multum abludit τὸν Σωβᾶ *Vat.* aut Σωβὰ in LXXII. & *Zonara.* aut demum *Suba* & *Soba* in *Epiphanii* Codicibus. Verum τὸν Ὠβὰς in *Editis*, & τὸν Ὠβᾶς *Samb. Hen.* & *Busb.* articulo defraudante loci nomen.

y Ἰεσσῆς] Ita malim quam Ἰεσσοῦς cum *Editis.* Ἰεσσοὶ *Samb.* Ἰεσσεὶ & Ἰεσσεὶ in LXX.

z Μέλχιτος] Μάλχισος *Vat.* Μαλχισσοὶ & Μελχισὰ in LXX.

a Μερόβη] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Μερόβ.

b Μιχάλα.] Sic volui ex Hebraïco *Michal.* Μεψχόλη *Vat.* Μελχωὶ *Samb.* (Μελχαὰ *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Μιχαὰλ *Baſ.* & *G.* Μελχὸλ LXX.

c Ἀβέναρον.] Eo modo (ut ſupra. cap. 4. §. 3. princip.) cum *Baſ.* & *G.* Rectius forſan (ex Ἀβέννης in LXX.) Ἀβέννηρον cum *Big. Samb. Vat.* & *Hen.* aut Ἀβέιηρον cum *Busb.*

d Κίσης ὁ Σαὺλος πατὴρ,] Sic ex cap. 4. §. 5. Κὶς in *Editis.* Verum varie in *MSS.* Κεῖς, Κῖς, Κῖσος & Κῆσος.

e Ἀβιήλου.] Ita ex Ἀβιὴλ LXX. & *Abiel.* apud *Biblia Hebr.* & *Epiphanium.* Ἀβελὶν aut Ἀβηλὶν tam in *MSS.* quam *Editis Joſephi.*

f Οὓς δ' ἂν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* more *Flavii.* οἷς δ' ἂν in *Editis*, *Aliiſque.* utrumque probum.

g Πολεμήσῃ,] Πολεμήσας νικήσει τοῦτο ποιῶν ἀπηλλάσσετο *Vat.*

h Εἰς ὑπεραγίας] Εἰς ὑπεραγίαν *Hen. Busb.* & *Vat.*

i Δυναστώτατους.] *Al.* δυναστέρους.

k Τοὺς δὴ μεγέθει] Τοὺς ἢ κὲ *Samb.* rotunde.

l Δὲ προσελθόμενος] Δὴ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Ἡγεῖσθαι,] Γίνεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

n Κελεύω πολέμῳ] Κελεύῃ *Vat.*

o Μηδὲν αὐτῶν] Ita cum *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

p Διελθεῖν ἡλικίας,] Vel διεξελθεῖν cum *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Διελθεῖν hic pro διεργάσασθαι &c. alioquin pro διηγήσασθαι Ariſtoph. Eq. p. 325. SPANH.

q Ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ·] Ita ut decuit, in quatuor *MSS.* ἀναθλῶσαι perperam in *Editis*, *Aliiſque.*

r Ὡμο-

β'. [r] Ὁμολογῶ ἢ ποιήσειν Σαῦλος τὰ προσταττόμενα· τῷ δὲ πλεονεκτεῖν τῷ περὶ τὸ Θεῖον οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τῷ περὶ τοὺς Ἀμαληκίτας [s] σφαλὴν λογιζόμενος εἶναι μόνον, [t] ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ ταχὺ ἀναβολῆς ἀ προσήκουσ ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. [v] ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν· καὶ τούτων ἐξαριθμήσας ἐν Γαλγάλοις, διέμισε τὴν Ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς Ἰούδα Φυλῆς ὡσὶ [x] τετρακοσίας μυριάδας. [y] ἦσαν γὰρ ἡ Φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐπὶ τριακοσίαις τρισμυρίοις. Σαῦλος δὲ, ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Ἀμαληκιτῶν [z] χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ἅπτει τῶν χείμαρρον τίθησιν· ὡς μὴ μόνον ἐκ φανερᾶ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν, καὶ κυκλωμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, [a] τρέπεται τοὺς πολεμίους· καὶ διαφθείρας πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον οὕτω κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τὰς πόλεις τῶν Ἀμαληκιτῶν προσέβαλε· καὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις σκολιορκήσας καὶ λαβὼν κατὰ κράτος, ἅπτει σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν· οὐδὲν ὠμὸν δοὺς ἀνθρωπίνης σκληρότερον διαπράσσεσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν, πολεμίους παῖδα ὁρῶν· ἔπειτα [b] προστάγματι Θεοῦ, ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα [c] τῶν ἐχθρῶν Ἀγαγον αἰχμάλωτον. ἦν θαυμάσαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν· οὐκ ἐπὶ τῷ ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἣν νικώμενος ἰδίῳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως τοῖς ὠμοῖς οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῶ. [d] ὁ γὰρ Θεὸς ἅπασι ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. Σαῦλος δὲ, [e] αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὰ ἡγεμόνα τῶν εἰς ἐσχάτους κακῶν ἔσωσε· [f] τῆς μνήμης ὧν ἐπέσχεν ὁ Θεὸς τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος οἰκτίσασθαι ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' οὕτω καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὸ συζυγίων καὶ τὰ βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπαζον, μὴ πρεῖν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τἄλλα δὲ χρήματα καὶ τὰ πλεῖστον ἐξεφόρησαν. εἰ δέ τι μὴ ἀσθενὲς [g] ἄξιον ὦν ὥστε κτήσασθαι, διέφθειρον.

γ'. Νικήσας δὲ Σαῦλος [h] ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ [i] Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε [k] τὸν τῶν πολεμίων, ἀφαλιπὼν τὸ τῶν [l] Σικιμιτῶν ἔθνος. ἦσαν γὰρ ἐν τῇ Μαδιλιτῇ χώρᾳ μέσοι κατῳκισμένοι. πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι [m] συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας Ραγουήλου τοῦ Μωϋσέως πενθεροῦ, σώζειν αἰτίαν [n] ἔχειν.

δ'. Καὶ Σαῦλος μὲν, ὡς μηδενὸς ἀφροντίσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστελε μέλλοντι τοὺς Ἀμαληκίτας σκοπεῖν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ἅπασι ἐκείνοις ἀκριβῶς πε-

2. Et Saulus quidem pollicitus est se jussa exsecuturum: ratus vero suam erga Deum obedientiam non in eo solum spectari, quod exercitum in Palæstinos educeret; præterea promptitudinem & celeritatem, rem nihil differendo, magis etiam ostendit. Imo copias suas omnes colligit: iisque in Galgala recensitis, Israëlitas absque tribu Judæ comperit esse circiter quadringenta millia. nam & tribus ista separatim habuit triginta millia. Saulus autem, facta irruptione in Amalecitarum regionem, multas insidias & cohortes apud fluvium collocat: ut non solum marte aperto eos infestaret; sed ex improviso etiam per vias illos adoriretur, & circumdatos opprimeret. Ac cum acie concurreret cum illis, hostes in fugam vertit: atque ad unum omnes perimit, dum fugientes insequeretur. Posteaquam vero illud incœptum prospere ex Dei prædictione successit, Amalecitarum urbes invadebat: ac cum alias quidem stratagematibus, alias vero suffossionibus cuniculosis, & externis operibus è regione structis, alias autem fame & siti, alias denique modis aliis expugnasset ac vi in potestatem suam redegisset, ad cædem feminarum etiam & puerorum processit; nihil existimans se crudele, aut naturæ humanæ adversum in eo facere. primum quidem, quod hostes erant, in quos id fiebat; dein Dei jussu id exsequebatur, cui non obtemperare periculosum erat. Quin & Agagum hostium regem captivum ducit. cujus pulchritudinem & proceritatem corporis admiratus, dignum qui servaretur judicabat: non jam hoc faciens ex voluntate Dei, sed proprio victus affectu; & misericordiæ, ubi ei non integrum erat sine periculo, intempestive cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum odio habuit, ut jusserit ne infantibus quidem parcere, ad quos miserandos sumus procliviores. Saulus autem eorum regem, Hebræis etiam malorum omnium auctorem servavit; eorum quæ præceperat Deus parum memor, dum majoris faceret hostis pulchritudinem. Et similiter ac ipse peccavit etiam populus. nam & illi jumentis & pecoribus pepercerunt, eáque *sibi* diripuerunt, etiamsi jusserat Deus nequid eorum conservarent: imo & alias res divitiasque exportarunt. Si quid vero possidere vix operæ pretium esset, corruperunt.

Saulus, præcepti divini immemor, capta servari & ferri jubet, interque ea Agagum regem. 1 Reg. c. 15.

3. Cum autem Saulus subegisset universos, quotquot à Pelusio in Ægypto pertingunt usque ad mare Rubrum, terram hostilem *omnem* devastavit, sola Sicimitarum gente intacta. illi enim in Madianiticæ regionis meditullio habitarunt. Hos vero, antequam acie decertaret, nunciis missis admonuit ut secederent, ne calamitatem cum Amalecitis participarent. erat enim cur eos incolumes vellet, propter necessitudinem quæ illis cum Raguelo Moysis socero intercedebat.

Sicimitarum genti parcitur.

4. Et quidem Saulus, ac si nihil eorum neglexerit, quæ ei, bellum contra Amalecitas illaturo, in mandatis dederat propheta, sed quasi omnibus istis

Deus offensus ad Samuelem dicit pœnitere se, quod Saulum regem constituerit. 1 Reg. c. 15.

---

r Ὁμολογῶ ἢ] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliqui* ὁμολογεῖ.

s Σφαλὴν λογιζόμενος] Σφαλείαν *Big.* & *Samb.*

t Ἀλλὰ καὶ] Forte scribendum ἀλλὰ καὶ &c. COCC.

v Ἀθροίζει τε πᾶσαν] Ἀθροίζει ἢ πᾶσαν *Vat.*

x Τετρακοσίας μυριάδας.] Ita etiam LXX. Verum in *Hebr.* & *Vulg.* 200 millia peditum & 10 millia Judæorum. SPANH.

y Ἦσαν γὰρ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἡ ἢ aut ἦσαν φυλὴ &c. *Bas. G. Alique.* Ibidem καθ' αὑτὴν εἶχε τριακοσίας τρισμυρίας *Vet. Interpr.*

z Χώραν,] Vox χώραν deest *Vat.* & commode abesse potest.

a Τρέπεται τοὺς πολεμίους·] Τρέπει *Busb.* & *Hen.* atque mox ἀφανίζει.

b Προστάγματι Θεοῦ] Προστάγματι τοῦ Θεοῦ *Vat.*

c Τῶν ἐχθρῶν] Ita in quinque *MSS.* τὸν ἐχθρὸν *Bas. G.* & *Vat.*

d Ὁ γὰρ Θεὸς] Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς *Vat.*

e Αὐτῶν τὸν βασιλέα,] Αὐτὸν τὸν βασιλέα *Samb.* emphasi quadam. Ἀγαγον τὸν βασιλέα jam olim viderat *Epiphanius.*

f Τῆς μνήμης] Τῆς μνήμης ᾗ ἐπέσχεν *Vat.* & mox ἐπέταξεν pro ἐπέστειλεν *Hen.* & *Busb.* & dein ἐπιτρέψαι in quibusdam *MSS.*

g Ἄξιον δὲ] Ἄξιον δὲ ὥστε μὴ κεκτῆσθαι *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit, *si quid vero dignum possideri non erat.*

h Ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ] LXX. ἀπὸ Εὐιλὰθ ἕως Σὴρ ἐπὶ πρόσωπα Αἰγύπτου & ita in Hebr. SPANH.

i Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε] Πηλούσιον u. Ægypti. vid. lib. X. c. 1. §. 4. & c. 6. §. 1. SPANH.

k Τὸν τῶν πολεμίων,] Scilicet χεφαλὴν sive γῆν. verum τὰ τῶν πολεμίων habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

l Σικιμιτῶν] Kenitæ appellantur 1 Sam. 15. 6. qui Samaritanis שלמאה. an שכמאה legendum est, ut id conveniat cum his Σικιμίταις; REL.

m Συμφορᾶς.] Τῆς συμφορᾶς *Samb.* & *Vat.* disertius.

n Ἔχειν.] Ἔχειν *Vat.*

istis curatis præstitisque ex hostibus victoriam esset adeptus, domum reversus est cum gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Amalecitarum incolumitatem graviter fert, & prædam pecudum à populo abactarum; quod ipso non permittente hæc fecissent. Nam indignum esse existimabat, quod cum hostes quidem, ipso vires largiente, vicissent & superassent, illum tamen * contemptui haberent & negligerent, neque ut regem humanum tractarent. Samuelo igitur prophetæ dicebat, se pœnitere creati regis Sauli, *utpote* qui non curet sua mandata exsequi, sed malit agere quod lubet. His auditis Samuelus vehementer conturbatus est; atque in animum induxit tota nocte Deum comprecari, ut cum Saulo in gratiam rediret, eique non succenseret. At ille, quantumlibet à propheta rogatus, veniam Saulo nequaquam annuit: quod non justum existimarit, *hujusmodi* peccata *alterius* precibus condonare. non enim aliunde magis nascuntur, quam ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis & benignitatis gloriam aucupantur, non animadvertunt se peccandi ansam dare. Cum igitur Deus preces prophetæ non admitteret, & certum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Samuelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo vero conspecto, rex ad eum *protinus* accurrit; & cum eum salutasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit: omnia vero, quæ ille imperaverat, peracta esse. At Samuelus ad hæc subjiciens, dicebat, quî fit igitur, ut vocem pecudum & jumentorum in castris audiam. Ille vero respondit, populum ea in victimas reservasse. veruntamen Amalecitarum gentem universam juxta mandatum Dei funditus excisam esse & deletam: & ne unum quidem superesse, nisi quod regem, quem solum salvum voluit, ad eum captivum adduxerit. de quo quid fieri oporteret, fore ajebat ut secum deliberarent. Tum propheta, non, victimis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis & justis. Hi vero sunt qui illius voluntati & jussis obsequuntur, & qui nihil credunt recte à se fieri, nisi quod Dei jussu fecerint. eum enim contemni *scito*, non quando ei non sacrificatur, sed cum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribuunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas & opimas victimas immolent, & donaria exquisitissima ex auro & argento conflata afferant, ne hæc quidem benigno placatoque animo accipit: sed ab his se avertit, & nequitiæ argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui unum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciaverit ac præceperit, mortemque malunt oppetere, quam ejusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab ipsis requirit. Verum etiamsi rem divinam fecerint, munere licet viliori; pauperem honorem libentius *ab his* accipit quam à quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi graviter irasci: nam contempsisti ac neglexisti mandata ejus. Quamobrem quî potes existi-

Saulum contumaciæ arguit Samuelus, prædicitque fore ut regnum alteri traderetur. 1 *Reg. c.* 15.

φυλαγμένους νενικηκὼς τὰς πολεμίους, οἴκαδε ° πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε, χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις. ὁ δὲ Θεὸς ἀχθεται ᵖ ἐπί τε τῇ δ βασιλέως τ Αμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τ βοσκημάτων ἁρπαγῇ δ ὧλ ἦγες· ἅτε μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ τοῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τ ἐχθρῶν, ὑπείναι τῷ ἰσχυῷ δίδοντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δ καὶ ᵠ θρησκεύεσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μεταμοῦν οὖν ἔλεγε πρὸς τ προφήτην Σαμουήλον ʳ ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς ˢ κελεύει πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλῇ χρώμενον. σφόδρα τούτῳ ἀκούσας ὁ Σαμουήλος ᵗ συνεχύθη· καὶ δι' ὅλης τ νυκτὸς ἐβιάσατο τὸν Θεὸν καταλλαγῆναι τῷ Σαούλῳ, καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμῃ οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν Σαοῦλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ· λαμβάνειν τε οὐκ εἶναι δίκαιον ᵛ ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι θρασυτήσεσιν. ἀ γὰρ ἐξ ἄλλων τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ δ καταμαλακίζεσθαι τὰς ἀδικουμένας. ˣ ἠρωμένους γὰρ δόξαν ἀπειρεκείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτὰς τοῦτο γιγνώσκειν. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ Θεὸς τῇ δ προφήτᾳ δείσαντι, καὶ δῆλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, ἅμα ἡμέρᾳ Σαμουήλος εἰς Γάλγαλα παραγίνεται πρὸς Σαοῦλον. θεασαμένου δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσῆλθε, καὶ ʸ καταπασασάμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, ᾠχαριστῶ, ᶻ δόντι μοι τὰ νικᾶν· ἅπαντα μέντοι πεκελευσμένα ᵃ ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. Σαμουήλος δὲ πρὸς τὰ βοὴν ὑπολαβών, πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοᾶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ τὸν λεὼν πάντα εἰς θυσίας ἀπηρέμησαν τετηρηκέναι. τὸ μέντοιγε τῶν Αμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξηφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν· καὶ βασιλεύεσθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δὲ αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον ᵇ αὐτὸν τὸν βασιλέα. πρὸς ἃ τί δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίας, ἔλεγε, ἥδεσθαι τὰ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ τῇ βουλῇ καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ ᶜ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πραχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅσα ἂν ποιήσωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ, οὐχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ᵈ ἀπειθεῖν δοκῇ. σεβὰς δὲ τῶν οὐχ ὑποπιπτόντων οὐδὲ ἀληθῆ καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ ᵉ θρησκεύοντων θρησκείαν, οὐτ' ἂν πολλὰ ἐπιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται τοῦτ' εὐμενῶς· ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖται. τοῖς δ' ἐν καὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς ἀμνήμης ἔχουσι, καὶ πιθανὰ μᾶλλον ἢ ἀσφαλῶς τι τούτων αἱρουμένοις ἀπιέρπεται· καὶ οὔτε θυσίαν ἀπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ παρὰ θυόντων δὲ, ᶠ κἂν ᾖ λιτὰ, πενίας ἥδιον τῷ τιμῶ ἢ σεβὰς τῶν πλουσιωτάτων δέχεται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· ᵍ καταφρόνησας γὰρ

ο Πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε,] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψεν [ἀνέστρεψε *Busb.*] χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις *Baf. G. Alique.*

p Επί τε τῇ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπὶ τῇ δ *B. Vat.* Simpliciter τῇ τε δ *Bar.* in *Editis, Suida, Aliisque.*

* *Contemptui haberent & negligerent,*] Illum spernerent, & nec tanquam humani regis præceptionibus obedirent, *Epiphan.* Ejus mandata contemni, etiamsi is mortalis aliquis rex fuerit, *Gelen.*

q Πρασυέσθαι,] Sic cum *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* θρησκεύεσθαι *Baf. G. Alique.*

r Επι τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τ Σαοῦλον,] Desunt in *Coll. Big.* & *Voss.*

s Κελεύει] Κελεύσει pro κελεύσῃ *Big.* & *Samb.*

t Συνεχύθη·] Διεχύθη solus *Vat.*

v Αμαρτήματα] Aut cum *Epiphanio, Big. Samb.* & *Vat.* ἁμαρτήμασι χαρίζεσθαι θρασύτησιν. namque alternant istæ phrases, sensu eodem servato.

x Θηρωμένους] Θηρωμένους γὰρ δόξαν *Vat.*

y Καὶ απασασάμενος,] Καὶ καταπασάμενος *Hen.* & *Busb.*

z Δόντι μοι τὰ νικᾶν·] Τῷ δόντι *Vat.* & mox παρ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Υπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voss.* παρ' αὐτοῦ.

b Αὐτὸν τ βασιλέα] Αὐτῶν *Samb.* ut supra p. 329. §. 2. a. f.

c Κατακολουθοῦντες,] Κατακολουθήσαντες *Vat.*

d Απειθεῖν δοκῇ.] Απειθῶν αὐτῷ δοκῇ *Big.* & *Samb.* ἀπειθείας πνεῦμα δοκῇ legisse videtur *Vet. Interpr.*

e Θρησκεύοντων θρησκείαν,] Θρησκεύουσιν αὐτὸν θρησκείαν *Big. Samb.* & *Vat.* θρησκευόντων αὐτῶν θρησκείαν *Gall.*

f Κἂν ᾖ λιτὰ,] Κἂν ᾖ λιτὰ τὰ πενίας, ἥδιον τῷ τιμῶ μᾶλλον ἢ σεβὰς τ πλ. *Big.* & *Samb.* κἂν ᾖ λιτὰ κ τὰ τ πενίας, ἥδιον ἢ τιμιωτάτῳ σεβὰς τ πλ. aut simile quid, olim viderat *Epiphan.*

g Καταφρόνησας] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* κατεφρόνησας γὰρ καταμελήσας in *Editis, Aliisque.*

γὼ καὶ καταμέλησας ὧν ἐπέσχλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν [h] ἂν αὐτὸν προσδλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένην · πλὴν εἰ μὴ [i] νομίζῃς [k] ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύσαι ταῦτα τῷ Θεῷ. προσύκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ προσήκοντος σοι Θεοῦ ταύτην ἠμέλησας. Σαὺλος δὲ αἰσχύνῃ [l] ὁμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν σὺν ἠρνεῖτο. προσδεῖσθαι γὰρ τὰς ἐντολὰς ἔφη τοῦ προφήτου · κατ' μέντοιγε δέος καὶ τὸ ἀπὸ τῶν σκηπτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μήτε ἁπτεσθαι. ἀλλὰ συγγνῶσκε, [m] καὶ πρᾶος ἴσθι · [n] φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν ἁμαρτεῖν. [o] παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ἁπιτελέσαι τῷ Θεῷ. ὁ δὲ, ὡς γὰρ εἶδε τὸν Θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆει [p] πρὸς αὐτόν.

ε'. Σαὺλος δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸν Σαμοῦηλον, [q] ἐλλαμβάνεται τοῦ [r] διπλοΐδος, καὶ βιαίως τὸ ὀλκῆς διὰ τὸ μεθ' ὁρμῆς ἀπεῖναι τὸν Σαμοῦηλον γινομένης, [s] διαῤῥήγνυται τὸ ἱμάτιον. ἧς δὲ προφήτης τὸν βασιλείαν ὕστερος αὐτοῦ διαχισθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι τοιοῦτον ἀγαθὸν καὶ δίκαιον · ἐμμένειν γὰρ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνοις πάθεσι ὄντας, ἐκὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ Σαὺλος ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγνοῆσαι δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι · τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει, ἧς πλήθους ὁρῶντος [t] σὺν αὐτῷ προσκυνούμενον [v] τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. ἐδόθη δὲ τοῦτο Σαμοῦηλος ὑπὲρ, καὶ συνελθὼν [x] προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. ἄγαγε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένῳ πῶς εἴη πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν · ὡς σὺ πολλὰς μητέρας ἐβεφίων ἐπὶ τέκνοις ὠδύρεσθαι καὶ πένθος [y] ἄγειν ἐποίησας, ὕστερος ὠδυνήσῃς ἐπὶ σοὶ τῷ διαφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ κελεύει προσαχθῆναι αὐτὸν ἐν Γαλγάλοις ἀποθανεῖν · καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὰν πόλιν [a] ἀπελλάσεται.

mare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quæ interitui & exitio destinaverat; nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter exspecta, quod te vicissim regno privabit & potestate, qua subnixus & elatus ejus largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem fassus est se male agere; atque peccatum *suum* non negabat. Se enim contra prophetæ mandatum fecisse: attamen ex metu & propter timorem sibi à militibus incussum, illos non prohibuisse à prædæ direptione nec cohibuisse. sed ignosce *mihi*, *inquit*, & mitis esto *benignusque*: se enim cauturum esse, ne deinceps peccet. Prophetam autem obsecrabat ut reverteretur, & *tantisper maneret dum* pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affulserit, in eo erat ut domum abiret.

Peccatum suum agnovit Saulus. 1 Reg. c. 15.

ſ. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium: ac, vi paulo majori adhibita quod properantius discederet, vestimentum discindit. Cumque propheta dixisset, fore ut sic regnum ejus dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum & justum; Deum enim suis de eo stare decretis, quippe quod sententiam mutare & ab ea discedere humanæ fragilitatis sit, non Dei potentiæ. Tum Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quæ facta fuerint infecta reddere non posse; rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, ut secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. Qui cum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit *ad eum propheta*: quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamentationem & luctum excitasti, ita & tu matri tuæ dolorem afferes cum de morte tua inaudiverit. confestimque jubet ut Galgalis moreretur: ipse vero reversus est in urbem Ramatham.

Agagum regem interfecit Samuelus. 1 Reg. c. 15.

ΚΕΦ. η'.

Οτι προσδαίνοντος Σαὺλος τὰς ἐντολὰς ἧς προφήτης, Σαμοῦηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

CAP. VIII.

Quod, cum Saulus contra prophetæ mandata faceret, Samuelus clam alium crearit regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.

ΣΑὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν [b] πεποίηκε κακῶν, ἐχθρὸν αὐτὸν τοῦ Θεὸν καταστησάμενος, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει [c] Γαβᾶ · σημαίνει δὲ βοῦν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα · καὶ μετ' ὀλίγον σὺν ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. Σαμοῦηλος δὲ, λυπουμένῳ αὐτῷ, παύσασθαι μὲν τοῦ φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ Θεός · λαβόντα δὲ τὸ [d] ἅγιον ἔλαιον εἰς [e] Βηθλεέμην ἀπελθεῖν πόλιν πρὸς Ἰεσσαῖον πατέρα Ωβηδ, καὶ χρίσαι τῶν υἱῶν αὐτοῦ [f] ὃν ἂν αὐτὸς ὑπιδείξῃ βασιλέα γησόμενον. ὁ δὲ δύλαβεῖσθαι φήσας, μὴ τέως μαθὼν Σαὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς · ὑποθεμένου δὲ θεοῦ

Saulus autem rex *tum demum* sentiens quæ mala patefaceret, qui effecerat ut Deus sibi inimicus esset, ascendit in regiam Gaba: (quod nomen ex interpretatione collem significat) nec unquam post illam diem in prophetæ conspectum venit. Cum vero Samuelus vicem ejus doleret, ut hanc quidem solicitudinem missam faceret, jussit Deus: sacro vero oleo assumpto in urbem Bethleema concederet ad Jessæum Obedæ filium; & de filiis ejus eum inungeret, quem ipse ei regnaturum esse significarit. Cumque diceret vereri se, ne Saulus si hoc senserit, vel per insidias vel aperta vi perniciem ipsi struaret, promittente Deo facienteque ut

Samuelo jubet Deus ut unum è Jessæi filiis unctum eat. 1 Reg. c. 16.

---

h Αν αὐτὸν προσδλέπειν] Iterum ex *iisdem* reposuimus particulum ἂν, quæ deerat in *Editis*

i Νομίζῃς] Lege νομίζεις. COCC.

k Ομοιον ὀλέθρῳ] Ομοιον ὀλέθρῳ *Big. Samb & Vat.*

l Ωμολόγησε] Vel ὁμολόγει, ut in iisdem *MSS.*

m Καὶ πρᾶος] Καὶ νῦν πρᾶος ἴσθι legerat *Epiphan.*

n Φυλάξεσθαι] Φυλάξεσθαι γὰρ *Big. Samb & Vat.*

o Παρεκάλει] Παρεκαλεῖ δὲ *Busb. & Vat.*

p Πρὸς αὐτόν] Πρὸς ἑαυτὸν *Samb.*

q Ἐλλαμβάνεται] Ἐπιλαμβάνεται (*Coccejus*) *Samb.* à manu secunda. forsan ex *Zonara.*

r Διπλοΐδος,] Idem quod δίπλακος Hom. Od. τ. & Apollon. Rhodius lib. 1. v. 926. & 722 διπλοΐς & Anthol. lib. III. c. XXXIII. Ep. 12. Ita etiam hic LXX. 1 Sam. xv. 27. Conf. cap. XIV. §. 2. infr SPANH.

s Διαχίζεται] Διαχίζεται τὸ ἱμ. *Vat.*

t Σὺν αὐτῷ] Forte κατ' σὺν αὐτῷ COCC

v Τὸν Θεὸν] Ita *Cocc* & *Hudson.* reliqui editi habent τῷ Θεῷ nec video in *MSS.* mutationem, nisi mutaverit lectionem *Hudf.* ex iis quos non nominaverit. HAV.

x Προσκυνεῖ] Προσκυνεῖ τὸν Θεὸν *Vat.*

y Ἄγειν ἐποίησας,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.* & in margine.

z Ραμαθὰν πόλιν] Ita cum *Vet. Interpr.* prout etiam in p. 307. §. 2. princ. Ἀραμαθὼν *Baf.* & *G Aliique.* Ἀραμαθὼ legisse videtur *Epiphan.* HUDS. *Gen.* Ἀραμαθὼν · Ἀραμαθαὶμ LXX. Hebr. הרמתה Ἀραμαθα cap. XI. sequ. §. 5. & cap. XIII. §. 5. SPANH.

a Ἀπελλάσεται.] Ἀπελάσεται *Vat.*

b Πεποίηκε] Ita ex *Big.* (Cocc.) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεποιήθει.

c Γαβᾶ.] Sic cum *Busb.* Γαβᾶ in *ceteris.* Γαβαὰ Σαὺλ *S. Literis.* HUDS. גבעת *locus editus*, גבה *altitudo* Hinc infr. Cap. XII. §. 4. ἐπὶ τὸν βουνὸν ἐν τῷ βασιλείων ἔρχε · Gelenius hic βουνὸν per *Gabam* vertit: *ad Regiam urbem Gabam.* SPANH

d Ἅγιον ἔλαιον εἰς] Ἅγιον ἐν ἐλαίῳ. *Busb.* & *Epiphan.* abs *Historico Divino.*

e Βηθλεέμην ἀπελθεῖν] Ita *Busb.* Βηθλεεμὶν *Baf. G. Aliique.* Βηθλέμην *Samb* mallem sane Βηθλεέμων, ut p. 305. §. 2. princip.

f Ὃν ἂν αὐτὸς] Ὃν αὐτὸς ὑπιδείξῃ σοι *Busb.* & *Hen.*

ut ſalvus *illuc* proficiſceretur, ad urbem prædictam pervenit. Atque cum omnes ſalutabant, ſimulque de adventûs cauſa percontabantur. Dicebat autem, ſe eò veniſſe, ut Deo ſacrificaret. Cum itaque rem divinam feciſſet, Jeſſæum una cum liberis vocat, ut ſacris veſcerentur. Atque filiorum *ejus* natu maximum intuitus bene magnum & pulchrum, ex forma conjecit eximia hunc eſſe eum qui rex futurus eſſet. A Dei autem propoſito aberravit. nam cum ex eo quæſiviſſet, an iſtum oleo inungeret juvenem, quem admiratus fuerat, regnoque dignum judicabat; non eadem, reſpondebat, ſpectare Deum ac homines. at tu quidem ad juvenis formam egregiam reſpiciens, & hunc ſane idoneum exiſtimas qui imperet. ego vero non conſtituo regnum corporis pulchritudini in præmium donare, ſed animi virtuti: atque iſtum requiro qui eo nomine ſit omnibus numeris abſolutus; pietate & juſtitia & fortitudine & obſequio, ex quibus animi conſtat pulchritudo, *inſtructus & exornatus*. Hæc cum Deus dixiſſet, Jeſſæo præcepit Samuelus, ut ejus in conſpectum filios *ſuos* adduceret. Atque ille fecit ut quinque alii ſe iſterent: quorum quidam ætate major Eliabus, ſecundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Nathanaëlus, & quintus vocabatur Raëlus, ſextus vero Aſamus. Propheta autem, cum & hos videret forma nequaquam cedere natu grandiori, Deum interrogavit, quemnam horum in regem deligeret. Datoque reſponſo, neminem *ex hiſce*, ſciſcitatur ex Jeſſæo, ecqui præterea illi eſſent liberi. Cumque is dixiſſet, *unum* reſtare nomine Davidem; at paſtorem agere, pecorumque cuſtodiæ operam dare. jubet iſtum ſtatim evocari: ipſis enim, niſi ille adſit, epulis accumbere non licere. Ubi autem advenit Davides à patre accitus, adoleſcens colore flavus, * vividis oculis, & cætera pulcher. Hic eſt, cum tacite ſecum dixiſſet Samuelus, quem regnare Deo viſum eſt, ipſe quidem diſcumbit; ſibi vero proximum juvenem collocat, ac *deinceps* Jeſſæum & filios *ejus*. Tum ſumpto in conſpectu Davidis oleo, & ipſum eo perfundit, ſubmiſſeque in aurem dicit; & hoc ſigno eſt, quod Deus ipſum in regem elegerit. monebatque ut juſtitiam coleret, præceptiſque ejus obtemperaret: atque ita regnum ei longo tempore permanſurum, ac domum *ejus* ſplendidam fore celebremque; porro Palæſtinos debellaturum eſſe; & cum quibuſcunque gentibus bellum geſſerit, victorem pugnaque ſuperiorem, gloriam, dum viveret, illuſtrem habiturum, poſterisque ſuis, *cum moreretur*, relicturum.

Jeſſæum ad ſacra vocat, filioſque ejus in conſpectum adduci jubet. 1 Regum, c. 16.

Samuelus à Deo monitus Davidem inungit. 1 Reg. c. 16.

2. Et quidem Samuelus, cum hæc *eum* monuiſſet, diſcedit: ſimulque numen relicto Saulo ad Davidem tranſit. Et hic quidem, poſtquam ſpiritus Dei ad ipſum migraverat, vaticinari cœpit: Saulum vero perturbationes quædam pervaſerunt &

Dei ſpiritu afflatur Davides, & Saulum dæmonibus agitatum cithara ad ſanam mentem reducit. 1 Reg. c. 16.

καὶ δόξης ἀσφαλείας ἰδὼν, [g] εἰς τὸν προειρημένον ἦκε πάλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως [h] ἐπηρώτων. ἔλεγε δὴ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ Θεῷ. ποιησας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν Ιεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν [i] πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ὠμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκάσεν ἐκ τῆς ὡμορφίας τοῦτον εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἡμαρτηκὼς δὴ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσῃ τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον, ὃν αὐτὸς ἐπῃνεσε μάλιστα, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον [k] ἔκρινεν· ὁ τὰ αὐτὰ βλέπων ἀνθρώποις, εἶπε, καὶ Θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπεις καὶ νεανίσκῳ, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον καὶ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ σωμάτων εὐμορφίαν ἔπαθλον προτίθεμαι τῆς βασιλείας, [l] ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς· καὶ ζητῶ ὅστις [m] ταύτης ἐστὶ τελέως εὐσεβείας, εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πᾶσι, ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωίζεται κάλλος, κατακεκοσμημένον. ταῦτα φράσαντος καὶ Θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Ιεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεῖξαι Σαμουήλου. ὁ δὲ πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ελίαβος, ὁ δεύτερος Αμιναδάβος, [n] Σάμαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος Ναθαναήλος, καὶ Ραήλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος Ασαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης μηδὲν χείρους τῇ πρεσβυτέρᾳ τῆς μορφῆς, [o] ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν, τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἀδῆνα, πωλαίνειν τὸν Ιεσσαίου, μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι [p] Δαυίδου τοὔνομα· ποιμαίνειν δὲ καὶ τὰ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει· κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὸν δεῖπνον οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς, ἐκείνου μὴ παρόντος. [q] ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πῶς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς δὲ τὰς ὄψεις, καὶ καλὸς ἄλλως· ἔστός ἐστιν, εἰπὼν [r] ἡσυχῇ [s] πρὸς αὐτὸν Σαμούηλος, ὁ βασιλεύειν ἀρέσας τῷ Θεῷ, κατακλίνεται μὲν αὐτός· κατακλίνει δὲ [t] ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον, καὶ τὸν Ιεσσαῖον [v] μετὰ τῶν παίδων. ἔπειτα [x] λαβὼν ὁρῶντος τοῦ Δαυίδου τὸ ἔλαιον, [y] ἀλείφει τε αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ ὠὴ ῥῆμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ', ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤρηται. [z] παρῆν δ' εἶναι δίκαιον, καὶ κατήκοον αὐτῷ τῶν προστεγμάτων· ἵνα γὰρ αὐτῷ προσμένειν τὴν βασιλείαν [a] ἐπὶ πολὺ χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ προϊόντων ἡμέραις, [b] καταῤῥέψειν δὲ καὶ Παλαιστίνους, καὶ οἷς ἂν ἔθνησι πολεμῇ, νικῶντα [c] καὶ προϊόντα τῇ μάχῃ, κλέος ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν.

β'. Καὶ Σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται, πάντα παρανέσας· πρὸς δὲ τὸν Δαυίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, [d] καταλιπὸν Σάουλον. καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, καὶ θείᾳ πνεύματος εἰς αὐτὸν [e] μετοικισαμένης· τὸν Σάουλον δὲ πρόσπεσε [f] πάθη τινὰ καὶ δαιμόνια, [g] πνι-

---

[g] Εἰς τὸν προειρημένον] Ἦλθεν εἰς τὸν πρ. πόλιν *Vat.* ἦκεν εἰς τ. πρ. π. *Big.* & *Samb.*

[h] Ἐπηρώτων.] Aut ἀνεπηρώτων cum *Samb.*

[i] Πρεσβύτατον.] Τὸν πρεσβύτατον υἱὸν Δυ. *Vat.*

[k] Ἔκρινεν·] Κρίνει *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[l] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς·] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀμείλιγ' ἀρετῆς juxta *Epiphan.*

[m] Ταύτης] Forte ταύτῃ COCC.

[n] Σάμαλος ὁ τρίτος] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Σάλαλος *Baſ.* & *G.* errore facillimo. Σαμὰς *Vat.* Σαμὰ LXXII. in *Epiphanii* codd. aliquot *Samael*, & *Samaiel*, in aliis *Samma*, *Samua*, & *Sammaa*.

[o] Ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπερώτησε.

[p] Δαυίδου τοὔνομα·] Ita cum quatuor *MSS.* Δαεὶδου *Baſ. G.* & *Vat.*

[q] Ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης] Ὡς δ' ἦλθεν *Vat.*

* *Vividis oculis, & cætera pulcher.*] Μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν *Zonaras.* Pulcher aſpectu, *Epiphan.* Martium quiddam tuens, *Gelen.*

[r] Ἡσυχῇ] Ita cum *Samb.* juxta *Chæroboſcum.* ἡσυχῆ *Aliis.*

[s] Πρὸς αὐτὸν Σαμούηλος,] Forſan leges πρὸς αὐτὸν. vereor enim ut patri dixerit Samuelus, filium regem fore. *Boſius.* Imo ita intelliges πρὸς αὐτόν. Diſerte πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

[t] Ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον,] Ὑφ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.* mente eadem.

[v] Μετὰ τῶν παίδων.] Μετὰ τῶν παίδων *Samb.* μετὰ τῶν παίδων *Busb.* & *Hen.* μετὰ λοιπῶν παίδων juxta *Epiphanium.*

[x] Λαβὼν ὁρῶντος] Καταλαβὼν *Vat.*

[y] Ἀλείφει τε] Ex *MSS.* editi ἀλήφεται.

[z] Παρῆν δ'] Παρῆν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

[a] Ἐπὶ πολὺ χρόνον,] *Coll. Voſſ.* εἰς π. χ.

[b] Καταῤῥέψειν δὲ] Καταῤῥέψαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Καὶ προϊόντα] Sic quidem volui cum Codicibus *Bigotii* (*Coll. Voſſ. Coccejo*) & *Sambuci.* νικῶντα καὶ προϊόντα (forſan pro προϊόντα) τῷ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδ. *Baſ.* & *G.* καὶ προϊόντα τῇ μάχῃ κλέος ἀοίδ. *Vat.*

[d] Καταλιπὸν Σάουλον.] Decore καταλιπὼν Σάουλον *Busb.* & *Hen.* pariterque καταλιπὼν τὸν Σάουλον *Big.* & *Samb.* eo caſu πνεῦμα τοῦ θεοῦ &c. *Zonaræ.* καταλιπὸν τὸν Σάουλον *Vat.*

[e] Μετοικισαμένης·] Μετοικήσαντος τὸν Σάουλον τοῦ προϊόντος *Busb.* & *Hen.*

[f] Πάθη τινὰ] Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* πάθη δεινὰ *Baſ. G.* & *Vat.*

ε πνιγμὸς αὐτῷ καὶ [h] στραγγάλας ἐπιφέρουσα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλο μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν· εἰ δέ τις ἐστὶν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ [i] κινύρᾳ, τῶν σκέλδωνα ζητησάντας, [k] ὁπότ' ἂν αὐτῷ παρόσοι τὰ δαιμόνια καὶ παράστοι, ποιεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς [m] σάντα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. [n] ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητῆσαι παρεσκεύαζε τοιοῦτον ἄνθρωπον. φησαντος δέ τινος [o] αὐτῷ τῶν παρόντων, ὡς [p] Βηθλεέμη πόλει τρέφεσθαι Ιεσσαίου μέν υἱόν, [q] ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, δύσειπῆ δὲ καὶ καλόν, [r] τάτε ἄλλα [s] πολλῆς ἀγαθῆς ἄξιον, [t] καὶ [v] ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἄκρον· πέμψας πρὸς τὸν Ιεσσαῖον, σκέλδωνα ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην, τὸν ποιμνίων ἀποσπάσαντα, βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν, ὡς τὴν εὐμορφίας καὶ ἀνδρείας ἀκούσας τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ Ιεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δῶρα κομίσαι τῷ Σαούλῳ. [x] ἐλθόντος δὲ, ἥσθη· καὶ ποιησάμενος ὁπλοφόρον, διὰ πάσης [y] εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ ὡς τὸν [z] ἀπὸ τῶν δαιμόνων παρεχλῶ, ὁπότε αὐτῷ τύπτοι ἐπιστῆναι, μόνος ἰατρὸς ἦν, [a] λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ [b] κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν Σαούλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα δι' παιδὸς Ιεσσαῖον, ἐᾶσαι [c] παρ' αὐτοῦ τὸν Δαυίδην κελεύων· ἥδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. [d] τὸν δὲ οὐκ ἀντειπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

spiritus malefici, qui suffocationes illi & strangulationes creabant. ita ut medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent; si quis vero esset excantandi peritus & cithara psallendi, jusserunt, ut illo quæsito, quoticscunque ad eum mali accederent genii turbarentque, curæ illis esset, ut ad caput ejus adstans psalleret & hymnos recitaret. Ille autem rem non distulit, sed *suis* mandavit ut de hujusmodi homine sibi providerent. Cumque unus qui aderat *forte* diceret, in urbe Bethleemis se vidisse Jessæi quidem filium, adhuc vero ætate admodum juvenem, speciosum & pulchrum, cæteraque magni faciendum, psallere scientem & hymnos canere, studiisque bellicis exercitatissimum; missis ad Jessæum nunciis, jussit ut Davidem à gregibus abductum ad se mitteret; velle enim ipsum videre, quod multa de forma juvenis egregia & pulchritudine fama acceperit. Jessæus autem filium mittit, datis etiam muneribus quæ ad Saulum apportaret. Cumque veniſſet, *eo* delectatus est *Saulus*; eoque armigero usus, in summo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, & contra perturbationem à dæmonibus illatam, cum hujusmodi quid ei contingeret, solus erat medicus; hymnos recitans & cithara psallens, facienſque ut Saulus sui compos fieret. Mittit igitur ad Jessæum patrem adolescentis, postulans ut Davides apud se maneret: illius enim conspectu & præsentia se mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, concessit ut illum apud se retineret.

Davides apud Saulum in honore habetur. 1 Reg. c. 16.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ὅτι Σαούλ βασιλεύοντος. καὶ ὡς, Γολιαθ ὑπ' μονομαχίᾳ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Δαυίδου, ἡττήθησαν.

Χρόνοις δ' ὕστερον ὀλίγοις οἱ Παλαιστῖνοι [e] πάλιν συνελθόντες, καὶ δυνάμιν [f] ἀθροίσαντες μεγάλην, ἐπιασι τοῖς Ισραηλίταις· καὶ μεταξὺ [h] Σοκχὼθ καὶ [i] Αζηκᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπαράγει δ' αὐτοῖς [k] τὴν στρατιὰν καὶ Σαούλος· καὶ ὅτι τινος ὄρους στρατοπεδευσαμένους, ἀναγκάζει τοὺς Παλαιστίνους τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅτι ὁμοίως δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ Σαούλ στρατοπεδεύσασθαι. [l] διέχησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τῶν [m] ὀρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν [n] τις τῶν ἐκ τοῦ Παλαιστίνων στρατοπέδου, [nn] Γολίαθος ὄνομα, πόλεως μὲν Γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος· ἦν δὲ πηχῶν

CAP. IX.

Ut novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, susceperunt Palæstini: utque, post Goliathum à Davide interfectum, cum clade discesserunt.

CÆterum aliquanto post Palæstini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israëlitis inferunt; atque loco inter Sochum & Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem adversus illos exercitum educit: & cum in monte quodam cum suis consedisset, facit, ut Palæstini castra quidem priora relinquerent, simile vero jugum, è regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab invicem diremit vallis, collibus in quibus consistebant interjecta. Itaque cum quidam è castris Palæstinorum descendisset, nomine Goliathus, & ex urbe Gitta, vir immanis staturæ (erat enim quatuor cubitorum & unius spi-

Palæstini rursus bellum inferunt Israëlitis. 1 Reg. c. 17.

Goliathus ultra sex cubitos longus ad singularem pugnam provocat Isſ-

g Πνιγμὸς αὐτῷ] Πῖγος καὶ σε. *Vat.*

h Στραγγάλας] Lib IX. inf. c. 4. §. 6. στραγγάλη διέθηκε. Στραγγάλη locus supplicii apud Plutarchum in Ag. & Cleomene p. 824. A. Heic verò de morbo Sauli. SPANH.

i Κινύρᾳ,] Κινύρα ὄργανον μουσικὸν Hesych. & LXX. xvi. 16. 1 Sam. ψάλλειν ἐν κινύρᾳ Hebr. בכנור Vulgat. psallere citharâ. vid. Gen. iv. 21. & Cap. inf. xi. §. 3. SPANH.

k Οπόταν] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ὁπότε in *Aliis.*

l Παρόσοι τὰ δαιμόνια] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* παρσοίη *Baſ. G.* & *Vat.* ibique παράστη *Hen.* & *Busb.*

m Στάντα ψάλλειν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἑσάντα. mox ψάλλειν τε *Samb.*

n Ο δ' οὐκ ἐμέλλησεν,] Eo modo *MSS.* Σαὰλ δ' οὐκ ἐμ. *Baſ.* & *G.*

o Αὐτῷ τῶν παρόντων,] Illud αὐτῷ inseruimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Βηθλεέμη πόλει] Ita ut supra p. 332. §. 1. ex *Busb.* (*Coccejo*) *Hen.* & *Vat.* Βηθλεέμῃ in *Editis*, *Aliisque.*

q Ετι δὲ παῖδα] Ετι δὲ καὶ παῖδα *Samb.*

r Τά τε ἄλλα] Ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὰ δὲ ἄλλα in *ceteris.*

s Πολλῆς ἀγαθῆς ἄξιον,] Πολλῆς deest *Big. Samb.* & *Vat.* agnoscit tamen *Vet. Interpr.* cum *Editis*, *Aliisque.*

t Καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Καὶ δὴ καὶ *Big.* & *Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* qui vertit, *nec non.*

v Ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Quales ὑμναῳδοὶ à Græcis dicti, & vulgò pueri seu adolescentes ad id delecti, ut noto ad Callimachum. SPANH.

x Ελθόντος] Ελθόντι δὲ ἥδη soli *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

y Εἶχε τιμῆς.] Hyt *Busb. Hen.* & *Glycas.*

z Απὸ τῶν δαιμόνων] Vel ἀπὸ τῶν δαιμονίων, ut *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

a Λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ,] Quod utrumque præstabant οἱ κιθαρῳδοί, Callim. H. in Apoll. v. 12. μήτε σιωπηλὴν κίθαριν· SPANH.

b Κινύρᾳ] *Al.* κιννύρᾳ.

c Παρ' αὐτοῦ] Παρ' αὐτῷ *Samb.* & *Big.* παρ' αὐτῷ mavult *Coccejus.*

d Τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν] Forte ὁ δ' οὐκ ἴχνι ἀντειπεῖν vel ὁ δ' οὐκ ἀντεῖπε τ. σ. συνεχώρησε δ', vel δὴ κατέχειν. COCC.

e Πάλιν συνελθόντες,] Illud πάλιν è *MSS.*

f Αθροίσαντες μεγάλην,] Συναθροίσαντες *Vat.*

g Επίασι τοῖς Ισραηλίταις·] Εφισῶσι *Vat.*

h Σοκχὼθ καὶ] Σοκχωθ καὶ Αζηκα LXX. Hebr. שוכה ועזקה, vid. Lib. vii. c. 10. §. 1. SPANH.

i Αζηκᾶς καταλαμβανόμενοι] Ita cum *Epiphanio.* congrue satis ad *S. Literas.* Αζηχᾶς, aut Αζήκας in *Editis* & *MSS.*

k Τὴν στρατιὰν καὶ Σαούλος·] Τὴν στρατιὰν ὁ Σαούλος *Vat.*

l Διέχησε δ' ἀπ' ἀλλήλων] Διεχάσθη δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα· μέσος δ' αὐλὼν τῶν ὀρῶν *Vat.*

m Ορῶν] Vulg. ὄρων. mox *Cocc.* ἦταν.

n Τις τῶν ἐκ τοῦ Παλαιστίνων στρατοπέδου,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* τις τῶν Παλαιστίνων στρατοπέδου *Baſ. G. Alique.*

nn Γολιαθος ὄνομα,] Sic *Baſ. G.* forma probabili. Γολιάθης perpetuo *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* modo legitimo. Γολιὰθ *Zon. Cedren.* & *Glyc.* ex *S. Literis.*

spithamæ, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia siclorum pendebat, cuspide vero & ocreis æneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigiosæ membra tegi; hasta erat non leve gestamen dextræ, sed quam & ipse humeris sustinebat; quin & lanceam sexcentorum siclorum habebat; multique eum sequebantur arma *ejus* portantes) jam vero, *inquam*, cum hic Goliathus inter utramque aciem constitisset, ingenti utitur vociferatione, & ad Saulum & Hebræos clamat; "vos "quidem à pugnæ discrimine & periculis libero. "quæ nos adigit necessitas, ut exercituum jactu- "ram acie confligendo faceremus? date è vobis "aliquem, qui mecum descendet in certamen; "* atque de bello finiendo statuetur ex eo qui vi- "cerit: is enim populus alteri serviet, cujus civis "superior fuerit. multo enim melius esse & con- "sultissimum, unius periculo quæ vultis assequi, "quam omnium". Hæc loquutus in castra ad suos revertitur. Die autem proximo iterum egressus eadem verba fecit, ac per quadraginta dies conditionibus prædictis hostes provocare non destitit: adeo ut non mediocri terrore perculsi fuerint Saulus & exercitus. Et instructi quidem prodibant tanquam in aciem, neutri vero ad manus conferendas veniebant.

Valitas. 1 *Reg. c.* 17.

Davides, à patre incastra missus, petit ut sibi liceret cum Goliatho congredi. 1 *Reg. c.* 17.

2. At cum bellum *hoc* inter Hebræos & Palæstinos gereretur, Saulus Davidem ad Jessæum patrem ablegavit, tribus *aliis* ejus filiis contentus, quos in societatem belli & periculorum miserat. Ille vero primum quidem se ad greges rursus & pecus pascendum recipit. at non multo post ad Hebræorum castra venit missus à patre, ut & fratribus commeatum afferret, sciretque quid ageretur. Cum autem rursus *ex acie* egrederetur Goliathus, & *Hebræos* provocaret, *eisque* exprobraret, neminem illorum ea esse fortitudine, ut secum in certamen descendere auderet; Davides, dum colloqueretur cum fratribus de iis quæ ei mandaverat pater, audito ut Palæstinus exercitum probro afficerit & contemptui habuerit, valde indignatus est, & ad fratres suos ajebat; se paratum esse ad hostem singulari certamine excipiendum. Ad hoc Eliabus fratrum natu maximus eum objurgavit, dicendo eum supra quam ætas fert audacem esse, & quid sibi deceret plane nescire: jussitque ut ad greges suos & ad patrem se conferret. Is vero fratrem reveritus *ab eo* digressus est, & apud militum quosdam verbis præ se tulit, quod *ipse* vellet cum * *Palæstino* provocante congredi. Juvenis autem proposito statim ab illis ad Saulum relato, *eum* rex ad se jubet accersi. Ac cum ab eo requireret quidnam dicere vellet, "ne, inquit, animum despon- "deas, nec quid extimescas, ô Rex, ego elatos "hostis spiritus comprimam, simul ac cum ipso "pugnam conseruero, magnumque & procerum

o Τεσσάρων] Sex cubiti legitur in Sacris literis. REL.

p Σίκλων,] Σίκλων ςαθμὸν *Vat.* σίκλων χαλκῶ legerat *Vet. Interpr.* σικλων χαλκῶ καὶ σιδηρῶ LXXII.

q Κνημίδας χαλκέας] Ita ex *Editis* cum minima mutatione vocis κνήμας in κνημίδας, approbantibus *MSS.* in quibus κνημίδας χάλκεας ὁποῖα εἰκὸς ἦν. Tibialia habebat ærea, quæ &c. in *Vet. Interpr.*

r Σκεπάσαι] Ita cum *Cod. Vat.* articulus *ceteris* negligitur. μέρη etiam dixit pro μέλη. De hac historia videsis *Glycam* & *Zonaram.*

s Βάσαγμα] Βασαγὴ, βάρος Hesych. SPANH.

t Λ γρ'.] Ελιγε· μάχης ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπ. *Vat.*

v Ἡμῶν συμπεσεῖσθαι] Ὑμῶν *Big.* & *Samb.*

x Μαχεῖται] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphanio*, vel etiam μάχη. in *Editis* μάχει.

* *Atque de bello finiendo statuetur ex eo qui vicerit:*] Atque totum bellum unius victoria terminabitur, *Epiphan.*

y Τὸ δὲ πολέμου τέλος] Τὸ δὲ πολέμου τῷ νενικηκότι *Vat.*

z Ὧν ἂν ὁ νικήσας γένηται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* articulus ὁ deest *Editis*, *Aliisque.* οἷς ἂν νικήσας *Vat.*

a Πολὺ ἧττον] Forsan melius πολλῷ cum *Big Samb.* & *Epiphanio.*

ο πεντάρων δὲ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τὸ σῶμα ὁς ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἀγοντα πέντε χιλιάδας [p] σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ [q] κνημίδας χαλκέας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς ὅτου τοσοῦτον δόξαι τὸ μέγεθος [r] σκεπάσαι τὰ μέρη, δόρυ δὲ ἦν αὐτῷ καὶ ξίφος [s] βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὤμοις αὐτὸ αἴρων ἐφερεν, εἶχε δὲ καὶ λόγχην ἑξακοσίων σίκλων, εἵποντο δὲ πολλοὶ βασταζοντες τὰ ὅπλα· στὰς τοίνυν ὁ Γολίαθος ἔτος μεταξὺ τῶν τεταγμένων, βοᾷ τε ἀφῆκε μεγάλα, καὶ πρὸς τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς Ἑβραίους [t] λέγει· "μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τὴν γραπτὰν [v] ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε "δή τινα ὅς τις ἐμοὶ [x] μαχεῖται τῶν ὑμετέρων, καὶ βραβεύ- "σεται [y] τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικηκότι· δου- "λεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, [z] ὧν ἂν ὁ νικήσας γέ- "νηται. [a] πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ [b] σωφρονέστερον, ἑνὸς "κινδύνῳ λαβεῖν ὃ [c] βούλεσθε, ἢ πάντων". ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων γραπτόπεδον. [d] τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ὁ διέλειπε προκαλούμενος ὅπλα τοῖς πολεμίοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι [c] αὐτὸν τὸν Σαοῦλον καὶ τὴν γραπτάν. καὶ παρεσκευάσαντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἦρχον δὲ εἰς χεῖρας.

β'. Τῷ δὲ πολέμῳ συνεχομένῳ τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Παλαιστίνοις, [f] ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαυίδην πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, δεχθέντος αὐτοῦ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οὓς ὅπλα συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὅπλα τὰ πρόβατα πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφηγήσατο. μετὰ δὲ πολὺ δὴ ἦρχε[e] πρὸς τὸ γραπτόπεδον τῶν Ἑβραίων πεμφθεὶς [g] ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσων τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνώσων τί πράττουσι. δὲ ὁ Γολιάθης πάλιν ἐλθόντος, καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς εἴη [h] ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς, ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβαίνειν· μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν [i] ὁ Δαυίδης περὶ ὧν ἐπέσταλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν γραπτὸν καὶ κακίζοντος δὲ Παλαιστῖνος, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν, ἑτοίμους ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦθ' ὁ [k] πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῶς δὲ προσήκοντος εἰπὼν· ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ πρόβατα καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταβδελυχθεὶς δὲ τὸν ἀδελφὸν ὑπεχώρησεν· καί πρός τινας τῶν γραπτιωτῶν ἀπελάλησεν, ὅτι ζῆλοι [l] μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δέ τινων τῷ Σαοῦλῳ τὸν δὲ νεανίσκου προαίρεσιν, [m] μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ [n] πυθομένου τί βούλεται καὶ λέγειν, "[o] μὴ "παθεῖν, εἶπεν, ἔτω φρόνημα, μηδὲ βλάβες, ὦ "βασιλεῦ, καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλαζονείαν δὲ πο- "λεμίου, χωρήσας αὐτῷ εἰς μάχης, καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ "με-

b Σωφρονέσαθαι,] Forte σωφρονέστερον. COCC.

c Βούλεσθε, ἢ πάντων] Ita plerique *MSS.* & *Vet. Interpr.* βούλεσθε τὸν πάντων *Bas. Coll.* vero *Big.* & *Voss.* pro ἀπέστειλε habet ἀπέλυσε.

d Τῇ δ' ἐρχομένῃ] Τῇ δ' ἐχομένῃ *Samb.* eodem sensu.

e Αὐτὸν τὸν Σαοῦλον] Αὐτόν τε τὸν Σαοῦλον *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

f Ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε] Articulum supplevimus ex *MSS.*

g Ὑπὸ δὲ πατρὸς,] Παρὰ δὲ πατρὸς *Busb.* & *Hen.* & mox κομίσων τοῖς *Vat.*

h Ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς,] Ἀνδρεῖος αὐτοῖς *Vat.*

i Ὁ Δαυίδης] Ita cum quatuor *MSS.* in *reliquis* deest articulus.

k Πρεσβύτερος] Ita *Bas. G.* Atticorum more πρεσβύταιος *Big. Samb.* & *Vat.* quod præfert *Bosius.*

l Μάχεσθαι] Μαχεσθῆναι *Vat.*

* Palæstino *provocante congredi.*] Verbum istud agnoscit *Vet. Interpr.*

m Μεταπέμπεται] Μεταπέμπει αὐτὸν *Samb. Busb.* & *Epiphan.*

n Πυθομένου τί] Πυθαμένου *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

o Μὴ ταπεινὸν,] Μὴ ταπεινὸν ἔτω τὸ φρόνημα μηδ' βλάβες, εἶπεν, ὦ βασ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

q Γί-

"μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ [p] βαλών. [q] γένοιτο μὲν αὐτὸς ἅτε
"καταγέλαστος, ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα· εἰ μηδὲ
"ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένης καὶ πιστευομένης πα-
"ρατάξει καὶ μάχαις, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκησιτοῦ
"καὶ πατὴν ἔχοντος [r] τὴν ἡλικίαν ἀποθάνοι.

3. Τὸν δὲ Σαοῦλον τὸ μὲν θαρρῦνον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυ-
χίαν θαυμάζοντος, ἀ θαρρούντος δὲ ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν
ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα
πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος· "ταῦτ', εἶπε Δαυίδης,
"ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαρρῶν [s] ὅτι μετ' ἐμοῦ· πε-
"πείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γάρ, [t] ἐ-
"πελθόντα μοι ποτὲ τοῖς ποιμνίοις καὶ ἁρπάσαντα ἄρ-
"νας, διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὴν μὲν ἄρνα ἐκ
"τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός· αὐτὸν δ' ὁρμήσα-
"ντα ἐπ' ἐμὲ τῇ μὲν χειρὶ βασάνους καὶ περισπάσας τῇ γῇ,
"διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ [v] ἄρκτον ἀμυνόμενον [x] διέ-
"φθειρα. νομίζεσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκεῖνος [y] εἴ-
"ναί τι τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὴν ἀλκὴν,
"καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον
"ἐμοὶ ποιήσει.

4. Τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς
ὅμοιον γνώσεσθαι τέλος περὶ τοῦ Θεοῦ Σαοῦλον διέγνω,
ἄπιθι, φησὶ, πρὸς τὴν μάχην. καὶ πρόεισι αὐτῷ τὰ
αὐτὰ ὅπλα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικε-
φαλαίαν ἁρμόσας, [z] ἐξεπέμπετο. ὁ δὲ Δαυίδης, βαρυ-
νόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων· οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ πρὸς ἐμε-
μαθηκὼς φέρειν ὅπλα· "ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὦ βασι-
"λεῦ, σοὶ ἔστω κόσμος σοῦ [a] καὶ βασιλεύειν δυναμένῃ,
"συγχώρησον δὲ ὡς δύλῳ σε καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μα-
"χεδῆναι". τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα· καὶ τὴν βακτη-
ρίαν αἴρεται, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βα-
λὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν
τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ἤει τὸν Γολίαθον ἐπορεύετο. κα-
ταφρονεῖ δ' ἅτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον· καὶ
προσεσκώψεν, ὡς ἐκ [b] ὅσου πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νε-
νόμιστο [c] τοῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς ἡ κυνὸς
ἀπελαυνόμεν καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώ-
που κυνὸς εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' ἐκ τοιούτου, ἀλλὰ καὶ χεί-
ρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. κινεῖ δὲ πρὸς ὀρ-
γὴν τὸν [d] Γολίαθον· καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τοῦ [e] προ-
γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ
τοῖς ὀρνέοις καὶ τοῖς μετεώροις [f] διασπάσασθαι. ἀμεί-
βεται δ' αὐτὸν ὁ Δαυίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι [g] ἐν ῥομ-
φαίᾳ, καὶ ἐν δόρατι, καὶ ἐν θώραξι· ἐγὼ δὲ χωρῶν
ἐπὶ σε, τὸν Θεὸν ὡπλισμένος, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν
φαλαγγα χερσὶ τὰς ἡμετέραις διολέσει. καρχαρίσω μὲν γάρ
σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ προ-
βαλῶ· μαθήσονται δὲ πάντες, ὅτι προέχειν Ἑβραίων τὸ
θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς [h] τούτου ἐστὶ τὸ κηδόμε-
νον. ἡ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δυνάμις ἀνωφελὴς, Θεοῦ
μὴ παρόντος. ὁ δὲ Παλαιστῖνος ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων
εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος, βαδίζει ἐπὶ τὸν
Δαυίδην προκόπτων· καταφρονῶν, καὶ πεποιθὼς
γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳδίως ἀναιρή-
σειν.

"mihimet subjecero. Sic quidem iste ab omnibus
"irridebitur, tuus vero exercitus gloriam conse-
"quetur: si non à viro ad bellum idoneo aut acici
"instruendæ ducendæque perito, sed ab illo qui
"puer esse videatur, eaque revera sit ætate, occi-
"di contigerit.

3. Cum autem Saulus illius quidem animum intrepidum alacremque miraretur, ei vero propter ætatem non confideret, sed ex ea imbecilliorem esse diceret quam ut cum viro pugnæ sciente congrederetur, "hæc, ajebat Davides, polliceor, Deo
"fidens quod mecum erit: ejus enim expertus
"sum auxilium. Nam leonem, cum greges meos
"aliquando adortus esset & agnum abripuisset,
"persequutus apprehendi; & feræ quidem de fau-
"cibus agnum extorsi, ipsam vero, cum in me in-
"surrexisset, cauda sublatam ac in humum adfli-
"ctam occidi. * quin & idem plane feci, dum ur-
"sum ulciscor. Itaque & hostis ille aliquid ex ea-
"rum *ferarum* numero esse existimetur, multa in
"exercitum probra jaciens, & in Deum nostrum
"convicia effundens, qui ipsum *viribus ferocientem*
"mihimet subjiciet. *Deo fidens Saulo pollicetur se victorem fore.*

4. Tum Saulus Deum precatus, ut juveni omnia ex animi ejus prompti strenuique sententia succederent, abi, inquit, ad pugnam. Et cum galeam illi suam imposuisset, & *suo eum* accinxisset gladio, loricaque induisset, dimittebat *eum*. Davides autem armis gravatus (non enim erat *ad rem militarem* exercitatus, neque arma ferre didicerat) ajebat, "hæc quidem, ô Rex, tua sint ornamen-
"ta, qui & illa gestare potes; mihi vero ut servo
"tuo concede pugnam prout & ipse volo capes-
"sere". Arma itaque deponit: ac sublato baculo, & quinque è torrente lapidibus in peram pastoralem conjectis, dextraque manu fundam portans ibat Goliathum versus. Cum autem hostis eum ita ad se accedentem vidisset, contemptui habet, & dicteriis eum incessit; quasi non armis, quibus adversus hominem uti moris est, ista gerens secum pugnaturus prodeat, sed quibus canes abigimus & ab illis cavemus. num ipsum canem, non hominem esse putaret? Ille autem nihil hujusmodi *esse*, sed vel cane eum deteriorem existimare respondit. At exinde Goliathus ad iram commovetur; & diras illi imprecatur ex Dei cognomine, atque minatus est se carnes ejus bestiis terrestribus daturum esse, & volucribus aëriis sparsurum. Illi vero subjicit Davides. Tu quidem cum gladio & hasta & lorica me aggrederis: mihi vero contra te venienti Deus pro armatura est, qui & te & totum vestrum exercitum manuum nostrarum viribus perdet. Nam hodie quidem caput tuum auferam, & reliquum corporis canibus tui similibus tradam: & discent omnes quod Deus præfectus fuerit Hebræis, ejusque providentia arma nobis viresque suppeditet. at aliusmodi parum valent apparatus & potentia, nisi Deus præsens cœptis adspiret. Palæstinus autem, quo minus festinaret & cursu uteretur armorum pondere impeditus, lento gradu Davidem versus proficiscitur; contemptum præ se ferens, fiduciaque fretus se facillime inermem simul ac ætate puerum perimere posse. *Davides, depositis Sauli armis, cum pera pastorali & funda in Palæstinum profiscitur.* 1 Reg. c. 17.

5. Ve-

p Βαλών.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. ὑπ' ἐμαυτῷ ἂν λάβω *Vat.*
q Γένοιτο μὲ] Γένοιτο μὲ ἂν αὐτὸς ἅτα. *Big.* & *Samb.*
r Τὴν ἡλικίαν] Illud *τὴν* inseruimus ex *MSS.*
s Οὗ μετ' ἐμοῦ·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅτι μετ' ἐμοῦ.
t Ἐπελθόντα μοι] Προσελθόντα *Vat.*
v Ἄρκτον ἀμυνόμενον] Ita, asteismo Attico, *Bas. Big. Samb. Hen.* & *Busb.* unde ventus ὑπὲρ νίας. ἄρκτον *Gen. Vat.* & *Vulgus.*
* *Quin & idem plane feci,*] Idem & ursо faciente, in eo ultus sum, *Epiphan.* sic etiam ursum, defendens gregem excepi, *Clericus.*
x Διαφθείρω.] Διαφθείρω *Vat.* & mox ἢ pro δὴ *Samb.* & *Vat.*
y Εἶναί τι τῶν θηρίων,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* τι deest.
z Ἐξέπεμπεν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb.* & *Vat.*
a Καὶ βασιλεύειν] Καὶ deest *Vat.*
b Ὅσα πρὸς ἄνθρωπον] Οἷα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* mente non alia.
c Ταῦτ' ἔχων] Ταῦτ' ἔχοι μέλλων *Vat.*
d Γολίαθον·] Hic quidam Γολιάθου *Coll. Big.* & *Voss.*
e Προγνώσεως τοῦ Θεοῦ,] Vide *Grotium* ad *Matt.* c. 22. v. 44. p. 211. HUDS. Vetus, *ex vocabulo Dei sui.* Josephus forte intellexit באלהי דור notari באלהי COCC.
f Διασπάσασθαι.] Διαρπάσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*
g Ἐν ῥομφαίᾳ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐν deest.
h Τούτου ἐστὶ] Τοῦτ' ἐστὶ κηδόμενον *Big.* & *Samb.* τούτου ἐστὶ κηδόμενον *Vat.*

i Πα-

XI. *Goliathum funda & lapide victum superat atque necat.*

ς. Verum antagoniſtæ occurrit juvenis cum occulto ſuo adjutore. ille autem Deus erat. Et cum è lapidibus, quos in peram ex torrente *delectos* conjecerat, unum deprompſiſſet fundæque adaptaſſet, *eum* in adverſam Goliathi frontem jacit, qui vi ſua ad cerebrum uſque penetrabat: ita ut mox veterno correptus in faciem procideret Goliathus. Cum autem *Davides* curſu ad eum contendiſſet, ſuper hoſtem jacentem conſtitit: ſtrictoque illius enſe, quod ipſe gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatho, ſuperantur fugamque capeſſunt Palæſtini. nam ſpectatiſſimum *è ſuis* proſtratum videntes, & de rerum ſumma *jam* metuentes, non amplius *in acie* conſiſtere decreverunt; ſed in turpem & ignominioſam fugam ſemet conjicientes periculum evadere conabantur. Saulus autem & univerſus Hebræorum exercitus ſublato clamore in eos irruunt, multiſque cæſis, eos uſque ad Gittæ fines & portas Aſcalonis perſequuntur. Et è Palæſtinis quidem ceciderunt triginta circiter millia; & duplo plures vulnerati ſunt. Porro Saulus, ad caſtra eorum reverſus, munimenta diripit ac incendit: caput autem Goliathi Davides in ſuum tentorium reportavit, & gladium *ejus* Deo conſecravit.

ε. Απαντᾷ ᾗ ὁ νεανίσκος μετὰ συμμάχου μὴ βλεπομένου τῷ πολεμίῳ. Θεὸς δ' ἦν ἐκεῖνος. καὶ ἀνελόμενος ἐκ τοῦ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέβηκεν ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ, βάλλει ἐπὶ τὸν Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν· ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τὸν Γολίαθον ἐπὶ τὸν ὦμον. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ· καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχιμον ἐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἦλα καὶ Φυγὴ γίνεται Παλαισίνοις. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, καὶ ὡς τὸν ὅλων δείσαντες, οὐκ ἐπὶ μένειν [k] διεγνώκεσαν· ἀλλ' ἀκρᾶς καὶ ἀκόσμου Φυγῆς ὥρμηντο [l] αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τὸν κινδύνων ἐπῳδῶντο. Σαὺλος δὲ καὶ πᾶς ὁ τῶν Ἑβραίων στρατὸς ἀλαλάξαντες σκιρτήσασιν [m] εἰς αὐτούς· καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν Γίττης ὁρίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν [n] Ασκάλωνος. καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν Παλαισίνων εἰς τρισμυρίους· δὶς δὲ τοσοῦτοι τραύματα γίνονται. Σαὺλος δὲ, ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἁρπάζει τὸ χαρακώματα καὶ ἐνέπρησεν· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γολιάθου Δαυίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

Davidi ob res præclare geſtas invidet Saulus; atque, occaſione inſidias illi ſtruendi arrepta, pollicetur ſe filiam ei daturum in matrimonium, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita attulerit.

Saulus, ob res præclare geſtas Davidi invidens, ſtatuit eum periculis objicere. 1 Reg. c. 18.

SAuli autem invidiam & odium in ipſum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis & tympanis, & omne genus lætitia, canebant; mulieres quidem, multas à Saulo occiſas eſſe Palæſtinorum chiliadas, virgines vero, myriadas à Davide deletas. Hæc autem cum audiret rex, ſibi quidem minus amplum tribui teſtimonium, juveni vero multas myriadas adſcribi; & ſecum reputaret, nihil adeo ei poſt *tam* glorioſam acclamationem deeſſe ac regnum, Davidem metuere & ſuſpectum habere cœpit. ac cum à priori quidem ordine (quod ex formidine propinquus ipſi & vicinus admodum videretur, quippe qui armiger ſibi conſtitutus erat) eum amoviſſet, militum tribunum creat, dato quidem ei loco meliore, ſibimet vero ut putabat tutiore. Secum enim ſtatuebat eum in hoſtes & pugnas emittere, ut pericula obeundo forte periret.

Davidem amat Saulis filia, eique in matrimonium ſponderur, modo is Saulo &c. afferat Paleſtinorum capita.

2. Davides autem, Deum ſibi ubique *præſens* in auxilium adſciſcens quocunque ſe conferret, res proſpere gerebat; eique omnia feliciter cedere conſpiciebantur: adeo ut, ex fortitudinis eminentia, & populus *eum in deliciis haberet*, & Sauli filia adhuc virgo amore ejus caperetur; affectuque prævalente manifeſto ſe proderet, & *hanc ob rem* ad patrem deferretur. Ille vero, ut oblatam ad inſidias Davidi ſtruendum occaſionem amplexurus, *hoc* libenter audivit, filiæque amorem ei renunciantibus dicebat, ſe alacriter illi virginem daturum; *utpote* quod hoc foret ipſi *eam* accepturo pe-

ΚΕΦ. ί.

Δαυίδῃ ἀριστεύσαντι φθονεῖ ὁ Σαὺλος· καὶ, θραξάμενος ἀφορμῆς ποιὰς τὸν κατ' ἐκείνου ἐπιβουλὴν, ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν θυγατέρα, ἂν ἑξακοσίας κεφαλὰς κομίσῃ τῶν Παλαισίνων.

Φθόνον δὲ καὶ μῖσος ᾧ Σαὺλι ποιὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσιν. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲν κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον· αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σαὺλος ἀπώλεσε Παλαισίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυίδης [o] ἀφανίσθε. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀναπτείη τῷ νεανίσκῳ· καὶ λογισάμενος μηδὲν ἔτως μὴ λαμπρὰν ὑφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν Δαυίδην. καὶ τὸ μὲν πρώτης [p] τάξεως· ἐπεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτὸν καὶ λίαν ἐγγὺς εἶχεν, ἐπέμπετο γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον· μετὰ ταῦτα, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, ὡς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, [q] ἀσφαλεστέραν ᾗ ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολέμους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνοις τεθνηξόμενον.

β'. Δαυίδης ᾗ, παντα χοῦ τὸν Θεὸν ἐπαγόμενος [r] ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου, καὶ διέπραττεν ἐλλήπτως· ὡς, δι' ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας, [s] τόν τε λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν Σαὺλος θυγατέρα, παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ ᾧ πάντες [t] ὑπερκρούουτο γνώσθαι φανερὰν, καὶ διαβληθῆναι ποιὸς τὸν πατέρα. ὁ δὲ, ὡς ἐφορμὴν [u] χρησόμενος τῷ Δαυίδῃ ἐπιβουλῆς, ἡδέως ἤκουσε· καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον ποιὸς τὰς τοῦ ἔρωτος μηνύσεις αὐτῆς ἔφη, γνησιωτέρου ἀπωλείας καὶ κινδυνῶν αἴτιον αὐτῷ ληψομένῳ. "[x] καὶ "πυ-

i Παλαισίνοις.] Τοῖς Παλαισίνοις *Vat.*

k Διεγνώκεσαν·] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* διέγνωσαν.

l Αὐτὸς,] Αὐτὴς & ἑαυτὴς *Big.* mente eadem.

m Εἰς αὐτὸς] Sic cum *MSS.* ἐπ' αὐτὸς *Baſ.* & *G.*

n Ασκάλωνος] Ex *S. Literis* Ακκάρωνος. HUDS. Malim Ακκαρῶνος, uti legitur. 1 Sam. 17. 52. ſed & οἱ ὁ ibi habent ἕως τῶν πύλης Ασκαλῶνος, ubi in Hebræo eſt עקרון שערי פלשתים Ακκαρῶνος. REL.

o Αφανίσθε.] Iterum ex *MSS.* ἀφανίσει in *Editis*, contra canonem Grammaticum.

p Τάξεως·] Παρατάξεως *Vat.* & mox ἐπὶ τῷ δ. *Samb.*

q Ασφαλεστέραν] Σφαλερὰν *Big.* & *Samb.* melius *Baſ. G.* & *Epiphanius* αὐτῷ imputant Saulo.

r Ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο,] Ita *Vat.* ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο *Baſ.* & *G.* ὅποι ποτ' ἀφίκοιτο *Big.* & *Samb.* Poſſumus & locum hoc modo interpungere, Δαυίδης ᾗ, παντα χοῦ τὸν Θεὸν ἐπαγόμενος, ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο κατώρθου.

s Τόν τε λαὸν] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὸν τε λαὸν αὐτοῦ ἐρᾷν, καὶ τὴν *Baſ.* & *G.*

t Υπερκρούοντο] Aut ὑπερκρουστὸς ὄντος cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὑπικρουστὸς ὄντος *Epiphan.*

u Χρησόμενος] Χρησάμενος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

x Καταλεγῶ γὰρ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* καταλογίσω *Baſ.* & *G.*

y Εξα-

"πιστεύω γὰρ, εἶπεν, αὐτῷ τὸ τῆς θυγατρός μου γάμον, "ἂν [y] ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. "ὁ γὰρ κέρδους ἕνεκα λαμπρὰ προτιθέντος, καὶ βαλό- "μενος [z] ἐπ' ἔργῳ θαυμαζομένῳ καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν "κλέος, [a] ὁρμήσει μὲν ὅτι τάχιστα πρᾶξιν· διαφθερήσε- "ται δ' ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' "αὐτὸν ὑπερεπῶς. ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτοῦ· δι' ἄλλον "αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ δι' ἐμαυτὸν κτείνας". [b] Διέφερεν γὰρ τὸ Δαυίδου διάνοιας κελεύειν τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, [c] πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἦρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτόν. [d] ὅτι σέβεται μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας, βούλεται δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δέ, "μικρὸν [e] ἆρ' ὑμῖν, "εἶπε, δοκεῖ γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως; ἐμοὶ δ' οὐκ "ποιεῖν φαίνεται, καὶ μάλιστα ὅτι ταπεινῷ, καὶ "δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ". Σαοὺλος δέ, ἀγγειλάντων αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τοῦ Δαυίδου ἀποκρίσεις, "ἀ "χρημάτων, ἔφη, δεῖσθαί με φέρεσθε αὐτῷ, ἀδε "ἐδνων· [g] ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ὅτως τὴν θυγατέρα, "μᾶλλον ἢ συνοικίζειν· γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος "καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν [h] πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχε- "σαν αὐτῷ. βούλεσθαι δή [i] μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀντὶ "τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς, ἀ χρυσὸν οὐδ' ἄργυρον, οὐδ' "ὅπως παῦσ' ἐκ [k] τῶν πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ· Παλαι- "στίνων δὲ τιμωρίαν καὶ [l] κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. "αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν ἂν ὅτι [m] πεφεισότε- "ρον ὅτι λαμπρότερον δῶρον χάριτος· τῷτε παιδὶ μου πο- "λὺ τῶν νεομοσμένων ἐδνων ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν "ἀνδρὶ τοιούτῳ, καὶ μαρτυρομένῳ [n] τὴν πολεμίων ἥτταν.

γ'. Κομισθέντων δὲ τούτων πρὸς τὸν Δαυίδην τῶν λό- γων, ἡσθεὶς, [o] τὸν Σαοὺλον ἐπιθυμοῦντα νομίζων αὐτοῦ [p] τὴν συγχύσειαν, οὐδὲ βουλεύσασθαι μελλούσης, οὐδ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολόν ἐστι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λο- γισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν ὑβρεῖς μὴ τῆς ἐπιμελείας ὅπως τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ γάμου καταγγελ- θεῖσαν πρᾶξιν· [q] καὶ, ὁ Θεὸς γὰρ ἦν ὁ πάντα ποιῶν εὔκαιρα δυνατὰ τῷ Δαυίδῃ, κτείνας πολλοὺς καὶ κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα τῆς τούτων ἀποδείξεως τὸν ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτῶν. Σαοὺ- λος δὲ σὺν ἔχων ἀναφυγὴν ἐκ τῶν ὑπεσχημένων· αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὀργὴν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν ὁ Δαυίδης [r] ἐναποθάνῃ, τὸν γάμον ἐπηγγέλθαι· δίδωσιν αὐτῷ [s] τὴν θυ- γατέρα, [t] Μιχάλαν ὀνόματι.

riculorum & exitii causa. "Spondeo enim, aje- "bat, me filiam meam ei collocaturum in matri- "monium, si sexcenta hostium capita mihi addu- "cat. nam ille, & quod præmium adeo præcla- "rum sibi propositum esset, volensque ex opere "periculoso & incredibili gloriam adipisci, ad rem "quidem aggrediendam properabit; erit autem ut "à Palæstinis perimatur, & *sic* mihi pulchre pro- "cedent quæ in illum molior. ab eo enim libera- "bor; cum ipsum per alium & non propria ma- "nu interfecero". Jubet itaque domesticis ut Davidis mentem explorarent, quomodo se erga puellæ conjugium habeat. Illi vero ad ipsum ver- ba facere cœperunt, quod Saulus quidem rex cum populo universo eum amore prosequatur, vellet- que ei filiam suam connubio jungere. At ille re- spondebat, "num vos igitur parvi ducitis regium "fieri generum? mihi vero non ita esse videtur; "præsertim cum homo tenuis sim, gloriæque & "honoris expers". Saulus autem, cum ei dome- stici retulissent Davidis responsa, dicebat, "illi "nunciate me non pecuniis egere neque dote (hoc "enim esset filiam potius vendere quam elocare) "sed genero, qui fortitudine & aliis omnibus vir- "tutibus præcellat, quas in ipso videre est. Vel- "le itaque me ab eo pro filiæ nuptiis accipere, "non aurum aut argentum, neque ut hæc è pa- "ternis ædibus afferat; * sed Palæstinorum sup- "plicium & sexcenta illorum capita. nam & mi- "hi ipsi nullum aliud munus hisce splendidius aut "præstabilius potest accidere: atque filiæ meæ do- "te legitima multo optabilius est, cum tali viro "matrimonium inire, & qui *præclarum adeo* victo- "riæ de hostibus reportatæ attulerit testimonium.

3. Hæc postquam verba Davidi nunciata essent, *iis* delectatus, existimans quod Saulus studuerit eum sibi cognatione conjungere, antequam *se in* consilium adhibuerit, aut secum animo reputave- rit, an res proposita facile fieri possit necne, statim ad hostes cum sodalibus suis contendit, & ad opus sibi pro nuptiis denunciatum aggreditur: atque (Deus enim erat qui fecit ut Davidi cuncta faci- lia essent & possibilia) cæsis *hostium* plurimis, ab- scissisque sexcentorum capitibus, ad regem rever- tebatur, ob ea in conspectum ejus adducta nuptias pro illis *pactas ab eo* postulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promissis non staret (turpe enim ducebat, ut aut quidquam mentitus videretur, aut nuptias ex insidiis pollicitus, ut Da- vides, factu difficillima adeundo, se morti objice- ret) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat.

Davides Michalam meretur in matrimo- nium. 1 *Reg. c.* 11.

XII.

[y] Ἑξακοσίας μοι] In tot *capitibus Palæstinis* conveniunt omnes *Codd.* tam *Græci* quam *Latini*, & propter illos *P. Comestor.* tum inter *Historicos Græcos*, idem annotarunt *Zonaras* & *Glycas*: & prior horum hisce verbis, ὁ γὰρ Ἰώσηπος οὐκ ἐκαθὼ ἀκριβούσιας κομίσαι τὸ Δαυὶδ, ἀλλὰ ἑξακοσίας κεφαλὰς τῶν ἀλλοφύλων.

[z] Ἐπ' ἔργῳ θαυμαζομένῳ καὶ ἀπίστῳ] Παραβολώτατα ἀγωνιστὴς Antipater Ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 5. θαυμαζόλως κρατήσαντος Plutarch. in Cat. Min. 784. A. θαυμαζολώτερον vid. 761. B. SPANH.

[a] Ὁρμήσει μὲν] Aliter legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *procedere tendebat ad causam. Saulus autem ducebat eum fore ab hosti- bus perimendum.*

[b] Διάπερεν δὲ] *Big.* & *Samb.*

[c] Πῶς ἔχει] Ὡς ἔχει *Vat.* ὅπως ἔχει *Busb.* & *Hen.*

[d] Ὅτι σέβεται μὲν] Ὅτι τοῖς ἔργοις μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἀποθαυμάζει. βούλεται δ' αὐτῷ *Vat.*

[e] Ἆρ' ὑμῖν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἆρα in *Editis*, *Aliisque.* ἆρα ὑμῖν δοκεῖ;, εἶπε, γαμβρὸν *Vat.*

[f] Ἐδνων·] Sic *Samb. Vat. Busb.* & *Hen.* ἰδνῶν in *Editis*, *Aliisque.* rectius tamen ἔδνων, si *Etymologo* & *Eustathio* fides habenda.

[g] Ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ὅτως τὴν θυγατέρα,] Ἀπεμπολητὴς Lycophron p. 61. SPANH.

[h] Πᾶσαν,] Ἅπασαν *Big. Samb. Vat.* & mox βέλεσθαι δή μι *Big.* & *Samb.*

[i] Μοι] *Coll. Big.* & *Voss.* μὲ. quod & vult *Coccejus.* Utrum- que sibi constare potest. HAV.

[k] Τῶν πατρὸς] Τῶν τοῦ πατρὸς οἰκιῶν κομίσοι, Παλ. τὴν τιμωρίαν κεφαλὰς αὐτῷ *Vat.* τὸν τοῦ πατρὸς οἰκίων agnoscunt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

* *Sed Palæstinorum supplicium & sexcenta illorum capita.*] Sed pro supplicio hostium capita sexcenta Palæstinorum, *Epiphan.* ac si legisset, πολεμίων δ' εἰς τιμωρίαν κεφαλὰς Παλαιστίνων ἑξακο- σίας.

[l] Κεφαλὰς αὐτῶν] Genitale caput, quod metere solebant Ju- dæi, uti Rutilius in itinerario loquitur. vide 1 Sam. 18. 24. REL

[m] Πεφεισότερον] Πρητιμότερον *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Glossa.*

[n] Τὴν πολεμίων ἧτταν.] Vel cum *Samb.* & *Vat.* τὴν τῶν πολεμίων ἧτταν.

[o] Τὸν Σαοὺλον] Ἐπὶ τῷ (τὸ *Coll. Voss.*) τὸν Σαοὺλον *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

[p] Τὴν συγχύσειαν,] Τῆς συγχύσεως, ὧδε βουλεύσας π. *Vat.*

[q] Καὶ, ὁ Θεὸς γὰρ ἦν] Sic in quinque *MSS.* in *Editis*, καὶ ὁ Θεὸς γὰρ ἦν ὁ παίσας ποιῶν εὔμαρῆ καὶ δυνατὰ δίδου) τῷ Δαυίδῃ. κτεί- νας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς &c. non tamen ita *Epiphanius*, qui ver- tit, *Deus enim erat, qui cuncta facilia Davidi & possibilia facie- bat. Cumque multos interemisset, abscidens sexcenta capita venit ad regem* &c.

[r] Ἐναποθάνῃ.] Ἐπαποθάνῃ *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.*

[s] Τὴν θυγατέρα,] Illud τὴν ex *MSS.*

[t] Μιχάλαν ὀνόματι.] Ita super. Cap. VI. §. 5. Μελχόλα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* Μελχὼ *Hen. Busb. Bas.* & *G.* Μελ- χόλλα *Vat.* ex Μελχὸλ LXXII. Μιχόλλα juxta *Epiphanium.* Μελ- χὼ extulit *Glycas.*

CAP. XI.

Ut Davides, dum Saulus ei insidias strueret, Jonathæ studio curaque, & Michalæ uxoris suæ artibus, periculis exemptus ad Samuelum prophetam se contulit.

Sauli propositum Davidis perimendi ei indicat Jonathas. 1 Reg. c. 19.

ATtamen non erat ut Saulus diu factis acquiesceret. Nam cum videret Davidem gratia tum apud Deum florere tum apud populum, *sibi ipsi* metuit: & cum metum occultare & dissimulare non valeret, utpote de rebus magnis, regno simul & vita, quorum vel altero privari gravis *est* calamitas; Davidem interficere in animum induxit, Jonathæque filio & domesticorum fidissimis in mandatis dedit ut eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Davide adeo animum mutaverit, ut non solum, cum *antea* ipsi valde benevolus extitisset, leviter eum læderet, sed & morte afficeret, ex amore erga juvenem & virtutis ejus reverentia prodit ei patris arcanum & propositum: & quidem ei consulit sibi cavere, postridie semet è *regis* conspectu subducendo. se enim patrem salutationis specie aditurum, & occasione oblata de ipso cum eo colloquuturum; foreque ut causam *indignationis* cognoscat, eamque verbis extenuet: quod scilicet non oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot quidem beneficiis populum affecerat, de se vero præclare meruerat; adeoque, si quam maxime peccasset, veniam jure consequi debeat. At ego te de patris animo certiorem faciam. Itaque Davides, bono consilio obsequutus, à regis ore oculisque concessit.

XIII. *Jonathas Saulo Davidem reconciliat. 1 Reg. c. 19.*

2. Proxima autem die Jonathas ad patrem profectus, cum eum hilarem & gaudio perfusum offendisset, cœpit de Davide apud ipsum *hujusmodi* orationem habere. "Ecquod peccatum, parvum "magnumve, ô pater, commissum esse arbitratus "es, ut jusseris interfici virum, qui multum quidem tibi ipsi in salutem profuerit, magis vero "contulerit ut res Palæstinis in supplicium cederent: porroque Hebræorum populum contume"liis & derisione, quam per quadraginta dies per"tulerunt, liberarit, cum solus *ex omnibus* hosti "*eos ad certamen* provocanti semet opponere ausus "fuerit; & qui posthæc retulerit quidem tot ho"stium capita quot ei imperata erant, in præmium "vero sororem meam in matrimonium acceperit. "adeo ut mors ejus nobis eo magis luctuosa futu"ra sit, non solum ipsius ob virtutem, sed & pro"pter necessitudinem quæ ei nobiscum intercedit. "Ejus quippe ex interitu injuriam unà patitur fi"lia tua, quæ, priusquam ex sociali vitæ consue"tudine fructus perceperit, viduitatem expertura "est. Hæc tecum reputando sine te ad mitiora "flecti, nihilque ei mali inferas, qui primum qui"dem nobis magnum beneficium præstitit tuæ sa"lutis, quando, cum tibi mali spiritus & dæmo"nes insiderent, illos quidem ejecerit, tuæ autem "animæ ab iis liberatæ tranquillitatem restituerit; "deinde vero hostes vindicta fuerit persequutus. "Nam opprobrio tibi erit horum oblivisci". His ce sermonibus Saulus delinitur, juratque filio se

ΚΕΦ. ια'.

Ως ὁ Δαυίδης, Σαύλᾳ αὐτῷ ἐπιβεβλούνῃ, τῇ παρδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ἰωνάθᾳ, καὶ τῆς τ γυναικὸς αὐτοῦ Μιχάλας τέχναις, κινδύνᾳς ἐκφυγὼν ἦκε πρὸς τ προφήτην Σαμύηλον.

ΕΜελλε ἢ οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῖς γεγυημένοις ἐμμένειν Σαύλῳ ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν Δαυίδην ἅμα τῷ Θεῷ καὶ ἅμα τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμοῦντα, κατέδεισε· καὶ τ φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι, περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορᾷ δεινῇ, κτείνειν τ Δαυίδην διεγνώκει, καὶ προστάσσει τοῦ ἀναιρεσιν αὐτοῦ Ιωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις [v] οἰκετῶν. ὁ δ' τ πατέρα τ ἐπὶ τῷ Δαυίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἀπὸ τ πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γιγνομένης, καὶ τ νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τοῦ ἀρετοῦ αὐτοῦ καταδήμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ περὶ πατρὸς ἀπόρρητον καὶ τοῦ προαίρεσιν. συμβουλεύει μέντοι φυλάσσεσθαι γιγνόμενον ἐκποδὼν τοῦ ἐπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ [x] ἀπάσεσθαι τὸν πατέρα, καὶ [y] τῷ καιρῷ θεραφανεύσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τ αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ παύσειν ἐκφαυλίσειν· ὡς δ' δεῖν ἐπ' αὐτῇ κλείνειν τοσοῦτα μὲν ἀγαθὰ τολῆθ' ἐργασάμενον, ἁμαρτήματος δ' ἀ καὶ συγγνώμης ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὑρεθῆ. δηλώσω δέ σοι τοῦ τῷ πατρὸς γνώμην. Δαυίδης ἦ, πεφθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίσεται τ ἐξ βασιλέως ὄψεως.

β'. Τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς τ Σαύλαν Ιωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο [a] λόγου αὐτοῦ περὶ ἐξ Δαυίδου ποιεῖσθαι. "[b] τί κατηγορᾷς "μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα, ὦ πάτερ, προστάξας ἀ"νελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν ὄφελη"θέντα, [c] μεῖζον δ' πρὸς τὴν Παλαιστίνων τιμω"ρίαν· ὕβρεως δὲ καὶ [d] χλεύης ἀπαλλάξαντα τῶν Ε"βραίων λαὸν, ὃν ὑπὸ πεσαράκοντα [e] ἡμέρας ὑπέ"μεινε μόνον τολμῶν ὑποστῆναι τοῦ ἐξ πολεμίου [f] πρό"κλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχ"θη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν, λαβόντα δ' ὑπὲρ τούτου γά"μους τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ πρὸς γάμων. [g] ὡς ἂν ἀλ"λότριον αὐτοῦ γνοίσθ' ἡμῖν ὁ Δαυίδης, ὃ ἀφ' τοῦ "[h] ἀρετοῦ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' τοῦ συγγέ"νειαν. σωπαδικεῖται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ "θυγάτηρ, [i] χηρείαν πρὶν ἢ τ συμβιώσεως εἰς ὄψι"σιν ἐλθεῖν μέλλουσα [k] περάζειν. ταῦτα λογισάμενος, "μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς "κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς [l] εὐεργέτας μεγά"λου εὐεργετήσαντα τοῦ σοῦ σωτηρίαν, ὅτε σοι ξ "πονηρᾶς πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομέ"νων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν, ἐρωτήσει ἦ ἀπ' αὐτῶν τῆ "ψυχῆ σε παρέχε· δεύτερον ἦ τοῦ ἀπὸ τ πολέ"μιον [m] ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι". τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις Σαύλης, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαυίδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀρ-

[v] Οἰκετῶν.] Τῶν οἰκετῶν *Big. Samb.* & *Vat.*
[x] Ἀπάσεσθαι τ πατέρα,] Ἀπαντήσασθαι *Idem.*
[y] Τῷ καιρῷ] Articulum negligit *Vat.*
[z] Δι' ἃ καὶ συγγνώμην] Διὸ καὶ *Vat.*
[a] Λόγον αὐτῷ] Λόγους *Samb. Big. Hen.* & *Busb.*
[b] Τί κατηγορᾷς μικρὸν] Aut τί κατηγορᾷς αὐτῷ μικρὸν cum *Big. Samb.* & *Gall.*
[c] Μᾶζον] *Coll. Big.* & *Voss.* μείζω.
[d] Χλεύης ἀπαλλάξαντα] Λοιχης solus *Samb.* & mox τ τ Εβρ. *Big. Samb.* & *Vat.*
[e] Ημερας ὑπέμεινε] Ημέρας *Vat.*
[f] Πρόκλησιν] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Epiphanio.* πρόσ-

κλησιν in *ceteris.*
[g] Ως ἂν ἀλγεινότερον] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque.* ὡς ἀλγιωτέρου.
[h] Ἀρετοῦ αὐτοῦ μόνον,] Eo modo cum *Big. Samb.* & *Gall.* ἀρετοῦ μόνον *Bas.* & *G.* ἀρετοῦ καὶ τοῦ συγγένειαν. *Vat.*
[i] Χηρείαν] Forte χηρείας. COCC.
[k] Περάζειν.] Λαμβάνειν solus *Vat.* περᾶσαι legere *Coccejus* jubet.
[l] Εὐεργέταν μεγάλου] Εὐεργεσίαν in quatuor *MSS.* quod & mavult *Coccejus.*
[m] Ἐκδίκησιν.] Vel cum *Big.* & *Samb.* ἐκδικίαν more Attico.

n Δό-

ὀργῆς καὶ φόβε ὁ δίκαιος [n] λόγος. Ἰωνάθης ἦ, μετασπεμψάμενος τὸν Δαυίδην, σημάνᾳ τε αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ ὑπὲρ τοῦ πατρός. ἀγαγὼν ἦ πρὸς αὐτὸν· καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαυίδης ὡσαύτως ἔμπροσθεν.

γ'. Κατὰ ἦ τὸν τ καιρὸν τ Παλαιστίνων στρατευσαμένων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει μὴ στρατιᾶς τ Δαυίδην πολεμήσοντας τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτανε, καὶ νικήσας [o] ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Σαοὺλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ὑπὸ τ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τ φθόνου ἀγόμενος, ὡς ὑπισφαλέστερον αὐτὸς ἐκ τ ἐκείνε πράξεων γινόμενον. [p] ἐπεὶ ἦ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει [q] πνεῦμα καὶ συνετάραττε· καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέπαιζε [r] τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνε ἦ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφιεμένου ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν [s] προϊδόμενος ὁ Δαυίδης ἐξέκλινε· φθάσας ἦ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτε, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι.

δ'. Νυκτὸς ἦ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τ ἕω φυλάττεσθαι, [t] μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγόμενος εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κριθεὶς ἀποκτείνῃ. [v] Μιχάλα ἦ ἡ γυνὴ Δαυίδε, θυγάτηρ ἦ δ βασιλέως, τὸν δ πατρὸς μαθοῦσα ἀφίστασθαι, τῷ ἀνδρὶ [x] παρῄνεσεν, δειλὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτε ἐλπίδας, καὶ περὶ τ ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ζῆν ὑπομένειν ἐκείνε στερηθεῖσαν. καὶ μή σε, φησὶν, ἥλιος ὑπαντήσῃ καταλάβοι· ἀ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε ἦ, ὡς τάχιστα σοι δυνατὸν προφθάσαι ἡ παρῆσα νύξ, καὶ [y] ποιήσει δέ σοι ταῦτα ὁ Θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σωθεὶς, ἂν φυγεῖν ὑπὸ δ πατρὸς, ἀπολύμενον. καὶ [z] καθημάξασα ἀφ' ὑψηλοῦ αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα [a] σκεδάσασα τ κλίνην, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς [b] ἐπιβολαίοις [c] ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ δ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὑπὲρ τ Δαυίδην, [d] ὠχλᾶτο ἀφ' ὑψηλοῦ τὸ νυκτὸς εἰπεῖν τοῖς παροῦσιν, ὑπιδείξασα τ κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ πηδήματι δ ἥπατος [e] σαλευόντος τὸ ὑπιβόλαιον πιτνάσαν τὸ κατακείμενον τ Δαυίδην [f] ἀσθμαίνειν. ἀπαγγελάντων ἦ τ πεμφθέντων, ὅτι γένοιτο ἀφ' ὑψηλοῦ τὸ νυκτὸς ἀσθενέστερον, ἐκέλευσεν ὅτως ἔχοντα κομισθῆναι. [g] βάλεσθε γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες ἦ, καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην καὶ τὸ σόφισμα τ γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγελλον τῷ βασιλεῖ. μεμφομένε ἦ δ πατρὸς αὐτῇ ὅτι σώσασα μὲν τ ἐχθρὸν [h] αὐτε, καπνοσοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ἀπελογήσατο πιθανῶς. "ἀπειλήσαντός γὰρ [i] αὐτῇ ἀποκτείνειν, ἔφησε, τυχεῖν ἐκ τ δέους τ περὶ τὸ σωθῆναι "συνεργάσας. ὥσπερ ἦς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ, καὶ "ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ καὶ προαίρεσιν γενομένης. ἀ γὰρ ἔ- "τως, ἔλεγε, οἴεται [k] τ ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι, nullam Davidi facturum injuriam. iram enim metumque vicit justa defensio. Jonathas autem, accersito ad se Davide, indicat ei benigna *omnia* & salutaria à patre *exspectanda esse*. ipsumque ad eum adducit: atque apud regem remansit Davides, sicut antea.

XIV. *Davidem, cum victoria reversum, Saulus iterum necare conatur.* 1 *Reg. c.* 19.

3. Cæterum statim ab illo tempore, cum Palæstini adversus Hebræos copias iterum educerent, Davides cum exercitu *à Saulo* mittitur, ut bellum Palæstinis jungeret. ac congressus magna eos clade affecit, victorque reversus est ad regem. At non ita eum excipit Saulus, ut sperarat, post rem feliciter administratam, sed prospero ejus successu mœstus, quasi ex rebus ab ipso *præclare* gestis in regni discrimen veniret. Cum autem dæmonis spiritu correptus iterum agitaretur & conturbaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, hastam in manu tenens jussit citharæ pulsu & hymnis ipsum excantare. Illo vero jussa exsequente, hastam protensam in eum jaculatur. atque ille quidem eam, ictu prævisо, declinavit: domum vero fuga se recipit, & in ea tota die permansit.

Michala Davidem per fenestram demittit, fallitque Sauli nuncios. 1 *Reg. c.* 20.

4. Noctu autem rex missis *lictoribus* mandat ut eum usque ad mane observarent, ne omnino lateret clam elapsus, ut in forum adductus & judicio perfusus morte plectatur. At Michala, uxor Davidis, regis vero filia, cum quod patri erat in animo intellexisset, ad maritum accedit, de ipso inter spem metumque dubia, & de vita sua admodum solicita, ut quæ nec ipsa vivere sustineret illo orbata. Cave, inquit, ne te sol hîc loci offendat; ita enim erit ut te non amplius aspiciat. fuge autem qua per noctis hujus tenebras licet, easque tibi producat Deus. scito enim teipsum, si deprehensus fueris, patris manibus periturum esse. Atque *adeo* cum per fenestram eum demisisset, à periculo conservavit. Deinde cum lectum straviſſet, quasi propter ægrotantem, & stragulis capræ jecur subjecisset, prima luce cum pater illius ad Davidem misisset, dicebat, eam totam noctem inquietam exegisse, lecto operto illis qui aderant ostenso, fideque facta, dum jecur palpitatione stragulas commoveret, id quod jacebat esse Davidem anhelantem. Ubi vero à *nunciis* missis *regi* relatum erat; quod per noctem male se haberet, jussit ut eum utcunque laborantem sibi afferrent. se enim velle illum perimere. Illi vero reversi, cum & lectum retexissent & fraudem à muliere compositam deprehendissent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipsam reprehendente, quod ejus quidem servaverit inimicum, illum vero deceperit, excusationem commenta est verisimilem. "Mortem e- "nim ei comminatum, dixit, metu extorsisse, ut "sua ad semet conservandum opera uteretur. quam- "obrem ei debere ignosci, quod necessitate ada- "cta & non sponte opem tulerit". adjiciebatque, "non enim puto te adeo inimici neci studere ac "meæ

Michal a se apud Saulum excusat, veniamque ab eo impetrat. 1 *Reg. c.* 19.

---

n Λόγος.] Λογισμὸς *Big. Samb. & Gall.*

o Ἐπάνεισι πρὸς τ βασιλέα.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπάνοιτο.

p Ἐπεὶ ἦ πάλιν] Ἐπειδὴ *Vat.*

q Πνεῦμα καὶ συνεταράττε·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* in *Editis*, *Aliisque* deest πνεῦμα. juxta *Epiphan.* καὶ πνεῦμα συνεταράττε.

r Τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν.] *Verte: jussit citharæ pulsu & hymnis seu cantu placare ipsum.* Ψαλμὸς nempe pulsus ad citharam. Vid. supr. cap. VIII. §. 2. Melius Ruffinus, *psallere & hymnos cantare præcepit*, modo *psallere* pro Græco ψάλλειν intelligatur. SPANH.

s Προϊδόμενος ὁ Δαυίδης] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

t Μὴ καὶ λάθῃ] Μὴ λάθῃ *Samb.* & *Epiphan.*

v Μιχάλα ἦ] Eo modo supra p. 328. §. 5. & 337. §. 3. Μιχὰ *Samb.* Μελχὰ *Bas.* & *G.* Μελχάλα *Busb.* Μελχόλ *Zonaras* ex *Interpretibus* LXXII. Μελχόλη ἦ ἡ γυνὴ τῷ Δαβίδ *Vat.*

x Παρῄνεσεν,] Παραμυθεῖται legisse videtur *Epiphan.* παρῄνεσεν) δειλὰς ἔχ. *Samb.* & *Vat.*

y Ποιήσει ἦ] Ita *Big.* *Samb.* & *Epiphan.* ποιήσῃ in *Editis*, *Aliisque.*

z Καθιμήσασα ἀφ' ὑψηλοῦ] Ita omnes *MSS.* præter *Big.* qui cum *Editis* habet καθιμήσασα ἦ ἀφ' ὑ.

a Σκεδάσασα τὴν κλίνην,] Σκεπάσασα *Big Samb.* & *Gall.* 1. σκεδάσασα καὶ σκεπάσασα *Vat.*

b Ἐπιβολαίοις] Περιβολαίοις *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἧπαρ αἰγὸς,] Καὶ γάρ φασι τὸ ἧπαρ κινεῖσθαι μέχρι πολλοῦ. *Theodoret.* vol. 1. p. 251.

d Ὠχλᾶτο] Ὀχλεῖτο *Hen.* & *Busb.*

e Σαλεύοντος] Ita cum *Busb.* & *Hen.* σαλεύοντι τὴν ἐπὶ τὸ ἐπιβόλαιον *Bas.* & *Gen.* σαλεύοντι τὴν ἐπιβολὴν *Big. Samb.* & *Vat.* σαλεύοντος τὸ τὸ ἐπιβόλαιον legisse videtur *Epiphan.* Videsis *Zonaram* de eodem sophismate.

f Ἀσθμαίνειν.] Ἀσθενεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* minus recte.

g Βάλεσθε γὰρ] Βάλεσθε *Big.* & *Samb.*

h Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν, quod deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.* mox κατασοφίσαιτό τ' αὐτὸν *Vat.* & *Samb.*

i Αὐτῇ ἀπεκτείνειν,] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* αὐτῇ ἐκεῖνον ἀποκτείνειν *Busb.* & *Hen.*

k Τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις] Τὸν ἐχθρὸν σὺ ἐκζητεῖν ἀποκτεῖναι *Big.* & *Samb.* οἴεται τ ἐχθρὸν ἀποθανεῖν οἱ *Vat.*

"meæ saluti". Et Saulus quidem *hoc, quicquid erat culpæ*, puellæ condonat: Davides vero, cum fuga evasisset, Ramatham ad Samuelum prophetam se contulit, eique insidias sibi à rege factas exposuit, quodque parum abfuerit, quin mortem obiret ab ipso hasta trajectus, adeoque cum nec in eum mali quidquam patrasset, nec in pugnis cum hoste minus strenue se gessisset, sed Dei auspiciis feliciterque dimicasset. id quod Saulo odii in Davidem causa erat.

Davides fugit ad Samuelum. Lictores, eum accersitum missi, divino spiritu corripiuntur, posteaque ipse etiam Saulus. 1 *Reg. c.* 19.

ς'. Propheta autem, cum intellexisset quam inique cum eo ageret rex, urbem quidem Ramatham relinquit, secum vero ducto Davide in locum quemdam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquandiu morabatur. Ut vero Saulo nunciatum est, Davidem apud prophetam esse, nunciis missis in mandatis dedit, ut eum comprehensum ad ipsum adducerent. Illi vero, cum ad Samuelum perveniissent & in prophetarum cœtum incidissent, Dei spiritu afflantur, & *ipsi* vaticinari cœperunt. Hoc vero ubi Saulus acceperat, alios misit ad Davidem *capiendum*. ac, cum illis idem quod prioribus accidisset, alios denuo summittebat. At tertiis *illis similiter* vaticinantibus, tandem irarum plenus ipse eo properavit. postquam vero propius jam aberat, Samuelus, antequam in conspectum veniret, fecit ut ille prophetam ageret. Cum vero Saulus ad ipsum perveniisset, vehementi spiritu agitatus non amplius suus esse videbatur; exutisque vestimentis toto *illo* die ac nocte humi stratus jacebat coram Samuelo & Davide.

De Sauli in Davidem odio tandem persuadetur Jonathæ.

6. Cum autem Davides, illinc ad Jonatham Saulis filium profectus, *multa* de patris ejus insidiis conquereretur, diceretque ut pater ejus ipsi perimendo, nulla facta injuria aut peccato commisso, quam maxime studuerit; *ille* eum obsecrabat, ut neque suis de illo suspicionibus *temere* crederet, neque aliorum calumniis, siqui essent qui hujusmodi quid auderent, sed sibi animum adverteret & confideret. nihil enim tale in ipsum moliri patrem. eum enim voluisse sibi indicare & in consilium adhibere, ut qui de communi sententia omnia ageret. Ille vero jurabat pro certo ita esse, rogabatque ut persuasus ipsius potius prospiceret saluti, quam sermonis veritatem despectui haberet: & tum demum vera esse omnia existimaret, postea quam ipsum exstinctum vel viderit vel audierit. adjiciebatque nolle patrem de hisce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipsum esset amicitia qualique affectu.

Davidis & Jonathæ consultatio de noscitando Sauli erga Davidem animo. 1 *Reg. c.* 23.

7. Jonathas autem tristis, quod ei adeo de Sauli proposito fidem fecerit, Davidem interrogabat, num quid ab eo sibi fieri velit. Ille vero dicebat, "novi omnia te mihi conferre meique in gratiam "præstare velle. Equidem cras novilunium agi- "tur: soleo autem *eo die* cum rege accumbere ad "epulas. quare, si ita tibi videtur, è civitate e- "gressus ruri latebo. At tu, si me requiret rex, "ως ἐμὲ σώζεσθαι." ⸗ συγγινώσκει μὲν τῇ κόρῃ Σαύλης· ὁ δὲ Δαυίδης, ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦλθε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοήλον εἰς [l] Ραμαθὰν, ⸗ τὰ ὑπὸ Σαύλου αὐτῷ τὰ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε, ⸗ ὡς [m] ἀνάνδρου μικροῦ ὑπ' αὐτοῦ τῷ δόρατι βληθεὶς ἀποθανοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακοῖς γιγνόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν [m] ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι [n] μὲν τοῦ Θεοῦ ⸗ ὑπὸ τύχης. τὸ δὲ ὦν ἦπιον Σαύλου τὸ πρὸς Δαυίδην ἀπεχθείας.

ε'. Μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τὰ τοῦ βασιλέως ἀδικήματα, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν [o] Ραμαθὰν. [p] ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυίδην ὑπό τινα τόπον, [q] Γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβε σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ Σαύλῃ τοῦτο τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ Δαυίδης, πέμψας ὑπηρέτας [r] ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμοήλον, ⸗ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, ⸗ προφητεύειν ἤρξαντο. Σαύλης δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὑπὸ τὸν Δαυίδην. [s] κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστελλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὴ ⸗ τῶν τρίτων, τελευτῶν ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. [t] ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, Σαμοήλης, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐπίησεν. ἐλθὼν δὲ [v] πρὸς αὐτὸν Σαύλης, ὑπὸ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἔκφρων γίνεται. ⸗ τὰ ἱμάτια [x] προδύσας [y] αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, [z] Σαμοήλου τε καὶ Δαυίδου βλεπόντων.

ς'. Ἰωνάθης δὲ ὁ Σαύλου παῖς, ἀφικνουμένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυίδου, ⸗ πεῖ τὸ ἐκ πατρὸς ἀποδυρομένου ὑπεθέλης, ⸗ λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ἔτ' [a] ἐξαμαρτὼν περιδάζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονευθῆναι· μήτε αὐτῷ τοῦτ' ὑπονοῆσαι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς Δαβαλλουσιν, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τὰ περάττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν ⸗ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. [b] φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου ⸗ συμβαλεῖν προβαλλόμενος, τῇ κοινῇ γνώμῃ ⸗ πάντα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἢ μὴν ἴσως ἔχειν. ⸗ πιστεύοντ' ἤδη προσήει αὐτῷ μᾶλλον, ἢ καταφρονοῦντ' [c] ὑπὸ παλαιοῖς τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἢ θεάσηται [d] πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν ⸗ διάθεσιν.

ζ'. Λυπηθεὶς δὲ ἐφ' ὅτῳ πιστευομένῳ τὸ ψεῦδος Σαύλης προαίρεσιν Ἰωνάθης, [e] ἐπηρώτα τίνα ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, "οἶδα γὰρ, ἔφη, πάντα σε χαρίζεσθαί μοι ⸗ παρέχειν ἐθέλοντα. νεμηνία μὲν εἰς τὸ ὑπαίθριον ἐσμεν· ἐθὼ δὲ "ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δοκεῖ, "προθυμεῖς ἔξω τὸ πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λαθάνων [f] διαμε- "νῶ. σὺ δὲ, ὑπιζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε προθυμεῖσθαί με "εἰς

---

l Ραμαθὰν] Ita prout p. 307. §. 2. & *alibi*. Αραμαθὰ in *Editis*, *Aliisque*. εἰς Αραμαθὰν ἤτοι Αρεμὲθ *Vat.*

m Ανανδρος,] Ανανδρος hic pro *ignavo*, alioquin pro *Vidua* apud Auctores; ut Æschylus v. 289. Eurip. Andromach. 387. & alibi. SPANH.

n Μετὰ δὲ Θεοῦ ⸗ ἐπιτυχίας.] Ita edere visum est cum μετὰ δὲ Θεοῦ μὲν ⸗ ἐπιτυχίας. τὸ δὲ ὦν habeant *Basil.* & *Gen.* μετὰ δὲ Θεοῦ ⸗ ἐπιτυχίας. τοῦτο δὲ ὦν *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* ἀλλ' ἐν ἅπασι τοῦθυμὸν ⸗ ἐπιτυχίας. τὸ δὲ ὦν *Vet. Interpr.*

o Ραμαθὰν·] Sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

p Αγαγὼν δὲ] Sic ex *MSS.* ἀγὼν in *Editis*.

q Γαλβαὰθ ὄνομα,] Ita *Basil.* & *G.* Γαλβαὰθ juxta *Epiphanium*. Γαλβάαθον *Hen.* & *Busb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαὰθ, *Samb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαὰθ (*Coll. Voss.*) *Big.* ἐν Ραμᾶ Βαλγαάθα ὄνομα ἤτοι Ναβαθὰ *Vat.* scripsit olim *Flavius*, quod puto à 1 Regum c. 20. v. 19. Ναυὲθ aut Ναυιὲθ, aut Γαλγαυὰθ vel Γαλγαυδὰ, *Collis Naioth*. HUDS. Malim Ναυὰθ, uti Interpretes Græci: nam *Naioth* est in contextu Hebræo. REL.

r Επ' αὐτὸν,] Πρὸς αὐτὸν ἄγειν ἐκέλευσε συλλαβόντας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

s Κἀκείνων ταὐτὸ] Κἀκείνων δ' αὖτα *Vat.*

t Επεὶ δ' ἐγγὺς] Επεὶ δ' ἐγγὺς ὄντα εἶδε Σαμοῆλος, πρὶν &c. *Vat.*

v Πρὸς αὐτὸν Σαύλης,] Πρὸς αὐτὸν *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

x Προδύσας] Id est, ἀποδύσας, ut constat ex Lib. VII. cap. 1. non procul ab initio. atque apud *Hesychium* προϊδύσαν, ἀποδύσαν.

y Αὐτὸν,] Ita ex *Samb.* αὐτὸν in *reliquis*.

z Σαμοήλου] Σαμυήλου καὶ Δ. *Vat.*

a Εξαμαρτὼν] Εξαμαρτῶν *Samb.*

b Φράσαι γὰρ] Aut Φράσειν γὰρ ἂν αὐτῷ cum *Big. Samb.* & *Vat.* & mox καὶ τ' ἄλλα προσαιτίονται *Vat.*

c Επὶ παλαιοῖς] Επ' ἀληθέσι *Big.* & *Samb.* quod & præfert Coccejus. Vetus, *potius quam eum sperneret quasi mendacem*.

d Πεφονευμένον] Illa πεφονευμένον αὐτὸν desunt *Vat.* neque ea agnoscit *Vet. Interpr.*

e Επερώτα τίνα.] Επερωτᾷ *Vat.*

f Διαμένω.] Ita in quinque *MSS.* Διαμένω *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

"εἰς τ πατρίδα [g] Βηθλεέμλω, ἑορτὴν μὲ τ φυλῆς ἀγά-
"σης, ωεωπῆεις, ὅτι σὺ μοι [h] συγκεχώρηκας. κεν μεν,
"οἷον εἰκὸς ϗ σφόδρ᾽ ἐστι λέγειν ὅτι φίλοις ἀποδημοῦσιν,
"ἐπ᾽ ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὼν· ἴσθι μηδὲν ὕπουλον [i] παρ᾽
"αὐτ᾽ εἶναι μηδ᾽ ἐχθρόν. ἂν δ᾽ [k] ὡς ἄλλως [l] ἀποκρί-
"νηται, τοῦτ᾽ ἔσεσθαι πεισόμενον τ κατ᾽ ἐμὲ βεβουλευμένων.
"μεμνῆσθαι δέ μοι τὴν Ἰωνάθου τοῦ ϗ πατρὸς, οἰκτῶ τε
"νέμων τῦτο ϗ φιλίᾳ, δι᾽ ἣν ωίστις τι παρ᾽ ἐμὲ λαβεῖν
"ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δῦναι δεσπότης ὢν [m] οἰκέτῃ
"σῷ. εἰ δ᾽ ὑφίστεις τι ϗν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἄνελε
"ϗ φθάσον τ πατέρα.

η. Πρὸς ϗ τὸ πλοῦτον δυσχεράνας τ λόγων Ιωνά-
θης, [n] ποιήσειν τοῦτ᾽ ἐπηγγείλατο· κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ
πατὴρ αὐτοῦ ϗ τοῦ ἀπέχθειαν [o] ἐμφανίζον ἀποκρίνηται,
μεμνῆσθαι. ἵνα δ᾽ αὐτῷ [p] βεβαίῳ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς ὕπαιθρον ϗ καθαρὸν ἀέρα, ὤμοσεν παρήσειν ὡσαύ-
τως Δαυίδῃ σωτηρίας ὤμνυε. "τὸν γὰρ Θεὸν, εἶπε, τῦ-
"τον, ὃν [q] πολλῶ ὁρᾶς ϗ πανταχῆ κεχυμένον, ϗ
"πρὶν ἑρμηνεῦσαί με τοῖς λόγοις τοῦ Δαυίδου ἤδη μὲ
"παύσασθαι εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τ πρὸς σὲ σωθησῶν.
"ὡς σὸν ἀνήσω τ πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τ ωειρασέσεως
"Δαυίδην λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ
"ϗ ωρὸς τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ τ ψυχῆς [r] νόσος. κα-
"ταμαθὼν δ᾽ σὸν [s] ἀποκρύψομαι· καταμηνύσω ϗ πρὸς
"σὲ, ϗ πρᾶον ὄντα ϗ δυσμενῶς διακείμενον. οὐ-
"δεν ϗ ἔτως ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μὴ σὲ διά παν-
"τὸς εὔχομαι. ἔστι μὲν γὰρ νῦν, ϗ σὸν ἀπολείψει σε.
"ποιήσω ϗ τ ἐχθρῶν, [t] ἄνθ᾽ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἄντ᾽ ἐγὼ,
"κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τάτων· κἂν ἀποθανεῖν
"μοι γένηται, τὰ τέκνα μὲ σῶζε, ϗ τοῦ ὑπὲρ τ
"παρόντων μοι ἀμοιβὴν εἰς ἐκεῖνα καταθοῦ". τοιῦτ᾽
ἐπομόσας, ἀπολῦ τ Δαυίδην, εἰς τινα τόπον ἀπελ-
θεῖν τὸ πεδίον φράσας· ἐν ᾧ γυμναζόμενος [u] διετέλ-
γνως γὰρ τὸ ωρὸς τοῦ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν
[x] ἐκεῖ, μόνον ἐπαγόμενος παῖδα. "[y] κἂν τρία ἀκόν-
"τια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν κομίσῃ τῷ παιδὶ ωροστάσ-
"σω τὰ ἀκόντια, κεῖθεν γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γνώσκε
"μηδὲν εἶναι φαῦλον ωρὸς τὸ πατρός· ἂν ϗ τἀναντία
"τούτων ἀκούσῃς μὲ λέγοντος, ϗ τὰ ἐναντία ωρὸς τοῦ
"βασιλέως ωροσδόκα. τ μέν τοι γε ἀσφαλείας τεύξῃ
"παρ᾽ ἐμοῦ, [z] ϗ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως ϗ μνη-
"σθῇς τούτων ωρὸς τὸν τ δυσφορίας καιρὸν σκόπει, ϗ
"τοῖς ἐμοῖς μὲ χρήσιμος". Δαυίδης μὲν οὕτω πάν-
τας λαβὼν ωρὸς Ιωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον
ἀπηλλάγη χωρίον.

θ. [a] Τῇ δ᾽ ἐρχομένῃ, νεομηνίᾳ [b] δ᾽ ἦν, ἀγνεύ-
σας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἦκεν ὅπως τὸ δεῖπνον. ϗ
ωροκαθεζομένων αὐτῷ, ϗ μὲν παιδὸς Ιωνάθου ἐκ δε-
ξιῶν, [c] Αβενήρου ϗ δ᾽ [d] ἀρχιστρατήγου ἐκ τ ἑτέρων· ἰδὼν
τὴν ϗ Δαυίδου καθέδραν [e] κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας

"dices me petiisse Bethleemam, patriam meam,
"quod tribus mea solenne sacrum celebret, adje-
"cto id permissu tuo factum. Et si quidem, ut
"verisimile est & dici solet de amicis peregre eun-
"tibus, dixerit, in rem suam profectus est, scito
"nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin vero ali-
"ter respondeat, hoc signo erit, quod aliquid in
"me animo agitaverit: mihi autem renunciabis
"voluntatem patris, idque ex misericordia & ami-
"citia, propter quam fidem à me accipere, & ipse
"dominus mihi servo tuo vicissim dare voluisti.
"Sed si quid mali me commisisse senseris, tu me
"interficias *velim* & patrem prævenias.

8. Cæterum Jonathas, verbis extremis ad in- *Amicitiæ fœdus inter Jonatham & Davidem iclum.*
dignationem adductus, se quæ postulaverat factu-
rum promittebat: & si quid asperius retulerit pa-
ter, & quod præ se ferat odium, se indicare velle.
ut vero ipsi magis confideret, ei * in apertum e-
ducto purumque aëra jurejurando confirmat, se
nihil non tentaturum quod Davidi in salutem es-
set. Ajebat enim, † "Deum hunc, quem magnum
"esse animadvertis & per omnia diffusum, quique
"priusquam verbis eloquar mentem meam jam no-
"vit, testem appello fœderis quod tecum facio,
"me non cessaturum esse patris *in te* voluntatem
"modis omnibus explorare, donec comperiam ec-
"quid vitii in animæ ipsius involucris lateat. Cum
"vero ut se habeat intellexero, id te non celabo,
"sed tibi indicabo, sive benignus fuerit sive male-
"volus. Novit enim hic ipse Deus, ut illum tibi
"propitium adesse perpetuo precor. Nam &
"nunc quidem tecum est, & te non destituet: fa-
"cietque, sive pater meus sive ego tibi adverser,
"ut superior discedas. Tu horum duntaxat me-
"mor esto: &, si me mori contigerit, liberos meos
"serva, & gratiam mihi pro hisce debitam illis
"refer". Cum in hæc jurasset, Davidem dimit-
tit, jussum in certum agri locum secedere, in quo
se exercere moris erat. cognito enim patris ani-
mo, venturum se illic dixit, puero solum secum
adducto. "Et si, tribus jaculis ad scopum emissis,
"puero jussero ut illa petat (fore enim ut ante
"ipsum jaceant) pro certo nosce nihil triste à pa-
"tre *metuendum* esse. quod si contraria me dicere
"audieris, contraria similiter à rege exspecta. Ve-
"runtamen ego securitari tuæ prospiciam, & ni-
"hil mali patieris: tu vero, cum lætiora adven-
"rint tempora, fac horum memineris, curaque ut
"liberis meis prosis". Et quidem Davides, cum
hanc fidem à Jonatha accepisset, in locum consti-
tutum discessit.

9. Die vero sequenti, erat enim novilunium, *Jonatha irrascitur Saulus, propter ejus in Davidem benevolentiam.* 1 *Reg. c.* 20.
rex, cum se pro more purificasset, venit ad con-
vivium. Cumque ei filius quidem Jonathas à dex-
tris assideret, Abenerus vero legatus exercitus à
sinistris, videns Davidis locum vacare tacuit, su-
spi-

g Βηθλείμλω,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat* Βηθλεὲμ *Hen.* & *Busb.* Βηθλείεμα aut Βηθλέιεμα *Basil.* & *G.*
h Συγκεχώρηκας.] Συνεχώρησας solus *Vat.*
i Παρ᾽ αὐτῷ] Lege παρ᾽ αὐτῶ. COCC.
k Ως ἄλλως] Ως omittit *Vat.*
l Αποκρίνηται,] Ita cum sex *MSS.* ἀποκρίνῃ in *Editis.*
m Οἰκέτῃ σῷ] Illa οἰκέτῃ σῷ desunt *Vat.*
n Ποιήσειν] *Coll. Big.* & *Vossi.* κἂν ποιῆσις.
o Εμφανίζον ἀποκρίνῃ,] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐμφανίζων ἀποκρίνει in *Editis*, *Aliisque.* ἐμφανίζων ἀπεκρίνατο μεμνῆσθαι *Vat.*
p Θαῤῥῶν] Aut θαῤῥῆν cum *Samb.* & *Vat.*
* *In apertum educto purumque aëra jurejurando confirmat,*] Sub dium exiit, ut cœlum intuens Deum juraret.
q Πολὺν ὁρᾷς] Μέγαν *Samb.* & *Epiphan.*
† *Deum hunc, quem magnum esse animadvertis & per omnia diffusum,*] Vetus, *quem magnum esse vides, & ubique præsentem.* Verto, *quem maximum vides & ubique diffusum.* Crediderim vero Josephum sese accommodasse Gentibus cœlum esse Deum putantibus. COCC. Juxta illud Lucani lib. IX. versu 580. *Jupiter est, quocunque vides, quocunque moveris.* Ita enim libri *MSS.* meliores, non *quodcunque.* HAV.
r Νόσον.] Γενέσθαι pro νόσον habent *Big. Samb. Vat.* & forsan *Epiphan.*
s Αποκρύψομαι·] Αποκρύψω μὲ *Big.* & *Samb.*
t Ανθ᾽ ὁ πατὴρ] Εἰ τε ὁ πατὴρ ἐμὸς, ἐάν τε ἐγὼ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*
u Διετέλ.] Αὐτὸς διετέλ *Iidem.*
x Ἐκεῖ,] Ita cum iisdem *MSS.* ἐκεῖνον ἔφαν. *Basil.* & *G.*
y Κἂν τρία ἀκόντια] Καὶ τρία ἀκόντια ἢ βαλὼν *Big.* τρία ἀκόντια ἢ βαλὼν *Samb.* & *Epiphan.*
z Καὶ οὐδὲν μὴ] Καὶ σὺ ἢ μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως ἢ μνηθῇς ὧνδε τ *Vat.*
a Τῇ δ᾽ ἐρχομένῃ,] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* τῇ δ᾽ ἐρχομένῃ.
b Δ᾽ ἦν,] Δ᾽ ἦν, δι᾽ ἣν ἠγνεύσας *Big. Samb.* & *Vat.*
c Αβενήρου ἢ] Αβενήρου *Vat.*
d Ἀρχισρατήγου] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐλαρχιτήγου *Basil.* & *G.*
e Κενὴν,] Κεμένην *Vat.*

spicatus, ideo eum abesse quod à coitu non esset purus. Postquam autem postridie novilunii non adesset, quærebat à Jonatha filio, qua de causa Jessæi filius tam pridie quam eo die à convivio & cœna abfuerit. Ille vero respondit eum ipsius permissu in patriam, ut convenerant, concessisse, tribu *sua* festum solenne agente: quin etiam ipsum ad sacrificium invitasse. & si mihi, inquit, veniam dederis, eò proficiscor: nosti enim meam erga illum benevolentiam. Tunc deprehendit Jonathas, quam infesto pater ejus in Davidem esset animo: & voluntatem ejus plane perspectam habuit. Haud enim ab ira temperabat Saulus, sed convicia projiciens, à profugis natum hostemque appellabat, & socium Davidis adjutoremque esse dicebat; & neque ipsum revereri neque matrem suam dum ista cogitaret: nolleque hoc sibi persuasum esse, regnum ipsis parum tutum esse, quamdiu superstit Davides. quamobrem se eum acciturum esse dixit, ut supplicium lueret. Cum vero Jonathas subjiceret, quid commisit, ut tanta illum puniendi te incesseret cupido? non amplius Saulus verbis *contumeliosis* probrisque iram exprompsit; sed arrepta hasta in ipsum insiluit, necem ei decernens. Et facinus quidem non perpetravit, ab amicis impeditus: verum jam filio haud dubium erat, quin Davidem odio prosequeretur, eumque interficere *quammaxime* desideraret; cum parum abfuerit à filio etiam propter illum manu sua perimendo.

Jonathas, de Sauli in Davidem odio persuasus, ejus saluti prospicit.

10. Et tunc quidem regis filius è convivio se proripiens, ut qui præ mœrore cibum capere non potuerit, noctem fletu egit insomnem, quod de vita quidem sua periclitatus fuerit, Davides vero morti esset destinatus. At prima luce ante urbem in agrum, specie quidem semet exercendi, re ipsa vero ut amico patris affectum indicaret, sicuti constitutum erat, processit. Cumque Jonathas omnia, in quæ convenerant, fecisset, puerum quidem pedissequum in urbem dimittit, ipse vero in solitudine Davidi in conspectum venit & colloquium. Cumque ille se ostendisset, Jonathæ ad pedes accidit, & *eum* adorans animæ suæ servatorem appellabat. Illum vero à terra attollit *Jonathas*, & sibi invicem impliciti, longiuscule sese mutuo & non sine lachrymis deosculati sunt; sortem suam deplorantes, & quod ea essent ætate & suæ invideretur amicitiæ, porroque locorum intervallo disjungendi essent, quod ipsis nihil à morte differre videbatur. Cum autem vix se ex luctu recollegissent, seque mutuo obsecrassent ut fidei jurejurando datæ forent memores, ab invicem discesserunt.

1 Reg. c. 20.

ὁ καθαρεύσειεν αὐτὸν [f] ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς ἦ καὶ τῇ δευτέρᾳ τ νεμηνίας ὁ παρὼν, ἐπιωθέντος ἤδη τοῦ παιδὸς Ιωνάθης· ὅτι καὶ τὴν παρελθοῦσαν καὶ ταύτην ἔδειπνε καὶ τ ἑστιάσεως ὁ τοῦ Ιεσσαὶ παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ, πεπρεῦσθαι κατ' τὰς συνθήκας, ἔφησεν, αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τ φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ἐπιτρέψαντος αὐτοῦ· προκαλέσαι μέντοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θυσίαν. κἂν [g] συγχωρῇς, φησὶν, ἀπέρχομαι· τὴν δὲ εὔνοιάν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίστασαι. τότε τὴν πρὸς Δαυίδην τοῦ πατρὸς Ιωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ πανοῦργον τὴν ὅλην αὐτοῦ βάλησιν εἶδεν. ὁ δὲ κατέχε τ ὀργῆς Σαοὺλος, ἀλλὰ βλασφημιῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνασμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαυίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα· καὶ μὴ βουλόμενον πυθέσθαι τοῦτ', ὅτι μέχρις οὗ πρόεισι Δαυίδης ἀσφαλῶς αὐτοῖς τὰ τ βασιλείας ἔχῃ. μεταπέμψαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἐφησεν, ἵνα δῷ δίκην. παραγενομένου δὲ Ιωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα [h] κολάσαι θέλεις; οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ Σαοὺλος ἐξήνεγκεν· ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων· φανερὸς δὲ ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τ Δαυίδην, καὶ διαχρήσασθαι παθών, ὡς ἤδη μικρὸν δι' ἐκεῖνον [i] αὐτόχειρ τοῦ παιδὸς γεγονέναι.

ι'. Καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης πεφορτισμένος δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ἤδη μικροῦ [k] ἀπολέσθαι, τοῦ κατακεκρίσθαι δ' ἀπαθανεῖν Δαυίδην, [l] ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸ τ πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς [m] γυμνασόμενον μὲν, δηλώσων δὲ τῷ φίλῳ τὴν [n] τοῦ πατρὸς διάθεσιν, ὡς σωτῆρα [o] πρόεισι. ποιήσας δὲ ὁ Ιωνάθης τὰ συγκείμενα, τ μὲν ἑπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα· ὁ δὲ ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν [p] αὐτῷ καὶ λόγους. [q] ἀναφανεὶς δὲ οὗτος, πίπτει πρὸς τ Ιωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τ ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίσχει δὲ ἀπὸ [r] τ γῆς αὐτὸν· καὶ περιπλακέντες [s] ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπάτζοντο καὶ θεδακρυμένα, [t] τήν τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρείαν, καὶ τ μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις δὲ ἐκ θρηνῶν ἀνανήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τ ὅρκων ἀλλήλοις προκελευσάμενοι, διελύθησαν.

CAP. XII.

Ut Davides fuga se recipit ad Achimelechum, deinde ad Palæstinorum & Moabitarum reges: utque Saulus Achimelechum cum tota ejus cognatione perimit.

Davides Achimelechum pontificem adit.

AT Davides, regem fugiens bellumque ab ipso *intentatum*, in urbem Nobam se confert

1 Reg. c. 21.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Ὡς ὁ Δαυίδης φεύγει πρὸς Αχιμέλεχον, ἔπειτα πρὸς τὸς Παλαιστίνων & Μωαβιτῶν βασιλέας· καὶ ὡς ὁ Σαοὺλος ἀποκτείνει τ Αχιμέλεχον & τὴν γενεὰν αὐτοῦ.

Δαυίδης ὁ [v] φεύγων τ βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτοῦ [x] πόλεμον, εἰς [y] Νωβᾶν παραγίνεται πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον

f Ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν.] Ὑπὸ συνουσίας *Vat.*

g Συγχωρεῖς,] Συγχωρήσης *Vat.*

h Κολάσαι θέλεις;] Κολάσαις *Big.* & *Samb.*

i Αὐτόχειρ] Aut communius cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* αὐτόχειρα.

k Ἀπολέσθαι,] Ἀπολέσθαι· κατακεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυίδην διενυκτέρευσεν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* qui mox habet, ἅμα δ' ἡμέρᾳ πρὸς τὸ πεδίον πρὸ τ πόλεως.

l Ἐνυκτέρευσεν.] *Coll. Voss.* & *Big.* διενυκτέρευσεν.

m Γυμνασόμενον μὲν,] Ita cum *libris omnibus*, præter *Busb. Bas.* & *Gen.* qui habent γυμναζόμενον.

n Τὴν πατρὸς διάθεσιν,] Τὰ βασιλίως *Vat.*

o Πρόεισι.] Ita in *MSS.* in *Editis* προέσται.

p Αὐτῷ καὶ λόγους.] Αὐτῷ deest *Vat.*

q Ἀναφανεὶς] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἅμα φανεὶς in *Editis. Abiisque.* & mox πρὸ τ Ιωνάθου ποδῶν *Samb.* & *Vat.*

r Τ῀ς γῆς] Τ῀ς non agnoscit *Vat.*

s Ἀλλήλοις,] Ἀλλήλους *Vat.*

t Τήν τε] Lege τὴν δ'. COCC.

v Φεύγων τ βασιλέα] Ita cum *MSS.* & *Zonara.* φυγὼν *Bas.* & *G.*

x Πόλεμον,] Θάνατον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* non male.

y Νωβᾶν παραγίνεται] Ita *Gen.* juxta *Biblia S.* & *Epiphanium* in prima syllaba. Νωβᾶν *Bas.* Ναβᾶν *Big.* & *Samb.* Ναβὰν aut Νοβὰ *Busb. Hen.* & *Zon.* Νοβᾶ aut Νοβὰ *Hieronymo* & LXXII. Ναβᾶν ἤτοι Νοβᾶν *Vat.*

z Αχιμέλεχον] Ita *Bas. G. Vat. Samb. Big.* ut & *Procopius* & *Bibliorum Græc.* editio *Complutina*, juxta *Hebr.* & *Lat. Hieronymi.* Ἀβιμέλεχον *Hen. Busb. Zon.* & *Epiphan.* ex *Editione* communiori *Græcorum.* Codex autem *Sambuci* hic adnotat, ferme è *Procopio Gazensi*, ἰσέον ὅτι ἡ μὲ παλαιὰ Αχιμέλεχ λέγει· τὸ δὲ ψαλτήριον Αβιμέλεχ· τὸ δὲ εὐαγγέλιον Αβιάθαρ.

a Ie-

μέλεχον τὸν [a] ἱερέα. ὃς, ἐπὶ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μηδὲ φίλον σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δέ, πρᾶξιν ἀπόρρητον ὀπιτάττειν πρὸς τὸν βασιλέως, [b] ἔφη· εἰς δὲ συνοδίας αὐτῷ [c] βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μέν τοι ἱεροπόλους εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν παρεσκεύασε. ἠξίου δὲ λαβεῖν ἐφόδια. φίλον δὲ αὐτὸν ποιήσαν ἕρμον [d] παραχόντα, καὶ πρὸς τὰ παρακείμενον συλλαμβανομένῳ. τυχὸν δὲ τούτων, ἢ τινὰ [e] ὅπλων τὰ μὴ χείρους, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δὲ Σαούλου δοῦλος [f] ἡμῶν μὲν [g] Σύρος, Δωὴκος δ' ὄνομα, τοὺς δὲ βασιλέως ἡμιόνους [h] νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε [i] τοιοῦτον· εἶναι δὲ τῷ Γολιάθου ῥομφαίαν, ἣν ἀποκείσας τοῦ Παλαιστῖνον αὐτὸς ἀναθείη τῷ Θεῷ.

β'. Λαβὼν δὲ ταύτην ὁ Δαυΐδης, ἔξω τοῦ [k] τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς [l] Γίτθαν [m] διέφυγε τὴν Παλαιστίνων, ἧς Ἀγχοῦς [n] ἐβασίλευεν. ὑπονοηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γιγόμενος, μιμουμένου ἐκείνων ὅτι Δαυΐδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας Παλαιστίνων μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ [p] τὸ κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ Σαούλου παρὰ ἐκείνῳ πάθοι, παραποιεῖται [q] μανίαν τε καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα σημήνῃ [r] μανίας πίστιν [s] παρὰ τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ [t] γεγηθότι τῇ νόσῳ. καὶ τοῖς οἰκέταις [v] προσδυσχεράνας ὡς ἐκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυΐδην ὡς τάχος [x] ἐκβαλεῖν.

γ'. Διασωθεὶς δὲ [y] ὅτως ἐκ τῆς Γίτθης, εἰς τὴν Ἰούδα παραγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῷ πρὸς [z] Ἀδυλλάμην πόλει σπηλαίῳ Δαφνίδων, πέμπει πρὸς τοὺς [a] ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δὲ μετὰ [b] πάσης συγγενείας ἦκον πρὸς αὐτὸν, καὶ τῶν ἄλλων δέ, ὅσοις ἡ χρεία διὰ τὴν φόβον ἐκ Σαούλου τοῦ βασιλέως, συνέρρυσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ παιδὶ τὰ [c] ἐκείνῳ δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγένοντο δὲ οἱ πάντες [d] ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς ἐκ χρόνου αὐτῷ ἐκ συνεργίας ἤδη [e] προσγεγυμνασμένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ Μωαβιτῶν βασιλέα· καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς [f] τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον, ἕως ἂν ἀπογνῷ τὸ [g] καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. καλανεύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τοῦ Δαυΐδου τιμῆς, [h] παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον, ἀξιώσαντος.

δ'. Αὐτὸς [i] δὲ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς τὴν κληρουχίαν

ad Achimelechum ſacerdotem. qui, quod ſolum veniſſe & ſine amico famulove adeſſe viderit, *valde* miratus eſt; & ſcire deſiderabat, quid cauſæ eſſet, quod neminem ſecum attulerit. Ille vero dicebat, regem *mihi* negotium ſecretum mandaviſſe, ad quod nullo comitatu ipſi ſcire volenti opus eſſet. verum hìc loci me convenire famulos juſſi. Porro *illi* ſupplicabat, ut liceret viaticum accipere. nam, eo ſuppeditato, amici reique agendæ adjutoris officium præſtiturum eſſe. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum eſſet, gladium aut haſtam. At *tum forte* aderat etiam Sauli ſervus, gente quidem Syrus, nomine vero Doëcus, qui regis aſinas paſcebat. Cæterum pontifex ajebat, ſe quidem ejuſmodi quid non habere: eſſe vero apud ſe Goliathi gladium, quem occiſo Palæſtino Deo conſecraverat.

2. Hoc autem accepto, Davides extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum *urbem*, in qua regnavit Anchus. A regis vero miniſtris agnitus, ipſique manifeſtus factus, illis ei dictitantibus, hunc eſſe Davidem qui multas Palæſtinorum myriadas occidit, ſibi permetuens ne ab eo interficeretur, & periculum, quod apud Saulum effugerat, apud ipſum *adiret & experiretur*, furorem & rabiem ſimulat, ita ut ore ſpumam emiſerit, & alia, quæ inſaniæ fidem faciunt, morbi hujus apud Gittenſium regem dederit indicia. Atque *ille*, domeſticis ſuis periratus, ut qui hominem mente alienatum ſibi adducerent, juſſit ut quamprimum foras ejicerent Davidem.

Inde ad Gittenſes fugit, & inſaniam ſimulando è periculo evaſit. 1 Reg. c. 21.

3. Cum ita è Gitta evaſiſſet, in Judæ tribum ſe recipit. atque in ſpelunca prope urbem Adullamam morans, ad fratres ſuos mittit qui nunciarent ubi ille eſſet. Illi vero cum tota cognatione ſeſe ad eum contulerunt; necnon & alii, quibus angustæ res erant aut metus à Saulo rege injectus, eodem confluxerunt, ſeque ad omnia ejus arbitrio exſequenda paratos eſſe dicebant. erant autem univerſi plus minus quadringenti. Et jam fiducia elatus quod ei numerus creverit & auxilium venerit, eo loco relicto, ad Moabitarum regem proficiſcitur: ipſumque orabat, ut, parentibus ſuis in ejus ditionem & *poteſtatem* receptis illos, quamdiu de rerum ſuarum exitu deſperaret, præſidio tueretur. ille vero hanc gratiam annuit, parenteſque Davidis, tantiſper dum cum eo fuerint, omni honore proſequutus eſt.

Adullamam petit, deinde ſe confert ad Moabitarum regem, ſibi ſuiſque benignum. 1 Reg. c. 22.

4. At ipſe, cum propheta ei imperaſſet ut è ſolitudine quidem abiret, in ſortem vero tribus Judæ

Saulo, de Davide ad ſuos queſto, indicat Doëcus eum ab Abimelecho receptum fuiſſe. 1 Reg. c. 22.

a Ιερέα.] Ἀρχιερέα *Vat.* HUDS. Mox ἀρχιερέα appellat. Nam & alii Pontificem Maximum Ἱερέα nuncupant ἁπλῶς. REL.

b Ἔφη.] Ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

c Βουλομένῳ μαθεῖν] Βουλομένης μ. *Iidem.* (βουλομένοις *Coll. Voſſ.*) βουλομένῳ λαθεῖν *Vat.* & *Hen. Coccejus* utrumque forte abundare putat.

d Παραχόντα,] Παραχώντα *Vat.*

e Ὅπλων τι] Ὅπλον τι in quatuor *MSS.*

f Γίτθα τῶν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* atque ita *Vet. Interpr.* vel γῆς τῶν cum *Vat.* γεωμέτρου in *Editis*, *Aliiſque.*

g Σύρος,] Ἑβραῖος juxta *Biblia Hebraïca.* Sic etiam legit *Hieronymus.* Attamen ὁ Σύρος habent *Interpretes* LXXII. excepto codice *Complutenſi*, qui forſan ad *Hebraïcum* fuerit emendatus. Veriſimile eſt, quod & alii obſervarunt, diſſenſum ortum eſſe ex confuſione vocum *haadomi* & *haarami*, una litera in aliam permutata. Videſis *Lud. Capellum* in *Critica S.* l. 4. c. 5.

h Νέμων.] Ita cum *Interpp.* LXXII. ποιμαίνων *paſtorum præfectus* juxta textum *Hebraïcum.* Videſis *S. Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. Lib. II. c. 44.

i Τοιοῦτον·] Illud τι ex *MSS.*

k Τῶν Ἑβραίων] Illud τῶν deeſt *Vat.*

l Γίτθαν] Γέθαν *Big.* & *Samb.* Γέτθαν *Hen.* & *Busb.* Γὴθ ἐ *Bibliis S.* habent *Zonaras* & *Epiphan.* Γὰθ *Maſoretis.*

m Διέφυγε] Ἔφυγε τὴν Π. πρὸς Ἄγχους, ἤτοι Ἀγχοῦν *Vat.* Rex ille juxta *S. Literas* & *Epiphanium* Ἀχίς.

n Ἐβασίλευεν.] Ita *MSS.* ἐβασίλευσεν *Baſ.* & *G.*

o Τῶν βασιλέως οἰκετῶν,] Τῶν negligit *Vat.*

p Τὸν κίνδυνον] Forte τοῦ κινδύνου. COCC.

q Μανίαν τε] Sic *MSS.* in *Editis* μανίαν καὶ λ.

r Μανίας] Forte abundat. COCC.

s Παρὰ τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ] Τῶν Γιτθῶν *Vat.* Παρὰ τῷ τοῦ Γιτθῶν *Big.* & *Samb.*

t Γεγηθότι τῇ νόσῳ.] Ita *MSS.* χαιρούσῃ in *Editis.*

v Προσδυσχεράνας] Eo modo in quinque *MSS.* ἀποδυσχεράνας, pro προσδυσχεράνας, in *Editis.*

x Ἐκβαλεῖν] Ἐκδιώκειν *Big.* & *Samb.* ἀγαγεῖν ἔξω *Vat.*

y Οὕτως ἐκ τῆς Γίτθης,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὅτου.

z Ἀδυλλάμην πόλει] Sic *Big.* & *Samb.* Ἀδυλλάμη *Baſ.* & *G.* Ἀδωλλαμῆ *Vat.* Ἀδυλλὴμ *Hen.* & *Busb.* Ἀδολλάμη *Epiphan.* Ἀδυλλὰμ *Zonaras* ex LXX.

a Ἀδελφοὺς δηλῶν] Ἀδελφοὺς αὐτοῦ *Vat.*

b Πάσης συγγενείας] Πάσης τῆς συγγ. *Hen.* & *Busb.* mox καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοις *Iidem.* καὶ τῶν γε τῶν ἄλλων ὅσοις *Vat.* dein ἡ χρεία *Big.* ἐχθρεία *Epiphan.*

c Ἐκείνῳ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκείνων in *Editis*, *Aliiſque.*

d Ὡς τετρακόσιοι.] Ὡσεὶ *Samb.* & *Vat.*

e Προσγεγυμνασμένης,] Προσγεγραμμένης *Big.* γεγυμνασμένης *Vat.*

f Τὴν αὐτοῦ χώραν] Τὴν ἑαυτοῦ χ. *Vat.*

g Καθ' αὐτὸν τέλος] Ita in quatuor *MSS.* (& *Cocc.*) καθ' αὐτῶν *Baſ. G. Aliique.*

h Παρ' ὃν ἐτύγχανον] Παρ' ὅσον *Hen.* & *Busb.*

i Δὲ] Lege δὴ. COCC.

dæ concedens illic habitaret, juſſis obſequitur: & in Sarin urbem ſe conferens ibidem commoratus eſt. Saulus autem, ubi audivit Davidem cum multorum comitatu eſſe viſum, in non mediocrem conjectus eſt metum & perturbationem: nam viri animi elati fortiſque non ignarus, magni aliquid ex ipſo oriturum eſſe ſuſpicatus eſt, quod certe luctum ſibi crearet & moleſtiam. atque ad ſe convocans amicos, & duces, & tribum ex qua ipſe erat, in collem ubi regiam habuit, ſedenſque in Arura (nam locus quidam erat ſic dictus) magna aulicorum multitudine eum ſtipante totoque ſatellitio, *ſic* eos affatur. "Equidem novi, viri populares, quod beneficentiæ meæ memineritis; utque agrorum aliquos dominos conſtituerim, feceriſque ut *alii* honores apud populum conſequantur & dignitatem. Vos igitur interrogo, num plura & his majora munera à Jeſſæi filio exſpectetis? nam compertum habeo univerſos ad eum incumbere, cum filius meus Jonathas & ipſe rebus illius ſtuduerit, vobiſque ei favere perſuaſerit. Non enim ignoro quæ Davidi juraverit, quæque cum illo fœdera inierit: neque quod Jonathas quidem conſilio ſuo & auxilio ea promoverit, quæ contra me facere decretum eſt. verum vero nemini curæ ſunt iſta, ſed quæ ſint conſequuntura patienter attenditis". Cum autem rex tacuiſſet, alius quidem præſentium nemo quidquam reſpondit, Doëcus vero Syrus, mularum ejus curator, dicebat; ſe vidiſſe Davidem cum venerit in urbem Nobam ad Achimelechum pontificem, eumque quæ eventura eſſent ex eo vaticinante perſpecta habuiſſe, commeatuque accepto & Goliathi gladio incolumem ad quos volebat deductum fuiſſe.

Saulus Achimelechum & ſacerdotes interfici jubet. 1 Reg. c. 22.

ſ'. Saulus igitur, cum pontificem ejuſque patriam omnem familiam accerſi juſſiſſet, "quid, inquiit, mali aut ingrati à me paſſus es qui Jeſſæi "filium benigne exceperis, & cibaria quidem ei "dederis & arma, regno meo inſidianti? & cur "etiam ei de futuris ex oraculo pronunciaris? ſane "non tibi ignotum erat, quod à me profugerit "domumque meam odio habuerit". Pontifex autem non id agebat, ut facta inficiaretur; ſed libere fatebatur ſe illa *ei* ſuppeditaſſe, non ut à Davide gratiam iniret ſed ab ipſo. "tibi enim hoſtem eſſe "ne quidem ſciviſſe, ajebat, miniſtrum vero fidelisſimum, & quod hiſce majus, & generum jam "tuum & neceſſitudine conjunctum. nam illis "non inimicos impertire moris eſt hominibus, "ſed quos maxime benevolentia & honore proſequuntur. pro eo autem non ſe nunc primum "vaticinatum eſſe, ſed & ſæpius & alio in loco "hoc feciſſe: cumque ſe diceret à te omni feſtinatione miſſum ad aliquid agendum, ſi nihil horum præbuiſſem quæ deſiderabat, tibi magis "quam illi me iſta abnuere putabam. Quare non "eſt, quod de me male ſentias, aut ob ea quæ nunc

τ̃ Ιέσσαι φυλῆς ἀν αὐτῇ Δάφλαν, πείθε͂ι. κ͂ᾳ ϖαραγενόμενο͂ς εἰς [k] Σάφεν [l] πολιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σάουλο͂ς δ' ἀκήκοως ὅτι μ͂ετὰ πολλῶν ὀφθείη Δαυίδης, σὺν εἰς τυχόντα ϑόρυβον κ͂ᾳὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν· ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τ͂ο͂ ἀνδρὸς κ͂ᾳὶ τὴν ἀυτάλμιαν, ἐδέν ἐξ αὐτ͂ο͂ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, [m] ὑφ' ᾧ κλαύσεσθ͂αι πάντως κ͂ᾳὶ ϖονήσειν ὑπενόησε. κ͂ᾳὶ συγκαλέσας τὰς φίλας κ͂ᾳὶ τὰς ἡγεμόνας, κ͂ᾳὶ τὴν φυλὴν [n] ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν, ϖρὸς αὐτὸν ὅπῃ [o] τ̃ο͂ [p] βουνὸν ἦ τὸ βασίλειον [q] ἔχει, κ͂ᾳὶ καθίσας [r] ἐπ' Αρύρης· τόπο͂ς ἦ ἦν τις [s] ὕτω ϖροσαγορεύμενο͂ς· τιμῆς πολιτικῆς ϖᾶσι αὐτὸν ὕσης [t] τ̃ο͂ τάξεως κ͂ᾳὶ τ̃ο͂ σωματοφυλάκων· λέγει ϖρὸς αὐτούς. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέ"μνησθε [v] μὲν οἶδ' ὅτι τ̃ῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν· ὅτι κ͂ᾳὶ ἀγρῶν "τινας ἐποίησα δεσπότας, κ͂ᾳὶ τιμῶν τ̃ο͂ ἐν τῷ πλήθει κ͂ᾳὶ "τάξεων ἠξίωσα. πυνθάνομαι τοίγαρουν, εἰ μείζονας "τούτων δωρεὰς κ͂ᾳὶ πλείονας ϖᾶσι μ͂ᾶλλον Ιεσσαίε παῖδος "ϖροσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ [x] ϖροσίεσθε, "τοῦμὸν παῖδος Ιωνάθε αὐτ͂ο͂ τε ὕτως φρονήσαν͂το͂ς κ͂ᾳὶ "ὑμᾶς ταῦτα πείσαν͂το͂ς. ὁ γὰρ ἀγνοῶ τὰς ὁρκους κ͂ᾳὶ τὰς "συνθήκας τὰς ϖρὸς Δαυίδην αὐτῷ γεγενημένας· ὅδε "ὅτι σύμβολο͂ς μὲν κ͂ᾳὶ συνεργὸς Ιωναθης ἐστὶ τ̃ο͂ κατ' "ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει ἦ ὑμῶν οὐδενὶ ϖερὶ τούτων, "ἀλλὰ τὸ ὀπτεθησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε". σιωπήσαν͂το͂ς ἦ τ̃ο͂ βασιλέως, ἄλλο͂ς μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τ̃ῶ παρόν͂των· Δώηκο͂ς ἦ ὁ Σύρο͂ς, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτ͂ο͂ βόσκων, εἶπεν, ὡς ἴδοι τ̃ὸν Δαυίδην εἰς [y] Νωβὰν πόλιν ϖρὸς [z] Αχιμέλεχον ἐλθόντα τ̃ὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα ϖαρ' αὐτ͂ο͂ ϖροφητεύσαν͂το͂ς μαθεῖν, κ͂ᾳὶ λαβόντα ἐφόδια κ͂ᾳὶ τὴν ῥομφαίαν [a] τ̃ο͂ Γολιάθε ϖρὸς οὓς ἐβούλετο μ͂ετ' ἀσφαλείας ϖροπεμφθῆναι.

ε'. Μεταπεμψάμεν͂το͂ς οὖν τ̃ὸν ἀρχιερέα, κ͂ᾳὶ ϖᾶσαν αὐτ͂ο͂ [b] τὴν συγγένειαν Σάουλο͂ς, "τί ϖαθὼν, εἶπεν, "ἐξ ἐμοῦ δεινὸν κ͂ᾳὶ [c] ἄχαρι, τ̃ὸν Ιεσσαίε ϖαῖδα ϖροσε"δέξω, κ͂ᾳὶ σιτία μὲν αὐτῷ μετέδωκας κ͂ᾳὶ ὅπλων, "ὅντι ἦ [d] ἐμῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ κ͂ᾳὶ ϖερὶ "τ̃ὸ μελλόντων ἐχρηματίσες; οὐ γὰρ δὴ σε Φεύγων ἐμὲ κ͂ᾳὶ "μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλανθανεν". ὁ δ' ἀρχιερεὺς σὺκ ἐπ' ἀρνησιν ἐτρέπετο τ̃ῶν γεγονότων, ἀλλὰ μ͂ετὰ παῤῥησίας ταῦτα ϖροσομολογεῖν ὡμολόγει, οὐχὶ Δαυίδην χαριζόμενο͂ς, ἀλλ' αὐτῷ. "ϖολέμιον γὰρ [e] σὲν σὺκ εἰδέναι, ἔφασκε, "ϖιστὸν ἦ ἐν τοῖς μάλιστε [f] δοῦλον καὶ χιλίαρχον, κ͂ᾳὶ "τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη κ͂ᾳὶ συγγμῆ. ταῦτα "δ' σὺκ ἐχθροῖς [g] παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ "τοῖς εὐνοίᾳ κ͂ᾳὶ τιμῇ τῇ ϖρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. ϖροφή"τευσε ἦ οὐ νῦν ϖρῶτον [h] αὐτῷ, ἀλλὰ κ͂ᾳὶ ϖολλάκις "κ͂ᾳὶ ἄλλοτε τοῦτ' ϖεποιηκέναι· φήσειν ἦ ὑπὲρ σοῦ ϖρο"φθῆναι κ͂ᾳὶ ϖολλῷ ϖροθύμῳ ὀφθῆναι ϖρᾶξιν, τὸ μηδὲν "ϖροσαχθεῖν ὧν ἐπιζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν ἢ σκέ"πῃ ϖερὶ αὐτῶν ἐλογιζόμεν. διὸ μηδὲν ϖονηρὸν κατ' "ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ ϖρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυίδῃ "ἐγκε-

k Σάφελ.] Σάφελω *Big. Samb.* & *Gall.* Σάφεν πόλιν ἤτοι Σάφελχον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Sarin*, *Sarich*, *Sarimit*, & *Aret.* non dubito quin legendum ſit, εἰς Αφλω, vel Αφέθλω πόλιν, litera Σ attracta ex præcedenti vocula εἰς. Hebræis *jahar Hhareth.* lenius Αφὶθ *Euſebio.* HUDS. Conf. inf. Cap 13. §. 10. SPANH. Natum ex ſylva *Chareth.* confer 1 Sam. 22. 5. REL.

l Πόλιν] Lege πόλιν, quod & interpres videtur legiſſe & in *MSS.* eſt. REL.

m Υφ' ᾧ κλαύσεσθαι] Εὐ' ᾗ κλ. π. κ͂ᾳὶ συμπονήσειν ἐπ. *Vat.* HUDS. Forte ἀλλ' ἐφ' ᾧ κλαύσεσθαι π. κ͂ᾳὶ ϖονήσειν ἔμελλεν. COCC.

n Ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν,] Ita cum melioribus *MSS.* ἐξῆς αὐτὸς ἦς. *Baſ.* ἐξ ἧς αὐτὸς ἦς. *Gen.*

o Τὸν βουνὸν ἦ τὸ βασίλειον] Conf. ſup. Cap. VIII. §. 1. SPANH.

p Βουνὸν ἦ τὸ βασίλειον] Sic & LXX. *Interp.* ἐκάθητο ἐν τῷ βουνῷ, exiſtimantes בגבעה in textu *Hebraico* eſſe nomen appellativum.

q Ἔχει, κ͂ᾳὶ καθίσας] Εἶχε *Samb.* & *Big.*

r Επ' Αρύρης·] Septuaginta etiam ſenes poſuerunt ἐπὶ τὸν ἄρουραν pro *thabbath haeſchal*, i. e *in nemore* juxta *Hieronymum* & *Jonathanem* interpretes. at *in ſegete* vertit *Epiphanius.*

s Οὕτω ϖροσαγορεύομε͂νο͂ς.] Illa ὕτω ϖροσαγορεύομε͂νο͂ς non agnoſcit *Vat.*

t Τῆς τάξεως] Articulum inſeruimus ex *MSS.*

v Μὴ οἶδ'] Εὖ οἶδ' *Vat.*

x Προσίεσθε,] Sic quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* ϖροσίεσθε τέμῳ τι π. *Baſ.* & *G.*

y Νωβὰν πόλιν] Ναβὰν, τὴν τ̃ῆς Νομβὰν πόλιν *Vat.* Vide Cap. XII. §. 1.

z Αχιμέλεχον] *Al.* Αβιμέλεχον. de quo ibidem.

a Τ̃ο͂ Γολιάθε] Articulus deeſt *Vat.*

b Τὴν συγγένειαν Σάουλο͂ς,] Τὴν φυλὴν *MSS. Vet. Interpr.* & *Zon.* atque ita mox inferius.

c Ἄχαρι,] Ἀχάριστον *Vat.*

d Ἐμῆς βασιλείας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* in *Editis* deſideratur ἐμῆς.

e Σὲν σὺκ εἰδέναι,] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* σὲν deeſt in *reliquis.*

f Δοῦλον κ͂ᾳὶ χιλίαρχον,] Δούλοις *Vat.*

g Παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους,] Παρεχεῖν *Vat.*

h Αὐτῷ,] Αὐτῷ, ϖολλάκις ἦ κ͂ᾳὶ ἄλλοτε *Big.* & *Samb. Vat.*

i Τὸν

"ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μὲ δοκοῦσαν Φιλαν-
"θρωπίαν ἐπιδείξασθαι. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ
"χιλιάρχῳ παρέχον, οὐ πολεμίῳ.

5. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισε [i] τὸν Σαύ-
λον· ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μηδὲ [k] ἀληθεῖ πίστεως
ἀπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, [l] περιστᾶσιν αὐ-
τὸν, μὴ τῆς ψυχῆς ἀποκλεῖσαι. μὴ θαρρούντων δὲ ἐκεί-
νων ἅψασθαι δ' ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων
μᾶλλον ἢ τὸ θεμιτὸν τοῦ βασιλέως, τῷ Σύρῳ
Δοήκῳ προστάττει τὸν φόνον. καὶ θεμιτὰ λαβὼν [m] ὁμοίους
αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος ἀποκτείνει τὸν [n] Αχιμέλεχον, καὶ
τῷ ψυχὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς [o] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα
καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ Σαῦλος καὶ εἰς τὴν πό-
λιν τῶν ἱερέων [p] Νωβᾶν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν,
ἔ γυναικῶν, ἔ νηπίων, ἔτ' ἄλλης ἡλικίας φεισάμε-
νος· αὐτήν τε ἐνέπρησε. λελοιπέναι δὲ παῖς εἷς Αχιμε-
λέχου Αβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μέντοι σωθέν, καθὼς
προεφητεύσεν ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ [q] Ηλεὶ, διὰ τὰς τῶν
υἱῶν αὐτοῦ δύο θεμιτομίας [r] εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς
ἐκγόνους.

ζ. Σαῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔτως ἔργον διαπε-
πραξάμενος, καὶ γυναῖα ὅλην ἀρχιερατικὴν ἀποσφά-
ξας πατρὸς, καὶ μήτ' ὀπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ'
ὀπὶ γήρασιν [s] αἰδῶ, κατεβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν, διὰ
πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτό-
θι [t] τὸ θεῖον ἐπιλέξασθαι, καὶ μόνοις εἰς τὸ τοιοῦτος φέ-
ρειν ἄνδρας ἀπεδείξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατα-
νοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· ὅτι μέχρις ἂν μέν εἰσιν
ἰδιῶται τινες καὶ ταπεινοὶ, [v] τῷ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ
φύσει μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἐπιεικεῖς εἰσι καὶ μέ-
τριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ
[x] τῷ πᾶσαν ἔννοιάν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. τότε δὲ καὶ
θεῖ τὰ θεῖα πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν
τῷ βίῳ πάρεστι· καὶ ὁ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ πραττόμε-
να, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν, ἀφ' ὧν
μέλλοι ταῦτ' ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ
δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετακυδυάμενοι, καὶ ὥσ-
περ ἐπ' [y] σκηνῆ προσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀπο-
θέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ
τὴν εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τὴν δικαιοσύνης, ἔγγιστα τῶν φθο-
νεῖσθαι γεγενημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοή-
σωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι· τότ' ὡς οὐκέτι βλέπον-
τος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν [z] δεδιότος,
οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβη-
θῶσιν ἀκούσαντες, ἢ [a] μισήσωσι θελήσαντες, ἢ [b] στέρ-
ξωσιν ἀλόγως· ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ [c] ἀλη-
θῆ, καὶ ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ Θεῷ δοκοῦσι. τῶν δὲ

"Davidem moliri audis, meam, ut tunc visa est,
"humanitatem suspiceris. nam amico & genero
"tuo & tribuno *eam* tribuebam, non hosti.

6. Hæc cum diceret pontifex, Saulo non persuasit; sed metus quidem usque eo valebat, ut justæ excusationi non haberetur fides. jubet itaque militibus armatis, ipsi circundatis, ut eum cum cognatione sua perimerent. Cumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, & magis verentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro cædem imperat. atque ille, assumptis sibi facinorosis *aliquot* sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. erant autem universi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in urbem sacerdotum Nobam *sicarios* misisset, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave ætate; & *urbem* ipsam *pari sævitia* incendit. Verum unus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, *ex ista clade* servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici prædixerat Deus, illi, propter duorum ipsius filiorum iniquitates, suæ minatus progeniei interitum.

Doëcus régis mandata exsequitur. 1 Reg. c. 22.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo & omnes stirpis sacerdotalis ferro interemit, neque teneram ætatem miseratus neque grandævos reveritus, urbemque præterea funditus evertit, quam in patriam & alumnam sacerdotum & prophetarum illic Deus delegerat, solamque ad viros id genus educandos destinaverat) fecit ut omnes intelligerent perspicerentque hominum ingenium: quod tantisper dum privatam vitam agant, humilisque sint fortunæ, quia tum naturæ obsequi nequeunt nec quod lubet facere audent, boni sunt & moderati, ac quod justum est unice persequuntur, & in id toto animo omnique studio incumbunt. tunc etiam illis de Deo persuasum est, quod omnibus quæ in vita agunt hominum interfit; & non solum opera cum fiant, sed & cogitationes multo ante exploratas habeat, unde illa proditura sunt. Cum vero ad potentiam & imperium provecti sunt, tunc, hisce omnibus exuti, & institutis moribusque, tanquam in scena personis, depositis, assumunt audaciam, insolentiam, & rerum humanarum divinarumque contemptum. & cum maxime illis opus est pietate & justitia, ut qui invidiæ proxime constituti sunt, & ob cogitata & facta omnium in conspectu collocati; tunc quasi non amplius eos intueretur Deus, aut ob potestatem metueret, ita demum in omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiverint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amaverint, hæc rata & firma & vera, atque hominibus & Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent; sed illos, qui

Querela Flavii de pravo hominum ingenio.

i Τὸν Σαῦλον·] Τὸν Σαῦλον· δεινὸς δὲ ὁ φόβος *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀληθεῖ πίστεως] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀληθὲς in *Editis*, *Aliisque.* ἀληθὲς πίστεως ὁμιλίᾳ *Vat.* & dein πελάσῃ τ. ὀπ. προσῶσιν αὐτὸν ἀποκτεῖναι.

l Περιστᾶσιν αὐτὸν,] Περιστῶσι *Big. Samb. Epiphan.* & *Zonaras.*

m Ὁμοίους αὐτῷ] Ita quatuor *MSS.* & *Epiphan.* ὁμοίως *Bas.* & G. haud male.

n Αχιμέλεχον,] Sic in *Bas. G. Vat.* & *Samb.* Αβιμέλεχον & mox Αβιμελέχου in *cæteris.*

o Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Numerum sacerdotum in *S. Literis Hebraïcis* trecentis hic augent *Bas.* & *G.* ὡς πέντε καὶ πρακόσιοι *Epiphanius*, *Zonarasque* & *Interpretes* LXXII. πεντήκοντα καὶ πρακόσιοι *Theodor.* ὡς πέντε καὶ πρακόσιοι, πεντήκοντα καὶ πρακόσια *Hen.* ὡς πενθακόσιοι καὶ τελάκοντα *Busb.* ἴσαν δ' οἱ πάντες πέντε καὶ ὀγδοήκοντα *Vat.* hîc loci. Verum infra (p. 347. §. 7.) cum *Flavio* trecentos (numero rotundo) Achimelechi causa dicit periisse.

p Νωβᾶν,] In *MSS.* varie, Νομβὰ, & Νομβὰν & Νοββὰν. Vide p. 342. v. ultimo.

q Ηλεὶ,] In libris omnibus Ηλὶ aut Ηλεί, rectius, ut puto, Ηλὶ aut Ηλεί.

r Εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι] Εἶπε δὲ διαφθ. *Vat.*

s Αἰδῶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vett. Grammatici.* αἰδὼ *Bas. G. Aliique* cum *novis.*

t Τὸ θεῖον ἐπιλέξασθαι,] Hinc aliquis efficeret, Josephum credidisse hanc urbem unam fuisse ex illis, quas Deus sacerdotibus assignaret. Verum inter illas Nob non recensetur in sacris literis. Et quia prophetis illam a Deo destinatam æque ac sacerdotibus scribit, & clarum est nullas urbes prophetis datas fuisse, quemadmodum Levitis & Sacerdotibus, intelligi debet, providentiam Divinam hanc esse id temporis sedem multorum sacerdotum & prophetarum voluisse. REL.

v Τῷ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι] Τῷ μὴ δύνασθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσι καὶ ὅσα δύνανται καὶ θέλουσιν, ἐπιεικεῖς *Vat.*

x Τῷ πᾶσαν ἔννοιάν] Ita cum *MSS.* in *Editis* alio ordine τῷ ἔννοιάν τε καὶ πᾶσαν σπ.

y Σκηνῇ προσωπεῖα] Aut σκηνῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

z Δεδιότος,] Οὐ δεδιότες *Vat.*

a Μισήσωσι θελήσαντες,] Μισήσωσιν ἐθελίσαντες *Big.* & *Samb.*

b Στέρξωσιν ἀλόγως·] Ita ex præcedentibus cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* στέργωσιν.

c Ἀληθῆ,] Sic *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod habeat τῷ Θεῷ. in *Editis*, *Aliisque*, τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ δοκοῦσι, pro καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ τῷ Θεῷ δοκοῦσι.

qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia, ac cum eos ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed & propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne confictas, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin & neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias & delationes absque ullo examine *receptas*; neque in quos sævire oportet *animadvertunt*, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisæ filius, qui primus, postquam desiit optimatium status & regiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes & prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque urbem eorum funditus evertit, & quantum in se fuit *Dei* fanum in solitudinem à sacerdotibus & prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, & nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

Abiatharo, è cæde elapsus, Davidem adit. 1 Reg. c. 22.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum à Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem & patris interitum ei nunciavit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret ut hæc illis acciderent: nam istæc ei *tum* incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactavit. illic vero ut maneret & secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

μελλόντων λόγον αὐτοῖς οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ τιμῶσι [d] μὲν τοὺς πολλὰ πεπονηκότας, τιμήσαντες δὲ φθονοῦσι. [e] καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ τούτοις ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας· ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑποβολὰς αὐτῶν [f] ἀπιθάνους. κωλάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις· οὐδ' ὅσους δεῖ [g] τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δυνάνται. τοῦτο Σαοὺλος ἡμῖν ὁ [h] Κίσου παῖς, ὁ πρῶτος [i] μετὰ τὴν [k] ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κριταῖς πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐπὶ τῷ τοὺς Ἀχιμέλεχον ὑποψίας, ἀποκαταβαλὼν ἢ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ [l] ναὸν τοῦ θεοῦ τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μείνας ἢ ἐάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, πρὸς τὸ [m] μὴ μετ' ἐκείνους ἄλλους ἡφέθαι.

η'. Ο δ' Ἀβιάθαρος ὁ [n] Ἀχιμελέχου παῖς, [h] ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ [o] γένους τοῦ τῶν Σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν [p] πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη τοῦτο [q] περὶ αὐτὸν ἐσόμενα, ἰδὼν τὸν Δώηκον· ὑπονοῆσαι γὰρ διεβλήθησεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸν ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν αἰτιᾶσθαι. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ [r] λησόμενον ἔτως, ἠξίει.

CAP. XIII.

Ut Davides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samueli & Nabali.

Davides, Cillanis opem ferens, cadit Palæstinos; metuensque ne à Cillanis proderetur, in solitudinem abit. 1 Reg. c. 23.

PER idem tempus, cum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque devastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus à propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, & prædam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex areis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, ut cum eis manserit. nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est concluſum tenebatur; sed fama illius late emanavit, & ad omnium aures, regisque inter cæteros, pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Davidem in Cilla esse, *valde* lætatur: atque, illum divinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in urbem compulsus est muris & portis & repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυὶδης τὸν Σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ ἡμένον, ὅτε ἀνελεῖν, ἐφείσατο· καὶ περὶ τοῦ Σαμουήλου θανάτου καὶ Ναβάλου.

Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν [s] Κιλαιτῶν χώραν καὶ τούτοις διαφθείροντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς, [t] εἰ ὁ Θεὸς προφήτῃ πυθόμενον ἐπιτρέπει νίκην. ὡς δὴ σημήνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ προσμείνας τοῖς Κιλαιτοῖς ἕως ἐς τοὺς [u] ἄλωνας καὶ τὸν καρπὸν [v] σωθῆναι εἶδεν. Σαοὺλῳ [x] δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο· φήμη δ' ἐπὶ πᾶν, εἴς τε τοὺς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε [y] σωτήσαν καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δὲ Σαοὺλος ἀκούσας ὡς [z] Κίλλα τὸν Δαυίδην· καὶ, Θεὸς ἤδη χερσὶ τὸν ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ [a] συνηνάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, πίσσῃ καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προσέταξεν ἐπὶ τὴν Κίλλαν ἐξορμῆσαι· καὶ πολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τὸν Δαυίδην ἀποκτεῖναι· ταῦτα δ' αἰσθόμενος ὁ Δαυὶ-

[d] Μὲν τοὺς πολλὰ] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* μὲν τὰ πολλὰ ταλαιπωρήσαντες *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* μὲν πολλὰ ταλαιπωρήσαντας.

[e] Καὶ προαγαγόντες] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in cæteris κἂν προάγ.

[f] Ἀπιθάνοις.] Sic cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* in reliquis ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργ.

[g] Τοῦτο παθεῖν,] Ταῦτα *Vat.*

[h] Κίσου παῖς,] Ita (ut supra, p. 319. in principio) edere visum est. Κισαΐου, aut Κηταΐου hic loci habent Codices *Josephi*.

[i] Μετὰ τὴν] Μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς κρ. juxta *Epiphanium*.

[k] Ἀριστοκρατίαν] At Θεοκρατία fuit, sed speciem externam habebat ἀριστοκρατείας ob Synedrium & Judices, penes quos summa rei esse videbatur. REL.

[l] Ναὸν τοῦ θεοῦ ἱερέων] Θεὸν pro ναὸν legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Tabernaculum, quod aliquo modo templum dici Dei poterat. REL.

[m] Καὶ μετ'] *Coll. Big.* & *Voss.* κἀν.

[n] Ο μόνος διασωθῆναι] Ος μόνος *Vat.*

[o] Περὶ αὐτὸν ἐσόμενα,] Περὶ αὐτὸ *Vat.*

[p] Πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα] Παρ' αὐτοῦ *Vat.* & mox τὸ ante μένειν præterit.

[q] Λησόμενον ἔτως,] Alii sic distinguunt, λησόμενον, ἔτως ἠξίει.

[r] Κιλαιτῶν] Ita *Bas. G. Vat.* & *Big.* Κιλαιτῶν *Samb.* Κελαιτῶν *Hen.* & *Busb.* Κειλαιτῶν *Epiphan.* omnes ex Ceila Hebræorum. Similique varietate in voce Κιλαιτοῖς, mox infra.

[s] Εἰ ὁ Θεὸς] Τῷ Θεῷ προφήτῃ πυθόμενον εἰ ἐπιτρέπει *Vat.*

[t] Ἀλωνας] Ἀλῶνας· vid. lib. xx. c. 7. §. 8. Ἀλῶνα aream LXX. Gen. L. 10. SPANH.

[v] Σωθῆναι.] Forte σωθῆναι. COCC.

[x] Δὲ τῷ βασιλεῖ] Illud ᾗ non agnoscunt *Vat. Big. Samb.* & *Epiphan.*

[y] Σωτήσαν] Hîc mutatio est generis à fœminino ad neutrum: qua de re vide *H. Steph.* de *Dial. Attic.* p. 30. & p. 131.

[z] Κίλλα] *Al.* Κιλᾷ & Κειλᾷ. juxta *Eusebium* Κείλα.

[a] Συνηνάγκασεν] Συνεπωκάγκασεν αὐ ἐλθεῖν *Vat.*

captumque interimerent. At Davides cum hæc intellexisset, & à Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos maneret, Saulo dedituros esse, assumptis viris quadringentis, urbe egressus est in solitudinem supra Engedain, ut appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Davides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Cænam vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, cum ipsum conveniſſet & salutasset, cum hortabatur bono animo esse, & de futuris bene sperare, malisque nequaquam cedere præsentibus. nam & regnaturum esse, & Hebræorum copias omnes sua in potestate habiturum: res vero ejusmodi solere non nisi magnis laboribus acceptæ referri. Cum autem iterum jurasset, quoad viveret, fidem inter ipsos & benevolentiam conservaturum, Deumque in testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si fœdera violaret, & in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac solicitudine levatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, ut gratiam à rege inirent, Saulo nunciant Davidem apud se morari; dixeruntque, quod ei, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes angustiis, non posse ad alios effugere. Rex autem illos *coram* laudavit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicaverant; breviqueſe illis benevolentiæ ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Davidem perquirerent & solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso, se *continuo* secuturum esse. Et illi quidem, ut Davidem indagarent & prehenderent, regem antecedebant: annitentes non solum inimicum ei indicando benevolentiam suam patefacere, sed & magis adhuc eum illius in potestatem redigendo. At iniquo & maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si non adeo contendissent suum erga Saulum studium ostendere, ex adulandi tamen desiderio & spe lucelli à rege *consequendi*, virum Deo charum, & præter jus ad mortem quæsitum, & qui latere poterat, insimulabant, & regi dedituros esse pollicebantur. Nam Davides, cum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis adventus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maone.

Jonathas it consolatum Davidem, apud Ziphenos morantem. 1 Reg. c. 23.

Zipheni à Saulo, Davidem ei indicando, gratiam ineunt. 1 Reg. 23.

3. Eò autem Saulus properavit, ad *Davidem* persequendum. audito enim in itinere quod superatis angustiis evaserat, inde movit ad alterum petræ latus. Saulum vero à persequutione Davidis, cum in eo jam esset ut illum caperet, aliò avocarunt Palæstini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incursionem fecisse. in eos enim, suapte natura *Hebræis* infestos, se retrorsum convertit; illorum injurias propulsare magis è re sua esse arbitratus, quam, dum proprio inimico capiendo insisteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere.

Saulum à Davide persequendo revocat Palæstinorum incursio. 1 Regum c. 23.

4. At-

Δαυίδης, καὶ μαθὼν ⸗ᵇ τοῦ Θεοῦ, ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ Κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ Σαούλῳ, ⸗γαλαξὼν τοὺς ᶜ πεντακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τ πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τ ᵈ Ενγεδαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ⸗γὴ τ Κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τ ἐπ' αὐτὸν στρατείας.

β'. Δαυίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον ᵉ Καμὴν καλουμένην τ ᶠ Ζιφλώης ⸗γαγόντα· εἰς ὃν Ιωνάθης ὁ τοῦ Σαούλ παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ παραστὰς μεν⸗, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς περὶ τ μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι· βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν Εβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ· φιλεῖν γὰρ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκοις ᵍ πιστούμεν⸗ τ εἰς ἅπαντα τ βίον περὶ ἀλλήλους δίκης καὶ πίστεως, καὶ τ Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπήρατο. ʰ αὐτῷ ⸗γαβάνι τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ περὶ παντὸς, τ μὲν αὐτόθι καταλείπει μικρὰ τ φροντίδων καὶ ⸗ δέους ⁱ ὀπισθόφισας· αὐτὸς γὰρ περὶ αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ γὰρ ᵏ Ζιφλωῖοι, χαριζόμενοι τῷ Σαούλῳ μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δοκιμάζειν τ Δαυίδην· καὶ ⸗γαβώσειν ἔφασαν ˡ ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφλώης ᵐ στενῶν, οὐκ εἶναι ⁿ φυγεῖν αὐτῷ περὶ ἄλλης. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτὰς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τ δόσεως ὑποδεχόμεν⸗ αὐτὰς, ἔπεμψε τὰς ζητήσοντας τ Δαυίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίναντο. καὶ οἱ μὲν ὅτι τάχιστα τὴν ἡμέραν καὶ τ σύλληψιν ⸗ Δαυίδου περῆγον τ βασιλέα, σπεύδοντες μὴ μόνον τῷ μισοῦντι τ ἐχθρὸν αὐτῷ τ εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ⸗γαγεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν ° φανερωτέραν καταστήσειν. δίκαιον γὰρ τ ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἳ μηδὲν ᵖ κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ ⸗ μὴ τοῦτο ἐμφανίσαι τῷ Σαούλῳ ᵍ φιλοτιμίας, ⸗γὰ δὲ κολακείαν καὶ ʳ κέρδος περισσοτέραν ⸗γὰ ⸗ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ, καὶ ⸗γὰ δίκην ζητούμενον ὑπὲρ θανάτου, καὶ λανθάνειν δυνάμενον ˢ διέβαλλον, καὶ ⸗γωδώσειν ὑπέσχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ Δαυίδης τὴν τ Ζιφλωῶν κακοήθειαν καὶ τὴν τ βασιλέως ἔφοδον, σκληπτὰ μὲν τὰ στενὰ τῆς ᵗ ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅτι τάχιστα τὸ μεγάλου πέτρας τὸ ὄνομα ἐν τῇ ᵛ Μάωνος ἐρήμῳ.

γ'. Ὁρμησεν δ' ἐπ' ἐκεῖνον διώκειν Σαούλ⸗. καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τ στενῶν μαθὼν τὸν Δαυίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρ⸗ τ πέτρας ἀπῆρεν. ˣ ἀντιπερελθόντα οὖν τὸν Σαοὺλον ἀπὸ τ διώξεως τ Δαυίδου, μέλλοντ⸗ ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ὅτι τάχιστα τὴν ʸ τῶν Εβραίων ἐπιστρατεύσειαν χώραν ἀκηκοότες. ὅτι γὰρ τοῦτο ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας· αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρίνας ἀναγκαιότερον, ἢ τ ἴδιον ἀποδιώκοντα λαβεῖν ἐχθρὸν ὑποχειρίδειν τὴν γλυκεῖαν κακωθεῖσαν.

ᵇ Τοῦ Θεοῦ] Articulum negligit *Vat.*

ᶜ Τεσσαρακοσίους,] Ita etiam in LXXII. juxta textum *Hebraïcum* ἑξακοσίους scribi debet.

ᵈ Ενγεδαΐν λεγομένης.] Ενγιλαΐν *Baſ. G. Samb.* Ενγαλαΐν *Big.* Ενγεδὼ *Vat.* & forsan *Epiphan.* cum itaque Λ & Δ sæpe commutari soleant, rescripsi Ενγεδαΐν.

ᵉ Καμὴν καλουμένην] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* Κεινὴν prave in quinque *MSS.* Legerat enim in *S. Literis* noſter *Flavius*, ut & *Interpretes* LXXII. (1 *Reg.* 25. 15.) *bahadeſa* בּהדשׁה in *ſylva*.

ᶠ Ζιφλώης ⸗γαγόντα] Aut Ζιφίνης cum quinque *MSS.* & *Epiphanio.*

ᵍ Πιστούμεν⸗] Πιστούμενοι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

ʰ Αὐτῷ ⸗γαβάντι] Vocem *αὐτῷ* inſeruimus ex *MSS.*

ⁱ Επισκήψας·] Επισκήψας αὐτὸν. ὁ δὲ *Vat.*

ᵏ Ζιφλωοὶ,] Ita in *Excuſis* & plerisque *MSS.* Ζιφῶοι & Ζιφιοὶ in *aliis.*

ˡ Επ' αὐτῶν ἐλθόντι.] Επ' αὐτὸν ἐλθόντι *Big.* & *Samb.* ἐλθόντι ἐπ' αὐτὸν *Vat.*

ᵐ Στενῶν,] Στενωπῶν *Vat.*

ⁿ Φυγεῖν] Aut φυγὼ cum *Samb.* & *Big.*

ᵒ Φανερωτέραν καθιστῆσαν.] Φανερωτέρας καθιστῆσαι *Big. Vat.* & *Samb.* Φανερωθέντα καθιστῆσαι juxta *Epiphanium.*

ᵖ Κινδυνεύειν ἔμελλον] Κινδυνεύσειν *Vat.*

ᵍ Φιλοτιμίας,] Φιλοτιμίας abeſt à *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall. Vat.* & verſione *Epiphanii:* nulla injuria.

ʳ Κέρδος ⸗γαθόν] Κέρδος ἐπιθυμίαν τε καὶ ⸗γαθόν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* juxta *Epiphanium* Δοκεῖ δὲ κολακείαν ⸗ βασιλέως καὶ ⸗γὰ δίκην ζητ.

ˢ Διέβαλλον,] Διέβαλλον *Samb.* & *Vat.*

ᵗ Εκείνων χώρας,] Εκείνης ex *Vet. Interpr.*

ᵛ Μάωνος ἐρήμου.] Ita cum *Epiphanio.* Μαὼν etiam *Interpretibus* LXXII. & Μαὼν *Zonar.* in *Editis* & *MSS.* Σιμὼν, luſu Scribarum. HUDS. Μαῶνος ſcriptum oportuit. 1 Sam. 23. 24. REL.

ˣ Αντιπερελθόντα δὲ] Αντιπερελθόντων *Hen.* & *Busb.*

ʸ Τῶν Εβραίων] Τῶν deeſt *Vat.*

Saulus in spelunca incidit in Davidem, qui vitæ ejus parcit. 1 Regum c. 24.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præter spem liberatus, ad agri Engedini angustias se recipit. Palæstinis autem expulsis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Davidem intra fines Engedinorum morari. Ille vero, assumptis tribus armatorum millibus *ex omni Israëlitarum numero* selectis, ad eum contendebat. Cumque non longe à locis *illis* abesset, prope viam conspicit speluncam, profundam & cavam, atque in multam longitudinem & latitudinem patentem, qua tum forte Davides cum viris quadringentis delitescebat. itaque stimulatus ad requisita naturæ solus in eam intravit. Conspectus autem erat ab uno è Davidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, jam adesse tempus ulciscendi inimicum à Deo oblatum, suadenteque ut Saulo caput amputaret, ad sese è vita erratica & ærumnis expediendum, surgens abscidit quidem laciniam solummodo vestis quam gerebat: statim vero pœnitudine ductus injustum facinus esse dicebat dominum suum occidere, eumve qui ad regiam dignitatem à Deo provectus est. nam si ille in nos malignus, haud fas est ut par illi referam. Cum autem Saulus è spelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit, Saulum obsecrans ut *ipsum* audire vellet. Cum que rex respexisset, adorat eum in faciem procidens, ut moris erat, dicitque, "non oportet, ô "rex, ut, improbis vanasque calumnias confingen- "tibus aurem admovens, illis quidem fidem habe- "re digneris, tibi vero amicissimos in suspicionem "vocari patiaris: sed potius ex rebus ipsis spectari "debet, ut quisque in te animo sit affectus. nam "calumniæ nos decipiunt, ex factis vero *cujusque* "benevolentia clare elucescit. Et quidem verba "comparata sunt ut utriusque, veri & falsi, spe- "ciem præ se ferant: facta vero nudum animum "conspiciendum sistunt. Ex his itaque mihi cre- "dendum, me tibi tuæque familiæ bene velle; "non illis ea mihi vitio vertentibus, quæ neque "in mentem venerunt, neque fieri potuerunt, dum "pergis animam meam persequi, & nihil die no- "ctuque aliud cogitare, quam ut animam mihi vi- "tamque adimas: quod *summa* iniquitate moliris. "Qui fit ut tanto in errore de me versëris, quasi "occidere te voluerim? aut quomodo erit ut non "sis in Deum impius, hominis, tanquam tibi inimi- "ci, necem expetens, qui, cum hodie semet vin- "dicare potuerit & à te pœnas exigere, tibi pe- "percit, neque illa usus est opportunitate, quam, "si tibi ad mei perniciem contigisset, è manibus "elabi non sivisses? quando enim vestis tuæ laci- "niam præcidebam, potui & tunc caput ampu- "tasse". pannoque simul prolato verbis fidem adstruit. "sed ego, inquit, à justa quidem vindicta "abstinui: tu vero non erubescis odio me injusto "prosequi. Hanc causam Deus suscipiat, moresque "nostros redarguat". Saulus autem, modo incredi-

Davidis cum Saulo expostulatio. 1 Reg. c. 24.

δ'. Καὶ Δαυίδης μὲν ἅτως, ἐκ φθάλογε τ κίνδυνον ἀφυγὼν, εἰς τε ςενὰ τ [z] Ενγεδλωῆς ἀφικνεῖτα. Σαύλῳ ἢ, ἐκβαλόντι τὲς Παλαισίνες, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινες τὸν Δαυίδην ἐν τοῖς [a] Ενγεδηνοῖς διατριβεῖν ὅροις. λαβὼν ἢ τριχιλίες [b] ὁπλίτας ἐπιλέκτες, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γιόμενος ὑ πόρρω τ τόπων, ὁρᾶ φθάς τὴν ὁδὸν αὐλαιον βαθὺ καὶ κοιλον, εἰς πολὺ κ μῆκος ἀνεῳγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα σωέβαινε τὸν Δαυίδην μετὰ τῶν περιληφθέντων κεκρύφθαι. ἐπιγόμενος οὖν [c] ὑπὸ τ κ' φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεαθεὶς δ' [d] ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυίδε· καὶ φράσαντος ἢ θεασαμένε πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτε φθάσαι τὸ θεῖ καιρὸν ἐχθν ἀμυνῆς, καὶ συμβεβλευκότος τὸ Σαύλε ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τ πολλῆς [e] ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ πολυπραγμοσύνης, ἀνασὰς ἀποτέμνει [f] μὲν τὴν πέρυγα τε ἱματίε [g] μόνον ἢ ὁ Σαύλος [h] ἀμπέσχετο. μετανοήσας δ' ὀλίγος, ὡ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν [i] αὐτῦ δεσπότην, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τ Θεῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰ εἰ πονηρὸς ἐς [k] πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ἔτ ἢ Σαύλε τὸ ἀπηλλαγμένον ἐκλιπόντος, [k] προσελθὼν ὁ Δαυίδης [l] ἀνέκραγε, ἀκῆσαι Σαύλον ἀξιῶν. ὑπερφέροντος ἢ ἔ βασιλέως, [m] προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὑπὲ πρόσωπον, ὡς ἐθος, καί φησιν, "οὐ [n] πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψευδέσι "πλάτεσι διαβολὰς παρέχονται ὁ δεῖ τὰς ἀκοὰς, χα- "λίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιςεύειν αὐτοῖς, τὰς ἢ φιλ- "πάτες δι' ὑπονοίας ἔχειν· ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν "τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰ ἀπατᾷ, σα- "φὴς δ' ἀπόδειξις δυνοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος "μὲν [p] ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθῆς τε καὶ ψεῦ- "δής· τὰ δ' ἔργα γυμνὰ [q] ὑπ' ὄψιν τὴν διάνοιαν "τίθησι. τοίνυν ἐκ τέτων [r] καλῶς ἔχειν [s] με πρὸς σὲ "καὶ τὸν σὸν οἶκον ἐμοὶ πιςεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- "τηγορῦσιν ἃ μήτε εἰς νοῦν [t] ἐβαλόμην, μήτε δυνά- "την γενέσθαι, προθέμενον διάκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, "καὶ μηδὲν μήτ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρον- "τίδος [v] ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν· νῦν δὲ πά- "νως μεταπορεύῃ. πῶς γὰ ψεῦδῃ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴ- "ληφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς σὺ ἀ- "σεβεῖς [x] εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ τιμω- "ρῆσαι δυνάμενον καὶ φθάσαι σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ "θελήσαντα, μηδὲ [y] τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἰ "σοι κατ' ἐμὲ πρεπέπεσεν, σὺκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, ἀφι- "χρήσασθαι [z] ποθῶν νομίζων πολέμιον; ὅτε γὰρ σε τὴν "πέρυγα ἢ ἱματίε ἀπέτεμον, τότε σε [a] καὶ τὴν κε- "φαλὴν ἠδυνάμην". ὑπιδείξας ἢ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας "ἀμυνῆς, φησὶ· σὺ ἢ [b] μῖσος ἄδικον σὺκ αἰδῆ κατ' "ἐμοῦ φέρων. Θεὸς ταῦτα δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρα "τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι". Σαύλος ἢ ὑπὸ τῷ φθάδό-

z Ενγεδλωῆς ἀφικνεῖτο.] Ita malui ab *Engedi* Hebraïco. Ενγεδλωῆς in *Editis* & tribus *MSS.* Εσγιδινῆς *Hen.* & *Busb.* Εσγηδηνῶν ἤτοι Εσγαδὶ *Vat.*

a Ενγεδλωοῖς,] Similiter ac supra v. 13. variant *libri*, nisi quod Γηδλωοῖς habeat *Vat.* HUDS. Conf. lib. IX. c. 1. §. 2. SPANH.

b Οπλίτας ἐπιλεκτες] Οπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἡγεῖτο *Vat.*

c Υπὸ τῶν κ' φυσιν,] Ita in *Editis.* verum ὑπὸ τὸ habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* qui reddit, *demque naturaliter ventris purgandi necessitate urgeretur.*

d Υφ' ἑνὸς] Υπό τινος *Big.* & *Samb.* ὑφ' ἑνὸς τὸ ὑπὸ τ Δαυίδλω *Vat.*

e Ἄλης αὐτὸν] Ἄλης *Samb.* ut *Etymon.* suadet. ἢ τ πολλῆς αὐτὸν ἀπαλλάξαι ταλ. *Vat.*

f Μὲν τὴν πτέρυγα] Illud μὲ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Μόνον ἢ ὁ Σαύλος] Ita *Samb.* & *Big.* μόνα ὁ (aut ὃ) Σαύλος *Bas.* & *G.* μόνα ἢ Σαύλος *Vat.*

h Ἀμπείχετο.] Ἠμπείχθ *Big.* & *Gall.*

i Αὐτῦ δεσπότην,] *Al.* αὐτῦ & ἑαυτῦ.

k Προσελθὼν ὁ Δαυίδης] Προσελθὼν *Hen. Busb. Vat.* & *Zonar.*

l Ἀνέκραγεν,] Ἐκραξεν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* & mox τ Σαύλον.

m Προσκυνεῖται αὐτὸν] Προσκυνεῖ τε *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Πονηροῖς,] Πονηρὰς juxta *Epiphan.*

o Δεῖ τὰς ἀκοὰς,] Δεῖ τὲ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* & mox πιστεύειν σὶ *Busb.* & *Hen.*

p Επ' ἀμφότερα] Επ' ἀμφότερον ἀληθές τι καὶ ψεῦδ *Vat.*

q Υπ' ὄψιν] Επ' ὄψι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

r Καλῶς ἔχειν] Καλῶς ἔχειν μὲ πρ. *Vat.*

s Με πρὸς σὲ] *Coll. Big.* & *Voss.* σὲ πρὸς σέ.

t Ἐβαλόμην] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἐμβαλόμην.

v Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν] Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἀναίρεσιν in sex *MSS.* ἢ τ ἐμῆς ψυχῆς ἀναίρεσιν *Epiphan.*

x Εἰς τὸν Θεὸν,] Voculam εἰς inferuimus ex *MSS.*

y Τῷ καιρῷ χρησάμενον,] Τῷ καιρῷ τότε in quatuor *MSS.* & mox ὃν, εἰ σοι *Vat.*

z Ποθῶν νομίζων πολέμιον;] Ποθῶν κ νομίζων *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

a Καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην.] Illud κ ex *iisdem* & *Epiphan.*

b Μῖσος ἄδικον] Μῖσος ἄδικον κατ' ἐμοῦ φέρεις *Vat.*

c Καὶ

δόξῃ τ σωτηρίας ϑαυμάσας, καὶ τῷ ϑ νεανίσκῳ μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνα πεπόνθει, αὐτὸν εἶναι δίκαιον ἐγκαλῶν ἀπεκρίνατο. "σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγο-"νας, ἐγὼ δ' οὐ συμφορῶν. ἐπιδείξω δ' [c] καὶ σήμερον "τῷ Ἑβραίων ἔχοντα σωτὴν δικαιοσύνῃ· οἱ τὰς ἐχ-"ϑρὰς, ἐν ἐρημίᾳ [d] λαβόντας, σῴζειν [e] παρήγγελον. "πέπεισμαι δὴ νῦν ὅτι σοὶ τῷ βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάτ-"τει, καὶ βεβαίαν σὲ τὸ πάντων τ Ἑβραίων κράτος. "ὅσος δή μοι πίστις ἐνόρκως, μή μοι τὸ γῆρας [f] ἐξαφανί-"σαι, μηδ' ἐμοὶ μνησικακοῦσα τὰς ἐμὰς ἁμαρτάνας ἐξα-"πολέσαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τ οἶκον". ὁμόσας δ', καθὼς [g] ἠξίωσε, Δαυΐδης, Σαοὺλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὴν [h] Μαωηρῶν ἀνέβη γενεάν.

ε'. Ἀποθνήσκει δ' [i] κατὰ τοῦτον τ καιρὸν καὶ Σαμουὴλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὁ τ τυχόσης [k] ἀπολαύων προφῆ τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. [l] ἐνεφάνισε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τ ἔργῳ πολλοῖς πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τὸ πένθος, ὃ ὅλην πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν· καὶ ἡ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν τ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. ἔθαψαν [m] δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι [n] Ραμαθᾷ, καὶ ὅλην πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, [o] ἐ κοινὸν τὸν πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίᾳ τελευτῇ, [p] ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος [q] παθών. ἐγίνετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ μᾶλλον τὸν μάλιστα φίλον τῷ Θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ πρότερον τοῦ λαοῦ, μὴ τ Ἡλεὶ δ' ἀρχιερέως τελευτῶντος, μόνον μὲν ἔτη δώδεκα, μὴ δὲ τοῦ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως δέκα πρὸς τοῖς ἑκτόν. καὶ τὰ μὲν περὶ Σαμουήλου [r] τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.

ς'. Ἦν δέ τις τ Ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως [s] Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμμαλος. τριχιλίων μὲν γὰρ [t] αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα Δαυΐδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ [v] παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τ ἐρημίας, καὶ δ δυνάσθαι λανθάνειν, καταβλάπτειν· τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὸ τ ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσαντες τῷ Θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτὸς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσεσθαι ἀγαθῷ, καὶ τάχιστα τυγχάνειν ἀξίᾳ τ προνοίας. ἦν δ' [x] Νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, [y] ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· [z] γυναικὸς δ' ἀγαθῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος ἀγαθαίας λελογχώς. πρὸς οὖν τ Νάβαλον τοῦτον, καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυΐδης ἄνδρας δέκα τ σὺν αὐτῷ, ἀσπάζεται, καὶ [a] συνεύχεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. προσέχειν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ [b] παρεκάλει, μαθεῖν παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ

dibili se servatum esse demiratus, ejusque modestia & ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum fecisset Davides, rex justius esse se ingemiscere respondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum causa "extitisti, ipse vero tibi calamitatum *auctor*: ho-"die etiam ostendisti priscorum in te vigere justi-"tiam, qui inimicos in solitudine captos servan-"dos esse edixerunt. Itaque nunc persuasum ha-"beo, regnum tibi à Deo adservari, tibique ces-"surum esse Hebræorum omnium imperium. qua-"re jurejurando mihi fidem facias, te genus meum "non esse deleturum, neque injuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: sed domum meam "custoditurum esse & servaturum". Cum autem in hæc, prout *rex* postulaverat, jurasset Davides, Saulum quidem in regnum suum dimisit: ipse vero cum suis ad anguſtias Maltherôn ascendit.

Moritur Samuelus; 1 Reg. c. 25.

ſ. Sub hoc tempus & Samuelus propheta vita decessit: vir non vulgarem inter Hebræos honorem assequutus. Illud enim & virtutis ipsius & populi erga ipsum benevolentiæ indicium erat, quod eum diu luxerint & lamentarint, atque sepulturam ejus solennesque exsequias certatim & magno studio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria sua, multisque diebus eum defleverunt, non quasi in publico mœrore ex morte alieni; sed quasi privatim quisque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatusque erat ad justitiam & bonitatem; proptereaque Deo eximie charus. Quin & imperavit populoque præfuit, solus quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

Davides commeatum petit à Nabalo; sed frustra. 1 Reg. c. 25.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, locuples & multo pecore abundans. nam in pascuis alebat ovium quidem tria millia, mille vero capras. Davides *autem* jussit suis curare ut hæc integra salvaque forent; neque illa *quovis modo* lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia, aut ex spe latendi in deserto: hisce vero omnibus antiquius habere, nemini injuriam facere; atque nefas ducere Deoque adversum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, existimans se gratiam initurum esse à viro bono, dignoque cui hæc cura adhiberetur. At e *contra* Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat & *agresti* ingenio & malis moribus, qui ex cynica exercitatione vitam instituerat; uxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ovium tonsuram faciebat, cum Davides decem viros è suis misisset, per illos eum salutat, simulque precatur ut in multos annos idem facere illi daretur: deinde vero obsecrabat, ut sibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior à pastoribus factus, quod longo jam tempore in solitudine versati, nulla eos injuria affecerimus, sed illorum gregumque custodes

c Καὶ σήμερον] Καὶ adjeci ex *MSS.* quorum duo habent τῷ σωτῆνον ἀρχαίων ἔχ. alius vero τῷ σωτῆνον ἔχ.
d Λαβόντας,] Λαβόντες *Barocc. Samb.* & *Vat.*
e Παρήγγελον.] Ita ex iisdem *MSS.* παρήγγελον *Basil.* & *G.*
f Ἐξαφανίσαι,] Sic *Barocc. Samb.* & *Vat.* nisi quod ἐξαλεῖψαι habeat pro ἐξαπολέσαι. in *Editis* ἀφανίσαι, μηδὲ μοι μν. τὰς ἁμαρ. ἀπολέσαι.
g Ἠξίωσε,] Eo modo in *MSS.* ἠξίωτε in *Editis.*
h Μαωηρῶν ἀνέβη] Μαωηρῶν ἤτοι Μασηρῶν in *Cod. Vat.* Suspicor *Flavium* scripsisse Μαωηρωθ aut Μασηρωθ. à quo non longe recedit Μασηρὶθ Codicis *Alexandrini* ἢ ὁ. HUDS. LXX. εἰς τὴν Μισηρὼν γενεάν. Hebr. המעירה. COCC. Μαωηρῶν ἀνέβη γενεὰν habet Ed. Basil. Omissa autem hæc sunt ab Interprete, non à Rufino: *abscessit in angustias Masphæ.* SPANH.
i Καθ' τοῦτον τ καιρὸν] Ita in (ex *MSS.* in *Editis* κατ' αὐτὸν καιρόν.
k Ἀπολαύων προφ.] Aut ἀπολαύσας cum *MSS.* & *Vet. Interpr.*
l Ἐνεφάνισε γὰρ] Ἀλλ' ἐνεφάνισε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ *Barocc.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἐνεφάνισε γὰρ τὴν ἀρ. *Basil.* & *G.*
m Δ' αὐτὸν] Ita cum *Epiphanio.* γὰρ *Samb.* & *Aliis.*
n Ραμαθᾷ,] Ἀρμαθᾷ ἤτοι Ἀρίμαθα *Vat.* HUDS. Conf. sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.
o Οὐ κοινὸν] Οὐχ οἷον τοῦτο π. *Barocc.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
p Ὡς εἰς οἰκεῖον δ'] Ὡς εἰς οἰκεῖοι δ' ἕκαστος ἴδιον πόθων *Barocc.* & *Samb.* ὡς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἴδιον παθῶν *Vat.*
q Παθών.] Ita cum *Epiphanio.* in *Editis*, *Aliisque* παθῶν.
r Τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν] Τοῦτο πέρας *Barocc. Samb.* & *Vat.*
s Ἐμμᾶ.] Ita *Samb.* Ἐμμὰ *Basil. G. Barocc.* Αἰμὰν *Vat.* Ἀμὰν juxtà *Epiphanium.* Μαὰν *Zonaras* cum Editione Complutina LXXII. Μαὼν in *Aliis*, & *Hieronymo.* Forsan scripserit *Josephus* Ἀμὰν aut Ἐμμαοῦν.
t Αὐτῷ] Forte αὐτῷ. COCC.
v Παρήγγελλε] Παρήγγειλε *Hen.* παρήγγελε *Busb.*
x Νάβαλος,] Ναύαλος Ed. Basil. SPANH.
y Ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον.] Habens vitam detestabilem *Rufinus.* SPANH.
z Γυναικὸς δ' ἀγαθῆς] Illud δ' inserui è *Cod. Vat.*
a Συνεύχεται] Ἐπεύχεται *Hen.* & *Busb.*
b Παρεκάλει,] Παρεκαλεῖ *Vat.*

ſtodes fuerimus. non erit autem ut ipſum pœniteat, ſi quid Davidi contulerit. At cum ii qui miſſi erant hæc peregiſſent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum & aſpere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis eſſet Davides, ut audivit eſſe Jeſſæi filium; nunc igitur, inquiebat, magnifice de ſe ſentiunt fugitivi, ſeque inſolentius efferunt, relictis dominis. Davides autem, cum hæc illi retuliſſent, gravius commovetur: & quadringentis quidem armatis ipſum ſequi juſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (jam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam juraverat quod domum ejus ſuaque omnia *ea* nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum ægre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe adverſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed & quod conviciis & maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipſis affectus.

Nabali mors. 1 Reg. c. 25.

7. Cum vero ſervus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, heræ quidem ſuæ, Nabali vero uxori, enarraret, "quod Davides, miſſis *ali-*
"*quot de ſuis* ad maritum ejus, ne quod æquum
"quidem eſſet impetrârit, ſed è contra gravibus
"conviciis appetitus fuerit, cum *tamen* ipſis in gre-
"gum cura & cuſtodia ſe quammaxime benignum
"præſtiterit, hoc autem domino in damnum ceſ-
"ſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigæa (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari juſſiſſet, & variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Davidi obviam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Davides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, & in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebræorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excuſabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mi-
"hi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age,
"qui *per me* tibi obſtitit quo minus humano ſan-
"guine manus polluas. nam ille ipſe, ſi inconta-
"minatus *à cæde* permanſeris, ab iis qui *in te* ma-
"ligni ſunt pœnas exiget. Mala enim quæ Naba-
"lum manent, illa in inimicorum tuorum capita
"recident. At mihi benignus ſis *obſecro*, & iſta à
"me accipere digneris; atque iram & indignatio-
"nem qua in maritum ejuſque domum commove-
"ris, mei in honorem remittas. Te enim decet
"manſuetudini conſueſcere & humanitati; præ-
"ſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus ſane propitius te, ô mu-
"lier, ad nos hodie adduxit: alioqui craſtina tibi
"non illuxiſſet dies, cum juraverim hac ipſa no-
"cte everſum ire Nabali domum, veſtrumque ne-
"minem ſuperſtitem relicturum ex familia homi-
"nis maligni & in me meoſque ſumme ingrati.
"jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi
"obviam facta es, ut iram meam delinires. Sed
"Nabalus quidem, per te licet ſupplicio nunc
"eximatur, pœnam tamen non effugiet: ſui enim
"ſibi, ex alia occaſione, exitio erunt mores.

ζ, Δέλε δέ τιν᾽ τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ Νάβάλε, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτοῦ, γυναῖκα δ᾽ ἐκείνε, κατηγόρ᾽, "ὅτι πέμψας ὁ Δαυΐδης αὐ-
"τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ
"καὶ μεθυβριζόμενη βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ τε
"αὐτὸς μεγαλοψυχίᾳ καὶ φυλακῇ τ᾽ ποιμνίων χρησάμεν᾽,
"γεγονέναι γ᾽ τὸν [k] ὄλεθρ᾽ τῷ κακῷ τῷ ἑ δεσπότᾳ".
καὶ ταῦτ᾽ ἐκείνε φήσαν᾽, [l] Ἀβιγάϊα, μεθυσθεῖσα γὰρ ἔτως, [m] ὄλεθρίσασα τὰς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπεῖσα πανδρὶ, ὑπνῳ γὰρ μέθης ἀναιθήλ᾽ λύ, ἐπορεύετο πρὸς τὸν Δαυΐδην. [n] καταβαινόντ᾽ δ᾽ τὰ στενὰ ἑ ὄρυς ἀπλώτησε Δαυΐδης, [o] μ᾽ τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμεν᾽. θεασαμένη δ᾽ αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ μεσόσωπον [p] μεσεκυψέ, καὶ τ᾽ μὲν Νάβάλε λόγων ἐδεῖτο μὴ μνημονεύειν· ἐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. [q] Νάβαλ᾽ γ᾽ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ. αὐτὴ δ᾽ ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τὰς πεμφθέντας ὑπ᾽ αὐτέ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, καὶ τῷ Θεῷ
"χάριν ἔχε, κωλύοντί σε μιαυθῆναι ἀνθρωπίνῳ αἵ-
"ματι. μένοντά γάρ σε καθαρὸν ἐκεῖν᾽ αὐτὸς ἐκ-
"δικήσ᾽ μεθ᾽ τ᾽ πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέχετ᾽ κακὰ Νά-
"βαλον, ταῦτα καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν σε κεφαλῆς
"[r] συμπεσεῖ. γνοὺς γ᾽ ὑμενῆς μοι, κρίνας [s] ἀξίαν
"τὴν παρ᾽ ἐμὲ ταῦτα δέξασθαι, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν
"ὀργὴν τὴν ὀφλ᾽ τὸν ἄνδρα μ᾽ καὶ τὸν οἶκον αὐτέ εἰς
"τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπ᾽ γὰρ ἡμέρᾳ σοι καὶ φι-
"λανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ-
"ειν". ὁ δ᾽, τὰ δῶρα δεξάμεν᾽, "ἀλλὰ σὲ, φη-
"σὶν, ὦ γυναῖ, Θεὸς ὑμενῆς ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τιμέ-
"ρον· ἐ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ
"τ᾽ οἶκον τ᾽ Νάβάλε ἀφ᾽ τῆσδε τ᾽ νυκτὸς ὁμόσαν᾽
"ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπ᾽ ἀνδρὸς
"πονηρῷ καὶ ἀχαρίστ᾽ πρὸς ἐμὲ καὶ τὲς ἐμὲς ἐπίρρυς [v] γε-
"νομένε. νῦν δ᾽ φθάσασα πρόσελαβες [x] καταμειλίξαθαί
"μ᾽ τὸν θυμὸν, κηδομένη σε ἑ Θεέ. ἀλλὰ Νάβαλ᾽
"μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ἀφ᾽ σὲ τῆς τιμωρίας, ἐ φεύ-
"ξεται τὴν δίκην· ἀλλ᾽ ὁ τρόπ᾽ αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
"βὼν αἰτίαν ἄλλην. ἡ. Ταῦτ᾽

c Μεθανοήσ᾽] Μεθανοήσει *Big. Samb.* & *Vat.* Attice. mox παρεγένοντο *Vat.*

d Μεγαλοφρονοῦσιν] Μεγαλοφρονοῦσιν ἐφ᾽ ἑαυτὲς eodem ſenſu *Big.* & *Samb.* μεγαφρονοῦσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς *Vat.*

e Τὲς δεσπότας] Οἱ τὲς δεσπ. *Vat.*

f Καταλιπόντες.] Ita *MSS.* καταλείποντες & mox καταλείπων in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὅλῳ ἀπαναίσεν.] Vox ὅλῳ deeſt *Vat.* mox ἀφανίσῃ legunt *Hen.* & *Busb.*

h Χρησαμβρίοις·] *Coll. Voſſ.* & *Big.* χρησαμβρίους.

i Ὑπ᾽ αὐτῶν λελειπημβρ᾽.] Παρ᾽ αὐτῶν *Vat.*

k Ἐπὶ τῷ κακῷ] Ἐπὶ τῷ κακῷ διατρίψῃ *Vat.*

l Ἀβιγαία,] Ita quidem Codices Josephi Gr. nec aliter LXXII. Ἀβιγαΐλη juxta *Epiphanium* ab origine *Abigail.*

m Ἐπισάξασα τὰς ὄνους,] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* ἐθέως ἐπισάξασα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* ἐπιδέξασα τὰς ὄνους *Hen.* & *Busb.* ἐπάξασα τὰς ὄνους legiſſe videtur *Epiphanius.*

n Καταβαινόντ᾽] Ita cum ſex *MSS.* καταβαινόντος perperam in *Editis.*

o Μετὰ τετρακοσίων] Μετὰ τ᾽ τετρακοσίων *Vat.*

p Μεσεκυψέ,] Μεσεκυψε *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

q Νάβαλ᾽ γ᾽ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ.] נבל *ἄφρων* flagitioſus. SPANH.

r Συμπεσεῖ.] Ita cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συμπέσοι *Big.* & *Vat.* (ἐμπεσεῖ *Coll. Voſſ.*) ἐμπέσοι *Samb.*

s Ἀξίαν ἑ᾽] Sic *Samb. Vat. Gall.* & *Epiphan.* (Legi ἀξίαν ἑ vel ἄξιον τὸ vult *Coccejus*) ἄξιον *Baſ. G.* & *Big.*

t Καὶ τ᾽ οἶκον] Καὶ τ᾽ οἶκον ἑ Νάβάλε *Vat.*

v Γενομένε.] Γενομένῳ *Vat.*

x Καταμειλίξαθαι μὲ τ᾽ θυμὸν,] Μειλίξαθ᾽ *Vat.*

y Πα-

η'. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦσι τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν ἀνωχθέντων καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διεσάφει. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, [y] παρεθῆναι [z] καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων [a] καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα δὲ πλείους διελθούσας ἡμέρας τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸν τὸν τελευτὸν ὁ Δαυίδης, [b] ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ὑβρισθῆναι γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δίκην δεδωκέναι αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὴ καὶ τότε τὰς πονηρὰς ἐλαυνομένας ὑπὸ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερορᾶσθαι, διδόναι δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς [d] ἀξίαν ἀποφέρεσθαι τὴν ποινήν. πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, σωοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην [e] καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δὲ [f] ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τὸν παρόντας ἔλεγε· ὅμως δὲ μὴ πίστις τῆς ἀρετῆς εἶκε. καὶ σωφρόνησε μὲν αὐτὸς, ταύτην [g] λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ [h] διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· [i] τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ καλὸν. εἶχε δὲ Δαυίδης γυναῖκα πρότερον, λαβὼν ἐξ [k] Ἀβεσσαρὰ πόλεως ἔγημε· [l] Μιχάλαν δὲ τὴν Σαοὺλος θυγατέρα βασιλέως γεγαμηκυῖαν Δαυίδῃ γυναῖκα, ὁ πατὴρ [m] τῷ Φελτίᾳ ἐδωκε Λίσου συνοίκησιν, ὃς ἦν πόλεως ὄντι [n] Γεθλαΐτης.

θ'. Μετὰ ταῦτα τινες ἐλθόντες [o] τῶν Σιφλωῶν ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιντο συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ σωθῆναι. ὁ δὲ μὴ τρισχιλίων ὁπλιτῶν [p] ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπλήσθης, [q] ἐπεστρατοπέδευσεν [r] ἔν τινι τόπῳ [s] Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἔγνω δηλὸν αὐτῷ, πᾶν τὸ χώρας Σαοὺλ ἤδη [f] προσεληλύθη. τὸν δ' ἐν [t] Σεκελᾷ φρασάντων, διανυκτερεύει [v] διαλαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ [x] Σαοὺλ στρατόπεδον παρεγένετο, ἐπαγόμενον τὸν ὑπὸ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαρβίας Ἀβισαῖον, καὶ [x] Ἀχιμέλεχον τὸν [y] Χετταῖον. ἦν δὲ Σαοὺλ κοιμώμενος, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν καὶ [z] στρατηγῶν Ἀβενήρης κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ [z] βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοὺλον, ὀρύσσει αὐτὸς τὴν κοίτην [a] ὑπὸ τῇ δορᾷ, τοῦτο δὲ αὐτῷ παρεπεπήγει, ὅπως τὸν Ἀβισαῖον, βουλόμενον φονεῦσαι καὶ πρὸς τῇ ὁρμῇ τύπτειν, ἔπαυσεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [b] κεχειροτονημένον βασιλέα φύσει εἶναι δίκαιον

8. Hæc loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem & jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt *ei* exposuit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit ut vires ei solverentur, & totum corpus prope jam mortuum esset, propter *ejus* sermones & dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides autem, ut illum defunctum esse acceperat, à Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique pœnas persolvisse dextram habenti cædis puram. Quin & tum didicit sceleſtos à Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero pœnas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis, ipsam, ut una secum esset sibique connubio jungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quæ vel ad pedes ejus accideret; cum omni tamen observantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta & propter modestiam ejus bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formæ gratiam. Davides autem uxorem antea habuit, quam ex urbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

Davidem ira accensum in Nabalum placat Abigaea. 1 Reg. c. 25.

Mittit Davides qui sibi Abigaeam in matrimonium adducant. 1 Reg. c. 25.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Sauloque nunciaverunt, Davidem rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum *vestigandum* contendebat, & nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Davides autem, ut audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, jussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus jam accessisset. Cum vero illi *Saulum* apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctavit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisæo, sororis suo Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo. Dum autem Saulus dormiret, & circa eum milites in ambitu jacerent una cum Abenero exercitûs duce, Davides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex hasta (illa enim *humi* juxta eum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisæum permisit, qui & voluntate & impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum grave esse dixisset regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum, ei enim

Saulus à Ziphenis Davidem persequitur. 1 Reg. c. 26.

Davides in castra ad Saulum ingreditur, dormientibus cunctis. 1 Reg. c. 26.

---

y Παρεθῆναι καὶ πᾶν οὖν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Παρεθέντας Hen. & Busb. utrumque fert ratio Grammatica. HUDS. Et ad solutionem membrorum, & penè ad mortem usque deduceretur. *Rufinus.* Infrà lib. VIII. c. 8. §. 5. δίδυς παρεθῆναι &c. & Cap. 9. seq. §. 1. παρεθῆναι αὐτῷ τὰ δεξιὰ· Item lib. XV. c. 7. §. 9. περιαιρεθεὶς (Gen. παρεθεὶς) ὑπὸ πλειόνων Ἡρώδης· SPANH.

z Καὶ πᾶν οὖν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Καὶ πᾶν αὐτῷ *Vat.*

a Καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῖς λύπης] Καὶ τῇ ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ *Vat.*

b Ἐκδικηθῆναι] Ἐκδικηθῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ θεοῦ Θ. *Big.* & *Samb.*

c Αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι] Αὐτῷ ὑφ' ἅματος καθαρὰν legisse videtur *Epiphan.*

d Ἀξίαν ἀποφέρεσθαι] Οἰκείαν *Big.*

e Καλεῖ πρὸς αὐτόν] Καλεῖ πρὸς ἑαυτόν *Hen.* & *Busb.*

f Ἀναξίαν μὲν εἶναι] Ita *Big.* & *Samb.* ἀναξίαν in *Editis*, *Aliisque.* οὐκ ἀξίαν *Zonar.*

g Λαμβάνουσα τὴν τιμὴν] Λαβοῦσα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Διὰ τὸν τρόπον] Διὰ τὸ τὸν τρόπον σώφρονα εἶναι καὶ δίκαιον *Vat.*

i Τυχοῦσα δ' αὐτῆς,] Τυχοῦσα ταύτης *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀβεσσαρὰ πόλεως] Ἀβισάρου *Big. Samb.* & *Vat.* sane pro Ιεζραηλα Codicis *Divini*, miro dissensu. in *Epiphanii* libris *Ebisar* & *Bisar.*

l Μιχάλαν δὲ] Μελχὰν δὲ τὴν ἢ Μελχόλλη *Vat.* videsis *Annott.* ad p. 337. in fine.

m Τῷ Φελτίᾳ ᾧ Λίσου] Ita cum *Epiphanio*, (nisi quod Σελλὰ pro Λισὺ exstet in nonnullis Codicibus) aut Λαΐσα aut Λησὺ. *Falti Ben Lais* in fundo Sacro. τῷ Φελτίᾳ ᾧ Λιτῷ *Basil.* & *G.* τῷ Φιλτίᾳ (aut Βιλτίᾳ) ᾧ Ελισσὺ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

n Γεθλαΐτης.] Mallem sane cum *Schotano* scribere Γεθλαΐς ab Hebraïco *Gallim*, quod retinent *Epiphanii* codices. nec displicet Γεθλαΐς à simili voce Chaldaïca, ejusdem plane significationis, sive *collis* sive *involucrum* denotetur iis nominibus.

o Τῶν Σιφλωῶν] Ζιφλωῶν, ὅτοι Ζιφαίων ἀπηγγ. τ. Σ. ὡς εἴη ὁ Δαβίδης εἰς τὴν χώραν *Vat.*

p Ἐβάδιζεν] Ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν *Vat.*

q Ἐπεστρατοπέδευσεν] Aut ἐστρατοπέδευσεν cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

r Ἔν τινι τόπῳ] Ἐπὶ τὴν Σικελὰν λεγομένην, & mox Σικελὰν *Vat.* Συκελὰν *Basil.* & *G.* Σακελὰν *Hen.* & *Busb.* Σικελὰ *Big.* Σεκελὰ *Samb.* Σικελὰ *Epiphan.* addita forsan litera Σ, pro Εκελὰ aut Εκελά. Is enim locus in volumine Hebraïco est *Hachila*, in Græco τὸ ὁ. Αχελὰ, Εχελὰ & Εχελὰ. & *Zonaræ* Εχελάτ. collis septies mille passibus ab Eleutheropoli remotus, & *Habacuci* vatis monumento clarus.

s Σικελὰ λεγομένῳ.] Gen. Συκέλα. sed §. 10. seq. Σικελαν (Gen. Σικέλαν) & seq. cap. 14. §. 5. εἰς Σικελαν (Gen. Σικελα.) SPANH.

t Προσεληλύθη.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis*, *Aliisque* προσεληλύθει.

v Σικελᾷ φρασάντων.] Hic loci Σεκέλᾳ *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σικελᾷ *Vat.* Συκέλᾳ *Basil.* & *G.*

x Διαλαθὼν τοὺς ἰδίους,] Καὶ λαθὼν τοὺς Ιεδαίους εἰς τὸ Σ. *Vat.*

x Ἀχιμέλεχον] Ἀβιμέλεχον *Vat. Hen.* & *Busb.* ex LXXII.

y Χετταῖον.] Χετταίου *Vat.*

z Ἀβενήρης κειμένων,] Ἀβενήρην in quinque *MSS.* Ἀβενὴς *Zon.* οὐκ ἦν ὁ Abner *Hieronymus* & *Masoretæ.*

a Ὑπὸ τῇ δορᾷ.] Καὶ τὸ δόρυ juxta *Epiphanium.*

b Κεχειροτονημένον] In Sacro Codice hoc loco *unctus Dei* appel-

enim ultionem tempore ſuo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum ejus reprimebat. Attamen ut appareret, quod cum potuiſſet eum occidere *manus* abſtinuerit, captą ejus haſta & aquæ lenticula, quæ *forte* Saulo quieſcenti erat admota, cum in caſtris nemo animadverterit, omnibus dormientibus, diſceſſit, ſecure omnia exſequutus, quibus, prout tempus ei concederet, auderetve, regios mulctavit. Torrentem vero tranſgreſſus, & conſcenſo montis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, & ad Abenerum exercitûs ducem, è ſomno eos excitavit, atque ad hunc clamabat & populum. Cum autem *hoc* audierit exercitûs dux, & rogaverit quiſnam eſſet qui ſe nominatim appellaſſet, Davides ajebat, "Ego, "Jeſſæi quidem filius, à vobis vero profugus. Sed "quî fit, ut tu vir magnus, & apud regem cæte- "ris honore prælatus, negligenter adeo cuſtodie- "ris domini corpus? num tibi magis volupe eſt "ſomnum capere, quam ejus ſalutis curam gere- "re? Hæc enim mortis ſupplicio digna ſunt: quip- "pe qui quoſdam è noſtris in caſtra ad regem & "alios omnes ingreſſos non perſenſiſtis. Quære i- "taque ubi ſit haſta regis & aquæ lenticula, & "diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos la- "tuit". Saulus autem, agnita Davidis voce, intellectoque quod, cum deprehendiſſet eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed pepercerit, cum juſte eum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortabaturque ut ſumpta fiducia, & nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam reverteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſeipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem eum, qui illum cuſtodire poſſet & multa benevolentiæ indicia dederit, perſequeretur; & ad vitam tamdiu in exſilio ſummaque de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque *omni* amicorum & cognatorum conſortio: ipſe vero adhuc ab eo ſæpius conſervaretur, animamque ſuam manifeſtum in diſcrimen adductam *ab eo* ſalvam recipere. Davides autem juſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam peteret & aquæ lenticulam: iſto adjecto, fore ut Deus ipſos ex ingenio utrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus judicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſſem, manus abſtinuerim.

Davidi gratias agit Saulus, quod vitæ ipſius pepercerit. 1 Reg. c. 26.

Davides ad Anchum Gittæ regem ſe confert. 1 Reg. c. 27.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Davidis manibus evaſiſſet, in regiam & patriam ſuam reverſus eſt: at Davides, veritus ne quando à Saulo caperetur ſi illic maneret, ſibi conſultius eſſe putabat, ut in Palæſtinam aſcenderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum ſexcentis, quos *forte* circa ſe habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem. illa autem erat una è quinque *Palæſtinis* civitatibus. Cumque illum viroſque *ſuos comites benigne* excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet,

νὸν ἀποκτεῖναι, καὶν ἡ πονηρὸς, ἤξειν γὰ αὐτῷ ϖάλιν τοῦ δόντ⊙ τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπίσχε τὴν ὁρμῆς. σύμβολον ἦ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς [c] ἀποσχέσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὴν [d] Φακὴν τοῦ ὕδατ⊙, [e] ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων ἢ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμεν⊙, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ [f] δόντ⊙ αὐτῷ καὶ τὴν τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. Διαβὰς ἦ τὸ χειμάρρουν, καὶ ὅτι τὴν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὄθεν ἔμελλεν [g] ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ [h] Ἀβεννήρῳ, Διανίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαν⊙ ἦ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν [i] ἐστιν ἐρωμένος, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, "Φυγὰς ἦ ὑμέτερ⊙. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, "καὶ τὴν πρώτην ἔχων τάξιν τῷ βασιλεῖ τιμὴν, οὕτως "ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου Φυλάσσεις σῶμα; καὶ ὕπν⊙ "ἡδίων ἐστί σοι τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας; θανάτου "γὰ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵ γε μικρὸν ἔμπροσθε εἰσ- "ελθόντας πυὰς [k] ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅλη τὴν βα- "σιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, σὺκ ἐνόησατε. ζήτησον ἐν "τῷ δόρυ τοῦ βασιλέως καὶ τὴν Φακὴν τοῦ ὕδατ⊙, καὶ μα- "θήσῃ πολίκην ὑμᾶς ἔλαθε κακὴν [l] ἐντὸς γιγόμενον". Σάουλ⊙ ἦ γνωρίσας τὴν [m] τοῦ Δαυίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι [n] λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν τῶν Φυλατιόνων ἀμελείας σὺκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τοῦ σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πίστεως δεινὸν ἐξ αὐτοῦ Φοβούμενον, [o] ἀναχωρεῖν [p] ὅπη τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειεν, ὡς ὑπὸ ἐκείνου στέργεται, ὃς τὴν μὲν Φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τοῦ διανοίας παρεσκευασμένον ἐλαυνόμ., καὶ πολλῶν ἐν Φυγῇ χρόνον καὶ τῆς [q] περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίας διάγοντα ζῆσαι, Φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' [r] ὁ πολέμου πολλάκις ὑπὲρ αὐτοῦ σωζόμεν⊙, νῦν τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀποβλυμένην λαμβάνων. ὁ ἦ Δαυίδης πέμψας ἀπολαβὼν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὴν Φακὴν τοῦ ὕδατ⊙· ἐπιπτὼν, ὡς ὁ Θεὸς ἑκατέρῳ τὴν ἰδίας Φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔρας δικαιοῖ, ὃς, ὅτι καὶ κῆ τὴν παρῶσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σάουλ⊙ μὲν, δεύτερον Διαφυγὼν τὰς Δαυίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ [s] τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο· Φοβηθεὶς ἦ Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλ, [t] συμφέρειν ἔκρινεν, [v] εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, Διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ϖροσγένετο [x] πρὸς Ἀγχοῦν τὸν Γίτθης βασιλέα. [y] μία δ' ἦν αὕτη [z] τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντ⊙ οἰκητήριον, ἔχων

pellatur. Recte hoc ita reddit: nam *unctus* non eſt niſi *conſtitutus*. Errant qui de oleo cogitant, ubi de unctione agitur. REL.

c Ἀποχίσθαι] Ita *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέχεσθαι *Baſ. G.* & *Big.*

d Φακὴν τοῦ ὕδατ⊙,] צפחת מים Φακὸς ὕδατ⊙. REL. Urceolum aquæ *Ruffin.* Φακὸν τὸ κλίνης· Athenæ. l. x. p. 413. B. Juſtin. Paræneſ. p. 35. D. *φακὸν ὡς χαλκοῦ*· SPANH.

e Ὃς κοιμωμένῳ] Ὃς ἐν παρ' αὐτῷ κείμεν⊙ κοιμωμένῳ τῷ Σαούλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὃς ἐν παρ' αὐτῷ κείμεν⊙ τῷ Σαούλῳ *Vat.* τὸ παρ' αὐτῷ κείμενον *Hen.* & *Busb.*

f Δόντ⊙ αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* διδόντ⊙.

g Ἐξακουσθήσεσθαι,] Ἐξάκουσ⊙ εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* & mox ἐκβοήσας *Hen.* βοήσας *Vat.*

h Ἀβεννήρῳ,] Ἀβενήρῳ in quinque *MSS.* & ſtatim αὐτὸν *Vat.*

i Ἐστιν ἐρωμένος,] Vocem ἐστιν non agnoſcit *Vat.*

k Ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον,] Ὑμῶν juxta *Vet. Interpr.*

l Ἐντὸς γιγόμενον.] Ἐντὸς γεγονότα *Vat.* ἐντὸς γενομένης legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Τοῦ Δαυίδου φωνὴν,] Τοῦ omittunt quinque *MSS.*

n Λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον] Nil ergo cauſæ, eſt cur Act. 11. 23. ἔκδοτον λαβόντες ſuſpectum videatur quibuſdam. REL.

o Ἀναχωρεῖν] Ἀναχωρήσειν *Vat.*

p Εἰς τὰ οἰκεῖα.] Græci permutant hos loquendi modos, εἰς τὰ ἴδια, εἰς τὰ αὐτοῦ, εἰς τὰ οἰκεῖα, qui idem notant. Sic quoque τὰ οἰκεῖα & Περίφαντ⊙, & τὰ τοῦ Περίφαντ⊙ id eſt domus Periphantis. REL.

q Περὶ τὴν ψυχὴν] Περὶ ψυχὴν *Vat.*

r Οὐ πανύ;] Οὐ πανύ; ὑπὲ σὺτῷ σωζόμεν⊙ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φανερῶς *Vat.*

s Τὴν οἰκείαν] Τὴν οἰκίαν præferunt *Big.* & *Samb.* confer 1 *Reg.* 26. 25.

t Συμφέρειν ἔκρινεν,] Τοῦτο συμφέρειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εἰς τὴν Παλαιστίνην] Εἰς τὴν Παλαιστίνων ἀναβὰς *Vat.* εἰς τὰς Παλαιστίνης κατοικίας juxta *Epiphanium.* HUDS. Id eſt, regionem Philiſtæorum. REL.

x Πρὸς Ἀγχοῦν] Πρὸς Ἀχὶ, ὕτοι Ἀγχοῦς τοῦ Ἀγχωνος τοῦ *Vat.*

y Μία δ' ἦν αὕτη] Conf. Cap. ſup. 1. §. 1. SPANH.

z Τῶν πέντε πόλεων.] Τῶν Παλαιστίνων πόλεων *Epiphan.*

a Ἀχὶ-

ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας [a] Αχιμὰν καὶ Αβιγαμα διῆγε [b] ἐν τῇ Γίτθᾳ. Σαοὺλ δ' οὐκ ἔτι λοιπὸν πόρρω ἐπ' αὐτὸν ἢ βουλήσειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεῦσαι μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν παρασκευάσαντα. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἐδόξεν ἐν τῇ πόλει τῶν Γιτθῶν μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ Βασιλέως αὐτῶν, ἵν', ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τὸν χρόνον τοῦτον, τόπον τινὰ ἐν χώρᾳ δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ μήποτε ἐν τῇ πόλει βαρὺς [c] αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' [d] Αγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ [e] Σικελλαν καλουμένην. ὃν βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα [f] ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατώκησεν Δαυίδης [g] ἐν Σικέλλᾳ τῶν Παλαιστίνης, ἐγένετο [h] μῆνες τέσσαρες καὶ τοῦτοις εἴκοσιν ἡμέραις· [i] καὶ ἐπερχόμενος ἐλάμβανε τοὺς πλησιοχώρους τῶν Παλαιστίνων [k] Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. [l] ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχῦν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν [m] ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου, [n] τίσιν ἐπιτίθεται τὴν λείαν ἀπήλαυνε, τοῖς πρὸς τὸν νότον [o] τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, πείθει τὸν [p] Αγχῦν φρονῆσαι ὕτως. ἤλπισε γὰρ ἔτος, ὅτι Δαυίδης [q] ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν [r] παρ' ὃν ζῇ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ κατεμένοντα.

Gittæ degebat una cum duabus ſuis uxoribus Achima & Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto, non jam curæ erat aut contra eum proficiſci, aut ut milites mitteret. jam enim bis adeo periclitatum fuiſſe, ut parum abfuerit quin in ejus manus incideret, dum eum capere moliretur. Davidi autem non placuit in Gittenſium urbe *diutius* manere: ſed regem eorum oravit, ut, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, ut locum ſibi aliquem in regione *campeſtri* ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in urbe moraretur, ipſi moleſtiæ eſſet onerique. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donavit. quem Davides *etiam* regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro privata ſua poſſeſſione habuit, ejuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Davides in Sicella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinæ regionis Palæſtinos, Serritas & Amalecitas, clam *Gittenſibus* incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque jumentorum & camelorum præda auctus revertebat. Nam hominibus abſtinebat, præ metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quærente quoſnam adortus prædam abegerit, cum dixiſſet Judæos ad meridiem poſitos & planitiem incolentes, Ancho *facile* perſuadet ut ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Davidem cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viveret, ſervum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

Davidi locus in Paleſtina ad habitandum datur. 1 *Reg. c.* 27.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Σαοὺλ, οὐκ ἀποκεκναμένος περὶ τοῦ θεοῦ τὸ πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλει τὸν ἐγγαστρίμυθον ἀναγαγεῖν αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχήν· καὶ ὡς ἐκεῖνος, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττηθέντων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

CAP. XIV.

Ut Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, ut ſibi excitaret Samuelis animam: atque ille, Hebræis prælio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ὅτι τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πρεσβευσαμένων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα [s] συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς [t] Ρεγγὼν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅτι τοὺς Εβραίους, ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς [v] Αγχοῦς [x] συμμαχήσοντα τὸν [y] Δαυίδῃ αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὅτι τοὺς Εβραίους [z] ἤξιε. τοῦ δὲ προθύμως ὑποδεχομένου, καὶ φήσαντος πολλοῦ χρόνον, ἐν ᾧ τινὰ ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας [a] ἀποδώσειν· καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν νικῶν, καὶ τοῦ ἀγῶνος πρὸς τοὺς πολεμίους κοινωνὸν χωρήσαντος αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, [b] τῇ τε τιμῇ καὶ πίστεως ὑποδοχέα τὸ πρόθυμον [c] αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

SUB idem tempus, cum Palæſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreviſſent, & circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, ut ad bellum gerendum convenirent Rengam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Davidem orabat, ut cum copiis ſuis ſeſe ei ſocium adjungeret *in expeditione* contra Hebræos. Illo vero prompte operam ſuam pollicente, dicenteque adeſſe tempus pro beneficiis gratiaque hoſpitali vicem rependendi; *rex*, ut honorem & *benevolentiæ* fidem promittendo alacritatem ejus augeret, fore denunciavit ut corporis cuſtodiæ illum admoveret poſt victoriam, & ſi daretur cum hoſtibus ex animi ſententia acie dimicare.

Davides Gittenſium regi auxilium pollicetur. 1 *Reg. c.* 28.

2. Jam

---

a Αχιμὰν] Αχιμὰ ἤτοι Αχιωάμιλω *Vat.* Αχινόλω *Epiphan.* Αχινὰμ forſan pro Αχινὰν, quæ eſt *Achinoam* in Bibliis Hebr. Αχινάαμ *Interpp.* LXXII.

b Ἐν τῇ Γίτθᾳ.] Ita in pleriſque *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐν Γίτθῃ.

c Αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

d Αγχοῦς] Αγχωσῶ *Vat.*

e Σίκελλαν καλεμένην] Σικέλλαν *Baſ.* & *G.* & parvo cum diſcrimine Σικελλὰν in *Big.* & *Samb.* mox tamen Σικελᾶ *Samb.* Σικελὰν *Epiphan.* forſan pro Σικλαγὰν aut Σικλεγὰν ab origine *Siclag* aut Σικελὰγ *Interpretum* LXXII. HUDS. Conf. §. 9. præced. SPANH.

f Ἐτίμησεν εἶναι] Ενέμιζεν *Vat.*

g Ἐν Σικέλλᾳ] Εν τῇ Σικέλλᾳ *Vat.*

h Μῆνες τέσσαρες] In Bibliis Hebr. *annus & quatuor menſes.*

i Καὶ ἐπερχόμενος] Καὶ abeſt *Samb. Big. Vat.* & *Epiphan.*

k Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας,] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σαρρίτας *Baſ.* & *G.* omnes illi pro integra voce Γεσιρρίτας aut Γεσυρρίτας. namque natio iſta Hebræis *Geſuri*, Græcis autem Interpretibus Γεσιεὶ & Γεσιρεὶ & Γεσυρεί. Plane Γεσιρέτας in *Cod. Vat.* HUDS. Pro iis Geſchuræos & Girzæos habet 1 lib. Samuel. 27. 8. Γαρσίτας ſcripſiſſe puto Joſephum. REL. (Gen. Σαρρίτας) vel Σαρεί') ſupra urbs Σάρις Cap. XII. §. 4. SPANH.

l Ανθρώπων γὰρ ἀπείχετο,] Sacræ Literæ dicunt *eum nec virum nec mulierem conſervâſſe, ne ſe regi indicarent.*

m Επεμπε.] Επεμψε *Vat.*

n Τίσιν ἐπιτίθεται] Τίσιν ἐπιθέμενος *Vat.*

o Τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις] Τοῖς Ιουδαίοις *Big.* & *Samb.*

p Αγχῦν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Αγχίνην.

q Επολέμησε] Εμίσησε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

r Παρ' ὃν ζῇ χρόνον] Ita ex *MSS.* παρ' ὃν ζῆ. in *Editis.*

s Συμπαρῶσιν αὐτοῖς] Παρῶσιν *Vat.*

t Ρεγγὼν,] Σενὰν aut Σενὰν aut Σόναν. Vide p. 354. in princip. & confer 1 *Reg.* c. 28. v. 4.

v Αγχοῦς] Αγχίσης hîc & paulo ſupra *Big. Gall.* & *Samb.* Αγχωσῶ συμμαχήσειν τὸν Δαεΐδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ἐκέλευε *Vat.*

x Συμμαχήσαντα] Lege συμμαχήσοντα. COCC.

y Τὸν Δαυίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν] Deeſt in Gr. ſexcentorum. SPANH.

z Ἠξίου.] Forte ἄγειν ἠξίου, aut ſimile quid. COCC.

a Ἀποδώσειν·] Ἀποδώσειν αὐτὸν, καὶ φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς π. κ. τ. χωρήσαντας αὐτοῖς ἐπηγγείλατο ποιήσειν αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἀποδώσ. COCC.

b Τῇ τε τιμῇ] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt τε.

c Αὐτὸ μᾶλλον αὔξων.] Αὐτῷ *Vat.*

XV. *Saulus à Deo desertus ventriloquam consulit.* 1 *Reg.* c. 28.

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem & ventriloquos, & quicunque hujusmodi artem exercerent è regione *sua* expulerat, præter prophetas. Cum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, & non procul ab urbe Suna in planitie positâ castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboë vocatum, è regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem & numero & viribus suo præstare secum reputavit: Deumque per prophetas orabat ut ei de pugna ejusque eventu *aliquid* prædicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile *erat*, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, & mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processuræ essent. nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quæ sint eventura sciscitantibus prædicit. Cumque fuisset à quodam è suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, inficiis omnibus in exercitu & mutato regio habitu, assumptis duobus è suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat ut divinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc divinorum genus *suis è finibus* exterminaverat, neque humanum esse factum, ut qui ab ipsa nulla lacessitus esset injuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; juravit *rex* neminem *hoc* resciturum esse, nec alteri *cuipiam* ejus divinationem prodituram, sed fore *eam* extra omne periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excussisset, jussit ut ipsi animam Samuelis excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravem & majestate Deo similem, perturbatur, & ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam *ei* illum indicavit Samuelus. Cum vero ille annuisset, & rogaret unde orta esset ejus perturbatio, ajebat se videre quendam ex *terra* ascendentem specie divina. Cumque ille dicere jussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quove habitu, & qua ætate: eum jam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum *hunc* esse agnovit, & in terram procidens salutabat *eum* & adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus *suis* emoveri elicique fecerit? de necessitate querebatur *Saulus*, nam hostes sibi graves incumbere, ipsumque magnis in præsentia angustiis premi, à Deo desertum, ac neque per

Samuelus ab inferis excitus. 1 *Reg.* c. 28.

β'. Ετυχε ἢ Σαὺλ, ὁ τ Εβραίων βασιλεὺς, τὰς [d] μὲν μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους, καὶ πᾶσαν τ τοιαύτην τέχνην ὡς τ χώρας ἐκβεβληκὼς, ἔξω τ θεσπῳδῶν· ἀκούσας ἢ τοὺς Παλαιστίνους ἤδη παρόντας, Ϛ ἐγγίσαι [e] Σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μὴ τ δυνάμεως. καὶ θεσπιζόμενον θεὸς ὄρει τινὶ [f] Γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀντικρὺ τ πολεμίων. παράπλει δ' αὐτὸν, [g] ἔχ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντα ἡ τ ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τ [h] οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη· καὶ τ Θεὸν ἀφ' τ θεσπιῳδῶν ἠρώτα θεὸν τ μάχης καὶ ᾧ θεὶ τούτων ἐσομένων τέλος θεσπιεῖν. οὐκ ἀποκεκαμένης ἢ ᾧ Θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σαὺλ καταδείσας, καὶ τῷ ψυχῷ κατέπεσε· τὸ κακὸν, οἷον εἰκὸς, ὁ παρὼν αὐτῷ κ χεῖρα ᾧ Θεὸς θεωρούμενος. ζητήσαι δ' αὐτῷ κελεύει [i] γύναιόν τι τ ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τ τεθνηκότων ψυχὰς [k] ἀνακαλέσασθαι, ὡς ἂν γνωσόμενος εἰ κ νοεῖ χωρεῖν αὐτῷ· [l] μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰρ τ ἐγγαστριμύθων γένος, ἀνάγον τὰς τ νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν θεολέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυόντος δ' αὐτῷ θαρρά τινος τ εἰκετῶν [m] εἶναί τι γύναιον τοιοῦτον ἐν πόλει [n] Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ [o] ἀπεκδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δυοῖν θεραπαινῶν οἰκέταις, οἷς ἥδιστα πιστοτάτοις [p] ὄντας, [q] ἦκεν εἰς τὴν Ενδωρον θεὸς τὴν γυναῖκα, καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ἥτις ἂν αὐτὸς εἴποι. τ ἢ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ὡς καταφρονήσειν ᾧ βασιλέως, ὃς [r] τοῦτο ἦν τ μάντεων ἐξήλασεν, ὡδ' αὐτὸν ἢ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα ἢ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῶ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ [s] παρ' ἄλλον ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς ἢ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν [t] Σαμυήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τ Σαμυήλου ὅστις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δ' αὐτοῦ, θεασαμένη τὸ γύναιον ἄνδρα σεμνὸν Ϛ θεοπρεπῆ παραπλήσιον· καὶ πρὸς τὸν ὄψιν σκοπαλγῆ, ὁ σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σαὺλος, ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ Σαμυήλου. ὀπτευσάσης δ' ἐκείνης, καὶ τὸν παραχθὲν αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γνοίη, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῶν τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. ᾧ ἢ τὴν εἰκόνα [v] φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεαθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος· γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδόξου [x] ἐσήμαινεν, [y] ἱεραλικὴν ἢ ἐπιπεπλωμένον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τὸν Σαμυήλου ὄντα· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἠσπάζετο καὶ θεοσεκύνησε. τ ἢ Σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης ἀφ' τί κινήσαν αὐτὴν Ϛ ἀναχθῆναι ποιήσαι; τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, [z] τὰς τολμίους γὰρ ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν ἢ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν, ἐγκαταλελειμένον ὑπὸ ᾧ Θεοῦ, καὶ μήτε θεοῤῥήσεως τυγχάνοντα,

[a] Επι

[d] Μὲν μάντεις καὶ] Illud μὲ ex *Big.* & *Vat.*

[e] Σούνης πόλεως] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* Σύνης *Vat.* Σώνης *Bas. G. Alique.*

[f] Γελβυὲ] Conf. inf. §. 7. SPANH.

[g] Οὐχ ὡς ἔτυχεν,] Οὐχ non agnoscunt *Big.* & *Samb.* ut & *Vat.* cui etiam deest ἰδόντα.

[h] Οἰκείας κρείττων] Αἰκίας κρ. *Vat.*

[i] Γύναιόν τι τ ἐγγαστριμύθων,] Εγγαστρίμυθον Hebr. אוב 1 Sam. XXVIII. 7. de spiritu impuro Deut. XX. 27. SPANH.

[k] Εγκαλέσασθαι,] Εκκαλεσάμενον *Samb.* & *Vat.*

[l] Μέλλοι τὰ πράγματα.] Μέλλ *Big.* & *Samb.*

[m] Εἶναί τι γύναιον] Εἶναι γύναιον *Vat.*

[n] Ενδώρῳ,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* Αενδώρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb* iidem mox Λένδωρον. Δώρῳ ἤτοι ἐν Αενδὼρ *Vat.* Αενδὼρ LXXII. excepta editione *Complutina*, quæ cum *S. Hieronymo* habet, Ενδώρ. in fundo *Hebraico* & *Onomastico Eusebii* Ηιδώρ. HUDS. Hæc verba ex Josepho ita citat Stephanus in lib. de urbibus, ut appareat eum legisse Δώρῳ, & male refert ad urbem Dora. Εν ϛ'. εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. *Josephus lib.* VI. (ita Montfauconiana editio hujus fragmenti habet) *esse mulierculam in urbe Doro.* Sciolus aliquis credidit ἐν abundare si legeretur ἐν πόλῃ ἐνδώρῳ. REL. Ενδώρῳ Hebr. בעין דור ad verbum *in oculis* seu *in conspectu generationis*, pro nomine loci *in Gein-dor* Vulg *in Endor.* SPANH.

[o] Απεκδὺς τὴν βασιλικὴν] Μετεκδὺς in sex *MSS.* μεταμφιασάμενος *Zonaras.*

[p] Οντας,] Εἶναι *Vat.*

[q] Ηκεν εἰς τὴν Ενδωρον] Ex his verbis corrige, quod in Stephano de urbibus ex Josephi lib. VI. citatur ἤνεγκεν εἰς τ Δῶρον. REL.

[r] Τοῦτο ἦν] Τοῦτο τὸ ἦθος *Vat.* & *Samb.*

[s] Παρ' ἄλλον ἄγειν] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* παρ' ἄλλων. HUDS. Forte παρ' ἄλλας. COCC.

[t] Σαμυήλου] Hac de re vide *Theodoretum* & *Procopium Gazæum*, ut & *Leonem Allatium* in Syntagmate de Engastromythis & *Lavaterum* de Spectris.

[v] Φράζειν] Φράζειν εἰκόντος *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox omittunt κελεύσαντος.

[x] Εσήμαινεν,] Εσήμηνεν *Vat.*

[y] Ιεραλικὴν ἢ θεπεπλωμένον διπλοΐδα.] Id in sacris non legitur. REL. Ιερατικὴν διπλοΐδα. Sic LXX. διπλοΐδα ἀναβεβλημένος. 1 Sam. XXVIII. v. 14. Hebr. מעיל Exod. XXVIII. 4. LXX. ibi ποδήρη. suprà de Samuele vestito Cap. 7. §. 5. τ διπλοΐδος. SPANH.

[z] Τὰς πολιμίους] Ita è *Cod. Vat.* in *reliquis* γὰρ deest.

τα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων· καὶ διὰ τοῦτο [a] ὅτι σε ἀεὶ ἐμοὶ προσνοησάμενον κατέφυγον. Σαμήλου δ', τελευτὴν αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τοῦ μεταβολῆς ὁρῶν, βέλτιον μὲν εἶπεν ἔτι καὶ περὶ ἐμοῦ βλέπειν μαθεῖν, ἵνα θεοῦ καταλελοιπότα αὐτόν. ἀκμάζει γε μὴν, ὅτι βασιλεύσει δεῖ Δαυίδου, καὶ καταρθώσει τὸν πόλεμον· σὺ δὲ καὶ τῷ δεχθῆναι καὶ τῷ ζῶντι ὑπολέσει, ἵνα θεοῦ προδιακούσαντα ἐν τῷ πρὸς [b] τοὺς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, [c] καθὼς προεφήτευσά σοι καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γνησόμενον· καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων ἄμεμπτον παρέξαντα τῇ μάχῃ [d] μετ' ἐμοῦ γνησόμενον.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας [e] ὁ Σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο, καὶ κατενεχθεὶς εἰς τὴν ἁφὴν, εἶτα διὰ τὴν προπεσοῦσαν εἰς τὸ [f] δεδηλωμένον ὀδυνῶν, εἶτα διὰ τὴν ἔνδειαν· [g] οὐ γὰρ προσενηνέοχει τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ· ῥᾳδίως κατενηνέοχει. μόλις δ' ἑαυτῷ γενόμενον, συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. τότε τὴν αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν ἀντὶ τῆς [h] προδρόμου μαντείας, ἣν οὐκ ἔχων [i] αὐτὴν ποιήσασθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένην τίς ἦν, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, τράπεζάν τε αὐτῷ [k] παραθῆναι καὶ τροφήν· [l] ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενον εἰς τὸ τῶν οἰκείων [m] ἀποσωθῆναι στρατόπεδον. ἀντέχοντος δὲ κατὰ πολὺ ἀπειραμένου [n] ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἕνα σωθὲν καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς [o] γυνὴ χερνῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ προπαπαυομένη [p] τῷ κτήματι· κατασφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα ἑψήσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ παρέθηκεν. ὁ μὲν Σαοὺλος τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ'. Δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ βασιλέως, παρ' ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον εἶδεν ἀμείνω καὶ διαφερέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸν πρότερον τετιμαμένη, οὐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ὑπερημίας [q] τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστράφη τε ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν σωτηρίᾳ γεγενημένον, ἀλλὰ σωτηρίᾳ τε παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν [r] ἀηδῶς προετρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τοῦ παρέσχεν ἐκπινῶς καὶ φιλοφρόνως, ἀθ' ὑπὲρ δύναμιν [s] ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης, ἵστε [t] χάριν μέλλουσαν ἡρωμένη· τελευτήσοντα γὰρ αὐτὸν ἠπίστατο· φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθόν τι παρεσχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἄν τι δυώνται λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ [v] ποιεῖν εὖ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ γινομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον μηδὲ μᾶλλόν τι προσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει [x] τούτου, μεθ' [y] ἧς ὦ τὸ θεῖον ἵλεων καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἕξομεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοσούτοις ἐρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸ δὲ πόλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέρον λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ προαχθήσονται

prophetas neque per somnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi semper prospexisti, memet *jam* contuli. Samuelus autem, cum jam ei extremum vitæ diem adesse sentiret, supervacaneum quidem esse ajebat, velle adhuc & à me discere, quum sis à Deo derelictus. Audi tamen, *inquit*, in fatis esse ut Davides regno admoveatur, bellumque feliciter conficiat; utque tu, sicuti & ego cum in vivis essem tibi prædixi, & imperium & vitam simul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaveris, & quæ præceperat non observaveris. Scito igitur fore ut populus hostibus addicatur, tuque ipse cum filiis cras in prælio cadens una mecum sis. *Saulo tristia admodum prædicit Samuelus. 1 Reg. c. 28. Confer 1 Reg. c. 15. v. 22. & c. 28. v. 18.*

3. His auditis Saulus præ mœrore obmutuit, & ad terram delatus, sive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, sive propter inediam (nam die præterito nocteque cibum non ceperat) facile *tota* mole concidit. Cum vero ægre ad seipsum redisset, mulier urgebat eum ut cibum sumeret; hanc gratiam ab ipso reposcens pro temeraria & audaci divinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipsius, dum quis esset ignoraretur, in se tamen recepit præstititque. pro quibus *vicissim* rogabat, ut mensa ei cum cibo apponeretur, ut recreatis viribus ad suorum castra incolumis rediret. Cum vero ei resisteret, seque præ animi anxietate ab ea averteret, illa *majori* vi institit adeoque persuasit. cumque unicum haberet vitulum sibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata est, ut mulier manibus victum quæritans & hac sola possessione contenta vivens, illo *propere* mactato paratisque carnibus, *eas* famulis ejus ipsique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc esset in castra revertebat. *Saulo solatium adhibet mulier ventriloqua 1 Reg. c. 28.*

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quæ licet à rege artem exercere vetita, unde res suæ domi meliores fierent auctioresque, ipsumque nunquam antea viderit, injuriæ tamen ex scientia ab eo damnata haud meminit, neque illum sprevit & rejecit ut peregrinum, nullaque ex consuetudine sibi notum; sed ipsius vicem doluit, eique solatium adhibuit, & ad ea quæ valde fastidierat adhortata est, & quod solum ipsi utpote pauperi suppetebat, hoc largiter & amicissime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipsum moriturum esse noverat) ut natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus studentium, eosve, à quibus vicissim commodi aliquid possunt accipere, pleniori obsequio demerentium. Pulchrum est itaque *illam* imitari mulierem, omnesque inopia laborantes sublevare; nihilque hisce præstantius existimare, aut generi humano convenientius, neque ex quo Deum adeo propitium & ad bona largienda promptum habebimus. Atque hæc quidem de muliere *ista* dixisse sufficiat. Sermonem vero nunc faciam, civitatibus & populis & gentibus utilem, virisque bonis accommodum, quo ad vir- *Ventriloqua laus. Saulicommium.*

a Ἐπὶ σὲ τὸ ἀεὶ] Ἐπὶ σὲ τὸ ἐμοὶ προσνοησόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
b Τοὺς Ἀμαληκίτας] Illud τοὺς ex *MSS.*
c Καθὼ προεφήτευσά] Aut καθὼς cum *Big. Samb.* & *Vat.*
d Μετ' ἐμοῦ γησόμενον] Καὶ μετ' ἐμοῦ *Big.* & *Samb.*
e Ὁ Σαοὺλος] Articulum ὁ ut & mox τὸ omittit *Vat.*
f Δεδηλωμένον ὀδυνῶν,] Προδεδηλωμένων *Vat.*
g Οὐ γὰρ προσενήνεκτο τροφὸν] Οὐδὲ γὰρ ἐστιάσεως ὑπανεστάθη juxta *Epiphanium.*
h Προφῆτιν] Ποσαχῶς ἦν &c. καὶ προφῆτιν Aristophan. Vesp. p. 442. προφῆτιν de bell. Jud. lib. I. c. 19. §. 5. SPANH.
i Αὐτὴν ποιήσασθαι] Αὐτὸν *Big.* & *Samb.*
k Παραθῆναι] Lege προτεθῆναι COCC.
l Ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν] Ὡς ἂν καὶ τὴν ἰσχὺν *Big.*
m Ἀποσωθῆναι στρατόπεδον.] Ἀποσωθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*
n Ὑπὸ τῆς ἀθυμίας,] Ἀπὸ τῆς *Vat.*
o Γυνὴ χερνῆτις] Ex Homer. Il μ'. v. 433. γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς· Æschyl. Prom. v. 892. ἀβὼ χερνῆτιν uti Schol. Infra lib. VIII. c. 13. §. 2. γυναῖκα χερνῆτιν. Philoxenia mulieris laudata, vid. Infr. lib. XVIII. c. 7. §. 6. SPANH.
p Τῷ κτήματι·] Τῷ κτηνῷ *Vat.*
q Τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης] Illud τῆς ex *Big.* & *Samb.* & mox τε pro ἢ post ἀπεστράφη ex iisdem & *Vat.*
r Ἀηδῶς προετρέψατο,] Φαγεῖν προετρέψατο legisse videtur *Epiphanius.* ἀηδῶς προσετρέψατο *Vat.*
s Ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης,] Ἀμειβομένη *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
t Χάριν μέλλουσαν] Χάριν τοῦ μέλλοντος *Vat.*
v Ποιεῖν εὖ πάντας] Ποιεῖν ὁμοίως πάντας *Vat.*
x Τούτων,] Τούτου *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*
y Ἐφ' ᾗ τὸ Θεῖον] Ἐφ' ὅτῳ τὸ Θεῖον *Vat.* ἐφ' ᾧ τὸ αὐτὸν Θεὸν ὑμνοῦντι καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἕξομεν *Big.* & *Samb.* non male.

virtutem sectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, & viam ad memoriam sempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus & civitatum principibus rerum præclararum desiderium studiumque injiciet; atque ad pericula & mortem pro patria subeundam incitamento erit, simul ac documento ut mala quæque graviora despiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex, ut hunc sermonem instituam. Ille enim, licet noverat quæ eventura essent, mortemque sibi imminere ex prophetæ prædictione, haud tamen secum statuit eam effugere; aut vitæ amore suum exercitum hostibus prodere, atque adeo regiam majestatem dehonestare: sed, seipsum cum tota sua domo liberisque objiciens periculis, præclarum esse duxit una cum illis pro populo sibi subjecto pugnando occumbere; maluitque ut filii, qui strenui essent, mortem oppeterent, quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri sunt *superstites*. Se enim successorum loco posterorumque laudem & perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur justus & fortis & prudens mihi videtur solus; & si quis fuerit talis, aut meruerit ut testimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriæ redituſque incolumis spe profectos, etiamsi magnifici aliquid gesserint, fortes appellarunt, quoties illorum in historiis aliisve scriptis mentionem fecerint. Equidem & his sua laus debetur. Veruntamen illi soli strenui, & magna ausi, & periculorum contemptores jure dici possunt, quicunque Saulum æmulati sunt. Nam ut aliqui, nescientes quidem quid ipsis in bello eventurum sit, non segniter illud aggrediantur, sed futuri incerto se committentes in eo jactentur, non adeo generosi est animi, quamvis multa egregia præstiterint: ut vero, cum nihil benigni cogitatione præceperint, sed moriendum esse præsciverint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum *imminens* expavescerent, sed ei præcognito obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium esse censeo. Hoc igitur Saulus fecit, ut ostenderet debere quidem omnes, qui gloriam post mortem expetunt, ista facere, ex quibus sibimet hæc ipsa accresceret: præcipue vero reges, quasi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis esse erga subditos, sed ne quidem mediocriter bonis. Hisce adhuc plura de Saulo ejusque præcellenti fortitudine dicere potui, materia nobis *ampla* ex argumento suppeditata. Sed, ne in ejus laudibus præter decorum lascivire videar, denuo revertor unde in hæc digressus sum.

Palæstini proceres Davidem secum militare nolunt. 1 Reg. c. 29.

ς'. Cum jam Palæstini, sicut antea dixi, castra metassent, & copias suas per gentes & satrapias recensuissent, novissimus cum suo exercitu venit rex Anchus; ejusque agmina claudebat Davides cum sua militum sexcentorum cohorte. Illum autem ubi viderunt Palæstinorum duces, regem percontabantur; undenam illis adessent isti Hebræi, & à quibus vocati. Ille vero Davidem esse dicebat, qui Saulum dominum suum fugerat, quemque ad se venientem exceperat: at nunc, ut gratiam vicissim referat, deque Saulo vindictam sumat, illis supplicium

πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ [z] δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην [a] αἰωνίαν ἀθροιζόμενον, ποιήσεται· πολλὴν καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι [b] πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν τῶν καλῶν ἐνθήσουσα, καὶ πρός τε τὸς κινδύνους [c] καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδων θανάτου προτρεψομένου, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξουσα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν ἐς λόγυ τύτυ Σαοὺλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. ἴστω γὰρ, καὶ πρὸ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ἐς προφήτου προειρηκότος, οὐκ ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τὰς οἰκείας τοῖς πολεμίοις, καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ προθὺς αὐτὸν παυοικὶ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μετὰ τύτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τὰς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθὰς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, [d] τὸ σφᾶσι γνήσιον τὸν τρόπον. Δοκῶ γὰρ καὶ γνώμης τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀρετὴν μνήμην ἕξειν. ἴστω οὖν δίκαιος ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γένοιτο τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπώσεται πάντων [e] ἄξιος. τὰς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πολέμου ἐξελθόντας [f] καὶ σώας ὑπερέψονται, ἐπεὶ δ' ἄν τι διαφεύγωσιν λαμπρὸν, ἃ μοι δοκῶσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείας ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοιούτων ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν δόξης· εὔψυχοι γὰρ, καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονητὴ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοὺλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ σὺν εἰδότες [g] τί μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιοθῶσι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι προθύμους αὐτὸς ἐπ' αὐτὸ παρεύειν, [h] ἐσθ' ὅτως γνώμης, κἂν ἔργα πολλὰ διαπεραζάμενοι τύχωσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τὸν παθεῖν μαχομένους, [i] εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγνωσκόμενον, τὸτ' ἀνδρεία ἀληθῶς τεκμήριον [k] ἐγὼ κρίνω. Σαοὺλος τοίνυν τὸν ἐποίησεν, ἐπιδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τὸν μὴ τὸν θάνατον δυσημερίας γλιχομένους πάντα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς περιττὸν καταλίπωσιν· μάλιστα δὲ τὸς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μεγέθος τῆς ἀρχῆς [l] ἡδέως μόνον ἀ κακῶς εἶναι πρὸς τὸς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρηστῶς. ἔτι τούτων πρὸς Σαοὺλ καὶ [m] τῆς δυψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγοῦσης τῆς ὑποθέσεως. ἀλλ' ἵνα μὴ [n] φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν [o] ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβαλον.

ε'. Καταστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς πρόσθεν, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ [p] σατραπείας ἐναριθμουμένων τὴν δύναμιν, πλησιάζει βασιλεὺς παραλήψεσθαι [q] Ἄγχης μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς· μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Δαυΐδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θαυμάσαντες δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἵποντο ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυΐδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοὺλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ ταῦτ', τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἀπο-

---

z Δηλοῦντα δόξαν,] Ζηλοῦντα *Vat.*
a Αἰωνίαν ἀθροιζόμενον] Αἰώνιον *Samb. Big.* & *Vat.*
b Πόλεων ἐπιθυμίαν] Λαῶν juxta *Epiphan.*
c Καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδων] Illa καὶ τῆς desunt *Epiphanio.*
d Τὸ σφᾶσι] Illud τὸ non agnoscit *Vat.* HUDS. Forte ποτ' αὐτοῖς. COCC.
e Ἀξίως.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἀξιῶ in *Editis*, *Aliisque.*
f Καὶ σώας ἐπισῳζόντας,] Καὶ ἴσως ὑποσῳζόντας *Vat.*
g Τί μέλλοι συμβήσεσθαι] Τί μέλλῃ *Big.* & *Samb.*
h Οὐδ' ὅτως γνώμης,] Οὐχ ὅτως *Big.* (*Colbertinus*) *Samb.* & *Vat.*
i Εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ] Εἶτα ἢ μὴ in *Iisdem.*
k Ἐγὼ κρίνω.] Ἐγωγε in quatuor *MSS.*
l Οὐ μόνον ἡδέως κακοῖς εἶναι] Οὐ μόνον κακοῖς *Vat.*
m Τῆς δυψυχίας] Τῆς δυψυχίας αὐτοῦ λέγειν ἐδυνάμην *Vat.*
n Φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος] Φανῶμαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox χρώμενοι in iisdem. φανῶμαι ἀπροκάλως αὐτῷ χρῆσθαι τοῖς ἐπαίνοις *Vat.*
o Ἀφ' ὧν] Ἀφ' ὧνπερ τοῦτ' ἐξέπεμψα *Vat.*
p Σατραπείας] Σατραπείας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.*
q Ἄγχης] Ἀγχίζης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* ὁ Ἀγχοῦς *Vat.* dein, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαβίδης *Vat.* οὐ μὴν τοῦτον δ' ὁ Δαυΐδης *Big.* & *Samb.*

r Κατ-

ἐκπίπτειν βυλόμενον καὶ πυρπολήσοντα τὴν Σάυλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίας πολέμιον· καὶ ἀποπέμπειν σωενέβαλλον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τὰς φίλας ἐργασάμενος. [r] καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν ἐς καταλλαγὴν πρὸς τὸν δεσπότην, [s] κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. [c] ὁ δὴ καὶ προορώμενος, εἰς τὸν τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλδυον ἀποπεμπῆν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι Δαυίδην ὃν ἄδυσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀποκτείναντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν Δαυίδην, "ἐγὼ "μὲν, [v] εἶπε, μαρτυρῶ σοι πολλὴν [x] προθυμίαν καὶ "εὐνοιαν, [y] καὶ διὰ τοῦτο σὲ σύμμαχον ἐπηγόμην. οὐ "δοκεῖ δὲ [z] ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ' ἄπιθι μεθ' ἡμέ"ραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑπονοῶν ἄτοπον, "καὶ κεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν "τῶν πολεμίων [a] εἰσβάλλωσιν. ἔσει γὰρ σοὶ τοῦτο συμμαχίας "μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς σκέλδυσεν ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς [b] Σίκελλαν. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν [c] αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν καὶ κρατεῖ, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἐκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων [d] σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, [e] περιῤῥήγνυται θύρας τὴν εἰσόδους. κλαίων καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον [f] παρεῖδε τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν [g] ὑπολειπῆ ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. [h] σκινδυώδυσε δὲ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων, ἀλγούντων ὅτι τὰς αἰχμαλωσίας τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων, ἀποθανεῖν. [i] αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἡπίωρο. ἀναλαβὼν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναπέμψας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα [k] Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι τὴν [l] ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν Θεὸν, καὶ προφητεύσαι εἰ [m] διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δώσει καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὃς δὲ ἀρχιερεὺς διώκειν κελεύσαντα, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προελθόντες δὲ ἐπί τινα χείμαρρον, [n] Βάσελον λεγόμενον, καὶ παλαιωμένῳ τινὶ [o] προσπεσόντες, [p] Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπ' ἀνδρείας δὲ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέραις καὶ τρισὶ νυξὶ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, [q] πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ προσφάγησάμενος καὶ ἀναλαβών, ἐπύθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐσημήνατο, Αἰγύπτιος ὢν· καταλελεῖφθαι δὲ ὑπὸ δεσπότου [r] κατ' ἀῤῥωστίαν ἔπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δὲ [s] αὐτὸν τῶν καταπεσόντων καὶ διηρπακότων

petias afferre. A ducibus autem reprehenſus eſt, quod hoſtili animo virum ad auxilium acciverat; ſuadebantque ut eum dimitteret, neve imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. ſe enim illi opportunitatem daturum eſſe redeundi in gratiam cum domino ſuo, vires noſtras affligendo. Quod cum & ipſi prævidiſſent, juſſerunt eum cum militibus ſuis ſexcentis remittere in locum, quem ipſi ad habitandum dederat. hunc enim eſſe illum Davidem à virginibus decantatum, ob multas Paleſtinorum myriadas occiſas. Hæc ubi audierat Gittenſium rex, illoſque recte monuiſſe reputaverat, accito ad ſe Davide, dicebat, "ego quidem "ſtudium tuum & benevolentiam comprobo, pro"pterea que te *expeditionis* hujus ſocium adduce"bam. Verum *cæteri* duces non ita de te exiſti"mant. Quare ſtatim ab hac die in locum, quem "tibi donavi, diſcede, nihil mali ſuſpicans; & il"lic eſto meæ regioni in præſidium, ne qui ho"ſtes in eam impetum faciant. nam & ſic in ſo"cietatis partem venis". Et quidem Davides, Gittenſium regis juſſis obſequens, ſe in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egreſſus eſt, Palæſtinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incurſione facta, vi Sicellam expugnant: & cum illam incendiſſent, aliamque multiplicem prædam tam ex illa ipſa quam ex reliqua Palæſtinorum regione cepiſſent, *protinus* abierunt.

6. Davides autem cum Sicellam vaſtatam deprehendiſſet, atque omnia *illic* direpta, uxoreſque etiam ſuas (nam duæ erant) cum ſuorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, ſtatim veſtimenta ſua lacerat. Luctum vero tollens & lamentationem cum amicis in tantum malis indulſit, ut etiam lachrymæ eum deficerent. Quin & diſcrimen adiit, ne à comitibus, captivitatem uxorum & liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quæ enim acciderant ei vitio vertebant. Ubi autem ſe à mœrore recollegerat, mentemque ad Deum ſuſtulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut veſtem ſacerdotalem indueret, Deumque interrogaret, & ex oraculo referret, an inſequuto Amalecitas daret eos adſequi, uxoreſque & liberos ſalvos quidem recipere, ab hoſtibus vero pœnas repetere. Pontifice autem jubente ut *eos* perſequeretur, exſiliens *continuo* cum ſexcentis ſuis militibus ſequutus eſt hoſtes. Cumque ad torrentem quendam nomine Baſelum perveniſſet, & in hominem errantem incidiſſet, genere quidem Ægyptium, inopia & fame langueſcentem, (nam per tres dies totidemque noctes in ſolitudine errans ſine cibo permanſerat) poſtquam ei cibum & potum admoverat vireſque ejus refecerat, quæſivit ex eo cujas & undenam eſſet. Atque ille ſe genere quidem Ægyptium eſſe indicabat: à domino vero relictum, quod propter invaletudinem *æquis paſſibus* ſequi non potuerit. quin & fatebatur ſe ex iis

Davides Dei monitu Amalecitas perſequitur, qui Sicellam devaſtârant. 1 Reg. 30.

r Καιρὸν γὰρ αὐτῷ] Καὶ γὰρ τῷ αὐτῷ παρέξειν ἐς καταλλαγὴν πρὸς τὸν δεσπότην τ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

s Κακώσοντα τὴν] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* κακώσαντα.

t Ὁ δὴ καὶ προορώμενος,] Ita ſane legendum, vel ὁ δὴ καὶ προορώμενος. Verum in libris omnibus tam impreſſis quam manu exaratis ὁ δὴ προσιόμενος.

v Εἶπε, μαρτυρῶ σοι] Εἶπε inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Περὶ ἐμὲ προθυμίαν] Πρὸς ἐμὲ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall.* & *Vat.*

y Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ διὰ τοῦτο σύμμαχον ἐπαγόμην.

z Ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς.] Τοῦτο *Vat.*

a Εἰσβάλωσιν] Ἐμβάλωσιν *Samb.* & *Vat.* εἰσβάλωσιν *Big.*

b Σίκελλαν.] Conf. cap. 13. §. 9. ſup. SPANH.

c Αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) male in *Editis* αἵρει.

d Σὺν τοῖς τέκνοις] Σὺν τέκνοις *Vat.* & mox κλαίων τε καί.

e Περιῤῥήγνυται θύρας τὴν εἴσοδον.] Sic infr. lib. VII. c. 1. §. 1. SPANH.

f Παρεῖδε τοῖς κακοῖς,] Ita cum *Samb.* ut canon poſtulabat. παρεῖδε *Baſ. Vat. Aliique.* παρεῖδε *Gen.* HUDS. Lege παρεῖδη vel παρεῖδε. COCC. Vel παρεῖδε, ut bene Ed. Baſil. SPANH.

g Ὑπολειπῆ ἤδη] Ἐκλειπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἐκλείπειν. COCC.

h Ἐκινδυώδυσε δὲ] Κινδυνεύσαι τε *Vat.*

i Αὐτὸν γὰρ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

k Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι] Sic *Vat. Hen.* & *Busb.* Ἀβιαθάρῳ in *Editis*, *Aliiſque.*

l Ἱερατικὴν στολὴν,] Ἀρχιερατικὴν στολὴν in quatuor *MSS.*

m Διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας] Διώξαντα *Vat.*

n Βάσελον] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* Βάθλον *Big.* Βόσορον juxta *Epiphanium.* Manus equidem *Flaviana*, ut ſuſpicor, dederat Βάσορον pro *Beſor* aut *Boſor* fundi Hebraici. Βάσελον, ἤτοι Βοτὸς καὶ Βόσηρος λεγόμενον *Vat.*

o Προσπεσόντες,] Περιτυχὼν *Busb.* & *Hen.*

p Αἰγυπτίῳ μὲν] Αἰγυπτίῳ μὲ, τὸ γένος Αἰθίοπι, ὑπὸ λ. legiſſe videtur *Epiphan.*

q Πρῶτον αὐτὸν] Πρῶτον αὐτῷ ποτὸν καὶ τροφὴν προσενεγκάμενος *Vat.*

r Κατ' ἀῤῥωστίαν] Δι' ἀῤῥωστίαν *Big. Vat. Epiphan.* & *Samb.* à manu ſecunda.

s Αὐτὸν τῶν καταπεσόντων] Αὐτῷ *Samb.* & *Vat.* αὐτῶν *Big.*

iis esse qui incenderant & diripuerant cum *loca* alia Judææ tum Sicellam. Davides itaque eo duce usus ad Amalecitas *persequendos*, nactusque eos humi temere jacentes, & alios quidem prandentes, alios vero jam ebrios & vino solutos, & spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso *eos* adortus magnam eorum stragem edidit. nam cum nudi essent & inermes, & nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent & epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum mensis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, & sanguis frumentum eorum victumque secum * abripuit: alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursusque alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non minori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant etiam ii † ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuerint quam quadringenti: illique etiam ‡ dromadibus insidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quæ hostes diripuerant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Cum autem reversi venissent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta & prædam cum iis partiri recusabant, qui se non comitati fuerant, sed præ ignavia hostem persequi destiterunt; ajebantque contentos esse debere receptis uxoribus & liberis. Davides autem hanc eorum sententiam improbam esse & iniquam pronunciavit. par enim esse, Deo illis concedente, hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recuperare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolumenta: præsertim cum *illi* ad impedimentorum custodiam remanserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam perveniisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ familiaribus suis & amicis. Atque ita quidem facta sunt quæ ad Sicellensium direptionem & Amalecitarum cædem spectant.

Davides. fusis Amalecitis, prædam recipit, suisque ex æquo dividit. 1 Reg. c. 30.

Hebræi, prælio cum Palæstinis conserto, vincuntur; & Sauli filii acie cadunt. 1 Reg. c. 31.

7. Cum autem Palæstini *Hebræis* congrederentur, & acriter *utrinque* pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, plurimosque ex adversa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex ejusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, ut pulchre morerentur & intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se convertunt; atque *multitudine* circundati occumbunt, magna Palæstinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jonathas & Aminadabus & Melchisus. Isti cum cecidissent, populus Hebræorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio

ἄλλά τε τῆς Ιουδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν εἶναι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαυίδης τούτῳ ὅτι τοὺς Αμαληκίτας ὁδηγῶ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς [t] ὅτι γλεῦ ἐρρυμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστους, τοὺς δὲ καὶ μεθυοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας [v] ἀπολαύοντας, ἀπίπεσὼν αἰφνιδίως, πολὺ αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ [x] πιεῖν καὶ διωχεῖσθαι πεπαμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῆς τραπέζης κατακλιθέντες, ἀπικαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῆς ἀνηρουῶτο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα· τοὺς δὲ δεξιωμένους ἀλλήλους [y] πρὸς πόσει διέφθειρεν, ἐνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενηνεγμένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν [z] περιθέμενοι τὰς πανοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ἦναι, τούτους ὀλίγον ἔπιλον δυχερῶς τῶν γυμνῶν κατακειμένων ἀπέφαλε. διέμεναν δὲ οἱ [a] σὺν τῷ Δαυίδῃ καὶ αὐτοὶ [b] ἀναιρουῶτες ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ πλείονας ἢ τετρακοσίους τῶν Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ [c] αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάλιν πάντα ἃ διήρπασαν [d] αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτῶν γυναῖκας καὶ τοὺς τῶν ἑπτείρων. ὡς δὲ [e] ἀναστρέφοντες ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα ἀφῆκόσους, μὴ δυναμένους αὐτοῖς ἕπεσθαι, [f] καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τὸ μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν [g] αὐτοὺς δύπομερίζειν, ὡς συναθλησάντων, ἀλλὰ μαλακιοθέντας φεῦ τὸν δίωξιν, ἀγαπᾶσθαι δὲ [h] σεσωσμένας τὰς γυναῖκας δύπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυίδης δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῶν τοῦτον ἀπέφηνε τὸν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους, ὧ Θεοῦ συλλαχόντος αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα [i] τὰ αὐτῶν, [k] πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὸν ὠφέλειαν· καὶτοῦτ' ὀφεῖλειν φυλακὴν τῶν σκευῶν μεμενηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμον οὕτω κρατῆσαι περὶ αὐτοῖς, ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. ἡνέμενον δὲ ἐν Σικέλλᾳ Δαυίδης, [l] διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ιούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις [m] δύπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν φεῦ τοῦ [n] Σικελλῶν πόρθησιν, καὶ Αμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἅτως ἐγένετο.

ζ'. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, [o] νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς δύπομεῖναι καὶ ἀποθανεῖν καὶ [p] περιφόβους διὰ κινδυνωδεστάτου τοῖς πολεμίοις τὴν ὅλης αὐτοῖς δόξης δύπκειμένης, οὐδὲν γὰρ τούτου φιλοτιμότερον εἶχον, ἐπιστρέφουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες δύπομένουσι, πολλοὺς τῶν Παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαοὺλος παῖδες, Ιωνάθης, καὶ [q] Αμινάδαβος, καὶ [r] Μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυ-

t. Επὶ γλεῦ ἐρρυμένους,] Aut ἐπὶ γῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

v Απολαύοντας,] Ita *Samb.* & *Epiphan.* ἀπολαβόντας in *Editis*, *Aliisque.*

x Πιεῖν καὶ διωχεῖσθαι] Πίνειν *Vat.*

* *Abripuit*:] *Scil.* torrentis instar. Verum νοκ παρέσυρεν *mihi suspecta est.*

y Προπόσεσι διέφθειρεν,] Ita cum *Vat. Samb. Big.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* φθάσαντες in *Editis.*

z Περιθέμενοι τὰς πανοπλίας] Περιθέμενοι ἐξ ἐναντίας τε αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Σὺν τῷ Δαυίδῃ] Σὺν αὐτῷ Δ. *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt,*] *In Literis S.* à diluculo usque ad vesperam.

b Αναιροῦντες ἀπὸ πρώτης] Αναιροῦντας *Vat.*

c Αὐτοὶ δὲ δρομάσι] Οὗτοι *Samb.* & *Vat.*

‡ *Dromadibus insidentes effugerunt.*] Camelis quos appellant dromades, *phrasi divina.*

d Αὐτῶν οἱ πολέμιοι,] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

e Αναστρέφοντες] Αναστρέφοντας *Big.* & *Samb.*

f Καταλελοίπεσαν] Ita *Samb.* more Attico pro communi καταλελοίπεισαν. (quod malebat *Coccejus*) in *Editis* præter canonem καταλελοίπησαν. alio tempore καταλελοίπασιν *Hen.* & *Busb.*

g Αὐτοὺς δύπομερίζειν,] Αὐτοῖς in quinque *MSS.*

h Σεσωσμένας] Ανασεσωσμένας *Busb.* & *Hen.*

i Τὰ αὐτῶν,] Illud τὰ ex *MSS.*

k Πᾶσιν ἐξ ἴσου] Πᾶσιν αὐτοῖς ἐξ ἴσου συστρατευσαμένοις *Big.* & *Samb.* non male. atque mox μερίσασθαι *Hen.* & *Busb.*

l Διέπεμψε] Διεπέμψαθ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Απομοίρας] Απόμοιρα, μερὶς Hesych. SPANH.

n Σικελλῶν] Σικέλων *Bas.* & *G.* Σικελῶν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

o Νικῶσι μὲ οἱ] Ita ex *MSS.* μὲ deest in *Editis.*

p Περιφόβους] Τοὺς φοβέοντας Menander in Stob. Exerc. Gr. p. 227. SPANH.

q Αμινάδαβος,] Αμιναταβος *Big.* Αἰνατάβος *Samb.* malim quidem Αβινάδαβος cum *Masoretis*, *Hieronymo*, & Editione *Complutina Bibliorum* Græcorum.

r Μελχισός.] Est qui malit Μελχισοῦς. In *Cod. Vat.* Ιωνάθης καὶ Ιωναδαμος καὶ Μελχισὸς καὶ Αμιναδαβος.

s Τὸ

θύγχυσις γίνε῎ καὶ φόνος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. Σαύλ῾ ὁ φεύγει, [s] τὸ καρτερὸν τοῦ῾ ἔχων περὶ αὐτόν. καὶ τῶν Παλαιστίνων ἐπιπεμφάντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πολλοὺς ὀλίγων· αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι διακαρτερεῖν μηδὲ ἀντέχειν τοῖς πληγαῖς, ἀποκλῖναι μὲν αὐτὸν ἠθένει, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τὸ ῥομφαίαν, τοῦτον [t] αὐτὸν διελάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κλεῖναι τὸ δεσπότην, αὐτὸς τὸ ἴδιον ἀπασάμενος [u] μάχαιραν, καὶ φησὶν ὅτι τὸ ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν· καὶ μὴ δυνάμενος ὠσασθαι, μηδὲ ἐπερείσας [x] ἀμβαλεῖν αὐτὸ τὸ σίδηρον, [y] ἀπεστρέφει. καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς Αμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσασθαι τὸ ῥομφαίαν, ἵνα τὸ μὴ τῇ χερσὶν αὐτὸν τῷ δυνάσθαι ποιῆσαι, ἀπέσχεν αὐτῷ πελάτῃ [z] ὁποίαν αὐτὸς βάλε῎. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ ἀπειλόμενος [a] τὸ ἀπὸ τὸ βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν ἐκ τὸ βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενοι δὲ [b] ὁ ὁπλοφόρος τὸ Σαύλου ἀνῃρημένον ἀπεκλείνειν ἑαυτόν. [c] διεσώθη δὲ εἷς τῶν σωματοφυλάκων καὶ βασιλέως· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ἀπὸ τὸ καλούμενον [d] Γελβὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τὸν Εβραίων οἱ τὴν κοιλάδα [e] πέραν καὶ Ιορδάνην κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι Σαὴλ πέπωκε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στῖφος ὀλώλασι· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς [f] ὀχυρωτέρας [g] κατέφυγον. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους ὁρῶντες, κατῴκησαν.

η'. Τῇ δ' ὑστέρᾳ σκυλεύοντες οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι [h] παῖς καὶ Σαὴλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες [i] ἀποτίμησιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς· καὶ κατὰ πᾶσαν περιήγγειλαν τὴν χώραν πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ [k] Ασταρτῆον [l] ἱερόν· τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν περὶ τὰ τείχη τῶν [m] Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἦκουσαν οἱ ἐν [n] Ιαβιασῷ πόλεως τῶν [o] Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ὅτι λελῴβηται τὸν Σαὴλ νεκρὸν καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι περιιδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι ἐκ τόλμης ἀφέροντες· ἡ δὲ πόλις αὐτῶν ἐκ σώματος ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φερεῖ· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσὰν, καὶ περιελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, ἐκ καθελόντες [p] τὸ σῶμα Σαὴλ ἐκ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς [q] Ιαβιασὸν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς [r] κωλύσαι δυναμένων, ἢ τολμησάντων ἀφ' ὑπερβολῆς. οἱ δὲ [s] Ιαβιασῖοι, πανδημεὶ κλαυσάντες, [t] θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας

& confuſio & cædes, hoſtibus à tergo inſtantibus. Saulus autem, valida ſuorum caterva ſtipatus, fugit. atque miſſis à Palæſtinis jaculatoribus & ſagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipſe vero cum pulchre dimicaſſet, & multa vulnera accepiſſet, ut nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam ut ſeipſum interimeret; armigero vero imperat ut ſe ſtricto enſe transfigeret, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret. Armigero autem non audente dominum *ſuum* occidere, ipſe ſuo gladio educto, ſibique ejus mucrone admoto, in eum ſe projicit: cumque enſem ſuum in ſe impellere non valeret, neque eum ſibi impingendo trajicere, ſeſe circumagit. atque juvene quodam propter eum adſtante, cum interrogaſſet quiſnam eſſet, audiſſetque eſſe Amalecitam, orabat ut gladio ſibi ab eo impacto, id quod ſuis manibus perficere non potuit, mortem ſibi afferret qualem ipſe expeteret. Hoc autem exſequutus, detractiſque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam ſe conjiciebat. Tum armiger, conſpecta Sauli nece, ſemetipſum interemit. atque nemo ex ſatellitibus regis in tutum evaſit, ſed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, cum audiſſent Saulum ejuſque filios cecidiſſe, & univerſos qui cum eo erant periiſſe, relictis urbibus ſuis in munitiſſimas ſe receperunt. At Palæſtini in relictis, quas deſertas invenerant, ſedem ceperunt.

Saulus gladio ſuo incumbit, juvantequo Amalecita interimitur.

8. Poſtridie, cum Palæſtini hoſtes prælio occiſos ſpoliarent, *forte* inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutiſque capita illorum abſciderunt: atque nunciis per totam ſuam regionem miſſis divulgarunt hoſtes *acie* cecidiſſe. Et quidem armaturam illorum in fano Aſtartes conſecrarunt: corpora vero * in cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſanæ, quæ etiamnum Scythopolis appellatur. Poſtquam vero Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant, truncata eſſe Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut inſepulta eſſe paterentur, fortiſſimi quique & audaciſſimi egreſſi (viros enim corpore robuſtos animoque feroces alit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethſanam venerunt, atque ad hoſtium muros accedentes, ablatiſque Sauli ejuſque filiorum corporibus, ea Jabiſſum deportarunt, cum hoſtes neque eos prohibere potuiſſent, neque auſi eſſent propter *ipſorum* virtutem. Jabiſſeni autem univerſi cum ploratu corpora eorum ſepelierunt in pulcher-

Sauli filiorumque arma in templo Aſtartes conſecrata, & corpora illorum in cruces ſublata. 1 Reg. c. 31.

Jabiſſeni Saulo ejuſque filiis parentant. 1 Reg. c. 31.

[s] Τὸ καρτερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[t] Αὐτὸν διελάσαι,] Αὐτὸ *Vat.*

[u] Μάχαιραν,] Vocem μάχαιραν nobis ſuppeditarunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[x] Διαβαλεῖν αὐτὸ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀμβαλεῖν.

[y] Περιεσείσας.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπισείσας.

[z] Οποίαν αὐτὸς βάλε῎.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* οἵαν in *Editis.*

[a] Τὸν ἀπὸ βραχίονα] Ita in *MSS.* in *Editis* τὸ deeſt.

[b] Ο ὁπλοφόρος τὸ Σαύλου] Articuli ὁ & τὸ ex *MSS.*

[c] Διεσώθη δὲ εἷς] Διεσώθη δὲ εἷς τ. σ. τ. β. ἀδελφὸς *Big.* & *Samb.*

[d] Γελβὲ ὄρος.] Ita *Big.* & *Samb.* Γελβοὲ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Gen. Γελβοὲ, vel Γελβεὲ, & ſupr. §. 2. Γιλβεὲ. SPANH.

[e] Πέραν Ἰορδάνου] Vide *J. Clericum* ad 1 Sam. c. xxxi. p. 278.

[f] Οχυρωτάτας] Forte ὀχυρότητας. COCC.

[g] Κατέφυγον.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἔφυγον.

[h] Τοῖς δὲ Σαύλου] Illud τοῖς ex *Big.* & *Samb.*

[i] Αποτιμησιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς·] Similiter Leonidæ cadaver dehoneſtavit Mardonius, quod in hoſte imitari noluit Pauſanias, prout refert Herodotus lib. 9. pag. 538. edit. Gronov. HAV.

[k] Ασάρτειον] De *Aſtarte* vide *Theodoret.* Tom. 1. p. 324. & 353. ut & *Seldenum* de *Diis Syris.*

[l] Ιερὸν·] Ιερὸν abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

* *In cruces ſuſtulernnt ad muros urbis Bethſanæ,*] Crucibus affixerunt circa mœnia urbis &c. *Gelen.* Corpora ſuſpenderunt ſuper murum &c. *Epiphan.* Τὰ σώματα ἀνεσταύρωσαν ἀμφὶ τὸ τεῖχος Μέθοφμ &c. *Zonaras.*

[m] Βηθσὰν πόλεως,] Βηθσιὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Vide *Stephanum Byzant.* voce Σκυθόπολις, *Cedrenum*, p. 135. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 316. HUDS. Βηθσὰν poſtea Σκυθόπολις ſupra lib. v. *cap.* 1. §. 1. Σκυθοπολῖ) infr. libr. xii. cap. 4. §. 5. Iidem, qui Βηθσανῖ) lib. xii. c. 8. §. 5. SPANH.

[n] Ιαβιασῷ] Ita cum *Big.* Ιαβιασῶ *Samb.* Ιαβιασεῖ *Baſ.* & *G.* Ιαβεῖ *Hen.* & *Busb.* Ιαβεὶ *Zonaras* è LXXII. οἱ ἐν τῷ Ιαβεῖ, ἤτοι Ιαβιασῷ *Vat.* Vide *Annot.* ad p. 287. in princip.

[o] Γαλαδίτιδος] Γαλααδίτιδος *Vat. Hen.* & *Busb.* prout in *Var. Lect.* ad p. 287. in princip.

[p] Τὸ σῶμα Σαύλου] Τὰ σώματα Σαὴλ καὶ τῶν *Hen.* & *Busb.* τὸ σῶμα Σαὴλ καὶ τὰ τῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

[q] Ιαβιασὸν,] Ita *Vat.* ut & paulo ſupra. Ιαβιασὰν *Baſ.* & *G.* Ιάβεσαν *Big.* Ιάβεσαν *Samb.* Ιάβησαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Gen. Ιαβιασὰν, & lib. VI. c. 1. §. 2. Ιαβεισῶ. SPANH.

[r] Κωλύσαι δυνηθέντων,] Κωλ. τολμ. ἀφ' *Vat.*

[s] Ιαβιασῖοι,] Sic cum *Cod. Vat.* Ιαβισλωοὶ *Baſ. G.* & *Big.* Ιαβεισλωοὶ *Samb.*

[t] Θάπτουσι τὰ σώματα] Non alio modo clam quoque ſepultus fuit Mardonius, Perſarum Dux, ut citato paullo ante loco docet Herodotus, facemque Romana manu accenſam truncus Pompeji accepit, juxta Lucanum & alios. HAV.

* *Quem*

cherrimo regionis loco, * quem Aruram appellant. atque per ſeptem dies cum uxoribus liberiſque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem ejuſque filios, ita ut neque potum deguſtarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, juxta Samueli vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis; & quod totam Achimelechi cognationem ſuſtulerit, ipſumque Achimelechum, & urbem pontificum. Regnavit autem vivente Samuelo annis octodecim, poſt mortem vero ejus annis duobus & viginti. Et quidem Saulus hoc modo è vita exceſſit.

Finis Libri ſexti.

ρας τόπῳ, [v] Αρύρης λεγομένῳ. Ϛ πένθ[ος] [x] ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ Ϛ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς [y] ἤγαγον, κοπτόμενοι Ϛ θρηνοῦντες τ̀ βασιλέα Ϛ τὰς παῖδας αὐτοῦ, μήτε ποτῦ μήτε τροφῆς γευσάμενοι.

θ'. Τῷ Σαύλ[ου] τὸ τέλ[ος] ἔσχε προφητεύσαντ[ος] Σαμυήλ, διὰ τὸ παρακοῦσαι Ϛ θεὸς τῶν ἐπ' Αμαληκίτας ἐντολῶν· καὶ ὅτι τ̀ [z] Αχιμελέχ Ϛ ἀρχιερέως γένους, καὶ Αχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τ̀ τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δ', Σαμυήλ ζῶντ[ος], ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα· τελευτήσαν[τος] δ', [a] δύο Ϛ εἴκοσι. καὶ Σαύλ[ος] μὲν [b] ὅτως κατέτρεψε τ̀ βίον.

Τέλ[ος] Ϛ βιβλίου ἕκτου.

* *Quem Aruram appellant.*] Ita juxta interpretes LXXII. Vide *Annott.* ad p. 344. §. 4.

v Αρύρης λεγομένῳ.] *Hæſel* interpretantur LXXII. *Judæi* & *Flavius* noſter ἄρουρα, *nemus* alii. Vide pag. 344. §. 4.

x Εφ' ἡμέρας] Εφ' ἡμέρας *Gen.*

y Ηγαγον,] Ita *Big.* & *Samb.* ritu Attico. in *reliquis* ἦγον.

z Αχιμελέχ Ϛ ἀρχιερέως] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* καὶ τὸ Εφραϊκόν. Sed Αβιμελέχ & mox Αβιμέλεχον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall. Vat. Hen.* & *Busb.* cum *Interpretibus* LXXII.

a Δύο καὶ εἴκοσι.] Sic *Baſ. G.* & libri omnes *Græci* quos vidimus. δύο abſque εἴκοσι *Epiphanii* Codices. & quidem recte, & juxta periochen chronicam hujus libri. *Petrus* itaque *Comeſtor* ex verſione *Epiphaniana* hæc nobis reliquit: *Et regnavit Saul, vivente Samuele* XVIII. *annis, & eo mortuo duobus annis. Hos annos ſacra tamen ſcriptura non adnotavit.* Verum *Joannes Zonaras* vulgata *Joſephi* exemplaria ſequutus eſt. Ait enim, ἐβασίλευσε δ' Σαὺλ, ζῶντ[ος] ἔτι Ϛ Σαμυὴλ, ὀκτωκαίδεκα ἔτη· ὑπεὶς δ' Σαμυὴλ, δύο καὶ εἴκοσι. *Flavium* autem ſcripſiſſe arbitror ἔτη δύο, aut ἔτη δύο, ὁμοῦ δ' ἔτη εἴκοσι. Quinetiam numerum XX. annorum Saulo regnanti imputant *Clemens* & *Eutychius* Alexandrini, ſectatores, quod video, *Joſephi.* Videſis *Iſ. Voſſii* Chronologiam Sacr. cap. VI. p. 119. *Kainoldum* de *Libris Apocryphis*, vol. 1. p. 1076. & *Gatakerum* in *Adv. Miſcell.* p. 77.

b Οὕτως κατέτρεψε τ̀ βίον.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ὕτω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΒΔΟΜΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Δαυΐδης μὲν ὁ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι πόλει, ὁ δ' ἄλλε πληθυος ὁ Σαούλε παῖς.

1. UT Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius.

β'. Οτι, [b] τούτε φονευθέντος ἐξ ἐπιβελῆς φίλων, ἅπαντων τὴν βασιλείαν Δαυΐδης παρέλαβεν.

2. Quod, illo amicorum insidiis occiso, Davides in universos imperium obtinuit.

γ'. Οτι Δαυΐδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν [c] Παλαιστίνες ἐν Ιεροσολύμοις ἐνίκησεν.

3. Quod Davides à Palæstinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.

δ'. Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυΐδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τὰς Χαναναίας· ἐνώκησε δ' εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

4. Ut Davides obsessis Hierosolymis, captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

ε'. [d] Η γνωμένη πρὸς Εἴραμον τὸν Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυΐδην φιλία.

5. Amicitiæ fœdus inter Hiramum Tyriorum regem & Davidem.

ς'. Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαυΐδης καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν.

6. Ut Davides, cum in gentes finitimas expeditionem fecisset easque subegisset, tributum illis imperavit.

ζ'. Η γνωμένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυΐδε μάχη, καὶ νίκη.

7. Davides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.

η'. Πῶς ὑπὸ τὸν Μεσοποταμίας στρατεύσας κατέστησεν αὐτῶν.

8. Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, devicit.

θ'. Οτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ στασιασάντων, καὶ [e] ὁ παῖδος ἐξελήλυθε τῆς ἀρχῆς [f] εἰς τὴν πέραν τοῦ Ιορδάνου.

9. Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, à filio ex imperio abactus erat in regionem Transjordanianam.

ι'. Ως στρατεύσας [g] Αβεσάλωμος ὑπὲρ τοῦ πατρὸς Δαυΐδου, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

10. Ut Abesalomus, cum bellum patri Davidi intulisset, cum exercitu suo periit.

ια'. Πῶς [h] εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν [i] ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

11. Quomodo [Davides] regnum recuperavit, & feliciter vixit.

ιβ'. Ως ἔτι ζῶν Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

12. Ut, dum in vivis esset, Solomonem filium suum imperare voluit.

ιγ'. Τελευτὴ Δαυΐδε, [k] καταλιπόντος τῷ παιδὶ πολλὴν ὕλην δρυμέ τε καὶ χρυσοῦ καὶ [l] λιθίας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

13. Davides diem obit, argenti magna vi aurique & lapidum pretiosorum filio suo relicta.

a Εν τῇ ἑβδόμῃ] *Al.* Εν τῷ ἑβδόμῳ.
b Τούτε φονευθέντος] Ισβόσθε pro τούτε reposuerunt *Genevenses*, & mox *Summario* IV. Δαυΐδης ante στρατεύσαντας.
c Παλαιστίνες] Δὶς Παλαιστίνες *Samb.* & *Coll. Voss.*
d Η γνωμένη] Hoc summarium inserui è *Cod. Samb.*
e Τοῦ παιδὸς] Articulum nobis suppeditavit *Samb.*
f Εἰς τὴν πέραν τοῦ Ιορδάνου.] Illa εἰς τὴν πέραν τοῦ Ιορδάνου omiserunt *Genevenses.*
g Αβεσάλωμος] Αβεσσάλωμος *Samb.*
h Εἰς τὴν βασιλείαν] Perspicuitatis gratiâ Δαυΐδης hîc inserunt *Genevenses.*
i Ανῆλθε,] Κατῆλθε *Samb.*
k Καταλιπόντος] Ita *Samb.* ᾧ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν *Gen.*
l Λιθίας] Videsis Du Fresne in *Glossario Gr.* voce λιθίας.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEPTIMUS.

Qui continet tempus annorum quadraginta.

CAP. I.

Ut Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius: utque bello civili conflato moriuntur Asaëlus & Abenerus.

Davidi nunciatur Sauli mors. 2 Reg. c. 1.

CONTIGIT autem ut eo die hæc pugna committeretur, quo Davides de Amalecitis victor Sicellam est reversus. Cum vero jam biduum fuisset Sicellæ, die tertio advenit *quidem*, è pugna cum Palæstinis elapsus, qui Saulum interfecerat, laceratis vestibus & capite pulvere conspersо. Isque, Davide adorato, ab eo interrogatus, undenam ita veniret, ab Israëlitarum pugna *cum Palæstinis* dicebat. ejus autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebræorum myriadibus cæsis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis ejus interempto. Atque hæc se *pro certis* nunciare ajebat, ut qui cum Hebræis esset fusis fugatisque, regique dilapso adesset; quem, cum foret ut ab hostibus caperetur, & ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. nam cum ille in gladium incubuisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam ut se conficeret. Quin & cædis ipsius signa *haud dubia* ostendebat, armillas regis aureas & coronam, quas Saulo mortuo detraxerat ut *eas* illi afferret. At Davides, cum non jam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta quidem discidit, cum amicis vero lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei aliquanto acerbiorem fecit Jonathas Sauli filius, qui & amicus ei fidissimus & salutis ipsi auctor fuerat.

Davides, mira pietate, Saulum luget. 1 Reg. c. 1.

Tam illustris autem ejus erat virtus, tantaque benevolentia Saulum prosequutus est, ut non solum ægerrime tulerit ejus interitum, sæpius licet ab eo in vitæ discrimen adductus; sed & occisorem illius supplicio affecerit. nam cum ei dixisset, quod ipse sui accusator exstiterit, qui regem interfecerat; didicisseque oriundum esse patre gene-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Δαυίδης μὲν τ̃ μιᾶς φυλ̃ης ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι, ὁ δ' ἄλλος πλ̃ηθος ὁ Σαούλ πᾶς· καὶ ὡς πόλεμος ἐμφυλίου γιγνομένου τελευτῶσιν Ασαήλου καὶ Αβέννηρος.

ΤΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ γενέσθαι τ̃ μάχῃ, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαυίδης, τοὺς Αμαληκίτας νικήσας, εἰς [b] Σίκελλαν ὑπ̃έστρεψεν. ἤδη δ' αὐτ̃ δύο ἡμέρας ἐχούσ̃ ἐν τ̃ Σικέλλᾳ, τ̃ τρίτῃ παραγέσθαι Δραμωθεὶς ἐκ τ̃ μάχης τ̃ πρὸς Παλαιστίνους ὁ τ̃ Σαούλου ἀνελών· τὼ τε ἐσθ̃ητε διερρηγμένω, καὶ τ̃ κεφαλῇ πόρρω πεπηχεάμενον. καὶ προσκυνήσας [c] αὐτὸν, πυθανομένῳ, πόθεν [d] ἥκοι παῖς̃, ἔφη τ̃ Ισραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γνόντος δ' ἀπυχὲς αὐτ̃ τὸ πλ̃ος ἐδήλου· πολλῶν μὲν ἀναιρεθ̃σῶν τοῖς Εβραίοις μυριάδων, πεσόντ̃ δὲ καὶ βασιλέως αὐτῶν Σαούλ μετ̃ τῶν παίδων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς παραγεγυμνῶσθαι τ̃ προπ̃ῇ τῶν Εβραίων καὶ τῷ βασιλεῖ πεφυγότι πεζῶν· ὃν [e] καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, παρακληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τ̃ῇ γὰρ μαφαίρᾳ γὰρ αὐτὸν ἐμπεσόντα, καὶ τ̃ τῶν τραυμάτων ὑπερβολ̃ῇ αὐτὸν ἀσθενῆσαι κατειργάσασθαι. [f] καὶ σύμβολα δ' αὐτ̃ τ̃ ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε [g] περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσὸν καὶ βασιλέως τ̃ στέφανον, ἃ περιδύσας τ̃ Σαούλ νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. Δαυίδης δ', μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια καὶ Σαούλ θανάτου βλέπων, [h] καταῤῥηγνὺ μὲν τὼ ἐσθ̃ητε· κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετ̃ τῶν ἑταίρων [i] ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. [k] ἐποίει δ' αὐτῷ [l] τὸν λύπλιν χαλεπώτερον δὲ ὁ Σαούλ πᾶς Ιωνάθης, πιστ̃ός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν εἰς τὸν περὶ Σαούλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπ̃ως ἐνεγκεῖν, πολλάκις ὑπ' αὐτ̃ κινδυνεύσας ἀφαιρεθ̃ῆναι τ̃ βίου· ἀλλὰ καὶ τ̃ ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς [m] αὐτὸν γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τ̃ βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς

[a] Περιέχει ἡ βίβλος] E *Big. Samb. Voss.* & *Epiphan.*

[b] Σίκελλαν] Σικελὰν *Samb.* & *Epiphan.* & mox Σικελᾶ. verum Σικέλλαν & Σικέλλᾳ habent *Busb.* & *Hen.*, Videsis *Annott.* ad p. 353. v. 11.

[c] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Ηκοι] Ita *Big.* & *Samb.* ἦκε *Vat.* ἦκε *Bas.* & *G.*

[e] Καὶ κτεῖναι,] Καὶ abest *Big.* & *Samb.*

[f] Καὶ σύμβολα] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* καὶ σύμβολα τ̃ ὡς *Bas. G. Aliique.*

[g] Περὶ τοῖς βραχίοσι] Περὶ τὼς βραχίονας *Vat.* ut ὡς τ̃ βραχίονα. p. 359. v. 17.

[h] Καταῤῥηγνὺ μὲ τὼ ἐσθ̃ητε·] Conf. lib. VI. c. 14. §. 6. SPANH.

[i] Ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν.] Vox ὅλην ex *MSS.*

[k] Ἐποίει δ' αὐτῷ] Sic in *MSS.* ποιεῖ in *Editis.*

[l] Τὸν λύπλιν χαλεπωτέρως] Iterum cum *MSS.* (& *Cocc.*) male in *Editis* τὸν λυπὸν τὸν χαλεπωτέρως.

[m] Αὐτὸν γένοιτο κατήγορος] Αὐτῷ carent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

ὡς εἴη παιδὸς Αμαληκίτης γῆ, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους εἰς ἐπιτάφιος ἐπαίνους Σαούλου καὶ Ιωναθου· ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

β'. [n] Ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξέπιμψε τὸ βασιλέα, πυθόμενος [o] δὲ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ δὲ προφήτου, τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς Ιούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ δίδοναι [p] Χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν Σικελλαν, εἰς ἐκείνην ἀναχωρεῖ, τάς τε γυναῖκας [q] εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκείους [r] σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πᾶς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τὸ προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν Σαούλου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν [s] Ιαβίσαρι τῆς [t] Γαλαδιτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν δὲ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσειν ἀντὶ τοῦ πρὸς τοὺς τεθνηκότας [u] αὐδὸς ὑπισχνούμενος· ἅμα δὲ δηλῶν ὡς ἡ Ιούδα φυλὴ [x] κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ τοῦ Σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος [y] Αβένηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος δὲ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσοῦσαν τὴν βασιλείαν δὲ τὸν Ιωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, [z] ἐπιχωρεῖς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸν περιλειπόμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, Ἰεβοσθον δ' ὀνομάζουσι, διαβιβάζει πρὸς τὸν πέραν τὸν Ιορδάνην· καὶ παντὸς ὑποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ιούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ [a] γλῶ, καὶ μὲν τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν [b] Μάναλιν, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν Αβένηρος [c] μετὰ στρατιᾶς ἐπιλέκτου, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς προαιρούμενος, [d] ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν Δαυίδου. [e] ἀπιόντος δ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου Ιωάβος, ὁ Σαρουίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ [f] Σαρᾶ, [g] ὃς δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυίδου γεγονὼς, δεχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τοῦ ἀδελφῶν [h] Αβεσσαίου καὶ [i] Ασαήλου, καὶ πάντων τῶν Δαυίδου ὁπλιτῶν. καὶ φθάσας τινὰ κρουνὸν ἐν [k] Γαβαῶν πόλει, καθίσταται πρὸς μάχην. τῶν δ' Αβενήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερον αὐτῶν ἀνδρειότερος στρατιώτας [l] ἔχει, συντίθενται παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ [m] τῶν διατάξεων οἱ πρὸς τῷ μάχῃ ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, αὐτῶν τὰς [n] μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν σκεπαζομένους, κατέχοντες [o] αὐτὰς, ἔπαιον [p] εἰς τὰς πλευρὰς δὲ τὰς λαγόνας ἀλλήλους τῇ ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὡσπερ ὑπὸ συμφήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε δὲ ἡ λοιπὴ στρατιά· καὶ καρτερᾶς μάχης γινομένης, ἡττήθησαν οἱ

re Amalecita, cum interimi præcepit. Præterea autem nænias compoſuit & laudationes funebres in gratiam Sauli & Jonathæ, quæ etiamnum manent.

2. Poſtquam vero regi hæc juſta perſolviſſet, luctu finito, Deum per prophetam conſuluit, quamnam ex urbibus, tribûs quæ Judæ dicitur, ad habitandam ſibi daret. cumque reſpondiſſet, illi ſe dare Chebronem, relicta Sicella in eam concedit, uxores ſuas ſecum adducens (duæ enim erant) ſuorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus prædictæ omnis profectus ipſum regem creant. Cum vero audiſſet; quod Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ Saulum ejuſque filios ſepeliviſſent, miſit ad eos, qui facinus eorum *præclarum* laudarent & approbarent, quique ſe illis gratias pro ipſorum in defunctos ſtudio relaturum eſſe pollicerentur; prætereaque illi nunciarent, Judæ tribum regem ſe conſtituiſſe.

Davides in Chebrone habitat. 2 Reg. c. 2.

Jabiſſenis ob Saulum ejuſque filios ſepultos gratias agit. 2 Reg. c. 2.

3. Cæterum Abenerus, imperator quidem exercitus Sauli, Neri vero filius, vir impiger, naturaque benignus, quam primum novit cecidiſſe regem una cum Jonatha & duobus aliis ejus filiis, reditu in caſtra accelerato, filioque ejus ſuperſtite abrepto, nomine quidem * Jeboſtho, cum eo trajicit ad populum ex altera Jordanis ripa, & in univerſos Iſraëlitas, excepta tribu Judæ, regem eum conſtituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Græca vero Caſtra. Cæterum Abenerus inde cum electiſſimis exercitûs viris properavit, volens ante omnia prælio cum tribu Judæ congredi, ex indignatione quod Davidem regem creaviſſent. Joabus autem, matre quidem Saruiæ filius, patre vero Suri, Davidis autem ex ſorore nepos, exercitus ipſius dux, ei occurrit, etiam cum Abeſſæo & Aſaële fratribus ſuis, & univerſo Davidis exercitu. Et cum circa quendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cum autem Abenerus ei dixiſſet, velle ſe reſciſcere utri illorum præſtantiores eſſent milites, convenit inter eos, ut duodeni utrinque pugnam committerent. Progreſſi igitur in medium inter acies, qui in certamen ab utriſque ducibus electi erant, cum haſtas in ſe mutuo jeciſſent, ſtringunt gladios, prehenſiſque capitibus alteri alteros tenentes, latera & ilia ſibi invicem gladiis confodebant, uſque dum omnes quaſi ex pacto occumberent. Cum vero illi cecidiſſent, cæteri ex utroque exercitu conflixerunt; & poſtquam ſummis viribus dimicatum eſſet, Abeneri milites ſuccubuerunt.

Abenerus Jeboſthum regem creat. 2 Reg. c. 2.

Davidici & Jeboſthani alteri ab alteris interfecti. 2 Reg. c. 2.

---

n Επεὶ δὲ τούτοις] Επὶ δὲ τούτοις *Samb.*

o Τῶ πένθους,] Hîc δὲ ante τῶ πένθους delevimus auctoritate *Codd. MSS.*

p Χέβρωνα,] *Al.* Χεβρῶνα. HUDS. Hebr. חברון. SPANH.

q Εἰσαγόμενος τὰς αὐτῶ,] Εκαγόμενος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Σὺν αὐτῷ.] Τὰς σὺν αὐτῷ *Vat.*

s Ιαβίσαρι] Ita cum *Vat.* in *Editis* Ιαβίσῳ. in pleriſque *MSS.* Ιαβειτᾶ aut Ιαβιτᾶ. Vide p. 287. §. 12. & 320. in fine. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

t Γαλαδίτιδος καθιῶντες,] Γαλααδίτιδος *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* exemplaribus.

u Σπουδῆς ὑπισχνούμενος.] Τιμῆς καὶ σπουδῆς *Vat.*

x Κεχειροτόνηκεν] Ita cum *MSS.* in *Editis* κεχειροτόνηται, è dialecto. & paulo ante ὅτι pro ὡς in *Hen. Busb. Samb.* & *Epiphan.*

y Αβένηρος,] Αβίνηρος ubique *Hen. Busb. Samb. Big.* & *Vat.* Αβεννὴρ *Zonaras* è *Bibliis S.*

z Επεκχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν,] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ἐπείχθη in *Editis*, *Aliiſque.* ἠπείχθη *Samb.* manu ſequiori.

a Ἰεβοσθο,] *Iſboſthus* juxta *Hebr.* & in *Paralipomenis* ſacris *Iſbaalus* aut *Eſbaalus.* At *Flavius* aut *Librarii*, Ε poſita loco Σ ſibilantis literæ, Ιέβοσθον pingere maluerunt.

a Γλῶ,] Γλὼ *Big. Vat.* & *Samb.* contra *Editos* & tres *MSS.* & mox τὼ ante ἐπιχώριον abeſt *Vat.*

b Μάναλιν,] Μανὰμ vel Μανὰν reſcribendum cenſet *Bochartus* de *Colon. Phœn.* l. 1. c. 28. p. 591. HUDS. Μανάλιν Hebr. מחנים LXX. ἐν τῇ παρεμβολῇ εἰς Μαναὶμ 1 Reg. 11. 8. *Vulg.* circumduxit eum per caſtra. Hebr. ויתהלך caſtra, παρεμβολὴ. SPANH.

c Μετὰ στρατιᾶς ἐπιλέκτου,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) μετὰ τῆς στρατιᾶς in *Editis.*

d Ὀργισθεὶς] Ὠργισε (ὤργισθε *Vat.*) δὲ αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυίδου κεχειροτονηκέναι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* διὸ ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν Ιούδα φυλὴν, ὡς βασιλεύσασαν τὸν Δαυίδ *Zonar.*

e Ἀπιόντος δ' αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio.* parvo cum diſcrimine ἀπιόντος δ' αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου (Σαραΐας *Coll. Voſſ.*) Σαρουίας *Big. Samb.* & *Vat.* Verum in *Editis* illa πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου deſiderantur.

f Σαρᾶ] Σαρεὶν in *Iiſdem MSS.* Σαρεὶ aut Σαρεὶ *Epiph.*

g Ὃς δὲ τῆς ἀδελφῆς] Ὃς δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἐκείνου (τοῦ ἐκείνης *Big.*) γεγονὼς αὐτῷ Ιωάβου ἀρχιστρ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

h Αβεσσαίου] Ita cum *Hen. Busb. Big. Samb.* & *Epiph.* Αβεσσίου *Vat.* Αβισσαίου *Baſ.* & *G.* Αβεσσὰ *Zonar.* In margine quidem *Cod. Samb.* non nemo adnotavit, Ιωὰβ καὶ Αβεσσὰ καὶ Ασαὴλ ἀνεψιοὶ ἦσαν τοῦ Δαυὶδ ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτῶ Σαρουίας, plane ex 1 *Paralip.* 2. 16.

i Ασαήλου] Ασσηήλου *Vat.*

k Γαβαῶν πόλει,] Ita *Samb.* Γαβαὼ *Baſ. G. Vat. Aliique.* Γαβᾶ aut Γαβαᾶ *Epiphan.* Γαβαὼν in *Codice S.* HUDS. Conf. lib. VI. c. 6. §. 2. SPANH.

l Ἔχει,] Ἔχῃ *Big.* & *Samb.*

m Τῶν διατάξεων] Τῆς διατάξεως *Vat.*

n Μαχαίρας,] Μαχαίραις οἱ δὲ Δαυὶδου juxta *Epiphan.*

o Αὐτὰς,] Forte αὐτᾶς. COCC.

p Εἰς τὰς πλευρὰς] Εἰς τὰ πλευρὰ *Vat.*

runt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi. Sed & ipse instabat, hortatus suos ut è vestigio insequerentur, & nequaquam occidendo fatiscerent; fratres etiam sui acriter pugnarunt, præcipueque natu minimus Asaëlus præ reliquis maxime conspicuus: (ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat; nam non homines solum celeritate superabat, sed & equum cum eo contendentem cursu prævertisse dicitur) qui tum Abenerum totis viribus rectaque insequebatur, in neutram partem deflexus. Cum autem Abenerus respexisset, & impetum ejus eludere tentasset: & nunc quidem monuisset, ut, ab eo persequendo desistens, alicui militum suorum arma auferret, nunc vero, ubi ei hæc non persuaserat, precibus obsecrasset, ut se reprimeret & persequi desineret, ne * fratris ejus in conspectum veniendi libertatem amitteret: atque ille his verbis nihil moveretur, sed insequi persisteret, *Abenerus* dum fugientis more hastam teneret, à tergo opportune ictu illato, statim eum confecit. Qui vero cum eo Abenerum insectabantur, postquam in locum venerant, ubi forte Asaëlus jaceret, mortuum circumstantes non amplius hostes persequebantur. Joabus autem & frater ejus Abessæus, cadaver cursu prætervecti, majorique studio ex ira ob *fratrem* occisum in Abenerum incitati, mira cum pernicitate ac alacritate usque ad locum quendam, Ammatam nomine, Abenerum persequuti sunt, cum jam sol occideret. At colle quodam ascenso, in eodem loco cum tribu Benjamitide constitit *Joabus*, & illos conspiciebat & Abenerum. Hic vero cum vocem sustulisset & dixisset, non oportere inter populares contentionem & pugnam conciere; in culpa enim fuisse fratrem ejus Asaëlum, cui, ipso *illum* obsecrante, non persuasum erat ut ab insequendo cesseret, propterea que percussus occubuit: Joabus ei assensus, seque hisce verbis *bene* admonitum esse ratus, signo tuba dato suos revocat, & ne ulterius persequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco castris positis pernoctat: Abenerus vero tota nocte itinere continuato, Jordaneque fluvio trajecto, in † castra pervenit ad Iebosthum Sauli filium. Die autem sequenti Joabus, recensitis *cæsorum* cadaveribus, omnes sepulturæ mandavit. Ceciderunt autem ex Abeneri quidem exercitu circiter trecenti & sexaginta; è Davidicis vero undeviginti, præter Asaëlum. cujus corpus cum Joabus & Abessæus inde Bethlemen deportassent, & in sepulchro *ejus* patrio sepelivissent, ad Davidem in Chebronem reversi sunt. Ex illo itaque tempore intestinum inter Hebræos gliscebat bellum, & aliquandiu perdurabat: ita ut Davidicis quidem vires semper augerentur, & ex periculis in majus proveherentur; Sauli vero filiis & qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

Asaëlus Abenerum persequitur. 2 Reg. c. 2.

Abenerus Asaëlum occidit.

Joabus receptui canit. 2 Reg. c. 2.

Bellum civile inter Hebræos. 2 Regum, c. 3.

4. Sub hoc autem tempus & filii Davidi nati erant numero sex, è totidem uxoribus. Quorum

Davidis filii. 2 Regum, c. 3. & 1 Paralip. c. 3.

Αβενήρ. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνίει [q] διώκων ὁ Ἰωάβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο θᾶσσον μελλόμενος τὰς σωτηρίας σκηνὰς ἔπεσθαι, καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρούμενος. [r] οἱ τε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο, καὶ ὁ Ἀσαὴλος ὑπὲρ τὰ ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος Ἀσαήλου· ὑπό τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν, ὃ γὰρ ἀνθρώπους οὐκ μόνους, ἀλλὰ [s] καὶ ἵππον καταστέναι εἰς ἄμιλλαν λέγεται θᾶσσαμένειν· [t] ὃς καὶ τὸν Ἀβένηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τὸ ἐπ' ὀρθὸν φέρεσθαι εἰς ἑτέρου [v] ἐγκλιθεὶς τὸ μερῶν. ὑπεστράφη δὲ καὶ Ἀβενήρ, καὶ καταφοβεῖσθαι τὸν ὁμοῖον αὐτὸν πρωμένα, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος, ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ σταλαιοτέρων [x] ἀφέμενον τῆς διώξεως [y] ἀφελεῖσθαι τὸν πανοπλίαν, πάλιν δέ, ὡς οὐκ [z] ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, καταρρεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν θᾶσσαινοῦντος, μὴ κλείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν θεὸς τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ παρρησίαν· ὁ [a] δὲ προσέμενον τὸ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομείναντα [b] τῇ διώξει, φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ [c] παλήξας εἰς τὰ ὀπίσω καιρὸς, θᾶσσον ἀπέκλεινεν. οἱ δὲ μετ' αὐτὸν διώκοντες τὸν Ἀβένηρον, ὡς ἦλθον ὑπὸ τὸν τόπον ἔνθα ἐκεῖνος συνέβαινε τὸν Ἀσαήλον, θᾶσσον τὸν νεκρὸν οὐκ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐδίωκον· ὁ δὲ Ἰωάβος αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβεσσαῖος, θᾶσσον παυσθέντες τὸ πῶμα, καὶ τὸ πολέμου ὑπὸ τὸν Ἀβένηρον παυσθῆς αἰτίαν τὸν ὑπὲρ τοῦ πεπολωτηκότος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω πάλιν καὶ θορυβίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς [d] Ἀμμάτην καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Ἀβένηρον, ἤδη περὶ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβάς δὲ ὑπό τινα βουνὸν, ὡς ἔχει ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μέρη τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτός τε κατεσκέπτετο καὶ τὸν Ἀβένηρον. τότε δὲ [e] ἀνακεκραγότος καὶ φήσαντος, μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν· ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσαήλον, ὃς [f] θᾶσσον μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ θᾶσσον ἡσυχίαν ἦγεν ὁ Ἰωάβος, ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ τῆς ὑπὸ πολὺ διώξεως ἐπαύσατο. καὶ ὅτος μὲν ἐπ' ἐκείνῃ κατεστρατοπεδεύετο τόπῳ τὴν νύκτα ταύτην· Ἀβένηρος δὲ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας, καὶ περαιωσάμενος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Σαούλου παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ἰέβοσθον. τῇ δὲ ἐχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ἰωάβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκήδευσεν. ἔπεσον δὲ τὸν μὲν Ἀβενήρ στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα· τὸν δὲ Δαυίδου δέκα πρὸς τοῖς ἐννέα, καὶ Ἀσαήλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰωάβος καὶ Ἀβεσσαῖος εἰς [h] Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ [i] πατρίῳ μνήματι, πρὸς Δαυίδου εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Ἑβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμενεν ἀκμὴ πολλοῦ· τῶν μὲν μὴ Δαυίδου κρειττόνων ἀεὶ γινομένων καὶ πλέον [k] ἐκ τοῦ κινδύνου φερομένων, [l] τῶν δὲ Σαούλου παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν καθ' πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττουμένων.

δ'. Ἐγένοντο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παῖδες [m] τῷ Δαυίδῃ, τὸ ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ

q Διώκων ὁ Ἰωάβος.] Διώκων Ἰωάβος *Big. Samb. & Vat.*

r Οἱ τε ἀδελφοὶ] Οἵγε ἀδ. *Vat.*

s Καὶ ἵππον καθεστάναι.] Ἵππους juxta *Epiphan.*

t Ὃς καὶ τὸν Ἀβίνηρον] Ita cum *Big. & Samb.* ἀλλὰ καὶ in *Editis, Aliisque.* ὅτος *Hen. & Busb.*

v Ἐγκλιθεὶς τὸ μερῶν.] Sic *Big. & Samb.* Ἐγκλιθεὶς *Vat.* ἐγκλιθεὶς *Bas. & G.*

x Ἀφέμβρου τὸ διώξους] Ἀφέμβρου *Vat.*

y Ἀφελεῖσθαι] Ἀφιλέσθαι *Big. (Coll. Voss.) Samb. & Vat.*

z Ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν,] Ἐπείθετο *Vat.*

* *Fratris ejus in conspectum veniendi libertatem amitteret:*] Ne ante ejus fratrem ulterius fiduciam non haberet, *Epiphan.*

a Προσέμενον τὸ τοὺς λόγους,] Προσιέμενον.

b Τῇ διώξει,] Τὸ διώξειν *Big. Samb. & Vat.* τῷ διώξει *Coll. Voss.*

c Πλήξας εἰς τὰ ὀπίσω καιρὸς,] Πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν Æschyl. Agam. v. 1352. Plutarch. in Philopoem. pag. 359. B. καιρίως ἐπλήγη. SPANH.

d Ἀμμάτην] Eo modo *Big. & Samb. (Coll. Voss.)* atque ita quidem aut Ἀμμάβαν *Flavium* scripsisse puto. Ομμαῦν *Bas. G. Aliique.* Μαθὸν aut Ἀμαθὸν *Epiph.* Ἀμμὰ aut Ἀμμὰν *Interpretibus* LXXII. HUDS. Ομμαῦν *Gen.* ita etiam Edit. *Basil.* Rufinus; *locum nomine Gabaon.* in Hebr. 2 Sam. 11. 24. גבעון *Gibnath.* LXX. Αμμὰ *Amman. Vulg: collem aqueductus*, quem secutus hic est Gelenius. SPANH.

e Ἀνακεκραγότος] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis, Aliisque* ἀνακραγότος.

f Παραινοῦντος μὴ διώκειν] Παρεμπεσὼν *Vat.*

g Τούτους τοὺς λόγους] Τοῦτο *Vat.*

† *Castra pervenit ad Iebosthum Sauli filium.*] Confer. p. 363. §. 3.

h Βηθλέεμ,] Βηθλεέμιν *Big. Samb. & Vat.* originario propius.

i Πατρίῳ μνήματι,] Πατρίῳ *Idem.*

k Ἐκ τοῦ κινδύνου] Ita *Vat. & Samb.* ἐκ τοῦς.

l Τῶν δὲ Σαούλου παίδων] Τὸ δὲ Σαούλου παιδὸς καὶ τὸ ὑπηκόων αὐτοῦ legisse videtur *Epiphanius.* ac αὐτοῦ quidem agnoscit *Vat.*

m Τῷ Δαυίδῃ,] Articulum non agnoscunt *MSS.*

n Ἀχι-

ὁ μὲν πρεσβύτερος ἐκ μητρὸς [n] Αχινᾶς ἐγένετο, ὁ Αμνων ἐκαλεῖτο· ὁ δὲ δεύτερος ἐκ γυναικὸς Αβιγαίας, Δανιήλου· τῷ τρίτῳ δ' ἐκ τῆς [q] Θολομαΐ τοῦ γαμβροῦ [r] Μαχάμης Φιλίππου θυγατρὸς [s] Γεσσιρῶν βασιλέως, [t] Αβεσσαλώμου ὄνομα· τὸ δὲ τέταρτον [v] Αδωνίαν ἐκ γυναικὸς [x] Αγίθης προσηγόρευσε· [y] τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν τῆς [z] Αβιτάλης, καὶ τὸν ἕκτον [a] Γεθραάμην τῆς [b] Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. τοῦ δ' ἐμφυλίου πολέμου συνεστῶτος, καὶ συμπαθούντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς [c] τοῖς μεθ' ἑκατέρου τὰ βασιλέως, Αβέννηρος ὁ τοῦ Σαοὺλ [d] παιδὸς ἀρχιστράτηγος, σωματός τε ὢν καὶ σφόδρα εὐνοίᾳ ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας συμμένειν τῷ Ιεβόσθῳ παρεσκεύασεν· καὶ [e] διέμεινεν ἐκείνων χρόνον τὸ ἐκείνῳ φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐγκλήμασιν ἁλόμενος [f] ὁ Αβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς συνέλθοι τῇ Σαοὺλ παλλακῇ, [g] Ραισφᾷ μὲν τοὔνομα [h] Σιβάθου [i] δὲ θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ιεβόσθου, ἀφιστάμενος καὶ φιλιωθεὶς ὡς ἀδικούμενος τῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι πάσῃ προθυμίᾳ τοῦ αὐτὸν θεραπεύοντος, ὑπέλαβε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαυίδην ἀφιξομένην, ἐπιδείξειν δ' ὡς ὁ Δὸς τὴν ἰδίαν ῥώμην καὶ σύνεσιν [k] ἀρχὴν τῶν πέραν Ιορδάνου, Δὸς δὲ τὴν αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαυίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸν ἐπίτροπον καὶ φίλον, ἀναπείσοντα τὸν λαὸν, τοῦ Σαούλου μὲν ἀποστῆναι παιδὸς, αὐτὸν δὲ ἀποδείξαντα πάσης [l] τῆς χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαυίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη γὰρ ἐφ' οἷς Αβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον πεμπόμενον ἀξιοῦντα τῶν σωμάτων ἀξιώματος, ἀναστάσασα πρὸς αὐτὸν [m] Μιχαλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις, καὶ Παλαιστίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις. ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτὸς τὴν Μιχάλαν, ἀποστάσας [n] Φελτίου, [o] τοῦ τότε συνοικοῦντος αὐτῇ, πρὸς τὸν καὶ Ιεβόσθου συμπεμψάντος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ Δαυίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γεγηρακότας ἐκ πλήθους καὶ τετραρχοὺς [p] καὶ χιλιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς, "ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ἀποστῆναι μὲν Ιεβόσθου, "Δαυίδῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποτρέψειε τὴν ὁρμῆς, "νῦν μέντοιγε ἀπιστεῖσθαι χωρεῖν [q] εἰ βέλοιντο. καὶ γὰρ "εἰδέναι τὸ Θεὸν Δὸς Σαμουήλου δι' προφήτου Δαυίδου "χειροτονήσαντα πάντων Εβραίων βασιλέα, προειπεῖν "δι' ὅτι Παλαιστῖνους ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσεται, καὶ "ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους". ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, [r] ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην εἶχον αὐτοὶ πρότερον εἰχον αὐτοὶ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον

natu quidem maximus, è matre Achina ſuſceptus, Amnon vocabatur: ſecundus vero, ex uxore Abigæa, Daniclus: tertio autem, ex Machama Tholomæi regis Geſſiritarum filia prognato, nomen erat Abeſalomus: at quartum ex uxore Aggitha vocavit Adoniam: quintum vero Saphatiam ex Abitaala, ſextumque ex Ægla *natum* Gethraaman cognominavit. Cum autem bellum civile conflatum eſſet, & crebro ad manus venirent confligerentque utriuſque regis exercitus, Abenerus, partium Sauli filii imperator, qui & vir prudens erat, & multitudinem habuit in eum valde propenſam, effecit ut omnes à Jeboſtho ſtarent: & aliquandiu in ejus fide permanſerunt. Poſtea vero, cum accuſaretur Abenerus, eique objiceretur, quod cum Sauli concubina (nomine quidem Ræſpha, Sibathi vero filia) rem habuiſſet, & à Jeboſtho reprehenderetur, dolore percitus iraque incenſus, quaſi meritam ab eo non acceperit gratiam, cujus rebus ſumma cum alacritate ſtuduit, minatus eſt quidem ſe regnum ad Davidem tranſlaturum eſſe, palamque facturum quod non propria virtute & prudentia Transjordianis imperaret, ſed ſua in exercitu gubernando peritia & fide. miſſiſque in Chebronem ad Davidem legatis, obſecrabat ut juramentum ab eo acciperet fidemque, quod certe quidem ipſum habiturus eſſet ſocium & amicum, cum populo perſuaſerit ut à Sauli quidem filio deficerent, eum vero omnium Iſraëlitarum regem conſtituerent. Poſtquam autem Davides fœdus cum eo percuſſiſſet (nam ſibi grata erant ea quæ Abenerus apud ipſum per legatos egerat) atque in primum fidei ſibi datæ indicium poſtulaſſet, ut ejus beneficio Michala uxor ſibi reſtitueretur, quam magno ſui periculo emerat, & ſexcentis Palæſtinorum capitibus, pro illa in *uxorem ducenda* ad Saulum patrem allatis; ipſi quidem Michalam mittit *Abenerus*, à Pheltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abſtractam, adjuvante etiam Jeboſtho. Scripſerat enim illi Davides ut uxorem ſuam jure reciperet. Quin & *Abenerus*, convocatis ſenioribus populi & centurionibus & tribunis, apud ipſos hujuſmodi verba fecit; "quod illos, "cum in eo eſſent ut à Jeboſtho deſciſcerent & "ſeſe Davidi adjungerent, ab iſto impetu *& vo-*"*luntate* averterit; nunc vero illis poteſtatem fa-"ciat *ad ipſum* eundi, ſi vellent: nam & ſibi com-"pertum eſſe, Deum, cum per Samuelum pro-"phetam Davidem omnium Hebræorum regem "conſtituiſſet, etiam prædixiſſe, fore ut ille ipſe "pœnas à Palæſtinis exigeret, illoſque devictos "ſub jugum mitteret". Cum hæc audiſſent ſeniores & *exercitûs* duces, quodque Abenerus haud aliter,

Abenerus à Jeboſtho ad Davidem deficit. 2 *Regum*, c. 3.

Davides Michalam repoſcit. 2 *Regum*. c. 3.

Abenerus Iſraëlitas Davidi conciliat. 2 *Regum*, c. 3.

n Αχινᾶς ἡγεμὼν,] Αχίνας *Baſ.* & *G.* Εχίνας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Αχίνας ἤτοι Αχινόαμος *Vat.* Αχινόης *Epiphan. Maſoretis & Hieranymo* Αχινόαμ. *Interpretibus* LXXII. Αχινάαμ aut Αχινόαμ. Αχινᾶς ex p. 353. v. 2. ſi vera ſit iſta lectio.

o Αμνων ἐκαλεῖτο·] Αμνὼν *Samb.* Αμνὼν *Big. Vat.* & LXXII. Αμνων *Epiphan.*

p Δανιήλου·] Ita etiam 2 Paralip. c. 3. v. 1. Verum 2 *Reg.* c. 3. v. 3. *Chilab* juxta *Hebr.* Δαλωΐα LXXII. Δαλαήλου *Big.* & *Vat.* Δαλεήλου *Samb.* Verum *Celeb* eſt *Epiphanio.*

q Θολομαΐ θυγατρὸς] *Talmai* in *Hebr.* Θολμὶ & Θαλμαΐ LXXII. Θολμαΐου *Vat.* in aliquot *Epiphanii* libris *Tholomei*, in aliis *Ptolomæi.*

r Μαχάμης] Μααχὰ dicitur in *Bibliis S.*

s Γεσσιρῶν βασιλέως,] Γεσσηρῶν *Big.* & *Samb.*

t Αβεσσαλώμου ὄνομα·] Αβεσσάλωμος *Big.* & *Samb.*

v Αδωνίαν] Ορεῖαν *Vat.* ex *Interpretibus* LXXII.

x Αγίθης] Ita cum *Busb.* & *Hen.* Αγγίθης *Baſ.* & *G.* Αγιθῆς *Big.* & *Samb.*

y Τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν] In iis quæ ſequuntur fere conveniunt Codd. *MSS.* nec multum diſcrepant *Epiphanii* libri. in *Editis* vero πέμπτον δὲ καὶ ἕκτον Γεθεσσὼ καὶ Γάλα ἐπωνόμασε.

z Αβιτάλης,] Αβιγάλης juxta *Biblia S.* Αμιτάλης *Vat.*

a Γεθραάμην] Γεθραάμιλον *Vat.* Ιεθραάμ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.* Ιεθόραν *Big.* Γεθεραὼ *Baſ.* & *G.* Ιεθραὰμ aut Ιεθραὰμ LXXII. 2 *Reg.* c. 3. v. 5. 1 *Paralip.* c. 3. v. 5.

b Αἰγλᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Αἴγλας *Vat.* Αἰγαὶ & Αἰγᾶς & Ἀγλᾶς in codicibus LXXII.

c Τῶν μεθ' ἑκατέρου] Sic cum *Vat.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* τῶν deeſt in *Editis*, *Aliiſque.*

d Παιδὸς ἀρχιστράτηγος] Παιδὸς abeſt *Vat.* & quibuſdam *Epiphanii* libris.

e Διέμεινεν ἐκατὸν] Διέμεινον *in. Vat.* διέμεινον ἐπ ἐκατὸν χρ. *Busb.* & *Hen.*

f Ο Αβέννηρος,] Articulum ſupplevi ex *Samb.* & *Vat.*

g Ραισφᾷ] Ρεσφᾶ juxta *Literas S.*

h Σιβάθου] Λίαι *filiæ* in fundo *Hebraïco.* Ιωλ aut Ιὰλ θυγατρὶ LXXII. Σιβάτου *Vat.* at *Sebabeth* aut *Sebaheth* apud *Epiphanium.*

i Δὲ θυγατρὶ,] Illud ῆ ex *MSS.*

k Αρχὴ τῶν πέραν Ιορδάνου,] Αρχοὶ *Big.* & *Samb.* Ε addit mox *Coll. Voſſ.* & *Big.*

l Τῆς χώρας βασιλέα.] Ita *MSS.* τὴν abeſt *Editis.*

m Μιχάλαν] *Al.* Μελχόλλ. Vide p. 337. in fine.

n Φελτίου,] Ορτιέλλου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

o Τοῦ τότε συνοικοῦντος] Ita cum *MSS.* & *Epiphanio.* in *Editis* ἔτι συνοικοῦντος, & mox καὶ τοῦτο.

p Καὶ χιλιάρχους,] Illa καὶ χιλιάρχους reſtituimus è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

q Εἰ βέλοιντο.] Η βέλοιντο *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte εἰ. COCC.

r Ως καὶ Αβέννηρος] Ita cum *Vet. Interpr.* ὡς καὶ τῷ Αβενήρ γνώμην εἶχον αὐτοὶ πρὸ τ. πρ. σ. παρέλαβον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην εἶχον αὐτῷ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσελάβετο *Baſ.* & *G.*

ter, ac illi prius, ſenſerit, eò adducti ſunt ut Davidis auſpicia ſequerentur. Cum autem his perſuaſum eſſet, tribum Benjamiticam convocat (nam ex ea erant omnes Jeboſthi ſatellites) atque hæc apud eos loquutus, poſtquam illos ne quidem reniti animadvertiſſet, ſed in ſuam ſententiam concedere, è ſociis circiter viginti aſſumptis ad Davidem ſe contulit, ut ipſemet ab eo jurisjurandi fidem acciperet (iis enim quæ per alios fiunt firmiora eſſe videntur quæ noſmetipſi gerimus) ſimulque ut ſermonem, quem cum ducibus habuit tribuque univerſa, ei referret. Cum autem illum benigne excepiſſet, menſæque ſplendidæ & magnificæ per aliquot dies adhibuiſſet, petiit *Abenerus* dimitti ad populum ei adducendum, ut præſenti videntique imperium traderet.

Abenerus à Davide benigne accipitur. 2 Regum, c. 3.

Joabus Abenerum calumniatur apud Davidem. 2 Regum, c. 3.

5. Cæterum ubi à Davide dimiſſus eſſet Abenerus, ſtatim ut abiit Chebronem venit Joabus, *copiarum* Davidis imperator: cognitoque quod apud ipſum fuiſſet Abenerus, & paulo ante, pactis conſtitutiſque omnibus de principatu, diſceſſiſſet, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, ut qui regnum ei conciliaturus eſſet, & præterea acri erat ingenio ad res perſpiciendas & temporibus *quaſque ſuis* accommodandas, ipſe vero imminueretur & exercitus imperium amitteret, malignam pravamque viam *& rationem* iniit. Et primum quidem eum apud regem calumniis adoritur, dictitans ut ſibi de illo caveret, & iis quæ polliceretur Abenerus non *temere* fidem haberet. omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio ſtabiliendum: cum fraude vero doloque malo ad ipſum acceſſiſſe, eaque quam voluit ſpe fretum & omnibus *ad inſidias* pulchre paratis diſceſſiſſe. Ubi vero hæc Davidi non perſuaſerat, ac ne tantillum quidem iis moveri ſenſerat, ad audaciora *ſtatim* aggreditur: ſtatutoque ſecum Abenerum interimere, nuncios ad illum perſequendum miſit; quibus in mandatis dedit ut illum aſſequuti Davidis nomine revocarent, quaſi ipſe nonnulla de rebus ſuis cum eo communicanda haberet, quæ, dum ille aderat, ipſi è memoria exciderant. Abenerus autem, ut ea quæ retulerunt nuncii acceperat, (ipſum enim aſſequuti ſunt in loco quodam, cui nomen Beſira, viginti ſtadiis à Chebrone diſſito) nihil eorum quæ eventura erant ſuſpicans *ad urbem* reverſus eſt. At Joabus, cum ei ad portam obviam veniſſet, & benigne *eum* excepiſſet, viri ſumme benevoli amicique ſpeciem præ ſe ferens (fit enim ſæpiuſcule, ut, ne qua daretur inſidiarum ſuſpicio, vere bonorum mores ſimulent, quibus in animo eſt flagitii aliquid patrare) ipſum quidem à ſuis ſeducit, quaſi in ſecreto cum eo colloquuturus, deductum vero in portæ locum ſolitarium, uno fratre Abeſſæo præſente, ſtricto gladio ſubter ilia percutit. Et Abenerus quidem diem obit, hoc modo inſidiis exceptus à Joabo, qui, ut ipſe quidem dicebat, ultus fuerat fratrem Aſaëlum, quem Abenerus *ſe pertinaciter* inſequentem occiderat in prælio ad Chebronem; re autem vera quod timeret de imperio exercitus, deque honore apud regem, ne hiſce quidem ipſe privaretur, primum vero honoris locum à Davide Abenerus acciperet. Ex his licet alicui perſpicere, quanta &

Davidis nomine Abenerum revocat. 2 Reg. c. 3.

Joabus Abenerum interficit. 2 Reg. c. 3.

προσέλαβεν, τὴν Δαυίδου φρονεῖν [s] μετεβάλλοντο. πιθέντων ἢ τούτων, Ἀβένηρος [t] συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην φυλήν· οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες Ἰεβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν· καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς Δαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντικρουόντας εὗρε, προτιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, Δαλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε πρὸς Δαυίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λημψόμενος αὐτός· πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλα πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιῶμεν εἶναι δοκεῖ· καὶ προσέτι τοὺς ἡγουμένους [v] αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ [x] ξενίσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ προδῷ τὴν ἀρχήν.

ε'. Ἐκπέμψαντος ἤδη τοῦ Δαυίδου τὸν Ἀβένηρον, οὐδὲ ὀλίγον Δαλιπὼν εἰς Χεβρῶνα ἦκεν Ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Ἀβένηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ἐπὶ σωτηρίαις καὶ ὁμολογίαις τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσηται τάξει, συνεργόν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποθραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακὸν μέγα καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἅπασι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ Δαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλέα, φυλάττεσθαι φάσκων, καὶ μὴ προσέχειν οἷς Ἀβένηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν [y] ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν· ἐπὶ ᾗ ἀπάτῃ καὶ δόλῳ [z] πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καθασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπεθε τὸν Δαυίδου τούτοις, οὐδὲ παροξυνόμενον εὗρε, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν· καὶ κρίνας Ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπισπιόμενους, οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντες εἰπεῖν. Ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων· κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ [a] Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι· μηδὲν ὑποπτεύσας τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ [b] πρὸς τῇ πύλῃ ὁ Ἰώαβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος· ὑπωπτεύοντα γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τῆς ἐπιβουλῆς τὸν τ' ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀτόποις· λόσασᾷ μὲν [c] τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν λόρρήτῳ Δαλεξόμενος, παραγαγὼν ἢ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασάμενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ μὲν Ἀβένηρος τῶν ἐνεδρευθεὶς τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε [d] τιμωρήσαντος Ἀσαὴλ τῷ ἀδελφῷ, ὃν διώκοντα [e] βαλὼν Ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ [f] Χεβρῶνι μάχῃ· ὡς ἦ παλαιὸς εἶχε, δείσαντος περὶ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς [g] ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ παρὰ Δαυίδου τὴν πρώτην τάξιν Ἀβένηρος. ἐκ τούτων ἂν

s Μετεβάλοντο.] Μετεβάλοντο *Big.*

t Συγκαλεῖ τὴν Βενιαμῖτιν] Ita omnes *MSS.* συγκαλεῖ) in *Editis.*

v Αὐτῷ λόγους] Αὐτὸς *Vat.*

x Ξενίσαντος] Sic *Cod. Samb.* (& correxit *Coccejus.* collatio *Big.* ξένισας) ξενίσαντος in *reliquis.*

y Ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι] Ἐπὶ τὸ βεβ. *Samb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα,] Illud πρὸς non agnoſcit *Vat.*

a Βησιρᾷ καλουμένῳ,] Βισηρᾷ *Samb.* Βησηρᾷ *Big.* Βησίρᾳ καλουμένῳ, ἤτοι Σειρᾷ, ἀπέχ. *Vat.* Apud *Vet. Interpr.* habemus *Sira* vel *Syra.* At *Flavio* in *Vita ſua* §. 24. dicitur Βησάρων πόλις. HUDS. Βησίρᾳ Gen. Βησάρων de Vita ſua & paulo ante ibidem Βασαρὼν πόλιν. SPANH.

b Πρὸς τῇ πύλῃ] Ita cum *Big.* & *Samb.* πρὸς τὴν πύλην *Vat.* πρὸς τὸ πύλης legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *ante portam.* In *Editis* πρὸς τῇ πόλει.

c Τῶν οἰκείων] Articulum inſeruimus è *Samb.* & *Big.* τὸ ἄκρον legiſſe videtur *Epiphanius:* nam vertit, *ab aliis hominibus.*

d Τιμωρήσαντος] Τιμωρήσαντος in aliquot *MSS.*

e Βαλὼν Ἀβένηρος] Λαβὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Χεβρῶνι] Γαβαὼνι pro Χεβρῶνι ex *Epiphanio* legendum videtur. uti rectè notavit *Schotanus* in *Bibliotheca Hiſt. S.* tom. 2. p. 669.

g Ἀφαιρεθείη,] Ἀφαιρεθῇ *Vat.*

ἂν τις καταγνοήσειεν, ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ δεχῆς, καὶ ἵν' μηδενὶ τούτων ἀφαχωρήσῃ. κτησάμενοι γὰρ αὐτὰ ποθοῦντες, ἀφὰ μυελῶν κακῶν λαμβάνουσι, καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρονι τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς ἀδημονῆς ἀφαιροῦσιν· ὡς ἐκ ὁμοίας δεινᾶ τυγχάνοντος [h] [μὴ] ποιήσασθαι [i] τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, καὶ σωιφρονοῦντος [k] ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμενον ἐπὶ τούτῳ [l] ἀπολέσαι. τότε γὰρ ὑπερβολὴ ἐχόντος συμφορᾶς, ἀφὰ τοῦτο καὶ καλεπώτερα μηχανῶνται [m] τολμῶσιν ἔργα πάντες φεύγω δ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτων ἐν βραχέσιν ἐκεῖ δεδηλώσθω.

ς'. Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνῃρημένον τὸν Αβένηρον, ἤλγησε μὲν τῇ ψυχῇ, [n] ἐμαρτύρατο δ' πάντας, ἀναπτύνων εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὅτι κοινωνὸς εἴη ὁ Αβενήρῳ σφαγῆς, ὅτι κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀποθάνοι· ἀρὰς δ' κατὰ δ' πεφονευκότος αὐτὸν δίκας ἐπῆγε, καὶ τὸν οἶκον [o] ὅλον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπαραξαντας [p] ὑπολήψεις ἐποιεῖτο τοῖς ὑπὲρ τοῦ τετελευτηκότος ποιναῖς. ἔμελε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι παρὰ τοὺς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ὤμοσεν Αβενήρῳ, [q] τοῦτον εἰργάσθαι. παρεσκεύαζε μέντοι καὶ πᾶσι τῷ λαῷ κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, [r] περιρρηξαμένους μὲν τοὺς ἐσθῆτας, ἐνδύτας δ' σάκκους· πᾶσι δ' ποιεῖν, παραγενομένοις τῇ κλίνῃ. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γεγηραικότων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, [s] κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος· τό τε εὔνουν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τῇ ἀδίκῳ τεθνηκότι λύπῃ, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀνῄρηται. ἰάψας δ' αὐτὸν ἐν Χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιταφίους τε συγγραψάμενος θρήνους, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου στὰς πᾶσιν ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. οὕτως δ' αὐτὸν ὁ Αβενήρου πωεχεῖ θαυμάσιος, ὡς μηδὲ τροφὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν ἕτερον λαβεῖν· ἀλλ' ὤμοσε μεῖναι μηδενὸς, ἄχρις ἡλίου δυσμῶν. παῖς' εὔνοιαν αὐτῷ φέρων τοῦ πλήθους ἐθήρευσεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Αβένηρον φιλοσόργως διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τῇ πρὸς αὐτὸν τιμῇ ἀποθανόντα, καὶ φυλακὴν τῆς πίστεως ἠγάπησεν· ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσαι ἕτερον νομιζομένων, ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν ἡγούμενον ὑβρίσαι ἀκόσμῳ πάθει [t] καὶ ἠμελημένῃ ποτε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τῇ φύσιν ἔχαιρε, τῇ αὐτῇ ἑκάστῳ λογιζομένῳ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν δ' βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, [v] ὁποίων τυγχάνοντα ἕτερον Αβενήρου νεκρὸν ἑώρα. [x] πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ ἡλίσκετο δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν [y] ἧ εἰκὸς, ὡς ὑγιὲς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν Αβένηρον. ἔλεξε δ' καὶ πρὸς τὸ πλῆθος

qualia ſolent homines audere, ut ſuperiora omnia habeant & principatum obtineant, & nemini hiſce cedant. nam dum iſta adipiſci deſiderant, per mala innumera ad ea graſſantur; & veriti ne eadem aliquando amittant, ut quam diutiſſime illis permaneant etiam pejora facere non dubitant: exiſtimantes haud adeo grave eſſe ad tantum poteſtatis faſtigium non pervenire, ac ut quis commodis ejus aſſuetus iiſdem tandem excidat. Hoc autem cum rerum calamitoſiſſimum ſit, ideo omnes *ea* amittendi metu nihil utut arduum relinquunt, quod non tentant audentque perficere. Sed de his quidem ſatis eſt paucis admoniſſe.

6. Davides autem, cum audiſſet Abenerum peremptum eſſe, animo quidem indoluit, dextraque ad Deum porrecta & voce ſublata teſtatus eſt omnes; neque ſe Abeneri cædis conſcium fuiſſe, neque *illum* ſe jubente volenteque occubuiſſe: diras autem graves necis ejus auctori imprecatus eſt, atque totam ipſius familiam & facinoris ſocios pœnis mortuo perſolvendis devovebat. Erat enim ſolicitus, ne videretur præter fidem & jusjurandum, quod Abenero dederat, eum occidiſſe. & quidem populo univerſo præcepit, ut virum deflerent & lugerent, & corpus ejus ſolennibus honorarent exſequiis, laniatis quidem veſtimentis *ſuis*, ſaccis vero amicti; idque lectum antecedentes. Ipſe autem *rex* ſequebatur * cum ſenioribus viriſque principibus, planctu & lachrymis indicans benevolentiam qua vivum, & mœrorem quo mortuum proſequutus eſt; quodque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit. Cæterum cum ipſum in Chebrone magnifice ſepeliviſſet, & lamentationes funebres conſcripſiſſet, ipſe ſuper monumentum ſtans primus *verbis* lamentatus eſt, † dein fecit ut alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abeneri interitus, ut ne alimentum quidem, ipſum *ad id* amicis adigentibus, capere voluerit; ſed jurarit nulla de re guſtaturum eſſe, uſque ad ſolis occaſum. Hæc *magnam* ei gratiam apud populum conciliarunt. nam & qui Abenerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto præſtitum ab eo honorem ſervatamque fidem probaverunt: quod *ſcilicet* ipſum, ut cognatum & amicum, omnibus exſequiarum juſtis dignatus fuerit, & non ut inimicum turpis & tunc neglectæ ſepulturæ ignominia affecerit. Sed univerſi de eo *utpote* natura *adeo* benigno mitique gaudebant; ſinguli ſecum reputantes regem ſibi in ſimilibus pari modo proſpecturum eſſe, ac Abenerum mortuum ab eo curatum eſſe videbant. Igitur in his Davides bonæ famæ potiſſimum ſtudebat, curam omnem & diligentiam, quam par erat, adhibendo: ita ut nemo Abenerum ejus voluntate occiſum eſſe *vel minimum* ſuſpicaretur. Quin

Abenerum deplorat Davides. 2 Regum, c. 3. 1 Paralip. c. 11.

h [Μὴ] ποιήσασθαι] Illud μὴ adjiciendum eſſe volui, (voluit & in ora Codicis mei *Coccejus*) ſenſu id poſtulante: uncis tamen incluſum dedi, quod nec in *Editis* reperiatur nec in *MSS.*

i Τηλικοῦτο] Τηλικοῦτον *Vat.* ut p. 368. v. 10. τοιοῦτον.

k Απ' αὐτῆς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliiſque.*

l Απολέσαι. τότε γὰρ ὑπερβολὴ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *libris reliquis*, ἁπλόως, ὁδὲ ὑπερβολὴ ἔχοντος συμφορᾶς. ἀφὰ τοῦτο &c.

m Τολμῶσιν ἔργα πάντες φεύγω] Τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες τοῦτ' ἀποβαλεῖν ἡγούμενοι (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες δ' ἀποβαλεῖν ἡγούμενοι. *Vat.* τολμῶσιν ἔργα πάντες οὐ φεύγω τοῦτ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ π. *Big.*

n Εμαρτύρατο] Εμαρτύρετο *Vat.*

o Ολον αὐτοῦ,] Vocem ὅλον inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio.*

p Υπόθυμις] *Gen.* ὑποθυμίως· vel ὑπαθυμίως. Ita etiam *Edit. Baſil.* SPANH.

q Τοῦτον εἰργάσθαι.] Ita *Baſ G. Aliique.* αὐτὸν ἐργάσασθαι *Vat.* τοῦτο εἰργάσθαι *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

r Περιρρηξαμένους μὲ] Περιρρηξαμένων & mox ἐνδυσαμένων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* περιρρηξαμένῳ & ἐνδυσαμένῳ *Vat.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui locum ſic vertit, *præcepit autem deflere & lugere, & lamentationes fieri ſuper virum, & ejus corpus ſolennibus honorari exſequiis, cum & ipſe veſtem diſrumperet ingemiſcens & ſacco videretur indutus.*

s Κοπτόμενός] Ita κόπτῳ *planctu* in inferiis, Æſchylus Choëph. v. 21. ſic LXX. Gen. L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν ſ. κόπῳ, de inferiis Jacobi. infr. lib. VIII. c. XI. §. 1. & τίκτει κοπτομένη τελοῦσα· SPANH.

* *Cum ſenioribus viriſque principibus*,] Cum honoratioribus ac præfectis, *Gelen.*

† *Dein fecit ut alii ploratum redintegrarent*] Suoque exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit, *Gelen.*

t Καὶ ἠμελημένῃ ποτε.] Forte, ἀμελημένῃ· τό, τε ἄλλο πᾶν. Vetus, *Omnes ergo pro optima & mitiſſima Regis natura letabantur.* COCC.

v Οποίων τυγχάνοντα] Οποίοις *Big. Samb.* & *Vat.* ὁποῖον τυγχάνοντα εἰς τ' Αβ. legiſſe videtur *Epiphan.*

x Πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ ἡλίσκετο] Forte, πάντας δὲ μάλιστα Δαυίδῃ ἡλίσκετο, δόξης ἀγαθῆς ποιούμενον πρόνοιαν, ᾗ εἰκὸς· ὡς ὑθεὶς. *Omnes igitur Davidem maxime expetere, qui honeſtæ exiſtimationis curam gereret, conſentaneum erat; quare nemo ſuſpicatus eſt, ab ipſo cæſum fuiſſe Abenerum.* COCC.

y Ἧ εἰκὸς,] Ἧ εἰκὸς μὲ ᾗ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

Quin & in hæc verba loquutus ad populum, "quod is non mediocrem dolorem ceperit ex vi- "ri præstantis interitu, nec modicum res Hebræo- "rum detrimentum, amisso viro, qui & eos opti- "mo consilio & strenua manu, glisscente bello, "tueri & servare potuit. Verum Deus quidem, "ajebat, cui res universæ curæ sunt, hunc vobis "inultum esse non patietur. Sciatis autem velim, "me infirmiorem esse quam ut in Joabum & Ab- "essæum Saruiæ filios animadvertam: sed Deus "illis scelerum digna rependet". Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finivit.

ΘΩ, "ὡς αὐτῷ μὲν [z] ὐχ ἡ τυχοῦσα γέγοιτο λύπη ἀν- "δρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ὃ μικρὰ ἦ τοῖς Ε- "βραίων πράγμασι βλάβη, στρηνῶντων αὐτοῦ [a] καὶ σώζειν "βουλῆς τε ἀρίστης καὶ χώρᾳ χεῖρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς "ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ Θεὸς μὲν, εἶπεν, ὦ μέλ- "πάντων, οὐκ εἰάσει τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. [b] Ἐπισά- "σθω ἦ, ὡς ἐδέν ἐγὼ Ἰώαβον καὶ Ἀβεσσαῖον τοὺς [c] Σα- "ρυίας παῖδας ποιεῖν ἱκανὸς εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμέ- "νους, ἀλλ' ἀποδώσει τοῖς ὑπερ τ πεπλημμελημένων αὐτοῖς "ἀμοιβὴν τὸ θεῖον". καὶ Ἀβένηρος μὲν εἰς παῖδας κα- τέτρεψε τέλος τ βίον.

II. CAP. II.

Quod, Jebosthо amicorum insidiis occisо, Davides omnium Israëlitarum imperium obtinuit.

Jebosthus insidiis perit. 2 Regum, c. 4.

CUM autem mortem ejus accepisset Jebosthus Sauli filius, non leviter id tulit, utpote viro orbatus sibi cognato, & qui regnum sibi conciliarat: sed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abeneri interitus. Cæterum & ipse non diu superstes erat; sed *aliquanto post* ex Hieremmonis filiorum (*uni quidem* Banaothæ, alteri vero nomen erat Thannus) insidiis periit. Hi enim cum essent & genere Benjamitæ, & primi ordinis, ideoque existimarint, si Jebosthum perimerent se magna esse à Davide dona consequuturos, sibique munia aut imperatoria aut alia quædam honorifica cessura esse, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem & dormientem, cum nec custodes adessent nec *ædium* janitrix vigilaret, sed & ipsa præ labore & opere, quod in manibus erat, & æstu in somnum delapsa esset, ingressi in conclave, ubi Sauli filium dormivisse contigit, ipsum interficiunt. Dein præciso capite & per totam noctem & diem itinere facto, ac si ab iis quos læserant fugissent ad eum qui & gratiam accepturus esset, & securitatem daturus, Chebronem pervenerunt: ostensoque Davidi Jebosthi capite, semetipsos ei commendabant, ut propensæ in eum voluntatis, & qui inimicum ejus & regni æmulum de medio sustulissent. At ille non adeo ac sperabant illorum facinore delectatus est. Sed cum dixisset, "O sceleratissimi & jamjam sup- "plicium luituri; num nescietis quod à me o- "peræ præmium retulerit Sauli interfector, qui "ad me coronam ejus auream apportaverat, & "quidem cum ipsius in gratiam eum interemerit, "ne ab hostibus caperetur. an à me mutatum & "non amplius eundem esse credidistis, ut viris "maleficis delectarer, & pro beneficio haberem "domini cædem à vobis patratam, qui virum ju- "stum suo in cubili jugulastis, & qui neminem ul- "la unquam injuria affecit, vos vero maxima etiam "benevolentia summisque honoribus prosequutus "est. Quapropter illi quidem pœnas persolvetis "supplicio affecti, itidemque mihi quod ipsum sus-

Jebosthi caput ad Davidem delatum. 2 Regum, c. 4.

ΚΕΦ. β'.

Οτι, ϗ Ιεβόσθε φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυίδης παρέλαβεν.

ΑΚούσας ϗ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ Σαοὺλ παῖς Ιέβο- σθος, ὑ πράως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγ- γενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραχόντος. ἀλλ' ὑπερ- επάγησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδυνήσεν ὁ Αβενήρου θάνα- τος. οὐκ [d] ἐπεβίωσε δ' ὑδ' αὐτὸς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν [e] Ιερεμμωνος υἱῶν· [f] Βαναάθα, τῷ ϗ ἑτέρῳ [g] Θάννου ὄνομα ἦν· ἐπιβουλεύσαντες ἀπέκτειναν. ἔστι γὰ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, ϗ ἦ πρώτης τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ιέ- βοσθον, μεγάλων παρὰ Δαυίδου [h] τεύξονται δωρεῶν, ϗ θρατηγίας, ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσεσθαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον διχόνυς μεσημβρίζοντα ϵ κοι- μώμενον τὸν Ιέβοσθον, ϗ μήτε τὰς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ ϵ αὐτὴν ὑπό τε ϗ κόπου ϵ τ ἐργασίας, [i] ὑ μετεχηκέναι, ϵ ϗ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, [k] παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε καθεκκειμῆσθαι τὸν Σαοὺλ παῖδα, κτείνουσιν αὐ- τόν. ϗ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, [l] ϗ δι' ὅλης τ νυκτὸς ϵ ἡμέρας πεποιημένοι τὴν πορείαν, ὡς ἂν [m] φυγόντες ὀκ τ ἠδικημένων ὑπὸ τ ληψομένων τε τὴν χάριν ϵ παρέ- ξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο· ϗ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ Δαυίδῃ τὴν Ιεβόσθε, σωίζων [n] ἑαυτοὺς ὡς εὐνοϊκοὺς, ϗ τ ἐχθρὸν αὐτοῦ ϵ τ βασιλείας ἀν- ταγωνιστὴν ἀνῃρηκότας. [o] ὁ δ' ὐκ ὡς ἤλπιζον ἔτως αὐ- τῶν ἀπεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, "ὦ κάκιστοι ϗ "ἀθεμίτευτον δίκην ὑφέξοντες, ὀκ ἐγνωτε πῶς ἐγὼ τ "Σαοὺλ φονέα ϵ τ κομίσαντά μοι τ χρυσοῦν αὐτοῦ στέ- "φανον ἠμυνάμην· ϗ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν "ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἢ με- "ταβληθεὶς μέ, ϗ μηκέτ' εἶναι τ αὐτὸν [p] ὑποπτεύσητε, "ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, ϗ χάριτας ὑμήσασθαι "τοὺς κυριωτάτους ὑμῶν πράξεις, ἀνῃρηκότων ὅτι τ αὐτοῦ "κρίτης ἄνδρα δίκαιον, ϗ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμε- "νον, [q] ὑμᾶς ἦ ϵ ἐξ ὅλης πολλῆς δίκαιος ϵ τιμῆς ἐγκρύ- "πτει. [r] διὸ δώσετε ποινὴν μὲν αὐτοῖς κολασθέντες, δίκην "δ' ἑ-

z Οὐχ ἡ τυχοῦσα] Sic è *Big. Samb.* & *Vat.* ὐ τυχοῦσα γέγ. in *Editis*, *Aliisque*.

a Καὶ σώζειν] Καὶ abest *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Επισάσθω ἦ, ὡς ὐδὲν ἐγὼ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπισάσθω ἦ, ὡς ὐδὲν Ιώαβον *Bas.* & *G.* ἐγὼ δ' ἐπισασθ' ὡς ὐδὲν Ιώαβον *Vat.* Verum *Epiphanius* vertit, *ego novi quod Joab & Abisai Saruiæ filiis nihil prævaleo facere.*

c Σαρυίας] Sic *MSS.* Σαρυΐα in *Editis*.

d Επεβίωσε δ'] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod οὐκ omittat ante ἐπεβίωσε. in *Editis*, οὐκ ἐπεβίω δ' ὐδ' αὐτὸς π.

e Ιερέμμωνος υἱῶν] Ita *Big. Samb. Bas.* & *G.* Ῥέμμωνος *Vat.* & *Epiphan.* Ερεμῶνος *Hen.* Ερεμὼτος *Big.*

f Βαναάθα,] Verisimile est aut voculas τῷ μὲ ante Βαναάθα excidisse, aut subintelligendas esse. Βαανααθᾶ ἤτοι Βαανᾶ *Vat.*

g Θάννου ὄνομα] Ita *Bas.* & *G.* Θαὺν *Big.* & *Samb.* Ῥιχαὺ *Vat.* forsan pro Ῥιχαβ. nam ι & η, & β & μ sæpe invicem permutantur. *Sed à filiis Remmon, id est Banaa & Recha* (vel *Rechab*) *passus* &c. habet *Epiphanius*. unde inducor ut credam illa, Βαανααθα, τῷ ἑτέρῳ Θάννου ὄνομα ἦν, primo margini appositа fuisse, dein in textum irrepsisse.

h Τεύξον] Τεύξον Big. & Samb.

i Ηι μετεχηκέναι] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἢς μετεχηκέναι in *Editis*.

k Παρελθόντες] Λαβόντες παρῆλθον *Hen.* & *Busb.* & mox ϗ κτεί- νουσι.

l Καὶ δι' ὅλης] Καὶ δι' ὅλης νυκτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

m Φυγόντες οὐκ τ ἠδικημένων] Φύγοντες in *iisdem MSS.*

n Εαυτοὺς ὡς εὔνους,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοὺς ὡσεὶ εὔνους *Bas.* & *G.* pro quo rectius αὐτοὺς ὡσεὶ δ'νους. *Busb.* & *Hen.*

o Ο δ' ὐχ ὡς] Sic in *iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ ϗ ὡς οὐκ ἤλπιζον.

p Υποπτεύσητε] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑποτεύσαλε.

q Υμᾶς ϗ ϵ] Ita *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* in *reliquis* deest καὶ.

r Διὸ δώσετε] Κολασθέντες δὲ οἰκείῳ μὲ δώσετε ποαλῶ, ἐμοὶ ϗ δί- κλω νομίσαντες *Busb.* & *Hen.*

s Τὴν

"δ' ἐμοὶ δ', νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με [s] τῷ Ιεβόσθε τε-
"λευτῷ, τὸν ἀνελεῖν. ὁ γὰρ εὐνασθε μᾶλλον ἀδικῆσαι
"τῷ ἐμῷ δόξαν τοῦτ' ὑπολαβόντες". ταῦτ' εἰπὼν,
πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς βασανίσαι κελεύσας, διεχρήσατο · [t] καὶ τῷ
Ιεβόσθε κεφαλῇ ἐν τῷ Αβενήρε τάφῳ πάντων ἀξίωσας
ἐκήδωσε.

β. Τούτων δ' [v] τοῖς λαοῖς τὰ
θεῖα διοικοῦντος, ἦκον ἅπαντες
οἱ δὲ λαοὶ τὸ Εβραίων πρῶτοι πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα,
οἵ τε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν [x] αὐ-
τὸν, τήν τε εὔνοιαν ἣν ἔτι καὶ Σαούλε ζῶντος εἶχον πρὸς
αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν γιόμενον τότε
χιλίαρχον τιμῶντες ὑπὸ τοῦ θείου · ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ διὰ Σαμουήλε τοῦ προφήτε χειροτονηθεὶς καὶ παῖδες
αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν Εβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνι-
σαμένῳ Παλαιστῖνας δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐμφανίζοντες. ὁ
δὲ πάντα τὰ [y] ἀποδεχεται τὰ προθυμίας αὐτοὺς, καὶ πα-
ρεκαλέσας διαμένειν, ἀ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ
τοιούτους εἶναι, κατδωκήσας καὶ φιλοφρονησάμενος,
ἔπεμψε τὸν λαὸν [z] παρ' αὐτὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλ-
θον, ἐκ μὲν τῆ Ιούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ
ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ [a] σιρομάτιλον.
ἔστι δὲ τῷ Σαούλε παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ
Ιούδα φυλὴ τὸν Δαυίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς Συ-
μεῶνος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς Λευί-
τιδος τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, [b] ἔχοντες ἄρχοντα [c] Ιώ-
δαμον. [d] μεθ' οὗτος ὁ ἀρχιερεὺς [e] Σάδωκος, σὺν εἴκοσι καὶ
δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος
φυλῆς ὁπλίται [f] τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προσέμενεν
ἔτι τοῦ γένους τοῦ Σαούλε τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα.
ἐκ δὲ τῆς Εφραίμε φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, [g] τῶν
δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς [h] Μα-
ναασσίτιδος φυλῆς δὲ ἡμίσους μυρίοι ὀκτακισχίλιοι [i] τῶν δυ-
νατωτάτων. ἐκ δὲ τῆς Ισαχάρε φυλῆς [k] διακόσιοι μὲν
[l] οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, [m] ὁπλίται δὲ δισμύριοι.
ἐκ δὲ τῆς Ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλιτῶν ἐπιλέκτων, πέν-
τε μυριάδες, αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ [n] μόνη πᾶσι πρὸς Δαυί-
δην συνῆλθεν. ἔστι πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς
[o] τῆς Γάδε φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς [p] Νεφθαλίτιδος φυλῆς ἐπί-
σημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρα-
τι. ἠκολούθει δ' ἡ φυλὴ [q] ἀναρίθμητος ὅσοι. ἐκ δὲ τῆς
Δανίτιδος φυλῆς ἐκλεκτοὶ [r] δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξα-
κόσιοι. ἐκ δὲ τῆς [s] Ασήρε φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ
τῶν [t] δύο φυλῶν τὸν πέραν τοῦ Ιορδάνε καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς Μανασ-
σίτιδος φυλῆς, [v] ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ περικε-
φαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ
φυλαὶ ῥομφαίαις ἐχρῶντο. [x] τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χε-

"tuleritis, arbitrati me ex ejus interitu gaudio
"exsultaturum. haud enim gravius existimatio-
"nem meam lædere potuistis, quam hujusmodi de
"me suspicione". Cum hæc, *inquam*, dixisset, jussit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci: caputque Jebosthi omni cum honore in sepulchro Abeneri sepelivit. *Davides Jebosthi cæsores interfici jubet. 2 Regum, c. 4.*

2. His itaque finitis, universi Hebræorum proceres ad Davidem Chebronem convenerunt, cum tribunis ac ducibus eorum, & semetipsos *ei* tradiderunt, cum suam in illum vivente adhuc Saulo benevolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus esset prosequi non desiterunt; simul etiam testificantes, quod à Deo per Samuelum prophetam rex una cum suis filiis declaratis fuerit, eique soli concesserit Deus ut debellatis Palæstinis terram Hebræorum *illis* conservaret. At ille, alacri hoc in se studio collaudato, hortatusque ut in cœptis permanerent (non enim fore ut eos unquam pœniteat quod tales se præstiterint) convivio & omni comitate exceptos remisit, ut populum universum ad ipsum adducerent. Et convenerunt *ad eum* ex Judæ quidem tribu armatorum circiter sex millia & octingenti, arma gestantes scutum & lanceam. Hi vero Sauli filio adhæserant. nam seorsim ab illis Judæ tribus Davidem regem creaverat. Ex Symeonis autem tribu septem millia & centum. Ex Levitica vero quatuor millia & septingenti, Iodamum principem habentes. Post hos veniebat Sadocus pontifex cum XXII. cognatis ducibus. Ex tribu autem Benjamitide quater mille ad militiam parati. hæc enim tribus adhuc suspensa erat exspectatione alicujus ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia & octingenti ex potentissimis & viribus præstantissimis. Ex dimidia vero tribu Manassitide octodecim millia potentissimorum. Ex tribu autem Isachari ducenti quidem futurorum præscii, armatorum vero viginti millia. Ex tribu autem Zabulonis militum lectissimorum quinquaginta millia. hæc enim tribus sola cum omnibus suis ad Davidem confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quæ tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri insignes & duces mille, armis utentes scuto & hasta. atque *eos* sequebatur tribus *sua*, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide selectorum viginti septem millia & sexcenti. Ex tribu vero Aseri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transjordanianis atque parte altera tribus Manassitidis centum viginti millia, quibus arma erant scutum & hasta galeaque ac gladius. Reliquæ etiam tribus gladiis utebantur. Hæc itaque multitudo ad Davidem Chebro-

s Τῷ Ιεβόσθε τελευτῷ,] Τῇ Ιεβόσθε τελευτῇ *Big. Samb. & Vat.* τῇ δ' Ιεβόσθε τελευτῇ *Hen. & Busb.*

t Καὶ τῷ Ιεβόσθε] Τῷ δὲ Ιεβόσθε *Busb. Hen. & Vat.*

v Τοιοῦτο λεβέντων] Τοιοῦτον *Big. Samb. & Vat.*

x Αὐτὸν,] Ita cum *Samb.* αὐτὸς *Bas. & G.* ἑαυτὸν *Busb. & Hen.*

y Αποδέχεται τὰ προθυμίας] Δεξάμενος *Hen. & Busb.*

z Παρ' αὐτὸν ἄξοντας] Illa παρ' αὐτὸν inserui auctoritate quinque *MSS.*

a Σιρομάτιλον.] Ita *Big. & Samb.* in *reliquis* σιρομάτιλον. HUDS. Σιρομάτης (Gen. σιρομάτιλου) λόγχη, δόρυ, ῥομφαία *Hesych.* Rufinus etiam *lanceas* vertit. sæpe LXX. usi voce σιρομάτης pro lancea. Num. XXV. 7. Jud. V. 8. &c. *Hebr.* רמח vid. infr. lib. VIII. c. 10. §. 1. σιρομάτας · & ejusd. lib. c. 12. §. 1. σιρομάτιλον. SPANH.

b Ἑπτακόσιοι,] Ἑξακόσιοι in *Bibliis S.* 1 *Paralip.* c. 12. v. 26. & *sexcenti* in aliquot *Epiphanii* codicibus.

c Ιώδαμον.] Ιωάδαν LXXII.

d Μετὰ τούτους δὲ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* recte. μετὰ τούτων in *Editis*, *Aliisque:* quorum errorem notavit *Scholastes* tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 673.

e Σάδωκος,] Ita cum *Big. & Samb.* in *ceteris* Σάδακος.

f Τετρακισχίλιοι.] Τεσσαρακισχίλιοι juxta *Biblia S.*

g Τῶν δυνατωτάτων] Sic *Big. Samb. & Vat.* antea in *Editis* οἱ τὰ δ.

h Μανασσίδος φυλῆς] Μανασσίτιδος *Big. & Samb.*

i Τῶν δυνατωτάτων.] Illa τὰ δυνατωτάτων è *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

k Διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] LXX. ὑπάρχοντες συνέσεως εἰς τοὺς καιρούς · *Vulg.* Viri, qui noverant singula tempora. *Hebraizantes* scientes intelligentiam in temporibus. SPANH.

l Οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] Rationis temporum periti & scientes quid esset Israelitis faciendum *S. Literæ.* Vide *Casp. Sanctium* ad 1 *Paralip.* c. 12. & *J. Clericum.*

m Οπλῖται δὲ] Unde accepit illos vicies mille armatos? non ex *Sacris Literis.*

n Μόνη] Abest à *Coll. Voss.*

o Τῆς Γάδε] Τοῦ Γάδε *Coll. Voss.*

p Νεφθαλίδος] Νεφαλίμ *Vat.*

q Ἀναρίθμητος ὅσος.] Τεσσαρακοντακισχιλίους ex ea tribu numerant *S. Literæ.*

r Δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι] Ita cum *Vat.* & melioribus *Epiphanii* Codicibus. in *Græcis ceteris* desunt ἑξακόσιοι, & juxta *Latinorum* aliquot πεντακόσιοι legendum pro ἑξακόσιοι. Ex textu *Hebraïco* δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. verum δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι ex LXXII.

s Ασήρε φυλῆς] Ασὴρ *Big. & Samb.*

t Δύο φυλῶν] Δυοῖν *Vat.*

v Ωπλισμένων θυρεοῦ καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίαν καὶ ῥομφάιαν *Big.* & *Samb.* ὡπλισμένων θυρεοῦ καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίας καὶ ῥομφάιας *Vat.*

x Τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος] Τοῦτο ἦν πᾶν τὸ πλ. *Samb. & Vat.*

bronem conveniebat cum multo apparatu frumenti & vini, cæterorumque ad victum commodorum, & ad Davidem regem creandum concordarunt *omnes*. Cum vero tribus diebus festa celebrasset populus & epulatus esset in Chebrone, Davides cum omnibus *his copiis* illinc motis Hierosolyma est profectus.

Populus à Davide convivio excipitur.

Χρῶνα παρὰ Δαυίδῃ [y] συνῆλθε, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν παρὰ τοῦ τροφεῖ πάντων, καὶ μιᾶ γνώμῃ τὸν Δαυίδῃ βασιλέυειν ἐκύρωσαν. ὅτε δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντες δὲ λαὸς, καὶ κατεσκηνηκότες [z] ἐν Χεβρῶνι, [a] ὁ Δαυίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἄρας ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα.

CAP. III.

ΚΕΦ. γ'.

Ut Davides, obsessis Hierosolymis captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

Ὡς πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκισε δὲ εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

Hierosolyma aggreditur Davides adversum Jebusæos. 2 Regum, c. 5.

JEbusæi vero qui *tum* urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis sunt, cum illi *suas* occlusissent portas, atque homines cæcos & claudos & quosvis mutilos, in derisionem regis, imposuissent muro, dicerentque mutilos impedituros ne ipse ingrederetur (hæc autem faciebant præ contemptu ob murorum *suorum* firmitatem) ad iram concitatus Hierosolyma cœpit oppugnare. Et cum multum studii & alacritatis adhibuisset, (quasi ex ejus expugnatione statim vires & *potentiam suam* ostenderet, metumque incuteret aliis, si qui similiter ac illi in ipsum affecti essent) vi urbem inferiorem occupat. Cum vero arx adhuc remaneret, statuit rex pollicitatione præmii & honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere: promisitque se ei totius exercitus imperium daturum esse, qui per subjecta præcipitia in arcem evasisset. Cum vero eò certatim omnes eniterentur, & cupiditate præfecturæ accensi nullum laborem sustinere detrectarent, Joabus Saruiæ filius alios prævenit, & arce conscensa ad regem clamavit, *promissum* copiarum imperium postulans.

Ἰεβουσαίους γὰρ τοὺς τὴν πόλιν τότε κατοικοῦντας, γένος δὲ εἰσὶν ἴσοι Χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπηρωμένους τοὺς ὄψεις δὲ τοὺς βάσεις δὲ πᾶν τὸ λελωβημένον σηκώσαντων [b] ὅπλα χαλεύειν τῷ βασιλέως ὅπλα τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς [c] ἀναπήρους, ταῦτα δὲ ἐπαίειν καταφρονοῦντες τῆ τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ Ιεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ δὲ προθυμίᾳ χρησάμενος [d] ὡς διὰ τοῦ ταύτην ἐλεῖν δύνας ἐμφανίζων τῷ ἰσχυῷ, δὲ [c] καταπολεμούμενος εἴ τινες ἄρα δὲ ἄλλοι τὸν αὐτὸν σκέψεως τρόπον διεκένησε πρὸς αὐτὸν, λαμβάνῃ κρατοῦντος τὴν κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ὑποχείσῃ δὲ μερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμότερος ὅτι τὰ ἔργα τοὺς γραλιώτας παρασκεύασαι, καὶ τῷ διὰ τοῦ ὑποκειμένων φαράγγων ὅτι τὴν ἄκραν ἀναβάνῃ καὶ ταύτην ἐλόνῃ γραπηγίαν [e] ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίσασθαι δι' ὅπλου μίαν τῆς γραπηγίας, ὁ [g] Σαρβίας παῖς Ιωάβου ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ [h] ἀναβὰς ἐβόησε πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν γραπηγίαν ἀπαιτῶν.

Urbem expugnat. 2 Regum, c. 5.

Arcem occupat Davides, Joabo rem fortiter gerente.

III. *Davides Jebusæos ejicit ex arce, urbemque instauratam Davidis nuncupat. 2 Regum, c. 5.*

2. Cum autem *rex* Jebusæos ex arce ejecisset, & ipse Hierosolyma instaurasset, urbem ipsam Davidis appellavit, & quamdiu *omnium Israëlitarum* imperium tenuit in ea habitabat. cæterum tempus, quo apud Chebronem solius tribus Judæ rex fuit, erat septem annorum & mensium sex. Postquam autem Hierosolymis regiam suam constituerat, res ei indies magis magisque splendidæ esse cœperunt, Deo curante ut meliore essent conditione, & *nova subinde* incrementa caperent. Quin & Hiramus Tyriorum rex missa legatione amicitiam cum eo & societatis fœdus iniit. misit etiam ad eum & dona *quædam*, ligna cedrina, atque artifices, fabros lignarios & ædificatores, qui regiam *ei* Hierosolymis exstruerent. Davides autem, & urbem inferiorem complexus & arce cum ea conjuncta, *ex utrisque* unum corpus effecit: atque mœnibus circumpositis curatorem illorum Joabum constituit. Primus itaque Davides, pulsis ex Hierosolymis Jebusæis, de suo nomine civitatem appellavit. nam sub Abramo progenitore no-

Β'. [i] Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, [k] καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ιεροσόλυμα, [l] πόλιν αὐτῷ Δαυίδα προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ιούδα φυλῆς ἦρξε μόνης [m] ἐν Χεβρῶνι ἐτῶν ἑπτὰ καὶ μηνῶν ἓξ. ὑποδείξας δὲ [n] βασίλειον τὰ Ιεροσόλυμα, λαμπροτέρους ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐπίδοσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν [o] καὶ Εἴραμος ὁ Τυρίων βασιλεὺς Φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα, καὶ τεχνίτας, ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ [p] κατασκευάσαν βασιλέον ἐν Ιεροσολύμοις. Δαυίδης δὲ τὸν τε [q] κάτω πόλιν προσειλαβεῶν, καὶ τὴν ἄκραν [r] συνάψας αὐτῇ, ἐπάνησεν ἓν σῶμα· καὶ προϊστήσας ἐπιμελητὴν τοῦ τειχῶν κατέστησεν Ιώαβον. [s] πρῶτος οὖν Δαυίδης τὸν Ἰεβουσαίους ἐξ Ιεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ Αβραάμου δὲ προγόνου ἡμῶν [t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο. μετὰ ταῦτα δὲ [v] αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ Ομη-

[i] Ἐκβαλὼν δὲ] Ἐκβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἰεβ. legisse videtur *Vet. Interpr.*

[k] Καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας] Aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& readificans civitatem, eam Hierosolymam nuncupavit.* Verum sic sibi contradiceret *Josephus*, qui (libro VII. *de Bello Jud.* c. 18.)

dicit, hoc nomen ei à Melchisedeco positum esse, cum antea Solyma vocaretur.

[l] Πόλιν αὐτῷ] Non recte toti urbi id nomen factum esse dicit *Schotanus* in *Bibl. S. Hist.* tom. 2. p. 677. Verum totam civitatem Davidis nomine compellatam, ostendit *Villalpandus* in *Apparatu*, part. 1. l. 1. c. 7.

[m] Ἐν Χεβρῶνι ἐφύλε] Ἐν τῇ Χεβρῶνι solus *Vat.*

[n] Βασίλειον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* βασίλεια ὅτι τὰ Ιεροσόλυμα.

[o] Καὶ Εἴραμος] Illud καὶ adjectum esse volui, quod καὶ Χείραμος vel καὶ Εἴρωμος habeant melioris notæ *MSS.*

[p] Κατασκευάσειαν] Ita *Samb.* in *ceteris* κατασκευάσειαν.

[q] Κάτω πόλιν] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* favente contextu. ἄνω in *Editis*, *Aliisque.*

[r] Συνάψας] Sic quinque *MSS.* συνάψας ἐν αὐτῇ in *Editis.*

[s] Πρῶτος οὖν] Πρῶτον *Vat.*

[t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο.] Ierosolyma *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* & mox τὰ ante Σόλυμα desideratur in *Iisdem MSS.*

[v] Αὐτὴν φασὶ] Puto vel αὐτὴν, vel ταῦτα post Ομηρ redundare.

[x] Σό-

Ομηρος τοῦτο ὠνόμασεν [x] Σόλυμα· [y] τὸ γὰρ ἱερὸν τὸ Σόλυμα κατὰ τὴν Εβραίων ὠνόμασε γλῶτταν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. ἐπεὶ δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Ιησοῦ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ Χαναναίους στρατιᾶς, καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε τοῦτον τοῖς Εβραίοις, καὶ οὐκ ἔτι τοὺς Χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ιεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ Ισραηλίται μέχρις ἐπὶ Δαυίδου αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν [z] ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ'. Ποιήσομαι δὲ καὶ [a] μνήμην [b] Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν Ιεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ιεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυίδου διὰ τὴν [c] πρὸς τοὺς Εβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καί τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν ἡμφιεσμένην τὸν βασιλέα, ὡς μικρὸν ὕστερον δικαιότερον σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαυίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐπεποίητο δὲ καὶ παῖδας [d] ἕνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν [e] Αμνους, Εμνους, [f] Εβαν, Νάθαν, Σολομῶν, Ιεβὰρ, Ελιλὲ, Φάλνα, [g] Ηνναφλὲ, Ιενάε, Ελιφαλέ· ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ ἐνδιδύων ἦσαν γεγονότες· ὡς δὲ πολυτίμους εἰρήκαμεν δύο, οὐκ ἐκ παλλακίδων. Θαμάρα δὲ ὁμομήτριος Αβεσαλώμῳ ἦν.

stro Solyma vocabatur. Posthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Homero urbem hanc Solyma appellatam. * Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat. Erat autem tempus omne, ex quo Jesus imperator exercitum in Chananæos eduxit, eisque bello devictis regionem Hebræis distribuit, atque ex Hierosolymis Chananæos ejicere nunquam potuerunt Israëlitæ usque dum Davides eos expugnaret, annorum quingentorum & quindecim.

3. Convenit autem hîc Oronnam memorare, virum quidem inter Jebusæos opulentum, non vero interemptum in Hierosolymorum obsidione à Davide, propter ejus erga Hebræos benevolentiam, & quoddam beneficium pariter ac studium, quo regem ipsum prosequutus est, ut paulo post loco magis opportuno declarabo. Quin & Davides, præter eas quas habuit, uxores alias duxit, & concubinas sibi adscisecebat. Procreavit autem & liberos undecim, quorum nomina erant, Amnos, Emnos, Eban, Nathan, Solomon, Jeban, Elien, Phalna, Ennaphen, Jenaë, Eliphale: & præterea Thamaram. Horum novem quidem ex † ingenuis nati erant; duo vero, quos proxime nominavimus, ex concubinis. Thamara autem ex eadem matre erat cum Abesalomo.

Oronna Jebusæus Davidis amicus.

Davidis filii Hierosolymis nati. 2 Regum, c. 5. 1 Paral. c. 3. & c. 15.

ΚΕΦ. δ'.

Οτι Δαυίδης, στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνας ἐν Ιεροσολύμοις νίκησας, τὴν τῶν Θεῶν κιβωτὸν μετακομίζει εἰς Ιερουσάλυμα, καὶ ναὸν κατασκευάζειν βουλεύεται.

CAP. IV.

Quod Davides, victis Palæstinis qui ei bellum intulerant, arcam Dei transfert Hierosolyma; & de Templo exstruendo deliberat.

IV.

ΠΑλαιστῖνοι δ' οἱ Παλαιστῖνοι τὴν [h] ὑπὸ τῶν Εβραίων καταδεδουλωμένην, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ιερουσάλυμα· καὶ καταλαβόμενοι [i] τὴν κοιλάδα τὴν [k] Γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ἀπόρρωθεν τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς· ἀδεῶς γὰρ ἄνευ προφητείας, καὶ ἃ κελεύσει τὸ Θεῖον, καὶ πρὸς τὰ ἐσόμενον λαβεῖν ἐγχειρητὴν ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν· ἐκέλευσε τὸ δεχόμενον, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ [l] πόσαπερ ἔσται τὰ τῆς μάχης τέλος, προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνας· καὶ γνωμένης συμβολῆς, αὐτὸς [m] κατόπιν αἰφνιδίως

AT Palæstini, postquam Davidem regem ab Hebræis creatum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hierosolyma; & occupata valle quæ Gigantum appellatur (locus autem est non procul ab urbe) in ea castra metantur. Judæorum vero rex (nihil enim sine vaticinio, aut Dei jussu, ejusve de futuris sponsione non innixus sibi facere permittebat) præcepit pontifici, ut quid Deo placeat, & qualis foret prælii eventus, sibi prædiceret. Cum autem victoriam & imperium prænunciasset, copias in Palæstinos educit; pugnaque inita, ipse, à tergo hostes ex improviso adortus, alios qui-

Davides Palæstinos vincit. 2 Regum, c. 5.

---

x Σόλυμα] Conf. lib 1. c. XI. §. 1. τὸν μέντοι Σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν Ιεροσόλυμα· Vid. itidem de bell. Jud. lib. VI. c. 4. §. 1. Ιεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλουμένην πρότερον· quasi id nomen ab ipso Melchisedeco fuisset impositum. Errorem hunc Josephi, quasi Græcum nomen fuisset inditum à Chananæis, urbibus nec conditis, tangit Bochart. de Cel. Ph. p. 795. Vid. lib. I. Antiq. Jud. c. XI. §. 1. ubi non à Melchisedeco, sed sequutis demum ætatibus Ιεροσόλυμα dicta traditur. Hierosolyma ab Homero juxta quosdam Σόλυμα dicta. Hieron enim Hebræa lingua *munitio* est. *Rufinus.* SPANH.

y Τὸ γὰρ ἱερὸν] Locus hic vexatissimus mire exercuit Eruditorum ingenia: qui nihil aliud ex eo collegerunt quam *Josephum* Hebraïcæ linguæ ignarum fuisse, & peccasse in Etymo *Hierosolymorum*, dum vocis originem partim ex Hebræa partim ex Græca arcessit lingua. Iis vero respondet *Is. Vossius* (in *Epist.* ad *Colvium*, p. 395.) minime fieri potuisse ut *Josephus*, qui libro *contra Apionem* ibridas id genus voces ridet Græcosque fugillat *Hierosolymorum* vocabulum è sua lingua derivantes, ex Hebræo simul & Græco conflatum esse crediderit: at cum alibi scribat Hierosolymis nomen inditum esse, postquam Melchisedecus templum ibi struxit, non Græcam vocem ἱερὸν, sed Hebraïcum idem significantem respexisse, nempe ירא. Quam sententiam firmat ex verbis sequentibus: quibus cum ex aliorum mente dixerit *Homerum* urbis hujus meminisse sub *Solymorum* nomine, de suo mox subjungit (ut legi debet) τὸ γὰρ ἱερὸν ἱερὸν, τὰ Σόλυμα καὶ τὸν Εβραίων ὠνόμασαν γλῶτταν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. nam Ιεροσόλυμα pro Σολυμα habent *MSS.* voce ἱερὸν in alienum migrante locum: & ירא seu יראה & ἱερὸς pro eodem accipiuntur etiam apud *Rabbinos*, qui *deos*, *idola*, *delubra*, & *sancta* præcipue gentium sic appellant. *Jerusalem* itaque *Josepho* est *sanctum pacis*: seu, ut ipse maluit, *sanctum securitatis*. Verum vix est ut credam verba illa τὸ γὰρ ἱερὸν &c. esse à *Josepho*.

* *Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat.*] Hieron enim Hebræa lingua munitio est. Erat autem &c. *Epiphan.*

z Ετη πεντακόσια] Hunc numerum verum esse demonstrat *Is. Vossius* in *Chronol. S.* c. VI.

a Μνήμην ποιήσομαι, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Hic *Gen.* ἐφόδια. de quo infra cap. 13. §. 4. ubi vocatur Οζοννᾶς *Gen.* SPANH.

b Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Ita placuit rescribere, prout infra occurrit. Hic in *Editis* Οζόφνα, in *MSS.* Οζοφνᾶ, *Orphan.* in *Epiphanii* libris. *Araunah* habet textus *Hebraïcus*, Ορνὰ LXX.

c Πρὸς τοὺς Εβραίους] Πρὸς Εβραίους *Vat.*

d Ενδεκα] Ενία τῶν ἀρχαίων *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* male, ut patet ex sequentibus, v. 17. & 18. Nomina filiorum apud *Epiphanium* sic se habent; *Amnon*, *Ellus*, *Eban*, *Nathan*, *Salomon*, *Jebar*, *Eliel*, *Falna*, *Ennaphim*, *Inas*, *Elifal*. Innumeras & monstrosas illorum varietates (quas nobis tam in *Græcis* quam *Latinis* exhibent *MSS.*) referre piget, præsertim cum constat *Josephum* hic sequutum esse corruptam Editionem τῶν ο'. ut notavit *Schotanus*, quem videsis in *Bibl. Hist. S.* tom. 2do p. 695.

e Αμνους,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αμμας.

f Εβαν,] Sic è *Cod. Vat.* Εβαμάθαν perperam in *Editis*, *Aliisque.*

g Ηνναφλὲ,] *Coll. Voss.* Νάφλε.

† *Ingenuis nati erant*;] *Al.* legitimis uxoribus.

h Υπὸ τῶν Εβραίων] Απὸ τῶν Εβραίων δεδεσμένον *Vat.*

i Τὴν κοιλάδα τῶν] Εν τῇ κοιλάδι τῶν Τιτάνων 11 Sam. V. v. 22. בעמק רפאים. SPANH.

k Γιγάντων καλουμένην,] Τιτάνων *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & nunc quidem Τιτάνων, nunc Γιγάντων LXXII. Τοὺς γίγαντας καὶ Τιτᾶνας ὀνομάζει. ὁ δὲ Εβραῖος Ραφαεὶμ αὐτοὺς κέκληκεν. *Theodoret.* in 2 *Regum.* EPΩT. 18. Videsis *J. Clericum* ad *Jos.* c. XV. p. 41.

l Ποσάπαν] Forte ποταπόν. COCC.

m Κατόπιν αἰφνιδίως] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* κατ' ὄπιν in *Editis*, *Aliisque.* HUDS. Κατ' ὄπιν vel κατόπιν, ὄπισθεν· *Hesych.* SPANH.

quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem ſuſpicetur exiguum Palæſtinorum exercitum contra Hebræos veniſſe, ex celeritate cladis & quod nihil magni aut memoratu digni geſſerint ignavos timidoſque exſtitiſſe conjiciens, ſed ſciat Syriam omnem & Phœnicen, & præterea alias gentes multas pugnaceſque illis auxilium tuliſſe bellique participes fuiſſe. Quod ſolum etiam cauſa erat, cur tam ſæpe victi, ac, multis myriadibus amiſſis, denuo bellum cum Hebræis majoribus viribus redintegrarint. Quippe cum pugnis iſtis res illis tam male cecidiſſent, copiis triplo majoribus in Davidem irruebant, & eodem loco quo antea caſtra poſuerunt. Rege autem Iſraëlitarum iterum Deum interrogante, quinam exitus pugnæ futurus eſſet, prænonet pontifex, ut in ſylva quæ vocatur Planctus (non procul quidem ab hoſtium caſtris) exercitum contineret, ipſum vero non prius moveret, pugnamve iniret, quàm ſylva nullo perflante vento agitaretur. At ſimul ac ſylva concuſſa erat, tempuſque aderat quod Deus ei prædixerat, nihil moratus, ad victoriam jamjam paratam atque omnem extra aleam poſitam egrediebatur. Ejus enim impetum non ſuſtinuerunt hoſtium phalanges; Sed ſtatim à primo congreſſu in fugam verſis multa cum cæde ingruit, & illos quidem perſequitur uſque ad urbem Gazara (illa autem regionis illorum limes eſt extremus) dein caſtris eorum direptis, ubi multas opes deprehendit, Deos etiam illorum diſperdebat.

Secundo prælio eos fundit fugatque. 2 Reg. c. 5.

2. Cum autem & hanc pugnam adeo feliciter confeciſſet, viſum eſt Davidi, de communi ſeniorum & ducum & tribunorum conſilio, ex omni *illorum* regione ad ſe accerſi tribulium quotquot integra erant ætate, deinde ſacerdotes ac Levitas; atque ita *una* profectos *ad oppidum* Cariathiarim arcam Dei ex iſto *loco* Hieroſolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum ſacrificiis aliiſque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret hæc præſtitiſſent, nihil mali eis acciditſſet. Omni igitur populo ſicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit: quam ſacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, novumque in plauſtrum impoſitam, bubus ei adjunctis, fratribus ejus & liberis agendam permiſerunt. Præcedebat autem rex, & cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantanteſque patria omne genus carmina, magnam cientes ſonorum varietatem ex inſtrumentorum pulſu & ſaltatione & cantionibus, una cum buccinæ clangore & cymbalorum tinnitu, dum arcam Hieroſolyma deducerent. Poſtquam autem ad Chidonis aream (locum quendam ita appellatum) proceſſerant, ac-

Davides conſilia inire cœpit arcæ Hieroſolyma deportandæ. 2 Regum, c. 6.

Arca portatur.

Ὑπέπεσον τοῖς πολεμίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὰς δ' εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. Ὀλιγάκις δὲ μηδεὶς ὀλίγων τὴν τῶν Παλαιστίνων [n] στρατιὰν ἐλπίσειν ὅτι τοὺς Ἑβραίους, τῷ πάνυ τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ἀπιδείξασθαι γενναῖον μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον [o] σχάζομένων αὐτῶν τὴν [p] βραδυτῆτα καὶ τὴν [q] ἀγνωμίαν, ἀλλὰ γινωσκέτω [r] Συρίαν ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ ὡς τούτοις ἄλλα ἔθνη [s] πολλὰ καὶ μαχιμα συστρατεύσαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμιον κοινωνῆσαι. ὁ δὲ μόνον τῷ αἴτιον τοσουτάκις αὐτοὺς νικωμένους, καὶ πολλὰς [t] ἀποβαλόντι μυριάδας, μὴ μείζονα ἀπενεγκεῖν τοῖς Ἑβραίοις δυνάμενος. ἀμελὴς δὲ [v] πυκναῖς παίσασης ἅμα μάχαις [x] τετραπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυίδῃ, καὶ εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν οὖν ὁ βασιλέως τὸ Ἰσραηλιτῶν ἐρομένου [y] τὸ Θεὸν, εἰ τὸ εἰς μάχην ἐξοδον, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, [z] ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις [a] Κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιάν, ὅπως [b] ἄνωθεν μὲν ὅσοι τῶν πολεμίων στρατοπέδου κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση συλεύεσθαι μὴ πνεόντων ἀνέμων. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, [c] καὶ ὁ καιρὸς ὃν αὐτῷ προεῖπεν ὁ Θεὸς παρῇ, ἔνδον ἀπιόντων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη δὲ φανερὰν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ἐγὼ γὰρ ἐπόμενον αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' οὐδὲ ὅπερ [d] πρώτης συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειτο κλείνων, καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως [e] Γαζάρων· ἡ δ' ἔστιν ὅρος αὐτῶν τῆς χώρας· [f] εἶτα διαρπάσας αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ λαβὼν, καὶ [g] τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

β'. Τοιαῦτα δ' ἀποδάντος καὶ τούτης τῆς μάχης τέλος, ἔδοξε Δαυίδῃ, συμβαλλομένῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι [h] τῶν ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας· καὶ [i] παρόντας εἰς [k] Καριαθιαρείμ μεταπέμψαι τὴν ἐκ Θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λαιτὰν ἔχοντας αὐτῷ θυσίας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔτι Σαοὺλ βασιλεύοντος [m] ταῦτ' ἐπράξαμεν, οὐκ ἂν δεινόν κακὸν ἔπαθεν, συνελθόντος οὐ τοῦ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλευσάμεθα, θεραπεύσαι ὁ βασιλεὺς ἅπαν τὸν κιβωτὸν· διὸ βαστάσαντες ἐκ τοῦ Ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὑπόζωσάμενοι ἐφ' ἅρμασι κωμῶν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶ ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. ἐπῆρε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ [n] πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους [o] ἐπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ [p] κρεμμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔπι δὲ [q] καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, καταίροντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ἱερουσάλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῶν [r] Χειδῶνος ἅλωνος, τόπε

π-

n Στρατιὰν ἐλθεῖν] Eo modo *Samb.* & *Big.* στρατείαν in reliquis.

o Στοχαζόμενον αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγνοιαν] Omiſſa hæc à Gelenio, uti & à Rufino, ad verbum, *conjiciens eorum gravitatem & ignaviam.* SPANH.

p Βραδυτῆτα] Sic cum *MSS.* pro βαρύτητα *Editorum.*

q Ἀγνοιαν,] Ita *Samb.* in *ceteris* ἀφροσυνην aut ἀφροσύνην.

r Συρίαν] Συρίαν τε ἅπασαν *Samb.* & *Vat.*

s Πολλὰ καὶ μάχιμα] Illa πολλὰ καὶ (quæ deerant in *Editis*) accepi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

t Ἀποβαλόντι μυριάδας] Ἀποβαλόντι *Big.* & *Samb.*

v Ταύταις πταίσασης] Ταύτῃ πταισθείσης τῇ μάχῃ *Busb.* & *Hen.*

x Τετραπλασίῳ] Τετραπλασίων στρατῷ ἐπῆλθε τ. *Vat.*

y Τὸν Θεὸν,] Τὸ Θεῖον *Vat.*

z Ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις Κλαυθμῶσι] Ἀπὸ δ' ἄλσους δ' κλαυθμῶν· LXX. 2 Sam. v. 24. In Hebr. ממול בכאים *ex adverſo pyrorum.* Sic LXX. 1 Chron. xiv. 14. πλησίον τῆ ἀπίας· SPANH.

a Κλαυθμῶσι] Hic *Joſephus* manifeſto ſequitur LXXII. *Interp.* qui בכאים *moros* confuderunt cum בוכים *flentibus.* Videſis *Grotium* ad 2 *Regum* c. 5. 230. & *J. Clericum.*

b Ἄνωθεν μὲν] Ἄνωθεν *Samb.* μὲν poſt ἄνωθεν omittit *Vat.*

c Καὶ ὁ καιρὸς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque*, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν πρ.

d Πρώτης συμβολῆς] Vocabulum πρώτης inſerui auctoritate *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

e Γαζάρων·] Sic in *Cod. Vat.* & LXXII. Γεζάρων in reliquis. in *Epiphanii* libris, *Gezerenna*, & *Gazathena*, & *Gazachen* & *Gezachen.*

f Εἶτα διαρπάσας] Vocem εἶτα debemus *Codd. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.* Διαρπάσας δ' αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

g Τοὺς Θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.] Ita etiam LXX. *Vulg.* ſculptilia ſua. Hebr. עצביהם idola eorum. Vid. Eſai. xlviii. 5. Hoſ. iv. 17. SPANH.

h Τῶν ὁμοφύλων] Τοὺς ὁμοφύλους ἐξ ἁπάσης χώρας *Vat.*

i Παρόντας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* παρεσθείσας in reliquis.

k Καριαθιαρείμ] Καριαθιαρειμὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Καριαθιαρίμ *Vat.* HUDS. Conf. lib. vi. Cap. i. § 4. SPANH.

l Ἐν αὐτῇ] Forte ἐν αὐτοῖς, aut referendum ad Διάπειμι πόλ. COCC.

m Ταῦτ' ἐπράξαμεν,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Epiphan.* ταῦτ' ἐπράξειν *Baſ.* & *G.* τοῦτ' ἐπράξειν *Vat.*

n Πᾶν σὺν αὐτῷ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerat πᾶν.

o Ἐπιχώριον,] Eſt qui malit ἐπιχωρίᾳ.

p Κρεμμάτων τε καὶ ὀρχήσεων] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* κρουμάτων καὶ in reliquis. HUDS. LXX. καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κιθάραις καὶ ἐν νάβλαις· 11 Sam. vi. 5. SPANH.

q Καὶ σάλπιγγος] Illud καὶ etiam è *MSS.*

r Χειδῶνος ἅλωνος,] Ita juxta textum *Hebr.* & *Cod. Alexandrinum* LXXII. in 1 *Paralip.* c. 13. Verum 2 *Regum*, c. 6. *Nachonis* area dicitur. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* part. i. l. 2. c. 37.

s Προ-

πινὸς ἔτω καλυμένυ, [s] πεφίλον, πλουτᾶ Οζᾶς κατ' ὀργὴν τῦ Θεῦ. τῶν βοῶν γὸ [c] ἐπινυσσόντων τὴν κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὴν χέρα καὶ κατασχεῖν βιάσασθαι, ὅτι [v] μὴ ὢν ἱερεὺς ἅψαιτο τύτης ἀποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς εὐσεφόρησεν ὅτι τῷ θανάτῳ ᾧ Οζᾶ. ὁ ὃ τόπος, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἕτι νῦν [x] Οζᾶ Διάκοπη καλεῖται. δείσας ὃ ὁ Δαυίδης καὶ λογισάμενος μὴ πάθῃ τὸ αὐτὸ τῷ Οζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν [y] παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῃ, διότι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χέρα πρὸς αὐτὴν, ἔτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχε[a] μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐκτρέπεται εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίυ, [z] Ωβεδάμυ ὄνομα, λάβιτα τὸ ἅγιον, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. [a] ἐπιμεινὰ δὲ ἐπὶ τρεῖς ὅλας μῆνας αὐτόθι, καὶ [b] τ' οἶκον τ' Ωβεδάμυ ηὔξησε τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὃ ὁ βασιλεὺς ὅτι πάντα [b] συμβέβηκεν Ωβεδάμῳ, ὡς ἐκ [c] τῆς πρότερας πενίας καὶ ταπεινότητος ἀνδρὸς διδαίμων καὶ ζηλωτὸς [d] γέγονε πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις· τὴν οἰκίαν αὐτῦ, θεασόμενος, ὡς ξένος κακοῦ πειρασόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς [e] αὐτὸν μεταπεμίζει. τ' μὲν ἱερέων βαστζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ ὃ χορῶν ὡς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δὲ [f] ἐν κιννύρᾳ [g] παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα [h] Μιχάλαν, Σαύλε ὃ θυγατέρα τ' πρώτε βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῶν πλουσίων χλιδάσαν. εἰσκαμισαμένους ὃ τὴν κιβωτὸν, [i] πήξασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν Δαυίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπιτέλεσε παντελεῖς καὶ εἰρωικὰς ἀνήνεγκε, καὶ τ' ὄχλον [k] εἰστιᾶ [l] ἅπαντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις διέδωκε [m] κολλυρίδα ἄρτε καὶ ἐγκαρσίτλυ καὶ λάγανον [n] τηγανιτὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τ' μὲν λαὸν ἔτω κατδιωκήσας ἐπεμψεν· αὐτὸς δὲ εἰς τ' οἶκον τ' αὐτῦ ἀπῆλθεν.

γ'. Παραστᾶσα δ' αὐτῷ Μιχάλα ἡ γυνὴ, Σαύλε ὃ θυγάτηρ, τί τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἀπὸ τῦ Θεῦ [o] γένεσθαι ἥτε πέφυκε ὅσα ἀπολαχεῖν αὐτῷ δίκαιον, ὑμενεῖ τυγχανούσι· καὶ δὴ καταμέμψατο, ὡς ἀσχημονήσειν ὀρχούμενος ὁ τηλικῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τ' ὀρχήσεως καὶ ἐν θέλοις [p] καὶ ἀπερισκεπτοτέροις. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τῦ πατρὸς αὐτῆς Σ' τ' ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις Σ' χορεύσαι μηδένα τῶν δόξαι Φ' προπεπονίσειν αἰσχρὸν Σ' αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησόμενος λόγον. ἡ δὲ Μιχάλα αὐτὴ, Δαυίδῃ μὲν σωοικῆσαι, παῖδας οὐκ ἐπιποιήσατο· χαλεπήνασα δ' ὕστερον ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ [q] ὁ Σαύλος, [r] τότε [s] δ' ἀπαράσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ ὧδε μὲν τούτων κ' χώρας δηλώσομεν.

δ'. Ορῶν δ' ὁ βασιλεὺς κ' πᾶσιν τὰ πράγματα αὐτῷ

cidit ut Ozas ex ira Dei mortis ſupplicium lueret. Nam cum boves *forte* arcam inclinaſſent, & is manu illi admota, *ne plauſtro excuteretur*, tenere voluiſſet, fecit *Deus*, quod à ſacerdotio alienus arcam tetigerit, ut *ſtatim* animam efflaret. Et quidem rex populuſque *univerſus* Ozæ mortem ægre tulerunt. Locus autem, ubi exanimatus eſt, etiamnum Ozæ percuſſio vocatur. Tum veritus *ob hoc* Davides, ratuſque ſe forte idem quod Oza paſſurum ſi arcam in urbem domumque ſuam reciperet, quoniam ille manu tantùm in eam protenſa ita obierit, ipſam quidem ad ſe in urbem invehi noluit: ſed cum divertiſſet in agrum quendam hominis juſti, Obedami nomine, genere Levitæ; apud illum arcam depoſuit. Iſto autem per tres menſes integros uſa eſt hoſpitio, domumque Obedami divitiis auxit, ipſumque multis cumulavit beneficiis. Davides vero, poſtquam Obedamo res feliciter ceſſiſſe audiverat, adeo ut ex egeno antea & humili continuo opibus affluaret, eumque beatum omnes prædicarent qui vel domum ejus locupletatam viderint vel fama acceperint, ſumpto *tandem* animo, ut qui nihil mali experturus eſſet, arcam ad ſe transfert. Sacerdotibus quidem eam portantibus, ſeptemque choris antecedentibus à rege inſtitutis, ipſo vero citharam pulſante & plaudente; adeo ut Michala, uxor ejus, Sauli vero regis primi filia, eum iſtud agentem conſpicata ludibrio habuerit. Cum autem arcam *in urbem* intuliſſent, & in tabernaculo collocaſſent quod ei Davides tetenderat, ſacra fecit magno cum ſumptu, & victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem convivio excepit; tam mulieribus quam viris ac parvulis ſingulas panis collyridas partitus & aſſaturam & laganum frixum & fruſtum de victima. ac populum quidem, iſtiuſmodi epulis adhibitum, *tandem* dimiſit: ipſe vero ſuam ad domum ſe recipit.

Ozas ob tactam arcam à Deo occiſus. 2 Regum, c. 6.

Arca in Obedami domum inferetur.

Davides arcam in urbem Hieroſolyma invehit. 2 Regum, c. 6.

Populo congiarium dat.

3. Illi autem cum adſtitiſſet Michala uxor ejus, Sauli vero filia, cum alia ei bene precata eſt, tum orabat ut à Deo ea omnia conſequeretur quæ propitius largiri poteſt; reprehendit tamen, quod præter decorum tantus rex ſaltaſſet, & in conſpectu ſervorum ſuorum & ancillarum inter ſaltandum ſe denudaſſet. At ille, ſibi non pudori eſſe, dicebat, ea feciſſe, quæ *norit* Deo *eſſe* gratiſſima, qui ſe & patri ipſius & cæteris omnibus prætulerat: foreque ut luderet ſæpius & tripudiaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipſique videatur. Hæc autem Michala, Davidi quidem connubio juncta, uterum non geſſerat; poſtea vero *alteri* nupta, cui eam tradidit Saulus pater (tunc enim ille *à viro* abſtractam tenebat) quinque peperit liberos. Sed de his quidem ſuo loco dicemus.

A Michala objurgatur. 2 Regum, c. 6.

4. Cum autem rex videret, quotidie fere res ſuas,

Davides templum ædificare ſtatuit. 2 Reg. c. 7.

---

s Πεφίλον,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεφύλθε.

t Επιδυσάντων τὴν κιβωτὸν,] Forte ἐπινυσσάντων, ἐκτείναντα τὴν χέρα καὶ τὴν κιβωτὸν κατασχεῖν. COCC.

v Μὴ ὢν ἱερεύς] Joſephum hîc lapſum eſſe oſtendit *Theodoretus* in 2 *Regum* EPΩT. ιθ'.

x Οζᾶ Διάκοπη] Locum ita vocant & LXXII. HUDS. Sic LXX. Διακοπὴ Οζᾶ MS. Alex. Αζᾶ Hebr. עזה פרץ 11 Sam. VI. 8. SPANH.

y Παρ' αὐτὸν] Sic *Samb.* in *reliquis* παρ' αὐτόν.

z Ωβεδάμυ] In *MSS.* Αβαδάμυ & Αβαδάρυ & Αβεδάρυ. juxta *Codices Latinos* Ωβεδιδάμυ. in LXXII. *Instr.* Αβεδδαρ aut Αβεδαδομ.

a Επιμένᾳ] Εμεινε *Vat.*

b Συμβέβηκεν] Ita *Vat.* juxta canonem. in libris tamen *reliquis* συμβέβηκε.

c Τῆς πρότερας] Illa δ' πρότερα inſerui ex *MSS.* ex quibus *Big.* & *Samb.* inſuper habent ὃς ὢν δ' πρ.

d Γέγονε] Vox γέγονε etiam ex *MSS.*

e Αὐτὸν μεταπεμίζει.] Ita *Samb.* & mox infra v. 32. αὐτῦ. Verum αὐτὸν & αὐτῦ in *reliquis.*

f Εν κιννύρᾳ] Οχυρώματος κ' ἀναμφιβόλως LXX. II Sam. VI. 16. SPANH.

g Παίζοντος κ' κροτοῦντος,] Παγκραπαίζοντος *Big.* & *Vat.* ἀφειπαίζοντος *Samb.*

h Μιχάλαν,] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſupra p. 328. v. 17. Μιχάλα *Samb.* Μελχόλλυ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Μελχάλλυ *Busb.* & *Hen.*

i Τιβίασιν] Τιβίασιν εἰς τὸν οκ. *Vat.*

k Εἰστιᾶ] Ita *Vat.* in *ceteris* ἑστιᾶ.

l Απαντα,] Sic *Vat.* πάντα in *reliquis.*

m Κολλυρίδα ἄρτε κ' ἐγκαρσίτλυ κ' λάγανον] Ita etiam LXX. κολλυρ. ας. π. ἐγκ. κ' λάγανον ἀπὸ τηγάνυ II Sam. II. 19. *Rufinus* colliridas panis & aſſaturam, & liganum frixum. Κολλυρίδες vid. Schol. LXX. Exod. XXIX. 3. & Levit. XVIII. 25. *Ariſtophan. Veſp.* p. 632. Κολλύραι μεγάλαι, uti Schol. ac *Athen. lib.* III. p. 111. A. Εγκαρσίτλυ, vide de hoc *Athen. lib.* III. p. 109. D. Λάγανον τηγα. *Athen. ibid. p.* 110. A. & LXX. *Levit.* II. 4. λάγανα ἄζυμα· SPANH.

n Τηγανιτὸν] Sic *MSS.* in *Editis* ταγλιτόν.

o Γένεσθαι ἥτε] Γενέσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Καὶ ἐν θεοπαισίοις] Καὶ ὧν θεοπαισίοις *Big.* & *Samb.*

q Ο Σαὺλος,] Articulum ante Σαὺλος omittunt *Samb.* & *Vat.*

r Τότε ὃ ἀπαράσας] Forte ὅτε. COCC.

s Δὲ ἀπαράτας] Illud ὃ inſeruimus ex *MSS.*

ſuas, Dei auſpiciis, meliores fieri auctioresque, ſe flagitii reum eſſe exiſtimabat, ſi, cum ipſe in cedrina domo maneret, excelſa pariter ac ſummo artificio exornata, arcam *Dei humili* tabernaculo exceptam deſpiceret. conſtituit itaque Deo exædificare templum, ſicuti prædixerat Moyſes. Nathanaque propheta in conſilium adhibito, cum is auctor eſſet, ut faceret quicquid in animo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio foret & adjumento, majori adhuc templi exſtruendi deſiderio tenebatur. Cum autem Deus Nathanæ ea nocte apparuiſſet, juſſiſſetque ut Davidi nunciaret, "ſibi qui-
Deus Nathanæ vati ad Davidem præcepta dat.
"dem voluntatem ejus & deſiderium probari,
"præſertim cum nemo antea de templo ei exæ-
"dificando cogitarit. verum, ei licet hoc facere
"in mentem venerit, non tamen ſe permittere, ut
"qui multa bella obierit & hoſtium ſanguine ma-
"nus polluerit ſibi templum conſtitueret; cæte-
"rum, cum plena ætate & longiſſima ſtatione
"mortali functus majoribus ſuis conceſſerit, ex-
"ſtruendum eſſe templum à filio, qui poſt eum
"regnaturus eſt, & Solomonis nomine vocabitur,
"cujus non aliter quam filii ſe cuſtodiam actu-
"rum curamque habiturum pollicebatur, ita ut re-
"gnum quidem poſteris ejus ſervaturus ſit & tra-
"diturus, in ipſum vero, ſi quid deliquerit, mor-
Davides ob promiſſa poſteris ſuis facta Deo gratias agit. 2 Regum, c. 7.
"bis & terræ ſterilitate animadverſurus"; Davides, hiſce ex propheta acceptis, magnaque ei lætitia oborta, quod jam norit propagini ſuæ imperium ſtabiliendum eſſe, familiamque ſuam illuſtrem fore & celebrem, ad arcam ſe confert, procidenſque in faciem cœpit adorare, Deoque gratias agere tam pro omnibus, quibus eum jamjam affecerat, *beneficiis*, ex ſtatu humili vitaque paſtoritia ad tantam imperii gloriæque magnitudinem adductum, quam pro iis quæ ſtirpi ſuæ promiſerat, eaque quam ſuſceperat Hebræorum & libertatis illorum cura. Cum hæc dixiſſet, Deoque hymnum cecinisſet, *à tabernaculo* digreditur.

χεδὸν ἡμέραν ἀμείνω [e] γινόμενα ἐκ τ τῦ Θεῦ βυλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρυ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε & [v] καλλίστῳ τῷ ἄλλῳ κατασκευὴν ἔχυσι, θεωρᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην, [x] καὶ ἐβύλετο τῷ Θεῷ καταskευάσαι ναὸν, ὡς Μωϋσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶς τύτων [y] Ναθάνᾳ τῷ προφήτῃ ἀμφελεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅ, τι περ ὥρμητο πρόταξεν αὐτὸν, ὡς τὸ Θεῦ προς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργῦ παρόντ@, εἴχεν ἤδη θεὶ τὴν ἐν ναῷ καταskευὴν προθυμότερον. τὸ Θεῦ ἢ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ Ναθάνᾳ [z] φανέντ@ καὶ φράσαι κελεύσαντ@ τῷ Δαυίδῃ, "ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν
"[a] ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλο-
"μένυ ναὸν αὐτῷ καταskευάσαι· [b] τὸ ἢ τοιύτην τὴν
"ἀφόρυσιαν λαβόντ@, σὺ [c] ἐπιτρέπειν ἢ πολλὰς πο-
"λέμυς ἡγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ
"ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ· μὴ μέντοιγε τ θάνατον αὐτ, γη-
"ράσαντ@ καὶ μακρὸν ἀνύσαντ@ βίον, ἔσεσθ τ ναὸν
"τὸν τῦ παιδὸς τὸ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραλη-
"ψόμενον, κληθησομένῳ ἢ Σολομῶν@, ὃ προσηκόντ κ
"[d] προνοήσειν ὡς πατὴρ υἱὸ [e] κατεπηγγείλατο, [f] τὴν μὲν
"βασιλείαν τέκνοις ἐκγόνοις φυλάξων & παραδώσων,
"[g] αὐτὸν ἢ τιμωρήσων, ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ ; νόσῳ & [h] γῆς
"ἀφορίᾳ". μαθὼν ταῦτα ὁ τὰ προφήτ Δαυίδης, κ εὐχαριςῆσαι γνόμεν@ [i] ὑπὲ τῶν, τοῖς ἐκγόνοις αὐτ τὴν ἀρχὴν ἀμεμένητον ἐγνωκέναι βεβαίως, κ τ οἶκον αὐτ λαμπρὸν ἐσόμενον & θεοδόητον, πρὸς τὴν κιβωτὸν παραγένεται, κ πεσὼν ὑπὲ προσώπον ἤρξατο προσκυνεῖν, κ θεὶ πάντων ἐυχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὧν τε αὐτὸς παρέχηκεν ἤδη ἐκ παιδὸς καὶ [k] πιμένοις εἰς [l] τηλικῦτο μεγαθ@ ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτ καταλιπεῖν, [m] καὶ τ προνοίας, ἣν εὐσεβείων καὶ τ τύτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τ Θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

V. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Ut Davides Palæſtinos & Moabitas, Sophenes regem Damaſcique & Syriæ, inſuper & Idumæos armis ſubegit: atque ut Amathes regem in ſocietatem recepit, & Jonathæ Sauli filii erga ipſum amicitiæ meminit.

Ὡς Δαυίδης τὺς Παλαιςίνας & Μωαβίτας, τ Σωφήνης βασιλέα & τ Δαμασκυ & Σύρων, ἔτ & τὺς Ἰδυμαίυς ὅπλοις ἐχειρώσατο· κ ὡς συμμαχίαν πρὸς τ Ἀμαθῆ βασιλέα ἐποιήσατο, κ ἐμνήσθη τ Ἰωνάθυ τ Σαούλυ παιδὸς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

Davides Palæſtinos & Moabitas & Adrazarum bello adoritur vincitque. 2 Regum, c. 8.

POſtea autem aliquanto ſecum reputavit neceſſe eſſe Palæſtinis bellum movere, nec res ſuas vel minimum otio & deſidia marceſcentes videre, ut, quemadmodum Deus ei prædixerat, hoſtibus debellatis pacatum in poſterum ex ſtirpe ſua regibus imperium relinqueret. Et convocato iterum exercitu, denunciatoque illis ut ad bellum ſe pararent & accingerent, quamprimum ſibi viſa ſunt omnia in exercitu pulchre ſe habere, relictis Hieroſolymis ad Palæſtinos contendebat. Illis autem acie profligatis, & magna regionis parte mulctatis,

Διαλιπὼν ἢ ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὑπὲ τὺς Παλαιςίνας ςρατεύσαι, καὶ μηδὲν ἐᾶν μηδὲ [n] ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν [o] φυόμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε, καταρρεψάμεν@ τὺς πολεμίυς, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τὺς ἐκγόνυς αὐτ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν ςρατιὰν, καὶ παρασκευάσας αὐτὴν πρὸς πόλεμον [p] ἑτοίμην καὶ παρεσκευασμένην τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τ Ἱεροσολύμων, ὑπὲ τὺς Παλαιςίνας ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν τ χώ-

---

a Γινόμενα] Itidemque γινόμενα ex *iiſdem MSS.*
v Καλλίστῳ] Καλλίσῃ *Vat.*
x Καὶ ἐβύλετο] Ἐβύλετο ἢ τῷ Θεῷ *Big. Samb. & Vat.*
y Ναθάνᾳ] Ναθάνῃ paſſim *Vat.* Infra autem ſæpiuſcule non Ναθάνας aut Ναθάνης dicitur, ſed Νάθαν & Νάθης.
z Φανέντ@] Ita *Big. Samb. Vat. & Epiphan.* in *Editis* φανέντ@ λίγει τῷ Δ.
a Ἀποδέχε᾽ται,] Λίαν ἀπὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* at non ita *Epiphan. Aliique.*
b Τὸ ἢ τοιύτην] Τὸν ἢ τοιύτην *Big. Samb. & Vat.*
c Ἐπιτρέπειν] Ita tres *MSS. & Epiphan.* ἐπιτρέψαι in *Editis*, *Aliiſque.*
d Προνοήσειν] Ita cum *Big. Samb. & Vat.* προνοεῖν in *Editis.*
e Κατεπηγγείλατο,] Προκατεπηγγείλατο in *iiſdem MSS.*
f Τὴν μὲν βασιλείαν τέκνοις ἐκγόνοις] Hic Joſephus præcipuas promiſſiones occultat. COCC.
g Αὐτὸν ἢ τιμωρήσων,] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* illa αὐτὸν ἢ τιμωρήσων omittuntur. In 2 *Regum* c. 7. v. 14. *ac ſi quid deliquerit, ego in eum humana virga, humanis plagis animadvertam.*
h Γῆς ἀφορίᾳ.] Γῆς ἀφορίαν inter pœnas Regum delinquentium. Sic *Antiphon. Orat.* 11. *p.* 33. ἐν γὰρ τύτων ἄν τι ἀφορίαν. Vid. *Æſchyl. Eum. v.* 787. pro χθονιαφόρον *Anth.* leg. χθονὶ ἄφορον terræ ſterilitas. SPANH.
i Ὑπὲ τῷ,] Ἐπὶ τὸ *Samb.*
k Πιμένοις] Πίνυσ@ legiſſe videtur *Epiphan.*
l Τηλικῦτο μέγεθ@] Τηλικῦτον paſſim *Vat.*
m Καὶ τ προνοίας,] Illud κ, ſenſu id poſtulante, inſerui, non tamen ſine auctoritate *Vet. Interpretis.* HUDS. Forte τ τε προνοίας. COCC.
n Ῥάθυμον] Βαρύθυμον ſolus *Vat.*
o Γινόμενον,] Γινόμενον *Big. Samb. & Vat.*
p Ἑτοίμην] Sic ex *iiſdem MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἑτοίμη παρεσκευασμένη.

q Προ-

χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ [q] προσελάσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ἔτι τοὺς Μωαβίτας ὁ πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας, διέφθαρε· τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, [r] εἶτα ἔτι [s] Ἀδραάζαρον τὸν [t] Ἀρὰμ μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ τῆς [v] Σωφήνης ἐπράτυνε· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν μάχην ἔδωκε· καὶ πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους, τοὺς δὲ ἱππότας ὡς [x] ἐπτακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια· καὶ τὰ πλεῖω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα περιέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

β'. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαμασκὸς τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος, ὅτι πολεμεῖ Δαυΐδης τὸν Ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, [y] ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα. καὶ συμβαλὼν περὶ τῷ [z] Εὐφράτῃ ποταμῷ, πλείσας δὲ τῇ μάχῃ πληγὰς ἀπέβαλεν τῆς στρατιᾶς. ἔπεσον γὰρ τῶν Ἑβραίων ἀναιρεθέντες [a] τῶν Ἀδάδου δυνάμεως [b] δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου βασιλέως [c] Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· "μετὰ δὲ τοῦτο πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις Α- "δαδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας Δαμασκοῦ τε καὶ τῶν ἄλλης "Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας "πρὸς Δαυΐδην βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς μάχαις "[d] κρατηθείς, ὑστάτῃ τε περὶ τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἡττᾶτο, "ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ". πρὸς τούτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ φησὶν, ὡς μετὰ τὸν ἐκείνου πλοῦτον ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὸν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· "τελευτήσαντος δ' ἐκείνου [e] οἱ "ἔκγονοι ἔτη δέκα ἡγεμόνες ἐβασίλευον, ἕκαστος περὶ τῷ "πατρὸς ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τὸ ὄνομα [f] τοῦτο ἐκδεχόμενος, "ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυ- "νηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὸν πρὸ "πατρὸς ἧτταν, στρατεύσας ἔτι Ἰουδαίοις, ἐπόρθησε "[g] τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην". οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας. οὗτος γάρ ἐστιν Ἀδαδος ὁ στρατεύσας ἐπὶ Σαμαρείαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν· περὶ ἃ κατὰ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν.

γ'. Δαυΐδης δὲ στρατεύσας ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο, καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καθίσησας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε· καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς περιπλίας, ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] ἃς ὕστερον ὁ τῆς Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσακος, στρατεύσας ἐπὶ [i] τὸν [k] ἔκγονον αὐτοῦ Ροβόαμον, ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ Θεοῦ συμπένον-

eaque Hebræorum ditioni adjecta, in Moabitas bellum transferebat. Et duas quidem exercitus eorum partes victoria potitus ferro perimebat, quod vero reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, cum illis annuum tributum imperasset, statim in Adrazarum, Arai quidem filium Sophenes autem regem, copias adduxit: cumque eo juxta Euphratem fluvium pugna conserta, peditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad septies mille occidit. Quin & currus ipsius mille cepit: ac majorem quidem illorum partem igne absumpsit, centum vero solummodo jussit sibi adservari.

VI. *Adadum, Damasci & Syrorum regem, subiit &c.*

2. Adadus autem Damasci & Syrorum rex, audito quod Davides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu ei, utpote ipsius amicus, ad auxiliandum veniebat, liberandumque *ab hoste* ut sperabat. Atque ei congressus ad Euphratem fluvium, in prælio vero spe lapsus magnam exercitus partem amisit. nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia ab Hebræis cæsa, reliqui vero omnes terga vertebant. Hujus autem regis meminit etiam Nicolaus historiarum libro quarto in hæc verba: "Multo post hæc tempore indigenarum quidam "nomine Adadus, præpollens factus, & Damascum & Syriæ, præter Phœnicen, cætera regno "tenuit. Susceptо autem in Davidem Judææ rege bello, cum multis prœliis decertasset, postremo ad Euphratem commisso, in quo victus "est, præstantissimus regum esse cum robore tum "fortitudine visus est". Ad hæc autem & de posteris ejus narrat, quod post illius obitum, alius ab alio, regnum simul & nomen acceperunt, hisce verbis: "Eo mortuo posteri ejus in decem ætates "regnarunt, unoquoque à patre simul cum imperio hoc etiam nomen accipiente, ut Ptolemæi "in Ægypto. Horum vero tertius, cum multum "invaluisset, avi cladem bello instaurare volens, "urbem, quæ nunc Samaritis dicitur, populatus "est". In hoc autem à veritate non aberravit. hic enim est *ille* Adadus, qui, Achabo apud Israëlitas regnante, Samariam invasit: de quo suo loco dicturi sumus. *Nicolaus Damascenus historicus.*

3. Davides autem, expeditione facta in Damascum & cætera Syriæ, ipsam totam in suam potestatem redegit; dispositisque per regionem præsidiis, atque certo vectigali incolis imperato, *domum* est reversus: & aureas pharetras, & armaturas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosolymis dedicavit; quas postea Susacus Ægyptiorum rex, exercitu in nepotem ejus Roboamum educto, capiebat, & cum multis aliis divitiis ex Hierosolymis exportavit. Atenim hæc, cum in locum illis proprium ventum fuerit, *fusius* declarabimus. Hebræorum autem rex, Deo cœptis ejus ad- *Davides ampla spolia ex Syria devictis reportat. 2 Regum, c. 8.*

q Προσελάσας τῇ τῶν Ἑβραίων,] Iterum ex *iisdem MSS.* (& Coccejo) cum antea legeretur προσελάσας ἐπὶ τὴν τῶν Ἑβρ.

r Εἶτα ἔτι] Vox εἶτα deest *Big. Samb.* & *Vat. Interpr.* & commode satis abesse potest.

s Ἀδραάζαρον] Ἀρωέζαρον *Big.* & *Samb.* Ἀρῶζαρον *Hen.* & *Busb.* Λαζάζαρον τὸν Ἀδραζάρ ἤτοι Ἀδραάζαρον. Rectius forsan Ἀδαδάζαρον.

t Ἀρὰμ] Ἀρὰχ juxta libros *Epiphanii.* Ἀρὰμ ἤτοι Ῥαάβ *Vat.* Ῥαάβ legi voluit *Schotanus* ex LXXII.

v Σωφήνης] Σωφωνῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Σωφωνῆς *Hen.* & *Busb.* Σωφλάνη ἤτοι Συβᾶ τῆς Σωβωνῆς ἱερατίδος *Vat.* Quam *Tzobam* nominant *S. Literæ*, hîc *Sophenem* dixit *Flavius*, errore ut arbitror. Nam *Ptolemæus* collocat *Sophenem* ultra *Euphratem*: atque si *S. Historiam* (2 *Sam.* 8. & 1 *Chron.* 18.) expendas, *Tsobam* Damasco vicinam, atque inter Terram Sanctam & Euphratem sitam fuisse animadvertes. C. *L'Empereur.* Vide *Bocharti Phaleg*, l. 2. c. 6. Sobam *Ptolemæi* Sabam esse existimat *Grotius.* HUDS. De Pharetris Aureis acceptis ab Sophenorum Rege, & à Davide Deo dicatis, ut & de Sophenes Rege à Davide ad Euphratem victo. vid. lib. seq. VIII. c. 10. §. 3. SPANH.

x Ἑπτακισχιλίους.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Edit.*, *Aliisque* perperam πενταισχιλίους. Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 699.

y Ἀπαλλάξαι] Ita locum constituere visum est, præsertim cum hoc modo legant *Busb.* & *Hen.* ἔτι πολεμῶ Δαβίδης Ἀρτάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ ἦκεν συμμαχήσων, πταίσας ἢ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλε τῆς στρ. atque *Epiphanius* vertat, *eum sicut sperabat ab obsessione liberaturus, & congressus denuo apud Euphratem contra David, bello devictus est. ceciderunt autem* &c. Antea erat ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν π. τ. Ε. π. πτ. ἢ τ. μ. καὶ πολλὰς ἀπέβαλε τῆς στ. nec aliter plerique *MSS.* nisi quod ἀπήλλαξε ἢ ὡ προσεδόκα habeant *Big.* & *Samb.* ἀπήλλαξε δ' ὡς ὡ προσ. *Vat.*

z Εὐφράτῃ] Εὐφράτῃ passim *Vat.*

a Τῶν Ἀδάδου] Καὶ τῶν Δαυΐδου δυνάμεως *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* contra quam in *aliis Gr.* & *Epiphan.*

b Δισμύριοι,] *Viginti duo millia* juxta *S. Literas*, 2 *Regum*, c. 8. v. 6. & 1 *Paralip.* c. 18. v. 5.

c Νικόλαος] Sc. *Damascenus*, amicus *Augusto* & *Herodi.*

d Κρατηθείς,] Κρυφθείς, ὑστάτῃ ἢ περὶ τὸν Ε. ἐν ᾗ ἡττᾶτο *Vat.*

e Οἱ ἔκγονοι] Illud *οἱ* ex *MSS.*

f Τοῦτο] Τοῦτο *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν] Τὴν νῦν καλουμένην Σαμαρεῖτιν γῆν *Vat.*

h Ἃς ὕστερον] Ταῦτας ὕστ. *Vat.*

i Τὸν ἔκγονον] *Gen.* τὸν ἐγὸν· leg. τὸν ἐμὸν *nepotem*, & sic infr. cap. 10. §. 3. Δαυΐδου ἐμοῦ Ροβοάμου. SPANH.

k Υἱωνὸν αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio* ipsoque *Josepho* sub finem capitis noni. in *Græcis* perperam ἐγόν.

l Καὶ

adſpirante, curanteque ut bella ei proſpere cederent, exercitum admovit pulcherrimis Adrazari urbibus, Bettææ & Machoni; caſque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis auri argentique reperta eſt: prætereaque æris genus, quod auro pretioſius eſſe perhibebant; ex quo fecit Solomon magnum illud vas quod * mare appellatum erat, & pulcherrima illa polubra, cum templum Deo adornârit.

Amathes rex Davidi gratulatur. 2 Regum, c. 8.

4. Poſtquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit, vireſque ejus fractas eſſe audivit, ſibi metuens, ſtatuenſque Davidem, priuſquam ab eo invaderetur, ſibimet amicitia & fide *data* devincire, filium ſuum Adoramum ad eum mittit; qui ei nomine ſuo de Adrazaro, ſibi etiam hoſte, debellato gratularetur, atque ſocietatem cum eo & amicitiam iniret. Miſit & ei dona, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ænea. Davides autem, inita ſocietate cum Thæno (ita enim appellabatur Amathes rex) acceptiſque muneribus, filium ejus pro utriuſque dignitate honorifice tractatum dimiſit. Quæ vero ab illo miſſa erant, & reliquum auri argentique, ex manubiis urbium gentiumque à ſe ſubactarum, Deo conſecravit. Non autem ipſi ſolummodo in acie dimicanti & exercitum ducenti vincere dedit Deus, & proſpere rem gerere; verum etiam miſſo cum copiis in Idumæam Abeſſæo, fratre Joabi exercitus ejus ducis, per ipſum de Idumæis victoriam reportare conceſſit. illorum enim octodecim millia in prælio Abeſſæi ductu ceciderunt. Et cum Idumææ univerſæ præſidia impoſuiſſet rex, tributa & pro agris & pro ſingulis capitibus ab Idumæis recipiebat. Erat autem & natura juſtus, & judicia ad veritatem reſpiciens exercebat. Totius vero exercitûs ducem habuit Joabum: à commentariis autem fecit Joſaphatum Achili filium: at Sadocum è domo Phineeſi pontificem creavit cum Abiatharo, amicus enim ei erat: ſcribam autem Siſam conſtituit; Banajæ vero Joadæ filio ſatellitum præfecturam dedit. Filii autem ejus natu majores corporis cuſtodes habebantur eique præſidio erant.

Cum Amathes rege fœdus init Davides.

Davidis officia. 2 Regum, c. 9.

Ejus erga Jonathæ filium benignitas. 2 Regum, c. 9.

5. Quin & ei in mentem venit fœderis cum Jonatha Sauli filio initi & fidei jurejurando datæ, illiuſque erga ſe amicitiæ ſtudiique. nam cæteris omnibus ejus virtutibus accedebat, quod eorum qui ei unquam beneficia contulerant ſemper meminerit. Itaque præcepit ut diligenter inquirerent, an quis ex ejus ſtirpe ſuperaret, cui gratias, quas debuit, referre poſſet pro jucunda olim cum Jonatha habita vitæ conſuetudine. cumque ad eum vir adductus eſſet è Sauli quidem libertis, qui vero ſcire poterat, ſi quis adhuc ex genere illius in vi-

τῶ οὕτω, καὶ τὰς πολέμους συνκατορθοῦτῶ, [l] καὶ τὰς καλλίστας τῶν Ἀδραζάρ πόλεων ἐπεσράτευσε, [m] Βεθταίαν καὶ Μάχωνι· καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτῶ διήρπασε. [n] χρυσὸς δ' ἐν αὐτοῖς ἐυρέθη πάμπολυς Ϲ ἄργυρῶ, ἔτι δὲ Ϲ χαλκὸς, ὃν ἔφ χρυσὸ κρείττονα ἔλεγον· ἐξ οὗ Ϲ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦῶ, θάλασσαν ἣ [o] καλύμενον, ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας σκεύνς λυτῆρας, ὅτι τῷ Θεῷ τ ναὸν κατεσκεύασεν.

Ὡς δ ὁ τ [p] Αμάθης βασιλεὺς τὰ περὶ τ Αδράζαρον ἐπύθετο, καὶ τλὺ δύναμιν αὐτ διεφθαρμένλν ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτ, καὶ τ Δαυίδλν πρὶν ἐπ' αὐτὸν [q] ἐλθῆ Φιλίας καὶ πίςεως ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν [r] Αδώραμον ἰὸν αὐτ· καὶ περὶ ἔφ, τ Αδράζαρον ἐχθρὸν ὄντ αὐτῷ πολεμῆσαι, χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν Ϲ φιλίαν ποιήμενῶ. [s] ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα, σκεύη τ ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα Ϲ ἀργύρεα Ϲ χάλκεα. Δαυίδης δ ποισάμενῶ τ συμμαχίαν πρὸς τ [t] Θαΐνον, τῦτο γὰρ λὺ ὄνομα τῷ βασιλεῖ τ Αμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενῶ, ἀπέλυσεν αὐτ τ ἰὸν μὴ τιμῆς τ πρεπούσης ἑκατέρους. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτ καὶ τ ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, [u] ὃν ἐκ τ πόλεων εἰλήφει καὶ τ κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ Θεῷ. οὐκ [x] αὐτὸς δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς σρατιᾶς ἡγημένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν [y] παρέχειν ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ πέμψαντῶ αὐτ μὴ δυνάμεως εἰς τλὺ Ἰδυμαίαν Αβεσσαῖον τ Ιωάβ ἔ [z] ἀρχισρατήγν ἀδελφὸν, δι' ἐκείνν [a] τλὺ τῶν Ἰδυμαίων νίκλν ἐδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Αβεσσαῖῶ διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τλὺ Ἰδυμαίαν ἅπασαν φρουραῖς Δμαλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρυς ὑπέρ τε τ χώρας Ϲ τ ἑκάστ κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. λὺ δὲ καὶ δίκαιῶ τλὺ φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τλὺ ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. [b] σρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τ σρατιᾶς τ Ἰωάβον· ὑπὸ δὲ τῶν ὑπομνημάτων [c] Ιωσαφάτον ὑὸν [d] Αχίλε κατέςησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τ [e] Φινεέσν [f] οἰκίας τ Σάδωκον [g] ἀρχιερέα μετ' Αβιαθάρν, Φίλῶ γὰρ λὺ αὐτῷ· γραμματέα δὲ [h] Σίσαν ἐποίησε· [i] Βαναίαν δὲ τῷ [k] Ιωάβ τλὺ τῶν σωματοφυλάκων ἀρχλὺ ἀπέδειξεν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι [l] παῖδες αὐτ περὶ τὸ σῶμα καὶ τλὺ τότε φυλακλὺ ἦσαν.

ε'. Εμνήσθη δὲ καὶ [m] τῶν πρὸς Ιωνάθλν τ Σαούλ παῖδα σωθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνν πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατ τῶν εὖ ποιησάντων ἦν τ ἄλλον χρόνον [n] ὑπῆρχε. [o] ἐπεσκέπτετο γοῦν ἀναζητῶν εἴ τις ἐκ Ϲ γένους αὐτ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἃς ὤφειλε τῷ Ιωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντ οὖν τν, ἠλθέρωμένν μὲν ὑπὸ Σαούλ δυναμένν δὲ γνώσκειν τὰς ἐκ Ϲ γένους

---

l Καὶ τὰς καλλίστας] Καὶ τὰς ἄλλας τ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

m Βεθταίαν καὶ Μάχωνι·] Ita in *Græcis* omnibus, ſine ulla ſcripturæ varietate, in *Epiphanii* libris *Baachan & Machon*, aut *Bacham & Machoneas*. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 8. v. 8. HUDS. LXX. 11 Sam. VIII. 8. τ Μετεβὰκ καὶ ἐκ τ ἐκλεκτῶν πόλεων· Hebr. ומבטח ומברתי MS. Alex. Μασεβὰχ pro Μασεβὰχ. *In Verſ. Syr.* Tabah & Beruthi. SPANH.

n Χρυσὸς δ'] Χρυσὸς ἐν αὐταῖς *Vat.*

o Καλύμενον,] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* καλεμένλν.

* *Mare appellatum erat,*] *Sc.* à capacitate.

p Αμάθης] Αμάθη ſup. urbs Phœniciæ lib. 1. c. 7. §. ... dicta à Macedonibus Επιφάνεια. SPANH.

q Ελθῆ φιλίας] Ελθεῖν *Vat.*

r Αδώραμον] Αδώραμον ὑὸν Ιδδέρων *Vat.* in *Epiphanii* libris *Adaram.* juxta Hebr. *Joram.* LXXII. Ιεδδερών.

s Επεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα,] Επεμψε δ' αὐτῷ *Vat.*

t Θαΐνον,] Θόν juxta pleroſque *Epiphanii* libros & LXXII. (Θάρα *Coll. Big.* & *Voſſ.*) πρὸς Θάρραν τ Θοῦ *Vat.*

u Ὃν ἐκ τ πόλεων] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὧν in *Editis.*

x Αὐτὸς ὃ πολεμοῦν] Sic ex *iiſdem.* (& *Coccejo*) in *Editis* αὐτός.

y Παρέχειν ὁ Θεός·] Παρεῖχεν *Vat.*

z Αρχισρατήγν] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *reliquis* ἀρχισρατήγν.

a Τλὺ τ Ιδυμαίων] Articulum τλὺ inſerui ex *MSS.*

b Σρατηγὸν] Delevimus τ ante σρατηγὸν auctoritate *Codd. Samb.* & *Vat.*

c Ιωσαφάτον] Ita cum *MSS.* in *Editis* Ιωσαφὰτ τ ὑόν.

d Αχίλε] Αχιλὺδ LXXII.

e Φινεέσν] Itidemque ex *MSS.* Φινεὲς in *Editis.*

f Οἰκίας] Οἰκίας ἀρχιερέα τ Αβιάθαρον juxta *Vet. Interpr.* Verum locum mutilum eſſe oſtendit *J. Seldenus* lib. 1. *de Succeſſ.* in *Pontific.* c. 4. Vide *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. κγ'.

g Αρχιερέα μετ' Αβιαθάρ,] Duo Pontifices ſub Davide. vid. infr. cap. 9. §. 2. SPANH.

h Σισαν] Σαρὰ *Vat.* quo modo in *Codicibus* LXXII. 2 *Regum*, c. 8. v. 17. niſi quod Σαρεὶας habeat *Alexandrinus.* Σαρὰ 1 *Paralip.* c. 18. v. 16. in *Epiphanii* libris *Seraias* aut *Saraias* dicitur.

i Βαναίαν] Βιναίαν *Big.* & *Samb.*

k Ιωάβ] Sic cum *MSS.* Ιώδε in *MSS.*

l Παῖδες αὐτῦ] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* πάντες in *Editis.* HUDS. Forte πρεσβύτεροι πάντες ὑοὶ αὐτῦ. COCC.

m Τῶν πρὸς Ιωνάθλν] Τῶν adjecimus ex *MSS.* & ex *iiſdem* Ιωνάθλν fecimus pro Ιωνάθαν.

n Υπῆρχε.] Υπῆρξε *Vat.*

o Περιέτασσε] Ita in omnibus *MSS.* niſi quod περιέθεσε ὧν habeant *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) & σώζηται *Vat.* ſic etiam legebat (præter *Coccejum*) *Epiphanius*, qui vertit, *præcepit ergo requiri, ſi aliquis de Sauli genere ſupereſſet, cui retributionis debitum pro Jonathæ amicitiis repenſaret.* antea erat ὑπῆρχε. καὶ ἔτις ἐκ Ϲ γένους αὐτῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφίλειαν Ιωνάθῃ τ ἑταιρείας ἀποδώσει.

p Αὐ-

γήρως [p] αὐτὸ φειδόμενος, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχοι λέγειν τῶν Ιωνάθῃ φονοκτόνων ζῶντα, καὶ κομίσαιτο τὰς τῶν εὐεργεσιῶν χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε παρὰ Ιωνάθου. Φήσαντος δ' ὑὸν αὐτοῦ φιλείπεσθαι, [q] Μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις· τῆς γὰρ τροφοῦ, μετὰ τὸ φονευσγελῆναι τὸν πατέρα καὶ παιδίον, καὶ τὸ πάππων ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπασαμένης καὶ [r] φυγούσης, ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις· [s] μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά τινι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν Μαχειρον εἰς [t] Λαβαθὰ πόλιν, παρὰ τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ Ιωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν [v] αὐτόν. ὁ δὲ Δαυίδης, θαρρεῖν τε [x] προυτρέπετο καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. ἐδίδου δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ Σαοὺλος ἐκτήσατο· συνετίθει τε ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ [y] τραπέζης. ἧς δὲ παιδὸς προσκυνήσαντος ἐπί τε τοῖς λόγοις καὶ τῇ δωρεᾷ, καλέσας τὴν [z] Σιβᾶν, τόν τε πατρῷον οἶκον ἔλεγε [a] δεδωρῆσθαι τῷ παιδὶ καὶ πᾶσαν τὴν Σαούλου κτῆσιν· αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ σπείροντα, ἀπάγειν τὴν πρόσοδον εἰς Ιεροσόλυμα κομίζειν. [b] ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν· αὐτὸν τε τὸν Σιβᾶν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' αὐτῷ πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸ ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, [c] τῷ παιδὶ χαρίζεται Μεμφιβόσθῳ. ταῦτα [d] διαταξάμενος ὁ βασιλεὺς, ὁ μὲν Σιβᾶς προσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ Ιωνάθου παῖς ἐν Ιεροσολύμοις κατῴκει, συνεστιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχάνων. ἐνῆν δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν [e] Μιχᾶν προσηγόρευσε.

vis eſſet, interrogavit *eum* num quem vivere exploratum habeat cum Jonatha ſanguine conjunctum, quique à ſe poſſet beneficiis remunerari vice illorum quæ ipſe à Jonatha acceperat. Cum autem ille reſpondiſſet, filium ejus ſupereſſe nomine Memphibosthum, pedibus claudum (nam dum nutrix, ut nunciatum erat pueri patrem avumque prælio cecidiſſe, eo feſtinanter arrepto fugeret, contigit ut ille humeris excuſſus prolaberetur, pedeſque læderet) poſtquam intellexit ubinam eſſet & apud quem educaretur, miſit in Labathan urbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Jonathæ filius) qui illum ad ſe accerſerent. Ubi vero ad regem venit Memphibosthus, in faciem procidens illum adoravit: Davides autem ut bono eſſet animo hortatus eſt & meliora *omnia* exſpectaret. Ei vero domum paternam donat, & quicquid Sauli avi ſui antea fuiſſet: juſſitque ut ſibi convictor eſſet & ſecum epulis accumberet, & ne uno quidem die ſibi ad menſam non accederet. Cumque puer verborum donorumque gratia *eum* adoraſſet, *vex* Siba vocato dicebat, ſe puero dediſſe domum paternam & quicquid Saulus habuit; ipſique præcepit ut terram ejus coleret curaretque, & omnium proventum Hieroſolyma afferret. Verum ſingulis diebus eum ad menſam ſuam adducit; ipſumque Sibam & filios ejus (erant autem iſti quindecim) ejuſque ſervos (numero viginti) puero dat Memphibosthо. His ita à rege conſtitutis, Sibas quidem, cum *eum* adoraſſet, dixiſſetque ſe omnia *quæ juſſerat* facturum eſſe, diſceſſit: Jonathæ vero filius Hieroſolymis habitabat, regis menſæ adhibitus, atque omni, quaſi filius ejus, obſervantia cultus. Habebat autem & ipſe filium, quem Micham appellavit.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς ἦρξη πόλεμος κατὰ τῶν Αμμανιτῶν, καὶ κατορθῶται.

CAP. VI.

Ut bellum contra Ammanitas cœptum eſt, feliciterque confectum.

ΚΑΙ οἱ μὲν φειλειφθέντες ἐκ τοῦ Σαούλου γήρως [f] καὶ Ιωνάθου τούτων ἔτυχον παρὰ Δαυίδου τῶν τιμῶν. τελευτήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν [g] καιρὸν τὸν [h] τῶν Αμμανιτῶν βασιλέως [i] Ναάσου, φίλος δ' αὐτῷ [k] ἦν ὁ αὐτός, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτὸν [l] τοῦ παιδὸς, πέμψας Δαυίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο· πρέπειν τε φέρειν ἔφη τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς παραινῶν, καὶ [m] τὴν αὐτὴν φιλίαν μένειν ἣ παρὰ ἐκείνου πρὸς τοῦτο προσεδοκᾶτο. οἱ δὲ τῶν Αμμανιτῶν ἄρχοντες κακοήθως, [n] ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸν Δαυίδου τρόπον, τοῦτ' ἐδέξαντο, καὶ παρώτρυναν τὸν βασιλέα, λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὴν χώραν Δαυίδην καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἕνεκα πρόφασιν φιλανθρωπίας· φυλάττεσθαί τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς ἀπαρηγορήτῳ συμφορᾷ περιπέσῃ. τοῦτ' οὖν δόξας [o] πιθανώτερα λέγειν τοὺς ἄρχοντας, ἢ πάλαι ἦν, ὁ [p] Αμμανι-

ET quidem Davides relictos ex Sauli Jonathæque familia hiſce dignatus eſt honoribus. Cum vero per idem tempus mortem obiiſſet Naaſes Ammanitarum rex, (qui & ipſe Davidi amicus erat) & filius ejus ei in regno ſucceſſiſſet, Davides, miſſis ad eum ſuis, ipſum de patre conſolatus eſt, ſimul adhortans ut & mortem ejus patienter ferret, & eandem amicitiam, quæ ſibi cum illo interceſſerat, manſuram exſpectaret. Ammanitarum autem principes pravo malignoque animo, & non ex more & ingenio Davidis, hæc ipſa acceperunt, eique ſtimulos admoverunt, dicentes, Davidem ſub humani officii prætextu miſiſſe qui regionem ſpecularentur, ipſorumque vires *explorarent*; ac proinde ei conſilium dederunt ut ſibi caveret, nec verbis ejus temere crederet, ne in calamitatem incidat, cui nulla adhiberi poteſt conſolatio. Rex itaque Ammanitarum Naaſes, cum hanc principum

Davides mittit qui Naaſis filium de morte patris conſolentur. 2 *Regum*, c. 10.

p Αὐτῷ φειδόμενος,] Sic in *MSS.* αὐτῷ in *Editis*.
q Μεμφίβοσθον] Μιφιβοσθὲθ juxta *Epiphanium*, Μεμφιβοσθὲθ LXXII.
r Φυγούσης,] Φεύγουσης *MSS.*
s Μαθὼν] Μαθὼν δ' ὅπου *Big. Samb.* & *Vat.*
t Λαβαθὰ] Λάβαδα *Vat.* Λοδάβαρ aut Λαβάδαρ aut Λαβαδαρὲ in Codd. LXXII. in *Epiphanii* libris *Iodabar*, & *Lodabar*, & *Labathan*.
v Αὐτὸν,] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis*.
x Προυτρέπετο] Sic *Vat.* προετρέπετο *Big.* & *Samb.* προετρέπετ' *Baſ.* & *G.*
y Τραπέζης.] Διαίτης ſolus *Vat.*
z Σιβᾶν,] Σιβᾶ *Vat.* Σιβᾶ *Big.* & *Samb.* Σιβὰ *Baſ.* & *G.*
a Δεδωρῆσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* διδωρῆσθαι *Baſ.* & *G.* δωρήσασθαι *Vat.*
b Ἄγεται δ' αὐτὸν] Ἀγέσθαι *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) atque ita legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
c Τῷ παιδὶ χαρίζεται] Τῷ Ιωνάθου παιδὶ juxta *Epiphanium*.
d Διαταξάμενος] Διασταξαμένου ſolus *Vat.*
e Μιχᾶν προσηγόρευσε.] Ita cum *Vat.* & *Epiphanii* libris. Μίχαιον in *Editis*, *Aliiſque*.
f Καὶ Ιωνάθου] Καὶ τοῦ Ιωνάθου ſolus *Vat.*.
g Καιρὸν] Sic in *omnibus MSS.* in *Editis* χρόνον.
h Τῶν Αμμανιτῶν] Illud τῶν inſerui ex *MSS.*
i Ναάσου,] Sic *Samb. Vat.* & *Hen.* Ναάσσου in *Editis*, *Aliiſque*. Νααὶς LXXII.
k Οὗτος αὐτῷ,] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτὸς in *ceteris*.
l Τοῦ παιδὸς,] Articulum nobis ſervarunt *Big.* & *Samb.* in *Editis* deſideratur. βασιλείαν τοῦ παιδὸς *Vat.*
m Τὴν αὐτὴν φιλίαν] Τὴν φιλίαν ἀμφοῖν *Vat.* & *Epiphan.*
n Ἀλλ' ὡς] Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸν Δ. πρ. τ. ἐξεδέξαντο *Samb.* & *Vat.*
o Πιθανώτερα λέγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* πυθανότερα.
p Εἶχεν,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.*

pum orationem fide digniorem esse, quam revera erat, sibimet persuasisset, legatos à Davide missos gravissima affecit injuria. nam, rasis ex parte barbis eorum, & dimidio vestium præciso, responsa factis non verbis relaturos dimisit. Cum autem hæc conspexisset Israëlitarum rex, ægre rem tulit; & præ se ferebat non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, & pœnas ob flagitium in legatos ab illis admissum à rege exacturum. Postquam vero *regis* necessarii & copiarum præfecti intellexerunt, quod fœdera violarint & supplicia pro scelere luituri essent, mature sese ad bellum comparabant: missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis, illum ut hac mercede socius fieret obsecrarunt, prætereaque Soubam. habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin & provinciæ, quæ Micha nuncupatur, regem conduxerunt, & quartum nomine Istobum. atque illi secum adducebant duodecim armatorum millia.

Ammanitis, quod legatos Davidis male tractarint, bellum infertur. 2 Regum, c. 10.

VII. *Joabi de Ammanitis victoria. 2 Regum, c. 10.*

2. At Davidem non perterruit *hæc* armorum consociatio & Ammanitarum potentia. Deo autem confisus, quod juste cum illis pro injuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim adversus illos Joabum imperatorem misit cum totius exercitus robore. Atque ille ad primariam Ammanitarum urbem Rabatham castra posuit. Cum autem hostes egressi essent, & non simul sed seorsim aciem instruxissent, (copiæ quidem auxiliares solæ in *patenti* campo, Ammanitarum vero agmina ante portas è regione Hebræorum) Joabus, hoc animadverso, ad stratagemata se recipit, & fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinavit & reges qui cum eo erant; reliquos vero cum fratri Abessæo tradidisset, jussit ut eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, "ut si Syros ipsum "premere videret & prævalere, acie conversa sibi "auxilium ferret, idem vero istud & se facturum, "si *forte* illum conspiceret ab Ammanitis gravius "urgeri". Itaque cum fratrem deduxisset, & obsecrasset ut fortiter & cum alacritate omnia ageret, quæ ignominiam metuentibus solet ad dimicandum animos addere, ipsum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ille vero cum Syris congressus est. Et cum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Joabus perimebat, cæteros vero omnes eo impulit ut terga verterent. Quo viso, Ammanitæ, metu Abessæi & exercitus ejus, prælium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga urbem repetiverunt. Joabus itaque, hostibus fusis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reversus est.

τῶν βασιλευς [q] Ναάσης τὰς ωδὰ τῦ Δαυίδε πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἐνεύβρισε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίση τῶν γενείων, καὶ τὰ ἡμίση τῶν ἱματίων ωδεπιμέτρων, ἔργοις ἀπέλυσε κομιζομένας ἀ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις. [r] ἰδὼν δ' ταῦτα ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλευς ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὁ ωδεισχύμενος τὴν ὕβριν καὶ τ ωδονειδισμόν, ἀλλὰ [s] πολεμήσων τοῖς Αμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς ἀδικίας τῆς εἰς τὰς [t] πρεσβεύτας εἰσπραξόμενος τ βασιλέα. σωέντες δ' οἱ τὰ ἀναγκαῖοι τ ἡγεμόνες ὅτι παρεσκευάκεσι τ δίκην ὑπὲρ τύτων ὀφείλειν, ωδοπαρεσκευάζοντο εἰς τ πόλεμον· [v] καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τ τ Μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ὅπι τύτῳ γενέσθαι τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ [x] Σωβάν. ἦσαν δ' τοῖς βασιλεῦσι τύτοις πεζῶν δύο μυριάδες. [y] ωδοπεμιδώσαντο δ' τ ὅπ τῆς [z] Μιχὰς καλυμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέτραρχον [a] Ισωβον ὄνομα· καὶ τύτοις ἐχόντες μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

β'. Οὐ καταλαγὴ δ' τ συμμαχίαν ἐ τ τ Αμμανιτῶν δυναμιν ὁ Δαυίδης. [b] τῷ Θεῷ δ' πεποιθὼς ἐ τῶν δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλων, Ιώαβον τ δεξιὸν ἡνιόχησεν, δὲς αὐτῷ τ στρατιᾶς τὸ ἀκμιμόπολον, ἐξ αὐτῆς ἐπεμψεν [c] ἐπ' αὐτύς. ὁ δ' [d] ωδὸς τῇ μητροπόλει [e] τῶν Αμμανιτῶν [f] Ραβαθᾶ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων [g] ἐξελθόντων, καὶ ωδοδιατασσόμενων ἐχ ὁμῶς δὲ ἦρξε δάκ· τὸ μὲν γὰρ δεξιὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὐτὸ ἐτάχθη, τὸ δ' τῶν Αμμανιτῶν στράτευμα ωδὸς ταῖς πύλαις [h] ἀντικρὺ τῶν Εβραίων· ἰδὼν τύτο Ιώαβος ἀντεμηχανᾶτο, καὶ τὸς μὲν ἀνδρικωτάτους ὁπλιξάμενος ἀντιπαρέταξε τῷ Σύρῳ ἐ τοῖς μετ' αὐτὸν βασιλεῦσι, τὸ δ' ἄλλο ωδοδὺς Αβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς Αμμανίταις [i] ἐπέλυσεν ἀντιωδιτάξαι, εἰπών, "ἂν τὸς Σύρους ἰδῃ βιαζομένους αὐτὸν καὶ "πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν "αὐτῷ· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν ἐ αὐτὸς, ἂν τινὰ τῶν Αμ"μανιτῶν αὐτὸν καταπονέμενον ἴδοιτο". [k] ωδοπεμψάμενος οὖν τ ἀδελφὸν, καὶ ωδοκαλέσας δ' ψύχως ἐ μ ωδοθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνῃ φοβεμένους [l] ωδοτρεπτέους ἀγωνίσασθαι, τ μὲν ἀπέλυσε τοῖς Αμμανίταις μαχησόμενον, αὐτὸς δ' τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντεχόντων [m] αὐτῶν καρτερῶς, πολλὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν Ιώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τὸν δὲ ἰδόντες οἱ Αμμανῖται, καὶ δείσαντες τ Αβεσσαῖον καὶ τὴν μετ' αὐτὸν [n] στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν· ἀλλὰ μιμησάμενοι τὰς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. ἡσυχάσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ιώαβος εἰς Ιερουσάλυμα ωδὸς τ βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε.

γ'. Τῷ-

q Ναάσης] Sic *Bas.* & *MSS.* Ναάσου πάϊς *Gen.* ex ingenio, ut opinor *Editoris*, inducor ut credam Ναάσης delendum esse.

r Ἰδὼν δ' ταῦτα] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἰδὼν δ' ταῦτα Δαβίδης, πγ.

s Πολεμήσων] Πόλεμον *Vat.*

t Πρεσβεύτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* πρεσβύτας.

v Καὶ πέμψαντες] Aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Tunc vero mittentes ad Syrum Mesop. regem mille talenta, socium eum sub hac mercede fieri poposcerunt. habebant* &c.

x Σωβάν.] Hic Σωβὼν & paulo infra Ισοβον ex regionibus virorum nomina facit *Josephus.* qua de re videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 701. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 10.

y Προπεμιδώσαντο] Προπεμιδώσασθε καὶ τ τ Αμαληκιτῶν βασιλέα, καὶ τ ὃν τ M. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ωδοπεμιδώσασθε καὶ τ Αμαληκιτῶν βασιλεα καὶ τέτραρχον Ισωβον ὄνομα *Vat.*

z Μιχὰς] Ita tam libri *Graci* quam *Latini MSS.* in *Epiphanii* tamen Editis *Maacha* ex *S. Volumine.* Videtur esse (ut inquit *Bochartus* in *Phalegi* l. 2. c. 6.) *Ptolemæi* Epicæros, Palæstinæ urbs ad ortum Jordanis, quòd Hebræorum *Maacha* in Chaldæa Paraphrasi sit *Epicaros.* HUDS. מעכה Mahachah 11 *Sam.* x. 6. In Nummis Ant. Pii & Severi MOKA IEP. ACYA. AYTO. SPANH. Confer Tab. Numism.

a Ισοβον ὄνομα·] Ισώβον *Vat.*

b Τῷ Θεῷ δ' πεποιθὼς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τῷ Θεῷ πεποιθὼς τὸ δικ. & mox καὶ Ιώαβον τ ἀνιοχ. Verum τῷ Θεῷ πεποιθὼς τῷ δ. —— πολεμῶν μέλλοντα. καὶ Ιώαβον τ ἀρχιστ. legisse videtur *Vet. Interpr.*

c Ἐπ' αὐτύς.] Sic in iisdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* ωδὸς αὐτὸς in *Editis.*

d Πρὸς τῇ μητροπόλει] Πρὸς τὴν μητρόπολιν *Vat.*

e Τῶν Αμμανιτῶν] Nomen urbis Aramatha omisit *Gelenius.* Charanachen *Rufinus.* Conf. seq. §. 3. SPANH.

f Ραβαθᾶ] Ita ex *sequentibus*, ubi de urbe capta agit, & *Interpretibus* LXXII, 1 *Paralip.* c. 20. Ραββαθᾶ in *Editis*, *Aliisque* hìc loci. Χαρμαβᾶ juxta *Epiphan.* HUDS. Interpres omisit. Ραβαθᾶ scripsit Josephus, uti & interpres mox legit, & in hoc ipso capite in contextu Græco Ραβαθᾶ scribitur. REL.

g Ἐξελθόντων,] Ἐπιξελθόντων *Vat.*

h Ἀντικρὺ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἄντικρυς in *reliquis.*

i Ἐπέλυσεν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἐπέλυσιν in *reliquis.*

k Προπεμψάμενος] Προπεμψάμενον *Vat.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* & forsan rectius, cum mox sequatur ἀπέλυτε, & sæpe jungantur ωδοπεμπτὸς καὶ ωδόκλησις.

l Προτρεπτέους] Ita cum *Cod. Samb.* nisi quod mutaverim φοβεμένους in φοβεμένους, voce ωδοτρέπειν hunc casum postulante. φοβεμένους ωδοτρέπουσης nullo plane sensu in *Editis.* μ ωδοθυμίας ἅπαντ' ἀνδρίσιν αἰσχύνῃ φοβεμένους προτρέπους ἀγωνίσασθαι *Vat.* μ ωδοθυμίας ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰσχύνῃ φοβεμένων δεινὰ ἀγωνίσασθαι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ut magnanimiter & fiducialiter ageret universa & gravem inacundiam metuens decertaret.* Est qui conjicit, μ πρ. ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰσχύνῃ φοβεμένους ωδοτρέπειν ἀγωνίσασθαι.

m Αὐτῶν καρτερῶς] Αὐτῷ *Vat.*

n Στρατιὰν,] Στρατείαν solus *Samb.*

o Πτῶσιν

γ'. Τῦτο τὸ [o] πτῶσμα τὺς Αμμανίτας ὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν, ἀδὲ [p] μαθόντας τὺς κρείττονας ἡσυχίαν ἄγειν· ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς [q] Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτ τ Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τῦτον [r] ἐπὶ συμμαχίαν, ἔχοντα μὲν ἀνδραπηγὸν [s] Σάβεκον, πεζῶν ὀ μυριάδας ὀκτὼ, καὶ ἱππέων μυρίας. γνὺς ὀ ὁ τῶν Εβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τὺς Αμμανίτας τοσούτῳ δύναμιν συνηθροικότας, ὐκέτι Δαβὶ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν· ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει Δαβὰς τ Ιορδάνην πόταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας [t] αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. [v] καὶ ἀνεῖλε μὲν αὐτῶν, πεζῶν μὲν εἰς τεσσαρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς [x] ἑπτακισχιλίας. ἔτρωσε ὀ [y] καὶ τ στρατηγὸν Ε Χαλαμᾶς Σάβεκον, ὃς ὐκ τ πληγὴς ἀπέθανεν. οἱ ὀ Μεσοποταμῖται, τοιάτ ἡγούμενοι Ε τέλος τ μάχης, [z] αὐτὸς Δαυίδῃ [a] παρέδοσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα· ἐλθόμενος ὀ Ε ἔαρος, ἔπεμψε τ [b] ἀρχιστράτηγον Ιώαβον πολεμήσοντα τοῖς Αμμανίταις. ὁ ὀ τὴν τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας [c] Ραβαθὰν ἐπολιόρκει.

3. Non tamen hæc clades Ammanitis perſuaſit ut quieſcerent, neque ut *Hebræos* ſuperiores experti pacem colerent: ſed miſſis legatis ad Chalamam Syrorum Tranſeuphratenſium regem, ipſum mercede in ſocietatem pertrahunt, habentem quidem Sabecum exercitus ducem, peditum vero octoginta millia, & equitum decem millia. Poſtquam autem Hebræorum rex intellexit, Ammanitas denuo contra ſe tam ingentem militum vim coëgiſſe, non jam cum illis per legatos ſuos bellare decrevit: ſed ipſe cum univerſo exercitu *ſuo*, Jordane fluvio trajecto, illis occurrit, prælioque commiſſo victoriam reportavit. Et ex illis quidem occîdit, peditum quadraginta circiter millia, equitum vero ad ſepties mille. Quin & Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chalamæ duci; ex quo illum mori contigit. Meſopotamitæ vero, cum hujuſmodi exitum pugna habuerit, ſemet Davidi dediderunt, eique dona miſerunt. Et ille quidem hyeme appetente Hieroſolyma reverſus eſt: at vere ineunte miſit Joabum exercitus ducem ad bellum cum Ammanitis gerendum. Is autem incurſione facta agros eorum omnes vaſtabat, ipſoſque in Rabatham gentis metropolim compulſos obſidebat.

Syros vincit. 2 *Regum* c. 10.

Joabus Ammanitarum metropolin obſidet. 2 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως τ Βεεθσαβῆς ἠρᾴθη Δαυίδης, καὶ Οὐρίαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀνελὼν Δαβὰ Ναθάνας ἐλέγχεται.

CAP. VII.

Ut Davides Beethſabes amore irretitus eſt, & propter Uriam ipſius maritum ab eo morte mulctatum a Nathana reprehenditur.

Συνέπεσε ὀ Ε Δαυίδῃ πάθημα δεινὸν, ὄντι [d] φύσει δικαίῳ Ε θεοσεβεῖ, καὶ τὺς [e] πατρίους νόμυς ἰσχυρῶς Φυλάσσοντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ Ε [f] στέγης τ βασιλείων, ἐν ᾧ ἐωθεισθεῖν κατ' οἰκεῖνο τῆς [g] ὥρας [gg] ἐν ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίσην τὸ εἶδος Ε πασῶν Δαφέρουσαν· [h] ὄνομα αὐτῇ ἦν Βεεθσαβή· [k] ἡτήτητό τε Ε κάλλες τ γυναικὸς, καὶ [l] τ ἐπιθυμίας κατασχεῖν ὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γνομένης δ' ἐγκύου τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηταί τινα τῦ λαθεῖν ὁδόν· ἐσφαλέιν γὰρ αὐτὴν καὶ τὺς πατρίους [m] καθηκε νόμυς μεμοιχευμένην· [n] μεταπαλεῖται τὸν Ιωάβην μὲν ὁπλοφόρον ὐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα. καὶ ἀσπαζόμενον, ὡδί τε τῆς στρατιᾶς Ε [o] ὡδὶ τῆς πολιορκίας ἀνήκεινε. λέγοντος ὀ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πράγματα, βαστάσας ἐκ τῦ δείπνυ μέρη προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ὀ Οὐρίας τῦτο μὲν ὐκ ἐποίησε, παρεκοιμήθη ὀ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς ὀ γνὺς [p] τῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν

Quin & Davides *ea tempeſtate* in grave peccatum incidit, natura licet juſtus & pius, atque legum patriarum obſervator diligentiſſimus. Cum enim ſub veſperam ex regiæ domus tecto, ubi moris erat eo fere tempore deambulare, circumcirca proſpiceret, mulierem ſe domi ſuæ aqua frigida lavantem animadvertit, forma egregiam & *aliis* omnibus excellentem (nomen ei Beethſabe erat) feminæque pulchritudine captus eſt, & cum *adeo arderet ut* cupiditati ſuæ imperare non potuerit, cum ea accerſita rem habuit. Cum autem mulier facta eſſet gravida, regique miſiſſet, ut de via delicti occultandi diſpiceret (mori enim eam adulterio admiſſo ex patriis legibus oportebat) *Davides* accerſit ex obſidione Joabi quidem armigerum, mulieris vero maritum, nomine Uriam. Ubi venit ex eo ſciſcitatus eſt & de exercitu & de urbis oppugnatione. Cum autem diceret, res omnes illis ex animo ſucceſſiſſe, fercula ex convivio apportata ei *in cœnam* dat, jubetque ut profectus ad uxorem cum ea requieſceret. At Urias non ita quidem fecit, ſed regi cum aliis *ejus* armigeris accubuit. Rex autem, ubi hoc reſcivit, illum interrogabat,

Davides Beethſabem ſtupro compertam habuit. 2 *Regum*, c. 11.

Davides Uriam accerſit. 2 *Regum*, c. 11.

o Πτῶσμα] Πτῶμα *Vat.*

p Μαθόντας] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *reliquis* μαθόντοτας.

q Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτ Σύρων βασιλέα,] Ita *Samb.* Χαλάμην in *Editis*, Χαλαμὰχ *Vat.* in LXXII. πέραν Ε ποταμῦ Χαλαμάκ unde *Joſephus* fecit Χαλαμὰν, aitque legatum ejus fuiſſe Sabechum, qui Hadarhezeris legatus dicitur à *Scriptore S.* 2 *Regum*, c. 10. v. 16. HUDS. Syri trans-Euphratenſes. LXX. 11 Sam. x. 16. Συρίαν τὴν ὐν πέραν Ε ποτάμιαν Χαλαμὰν MS. Alex. πέραν Ε ποτάμυ ſine addita illa voce χαλαμὰν, quæ in Hebræo & aliis Orientalium Verſionibus itidem deeſt. vid. inf. hac ead. paragr. SPANH.

r Ἐπὶ συμμαχίαν,] In *Epiphanii* libris melioris notæ *Chalmantum Syrorum r.* in aliis *Adrazarum Syr. r.*

s Σάβεκον,] In *Epiphanii* codicibus *Sabaicum*, *Sapibaicum* & *Sobachum*.

t Αὐτοῖς εἰς μάχην,] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

v Καὶ ἀνεῖλε] Καὶ ἀνεῖλε μὲν ὐν τ πεζῶν *Vat.* καὶ ἀνεῖλε αὐτῶν πεζῶν μὲν *Big.* & *Samb.*

x Ἑπτακισχιλίας,] Ἑπτακοσίας perperam juxta *Epiphanium*. Confer 2 *Regum*, c. 10. v 18. & 1 *Paralip.* c. 19. v. 18.

y Καὶ τ στρατηγὸν] Καὶ τ στρατηγὸν Ε Χαλαμαχᾶ Σάβεκον *Vat.* in *Epiphanii* libris, *proſtravit autem in acie principem militiæ Chaldam*, (aut *Chadam*, aut *Chaldum*) *nomine Sobachum*.

z Αὐτὸς Δαυίδῃ] Ita *Samb.* ἑαυτὸς *Hen.* & *Busb.* αὐτὸς in *reliquis*.

a Παρέδοσαν,] Παρέδωκαν *Hen.* & *Busb.*

b Ἀρχιστράτηγον] Ita in *MSS.* paſſim in *Editis* ἀνθιστράτηγον.

c Ραβαθὰν] Ραββαθὰ *Samb.* Ραμαθὰν *aliis*. Verùm *Abarathare* & *Araphathara*, & *Rabath* apud *Epiphan.* HUDS. Vid. ſupr. §. 2. SPANH.

d Φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* deeſt vox *φύσει*.

e Πατρίους νόμους] Πατρῴους ſolus *Vat.*

f Στέγης τ βασιλείων] Τίγρις *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ὥρας] Hic ὥρα tempus anni notat. REL.

gg Ἦν ἔθος,] Illud ἦν inſerui ex *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in ſequentibus ἡτῶτο commode ſatis.

h Ὄνομα αὐτῇ] Ὄνομα δ' αὐτῇ *Vat.*

i Βεεθσαβή·] Βεερσάβη *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βεερσαβεὲ *Hen. Busb.* & *Vat.* ex Βεερσαβεὲ *Interpretum* LXXII.

k Ἡτήτητό τε] Ἡτῶτο Ε κ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.*

l Τῆς ἐπιθυμίας] Τὴν ἐπιθυμίαν *Big.* & *Coll. Voſſ.*

m Καθηκε νόμυς] Προσῆκε *Big.* & *Coll. Voſſ.*

n Μεταπαλεῖται] Ita verba collocavi juxta *Codd. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μεταπαλεῖ Ε τ Ιωάβην ὁπλ. μεταπαλεῖται Ιωάβην ὁπλ. *Big.*

o Ὡδὶ τ πολιορκίας] Illud ὡδὶ ex *MSS.*

p Τῦθ' ὁ βασιλεὺς] Ita vel τῦτο in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ταῦθ' ὁ βασ.

gabat, cur se ad domum suam non receperit, neque ad uxorem post longum adeo tempus, ut natura fert omnium hominum cum peregre reversi sint. "Haud æquum esse, respondebat, ut cum sui "commilitones & imperator humi dormirent in "castris soloque hostili, *ipse* cum uxore semet re-"crearet & delicias agitaret". Hæc loquuto Davides præcepit, ut illic maneret etiam eo die, sese vero postridie eum dimissurum esse ad imperatorem. Urias deinde à rege ad cœnam invitatus, & usque ad ebrietatem potus, rege ipsum de industria crebris poculis excipiente; nihilominus tum quoque pro regis foribus obdormivit, nullo uxoris desiderio captus. Hanc ob rem indignatus rex Joabo per literas in mandatis dedit, ut in Uriam pœna animadverteret (ipsum enim peccasse significabat) & modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipse hoc voluerit, suggerebat. jussit enim ut hostibus, quà maxime urgerent, *illum* objiceret, & ubi certissimum pugnando discrimen adiret, à cæteris destitutus: nam præcepit ut socii loco cederent, quam primum commissum erat prælium. His ita scriptis & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ dedit ad Joabum perferendam. Joabus autem cum literas accepisset, regisque voluntatem intellexisset, in eo loco Uriam statuit, ubi sciebat hostes sibi maxime infensos esse, adjunctis illi quibusdam è militibus fortissimis. atque se cum toto exercitu opem *illis* laturum dicebat, si parte aliqua muri eversa in urbem penetrare potuerint. Ipsum vero, cum esset miles strenuus, magnæque cum apud regem tum tribules suos omnes existimationis ob fortitudinem, obsecrabat, ut magnis laboribus gauderet, & non ad indignationem commoveretur. Uria autem alacriter opus suscipiente, commilitonibus ejus clam significavit *Joabus*; ut, cum hostes *portis* erupturos viderent, desertum relinquerent. Itaque cum Hebræi urbi successissent, veriti Ammanitæ, ne, in illo loco ubi Urias forte constitutus erat, quam primum *murum* ascenderent hostes, prima acie fortissimis collocatis portaque subito recluſa cum impetu magnoque cursu in eos eruptionem fecerunt. Illos autem ubi conspexerunt, Uriæ milites, omnes sese *ex improviso* subduxerunt, prout illis ante dixerat Joabus. At cum puderet Uriam tergum dare & aciem deserere, hostes sustinuit, & impetum eorum excipiens non paucos quidem perimit, verum circundatus & captus in medio *illorum* mortem occumbit. Cum eo autem & alii nonnulli è sociis cadebant.

Uriam cum literis ad Joabum remittit Davides. 2 Regum, c. 11.

Uriæ mors. 2 Regum, c. 11.

2. His ita gestis nuncios Joabus misit ad regem, jussos ut dicerent, "quod operam quidem dederit "ut urbem celeriter caperet, sed oppugnatione "mœnia adortus, aliquammultis amissis recedere "compulsus fuerit"; istis vero, si propter ea ira correptum videant, mortem Uriæ adjicerent. Hæc autem rex cum à nuncijs accepisset, & ægre tulisset, dixissetque "quod male fecerint mœnia "cominus oppugnando, cum oportuerit cuniculis "& machinis ad urbem capiendam aggredi, idque

De ea Davidem certiorem facit Joabus. 2 Regum, c. 11.

ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι, μηδὲ πρὸς τὴν [q] γυναῖκα μᾶλλον τοσούτου χρόνου, πάντων [r] τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. "[s] οὐκ εἰ-"ναι δίκαιον, εἶπε, τὸν συστρατιωτῶν αὐτὸν καὶ τὸν στρατηγὸν "χαμαὶ κοιμωμένων ἐν [t] τῇ παρεμβολῇ καὶ τῇ [u] πολεμίων "χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν [v] ἀναπαύεσθαι καὶ τρυφᾶν". πεῖσαι εἰπόντα μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην [x] προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον. καλεῖται δ' ὑπ' ἐκείνου εἰς τὸν βασιλέως Οὐρίας, καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, δεξιωμένου τὸν βασιλέως αὐτὸν ὑπὸ τιμῆς [y] προπίνειν, ὠδέν ἧττον πάλιν πρὸς τὸν τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τὴν γυναικὸς ὑπ' ἐπιθυμίαν. ὑπὸ τούτου δὴ δυσμαχεστήσας ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ἰωάβῳ, κελεύσας προστάσσων τὸν Οὐρίαν ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου· καὶ τὸν τρόπον ὃν ἠμύνεσθαι, ἵνα μὴ δόξῃ [z] φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεβουλῆσθαι, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ [a] κινδυνεύσοντα μαχόμενον ἀποληφθῆναι μόνον· τοὺς γὰρ [b] συμπαρεσκευασμένους ἀναχωρῆσαι σὺν τῇ μάχῃ γινομένῃ ἐκέλευσε. τοῦτο γράψας καὶ σημηνάμενον [c] τῇ αὐτῇ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρετοῦντι ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ἰώαβον. δεξάμενον δὲ τὰ γράμματα Ἰώαβον, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνόντα, καθ' ὃν ἦν τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ χαλεπὸν γινομένους, καὶ τοῦτον ἔρημον τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τῶν στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει [d] προσεπιβοηθήσειν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναστρέψαντες τὸ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὄντα δὲ αὐτὸν γυναῖκα στρατιώτου, καὶ δόξαν ἔχοντα ἀνδρὸς καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ [e] πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαγανακτεῖν ἠξίου. ὃ δὴ Οὐρίᾳ προθύμως ὑποστάντι τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτὸν ἀθροισθεῖσιν ἰδίᾳ, καταλιπεῖν ὅταν [f] ἐξορμήσωσιν ἔδωσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. προσβαλόντων δὲ οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται, μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίαν συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναδῶσιν οἱ πολέμιοι, προεξιόντες τοὺς ἀνδριουμένους αὐτῶν ἐπὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες [g] αἰφνιδίως, μὴ ῥύμης ἐπὶ δρόμῳ πολλῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δὲ αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς Ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἐπιχωρήσαντες δὲ Οὐρίαν φυγεῖν καὶ [h] τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμενε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος, ἀνῃρέθη μὲν οὐκ ὀλίγους, κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν [i] μέσῳ τελευτᾷ. συὼ δὲ αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

Uriæ mors. 2 Regum, c. 11.

β'. Τούτων ὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους Ἰώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, "ὡς ἀπρο-"βάσεσι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τεί-"χει καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη". προστεθῆναι δὲ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίαν [k] θάνατον. τῷ δὲ βασιλέως ἀκούσαντι τοῦτο παρὰ τῶν ἀγγέλων, [l] καὶ δυσφορωτέρου, καὶ φάσκοντος "[m] ἁμαρ-"τεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον [n] νομίμως καὶ μη-"χανήμασιν ἑλεῖν πρόσθεν τὴν πόλιν, καὶ τοῦτ' [n] ἔχοντας πα-"ρὰ

[q] Γυναῖκα] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γυναῖκα ἔλθοι μᾶλλον τοσούτου in *Editis*.

[r] Τῶν ἀνθρώπων] Τῶν insertum dedi ex *MSS.*

[s] Οὐκ εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' οὐκ εἶναι δ.

[t] Τῇ παρεμβολῇ] Eo modo *MSS.* ἐν παρεμβολῇ in *Editis*.

[v] Ἀναπαύεσθαι] Ἀναπαύσασθαι solus *Vat.*

[x] Προσέταξεν αὐτῷ,] Ita ex *MSS.* consentiente *Epiphanio.* προστάξει ὡς τὸν ἐπιθῆναι in *Editis*.

[y] Προπίνειν,] Προαπίοντι *Big.* & *Samb.*

[z] Φανερὸς αὐτὸς] Φανερὸς αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καταφανὴς αὐτοῖς *Vat.*

[a] Κινδυνεύσοντα] Sic *MSS.* in *Editis* κινδυνεύσῃ.

[b] Συμπαρεσκευάσθαι] Συμπαρασκάντας solus *Vat.*

[c] Τῇ αὐτῇ σφραγῖδι,] Ita *MSS.* τῇ αὐτῇ in *Editis*.

[d] Προσεπιβοηθήσειν] Sic cum *Samb.* & *Vat.* (quod & vult *Coccejus*) in *reliquis* πρὸς ἐπιβοηθήσειν, ut & mox infra πρὸς ἀγαναπτεῖν.

[e] Πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοὺς in *Editis*.

[f] Ἐξορμήσωσιν] Ἐξορμήσαντας *Vat.*

[g] Αἰφνιδίως,] Sic *MSS.* in *Editis* αἰφνιδίως καὶ μὴ ῥύμης ἔθημι πόλιν.

[h] Τὴν τάξιν καταλιπεῖν,] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν deest.

[i] Μέσῳ τελευτᾷ.] Hic omnia turbantur in *MSS.* qui legunt ἐν μέσῳ αὐτῶν τινὲς δὲ καὶ ἄλλοι τελευτᾷ, συγκατεπέσοντο καὶ ἑταίρων. Forsan, ἐν μέσῳ αὐτῶν τελευτᾷ. τινὲς δὲ καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

[k] Θάνατον.] Λέγειν post θάνατον adjicit *Samb.*

[l] Καὶ δυσφορεῖτος,] Illud καὶ ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* sed mox καὶ ante φάσκοντος ex solo *Epiphanio* adjectum esse volui.

[m] Ἁμαρτεῖν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁμαρτάνειν in *Editis*, *Aliisque*.

[n] Ἔχοντας] Ἔχοντες *Vat.*

"ἐμβλῆμα τ Γεδεῶνος ὑὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὸν ἐν
"ο Θήβαις πύργον ἐλθεῖν p βέλτερ βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ
"πρεσβύτιδος πέτρῳ κατέπεσε, καὶ, ἀνδρειότατος ὢν,
"q διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς r ἐπιβολῆς αἰσχρῶς ἀπέθανεν·
"ἃ μνημονεύοντας ἔδει μὴ προσιέναι τῷ πέριξ τ πο-
"λεμίων. ἄμεινον γὰρ ἀπόντων s τ ἐν πολέμῳ πρᾶ-
"γέων καὶ καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κιν-
"δύνοις μνήμῃ ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δ᾽
"t φυλάττεσθαι". ἐπεὶ δ᾽ ὅτως v ἔχοντα καὶ τὸν Οὐ-
ρία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς
ὀργῆς· Ἰωάβῳ δ᾽ ἐκέλευσεν x ἀπελθόντα λέγειν, "ἀν-
"θρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῷ πολέμῳ φύ-
"σιν ἔχειν τοιαύτην, ὥστε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ
"πράττειν συμβαίνειν κατ᾽ αὐτὸν, ποτὲ δ᾽ αὖ τοῖς ἐπι-
"οις, τῷ λοιπῷ μέντοιγε προνοεῖν τ πολιορκίας, ὅπως
"μηδὲν y ἔτι πταίσωσι κατ᾽ αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ
"μηχαναῖς ἐκπολιορκήσωσιν καὶ καθυποχειρίσωνται, τὴν
"μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντως δ᾽ ἀπολέσαι τοὺς
"ἐν αὐτῇ". καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, z τὰ ὑπὸ τοῦ βα-
σιλέως ἐντεταλμένα κομίζων, ἤκεν Ἰώαβον ἠπειγέ-
το δὲ τοῦ Οὐρία γυνὴ Βεεθσαβὴ, τὸν ἄνδρα τεθνη-
κότα b πυθομένη, ὀλίγας συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε· παυ-
σαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τ ἐπ᾽ Οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βα-
σιλεὺς αὐτὸς c ἠγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐ-
τῆς αὐτῷ γίνεται.

γ'. Τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλ-
λὰ δι᾽ ὀργῆς ἔχων τὸν Δαυίδην, τῷ προφήτῃ Ναθάνᾳ
φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ
Ναθάνας, ἀστεῖος ὢν καὶ σωφρὼν ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς
οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτην τὴν ὀλέθρου ἢ
τῷ δικαίῳ νέμωσι, τὰς μὲν ἀφ᾽ τοῦ Θεοῦ γεγυμνασμένας
ἀπειλὰς d ἡσυχάσειν ἔκρινεν, ἄλλως δὲ λόγους χρησοὺς
πρὸς αὐτὸν διεξελθὼν, καὶ δή τινα τρόπον, ᾧ δι᾽
οὗ καὶ τί φρονεῖ, ποιήσας σαφὲς αὐτῷ, παρεκάλει. "δύο
"γάρ, ἔφησεν, ἄνδρες τὴν αὐτὴν καλοῦσιν πόλιν, ὧν ὁ
"μὲν πλουσίῳ ἴσῳ, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυ-
"γίων τε καὶ θρεμμάτων καὶ βοῶν· τῷ πένητι δ᾽ ἀμνὰς
"μία ὑπῆρχε. ταύτην μὴ e τ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε,
"f συνδιαιτώμενον αὐτῇ τὰ g σιτία, καὶ φιλοστοργίᾳ
"πρὸς αὐτὴν χρώμενον ἥ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυ-
"γατέρα. ξένου δ᾽ ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν
"ἰδίων ἐδέν σκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας
"δειπνῆσαι τὸν φίλον· πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πέ-
"νητος ἀπέσφαξε, καὶ ταύτην καθασκεύασας εἰσήνεγκε
"τὸν ξένον". h σφόδρα δ᾽ ἐλύπησεν ὁ λόγος οὕτως τὸν
βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν Ναθάναν τὸν ἄνθρωπον
ἐκεῖνον, i ὃς γε τοῦτο τὸ ἔργον ἐτόλμησεν, ἀπεφήνατο,
k καὶ πεφωρακέναι τε ὑποπτεύσας τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι,
καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. Ναθάνας δ᾽ ὑποτυ-
χὼν, "αὐτὸν, ἔλεγε, σκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον l ταῦτα πα-
"θεῖν, ὑφ᾽ αὑτοῦ κεκελευσμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν

"exemplum illis ſuppeditante Abimelecho Gi-
"deonis filio, qui dum Thebis turrim vi capere
"vellet, ab anicula ſaxo percuſſus cecidit, &, cum
"vir eſſet fortiſſimus, propter * incœpti difficul-
"tatem cum dedecore vitam amittebat: cujus *rei*
"memores non debuiſſetis ad muros hoſtiles *prope*
"*adeo* accedere. optimum enim res omnes bello
"geſtas, ſeu bene ſeu male *conſerint*, cum ſimile pe-
"riculum inciderit, in memoriam revocare, unde
"quod imitetur, quodve vitet quiſque ſibi capiat".
Poſtquam vero ita ſe habenti mortem Uriæ nun-
cius declaraverat, ab ira quidem deſiſtit; præcepit
autem nuncio, cum abiret, ut Joabo diceret, "hu-
"manum eſſe quod accidit, eamque eſſe belli na-
"turam, ut in eo quidem inimicis aliquando res
"proſpere cedere contingat, aliquando vero aliis,
"debere tamen in poſterum eam in obſidione cu-
"ram adhibere, ut denuo dum res geritur nullate-
"nus offendant, ſed, cum aggeribus & machinis ur-
"bem expugnarint & in poteſtatem ſuam redege-
"rint, eam quidem funditus evertant, ejus vero in-
"colas omnes conficiant perimantque". Et nun-
cius quidem cum hiſce regis mandatis ad Joabum
ſe propere recipiebat: uxor vero Uriæ Beethſabe,
poſtquam intellexit mortuum eſſe maritum, per ali-
quot dies eum deflevit & lamentata eſt. Cum au-
tem à luctu & lachrymis pro Uria effuſis deſiſſet,
mox eam rex conjugem ſibi aſcivit, & ex ea fi-
lium ſuſtulit.

Beethſabea in uxorem accipit David vides. 2 Regum, c. 11.

3. Has nuptias Deus haud libenter aſpexit, ſed
Davidi offenſus, & prophetæ Nathanæ in ſomnis
oblatus, *graviter* regem accuſabat. Nathanas au-
tem, cum vir eſſet comis ac prudens, ſecum repu-
tans, ut reges, ſiquando iraſcantur, iram præ juſti-
tia ſequi ſoleant, Dei quidem comminationes ſi-
lentio premere ſtatuebat, alios vero utiles apud
ipſum ſermones habebat, idque tali quodam mo-
do, de quo ſuam ſententiam ut ſibi aperiret obſe-
crabat. "Duo, inquit, viri eandem urbem inco-
"lebant, quorum alter quidem opulentus erat, &
"multos jumentorum greges oviumque & boum
"poſſidebat: alter vero pauperculus unam omni-
"no habebat oviculam. Hanc ſimul cum liberis
"ſuis enutriebat, eodem cum ipſa cibo veſci ſoli-
"tus, & eo ipſum affectu proſequens quo quis etiam
"filiam proſequeretur. Cum autem hoſpes diviti
"ſuperveniſſet, ille de ſuis pecoribus ne unum
"quidem, ut amicum epulis adhiberet, mactare
"voluit: ſed, miſſis qui pauperis oviculam abripe-
"rent, cum eam paraſſet, hoſpitem convivio exce-
"pit". Sermo autem iſte vehementer regem con-
triſtavit, hominemque qui hoc facinus patravit
coram Nathana ſceleſtum pronunciavit, juſtum-
que eſſe ut oviculam quadruplo penſaret, præter-
eaque morte mulctaretur. Tum Nathanas in hæc
verba ſubjiciebat, "ipſum eſſe illum *quem* hac
"animadverſione dignum *affirmaverat*, ſuopte ju-
"dicio damnatum ut qui auſus fuerat magnum ad-
"co & atrox flagitium committere". Porro an-
te

Nathanas Davidis flagitium arguit. 2 Regum, c. 12.

o Θήβαις] Θαμνὰ *Vat.* Vide p. 297. §. 5.

p Εὐθέλτ βία,] Ita *Samb. Vat. Baſ.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* ἐὰν λάβῃ.

q Διὰ τὸ δυχερὲς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* δυχερέσατον in *aliis*: quod bene ferri poteſt.

* *Incœpti difficultatem cum dedecore vitam amittebat:*] Sunt qui ἐπιβολὴ reddunt *propugnaculum*.

r Ἐπιβολῆς] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, (qui vertit, *propter rei difficultatem*) ſenſuque ita exigente. in *Gracis* tamen omnibus ἐπιβουλῆς.

s Ἀπόντων τ πολέμῳ] Illud τ è *Samb.* & *Vat.* ut & mox καὶ ante καλῶς è *Vat* & *Epiphanio*.

t Φυλάττεσθαι.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* φεύγειν.

v Ἔχοντα] Ἔχοντα ἴσως καὶ τ *Big. Samb.* & *Vat.* Sed aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *cumque hæſitaret rex & de caſu bellico cogitaret, Uriæ morte à nunciis indicata* &c.

x Ἀπελθόντα λέγειν,] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interp.* in *Editis* deeſt ἀπελθόντα.

y Ἔτι πταίσωσι] Ita *MSS.* in *Editis* ἐπιπταίσωσι.

z Τὰ ὑπὸ τ] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα ὑπὸ τ βασιλέως ἐντεταγμένα in *reliquis*.

a Οὐρία] *Al.* Οὐρίου.

b Πυθομένη,] Sic *Big. Samb. Vat.* in *cæteris* πυθανομένη.

c Ἠγάγετο γυναῖκα.] Ita ut infra p. 382. v. 6. ἄγει.) *Big.* & *Samb.* ἀγάγετο *Baſ. G. Aliique.*

d Ἡσυχάσειν] Forte ἡσυχάζειν aut ἡσυχάσειν ἐᾷν. COCC.

e Τῶν τέκνων] Articulum inſerui ex *Big.* & *Samb.*

f Συνδιαιτώμενον] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συνδιαιτώμενον *Big. Samb.* & *Vat.*

g Σιτία,] *Al.* σῖτα.

h Σφόδρα] Σφόδρα ἐλύπησεν *Vat.* σφόδρα δὲ ἐλύπ. juxta *Vet. Interpr.*

i Ὃς γε τοῦτο] Ita *Vat.* in *aliis* ὃς δὴ τ.

k Καὶ πεφωρακέναι] Sic *Samb.* & *Vat.* & mox ὑποπτεύσας *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ τὸ πεφωρακέναι ἀπαιτῆσαι.

l Ταῦτα παθεῖν] Τάδε παθεῖν *Vat.* ταῦτα δεῖν παθεῖν *Big.* & *Samb.*

te oculos posuit & patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum Hebræorum regem constituerat, & omnium in circuitu gentium multarum magnarumque dominum; insuper autem è Sauli manibus olim liberaverat, dederatque ei conjuges quas juste & legitime duxerat: nihilominus tamen ab ipso spretus fuerit & male habitus, qui alienam uxorem matrimonio sibi junxerat, ejusque maritum hostibus proditum interimendum esse curaverat. Ipsum itaque pro istis Deo pœnas daturum, foreque ut suæ quidem uxores ab uno è filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis appetatur, & qui occulte hoc peccatum admiserit pœnas pro eo luce palam subeat. quin & erit ut puer tibi ex ea natus sine mora intereat. Cum autem hisce rex perturbatus esset & valde confusus, & cum lachrymis & mœrore se in Deum peccasse fateretur (erat enim proculdubio vir pius, vitæque plane integer & sceleris purus, nisi quod forte in re Uriæ uxoris deliquerit) ejus misertus est Deus, & cum eo in gratiam rediit, & regnum & vitam ei se servaturum esse pollicitus. illi enim, cum ob ea quæ facta erant pœnitentiam agat, non amplius *Deum* succensere dicebat. Et quidem Nathanas, postquam ista regi futura apcruisset, domum revertebatur.

Davidis filius ex Beethsabe moritur. 2 Regum, c. 12.

4. Puerum autem, quem Uriæ conjux Davidi pepererat, Deus gravi morbo affecit. Quam rem Davides ægre ferens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet instarent domestici, non degustabat: sed atra veste indutus & in saccum procumbens humi jacebat, Deo supplicans pro pueri salute. nam magno matris ejus amore flagrabat. Cum autem septimo die puer obiisset, hoc servi regis ei nunciare verebantur, quod conjicerent fore ut re cognita multo magis à cibo reliquaque cura corporis abstineret, ut in luctu ob filium defunctum, cum eo ægrotante adeo sese mœrore afflictaverit. Tum rex domesticos suos perturbatos sentiens, similiterque affectos ac illi qui maximopere aliquid celare expetunt, intellecto puerum esse mortuum, cum unum è domesticis compellasset & veritatem comperisset, *è vestigio* surrexit, lotusque & veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit: deinde præcipiens ut cœna sibi apponeretur, ex novo & inopinato consilio magnam & cognatis & domesticis admirationem movebat; quod cum nihil horum ægrotante puero fecisset, post ejus obitum omnia simul faceret. ipsumque, præfatione adhibita ut percontari liceret, dicere obsecrabant quid causæ fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, cum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat; "se adhuc quidem vivente puero, dum spem salutis ejus haberet, omnia pro re nata præstitisse, existimans hisce forsan placari posse Deum: illo autem mortuo inani mœrore non amplius opus esse". Hisce dictis, sapientiam regis & prudentiam *uno ore* prædicarunt. Cum uxore autem Beethsabe *iterum* congressus, ipsam gravidam fecit; infantemque masculum *ex ea sibi* natum, Nathanæ prophetæ monitu, Solomonem appellavit.

Nascitur Solomon. 2 Regum, c. 12.

5. Interea Joabus obsidione Ammanitas valde affligebat, & aqua illis præcisa & rerum aliarum copia *præclusa*; ita ut potus simul & victus inopia

"ἔργον". ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον, ῥυσαμένου δ' ἐπὶ τούτοις ἐκ τῶν Σαούλου χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο· καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας [m] ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν [n] ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν [o] αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ Θεῷ, καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων, ἐπιβουλευθήσεσθαι δ' καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτῷ δίκαιον ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δ' καὶ τὸν παῖδα σοι θάνατον τὸν ἐξ αὐτῆς γεγενημένον. παρεχθέντος δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος· ὁμολογουμένως γὰρ θεοσεβὴς, καὶ μηδὲν [p] ἁμαρτὼν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν [q] Οὐρία γυναῖκα· [r] ὠκτίρειν ὁ Θεὸς, καὶ διαλλάξειν, φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγελάμενος. [s] μετανοοῦντι γὰρ περὶ τῶν γεγενημένων οὐκ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ [t] Ναθάνας [v] μὲν, ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρία γυναικὸς γενομένῳ παιδὶ Δαυὶδη νόσον ἐνσκήψαι χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, τροφὴν μὲν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καίτοιγε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων, ἀ προσηνέγκατο· μέλαιναν δ' περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ὑπὸ σάκκον καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας. σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτὸν τὸν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τὸν μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἐπὶ μᾶλλον ἀποκηται καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν [x] ἐπὶ πένθει τέκνου τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν σκάκου. παρατηρούμενον δ' αἰσθόμενος τοὺς οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ [y] ταῦτα πασχόντων ἀμάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνῃ, σαφεῖς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν τἀληθὲς, ἀνίστατο, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ Θεοῦ προῆλθε· καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ [z] παρατεθῆναι, πλείω ὑπὲρ τὸ προλόγου τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν [a] παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὑπὲρ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάντ' ὀλίγῳ πεπλουτηκότος ἔπραττε. τήν τε αἰτίαν, δεηθέντες ἐπιτρέψαι πρῶτον αὐτοῖς [b] πυθέσθαι, παρεκάλουν εἰπεῖν τὰ γεγενημένων. ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς, ἐδίδασκεν, "ὡς ἐπὶ μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας "αὐτῷ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγούμενος τούτοις "ἐνεῖναι καταιδήσειν· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρείαν "εἶναι λύπης ματαίας". ταῦτ' εἰπὼν, ἐπέγνω τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. σωφρονεῖν δ' τῇ γυναικὶ Βεεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε· καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, [c] Σολομῶνα προσηγόρευσε, [d] Ναθάνα τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰωάβου δ' τὴν πολιορκίαν τοὺς Ἀμμανίτας ἰσχυρῶς σκάκου, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἐπορείας, ὡς πάνυ παλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτοῦ καὶ τρο-

m Ἔχοι γυναῖκα,] Ἐχεῖ *Big.* & *Samb.*
n Ἐκδοὺς] Ἐνδοὺς *Vat.*
o Αὐτὸν] Αὐτὸν non agnoscit *Vat.*
p Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*
q Οὐρία γυναῖκα.] Οὐρίου *Vat.*
r Ὠκτείρειν] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* οἰκτείρειν in *Editis*, *Aliisque.*
s Μετανοοῦντι] Μετανοοῦντι γὰρ αὐτῷ *Vat.*
t Ναθάνας] Ita ut supra §. 3. in *Editis* hîc loci Νάθας, atque Νάθαν *Vat.*
v Μὲν ταῦτα] Μετὰ ταῦτα *Big. Samb.* & *Vat.*
x Ἐπὶ πένθει τέκνου] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τέκνου πάθει τετελ. *Bas.* & *G.*
y Ταῦτα πασχόντων] *Al.* ταῦτα.
z Παρατεθῆναι,] Ita cum *Big.* & *Busb.* προσβληθῆναι *Bas.* & *G.* προβληθῆναι *Hen.*
a Παρέσχεν.] *Al.* παρεῖχεν.
b Πυθέσθαι,] *Al.* πύθεσθαι.
c Σολομῶνα] *Al.* Σκλομῶνα.
d Ναθάνα] Οὕτω ante Ναθάνα habent *MSS.* quibus haud consentit *Vet. Interpr.*

τροφῆς. ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτητο, [e] καὶ τοῦτο, ὥστε μὴ πόλεως αὐτὸς ὅπλισιν τῷ πηγῷ, [f] ὃ δανιλέστερον [g] χρώμενοι. χράφει οὖν τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως τῷ [h] αἱρέσει τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τῷ νίκῃ αὐτὸς [i] ἐπιγραφείη. ταῦτ' Ἰωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος [k] αὐτὸν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεύς, παρακαλέσας τῷ σὺν αὐτῷ δυνάμει, ἦκεν ἐπὶ τὴν [l] Ραββαθὼν πόλιν· καὶ κρατήσας ἐλὼν ἀφῃρέσατο τοὺς στεφάνους. αὐτὸς οὖν τὸν τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἑλκυσθὲν χρυσοῦ τάλαντον, [m] καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ [n] σαρδόνυχα. [o] ἐφόρει δ' αὐτὸν ὁπὸ τῆς κεφαλῆς [p] ἀφανὸς Δαυίδης. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἦρεν ἐν τῇ πόλει· τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. [q] ταὐτὰ δὲ καὶ τὰς ἄλλας τῶν Ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς καὶ κρατήσας.

in universum laborarent. Ex puteo enim exiguo spes eorum pendebat: ac ne hoc quidem largiter utebantur, ne forte in totum eos deficeret fons. Hæc Joabus per literas regi significat, eumque obsecrat ut ad urbem capiendam properaret, ut ipsi victoria adscriberetur. Rex cum benevolentiam ejus fidemque collaudasset, assumptis *omnibus* quæ illi aderant copiis, ad Rabathæ expugnationem venit; eamque *mox* vi captam militi diripiendam permisit. Ille vero regis Ammanitarum coronam sibi vendicat, auri talentum pendentem, & Sardonychen magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Davides perpetuo in capite gestabat. Quin & multa alia spolia splendida & pretiosa in urbe repericbat: viros autem excruciatos occidebat. Nec mitius tractavit etiam alias Ammanitarum urbes, quas vi expugnaverat. *Rabatha capitur.* 2 *Regum*, c. 12.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ἀβεσάλωμος φόνῳ ἀπεκδιάσας τὴν Ἀμνῶνα, βιασάμενον τὴν αὐτοῦ ἀδελφήν· καὶ ὡς φυγὰς γενόμενος ὕστερον ὑπὸ Δαυίδου μετακαλεῖται.

CAP. VIII.

Ut Abesalomus cæde nefaria Amnonem sustulit, quod sororem suam stupraverat: atque exsul factus postea à Davide revocatur.

Ἀναστρέψαντος δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα τοῦ βασιλέως, πάθημα αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ μὲν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερεπὴς, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ὁμορφοτάτας γυναῖκας, [r] Θαμάρα ὄνομα, ἣ δ' αὐτῆς Ἀβεσαλώμῳ μητρὸς [s] κεκοινωνηκυῖα. τούτης ὁ [t] πρεσβύτατος τῶν Δαυίδου παίδων Ἀμνὼν ἐρασθεὶς, ὡς ἔτι διὰ τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ἔτι διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα ἡ ὀδυνὴς αὐτὸν καταδιδοῦσα καταχαίνει, καὶ τὴν χρόαν [u] μετέβαλεν. δῆλος οὖν πεῖσαι γέγονε τινὰ [x] Ἰωνάδην τινὶ, συγγυεῖ καὶ Φίλῳ. σοφὸς δὲ ἦν ἔτος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν Ἀμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μέντοιγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕξεως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. ὁ δὲ Ἀμνὼν ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τὴν ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης [y] ὁμοπατρίου, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ συγγενέσθαι τῶν ἐπιτηδείων ἔφησε. νόσου γὰρ [z] ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διακονησομένην ἐκέλευσε βουλόμενος. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς [a] νόσου, τούτου γενομένου. καταπεσὼν οὖν ὁ Ἀμνὼν ὅπως τὴν κλίνην, ποιεῖν προσεπιεῖτο κατὰ τὰς Ἰωνάδου ὑποθήκας. προσκαλουμένου δὲ αὐτὸν τοῦ πατρὸς καὶ σκεπομένου πῶς [b] ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ὀφθεὶς ἐκέλευσεν ἀφικέσθαι. ἡσθεὶς δὲ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργῷ χρωμένῃ. προσιόντος δὲ [c] ἥδιον

Rege autem Hierosolyma reverso, calamitas in domum ejus invasit ex hujusmodi causa. Filiam habebat adhuc virginem, tanta vero formæ venustate ut speciosissimas quasque mulieres pulchritudine vinceret, Thamaram nomine, & ex eadem qua Abesalomus matre *editam*. Hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum ea, tam quod virgo esset quam quod *arctius* custodiretur, potiri non posset, male se habebat. ut & corpus dolore illum depascente macresceret, & colorem *indies* commutaret. At Jonathas quidam, cognatus ejus & amicus, animadvertit, quod hæc pateretur. ille autem præclaræ erat sapientiæ & acris ingenii. Quolibet itaque mane observans Amnonem non adeo ut natura fert corpore valere, accessit illum rogans ut causam sibi indicaret. se tamen conjicere, ille dicebat, hæc ei accidere ex amoris affectu. Postquam autem id ita esse declaraverat, quod *scilicet* sororem deamaret ex eodem secum patre, viam ipsi & commentum proposuit quo ad optata perveniret. Suasit enim ut ægritudinem simularet. Cum vero pater ad eum *visendum* veniret, jussit obsecrare ut sororem ad se mitteret quæ sibi ministraret. fore enim ut hoc facto melius se haberet & citius morbo liberaretur. Lecto igitur decubuit Amnon, morbo simulato, prout ei Jonathas suggesserat. Patre autem illum invisente & de valetudine percontante, petiit sororem ad se mitti. isque è vestigio jussit adduci. Illa autem veniente præcepit, ut ipsa operam præstans placentas faceret. libentius enim ex illius manibus comesurum. Cum vero in conspectu fratris farinam subegisset & collyridas formasset *Thamare sororis suæ amore corripitur Amnon.* 2 *Regum*, c. 13.

---

e Καὶ τοῦτο.] Καὶ τοῦτο τεταμιευμένον ὡς μὴ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ τοῦτο τεταμιευμένου ὡς μὴ *Vat.* Forsan τοῦτο τεταμιευμένον. Quin & lectionem ab hisce diversam sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit; *& licet illis esset fontis auxilium, ne tamen deficeret, non eo largius utebantur.*

f Οὐ δανιλέστερον] Illud ὐ, quod in *Græcis* deest, ex *Latinis Epiphanii* supplevi.

g Χρώμενοι.] Χραμένους *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.*

h Αἱρέσει] Sic *MSS.* in *Editis* αἱρέσεσι.

i Ἐπιγραφείη.] Ἐπιγραφῇ *Vat.*

k Αὐτὸν τῆς εὐνοίας.] Illud αὐτὸν è *Cod. Vat.*

l Ραββαθὼν] LXX. Ραββὰθ & Ραββαθὼ MS. Alex. 2 Sam. XII. 26. 27. SPANH.

m Καὶ πολυτελῆ] Καὶ πολυτελῶς λίθου ἔχοντα καὶ ἐν μέσῳ σαρδόνυχα *juxta Epiphanium.*

n Σαρδόνυχα.] Σαρδόνυχον *Big.* & *Samb.* Σαρδόνυχον *Vat.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* parte II. l. 5. c. 7.

o Ἐφόρει δ' αὐτὸν.] Vix est ut credam tanti ponderis coronam ab eo capite gestatam fuisse: sed potius (ut conjicit *R. Kimchi*, quem sequitur *J. Clericus* ad 2 *Sam.* c. 12.) fune suspensam, ita ut videretur adhærere capiti regis eam subeuntis, duntaxat ostentationis causa cum in solio federet.

p Διαπαύσης] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἀφανοῦς non agnoscunt *Basil.* & *G.*

q Ταὐτὰ δὲ] Eo modo *Samb.* ταῦτα in *reliquis.*

r Θαμάρα] Sic *MSS.* Θημάρα in *Editis.* Θημὲρ in LXXII. *juxta Exemplar. Vat.* Θαμὲρ in *Alexandrino.*

s Κεκοινωνηκυῖα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* κεκοινωνῆκα.

t Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Big. Samb.* & forsan *Epiphan.*

u Μετέβαλεν.] Μετέβαλλε *Samb.* & *Vat.*

x Ἰωνάδην τινὶ,] Non *Jonathas* sed *Jonadab* in *Epiphanii* libris. Sunt autem synonyma.

y Ὁμοπατρίου,] Ὁμοπατρίᾳ *Vat.*

z Ὑποκρίνεσθαι.] Ὑποκρίναι *Big. Samb.* & *Bush.*

a Νόσου,] Ita distinguo & lego ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* νόσου. πότε ὑποφθὰς καταπεσὼν ὁ Ἀμνὼν in *Editis.*

b Ἔχοι.] Ἔχοι *Big.* & *Samb.*

c Ἥδιον] Sic *MSS.* ἡδέως in *Editis.*

set & coxisset, *eas* ipsi obtulit. At ille *de iis* tunc non degustavit: sed famulis mandavit, ut quotquot essent pro foribus cubiculi summoverent, velle enim quiescere, turba & tumultu liberatus. & postquam imperata fecissent, petiit à sorore ut sibi in conclave edulium afferret. Cum autem ei hac in re obsequuta esset puella, eam prehendens suadere laborabat ut sui copiam faceret. Puella vero, sublato clamore, dicebat, at tu noli, frater, mihi vim inferre, noli flagitium committere, id agendo ut leges transgrediaris & magno temet pudore circumfundas. omitte iniquam adeo fœdamque cupiditatem explere, ex qua opprobrium & infamia in familiam nostram redundabunt. eique consilium dedit ut hac de re cum patre colloqueretur: illum enim *ejus desiderio* concessurum esse. Hæc autem dicebat, volens impetum ejus cupiditatis in præsentia vitare. Ille vero noluit ei obsequi: sed amore ardens & œstro libidinis agitatus sorori vim intulit. At Amnoni, ut eam constupraverat, statim odio esse cœpit; isque *fastiditam* conviciis aggressus, jussit ut surgeret & discederet. Cum vero injuriam etiam eo graviorem fore clamaret, si ipse, qui stuprum *sibi* obtulerat, non usque ad noctem *secum* manere permitteret, sed è vestigio inde die luceque facessere juberet, ut in turpitudinis suæ testes incideret, mandavit famulo ut eam foras ejiceret. Illa vero ob injuriam & vim gravi dolore percita, cum tuniculam laceraſſet (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manuleatas, & ad talos usque demissas ne facile conspicerentur) & caput pulvere conspersisset, per mediam urbem abibat, vociferans, & vim *sibi illatam* deplorans. Frater autem Abesalomus, ei forte obviam factus sciscitatus est quidnam mali acciderit ut ita se haberet. cumque illa injuriam quæ passa est ei denarrasset, solatus eam hortabatur ut quiesceret & *dolorem* moderate ferret, sibique in contumeliam cessisse non crederet, cum à fratre fuerit vitiata. Illa persuasa desiit à clamore & ab injuria in populum divulganda; & aliquammulto tempore deserta apud fratrem Abesalomum permansit.

Thamaram stuprat Amnon. 2 Regum, c. 13.

2. Postquam autem hoc pater *ejus* Davides rescivit, rem quidem ægerrime tulit; verum cum Amnonem valde diligeret, (erat enim filius ejus natu maximus) necesse habuit illum dolore non afficere. At Abesalomus (nam eum odio vehementi & occulto prosequebatur) tempus ad peccatum ejus ulciscendum opportunum captabat. Cumque biennium jam præteriisset, ex quo ista de sorore sua acciderant, atque ad greges suos tondendos iturus esset in Belsephon (ista autem urbs est in sorte tribus Ephraïmiticæ) rogavit patrem simul & fratres ut ad se venirent & secum convivium agerent. quo semet excusante quod nollet ei oneri esse, obsecravit ut fratres ipsius jussu mitterentur. Cum autem missi essent, *famulis* suis imperavit, ut quam primum Amnonem vino somnoque gravatum animadvertissent, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

Amnon occiditur ab Abesalomo, 2 Regum, c. 13.

Β'. Γνοὺς δὲ τοῦθ' ὁ πατὴρ Δαυίδης, τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο· φιλῶν δὲ τὸν Ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτατον γὰρ ἦν υἱὸς αὐτοῦ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων, καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτοῦ τῆς ἁμαρτίας ὑπετήρειον παρεφύλαττεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παίσμασι διελήλυθε δεύτερον, καὶ μέλλων ὑπὲρ τῶν ἰδίων ποιμνῶν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς Βελσεφῶν, πόλις δ' ἔστιν αὕτη τῆς Ἐφραϊμίτιδος κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. προθυμησαμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτοῖς γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστεῖλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐπέλυσεν ὀψωνίκα ἰδοῦσι τὸν Ἀμνῶνα μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νεύσαντος αὐτοῖς φονεύσωσι μηδένα φοβηθέντες. γ'. Ὡς

d Ὃ ἦ τότε] Ita cum *Big.* & *Samb.* τότο in *Editis.* τότων legisse videtur *Epiphan.* non male.

e Ἀπηλαγμένον.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἀπηλλαγμένον.

f Ἠξίωσεν] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἐπίλυσον.

g Ἐνδοτέρω] Ἐνδότερον solus *Vat.*

h Βιάσῃ με,] Βιάσῃ με, μηδὲ αἰσχύνεις *Big.* & *Samb.*

i Ὄνειδος] Ὀνείδη *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τῷ δ' ἑρωτι] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τῷ ἔρωτι. *Coll. Voss.* habet ἄλλα τῷ ἐρωτι.

l Διακόρησον εἰσίεχε.] Κοιμῶ *Big. Samb.* & *Vat.* κοιμῶ *Busb.* & *Hen.*

m Ἀπώνην.] Ἀπῶνην *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Μείνῃ,] Μεῖναι, ἀθυχεῖται ἦ ἀπαδ. *Big. Samb.* & *Vat.*

o Χιτωνίσκον·] Puellæ apud veteres χιτωνίσκους manicatos gerebant, ut χιτῶνες laterent. REL.

p Χειροδίτους] Ita in *omnibus libris*, tam *impressis* quam *MSS.* Χειρωδιτὰς malit *Schotanus* ut apud *Herodianum* & alios Auctores.

q Μηδὲ βλέπειαι χιτῶνας·] Μὴ βλέπειας *Big. Samb.* & *Vat.*

r Μέσης βοῶσα] Vocem μέσης inferui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Αὐτῇ ἀδελφὸς] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῆς ἀδ.

t Ἡ ἦ πεισθῆσα] Illa ἡ ἦ absunt *Big. Samb.* & *Vat.*

v Τὸν βίαν ἐκφέρειν.] Τὴν ὕβριν *Vat.*

x Χηρεύσασα] Χηρεύσουσα *Vat.*

y Διελήλυθε δεύτερον,] Ita in quatuor *MSS.* διελήλυθε in *Vat.* & *Editis.*

z Βελσεφῶν,] Βελσεφῶν *Vat.* Βιλσοφῶν *Big.* Apud *Vet. Interpretem* varie, *Belsephon*, & *Betsephon*, & *Bosor*, & *Baasor.* Βελσασὼρ LXXII. in textu Hebraïco *Baal-Hasor*, *ad fines Ephraïmitarum.*

a Ἐφραϊμίτιδος] Ita ut supra aliquoties. Ἐφραΐμ *Bas.* & *G.* Ἐφραΐμου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Παρεκάλει τὸν πατέρα] Παρεκάλει solus *Vat.*

c Μέθῃ παρειμένον] Μέθῃ *Samb.*

d Ιπ-

γ'. Ως δ' ἐπύθοντο τὸ πεπραγμένον, ἐκπλήξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει· καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες [d] ἵπποις ἔφευγον πρὸς τὸν πατέρα. Φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἄπαυστος ὑπὸ Ἀβεσαλώμου προνενοσημένος τῷ πεπρᾶχθαι [e] προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ὅλη πᾶσιν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦτ' ὑπ' ἀδελφοῦ, τὸν λύπης [f] καὶ τῷ κτεῖναι δοκοῦσι γενομένης πικρότερον, [g] συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους, ὥστε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν, ἵν' ἄλλο τι μαθεῖν, οἷον εἰκὸς τηλικούτῳ προσηγγελμένῳ κακῷ. Ὁ δ' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος, προσέμενεν· ἀλλὰ καταῤῥήξαμένου τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψαντος αὐτὸν ὅλη τὴν γῆν, ἐκεῖνα πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὸν ἀνῃρηκότα. ὁ δὴ [h] Σαμᾶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ παῖς [i] Ἰωνάθης, ἀνεῖναί τι τὸν λύπης παρεκάλει, [k] καὶ μὲν πρὸ τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς πεθνᾶσιν, ἀδὲ γὰρ αἰτίαν διέμενεν ὑπολαμβάνειν· [l] πρὸ δ' Ἀμνῶνος ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ Δι' ἐκεῖνον ἀποτολμῆσαι τὸν Ἀβεσάλωμον τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου. μεταξὺ δὴ κύπτοντος ἵππων ἐξ ὄρους [m] προσιόντων τινῶν αὐτοῖς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ ἐξ βασιλέως παῖδες, οἱ Δι' ἐμφανοῦς ἀπὸ τῆς ἐστιάσεως ὑπανιᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ ὀφλισκάνουσι λυπούμενος, καὶ [n] περὶ ἐλπίδα ὁρῶν ἐς [o] νεκρὸν μικρὸν ἠμφιεσμένον. [p] ἀπολωλότας. ἰὼ δὴ πάντων δάκρυα καὶ γόος· τὸν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπολιτευμένῳ, ἐξ βασιλέως δ' ὡς ὄντι παιδὶ κατεσφαγμένῳ. Φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς [q] Γεσσύραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, διωκασεύοντα τὸν ἐκεῖ χώρας· καὶ τριετῆ ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει.

δ'. Τῇ δὴ Δαυΐδου προαιρέσει ἔχοντος ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατιλυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφηκὸς· πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ἰωάβος ὁ ἀρχιστράτηγος παρώρμησε. γυναῖόν γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπύθετο αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. "[r] παῖδων ἐπὶ τῇ ἀγροικίᾳ αὐτῇ [s] διενεχθέντων, "καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, ἀδένος δὲ καταπεσόντος "δυναμένου [t] φανέντος, ἕλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸ ἕτερον "πληγῆναι ἀποθανεῖν· ἐξεῖν τε, τὸ συγγνῶναι ἐπὶ τὸν ἀνῃ- "ρηκότα ἀφιγμένων καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χα- "ρίσασθαι τῶν σωτηρίαν [u] αὐτῇ δὲ παιδὸς, καὶ μὴ [x] τὸν "ἀπολοίπους τὸ [y] γηροκομίας αὐτῶν ἐλπίδας προσφαι- "ρεῖσθαι· τὸν δ' αὐτῇ κωλύσαντα τὸς βουλομένους ἀπο- "κτεῖναι τὸν αὐτῆς παρίξειν. ἐ γὰρ ἐφίξειν ἐκείνους ἄλ- "λῳ τινὶ τῶν ἀγαθῶν ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ". Ὁ δὴ [z] συγκατανεύσαντος οἷς τὸ γυναῖον [a] ἐκέτευσεν, [b] ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, "[c] χάριν μὲν, εἶπεν, οἶδά "σε τῇ χρηστότητι κατοικτίσαντος μου τὸ γῆρας καὶ τῶν "ὠδῖν μικρὸν ἀπαιδίαν· ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ ὠδῖν τῆς "σῆς μοι [e] εἴη φιλανθρωπίας, τῷ σῷ παιδὶ πρῶτον

3. Ut vero perpetratum est quod mandaverat, terror gravis & perturbatio fratres occupat: &, sibi quisque metuens, equis subito consensis cursu ad patrem ferebantur. At quidam, cum illos prævenisset, omnes ab Abesalomo interfectos esse patri *illorum* nunciavit. Ille autem, quasi ob filios qui tot simul perierunt, idque fratris scelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cædis auctor visus est exacerbato, nec causam requirebat, nec minimum cunctabatur ut aliquid præterea audiret, sicuti par erat, malo nunciato adeo atroci & ob magnitudinem superante fidem; sed cum vestimenta laceraſſet seque in terram prostravisset, procumbebat filios ad unum omnes luctu prosequens, & quos peremptos acceperat, & ipsum interfectorem. Jonathas vero, Samæ fratris ipsius filius, orabat ut parcius lugeret & de aliis quidem ne sibi persuaderet eos mortem obiisse, nihil enim causæ esse quod ita suspicaretur: sed de Amnone inquisitionem faciendam esse dicebat. nam verisimile Abesalomum ob injuriam Thamaræ factam ipsum interficere ausum esse. Interea vero sonitus equorum & venientium turba illos *in se* convertit. Erant autem regis filii qui è convivio effugerant. atque ipsis pater flentibus occurrit mœrens, etiam cum præter spem videret quos paulo ante exstinctos esse audiverat. Omnes itaque lachrymas effundebant & gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abesalomus in Gesuram ad avum maternum confugit, istius loci dynastam: & apud illum toto triennio commoratur. VIII. *Davidi, ex filiorum morte ei nunciata perturbato, consilium dat Jonathas.* 2 *Regum*, c. 13. *In Gesuram fugit Abesalomus.* 2 *Regum*, c. 13.

4. Cum autem Davidi in mentem venisset ad filium Abesalomum mittere, non ut supplicium lueret venturum, sed ut una secum esset: (jam enim tempore sedata erat ira) ipsum eò *satis propensum* Joabus imperator acrius incitavit. Nam fecit ut muliercula quædam, ætate jam provecta, sumpto lugubri vestitu regem adiret. "Orto ruri inter fi- "lios suos dissidio, eoque in rixam erumpente, cum "nemo esset qui litem dirimeret, ajebat alterum "ab altero ictum occubuisse: atque obsecrabat, "eo quod cognati in interfectorem impetum fece- "rint, ejusque cædem expetant, ut filii salutem "sibi concederet, nec reliquam senectutis suæ cu- "randæ spem sibi auferri pateretur; sed precibus "suis indulgeret, ipsos reprimendo qui filium suum "ad necem poscunt. illos enim nulla re nisi i- "psius metu à proposito averti posse". Cum autem ille mulierculæ postulatis annuisset: tum illa regem excipiens dicebat, "tuæ quidem benigni- "tati gratias ago, qui meam senectutem & pæne "dixeram orbitatem miseratus es: sed ut rata ha- "beantur quæ pro tua humanitate mihi pollicitus "es, tuum ipsius filium prius in gratiam recipe & "ab ira in illum desiste, alioqui quomodo possem "mi- *Joabi stratagema de revocando Abesalomo.* 2 *Regum*, c. 14.

[d] Ἵπποις ἔφευγον] Τοῖς ἵπποις *Big. Samb.* & *Vat.*

[e] Προσήγγειλεν.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* προσήγγελεν.

[f] Καὶ τῷ κτεῖναι δοκοῦσι γενομένης] Ita locum constituere visum est ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* quibus ex parte consentiunt & *alii.* nam τῷ κτεῖναι δοκοῦσι δυσμενῶς habet *Vat.* atque *Epiphanius* vertit, *tristitia, quæ eum usque ad mortem ferre videretur, amara nimis invasit* &c. Si quis hîc πικροτέρως malit, per me licet.

[g] Συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους,] Id est: *ablatus affectu.* COCC.

[h] Σαμᾶς ὁ] Σαμαὰ LXXII. Apud *Epiphanium* varie *Samma*, & *Samaa*, & *Semmaa*, & *Samatha.*

[i] Ἰωνάθης,] Ἰωνάδαμος *Vat.* forsan pro Ἰωνάβαλος. quo modo legendum juxta *Vet. Interpr.* & LXX. Vide sup. in initio hujus Cap.

[k] Καὶ μὲν πρὸ τῶν ἄλλων] Sic *MSS.* καὶ μὲν πρὸ ἄλλων in *Editis.*

[l] Πρὸ δ' Ἀμνῶνος] Iterum ex *MSS.* πρὸ Ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν in *Editis.*

[m] Προσιόντων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προϊόντων in *Editis.*

[n] Περὶ ἐλπίδα] Παρ' ἐλπίδας *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Νεκρὸν μικρὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἥκιστα *Vat.* ἀνηκόν in *Editis.*

[p] Ἀπολωλότας.] Amplius aliquid in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *His lugentibus tristis pater occurrit, & præter spem videns quos ante paulum periisse crediderat, amplexatus est eos.*

[q] Γεσσύραν] Γεθσύραν *Big. Samb.* & *Vat.* Γεσσύρας *aliis.* apud *Epiphanium* habemus *Gessur.* in *S. Literis* Γεδσὺρ & *Ghesur.*

[r] Παίδων] Ὡς παίδων *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Διενεχθέντων,] Ita cum *MSS.* διενεχθέντων in *Editis.* αὐτῇ δύο ὄντων legisse videntur *Epiphanius* & *Zonaras.* Est qui malit αὐτοῖς διενεχθέντων. Sed faciunt pro αὐτῇ quæ nobis dat *Cl. Perizonius* in *Indice* Gr. ad *Ælianum*, voce *Dativi* &c.

[t] Φανέντος,] Παραφανέντος in *iisdem.*

[u] Αὐτῇ δὲ παιδὸς,] Ita in quinque *MSS.* αὐτῆς in *Editis.*

[x] Τὸν ἀπολοίπους] Τὰς ἔτι λοιπὰς *Vat.*

[y] Γηροκομίας] Γηροκομίαις *Samb. Vat.* & *Bas.*

[z] Συγκατανεύσαντος] Συγκατανεύσαντος *Big.* (& *Coll. Voss.*) eodem plane sensu.

[a] Ἐκέτευσεν,] Ἐκέτευεν *Vat.*

[b] Ὑπολαβὸν πάλιν] Ὑπολαβὸν *Big. Hen.* & *Busb.*

[c] Χάριν μὲν,] Ita cum *Ed. Gen.* χάριν μὲν εἶπεν οἶδα *Bas.* χάριν μὲν εἶπεν ἤδη *Samb. Busb.* & *Hen.* πρὸς τὸ βασιλέα εἶπε χάριν μὲν ἤδη σὺ τῇ *Vat.* & *Big.*

[d] Καταικτείραντός] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* κατοικτείραντί μου in *Editis* & *Vat.*

[e] Εἴη φιλανθρωπίας,] Sic quinque *MSS.* in *Editis* ἦ.

"mihi persuasum habere te vere hanc mihi gratiam fecisse, cum tibi ipsi ob similem injuriam "filius tuus adhuc invisus sit. quin & insipientis "esse, cum unus præter voluntatem ceciderit, vel- "le ut alter etiam ad eum abeat". Tum regi subo- luit, hoc commentum esse à Joabo ejusque in Abe- salomum studio: ac postquam anicula interro- gata rem ita se habere comperuit, & ad Joabum accitum dicebat se assequutum esse quod in animo erat, jussitque ut Abesalomum reduceret. non e- nim se amplius illi succensere, sed jam iram & in- dignationem missam fecisse. Ille verò, adorato re- ge, verbisque ejus lubenti animo acceptis, è vesti- gio Gesuram properavit, & assumptum secum A- besalomum Hierosolyma reduxit.

Abesalo- mus revoca- tur. 2 Re- gum, c. 14.

ς'. Rex autem, ut audierat filium adventare, ante præmisit ad eum jussitque domum suam con- cedere; nondum enim ita se affectum, ut reversum videre statim sustineat. Atque ille quidem, cum ita pater ei imperasset, illius conspectum non sub- iit, domique se continebat, istis officiis contentus quibus eum sui prosequebantur. nec tamen aliquid ejus pulchritudini decessit, vel propter mœrorem, vel quod ejusmodi illi non adhibita fuerit cura quæ regis filio convenit: sed adhuc eminebat omnesque præcellebat specie ac proceritate corporis, & vel eos superabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam densa ei erat cæsaries, ut vix intra octo dies detonderetur, siclos ducentos appendens. isti autem quinque minas conficiunt. Hierosolymis certe biennium commoratus est, trium quidem fi- liorum pater factus, unius vero filiæ, forma præ- stantissimæ, quam Roboamus Solomonis filius *in uxorem* accipit: & ex ea natus est puerulus nomi- ne Abias. Deinde Abesalomus, nunciis ad Joa- bum missis, ipsum orabat ut patrem sibi prorsus placaret, & precibus contenderet, ut ipsi daretur in conspectum ejus venire & cum eo colloqui. Cum autem Joabus *hoc facere* negligeret, quibus- dam de suis submissis, agrum *ejus* suo adsitum in- cendit. Tum is, cognito facinore, ad Abesalomum veniebat, ipsum accusans & cur ita fecerit per contans. Ille vero dicebat, "hoc stratagema excogi- "tavi, quod te ad nos posset adducere, mandata "quæ tibi de patre mihi conciliando dedi minus "curantem. ideoque te præsentem oro obtestorque, "ut mihi placatum reddas genitorem: quòd ego "me existimem ejus habitum iri post reditum "quam in exsilio, si pater in ira permaneat". Tum Joabus *bis* persuasus & necessitatem *qua pre- mebatur* miseratus, pro eo cum rege interces- sit: & suis de filio *Abesalomo* sermonibus fecit ut ita ani- mo afficeretur rex, ut confestim eum ad se evoca- ret. Cumque ille humi procidisset, & peccatorum veniam implorasset, *eum* & *manu* tollit *rex* & an- teactorum oblivionem ei pollicetur.

Ejus pul- chritudo & cæsaries. 2 Regum, c. 14.

Abesalo- mi stratа- gema ut se- met Joabo in memori- am revoca- ret. 2 Re- gum, c. 14.

Joabi bene- ficio ad pa- trem ad- mittitur. 2 Regum, c. 14.

"καταλλάγηθι, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν ὀργῷ ἄφες. πῶς γὰρ "ἂν πεπεῖσθαί ἐμοί σε τοῦτο ἀληθῶς δεδωκέναι τῷ κά- "μοι, αὐτός σε μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ "τῷ παιδί. [f] ἀνόητον δ' ἂν εἶναι προσθεῖναι τῷ θνῄ- "γκόντι [g] ἀποθανόντι ἕτερον ἐκποδών". [h] συνῆκε δ' ὁ βασιλεὺς, [i] ὑποβλητὸν ὄντα τοῦτο σκῆψιν ἐξ Ἰωάβου καὶ τῆς τούτῳ φιλίας· καὶ ἐπιδὴ πρὸς τὸ πρόσωπον πυθόμενον ἔτους ἔχον τάληθὲς ἔμαθε, [l] προσκαλεσάμενον Ἰώαβον, ὑπὲρ τυχεῖν τε ἐδεήθη παρόντος καὶ νῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τοῦ ὀργοῦ καὶ τὸν θυμὸν [m] ἀφειμένου. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν βασιλέα καὶ τὸν λόγους ἀπασάμενον, ἐξώρμησεν εἰς τὴν [n] Γεσσύραν πρόσχυτον· καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον προσλαβών, ἦ- κεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ε'. Προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἥξουσι προσαγόμενον, καὶ πρὸς [o] ἑαυτὸν ἐκέ- λευσε χωρεῖν· ἔπρεπε γὰρ ἔτους ἔχειν ὡς δύο ἰδεῖν κατηλγηκότα. καὶ ὁ μὲν, τοῦ γὰρ πατρὸς κελεύσαν- τος, ἐξέκλινε τοῦ ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τῆς πρὸς τῶν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἐπε- ξέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ὑπὸ βασιλέως· ἀλλ' ἔτι ἐξῆκε καὶ διέπρεπε [p] πᾶσι τῷτε εἴδει καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος, καὶ τὰς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιλωμένας ὑπερέβαλλε. τρισὶν μέντοιγε μησὶ τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ, ὡς μάλις [q] αὐτῷ ἡμέρας ἀποκείρειν ἐκτὸς, σταθμὸν ἔλκουσαν σίκλους διακοσίους, ἔστι δὲ εἰσι πέντε μναῖ. διέτριψε μέντοιγ' ἐν τοῖς Ἱεροσο- λύμοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀρρένων παῖδας γεγονὼς, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τὴν μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ Σολο- μῶνος υἱὸς Ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα. [r] πέμψας δ' ὁ Ἀβε- σάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ πλείως καταπρᾶυ- ναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσφωνῆσαι. καταμελήσαν- τος δὴ Ἰωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς ἀποστείλας τὴν ὁμορῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ, τὸ πραχθὲν μαθών, ἦ- κε πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτί- αν [s] πυθόμενος. ὁ δὲ "στρατήγημα τοῦτ', εἶπεν, ἦν, οὗτον "ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐντο- "λῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐπεμήλευ. καὶ "δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χειμῶνα· "ὡς ἔγωγε δεινοπαθῶ τὴν φυγὴν κρίνω τῷ κάθο- "δον, ἔτι δὲ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος". [t] πεισθεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τῷ ἀναγκαίῳ αὐτὸ [v] κατοικτίρας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παι- δὸς, ἔπεισεν αὐτὸν ἡδέως διαθήσειν, [x] ὥστε δίκαιος καλέ- σαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ ῥίψαντος αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ συγγνώμην αἰτησαμένου τὸν ἡμαρτημένων, ἀνίησί τε καὶ τὸν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπιγράπτει.

[f] Ἀνόητον δ' ἂν] Τελέως δ' ἀνόητον εἶναι *Vat.* τελέως δ' ἂν ἀνόητον εἶναι *Big.* & *Samb.*

[g] Ἀποθανόντι] Ἀποθανόντι σε ὑφ' ἕτερον *Vat.* ἀποθανόντος τοῦ ὑφ' *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Locum interpretatur *Epiphanius* hoc modo, *Fœdum namque est, ut, cum filius unus contra voluntatem patris mortuus sit, sponte huic casui apponatur & alius.*

[h] Συνῆκε] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* συνεὶς in *Editis.*

[i] Ὑποβλητὸν] Ὑποβλητέον *Vat.*

[k] Σκῆψιν] Σκέψιν in *Editis.* nec aliter legisse videtur *Vet Interpr.* Sed cum *MSS.* maluimus σκῆψιν. *commentum* aut *tentamentum*, ut apud *Herodianum* interpretatur *Politianus.*

[l] Προσκαλεσάμενον Ἰώαβον,] Προσκαλεσάμενον τὸν Ἰώαβον *Vat.*

[m] Ἀφειμένον.] Ita *Big.* & *Samb.* ἀφιέναι *Vat.* ἀφιέναι in *Editis.*

[n] Γεσσύραν] Ex *Samb.* & *Vat.* Γεσσῦραν *Bas.* & *G.* Γεθσῦραν *Big.* Vide p. 385. §. 3. in fine.

[o] Ἑαυτὸν] Ita cum *Big.* *Samb.* & *Vat.* adsentiente *Epiphanio*, qui vertit, *& præcepit ut ad domum propriam remearet.* καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν in *Editis.*

[p] Πᾶσι τῷτε εἴδει] Ita *MSS.* πᾶν τὸ εἶδος καὶ τῷ μ. in *Editis.*

[q] Αὐτῷ ἡμέρας] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* De tonsura comæ *Absalomi* mira adeo narrat *Josephus*, ut non dubitem quin inciderit in corruptum codicem versionis ϕ ό. Adi *J. Rainoldum* in *Prælect.* LXV. de *Libris Apocr.* p. 729. *Salmasii* Epist. ad *Colvium*, p. 43. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 14. De pondere ejus capillitii videlis *Salmasium* in Epistola jam citata p. 38. & 42. & *Waserum* de *Antiquis nummis Hebræorum*, l. 2. c. 9.

[r] Πέμψας δ'] Πέμψας δ' αὐτὸς Αν. *Samb.* & *Vat.*

[s] Πυθόμενος.] Πυθομένου in quatuor *MSS.*

[t] Πεισθεὶς δ'] Πεισθεὶς ὁ Ἰώαβος *Samb.* πεισθεὶς δ' Ἰώαβος *Vat.*

[v] Κατοικτίρας,] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* κατοικτειρήσας.

[x] Ὥστε δίκαιος] Sic *Vat.* ὡς in *reliquis.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Δαυΐδου ἀναστάσεως τοῦ Ἀβεσαλώμου, καὶ περὶ Ἀχιτοφέλου τοῦ Χουσὶ, καὶ περὶ Σιβᾶ τοῦ Σιμεεί· καὶ ὅπως ὁ Ἀχιτόφελος ἑαυτὸν ἐπήγξατο.

Ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, τούτων αὐτῷ τ[y] πρὸς τὸ βασιλέως ἀποβάντων, πολλὰς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα [z] ἐκέκτητο· καὶ ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. [a] καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, [b] ὡς πρὸς τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, [c] τάχα δ' αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπλανημένων περὶ τὴν κρίσιν, εὔνοιαν αὑτῷ [d] πρὸς πάντων [e] κατεσκεύαζε. λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ τούτων εἶχε τὴν ἐξουσίαν πολλὴν αὐτοῖς ἐπεβάλλουσιν δυνομίαν. τούτοις [f] δημαγωγήσοις τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὴν πρὸς τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη [g] διεληλυθότων, ἐδεήθη προσελθὼν, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορευθέντα θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ. φεύγοντα γὰρ [h] τοῦτο εὔξασθαι. τοῦ δὲ Δαυΐδου τὴν αἴτησιν ἀφέντος, πορεύεται· καὶ πολὺς ἐπισυνέρρυσεν ὄχλος, ἐπὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφορμὰς πεμφθείς.

Β'. Παρῆν δὴ καὶ ὁ Δαυΐδου σύμβουλος ὁ [i] Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ ἀφικόμενοί τινες ἐξ αὐτῶν [k] Ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεπεμψάμενοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων [l] ἀποδεικνυται, τὸν δόλον στρατηγήσας. ὡς δ' [m] ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαυΐδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τὸν παῖδα ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας [n] καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ ἀνοσιωτέροις [o] ἐπεβάλετο, βασιλεία πρῶτον μὲν [p] τὸν θεὸν τὸν θεῖον [q] δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγεννηκότος, ἔγνω φεύγειν [r] εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ἐπιτρέψας κρίσει τῇ θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλῆθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτ' ἔζη Σαοὺλος. [s] τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας, [t] καὶ Λευίτας ἅπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ, μένειν ἔπεισεν, [v] ὡς τοῦ θεοῦ μὴ μετακομιζομένης αὐτῆς [x] ῥυσομένου. ἐπετείλατο δ' ἅπασι τῶν γινομένων λάθρα [y] διαγγέλλειν αὐτῷ. πιστὸς δ' ἦν πρὸς πάντα διά-

CAP. IX.

De insurrectione Abesalomi contra Davidem, deque Achitophelo & Chusi, & de Siba & Simei: utque Achitophelus semet suspendebat.

Abesalomus autem, ista à rege ex animi sententia assequutus, brevi admodum tempore & magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum quinquaginta: atque in singulos dies mane ad regiam adibat: & cum iis, qui ad jus petendum veniebant & causa cadebant, ad voluptatem sermonem conferens, quasi ita cum illis actum esset, quod patri non adsint periti consiliarii, aut forsan ipsi in judicio ferendo in iniquam lapsi fuerint sententiam, ab omnibus sibi benevolentiam conciliabat; *præterea* dicens, ipsum, si ea sibi data esset potestas, jus illis multa cum æquitate redditurum. His *artibus* cum populum sibi obsequentem haberet, adeo ut multitudinis benevolentiam sibi firmam esse existimaret, quatuor vero annis, ex quo cum patre in gratiam rediit, præteritis, *ipsum supplex* accedens orabat, ut sibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam. nam dum exsul esset votum nuncupaverat. Davide autem *ejus* petitioni concedente, *eo loci* proficiscitur: & cum ad multos hinc inde misisset, ad illum ingens hominum vis confluxit.

Abesalomus multitudinis animos sibi conciliat. 2 *Regum*, c. 15.

Chebronem proficiscitur. 2 *Regum*, c. 15.

2. Inter cæteros aderat Davidis consiliarius Achitophelus Gelmonæus, & ducenti viri ex ipsis Hierosolymis, totius quidem negotii ignari, sed quasi ad sacra facienda accersiti. atque rex ab omnibus declaratur, stratagemate ut hoc fieret adhibito. Postquam vero hæc Davidi nunciabantur, ipsique inopinato audita erant quæ filius patraverat, veritus ipsum propter audaciam pariter ac impietatem, miratusque quod veniæ peccatis datæ non meminerit, sed ad alia illis multo pejora & iniquiora animum adjecerit, primum quidem ut regnum à Deo donatum sibi eriperet, dein vero ut genitori vitam auferret, in loca trans Jordanem fugere decrevit: convocatisque amicis sui studiosissimis, & consiliis cum iis de filii *sui* insolentia communicatis, atque omnibus Dei judicio commissis, ab Hierosolymis, regiæ domus custodia decem concubinis relicta, discessit, cum alia multitudine alacriter cum eo *urbem* egressa, tum illa sexcentorum cohorte qui prioris ipsius Saulo vivente fugæ comites fuerant. Abiatharo vero & Sadoco pontificibus, quibus una cum Levitis omnibus arcam gestantibus in animo erat eum comitari, ut manerent persuasit, quod Deus ipsum ea non circumlata liberaturus esset. Illis autem mandavit, ut de rebus gestis singulis ipsum clam certiorem facerent. ministrosque sibi in omnibus fideles habuit *pontificum* filios, Sadoci quidem Achimam, Jonatham

Achitophelus inter conjuratos apud Abesalomum. 2 *Regum*, c. 15.

Jubet Davides pontificibus ut in urbem redeant. 2 *Regum*, c. 15.

---

y Παρὰ τοῦ βασιλέως] Παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως *Big.* (& *Voss. Coll.*) πρὸς τοῦ πατρὸς ἀπὸ. *Vat.* & *Vet. Interp.*

z Ἐκέκτητο·] Ἐκτήσατο *Vat. Busb.* & *Hen.*

a Καὶ καθ' ἑκάστην] Καὶ deest plerisque *MSS.* & δ' ἑκάστην ἡμέραν habent *Samb. Vat.* & *Vet. Interp.*

b Ὡς πρὸς] Ὥστε in *Editis*, *Aliisque.*

c Τάχα δ'] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* nisi quod pro ἐπλανήθησαν legisse videatur ἐσφάλησαν. τάχα αὐτῶν &c. *Vat.* τάχα δ' αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπλανήθη *Bas.* & *G.*

d Παρὰ πάντων] Παρὰ deest *Big.*

e Κατεσκεύαζε.] Sic cum quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* κατεσκόπει *Vat. Bas.* & *G.*

f Δημαγωγήσας] Δημαγωγῶν *Big.* & *Samb.*

g Διεληλυθότων,] Sic *MSS.* παρεληλυθότων in *Editis.*

h Τοῦτο εὔξασθαι.] Αὐτὸν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

i Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος,] Γωλωναῖος solus *Vat.* Γιλωναῖος juxta *Exemplar Alexandrinum* τῶν ο'. in *Epiphanii* libris varie *Gelmonæus*, & *Galamonæus*, & *Giloneus.*

k Ἱεροσολυμῶν,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

l Ἀποδεικνυται,] Ἀναδεικνυται *Vat.*

m Ἀπηγγέλθη ταῦτα] Ἀπηγγέλη *Big. Samb.* & *Vat.*

n Καὶ τόλμης αὐτόν,] Τῆς τόλμης αὐτὸν θαυμάσας ὅτι *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Ἐπεβάλετο,] Ὑπεβάλετο *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑπὸ τοῦ θεοῦ διδομένη,] Ὑπὸ θεοῦ *Vat.*

q Διδομένη,] *Coll. Big.* & *Voss.* ὑ διδομένη, tanquam ad Abesalomum debeat referri. HAV.

r Εἰς τὰ πέραν] Εἰς τὸ πέραν *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

s Τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,] Conf. sup. cap. 5. §. 4. SPANH.

t Καὶ Λευίτας] Ita distinguo *Epiphanium* sequutus. antea erat, καὶ Λευίτας ἅπαντας, μὴ τὴν κιβωτὸν μένειν &c.

v Ὡς τοῦ Θεοῦ] Ὅτως τοῦ θ'. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Ῥυσομένου.] Ita *Samb.* & *Vat.* quo modo legendum esse voluit *Schotanus*, in *ceteris* ῥυσαμένου.

y Διαγγέλλειν] Διασείλλειν *solus Vat.*

tham vero Abiathari. Ethi quoque Gitthæus cum eo profectus est, etiam præter Davidis voluntatem: nam ipsi ut *domi* maneret persuadere conabatur. & ex hoc ipso conspectior erat ejus in illum benevolentia. Cum autem Davides per clivum Olivarum nudis pedibus ascenderet, & * omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent, nunciatum est Achitophelum esse apud Abesalomum & cum illo sentire. Quæ res audita luctum ei magis intendebat: precibusque Deum implorabat, ut Abesalomi animum ab Achitophelo alienaret. nam verebatur ne contra se ei dando consilia apud ipsum fidem inveniret; cum vir prudens esset, & in dispiciendo quid facto opus sit oculatissimus. Postquam autem in montis jugum pervenerat; urbem respiciebat, & multis cum lachrymis, ac si regno excidisset, Deo preces effundebat. tumque ei obviam factus est vir amicus & fidelis, Chusi nomine. Hunc conspicatus veste lacerata & capite pulvere oppleto, resque mutatas lugentem, solatium ei adhibebat, & obsecrabat ut à mœrore desisteret. postremoque supplex ab ipso petiit, ut ad Abesalomum, simulato ejus partium studio, digressus, & arcana animi ejus exploraret, & Achitopheli consiliis adversaretur. nam si secum pergeret tantum prodesse non posse, quantum *proderit* si ad eum concesserit. Atque ita à Davide persuasus, eo relicto Hierosolyma se contulit. eódemque non multo post venit & Abesalomus.

Davides de Abesalomi consiliis solicitus, Deum, ut successu careant, precatur.

Chusi obtestatur, ut Achitopheli consiliis sese opponat. 2 Regum, c. 15.

Sibas heri accusati lasifundiis potitur. 2 Regum, c. 16.

3. Cæterum Davidi paululum progresso occurrit Sibas Memphibosthi servus, quem ad prædia procuranda miserat, filio Jonathæ Sauli filii ab ipso donata, agens præ se duos asinos necessariis *ad victum* onustos: ex quibus petiit ut accipere dignaretur, quicquid ipsi suisque opus esset. Cum autem *Davides* ex eo quæreret, ubinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis, dicebat, spei plenum, fore ut, rebus jam turbatis, ob Sauli meritorum memoriam populi suffragiis rex crearetur. Hanc autem ob rem indignatus, omnia quæ Memphibostho concesserat Sibæ largitur. multo enim justius esse agnovit ut hic quam ille istis frueretur. Et quidem Sibas gaudio exsultabat.

Semei maledicit Davidi. 2 Regum, c. 16.

4. Ubi vero Davides pervenit ad locum Baürin appellatum, supervenit cognatus Sauli, nomine quidem Simei, Geræ vero filius, & lapidibus eum impetebat & convicia jaciebat. Cum vero amici regem circumstarent & protegerent, eo magis maledicendo procedebat, sanguinarium atque malorum auctorem vocitans. quin & ex regione ut impurus & exsecrandus excederet jubebat: Deoque se gratias habere fatebatur, qui eum regno exuerat, & per proprium filium pœnas ab eo exegerat peccatorum quæ in dominum suum commiserat. Cum autem omnes ira in ipsum concitarentur, &

---

z Αχιμὰς] Αχίμας *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Αχιμαὰν, hic loci. infra tamen passim Αχιμὰς & Αχιμάς. Vide p. 393. §. 4.

a Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος] Εθὶς δ' ὁ Γιτθαῖος *Vat.* in quibusdam *Epiphanii* libris *Ethai Gethæus.*

b Τὸν Δαυίδε βάλησιν·] Τὸν Δ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

* *Omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent,*] Al. *omnes pariter ac ipse lachr.*

c Συμεὶ τῷ Αβεσαλώμου,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συμεὶ τῷ Αβ. in *ceteris.*

d Φρενήρης] Φρενήρη Euripid. Heraclid. v. 151. SPANH.

e Χουσὶ ὄνομα.] Sic *Big. Vat. LXXII.* & *Epiphanius* in melioribus *Codd.* Χωσὶν *Samb.* Χωσὶς in *reliquis.*

f Τὸν Αβεσάλωμον,] Articulus deest *Vat.*

g Αὐτῷ συμεχόμενον,] Ita cum *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

h Ας δεδώκῃ] Ω δεδώκοιτο solus *Vat.*

i Ζεύγης ὄνων] Ita *MSS.* ζεύγη in *Editis.*

k Καβαπεφορτισμένων] Ita legere jubet *Coccejus* & adstipulatur *Coll. Big.* Vulgati καβαπεφορτημένων. HAV.

l Πεπθανομένῳ ἦ,] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* πεπθαμένων in *Editis.*

m Υπάρχουσαν] Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in reliquis ὑπερέχουσαν.

κόνας, παῖδας z Αχιμὰν μὲν Σαδώκε, Ιωνάθᾳ δ' Αβιαθάρε. a Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιαζόμενος b τὴν Δαυίδε βούλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὔνους αὐτῷ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ διὰ τῆς Ελαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ Αχιτόφελος c συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ, τὰ τότε φρονῶν. ἐπαύετο δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκηκοέναι· καὶ τὸν Θεὸν ἐπεκαλεῖτο δεόμενος ἀποκλατρῶσαι τὴν Αβεσαλώμε διάνοιαν περὶ τοῦ Αχιτόφελον. ἐδεδοίκει γὰρ μὴ πανοῦργα συμβουλεύων πείσειε αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν d Φρενήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. ἡμέρᾳ δ' ὅτε τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀποσκοπῶν τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ηὔχετο τῷ Θεῷ. συνήντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος e Χουσὶ ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν, περιηρέθη καὶ παύεσθαι τῆς λύπης παρεκάλει· καὶ τάλλα ἱκέτευεν ἀποδύσασθαι τὴν Αβεσάλωμον, ὡς τὰ ἐκείνῳ φρονοῦντα, τὰ τε διὰ μέσου τοῦ Δαυίδου αὐτῷ καλῶς ποιῆσαι, καὶ τὸν Αχιτόφελον συμβουλίαις ἀνοσιωτάταις. ὁ δὲ τοσοῦτον ὠφελήσειν f αὐτὸν συνεχώρησεν, ὅσον παρ' ἐκείνου ἠδύνατο. καὶ ὁ μὲν πιθοὺς τῷ Δαυίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦλθεν εἰς Ιερουσάλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον καὶ Αβεσάλωμος.

γ'. Ολίγον δὲ τῷ Δαυίδῃ προελθόντι Σιβᾶς ὁ τοῦ Μεμφιβόσθε δούλος συνήντησεν, ὃν ἐπιτροπεύοντα ἀπεστάλκει τῶν κτήσεων, h ἃς ἐδεδώκῃ τῷ Ιωνάθᾳ τοῦ Σαούλε παιδὸς υἱὸς, πρὸ i ζεύγους ὄνων k καταπεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐπέλθοιτο λαμβάνειν ὧν αὐτὸς τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. l πυθομένου δὲ, τί καταλέλοιπε τὸν Μεμφίβοσθον, ὃν Ιεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροβαθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν m ὑπάρχουσαν περιχαρῆ, εἰς μνήμην ὧν n ἠυεργέτησεν αὐτὸς Σαούλ· ἀγανακτήσας δ' ὁ Δαυίδης ἐπὶ τούτῳ, πάντ' ὅσα τῷ Μεμφιβόσθῳ περιεχώρησε Σιβᾷ χαρίζεται. p πολὺ γὰρ δικαιότερον q αὐτὸν ἐκείνῳ ταῦτ' ἔχειν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν Σιβᾶς εὐχαρίς ἦν.

δ'. Δαυίδῃ δὲ ἠγουμένῳ κατ' r Βαυρὶν, τόπον ἔτω καλούμενον, ἐπέρχεται τοῦ Σαούλ συγγενὴς ὄνομα s Σεμεῖ, υἱὸς δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τε t ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐλοιδόρει. πλειόνων δὲ τῶν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι u μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαρόν τε καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. x ἐκέλευε δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπάρατον y ἐξιέναι· καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας z αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίας τιμωρήσαντα εἰς a ἑαυτὸν θεσπότιν δίκην b αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. πλείων δὲ ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένων

---

n Ηυεργέτησεν αὐτὸς] Eo modo *Samb.* & *Vat.* εὐεργέτησεν *Aliis.*

o Επὶ τούτῳ,] Επὶ τούτοις *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

p Πολὺ γὰρ δικαιότερον] Sic *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* πολὺ γὰρ δικαιότερον ὑπὸς τοῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε *Samb.* π. γ. δικαιότερον αὐτὸν ὑπ. τ. ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε in *Editis.*

q Αὐτὸν] Delendum. COCC.

r Βαυρὶν, τόπον.] Ita cum *Vat.* Βαυρὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) Χαίρεσον *Samb.* Χωσαμὸν *Bas.* & *G.* in *Epiphanii* libris variè, *Bachorum*, & *Choron*, & *Choran*. Sed *Bahurim* habet *P. Comestor* è sacro *volumine.* HUDS. *Gen.* χώσημον· *Gelen.* Bachora. SPANH.

s Σεμεῖ,] Sic *Big. Samb.* Σεμεῖ δὲ ὄνομα *Samb.* Σεμείης δὲ ὄνομα *Vat.* ὄνομα Σεμεεῖ *Bas.* & *G.* absque νόν.

t Εβαλεν αὐτὸν,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἔβαλλεν in *reliquis.*

u Μᾶλλον βλασφημῶν] Ετι μᾶλλον ὁ Σεμεεῖ βλασφ. *Big.* ἔτι μ. ὁ Σεμείης βλ. *Samb.* ἔτι μ. ὁ Σεμείης ἐλ. *Vat.*

x Εκέλευε δὲ] Εκέλευεν *Vat.*

y Εξιέναι·] Sic cum *MSS.* (& *Coccejo*) in *Editis* ἐξιέναι.

z Αὐτὸν ἀφελομένῳ,] Αὐτῷ αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

a Εαυτῷ θεσπότην] Ita cum *Vat.* εἰς τὸν αὐτὸν δεσπ. *Big.* & *Samb.* εἰς αὐτῷ δεσπ. *Bas.* & *G.*

b Αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ.] Sic *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis.* deest *Big.*

c Τὸν

νων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Αβεσταίῳ, ἀφεῖρξε τὸν θυμὸν μέλλοντα Σεμεεῖ, Δαυίδης αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπισχε. "μὴ "τοίνυν τοῖς παροῦσι κακοῖς ἑτέραν προσεξεργασώμεθα, φησὶ, "κακοτέχνου ἀφορμήν. ἐγὼ γὰρ δὴ καὶ προσλιποτάκτου μου "τούτου κυνὸς οἰδός τις ἡ φρενῖτις [d] ὑπερχεῖ). τῷ Θεῷ "ἦ εἴκω, δι' ὃν ἔτυχον ἐφ' ἡμᾶς ἀπανοίθη. θαυμαστὸν δ' "οὐδὲν ὑπὸ τούτου με τῶνδε πάσχειν, ὅπερ γε καὶ παῖδος "ἀσεβοῦς πεπείραμαι. ἀλλὰ ἔσται τις ἴσως οἰκτος ἡμῖν "ὑπ' Θεοῦ, καὶ κρατήσαμεν τῶν ἐχθρῶν τοῦτο ἱλήσεται "τος". ἔφυγεν οὖν τὸν ἄδον, ὁ Φροντίζων δὲ Σεμεεὶ θάτερον μέρος δρους διαφερόντως [e] πολλὰ κακηγορούντος. [f] καταβὰς δὲ ὁ Ιορδάνης, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐντεῦθεν κεκοπωμένους.

ε'. Αβεσαλὼμης δὲ καὶ Αχιτόφελος ὁ συμβούλος παραγενόμενοι εἰς Ιεροσόλυμα, σὺν ἅπασι τῷ λαῷ, [h] καὶ Δαυίδου φίλος ὢν πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν εὐτυχεῖν τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα [i] καὶ παντὸς διαμεῖναι χρόνου. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν· "τί "δήποτε, φίλος [k] ὢν τοῖς μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γε- "γηνημένοις, [l] καὶ πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶναι δόξας, ὁ "σὸν αὐτοῦ πατρὶ ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον [m] με- "ταβαίνεις πρὸς αὐτόν"; δεξιῶς ὑποκρίνεται καὶ σω- φρόνως. εἶπε γὰρ, "ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ "παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ, δέσποτα, γενομη- "μένων, εἰκότως ἕψομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἐλα- "βες παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὴν αὐτὴν μέντοι σοὶ καὶ εὔ- "νοιαν ὑποδείξομαι, πατρὸς ὄντος φίλου, ὡς οἶ- "δά με τῷ πατρί σου περιεχομένου. ἀναπαύεσθαι δὴ οὐ- "δὲν [n] προσῆκε τοῖς πατρῴοις. οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ "βασιλεία μετενέχθηκε· μενούσης δὲ αὐτῆς, ἐμοὶ "παραλαβόντος". ταῦτα λέγων, ἔπεισεν· ὑπόπτου γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν Αχιτόφελον, συνεβου- λεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρῄνεσε, πρὶν τοῦ πα- τρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. [o] ὃν γὰρ οὕτως ἐπίστασθαι "τὸν λαὸν, ἔλεγε, πιστεύσειν ὡς ἀδιάλυκτά σοι τὰ πρὸς "αὐτὸν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς [p] συγκατευτόλμου προθυμίας "δεῖν τὸν πατέρα· μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὸν ἔχθραν ἀ- "ναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοή- "σειν". πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὑτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶν- τος· καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλ- λακαῖς. τοῦτο δὲ ἐγένετο κατὰ τὸν Ναθάνου προφήτου, ὃν τῷ Δαυίδῃ προεῖπον τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένων ὀφλή- σειν προσφιλοτιμίαν.

ς'. Ποιησας δὲ Αβεσάλωμος τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Αχιτοφέλους, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. [q] μυρίους δὲ αὐτὸν ἐκλέκτους αἰτήσαντος ἐκεῖνος, καὶ τὸν πατέρα κλέπ- τειν αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους [r] ἀνάξειν ὑποσχο- μένους, καὶ [s] βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φή-

præcipue Abeſſæus, cui in animo erat Semei interficere, Davides iracundiæ impetum cohibebat. "Abſit, inquit, ut malis præſentibus novi alicu- "jus motûs occaſionem adjiciamus. nulla enim "reverentia aut cura ducor canis hujus rabie in "me invadentis: ſed cedo Deo, per quem in nos in- "ſanus factus eſt. Nihil vero miri quod hæc ab "eo patiar, quando filium etiam impium exper- "tus fuerim. ſed fortaſſe Deus nobis miſericor- "diam adhibebit, & hoſtes nobis ipſius ex volun- "tate ſuccumbet". Viam itaque pergebat, ni- hil morans Semei, per alterum montis latus diſ- currentem & fortiter conviciantem. Cum autem veniſſet ad Jordanem, tum ſuos *itinere* defatigatos reficiebat.

5. At ubi Abeſalomus cum Achitophelo conſi- liario, omni *Iſraëlitarum* populo comitante, Hie- roſolyma venerat, *inter cæteros* etiam Davidis ami- cus ipſos adibat; ac, adorato Abeſalomo, precaba- tur ipſi imperium perpetuum & in omne ævum permanſurum. Cum autem ille ad ipſum dixiſſet: "curnam, cum inter præcipuos patris ipſius ami- "cos fuerit, & in omnibus fidiſſimus eſſe viſus, "non cum illo nunc ſit, ſed eo deſerto ad ipſum "tranſierit"? Scite prudenterque reſpondet. nam dicebat, "illum ſequi oportere Deum & populum "univerſum. Hos itaque cum tibi, domine, adeſ- "ſe viderim, ego quoque merito ſequor. à Deo "enim regnum accepiſti. Et quidem eandem fi- "dem & benevolentiam *tibi* oſtendam, in amicis "habitus, quam noſti me patri tuo præſtitiſſe. "Ægre autem ferre rerum præſentem ſtatum haud "convenit. nam in aliam regnum non tranſiit fa- "miliam, ſed in eadem manſit, filio *patri* ſucce- "dente". His verbis fidem fecit: nam ſuſpicionem non effugerat. Advocato deinde Achitophelo, ipſum conſulebat quid facto opus eſſet. Is vero ſuaſit, ut cum patris pellicibus congrederetur. ex "hoc enim populum ſciturum creditarumque, di- "cebat, fieri non poſſe ut unquam cum eo in gra- "tiam redeas; atque adeo multa cum alacritate "contra patrem ſimul militaturum: nam hactenus "veritos eſſe apertas ſuſcipere inimicitias, conven- "turum inter vos exſpectantes". Huic autem conſilio obſequutus juſſit famulis, ut * ſuper *domo* regia ſibi tabernaculum tenderent, † inſpectante populo: eóque ingreſſus cum pellicibus patris con- cubuit. Atque iſta acciderunt quemadmodum va- ticinatus eſt Nathanas, cum prædiceret fore ut fi- lius ipſum adoriretur.

Abeſalomum adit Chuſi. 2 Regum, c. 16.

Achitophelum ſuadet Abeſalomo ut patris concubinas primas. 2 Regum, c. 16.

6. Abeſalomus autem, ea exſequutus quæ ipſum monuerat Achitophelus, iterum ab eo poſtulabat, ut de bello cum patre gerendo ei conſilium daret. Cum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiiſ- ſet, & patrem ipſius interimere pollicitus eſſet, & qui ſecum proficiſcerentur ſalvos reducturum, & tum demum imperium ſibi firmum fore ſtabileque di-

IX. *Achitopheli conſilium de opprimendo Davide. 2 Regum, c. 17.*

τ Τῶν Σεμεεῖ,] Τὸν inſertum dedi ex *MSS.* qui paſſim hic Σεμεῖ & inferius Σεμεῖ vel Σαμεῖ habent.

d Υπερχεῖ.] Επίεχε] ſolus *Vat.*

e Πολλὰ κακηγορῶν.] Πολλὰ adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

f Παραγενόμενος] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interp.* Διαβαίνοντος *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ Δαυίδου φίλος] Ita *MSS.* ὁ Δαυίδου φίλος ἦν in *Editis.* ὁ Δαυίδου φίλος ὁ Χουσὶ juxta *Vet. Interpr.* qui mox legiſſe videtur πρὸς αὐτόν· καὶ προσκυνήσας Αβεσάλωμον σιω.

i Καὶ πάντα διαμεῖναι χρόνον.] Sequutus ſum *Vat.* καὶ τὰ ἅπαντα διαμεῖναι χρόνου *Samb.* καὶ τὰ ἅπαντα μένειν χρόνου *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον *Baſ.* & *G.* Vertit *Epiphanius* hoc modo, *optabat regnum ejus incolume & in omni tempore permanere.*

k Ἐν τοῖς μάλιστα] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὧν τοῖς τοῦ μάλ. τ. π. ἀ. γεγενημένοις, ὡς ἅπ.

l Καὶ πρὸς ἅπαντα] Ex *MSS.* inſertum eſt καὶ.

m Μεταβαίνεις] Μεταβαίνῃς *Big.* μεταβαίνῃ *Samb. Busb.* & *Hen.*

n Προσῆκε τοῖς πατρῴοις.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσῆκεν *Baſ.* & *G.*

o Ἐκ τούτου γὰρ ἔσεσθαι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ex hoc enim, populum ſciturum creditarumque dicebat.* ἐκ τούτου γὰρ ἔλεγε τὸν λαὸν ἔσεσθαι πιστόν *Vat.* ἐκ τούτου παρίσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε πίς. *Baſ.* & *G.*

p Συσπατεύσεσθαι] Συσπατεύσασθαι *Big.* & *Samb.*

* *Super* domo *regia ſibi tabernaculum tenderent,*] *In ſolario* regio vertit, *Epiphan.* Perperam *in regia* reddit *Gelen.* ἐπὶ τὸ δῶμα LXXII.

† *Inſpectante populo:*] *Et vidente populo accedens ad patris ſui concubinas ingreſſus eſt*, reddit *Epiphan.* ac ſi legiſſet, καὶ ἐν πλήθους ὁρῶντος παρελθὼν ὁ. Juxta S. Literas, *ad patris ſui concubinas in conſpectu omnium Iſraëlitarum ingreſſus eſt.*

q Μυρίους δὲ αὐτὸν.] Δώδεκα χιλιάδας in S. *Literis.*

r Ἀνάξειν ὑποσχομένου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνίξειν *Vat.* ἀναχεῖν in *Editis.*

s Βεβαίαν τότε] Ita cum *Vat.* & *Samb.* ut ſupra, p. 387. §. 1. in *Editis* βέβαιον.

dixisset, Davide è vivis sublato; hac sententia delectatus Chusi accersit, Davidis amicum, (ita enim ille eum vocabat) eique proposita Achitopheli sententia ab eo quæsivit quid ipsi hac de re videretur.

Ei contradicit Chusi. 2 Regum, c. 17.

At ille, intellecto, si hæc fierent quæ suaserat Achitophelus, id discriminis aditurum esse Davidem, ut captus mortem oppeteret, operam dedit ut contrariam afferret sententiam. "Non enim "ignoras, ajebat, ô rex, virtutem patris tui & eo- "rum qui eum nunc comitantur; quod & multa "bella gesserit, & semper hostium victor evaserit. "Nunc autem verisimile est ipsum in castris ver- "sari (quippe solertissimum in stratagematis exco- "gitandis, dolisque hostium in aggressione præ- "sentiendis) sed nocte suis relictis, aut in valle ali- "qua delitescet, aut ad rupem aliquam in insidiis "erit. Cum autem nostri manus conserent, sui "quidem paulatim pedem referent, mox vero au- "dentiores facti, quasi illis in propinquo fuerit "rex, sese *nobis* opponent: & dum pugna res ge- "ritur, pater ex improviso conspectus, illis qui- "dem animos ad pericula *subeunda* adjiciet, tuis "vero metum & consternationem afferet. Expen- "de igitur meum quoque consilium, & si hæc o- "ptima esse agnoveris, Achitopheli quidem sen- "tentiam rejice; nunciis vero in omnem Hebræo- "rum regionem missis, impera illis ut expeditio- "nem contra patrem tuum suscipiant. Deinde as- "sumptis copiis, tui ductu & auspiciis geratur "bellum, neque alterius fidei committatur. nihil "enim minus exspectandum quam ut illum facile "superaturus sis, modo in aperto campo assequa- "ris paucis munitum, cum multas militum myria- "das habueris, qui maxime expetunt suum in te "studium ostendere & alacritatem. Quod si pa- "ter *intra* mœnia ad obsidionem *tolerandam* se con- "clauserit, machinis & cuniculorum fossionibus ur- "bem istam expugnabimus". Hæc cum dixisset, majori pollebat auctoritate quam Achitophelus. nam hujus *consilio* illius sententiam prætulit Abesalomus. Verum hoc ipsum effecit Deus, ut Chusi consilium illi res secum reputanti melius videretur.

Achitophelli consilium rejicitur. 2 Regum, c. 17.

Chusi, ope pontificum filiorum, Davidem de omnibus certiorem facit. 2 Regum, c. 17.

7. At *Chusi* cum ad Sadocum & Abiatharum pontifices properasset, atque Achitopheli sententiam necnon & suam eis exposuisset, quodque optimum visum esset ea agere quæ ipse suaserat, jussit ut mitterent qui Davidi indicatum irent, atque ista consilia palam facerent, adhortarenturque *eum* ut sine mora Jordanem trajiceret: ne forte filius mutata sententia ipsum persequi festinaret, &, priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem de industria curaverant ut extra urbem *alicubi* laterent filii, relaturi ad Davidem quid *in ea* ageretur. Fideli igitur ad ipsos missa ancilla, secum ferente quæ Abesalomo decreta essent, præceperunt, ut de istis Davidem propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procrastinatione rem distulerunt, sed, patris mandatis acceptis, sese pios fidosque ministros ostendebant: &, cum in obsequio præstando celeritatem adhibere & velocitatem optimum esse existimarint, Davidi obviam ire maturabant. Illos vero, cum duobus stadiis urbe abessent, equites aliquot forte

---

t Τῇ γνώμῃ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῷ γνώμῳ in *Editis.*

v Φίλον·] Ita in *MSS.* Suspicor *Epiphanium* legisse ἀρχαῖον φίλον. quod sane mallem quam ἀρχίφιλον *Editorum.*

x Σωιδὼν,] Σωιδὼν δ' ὅτι *Big.* & *Samb.* κ' σωιδὼν ὅτι *Vat.*

y Κρατῶν τ' πολεμίων] Τῶν ἐχθρῶν κρατῶν *Vat.*

z Ικανώτατον,] Sic *MSS.* & *Vet. Interp. ικανώτατον* in *Editis.*

a Προσιδεῖν ἀκάτλω] Προϊδὼν *Big.* & *Samb.*

b Επιεχομένων πολεμίων·] Υπερχομένῳ *Vat.*

c Η εἰς τινα] Illud ἡ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* deerat in *Editis.*

d Θαρρήσαντες] Θαρσήσαντες *Big. Samb.* & *Vat.*

e Εἰς πᾶσαν τὴν χώραν] Εἰς πᾶσαν χώραν *Vat.*

f Αὐτὸς τὴν δυνάμιν,] Illud αὐτὸς insertum dedi ex *MSS.*

g Επιδείξασθαι] Ενδείξασθαι *Vat.*

h Υπονόμοις καθαιρήσομεν] Καὶ ὑπονόμοις *Vat.*

i Συμβουλίαν συσήσας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συμβουλὴν σήσας in *Editis.*

k Τὰ ὑπ' αὐτῦ προστεθέντα] Sic *MSS.* in *Editis* ταῦτ' ὑπ' αὐτῦ.

l Πέμψαντας Δαυίδῃ] Iterum ex *MSS.* (suffragante *Coccejo*) πέμψας in *Editis.*

m Συμβεβουλευμένα,] Eo modo *MSS.* (& *Coccejus*) συμβουλεύματα *Bas.* & *G.* in quibus mox προσκελεύσασθαι, contra quam in *MSS.*

n Θεῶν-

[n] θεώσαι τινες ἱππεῖς, καὶ ἀπαγγεῖλαι πρὸς τὸν Δαβίδην. ὁ δ' οὐθὲν ἐπέμψε τὰς συλληψομένας. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες σκηψάμενοι τῆς ὁδοῦ, [o] ἀφικνοῦνται εἰς κώμην τινὰ τῶν [p] Ἱεροσολύμων οὐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. [q] Βαχυρὴς δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησάν τινος κρύψαι καὶ ἀφανεῖς αὐτοὺς ποιῆσαι τῷ ἀσφαλείᾳ. ἡ δὲ καθήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ σκάλας ἀναθεῖσα ἐφ' ὧν κατέβαινον, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, καὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ ἴδοιεν· [r] μὲν οὐκ ἠρνήσατο, [s] μείνασθαι γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπέλεγεν. εἰ μέντοι σωτηρίως διώξασι, κατειληφέναι προσέλεγε. ὡς δὲ ὀλίγον πλοῦ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνεκρέψαν [t] εἰς τὸπίσω. ἡσυχίαν δ' αὐτοῖς ἀναζεύξασα ἡ γυνὴ, καὶ μηδένα φόβον τῆς νεανίσκους ἀπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἐνεφάνισε τῷ κεκρυφότι υἱῷ αὐτῆς παρεκελεύσατο. καὶ, πάλιν αὐτοῦ καὶ χάριν ὁμολογήσαντος τῇ ὁδοιπορίαν, ἣν πρὸς Δαυίδην καὶ πολλὰ ἀπεργασαμένην εὐθήνησεν αὐτὸ τὰ παρ' Ἀβεσσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ Δαβίδης [u] τὸν Ἰορδάνην τὸν μεθ' ἑαυτοῦ κεκτικέναι, ἤδη νυκτὸς ὄντος, καὶ μηδὲν ἐκεῖνον διὰ αὐλῆς.

ἡ. Ἀχιτόφελος δὲ, τὴν γνώμης αὐτοῦ περιδεοῦς μηθείσης, ὀπίσω ἑαυτοῦ κτίσιν ἐξώρμησεν εἰς [v] Γελμάνα τῆς πατρίδος· καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσε Ἀβεσσαλώμῳ πᾶσι αὐτοῖς διεξῆλθε, καὶ ὡς ἐκ πάντων φανερός ἐστιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος. Δαυίδῃ δὲ κεκλῆσθαι [w] μέλλειν ἔλεγε, καὶ ἐπανήξειν ὀλίγῳ τῆς βασιλείαν. ἄμεινον οὖν, ἔφησεν, εἶναι [x] ζῶν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλεύθερος καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ προσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαυίδῃ, [z] καθ' ἃ πάσχει συνεπεσεῖν Ἀβεσσαλώμῳ. ταῦτα λαλήσας, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ [a] μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν [b] αὐτὸν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, πίστιν θανάτου δικαίου [c] αὐτῷ γνόμενον, [d] καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ συγγενεῖς. ὁ δὲ Δαυίδης, λαβὼν τὸν Ἰορδάνην καλῶς διαβεβηκότα, [e] εἰς Παρεμβολὰς καλουμένην ἐχυρωτάτην πόλιν ἀφικνεῖται. δέχονται δ' αὐτὸν [f] ἀσμενέστατα πάντες οἱ κατὰ τὴν χώρας, κατά τε [g] αἰδῶ τῆς [h] τότε Φυγῆς, καὶ κατὰ τὴν παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐπιμέλειαν. ἦσαν δὲ ἐκεῖ Βερζελαῖος ὁ [k] Γαλαδίτης, [l] καὶ Σιφὰρ ὁ τῆς Ἀμμανίτιδος δυνάστης, καὶ Μαχίρος ὁ τῆς Γαλαδηνῆς χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν ἁρμοδίαν εὐθηνίαν παρέσχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολιπεῖν ἐρωμένους, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ ζωμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τὴν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ὑπερέχειν. Δαυὶδ δὲ ἤρξατο

conspiciunt, atque indicant Abesalomo. isque statim ad capiendum eos misit. At cum hoc animadvertissent pontificis filii, via divertentes illico in vicum quendam non longe ab Hierosolymis se contulerunt. Bachures vico nomen erat. Mulierem autem quandam rogaverunt, ut latebras daret ipsisque securitatem præstaret. Illa vero cum juvenes in puteum fune demisisset, lanamque coactam ori ejus obduxisset, ut ad eam venerunt qui illos persequerentur, & ex ea quæsiverunt num eos vidisset, sibi quidem conspectos esse non negavit, paululum enim secum moratos denuo discessisse. fore tamen prædicebat ut eos comprehendant, si modo è vestigio subsequerentur. At postquam longe illos insequuti non deprehenderunt, retrorsum se receperunt. Mulier autem, cum eos revertisse vidisset, & non amplius juvenibus metuendum esse ab illis ne caperentur, per funem rursum extractos iter propositum conficere jussit. prospeque viam ire festinantes ad Davidem pervenerunt: & accurate ei omnia indicarunt, quæ decrevit Abesalomus. Ille vero suis omnibus imperavit ut Jordanem trajicerent, etiamsi nox esset, ac ob eam nihil cunctarentur.

Pontificum filii in puteo absconditi. 2 Regum, c. 17.

Ad Davidem salvum pervenerunt pontificum filii. 2 Regum, c. 17.

Davides Jordanem trajicit. 2 Regum, c. 17.

8. At Achitophelus, cum suo non obtemperatum esset consilio, conscenso jumento Gelmonem in patriam suam contendit: suisque omnibus convocatis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat; quodque non dicto audiens fuerit, pro certo brevi perituros. Davidem enim victorem fore ajebat, & in regnum restitutum iri. Præstat igitur, inquiit, libere magnoque animo è vita exire, quam Davidi, contra quem operam navavit Abesalomo, sese dare ad supplicium. Cum hæc dixisset & in intimam domum digressus esset, semetipsum suspendit. Et quidem Achitophelum, qui suopte judicio hujusmodi morti se addixerat, cognati ejus laqueo demptum sepulturæ mandarunt. At Davides, Jordane ut ante diximus superato, Castra pervenit, urbem pulcherrimam ac munitissimam. omnesque regionis *istius* optimates eum libentissime excipiunt, tam quod eos puduerit præsentis ipsius fugæ, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem isti Berzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipsi suisque ad vitam necessaria largiter suppeditabant, ut nec lectos stratos eis deesse paterentur, nec panem ac vinum, sed & magnam * pecudum abundantiam ministrarent, rerumque ad lassatorum quietem pariter ac victum utilium copiam assiduam præberent.

Achitophelus in patriam contendit, & mortem sibi consciscit. 2 Regum, c. 17.

---

[n] Θεώσαι τινες ἱππεῖς,] Sic *Big.* (*Cocceius*) *Samb. Busb.* & & *Hen.* Θεόν,) in *Vat. Baſ.* & *G.*

[o] Παρεμβολήμαν] Παρεμβολικα ſolus *Vat.*

[p] Ἱεροσολύμων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱερεσολυμιτῶν in *Editis.*

[q] Βαχυρὴς δὲ ὄνομα] Ita *Epiphanius* aut Βαχυρέ. Βαχυρὴς *Vat.* Βαχύρης in *Editis*, *Miiſque.* Vide ſupra p. 388. §. 3.

[r] Μὲν οὖν ἠρνήσατο,] Voculam μὲν inſerui, auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[s] Μείνασθαι γὰρ] Sic cum *MSS.* πίνοντας γὰρ παρ' αὐτῇ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicens apud ſe eos ſumpſiſſe potum & continuo diſceſſiſſe.* ἀπιόντας γὰρ in *Editis.* HUDS. *Gen.* ἀπιόντας *Gelenius* & *Rufinus* legerunt hic πίνοντας SPANH.

[t] Εἰς τὸπίσω.] Iterum cum *MSS.* ἀνέστρεψεν ὀπίσω in *Editis.*

[v] Γελμάνα τῆς πατρίδος] Γελμὼν Γαλὼν *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Γελμὼν Γαλὶν *Samb.* Γέλμα *Vat.* in *Epiphanii* libris varie, *Galmon*, & *Galmeeh.* Videſis p. 387. §. 2.

[w] Μέλλειν ἔλεγε,] Μέλλειν non agnoſcit *Vat.*

[x] Ζῶν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν] Ita cum *Big.* & *Samb.* ζῶν in reliquis. HUDS. *Gen.* ζῶν αὐτὸν vel ἐαυτῷ SPANH.

[z] Καθ' ἃ πάσχει] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* & καθὼς πάσχει &c.

[a] Μυχαίτατον] Ita Ἄλσος lib. v. c. 10. §. 2. μύχατα γύαλα Euripid. Helen. v. 190. SPANH.

[b] Αὐτὸν] Sic *Samb.* ἑαυτὸν *Busb.* & *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

[c] Αὐτῷ γνόμενον,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν *Baſ.* & *G.*

[d] Καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης,] Καθελόντες αὐτὸν ἐκ τῆς *Vat.*

[e] Εἰς Παρεμβολὰς] Εἰς Μαναΐμ LXXII. id eſt *Duplicia caſtra.* Vide ſupra p. 381. §. 1. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 2. v. 8. HUDS. *Ruſinus* vertit: in caſtra optima & munitiſſimam Civitatem. Confer. inf. c. 15. §. 1. SPANH.

[f] Ἀσμενέστατα πάντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀσμενέστατα in *Editis.*

[g] Αἰδῶ τῆς] *Al.* αἰδῶ.

[h] Τότε Φυγῆς,] Πρόσφατης Φυγῆς *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* diſſentiente ab ils *Epiphanio*, qui vertit, & *fugam illius temporis reverentes.*

[i] Βερζελαῖος] Sic *MSS.* Βερζελλαῖος in *Editis.*

[k] Γαλαδίτης,] *Al.* Γαλααδίτης & mox Γαλααδηνῆς.

[l] Καὶ Σιφὰρ] Καὶ Εὐσεβὴς ὁ τῆς Αμ. *Vat.* ex verſione τῆς ὁ. in *Epiphanii* libris varia, *Sipha*, & *Sypha*, & *Syphas*; dein, & *Amanthias* ſeu *Amandias* pro *Ammanitidos.*

CAP. X.

Quomodo Abeſalomus victus crinibus arbori implicitis pependit & interfectus eſt.

Abeſalomus patrem perſequitur. 2 Regum, c. 17.

ATque illis quidem ita ſe res habebant. At Abeſalomus, magno in *Davidem* patrem *ſuum* coacto Hebræorum exercitu, trajectoque Jordane fluvio, conſtitit non longe à Caſtris in Galaditarum regione; Ameſſa, loco Joabi cognati ejus, exercitui præpoſito. nam patre quidem Jetharſa *prognatus erat*, matre vero Abigæa: illa autem & Saruïa mater Joabi ſorores erant Davidis. At cum

Davides ſuos ad prælium emittit. 2 Regum. c. 18.

Davides, copiis ſuis recenſitis, quatuor mille virorum inveniſſet, decrevit non exſpectare dum Abeſalomus illum adoriretur: ſed tribunis & centurionibus * ſuper eos conſtitutis, diviſoque in tres partes exercitu, unam quidem Joabo imperatori tribuit, alteram vero fratri ejus Abeſſæo, tertiam autem tradidit Ethi, ſuo quidem familiari & amico, è Gittenſium vero urbe oriundo. Ipſum autem, cum exercitu profecturum, diſſuaſerunt amici: idque ſapientiſſimo conſilio. nam ſi "cum illo vin-"cerentur, omni de ſpe bona dejectos iri, dice-"bant: quod ſi una parte exercitus victi, cum re-"liqua ad ipſum ſe recipiant, fore ut in melius "vires redintegret. quin & veriſimile eſt hoſtes "ſuſpicaturos, alium exercitum ipſi adeſſe". Cum hoc ei gratum eſſet conſilium, ipſe quidem apud Caſtra manere conſtituit. At dum amicos & duces ad bellum dimitteret, *eos* hortabatur ut ſe fortes & fideles ejuſque memores præſtarent, ſi vel tantillo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero & obſecrabat, ut victoria potiti juveni parcerent Abeſalomo, ne illo mortuo aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. Atque is quidem victoriam illis precatus exercitum emittit.

Abeſalomi exercitus fuſus fugatusque. 2 Regum, c. 18.

2. Cum vero Joabus contra hoſtes aciem explicuiſſet in Magno campo, à tergo ſylva cincto, Abeſalomus ex adverſo ſuos eduxit: & congreſſi utrinque rem præclare geſſerunt, tam magna audendo quam fortiter pugnando: his quidem, ut Davides amiſſum imperium recuperet, nulli non periculo ſemet objicientibus, ſummamque alacritatem adhibentibus, illis vero omnia facere & pati paratis, ne Abeſalomus occupatum amittat, & patri ſupplicium ſolvat auſis *facinoroſis* debitum. Inſuper his quidem, cum plures eſſent, ne à paucis illis ſuperentur, qui cum Joabo erant ejuſque ducibus, (nam & hoc ipſum illis in maximum ceſſurum eſſe opprobrium) Davidis vero militibus ut tot myriadas debellarent magnopere laborantibus, ſumma contentione pugnatum eſt. tandemque victoriam reportant Davidici, quod viribus præſta-

ΚΕΦ. ί.

Ὅπως Ἀβεσάλωμος ἠτιήθεις ἐκ τριχῶν ἐν δένδρῳ κατεχέθη καὶ ἀνῃρέθη.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Ἀβεσάλωμος δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τ Ἑβραίων [m] ὀπὶ τ πατέρα, καὶ διαβὰς τ Ἰορδάνην ποταμὸν, ἐ πόρρω κατίδρυε τ Παρεμβολῶν ἐν τῇ Γαλαδιτῶν χώρᾳ· καταστήσας στρατηγὸν πίστις τ δυνάμεως [n] Ἀμεσσὰν εἰς τὸν Ἰωάβου τάξιν ἝΣ συγγενὴς αὐτῷ. πατρὸς μὲν γὰρ λέγ [o] Ἰεθάρου, μητρὸς δ' Ἀβιγάιας· αὕτη δ' Ϛ Σαρυία [p] ἡ Ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυΐδου. ὡς δ' ἐξηριθμήσατο τοὺς σὺν αὐτῷ Δαυΐδης [q] περὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν [r] πρὸς ἐπ' αὐτὸν ὁ Ἀβεσάλωμος ἐλθὴ. περιὼν δ' τοὺς ἐπὶ χιλιάρχους [s] καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὸν στρατὸν, τὸ μὲν τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ἰωάβῳ, τὸ δ' τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβεσσαίῳ, τὸν δ' τρίτον μοῖραν [t] ἐνεχείρησεν [v] Ἐθὶ, φωνῇ μὲν ὄντι Ϛ φίλῳ, οἰκ δ' τ Γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δ' σωτηρίαν αὐτὸν σὺν εἶσαν οἱ φίλοι· γνώμῃ καταχόντες σοφωτά-"τῃ· νικηθέντες μὲν γὰρ αὐτῷ πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα "χρῆσιν, ἔφασκον· ἂν δ' ἡττηθέντες ἐν μέρει τ δυνάμεως "τῷ λοιπῷ τοὺς αὑτῶν φύγωσιν, ἀμείνονα θαρσοῦντα "σὺν αὐτῷ ἰσχύ. ὑπονοήσειν δ Ϛ τὰς πολεμίους εἶναι τὸν "ἄλλο μετ' αὐτὸ στράτευμα, εἶναι". χαίρων δ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν [x] αὐτὸς ἐν τ [y] Παρεμβολαῖς ἐκέλευεν. ἐκπέμπων δ' τοὺς φίλους Ϛ τοὺς στρατηγοὺς ὑπὲρ τ πολέμου παρεκάλει θεσθυμίαν ἐναποδείξασθαι Ϛ πίστιν Ϛ μνήμην, [z] εἴ πινος τ μέλεως ἐχόντων παρ' αὐτοῦ ἔτυχον· φείσασθαι δ' Ϛ ἐξ παιδὸς Ἀβεσαλώμου κρατησάντας ἀντιβόλῳ, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πλουτήσαντ Ϛ αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν, νίκλου αὐτοῖς ἐπαυξάμενος, ἐκπέμπει τὸν στρατιάν·

β'. Ἰωάβου δ' θαρσαλέως τὸν δυνάμων ἀνλικρὺ τ πολεμίων [a] ἐν τῷ πεδίῳ τῷ Μεγάλῳ, ἐξόπιθεν περιελελημένῳ [b] δρυμὸν, ἀντεξάγ τὸν στρατιὰν καὶ Ἀβεσάλωμος· καὶ συμβολῆς γιομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων [c] ἐπεδείκνυντο· τ μὲν, ὑπὲρ Ϛ τὴν βασιλείαν ἀποπλανεῖν Δαυΐδην θαρσοῦντων καὶ πάσῃ θεσθυμίᾳ χρωμένων, τῶν δ' ἵνα μὴ καὶ παύσῃ Ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ, καὶ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, ὑδὲν ὀκνοῦντων, ἅτε πολὺν ἅτε πάσχειν. ἔτι δ', τ [d] μὲν πλειόνων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τ σὺν Ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων· αἰσχύνη γὰρ [e] αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστην· τ δ' Δαυΐδου στρατιωτῶν ἵνα τ τοσούτων μυριάδων [f] κρατήσωσιν φιλοτιμουμένων ἐρὶς ἐγίνετο καρτερά. καὶ νικῶσιν οἱ Δαυΐδου, ῥώμῃ τε πλεῖστοι καὶ τῇ τ πολε-

m Επὶ τ πατέρα,] In *MSS.* ἦγεν ἐπὶ τ π. Sed vocem ἦγεν non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

n Αμεσσὰν] Ἀβεσσὰν in *quibuſdam libris*, perperam. Ἀμεσσὰν juxta *Epiphanium.*

o Ιεθάρου.] Ιεθέρ *Vat.* ex LXXII. Γεθαίου aut Ιεθαίου legiſſe videtur *Epiphan.*

p Η Ιωάβου μήτηρ] Voculam ἡ adjeci ex *MSS.* Al. *victimarum*, & *mactationum.*

q Περὶ τετρακισχιλίους] Ita etiam *Zonaras* ex *Joſepho.* nihil de militum numero in *S. Literis.*

r Ποτ' ἐπ' αὐτὸν] Ita reſcripſi pro vulgato ποτ' ex p. 311. v. 45. & *Epiphanio* qui vertit, *noluit exſpectare quando ſuper eum Abeſalomus veniret.* μὴ ποτε παρ' αὐτὸν *Vat.* Uſitatius vero ἕς ποτε vel ἕως ἂν. HUDS. Lege ἕως ὅτε vel πρίν ut paullo inferius. COCC.

* *Super eos conſtitutis,*] Al. *quibuſdam novis adjectis.*

s Καὶ ἑκατονταρχίας,] Illa καὶ ἑκατοντάρχους, quæ deerant in *Editis*, adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ενεχείρησεν] Lege ὑνεχείρισεν. COCC.

v Εθὶ, φωνῇ δ'] Cum ſupra Εθὶς (p. 388. in princip.) & in *Cod. Vat.* Εθη habeamus, Εθὶ placuit reſcribere. Εθαίῳ *Samb.* & *Baſ.* Εθωίῳ in *cæteris.* in *Epiphanii* libris, *Ethæo Eſteo*, & *Eſthæo.*

x Αὐτὸς μὲν ταῖς Παρεμβολαῖς] Αὐτὸς in quatuor *MSS.* αὐτὸν *Vat. Baſ.* & *G.*

y Παρεμβολαῖς] Conf. ſup. c. 9. §. 8. SPANH.

z Εἴ τινος τ μετρίως ἔχοιτεν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* εἴ τινος μετρίως ἔχοντος. Forſan εἴ τινος μετρίων ἔχοιτες. nihil horum occurrit aut apud *Epiphanium* aut *Gelenium.*

a Εν τῷ πεδίῳ] Εν πεδίῳ μεγάλῳ ſolus *Vat.*

b Δρυμὸν,] Δρυμὸν τινὰ τὸς ἐσθησεν μυλὰν Euripid. Rheſ. v. 289. Infra Αλσος· lib. VII. c. 6. §. 5. λάρδλον δρυμὸν· Jardin *ſaltum.* SPANH.

c Επιδείκνυντο·] Επιδείκνυσθ in *MSS.*

d Μὲν πλειόνων] Illud μὲ inſerui ex *MSS.*

e Αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστην·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὸς τοῦτο *Baſ.* αὐτὸς τοιοῦτος *Gen.* Illa αἰσχύνη γὰρ αὐτοῖς τοῦτο εἶναι μεγίστη non agnoſcit *Epiphan.*

f Κρατήσωσιν] Ita locum ſupplevi ex tribus *MSS.* (& *Coll. Big.* & *Voſſ.*) quem mutilum eſſe deprehenderat *Schotanus*, p. 726. ante erat in *Editis.* τ δ' Δαυΐδου στρατιωτῶν τ. τ. τ. μ. κρατήσωσιν. οἱ Δαυΐδου γνώμῃ τε πλεῖστοι &c. nec multum juvat *Epiphanii* verſio, *inſuper metuebant etiam ne ab Joab & paucis ejus militibus tanta multitudo ſubjugaretur. Inter hæc vicit David exercitus ſui robore, magnanimitate & exercitatione bellorum* &c.

g Πολ-

λεμικῶν ἐπιστήμη. Φεύγοντας δὲ αὐτοὺς δρυμῶν, καὶ φαραγγῶν ἐπόμενοι, τοὺς μὲν ἐλάμβανον, [a] πολλοὺς δὲ ἀνήρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους· ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμυεροὶ ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ περὶ Δαυίδην πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον. Φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπῆν τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγέθους ἐγίνετο. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τοῦ ἡμιόνου τοῦ βασιλικῆς, ἔφευγε· φερόμενος δὲ μὴ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κάτω ὢν, ἐμπλακείσης αὐτοῦ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκπεπαμένῳ, ἀναδοθεὶς [b] ἀνακρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸ δεσπότου ἐπὶ φερον ἐχώρει πορσωτέρω· ὁ δὲ ὑπὸ τῶν κλάδων [i] αἰωρούμενος ἐκρεμᾶτο τοῖς πολεμίοις· [k] τοῦτον τῶν ἰδόντων τοῦ Δαυίδου τραπῶσιν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ [l] πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τοῦ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν [m] ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, ἀδεῖ εἰ [n] χιλίους, εἶπεν, [o] ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέῤῥηξα μὴ τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων [p] φείσασθαι τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι πᾶν κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου νομίζοντες ὅπλα, [q] ἐν κύκλῳ περιστάντες τὸ δένδρον καταβάλωσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, [r] ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, [s] ὡς' ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῆμα πέφυκε καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημεῖόν δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος [t] ἀπέχεσθαι τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τοῦ τῶν πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

γ'. Ἔστησε δὲ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ καλουμένῃ βασιλικῇ στήλῃ λίθου μαρμαρέου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων [v] αὐτοῦ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ [x] μένῃ τὸ [y] ὄνομα. [z] τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄῤῥενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασα δὲ αὐτῆς τῷ [a] Δαυίδου [b] ὁμωνύμῳ Ροβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν [c] Ἀβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου πλοῦτον, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη.

δ'. [d] Ἀχιμὰς δὲ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως [e] υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, [f] ἐδεῖτο αὐτοῦ τὸν νικῆσαν ἐπιτρέψαι πρὸς Δαυίδην μηνύσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ πρὸς οἰκίους διαγγελίσασθαι. [g] καὶ τὸ μὲν οὐ [h] προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγονημένον, νῦν [i] ἀπέναγε δηλώσοντα θανάτου τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς [k] αὐτοῦ; μένειν δὲ ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς ἐκέλευσε, ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἀπαγγείλῃ. Φεύγοντας δὲ τοὺς ἐν τοῖς δρυμοῖς καὶ τοῖς φάραγξι, τοὺς μὲν ἔλαβον, πολλοὺς δὲ ἀνεῖλον· ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμυεροὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον δὲ ὥρμησαν πάντες οἱ περὶ τὸν Δαυίδην. ἐφαίνετο γὰρ αὐτοῖς καλὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς ὤν. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τοῦ ἡμιόνου τοῦ βασιλικῆς, ἔφευγε. φερόμενος δὲ μὴ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κάτω ὢν, ἐμπλακείσης αὐτοῦ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκπεπαμένῳ, ἀναδοθεὶς ἀνακρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τοῦ δεσπότου ἐπὶ φερον ἐχώρει πορσωτέρω· ὁ δὲ ὑπὸ τῶν κλάδων αἰωρούμενος ἐκρεμᾶτο τοῖς πολεμίοις· τοῦτον τῶν ἰδόντων τοῦ Δαυίδου στρατιῶται, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, ἀδεῖ εἰ χιλίους, εἶπεν, ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέῤῥηξα μὴ τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαι νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι πᾶν κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου νομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ περιστάντες τὸ δένδρον καταβάλωσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς' ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῆμα πέφυκε καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημεῖόν δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέχεσθαι τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τοῦ τῶν πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

γ'. Ἔστησε δὲ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ καλουμένῃ βασιλικῇ στήλῃ λίθου μαρμαρέου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένῃ τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄῤῥενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασα δὲ αὐτῆς τῷ Δαυίδου ὁμωνύμῳ Ροβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου πλοῦτον, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη.

δ'. Ἀχιμὰς δὲ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδεῖτο αὐτοῦ τὸν νικῆσαν ἐπιτρέψαι πρὸς Δαυίδην μηνύσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ πρὸς οἰκίους διαγγελίσασθαι. καὶ τὸ μὲν οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγονημένον, νῦν ἀπέναγε δηλώσοντα θανάτου τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ; μένειν δὲ ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς ἐκέλευσε, ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἀπαγγείλῃ. COCC.

rent artisque militaris peritia. Cum vero fugientes per saltus & abrupta sequerentur, nonnullos quidem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita ut plures fuga quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia virorum ceciderunt. Davidici autem omnes magno cum impetu ferebantur in Abesalomum. ipsis enim conspicuus erat tam ob pulchritudinem quam ob proceritatem. At is veritus, ne vivus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque rapide ferretur, atque agitatione motuque levis esset, implicita ei cæsarie asperæ arbori, magnis ramis maxime patulæ, miro modo suspenditur. & jumentum quidem eadem pergebat velocitate ac si dominum insidentem haberet: ille vero in altum à ramis sublatus hostibus circundatur. Quem cum unus è Davidis militibus *forte* conspiceret, Joabo *rem* nunciavit: ac quinquaginta siclos se illi dare voluisse dicente imperatore, si illum confodisset, respondit, nec si duo millia daturus fuisses, hoc domini mei filio fecissem; præsertim cum nobis omnibus audientibus ille oraverit ut juveni parceretur. Ille vero, cum ei imperasset ut ipsi ostenderet ubinam Abesalomum pendentem viderit, conjecta in cor sagitta eum interemit. Joabi autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, mortuum arbori detrahunt. & cum ipsum quidem in voraginem profundam & obscuram projecissent, in eam lapides devolvunt congeruntque, usque dum impleretur, & *justi* tumuli speciem & magnitudinem acciperet: Joabus vero, cum receptui cecinisset, milites suos ab hostium copiis, quod populo consanguineo parcebat, persequendis cohibuit.

Abesalomus, crinibus in arbore suspensus, à Joabo transfixus interiit. 2 Regum, c. 8.

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia columnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab Hierosolymis, quam appellavit manum suam; dicens, quod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ipsius esset mansurum. nam tres liberos sustulit, duos quidem filios, filiam vero unam, Thamaram nomine, quemadmodum jam ante diximus. Ea autem cum Davidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abiam qui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in loco suo & narrationi magis proprio dicemus. Post obitum autem Abesalomi, populo dissipato, ad domum quisque suam se receperunt.

Abesalomi columna. 2 Regum, c. 18.

X.

4. Jam vero Achimas, Sadoci pontificis filius adito Joabo petiit ab ipso ut sibi liceret ire ad Davidi indicandum quod victoriam reportarit, lætumque nuncium afferendum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere omnia ceciderint. Et hunc quidem non præmittebat, dicens, num ille, qui semper ei lætorum nuncius existiterit, nunc recta proficisceretur regi nunciaturus filium obiisse? sed obsecrabat ut *secum* maneret. At Chusi vocato

Itur ad Davidem ad nunciandam victoriam & Abesalomi mortem. 2 Regum, c. 18.

---

[a] Πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν,] Τοὺς δὲ ἀνῄρουν *Vat.*

[b] Ἀνακρεμᾶ·] Ἀρκεσιωνᾶ in tribus *MSS.*

[i] Αἰωρούμενος] Ita *Big.* (Cocc.) *Samb.* & *Vat.* ἐωρύμενος in *Editis.* ἠωρεῖτο *Hen.* & *Busb.* Si quis ἠωρεῖτο malit, per me licet. *Epiphanius* reddit, *ille vero ramis comarum allegatione retinebatur astrictus.*

[k] Τοῦτον τοῖς ἰδοῦσι] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis.*

[l] Πεντήκοντα σίκλους] Librariorum vitio ut censet *Villalpandus:* nam *decem argenteos & cingulum* habent *S. Literæ.*

[m] Ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον,] Ἀποκτείνειε *Vat.*

[n] Χιλίους, εἶπεν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* quibus consentiunt *S. Literæ.* διχιλίους in *Editis.*

[o] Ἔμελλές μοι παρέξειν,] Ἐμελες *Big.* & *Samb.*

[p] Φείσασθαι τοῦ νεανίσκου] Ita lego cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* φείσασθαί σε τοῦ ν. in *cæteris.*

[q] Ἐν κύκλῳ περιστάντες] Ita legendum censui (prout & correxit *Coccejus*) pro παρεστάντες, quod in *Editis* exstabat. περιστάντες ἐν κύκλῳ τὸ δένδρον *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους,] Sic cum *MSS.* in *Editis* βάλλουσιν.

[s] Ὡς' ἀναπληρωθῆναι,] Ita *Vat.* ὡς in *reliquis.*

[t] Ἀπέχεσθαι τοῦ] F. ἐπέχε. COCC.

[v] Αὐτῷ διαφθαρέντων] Αὐτοῦ *Samb.* & *Vat.*

[x] Μένῃ τὸ] Μενεῖ *Big.* μενεῖ *Samb.* μένῃ *Vat.*

[y] Ὄνομα.] Videsis 2 *Regum*, c. 18.

[z] Τέκνα γὰρ ἦσαν] Τέκνα γὰρ ἦν αὐτῷ *Vat.*

[a] Δαυίδου ὁμωνύμῳ Ροβοάμῳ,] Τοῦ Σολομῶνος ὁμῶ legisse videtur *Epiphan.*

[b] Υἱὸς Ροβοάμου,] Conf. sup. Cap. 5. §. 3. SPANH.

[c] Ἀβίας·] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ἀβιὰ *Bas.* & *G.* Ἀβίαν *Vat.*

[d] Ἀχιμὰς δὲ] Ἀχίμαας passim *Vat.* Ἀχιμάας LXXII.

[e] Υἱὸς,] Πῶς solus *Vat.*

[f] Ἐδεῖτο αὐτοῦ] Ἐδίετο *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Καὶ τὸ μὲν οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Forte καὶ τὸ μὲν, οὐ προσῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγονημένον, νῦν ἀπέναγε δηλώσοντα θανάτου τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μᾶλλον ἠξίου· COCC.

[h] Προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Προῆκεν *Big.* (& *Coll. Voss.*) προσῆκεν *Samb.* & *Vat.* in *Epiphanii* versione, *cui non concessit hoc Joab dicens, quia cum semper boni nuncii homo fuisset, modo non deberet regi mortem filii nunciare.*

[i] Ἀπέναγε] Ἀπέναγε in *MSS.*

[k] Αὐτοῦ;] Sensum interrogationis nota post αὐτῷ juvandum censui.

cato negotium mandavit, ut quod ipſe vidiſſet id regi etiam indicaret. Cum vero Achimas denuo eum rogaret, ut nunciatum mitteretur (ipſum enim de victoria ſolummodo mentionem facturum eſſe, de morte vero filii taciturum) *tandem* ei permittebat Davidem adire. atque per viarum compendia profectus (nam ſibi ſoli nota erant) Chuſi prævertit. Sedente autem Davide inter *duas* portas, atque exſpectante dum aliquis è prælio veniens ſibi res in eo geſtas nunciaret, ſpeculatorum unus, cum proſpiceret *è longinquo* Achimam currentem, & non adhuc quis eſſet dignoſcere poſſet, ajebat ad Davidem videre ſe quempiam ad ipſum advenientem. Cum vero dixiſſet rex bonum venire nuncium, paulo poſt & alterum quendam *illum* ſequi regi indicatur. Cumque & illum nuncium bonum pronunciaſſet, ſpeculator, ubi Achimam conſpexerat jam propius admotum, Sadoci pontificis filium accurrere ſignificavit. Davides autem admodum lætatus, hunc bonorum nuncium eſſe ajebat, & quod optatis reſpondeat ſibi è pugna afferre.

Davides, Abeſalomi cæde ei nunciata, filii mortem deplorat. 2 Regum, c. 18.

ς. Ac dum iſta rex diceret, comparuit Achimas, regemque adorabat: ſcitantique de pugna victoriam nunciat & imperium. Cum vero interrogaret, quid de filio exploratum habeat: ille quidem dicebat, *omnes* in ipſum ſtatim, ut in fugam verſi erant hoſtes, magno cum impetu ferri, ingentem vero clamorem audiviſſe militum Abeſalomum inſequentium; nec præterea quicquam comperti habere potuiſſe, quod miſſus à Joabo ad victoriam nunciandam valde feſtinarit. At cum Chuſi adeſſet, & adoraſſet, eumque victoriæ nuncio impertiſſet, ex eo etiam de filio quæſivit. ille vero, inimicis, ajebat, eveniant eadem quæ Abeſalomo acciderunt. Hæc verba in cauſa fuerunt, ut nec rex ipſe neque milites ipſius in voluptate ex victoria licet maxima *diutius* permanerent. nam ille quidem, editiſſima urbis parte conſcenſa, deflebat filium, *pugnis* ſibi tundens pectora, capitiſque capillos dilacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans, "ô fili, utinam in me invaſiſſet mors, "& ſimul tecum obire contigiſſet". Cum enim natura eſſet affectu in ſuos propenſiſſimo, etiam majorem ipſi impertitus eſt miſericordiam. Exercitum autem & Joabum, audito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphantium more in urbem ingredi: ſed mœrore dejecti & lachrymis ſuffuſi, quaſi clade accepta, intraverunt. Cumque rex vultu velato conſideret, *graviterque* filium gemeret, Joabus ad eum introiit, & ſolatium adhibens, "Domine, inquiit, clam tibimet ita te gerendo "convicium facis: dum iſtos quidem qui te amant, "proque te pericula ſubeunt, teque ipſum & famiſ"liam tuam odiſſe videris, tibi vero inimiciſſimos "diligere, exſtinctoſque deſiderare, qui morte me"ritiſſima affecti ſunt. Si enim Abeſalomus viciſ"ſet & regnum fauſtis auſpiciis tenuiſſet, ne tan"tillum ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed o"mnes, à te tuiſque initio facto, miſerandum in "modum periiſſemus, ita ut nos non plorarent

Joabus Davidem objurgat. 2 Regum, c. 19.

τὸς εἰδε τοῦτο μηνύσαι [l] καὶ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Αχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπη τὴν ἀγγελίαν ἀφοίσειν· ὡς μόνης δὴ [m] αὐτὸν ποιήσεσθαι τῆς νίκης, ἡσυχάζειν ἢ ὡς τῆς Αβεσαλώμου τελευτῆς· ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὸν ὡς τὸν Δαυίδην ἄφιξιν. καὶ τὸν ὅπιτο μωτίσεν [n] σκλαβῶν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὸν ἐγίνωσκε, τὸν Χωσὶ φήσας. καθεζομένου ἢ Δαυίδη μεταξὺ τῶν πυλῶν, καὶ θεωμένου τὸ πρὸ αὐτοῦ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης [o] ἀπαγγείλῃ τὰ κατ' [p] αὐτὸν, τῶν σκοπῶν τὶς ἰδὼν τὸν Αχιμᾶν τρέχοντα, καὶ μήπω τὶς ἐκ γνωρίσαι δυνάμενος, εἶπε πρὸς τὸν Δαυίδην βλέπειν τινὰ θεωρούμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕτερόν τινα καὶ ἕτερον [q] ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον ἢ ἄγγελον [r] ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Αχιμᾶν ὁ σκοπὸς, ἐγγὺς ἤδη γεγονότα, τὸν Σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προσδραμεῖν ἐσήμηνεν. ὁ ἢ Δαυίδης, εὐχαρὴς γενόμενος, [s] ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, [t] καί τι τῶν ὑκτῶν αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.

ε'. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Αχιμᾶς [v] προσεκύνησε τὸν βασιλέα· καὶ πυθομένῳ περὶ τῆς μάχης, νίκην μὲν ἀγγελίζεται καὶ κρείττονος ἐρομένου [x] δὲ τί περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν ἅπαντας ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τροπῆς τῶν πολεμίων γενομένης, ἀκοῦσαι ἢ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Αβεσάλωμον· καὶ πλεῖον [y] τούτου μὴ δύνασθαι μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθῆναι ὑπὸ Ιωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην [z] ἐπείγεσθαι. θεωμένου ἢ αὐτὸν Χωσὶ, καὶ προσκυνήσαντος, καὶ τὴν νίκην σημάναντος, περὶ δὲ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ', ἐχθροῖς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Αβεσαλώμῳ γενέσθαι. ἔστω ὁ λόγος, ἥδε τὴν ὅπλισιν [a] τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν, ὥστ' αὐτοῖς μείναι μεγίστην ἔσαν, ὅτε τοῖς τραπεῖσιν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅπη τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, [b] ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπαρασπόμενος, καὶ παντοίως [c] αὐτὸν αἰκιζόμενος, καὶ, "τέκνον, σκληρῶν, [d] αἴθε μοι "τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐμοὶ καὶ ἅμα σοὶ πλουτῆσαι". Φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ ἢ καὶ [e] ὁ Ιωάβος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ἅτως ὁ βασιλεὺς, ἠσχύνησαν μετὰ τῶν νενικηκότων κήματος εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν· κατηφεῖς ἢ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καθακαλυψαμένου ἢ τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἰσεισι πρὸς αὐτὸν Ιωάβος, καὶ παρηγορῶν, "ὦ δέσποτα, φησὶ, [f] λανθάνεις ἁμαρτάνων "σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντάς σε καὶ πε"ρὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τὴν σὴν ψυχὴν "δοκεῖς μισεῖν, στέργειν ἢ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ πεθεῖν "σὺν ἔτ' ὄντας, οἳ δίκῃ τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Αβεσάλω"μος ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως κατέ"σχεν, εὐθενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον· ἀλλὰ "πάντες ἂν, ὑπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἠρξάμενοι τέκνων, "ἀπω-

---

l Καὶ τῷ βασιλεῖ] Voculam καὶ adjeci ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν νίκης,] Αὐτῆς *Vat.* & dein mallem ποιήσεσθαι.

n Ἐκλαῶν τῶν ὁδῶν,] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* ἐμβαλῶν in *reliquis*.

o Ἀπαγγείλῃ] Ἀγγείλῃ *Vat.*

p Αὐτῷ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* αὐτὸν in *Editis*.

q Ἐδήλωσεν αὐτῷ.] Ἐδήλωσεν μετ' αὐτὸν *Vat.*

r Ἀγαθὸν εἰστόντος,] Vocem ἀγαθὸν omittunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* at non ita *Vet. Interpr.*

s Ἀγαθῶν ἄγγελον] Ἀγαθὸν *Big.* & à prima manu *Samb.*

t Καί τι τῶν ὑκταίων] Ita *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *& aliquid optabile* &c. καί τινων in *reliquis*.

v Προσεκυνεῖ τὸν βασιλέα.] Προσκυνεῖ in *MSS.* quibus non conſentit *Vet. Interpr.*

x Δὲ τί κὴ περὶ] Δ' εἴ τι in quinque *MSS.*

y Τοῦτο μὴ δυνάσθαι] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κὴ πλεῖον μὴ μαθεῖν *Vulg.* & *Samb.* κὴ πλεῖον τοῦτο μὴ δυνάσθαι μαθεῖν *Big.* (& *Coll. Voſſ.*)

z Ἐπείγεσθαι.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γενέσθαι in *Editis*.

a Τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν,] Ita *MSS.* τῇ deeſt in *Editis*.

b Ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν,] Ita *Baſ.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκαλεῖτο in quinque *MSS.*

c Αὐτὸν αἰκιζόμενος] Ita volui, cum ἑαυτὸν ſit in *MSS.* & αὐτὸν in *Editis*.

d Αἴθε μοι τὸν θάνατον] Εἴθε μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ὁ Ιωάβος,] Articulum ὁ omittit *Vat.*

f Λανθάνεις] Forſan vel cum interrogatione efferenda ſunt verba; vel legendum ἢ λανθάνεις, quomodo legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *aperte demonſtras ex iis quæ agis* &c.

"ε ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς, ὁ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολε-
"μίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τὸς [h] ἐλεῶντας ἐπὶ τοῖς
"κακοῖς κολαζόντων. [i] σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν
"ἐπὶ μᾶλλον [k] ἐχθρῷ, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς [l] ἵτως
"ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τ ἀδίκου λύπης, προελθὼν
"[m] ὄφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις, καὶ τ [n] περὶ σ ἀγῶνος
"προθυμίας εὐχαρίστησον. ὡς ἐγὼ σήμερον, ἂν ἐπιμέ-
"νῃς τοῖς ἄρτι πεπραγμένοις, ἀναπείσας ὑποσῆναί σε τ
"λαὸν, καὶ τλῶ βασιλείαν ἑτέρῳ προδοῦναι, τότε σοι
"πικρότερον ἢ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος". ταῦτ' εἰπὼν
Ἰωαβος, ἀπέστρεψεν ὀπὸ τ λύπης, καὶ ἦγαγε εἰς τ περὶ
τ πραγμάτων λογισμὸν τ βασιλέα. [o] μεταχηματίσας
γὰρ αὐτὸν Δαυίδης, καὶ ποιήσας ἐπιτήδειον εἰς τλῶ τῶ πλή-
θους ἰέναι, πρὸς τ πύλαις ἐκάθισεν· ὡς ἅπαντα τ
λαὸν ἀκούσαντα σπουδαμεῖν πρὸς αὐτὸν ἢ καταπατάσαι
θαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τ τρόπον.

"inimici, ſed *ea re* gauderent, & qui vel noſtram
"vicem miſerarentur pœnis caſtigarent. Te vero
"non pudet iſta facere hominis gratia *tibi* maxime
"inimici: qui cum eſſet tuus filius, tantopere in
"te fuit impius. Age itaque, miſſa hac iniqua tri-
"ſtitia, prodi in conſpectum tuorum militum; &
"gratias illis redde pro victoria prælioque decer-
"tandi alacritate. * Nam ego hodie, ſi pergas ea
"facere quæ hactenus feciſti, perſuadebo populo
"ut à te deficiat & regnum alii tradat, & tunc
"amariorem & verum faciam tibi luctum". Hiſce
verbis Joabus regem avertit à triſtitia, eoque adduxit ut de rebus gerendis cogitaret. Nam ubi habitum mutaverat Davides, ſeque compoſuerat ut in populi conſpectum veniret, ad portas ſemet collocavit; ita ut hoc audito univerſus populus ad eum ſalutandum concurrerit. Et iſta quidem ita ſe habuerunt.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Δαυίδης, τλῶ βασιλείαν ἀπολαβὼν, διαλλάττεται τῷ Σεμεΐ ⁊ τῷ Σιβᾷ, καὶ εὐνοιαν μεγάλην ἀποδείκνυται τῷ Βερζελαίῳ· καὶ ὡς, στάσεως γενομένης, εἰς διωξιν ⁊ Σαβαίου στρατηγὸν τ Αμεσσὰν κατέστησεν, ὃν ἀναιρεῖ ὁ Ἰωαβος.

CAP. XI.

Ut Davides, regno recuperato, Semei & Sibæ reconciliatur, & Berzelæum magna benevolentia complectitur: utque, orta ſeditione, ad Sabæum perſequendum Ameſſam imperatorem conſtituit, quem Joabus interimit.

Οἱ δ' ἐκ τ μάχης ἀναχωρήσαντες τ Εβραίων [p] τ
μετ' Αβεσαλώμου, [q] γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,
[r] διεπέμποντο κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὸς ὧν
[s] ηὐεργέτησεν αὐτὸς Δαυίδης, καὶ τ ἐλευθερίας ἣν ἐκ
πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτὸς πολέμων παρέσχε·
μεμφόμενοι δ' ὅτι τ βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλ-
λῳ τινὶ [t] ἐπεχείρησαν, καὶ νῦν τεθνηκότος ⁊ κα-
ταστραθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, [v] ἐκάλουν Δαυί-
δην, πεῖσαι μὲν τ ὀργῆς, ἐννοϊκῶς ⁊ πρὸς αὐτὸς
ἔχειν, τ ⁊ πραγμάτων, καθὼς ἦν καὶ πρότερον, ποιεῖσθαι πρόνοιαν, τλῶ βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα
μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυίδῃ. κἀκεῖνος
ἤδεν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Αβιάθαρον τὸς ἀρ-
χιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι [x] τ Ιούδα φυλῆς διαλεχθῶ-
σιν, "ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς ἄλλας φυλὰς πρὸ σκεί-
"νης Δαυίδου χειροτονῆσαι βασιλέα· καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγ-
"γενῶν ὄντων καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμέ-
"νων". τὰ δ' αὐτὰ καὶ Αμεσσᾷ τῷ στρατηγῷ προσέ-
ταξεν αὐτὸς λέγειν· "ὅτι τ ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ
"πείθῃ τὸ πλῆθος Δαυίδῃ τλῶ βασιλείαν ἀποδοῦναι.
"προσδοκᾶν γὰρ παρ' αὐτοῦ, μὴ [y] διαλλαγὲν μόνον, τῆς
"μὲν ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τλῶ ἅπαντος ⁊ λαῦ στρατη-
"γὸν, ἵν αὐτὸ καὶ Αβεσάλωμος παρέσχεν". καὶ οἱ
μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς Φυλῆς ἄρχουσι διελέχθη-
σαν, ἃ ⁊ τ Αμεσσὰν ἔπεισεν, τὸ πλῆθος ⁊ βασιλέως πρὸς
αὐτὸν εἰπόντες, ἐγχωρεῖν τ ὑπὲρ αὐτοῦ φρονήσει. καὶ
πείθῃ γε τλῶ φυλλῶ πρόφασιν πέμψαι πρὸς Δαυίδην

Ifraëlitæ de rege revocando agunt. 2 Regum, c. 19.

HEbræi autem, quotquot Abeſalomum ſequuti ex pugna evaſerant, cum ad domum quiſque ſuam ſe recepiſſent, in unamquamque urbem nuncios dimittebant, admonentes ipſos beneficiorum quæ à Davide acceperant, atque libertatis, in quam è multis magniſque bellis ſervatos vindicaverat: querenteſque quod Davidem regno expulerint, aliique ſummam imperii tradiderint; & nunc exſtincto, quem ipſi ſibi principem conſtituerant, Davidem non ſupplices obſecrent, ut iram deponeret, & ipſos benevolentia proſequeretur, regnoque recepto curam eandem, quam ante, reipublicæ impenderet. Et quidem de hiſce crebri nuncii ad Davidem veniebant. iſque nihilominus Sadoco & Abiatharo pontificibus *ſignificatum* miſit, ut *in hanc ſententiam* cum principibus tribus Judæ loqueretur; "illis dedecori eſſe, ut aliæ tribus,
"prius quam ipſa, Davidem *denuo* regem crearent;
"præſertim cum vos cognati eſtis & conſanguinei". Præterea illis mandavit ut & eadem dicerent ad Ameſſam imperatorem; "† quod, cum eſſet ex ſorore nepos, populo non perſuaderet regnum Davidi reſtitutum ire. licere autem ei ab
"ipſo exſpectare, non ſolum ut in gratiam cum eo
"redeat, id quod jam factum eſt, ſed ut totius exercitus dux fieret quemadmodum erat ſub Abeſalomo". Et quidem pontifices cum principes tribus *iſtius* alloquuti ſunt, tum Ameſſæ perſuaſerunt, ubi ei dixerant quæ à rege acceperant, ‡ut de ipſo *reducendo* conſilia iniret. Imo *is* tribum *ſuam* eò perduxit, ut è veſtigio legatos ad Davidem

---

g Απωλώλειμεν οἰκτρῶς,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολώλαμεν in *cæteris*.

h Ελεῶντας] Sic *Big.* & *Samb.* ἐλεῶντας perperam in *Editis* & ἐλεῶντας *Vat.*

i Σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ] Quæ ſequuntur cum interrogatione forſan legi debent.

k Ἐχθρῷ,] Eo modo *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐχθρῶν in *reliquis*.

l Οὕτως ἐγένετο] Sic *Big. Samb.* & *G.* ὅτω *Baſ.* & *Vat.*

m Οφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις,] Ita *Big.* & *Samb.* ὄφθητι in *reliquis*.

n Περὶ σ ἀγῶνος] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* περὶ τὸς ἀγῶνας in *Editis*, *Aliiſque.* πρὸς τὸς ἀγῶνας *Vat.*

* *Nam ego* &c.] *Epiphanius* vertit, *Ego namque optime novi, quia ſi in hoc actu permanſeris, hodie à te populus univerſus abſcedet, ac alii regnum tradet, & tunc habebis* &c. ac ſi legiſſet, οἶδ' ἐγὼ ὡς τηνικαῦτα, ἂν ἐπιμείνῃς τοῖς πεπραγμένοις, ἀποστήσῃ σοῦ ὁ λαὸς, καὶ τ. β. ἑτ. προδῶσί, καὶ τότε σοὶ π. κ. ἀλ. ποιήσεις τὸ π.

o Μεταχηματίσας γὰρ αὐτὸν] Eo modo *Epiphan.* μετ. ⁊ αὐτὸν *Big.* & *Samb* μετ. γὰρ ἀυτὸν in *reliquis*.

p Τῶν μετ' Αβεσαλώμου,] Τῶν inſerui ex *MSS.*

q Γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,] Ita *Samb.* γενόμενοι in *cæteris*.

r Διεπέμποντο κ' πόλεις,] Sic cum *MSS.* διέπεμπον in *Editis*.

s Ηὐεργέτησεν αὐτὸς] Iterum ex *MSS.* in *Editis* διεργέτησεν.

t Επεχείρησαν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐπεχείρησαν *in reliquis*.

v Οὐ προσκαλοῦσι Δαυίδην,] Οὐ inſertum dedi ex *Big. Samb.* & *Vat.* At *reliqui* cum *Epiphanio* illud non agnoſcunt.

x Τῆς Ιούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν,] Sic *Baſ.* & *G.* τ ⁊ Ιούδ. *Vat.* τοῖς τ Ιούδα *Big.* & *Samb.*

† *Quod, cum eſſet ex ſorore nepos,*] *Gelenius* interpretatur, *quòd fieret, quod cum eſſet ipſ.* &c. faciendo ut ὅτι interrogationi ſerviat, ac ſi τί præceſſerit, ut fere ſolet.

y Διαλλαγὲν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* διαλλαγῶσι.

‡ *Ut de ipſo* reducendo *conſilia iniret.*] *Ut in ejus partibus conſiſteret*, vertit *Epiphan.*

dem mitterent, orantes ut ille in regnum ſuum reverteretur. idem autem & omnes fecerunt Iſraëlitæ, hortatu Ameſſiæ.

Semei Davidi obviam procedit. 2 Regum, c. 19.

2. Cum quidem legati ad eum perveniſſent, Hieroſolyma ſe contulit: ante alios vero omnes tribus Judæ regi ad Jordanem fluvium occurrit; cumque his Semei Geræ filius, mille viris eum comitantibus, quos è tribu Benjamitica ſecum adducebat: prætereaque Sibas Sauli libertus, filiique ejus quindecim numero cum famulis viginti. Hi una cum tribu Judæ fluvium ponte junxerunt, ut rex cum ſuis nullo negotio tranſire poſſet. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ ſalutavit: Semei vero ponte conſcenſo procidit, regiſque pedibus prehenſis orabat "ut ſuis in "eum peccatis ignoſceret, nolletque ipſum acer- "be *aſpereque* tractare, neque poteſtatem *iterum* ad- "eptus id *ſibi* primum *faciendum* exiſtimaret ut "ſupplicium adhibeat; ſed reputaret ſecum, quod "erratorum pœnitentia ductus ei primus occur- "rere feſtinarit". At dum illa verbis ſupplicibus rogaret, ſuique miſerationem excitaret, Abeſſæus Joabi frater ſubjiciebat, "idcircone non jam mo- "rieris, qui ei maledicere auſus es quem Deus in "regni ſede conſtituit?" Davides autem ad illum converſus ait, "quieſcere nolitis Saruiæ filii? ne "redintegrate nobis novas, prioribus vix ſopitis, "turbas & ſeditiones. nam vos ignorare haud fas "eſt, quod hodie regnum ineo. quamobrem juro "omnibus qui in me impii fuerint ſupplicia con- "donare, neque in quenquam qui peccaverit ani- "madvertere. Tu vero, adjiciebat, ô Semei, bo- "no animo eſto, nihilque mortem, quaſi jamjam "oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

Memphibo-ſthus Davidi obviam venit. 2 Regum, c. 19.

3. Quinetiam Sauli nepos Memphibo ſthus ei obviam venit, veſte ſordida amictus, & promiſſum neglectumque capillitium gerens. nam poſt fugam, neque præ mœrore comam totondit neque veſtem abluit, *ut qui regis mutationem ſuam eſſe calamitatem reputaverit. prætereaque falſo à Siba procuratore ſuo apud ipſum inſimulatus erat. Poſtquam autem ille *regem* ſalutaverat & adoraverat, cœpit eum *rex* interrogare, "qua de cauſa "non ſimul ſecum exiſſet, fugæque particeps fuiſ- "ſet?" reſpondit, "hanc ſibi à Siba illatam eſſe "injuriam. nam cum juſſus eſſet omnia ad profe- "ctionem *neceſſaria* parare, nihil curavit: ſed ver- "ba ſua, ac ſi mancipium exſtitiſſet, contempſit. "Sane ſi pedibus integris fuiſſem, fieri haud po- "tuit ut à te relictus eſſem, cum iis ad fugam *ma- "turandam* uti licuiſſet. At non contentus erat "meæ erga te, Domine, pietati obeſſe; verum in- "ſuper me calumniis adortus eſt & mendaciis im- "probe confictis. Sed novi omnem hiſce in men- "tem tuam præcluſum eſſe aditum, quæ & juſta "eſt, & amans veritatis, quam Deus etiam ipſe "vult prævalere. Nam cum ex avo meo *hiſce* ma-

πρέσβεις, ⸗δικαλοιῶπας [z] εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ισραηλίτην μεταπεμψάμενοι δ' Αμεσσᾶν.

β'. [a] Τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα [b] παρεγένετο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ιούδα φυλὴ [c] πρὸς τὸ Ιορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γήρας παῖς Σεμεῖ μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο· καὶ Σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος Σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τὸ ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσιν. ἔτι σὺν τῇ Ιούδα φυλῇ τὸ ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίως διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ιορδάνην, προσῆσαν μὲν αὐτὸν ἡ Ιούδα φυλὴ· προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τὴν γέφυραν Σεμεΐ, καὶ καταλαβὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας ἐδεῖτο "συγγνῶναι αὐτῷ "τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πι- "κρὸν αὐτῷ, μηδὲ [d] τὰ πρῶτον ἡσθῆσθαι τὴν πα- "ροῦσαν ἐν ἐξουσίᾳ γινόμενον, λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ "μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐ- "τὸν [e] ἐσπούδασε". ταῦτα δ' ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, Αβεσσαῖος ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς, "[f] Διὰ "τοῦτο οὖν, εἶπεν, ὃ πεθυμῆξη βλασφημήσας τὸν ὑπὸ "τοῦ Θεοῦ καταστᾶντα βασιλεύειν; Δαυίδης δ' ὀπισθα- φεὶς εἰς αὐτὸν, "[g] ὃ παύεσθ', εἶπεν, ὦ Σαρυίας παῖ- "δες; [h] μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὀπὶ τὰ πρώτας "πεφαχὰς ἐ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι "σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίεναι τὰς "κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ [i] μηδένα τῶν "[k] ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σύτε, εἶπεν, ὦ Σεμεΐ, θάρ- "ρει, [l] καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς πεθυμῆξόμενος". ὁ δ', προσ- "κυνήσας αὐτὸν, προῆλθε".

γ'. Απήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλου ἔγγονος Μεμ- φίβοσθος, ῥυσιαρχὴν τὴν τοῦ ἐσθῆτα προκείμενος, καὶ [m] τὴν κόμην βαθεῖαν καὶ καταμελημένην ἔχων. ἧς γὰρ τοῦ Δαυίδου φυγοῦ, οὔτ' ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, καταμεμφόμενος [n] αὐτοῦ συμφορὰν ποιοῦσθαι ὀπὶ τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ὀπαδοῦ Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαντήσαντος δ' αὐτῷ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυν- θάνεσθαι, "τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινω- "νὸς ἦν τῆς φυγῆς"; ὁ δ', "ἀδίκημα τοῦτ', ἔλεγε, "εἶναι Σιβᾶ. κελεύσαντός γὰρ [o] προκαθάσασθαι τὰ πρὸς "τὴν ἔξοδον, οὐκ ἐφρόντισεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπό- "δου τινὸς οὕτως παρῆκουσεν. εἰ μόνην τὰς βάσεις "εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι "πρὸς τὴν φυγὴν πάσαις δυνάμενος. οὐ πᾶν δ' μᾶλλον "ἠδίκησέ μου τὸν κύριον, δέσποτα, διάβολος· ἀλλὰ "σὺ προσδίεσαι, καὶ [p] διεψεύσω καιρογνώμων. [q] ἀλλ' "οἶδα ὅτι τούτων οὐδεν ἡ Δίκαιος ἡ σὴ προσίεται, ἀ- "καιά τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἣν ἰσχύειν τε βού- "λεται [r] καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυ- "νεύ-

[z] Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν] Εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὸν ἐπ. *Big.* & *Samb.* αὐτῶν ἐπ. *Vat.*

[a] Τῶν μὲν πρέσβεων] Τῶν δὲ πρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τῶν δὲ πρ. legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Forte τῶν μὲν οὖν πρεσβεων. COCC.

[b] Παρεγένετο.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ⸗δηγεῖτο *Hen.* & *Busb.* In *Editis* παρεγένετο. quam lectionem ſequutus *Schotanus* hunc ſenſum verbis (vereor ne male) affingit; *quod interim, cum legati tribuum ad Amaſam venuiſſent Hieroſolymas, ipſe tribus* (aut *eorum primores*) *ſe contulerint ad regem, ut eum Jordanem trajicerent: ſed prævertos eſſe omnes à Judæis* &c.

[c] Πρὸς τὸ Ιορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι] Deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Τὰ πρῶτον ἡσθῆσθαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῦτον in *Editis*, *Aliiſque*, unde *Gelenius* vertit, *neque recepta poteſtate in ſe primum animadverteret.*

[e] Εσπούδασε.] Εσπουδε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[f] Διὰ τοῦτο οὖν,] Διὰ ταῦτα legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Παύεσθ',] Παύεσθ', & mox Σαρυία *Samb.* & *Vat.*

[h] Μὴ κινήσητε πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* uti μὴ πισθύσης ſupra p. 390. §. 6. μὴ κινήσῃ τι in *Editis*. Si quis malit μὴ κινήσετε, ut μὴ φονεύσῃς *ne occidito*, per me licet. ὑπαναιδ', εἶπεν, ὦ Ε. πεῖδες κινήσαι πάλιν ἡμῖν &c. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non ceſſatis, filii Saruiæ, has commovere denuo nobis ſuperiores turbas & ſeditiones inſtantes.*

[i] Μηδένα τῶν] Μηδενὶ *Vat.* more *Thucydideo.*

[k] Ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν.] Ἁμαρτάνοντων & ἁμαρτάνειν in *MSS.*

[l] Καὶ δείσῃς] Καὶ δείσεις *Vat.*

[m] Κόμην βαθεῖαν] מזוקן רב. REL.

* *Ut qui regis mutationem ſuam calamitatem reputaverit.*] Seque in hac afflictione devoverat permanere, donec regiam videret converti calamitatem, *Epiphan.* Calamitatem ejus non ſecus quam propriam ferians, *Gelenius*, *præteriens iſta*, *ſic ea* ⸗ασαδοκῆ & *ſtupiditate.*

[n] Αὐτοῦ συμφορὰν] Αὐτοῦ τὴν συμφορὰν *Vat.*

[o] Προκαθάσασθαι] Προκαθάσθαι in quinque *MSS.*

[p] Διεψεύσω καιρογνώμων.] Κατεψεύσατο in iisdem *MSS.*

[q] Ἀλλ' οἶδα] Ἀλ' οἶδα γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ Δίκαιος προσ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Καὶ τὸ θεῖον,] Ως καὶ τὸ θ. *Samb.* ὡς τὸ θεῖον *Big.* & *Coll. Voſſ.*

[s] Ει-

"jora adieris *discrimina*, propterea que tota noſtra "familia periiſſe meruerit, tu commodum beni- "gnumque temet oſtendiſti, tunc præcipue illo- "rum omnium oblitus, cum obliviſci non potue- "ris in tua eſſe poteſtate ut illa vindices. ad hæc "tu me in amicorum tuorum numero eſſe voluis- "ti, & quotidie menſæ adhibuiſti, nullaque in re "à cognatorum tuorum honoratiſſimo quoque "differebam." Cum hæc *ille* dixiſſet, neque in Memphibosthum *rex* ſtatuit ſupplicio uti, neque Sibam ut calumniatorem judicio perfundere. Sed præfatus ſe quidem, quod cum Siba ſibi non obviam venerit, ei omnia largitum eſſe, ipſi tamen, ubi imperaverat dimidium bonorum ipſi reſtitui, veniam dare pollicebatur. Tum vero Memphibosthus ſubjicit, "ſibi quidem totum habeat Si- "ba, mihi vero ſatis eſt te regnum recepiſſe."

4. Berzelæum autem Galaditam, virum magnum ac bonum, quique ei dum apud Caſtra eſſet multa ſuppeditavit, eumque ad Jordanem uſque deduxit, obſecrabat Davides ut ſecum iret Hierosolyma: ipſum enim eum in ſenectute omni cum honore tractaturum eſſe, eique tanquam patri curam adhibiturum & proviſurum eſſe ſpondebat. At ille antiquæ ſedis ſuorumque deſiderio cum eo vivere recuſabat: atque dicens, ſe non ea eſſe ſenectute ut voluptatibus frueretur, cum jam annum octogeſimum attigerit, ſed ut obitui & ſepulturæ proſpiceret, ideo ab ipſo, ſi ſibi quod gratum eſſet facere voluerit, dimitti *obnixe* petebat. nam per ætatem ſe neque cibi neque potus jucunda intelligere poſſe: imo etiam aures ſibi occludi ad tibiarum ſonos & modulationem aliorum inſtrumentorum, quibus oblectari ſolent qui cum regibus vivunt. Cum vero ita inſtanter rogaret, "te quidem, "ajebat *rex*, dimitto: filium vero Achimanum "permitte mihi. nam ei de bonis omnibus imper- "tiam." Et quidem Berzelæus, relicto filio & rege adorato, precatuſque ut omnia ei proſpere cederent quæ in animo agitaret, domum eſt reverſus. Davides vero Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa ſe habens & *integram* Judæ tribum.

Berzelæus à rege, magna ei pollicito, petiit, ut in patrium redire liceret. 2 Regum, c. 19.

5. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis *Iſraeliticæ*, magna eos comitante multitudine; conqueſtique ſunt *apud eum* de tribu Judæ, quod ad eum clam ſe contuliſſet, cum ſimul omnes unanimes ei obviam proceſſiſſe debuerint. Principes vero tribus Judæ illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint. "nam cum ejus cog- "nati eſſent, idcirco & cura & amore *ſuo* alios præ- "vertere feſtinarunt, non tamen quaſi munera, "quia præceſſerunt, ipſi acceperint, ita ut inde "juſtas rem ægre ferendi cauſas habeant, qui ſe- "rius ad eum venerint." Cum hæc dixiſſent tribus Judæ duces, non acquieverunt aliarum tribuum principes, ſed, "nos quidem, reſponderunt, mira- "ri ſubit, ô fratres, quod regem vos veſtrum ſo- "lum cognatum appellitis. nam qui in omnes po- "teſtatem à Deo accepit, *is* nos omnes cognatio- "ne

Diſſidium inter Iſraelitas & Judæos. 2 Regum, c. 19.

"γενέσθαι πιθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοὺμοῦ, καὶ τῆς "ὅλης ἡμῶν ἡγεμονίας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέ- "ναι, σὺ μέτριος καὶ χρήσιμος ἐγένου, πάντα μάλιστα "πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν "τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον δ' "σὸν ἔκρινας ἐμὲ, καὶ ὅτι τῆς τραπέζης [a] εἶχες ὁσημ- "έραι, καὶ ὀδὲν ἀπέλειπον τῶν ἀγγέων τοῦ μάλι- "στα τιμωμένου". ταῦτ' εἰπόντος, ἔπι τὸν Μεμφίβοσθον ἐγνω κολάζειν, ὃν ὡς καταψευσάμενον τὸ Σιβᾶ [z] κατεδικάζειν. ἀλλ' ὑπερ μὲν τοῦ μὴ μὴ Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρίσασθαι φήσας, αὐτῷ δ' συγγινώσκειν ὑπέσχετο, [y] τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, "[x] πάντα "μὲν, εἶπεν, ἐχέτω ὁ Σιβᾶς, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ σὲ "τὴν βασιλείαν [y] ἀπολαβεῖν".

δ' [z] Βερζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν τῇς Παρεμβολαῖς αὐτῷ, Δαυίδης τε προπέμψασθαι μέχρι τοῦ Ιορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ιεροσολύμων· γηροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς [a] ἐπιμεληθήσεσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπιγήλεγε. ὁ δὲ πάθῳ τῶν οἴκοι παρῆλθε τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβήν· καὶ τὸ γῆρας λέγων ἀ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὥστε [b] ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοηκοστὸν ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅτι τάχιστα ἠξίου [c] βιαζόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὸ κατ' ἐπιθυμίαν [d] ἀπολῦσαι. ὅτε γὰρ τροφῆς ὅτε ποτοῦ συνιέναι διὰ τὸ γέρον· ἀποκεκλῆσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα τοῖς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς [e] ἐνδιαιτωμένους. ἕως δὲ λιπαρῶς δεομένῳ, "σὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω· [f] τὸν δὲ υἱὸν Αχίμαονον "ἄφες μοι. πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω "τῶν ἀγαθῶν". καὶ Βερζελαῖος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπευξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχῃ κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε [g] ὑπέστρεψεν. παραγίνεται δ' εἰς Γάλγαλα Δαυίδης, τὴν λαὸν παντὸς ἤδη τοῦ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων καὶ τὴν Ιούδα φυλήν.

ε'. Αφικνοῦνται δ' εἰς Γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν Ιούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθόσαν, ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾶ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ιούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντας. "καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ "διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ σπεύδοντες φθάσαι, "διὰ μέντοιγε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' "ἔχωσιν ὅτι τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλ- "θόντες". ταῦτα τῶν τῆς Ιούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες οὐχ ἡσύχασαν. ἀλλ' "ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς "[h] αὐτῶν ἀπολαλοῦντας μόνον συγγνώμῃ τὸν βασιλέα. "ὁ γὰρ τὴν ἀπάντων ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν, "πάντων ἡμῶν εἶναι συγγνώμης κρίνεται. [i] καὶ διὰ

---

[a] Εἶχες] *Coll. Big.* εἶχ' *Voſſ.* εἶχε.

[z] Κατεδικάζειν.] Ita locum conſtitui ex *MSS.* (adſtipulantibus *Coll. Big.* & *Voſſ.*) favente quidem *Epiphanio.* in *Editis.* δικαίζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ Σιβᾶ ἐλθεῖν εἰς αὐτὸν πάντα χαρισάμενος φήσας.

[y] Τῆς οὐσίας αὐτῷ] Τὰ ἡμίση τῆ οὐσίας αὐτῷ *MSS.* eodem plane ſenſu cum *Editis.*

[x] Πάντα μὲν,] Ita *Vat.* paulo concinnius, quam in *ceteris.* πάντ' ἴχέτω μὲν, εἶπεν, ὁ Σιβᾶς in *Editis.* πάντ' ἐχέτω, φησὶν, Σιβᾶς *Big.* & *Samb.*

[y] Ἀπολαβεῖν.] Παραλαβεῖν *Vat.*

[z] Βερζελαῖον δὲ] Ita ut ſupra, p. 991. §. 8. antea Βερζέλλον in pleriſque *Codd.*

[a] Ἐπιμεληθήσεσθαι,] Sic *MSS.* ἐπιμελᾶσθαι in *Editis.*

[b] Ἀπολαύειν τε ἡδέων,] Iterum ἀ *MSS.* ἀπολαῦσαι in *Editis.*

[c] Βιαζόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι] Βιαιοθέντι, & mox τὰ κατ' ἐπιθυμίαν αὐτῷ *Vat.*

[d] Ἀπολῦσαι.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* ἀπολαῦσαι in *Editis.* alteram lectionem veram eſſe oſtendunt ſequentia, οὐ μὴ, εἶπεν, ἀπολύω.

[e] Ἐνδιαιτωμένους.] Συνδιαιτωμένοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[f] Τὸν δὲ υἱὸν Αχίμαονον] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* τὸν δὲ Αχίμαονον υἱόν. Juxta *Epiphanium* Αχιμάν. Unde patet veterem hunc locum obſediſſe mendam. nam in textu *Hebraïco* nominatur *Chimham.* apud LXXII. Χαμαάμ aut Χαμααν.

[g] Ὑπέστρεψεν.] Ἐπέστρεψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Αὐτῶν ἀπολαλοῦντας] Ita *Samb.* & mox μόνον *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν & dein μόνον.

[i] Καὶ διὰ τοῦτο μὴ] Καὶ διὰ τοῦθ' ὁ μὴ λαὸς ἅπας *Big. Samb.* & *Vat.*

"ne attingere censendus est. ideoque cum totus "quidem populus undecim partes habeat, * nos "vero unam, & tamen natu majores sumus, etiam "præter æquum feciſtis, qui furtim & nobis insciis "vosmet ad regem recepistis."

Sabæus Israëlitas à Davide abducit. 2 Regum, c. 20.

6. Dum in hunc modum inter se colloquerentur *tribuum* duces, vir quidam improbus & seditionis amans, nomine Sabæus, Bochoriæ filius, tribus Benjamitidis, cum se in medium proripuisset, magna voce clamabat ad multitudinem, "nemo nostrum habet in Davide partem, aut in Jes"sæi filio sortem." Atque ubi hæc dixerat, inflato cornu bellum regi denunciat. Tum omnes illum sequuti sunt, rege relicto. Sola autem ei permansit tribus Judæ, illumque in regia Hierosolymis collocavit. Et fecit quidem *rex*, ut concubinæ, cum quibus congressus est filius ejus Absalomus, in alias ædes migrarent, jussis curatoribus omnia eis necessaria suppeditare, ipse vero ad eas *postea* non accedebat. Dein autem Amessam imperatorem constituit, locumque ei dedit quem Joabus obtinebat: præcepitque, ut, collectis quantas posset è tribu Judæ copiis, post triduum ad se veniret, ut, omni exercitu ei cum imperio tradito, ipsum contra Bochoriæ filium *in pugnam* emitteret. Cum autem egressus esset Amessa & in militum delectu instituendo procrastinasset, comperto ipsum non maturare reditum, tertia die rex ad Joabum dicebat, "haud sibi expedire in re Sabæi "dilationem pati; ne forte copiis majoribus com"paratis plus damni det, plusque negotii *ipsis* fa"cessat quam ab Absalomo acceperant. Itaque "ne tantillum cunctare, sed, assumptis quæ ad ma"nus sunt militibus & sexcentorum cohorte, cum "Absæo fratre tuo hostem persequere, & ubi"cunque illum fueris assequutus fac ei congredia"ris. Ocyus te move ut illum prævenias, ne urbes "munitas nactus in causa sit nobis dimicationum "multique sudoris."

Davides concubinas suas in custodiam dat. 2 Regum, c. 20. Amessam ad copias colligendas mittit.

Eo ultra tempus præscriptum morante, Joabo imperat ut Sabæum persequatur.

7. Joabus autem secum statuebat nihil morari; sed fratre virisque sexcentis assumptis, reliquisque qui tum Hierosolymis aderant militibus eum comitari jussis, ad Sabæum persequendum profectus est. Cumque Gabaonem perveniſſet (illa autem vicus est XL. stadiis ab Hierosolymis distans) Amessæ, qui magnum *secum* adduxerat exercitum, obviam factus est. At Joabus, cum gladio accinctus esset & thorace indutus, accedente ad eum salutandum Amessa, id de industria egit ut ensis quasi sponte è vagina excideret; eoque mox à terra sublato, & altera manu, tanquam Amessam prope adstantem deosculari vellet, barba *illius* prehensa, nihil advertentem, vulnere in ventre facto, occidit. facinus nefarium & omnino flagitiosum perpetrans, quod juveni bono & cognato & innocenti ab ipso invideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipsius dignitate ex regis gratia æquatum. Hac enim de causa jam ante Abenerum interfecit. Sed illud quidem ipsius scelus honesti species excusare videbatur, quod fratrem Asaëlum vindicasse existimaretur: Amessiæ vero cædi nihil hujusmodi prætendi potuit. Cæso

Joabus, ad Sabæum persequendum profectus; Amessam, ei obviam factum interficit. 2 Regum, c. 20.

"τῶν μὲν λαὸς ἅπας [k] ἕνδεκα μοίρας ἔχῃ, μίαν "δ' ἡμεῖς, καὶ [l] πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐπιη"σατε δίκαια, κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθοντες πρὸς τ' "βασιλέα".

ς'. Τοιαῦτα τ' ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς, καὶ στάσεσι χαίρων, ὄνομα [m] Σαβαῖος, υἱὸς Βοχορέως, τ' Βενιαμίτιδος φυλῆς, εἰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν· "ὅτ' ἔχῃ τις ἡμῶν πρὸς Δαυΐδην μοίρας, ἔστι "κλῆρον πρὸς τῷ Ιεσσαίου παιδί". καὶ μετὰ τὰς λόγχας σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τ' βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαυΐδου καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμενεν ἡ Ιούδα φυλὴ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ιερουσαλήμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ σπουδὴν Αβεσάλωμος, εἰς ἄλλα μετήγαγε οἰκίαν, πάντα παρασκευάσας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια [n] τὰς ἐπιμελουμένας, αὐτὸς δ' [o] οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ τ' Αμεσσὰν στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ, ἐφ' ἧς Ιόαβος ἦν, δίδωσιν· [p] ἐκέλευέ τε, στρατὸν ὅσον δυνατὸν συναγαγόντα ἐκ τ' Ιούδα φυλῆς, μετ' ἡμέρας τρεῖς ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα, παραδοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα [q] τ' υἱὸν Βοχορέως. ἐξελθόντος δὲ Αμεσσᾶ, καὶ περὶ τὴν ἀθροισιν τ' στρατιᾶς [r] βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανῆκε, τῇ τρίτῃ τ' ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς [s] τ' Ιώαβον ἔλεγε, "οὐκ εἶ"ναι [t] σύμφορον ἀνεχεσθαι τῷ Σαβαίῳ διδόναι· μὴ, γὰρ "μενος ἐν πλείονι παρασκευῇ, μειζόνων κακῶν καὶ πρᾶ"γματων αἴτιος, ἢ Αβεσάλωμος αὐτοῖς κατέστη, γένῃ. "μὴ σπεύσας τοίνυν ἐπὶ μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ἴσαν παρασκευὴν δυνάμεων, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μετ' Αβεσσαίου τοῦ ἀδελ"φοῦ σου, ἵνωκε τ' πόλεμιον· καὶ ὅπως ποτ' ἂν αὐτὸν "καταλάβῃς ὄντα, πρόθυμα συμβαλεῖν. σπεύδωσιν δ' "αὐτὸν φθάσαι, μὴ, πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, "ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ".

ζ'. Ιώαβος δ' οὐκ ἐπὶ μέλλειν ἔκρινεν· ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους [v] παραλαβὼν, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς Ιερουσαλήμοις ἕπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὅπῃ τ' [x] Σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν [y] Γαβαῶν· κώμη δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντεκαίδεκα τῶν Ιεροσολύμων· γενομένου δὲ, [z] πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπαντᾷ αὐτῷ. περιζωσάμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος Ιώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι δὲ Αμεσσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τ' θήκης ἐπῆκεν ἐκπεσεῖν· βασάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τ' Αμεσσὰν ἐγγὺς ὑφόμενον ὡς καταφιλήσων δὲ ὑφείς λαβόμενος, ὃ προσειδόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν. [a] ἀσεβὲς ἔργον διαπεραξάμενος καὶ παντελῶς ἀγόσιον, ἀγαθὸν νεανίαν [b] καὶ συγγενῆ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ προς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τ' Αβένηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ προσγινόμενον προφάσεως ὑπερῆν [c] σύγγνωσον ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Ασαὴλ [d] ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος· δι' δ' Αμεσσᾶ φόνος ἦδεν

[k] Ἑνδεκα μοίρας ἔχῃ,] Juxta *S. Literas* δέκα. Videsis *J. Cleri. cum* ad 2 *Sam.* c. 20.

* *Nos vero unam*,] Vel scribendum ἡμεῖς *nos* &c. vel de singulis Israëlitarum tribubus est intelligendum. HAV.

[l] Πρεσβύτεροι ἐσμὲν] Καὶ πρωτόθρονος ἐγὼ ἢ σύ LXXII.

[m] Σαβαῖος,] Σαβεὶς *Vat.* passim. Σαβεὲ LXXII.

[n] Τὰς ἐπιμελουμένας,] Τοῖς ἐπιμελουμένοις solus *Vat.*

[o] Οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς.] Οὐκ ἦν ἐπλ. *Samb.*

[p] Ἐκέλευέ τε,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *ceteris* ἐκέλευσε ἢ ἐρ.

[q] Τὸν υἱὸν Βοχορέως.] Τὸν Σαβαῖον υἱὸν Βοχορέως legisse videtur *Vet. Interpr.*

[r] Βραδύναντος,] Βραδύοντος *Big.* & *Samb.*

[s] Τὸν Ιώαβον] Articulum non agnoscit *Vat.*

[t] Σύμφορον] Συμφέρον *Vat.*

[v] Παραλαβὼν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρέλαβε in *Editis.* commode satis.

[x] Σαβαῖον.] *Coll. Big.* & *Vess.* Σαβεὲ.

[y] Γαβαῶν· κώμη δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντεκαίδεκα] Ita cum *Vat.* ut supra, p. 363. §. 3. in reliquis Γαβαών. HUDS. Lib. v. Ant. Jud. c. (*l.*) §... Γαβαωνῖ) ἢ κατοικοῦντες ἔσχισα τοῖς Ιεροσολύμοις· vid. etiam lib. VIII. c. 12. §. 5. SPANH.

[z] Πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν] Οὐ πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος juxta *Epiphanium*, qui vertit, *occurrit ei Amasa ut salutaret eum, non multo adhuc exercitu congregato.*

[a] Ἀσεβὲς ἔργον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest ἀσεβὲς, ut & ἢ ante παντελῶς.

[b] Καὶ συγγενῆ] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τεταῖον συγγενῆ.

[c] Σύγγνωσον ἐδόκει ποιεῖν,] Sic *Vat. Samb.* & *Bas.* in *ceteris* δὲ γνωσον.

[d] Ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος·] Eo modo *Big.* (*Colc.*) & *Samb.* ἐκδεδικεῖσθαι in *Editis*, *Aliisque.*

ἐδὲν τοιοῦτον ἔσχε προσκάλυμμα. ἀποκλείνας [e] δὲ τὸ πρόσωπον ἐδίωκε τὸν Σαβαῖον, καταλιπὼν ἕνα [f] πρὸς τῷ νεκρῷ· βοᾷν ἐπιτάμενος πρὸς τὴν φαλαγγα, ὅτι πέθνηκε μὲν Αμεσσὰς δικαίως δὲ μετ' αἰτίας [g] κολαζόμενος, εἰ δὴ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτοῦ τῷ στρατηγῷ Ιωάβῳ, καὶ Αβεσσαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κειμένου δὲ τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ παύεσθαι [h] ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον [i] προσιστάμενοι, βασάσας σκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτὸν δὲ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ιωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτὸν ἀπὸ πάσης τῆς [k] Ισραηλίτιδος χώρας τὸν Σαβαῖον, δηλοῖ τὸν ἐν ὀχυρᾷ πάνυ τυγχάνειν αὐτὸν, [l] Αβελμαχέα λεγομένην. προσγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τὴν φαλαγγα προσκαθίσας τῇ πόλει, καὶ [m] χαράκωμα περὶ αὐτὴν ποιήσαμενος, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὸ τεῖχος, καὶ καταβάλλειν αὐτό. μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τὴν ὀργὴν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν [n] διατεθείη.

η'. Γυναῖόν δέ τι σῶφρον καὶ σωφρονοῦν, [o] ἐπ' ἐσχάτης ἤδη τῇ πατρίδι κειμένῃ θεασάμενον, ἀναβὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται πρὸς τῶν ὁπλιτῶν τὸν Ιωάβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν, "ὡς ὁ "Θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, "ἵνα τοὺς πολεμίους [p] τοὺς Εβραίων ἐξάρωσι καὶ πα"ρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἁπάντων. σὺ δὲ ἀπορδάζεις μη"τρόπολιν Ισραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μη"δὲν ἐξαμαρτοῦσαν". ὁ δ' [q] ἴλεως μὲν εὔχεται τὸν Θεὸν [r] αὐτῷ πρέμενειν· "[s] αὐτὸς δ' ὅτως ἔχειν, εἶπεν, ὡς "μηδένα βοῦν λαοῦ φονεῦσαι, ἀλλ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βέλε"θρα τηλικαύτην. λαῶν μέντοι περὶ αὐτῶν τὴν ἀντά"ρκειαν τῷ βασιλεῖ πρὸς πίστωσιν [t] Σαβαῖον ἰὼν τῆς "Βοχορείτης, παύσασθαι [u] τῆς πολιορκίας καὶ τὴν φαλαγγα "ἀπάγειν". ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ [x] τὰ προσῆκα τῆς Ιωάβου, μικρὸν ὑπισχεῖν δεηθεῖσα· τὴν γὰρ κεφαλὴν ὑπὲρ τείχους αὐτοῦ [y] ῥιφθήσεσθαι τῆς πολεμίου. καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ "βλέπετ', εἶπεν, κακοὶ κακῶς μὴ "τέκνων ὀλέσητε ἢ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ "καὶ μηδὲ τίς ἐστι γνώριμος, καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀντὶ Δαυίδου "[z] τοσοῦτ' εὐεργετήσαντος [a] ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύ"ναμιν τοσαύτην ἢ τηλικαύτην ἀντάρειν μίαν πόλιν"; πείθει, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντας [b] Σαβαίου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ιωάβου στράτευμα. τούτου γενομένου [c] σημάναι ἀνακαλοῦσιν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ προσγενόμενος εἰς Ιερουσάλυμα, παύεται ἀποδεικνύμενος πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίζει δὲ [d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων ἀντὶ τοῦ ἐξακοσίων, [e] Αδώραμον δ' ἐπέτρεψεν ἐπὶ τοὺς φόρους, καὶ [f] Σαβάθην καὶ Αχίλαον ἐπὶ τῶν [g] ὑπομνηματογράφων· [h] Σεσαὺν δὲ γραμματέα, Σάδωκον δὲ καὶ Αβιάθαρον ἀπέφηνεν ἱερεῖς.

autem imperatore Sabæum perſequebatur, uno relicto apud cadaver: cui juſſerat clamare ad exercitum, Ameſſam quidem juſte peremptum eſſe, meritoque ſupplicio affectum, qui vero regi faverent Joabum, cui exercitus imperium dederat, fratremque ejus Abeſſæum ſequi debere. Cum autem corpus *mortui* ad viam jaceret, totaque multitudo ad id confluereret, majorique, ut in vulgo fieri ſolet, admiratione tenerentur prope adſtantes, cuſtos *ei appoſitus* cum *corpus* inde tuliſſet, & in agrum procul à via aſportaſſet, illic depoſitum veſte operit. Quo facto omnes perrexerunt Joabum ſequi. Illi vero, dum per totam regionem Iſraëliticam Sabæum perſequitur, indicat quidam eum ſe recepiſſe in urbem munitam quæ Abelmachea vocabatur. Cum autem illuc ſe contuliſſet & exercitu urbem obſediſſet, vallo etiam ei circumjecto, imperavit militibus ut muros ejus ſuffoderent & everterent. nam quod urbis iſtius cives eum *portis patentibus* non exceperant, valde eis iraſcebatur & ſuccenſebat. *Joabus Abelmacheam obſidet.* 2 Regum, c. 20.

8. Verum muliercula quædam, proba ſimul & ſapiens, cum patriam in extremum periculum adductam cerneret, conſcenſis mœnibus Joabum per milites ad colloquium evocat. Cumque *ille* acceſſiſſet, dicere exorſa eſt, "quod Deus reges & exer"citus duces conſtituerit, ut Iſraëlitarum hoſtes *è* "*finibus ſuis* amoverent, facerentque ut pacem cum "omnibus colerent. Tu vero conaris primariam "Iſraëlitarum urbem, quæ nihil deliquerit, expu"gnare & depopulari." Atque ille quidem Deum propitium ſibi permanere precatur: "ipſum vero "non ita ſe habere, dicebat, ut è populo quem"piam perditum iret, nedum ſibi in animo eſſe ut "urbem adeo magnam exciſam velit: ſed, ſi ipſi "ad ſupplicium dederetur Sabæus Bochoriæ filius, "qui contra regem rebellaverat, ab obſidione diſ"ceſſurum & exercitum abducturum eſſe." Ubi Joabi verba acceperat mulier, ipſum obteſtata ut pauliſper à vi deſiſteret (fore enim *dicebat* ut caput perduellis de muro ipſi confeſtim projiceretur) ad cives deſcendit: & cum dixiſſet, "vultiſne "mali cum liberis & conjugibus male perire pro"pter hominem improbum & plane ignotum; "eumque pro Davide, cujus tanta in vos exſtant "beneficia, in regem habere, unamque urbem tam "magno validoque exercitui reſiſtere?" perficit, ut illi abſciſſum Sabæi caput ad Joabi milites projicerent. Tum *Joabus* regii exercitus dux, ubi receptui cecinerat, obſidionem ſolvit: & Hieroſolyma reverſus denuo copiis univerſis præficitur. Quin & rex Banajam præpoſuit ſatellitibus *regiis* & ſexcentorum cohorti; voluitque ut Adoramus eſſet à tributis, & Sabathes & Achilaus à commentariis: atque Suſam ſcribam conſtituit, & Sadocum & Abiatharum pontifices. *Mulieris prudentia urbi ſalutaris.* *Sabæo caput abſciſſum.* *Davidis officia.* 2 Regum, c. 20.

e Δὲ τοῦ στρατηγοῦ] Δ' αὐτὸν, *idiotæ Hen. & Busb.*
f Πρὸς τῷ νεκρῷ·] Sic cum *MSS.* in *Editis* ὡς τοῦ νεκροῦ.
g Κολαζόμενον,] Ita *Big.* & *Gen.* κολαζόντος *Baſ. Samb.* & *Vat.* Illa καὶ μετ' αἰτίας κολαζομένου non agnoſcit *Vet. Interpr.*
h Ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος,] Ἐπ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* Mox aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſuper eum conflueret, & cum quadam defuncti miſericordia moraretur & Joabum ſequi tardaret.*
i Προσιστάμενοι,] Ita in *iiſdem MSS.* ἱσάμενοι in *Editis.*
k Ισραηλίτιδος χώρας] Ισραηλιτῶν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*
l Αβελμαχέα] Αβελμαχᾶ in nonnullis *MSS.* Videſis *Clericum* ad 2 *Sam* c. 20. Αβὲλ πόλις τῆς Παλαιστίνης, νῦν Αβελὰ ὀνομαζόμενη. *Theodoret.* ΕΡΩΤ. λθ'.
m Χαράκωμα περὶ αὐτὸν] Χάρακας *Vat.* Χάρακα *Hen. & Busb.*
n Διατεθείη.] Forte διετίθετο. COCC.
o Ἐπ' ἐσχάτης] Ἐν ἐσχάτοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐν ἐσχάτοις *Vat.*
p Τοὺς Εβραίων ἐξάρωσι] Τῶν Εβραίων *Vat.*
q Ἴλεως μὲν εὔχεται] Ἴλεως *Big.* & *Samb.*
r Αὐτῷ προμένειν·] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*
s Αὐτὸς δ' ὅτως ἔχειν,] Αὐτὸς δ' οὐχ' ὅτως ἔχειν, φησὶ, ὥστέ τινα δὲ λ. *Vat.*
t Σαβαῖον ἰὼν δὲ Βοχορείτης] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβᾶν ἰὼν ὁ χοβορείτης.
u Τῆς πολιορκίας] Τὴν πολιορκίαν *Vat.*
x Τὰ προσῆκα τῆς Ιωάβου,] Illud τὰ ex *Cod. Samb.* & *Coll. Voſſ.*
y Ῥιφθήσεσθαι] Ῥιφήσεσθαι τὴν δὲ πολεμίου *Big. Samb.* & *Vat.*
z Τοσαῦτ' εὐεργετήσαντος] Τὰ τοσαῦτα *Big.* & *Samb.* δὲ τὰ τοσαῦτα *Vat.*
a Ὑμᾶς βασιλέως,] Ἡμᾶς *Big.* & *Vat.*
b Σαβαίου.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Σαβᾶ.
c Σημάναι ἀνακαλοῦσιν] Σημείωσαι *Busb. Hen.* & *Vat.*
d Βαναίαν ὁ βασιλεὺς] Βανίαν *Big.* & *Samb.*
e Αδώραμον] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Αδόραμον *Samb.* Αὐραμον in *Editis.* Αδόραμον juxta *Epiphanium.*
f Σαβάθην] Ita in *Editis.* Σαφάθην καὶ Αχίλαον *Big.* & *Samb.* Σαβάκλην καὶ Βαχιλὰν juxta pleroſque *Epiphanii* libros. Ιωσαφατὸν ὁ Αχιλούθ *Vat.* forſan è *Sacro Volumine.*
g Ὑπομνηματογράφων·] Ὑπομνημάτων *Vat.*
h Σεσαὺν δὲ] Σεβὰν *Big.* & *Samb.*

CAP.

CAP. XII.

Ut fame liberati erant Hebræi, cum Gabaonitis satisfactum esset pro cæsis civibus: & quæ res contra Palæstinos præclare gestæ erant à Davide virisque ejus fortibus.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Fames ob Sauli in Gabaonitas sevitiam. 2 Regum, c. 21.

POst hæc autem, fame regionem premente, Davides supplex à Deo petiit ut populi misereretur, & causam morbi ejusque remedium indicare vellet. Cumque prophetæ respondissent, "postulare Deum ut Gabaonitæ vindicarentur, quos "Saulus rex deceptos præter jus & fas interemerat, non servato juramento quod illis olim Jesus "imperator & senatus juraverat; at vero, si Gabaonitis pœnas pro cæsis civibus, quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, se cum illis in gratiam rediturum & populum à calamitate liberaturum promittebat." Tum, ut hæc Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad se accersit, eosque interrogabat, quid sibi fieri vellent. Cum vero illi septem Sauli sobolis homines ad supplicium deposcerent, rex perquisitos eis tradidit, ita ut Memphibostho Jonathæ filio parceretur. Postquam vero viros acceperant Gabaonitæ, *illos* pro arbitrio pœnis mulctarunt. Quo facto Deus cœpit illico pluere, & terram ad fructuum productionem revocare liberatam ab ea quæ fuerat siccitate; rursusque rerum copia & abundantia affluit Hebræorum regio. Aliquanto autem post bello Palæstinos rex adoritur; & commisso prælio cum eos in fugam vertisset, *magno impetu* illos persequutus solus relictus est. Cumque jam defatigatus esset, forte ab uno ex hostibus conspectus est, nomine quidem Acmone, Araphæ vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum. Lanceam autem gerens, cujus manubrium trecentos siclos pendebat, atque thoracem catenatum & gladium, *è fuga* conversus in eum irruit, quasi certus occidere hostium regem. nam præ lassitudine pæne fatiscebat. At Abessæus Joabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem jacentem protexit, hostem vero *victum* interfecit. Ægre autem tulit populus, quod parum abfuerit quin rex *vitæ* discrimen adierit: eumque jurejurando obstrinxerunt principes, non iterum egressurum esse secum in prælium, ne, si ex fortitudine pugnandique ardore mali aliquid gravioris passus fuerit, omnia ab ipso manantia populo perirent & interciderent beneficia, non solum quæ ab eo jam acceperant, sed & quæ vitâ ipsius longius productâ porro acceperant esse.

Cum satisfactum esset Gabaonitis terra fame liberatur.

Cum Palæstinis tribus immanis staturæ pugnant totidem Israëlitæ. 2 Regum, c. 21.

2. Palæstinis autem *iterum* ad urbem Gazaram congregatis, rex, quamprimum hoc cognovit, exercitum in ipsos expedivit. At tunc quidem strenuissime dimicavit & laudem præclaram adeptus est Sobacchis Chettæus, unus ex iis quos fortissimos habuit Davides. nam eorum multos occidit qui se ex Gigantibus ortos esse gloriabantur, & propter fortitudinem magnifice de se sentiebant, effecitque ut Hebræi superiores è *pugna* discederent. Atque post cladem istam acceptam Palæstini bellum redintegrarunt: ac, misso in eos à Da-

Ὡς δ' λιμῷ ἀπηλλάγησαν Ἑβραῖοι, τ Γαβαωνίτων δίκλω λαβόντων ὑπὲρ τ ἀνῃρημένων· οἷά τε καλῶς ἀθήσαν κ τ Παλαιστίνων ὑπὸ τὸν Δαυίδην & τ περὶ αὐτὸν ἀνδρείων.

Μετὰ δ ταῦτα τ χώραν λιμῷ [i] φθειρομένης, ἱκέτευσε Δαυίδης τ Θεὸν ἐλεῆσαι τ λαὸν, κ τὴν αἰτίαν αὐτῷ κ τὸν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τ νόσου. τ δ προφητῶν εἰπόντων, "βέλεσθαι τ Θεὸν σκηδικίας "τυχεῖν τὸν Γαβαωνίτας, ὃς Σαοὺλ ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας, κ τὸς ὅρκους αὐτοῖς ὃς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε κ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας· [k] ἐὰν τοίνυν δίκλω δῷ αὐτοῖς δίκην οἱ Γαβαωνίται λαβεῖν ὑπὲρ τ ἀνῃρημένων, παύσαι τὴν αὐτοῖς ὀργήν, διαλλαγήσεσθαι κ τ ὄχλον "ἀπαλλάξειν τ κακῶν ἐπηγγέλλετο". ὡς οὖν ταῦτα ἔμαθε τ προφητῶν, ἔμαθεν ἐπιζητῶν τ Θεὸν, μεταπέμπεται τὸς Γαβαωνίτας, κ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τ δ' ἐκ δ ὕβρεως δ Σαοὺλ ἀφαλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων αὐτὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθε φεισάμενος τοῦ Ἰωνάθε παιδός. ἀφαλαβόντες δ' οἱ Γαβαωνίται τοὺς ἄνδρας, ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὑειν ἀφαρχῆμα ὁ Θεὸς, κ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν, ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ. κ πάλιν ἀθήνησεν ἡ τ Ἑβραίων χώρα. στρατεύσας δ [l] μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους, κ συνάψας μάχην αὐτοῖς καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γινόμενος [m] ἔκλυτος ὤφθη ὑπό τινος τ πολεμίων, [n] Ἀκμονος μὲν τέκνωμα, Ἀραφὲ δ παιδός. οὗτος μὲν καὶ δόρυγον τ γιγάντων. ἔχων δ καὶ ξυστὸν, οὗ [o] τὴν λαβὴν συνέλκειν ἑξήκοντα τριακόσιος σίκλους, καὶ θώρακα [p] ἁλυσιδωτὸν καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπτιοπρεπὴς ὡς ἀποκτενῶν τ τ πολεμίων βασιλέα. παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. ὑπεφάνης δ' ἐξαίφνης Ἀβεσσαῖος [q] ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τ βασιλέα μὲν ὑπερέστησε πεσόντα κείμενον, ἀπέκτεινε δ τὸν πολέμιον. ἤνεγκε δ' ὀλίγου κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πληθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ, δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τ δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, κ ὅσων ἔτι μελλήσει πολὺν βιώσοντος χρόνον.

Β'. Συνελθόντων [r] δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς [s] Γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτὸς στρατιάν. ἠγώνισε δὲ τότε καὶ σφόδρα ἠυδοκίμησεν [t] Σοβακχὶς ὁ Χεττᾶος, εἷς τῶν τοῦ Δαυίδου ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων γεγόνεναι τοὺς Γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονοῦντας, αἴτιός τε τῆς νίκης τοῖς Ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς Δαυίδ

[i] Φθειρομένης,] Διαφθειρομένης *Vat.*

[k] Ἐὰν τοίνυν δίκλω] Εἰ τοίνυν *Vat.*

[l] Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετὰ πολὺν χρ. *Big. Samb. & Vat.*

[m] Ἔκλυτος ὤφθη] Ἔκλυτος Hesych. ἐνδεὴς, τίμιος· melius itaque γινόμενος, ἔκλυτος ὤφθη ita verti debuit: *conspicuus factus*, nisi ἔκλυτος idem hic sit quod ἐκλελυμένος dissolutus, nempe dissolutum est, & hic interruptum; erat enim jam labore dissolutus *Rufinus*, omisit *Gelenius*. Αλοιτ. lib. 1. c. 19. §. 3. μεγίθει συμπαρῶν ἑταιρήλων ἔκλυσε. SPANH.

[n] Ἀκμονος] Ἰεσσοῖε, τέκνωμα, Ραδᾶ δ παιδὸς *Vat.* ut puto ex LXXII. Juxta *Epiphanium*, Ἀχιμὰν μ. τ. Ἀσαφάτου δ π.

[o] Τὴν λαβὴν συνέλκειν] Forte ἡ λαβὴ vel ὅλη συνέλκε. COCC.

[p] Ἁλυσιδωτὸν] Lege ἁλυσιδέτην. COCC.

[q] Ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς] Articulum inserui ex *Big. Samb. & Vat.*

[r] Δὲ τῶν Παλαιστίνων] Οὖν τῶν Π. *Vat.*

[s] Γαζάραν πόλιν,] *Al.* Γάζαραν & Γάζεραν. HUDS. Γαζὲρ LXX. Γάζαν leg. Gelen. Γαζαρὰ tamen legitur inf. lib. VIII. c. 6. § 1. & lib. XII. c. XI. §. 2. ubi Ἀζᾶ ὄρους, *Rufin* Gazara. 1 Maccab. IX. 15. Ἀζώτου ὄρους· *Rufin. hîc*: usque ad Gazara, ut proinde legerit μέχρις Γαζάρας· cujus mentio hîc fit. SPANH.

[t] Σοβακχὶς ὁ Χεττᾶος,] Σοβάκχης *Big. & Samb.* Σοβοχαῖος *Vat.* mox Χωσαθαῖος pro Χεττᾶος legendum censet *Schotanus*.

[7] Νι-

δὲ πέμψαντ⊙, ἠείσθισε [v] Νεφάν⊙ ὁ συγγωὴς αὐτ⊙. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ [x] τῶν Παλαιστίνων, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε· πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. Ἀφελιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, [y] ἐστρατοπέδευσαν [z] πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῆς Ἑβραίων χώρας ὅση ἄπωθεν. ὧν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψ⊙ ἐξ πηχῶν· δακτύλους δ' ἐν [a] ἑκατέρῳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν ἐνὶ πλειοτέρους εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ὑπ' τῆς οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυίδ στρατιᾶς, τούτῳ [b] μονομαχήσας Ιωνάθης ὁ [c] Σαμᾶ υἱὸς, ἀνεῖλέ τε αὐτόν· καὶ, τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμεν⊙, δόξαν ἀρετείας ἀπηνέγκατο. καὶ ἔστ⊙ δὲ ὁ Παλαιστῖν⊙ ἡυχὴ τῶν Γιγάντων ὑπόγον⊙ εἶναι. μὴ ἧ πιστὰ τὰ μάχῃ, σὺν ἐπὶ τοῖς Ισραηλίταις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμέν⊙ δ' ἤδη πολέμων ὁ Δαυίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας [d] ὑπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τ Θεὸν καὶ ὕμνους [e] συνετίθετο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν δὲ [f] τριμέτρους, τὰς δ' πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευίτας ὑμνεῖν τ Θεὸν, κατά τε τὰ τ καλουμένων Σαββάτων ἡμέραν, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δ' τ [g] ὀργάνων ἰδέα τοιαύτη τις ἐστὶ τ τρόπον. ἡ μὲν [h] κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπλεται πλήκτρῳ· ἡ δ' [i] νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρέκεται. κύμβαλά τε δὲ πλατέα & μεγάλα χάλκεα. καὶ πρὸς μὲν τούτων ἅπερ τοσοῦτον ἡμῖν, ὥστε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὰ τ παρειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται.

δ'. Τῷ δ' βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ πρὸ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ λαμπροὶ καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις ὀκτὼ & τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἐκείνους οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι & [k] χώρας ὑπαγαγέσθαι & μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτ⊙ μὲν οὖν, [l] Ἰέσσαμ⊙ υἱὸς [m] Αχεμαάς. ὃς πολλάκις εἰς τὸν πρόσκαιρον ἐμπεσὼν τῶν πολεμίων, ὑπ' πὶν [n] ἀνεπαύσατο μαχόμεν⊙, πρὶν [o] ἐννακοσίους αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ Ελεάζαρ⊙ υἱὸς [p] Δωδείᾳ, ὃς ἦν μετὰ Βασιλέως ἐν [q] Αρασαμμῳ. οὗτός ποτε, τῶν Ισραηλιτῶν καταπλαγήντων τὸ πλῆθ⊙ τῶν Παλαιστίνων καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε· καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλοὺς, ὡς ὑπὸ δ αἵματος πρόσκοπον τὸν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ισραηλίτας ἰδόντας τεθαρρηκότας ὑπ' αὐτοῦ [r] τοὺς Παλαιστίνους, καταβάντας ἀπὸ τ ὀρέων, διώκειν, καὶ θαυμαστὸν καὶ ἀμήχανον τότε νίκην ἄρασθαι, δ μὲν Ελεάζαρ κτείνοντος, ἑπομένης δ' δ πλῆθος καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δ' ἦν υἱὸς μὲν Ιλᾶ, ὄνομα δὲ Σεβᾶς ἦν ὄνομα. καὶ ἔτος ἐν τοῖς πρὸς Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιαγόνα λεγόμενον [s] αὐτῶν συστραφέντων, ὡς οἱ

vide exercitu, ſtrenue ſe geſſit Nephanus ipſius cognatus. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, ipſum interemit, & reliquos terga dare coëgit: cum plurimi ipſorum in acie ceciderant. Nec longo poſt intervallo caſtra metati ſunt ad urbem quæ non longe à finibus Hebræorum regionis diſtabat. Habebantque ſecum hominem ſex quidem cubitos altum: cui vero in utroque pede & utraque manu digiti erant plures quam naturæ conveniret. Huic itaque Jonathas Samæ filius, ex exercitu contra illos à Davide miſſo *prodiens*, duello congreditur, ipſumque peremit: &, cum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, præcellentis fortitudinis gloriam retulit. nam & Palæſtinus iſte ſe à Gigantibus prognatum eſſe jactabat. Poſt hanc autem pugnam tum demum Iſraëlitas bello laceſſere deſierunt *Palæſtini*.

3. Jam vero Davides, bellis & periculis perfunctus, pacemque deinceps profundam agitans, odas in Deum hymnoſque compoſuit, vario carminum genere. etenim tam verſus trimetros adhibuit, quam pentametros. Et cum inſtrumenta *diverſa* confecerat, Levitas docuit ad ea Dei laudes canere, non ſolum Sabbatorum, ut appellantur, die, ſed & aliis feſtis ſolennibus. Iſta autem inſtrumenta hujuſmodi ſunt ſpecie. Cinyra quidem, decem intenſa chordis, plectro percutitur: nabla vero, duodecim ſonos habens, digitis pulſatur. Cymbala ad hæc ærea erant magna lataque. Atque de illis quidem hæc à nobis eatenus dicta ſufficiant, ne prorſus ignorata eſſet inſtrumentorum iſtorum natura.

Hymni Davidis & muſica inſtrumenta. 2 Regum, c. 22.

4. Porro omnes, quos circa ſe habuit rex, ſpectatæ erant fortitudinis. Horum vero maxime illuſtres, magnæque ob res præclare geſtas celebritatis octo præcipue & triginta erant. quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo. ex illis etenim abunde perſpectæ erunt cæterorum virtutes. nam iſti adeo viribus pollebant, ut & regiones ſubigere & gentes magnas debellare potuerint. Et quidem primus *illorum* Jeſſæmus Achimæi filius. qui, non ſemel in hoſtium aciem ſe conjiciens, pugnandi finem prius non fecit, quam nongentos ex illis occidiſſet. Secundum hunc fuit Eleazarus filius Dodeiæ, qui cum rege erat apud Araſamum. Hic, cum aliquando Iſraëlitæ hoſtium multitudine conſternati eſſent in fugam, unicus ſubſtitit: & cum hoſtibus congreſſus *tam* multos illorum cæcidit, ut cruore gladius ejus dextræ adhæſerit; & Iſraëlitæ, ubi viderant Palæſtinos ab ipſo in fugam verſos, deſcenſu facto è montibus, eos perſequerentur, & tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem ſtragem edente, multitudine vero *duntaxat* ſequente & cæſos ſpoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Sebas. Et hic in quodam cum Palæſtinis prælio, cum, in loco qui

Quos habuerit Davides fortiſſimos. 2 Regum, c. 23.

[v] Νεφάν⊙ ὁ συγγωὴς] Νεφὰν *Big.* & *Samb.* Εφὰν *Vat.* & *Epiphan.* adeo ut ex ἠείσθισε Εφὰν factum exiſtimarem ἠείσθισε Νεφάν.

[x] Τῶν Παλαιστίνων,] Τῶν omittit *Vat.*

[y] Ἐστρατοπέδευσαν] Ἐστρατεύσαν *Vat.*

[z] Πρὸς τῇ πόλει] *Scaliger* πρὸς τῇ Γίτθᾳ πόλει, ut conſtat ex *S. Literis.* HUDS. Forte πρὸς τινι πόλει. COCC.

[a] Ἑκατέρῳ] Forte ἑκατέρᾳ. COCC.

[b] Μονομαχήσας Ιωνάθης] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* μονομαχῶ in *Editis.*

[c] Σαμᾶ υἱὸς,] Σαμὰ *Big.* & *Samb.* dein ὁ ἀδελφὸς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* forſan è *S. Literis.* illa verba margini adſcripta habet *Samb.* ſed non agnoſcit *Epiphan.*

[d] Απολαύων τὸ λοιπὸν] Sic *Big.* (Cocc.) & *Samb.* ἀπολάβων perperam in *reliquis.*

[e] Συνετίθετο,] Συνετίθεσθε *Big.* & *Samb.*

[f] Τριμέτρους,] Vide *Annott.* ad hanc vocem alibi & *G. Voſſium* de *Artis Poëticæ Natura* & *Conſtitut.* c. XIII. §. 2. & 5.

[g] Ὀργάνων ἰδέα] Sic *MSS.* in *Editis* ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τ τῆς.

[h] Κινύρα,] Ita cum *Samb.* & *Big.* κινύρα in *aliis*, minus recte, ut oſtendit *Bochartus* in *Colon. Phœnic.* l. 2. c. 7.

[i] Νάβλα,] Conf. inf. lib. 8. c. 3. §. 8. SPANH.

[k] Χώρας ὑπαγαγέσθαι] Ita *Big.* & *Samb.* χώραν in *Editis*, *Aliiſque.*

[l] Ἰέσσαμ⊙ υἱὸς] Ita *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ισσαμος. Ιέτεθ⊙ juxta *Epiphanium.*

[m] Αχεμαάς.] Αχεμαάν *Big.* & *Samb.* Αχιμαάν *Epiphan.* Αχεμάνη legit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S. Tom* 2. p. 680.

[n] Ἀνεπαύσατο μαχόμεν⊙,] Ἀνεπαύσατο *Big.*

[o] Ἐννακοσίους αὐτῶν] Ὀκτακοσίους ſolus *Vat.*

[p] Δωδείᾳ,] Δώδει *Epiphan.*

[q] Ἀρασάμμῳ.] Γεργαμμω *Vat.* in *Epiphanii* codicibus varie, *Sarpha*, & *Sarcha* & *Reſpha.*

[r] Τοὺς Παλαιστίνους,] Illud τοὺς è *MSS.* ut & mox illa ἀπὸ τ ὀρέων. quæ etiam *Epiphanius* agnoſcit.

[s] Σεβᾶς ἦν ὄνομα.] Κισαβαῖ⊙ vel Κισαβαῖ⊙ in *MSS.* apud *Epiphanium* habemus *Semeas filius Eli.*

[t] Αὐτῶν συστραφέντων,] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτῷ in *reliquis.*

qui Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, poſtquam Hebræi rurſus copiis illorum perterriti fugere cœperant, ſolus inſtar exercitus & aciei conſtitit: & alios quidem illorum ſternebat, alios vero, ipſius vim & impetum non ſuſtinentes, ſed in fugam ſe conjicientes, inſectatus eſt. Atque has quidem res manibus pugnaque tres iſti præclare geſſerunt. Quo vero tempore, cum rex eſſet Hieroſolymis, ex inopinato venit Palæſtinorum exercitus bellum *ei* illaturus, Davides quidem in arcem aſcendit, ut ante diximus, Dei oraculum de bello conſulturus; caſtris vero hoſtium in ea valle poſitis quæ uſque ad Bethleem urbem pertingit, viginti ſtadiis ab Hieroſolymis diſtantem, Davides ſociis dicebat, bonam aquam habemus in patria mea, maxime in puteo portæ vicino, *ſubinde* mirans, an quiſquam eam inde ſibi bibendam afferret, *quod* ſane *ſe* malle, quam ut magnum opum vim *ſibi* daret. tres iſti viri, hiſce auditis, è veſtigio excurrerunt, &, cum per media hoſtium caſtra prorupiſſent, ad Bethleem venerunt; hauſtaque *de puteo* aqua rurſus *eadem* per caſtra ad regem reverſi ſunt. * adeo ut Palæſtini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieverint, nihilque in ipſos auſi fuerint, etiamſi eos præ paucitate contempſerant. Cum autem allata eſſet aqua, bibere noluit rex, † dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe, ideoque haud fas eſſe ut eam biberet. Deo autem inde libavit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Poſt hos fuit Abeſſæus Joabi frater. nam & hic una die DC. hoſtes interfecit. Quintus Banajas, genere ſacerdos. à duobus enim fratribus, inter Moabitas illuſtribus, provocatus, ſtrenuitate ſua illos ſuperavit. Ac rurſus, cum vir genere Ægyptius, ſtupendæ magnitudinis, eum provocaſſet, inermis armatum & ſuo ipſius gladio percuſſum interemit. nam cum ipſi haſtam extorſiſſet, & vivum adhuc & pugnantem ſpoliaſſet, ſuis ipſum armis confecit. Quin & hoc facinoribus ejus jam memoratis accenſeri meruit, aut ut primum illorum, ſi magnanimitatis ratio habeatur, aut ut *illis* par. Deo enim *terris* nivem mittente, *forte* in puteum quendam lapſu cecidit leo. cumque *puteo* os anguſtum eſſet, illo nive occluſo in manifeſto erat vitæ periculo. Itaque de exitu & ſalute deſperans rugire occœpit. At Banajas fera audita (tunc enim *illac* iter faciebat) atque eo, unde clamor, profectus, cum in puteum deſcendiſſet, repugnantem ictu baculi, quem in manibus geſtabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute præditi erant.

Vide pag. 371. §. 1.

Ἑβραίοις πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπαίφνης μόνῳ ὡς τράπεζμα ἡ πεῖξις· καὶ τὰς μὲν αὐτῶν κατέβαλεν, τὰς δ' ὁ καρτερήσαντας ὑπὸ τὴν ἰσχὺν ἡ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραφέντας [v] ἐδίωξε. τῶν τε μὲν ἔργα χερῶν ἡ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν [x] Ιερουσολύμοις ὄντι ὁ βασιλεύς, ἐπῆλθεν [y] ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὡς προφήκαμεν, πυθόμενος δὲ θεὸν περὶ τοῦ πολέμου· τῶν δὲ τριῶν ἐχθρῶν παρεμβολὴν ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μάχεται [z] πόλεως Βηθλεεμ ἀφεστηκυῖα, [a] σταδίους Ιερουσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ Δαυίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ, εἶπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ [b] παρὰ τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πίοιεν [c] αὐτὸ κομίσας, μᾶλλον ἐβουλήθη, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα [d] δίδοιτο. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἦσαν, θορυβήσαντες [e] σκεδαμόνιες, καὶ διὰ μέσου τοῦ τῶν πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦσαν εἰς Βηθλεέμ, καὶ τὸ ὕδωρ ἀφυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τῶν Παλαιστίνων, καταπλαγέντων αὐτῶν τὸ θράσος ἡ τὴν ἀψυχίαν, ἡσυχίαν ἦσαν, [f] καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς πολμῆσαι, καταφρονήσαντες τὴν ὀλιγότητα. κομισθὲν δὲ τὸ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, κινδυνεύειν ἡ αἵματι φόνου ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ πρέπειν αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν [h] ηὐχαρίστησεν αὐτῷ. μετὰ τοῦτον ἦν ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς Λβεσσαῖος. καὶ γὰρ ὅτε μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος δὲ Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ γένει. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν Δισαίμων ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀριστεῖα ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ μέγεθος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς [i] ὡπλισμένου, τῷ δόρατι τὸ σκεῦος βαλὼν, ἀπέκτεινε. προσελόμενος γὰρ [k] αὐτὸν ἄκοντα, καὶ ζῶντα ἔτι ἐμάχετο σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. προσεμβάλοιεν δ' ἄν τις αὐτὸν ἐν τοῖς τῆς προφητείας πράξεσιν, ἢ ὡς [l] πρῶτον αὐτῶν κατ' ἀψυχίαν, ἢ ὡς ἄμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ Θεοῦ, λέων εἰς πυτὸν λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. φευγὸν δ' ὅπως τὸ χωρίον, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερομένου αὐτὸ τῇ χιόνι. πόρον οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' ἡρὸς ἀκούσας ὁ [m] Βαναίας, ὡδεύε γὰρ τότε, καὶ θεὸς τὴν βολὴν ἐλθὼν [n] κατευθὺς εἰς τὸ χωρίον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, θορυβήσαντα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριακοντα [o] τρεῖς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

---

[v] Ἐδίωξε.] Ἐδίωκε *Big.* & *Samb.*

[x] Ιερουσολύμοις ὄντι δὲ βασιλέως,] Vide 2 *Regum*, c. 23. v. 13. & *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. II. p. 681. ut & *Cedrenum*, p. 86. & *Glycam*, p. 180.

[y] Ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν,] Hæc omnia abſunt in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[z] Πόλεως Βηθλεὲμ ἀφεστώσης,] Βηθλέεμαν πόλεως *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Βηθλέεμης πόλεως *Vat.*

[a] Στάδιους Ιερουσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι,] At Bethleemum longius aberat, 6. videlicet miliaria Romana Hieroſolymis. REL.

[b] Παρὰ τῷ λάκκῳ] Ἐν τῷ λάκκῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat. Busb.* & *Hen.*

[c] Αὐτὸ κομίσειε,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[d] Διδοῖη.] Δοῖη *Big. Samb.* & *Vat.*

[e] Εκδραμόντες,] Εἰσδραμόντες *Vat.*

* *Adeo ut Paleſtini*,] Ita ut Pal. eorum fiduciam & magnanimitatem obſtupeſcentes, quia ſic pauci eos contemnerent, à dimicatione ceſſarent, *Epiphan.* Attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere, *Golon.*

[f] Καὶ μηδὲν] Vid. Lib. de Maccab. §. 3.

† *Dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe*,] Dicens ſe nolle hominum ſanguinem bibere, qui aquam vitæ ſuæ periculo petierunt, *in S. Literis.*

[g] Αὐτὸ πιεῖν.] Αὐτῷ *Samb.*

[h] Ηυχαρίστησεν αὐτῷ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐχαριστήσας.

[i] Ωπλισμένου,] Sic *Vat.* & *Vet. Interp.* ὡπλισμένου τῷ δόρατι, τὸ σκεῦος λαβὼν αὐτ. in *Editis*, ὡπλισμένου, δόρατι τε τῷ ὡπ. λ. αὐτ. *Big.* & *Samb.*

[k] Αὐτὸν ἄκοντα,] Αὐτὸν τὸ ἄκοντα *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Πρῶτον αὐτῶν] Sic *Vat.* &, ut puto, *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *reliquis.*

[m] Βαναίας,] Βαναίας paſſim *Big.* & *Samb.* ut & LXXII.

[n] Κατευθὺς] Καὶ κατευθὺς *Vat.*

[o] Τρεῖς,] Τρεῖς abeſt *Big. Samb.* & *Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.* & quidem rectè.

ΚΕΦ. ιγ'.

Οπ Δαυίδ ἀριθμήσαι τὸν λαὸν τὴν τιμωρίαν ἀνεδέξατο· καὶ ὡς αὐτὴν ὁ θεὸς ἐκώλυσεν ἔλεον.

CAP. XIII.

Quod populus, cum eum numerasset Davides, luit supplicium: atque ut illud divina cohibuit misericordia.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαυίδης [p] βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν λαῶν, τῶν [q] Μωϋσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, [r] ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῶν τῷ θεῷ [s] πλέον ἡμίσικλον, προσέταξεν Ιωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορεύεσθαι πάντα [t] τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τὸν δ' οὐκ ἀναγκαῖον [v] εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη· προσέταξε δὲ μηδὲν [x] μελήσαντα, βαδίζειν ὅπῃ τάχιον ἐξαριθμήσειν τοὺς Ἑβραίων. Ιώαβος δὲ, τὰς ἀρχὰς τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματέας, ὅπως τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταγνώσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν [y] ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τὸ λαὸν χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ὅδε τὴν λευιτῶν φυλήν. [z] μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν [a] ἁμαρτών. ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ισραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ δὲ Ιούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν [b] πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν.

Ὁ βασιλεὺς Δαυίδης [p] βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν λαῶν, τῶν [q] Μωϋσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, [r] ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῶν τῷ θεῷ [s] πλέον ἡμίσικλον, προσέταξεν Ιωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορεύεσθαι πάντα [t] τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τὸν δ' οὐκ ἀναγκαῖον [v] εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη· προσέταξε δὲ μηδὲν [x] μελήσαντα, βαδίζειν ὅπῃ τάχιον ἐξαριθμήσειν τοὺς Ἑβραίων. Ιώαβος δὲ, τὰς ἀρχὰς τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματέας, ὅπως τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταγνώσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν [y] ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τὸ λαὸν χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ὅδε τὴν λευιτῶν φυλήν. [z] μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν [a] ἁμαρτών. ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ισραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ δὲ Ιούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν [b] πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν.

Cæterum cum Davidi regi in animo esset cognoscere quot myriadibus constaret populus, immemor mandatorum Moysis, qui prædixerat, ut, si populus numeraretur, in singula ejus capita sicli semissis Deo offerri deberet, Joabo copiarum duci imperavit, ut regionem obiret & multitudinis universæ censum ageret. Illo vero dicente, nihil necesse esse ut hoc faceret, regi non persuadetur; sed jussit ut omni absque mora proficisceretur ad Hebræos recensendos. Joabus autem assumptis *ad hoc negotium* principibus tribuum & scribis, cum Israëlitarum terram perlustrasset, & quanta fuit *illorum* multitudo computassset, post menses novem & dies viginti Hierosolyma reversus est ad regem, eique numerum *recensiti* populi retulit, absque tribu Benjamitica: nam eam nondum ad censum vocaverat, nedum tribum Leviticam. quippe regem, ut qui in Deum deliquerit, facti pœnituit. Erat autem Israëlitarum numerus nongenta millia *hominum* qui arma ferre & militiæ nomen dare poterant: Judæ vero tribus seorsim quadraginta millia conficiebat.

Populum numerari jubet Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

2. Deinde cum Davidi declarassent vates, Deum ipsi periratum esse, supplex orare cœpit & obsecrare, ut propitius fieret sibique noxam ignosceret. Tum Deus ad ipsum misit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret; ut harum unam eligeret quam maxime omnium probaret; an velit suis finibus septem annos fame laborare, an dum bellum gereret tres menses hostibus cedere, an Hebræos pestilentiæ morbo grassante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo gravia difficilis esset electio, *animi* discruciabatur, atque valde confusus erat. At cum vates dixisset, necesse esse ut hoc fieret, jussissetque statim responsum dare, ut optionem ab eo factam Deo renunciaret: rex, secum reputans, quod, si famem optaret, contra alios *hoc* facere videretur, dum ipse quidem extra metum esset, ut qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero pessime acciperentur; sin autem per tres menses ipsos debellari eligeret, quod à viris fortissimis stiparetur, & loca ei essent præsidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegisse *diceretur*; malum infligi voluit regibus cum subditis commune, unde par metus omnibus incutitur, præfatus melius esse in Dei quam hostium manus incidere.

Pestem præ ceteris malis eligit Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

3. Ista cum vates accepisset, *ea* Deo nunciatum ivit.

Pestis sævit in Israëlitas, 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

p Βυλόμενος γνῶναι] Βουλευὼς Hen. & Busb.

q Μωϋσέως] Sc. mandatorum, quæ per Moysen dederat Deus, oblitus; Exod. c. 30. v. 12. Vide Schotanum in Bibl. Hist. S. Tom. 2. p. 740. Τῆς Μωϋσέως σιβύλλης legisse videtur Vetus Interpr.

r Ος προεῖπεν,] Εἰπόντος ἐὰν Hen. & Busb.

s Τὸ ἡμίσικλον] Τελέσειε juxta Epiphanium, atque ita expresse legit Cedrenus (p. 69.) ex ipso Josepho.

t Τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι.] Τὸν στρατὸν in suo codice habuisse videtur Epiphan.

v Εἶναι φήσαντος] Εἶναι deest Vat.

x Μελήσαντα,] Μελήσαντι Big. & Samb. μελήσαντος Vat. nec μεληθέντι nec μελήσαντι agnoscit Epiphan. qui vertit, *sed jussit numerum Hebræorum insigniter adimpleri.*

y Ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ] Ἐπέδωκε Big. Samb. & Vat.

z Μετενόησε γὰρ] Aut verba plusquam in suo codice habuit Epiphanius, aut, quod raro ab illo factum, de ingenio addidit: nam vertit, *pœnituit autem Davidem quod dinumerassset populum, eo quod deliquisset in Deum.*

a Ἁμαρτών.] Ἁμαρτὼν solus Samb.

b Πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν] Judæis centum millia detrazit, & Israelitis addidit. Schotanus in Bibl. Hist. S. Tom. 2. p. 741. πεντάκις χιλιάδες Epiphan.

c Τῷ Δαυίδῃ] Τῷ deest Vat. ut & mox ὁ Θεός.

d Ἔτη ἑπτὰ] Ita in S. Literis juxta textum Hebr. in 2 Sam. c. 24. at τρία ἔτη LXXII. ut & tam in textu Hebr. quam Gr. 2 Paralip. c. 21. Videsis Bochartum in Hieroz. Part. 1. L. 2. c. 28.

e Πολεμίους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν] Ita cum Big. & Samb. & non πολεμήσας cum Editis: quòd illud usitatius sit in prosa quam hoc.

f Λοιμὸν ἐνσκῆψαι] Sup. lib. IV. c. 6. §. 12. λοιμῷ παύτλῳ ἐνσκήψαντος αὐτοῖς ὑπὸ Θεοῦ τῶν νόσων· Ἐνσκῆψαι apposite usus hac voce de Peste à Deo immittenda; sic Æschylus Pers. v. 717. λοιμὸς τις ἔλθοι σκηπτὸς· & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 27. -- ὁ γὰρ πυρφόρος θεὸς Σκῆψας ἐλαυνὴς λοιμὸς ἔχθιστος πολύς SPANH.

g Ἐλυπεῖτο,] Sic Big. Samb. & Vet. Interpr. ἐλυπεῖτο in reliquis.

h Κελεύσαντος ὑποπέσαι] Κελεύοντος Vat.

i Ἐδόξε τοῦτο] Δόξαι Big. (Coll. Voss.) Samb. & Vat.

k Μὲν ἀφόβως,] Μέντοι Vat.

l Νικᾶσθαι αὐτοῖς,] Coll. Voss. & Big. νικωμένους αὐτούς.

m Ἔχων ἀεὶ αὐτὸν] Ita cum Vat. & Vet. Interpr. in reliquis ἔχοι.

n Καὶ ἄλλα τοιαῦτα] Καὶ ὡς ἄλλα τοῦτο Big. (Coll. Voss.) & Samb.

o Ἡτήσατο τὸ πάθος] Ἠτήσαθ' πάθος Big. & Samb.

p Ἀπήγγειλε τῷ Θεῷ.] Ἀπήγγειλε Samb. (Cocc.) Busb. & Hen.

ivit. Tum ille peſtem & interitum immiſit Hebræis. Uno autem modo non obierunt: neque ita ut facile fuerit morbum cognoſcere. Sed malum quidem unum erat; ipſos vero ex innumeris cauſis & occaſionibus, cum nihil conſilii capere poterant, abripiebat. Alius enim ſuper alium interibat, & ægritudo clam ingruens mortem quam ocyſſime afferebat. aliis quidem derepente cum graviſſimis doloribus & acerbo cruciatu animam efflantibus: nonnullis vero iis quæ paſſi ſunt maceratis, & ne ad ſepulturam quidem relictis, ſed ipſo morbo plane conſumptis. alii rurſus ſubito tenebris ob oculos obortis præfocati ejulabant; nonnullique, domeſticorum alicui juſta ſolventes, ſepultura nondum abſoluta moriebantur. Peſte autem mane exorſa & uſque ad prandii tempus graſſante, abſumpta ſunt *hominum* ſeptuaginta millia. Jamque angelus manum ſuam in Hieroſolyma intendit, ut ea etiam eodem malo multaret. At rex ſaccum indutus humi jacebat, Deum obſecrans oranſque ut peſtem ſedaret, & jam mortuis contentus de cætero quieſceret. Oculis autem in aërem ſublatis, conſpectoque angelo qui Hieroſolyma *ſublimis* ferebatur gladio etiam evaginato, ad Deum exclamabat, "ſe utpote paſtorem dignum eſſe ſuppli-"cio, greges vero ſervari *meruiſſe*, ut qui nihil *ma-*"*li* commiſerint:" ſupplexque poſcebat ut ira in ipſum domumque ipſius patriam univerſam ſæviret, populoque parceret.

Sedatur pœnitentiam agente Davide. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

4. Tum Deus, precibus *iſtis* exauditis luem compeſcuit: ac, miſſo ad eum Gado vate ei præcepit ut confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, araque conſtructa illic Deo ſacrificia peragret. Davides autem hoc audito quod mandatum erat non neglexit, ſed illico ad locum ſibi conditum properabat. At Oronnas, in frumento triturando occupatus, ut vidit regem cum filiis *ſuis* omnibus verſus ſe tendentem, ad ipſum accurrebat. Erat autem genere quidem Jebuſæus, Davidis vero præcipuus amicus: quapropter nihil mali adverſus illum admiſit, cum urbem evertebat, ut paulo ante indicavimus. Porro Oronna percontante, cur ad ſervum dominus accederet, reſpondebat, ad emendam ex eo aream, ut in ea altare Deo exſtrueret, & ſacra faceret. At ille, & aream & aratra & boves in holocauſtum ſe ei largiri, dicebat, Deumque precari lubenti animo ut ſacrificium acciperet. Rex vero ajebat ſe illum ſimplicitatis ergo & magnanimitatis diligere, illumque à ſe gratiam iniiſſe: illum autem obſecrabat ut *certo* pretio iſta omnia ſibi addiceret, haud enim fas eſſe gratuitas hoſtias immolare. Cum vero Oronnas dixiſſet ſe facturum eſſe quicquid *ille* vellet, quinquaginta ſiclis aream ab illo emit *rex*, araque exſtructa rem divinam fecit & ſolida cremavit ſacrificia, & victimas pacificas obtulit. unde placatus eſt Deus, iterumque propitius factus.

Ubi olim Iſacus aræ erat admotus, & ubi poſtea conditum eſt Templum.

Contigit autem ut hic locus eſſet in quem Abramus olim filium ſuum Iſacum adduxit, ut eo ſolidum faceret ſacrificium, &, cum ad puerum ju-

ὁ δ' ἢ τ λοιμὸν καὶ τὼ Φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὁ μονοτρόπως· ὥσθ' ὡς ῥᾴδιον καταγνῶσαι γνῶσθαι τὼ νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἓν ἦν, μυρίαις δ' αὐτὸς αἰτίαις καὶ περιφάσεσιν ὥσθ' ὅπινοῆσαι δυναμένοις ἀνήρπαζεν. ἄλλῳ γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο, καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν ὀξείαν τὼ πλοῦτω ἐπέφερε. τ μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν & πικρᾶς ὀδύνης τὼ ψυχὼ ἀφιέντων· ἐνίων ἢ & μαραινομένων τοῖς παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ἐασθεισῶν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. οἱ δ' q αἰφνίδιον σκότος αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόν & περιπιγεῖς r ἀπώμωζον· ἔνιοι ἢ, τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, s ἐναπέθνησκον ἀτελέστ τ ταφῆς. ἀπώλοντο ἢ, δεξαμένης ἔωθεν τ λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτὸς ἕως t ὥρας ἀρίστου, v μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε ἢ ὁ ἄγγελος τὼ χεῖρα x ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κακεῖσε πέμπων. ὁ ἢ βασιλεὺς σάκκον y ἐνδεδυμένος ἐκεῖτο κ τ γῆς, ἱκετεύων τ Θεὸν & δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ὀπολωλόσιν ἀρκεθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δ' εἰς τ ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τ ἄγγελον δι' αὐτὸς φερόμενον ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τ Θεόν· "ὡς αὐτὸς "ἐγὼ δίκαιος κολασθῶ ὁ ποιμὴν, τὰ δ' πόιμνια σώ-"ζεσθ, μηδὲν ἐξαμαρτόντα". καὶ ἠντιβολῶ τὼ ὀργὼ εἰς αὐτὸν & τὼ ψυχὼν αὐτὸς πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείδεσθ ἢ & λαοῦ.

δ. Κατανύσας ἢ ὁ Θεὸς τ z ἱκεσίας, ἔπαυσε τ λοιμόν· καὶ πέμψας Γάδον τ προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι σὺν ἅρμα εἰς a τὼ ἄλω & Ἰεβουσαίου b Ὀρόννα, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ c θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαυΐδης δ' ἀκούσας οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς d ἐασάδδεν ὅτι τ e παρηγγελμένον αὐτὸ τόπον. f Ὀρόννας ἢ τ σῖτον ἅλοων, ἐπεὶ τ βασιλέα προσιόντα & τοὺς παῖδας αὐτὸ πάντας ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτὸ & προσεκύνησεν. ἰδὼν δὲ τὸ μὲν γένο & Ἰεβουσαίου, φίλο & δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαυΐδ· g καὶ Δι' τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰρακὼς δεινὸν, ὅτι τὼ πόλιν καταστρέψαι, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. & δὲ Ὀρόννα πυθανομένου τί h παρεῖη πρὸς τ δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν, ὠνήσεσθαι παρ' αὐτὸ τὼ ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ i Θεῷ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ ἢ, καὶ τὼ ἅλω, k εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα & τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθ, καὶ τ Θεὸν ἡδέως εὐχεσθ τὼ θυσίαν l προσέσθ. ὁ ἢ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τ ἀπλότητ & τ μεγαλοψυχίας, ἔλεγε, καὶ δέχεσθ τὼ χάριν· τιμὼ δ' αὐτὸν ἐξίσ λαμβάνειν πάντων. ἀ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ὑπιτελεῖν. & ἢ Ὀρόννα φήσαν & ποιεῖν ὅ, τι βέλε), πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖ) παρ' αὐτὸ τὼ ἅλω· καὶ, οἰκοδομήσας τ βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνέωξεν εἰρηνικάς. καταπεαύνετα ἢ τέτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν ἥμενες γίνεται. σωνέβη δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τ τόπον Ἀβραμον τὸν ἰὸν αὐτὸ Ἰσαακον ὥσ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλον & ἀποσφάττεσθ & παῖδος κελεῦσαι ἐξαίφνης ἀναφανῆναι

q Αἰφνίδιον σκότος] Αἰφνιδίως juxta *Epiphan.*

r Ἀπώμωζον.] Ita *Big.* in *ceteris* ἀπώμωζον.

s Ἐναπέθνησκον] Hoc ipſo verbo utitur *Thucydides* in deſcriptione peſtis Athenienſis. ἐπαπέθνησκον habent *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ὥρας ἀρίστου.] Ita & LXXII. inter *ſex horas* coërcet *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 38. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* Tom. 2. p. 743. & *J. Clericum* ad 2 *Sam* c. 24.

v Μυριάδες ἑπτά.] Χιλιάδες ἑβδομήκοντα apud *Cedrenum.*

x Ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ τὰ *Vat.*

y Ἐνδεδυμένο ἔκειτο] Ἐνδυτάμενο ἔκειτο κ *Vat.* ſolus *Vat.*

z Ἱκεσίας.] Ita cum omnibus *MSS.* ἱκετείας in *Editis.*

a Τὼ ἅλω & Ἰεβουσαίου] Conf. ſup. cap. 3. §. 3. SPANH.

b Ὀρόννα.] Alibi (in *Annott.* ad p. 371. §. 3.) Ὀρφόνα. At *Bochartus* (in *Hieroz.* Part. 1. Lib 2. c. 38.) malit hic Ορόνα & illic Ορόδνα reſcribere. Ορνᾶ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & LXXII. Ορωᾶ *Hen.* & *Busb.* in *Epiphanii* codicibus varie, Oronna, Orpha, Orna & Orphni. Vide *Annott.* ad p. 371. §. 3.

c Θυσίας ἐπιτελέσαι.] Θυσίαν *Vat.*

d Ἐασάδδεν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἔασεν *libavit* in ſuo codice habuit *Epiphanius*, facili errore pro ἔασδεν vel ἔασδεν. in *Editis*, *Aliiſque* ἔπαυσεν.

e Παρηγγελμένον] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *reliquis* διηγγελμένον.

f Ὀρόννας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *ceteris* Ὀρόννα.

g Καὶ Δι'] Ea de re ſup. cap. 3. § 3. SPANH.

h Παρεῖη πρὸς τ δοῦλον] Παρεῖη *Big.* & *Samb.* παρεῖκε *Hen.* & *Busb.*

i Θεῷ.] Ita in omnibus *MSS.* & in aliquot *Epiphanii* libris. in *ceteris* & in *Editis Gr.* κυρίῳ.

k Εἶπε.] Εἶπεν αὐτῷ *Vat.*

l Προσέσθ.] Προσίεσθαι *Samb.* (προσίεσθαι *Coll. Voſſ.*) προσησάσθαι *Big.*

m Ἐκεί-

γῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν ⸀ κατέθυσεν ὁ Ἀβραμος ἀντὶ ⸂ παιδὸς, ὡς προεφήκαμεν. ὁρῶν δ⸂ ὁ βασιλεὺς Δαυίδης, τῆς ἰδίας αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, [m] ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι ⸂ λαῷ παντὸς, καὶ [n] οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. παύτην δ⸀ύσχως ἀφῆκεν εἰς τὸ ⸀μησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ Θεὸς τὸν προφήτην ἀπεστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτῷ τὸν ⸀ὸν, τὸν μέλλοντα μετ᾽ αὐτὸν τὴν βασιλείαν ⸀δέχεσθαι.

gulandum ſe accingeret, aries ex improviſo apparuit altari adſtans, quem & Abramus pro filio, *Lib.* 1. *c.* 14. quemadmodum ante diximus, immolavit. Videns autem Davides orationem ſuam à Deo exauditam eſſe, ſuumque ſacrificium ab eo benigne acceptum, cenſebat totum illum locum appellare aram populi univerſi, templumque *illic* Deo ædificare. Quod ſane appoſite ad id quod erat futurum pronunciabat. nam Deus, per vatem ad eum miſſum dicebat, fore ut templum eo loci exſtrueret ipſius filius, qui ei in regno ſucceſſurus erat.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὅτι, πολλὰ ἡτοίμασεν ὁ Δαυίδης εἰς οἶκον ⸀ Θεοῦ· καὶ, Ἀδωνία βασιλεύειν ⸀πιχειρήσαντος, Σολομῶνα ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. XIV.

Quod multa paravit Davides in ſtructuram ædis Dei: atque, Adonia regnum affectante, Solomonem regem declaravit.

Μετὰ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς [o] παροίκους, καὶ ⸀ρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ⸀ποφέρειν τοὺς λίθους· [p] τρισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. [q] ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺ σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεσι, Τυρίων αὖτῷ τούτοις πεμπόντων καὶ [r] Σιδωνίων. ἐπεστάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν· πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε, ταῦτα ⸀ποσκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ᾽ αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας ⸂ ναῷ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίζῃ νέος ὢν, καὶ τῶν τοιούτων ἀπείρως ⸀χοντι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ ⸀σκευασμένην ἔχων ⸀πιτελῇ τὸ ἔργον.

β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα, [s] κατασκεύασαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε ⸀δεξάμενον τὴν βασιλείαν· λέγων, "ὡς αὐτὸν βεβλό-"μενον κωλύσειεν ὁ Θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρ-"μένον, προείπεν δ⸂ ὅτι Σολομὼν [t] οἰκοδομήσει τὸν "ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθήσεται-"νος τοὔνομα, ⸂ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ "ἐπηγγείλατο, τὴν δ⸂ Ἑβραίων χώραν εὐδαίμονα κα-"τασήσειν ἐπ᾽ αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ δὴ "τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ "καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ [v] καὶ προ "τῆς ⸀ρύσεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ⸀πὸ τοῦ Θεοῦ, "πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας "ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος· "καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς Δι᾽ Μωϋ-"σέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ πα-"ραβαίνειν ⸀πίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν, ὃν ⸀πὸ σῇ βασι-"λεύοντος ἕλεσθαι αὐτῷ ⸀ρύεσθαι, κατάσδασον ⸀ποδοῦναι τῷ "Θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μη-"δὲ [x] ⸀ποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ σοι, πρὸ "τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς, ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, "χρυσοῦ μὲν [y] ἤδη τάλαντα σωρηλεγμένα μύρια, [z] δέ-"κα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν δὲ καὶ "σίδηρον ἀριθμῷ πλείονα σωτέθεικα· ξύλων δὲ καὶ "λίθων ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς

Davidis apparatus ad Templi exſtructionem. 1 Paral. c. 21.

2. Accito deinde Solomoni filio mandavit, ut, quamprimum imperium adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens; "quod ipſum, cum id fa-"cere in animum induxerat, prohibuerit Deus, ut-"pote ſanguine & bellis pollutum; veruntamen "prædixerit fore ut Solomon ex filiis natu mini-"mus ſibi templum ædificaret, qui ſcilicet hoc "nomine vocaretur, cujus ſe quidem veluti pa-"trem curam habiturum eſſe pollicebatur, terræ "vero Hebræorum *magnam* ſub ipſo felicitatem "largiturum, cum aliis bonis cumulatam, tum eo "quod omnium maximum eſt, pace & quiete ab "hoſtibus & diſcordiis civilibus. Tu itaque, cum "à Deo, etiam antequam natus eras, rex fueris de-"ſignatus, da operam ut & cætera dignum te "præbeas ejus providentia, pietatem colens & ju-"ſtitiam atque fortitudinem: mandata quoque e-"jus & leges per Moyſen traditas cuſtodi, & ne "patiare alios peccare. Templum autem, quod te-"regnante ſtrui ſibi voluit, modis omnibus age ut "Deo perficiatur, nihil attonitus operis magnitu-"dine, neque ejus difficultatem pertimeſcens. nam "ut omnia tibi ante obitum meum parata ſint "efficiam. Scito ſane collecta eſſe auri quidem "decem millia talentorum, argenti vero centum "millia. Quin & æs & ferrum innumerabile con-"geſſi: & ad hæc lapidum & lignorum materiæ "vim immenſam. Prætereaque habes fabrorum "la-

XI. *Davides hortatur Solomonem ut ad Templi exſtructionem ſe cum alacritate accingeret. 1 Paral. c. 22.*

m Ἐκεῖνε τ᾽ τόπον ⸀κεῖνον] Vide 1 Par. c. 22. v. 1.

n Οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ.] Ἀλλὰ ⸀πιεχθῆ πρὸς ⸂ Θεὸν adjicit Zonaras.

o Παροίκους,] Προσηλύτους LXXII.

p Τρισχιλίους ⸂] Auctoritate *MSS.* ⸀ ante τρισχιλίους, quod in *Editis* exſtabat, delevi.

q Ἡτοίμασε ⸂] Ἡτοίμα ſolus *Vat.*

r Σιδωνίων.] Σιδονίων *Big.*

s Κατασκεύασαι] Ita cum *Big.* & *Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* οἰκοδομήσοι. κατασκεύασαι τ᾽ ναὸν αὐτοῦ τῷ Θεῷ ⸀κέλευσε *Baſ.* & *G.* κατασκεύασαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτῷ ⸀κέλευσε Δι᾽ ἑξαριθμῷ *Vat.*

t Οἰκοδομήσει τ᾽ ναὸν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* οἰκοδομήσοι.

v Καὶ πρὸ τ᾽ ῥύσεως] Καὶ inſerui ex *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

x Ἀποδειλιάσας] Ἀποδειλιάσῃς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

y Ἤδη τάλαντα] Vocem ἤδη accepi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

z Δέκα ⸂] Hic *Joſephus* diſſentit à *S. Literis*: in quibus, *auri centum millia talentorum, argenti decies centena millia.* Hac de re videſis *Villalpandum* tom. III. p. 412. *Brerewoodum* de *Ponderibus*, c. 6. & *Uſſerium* in *Epiſt.* ad *L. Cappellum*, p. 214.

"lapidariorum & lignariorum multas myriadas: &
Verba etiam ea de re facit ad populum. 1 Paral. c. 22.
"si quid hisce defuerit, tu supplebis. Quapropter
"hoc opere absoluto gratus eris Deo, ejus gau-
"dens patrocinio." At post hæc populi etiam principes adhortatus est, ut in structura filium *pro virili* adjutarent, & ab omni malo immunes Dei cultui curando *unice* vacarent. fore enim ut pro his vicissim accipiant pacem pulchramque rerum administrationem, quibus homines pios justosque remunerare solet Deus. Cum autem templum esset exstructum, jussit arcam in eo reponi & vasa sacra, quæ multo ante templum habuisse debuerant, nisi patres nostri mandata Dei neglexissent, qui præceperat ut quamprimum nacti fuissent hanc terram ipsi templum ædificarent. Atque ista quidem Davides ad principes filiumque suum loquutus est.

Abesace Davidis fotrix. 3 Regum, c. 1.
3. Jam vero ætate ingravescente, ejusque corpore præsenio frigescente, alsiosus factus est, ut ne quidem multarum vestium injectu caleseret. Cum autem medici convenissent, suasissentque, ut virgo forma præcellenti per totam regionem conquisita una cum rege dormiret, (id enim contra frigus auxilium fore, fovente eum puella) inventa est in urbe una femina omnium feminarum *ejus ætatis* pulcherrima, Abesace nomine, quæ solummodo cum rege somno se dando eum calefaciebat. nam præ senectute rebus venereis uti & cum feminis consuescere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

Adonias regnum affectat. 3 Regum, c. 1.
4. Adonias autem quartus Davidis filius, juvenis singulari pulchritudine & proceritate, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, ingenio Absalomo simili, ipse regni spe elatus erat, & amicis dicebat; oportere ipsum imperium suscipere. atque currus multos & equos & præcursores viros quinquaginta sibi comparavit. Quæ cum pater videret, neque ipsum *verbis* castigabat, neque reprimebat quo minus ejusmodi quid animo versaret: ac ne eo *quidem* processit ut scisciteretur, quem in finem ista ageret. Adjutores autem Adonias habebat, Joabum imperatorem & Abiatharum pontificem: solique *conatibus ejus* resistebant, Sadocus pontifex, & Nathanas vates, & Banajas satellitum præfectus, & Semeis Davidis amicus, virorumque fortissimorum cohors. Cum autem Adonias convivium apparasset extra urbem ad fontem qui est in horto regio, eoque fratres suos omnes præter Solomonem vocasset, quin & secum assumpsisset Joabum imperatorem & Abiatharum & principes tribus Judæ; at Sadocum pontificem & Nathanam vatem & Benajam satellitum *regiorum* præfectum, & quotquot ab altera parte steterunt, non invitasset ad convivium: hujus rei indicium ad Solomonis matrem Beethsaben detulit Nathanas vates,
Beethsabe, Nathana eam summonente, à Davide regnum Solomoni petit. 3 Reg. c. 1.
Adoniam scilicet pro rege se gerere, idque inscio

"μυριάδας καὶ πιτόνων· ἂν δέ τι [a] τύτοις σὺ περσ-
"δέῃ, σὺ περσθήσεις. [b] γινομένε τοίνυν τύτε, ἄρες-
"ἔσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων περσάτλω." [c] περσπαρεκε-
λεύσατο δὲ καὶ τὺς ἄρχονλας ⸗ λαῦ, τ οἰκοδομίας [d] συλ-
λαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τ κακῶν
σῴζει τὸν ⸗ Θεὸν θρησκείαν [e] ἀγολεῖν. [f] καρπώσεθαι γὰρ
αὐτὺς ἀντὶ τύτων εἰρήνλ καὶ δυνομίαν, οἷς ἀμείψεται
τὺς δισεβεῖς καὶ δικαίως ὁ Θεὸς ἀνθρώπυς. οἰκοδομηθέν-
τος ⸗ ναῦ, [g] τὸν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι περσέ-
ταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, περὶ πολλῶ ναὸν ὀφείλοντα ἔ-
χειν, εἰ τ ἐντολῶν ⸗ Θεὸν μὴ παρήκησαν ἡμῶν οἱ πατέ-
ρες, ἐντελαμένε μ τὸ τὸν γλῶ τύτλω καταχεῖν οἰκο-
δομήσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυί-
δης ⸗ τ ὑὸν αὐτ διελέχθη.

γ'. Πρεσβύτερος ⸗ ὢν ἤδη, καὶ τῷ σώματι ⸗ αὐτ
ψυχομένῳ λοιπὸν τ χρόνον, [h] δυσεργὴς [i] ἐτύγχανε, ὡς
μηδ' ὑπὸ τ ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων ἡμένης ἀν-
αθερμαίνεσθαι. σωελθόντων ⸗ τ ἰατρῶν, καὶ συμβαλόντων,
ὅπως ἐξ ἀπόρου τ χρόνε δυνατὸς ἐπιλεχθείσα παρ-
θένος ⸗ συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ· τῶτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ
ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπόνης αὐτὸν τ κόρης· [i] δυ-
σόσκε] ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ⸗ ἀρίστη γυναι-
κῶν, [k] Αβισάκη τέκνομα, ἡ συγκοιμωμένη [l] μόνον τῷ
βασιλεῖ σωεθέρμαινεν αὐτόν. ὑπὸ γὰρ γήρως ἰὼ πρὸς τὰ
ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνής. ἀλλὰ περὶ μὲν
τύτης τ παρθένε μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ο δὲ τέταρτος ⸗ υὸς [m] Δαυίδε, νεανίας ὡραῖος
καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ [n] Αἰγισθῆς γεγονὼς, Αδω-
νίας δὲ περσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Αβεσαλώμῳ
[o] τὸν ἀδελφὸν, αὐτὸς [p] ὡς βασιλεύσων ὑπῆρχε, καὶ
πρὸς τὺς φίλυς ἔλεγε, ὡς τὸν ἀρχὸν αὐτὸν δεῖ ⸗ θω-
λαβεῖν. καὶ σκευάσας ⸗ ἅρματα πολλὰ ⸗ ἵππυς, καὶ πεν-
τήκοντα ἄνδρας τὺς περδρόμυς. ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ
ἐπέσχηλησεν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τ προαιρέσεως· ὦδε
μέχρι τῆ [q] πύθεσθαι, ἀφ' τίνων πρόεισιν, [r] προήχθη.
σωεργὸς δ' εἶχεν Αδωνίας, τ στρατηγὸν Ἰώαβον ⸗ τ ἀρ-
χιερέα Αβιάθαρον. μόνοι δ' ἀντέστησαν, ὁ ἀρχιερεὺς
Σάδωκος ⸗, καὶ ὁ προφήτης [s] Ναθάνας, καὶ Βαναίας ὁ ὕπαρ-
τ σωματοφυλάκων, καὶ [t] Σεμεῖς ὁ Δαυίδε φίλος ⸗, καὶ
πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τῷ ⸗ Αδωνία ⸗ θσαν καλέσαντι δεῖπνον ἔξω τ πόλεως, ⸗ πρὸς τὸν πηγὸν [u] τὸν ἐν τῷ βα-
σιλικῷ ⸗ θσείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος ⸗ τὺς ἀδελφὺς
χωρὶς Σολομῶνος ⸗, ⸗ θσαλαβόντος ⸗ ⸗ τ στρατηγὸν Ἰώα-
βον καὶ Αβιάθαρον καὶ τὺς ἀρχοντας τ Ἰούδα [x] φυλῆς,
τὺς ⸗ περὶ τ ἀρχιερέα [y] Σάδωκον καὶ Ναθάναν τ προ-
φήτην, καὶ τ ὑπὲρ τ σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάν-
τας τὺς ἐκ τ ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὑπὲρ τὸν
ἐχθρὸν· τῶτο πρὸς τὸν Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα
[z] Βεθσαβεὲ Ναθάνας ὁ προφήτης, ὡς Αδωνίας βασι-
λεύς

a Τύτοις σοὶ] Τύτον solus *Vat.*

b Γινομένε τοίνυν τύτε,] Ita *Bas.* Γινομ. τ. τ. ἄρεσ⸗ ἔσῃ τ Θεὸν ἔχων πρ. *Samb.* Γιν. τ. τ. ἄρεσ⸗ ἔσῃ τ Θεὸν αὐτὸν ἔχων *Big.* Γίνε τὰ τῶν ἄρεσ⸗ τ Θεὸν ἔχων περσάτλω *Vat.* unde (præsertim cum *Epiphanius* habeat, *esto igitur optimus gubernator Deum habendo patronum*) legendum censeo, Γίνε τοίνυν ἄρεσ⸗, τ Θεὸν ἔχων περσάτλω.

c Περσπαρεκελεύσατο] Conf. inf. lib. VIII. c. 5. §. 2. SPANH.

d Συλλαβέσθαι] Συλλαμβάνεσθαι *Big.* & *Coll. Voss.*

e Αγολεῖν.] Εὐγολεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

f Καρπώσεσθαι γὰρ] Καρπώσασθαι solus *Vat.*

g Τὸν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν] Ita *Big.* τὸν κιβωτὸν αὐτὸν ἀνθίδσθαι *Samb.* τὸν κιβωτὸν αὐτῷ ἀπ. *Vat.* τὸν κιβωτὸν ἀνθέσθαι *Bas* & *G.* Sic *Epiphanius* vertit, *arcam eum præcepit illic & sacra vasa recondere.*

h Δυσεργὴς ὑπῆρχεν,] Δύσεργ⸗ in *MSS.*

i Εὐσόσκε] Ἐυρέθη *Vat.*

k Αβισάκη τέκνομα,] Ita in *Græcis* omnibus. Αβισάκη *Cedreno.* Αβισάγη juxta *Epiphanium.*

l Μόνον τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἡ συγκ. τῷ βασιλεῖ σωεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον.

m Δαυίδε,] Τῦ Δαυίδε *Samb.*

n Αἰγισθῆς γεγονὼς,] Αἰγίσθης *Samb.* Αγίθης *Vat.* Αἰγίθης vel Αγίθης juxta *Epiphanium.*

o Τὸν Αβέσσαλων,] Τῆτε Αβεσσία *Vat.*

p Ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο.] Ὡς βασιλεὺς ὢν *Big.* & *Samb.*

q Πύθεσθαι,] *Al.* πυθέσθαι.

r Προήχθη.] Δ'ενοήθη *Vat.*

s Ναθάνας,] Ita ut supra p. 381. §. 3. in *Editis*, *Alibique* hic loci Νάθαν.

t Σεμεῖς ὁ] Σεμεὶς *Big.* & *Samb.* Σεμεῖαν *Vat.* & *Epiphan.*

u Τὸν ἐν τῷ βασιλικῷ ⸗θσείσῳ,] Τὸν abest *Big.* & *Samb.* De hoc fonte vide *Theodoret.* ad 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μ'. *Drusii* Fragm. Gr. Interpp. p. 260. & *Villalp.* App. Part. 1. p. 191.

x Φυλῆς, τὺς ⸗ περὶ τ ἀρχιερέα] Οὗτοι γὰρ πάντες παρῆσαν post φυλῆς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* verum ea non agnoscit *Epiphan.*

y Σάδωκον] Σαδδοκεὶ insertum dedi ex *MSS.* & *Vet Interpr.* & τὺς περὶ τ ἀρχιερέα Σ accipio cum *Epiphanio* pro Σάδωκον ⸗ τ ἀρχ. &c. quo modo plane exstat in *Cod. Vat.* & mox τὸν ⸗ περὶ τ &c.

z Β.θσαβεὲ] Ita & p. 380. §. 1. Βεθσαβὲ in *Editis.* Βερσάβεε *Big.* & *Samb.* Βερσαβεὲ *Vat.*

λεύς ἐστι, καὶ τῦτ' ἀγνοεῖ Δαυΐδης, συνεβάλλετό τι σώζειν αὐτῷ καὶ τὸν παῖδα [a] Σολομῶνα, καὶ πρὸς Δαυΐδην προσελθόντων μόνῳ λέγειν, "ὡς αὐτὸς μὲν ὁμόσοι μετ' αὐτὸν "Σολομῶνα βασιλεύειν, μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας τὴν ἀρχὴν "ἤδη παραλάβοι." πρῶτα μὲν τῷ βασιλεῖ προσλεγομένης, ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεται καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν. ἡ μὲν Βεθσαβὴ, πρόσεισι τῷ Ναθάνᾳ πάρεσι πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ [b] καθὼς ὁ προφήτης ὑπ' ἐκείνου διεξέρχεται, τό, τε δεῖπνον [c] τῦ Ἀδωνία, καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους, Ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰωαβον τὸν ἀρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων, μεμυσάζα. ἔλεγέ τε [d] παῦσαι τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσει βασιλέα· παρεκάλει τε καὶ νομὴν ἔχειν, [e] ὥστε μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ βασιλεύσας αὐτῷ τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς [f] ἀναιρήσει.

ε'. Διαλεγομένης δὲ ἔτι τῆ γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τῦ δωματίῳ [g] θεσεσῶτες, ὅτι βέλει Ναθάνας ἰδεῖν αὐτόν. τῦ δὲ βασιλέως [h] ἐκδέξασθαι κελεύσαντος, εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξειε τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα ἐν Ἰερουσαλήμ τῷ δεῖπνον, ἐπυνθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι δεῖπνον κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν [i] τὸν Ἰωαβον, οἱ, μὴ κρότου ἐν παιδιᾶς διωχυμένοι πολλῆς, [k] αἰώνιον αὐτῷ [l] συνευχόμενοι τὴν ἡγεμονίαν· ἐκάλεσέ τε ἔφη ἐμὲ, ἔφη τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ἔφη Βαναίαν τὸν ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δὲ εἶναι πᾶσιν ἅπαντας, εἰ καὶ τῷ σῷ γνώμῃ ἐγίνετο. πῶτα δὲ Ναθάνα φήσαντος, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τῦ δωματίῳ, προφήτου φθεγξομένου. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθόντος, "ὄμνυμί σοι, φησὶ, "τὸν μέγιστον Θεὸν, ἢ μὲν τὸν υἱόν σε Σολομῶνα [m] βασι"λεύσειν, ὡς ἐμὲ πρότερον ὤμοσας, καὶ τῷδε τήμερ καθ' "ἡμᾶς θρόνῳ, καὶ τῦτ' ἔσεσθαι σήμερον." προσκυνησάσης δὲ αὐτὸν τὴν γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων. καὶ [o] προσταχθέντων κελεύει προσλαβεῖν Ναθάναν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς παῖδας τὸν αὐλὸν ὀπαλίπτας ἅπαντας, καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ὑπὲρ τὸν [p] βασιλικὸν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὑπὲρ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην [q] Γιών· καὶ θεὶς χέλυσας τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀποδεῖξαι βασιλέα. τῦτο δὲ ποιῆσαι προσέταξε Σάδωκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀναλαβόντας τε προσέταξε ἀφ' ἑαυτῆς τὴν πόλεως, τοὺς κέρασιν ὑπασαλπίζοντας, βοᾶν, "εἰς αἰῶνα [r] τὸν Σολομῶνα τὸν βα"σιλέα καθίσαι ὑπὲρ τῦ βασιλικῦ θρόνου." ἵνα γνῶ πᾶς [s] ὁ λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτὸν [t] ὑπὸ τῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δὲ [v] ἐντέταλκε θεῖ τὴν ἀρχὴν, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως θεσῇ [x] τῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τὴν Ἰούδα Φυλῆς. Βαναίας δὲ εὐξαμένου τὸν Θεὸν Σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ἀφαλιπόντες, ἀναβιβάζουσιν ὑπὲρ τὸν ἡμίονον τὸν Σολομῶνα· καὶ [y] προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὑπὲρ τὴν πηγὴν, καὶ τῷ ἐλαίῳ χείσαντες, [z] εἰσῆγον εἰς τὴν πάλιν ἐπευφημοῦντες, καὶ τὴν βασιλείαν [a] αὐτῷ γε-

Davide; deditque ei consilium ut suæ filiique Solomonis saluti prospiceret, & sola ad Davidem ingressa ei diceret, "quod ipse quidem juraverit sibi "in regno successurum esse Solomonem, interim "vero Adonias imperium jam susceperit." dum autem hæc ad regem loqueretur, se superventurum esse præterea dicebat vates, verbisque ipsius fidem facturum. Bethsabe paruit Nathanæ & regem adit: & cum eum adorasset veniamque dicendi petiisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recenset; facto indicio, ut convivium apparaverat Adonias, & Joabum exercitus ducem vocaverat, & Abiatharum pontificem, & filios ejus absque Solomone ejusque necessariis amicis. addebat etiam *totum* populum *suspensum* exspectare quemnam regem declararet; orabatque ipsum & obsecrabat, ut secum reputaret, quod ille, si post ipsius discessum regnarit, & ipsam & Solomonem filium suum perimet.

5. Muliere autem adhuc cum rege loquente, *regii* cubiculi præfecti ei nunciatum veniunt, Nathanam velle ipsum videre. Rege autem jubente ut illum exciperent, ingressus percontabatur an hodie regem declararit Adoniam, eique imperium tradiderit. ipsum enim splendido convivio adornato filios ejus omnes excepto Solomone invitasse & Joabum imperatorem, qui cum plausu multoque joco epulantes imperium illi æternum apprecantur: cum *interea* neque me, neque Sadocum pontificem, neque Banajam satellitum præfectum evocaverit. Æquum vero esse ut omnibus innotescat, num hæc gerantur ex tua sententia. Postquam hæc dixerat Nathanas, rex Beethsaben acciri jussit. excesserat enim cubiculo ad vatis adventum. Cumque mulier se stitisset, "juro, "inquit, tibi per Deum maximum, filium tuum "Solomonem certe regnaturum esse, ut jam ante "juravi, eumque in solio meo sessurum, idque hac "ipsa die." Ubi autem mulier regem adoraverat, eique longam vitam precata fuerat, Sadocum pontificem ad se accersit *rex* & Banajam satellitum præfectum. ipsisque comparentibus jubet ut assumpto Nathana vate & militibus omnibus qui circa aulam *regiam* essent, impositoque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gihon, sacroque oleo circumfuso inunctum regem declararent. Hoc autem negotium Sadoco pontifici & Nathanæ vati dari voluit; illisque mandavit, ut eum per mediam urbem comitantes, cornibus inflatis, clamarent, "in *omne* ævum solo regio sedeat Solo"mon rex:" ut pro comperto habeat populus universus regem eum à patre constitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit, ut pie & juste præsit omni Hebræorum populo & Judæ tribui. Cumque Banajas vota nuncupasset, ut Deus Solomoni propitius adsit, protinus Solomonem mulæ imponunt, deductumque extra urbem ad fontem, oleoque inunctum, rursus in eam cum fastis acclamationibus reducebant, *Deum obtestantes* precantesque ut quam diutissime regnet: dein in

Nathanas etiam Davidem adit, eique consilium dat. 3 Reg. c. 1.

Davides Solomonem fieri regem jubet. 3 Reg. c. 1.

a Σολομῶνα,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας.

b Καθὼς ὁ προφήτης] Ita cum *MSS.* καθὰ in *Editis.*

c Τῦ Ἀδωνία,] Τῷ Ἀδωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

d Πάντα τὸν λαὸν] Πάντα inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

e Ὥστε μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν] Ὡς μὴ *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναιρήσει.] Ἀναιρήσειν *Vat.*

g Θεσεσῶτες,] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* παρεσῶτες in *Editis*, *Aliisque.*

h Ἐκδέξασθαι κελεύσαντος,] Μὴ ἐκδέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte εἰσδέξασθαι. COCC.

i Τὸν Ἰωάβον,] Τὸν abest *Vat.*

k Αἰώνιον αὐτῷ] Αἰωνίαν *Vat.*

l Συνευχόμενοι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* συνεύχων in *Editis.*

m Βασιλεύσειν.] Βασιλεύειν *Big.* & *Samb.*

n Καθίσαι ἐπὶ θρόνου,] Καθεδεῖσθαι in *Iisdem.*

o Παραγγειλάντων κελεύει] Παραγγειλαμένοις *Samb.* & *Vat.* παραγγειλαμένους *Coll. Big.* παραγγειλάμενος *Coll. Voss.*

p Βασιλικὸν ἡμίονον,] Βασιλικῷ αὐτῦ ἡμίονον *Vat.*

q Γιών·] Ita cum LXXII. quòd Γεὼν habeant *Big.* & *Samb.* Verum Γιὼν in *Editis.* Σιὼν *Vat.* Videsis *Villalpand.* in App. P. 1. l. 3. c. 15. p. 190, & 191. & *Annott.* ad p. 406. §. 4.

r Τὸν Σολομῶνα] Τὸν deest *Vat. Big.* & *Samb.*

s Ὁ λαὸς ἀποδεδειγμένον] Articulum ὁ reposui ex *MSS.*

t Ἀπὸ τῦ πατρὸς] Ὑπὸ *Samb.* (quod & *Coccejus* vult) & *Vat.*

v Ἐντέταλκε θεῖ τὴν ἀρχὴν,] Ita juxta *Epiphanium*, favente nonnihil *Vat.* qui ἐντεταλθαι habet. ἐντετάλθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπιτεταλ in *Editis*, forsan pro ἐπιτέταλ. HUDS. Lege ἐπιτέταλ. COCC.

x Τῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους] Τῦδ' Ἑβρ. *Samb.* τῶνδε Ἑβρ. *Vat.*

y Προάγοντες] Προαγαγόντες *Big.* & *Vat.* συναγαγόντες *Samb.*

z Εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν] Εἰσήγαγον *Vat.*

a Αὐτῷ γενέσθαι] Αὐτῦ *Vat.*

b Οἱ-

in domum regiam adductum ſolio *paterno* collocant. moxque totus populus ad convivia diemque feſtum celebrandum convertebatur, choris tibiiſque ſeſe *adeo* oblectantes; ut ex ingenti inſtrumentorum numero terra ſimul omnis & aër undique circumſonaret.

Solomon rex ſalutatur. 3 *Reg. c.* 1.

6. Ut vero clamorem acceperunt Adonias ejuſque convivæ, animis conſternati erant: & Joabus imperator dicebat, ſibi nec placere ſonitum iſtum nec tubam. Dumque appoſitum eſſet convivium & nemo de eo deguſtaret, ſed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Jonathas pontificis Abiathari filius. Cum vero Adonias juvenem conſpexiſſet libens, bonumque nuncium vocaſſet, *ordine* illis rem totam de Solomone regiſque Davidis voluntate expoſuit. Tum omnes, & Adonias & qui ab eo invitati fuerant, cum propere è convivio ſurrexiſſent, domum quiſque ſuam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quæ in eum admiſerat, Deo fit ſupplex, cornibus etiam altaris, quæ ſcilicet prominebant, ab eo prehenſis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit *Adonias*, quodque fidem jurejurando ſibi dari obſecret, "ipſum nec injuriæ memorem fore, nec ma-"li aliquid ſibi illaturum." At ille clementer admodum prudenterque ob iſtud quidem peccatum ei veniam dedit & impunitatem, monito tamen, "ſi poſthac in novis rebus moliendis fuerit depre-"henſus, ſibimet debere pœnam acceptam ferre." Deinde miſit qui illum à ſupplicatione excitarent. Cumque ad eum veniſſet & adoraſſet, domum ſuam juſſit diſcedere, nihil *mali* ſuſpicantem; ac in poſterum ſemet virum bonum præſtare, ut hoc ſibi in emolumentum cederet, volebat.

Hoc audito Adonias ad aram confugit. 3 *Reg. c.* 1.

Davides ſacerdotes & Levitas in claſſes dividit, eiſque munera aſſignat. 1 *Paral. c.* 23. 24. *&c.*

7. Cum autem Davidi in animo eſſet filium totius populi regem declarare, convocat principes *univerſos* Hieroſolyma una cum ſacerdotibus ac Levitis. atque * hiſce primum numeratis, invenit virorum triginta octo millia à trigeſimo ad quinquageſimum annum: ex quibus curatores quidem templi ædificandi conſtituit viginti tria millia, judices vero populi & ſcribas eorum ſex millia, janitores autem domus Dei quatuor millia, totidemque qui Deum laudarent, canentes ad inſtrumenta *muſica* à Davide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias diſtribuit: & ſeparatis à *reliqua* tribu ſacerdotibus, horum viginti quatuor familias invenit: & quidem ex Eleazari domo ſexdecim, ex Ithamari vero octo. inſtituitque ut una familia miniſtraret Deo per dies octo, à Sabbato uſque ad Sabbatum. atque ſic familiæ omnes ſortem *ſuam* acceperunt in præſentia Davidis, & Sadoci & Abiathari pontificum, & omnium principum. Et familia quidem cujus ſors prima exiit, ſcripta eſt prima: ſecunda vero deinceps uſque ad vigeſimam quartam. Atque hæc diviſio manſit in hodiernum diem. Fecit autem & de tribu Levi-

Pag. 401. §. 3.

νέσθαι πολυχρόνιον ὄγκόμενοι· καὶ θορυβούντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν ὕθυς ἐτράπη καὶ ἑορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος· ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν ἠχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ ἀέρα.

ς'. Ὡς δ' ἤκουσε τῆς βοῆς Ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν· ὅ τε στρατηγὸς Ἰωάβος ἔλεγεν, ὡς οὐκ ἀρέσκεται τοῖς ἤχοις ἅδε τῇ σάλπιγγι. θορυβουμένου δὲ τοῦ δείπνου, καὶ μηδενὸς γνόμένου, πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσπτέσχε πρὸς αὐτὸν ὁ τοῦ ἀρχιερέως Ἀβιαθάρου παῖς Ἰωνάθης. τοῦ δ' Ἀδωνία θεασαμένου τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσφωνοῦντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὴν Δαυΐδου τοῦ βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίου ὅ, τε Ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῶν γεγονότων ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσιαστηρίου κεράτων, ἃ δὴ περιεῖχεν, ἐλλαβόμενος. δηλῶσαι τῷ Σολομῶνι πεποιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὡς μὴ μνησικακῆσαι, μηδ' ἐρχόσασθαι δεινὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ δὲ, ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον, εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τῆς τιμωρίας ἔσεσθαι. καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίσησιν ἀπὸ τῆς ἱκεσίας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὸ λοιπὸν παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τὸ συμφέρον ἥξει.

ζ'. Βουλόμενος δὲ Δαυΐδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν ἑὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς Λευίτας. ἐξαριθμήσας δὲ τοὺς πρώτους, διέμεινε τὰ ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ἕως πεντήκοντα τετρακισμύριοι ὀκτακισχίλιοι, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς μὲν τοῦ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίους τρισχιλίους· κριτὰς δὲ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ τετρακισχιλίους τοῖς οἴκοις τοῦ Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ Θεοῦ, ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυΐδης κατασκεύασε, καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τῆς Φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἐλεαζάρου οἰκίας ἐκκαίδεκα, ἐκ δὲ τοῦ Ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξέ τε μίαν πατριὰν λειτουργεῖν τῷ Θεῷ ἀπὸ ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάββατον. καὶ ἔτως αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, Δαυΐδου παρόντος, καὶ Σαδώκου καὶ Ἀβιαθάρου τῶν ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβᾶσα πατριὰ ἐγράφη πρώτη· ἡ δὲ δευτέρα ἀνελθοῦσα ἄχει τὴν εἰκοστὸν τεσσάρων. καὶ διέμενεν ἕστως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ

---

b Οἶκον βασιλικὸν,] Οἶκον τὸν βασιλικὸν *Big. Samb. & Vat.*
c Ἐπὶ τοῦ θρόνου.] Ἐπὶ θρόνου *Vat.*
d Ἀέρα.] Καὶ τὸν ἀέρα *Big. Samb. & Vat.*
e Ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων,] Ἐννοίας *Samb.*
f Τοῦ βασιλέως γνώμην,] Ita *Baſ. & Samb.* τοῦ deeſt *cæteris.*
g Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ἀδωνίας *Vat.*
h Ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* ἱκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ἃ δὴ περιεῖχεν ἐκαθέμην in *Editis.* atque *Epiphanius* ſenſu adhuc magis mutilato, vertit, *ſupplex factus eſt ei. Et dum cornu altaris teneret, hoc feciſſe nunciatum eſt Solomoni.* Ἱκέτης τὸ γυναικὸς apud *Thucydidem*, ubi agit de Themiſtocle ad Admetum confugiente, dein in Sacrarium ſe recipiente.
i Αὐτὸν μηδέν.] Αὐτῷ *Big. & Samb.*
k Καὶ πίμψας αὐτὸν] Καὶ deeſt *Big. Samb. & Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.*
l Ἱκεσίας.] Ita cum *MSS.* ut aliquoties ſupra. ἱκετείας in *Editis.*
* *Hiſce primus numeratus,*] Sc. *Levitis* juxta *S. Literas*, 1 *Paralip. c.* 23. *v.* 3.
m Ἐτῶν ἕως πεντήκοντα] Verba illa ἐτῶν ἕως πεντήκοντα inſerui ex *MSS. & Vet. Interpr.*
n Μὲν τοῦ οἰκοδομίας] Illud μὲ ex *Big. Samb. & Vat.*
o Δισμυρίους τρισχιλίους·] Ita *Baſ. Samb. & Epiphan.* δισμυρίους καὶ τρισχιλίους *Vat.* δισμ. τετρακισχιλίους *Gen. & Big.* cum *S. Literis.*
p Κατασκεύασε,] Sic *Samb. & Vat.* κατασκεύασε in *reliquis.*
q Εὗρε τούτων] Alibi ἦνρε edidi. Sed jam εὗρε retineo, meliora edoctus ab *H. Stephano* in *Animadverſ. ad Dialectum Att.* p. 147.
r Διέταξέ τε] Ita *Big. Samb. & Epiphan.* διέταξε δὴ in *cæteris.*
s Ὀκτὼ,] Vide *Scaligerum* in *Canonibus Iſagog.* p. 297.
t Οὕτως αἱ πατριαὶ] Eo modo *Baſ. Samb. & Vat.* ἔτως ἂν αἱ π. in *reliquis.*
v Ἀβιαθάρου] Παρόντων, quo poſt Ἀβιαθάρου exſtabat in *Editis*; auctoritate *MSS. & Epiphanii* ejectum eſſe volui.
x Ἡ δὲ δευτέρα] Aliquid amplius in *ſuo Codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſecunda pariter & tertia & conſequenter uſque ad* XXIV.
y Καὶ διέμενεν ἕστως] Ita cum *Vat.* διέμενον in *cæteris.*
z Ἄχει τὴν σήμερον] Ex his verbis quidam colligunt Joſephum hos libros ſcripſiſſe ante excidium templi, quoniam eversio tem-

τ Λευίτ@ Φυλῆς εἴκοσι μέρη Ϛ πεσαρα, ϗ κληρωσαμένων ϗ τ αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τ τ ἱερέων [a] ἐφήμερίσιν [b] ἀπ' ἡμέρας ὀκτώ. της δ' ἀπογόνης Ϝ Μωϋσέως ἐτίμησεν. ἐπῆρσε γὰ αὐτὰς Φύλακας τ ϗησαυρῶν Ϝ Θεοῦ, ϗ τ ἀναθημάτων ἃ συνέβη τοὺς βασιλεῖς [c] ἀναθῆναι, διέταξε ϗ πᾶσι τοῖς ἐκ τ Λευίτ@ Φυλῆς Ϛ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν [d] νύκτα Ϛ ἡμέραν τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε Μωϋσῆς.

η'. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν χαλκὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι Ϛ ἑκατοντάρχαις Ϛ τεξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάστη τ μοιρῶν δισμυρίας Ϛ τετρακισχιλίας, [e] οὓς ἐκέλευσε παρεδρεύειν ϗ τριάκοντ' ἡμέρας ἀπὸ τ πρώτης ἕως τ ὑστάτης Σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις ϗ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε γὰ Ϛ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν [f] ἤδει καὶ δίκαιον, ὑπηρέτας τε τῶν ϗησαυρῶν, καὶ κωμῶν καὶ ἀγρῶν ἄλλας, καὶ κτηνῶν, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων.

θ'. Ὡς δ' ἕκαστα τούτων κατὰ τὸν [g] προειρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχας, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Δωρικῶν, καὶ τοὺς ἐπὶ πάσης πράξεως ἢ κτήσεως τοῦ βασιλέως πεπαγμένους, στὰς [h] ἐφ' ὑψηλοτάτου βήμαΤ@ ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθ@· "Ἀδελφοὶ Ϛ ὁμοεθνεῖς, γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ Δαυονῆις, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, ϗ [i] ἀργυρίου πελάντων μυριάδας δέκα. ὁ "δὴ Θεὸς ἐκώλυσέ με Δαβὶδ τοῦ προφήτου Ναθάνα, Δαβίδ τε "τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους [k] καὶ τῷ φόνῳ τ ἐχθρῶν "μεμιάνθαι τὴν δεξίαν· τ ᾗ γὰν ἐκέλευσε τ Δαβδεξόμενον τὴν βασιλείαν καθασκεύασαι τ ναὸν αὐτῷ. νῦν "οὖν ἐπεὶ Ϛ [l] τῷ προγόνῳ ἡμῶν Ιακώβῳ δυοκαίδεκα παῖδων ἡγουμένων, ἴσε τ Ιούδαν ὑποδειχθέντα βασιλέα [m] Ϛ "ἐμὲ τ ἀδελφῶν ἐξ ὄντων προκριθέντα Ϛ τὴν ἡγεμονίαν "λαβόντα [n] παρὰ τοῦ Θεοῦ, ϗ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους, Σολομῶν@ τὴν βασιλείαν "περιληφότ@· ἀλλ' ὑπείξαντας ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν "ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. οὐ δεινὸν γὰ "Θεοῦ θέλοντ@ οὐσὶ ἀλλοτρίῳ κρατοῦντ δουλεύειν· "χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τούτῳ τυχόντι τ τιμῆς προσῆκεν, ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλ@, καὶ τὴν δύναμιν ἀΐδιον τούτῳ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν σωθῆναι, ϗ "τ ἅπαντα τοῦτ@ διαμένειν χρόνον, ἐὰν αὐτὸς ἐπιμελείαν παρέχειν ἐπὶ Σολομῶν@ βασιλέως. ἔσαι [o] ᾗ "ταῦτα βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβὴς Ϛ "δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων, ὦ τέκνον. εἰ δὲ μὴ, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα "διαβαίνων."

ι'. Ο μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις πιθησάμεν@ τοὺς λόταrum classes viginti quatuor: factaque sortitione, illis obtigerunt vices similiter ac sacerdotibus per dies octo. At honore *præcipuo* dignatus est Moysis posteros. constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum, quæ à regibus fuerint dedicata; sancivitque ut Levitæ omnes & sacerdotes continuato diem noctemque ministerio servirent Deo, prout Moyses ipsis præceperat.

8. Cæterum post hæc exercitum totum in duodecim cohortes distribuit, singulæ *cohorti* ducibus *suis* & centurionibus & tribunis assignatis. Cohors autem unaquæque vicena quaterna millia continebat, quos per triginta dies à prima ad ultimam Solomoni regi præsto esse jussit una cum tribunis *suis* & centurionibus. Quin & viros, quos bonos esse noverat justosque, unicuique cohorti præesse voluit: ærarii etiam quæstores, vicorumque curatores & agrorum alios constituit, nunnullosque rei pecuariæ præfecit; quos nominatim *omnes* recensere haud necessarium esse duxi. *Reliquum etiam populum distribuit. Paral. c. 27.*

9. Postquam autem horum singula modo *jam* dicto ordinaverat, advocatis in concionem Hebræorum magistratibus, & tribuum principibus & cohortum ducibus, ad hæc omnibus qui aut regis negotia illa aut facultates procurabant, cum in tribunali solito celsiori constitisset, multitudinem sic alloquutus est: "Fratres & populares, nolo vos ignorare, quod, cum mihi in animo esset ædem Deo "construere, tum auri multum paravi tum argenti "decem millia talentorum. At Deus per Nathanam "vatem mihi ne facerem interdixit, quod multa pro "vobis bella gesserim & hostium cæde dextram "polluerim: voluit autem ut filius, regni succes"sor, ipsi templum exstrueret. Nunc igitur quan"doquidem scitis Judam, Jacobo licet proavo no"stro essent filii duodecim, regem declaratum fuis"se, meque, cum sex fratres essent, *reliquis* præla"tum, & à Deo imperium accepisse, nec eorum "quenquam id ægre tulisse; ita ego quoque oro "obtestorque liberos meos, ut nolint seditionem "commovere, Solomone imperium consequuto; "sed cognito quod Deus ipsum delegerit, eundem "lubenti animo dominum ferre velint. Haud e"nim grave, Deo ita volente, vel extraneo rerum "potienti servire: æquum vero de fratre ad tantum "honoris fastigium evecto sibimet gratulari, ut "qui ejusdem *fortunæ* socii & participes essent. "Equidem precor ut rata habeantur Dei promis"sa, atque hæc ipsa felicitas, quam Solomone re"gnante se largiturum esse pollicitus est, per re"gionem omnem longe lateque diffundatur, æter"numque in ea duratura sit. Ista autem firma ma"nebunt, & felicem exitum habebunt, si te, ô "fili, pium justumque præstiteris, legumque pa"triarum custodem & vindicem. sin minus, ex"specta omnia tibi male cessura esse dum contra "ista facias." *Davides ad Solomonem & populum verba facit, de Templo exstruendo, & de pace & pietate colendis. 1 Paral. c. 28.*

10. Et quidem rex, cum in hæc verba loquutus, *Solomoni in manus tradit exemplar Templi, suosque exponit apparatus ad Templi ædificationem. 1 Paral. c. 28.*

templo cessarunt functiones sacerdotum sorte distributæ. Sed aliunde liquet Josephum primum scripsisse libros de bello & deinde hos: & certum est μερισμὸν, distributionem Sacerdotum in 24 familias, ætate Josephi in usu fuisse, etiamsi in templo non ministrarent, nam & ipse notat e qua ephemeria fuerit. Hodie norunt Judæi post tot seculorum decursum, quinam sint ex genere sacerdotali, quamvis 24 classes distinguere non possint. Sed ætate utique Josephi sciri potuit ex qua familia sacerdotali aliquis esset, quando ii vivebant, qui vel ipsi vel quorum patres in templo ministraverant. Quod si Josephus ipse novit, e qua ephemeria ortum duceret (quod non puto aliquem esse inficias iturum) an non jure dixit illum μερισμὸν sacerdotum in 24 classes mansisse usque ad sua tempora? REL.

a Εφημερίσιν] Non alibi quod sciam, nisi apud *Josephum* in *Vita sua* occurrit vox ἐφημερὶς pro ἐφημερία, qua utuntur LXXII.

b Ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ.] Ἐπὶ ἡμέρας, *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἀναθῆναι,] Ἀναθεῖναι *Samb.*

d Νύκτα ϗ ἡμέραν] Καθ' νύκτα *Vat.*

e Οὓς ἐκέλευσε] Forte pro οὓς legendum censebat in ora Codicis mei *Coccejus* ὧ vel ᾧς. Vetus, *quos præcepit. Coll. Big.* & *Voss.* aperte ᾧς habent, itaque non dubitavi, ut veram lectionem recipere. HAV.

f Ἤδη ϗ δίκαιον,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἤδη *Aliis.*

g Προειρημένον διέταξε τρόπον] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰρημένον in *Editis.*

h Ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματ@] Ἐφ' ὑψηλοῦ *Hen.* & *Busb.*

i Ἀργυρίου ταλάντων] Ita *Vat. Samb.* ἀργύρου *Samb.* ἀργύρεον in *Editis.* HUDS. Lege ἀργυρίου. Vetus, *centum millia talentorum.* Hebr. אלף אלפים 1 Paral. 22. 14. COCC.

k Καὶ τῷ φόνῳ] Καὶ τὸ φ. *Samb.*

l Τῷ προγόνῳ] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interp.* τ προγόνων in *Editis.*

m Καὶ ἐμὲ τ ἀδελφῶν] Εμέ τε *Big.* & *Samb.*

n Παρὰ Ϝ Θεοῦ,] Παρὰ θεοῦ *Vat.*

o Δὲ ταῦτα βέβαια,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἴσαι δ' αὐτὰ in *Editis.*

p Καὶ δίκαιον σαυτὸν] Καὶ δίκαιον αὐτὸν φύλακα τ πατρίων προσήκῃς νόμων *Vat.*

tus, esset orationem finivit. Templi autem ædificandi exemplar ejusque ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, *ut* & substructionum & ædicularum inferiorum & superiorum; dein quot numero essent quantaque altitudine & latitudine, & quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent, præfinivit. Ipsum autem verbis hortatus est ut summum studium & alacritatem operi adhiberet: simulque principes & tribum Leviticam, ut ei auxilio esse velint, tum quia nondum ad adultam ætatem pervenerit, tum quia Deus ipsum elegerit & ad templum exstruendum & ad populum imperio regendum. Quin & ostendit ædificium haud fore rem magnæ difficultatis aut immensi laboris: præsertim cum ipse multa quidem auri talenta præparaverit, plura vero argenti, ut & ligna, & fabros quamplurimos & lapicidas, smaragdosque & lapides omne genus pretiosos. Et nunc etiam ex sui imperii reditibus ducenta *talenta*, præterea que tria millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat ad sacrarium, & Dei currum Cherubos *exornandos*, quos arcæ insistere oportebit *alis expansis* eam obtegentes. Postquam autem Davides conticuerat, principes & sacerdotes & tribus Levitica magna cum alacritate *suis de facultatibus in commune* contulerunt, & multa liberaliter & magnifice polliciti sunt. nam in se receperunt *auri* quidem talentorum quinque millia daturos & decies mille stateras, argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum multas myriadas. Ad hæc si cui lapillus erat pretiosus, attulit eum & in thesauros *reponendum* tradidit; quorum curam agebat Ialus Moysis * nepos.

Israëlitarum divites ad Templi constructionem conferunt. 1 Paral. c. 29.

11. His lætus erat & populus universus, & *maxime* Davides, cum videret quo studio principes & sacerdotes & reliqui omnes certatim *ad opus promovendum* ferebantur: atque Deum elata voce laudare cœpit, patrem atque genitorem mundi universi appellans & effectorem rerum humanarum divinarumque, quibus semet præesse voluit simul & gentis Hebræorum curam suscipere, eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat. Deinde & fausta *omnia* precatus populo universo, & Solomoni filio mentem sanam & integram & omni virtute corroboratam, jussit ut populus quoque Deo laudes diceret. Atque illi quidem in terram procidentes *Deum* adorarunt; & præterea Davidi gratias egerunt pro *bonis* omnibus quæ ipso regnante perceperant. Postridie vero ejus diei hostias ad Deum adduxerunt, mille vitulos, totidemque arietes, & mille agnos, quos solidis sacrificiis immolarunt: insuper & victimas pacificas obtulerunt, multis myriadibus hostiarum mactatis. Atque tota *ea* die rex & populus universus epulati sunt: & Solomonem iterum oleo inunxerunt, ipsumque regem creaverunt; & Sadocum pro po-

Davides populusque Deo gratias agunt. 1 Paral. c. 29.

Solomon rex creatur. 1 Paral. c. 29.

γως ἐποίησε. τῷ δ' Δαναφὴν καὶ τὴν Δάταξιν τ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων ὁρῶν ἔδωκε Σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, [q] ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γενοίατο, ὅσα τε σκεύη [r] χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τὸν ἀριθμὸν ὥρισεν. προπαρώρμησε δ' καὶ λόγοις [s] αὐτὸν πάση σπουδάσαι προθυμίᾳ περὶ τὸ ἔργον· καὶ τοὺς ἀρχοντας [t] καὶ τῷ τῶν Λευιτῶν φύλῳ συναγωνίσασθαι, Δάτε τῇ τοῦ ἡλικίᾳ, καὶ Δάτε τὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι [v] καὶ τῆς οἰκοδομίας τ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. Δύναμιν δ' αὐτοῖς καὶ ὁ σφόδρα ὑπάρχων τῷ οἰκοδομίαν ἀπόφασιν, [x] αὐτὸς μὲν πολλὰ πάλαι χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου, καὶ ξύλα [y] καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ὕλην [z] παρασκευασάμενος, σμαράγδου τε καὶ παντὸς ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νῦν δ' ἐπὶ τῆς [a] ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς Δάτασία, καὶ ἄλλα τετράλιτα τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ [b] ἅρμα τ Θεοῦ τοὺς [c] Χερουβεῖς, ἃς ἐφεξόμενα δήσειν τῷ κιβωτῷ καλύπτοντας. σιωπήσαντος Δαυίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λευίτου φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοψύχους ἐγένετο. [d] χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ [e] δισχίλιας μυριάδας· ἀργυρίου δ' μύρια τάλαντα, καὶ σιδήρου [f] μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, σκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς ταμίας· ὧν ἐπετρόπευσεν ὁ Μωυσέως ἔκγονος Ιαλος.

ια'. Ἐπὶ τούτοις ἤσθη τε ὁ λαὸς ἅπας, καὶ Δαυίδης, τῷ παῤῥησίᾳ τ τῶν φιλοτιμίαν τ ἀρχόντων τ ἱερέων τ τ ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν· καὶ τ Θεὸν ὑμνεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε τ [h] γενέτορα τ ὅλων ὀνομάζων, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων τ θείων, οἷς [i] αὐτὸν σκόσμησεν προστάτην τε τ κηδεμόνα γῆς τ Ἑβραίων τ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ [k] βασιλείας ἔδωκεν. ἐπὶ τούτοις εὐξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ Σολομῶνι Δάνοιαν ὑγιᾶ τ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τ ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, σκέλωσε τ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τ Θεόν. καὶ οἱ μὲν πρόσθεν ἐπὶ τὸν γῆν προσεκύνησαν, ἠυχαρίστησαν δ τ Δαυίδῃ πρὸ πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παῤῥᾳδίως ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ, θυσίας τῷ Θεῷ παρέσχαν· μύριας χιλίας, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, εἰς ὁλοκαύτωσαν. ἐθυσαν δ τ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης [l] τ ἡμέρας ἑώρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ· καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τ παντὸς ἁπάσης. εἶτα τὸ βασίλειον ἀγαγόντες

---

q Ὅσοι τε τὸ πλῆθος] Ὅσοι γε *Vat. Hen.* & *Busb.*

r Χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ] In *Editis* χρυσὰ καὶ ἀργυρᾶ.

s Αὐτὸν πάση] Αὐτόν τι *Vat. Hen.* & *Busb.*

t Καὶ τῷ τῶν Λευιτῶν] Καὶ τῷ Λευιτῶν *Vat.*

v Καὶ τ οἰκοδομίας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ aberat *Editis.*

x Αὐτὸς πολλὰ] Ita lego *Epiphanium* sequutus, qui vertit *cum ipse multa* &c. ἀπόφασιν αὐτῷ. πολλὰ μὲ τάλ. in *Editis.* ἀπόφασιν αὐτός. πολλὰ μ. τ. *Big.* & *Samb.*

y Καὶ τεκτόνων πλῆθος] Τεκτόνων τε *Big.* & *Samb.*

z Παρασκευασάμενος,] Παρασκευασαμένους *Big.* (& *Coll. Voss.*) παρεσκευασμένους *Samb.* παρεσκευασμένον *Vat.*

a Ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς Δάνοια,] Ita ex vestigiis *Codd. MSS.* nam τ ἰδίας ἀπαρχῆς Δάνοιαν habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* quibuscum nonnihil facit *Epiphan.* qui ἀπαρχῆς plane agnoscit, dum vertit, *sed & tum oblationis primitias faciens, tria millia talentorum* &c. Τῆς ἰδίας ἀρχῆς Δάνοιαν (aut quod mallem Δάνοίας) in *Editis.* Καὶ νῦν δ' ἐπιτιθεῖσα τοῖς ἤδη συνειλεγμένοις χρυσοῦ καθαροῦ τεσσαράκοντα τάλαντα εἰς τὸ ἄδυτον &c. apud *Zonaram.* Confer 1 *Paralip.* c. 29. v. 3.

b Ἅρμα τ Θεοῦ] Sic 2 *Sam.* c. 22. v. 11. *Cherubo insidebat, superque ventorum alis volabat.* ut & *Ps.* 18, 11. *in Cherubo inequitans volabat, seque alis venti librabat.*

c Χερουβεῖς,] Sic cum *MSS.* Χερουβεῖς in *Editis.*

d Χρυσίου μὲν γὰρ] Χρυσοῦ in *omnibus MSS.*

e Στατῆρας μυρίας·] Ita & *Zonaras.* χρυσᾶς μυρίας LXXII. Vide *Villalpand.* in *App.* Tom. 3. p. 412. & *Budæum* de *Asse*, l. 4. p. 469. *Ed. Lugd.*

f Μυριάδας ταλάντων πολλάς.] In *S. Literis* (1 *Paralip.* c. 29. v. 7) centum millia.

g Ιαλος.] Ιαηλ LXXII. apud *Epiphanium* varie *Ialus, Iabus, Iabis* & *Ialus.*

* *Nepos.*] Sic placuit vocem ἔκγονος interpretari, quo modo & *Politianus* apud *Herodianum*, l. 5, 7. 2. & l. 7, 10, 15. *Epiphanius* reddit *pronepos.* at *Gelenius* est *unus è posteris Moysis.*

h Γενέτορα τ ὅλων] Ita lego, nixus auctoritate *Cod. Vat.* qui habet γενέτορα, & *Epiphanius*, qui vertit, *genitorem omnium.* in *Editis Aliisque* γένεσιν τ ὅλων.

i Αὐτὸν σκόσμησεν] Si quis αὐτὸν malit, per me licet. quod mox sequitur σκόσμησεν est ex *MSS.* pro σκόσμου *Editorum.* utrum horum mavis accipe. *Epiphanius* vertit, *& quibus eum ipse præposuisset præsulem, simul & curatorem fecisset generis Hebræorum* &c.

k Βασιλείας ἔδωκεν.] Βασιλείαν solus *Vat.*

l Τῆς ἡμέρας ἑώρτασεν] Articulum infertum dedi ex *MSS.*

γόνίες Σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν [m] ἐπὶ θρόνῳ τοῦ πατρὸς, ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας ὑπήκοον αὐτῷ.

pulo universo sacerdotem. Cumque Solomonem in regiam deduxissent, eumque solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Οἷα Δαυίδης, ἐγγίζοντος θανάτου, διελέχθη πρὸς τὸν Σολομῶνα· καὶ ὅσα αὐτῷ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

CAP. XV.

Quibus verbis Davides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; & quantum ipsi ad structuram Templi reliquit.

XII.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Δαυίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ [n] σωμάτων ὅπη μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν [o] υἱὸν Σολομῶνα, [p] διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· "ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνον, εἰς τὸ [q] χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορευόμενος· ἐξ ἧς [r] οὐκέθ' οἷόν τε ἐπανελθόντα γνῶναί τι κατὰ τὸν βίον πράττειν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς [s] ἄρτι τῷ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦτ' ἃ καὶ πρότερον [t] ἔφην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἐγχωμένους, εὐσεβῆ δὲ πρὸς τὸν τῶν βασιλείαν δεδωκότα Θεὸν, φυλάττειν δὲ αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς ἐκ Μωϋσέως κατέπεμψεν ἡμῖν· καὶ μήτε χάριτι, μήτε [u] θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μήτ' ἄλλῳ πάθει [x] προσχθεμένου τούτων ἀμελήσαι. τῶν γὰρ θεῖα πρὸς σαυτὸν εὐνοίαν [y] ὀπολεῖς, παρεκβὰς τὰ νόμιμα· [z] καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτοῦ τῶν ἀγαθῶν ὑποτρέψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ [a] σε αὐτὸν παρέχων, οἷόν εἶναί τε δεῖ, [b] κἀγὼ σὲ διδάσκω, καθίζεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ χρῷ· καὶ οἰκήσεις ἄλλῳ ἔθνει οὐκ ἂν δεατόσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ἀεὶ τοῦ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ καὶ τὸ Ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ θρασυνομίας, ὑποπλείναντος δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, [c] Ἀβενήρου τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσσαὶ υἱὸν [d] Ἰεθράνου. [e] ὧν, ὅπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν φόνον ἐκδίκησον· ἐπεὶ καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυναλώτερος [f] ὁ Ἰώαβος ὢν, μέχρι νῦν τιμὴν δίκην διέφυγε. [g] παραστήσω δέ σοι, καὶ τοὺς Βερζελαίου τοῦ Γαλαδίτου παῖδας· ὃς ἐν πομπῇ πάσῃ καὶ προνοίᾳ τῆσδ' ἐμοὶ χαριζόμενος ἔχεις. ὃ προκατέρχομαι γὰρ ὑπόσχεσις, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν θεὸς τιμὴν φυγὴν ὑπηρξέ μοι [h] χρεολυτοῦμεν. καὶ τὸν Γηρᾶν ὃν υἱὸν Σεμεΐ, τὸν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς; ὃς, πολλὰ βλασφημήσας με θεὸν τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς [i] Παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησεν ἐπὶ Ἰορδάνῃ, καὶ πίστει ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν πεῖσαι τότε, νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον, [k] ἄμυναι."

β'. Ταῦτα θεσπίσας τῷ παιδὶ θεῖά τε τῶν ὅλων πραγμάτων καὶ θεῖα τὰ φίλων, καὶ ὃς ἤδει πιστοὺς ἀξίως γεγονότας, ἀπέθανεν· ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἓξ, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ἁπάσης τῆς χώρας τρία δέ.

Paulo autem post Davides, cum ex senectute in morbum incidisset, vidissetque jam instare sibi mortem, accito Solomone his verbis illum alloquutus est: "Ego quidem, ô fili, jam in eo sum *Davides moriens Solomoni præcepta dat.* 3 Reg. c. 2. "ut fato concedam & ad patres meos abeam, viamque ingrediar omnibus qui nunc sunt aut futuri "sunt ineundam, quam remetiri nemini licet, ut "quid in hac vita geratur exploratum habeat. "Quapropter vivens adhuc & jam morti proximus ea te moneo, quæ & antea dixeram, tibi "suadendo, ut erga subditos quidem sis justus, erga Deum vero pius, qui tibi regnum dedit, ut"que custodias præcepta ejus & leges, quas nobis "per Moysen mittendas curavit: & cave ne quid "tibi propositum negligas, aut gratiæ cedens, aut "assentatione aut cupiditate *nimia* abreptus, alia"ve animi perturbatione. nam ex Dei erga te be"nevolentia excides, siqua contra legum præscri"pta feceris; atque in omnibus bonam ejus provi"dentiam à te alienabis. Quod si ita te erga illum "gesseris ut te decet, & ipse porro te hortor *suaque* efficies ut regnum in familia nostra ma"neat, & nulla alia domus præter nostram He"bræis imperet in omne ævum. Et præterea fac "memineris iniquitatis Joabi imperatoris, qui in"vidiæ œstro percitus duos exercitus duces, viros "justos bonosque, interemit, Abenerum Neri fi"lium & Amessam filium Jethranæ. quorum mor"tem, ut tibi visum fuerit, ulciscere: quandoqui"dem Joabus, utpote me viribus superior poten"tiorque, hactenus supplicium evasit. Commen"do autem tibi etiam Berzelæi Galaditæ liberos, "quos mei gratia omni honore curaque dignabe"ris. neque enim erit ut primi beneficium confe"ramus, sed illos pro officiis remuneremus, quæ "pater illorum in me contulit, cum in fugam me "dederam. Quin & Semei Geræ filium, è tribu "Benjamitide, qui mihi fugienti diris modis ma"ledixit, tum cum Castra petebam, moxque mi"hi ad Jordanem *progresso* obviam factus fidem in"columitatis tunc à me impetravit, cum justam "causam nactus fueris, noli committere ut impu"nitus abeat."

2. His mandatis filio & de summa rerum & de amicis, deque iis quos noverat pœna dignos, è vita excessit: cum quidem vixisset annos septuaginta, ac regnasset Hebrone quidem in Judæ tribum annos septem & sex menses, Hierosolymis autem in omnem regionem tres & triginta. Hic vir optimus *Davidis moritur.* 3 Reg. c. 2. *Davidis encomium.*

---

m Ἐπὶ θρόνου] Ἐπὶ τοῦ θρόνου *Vat.*

n Σωμάτων] Σωμασῶς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

o Υἱὸν Σολομῶνα,] Voculam ὑὸν inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

q Χρεὼν ἤδη] Ita cum *Samb.* in cæteris χρέων. & juxta *Epiphanium* πάντων χρεών.

r Οὐκέθ' οἷόν τε] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* οὐκέτ' οἷον in *Editis*, *Aliisque.*

s Ἄρτι τῷ τελευτᾶν,] Iterum cum *MSS.* ὄντως τῷ τελευτᾶν in *Editis.*

t Ἔφην συμβουλεύσας,] Rursus ex *Iisdem.* ἔφθην *Bas.* & *G.*

u Θωπείᾳ,] Ἀπειθείᾳ juxta *Epiphanium.*

x Προσθεμένου] Προσιθέμενον *Vat.*

y Ἀπολεῖς,] Ita cum *Big.* (*Coccejo*) & *Samb.* levicula sane mutatione, pro ἀπωλεῖς, quod in *Editis omnibus* obtinuit; qua tamen auctoritate, alii judicent.

z Καὶ πρὸς ἅπαντ'] Καὶ ἀντικρὺ πρὸς σὲ αὐτὸς τῶν ἀγαθῶν ἐπιτρέψεις πρόνοιαν, τοιοῦτον σαυτὸν παρέχων, οἷόν σε εἶναι δεῖ, κἀγὼ σὲ τοῦ Θεοῦ διδάσκω, καθίξει ἡμῶν τὴν βασιλείαν &c. legisse videtur *Epiphan.*

a Σε αὐτὸν παρέχων,] Σεαυτὸν *Vat.*

b Κἀγὼ σὲ] Κἀγὼ διδάσκω *Vat.*

c Ἀβενήρου τὸν Νήρου] Ἀβενηρόν τε, vel Ἀβέννηρόν τε in *MSS.* quibus non consentit *Epiphan.*

d Ἰεθράνου.] Ἰεθέρου *Vat.* Ἰέθρου *Epiphan.*

e Ὧν, ὅπως] Ita cum *Vet. Interpr.* (& *Coccejo*) ὃν in *Editis.* deest *MSS.*

f Ὁ Ἰώαβος ὢν,] Articulum ὁ acceptum debes *MSS.*

g Παραστήσω δέ σοι,] Παρασθήσομαι σοί τοι καὶ τὴν Βερζέλου τοῦ Γαλααδίτου παῖδας *Vat.*

h Χρεολυτοῦμεν.] Χρεωλυτοῦμεν *Samb.* HUDS. Infr. lib. XVIII. c. 9. §. 9. τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν. SPANH.

i Παρεμβολὰς] Conf. sup. c. 9. §. 8. & c. 10. §. 1. SPANH.

k Ἄμυναι.] Ἄμυνε *Samb.*

mus erat, & omnibus virtutibus præditus, quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium salus commissa est. nam & omnibus fortitudinis gloria antecellebat: & cum certamina pro subditis iniret, primus *magno impetu* ferebatur in pericula, labores perferendo pugnandoque milites ad res *præclare* gerendas excitans, & non domini more imperando. Optime perspiciebat simul & considerabat tam futura quam rationem expediendi instantia: *ad hæc* modestus, mitis, erga calamitosos benignus, justus, humanus *in omnes*. In his quæ fas est ut reges sibi propria vendicent, ne omnino quidem potestatis magnitudine peccavit, præterquam in eo quod spectat ad Uriæ uxorem. Tantam præterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum, nec Hebræorum, nec aliarum gentium.

Ejusque sepultura & monumentum.

3. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, & præter cætera omnia, quæ in regum funeribus fieri solebant, multas etiam ingentesque divitias cum eo sepeliit: quarum magnitudinem facile sit alicui conjectare ex iis quæ dicturus sum. Nam post spatium annorum MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam ei dare, ut obsidione absisteret & exercitum *suum* abduceret, cum aliunde ei *ad largiendum* nihil suppeteret, aperta cella una monumenti Davidis, & inde deportatis tribus talentorum millibus, partem Antiocho dedit: & ita se ab oppugnatione liberavit, sicut & alibi indicavimus. Post hunc autem, multis annis elapsis, iterum Herodes rex, alia cella recluſa, inde magnas opes sustulit. Veruntamen ad loculos *qui* regum *cineres continent* neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed hæc quidem hactenus nos dixisse sufficiat.

Lib. 13.

Lib. 16.

Finis Libri septimi.

γ'. Ἐθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις λαμπρῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς ἐπὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πολὺν αὐτῷ πλοῦτον καὶ ἄφθονον συνεκήδωσεν. ὧν τὸν ὑπερβολὴν [s] τεκμήραιτ' ἂν τις ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνου ἐτῶν χιλίων καὶ τετρακοσίων, Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, μὴ ἔχῃ δημοτρίᾳ, βυλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ λύσεως τοῦ πολιορκίου καὶ τοῦ σφᾶς ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ ἐπορῶν, [v] ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυΐδου μνήματι, καὶ βαστάσας τρισχίλια τάλαντα, μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ· καὶ διέλυσεν ἔτως τὸν πολιορκίαν, καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ [y] δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων, πάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνεῖλεν [z] χρήματα πολλά. [a] τῶν μέντοιγε ἄλλων τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τοῦ γοῦ μηχανικῶς κεκηδεμόνες πρὸς τὸ μὴ φανερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπόχρη δεδηλῶσθαι.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑβδόμης.

---

l Ἀπ' ἐχί] Οὐ τῷ πρωτάτῳ Vat.

m Φιλάνθρωπος.] Ita locum distinxi cum *Epiphanio*, qui vertit, *In his autem quæ regibus præcipue conveniunt, in nullo penitus nisi in uxore Uriæ magnitudine potestatis deliquit.* Sic autem *Gelenius*; φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι πρέπει. μηδὲν ὅλως &c. *quæ quidem præcipuæ sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate &c.*

n Ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν] Ἐξαίρετα, juxta Scholia *Thucydidis*, ἀπηκριβωμένα.

o Παρὰ τοσοῦτο] Παρὰ τοσοῦτον μέγεθος τῆς ἐξουσίας Vat.

p Ἁμαρτῶν,] Ἁμαρτῶν Samb.

q Οὐρία] Coll. Big. & Voss. Οὐρίου.

r Κατέλειπε] Κατέλιπε Samb.

s Τεκμήραιτ' ἄν τις] Ita Bas. G. Basb. (Coccejus) & Hen. τεκμαίροιτ' ἄν τις Big. & Samb. τεκμαίρεται τις Vat.

t Δεχθησομένων.] Δεχθησομένοις Vat.

v Ἀνοίξας ἕνα οἶκον] Ita MSS. & Vetus Interpres. ἀνοίξας οἶκον τῆς Δαυΐδου μνημάτων in Editis.

x Ἐν ἄλλῳ] Ἐν ἄλλοις Big. Vat. & Epiphan.

y Δεδηλώκαμεν.] Δηλώσομεν juxta *Epiphanium*. verum puto librarios *indicavimus* posuisse pro *indicabimus*.

z Χρήματα πολλά.] Πολλὰ τάλαντα ἐξήγαγεν, Syncell. p. 189. Χρήματα, καθάπερ Ἰχνεύες, οὐκ οἶδεν, κόσμον ἢ χρυσὸν ἢ κειμηλίων πολλὰ, Jos. Lib. 16. Ἀνοίξας μὲν τὰ τάφου, χρήματα ἢ μὴ εἰρεῖν, Cedren. p. 98. περιῆν τὰ δὲ σώματα ἐκαῖετο, Cedren. p. 98. ex Josepho in lib. 16.

a Τῶν μέντοιγε ἄλλων] Τῶν δὲ ἄλλων τῶν αὐτῶν βασιλέων οὐδεὶς μέχρις εἰς βάθος μεμηχανημένας οὐδὲ ἐπεστάλατο, Syncell.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΟΓΔΟΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

β'. Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ, καὶ [b] τῆς συνέσεως, [c] καὶ ὧν πλούτου.

γ'. Ὅτι πρῶτος τὸν ἐν Ιεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

δ'. Ως τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτοῦ [d] Ροβοάμου, τὰς δέκα φυλὰς [e] τὰς ὑπηκόους τινὰ Ιεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα· τὰς δὲ δύο φυλὰς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν.

ε'. Ως Σέσακος ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετεπέμψατο.

ς'. Στρατεία Ιεροβοάμου, καὶ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέως, [f] ἐπὶ τὸν υἱὸν Ροβοάμου Αβίαν ἐκ ἔτους.

ζ'. Ὅτι τὴν Ιεροβοάμου γῆν [g] Βασάνης τις ὄνομα ἀφελόμενος, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

η'. Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς Ιεροσολύμοις, βασιλεύοντος αὐτῶν Ασάνου καὶ Αβία παιδὸς, καὶ ἀφθορᾷ τῷ στρατῷ.

θ'. Ως, τοῦ [h] Βασάνου γῆς ἀφῃρεῖσης, ἐβασίλευσεν τῶν Ισραηλιτῶν [i] Ζαμάρης ἐκ τοῦ υἱὸς αὐτοῦ Αχαάβου.

ι'. [k] Ως Αδαδος, Δαμασκοῦ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαάβου στρατεύσαμενος ἡττήθη.

ια'. [l] Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, [m] ἐπιστρατευσαμένων ἐπ' Ιωσαφάτῳ τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα, ἡττῶνται.

ιβ'. Ως Αχαάβος, ἐπὶ Σύρους στρατεύσαμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

1. *Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.*

2. *De ejus sapientia, scientia, & divitiis.*

3. *Quod primus omnium Hierosolymis Templum ædificavit.*

4. *Quomodo Solomone defuncto populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum, è subditis unum, decem tribuum regem declaravit: duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium mansit.*

5. *Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu educto, & urbe capta, divitias ejus in Ægyptum deportavit.*

6. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades.*

7. *Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium sibimet occupavit, tenuitque.*

8. *Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, cum apud illos regnaret Asanes filius Abiæ, & exercitus eorum interitus.*

9. *Quomodo, Basanis genere exstirpato, regnavit Zamaras, & dein filius ejus Achabus.*

10. *Quomodo Adadus, Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, cladem accepit.*

11. *Ammanitæ & Moabitæ, cum bellum intulissent Josaphato Hierosolymorum regi, victi discedunt.*

12. *Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est, & ipse disperiit.*

[a] Εν τῇ ὀγδόῃ] *Al.* ἐν τῷ ὀγδόῳ, vel ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ.

[b] Τῆς συνέσεως,] Τῆς deest *Samb.*

[c] Καὶ ὧν πλούτου.] Ita distinxi ex *MSS.* in *Editis* hoc summarium priori cohærebat, ita ut lectum fuerit, καὶ ὧν πλούτου, καὶ ὅτι πρ. &c.

[d] Ροβοάμου,] Τοῦ ante Ροβοάμου delevi auctoritate *Codd. MSS.*

[e] Τὰς ὑπηκόους τινὰ] Illa τὰς ὑπηκόους τινὰ & mox αὐτοῦ inseruimus è *MSS. Samb. (Coll. Voss.)* & *Gall.*

[f] Επὶ τὸν υἱὸν Ροβοάμου Αβίαν] Sic in *iisdem MSS.* in *Editis* ἐπὶ τὸν υἱὸν Ροβοάμου, καὶ ἡττᾶται. καὶ ὅτι &c. ita ut unus solummodo titulus sit.

[g] Βασάνης] Sic infra in *Editis* & *MSS.* at Βασανίης & Βασάμης *Vat.* & semel Βασάμης *Bas.* & *G.* hîc loci tamen in *libris omnibus* Βασίνης.

[h] Βασάνου γῆς] Ita cum *Vet. Interpr.* ut & libris Græcis omnibus in sequentibus. Hic vero Αβεσσάρου nobis repræsentant tam *MSS.* quam *Editi.*

[i] Ζαμάρης] Αμάρης *Vat.* Αμαρὰς *Samb.*

[k] Ως Αδαδος,] Αδὶς, in *libris omnibus*, juxta LXXII. verum maluimus Αδαδος, quod infra nobis exhibet maxima *Exemplarium* pars.

[l] Αμμανιτῶν] Sic *Bas. Samb. Vat.* & *Gall.* quibuscum conveniunt *Epiphanii* vetustiora exemplaria.

[m] Επιστρατευσαμένων] Ita *Bas.* στρατευσαμένων *Samb.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρξγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXIII.

CAP. I.

Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.

Solomoni regnum ineunti populus fausta omnia apprecatur.

JAM vero de Davide & ejus virtute, quantorumque bonorum popularibus ſuis auctor exſtiterit, & quantis bellis feliciter geſtis pugniſque bene pugnatis *tandem* ſenio confectus deceſſerit, in libro antecedente enarravimus. Cum autem Solomon ejus filius admodum adoleſcens principatum accepiſſet, à patre dum adhuc in vivis eſſet populi dominus Dei voluntate declaratus, & in ſolio conſediſſet, univerſa quidem multitudo, ut ſub novi regni exordia fieri ſolet, fauſtis acclamationibus ei ut omnia proſpere cederent precata eſt, utque florentibus imperii rebus ad beatam perveniret ſenectutem.

Adonias Beethſaben adit, ut ſibi à Solomone poſtularet Abiſacen in matrimonium. 3 Regum, c. 2.

2. Cæterum Adonias, qui vivo adhuc patre de regno occupando cogitavit, cum ad regis matrem Beethſaben acceſſiſſet, eamque blande ſalutaſſet, illa percontata an ulla re egens ad ipſam veniat, jubenteque ut ſibi mentem *ſuam* aperiret, utpote non gravate *quidquam* conceſſuræ, orſus eſt dicere, "etiam ipſam quidem noſſe, quod tam "ætatis prærogativa quam voluntate populi ejus "fuerit regnum, ſed cum ita Deo viſum ſit ut "tranſlatum eſſet in filium ipſius Solomonem, ſe "*quidem* ſervitutem ſub ipſo diligere & amare, "præſentique rerum ſtatui acquieſcere. adeoque "ipſam obſecrabat ut cum fratre pro ſe ageret, "eique perſuaderet ut Abiſace, quæ cum patre "dormire conſueverat, ſibi in matrimonium da"retur: patrem enim cum ea propter ſenectutem "non congreſſum eſſe, & proinde adhuc virgi"nem manere." Tum Beethſabe ſe illi ſedulam operam daturam eſſe pollicita eſt, nuptiaſque *ſe illi* ideo conciliaturam eſſe, tum quod rex ultro fratri gratificare voluerit, tum *præſertim* quod ipſa inſtanter oraret. Et ille quidem ſpei plenus, fore has nuptias, diſcedit: Solomonis vero mater recta ad filium contendit, ut cum eo de iis ſermocinaretur quæ ſupplici Adoniæ promiſerat. Atque filius cum ei obviam proceſſiſſet, illamque complexu excepiſſet, & in cubiculum ubi tunc tem-

Beethſabe ad Solomonem ſupplex accedit.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Σολομὼν, τῷ βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαυίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πλέονάς τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε λαὸς [b] δεσπότην καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, καθησαμένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὁ μὲν πᾶς ὅχλος ἐπεφήμησεν, οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, πλουτήσειν καλῶς [c] αὐτὸν τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ πανευδαίμονα τὴν ἡγεμονίαν.

*Ἀδωνίας ἦλθε, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα [d] Βεεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ λόγῳ χρείαν τινα πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἥδεως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, "ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν "βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ λόγῳ τὴν ἡλικίαν καὶ λόγῳ τὴν "τοῦ πλήθους προαίρεσιν ἴσχυσε αὐτοῦ, μεταβάσης δὲ "πρὸς Σολομῶνα τὴν ἰσονομίας καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώ"μην ἔρωτι καὶ ἀγάπῃ τὴν [e] ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, "καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν "ἀφικνῆσαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦ"ναι τὴν τῷ πατρὶ συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ "Ἀβισάκην· ὁ γὰρ πλησιάσας τὸν πατέρα λόγῳ τὸ γῆ"ρας αὐτὴν, μένειν δ' ἔτι παρθένον." ἡ δὲ Βεεθσαβεὲ, καὶ [f] ἀφικνήσεσθαι παραδώσειν ὑπέσχετο, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφότερα, τῷ τε βασιλέως [g] αὐτοῦ χαρίσασθαί τι [h] βουλομένη, καὶ δεομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν εὐέλπις ἀπαλλάττεται πρὸς τοῦ γάμου· ἡ δὲ τοῦ Σολομῶνος μήτηρ [hh] εὐθέως ὥρμησεν ὅπῃ τὸν υἱὸν [i] διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνίας δεηθεὶς καπεπηγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγε αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον οὗ συνέ-

[a] Περιέχει] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, numerumque defendit *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 7.

[b] Δεσπότην καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ] Alii ſic diſtinguunt, δεσπότην, καὶ τὴν τ. Θ. βούλησιν καθίσαντος &c.

[c] Αὐτῷ τὰ πράγματα,] Αὐτῷ deeſt *Big.*

[d] Βεεθσαβεὲ,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Βηρσαβεέ.

[e] Ὑπ' αὐτὸν δουλείαν,] Ὑπ' αὐτῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) ὑπ' αὐτῷ *Vat.*

[f] Διακονήσειν] Αὐτῷ poſt Ἀβισάκην inſerunt *Bas.* & *Hen.* ut & mox ante καταπραξάσθαι.

[g] Αὐτοῦ χαρίσασθαί τι] Illud αὐτοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[h] Βουλομένη,] Ita cum *MSS.* βουλομένην in *Editis.*

[hh] Εὐθέως] Εὐθὺς *Vat. Hen.* & *Bas.*

[i] Διαλεξομένη] Διαλεξαμένη *Samb.*

[k] Κα-

σαντέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τ̀ βασιλικὸν θρόνον, καθίσας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. [k] καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεεθσαβὴ, "μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἴτημέ"νη μοι κατάνευσον, καὶ μηδὲν [l] ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον "μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ." ὁ δ' ὁ Σολομῶν ὡς θεσπίσειν κελεύοντ@, πάντα γὰ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ π θεσπεμπιψαμένην τὸν ἀρχιὸν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδ@ ἤδη βεβαίας ὁ τυχεῖν ὧν αἰτοῖ ποιεῖται τὰς λόγους, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη· δέναι τὸν παῤθένον αὐτὸν Αβισάκλου Αδωνίᾳ τἀδελφῷ θεὸς γάμον παρεκάλει.

γ'. Λαβὼν δ' [m] πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τὸν μητέρα· μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι πραγμάτων εἰπὼν Αδωνίαν, καὶ θαυμάζειν [n] πῶς ἀ θεδιχωρῆσαι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ θεδικαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Αβισάκης [o] αἰτημένη, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, Ιώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Αβιάθαρον τὸν ἱερέα. [p] καὶ μεταπεμψάμεν@ Βαναίαν τὸν ὑπὲ τῶν σωματοφυλάκων, ἀποκτεῖναι θεσπέπεμψεν [q] αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Αδωνίαν. καλέσας δὲ [r] τὸν Αβιάθαρον τὸν ἱερέα, "θανάτ@ μέν, εἶ"πε, ῥᾳστά σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρὶ μ@ συνέκα"μες, καὶ ἡ κιβωτὸς ὦ συ αὐτῷ μετῴκηκας. τούτῳ "δέ σοι τὴν πρωρείαν ὑπεξαιρῶμαι, ταξαμένῳ μ[ε] Αδω"νίᾳ καὶ τὰ ἐκείνῳ φρονήσαντι· μήτε ἐνθάδε ἴδῃ, μήτε "εἰς ὄψιν [s] ἀπάντα τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα "πορεύῃς ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῶν, καὶ τῶν ἄχει πλου"τῆς ἔχε τ̀ βίον, [t] ἁμαρτὼν δ' μηκέτι εἶναι [u] δικαίως "ἐν ἀξίᾳ." [x] καταλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τ̀ [y] ἱερατικῆς. πομπῆς ὁ Ιθαμάρ@ οἶκ@ ἀφὶ τὴν θεοπεμπόμενον αἰτίαν, καθὼς κ τῷ Αβιαθάρ@ πάππῳ θεῴπεν ὁ Θεὸς [z] Ηλεί. μετῆλθε δ' εἰς τὸ [a] Φινεέσ@ γένο@, πρὸς Σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τ̃ Φινεέσ@ γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τ̀ Ιθαμάρ@ οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ηλεὶ πρῶτ@ τούτ@ θεδιαδόν@, ἦσαν δ' οὗτοι· ὁ τ̃ [b] ἀρχιερέως Ιωσήπ@ υἱὸς Βοκκίας, οὗτ@ δ' Ιωάθαμ@, Ιωαθάμ@ δ' Μαραιώθ@, Μαραιώθ@ δ' Αροφαῖ@, Αροφαῖ@ δ' Αχίτωβ@, Αχιτώβ@ δ' Σαδωκ@, ὃς πρῶτ@ ὑπὲ Δαυὶδ@ τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετ@.

δ'. Ιώαβ@ δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας τοῦ Αδωνία, θεδεὶς ἐγένετ@· φίλ@ γὰ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ Σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτ@, ἀφὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν, οὐκ ἀλόγως ὑπωπτεύων, καταφεύγει μὲν ὑπὲ τὸ θυσιαστήριον· ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ [c] παρεῖν ἐκ τ̀ [d] πρὸς τ̀ Θεὸν δόσεως δ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγειλάντων αὐτῷ [e] τινῶν τὴν Ιωάβ@ γνώμην, πέμψας Βαναίαν, ἐκέλευσεν [f] ἀναστήσαντα αὐτὸν ὑπὲ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀποτελουμένων. Ιωάβ@ δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' [g] αὐτ̀ πεθνήξεσθαι φὴς ἐν τούτοις, ἢ τοὺς ἀνελόντας αὐτὸν ἐκδικήσειν. ὁ δὲ Βαναίας ἀπαγγείλας τὸν λόγον, ἐκέλευσεν ἀναστῆναι καὶ ποιεῖν ὅπερ ἐκεῖνος ἐκέλευσεν. ὁ δὲ Βαναίας ἀπελθὼν ἐκέλευσεν ἀναστῆναι καὶ ποιεῖν ὅπερ ἐκεῖνος ἐκέλευσεν.

poris solium erat regium deduxisset, eo occupato, aliud à dextra matri apponi jussit. Postquam vero consedit Beethsabe, "Mihi, inquit, unum à te, "fili, postulanti annue; & nihil morosi tetricive, "*mihi quod peto* denegando, facies." Solomone autem jubente ut illi imperaret, quod fas esset matri omnia concedere; postquam tamen prius eam paululum reprehenderat, quod non cum certa spe impetrandi quod vellet verba fecerit, sed quasi repulsam latura esse metuerit: tum illa *eum* obsecrabat, ut is virginem Abisacen fratri *suo* Adoniæ nuptum daret.

3. At rex, hac oratione non leviter offensus, matrem quidem dimittit; Adoniam vero majora appetere & *moliri* dicens, seque mirari quod non postularet ut ei tanquam natu majori regno cederet, cum ei depoſcat Abisaces conjugium, amicos potentes habenti Joabum imperatorem & Abiatharum sacerdotem. moxque accito Banaja satellitum præfecto, mandavit ei ut fratrem Adoniam *aggressus* interimeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, "te, inquiit, mortis supplicio eximunt, "tum quidem alioquin istæ calamitates quarum "cum patre meo particeps fuisti, tum quod una "cum eo arcam transtulisti. Hanc autem, tibi, "Adoniam sequuto ejusque partibus studenti, "pœnam constituo, ut neque hîc moreris, neque "*posthac* in conspectum meum venias; sed, cum in "patriam tuam te contuleris, in agris degas, & "usque dum moriaris in vita isthac te exerceas; "cum adeo deliqueris, ut haud fas sit te in officio "diutius manere." Et quidem ob causam jam memoratam à domo Ithamari ablatus est. honos sacerdotalis, quemadmodum Deus Eli avo Abiathari prædixerat: transiitque in stirpem Phineesis ad Sadocum. Qui vero ex Phineesis genere * vitam egerant privatam, eo tempore quo pontificalis dignitas in Ithamari domum translata ibi mansit, Eli primum eam recipiente, isti fuere; Boccias pontificis Josephi filius, hujus autem Joathamus, Joathami vero Maræothus, Maræothi autem Arophæus, Arophæi vero Achitobus, Achitobi autem Sadocus, qui primus Davide regnante pontifex est creatus.

4. Porro Joabus imperator, fama necis Adoniæ ad eum perlata, haud mediocriter expaveſcebat: ejus enim amicitiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo periculum sibi imminere, propter suam in istum benevolentiam, non temere suspicatus, ad altare quidem confugit; ea vero opinione se in tuto fore ex regis in Deum pietate. At ille, ubi ei à nonnullis nunciatum erat Joabi consilium, misso eò Banaja, jussit ut eum *ab ara* excitum ad tribunal causam suam acturum duceret. Joabus autem dicebat se sacrarium nequaquam relicturum esse, sed isthic loci potius quam alibi us-

Repulsam patitur. 3 *Regum*, c. 2.

Adonias occiditur. *Abiatharus sacerdotio abdicatur.* 3 *Reg.* c. 2.

Honos Pontificalis ab Ithamari domo ablatus ad Phineesis stirpem rediit.

Joabus ad aram fugiens occiditur. 3 *Regum*, c. 2.

---

k Καθισάντα] Ita *MSS.* καθεσθέντα in *Editis.*

l Ἐξ ἀρνήσεως] Sic volui cum *Samb. Big. Vat.* & *Gall.* ἐξαρνήσεως *Baſ.* ἐξαρνήσεων *Gen.* In *Epiphanii* verſione, *& nec velis quasi difficile denegare tristemque deserere.* HUDS. Forte ἐξ, μηδὲν ἔξαρν@ ὡς δύσκολον, μή με σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. Hebr. אל תשב את פני Sensus. *& ne, negando rem minimè difficilem, me contristeris.* COCC.

m Πρὸς ὀργῆς] Πρὸς ὀργὴν *Vat.*

n Πῶς ὁ θεδιχωρῆσαι] Πῶς abest *Big.* & *Gall.* 1. agnoscunt ceteri pariter ac *Epiphan.*

o Αἰτημένη,] Ita *Big. Samb. Gall.* & *Epiphan.* αἰτουμένου *Baſ.* αἰτομένῳ *Vat.* & *Gen.*

p Καὶ μεταπεμψάμεν@] Μεταπεμψάμεν@ δ' Βαναίαν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *cæteris* αὐτῷ.

r Τὸν Αβιάθαρον] Καὶ Αβιάθαρον τ̀ ἀρχιερέα *Busb.* & *Hen.*

s Απάντα] Sic *Vat. Busb. Hen. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἁπάντων in *reliquis.*

t Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*

u Δικαίως ἐν] Δίκαι@ *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *quoniam peccasti & non est justum te habere sacerdotium.*

x Καταλύει] Κωλύει *Hen.* & *Busb.*

y Ιερατικῆς] Quod de *pontificali* dignitate necesse est ut accipias, inquit Cl. *Seldenus.*

z Ηλεί.] *Al.* Ηλί.

a Φινεέσ@] *Al.* Φινιάσ@, Φινέσ@, & Φινιάσ@.

* *Vitam egerant privatam,*] Seu *Pontificatu non functi fuerant*, ut interpretatur *Seldenus.*

b Αρχιερέως Ιωσήπ@] Αρχιερέως Οσὶ πρώτ@ ὑὸς legendum. quod olim scripturæ compendio πρ@ pro πρώτ@ comparuerit, à quo cum præcedenti voce Οσὶ conjuncto factum est Ωσήπ@, unde Ιωσήπ@. appellat autem *Josephus* hunc Osim πρώτον, quia fuit etiam alius eo nomine inter *Pontifices M.* qui (libro X.) corrupte dicitur Ισ@ pro Οζὶς. *Sam. Petitus* in *Animadversionibus* ἀνεκδότοις in *Josephum*, Tom. 1. p. 266. Confer 1 *Paralip.* c. 6. & videsis Cl. *Seldenum* in lib. 1. de *Succeſſ. in pontif. Hebr.* c. 4. HUDS. Josephi hujus Αρχιερέως, haud ullibi mentio, neque Joathami, vel Arophæi, unde corrigendum hic Josephum putat Selden. de Succ. Pontif. l. 1. c. 111. p. 123. SPANH.

c Παρεῖν] Ita cum quinque melioris notæ *MSS.* ἀφεῖναι in *Editis*, *Aliisque.*

d Πρὸς τ̀ Θεὸν] Πρὸς τὸ Θεῖον *Vat.*

e Τινῶν τῶν] Illud τινῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναστήσαντα αὐτὸν] Ἀναστήσαντα ἄγειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον *Vat.*

g Αὐτῷ πεθνήξεσθαι] Αὐτῷ πᾶ πεθνήξεσθαι *Vat.*

h Αὐ-

usquam moriturum esse. Quod Joabi responsum postquam regi Banajas retulit, præcepit Solomon, ut illic ei, uti postulat, caput amputaret, & hoc de eo supplicium sumeret pro duobus *istis* exercitûs ducibus, quos ille nefarie *oppressos* occiderat: corpus vero ejus sepelire, ut *ejus* peccata in posteros ipsius in perpetuum redundent, ipse vero ac pater Joabi morte insontes sint. Et quidem Banajas quæ mandata erant exsequutus, ipse copiis universis præficitur: Sadocum autem solum rex pontificem constituit loco Abiathari, ab eo *pontificatûs honore* pulsi.

Sadocus fit pontifex. 3 Reg. c. 2.

Solomon Semei imperat ut in urbe maneat. 3 Regum, c. 2.

5. Deinde is Semei *evocato* edixit, ut domo Hierosolymis exstructa assidue secum esset, & torrentem Cedronem transire non auderet. Quod si secus fecerit, morte multandum esse. Tam magna autem interminatione non contentus, jurejurando etiam eum *ad hoc præstandum* adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quæ sibi mandaverat, se gratias habere professus, cum imperata se facturum esse jurasset, patria relicta Hierosolymis habitabat. Triennio autem post cum audisset duos ejus servos, qui aufugerant, Gittam se contulisse, ad famulos *suos conquirendos eò* properavit. Rex autem posteaquam rescivit eum una cum illis reversum, utque mandata ejus contemptui habuerit, &, quod majus, jusjurandum Deo factum non curaverit, ægre rem tulit: eoque accersito, "nonne tu, inquiit, "juraſti te nunquam à me discessurum esse, neque "ex hac urbe in aliam *quamvis* egressurum? non "igitur effugies perjurii pœnam: verum ob istud "pariter ac contumelias, quibus patrem meum fu- "gientem affecisti, pœnas mihi dabis sceleribus "coopertus; ut scias nihil inde lucrari malos, quod "flagrante delicto non puniantur, sed per omne "tempus, quo propter impunitatem securi esse vi- "dentur, augeri ipsisque graviorem fieri pœnam, "quàm si statim scelere commisso eam subiissent." Atque ita Semei jussu regis Banajas *aggressus* interfecit.

Semei occiditur à Banaja, jussu regis. 3 Reg. c. 2.

Σαδωκον δὲ ἱερέα καθίστησιν ἀντὶ τοῦ Ἀβιαθάρου, ὃν ἀφείλετο τῆς ἀρχιερωσύνης. Καὶ τὸν μὲν Σαδωκον ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς τοιούτοις δώροις· τὸν δὲ Ἀβιαθάρην ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχιερωσύνης, ὅτι τὸν Ἀδωνίαν ἐβοήθησε τὴν βασιλείαν ἀφελέσθαι τοῦ πατρὸς ἐπιβουλεύσαντα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο.

ε'. Σεμεΐ δὲ [m] ὧδε προστάξας οἰκίαν οἰκοδομήσασθαι μένειν ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν [n] τὸ χείμαρρον Κεδρῶν· ἔχειν ἐξουσίαν. Ὠμοσάσατο δὲ τοῦτο θανάτου ἔσεσθαι [o] τὸ πρόσιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς ὁ ὅρκος [p] αὐτὸν προσωμόσασεν ποιήσεσθαι. Σεμεΐ δὲ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ Σολομὼν ἔχειν φήσας, καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν Δημετριάδα ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπῳκίσατο. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν, ἀκούσας δύο δούλους [q] ἀποδράντας [r] αὐτὸν ἐν Γίτθῃ τυγχάνοντας, [s] ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντων δὲ μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, ὡς καὶ τὰ ἐντολῶν αὐτῷ καταφρονήσαντος, καὶ, τὸ μεῖζον, τὸν ὅρκων τὸν θεῖ μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε· καὶ καλέσας αὐτὸν, "ὦ οὗ, φησὶν, ὤμοσας μὴ [t] καταλείψειν ἐμὲ, "μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε [u] ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; "[x] ἔκρινα ἀποδέξειν τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ "καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ἔφυγες τὴν φυγὴν "ὕβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν ἡγούμενον. ἵνα γνῷς "ὅτι [y] κερδαίνεις οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δί- "κήματα κολασθέντες, [z] ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ, ὦ νο- "μίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται δ' γί- "γεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς [a] ἧς ἂν ἔφθασιτα πλημ- "μελήσασιν ἔδοσαν." καὶ [b] Σεμεΐ μὲν κελεύσας Βαναίας ἀπέκτεινεν.

CAP. II.

De Solomonis uxore, deque sapientia ejus intellectuque præstanti & divitiis, & quæ ab Hiramo nactus est in ædificationem Templi.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς γυναικὸς Σολομῶνος, καὶ σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς πλούτου, καὶ ὅσων ἐπέτυχεν ἔτους εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

Solomon Pharaonis filiam ducit. 3 Regum, c. 3.

SOlomon autem, ubi jam sublatis inimicis imperium sibi firmaverat, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem. atque instauratis Hierosolymorum mœnibus, ut ampliora essent pariter ac munitiora quam antea, summa pacis tranquillitate deinde remp. administravit, nihil ei obstante adolescentiæ fervore, quo minus vel justitiam coleret & leges custodiret, vel quæ à patre morituro acceperat memoria conservaret: verum, non secus ac viri provectioris ætatis consummatæque prudentiæ, omnia exquisito judicio transegit. Porro statuit Chebronem proficisci &

II.

ΗΔΗ δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς κεκολασμένους, ἄγεται τὴν Φαραώθου τοῦ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ, κατασκευάσας τὰ τείχη τῶν Ἱεροσολύμων πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῶν πρόσθεν ὄντων, διέπει τὰ πράγματα [c] λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης, μηδὲν τοῦ νεότητος, ὡς τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ πλούτων ἐπέστελλε, βλαπτόμενος· ἀλλὰ πάνυ ὅσοι οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἅπαντα. ἔγνω δὲ εἰς

---

h Αὐτῷ τῷ βασιλεῖ] Αὐτῷ deest *Big.* & *Samb.*

i Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε·] Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως *Vat.*

k Καταλείπῃ τὸ γῆρας] Καταλίπῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

l Ποιεῖ ἀρχιερέα] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* Σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ἀρχιερέα ὁ βασ. *Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* deest vox ἀρχιερέα.

m Ὧδε προστάξας] Ita pro ὧδε, quod in *Editis*, *Aliisque* exstat, rescribere visum est: eoque magis quod ὧδε nec agnoscit *Vat.* nec *Vetus Interpr.*

n Τὸν χείμαρρον Κεδρῶν] Φάραγγι βαθείᾳ, quæ dicta Κεδρὼν Αλωτ. lib. v. c. 2. §. 3. ut & §. 4. ibid. Χαράδρα de eodem. SPANH.

o Τὸ πρόσιμον.] Sup. lib. IV. c. 8. ἐπιτιμητὴν αἰῶνα καὶ ἀβασάλιστον πρόσιμον· SPANH.

p Αὐτὸν προσωμόσατο] Ita cum *Cod. Vat.* verum in *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* desideratur αὐτὸς, & commode satis abesse potest. in *Editis*, *Aliisque* ὃς ὁ Ἰωάβου ἀνοσίως &c.

q Ἀποδράντας] Ἀποδράσαντας *Vat.*

r Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

s Ὥρμησε] Ita in quinque *MSS.* ὥρμησε *Big. Bas.* & *G.*

t Καταλείψειν ἐμὲ,] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. 2. καταλείψειν *Alii* cum *Editis.*

u Ταύτης τῆς πόλεως] Ex ταύτης *Samb.* & *Vat.*

x Οὐκουν ἀποδράσῃ] Ita *Samb.* in cæteris *MSS.* aut οὐκουν vel οὐκοῦν ἀποδράσῃς, aut οὐκουν vel οὐκοῦν ἀποδράσῃ. in *Editis* οὐκ ἂν ἀποδράσῃς.

y Κερδαίνουσι] Κερδαίνουσι μὲ οἱδὲν *Vat.*

z Ἀλλὰ παυλῇ τῷ χρόνῳ,] Ἀλλὰ καὶ παυλῇ *Vat.* & mox αὔξεται δὲ καὶ γ.

a Ἧς ἂν ἔφθασιτα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἣν ἂν π. in *Editis*, *Aliisque.*

b Σεμεΐ] *Coll. Big.* & *Voss.* Σεμείσου.

c Λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης,] Τὸ λοιπὸν *Vat.*

d Χε-

δ᾽ εἰς [d] Χεβρῶνα ϖροσαγορ́μενον, ὅπῃ τῷ χαλκῷ θυσιαστήριε, τὸ [e] κατασκευασθέντα ὑπὸ Μωυσέως, θῦσαι τῷ Θεῷ. καὶ χίλια τὸ ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τότε δ᾽ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τὸν Θεὸν τετιμηκέναι. Φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατ᾽ τὰς ὕπνους ἐκείνης τὸ νυκτὸς, ἐκέλευσεν [f] αἰτῆσαι τίνας ἀντὶ τὸ δυσεβείας [g] δώσει αὐτῷ δωρεάς. Σολομὼν δ᾽, τὰ κάλλιστε ἐ μέγιστε, καὶ Θεῷ παρασχεῖν ἥδιστε, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα, τὸν Θεὸν ᾔτησεν. ὁ γὰρ χρυσὸν, ὁδὲ ἄργυρον, ὅδε τὸν ἄλλον πλοῦτον, ὡς ἄνθρωπος ἐ νέος, ἠξίωσεν αὐτῷ παρασχεθῆναι· ταῦτα γὰρ ἡγεῖτο νενόμισεν ϖροσῆκε τοῖς πολείτοις μόνα ϖαρεῖναι ἄξια, καὶ θεῖ δῶρα εἶναι· ἀλλὰ "δός μοι, "φησὶ, δέσποτα, νοῦν ὑγιῆ ἐ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν "τὸν λαὸν πλήθῃ ἐ τὰ [h] δίκαια λαλεῖν [i] κρίνοιμι." τούτοις ἤρθη τοῖς αἰτήμασιν ὁ Θεός· καὶ πάντα τε ἄλλα παρ᾽, ὧν οὐκ ἐμνήσθη ϖροσῆκε τὴν ἐκλογὴν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην [k] πολεμίων, καὶ [l] ϖρὸ ϖάντων σύνεσιν ἐ σοφίαν, οἵαν οὐκ [m] ἄλλος τις ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ἔτ᾽ ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε ἐ τοῖς ἐκγόνοις αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὅπῃ πλεῖσον ἐπιχρόνον χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ ἐ πρόνοιαν αὐτῷ, καὶ τὸ πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα δὲ Θεὸς Σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν [n] ἅβρυς ἐν τὸ κοίτης, καὶ ϖροσκυνήσας αὐτὸν [o] ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ [p] ϖρὸ τὸ σκηνῆς μεγάλας ὁλοτελέστας θυσίας, κατεδώκε τοῖς ἰδίοις ἅπασιν.

Β΄. Ταύτης δὲ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ᾽ αὐτὸν ἦλθε δυσερής· ἦς τὸ τέλος διρεῖν ἦν ὀλίγου. τὸ δὲ ϖρᾶγμα, ὥσει ἐ συνέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τὸ κρίσεως γνώμων ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ ϖραγμάτων [q] γινόμενοι λάβωσιν, ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τὸ ϖερὶ βασιλέως ἀγχινοίας, τὸ ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι ϖερὶ τῶν ζητουμένων δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον ἦκον ἐπ᾽ αὐτόν· ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα ϖρώτη λέγειν ἤρξατο. "[r] οἰκεῖα "μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, [s] μετὰ ταύτης ἐν ἑνὶ δω"ματίῳ. συνέβη δ᾽ ἀμφοτέρους ἡμῖν ὅπῃ μιᾶς ἡμέρας "ἑκατέρᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἄῤῥενα ϖαιδία. ϖρί"σης δὲ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνωμηθεῖσα [t] τῷ αὐτῆς "ϖαιδίῳ αὐτὴ, τὸν μὲν ἑκτεῖνε· βασάσασα δὲ τὸ"μὸν ἐκ τῶν γονάτων ϖρὸς αὐτὴν μεταφέρῃ, [u] καὶ τὸ "νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. "ϖρωὶ δὲ θηλὴν ὀρέξαι βουλομένη τῷ ϖαιδίῳ, τὸ μὲν "ἐμὸν οὐχ εὗρον, τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ϖροκεί"μενον. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τὸν ἐπίγνων. ὅθεν "ἁπτῶ τὸ ἐμὸν υἱὸν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα κατεπή"φθυκα, δέσποτα, ὅπῃ τὴν ϖρὸς σὲ βοήθειαν. [x] τὸ "γὰρ εἶναι μόνας [y] ἡμᾶς, καὶ μηδένα [z] ἐξελέγχαι "δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονῆσαι, ἰσχυρῶς ὀργισμέ"νη ϖροσῆλθον." ταῦτ᾽ εἰπούσης, ὁ βασιλεὺς ἀνέκρινε τὴν ἑτέραν, τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τὸ δὲ ὀργισθείσης τότε πεπιηκέναι, τὸ δὲ ϖαιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τὸ ἀντιδίκου πεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπενόντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ᾽ αἰνίγματι ϖρὸς τὴν

super aram æneam, quam Moyſes fabricari curaverat, Deo ſacrificare. atque mille ſolidas hoſtias ad eam immolavit. Cum autem hoc præſtitiſſet, magnopere viſus eſt Deum honoraſſe. nam nocte, quæ proxime ſequuta eſt, ei per quietem apparuit, juſſitque ut poſceret quod ſibi pro *hac* pietate ab ipſo dari vellet. Solomon vero pulcherrima & maxima à Deo petiit, quæque illi ad largiendum gratiſſima & homini ad accipiendum utiliſſima. non enim aurum aut argentum aut alias *id genus* divitias, ut homo & juvenis, ſibi accumulari popoſcit: (fere enim iſta ſola pleriſque magni æſtimantur, & inter Dei munera habentur) ſed "da "mihi, inquit, Domine, mentem ſanam rectum"que *in decernendo* judicium, ut vera juſtaque lo"quendo populo *huic* jus dicam." Hac petitione adeo delectatus erat Deus, ut & alia omnia, quorum in optione ſua non meminerit, ſe ei daturum eſſe promiſerit, opes, gloriam, de hoſtibus victoriam, & præ omnibus ſcientiam ac ſapientiam, quantis nemo alius vel regum vel privatorum *ante eum* præditus fuit. inſuper & regnum ſeris ejus nepotibus ſe conſervaturum eſſe pollicitus eſt, modo juſtus eſſe pergat, ſibique obtemperet, & patrem in quibus excellebat quam maxime referat. Ubi hæc à Deo acceperat Solomon, è lecto ſtatim proſiluit, numenque veneratus Hieroſolyma revertit; & mactatis ante Tabernaculum plurimis victimis ſuos omnes epulis adhibuit.

Tabernaculum Chebrone petit. 3 *Regum*, c. 2. & 2 *Paral.* c. 1.

Deus Solomoni paſcenti ſapientiam dat. 3 *Regum*, c. 3. & 2 *Paral.* c. 1.

2. Hiſce autem diebus judicium ad eum delatum eſt arduum: quod *quidem* difficile erat dirimere. Rem vero, de qua diſceptari contigit, *paucis* exponere neceſſarium duxi; ut & qui hæc legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intelligant, & qui in hujuſmodi negotiis verſantur regiæ ſolertiæ exemplar intuendo de quæſitis facile pronunciare poſſint. Mulieres duæ meretrices ad ipſum venerunt: quarum altera, cui injuria facta eſſe videbatur, prima dicere orſa eſt. "Ego "quidem, dicebat, ô rex, in uno cum hac *muliere* "cubiculo habito. Accidit autem utrique noſtrum, "ut una die maſculos infantes circa eandem ho"ram pareremus. At tertio poſt die, iſta ſomno"lento in puerulum ſuum incubitu ipſum quidem "opprimit: meum vero è gremio meo *clam* ſubla"tum ad ſe transfert, & mortuum quieſcenti mi"hi in ulnas impoſuit. Mane autem, cum infanti "vellem mammam admovere, meum quidem non "inveni, hujus vero mortuum lateri meo video "accumbere. rem enim, omnibus accurate per"penſis, ita eſſe comperui. Quare filium meum "poſtulo: & cum illum non receperim, ad tuam "opem implorandam, Domine, confugio. Nam "quod nos ſolæ fuerimus, nulluſque ſubſit metus "alicujus qui *nos* poſſit redarguere, *illa*, negligens "*quid de ſe quiſque ſentiat*, conſtanter & fortiter fa"ctum negare." Ubi hæc dixerat, rex alteram interrogabat, ecquid habeat dictis objiciendum. Illa autem inficiante ſe hoc feciſſe, & aſſeverante ſuum vivere filium, adverſariæ vero interiiſſe, cum nemo exiſtimare potuerit quid decernendum eſſet, ſed

Duarum meretricum lis à Solomone dijudicata. 3 *Regum*, c. 3.

d Χεβρῶνα] Γαβαῶνα juxta *Biblia S.* in Codicibus *Gallicis* Γίζωνα. HUDS. Γαβαῶνα legendum eſt, nec enim Chebrone fuit altare. REL.

e Κατασκευασθέντα] Sic etiam Judæi loquuntur de altari, licet Bezaleel fecerit. REL.

f Αἰτῆσαι] Αἰτῆσαι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* verum αὐτῆσαι cum *ceteris* legiſſe videtur *Epiphan.*

g Δώσει αὐτῷ δωρεάς.] Pro δώσει in *MSS.* habemus δώσῃ aut δώσῃ.

h Δίκαια λαλεῖν] Ita cum *Vat.* favente *Epiphanio* qui vertit, *ut circa populum juſtum poſſim verumque proferre judicium.* in *Editis*, *Aliiſque* δίκαια λαλεῖν.

i Κρίνοιμι.] Ita *MSS.* in *Editis* ἀνακρίνοιμι.

k Πολεμίων,] Πολεμίων κάθεξιν *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

l Πρὸ πάντων] Ita cum *omnibus MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸ deſideratur in *Editis.*

m Ἄλλος τις ἀνθρώπων] Sic melioris notæ *MSS.* & *Epiphan.* in *Aliis* cum *Editis* ἄλλος.

n Εὐθὺς ἐκ τὸ κοίτης,] Illud εὐθὺς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

o Ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα·] Ἀνέστρεψεν *Vat.*

p Πρὸ τὸ σκηνῆς μεγάλας] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* πρὸς τὸ σκηνῆς.

q Γινόμενοι λάβωσιν,] Γενόμενοι *Gall.* 2.

r Οἰκεῖα μὲν,] Οἰκεῖα μὲν ἐπῆσαν *Vat.*

s Μετὰ ταύτης] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μετ᾽ αὐτῆς in *Editis*; *Aliiſque.*

t Τῷ αὐτῆς παιδίῳ] Τῷ ἰδίῳ αὐτῆς π. *Vat.*

u Καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ] Καὶ τὸ νεκρὸν *Samb.*

x Τὸ γὰρ εἶναι μόνας] Mallem τῷ γὰρ εἶναι.

y Ἡμᾶς,] Illud ἡμᾶς adjectum eſſe volui è *Samb. Big.* & *Vat.*

z Ἐξελέγχαι δυνάμενον] Ἐλέγχαι ſolus *Vat.*

ſed omnes, quaſi ænigma fuerit, in eo evolvendo mentis cæcitate laborarint, ſolus rex tale quiddam excogitavit. Juſſis afferri infantibus tam vivo quam mortuo, ſatellitum quendam ad ſe evocat, imperatque ſtricto gladio puerum utrumque diſſecare in duas partes, ut utraque dimidium accipiat tam vivi quam mortui. Hanc ob rem populus quidem univerſus regem, ut *admodum* adoleſcentem, clam irridebat. Inter hæc autem cum vera quidem mater exclamaſſet, ne hoc ageretur, ſed potius alteri tanquam ſuus tradatur infans, ſibi enim ſufficere, modo vivat ipſumque conſpiciat, licet alterius eſſe videatur; altera vero parata eſſet puerum videre diviſum, atque inſuper *magnopere* vellet ipſam quoque *matrem* dolore excruciari: rex, animadverſo utriuſque voces ex animo eſſe, illi quidem quæ exclamaverat puerum adjudicabat, (ipſam enim revera eſſe matrem) alterius vero malitiam damnabat, ut quæ & ſuum peremerat, & amicæ filium exſtinctum videre cuperet. Hoc populo viſum eſt magnum eſſe argumentum indiciumque regis prudentiæ ſimul & ſapientiæ: atque ex illo deinceps die ipſi tanquam divina mente prædito auſcultabant.

Solomonis officia. 3 *Regum*, c. 4.

3. Militiæ autem præfecti ipſi erant, præſidesque regionis omnis, iſti *ſcilicet*. Ephraimi quidem ſorti præerat Ures; toparchiæ vero Beethlemiticæ Dioclerus: regionem autem Dorenſem & maritimam omnem ſibi ſubjectam habebat Abinadabus, qui Solomonis filiam duxerat. At Campus magnus erat ſub Banaja filio Achili. quin & omni regioni etiam imperitabat, quæ ad Jordanem uſque pertingit. Galaditicam vero & Gaulaniticam *provinciam* uſque montem Libanum, urbes ſexaginta magnas & munitiſſimas ſua in ditione habens, Gabaris regebat. Achinadabus autem Galilæam omnem Sidonem uſque procurabat habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam vero circa Arcen Banacates obtinebat. atque Saphates Itabyrium montem & Carmelum & terram Galilææ uſque ad Jordanem fluvium. At unus illis ſuperior totius *regionis iſtius* curator erat conſtitutus. Semei autem tribûs Ben-

εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων [a] τῇ Δῃονίᾳ τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι [b] τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον, μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσαύμενον προσέταξε τῷ μαχαίρᾳ ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως [c] ἑκάτεραι λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ ἕτι τε ζῶντος καὶ ἕτι πεπλαυτηκότος. ὑπὸ τούτῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς καταγέλων ἐχλεύαζεν ὡς μειράκιον τὸν βασιλέα. μεταξὺ δὴ [d] τῆς μὲν ἀληθῶς μητρὸς ἀνακραγούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ προδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης, [e] ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ βλέπειν μόνον κἂν ἀλλότριον δοκῇ, τῆς δ' ἑτέρας ἑτοίμως ἐχούσης διαιρεμένου ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ προσέτι βασανιζομένης καὶ αὐτῆς ἀχθούσης· ὁ βασιλεὺς, ὑπογνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγνημένας, τῇ μὲν [f] ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκρινε, μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τῆς δ' ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀπολλυμένου θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ πεμφθὲν ἐκ βασιλέως [g] φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος· [h] καὐξ ἐκείνης λοιπὸν τὴν ἡμέραν, ὡς θείαν ἔχουσι Δῃονίαν, οὕτω προσεῖχον.

γ'. Στρατηγοὶ δ' αὐτῷ, καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν Ἐφραΐμ κληρουχίας [i] Οὖρης, ὅπερ ἦν τῆς [k] Βηθλεέμης τοπαρχίας λῶ [l] Διόκληρος· τὴν δὲ τῶν Δώρων καὶ τὴν Γαλιλαίαν [m] Ἀβινάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ, γεγαμηκὼς τὴν Σολομῶνος θυγατέρα. [n] τὸ δὲ Μέγα πεδίον λῶ ὑπῆν [o] Βαναίᾳ τῷ Ἀχίλε παιδί. [p] προσεπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι Ἰορδάνου πάσης. τὴν δὲ [q] Γαλααδῖτιν καὶ [r] Γαυλανίτιν ἕως [s] Λιβάνου ὄρους, καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὑτὸν, [s] Γαβάρις διῴκει. [t] Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος [v] Βασίμᾳ τὄνομα. τὴν δὲ [x] πρὸς [y] Ἀρκὴν Φοινίκων εἶχε [z] Βαναχάτης. [a] Σαφάτης δὲ [b] τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν [c] Γαλιλαίαν ἄχρι [d] ποταμοῦ Ἰορδάνου [d] χώραν. [e] ὑπὸ δὲ τούτων [f] [εἰς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο. [g] Σεμεὶ δὲ τὴν τοῦ Βενιαμί-

[a] Τῇ Δῃονίᾳ τετυφλωμένων,] Sic *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τῇ.

[b] Τὸ νεκρὸν] Καὶ τὸ νεκρὸν *Vat.*

[c] Ἑκάτεραι] Ἑκατέρᾳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἑκάτερος *Big.*

[d] Τῆς μὲν ἀληθῶς] Τῆς μὲν ἀπαστόσης, καὶ ἀληθῶς *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen. Busb.* & *Gall.* Verum illa ἀπαστότης non agnoſcunt *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[e] Ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν] Sic cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλ.

[f] Ἀνακραγούσῃ] Amplius quiddam in *ſuo codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *relamanti quidem ne perimeretur infantulus.*

[g] Φρονήσεως] Φρονήσεως τε καὶ *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

[h] Καὐξ ἐκείνης] Καὶ ἀπ' ἐκείνης τὸ λοιπὸν *Vat.*

[i] Οὖρης,] *Uri* apud *Epiphan.* Ὦρ LXXII.

[k] Βηθλεέμης τοπαρχίας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. *Vet. Interpr.* Βηθίμις in *Editis.* Βαιθαμὼς LXXII. 3 *Regum*, c. 4. v. 9. Unde Βαιθσίμας legit *Schotanus*, & Βηθσίμις *Boſius.* Eſt qui malit Βεθλεμῖτ. HUDS. *Bethleem* habet etiam Ruffinus. SPANH.

[l] Διόκληρος·] Sic ex *iiſdem MSS.* ὁ Κλῆρος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Dochis.* ὡς Δακὼρ LXXII. unde ὁ κλῆρος τῶν Δακώρων maluit *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. 2. p. 771.) qui inſuper notavit ὡὸν Ενδι (ut in LXXII.) & quæ ad eum pertinebant omiſſa eſſe.

[m] Ἀβινάδαβος ἔχειν] Ita cum *Cod. Vat.* Ἀβιναδάβος in *Editis Aliiſque.* Αμινάδαβος juxta verſionem *Gelenii* ex LXXII. *Aminadab*, & *Abian Aſaph*, & *Abian Adab* in *Epiphanii* libris.

[n] Τὸ δὲ Μέγα πεδίον] Sup. lib. v. c. 1. §. 22. εἰς τὸ μέγα τελαυτᾶ πεδίον· & infr. lib. xv. c. 8. §. 5. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, in Magno Campo; & lib. xii. c. 8. §. 5. εἰς τὸ Μέγα πεδίον· SPANH.

[o] Βαναίᾳ] *Sub Banaja filio Bachi* (vel *Machi*) apud *Epiphanium.* Βακὰ ὡῷ Αχιλοῦ juxta LXXII.

[p] Προσεπῆρχε] Ita pro προστυπῆρχε reſcribere viſum eſt, levicula mutatione.

[q] Γαλααδῖτιν] *Al.* (ut & *Cocc.*) Γαλαδῖτ.ν.

[r] Γαυλανίτιν] Ita cum *MSS.* vel (cum *Cocc.*) Γαυλανίτ.ν. in *Editis* Γαυλανίτιν.

[s] Γαβάρις] Γαβάρης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *Epiphanii* vulgatis *Gabiar.* in *MSS.* vero, *Gabier gubernabat Caſachina Uari autem totius Galilææ* &c. *Bangabor* juxta Biblia *Hebr.* ὡὸς Γαβὶς LXXII. in *Exemplari Alexandrino.*

[t] Ἀχινάδαβος] Hic *Achinadabum* & *Achimaan* in unum confundit, ut conſtat ex *S. Literis*, quæ poſteriori nuptam eſſe dicunt *Pharaonis* filiam.

[v] Βασίμα τὄνομα.] Βασιμμὰθ LXXII.

[x] Πρὸς Ἀρκὴν Φοινίκων] *Coll. Big.* & *Voſſ.* πετραικὴν.

[y] Ἀρκὴν Φοινίκων] Ἀρκὴ Φοιν. diverſa nempe ab ea quæ *ab Alexandro* lib. i. cap. 7. §. 2. (ubi natus Alexander Severus Imperator. Lamprid. in Alexandr. Sever.) Ab hoc Ἀρκῆ Phœnicum alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua lib. iv. ſup. c. 4. §. 7. πρόσεστιν δὲ Ἀρκὴ μεγαλὴ, Πέτρα δὲ τῷ ὀνόματι μόνον. hæc Ἀρκαῖαι primaria Urbs Arabum. Superioris Ἀρκῆς mentio iterum lib. v. c. 1. §. 22. Τοῖς ὄρεσι καὶ βίρεια πόλις Ἀρκῆς ut & heic loci. SPANH.

[z] Βαναχάτης.] *Banach* aut *Banac* in *Epiphanii* libris. Βακὼ ὡὸς Χανὶ LXXII.

[a] Σαφάτης] *Sabath* eſt *Epiphanio.* Ιωσαφὰτ LXXII.

[b] Τὸ Ἰταβύριον] Sup. lib. v. c. (1.) §.... τὸ δὲ Ἰάβυριον ὄρος, ἔστι πλάτος· SPANH.

[c] Γαλιλαίαν] Κάτω Γαλιλαίαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Χώραν.] Χώραν refero ad Γαλιλαίαν, & per Γαλιλαίαν χώραν ἄχρι ποταμοῦ Ἰορδάνου intelligo *Galilæam inferiorem.* Verum τὴν κάτω Γαλιλαίαν habent *Big. Samb.* & *Vat.* qui forſan vocem κάτω *margini* ἐξηγήσεως ἕνεκα appoſitam in *textum* receperint. Illud κάτω tamen agnoſcit *Epiphan.* qui in ſequentibus à *S. Literis* & *Joſepho* diverſus abit, dum vertit, *& Carmelum & inferiorem Galilæam. Regionem autem uſque ad Jordanem fluvium conſtitutam Baſan diſponebat. Semei autem* &c.

[e] Ἐπὶ δὲ τούτων] Ἐπὶ τούτῳ *Big. Samb.* & *Gall.* Illa vero χώρας. ἐπὶ δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο deſiderantur in *Cod. Vat.*

[f] [Εἰς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο.] Illud εἰς (ſenſu id poſtulante ut pag. ſeq. in initio) inferere viſum eſt.

[g] Σεμεῖ δὲ] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* Σεβεὶς in *Editis Aliiſque.* Σεμεῖας *Vat.* ut paſſim ſupra pro Σεμεΐ.

h Εγ-

ιαμίπδ⊙ κληρυχίαν [h] ἐγκεχείρισο· [i] Γαβάρης ⸗ εἶχε τὴν πέραν τ̃ Ἰορδάνυ χώραν. ἐπὶ δὲ τύτων εἷς πάλιν ἄρχων ἀποδέδεικτο. θαυμασὴν δὲ ἐπίδοσιν [k] ἔλαβεν ὁ, τι τῶν Ἑβραίων λαὸς, ⸗ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων ⸗ τὴν τ̃ γ̃ς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰ ἀπολαυόντες, ⸗ πολέμοις ⸗ παραχαῖς μὴ περιπαιόμενοι, ⸗ πρὸς τῇ πολυκτησίᾳ ἐλευθερίας ἀκράτως ἐμφορύμενοι, πρὸς τὸ σωαύξειν ἕκας⊙ τὰ οἰκεῖα [l] ⸗ ποιεῖν ἄξια πλείσν⊙ ὑπ̃ῆρχεν.

δ'. Ἦσαν ⸗ [m] καὶ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ̃ τε Συρων γ̃ς ⸗ τ̃ ἀλλοφύλων, ἥτις ἐπ' Εὐφράτ⸗ ποταμὸν διήκουσι μέχρι τ̃ς Αἰγυπτίων, ἐπ̃ρχον, ἀγλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τ̃ ἐθνῶν. σωετέλουν ⸗ ⸗ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν ⸗ τῷ δείπνῳ ⸗ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους τριάκοντα, ἀλεύρυ δ' ἑξήκοντα, σιτηρὰς ⸗ βόας δέκα, ⸗ νομάδας βόας εἴκοσι, [n] ⸗ σιτηρὰς ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα πάρεξ τ̃ [o] ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω ⸗ βυβάλων ⸗ τ̃ πτηνῶν ⸗ ἰχθύων, κομιζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τ̃ ἀλλοφύλων. ἐσ̃τον ⸗ πλ̃ῆθος ἵππων ἁρμάτων Σολομῶνι, ὡς [p] τέσσαρας εἶναι μυριάδας φατνῶν τ̃. [q] ὑπεζυγμένων ἵππων. χωρὶς δὲ τύτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι ⸗ μύριοι· ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τῷ βασιλεῖ περιπόλυον ἐν Ἱερουσολύμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κ̃ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι [r] κώμας ἐν αὐτ̃ς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τ̃ ⸗ βασιλέως δαπάνῃ πεπιστευμένος, ⸗ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

ε'. Τοσαύτη δ' [s] ὑπ' ὑπὸ ὁ Θεὸς Σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν ⸗ σοφίαν, [t] ὥστε τὰς ἀρχαίας ὑπερβάλλειν ἀνθρώπυς· ⸗ μηδὲ τὰς Αἰγυπτίων, οἱ πάντων [v] ἐν σωέσει διενεγκεῖν λέγονται, [x] συγκεκομένης λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ ⸗ πολὺ πλείσν ἀφεστηκότας τ̃ς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ ⸗ διήνεγκε σοφίᾳ ⸗ τῶν κατὰ τ̃ αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων ⸗ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις πρὸ δεινότητι. ὧν ὁ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ [y] Ἐθάν⊙ ⸗ Αἱμάν⊙, ⸗ [z] Χαλκεὺ⊙ καὶ [a] Δάρδαν⊙, υἱοὶ [b] Ἡμάων⊙. σωετάξατο δὲ ⸗ [c] βιβλία πρὸς ᾠδὰς ⸗ μελῶν [d] πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, ⸗ παροιμιῶν ⸗ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰ εἶδ⊙ [e] δένδρυ παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπυ ἕως κέδρυ. τὸν αὐτὸν ⸗ τρόπον ⸗ περὶ κτηνῶν ⸗ τῶν τ̃ πτηνείων ἀπάντων ζώων, ⸗ τῶν νηκτῶν ⸗ τῶν ἀερίων. ὑδρμίαν γὰ [f] τύτων φύσιν ἠγνόησεν, ὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέτασον· ἀλλ' ἐν πάσαις ἐφιλοσόφησεν, ⸗ τὴν πτσήμην τῶν ἐν [g] αὐτοῖς ἰδιωμάτων. ἄκρον ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὖτ̃ μαθεῖν ὁ Θεὸς, ⸗ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην [h] εἰς ὠφέλειαν ⸗ θε-

jamitidis ſors commiſſa erat: atque Gabares regionem transjordanianam tenebat. His vero rurſum unus præpoſitus erat. Miro autem incremento auctæ ſunt res Hebræorum & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum curandorumque ſtudium converſo. Nam pace potiti, & neque bellis neque turbis *inteſtinis* diſtracti, ac præterea optatiſſima libertate ad ſatietatem uſque fruentes, omni cura & cogitatione in hoc incubuerunt, ut ſua quiſque augeret & majoris pretii faceret.

Solomonis regni magnitudo, ejuſque victus. 4. Erant autem regi & alii præfecti, qui & Syrorum & alienigenarum terræ omni, à fluvio Euphrate Ægyptum uſque pertingenti, præerant, è gentibus ipſi tributa colligentes. Atque *iſti* regis victui in ſingulos dies ejuſque conviviis conferebant ſimilæ quidem * coros triginta, farinæ vero ſexaginta, boves autem altiles decem, & armentales viginti, & agnos altiles centum. Hæc omnia præter capturas ex venatione, cervos inquam & bubalos & aves & piſces, regi ab alienigenis quotidie advehebantur. Porro tantus erat Solomoni curruum numerus, ut quadraginta haberet præſepiorum millia equorum jugalium. Verum abſque his erant duodecim millia equitum: quorum pars quidem dimidia Hieroſolymis circa regem verſabatur; reliqui vero per villas regias diſperſi in illis manebant. Idem vero præfectus, cui mandati erant ſumptus regii, equis etiam neceſſaria ſuppeditabat, in eum locum advecta ubi rex erat. *3 Regum, c. 4.*

Ejus ſapientia. 5. Tanta autem erat ſapientia & prudentia, qua Solomonem donavit Deus, ut priſcæ ætatis hominibus præſtiterit: & non ſolum Ægyptios, qui omnes ſcientia ſuperare feruntur, cum eo comparatos fere vicerit; ſed & eos à regis ſapientia longe abfuiſſe demonſtrarit. Quin & quotquot apud Hebræos iſto ævo perſpicaciæ laudem aſſequuti ſunt, ingenii præſtantia ſupergreſſus eſt, iiſque *longe* antecelluit. quorum nomina non præteribo. Erant autem Ethanus & Hæmanus, & Chalceus & Dardanus, filii Hemaonis. Compoſuit etiam * libros de odis & canticis quinque ſupra mille, & proverbiorum & † ſimilitudinum ter mille. nam de quavis arboris ſpecie ‡ parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum. Similiter autem & de jumentis & de cæteris etiam terreſtribus animantibus, ut de iis quæ per aquam pariter ac aërem feruntur, *parabolas fecit*. Ne unius quidem horum naturam ignoravit, aut inexploratam reliquit: ſed de omnibus philoſophorum more diſſeruit, & ſcientiam proprietatum earum ſummam ſe adeptum eſſe oſtendit. Conceſſit ei etiam Deus ut diſceret artem contra malos dæmones ad utilitatem & cura- *Quænam ſcripta reliquerit Solomon. 3 Regum, c. 4. 33.*

---

h Ἐγκεχείρισο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐγκεχειρισμέν⊙ in *Editis*. ἐπιτέτραπτ̃ *Vat.*

i Γαβάρης ⸗] Ita in omnibus *MSS.* Ταβάρης in *Editis*. vitioſe, ut conſtat ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 4.

k Ἔλαβεν ὅ, τι] Lege ἔλαβε τοτε. COCC.

l Καὶ ποιεῖν ἄξια] Καὶ ποιεῖν ἄχρι πλείσν⊙ *Vat.* nonnihil favet *Epiphanius*, qui vertit, *& eas ſemper potius extendas.*

m Καὶ ἕτεροι] Καὶ inſerui ex *Samb.* & *Vat.*

* Coros triginta,] Vide *Annott.* ad p. 421. §. 9.

n Καὶ σίτυς ἀρνας] Σίτυς ⸗ *Big. Vat. Samb.* & *Gall.* 1. σιτιστὸς τε *Gall.* 2.

o Ἐπ' ἄγρας,] Απ' ἄγρας (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

p Τέσσαρας εἶναι μυριάδας] Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. l. 2. c. 9. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* S. tom. 2. p. 772. & *Clericum* ad 3 *Regum*, c. 4. v. 26.

q Ὑπεζυγμένων ἵππων.] Ὑποζυγυμίων *Vat.*

r Κώμας ἐν αὐτ̃ς] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* χώρας in *Editis*.

s Ἦν ὡ ὁ Θεὸς] Sic *Samb.* & *Vat.* atque eo plane modo, vel τοσαύτην δ' ὁ Θεὸς, legendum eſſe monuit *Schotanus* cum *aliis*.

t Ὥστε τὰς ἀρχαίας] Ὡς τὰς τε *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἐν σωέσει διενεγκεῖν] Illud ἐν ex *Big.* & *Samb.*

x Συγκεκομένης λείπεσθ⊙] Συγκεκομμέν⊙ legiſſe videtur *Epiphan.*

y Ἐθάν⊙] Ita cum *Cod. Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Αθαν⊙ & Αἴσαν⊙. Ethan & Heman juxta *S. Literas*, 3 *Regum* c. 4. v. 31. Αιμὰν & Ethan Davidis ψαλμῳδοὶ memorati 1 Chron. xv: 19.

z Χαλκεὺ⊙] Χάρκε⊙ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Chalgal*, & *Chaca* & *Calcheus*. in *Bibliis* Hebr. *Chalcol*, Χαλκαὶ LXXII. Legendum forſan ex 3 *Regum* IV: 31. χαλκάδας ⸗ Δάρδαν⊙ υἱοὶ Μάχλ⊙.

a Δάρδαν⊙,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall* 1. & *Epiphan.* quod propius accedat ad Hebraïcum *Darda*. in *Editis Aliiſque* Δόδαν⊙.

b Ἡμάων⊙.] Ημαν⊙ *Vat.* Μαὴλ & *Mahol* in *S. Literis*. apud *Epiphanium* varie, *Madanis* & *Madonis* & *Samad*.

c Βιβλία πρὸς ᾠδὰς] Studium Eſſenorum circa conſilia ſequitur Αλωτ· lib. 2. c. 8. §. 6. Vid. Not. Oxon. in eum locum. SPANH.

* *Libros de odis & canticis quinque ſupra mille*,] *Alii* vertunt, carminum & canticorum libros. *Forſan* πρὸς ante ᾠδὰς *delendum*, & *mox voci* πέντε *præfigendum*, *ut legatur* πρὸς πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις.

d Πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις,] Πεντακισχίλια *Cedren.* πεντακισχιλίας ᾠδὰς *Zonar.* Vid. Huet. in D. E. p. 190.

† *Similitudinum ter mille.*] *Al.* parabolarum.

e Δένδρ⊙] Vide Caſaub. c. Baron. p. 647.

‡ *Parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum.*] *Al.* comparationem fecit.

f Τύτων φύσιν ἠγνόησεν,] Τύτων omittunt *Vat.* & *Epiphan.*

g Αὐτοῖς ἰδιωμάτων] Αὐτῶν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

h Εἰς ὠφέλειαν] Εἰς ὠφέλειαν τ̃ ἀνθρώπων *Cedren.* εἰς ἀνθρώπων ὠφέλειαν *Zonar.*

rationem hominum. Et cum excantationes compoſuiſſet, quibus leniantur morbi, etiam formas adjurationum reliquit, quibus victa dæmonia *ita* ejiciunt, ut nunquam revertantur. atque hoc ſanationis genus etiamnum apud nos plurimum valet. *Eleazarus quidam dæmonas ejicit.* Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, coram Veſpaſiano & filiis ejus & tribunis reliquiſque militibus, ex dæmonum poteſtate ab iis obſeſſos liberantem. Modus autem iſtius curationis erat talis. Naſi dæmoniaci admoto annulo, cujus pala una ex radicibus incluſa erat, quas indicaverat Solomon, paulo poſt ex naribus odorantis extrahebat dæmonem. tum homine ſtatim collapſo *dæmonem* adjurabat ne in hunc poſtea reverteretur, Solomonis *interim* mentionem faciens, & incantationes ab eo compoſitas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant perſuadere manifeſtumque facere, quod hanc vim habuerit, non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut polubrum; dæmonique imperabat ut homine egrediens illa evertat, atque faciat ut ſpectantes intelligant quod hominem reliquiſſet. Hoc autem *revera* facto, palam erat Solomonis ſapientia & ſcientia. Ideoque ut omnibus nota ſit ingenii ejus magnitudo, quamque charus Deo fuerit, utque nemini, quem ſol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis excellens præſtantia, ad verba de illis facienda adducti fuimus.

Hiramus legatos mittit ad Solomonem. 3 Reg. c. 5. 6. Porro Tyriorum rex Hiramus, audito quod Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet, magnopere gaviſus eſt, (nam Davidis erat amicus) & per legatos ipſum ſalutabat, eique gratulabatur de præſenti felicitate. At Solomon ad eum literas mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

Solomonis ad Hiramum literæ. 3 Regum. c. 6. "Scias velim quod pater meus, cum in animum "induxiſſet ædificare Templum Deo, bellis & "continuis expeditionibus fuerit impeditus. non "enim prius hoſtes debellare deſiit, donec eos o"mnes tributum ferre coëgerat. Ego vero Deo "gratias ago pro ea qua nunc fruor pace: ac pro"pterea otio abundans jam ſtatuo domum Deo "exſtruere. eam etenim me conditurum eſſe, "Deus patri meo prædixit. Quam ob rem te oro "atque obſecro, ut aliquos una cum meis mitti ju"beas in montem Libanum ad ligna excidenda. "nam in materia cædenda Sidonii noſtratibus pe"ritiores ſunt. Ipſe vero mercedem, quantam tu "dixeris, fabris materiariis ſolvam."

7. Hiramus autem, cum has literas legiſſet, mandatiſque multum lætatus eſſet, Solomoni *ita* reſcripſit.

REX HIRAMUS REGI SOLOMONI.

Hirami ad Solomonem reſponſio. 3 Regum, c. 5. "Deum quidem laudare par eſt, qui paternum "imperium tibi tradidit, viro ſapienti & omni vir"tute prædito. Atque ego, his *mirifice* delectatus, "quæcunque per literas petiiſti tibi *lubens* ſuppe"ditabo. Ligno enim multo magnoque exciſo, "cedrino pariter ac cypariſſino, mihi curæ erit ut "ἐμῶν

ἐξαπίαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε [i] συνετάξαμεν᾽ αἷς [k] παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς [l] ἐνδήμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ᾽ ἐπανελθεῖν [m] σκιδιώκασι. καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ᾽ ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰδόντι γάρ τινα Ελεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐεσπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ὅλης στρατιωτικῆς πληθύος, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα [n] τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοιοῦτος ἦν. προσφέρων τοῖς ῥισὶ τοῦ δαιμονιζομένου [o] τὸ δακτύλιον, ἐχόντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι [p] ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, ἔπειτα [q] ἐξέλκυεν ὀσφραινομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ᾽ εἰς αὐτὸν [r] ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνός τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος, ὑπαλέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ βεβαιῶσαι τοῖς παροῦσιν ὁ Ελεάζαρος ὅτι ταύτην ἔχει ἰσχύν, ἐτίθη [s] μικρὸν ἔμπροσθεν [t] ἥτοι ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδανιπτῆρα· καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι εἰς ἀνθρώπου ταῦτ᾽ ἀναστρέψαι, καὶ παραχρῆμα ἀπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένης δὲ τούτου, σοφὸς ἡ Σολομῶνος [v] καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία. δι᾽ ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ [x] τὸ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον βασιλέως περὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολή, περὶ τούτων εἰπεῖν προήχθημεν.

5. Ὁ δὲ τῶν Τυρίων βασιλεὺς [y] Εἴραμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τὸν διὰ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήθη· φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ· καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. [a] ἀποστείλας δὲ πρὸς αὐτὸν Σολομὼν χράμματα δηλοῦντα ταῦτα.

[b] ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

"Ιδεῖ μοι τὸν πατέρα βεβληθέντα καταστάσαι τῷ "Θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν [c] πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν σταλῶν "κεκωλυμένον. ἐγὼ γὰρ ἐπιστάμενος πρότερον τοὺς ἐχθροὺς "καταστρεφόμενον, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑπο"τελεῖς [d] ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ Θεῷ τῆς παρ"ούσης εἰρήνης, καὶ διὰ τοῦτο διοχλῶν οἰκοδομῆσαι "τῷ Θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπ᾽ ἐμοῦ [e] τοῦτον "ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ Θεός. διὸ παρακαλῶ "σε συμπέμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς Λίβανον τὸ ὄρος, "κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης ὑπηκριβωμένης "ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδώνιοι. μισθὸν δ᾽ ὃν ἂν θέλοις, "[f] ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω.

ζ. Ἀναγνοὺς δὲ τὰ ὑπὸ Σολομῶνος Εἴραμος, καὶ τοὺς ἐπεσταλμένους ἡσθεὶς, ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

"Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πα"τρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν "ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ, τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα "ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. πολὺν γὰρ ὕλης πολλὰ "καὶ μεγάλα, κέδρου τε καὶ [g] κυπαρίσσου, διὰ τῶν "ἐμῶν

---

[i] Συνετάξαμεν] Συνεζεῦχθαι legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

[k] Παρηγορεῖται τὰ νοσήματα] Παρηγόρηται τὰ νοσ. *Vat.* forſan pro παρηγορεῖ τὰ νοσήματα.

[l] Ενδήμενα τὰ δαιμόνια] Ενεδρεύοντα *Samb.* & *Vat.* ἐνδέμενοι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. 2.

[m] Εκδιώκασι.] Εκδιώξωσι *Vat.* ἰδιώκουσι *Zonar.* ἐκδιώκουσι *Cedren.*

[n] Τούτων.] Τοῦτον *Big.* & *Samb.* τοῦτο *Gall.* 1. τούτοις *Cedren.*

[o] Τὸν δακτύλιον] Vid Fabric. Pſeudepigr. V. T. p. 1054. & Borrichium contra Conringium p. 21.

[p] Ῥίζαν ἐξ ὧν] In *Edit. Gen.* & uno aut altero codice ἰρίζας. Sunt qui exiſtimant radicem fuiſſe herbæ, quam (in libris *de bello Judaïco*) *Baram* appellat, & magnifice extollit.

[q] Ἐξέλκυεν ὀσφρωμένῳ] Ἐξήλθεν ὀσφρωμένου *Cedren.* ἐξέλκυεν ὀσφρωμένῳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[r] Επανιέναι ὥρκου,] Επανήξειν *Vat.* & forſan *Epiphan.* ἀπιέναι *Cedren.*

[s] Μικρὸν ἔμπροσθεν] Eſt forſan qui malit μικρῷ πρόσθεν.

[t] Ητοι ποτήριον] Ητοι inſerui è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[v] Καθίστατο σύνεσις] Καθίστα *Vat.*

[x] Τὸ Θεοφιλὲς,] Illud τὸ ex *MSS.* ut & mox ἡ ante ἐν βασ.

[y] Εἴραμος,] *Al.* Εἰρὰμος, & Εἴρωμος & Χείραμος.

[z] Ετύγχανε τῷ Δαυίδῃ·] Ετύγχανε Δαυίδου *Vat.*

[a] Αποστείλας δὲ πρὸς αὐτὸν] Sic fere omnes *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπιστείλας δὲ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν Εἰρ. &c.

[b] Σολομὼν] Hæ literæ Salomonis & Hirami habentur apud Euſebium in P. E. IX. 33. 34. Ex Eupolemo deſcriptæ erant; ſuis verbis hic exſcripſit Joſephus. confer 1 Reg. v. SPANH.

[c] Πολέμων] Πολέμων τῶν συνεχῶν κεκωλ. *Gall.* 1. 2. atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Εποίησεν] Πεποιηκέναι *Gall.* 2.

[e] Τοῦτον ἔσεσθαι] *Al.* τοῦτο.

[f] Ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς] Ἐγὼ inſertum dedi ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Κυπαρίσσου,] Pro κυπαρίσσου in Hebr. 1 Reg. v. 8. ברושים abie-

"ἐμῶν ὅπῃ θάλασσαν καταπέμψω · καὶ κελεύσω τὰς "ἐμὰς [h] σχεδίας πεχθαμένας εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον "τῆ [i] σαυτῆ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι. ἐπὶ δὲ σοὶ "[k] διακομίσουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅπως [l] δὲ καὶ σὺ πα- "ρέξῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, ἃ δεῖ [m] τὴν νῆσον οἰκεῖν "δεόμεθα, φρόντισον."

η'. Διαμένει δ' ἄχρι τοῦ τήμερον τὰ τῶν ὑπομνη- μάτων τούτων [n] ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις· ὡς εἴ τις βούλοιτο τὰ ἀκριβῶς μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ἐπὶ τῶν Τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὑρεῖ συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις [p] ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθα- νοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν ἀναλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐξέλεγξιν φεύγειν προῄμεθα, πιστεύεσθαι δ' οὕτως ἀξιοῦμεν, [q] εἴθ' [r] συγκε- χωρημένον ἡμῖν, κατεξαισχυνόμενοις [s] τὸ πρα- γματικὸν, ἀθῴοις ὑπάρχειν· ἀλλὰ μηδεμιᾶς [t] ὑπο- δοχῆς τυγχάνειν παραιτούμεθα, ἂν μὴ μετὰ ἀποδεί- ξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν [u] διώκωμεθα τὴν ἀλήθειαν.

θ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ [x] τοῦ Τυρίων βασιλέως γράμματα, τὴν τε εὐφυΐαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, καὶ οἷς ἠξίωσε τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο· σῖτα μὲν γὰρ κατ' ἔτος πέμψας [v] δισμυρίους κόρους, καὶ [x] τοσούτους ἐλαίου [y] βάδους. ὁ δὲ [z] βάδος δύο καὶ [a] χοῆσιν ξέστας [b] ἑβ- δομήκοντα δύο. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν Εἰράμου Φιλία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔπι μᾶλλον ἠὔξησε, καὶ βεβαίους εἰς ἀεὶ [c] ὤμοσαν εἶναι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερί- σας αὐτοὺς συνετῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ἐ- πὶ μῆνα ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει· δύο δὲ μῆνας ἀνα- παύεσθαι [d] βουλόμενους ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν [e] ἀναπληρώσωσι κα- τὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον. ἐπειδὴ ἅπαντες συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις μετὰ τετάρτου μῆνος ἀπαντᾶν ἐπὶ [f] τὸ ἔργον. [g] γίγνεται δ' ἐπίτροπος τοῦ φόρου τούτου [h] Ἀδω- ραμος. [i] ἦσαν δ' ἐκ τῶν περοίκων ὃς Δαυΐδης κα- τέλελοιπε, τοὺς μὲν [k] λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἐπὶ μυριάδες· τῶν δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ἐπίσκοποι τρισχίλιοι καὶ [l] τρια- κόσιοι. ἐφειστάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγά-

"meorum opera in mare devehatur: meisque *præ-* "*teris* imperabo, ut rate *ex illis* connexa ad quem- "cunque volueris tuæ regionis locum mari naviga- "to *ea* deponant: deinde tuis licebit ea Hierolo- "lyma deportare. *Tuque* fac cures ut pro his fru- "mentum nobis suppeditetur, qua re nobis opus "est, utpote insulam habitantibus."

8. Etiamnum autem manent harum literarum exemplaria, non tantum in nostris libris conservata, sed & apud Tyrios: adeo ut siquis voluerit pro certo rem nosse, rogatis iis qui publicis tabulariis præsunt apud Tyrios, inventurus sit quæ ab iis dicta fuerint consentanea illis quæ nos diximus. Atque hæc quidem oratione persequutus sum, volens lectores pro comperto habere, nobis in animo esse nihil præter veritatem dicere, nedum, verisimilibus quibusdam & ad homines decipiendos delectandosque accommodis, historiam distinguendo, operam quidem dare ut examen fugiamus, postulare autem ut *narrationi* statim credatur; neque nobis concessum esse, ut, facta ab historiæ decoro discessione, à culpa simus immunes: sed oramus atque obsecramus ut nemo nostra hæc approbatione sua dignari velit, nisi veritatem demonstratam dare certisque indiciis confirmare possimus. *Josephus provocat ad archiva Tyria, & veritatis studium profitetur.*

9. Rex autem Solomon, cùm ad eum allatæ fuissent regis Tyriorum literæ, promptum ejus obsequium & benevolentiam valde laudavit, & quæ ab ipso petiit vicissim ei subministravit; mittendo quotannis tritici quidem viginti cororum millia, oleique *expressi* totidem batos. Batus autem capit sextarios septuaginta duo. Eandem vero ei mensuram etiam vini suppeditabat. Et ab istis quidem initiis magis magisque crevit amicitia inter Solomonem & Hiramum; seque in ea perpetuo mansuros esse jurarunt. Imperavit autem Solomon populo universo in tributum operariorum triginta millia: quibus ut ministerium non esset laboriosum effecit, scienter illud atque perite dividendo. constituit enim ut deni milleni in mensem unum *sylvam* in monte Libano cæderent, per duos autem menses quietem agerent domum quisque suam regressi, donec reliqui viceni milleni suum opus itidem absolverint. Ita demum tempore præfinito contigit, ut quarto *quoque* mense primi deni milleni ad opus redirent. Huic vero tributo *exigendo* præerat Adoramus. Porro erant ex inquilinis, quos Davides *operi destinatos* reliquerat, in vectores quidem saxorum & cæteræ materiæ septuaginta millia, in lapicidas vero octoginta millia. Hisque præfecti *erant viri* ter mille & trecenti. In mandatis *Hirami responso lætatur Solomon.* *Solomonis operæ ad Templi materiam. 3 Regum, c. 5.*

abiegnis ut & *Vulg.* LXX. vero πεύκινα Paraphrast. legisse videtur ברותים Cupressi Cant. 1. 17. SPANH.

h Σχεδίας] Forte χειδίας.

i Σαυτῆ χώρας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* αὐτῆ.

k Διακομίσουσιν] Διακομίσωσιν solus *Samb.*

l Δὲ καὶ σὺ] Illa ἢ καὶ σὺ ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Τὴν νῆσον] Nota Tyrum insulam hic dici, ut inf. cap. 5. §. 3. SPANH.

n Ἀντίγραφα,] Exstat & exemplar apud harum literarum ex *Eupolemo* apud *Eusebium* de *Præp. Evang.* l. 9. c. 33. quod, undecunque prolatum, videtur esse suppositicium.

o Τῶν Τυρίων] Τῶν inseritur ex *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις.] Παρ' ἡμῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Οὐδὲ] Ὡς οὐδὲ *Vat.*

r Συγκεχωρημένον ἡμῖν,] Συγκεχωρημένα *Gall.* 2.

s Ὑποδοχῆς] Ἀποδοχῆς *Big. Samb.* & *Vat.*

t Διωκώμεθα] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* διωκόμεθα, forsan (ut & *Coccejus* vult) pro διωκώμεθα.

u Διορωμένους κόρους,] Ita rescripsi ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & melioribus *Epiphanii* libris. διχιλίους perperam in *Editis Aliisque.* ὁ δὲ κόρος (inquit *Josephus*, l. 13. c. 12.) δύο μεδίμνοις Ἀττικοῖς ἴσος. *Cedrenus* autem p. 94. ὁ δὲ κόρος ἐποιεῖ μοδίους λ'. Videsis *Villalp.* in *Apparat.* ad *Ezech.* part. 2. p. 452. HUDS. In Hebræo 1 Reg. v. 11. & Vulg. viginti millia. SPANH.

x Τοσούτους ἐλαίου βάδους,] In Hebr. & Vulg. 1 Reg. 11. viginti coros olei. LXX. vero εἴκοσι χιλιάδες βαὶθ ἐλαίου κεκομμένου. Pro βαὶθ in MS. Alex. βὶθ· SPANH.

y Βάδους.] Βάδος, ὁ καὶ βάτος, πεντήκοντα ξέσται ἔχει δ' ἡ. Item mox βάδος, ν ξέσται &c. בת LXX. μέτρῳ, 2 Chron. IV. 4. & Ezech. XLV. 10. 11. infr. cap. III. §. 5. βάδους διχιλίους. SPANH.

z Βάδος δυὰ] Βάδος, ὁ καὶ βάτος. *Hesych.*

a Χοῆσιν ξέστας] Χοῆσιν non agnoscunt aliquot *MSS.* & commode satis abesse potest.

b Ἑβδομήκοντα δύο.] Sic cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* ἑβδομήκοντα καὶ δύο. Utcunque sextarios Romanos intelligendos esse docet *Jac. Capellus* de *Mensuris Cubicis*, p. 94.

c Ὤμοσαν] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ὁμολόγησαν in *Editis Aliisque.*

d Βουλομένους] Παρεγινομένους *Samb.* & *Big.*

e Ἀναπληρώσωσι] Sic cum *MSS.* in *Editis* πληρώσωσι & mox ὡρισμένον.

f Τὸ ἔργον.] Τὸ adjecimus ex *MSS.*

g Γίγνεται δ'] Ἐγίγνετο solus *Vat.* Est qui malit γίγνοντο. sed cum infra occurrat γιγνόμενος, ut & φορτίζεται, & alia id genus, non dubito quin *Atticorum* more omissum fuerit augmentum ἐφυλιας χάριν.

h Ἀδωραμος.] ארוניה 1 Reg. v. 14. LXX. Ἀδωνιεφμ· SPANH.

i Ἦσαν δ'] Παρῆσαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. utraque lectio ferri potest.

k Λιθείαν] Λιθίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Τριακόσιοι.] Sic *Big. Samb. Gall.* 2. *Gen.* & *Epiphan.* Διακόσιοι *Bas. Aliique.*

datis præterea dederat, ut saxa quidem ingentia illi exciderent in Templi fundamenta: cum vero in monte ea prius aptassent & colligassent, ita *demum* in urbem conveherent. Iltis autem operam navabant non solum structores indigenæ, sed & artifices ab Hiramo missi.

λας, εἰς τὰς Ꝺ ναῦς ϑεμελίας [m] ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν ὕστως εἰς τὴν πόλιν. ἐλύφερε δὲ ταῦτα ἀ ΦΔ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων [n] μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴρομ ἔπεμψε τεχνιτῶν.

CAP. III.

De ædificatione Templi.

Solomon Templum ædificat. 3 Reg. c. 6. 2 Paral. c. 3.

SOlomon autem Templum ædificare cœpit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebræi vero Jar, post quingentos nonaginta duos annos ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, post mille autem & viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopotamia in Chananæam, post mille vero & quadringentos & quadraginta à diluvio. Ab Adamo autem primo formato, usque ad tempus quo Solomon ædificavit Templum, in universum effluxerunt anni ter mille centum & duo. Illo vero tempore quo Templum cœptum est ædificari, tunc undecimum in regno Tyri annum jam egerat Hiramus. A Tyri autem conditu usque ad exstructionem Templi elapsi sunt anni quadraginta & ducenti.

Templi descriptio.

2. Et quidem rex in altissimam terræ profunditatem jacit fundamenta Templi, ex lapidum materia firmitate prædita, & vi temporis injuriis resistendi, quique cum terra coalescentes solum & firmamentum futuri essent operi superstruendo, & propter robur inferne *inexpugnabile* facile laturi ædificii futuri molem, & sumptuosum ornamentorum apparatum, qui pondere non minor foret quam reliqua quæ ad celsitudinem & amplitudinem *conferebant*, decorisque & magnificentiæ gratia excogitabatur. Illud autem eduxerunt usque lacunar ex saxo candenti constructum. Et quidem altum erat sexaginta cubitos, totidem vero & longum, & latum viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium paribus mensuris; ita ut tota altitudo

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τ οἰκοδομῆς Ꝺ ναῦ.

ΤΗΣ δ' οἰκοδομίας Ꝺ ναῦ Σολομὼν ἤρξατο, [o] τετάρτου ἔτ ἤδη τ βασιλείας ἔχων, μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδόνες μὲν [p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι Ꝺ Ἰάρ, [q] μὴ ἔτη πεντακόσια Ꝺ ἐνενήκοντα Ꝺ δύο τ ἀπ' Αἰγύπτ τ Ἰσραηλιτῶν ἐξόδ, μὴ Ꝺ χίλια Ꝺ [r] εἴκοσι ἔτη τ Ἀβράμ εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ Ꝺ τῆς ἐπομβρίας [s] μὴ χίλια Ꝺ τετρακόσια Ꝺ τεσσαράκοντα. ἀπὸ Ꝺ Ꝺ πρώτ [t] γενηθέντ Ἀδάμ ἕως Ꝺ τ ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν διελήλυθ τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια Ꝺ [v] ἑκατὸν Ꝺ δύο. καθ' ὃν Ꝺ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθ [x] χρόνον, καθ' ὃν ἐκεῖνον ἔτ ἤδη τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας [y] ἐνδέκατον [z] ἐνεστηκὸς Εἰρώμ. [a] ἀπὸ Ꝺ τῆς οἰκήσεως Τύρ εἰς τὴν οἰκοδομίαν Ꝺ ναῦ διαγεγονὸς χρόν [b] ἐτῶν τεσσαράκοντα Ꝺ διακοσίων.

Β'. Βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ ϑεμελίας ὁ βασιλεὺς ὑπὲ μήκιστον τῆς γῆς βάθ, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν δυναμένης, [c] οἵ τε τῇ γῇ συμφυέντες ἔμελλον καὶ ἔδαφ καὶ ἕρεισμα τῆς [d] ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωϑεν ἰσχὺν [e] οἴσειν ἀπόνως τὸ [f] μεγεθ τῶν [g] ἐποικοδομησομένων, καὶ κάλλος πολυτέλειαν, [h] ἣ βάρ ἔμελλεν οὐχ ἥττων εἶναι τ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψ καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμ τε χάριν καὶ [i] μεγαλοργίας ἐπενοεῖτ. [k] ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῆς λίθ πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψ [l] ἐξήκοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐτῶν καὶ [m] τὸ μῆκ, εὖρ δ' εἴκοσι. κατὰ [n] τέτ Ꝺ ἄλλ λίθ ἐγηγερμέν,

---

m Ἁρμόσαντας Ꝺ πρῶτον καὶ συνδήσαντας] *Poliebant & copulabant in montibus.* Rufinus. SPANH.

n Μόνον,] Μόνων *Big. & Samb.* à prima manu.

o Τέταρτον ἔτ] Ita *Big. & Samb.* in aliis τεταρτον ἤδη τ. β. ἔτ ἔχων.

p Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι Ꝺ Ἰάρ,] Ἀρτεμισίῳ Macedonibus, Ἰαρ Hebræis. 1 Reg. VI. 1. ᾗ ΧΙΝ, *Mensis secundus. Vulg.* Mense zio h. e: Aprili. In MS. Alex. ὦ μῆνι Ζείν καὶ τῷ δευτέρῳ μῆνι. 1 Reg. VI. 38. SPANH.

q Μεθ' ἔτη πεντακόσια] Μετὰ ἔτη πεντακόσια καὶ δύο juxta plerosque *Epiphanii* libros. *Tostatus* tamen in nonnullis reperiit DCXII. ut videre est in *Quæst.* IV. ad 3 *Regum*, c. 6. Verum Græcos *Josephi* codices hic loci non vitiatos esse colligit *J. G. Vossius* (in *Isag. ad Chronol. S. c.* 7.) ex *Lib.* X. *Antiquitatum*, c. XL. ubi dicitur Templum fuisse crematum anno CCCCLXX. ex quo condi cœpisset. ab egressu vero populi ex Ægypto CIↃLXII. nam si ab anno hisce detrahas CCCCLXX. residui sunt DXCII. Videsis *Heideggeri* Hist. Sacr. p. 347. *Usserii* & *Is. Vossii* Chron. Sacr. & L. *Capelli* Chron. Sacr. p. 153.

r Εἴκοσι ἔτη] Καὶ δύο ἔτη post εἴκοσι adjicienda censet *Schotanus*, in *Bibl. Hist.* tom. 2. p. 779.

s Μετὰ χίλια] Μετὰ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαρακοντατέσσαρα rescribendum censet *Schotanus*. In nonnullis *Epiphanii* codicibus *anno millesimo quadringentesimo*, sine *quadragesimo*.

t Γενηθέντ Ἀδάμ] *Al.* γεννηθέντ.

v Ἑκατὸν καὶ δύο.] Ἑβδομήκοντα pro ἑκατὸν δύο reponendum censet *Schotanus*. HUDS. Credo legendum (quoniam supra annos a mundo condito ad diluvium numerat 2256.) annos 4102. esse a mundi ortu usque ad templum, & 1446. a diluvio. Sic enim minima instituitur mutatio, &

2656
1446
4102

adeoque τετρακισχίλια substituo pro τρισχίλια & post τεσσαράκοντα addo καὶ ἓξ, nam si retineatur 1440, major in pluribus numeris fit mutatio. REL.

x Χρόνον,] Χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα, κατ' ἐκεῖνον ἔτ *Vat.*

y Ἐνδέκατον] Δυοδέκατον, ut in Lib. I. contra *App.* rectius esse censet *H. Dodwellus* in Diss. de *Periplo Hannonis etate*; p. 21.

z Ἐνεστηκὸς Εἰρώμ.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐνεστηκὸς.

a Ἀπὸ Ꝺ τῆ οἰκήσεως] Ἀπὸ deest *Big. Samb. Vat. & Gall.* 2. in quibus τῆ δ' οἰκήσεως εἰς τὴν οἰκοδομίαν.

b Ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων.] CCCLI. numerat *Chron. Alex.* p. 189. Vide *J. Scalig.* ad *Fragm. Gr. Script.* p. 29. *Edit. Gen.* & *W. Langium* de *Annis Christi*, p. 289.

c Οἵ τε τῇ γῇ] Ita *Big. Samb. Vat.* & (ut conjicio) *Epiphan.* qui vertit, *quique constipati sibi & conserti terræ, pavimentum & fortitudo superædificati operis essent.* in *Editis Aliisque* συμφύεσθ ἔμελλον καὶ ἔδαφ &c.

d Ἐποικοδομησομένης] Ἐποικοδομηθησομένης *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

e Οἴσειν ἀπόνως] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* perperam οἷς ἀπόνως. HUDS. Forte οἷαν ἀπόνως φέρειν. COCC.

f Μέγεθ] Μέγεθός τε *Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

g Ἐποικοδομησομένων,] Ἐποικεσομένων in *Gall.* 2. & *Epiphanio.*

h Ἣ βάρ ἔμελλεν οὐχ ἥττων] Cum in *Editis* sit ἣ βάρ ἔμελλεν οὐχ ἥττονα εἶναι &c. & in *MSS.* ἣ βάρ ἔμελλεν οὐχ ἥττον εἶναι, aut ἣ βάρ ἔμελλεν οὐχ ἥττων εἶναι &c. ideo placuit rescribere ἣ βάρ ἤμελλεν οὐχ ἥττων εἶναι. si quis ἧς βάρ οὐκ ἔμελλεν οὐχ ἥττων εἶναι, per me licet. HUDS. Forte ἤμελλον οὐχ ἥττονες. COCC.

i Μεγαλοργίας] Τῆς ante *μεγαλοργίας* delevimus auctoritate *Codd. Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀνήγαγον] Ἀνήγαγεν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐξήκοντα πηχῶν] Περὶ ᾧ Ꝺ μέτρ (inquit *Zonaras*) Ꝺ ὕψ αὐτᾶ καὶ Ꝺ μήκους, καὶ τ αὐτᾶ καταφανῶς, οὐκ ὁμοφωνοῦσι ἡμῖ τελέτ τ Βασιλικῶν καὶ Ἰώσηπ ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τ Ἀρχαιολογίας τῶν Ꝺ ναῶ συγγραφόμ, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι Δεῖται.

m Τὸ μῆκ,] Τὸ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

n Τέτ Ꝺ ἄλλ λίθ] Ita *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ τοῦτο in *reliquis.*

Πέ-

ος, ἴσος τοῖς μέτροις· ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τέτραπλο δ' ποιοῦσι τὴν ἀναπλεύ. τὸ δὲ πρόναον αὐτὸ προέτεινον ἐπὶ [o] πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δ' [p] οἶκε τετραγμένον, ἔχον δὲ πλάτος πήχεις δέκα, ὕψος δὲ ἀντιπεπερισσευμένον πηχῶν ἑκατὸν [q] καὶ εἴκοσι. πεφύκασι δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τελέσαντα βραχεῖν [r] οἴκοις, εἰ συνοχή τε δ' πανὸς ἔμελλον ἔσεσθαι μᾶλ- πανόνησι καὶ πλῆθος ἔξωθεν προκείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τέτταρες μὲν εἶχεν [s] πέντε πήχεις, μῆκος δὲ τὸν αὐτὸν, ὕψος δὲ [t] εἴκοσι. ἐπεζευγνύοντο δὲ τοῖς [v] τέτταρες ἄνωθεν ἕτεροι οἶκοι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, [x] ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ· [y] ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν [z] τῷ κάτωθεν οἴκῳ προσαλήσιον. ὁ γὰρ ὑπερῷος οὐκ ἦν πεπυκνωδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἦν ἴδιος ἕκαστος, πρὸς τοὺς πλησίον δὲ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη [a] κοινὴ δι' ἀλλήλων [b] διδομημένη μηκίσεως δοκοῖς, καὶ [c] διηκόσμης ἀπάντων· ὡς τὰς μέσας τοίχους [d] ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκραταμένας ξύλων ἐρρωμενεστέρους λαβεῖν τὸν γόμφον. τὴν δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τῆς αὐτῆς ὕλης [e] ἐβάλετο πᾶσιν [f] ἐξεσμένην εἰς φατνώματα καὶ [g] προσκόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς [h] ἐνεπέρασεν, ὥστε φλέγειν ἅπασαν τὸν ναὸν καὶ βαλλόμενα τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανσαχόθεν φερομένης. ἡ δὲ ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία κατὰ πᾶσαν τέχνην ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγίνετο, συναπτόντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως, ὡς μήτε [i] σφύρεως μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τοῖς καθαυτὸ δοκεῖν ἐργασίαν δηλοῦσθαι, ἀλλὰ δίχα τῆς τῶν χρίσεως πᾶσιν [k] ἡρμόσθαι [l] τὴν ὕλην αὐτοφυῶς· ὡς ἐκεῖνον τὸν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐργαλείοις ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ [m] ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ εὐρέος τοίχου. ἀφ' οὗ [n] εἶχεν θύραν μεγάλην κατὰ ἀνατολὴν ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν [o] καὶ ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, διὰ λύσεσι πυκνείαις σανιδεδεμένοις· ὥστε ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτο αὐτοῖς [p] εἶναι.

γ'. Διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν, ἐποίησεν ἄδυτον [q] εἶναι· [r] τὸν δὲ, πεσσαράκοντα πηχῶν, ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτισμὸν δὲ τὸν μέσον

Templi centum & viginti cubitis conſtaret. verſumque erat ad orientem. Veſtibulum autem ejus ad introitum ſtatuerunt, longum viginti cubitos, ad menſuram latitudinis ædis, latum vero decem cubitos, celſitudine autem evectum ad centum viginti cubitos. Porro ædiculas Templo per circuitum aſtruebat triginta, quæ extrinſecus circumjectæ totum *Templum* propter crebritatem earum & multitudinem erant cohibituræ. Quinetiam effecit ut earum aditus eſſent per alias in alias. Unaquæque autem ex hiſce domunculis patebat quidem in latitudinem quinque cubitos, totidem vero in longitudinem, & viginti cubitis attollebatur. Super has autem aliæ ædiculæ exſtructæ erant, & ſuper illas rurſum aliæ, omnes pari cum ipſis invicem menſura & numero, ita ut omnes ſimul inferius *Templi* ædificium altitudine æquarent. nam pars ejus ſuperior nullis erat domunculis circundata. Tectum autem illis impoſitum erat cedrinum. Et domunculæ quidem ſuum quæque *tectum* habebant, cum proximis nequaquam cohærens: aliis vero commune tectum erat ex longiſſimis trabibus conſertum, ad utrumque latus pertingentibus: adeo ut medii parietes, ab iiſdem lignis contenti, propterea firmiores redderentur. porro trabibus fornicem ſubjiciebat ex eadem materia, eumque in laquearia dedolatum cum juncturis aureis. Parietes autem, cum tabulis cedrinis eos incruſtaſſet, cælatura ex auro induxit, ita ut Templum omne fulgore colluceret & illuſtraretur, atque oculos ingredientium perſtringeret auri ſplendore undique diffuſo. Tota vero Templi fabrica multa cum arte exſtructa eſt ex lapidibus politis, apta admodum lævique commiſſura junctis conditiſque, ut intuentibus nullum uſquam mallei aut cujuſlibet inſtrumenti fabrilis appareret indicium; ſed illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam fuiſſe: ita ut ſua ſponte potius cohærere videretur quam ferramentorum vi. Porro aſcenſum in ſuperius domûs tabulatum commentus eſt rex *per cochleam* parietis craſſitudine *incluſam*. non enim ei erat janua magna ad orientem, ſicuti domui erat inferiori; ſed à lateribus adibatur per parva oſtiola. Templum autem tam intus quam extra complexus eſt aſſeribus cedrinis, craſſis catenis inter ſe conſtrictis; adeo ut hoc illis vice firmamentorum & roboris eſſet.

3. Cum autem Templum in duas partes diviſſet, ædem quidem interiorem, viginti cubitorum, in * Adytum ſepoſuit; exteriorem vero, quadraginta *Templum diviſum in Cellam & Penetrale.*

o Πήχεις εἴκοσι] Πήχεις μὲ εἴκοσι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Οἶκε τετραγμένον,] Ita cum *Big. Samb. Hen. Basil.* & *Gall.* 2. οἶκε τετραγμένη *Vat. Gall.* 1. leviculo ſane diſcrimine. in *Editis* μῆκος τετραγμένε.

q Καὶ εἴκοσι.] Sic *Vat.* in *reliquis* deeſt καί.

r Οἴκοις,] Οἴκοι, cellæ Templi. SPANH.

s Πέντε πήχεις,] In *Editis* εἴκοσι πέντε πήχεως. Sed auctoritate *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphanii* ἔσωσι delevimus, probante *Villalpando* ad *Ezech.* tom. 2 part. 2. p. 289, et & *Caſtalione* ad 3 *Regum*, c. 6. HUDS. Ita circuitus 30. cellarum cum frontiſpicio Templi fuiſſet cubitorum 870. quod abſurdum eſt cogitare, non tantum quia Ultima fabrica Templi l. 5. de bell. c. 14. dicitur habuiſſe latitudinem 100 cubitorum, à fronte, & pone XL. cubitis anguſtior fuiſſe; ſed & repugnat deſcriptio cellarum 1 Reg. 6: 5. 6. COCC. *Filius.*

t Εἴκοσι.] Cella unaquæque cum ſuo tabulato alta erat calamum, omnes ſimul calamos tres, hoc eſt cubitos octodecim cum tribus quartis cubiti partibus, quos hiſtorico more licuit Joſepho vocare *viginti*; niſi de celſitudine ſuper pavimento domus loquatur. nam ſuperioris cubiculi tabulatum à ſolo erigitur cubitos XX. *Villalp.*

v Τέτοις ἄνωθεν] Ἐπὶ τέτοις ſolus *Vat.*

x Ἴσοι κὲ τοῖς μέτροις.] Si de cubiculorum longitudine & celſitudine intelligatur, omnium ordinum cubicula paria erant; ſi vero de latitudine erant certe imparia, ut conſtat ex 3 *Regum*, c. 6. v. 6. *Villalpand.*

y Ὡς τὸ πᾶν ὕψος] Ὥστε πᾶν *Vat.*

z Τῷ κάτωθεν οἴκῳ.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τῷ κάτωθεν οἴκων.

a Κοινὴ δι' ἀλλήλων] Illud κοινὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Διεδομημένη] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliiſque* διεδομημένη.

c Διηκόσμης ἁπάντων·] Διηκόσας maluimus cum *Samb.* (& *Cocc.*) quam διοικήσεως cum *cæteris* omnibus.

d Ὑπὸ τῶν αὐτῶν] Sic cum *Vat. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὑπὸ τῶν συγγ. *Big.* ὑπ' αὐτῶν in *Editis.*

e Ἐβάλετο πᾶσιν] Ἐβάλλετο *Big.* & *Samb.*

f Ἐξεσμένην] Ἀναξεσμένην *Vat.*

g Προσκόλλησιν χρυσοῦ.] Ita cum *MSS.* πρὸς κόλλησιν in *Editis.*

h Ἐνεπέρασεν,] Ἐνεπέρασεν *Gall.* 2.

i Σφύρεως μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* σφύρας in *Editis.* HUDS. 1 Reg. VI. 7. SPANH.

k Ἡρμόσθαι] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) in *cæteris* ἡρμῶσθαι.

l Τὴν ὕλην] In *Editis* τὴν τούτων ὕλην. ſed τούτων delevimus, quod illud nec agnoſcant *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

m Ὁ βασιλεὺς] Articulum ὁ inſeruimus è *Codd. MSS.*

n Εἶχεν θύραν μεγάλην] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* ὤιχον.

o Καὶ ἔξωθεν] Illa καὶ ἔξωθεν non agnoſcit *Vetus Interpr.*

p Εἶναι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Gall.* 2. τοῦτο εἶναι αὐτοῖς *Samb.* in *Editis* τοῦτον αὐτοὺς χρῆσθαι. Forſan, ex ſcriptura *Cod. Samb.* τοῦτο αὐτοὺς χρῆσθαι.

q Εἶναι.] Εἶναι ex ſex *MSS.* deerat tamen in *Vat.* & *Editis.*

r Τὸν δ',] Τὸν δὲ τ. π. κὲ ἅγιον *Gall.* 1. 2.

* *Adytum ſepoſuit*;] *Al.* Sanctum Sanctorum, & Penetrale.

† *San-*

ginta cubitorum, † Sanctuarium esse constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit cedrinas multo auro obductas & variis cælaturis *ornatas*. Illis autem vela prætendit, pulcherrima florum variatione, hyacintho & purpura & cocco intexta, necnon & byssо splendidissima & mollissima. Porro in Adyto, viginti cubitos in latitudinem patente totidemque in longitudinem, duos Cherubes dedicavit, ‡ totos aureos utrumque in altitudinem quinque cubitorum. Utrique etiam alæ erant in quinos cubitos expansæ. Quare non longe ab invicem eas collocabat; ut unâ quidem alarum australem parietem Adyti attingerent, alia vero septentrionalem: aliæ autem alæ inter se cohærentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fuerint hi Cherubes nemo dicere potest aut conjicere. Quin & Templi pavimentum petalis aureis instravit. Portæ etiam Templi fores aptavit, parietis altitudini proportione respondentes, latas cubitos viginti, iisque jungendis aurum adhibuit. Atque, ut summatim dicam, nullam Templi partem reliquit, aut intus aut extra, quæ non erat auro illita. Istis præterea januis aulæa oppandit illis similia quæ intus oppansa erant. Cæterum vestibuli janua nihil horum habuit.

τοῖχον ὑφας ἐπέγνσε κεδρίνας, χρυσὸν αὐτῆς πολυ[s] ἐνεργασάμενον καὶ τορείαν ποικίλλ. κατεπέτασε δὲ ταύτας ὕφεσιν βαυζεσάτοις, ἐξ ὑακίνθ καὶ πορφύρας καὶ [t] κοκκίνε πεποιημένοις· ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον, εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρ, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκ, δύο [v] Χερυβεὶς ὁλοχρύσους, πηχῶν [x] ἑκάτερον τὸ ὕψ· [y] πέντε. δύο δ' ἦσαν [z] ἑκατέρῳ πλέυρας, ἀπὸ πέντε πήχεις ἑκατέρα. [a] διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέγνσεν, ἵνα τὰ πλερύγων τῇ μὲν ἄπωθεν ἅπτ καθ' νότον κειμένε τοίχε [b] ἀδύτε, τῇ δ' κατὰ βορρᾶν· αἱ δ' ἄλλαι πλέυρας [c] αὐτῆς συνάπτωσαι πρὸς μεταξὺ αὐτῶν τὴ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνωσι. τὰς δ' Χερυβεὶς ὠδεις [d] ὁποίαί τινες ἦσαν εἰπεῖν δ' εἰκάσαι δύναται. κατέχρωσε δὲ καὶ τὸ ναὸ τὸ ἔδαφ· [e] ἐλάσμασι χρυσοῦ, ἐπέθηκε δὲ καὶ τῷ πυλῶνι τῦ ναῦ θύρας, ἴσας τὸ ὕψ· τῦ τοίχε [f] συμμεμετρημένας, εὖρ· ἐχούσας πηχῶν [g] εἴκοσι, καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. σπανιόλιν δ' εἶναι, ὅθεν εἴασε τὸ ναὸ μέρ·, ὅτι ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν, [h] ὁ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως [i] τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δὲ τῦ προναῦ πύλη τέτων ὠδὲν εἶχε.

Chiramus conflator. 3 Regum, c. 7. v. 13. 14.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiramo artificem Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam ex illa erat tribu) patre vero Uria Israëlitis oriundo. Hic omnis quidem opificii scientia pollebat, præcipue vero peritus erat in auro & argento & ære fabrifaciendo: à quo sane omnia circa Templum *summo* artificio facta sunt ad voluntatem regis. Foris autem, & hic Chiramus formavit duas columnas æneas, crassitudine quatuor digitorum. atque surgebant quidem istæ columnæ in altitudinem octonûm denûm cubitorum: circuitus vero illarum *erat* cubitorum octodecim. Utriusque autem columnæ capiti imposuit capitulum fusile lilii specie, in quinûm cubitorum altitudinem excitatum: cui circundatum erat opus reticulatum palmulis æneis perplexum, ad lilia tegenda. inde autem dependebant bini malogranatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum unam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, Jachin nominatam: alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

Duæ æreæ columnæ. 3 Regum, c. 7.

Ὅ. Μετεπέμψατο δ' ἐκ Τύρ Σολομὼν τὸν θεὸν Εἰρώμ τεχνίτ, Χείραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθαλίτιδ· τὸ γένος, ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε [k] τῆ Φυλῆς, πατρὸς δὲ [l] Οὐρίε, γένος Ἰσραηλιτῶν. ἔτ· ἅπαντ· μὲν [m] ἐπισήμως εἶχεν ἔργε· μάλιστα δὲ τεχνίτης λέβ χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὑφ' ἃ δὴ καὶ πάντα κατὰ τὼ τῦ βασιλέως βέλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήσῃ. κατεσκεύασε δὲ ὁ Χείραμ· ἔτ· κατὰ σύλας δύο χαλκοῦς ἔσωθεν, [n] τὸ πάχ· τετάρων δακτύλων. λεῖ δὲ τὸ μὲν ὕψ· τοῖς κίοσιν ὀκτωκαίδεκα πηχῶν· ἡ δὲ περίμετρ· δέκα καὶ δύο [o] πηχῶν. χωνδτὸν δ' ἐφ' ἑκατέρα κεφαλῆ κρίνον ἐφικτικὸ, τὸ ὕψ· ὂν πέντε πήχεις ἐγηγερμένον· ᾧ περιέκειτο [p] δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. τέτε δ' ἀπήρτηντο κατὰ [q] διπλοίαν καὶ [r] ῥοίας λεπτάσας. τέτων τῶν κιόνων τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὼ δεξιὰν ἔστησε ἔξω περὶ τὴν πύλαν τῦ ἀδύτε, καλέσας αὐτὸν [s] Ἰαχίν· τὸν δ' ἕτερον κατ' [t] τὼ ἀριστερὰν, ὀνομάσας αὐτὸν [v] Βοάζ.

Mare æneum, sive lacus fusilis. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

ε. Ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον [x] ἐχημαλισμένην. σκλήν δὲ τὸ χαλκούργημα θάλασσα διὰ τὸ μέγεθ·. λεῖ γὰρ ὁ λιτὴν τὼ διάμετρον

† *Sanctuarium esse constituit.*] *Al.* Cella, & Templum anterius.

s Εσεργασάμβρ·] Ita ex *MSS.* pro ἐργασάμβρ· Editorum.

t Κοκκίνε] Κόκκε *Vat.*

v Χερυβεὶς ὁλοχρύσους,] Verum illi Cherubini è lignis olei facti dicuntur 1 *Reg.* VI. 23. quod de lignis olei omissum à LXX. Pro Χερυβὶμ apud LXX. MS. Alex. Χερυβ. Illi autem Cherubim auro tecti 1 Reg. VI. 23. SPANH.

x Ἑκάτερον τὸ ὕψ·] Vel hic ἑκατέρα legendum, vel εἶδ·, aut simile huic verbum subintelligendum, ut constat ex v. 13. & 14..

y Πέντε.] Δέκα juxta LXXII. & Veritatem *Hebraïcam*, in 3 *Regum*, c. 6. v. 23.

z Ἑκατέρῳ πτέρυγες,] Ita cum *Editis.* ἑκατέρα in *MSS.*

‡ *Totos aureos,*] *Ex auro solido* vertit *Gelen. ex purissimo* reddit *Epiphan.* Sed juxta *S. Literas*, ex materia erant *cyparissina* auro tecta.

a Διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων] Διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, vel διὸ καὶ μακρὰν οὖσι ἀπ' ἀλλήλων in *MSS.*

b Ἀδύτε,] Τῦ ἀδύτε *Big. Samb.* & *Vat.* Verum ἀδύτε non agnoscit *Vat.*

c Αὐτῆς συνάπτωσαι] Ita ex *Busb. Vet. Interpr.* & *S. Literis.* in *Editis*, *Aliisque* αὐτοῖς.

d Ὁποῖαί] Pag. 135. §. 5. dicit Cherubes referre animantia volatilia eaque tali forma qualem nemo unquam conspexerat.

e Ελάσμασι χρυσῦ,] Ελασμα χρυσῦ καὶ ἀργύρε Habacuc. 1. 11. & Inf. Antt. lib. XII. c. 2. §. 8. ἔλασμα γὰρ χρυσῦ· Ελασμα, *ductile aurum* Rufin. SPANH.

f Συμμεμετρημένας,] Sic *MSS.* in *Editis* συμμετρημένας.

g Εἴκοσι,] Ita in omnibus *Josephi* libris tam *Græcis* quam *Latinis*. At *Ezech.* (cap. 41. v. 2.) ostio *decem* tantum *cubitos* tribuit. Videsis *Villalp.* tom. 2. in *Exech.* part. 2. p. 576.

h Ο μὴ χρυσὸς ἦν. λεῖ.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* cum *Editis* ᾧ μὴ χρ.

i Τοῖς ἐνδοτέρω] Lege τῶις, vel ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασιν. COCC.

k Τῇ φυλῆς, πατρὸς] Forte ἡ φυλῆς γένος Ισραηλιτῶν, πατρὸς δὲ Τυρίε. COCC.

l Ουρίε,] Ita in libris omnibus *Josephi* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Gall.* 1. & *Gen.* qui ex *S. Literis* (ut videtur) Τυρίε habent. Videsis *Commentarios* ad 3 *Regum*, c. 7. v. 14. & 2 *Paralip.* c. 2. v. 14. & *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 775.

m Επισήμως εἶχεν] Επιστημόνως *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

n Τὸ πάχ·] Paulo aliter legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *cum canalibus, cavatione quatuor digitorum.*

o Πηχῶν.] Πηχῶν deest *Vat.*

p Δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δίκτυον ἐλάτῃ χάλκινον περιπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρ.

q Διπλοίαν] Sic plerique *MSS.* & *Gen. διπλοίαν Samb.* & *Bas.* HUDS. Διπλοίαν Ed. Basil. δύο σίχοι ῥοῶν χαλκῶν LXX. VII. Reg. 18. l. 1. Item v. 42. SPANH.

r Ροίας λεπτάσας.] *Al. ῥοίας.*

s Ιαχίν·] Ita *Big.* & *Vat.* in *aliis* Ιάχειν & Ιαχὶν & Ιαχλί.

t Τὼ ἀριστερὰν] Sic *Vat.* in *ceteris* τῷ ἢ ἀριστερῷ.

v Βοάζ.] Eo modo *Gen.* cum *S. Literis.* Βοὶζ & Βοὶς juxta *alios.* HUDS. Pro Βοὰζ in Edit. Basil. βοὶζ. LXX. Ιαχὶμ & Βολὰζ. MSS. Alex. Ιαχεὶ & Βοὶς. 1 Reg. VII. 21. SPANH.

x Εχημαλισμένην.] Sic cum *MSS.* in *Editis* ἐχηματισμένην.

τῶν πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαισταῖον πάχος [y] κεχωνδυμένον. [z] ὑπῆρεισο δὲ [a] κατὰ τὸ μεσαίτατον [b] σπεῖρα σφιγγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἐν δὲ τῷ ἡμίσει τοῦ μέτρου πήχεως. σφιγγόμενον δὲ σφὶ αὐτῷ μόχλοι δώδεκα, πρὸς τὰ κλίματα τῶν τεσσάρων ἀνέμων [c] ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστε αὐτοῖς ὑπικαθίζεσθαι [d] τὸ ἡμισφαίριον, καὶ σφιγγομένῳ ἔνδον [e] ὑπινεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα [f] βάθος [g] τριχιλίους.

5'. Ἐποίησε δὲ καὶ λυτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. τούτων ἑκάστη μῆκος εἶχε πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἕξ. [h] συνεκέκλωστο δὲ τὸ ἔργον καὶ μέρος [i] τετραδιμένον ἄνω. τεσσαρες ἦσαν κιονίσκοι καὶ γωνίαι ἐστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἦν δὲ πᾶσα τριχῆ διηρημένα. ἑκάστῳ δὲ χώρᾳ [k] ὄρος ἐπῆχεν εἰς ὑπόβασιν καλεσκδασμένον· [l] ἐφ' οἷς ἐτετράδλο, πῆ μὲν λέων, πῆ δὲ ταῦρος καὶ [m] ἀετός. ὅλη δὲ τῶν κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς καὶ τὰ πλευρὰ τετραδιμένοις. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ὅλη τεσσάρων [n] αἰωρούμενον τροχῶν εἰσήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν ἅπαντες, [o] πλήμνας καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ [p] ἡμίσους ἔχοντες τὴν διάμετρον. ἐθαύμασεν ἄν τις τὰς ἀψίδας τῶν τροχῶν θεασάμενος, πῶς [q] συμπεπλοδμέναι, καὶ τοῖς πλευροῖς τῶν βάσεων προσπεφυκυῖαι, ἁρμονίως τῷ ἄντυγι συνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ἕτως ἐχουσαι. τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν σωέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀναπεφαμένων· οἷς ἐπεκάθηλο σπεῖρα καὶ [r] κοῖλον ὑπικειμένη τὰ λυτῆρα, τὰ χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῷ καὶ λέοντι, αὐτῶν ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν [s] τετραδιμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκδὴ τῶν [t] δέκα βάσεων ὑπῆρχε. [v] προσεξειργάσατο δὲ [x] κυθρογαύλας, [y] δέκα λυτῆρας χρυσοῦς χαλκᾶς· ὧν ἕκαστον ἐχωρεῖ τεσσαρακοντα [z] χόας. τὸ δὲ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ [a] τοσοῦτος ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς [b] διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λυτῆρας τούτους ὑπὲρ τὰ δέκα βάσεων τὰ κληθέντων [c] μεχωνώθ. πέντε δὲ λυτῆρας [d] ἵσησιν ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ναοῦ· ἐπέταξε δὲ τοῦτο κατὰ βορέαν ἄνεμον· καὶ τοσούτους ἐν δεξιοῖ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. καὶ δὴ αὐτὸ τὸ θάλασσαν [e] ἔθηκε. πληρώσας δὲ [f] ὕδατος

nim labrum ſecundum diametrum cubitorum decem: & ad palmi craſſitudinem fuſum erat. Suffulciebatur autem ad ipſum alvei meditullium ſpirâ in decem orbiculos circumductâ: eratque diametro cubiti unius. Circumſtabant autem circum illam juvenci duodecim, verſus regiones quatuor ventorum adſpicientes, ad unumquemque ventum tres, cum poſterioribus introrſum propendentibus, ut eis hemiſphærium incumberet, ſecundum circumactum intus depreſſius. Continebat autem *hoc* mare batos ter mille.

6. Fecit præterea labrorum decem baſes æneas quadrangulas. Harum ſingulæ quinque cubitos in longitudinem, in latitudinem quatuor patebant, in altitudinem ſex. Opus autem, cum per partes torno factum eſſet, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellæ, ad totidem angulos diſpoſitæ, forma quadrangulari, quibus latera baſium utrinque adaptata erant & inſerta. erant autem hæc tripartita, & ſingulæ areolæ continebantur * limbo in graduum ſimilitudinem facto. ſuper quibus ſculptus erat alibi leo, alibi taurus & aquila. Columellæ etiam haud ſecus ac latera cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur. Illæ autem fuſiles erant cum modiolis & radiis diametri ſeſquicubitalis. Mirum eſſet videre rotarum curvaturas, quomodo rotundatæ & lateribus baſium coaptatæ radiis congrue inſiſtebant. Fere autem ita ſe habebant. angulos vero ſuperne continebant manuum extenſarum humeri, quibus incumbebat ſpira fundo appoſitâ lavacri, requieſcentis ſuper manibus leonis & aquilæ qui illis adaptati erant, ut iſta *omnia* ſpectantibus ejuſdem conflaturæ eſſe viderentur. Hiſce vero interſertæ erant palmæ cælatæ. Hujuſmodi quidem ſtructuræ erant decem baſes. Præterea autem fecit † decem Cythrogaulos, lavacra ænea rotunda. quorum ſingula capiebant ‡ choas quadraginta. erat enim *hoc vas* altitudine quaternûm cubitorum, & tantundem ab alterutris labia ejus recedebant. Hæc autem lavacra decem *iſtis* baſibus impoſuit, quæ Mechonoth appellabantur. Porro quinque lavacra in ſiniſtra Templi parte poſuit, (erat autem hæc ad aquilonem verſa) & totidem in dextra ad auſtrum, ita ut orientem reſpicerent. *Baſes æneæ & lavacra.* 3 *Reg.* c. 7. & 2 *Paral.* c. 4.

il-

y Κεχωνδυμένον.] *Coll. Big. & Voſſ.* κεχωνδυμμένης.

z Ὑπῆρεισο δὲ.] Ita edere viſum eſt, (ita & *Cocc.*) cum ὑπηρεῖσο habeat *Big.* ὑπῆρτο *Samb.* ſi quis tamen cum *Editis* malit ὑπείρεισο, non repugno.

a Κατὰ τὸ μεσαίτατον.] Καὶ κῆ *Big. & Samb.*

b Σπεῖρα σφιγγομένη.] Ita feci. cum antea eſſet σπεῖρα σφιγγομένη. Hanc columnam, ſive columnæ baſin, à ſpiræ ſimilitudine ita dictam aptiſſime nobis repræſentavit *Gallicus interpres*, & majori cum veriſimilitudine, quam aut *Villalpandus*, aut *N. F. D.* in Epiſtola *E. Bernardi* libro *de Menſ. & Pond.* ſubjuncta.

c Ἀποβλέποντες,] *Al.* βλέποντες.

d Τὸ ἡμισφαίριον.] Illud τὸ ex *MSS.*

e Ἐπινεῦον.] Ἀποκεῖσθαι *Vat.*

f Βάθος τριχιλίους.] Vid. ſup. Cap. II. §. 9. illic *congius*, *radius* hic vertit Gelenius. Βάθος enim eadem menſura, quæ *Epha*. SPANH.

g Τριχιλίους.] Ita *Baſ.* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* ut in 2 *Paralip.* c. 4. διχιλίους in *Edit. Gen.* ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 7. Vide *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 4. v. 5. & Diſſertationem de *Mari æneo* ſubjectam libro *Ed. Bernardi* de *Ponderibus & Menſuris.*

h Συνεκέκλωστο.] Σωεκέκλειστο *Vat.* (quomodo legendum vult *Cocceius*) quod magis regulare.

i Τετραδιμένον ἄνω.] *Al.* Τετορευμένον.

k Ὄρος ἐπῆχεν.] Ita lego cum *Cod. Gall.* 2. ὄρος ἐπ'. i. e. κατασκδασμένον in *Editis*, *Aliiſque.* ὀρος i. e. ὑπ. κατεσκδασμένον. *Samb.*

l Ἐφ' οἷς ἐτετράδλο.] Mallem ἐφ' ἅς, *ſc.* χώρας. quam cum *Editis Aliiſque* ἐφ' οἷς, *ſc.* πλευροῖς. quæ vox paulo remotior videtur.

m Ἀετός.] In Sacris literis nulla mentio aquilæ. REL.

* *Limbo in graduum ſimilitudinem facto.*] In *S. Literis* (3 *Regum*, c. 7. v. 28.) *limbo inter ſcalas*, ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων LXXII. Genus ſculpturæ eſſe viderur, *ſcalarum* vel *graduum* inſtar, quales *denticuli* in Romana Architectura, ut notavit *J. Clericus.*

n Αἰωρούμενον.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* ἐωρούμενον.

o Πλήμνας.] Apollon. Rh. l. 1. v. 757. Ἀξονος ἐν πλήμνησι· Schol. πλήμνη τῷ χοινικίδα σημαίνῃ τοῦ τροχοῦ· Vid. Galen. ad *Hippocr. de Fractur.* T. XII. p. 209. χοινικίδα τοῦ τροχοῦ πλήμνην τοῦ τῶν λίγεος· SPANH.

p Ἡμίσους ἔχοντες.] Sic *MSS.* ἡμίσυ in *Editis.* unde quis ἥμισυ legendum eſſe conjiceret.

q Συμπεπλοδμέναι,] Σωπεπλεγδμέναι καὶ ταῖς πλευραῖς in aliquot *MSS.*

r Κοῖλον ὑπικειμένη.] Ita *MSS.* κλοιὸν in *Editis.*

s Τετραδιμένοι *Big. Samb. Gall.* 1. 2.

t Δέκα βάσεων.] Hic loci & mox infra δώδεκα *Big. Samb. & Vat.*

v Προσεξειργάσατο.] Προσεξείργασο in *iiſd. MSS.*

x Κυθρογαύλας,] Hæc vox occurrit, 3 *Regum*, c. 7. v. 38. juxta LXXII. in *Exemplari Alexand.* & apud *Theodoretum* EPΩT. κδ'. in *Regum* 3. p. 307. HUDS. V. *cantharos* Hebr. כיורות κιωρὰς ἢ γαυλὰς vel κανθαρογαύλας vel χυτρογαύλας. LXX. χυτρογαύλας. COCC. LXX. κυθροκαύλας· 1 Reg. VII. 38. in MSS. Alex. χυθρογαύλας· SPANH.

† *Decem Cythrogaulos*,] *Al.* decem labra ænea rotunda conchæ ſpecie.

y Δέκα.] *Coll. Voſſ. & Big.* δώδεκα.

‡ *Choas quadraginta*] Coros, *Epiphan.* congios, *Gelen.* batos, *textûs Hebraici Interpp.*

z Χόας.] Χοῦς *Big. Samb.* & LXXII. & *Gall.* 1. 2. χόους *Vat. Busb. & Hen.*

a Τοσοῦτοι.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τοσοῦτον.

b Διεστήκει τὰ χείλη.] *Al.* διεστηκέ.

c Μεχωνώθ.] Μεχωνὼθ ſic LXX. VI. Reg. 27. 30. MSS. Alex. Μαχωνώθ· SPANH.

d Ἴσησιν.] ἐξ ἀριστερᾶ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt ἴσησιν.

e Ἔθηκε.] Ita cum *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἀνέθηκε.

f Ὕδατος αὐτοῦ.] Sic *Hen.* & *Busb.* in *caeteris* ὕδατος, τῷ μὲ θάλ.

illac etiam mare *æneum* collocavit. Cum autem illa & mare aqua impleſſet, mare quidem conſtituit ad abluendum in eo manus & pedes ſacerdotum, qui ad altare aſcenſuri erant; lavacra vero ad purganda inteſtina animalium, quæ tota adolenda erant, eorumque pedes.

Altare æneum. 2 Paral. c. 4. v. 1.

7. Fabricavit autem & altare æneum, viginti cubitorum longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero decem, ad ſolida ſacrificia conſumenda. Porro fecit etiam vaſa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas. quinimo & ad hæc forcipes & harpagones, & omne *demum* inſtrumentum confecit ex ære, ſplendore & pulchritudine aurum referente. Menſas quoque multas * dedicavit rex, & unam quidem magnam auream, cui imponebant Dei panes; atque huic ſimiles decem mille, modo ab illis diverſo factas: ſuper quas vaſa jacebant, & phialæ & pateræ, aureæ quidem vigeſies mille, argentearum vero quadraginta millia. Inſuper & candelabra fecit decem mille, juxta præceptum Moyſis. ex quibus unum in Templo dedicavit, ut interdiu luceret ſecundum legem: & menſam unam panes impoſitos habentem, ad ſeptentrionale Templi latus ex adverſo candelabri. illud enim ad auſtrum collocavit. Aureum vero altare medio inter hæc poſuit. Iſta omnia continebat domus *anterior* XL. cubitorum, ante vela adyto oppanſa. in illo enim arca erat reponenda.

Menſæ. 2 Paral. c. 4. v. 8.

Candelabra. 2 Paral. c. 4. v. 7.

Reliqua Templi inſtrumenta.

8. Faciendos inſuper curavit rex urceolos vinarios octoginta mille, atque phialarum aurearum decem millia, argenteas vero duplo plures. Lancium item aurearum, ad afferendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum *numerum*. Craterarum quoque, in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta quidem millia aurearum, argentearum vero bis totidem. Menſurarum autem, Moſaïcis, hin & aſſaron appellatis, ſimilium, aurearum quidem *erant* viginti millia, argenteæ vero duplo plures. Porro acerræ aureæ, quibus odoramenta in Templum inferri ſolent, *erant* vigeſies mille: ſimiliter & aliæ acerræ, quibus ignem deferebant à magno altari in parvum intra Templum ſitum, quinquageſies mille. Quin & ſtolas ſacerdotales mille *paravit* in uſum Pontificum, cum epomidibus talaribus & rationali & lapidibus. Corona vero, cui Moyſes nomen Dei inſcripſit, una fuit, & ad hodiernum uſque diem permanſit. Stolas autem ſacerdotales ex byſſo fieri curavit, cum zonis pro unoquoque purpureis decies mille; & tubarum, quales Moyſes præſcripſit, ducena millia; item *alias* ſtolas byſſinas Levitis hymnorum cantoribus ducenties mille:

αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτειν τοὺς εἰς τὸ ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν βωμόν· τοὺς δὲ λυτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

ζ. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, ἐφ' οἷς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιζήρας καὶ [g] ἀναλημπτῆρας. [h] οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις [i] καὶ λαβίδας, καὶ [k] ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν [l] ὁμοίαν χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπεζῶν τε [m] πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους ἅ Θεοῦ, [n] καὶ ταύτην παραπλησίας μυρίας πρὸς [o] αὐταῖς ἑτέρᾳ τρόπῳ γεγυμνασμένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ [p] σπονδεῖα, χρύσεα μὲν [q] δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε [r] κατὰ τὴν Μωϋσέως πρόσταξιν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναόν, ἵνα καίῃ [s] καθ' ἡμέραν ἀκωλούθως τῷ νόμῳ· καὶ τράπεζαν μίαν [t] ἐπικειμένην ἄρτοις πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρὺ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ [v] κατὰ νότου ἔστησεν. ὁ δὲ [x] χρύσεος βωμὸς μέσος αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τὸ τεσσαρακοντάπηχες οἶκος, πρὸ ἧς κατεπετάσματο τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι.

η. [y] Οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς [z] μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ δισχιλίους. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς [a] πεφυραμένην σεμίδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυροῦς δισχιλίους. κεκτῆσθαι δ', οἷς [b] ἐνεφύρων τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους, ἀργυρέους δὲ δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ [c] τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ [d] ἀσσάρων, βασταστὰ, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ δισχίλια. θυμιατήρια δὲ [e] χρυσᾶ, ἐν οἷς ἐκόμιζε [f] τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ταῖς ἐπωμίσι καὶ [g] λογίῳ καὶ λίθοις, χιλίας. ἡ δὲ στέφανη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τὸ Θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον τροφὰς μυρίας, καὶ σαλπίγγων, καὶ Μωϋσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν Λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ὄρ-

γανα

---

g Ἀναλημπτῆρας.] Ἀναληπτῆρας *Vat.* (& *Cocc.*) quod voci ἀναλημπτῆρας præfert *H. Steph.*

h Οὐ μὴν ἀλλὰ] Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρ. *Vat.*

i Καὶ λαβίδας,] Χείραμφα καὶ λαβίδας *Vat.* Χείραμφα καὶ λίβητας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall.* 1 2. & *Samb.* hic tamen in margine habet λαβίδας.

k Ἅρπαγας,] Σιδηρᾶ ἁρπαγῇ Euripid. Cycl. v. 33. ἅρπαγας harpagones de machina obſidionali. Infra lib. IX. c. 10. §. 3. hîc inter vaſa Templi SPANH.

l Ὁμοίαν χρυσῷ] *Al.* ὁμοίως.

m Πλῆθος ἀνέθηκεν] In *Editis Aliiſque* τὸ πλ. verum τὸ auctoritate meliorum *Codicum* ejecimus.

* *Dedicavit rex.*] *Sc.* ad dextrum latus orientale, ſecundum meridiem, ut in *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 4. v. 10.

n Καὶ ταύτην] Confer cum 3 *Regum*, c 7 v 49, & 50. & 2 *Paralip.* c. 4. v. 7, & 8. & videſis *Villalpandum* ad *Ezech.* tom. 2. p. 354.

o Αὐταῖς ἑτέρῳ] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ταύτης παραπλ. μ. πρὸς αὖ ἑτέρῳ τρ.

p Σπονδεῖα,] Sic *MSS.* σπόνδια in *Editis.* σπόνδεια *Gall.* 1. 2.

q Δισμύρια,] Μύρια juxta *Epiphanii* libros.

r Μετὰ τὸν] Forte ἐξ ὧν μίαν καὶ τὸν Μ. π. ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναόν. HUDS. *in Add.*

s Καθ' ἡμέραν] Id non indicat interdiu luxiſſe, non noctu: ſed תמיד id eſt ſingulis diebus, uti noſter infra hoc capite narrat reginam Æthiopiæ beatos ſervos Salomonis dixiſſe, qui καθ' ἡμέραν ipſum audirent, id eſt quotidie. Ibi dies non intelligitur quatenus nocti opponitur. Et paullo poſt de equitibus Salomonis καθ' ἡμέραν id eſt non interdiu, ſed quotidie, ramentis auri capillos ſpargentibus. Sic infra VIII. 3. Sic infra lib. VIII. 7. τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι, quotidianis impietatibus. Et eodem capite corvos καθ' ἡμέραν id eſt *quotidie* Eliæ panem dediſſe notat. REL.

t Ἐπικειμένην] Hæc conſtructionis forma occurrit, p. 425. §. 6.

v Κατὰ νότου ἔστησεν.] Τὸ νότιον ſolus *Vat.*

x Χρύσεος βωμὸς μέσος] Ita in *MSS.* χρυσοῦς β. μέσου in *Editis.* HUDS. Gen. χρυσοῦς βωμὸς· χρύσεος ut infra c. IV. §. 1. SPANH.

y Οἰνοχόας] Forte οἰνοχοῶν. COCC.

z Μυριάδας ὀκτὼ] Ὀκτακισχιλίας κατ. ſolus *Vat.*

a Πεφυραμένην σεμίδαλιν] Sic in quinque *MSS.* πεφυραμένης σεμιδάλεως: in *Editis.*

b Ἐνεφύρων] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐνέφυσαν in *Editis Aliiſque.*

c Τοῖς Μωϋσέως,] Sic è veſtigiis *Codd. MSS.* & *Editorum* reſcribere viſum eſt. Τῆς Μωϋσέως ἐν καὶ ἑσταῶσι *Buſ.* & *Ci.* τοῖς Μωϋσέως λεγομένοις δεῖν καὶ ἑσταῶσιν π. *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2 niſi quod δεῖν & ἑσταῶσιν habeat *Vat.* & ἑσταῶσι *Gall.* 2. Si quis malit τοῖς Μωϋσέως ἐν καὶ ἑστάσι π. per me licet.

d Ἀσσάρων,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἀσσαρώνας.

e Χρυσᾶ,] *Al.* χρυσέα & χρυσά.

f Τὸ θυμίαμα] Illud τὸ ex *MSS.*

g Λογίῳ καὶ λίθοις,] Λογέῳ *Big.* & *Samb.*

χανα τὰ μυσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνωδίαν [h] ἐξευρημένα, ἃ καλοῦσι [i] νάβλα καὶ κινύρα, ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμυρίας.

θ'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὼν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ τιμὴν [k] πολυμερῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸ τοῦ ναοῦ κόσμον χρησόμενος, ἃ καὶ κατέλιπε [l] τοῖς θησαυροῖς τοῦ Θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, [m] γεισὸν μὲν κλῖμα τὸν ὑπερκείμενον γλῶτταν, [n] θρίγκον δὲ παρ' Ἕλλησι λεγόμενον, εἰς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, [o] εἴργουσα μὲν τοὺς πολλοὺς τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένου αὐτὸν τοῖς ἱερεῦσι σημαίνουσα. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ χήμαλι, στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ [p] πλατείας καὶ πύλαις ὑψηλαῖς ἀνεῳγμένας, ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων [q] τέτραπλοι χρυσαῖς [r] κλειομένη θύραις. εἰς τοῦτο δὲ λαοὶ πάντες, οἱ μὴ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ τηρήσει τῶν νομίμων, εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὴ καὶ λόγῳ παντὸς ἀπέφηνε [s] μεῖζον, ὡς δὴ εἰπεῖν καὶ τοῦ ὕψους, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ [t] ἐγχώσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ὑπὸ χάσμων νεύσαντας διὰ ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους, ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο, κατεσκεύασε. καὶ διὰ τοῦτο ὑπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὸν κατασκόλον, λίθῳ δ' αὐτοφυεῖ τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρεισμέναις· ὀροφαὶ δ' αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου [v] φαλνώμασιν [x] ἐξεσμέναι. [y] πᾶς δὲ θύρας τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσας ἐπέθησεν ἐξ ἀργύρου.

instrumenta item muſica etiam in hymnorum cantum inventa, quæ nablæ & cinyræ vocantur, ex electro confecit quadragies mille.

9. Iſta omnia Solomon, ſumptibus haud parcens, ſed ſumma in Templo exornando liberalitate uſus, multifariam & magnifice apparavit; quæ etiam in theſauros Dei recondidit. Templo autem *ſeptum* in orbem circumdedit, quod noſtra quidem lingua Giſon appellamus, Græcis vero Θριγκὸς dicitur, in altitudinem trium cubitorum evectum, quod populum quidem ab ingreſſu in Templum prohiberet, ſolis vero ſacerdotibus aditum patere ſignificaturum eſſet. At extra hoc *ſeptum* fanum exſtruxit ſpecie quadrangula, cum porticibus magnis ac latis & patentibus in portas altas, quarum ſingulæ ſingulos ventos ſpectabant, & foribus auratis claudebantur. In hoc *fanum* cuilibet è populo, modo non polluto & præſcriptorum legis obſervanti, intrare licebat. Dici autem non poteſt, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fecerit illud exterius fanum. Cum enim terra aggeſta valles magnas impleſſet, quas propter immenſam profunditatem oculis dejectis difficile erat intueri, & in altitudinem ſuſtuliſſet quadringentorum cubitorum, effecit ut ejuſdem eſſent celſitudinis cum vertice montis, quo exſtructum erat Templum. ac propterea fani exterioris ſubdialis area Templi ſolo æquabatur. Illud autem circumdedit porticibus ſtructura quidem duplicibus, columnis vero è nativo ſaxo ſublime ſuſtentatis: atque illis impoſitum erat tectum è cedro in laquearia dedolatum. Huic autem fano januas omnes fecit ex argento.

Templi ſeptum.

Fanum exterius.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Σολομὼν τὴν κιβωτὸν μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ὡς ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δημοσίας θυσίας ἐπετέλεσεν.

ΤΑ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγάλη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος, ὡς ἄν τις ἰδὼν εἰκάσειεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ, [z] τοῦτο ἐν ἔτεσιν ὀλίγοις πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλεισμένα δὲ ναῷ συμπερανθῆναι, [a] γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν Ἑβραίων ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀψόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μετακομιοῦντα τὴν δὲ Θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ προειρηθείσης εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν, ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων [b] Θισρὶ, ὑπὸ δὲ τῶν Μακεδόνων Ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῶν Σκη-

CAP. IV.

Quomodo Solomon in Templum arcam tranſtulit; & cum Deo ſupplicaſſet, publice ſacra fecit.

ET quidem Solomon rex, cum hæc opera atque ædificia tam magna & ſplendida, una cum donariis Templo reponendis, ſeptennio confeciſſet, & præclarum divitiarum & promptitudinis *ſuæ* ſpecimen dediſſet, ut quæ, ſi quis *oculis animoque* ea perluſtraret, ætatem integram hominis poſcere videbantur, brevi adeo, cum Templi magnitudine collata, tempore fuerint abſoluta; literis ad duces & ſenatores Hebræorum miſſis, juſſit ut populus omnis Hieroſolyma congregaretur, & Templum viſuri & arcam Dei in illud tranſlaturi. Et cum omnibus denunciatum fuiſſet ut Hieroſolyma proficiſcerentur, ſeptimo demum menſe vix eô convenerunt; ab indigenis quidem Thiſri, à Macedonibus vero dicto Hyperberetæo. Incidit autem in idem tempus & Umbraculorum ſolennitas, feſtum

h Ἐξευρημένα,] Ἐξηυρημένα ſolus *Samb.*

i Νάβλαι] Ita cum *MSS.* ut ſupra p. 401. §. 3. ναύλαι καὶ κινύραι in *Editis.* HUDS. Gen. ναύλαι, ſupra ναῦλαι lib. VII. c. 12. §. 3. SPANH.

k Πολυμερῶς] Ita *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit *copioſe.* in *reliquis* πολυτελῶς.

l Τοῖς θησαυροῖς δὲ Θεοῦ.] Ἐν τοῖς θεσ. *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

m Γειτὸν μὲν] Γείσιον *Samb.* Γείσιον *Gall.* 2. atque ita in *Editis.* libro 7. de *Bello Judaïco.* Vocem Syriacam eſſe oſtendit *L. Capellus* in *Spicileg.* ad *Epheſios*, p. 112. HUDS. Hieronymus ad Jerem. 40. 43. ait ſe neſcire, an γειτὸς ſit Hebraicum an Græcum. Græci שמתים ita tranſtulerunt. REL. Γείσιον inf. lib. VI. de bell. Jud. c. 2. §. 4. SPANH.

n Θρίγκον] Θριγκὸς δὲ ἱφύπερθε δόμοιο λαΐνεος Apollon. Rh. lib. III. v. 217. SPANH.

o Εἴργουσα μὲν] Εἴργοντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Πλατείας καὶ πύλαις] Ita cum *MSS.* in *Editis* πλατεῖς. mox πύλας ὑψηλὰς habent *Big.* & *Samb.*

q Τέτραπλοι χρυσαῖς] Ἐτετραπλῶ *Big.* & *Samb.*

r Κλειομένη θύραις.] Κλειομέναις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* κλειομέναις *Gall.* 1.

s Μεῖζον,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Basil.* & *Vat.* & puto *Epiphan.* μειζόνως δὲ εἰπεῖν in *Editis Aliiſque.*

t Ἐγχώσας φάραγγας,] Sic cum ſeptem *MSS.* ἐμφορήσας in *Editis.* Vid. *L'Empereur* in Cod. Middoth p. 5.

v Φαλνώμασιν] Athen. lib. V. p. 196. ἐν αἷς φατνώμασι &c. de Tentorio Antiochi; & pag 207. B. de navi Hieronis, ἐφ' ἧς κατέστρωσεν φατνώματα· SPANH.

x Ἐξεσμέναι.] Ἀνεξεσμέναι in ſex *MSS.* ſupra (p. 424. §. 3.) εἴγη εἰς φατνώματα ἐξεσμένη.

y Πᾶς δὲ θύρας] Πᾶς δὲ βάσεις αὐταῖς πάσας ἐπέθησεν ἐξ ἀργύρου legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *baſes autem in his omnibus fecit argenteas.*

z Ταῦτα δὲ ἔτεσιν ὀλίγοις] Forte ἀλλ' οὐκ ἐν ἔτεσιν ὀλίγοις πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλεισμένα δὲ ναῷ. COCC.

a Γράψας τοῖς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* γράψας δὲ ἦγ.

b Θισρὶ,] Ita reſcribere non dubitavi, cum iſtam menſium diſpoſitionem obſervet *Joſephus*, qua *Hyperberetæus* reſpondet *Thiſri.* Θυερὶ in *Editis.* Θισρὶ & Θυερὶ & Αὐύρ in *MSS.* Codices vero *Epiphanii* habent *Theſria*, & *Theſeri*, & *Cheſari.* HUDS. *Gen.* Θυερὶ· Menſis Θισρὶ תשרי Hebræis, Ὑπερβερεταῖος Macedonibus; Menſis VII. 1 Reg. VIII. בירח האתנים in menſe fortium *Santes Pagninus. Vulg.* in menſe Ethanim. SPANH.

festum apud Hebræos plane sanctissimum & maximum. Cum igitur arcam sustulissent, & tabernaculum quod Moyses struxerat, omnemque supellectilem ad ministerium sacrificiorum Dei *paratam*, *ea* transferebant in Templum. Præcedebant autem *eam* cum hostiis & ipse rex & populus universus & Levitæ, libaminibus & multo victimarum sanguine viam perfundentes, & infinitam suffituum vim adolentes, ut totus circumquaque aër *iis* oppletus etiam longissime remotos suavitatis odore exciperet, & indicaret Deum in profectione esse, atque, ut hominibus videbatur, habitatum venire locum sibi recens exstructum & consecratum. quippe neque hymnos canentibus, neque choreas agentibus, dum ad Templum accederent, oborta est lassitudo. Et quidem hoc modo arcam transtulerunt. Cum vero jam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero sacerdotes, qui *eam* gestaverant, inter duas cherubes collocarunt. illæ vero cum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatæ erant) arcam velut umbella quadam & tholo protexerunt. Arca vero nihil aliud habebat præter duas tabulas lapideas, quæ decem verba, à Deo in Sinæo monte Moysi prolata, eis inscripta servabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum posuerunt in Templo ante adytum, iisdem in locis, quæ & olim, cum in tabernaculo sita essent, tenuerunt. quo facto quotidiana sacrificia obtulerunt. Altare autem æneum ante Templum locavit ex adverso ostii, ita ut *eo* aperto illud oculis expositum esset, & adspectaretur rei sacræ peractio & magna victimarum opulentia. Et cum cæteram omnem supellectilem coëgisset, *eam* intra Templum reposuit.

Solomon arcam in Templum inferendam curat. 3 Regum, c. 7. & 8. 2 Paral. c. 5.

Nubes eadem replet. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 5.

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quæ ad arcam spectabant *rite* constitutis, ex sacrario egressi erant, derepente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluviâ gravida conspicitur, sed mollis & temperata, in Templum illabitur: & tantam quidem oculis sacerdotum caliginem offudit, ut alius alium intueri non potuerit; omnium vero mentibus cogitationem & opinionem excitavit, Deum jam in Templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem hæc secum reputabant. Rex autem Solomon, cum surrexisset (tunc enim forte sedebat) ad Deum verba fecit, quæ naturæ divinæ aptissima esse rebatur, sibique convenire ut faceret. "Tu, inquit, domum quidem sempiternam "habes, Domine, & ex iis quæ tibimet condidisti, cœlo scilicet & aëre & terra & ma- "ri, per quæ omnia, * nec illorum ambitu conclu- "sus, pervadis. Hoc vero tuo nomini constitui "Templum, ut ex eo preces, rem sacram facientes "litantesque, sursum in aërem mittamus: idque ea

Solomon Deum alloquitur: deinde populum.

νοσηγίας καιρὸς, [c] ἑορτῆς σφίσι παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βαστάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν Μωϋσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν λειτουργίαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. [a] προῆγον δὲ μετὰ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ Λεῦται [c] στοιβάδες τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν κατασπένδοντες, καὶ θυμιῶντες ἀπείρου τὸ θυμιάματος πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περὶ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν τυγχάνουσιν ἡδὺ ἀποπνέοντα, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν Θεοῦ καὶ κατοικισμὸν, κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον [f] αὐτῷ καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ὕμνοις οὔτε χορείαις ἔτι τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἤλθεν [g] ἔκαμον. τοῦτο μὲν οὖν τῷ πρόπαλαι τὴν κιβωτὸν μετενεγκαμένῳ. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὰ μὲν ἄλλα πλῆθος μετῆλθε· μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μεταξὺ [h] τῶν Χερουβὶμ τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τὰς [i] ταρσοὺς συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου κατεσκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἷς τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτοῖς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ [m] τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ὅθι καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας [n] ἀνέφερον. τὸν δὲ θυσιαστήριον τὸν χάλκεον ἵδρυσε πρὸ τοῦ ναοῦ [o] ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατοπτεύεσθαι εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα [p] σωανλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

Β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδ' οἷον ὥρα χειμῶνος ὑετοῦ [r] γέμον ἵσταται, κεχυμένον δὲ καὶ [s] κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν [t] εἰσερρύη· καὶ τοῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπισκότει, ταῖς δὲ διανοίαις πᾶσιν ἀπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ Θεοῦ καταπλυσθέντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκιωσκότος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὅπῃ ποτὲ εἶχον [v] αὐτοὺς τὰ ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενος, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας κατελάμβανε, καὶ καλῶς [x] ἔχειν αὐτῷ λέγειν. "σὺ γὰρ, εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, "ὦ δέσποτα, [y] κἀξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω [z] γεγονότα, τὸν "θεσμὸν οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' "ὧν ἁπάντων ὧδε τετιμένος κεχώρηκας. τοῦτον "δέ σοι [a] κατεσκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' "αὐτοῦ σοι τὰς ἀρὰς ὑμνοῦντες καὶ [b] καλλιερούμενοι ἀναπέμ-

[c] Ἑορτῆς] Ἑορτὴ σ. π. τ. E. ἁγιωτάτη καὶ μεγίστη *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. ἁγιωτάτης pro ἁγιωτάτη habet *Vat.* nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.*

[d] Προῆγον δ'] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσῆγον perperam in *Editis.*

[e] Σπονδαῖς] Στείδοντες *Hen.* & *Busb.*

[f] Αὐτῷ καὶ καθιερωμένον] Sic *MSS.* & *Epiphan.* αὐταῖς in *Editis.*

[g] Ἔκαμον.] Ἐκάμνον *Vat.*

[h] Τῶν Χερουβὶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Χερουβὶν in *Editis.* τὸ δὲ δύο Χερουβὶμ κατέθεσαν *Gall.* 1. *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κατασκιάσασαι.

[i] Ταρσοὺς συμπλέξασαι,] *Al.* θάρσους. *Coll. Voss.* & *Big.* συμπλέξαι. HUDS. Gen. θαρσοὺς; Vel ταρσοὺς & ita ed. Basil. SPANH.

[l] Μωϋσῆ λαληθέντας] Illud Μωϋσῆ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[m] Τὸν βωμὸν τὸ χρύσεον,] Conf. sup. cap. 111. §. 7. SPANH.

[n] Ἀνέφερον.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. 2. ἀπέφερον *Basil.* & *G.* est qui malit ἐπέφερον.

[o] Ἀντικρὺ τῆς θύρας,] *Al.* ἀπικρυς & ἄνωκρυ.

[p] Σωανλίσας,] Σωαυλοποίησας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

[q] Πίλημα τὴν φίλης] Πίλημα λαμβάνουσι τὴν πολυτελεστάτης πορφύρας· Athenæus lib. XIV. p. 535. lit. F. SPANH.

[r] Γέμον ἦσαν,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. in *reliquis* cum *Editis* γέμων.

[s] Κεκραμένον] Περιεκεχυμένον *Big.* & *Vat.* ἐκκεκραμένον *Samb.*

[t] Εἰσερρύη·] Εἰσερρύη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[v] Αὐτὸς τὰ ἐννοίας.] Ita *MSS.* in *Editis* αὐτόν.

[x] Ἔχειν αὐτῷ λέγειν.] Ita *Vat.* in *reliquis* ἔχει. illa καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν non agnoscit *Epiphan.*

[y] Κἀξ ὧν σαυτῷ] Sic *Basil. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄξιον αὐτῷ ὥπτερ εἰγάσω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄξιον σαυτῷ ὧν ἐποίησεγάσω *Gall.* 1. ἄξιον αὐτῷ εἰργάσω *Gall.* 2.

[z] Γεγονότα, τὸν ὑρανὸν] Paulum aliter distingue & versionem corrige. κἀξ σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸν ὑρανὸν οἴδαμεν —— & *ex iis quæ tibimet condidisti intelligimus cœlum & aërem & terram & mare* ——. Sic melius & sensui & Grammaticæ consulitur. Cl. IBBETSONUS.

* *Nec illorum ambitu conclusus, pervadis.*] *Ad verbum*, nec his contentus. *Totam sic vertit Gelenius*, Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc universi molem condidisse, quæ cœlo, aëre, terra & mari constat; quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.

[a] Κατεσκεύασα τὸν ναὸν] Κατεσκεύασα *Vat.*

[b] Καλλιερούντες] Καλλιεργοῦντες *Samb.*

[c] Διὰ-

"πέμπωμεν εἰς τ̃ ἄέρα· καὶ πεπεισμένοι [c] Διατελοίη-
"μεν ὅτι [d] πάρει, καὶ μαρτύρων σὺν ἀφέσηκας [e] ἑαυ-
"τῶν. τῷ μὲν γὰρ [f] πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν,
"καὶ νῦν ὅτε σοι δέμις οἰκεῖν [g] ἀπολείπεις τὰς πάντως,
"μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶναι, μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ
"[h] βουλομένῳ καὶ δι' νυκτὸς καὶ ἡμέρας [i] συμπαρέ-
πωτ' [k] ἐπιθέμενος πρὸς τ̃ Θεὸν, ἀπέτρεψεν εἰς τὸ πλῆ-
θος τὰς λόγους, ἐμφανίζων ἅμα Θεοῦ τὴν δύναμιν αὐ-
τῆς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαυὶδ τῷ πατρὶ περὶ τ̃ μελ-
λόντων ἀπάντων, καθὼς ἀπεβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ
ὑφήκατο τὰ λείποντα, δηλώσας· καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθεῖη
[l] τὸ ὄνομα τῷ μήπω γεγεννημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι
προεῖπε, καὶ ὅτι τ̃ ναὸν ἔτους οἰκοδομήσειεν αὐτῷ, βα-
σιλεὺς μὲν τῆς ὑπ' πατρὸς πλούτῳ ὑρώμενος. ἃ βλέ-
ψας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν [m] ἐπιτελῆ, τ̃ Θεὸν
εὐλογεῖν ἠξίει, [n] καὶ μὴ περὶ τινος ἀπογινώσκειν ὧν [o] ὑ-
πέκειτο πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς σὺν ἐσομένα, πιστεύοντας
ἐκ τ̃ ἤδη βλεπομένων.

γ'. Ταῦτα Δαβὶδ εἰπὼν πρὸς τ̃ ὄχλον ὁ βα-
σιλεὺς, [p] ἀφορᾷ πάλιν εἰς τ̃ ναὸν· καὶ τὴν δε-
ξιὰν εἰς τ̃ ὄχλον ἀναχών, "ἔργοις μὲν, εἶπεν, ὦ
"δυναῖκὴν ἀνθρώπινος ἀποδοῦναι Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν
"εὖ πεπόνθασιν. ἀναισθεῖς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων [q] καὶ
"κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ὧ ἦ τ̃ ἄλλων ζώων
"ὑπὸ σὲ, δέσποτα, κρείττονες γεγόναμεν, [r] τούτῳ
"τὴν σὴν ἐλογεῖν μεγαλειότητα [s] πρέπει, καὶ πρὸς
"τῶν ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ε-
"βραίων λαὸν, ἐχαριστεῖν ἀνάγκη. [t] τίνι γὰρ ἄλλῳ
"[v] μᾶλλον [x] ἱλάσεσθαί τι [y] μιωιῶντα, καὶ Δαβὶμένον-
"τα δύμενῃ [z] δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ· ἣν [a] ἐξ
"ἀέρος τε ἔχομεν, καὶ δι' αὐτὸ πάλιν ἀνιοῦσαν εἴδα-
"μεν. χάριν οὖν [b] ἔχειν δι' αὐτῆς ὀφείλω σοὶ, πα-
"εί τι καὶ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς το-
"σοῦτον ἀνήγαγες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυ-
"τοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προ-
"εῖπας πεποιηκότι· [c] δέομαί τε τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν
"ὅσα Θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὲρ σοῦ τετιμη-
"μένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν,
"[d] ὡς καὶ ὁμολόγησας Δαυὶδῃ τῷ πατρί μου καὶ
"ζῶντι καὶ θνητὰ τὴν πλοῦτον, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ
"βασιλεία [e] μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου ὑρώμενον αὐτὴν Δα-
"δοχαῖς [f] ἀμείψει μυρίαις. πρὸς τοῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρ-
"κεσον, καὶ [g] παρὸν τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν [h] ἣ σὺ χαίρεις
"θνήσκου. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν πα-
"ρὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν [i] ἀποικίσαι,

"constanti opinione quod hîc ades, & à tuis non
"longe receſſiſti. nam ex eo quidem quod uni-
"verſa videas & omnia audias, neque, ut hic, ubi
"nunc fas eſt, habites, omnium curam abjicis, at-
"que adeo cunctis præſens eſſe *deſinis*, præſertim
"vero cum ſingulis etiam te conſulentibus nocte
"dieque ſimul adſis." Hiſce Deum obteſtatus, ad
populum orationem convertit, illis repræſentans
Dei potentiam ſimul & providentiam. Quod *ſci-
licet* Davidi patri ſuo futura omnia, prout eorum
pleraque jam evenerunt & reliqua eventura ſunt,
patefecerit: utque ille nondum nato nomen indi-
derit, & quis foret appellandus prædixerit; &
quod ipſe Templum ei ædificaturus eſſet, rex fa-
ctus poſt patris obitum. Quæ cum juxta illius va-
ticinium adimpleta vidiſſent, eos admonebat ut
Deo benedicerent, neque de ulla re quam ad fe-
licitatem eorum promiſerat, ac ſi eam non præſti-
turus eſſet, deſperarent, ex iis quæ jam conſpexe-
rant illi fidem habentes.

3. His populum affatus rex, rurſum Templum
verſus aſpicit: dextraque in multitudinem porre-
cta, dicebat, "Fieri non poteſt, ut homines operi-
"bus quidem gratiam Deo pro acceptis beneficiis
"reddant. nullius enim rei numen divinum indi-
"get, majuſque quam ut ei fiat id genus remune-
"ratio. Quo enim cæteris animantibus à te, Do-
"mine, ſuperiores ſumus conſtituti, eo nos decet
"tuam laudare majeſtatem; & pro his, quibus fa-
"miliam noſtram atque Hebræorum populum di-
"gnatus es, gratias agere neceſſe habemus. Qua e-
"nim re alia potiori fauſtiſque magis auſpiciis con-
"venit iratum propitium reddere perpetuoque be-
"nignum conſervare, quàm voce; quam & ex aë-
"re haurimus, iterumque per eum ſurſum ferri
"novimus. Ejus igitur beneficio tibi gratias age-
"re par eſt, ac de patre meo in primis quem ex
"obſcuro ad tantam gloriam provexiſti, deinde
"quod mihi ipſi in diem hodiernum omnia, quæ-
"cunque *verbis* es pollicitus, *reipſa* præſtiteris: pre-
"corque ut in poſterum largiaris quæ Deus ho-
"minibus, quos vult honoratos, largiri poteſt; &
"familiam noſtram in omne ævum auctam velis
"*& ornatam*, quemadmodum Davidi patri meo &
"viventi & morienti promiſiſti, quod apud nos
"regnum ſit permanſurum, & genus illius per vi-
"ces innumeras illud accepturum ſit. Hæc igitur
"nobis quæſo ſuppedites, liberiſque meis virtutem
"*iſtam*, quæ tibi grata eſt, impertiaris. Ad hæc
"ſupplex oro, ut ſpiritum tuum eatenus in Tem-
"plum *hoc* migrare facias, ut etiam in terris eſſe no-
bis

Deo gratias agit, quod Davidi promiſſa præſtiterit. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 6.

Dein populo & Templo fauſta omnia precatur.

c Διατελοίημεν] Modo *Optativo* pro *Subjunctivo* utitur, quod *Atticis* familiare eſt, ut oſtendit *H. Steph.* libro de *Dial. Att.* p. 137.

d Πάρεί,] Ita *MSS.* παρεῖ in *Editis.*

e Οὐδὲ σαυτῶν.] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *neque à tuis ſedibus procul abes.* ὐδὲ σαυτῷ *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* ea vero non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Forte τ̃ σαυτῦ. COCC.

f Πάντα τε] Πάντας *Big.* & *Samb.*

g Ἀπολείπεις] Ἀπολείπεις ἅ πᾶσιν ἔγγ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

h Βουλομένῳ] Βουλομαδίῳ *Vat.*

i Συμπαρέ.] Ita *MSS.* συμπαρῆ in *Editis.*

k Ἐπιθέμενος πρὸς τ̃ Θεὸν,] Sic *MSS.* ἐπιθέσας in *Editis.*

l Τὸ ὄνομα τῷ μήπω] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* τὸ deeſt.

m Ἐπιτελῆ,] Iterum cum *MSS.* ἐπιτελῆ perperam in *Editis.*

n Καὶ μὴ] Καὶ πρὸς μηδενὸς in quinque *MSS.*

o Ὑπέκειτο] Ὑπέκειθ solus *Vat.*

p Ἀφορᾷ πάλιν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* ἀ-φορᾶ.

q Καὶ κρεῖττον] Καὶ inſertum dedi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Τούτῳ τὴν σὴν ἐλογεῖν] Sic *MSS.* in *Editis* τοῦτο τὴν σὴν.

s Πρέπει,] Πρέπει deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec καὶ mox ſequens agnoſcunt *Samb.* & *Gall.* 1. Totum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* τούτῳ τὴν σὴν ἐλογεῖν μεγαλειότητα, καὶ πρὸς τ. ὑ. ἐ. τ. ἡ. οἶκον ἀνάγκη ἐχαριστεῖν τ̃ Ἑβραίων λαόν.

t Τίνι γὰρ ἄλλῳ] Ita *Samb.* & *Baſ.* τίνι καὶ ἄλλῳ *Gen. Big. Aliique.* τί γὰρ ἄλλο *Vat.*

v Μᾶλλον] Illud μᾶλλον ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* qui locum ita vertit ac ſi paulo aliter eum legerit, *nullum enim alium magis optamus habere propitium, & in eo tuam circa nos devotionem cognoſcimus per munera, quia per te eſt nobis vox, quam ex aëre habemus, & per eum iterum novimus aſcendentem*, aut ut in aliis libris, *& in ea circa nos devotione permanere quam te. Eſt nobis vox quam* &c.

x Ἱλάσεσθαί τι] *Al.* ἱλάσασθ.

y Μιωιῶντα,] Ita *Vat.* μιωιῶντε in *ceteris.*

z Δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν,] Forte δικαιώσ ἀξιώτερόν ἐστιν. COCC.

a Ἐξ ἀέρος τε ἔχομεν,] Sic *MSS.* ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε in *Editis.*

b Ἔχειν δι' αὐτῆς] Ita *Big.* (*Cocc. Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι in *Editis.*

c Δέομαί τε] Ita cum *Vat.* δέομαι ϗ in *Editis Aliiſque.* δέομαι ϗ λ. *Big.*

d Ὡς καὶ ὁμολόγησας *Vat.*

e Μενεῖ,] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* μένει.

f Ἀμείψει μυρίαις.] Ἀμείψαι ſolus *Samb.*

g Παρὸν τοῖς ἐμοῖς] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* πᾶσι in *Editis Aliiſque.*

h Ἣ σὺ χαίρεις] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ϗ συγχαίρεις in *Editis Aliiſque.*

i Ἀποικίσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐποικίσαι in *Editis Aliiſque.*

"bis videaris. Nam & cœlum omne tibi quidem "parvum est domicilium, & eorum quæ in eo sunt "profunditas, nedum hoc qualecunque Templum: "veruntamen te obtestor atque precor, hoc Tem- "plum *custodi* & ab omni vastatione hostili ut pro- "prium protege, ejusque tanquam possessionis tuæ "curam gerito. Et si quando populus in te deli- "querit, atque adeo clade aliqua ob peccatum "*suum* à te afficiatur, terræ sterilitate & pestis "contagione, aliisve ejusmodi malis, quibus in ju- "ra sacra violantes soles animadvertere, ac deinde "magna frequentia ad *hoc* Templum supplex con- "fugerit, salutem votis expetens; exauditis illo- "rum precibus, quasi in æde habitares, sortis illo- "rum miserere eosque à calamitatibus libera. Hanc "vero non solum Hebræis in peccata prolapsis à "te opem peto: sed etiam si ab *extremis* orbis fini- "bus aliqui advenerint, aut ex quocunque demum "loco ad te supplicandum sese converterint, & "boni quidpiam à te impetrare desiderarint, po- "stulata illis concedito. Sic enim omnibus mani- "festum erit, quod tu quidem ipse hanc ædem a- "pud nos tibi exstrui volueris, nos vero non ita à "natura comparatos esse ut humanitatis simus ex- "pertes, aut alienigenis iniqui & infesti, sed liben- "ter feramus te communiter omnibus tum adju- "torem esse tum bonorum omnium largitorem."

Solomon litat, & ignis de cœlo sacrificia consumit. 2 Paral. c. 7.

4. Cum *ille* hæc dixisset, & humi se prostravis- set, & aliquamdiu adorasset, *tandem* in pedes erec- tus hostias aræ admovit: cumque eam solidis vi- ctimis replevisset, sacrificium Deo gratum esse & acceptum comperuit, signo maxime illustri. ignis enim per aërem delatus, & cum impetu in altare omnium in conspectu irruens, victimas corripuit & absumpsit. Hac autem specie oculis oblata, po- pulus quidem, conjectura inde facta Deum hisce declarasse se in Templo habitaturum esse, lætus in terræ solum procidens adorabat. rex vero & Deo cœpit benedicere, & populum, ut idem facerent, hortabatur, jam perspectam quidem habentes Dei erga se benevolentiam, de cætero vero precantes ut quæ ab eo proveniunt sibi semper æque optata accidant, utque mentem eorum puram ab omni peccati labe custodire dignetur in justitia ejusque cultu, quo possint & præcepta, quæ ipsis per Moy- sen dedit Deus, *æternum* permansura observare. Sic enim Hebræis prospere cedent omnia, & cæ- teris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos ob- secrabat in memoria habere, quod quibus artibus bona præsentia comparassent, eisdem & illa con-

Populum hortatur ad leges servandas.

"ὡς ἂν καὶ ὅλῃ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ "μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανὸς [k] καὶ τῶν κα- "τὰ τοῦτον ὄντων [l] κύτος, οὐκ ὅπου γε ἔτος ὁ τυ- "χὼν ναός· ἀλλὰ φυλάττειν τε [m] ἀπόρθητον ὡς πο- "λεμίων ὡς ἴδιον εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείᾳ "κτήματος προσκαλῶ. κἂν ἁμαρτών ποτε ὁ λαὸς "[n] τύχῃ, ἔπειτα πληγῇ τινι [o] κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρ- "τίαν ἐκ σοῦ, γῆς ἀκαρπίᾳ, [p] καὶ φθορᾷ λοιμικῇ, "[q] ἤ τινι τούτων τῶν παθημάτων οἷς οὐ τὰς προ- "βάντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς "ἀθροισθεὶς [r] εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι "δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν "[s] ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. πιστὸν δ' "ἐκ Ἑβραίοις μόνον δώσει προνοίᾳ σοῦ τὴν βοήθειαν "εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ [s] καὶ κἂν ἐκ περάτων "τῆς οἰκουμένης τινὲς [v] ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν [x] δη- "ποτοῦ [y] προστρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθοῦ λι- "παροῦντες, δὸς αὐτοῖς [z] ἐπήκοος γενόμενος. ἅπα- "ντας γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν [a] αὐτὸς ἑαυ- "τὸν ἐξ ἀρχῆς παρ' ἡμῖν κατεσκεύασθαι σοι τὸν οἶκον, "ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, ἢ δ' "ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς [b] οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ "πᾶσι κοινὸν τὸν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγα- "θῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἐθελήσαμεν."

δ'. Εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπτίαν τὴν γῆν, καὶ ὑπὸ πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀνα- στὰς θυσίας [c] τῷ βωμῷ προσῆγε· καὶ γεμίσας τῶν [d] ὁλοκλήρων ἱερείων, ἐπαρχέσαι τὸν Θεὸν ἤδεως ἔγνω [e] ἅπασαν τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος διαφαρὲν καὶ πτήνων ὀρνίθων ὑπὸ τὸν βωμὸν ἀῖξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ [f] κατεδαίσατο. [g] τού- της [h] δὴ τὸ ὑπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς [i] δή- λωσιν εἶναι ταῦτ' εἰκάσας τὸ ἐν τῷ ναῷ ᾗ Θεᾷ διατρίβῆς ἐσομένης, καὶ ἡδεῖς [k] προσεκύνησε πεσὼν ὑπὸ ᾗ ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς [l] εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος παύσας [m] ποιεῖν παρόρμα, δείγματα μὲν ἐχόντας ἤδη τὸ ᾗ Θεᾷ πρὸς αὐτὸν εὐμενείας, [n] εὐχόμε- νος δὲ τοιαῦτα ὑποβαίνειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνῳ, καὶ τὴν διάνοιαν [o] αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πάσης φυλάττεσθαι κα- κίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ [p] τῷ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς [q] διαμενούσας. ἔσεσθαι γὰρ ὅτως εὐδαιμον τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς [r] ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγα- θὰ,

k Καὶ τὸ ᾗ] Καὶ τὸ ᾗ solus *Samb.*

l Κύτος,] Ἐγχέας ταῦτῳ κύτει Æschyl. Agam. v. 330. SPANH.

m Ἀπόρθητον] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀδιάθητον ὡς ἴδιον ὂν πολ. in *Editis Aliisque.*

n Τύχῃ,] Illud *τύχῃ* ex *MSS.*

o Κακωθῇ] Κακῷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. κακῶς *Vat.* At *Epiphanius* vertit, *deinde plaga quadam pessima peccato digna à te terris illata fuerit, aut sterilitas, aut corruptio famis* (al. *aut corruptio aut fames* ἢ φθορᾷ ἢ λοιμὸς) *aut hujusmodi passio provenerit, quam* &c.

p Καὶ φθορᾷ λοιμικῇ,] Καὶ deest *Samb.* ἢ pro καὶ legisse videtur *Epiphan.*

q Ἤ τινι τούτων] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* εἴ τινι.

r Εἰς τὸν ναὸν] Ἐπὶ τὸν ναὸν *Vat.*

s Ἐλεήσῃς] Ἐλεήσεις & mox ἀπαλλάξεις *Samb.* & *Big.*

s Καὶ κἂν] Καὶ deest *Vat.*

v Ἀφίκωνται,] Ita *Big. Cocc.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφίκοντο.

x Ὁπποτοῦ] Sic *MSS.* ὁπποτοῦν in *Editis* deest.

y Προστρεπόμενοι] Ita lego, levicula mutatione, pro προτρεπόμενοι, quod in libris omnibus exstat tam *Editis* quam *MSS.*

z Ἐπήκοος] Ὑπήκοος *Vat.*

a Αὐτὸς ἐξελέσθης] Αὐτὸς abest *Big.* & *Gall.* 1.

b Οὐκ ὁμοφύλους] Οὐκ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.* reperitur tamen in *ceteris* & in *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ἐχ. COCC.

c Τῷ βωμῷ προσῆγε] Τῷ Θεῷ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

d Ὁλοκλήρων] Id est תמימם quæ integra erant, non vitiata. Ita supra Sacerdotes scribit esse debere ὁλοκλήρους. Interpres credidit esse ὁλόκαυστα. REL.

e Ἅπασαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest ἅπασαν.

f Κατεδαίσατο.] Ita cum *Gall.* 2. κατεδάισατο in *Editis Aliisque.* κατεδύσατο *Vat.* HUDS. Gen. κατεδάισατο, vel κατεδάισατο. fit enim à καίδαίομαι· sic Hesych. κατεδάωσε, κατέκαυσε· SPANH.

g Ταύτης] Eo modo *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* τοιαύτης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Δὴ τὸ ὑπιφανείας] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* ᾗ in *reliquis.*

i Δήλωσιν εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* nisi quod τ' αὐτ' εἶναι habeant *Gall.* 1. & 2. quibus favere videtur *Epiphan.* ὁ μὲν λαὸς δῆλον ὡς τοῦτ' εἰκάσας εἶναι in *Editis.*

k Προσεκυνήσε] Ita *MSS.* & *Epiphan.* προσκυνεῖ πεσὼν ἐπὶ τοῦδα- φος in *ceteris.*

l Εὐλογεῖν] Τὸν Θεὸν εὐλογεῖν legisse videtur *Epiphan.*

m Ποιεῖν παρόρμα,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* εἰπεῖν in *reliquis.*

n Εὐχομένους] Εὐχομένῳ *Big.* & *Samb.*

o Αὐτοῖς καθαρὰν] Αὐτοὺς juxta *Vet. Interpr.*

p Τῷ τὰς ἐντολὰς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deest τῷ.

q Διαμενούσας.] Διαμενοῦντας *Big.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Ir. διαμενοῦσαν, ut jungatur cum voce ἀγαθὰ.

r Ἐκτήσαντο] Ἐκτήσατο *Big.* & *Gall.* 1.

s Ἐξε-

θαι, τύπτοις αὐτὰ καὶ βέβαια [s] ἔξειν, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσεις. ὁ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, [t] ἀλλὰ καὶ καθέξειν ἀβὰ ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις [v] ἀχ ὅτως μεγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν ἀχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ [x] προϋπάρχοντα, καὶ μηδὲν [y] ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

ε'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀφαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, τελείας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων· ὡς μόχθις μὲν [z] κατέθυσαν μυριάδες καὶ χίλιαι, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. [a] τὸ γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔγδυσεν ἱερουργημάτων, καὶ κατδιωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἐπὶ δὲ τὴν [b] τῶν Σκιωποιηγίαν καλουμένην ἑορτὴν προῆλθε ναῦν λαμπρῶς· καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅλη [c] δὶς ἑπτὰ [d] ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασιλεὺς, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατδιωχήμενος.

ς'. Ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως ταῦτα, καὶ [e] μηδὲν ἐνδεῖ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτὰς ἕκαστοι τὴν βασιλέως ἀπολύσαντες ἀπῆσαν· εὐχαριστήσαντες [f] τῷ βασιλεῖ, ἧ τε πρὸς αὐτὰς προνοίας καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ Θεῷ σῶσαι αὐτὸν [g] εἰς πολὺν χρόνον Σολομῶνα βασιλέα. [h] τήν τε πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τὴν ἡδονὴν ἀπάνευ τοῦ ὀδὺν τοῦ ὅτι τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνύσαι. καὶ οἱ μὲν, τοῦ κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πάλεις ὑπέστρεφον· ὄναρ δὲ ἐπιφανὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς ὕπνους· [i] ἐσήμαινεν αὐτῷ τὴν εὐχὴν ἐπῆκουσε τὸν Θεὸν γεγονέναι, καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ ἁγιασθὲν ἐν αὐτῷ μένοι, τὴν [k] ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ τὴν ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιοῦσης. αὐτὸν δὲ πρῶτον, ἐμμένοντα τοῖς πατρικοῖς ὑποθήκαις, ἔλεγε, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τὴν χώραν τὴν ὅλην τοῦ ἔθνους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προδόντα μέντοι τὰ ὑποτεθειμένα, καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, [l] περίῤῥιζον σκηψειν, καὶ μήτε τοῦ ἔθνους τι λείψανον [m] αὐτὸ ἐάσειν, μήτε τὴν Ἰσραηλιτῶν λαὸν [mm] ἀπαθῆ παρόψεσθαι· πολεμίοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, [n] καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας καταστήσαι, τὸν δὲ ναὸν τὸν νῦν οἰκοδομηθέντα [o] καταπεσθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον, κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων, καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ περὶ αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δι' ὑπερβολὴν μεγέθους ἀπιστίας· ὡς τὰς προσοίκους ἀκούσαντας τὴν συμφορὰν αὐτῶν ἐκπλαγέντας καὶ ἀποροῦντας ὅπως χρήσονται τοῖς παροῦσιν.

ζ'. Ταῦτα μὲν ὁ προφήτης ἐθέσπισεν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπεὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀφῆκε, καὶ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιτελέσας ἔθη, τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν ἐπιτήδεια παρεσκευάσατο· καὶ γὰρ ἦν ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, καθ' ὃν καὶ τὸν ναὸν ἐνεκαινίσθη. [p] ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν ἐπιτήδεια παρεσκευάσατο· καὶ γὰρ ἦν ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, καθ' ὃν καὶ τὸν ναὸν ἐνεκαινίσθη. [p] ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν ἐπιτήδεια παρεσκευάσατο· καὶ γὰρ ἦν ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, καθ' ὃν καὶ τὸν ναὸν ἐνεκαινίσθη. [p] ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν ἐπιτήδεια παρεσκευάσατο· καὶ γὰρ ἦν ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, καθ' ὃν καὶ τὸν ναὸν ἐνεκαινίσθη.

servaturi essent; & majora ac cumulatiora facturi. Haud enim existimandum est hæc solummodo pietati & justitiæ accepta deberi, sed & ab illis esse ut firma maneant & stabilia. porro hominibus non adeo magnum est parare quæ desiderant, ac parta tueri, nullumque peccatum, quo lædi possunt, admittere.

5. Et quidem rex, his multitudinem affatus, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro semet, quam pro Hebræis universis; ita ut vitulorum quidem viginti millia mactarit, balantum vero centum & viginti millia. nam Templum tum primum victimarum cruore imbutum est, & in eo Hebræi omnes cum uxoribus & liberis convivio excepti sunt: ac præterea festum, quod Scenopegia vocabatur, ante Templum per bis septem dies rex splendide & magnifice celebravit, cum populo universo epulatus. *Tabernaculorum festum celebratum. 2 Paralip. c. 7.*

6. Cum autem illis abunde satisfaceretur, nihilque plane deesset illorum erga Deum pietati, singuli, cum rex eos dimisisset, domum quisque suam reversi sunt; actis prius regi gratiis pro sua illorum cura & operibus quæ *præclare* fecerat, precibusque Deo effusis ut illis Solomonem regem quam diutissime conservaret. iter etiam faciebant lætitia gestientes, hymnosque Deo canentes: ita ut voluptate deleniti omnes viam, qua domum irent, absque tædio confecerint. Et quidem illi, qui arcam in Templum intulerant, ejusque magnitudinem & pulchritudinem conspexerant, atque adeo magnorum sacrificiorum & festivitatum participes facti erant, ad suas quique civitates regressi sunt. Somnium vero, regi per quietem obortum, ei indicabat, Deum ejus exaudivisse preces, quodque Templum conservare voluerit, in eoque perpetuo habitare, posteris ipsius totoque populo justitiam colentibus. seque illum in primis, si patris monitis *præceptisque* institerit, ad celsitudinem felicitatis & magnitudinem immensam provecturum esse dicebat, nec unquam defore ex stirpe ipsius tribuque Judæ qui regioni huic *longe lateque* imperet. Sin autem à legis institutis desciverit, eorumque oblitus fuerit, & ad Deorum peregrinorum cultum se contulerit, fore ut radicibus eum exscinderet, & neque vel tantillas generis ipsius reliquias superesse sineret, neque populum Israëlitarum ab omni calamitate immunem præteriens aspiceret; sed *ipsos* bellis & cladibus innumeris exstingueret, atque è terra, quam patribus eorum dederat, ejectos, aliena in regione collocaret, Templum quoque nunc *recens* exstructum, incendendum diripiendumque traderet inimicis; quin & urbem *ipsam* hostium manibus suffossam everteret, faceretque ut mala quibus succumberent fabulæ esse mereantur, & vix credenda ob stupendam magnitudinem: ita ut finitimi audita *illorum* calamitate attoniti hæreant, & cu- *Deus Solomoni dicit se ejus audivisse preces &c. 3 Regum, c. 9. 2 Paralip. c. 7.*

s Ἐξειν,] In quibusdam *MSS.* ἴξειν, & mox καθασήσεις.
t Ἀλλὰ καὶ καθ ἕξειν] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa ἀλλὰ καὶ καθέξειν desunt in *Editis.*
v Οὐχ ὅτως μεγα] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* οὐχ deest in cæteris.
x Προϋπάρχοντα,] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* προϋπαρχόντα in *Editis Aliisque.* προϋπηργμένα *Gall.* 2. HUDS. Forte προϋποιηθέντα. Vet. *acquisita servare.* COCC.
y Ἁμαρτεῖν] ἁμαρτάνειν solus *Vat.*
z Κατεθύσαν] Sic *MSS.* καταβύσας in *Editis.*
a Τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔγδυσεν ἱερουργημάτων, καὶ κατδιωχήθησαν] Tunc enim primum in Templo sacrificia celebrata sunt. *Rufinus.* SPANH.
b Τῶν Σκιωποιηγίαν καλουμένην ἑορτὴν] Tabernaculorum festum per XIV. dies celebratum; vid. infr. lib. XIII. c. 13. §. 5. item lib XV. c. 3. §. 3. &c. SPANH.
c Δὶς ἑπτὰ] Illud δὶς ejiciendum censeo, ut *auctor* conveniat cum *S Lneris* in 2 *Paralip.* c. 7. v 8. nisi dicatur, tunc celebrata esse quatuordecim dies Scenopegia, quæ stata gentis sacra in eos forte dies inciderant.
d Ἡμέρας ἤγαγεν] Sic *MSS.* ἡμέρας in *Editis.*
e Μηδὲν ἐνδεῖ] Μηδὲν ἴδῃ *Vat.*
f Τῷ βασιλεῖ,] Τῷτι βασιλεῖ *Vat.*
g Εἰς πολὺν χρόνον] Ἐπὶ πολὺν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
h Τήν τε πορείαν] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* τὴν δὲ πορείαν in *ceteris.*
i Ἐσήμαινεν αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἐσήμανεν in *Editis.* ἐσήμηνεν *Vat.*
k Ἐκγόνων] Ἐγγόνων solus *Vat.*
l Περίῤῥιζον σκηψειν,] Ita Tragic. Sophocl. Elec. v. 768. περίῤῥιζον ἐφθας᾽ ἡλίῳ· & Euripid. Hippol. v. 684. περίῤῥιζον σκήψεις σε. SPANH.
m Αὐτὸ ἐάσειν,] Ita lego, prout legisse visus est *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis* & *MSS.*
mm Ἀπαθῆ παρόψεσθαι] Verterem, *immunem sineret*, nisi *sineret* exstaret versu superiore; quomodo *Tacitus* Ann. III. 38. *injurias inultas sinere.* Verti etiam potest, *neque populum —— impunitum* vel *inultum* prætermitteret. ea est enim vis verbi παροψεσθαι. IBBETSON.
n Καὶ τῆς γῆς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὴν γῆν in *Editis Aliisque.*
o Καταπεσθησόμενον] Καταποδοθησόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius Aliique.*

p Παρ'

curiosius quærant quam ob causam Deus sic odio habuerit Hebræos, quos antea honore affecerat & divitiis auxerat; atque ab iis, qui *ex tanta clade* supersint, responsum ferant, confitentibus, quoniam peccaverint & patrias leges violaverint. Atque hisce quidem Deum per quietem Solomonem affatum esse, *sacris* literis consignatum est.

φορὰν θαυμάζειν, καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῷ Θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλῆτον [p] παρ' αὐτοῦ προαχθέντες, καὶ τῶν τὰ [q] πατρίων νομίμων παραβάσεις. [r] ταῦτα μὲν οὖν τὸν Θεὸν εἰπεῖν καὶ τὸν ὕπνον, ἀναγέγραπται.

CAP. V.

Ut sibi Solomon ædes construxit, sumptuosas & splendidas: utque ænigmata ab Hiramo ad se missa dissolvit.

Solomon Regiam ædificat.

POst Templi autem ædificationem, quæ septennio, ut ante diximus, facta est, ad structuram regiæ aggrediebatur, quam annis tredecim vix absolvit. neque enim adeo huic operi insudabat ac Templo. sed illud quidem, magnum licet, cuique mirandum & incredibile adhibitum est artificium, Deo etiam, cujus gratia erat exstructum, simul opem ferente, annis memoratis ad finem perductum est: regiæ vero magnificentiâ multum Templo cedentes, quod nec tam diu ante nec tanto cum studio parata fuerit *earum* materia, quodque regibus non Deo futuræ essent domicilium, tardius erant absolutæ. Veruntamen & illæ *magnæ &* memorabiles, & convenienter regionis regisque felicitati exædificatæ. Omnem autem earum ordinationem & dispositionem explicare necesse habeo, ut magnitudinem earum conjectura perspiciant, qui forte in hæc scripta inciderint.

Regiæ descriptio.

2. Domus erat ampla & pulchra, multis columnis suffulta; quam ad populum in causis dicendis & rebus dijudicandis excipiendum condidit, & ad cœtum hominum capiendum cum ad judicia *solennia* convenerint. Longitudo quidem centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis sustentata, iisque ex cedro omnibus, tecta vero * more Corinthiaco, additis antis parilibus cum valvis † triglyphis ad ornamentum *loci* simul & munimentum. Alia autem domus erat juxta totam *suam* latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta cubitos, ex adverso habens Templum, validis columnis in altum evectum. atque in ea erat exedra magnifica, ubi rex sedebat ad jus dicendum. Cui adjuncta erat domus altera in usum reginæ exstructa: aliaque demum ædificia ad victum capiendum animumque relaxandum, cum finita essent negotia; constrata omnia tabulis cedrinis. Et *hæc* quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus ædificavit, alio vero sectili *lapide* & pretioso muros incrustavit, qui, in templorum ornamentum & regiarum *ædium* pompam, terra per-

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς βασίλεια ἑαυτῷ ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομών, πολυτελῆ τε καὶ λαμπρά· καὶ ὡς αἰνίγματα παρ' Ἑβραίων αὐτῷ πεμφθέντα διέλυσεν.

ΜΕτὰ δὲ τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, [s] ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ, καθὼς προειρήκαμεν, γεγομένην, τὸν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἣν ἔτεσι [t] τρισκαίδεκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ γὰρ τούτου [v] ἐπιμέλεια τρόπον ὕπνου [x] καὶ τὸ ἱερὸν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα, καὶ θαυμαςῆς [y] ἐργασίας καὶ δαπάνῃς [z] τετυχηκὸς, ἔτι καὶ [a] τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας· τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας ἧττον ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἑτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεύσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ [b] Θεῷ γένεσθαι, βεβαίων ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν [c] ἀξιολόγως καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Ἑβραίων χώρας καὶ τοῦ βασιλέως [d] ᾠκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου τοῦ χαράξεως καὶ συμμετρίαν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

β'. Οἶκος μὲν οὖν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὴν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι συνόδου ἀνθρώπων ἅμα δίκας συνελληλυθότων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δὲ πεντήκοντα, τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα· κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον [e] ἐκ κέδρου πᾶσιν, [f] ἐσεσασμένον δὲ Κορινθίως, ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφοις ἀσφαλῆ τε ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κατὰ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, [h] τετράγωνος, εὖρος πηχῶν τριάκοντα, [i] ἀντικρὺς ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις [k] ἀναλεπτυσμένον. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ [l] ἐξέδρα λαμπρὰ, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦν παρέζυλο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ· καὶ τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὴν δίαιταν καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων [m] ἀπόλυσιν, [n] ἐρρωμένα πάντα συνέβαινε τετυπωμένως ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν ᾠκοδόμησεν λίθοις δεκαπήχεσιν, [o] ἑτέρῳ δὲ πρὸς τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφίεσεν, [p] ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων θεω-

[p] Παρ' αὐτοῦ προαχθέντες,] Ὑπ' αὐτοῦ *Big.* (*Coll. Viss.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Πατρίων νομίμων] Νόμων *Vat.*

[r] Ταῦτα μέ] Ταῦτα μὲν δὴ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[s] Ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ,] Sic *MSS.* ὧν deest *Editis.*

[t] Τρισκαίδεκα] Ita cum *Vat.* τεσσὶ καὶ δέκα in *reliquis.*

[v] Ἐπιμέλεια.] Ἐπιμελείᾳ *Big.* & *Samb.*

[x] Καὶ τὸ ἱερὸν.] Καὶ deest *Vat.* HUDS. Forte καὶ τὸ ἱερόν. SPANH.

[y] Ἐργασίας] Sic cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* δόξας in *Editis Aliisque.*

[z] Τετυχηκὸς,] Τετυχηκὸς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[a] Τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος] Articulum inserui ex *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[b] Θεῷ γένεσθαι,] Sic *MSS.* in *Editis* Θεοῦ γένεσθαι.

[c] Ἀξιολόγως] Ἀξια λόγου καὶ *Big. Samb.* & *Vat.* ἄξια λόγου καὶ *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Bush.*

[d] ὨΙκοδομήθη.] Sic in *MSS.* οἰκοδομεῖται in *Editis.*

[e] Ἐκ κέδρου πᾶσιν,] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. consentanei *S. Literis* & *Epiphanio.* ἐκ καίδεκα πῆχυν in *Editis.*

[f] Ἐσεσασμένον δὲ Κορινθίως] Columnæ operis Corinthiaci in Salomonis Regia; quod per περίληψιν dictum, quum illud Architecturæ genus a Corinthiis repertum nondum foret. Sic de Porta Corinthii operis in Templo ab Herode restaurato Ἀλωσ. lib. v. c. 5. §. 3. SPANH.

* *More Corinthiaco,*] Al. *opere Corinthiaco.*

[g] Κορινθίως,] Hoc καὶ περίληψιν dictum: nondum enim id genus architecturæ à *Corinthiis* erat inventum.

† *Triglyphis ad ornamentum* loci *simul & munimentum.*] Quæ constabat veluti tribus sulcis, duobus mediis integris, & semicaniculis hinc inde cæsis. *Philander* ad *Vitruvium.*

[h] Τετράγωνος,] Vocem τετράγωνος nec agnoscit *Vat.* nec *Vet. Interpr.*

[i] Ἀντικρὺς ἔχων.] *Al.* ἄντικρυ & ἀντικρύ.

[k] Ἀναλεπτυσμένον.] Ἀνεστεγασμένον solus *Vat.*

[l] Ἐξέδρα] Forte ἕδρα vel καθέδρα, 1 Reg. 7:7 Vetus, *Solium valde decorum.* COCC.

[m] Ἀπόλυσιν] Antea ἀπόλαυσιν, verum ita *Samb.* & *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit *post causas explicitas.*

[n] Ἐρρωμένα] Sic *Big.* & *Samb.* in *plerisque* ἐρωμμένα.

[o] Ἑτέρῳ δὲ πρὸς τοῖς] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἑτέρα in *Editis.* ἕτερα (quod & vult *Cocc.*) legisse videtur *Epiphan.*

[p] Ὃς εἰς κόσμον] Haud aliter in *Vat.* & *Gall.* 2. nisi quod mutaverim ὃν in ὃς, & duabus vocibus γῆ & ἐπωνυμίᾳ punctula sub-

θεωρίαν γῆ μεταλλεύ]ῃ, τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγνεμένη. καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆ κάλλος ὅτι [q] τρισιχίαν ἐν ἐνυφασμένον· [r] τετάρτη δ' μοῖρα γλυφέων παρέιχε θαυμάζειν ἱστορίαν, ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα & φυτὰ παντοῖα, σοσκια τοῖς κλαδοις & τοῖς σκιερεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ & σαλεύεσθ δι' ὑπερβολὴν λεπτότητ, καλυπτοντα τ ὑπ' [s] αὐτοῖς λίθον. τὸ δ' ἄλλο μέχρι τ στέγης χρυσὸν ἐν [t] καὶ καταπεποικιλμένον χρώμασι & γραφαῖς· [v] περσκατεσκευασε δ' πρὸς τύπους ἄλλα π πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ & ζωὰς μηκίστας, καὶ [x] ἐν καλῷ τ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον [y] οἶκον εἰς ἑστιάσεις & συμπόσια χρυσᾶ [z] περίπαλεω. καὶ [a] πάλλα δ', ὅσα τόπον ἔχειν ἐδέ πρὸς τὴν τ ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσᾶ κατεσκεύασε. δυσκόλου δ' ἐστὶν [b] καταριθμήσασθ τὸ μέγεθ & τὴν ποικιλίαν τ βασιλείων, ὅσα μὲν ἐν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσοι δ' τὰ τύπων [c] ὑποδέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια & ἀφανῆ· τό τε τ [d] ἀνειμένων εἰς ἀέρα κάλλ, καὶ τὰ ἄλση πρὸς θεωρίαν ὑπερπίπτοντα, καὶ θήρας ὑποφυγὴν & σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν, τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθων λαμπρῶν & κέδρου & χρυσοῦ & [e] ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησεν. τοὺς ὀρόφους & τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσῷ λίθοις [f] διαθέσας τ αὐτὸν τρόπον ὡς & τ ἓν Θεοῦ ναὸν, τύποις κατηγλάϊσεν. [g] εἰργάσατο δ' ἐξ ἐλέφαντ θρόνον [h] παμμεγεθέστατον, ἐν κατασκευῇ βήματ, ἔχοντα μὲν ἓξ [i] ἀναβαθμούς. [k] ἑκάτερ δ' τούτων ἐξ [l] ἑκατέρᾳ μέρει δύο λέοντες [m] ἐφεστήκασιν, τοσοῦτοι ἄνωθεν ἄλλοι [n] παρεστῶτες. [o] τὸ δ' ἐπίλαιον ἓν θρόνῳ, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τ βασιλέα. [p] ἀνεκέκλιτο δ' εἰς μόσχε πρόσωπον τὸ [q] κατόπιν αὐτῷ βλέπον ἓν· χρυσῷ δ' ἅπας [r] ἐν δεδεμένον.

γ'. Ταῦτα ὁ Σολομὼν εἰκοστῷ ἔτει κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλεῖον δ' ἄργυρον, ὁ τ Τυρίων βασιλεὺς Ἑιράμ εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεύεγκεν, ἔτι δ' καὶ ξύλα κέδρα καὶ πίτυν, ἀντεδωρήσατο [s] καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τ Ἑιράμον, σῖτόν τε κατ' ἔτ· πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ [t] νῆσον οἰκεῖν, ὡς & προεῖρηκαμεν ἤδη, χείζων διετέλ. πρὸς τύτοις [v] δ' καὶ πόλεις αὐτῷ τ Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τ ἀριθμὸν, ὁ πόρρω [x] δ' τ Τύρ κειμένας, ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν καὶ καταιδήσας Ἑιράμ, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τ πόquiritur ipsius fodinis nobilitata. Et ex eo quidem tribus ordinibus contexto elucebat pulchritudo; quarta vero pars præ se ferebat admirabile sculptorum artificium, à quibus expressæ erant arbores ac omne genus stirpes, opacæ ramis folliisque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo subtilitate ut agitari quodammodo viderentur, lapidem iis subjectum fere occultantes. Reliquum vero usque ad lacunar opere albario tectum erat, & variis coloribus & picturis distinctum. Ad hæc & alia exstruxit ædificia voluptatibus adhibendis, insuper & porticus longissimas in commodo regiæ *loco* positas, atque in iis conclave splendidissimum in epulationes & compotationes auro undique ornatum. atque alia etiam quæcunque huic necessaria supellex, quò *lautius* convivæ exciperentur, ex auro erat fabricata. Difficile autem est recensere magnitudinem & varietatem basilicarum, & quanta erant illarum majora cubicula, & quam multa hisce minora, quotque sub terra & ab aspectu remota: necnon & pulchritudinem locorum apricorum, atque nemora quæ simul visum delectarent, & corpora in æstatis ardore reciperent & ab eo defenderent. In summa, fecit ut totum ædificium è saxo candenti & cedro atque auro & argento constaret. Imo tecta *ipsa* & parietes, cum lapides auro inclusos similiter ac in Templo Dei eleganter intertexuissent, hisce illustravit. Quin & ex ebore fecit solium immensæ magnitudinis, specie tribunalis, cui sex erant gradus. Horum autem singulis ex utraque parte stabant duo leones, * totidem aliis superne adstantibus. at loco sessionis manus erant regem excipientes. † Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum, tergum suum respicientem: totumque auro vinctum erat.

Eburneum solium. *2 Paral. c. 2. v. 17.*

3. Cum hæc Solomon viginti annis perfeciſſet, quoniam ipsi ad operum structuram multam quidem auri vim, majorem vero argenti contulerat Hiramus Tyriorum rex, ac præterea cedrinam piceamque materiam, vicissim & ipse magnis donis Hiramum remuneravit, quotannis & frumentum ei mittens & vinum & oleum, quibus, quod insulam (ut & ante diximus) habitarit, perpetuo egebat. Ad hæc autem *terræ* etiam Galilææ urbes, viginti quidem numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas cum Hiramus adiisset & perlustrasset, eique donum displicuisset, nunciis ad Solomonem missis dicebat sibi non opus esse civitati-

Quid Solomon Hiramo pro Templi materia dederit. *3 Reg. c. 9. v. 11.*

subjecerim. κατημφιεσμένα εἰς κ. ι. κ. βασιλέων οἶκων θεωρίας ἢ μεταδοῦ] τ. φ. ᾳ. τ. ἐπανειμένη in *Editis*. κατημφιασμένον εἰς κ. ι. κ. βασιλέων οἶκων θεωρίας γῆ μεταλ. τ. φ. ᾳ. τ. ἐπανειμένη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In hunc modum se habet *Epiphanii* versio, *& alia quidem ædificavit ex marmoribus decem cubitorum, alia vero tabulis vestita sectilibus & pretiosissimis exornavit secundum decus templorum & miraculum habitationum regalium, cujus pulchritudo tribus ordinibus opere intexta Assyrio. Quarta vero pars &c.*

q Τεισοιχίαν] Τεσιχίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Vide ad p. 424. §. 4.

r Τετάρτη δ' μοῖρα] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῇ δ' μοίρᾳ in *Editis*.

s Αὐτοῖς λίθον.] Ita *MSS.* αὐτὸ in *Editis*.

t Καὶ καταπεποικιλμένον] Illud καὶ ex *MSS.*

v Περσκατεσκεύασε] Sic *MSS.* ὡς κατεσκεύασε in *Editis*. HUDS. Vid. lib. 7. sup. c. 14. §. 2. περσκαρεικιλδοσθ, ubi *Gen.* ὡς παρεκειλ. SPANH.

x Ἐν καλῷ τ βασιλείων] Ita cum *MSS.* ἐν καλῇ in *Editis*.

y Οἶκον] Οἶκ pro loco convivii, ut *ædes* Vitruv. REL.

z Περίπαλεω.] Forte πρόκλειον. COCC.

a Πάλλα δ'] Eo modo *MSS.* τὰ ἄλλα in *Editis*.

b Καταριθμήσασθ] Καταριθμήσασθ καὶ διηγήσασθ in omnibus *MSS.* verum καὶ διηγήσασθ non agnoscit *Vet Interpr.*

c Ὑποδέστερα,] Ὑποδέστερα, ταπεινότερα Hesych. SPANH.

d Ἀνειμένων εἰς ἀέρα] Sic *MSS.* atque ita vel ἀνεωγμένων (ut Cocc. Vetus *Solariorum*) legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *solariorum.* in *Editis* ἀνειγμένων.

e Ἀργύρου πᾶσαν] Ἀργύρου ἐπεποίητο solus *Vat.*

f Διαθέσας] Διαθήσας solus *Hen.*

g Εἰργάσατο] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰργάσαντο in *reliquis*.

h Παμμεγεθέστατον] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* παμμεγέθη σκαπῶν, ὧν κατασκευῇ in *Editis Aliisque*.

i Ἀναβαθμούς.] *Gen.* ἀνεβαθμο. sine accentu, ἀναβαθμὶς SPANH.

k Ἑκάτερ δ'] Ἑκάτερ *Big.* & *Samb.*

l Ἑκατέρᾳ μέρει] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* ἑτέρᾳ in *Editis Aliisque*. HUDS. Hic desinit *Collatio Vossiana*, cujus lectiones, passim cum *Big.* & *Samb.* optimis codicibus, convenientes, suis locis, inclusas uncinulis, inseruimus. HAV.

m Ἐφεστήκασιν,] Al. ἐφεστήκεσαν & ἐφεστήκασαν & ἐφεστήκεισαν.

* *Totidem aliis superne adstantibus.*] Juxta *S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 9. v. & utrinque manus in loco sessionis & manibus astantes duo leones.

n Παρεστώτων.] Ἐφεστώτων *Big.* & *Samb.* est qui malit καθεστώτων.

o Τὸ δ' ἐπίλαιον ἓν θρόνῳ,] Atticorum more ἐν subauditur. HUDS. Κλιμάκων ἐπίλαιος *Eurip. Suppl.* v. 729. In reclinatione verò manus erant &c. *Rufinus*, quo illud ἐπίλαιον non exprimitur. SPANH.

† *Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum,*] *Sc.* posteriori parte, qua reclinabatur rex.

p Ἀνεκέκλιτο] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκέκλειστο in *Editis Aliisque*.

q Κατόπιν αὐτῷ] *Al.* κατ' ὄπιν.

r Ἓν δεδεμένον.] Illud ἓν inserui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

s Καὶ αὐτὸς] Δὲ ante καὶ αὐτὸς delevimus auctoritate Cod. *Samb.* & *Vet. Interpr.*

t Νῆσον οἰκεῖν,] Ergo Tyrus insularis jam erat habitata ante Nebucadnezarem: quod quidam negant. REL. Conf. sup. cap. 2. §. 7. SPANH.

v Δὲ καὶ] Δὲ καὶ *Vat.*

x Δὲ τ'] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* deest δέ.

tatibus: atque ex illo tempore istæ appellatæ erant terra Chabalon. nam Chabalon, si interpreteris, juxta Phœnicum linguam id significat quod minus placet. Quin & argutias & griphos ad Solomonem misit Tyriorum rex, rogans eum ut illas sibi explicaret, atque omnem de quæstionibus in illis involutis dubitationem tolleret. Hunc vero, cum mira esset sagacitate & intelligentia, nihil horum fugiebat, sed cum omnia rationis vi superasset, & quid sibi velint intellexisset, *ea* reddidit perspicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui è Phœnicum lingua Tyriorum tabularia in sermonem Græcum transtulit, ita dicens. "Defuncto autem Abibalo successit ei "in regno filius ejus Hiramus, qui regnavit annos "triginta & quatuor, vita ad annum quinquage- "simum tertium producta. Hic aggeravit Am- "plum *qui dicitur* locum, & auream columnam "posuit, quæ in Jovis est templo; ac præterea ex- "cisum profectus est lignorum materiam, è mon- "te Libano appellato, ad tecta templorum. atque "antiqua sacraria demolitus, & Herculis templum "ædificavit & Astartæ: primusque Herculis fanum "erexit mense Peritio. Expeditionem etiam con- "tra Eyceos suscepit, quod tributa *illis imperata* "non solverint; cumque eos sibi iterum subjecisset "reversus est. Hujus temporibus clarebat Abde- "monis filius natu minor, qui difficultatem pro- "blematum, quæ *sibi explicari* jussit Solomon Hie- "rosolymorum rex, semper *ingenii subtilitate* supe- "rabat." Insuper & *horum* meminit Dius, ita dicens; "Abibalo mortuo regnavit filius ejus Hira- "mus, qui ad orientalem urbis plagam aggeres "comportavit, urbemque ampliorem reddidit: "atque Jovis Olympii templum, seorsum positum, "spatio quod intercedebat terra repleto, urbi an- "nexuit, ornavitque aureis donariis. Deinde cum "in Libanum ascendisset, ad templorum structu- "ram ligna excîdit." Præterea dicit, "Solomo- "nem, qui Hierosolymis tunc regnabat, ad Hira- "mum ænigmata misisse, pariter rogantem ab i- "pso ut alia acciperet: quique *proposita* solvere ne- "quiret, *is* ab interprete pecunia mulctaretur. "Hiramum vero, cum conditionem accepisset, & "ænigmata explicare non potuisset, magnam pe- "cuniæ vim pro mulcta pependisse. postea per

Solomon Tyrio regi ænigmata explicat.

Menander Historicus.

Dius Historicus.

λεων ἔλεγλε· καὶ ἔκτοτε προσηγορεύθησαν [y] αὗται [z] Χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον δὲ τὸ Χαβαλὼν, κατὰ φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὴ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς, προσκαλῶν ὅπως αὐτὰ τύτων σαφηνίσῃ, καὶ τὸ ἀπορούμενον τῶν ἐν αὐτοῖς ζητημένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σωετὸν, οὐδὲν τύτων παρῆλθεν· ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν [a] ἐφώτισε. μέμνηται δὲ τύτων τῶν δύο βασιλέων καὶ [b] Μένανδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῶν φοινίκων διαλέκτε τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ελληνικὴν φωνὴν, λέγων ἔτως. [c] "τελευτήσαντος δὲ "Αβιβάλε, διεδέξατο τὴν βασιλείαν [d] παρ' αὐτὸς [e] ὁ "ὑὸς αὐτὸς Εἴραμος· ὃς, βιώσας ἔτη πεντήκονθα τρία, "ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἔτος [f] ἔχωσε τὸ "[g] Διρύχωρον, [h] καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν [i] ἐν τοῖς "Διὸς ἀνέθηκεν, [k] ἔπι τε ὕλαις ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν "ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένε [l] Λιβάνε εἰς τὰς τῶν ἱερῶν "στέγας. [m] καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ, [n] καὶ ναὸν "ὠκοδόμησε τοῦ Ηρακλέους, [o] καὶ τὴν τῆς Ἀσάρτης. [p] πρῶτός τε τοῦ Ηρακλέους ἔγειρεν ἐποίησε ἐν τῷ [q] Περιτίῳ "μηνί. τοὺς τε [r] Ηύκειος [s] ἐπιστρατεύσατο μὴ ἀποδιδόντας τὰς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν [t] αὐτῷ ἀνέστρεψεν. [v] ἐπὶ τύτε δὲ [x] Αβδήμονος παῖς νεώτερος, "ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε Σολομὼν "ὁ Ιεροσολύμων βασιλεύς." μνημονεύει δὲ καὶ [y] Δίος, λέγων ἔτως. "Αβιβάλε τελευτήσαντος, ὑὸς αὐτὸς "Εἴραμος ἐβασίλευσεν. ἔτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέ- "ρη τῆς [z] πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ [a] ἐ- "ποίησε· καὶ τὸ Ολυμπίε Διὸς τὸ ἱερὸν [b] καθ' ἑαυτὸ "ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον σωῆψε τῇ πόλι, καὶ χρυ- "σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ τὸν Λίβανον, "ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν [c] ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δὲ "τυραννοῦντα Ιεροσολύμων Σολομῶνα πέμψας, [d] φη- "σὶ, πρὸς τὸν Εἴραμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτὸς λα- "βεῖν [e] ἀξιοῦντα· τὸν δὲ, [f] μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ ἀπορήματα "τῷ λύοντι χρήματα δοτοπίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν "Εἴραμον, καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, "πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ζημίωμον ἀναλῶσαι. "εἶτα δι' [h] Αβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προ- "τε-

[y] Αὗται] Αὖ adjeci è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[z] Χαβαλὼν γῆ.] Χαβωλὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Chabulan* & *Gabalon* & *Gabulan.* Χαβωλὼν rescribendum censet *S. Bochartus* in *Chanaan*, l. 2. c. 4. favente *Josepho*, l. 2. de *Bello Jud.* c. 2. Vide *J. Clericum* in 1 *Regum* c. 9. p. 391 & 393. HUDS. Conf de Vita §. 43. Χαβωλὼν emendat *Bochart.* Col. Ph. p. 794. כבול 1 Reg. IX. 13. SPANH.

[a] Εφώτισε.] Ita in omnibus *MSS.* ἀνεφώτισε in *Editis.*

[b] Μένανδρος,] Hæc Menandri & Dii testimonia etiam leguntur infra in lib. c. Apionem lib. 1. §. 17 & 18. quæ confer cum his. REL. Menandri Tyri Annalium scriptoris verba vid. infr. cap. 13. §. 2. & cap. 14. §. 2. & adv. Apion lib. 1. §. 18. SPANH.

[c] Τελευτήσαντος δὲ Αβιβάλε,] Confer cum istis *Josephum* contra Apionem, *Theophilum* ad Autol. p. 255. Edit. *Oxon. Syncellum* p. 182. & *Scaligerum* in Vett. Fragmentis, p. 5. IBBETSON.

[d] Παρ' αὐτῷ] Desunt apud Scaligerum.

[e] Ο ὑὸς] Ο ὑὸς Εἴραμος *Vat.* unde, favente *Vet. Interprete*, ὁ ὑὸς αὐτῷ Εἴρ. rescripsi. In *lib.* 1. c. *App.* Διαδέξαται τὴν βασιλείαν ὁ ὑὸς αὐτῷ Εἴρ. quod si quis malit, non repugnabo.

[f] Εχωσε] Εχώσατο *Vat.*

[g] Εὐρύχωρον,] Eo modo in *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. ut & l. 1. c. *App.* & *Syncell* p. 182. Δοὺ χωρίον in *Editis.*

[h] Καὶ τόν τε] Τότε absque καὶ in *Cod. Vat.* atque ita in *Syncello*, & *lib.* 1. c. *App.*

[i] Εν τοῖς Διός] Id est ἐν τῷ ναῷ, ut ostendit *L. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Luc.* c. 2. v. 49.

[k] Επί τε ὕλαις] Επί τε ὑλαῖς ξύλων ἀπελθὼν ἔ. ἀ. τ. ὄ. τ. λ. Λιβάνε κέδρινα ξύλα εἰς τὰς *Syncell.* atque ita in *lib.* 1. c. *App.* nisi quod illic ἔπειτα scriptum sit pro ἐπί τε. ἔκοψε sc.

[l] Λιβάνε] Κέδρινα ξύλα sc.

[m] Καθελὼν τε] Plenius aliquanto lib. 1. c. *App.* quem videsis.

[n] Καὶ ναὸν] Καινὸς ναὸς sc.

[o] Καὶ τὴν τῆς Ασάρτης.] Καὶ τὸ τῆς *Vat.*

[p] Πρῶτός τε] Πρῶτον in *lib.* 1. c. *App.* atque sequentia rectius, ut puto, ibidem leguntur.

[q] Περιτίῳ μηνί.] Περιτίῳ, ut *in lib.* 1. c. *App.* malim, quam cum *Editis* Περατέῳ.

[r] Ηύκειος] Ιυκέους & Ηυκαίους in *MSS. Gr.* in *Latinis* vero *Euchios* & *Eucheos. Syncello* & *lib.* 1. c. *Ap.* Τιτυοῖς, atque *Titiceos* apud *Vet. Interpr.* HUDS. Hüχius *Rufin.* Eucheos. SPANH.

[s] Επιστρατεύσατο] Lege ἐπιστρατεύσατο. COCC.

[t] Αὐτῷ ἀνέστρεψεν.] Οὗτος *Vat.*

[v] Επὶ τύτε δὲ] Επὶ τύτων in *l.* 1. c. *App.*

[x] Αβδήμονος] Ita in plerisque libris *Epiphanii*, ubi legitur, *Abdemonis filius juvenculus*: in nonnullis tamen *Abdemon filius juv.* Αὖιν Big. & Gall. 1. Αβδήμων in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[y] Δίος,] Juxta nonnullos *Epiphanii* libros Δίων; qui etiam legisse videtur Δίων συγγραφεύς.

[z] Περιέχωσε,] Συνέχωσε *Vat.*

[a] Εποίησε·] Πεποίηκε in *l.* 1. c. *App.*

[b] Καθ' ἑαυτὸ] In *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* καθ' ἑαυτὸ ὃν ὃν τρόπον, χώσας τὸ μ. in *Epiphanii* versione, *& Olympii Jovis templum destruens medium locum civitati conjunxit.*

[c] Ιερῶν] Ναῶν in *l.* 1. c. *App.* verum ἱερῶν habet *Syncellus.*

[d] Φησὶ,] Ita libri omnes tam Gr. quam *Lat.* φασὶ in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[e] Αξιῶντα· Ita cum omnibus *MSS.* αἰτοῦντα in *Editis.* αξιοῦν in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[f] Μὴ δυνηθέντα] Sic in *lib.* 1, c. *App. Syncello*, & omnibus *Josephi MSS.* nisi quod in *nonnullis* habeamus Χώσαντα aut Εἴραμον pro Εἴραμος, & Διαλύσαι pro λύσαι. nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸν μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ &c. reliquis omissis.

[g] Εἶτα δι'] Ita in *Editis* & *MSS. Græcis* quibusdam *Latinisque* omnibus, pariterque apud *Syncellum.* εἶτα δὴ in *lib.* 1. c. *App. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[h] Αβδήμονά] Αβδήμονός τινα in *Gall.* 2. & *lib.* 1. c. *App.* in *Epiphanii* libris *Abdimum* & *Addimum* & *Abdemonem.*

"τεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα [i] προβαλεῖν, ἃ "μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Εἰράμῳ "προαποτίσαι χρήματα." καὶ Δίῳ μὲν ἔτως εἰρηκεν.

"Abdemonem quendam, hominem Tyrium, solvisse ea quæ proposita erant, rursumque alia proposuisse, quibus solvendis cum hæsisset * Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum." Atque Dius ita quidem scripsit. *Abdemon Tyrius miranus enigmatum artifex.*

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς Σολομὼν τ̃ Ἱεροσολύμων πόλιν ὠχυρώσατο, μεγάλας τε πόλεις ᾠκοδόμησεν· καὶ ὡς Χαναναίων τινὰς ὑποχειρίους ἐποιήσατο, καὶ τ̃ Αἰγύπτ καὶ Αἰθιοπίας βασίλισσαν ἐδέξατο.

ΕΠΕΙ δ' ἐώρα τὰ τ̃ Ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς πύργων τοῖς ἀσφάλειαν δεόμενα ἐ τ̃ ἄλλης ὀχυρότητ, [k] πρὸς γὰ τὸ ἀξίωμα τ̃ πόλεως ἡγεῖτο δεῖν ἐ τὰς περιβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεζῆρεν. ᾠκοδόμησε δ' ἐ πόλεις τ̃ βαρυτάτας ἐναρέτμους, [l] Ἀσωρόν τε ἐ Μαγεδὼ, τὴν τρίτην δ' [m] Γαζαρὰ, τὴν τ̃ Παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν [n] Φαραὼ ὁ τ̃ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας ἐ πολιορκήσας [o] αἱρεῖ καὶ κρατ, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτ̃ θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ ἐ ἀνῃρέθη ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἔσαν ὀχυρὰν φύσ, καὶ πρὸς πολέμους ἐ τὰς τ̃ καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἀ πόρρω δ' αὐτ̃ ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλις· [p] Βηθχώρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δ' ἑτέρα [q] Βαλεθ ἐκαλεῖτο. προσκατεσκεύασε δ' ἐ ἄλλας παύτας εἰς ἀπόλαυσιν ἐ τρυφὴν ἐπιτηδείους ἐχούσας, τῇ τε τῶν ἀέρων ἀκρασίᾳ ἐ τοῖς ὡραίοις ὕφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐυθρόοις. ἐμβαλὼν δ' ἐ εἰς τὴν ἔρημον [r] τὴν ἐπάνω Συρίας ἐ καταρχὰν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην· δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τ̃ ἄνω Συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' Εὐφράτ μιᾶς, ἀπὸ δ' τ̃ μεγάλης [s] Βαβυλῶν ἐξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκ. αἴτιον δ' ἦ τὴν πόλιν ἔτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τ̃ Συρίας [t] ἀποκεῖσθ, τὸ κατωτέρω μὲν [v] ὑδαμοῦ τ̃ γ̃ ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ [x] τῷ τόπῳ μόνον εὑρεθῆναι ἐ φρέατα. παύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλών, [y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τ̃τ' ἔτι νῦν καλεῖ) παρὰ τοῖς Σύροις· οἱ δ' Ἕλληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν [z] Παλμυρᾶν.

Β'. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τοῦτα κατ' ἐκεῖνον τ̃ καιρὸν πράττων διετέλει. πρὸς δ' τὰς ἀπιζητήσεις, [a] ὅτι πάντες οἱ [b] τ̃ Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ [c] Μιναίᾳ ἕ Μέμφιν οἰκοδομήσαντ, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετ ἕ πάππ ἡμῶν Ἀβράμ, μέχρι Σολομῶν, [d] πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειληλυθότων,

Cæterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus aliisque ad securitatem egere, (septa enim & munimenta debere urbis dignitati respondere existimabat) ithæc instauravit, eaque magnis turribus altius evexit. Porro urbes condidit quæ validissimis accenseri mereantur, Asorum, Magedo, atque tertiam Gazara, in regione Palæstinorum sitam: quam Pharaon rex Ægyptiorum, cum bello eam adortus esset & obsidione cinxisset, vi expugnat, & incolis ejus omnibus occisis solo æquavit, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ *dotis nomine* dedit. Quamobrem denuo rex eam ædificavit, quod esset natura munita, ac commoda admodum esse posset, bello orto, factave temporum vicissitudine. nec procul ab ea duas urbes condidit: quarum altera Betchora, altera Baleth vocabatur. Præter has insuper alias ædificavit, opportune sitas ad fruendum voluptatibus & deliciis, & bona aëris temperie & fructuum æstivorum ubertate beatas, & copiosis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingressus in desertum quod est supra Syriam, eoque potitus, condidit illic urbem maximam, duorum quidem dierum itinere à superiore Syria distantem, unius vero ab Euphrate, atque à magna Babylone sex omnino diebus remotam. Urbem autem illam tam procul à cultis Syriæ partibus positam esse, in causa est, quòd infra quidem nusquam terrarum sit aqua, fontes vero & putei in illo solo loco reperiantur. Cum hanc igitur urbem exstruxisset, & firmissimis muris *illam* cinxisset, Thadamora appellavit, & sic vocatur etiamnum à Syris: Græci vero eam Palmiram nominant. *Solomon munit Hierosolyma & urbes exstruit.* *Thadamor, Græcis Palmyra, à Solomone condita.*

2. Et tum quidem Solomon rex in istis agendis erat occupatus. Ad eos autem qui quæsiverint, cur omnes Ægyptiorum reges à Minæo, qui Memphin condidit quique multis annis Abramum avum nostrum præcessit, usque ad Solomonem, per annorum plus quam trecentorum & mille intervallum

CAP. VI.

Ut Solomon munivit Hierosolyma, magnasque urbes condidit: utque Chananæos quosdam in potestatem suam redegit, atque Ægypti & Æthiopiæ reginam excepit.

---

i Προβαλεῖν,] Sic in *MSS.* & *lib.* 1. *c. App.* προσβάλλειν in *Editis.*

* *Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum.*] Et alia ab eo proposita, quæ si Solomon non solveret, Hiramo regi pecunias multas daret, *Epiphan.*

k Πρὸς γὰ] Πρὸς γὰ τὰ ἀξιώματα solus *Vat.*

l Ἀσωρόν τε κὴ Μαγιδὼ,] Ita *Vat.* & *Gall.* 2. Μαγιδὼν in *cæteris.* Ἀζοὴδ, Μαγδὼ, Γαζὲρ. *Chron. Paschale* p. 91. Ἐζὲρ, Μαγδὼ, Γιζὲρ 1 *Regum*, c. 9. v. 15. HUDS. Ἐσὴρ & Μαγδὼ LXX. 1 Reg. IX. 15. 16. Μαγιδδὼ infr. lib. IX. c. 6. §. 4. SPANH.

m Γαζαρὰ,] Conf. sup. lib. VII. c. 12. §. 2. Γεζὲρ LXX. SPANH.

n Φαραὼ] Φαραὼ *Big. Samb.* & *Vat.* Alibi *Josepho* dicitur Φαραώθης.

o Αἱρεῖ κὴ κρατ,] Sic *MSS.* αἰρεῖ in *Editis.*

p Βηθχώρα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* nonnihil faventibus *Epiphanii* libris, in quibus *Bitthora*, & *Bitchora*, & *Bitcora.* Βηταχώρα *Bas. G. Alique.* Βαιθωρὰν ἡ ἀνωτάτη LXXII. Βεθωρὰν ἡ ἄνω *Chron. Paschale.* HUDS. Βαιθωρὰν LXX. 1 Reg. IX. 17. Βαλὰθ ibid. 18. Hebr. בית חרן בעלת. SPANH.

q Βαλὲθ] Βελὲθ *Gall.* 2. Βαλαὰθ aut Βαλαὰθ LXXII. Βαλαδὰθ *Chron. Paschale.*

r Τὴν ἐπάνω Συρίας *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *in desertum superioris Syriæ.*

s Βαβυλῶν] Ita cum *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* Βαβυλανίας in *Editis.*

t Ἀποκεῖσθ,] Ita cum *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* (ἀπωκῆσθ *Coccejus*) ἀπωκίσθ in *Editis.* Ἀπωκῖσθ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Legi etiam potest ἀποικῖσθ neglecto augmento.

v Οὐδαμοῦ] Μηδαμοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

x Τῷ τόπῳ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μόνῳ τῷ τόπῳ in *reliquis.*

y Θαδάμορα ὠνόμασε, κὴ τ̃τ' ἔτι νῦν καλεῖ) παρὰ τοῖς Σύροις·] Ita cum *Samb.* & *Vat.* Θαδάμωρα *Big.* & *Gall.* 1. Θαδαμόραν *Bas. G.* & *Gall.* 2. Hebraïce *Thadmor* dicitur. Θερμαθὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ LXXII. *Alexandr.* 3 *Regum*, c. 9. Θοιδμὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 2 *Paralip.* c. 8. v. 4. Θερμοὰθ Εὐσεβίῳ in locis *Hebraïcis.* HUDS. Τὸ Θερμαθὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ *LXX.* 1 *Reg.* IX. 18. תדמר *Vulg.* Palmyram, amiram Παλμιρὰν. SPANH.

z Παλμιρὰν.] Rectius forsan Παλμυρὰν, à recto Παλμυρά. ac si urbs ita denominata fuerit, quasi condita ἐν ἀλμυρᾷ, *sc.* γ̃. Nam in medio penultimam vocalem agnoscunt cæteri Auctores, sive *Græci* sive *Latini.* Verum Πραμπαλὰν pro Παλμιρὰν habent *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. an corrupte pro παραλίorum esto judicium.

a Ὅτι πάντες] Hic loci ὅτι pro τί ὅτι, uti apud S. *Marc.* c. 9. v. 28.

b Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.*

c Μιναίᾳ] Μινᾶ *Big.* & *Samb.* Μιναὰ *Vat.* Μινεῖ *Gall.* 1. & *Epiphan.* Μὶν dicitur *Herodoto* in *Euterpe*, Μίνως *Diodoro Sic.*

d Πλειόνων ἐτῶν] Πλ. ἐτῶν ἢ τρ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti.

lum, Pharaones dicti fuerint, ab eo, * qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis appellatione desumpta, necessarium esse *aliquid* dicere existimavi, ut eorum ignorantia tollatur, nominisque ratio manifesta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem sonat. Opinor autem ipsos à pueritia aliis nominibus usos, postquam vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod patria lingua potestatem eorum indicat. Nam & Alexandriæ reges, cum antea aliis nominibus vocarentur, quamprimum regnum adepti fuerint, Ptolemæi appellati sunt à primo rege. immo & Romanorum imperatores, à nativitate aliis nominibus insigniti, Cæsares appellantur; nomine illis indito à principatu & honore, iisdem non adservatis nominibus quibus à patribus suis erant appellati. Idque in causa fuisse arbitror, quod Herodotus Halicarnasseus post Minæum, qui Memphim condidit, trecentos triginta reges in Ægypto regnasse dixerit, eorum nominibus suppressis, utpote quod Pharaones *omnes* vocati fuerint. Cæterum muliere post horum obitum imperium adepta, nomen ejus profert Nicaulem *ipsam* appellans: nimirum quod masculi quidem reges eandem appellationem habere potuerint, femina vero illam indipisci nequiverit; ac propterea nomen retulerit convenienter ipsius naturæ. Ego autem & in nostræ gentis Commentariis reperi, quod, post Pharaonem Solomonis socerum, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit; quodque postea ad Solomonem venerit mulier prædicta, tunc temporis Ægypti pariter ac Æthiopiæ imperium tenens. Et de ista quidem paulo post plura dicemus. nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem libros nostros & illos Ægyptiorum in multis consentire.

Solomon Chananæorum reliquiis tributa imperat. 3 Regum, c. 9.

3. Solomon autem rex eos ex Chananæis qui imperium ejus detrectabant (qui in monte Libano habitabant & usque ad urbem Amathen) cum subegisset, tributum eis imperavit; & ut mercenarii ejus essent, servilibusque operibus fungerentur, & ad agros colendos quotannis ex iis quosdam eligebat. Hebræorum enim nemo *tunc* serviebat, (nec æquum erat, cum tam multas gentes Deus illis subdidisset; quando ex istis oportuerit servitia potius habere; quam illos ad hanc conditionem adigere) sed omnes armati maluerunt curribus & equis militare, quam in servitute vitam agere. Chananæis autem, quos ad ministeria abduxit, præfectos constituit quingentos & quinquaginta, qui omnem illorum curam regis mandato in se fusce-

[c] Φαραώνες σκλήσησαν, ἀπὸ δ' [f] μετὰ τὸν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους ἄρξαι & βασιλέως Φαραὼ τὴν θεσπιῳδίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω & ποιήσω δ' ὀνομαζομένων Φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' Αἰγυπτίους [g] βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν · ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον [h] αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῶν Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς ἄλλοις ὀνόμασι καλέμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ δὲ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ Ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γυναικῶν ἀπ' ἄλλων χρημάτισεις ὀνομάτων, Καίσαρες καλοῦνται. τὴν ἡγεμονίας & τὴν τιμὴν τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς δεμένης, ἀλλ' οὐκ [i] οἷς ἔτυχε τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομένοις. νομίζω δὲ & Ἡρόδοτον τὸν Ἁλικαρνασσέα διὰ τοῦτο μὴ [k] Μινάου τὸν οἰκιστὴν [l] Μέμφιν [m] τριακοντα & τριακοσίους βασιλέας Αἰγυπτίων γράφειν λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα ὅτι [n] κοινῶς [o] Φαραὼς ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τὄνομα [p] Νικαύλην καλῶν · [q] δηλῶν, ὡς τὸν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τὴν δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπικοινωνεῖν [r] ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο [s] εἶπεν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ & ἐν τοῖς ἱερογραφείοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ [t] Φαραὼνα τὸν Σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἐπ' ἀδείας τοῦτο [v] τὸ ὄνομα βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐκλήθη · καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύσασα & Αἰγύπτου & Αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν τούτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὸν ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία & τὰ παρ' Αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν [x] ὁμολογούμενα.

γ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν Χαναναίων ἐκ ὑπακούοντας, οἳ ἐν [y] τῷ Λιβάνῳ διέτριβον ὄρει & μέχρι πόλεως [z] Ἀμάθης, ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς [a] προσέταξε, καὶ [b] πρὸς τὸ ἱππεύειν αὐτῶν καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος [c] ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τοὺς γὰρ Ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλωσεν · οὐδὲ ὦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ δὲ θεῷ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον [d] ἐκ τούτων παιδεῖαι τὸ ἱππικὸν [e] ἢ ἐκείνους καταγὼν εἰς τοῦτο τὸ ἀγῶνα · ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων ἐστρατεύοντο, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἐζῆν. τοὺς δὲ Χαναναίων, ὃς εἰς τὴν οἰκετίαν ἀπήχθη, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν

[e] Φαραῶνες] In quibusdam *MSS.* Φαραώθαι, tanquam à recto Φαραώθης, quo alibi utitur *Josephus.*

* *Qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis*] A quodam rege Pharaone, qui post priores his temporibus imperavit PHARAONIS vocabulum assumentes, *Epiphan.* Unde (v. 2.) Φαραὼ pro Φαραὼν reponendum censui.

[f] Μετὰ τὸν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους] Ita *Big.* & *Samb. m. r. i.* τοῖς μετ. χρόνοις (*Coccejus* χρόνους) in *cæteris.*

[g] Βασιλέα] Βασιλέα ἰμοὶ legendum censet *S. Petitus.* nam OYPO (inquit) apud Ægyptios *rex* est, ut nos docet *Onomasticum Copto-Arabicum Peirescianum*, additoque articulo cum pronomine affixo primæ personæ singularis fiet ΦΑΟΥΡΟ, id est, *rex meus.* Vide Cl. *Seldenum* de *Insignibus Honoris*, l. 1. c. 5. & *S. Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 2. c. 26. HUDS Ita est, ΠΙΟΥΡΟ Rex Coptice est, quod Græci Φαραὼ pronunciarent. REL.

[h] Αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν] Αὐτῷ *Samb.*

[i] Οἷς ὑπὸ τῶν πατέρων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς in *Editis.*

[k] Μινάου] Hic loci Μινέως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Μιναίου *Gall.* 2.

[l] Μέμφιν] Clar. Bochartus a Josepho Memphin & Tanin pro iisdem urbibus sumtas putat, quum tamen diversæ fuerint. Idem asserit Josephum etiam alibi in Geographicis erasse. COCC.

[m] Τριάκοντα] Ita *Herodotus* in *Euterpe*, p. 141. juxta *Edit. H. Steph.*

[n] Κοινῶς] Vocem κοινῶς adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Φαραὼς] Cum supra Φαραὼν habeat, visum est non Φαραῶθες cum *Editis*, sed Φαραῶνες legere. Φαραώθαι *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼ *Gall.* 2. HUDS. Gen. φαραώθης; vel φαραῶνες ut paullo ante. SPANH.

[p] Νικαύλην καλῶν] Νίκαυλιν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. *Matthamus Aliique* Νίτωκριν malint ex *Herodoto.*

[q] Δηλῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δῆλον in *Editis.*

[r] Ἐκείνης,] Ἐκείνη vel ἐκείνη in *MSS.*

[s] Εἶπεν αὐτῆς] Sic *MSS.* εἰπεῖν in *Editis.*

[t] Φαραῶνα] Hic etiam Φαραὼνα reposui pro Φαραῶθα *Editorum.* Φαραώθην *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2.

[v] Τὸ ὄνομα] In *Cod. Vat.* τὸνομα.

[x] Ὁμολογούμενα.] Ὁμοφωνῆται *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τῷ Λιβάνῳ] Illud τῷ ex *MSS.*

[z] Ἀμάθης,] Ita cum *Cod. Vat.* vide p. 19. Ἀμμάθης in *Editis.* Ἀμαθῆς *Samb.* vide p. 131. HUDS. Ἀμάθη πόλις Φοινίκης *Stephan.* Ita etiam scribitur supr. lib. 1. c. 6. §. 2. & lib. III. c. 13. §. 1. confer lib. VII. supr. c. 5. §. 4. & Ἀμάθης βασιλεύς. SPANH.

[a] Προσέταξε,] Προσεπέταξε *Samb.*

[b] Πρὸς τὸ ἱππεύειν] Πρὸς τῷ *Samb.* & *Gall.* 1.

[c] Ἀπὸ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν ἐπελέγετο *Vat. Big.* & *Samb.*

[d] Ἐκ τούτων] Ἐκ τούτου solus *Vat.*

[e] Ἢ ἐκείνους] Sic cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ita ut subintelligatur μᾶλλον. in *reliquis* ἢ deest.

[f] Στρατηγεύμενοι,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* στρατηγούμενοι in *Editis Aliisque.* HUDS. *Gen.* στρατηγεύμενοι, forte στρατεύμενοι. *In Edit. Basil.* itidem στρατηγούμενοι. SPANH.

[g] Οἰκετίαν ἀπήγαγεν] Sic *Big.* (*Coccejus* quoque, ut ab οἰκέτης *servus*) *Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* qui vertit, *quos ad sua ministeria tulerat.* *Hesychio* quidem οἰκέτης, δοῦλος, ὑπήκοος, ut legendum censeo. in *Editis* εἰς τὴν ἱκετίαν ἀπήγαγεν. in *Cod. Vat.* εἰς τὴν ἱκετίαν ἀπῆγεν, ἄρχοντας ἐπέδειξε &c.

h Ei-

τῶν Ἱππεφπλῶ [h] εἰλήφεσαν [i] ὥϛε διδάσκειν αὐτὸς τὰ ἔργα ϵ̓ τὰς πραγμαλείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχρηζεν.

δ. Εναυπηγήσατο ϑ' ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπλιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τ̀ Ερυθρᾶς Θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ [k] λεγομένῳ [l] Ασιωϑγάβαρ ϑ. αὕτη γὰ [m] Βερενίκη παλεῖτω, ὁ πρρῶ [n] Αἰλανῆς πόλεως· ἡ χώρα τὸ πρὶν Ιδδαίων ἦν. ἔτυχε ϑ' ϵ̓ τ̀ ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς δωρεᾶς ϖαρὰ Εἰρώμε ϑ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν Θαλασσίων ἀθλιήμονας ἔπεμψεν ἱκανὰς, [o] οἷς ἐκέλευσε ϖαλεύσασϑαι μ̀ ϵ̓ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴ πάλαι μὲν [p] Σωφειραν, νυῖ ϑ' [q] Χρυσῆν γῆν καλεμένην, τ̀ Ινδικῆς ἐστιν αὕτη, χρυσὸν αὖτ̀ κομίσαι. καὶ ϖλωϑροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν ϖρὸς τ̀ βασιλέα.

ε'. [r] Τῶ ϑ' τ̀ Αἰγύπλε ϵ̓ Αἰθιοπίας τότε βασιλεύσαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαφερομένην ϵ̓ ἅπαντα ϑαυμασῶ, ἀκούσαν τὴ Σολομῶνος ἀρετὴ ϵ̓ Φρόνησιν, ἐπιθυμία τ̀ ὄψεως αὐτ̀ ϵ̓ τ̀ ὁσημέραι ϖερὶ τ̀ σοφὸν λεγομένων ϖρὸς αὐτὸν ἦγαγε. ϖαθῶν γὰ ὑϖὸ τ̀ πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑϖὸ τ̀ ἀκοῆς. ἰῶ εἰκὸς ἐστι ϵ̓ [s] ψῶδῆ δόξῃ συγκαταϖίϑεσϑαι καὶ μεταπείσαι πάλιν, ὅλη γὰ ϑλι τοῖς ἐπαγγέλμασι κεῖτο· ϑέλουσα, ϖρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλισα [t] τῆς σοφίας αὐτ̀ βυλομένη λαβεῖν πεῖραν, [v] αὐτὴ ϖερὶπνουσα καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν [x] οὖν εἰς Ιεροσόλυμα μ̀ πολλῆς δόξης καὶ πολὺ ϖαρασκευῆς. ἐπῆγε γὰ καμήλους χρυσίῳ μεσὰς, καὶ [y] ἀρωμάτων ποικίλων καὶ [z] λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτῷ ἀφικομένῃ ἡδέως ὁ βασιλεὺς ϖροσεδέξατο, τά τε ἄλλα ϖρὸς αὐτὴν φιλοτιμῶ ἰῶ, καὶ τὰ ϖροβαλλόμενα σοφίσματα ῥαδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος ϑάτ-τον ἢ ϖροσεδόκα τὶς ἐπελύετο. ἦδ' [a] ἐξεπλήσσετο μὲν καὶ τὴ σοφίαν ϑ Σολομῶνος, ὅτως ὑϖερβάλλουσαν αὐτὴν καὶ τ̀ ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείτω καταμαθοῦσα· μάλισα δ' [b] ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῆτε καλλους καὶ ϑ μεγέθους, ἀχ ἧσον ϑ' [c] τ̀ διαταξέως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰ ἐν [d] αὐτῇ ϖολλῷ ϑ βασιλέως καϑεώρα φρόνησιν. ὑϖερεξέϖληϑε δ' αὐτὴν ὅ, τε οἶκος [e] Δρυμῶν ϑ ϖεκαλλόμενος Λιβάνε, καὶ ἡ τῶν καϑ' ἡμέραν δείπνων ϖολυτέλεια, καὶ τὰ τ̀ ϖαρασκευῆς αὐτὸ καὶ διακονίας, ἤτε τῶν ὑϖηρετουμένων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὀθησήμης αὐ-

perunt, adeo ut eos docerent & ad *varia* officiorum munera instruerent, in quibus illorum opera *rex* egeret.

4. Porro rex in sinu Ægyptiaco multa ædificavit navigia, in quodam loco ad mare Rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc enim *nunc* Berenice vocatur, non procul ab Ælana urbe; quæ regio tum in Judæorum potestate erat. Hirami autem Tyriorum regis munificentia, classi instruendæ accommoda, *plurimum* adjutus est. viros enim gubernatores & rerum marinarum peritos aliquammultos ei misit: quibus præcepit *Solomon*, ut cum dispensatoribus etiam suis in regionem Indiæ (olim quidem Sophiram, nunc vero Auream terram nominatam) navigarent, & aurum sibi afferrent. Et cum *illi* collegissent circiter quadringenta talenta, iterum ad regem reversi sunt. *Solomon classem ædificat.* 3 Reg. c. 9. & 2 Paral. c. 8.

5. Feminam autem Ægypto & Æthiopiæ imperitantem, sapientiæ studiis deditam, & cæteraquoque egregiam, audita Solomonis virtute & sapientia, ad ipsum adduxit cupido eum videndi, & quæ de rebus illius quotidie referebantur. nam ab experientia persuaderi volens, non fama & auditione (quæ, utpote à narrantium fide pendens, falliæ nonnunquam, ut fieri solet, opinioni assentitur, iterumque in contrariam vertitur) ad illum venire decrevit, eo præcipue animo, ut sapientiæ ejus experimentum faceret; illa ei proponendo quæ intelligere nequiit, rogandoque ut eadem sibi explicata daret. Venit igitur Hierosolyma cum magna gloria & multo opum apparatu. Secum enim adducebat camelos auro & aromatibus variis atque lapillis pretiosis onustos. Cum autem rex eam venientem libenter excepisset, & in cæteris ei obnixe studebat, & argutias propositas intellectu facile comprehendens opinione celerius solvebat. Illa vero & ad Solomonis quidem sapientiam stupebat, cum excellentem adeo ejus præstantiam ea quæ fama acceperat majorem comperisset; præcipue vero Regiam admirabatur, cum ob pulchritudinem tum ob magnitudinem, & nihilominus ob ædificiorum ordinationem. nam & in ea perspectam habuit magnam regis sapientiam. At maximam illi admirationem movebat & domus Sylva Libani vocata, & quotidianæ mensæ magnificentia, & quæ ad apparatum regium famulatumque spectabant, necnon administrorum vestitus, atque decorum *Ægypti & Æthiopiæ regina Solomonem visit.* 3 Regum, c. 10. & 2 Paral. c. 9. & Matt. 12. Luc. 11. *Magnitudine eorum quæ videbat & audiverat attonita, cum munera deposset accepisset, domum reversa est.*

h Εἰλήφεσαν] Εἰλήφασαν *Bas.* εἰλήφεσαν *Big.* & *Samb.*

i Παρὰ βασιλέως,] Παρὰ ϑ βασιλέως *Vat.*

k Λεγομένῳ] Καλουμένῳ *Samb.* & *Vat.*

l Ασιωγάβαρ ϑ.] Γασιὼν Γαγὶλ [Γαβὲλ *Big.* & *Gall.* 1. Γάβελ ϑ *Gall.* 2.] ὃς ἐ πρρῶ Ιλανῆς [Ελάνης *Busb.* Εἰλανῆς *Vat.* Ιλάνεως *Gall.* 2.] πόλεως, ἡ νυῖ Βερενίκη καλεῖ. αὕτη γὰ ἡ χώρα *Big. Samb. Hen. Busb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & pro iis faciunt *Epiphanii* libri, in quibus, *loco qui Asiongaber appellatur, non procul à civitate Elana, quæ nunc Beronice vocatur. hæc enim regio fuit.* &c. Sed vulgatam lectionem firmat *Theodoretus* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. λα'.

m Βερενίκη καλεῖ), ὁ πρρῶ Αἰλανῆς πόλεως·] Non illa quæ ad Africæ oram mari Rubro adjacet, sed altera ad fines Idumææ, ut ostendit Cl. *Huetius*, in *Comment.* de *Navigatione Salomonis*, c. 1. p. 125. HUDS. Βερενίκη prius dicta Ασιωγάβερ ϑ. De eadem Berenice vide Pompon. Melam & ibid. Isaac. Vossium; vel Αἰλᾶς, Epiphan. Hæres. LXVI. p. 618. B. ὅμοι γὰ τ̀ Ερυθρᾶς Θαλάσσης λέγουσι, ἐπὶ τὰ τόμια τ̀ Ρωμανίας ἀφικεκραμμένοι· ὁ ϖᾶ εἰς ἐπὶ τὸν Αἰλᾶν, ὅπις ἐσὶν οὐ τῇ Θείᾳ γραφῇ Αἰλᾶν· ἔνθα ϖᾶ ναῦς Σολομῶνος ἀφ' τελῶν ἐτῶν ἐρχομένη ἔφερε χρυσὸν καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους &c. ἄλλως ϑ ἀνωϑέτω ἐπὶ τὸν Βερενίκην καλεμένην, διὰ τὴς Βερενίκης λαλεμένης ἐπὶ τὸν Θηβαΐδα φέρον· vid. *Petav.* Animadv. pag. 263. de hoc Josephi loco. SPANH.

n Αἰλανῆς πόλεως·] Ita rescribere visum est cum *S. Petito* pro vulgato Εἰλανῆς, quod Αἰλαὴ sit in LXXII. Αἰλᾶς *Procopio*, & Αἰλὴ *Aliis.* Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 26. *Huetium*, in libro jam citato, p. 126. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 14. p. 419.

o Οἷς ἐκέλευσε] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ὡς ἐκέλευσε πλεῦσανται in *Editis*, *Aliisque.*

p Σωφειραν,] In *MSS.* Σωφειραν & Σόφειραν & Σώφειραν. *Eusebio* & *Hesychio* Σωφείρ. LXXII. Σωφιρὰ, & in *Cod. Alexandr.* Σωφαρὰ & Σαφηρά.

q Χρυσῆν γῆν] Contra quam sentiunt alii. Cl. *Huetius* O phiram dictam esse vult omnem eam Africæ oram, quæ orienti soli obversa est, à promontorio Aromatum ad extremum usque Africæ limitem versus Austrum. Videsis *Commentarium* prædictum, c. 2. p. 136. *Cellarium* in *Geograph. Antiq.* l. 3. c. 23. p. 534. & *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 28.

r Τῶ ϑ' τ̀ Αἰγύπτε] Τῶ ϑ' τ̀ Αἰγύπτε καὶ τ̀ Αἰθιοπίας τότε βασ. *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* τῶ ϑ τ̀ Αἰγύπτε τότε καὶ τ̀ Αἰθιοπίας βασ. *Vat.* Forsan regiam habuerit in Meroë, (ubi multis sæculis feminæ imperarunt, assumpto *Candaces* nomine) quæ olim *Saba* appellabatur, teste *Josepho*, lib. 2. p. 79.

s Ψώδῆ δόξῃ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ψώδῃ in *reliquis.*

t Τῆς σοφίας] Καὶ auctoritate *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ante τ̀ σοφίας sustuli.

v Αὐτὴ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῶ in *Editis Aliisque.*

x Οὖν εἰς Ιερροσόλυμα] Illud ὦν deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. agnoscitur à *Vet. Interpr.*

y Αρωμάτων] LXX. ϑύσματα, ubi ineptè Interpres, *suavitates* pro *condimenta*, quo sensu sæpe ea vox apud Græcos Comicos; In Genev. *aromata*, quorum eam in rem usus. *Mark.* 1. 10. SPANH.

z Λίθων πολυτελῶν.] Ita cum *Gall.* 2. & *Epiphan.* in *reliquis* λί. ϑ πολυτελῆς.

a Εξεπλήσσετο] Υπερεξεπλήττετο *Gall.* 2. & forsan *Epiphan.* qui vertit, *vehementer obstupescebat.*

b Εθαύμαζε τὰ βασίλεια] Θαυμάζειν *Big.* & *Samb.*

c Τῆς διαταξέως] Illud ϑ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῇ ϖολλῷ] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

e Δρυμῶν ἐπικαλεμένην Λιβάνε] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* δρυμῶν. Hæc domus (inquit *Castalio*) Hierosolymis erat; sic dicta quod erat in nemore quod Libani nomine vocabatur. HUDS. Conf. seq. Cap. VII. §. 2. 1 Reg. VII. 2. SPANH.

corum quod in miniſtrando ſcite obſervabant. non minori autem ei admirationi erant ſacrificia quæ Deo ſingulis diebus faciebant, & ſacerdotum & Levitarum circa ea cura & diligentia. Hiſce quotidie viſis, vehementer attonita hærebat: cumque adeo ad eorum aſpectum perculſa eſſet & commota ut ſe continere *amplius* non potuerit, palam fecit ſe mirum in modum *animo* affectam eſſe. eo enim proceſſit, ut cum rege ſermones ſereret, quibus mentem ſuam *ſpectaculis* prædictis plane victam eſſe monſtravit. "Equidem omnia, ô Rex, dice-"bat, quæ ex rumore diſſeminato ad nos perve-"niunt, dubitationem ſecum afferunt. De tuis ve-"ro bonis, quæ aut in te ſita ſunt, ſapientia *ſcilicet* "ac prudentia, aut quæ regnum *tuum* tibi ſuppe-"ditat, non vana utique ad nos perlata eſt fama: "ſed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam "nunc coram intueor multo minorem ad nos de-"tulit. nam *ea* quidem hoc ſolum agebat ut au-"ribus daret, res vero *ipſas* non ita pro dignitate "repræſentavit, ac eas ex viſu ac præſentia notas "exploratasque habui. Quo factum eſt ut ego, iis "quæ nunciabantur, quod multa adeo & magna "fuerint quæ audiveram, nequaquam credens, hiſ-"ce multo majora conſpexerim. Porro & Hebræ-"orum populum felicem eſſe arbitror, & ſervos "tuos & amicos, quibus datum eſt quotidie vul-"tum tuum aſpicere, tuamque perpetuo audire "ſapientiam. Laudandus itaque eſt Deus, qui re-"gionem hanc ejuſque incolas adeo dilexit, ut te "regem conſtitueret.

6. Cum autem etiam verbis *quam ampliſſimis* oſtendiſſet quo modo eam *animo* affecerat rex, inſuper & muneribus mentem ſuam quàm teſtatiſſimam fecit. nam ipſi donavit viginti auri talenta, & immenſam aromatum vim, magnique pretii lapillos. Ajunt etiam quod opobalſami radicem, quam noſtra etiamnum terra edit, huic mulieri acceptam ferimus. Illi autem Solomon bona viciſſim multa dedit, maximeque ea quorum deſiderio teneri viſa eſt. nihil enim, quod ipſum poposcerat, ei negavit: ſed, cum *ad dandum* eſſet promptior, ſponte ſua *plurima* in eam conferebat, ac *præterea* largiendo quæcunque illa accipere cuperet, animi magnitudinem oſtendebat. Atque ita Ægyptiorum & Æthiopiæ regina, ea quæ diximus aſſequuta, & regi de ſuis etiam elargita, in patriam ſe recepit.

τῶν ὠφελ τὴν Σολομωνίαν ὑπερεπές. ἐχ ἥκιστα ἦ κ ᶠ αἱ καθ' ἡμέραν ἀπιτελέμεναι τῷ Θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν ωφὶ αὐτὰς ἐπιμελές. πᾶσ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε· καὶ καταχεῖν ἀ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς Σολομειμένην. ὡς γὰ τ βασιλέα ωεθήχθη λόγως εἰπεῖν, ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν Σολομονίαν ἀπὸ τοῖς ωεθειρημένοις ἠτιημένη. "παν-"τα μὲν γὰ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ δ' ἀκοῆς εἰς "γνῶσιν ἐρχόμενα μετ' ἀπιστίας ωροφαίνεται. τῶν γὰ "σῶν ἀγαθῶν, ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σωτῷ, λέ-"γω γὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βα-"σιλεία σοι δίδωσιν, ἐ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη ωρὸς ἡ-"μᾶς ἀφῖχθεν· ἀλλ' ὅσα ἀληθῆ, πολὺ καταδεεστέ-"ρα τὴν Σολομονίαν ἀπέφηνεν ᵍ ἧς ὁρῶ νῦν παρὼ-"σα. τὰς μὲν γὰ ἀκοὰς πείθειν ἐπιχείρει μόνον· τὸ "γὰ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων ἐχ ἕτως ἐπαίει γνώρι-"μον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι "σαφίζειν. ἔγωγ' οὖν, ἀδὲ τοῖς ʰ ἐπαγγελλομένοις "ⁱ Σολ τηλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύομεν πιστεύ-"ομεν, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακάριόν τε "ᵏ τῶν Ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δούλους τε τοὺς σοὺς "καὶ φίλους, οἳ ˡ καθ' ἡμέραν ᵐ τῆς σῆς ἐπιλαύζιν "ὄψεως καὶ τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελῶσιν. εὐλογη-"τέον ἂν τις ⁿ γοῦν τὸν Θεὸν, ἀγαπήσαντα τηλίδε τὴν "χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτως, ὥστε σε "ποιῆσαι βασιλέα.

ς'. ° Παρεσκήσατο ἦ καὶ Σολ τῶν λόγων, πῶς αὐτῷ διέκειτο ὁ βασιλεὺς, ᵖ ἔτ καί τισι δωρεᾶς τὴν Σολομονίαν αὐτῆς ἐποίησε φανερόν. ᵠ εἴκοσι μὲν γὰ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου, ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ʳ λίθους πολυτελεῖς. λέγουσι δ' ὅτι καὶ ˢ τὴν ὀποβαλσάμου ῥίζαν, ἣν ˢˢ ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δόσης ταύτης τῆς γυναικὸς ᵗ ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ μάλιθ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ᵛ ἐξελέξατο. ἀδὲν γὰ ἦν ὅ, τι δεηθεῖσα λαβεῖν ἀ παρέσχεν· ἀλλ' ˣ ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐλαφίζετο ωροαίρεσιν, ʸ καὶ ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίει ᶻ ωροϊέμενος, τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο. καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν ωροειρήκαμεν τυχεῖσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασιλεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν ᵃ οἰκείαν ὑπέστρεψεν.

CAP. VII.

Quomodo Solomon diteſcebat, & mulieres perdite deperibat: utque Deus ira incenſus contra eum excitavit Aderum & Hieroboamum. De obitu Solomonis.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σολομὼν ἐπλουτίζετο, καὶ σφόδρα φιλογυναικος ἦν· καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐρεθιζόμενος κατ' αὐτὸν ἤγειρεν Ἄδερον καὶ Ἱεροβοάμον. ωερὶ τῆς Σολομῶνος τελευτῆς.

Lapides & ligna pretioſa Solomoni allata.

EOdem autem tempore allatis, ex Aurea quæ dicitur terra, pretioſis lapillis regi & piceis li-

Κατὰ ᾗ τ αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς Χρυσῆς καλουμένης γῆς ᵇ λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ,

ᶠ Αἱ καθ' ἡμέραν] Illud αἱ inſertum dedi ex *MSS.*

ᵍ Ἧς ὁρῶ νῦν] Ἣν ſolus *Vat.*

ʰ Ἐπαγγελλομένοις] Ἀπαγγελλομένοις (*Cocc.*) *Samb.*

ⁱ Διὰ πλῆθος] Διὰ τὸ πλ. *Vat.*

ᵏ Τῶν Ἑβραίων] Τὸν Ἑβρ. *Samb.*

ˡ Καθ' ἡμέραν] Καθ' ἡμέραν diximus ſuperius eſſe, ſingulis diebus. REL.

ᵐ Τῆς σῆς ἐπιλαύσιν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* excepto *Gall.* 2. qui inſuper habet τ σῆς σοφίας. Verum illa ἐπιλαύσιν τ ὄψεως καὶ τ deerant in *Editis.*

ⁿ Γοῦν τ Θεὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt.

° Παρεσκήσατο ᾗ] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit *oſtendens autem poſt hæc verba quemadmodum ejus regis habuiſſet affectum.* (ita quoque correxit in exemplari ſuo *Coccejus*) ſi quis malit ὑφηγήσω, quod nobis *libri omnes* exhibent, interrogationis ſane nota poſt vocem *βασιλεὺς* ponenda eſt, vertendumque, *Sed quid vobis oſtendam* &c.

ᵖ Ἔτι καί τισι δωρεᾶς] Ἔτι γὰ καὶ *Big.* & *Samb.*

ᵠ Εἴκοσι μὲ] Numerum iſtum juſto minorem eſſe ſuſpicatur *Villalpandus*: ideo κ'. legendum cenſet, quo modo & in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

ʳ Λίθους πολυτελεῖς.] Cum in plurali numero λίθων πολυτελῶν habeamus è *Codicibus Big.* & *Samb.* tam p. 437. §. 5. quam p. 438. §. 1. placuit & hic loci pro λίθους πολυτελῆ reſcribere λίθους πολυτελεῖς.

ˢ Τὴν ᾗ ὀποβαλσάμου] Τὴν ὀποβαλσάμου *Vat.* τὴν ἀπὸ βαλσάμου *Hen.* & *Busb.*

ˢˢ Ἔτι νῦν ἡμῶν] Ἔτι καὶ νῦν *Big.* & *Samb.*

ᵗ Ἔχομεν.] Nonnulli hoc *Joſepho* vitio vertunt, ex *Plinio*, qui (in *Nat. Hiſt.* l. 12. c. 25.) dicit, *uni terrarum Judææ conceſſum eſſe balſamum.* Verum *Dioſcorides* (l. 1. c. 18.) ait, quod non ſolum in Judæa naſcitur, κατά τινα αὐλῶνα, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ.

ᵛ Ἐξελέξατο.] Ἐξελίγετο *Busb. Hen.* & *Vat.*

ˣ Ἑτοιμώτερος] Ἑτοιμοτέρως ὢν αὐ. κ. τ. οἱ. ἐ. πρ. ἅπερ ἐκείνη legiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit, *libentius quam illa peteret largiens.*

ʸ Καὶ ἅπερ ἐκείνη] Voculam καὶ, ſenſu eam poſtulante, inſerui.

ᶻ Προϊέμενος,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Aliiſque προτιθέμενος, dein ἐπιδείκνυτο.

ᵃ Οἰκείαν ὑπέστρεψεν.] *Oiviav Gall.* 2.

ᵇ Λίθων πολυτελῶν] Ita *Big.* & *Samb.* λίθων πολυτελεῖς in *reliquis.*

ᶜ Πά-

λεῖ, καὶ ξύλων [c] πτελίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα [d] τοῦ τε ναοῦ καὶ τῶ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ Λεβίται τὸν Θεόν. πάντων δὴ τῶν πώποτε κομισθέντων αὐτῷ [e] τὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὑπερέχειν ὑπερβάντα καὶ μεγέθη καὶ κάλλη διέφερεν. ὑπολάβοι δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν πρόσοψιν ἐπὶ κατασπάσει τῶν ὠνουμένων λαμβάνουσιν, ἔστι φαλλήσια. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν [f] ἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γένεται, λευκότερα δέ ἐστι καὶ [g] στίλβει πλέον. τοῦτο μὲν [h] οὖν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τοῦ κομισθέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα [i] ἕξ· μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸ χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν, ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους. ἐπέσησε δὲ καὶ [k] ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης [l] ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ [m] ταύτας [n] Φέρων εἰς τὸν οἶκον [o] τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου καλούμενον. ἐκ μὲν ἄλλα καὶ τὰ σκεύη διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψίλειαν χρυσέων ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ὥδευ γὰρ ἦν [p] ὅ τις ἀργύρῳ ὑπερβάσειεν ἢ πρίασθαι [q] ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ [r] Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπεμπὸν εἰς τὰ [s] ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν πρασόμενα. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ βασιλεῖ, καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθίοπες τε καὶ πίθηκοι. [t] τὸν δὲ πλοῦν ἀπὸ τριῶν τε καὶ ἐπταετηρίδος ἕκαστον ἔτους ἤκουν.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιῆρχετο, διαβοῶσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν· ὡς τοὺς τε [u] πανταχῇ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ προσελθόντας, τοῖς λεγομένοις δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις [x] προσεμφανίζειν τὴν περὶ αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον [y] γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τὰ ἀχθοφόρων ἡμιόνων ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τοῦ βασιλέως ὄψιν εὖ διαφήσειν [z] ἐπελέγετο· ὥστε τοῖς ὄσιν αὐτῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προσθέντα ποιῆσαι [a] τὸν μὲν τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν τετρακοσίοις πλείοσι τὸν δὲ αὐτῷ πρότερον χίλια, [b] τὸν δὲ τῶν ἵππων δισχιλίοις, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῷ [c] δισμύ-

gnis, lignis uſus eſt ad facienda cum Templi tum Regiæ fulcra, & ad inſtrumenta muſica fabricanda, & citharas & nabla, quibus Levitæ hymnos Deo canerent. Omnibus vero unquam antea ad eum advectis præſtabant ea quæ tunc temporis erant apportata, tam pulcritudine quam magnitudine. Nemo autem exiſtimet, quod illa piceæ ligna iis fuerint ſimilia quæ nunc *ejuſmodi* eſſe dicuntur, & hanc à vendentibus appellationem accipiunt, ut ementibus incutiant admirationem. Illa enim non ſimilitudine ficulnea referunt, ſed candidiora ſunt & ſplendidiora. Et hoc quidem, ne quis diſcrimen veræque piceæ naturam ignoret, dicere viſum eſt; id quod manifeſtum facere & tempeſtivum & humani ingenii officium eſſe duximus, cum ejus, utpote quod regi uſui fuerit, meminerimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi *quotannis* proveniebat, ſexcenta & ſexaginta talenta; illo quidem non annumerato quod emptum erat à mercatoribus, neque eo quod Arabiæ toparchæ regeſque dono illi miſerant. Aurum vero conflavit, ut ex eo faceret * ſcuta ducenta, ſiclos ſexcentos *ſingula* pendentia. trecentoſque clypeos etiam fecit, quorum *ſinguli* tres auri minas penderent. Atque hæc in domo, quæ Sylva Libani vocatur, repoſuit. Quinimo & pocula, quibus convivas excipere t, ex auro & lapide *pretioſo* ſummo artificio elaborata paravit; cæteraque vaſa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabrefecit. nihil enim erat quod quis argento venderet aut contra emeret. nam magna erat claſſis, quam rex, in mari quod vocatur Tarſicum conſtitutam, ad interiores gentes omne genus merces aſportare juſſit. quibus commutatis aurum & argentum regi afferebatur, multumque eboris, & Æthiopes *in mancipia*, & ſimiæ. atque navigatione, dum iret rediretque *claſſis*, triennium abſumptum erat.

Solomonis divitiæ. 3 *Reg.* c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

3. Famæ autem celebritas, quæ de Solomonis virtute & ſapientia increbuit, omnes circumquaque regiones peragrabat; adeo ut qui ubique eſſent reges, ſermonibus utpote fidem ſuperantibus haud credentes, ejus in conſpectum prodeundi deſiderio flagrarint, magniſque muneribus ſui in ipſum ſtudii teſtimonium dederint. ipſi enim mittebant vaſa aurea & argentea, & veſtes purpureas, & varia aromatum genera, & equos curruſque; & mulos ad ſarcinas vehendas, quos robore & pulchritudine excellentes regem voluptate affecturos eſſe ferebatur: adeo ut, ſi curribus & equis, quos ante habuerat, accenſerentur qui miſſi erant, curruum quidem numerum quadringentis & amplius auctiorem effecerint, prius enim ipſi mille erant, equorum vero numerum duobus millibus, nam ante

Munera exquiſita ei mittuntur à regibus quamplurimis. 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

[c] Πτελίνων] Videſis *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 790. HUDS. Pro lignis πτελίνοις in Hebr. 1 *Reg.* x. 11. עצי אלמגים *Vulg.* ligna thyina picea. SPANH.

[d] Τῶ τε ναῶ] Ita *MSS.* Ἠ ναῶ in *Editis.*

[e] Τὰ κατ' ἐκεῖνον] Illud τὰ ex *MSS.*

[f] Ἰδέαν ἐμφερῆ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) εἰδέαν in *Editis.*

[g] Στίλβει πλέον.] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. στίλβοντα in *Editis* & *Gall.* 1. στίλβοντα πλέον καὶ σφυρότερα legi vult *S. Petitus*, propter iſta *Theodoreti* in 3 *Regum*, *Quæſt.* 35. ὁ δὴ Ἰώσηπος πτελίνα αὐτὰ εἰρηκεν, ἴσως τοῖς παρ' ἡμῖν ὁμοίοτα πτελίνοις. ἦν συκίνη γὰρ ξύλα καὶ λευκότερα εἶναι καὶ λειότερα καὶ σφυρότερα εἰρηκεν.

[h] Οὖν πρὸς] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deeſt οὖν.

[i] Ἑξ·] Καὶ ante ἕξ delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. *Tres minas.* Hebr. שלוש מאות זהב. COCC.

* *Scuta ducenta*,] *Lanceas* reddit *Epiphan.* δόρατα habent LXXII.

[k] Ἀσπίδας τριακοσίας,] Ἀσπίδας χρυσᾶς χιλίας juxta *Eupolemum* in *Euſeb.* de *Prep. Evangel.* l. 9. c. 34. p. 452.

[l] Ἑκάσης μνᾶς] Ὧν ἑκάστη πεντακοσίων ἦν χρυσῶν *Eupol.* Vide *Budæum* de *Aſſe*, lib. IV.

[m] Ταῦτα] Ταῦτας ſolus *Samb.*

[n] Φέρων] Φέρων hîc loci, ut alibi ſæpe, redundat.

[o] Τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου] Conf. ſup. Cap. VI. §. 5. SPANH.

[p] Ὅ τις ἀργύρῳ] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὅτι τις in *Editis Aliiſque.*

[q] Ἐωνεῖτο.] *Al.* ἀνεῖτο.

[r] Ταρσικῇ λεγομένῃ] Vide cl. *Huetium* in *Commentario* de *Navigatione Solomonis*, c. 3. *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 7. & *J. Clerici* Comment. ad 3 *Regum*, c. 10. p. 399.

[s] Ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν] Ἐνδοτέρα *Gall.* 2.

[t] Τριῶν ἐτῶν] Hac de re videſis cl. *Huetium* in *Commentario* jam laudato, cap. 8. *C. Varterii* Diſſert. *de Ophyra regione*, *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 799. &c. & *J. Clericum* loco jam citato.

[u] Πανταχῆ] Παντοχῆ *Vat.*

[x] Προσεμφανίζειν] Προσεμφωνίζειν *Vat.*

[y] Γὰρ αὐτῷ σκεύη] Γὰρ pro ᾗ ſubſtitui ex *Big. Samb.* & *Vat.* δὴ legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

[z] Ἐπιλέγετο·] Sic *Baſ.* & *G.* in *MSS.* ἐπιλέγοντο.

[a] Τὸν μὲν τῶν ἁρμάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τὸ μὲν deerant.

[b] Τὸν δὲ τῶν ἵππων] Illa τὸ δὲ τῶν ἵππων διχιλίοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus.

[c] Δισμύριοι ἵπποι.] Hoc de loco videſis *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. p. 154.

d Συμ-

te habebat equorum viginti millia. Isti autem ut & forma & celeritate præstarent exercitati erant, adeo ut nec alii formosiores darentur aut velociores qui cum iis conferri possent, sed & pulcherrimi omnium conspicerentur, cæterosque pernicitate superarent. His autem decus *non mediocre* adjiciebant etiam ii qui eos conscenderunt, primum quidem juventute florentes oculis gratissima, deinde statura conspicui & supra reliquos multum eminentes, promissa cæsarie compti, Tyriæque purpuræ tunicis induti. ad hæc scobem auream capillis quotidie inspergebant, ita ut capita ipsis radiarent, fulgore auri ad solem repercusso. His stipatus rex armatis & arcubus instructis, ipse curru gestatus & veste candenti amictus prima luce solebat urbem egredi. erat utique locus quidam duobus schœnis ab Hierosolymis dissitus, qui Ethan vocabatur, hortis & aquarum laticibus amœnus simul & copiosus. in hunc sublime vectus subinde proficiscebatur.

Via circa Hierosolyma nigro lapide strata.

4. Cum autem summa solertia & diligentia in omnibus uteretur & elegantiarum valde studiosus esset, ne viarum quidem curam insuper habuit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant nigro lapide constravit, tum ut *ultro citroque* commeantibus itu facilis esset *via*, tum ut divitiarum & imperii magnificentiam ostenderet. Curribus vero distributis dispositisque, ut singulis civitatibus certus eorum numerus esset, ipse quidem paucos apud se habuit: istas autem urbes curruum *civitates* appellavit. Fecit etiam rex ut argenti Hierosolymis non minor foret copia quam & lapidum; cedrisque Judææ campos, ubi antea non visebantur, haud secus ac sycamoris complevit. Quin & mercatoribus Ægypti *res inde* deferentibus præcepit, ut ipsi currus cum duobus equis addiceretur sexcentis drachmis argenteis; & ipse eos Syriæ regibus & Transeuphratensibus mittebat.

Argenti, Solomonis tempore, copia. 3 Regum, c. 10.

Solomonis circa feminas infamia. 3 Regum, c. 11.

5. Cum autem exstitisset omnium regum gloriosissimus Deoque charissimus, & prudentia & divitiis omnes superasset, qui ante illum Hebræorum imperium tenuerant, in iisdem ad extremum non permansit: sed, à patriis moribus & institutis desciscendo, haud convenienter iis, quæ jam memoravimus, vitam finivit. nam insano feminarum amore exardescens, rebusque venereis intemperanter usus, indigenarum consuetudine non acquiescebat, sed & multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias & Tyrias & Ammanitidas & Idumæas, leges Moysis violavit, qui cavebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio jungeretur, cœpitque illorum deorum cultui addici, uxoribus suoque in illos amori *plus justo* obsequens. id quod ipse legislator suspectum habuerat, adeoque præmonuerat uxores ab alienis regionibus non esse accipiendas, ne externis ritibus impliciti à patriis deficerent, & ad illarum deos colendos pellicerentur, sui *Dei* honore spreto jacente & neglecto. sed istis quidem animum non advertit Solomon, insanæ voluptatis illecebris captus. Cum vero, præter

ελοι ἵπποι. ἤσκηντο δ' ἔτοι πρὸς ὄμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπεπειτέρους ἄλλους εἶναι [d] συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, [e] ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀθρόημίλητον αὐτῶν εἶναι τὴν ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες ὑπερπεπτότη, τὸ δ' ὕψος ὄντες πρόσκοποι, καὶ πολὺ τ' ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν [f] καθημένοις χαίτας, ἐνδεδυμένοι δ' χιτῶνας τ' Τυρίας πορφύρας. [g] ψῆγμα δ' χρυσοῦ καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπίσηθον τ' κόμης, ὡς σιλβεῖν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τ' αὐγῆς τ' χρυσοῦ πρὸς τ' ἥλιον ἀνταναπλωμένης. τούτων πρὸ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐχρητημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπρῶ ἡμφιεσμένος ἐσθῆτι, [h] πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δ' χωρίον τι ὑπὸ δύο σχοίνων Ιερουσολύμων, ὃ καλεῖται μὲν [i] Ηθαμ, παραδείσοις δὲ καὶ νάμασιν ὑπηρόοις ὑπέρτερπὲς ὁμοῦ καὶ τρυφερόν. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους [k] αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.

δ'. Θεία δὲ πρὸς πάντα χρώμενος ὑπονοία τε καὶ ἀγχίνοια, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τ' ὁδῶν ἠμέλησεν· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ιερουσάλυμα [l] βασίλειον ὅσον λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τι τὸ [m] ῥᾴδιον εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα δ' πλοῦτ καὶ τ' ἡγεμονίας. διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸ αὐτὸν ἐτήρησεν ὁλίγα· τὰς δὲ πόλεις πρόσταξε ἁρμάτων προσηγορῦσαι. δ' δ' ἀργυρίᾳ πολὺν ἐποίησε πλῆθος ἐν Ιερουσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον λίθου καὶ τῶν λίθων· καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων, ἃ πρότερον ὄντων, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων [n] πληθὺν τὰ τ' Ιουδαίας πεδία. προσέπεσε δὲ καὶ πρὸς ἐμπόροις Αἰγύπτιε καμίζουσιν αὐτῷ πιπράσκειν τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου· [o] αὐτός τε τοῖς τ' Συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς.

ε'. Γενόμενος δ' πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τ' πρὸ αὐτοῦ τῶν Εβραίων ἀρχὴν ἐσχηκότων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι πλοῦτος· ἀλλὰ, καταλιπὼν τὴν τ' πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς προφήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δ' γυναῖκας [p] ὀκμαιοῦς καὶ τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ἃ πᾶς ἐπιχωρίοις [q] μόναις ἠρέσκετο, πολλὰς δ' καὶ ὀκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Αμμανιτίδας καὶ Ιδουμέας, παρέβη μὲν τὰς Μωυσέως νόμους, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν πᾶσιν ἐκ ὁμοφύλοις, τὸν δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεὸν, πᾶσι γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπειδομένου δ' νομοθέτου καὶ [r] προειπόντος μὴ γαμεῖν τὰς ἀλλοτρίους χώρας, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑπεκλακέντες ἕλκυσι τ' πατρίων δόξαν, μηδὲ τὸν ἐκείνων [s] σέβωνται θεὸν, παρέντες τιμᾶν τ' ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν, ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομών. ἀγομένου δὲ γυναῖκας δεχόντων καὶ διακοσίων θυγατέρας ἐπιλεκτοὺς τ' ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακο-

d Συμβαλεῖν αὐτοῖς,] Συμβάλλειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ἀλλὰ καλλίστους] Ἀλλὰ καὶ καλ. *Big.* & *Samb.*

f Καθεμβόοι χαίτας,] Καθιέμβοοι *Big.*

g Ψῆγμα δ' χρυσοῦ] Ψήγματα δ' χρυσοῦ *Vat.* moxque iterum χρυσοῦ. Sui temporis morem ad Solomonis ætatem videtur transtulisse, inquit *Bochartus* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. Videsis *Salmasii* Epist. ad *Colvium*, p. 324, & 588.

h Πρὸς ἕω ἔθος] Πρὸς αὐρέαν *Big.* & *Gall.* 1. 2. πρὸς ἑωΐαν *Vat.*

i Ηθαμ,] Ita ex *Literis S.* & *Isidoro Pelusiota*, qui verba hæc profert in lib. 2. *Epist.* 66. Ητζαν habet *Bas.* Ητὰν & Νητὰν & Ιητὰν in *MSS.* HUDS. *Gen.* Ητζαν· Ηθὰμ Psalm. LXXIII. 16. dictum Josephi locum ad ea Psalm. verba adducit Isidor. Pel. lib. 11. Epist. LXVI. p. 151. C. *Lὰ δέ τι χεὶς* Isid. Ηθὰμ Isid. ἐπιτερπέστατον καὶ πλυσ. Idem. pro οἷς τὸν. τ. ἐξ. ἰερέμβρ ἐπ. Isidor. ὃν ᾧ ὁ Σολομὼν συνεχῶς ἐξῆλ γυμναθυτόρβρ καὶ θηρίοσιν· SPANH.

k Αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἰερέμβρ *Vat.* ἰερέμβρ *Bas.* & *Gen.* HUDS. Vetus, *causa delectationis.* an ἰερέμβρ? COCC.

l Βασίλειον] Βασιλείως ὅσας *Vat.* & *Epiphanius*, qui vertit, *regias quæ Hierosolymam ducerent.*

m Ῥάῖδιον εἶναι] Aut ad πόλιν Ιερουσάλυμα referendum, aut ἐδὸν subintelligendum, aut demum ῥάῖστα scribendum.

n Πληθὺν τὰ] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vat. Interpr.* πλήθη in *Editis Aliisque.* πληθύι *Gall.* 2.

o Αὐτός τε τοῖς] Mallem αὐτὸς τοῖς.

p Ὀκμαιοῦς] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐμμανεῖς *Bas.* & *G.* ὀκμανεῖς *Vat.*

q Μόναις ἠρέσκετο,] Sic *Vat.* μόνοι in *reliquis.*

r Προειπόντος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ deest.

s Σέβωνται θεὸν,] Σέβωσι *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τοῦ-

κησίας, ὡς ὁ [c] παῖδας καὶ τῷ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων θυγατέρα, δήλους μὲν ἐκποιῆσαι πρὸς αὐτῶν, ὥστε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις· καὶ τῆς διανοίας καὶ φιλοτεχνίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐτῷ δεῖγμα, τὸ βιοῦν ὡς αὐτῷ πάτριον ἦν. ὡς δ' ἐγένοντο τῆς ἡλικίας, καὶ τοῦ λογισμοῦ λάβοι τὸ χρέον ἀσθενοῦντος ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον ὁ ἴδιος [v] μὲν Θεὸν κατωλιγώρησε, τοὺς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων τιμῶν διετέλει. καὶ ὡς τούτων ἥμαρτεν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι περὶ τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων, ὅτε [x] τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε [y] τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν περὶ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον, [z] ἃ δὲ οὐ τοῦτο ποιεῖν ὃν [a] ὅσιον, εἰρήκειν. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τὴν ἀρετὴν τὸν πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, εἰς αὐτὸν σωθῆναι καταλιπεῖν ἀφὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ὑ μιμησάμενον αὐτὸν, καὶ τοῦτο δὶς αὐτῷ ὁ Θεὸς κατ' ὄνειρον φανέντος, καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραγενέσθαι, ἀκριβῶς ἀπέβαινεν. ἦκεν οὖν [b] δίκης ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθείς, ὅτι λαθόντα αὐτὸν ὀλίγοι τῶν παρανομημάτων λέγων, ὅτι ὀλίγου χαιρήσειν τοῖς πεπραγμένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν σὺν ἀφειρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τῷ πατρὶ Δαυίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπερέχειν ἀφθόνως ποιήσειν ἐκείνῳ· τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τοῦτο ἀφαιρήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, [c] δέκα μὲν φυλὰς παραδοὺς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ μόνας καταλιπὼν τῷ ἐμῷ θεράποντι Δαυίδῃ, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅτι τὸν Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ ἀφὶ τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα, ἣν ἠ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη.

ς'. Ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ χεδὸν [d] τῶν ἀγαθῶν, ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρὰν. [e] ὁ πολὺς δὲ δὴλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατηγγείλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν ὀλίγους ἤγειρεν ὁ Θεὸς, [f] Ἀδερον μὲν ὄνομα, τὴν δ' αἰτίαν τὴν ἐκθεσις λαβόντα τοιαύτην. [g] πῶς ἦν ὁ ἦν, Ἰδουμαῖος ἦν, ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταφρενωθεὶς δὲ τὴν Ἰδουμαίαν Ἰωάβου τοῦ Δαυίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ἓξ φέρειν ὅπλα δυναμένους [h] ἀφθείραντος μῆνας ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν [i] Φαραώνα τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ, φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἰκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς ἀφθονίαν· καὶ ἡνώμενον ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἠγάπα, ὡς καὶ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα [k] Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ ἡνώμενος τοῖς τοῦ βασιλέως παισὶ [l] συναναφάνη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαυίδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνος ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως [m] ἀνακρίναντος, τίνος ἐνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν ἐπιθυμεῖ [n] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ παραιτούμενος, τότε

Pharaonis Ægyptiorum regis filiam, uxores habuisset numero septingentas & concubinas trecentas, statim in earum potestatem concessit, ut eadem, quæ illæ, facere non recusaverit: eoque ventum est, ut, ad dandum suæ erga ipsas benevolentiæ magnique amoris indicium, in patrios illarum mores transire necesse habuerit. Ætate autem ingravescente, & ratione inde debiliore facta quam ut gentilia instituta in memoriam revocare potuerit, magis adhuc Deum quidem suum neglexit, illorum vero, quos alienigenarum nuptiæ invexerant, cultu perseveravit. Quin & antea contigit ut offenderet & in legis præceptis observandis laberetur, quando boum æneorum simulachra fecit marisubtus attollendo, & leonum *effigies* suum circa solium (neque enim istas facere licitum erat) fabricari curavit. Cum autem patrem pulcherrimum & familiare virtutis exemplum habuerit, gloriæque illius hæreditatem, quam ipsi datum erat in pietatis præmium relinquere, ille tamen ejus vestigiis non institerit, idque postquam ei Deus in somnis semel atque iterum apparuerat, præceperatque ut patris mores imitaretur, non sine dedecore mortem obiit. Ad eum itaque statim post- *Deus Solo-*
hæc vates accedit à Deo missus, ipsum inter tot *moni pœ-*
flagitia nequaquam latere dicens, foreque ut diu *nas mina-*
istis factis non lætaretur denuncians; verum ut illi *tur.*
quidem dum viveret non eriperetur regnum, quod *; Regum,*
Davidi patri promisisset Deus, se facturum esse ut *c. 11.*
ille ei in imperio succederet: cum vero moreretur, istud mali illaturum esse filio, non tamen ut populum quidem universum ab eo secedere faceret, sed ut decem quidem tribus servo illius traderet, duas vero solas nepoti Davidis relinqueret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, & urbis Hierosolymorum, ubi Templum habere voluit.

6. Solomoni his auditis obortus est dolor, ani- *Dolet Solo-*
moque valde erat perturbatus, omnibus fere bonis *moni.*
suis, quæ illum *cunctorum existimatione* beatum reddiderant, in pejus mutatis. Verum non ita mul- *Aderus I-*
tum temporis interim fuit, ex quo vates quæ e- *dumæus So-*
ventura erant illi nuntiarat, dum adversarium ei *lomonem*
Deus susscitavit, Aderum quidem nomine, cui ve- *infestat.*
ro cum illo inimicitiæ intercesserant hujusmodi de *; Regum,*
causa. Hic puer erat, genere Idumæus, de regio *c. 11.*
sanguine. Cum vero Joabus copiarum Davidis præ- *2 Regum,*
fectus Idumæam subegisset, atque adultos omnes *c. 8.*
& qui arma ferre poterant sex mensium spatio peremisset, fuga elapsus ad Pharaonem regem Ægypti se contulit. Ille autem, cum ipsum benigne excepisset, & domum ei dedit & agrum unde viveret; & postquam adolevit valde eum dilexit, ita ut conjugis suæ sororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret. ex qua filium sustulit, qui una cum regis liberis erat educatus. At postquam apud Ægyptios intellexit Davidem mortuum esse pariterque Joabum, Pharaone adito ab eo petiit ut in patriam revertere ipsi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re *apud se* egens quave injuria affectus ipsum relinquere cuperet, cum sæpius ipsi

[c] Ταύτας καὶ τῷ] Ita cum *MSS.* & mox ἐκείνας. in *Editis* ταύτης & ἐκείνων.

[v] Μὲν Θεὸν] Illud μὲν ex *MSS.*

[x] Τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν] Sic *MSS.* in *Editis* deest τά.

[y] Τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* qui etiam τῇ ante θαλάττῃ omittunt. τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι in *Editis.* τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ τῷ ἀναθήματι *Big. Samb Vat.* & *Gall.* 2.

[z] Οὐδὲ γὰρ] Eo modo in omnibus *MSS.* vel οὐδὲ γὰρ ταῦτα ποιεῖν ὅσιον, εἰρήκατο. κάλλ. &c. in *Editis* οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. καλλ. &c.

[a] Οσιον,] Quidni? Num Deus ergo probasset nube demissa cœlitus templi structuram? REL.

[b] Εὐθὺς ὁ προφήτης] Illud εὐθὺς δὲ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[c] Δέκα μὲν φυλὰς] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δέκα δὲ φυλὰς μόνας τ. in *reliquis*, & dein δύο δὲ κατ. τ. ἡ. τῷ Δαυίδου.

[d] Τῶν ἀγαθῶν,] Illud τῶν ex *MSS.*

[e] Οὐ πολὺς δὲ δὴλθε χρόνος &c.] Excripsit hæc Suidas in Ἀδερ. SPANH.

[f] Ἀδερον μὲν ὄνομα,] *Al.* Ἀδερ & Ἀδερος.

[g] Πῶς ἦν ὁ ἦν, Ἰδουμαῖος ἦν,] Ita distinguendum censui, cum antea esset, πῶς ἦν ὁ ἦν Ἰδουμαῖος, γένος ὢν βασ. in *Big.* & *Samb.* πῶς ἦν ὁ ἦν Ἰδουμαῖος &c.

[h] Διαφθείραντος.] Ita cum *Editis* & *Vet. Interpr.* Ἀφθείραντος, μόνον ὁ μῆνιν ἐξ φυγὼν *Big. Samb.* & *Vat.* Ἀφθείραντος μόνον ὁ φύγων *Gall.* 1. 2. Ἀφθείραντος μῆνιν ἐξ, φυγὼν ὁ ἦκε *Suid* voce Ἀδερ.

[i] Φαραώνα] Φαραὼ & mox inferius, Φαραὼ *Suid.*

[k] Θαφίνην.] Ita in omnibus *Codd. Gr.* & *Suida.* in *Latinis* melioribus, *uxoris suæ sororem nomine Taphnim.* Verum in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 11. v. 20.) dicitur, *quod ei uxoris Tachphenes* (juxta *Verit. Hebr.*) *sororem in matrimonio dederit.* ἀδελφὴν Θεκεμίνας μείζω LXXII. *Vulgatus* autem *Taphnes reginæ sororem* habet.

[l] Συναναφάνη.] Συνιτρέφη *Vat.*

[m] Ἀνακρίναντος,] Ἀνακρίνοντος *Big. Samb.* & *Suid.*

[n] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλείπειν *Suid.*

ipsi importune insisteret multumque eum obsecraret, tunc quidem non dimissus est. illo autem tempore cum jam res Solomonis labare & affligi cœperant, ob peccata ante dicta & Dei propter illa indignationem, permissu Pharaonis Idumæam repetebat Aderus. & cum eam frustra ad defectionem à Solomone sollicitasset, nam multis præsidiis obsepta erat, adeo ut impune res novas moliri non potuerit, profectus inde in Syriam transiit.

Raazarus Solomonis hostis. 3 Regum, c. 11.

Illic vero obviam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adrazaro Sophenes rege domino suo aufugerat & regionem latrociniis vexabat, junctus ei amicitiæ fœdere, qui latronum manu stipatus erat, sursum progreditur, eaque Syriæ parte occupata, rex ejus declaratur: & excursionibus in Israëlitarum ditionem factis, dum adhuc in vivis esset Solomon, eam infestabat & diripiebat. Atque istiusmodi quidem Hebræis ex Adero accidit calamitas.

Hieroboamus in Solomonem conspirat. 3 Regum, c. 11.

7. Ad hæc autem ejusdem gentis homo, Hieroboamus Nabataei filius, Solomonem adoritur, ad bene sperandum de rebus adductus prophetæ oraculo sibi olim edito. Is, à patre puer relictus, à matre educatus erat: quem cum Solomon animadvertisset forti magnoque animo præditum, murorum structuræ eum præfecit, quando Hierosolyma mœnibus cingebat. Opera autem tam bene curavit, ut rex eum approbaret laudaretque, eique in præmium daret præfecturam tribûs Josephi. Cum vero Hieroboamus sub idem *fere* tempus Hierosolymis *forte* egrederetur, vates ei occurrit ex Silunte oppido, Achias nomine. qui cum illum salutasset, è via paululum deflexus secum in agrum quendam abduxit, ubi nemo præterea aderat: scissoque in duodecim frusta pallio, quo ipse erat amictus, jussit Hieroboamum decem *inde* sumere, præfatus, "Deum ista velle *ut sibi caperet*, scissoque "Solomonis imperio, filio quidem ejus, quod illi "se ita facturum esse promisisset Davidi, tribum "unam cum altera ei finitima daturum esse, tibi "vero decem, quod Solomon in eum *graviter* de"liquisset, qui mulieribus & diis earum totum se "dedidit. Quare cum tibi exploratum sit, cur "Deus animi *sui* sententiam de Solomone muta"verit, fac justitiam colas, legisque institutа con"serves, præsertim cum ob pietatem ac religionem "præmium omnium maximum tibi sit proposi"tum; nimirum ut eo colloceris dignitatis fa"stigio, ad quod Davidem nosti fuisse prove"ctum.

Achias vates Hieroboamo decem tribus pollicetur. 3 Regum, c. 11.

Hieroboamus res novas molitur, & in Ægyptum se recipit. 3 Regum, c. 11.

8. Hieroboamus itaque, juvenis natura fervidus & magnarum rerum appetens, his vatis sermonibus elatus, non quiescebat. Cum vero ad præfecturam se contulisset, eique in memoriam venissent quæ Achias ipsi declaraverat, illico cœpit populum sollicitare ut à Solomone deficerent, & res novas moliri, idque *demum* agere ut principatus ipsi cederet. Solomon autem, ejus voluntate &

μὲν οὐκ ἀφείθη. ° κατ' ἐκεῖνον ὃ τὸ καιρὸν, καθ' ὃν ἡδη Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς P ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς παρημένας αὐτῷ νομίμους ὑπὲρ τοῦ ὀργισθῆναι τοῦ ἐπ' αὐτοῖς τῷ Θεῷ, q συγχωρήσαντος Φαραώνου ὁ r Ἀδερος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. ἢ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν s ἀποστῆσαι τῆ Σολομῶνος, κατισχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς, ἢ οὐκ ἦν ἐλεύθερος δι' αὐτὰς t ἀδεῶς ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινι u Ραζάρῳ μὲν τύραννον, ὃς ὑπὸ x Σωφήνης ἀποδεδρακὼς βασιλέα y Ἀδραζάρου δεσπότου ὄντα, ἢ ληστεύων τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντα σὺν αὐτῷ στρατιὰν ληστρικὴν, ἀναβαίνει, ἢ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν z βασιλεὺς αὐτῆς a ἀποδείκνυται· ἢ κατασχὼν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐπεὶ κακῶς ἢ διήρπαζε Σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ b Ἀδέρ συνέβαινε πάσχειν τοὺς Ἑβραίους.

ζ. c Ἐπιτίθεται ὃ Σολομῶνι ἐκ τῶν ὁμοφύλων τις Ἱεροβόαμος, υἱὸς d Ναβατοῦ, ἢ τῷ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπλήρωσας. παῖδα γὰρ e αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, ἢ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον ὂν ἢ τολμηρὸν Σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, f τὸ τε τεῖχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς Ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν. ἅτε οὖν τὰ τῶν ἔργων προσενόησεν, ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέξατο, ἢ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν ὑπὲρ τῆς Ἰωσὴφ φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῆ Ἱεροσολύμων συνήντησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν g Σιλὼ, g Ἀχίας δὲ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε ἐκ τῆς ὁδῦ μικρὸν ἐκπεύσας h εἰς τι χωρίον, εἰς ὃ i παρῆν μηδὲ εἷς ἄλλος· σχίσας δ' εἰς k δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ἱεροβοάμου λαβεῖν τὰ δέκα, l προειπὼν, "ὅτι ταῦτα ὁ Θεὸς βούλεται, ἢ σχίσας τὴν Σο"λομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτῳ, διὰ τὴν "πρὸς Δαυίδην m γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυ"λὴν ἢ τὴν ἐξῆς n αὐτῆ δίδωσι, σοὶ δὲ τὰς δέκα. Σο"λομῶνος εἰς αὐτὸν ° ἐξαμαρτόντος, ἢ τὸ γυναικὶ "ἢ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς ἂν τὴν "αἰτίαν, δι' ἣν μετατίθησι τὴν αὐτῷ γνώμην ὁτὲ Σο"λομῶνος ὁ Θεὸς, P δίκαιος ἐστ, ἢ φύλαττε τὰ νό"μιμα, προκειμένης σοὶ τῆς εὐσεβείας ἢ q τῆς πρὸς "Θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζονα τῶν ἀπάντων, ἠμήσεσθε r τη"λικοῦτον, ἡλίκον οἶδα Δαυίδην ἡμόμενον.

η. Ἐπαρθεὶς σὺν τοῖς s προφήτης λόγοις ὁ Ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, τότε ἠρέμει. ἡμόμενος ὃ ἐν τῆ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχίᾳ δεδηλωμένων, t ἀναπείθειν ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ u πράττειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν ὃ τὴν διάνοιαν αὐτὸ καὶ τὴν ἐπι-

ζηλίαν

o Κατ' ἐκεῖνον] Ὑστερον ὃ καθ' ὃν ἤδη καιρὸν Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχε διὰ τὰς πρ. αἰτίας καὶ ἀθυμίαν Suid.

p Ἔχειν ἤρχετο διὰ] Εἶχε διὰ Suidas. SPANH.

q Συγχωρήσαντος] Ita in *MSS.* & *Suida*. nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.* συγχωρησαντος ὑπὸ Θεοῦ Φαραώνι in *Editis*. HUDS. *Gen.* συγγωρήσαντος ὑπὸ Θεοῦ Φαραὼν· ὑπὸ Θεοῦ desunt apud Suidam, ut quod menda etiam videtur. SPANH.

r Ἀδερος ἦκεν] Eo modo *Gall.* 2. & *Suidas* hîc loci, ut in *Editis* passim. Ἀδερ. in *reliquis*.

s Ἀποστῆσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀποστῆναι in *Editis*.

t Οὐδ' ἐπ' ἀδείας] Ita cum *MSS.* in *Editis* οὐ ἐπ' ἀδείας.

u Ραζάρῳ] Ραάζῳ *Vat.* & *Vet. Interpr.* Videsis 3 *Regum*, c. 11. v. 14. ubi *Razon* dicitur, & LXXII. *Interpretibus* Ῥεζών.

x Σωφήνης] Vide *Annott.* p. 375.

y Ἀδραζάρου] Ἀδαεζέρου *Big.* Ἀδαζάρου *Samb.* Ἀδαδέζερ LXXII. Videsis *pag.* 375.

z Βασιλέως αὐτῆς] Ος τὴν Συρίαν βασιλεύσας· *Suidas*. SPANH.

a Ἀποδείκνυται] Ἀναδείκνυ *Vat.*

b Ἀδέρ] Ita cum *Gall.* 2. in *ceteris* Ἀδερος. vide supra, ad lit. r.

c Ἐπιτίθεται] Ὃ Σολομῶνι] Idem *Suidas*. SPANH.

d Ναβατοῦ,] Ναβὰτ LXXII.

e Αὐτὸν] Illud αὐτὸν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

f Σιλὼ,] In *MSS.* Σηλᾶ & Σιλᾶ.

g Ἀχίας] Ita cum *Vat. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ἀχία in *reliquis*.

h Εἴς τι χωρίον] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὸ χωρίον in *Editis Aliisque*.

i Παρῆν] Μὴ παρῆ *Big.* & *Samb.*

k Δώδεκα φάρη] Sup. lib. III. c. 5. §. ult. Υἱὸς ὃ τούτου λίτων ὧ ἰσομάγεθις φάρος· & ejusd. libri c. 8. §. 3. φάρος δ' ἦν ἐπίμηκες· SPANH.

l Προειπὼν,] Προσειπὼν *Vat.* & *Gall.* 1.

m Γενομένην] Γεγενημένην *Vat.*

n Αὐτῆ δίδωσι,] Αὐτῆς *Big.* & *Samb.* & mox post tres versus αὐτὸν *Samb.*

o Ἐξαμαρτόντος,] Ita cum *MSS.* ἐξαμαρτῶντος in *Editis*.

p Δίκαιος ἐστ,] Ita *Hen. Busb. Bas.* & *Vet. Interpr.* δίκαιος εἶναι πρεσβ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

q Τῆς πρὸς Θεὸν] Τῆς πρὸς τὸ Θεὸν *Vat.*

r Τηλικοῦτον,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τηλικοῦτο in *Editis*.

s Ἀναπείθειν] Ἀναπείθειν ἐπειρᾶτο *Vat.*

t Πειρᾶται] Παρατάττειν *Big.* & *Samb.* παρίστειν *Gall.* 1. 2. & *Vat.*

u Συλ-

ζηλῶ ὁ Σολομὼν ἐζήτει [v] συλλαβεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας δὲ τοῦτο [x] γνοὺς Ιεροβόαμος, πρὸς [y] Σύσακον φεύγει τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μένει, τό τε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ [z] τῆ βασιλείᾳ φυλαχθῆναι. ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν [a] ὀγδοήκοντα [b] ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα πέσσαρα. ἐτάφη δὲ ἐν Ιερουσαλήμοις [c] ἁπάντων ὑπερβαλὼν ὄλβῳ καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσον γε [d] πρὸς γήρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε. περὶ ὧν καὶ τῶν δι' [e] αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Εβραίοις, [f] εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέ μοι διηγήσασθαι.

insidiis intellectis, eum quærebat ut comprehensum perimeret. At Hieroboamus, cum mature hoc resciviſſet, ad Suſacum Ægyptiorum regem profugit; atque illic manendo uſque ad Solomonis interitum, non ſolum id aſſequutus eſt ut nihil mali ab ipſo pateretur, ſed ut regno etiam ſervaretur. Solomon autem jam admodum ſenex vita decedit, cum regnaſſet quidem per annos octoginta, vixiſſet autem nonaginta quatuor: ſepeliturque Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, exceptis iis in quibus jam ſeneſcens peccaverit, à mulieribus in errorem inductus. De quibus, pariterque de malis quæ inde conſequuta ſunt & Hebræos afflixerunt, viſum eſt mihi alio tempore narrationem facere.

III. *Solomon moritur.* 3 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς πλουτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ροβοάμου, τὸν δέκα φυλῶν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα.

Μετὰ δὴ τὸν Σολομῶνος πλοῦτον, διαδεξαμένου τὸν παῖδος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ροβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Αμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, [g] Νοομᾶς τοὔνομα, πέμψαντες δῆμος εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ιεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ροβοάμου εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς Ισραηλίταις ἀποδεῖξαι [h] αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τῷ λαῷ καὶ Ιεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς ὀλιγείας αὐτοῖς, καὶ ἡμέρωτερον δοῦναι τοῦ πατρός· βαρὺν γὰρ ἐκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυσχεροῦς δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν ὀλιγείαν διὰ τὴν ἀπείκειαν, ἢ [i] διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ, μὴ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρινεῖσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὑποπτος μὲν δοὺς γένεται, μὴ προσχήματα πλάσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν· πρόχειρον γὰρ [k] ἡδίονα εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, [l] καὶ τότ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι δεῖν μὴ παραυτίκα ἀπωθεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι.

β'. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, [m] παιδαπλῶ δεῖ πιθέσθαι τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ἅτε εἰκὸς τοὺς εὔνους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον ἢ [n] κατὰ βασιλείας ὄγκον· [o] χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ προσιὸν καὶ [p] τὸ μικρὸν ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθῶ ἔτως καὶ συμφέρεσθαι [q] ἴσως πρὸς τὸ πᾶν, εἰ δὲ μὴ, [r] πρός γε τὸν τότε καιρὸν [s] ὅτε δεῖ ἡδέσθαι βασιλέα, γνώμῃ ἀπεστράφη, τοῦ Θεοῦ

CAP. VIII.

Quomodo mortuo Solomone populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

CÆterum poſt mortem Solomonis, filio ejus Roboamo in regnum ſuccedente, qui ex muliere Ammanitide Nooma nomine, ei natus erat, populi principes, nunciis ſtatim in Ægyptum miſſis, Hieroboamum revocabant. Cum autem ad eos in urbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem pervenit. ipſi enim placuerat, Iſraëlitis, qui eò convenerant, ſemet regem oſtendere. Eum ergo adeuntes principes populi ſimul & Hieroboamus, ſupplici voce rogarunt, ut aliquid de ſervitio illis remitteret, & patre ſuo clementior eſſe vellet: ipſos enim grave ſub eo jugum pertuliſſe. fore autem ut eos ſibi magis benevolos habeat, libentiſque ei ſervituros, ſi mitius illos tractet potius quam metu coërceat. Ille vero, cum dixiſſet ſe poſt triduum iis quæ poſtularunt reſponſurum, ſtatim quidem in ſuſpicionem venit, quod ſine mora votis eorum non annuiſſet: nam ingenium hominum, præſertim in adoleſcentia, ad benignitatem & humanitatem proclive eſſe cenſebant. bonæ tamen ſpei aliquid ſubeſſe videbatur, quod *ea de re* conſultaverit & non è veſtigio repulſam dederit.

Roboamus Solomoni in regnum ſucceſſit. 3 *Regum*, c. 12.

Populus à Roboamo petit ut ſe mitius tractet quam Solomon. 3 *Regum*, c. 12.

2. Ille autem, convocatis paternis amicis, eos in conſilium adhibuit de reſponſo quod populo daturus eſſet, ad ea quæ viros *ipſi* benevolos vulgique indolis gnaros facere veriſimile erat, ei ſuaſerunt ut populo ſe humanum præberet comiterque illos alloqueretur, & ſe aliquanto magis demitteret quam fert faſtus regius: ea enim via capturum eſſe multitudinis favorem, cum ita natura comparatum ſit, ut ſubditi nihil adeo ament, ac ut reges illis benignos & fere pares ſe præſtent. At is utilem adeo ſententiam & forſan in omne tempus profuturam, ſin minus, tum *certe* cum regem fieri oporteret, averſatus eſt; Deo, ut puto, id

Roboamus ſenes juvenesque ea de re conſulit. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paral.* c. 10.

---

[v] Συλλαβεῖν αὐτὸν] Συμβαλεῖν *Gall.* 2.

[x] Γνοὺς] Illud γνοὺς ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Σύσακον] Σισάκιμον *Vat.* ex Σισακὶμ LXXII. Ισακον, forſan pro Σίσακον, *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ex Hebraïco, ut puto, *Siſak.*

[z] Τῇ βασιλείᾳ] Illud τῇ ex *MSS.*

[a] Ογδοήκοντα] Ita *Codd. MSS.* tàm Gr. quam *Lat.* necnon *Theodoretus* ex *Flavio* noſtro, *Zonar. Glycas*, *Cedren.* & *alii* quos affert *Cotelerius* in *Notis* ad *PP. Apoſt.* p. 138. cum in *S. Literis* quadraginta tantum annos regnaſſe dicatur. Verum forſan (inquit *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. 7.) non numerantur in *Sacris libris* poſteriores quadraginta, quia tum à vero Dei cultu diſceſſerit Solomon & peccator factus ſit.

[b] Ετη,] Ετσιν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

[c] Απαντας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πάντας ὑπερβάλλων.

[d] Πρὸς γῆρας] Πρὸς τὸ γῆρας *Vat.*

[e] Αὐτὰ] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit *propterea.*

[f] Εἰς καιρὸν] Εὐκαιρότερον ἰδόξαμεν διηγήσασθαι *Vat.* Δικαιότερον ἔξομεν διηγήσασθαι *Gall.* 2. quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *opportunius explicabo.*

[g] Νοομᾶς] Sic *MSS.* Νοόμας in *Editis.* Νααμὰ LXXII. *Naama* apud *Vet. Interpr.*

[h] Αὐτὸν βασιλέα.] Αὐτὸν legi poteſt, adeo ut hic ſit verborum ordo ἐδέδοκτο γὰρ τοῖς Ισραηλίταις αὐτῷ συνελθοῦσι ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα, convenienter *S. Literis*, quæ dicunt, *Iſraëlitas Sichemam convenisse Roboami regis creandi gratia*, atque ita fere verbà intellexit *Epiphanius*, qui vertit, *placuerat enim ut illic convenientes Iſraëlitæ eum conſtituerent regem.*

[i] Διὰ τὸν φόβον] Illud διὰ omittit *Vat.*

[k] Ἡδίων] Ἀξιῶν *Vat.*

[l] Καὶ τότ'] Καὶ ταῦτα νέῳ *Vat.*

[m] Παιδαπλῶ] Οἰκείαν *Vat.*

[n] Κατὰ βασιλείας] Κατὰ deeſt *Vat.*

[o] Χειρώσεσθαι] Χειρώσασθαι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[p] Τὸ σμικρὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[q] Ἴσως πρὸς τὸ πᾶν,] Ἴσως μὲν πρὸς τὸ π. *Vat.*

[r] Πρός γε] Πρός τε τὸν τότε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Ὅτε δεῖ] Forte ὅτ' ἔδει. COCC.

id agente, ut istud condemnaret *& rejiceret* quod *maxime* ad rem suam faceret: accitisque juvenibus, qui cum eo educati erant, illisque exposito quod senes ei dederant consilio, jussit proferre quid ipsis facto opus esse videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat meliora cernere, suaserunt ut populo *ita* responderet; "suorum "digitorum minimum crassiorem esse quam sui "patris medium corporis truncum; quod si *servi-* "*tutis* duritatem sub illo experti fuerint, multo "magis experiundo illum durum difficilemque "sentient; ac si ille in eos scuticis animadverterit, "exspectandum ut ipse scorpiis animadvertat."

Roboamus, juvenum consilium sequutus, populo durius respondet. 2 Regum, c. 12.

His delectatus rex, ratusque imperii dignitatem decere *ejusmodi* responsum, postquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis exspectatione suspensis, omnique studio agentibus ut verba regis audirent, existimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum esse, neglecto amicorum consilio ex juvenum sententia respondit. Hæc vero non sine Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

Decem tribus à Roboamo desciunt. 3 Regum, c. 12.

3. Istis autem verbis veluti ferro percussi, dissiliuntque haud secus ac experiundo graviter affecti ad indignationem adducti sunt, unoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil af- "finitatis esse cum Davide ejusque progenie." adjectoque, "se illi solum cedere Templo quod pa- "ter ipsius exstruxerat," *eum* relicturos esse minati sunt. Atque adeo erant exacerbati & iracundia eo usque exarserunt, ut cum ad eos misisset rex Adoramum tributis præfectum, qui *sævientes* mitigaret, & veniam dictis impetrando, si quid in illis juveniliter temerarium fuerit & submorosum, redderet placatiores, *ut cum iis agerct* non sustinuerunt, sed lapidibus obrutum necarunt. Cum hoc vidisset Roboamus, & existimasset se iisdem lapidibus peti quibus *imperii sui* ministrum populus interemerat, veritus ne revera id mali pateretur, illico curru conscenso Hierosolyma se fuga recipit. Et quidem Judæ tribus atque *altera* Benjamitica regem eum constituêre: cætera vero multitudo, jam inde à Davidis stirpe alienata, summæ rei præfecerunt Hieroboamum.

Hieroboamus decem tribuum rex creatur. 3 Regum, c. 12.

Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas sibi obtemperantes habuit, concione advocata, cum ex earum exercitu hominum centum & octoginta millia lectorum sibi assumpsisset, proficisci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi sibi servire cogeret. Verum à Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim submonebat haud fas esse ut qui ex eadem gente bellum iis inferrent, præsertim cum auctore Deo facta fuerit hæc populi secessio) non jam

ποιήσωντ᾽ εἶναι καπακεχθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ᾽ αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὰ μειράκια τὰ [t] συντεθραμμένα καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτῆς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἀκούειν λέγων. τάδε, ὅτι γὰρ ἡ νεότης ὅτε ὁ Θεὸς [v] ἠφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ· [x] "τὸν "βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος "εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ [y] σκληρουχίας ἐπιθυμήσουσι "ἐκείνου πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πεῖραν δυσκό- "λως, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐνδήσει [z] σκορπίοις τοῦ- "το ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν." τούτοις [a] ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας προσήκειν τῷ τῆς ἐξουσίας ἀξιώματι τὴν ἀποκρίσιν, ὡς σωθήσειν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος [b] καί τι λέγοντος ἀκούσειν τοῦ βασιλέως εὐπροσδεκήτως, οἰομένου δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τὴν τῶν φίλων [c] ἀπεκρίνετο. τοῦτο δ᾽ ἐπράττετο κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας.

γ'. Πληγέντες δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου, καὶ ἀλγήσαντες ὡς ἐπὶ πεῖρα τοῖς εἰρημένοις, ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες [d] ἐκβοήσαντες, "οὐκέ- "τι ἕδεν αὐτοῖς εἶναι συγγυῆς πρὸς Δαυίδην καὶ τοὺς "ἀπ᾽ αὐτοῦ μετ᾽ ἐκείνην, ἔφασαν, τὴν ἡμέραν· πα- "ρεχωρεῖν δ᾽ αὐτῷ [e] μόνον τὸν ναὸν ὃν ὁ [f] πατὴρ αὐτοῦ "κατεσκεύασεν," εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ἔτως δ᾽ ἔχον πικρῶς καὶ τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῶν Φόρων [g] Ἀδώραμον, ἵνα [h] καταπραΰνῃ καὶ συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἴ τι προπετὲς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἦν [i] ἐν αὐτοῖς, [k] ποιήσειν μαλακωτέρους, ἐχ ὑπέμειναν· ἀλλὰ βαλόντες [l] αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ᾽ ἰδὼν Ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἅπασᾶς ἁθρόους ἐπὶ ἅρματος, ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν Ἰούδα φυλὴν καὶ ἡ [m] Βενιαμίτης χειροτονεῖ αὐτὸν βασιλέα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν Δαυίδου παίδων ἀποστὰν, τὸν Ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. Ροβόαμος δὲ ὁ Σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιησάμενος τῶν δύο φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵός τε ἦν, λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν Ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ᾽ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ [n] προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. [o] ἐπειδὴ γὰρ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, [p] ἔστω ἔλεγε, καὶ παῦσαι καὶ τοῦ Θεοῦ [q] προαιρεῖσθαι τὸ τὴν φιλίαν ἀπο-

[t] Συντεθραμμένα] Συντεθραμμένα αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[v] Ἠφίει νοεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἠφίει in *Editis.* ἠφίει νοεῖν καὶ κρεῖττω *Vat.*

[x] Τὸν βραχύτερον] Iisdem fere verbis cum *Interpretibus* LXXII. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paralip.* c. 10.

[y] Σκληρουχίας] Σκληρότητος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. σκληρᾶς οὖν. *Busb.* & *Hen.*

[z] Σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν] Constat animal voce σκορπίοις haudquaquam significari, sed flagri genus scutica gravius aculeatum ad modum scorpionum, forsan ex planta ista, de qua *Theophrastus* l. 6. *de Plantis*, c. 1. & lib. 9. c. 14. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* l. 4. c. 29. HUDS. Scorpiis *Rufinus.* σκορπίοις etiam LXX. 1 Reg. XII. 11. Hebr. עקרבים vid. Deuter. VIII. 15. Ezech. II. 9. σκορπίος πόα, herba, de quo Theophr. H. Pl. lib. VI. c. 1. p. 118. & lib. IX. c. XIV. p. 686. quo postremo loco dicitur similis scorpioni & utilis ad ejus ictum. *Versio Syriaca* hic: *castigabo vos loris.* SPANH.

[a] Ἡδεῖς ὁ] Utpote quod ingenio erat Roboamus vehementi trucique.

[b] Καί τι λέγοντος] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ λέγοντος ἀκούσαι δ᾽ β. *Gall.* 2. ὄντος, λέγοντος ἀκούσαι τι δ᾽ βασ. in *Editis.*

[c] Ἀπεκρίνετο.] Ἀπεκρίνατο *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

[d] Ἐκβοήσαντες,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐβόησαν *Busb.* & *Hen.* ἐυβοήσαντες in *Editis Aliisque.*

[e] Μόνον τὸν ναὸν] Μόνῳ *Big. Samb.* & *Vat.* μόνον vero cum *aliis* agnoscit *Epiphan.*

[f] Πατὴρ αὐτοῦ] Πάππος *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Ἀδώραμον,] Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Ἀδόραμον an Ἀδώραμον legerit.

[h] Καταπραΰνῃ] Vocem καταπραΰνῃ adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & καὶ ex *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

[i] Ἐν αὐτοῖς,] Sic volui cum *MSS.* ἐν deest *Editis.*

[k] Ποιήσειν] Ποιήσειν *Samb.* & *Gall.* 2. ποιήσῃ *Gall.* 1. ποιήσειν καὶ μαλ. *Big.*

[l] Αὐτὸν λίθοις,] *Al.* αὐτόν.

[m] Βενιαμίτης] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βενιαμίτης *Vat.* Βενιαμὶς *Bas.* & *G.* Βενιαμίτιδος *Gall.* 2.

[n] Προφήτου] Προφήτου Σεμεΐα juxta *Vet. Interpr.* forsan ex *S. Literis.*

[o] Οὐ γὰρ εἶναι] Οὐ γὰρ ἂν εἶναι *Big.* & *Samb.*

[p] Οὕτως ἔλεγε,] Lege ἔτως ἔλεγε. *Epiphanius.* quo facto nequicquam progressus est ad prælium. COCC.

[q] Προαιρεῖσθαι] Προαίρεσιν *Big.* & *Vat.* contra quam *Epiphanius Aliique.*

[r] Οὐκ ἀπο-

ἀποστάσεως γεγυμνέμενης · [r] οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα Ιεροβόαμος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δ' τότων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως [s] γεγυμνέμενα δηλώσομεν. Φυλαχθείη γὰρ ἂν ὕτως ἄχρι παντὸς τῆς ἱστορίας τὸ εὐτακτον.

δ'. Ο τοίνυν Ιεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν [t] Σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαίταν εἶχε · κατασκεύασε δ' κὴ ἐν [u] Φανουὴλ πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δ' τὴν σκηνοπηγίας ἑορτὴν [x] ἐνίστασθαι μέλλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι [y] τὸν Θεὸν εἰς Ιεροσόλυμα παραγένηται κὴ σκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄφαγαγεῖν, μεταγνῶσιν ἴσως κὴ δελεασθέν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ναοῦ κὴ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προχωρήσει δ' τῷ [z] πρώτῳ βασιλεῖ, κὴ κινδυνεύσει τάτε γνόμενα πρὸς ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιμηχανᾶταί τι τοιῦτον. δύο μόσχους δαμάλεις χρυσᾶς, κὴ οἰκοδομήσας ναΐσκους τέτταρας, ἕνα μὲν ἐν [a] Βεθήλῃ πόλει, τὸ ἕτερον δ' ἐν Δάνῃ, ἤδη ἐκ τοῦ [b] τῆς [c] πηγαῖς δ' μικρᾶς Ιορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τῇ προφερμένας πόλεσι [d] ναΐσκων · κὴ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τάτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους. "Ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸ Θεὸν, κὴ οὐκ ἔστιν ἐν ὁποιῳδεδιγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν, ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει κὴ τὰς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν δ' μοι δοκεῖ γνῶ ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς Ιεροσόλυμα παραγένεσθαι εἰς τὸν τοῦ ἐχθρῶν πόλιν μαχεῖν ἕτως ὁδόν, προσκυνεῖν. ἄνθρωπος γὰρ κατασκευάκε τὸν ναόν · πεποίηκα δ' κἀγὼ δυο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ Θεῷ, κὴ τὴν μὲν ἐν [c] Βεθήλῃ πόλει καθίερωκα, τὴν δ' ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τάτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατῳκημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν Θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν κὴ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν κὴ Λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς Λευίτου φυλῆς κὴ τοῦ Ααρῶνος ὑμῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν [f] ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ Θεῷ κὴ κριὸν, ἃ κὴ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν Ααρῶνα πεποιηκέναι." [g] τάτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, κὴ τὴν [h] πάτριον θρησκείας ἀποστᾶσαι ἐπέτρεψε τοῦ νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τῆσδε τοῖς Εβραίοις, κὴ τῶν πολέμων κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίαν ὑπομεῖναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χώραν [i] δηλώσομεν.

ε'. Ενστάσης δ' τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος κὴ αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ [k] ἑώρταζον κὴ αἱ δύο φυλαὶ ἐν Ιεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τοῦ δαμάλεως, ἀναβαίνει δ' αὐτὸς [l] ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναβαίνειν σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' [m] ἐπιφέρειν τὰς θυσίας κὴ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ πάντος, προφήτης [n] Ιαδὼν ὄνομα, τοῦ Θεοῦ πέμψαντος· ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, *cum copiis* egressus est. Mihi autem *nunc* statutum est prius narrare quæ gesserit Hieroboamus Israëlitarum rex, ac tum demum res gestas à Roboamo duarum tribuum rege memorare. sic enim per omnia suus historiæ ordo conservabitur.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *sibi* construxisset in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam insuper *sibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo post cum Scenopegia statum *gentis* sacrum instaret, reputans secum, si populo concesserit ire Hierosolyma ut Deum adorarent, festumque illic agitarent, fore ut fortasse pœnitentia ducti, ac templi splendore cultusque in eo divini apparatu capti, ipsum relinquerent & ad regem priorem se reciperent, adeoque inde in vitæ discrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflavisset, illisque duo delubra exstruxisset; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem est apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro posuit: cumque x. tribus, quibus ipse præerat, convocasset, pro concione in hunc modum eas est alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non nescire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejusque præsentia nullo loco definito includatur, sed ubique *preces* exaudiat & "cultores suos *benigne* respiciat. quod cum ita sit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad"eo itinere, Hierosolyma, urbem hostilem, con"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* statuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de"dicavi, alteram Dane, ut vestrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò se conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quosdam ex "vobismet ipsis sacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "desideretis. Igitur cuicunque vestrum in animo "est sacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a"rietem: id quod ajunt primum sacerdotem Aa"ronem fecisse." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione discedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum extitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed hæc quidem suo loco narrabimus.

Vitulas fa-cit aureas. 3 *Regum*, c. 12. *Adhortatur populum ad vitulas aureas colendas.*

5. *Septimo mense, cum jam immineret festiva solennitas, volens & ipse eam apud Bethelam celebrare, sicut à duabus tribus Hierosolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exstruit, ipse vero pontifex factus cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. At cum in eo esset, ut victimas & solida sacrificia in conspectu totius populi aræ admoveret, ipsi ex Hierosolymis jussu Dei vates supervenit, Jadon nomine: qui in media turba constitutus hæc rege audiente loquutus est, sermone ad altare ver-

Vatis Jadonis oraculum in aram Bethelensem. 3 *Regum*, c. 12.

[r] Οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε.] Ita *MSS.* ἐ κατεξῆλθε in *Editis.*
[s] Γεγυμνέμενα] Γεγραμμένα *Vat.*
[t] Σικίμῃ] Alibi in *recto* Σίκιμα, ut l. 1. c. 21. §. 1. & in *plurali* Σίκιμα, ut ibid. §. 2.
[u] Φανουὴλ] Ita ex *MSS.* Φανιήλ in *Editis.*
[x] Ενίσασθαι] Συνίσασθαι *Vat.*
[y] Τὸν Θεὸν] Ita cum *MSS.* τῷ Θεῷ in *Editis.*
[z] Πρώτῳ] Πρώτῳ deest in nonnullis *MSS.*
[a] Βεθήλῃ] Ita cum *Bush.* & *Hen.* quo modo & supra (l. 6. c 3. §. 2.) in aliquot *MSS.* Βηθήλῃ in *Editis.* Βηθηλεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1 Βαιθηλὶ *Vat.* Βαιθὴλ LXXII. alibi (ut l. 6. c. 6. §. 1.) ὲν πόλει Βεθήλοις.
[b] Τῆς πηγῆς δ' μικρᾶς] Supr. lib. v. c. 1. §. 22. ἕως δ' λιθάνου ὄρους, κὴ τῆς δ' Ιορδάνου πηγῶν· Πηγαὶ Ιορδάνου, nempe Majoris, sub monte Panio Ant. Jud. lib. xv. c. 10. §. 3. & Αλωσ. lib. 1. c 21. §. 3. ut & lib. III c. 9. §. 7. Hic autem Jordanis minoris fons ad Danam oppidum & Αλωσ. lib. IV. c. 1. §. 1. SPANH.
[c] Πηγαῖς δ' μικρᾶς] Minoris Jordanis fons Δάνου appellatur. lib. 1. c. 10. §. 1. Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 2. c. 13.
[d] Ναΐσκων] Sic in *MSS.* ναΐσκοις in *Editis.*
[e] Βεθήλῃ πόλει] Eadem varietas hîc & mox infra (§. 5.) occurrit in *MSS.* ac supra. HUDS Βηθηλᾶ κὴ Εφραΐμ πολίχνια· Αλωσ. lib. IV. c. 9. §. 9. Infra vero cap. XI. §. 3. Βιθήλῳ (*Gen.* Βηθήλῳ) SPANH.
[f] Ιερεὺς εἶναι.] Illud αὐτῶν adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[g] Τάτ' εἰπὼν,] Ταῦτ' εἰπὼν *Hen. Busb.* & *Vat.*
[h] Πατρῴαν θρησκείαν] *Al.* πατρίαν & πατρῴους.
[i] Δηλώσομεν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* δηλώσωμεν.
[*] *Septimo mense*,] *Octavo mense* in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 12. v. 32. Vide *Levitic.* c. 23. v. 33.
[k] Εώρταζον] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἑόρταζον in *reliquis.*
[l] Ο ἀρχιερεὺς] Illud ὁ omittunt plerique *MSS.*
[m] Επιφέρειν τὰς θυσίας κὴ τὰς ὁλοκαυτώσεις] In codice Sacro legitur Jeroboamum adscendisse altare לְהַקְטִיר, quod de thure adolendo cepit Vulgatus. Non nego הקטיר de thure usurpari & suffitu, sed Judæi etiam docent הקטרה aliquando esse easdem ac תקרבות, oblationes sacrificiorum videlicet in altari. Vide Siphra fol. 41. 2. Sic & הקטיר de sacrificiis usurpatur 2 Reg. 16. 13. & ἀναφέρειν à Græcis interpretibus redditur Exod. 29. 25. REL.
[n] Ιαδὼν ὄνομα,] Ita *Samb.* & *Glycas*, qui pag. 187. ista habet, ὁ μὲ Ιώνητος Ιαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἡ δ' βίβλος τοῦ Παραλειπομένων

verso: "Hoc tibi prædicit Deus, fore ut naſcatur "quidam de genere Davidis, Joſias nomine, qui "ſuper te mactabit iſtius ævi falſos ſacerdotes, ac "præterea horum impoſtorum & deceptorum at- "que impiorum oſſa ſuper te cremabit. Imo vero "ut iſti credant hoc ita eventurum eſſe, ſignum "illis prænunciabo mox ſecuturum. illico ara *hæc* "findetur, & omnis ſuper illam victimarum adeps "humi diffundetur." Cum hæc dixiſſet vates, Hieroboamus irritatus, protenſa *ab altari* manu, jubet illum comprehendi. At manus, quam *in eum* intenderat, ſubito langueſcebat; nec potuit eam denuo ad ſe retrahere: ſed torpore illi obriguit & mortua demittebatur. Porro diffiſſa eſt ara, & cuncta ex ea effuſa ſunt, ſicuti vates prædixerat. Cum autem *rex* intelleXiſſet hominem eſſe veracem & ex Dei afflatu futura prænoſcere, rogavit eum ut Deum deprecaretur, quò ipſi reſtituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, ut hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad ſuum ſtatum rediiſſet, ea de re gaudens vatem obſecrabat, ut ſecum prandeat. Tum Jadon dicebat, "ſibi non liberum eſſe in domum ejus introire, "aut tantillum ex pane & aqua iſta in urbe degu- "ſtare. hoc enim ipſi Deum interdixiſſe, nec li- "cere eadem, qua venerat, via reverti, ſed per a- "liam iter ſibi faciundum," ajebat. Et illum quidem rex propter ejus abſtinentiam mirabatur: de ſe vero cœpit eſſe ſolicitus, ne res ſuæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

Hieroboami manus aret. 3 Regum, c. 13.

εἶπε τάδε, ὡς τὸ θυσιαστήριον πεσεῖται τὰς λόγους. "ὁ Θεὸς ἔστε δή τινα ποιήσει ἐκ τῆς Δαυίδου φυλῆς, Ιωσίαν "ὄνομα, ὃς ὅτι σὺ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καθ' ἑκείνον "τὸν καιρὸν γινομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ "ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν ὅτι σὺ καύσει. ἵνα μέντοιγε "πιστεύσωσιν ἕτοι τοῦθ' ὕτως ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς ποιήσω "γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ "πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων ὅτι γῆν χυθήσε- "ται." ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ιεροβόαμος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ [q] ὑγιὴς παρείθη, καὶ [r] οὐκ ἔτι ἴσχυσεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν [s] ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη τε καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατεῤῥέχθη [t] πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνῶσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἐπέθυσε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ χαριζεῖν. ὁ δὲ, τὸ χάρις τὸ κατὰ Φύσιν ὑπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. [v] Ιαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐπιτρέπειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν; οὐδὲ γεύσασθαι "ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸ "Θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' "αὐτῆς πορεύσηται τὴν [x] ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης," ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας· αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

CAP. IX.

Quomodo Jadon vates alteri mentienti credens revertitur, ac poſtea à leone interimitur: & quibus verbis regi perſuaſit vates ſceleratus, ejuſque animum à Deo alienavit.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς ὁ προφήτης Ιαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ὑπέστρεψεν, εἶτα ὑπὸ λέοντος ἀναιρεῖται· καὶ ποίοις λόγοις ὁ πονηρὸς προφήτης τὸν βασιλέα πείσας, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

De Bethelenſi vate qui Jadonem vatem contra Dei præceptum revocat. 3 Regum, c. 13.

ERat autem *ea* in urbe ſenex quidam improbus, falſus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ ſenio eſſet viribus defectus. Cum vero ipſius filii ei omnia de vate narraſſent qui Hieroſolymis *illuc* venerat, quæque edita eſſent ſigna, utque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, ipſo Deum orante, ſanam ſalvamque denuo recepiſſet; veritus ne peregrinus *iſte* plus apud regem quam ille auctoritate polleret, & in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut è veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedirent. Illis autem impigre juſſa exſequutis, inſcendit, vatemque ſubſequitur; atque eum ſub alta & umbroſa quercûs bene magnæ arbore quieſcentem nactus, primo ſalutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non divertiſſet ut lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille reſpondiſſet, quod ſibi à Deo interdictum eſſet, ne apud quenquam ea in urbe *cibum potionemve* guſtaret. Atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus menſæ hoſpitali admoveri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua tu religione vene-

ΗΝ δή τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς [y] πρεσβύτης [z] ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ιεροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὅτε τότε μὲν κλινήρης ἦν διὰ τὴν ὑπὸ γήρως ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ διηγησαμένων τὰ περὶ τὸν παρόντος ἐξ Ιεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς [a] παρεθείσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν Ιεροβόαμος ὀξαμένην πάλιν ἐκείνην ζῶσαν ὑπολάβοι· δείσας μὴ παραδοκιμήσειν αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ πολείονος ὑπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ὄνου [b] ἐπιστρώσαι τὸν ὄνον ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ [c] ταχυσάντων ὁ προσετάγησαν, [d] ἐπιβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι ὄρυος ὑμενόθυς ἠσπάσατο πρῶτον, εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὃ δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαι παρά τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἐμοὶ [e] εἶπεν πάντως ἀπηρέμησέ σοι τὸ θεῖον παραθέσθαι τράπεζαν. προφήτης γάρ εἰμι κἀγὼ, καὶ τῆς αὐτῆς σοι κοινωνοὺς

ρῶν Ιαὴλ αὐτὸν ἡμᾶς καλέσας ἐδίδαξεν.

o Απατεώνων] Sic *MSS.* ἀπαταιώνων in *Editis.*

p Πιμελὴ τῶ ἱερείων] ישׁן eſt in Codice Sacro, quod *cinerem* notat. Verum ישׁן pro pinguedine aliquando uſurpatur. REL.

q Εὐθὺς παρείθη,] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

r Οὐκ ἔτι ἴσχυσεν] Eo modo, vel οὐκ ἔτ' ἴσχυσεν in pleriſque *MSS.* οὐκ ἔτι ἴσχυεν in *Editis Aliiſque.*

s Ἀναγαγεῖν,] Ἀγαγεῖν *Big.* & *Samb.*

t Πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ,] Πάντα τὰ ἀπ' αὐτῆς *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ιαδὼν δὲ ἔφη,] Ιαδὼν δ' ἔφησιν *Big.* & *Samb.*

x Ἐπιστροφὴν,] Ὑποστροφὴν ſolus *Vat.*

y Πρεσβύτης] Illud πρεσβύτης ex *Cod. MSS.*

z Ψευδοπροφήτης,] Ψευδοπροφήτην ἐκεῖνον εἶναι λέγει ὁ Ιώσηπος· ὃν Θεοδώρητος ἀληθῆ προφήτην εἶναι. *Glycas*, Annalium part. II. p. 187. Ἐγὼ δὲ Θεὸν μὲν καὶ τὰ ἄλλα προφήτην ὑπειλήφα· ψευδῆ δὲ χρησαι λόγους πρὸς τὰ ἀνθρώπου δὲ Θεὸν, καὶ ἀφ' τοῦτο μόνον ψευδοπροφήτην εἶναι. *Theodoret.* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Quam multa in hac narratione *S. Hiſtoriæ* addat *Flavius*, oſtendit *Melch. Leydeckerus* de *Var. reipubl. Hebr. ſtatu*, Vol. 2. p. 36.

a Παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

b Ἐπιστρώσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστρώσαι τὸν ὄνον καὶ ἕτοιμον in *Editis.*

c Σπουδασάντων] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* σπουδασάντων in *Editis.* quod etiam ferri poteſt.

d Ἐπιβὰς ἐδίωξε] Ἐπιβὰς τὸν ὄνον ſoli *Hen.* & *Busb.*

e Εἶπεν πάντως] Εἶπεν hîc inſerui cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ἔφη *Editorum* poſt τράπεζαν delevi, quod illud non agnoſcant *MSS.* & *Epiphan.*

f Λεγε-

γωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας · καὶ πάρειμι νυῦ ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψδυσαμένῳ πειθθεὶς, ἀνέστρεψεν. [f] ἀεστώντων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ Θεὸς ἐπιφαίνεται τῷ Ιαδῶνι · καὶ ἐδήλωσεν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πεμφείαν ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ παραπλὴν ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν [g] ἔφρασεν, [h] ὑφ' ὃν ἀφθαρήσεσθαι, καὶ τῆς ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. τοῦτο δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, [i] ὅπως μὴ πεισθεὶς τοῖς τοῦ [k] Ιαδῶνος λόγοις Ιεροβόαμος [l] ἐλπίσειεν ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ Ιαδῶνι πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα, συμβάλλει λέων · καὶ καταπατάσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. φυλακὴ δὲ ἐγόμενον ὑπ' ἐφύλαττε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις οὗ τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τὰς υἱὰς πέμψας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῆς [m] μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐνετείλατο δὲ τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα συν ἐκείνῳ θάψαι · λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, [n] ὑπερθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ τὴν ταφὴν οὐδὲν συν ἐκείνῳ ταφείς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. [o] κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, προσέστη τῷ Ιεροβοάμῳ · καὶ, "τί δήποτ' ἐταράχθης, [p] εἰ-"πὲν, ὑπὸ τῶν ἐμῶν λόγων;" ὡς δὴ καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρτιον ὑποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τῶν γεγυμνασμένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. [q] ἐπεχείρει γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ [r] αὐτοῦ ναρκήσειε, βαστάζουσα τὰς θυσίας · εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν [s] εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανέλθοι φύσιν · τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγεῖν καὶ πεσεῖν ἀφ' βάρους τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸ θάνατον ἐκ τοῦ σημεῖα ταῦτα προειρηκότος, ὡς ὑπὸ λέοντος [t] ἀπόλοιτο · ὅτως οὐδὲν ὅτ' εἶχεν, ὅτ' ἐφυγέχατο προφήτου. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἀφανοῦσαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ [u] τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, ὅτι τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὕτως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τι καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη πεπολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου ὅτι τοῦ παρόντος [x] ἡμῖν δεδηλώσθω.

ror: atque nunc adſum ab eo miſſus ut te mihi convivam abducam. Ille vero, fide mentienti habita, *cum eo* reverſus eſt. Adhuc autem illis prandentibus blandoque ſermone ſeſe oblectantibus, Deus apparet Jadoni; & quod contra mandatum ejus feciſſet, dicebat, pœnam daturum eſſe, ſimulque qualis foret *ipſi* denunciabat. nam leonem ipſi digredienti in via occurſurum eſſe edixit, forcque ut ab eo interimeretur, atque expers eſſet ſepulturæ in majorum ſuorum monumentis. Hæc autem, Deo ita volente, contigiſſe arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadonis verbis, cum falſi eſſet redargutus. Jadoni igitur Hieroſolyma redeunti obviam fit leo, ipſumque à jumento detractum necavit. Atque aſinum quidem nihil omnino læſit, adſidens vero & eum cuſtodiebat & vatis cadaver, donec quidam illac tranſeuntes id conſpicati in oppidum venerunt, atque falſo vati rem nunciarunt. Tum ille, filiis ſuis in hoc miſſis, corpus ejus in urbem reportavit, ipſumque magnificis cohoneſtavit exſequiis; ſuiſque filiis præcepit, ut ſe, cum mortuus fuerit, eodem in ſepulchro conderent: dicens, vera quidem eſſe omnia quæ ille vaticinatus eſt contra urbem illam & altare & ſacerdotes & falſos vates; ipſum vero injuria poſt mortem fore immunem, ſi cum eo ſepeliretur, utpote quod oſſa illorum dignoſci non poſſent. Cum itaque juſta vati perſolviſſet, atque filiis iſta mandaſſet, improbus & impius, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, inquit, "iſtius inſipientis ſermonibus?" Poſtquam vero rex quæ altari ſuæque manui acciderant illi enarraſſet, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cœpit *iſte* hanc ejus *de illo* opinionem vafre & malitioſe agendo labefactare, & veriſimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei perſuadere manum quidem ejus laſſitudine obtorpuiſſe, dum victimas portaret; ac deinde, cum paululum quieviſſet, ad ſe rediiſſe: altare vero, quippe recens exſtructum & multis magniſque victimis ei impoſitis, ex nimio onere rerum ei incumbentium diſruptum cecidiſſe. Porro ipſi etiam mortem ejus nunciabat, qui ſigna iſta prædixerat, ut ſcilicet à leone occiſus periit: adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem arguebat. His dictis regi perſuaſit, &, cum animum ejus prorſus à Deo avertiſſet & à ſanctis juſtiſque operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumelioſus erat & injurioſus, ut quotidie id ſibi negotii dari quæſiverit, ut novo aliquo magiſque deteſtabili ſcelere ſemet obſtringeret. Atque iſta quidem nobis de Hieroboamo in præſens dicta ſunto.

Jadon vates à leone occiſus. 3 Regum, c. 13.

Bethelenſis vates ſubdole agit cum Hieroboamo, ut metum ejus diſcuteret.

Adeo nihil de impietate remiſit Hieroboamus, ut pejor indies evaſerit. 2 Regum, c. 13.

f Αεισώντων] Ita cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* ἀεισώντων.
g Εφρασεν,] Εφραξεν *Vat.*
h Υ' ὃ] Sic cum *MSS.* ἀφ' ὃ in *Editis.*
i Οπως μη] Haud dubie apparet (*inquit Sabellicus*) ad elevandam Jadonis fidem, Bethlejum ſenem in urbem eum retraxiſſe, ut ſi à ſe decipi contigiſſet, aſſertæ divinationis apud regem coargueret. Cæterum ita numini placuiſſe credere par eſt, ut Hieroboamus & alii præſenti metu levati ſuæ impietatis aliquando meritas luerent pœnas.
k Ιαδῶνος] Hic loci Ιωάδου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιωὴλ dicitur *Glycæ*, ut ex verbis ſupra allatis conſtat. Rabbinis Ιδδὼ eſſe videtur, cujus mentio facta eſt 2 *Paralip.* c. 13. v. 22. ubi Addò dicitur *Interpretibus* LXXII.
l Ελπλεγμένε] Ελπλεγμένῳ ψεύδη *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.
m Μὲν κηδείας] Illud μὲ deeſt *Vat.*
n Υπερθήσεσθαι] Eo utique conſilio (inquit *Zonaras*) cum eo ſepeliri voluit, ut cum ſecundum prædictionem illius altare everteretur, & ſacerdotum & pſeudoprophetarum oſſa igni traderentur, eam contumeliam ipſe, juxta hominem divinum ſitus, effugeret.
o Κηδεύσας] Κηδευσάμενος *Gall.* 2.
p Εἶπεν,] Εἰπὼν *Vat.*
q Επεχείρει] Sic *Big. Samb. Vat. Vet. Interpr.* ἐπιχειρεῖ in *cæteris.*
r Αὐτοῦ ναρκήσειε,] Αὐτῷ *Vat.*
s Εἰς τὴν αὐτῆς] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς τὴν αὐτὴν in *reliquis.*
t Απόλοιτο·] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπώλετο *Vat.* ἀπώλοιτο in *Editis.*
u Καὶ τοῦ δικαίου] Ita in omnibus *MSS.* aut καὶ τῶν ὁσίων ἔργων καὶ δικαίων, in *Editis* καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων.
x Ημῖν δεδηλώσθω.] Εν τούτοις ante ἡμῖν inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.* in textum ea non recepi, quod nec vola nec veſtigium eorum apud *Vet. Interpr.*

CAP. X.

De Roboamo: utque Deus pœnas ab eo exegit impietatis per Susacum.

Roboamus oppida condit munitque. 2 Paral. c. 10.

ROboamus autem Solomonis filius, qui ut ante diximus in duas tribus regnavit, urbes munitas magnasque condidit, Bethleem, & Etame, & Thecoë, & Bethsur, & Socho, & Odollam, & Ipan, & Maresam, & Zipha, & Adoraïm, & Lachis, & Azeca, & Saraïm, & Elom, & Chebrona. Has quidem in sorte Judæ primas ædificavit. Alias vero magnas insuper instauravit in sorte Benjamitide. & cum eas muniviſſet, & præsidia in omnibus constituit & duces; multumque frumenti & vini & olei, aliaque ad victum *necessaria* in unaquaque urbe largiter recondidit: ac præterea scuta & lanceas in multas *hominum* myriadas. Atque ad eum in Hierosolyma sese aggregarunt sacerdotes & Levitæ ex omnibus Israelitarum finibus, & quotquot alii è populo boni erant & justi, relictis suis sedibus, ut Deum *more patrio* Hierosolymis colerent. ægre enim tulerunt ut ad vitularum veneration̄em adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Cum autem cognatam quandam in matrimonium duxisset, & tres ex ea liberos sustuliſſet, duxit postea & aliam, ipsamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Abesalomi Thamara natam; filiusque ex illa ei nascitur, quem Abiam vocavit. Quin & liberos complures suscepit ex aliis uxoribus: omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: & ex his filii ei geniti sunt duodetriginta & filiæ sexaginta. Voluit autem ut ei in regnum succederet Abias Machanæ filius, ejusque fidei thesauros urbesque munitissimas credidit.

Ad Roboamum sacerdotes & Levitæ conveniunt. 2 Paral. c. 11.

Roboami uxores & liberi. 2 Paral. c. 11.

Roboamus etiam Deum suis flagitiis irritat. 3 Regum, c. 14.

2. Plerumque autem fieri arbitror, ut malorum & iniquitatis causa hominibus sit rerum magnitudo, earumque in melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidisset regnum suum tanta cepisse incrementa, in omne nefas & scelus abiit, Deique cultum & religionem sprevit, adeo ut populus ei subjectus facta ejus iniqua imitatus fuerit. Ita enim comparatum est, ut cum principum moribus subditorum etiam mores corrumpi soleant; utque hi relicta sua modestia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, principum vitia non aliter atque virtutes sequantur. nisi enim eadem, quæ re-

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ Ροβοάμου· καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ἀφῆκε Σούσακον ἐπιμώρησον.

ΟΔὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῖπαμεν, ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, [y] Βηθλεέμ, καὶ [z] Ητμιὲ, καὶ [a] Θεκωὲ, καὶ [b] Βηθσὺρ, καὶ [c] Σωχὼ, καὶ [d] Οδολλάμ, [e] Ιπὰν, καὶ [f] Μαρησὰν, καὶ [g] Ζιφὰ, καὶ Αδωρεΐμ, καὶ [h] Λαχὶς, καὶ [i] Αζηκὰ, καὶ [k] Σαρεΐμ, καὶ [l] Ηλὼμ, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ιούδα κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ [m] καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ [n] Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τάχιστα, Φρυγάς τε κατέσχεν [o] ἐν ἀπάσαις ἐξ ἡγεμόνας, σῖτόν τε πολὺν ἐξ οἶνον ἐξ ἔλαιον, ταῦτα ἅπαντα πρὸς ἀφθονίαν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις [p] θυρεοὺς ἐξ σφενδόνας εἰς πολλὰς μυριάδας. σωρὸν δὲ οἱ πρὸ πάσι τοῖς Ισραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα ἐξ Λευίται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι ἐξ πολήθους ἦσαν ἀγαθοὶ ἐξ δίκαιοι, [q] καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ιεροσολύμοις τὸν Θεόν. ὁ γὰρ ἡδέως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ιεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησεν τὴν Ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγυῆ τινα ἐξ τρεῖς παισάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦγετο ὕστερον ἐξ τὴν ὑπὸ τοῦ Αβεσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, [r] Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτὴν ἔσχεν συγγυῆ· καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. [s] τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν [t] Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικήσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα· παλλακὰς δὲ, [v] τριάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεσαν ὀκτὼ ἐξ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δὲ ἀπέδειξε [x] τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ ἐξ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὑπέθετο.

β'. Αἴτιον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεσθαι κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τὴν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ὅτω βλέπων Ροβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τὸ [y] ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν ἡμέρᾳ τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὸ τῶν ἀρχομένων ἦθος [z] τοῖς τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τῶν ἐκείνων [a] ἀσελγείας τὴν αὐτῶν σωφροσύνην προπέμποντες, ὡς ἀρετῇ [b] ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ὁ γὰρ ἔνεστιν

y Βηθλεὲμ,] Ita etiam in LXXII. juxta *Exemplar. Rom.* Βαιθσεὲμ in *Alexandr.*

z Ητμιὲ,] Αἰτὰν LXXII. *Rom.* Αἰταὶ *Alex.* in *Epiphanii* libris *Itham* aut *Itam.*

a Θεκωὲ,] Ita cum *MSS.* & LXXII. Θεκὼε in *Editis.* & infra Θέκωα. si quis Θεκὼ malit, non repugnabo. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

b Βηθσὺρ,] Βαιθσοὺρ LXXII.

c Σωχὼ,] Σοχὼθ LXXII. *Rom.* Σοκχὼθ *Alex.* HUDS. Conf. supr. Lib. VI. c. 9. §. 1. SPANH.

d Οδολλὰμ,] Ita cum LXXII. & *Veritate Hebr.* Οδολὰμ in *Editis Josephi* & *MSS.*

e Ιπὰν,] Sic plerique *MSS.* in *Aliis Editisque* Ειπὰν. at *Hippam* dant *Epiphanii Cod.* Ut mihi locus hic mendi suspectus sit, faciunt *Interpretes* LXXII. qui *Veritati Hebraïcæ* conformiter habent καὶ τὴν Γὰθ. Forsan Γιθθὰν aut Γιτλὰν scribendum.

f Μαρησὰν,] Μάρεσαν *Big.* & *Gall.* 1. Μαρεσὰν LXXII.

g Ζιφὰ,] Καὶ τὴν Ζιφὰ *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. καὶ τὴν Ζὶφ LXXII. HUDS. Conf. Lib. VI. c. 13. §. 2. Pro *Ethame* Rufin. *Jeam*, item *Odollam*, *Hipam*, *Maresam*. pro *Azeca* & *Saraëm* Rufin. *Retheram*. Vid. 2 Chron. XI. 5. SPANH.

h Λαχὶς,] Ita *Big. Gall.* 1. 2. *Epiphanii Codd.* & LXXII. Λαχεὶς in *Editis Aliisque.*

i Αζηκὰ,] Non dubito quin καὶ Ζηκὰ tam *Editorum* quam *MSS.* factum fuerit ex καὶ Αζηκὰ, cum urbem Αζηκὰ tribui Judæ adscribat *Eusebius*, & καὶ τὴν Αζηκὰ habeant LXXII.

k Σαρεΐμ,] Nolui quidquam mutare, licet Σαρὲμ habeant *MSS.* & Σαρεὰ LXXII. Corrupte in *Epiphanii* libris *Zethuram* & *Zeteram.*

l Ηλὼμ,] Αἰλὼν LXXII. *Rom.* Αἰωλὼν LXXII. *Alex.* & *Veritas Hebr.*

m Καὶ ἄλλας μεγάλας,] At 2 Chron. XI. 10. urbes hæ, quas recensuit nominatim Josephus, partim in Juda, partim in Benjamin dicuntur esse sitæ. REL.

n Βενιαμίτιδι] Ita cum *MSS.* Βενιαμὶδι in *Editis.*

o Ἐν ἀπάσαις] Illud ἐν deest *Vat.*

p Θυρεοὺς] Sic melioris notæ *MSS.* in *Aliis Editisque* Θυρεοὺς καὶ σειρομάστας. HUDS. *Gen.* Θυρεοὺς· vel Θυρεὺς καὶ σειρομάστας· Conf. sup. lib. VII. c. 2. §. 2. & inf. c. 12. §. 1. σειρομάστου. SPANH.

q Καταλιπόντες] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* κατέλειπον καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις in *Editis Aliisque.*

r Μαχάνην] In *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 11. v. 20.) dicitur Μααχὰ θυγάτηρ Αβεσαλώμου. In melioribus *Epiphanii* libris *Machan*, in aliis *Maachan.*

s Τέκνα δὲ εἶχεν] Τέκνα δὲ καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν *Vat.* & *Samb.* commode satis, commate posito post σφενγίρουτε. Sed pro vulgata lectione faciunt *Epiphanii* libri.

t Μαχάνην.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαχάν.

v Τριάκοντα.] Εξήκοντα juxta LXXII. & *Veritatem Hebraïcam.*

x Τῆς βασιλείας] Illud τῆς ex *MSS.*

y Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Τοῖς τῶν ἡγεμόνων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῖς τῶν ἡγεμόνων *Vat.* in *Editis* τοῖς ἡγεμόσιν.

a Ασελγείας] Ασεβείαν solus *Vat.*

b Ταῖς κακίαις] Τῇ κακίᾳ *Vat.*

c Τὰν-

ἔνεσιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ βασιλέων ἔργα, μὴ [c] παυτὰ πρᾶττοντας. τῷ τοίνυν σωιβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντ☉ αὐτ☉ καὶ παρανομοῦντ☉, ἀπουδάζειν μὴ παροξύνωσι τῷ βασιλεῖ, βέλοντες εἶναι δίκαιοι. τιμωρὸν δ [d] τ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ἀπιπέμπει τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα [e] Σέσωγον. [f] ὡδὶ δ' ἁλισκῆς [g] Ἡρόδοτ☉ τὰς πράξεις αὐτ☉ Σεσώστρ☉ προσάπτει. ἔτ☉ γὰρ ὁ Σέσωγ☉, πέμπῳ ἐπὶ τ Ροβοάμ☉ βασιλείας, ἀπστρατεύεται μετὰ πολλῶν ἀπ' μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τ ἀριθμὸν [h] ἐξηκολούθει, ἱππέων δ μυριάδες ἑξ, [i] πεζῶν δ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τὰς πλείστ☉ Λίβυας [k] ἐπήγετ☉ καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν αὖ εἰς τὴν χώραν τ Ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ἐχυρωτάτας τ Ροβοάμ☉ βασιλείας [l] πόλεις ἀμαχητί. ἁ πούτας ἀσφαλισάμεν☉, ἔρχεται ἐπὶ τὴν Ἱεροσόλυμοις.

γ'. Ἐγκεκλεισμένων [m] δ' τ Ροβοάμ☉ καὶ τ πλήθ☉ς ἐν [n] αὐτοῖς διὰ τὴν Σισάκ☉ [o] ἐφοδείαν, καὶ τ Θεὸν ἱκετευόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, [p] ὃν ἔπεμψεν τὸν Θεὸν [q] παρ' αὐτῶν. ὁ δ' προφήτης Σαμμίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτὸς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτ☉ [r] κατέλιπον. τοῦτ' ἀκούσαντες, [s] ὅλ☉ τῆς ψυχαῖς [t] ἀνέπεσον· καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτὸς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται, ὑβριόμενος ὡδὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ [v] συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δ' αὐτὸς ὁ Θεὸς ἅτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας [x] ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτὸς εἶπεν διὰ τὸν προφήτην· παύσειν μέντοιγε τοὺς Αἰγυπτίους ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον ἢ Θεῷ. [y] παρελαβὼν δ' Σέσωγ☉ ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου Ροβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ὡμολογημένοις συνθήκαις· ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τὸς θησαυρὸς ἐξεκένωσε δ' Θεοῦ καὶ τὸς βασιλικὸς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως [z] ὑπολιπών. [a] ὤφειλε δ' καὶ τὸς χρυσοῦς φαρέτρας οὓς ἀνέθηκε Δαυίδης τῷ Θεῷ, λαβὼν παρὰ δ' τ [b] Σωφήνης βασιλέως· καὶ [c] τοῦτο ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δ' τούτης τ στρατείας καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς [d] Ἡρόδοτ☉, ὡδὶ μόνον τὸ δ βασιλέως παλαιὸς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαοὺς

ges, faciant, haud erit ut facta ab iis approbare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, justi esse studentes. Deus autem Susacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipsum pœnas exigeret. de quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostridi attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto exercitum * contra illum adduxit multis *militum* myriadibus constantem. Illum enim *ex Ægypto* comitati sunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditumque † quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant & Æthiopes. Cum igitur in Hebræorum regionem irrupissent, validissimas Roboami urbes absque pugna cepit: iisque præsidio firmatis, postremo Hierosolyma invasit.

IV. *Susaci regis Ægypti expeditio in Judæam.* 3 *Regum*, c. 14. 25. & c. 2 *Paral.* c. 12.

3. Cum autem Roboamus populusque in urbe inclusi tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent, ut victoriam illis daret & salutem, Deum, ut ab illis staret, adducere non potuerant. Illis vero dixit Samæas vates Deum ipsis denunciasse, se illos desertorum esse, prout ipsi cultum ejus & religionem deseruerunt. Ubi hæc audiverant, statim animis conciderunt; nullamque spem salutis reliquam cernentes, confiteri omnes cœperunt, jure Deum facturum esse si illos despexerit, qui in illum impii exstiterunt, legisque instituta perturbarunt & contaminarunt. Deus autem, cum eos videret ita animis affectos & delicta invicem confitentes, vati dicebat, fore ut illos non perdat, subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum horum facilius sit, homini servire an Deo. Cum autem Susacus urbem absque pugna in suam potestatem redegisset, Roboamo præ metu eum *intra* muros accipiente, pactis quibus convenerant non mansit, sed Templum diripuit, thesaurosque cum Deo sacros tum regios exinanivit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin & aurea scuta detraxit & clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davides à Sophone rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, cum hæc perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo ‡ regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse; atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum autem est, quod nostram

Roboamus populusque se Deo submittunt. 2 *Paral.* c. 12.

Susacus, captis Hierosolymis Temploque spoliato, discedit. 3 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 12.

Herodoti hac de re testimonium.

gen-

c Ταυτὰ πράττοντας.] Ita cum *Big.* (Cocc.) & *Samb.* ταῦτα in *Editis Aliisque.*

d Τῶν εἰς αὐτὸν] Τῆς κ. ἀ. ὕβρεως *Big.*

e Σέσωκον.] Συσάκιμον & infra ubique Συσάκιμ☉ *Vat.* vide p. 443. §. 1.

f Περὶ δ πλανηθεὶς,] Neutiquam hinc sequitur (ut male existimarunt *viri Eruditi*) pro eodem rege utrumque à *Josepho* habitum: quin immo pro diversis habitos palam est, quorum alteri alterius res gestas per errorem tribuerit *Herodotus.* Si credidisset *Josephus*, quod volunt, utrumque fuisse revera eundem, & tantum *Sesostrim* nominari ab *Herodoto*, qui *Susacus* nominatur ab *Hebreis*, simpliciter absque erroris crimine id memoraſſet, quum exigua sit discrepantia inter *Susacus* vel *Sisacus* & *Sesostris*, & in omnibus ferme *S. Scripture* nominibus, quæ & apud *Græcos Scriptores* occurrunt longe major reperiatur. PERIZONIUS. quem vide hac de re fuse doctissimeque agentem in libro de *Ægyptiacis Originibus*, c. 8.

g Ἡρόδοτ☉ τὰς πράξεις αὐτ☉ Σισώστρ] Lib. II. c. II. &c. SPANH.

* *Contra illum adduxit multis* militum *myriadibus constantem.*] *Contra Hierosolyma* in *Vet. Interpr.*

h Ἐξηκολούθ.,] Ἠκολούθ *Vat.*

i Πεζῶν δ'] In *S. Literis* tantum dicitur *innumerabilis militum multitudo.*

† *Quadringenta millia.*] *Quadraginta millia* apud *Epiphan.* forsan librariorum errore.

k Ἐπήγετο.] Ἐπηγάγετ☉ *Vat.* Forsan exciderint ἁ Τριγλοδύτας. Videsis 2 *Paralip.* c. 12. v. 2. & *Chronicon Paschale*, p. 93.

l Πόλεις ἀμαχητί.] Vocem πόλεις inseruimus ex *MSS.* HUDS. & COCC.

m Δὶ δ Ροβοάμ] Illud δ abest *Vat.*

n Αὐτοῖς ἁθ'] Αὐτοῖς ἁθ' τὴν αὐτὸ στρατιὰν τὴν δ Σισακίμ *Vat.*

o Στρατείαν.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *ceteris.*

p Οὐκ ἔπεσαν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* αὐκ οὐκ ἔπεσαν.

q Ταχθῶναι] Ita ex *MSS.* pro ἀχθῶναι *Editorum.*

r Κατέλιπον·] Sic *MSS.* κατέλιπεν in *Editis.*

s Εὐθὺς ταῖς] Εὐθέως *Vat.*

t Ἀνέπεσον·] Ἀνέπεσαν *Samb.* ἀνέπασαν *Big.* & *Gall.* 1.

v Συγχέοντας] Συγχέαντας *Vat.*

x Ἀνθομολογουμένους,] Ἀνομολογουμένους *Vat.*

y Παρελαβὼν] Παρελαβὼν δ ὁ Συσάκιμ☉ *Vat.*

z Ὑπολιπών.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* καταλιπὼν *Gall.* 1. 2.

a Ὤφειλε δ'] Καὶ τὰ δόρατα χρυσᾶ ἃ ἔλαβεν Δαβὶδ ὁπ χεφὲ τ παίδων Ἀδραζαὰρ βασιλέως Σωβὰ, ἁ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών. *Chronic. Paschale*, p. 93.

b Σωφλώης βασιλέως.] Conf. sup. lib. VII. c. 5. §. 1. SPANH.

c Τοῦτο ποιήσας] Ταῦτα ποιήσας *Hen.* & *Busb.*

‡ *Regis nomine errans*,] *Sc.* Susaci. tanquam res ita gesta fuerit, sed non ab rege qui *Herodoto* est *Sesostris*, sed ab illo qui dictus fuit *Susacus.*

d Ἡρόδοτ☉,] Lib. 2. c. 102. & 106.

gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dediderant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria ‡ insculpserat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. *adjecto*, "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi con-"fitentur." cæterum constat, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syri præterquam nos. Sed de *his* singuli ita loquantur, prout ipsis visum fuerit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis, à Susaco exportatis, parem æreorum numerum facit. 3 Regum, c. 14. 2 Paral. c. 12.

4. Post Susaci autem discessum, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis pari numero ære facta Regiæ custodibus commisit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illustres & res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit metu *tamen* conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixisset annos quinquaginta & septem, & septemdecim ex illis in regno exegisset. vir insolens & imprudens, & qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuêre. supereſt vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum & ipse vitam finivit. Nam ille nihil reliqui faciebat, ut in Deum contumelias ederet, neque tandem quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

Roboamus moritur, eique in regnum succedit Abias. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 13.

ἀμαχητὶ [e] τὰς ἀνθρώπους τὰς ἐν αὐτῇ. Φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βέλτιον δηλοῖ κεχειρωμένον ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. λέγει γὰρ ὅτι σήλας [f] κατέλιπεν, [g] ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ δεδοθότων αὐτὸν, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύφας. Ροβόαμος δ' οὕτω παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. [h] φησὶ γὰρ [i] Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν· "Φοίνικες "γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυ-"πτίων μεμαθηκέναι." δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι [k] μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται [l] τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσάκου, Ροβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χάλκεα ποιήσας, τὸ αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκε τοῖς τῶν [m] βασιλείων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλάτης ἐπιφανοῦς καὶ τὰ ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρὸς εἶναι, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δεᾷ, πόλεμα τὸ χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα. τὸ μὲν οὖν ἀλαζόνα ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πειθέσθαι τοῖς πατρῴοις φίλοις τὸν δεχθῆναι ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιερουσαλήμοις ἐν τοῖς ταφικοῖς τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὸν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν [n] βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δὴ περὶ Ιεροβοάμου ἀκόλουθα τούτοις ἔχομεν, πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξελθεῖν. οὕτως γὰρ οὐ [o] διέλιπεν οὐδὲ [p] ἠρέμησεν εἰς τὸν Θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν [q] ὀρῶν βωμοὺς ἀνιστὰς καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδεικνὺς διετέλει.

CAP. XI.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; utque, mortuo Hieroboamo, Nadabum ejus filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

Hieroboamus uxorem ad Achiam vatem mittit. 3 Regum, c. 14.

FUturum autem erat, nec longo post intervallo, ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in suum ipsius caput generisque sui universi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat, ut, veste sua deposita habituque privato assumpto, ad Achiam vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam & de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) jussitque, ubi eò perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur, an è morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout à marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. & cum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis & oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, & Hiero-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τελευτῆς τοῦ υἱοῦ Ιεροβοάμου. ὡς Ιεροβοάμου ἡττᾶται ὑπὸ τοῦ Αβία, ὃς μετ' οὐ πολὺ τὸν βίον καταστρέψει Ασάνου τὴν βασιλείαν διαδεχομένου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου ἀποθανόντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νάδαβον καὶ ἅπαν τὸ γένος Ιεροβοάμου διαφθείρει Βασάνης.

ΤΑῦτα δ' ἔμελλεν ὁ θεὸς εἰς μείζονα τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὕβριν αὐτῶν ἄγειν εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς οἰκίας τὸν γένον. κάμνοντος δὴ αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ παιδὸς, ὃν [s] Ομίμειν ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτὸς ἐκέλευσεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, παρελθεῖν πρὸς Αχίαν τὸν προφήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προφητεῖν, καὶ δὴ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον διειληφότα· προσαγορεύειν δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὴ μεταχημαλισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς [t] Σιλὼ πάλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Αχίας. καὶ μελούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένην διὰ τὸ γῆρας, ὁ θεὸς ἐπιφανεὶς

---

e Τὰς ἀνθρώπους] Τὰς ἐν αὐτῇ ἀνθρώπους.

f Κατέλειπεν, ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ δεδοθότων αὐτὸν, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύφας.] Herodot. l. II. c. VI. SPANH.

g Ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ δεδοθότων αὐτὸν, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύφας.] Illa ἐν τῇ non agnoscit *Epiphan.*

‡ *Insculpserat.*] *Sc.* ad exprobrandam illis mollitiem. HUDS. Inde *Antigonam* vocat Antigonum turpiter sese dedentem Sosius lib. I. de Bello, ubi vide quæ notavimus. HAV.

h Φησὶ γὰρ] In *Euterpe*, c. 104. hisce verbis: μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτέμνουσι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ· καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.

i Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν. Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Æthiopes & Syri Palæstini Circumcisionem ab Ægyptiis edocti. vid. Herodot. lib. II. c. CIV. SPANH.

k Μηδένες ἄλλοι] Μηδέτεροι *Big.*

l Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἢ μόνοι ἡμεῖς *Vat.*

m Βασιλείων] Quamvis *Epiphanius* habeat, *custodibus regalibus servanda tradidit*; malui tamen βασιλείων cum *Samb. Vat.* & *Gall.* I. 2. quam βασιλέων cum *Editis*, præsertim cum *S. Litera* (2 *Paralip.* c. 12. v. 10.) dicant, eu servanda accepisse τοὺς φυλάσσοντας τὰ πυλῶνα τῶν βασιλέων. Vide *Theodoretum* in 3 Regum, ΕΡΩΤ. μϛ'.

n Βασιλεύοντος.] Βασιλεύοντος *Vat.* qui ὃ mox sequens non agnoscit.

o Διέλιπεν] Ita *MSS.* διέλειπεν in *Editis.*

p Ἠρέμησεν] Male in *Editione principe* ἠρέμειεν.

q Ὀρῶν βωμοὺς] Illud ἐρῶν ex *MSS.* & *Veteri Interprete.*

r Καὶ τὴν ὑπὸ αὐτῶν] Καὶ deest *Big. Samb.*

s Ὁμίμειν ἐκάλουν,] Ἀΐμης juxta *Epiphanium.* Ἀΐμὴ LXXII. *Ahijah* in *Verit. Hebr.*

t Σιλὼ] Σηλὼ in nonnullis *MSS.* vide *Annot.* ad p. 307. §. 2.

γ Ἀπιλ-

ὁ Θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μηνύῃ, τῷ τε Ιεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ φρὶ ὧν πάρεστιν ὑποκρίνασθαι. παρούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ιε-"ροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὰ γὰρ Θεὸν ὑ λανθάνῃς, "ὃς ἀφιζομένην τε μοὶ φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε "τίνας παύσομαι τοὺς λόγους". ᵛ ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν· "ἐπεὶ σε μέγαν "ὁ μικρὸν καὶ ˣ μηδὲν ὄντα ἐποίησα, καὶ ἀποχρίσας τὴν "βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαυΐδου γένους σοὶ παντὶ ἔδωκα, σὺ "δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμοὶ θρησκείαν κατα-"λιπὼν ʸ χωνευτοὺς θεοὺς κατεσκεύασας ἑκείνης ᶻ ἐπι-"μήσας· ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολο-"θρεύσω σε τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιή-"σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ᵃ ἐξεγείρεταί τις ἀπ' ἐμοῦ τῆς "λαοῦ παντὸς, ὃς ἅπαν ἀπολείψει τὸ Ιεροβοάμου γέ-"νος. ᵇ μεθήξει δὲ τῆς περσείας καὶ τὸ πλῆθος ἑκπεσὸν "τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπερεῖ εἰς τοὺς ᶜ πέραν Εὐφρά-"του τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολού-"θησε, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ γεγομένους ᵈ ψευσεκκαίδεκα θεοὺς, "τὴν ἐμοὶ θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δέ, ὦ γύναι, ταῦτα "ᵉ σαφηνίσασα ἀπελθὲ πρὸς τὸν ἄνδρα· τὸ δὲ ὑὸν καμ-"πὴν ποιήσῃ. ᶠ σὲ γὰρ εἰσιόντος εἰς τὴν πόλιν, ἀπο-"λεῖψει τὸ ζῆν αὐτόν· πενθήσει δὲ, κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ "παντὸς λαοῦ, κοινῶν πημονὴν πένθη. καὶ γὰρ μόνος "ᵍ ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους ἀγαθὸς οὗτος ἦν." ταῦτα ʰ αὐτοῦ προφητεύσαντος, σκηνθήσασα ἡ γυνὴ πεπερασμένη, καὶ τῷ τοῦ ⁱ προφρημένου παιδὸς θανάτῳ θελαγής, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν ᵏ τοῦ τέκνου κη-δομένη πελάτην, ἀθλία τοῦ ᵏᵏ πάθους ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ σπουδῇ μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ ˡ τὸν ὑόν· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπαχθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι νεκρόν· ἀναγ-καία δὲ διὰ τὸν ἄνδρα. καὶ προφθαμένη, τὸν μὲν σκέπ-τεσθαι, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, εὗρε· τῷ δὲ βα-σιλεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ιεροβοάμου δὲ ᵐ οὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλὰ ⁿ ἀριθμήσας στρατιὰν, ὁπλῖτον Ροβοάμῃ παῖδα, τῶν δύο Φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον, ° Α-βίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶ γὰρ ᵖ αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ἐ καταπλάγη· ἡγούμενος δ' ἐπάνω καὶ τὴν νεότητος τῷ φρονήματι καὶ τὴν ἐλπίδος τοῦ πολεμίου στρατιὰν ᵠ ὁπλέξας ἐκ τῶν δύο Φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ιεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος ʳ Σεμα-ρών. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν μάχιμον ˢ ἡτοίμαζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες ᵗ τεσσαράκοντα· ἡ δὲ τοῦ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὸ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ᵘ ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμ-βαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλῆ τινος τόπου Αβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιερο-

boami uxorem se eò contulisse, & quid ei de quibus sciscitatura adest respondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina & privata, ad domum ejus accedente, *vates* exclamavit; "ingredere, ô "uxor Hieroboami, cur teipsam dissimulas? nam "Deum latere non potes, qui & me per visionem "de adventu tuo præmonuit, præcepitque quibus "te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reverteretur, jussit ut hæc ei renunciaret: "quando-"quidem ego te magnum è parvo & de nihilo fe-"ci, abscissoque Davidicæ domui regno te dona-"vi, tu vero horum immemor, meoque cultu post "tergum rejecto, eò deveneris ut Deos *ex aur*o "conflaveris eosque colueris: ita ego te rursum è "medio tollam, & omne genus tuum ad interne-"cionem perdam, faciamque ut à canibus ac vo-"lucribus *aeris* devoretur. quidam enim à me in "Israëlitas rex suscitabitur, qui neminem ex Hie-"roboami genere superstitem est relicturus. Quin "& populus hujusce supplicii particeps erit, ex-"cidet quippe felice terra, sparsusque per loca "Transcuphratensia exsulabit, quod impietatis re-"gis socium se fecerit, deosque ab illo factos ado-"rarit, sacris meis relictis. Tu vero, ô mulier, i "properè ad maritum hæc illi enunciatum. Cæ-"terum filium invenies mortuum. nam simulac "pedem in urbem immiseris, ille morietur; atque "ab universo deploratus populo sepelietur, publi-"co luctu cohonestatus. nam & hic unicus erat "è stirpe Hieroboami in quo boni quidquam in-"ventum est." Ubi hæc ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique jam dicti mortem ægre ferens, se proripuit, viam luctu & plangore complens; ac misera malis ex *hac* calamitate urgebatur ineluctabilibus, festinatione utens filio quidem & ipsâ infelici (nam quo magis properaret, eo ipsum citius exstinctum visura erat) viro tamen necessariâ. Atque ita domum reversa, filium quidem, prout vates dixerat, anima jam efflata mortuum offendit, regique cuncta enarravit.

Vates ei filii obitum prædicit, pœnamque Hieroboamo denunciat. 3 Regum, c. 14.

Uxor Hieroboami reversa filium mortuum offendit. 3 Regum, c. 14.

V. *Hieroboami contra Abiam expeditio. 2 Paral. c. 13.*

2. At Hieroboamus nihil hæc curans, magnis delectibus habitis, exercitum in expeditionem eduxit ut bello persequeretur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum successerat. ipsum enim, quod esset adolescentulus admodum, contempsit. Ille vero, audito adventu Hieroboami, haudquaquam perterritus est: sed animo supra juvenis ætatem & supra quam hostis sperâverat, cum exercitum è duabus tribubus collegisset, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui mons Semaron appellatur. & prope illum castra metatus, omnia ad pugnam necessaria parabat. Secum autem habebat quadringenta millia: Hieroboam vero exercitus duplo major erat. Cumque jam milites ex adverso starent ad dimicandum & pericula subeunda accincti, atque in eo essent ut manus consererent, Abias ex edito quodam loco, cum manu significasset, populum & Hieroboamum rogavit ut priu*squam con-gre-*

ν Απελθοῦσαν] Απελθοῦσα in aliquot *MSS.*

ξ Μηδὲν ὄντα] Ita cum *MSS.* μηδενὸς in *Editis.*

ο Χωνευτὰς] *Gen.* χωνεύς, vel χωνευτός. SPANH.

π Επίμησας] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἐπῆμας.

ρ Εξεγείρεταί τις] Sic *MSS.* ἐξαγείρεται δὲ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ in *Editis.*

σ Μεθήξει δ'] Ita *Bas. G. Vat.* & *Epiphan.* μεθίξων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

τ Πέραν Εὐφράτου] Πέραν δὲ Εὐφράτου *Vat.*

υ Ψευσεκκαίδεκα θεοὺς,] Ita *Vat.* quo modo, vel ψευσεκκαίδεκα *Epiphan.* in *Editis Aliisque* ψευσκωπᾶ.

φ Παρασημάνασα] Απαγγείλασα *Big. Samb.* & *Vat.*

χ Σὲ γὰρ εἰσιόντος] Σοῦ γὰρ ἰόντος *Vat.*

ψ Τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους] Sic οἱ ἐκ τοῦ ἰοῦν Λαοῦ id est Levitæ Hebr. 9. REL.

ω Αὐτοῦ προφητεύσαντος,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *hæc namque prophetæ perhibente* &c. ταῦτα ὧν in *Editis Aliisque.*

α Περιηφθὼν παιδὸς] Ειρηφθὼν *Vat.*

β Τῇ τέκνῳ κοπτομένῃ τελευτῶ] Conf. lib. VII. c. 1. §. 6. SPANH.

γ Πάθους] Ita in *Editis Aliisque.* τάχους *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

δ Τὸν γόνον] Τὸν γὸν αὐτῆς *Vat.*

ε Οὐδὲν τούτων] Οὐδενὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

ζ Ἀριθμήσας] Ἀθροίσας *Big.* & *Vat.* forsanque *Epiphan.*

η Αβίαν] Is 3 *Regum*, c. 15. v. 1. *Abijam* dicitur in *Hebr.* Αβιὰ LXXII. 2 *Paralip.* c. 12. v. 16. *Abija*, & Αβιά.

θ Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν.

ι Επιλέξας] Επιλεξάμενος *Big.* & *Gall.* 1.

κ Σεμαρών.] ΣΑΜΑΡΩΝ in *Editis Aliisque.* Σεμεὼν LXXII. 3 *Regum*, c. 16. v. 24. *Amorræorum mons* in *Epiphanii* libris. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μή.

λ Ητοίμαζεν.] Εὐτοίμιζεν *Vat.*

μ Τεσσαράκοντα·] Ita etiam in *Hebræo*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 3. Verum in *Vulgato*, LXXII. & *Epiphanii* libris *MSS.* habemus *quadraginta millia*, in *Editis* vero *sexaginta millia.*

ν Αντιπαρετάσσετο] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἀντιπαρετάσσετο.

Abiæ ad Israëlitas oratio. 2 Paral. c. 13.

grederentur ipſum audire vellent. Factoque *alto* ſilentio, orſus eſt dicere in hæc verba. "Vos quidem non ignoratis, quod Davidi ejuſque poſteris principatum dederit Deus in omne ævum; ipſe vero miror, quî factum ſit, ut, patre meo deſerto, voſmet Hieroboamo *ejus* ſervo adjunxeritis, & cum illo nunc *in aciem* prodeatis, contra eos, quos Deus regnaturos eſſe decreverat, pugnare parati, & quod reliquum eſt imperii *iis* auferre. Partem quidem ejus majorem etiam nunc Hieroboamus inique tenet: haud tamen erit ut longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum præteritorum ſupplicium Deo dederit, ab iniquitatibus & contumeliis ceſſabit, quas huc uſque in eum admiſit, vobiſque auctor fuit ut eadem flagitia faceretis, qui nulla à patre meo injuria affecti, niſi quod in concione, malorum hominum conſiliis obſequutus, haud ita grata uſus fuerit alloquutione, illum quidem iræ ſpecie reliquiſtis, revera autem voſmet à Deo ejuſque legibus ſubduxiſtis. Atqui æquum erat adoleſcentulo populique tractandi ignaro, vel propter Solomonem patrem & illius in *Iſraëlitas* beneficia, veniam indulſiſſe, non ſolum ob verba duriuſcula *quæ ei forte exciderint*, ſed etiamſi eum ad facinus grave & odioſum impuliſſent ætas immatura rerumque agendarum imperitia. nam oportet parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos vero eo tempore nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis: ſed adverſum nos venitis ingens ſane exercitus. Qua *quæſo* re freti victoriam exſpectatis, num aureis vitulis & aris in locis editioribus exſtructis, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ indicia ſunt; an *militum* multitudo, qua nobis ſuperiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil ſane valet vel myriadum vis in exercitu, ſi maleficiis *&* *ſceleribus* coopertus bellum gerat. nam in juſtitia ſola ac pietate firmiſſimam de hoſtibus victoriam reportandi ſpem ſitam eſſe contigit: quæ ſcilicet à nobis ſtant, qui jam inde à principio legis inſtituta ſervavimus, & noſtrum Deum coluimus; quem non manus artificis ex fragili materia fabricata eſt, nec *mala* regis ſcelerati mens ad populum decipiendum excogitavit, ſed qui ex ſe eſt, & principium rerum omnium & finis. Quamobrem nunc quoque vos adhortor ut reſipiſcatis, & meliora conſilia ſequuti à bello deſiſtatis; tandemque patria agnoſcatis inſtituta, & quod vos ad tantam felicitatis magnitudinem provexit.

Iſraëlitæ à Judæis victi. 2 Paral. c. 13.

3. Hæc quidem Abias ad populum verba fecit. At dum adhuc loqueretur, ſuorum quoſdam clam emiſit Hieroboamus è caſtrorum locis non animadverſis, ut ſe Abiæ circundarent. Illo autem medio hoſtium undique comprehenſo, pavore conſternati ſunt milites animiſque conciderunt. At ſuos Abias *voce* confirmavit; eoſque hortatus eſt ut in Deo fiduciam reponerent. illum enim non poſſe ab hoſtibus circumcluſum teneri. Tum illi ſimul omnes, cum Dei auxilium imploraſſent, & ſacerdotes tubis ceciniſſent, clamore ſublato hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorum quidem animos fregit Deus, eorumque ſpirituum vim ſolvit, Abiæ vero exercitum ſuperiorem fecit. nam totidem ex copiis

Ἐάσαμον ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτοῦ μετ' ἡσυχίας ἠξίωσε. ῥωμένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τῷ ἡ-"γεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κα-"τένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οὐδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. "θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τοῦ πατρὸς τῷ δούλῳ "Ἱεροβοάμῳ προσέθεσθε, καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν "ὅπλα τοὺς ὑπὸ θεοῦ βασιλεύειν κεκελευσμένους πολεμή-"σοντες, καὶ τῷ δεχθῆναι ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχου-"σαν. τὴν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ἱεροβοάμου ἀδι-"κως ἔχει· ἀλλ' οὐκ εἰμὶ πεπεισμένος αὐτὸν ἀπολαύσειν "ὅπλα πλείονα χρόνον. ἀλλὰ δὲς καὶ τοῦ παρεληλυ-"θότος δίκαιον τῷ Θεῷ, παύσεται τῆς παρανομίας καὶ "τῶν ὕβρεων, ἃς ὑφ' ἡμῶν ἐλείποντο εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, "καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς· οἱ μηδεν ἀδι-"κηθέντες ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδο-"νὴν ἐκκλησιάζων ὑμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμ-"βουλίαις πεισθεὶς, ἐγκαταλίπετε μὲν τὴν δοκεῖν ὑπ' ὀρ-"γῆς ἐκεῖνον, [x] τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς [y] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ "καὶ τ' ἐκείνου νόμων [z] ἀπεστάσητε. καί τοι συνεγνω-"κέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, οὐ λόγων μόνων δυσκόλων, "ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς "τι δυχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν καὶ ἡ ἀμαθία τ' πραττομέ-"νων ἐξῆψε ἔργον, ἀφ' ὧν τε Σολομῶνα τ' πατέρα καὶ "τὰς εὐεργεσίας [a] ἐκείνου. ἀφίστησιν γὰρ εἶναι δεῖ τὰ "[b] τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας, πρὸς τῶν πατέρων εὐποιΐας. "ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ἔτι τότε ἔτι νῦν· "ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πε-"πιστευκὼς ἢ τῆς νίκης, ἢ τῆς χρυσοῦς δαμάλεως "καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσε-"βείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' ἐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ πλῆ-"θος ὑμᾶς εὐέλπιδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν "στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' ὦ δή τις οὐκ ἰσχὺς μυ-"ριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ "μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ [c] τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βε-"βαιοτάτην ἐλπίδα δεῖ κρατεῖν τ' ἑαυτῶν ὑποπεπτώκασι "συμβέβηκεν· ἥπις ἐστὶ παρ' ἡμῖν πατρικόσιν [d] ἀπ' ἀρ-"χῆς τε νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοις, ὃν οὐ "χεῖρες ἐποίησεν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὑπόνοια πονηρῶ "βασιλέως ὑπὸ τῆ τ' ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' "ὃς ἔργον ἐστὶν [c] αὐτὸς ὁ ἀρχὴ ὁ τέλος τ' ἁπάντων. συμ-"βουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μετανοῆσαι, καὶ "λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι δ' πολεμεῖν, καὶ "τὰ πάτρια καὶ τὸ [f] πρόσαγαγὸν ὑμᾶς ὑπὸ τοσοῦτο μέγεθος "εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

γ'. Ταῦτα μὲν Ἀβίας [g] διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρᾳ τινὰς τ' στρατιωτῶν ὁ Ἱεροβοάμου ἔπεμψε, πρόσκυκλωσομένους τ' Ἀβίαν, [h] ἐκ τινων δ' φανερῶν δ' στρατοπέδου μερῶν. [i] μέσοι δ' αὐτοὶ πρόσληφθέντος τ' πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέβαλε καὶ τ' ψυχὰς ἀνέπεσεν. ὁ δ' Ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τοὺς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ [k] ὃ κεκυκλῶσθαι πρὸς τ' πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ὑπικαλεσάμενοι τὸν σὺν δ' Θεῷ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημανάντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὑπὸ τοὺς πολεμίους. καὶ τῶν μὲν ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τὸν δ' Ἀβία στρατιὰν ὑπερτέραν ἐποίησεν. [l] ὅσους γὰρ ἐδέησε ἐμπεσοῦσθαι

[x] Τῇ δ' ἀληθείᾳ] Τῶν δ' ἀληθείας *Big. Samb.* & *Vat.* & mox ὑπὸ δ' Θεοῦ.

[y] Ὑπὸ] Forte ὑπὸ COCC.

[z] Ἀπεστάσητε.] Ἀποστῆναι ὑπὸ δ' Θεοῦ *ſeducere a Deo*; ita & ἀποστῆσαι, *educere*. REL.

[a] Ἐκείνου.] Τὰς ἐκείνου in iiſdem *MSS.*

[b] Τῶν ἐκγόνων] Τῶν ἱστορίαν *Gall.* 2.

[c] Τῷ πρὸς θεῖον] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* ἐς εἰς τὸ θεῖον.

[d] Ἀπ'] Ἐξ ἀρχῆς ſolus *Vat.*

[e] Αὐτὸς] Ita reſcripſi pro αὐτῷ.

[f] Προσαγαγὸν] *Gen.* προσγαγὸν, vel προσαγαγὸν; & ita Ed. Baſil. SPANH.

[g] Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

[h] Ἐκ τινων] Ἐκ τινῶν. SPANH.

[i] Μέσοι δ' αὐτοῖς] Μέσον *Samb.*

[k] Οὐ κεκυκλῶσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. σὺν ἐκυκλῶσθαι in *Editis Aliiſque.* σὺν ἐγκυκλῶσθαι legit *Schotanus.*

[l] Ὅσους δ'] Sane ſi dicere voluiſſet quinquaginta millia cæſa fuiſſe (quod nonnulli volunt) quomodo tantopere exſtuliſſet hanc ſtragem, in nullo vel Græcorum vel Barbarorum prælio tantam eſſe factam: Non adeo hoſpes in Græcis vel Romanis hiſtoriis erat, ut ipſum latere poſſet cladem ſæpe multo majorem eveniſſe.

[m] Τῶν

νεύθη φόνῳ ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἢ Ἐλλείων οὔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναιτες τὴ Ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀξιόθηλον νίκλιν θεῷ δὲ Θεὸν λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ἐχυρωτάτας ἑλόντες καὶ κρείττους. [m] τὴν τε Βεθήλλιν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν [n] Ἰσανὰν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. καὶ Ἱεροβοάμου μὲν οὐκ ἔτι [o] μετὰ ταύτην τὴν ἧτταν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον Ἀβίας ἐβίωσεν χρόνον. τελευτᾷ δ' ὀλίγον τῆ νίκη χρόνον διαζήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία· καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν τοῖς προγονικοῖς θήκαις. ἀπολείπει δὲ υἱοὺς μὲν, δύο καὶ εἴκοσι· θυγατέρας δὲ, [p] ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκαπεντεκαίδεκα ἐπιγνώσαρ. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς [q] Ἀσανου καὶ ἡ μήτηρ θ νεανίσκος, Μαχαία τὄνομα. τούτῳ κρατοῦντος, τὸ εἰρηνικὸν ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀβίαν, τὸν Ροβοάμου θ Σολομῶνος, ἅπερ παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ Ἱεροβοάμου ὁ τῶν δέκα Φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος [r] δεύτερον ἔτος ἤδη τὴν βασιλείας Ἀσάνα διεληλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ θ Ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ [s] τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν ᾗ τέτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατοπεδεύσας [t] ἐπὶ [v] Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίας λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ἐπιβουλευθεὶς δ' ὑπό τινος τῶν φίλων, [x] Βασάνα ὄνομα, [y] Μαχείλα δ' παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς, λαβὼν τὴν πολυτελῆ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν θεραπαλεῶν, ἅπαν τὸ Ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὴν [z] τοῦ Θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἱεροβοάμου συγγενῶν [a] ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαραχθῆναι καὶ δαπανηθῆναι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ἱεροβοάμου οἶκος τὴν ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχεν δίκλιν.

Hieroboami cæſis, quot non alia belli ſtrage cecidiſſe memorantur vel apud Græcos vel Barbaros, mirabilem celebremque victoriam Dei auſpiciis conſequuti ſunt. Quingenta enim hoſtium millia proſternebant, & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt; ac præterea Bethelam ejuſque præfecturam, atque Iſanam & præfecturam ejus. nec deinceps poſt hanc cladem poteſtate valuit Hieroboamus, quamdiu Abias ſuperſtes erat. Is autem diem obiit non multo poſt hanc victoriam partam: ſepultuſque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis; relictis filiis quidem duobus & viginti, filiabus vero ſexdecim. iſtoſque omnes ex quatuordecim uxoribus ſuſtulit. In regnum autem ei ſucceſſit filius Aſanus: matrique juvenis Machaja nomen erat. Dum is regnaret, Iſraëlitarum regio per decem annos pace potita eſt. *Mors Abiæ. Aſanus Judææ rex.* ; *Regum*, *c.* 15. 2 *Paral. c.* 14.

4. Et quidem iſta de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin & vita deceſſit Hieroboamus decem tribuum rex, poſtquam regnaverat annos duos & viginti. Ei vero ſucceſſit Nadabus filius ejus, cum jam alterum annum in regno Aſanus exegiſſet. atque annos duos regnavit Hieroboami filius, ſimiliter ac pater nequam & improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæſtinorum erat *in ditione*, & in obſidione perſtabat ut eam caperet. Illic vero amici cujuſdam, Baſanis nomine, Macheli vero filii, inſidiis interiit. qui, poſt mortem ejus regno occupato univerſam Hieroboami ſtirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, à canibus laniati abſumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus & ſceleribus debitas pertulit. *Diem obit Hieroboamus. Nadabus regnum capeſſit, & à Baſane occiditur.* ; *Regum*, *c.* 15.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς Ζαρεῖος βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ασάνου ἡττᾶται, καὶ Ασανος βασάνῳ αὐτῷ πολεμοῦντος τὴ Δαμασκηνῶν βασιλέα σύμμαχον θεραπεύει· καὶ ὡς, τοῦ Βασάνου ἡμεᾶς ἀφαιρεμένου, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αχαβος.

Ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ασανος λῶ τὸν τρόπον ἄριστος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πράττων μητ' ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε τὴν τῶν νομίμων [b] φυλακὴν τὴν ἀναφοράν. [c] κατώρθωσε τὸν αὐτοῦ βασιλείαν, σκοπήσας εἴ τι πονηρὸν [d] λῶ ἐν αὐτῇ, καὶ [e] καθαιρεύσας [f] ἀπὸ πάσης κηλίδος. [g] στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡπλισμένων [h] θυρεὸν καὶ [i] σφρομάσην, ἐκ μὲν τῆς Ιούδα φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος, [k] ἀσπίδας φερουσῶν καὶ

CAP. XII.

Quomodo rex Æthiopum Zaræus ab Aſano prælio ſuperatur; atque Aſanus, bellum ei Baſane inferente, Damaſcenorum regem in auxilium advocat: utque, Baſanis ſtirpe ſublata, regnavit Zamares & poſt eum filius ejus Achabus.

ASanus autem Hieroſolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei *ſumme* ſtudioſus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, niſi quod ad pietatem reſpiciebat legumque obſervantiam. porro cuncta de regni ſui utilitatem compoſuit, & quicquid mali in eo erat reſecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ, ſcutatorum & lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum & ſagittariorum du- VI. *Aſani religio.* ; *Regum*, *c.* 15. 2 *Paral. c.* 14. & 15.

---

m Τὴν τὴ Βεθήλλιν] In *Epiphanii* libris, *inſuper Bethel* (vel *Bethuliam*) *ejuſque regionem forti dimicatione tenuerunt*, ita ut nulla facta fuerit *Iſanæ* mentio. Verum in LXXII. καὶ τὴν Βαιθὴλ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν Εφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. HUDS. Conf. ſup. c. 8. §. 4. SPANH.

n Ισανὰν] Conf. Infra lib. 14. c. 15. §. 14. & alibi. lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

o Μετὰ ταύτην] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μετ' αὐτὴν in *Editis*.

p Ἑκκαίδεκα.] Eo modo *Samb.* ἑξκαίδεκα in *reliquis*.

q Ασανου.] Ita *Gall.* 2. ut mox infra cap. 12. §. 1. Ασαν in *Editis*. Ασαυ *Big.* Ασὰν *Samb.* & *Gall* 1. HUDS. Aſa: ſic אסא a חסיר אסו. REL.

r Δεύτερον ἔτος] Δεύτερος ἔτος *Vat.*

s Τὴν πονηρίαν] Τὴν π. ὁμοίως ὢν *Vat.*

t Ἐπὶ Γαβαθὼ] Ἐπὶ Γαβαθῶνα πόλιν *Vat.* ἐπὶ Γαβαθὼν π. LXXII. & *Epiphan.* HUDS. Gibbethon Hebræis. 1 Reg. 15. 27. REL.

v Γαβαθὼ] Supr. Lib. 5. cap. 1. §. ult. ἐν Γαβαθᾷ πόλ. & lib. 6. c. 5. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθά. SPANH.

x Βασάνου ὄνομα,] Quod infra cap. 12. §. 3. Βασάνης habeant *libri* omnes, Βασᾶν & hîc loci placuit reſcribere. Βασάμου in *Editis*. Βοασάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βασσάμου *Vat.* Βασὰν LXXII.

y Μαχείλα] Ιωα *Big.* & *Gall.* 1. Εἶλα *Samb.* Αιλα *Vat.* quod propius accedit ad Αχιὰ *S. Literarum.* in *Epiphanii* libris *Mahelì*, aut *Mechili fil.*

z Τῆ Θεῦ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt Ε.

a Ἀποθνήσκοντας] Ἀπαβαιόντας *Vat.*

b Φυλακὴν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* (ita & *Coccejus*) φυσικὴν in *Editis*.

c Κατώρθωσε δ'] Καὶ κατόρθωσε τὴν *Vat.*

d Ηι ἐν αὐτῇ,] Illud λῶ deeſt *Vat.*

e Καθαιρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος.] Vid. 1 Reg. xv. 12. 13. SPANH.

f Ἀπὸ πάσης] Ἀπάσης π. *Vat.*

g Στρατὸν] Forſan στρῶν.

h Θυρεὸν] Θυρεῷ καὶ σειρομάστῃ *Vat.*

i Σειρομάσην,] Conf. ſup. lib. VII. c. 2. §. 2. & lib. VIII. c. 10. §. 1. SPANH.

k Ἀσπίδας] Ἀσπιδοφαρέτρων *Vat.*

ducenta & quinquaginta millia. Cæterum cum hic jam decem annos regnasset, Zaræus Æthiopiæ rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum *millia*, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Maresam (est autem hæc in tribu Judæ) cum exercitu suo pervenisset, occurrit ei Asanus: & instructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab urbe, ubi *ingentem* Æthiopum multitudinem conspexit, voce sublata victoriam à Deo poscebat, utque ipsi daretur multas adeo hostium myriadas occidere. "neque alia re aliqua nixum, ajebat, "quam illius auxilio, cujus est paucos pluribus & "imbecilles viribus præstantioribus superiores fa- "cere, ausum esse cum Zaræo acie dimicare.

Zarei Æthiopis expeditio adversus Asanum. 2 Paral. c. 14.

2. Dum hæc Asanus diceret, signum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum stragem edidit, reliquosque in fugam conversos in regionem Gerariticam persequutus est. cumque à cæde facienda destitissent, ad res hostium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) processerunt, & ad castra eorum spolianda: adeo ut auri argentique vim immensam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Asanus ejusque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum sui emolumentum, Hierosolyma repetiverunt. Cum autem non longe abessent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, postquam iter paululum supprimere jussisset, orsus est dicere; "hanc victoriam illis à Deo esse "concessam, quod justos se sanctosque præstitis- "sent, Deique in omnibus voluntati fuissent obse- "quuti. Quod si ita, adjiciebat, ut cœperant per- "rexerint, facturum esse Deum, ut hostes semper "superarent & vitam feliciter agerent; sin vero à "religione desciverint, fore ut omnia his contra- "ria illis acciderent: venturumque esse tempus il- "lud in quo neque verus in universo populo re- "perietur vates, neque sacerdos qui justa decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas esse, gen- "temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "dissipandam, ut advenarum & erronum vitam a- "ctura sit." Quapropter illis suadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati studerent, & Dei benignitatem sibimet non inviderent. His auditis rex populusque gaudio exsultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: misitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *universam* regionem legis instituta servarentur.

Æthiopes à Judæis fusi. 2 Paral. c. 14.

Azarias vates Asanum in pietate confirmat. 2 Paral. c. 15.

3. Atque ita quidem se habebant Asani res duarum tribuum regis: jam vero ad Basanem revertor, populi Israëlitici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat & regnum occupaverat. Ille enim in Tharsa urbe habitans, ibi etiam domi-

Basanes Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

τεσσάρων μυριάδας [1] πέντε & εἴκοσι. ἤδη δ' αὐτὸς δέκα ἔτη βασιλεύων, σφοδρᾷ μεγάλῃ δυνάμει [m] Ζαρεῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς Αἰθιοπίας βασιλεὺς, [n] ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων δὲ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μεχρὶ πόλεως [o] Μαρησᾶς, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸς μὲν τῆς οἰκείας δυνάμεως, [p] ἀπαντήσαι Ἀσανος καὶ ἀνλιπαρεξτάξας αὐτῷ τὴν φάλαγγα [q] Σαφαθὰ λεγομένη, ἣ πόλεως οὐκ ἄπωθεν, ὡς [r] κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας νίκην ἤτει παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς [s] κτεῖναι μυριάδας τῶν πολεμίων. "οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγε, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ "βοηθείᾳ, δυναμένῃ δὲ τοὺς ὀλίγους ἀπερχόμενον κρεῖτ- "τους τῶν [t] πλειόνων καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ὑπερεχόντων, ἀ- "παντῆσαι τοῖς μάχῃ τῷ Ζαρείῳ.

β'. Ταῦτα λέγοντος Ἀσάνου, νίκην ἐσήμηνεν ὁ Θεὸς· καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς [v] ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς [x] Γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν [y] ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον δὲ οἱ Γεράφων, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολλὴν μὲν σκευοφορῆσαι [z] χρυσὸν, πολλὴν δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανος μὲν οὖν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, τοιαύτην θεοῦ τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. παρεκελευόμενος δὲ αὐτοῖς ἀπιόντος κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. ἔτος ὑπισχεῖν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· "ὅτι τοι- "της εἴη τῆς νίκης θεὸς τοῦ Θεοῦ πυνθάνεσθε, ὅτι "δικαίους καὶ ὁσίους αὐτοὺς παρέσχον, καὶ πάντα κα- "τὰ [a] τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. [b] ἀπιμε- "νῶσι μὲν οὖν, ἔφασκεν, ἀεὶ [c] κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, "καὶ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν Θεὸν, ὑπο- "λιπῶσι δὲ τὴν θρησκείαν [d] ἅπαντα τούτων ἐναντία "συμβήσεσθαι· καὶ γνώσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον ἐν ᾧ "μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέ- "ρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλ- "λὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γνώσονται, καὶ τὸ ἔθνος "κατὰ πάσης ταραχήσεται γῆς, ἐπήλυδι βίον καὶ ἀλή- "την βιωσόμενον." καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχουσι [e] συμ- βούλευεν ἀγαθοῖς γένεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς ὑμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν εὐφροσύνην ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν, [f] δικαίᾳ. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμεληθησομένους.

γ'. [g] Καὶ τὰ μὲν Ἀσάνου τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλήθους τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ἱεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν.

---

1 Πέντε καὶ εἴκοσι,] Ὀκτὼ καὶ εἴκοσι juxta *S. Literas.*

m Ζαρεῖος] 2 Paralip. cap. 14. v. 9. *Zerach* juxta *Verit. Hebr.* Ζαρὲ LXXII. Ζαρὲθ *Chron. Paschale*, pag. 95.

n Ἐνενήκοντα] In *S. Literis* cum δυνάμει cum χιλίαις χιλιάσι καὶ ἅρμασι τριακοσίοις.

o Μαρησᾶς,] Ita supra cap. 10. §. 1. Μαρησὰ LXXII. Μαρέσας in *Editis*, *Samb.* & *Gall.* 2. Μαρήσης *Vat.* Μαρίσης *Big.* & *Gall.* 1. HUDS. Conf. supra c. 10. §. 1. SPANH.

p Ἀπήντησεν] Ὑπήντησεν *Hen.* & *Bus.*

q Σαφαθὰ] Σαφθὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *S. Literis* dicitur *Sephathah.* HUDS. Conf. lib. xi. c. 8. §. 5. εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον. Non procul Hierosolymis. *Rufin.* Saphin. Hebr. שפה locus eminens σκοπιὰ Num. xxiii. 3. SPANH.

r Κατεῖδε] Ita in omnibus *MSS.* οἶδε in *Editis.*

s Κτεῖναι μυριάδας] Ἐλεῖν habent *MSS.* sed κτεῖναι legisse videtur *Epiphan.*

t Πλειόνων] Ἐναντίων *Vat.*

v Ἀπέκτεινε] Ἀποκτείνῃ in *MSS.* verum non ita *Vet. Interpr.*

x Γεραρίτιδος χώρας.] Ita & postea גררית dixerunt. REL.

y Ἁρπαγὴν] Ita *Bas.* & *G.* multo aliter in *MSS.* ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν *Big. Samb.* & *Vat.* mox τὴν πόλεων *Big.* & *Samb.* τὴν πολίων *Vat.* dein ἐχώρησαν, ἦλθον δὲ Γερᾶφων [ὁ Γεράφων *Vat.* & *Gall.* 1.] καὶ τὴν παρεμβολὴν *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. quin & diverso modo legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *relinquentes autem hostium occisionem ad direptionem civitatis Gerareth, quam ceperant, eorumque ad castra protinus accesserunt.*

z Χρυσὸν,] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν in *Editis.*

a Τὴν βούλησιν] Illud τὴν è *Big.* & *Samb.*

b Ἀπιμένωσι] Ita cum *Big.* quod infra in omnibus *MSS.* habeamus ὑπολιπῶσι. in *Editis* vero ἀπιμένουσι & ὑπολείπουσι.

c Κρατεῖν] Αὐτὸς post κρατεῖν adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.* non agnoscit *Epiphan.* & commode satis abesse potest.

d Ἅπαντα] Ἅπαντα τὰ τούτων *Vat.* & *Samb.*

e Συμβούλευσεν] Συμβούλευσιν *Vat.*

f Δικαίᾳ.] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐν δίκῃ in *Editis.*

g Καὶ τὰ μὲν] Sic *Big. Samb.* (*Colc.*) & *Vat.* καὶ ταῦτα μὲν in *Editis.*

χλὼ. ἔτῳ γὰρ ἐν [h] Θαρσῆ πόλει Διατελέων, καὶ τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς βασιλεύσαντος, ἐκ τούτου πονηρὸς ἦν καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡγούμενος, πολλὰ καὶ τὸν λαὸν κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν Θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς [i] αὐτῷ πέμψας [k] Ιησοῦ τοῦ προφήτου, προεῖπε, "[l] Διαφθαρεῖν αὐτὸν καὶ τὸν [m] γένος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ιεροβοάμου κακοῖς ἐβιάσαλεν οἴκους, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γεγόμενος σὺν ἡμείψατο τὴν εὐεργεσίαν τῷ δικαίως "προσῆναι καὶ πλήθους ὄντος εὐσεβοῦς· ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον "τοῖς ὅσοι τοιούτοις ἀγαθοὶ, ἔπειτα τῷ Θεῷ φίλα. τὸν γὰρ κα"κιστον Ιεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τὴν ψυχὴν [p] ἀποτολμήσης "τὸ σκεῦος [q] ζῶσαν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. πεῖ"σεται δ' ἔχειν εἰκότως τὰ ὁμοίως συμφορᾶς αὐτὸν, ἕλε"γχω, ὅμοιον αὐτῷ γεγόμενον." Βασάνης μὲν, προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τῆς γλυκείας ἦν τοῖς πεπολιτευμένοις, [r] ἐπὶ τοῦ τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν. ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ θεῖ τῶν παρωχημένων σὺν ἔτι τότε γῶν μεταγνώμης τυχὼν ἔτι Θεοῦ τύχῃ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων [s] ἐπὶν θεῖ τὸ ἀπροδάσωτον ἀφαλείπτουσι θεῖ τῆς ἐνεργείας· ὅτω δὲ Βασάνης, προειρηκότος αὐτῷ τοῦ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις κακοῖς, ὀλέθρου ψυχῆς καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς θεῖ αὐτὸν πόνοις προσετίθη. καὶ πελευτῶν τὸν στρατιὰν ἀθροίσας πάλιν ἐπῆλθε πολέμῳ τινὶ τῶν σὺν ἀφανῶν [v] Ραμαθῶνι τένομα, [x] σταδίους ἀπεχούσῃ Ιεροσολύμων πεσαρακοντα· καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε, προθυμηκὼς καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν Ασανε βασιλείαν κακώσωσι.

δ'. Φοβηθεὶς δὲ Ασανος τὴν ἐπιχείρησιν καὶ πολεμίως, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ διαθήσει κακὰ [y] τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ [z] καταλειφθεὶς ἐν [a] Ραμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, φιλίαν καὶ συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ [b] πατρικὰ φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῶν χρημάτων τε ἡσθεὶς ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν [c] Βασάνην φιλίαν· καὶ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἰδίας δυνάμεως, [d] ἐκέλευσε κακῶν αὐτάς. οἱ δὲ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν, τὰς δὲ διήρπασαν πορευθέντες, τήν τε [e] Αἰῶνα λεγομένην, καὶ [f] Δάνα, καὶ [g] Αβελλάνην, [h] καὶ ἄλλας πολλάς. τοῦτο

cilio sibi collocato, viginti quidem annos & quatuor regnavit: improbus vero & nequam factus, supra Hieroboamum ejusque filium, & malis quamplurimis populum attrivit & Deo contumelias intulit. qui, misso ad eum Jehu vate, prædixit, "se "totum ipsius genus exciturum, & iisdem cladi"bus, quibus Hieroboami domum affecerat, per"diturum esse: quod rex à se constitutus benefi"cium non remunerarit, justo pioque imperio po"pulum regendo (quod cum illis imprimis, qui ita "fecerunt, prodesset, deinceps Deo gratum erat) "sed nequissimi Hieroboami mores imitatus fuerit; "cujus pereunte anima, ipsius in se suscitavit im"probitatem. præterea dicebat, cum illi similis "exstiterit, similem calamitatem merito experitu"rum esse." Basanes autem, licet ante audiverat, quæ mala ipsi stirpique ejus universæ eventura essent, ob flagitia ab ipso perpetrata; non tamen *ab iis* in posterum desistebat, ne pluribus sceleribus cooperiri visus moreretur, & ut ex illo tempore præteritorum se pœnitendo veniam à Deo impetraret: sed quemadmodum ii qui propositis sibi præmiis, postquam rei alicui studere cœperint, sine intermissione ei operam dant; ita & Basanes, cum vates ei futura prædixisset, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis sui pernicie & domûs interitu, *denunciatis*, deterior factus est; & quotidie, ac si athletæ pro malitia personam gessisset, suos pro ea labores intendebat. Postremoque, cum exercitum iterum eduxisset, aggressus est urbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta stadiis ab Hierosolymis dissitam: eamque captam muniebat, quod secum jam ante statuerat præsidium in ea collocare, ut sui excursionibus inde factis Asani regnum infestarent.

Deus, misso Jehu vate, Basani minatur. 3 Regum, c. 16.

Basanes deterior factus est: & exercitum in Judæos educit. 2 Paral. c. 16.

4. Veritus autem Asanus hostis motum conatumque, animoque versans quam multa mala universæ suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset, misit ad regem Damascenorum legatos, *dona ferentes* & aurum & argentum, ejus societatem implorans, eumque istius, quæ à patribus illis secum intercessit, amicitiæ admonens. Atque ille & pecuniam omnem libenter accepit & societatem cum eo *arctiorem* iniit, diremptaque quæ ei cum Basane erat amicitia; missisque militum suorum ducibus in illius ditionis urbes, jussit ut eas *modis omnibus* vexarent. Illi autem *eò* profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, *scilicet* & urbem Ahionem appellatam, & Dana, & Abellanam, aliasque quamplurimas. Qua re audita, Israëli-

Asanus à Damascenorum rege auxilium petit. 2 Paral. c. 16.

---

h Θαρσῇ πόλει] Quod infra (p. 456. §. 4.) Θαρσὼ habeamus sine ulla varietate, placuit & hîc loci Θαρσῇ pro Θέρσῃ rescribere. Θαρσάλῃ *Big.* & *Samb.* Θαρσήλῃ *Hen. Busb.* & *Vat.* Θερσᾶ LXXII. & *Epiphan.* Vide *Eusebium* de *Locis Hebraïcis*, v. Θαρσά & v. Θερσά, atque *Cellarium* in Geogr. *Antiq.* l. 3. c. c. 13. p. 314. HUDS. Ex Syrorum pronuntiatione qui 1 initiale mutant in, Petrocho, nam Tirtza Hebræi dicunt. REL.

i Αὐτῷ πέμψας] Ita cum *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis.*

k Ιοῦ] Sic passim *Cod. Vat.* & *Schotanus* ex conjectura. Γιμοῦ in *Editis*: quo fere modo legisse videtur *Epiphan.* Ιοῦ *Big. Samb. Gall.* 1. & LXXII. Ιησοῦν *Gall.* 2. proculdubio pro Ιεοῦν. HUDS. Forte Ιοῦ vel Γιοῦ. Hebr. יהוא בן חנני LXX. Ἰοὺ υἱὸν Ανανὶ. COCC.

l Διαφθαρῆν αὐτὸν] Eo modo cum *Big.* & *Samb.* Διαφθείρειν in in *Editis Aliisque.*

m Τὸ γένος,] Illud τὸ ex *MSS.*

n Εξολέσειν,] Ita in omnibus ἐξολεθρεῦσι in *Editis.*

o Τῷ δικαίως] Τῶ δικαίως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Αποδυμήσης] Αποδυμήσης *Samb.*

q Ζῶσαν] Ita in omnibus. *MSS.* nisi quod αὐτῷ pro αὐτὸν habeant *Big.* & *Samb.* & mox ἐνεδέξατο *Big.* & ἐνεδέξατο *Samb.* τὸ ἐκείνου τῶν πονηρίαν ἀνεδιξαθ. εἰς πείσει ὃν ἔξειν in *Editis.*

r Οὐ ποῦς] Hîc vulgatam lectionem in omnibus sequuti sumus, nisi quod τύχῃ reposuerimus pro τύχοι. locus est peturbatus in *MSS.* nam ἡ ποῦς τὸ λοιπὸν δέον ἡσυχάσαι habent *Samb. Gall.* 1. & *Big.* ποῦς τὸ λοιπὸν ἦ ἡσυγάσαι *Vat.* post ἡσύχασεν aliquid amplius in suo *codice* habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tamen de reliquo non quievit, neque respexit, quia male agendo deperiret inglorius, & pœnitendo pro malis præteritis à Deo veniam mereretur; sed* &c. mox, καὶ θεῖ τῶν παρωχημένων ἔτι μᾶλλον σὺν τότε ἦ γῶν [σὺν δὲ τότε γῶν *Big. Aliisque.* σὺν τότε γῶν *Vat.*] μετανοήσας ὅπως συγγνώμης ποῦς δὲ Θεοῦ τύχῃ, ὥσπερ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μετανοήσας καὶ συγγνώμης π. τ. Θ. τύχοι. ἀλλ' &c. *Vat.* μετανοῆσαι συγγνώμης τύχῃ *Gall.* 2.

s Επὰν] Ita cum *Cod. Samb.* ἐπ' ἂν in *caeteris.*

t Αὐτὸν] Ταυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ραμαθῶνι] Αραμαθῶνι *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αραμαθῶνι *Gall.* 2. Αραμαθῶν *Big.* in *Epiphanii* libris *Rama* & *Ramath.* Videsis *Annot.* ad p. 307. §. 3. HUDS. Alias Ραμαθὰ urbs tribus *Ephraim.* vid. infr. §. 4. & c. 15. §. 6. ut & *Supr.* lib. 5. c. 11. §. 1.. Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν. SPANH.

x Σταδίους] Ita cum *MSS.* σταδίων in *Editis.*

y Τὸν ὑπ' αὐτῷ] Τὸν ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένην ἅπασαν *Vat.*

z Καταλειφθεὶς] Καταληφθεὶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Ραμαθῶνι] Hîc loci Αμαθῶνι *Big. Samb.* & *Gall.* 1, Αραμαθῶνι *Gall.* 2. HUDS. Vid. *supr.* §. 3. SPANH.

b Πατρικὰ φιλία ποῦς ἀλλήλους] Paterna amicitia inter Damasci & Judææ Reges. Vid. 1 Reg. XIX. 15. SPANH.

c Βασάνην φιλίαν·] Ita ex *MSS.* Βασὰν in *Editis.* Βασανίτην passim *Vat.*

d Ἐκέλευσε] Sic *MSS. Samb.* ἐκέλευε in *Editis.*

e Αἰῶνα] Ita lego ex LXXII. in 2 *Paralip.* c. 16. v. 4 nam vox Ιωνὰν (quæ in *Editis* exstat & omnibus *MSS.* præter *Vat.* qui habet Ιωνάθαν) pro certo corrupta est: nec quidquam sanius præ se ferunt *Epiphanii* libri, in quibus *Elom* & *Elon* & *Eleon.*

f Δάνα,] Δὰν in recto, p. 445. §. 4.

g Αβελλάνην,] Αβελάνην *Vat.* non dubito quin eadem urbs dicatur Αβιλλωὴ, & Αβὴλα, & Αβὲλα, & Αβὲλ, & Αβελμαὶν &c. HUDS.

Israëlitarum rex sedomum recipit.

raëlitarum rex à Ramathone ædificanda & munienda abstinuit; festinanterque *admodum* reversus est, quasi suis male multatis opem laturus & *auxilium*. Asanus autem, ex materia ab eo ad exstructiones parata, duas in eodem loco urbes validas erexit. quarum una quidem Gaba vocatur, altera vero Masipha. Nec postea quidem Basani per tempus licebat expeditionem contra Asanum suscipere: nam morte fatali præventus est. In urbe quidem Tharsa sepelitur: ei vero in regnum succedit filius ejus Elanus. Hic, cum duos annos regnasset, perit; per insidias cæsus à Zamare dimidiæ partis equitatûs præfecto. Nam per quosdam ex equitibus suis, quibus persuaserat in eum impetum facere, apud Orsan dispensatorem suum epulantem interfecit, *quippe* relictum à satellitibus suis & ducibus. illi enim universi occupati erant in obsidione Gabathorum Palæstinorum urbis.

Moritur Basanes, & Elanus fit Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.

VII. 5. Cum autem Zamares equitum dux Elanum interemisset, ipse pro eo regnum occupat, omnesque ex Basanis stirpe juxta Jehu vaticinium ad unum sustulit. Eodem enim modo ipsius familiam funditus perire contigit, quo illam Hieroboami exstinctam esse *jam ante* scripsimus. Interea qui *urbem* Gabathonam obsidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant, & quod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse ducem suum Amarinum regem creat: qui motis castris à Gabathona ad Tharsam regiam proficiscitur; & impressione in urbem facta, *eam* vi expugnat. Zamares autem, urbem videns desolatam, in intimam Regiam se recipiebat: atque igne ei subjecto, seipsum cum ea concremavit, cum septem *duntaxat* dies regnasset. Tum vero divisus est Israëlitarum populus: & illorum quidem alii Thabnæum, alii autem Amarinum regnare volebant. At cum ii vicissent, qui regnum huic deferri postulabant, Thabnæum perimunt, atque *ita* Amarinus totius populi *Israëlitici* rex factus est. Anno autem regni Asani trigesimo * *regnum iniit*, idque tenuit annos duodecim: sex quidem in Tharsa, reliquos vero in urbe quæ Semareon appellatur, & à Græcis Samaria. dicitur. Ipse autem Semareona denominavit à Semaro, qui ei montem vendiderat quem exstructa urbe occu-

Amarinus ab exercitu rex creatur. 3 Regum, c. 16.

Zamares seipsum comburit. 3 Regum, c. 16.

Thabnæo occiso Amarinus quiete regnum possidet. 3 Regum, c. 16.

Samaria ædificatio. 3 Regum, c. 16.

ἀκέσας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τῶ μὲν οἰκοδομεῖν ἐ ὀχυρὸν τὴν [i] Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μὴ ἧ ταχυδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανος ἧ ὁ τ παρεσκευασμένης ὑπ' αὐτ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνήγειρεν ἐν αὐτῷ [k] τῷ τόπῳ δύο καρτερὰς. ἡ μὲν [l] Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ ἧ [m] Μασφά. καὶ μ τῶτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τ ὅπλ Ασανον γραπτέας, [n] ἐφθάθη γὰρ ὑπὸ τ χρεών. καὶ θάπτε ἧ μὲν ἐν [o] Θαρσῆ πόλ. παραλαμβάν ἧ αὐτ τὴν ἀρχὴν πᾶς [p] Ηλανος. ἔτος, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ· φονεύσαν ἐ αὐτὸν ἐξ ὑπαθρίας [q] Ζαμάρη [r] ἧ ἱππάρχη τ ἡμισείας τάξεως. κατδωχηκέντα γὰρ αὐτὸν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτ [s] Ορσα τὸν δεῖπνον, πείσας ὑπερβαλεῖν τ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε [t] δι' αὐτῶν, μεμονωμένον τ πρὸς αὐτὸν ὑπαντῶν ἐ ἡγεμόνων. ἔτει γὰρ ἅπαντες πρὸς τὴν πολιορκίαν [v] τ Γαβαθῶν ἐγένοντο τ Παλαιστίνων.

ε'. Φονεύσας ἧ τ Ηλανον ὁ ἱππαρχος Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύ, καὶ πᾶσαν τὴν Βασάνου ῥίζαν κατὰ τὴν [x] Ιηοῦ προφητείαν ἀφῆρέ. τῷ γὰρ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τ οἶκον αὐτὸ πρόῤῥιζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ Ιεροβοάμου διαφθαρέντα γεγράφαμεν. ἡ ἧ πολιορκοῦσα τὴν [y] Γαβαθώνην γραπτὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε τὴν βασιλείαν, καὶ [z] αὐτὴ τ ἡγεμόνα αὐτῆς [a] Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τ Γαβαθώνης ἀναζήσας τ στρατὸν, εἰς [b] Θαρσὴν παραγίνε τὸ βασίλειον, καὶ προσβαλὼν τῇ πόλ κρατᾷ αἱρεῖ. Ζαμάρης ἧ, τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε εἰς τὸ [c] μυχαίτατον τ βασιλείων· καὶ ὑποπρήσας [d] αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέῤῥηξε δ' εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [e] Θαβναῖον βασιλεύειν ἤθελον, [f] οἱ ἧ τ Αμαρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τῶτον ἀρχειν ἀξιοῦντες ἀποκτείνυσι τ Θαβναῖον, καὶ πᾶσ βασιλεύ ὁ Αμαρῖνος. [g] τριακοστῷ ἧ ἔτ τ Ασάνου βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖνος ἔτη δώδεκα· τούτων τὰ μὲν ἓξ ἐν Θαρσῇ πόλ, τὰ ἧ λοιπὰ ἐν [h] Σεμαρεῶνι [i] λεγομένῃ πόλ, ὑπὸ ἧ Ελλήνων Σαμάρεια καλουμένη. προσηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς [k] Σεμαρεῶνα, ἀπὸ ᾧ τὸ ὄρος ἀπεδόμενο αὐτῷ, [l] ἐφ' ᾧ κατοικίσαι τὴν

HUDS. Infr. lib. 19. c. 5. §. 1. Αζίλαν ἧ τὴν Ανοσιὴν, & lib. 20. c. 6. §. 1. σὺν Αζίλᾳ & ἄλλοις. lib. 2. c. 13. §. 2. & lib. 4. c. 7. §. 5. De Lysaniæ Tetarchia ibid. lib. 8. Antt. c. 13. §. 7. ἐκ πόλεως Αζιλᾶς· SPANH.

h Καὶ ἄλλας] Illa καὶ ἄλλας πολλὰς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Ραμαθῶνα] Ασραμαθῶνα *Big.* & *Samb.* in *Epiphanii* libris *Aramatha.*

k Τῷ τόπῳ] Illud τῷ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

l Γαβὰ ἐκαλεῖτο,] In *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ μὲ γὰρ Γαβὰ ἐκ. *Gabaa* apud *Epiphanium.*

m Μασφά.] Eo modo etiam *Epiphan.* in *MSS.* Μεταφὰ & Μιταφάς. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

n Εφθάθη γὰρ ὑπὸ τ χρεών.] Morte præventus. Sic Pausan. lib. IX. p. 573. ὡς ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν αὐτὸς ἐν Νάξῳ· infra c. 15. §. 4. εἰκὸς γὰρ εἶμαι τὸ χρεών. & §. 5. δῆλα δ' αὐτὸν τὸ χρεών. SPANH.

o Θαρσῇ πόλ.] Ita ut supra p. 455. §. 3. rescripsi. *Thersa* in in *Epiphanii* libris, Θιρσᾷ LXXII. in *Editis Aliisque* Αρσανῇ. forsan pro Θαρσανῇ.

p Ηλαν.] Ηλὰ LXXII. *Elan* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *Helan*, ut & apud *Sulpicium Severum.*

q Ζαμάρης] Ita lego, quod in *Editis* ubique sit Ζαμάρης. Ζαμαρεὶς & alibi Ζαμαίος *Big.* & *Samb.* Ζαμβρὶς & mox Ζαμβρίας *Vat.* & *Gall.* 2. ex Ζαμβρὶ *Interpretum* LXXII. *Zamarias* in libris *Epiphanii.* זמרי *Hebr.*

r Τῆ ἱππάρχῳ] Dicitur *Interpretibus* LXXII. ὁ ἄρχων τ ἡμίσους τ ἵππ.

s Ορσα τὸν ταμίαν,] Quamvis in *Editis Aliisque* sit Ωσα, ut & apud *Epiphanium* & LXXII. malui tamen Ορσα quod propius accedat ad *Hebraïcum* ארצא. Ολσα habent *Big.* & *Samb.* Ωλία *Vat.*

t Δι' αὐτῶν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Τῶν Γαβαθῶν] Τῷ Γαβαθῶν *Samb.* & *Vat.* τ Γαβαθώνης ἐγένοντο *Gall.* 2. Γαβαθῶν hic loci & alibi eadem forma reponendum esse volunt nonnulli. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 2. SPANH.

x Ιηοῦ προφητείαν] Ita visum est (ita & *Coccejus*) rescribere, cum apud LXXII. sit Ιηὺ vel Ειηὺ. in *Editis* Γιηοῦ, & in *Epiphanii* libris *Gimon* vel *Gymon.* Ιοῦς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιωὺς *Gall.* 2.

y Γαβαθώνην γραπτὰ,] Sic *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Γαβαθώνης passim in *Editis Aliisque.* Γαβαθωνὴς *Big.* Γαβαθωνῆς *Gall.* 2. HUDS. Conf. lib. VII. sup. c. XI. §. 7. SPANH.

z Αὐτὴ τ ἡγέμονα] Αὐτὴ *Big.* & *Samb.*

a Αμαρῖνον] Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Αμάριον *Samb.* ὁμώνυμον Ζαμβρίου *Vat.* in *Epiphanii* libris *Amarin* aut *Omarin.* Αμβρὶ LXXII. עמרי *Hebr.*

b Θαρσὴν] Θιρσᾶ *Vat.* HUDS. Θαρσᾷ LXX. 1 Reg. XV. 33. Hebr. תרצה & 1 Reg. XVI. 6. SPANH.

c Μυχαίτατον] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μυχάτατον in *Editis.*

d Αὐτὸ, συγκατέκαυσεν] Εαυτὸν *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

e Θαβναῖον] Cum in *Hebræo* sit *Thebni* sive *Thabni*, & Θαμνὶ in LXXII. & Θαμναῖον in plerisque *MSS.* non dubitavi Θαβναῖον rescribere. errore, ut puto, orto ex permutatione literarum β & μ quod sæpe fieri solet in *MSS.* in *Editis* Θάμανον.

f Οἱ ἧ τὸν Αμαρῖνον] Οἱ ἧ τ Ζαμβρίου *Vat.*

g Τεσσαρακοστῷ ἧ πρώτῳ juxta *S. Literas.*

* Regnum iniit, *idque tenuit annos duodecim*:] Ita etiam *Epiphanius.* adeo ut id dicere necesse habeamus, vel aliquid relictum esse subaudiendum, vel voculam unam aut alteram excidisse.

h Σεμαρεῶνι] Μαρίνι in *Editis*, Μαρεὼν *Big.* & *Gall.* 1. 2. *Samareon* in *Epiphanii* libris, Σαμαρίου *Vat.* & in *S. Literis*, 3 Reg. c. 16. v. 24. ὠκοδόμησε τὸ ὄρος τὸ Σεμηρὼν παρὰ Σεμὴρ ᾧ κυρίῳ ᾧ ὄρους. unde Σεμαρεῶνι rescribendum censui, aut cum *Schotano* Σαμάρεσι. HUDS. Schimron Meron ita jungitur in Josua. REL. *Gen.* Μαρίνι *Græcis* Σαμάρεια. SPANH.

i Λεγομένῃ] Illa λεγομένῃ πόλ addidi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Σαμαρεῶνα,] Σαμάρεσιν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Samareon.*

l Εφ' ᾧ κατοικίσαι] Ita ex *MSS.* ἐφ' ᾧ in *Editis.*

τὴν πόλιν, [m] Σεμάρ. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν [n] ἐλεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους [o] ὑπολιπεῖν. ἐτελεύτησε δὴ καὶ ὅτος ἐν Σαμαρείᾳ· διεδέχετο δ' αὐτὸν ὁ παῖς Αχαβος.

ς'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπισκοπεῖ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ παρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ [p] διὰ τὴν παρανομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διεφθαρέντες [q] ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ασανος [r] διὰ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν εὐδαίμονα τοῦ βίου θεοῦ προκόψη γῆρας, καὶ πεντηκονταετὴς ἐν ἀρχαῖς ἔτους [s] ὁμοίως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν [t] ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς [v] Αβίδας τὸ γένος γεγενημένος. τοῦτον μιμητὴν Δαυὶδ τοῦ προπάτορος κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τότε τοῦ βασιλέως ἀνυπεύθυνα λέγειν.

pavit. Inter hunc vero & priores reges nihil intererat, niſi quod illis fuerit ſceleratior. omnes enim magnopere ſtudebant quo modo populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent: ideoque fecit Deus ut alius alium è medio tolleret, & nemo è familia ſuperſtes eſſet relictus. Quin & hic diem ſuum obiit Samariæ: eique *in regnum* ſuccedit filius *ejus* Achabus. *Achabus Iſraëlitarum rex.* 3 Regum, c. 16.

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus res humanas reſpicit; utque bonos quidem amore proſequitur, improbos vero odio habet & funditus perdit. Iſraëlitarum enim reges propter flagitia *ſua* & impietatem haud longo tempore alii quidem ab aliis malo interitu ſublati ſunt, ſtirpe etiam illorum exciſa. Aſanus vero Hieroſolymorum & duarum tribuum rex ob pietatem *ſuam* & juſtitiam ad ſummam vitâ beatâ provectus eſt ſenectutem; annoque regni ſui uno & quadrageſimo felici fato obiit. ipſoque defuncto imperium ſuſcepit filius *ejus* Joſaphatus, ex muliere Abida nomine *ei* natus. Hunc in operibus *ſuis* omnes exiſtimarunt proavum *ſuum* Davidem imitatum eſſe in virtute & pietate. Sed de iis, quæ ad hunc regem ſpectant, jam non neceſſe habemus dicere.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αχαβος, γήμας Ιεζαβέλην, ἐπανηρεύσατο τοὺς πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφήτης ἔπραξεν· οἷά τε συνέβη τῷ Ναβάθῳ.

Ο δὲ Αχαβος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς [y] κατώκει μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δὲ ἀρχὴν κατεῖχεν ἐπὶ ἔτεσιν εἴκοσι καὶ δύο· μηδὲν [z] κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσῳ πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ ὅτος [a] τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκαθαιρεθείσας, προσεκτήσατο. καὶ τούτοις ἄλλα παρέδοξα [b] προσεμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα [c] θυγατέρα [d] Ιθοβάλου τοῦ [e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἧς [f] Ιεζαβέλη ἦν ὄνομα. ἀφ' ἧς τὰς ἰδίας αὐτῆς θεὰς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ [g] τολμηρόν· εἰς τοσοῦτον δὲ ἀσέλγειαν καὶ μανίαν πεπτώκεσεν, ὥστε καὶ ναὸν [h] τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν [i] Βῆλον προσαγορεύουσι, [k] οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς [l] δὲ ὁ βασιλεὺς πολλὰς ταύτας προὐτίθει αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας [m] ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

β. Προφήτης [n] δήπου τοῦ μεγίστου θεοῦ, [o] ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Αχάβῳ, προλέγειν αὐτῷ τὸ θεῖον ἔφασκε, "μήτε ὑσθῆναι αὐτὸν

CAP. XIII.

Quomodo Achabus, Jezabela in uxorem ducta, ſceleratior exſtitit omnibus ante eum regibus. qualia geſta erant ab Elia vate; & quæ Nabutho accidebant.

Achabus autem Iſraëlitarum rex habitabat quidem in Samaria, regnum vero tenebat annos duos & viginti: nihil de inſtitutis priorum regum immutans, præterquam in iis quæ ipſe in pejus, immani nequitiæ deditus, excogitavit: omnium illorum facinorum nefariorum & *gravium* in Deum contumeliarum factus imitator, atque præ cæteris Hieroboami ſcelerum æmulus. Nam & vitulas, ab illo fictas formataſque, adoravit: & alia adhuc magis abſurda commentus eſt. In matrimonium præterea accepit filiam Ithobali Tyriorum & Sidoniorum regis, cui nomen erat Jezabela; à qua patrios didicit illius deos colere. Erat autem muliercula animi irrequieti & magnæ audaciæ: atque in tantam petulantiam & inſaniam prolapſa eſt, ut & templum Tyriorum deo, quem Belum vocant, ædificaret, & lucum omnis generis arborum plantaret. porro & ſacerdotes & falſos vates huic Deo inſtituit. Quin & rex ipſe tales quamplurimos circa ſe habebat, amentia & improbitate omnes ante ſe *reges* ſupergreſſus. *Achabus nequitiæ deditus.* 3 Regum, c. 16. *Jezabela Achabi uxor, & impietatis dux.* 3 Regum, c. 16.

2. Vates igitur quidam ſummi Dei, ex Theſbona Galaaditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum ei prænunciaſſe, "quod neque "plu- *Elias ſicci tatem minatur.* 3 Regum, c. 17.

---

m Σεμάρ.] Σομμάρ *Big.* Σόμερ *Samb. Hen.* & *Gall.* 1. 2. Σαμήρ in *Editis.* Si quis Σεμὴρ malit, non repugnabo.

n Ελεῖν,] Sic *Gen.* & nonnulli *MSS.* quo modo etiam legiſſe videtur *Epiphan.* ἐλθεῖν *Baſ. Samb. Aliique.* HUDS. *Geleſius* ſic legendum putavit: ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἀπελθεῖν. COCC.

o Υπολιπεῖν.] Ita in *MSS.* ὑπολείπειν in *Editis.*

p Διὰ τὴν παρανομίαν] Διὰ τὰς παρανομίας *Vat.*

q Ἠρέθησαν,] Εὑρέθησαν *Baſ. Samb. Aliique.*

r Δι' εὐσέβειαν] Καὶ ante δι' εὐσέβειαν delevimus auctoritate *MSS.*

s Εὐμοίρως] Εὔμοιρος ἦν ἐβίωσε &c. Callimach. H. in Del. v. 295. SPANH.

t Ο υἱὸς Ιωσαφάτης,] Ita *Vat.* in *reliquis* deeſt articulus.

v Αβίδας] Γαβύζας ſolus *Vat.*

x Κατεπείγοι λέγειν.] Οὐ κατεπείγοι νῦν ἡμῖν λέγειν *Vat.*

y Κατῴκει μὲν] Ita *MSS.* κατοικεῖ in *Editis.*

z Κινήσας] Καινίσας *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.* qui vertit, *nihil amplius innovans.*

a Τὰς δαμάλεις,] Illud τὰς è *Cod. Vat.*

b Προσεμηχανήσατο.] Sic *MSS.* ἐμηχανήσατο in *Editis.*

c Θυγατέρα] Θυγατέρα τοῦ Ιθοβάλου *Vat.* Θυγατέρα τοῦ Ιθωμάλου (pro Ιθοβάλου) *Big.* & *Samb.* in *S. Literis* dicitur *Ethbaal*, & Ιεθβεαὰλ LXXII. ſunt qui Εἰθωβάλου malint hic loci, prout in *Gall.* 2.

d Ιθοβάλου τοῦ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Rex Sidoniorum tantum dicitur, 1 Reg. XVI. 31. SPANH.

e Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Sacer codex ſolorum Sidoniorum regem vocat 1 Reg. 16. 31. REL.

f Ιεζαβέλη] Sic *Samb.* & *Vat.* Ιεζαβεὲλ in *Editis Aliiſque.*

g Τολμηρόν·] Πονηρόν, & mox ἀσέβειαν καὶ μ. ſolus *Vat.*

h Τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν Βῆλον] Bel Tyriorum Deus, Βάαλ LXX. 1 Reg. XVI. 31. 33. SPANH.

i Βῆλον] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Βὴλ in *Editis.* Βὰλ *Hen.* & *Busb.* Βῆλα *Samb.* Βῆλαν *Big.* Βάαλ LXXII. & *Epiphan.*

k ὨΙκοδόμησε,] Eſt qui malit οἰκοδομήσαι, & dein καταφυτεῦσαι. Verum ὥστε aliquando reperitur juncta indicativo, etiam apud melioris notæ auctores.

l Δ' ὁ βασιλεύς] Illud δὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Υπερβεβηκὼς] Υπερβεβλημένως *Big.* & *Samb.*

n Δή τις] Ita cum *Vet. Interpr.* δὴ in *reliquis.*

o Ἐκ πόλεως] Ἐκ Θισβῶν τῆς Γαλαάδ in LXXII.

"pluviam per hos annos daturus sit, nec rorem "immissurus in terram illam, donec ille ipse com- "pareret." Cumque hæc jurejurando firmasset, versus plagam australem concessit, ibique ad torrentem quendam manet, qui potum illi suppeditabat: nam corvi cibum ei quotidie afferebant. Sed cum *aliquanto post* aruisset fluvius, quod non pluebat, jussu Dei ad urbem Sarephtham proficiscitur *vates*, non procul à Sidone ac Tyro *sitam*, nam media interjacet: fore enim ut illic inveniret mulierem viduam, quæ eum esset alitura. atque ubi non longe à porta aberat, cernit *ibi* mulierem operariam ligna colligentem. Cum autem Deus ei significasset, hanc esse illam quæ ei victum ministratura esset, propinquior factus eam salutavit, & obsecravit ut *sibi* paulum aquæ afferat ad bibendum; illamque *prompte* euntem cum revocasset, jussit ut panem etiam secum ferat. Illa vero cum juraſſet nihil sibi domi esse præter unum farinæ pugillum & paulum olei, seque collecto uno aut altero ligno abire, ut subacta farina sibi ac filio panem conficiat; quem ubi comedissent fame absumptos iri dicebat, quandoquidem nihil aliud superesset: atqui, bono animo, inquit, abi, etiam lætiora sperans; & primum mihi paululum paratum affer. nam tibi prædico, non ante vel istius vasis farinam consumptum iri, vel amphoræ oleum *defecturum esse*, donec à Deo pluerit *in terram*. Ubi hæc dixerat vates, *illa* domum se recepit, jussisque obsequuta est: atque *inde* & ipsa *sibi* habebat, & filio pariter ac vati victum suppeditabat. Horum vero neutrum eos defecit, donec siccitas esse desierit. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander; qui, dum res gestas Ithobali Tyriorum regis narrat, sic loquitur: "pluviarum sub eo de- "fectus erat à mense Hyperberetæo ad Hyperbere- "tæum sequentis anni. illo vero suppliciter Deum "precato, magna vis tonitruum insequuta est. "Hic urbem Botryn in Phœnice condidit & Au- "zam in Libya." Et hæc quidem Menander, siccitatem indicans quæ sub Achabo acciderat, nam illius tempore apud Tyrios regnavit Ithobalus, in Commentarios suos retulit.

Elias cibum afferunt corvi. 3 *Regum*, c. 17.

Hospitio excipitur à vidua Sarephthana, cui farina & oleum perpetuatum. 3 *Regum*, c. 17.

Menander Historicus.

3. Mulier autem *illa*, de qua paulo ante diximus, quæ vatem aluit, cum filius ejus in morbum incidisset, ita ut animam efflaret & mortuus videretur, lamentans & manibus semet tundens & voces quas dolor exprimebat emittens, vatis ad se adventum in culpam convertebat, quasi peccata ipsius coarguerit, adeoque filius mortem obierit. Ille vero bono animo esse hortabatur, sibique filium suum tradere: illum enim ipsum vivum redditurum esse. Quem cum tradidisset, *acceptum* in cubiculum sustulit, in quo ipse versari solebat, eoque in *suo* cubili collocato, ad Deum exclamavit, haud meritam gratiam mulieri retulisse, quæ ipsum hospitio exceperat & aluerat, filium ei eripiendo. orabatque ut animam in puerum remigrare faceret, ipsique vitam restitueret. Deo itaque matris quidem *sortis* misserto, motoque desiderio etiam vati gratificandi, ne *ad* eam ipsius malo videretur

Elias viduæ filium in vitam reducit. 3 *Regum*, c. 17.

"ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι, μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς "τὴν χώραν, εἰ μὴ φανείη αὐτός." ᾗ τέτοις ἐπομό- "σας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, πεσόμενος "πρός τι χαράδρᾳ τινὶ τῶν Διατριβῶν, ἐξ ἧς τὸ ποτὸν εἶχε· [p] τῶν γὰρ τροφῶν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναξηρανθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς [q] Σαρεφθὰ πόλιν τὴν ἀπωθεν τῆς Σιδῶνος καὶ Τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, προσήγγειλεν τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δὲ οὐ πόρρω τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα [r] χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ Θεοῦ δηλώσαντος τοῦτον εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν κατάσαρ, καὶ κομίσαι ὕδωρ [s] παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ· καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα καὶ [t] ὀλίγον [v] ἔλαιον, πορευέσθαι δὲ σωτικεχομένην τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ ἄρτον, μεθ' ὃν ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος, ἔλεγε· ἀλλὰ θαρσοῦσα, εἶπεν, ἄπιθι, καὶ τὰ κρείσσω προσδόκασε, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ [x] βραχὺ κόμισον. προλέγω γὰρ σοι, μηδέποτε ἐκλείψειν ἀλεύρου ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις ἂν [y] ὑσῃ ὁ Θεός. τοῦτ' εἰπόντος τῆς προφήτου, θαρρήσασα πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα· καὶ αὐτή τε ἔσχε, καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τῶν Διατροφὴν καὶ τῷ προφήτῃ. ἐπέλιπε δ' οὐδὲν [z] αὐτοὺς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ [a] Μένανδρος ἐν τοῖς [b] Ιθωβάλου τῶν Τυρίων βασιλέως πράξεσι, λέγων ὧδε· "ἀβροχία τε ἐπ' [c] αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ Υπερβερε- "ταίου μηνὸς ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους Υπερβερεταίου. ἱκε- "τείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἰσχανοὶ βεβλη- "κέναι. ἔστι πόλιν Βότρυν ἔκτισε τῶν ἄνω Φοινίκη, "καὶ [c] Αὔζαν τὴν ἐν Λιβύῃ." καὶ ταῦτα μὲν, δηλῶν τὸν ἐπ' Αχάβου γενομένου ἀνομβρίαν, κατὰ γὰρ καὶ [f] τοῦτον καὶ Ιθώβαλος ἐβασίλευσε Τυρίων, [g] ὁ Μένανδρος ἀναγέγραφεν.

γ'. Η δὲ γυνὴ, περὶ ἧς περὶ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸ προφήτου διατρέφουσα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς δὲ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη [h] καὶ τὰ χεροὶν αὐτὴν αἰκιζομένη, καὶ φωνὰς οἵας συνηγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, καλητιάτο τὸ παρ' αὐτὴν παρουσίας τοῦ προφήτου, ὡς ἐλέγχουσα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν δὲ ἀποδώσειν τὸν υἱὸν αὐτῆς· ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. προσδόκησις [i] οὐ βραδύνασα εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τὴν κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένου δὲ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς [k] ἀφαιρησάμενον. ἐδεῖτό τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ, καὶ προσδοκᾶν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ Θεοῦ κατοικτίρησαντος μὲν τὴν μητέρα, βεληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ παρεῖναι,

p Τῶν γὰρ τροφῶν] Τῶν μὲν γὰρ τρ. *Vat.*

q Σαρεφθὰ πόλιν] *Al.* Σαρεφθάν.

r Χερνῆτιν] *Al.* χερνήτιν. id est, πτωχὴν ἐκ χειρὸς ζῶσαν, ut in ora *Big.* HUDS. Conf. lib. VI. supr. Cap. 14. §. 3. SPANH.

s Παρεκάλεσεν] Sic in *MSS.* παρεκέλευσεν in *Editis.*

t Ολίγον ἔλαιον,] Sic οἶνον ὀλίγον Paulus commendat, quod alii *vinum* reddunt *exiguarum virium.* REL.

v Ελαιον,] Ολίγον ἐλαίου *Vat.*

x Βραχὺ κόμισον.] Ita plerique *MSS.* βραχὺ in *Editis.* βραχύ τι *Gall.* 2.

y Υσῃ ὁ Θεός.] Υσῃ ὁ Θεὸς *Gall.* 1. 2.

z Αὐτὸς] Ita *Samb.* αὐτὸν *Big.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

a Μένανδρος ἐν ταῖς Ιθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Conf. sup cap. 5. §. 3. SPANH.

b Ιθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ηθωβάλου *Gall.* 2. Εἰθωβάλου in *lib.* 1. *c. App.*

c Αὔζαν τὴν] Αὐζανίαν Callimach. H. in JOV. v. 19. ἔστι ἄβροχος ἡ πᾶσα Αρκαδία· SPANH.

d Αὐτοῦ ἐγένετο,] Αὐτὸς *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Epiphan.*

e Αὔζαν τὴν] Sic *Vat.* & *Gall.* 2. Αὐζάτην ἐν Λ. in *Editis.* Αὔζαν τὴν *Big Samb.* & *Gall.* 1.

f Τοῦτον] Ita ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis Aliisque.*

g Ο Μένανδρος] Ita in *Editis Aliisque.* ὁ μὲ Μένανδρος *Big.* & *Samb.*

h Καὶ ταῖς χερσὶν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerant καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὸν αἰκιζομένη.

i Οὐ βραδύνασα] Vocem αὐτῆς, quæ post ἐν reperitur in *Editis*, non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Αφαιρησάμενον.] Ita in *Editis Aliisque.* ἀφαιρετόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

Καὶ

ρεῖναι, ὥδε πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δὲ Ἀχαβίτις τῷ προφήτῃ · [l] καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγεται.

δ. [m] Χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντι, ὥδε γίνεται πρὸς Ἀχαβον τὸν βασιλέα, καὶ βέλησιν ἔχοντος θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὸν ἡμισόμενον υἱόν. λιμὸς ἦν τότε κατέχων τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, [n] ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους [o] αὐτῶν ἀπαναίζειν, ἀλλὰ καὶ τῷ γλυκεῖ μηδὲ ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστι χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν [p] ἀναδιδόναι. τὸν οὖν [q] ἐπιμελούμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων [r] ὁ βασιλεὺς καλέσας Ὠβεδίαν, ἀπίεναι βέλεσθαι πρὸς αὐτὸν εἶπεν ὅπῃ τὰς πηγὰς τοῦ ὑδάτων καὶ τοὺς χειμάρρους, ἵν' εἴ πῃ παρ' αὐτοῖς εὑρεθείη πόα, ταύτῃ τοῖς τροφοῖς [s] ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. [t] καὶ πρεπόντως καὶ [tt] πᾶσιν τοῖς οἰκειμένοις τὰς ζητήσεις τοῦ προφήτου Ἠλίαν, ὃν ἴδοιεν, συνέπεσθαι [v] σκέλλουσι κἀκείνου αὐτῷ. δόξαν οὖν ἑξόρμησιν [x] αὐτοῖς, μεριζομένοις τὰς ὁδούς, ὁ, τε Ὠβεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἑτέρῳ ἑτέραν τὴν ὁδῶν. συνεβεβήκει δ', καθ' ὃν Ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα καιρὸν τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοὺς μὲν ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτου χορηγοῦσα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθεὶς δ' [y] αὖ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὠβεδίας, συνιλύτησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Ἠλίας· καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη, καὶ μαθών, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δέ, τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα, καὶ πᾶσιν ἐρευνήσασθαι [z] γλυκεῖ, πέμπει [a] αὐτὸν, ἔλεγε, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν, εἰς ὃν σὺκ ἀπέστειλε τοὺς ἀναζητοῦντας, εἰ λάβοιεν, ὅπῃ φανείη; καὶ τὸ δίλαβεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἔφασκε, μὴ θεοῦ φανερῶσαντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον [b] ἀπέλθοι τόπον· εἶτα διαμαρτὼν αὐτοῦ πέμψαι θεσπίζοντος βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένους εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ὀμοθυμεί. προσοίσειν [c] οὖν αὐτοῦ τὴν σωτηρίας παρεκάλει, τῷ σφὲ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ ἀπαθῆ λέγων· ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, Ἰεζαβέλης πάντας τοὺς ἄλλους ἀνηρηκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τρεφομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ [cc] πίστις ὑπόρκους, ὅτι πάντως κατ' ἐκεῖνον Ἀχάβῳ φανήσει τῇ ἡμέρᾳ.

ε. Μεμύηται δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦ Ὠβεδίου τὸν Ἠλίαν, ὑπαντήσαντα ὁ Ἀχαβος· [d] καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ [e] τὸν Ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ [f] τὴν ἀκαρπίας [g] αἰτίαν γεγενημένος. ὁ δ' ὁδὲν ὑποπτώσσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ξενικοὺς [h] εἰσενηνοχότα τῇ χώρᾳ θεοὺς, καὶ τούτους σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐτῶν, ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς, ἀπολελοιπότα, [i] καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον. νυῦ μέντοιγε ἁπλῶς σκέλλει πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ [k] καὶ τὰ γυναικὸς, εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἶησαν, καὶ τοὺς τῆς ἄλσεων προφήτας, ὡς πεντακο-

4. Brevi post tempore ad Achabum regem, Deo ita volente, proficiscitur, indicaturus ei venturam pluviam. Tum vero fames totam regionem infestabat & magna rerum *ad victum* necessariarum penuria, ut non solum homines earum inopia laborarent, sed & equi & alia jumenta, terra illis quæ ad pastum facerent præ siccitate non edente. Rex igitur vocato Obedia, rerum suarum procuratore, ipsi dicebat, se velle ut ad fontes fluviorum abiret & torrentes, atque ita, si forte gramen istic inveniretur, illud demessum in jumentorum pabulum haberent. Ac, cum per totum orbem misisset qui Eliam vatem perquirerent, nec tamen reperisset, jussit ut eum etiam ipse comitaretur. Itaque eum illis iter corripere placuisset, terram obeundam ita diviserunt, ut Achabus una, Obedias altera via seorsim iret. Acciderat autem, dum Jezabela regina in vates cædibus sæviret, ut iste centum vates in speluncis subterraneis abditos pane & aqua *aliquandiu* sustentaret. Tum vero Obediæ, à rege digresso, obviam factus est vates Elias: & percunctatus eum quis esset, agnitum adoravit. Vates autem ipsi præcepit ut regem adiret, eique diceret, quod coram se sisteret *Elias*. At ille, quid in te peccavi, ajebat, aut commerui, ut me ad eum mittens qui te ubique gentium ad necem quæsivit? an hoc ipsum ignoras, quod nullum reliquit locum, in quem non dimiserit, qui te deprehensum, ut mortem oppeteres, *ad eum* adduceret? Etenim se cavere, illi dicebat, ne, postquam Deus ei apparuerit, se alio transferat: atque ita ipse, cum regis jussu missus ab illo aberrarit, & is nusquam terrarum reperiri potuerit, morte multetur. Illum itaque obsecrabat ut ipsius salutis rationem haberet, commemorans etiam quam sui similium studiosus fuerit: ut *scilicet* centum vates, aliis omnibus à Jezabela occisis, exitio eripuerit, quos etiam & adhuc clam servat alitque. At vates contra præcipiebat, ut nil metuens regem adeat, fide jurejurando data, se illa die pro certo in Achabi conspectum venturum.

Deus mandat Eliæ ut Achabum adeat. 3 Regum, c. 18.

Obedias, vatum amicus, occurrit Eliæ atque ab eo jubetur adventum suum Achabo nunciatum ire. 3 Regum, c. 18.

5. Postquam autem Obedias Eliæ indicium Achabo fecerat, occurrit ei Achabus: iraque commotus illum interrogabat, an is esset qui Hebræorum populum afflixerat, & sterilitatis auctor exstiterat? Ille vero, nihil *ei* subblandiens, ipsum ajebat genusque ipsius mala omnia *genti* intulisse, ut qui Deos alienos in regionem invexerat eosque coluerat, proprio illorum Deo, qui solus est Deus, relicto, & ne minima quidem ejus cura habita. Cæterum nunc ut abiret, jussit, totumque populum in montem Carmelum ad se convocaret, simulque suos & uxoris vates, dicto etiam quot numero essent, ac præ-

Eliæ obviam fit Achabus: atque vatis jussu populum convocat.

---

l Καὶ τότε σαφῶς] Εγνωκα ὅτι συ ἄνθρωπος θεοῦ καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν. LXXII. 2 Regum, c. 17. v. 24.

m Χρόνῳ δ'] Μετ' ἡμέρας πολλὰς LXXII.

n Ὡς μὴ μόνον] Illud ὡς ex *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

o Αὐτῶν ἀπαναίζειν,] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Vat.* ἄρτων in *Editis Aliisque.*

p Ἀναδιδόναι.] Eo modo in *MSS.* ἀποδιδόναι in *Editis.*

q Ἐπιμελόμενον] Sic *Big. Samb.* & *Busb.* ἐπιμελῆμενον *Hen.* ἐπιμελώμενον in *Editis Aliisque.*

r Ὁ βασιλεὺς] Ita cum *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* nisi quod Ἀβδίαν pro Ὠβεδίαν in *aliquibus*, & ἀπιέναι pro ἀπιέναι in *aliis.* προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς, σκέλλουσι ζητεῖν πηγὰς in *Editis.*

s Ἀμησάμενοι] In omnibus *MSS.* ἀμησάμενοι (ut & *Cocc.* & *Spanh.* emendantibus) aut ἀμησάμενοι. in *Editis* perperam ἀμισάμενοι.

t Καὶ πρεπόντως] Ita in *Editis.* καὶ πρεπόντως καὶ π. τ. οἰκ. τ. ζ. τ. προ. Ἠλίαν, ὃν ἴδοιεν, συνίπεσθαι in *MSS.* Incertum quam lectionem sequutus sit *Epiphanius*, qui vertit; *quidam mississet in cunctum orbem terrarum ad quærendum prophetam Eliam, nec invenissent, præcepit* &c.

tt Πᾶσιν τοῖς οἰκειμένοις] Hinc evidenter patet, quomodo sumi debeat simillima locutio in celebri isto loco Lucæ cap. 2. v. 1. videlicet de Orbe Romano, sicut hic de Judæo. HAV.

v Σκέλλουσι] Δὲ inter συνίπεσθαι & σκέλλουσι inserunt quidam *MSS.*

x Αὐτοῖς,] Αὐτὼς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αὖ ὑπὸ] Αὖ deest in *Cod. Vat.* ut & mox αὐτῷ.

z Γλυκεῖ,] Κατὰ ante γλυκεῖ delevimus auctoritate *MSS.*

a Αὐτὸν, ἔλεγεν,] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa αὐτὸν ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν desiderantur in *Editis.*

b Ἀπέλθοι τόπον·] Ἀπέλθῃ *Big.* & *Samb.*

c Οὖν αὐτοῦ] Αὖ αὐτοῦ *Samb.*

cc Πίστις ὑπόρκους] Homerus Iliad. lib. 2. v. 124. Ὅρκια πιστὰ ταμόντες. HAV.

d Καὶ διήρετο] Καὶ ἤρετο *Vat.*

e Τῶν Ἑβραίων] *Al.* τὸν Ἑβρ. & τὸν τῶν Ἑβρ.

f Τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγονημένος.] Ἀκαρπίαν supra lib. 2. c. 5. §. 6. λίμον Αἰγύπλῳ καὶ ἀκαρπίαν &c. Æschyl. Eumenid. v. 804. μηδ' ἀκαρπίαν τάξεσ'. SPANH.

g Αἴτιος γεγονημένος.] Αἴτιος τῇ γῇ ὤν. *Vat.*

h Εἰσενηνοχότα] Ita ex *MSS.* in *Editis* εἰσηνεγκότας, & deinde σεβόντας & ἀπολελοιπότας & ἀπειληφότας.

i Καὶ μηδεμίαν] Illa καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον ex *MSS.*

k Καὶ τὰ γυναικὸς] In *Editis* καὶ τοὺς τῆς γ. verum τὰς delevimus auctoritate *MSS.*

præterea lucorum vates, homines circiter quadringentos. Ubi vero omnes à rege acciti ad montem jam dictum convenerant, Elias vates in medio illorum conſtitit, &, quouſque, inquit, dubiis animis ambiguaque ſententia vitam agetis? Si quidem patrium Deum verum & ſolum *Deum* eſſe exiſtimarint, ut illum ſequerentur ejuſque mandata, hortabatur; ſin vero hunc pro nihilo habentes, in ea de peregrinis fuerint opinione, oportere ſe cultum illis tribuere, ſuadebat ut iſtis adhærerent. Populo autem nihil ad hæc reſpondente, petiit Elias, ad explorandam deorum peregrinorum ſuique vim & potentiam, cum is ſolus ejus vates ſupereſſet, illi vero quadringentos haberent, ut ipſe bovem acciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo igne ſubaccenſo, atque illos, cum eadem feciſſent, deos ſuos invocarent ut ligna velint accendere. hoc enim facto, veram Dei naturam dignoſci poſſe. Cum autem hæc ſententia *omnibus* placuiſſet, præcepit Elias, ut vates iſti, bove delecta, priores rem ſacram facerent ſuoſque Deos invocarent. Poſtquam vero precibus & invocationibus nihil profecerant vates qui hoſtias obtulerant, Elias per deriſum eos hortabatur, ut magna voce ad Deos *ſuos* clamarent: aut enim eos aliquò profectos eſſe, aut forte dormire. Illis autem à diluculo uſque ad meridiem hoc ipſum facientibus, & ſeipſos more patrio gladiis & lanceis ſecantibus, cum jam ipſe victimam mactaturus eſſet, illis quidem juſſit ut ſecederent, populo vero ut propius accedentes ipſum obſervarent, ne clam ignem lignis injiceret. at poſtquam illi acceſſerunt, acceptis duodecim lapidibus, pro numero tribuum populi Hebræorum, ex illis erexit altare, & circa id alveum fodit bene profundum. Cumque fruſta *lignorum* in ara ſtruxiſſet, mandavit ut quatuor hydrias aqua ex fonte repletas in altare effunderent, uſquedum circa illud redundaret, ita ut totus alveus aqua è fonte ſuppeditata impleretur. His peractis, Deum cœpit orare & ad ipſum clamare; ut etiam populo, qui jam diu erraverit, ſuam oſtenderet potentiam. Atque adhuc eo loquente, ignis derepente cœlo delapſus, populo inſpectante, in aram cecidit, & hoſtiam abſumpſit, ita ut etiam aqua concremaretur & locus fieret aridus.

Accitis etiam falſis vatibus, periculum facit Elias, quis verus ſit Deus.

Illi, fruſtra conſumptis invocationibus, Dei ſui imbecillitatem tacite fatentur.
3 Regum, c. 18.

Deus, ab Elia invocatus, igne cœlitus immiſſo vim ſuam & potentiam palam facit.
3 Regum, c. 18.

6. Cum autem hoc vidiſſent Iſraëlitæ, in terram procidebant, unumque Deum adorabant, & maximum & ſolum verum *Deum* appellantes, alios vero *tantum* nomina *eſſe* à prava & ſtulta *hominum* opinione conficta. Tunc & vates ſuos comprehenſos necarunt, id quod fieri juſſerat Elias. Deinde *is* regem monebat, ut abiret ad prandium, cætera nihil ſolicitus: brevi enim viſurum eſſe Deum *in terram* pluere. Et quidem Achabus diſcedebat: Elias vero in verticem Carmeli aſcendit, & cum humi deſedisſet caput genibus applicuit, juſſitque famulum ut conſcenſa quadam ſpecula mare aſpectaret, & indicaret ſicubi nubem excitari viderit. nam ad id temporis cœlo eſſe ſudo & ſereno contigit. At

Populo Deum ſuum agnoſcente, falſi vates comprehenſi Eliæ juſſu necantur.
3 Regum, c. 18.

Elias de pluvia ventura Achabum monet.
3 Regum, c. 18.

σίας τὸ καῆναι ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος Αχάβος μεταπέμψασθαι, στᾶσι αὐτῶν ὁ προφήτης Ηλίας μεταξύ, μέχρι ποτὲ διηρημένης αὐτοῖς τῆς διανοίας καὶ τῆς δόξαις οὕτως βιώσεσθε ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ καὶ τῆς ἐντολαῖς αὐτοῦ παρεῖναι· μηδὲν δὲ τούτων ἡγουμένους, ἀλλὰ περὶ τὰ ξενικῶν ἐπλανῆσθαι, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συμβάλλεσθαι καταγελᾶσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀπήντα τοῖς θεοῖς, ἐκέλευσεν Ηλίας, πρὸς διάφορον τὸ τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχὺν καὶ τὸ ἴδιον, μόνον ὢν αὐτοῦ προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν, καὶ ταύτην θύσας [m] ἐπιθεῖναι [n] ξύλοις, πυρὸς οὐχ ὑπαφθέντος, κἀκείνους [o] ταὐτὰ ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. γυμνοῦσθαι δὲ τότε, μαθήσεσθαι τὴν ἀληθῆ φύσιν καὶ θεόν. ἀρεσάσης δὲ τῆς γνώμης, ἐκέλευσεν Ηλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀπήντα σφίσι δι' [p] ὀχῆς καὶ τῆς ἐπικλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ Ηλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς· ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῇ δὲ ἀπ' ὄρθρου τοὺς [q] ποιοῦσι μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ [r] τεμνόμενοι αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφρομάχαις καὶ τὸ πάτριον ἔθος, [s] μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτόν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. ὡς δὲ ὄχλος προσελθόντων, λαβὼν δώδεκα λίθους, [t] κατὰ φυλὰς τοῦ λαοῦ τοῦ Εβραίων, ἀνέσησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμενὴν ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς σχίζας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας λάβε τὰς κρήνης ὑδρίας πρόσταξε πληρωθείσας ὕδατος κατασκεδάσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς [v] ὑπερβαλεῖν αὐτὸ καὶ τὴν [x] δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὐχεσθαι τῷ θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτόν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολὺν ἤδη χρόνον λαῷ φανερὸν τὴν αὑτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ [y] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλίσκειν καὶ τὸ ὕδωρ καὶ [z] ψαφαρὸν ἡφέθη τὸν τόπον.

ς'. Οἱ δὲ Ισραηλίται τοῦτ' ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὸν γῆν καὶ [a] προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον [b] καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δὲ ἄλλους [c] ὀνόματα ὑπὸ [d] φαύλης καὶ ἀνοήτου δόξης πεποιημένα. [e] συλλαβόντες δὲ αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, Ηλίου τοῦτο προστάξαντος. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον, μηδὲν ἐπὶ φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑοντα. καὶ ὁ μὲν Αχάβος ἀπῆλθεν. Ηλίας δὲ ἐπὶ τὸ [f] ἀκρωτήριον τοῦ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσῃρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέψαι· καὶ [g] ἰδὴ νεφέλην ἐγειρομένην πρὸς, φέρ-

l Τοῦτον] Τούτων legit *Vet. Int.*
m Επιθεῖναι] Ita in *MSS.* ἐπιθῶσι in *Editis.*
n Ξύλοις,] Τοῖς ξύλοις *Vat.*
o Ταὐτὰ] Sic *MSS.* τοῦτο in *Editis.*
p Ὀχῆς] Αὐτοῖς poſt ὀχῆς inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.*
q Ποιοῦντων] Ποιησάντων ſolus *Vat.*
r Τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σκεθρομάσαις καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *& ſemetipſos cultris & gladiis incidentibus, & nihil agentibus.* HUDS. Cultris & parvis lanceis corpora ſua incidentes ſacerdotes Jezabelis. *Nota* idem factum in ſacris Mithræ. SPANH.
s Μίλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Μέλλων δ' αὐτὸς *Vat.*
t Κατὰ φυλὰς] Mallem cum *Zonara* καθ' ἑκάστην φυλήν.
v Υπερβαλεῖν] Sic *MSS.* ὑπερβάλλειν in *Editis.*
x Δεξαμενὴν] Εν κύκλῳ ἢ διορύξας, δεχόμενον ἐποίησεν ὕδατος, τοῦτο ὁ μὲν Εβραῖος θαλασσαν προσηγόρευσε, ὁ δὲ Ιώσηπος δεξαμενήν. *Theodoret.* ad 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. ιη'.
y Εκ τοῦ οὐρανοῦ,] Εξ οὐρανοῦ *Vat.*
z Ψαφαρὸν] Αὐχμηρὸν in ora *Codd. Gall.* 1.
a Προσεκύνουν] Προσεκύνουν ἕνα ἢ θεὸν *Vat.*
b Καὶ ἀληθῆ μόνον] Καὶ ἀληθινὸν ἀποκ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μέγιστον, μόνον, καὶ ἀληθῆ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& adoraverunt unum Deum, maximum, ſolum, verumque proclamantes.* Επεσον ἐπὶ τὴν γῆν, ἵνα Θεὸν ἀληθῆ τε καὶ μέγαν ἐπικαλῶνται. *Zonar.* HUDS. Αληθινὸν MS. Cæterum confer, οἱ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν Johann. 17. 3. REL.
c Ονόματα] Nihil erant præter nomina: ideo Apoſtolus dicit ὅτι εἴδωλον οὐδέν ἐστι, nil niſi nomen eſt. REL. Adde quæ notavimus ad Tertulliani Apol. p. 124. HAV.
d Φαύλης] Φαύλης ſolus *Vat.*
e Συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν,] Id factum, mactatos nempe Achabi Prophetas Eliæ tribuit Scriptura 1 Reg. XVIII. 40. SPANH.
f Ακρωτήριον] Ακρον ſolus *Vat.*
g Ιδὴ νεφέλην] Ita cum *MSS.* ἰδὴ *Bas.* οὐδὲ *Gen.*

h Κα-

φοβεῖσθαι αὐτὸν. μέχρι γὰρ τότε [h] καθαρῶ εἶναι συνέβαινε τῷ ἀέρι. ἔξω δ' ἀναβάντα, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φησίν. ἑβδομον ἤδη βαδίσας ἑωρακέναι μελαινόμενον, εἶπε, τι τῷ ἀέρι, καὶ ὠλέον ἰχνος ἀνθρωπίνε. ὁ δὲ Ηλίας ταῦτ' ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν Αχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς [i] Ιεσρεήλαν πόλιν ἀφίκνειτο. μετ' ὀλίγον δὲ ὁ ἀὴρ [k] ἀχλύσας, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε [l] λάβρον ἐπιγίνεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης, ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς [m] Ιεσρεήλας [n] Ιζάρε πόλεως συνέδραμε.

7. Μαθοῦσα δὲ ἡ [o] Αχάβου γυνὴ Ιεζαβέλη τάπι σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Ηλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας [p] αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῶν ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσας. φοβηθεὶς δὲ ὁ Ηλίας, φεύγει εἰς πόλιν [q] Βηρσουβὲε λεγομένην· ἔστι δ' ἔσχατος αὕτη τῆς χώρας τῆς [r] τῶν Ιούδα φυλῶν ἐχόντων καὶ τῶν [s] Ιδυμαίων γῆν· καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ κρείττων [t] εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχηται· κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείρεται δ' αὐτόν τις, ἀνασὰς εὐρώστως ἀφικνούμενος αὐτῷ τροφὴν [u] καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ [x] Σιναῖον καλούμενον ὄρος ἀφικνεῖται, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους ἔφασαν τοῦ Θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσέδυ· καὶ διετέλει διούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. [y] ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί [z] παρεὶς, καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε; λέγει τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη Θεὸς ὃν [a] ἐξ ἀρχῆς ἐθρήσκευσαν, ἔφησε, ζητεῖσθαι δὴ τούτῳ πρὸς πεμφθέντων ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας [b] προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ὀπτούσῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γινομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν προσκελεύει, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ πλήθους βασιλέα [c] Ιηοῦν τὸν [d] Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ τῶν Σύρων Αζάηλον, ἀντὶ αὐτοῦ δὲ προφήτην [e] Ελισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως [f] Αβελᾶς. διαφθερεῖ δὲ τοὺς ἀσεβοῦς ὄχλους τοὺς μὲν Αζάηλος, τοὺς δὲ Ιηοῦς. ὁ δὲ Ηλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Εβραίων χώραν· καὶ τὸν Σαφάτου παῖδα Ελισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ' αὐτοῦ τινας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, [g] προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ Ελισσαῖος θείᾳ προφητεύειν ἤρξατο· καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ηλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, [h] κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ἀποταξάμενος

cum ille aſcendiſſet, ſæpiuſque nihil cerni retuliſſet, ſeptimo demum reverſus ajebat ſe animadvertiſſe aliquid in cœlo nigreſcere, non tamen amplius hominis veſtigio. His autem auditis, Elias ad Achabum mittit, jubens ut in urbem ire contendat, priuſquam diffracta nube delabatur pluvia. Ac ille quidem ad Jeſraëlam proficiſcitur. Non multo autem poſt, cœlo obſcurato & nubibus obducto, vehemens oritur ventus multoque cum imbre ingruit. atque vates, ſpiritu *Dei* inſtinctus, currum regis curſu comitabatur, donec ventum eſt ad Jeſraëlam Izari urbem.

Elias Jezabelam fugit. 3 Regum, c. 19.

7. Jezabela vero Achabi uxor cum intellexiſſet quæ prodigia ab Elia edita erant, quodque ſuos vates ferro trucidaverat, gravius commota illi per nuncios ab eum miſſos minatur, ſe illum occiſurum, quemadmodum ipſe vates ſuos occiderat. Quibus Elias *minis* territus fugit in urbem, cui nomen Berſubee: (illa autem eſt in oris extremis regionis tribûs Judæ juxta Idumæam) ibique relicto famulo ſuo, ipſe in deſertum abiit. Cumque *illic* mortem optaſſet (ſe enim majoribus ſuis haud meliorem eſſe *dicebat*, ut illis mortuis ipſe vitæ deſiderio teneretur) ſub arbore quadam jacens obdormivit. Ab aliquo autem excitatus, cum ſurrexiſſet appoſitum ſibi cibum invenit & aquam: cumque comediſſet, collectis ex iſto cibo viribus inde proficiſcitur ad montem Sinæum appellatum, in quo fertur Moyſem leges à Deo accepiſſe. ubi, cum ſpeluncam profundam offendiſſet, ingreditur & in ea commorabatur. Cum autem *à Deo* interrogaretur, incertus unde vox venerit, quid illic ageret urbe relicta? tum ille, quod deorum quidem peregrinorum vates interfecerit, populo vero perſuaſerit *eum* ſolum eſſe Deum quem ab initio coluerant, ob hoc ſe à regis uxore ad ſupplicium requiri. moxque eadem voce juſſus ut ſub divum prodiret, (ſic enim certiorem fieri quid facto opus eſſet) poſtridie è ſpelunca egreditur. Deinde & concuſſionem ſentit, clarumque ignis ſplendorem videt. ſequutoque mox ſilentio, vox divina eum *bono animo eſſe* hortatur, *ac* nihil iis quæ acciderant terreri; illum enim inimicorum nemini ceſſurum eſſe: ac præterea juſſit ut domum reverſus Jehum, Nemeſſæi filium, populi regem crearet, atque è Damaſco Syrorum *regem* Azaëlum; faceretque ut ex Abela urbe Eliſſæus ſibi vates ſuccedat. fore autem ut alios quidem ex impio populo Jehu perimat; alios vero Azaëlus. His auditis, Elias in Hebræorum regionem revertitur: ac cum Saphati filium Eliſſæum offendiſſet arantem, & cum eo alios quoſdam duodecim juga præ ſe agentes, illo adito, veſtem ſuam in eum conjecit. Eliſſæus autem illico cœpit vaticinari; & relictis bubus Eliæ ſe comitem adjunxit. rogavit tamen ut ſibi liceret parentes ſalutare, quo impetrato, cum illis valedixiſſet,

Deus cum Elia loquitur. 3 Regum, c. 19.

Elias Eliſæum vocat. 3 Regum, c. 19.

---

h Καθαρῶ εἶναι] Eo modo *MSS.* in *Editis* καθαρὸν εἶναι συνέβαινε τὸν ἀέρα.

i Ιεσρεήλαν] Ισρεήλ *Interpretibus* LXXII. Cum mox infra ſit Ισρεήλας, ut puto pro Ισρεήλας, placuit & hîc loci Ισρεήλαν ſcribere. Ιεζίζηλα *Gall.* 2. Γηεφσλα *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jeſraël.*

k Αχλύσαντος,] Σκοτιδέντος *Big.*

l Λάβρον] Ita *Big.* & *Samb.* Λαῦρον *Aliis.*

m Ισρεήλας Ιζάρε πόλεως] Ισρεήλ, forſan pro Ισρεήλ, *Samb.* Ισρεήλας *Baſ. G.* & *Vat.* Ιεριζήλας *Gall.* 2.

n Ιζάρε πόλεως] Ita ex p. 462. v. 4. Ανάρε *Baſ.* & *G.* nihil de hac voce in *S. Literis*, aut *Epiphanio* qui reddit, *in urbem Jeſrahel feſtinus advenit*, in uno tamen Cod. *Aſaraël.* Verum cum *Jeſraël* urbs ſit tribûs *Iſaſcharidis*, & infra (p. 462. v. 4.) habeamus Ιζάρε πόλιν pro Ισρεήλας, aliquis forſan utroque loco legendum ſuſpicaretur Ισαχάρε. HUDS. Lege Ισαχάρε. COCC.

o Αχάβου] In *S. Literis* καὶ ἔσχεν ἔμφοβον Αχαάβ.

p Αὐτῆς ἀπέκτεινεν,] Αὐτῶν *Big. Samb.* & *Vat.* mox tamen αὐτῆς in *libris* omnibus.

q Βηρσουβὲε] *Al.* Βερσουβεί. Vide lib. 1. c. 12. §. 1. in fine.

r Τῶν Ιούδα φυλῶν] Ita in *MSS.* ἧς τῶν Ιούδα in *Editis.*

s Ιδυμαίων γῆν·] Ιδυμαίαν *Vat.*

t Εἶναι τῶν πατέρων,] Illa εἶναι τῶν πατέρων adjeci ex *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

u Καὶ ὕδωρ·] Καὶ ὕδωρ non agnoſcit *Vat.*

x Σιναῖον καλούμενον] Σίναιον *Samb.* in *S. Literis* (3 *Regum*; c. 19. v. 8.) ἕως ὄρους Χωρήβ. *mihi autem* (ut ait *Hieronymus*) *videtur, quod duplici nomine idem mons nunc Sina nunc Choreb vocetur.*

y Ερομένης] Ita cum *MSS.* ἐρωμένης in *Editis.*

z Παρεὶς,] In *MSS.* παρὼν, & παρὸν, & παρεῖ.

a Ἐξ ἀρχῆς] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἅπαντες ἐθρ. in *Editis Aliisque.*

b Προσελθεῖν] Forte προσελθεῖν. COCC.

c Ιηοῦν] Ιησοῦν *Vat.*

d Νεμεσσαίου] Ita *Samb.* & *Baſ.* Νεμεσσαίν in *ceteris.* Ναμεσσὶ LXXII.

e Ελισσαῖον] *Al.* Ελισσαῖον & Ελισαῖον.

f Αβελᾶς.] *Abelmehola* juxta *Hebr.* HUDS. Conf. ſup. c. 12. §. 4. SPANH.

g Προσελθὼν] Προελθὼν ſolus *Vat.*

h Κελεύσαντος] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

xisset, eum sequutus est; atque Eliæ, quamdiu *is* vixerit, & discipulus fuit & minister. Ac vatis quidem hujus ita se res habuerunt.

Nabuthus, quod vineam Achabo vendere noluisset, Jezabele dolis interfectus. 3 Regum, c. 21.

8. Cæterum Nabuthus quidam erat ex urbe Izari, agrum habens in vicinia regis. Cum autem ipsum rogaret *rex*, ut ei pretio, quantumcunque vellet, agrum addiceret suis finitimum, ut cum illum suis junxisset, unam sibi possessionem faceret; sin vero nollet pecuniam accipere, ei liberum esse agrum è suis, quemcunque vellet, eligere: hoc quidem, inquit, se nequaquam facturum esse, secum vero statuere fructum sua è terra percipere, quæ jure hæreditario ei à patre obvenerat. Quo fit ut rex rem molestè ferens, quasi contumelia affectus quod aliena non accepisset, & à lotione abstinuit & à cibo. Cum autem uxor ejus Jezabela eum percontaretur, cur adeo doleret, & neque lavaret, neque pranderet aut cœnaret: quam perversus sit Nabuthus ei denarrat; utque ipse verbis eum alloquutus humanissimis, infraque regiam potestatem demissis, contumeliose habitus fuerit, quod ea quæ poposcerat non impetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum desponderet, sed mœrore misso ad consuetam corporis curam rediret. sibi enim id negotii datum iri ut Nabuthus pœnas luat. Moxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad primores Israëlitarum, quibus mandata dedit, ut, indicto jejunio & concione advocata, primus quidem locus Nabutho tribueretur (nam genere erat illustri) tribus vero hominibus perditæ audaciæ subornatis, qui contra eum pro testimonio dicerent, quod Deo & regi maledixisset, lapidibus peteretur, atque ita trucidaretur. Et quidem Nabuthus, ut regina scripserat, testimonio convictus Deo & Achabo convitium fecisse, à populo lapidibus obrutus necabatur. Cum autem hæc Jezabela accepisset, ad regem introgreditur, jussitque ut gratis vineæ hæreditatem adeat. Hæc facta esse gaudebat Achabus, & è lecto exsiliens visum ibat Nabuthi vineam. Tum Deus indignatus Eliam vatem in Nabuthi agrum mittit Achabo occursurum, & de perpetratis expostulaturum; quod *scilicet* vero prædii domino occiso, ipse hæreditatem sibi contra jus vendicasset. Ut vero ad eum accedebat *Elias*, cum dixisset, rex, *licere* ut vellet de se statuere, (turpe enim in peccato versantem ab eo deprehendi *putabat*) quo in loco, inquit, accidit ut Nabuthi cadaver à canibus absumeretur, ibidem & ejus & uxoris suæ sanguis effundetur, totumque ejus genus interibit, quod flagitia adeo nefaria ausus fuerit, & contra leges patrias civem peremerit. Tum demum Achabum dolor subiit, eumque facinorum pœnituit, atque saccum indu-

Achabus, justu Dei ab Elia increpitus saccum induit, & imminentem pœnam à se avertit. 3 Regum, c. 21.

αὐτοῖς εἶπεν· καὶ ὦ Ηλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ὁ μαθητὴς ὁ Δίφηνος. καὶ τὰ μὲν περὶ [1] ὧν τοιάδε προφήτης τοιαῦτα ὦν.

η'. [k] Ναβώθης δέ τις [l] ὢν ἀπὸ πόλεως [m] Ιζάρη, ἀγροικείτων ὢν τῷ βασιλέως. προσκαλουῖτος [n] δ' αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον [o] αὐτῷ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα σωφέλησας [p] ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα, εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, [q] ἐπιτρέπουσος ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τὸ ἑκείνου· τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιήσειν, [r] αὐτὸς δὲ τὴν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ὦ κληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει [s] τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτε λοῦσθαι προσηνέγκατο, οὔτε τροφήν. [t] ἡ δὲ Ιεζαβέλης τὸ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένης ὅ, τι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται μήτε δεῖπνον, διηγήσατο [u] αὐτῇ τὴν Ναβούθου σκαιότητα, καὶ ὡς χρησάμενος ὑπερηφάνοις πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις, ὑβρισθείη, μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὑπὲρ τούτοις παρεκάλει· [v] παυσάμενον δὲ τὸ λύπης ὑπὲρ τὴν σωτηρίαν [x] τρέπεσθαι τοῦ σώματος πρόνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου τιμωρίας. καὶ [y] προσχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν [z] Ισραηλιτῶν, ἐκ τοῦ Αχάβου ὀνόματος, νηστεῦσαί τε κελεύουσι, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν [a] προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Ναβώθην· εἶναι γὰρ αὐτὸν γένους ὑπερφανοῦς· [b] παρασκευασαμένους δὲ τρεῖς τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ, ὡς τὸν Θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσαι, καὶ τούτῳ διέχρησθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Ναβώθης μὲν, ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὕστως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημῆσαι τὸν Θεόν τε καὶ Αχαβον, βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ιεζαβέλη, [c] εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κληρονομεῖν τοῦ Ναβώθου [d] ἀμπελῶνα προῖκα σκέλλουσιν. ὁ δὲ Αχαβος ἥσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ ἀναπηδήσας [e] ἀπὸ τῆς κλίνης, ὀψόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν Ναβώθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ηλίαν εἰς τὸ Ναβώθου χωρίον, Αχάβῳ [f] συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων [g] ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δ' ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως, ὅ, τι βούλει χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ὑπὸ ἁμαρτήμασι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Ναβώθου νεκρὸν [h] ὑπὸ κυνῶν δαπανηθῆναι συμβῇ, [i] τὸ τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς [k] χυθήσεσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ὑπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα πεπολιτευκότος, καὶ πολλὰ τὰς [l] πατρίους νόμους πολίταις ἀδίκως ἀνηρηκότος. Αχάβῳ δὲ λύπη τὸ πεπραγμένων εἰσῆλθε [m] μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμε-

---

μὴ κελεύσαντος in *Editis*. Est qui conjicit μὴ κωλύσαντος. quod sane verisimile ex 3 *Regum*, c. 19. v. 20. HUDS. Forte αὐτῷ κελ.

i Τῶ τοιούτω προφήτη] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ὃ πρ. *Vat.* Ὃ τοιούτω πρ. in *Editis Aliisque*.

k Ναβώθης] Ita *Baf. G. Samb.* & *Gall.* 1. Ναβωθ *Gall.* 2. Ναβωθαῖος *Hen. Busb.* & *Vat.* Ναβωθαῖς *Suid.* Ναβωθαὶ LXXII. & *Cedren.*

l Ων ἀπὸ πόλεως] Vel ita sane legendum cum *Big.* & *Samb.* vel mox ὢν in ὦ mutandum cum *Cod. Vat.* in *Editis Aliisque* deest ὦ.

m Ιζάρη,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Suid.* Αζάρης in *Editis*. Αζάρη juxta *Vet. Interpr.* Ιεζαρήλη *Gall.* 2. Ισραήλας juxta *S. Literas*.

n Δ' αὐτὸν] Illud δ' ex *Big. Samb.* & *Vat.*

o Αὐτῷ τῷ ἰδίων] Αὐτῷ ἴδιον ἀγρὸν *Suid.*

p Εν αὐτῷ] Illud ἐν substituimus pro ὦν *Editorum*, levicula sane mutatione. αὐτὸν ἵν ποιήσῃ *Suid.* σωφέλησε, ἐν αὐτὸ ποιήσῃ κτῆμα *Big.* ἐν αὐτὸν κτ. *Samb.*

q Επιτρέπουσος] Επιτρέψαντος *Suid.*

r Αὐτὸς δ'] Αὐτὸν *Big.* ut & *Vat.* qui & paulo ante ποιῆσαι habet.

s Τῷ μὴ] Τὸ μὴ ἀπ. *Suid.* & mox τὸ ἡ Ιεζάβελ.

t Αὐτῇ τῇ Ναβώθου] Ταύτῃ *Vat.* nec αὐτῇ nec ταύτῃ agnoscunt *Hen.* & *Busb.*

u Παυσάμβρου] Παυσάμβρου *Vat.*

x Τρέπεσθαι] Τροπέσθαι πρ. *Suid.* τραπέσθαι τ. σ. πρ. *Big.* & *Samb.*

y Παραχρῆμα] Παραυτίκα *Vat.*

z Ισραηλιτῶν,] Τῶν Ισαηλίων *Suid.* Forsan Ισραηλιτῶν.

a Προκαθίσαι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.* προκαθῆσαι in *Editis Aliisque*.

b Παρασκευασαμένους] Παρασκευασμένη δὲ τρεῖς τολμηρὲς κατ. *Suid.* παρασκευασμένους δὲ τινας τολμηροὺς δύο *Vat.* ut in *S. Literis*.

c Εἴσεισι] Ita *Big.* & *Cocc.* qui tamen mavult εἰσῆλ. HAV.

d Αμπελῶνα] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀμπελῶνος in *Editis*.

e Από τῆς κλίνης,] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) ὑπὸ in *Editis*.

f Συμβαλοῦντα,] Συμβαλόντα *Vat.*

g Ερησόμβρον,] Ελίγξοντα *Suid.*

h Από κυνῶν] Υπὸ *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.*

i Τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆ γυναικὸς χυθήσεσθαι,] Conf. infr. lib. 8. c. 15. 4. ὃν τῷ Ναβώθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυσὶ λιχμήσασθαι. & lib. 9. c. 6. §. 4. SPANH.

k Χυθήσεσθαι,] Εκχυθήσεσθαι *Suid.*

l Πατρίους νόμους] Πατρώους *Big.*

m Μετάμελος,] Ο μεταμέλος Thucydid. p. 529. D. & LXX. 2 Reg. III. 27. μεταμέλου μέγας· Τὸν Θεὸν μετέγνω καὶ ἐξομόλυσαι Aristides Or. in Neptun. p. 32. C. SPANH.

σάμενος, [n] γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγε, καὶ ἀπεχόμενος τροφῆς, [o] ἀνθομολογούμενός τε τὰ ἡμαρτημένα, καὶ [p] Θεὸν ἵλεων ἐξιλεούμενος. [q] ὁ δὴ, ζῶντος μὲν αὐτοῦ, ὡς τὸν οἶκον τῆς [r] τοῖς τετολμημένοις μείζονος, τελέσαι δὲ τὰ ἀπειλημένα τῷ υἱῷ [s] Ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

tus nudis pedibus inceſſit, à cibo abſtinens, & ſua peccata confitens, Deumque ita placare ſtudens. Deus vero vati ſignificabat, ſe illo quidem vivente familiæ ejus ſupplicium dilaturum eſſe, quod ſcelerum, quæ committere ſuſtinuerat, eum pœniteret, in filium vero quæ minatus eſt exſecuturum. Et hæc quidem regi denunciavit vates.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἀδαδος, Δαμασκῆ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Ἀχαβον στρατεύσαμενος ἡττήθη.

CAP. XIV.

Quomodo Adadus, Damaſci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu ſuperatus eſt.

VIII.

ΤΩΝ δὴ περὶ τὸν Ἀχαβον ὄντων πιστῶν, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ [s] τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δυνάμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας ποιησάμενος τριάκοντα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ [t] τῇ στρατιᾷ, πρὸς μάχλην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντας δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς [v] μὲν ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ· τείχη γὰρ αὐτὴ λίαν [x] ἰσχυρὰ περιεβέβλητο· καὶ τἆλλα δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ [y] περικαθίσας αὐτῇ τὸ στράτευμα ἐπολιόρκει· πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἀχαβον, ἠξίου πρεσβεύσαντας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. καὶ ὃς [z] Ἰσραηλιτῶν βασιλέως πέμψαντος ἀπαγγείλαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον καθ' ἐντολὴν καὶ βασιλέως, "τὸν Ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τοὺς τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας "Ἀδάδου τυγχάνειν. ἂν δὴ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τὸ- "των ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ πόλε- "σι [a] πολιορκῶν." ὁ δὲ Ἀχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν προδήλοις λέγειν [b] αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, "ὅτι καὶ "αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ." πάλιν δὲ ἀπαγγειλάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν, [c] ἀνομολογηκότα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου, δέξασθαι τὰς πεμφθησομένας εἰς τὴν ἑσπέραν ὑπ' αὐτοῦ δούλας· οἷς, ἐρευνήσαντες τά τε βασίλεια καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, [d] σκέλλε δίδοναι πᾶν ὅ, τι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον, τὰ δὲ ἀπαρέσαντα [e] οἱ καταλείψουσιν. Ἀχαβος δὲ ἀκούσας ἦκε τὴν δευτέραν πρεσβείαν τοῦ τῶν Σύρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, ἔλεγεν, "ὡς αὐτὸς μὲν "[f] ἔχων ἑτοίμως, ὑπὲρ σωτηρίας [g] αὐτῶν καὶ εἰρήνης, "καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέ- "κνα, καὶ πάσης εὐδαιμονῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ "ἐπιζητῶν ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νυνὶ δὲ "[h] ἠξίωκε δῆλος πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκίας ἐρευ- "νῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων "κτημάτων, προφάσιν ἕξομενος πολέμου λαβεῖν· "εἰδὼς ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισά- "μην, ἀφορμὴν δὲ ἐκ τῶν ὑμετέρων ἀηδῶς "πραγματευόμενος εἰς τὸν πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν "τὰ ὑμῖν δοκοῦντα." τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπα-

CUM autem res Achabi ita ſe haberent, ſub iſtud tempus Adadi filius, Syrorum & Damaſcenorum rex, contractis ex omni *ſua* regione copiis, adſcitiſque ſibi ſociis triginta duobus regulis Tranſeuphratenſibus, expeditionem fecit contra Achabum. Ille vero, quod impar eſſet viribus, ſuos quidem in aciem non eduxit; coactis vero ex agris in urbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit in Samaria. illa enim mœnibus cincta erat validiſſimis, & cætera inexpugnabilis videbatur. Rex autem Syriæ cum copiis ſuis Samariam contendebat: exercituque ei undique admoto, *eam* oppugnabat; miſſoque ad Achabum præcone poſcebat, ut legatos ab eo exciperet; per quos ei, quid *ipſe* vellet, ſignificabit. Cum autem annuiſſet Iſraëlitarum rex ut mitterentur; legati, poſtquam venerant, ex regis mandato dicebant, "Achabi divi- "tias, liberoſque ejus, & uxores eſſe Adadi. quod "ſi ipſe huic aſſenſus fuerit, & permiſerit ei quic- "quid libuerit ex his ſumere, exercitum abducet, "urbemque ab obſidione liberabit." Achabus autem juſſit legatis, ut ad regem ſuum profecti ei renunciarent, "ſe ſuaque omnia in illius eſſe pote- "ſtate." At cum hæc ei retuliſſent, rurſus ad eum *legatos* mittit, poſtulans, quandoquidem *ſua* omnia illius eſſe faſſus fuerit, ut mittendos craſtino die famulos *ſuos* ſuſciperet: quibus, regiam & amicorum cognatorumque domos perſcrutatis, dare jubebat quicquid in iis optimum inveniretur, quæ deſpicerent ipſi relicturi. Tum Achabus, de ſecunda Syrorum regis legatione indignatus, cum populi concionem advocaſſet, dicebat, "quod i- "pſe quidem paratus fuerit, pro illorum incolumi- "tate & pace *tuenda*, & uxores ſuas & liberos ho- "ſti permittere, deque facultatibus ſuis omnibus "cedere. nam ad iſta requirenda Syrus primam le- "gationem miſit. Nunc vero poſtulavit ſuos mit- "tendos eſſe ſervos, atque omnium domos explo- "randas eſſe, nihilque in iis ex facultatibus pretio- "ſiſſimis relinquendum; eo animo ut belli cauſam "ſpecioſam quærat: id vero agendo, ut, poſtquam "norat me quidem in veſtri gratiam rebus meis non "peperciſſe, ex iis quæ vobis non poſſunt non eſ- "ſe ingrata, bellandi occaſionem oblatam habeat. "Ipſe tamen facturus ſum quicquid vobis placue- "rit." Populus autem ſuadebat, nequaquam illi ob-

Adadi filius Syrorum rex Samariam obſidet. 3 Regum, c. 13.

Achabo dat conditiones. 3 Regum, c. 20.

Achabo conditiones accipienti novas durioresque ſtatuit Syrorum rex. 3 Regum, c. 20.

n Γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγεν,] Ita *Big. Samb. Suid.* & *Vet. Interpr.* γυμνὸς τοῖς in *Editis Aliiſque.* Vide Bynæum de Calceis Hebr. lib. 2. cap. 4. HUDS. Ita & Hieronymus Epiſt. 22. ad Paulam, *Flent uſque hodie Judæi & nudatis pedibus in cinere volutati ſacco incubant.* יהלך eſt in Sacris. REL. Sic Berenice γυμνόπους in periculo vitæ ante Tribunal Flori ἀλωσ. lib. 2. c. 15. §. 1. Vide de Davide 2 Sam. xv. 30. SPANH.

o Ἀνθομολογούμενός] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀνομολογούμενος ἦ in *Editis*

p Θεὸν ἵλεων ἐξιλεούμενος.] Ἐξιλεούμενος τὸν Θεὸν inf. lib. xi. c. 5. § 4. SPANH.

q Ὁ δὴ, ζῶντος] Ὁ δὴ Θεὸς *Suid.*

r Τοῖς τετολμημένοις] Sic *MSS.* τοῖς γε in *Editis.*

s Τοῦ Ἀδάδου υἱὸς,] Τοῦ Ἀδέρ *Vat.* ὁ Ἀδερ. LXXII. & *Zonar.* nec mirum, ut inquit *Grotius*, cum literæ ד & ר non modo formam perſimilem habeant, ſed & ob ſoni aliquam affinitatem facile inter ſe mutentur.

t Τῇ στρατιᾷ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὅμοιος αὐτῷ τὴν στρατιὰν, vel τὴν στρατείαν.

v Μὴν ἔμεινεν] Illud μὴν infertum dedi ex *MSS.*

x Ἰσχυρὰ περιεβέβλητο·] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἰσχυρὸν in *Editis.*

y Περικαθίσας] Iterum ex *MSS.* περικαθήσας in *Editis.*

z Ἰσραηλιτῶν βασιλέως] Τῶν Ἰσραηλιτῶν *Vat.* & mox πέμψαντος.

a Πολιορκῶν.] Αὐτὸν poſt πολιορκῶν adjiciunt quinque *MSS.*

b Αὐτῶν τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

c Ἀνομολογηκότα] Ἂν ὁμολόγησε τὰ πάντα εἶναι ἐμοῦ *Gall.* 2.

d Σκέλλε δίδοναι] Ita *MSS.* σκέλλουσι in *Editis.*

e Οἱ καταλείψουσιν.] Δοὺς in *MSS.*

f Ἔχειν ἑτοίμως,] Ἑτοίμως εἶχεν in tribus *MSS.* ἑτοίμως ἦν in duobus.

g Αὐτῶν καὶ εἰρήνης.] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ἠξίωκε δῆλος πέμψαι,] Ἠξίωσε *Vat.*

* Sed

obtemperet aut obsequatur, * sed *ut hominem vanissimum* contemnat, seque ad bellum gerendum comparet. Cum itaque legatis respondisset, ut abeuntes *regi* dicerent, "se quicquid primum postulavit *etiam* nunc ob populi securitatem *libenter* facere, posterioribus vero mandatis nullatenus dicto audientem fore," eos dimisit.

Tam iniustis conditionibus extrema perpeti satius visum. 3 *Regum*, c. 20.

2. Adadus autem, cum hæc audisset & molestè tulisset, tertio legatos mittit ad Achabum, minatus "altiorem muris, quibus superbit, aggerem illis excitaturum exercitum, modo terræ glebulam *singuli* pugillis sumant." ostendens ei copiarum multitudinem & terrorem incutiens. Achabo autem respondente, "non debere gloriari armatum, sed pugna superiorem," legati, cum revertissent & regem offendissent tum forte cum triginta duobus sociis regibus epulantem, responsum ei declararunt. Ille vero statim hoc mandavit, ut & vallo urbem circundarent & aggeres erigerent, & nullam oppugnandi rationem intentatam relinquerent. Erat autem Achabus, dum hæc gererentur, magno in angore, ut & populus universus. Verum *mox* fiduciam sumit & à metu liberatur, ubi ad eum vates quidam accesserat, dixeratque Deum polliceri, se tot hostium myriadas ei in manum traditurum. Cum autem quæsivisset, per quos victoria potiretur, per filios ducum, ajebat; te illos ob eorum imperitiam ducente. Accitis igitur ducum filiis (erant autem quasi ducenti & triginta duo) cum intellexisset Syrum ad epulas & hilaritatem conversum esse, patefactis *repentè* portis juvenes emisit. Id postquam Adado per speculatores est significatum, mittit quosdam eis occursuros, quibus imperavit, siquidem ad dimicandum prodierint, ut vinctos ad se adducerent, sin vero pacifici *venerint*, ut idem facerent. Interim Achabus & alium exercitum intra muros accinctum habebat. Filii vero principum, cum præsidiariis congressi, multos illorum *ferro* perimunt, & reliquos in castra persequuntur. Ubi autem illos superiores conspexerat Israëlitarum rex, jubet ut & cæteræ omnes copiæ in eos irruerent. atque illæ, derepente Syros adortæ, eos fuderunt fugaruntque. Nam cum haud exspectarint exercitum egressurum esse, res improvisa fecit ut inermes & temulenti invaderentur; adeo ut relicta in castris armatura terga verterint, & rex ipse in fugam conjectus vix equi pernicitate evaserit. Achabus vero Syros *magna* cum illorum strage longe persequutus est. direptisque castris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro argentoque abundabant) ac captis Adadi curribus & equis in urbem reversus est. Cum autem vates, *regem aggressus*, monuisset, ut paratus sit & exercitum in procinctu habeat, quod sequente anno Syrorum rex in eum expeditionem facturus esset, in eo quidem Achabus totus erat occupatus.

Vates, à Deo missus, Achabo, in prælium exeunti, victoriam pollicetur. 3 *Regum*, c. 20.

Syri à filiis principum victi. 3 *Regum*, c. 20.

3. Verum Adadus, ubi semet cum omni quem potuit exercitu è pugna in tutum receperat, cum amicis consilium iniit, quo modo Israëlitas bello adoriretur. Illi vero in ea non erant opinione, ut

Syri Israëlitarum deos dicunt esse montanos. 3 *Regum*, c. 20.

κήσειν τ κατ' αὐτὸν [i] σωεβάλλοντες, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ ὡς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβύταις [k] ἀποκεκριμένοις λέγειν ἀπελθεῖν, "ὅτι τοῖς τὸ "πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένοι τ τ πα"λιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα, πρὸς ἣ τὰ δόντες ἔχειν ἀξίω"σιν ἐχ [l] ὑπακούειν," ἀπέλυσεν αὐτούς.

β'. Ο δ' Αδαδος, ἀκούσας ταῦτα ὀ δυσχεράνας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Αχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν "ὑψη"λότερον τ τειχῶν, οἷς [m] καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις "ἐπεγείρειν αὐτὸν τὴν φαλαγγα, καὶ δράκα [n] γῆν λαμβά"νοντας." ἐμφανίζων αὐτῷ τ δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. ὁ δ' Αχαβος, "μὴ καυχᾶσθαι δεῖν, "ὁ [o] ἀποκρινόμενος, καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ "κρείττω γιόμενον," ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δεῖπνον καταλαβόντες τ βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀποκρισιν. [p] ὁ δ' θεὸς τοῦ πρεσβεύειν, καὶ [q] παρεσκευάζετο τὴν πόλιν καὶ χώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ὧν δ' Αχαβος τούτων πραττομένων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ δὲ καὶ τ φόβων ἀπολύει, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. καὶ φήσαντος αὐτὸν τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τοὺς τοσούτους τ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. [r] πυθομένῳ δ', ἀφ' τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἀφ' τ [s] παίδων εἶπε τ ἡγεμόνων, ἡγουμένου δὲ ἀφ' τ ἀπείρων [t] τῶν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τ ἡγεμόνων υἱεῖς, διαθῆσαι δ' ὡς ἀφικόσιοι ὀ τριάκοντα δύο, μαθὼν τ Σύρον πρὸς δωχὰν ὀ ἄνεσιν τετραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τ δὲ σκοπῶν [v] δηλωσάντων τῷ Αδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος ἂν μὲν εἰς μάχην ὦσι προσεληλυθότες, ἵνα δήσαντες [x] ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, [y] ὅπως παντὸ ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμως Αχαβος ὀ τῶν ἄλλων φαλαγγα ἐντὸς τ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνυσι, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι ὃ φαπετῶν διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τούτους νικῶντας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι ὀ τῶν ἄλλων φαλαγγα ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ὑ γὰρ προσδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι· καὶ ἀφ' τῶν [z] γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὥστε τοὺς πανοπλίας ἐκ τ φαπετῶν φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τ βασιλέα ἀφσωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. Αχαβος δὲ, πολλὴν [a] ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτούς. ἀφαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ πλοῦτον δ' οὐ σὺν ὀλίγος, ἀλλὰ ὀ χρυσοῦ πλῆθος ὀ ἀργύρου· τά τε ἅρματα τοῦ Αδάδου ὀ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου [b] θαρσυνόντος φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ἐνιαυτῷ πάλιν ἐπὶ φατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν ὁ Σύρος, ὁ μὲν Αχαβος πρὸς τούτοις ἦν.

γ'. Ο δὲ Αδαδος, ἀφασθεὶς ἐκ τ μάχης, μεθ' ὅσης [c] ἐδυνήθη φαλαγγος, σωεβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσῃ τοῖς Ισραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρε-

* *Sed* ut hominem vanissimum *contemnat*,] Rectius forsan, *sed animo magno elatoque esset*. Vide *Annott.* ad lit. *m*.

i Συωεβάλλοντες,] Ελεγον *Big. Samb.* & *Vat.*

k Αποκεκριμένοις] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκεκριμένῳ in *Editis Aliisque*.

l Υπακούειν,] Υπακοὴν *Samb.*

m Καταφρονεῖ,] Sic infra *lib.* 9. c. 3. τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν. *Hesychio* καταφρονεῖ, ὑπερφανεῖ.

n Γῆν λαμβάνουσαν.] Γῆς *Big. Samb.* & *Vat.* Paulo aliter se habent regis minæ, 3 *Regum*, c. 20. v. 10.

o Αποκρινόμενος,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκρινάμενος in *cæteris*.

p Ο δ' θεὸς] Ο δ' Αδαδος ταῦτ' ἀκούσας προσέταξε *Hen.* & *Busb.*

q Παρεσκευάζετο] L. προσεσκευάζετο; & ita *Edit. Basil.* προσεχαρᾶν *Gen.* SPANH.

r Πυθομένῳ δ',] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* πυθομένων in *Editis*. Legi etiam potest πυθομένου, atque ita forsan *Epiphanius*.

s Παίδων εἶπε] Παιδαρίων τ ἡγεμόνων *Cedren.* ἐν τοῖς παιδαρίοις τ ἀρχόντων LXXII. 3 *Regum*, c. 21. v. 14. *per famulos* (aut *calones*) *prafectorum* juxta *Hebr.*

t Τῶν ἐκείνων.] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

v Δηλωσάντων] Τοῦτο τῷ Αδάδῳ *Vat.* Τοῦτο Αδάδῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Αγάγωσι] Illud αὐτὸν ex *MSS.*

y Οτως ταῦτα] Ita in omnibus *MSS.* τοῦτο in *Editis*. quin & ὅπως deest *Vat.* nec illud suo *codice* habuisse videtur *Vet. Interpr.* HUDS. Forte αὐτὸ τοῦτο. COCC.

z Γυμνοῖς] Id est inermibus. Ita *nudus* apud Latinos non semper notat hominem omni omnino veste carentem. Virgil. *Nudus ara, sere nudus*. Sic infra lib. xi. 5. μὴ γυμνοῖς, *ne inermibus* occurrerent. REL.

a Οδὸν διώκων] Οδὸν deest *Big. Samb. Vat.* & *Baf.*

b Παρεσκευάσατο] Ita cum *MSS.* θαρσυνόντος in *Editis*.

c Εδυνήθη στρατιᾶς,] Ηδυνήθη *Vat.*

ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμλω συμβαλεῖν αὐτοῖς· τ̀ γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναδαι τόποις, κ̀ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν [d] νενικῆδαι· κρατήσειν ἢ ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχλω. συνεβάλλοντο τε πρὸς τάδε, τοὺς μὲν βασιλέας, ὡς [e] ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας [f] καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τ̀ ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τ̀ χώρας τ̀ αὐτῶν, [g] κ̀ ἵππους κ̀ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆδαι καλῶς, ἔτως διεκόσμησε τὴν δύναμιν.

δ'. Ἀρξαμένου ἦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθ ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, κ̀ γνόμενος πρὸς πόλ τινι, [h] Ἀφεκὰ δ' αὕτη λῖ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύ) πεδίῳ. Ἀχαὰβος ἦ, ἀπαντήσας αὐτῷ μ τ̀ δυνάμεως ἀντιστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' λῖ ὀλίγον αὐτὸ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαβαλλόμενον. ᾧ ἦ προφήτης προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, [i] κ̀ νίκλω τ̀ Θεὸν αὐτῷ δώσειν φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξ), μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέραις [k] ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τάτων, ὑπὸ τ̀ ὄρθρου [l] προελθόντων ἐκ ᾧ στρατοπέδ τ̀ πολεμίων, κ̀ παταξαμένων πρὸς μάχλω, ἀντεπεξῆγε κ̀ Ἀχαὰβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. κ̀ συμβαλὼν, καρτερᾶς τ̀ μάχης γενομένης, τρέπ) τοὺς πολεμίους εἰς φυγὴν, κ̀ διώκων ἐπέκτ κλείνων. οἱ ἦ κ̀ ὑπὸ τ̀ ἁρμάτων κ̀ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἔφυσαν ἦ ὀλίγοι διαφυγεῖν εἰς τὴν Ἀφεκὰν πάλιν [m] αὐτῶν. ἀπέθανον ἦ κ̀ αὐτοὶ, τῶν τειχέων αὐτοῖς ἐμπεσόν)ων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν ἦ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ ἦ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδαδος, Φεύγων [n] μετά τινων πιστοτάτων οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων ἦ, Φιλανθρώπως κ̀ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων [o] αὐτῷ τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, κ̀ [p] δωρήσεδαι τῷ σωτῆρι τρόπῳ τ̀ ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν [q] αὐτῶν παρὰ Ἀχαὰβ λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ ἦ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, κ̀ [r] σχοινία τ̀ κεφαλῆς περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαὰβον παρεγένοντο, κ̀ δεῖξαι τ̀ Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τ̀ χάριν ὁμολογήσειν. ὁ ἦ, σωηδὴς φήσας αὐτῷ περιόντι, κ̀ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμὴν κ̀ εὔνοιαν, ἣν ἄν τις ἀδελφῷ προσήκοι, κατεπηγγείλατο. λαβόντες ἦ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρελθόντες ἐκ ᾧ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, κ̀ προσάγουσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ ἦ προσεκύνησεν αὐτῷ. Ἀχαὰβος δ' ἔπιδὲς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, [s] ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, κ̀ καταφιλήσας χαίρειν ἐκέλευσε, κ̀ μηδὲν τ̀ ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδαδος δ' [t] ἠυχαρίστ, κ̀ παρ' ὅλον τ̀ ᾧ ζῆν χρόνον [v] ἀπομνημονεύσειν τ̀ εὐεργεσίας ὡμολόγ. κ̀ τὰς πόλεις τ̀ Ἰσραηλιτῶν, ἃς ἀπολώλεκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· κ̀ [x] Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς κ̀ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τῆς ποιεῖν, ἀνήκ̀ quidem in montibus cum iis confligerent, (Deum enim illorum in ejusmodi locis pollere, eóque se nunc ab illis victos) superiores vero fore dicebant, si prælium in planitie committerent. Ac præterea suadebant, ut reges quidem, quos in belli societatem adduxerat, domum dimitteret; copias vero illorum, satrapis pro regibus substitutis, retineret: atque in locum illorum quos amiserat copias ex regione eorundem colligeret, curruque & equos. Hæc itaque præclare dicta arbitratus, exercitum hunc in modum parat instruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu suo ibat in Israëlitas; cumque ad urbem quandam (quam Aphecam esse contigit) pervenisset, in magna planitie castra metatus est. Achabus vero, cum suis copiis obviam illi profectus, contra illos castra posuit. Ejus autem exercitus, cum hostium viribus comparatus, exiguus admodum erat. At postquam vates rursus ad eum accesserat, dixeratque Deum victoriam ei concessurum esse, ut ostendat, contra quam Syri opinantur, suam non minus in campestribus valere potentiam quam in montibus, septem quidem dies castris adversus castra positis quieti agitabant. Illorum vero ultimo, cum hostis prima luce pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque milites suos ex adverso instruxit. congressusque, acri pugna commissa, hostium agmina in fugam vertit, & occidendo persequitur. Erant autem qui à curribus & alii ab aliis interempti perierunt. paucis vero datum erat in urbem illorum Aphecam fuga se recipere. sed & ipsi muro collapso oppressi sunt, hominum viginti septem millia. At præter istos in illa pugna ceciderunt etiam centum *hominum* millia. Rex autem Syrorum Adadus, cum quibusdam è domesticis sibi fidissimis fuga dilapsus, in penetrale subterraneum se abdidit. Cui eum isti dixissent, Israëlitici generis reges perquam humanos esse & clementes, seque posse, solenni supplicum ritu adhibito, incolumitatem suam ab Achabo impetrare, modo illis concederet ut ipsum adirent, *eos* dimisit. Illi vero saccum induti, & * funiculis capitibus circundatis (qui priscus apud Syros supplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadum ut sibi vivere liceat; qua gratia accepta se ei in perpetuum servum fore *ajebant*. Tum ille gratulari se ei dixit, quod *cladi* superesset & nihil mali ei in prælio accidisset; seque honorem ei & benevolentiam, haud secus ac fratri, exhibiturum esse promisit. Tum isti, fide jurejurando accepta, illum, siquidem apparuerit, non læsum iri, digressi eum è domo ubi latebat productum ad Achabum adducunt, curru *tum* sedentem. Ille vero eum adoravit. At Achabus, dextra ei data, in currum sustulit, exceptumque osculo jussit esse bono animo, nihilque mali *deinceps* exspectare. Adadus autem *ei* gratias agebat, atque beneficii, quamdiu viveret, se memorem fore profitebatur. Porro urbesque Israëliticas, quas reges priores abstulerant, redditurum promisit: atque Damascum commeandi, sicut & ipsius patres in

Syri ab Israëlitis fusi. 3 *Regum*, c. 20.

Adadus Syrorum rex sese in latebras abdidit. 3 *Regum*, c. 20.

Ei vitam concedit Achabus. 3 *Regum*, c. 20.

d Νενικῆδαι.] Sic in *MSS.* νικᾶδαι in *Editis*.
e Επηγάγετο συμμάχους,] Επήγετο *Vat.*
f Καταστήσαντα·] Καταστήσοντα *Vat.*
g Καὶ ἵππους κ̀ ἅρματα.] Illud κ̀ ex *MSS.*
h Αφεκὰ δ' αὕτη λῖ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύ) πεδίῳ.] Αφεκα δ' αὐτὴ καλεῖται *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. HUDS. Αφακὶ Turris prope Antipatrida. vid. ἀλωσ. lib 2. c. 19. §. 1. SPANH.
i Καὶ νίκλω τ̀ Θεὸν] Ita cum iisdem *MSS.* κ̀ νικήσειν τ̀ Θεὸν αὐτῷ φήσαντος in *Editis*.
k Αντιστρατοπεδεύοντες] Αντιστρατοπεδευόντες *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.
l Προελθόντων] Προστελθόντων *Big. Samb.* & *Vat.*
m Αὐτῶν.] Quam Syri eripuerant Israelitis, nam & mox meminit talium urbium. Videturque hæc Apheca in Magno Campo Esdrelon sita fuisse, de qua 1 Sam. 29. 1. REL.
n Μετά τινων] Ita *Big.* & *Epiphan.* μετὰ τινων πιστῶν οἰκ. *Hen.* & *Busb.* μετὰ τινος πιστοτάτου τ̀ οἰκ. in *Editis*.
o Αὐτῷ τὴς] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
p Δωρήσεδαι] Δωρηθήσεσδαι *Big.* & *Samb.*
q Αὐτῶν παρὰ Ἀχαάβ] Αὐτῷ legisse videtur *Vet. Interpr.*
* *Funiculis capitibus circundatis*] Videsis Cl. *Seldenum* de *Diis Syris* Synt. 2. c. 7.
r Σχοινία τὰς κεφαλὰς περιθέμενοι, ὅτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι,] Mos supplicum apud Syros, ut restibus essent capita redimiti. Inde haud absimilis mos apud Græcos supplicum, ut ramum candida lana redimitum gestarent. Ita Danaides apud Æschyl. Supplic. v. 22. σὺν τοῖς ἢ ἱκετῶν ἐγχειρίδιοις ἱερορέπτοισι κλάδοισι. SPANH.
s Ανεβίβασεν] Ανεκιβάζ *Hen.* & *Busb.*
t Ηυχαρίστ,] Ita *Hen.* & *Busb.* ὠχαρίστ in *Editis Aliisque.*
v Απομνημονεύσειν] Ita cum *Gall.* 2. ἀπομνημονεύειν in *cæteris.*
x Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς κ̀ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον] LXX. 1 Reg. xxi. 34. κ̀ ἐξόδους θήσεις σεαυτῷ ἐν Δαμασκῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατὴρ μου ἐν Σαμαρείᾳ· SPANH.

in Samariam ita facere jus habuerant, liberam potestatem facturum. Fœdere deinde icto & jurejurando firmato, cum ei multa donasset Achabus in regnum suum dimittebat. Atque hunc quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo & Israëlitis.

Micheas vates Achabo minatur ob dimissum ab eo Adadum. 3 Regum, c. 20.

5. Verum *postea* vates quidam, Michæas nomine, cum ad unum ex Israëlitis accessisset, jussit ei ut caput ejus feriret. id quod ex voluntate Dei facturus erat. Qui cum recusasset, ei prædixit, fore ut leoni obviam factus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obsequutus fuisset. Cum autem hoc homini accidisset, vates ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui cum eum percussisset caputque diminuisset, obligato capite accessit ad regem, dicens se sub eo militasse, & à tribuno captivum quendam custodiendum accepisse; ipso vero fuga elapso periclitari *se* ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat. nam minatus est, si captivus aufugisset, morte multatum iri. Cum autem Achabus dixisset, jure merito occidendum esse; soluto capite ab ipso Michæas vates agnoscitur. Hanc enim artem de industria adhibuerat, ut inde occasionem arriperet *regi* verba faciendi. Ajebat enim, Deum, quòd Adadum, qui ipsi maledixerat, impunitum è manu emisisset, in eum animadversurum esse, facturumque ut ipse quidem ab eo interficeretur, populus vero ejus ab exercitu. Achabus autem vate irritatus, illum quidem in custodias includi jussit; ipse vero Michææ sermonibus confusus domum discessit.

ε'. Προφήτης ἦ τις, Μιχαίας ὄνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶ Ισραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν [a] πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσειν κ᾽ βάλησιν ἔ θεῦ. ἔ ἦ μὴ πεισθέντος, προεῖπεν αὐτῶ φθαρήσεσθαι τῶ τοῦ θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρησόμενον. συμβάντος ἦ τούτω τὸν ἄνθρωπον, πρόσοικον ἑτέρω πάλιν ὁ προφήτης, τὰ αὐτὰ προσέταττεν. πληγὰς δ᾽ ἐκείνου, κ᾽ θεραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῶ βασιλεῖ, λέγων αὐτῶ συνεστρατεῦσθαι, κ᾽ φυλακὴν δοῦναι τῶν αἰχμαλώτων φάσκοντα τοῦ παρεῖσθαι, φυγόντος δ᾽ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ διαδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπολῦσαι γὰρ αὐτὸν εἰ [b] διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον ἦ φήσαντος Αχάβου τὸ θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπιγινώσκεται ὑπ᾽ αὐτοῦ Μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. [c] ἐκέχρητο ἦ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῶ ἡγουμένω πρὸς τὰς μελλούσας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαφάναι τὴν τιμωρίαν Ἀδαδον [d] τὰ βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, [e] κ᾽ ποιήσειν αὐτὸν μὲν ἀποθανεῖν ὑπ᾽ ἐκείνου, τὸν ἦ λαὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ᾽ Αχάβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν· συγκεχυμένος δ᾽ αὐτὸς ὑπὸ τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

IX. CAP. XV.

De Josaphato rege Hierosolymorum; utque Achabus, cum Syris, suppetias ei ferente Josaphato, bellum intulisset, prælio victus est, & ipse occisus periit.

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ Ιωσαφάτου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως· κ᾽ ὡς Αχαβος ὑπὸ Σύρους, βοηθοῦντος αὐτῶ Ιωσαφάτου, στρατευσάμενος, ἡττήθη τῆ μάχη, κ᾽ αὐτὸς ἀπώλετο.

Josaphatus rex bonus & pius. 2 Paral. c. 17.

ET ita quidem se res habebant Achabi. Nunc vero ad Josaphatum Hierosolymorum regem revertor: qui, aucto *suo* regno, & militibus per urbes ditionis suæ dispositis, nihilo *tamen* secius in oppidis sortis Ephraïmiticæ, quæ, Hieroboamo in decem tribus regnante, avus ejus Abias ceperat, præsidia collocavit. Cæterum Deum & propitium habebat & adjutorem, quod esset *vir* justus & pius, & quid Deo grati acceptique faceret per singulos dies inquireret. Ipsumque omnes circumquaque reges muneribus cohonestarunt; ita ut divitias consequutus fuerit amplissimas & maximum gloriæ incrementum ceperit.

Καὶ Αχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὀπὶ τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα [f] Ιωσαφάτην· ὃς, αὐξήσας τὴν βασιλείαν, κ᾽ δυνάμεις ἐν τῆς πόλεσι τῆς ἐν τῆ τῶν φυλῶν χώρα κατασήσας, ἔδεν ἦσιον ὑπὸ [g] Αβία τοῦ πάππου [h] καταληφθείσαις ἐν Εφραὶμ κληρυχίαις, Ιεροβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φρουρὰς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ᾽ εἶχεν ὁμονέως τε κ᾽ σπουδὴν τὰ θεῖον, δίκαιος ὢν κ᾽ εὐσεβὴς, κ᾽ τί καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἡδὺ ποιήσῃ κ᾽ σπουδαίως τῶ Θεῶ ζητῶν. ἐτίμων δ᾽ αὐτὸν οἱ περὶξ βασιλεῖς δωρεαῖς· ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον & δόξαν ἀρασθαι μεγίστην.

Illi curæ est legum observatio, ut & res militaris. 2 Paral. c. 17.

2. Anno autem regni sui tertio, convocatis principibus *illius* regionis & sacerdotibus, præcipiebat illis, ut, *Judææ* terra peragrata, populum omnem sibi subditum per oppida in legibus Moysis instituerent, docerentque & ipsas custodire & Dei cultui sedulam operam navare. Quod adeo gratum erat populo universo, ut nihil magis studerent, nihil impensius amarent quam legum observantiam. Finitimæ quoque gentes in Josaphato diligendo

Β'. Τελεῖ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας [i] τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας κ᾽ τοὺς ἱερεῖς, ἐκέλευε [k] τὴν γῆν περιελθόντας, ἅπασαν τὸν λαὸν τὸν [l] ὑπ᾽ αὐτὸν διδάξαι [m] κατὰ πόλεις τοὺς Μωϋσέως νόμους, κ᾽ φυλάσσειν τούτους, κ᾽ σπουδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. κ᾽ ἦν πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀσπάζεσθαι, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε [n] περίχωροι διετέλουν ἐχθροὶ τὸν Ιωσαφάτου,

---

y Ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπέπεμπε in *Editis.*

z Εἶχε τέλος.] Sic *Big.* & *Samb.* εἶχε τὸ τέλος in *cæteris.*

a Πλῆξαι.] Πλήξειν *Gall.* 2.

b Διαφύγοι.] Διαφύγοι με ὁ *Gall.* 2.

c Εκέχρητο.] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. κέχρηται in *Editis*, *Aliisque.*

d Τὸν βλασφημήσαντα.] Illud τὸν ex *MSS.*

e Καὶ ποιήσῃ αὐτὸν.] Ita *MSS. Coccejus* & *Vet. Interpr.* κ᾽ ποιῆ μὲ ἀποθανεῖν αὐτὸν in *Editis.*

f Ιωσάφατον·] Ιωσαφάτῳ *Vat.* atque passim ea forma.

g Αβία δ᾽ πάππου.] Abiam, victo Hieroboamo, urbes quasdam cepisse constat ex *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 18. Verum *cap.* 16. v. 2. dicitur, Josaphatum præsidia imposuisse urbibus Ephraïmiticis, quas pater ejus Asa ceperat.

h Καταληφθείσαις.] Ita sane legendum censui (legit quoque ita in ora Codicis mei *Cocceius*) pro καταλειφθείσαις *Editorum Aliorumque*, faventibus *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 17. v. 2. καταλειφθείσας τὰς Εφαὶμ *Gall.* 1. καταλειφθείσης δ᾽ *Gall.* 2. Quomodo legerit *Epiphanius*, conjiciat, cui libet, ex ejus verbis; *non minores quam avus ejus, ab hoc tempore quo Hieroboam super decem tribus regnaverat, munitiones ubique constituit.* HUDS. Erant Jeschana & Bethel. vide supra. REL.

i Τὺς ἡγεμόνας.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας κ᾽ τοὺς ἱερεῖς in *Editis.*

k Τὴν γῆν.] Τῶν χώραν *Big. Samb.* & *Vat.* apud *Epiphanium* habemus *peragrantes ubique.*

l Ὑπ᾽ αὐτὸ διδάξαι.] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἐπὶ αὐτὸν in *Editis.* ἐπ᾽ αὐτῆ *Gall.* 2.

m Κατὰ πόλεις.] Καὶ τὰς πόλεις *Big. Samb.* & *Vat.*

n Περίχωροι.] Sic *MSS.* περίχωροι perperam in *Editis.*

τον, καὶ τοὺς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντας. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι πάκτους ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ Ἄραβες ἐκορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας [o] ἑξήκοντα καὶ τελακοσίους, καὶ ἐλάφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας [p] ὠχύρωσεν ἄλλας [q] τε καὶ βαρεῖς, καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα τοὺς πολεμίους [r] ἡτοιμάσατο. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τελάκοντα, ὧν [s] Ἐδναίου τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, [t] Ἰωάννης δὲ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν [v] ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξοτῶν πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. [x] ἄλλος δ' ἡγεμών, Ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ παρέσχεμε, παρὲξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις.

γ'. Ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, ξ' τὴν δέκα φυλῶν βασιλέως, Γοθολίαν ὄνομα. παραγενόμενος δ' αὐτὸν μετ' χρόνον τινὰ εἰς Σαμάρειαν, φιλοφρόνως Ἀχάβος κατεδέξατο, καὶ ἀπολαύσεσθαι παρὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε οἴνου τε [y] θυμάτων ἀφθονίᾳ. [z] παρεκάλεσέ τε συμμαχῆσαι αὐτῷ ἐπὶ [a] Σύρων βασιλέως, ἵνα τὴν [b] Γαλαδηνὴν πόλιν [c] Ἀραμαθὰν ἀφέληται· ἐπεὶ γὰρ πατρὸς [d] αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸ πεσόντος τυγχάνουσαν ἀφῃρῆσθαι τὴν ἐκείνου πατρίδα. τῷ δὲ Ἰωσαφάτῃ τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένῳ, καὶ γὰρ εἶναι δυνάμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τὴν ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένῳ τὴν δύναμιν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθισάντες ἐπὶ τῶν ἰδίων θρόνων ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. Ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, [e] καλέσαντες αὐτοὺς ἀναγκάζειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν Σύρων ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [f] ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν [g] στρατείαν. [h] καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείναντα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὴν ἡμέρας.

δ'. Καλέσας δ' Ἀχάβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, [i] ὡς τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι [k] τὸν Θεὸν, εἰ δώσειν αὐτῷ στρατευσαμένῳ [l] ἐπὶ τὸν Ἀδαδὸν νίκην καὶ καθαίρεσιν [m] τῆς πόλεως, δι' ἣν [n] ἐκφέρειν μέλλῃ τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεῦσαι· κρατήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον ὡς καὶ τὸ πρῶτον· σωθεὶς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσαφάτου, ὅτι ψευδοπροφῆται [o] τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ [p] καὶ ἕτερός τις ἐστὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν πρὸς τῶν μελλόντων; [q] ὁ δ' Ἀχάβος, εἶναι μὲν, ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι τελευτήσει τὴν νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ [r] Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν,

perſtiterunt, paceque cum eo colenda. Palæſtini etiam vectigal conſtitutum ei pendebant, & Arabes quotannis ſuppeditabant agnos ſexcentos & triginta, & hœdos totidem. Munivit etiam & urbes alias magnas pariter ac validas; copiaſque militares & armorum vim *magnam* contra hoſtes paravit. Erant autem ex tribu quidem Judæ gravis armaturæ militum trecenta millia, quibus præerat Ednæus: atque Joanni duci attributa erant ducenta millia. Hic ipſe vero dux ex tribu Benjamitica habebat ſagittariorum peditum ducenta millia. Alius præterea dux, Ochobatus nomine, cum gravis armaturæ militibus, numero centum & octoginta millibus, regi inſerviebat, præter eos quos diſpoſuerat in oppidis munitiſſimis.

3. Filio autem ſuo Joramo duxit Gotholiam, filiam Achabi decem tribuum regis. Cumque aliquanto poſt Samariam ſe contuliſſet, benigne eum excepit Achabus; militeſque ejus comites menſæ hoſpitali eique ſplendidæ adhibuit, & frumento & vino & carnibus largiter inſtructæ: rogavitque ut ſecum belli ſocietatem iniret contra Syrorum regem, ut armis repetat urbem Aramatham in regione Galadena *ſitam*: eam enim, olim ipſius patris, patrem illius abſtuliſſe. Joſaphato vero auxilium pollicito, (nam *contigit* ejus exercitum non minorem eſſe quam illius) ſuiſque Samariam accitis ab Hieroſolymis copiis, progreſſi extra urbem duo reges, & in ſuo uterque throno collocati, militibus ſuis ſtipendia numerabant. Joſaphatus autem *interim* juſſit, ut, ſi qui *illis* eſſent vates, acciſerentur & de expeditione in Syrum conſulerentur, an & illi ſuaderent eo tempore ſuſcipiendam eſſe. Etenim Achabo pax ſimul & amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat *impune*, uſque in illam diem.

Joſaphatus affinitate junctus Achabo, iniquo cum eo belli ſocietate, Achabum comitatur in expeditione contra Syros. 2 Paral. c. 18.

4. Achabus vero accitis ſuis vatibus, numero circiter quadringentis, juſſit ut Deum conſulerent, an foret ut is in Adadum exercitu educto victoriam reportaret, urbemque deleret, propter quam bellum erat illaturus. Cum autem ſuaſiſſent vates ut expeditionem faceret, (Syrum enim victurum eſſe & in poteſtatem ſuam etiam ut ante redacturum) Joſaphatus, verbis illorum falſos eſſe vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui eſt Dei vates præterea, ut aliquanto certius quid futurum ſit intelligamus? Cui Achabus, eſſe quidem & alium, ſibi vero inviſum, quod infauſta vaticinatus fuerit, & prædixerit, fore ut *ipſe* à Syrorum rege ſuperatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc incluſum teneri, vocari autem Michæam,

X. Achabo ſuadent falſi vates ut bellum moliretur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

o Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους,] Ἑπτακισχιλίους καὶ ἑπτακοσίους [al. πεντακοσίους] LXXII. & *Verit. Hebr.* 2 *Paralip.* c. 17. v. 11.

p Ὠχύρωσεν] Sic *MSS.* in *Editis* male ὀχυρῶσιν. HUDS Lege ὠχύρωσεν. Dein pro ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, legendum forſan πολλάς. Niſi τὸ βαρεῖς reſpondeat Hebr. כבדות quod LXX. reddunt οἰκήσεις. COCC.

q Τε καὶ βαρεῖς,] Illud τε abeſt *aliquibus MSS.*

r Ἡντοίμασο.] Ἐυτρέπισο in quatuor *MSS.*

s Ἐδναῖος] Ita cum *MSS.* quod Ἐδνας aut Ἐδναὰ habeant LXXII. Ἐδναῖος in *Editis*. in *Epiphanii* libris *Hedrous*.

t Ἰωανῆς] Ἰωάννης *Samb.* & *Vat.* Ἰωαννὰ LXXII.

v Ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος] Sic *MSS.* καὶ τῆς in *Editis*.

x Ἄλλος δ' ἡγεμὼν] Ex 2 *Paralip.* c. 17. ſuſpicor hunc locum valde corruptum eſſe. Paulo quidem aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *alter autem princeps militiæ Gezonat.* (al. *Gozonath*) *armatorum habebat centum millia: & præter hos alia centum millia qui regi famulabantur: quos direxit* &c. in aliis vero codicibus deſunt voculæ iſtæ, *& præter hos alia centum millia.*

y Θυμάτων] F. θυμιαμάτων odorum ſeu incenſorum. Sic θυμιαμάτων LXX. Gen. XXXVIII. 25. & XLII. 11. & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 4. Rufinus tamen θυμάτων legiſſe itidem videtur, qui vertit *θυματ. άφθ. pecudum ubertatem.* SPANH.

z Παρεκάλεσέ τε] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* παρεκάλεσε δὲ in *Editis Aliiſque.*

a Σύρων βασιλέως,] Iterum ex *Iiſdem* & *Gall.* 1. 2. Σύρου in *Editis Aliiſque.*

b Γαλαδηνὴν] Ita cum *MSS.* ut ſupra p. 211. §. 3. Γαλαδικὴν in *Editis*. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Γαλαδινικὴν. SPANH.

c Ἀραμαθὰν ἀφίλη[ται].] In *S. Literis* Ραμάθ. *Ramatha* habent *Epiphanii* libri. HUDS. Conf. infr. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

d Αὐτοῦ δ' αὐτοῦ] Illa αὐτοῦ δ' ſupplevi ex *MSS.*

e Καλέσαντες] Sic in omnibus *MSS.* καλέσαντ' αὐτοὺς in *Editis.*

f Ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι] Ita *Big.* ἐπὶ deeſt *Editis Aliiſque.*

g Στρατείαν.] Ita cum *Big.* ὑπερστρατείαν *Gall.* 1. στρατιὰν in *Editis Aliiſque.*

h Καὶ γὰρ εἰρήνη] Καὶ γὰρ εἰρήνη *Samb.* ſpacio vacuo in medio relicto.

i Ὡς τετρακοσίους] Illud ὡς ex *MSS.*

k Τὸν Θεὸν,] Τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.* τῷ Θεῷ *Vat.*

l Ἐπὶ τὸν Ἀδαδὸν] Ἐπὶ Ἀδάδ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Τῆς πόλεως,] Τῆς inſertum dedi ex *Samb.* & *Vat.*

n Ἐκφέρειν μέλλῃ] Φέρειν *Vat.*

o Τυγχάνουσιν,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ὑπάρχουσι τυγχάνουσιν in *reliquis.*

p Καὶ ἕτερός τις] Καὶ deeſt *Vat.*

q Ὁ δ' Ἀχάβος,] Illa ὁ ἢ Ἀχάβος non agnoſcit *Vat.*

r Σύρων βασιλέως,] Τῶν Σύρων *Vat.*

chæam, Jembleæ filium. Cum vero Josaphatus postulasset eum produci, *Achabus* misso spadone Michæam accersit. Spado autem, dum in via essent, ei indicavit, cæteros vates omnes regi victoriam prædixisse. Ille vero, responso dato, sibi non licere Deo mendacia affingere, sed dicturum esse quicquid ille de rege in os ei inseruerit, ubi ad Achabum ventum erat, ipsumque per Deum obtestatus est *rex* ut verum ei eloqueretur, dicebat, *Pugnam ei exitio fore denunciat Michæas. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.*

"sibi Deum ostendisse Israëlitas fugientes, Syris "eos insequentibus, dispersosque per montes, quasi "greges sublatis pastoribus." ajebat etiam *Deum* significare, "illos quidem domum incolumes re- "versuros, ipsum vero solum in prælio casurum." Hæc loquuto Michæa, Josaphatum *sic* alloquitur Achabus: "annon ego tibi paulo ante significavi, "quam male mihi velit iste homo, & quod adver- "sa mihi vaticinatus fuerit?" Cum vero *insuper* dixisset Michæas, "quod par est ut omnia acci- "piat quæ à Deo erant prædicta, & quod illum "spe victoriæ ad bellum gerendum falsi vates in- "citarent, quodque oportet in prælio ipsemet ca- "dat," animo quidem erat anxio solicitoque. At *Præstigiis Sedeciæ metu liberatur Achabus. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.* Sedecias, unus è falsis vatibus, *ad regem* accessit, & ut Michææ non adverteret animum hortabatur: ipsum enim *ajebat* nihil veri dicere. Argumento autem usus est ex vaticinio Eliæ petito, cui datum erat melius quam iste futura prænoscere. "Nam & hunc, dicebat, vaticinatum prædi- "xisse, fore ut apud urbem Isaram in agro Nabu- "thi canes regis cruorem lingerent, quemadmo- "dum & Nabuthi *linxissent*, propter ipsum à po- "pulo lapidibus necatum. Manifestum igitur est "istum mentiri, qui vati præstantiori contradice- "re non veretur, dicens quod tertia abhinc die "moriturus est *rex*. Notum autem fore, an verax "sit & divino spiritu afflatus. mox enim à me pal- "mis percussus manu meæ noxam inferat, quem- "admodum Jadon fecit ut Hieroboamo regi, cum "illum comprehendere voluisset, manus aresceret. "Opinor enim te utique audivisse hoc factum es- "se." Igitur cum Michæa ab eo percusso nihil inde mali accidisset, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra Syrum in aciem eduxit. Vincebat enim, ut arbitror, fati vis, & plus fidei falsis quam veris vatibus adstruebat: ut nulla exitio destinato mora fieret. At Sedecias, cum sibi ferrea cornua fecisset, dicit Achabo, "Deum illi signifi- "care his Syriam eversum iturum." Cum autem *Micheas, cum mala etiam Sedeciæ prædixisset, in carcerem conjicitur. 2 Paral. c. 18.* Michæas dixisset "fore ut paucis post diebus Se- "decias è penetrali in penetrale fugiat latebras quæ- "ritans, idque eo animo ne pœnas vano auspicio debitas luat," jussit rex ut ad Achamonem præ- torem urbanum eum abducerent in carcerem com-

ὑὸν [s] Ιεμβλέε. τοῦ δ' Ιωσαφάτ κελεύσαντ@ αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας εὐνοῦχον, ἄγει τὸν Μιχαίαν. κ' δὲ τῷ ὁδῷ ὁ εὐνοῦχ@ ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντως τοὺς ἄλλους προφήτας νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἔχον αὐτῷ [t] καταψεύδεσθ' τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς τ' Αχαβον, κ' λέγειν αὐτῷ πάληθὲς ἔτ@ ἐπωρκήσατο, "δεῖ- "ξαι τ' Θεὸν αὐτῷ τοὺς Ισραηλίτας φεύγοντας, ἔφη, κ' "διωκομένους ὑπὸ τ' Σύρων, καὶ [v] διασκορπιζομένους "[x] ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθάπερ ποιμένων ἀνῃρημέ- "νων τὰ πρόβατα." ἔλεγέ τι "[y] σημαίνειν τοὺς μὲν μετ' "εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθ' δ' αὐτὸν μό- "νον ἐν τῇ μάχῃ." τοῦτα φήσαντ@ δ' Μιχαίας, πρὸς Ιωσάφατον ὁ Αχαβ@, "ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τῷ [z] πανθρώπῳ, φησὶ, πρός με διάθεσιν, "[a] κ' ὅτι μοι τὰ χείρω προφήτευσε." τῶ δ' Μιχαίας εἰ- πόντ@, "ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκριβῶς τ' ὑπὸ "[aa] τοῦ Θεοῦ προλεγομένων, κ' ὡς [b] παρωρμήσαν αὐτὸν οἱ "ψευδοπροφῆται ποιήσασθ' τ' πόλεμον [c] ἐπ' ἐλπίδι νίκης, "κ' ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον," αὐτὸς μὲν ὧδ ἐπ' ἐννοίας. Σεδεκίας δ' τὶς τ' ψευδοπροφητῶν [d] προσελθών, τῷ μὲν Μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει· [e] λέγειν γὰρ αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές. πεπιμηρίοις δ' [f] ἐχρήσατο οἷς Ηλίας προφή- τευσεν ὁ τότε κρείττων τοῦ μέλλοντα σαφηνίζειν. "καὶ γὰρ "τοῦτον, ἔλεγε, προφητεύσαντα ἐν [g] Ιζάρᾳ πόλει, [h] ἐν "τῷ [i] Ναβώθ ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι πρόσπτειν, καθὼς καὶ Ναβώθ τοῦ δ' αὐτὸν κατα- "λιθοβόλησ@ ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔτ@ "ψεύδεται, τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, "[k] ὀκτὼ ἡμερῶν τριῶν φάσκων [l] ταύτης τεθνήξεσθαι. "[m] γνώσεσθαι δ' εἰπέρ ἐστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύ- "ματ@ τὴν δύναμιν ἔχει. δύθι γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' "ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ [n] Ιαδὼν "τὴν Ιεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντ@ "ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ [o] οἶμαι πάντως τοῦ- "το γιγνόμενον." ὡς οὖν πληξαντ@ αὐτὸν τ' Μιχαίαν, μηδὲν σωφρονεῖν παθεῖν, Αχαβ@ θαρρήσας, ἄγειν τὴν στρατιὰν προθυμ@ ἐπὶ τὸν Σύρον. [p] εἰκὸς γὰρ οἶμαι τὸ χρεὼν καὶ πάντως πρᾶγμα [q] ἐποίᾳ πάληθῆς τοὺς ψευ- δοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν ἡ τέλος. Σεδεκίας δὲ, σιδήρεα ποιήσας κέρατα, λέγει πρὸς Αχαβον, "[r] Θεόν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταρρέψαι "Συρίαν." Μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντα, "τ' Σεδεκίαν ταμεῖον ἐν ταμείῳ [s] κρυβησόμενον "ἀμείψειν, ζητοῦντα φυγεῖν τ' ψευδολογίας τὴν δί- "κην," ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [t] ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς [v] Αχάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορη-

[s] Ιεμβλέε.] Ιεμβλαίε *Big.* Εμβλέε *Vat.* Ομβλέε *Gall.* 2. Ιεμβλὲ aut Ιεμλὲ LXXII. *Obei fil.* juxta *Epiphanium.*

[t] Καταψεύδεσθ'] Καταψεύσασθαι *Gall.* 1. 2.

[v] Διασκορπιζομένους] Διασκορπισθήσονται LXX. Num. x. 35. SPANH.

[x] Υπ' αὐτῶν εἰς] Illa ὑπ' αὐτῶν εἰς [*al.* ἐπὶ] τὰ ὄρη ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Σημαίνειν] Legi vult σημαίνων *Coccejus*, quo pacto de ipso Propheta esset capiendum, verbis illis tectis significante & prædicente, quod &c. HAV.

[z] Τῷ πανθρώπῳ,] Ita, *Cedrenum* sequutus, distinxi, & cum *Cod. Vat.* φησὶ post τῷ πανθρώπῳ inserui. in *Editis Aliisque* ταῦτα φήσαντ@ δ' Μιχαίας πρὸς Ιωσάφατον, ὁ Αχαβ@· ἀλλ' ἔγωγε &c.

[a] Καὶ ὅτι μοι] Iterum & illa κ' ὅτι μοὶ τὰ χείρω προεφήτευσεν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[aa] Τοῦ Θεοῦ προλεγομένων,] Articulum etiam insertum dedi ex *MSS.*

[b] Παρωρμήσαν] Sic *MSS.* παρωρμήκεσαν in *Editis.* παρορμῶσιν solus *Gall.* 2.

[c] Ἐπ' ἐλπίδι νίκης,] Illud ἐπ' ante ἐλπίδι non agnoscunt *MSS.*

[d] Προσελθών,] Ita *MSS.* nec aliter *Vet. Interpr.* qui vertit, *accedens ad regem.* προελθὼν in *Editis.*

[e] Λέγειν γὰρ αὐτὸν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ.

[f] Ἐχρήσατο] Τεκμηρίῳ in plerisque *MSS.*

[g] Ιζάρᾳ πόλει,] Ita in *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ιεζραῒ in *Editis.* Ιεριζήλα forsan pro Ιεζριήλα in *Gall.* 2. Ιαζάρᾳ juxta *Epiphanium.* Vide p. 460. §. 6.

[h] Ἐν τῷ Ναβώθ ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσαντας] Conf. supr. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ναβώθ ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσαντας] Ναβωθαὶς hîc loci in *Editis.* Ναβωθᾶ *Big.* Ναβωθᾶι *Gall.* 2.

[k] Ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν] 3 dies inde aberat Ramoth. REL.

[l] Ταύτης τεθνήξεσθ'.] Vox ταύτης deest in omnibus *MSS.*

[m] Γνώσεσθ'] Forsan γνώσεσθε. deest γνώσεσθαι in aliquibus *MSS.*

[n] Ιαδὼν] Ita ut supra p. 445. §. 5. Ιαδ@ aut Ιώδ@ hîc loci in *MSS.* Adoniæ *Auctori Const. Apostolic.* l. 4. c. 6. Videsis *Cotelerii* notas p. 295. *Edit. Amst.*

[o] Οἶμαι πάντως] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. οἶμαι τοῦτο πάντως γιγνόμενον in *Editis.*

[p] Εἰκὸς γὰρ οἶμαι τὸ χρεὼν] Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

[q] Ἐποίᾳ πάληθῆς] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* ποιεῖ in *Editis.*

[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν] Ὡς Θεὸς αὐτῷ σημαίνῃ π. καθαιρεῖσθαι τὴν Συρίαν *Vat.* ὡς Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν *Big.* & *Samb.*

[s] Κρυβησόμενον ἀμείψειν,] Κρυβόμενον *Vat.* & *Gall.* 2.

[t] Ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι] Nempe Michæam Propheram SPANH.

[v] Αχάμωνα] Αμὼν juxta *Versit. Hebr.* Ἀμὼς aut Σεμὴρ LXXII. De regis filio (ut 2 *Paralip.* c. 18. v. 25.) plane tacet.

[u] Αρχ-

χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτῳ καὶ ὕδατι αὐτῷ πλεονάσαντα.

ε'. Καὶ Ἀχαβος μὲν ὁ Ἰωσαφάτου ὁ τοῦ Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς [x] Ἀραμαθὴν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἀκούσας [y] αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντεπήγαγεν αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ στρατιάν· καὶ οὐκ ἄπωθεν τῆς [z] Ἀραμαθῆς στρατοπεδεύεται. συνέβαινε δὲ, τὸν Ἀχαβον ὁ Ἰωσαφάτου, ἀποδέξαι [a] [τὸν Ἀχαβον] τὸ βασιλικὸν σχῆμα, τὸν δὲ [b] τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα τὴν αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα φῆναι ἐν τῇ παρατάξει, καταφρονούμενον τὰ ὑπὸ τοῦ Μιχαίου προφηθέντα. [c] εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν οὐ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ Ἀδαδος, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ στρατιᾷ μάχῃ τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ Σύροι, τὴν συμβολὴν γενομένης, ἰδόντες τὸν Ἰωσάφατον ἐσθῆτα μὲν τὴν τάξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν Ἀχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν· καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. [d] ἐρχομένης δὲ [e] ἡδὺς ἄχρι δείλης [f] ὀψίας μαχόμενοι οὐ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα [g] καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν· ζητοῦντες τὸν Ἀχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ φυγεῖν ἐδυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ Ἀδάδου, [h] Ἀμανος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πεζοπλὴ τὸν βασιλέα λαβὼν τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος. Ἀχαβος μὲν οὖν τὸ μὲν συμβεβηκὸς ἐκ ἐγνω πᾶσιν τῷ στρατεύματι φανερὸν, [i] μὴ τραπείσαν. τὸν δὲ ἡνίοχον ἐκέλευσεν [k] ὑπεξαγαγόντα τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δὲ ἔτι ὑπὸ τοῦ ἅρματος, [l] ἄχρι δυσμῶν τοῦ ἡλίου, καὶ λιποψυχήσας ἀπέθανε.

ς'. Καὶ τὸ μὲν [m] τῶν Σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, [n] ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν· δηλώσαντος δὲ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν Ἀχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια, κομίσαντες δὲ [o] τὸν Ἀχάβου νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποκλύσαντες ἐν τῇ [p] Ἰζάρα κρήνῃ, ἐν ᾗ καθημαγμένον τῷ τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὸν Ἠλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες [q] ἀνελιχμήσαντο [r] αὐτοῦ τὸ αἷμα· [s] αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λεόμεναι [t] τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν [v] Ραμαθῶνι, Μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. [x] συμβάντων οὖν Ἀχάβῳ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, [y] μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντὶ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τοῖς ἡδονῇ καὶ βίᾳ πιθανώτερα δοκεῖν· ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας καὶ τῆς ἐκ τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ἐστι συμφορώτερον, παρέχοντος ὅτῳ τοῦ θεοῦ τί δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαι τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα [z] γεγενημένων σκοπουμένους προσῆκε τῇ τοῦ χρεὼν ἰσχύι, ὅτι μηδὲ προγε-

pingendum, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei darent.

ſ. Atque ita quidem Achabus & Joſaphatus Hieroſolymorum rex, aſſumptis copiis ſuis, Aramatham ire contenderunt, regionis Galaaditidis urbem. Rex vero Syrorum, audita illorum profectione, ſuum contra eos eduxit exercitum: & non longe ab Aramatha caſtra metatur. Convenerant autem Achabus & Joſaphatus, ut habitum regium deponeret Achabus, Hieroſolymorum vero rex Achabi veſtitum indutus in acie ſtaret, ut iſto commento irrita forent quæ Michæas prædixerat. Eum vero fatum invenit etiam ſine inſignibus. Nam Adadus per tribunos militibus imperavit, ne quem omnino perimerent, niſi unum regem Iſraëlitarum. Syri autem, prælio commiſſo, Joſaphatum ante aciem ſtantem conſpicati, huncque Achabum eſſe rati, impetum in eum fecerunt: cumque ſe illi circumdediſſent, propioreſque facti alium eſſe cognoviſſent, omnes retro ſe averterunt. Verum à prima luce uſque ad veſperam pugna durante victoriaque ab illis ſtante, neminem occiderunt prout rex eis mandaverat; Achabo ſolo ad necem quæſito, nec tamen invento. Puer autem Adadi regis, Amanus nomine, in hoſtes *forte* jaculatus, regem per thoracem in pulmone vulnerat. Achabus autem, quod ei quidem acciderat exercitum celare ſtatuit, ne *hoſti* terga darent. Verum auriga præcepit, ut converſo curru ipſum ex acie educat; quod grave & lethale vulnus acceperit. Cumque *vehementer* cruciaretur, perſtitit *tamen* in curru uſque ad ſolis occaſum, animique deliquio vita defunctus eſt.

Prælium cum Syris commiſſum. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Achabus interfectus. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

6. Ac Syrorum quidem exercitus, præcipiti jam die, in caſtra ſe recipiunt: cumque præco ſignificaſſet, quod Achabus mortuus eſſet, ſuam quiſque domum reverſus eſt. Achabi autem corpus *ſublatum* Samariam defertur, ibique ſepelitur. Cumque currus ad Izaræ fontem ablueretur (erat enim regis ſanguine cruentatus) Eliæ vaticinium verum eſſe recognoverunt. Nam canes quidem cruorem ejus linxêre: in poſterum vero mos patrius erat meretricum, ut in iſto fonte ſe lavarent. Vita autem exceſſit apud Ramathonem, juxta Michææ vaticinium. Cum itaque Achabo acciderint quæ à duobus vatibus erant prædicta, propterea Dei numen magni faciamus oportet, & ubique omni honore & veneratione proſequamur, curandumque ne quæ ad gratiam & voluntatem proferuntur majori fide dignemur quam ipſammet veritatem: ſed exiſtimemus nihil eſſe utilius vaticinio rerumque futurarum per hujuſmodi viros ſcientia, Deo *ſubinde* nos ita monente quid *indies* caveri debeat. Quin & convenit, ut, conjecturam faciendo ex iis quæ huic regi obvenerunt, nobiſcum reputemus fati vim,

Eliæ & Michææ vaticinia eventu comprobantur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

x Ἀραμαθὼν] Conf. inf. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

y Αὐτῶν τὴν στρατείαν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis.*

z Ἀραμαθῆς] *Ramatha* in verſione *Epiphanii.* Ἀραμάθης in *Editis Aliiſque* & ſup. v. 4. Ἀραμάθου.

a [Τὸν Ἀχαβον] Verba illa uncis incluſa agnoſcit *Vetus Interpr.*

b Τῶν Ἱεροσολύμων] Illud τῶν ex *MSS.*

c Εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν] Conf. ſupr. c. 12. §. 4. SPANH.

d Ἀρχομένης] Forte ἀπαρχομένης. COCC.

e Ἡδὺς ἄχρι] In ora *Cod. Big.* & *Gall.* 1. ἡμέρας pro ἡδὺς.

f Ὀψίας μαχόμενοι] Γενομένης poſt ὀψίας delevi auctoritate *MSS.*

g Καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν·] Neminem alium occidere illis mandatum erat, niſi forte ut ad regem ſibi viam facerent.

h Ἀμανος ὄνομα,] Unde id nomen Ἀμανος? Apud *Raſi* è traditione ſcribitur *Naaman.* An hoc idem voluit *Joſephus*, qui Judaïcas traditiones aliquando miſcet? SCHOTAN.

i Μὴ τραπείσαν.] In *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. μὴ πεπτωκὸς δέοι.

k Ὑπεξείψαντα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπεξείψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγὼν in *ceteris.*

l Ἄχρι δυσμῶν] Ἄχρις δυσμῶν in *MSS.*

m Τῶν Σύρων στράτευμα,] Τὸ deeſt in *Editis.*

n Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν] Ἀνεχώρησαν *Big.* & *Samb.*

o Τὸν Ἀχάβου] Ita *MSS.* τὸν Ἀχαβον νεκρὸν in *Editis.*

p Ἰζάρα κρήνῃ,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἰεζράλας *Gall.* 2. Forſan legendum Ἰεζραέλας κρήνῃ.

q Ἀνελιχμήσαντο] Ἀνελίχμησαν *Vat.*

r Αὐτοῦ τὸ αἷμα·] Illud αὐτοῦ ex *MSS.*

s Αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λεόμεναι τοῦτο διετέλουν.] *Joſephi*, ni fallor mens eſt, meretrices in poſterum ſe lavare ſolere in aqua iſta, quam polluerat ſanguis Achabi, ut hoc ad contemptum Achabi acceſſerit. Verum aliter *Theodoret.* (ΕΡΩΤ. ξη'. in 3 *Regum*) qui dicit, ὅτι ὑπὸ τῶν ἐν κῦνες τὸ ἐθνος ἐλύσαντο, οὐκ ἐξετίνηδις εἰς τὸ αἷμα βυλόμενας λούεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πηγαῖον ὡς εἰώθεσαν ὕδωρ. HUDS. Et Meretrices ad fontem, quod erat reliquum diluerunt *Ruſinus.* SPANH.

t Τοῦτο διετέλουν.] Τοῦτο *Samb. Baſ. Big.* & *Hen.*

v Ραμαθῶνι,] Conf. ſup. c. 12. §. 3. SPANH.

x Συμβάντων] Συμβαίνοντος ἤδη Ἀχάβου δὲ ὑ. τ. δ. πρ. εἰρημένοις ſolus *Vat.*

y Μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντὶ καὶ σέβειν, καὶ ἀληθείας μὴ τοῖς ἡδονῇ καὶ βίᾳ πιθανώτερα δοκεῖν·] Quantum Prophetis tribuendum, & quod inevitabilis fati neceſſitas vid. ἀλλοτ. lib. 5. c. 13. §. 7. Ubi de Fato loquitur ut Phariſæus; ſic ſæpe alibi, ut ἀλλοτ. lib. 6. c. 1. §. 8. & cap. 2. §. 1. & c. 4. §. 8. ut & c. 5. §. 4. SPANH.

z Γεγενημένων] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* γενομένων in *reliquis.*

vim, quod, etiamsi nobis quid sit futurum innotescat, evitari nequeat: sed animis hominum obrepit blanda spe eos demulcens, donec eo pertrahantur ubi superari possunt. Hoc igitur modo ab ea videtur Achabus mente deceptus vitam amisisse, dum cladem prænunciantibus non crederet, iis vero qui ad gratiam *aucupandam* vaticinati sunt fidem haberet. Cæterum ei in regnum successit Ochozias ejus filius.

Ochosias Israëlitarum rex. 3 *Regum*, c. 22.

Finis Libri octavi.

γνωσκόμενον αὐτὸ ἀφυγεῖν ἐστιν· ἀλλ' ὑπέρχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύων ζητούς, αἷς εἰς τὸ [a] πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ βλάπτῃ. Φαίνεται οὖν καὶ Ἀχαὰβος ὑπὸ τούτου τοῦ δαίμονος ἀπατηθείς, [b] ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τὴν ἥτταν, τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πεῖσθείς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Ὀχοζίας διεδέξατο.

Τέλος τῆς βιβλίου ὀγδόης.

a Πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ] Ποθεῖν *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1.

b Ὡς ἀπιστῆσαι] Ὥστε in *MSS.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO NONO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quemadmodum Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superavit.*
2. *Quomodo ei cognominis Joramus, Hierosolymorum rex, rerum potitus fratres & patris amicos interfecit.*
3. *Quod Idumæa ad defectionem versa, & Arabibus bello eum aggressis, & totus ejus exercitus periit, filiique ejus omnes præter unum adhuc infantem; ac præterea ipse, in nequitiam prolapsus, miseram mortem obiit.*
4. *Expeditio Syrorum & Damasci regis contra Joramum Israëlitarum regem: utque ille, in Samaria obsessus, præter opinionem è periculo evasit.*
5. *Quomodo idem ille Joramus obiit à Jehu equitum magistro interemptus, similiterque stirps ejus universa, & Hierosolymorum rex Ochozias.*
6. *Quod post mortem ejus in Israëlitas regnavit Jehu apud Samariam, & filii ejus ad quartam usque stirpem.*
7. *Ut mulier quædam, Gotholia nomine, Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.*
8. *Azaëli Damascenorum regis contra Israëlitas expeditio: utque, cum mala quamplurima illorum regioni & Samaritanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosolymitanos petiit, multaque pecunia à rege illorum accepta Damascum reversus est.*
9. *Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, illos devicit.*

α'. Ως στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ἐπὶ Μωαβίτας, κρατήσειν αὐτῶν.

β'. Ως ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἰώραμος, βασιλεύων Ἱεροσολυμιτῶν, τὸν ἀρχιστράτηγον πάσων λαβών, τούς τε ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

γ'. Οτι τὴν Ἰδουμαίας ἀποστάσης, καὶ στρατοπεδευσάντων ἐπ' [b] αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δυνάμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου· καὶ τοῦτος τέλος αὐτὸς, ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

δ'. Στρατία τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ἰώραμον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς ἔτος ἐν Σαμαρείᾳ, παραδόξως τὸν κίνδυνον διέφυγε.

ε'. Ως [c] αὐτὸς Ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας.

ς'. Οτι μετὰ τοῦτον τελευτῶντα ὁ Ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ζ'. Ως γυνή τις, Γοθολία ὄνομα, τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς [d] Ἰώδαος, τὸν [e] Ὀχοζίου παῖδα [f] Ἰώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

η'. Αζαὴλος δὲ Δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατεία· καὶ ὡς κακὰ πολλὰ τοῦ τε χώραν αὐτῶν διαθεὶς καὶ τοῦ Σαμαρειτῶν πόλιν, [h] ὀλίγῳ πάλιν ὕστερον χρόνῳ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λαβὼν ἀφ' ὧν βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν [i] ὑπέστρεψεν.

θ'. Ως [k] Ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεύς, στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ Ἀμαληκίτας, ἐνίκησεν.

ι'. Ως

a Ἐν τῇ ὑπάτῳ] *Al.* ἐν τῷ ὑπάτῳ, vel ἐν τῷ ὑπάτῳ λόγῳ.
b Αὐτὸν Ἀράβων,] Ita ex *MSS*, αὐτοὺς in *Editis*.
c Αὐτὸς Ἰώραμος] Illud αὐτὸς ex *MSS*.
d Ἰωάδαος,] Ita cum *Big. & Samb.* Ἰωάδας *Vat.* Ἰώδας in *Editis.* Ἰωδαὶ vel Ἰωαδαὶ LXXII.
e Ὀχοζίου] Iterum ex *MSS.* ipsoque *Josepho*, paulo infra. Ὀζίου hîc loci in *Editis*.
f Ἰώασον βασιλέα] Ita cum *Cod. Vat. & Gall.* 1. 2. in *reliquis* deerat Ἰώασον.
g Σαμαρειτῶν πόλιν,] Σαμαρείων *Vat.*
h Ὀλίγῳ πάλιν] Illa ὀλίγῳ πάλιν è Cod. *Vat.*
i Ὑπέστρεψεν·] Ἀνέζευξεν *Vat. & Gall.* 2.
k Ἀμασίας,] *Al.* Ἀμεσσίας & Ἀμασσίας. in *Cod. Vat.* Σαμαρείας.

ι. Σπε-

ί. Ὡς αὐτὸς ἔτ῀, πολεμῶν πρὸς τ῀ Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώασον, ἡτῆσθη μὲν, ληφθεὶς δ᾽ αἰχμάλωτ῀, καὶ πολλὰ χρήματα δὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τὴν ἑαυτ῀ βασιλειαν· καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτ῀ Οζίας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο.

10. *Ut ille ipse, bellum gerens adversus Joasum Israëlitarum regem, prælioque captus, & ingenti pecunia multatus, iterum in regnum suum dimittitur; utque filius ejus Ozias gentes finitimas subegit.*

ια΄. [l] Στρατεία δ᾽ τ῀ Ισραηλιτῶν βασιλέως [m] Ιεροβοάμου πρὸς Συρίαν, καὶ νίκη.

11. *Israëlitarum rex Hieroboamus in Syriam excursionem facit, & victoriam reportat.*

ιβ΄. [n] Ὡς ὁ τ῀ Ασυρίων βασιλεὺς στρατεύσαμεν῀ ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πολλὰ χρήματα λαβὼν [o] Φακέης δ᾽ βασιλέως αὐτῶν εἰσπεχθέντ῀, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπεστρεψεν.

12. *Ut Assyriorum rex cum exercitu profectus contra Samariam, multaque pecunia à Phacea exacta, in regionem suam se recepit.*

ιγ΄. Οτι στρατεύσαμεν῀ [p] Αρώσης ὁ Δαμασκῆ βασιλεὺς ἐπὶ Ιεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν Αχάζιον τ῀ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τ῀ βασιλέα Ασυρίων, πεῖσαι τύτοις αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

13. *Quod Arases Damascenorum rex, exercitu in Hierosolymitanos educto, regem eo angustiarum redegit, ut, magnis missis muneribus ad Assyriorum regem, illis ei persuaserit Damascum oppugnare.*

ιδ΄. Ως κ῀ κράτ῀ ἔλαβεν ὁ τ῀ Ασυρίων βασιλεὺς Δαμασκόν· καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τ῀ βασιλέα, τὸς δ᾽ ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἔπεμψεν ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

14. *Quomodo Assyriorum rex Damascum vi expugnavit: & regem quidem interemit, populo vero in Mediam asportato, alias gentes Damascum in coloniam deduxit.*

ιε΄. Ως [q] Σαλμανάσσαρ῀ ὁ τ῀ Ασυρίων βασιλεὺς, στρατεύσαμεν῀ ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πέντε πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν αὐτῇ τ῀ τ῀ Ισραηλιτῶν βασιλέα [r] Ωσῆλον ἀφελησάμεν῀ τὴν πόλιν [s] ἀπέκτεινε· καὶ ὡς ὁ Ασύριος τὰς δέκα τ῀ Ισραηλιτῶν Φυλὰς εἰς τὴν Μηδίαν κατοικίσας, ἐκ τ῀ Περσίδ῀ τὸ τ῀ Κυθαίων ἔθν῀ εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν, ὃς Ελλήνες Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

15. *Quomodo Salmanassarus Assyriorum rex, Samariam armis adortus, in ea regem Ozen, cum urbem annis quinque obsessam ad deditionem compulisset, interfecit: utque Assyriorum rex, cum decem Israëlitarum tribus in Mediam transtulisset, gentem Cuthæorum è Persia in eorum regionem migrare jussit, quos Græci Samares appellant.*

l Στρατεία] Hunc titulum insertum dedimus è *Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

m Ιεροβοάμου] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* & textu *Josephi.* in *MSS.* Ιεροβοάμου.

n Ως ὁ τ῀] Hic titulus debetur *iisdem.*

o Φακέης] *Al.* Φακέης.

p Αρώσης] Ita cum *Big.* & *Samb.* & *Josepho* infra in *textu*, Ραασίνης *Vat.* Αρασὴν in *Editis.* Ραασὼν LXXII. *Rasin* aut *Rasen* cum *Vet. Interpr.*

q Σαλμανάσσαρ῀] *Al.* Σαλμανάσσαρ῀.

r Ωσῆλον] Ita è *Cod. Vat.* ὃς λῶ in *Editis Aliisque.*

s Απέκτεινε·] In *S. Literis* ζῶντα ἔλαβεν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵αρνζ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER NONUS.

Continet hic liber tempus annorum CLVII.

CAP. I.

Rursus de Josaphato: ut judices constituit, Deique auxilio hostes superavit.

Deus ignoscit Josaphato ob societatem cum Achabo initam.

IOSAPHATO autem regi Hierosolyma reverso, post suppetias Achabo Israëlitarum regi, cum Adado Syrorum rege bellum gerenti, latas, ut prius narravimus, obviam factus Jehus vates accusabat eum societatis initæ cum Achabo homine impio & scelerato. "Deum "enim hanc quidem rem molestè tulisse, dicebat, "eum tamen, licet peccaverit, nihilominus è ma- "nibus hostium eripuisse, quod bona & laudabili "esset indole." Et tunc quidem rex se convertit ad gratias Deo agendas, victimasque ei immolan-

Josaphatus suos pietatem docet & justitiam. 2 Paral. c. 20.

das. Post hæc autem cœpit omnem ditionis suæ regionem undique obire, populum ad legem Moysis ministerio à Deo latam & ad pietatem in ipsius numen instituens. Constitutisque, in quolibet oppido ex sibi subjectis, judicibus, hortatus est *eos* ut populo jus dicerent, nullius rei majorem rationem habentes quam justitiæ, neque munerum, neque dignitatis eorum, qui ob divitias aut generis claritatem videntur potestate pollere; sed omnibus quod sit æquum statuerent & decernerent, scientes quod Deus ea etiam singula videat quæ in occulto fiunt. Hæc cum in unaquaque duarum tribuum civitate docuisset, Hierosolyma rediit. atque illic etiam judices è sacerdotibus & Levitis & populi primoribus constituit, monuitque accurate & juste in omnibus judiciis se gererent: si qui vero popularium de rebus gravioribus disceptantes ex aliis civitatibus eos consultum mittant, illis oporteret justam majori studio ferre sententiam. quod maxime conveniat in ea civitate judicia fieri honesta & justissima, ubi contigit & Deo ædem locari, & rex suum habet domicilium. Horum autem principes

ΚΕΦ. α'.

Πάλιν περὶ Ιωσαφάτου· ὡς κριτὰς κατέστησε, καὶ θεῷ αὐτῶν βοηθοῦντος τῶν πολεμίων ἐκράτησε.

ΙΩΣΑΦΑΤΩ δὲ τῷ βασιλεῖ, σωζομένῳ εἰς Ιερουσάλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Αχαβον τὸν τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, διὰ [b] Αδάδῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι συμβαχὼν διὰ, ὡς προεφήκαμεν, Ιηοῦς ὁ προφήτης συντυχὼν ἠτιᾶτο τὴν πρὸς Αχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. "τὸ μὲν θεὸν αἰδῶς μὲν ὅτι τοῦτο διέφυγεν, "ῥύσασθαι μέν τοι, καὶ περ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν "ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἴσως ἀγαθὴν, ἔλεγεν, ἐκ τῶν πολε- "μίων." καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς τρέπεται πρὸς θεόν. [c] μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε περιερχόμενος κύκλῳ πᾶσαν [d] ἣν αὐτὸς ἦρχε, τοὺς λαοὺς ἐκδιδάσκων, τίνα νόμιμα παρὰ Μωυσέως ἔταττε θεὸς δοὺς, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν [e] πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὕτως ὡς τῶν δικαίων προνοουμένους κρίνειν τοὺς ὄχλους, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ὑπεροχῇ βίου τέλειον ἢ βίου ἄδοξον εἶναι δοκιμάζων, [f] βεβαιεύειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπισχνούμενος ὅτι καὶ τῶν κρύφα πραττομένων ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πάλιν ἐκάστην τῶν δύο φυλῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων καὶ [g] ἐκ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πρώτου τοῦ πλήθους φερομένων, ἀξιωνέους οὐκ ἀμελεῖς καὶ δικαίας πολιτείας [h] πάσης τῆς κρίσεως· ἂν δὲ περί τινων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, [i] τούτοις δεῖ μὴ πάλιν ἀποδῆς [k] ἀποφαίνεσθαι δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τοὺς ἐν [l] αὐτῇ τῇ πόλει κρίνοις, ἐν ᾗ τοῦτο εἶναι ναὸν τοῦ θεοῦ συμβέβηκε, καὶ βασιλέα ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόφασιν ἀπορίας εἶναι καὶ δικαιοπάτας. ἄρχοντας δὲ αὐτῶν ἀποδείκνυ-

a ρνζ.] Ita *Bas. Vat.* & *Gall.* 6. ρή. μῆνας ζ'. *Big. Samb.* & *Gall.* 1 2. Sed *Is. Vossius* (in *Chronol. S.* p. 105. & 127.) restituit ροζ'. μῆνας ζ'. In *Epiphanii* libris CL. *menses* VI. aut præcise CLXXXII. aut denique CLXXX. *menses* VI.

b Αδάδῳ] Hic in quibusdam *Codicibus* Αδέρῃ, & Αδεελ. Videsis *Annott.* ad p. 463. §. 1.

c Μετὰ ταῦτα] Μετὰ ταῦτα δὲ περιεχώρησε τὴν χώραν ἅπασαν ἐν κ'. *Big.* & *Gall.* 1.

d Οσης αὐτὸς ἦρχε,] Οση αὐτῷ ὑπῆρχε *Samb.* ὅσης αὐτὸς ἐπῆρχε *Big.* ὅσης αὐτὸς ὑπῆρχε *Vat.* & dein ἐκδιδάσκειν *Big. Samb.* & *Vat.* Totum hoc fere modo legisse videtur *Epiphan.* μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χ. ὅ. περιεχώρησε ἐν κ. π. ὁ. αὐ. ἦρχε, καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν. nam vertit, *post hæc autem cæpit omnem suam provinciam circuire, & populum edocere* &c.

e Πρὸς] Παρὰ *Big.* & *Gall.* 1.

f Βεβαιεύειν] Βεβαιοῦσθαι solus *Vat.*

g Ἐκ τῶν Λευιτῶν,] Illa ἐκ τῶν desunt *Vat.*

h Πάσης τὰς κρίσεις·] Ejecimus μὲν post πάσης auctoritate *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

i Τούτοις δεῖ μὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* τούτων δὲ (δὴ *Cocc.*) in reliquis.

k Αποφαίνεσθαι], Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter legisse videtur *Seldenus* lib. 3. de *Synedriis*, c. 2. §. 4. ἀποφαινέσθαι in *Editis Aliisque* HUDS. Lege ἀποφαίνεσθαι. ut ποιεῖσθαι quod præcedit. COCC.

l Αὐτῇ τῇ πόλει] Sic cum *Iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐν ταύτῃ in *Editis Aliisque.*

m Αμα-

δείκνυζιν, [m] Αμασίαν τ' ἱερέα & Ζαβαδίαν, ἐκ τ' Ιούδα φυλῆς [n] ἑκατέρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν τ' τρόπον διέπαττε τὰ πράγματα.

β'. Κατὰ τ' αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν Μωαβίται & Αμμανίται, συμπαρελαβόντες & Αράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ [o] στρατοπεδεύουσι πρὸς [p] Εγγαδδὶ πόλιν, κειμένην πρὸς τῇ [q] Ασφαλτίτιδι λίμνῃ, τριακοσίους [r] ἀπέχουσαν σταδίους τ' Ιερουσολύμων. [s] ἡμυάτιαι δ' ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ [t] ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δ' Ιωσαφάτης ὅτι τ' λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸν χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τ' δῆμον τ' Ιεροσολυμιτῶν [v] εἰς τὸ ἱερόν· καὶ στὰς κατ' πρόσωπον & ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τ' Θεὸν βοηθεῖν αὐτῷ δυάμιν & ἰσχύν, ὥστε τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπιστρατεύσαντας· καὶ γὰρ τοῦτο δεηθῆναι τοὺς τὸ ἱερὸν [x] καθασκευασαμένους αὐτόν, ὅπως [y] ὑπερμαχῇ τ' πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς [z] ἐπ' αὐτὸ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνῇ· οἱ τότε [a] ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν γνῶ εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεσιν αὐτούς. τοιαῦτ' εὐχόμενον, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν δ' τὸ πλῆθος γυναιξὶν ἅμα & τέκνοις [b] ἱκέτευεν. [c] Ιαζιήλου δ' τις προφήτης, παρελθὼν εἰς μέσον τὸν [d] ἐκκλησίαν, ἀνέβόησε, τοῦτε πλήθει λέγων & τῷ βασιλεῖ, τ' Θεὸν ἐπακοῦσαι τ' εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν [e] αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς [f] ἐπαγγείλασθαι. προσετάξε δ' τῇ ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐξελάσαντας τοῖς πολεμίοις ὑπαντιάζαι. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς [g] ἐπὶ τ' μεταξὺ Ιερουσολύμων & [h] Εγκάδδης [i] ἀναβάσεως, [k] λεγομένης δ' ἐξοχῆς· καὶ μὴ [l] συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, [m] σαίνειν δ' μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ταῦτ' δ' προφήτου εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς & τὸ πλῆθος, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον, [n] ηὐχαρίστουν τε τῷ Θεῷ & προσεκύνουν· οἱ δὲ Λευῖται τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Αμα δ' ἡμέρᾳ [o] προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔρημον, τὸν ὑπερκάτω [p] Θεκώας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπ' & προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ προδιατάσσειν μὲν [q] αὐτοῖς εἰς μάχην· προστησαμένους δ' τοὺς ἱερεῖς μετ' τ' σαλπίγγων, καὶ Λευίτας μετ' τ' ὑμνοιστῶν, εὐχαριστεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν

fecit Amaſiam ſacerdotem & Zabadiam, ex Judæ tribu utrumque. Atque ita quidem res à rege ordinatæ erant.

2. At ſub idem fere tempus Moabitæ & Ammanitæ * cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, & caſtra metantur ad Engaddi urbem, juxta lacum Aſphaltitida ſitam, ſtadiis trecentis ab Hieroſolymis diſtantem. In ea vero palmæ naſcuntur optimæ & opobalſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in ejus ditionis regionem jam irrupiſſe, territus populum Hieroſolymitarum in atrium Sacri convocat, frontique Templi obverſus ſtans orabat & Deum invocabat, ut ſibi vires & fortitudinem largiretur ad ulciſcendos hoſtes contra ipſum venientes, (hoc enim illos rogaſſe qui hanc ejus ædem exſtruxerunt, ut urbem iſtam protegeret, auſoſque eam invadere propulſaret) qui utique eo animo adveniunt, ut illos de poſſeſſione terræ deturbarent, in quam habitandam eos immiſit. Ita precatus fletum edidit. inſuper & populus univerſus cum uxoribus ſimul & liberis Deo ſupplicabat. Vates autem quidam Jazielus, in mediam concionem progreſſus, clamorem ſuſtulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exaudiviſſe, atque promiſiſſe cum hoſtibus illorum ſe præliaturum eſſe: præcepitque ut die ſequente cum exercitu obviam hoſtibus ire contenderet. inventurum enim eos per clivum aſcendentes Hieroſolyma inter & Engaddam, qui locus dicitur culmen: & cum illis quidem non *oportere* prælio congredi, ſed ſtare & tantummodo ſpectare quomodo cum illis pugnat Deus. Cum autem vates hæc dixiſſet, rex quidem & populus, ſummiſſo ad terram vultu, & Deo gratias agebant & *eum* adorabant: deinceps vero Levitæ *Dei* laudes inſtrumentis *ſuis* canebant.

Dei auxilium implorat contra Moabitas & Ammanitas. 2 Paral. c. 20.

Jazielus vates Judæis victoriam spondet. 2 Paral. c. 20.

3. Rex autem, cum prima luce in ſolitudinem oppido Thecoæ ſubjectam proceſſiſſet, ad populum dicebat, quod iis quæ loquutus eſt vates credere oporteret, & in aciem quidem non prodire; ſacerdotibus vero cum tubis primo agmine collocatis, pariterque Levitis una cum cantoribus, *Deo* gratias agere, quaſi jam regionem noſtram ab hoſtibus

m Αμασίαν] Eo modo libri omnes tam *Græci* quam *Latini*. Non dubito tamen quin ex *S. Literis* Αμαρίαν ſcribendum ſit.

n Εκατέρας.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec aliter, ut puto, *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus, *qui erant de tribu Judæ*, in reliquis, *qui erat de tribu Judæ*. In *Editis* ἑταίρους, *qui ex amicis ei ſummis*, interprete *Seldeno*. hac autem voce *collegas* denotari exiſtimat *Schotanus*, in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 843.

* *Cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt*,] Sumentes ſecum Arabum maximam legionem, *Epiphan.*

o Στρατοπεδεύουσι] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθίστανται.

p Εγγαδδὶ πόλιν,] Sic cum *Joſepho* ipſo *l.* 5. *de B. Jud* & *Cod. Alex. Interpp.* LXXII. Εγγαδὶ hîc loci in *Editis*. vitioſe, προσαγαδὰ πόλει κειμένη *Samb.* πρὸς Ιάδα πόλει κειμένη *Big. Gall.* 1. 2. ἐπαδαπόλει *Gall.* 2. πρὸν Ιταδα πόλιν κειμένην *Vat.* Semel in *Joſephi Editis* (lib. 3. de *B. J.*) Εγγαδαὶ pluraliter. *Plinio* & *Solino* dicitur *Engadda*. Verum *Stephano Byzantio* & *Ptolemæo* Εγγάδα. in *Epiphanii* libris *Gaddi* nuncupatur. HUDS. Conf. lib. VI. c. 13. §. 4. & de Bell. Jud. lib. IV. c. 7. 2. Εγγαδδὶ, apud Gaddi Civitatem. *Ruffinus*. circa paludem Aſphaltidem. Idem *Ruſſinus* Aſphaltidem lib. IX. c. 10. §. 1. SPANH.

q Ασφαλτίτιδι λίμνῃ,] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & alibi ipſe *Joſephus*. in *Editis Aliiſque* Ασφάλτιδι.

r Απέχουσαν σταδίους] Απεχοῦσι *Samb.* ἀπεχούσης *Big.*

s Γιναῖ) ἡ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον.] Palma & Balſamum prope urbem Εγγαδὶ ſeu Gaddi. Theophr. H. Pl. l. IX. c. VI. p. 176. Balſamum dicit provenire ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ Συρίαν, nempe Syriam Palæſtinam ſeu Judæam. conf. *alter.* lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

t Οποβάλσαμον.] *Theophraſtus* in *Hiſt. Plant.* l. 9. c. 6. p. 176. dicit Balſamum inveniri ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ τὴν Συρίαν, i. e. Syriam Palæſtinam, ſive Judæam. Vide *Annott.* ad p. 438. §. 6. *Abdollotiphi*, in *Hiſtoria Ægypti*, dicit *Balſamum* nuſquam hodie (i. e. ſua ætate) reperiri niſi in Ægypto, prope *Ain Schems* in loco quodam circumſepto & probe cuſtodito, cujus ſpatium eſt circiter ſeptem jugerum.

u Εἰς τὸ ἱερόν·] Vide *L'Empereur* in *Cod. Middoth*, l. 2. §. 3. p. 45. & *Lightfootium* in *Deſcriptione Templi*, c. 8.

x Κατασκευασαμένους αὐτὸ,] Ita cum *Vat.* & *Gall.* 1. 2. κατασκευασμένους in *reliquis*.

y Υπερμαχῇ)] Ita *Gall.* 1. & 2. ὑπερμαχῇ) *Big.* & *Samb.* ὑπερμαχῇ in *Editis Aliiſque*.

z Επ' αὐτὸ τολμήσαντας] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπ' αὐτῷ in *ceteris*.

a Υπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis Aliiſque*.

b Ικέτευεν.] In *aliquibus* ικέτευον. ικέτευσε τ' Θεὸν ἵνα ὑπερμαχῇ αὐτοῖς *Gall.* 1.

c Ιαζιήλου] Ita *Baſ.* & *G.* Ιναζιήλου *Big. Samb. Hen. Bunb. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Jazihel*, & *Zathel*, & *Ezechiel*. Verum *Jehaziel* (2 *Paralip.* c. 20. v. 14.) juxta *Hebr.* Οζιὴλ *Chron. Paſch.* & LXXII.

d Εκκλησίαν,] קהל in Hebr. REL.

e Αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς] Eo modo *Samb*, αὐτὸν in *ceteris*.

f Επαγγείλασθαι.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐπαγγείλασθαι.

g Επὶ τ' μεταξὺ] Illa ἐπὶ τ' inſeruimus ex *MSS.*

h Εγκάδδης] *Al.* Εγγάδης. Vide ſupra, ad p. 473. §. 1.

i Αναβάσεως,] *In aſcenſu gaddi, qui locus dicitur culminis*, Heb. מעלה הציץ f. ἀναβαίνοντας ἐπ' ἀναβάσεως τῆς λεγομένης ἐξοχῆς. COCC.

k Λεγομένης] Ita lego cum *Cod. Vat.* in verſione autem ſequor *Epiphanium*. in *Editis Aliiſque* λεγομένη δ' ἐξοχή. Eſt qui ſuſpicatur vocem unam aut alteram excidiſſe. unde *Gelenius*, cum in *S. Literis* locus vocetur *clivus Tſitſi*, aut *clivus Sis*, liberius aliquanto ad hunc modum vertit, *inventurum eos Engaddan inter & Hieroſolyma, ad quendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebraïs ſignificante eminentiam.*

l Συμβαλεῖν] Ita *Vat.* συμβαλὲν in *Editis Aliiſque*.

m Σαίνειν] Sic *MSS.* & *Epiphan.* ταῦτα in *Editis*.

n Ηὐχαρίστουν τε] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τε.

o Προελθὼν ὁ βασιλεὺς] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* προσελθών.

p Θεκώας πόλεως,] Eo modo *Big.* & *Samb.* & alibi *Joſephus*. Θεκόας in *Editis Aliiſque*. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

q Αὐτοῖς εἰς μάχην·] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtibus liberaſſet. Placuit omnibus *hæc* ſententia; quæque *ille* ſubjecerit, ea exſequebantur. Deus autem terrorem Ammanitis incutiebat & conſternationem. Illi enim, ſe ſibi invicem hoſtes eſſe rati, ſe *mutuis vulneribus* conficiebant, ut ne unus quidem ex numeroſo adeo exercitu ſalvus evaſerit. Joſaphatus autem, converſo in vallem aſpectu, ubi hoſtes forte caſtra poſuerant, cum totam cadaveribus ſtratam animadvertiſſet, lætatus eſt quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis abſque omni labore ſervatis victoriam ipſe per ſeipſum peperiſſet; permiſitque militibus hoſtium caſtra diripere, & mortuos ſpoliare. Et illi quidem, cum per tres dies ſpolia legiſſent, labore fatiſcebant: tanta utique erat occiſorum multitudo. Quarta vero die populus univerſus, in locum quendam cavum & hinc inde hiantem congregatus, potentiam Dei divinumque auxilium laudibus celebrarunt: unde locus *iſte* Vallis gratiarum actionis vocatus eſt.

Ammanitæ & Moabitæ ſe inter ſe occidunt. 2 Paral. c. 20.

4. Cum autem rex illinc exercitum Hieroſolyma abduxiſſet, dies aliquammultos epulis & ſacrificiis impendit. Poſt hunc vero hoſtium ejus interitum, fama perlatum ad exteras gentes, iſtæ omnes metu illius perculſæ erant, quaſi compertum habuiſſent Deum ei in poſterum auxilium laturum eſſe. Et ex illo quidem tempore Joſaphatus vitam agebat magna cum gloria, quam ex juſtitia tulit & pietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Iſraëlitarum rege: cum quo inita ſocietate ut naves pararent, ad eundum in Pontum & Thraciæ emporia, illarum jacturam fecit. Nam * præ magnitudine periêre navigia: ac propterea navibus *ædificandis* non amplius operam dedit. Et quidem res Joſaphati regis Hieroſolymorum ita ſe habebant.

Joſaphati claſſis naufragium. 2 Paral. c. 20.

Ἀμμανίτας & Μωαβίτας ἑαυτοὺς διαφθείρουσιν.

ϖδὰ τ̃ πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τ̃ βασιλέως γνώμη· καὶ ὅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐπραττον. ὁ δ' Θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε & παρεχλὼ τὰς Ἀμμανίτας. οἱ δ', δόξαντες [r] ἀλλήλας πολεμίους, ἀπέκτεινον, ὡς ὀλ. τ̃ τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. Ἰωσάφατ& δ' [s] διαβλέψας εἰς τὸ φάραγγα, ὡς ἡ [t] συνέβαινεν ἐσπαταπεδωκέναι τὰς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἥδη μὲν ἐπὶ τῷ ϖδοδόξῳ τ̃ τ̃ Θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσαζιν αὐτὸς αὐτὸς δ' ἑαυτ̃ τὸ νίκλιο ἔδωκεν· ἐπέτρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὸ παρεμβολὸ τ̃ ἐχθρῶν, & σκυλεῦσαι τὰς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας [v] σκυλεύσαντες ἔκαμον· τοσοῦτον ὦ τὸ τῶν ἀνῃρημένων πλῆθ&. τῇ τετάρτῃ δ' συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον & φαραγγώδη τόπον, τὸ τ̃ Θεοῦ δύναμιν & τὸ συμμαχίαν ὑμλόγησεν· ἀφ' ἧ & ϖεσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπ&, Κοιλὰς εὐλογίας.

δ'. Ἐκεῖθεν δ' [x] ἀναγαγὼν τὸ στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, τρέπεται ϖρὸς εὐωχίας καὶ θυσίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. μ̃ μέντοιγε τὸ τῶν πολεμίων αὐτ̃ ἀφθορὰν, ἀκμαθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες ἔτει κατεπλάγησαν αὐτὸν, ὡς φανερῶς αὐτ̃ τ̃ Θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντ&. καὶ Ἰωσάφατ& μὲν ἔκτοτε μ̃ λαμπρᾶς δόξης ἐπί τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ϖρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγε. τὸ δ' φίλ& καὶ τῷ τ̃ Ἀχάβου ϖαιδὶ, βασιλεύοντι τ̃ Ἰσραηλιτῶν, ϖρὸς ὃν [y] κοινωνήσας ἐπὶ κατασκευῇ νηῶν, [z] εἰς τὸν Πόντον πλευσῶν καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης ἐμπόρια, διήμαρτε τ̃ κτήματ&. [a] ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι ϖρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ ϖρὸς τ̃ Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον ὧδε εἶχεν.

CAP. II.

De Ochozia rege Iſraëlitarum; rurſuſque de Elia vate.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ὀχοζίου βασιλέως Ἰσραηλιτῶν· & πάλιν ϖρὸς Ἠλίαν τ̃ ϖροφήτ&.

Ochozias Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

ACHabi autem filius Ochozias regnabat in Iſraëlitas, habitationis ſuæ ſedem conſtituens in Samaria; vir improbus, & utrique parenti per omnia ſimilis; atque Hieroboamo, qui primus flagitioſa auſus eſt, populumque cœpit in errorem ducere. Cum vero ſecundum in regno annum ageret, Moabitarum rex ab eo defecit; & tributa, quæ patri ejus ſolitus erat pendere, jam deſiit ſuppeditare. Porro accidit ut Ochozias de ſolario domûs ſuæ deſcendens *per gradus* delaberetur: quo factum eſt, ut, cum male ſe haberet, ad Accaronis deum Muſcam (hoc enim deo illi nomen erat) de ſalute *ſua* ſciſcitatum mitteret. Hebræorum vero Deus, cum Eliæ vati apparuiſſet, illi præcepit, ut, nunciis miſſis obviam factus, ab iis quæreret, nulluſne eſſet Iſraëlitis proprius Deus, quod rex illorum ad alienum miſerit de ſalute conſulturos; juberetque illos reverti, regique dicere, quod è

Ochozias ægrotus Accaronenſem deum conſulit. 4 Regum, c. 1.

Ὀ δ' Ἀχάβου ϖαῖς Ὀχοζίας ἐβασίλευε τ̃ Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ οἰκέμεν& τὴν διαιταν, ϖονηρὸς ὢν καὶ ϖάνυ ὅμοι& τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ἱεροβοάμῳ, τῷ [b] ϖρώτῳ ϖαρανομήσαντι, καὶ τ̃ λαὸν ἀϖάγειν δρξαμένῳ. τὸν δ' βασιλείαν ἔτ& ἤδη δεύτερον ἔχοντ&, ὁ τ̃ Μωαβιτῶν ἀφίσατ' βασιλεὺς αὐτ̃, & τὸν φόρους, ὃς ἔμϖροσθεν ἐτέλ τῷ ϖατρὶ αὐτ̃ Ἀχάβῳ, χορηγῶν ἐϖαύσατο. συνέβη δ' τ̃ Ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀϖὸ τ̃ [c] στέγης τ̃ οἰκίας κατενεχθῆναι, & νοσήσαντα ϖέμψαι ϖρὸς [d] τ̃ [e] Ἀκκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τοῦτο γὰρ ὦ τὸ ὄνομα τῷ θεῷ, ϖυθησόμενον ὧδε τ̃ σωτηρίας. φανεὶς δ' ὁ τ̃ Ἑβραίων Θεὸς Ηλίᾳ τῷ ϖροφήτῃ, ϖροσέταξεν αὐτῷ, τοὺς ϖεμφθέντας ἀγγέλους [f] ὑϖαντήσαντα ϖυθέσθαι αὐτῶν, εἰ Θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει, ὅτι [g] ἔϖεμϖε ϖρὸς τ̃ ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ὧδε τ̃ σωτηρίας [h] ἐρησομένους, κελεῦσαί τε αὐτοὺς ὑϖοστρέψαι κἀ

---

r Ἀλλήλας πολεμίους, ἀπέκτεινον,] Lege πολεμίους ἀλλήλας ἀπ. COCC.

s Ἀποβλέψας] Sic *Vat.* ἀναβλέψας in *reliquis.*

t Συνέβαινεν ἐσφαπεδωκέναι] Ita cum *MSS.* in *Editis* συνέβαινε σφαπεδωκέναι.

v Σκυλεύσαντες] Σκυλεύοντες ἔκαμον *Vat.*

x Ἀναγαγὼν τὸν στρατιὰν] Ita cum *MSS.* ἀναγαγὼν in *Editis.*

y Κοινωνήσας] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* κοινήσας in *Editis Aliiſque*, forſan pro κοινώσας.

z Εἰς τὸ Πόντον] Vide *Bootium* in *Animadverſ. S.* lib. 3. c. 6. p. 165. & *Torniellum* in *Annal. S.* ad ann. 3138.

* *Præ magnitudine periêre navigia:*] *Sc.* quod regi non poterant.

a Ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. & διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι ϖρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ ϖρὸς τ̃ Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον ὧδε εἶχεν.] Navigia ob magnitudinem abſorpta. 1 Reg. XXII. 49. dicitur Rex Joſaphat feciſſe naves Tharſis (תרשיש) ad navigandum in Ophir. LXX. verò in MS. Alex. ἐποίησεν πλοῖα & ϖορεύεσθαι * Ὀφειρά. SPANH.

b Πρώτου ϖαρανομήσαντι,] Πρώτως *Vat.* & forſan *Epiphan.* qui vertit. & *prius iniquitatem fecerat.*

c Στέγης τ̃ οἰκίας] Τέγης *Big.* & *Samb.*

d Τὸν Ἀκκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τοῦτο γὰρ ὦ τὸ ὄνομα τῷ Θεῷ,] Τὸν & mox τῇ Θεῷ *Big. Samb. Vat. Zonar.* & *Chron. Alex.* Vide *Seldenum* de *Diis Syriis*, Synt. 2. c. 6. & *J. Clericum* ad 2 *Regum*, c. 1.

e Ἀκκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τοῦτο γὰρ ὦ τὸ ὄνομα τῷ θεῷ] In *Editis* Ακκαρὼν. atque ita vel Ακκαρὼν in *MSS.* Alibi quidem apud *Joſephum* noſtrum flectitur. hîc vero ſine flexione cum LXXII. *Interpretibus* Ακκαρὼν (ut & *Coccejus*) feci. HUDS. Ad Deum Acharo Muſcam *Rufinus.* LXX. 2 Reg. 1. 2. ϖαιζητήσατε ἐν τῷ βάαλ μῦιαν θεὸν Ακκαρών. Hebr. בעל זבוב אלהי עקרון *dominus* muſcarum ſeu Μύαγρ& vel Απόμυι& Græcorum. SPANH.

f Ὑϖαντήσαντα] Ὑϖαντήσοντα *Samb.*

g Επεμπε ϖρὸς τ̃ ἀλλότριον] Πέμπτ *Vat.*

h Ερησομένους,] Ita cum quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* συνθησομένους. σπείσασθαί τε αὐτοὺς in *Editis.*

καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ ἀλαφεύξεται τὴν νόσον. ἅ ἡ Ηλίου ποιήσαντος· ἃ προσέταξεν ὁ Θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, θαῦμα ὑπέσρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος [i] τῆς ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν· ἀναστρέψαντας δὲ σὺν λέγειν ἐξ ἐντολῆς δὲ Ισραηλιτῶν Θεῷ, ὅτι κάκιον ἕξει ἡ [k] νόσος. δὲ ἡ βασιλέως σημήναντος [l] αὐτῷ τὰ παῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον [m] δασὺν δὲ ζώνην περιβεβλημένον δερματίνην. σαφεῖς δ' ὂν τούτων Ηλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον δὲ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀναβῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν Ηλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τῆ κορυφῆ δὲ ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ ἑκόντα, ἀναγκάζειν βιάσασθαι. ὁ δ' εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ πείρᾳ δὲ προφήτης ἀληθὴς καταρᾶται, εὔχεται, πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι [n] τοὺς τε σφαλιώτας δὲ αὐτὸν, εὐχὴ δὲ, καὶ πεισθὲν κατενεχθεὶς ἀλαφεῖρε τόν τε ταξίαρχον δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὸ δ' ἀπωλείας τὸ τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τὸν Ηλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις δὲ [o] τὸ πρότερον σωσαπίσθλεν. ἀπελήσας δὲ τούτῳ τῷ προφήτῃ βίᾳ [p] λαοὺς ἄξειν αὐτὸν εἰ μὴ καταβαίη βουλόμενος, [q] ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, πῦρ διέρρηξεν καθὼς δὲ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυθανόμενος δὲ τὸ περὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν δὲ λίαν ὀπιθεν τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τόπον ἔνθα ἦν εἶναι τὸν Ηλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἀμελοῦντα προστάγματα [r] παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ [s] οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆσαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίει [t] τούς τε σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ὑποδεξάμενος δὲ τὴν δεξιότητα τῶν λόγων δὲ τὸ ἀστεῖον δὲ ἦθος ὁ Ηλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. θαῤῥήσας δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ δὲ τὸν Θεὸν ἐρεῖν λέγων· "ἐπειδὴ καταφρονεῖς αὐτοῦ [v] μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ, καὶ σοὶ δὲ τὰ "νόσου [x] ἥδεν ἀληθῆ προειπεῖν δυναμένου, πρὸς δὲ τὸν "Ακκαρωνιτῶν ἔπεμψας, παρ' αὐτοῦ πυθανόμενος πό- "δαπὸν ἔσῃ σοὶ [y] τὸ τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ηλίας, ἀπέθανε. παραδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ιώραμος· ἄπαις γὰρ κατέλιπε τὸν υἱόν. ὁ δὲ Ιώραμος ἦν, τῷ παιδὶ τὴν πονηρίαν [z] Αχάβῳ παραπλήσιος γενόμενος, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα, πάσῃ πονηρίᾳ χρησάμενος καὶ ἀσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεόν. περεὶς γὰρ τῶν θρησκευμάτων, τὰς ξενικὰς ἐσέβετο. [a] λοιὸν δὲ πάλαι δραχήρης. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ηλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη· καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τὴν τελευτήν. μαθητὴν δ' Ελισσαῖον κατέλιπεν, ὡς δὲ πρότερον ἐδηλώσαμεν. [b] περὶ μέντοι Ηλίου, καὶ Ενώχου δὲ [c] γενομένου πρὸ τῆς ἐκπυρώσεως, ἐν

morbo non convaleſcet. Cum autem feciſſet Elias quæ Deus ei mandaverat, nuncii, his ab eo acceptis, ſtatim ad regem ſe receperunt. Illo vero demirante reditûs celeritatem & cauſam interrogante, reſponderunt hominem quendam illis occurriſſe, & vetuiſſe quidem ulterius progredi, reverſos autem tibi dicere ex mandato Dei Iſraëlitarum, quod ingraveſcet morbus. Cumque rex illis imperaſſet, ut illum qui iſta dixerat ei indicarent, ajebant hominem eſſe hirſutum & cingulo pelliceo cinctum. Ubi vero ex his intellexerat, Eliam eſſe, quem nuncii deſcriptum dederant, tribuno, quem ad eum miſit cum quinquaginta militibus, præcepit, ut illum *captum* ad ſe adduceret. Tribunus autem, qui miſſus fuerat, cum illum inveniſſet in montis vertice ſedentem, juſſit ut deſcenderet & ad regem veniret: hoc enim ipſum jubere. ſin vero nollet, invitus *ire* cogeretur. At ille, cum ad eum diviſſet, ſe precaturum eſſe ut ignis de cœlo delapſus illum pariter ac milites perdat, quo verum eſſe vatem experiretur, preces adhibet, & preſter *ſubito* delatus tribunum ejuſque milites abſumit. Quorum ſtrage ad regem perlata, ira accenſus alium tribunum ad Eliam mittit, cum totidem militibus quot priori comites dederat. Cum autem & iſte vati minatus eſſet ſe vi captum abducturum, niſi volens *propere* deſcendat, *vate* contra illum precato, ignis eum ſimiliter ac alterum tribunum confecit. Cæterum, cum & illa quæ huic acciderant rex audiviſſet, tertium emiſit. Ille vero prudens & moribus manſuetis, poſtquam pervenit ad locum ubi tum forte erat Elias, blande illum compellavit, & non neſcire dicebat, quod invitus, regis mandato obſequens, ad ipſum venerit; quodque ii qui ante eum miſſi erant, non volente animo, ſed eadem neceſſitate coacti veniſſent. Eum igitur obſecrabat, ut ſortis ipſius miſereretur, & illorum qui cum ipſo aderant militum, factoque inde deſcenſu cum illis iret ad regem. Tum Elias, captus appoſita ſermonis comitate morumque urbanitate, deſcendit, ſeque illi comitem adjunxit. Cum autem ad regem perveniſſet, ei vaticinatus eſt, & declarabat Deum *ita* dicere: "quoniam ipſum contempſiſti, "perinde ac ſi Deus non eſſet, nihilque veri de "valetudine prædicere potuiſſet, ſed ad Accaro- "nenſem *deum* miſiſti, illum percontans quem fi- "nem habiturus eſſet morbus, ſcito te moriturum.

2. Atque ille quidem brevi poſt tempore, juxta Eliæ vaticinium, mortem obiit. Cæterum ejus loco regnum obtinuit Joramus frater: nam ſine liberis vita deceſſit. Hic vero Joramus, nequitia patris ſui Achabi ſimilis factus, regnavit annos duodecim, omne genus nequitiæ addictus & impietati in Deum: nam cultu ejus relicto deos peregrinos colebat. vir autem erat alioqui impiger & rebus gerendis acer. Sub idem tempus Elias ex hominum conſpectu ſublatus eſt: nec in hodiernum uſque diem quiſquam novit qui fuerit ejus exitus. Diſcipulum autem reliquit Eliſſæum, ſicut jam ante declaravimus. Verum de *hoc* Elia, & Enocho qui ante diluvium vixit, in ſacris libris ſcriptum eſt,

Ochoziam brevi moriturum, id quod accidit; prædicit Elias. 4 Regum; c. 1.

Elias ignem de cœlo devocat. 4 Regum; c. 1.

Ochozia mors. 4 Regum; c. 1.

Joramus Iſraëlitarum rex, ſceleratus & impius.

i Τῆς ἐπανόδου,] Illud τῆς ex *MSS.* δὲ τάχους τῆς ἐπ. habent *Gallici MSS.* quo modo alibi loqui ſolet *Joſephus.*

k Νόσος.] Sic *MSS.* in *Editis* articulus deſideratur.

l Αὐτῷ τὰ ταῦτα] Αὐτῷ τὰ εἰδὼς δὲ ταῦτ' εἰρηκότος ἀπεστειλαμένου *Hen.* & *Busb.*

m Δασὺν] בעל שער eſt in Hebr. quod ad veſtes hirſutas alii referunt. REL.

n Τοὺς τε σφαγιώτας] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* τοὺς σφαγ. o Τὸν πρότερον] Ita cum *MSS.* τὸ πρῶτον ἀπέσειλεν in *Editis.*

p Λαοὺς] Iterum cum *MSS.* βίᾳ λαοὺς αὐτὸν in *Editis.*

q Ἐξαμύνων] Ἐξαμύνων δὲ καὶ τοῦτο π. δ. καθὼς καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ταξίαρχον *Vat.*

r Παρεῖη πρὸς αὐτὸν,] Ita in *Editis.* παρεῖν in *MSS.*

s Οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτὸν in *Editis.*

t Τούς τε σὺν αὐτῷ] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* τε deeſt.

v Μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ,] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

x Οὐδὲν ἀληθὲς] Οὔτ' ἀληθὲς *Big.* & *Samb.* δὲ προειπεῖν δυναμένου ἀληθὲς *Vat.*

y Τὸ τέλος τῆς νόσου,] Τὸ deeſt *Big.* & *Samb.*

z Αχάβῳ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῷ παιδὶ τὴν πονηρίαν χρησάμενος καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸ Θ. ne Græce quidem, & nullo plane ſenſu. HUDS. Vet. *par fuit Achab malignitate, regnavitque annos* XII. *homo iniquitate circa Deum & impietate plenus.* Forte, *à patre mutuatus.* vel, *patrem imitatus malitia.* COCC.

a Ην δὲ πάλαι] Forte λοιὸν δὲ πάλαι. vel λοιὸν δὴ πάλαι. COCC.

b Περὶ μέντοιγε Ηλίου, καὶ Ενώχου δὲ γενομένου πρὸ τῆς ἐκπυρώσεως, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις,] Enochus & Elias *ἀφανεῖς* facti, ignorata eorum morte. Notus verò Eliæ raptus in cœlum per currum igneum è 2 Reg. II. 11. SPANH.

c Γενομένου πρὸ τῆς ἐκπυρώσεως, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις,] Γεγενῆσθαι *Vat.*

est, quod evanuerint, at de morte illorum nemo quidquam pro comperto habuit.

τ ἱερεῖς ἀναγέγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς, θάνατον δ' αὐτῶν οὐδεὶς οἶδεν.

CAP. III.

Quomodo Joramus & Josaphatus expeditionem fecerunt contra Moabitas: deque miraculis ab Elisæo editis, & de morte Josaphati.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἰωραμος ὁ Ἰωσάφατος ἐστράτευσεν τοῖς Μωαβίταις· καὶ τὰ θαύματα Ἐλισσαίου, καὶ πλοῦτος Ἰωσαφάτου.

Joramus cum duobus regibus in Moabitas expeditio. 4 Regum, c. 2.

CUM autem regnum suscepisset Joramus, Moabitarum regi, cui nomen Misan, bellum inferre statuit. ab ejus enim fratre, ut jam ante diximus, defecerat; cum patri ipsius Achabo in tributum pensitaret * ovium intonsarum centena millia. Suis itaque copiis collectis, misit etiam ad Josaphatum, obsecrans ipsum, ut, cum à principio amicus esset paternus, socia secum arma jungeret, bello Moabitas persequuturo, qui *tum recens* à regno suo defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in belli societatem pertracturum. Joramus autem, cum ad se delata essent hujusmodi de auxiliis promissa à Josaphato facta, cum exercitu suo Hierosolyma veniebat: & ab Hierosolymorum rege splendide exceptus, cum illis visum esset per Idumææ solitudinem contra hostes proficisci, (haud enim exspectaturos esse ut per deserta iter facerent) tres illi reges Hierosolymis egressi sunt, rex ipse Hierosolymorum, Samariæ rex, & rex Idumææ. Ac cum septem dierum iter circuivissent, ad aquarum inopiam redacta erant & jumenta & exercitus, quod à via aberrarint itineris duces, *ita* ut in angore quidem & solicitudine essent omnes, præcipue vero Joramus, qui etiam præ mœrore ad Deum exclamavit; ecquid mali *illis* objecerit, ut tres reges à se ductos Moabitarum regi sine pugna dediturus sit. Illum vero Josaphatus, quod justus esset, confirmabat & excitabat; jussitque ut in castra mittendo perquireret, an quis Dei vates illos comitatus fuerit, ex quo Dei oraculum sciscitante intelligamus, quid nobis facto opus sit. Cum autem unus è servis regis dixisset, se vidisse illic Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, tres reges suasu Josaphati illum adeunt. Cumque ad illius tabernaculum venissent (nam extra castra tetenderat) percontabantur quid futurum esset de exercitu: maxime vero *instabat* Joramus. At cum dixisset Elisæus, ne illi molestiam facesseret, sed patris sui matrisque vates adiret, illos enim *proculdubio* veros esse, *tum rex* illum precibus urgebat, ut vaticinaretur & illos servaret. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsurum, nisi propter Josaphatum virum sanctum & justum, adducto viro quodam psallere sciente (vates enim *hunc* requisivit) eo psallente Dei spiritu afflatus præcepit regibus, ut in alveo torrentis frequentes fossas facerent. "nam neque nube visa, neque vento orto, "neque pluvia cum impetu delapsa, cernetis flu-"vium aqua repletum, ita ut & milites & jumen-"ta aquatione vobis conserventur. neque vero "hoc solum per Deum assequemini, sed & ejus "ope ex hostibus victoriam reportabitis, & pul-"cherrimas munitissimasque Moabitarum urbes

Elisæus vaticinatur. 4 Regum, c. 2.

[d] Υπολαβὼν δὲ τὸν βασιλέα Ἰωραμος, ὅτι τὴν Μωαβιτῶν ἔγνω στρατιὰν βασιλέα, [e] Μισᾶν ὄνομα. [f] Τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυχεν ἀποστὰς, φόρους τελῶν Ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς μόκοις. συναθροίσας οὖν [g] τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωσάφατον βασιλέα Ἰούδα, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πάλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἐκφέρειν μέλλοντι, ὑποσπόνδους αὐτοῦ τὴν βασιλείας. ὁ δὲ οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ [h] καὶ τὴν Ἰδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν, [i] στρατεύσειν. Ἰωραμος δὲ πιστεύσας αὐτῷ τὰ βασιλέως [k] Ἰωσαφάτου περὶ τὴν συμμαχίας ὁμολογήσεων, ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς λαβὼν τὴν ἐρήμου τὴν Ἰδουμαίας πορεύσεσθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ὁ δὲ προσδοκήσας αὐτοὺς τούτου πορεύσεσθαι τὴν ἔφοδον· ὡρμήσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅ, τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῶν Σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ παρείχοσαν, πλανηθέντων τοὺς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνιῶν μὲν ἁπάντων, μάλιστα δὲ τὸν Ἰωραμον, καὶ [l] ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἁμαχητὶ [m] παραδώσων αὐτοὺς τῷ [n] τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ Ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι, εἴ τις αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί πιστὸν ἡμῖν ἔσται. οἰκέτης δέ τις τοῦ Ἰωράμου φησὶν ὁδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλίου μαθητὴν Ἐλισσαῖον Σαφάτου παῖδα, ὃς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παρεμένοντος. ἐλθόντες δ' ὅπου τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατασκηνωκὼς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπως τῆς στρατιᾶς· μάλιστα δ' ὁ Ἰωραμος. τὸν δὲ, μὴ [o] διενοχλεῖν αὐτῷ φρόσαντα, ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐθέλειν προφητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δὲ ὁμόσας τὸν Θεὸν οὐκ ἂν ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, εἰ μὴ διὰ Ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον, [p] ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε γὰρ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντος ἔνθεος γιγόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, [q] ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς ὀρύξαι βόθρους. "ἐπὶ γὰρ νέ-"φους, ἔπι πνεύματος γιγομένης, ἔπι ὑετῶ καταῤῥαγῆ-"του, [r] ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ "τὸ στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια [s] διασωθῆναι ὑμῖν ἀπὸ "τοῦ πότου. ἔστι δὴ ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλ-"λὰ καὶ [t] κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν, καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρω-"τάτας

[d] Ὑπολαβών] Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* παραλαβών *Big. Samb.* & *Vat.*

[e] Μισᾶν ὄνομα.] Μισαὴλ *Vat.* Μισὼν *Gall.* 1.

[f] Τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μισᾶν ὄνομα φόρους τελοῦντα Αχ.

* *Ovium intonsarum centena millia.*] Juxta *S. Literas*, centena agnorum millia & totidem lanatorum arietum.

[g] Τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Illud τὴν ex *MSS.*

[h] Καὶ τὴν Ἰδουμαίων] Sic *MSS.* καὶ τὴν Ἰδ. τῶν *Basil.* in *Editis.*

[i] Στρατεύσειν.] Συστρατεύσειν solus *Vat.*

[k] Ἰωσαφάτου] Τοῦ ante Ἰωσαφάτου delevimus auctoritate *MSS.*

[l] Ὑπὸ λύπης] Ita *Big. Samb.* & *Gen.* λύπης *Basil. Aliique.*

[m] Παραδώσων] Ita *Big.* & *Vat.* παραδώσοντας *Basil.* & *G.* παραδώσοντ' *Samb.*

[n] Τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ.] Illud τῶν ex *MSS.* ut mox ὁ ante Ἰωσαφάτου.

[o] Διενοχλεῖν] Sic *MSS.* διωχλεῖν in *Editis.*

[p] Ἀχθέντος ἀνθρώπου] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀχθέντος τε in *Editis Aliisque.*

[q] Ἐν τῷ χειμάρρῳ] Χείμαρρος pro *valle* quia נחל & vallem & flumen notat. REL.

[r] Ὄψεσθε πλήρη] Ὄψεσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Διασωθῆναι] Ita in *MSS.* σωθῆναι ὑμῖν in *Editis.*

[t] Κρατήσετε] Κρατήσαι τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & dein-

λη-

"πάσας πόλεις λήψεσθε τ Μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν
"αὐτῶν [v] ἥμερα κόψετε, τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς
"δὲ ποταμῶν ἐμφράξετε.

β'. Ταῦτα εἰπὼν ὁ προφήτης, τῇ ὑπερούσῃ πρὸ ἡλίου ἀνατολῆς, ὁ χείμαρρος [x] πολὺς ἐρρύη· ὀφοδρῶς γὰρ [y] ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸς ἐν τῇ Ιδουμαίᾳ τ Θεὸν ὑμᾶς σωθέντος· ὥστε εὑρεῖν τ στρατιὰν ἐπὶ τὸ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ Μωαβῖται τὰς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ λαβόντες τ ἐρημίαν ποιεμένους τ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἅμα συλλέξας στρατιὰν, ἐκέλευσεν [z] ὅπου τ ὀρῶν βάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δὲ τὸ ὑπὸ τ ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ, [a] καὶ γὰρ ἦν μακρὰν ἀπ' τ Μωαβίτιδος, αἱματῶδ τ χροὰν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνει), ψευδῆ δόξαν περὶ τ πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς [b] ἀπεκτονηκότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὸ ποταμὸν αἷμα αὐτοῖς ῥέον. τέως τοίνυν ἔτως ἔχον ὑπολαβόντες, ἠξίωσαν αὐτοὺς ὅπη διαρπαγὴν τ πολεμίων ἐκπέμψαι τ βασιλέα. καὶ πάντες, [c] ἐφορμήσαντες ὡς ὅπη ἑτοίμην ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τ ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψευδὴς μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. παρεσκευάσαντο γὰρ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τ ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν [d] τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις [e] καταστρεψάμενοι τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς ἀγρὰς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ [f] ἠφάνισαν [g] πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων [h] ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τ πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἀναιρεθῆναι κατὰ κράτος, ὥρμησε, μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθών, ἐπὶ τὰ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατόπεδα, καθ' ὃ μέρος [i] αὐτὸς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνειδέναι. καὶ περᾶσαι, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν· ὑπετυγχάνει γὰρ ὑπομελῶς φρουρούμενον τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τ πόλιν, ἔργον ὑποπτώσεως καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. [k] τ υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπη τὸ τείχος, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, [l] καλῶς εἶχεν τὴν ἀνάγκης, καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεήσαντες διέλυσαν τ πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τ [m] οἰκίαν ἀνέστρεψεν. Ιωσάφατος δὲ κατελθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλίγον ὑπερβιώσας χρόνον μετ τ τελείαν σκιὰν, ἀπέθανε· ζήσας μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεπῶς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ γὰρ οὗτος μιμητὴς τ Δαυίδου ἔργων.

"expugnabitis, & arbores quidem illorum ſativas
"excidetis, & regionem devaſtabitis, prætereaque
"fontes & fluvios obſtruetis.

2. Vate iſta loquuto, poſtero die, priuſquam ſol oriretur, torrens copioſe fluit, (accidit enim ut inde trium dierum itinere in Idumæa vehementer plueret Deus) adeo ut milites & jumenta invenerint largam potûs copiam. Moabitæ autem ut audivere tres reges contra ſe adventare, & per ſolitudinem iter facere, rex illorum, collecto ſtatim exercitu, juſſit montibus caſtra figi, ne illos latenter hoſtes in regionem irrumpentes. Cum autem ſub ortum ſolis aquam in torrente conſpexiſſent (etenim haud procul aberat à terra Moabitide) ſanguini colore non abſimilem, (nam tunc aqua radiis icta maxime rubeſcit) falſam de hoſtibus opinionem acceperunt, ac ſi ipſos ſe mutuo propter ſitim peremiſſent, & fluvius eorum ſanguine redundaſſet. Hoc igitur ita ſe habere ſuſpicati, à rege petierunt, ut illos ad hoſtium ſpolia legenda emitteret. atque omnes, quaſi ad prædam paratam profecti, ad hoſtium, tanquam mortuorum, caſtra perveniunt. Et quidem ipſos ſua ſpes valde fruſtrata eſt. nam, hoſtibus in eos undique excitis, alii quidam eorum perempti ſunt, alii vero fuga diſperſi in regionem ſuam ſe receperunt. At reges, Moabitarum terram ingreſſi, & oppida ſubverterunt, & agros illorum diripuerunt, & * deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes, & optimas quaſque arbores exciderunt, & fontes aquarum obturarunt, & mœnia ad terram dejecerunt. Rex autem Moabitarum, cum etiam *arcta* obſidione premeretur, urbemque eò diſcriminis adactam videret ut vi expugnaretur, tentavit, cum *viris* ſeptingentis egreſſus, equo evehi per hoſtium caſtra, quà excubias paulo negligentiores eſſe putabat. conatuſque, fuga evadere non potuit: nam in locum incidit accurate præſidiis munitum. In urbem autem reverſus rem extremæ neceſſitatis & deſperationis aggreſſus eſt. Filium natu maximum, qui poſt eum erat regnaturus, in mœnia attollens, unde ab hoſtibus facile cerni poſſet, in ſolidum ſacrificium Deo mactavit. Reges vero cum illum conſpexiſſent, neceſſitatis miſerti, & humanitate ſimul & pietate permoti, *confeſtim* obſidionem ſolverunt, & † ad ſuam quiſque domum diſceſſêre. Joſaphatus autem Hieroſolyma reverſus, paceque vitâ actâ, cum non diu iſti expeditioni ſuperfuiſſet, diem obiit ſupremum: exacto quidem vitæ *ſuæ* anno ſexageſimo, regni vero vigeſimo quinto. Sepultuſque eſt Hieroſolymis magnifice: nam & operum Davidis *proavi ſui* imitator erat.

Moabitarum rex ſe ſuoſque in prælium paratos.

Moabitæ vincuntur. 4 Regum, c. 4.

Moabitarum rex filium pro hoſtia maſtat. 4 Regum, c. 2.

Joſaphati mors. 4 Regum, c. 21.

λήψεσθαι. mox etiam κόψατε, & δηώσατε & ἐμφράξατε.

v Ημερα κόψετε,] Vocem ὕμερα inſertum dedimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

x Πολὺς ἐρρύη·] Ita *MSS.* (& Cocc.) in *Editis* ορφοδρῶς ἐρρύη. πολὺ γὰρ &c.

y Απὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸς] Non eſt in Hebr. REL.

z Επὶ τ ὀρῶν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπὸ τ ὀρῶν συμβαίνειν τὸ τρ. in *Editis Aliiſque.*

a Καὶ γὰρ ἦν μακρὰν] Καὶ γὰρ ἡ μακρὰν *Vat.*

b Απεκτονηκότων] Ita cum *MSS.* ἀπεκτεινομένων in *Editis.* HUDS. Lege ἀπεκτονότων, vel ἀπεκτακότων, vel ἀπεκτομότων. COCC.

c Εφορμήσαντες] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὁρμήσαντες in *Editis Aliiſque.*

d Τῶν Μωαβιτῶν] Illud τ ex *MSS.*

e Κατεστρέψαντο τὰς ὐ αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς τε πόλεις καθαιρήσαντες τὰς in *Editis.*

f Ηφάνισαν] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. ἠφάνισαν in *reliquis.*

* *Deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes,*] Eo quidem ſenſu ἀφανίζω accipio, quo reperitur *Matth.* 6. 16.

g Πληροῦντες] Πληρώσαντες ὧν ὃ χειμάρρου λίθων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Εξέκοψαν,] Εκοψαν *Vat.* & mox ἔφραξαν.

i Αὐτὸς ἐνόμιζε] Αὐτῷ ἐνόμιζεν *Samb.* ἐνόμιζον αὐτῷ *Vat.*

k Τὸν μὲν τ πρεσβύτερον,] Τῶν μὲν ſolus *Samb.* Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 3. v. 28. & *Clericum* in eundem locum, ut & *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 28.

l Κατοικτείραν δ' ἀνάγκης, καὶ παθόντες] LXX. 2 Reg. III. 27. καὶ ἐγένετο μετέμελος μέγας ἐπὶ Ισραὴλ. Hebr. קצף גדול *fervor magnus.* SPANH.

† *Ad ſuam quiſque domum diſceſſêre.*] *Vel*, in ſuum quiſque regnum abierunt.

m Οἰκίαν ἀνέστρεψεν.] Οἰκείαν *Big.*

n Στρατιὰν ἐκείνην,] Εκστρατιὰν *Big.*

o Μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα,] Illud μὲν ex *MSS.*

II. CAP. IV.

Joramus succeſſor Joſaphati. quomodo ei cognominis Joramus, rex Iſraëlitarum, bellum geſſit adverſus Syros; & quæ miracula edidit vates Eliſſæus.

ΚΕΦ. δ'.

Ιώραμος ὁ Ιωσαφάτου διάδοχος. ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς Σύροις ἐπολέμησε, καὶ οἷα θαυμαστὰ ἐπίησεν Ελισσαῖος ὁ προφήτης.

Joramus Judææ rex. 2 Paral. c. 21.

PORro reliquit filios aliquammultos: Joramum autem natu maximum ſucceſſorem *ſuum* declaravit. idem enim illi nomen erat cum matris *ſuæ* fratre, Iſraëlitarum rege, Achabi filio. Cum vero Iſraëlitarum rex è Moabitide Samariam rediret, ſecum habuit vatem Eliſſæum, cujus res geſtas percenſere volo: quippe quæ magnæ ſunt & memoratu dignæ, prout è libris ſacris in notitiam noſtram pervenerunt.

Κατέλιπε δὲ παῖδας ἱκανούς· Ιεχόδοχον δ' ἀπέδειξε τὸ πρεσβύτερον Ιώραμον. τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τῆς μητρὸς μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ισραηλιτῶν, Αχάβου παιδί. ἀναχωρούμενος δ' ἐκ τῆς Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὑτῷ Ελισσαῖον τὸν προφήτην, ὃν τὰς πράξεις βύβλοις διελθεῖν· λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοχείας ἄξιαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

2. Dicunt enim uxorem Obediæ, Achabi diſpenſatoris, ad eum adiiſſe, dixiſſeque, ipſum non neſcire, ut maritus ejus vates à Jezabela uxore Achabi ‡ ad mortem quæſitos ſervarit. centum enim, ajebat, ipſum abdidiſſe & pecunia mutuo accepta aluiſſe; nunc vero poſt fata viri * ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi. orabatque ob hoc mariti factum *egregium* ſui miſereretur, & auxilii aliquid largiretur. Quærenti autem *vati*, quid domi haberet, nihil omnino, reſpondit, niſi perexiguum olei in vaſculo. Tum vates juſſit ut diſcedat, atque vaſa utenda accipiat à vicinis, eaque vacua & non pauca; foribuſque cubiculi occluſis oleum in univerſa transfundat: Deum enim iſta *omnia* repleturum eſſe. Cum autem mulier juſſis paruiſſet, præciperetque liberis ut vaſa ſingula ſibi admoverent, poſtquam omnia repleta erant, & nullum ſuperabat, iſta vati indicatum ivit. Ille vero conſilium dat, ut oleum venditum iret, atque creditoribus *ſuis* ſatisfaceret: aliquantulum vero ex olei pretio etiam ſuperfuturum eſſe, quo ipſi ad liberos ſuſtentandos uti liceret. Et quidem Eliſſæus ita mulieris æs alienum diſſolvit, eamque à creditorum vexatione liberavit.

Βʹ. Προσελθοῦσαι γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν τοῦ Ωβεδίου, τοῦ Αχάβου οἰκονόμου, γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ τοῦς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας σῴζεσθαι, τὸν δὲ Αχάβου γυναικὸς Ιεζαβέλης ἀναιρουμένους. ἐκάλουν γὰρ, ἔλεγεν, ἀπ' αὐτοῦ δανεισαμένη τραφῆναι κεκρυμμένους· καὶ μὴ τὸν τοῦ ἀνδρὸς πλοῦτον ἄγειν νῦν τὸν τῶν δανείων αὐτόν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε ἐπὶ τούτῳ τὸν προφήτην ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθῆσαι τινα. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι οἴκοι τὸ οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν αἰτῆσαι πολλὰ πρὸς τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἄπαντα τὸ ἔλαιον. τὸ γὰρ Θεοῦ πληρώσειν τοῦτο. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον τὰ ἀγγεῖα προστετάχοτος, ἐπεὶ πάντα ἐπλήρωτο, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀποδόσθαι καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· περισσεύσαν δέ τι καὶ θρέψειν αὐτὴν καὶ τοὺς παῖδας.

Oleum ab Eliſſæo perpetuatum. 4 Regum, c. 4.

β'. Προσελθοῦσαι γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν τοῦ Ωβεδίου, τοῦ Αχάβου οἰκονόμου, γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ τοῦς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας σῴζεσθαι, τὸν δὲ Αχάβου γυναικὸς Ιεζαβέλης ἀναιρουμένους. ἐκάλουν γὰρ, ἔλεγεν, ἀπ' αὐτοῦ δανεισαμένη τραφῆναι κεκρυμμένους· καὶ μὴ τὸν τοῦ ἀνδρὸς πλοῦτον ἄγειν νῦν τὸν τῶν δανείων αὐτόν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε ἐπὶ τούτῳ τὸν προφήτην ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθῆσαι τινα. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι οἴκοι τὸ οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν αἰτῆσαι πολλὰ πρὸς τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸ γὰρ Θεοῦ πληρώσειν τοῦτο. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον τὰ ἀγγεῖα προστετάχοτος, ἐπεὶ πάντα ἐπλήρωτο, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀποδόσθαι καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· περισσεύσαν δέ τι καὶ θρέψειν αὐτὴν καὶ τοὺς παῖδας.

3. Porro Eliſſæus mature *quoſdam* cum monitis ad Joramum miſit, ut caveret locum illum, *quem iſti indicarent*, eſſe enim illic Syrorum nonnullos in inſidiis locatos ut eum interficerent. Et rex quidem, vati obſequens, ad venationem † *paratam* non egreſſus eſt. Adadus autem, cum fruſtra eſſent doloſa conſilia, quaſi ſuorum aliqui inforſan πληρῦ. ut ita mulier nunciaverit vati vaſa omnia jam plena eſſe. HAV.

Eliſſæus Iſraëlitarum regem de Syrorum inſidiis admonet. 4 Regum, c. 6.

γʹ. Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστελλε, φυλάττεσθαι τὸν τόπον σκέπτον αὐτῷ προσιόντων· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ὀλίγα τοῦ ἥδεσθαι ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πιθόμενος. Αδαδος δὲ, τῆς ὑπουλίας ἁμαρτῶν, ὡς τὰ ἰδίων αὐτοῦ καταμεμυσαγόντων τοῦ ἐνέδρου πρὸς

---

p Μητρὸς μὲν ἀδελφῷ,] Γυναικὸς *Gall.* 2. atque ita in verſione ſua *Gelenius*.

q Μὲν ἀδελφῷ,] Hic μὲν inſertum dedimus ex *MSS.* & mox δὲ ante παιδὶ delevimus.

r Ἐκ τῆς Μωαβίτιδος] Sic *MSS.* ἀπὸ τῆς in *Editis*.

s Τοῦ Ωβεδίου,] 2 Reg. IV. SPANH.

t Οβεδίου,] Αβδίου *Vat.*

v Γυναῖκα,] Idem ſenſit *Chaldæus Interpr.* ut & *Rabbini Alii*que. videſis *Theodoretum* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. κδ'.

‡ *Ad mortem quæſitos ſervarit.*] Ita cum *Epiphanio* placuit interpretari vocem ἀναιρουμένους.

x Ἑκατὸν] Ita cum omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἑκατὸν. Ἔλεγε γὰρ, οὓς αὐτὸς in *Editis*.

y Αὐτοῦ] Αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα *Vat.*

* *Ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi.*] In *S. Literis*, inſtare creditores ut in ſervitutem ducant. Juxta *Epiphanium*, nunc vero poſt viri ſui mortem à creditoribus urgeri, atque ejus filios ad ſervitium rapi.

z Πυθομένου δ' αὐτοῦ] Πυθομένου δὲ *Big.* & *Samb.*

a Βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ.] Βραχὺ, ἀντὶ τοῦ ὀλίγον, μικρὸν *Heſychius*. Hebr. אסוך שמן *Vulg.* parum olei LXX. ὃ ἀλείψομαι ἔλαιον, quod reſpondet Hebr. אסוך ſ. primæ futuri Verbi סוך ſc. perfundere. Sic Ezech. XVI. 9. ואסכך בשמן & ungebam in oleo. SPANH.

b Τὸ ἔλαιον.] Τῷ ἐλαίῳ *Samb.*

c Ταῦτα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* πάντα *Epiphan.* αὐτὰ in *Editis*.

d Πεισθέντος,] Ita in omnibus *MSS.* atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod dum mulier feciſſet & ejus filii unumquodque vas obtuliſſent. dum completa fuiſſent* &c. ποιήσης ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη ac nihil præterea in *Editis*.

e Πάντα] Clariſſ. Coccejus jubet legere ταῦτα, verum deeſt

f Συμβουλεύει] Συμβεβούλευκε aut συμβέβληκε legiſſe videtur *Epiphan.*

g Τὸ ἔλαιον] Τὸ ἔλαιον *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι,] Ita cum *Cod. Vat.* ἀπελθόντα in *Editis Aliiſque*. nihil huic voci reſpondet in verſione *Epiphanii*.

i Πλειοστόν τε] Πλειστὸν *Vat.*

k Καταχρήσῃ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* καταχρήσεσθαι in *reliquis*.

l Ελισσαῖος] Suſpicor hîc loci ingentem eſſe lacunam: non ſolum quod illorum pleraque deſideremus, quæ de miraculis ab Eliſſæo editis narrant *S. Litera*, 4 *Regum*, c. 4, 5, & 6. ſed & quod male cum præcedentibus cohæreant illa, Ελισσαῖος ὁ ταχέως &c. quæ ſane optime ſe haberent, ſi *S. Literarum* veſtigiis inſiſteremus, 4 *Regum*, c. 6. v. 8. *Tum Syria rex, cum contra Iſraëlitas bellum gereret, conſilium cum ſuis cepit, de copiis in certo quodam loco collocandis:* Ελισσαῖος ὁ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστελλε &c.

m Φυλάττεσθαι τὸν τόπον σκέπτον] Forte τόπον τινὰ, niſi aliquid deëſt, *Vetus*: Inter hæc autem Helizæus miſit ad Joram, ammonens, ut cuſtodiret locum quendam &c. COCC.

n Σύρους τινὰς] Σύρων τινὰς τοὺς ἐκεῖ *Big.* & *Samb.* τοὺς ἐκεῖ Σύρων λοχ. *Gall.* 1. 2.

o Ἀναιρεῖν.] Ἀναλεῖν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ] Ita *MSS.* ὥρμησε in *Editis*.

† Paratam *non egreſſus eſt.* Adadus *autem*,] Vocem *paratam* agnoſcit *Epiphan.*

q Αδαδος δὲ,] Ita cum *Vet. Interpr.* in *reliquis* Αδὰδ. Vide ad p. 463. §. 1. HUDS. Adadus Rex Syrorum *Ruffin.* SPANH.

r Διαμαρτὼν,] Διαμαρτὼν *Samb.*

πρὸς Ἰωραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτὸς πρόδοτας ἔλεγε τ. ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θανάτου ἠπείλ, φανερᾶς τῆς ὑποχρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ὑπέδυσε, τῷ πολεμίῳ [s] γεγωνημένης. φησαντος δέ τινος τ παρόντων, "μὴ [t] ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ [u] ὑπονοεῖν [v] αὐ-"τῶν ὡς πρὸς τ ἐχθρὸν αὐτοῦ κατῃρημότων τὴν ἔκπεμψιν "τ ἀνωμοσυνίων αὐτὸν, ἀλλὰ γνώσκειν ὅτι Ελισσαῖός "ἐστιν ὁ προφήτης, ὁ πάντα μειζόνως αὐτῷ, καὶ φανερὰ "ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [x] βεβουλευμένα," προσέταξε [y] πέμ-ψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει [z] τυγχάνει Δωτείων ὁ Ε-λισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν [a] Δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν [b] Αδαδος ἵππους τὴν πόλιν δυνάμιν πολλὴν [c] ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τ Ελισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν [d] κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τῆς μαθὼν ὁ θεράπων Δάφνου, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ελισσαῖον, ἐθάρσυνεν αὐτὸν μὴ βοῆς καὶ [e] παραχῆς [f] δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τ θεραπόντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ [g] τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν ἀδεὴς ἦν· [h] παρεκάλ τε, τῷ Δάφνῳ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν [i] εὐέλπι θάρσος, ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν & παρουσίαν, ὡς δίκαιον. ὁ δὲ Θεὸς, ἐπήκου τῶν εὐχῶν [g] προφήτου χρώμενος, σκότος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι περὶ τ Ελισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν, ὡς αὐτὸν ἀφίεναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρρῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τ νομιζομένης συμμαχίας. Ελισσαῖος δ' ἵνα μὴ παῦται τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τ Θεὸν παρεκάλ, σκότος αὐτοῖς ὑπεβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. χρωμένου δὲ καὶ τούτῳ, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ τ προφήτην Ελισσαῖον εἰπόντων, ὡμολόγησεν ὑπάρχειν, εἰ πρὸς τ πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσαιεν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἡγεμόνα τῷ προφήτῃ, τὰς ὄψεις ὑπὸ [g] Θεοῦ & τὴν Δάφνου ἐπεσκοτισμένοι, ἀπολαβόντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ελισσαῖος εἰς Σαμάρειαν, Ιωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φυλάξαι τοῖς Σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν· τῷ Θεῷ δὲ χύσαντο καθαρὰ τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τ ἀμαυρώσεως ἐκείνης [k] ἀφεθέντες, εὑρὼν αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν σκαλήσει δὴ δεινῇ & ἀμηχανίᾳ τ Σύρων, οἷον εἰκὸς, ἐφ' ἅπασι θείῳ & θαυμαζομένῳ πράγματι κειμένων, καὶ [g] βασιλέως Ιωράμου πυθομένου τ προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατασκευασθῆναι, τότε μὲν σκώλυσε ποιεῖν Ελισσαῖος· τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμῳ ἀποκτείνειν [l] ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργασαμένους τὴν σκείνου χώραν, θείᾳ δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς σὺν εἰδότας ἐλθεῖν. [m] σωτεβόλασέ τε ξενίοις αὐτοῖς μεταδόντα & τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. Ιωράμου μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθομένου, ἑστιάσεις λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς Σύρους, ἀπέλυσε πρὸς Αδαδον τ αὐτῶν βασιλέα.

δ'. Τῶν δ' ἀφικνουμένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ Αδαδος τὸ φρόνημα καὶ τὴν [g] Θεοῦ τῶν Ισραηλιτῶν ὑπεροψίαν καὶ δύναμιν, καὶ

fidias Joramo prodidiſſent, & animo permotus eſt, & eos juſſu ſuo accerſitos accuſabat, quod arcana ipſius patefeciſſent; mortemque intentabat, ut qui hoſti conata aperuiſſent quæ illis ſolummodo crediderat. At cum quidam illorum qui aderant ipſum monuiſſet, "ne falſa opinione teneretur, neque "ſuos ſuſpectos haberet, quaſi ipſius inimico de-"nunciaſſent miſſionem illorum, quibus mandatum "erat ut eum interficerent, ſed ſcire deberet vatem "eſſe Eliſſæum qui hoſtium regi omnia indicat, "conſiliaque illius *ſecreta* ei recludit," juſſit eos per nuncios explorare quanam in urbe moretur Eliſſæus. Illi vero, qui miſſi fuerant, nunciatum ad eum veniebant, illum eſſe in *urbe* Dothaïm. Adadus igitur in urbem mittit multas equitum turmas cum curribus, ut Eliſſæum caperent. atque illi in cuſtodia urbem undique obſeſſam habuerunt. Cum autem prima luce hoc intellexiſſet vatis miniſter, quodque id voluiſſent hoſtes ut Eliſſæum caperent, vociferans metuque perculſus ad eum accurrit, & hoc ipſum ei nunciavit. Ille vero famulum bono eſſe animo hortabatur, & *ipſe* ex Dei auxilio fiducia elatus nil metuebat: orabatque *Deum* ut miniſtro, quo is fortius & meliori ſpe animatus eſſet, potentiam ejus & præſentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit ut Eliſſæum multo equitatu circundatum & curribus aſpiceret, adeo ut ille metum poſuerit animoſque ſumpſerit ad conſpectum tanti, ut putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Eliſſæus, ut hoſtium oculos obſcuraret, caliginem illis incutiendo, præ qua fore ut illum dignoſcere non potuerint. Impetrato & hoc quoque, in medios hoſtes egreſſus, interrogavit *eos* quem quæſitum venerint. Cumque illi dicerent, ſe Eliſſæum vatem *quærere*; pollicebatur ſe hunc illis traditurum eſſe, ſi ad urbem in qua eſſet ipſum ſequerentur. Atque illi quidem, & oculis & mente à Deo occœcati, ſine cunctatione vatem ducem ſequuntur. Quos ubi Samariam perduxerat Eliſſæus, regi quidem Joramo præcepit, ut portas clauderet, Syroſque ſuis copiis circumdaret: Deum vero oravit, ut eorum oculos aperiret, illiſque caliginem auferret. Tum illi, cœcitate diſcuſſa, viderunt ſe-ſe in mediis hoſtibus verſari. Cum autem Syri, ut veriſimile erat, ex re adeo miranda & inopinata valde animis eſſent conſternati & conſilii inopes hærerent, vatemque rex percontaretur an juberet eos jaculis configi; id quidem ne fieret, obſtitit Eliſſæus: jure enim belli captos occidere fas eſſe, illos vero nihil damni ejus regioni intuliſſe, ſed Dei ductu ignaros omnium eò perveniſſe. ideoque conſilium dedit, ut hoſpitio *benigne* exceptos menſæque *lautæ* adhibitos, illæſos dimitteret. Et quidem Joramus, vatis monitis obſequens, Syros ſplendide & magnifice tractatos ad regem ſuum Adadum dimiſit.

Syriæ rex mittit qui Eliſſæum capiant. 4 Regum, c. 6.

Eliſſæus Syros in Samariam pertrahit: qui à rege honorifice tractati dimittuntur. 4 Regum, c. 6.

4. Cum autem iſti reverſi quæ illis acciderant ei nunciaſſent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique Iſraëlitarum potentiam pariter ac præſentiam, *Adadus, bello Judæos rurſus adortus, Samariam obſidet.* 4 Regum,

s Γεγωνημένης.] Ita *MSS.* γεγωμένης in *Editis*.

t Ψευδοδοξεῖν αὐτὸν,] Ac falſa opinione tenerentur. *Ruffinus.* SPANH.

u Αὐτῶν ὡς πρὸς] Αὐτῶν deeſt *Big.* & *Gall.* 1. 2. qui mox legunt κατειρηκότας. Verum cum ὑπονοεῖν apud *Thucydidem* habeamus junctum genitivo perſonæ, vulgatam lectionem retinui. αὐτὸν & dein κατειρηκότα habet *Samb.* κατειρηκότα quidem *Vat.* ſine αὐτῶν vel αὐτοῦ.

x Βεβουλευμένα,] Βουλεύματα in quinque *MSS.*

y Πέμψασι μαθεῖν] Πέμψας *Big. Samb.* & *Vat.*

z Τυγχάνει Δωτείων] Ita cum *MSS.* in *Editis* Δωτείᾳ τυγχάνων.

a Δωθαΐμ] Ita etiam LXXII. Δωθαὶ *Vat.* Δωθαεὶμ & Δωθαὶν *Gall.*

b Αδαδος] Hîc loci Αδὲ in *libris* omnibus. *Ader qui & Adadus* in verſione *Epiphanii*.

c Ἵππων καὶ ἁρμάτων,] Ita & LXXII. ἱππέων *Vat.*

d Κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες] Ἐν κύκλῳ *Big.* & *Samb.*

e Παραχῆς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. τάχους in *Editis*.

f Δραμὼν πρὸς αὐτόν.] Εἰσδραμὼν *Vat.*

g Τῷ Θεῷ] Similis loquutio exſtat p. 464. §. 2. τ Θεὸν ᾧ συμμάχῳ χρώμενος καταφρ. *Big.* & *Samb.* τ Θεὸν ᾧ συμμάχῳ χρώμενος ἀδεὴς ἦν *Gall.* 1. τ Θεὸν ὡς συμμάχῳ πεποιθὼς καταφρονῶν *Gall.* 2. τ Θεὸν ὡς συμμάχῳ θαρρῶν ἀδεὴς ἦν *Vat.* in *Epiphanii* verſione. *Ille vero ſecurus de auxilio Dei contemnebat hoſtes, miniſtrumque metuentem crebro fiduciam habere præcepit, ſperans quoniam Deus virtutis ſuæ potentiæque præſentiam.*

h Παρεκάλ τε,] Deeſt τε in aliquot *MSS.*

i Εὐέλπι] Εὐέλπις Dinarch. adverſ. Demoſth. p. 51. ult. lin. SPANH.

k Ἀφεθέντες,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀφέντες in *Editis*.

l Ἔλεγεν εἶναι δίκαιον,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* deeſt εἶναι.

m Συνεβόλασέ τε] Συνεβόλλει τε ξ. ἀ. μεταδιδόντα *Vat.*

n Τῷ

tiam, insuper & vatem cui manifesto adeo numen aderat, clam quidem præ metu Elissæi nihil contra Israëlitarum regem moliri statuit; palam vero bellum ei inferre in animum induxit, copiarum numero & viribus se hostibus superiorem esse existimans. coactoque magno exercitu, contra Joramum proficiscitur. Qui secum reputans se non adeo viribus pollere, ut cum Syro acie dimicaret, sese in Samariam inclusit, valida urbis munitione fretus. Adadus vero ratus si non machinis *& operibus* se urbem capturum, fame tamen rerumque necessariarum inopia in potestatem suam redacturum esse Samarenses, copiis admotis urbem obsidet. Tanta autem ciborum penuria premebatur Joramus, ut propter caritatem immodicam intra Samariam caput asini octogînta quidem nummis argenteis venierit, quinque vero nummis argenteis sextarium stercoris columbini emerint Hebræi pro sale. Quo factum est ut rex *magnopere* vereretur, ne quis fame adactus urbem hostibus proderet, & quotidie mœnia *ipse* obiret & excubias, dispiciens an quis intus ab iis occuleretur: &, quòd * conspiceretur & curam adhiberet, aliis obstitit, quo minus perfide aliquid cogitarent, aut cogitata perficerent, siquis hujusmodi quid perpetrare prius instituisset. Quod dum faceret, muliere quadam exclamante, miserere domine, ratus ipsam aliquid sibimet, quo vescerentur, petituram, ira commotus, eam Dei nomine diris devovit, ajebatque, sibi neque areas esse neque torcularia, unde & ipsi egenti aliquid largiri posset. Cumque illa horum quidem nihil se desiderare diceret, neque ob cibum molestam esse, sed ut litem, quam cum alia muliere habuit, dijudicare non gravaretur, ubi ille eam loqui jusserat ipsumque de iis quæ requirit certiorem facere, "sibi cum alia muliere vicina suique "amica convenisse, dicebat, ut, cum famis & ine-"diæ mala non amplius ferre potuerint, mactatis "liberis *suis* (nam utrique infans erat masculus) "alternis diebus altera alteram aleret. atque, ego "quidem, ait, prima meum jugulavi, hesternaque "die meo ambæ vescebamur. Illa vero non vult "idem *jam* facere; sed à pactis recedit, filiumque "suum abscondidit." Hæc res audita vehementi dolore affecit Joramum: cumque vestem conscidisset & graviter exclamasset, postea in vatem Elissæum ira accensus est, magnopere volens eum occidere, quod non oraret Deum ut daret remedium & fugam malorum quibus tenebantur: atque statim misit qui caput ei præcideret. Et ille quidem ad vatis cædem properabat; Elissæum verò haud latuit regis ira: sed domi *suæ* sedens una cum discipulis, eis indicavit, quod Joramus homicidæ filius miserit qui ei caput auferret. Vos vero, inquit, cum venerit is cui hoc mandatum est, observate ut ingressurum foribus affligatis, atque retineatis: etenim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. Atque illi quidem, ubi venit qui à rege ad perimendum Elissæum missus erat, jussa

Gravis Samariæ fames incessit. 4 Regum, c. 6.

Mater filium comedit. 4 Regum, c. 6.

Ira regis in Elissæum. 4 Regum, c. 6.

τ προφήτου ὦ τὸ θεῖον ἔτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω [n] τῶν τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τ Ελισσαῖον δεδοικώς· φανερῶς ᾗ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τ στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέχεσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατιᾷ μ μεγάλῃ δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ιόραμον. ὃς ἐκ ἠγνόησεν αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. Ἀδαδος ᾗ, λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ [o] πανὶ τῶν ἐπιτηδείων περιστήσασθαι τοὺς Σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔτω δ' ἐπέλιπε τ Ιόραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς ἀφ' τὴν ὑπερβολὴν τ ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πραθῆναι ὀγδοήκοντα μὲν [p] ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ἀργυρῶν νομίσματος [q] ξέστου κόπρου περιστερῶν [r] ἀντὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς Εβραίους. ὧν δ' ἐν φόβῳ μὴ ἀφ' τ λιμὸν προδῷ τις τοῖς ἐχθροῖς [s] τὴν πόλιν ὁ Ιόραμος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν σκοπῶν περιῄρχετο τὰ τείχη ἐπὶ τὰς φύλακας, μή πις ἔνδον εἴη [t] παρ' αὐτῶν σκεπόμενος· καὶ τῷ βλέπεσθαι ἐφρόντιζεν ἀφαιρούμενος ἐπὶ [v] τὸ βάλλεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ τύχοι τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἐφθασεν. ἀνακεκραγούσης δέ τινος γυναικὸς, δέσποτα [x] ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τ περὶ προφῶν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τ Θεὸν, καὶ μήτε [y] ἅλωας αὐτῷ μήτε ληνὸς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι ἐφοδιάσειεν αὐτὴν δεομένην. τ δ' ἀδένος μὲν χρῄζειν εἰπούσης τούτου, ἀδ' ἐνοχλεῖν προφῆς ἕνεκα, κελεύσαντα δ' ἀξιούσης περὶ ἄλλου γυναῖκα, κελεύσαντος λέγειν ἐφ διδάσκειν περὶ ὧν ἀπορεῖ, "σωθήσας, ἔφη, "ποιήσασθαί μ τ ἑτέρας γυναικὸς [z] ἀτυχούσης καὶ φίλης "αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπεὶ τὰ ἴδια λιμῷ καὶ τ ἐνδείας "ἐν ἀμηχανίᾳ, ἀλλήλοις τὰ τέκνα, ἐν δ' ἄρρεν "ἑκατέρᾳ παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. "καίγω [a] μὲν, φησὶ, πρώτη τοὐμὸν κατέσφαξα, καὶ "τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τοὐμὸν ἐτρέφημεν ἀμφότεραι. "ἡ δ' οὐ βούλεται ταὐτὰ ποιεῖν, ἀλλὰ ἀφῄρηται τὸν "σωθησόμενον, καὶ τ ὑὸν ἀφανῆ πεποίηκε." τοῦτ' ἐλύπησε σφόδρα Ιόραμον ἀκούσαντα, καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἐκβοήσας, ἔφατο ὀργῆς ἐπὶ τὸν προφήτην Ελισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπ μὴ δέοιτο δ Θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ ἀφυγὴν τ περεχόντων κακῶν δοῦναι· τόν τε ἀποτεμοῦσθαι αὐτοῦ τὴν κεφαλήν, δύο [b] ἐξέπεμψε. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο δ προφήτου, τ δ' Ελισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ δ βασιλέως ὀργή· καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι Ιόραμος ὁ δ φονέως υἱὸς πέμψας τὸν ἀφαιρησόμενος αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ὅταν ὁ τὴν προσταχθεὶς ἀφίκηται, [c] προφυλάξαντες εἰσίέναι μέλλοντα [d] προαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε· ἀκολουθήσει γὰρ αὐτοῖς ἐμὲ [e] μεταγνόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος καὶ οἱ μὲν τὰ κελευσθέν, ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ δ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἀναί-

n Τῷ τ Ισραηλιτῶν] Illud τῷ ex *MSS.*

o Σπάνῃ τ ἐπιτηδείων] *Gen.* απάνη, vel απάνῃ. Sophocl. Oedip. Col. v. 519. απάνιν ἴσχε. SPANH.

p Ἀργυρῶν νομίσματος] Ἀργύρων hîc & mox infra *Samb.* in aliquot *codicibus* LXXII. πεντήκοντα σίκλων ἀργυρίου.

q Ξέστου κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι] Sextarium fimi Columbarum pro sale comparabant Hebræi. *Rasin.* Hebr. quartum cabi stercoris columbarum. LXX. τέταρτον δ κάβου κόπρου τ περιστερῶν· In *MS. Alex.* τέσσαρες κάβοι κ. πιε. nulla ibi ἀντὶ ἀλῶν aut salis mentione. Sale vero pro stercore usi Babylonii in fructificandis Palmis, juxta Theoph. de P. H. lib. III. c. XXII. p. 256. SPANH.

r Ἀντὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι] Ita & *Theodoret.* in 4 *Regum.* ΕΡΩΤ. κά. Videsis *Jac. Capellum* de *Pond.* & *Mens.* p. 76. & *Bochartum* in *Hieroz.* P. 2. l. 1. c. 7.

s Τὴν πόλιν] Τὴν πόλιν. ὁ δ Ιόραμος καθ' ἑκάστην in omnibus *MSS.* verum lectionem vulgatam agnoscit *Vet. Interpr.*

t Παρ' αὐτῶν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ in *Editis Aldi*sque.

* Conspiceretur & curam adhiberet,] *Al.* conspectus fuerit curam adhibere.

v Τὸ] Edit. *Gen.* τῷ.

x Ελέησον,] Δέσποτα κύριε ἐλέησον in plerisque *MSS.*

y Ἅλωας] *Gen.* ἀλῶας. lege ἄλωας vel ἁλωὰς COCC.

z Γειτνιώσης,] *Al.* γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης.

a Μὲν, φησὶ,] Illud φ ex *MSS.*

b Ἐξέπεμψε.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐξέπεμπε in reliquis.

c Παραφυλάξαντες] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καθέξετε etiam habet *Gall.* 2. in *Editis Aldi*sque προφυλάξατε εἰσιέναι μέλλοντα προαποθλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχειν.

d Προαποθλίψατε] 4 *Regum*, c. 6. v. 32. ἀποκλείσατε τὴν θύραν καὶ προθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ, *in janua cum prematis*, ut vertit *Castalio.*

e Μεταγνόμενος ὁ βασιλεὺς,] Ita cum *MSS.* προσμόνων in *Editis.*

f Κα-

ἀναίρεσιν τῦ Ελισσαίε, ἐποίησεν. Ιώραμος δ᾽ [f] κατηγνοὺς τ ὀργὴν τὸν προφήτου ὀργῆς, καὶ δείσας [g] μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τῦτο προσταχθεὶς, ἔσπευδε κωλύσαι γενέσθ τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφήτου. ἀφικόμενος δ᾽ πρὸς αὐτὸν, ἤρᾶτο ὅτι μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ᾽ οὕτως ὑπ᾽ αὐτῶν φθαρόμενος [h] ὁρᾷ. Ελισσαῖος δ᾽ εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπηγγέλετο, κατ᾽ ἐκείνην τὴν ὥραν, [i] καθ᾽ ἣν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ἀφθονίαν τροφῆς· καὶ πραθήσεσθαι μὲν [k] ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς [l] σάτα, [m] ὠνήσεσθαι δ᾽ σεμιδάλεως σάτον σίκλε. ταῦτα τόν τ᾽ Ιώραμον ἐς τὰς παρούσας εἰς χαρὰν ἔτρεψε. πιστεύσαι γὰρ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ὑπὸ τοῖς προπεπραγμένοις ἀλήθειαν οὐκ ἦκνουν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ᾽ ἐκείνης ἐνδεὲς τ ἡμέρας καὶ παλαίπωρον [n] ἡ προσδοκωμένη κῦφον αὐτοῖς ἐποίει. [o] ὁ δ᾽ τ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεῖ φίλος ὤν, καὶ [p] τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, "ἄπιστα, εἶπε, λέγεις, "ὦ προφῆτα· καὶ ὥσπερ ἀδυνάτου ἐχομένῃ τ Θεὸν ἐξ ὑετοῦ "[q] καταρρήξας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ἅτως ἀμήχανον καὶ "τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι." καὶ ὁ προφήτης πρὸς "αὐτὸν ταῦτα μὲν εἶπεν, "[r] ὄψῃ τῇ λαμβάνοντα τὸ "τέλος, οὐ μεταλήψῃ δ᾽ οὐδενὸς τ [s] παρεξάντων.

ε. Ἐξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ελισσαίε προειρημένα. [t] νόμος ἦν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας, καὶ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. ἄνδρες οὖν τ ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τ πυλῶν μένοντες, μηκέτ᾽ μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ λιμοῦ τροφὴν εἰσφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τ νόμον, κἂν ἀπορραπῇ δ᾽ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δ᾽ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ τροφῆς, παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκριναν, ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ᾽ ἀναιρήσειεν, [v] ἀθανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον [x] τὸ τῶν πολεμίων. ἦρχετο δ᾽ ἤδη τοὺς Σύρους ἐκφοβεῖν ὁ Θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων, ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς, τ ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχεῖν, καὶ ταύτην ἐγχειρότερα προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοῦτον τὸν τρόπον ὑπ᾽ αὐτῆς διετέθησαν, [y] ὥστε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες σωρηδὸν πρὸς τὸν Αδαδον, λέγοντες, ὡς Ιώραμος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, [z] καὶ τὸν [a] τῶν Κιλίκων, ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄγει· προσιόντων γὰρ [b] αὐτῶν ἐπακούειν τοῦ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ Αδαδος, καὶ γὰρ αὐτὸς πεπιστεύκει ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μετὰ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου, καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ πλοῦτον ἄφθονον, [c] εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δ᾽ λεπροὶ [d] οἱ ἐκ τ Σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν Σύρων στρατόπεδον, fecerunt. Joramus autem ſuæ contra vatem iracundiæ pœnitens, verituſque ne eum jam occidiſſet qui ad hoc miſſus erat, properavit cædem fieri prohibere, vatemque conſervare. Atque ubi ad eum venit, conqueri de eo cœpit, qui eis præſentium malorum remedium à Deo non poſtularet, ſed eos ita malis illis confici ſpectaret. Eliſſæus autem in craſtinum diem promittebat, eadem hora qua tum rex ad eum venerat, futuram magnam alimenti copiam & abundantiam; forque ut in foro bina quidem hordei ſata ſiclo vendantur, ſimilæ vero ſatum ſiclo ematur. Iſta Joramum & qui cum eo erant ad gaudia converterunt. non enim tardi erant ad fidem vati habendam, quod vaticiniorum ejus veritatem jam ante experti fuiſſent. immo etiam illius diei inediam & miſeriam eis levavit futuri exſpectatio. Tertiæ autem *copiarum* partis præfectus, amicus regis, qui tum forte eum reclinatum ferebat, "incredibilia, inquit, loque"ris, ô vates: & ſicuti iſtud haud fieri poteſt ut "Deus è cœlo effunderet hordei & ſimilæ cata"ractas, ita fieri nequeunt quæ à te jam dicta "ſunt." Cui vates dicebat, "tuis quidem oculis "iſta videbis ad hunc plane modum evenire, cum "vero exſtiterint eorum nullatenus particeps eris.

Eliſſæus ſummam vilitatem pollicetur in poſterum diem. 4 Regum, c. 7.

ſ. Quæ itaque ab Eliſſæo prædicta ad exitum perducta ſunt, hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam, ut qui lepra ſcateant, & corpora non habeant morbi iſtiuſmodi pura, extra civitatem manerent. Quatuor itaque viri ob hanc cauſam ante portam manentes, nemine ad eos propter ſummam famis diritatem cibi aliquid afferente, lege quidem in urbem intrare prohibiti, ratique, ſi liceret, fore ut fame male perirent, hoc ipſum vero victus inopia paſſuros eſſe etiamſi loco ſuo manerent, ſtatuerunt ſeſe hoſtibus committere, ut ſi quidem illis pepercerint victuri, ſin vero occiderint honeſte morituri. Cum hanc ſententiam ratam feciſſent, * nocte ſe conferebant ad caſtra hoſtium. Jam autem Deus incipiebat Syros exterrere & perturbare, aureſque illorum, quaſi in eo eſſet exercitus ut adventaret, ſono equorum & armorum complere, facereque ut magis illis hæc creſceret ſuſpicio. ita ſcilicet ex ea animo erant affecti, ut relictis caſtris ad Adadum concurrerint, dicentes, Joramum Iſraëlitarum regem, ſibi in auxilium mercede conductis & Ægyptiorum rege & rege Inſularum, ipſos adortum venire. ſonitum enim illorum appropinquantium exaudiri. Hæc nunciantibus Adadus (nam & ejus ſimiliter ac militum aures *iſtiuſmodi ſtrepitu* circumſonabant) fidem habuit. atque confuſi admodum & perturbati, in caſtris relictis equis & jumentis vique divitiarum ingenti, in fugam ſe conjecerunt. Leproſi autem iſti, quorum paulo ante meminimus, cum ex Samaria ad Syrorum exercitum receſſiſſent,

Leproſorum conſilium. 4 Regum, c. 7.

Syri panico terrore ſubgati. 4 Regum, c. 7.

[f] Κατηγνὺς] Forſan μισηγνὺς.
[g] Μὴ φθάσῃ κτείνας] Μὴ φθάσας κτείνῃ *Vat.*
[h] Ορᾷ.] Πιεζορᾷ *Vat.* ὑπιεζορᾷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*
[i] Καθ᾽ ἣν ὁ βασιλεὺς] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* præpoſitio deeſt.
[k] Εν τῇ ἀγορᾷ] Εν ταῖς πύλαις Σαμαρείας LXXII.
[l] Σάτα, αὐήσεσθαι δ᾽ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] סאה σάτον Hebr. LXX. μίτρον σεμιδάλεως 2 Reg. VII. 1. SPANH.
[m] Ωνήσεσθαι δ᾽ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] Ita *Samb.* ὠνήσασθαι *Gall.* 2. ὠνεῖσθαι in *Editis Aliiſque.*
[n] Η προσδοκωμένη] Sc. ἡμέρα. *Epiphanius* ita vertit, ac ſi legiſſet aut ſaltem ſubintellexiſſet ὑποροία.
[o] Ο δ᾽ τ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν] Ο δ᾽ τρισάτης LXXII. *Triumvir* ex verſione *Caſtalionis.* HUDS. Hebr. שלישׁ LXX. ex IV *Reg.* IX. 25. ὁ τεσσάτης. item *Exod.* IV. 7. infra c. 6. §. 3. τῷ τ τρίτης μοίρας ἡγεμόνι· SPANH.
[p] Τότε φέρων] Εφ᾽ ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπανεπαύετο LXXII.
[q] Καταρρήξας κριθῆς] Alio ſenſu vocem καταρρήκτης accipiunt LXXII. 3 *Regum*, c. 7. v. 2. cum dicunt, ἰδοὺ ποιήσῃ κύριος καταρράκτας ἐν οὐρανῷ.
[r] Οψῃ τῇτο λαμβάνοντα] Ita in *Editis Aliiſque.* ὄψῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
[s] Υπαρξάντων.] Ita *Samb.* ὑπαρξάντων in *reliquis.*
[t] Νόμος ἦν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας, καὶ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως.] Lex Samariæ, ut leproſi extra urbem haberent domicilium. vid. infr. de Ozia Rege Judææ, ubi leproſus evaſit, ἐξεύναι τ πόλεως ὡς ἀναγῆ cap. 10. §. 4. SPANH.
[v] Εὐθανατήσοντες.] *Al.* διθανατήσαντες.
* *Nocte ſe conferebant ad caſtra hoſtium.*] *Sub crepuſculum* juxta *Verit. Hebr.* ἐν τῷ σκότει LXXII.
[x] Τὸ τ πολεμίων.] Τὸ deeſt aliquibus *MSS.*
[y] Ωστε τὰς σκηνὰς] Ωστε συνελθεῖν πρὸς τ Αδαδον λέγοντας *Hen.* & *Busb.*
[z] Καὶ τὸν τ κίσων,] Hebr. חתים χετταίων ſupr. lib. 1. c. 6. §. 2. τ ἐν ἄνω ἐπὶ, διὰ ὄρους, χετταίων &c. SPANH.
[a] Τῶν κίσων,] Rectius τ Χετταίων in LXXII. 4 *Regum*, c. 7. v. 6. Videſis *N. L. Loidii Dictionarium*, voce *Cethim.* HUDS. חתים *Chittæorum* eſt in Sactis. REL.
[b] Αὐτῶν ἐπακούειν] Sic *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.* καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς *Big.* & *Samb.*
[c] Εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.] Εφύγον *Hen.* & *Busb.* pro εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.
[d] Οἱ ἐκ τ Σαμαρείας] Illud οἱ deeſt *Vat.*

sent, & ad castra perveniſſent, multum ſilentii & taciturnitatis illic animadvertebant. atque in ea ingreſſi, profectique in unum è tabernaculis, cum in propatulo neminem viderent, cibo potuque refecti veſtes ſuſtulerunt, multumque auri elatum extra castra abdiderunt. deinde in aliud tabernaculum ingreſſi, itidem quæ in eo *reperta* illinc etiam extulerunt. atque hoc ipſum tertio iterumque fecerunt, ne uno quidem oculis occurrente. Unde conjectura facta hoſtes abſceſſiſſe, ſeipſos incuſare cœperunt, quod hæc Joramo & civibus non nunciatum irent. Ita quidem illi, cum ad Samariæ mœnia acceſſiſſent & ad cuſtodes clamaſſent, ipſis indicabant quid de hoſtibus factum ſit. Illi autem excubitoribus regiis iſta nunciarunt. A quibus cum ea accepiſſet Joramus, amicos duceſque accerſit. ad quos, ubi venerant dicebat; "ſibi inſidiarum "dolique ſuſpicionem dare Syrorum regis diſceſ- "ſum, deſperantis fore ut vos fame intereatis, ut "ſi ad caſtra illorum quaſi fugâ deſerta diripienda "prodieritis, impetu repente facto vos quidem i- "pſos perimat, urbem vero ſine pugna capiat. "Quare vos moneo ut urbem cuſtodiatis, & nuſ- "quam ex ea exeatis, animis elati ex hoſtium re- "ceſſu." Cum autem quidam dixiſſet, optime quidem eum & prudentiſſime *de illis* ſuſpicari; ſuaſiſſetque mittendos eſſe duos ex equitibus, qui regionem omnem uſque ad Jordanem explorarent, ut ſi ab hoſtibus inſidiantibus capti perirent, inde caveat exercitus, ne temere egreſſus ſimile quid patiatur; *quin & iſtos, inquit, equites, ſi forte capti ab hoſtibus intereant, annumerabis iis quos fames abſumpſit: ab hac ſententia non averſus, miſit qui omnia diſpicerent. Illi autem per viam hoſtibus quidem vacuam iter confecerunt, plenam vero cibariorum & armorum inveniebant, quæ abjecta reliquerant, ut leves eſſent & *expediti* ad fugam. His auditis, rex multitudinem ad ea quæ in caſtris erant diripienda emiſit. Non autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento erat; ſed aurum multum pariter & argentum, ut & jumentorum omne genus greges capiebant: ac præterea frumenti atque hordei vim infinitam nacti, quantam nec in ſomniis ſperare poterant, non ſolum malis prioribus liberati erant, ſed & tanta affluebant copia, ut duo quidem hordei ſata empta fuerint ſiclo, ſimilæ vero ſatum *itidem* ſiclo, juxta Eliſſæi vaticinium. Satum autem continet modium unum Italicum & dimidium *ejus*. Illi autem ſoli bona iſta non proderant, qui tertiæ *copiarum* partis præfectus erat. conſtitutus enim ad portam à rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alter alterum truderent conculcati pereundi diſcrimen adirent, id ipſum ille paſſus eſt, oppreſſuſque *à turba* animam efflat; morte illius ab Eliſſæo prædicta, quod iis, quæ de futura rerum neceſſariarum copia loquutus erat, ille ſolus fidem non habuerit.

Leprosi Syrorum caſtra deſerta eſſe ſignificant. 4 Regum, c. 7.

Regis aliorumque conſilium de Syrorum fuga. 4 Regum, c. 7.

Syrorum caſtra diripiuntur. 4 Regum, c. 7.

Triumvir in turba oppreſſus. 4 Regum, c. 7.

6. Adadus autem Syrorum rex *ubi* incolumis Damaſcum venit, intellexitque Deum ipſique &

Adadus Syrorum rex in languorem incidit. 4 Regum, c. 8.

ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, [e] καὶ γυόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ [f] ἀφωνίαν ἔβλεπον οὖσαν. [g] καὶ παρελθόντες εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, [h] ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασαν [i] ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν· ἔπειτ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τὸν ἐπὶ ποίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνακεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγνωσκον ἑαυτῶν μὴ πᾶσι [k] δηλοῦντων τῷ Ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς Σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. σκέψει γὰρ πᾶσαν ἀπήγγελλον τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν Ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας "ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν Σύρων βασιλέως, [l] ἀπογινώσκοντος ὑμᾶς "τῷ λιμῷ ἀφεθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὄπτοι "ἁρπάσωμεν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως "ὀπίσω, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἁμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν "πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, μὴ φυλακῆς ἐχέν αὐτὴν, "[m] καὶ μηδαμῶς πρόνοιαν καταφρονήσαντας τῶν τοὺς πο- "λεμίους ἀνακεχωρηκέναι." Φησὶν δέ τινος, ὡς ἄρεσε μὲν καὶ σωθῆναι ὑπονοήσαι, πέμψαι γε μὴν συμβεβούλευκεν δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὸν ἄχρι Ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες [n] ὑπὸ λοχιτῶν τῶν πολεμίων ἀφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, καὶ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν, [o] προσελθόντες δὲ φησι τοῖς ὑπὸ τὰ λιμᾶ πεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπόλωνται· ἀρεσθεὶς δὲ τῇ [p] γνώμῃ τοὺς [q] κατοψομένους [r] ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἦυσαν, μεστὴν δὲ σιτίων καὶ ὅπλων εὗρον· ἃ δὴ τὸ κᾶφος τοῦ φεύγειν εἶναι [s] ῥίψαντες κατέλιπον. πᾶν' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἁρπαγὴν [t] τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. ὀπτὰς δ' ἐδέν ὀδ' ὀλίγον [v] ὠφελοῦσι, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν, πολὺν δ' ἄργυρον, ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν [x] ἐλάμβανον. ἔτι γε μὴν σίτῳ [y] μυρίᾳσι καὶ κριθῆς, αἷς ὀδ' ὄναρ ἤλπισαν, ὀπιτυχόντες, τὸ μὲν παρόντων κακῶν ἀπηλλάγησαν, ἀφθονίαν δ' εἶχον, ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλῳ, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ, κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν. ἰσχύϊ δὲ τὸ σάτον μόδιον καὶ ἥμισυ Ἰταλικόν. μόνος δὲ τέτων οὐκ ὤναρ τὰ ἀγαθὰ ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστηθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅπι τὴν πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τὴν πολλὴν ὁρμὴν, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες [z] ἀπολέσθαι, τότ' αὐτὸς ἔπαθε, καὶ τότον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τὴν τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ελισσαίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ τότε τὴν ἐσομένην ἀπορίαν τῶν ὀπτηδείων λεγομένοις μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν.

ς'. Ο δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Αδαδος ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τι καὶ τὴν γρα-

e Καὶ γυόμενοι] Ως γυομένοις *Big.* & *Samb.*

f Ἀφωνίαν ἔβλεπον] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀφθονίαν in *Editis.*

g Καὶ παρελθόντες εἴσω] Ita *MSS.* καὶ παρελθόντες ἔσω in *Editis.*

h Ως οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ,] Ως deeſt *Big. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & mox φαγόντες ἢ καὶ π. legunt *Big.* & *Samb.*

i Εσθῆτα,] Εσθῆτα καὶ πολὺν χρυσὸν, καὶ κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

k Δηλοῦντων] Δηλοῦντες ſolus *Vat.*

l Απογινόντος] Απογινόντας ὑμᾶς *Big.* & *Samb.* ἀπογινόντας ὑμᾶς *Gall.* 1. & 2.

m Καὶ μηδαμῶς προϊόντας] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* μηδαμῶς προσιόντας καταφρονήσαντας *Samb.* ἀφὲ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν φρονήσαντας τῷ *Baſ.* & *G.* ἀφὲ φ. ἔ. αὐτὴν, μὴ καταφρονήσαντας τῷ *Gall.* 2. in *Epiphanii* verſione, *unde vos, inquit, moneo ut cuſtodiatis civitatem, & nuſquam abire tentetis, hoſtes fugiſſe credentes.*

n Υπὸ λοχιτῶν] Eo modo *Samb.* ὑπολοχιτῶν in *reliquis.*

* *Quin & iſtos, inquit, equites,*] Nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret, *Gelen.*

o Προσελθόντες] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. προσελθόντα in *Editis Aliiſque.*

p Γνώμῃ τὸν] Τότε poſt γνώμῃ delevimus auctoritate *MSS.* & *Epiphanii.*

q Κατοψομένους] Κατασκεψομένους ſolus *Vat.*

r Επεμψεν.] Εξέπεμψεν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

s Ρίψαντες κατέλιπον.] Ριπτοῦντες *Samb.* & *Gall.* 1.

t Τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ] Illud τῶν è *Cod. Vat.*

v Ωφελοῦσι,] *Cotelerius* (in *Eccl. Gr. Mon.* tom. 2. p. 578.) emendavit hunc locum, legendo ἀφελοῦντο pro ὠφελοῦσι. infeliciter ſane, niſi voluerit ἀφέλοντο.

x Ελάμβανον.] Inſertum dedi è *MSS.*

y Μυριάσι] Ita cum *MSS.* (& *Cocc.*) μυριάδας in *Editis.*

z Απολέσθαι,] Sic *MSS.* ὀπολέσθαι, ταῦτ' αὐτὸς in *Editis.*

a Εἰ-

σραλιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν παραχὴν ἐκείνην [a] ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐλθὼν, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸ Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν [b] χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ελισσαῖος ὁ προφήτης, γνοὺς ὁ Αδαδος τὸ πιστότατον τῶν οἰκετῶν Αζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ [c] διαφεύξεται τὸ ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Αζάηλος [d] δὴ μὴ καμήλων πεσαρέσθαι τὸν ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πολυτιμότατα τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ελισσαίῳ, [e] καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγε παρὰ Αδάδου τοῦ βασιλέως [f] πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι, καὶ [g] πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ [h] ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸ μὲν Αζάηλον [i] ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν· ἔλεγε δ' ὅτι πεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἐλυπεῖτο πᾶσι ἀκούσας· ὁ δὲ Ελισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοὶς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μὴ τὴν Αδάδου πλοῦτον. ἀνακείμενος δ' αὐτὸν Αζάηλος τὴν αἰτίαν τοῦ συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πληθος τῶν Ισραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ὁρᾷς [k] πίονα δεινῶν. ἀποκλείεις γὰρ αὐτῶν τὰς ἀρίστας, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσας, καὶ παιδία μὲν ἀποκλεῖς πρὸς πηγὰς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξας γυναῖκας. τῷ δ' Αζάηλος λέγοντι, τίνα γὰρ ἰσχὺν [l] ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸ Θεὸν, ἔφησεν, αὐτῷ δεδηλωκέναι τὴν ὅτι τὴν Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Αζάηλος μὲν οὖν τοιαῦτα μαθὼν πρὸς τὸν Αδαδον, τῷ μὲν τὰ βέλτιστα περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε· τῇ δ' ὑστεραίᾳ [m] δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ διάβροχον, τὸ μὲν [n] σραγάλῃ διέφθρε, τὸν δ' ἰσχὺν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων τοῦ τῶν Σύρων εὐνοιαν, καὶ τὸ δῆμος τῶν Δαμασκηνῶν. ὑφ' ἅπερ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ [p] Αδαδος καὶ Αζάηλος, ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν. [q] πομπεύουσι δ' [r] ἔτει καθ' ἑκάστην ἡμέραν [s] ὑπὸ τῇ πομπῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύονται τὴν τούτων ἀρχαιότητα· οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἔτη οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Ιώραμος, ἀκούσας τὴν Αδάδου πλοῦτον, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τῆς δείσης ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος.

exercitui ejus universo terrorem & perturbationem istam incussisse, quodque ab hostium invasione nequaquam metu fuerint perculsi, mœrore vehementer affectus, quod Deum sibi infensum haberet, in languorem incidit. Cumque per idem tempus Elissæus vates è patria sua Damascum iviſſet, *hoc* cognito, Adadus domesticorum suorum fidelissimum Azaëlum ei occursurum misit, munera etiam secum ferentem, cui in mandatis dedit, ut de morbo *illum* percontaretur, & num ex periculo ab eo intentato esset evasurus. Azaëlus itaque cum camelis numero quadraginta, quæ de optimis & pretiosissimis Damasci bonis quæque regia suppeditaret munera portabant, obviam factus Elissæo, cum benigne eum salutasset, dicebat, se ab Adado rege ad eum missum, ut & dona afferret, & de morbo sciscitaretur, an ex eo esset revaliturus. At vates Azaëlo quidem jussit, ut mali nihil regi renunciaret: dicebat autem eum *brevi* moriturum esse. Et quidem famulus regius, his auditis, dolebat: Elissæus vero flebat, & multis manabat lachrymis, prospiciens mala quæ passurus esset populus post mortem Adadi. Cum Azaëlus autem eum interrogasset, cur adeo *animo* perturbatus esset; fleo, inquit, quod me populi Israëlitici malorum misereat, quibus à te afficientur. nam optimos ex eis interficies, & urbes *eorum* munitissimas incendes, & infantes quidem lapidibus allisos perimes, mulieres vero gravidas dissecabis. Azaëlo autem dicente, unde me tantas habere vires contigit ut ista facerem? Deum, ajebat, id sibi ostendisse, illum regem fore Syriæ. Azaëlus itaque, cum ad Adadum veniſſet, illi quidem meliora *omnia* de morbo nunciavit: postridie vero reti madido in eum injecto fauces strangulando occidebat, regnumque in ejus loco ipse occupabat; vir impiger, & qui Syrorum, populique Damasceni gratiam sibi conciliaverat. à quo & ipse Adadus & Azaëlus qui post eum regnavit pro Diis adhuc coluntur, propter beneficentiam eorum, & exstructiones templorum, quibus Damascenorum urbem ornarunt. Quin & pompam illi quotidie ducunt in *horum* regum honorem, & de illorum antiquitate gloriantur; ignari eos esse recentiores, regesque istos non attingere ad centum & mille annos. Cæterum Joramus Israëlitarum rex, audita morte Adadi, à *continuis* pavoribus respiravit, & à metu quem propter ipsum habebat, lætè admodum pacem amplexus.

Azaëlus Elissæum de Adadi morbo consulit. 4 *Regum*, c. 8.

Elissæus Adadi mortem prædicit, & ex oraculo pronunciat Azaëlum regnaturum esse. 4 *Regum*, c. 8.

Adadus & Azaëlus à Damascenis divinis honoribus culti.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ιωράμου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως πονηρίας, ἥττης, καὶ πλούτης.

Ιώραμος [e] ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τότε τῷ [f] αὐτὸ καθὼς προῄρηκαμεν ἐμπεσόντι

CAP. V.

De nequitia, clade, & morte Jorami Hierosolymorum regis.

Joramus autem Hierosolymorum rex (nam & huic *cum Israëlitarum rege*, ut jam ante diximus, idem

Joramus Judææ rex, crudelis & impius.

a Ενέβαλεν,] Ita *MSS.* ἐνέβαλλεν in *Editis*.
b Χρόνον εἰς Δαμασκὸν] Καιρὸν in *MSS*.
c Διαφεύξεται] Eo modo *MSS.* Διαφύγοι in *Editis*.
d Δὴ μὴ καμήλων] Ita cum *Vet. Interpr.* ᾗ in *reliquis*. HUDS. Ita in fœminino Græci solent & horum & aliorum animantium multitudinem efferre. Eustath. in Homer. REL.
e Καὶ προσαγορεύσας] Καὶ deest *Vat.*
f Πεμφθέντα] Πεμφθῶσιν *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*
g Πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου,] Ita *Samb.* in reliquis πύθεσθαι.
h Ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ῥᾷον in *Editis*.
i Ἐκέλευσε] Ἐκέλευε *Vat.*
k Πίονα δεινῶν.] Πίονσθαι *Big. Vat. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.
l Ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην] Illud ον non agnoscit *Vat.* neque mox τὸ ante Θεὸν.
m Κατήγγειλε·] Κατήγγειλε *Vat.*
n Δίκτυον ἐπιβαλὼν αὐτῷ διάβροχον, τὸ μὲν σραγάλῃ διέφθειρε,] *Machber*, δίκτυον *Josepho*. verum *aliis* σρῶμα *stragula*. Dici tamen potest, quod *stragula* fuerit *retiformis*, sive *operis reticulati*. HUDS. Infuso laqueo vinciens eum strangulavit. *Rufinus*. LXX. 2 Reg. VIII. 15. ἔλαβε τὸ Μαχβὰρ (MS. Alex. τὸ Ναβρὰ) καὶ ἔτειλεν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Illud τὸ LXX. Μαχβὰρ ad Hebr. מכבר hoc loco. Joseph. autem à מכבר crates, rete, δίκτυον; sicut Exod. XXVII. 4. ἐχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκοῦ. & 5. & supra lib. 3. c. 7. §.... δικτύῳ τῷ ἐκ χάρας ἐμπεσεῖς· ubi מכבר crates, δίκτυον apud LXX. Exod. XXVII. 4. SPANH.
o Στρατηγάλῃ διέφθειρε,] Videsis *Plutarchum* in *Ag.* & *Cl.* p. 804. A. HUDS. An inde character Syrorum *Estrangelo* dicitur & non à στρατηγὸς. REL. Conf. sup. lib. 6. c. 8. §. 2. SPANH.
p Αδαδος] *Vide Clerico* verisimilius videtur, Azaëlum & filium ejus cultos fuisse à Syris, quam Azaëlum & Adadum, tum quod Damasceni sub Adado magnis cladibus affecti fuerint, tum quod credi vix possit regem & ejus interfectorem eodem honore cultos fuisse. De Adado tamen à Syris culto vide *Seldenum* de *Diis Syris* in *Synt.* 1. c. 6.
q Πομπεύουσι] Ita *Vat.* & forsan *Vet Interpr.* πέμπουσι in *reliquis*. HUDS. Forte πέμπουσι ᾗ πομπὴ . . . ἐπὶ τῇ τιμῇ vel ἐπὶ τιμῇ COCC.
r Οὗτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ut & mox infra ante finem capitis. αὐτοὶ utroque locoin *Editis*, *Aliisque*.
s Ἐπὶ τῇ τιμῇ] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπί τε τιμῇ in *cæteris*.
t Δὲ ὁ τῶ] Δὴ legisse videtur *Vet. Interpr.*
v Ταὐτὸ καθὼς] Καὶ τοῦτο γὰρ καὶ τ' αὐτῷ *Big.* & *Samb.*

idem erat nomen) ſtatim, ut accepit imperium, ad cædem fratrum ipſius & paternorum amicorum, qui etiam principes erant, proceſſit; inde regni ſui initio facto, datoque malitiæ ſuæ ſpecimine, nullaque in re diſſimilis Iſraëlitarum regibus, qui primi à patriis Hebræorum moribus Deique cultu diſceſſerunt. Quin & ipſum ad impietatem inſtituit, Deoſque alienos adorare docuit uxor ejus Gotholia, Achabi filia. Et quidem Deus, propter fœdus, quod cum Davide percuſſerat, noluit ſtirpem ejus perdere: Joramus vero novi aliquid indies in impietate & ad gentilitiæ religionis perniciem moliri non deſtitit. Cum autem ſub idem *fere* tempus Idumæi ab eo defeciſſent, & priorem quidem *illorum* regem, qui in patris ipſius fide erat, interfeciſſent, quem vero voluerunt ſibi regem creaſſent, Joramus, cum equitatu, qui tum ei ad manum erat, & curribus, in Idumæam noctu irruptionem faciebat; atque eos quidem, qui in ipſius regni vicinia erant, occidebat, ulterius vero non progrediebatur. Cæterum nihil ei profuit hæc expeditio. omnes enim ab ejus imperio defecerunt, ſimul & qui regionem Labinam dictam habitabant. Erat enim adeo veſanus, ut etiam populum ad montium faſtigia ire coëgerit, Deoſque alienos adorare.

Idumæi à Joramo deficiunt. 4 Regum, c. 8. & 2 Paral. c. 21.

Eliæ ad Joramum literæ. 2 Paral. c. 21.

2. Verum ad eum, dum hæc agit, & patriorum inſtitutorum memoriam plane abjecerat, afferuntur literæ ab Elia vate: quæ indicabant Deum ab eo graves repetiturum eſſe pœnas, quod ſuorum quidem patrum mores non fuerit imitatus, ſed regum Iſraëlitarum peccatis ſectandis ſe addixerit, ſimulque compulerit Judæ tribum & cives Hieroſolymitanos ad idolorum cultum, relicta ſacra erga Deum patrium religione, quemadmodum Achabus etiam Iſraëlitas *ad idem faciendum* adegit, quodque fratres *ſuos* interfecerit, viroſque bonos & juſtos occiderit; inſuper & ſupplicium, quod pro iſtis erat luiturus, literis ſignificabat vates, *ſcilicet* populi interitum, uxorumque ipſius regis & liberorum * ſtragem; quodque ipſe *brevi* moreretur, torminum morbo diu vexatus, ejuſque viſceribus, tabe intus dirum in modum graſſante, profluvio ejectis; ita ut ipſe, cum calamitatem ſuam proſpiceret, nullaque arte ei ſubvenire poſſet, hoc modo poſtea animam efflarit. Iſta quidem Elias vates ei per literas ſignificabat.

III. *Arabes & Paleſtini Judæam invadunt, & in regis domum ſæviunt. 2 Paral. c. 21.*

3. At non multo poſt exercitus Arabum, proximæ Æthiopiam incolentium, atque Palæſtinorum, facta impreſſione in Jorami regnum, & regionem diripuerunt & regis *ipſius* domum, necnon & filios ejus trucidarunt & uxores. Veruntamen unus ei relictus eſt filius, è manibus hoſtium elapſus,

ὄνομα, Ὀχοζιλαῶν τῷ ἀρχῇ, ὃν ὁ πᾶς στρατὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν [x] πατρῴων φίλων, οἱ δὲ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησεν, τῷ ἀρχῇ δὲ τῷ ὑπάρξειν τὸ πονηρὸς ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν [y] τῶν τοῦ Ισραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρῳκίσθησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ελλήνων ἔθη, καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν [z] τὰ τε ἄλλα εἶναι κακὸν, καὶ δὴ καὶ ξενικὸς θεὸς προσκυνεῖν, [a] Γοθολία γυναῖκα μὲν Αχάβου, [b] συνοικήσασα δὲ αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν Θεὸς διὰ τὴν πρὸς Δαυίδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τότε τὸ γένος ἐξαφανίσαι· Ιώραμος δὲ ὑπέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινοργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ [c] λύμῃ τῶν ὑπηκόων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δὲ αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ιδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτανόντων βασιλέα, ὃς [d] ὑπῆκουεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δὲ ἐβούλοντο αὐτοὶ καθιστάντων, Ιώραμος, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ιδουμαίαν ἐνέβαλε· καὶ τοὺς μὲν περὶξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθαρε, πορρωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤννησε μέντοι τὸν πόνους οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην [e] Λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δὲ ἔτως ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν, ὄρη τὰ [f] ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας, προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς.

β'. Ταῦτα δὲ αὐτῷ πεπόνθει, καὶ πολλῶν ἐκπεσόντων τῆς Ἑβραίων πατρίου νόμιμα, [g] κομίζεται παρὰ Ηλίου τοῦ [h] προφήτου ἐπιστολή· ἡ [i] τὸν Θεὸν ἐδήλου μεγάλων παρ' αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνανάγκασε τὴν τοῦ Ιούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ιεροσολύμων, ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ἐπιχωρίου Θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Αχαβος τοὺς Ισραηλίτας ἐβιάσατο, ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τοῦ τε τιμωρίαν, ἣν ἀντὶ τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, [k] ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν [l] αὐτοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πεθνήξεται νόσῳ τοῦ νηδύος ὑπὸ πολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν [m] σπλάγχνων αὐτοῦ διὰ χρόνου ἐκπεσόντων τῶν ἔντερων διαφθορᾷ σκωλήκων, ὡς' αὐτὸν [n] ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθήσαι δυνάμενον, ἐπὶ θ' ἕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ηλίας.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς [o] Ἀραβῶν, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ [p] τῶν ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ιωράμου βασιλείαν [q] ἐνέβαλε, καὶ [r] τήν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· [s] ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ [t] κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτοῦ μόνος

[x] Πατρῴων φίλων,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. πατρίων in *Editis Aliisque.*

[y] Των δὲ Ισραὴλ βασιλέων,] Τῶν δὲ λαῶν βασιλέων *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

[z] Τά τε ἄλλα εἶναι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάτε ἄλλα κακὰ in *Editis.* In *Epiphanii* verſione, *docuit quoque vulgus & in aliis eſſe malum & extraneos adorare Deos per Gotholiam.*

[a] Γοθολία] Ita & LXXII. Αθαλία juxta *Hebr.*

[b] Συνοικήσασα] Συνοικεῖσα *Vat. Hen.* & *Busb.*

[c] Λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν.] Λύμαι Euripid. Hecub. v. 213. λώβαν, λύμαν. SPANH.

[d] Ὑπήκουεν] Ὑπήκουσεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[e] Λαβίναν] Λάβανον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Labennam*, urbs, unde regio denominata, *S. Literis* (4 *Regum*, c. 8. v. 22.) dicitur, *Lebna*, *Labna* & *Lobana.* HUDS. לבנה Libna in Sacris. REL. Λοβνὰ LXX. MS. Alex. Λομνὰ Hebr. לבנה. SPANH.

[f] Ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν] Ὑψηλότατα in aliquot *MSS.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Κομίζεται παρὰ Ηλίου τοῦ προφήτου ἐπιστολή.] 2 Chronic. XXI. 12. SPANH.

[h] Προφήτου ἐπιστολή·] Ετι γὰρ ἐπὶ γῆς ὢν post προφήτου adjiciunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. De hac Eliæ epiſtola videſis *Schotanum* in *Bibl. H. S.* tom. 2 p. 913. & *J. Clericum Aliosque* ad 2 *Paralip.* c. 21.

[i] Τὸν Θεὸν] Εφ' ᾗ aut ἐν ᾗ fere in omnibus *MSS.* apud *Epiphanium* etiam *in qua.*

[k] Εσήμαινε] Εσήμαινε ἐν τοῖς γρ. *Vat.*

[l] Αὐτοῦ δὲ βασιλέως] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῦ τε in *Editis Aliisque.*

* *Stragem;*] Ita placuit interpretari, quod *S. Litera* nihil de illis illato ſtupro loquantur, ſed de illarum nece.

[m] Αὐτοῦ δὲ διὰ χρόνου] Αὐτῷ *Vat.*

[n] Ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφοράν,] Επιδόντα *Big. Samb.* & *Gall* 1.

[o] Ἀραβῶν, τῶν ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων,] Arabes vicini Æthiopiæ. 2 Chronic. XXI. 16. *Syr.* Arabum commorantium inter Indos. SPANH.

[p] Τῶν ἀλλοφύλων,] Illud τῶν ex *MSS.* Hîc loci *Joſephus* Παλαιστίνους vocat ἀλλοφύλους, more LXXII. quod in ſuperiori hiſtoria non fecit. HUDS. At an non & Ἀραβεῖς erant ἀλλόφυλοι? Philiſtæi ἀλλόφυλοι appellantur ſingulari nomine, de quo alias. Verum non perpetuo Joſephus per ἀλλοφύλους Philiſtæos intelligit: vide mox capite 6. ne quis ἀλλόφυλος interſit, id eſt, ξένος, ἀλλότριος, uti ipſe explicat. REL.

[q] Ενέβαλε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀνέβαλε in *Editis Aliisque.*

[r] Τήν τε χώραν διήρπασαν,] In quibuſdam *MSS.* καὶ τὴν χώραν διήρπασαν.

[s] Ετι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] 2 Chron. XXI. 18. 19. SPANH.

[t] Κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] Κατέσφαξε ſolus *Samb.*

ωλειλείπειν τ̃ παίδων, ἀλαφυγὼν τὸς πολεμίους, [v] Ο-χοζίας ὄνομα. μ̃ ἢ ταύτῳ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν ωεφυκυίαν τῷ ὑπὸ θ̃ ωεφήτ̃ [x] νόσον ὅλι πλεῖσον νοσήσας χρόνον· ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὸν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτ̃ τὴν ὀργήν· ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπιδὼν αὐτ̃ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ωεύθεσθε ἢ αὐτ̃ καὶ τ̃ νεκρὸν ὁ λαός. [y] λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τ̃ ἔτους ὀκτωκαιδέκατ̃ μῆνιν θεῖ̃, μηδὲ κηδείας τῆς βασιλεύσι ωεπεύσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτε τ̃ ωατρῴαις ἐνεκηδεύσαν αὐτὸν θήκαις, ὅτι ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, [z] ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃ ἔθαψαν· βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα ἢ ὀκτώ. [a] ωαρέδωκε ἢ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τ̃ Ιεροσολυμιτῶν τῷ ωαιδὶ αὐτ̃ Οχοζίᾳ.

nomine Ochozias. Post hanc autem calamitatem, *rex* ipse morbo, quem vates prædixerat, diutius conflictatus (Deus enim ira sua ventrem ejus perfuderat) miserabiliter vita decedebat, cum intestina sua egesta conspexisset. Quin & populus mortuum contumeliis affecit. nam cum secum, ut opinor, reputassent, nequaquam dignum esse qui regiis exsequiis cohonestetur, cum lethali ex ira Dei vulnere accepto exspirarit, neque in paternis ipsum sepeliere monumentis, neque alio dignati sunt honore: sed veluti privatum tumulo mandarunt; cum vixisset quidem annos quadraginta, octo vero regnasset. Populus autem Hierosolymitanus regnum tradidit filio ejus Ochoziæ.

Jorami mors. 4 *Regum*, c. 8.

Ochoziæ Judææ rex. 4 *Regum*, c. 8. 2 *Paral.* c. 22.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Ιηῦς ἐχελθη εἰς βασιλέα, καὶ Ιώραμον ἀνεῖλεν ὁ Οχοζίαν· οἷά τε ἀπ' αὐτ̃ ἐπεσπέσε εἰς κόλασιν τῶν ἀσεβῶν.

Ιωραμος ἢ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μ̃ τ̃ Αδαδ τελευτὴν ἐλπίσας [b] Αραμάθην πόλιν τ̃ Γαλααδίτιδος [c] ἀφαιρήσεσθαι τὸς Σύρους, στρατιᾷ μὲν ἐπ' αὐτοὺς μ̃ μεγάλης ωαρασκευῆς ἐν ἢ τῇ πολιορκίᾳ πεζευθεὶς ὑπὸ τινος τῶν Σύρων ἀ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς [d] Ιεσραέλαν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα· καταλιπὼν ἐν τῇ Αραμάθ τ̃ στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τ̃ [e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηῦν. ἤδη γὰρ αὐτοῖς [f] ῥηκὴ καὶ κρατος. πεῖσθαι δ' αὐτῷ μ̃ τ̃ θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ελισσαῖος δ' ὁ ωεφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτ̃, δὸς αὐτῷ [g] τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἐπεμψεν εἰς Αραμάθην χρίσοντα τ̃ Ιηῦν· καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἠρήτ̃ βασιλέα. ἀλλά τι ωρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπισείλας, [h] σκέλωσε τρόπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τ̃ ωορείαν, ὅπως λαθὴ πάντας σκεῖθεν ἀπιών. ὁ ἢ ἡμῶν ἐν τῇ πόλ, τ̃ [i] μὲν Ιηῦν ἀρχικὴ καθεζόμενον μ̃ τῶν τ̃ στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς Ελισσαῖος αὐτῷ ωροεῖπε. ωροσελθὼν ἢ ἔφη, βέλεσθαι ωρός τινων αὐτῷ λαλεχθῆναι. ἢ δ' ἀναστὰς ὁ ἀκολουθήσας εἰς [k] τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτ̃ τ̃ κεφαλῆς· καὶ [l] τ̃ Θεὸν ἔφησε βασιλέα χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ ἢ ἡμῶν ἢ Αχάβ, καὶ ὅπως [m] σκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν ωροφητῶν, τῶν ὑπὸ Ιεζαβέλης ἀδικίως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τ̃ αὐτὸν τρόπον [n] ὅνπερ οἱ Ιεροβοάμου ἢ Ναβατ̃ παῖδος ὁ [o] Βαασὰ ωροῤῥιζωθῇ. ἀφ' τ̃ ἀσεβῆσαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τ̃ Αχάβ ἡμέας. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τ̃ ταμιείου, σπεύδαζων μηδενὶ τῶν [p] ὄντι τ̃ στρατιᾶς ὁρᾶσθαι.

β'. Ο δὲ Ιηῦς ωροελθὼν ἦκεν ὅτι τ̃ τόπον ἔνθα μ̃ τῶν ἡγεμόνων [q] σκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ καὶ φράζειν αὐτοῖς ἀδικαλουμένων τί ωρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκετο, καὶ ωροσέτι μαινεσθαι λεγόντων αὐτόν· ἀλλ'

Joramus Israëlitarum rex, post Adadi interitum in spem inductus se posse Syris adimere Aramatham *regionis* Galaaditidis urbem, cum magno quidem apparatu in eam exercitum educit. In ejus autem oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro, non *tamen* lethaliter, in Jesraëlam urbem se recepit, ut illic sanandum curaret vulnus: relicto ad Aramatham toto exercitu cum Jehu duce Nemessi filio. jam enim urbem *istam* vi ceperat. Ei autem propositum erat, cum à vulnere revaleseret, Syros bello aggredi. Interim Elissæus vates unum è discipulis suis, dato ei sacro oleo, misit Aramatham, ut Jehum ungeret; diceretque, Deum ipsum in regem elegisse. Mandatis etiam quibusdam aliis, præcepit *ei* fugientis more iter facere, ut inde profectus omnes lateret. Ille vero, ubi ad urbem pervenit, offendit Jehum *forte* in medio sedentem inter exercitûs duces, prout Elissæus ei prædixerat. Cum autem ad eum accessisset, ajebat, se velle cum eo certis de rebus colloqui. Illo vero excitato atque eum in conclave sequuto, juvenis oleum depromptum in caput ejus effudit: dixitque, Deum illum règem creare, in stirpis Achabi perniciem, utque sanguinem ulciscatur vatum, quos Jezabela injusta nece peremit, ut domus eorum, similiter ac illæ Hieroboami Nabatæi filii atque Baasæ, propter eorum impietatem funditus intereat, nullumque maneat semen ex Achabi genere. Et ille quidem hæc loquutus è conclavi se proripuit, id agens ne à quopiam in exercitu conspiceretur.

Joramus Israëlitarum rex in obsidione sagitta ictus. 4 *Regum*, c. 8.

Elisseus mittit, qui Jehum ungat Israëlitarum regem. 4 *Regum*, c. 9.

2. Jehu autem foris egressus revertebatur ad locum ubi cum ducibus sedebat. Illis vero percontantibus simul & obsecrantibus ut eis indicaret cur ad eum *iste* juvenis veniisset, prætereaque illum insanire dicentibus; sane de eo recte conjeciistis,

Dei oraculum Jehus ducibus narrat. 4 *Regum*, c. 9.

re-

[v] Οχοζίας] Ita & LXXII. *Jehoachaz* juxta *Hebr.*

[x] Νόσον ἐπὶ πλεῖσον] Sic *Samb.* νόσον post ωεφυκυίαν habent *Vat.* & *Bas.* in *reliquis* vox ista omittitur.

[y] Λογισάμενοι γὰρ] *Al.* λογισάμενοι. dein οἰκηδεύσειν &c.

[z] Ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃] Illa ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃ ἔθαψαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[a] Παραδέδωκε] Παραδίδωσι *Vat.*

[b] Αραμάθην] De Aραμάθῃ supr. lib. 8. c. 15. §. 3. & 5. SPANH.

[c] Αφαιρήσεσθαι] Αφαιρεθήσεσθαι *Vat.*

[d] Ιεσραέλαν] Ex p. 462. §. 8. & p. 460. §. 6. Ιζαέλ legi debuit pro Αζαέλ *Editorum* & Ιαζαέλ *Big. Samb.* & *Gall* 1. sed cum paulo infra p. 486. v. 7. Ιεσραέλαν (ut & in Codice meo docet *Coccejus*) habeant libri omnes, (& hîc loci in *Cod. Vat.* exstet Ιεζαρέλαν, & Ιεζρεήλ in *Gall* 2. & *Jezraëlem* in *Epiphanio*) Ιεσραέλαν rescribendum censuimus.

[e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηῦν.] Ita ex *Epiphanii* libris, LXXII. *Aliisque.* Αμασὶ in *Editis*, Αμασῆ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αμασίᾳ *Vat.* Si quis Ναμασὶ malit, non repugnabo.

[f] Ῥηκὴ καὶ κρατος.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. εἰρηκὴ *Bas.* εἰληφὴ *Gen.* εἰρεμὴ *Vat.* ἐρεμὴ *Gall.* 2.

[g] Το ἅγιον ἔλαιον,] Unde ei Sacrum oleum, quod in loco Sancto ubi templum erat adservabatur? In Sacro codice non legitur id oleum sanctum fuisse. REL.

[h] Εκίλωσε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκίλωσε καὶ τρόπῳ in *cæteris.*

[i] Μὲν Ιηῦν ἀρχικὴ] Illud μὲ ex *iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & βασιλέα in fine §. 4.

[k] Τὸ ταμιεῖον,] LXX. εἰς τὴ ταμεῖον ἐν τῷ ταμίῳ *MS. Alex.* ἐν τῷ ταμιείῳ. 2 Reg. IX. 2. *Vulg.* in interius cubiculum. Hebr. חדר בתוך *cubiculum in cubiculum* seu in penitissimum penetrale. infr. c. 7. §. 2. εἰς τὸ ταμιεῖον. SPANH.

[l] Εφησε βασιλέα] Εφη *Vat.*

[m] Εκδικήσῃ τὸ αἷμα] Εκδικήσῃς *Vat.*

[n] Οπερ οἱ Ιεροβοάμου] Ita *Big.* & *Samb.* ὅπερ οἱ Ιερ. τ. Ν. παῖδες in *Editis.* ὅπερ, οἱ Ιερ. τ. Ν. παῖδες *Vat.* ὁπερ ἢ Ιερ. τ. Ν. παῖς *Gall.* 2.

[o] Βαασὰ] Supra (*sc.* p. 455. §. 3. 456. §. 4.) Βασᾶνις dicitur. Hîc vero Αβασᾶ *Big.* & *Samb.* Αμασᾶ *Vat.* Βασὰ *Gall.* 2.

[p] Εκ τῶν ὄντι τ̃ στρατιᾶς ὁρᾶσθαι.] Ex τ̃ στρ. *Vat.*

[q] Εκαθέζετο.] Ita *Samb. Bas.* ἐκαθίζετο *Gen. Aliique.*

respondebat, nam & insani verba loquutus est. Cum autem magis adhuc instarent & audire postularent, regnum populi sibi à Deo delatum, ajebat illum dixisse. Hæc ubi dixerat, suam quisque vestem exeuntes eas illi substernebant, & signo cornibus dato Jehum regem esse pronunciabant. Atque ille, coactis copiis, in eo erat ut contra Joramum exiret ad urbem Jesraëlam: ubi, ut jam diximus, curationem adhibuit vulneri, quod in Aramathæ obsidione acceperat. Tum autem Ochozias Hierosolymorum rex propter cognationem eo se contulerat, (nam sororis ejus filius erat, ut ante retulimus) præsertimque ad visendum quomodo se haberet ex vulnere. Jehus autem, volens Joramum & qui cum eo erant ex improviso adoriri, requirebat ut operam darent, ne quis militum ex urbe evaderet, qui ista Joramo nunciatum iret. hoc enim ipsi claro fore benevolentiæ indicio, & qui ita animo affecti essent *bona fide* eum regem declarasse.

V. *Jehus Joramum Israëlitarum regem & Ochoziam Judææ regem interficit. 4 Regum, c. 9.*

3. Illi autem, mandatis cum lætitia acceptis, vias custodierunt, ne quis clam Jesraëlam profectus iis qui isthic erant illum indicaret. Et quidem Jehus, lectissimis equitum assumptis, ipsoque in curru collocato, Jesraëlam petebat. Cumque non longe abesset, speculator, à rege Joramo constitutus ut venientes in urbem prospiceret, Jehum conspicatus cum turmis advehi, nunciavit Joramo adventare agmen equitum. Ille vero è vestigio præcepit obviam mitti equitem, quisnam veniat quæsitum. Cum autem eques ad Jehum accessisset, interrogabat quomodo se res habeant in exercitu. regem enim de istis percontari *ajebat*. Ille vero jussit, ut de istis quidem nihil solicitus esset, sed ipsum sequeretur. Cum hæc vidisset speculator, Joramo renunciavit, equitem in turmam appellentium receptum una cum illis advenire. Mox & alteri à rege misso imperavit Jehus ut idem faceret. Ubi vero & hoc Joramo is indicaverat qui in speculis stabat, postremo & ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege (ille enim, ut ante diximus, propter cognationem aderat ipsum visurus, quomodo se haberet ex vulnere) *illi* occursurus progrediebatur. *nam* & lentius *aliquanto* & composito agmine Jehus incedebat. Joramus autem huic in fundo Nabuthi obviam factus, ab eo quæsivit, satin' salvæ sint res in exercitu. Cum vero Jehus convicia in eum amarulenta jecisset, ita ut matrem ejus veneficam & meretricem appellaret, rex ea quæ in animo haberet veritus, ipsumque nihil sani cogitare suspicatus, converso ut poterat curru fugiebat, cum Ochoziæ dixisset, circumventos se dolo ac insidiis. At Jehus, admota arcui manu, eum percutit, telo illi per pectus exeunte. Et Joramus quidem continuo in poplitem concidit, animamque efflavit. Jehus autem præcepit Badacro, tertiæ partis *copiarum* præfecto, ut Jorami cadaver in Nabuthi agrum projiceret,

ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε, καὶ οὐ τὰς λόγους μεμηνότος ἐποιήσατο. ἀναβαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη, τὸν Θεὸν αὐτὸν ῥῆσθαι βασιλέα καὶ πληθυς, εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος [r] περιδύων αὐτὸν [s] ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ἰηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δ', ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅτι Ἰώραμον εἰς [t] Ἰεσραέλαν πόλιν· ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, διὰ ἔλαβε πρὸς τῇ [v] Ἀραμαθῆς πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν Ἰώραμον· ὁς γὰρ ἦν αὐτοῦ τὸν ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν· ἐπισκέψασθαι δὴ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος, διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. Ἰηοῦς δὲ, βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν Ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίει μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδρᾶναι μηνύσαι τοῦτο τῷ Ἰωράμῳ. τῆς [x] γὰρ ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τὴν δυνοίας, καὶ [y] τὸν διαχειμένους ἅτως ἀποδέξαι αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες ἐφύλαττον τὰς ὁδὸς, μή τις εἰς [z] Ἰεσραέλαν διαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλεξάμενος [a] τοξοφορικῶν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν Ἰεσραέλαν ἐπορεύετο. φθαμένου δὲ ἐγγὺς, ὁ σκοπὸς, ὃν ὁ Βασιλεὺς Ἰώραμος [b] καθεστάκει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὲν πληθυς προσελαύνουσα τὸν Ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ προσελαύνουσιν ἱππέων ἴλην. ὁ δ' οὐδὲν ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα [c] τῶν ἱππέων ἀπαντήσοντα, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν [d] οὖν πρὸς τὸν Ἰηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· πιθάνεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν [e] ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ τὸν ἱππέα, συγκαταμιγῆναι τῷ πληθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις φαινόμενον. πέμψαντος δὲ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν Ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ἰωράμῳ, πελάσαντος αὐτοῦ ἵππαις ἅρματος σὺν Ὀχοζίᾳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεῖ· παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν, ὀψόμενος αὐτὸν, πῶς [f] ἐκ τοῦ τραύματος ἔχοι, διὰ συγγένειαν· ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. [g] σχολαίτερόν τε δὲ μετ' ὀλιγαξίας ὥδευεν Ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ [h] Ναβόθου τοῦτον Ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. [i] βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν Ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ [k] Φαρμακὴν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν παράνοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς Ὀχοζίαν ἐνέδρας καὶ δόλῳ [l] κατεστρατηγῆσθαι. Ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν κατὰ κάλλη, διὰ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ Ἰώραμος μὲν ὀλίγος πρὸς ὀπίσω ὅτι γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ἰηοῦς δὲ προσέταξε [m] Βαδάκρῳ [n] τῶν τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν Ἰωράμου νεκρὸν εἰς τὸν ἀγρὸν

[r] Περιδύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Juxta morem Regum in Oriente. vid. Æschyl. Agamem. v. 919. & quæ ibi noto: ποροφυρόστρωτος πόρος ad adventum Agamemnonis. SPANH.

[s] Ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Lege ὑπεστρώννυεν. COCC.

[t] Ἰεσραέλαν πόλιν·] Ἰεζραέλαν & mox Ἰζραέλαν *Vat.* Ἰεριζέλαν *Gall.* 2. Videsis *Annott.* ad p. 462. §. 8.

[v] Ἀραμαθῆς] Ῥαμώθης *Vat.* & supra Ἀραμώθης, ut hic loci *Baf.*

[x] Γὰρ ἔσεσθαι] Illud γὰρ additum ex *MSS.*

[y] Τὸν διαχειμένους] Τῶν διαφ. *Big.*

[z] Ἰεσραέλαν] Ita cum *Samb.* ut p. 485. §. 1. Ἰεσραέλα in *Editis.* Ἰσραέλαν *Big.* Ἰζραέλαν *Vat.* Ἰεριζέλαν *Gall.* 2. Ἰεζιρέλα *Gall.* 1.

[a] Παρεμβολῶν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναλαβὼν in *ceteris.*

[b] Καθεστάκει] Ita cum *MSS.* in *Editis* καθεστήκει, forsan pro καθεστήκεσαν.

[c] Τῶν ἱππέων] Illud τῶν ex *MSS.*

[d] Οὖν πρὸς τὸν Ἰηοῦν] Ita cum *MSS.* ἐλθὼν δὲ in *Editis.*

[e] Ἐκέλευσεν,] Ἐκέλευεν *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[f] Ἐκ τοῦ τραύματος] Ex τραύματος *plerisque.*

[g] Σχολαίτερόν τε] Ita sane in libris omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* (nisi quod δὲ pro τε habeant *Samb.* & *Vat.*) quod forsan *Josephus* exsculpserit ex verbis obsuris *Interpretum* LXXII. 4 *Regum*, c. 9. v. 20. Contrarium plane dicit *Veritas Hebraïca*: adeo ut hic forsan aliquis legendum esse suspicaretur, ἀχολαίτερόν τε γὰρ μετ' ἀταξίας ὥδευεν Ἰηοῦς.

[h] Ναβόθου] Ναβώθου in quibusdam *MSS.*

[i] Βλασφημήσαντος] Sic βλασφημεῖν pro convitiari proximum Plato l. XI. de Legib. p. 934. E. SPANH.

[k] Φαρμακὴν] Sic φαρμακὰς veneficos LXX. Exod. XXII. 18. SPANH.

[l] Κατεστρατηγῆσθαι.] Sic cum *MSS.* κατεστρατηγῆσθαι in *Editis.*

[m] Βαδάκρῳ] Ita pro Βαδάκρῃ *Editorum Aliorumque* rescripsi ex melioribus *Epiphanii* libris, qui *Vadacro* habent. Βιδακάρῃ malit *Schotanus* ex Βιδακὰρ *Int.* LXXII.

[n] Τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι,] Confer. supr. c. 4. §. 4. SPANH.

ἀρχὸν τῦ Ναβάθυ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλίε προφητείας ἣν Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτῦ ὁ Νάβεθον ἀποκτείνας προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτῦ ἐν τῷ ἐκείνε χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένες ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχάβε λέγοντος ἀκούσαι τοῦ προφήτε. καὶ δὴ τοῦτο σωιέβη γνέσθαι, κ τὸν πρόρρησιν τὸν ἐκείνε. πεσόντος ὁ Ιωράμε, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσειν τὸν Ιηοῦ ὑπολαβών. ὁ δ' ἐπιδιώξας, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι πρόσβασι, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν Ιηοῦ εἰς [P] Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς Ιεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει· βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς [q] αὐτῦ γνόμενος.

δ'. Τοῦ δὲ Ιηοῦ [r] ἐλθόντος εἰς [s] Ιεσραέλαν, κοσμησαμένη [t] ἡ Ιεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργε, "καλὸς, εἶπε, δοῦλος [v] ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, [x] ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβάσαν ἤκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ τέλος τοῖς δυνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργε βαλεῖν. καταφερομένη δὲ τό τε τεῖχος ἐρράνε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. [y] τούτων δὴ γνομένων παρελθὼν Ιηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ [z] ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις τὴν Ιεζάβελαν θάψαι· ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσεχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ [a] ἀκρωτήρια. τὰ δὲ ἄλλα πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοῦς, ἐθαύμαζε τὴν Ηλίε προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτὴν εἰς Ιεσραέλαν [b] προεῖπε τοῦτον [c] ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.

ε'. Ὄντων δ' Αχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, [d] τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τῶν Σαμαρέων, λέγων, τὸν [c] ἀνδρειότατον τῶν Αχάβε παίδων [f] ἀποδεῖξαι βασιλέα· [g] καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ [h] τοῦτο ποιήσαντας εἰσπράττεσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότε. ταῦτα δ' [i] ἐγγράφει, βλέπειν βουλόμενος λαβεῖν τὸν τῶν [k] Σαμαρέων γνώμας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν Αχάβε παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμψάμενοι τὰς τροφοὺς τῶν παίδων, καὶ τοὺς διδασκάλους, ἐπέστελλον τοῖς μὲν ἑβδομήκοντα τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν, καὶ θέντας εἰς κανᾶ πέμψαι πρὸς αὐτούς· τοῖς δὲ τὴν τροφὴν παρέχουσι καὶ τὴν ἀνατροφὴν, ἀπαντᾶν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ πρὸς τὰς πύλας ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ ἐπέστελλον, ἐλπίζοντες ἐκ τῆς ὄψεως τῶν κεφαλῶν ἀπειλεῖν τὸν Ιηοῦν, καὶ μὴ δύνασθαι τοσούτους ἀποκτείνας ἀνθρώπους ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς. ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ τὰ γράμματα κομίσαντες ὡς ἐπέστελλον. ἐλθόντων δὲ τῶν κεφαλῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἀποκτείναντας εἰς δύο σωροὺς ἐπὶ τῆς πύλης τιθέναι, καὶ μέχρι πρωΐας διατηρεῖν. ἐπὶ δὲ τοῦτο ποιήσαντας, ἐξελθὼν ἔλεγε πρὸς τὸν ὄχλον, "ὑμεῖς μὲν ἀθῷοι καὶ δίκαιοι πρὸς τὸν δεσπότην ἐστὲ, καὶ τὸν ἐκείνε θάνατον ἐπεβουλεύσατε· ἐγὼ δὲ τὸν ἐμὸν ἐπιβουλεύσαντα καὶ τοὺς ἐκείνε φονεύσας, τὰς τιμωρίας ἀπέδωκα τῷ δεσπότῃ." ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τῆς πύλης ἐκχεῖν. καὶ τοῦτο ποιησάντων, ἀνεῖλε πάντας τοὺς ἐν τῷ Ιεζραέλᾳ τῶν Αχάβε φίλων καὶ γνωρίμων, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, ἕως μηδένα καταλιπεῖν. ἐπορεύθη δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ τοὺς ἐκεῖ τῶν Αχάβε φίλων ἀνεῖλε. καὶ τὸν Ιωνάδαβον τὸν τῶν Ρηχαβιτῶν ἀρχηγὸν ἀπαντήσαντα αὐτῷ καὶ προσκυνήσαντα, ἠρώτησεν εἰ τὴν καρδίαν ἔχει πρὸς αὐτὸν ὁμοίαν καὶ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ εἰ φίλος ἐστὶν αὐτῷ. ὡς δὲ ἔφη, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐστὶν αὐτῷ, ἐκέλευσεν αὐτὸν τὴν δεξιὰν δοῦναι· καὶ δοὺς ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ παρεκάλεσεν ἀκολουθεῖν αὐτῷ, καὶ θεάσασθαι τὸν ζῆλον τὸν περὶ τὸν θεόν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπορεύθη τῆς ὁδοῦ, ἕως τὸν Βάαλον τὸν ἐν Σαμαρείᾳ ἀνεῖλε, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς προφήτας καὶ τοὺς θεραπευτὰς, μηδένα καταλιπών. ἐποίησε δὲ τοῦτο, ἵνα τὸν θεὸν τιμήσας τὸν ἐν Ιερουσαλὴμ, καὶ τὰ προστάγματα ποιήσας ἃ ἐκέλευσεν ὁ θεὸς, μὴ δοκῇ τὰ ὅμοια τοῖς Ισραηλίταις ἐργάσασθαι, καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπ' αὐτοὺς ἐγείρῃ. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς ὕστερον ἐπιτελέσας ἔτεσιν ἐτελεύτησεν, ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, καὶ τὸν υἱὸν Ιωάχαζον διαδεξάμενος.

ς'. Ἐν δὲ τῷ Ιούδᾳ Ἀθαλία τὴν μητέρα Οχοζίε τελευτήσαντος, ἐπειδὴ τὸν υἱὸν ἀπολωλεκέναι ἐνόμισε, τὴν βασιλείαν ἐπιτίθεται καταλῦσαι· καὶ τοὺς ἐκ τῆς βασιλικῆς γενεᾶς ἀποκτείνασα, τὴν ἀρχὴν ἔσχε. μόνος δὲ τῶν παίδων Ιωάσης ἐσώθη, τοῦ Οχοζίε τὴν ἀδελφὴν Ιωσαβεὲ λαβοῦσαν αὐτὸν ἐκ τῶν βασιλικῶν τέκνων ἀποκτεινόντων, καὶ τὴν τροφὸν αὐτοῦ, κρύψασαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ· ἐν ᾧ καὶ ἡ Ἀθαλία τὸν χρόνον ἐβασίλευσεν ἓξ ἔτη. τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει τὸν ἀρχιερέα Ιωδάην καλέσας, καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς τῶν δορυφόρων ἡγεμόνας, καὶ τοὺς τῶν Λευιτῶν ἄρχοντας, ἐκέλευσε τὸν Ιωάσην ἐπιδεῖξαι. καὶ ὁρκωμοσίαν ποιησάμενος, καὶ τὸν ναὸν ἐπιδείξας, καὶ τὸν βασιλέα, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς Λευίτας, ἐν ὅπλοις ἔχοντας τὸν βασιλέα φυλάττειν· τοὺς δὲ ἱερεῖς καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐν τῷ ναῷ θύειν καὶ τὰ νόμιμα ποιεῖν. ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς ἑορταῖς, τοὺς μὲν εἰς τρία μέρη διελόντας φυλάττειν τὰς πύλας, τοὺς δὲ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ τὸν βασιλέα περιστάντας, ἐν ὅπλοις ἔχειν. καὶ τοῦτο ποιησάντων, ἐξελθὼν ἐπὶ τὸν ἵππον ἔδειξε τὸν βασιλέα τοῖς ὄχλοις, καὶ τὸν στέφανον ἐπέθηκε καὶ τὰ γράμματα ἔδωκε τὰ περὶ τῆς βασιλείας. καὶ χρίσας ἀνεκήρυξε βασιλέα. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπορεύθη τῆς ὁδοῦ, ἕως τὸν Βάαλον τὸν ἐν Σαμαρείᾳ ἀνεῖλε, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς προφήτας καὶ τοὺς θεραπευτὰς, μηδένα καταλιπών. ἐποίησε δὲ τοῦτο, ἵνα τὸν θεὸν τιμήσας τὸν ἐν Ιερουσαλὴμ, καὶ τὰ προστάγματα ποιήσας ἃ ἐκέλευσεν ὁ θεὸς, μὴ δοκῇ τὰ ὅμοια τοῖς Ισραηλίταις ἐργάσασθαι, καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπ' αὐτοὺς ἐγείρῃ. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς ὕστερον ἐπιτελέσας ἔτεσιν ἐτελεύτησεν, ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, καὶ τὸν υἱὸν Ιωάχαζον διαδεξάμενος.

ς'. Ἐν δὲ τῷ Ιούδᾳ Ἀθαλία τὴν μητέρα Οχοζίε τελευτήσαντος, ἐπειδὴ τὸν υἱὸν ἀπολωλεκέναι ἐνόμισε, τὴν βασιλείαν ἐπιτίθεται καταλῦσαι· καὶ τοὺς ἐκ τῆς βασιλικῆς γενεᾶς ἀποκτείνασα, τὴν ἀρχὴν ἔσχε. μόνος δὲ τῶν παίδων Ιωάσης ἐσώθη, τοῦ Οχοζίε τὴν ἀδελφὴν Ιωσαβεὲ λαβοῦσαν αὐτὸν ἐκ τῶν βασιλικῶν τέκνων ἀποκτεινόντων, καὶ τὴν τροφὸν αὐτοῦ, κρύψασαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ· ἐν ᾧ καὶ ἡ Ἀθαλία τὸν χρόνον ἐβασίλευσεν ἓξ ἔτη. τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει τὸν ἀρχιερέα Ιωδάην καλέσας, καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς τῶν δορυφόρων ἡγεμόνας, καὶ τοὺς τῶν Λευιτῶν ἄρχοντας, ἐκέλευσε τὸν Ιωάσην ἐπιδεῖξαι. καὶ ὁρκωμοσίαν ποιησάμενος, καὶ τὸν ναὸν ἐπιδείξας, καὶ τὸν βασιλέα, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς Λευίτας, ἐν ὅπλοις ἔχοντας τὸν βασιλέα φυλάττειν· τοὺς δὲ ἱερεῖς καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐν τῷ ναῷ θύειν καὶ τὰ νόμιμα ποιεῖν. ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς ἑορταῖς, τοὺς μὲν εἰς τρία μέρη διελόντας φυλάττειν τὰς πύλας, τοὺς δὲ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ τὸν βασιλέα περιστάντας, ἐν ὅπλοις ἔχειν. καὶ τοῦτο ποιησάντων, ἐξελθὼν ἐπὶ τὸν ἵππον ἔδειξε τὸν βασιλέα τοῖς ὄχλοις, καὶ τὸν στέφανον ἐπέθηκε καὶ τὰ γράμματα ἔδωκε τὰ περὶ τῆς βασιλείας. καὶ χρίσας ἀνεκήρυξε βασιλέα.

sibi in memoriam revocato Eliæ vaticinio, quo patri ejus Achabo post cædem Nabuthi prædixerat, fore ut ipse *aliquando* cum sua progenie illius in agro pereat *ubi eum interfecerat*. hujusmodi enim oraculum, cum à tergo Achabi in curru sederemus, vatem pronunciantem audivimus. id quod etiam, ita ut prædictum fuerat, evenit. Cum autem Joramus cecidisset, Ochozias, de sua salute solicitus, currum in aliam viam deflexit, se Jehum latiturum esse ratus. At ille eum persequutus, in clivo quodam deprehensum ictu sagittæ vulneravit. Quo fit ut is, curru relicto & equo conscenso, à Jehu aufugeret in Mageddonem: ibique intercurandum non multo post ex vulnere moritur. atque *à suis* Hierosolyma vectus illic sepelitur; cum annum quidem & non amplius regnasset, nequam vero patreque suo pejor exstitisset.

Jorami cadaver in Nabuthi fundum projectum. 4 Regum, c. 9.

Ochoziæ mors. 4 Regum, c. 9.

4. Cum autem Jehus Jesraëlam accessisset, Jezabela, compta *admodum* in turri stans, "ô servum "egregium, ajebat, qui dominum *suum* occidit." Ille vero, oculis ad eam sublatis, interrogabat, quænam esset; jussitque ut descenderet, & ad se veniret: tandemque spadonibus imperavit, ut eam de turri præcipitarent. Illa vero, inter cadendum, murum sanguine respersit, & ab equis conculcata hunc in modum periit. Dein, ubi hæc facta erant, Jehus ad regiam perrexit, & seipsum & amicos de via fessos inter alia mensâ reficiebat. Domesticis autem suis, qui Jezabelam interemerant, præcepit, ut eam in honorem generis sepelirent: nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat ut funus curarent, nihil de corpore ejus reliquum invenerunt, *præter extrema. nam cætera omnia à canibus consumpta erant. Jehus, his auditis, Eliæ demiratus est vaticinium. ille enim prædixit, eam hujusmodi mortem obituram esse in Jesraëla.

VI. *Jezabela conculcata & à canibus discerpta. 4 Regum, c. 9.*

5. Cum haberet autem Achabus septuaginta liberos, qui Samariæ alebantur, misit Jehus duas epistolas, unam quidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarensium principes: monens, ut ex Achabi filiis fortissimum *dispicerent quem* regem crearent; (illis enim magnam curruum esse vim & equorum & armorum & copiarum, & urbes quoque munitissimas) atque hoc facto, mortem domini ultum irent. Scripsitque in hæc verba, experiri volens quomodo Samarenses erga se animo essent affecti. Principes autem & nutritii, lectis literis, ingenti metu perculsi sunt. cumque cogitassent, se nihil adversus istum facere posse, qui duos reges maximos superârat, rescripserunt ita ut faterentur se illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero ad hæc alteram ad eos scripsit epistolam, præcipiens ut ei dicto essent audientes, & Achabi filiorum capita abscissa ad eum

Jehus scribit ad Samarienses principes. 4 Regum, c. 10.

4 Regum, c. 10. v. 2.

o Καθεζομένοις] Ita in *Editis Aliisque*, convenienter *S. Literis*, 4 Regum, c. 9. v. 25. καθεζομένου *Big. Samb.* & *Vat.* atque ita vel καθεζόμενον legebat *Epiphan.* qui vertit, *cum sederet.* HUDS. Καθεζόμενον videtur legisse interpres: atque in Sacris etiam hunc & Badacum ibi sedisse extat. REL.

p Μαγεδδώ.] Recte: Μαγιαδδὼ & Μαγεδωὼ vitiose in *MSS.* HUDS. Conf. sup. lib. VIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Αὐτῦ γνόμενον.] Illud αὐτῦ inseruimus ex *Cod. MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Ελθόντος] Εἰσελθόντος εἰς τὰ Ισραέλαν *Big.* & *Samb.* εἰσελθόντες quidem agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Ισραέλαν,] Ita ut supra, p. 486. §. 3. Ισραέλα in *Editis* & plerisque *MSS.*

t Η Ιεζαβέλα,] Ιεζαβέλα sine articulo *Big.* & *Samb.* alibi (cum *Vat.*) Ιεζαβέλη.

v Ο ἀποκτείνας τὸν δεσπότην.] Ος ἀπέκτεινας *Samb.* & *Vat.* ὃς ἀπέκτεινε, vel ὃς ἀπέκτεινε in *aliis MSS.* ὃς ἀνεῖλε *Cedren.*

x Επυνθάνετο τίς εἴη,] Επυνθάνετό τε *Big.* & *Samb.*

y Τέτων δὴ γνομένων] Τέτων ὄντων *Vat.*

z Ανεκτᾶτο] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκτᾶτο, προσάξας τοῖς ὑπάρχοις Ιεζάβελαν θάψαι in *Editis*.

a Ακρωτήρια.] Sunt extremitates membrorum, ut manuum, pedum, hinc ἀκρωτηριάζειν est præcidere has extremitates. REL.

* *Præter extrema.*] *Sc.* præter calvam, pedesque, & manuum palmas.

b Προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.] Conf. supr. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

c Απολέσθαι τὸν τρόπον.] *Al.* ἀπολέσθαι.

d Τὴν δ' ἑτέραν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. eo fere modo quo *Demosth.* τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλὴν ἐπὶ τοῖς τόποις &c. in *Editis* λέγω ὡς τὸν ἀνδ. & dein ἀποδείξῃ *Bas.* ἀποδείξειν *Gen.*

e Ανδρειότατον] Ισ. ἀδρότατον HUDS. in *Add.*

f Αποδεῖξαι] *Gen.* ἀποδείξειν. *Coccejus* ἀποδείξαιεν, verum Ed. *Hudf.* firmatur Collatione *Big.* HAV.

g Καὶ γὰρ ἁρμάτων] In *Editis* καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸν [vel τὸ] ἀνδρειότατον αὐτοῖς &c. Verum illa τὸν ἀνδρειότατον (quæ nec *MSS.* agnoscunt, nec *Vet. Interpr.* quæque è superioribus in textum forsan irrepserint) plane ejecimus.

h Τοῦτο ποιήσαντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα in *Editis*.

i Εγγράφει,] Sic in *Cod. Vat.* nec aliter forsan *Epiphan.* qui vertit, *hæc autem scripsit.* ἐγγράφῃ *Big.* ἴσχε in *Editis Aliisque.*

k Σαμαρέων γνώμας.] Σαμαρειτῶν solus *Vat.*

l Σα-

eum mitterent. Tum principes accersitis puerorum altoribus imperant, ut capita illis, postquam eos jugulassent, præciderent, & ad Jehum mittenda curarent. Illi vero ita jussis obsequuti sunt, ut nihil omnino omiserint: atque capita eorum, in fiscellas quasdam plexiles congesta, Jesraëlam miserunt. Ubi autem ista afferebantur, Jehu cum amicis cœnanti nunciatur, Achabi filiorum capita allata esse. Tum ille ante portam utrinque acervos ex eis construi jussit. Hoc itaque facto, prima luce ad illa visenda prodit: atque *ea* intuitus, cœpit ad populum, qui tum *forte* aderat, dicere; quod ipse quidem in dominum suum exercitum eduxerit, eumque interfecerit, istos vero omnes non ipse peremerit. Cæterum illud iis de stirpe Achabi persuasum esse volebat, omnia juxta Dei oraculum evenisse, ejusque domum, sicuti prædixerat Elias, funditus periisse. Præterea autem occisis quotquot apud Jesraëlitas ex Achabi cognatis reperiri poterant, Samariam ire contendebat. Atque in itinere nactus Ochoziæ Hierosolymorum regis consanguineos, interrogabat quò illis iter erat. Cumque illi respondissent, se salutatum venire Joramum, regemque suum Ochoziam, (nesciebant enim utrumque ab eo necatum) Jehus etiam istos comprehensos interfici jussit, homines duos & quadraginta numero.

Achabi filii septuaginta occisi. 4 Regum, c. 10.

Jehus Ochoziæ consanguineos interficit. 4 Regum, c. 10.

6. Post hos autem illi occurrit vir bonus & justus, nomine Jonadabus, vetus ipsius amicus, qui ipsum *pro more* salutatum collaudare cœpit, quod omnia, prout voluit Deus, fecerat, exstirpando domum Achabi. Jehus vero ipsum obsecrabat, ut conscenso curru Samariam usque eum comitaretur, dicens se illi ostensurum esse, quod nihil parcet improborum cuiquam; sed & falsos vates supplicio afficiet, & falsos sacerdotes, & quotquot populo verba dederunt, ut Dei quidem maximi cultum desererent, alienos vero adorarent. namque pulcherrimum esse spectaculorum, viroque bono & justo jucundissimum, malos videre pœna affectos. Istis obsequutus Jonadabus, in currum evectus Samariam venit. atque Jehus omnes Achabi cognatos, undique perquisitos, ad internecionem perimit. Cum autem vellet ut nemo ex falsis vatibus aut sacerdotibus deorum Achabi supplicium effugeret, fraude usus & dolo universos comprehendit. Vocato enim ad concionem populo, dicebat, se Deos, duplo plures illis quos Achabus introduxerat, adorare velle; rogabatque curarent ut illorum sacerdotes & vates & cultores ei adessent; quippe sibi in animo esse sacra splendida & magna Achabi diis facere, & siquis sacerdotum abfuerit morte multatum iri. Deus autem Achabi Baal vocabatur. Dei itaque sacrificiis celebrandis indicto, per omnem Israëlitarum ditionem dimisit, qui Baalis sacerdotes ad eum adducerent. Sacerdotibus autem præcepit Jehus, ut vestes omnibus

Jonadabi laus. 4 Regum, c. 10.

Jehus Baalis sacerdotes convocari jubet. 4 Regum, c. 10.

φεῖς τ παίδων, προσέταξαν ἀποκτίνασιν αὐτὰς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν, καὶ πέμψαι πρὸς Ιηῦν. οἱ δ' ὀδὲν ὅλως φεισάμενοι, τῦτ ἔπραξαν· καὶ [l] συνθέντες εἴς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, [m] ἀπέπεμψαν εἰς [n] Ιεσραήλαν. κομισθεισῶν δ' τύτων, ἀγγέλλεται δειπνῦντι μ τ φίλων τῷ Ιηῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τ Αχάβυ παίδων κεφαλαί. ὁ δ [o] πρὸ τ πύλης ἐξ ἑκατέρυ μέρυς σκέλδυσεν ἐξ αὐτῶν ἀναςῆναι βυνύς. ἡμομένυ [p] δὲ τύτυ, ἅμα ἡμέρα πρόεισιν ὀψόμενος, καὶ θαυμάσας ἤρξατ πρὸς τ παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἐπὶ τ δεσπότ τ αὐτ' γραπύσαιμι, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε· τύτυς δ πάντας σὺκ αὐτὸς [q] ἀνέλοι. γινώσκειν δ' αὐτὰς ἠξίυ πρὸ τ Αχάβυ ἡμᾶς, ὅτι πάντα κ τὼ θ πρφητείαν [r] γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτ, καθὼς Ηλίας πρεῖπεν, ἀπόλωλε. πρσδιαφθείρας δ καὶ τὰς [s] Ιεσραηλίτας εὐρεθέντας ἐκ τ Αχάβυ [t] συγγνείας εἰς Σαμάρειαν [v] ἐπρεύετ. κ δ τὼ ὁδὸν τῆς Οχοζίας συμβαλὼν οἰκείοις θ βασιλέως τ Ιερσολύμων, ἀνέκρινεν αὐτὰς, [x] τί δή ποτε παρεγένντ. οἱ δ' ἀπαντόμενοί π Ιώραμον καὶ τ αὐτῶν βασιλέα Οχοζίαν ἤκειν ἔφασκον· ὁ γὰρ [y] ἤδεσαν αὐτὰς ἀμφοτέρυς ὑπ' αὐτ πρσδυμένυς· Ιηῦς δ καὶ τύτυς συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι πρσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν [z] τσσαρακνταδύο.

5'. Σωσανᾶ δ' αὐτῷ μ τύτυς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, Ιωνάδαβος ὄνομα, [a] φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμς. ὃς, ἀπασαμένυ αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατ [b] θ πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεῦ, τὼ οἰκίαν [c] ἐξαφανίσαι τὼ Αχάβυ· Ιηῦς δ' ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλ· λέγων ἐπιδείξειν, πῶς ὀδενὸς φείσεται πονηρῦ, ἀλλὰ καὶ τὺς ψευδοπροφήτας καὶ τὺς [d] ψευδιερεῖς, κ τὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τὼ μὲν τῦ μεγίστυ θεῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τὺς δ ξενικὺς προσκυνεῖν, τιμωρήσειν. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, κ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ, κολαζομένυς πονηρὺς [e] ἰδεῖν. τύτοις πεθεὶς ὁ Ιωνάδαβος, ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα εἰς Σαμάρειαν πρσγίνεται. ἀναζητήσας δ πάντας τὺς Αχάβυ συγγνεῖς Ιηῦς, ἀπέκτεινε. βυλόμενος δ, μηδένα τ ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων τ Αχάβυ θεῶν τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτη καὶ δόλῳ πάντας αὐτὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τ λαὸν, ἔφη [f] βέλεσθαι διαλάσονας ὧν Αχάβος [g] θεῶν εἰσηγήσαιτ πρσκυνεῖν, κ τὺς ἐκείνων ἱερεῖς Ε πρφήτας ἠξίυ Ε δύλυς [h] αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς Ε μεγάλας ἐπιτελεῖν [k] μέλλν τοῖς Αχάβυ θεοῖς· τ δ' ἀπολειφθέντα τ ἱερέων θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δ θεὸς Αχάβυ [l] Βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε πιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν [m] τ Ισραηλιτῶν χώραν, τὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τὺς ἱερεῖς τ Βααλ. [n] ἐκέλδυσε δ' Ιηῦς τοῖς ἱερεῦ-

l Συνθέντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* συνελόντες in *Editis.*

m Απέπεμψαν εἰς Ισραήλαν.] Iterum cum *MSS.* ἔπεμψαν in *Editis.*

n Ισραήλαν.] Ισραήλας ante SPANH.

o Πρὸ τ πύλης] Πρὸς τῇ πύλῃ *Big.* & *Gall.* πρὸς τὰς πύλας *Samb.*

p Δὴ τύτυ,] Ita ut supra p. 487. §. 4. ᾗ antea.

q Ἀνέλοι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνελεῖν in *Editis.*

r Γέγονε,] Γεγόνασι *Big.* & *Samb.*

s Ισραηλίτας] Ita *Gen.* cum melioribus *MSS.* Ισραηλίτας *Bas. Alique*

t Συγγνείας] Ἁπάσης post συγγνείας inserunt plerique *MSS.* in *Epiphanii* libris, *cum equis ad Samariam properabat.*

v Επορεύετο.] Sic *MSS.* εἰσπορεύετο in *Editis.*

x Τί δή ποτε παρεγένντο.] Iterum cum *MSS.* τί ποτε in *Editis.*

y Ηδεσαν αὐτὰς ἀμφοτέρυς] Itidemque ex *MSS.* Ατλικωτέρυς, quam ἤδεισαν *Editorum.*

z Τεσσαρακνταδύο.] Sic in melioris notæ *MSS.* τεσσαράκνταδύο in *aliis.*

a Φίλος αὐτῷ] Eo modo *MSS.* φίλος αὐτῦ πάλαι χρόνυ in *Editis.*

b Τὰ πάντα] Illud Ε ex *MSS.* ut & mox alterum ante Θεῦ.

c Εξαφανίσαι] Sic *MSS.* ἐξαφανίσαντα in *Editis*

d Ψευδιερεῖς,] Ψευδοϊερεῖς *Samb.*

e Ἰδεῖν.] Ἰδεῖν post πονηρὺς insertum dedi ex *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

f Βέλεσθαι] Illud βέλεσθαι ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Θεῶν εἰσηγήσαιτο] Εἰσηγήσαιθ Θεῶν *Gall.* 1. & 2. sed Θεῶν non agnoscit *Samb.*

h Αὐτῷ παρεῖναι.] Αὐτῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

i Γὰρ πολυτελεῖς] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Bas.* ᾗ in *reliquis.*

k Μέλλειν] Illud μέλλειν ex *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

l Βααλ ἐκαλεῖτο.] Videsis *N. Fullerum* in *Miscell. Sacr.* lib. 2. c. 7.

m Τῶν Ισραηλιτῶν] Τῶν deest *Vat.*

n Εκέλδυσε] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐκέλδυσε δ' Ιηῦς τῷ Ιερεῖ *Gall.* 1. & 2. Ε Βααλ, κ ἐκέλδυσε τοῖς ἱερεῦσι *Bas.* & *G.* ὧν ἀθροισθέντων ἐκέλδυσεν Ιηῦς τῷ ἱερεῖ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quibus pariter congregatis jussit Hieus pontifici ut daret omnibus vestes* &c. cui lectioni favet etiam *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere. In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 10. *qui post-*

ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ φίλου Ἰωναδάβου, μή τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βουλόμενος γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον παρατυγχάνειν. τῶν δὲ εἰσιόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταριθμησάμενος δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖσησεν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἤδει [o] πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν, κελεύσας αὐτοῖς [p] ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νυνὶ τοῖς [q] πατρῴοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολὺν ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπλήστως ὑπὲρ τῶν Ἀμαφυγόντων τὰς ἐκείνων [r] ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας [s] ἅπαντας κατέσφαξαν· καὶ, τὸν οἶκον δὲ [t] Βαὰλ ἐμπρήσαντες, σκάθρεθρον αὐτὸν ἀπὸ τῶν ξενικῶν [v] ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. [x] οὗτος ὁ Βαὰλ Τυρίων μὲν θεός. Ἀχάβῳ δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι [y] Ἰθοβάλῳ, Τυρίων ὅπερ βασιλεῖ δὲ Σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πᾶσης θρησκείας ἠξίωσε. φανεὶς δὲ τότε δι' ὕπνου θεὸς, [z] τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπέτρεψε. τοῦτο [b] δὲ παροξυνάμενος, καὶ προνοήσασθαι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ [c] βασιλεύσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἰηοῦν ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

suppeditarent. Cumque eas accepissent, ingressus in ædem cum amico *suo* Jonadabo, edixit ut diligenter quærerent, ne quis sit ibi cum ipsis alienigena aut peregrinus. nolle enim alienum sacris illorum interesse. Illis vero inficiatis peregrinum quempiam adesse, atque rem divinam facere exorsis, foris disposuit homines numero octoginta, quos ex militibus fidelissimos noverat, quibus imperatum erat ut falsos vates interimerent, & patrios ritus jam diu desuetos à contemptu vindicarent; minatus eorum vitam pro illis pendendam fore, qui *quoquo modo* evaserint. Atque isti viros omnes ad unum occiderunt: &, cum Baalis ædem incendissent, hoc modo Samariam à ceremoniis alienis liberarunt. Hic *quidem* Baal Tyriorum erat deus. Achabus autem, cum socero suo Ithobalo Tyriorum & Sidoniorum rege gratiam inire volens, & fanum ei Samariæ exstruxit, & vates instituit, omnique cultu prosequutus est. Cæterum hoc deo è conspectu sublato, Israëlitis permisit Jehus ut aureas vitulas adorarent. Veruntamen quoniam ista recte fecisset, curassetque ut impii meritas luerent pœnas, Deus ei per vatem prædixit, liberos ejus in quartam usque stirpem Israëlitas regnaturos esse. Atque illa quidem quæ ad Jehum spectant ita se habebant.

Jehus Baalis sacerdotes ad unum omnes interficit. 4 Regum, c. 10.

Jehu posteris in quartam usque stirpem regnum promisit Deus. 4 Regum, c. 10.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Γοθολία τὴν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδαβος, τὸν Ὀχοζίαν παῖδα Ἰώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

Γοθολία δὲ ἡ Ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκήκοασα [d] τὸν τε Ἰωράμου παῖδα τελευτῶντα καὶ τὸν [e] Ὀχοζίαν καὶ παῖδας, καὶ τὴν γῆν τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπῴδαζε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαυίδου καταλιπεῖν οἶκον, πᾶν δὴ ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἔτι γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ἤλπιζε διεπράξατο· διεσώθη δὲ εἷς υἱὸς Ὀχοζίου, τροπῷ δή τινι τοιούτῳ τὸν τελευτῶντα διέφυγε. τοῦ Ὀχοζίου ὁμοπάτριος ἀδελφὴ, [f] Ἰωσαβεὴ ὄνομα. ταύτη σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς [g] Ἰώδαβος. εἰσελθοῦσα δὴ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν [h] Ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ [i] παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον δύρουσα μετὰ τῆς τροφούσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς [k] εἰς τὸ ταμιεῖον [l] τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε, καὶ λαθραίως ἀνέθρεψαν αὐτή τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ἰώδαβος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶν Ἱεροσολυμων καὶ τῶν δύο φυλῶν.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [m] ἔτει κοινολογησάμενός τισι Ἰώδαβος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτὸς [n] συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγχειρ-

CAP. VII.

VII.

Ut Gotholia Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.

Gotholia Achabi filia, ubi de Ochoziæ filii sui pariter ac Jorami fratris nece inauditerat, deque regiæ stirpis interitu, modis omnibus agebat ut nemo ex domo Davidis superstes relinqueretur, utque genus ipsius penitus exstingueretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat. id quod, ut ipsa quidem rebatur, perfecerat: unus vero ex Ochoziæ filiis servatus est, atque hoc modo mortem effugit. Ochoziæ soror erat eodem patre genita, cui nomen Josabetha. Huic matrimonio junctus erat pontifex Jodaus. Cum autem in regiam ingressa Joasum (ita enim vocabatur puer anniculus) inter cæsorum cadavera una cum nutrice abditum reperisset, eumque pariter & illam sublatos in * conclave cubiculi inclusisset, illa simul & maritus ejus Jodaus ipsum etiam clam in templo *occultum* sex annos aluerunt, quibus Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit.

Gotholia regum semen exstinguere conatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

2. Verum septimo anno, Jodaus, re cum centurionibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque persuasis ut operam suam commodarent iis quæ in manibus erant contra Gotholiam, secum-

Jodaus pontifex Joasum stirpis regiæ puerum conservat. 2 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

postquam ad unum omnes in Baalis ædem convenerunt, insigni editimo ut vestes ad omnes Baalis cultores promeret.

o Πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν,] Ita *Samb. Vat. Gall.* & *Vet. Interpr.* πιστοὺς in *reliquis*.

p Ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας,] Ἀποκτείναι in omnibus *MSS.*

q Πατρῴοις] Ita *Vat.* πατρίοις in *reliquis*.

r Ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς.] Ἀφαιρήσεσθαι *Samb.*

s Ἅπαντας κατέσφαξαν·] Sic *MSS.* πάντας in *Editis*.

t Βαὰλ ἐμπρήσαντες,] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* insuper hic loci Βὰλ habet *Vat.* ut & infra ὁ τοῦ Βὰλ. in *Editis* perperam βασιλ ως.

v Ἐθισμῶν τῶν Σαμαρειαν.] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* θεῶν in *reliquis*. HUDS. Βαὰλ MS. & videtur hoc suadere descriptio sequens. & in Sacris Literis etiam ita legitur. nec est quod aliquem offendat οἶκον, nam & infra cap. 7. legitur ἱερὸν Βαὰλ οἴκου. REL.

x Οὗτος ὁ Βαὰλ] Videsis pag. 457. §. 1.

y Ἰθοβάλῳ,] Ἰθοσάλῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Εἰθοβάλῳ *Gall.* 2. Vide *Annott.* ad p. 457. §. 1. & ad p. 468 §. 1.

z Τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις] Aurearum vaccarum cultus Israëlitis à quo relictus, qui nempe erant in Bethel & in Dan. 2 Reg. 10. 29. SPANH.

a Ἐπέτρεψε.] Ita in *MSS.* ἐπέτρεπε in *Editis*.

b Δὲ παροξυνάμενος] Illud δὲ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Βασιλεύσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν.] Βασιλεύειν *Samb. Bas. Busb.* & *Hen.*

d Τὸν τε Ἰωράμου παῖδα] Sic *MSS.* τὸν Ἰωράμου παῖδα, καὶ τὸν Ὀχ. in *Editis*.

e Ὀχοζίαν] *Al.* Ὀχοζίου.

f Ἰωσαβεὴ ὄνομα.] Ὡσαβαίθη *Big.* & *Samb.* Ὡσαβεὲθ *Gall.* 2. Ἰωσαβεὲ *Vat.* LXXII. & *Zonar.*

g Ἰώδαβος.] Sic *Big.* & *Samb.* Ἰωάδου in *Editis*. Ἰωδαὲ *Vat.* & LXXII. Ἰώδας *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Jojada*.

h Ἰώασον,] Ἰωάσιν *Vat.* Ἰωὰς LXXII.

i Παιδίον ἐνιαύσιον,] Alii sic distinguunt παιδίον, ἐνιαύσιον ἐγκεκρυμμένον &c.

k Εἰς τὸ ταμιεῖον] Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

l Τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε,] Illa τῶν κλινῶν adjecimus ex *MSS.* eademque phrasi utuntur LXXII. 4 Regum, c. 11. v. 2.

* *Conclave cubiculi inclusisset,*] *Al.* in cubiculum lectorum.

m Ἔτει κοινολογησάμενός] Vocem ἔτει non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συνεπιθέσθαι] Ita cum *Cod. Samb.* συνεπιθέσθαι in *Editis Aliisque.* συμβέσθαι *Vat.*

cumque puero regnum assererent & vindicarent, cum jurejurando illos obstrinxisset, quo securitas ejusmodi quid una aggredientibus paratur, deinceps meliorem spem concipiebat de iis quæ contra Gotholiam agitaverat. Viri autem, quos pontifex Jodaus in facinoris *hujus* societatem adsciverat, tota regione peragrata, cum sacerdotes & Levitas ex ea congregassent una cum primoribus tribuum, Hierosolyma eos adduxerunt ad pontificem. Ille vero sibi fidem jurejurando dari postulavit, se secretum, quod ab eo acciperent, omnino clausum habituros, ut quod taciturnitatem simul & operam adhiberi requireret. Cumque juratis rem omnem verbis aperire sibi tutum esse videretur, producto Davidici generis puero quem alebat, "Hic, "inquit, vobis rex, ex ista domo, quam probe "scitis Deum prædixisse in omne ævum regnatu- "ram esse. Itaque vos moneo hortorque ut tertia "pars vestrum in templo præsidio sit regi; pars "vero quarta statuatur in excubiis ad fani limina; "quæque huic proxima custodiam agat portæ "patentis, qua itur in regiam; reliqua vero multi- "tudo inermis versetur *in templo: neminemque "qui arma gestaverit, præter sacerdotem, intrare "permittatis." Præterea autem præcepit, ut pars quædam sacerdotum & Levitarum satellitum more strictis gladiis regem ipsum stiparent; ita ut qui ausus fuerit in Templum intrare, tela gerens, statim moreretur: utque neminem metuentes regem custodire & tueri perseverarent. Et quidem illi, quibus pontifex id consilii dedit, dictis obsequuti, qua *in eum* voluntate essent, factis declararunt. Interea autem Jodaus, patefacto *regum* armamentario, quod in templo à Davide erat constitutum, distribuit centurionibus simul & sacerdotibus atque Levitis hastas & pharetras omnes in eo inventas, ut & alia quæcunque deprehenderit tela. atque *ita* armatos templo circumdedit viribus in unum collatis, ut hoc modo iis ad quos *intrare* nihil attinebat aditum occluderent. Cumque puerum in medium adduxissent, regiam ei coronam imposuerunt, ac Jodaus sacro oleo à se inunctum regem pronunciavit. atque populus, lætitia gestiens factoque applaudens, clamabat, vivat rex.

Jodaus pontifex Joasum Judæ regem creat.

4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.

3. Gotholia autem, cum tumultum plaususque inexspectato audivisset, animo valde perturbata, cum satellitio suo prosiluit è regia. Ubi vero ad templum venerat, eam quidem sacerdotes intromittunt: armatos vero illam sequentes ab introitu prohibuerunt custodes, templo circumdati, quibus id *negotii* à pontifice mandatum erat. Cæterum Gotholia, conspicata puerum in suggestu stantem, regiaque corona redimitum, discissa veste *sua*, magnoque clamore sublato, jussit eum occidi qui insidias sibi *perfide* struxit, imperiumque eripere contendit. Jodaus vero, cum centuriones evocasset, iis imperavit, ut Gotholiam in Cedronis vallem abducerent, ibique *eam* interficerent. nolle enim templum pollui, supplicium in eo sumendo de nefaria muliere. Mandavit insuper, ut si quis ad o-

μένοις, τῷ ὃ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπερισπῶσαν, [o] καὶ λαῶν ὅρκους, οἷς τὸ ἀδεὲς ἁπᾶσι τ συνεργουμένων [p] βεβαιῶται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει τῆς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες, ὃς ὁ ἱερεὺς Ἰώδαος κοινωνὸς τ πράξεως [q] παρειλήφει, παρελθόντες [r] εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν Φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τ ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἢ μὴν Φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, προήγαγον ὃν ἐκ τ Δαυΐδου γένους ἔτρεφεν, "ἔτος ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τ οἰκίας, "[s] ᾗ ἴσθ' τ Θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι "τ παντὸς χρόνου. προσαινῶ δὴ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοί- "ραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, [t] τῷ δὲ τετάρτῳ "τῆς φυλακαῖς ἐφεστῶναι τ πύλης ἁπάσης, ἡ δὲ "μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τ ἀνοιγομένης καὶ φερού- "σης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν, τὸ δὲ ἄλλο "πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω· [v] μηδένα δ' "ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε, ἢ [x] μόνον ἱερέα." [y] προσδιέταξε δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ Λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τ βασιλέα τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐσπασμένους δορυφορουμένους, τὸν δὲ πολεμίσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀπαγορεύσας προσέταξε [z] δείσαντας δὲ μηδένα προσιέναι τῇ Φυλακῇ τ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβάλετο, τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τῷ προῃρέσθαι ἐδήλωσαν. ἀνοίξας δὲ Ἰώδαος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην, ἃ Δαυΐδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἅπασιν ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν σπασαμένους τὰς χεῖρας, καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἐκ προσηκούσης [a] ἀποτειχίσαντας. σπασαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, [b] ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν· καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες Ἰώδαος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος, χαῖρον καὶ κροτοῦν, ἐβόα, σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τῆς δὲ θορύβου ἐξ τ ἐπαίνων Γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τ ἰδίας ἐξεπήδησε στρατιᾶς ἐκ τ βασιλείου. [c] καὶ παραγινομένην εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὴν οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἐπιόντας ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ [d] περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τ κατὰ τ ἀρχιερέως τάξιν παραγεγενημένων. ἰδοῦσα δὲ Γοθολία τὸ παῖδα ὀπὶ τ [e] στήλης ἑστῶτα, καὶ τ βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν [f] ἀνακεκράζουσα, [g] φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὅπλα βεβουλευσάμενον αὐτῇ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἀφελέσθαι παιδίσκην. Ἰώδαος δὲ, καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς [h] ἀγαγόντας τὴν Γοθολίαν εἰς τὰ Φάραγγα [i] τῆς Κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰρ βέλεσθαι μιανῆναι τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῷ [k] ἀλιτήριον [l] τιμωρησαμένων. προσέταξε

o Καὶ λαῶν ὅρκους,] Καὶ abest quibusdam *MSS.*

p Βεβαιοῦν] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Gen.* βεβαιῶν] *Bas. Aliique.*

q Παρειλήφει,] Παρείληφε *Vat.*

r Εἰς ἅπασαν] Εἰς deest *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἧ ἴσθ'] Ita *Samb.* & *Vat.* ᾗ ἴσθι Θεὸν *Big.* ἧς ἴσθι Θεὸν in *Editis Aliisque.*

t Τῷ δὲ τετάρτῳ] Τρίτῳ legit *Gelenius* interpres. REL.

v Μηδένα δ' ὁπλίτην] Sic *Big.* & *Samb.* μηδ' ἵνα δ' ὅπλ. *Bas.* & *G.* μηδ' ἵνα ὅπλ. *Vat.*

* *In templo:*] *In atriis templi* juxta *Hebr.* 2 *Paralip. c.* 23. *v.* 6. ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου LXXII.

x Μόνον ἱερέα.] Μόνους ἱερέας legisse videtur *Epiphan.*

y Προσδιέταξε] Ita cum *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. προστέταξαν in *Editis Aliisque.*

z Δείσαντας δὲ] Eo modo *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. δείσαντες in *cæteris.*

a Ἀποτειχίσαντας.] Ἀποτειχίσαντας *Vat.* HUDS. Forte ἀντειχίζοντας. COCC. Hic non est, ut sæpe aliàs, murum tollere, sed muro cingere. REL.

b Ἐπέθηκαν αὐτῷ] Ἐπέθεσαν *Vat.*

c Καὶ παραγινομένην] Sequutus sum *Cod. Vat.* in *reliquis* παραγενομένην δ' εἰς τὸ ἱερ.

d Περιεστῶτες ἐν κύκλῳ] Περιεστηκότες *Vat.*

e Στήλης ἑστῶτα,] Ita ex *Cod. Vat.* συλῆ LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 14. [על העמוד] 2 Reg. 11: 14. *Coccejus*) σκιωῆς in *Editis Aliisque.*

f Ἀνακεκράζουσα,] Ἀνακεκραγῶτα *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.*

g Φονεύειν ἐκέλευε] Φονεύσειν *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

h Ἀγαγόντας] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἄγοντας in *reliquis.*

i Τῆς Κεδρῶνος,] Τῶν Κεδρῶν *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

k Ἀλιτήριον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀλιτηρίαν in *Editis Aliisque.*

l Τιμωρησαμένων.] Τιμωρησάμενον (*Coccejus*) *Vat.*

m Ἐπα-

ταξε δε, καν βοηθῶν τις προσελθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. [m] ἐλαυνόμενοι τοίνυν ὑπ Γοθολίας οἱ προσταχθεντες τῳ ἀναιρεσιν αὐτῆς, ὅπῃ τῳ πύλῳ τ ἱππίων ὑπ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο.

δ. Ως δ ἡ τε θεῖ τῳ Γοθολίαν τρόπον [n] ἐστρατηγήθη τ τρόπον, συγκαλέσας τον τε δῆμον καὶ τὰς φυλὰς Ιώδαος εἰς τὸ ἱερὸν, [o] ἐξώρκωσεν ὀμνύειν τῷ βασιλεῖ, καὶ προθύμως αὐτ τ σωτηρίας, καὶ τ ὅπῃ πλεῖον δέχοις. ἔπειτ αὐτὸν τ βασιλέα τιμήσαν τ Θεὸν καὶ μὴ παραβαίνειν τὰς Μωϋσέως νόμους δίκην πίσιν ἠνάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσβαμόδης [p] τ τ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τ [q] πατρῴου Θεοῦ, τιμῇ δ τε Αχάβου, κατέσκαψαν· καὶ τ ἐχούσῃ τῳ ἱερωσύνῃ αὐτ [r] Μαάθαν ἀπέκτειναν. τῳ δ' ὑπεμέλειαν καὶ φυλακὴν τ ἱερ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἐπέτρεψεν Ιώδαος, κατὰ τῳ Δαυίδου τ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτὸς δὶς τ ἡμέρας ὑπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκωλύτως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δε τῶν Λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὸς ὑπὲ φυλακῇ τ πεύσης, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα.

ε. Τούτων δ' ἕνεκα [s] διατάξας, μετ ἑκατονταρχῶν τε ἡγεμόνων τε τ λαὸ πάντος ὁπ τ ἱερ Φθαλαβῶν ἀγαγ τ Ιώασον εἰς τὸ βασίλειον. κ [t] καθίσαντος εἰς τ βασιλικὸν θρόνον ἐπηυφήμησέ τε τὸ πλῆθος τε ὡς ὠκείαν τραπέντας ὑπὲ πολλὰς ἐώρτασαν ἡμέρας. ἡ μέντοι πόλις, ὑπὲ τῷ τῳ Γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἐπὶ δ Ιώασος, ὅτε τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά· μήτηρ δ' ἐπὶ αὐτῳ τὸ μὲν ὄνομα [u] Σαβία, πατρὶς δ ἦν Βηρσαβεέ. πολλῷ δ' ἐπιμελέστερον τ [x] νόμων φυλακῆς, κ ὡς τ τε Θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, ὡς ἐπὶ πάντα [y] τ χρόνον ὃν ὁ Ιώδαος ἐβίωσεν. ἔγημε δ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, δόντος τε ἱερέως· ἐξ ὧν ἔρρενες αὐτῷ θυγατέρες παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν δὴ περὶ τ βασιλέως Ιωάσου, ὡς τ τε Γοθολίας ὑπεξελὼν διέφυγε τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

pem ei ferendam adveniat, ipsum etiam perimant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiæ cædes, injectis in eam manibus, eam ad portam mularum regis educebant, ibique *eam* necarunt. *Gotholia necatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.*

4. Cum autem hæc, quæ ad Gotholiam spectant, hujusmodi stratagemate gesta fuissent, Jodaus, populo ac militibus in templum convocatis, sacramento *omnes* adegit ad benevolentiam regi præstandam, & ad ipsius prætereaque imperii salutem & incolumitatem tuendam. Deinde regem jurejurando obligavit, ut Deum honoraret, legesque Moysis *nullatenus* transgrederetur. Post hæc incursione facta in Baalis ædem, quam Gotholia ejusque maritus Joramus in veri Dei contumeliam & honorem Achabi construxerant, eam funditus diruerunt; & Maatham, qui tum sacerdotium ejus tenebat, occiderunt. Templi vero curam & custodiam sacerdotibus & Levitis permisit Jodaus, juxta Davidis regis institutum, jussis, ut bis singulis diebus solida pro more facerent sacrificia, & suffitum juxta legis præscriptum adolerent. Fecit autem Levitarum quosdam etiam janitores ad fani custodiam, ne quis *ulla re* pollutus posset intrò subrepere. *Juramentum populi & regis. 4 Regum, c. 11. Restauratio cultus Dei. 2 Paral. c. 23.*

5. Ubi autem ad hunc modum ista disposuit, ipse & centuriones & duces atque populus universus Joasum è templo deduxerunt in regiam: eoque in solio regali collocato, omnes lætos clamores sustulerunt, & ad epulas conversi festivitatem per aliquos dies egerunt: nulla utique in civitate turba excitata ob mortem Gotholiæ. Tum Joasus annum septimum agebat, cum regnum iniit: materque illi erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Bersabee. fuit autem legum observantissimus, cultusque Dei studiosissimus, quamdiu Jodaus *pontifex* vixerit. Porro prima maturitate duas uxores, quas ei locaverat pontifex, in matrimonium duxit: ex quibus utriusque sexus liberos sustulit. Atque hactenus quidem de rege Joaso, quomodo ex insidiis Gotholiæ evasit & regnum suscepit.

ΚΕΦ. ή.

Αζάηλος στρατεύει ὑπὲ τοὺς Ισραηλίτας κ Ιεροσολυμίτας. Ιηοῦς πλούτῳ, κ τῳ Ισραηλιτῶν ἄρχει Ιώαζος διαδέχεται. Ιώασος τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς πρῶτον μὲν θεοῦ θρησκείας ὑπεμελεῖτο, ὕστερον ἀσεβεῖ, κ Ζαχαρίαν λίθοις βληθῆναι κελεύει. Ιωάσου τελευτήσαντος, τῳ βασιλείαν διαδέχεται Αμασίας.

CAP. VIII.

VIII.

Azaëlus expeditiones facit contra Israëlitas & Hierosolymitanos. Jehus moritur, eique in imperium succedit Joazus. Hierosolymitanorum rex Joasus primo cultûs Dei curam gerit, postea impie agit, & Zachariam lapidari jubet. Joaso mortuo, regnum suscipit Amasias.

Αζαηλος δὴ, ὁ τ Σύρων βασιλεὺς, πολεμῶν τοῖς Ισραηλίταις κ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ιηοῦ, διέφθειρεν τ πέραν Ιορδάνου χώρας τὰς τοῦ τῳ Ρουβενιτῶν, καὶ Γαδιτῶν, καὶ Μανασσιτῶν· ἔπι δ καὶ τῳ Γαλααδίτιν καὶ Βατανέαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἁπαντῶσι βίαν προσφέρων. [z] ὁ γὰρ ἔφθη αὐτὸν Ιηοῦς ἀμυνόμενος κακωθῆναι τῳ χώραν· ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑστερούσης γνώμης, καὶ καταφρονήσας τ ὁσίας καὶ τ νόμων ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη τ Ισραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τ δεχῆς διάδοχον [a] Ιωάζου τ υἱὸν καταλιπών.

AZaël autem Syrorum rex, bellum cum Israëlitis & Jehu rege illorum gerens, regionis Transjordanianæ tractus ad exortum solis, qui à Rubenitis & Gaditis & Manassitis occupati erant, vastavit; necnon terram Galaaditicam & Batanæam, incendia longe lateque faciens & rapin s, ac ne à cæde quidem illorum temperans, qui in manus ejus inciderent. Non enim eum regionem populantem Jehus propulsare festinabat: sed & ipse, postquam res divinas despexisset, & jura legesque contempsisset, vitam finivit, cum in Israëlitas regnasset annos *septem & viginti. Samariæ autem sepultus est, Joazo filio, qui in imperium succederet, relicto. 2. Jo- *Bellum inter Azaëlum & Jehum. 4 Regum, c. 13. Jehus moritur, eique succedit Joazus. 4 Regum, c. 11.

m Ελαυνόμενοι] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. λαυόμενοι in *cæteris.*

n Εστρατηγήθη] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ἐστρατήγηται in *reliquis.*

o Εξώρκωσεν ὀμνύειν] *Al.* ἐξώρκωσεν.

p Τὸν δὲ Βααλ οἶκον,] Τὸν δὲ Βάλαι οἶκον, ὃν Γοθολία *Vat.*

q Πατρῴου Θεοῦ] Sic *MSS.* πατρίου in *Editis.*

r Μααθὰν ἀπέκτειναν.] Ita in *Græcis* omnibus. Μαθὰν *Latinis.* Μαεθὰν & Μαχὰν LXXII.

s Διαθέμενος,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* διδάξας in *Editis.*

t Καθίσαντος εἰς τ βασιλικὸν θρόνον] Sic cum *Big.* & *Samb.* καθήσαντος in *Editis.* καθήσαντος ἐπὶ τ β. *Vat.*

u Σαβία,] Σαβιὰ ὄν τ Βηρσαβεὲ LXXII. Αβία *Vat.* Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 469.

x Νόμων φυλακὴν,] Νομίμων *Vat.*

y Τὸν χρόνον] Illud τ ex *MSS.*

z Οὐ γὰρ ἔφθη] Οὗτος ἔφθη *Samb.* & *Vat.* οἷς αὖ ἔφθη *Big.* & *Gall.* 1. 2. Incertum quomodo legerit *Epiphan.* nam vertit, *in quo potuit quidem ulcisci Jehus, dum cunctam provinciam devastaret; sed circa divinitatem superbus* &c.

* *Septem & viginti. Samariæ autem sepultus est,*] *Duodetriginta* juxta *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 10. v. 36.

a Ιωάζου] Ιωάχαζ LXXII. *Cedren. Aliique.*

Joasus Judæ rex templum curat instaurandum. 4 Regum. c. 12. 2 Paral. c. 24.

2. Joasum autem Hierosolymorum regem incessit cupido templum Dei instaurandi: vocatoque pontifice Jodao, *ei* præcepit ut per omnem regionem dimitteret Levitas & sacerdotes qui in singula capita sicli argentei semissem exigerent ad refectionem & instaurationem templi, sub Joramo & Gotholia ejusque liberis labefactati. Pontifex vero imperatum non fecit, quod noverit neminem libenter argentum erogaturum esse: sed anno regni vigesimo tertio, cum rex ipsumque & Levitas ad se acciviſſet, eosque objurgasset, quod iis quæ mandaverat non obsequuti essent, jussissetque ut in posterum templi reparationi prospicerent, ejusmodi commentum adhibuit ad colligendam pecuniam, † quo populus libenter acquievit. Cum loculum ligneum undique clausum fecisset, unum in eo foramen aperuit. deinde, ubi eum in templo juxta altare collocasset, jussit ut singuli quantum quisque vellet in eum per foramen injicerent, ad templum instaurandum. id quod populus æquo animo tulit: & multum auri argentique, certatim ea conferendo, coëgerunt. Scriba autem & sacerdos fiscorum *præfecti* loculo exhausto, & cum rex adesset numerata quæ congesta erat pecunia, mox eôdem *loculum* referebant. atque hoc quotidie faciebant. Quamprimum vero sat pecuniæ populus contulisse videbatur, Jodaus pontifex & Joasus rex miserunt qui eam erogarent in lapicidas & structores, inque ligna magna materiæque pulcherrimæ. Templi autem refectione absoluta, reliquum auri & argenti (quod sane non exiguum erat) in crateras & urceolos & pocula atque alia vasa impenderunt; feceruntque ut magnificis sacrificiis, quæ quotidie fiebant, pingueſcerent altaria. atque istis, quamdiu Jodaus in vivis erat, debitum adhibebatur studium.

Mortuo Jodao, Joasus à pietate deficit. 2 Paral. c. 24.

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum & triginta, justitia & probitate in omnibus insignis, & in regiis conditoriis sepultus est, quod Davidis stirpi regnum conservaverat) Joasus rex cultus Dei curam abjecit. Quin & populi principes, similiter ac ipse, moribus erant *ita* depravati, ut jura violarent, inque alia omnia irent quam quæ ab illis optima habebantur. Cum autem Deus hanc regis aliorumque *in pejus* mutationem indigne tulisset, misit vates qui *eos* de factis admonerent & à nequitia revocarent. Illi vero magno adeo hujus amore & immani desiderio tenebantur, ut neque iis, quæ majores illorum ob spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio affecti pertulerunt, neque iis quæ ante denunciarunt vates ullatenus moti pœnitentiam egerint, eóque redierint unde contra ea faciendo digressi erant: sed

Zachariam vatem interfici jubet Joasus. 2 Paral. c. 24.

Zachariam etiam, *Jodai pontificis filium, rex, patris ejus beneficiorum immemor, mortem obire

β'. [b] Τὸν ἢ τ Ιεροστελύμων βασιλέα. Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβε τ ναὸν ἀνακαινίσαι ⸗ Θεᾶ· καὶ τ ἀρχιερέα καλέσας Ἰωδαον εἰς ἄπασαν σκέλυσε πέμψαι τὴν χώραν τὰς Λαΐτας καὶ ἱερεῖς αἰτήσοντας ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον [c] ἀργυρᾶ, εἰς ἐπισκολιὰν καὶ ἀνανέωσιν ⸗ ναᾶ, καταλυθέντ [d] ὑπὸ Ιωράμου καὶ Γοθολίας καὶ τ παίδων [e] αὐτῆς. ὁ δ' ἀρχιερεὺς τᾶτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σωτὴς ὡς ἀδεὴς [f] δυναμώνως [g] προήσεσθαι τὸ ἀργύριον· τρίτῳ ἢ καὶ εἰκοστῷ τ βασιλείας ἔτει, μεταπεμψαμένου ⸗ βασιλέως αὐτόν τε καὶ Λαΐτας, καὶ ὡς [h] προσκαθεσθέντας ὧν προσέταξεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντ ⸗ εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τ ἐπισκολῆς ⸗ ναᾶ, στρατηγήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τ χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, [i] ᾧ τὸ πλῆθ ἡδέως ἔσχε, τοιᾶτο. ξύλινον κατασκευάσας ἰσοσωρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν [k] ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τ βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βάλεται [l] βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀφ' τ ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκολὴν ⸗ ναᾶ. πρὸς τᾶτο πᾶς ὁ λαὸς εὐ διετέθη· καὶ πολὺ ἄργυρον ἐ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενᾶντες ἢ τ ἰσοσωρὸν, κ παρόν ⸗ τᾶ βασιλέως ἀριθμοῦντος τὸ συνειλεγμένον [m] ὅ τε γραμματεὺς ἐ [n] ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων, ἔπειτ' εἰς τ αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. κ τᾶτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀπορρώνως τὸ πλῆθ ἐδόκει βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθούμενοι λατόμους ἐ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωδα ⸗ ἐ ὁ βασιλεὺς Ἰωασ ⸗, κ [o] ἐπ ξύλα μεγάλα ἐ τ καλλίστης ὕλης. ἐπισκευασθέν ⸗ ἢ ⸗ ναᾶ, τ ὑπολειφθέντα χρυσὸν ἐ ἄργυρον, σὺν ὀλίγ ⸗ ἢ λίθ, εἰς τε κρατῆρας ἐ οἰνοχόας ἐ σκεύη ἐκπώματα κ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο· θυσίαις τε πολυτελέσιν ὅση μέρα τ βωμὸν παίνοντες διετέλεσαν. κ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ἰωδα ⸗ χρόνον ἔζη, τ εὐσεβοῦς ἐτύγχανε πολιτείας.

γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν ἐκ ⸗· ἔτη μὲν βιώσας [p] ἑκατὸν [q] κ τριάκοντα, δίκαι ⸗ ἢ ἐ [r] πάντα χρησὶς [s] ἡγούμεν ⸗, ἐτάφη δ' ἐν τ [t] βασιλικαῖς ταφαις ἐν Ιεροσολύμοις, ὅτι [v] τῷ Δαυΐδῃ ἠξίωτο τὴν βασιλείαν [x] σκῆψαι· προεδώκει ὁ βασιλεὺς Ἰωασ ⸗ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τ Θεόν. σωδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ ἐ οἱ ⸗ πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τολμηρολεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ [y] τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄρεστα εἶναι. δυσχεράνας δ' ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τᾶ βασιλέως ἐ τῶν ἄλλων, πέμπει τὰς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πεπραγμένα, κ παύσοντας τ ἀνομίας αὐτῶν. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἄρας ταύτης εἶχον, ὡς μήτε [z] οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα [a] πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' οἷς οἱ προφῆται προέλεγον [b] πεισθέντες [c] μετανοῆσαι, καὶ μεταθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα [d] παρανομήσαντες ἐτράπησαν· ἀλλὰ ἐ Ζαχαρίαν υἱὸν τ ἀρχιερέως Ἰωδάε λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ * ἱερῷ, τῶν

---

b Τὸν ἢ τ Ιεροστελύμων βασιλέα Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβε τ ναὸν ἀνακαινίσαι ⸗ Θεᾶ.] 2 Chronic. XXIV. SPANH.

c Ἀργύρου.] Ita cum *MSS.* ἀργυρᾶν in *Editis*.

d Ὑπὸ Ιωράμου] Sic & *Samb.* in *ceteris* ὑπὸ τᾶ Ιωράμου.

e Αὐτῆς.] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

f Εὐγναμώνως] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* δυγναμώνως non agnoscunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. neque legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Προήσεσθαι] Προῆσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. προῆσθαι *Vat.* προεῖσθαι *Gall.* 2.

h Προσκαθεσθέντας] Προσκαθέσαντα solus *Vat.*

i ὯΙ τὸ πλῆθ ἡδέως ἔσχε] Ὡς τὸ πλ. *Gall.* 2. Forsan ᾧ τὸ πλ. legerit *Epiphan.* qui vertit *quod populus libenter habuit.* phrasis hæc ᾧ τὸ πλ. ἡδ. ἔχει, alibi, quod sciam, non occurrit. hujusmodi tamen constructionem (*Atticam*) in aliis auctoribus sæpiuscule habemus, ut apud *Xiphilinum*, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς ἔπραττεν. si quis ἐφ' ᾧ malit, valeat, quantum valere potest, conjectura.

† *Quo populus libenter acquievit.*] *Al.* quod non gravatim tulit populus.

k Ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν.] Illud ὡν deest *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Βάλλειν εἰς αὐτὸν] Βαλεῖν *Vat.*

• *m* Ὅ τε γραμματεὺς] 2 *Paralip.* c. 24. v. 11. ὁ γραμματεὺς ⸗ βασιλέως καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ⸗ ἱερέως ⸗ μεγάλου.

n Ὁ ἱερεὺς τ φυλακίων,] Illud ὁ ἐ *Cod. Vat.*

o Ἔτι ξύλα μεγάλα] Ita ex *MSS.* ἐπὶ in *Editis*.

p Ἑκατὸν κ τριάκοντα,] 2 Chronic. XXIV. 15. SPANH.

q Καὶ τριάκοντα,] Καὶ deest *Big.* & *Samb.*

r Πάντα χρησὸς] Illud πάντα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Γινόμεν ⸗,] Ita cum *MSS.* ἡδόμεν ⸗ καὶ ἐπαίσιν ὡς ταῖς in *Editis*. De Jodao vide *Montacutium* in Exercit. 2 §. 5. p. 59.

t Βασιλικαῖς θήκαις] Βασιλικαῖς Σήκαις ὡς Ιεροσολύμοις: quia Davidici erat generis. Ita & Hebræi scribunt in urbe fuisse sepulcra generis Davidici. Male Interpres. REL.

v Τῷ Δαυΐδῃ] Sic *MSS.* ⸗ Δαυΐδ ᾗνις in *Editis*.

x Ἐκτήσατο.] Ἀπεκτήσατο *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte ἀπελήσατο. *Vetus* reparârat. COCC.

y Τὰ νενομισμένα] Τὰ insertum dedi ex *Big.* & *Samb.*

z Οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν] Ita *MSS.* & mox μηθ' οἷς. in *Editis* μήτε ὅσα & μηθ' ὅσα.

a Πανοικὶ κολασθέντες] Πανοικὶ LXX. Exod. 1. 1. SPANH.

b Πεισθέντες] Forte τισὶν πεισθέντες. COCC.

c Μετανοῆσαι,] Μετανόησαν *Big. Samb.* & *Vat.*

d Παρανομήσαντες] Παραμήσαντες *Big.* & *Samb.*

* *Jodai pontificis filium,*] Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 470.

e Ἱερῷ,] Ἱερὸν interdum est tota structura templi, atria aliaque

τῶν τὸ πλῆρος αὐτοῦ διεργασιῶν λαθόμενον, ὅπ, τῷ Θεῷ [f] προφητεύσαντι αὐτὸν ἀποδεῖξαι, τίς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πεθόμενοι πᾶλεγε. τελευτῶν μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαιωτὴν ὧν [g] ἔπαχε τὸν Θεὸν ἐποιεῖτο, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ιωάσῳ, πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Εδωκε μέντοιγ' ὁσι εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρωμόσησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Αζαήλου τὴν Σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ τὴν τε [h] Γίτθαν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ιεροσόλυμα. [i] φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος, πάντας [k] κενώσας τὸν τε θεσαυροὺς καὶ τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὰ ἀναθήματα καθελών, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, πύστις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι [l] μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὴ παθεὶς τῇ τ' χρημάτων ὑπερβολῇ, τὴν στρατιὰν ὁσι ἐπήγαγεν ὅτι τὰ Ιεροσόλυμα. νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν [m] Ιώασος, ὑπεμενόντων αὐτῷ [n] τῶν φίλων, οἳ τὸν τοῦ Ζαχαρίου θάνατον ἐκδικοῦντες [o] τοῦ Ιωδάου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη περὶ αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιερουσαλήμοις, οὐκ ἐν τοῖς ταφαῖς [p] τῶν βασιλικῶν τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομισθείς. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ παδέχεται Αμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ [q] ἔτει τοῦ Ιωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [r] Ιώαζος ὁ τοῦ Ιηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, τοῦ μὲν πατρὸς ὁσί' αὐτὸς μιμητὴς [s] γενόμενος, [t] ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ Θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐταπείνωσεν δ' αὐτὸν καὶ [v] σωείσθλεν ὁ τῶν τοσούτων δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀπλίτας μυρίους καὶ [x] πεντήκοντα ἱππεῖς, στρατεύσας ἐπ' αὐτόν. [y] πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. τεθ' ὅτε δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν [z] λαὸς, κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν, ὅτε Αζάηλον βασιλεύσαντα προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, [a] ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ἦν ἐν ὀπόροις ἔτω [b] κακοῖς Ιώαζος, ὅτι δέησιν καὶ ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ κατέφυγε, ῥύσεως τῶν Αζαήλου χειρῶν αὐτὸν προσκαλῶν, καὶ μὴ περιιδεῖν [c] εἰς ἐκείνῳ γινόμενον. ὁ δὲ Θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς [c] ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, [d] καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύσαι δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἀδειαν. εἰρήνης δ' ἡ χώρα λαβομένη ἀνέθαμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἠυθήνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὸν Ιωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὸν θρόνον ὁ υἱὸς αὐτοῦ [e] Ιώασος. ἕβδομον ἤδη καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἦν τῇ Ιουδαίων ἀρχῇ, ὅτε Ιεροβοάμου τοῦ Ναβάτου τὴν τῶν δέκα φυλῶν ἀρχὴν παραλαβόντος, Ροβοάμου τοῦ Σολομῶνος υἱοῦ τὴν τῶν δύο φυλῶν ἔσχε βασιλείαν. ἐβασίλευσε δὲ τῶν Ιουδαίων ἔτη ἑκκαίδεκα καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, ἀφ' οὗ Δαβίδης ἐβασίλευσε τῶν Ιουδαίων, ἔτη τριακόσια καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτά.

ζ'. Ἀμασίας δὲ ὁ τοῦ Ιωάσου τοῦ βασιλέως τῶν Ιουδαίων υἱὸς, ἔτη τρία καὶ εἴκοσι βασιλεύσας, ἐπὶ τοσούτοις ἔτεσι τὸν πατέρα ἐπιβουλευθέντα ἐτιμωρήσατο. τοὺς γὰρ τὸν πατέρα ἀποκτείναντας ἐκόλασε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐκ ἀπέκτεινεν, ὡς ὁ νόμος ἐκέλευε τοῖς πατράσι μὴ ὑπὲρ τῶν παίδων ἀποθνήσκειν κελεύων, ἀλλ' ἕκαστον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων ἀποθνήσκειν. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν Ιδουμαίων βασιλέα Σηλαὶ τὴν πόλιν ἑλὼν, ἣν ὕστερον Πέτραν ὠνόμασαν, ἐκράτησε μάχῃ τῶν Ιδουμαίων δέκα μυριάδας ἀποκτείνας, καὶ ἄλλας δέκα ζωγρήσας. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν Ιδουμαίων βασιλέα Σηλαὶ τὴν πόλιν ἑλὼν, ἣν ὕστερον Πέτραν ὠνόμασαν, ἐκράτησε μάχῃ τῶν Ιδουμαίων δέκα μυριάδας ἀποκτείνας, καὶ ἄλλας δέκα ζωγρήσας.

juſſerit in templo ſaxis obrutum; quod Dei ſpiritu inſtinctus ad vaticinandum, pro concione populum ſimul & regem adhortatus fuerit ad juſte agendum, quodque prædixerit fore ut gravem ſubirent pœnam, ſi *monitis* non obtemperarent. Moriens tamen Zacharias Deum teſtem fecit & judicem eorum quæ patiebatur, pro bono *quod dederat* conſilio, atque iis quæ pater ipſius Joaſo fecerat, morte periens acerba & violenta.

4. Cæterum rex non multo poſt pœnas maleficiis debitas perſolvit. Azaëlus enim Syrorum rex, impreſſione in ditionem ejus facta, cum & Gittam evertiſſet & prædam abegiſſet, exercitum Hieroſolyma in eum educit. Joaſus autem metu perculſus, exhauſtis Dei regumque theſauris, detractiſque templo donariis, omnia ad Syrum miſit; quibus eam ſibi redimeret ſecuritatem, ut nec obſidione premeretur, nec in rerum omnium diſcrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniæ ingenti victus, copias Hieroſolymis non admovebat. Joaſus tamen, cum in morbum difficilem incidiſſet, amicis eum adortis, qui ut Zachariæ Jodai filii mortem ulciſcerentur regi inſidias ſtruxerant, etiam ab illis occiditur. Et quidem Hieroſolymis ſepultus eſt; ſed non in regiis majorum monumentis propter impietatem. Vixit autem annos ſeptem & quadraginta: eique in regnum ſuccedit filius Amaſias.

Azaëlus Judæorum fines populatur. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

Eum ab Hieroſolymorum obſidione divertit Joaſus templi ſpoliis. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

Joaſi mors. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. 25.

Joaſi ſucceſſor Amaſias. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 25.

5. Anno autem regni Joaſi vigeſimo primo, Iſraëlitarum imperium ſuſcepit Joazus Jehu filius apud Samariam: illudque tenuit annos decem & ſeptem; patris quidem ſui nec ipſe imitator, ſed ſceleribus æque addictus ac primi iſti qui Deum contemptui habuerunt. Illum vero Syrorum rex depreſſit, ac copias ejus tam numeroſas adeo attrivit, ut decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, poſtquam expeditionem feciſſet, urbeſque magnas & multas ei abſtuliſſet, ejuſque exercitum clade affeciſſet. Hæc autem Iſraëlitarum populo mala acciderunt juxta Eliſſæi vaticinium, quando Azaëlo etiam prædixiſſet, quod necato domino Syrorum & Damaſcenorum regnum eſſet occupaturus. Cumque Joazus in tanta malorum difficultate verſaretur, ad preces & ſupplicationes ſe recipit, Deum obſecrans ut ipſum è manibus Azaëli liberaret, & in illius poteſtatem redigi non pateretur. Deus autem, pœnitentiam loco virtutis acceptans, contentuſque admonere potentes, cum ei non videretur funditus perdere, fecit ut nullo in metu eſſet de belli periculis. quo fit ut regio, pace potita, ad priſtinum ſtatum rediret, opibuſque floreret.

IX. *Joazus Jehu filius regno ſuſcepto, bello premitur ab Azaëlo. 4 Regum, c. 13.*

6. Joazo autem vitâ defuncto, ſucceſſit filius ejus Joaſus in regnum. Cum ſeptimum jam & tri-

Joazo in Iſraëlitarum regnum ſuccedit filius ejus Joaſus. 4 Regum, c. 13.

gce-

que complectens; interdum pars illa, in qua erant ſacerdotes, quæ alibi dicitur τέμενος *fanum*, ſeu οἶκος *ædes Templi*. Vide Auctores ſupra laudatos ad p. 473. §. 2.

f Προφητεύσαντι] Forte προφήτην. *Vetus*, quem cum Deus Prophetam conſtituiſſet. COCC.

g Ἔπαχε τὸν Θεὸν] Ita *Samb.* & *Baſ.* ἔπαθε in *cæteris*.

h Γίτθαν καταστρεψαμένου] Γίττην in pleriſque *MSS.*

i Φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος,] Ὁ δὲ φοβηθεὶς *Big.* & *Samb.*

k Κενώσας] Ἐκκενώσας *Big. Samb.* & *Vat.*

l Μηδὲ] *Gen.* μὴ δ'.

m Ἰώασος,] Articulum ὁ ante Ἰώασος delevimus, auctoritate *MSS.*

n Τῶν φίλων,] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τὸν in *Editis.* τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τὸν *Big.* & *Samb.*

o Τοῦ Ιωδάου παιδὸς] Illud τοῦ ex *MSS.*

p Ταῖς βασιλικαῖς] Ταῖς βασιλικαῖς deſunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

q Ἔτει τοῦ Ιωάσου βασιλείας,] Illud ἔτει ex *MSS.* εἰκοσῷ καὶ πρώτῳ ἔτει in *S. Literis.*

r Ιώαζος] Ιωάχαζ LXXII. Ιωάχαζος *Vat.* paſſim, & infra etiam *Big.* & *Samb.*

s Γενόμενος, ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Diſt. & leg. γενόμενος, ἀσεβήσας, ὡς κ. ο. πρ. & ita *Rufinus*: impie vero gerens, ſicut & primi Reges, qui Deum ſpreviſſe videbantur. SPANH.

t Ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Ita in *MSS.* ἀσεβήσας καὶ οἱ πρῶτοι in *Editis.* ὡς καὶ οἱ πρ. legendum conjecerat *Schotanus.*

v Σωείσθλεν ὑπὸ τοσούτων δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς,] *Rufinus*: extenta poteſtate contrivit; dum adverſus eum decem millibus armatis, & quinquaginta millibus equitum caſtra moviſſet. *Unde legiſſe hic eum patet*: ὀπλ. μυρ. καὶ πέντε μυρίας ἱππεῖς, aut πέντε μυριάδας ἱππέων. SPANH.

x Πεντήκοντα ἱππεῖς,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πεντακοσίους in *Editis.* juxta *S. Literas*, (4 *Regum* c. 12. v. 7.) πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδας πεζῶν.

y Πόλεις τε] Καὶ πόλεις τε μ. καὶ π. αὐτοῦ ἀφ. *Vat.*

z Λαὸς,] Βασιλεὺς *Big. Samb.* & *Vat.* verum pro voce λαὸς facit *Epiphan.*

a Ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην.] Ἀποκτέναντι *Big.* & *Samb.*

b Κακοῖς Ιώαζος,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καιροῖς in *Editis.*

c Ἀρετὴν ἀποδεχόμενος,] Ita *Baſ. G. Vat.* & *Epiphan.* ἀρίστῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολύσαι δοκοῦν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ ν. μ. τ. δυναμένους τελέως ἀπολύειν, δοκῶν αὐτῷ. in *Epiphanii* verſione, & *corripere magis quam perdere hominem hujuſmodi volens*. HUDS. Forte καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς τότε δυναμένους (h. e. μετανοοῦντας) ἢ τελέως ἀπολύειν δοκοῦν αὐτῷ, COCC.

e Ἰώασος.] Ita legunt & diſtinguunt *MSS.* niſi quod in

gesimum annum regnaret Joasus in tribum Judæ, Israëlitarum regnum iniit iste Joasus Samariæ, (nam & ille eodem nomine gaudebat, quo Hierosolymorum rex) illudque annos sexdecim tenuit. Cæterum vir bonus erat, patrisque *sui* mores nequaquam referebat. Illo autem tempore, cum Elisæus vates jam senex admodum in morbum incidisset, ad eum visendum veniebat Israëlitarum rex. cumque eum in ipso fere mortis articulo invenisset, flere cœpit, ipso videnti, & lamentari, patremque & præsidium appellare. "nam & ipsi "acceptum ferre *dicebat*, quod nunquam *illis* con- "tra inimicos opus fuisset armis, illius quippe va- "ticinia fecisse ut sine pugna de hostibus victoriam "reportarint: nunc quidem illum è vita discedere, "se vero relictos iri Syris armatis aliisque in illo- "rum potestate hostibus. Itaque nec sibi amplius "vivere tutum esse, ajebat; sed expedire cum eo "exitum facere, simulque è vita migrare." Regem ista deplorantem consolatus est Elisæus; præcepitque ut arcu ad se allato illum intenderet. Cum itaque arcum rex parasset, *vates* suis manibus illius manibus impositis eum jaculari jussit. cumque tribus telis emissis post tertium destitisset, "si, inquit, plura quidem misisses, tum Syrorum "regnum radicitus exscidisses: quoniam vero tribus "solis contentus fuisti, cum Syris congressus toti- "dem etiam præliis eos victurus es, ut regionem, "quam patri tuo ademerunt, recipias." Et rex quidem, his auditis, abiit. nec ita multo post vates diem obiit supremum: vir inclytæ justitiæ, magnique plane à Deo æstimatus. id quod testantur res incredibiles miræque ex afflatu divino ab eo factæ, de quibus præclara inter Hebræos fama est. Funere etiam magnifico elatus est, quali par erat virum Deo adeo charum cohonestari. Quin & eo tempore accidit, cum latrones quidam hominem à se occisum in Elisæi sepulchrum conjecissent, ut mortuus, simul ac vatis corpus tetigisset, reviviscceret. Atque hactenus quidem de Elisæo vate, deque iis quæ, dum in vivis esset, prædicebat, & quemadmodum, postquam fatis concessisset, etiam vi divina pollebat.

Joasus ægrotantem visit Elisæum. 4 Regum, c. 13.

Elisæi, tum vita defuncti, laus.

Mortuus tactu Elisæi corpore revixit. 4 Regum, c. 13.

7. Mortuo autem Azaëlo Syrorum rege, regnum ad filium ejus Adadum pervenit, cui bellum infert Joasus Israëlitarum rex: eique ter victo regionem omnem eripiebat urbesque & vicos, quotquot pater ejus Azaëlus ex Israëlitarum regno abstulerat. Hoc utique factum est quemadmodum Elisæus prædixerat. Postquam vero evenit ut etiam Joasus moreretur, ille quidem Samariæ sepelitur, atque imperium ad filium ejus Hieroboamum devenit.

Mortuo Azaëlo, oppida agrosque Adado ejus filio eripit Joasus. 4 Regum, c. 13.

κρεῖον ἔτος βασιλεύοντος Ἰωάσου τὸ Ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἔτος ὁ Ἰώασος ὁ ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν· [f] καὶ γὰρ αὐτὸς τὸν αὐτὸν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ· καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. [g] ἀγαθὸς δ' ἦν ὁ οὐδὲν ὁμοίως τῶν πατέρων τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ἐλισαῖος ὁ προφήτης γηραιὸς μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, [h] βλέποντος αὐτοῦ, καὶ παρακαλοῦντος, καὶ [i] πατέρα τε [k] ἐπικαλεῖν καὶ ὅπλον. "δι' "αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, "ἀλλὰ τῇς σκέψεως προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν "πολεμίων· νῦν δ' [l] ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ βίου, καὶ "παλιπεῖν δ' [m] ἐξωπλισμένοις τοῖς Σύροις [n] καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις. ὅτ' οὖπω τοίνυν ζῆν ἐπ' ἀσφαλὲς, "ἔλεγεν· ἀλλὰ καλῶς ἔχειν [o] συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ "συναπαίρειν τῷ βίῳ." ταῦτα ὀδυρόμενον Ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸ βασιλέα· καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι ἐντεῦθεν τῆς. ποιήσαντος οὖν [p] ὑπηρετὴς τὸ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτὸς [q] τῶν χειρῶν, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὲ βέλη αὐτὸς προεμένου [r] εἶπε διαπαυσαμένου, "πολὺ μὲν, εἶπεν, ἀφεὶς, οὐ ῥιζῶν "ἂν τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν ἐξέβαλες. ἐπεὶ δὲ τρισὶν μὲν "κέντρης μόνοις, τοσούτοις δὲ μάχαις κρατήσεις συμβα- "λὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τὴν χώραν λῇ ἀπέτιμον τῆς σῆς "πατρὸς ἀνακτήσῃ." καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη. μετ' ὀλίγον δὲ ὁ προφήτης ἀπέθανεν· ἀνὴρ, ἐπὶ δικαιοσύνῃ διαβοήτου, καὶ φανερῶς ἀποδοθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ δόξα διὰ τὸ προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα, καὶ μνήμης λαμπρᾶς παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ ταφῆς μεγαλοπρεπεῖς, καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸ ἔτος θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δὲ καὶ τότε, λῃστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸ Ἐλισαῖου τάφον οὓς ἦσαν ἀνηρηκότες, τὸ νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα [s] ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἐλισαῖον τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὸν τελευτῆσαι ἔτι δυνάμιν [t] εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.

ζ'. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Σύρων βασιλέως Ἀζαήλου, εἰς [v] Ἀδάδον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία περιγίνεται, [x] πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον Ἰώασος ὁ τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλεύς· καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀζαὴλος πόλεις καὶ κώμας τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μέντοι [y] καὶ τὴν Ἐλισαίου προφητείαν ἐφύλαττε. [z] ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ Ἰώασον [a] ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδευθεὶς, [b] καθῆκε δὲ εἰς Ἱεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.

nonnullis sit Ἰωάζης. in *Editis* Ἰώας. ὃς ἐβδ. ἔ. κ. τ. ἔ. β. Ι. τ. τ. φυλῆς παρέλαβε τὴν ἀρχήν.

f Καὶ γὰρ αὐτὸς] Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς *Vat.*

g Ἀγαθὸς δ' ἦν] Vide *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 13.

h Βλέποντος αὐτῷ,] Illa αὐτῷ βλέποντος & mox καὶ ante πατέρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Πατέρα τε παρακαλῶν καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Et scutum sui regni *Rufinus* vertit καὶ ὅπλον LXX. ἅρμα Ἰσραὴλ καὶ ἱππεῖς αὐτοῦ 2 Reg. XVI. 14. SPANH.

k Ἀποκαλεῖν καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Αὐτὸν ante παρακαλεῖν delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Ἀπεῖναι] Forte ἀπίεναι. *Vetus*, discerat. COCC.

m Ἐξωπλισμένοις] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐξωπλισμένους in *Editis Aliisque.*

n Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῶν *Gall.* 2. καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις in *Editis.* τοῖς αὐτῶν πολεμίοις sine καὶ habet *Big.* in *Epiphanii* versione, & *aliis inimicis captivandos relinqueret.*

o Συνεξορμᾶν αὐτῷ] Καὶ ante συνεξορμᾶν ejectum volui, quod illud non agnoscant *Big.* & *Samb.*

p Ὑπηρετὴς δὲ βασιλέως] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὑπηρετὴς in *reliquis.*

q Τῶν χειρῶν,] Illa τὸ χειρῶν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Εἶτα διαπαυσαμένου,] Εἶτα δὲ ἀναπαυσαμένου *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἀναζωπυρῆσαι.] Vide *Cotelerium* ad Constit. Apostol. p. 289.

t Εἶχε θείαν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔχει in *Editis.*

v Ἀδάδον τὸν υἱὸν] Ita ut supra aliquoties. Ἀδερὲς *Vat.* Ἀδερ. LXXII. & *Cedren.* Ἀδὲν *Bas.* & *G.* Ἀδδὰν *Gall.* 2. & *Epiphan. Bipar. Big.* & *Gall.* 1. Ἀνδέρα *Samb.*

x Πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῦτον in *reliquis.*

y Κατὰ τὴν Ἐλισαίου προφητείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* κατὰ τὸν Ἐλισαῖον in *ceteris.*

z Ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ Ἰώασον ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδευθεὶς, καθῆκε δὲ εἰς Ἱεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Aliter legit *Rufinus*, qui vertit: Cumque contigisset, ut etiam Joas moreretur, ille quidem sepultus est in Samaria, Regnum verò suo filio Hieroboam nomine dereliquit. SPANH.

a Ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδευθεὶς, καθῆκε δὲ εἰς Ἱεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* τεθνηκότος in *Editis*, omissis quæ sequuntur ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδευθείς.

b Καθῆκε δὲ εἰς Ἱεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Hic sequutus sum *Cod. Vat.* (emendavit ita & Coccejus ex *Vet.* & Gelenio) καθῆκεν εἰς Ἰόαχζον ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ *Bas. G.* & *Gall.* 2. καθίκετο δὲ εἰς Ἰώαζον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* versione, *regnum vero suo filio Gessaban nomine dereliquit.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀμασίας στρατεύσαμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους ἐ Ἀμαληκίτας, αὐτὸς ἐνίκησεν· εἶτα πολεμῶν πρὸς Ἰώασον ἡττᾶται, καὶ μετ' ὀλὺ ἀναιρεῖται, Ὀζία τὸν υἱὸν διαδεχομένου.

CAP. IX.

Quomodo Amasias, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, eos devicit: deinde bello Joasum lacessens vincitur, & non multo post interficitur, Ozia ei in regnum succedente.

x.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς Ἰωάσου βασιλείας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν [c] Ἀμασίας ὁ Ἰούδα Φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν [d] Ἰωδαδῆς τὸ γένος, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμαστῶς δὲ τοῦ δικαίου [e] προενόει, καὶ παῖς νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ πράγματα καὶ τὸν ἀρχὸν, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ἰωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἀπαντᾶς ἐφόνευσε· [f] τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, [g] ὃς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ πρὸς εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ [h] συναθροίσας [i] ὡς τελακοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους [k] κατέστησε· πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸ [l] τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται [m] δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλαίστων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοὺς Ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ Ἰδουμαίων καὶ [n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι. [o] παρασκευασαμένου δὲ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τῶν Ἰσραηλιτῶν [p] στρατὸν ἀπολῦσαι [q] συνεβούλευσεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, [r] καὶ τὸ Θεὸν ἤπιαν αὐτῷ προλέγειν [s] χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις· πεπεῖσθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βλαμμένῳ τοῦ Θεοῦ. δυσφορωτέρως δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ [t] φθῆναι τὸ μισθὸν δεδωκότα τοῖς Ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δὲ αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπῶς φέρων τὸ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τοὺς προειρημένους τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὡς ἐπὶ τὸν μεγάλων ἀγαγὼν [v] πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τῶν Ἀραβίων, [x] ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν· ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ [y] τούτων ἐθνῶν. Ἀμασίᾳ δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντι, οἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς ἀπέλυσε μισθωσάμενον, ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὸν ἀπόλυσιν· ἐ γὰρ ἂν τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμένοις· ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι [z] Βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τελχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν.

Anno autem regni Joasi Israëlitarum regis secundo, regnare cœpit Amasias Hierosolymis in Judæ tribum, matre natus Jodade nomine, genere cive *Hierosolymitana*. atque mirum in modum justitiam colebat, idque *admodum* adolescens. Cum autem imperio rebusque gerendis admoveretur, statuit Joasum patrem sibi imprimis vindicandum esse, eosque suorum, qui manus ei intulerant, pœna afficiendos. Atque istos quidem omnes comprehensos interfecit: in ipsorum vero liberos nihil grave admisit, convenienter agens Moysis legibus, qui iniquum esse censuit pro parentum culpis pœnas à liberis reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica ex iis qui flore essent ætatis & *annorum plus minus viginti, collectisque quasi trecentis millibus, hisce centuriones præfecit: ac præterea, cum misisset ad Israëlitarum regem, centum militum millia centum argenti talentis conducit. decreverat enim Amalecitarum & Idumæorum & Gabalitarum gentibus bellum inferre. Cum autem in eo esset ut exercitum educeret, seque in eos moveret, vates *quidam* eum admonuit ut Israëlitarum copias dimitteret. esse enim hominum genus impium, Deique oraculum ei cladem denunciasse, si istis auxiliis uteretur: hostibus vero superiorem fore, si Dei auspiciis fretus paucis assumptis cum illis dimicaret. Rege autem *id* ægre ferente, quod jam Israëlitis stipendium numerasset, hortatus est vates ut Dei voluntati morem gereret: multa enim ab eo pecunia auctum iri. Et illos quidem dimittit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent: is vero cum suis copiis contra prædictas gentes profectus est. Cumque illos pugna superasset, millia quidem decem occidit, & totidem vivos, quos in petram magnam, quæ in Arabia est, ductos de ea præcipitavit: multum prædæ abegit, & opum vim immensam *tulit* ex istis gentibus. At dum hæc ageret Amasias, Israëlitæ, quos conductos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, missionemque sibi ignominiæ esse rati, (haud enim illis hoc accidisse, nisi contemptui habitis) in ejus ditionem impetum faciebant, & progressi usque ad Bethsemera, regionem populati sunt; & multa quidem jumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

Amasias Judææ rex. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Deut. 24. 16. Ezech. 18, 20.

Bellum inferre statuit Amalecitis aliisque.

4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Israëlitarum copias, quas conduxerat, ex consilio vatis remittit.

4 Paral. c. 25.

Israëlitæ ab Amasia dimissi regionem populantur.

2 Paral. c. 25.

2. Cæterum Amasias victoria rebusque prospere

[c] Ἀμασίας ὁ Ἰούδα] Ἀμασίας LXXII.

[d] Ἰωδαδὴς τὸ γένος,] Ita cum *MSS.* Ἰούδα in *Editis*, & in *Epiphanii* libris Ἰοάδ. Ἰωάδιμ aut Ἰωαδεὶν LXXII.

[e] Προενόει,] *Al.* προνοεῖ.

[f] Τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις.] Mosis Legibus vetitum ob Parentum peccata liberos punire. Idem 2 Reg. xiv. 6. SPANH.

[g] Ὃς οὐκ ἐδικαίωσε] Illud ὃς non agnoscit *Vat.*

[h] Συναθροίσας ὡς τελακοντα μυριάδας,] Et ex his congregans quasi trecenta millia *Rufin.* omisit *Gelenius.* SPANH.

[i] Ὡς τελακοντα μυριάδας,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* εἰς in *reliquis.*

* *Annorum plus minus viginti*,] Qui vigesimum ætatis annum excesserant, *juxta S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 25. v. 5.

[k] Κατέστησε·] Ἀπέδωξε solus *Vat.*

[l] Τῶν Ἰσραηλιτῶν βατιλέα,] Τῶν deest *Vat.*

[m] Δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλαίστων ἑκατὸν ἀργυρίου.] Conduxit argenti talentis centum millia armatorum *Rufin. add.* talentis centum, centum millia. *Bene hoc in versione Gallica.* SPANH.

[n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι.] Ita *Samb. Basil. Hen.* & *Vat.* Γαβιλιτῶν in *Editis Aliisque.* Vide Cl. *Relandum* in *Geogr. S.* l. 1. c. 15. HUDS. Γαβιηλιτῶν *Gen.* Vel Γαβαλιτῶν à Γάβαλα Ü. Galilææ. vid. lib. xv. Antt. c. 8. §. 5. SPANH.

[o] Παρασκευασαμένου δὲ] Ita cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* παρασκευασαμένῳ τε in *reliquis.*

[p] Στρατὸν ἀπολῦσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* λαὸν in *Editis.*

[q] Συνεβούλευσεν.] Συνεβούλευε *Vat.*

[r] Καὶ τὸ Θεὸν ἤπιαν αὐτῷ προλέγειν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὸ γὰρ Θεὸν in *Editis.*

[s] Χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις·] Χρησαμένου *Big. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[t] Φθῆναι τὸ μισθὸν δεδωκότα] Ὀφθῆναι in *reliquis.* HUDS. Lege φθῆναι. *Vetus*, jam præbuisse. COCC.

[v] Πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τῶν Ἀραβίων, ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Eam *scilicet*, à qua nomen habet Arabiæ urbs, *Petra*, unde *Arabiæ Petræ* nomen. *Grotius.* HUDS. Πέτρα Arabiæ imminens; De hoc autem facto Amasiæ 2 *Chronic.* xxv. 12. ubi nulla Arabiæ mentio, sed tantum de *loco præcipito* ἐπὶ κρημνῶ juxta LXX. sermo, è quo hi præcipites dati. SPANH.

[x] Ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῆς in *Editis.*

[y] Τούτων ἐθνῶν.] Ita cum *Vet. Interpr.* ὧν τὰ ἐθνῶν *Vat.* ὧν πάντων ἐθνῶν in *reliquis.*

[z] Βηθσεμήρων προελθόντες] Βηθωρῶν juxta meliores *Epiphanii* codices. ἕως Βαιθωρὼν LXXII. & 2 *Paralip.* c. 25. v. 13.

a Ἀμα-

Amasias Idumæorum deos colit. 2 Paralip. c. 25.

re gestis elatus, Deum quidem, qui ei horum omnium auctor exstiterat, cœpit negligere: istorum vero *deorum*, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui se addixit. Cum autem vates eum adiisset, "se mirari, dicebat, quod illos Deos esse "credat, qui cultoribus suis nihil opis afferre po- "tuerunt, nec illos ab ejus manibus liberarunt: sed "illorum quamplurimos male pereuntes insuper "habuerunt, & semetipsos in captivitatem abdu- "ctos. illos enim Hierosolyma delatos esse, perin- "de ac si quis hostium quosdam captivos eò du- "ceret" Ista autem regi iram moverunt, quo fit ut vati silentium indiceret, supplicium ei minatus, si quid præter regotium suum agere pergeret. Tum quidem ille se quieturum dixit: *Deum* vero ea non præteriturum esse prædicebat, quibus rebus novis studens manus admoverat. At Amasias, cum semet regere & moderari in prospera fortuna non posset, (quam licet à Deo acceperit, contumeliis in eum non temperavit) sed magna de se opinione inflatus esset, scripsit Joaso regi Israëlitarum, jubens, "ut idem ipse cum omni *suo* popu- "lo sibi obsequium præstaret quod & olim præ- "stitum erat majoribus suis, Davidi & Solomoni: "sin vero nolit quod æquum est facere, scire *opor-* "*tet* bello esse decernendum de summa imperii." Joasus autem in hæc verba rescripsit. "JOASUS "REX AMASIÆ REGI. In monte Libano in- "gens erat cupressus, necnon & * rubus. ille "misit ad cupressum, poscens illius filiam suo filio "in matrimonium dari: sed interea fera quædam "præteriens rubum proculcavit. Hoc itaque tibi "exemplo erit; ne *solito* majora appetas; neve, "quod prospere rem gesseris contra Amalecitas, "ista cogitatione superbiens tibimet regnoque "tuo pericula asciscas.

Amasiæ ad Joasum litera.

Joasi responsum. 4 Regum, c. 14.

Amasias Joaso bellum infert. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

3. Amasias autem, cum ista legisset, majori adhuc cupiditate ad bellum incitatus est; Deo, ut arbitror, illum ad hoc impellente, ut pro iis quæ in eum admiserat peccatis pœnas exigeret. Ubi vero copias eduxerat contra Joasum, & pugnam conserturus erat, timor subitus & consternatio, qualem Deus non propitius solet immittere, Amasiæ exercitum in fugam vertit, etiam antequam ad manus venirent. Illis ergo præ timore dispersis, contigit ut Amasias à suis desertus ab hostibus caperetur: eique Joasus mortem minatus est, nisi hoc Hierosolymitanis persuaderet, ut portas aperirent ipsumque cum exercitu in urbem reciperent. Et quidem Amasias, necessitate compulsus metuque ex vitæ periculo, auctor erat ut hostis intromitteretur. Ille vero, diruta murorum parte quasi quadringentorum cubitûm spatio, quà perruptio facta est cum curru invehitur Hierosolyma, captivum præ se agens Amasiam. Atque hoc modo in

Amasias à Joaso vinctus. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Joasus Hierosolymitanorum murorum partem diruit. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον ὑπερορᾶν ἤρξατο· ἐς δὲ ἐκ τῆς [a] Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, "θαυμάζειν, ἔλεγε, [b] εἰ τούτοις "ἡγεῖται θεὸς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιῶντο, μηδὲν "ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνοις· ἀλλ' "ὑπερεῖδον πολλούς τε αὐτῶν ὀλλυμένους, καὶ [c] αὐ- "τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσό- "λυμα τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ἄν τις τῶν πολε- "μίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε." τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργιλῶς ἐκίνησε, καὶ προσεταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας [d] αὐτὸν κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν εἶπεν· οὐκ ἀμελήσων δ' ὧν [e] ἐπικεχείρηκε [f] νεωτερίζων τῷ Θεῷ προσέλεγε. Ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν οὐκ ἐθέλων ὑπερφυῶς ὀργιζόμενος, ὡς ἔθος τοῖς θεοῖς λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ [g] φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων "ὑπακούειν αὐτῷ "σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς ἔστι πρότερον ὑπήκουε τοῖς "προγόνοις αὐτοῦ, Δαυίδῃ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βουλό- "μενον δίγνωμονεῖν, εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς [h] δια- "κριθησόμενον." ἀντέγραψεν δὲ ὁ Ἰώασος τάδε. "ΒΑ- "ΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑ- "ΣΙΑ. Ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει [i] κυπάρισσος παμμε- "γὴς, καὶ [k] ἄκανος. αὕτη πρὸς τὴν [l] κυπάρισσον "ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον "τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσιν, θηρίον τι πα- "ρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανον. τέθνηκεν οὖν ἔχουσι "τὸ παράδειγμα δεῖν μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι. μηδὲ ὅτι τὴν "πρὸς Ἀμαληκίτας μάχην ηὐτύχησας, διὰ ταύτην "χαυνούμενος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ἐ- "πισπῶ.

γ'. Ταῦτα δὲ ἀναγνὺς Ἀμασίας, ἔπι μᾶλλον διὰ τὴν [m] στρατείαν [n] παρωξύνθη, δεῖν θεᾷ παρορμῶντος αὐτὸν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν, ἵνα τὰ [o] πεπλημμεληκότα εἰς αὐτὸν δίκην ὑποτίσῃ. ὡς δὲ ἐξῆγε μὲν τὸ δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ Ἀμασίᾳ στράτευμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις, οἵαν θεὸς οὐκ ἐθέλοντος ὧν [p] πέμψειν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. [q] διασπαρέντων δὴ ὑπὸ δέος αὐτῶν, μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἠπείλησε δ' αὐτῷ θανάτου [r] Ἰώασος, εἰ μὴ πείσαι τοὺς Ἱεροσολυμίτας, ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τὸν στρατιὰς εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης δὴ [s] καὶ τὸ ζῆν δέος, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ, ἀμηχανήσας [t] τι τὸ τείχους [v] ὡς πεντακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύ-

a Ἀμαληκιτῶν] Vide sup. §. 1.

b Εἰ τούτοις ἡγεῖται θεὸς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιῶντο, μηδὲν ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνοις·] Mirum Deos à victoribus coli, qui victis cultoribus suis nihil profuerant. Vid. 2 Chron. xxv. 15. Aliter apud Æschylum Agam. v. 346. &c. ubi Deos victæ regionis ritè colendos tradit, & victoribus, ne ipsi postea vincantur: Οὐκ ἂν γ' ἐλόντες αὖθις αὖ θάνοιεν ἄν. juxta nempe Gentilium πολυθεΐαν. SPANH.

c Αὐτοὺς αἰχμαλωτισθέντας.] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* καὶ τοὺς in *cæteris*.

d Αὐτὸν κολάσειν,] Sic *MSS.* αὐτῷ in *Editis*.

e Ἐπικεχείρηκε] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπιχείρησε in *Editis Aliisque*.

f Νεωτερίζων τῷ Θεῷ] Νεωτερίζειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

g Φρονηματισθεὶς,] Φρονηματίσθεὶς, *Hesychio* ἐπαρθεὶς φρονήματι. & Φρόνημα est *fastuosa de se opinio* apud *Euripidem* in *Hecuba*, v. 622. HUDS. *Hesych.* Φρονηματίσθεὶς, ἐπαρθεὶς τῷ φρονήματι. Sic Φρόνημα fastuosa de se opinio. *Euripid. Hecub.* v. 622. Φρονήματος τὸ σὸν στρέψαντες· SPANH.

h Διακριθησόμενον.] Ita *MSS.* κεκριθησόμενον in *Editis*.

i Κυπάρισσος] ארז est in Hebræo, quod cedrum vulgo reddunt. Sed & Alexandrini κυπάρισσον aliquando pro ea habent. REL.

k Ἄκανος.] Ἄκανθος. LXX. ἀπηχὺς & *MS. Alex.* Οχοὶζ Hebr. חדס *Santes* Paliurus, *Vulg.* Carduus *Syr.* Prunus *Arab.* Abies 2 Chronic. xxv. 18. At 2 Reg. xiv. 9. LXX. ὁ ἄκανος Carduus, & ita ibi *Sanctes* & *Chaldæus*; *Syr.* & *Arab.* Prunus. Theophrast. H. Pl. lib. 6. c. 3. p. 123. ἄκανθος ἢ ἀκανώδες, & in fine Διαφορὰ δὲ τοῦ μὲ ἀκάνθου οὐκ εἰσὶ· Idem c. 4. p. 124. ἀκανίζει· SPANH.

l Κυπάρισσον] Κέδρον hic habent seu Cedrum LXX. *Syr. Arab. Chald.* 2 Reg. xiv. 9 & 2 Chron. xxv. 18. *Hebr.* in utroque loco הארז quæ *Cedrum* passim notat. SPANH.

* *Rubus.*] Ita placuit interpretari, non *carduus* cum *aliis*: quod ἄκανθος non *herba* sit, sed *spinosus & aculeatus frutex*. Vide *Theophrastum* in *Hist. Plant.* l. 6. c. 3. & c. 4.

m Στρατείαν] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. στρατιὰν in *reliquis*.

n Παρωξύνθη,] *Al.* παροξύνθη.

o Πεπλημμεληκότα εἰς αὐτὸν·] Παρανομησάντων *Gall.* 2.

p Πέμψειν,] Εὐδόκησε *Big. Samb.* & *Vat.*

q Διασπαρέντων δὴ] Ita cum *Epiphan.* in *reliquis* Διασπαρέντων αὐτῶν.

r Ἰώασος,] Ἰώασος insertum dedi ex *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Τὸ δεῖ τὸ ζῆν δέος,] Illud δεῖ ex *MSS.* & mox δεῖν δὲ ζῆν *Vat.*

t Τι δὲ τείχους] Voculam τὶ adjeci ex *MSS.*

v Ὡς τετρακοσίων πηχῶν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡσὶ τριακοσίων *Bas.* ὡσὶ τετρακοσίων *Gen.*

* Τὸς

ελός τι τύτῳ τῷ τρόπῳ γιόμενον τ Ιεροσολύμων, x τάς τε τ θεῖ ησαυρὰς ἀνείλετο, κ ὅσον λὶ τῷ Αμασίᾳ χρυσὸς κ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε· κ ἔτως αὐτὸν λοπολύσας τ αἰχμαλωσίας, ἀνέζυξεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο τοῖς Ιεροσολυμίταις ἔτει τετάρτῳ Ȣ δεκάτῳ τ Αμασίᾳ βασιλείας. ὃς, μ τ αὐτὸν ὀπιβεβληθεὶς ὑπὸ τ φίλων, φεύγει μὲν εἰς y Λάχισον πόλιν, ἀναιρεῖται δ ὑπὸ τ ὀπιβέλων, πεμψάντων ἐκεῖ τὰς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. κ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ιεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ ἔτως Αμασίας τ βίον z Δι τ νεωτερισμὸν κ τὸ περὶ τ θεὸν ὀλιγωρίαν, βιώσας μὲν ἔτη τεσσαρα κ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα Ȣ εἴκοσι· Δεδέχε δ' αὐτὸν ὁ a παῖς Οζίας τ ὄνομα.

potestatem suam redactis Hierosolymis, & Dei thesauros abstulit, & exportavit quicquid auri argentique Amasiæ erat in regia: atque ita demum, cum Amasiam libertati restituisset, Samariam reversus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt anno regni Amasiæ decimo quarto. qui post hæc, insidiis ei structis ab amicis, in urbem Lachisam profugit, & ab insidiatoribus occisus est, cum eò misissent qui illum ibi necarent. Et corpus quidem ejus Hierosolyma reportatum regiis exsequiis conestarunt. At vitam hoc modo finivit propter insolentiam & Dei contemptum; cum annos quidem quatuor & quinquaginta vixisset, novem vero & viginti regnasset: eique succedit filius *ejus* nomine Ozias. *Amasiæ interitus.* 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 25.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ιεροβοάμου Ισραηλιτῶν βασιλέως, κ Ιωνᾶ Ȣ τ προφήτου· κ ὡς Ιεροβοάμου τελευτήσαντος τὸν ἀρχὸν παρέλαβεν ὁ ὑὸς αὐτ Ζαχαρίας. ὡς Οζίας Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς τὰ περιξ ἔθνη ἐχειρώσατο, κ οἷα συνέβη αὐτῷ ὁρμήσαντι ὀπιθυσιάζειν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

De Hieroboamo Israëlitarum rege, & Jona vate; atque ut, Hieroboamo vita defuncto, filius ejus Zacharias imperium susceperit. Quomodo Ozias Hierosolymitanorum rex gentes finitimas subegit, quæque ei acciderunt postquam id egit ut Deo suffitum adoleret. XI.

ΠΕντεκαιδεκάτῳ ἢ ἔτει τῆς Αμασίᾳ βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν b Ιωάσου ὑὸς Ιεροβοάμου ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη c πεντεκονταεπτά. d ἔτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὑβριστὴς κ παρόμοιος δεινῶς ἐγένετο, εἰδωλά τε σεβόμενος κ πολλοῖς ἀτόποις κ ξένοις ἐγχειρῶν ἔργοις· τῷ ἢ λαῷ τῶν Ισραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος e ὑπῆρχε. τότῳ f προεφήτευσε τις Ιωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσοντα τοῖς Σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, κ πλατυῦναι τὴν αὐτ βασιλείαν· τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν ἕως g Αμάθης πόλεως, τοῖς ἢ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως h τῆς i Ασφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰ δίκαιον οἱ ὅροι τ Χαναναίας k ἦσαν ἔτοι, καθὼς ὁ γραπτὸς Ιησοῦς περιώρισε. γραπτὸν γὰ ὂν τὸν Σύρων ὁ Ιεροβοάμου, καταστρέψεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ιωνᾶς.

β'. Αναγκαῖον ἢ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τ πραγμάτων προσδώσων ὑποσχημένος, ὅσα κ παρὰ Ȣ τ προφήτου τότου εὗρον ἐν τ l Εβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰ ἦτος ὑπὸ Ȣ Θεοῦ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν Νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ m ἡμόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἀποδιδράσκει τ Θεὸν εἰς Ιόπλην πόλιν, κ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς n Ταρσὸν ἔπλει τ Κιλικίας. ἐπιγενομένης ἢ χειμῶνος σφοδροτάτου κ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται κ ὁ κυβερνήτης κ αὐτὸς ὁ ναύκληρος ἐλπὶς ἐποιοῦντο χαλεπῆς εἰ ἀλφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ ἢ Ιωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐκέκλητο, μηδὲν ὧν τοὺς ἄλλους ἐώ-

BUt in the fifteenth year of the reign of Amasiah began Hieroboamus the son of Joash to reign over Israel in Samaria, and reigned forty and one years. This king was wicked in the sight of God, and was a contemner of him, and worshipped false gods, and followed many unlawful and foreign practices, and was the cause of innumerable calamities to the people of Israel. Unto him a prophet named Jonah foretold that he should overcome the Syrians in battle, and should enlarge his own kingdom; that he should recover the country as far as Hamath, which belonged to the tribe of Zebulun, and as far as the Lake Asphaltites, which was the limit of the land of Canaan on the south, according to the description of Joshua the son of Nun. Now Jonah wrote this down in writing, and left it behind him, that Hieroboam should overcome the Syrians, and reduce all their country under his power, according to the prophecy of Jonah.

2. I thought it necessary, that I might perform what I have promised, to set down accurately whatsoever I found written concerning this prophet in the Hebrew books, and briefly to run over the same. He was commanded by God to go to Nineveh, and there to foretell that the city should shortly lose its dominion; but he was afraid, and did not go, but fled from God to the city Joppa, and there finding a ship ready to sail, he went on board it, and sailed to Tarsus in Cilicia. But a violent storm arising, and threatening that the ship would be broken to pieces, the sailors, and the pilot, and the owner of the ship, were in despair of escaping the danger of the sea; but Jonah, who had covered himself, and lay concealed, while the rest were in fear, and did not tell them the reason why he was in that fear, was in a sound sleep, and

Hieroboamus Israëlitarum rex. 4 *Regum*, c. 14.

Ex Jona oraculo bellum infert Syris. 4 *Regum*, c. 14.

Narratio de Jona vate.

---

x Τὰς τε Ȣ Θεοῦ] Sic *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* τὰς Ȣ Θεοῦ in *Editis.*

y Λάχισαν πόλιν.] Λαχὶς LXXII. & *Vet. Interpr.* HUDS. Lachis *Rufinus.* Λαχὶς LXX. 2 Reg. XIV. 19. *Hebr.* לכיש Λαχὶς supr. lib. 8. c. 3. §. ult. SPANH.

z Διὰ τ νεωτερισμὸν] Ita lego cum *Epiphanio*, qui vertit, *propter superbiam & contemptum quem habuit circa Deum.* præsertim cum ab aliis notatum fuerit, vocem νεωτερισμὸν per *insolentiam* quandoque exponi debere. In *Græcis* omnibus, Δι τ νεωτερισμὸν τ πρὸς τ Θεὸν ὀλιγωρίαν.

a Παῖς Οζίας] Οζίας, ὁ κ Αζαρίας, *Chron. Paschale.* Αζαρίας dicitur *Instit.* LXXII. 4 *Regum*, c. 14. v. 21. Οζίας 2 *Paralip.* c. 26. v. 1. *Uzziah* ex *Verit. Hebr.* in *Bibliis* nostris.

b Ιωάσου] In *Cod. Vat.* ὁ Ιωάσου ὑός.

c Τεσσαρακονταεπτά.] Τεσσαρακοντα κ ἑπτὰ juxta LXXII. *Editionis Rom.* & *Verit. Hebr.* 4 *Regum*, c. 14. v. 23. *Codex Alexandrinus* cum *Josepho* consentit.

d Οὗτος ὁ βασιλεὺς] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἔτως in *reliquis.*

e Υπῆρχε.] Υπῆρξε *Vat.*

f Προεφήτευσέ τις] Scilicet, Θεοῦ τ Ισραηλίτου λαὸν ἐλεήσαντος ταπεινωθέντα, ut dicit *Zonaras.*

g Αμάθης πόλεως,] Urbs est quæ *S. Literis* (4 *Regum*, c. 14. v. 25.) *Chamath* aut *Hamath* dicitur. HUDS. Αμάθη Phœniciæ urbs dicta à Macedonibus Επιφάνεια supr. lib. 1. c. 7. §. 2. vid. & lib. 7. c. 5. §. 4. Αμάθης βασιλεὺς· SPANH.

h Τῆς Ασφαλτίτιδος] Conf. cap. 1. sup. §. 2. SPANH.

i Ασφαλτίτιδος] In Sacris Literis mare campi appellatur 2 Reg. 14. 25. Ȣ μεγάλης πεδιὰς videlicet. REL.

k Ησαν ἔτοι,] Illud ἦσαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Εβραϊκαῖς βίβλοις] Præter *S. Literas* necesse est intelligat *libros Rabbinicos*, quibus fidem plus justo habuit, ut ostendit *S. Bochartus* in *Hieroz.* parte II. p. 744. & *Ant. van Dale* de *Idololatr.* p. 144.

m Ηγούμενον ἐν τῇ πόλει,] Γενόμενον ἐν τῇ πόλει *Vat.*

n Ταρσὸν ἔπλει] Videsis *Drusium* in *Observatt.* l. 3. c. 13. & l. 6. c. 3. & *Bootium* in *Animadv. S.* l. 4. p. 162.

alios operam dare cernebat. Cum autem aquæ fluctus magis adhuc augerentur, & vehementius aliquanto à ventis mare concitaretur, ſuſpicati, ut fieri ſolet, aliquem à vectoribus eſſe illis tempeſtatis cauſam, conſtituerunt jactis ſortibus, quiſnam ille ſit deprehendere. Hoc itaque facto, vati ſors obtigit. Cumque interrogarent & unde eſſet & *quidnam rei ageret; reſpondit ſe genere quidem eſſe Hebræum, ſummi vero Dei vatem. illis itaque conſilium dedit, ut ipſum in mare dejicerent, ſi vellent præſens periculum effugere: illos enim ejus cauſa tempeſtate vexari. At illi primum quidem hoc facere non audebant, nefas eſſe exiſtimantes in tam manifeſtum exitium mittere hominem peregrinum, quique illis vitam ſuam commiſerat: tandem vero exſuperante malo, navique propemodum eò adducta ut mergeretur, partim ab ipſo vate incitati, partim metu impulſi ne ſalutis diſcrimen adirent, in mare eum projiciunt. Et tempeſtas quidem ſævire deſiit: hunc vero ajunt à piſce tres dies totidemque noctes devoratum in Euxinum pontum ejectum fuiſſe, vivum & corpore nihil omnino læſum. Ubi à Deo delictorum veniam deprecatus, urbem Niniven adiit: & cum in loco conſtitiſſet, unde exaudiri poterat, proclamavit fore, ut brevi admodum poſt tempore Aſiæ imperium amitterent. iſtiſque annunciatis reverſus eſt. Atque hanc de eo narrationem confeci ex iis quæ ſcriptis conſignata reperi.

Mors Hieroboami. 4 Regum, c. 14.

3. Rex autem Hieroboamus, cum vitam ſumma felicitate egiſſet, regnaſſetque annos quadraginta, ad ſuorum manes conceſſit. Et Samariæ quidem ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius *ejus* Zacharias. Ozias item Amaſiæ filius, anno regni Hieroboami decimoquarto, in duas tribus regnare cœpit Hieroſolymis; matre quidam *natus* nomine Achiala, genere vero cive *Hieroſolymitana*. Erat autem natura bonus & juſtus, & magnanimus, providendiſque rebus ſolers & induſtrius. Ac præterea cum exercitum eduxiſſet in Palæſtinos eoſque pugna viciſſet, urbes illorum Gittam & Jamniam vi cepit, & earum mœnia diruit. Ubi autem facta erat hæc expeditio, adortus eſt Arabas Ægypto finitimas: atque urbe ædificata ad marc Rubrum, præſidium in ea poſuit. Poſthæc Ammanitis ſubactis, & certo tributo illis imperato, omnique regione uſque ad Ægypti fines in poteſtatem ſuam redacta, cœpit in poſterum Hieroſolymis curam ſuam impendere. Quicquid enim mœnium vel vetuſtate collapſum erat, vel ſuperiorum regum incuria, id totum de novo ædificavit & exſtruxit, quicquid etiam dejectum erat ab Iſraëlitarum rege, quando in urbem, cum patrem ejus Amaſiam captivum ageret, ingreſſus eſt.

Zacharias Iſraëlitarum rex, & Ozias Judææ. 4 Regum, c. 15. & 2 Paral. c. 26.

Ozia laus, & res ab eo geſtæ. 2 Paral. c. 26.

---

o Γιτομένης] Γιτομένης *Samb.* & *Vat.*

p Κλήρῳ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* κλῆρον in *Editis.*

q Ὅτις ποτὲ] Ὅτις ποτ' ἐὼ *Big. Samb.* & *Vat.*

r Πυθομένων ὃ] Ita *Vat.* & *Vet Interpr.* in *ceteris* πυθομενόν τε.

* *Quidnam rei ageret;*] *Vel*, quam artem exerceret.

s Συνεβάλλετον] Συνεβάλλε in quibuſdam *MSS.*

t Ἀποδράσαι] Ἀποδράναι *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

v Ἐκβάλλειν αὐτὸν] Ἐκβαλεῖν in *iiſdem MSS.* & *Gall.* 2.

x Κέρναντες ἀσέβημα] Κείροντες *Vat.* & *Gall.* 2.

y Αὐτῷ,] Illud αὐτῷ ex *MSS.*

z Ὑπὸ δὲ κήτους] Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Vat.* qui habet, λαὸν κ. τ. ἡ. κ. τ. ν. εἰς τὸν γλῶ ἐκβεβρωθέντα ζῶντα &c. *Epiphanius* hoc modo legiſſe & diſtinxiſſe videtur, ὑπὸ δὲ κήτους καταποθέντα, μὴ πρὶς ἡ. κ. τ. νύκτας ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐμβρωθῆναι πόντῳ ζῶντα, καὶ μ. in *Chron. Alex.* καταποθέντα λαὸν δὲ κήτους ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, μὴ πρεῖς ἡ. κ. τ. ν. ἐκβεβρωθῆναι ζῶντα. apud *Cedrenum* vero, καταποθέντα ὑπὸ τ. κήτους, μὴ τ. ἡ. κ. τ. ν. ἐκβεβρωθῆναι ζῶντα ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. in *Zonara*, κῆτος ὃ τὸ προφήτην καταπιὸν, μὴ πρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξήνεγκεν. denique apud *Niceph.* in *Eclogis*, τὸ Ἰωνᾶν λέγε, καταβάντα εἰς Ἰόππην, ἐπὶ Ταρσὸν φεύγειν τὴ Κιλικίας. Θαρσὶν δὲ Ταρσὸν λέγε. ἐκβεβρωθῆναι ὃ φησὶ τὸν προφήτην ὑπὸ δὲ κήτους εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον.

a Νινδλὶν πόλιν] Νινδὶν *Big. Gall.* 1. & LXXII. Νινεὶν in *Editis.* Νινδὶν *Samb.* Νινδὶ *Zonar.* Ninive *Vat.* prout in *Strabone Aliiſque.* HUDS. Supr. Νίνε & lib. 1. c. 6. §. 4. Νίνον οἰκῆσαι πόλιν; & infr. c. xi. §. 3. Νινδὴν ubi *Gen.* Νινευέ. De Ninives excidio vaticinium ſc. Nahum. 2. v. 5. vid. ibid. hic *Gen.* Νινεὶν πόλιν lib. 10. Antt. c. 1. §. 3. τὴν Νίνε προαναφανθεῖσαν. SPANH.

b Εἰς ἐπίκοον σκήνωσιν,] Illud εἰς (ita & *Coccejus*) ex *MSS.*

c Μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* μετ' ὀλίγον πάλιν λαὸς. in *Editis.*

d Ἀχιάλας δὲ τὄνομα,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αχίας in *Editis.* Ιεχελίας juxta *Intt.* LXXII. Τελεχίας *Anſlori Chron. Alex.*

e Ἀσῆς ὃ τὸ γλῶσ.] Ἀσὴ de cive Hieroſolymitana. Sic mox c. xi. §. 2. & c. 13. §. 1. SPANH.

f Καὶ νικήσας μάχῃ,] Illud καὶ ex *MSS.*

g Γιτθὰν καὶ Ἰάμνειαν,] Sic *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* Ιεὼ καὶ Αμνίαν in *Editis.* Ητθὰν καὶ Ἰάμνιαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἐγκατέσησεν] Ita *Samb.* & *Vat.* κατέσησεν in *reliquis.*

i Τὰ μέχρι] Illud τὰ ex *Big.* & *Samb.*

k Κατεβέβληθ',] Sic *Samb.* & *Vat. in ceteris* καταβέβλητο.

l Ταῦτά τε ἀνωκοδόμῃ] Illa ταῦτά τε non agnoſcit *Vat.*

m Κατεβεβλημένα] Ita in *MSS.* omnibus, nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* κατακαμμένα in *Editis.*

n Προσφ-

σιλέως, ὅπε τ πατέρα αὐτ λαῶν αἰχμάλωτον τ Αμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. [n] περσωκοδόμησε ϑ καὶ πύργους [o] πολλὰς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ [p] φρεατὸς δ' ἐπετείχισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις, καὶ πολλὰς ὀχετὸς ὤρυξεν ὑδάτων. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἀπέρου τι πλῆθος. [q] εὔφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ γῆς [r] ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς [s] πημνῶν ἀπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν [t] ὁπλίκτα περὶ αὐτὸν [v] μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξιάρχοι καὶ χιλιάρχοι γενναῖοι καὶ τὴν ἀλκὴν ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν [x] δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς [y] φάλαγγας τὸν ὅλον στρατὸν, καὶ ὡπλισε, ῥομφαίαν δὲς ἑκάστῳ, καὶ θυρεὸν καὶ θώρακας χαλκᾶς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι ϑ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε, πετροβόλά τε καὶ δορυβόλα, καὶ [z] ἅρπαγας, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν τούτῳ τῷ σωτάξει ὁ ϖϑσκλῆς, διεφθάρη τὴν διάνοιαν [a] ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς ϑνητῇ φύσει τὸ ἀθανάτου καὶ ϖρὸς ἄπαντα διαρκῆς τ χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν· αὐτῷ δ' ἦν ἡ ϖρὸς τ Θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· ὤλισθεν δ' ὑπ' [b] ἀδικίας, καὶ κατῆρξε ϖρὸς τὸ ϑ πατρὸς [c] ἁμαρτήματα· ϖρὸς ὃ καὶκεῖνον ἡ τ ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τ πραγμάτων, ὑ δυνηθέντα ϖοῆναι καλῶς αὐτῶν, ἤγαγε. ἐνίστασις δ' ἡμέρας ἑορτίμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ [d] τέμενος, [e] ἐπιθυμιάζων ἐπὶ ϑ χρυσῷ βωμῷ τῷ Θεῷ. ϑ δ' ἀρχιερέως Αζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν· ὑ γὰρ ἐξὸν ἐπιθύειν εἶπον, μόνοις δ' [f] ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τ Ααρὼν γένους· [g] καταβοώντων δ' ἐξιέναι ϑ μὴ ϖϑσνομεῖν εἰς τ Θεὸν, ὀργισθεὶς ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄγοιεν. μεταξὺ ϑ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας· καὶ Διονύσου τ ναὸν, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ τ βασιλέως ὄψει ϖροσέπεσεν, [h] ὡς τῶν μὲν Θεοῦ λέπραν ἐπισφαλεῖν. ϖρὸ ϑ τ πόλεως, ϖρὸς τῇ καλουμένῃ [i] Ερωγῇ, τ ὄρους ἀπορραγῆναι τὸ ἥμισυ [k] τ κζ' τὴν [l] δύσιν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν [m] ὄρος σῆναι, ὡς πάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι ϑ τὰς ϖϑσοδείσας τὰς βασιλικάς. ἐπεὶ ϑ κατῳκημένῳ τὸν ὄψιν ϑ βασιλέως ὑπὸ τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον [n] ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ. ὁ ϑ ὑπ' [o] αἰσχύνης τ συμβεβηκότος δεινὸς ϑ τ μηκέτ' αὐτῷ ϖαῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελεύομενον ἐποίει, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον

Conſtruxit autem & turres multas centum & quinquaginta cubitorum *altitudine*. Quin & ſtationibus in ſolitudine munimenta circumdedit, multoſque aquæ-ductus excavavit. Erat autem ipſi & jumentorum aliorumque pecorum vis infinita. nam regio erat apta paſcuis. Cumque eſſet agriculturæ deditus, terræ multum curæ adhibebat, eamque omni plantarum genere & ſeminum excolebat. Habebat etiam circa ſe militum exercitum electorum, *numero* ad trecenta ſeptuaginta millia: quibus præerant centuriones & tribuni viri egregiæ fortitudinis & invicto robore præditi, ad duo millia numero. Totum autem exercitum in phalanges diſpoſuit, armiſque inſtruxit, unicuique dato gladio, & clypeis & thoracibus æreis, arcubus etiam & fundis. Quin & præter hæc machinas multas fecit ad oppida in obſidione expugnanda, inſtrumenta etiam quibus lapides & tela jacerentur, ut & harpagones, & quæcunque hiſce ſimilia.

Oziæ rebus ſecundis nimium elatus.

4. Cæterum cum ea ita conſtituiſſet & præparaſſet, ex faſtu mente corruptus eſt, atque peritura rerum copia inflatus vim immortalem & in omne ævum duraturam inſuper habuit, (iſta autem erat pietas erga Deum legumque obſervantia) rerumque ſucceſſu ſublatus cecidit, & ad eadem in quibus deliquerit pater prolapſus eſt, ad quæ fortunæ ſplendor rerumque geſtarum magnitudo etiam illum perduxerunt, iſtis moderandis imparem. Nam inſtante die celebri, quo feſtum erat ſolenne populo univerſo, veſte indutus ſacerdotali in fanum ingreſſus eſt, ſuffitum in aureo altari Deo facturus. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta ſacerdotes, eum prohibente (haud enim fas eſſe rem divinam facere, dicebant, iis vero ſolis hoc datum eſſe qui ex Aaronis ſtirpe) & clamantibus *omnibus* ut exiret, Deique leges non violaret, ira accenſus mortem illis minatus eſt, niſi quieſcerent. Interea autem ingens motus terram concuſſit: & ſciſſo templo ſplendida lux ſolis emicuit, & in regis faciem incidit, ita ut ſtatim eum invaderet lepra. Ante urbem vero ad locum, qui dicitur Eroge, montis fracta eſt pars dimidia quæ ad occidentem *erat*, & voluta per ſtadia quatuor ad orientalem montis partem conſtitit, ita ut & viæ obſtruerentur & horti regis. Porro ſacerdotes, cum faciem regis lepra infectam animadverteſſent, & calamitatem ei indicabant, atque jubebant ut urbe excederet tanquam impurus. Ille vero, quod eum mali ſibi illati puduerit & omni de fiducia exciderit, imperatum faciebat; animi ſupra humanam ſortem elati, atque inde ſuæ in Deum impietatis miſeram adeo

In templum ad ſuffiendum ingreditur. 2 *Paral.* c. 26.

Ozias ob uſurpatum ſacerdotale munus lepra afficitur. 4 *Regum*, c. 15. 2 *Paral.* c. 26.

---

n Περσωκοδόμησε ϑ] Eo modo *Big.* & *Samb.* ϖϑσοικοδόμησε in *reliquis*.

o Πολὺς πεντήκοντα] Ὑψηλὰς ſolus *Samb.* μεγάλας *Hen.* & *Busb.*

p Φρεατὸς δ' ἐπετείχισε] Ita cum melioris notæ *MSS.* φρεασὶ & mox ὑπετείχισε in *Editis Aliiſque*.

q Εὔφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς.] Judæa apta paſcuis vid. ſeq. lib. 15. c. 5. §. 1. SPANH.

r Ἐπεμελεῖτο,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπιμελεῖτο in *cæteris*.

s Πημνῶν ἀπέρμασι.] Sic de arboribus, quæ primum fructus ferunt, τὸ ϑ ἀῶθεν εἶον πιθηκίους δεῖ? *Theopr. de C. Pl.* lib. 11. c. 11. p. 233. Sophocles autem *Oedip. Col.* v. 1103. πιθηκῶν ϑ τέλη. *curare Sacra*, nempe Cereris. SPANH.

t Ὁπλίκτα] Ὁπλίκτας *Big. Samb.* & *Vat.*

v Μυριάδας ἑπτὰ] Τετρακοσίας χιλιάδας καὶ ἑπτακισχιλίας [καὶ ἑπτὰ χιλιάδας *Cod. Alex.*] καὶ πεντακοσίας LXXII.

x Δισχίλιοι.] Διςχίλιοι ἑξακόσιοι LXXII. 2 *Paralip.* c. 26. v. 12.

y Φάλαγγας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Φάλαγγα in *Editis*.

z Ἁρπαγὰς,] Ἀρτῆρας *Samb.* ἀρτῆρας καὶ ἁρπαγὰς *Big.* ἅρπαγας καὶ ἀρτῆρας *Gall.* 1. HUDS. Conf. lib. VIII. ſup. c. 3. §. 7. SPANH.

a Ὑπὸ τύφου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* ὑπὸ ϑ τύφου.

b Εὐσεβείας,] Εὐπραγίας *Samb.*

c Ἁμαρτήμασι·] Ἀρρωστήματα ſoli *Big.* & *Gall* 1.

d Τέμενος,] *Gen. Sidon.* SPANH.

e Ἐπιθυμιάσων] Ita in pleriſque *MSS.* ἐπιθυσιάσων in *Editis Aliiſque*. HUDS. Poſſet in ἐπιθυμιάζων verti: quod & in Codd. quibuſdam legitur. Sed θύειν etiam de incenſione odorum uſurpatur: & ita mox ἐπιθύειν ſequitur. REL.

f Ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν] Ἐφεῖ) *Big. Samb* & *Vat.*

g Καταβοώντων δ'] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* καταβοῶντος in *Editis*.

h Ὡς τῶν μὲν θεῖον λέπραν ἐπισφαλεῖν.] Vid. 2 Chron. XXVI. 19. SPANH.

i Ερωγῇ,] Ἐρίωγῇ *Big.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.* in cæteris omnibus Ἐρωγῇ, ut & apud *Euſebium* lib. 6. de *Demonſtr. Evangel.* c. 18. p. 291. eodemque modo legiſſe videtur *Epiphan.* Verum *Lud. de Dieu* (in ſuis ad *Vet. Teſt.* animadverſionibus p. 323.) conjicit reſcribendum eſſe Σιρωγῇ שער הגיא *porta vallis*, vertitque *ad portam cui nomen, Seroge.* At *Sam. Petitus* (in Animadverſionibus ſuis ἀνεκδότοις in *Bibl. Bodl.* adſervatis, *tom.* 3. p. 326.) malit ἰρίωγῇ ab Hebraïco (in *Zachar.* c. 14. v. 5.) tranſpoſito הרי גיא *vallis montium.* Sin vero *Eroge* Græcæ originis vox ſit, non omnino dubito quin legendum ſit ϖρὸς τῇ καλουμένῃ ῥωγῇ. nam ῥωγὴ *Heſychio* ῥῆξις, διῤῥωγὴ, διῤῥηξις. Hoc ipſum forſan *Grotio* in mentem venerit, qui (in *Comment.* ad *Amoſum*, cap. 1.) hunc locum affert, vertitque, *Ante urbem vero ad eum locum qui Rima montis dicitur.* &c.

k Τὸ κζ' τὴν] Τὸ κζ' *Vat.*

l Δύσιν,] Ita ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Euſebio.* δυσμὴν in *Editis Aliiſque*.

m Ὄρος τὸν] Μέρος *Vat.*

n Ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ.] Conf. ſupr. c. 4. §. 5. SPANH.

o Αἰσχύνης ϑ συμβεβηκότος] Αἰσχύνης τε ϑ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

adeo miſerandamque pœnam perferens. Et quidem extra urbem aliquandiu verſabatur, vitam agens privatam, filio ejus Jothamo gubernaculo imperii admoto; poſtea *vero* præ mœrore, animique anxietate ex facinoribus orta, vitam finivit: cum annos quidem octo & ſexaginta vixiſſet, ex his vero duo & quinquaginta regnum tenuiſſet. Solus autem in hortis ſuis ſepultus eſt.

Jothamus regnum adminiſtrat. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Ἀμαυοίας δὲ [p] τὸ ἀφ' τοῦτ' εἰς τὸ Θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον ἔτω δὲ οἰκτρὰν ὑποφείνας δίκλω. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην δοτιζῶν βίον, τῇ παιδὸς [q] αὐτῷ Ἰωθάμῃ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντι. ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας [r] ὧν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ἀπέλιπεν, ἔτη μὲν βιώσας [s] ὀκτὼ δὲ ἑξήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος [t] ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις.

CAP. XI.

Quomodo Zacharias, Sellumus, Manaëmus, Phaceias & Phaceas Iſraëlitarum imperium adepti ſunt; utque Iſraëlitas bello adorti ſunt Phullus & Theglaphalaſſar. Quomodo Jothamus Oziæ filius regnavit in tribum Judæ: & quæ de Aſſyriis vaticinatus eſt Nahumus.

Sellumus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ZAcharias autem, cum in Iſraëlitas regnaſſet ſex menſes, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Jabeſi filio. qui cum ei in regnum ſucceſſiſſet, illud ſpatio triginta dierum & non amplius tenuit. Manaëmus enim exercitus dux, cum eo tempore in urbe Tharſa verſaretur, & id quod Zachariæ acciderat *fama* accepiſſet, caſtris inde motis cum toto exercitu Samariam venit, prælioque cum Sellumo congreſſus eum interimit: cumque ſemet regem conſtituiſſet, illinc ad urbem Thapſam proficiſcitur. at qui intus erant portis obfirmatis regem *in eam* non admiſerunt. Ille vero, ut illos ulciſceretur, regionem circumcirca incendio vaſtavit; urbemque, cum eam obſediſſet, vi expugnat: & graviter ferens quæ à Thapſenſibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil ſibi reliqui faciens ad crudelitatem feritatemve. quæ enim veniam non merebantur ſi in externos bello victos eſſent edita, ea iſte fecit in populares ſuos. Manaëmus itaque cum hoc modo regnum iniiſſet, per decem annos perverſus eſſe perſtitit & *regum* omnium crudeliſſimus. A Phullo autem Aſſyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Aſſyriis non deſcendit; ſed, cum *ei* ſuaſiſſet ut mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc ſummam Manaëmo populus contulit, exactis in ſingula capita quinquaginta drachmis. Poſt hæc autem vita defunctus Samariæ quidem ſepelitur: filium vero Phaceiam, qui ei in regnum ſuccederet, relinquit. is, patris crudelitatem ſequutus, duobus tantum annis regnavit: & non multo poſt in convivio cum amicis dolo occiſus periit, à Phacea quodam, qui

Manaëmus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

Phullus rex Aſſyriæ bellum infert Iſraëlitis. 4 Regum, c. 15.

Phaceias Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Ζαχαρίας, Σέλλυμος, Μανάημος, Φακείας δὲ Φακέας τὴν Ἰσραηλιτῶν ἀρχὴν παρέλαβον· καὶ ὡς φύλλος καὶ Θεγλαφαλάσαρ τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπεστράτευσαν. ὡς Ἰώθαμος Ὀζίου παῖς ἐβασίλευε τῆς Ἰούδα φυλῆς· περί τε ὧν Ναοὺμος προεφήτευσεν ὁ Νάουμος.

ΟΔὲ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς [v] Ζαχαρίας [x] ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, [y] Σελλύμου μὲν τοὔνομα, [z] Ἰαβῆσου δὲ υἱός· ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παρέλαβεν, ὀλιγωτέραν χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατασχὼν τριάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς Μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν [a] Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἄρας μὲν πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην [b] ἀναιρεῖ τὸν Σέλλυμον· καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν ἐκεῖθεν εἰς [c] Θαψὰν παραγίνει πόλιν. [d] οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ [e] κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, [f] τὴν περιοῖξ [g] ἐδήωσε χώραν, καὶ τὴν πόλιν κρατήσας λαμβάνει πολιορκίᾳ· φέρων [h] τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν Θαψαίων πραχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν ἀπολιπὼν οὐδὲ ἀγριότητος. ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν [i] Ἀμαθείναν ἡγουμένους ὑπολήψεως, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους [k] ὧτος εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁ [l] Μανάημος, [m] ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος [n] διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν [o] Φύλλου τοῦ Ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς Ἀσυρίοις· πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, Ἀμαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγεν [p] τὸ πλῆθος Μανάημος, πραχθὲν κατὰ κεφαλὴν [q] δραχμὰς πεντήκοντα. [r] τελευτήσας δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· καταλείπει δὲ τὴν βασιλείας τὸν υἱὸν [s] Φακείαν Ἀμάδοχον. ὃς, τῇ τοῦ πατρὸς καταχθεσθεὶς ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, [t] Φα-

p Τῆς Ἀφὼ τοῦτ' εἰς] Τῶν & mox ἀσεβημάτων in *iiſdem MSS.*

q Αὐτῷ Ἰωθάμῃ] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

r Τῶν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν] Illa τὸ ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα,] Vide *Uſſerii* Chronol. Sacr. p. 22.

t Ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις.] Juxta *Verſ. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 27. v. 1.) *in fundo ſepulchreti regum*, vel, *in agro ſepulchrorum, qui regibus erat.* Videſis *J. Clericum* in locum. HUDS. Ozias itaque fuit in hortis ſuis extra urbem ſepultus, non autem ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις, de quibus cùm ſupra, tum ſeq. cap. 12. §. 1. De Manaſſe infr. lib. 10. c. 3. §. 2. SPANH.

v Ζαχαρίας] Ἀζαρίας *Big. Samb. Vat.* & LXXII. tam hic quam infra.

x Ἓξ μῆνας] Ἓξ μησὶ in *MSS.*

y Σελλύμου μὲν τοὔνομα,] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* Σελλίσμου *Hen.* & *Busb.* Σελλούμου in *Editis.* infra tamen Σελλουμοῦ in *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

z Ἰαβῆσου δὲ υἱὸς·] Sic cum *Big.* & *Samb.* Ἰαβέσου in *Editis.* Ἰαβείου *Gall.* Si quis Ἰαβίου malit, non repugnabo, cum Ἰαβὶς habeant LXXII. *Jotavis* apud *Epiphan.*

a Θαρσῇ πόλει,] Ita quidem in *Editis*, prout ſupra, p. 454. v. ult. Θερσεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Θαρσεῖ *Hen.* & *Busb.* Θαρσιλὰ *Vat.* HUDS. In civitate Tharſo *Ruſinus. Hebr.* תרצה LXX. Θερσιλὰ *MS. Alex.* Θερσιλὰ *Ar.* Terſa; 2 Reg. xv. 14. SPANH.

b Ἀναιρεῖ τὸν Σέλλυμον·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναιρεῖ in *Editis Aliiſque.* forſan pro ἀναιρεῖται.

c Θαψὰν] Θάψαν *Samb. Busb.* & *Hen.* HUDS. Thabraim *Ruſinus. Hebr.* תבסח LXX. Θερσὰ *Vulg.* Thapſa. 2 Reg. xv. 16.

d Οἱ δ' ἐν αὐτῇ] Οἱ δ' ὑπ' αὐτῇ *Samb.*

e Κλείσαντες,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. κλείοντες in *reliquis.*

f Τὴν περιοῖξ] Τὰ περὶ *Hen.* & *Busb.*

g Ἐδήωσε χώραν,] Ἐδῄου in *MSS.*

h Τε χαλεπῶς] Δὲ *Samb.*

i Διαθεῖναι] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Ἀφθῆναι *cæteris.*

k Οὕτως εἰργάσατο.] Iterum ex *Big.* (*Coccejo*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὕστως in *Editis Aliiſque.*

l Μανάημος,] Ἀμανάημος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

m Ἐπ' ἔτη δέκα] Ἐπ' ἔτη μὲ δέκα *Samb. Vat.* & *Gall.* 2. Præterea ſi poſt δέκα non poſt Μανάημος diſtinguatur, vertendum, *decem annos regnaſſet, ad extremum uſque perverſus manſit & regum omnium crudeliſſimus.*

n Διέμεινε.] Διέμεσεν δὲ *Big. Vat.* & *Samb.* διέμεινεν δὲ *Gall.* 1. & 2.

o Φύλλου δὲ Ἀσυρίων] *Al.* Φόλλ. HUDS. Phoralus alias Phoidaphul Aſſyriorum Rex, *Ruſin. Hebr.* פול *Chald.* LXX. Φυὰ 2 Reg. xv. 13. SPANH.

p Τὸ πλῆθος] Hebr. vero omnes potentes ſeu divites, quod retinuit *Vulg.* LXX. autem τῷ ἀνδρὶ τῷ ἑνὶ ſeu viritim. SPANH.

q Δραχμὰς πεντήκοντα] Δραγμὰς *Samb.*

r Τελευτήσας δὲ] Sic *Samb.* & *Vat.* τελευτήσαντος in *cæteris.*

s Φακείαν Ἀμάδοχον.] Φακεσίαν *Hen. Busb.* & LXXII. juxta *Excempl. Rom.* Φακείου in *Alex.* Φακείαν *Chron. Alex.*

t Φα-

[t] Φακέᾳ τινὸς, ὃς ἐπὶ χιλιάρχῳ, ὑπεβουλεύσατο αὐτῷ, παῖδος ὢν [v] Ρομελίου. [x] καταχὼν δὲ καὶ ἔτος ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔσχεν εἴκοσι, ἀσεβής τε ἐπὶ καὶ θεομισὴς. ὁ δὲ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς [y] Θεγλαφαλάσαρ τὸ ἔθνος, ὑπερβαλόμενος τοὺς Ισραηλίτας, καὶ τὴν τε [z] Γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ Ιορδάνου χώραν, καὶ τὴν [a] πρὸς αὐτῇ τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ [b] Κύδισσαν τε [c] Ασωρα, καὶ τὰς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν Ασυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β'. Ιώθαμος δὲ [d] Οζία παῖς [e] ἐβασίλευσε τῆς Ιούδα φυλῆς ἐν Ιεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν [f] ἀσῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ [g] Ιερώσης. ἔτος ὁ βασιλεὺς ἅδε μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ [h] πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρξεν. ἐπιμελητὴς δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν· ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο· στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἰδρύσας καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτωκότα τοῦ τείχους ἀνέστησε, πύργους τε μεμηκεστέρους καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. [i] καὶ τῶν ἄλλων, εἴπερ καὶ τὴν βασιλείαν [k] ἠμέλητο, πολλὰ ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο. στρατεύσαντος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Αμμανίτας, καὶ κρατήσας [l] αὐτῶν τῇ μάχῃ προστάξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἠυξήσε δὲ [m] ἕως τὴν βασιλείαν, ὥστε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὸν ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ'. Ην δέ τις κατ' [n] ἐκεῖνον τὸν καιρὸν προφήτης Ναούμου τὄνομα· ὃς, περὶ τῶν Ασυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς Νίνου προφητεύων, ἔλεγεν ἔτως. "ἔσται [o] Νινδὴ κολυμβήθρα "ὕδατος κινουμένη, ἔτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττό- "μενος καὶ κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων, λεγόν- "των πρὸς ἀλλήλους, [p] στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὖ- "τοῖς καὶ ἄργυρον ἁρπάσατε. ἔσται δ' ἐδεὶς βουλησόμενος· "σώζειν γὰρ αὐτῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ "κτήματα· δεινὴ γὰρ αὐτὰς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἕξει καὶ "θρῆνος, [q] πάρεσίς τε τῶν μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τοῦ "φόβου μέλαιναι τελέως αὐτοῖς [r] γενήσονται. πῦ δ' ἔσται τὸ "καλοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγε "[s] δέ σοι ὁ Θεὸς, Νινδὴ, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι "λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται ὑπιτάξει τῷ κόσμῳ." καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τούτοις [t] προεφήτευσεν ἔτος ὁ προφήτης περὶ [v] Νινδῆς, [x] ἅπερ λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενον· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, τὰ

tribunus erat, filius vero Romeliæ, circumventus. Cæterum & hic Phaccas, cum per annos viginti imperium teneret & impius erat & iniquus. Aſſyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalaſſar, cum expeditionem feciſſet in Iſraëlitas, omnemque terram Galadenam ſubegiſſet, ut & regionem Transjordanianam, vicinamque ei Galilæam nuncupatam, atque Cydiſam & Azora, colonoſque in captivitatem egiſſet, in regnum ſuum reverſus eſt. Et quidem de iis quæ ad Aſſyriorum regem ſpectant, hæc nobis ſufficiat dixiſſe.

Phaceas Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paralip. c. 28. Theglaphalaſſar Aſſyriæ rex Iſraëlitas ſubigit, multoſque eorum in Aſſyriam tranſfert.

2. Cæterum Jothamus Oziæ filius in Judæ tribum regnavit Hieroſolymis, matre quidem cive *Hieroſolymitana* natus, nomine vero Jeraſa. Huic regi nulla deerat virtus: ſed ſemet erga Deum quidem pium, atque erga homines juſtum oſtendebat. Præterea rebus civitatis curam adhibuit: (quicquid enim inſtaurari deſiderabat & ornari, id ſummo ſtudio confecit & abſolvit) nam cum porticus templo conſtituiſſet & veſtibula, muros quoque collapſos reſtituit, quos turribus bene magnis captuque difficilibus communivit. & ſiquid aliud in regno ſuo neglectum fuerit, in id multum curæ impendebat. Quin & expeditione in Ammanitas ſuſcepta, iiſque pugna debellatis, imperavit illis tributum quotannis ipſi ſolvendum, centum *argenti* talenta, & tritici decem cororum millia, ac præterea hordei totidem. adeoque imperium *ſuum* auxit & *amplificavit*, ut & hoſtibus in contemptum non veniret, ſuiſque felix *admodum* videretur.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. & 2 Paralip. c. 27.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen Nahumus; qui, de Aſſyriorum & Nini ſubverſione vaticinans, iſta loquutus eſt. "Erit "Ninive piſcina aquarum *ventis* agitata, ita & po- "pulus *ejus* omnis turbatus & fluctuans in fugam "ſe conjiciet, *cunctis* ad alterutros dicentibus, ſtate "& reſiſtite, aurumque & argentum diripite. ne- "mo autem erit, cui hoc perſuadebitur: (volent "enim *omnes* magis vitam ſuam ſervare quam fa- "cultates) nam grave illos occupabit diſſidium, "luctuſque illis erit & lamentatio, & membra la- "baſcent, & cunctorum facies præ pavore pallo- "rem contrahent. Ubi autem erit leonum luſtrum, "& leunculorum mater? Porro tibi, Ninive, di- "cit Deus, te funditus perdam, & non amplius "leones ex te egreſſi mundo imperitabunt." Porro & alia adhuc multa vates iſte de Ninive prædixit, quæ mihi ad referendum non neceſſaria eſſe exiſtimavi: ſed *de induſtria* prætermiſi, ne legentibus moleſtus eſſe viderer. Evenerunt autem omnia quæ

Nahumi vaticinium de Aſſyriorum excidio.

[t] Φακέᾳ τινὸς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Φακέα *Hen.* & *Busb.* & Φακέαν in ſequentibus. Φακεὶς & Φακεῖαν in *Editis.* Φακεὶ LXXII.

[v] Ρομελίου.] *Al.* Ρωμελίου.

[x] Καταχὼν δὲ καὶ ἔτος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* quomodo & infra Cap. ſeq. κατέσχε δὲ ἔτος, & mox ἀσεβὴς τε καὶ in *Editis Aliiſque.*

[y] Θεγλαφαλάσαρ] Θελλαφαλάσαρ *Samb. Big.* & *Gall.* 1. Θαγλαφαλάταρ *Gall.* 2. Θαγλαφαλασάρης *Vat.* ut & infra *Gall.* 2. HUDS. Teglat phalaſer *Ruſin. Hebr.* תגלת פלאסר LXX. Θαλγαθφελλάσαρ. SPANH.

[z] Γαλαδηνὴν] Sic *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Γαλαδιτὴν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Supr. lib. 1. c. 19. §... Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν· & lib. 5. c. 9. §..... πόλις ἡ γαλαδηνὴ & eodem cap. §. ult. ἡ Γαλαδινὴ δ' ἔστιν αὕτη· SPANH.

[a] Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς αὐτῇ γῆν Γαλιλαίαν *Vat.*

[b] Κύδισσαν] Ita vel Κύδισσαν in omnibus *MSS.* Κύδδαν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Tarſan.* Forſan eadem eſt urbs quæ p. 274. v. ult. Κεδὴσ vel Καδὴσ. HUDS. *Hebr.* קדש COCC. Adde *Relandum* in Palæſt. p. 697.

[c] Ασωρα,] Pag. 291. §. 1. 292. §. 4. Ἀσωρ. HUDS. Ασὼρ *nobiſcum* inf. lib. 13. c. 5. §. 7. Traza. At Azaran *Ruſin.* LXX. τὴν Κεδὴς καὶ τὴν Ασὼρ. *Hebr.* קדש ואת חצור & ſupra lib. v. c. 6. §. 1. & 4. Ασὼρ πολέως. SPANH.

[d] Οζία] Ita *Hen.* & *Busb.* Οχοσία *Samb.* & *Baſ.* Οζίου in *reliquis.*

[e] Εβασίλευσε] Sic *MSS.* ἐβασίλευσε in *Editis.*

[f] Ασῆς] Conf. ſupr. c. 10. §. 3. SPANH.

[g] Ιερώσης.] Ιερώσους *Vat.* Ιερυσὰ dicitur *Ints.* LXXII. HUDS. Itraſis *Ruſin. Hebr.* ירושׁא. SPANH.

[h] Πρὸς ἀνθρώπους] Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους *Vat.*

[i] Καὶ τῶν ἄλλων, εἴπερ καὶ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλὰ ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο.] Omittit hæc *Gelenius. Ruſinus* autem: & in reliquis omnibus, quæ neglecta videbantur, opus fabricationis exhibuit. Επιστροφαὶ nempe *Heſychio* Διορθώσεις, Διοικήσεις; & apud Æſchyl. Eumenid. v. 551. δωμάτων ἐπιστροφάς, unde lux etiam huic Joſephi loco. SPANH.

[k] Ημέλητο, πολλὰ ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο.] Ita *MSS.* ἐμελεῖτο in *Editis.*

[l] Αὐτῶν τῇ μάχῃ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῶν ἐν τῇ μαχῇ ἐπέταξεν in *Editis.*

[m] Οὕτως τὴν βασιλείαν,] Οὗτος *Baſ.*

[n] Τούτου τοῦ καιροῦ] Vide *Uſſerium* ad *An. M.* 3246.

[o] Νινδὴ κολυμβήθρα] Ita *Epiphan.* & LXXII. *Nahum.* c. 2. v. 8. ut & ſupra edidimus c. 10. §. 2. & infra occurrit in libris pleriſque. Νινύας *Baſ.* & *G.* Νινύα *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Vid. Nahum. 11. 5. confer ſup. c. 10. §. 2. SPANH.

[p] Στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς &c.] Vid. Nahum. 2. v. 9. 10. 11. SPANH.

[q] Πάρεσις] Πάρεσις infra lib. xi. c. 6. §. 9. SPANH.

[r] Γενήσονται.] Γενέσθαι *Vat.*

[s] Δέ σοι ὁ Θεὸς] Δὴ *Vat.*

[t] Προεφήτευσεν ἔτος] Sic *MSS.* ἃ πρ. in *Editis.*

[v] Νινδῆς,] Νίνυ *Vat.* Νινύης *Gall.* 2.

[x] Ἅπερ λέγειν] Illud ἅπερ inſertum dedimus ex *MSS.* in quibus omnibus vel ἅπερ vel ἃ exſtat.

quæ de Ninive prædicta sunt centum & quindecim post annos. Itaque de his quidem satis nobis dictum est.

παρέλιπον. συνέζη δὲ πάντα τὰ προειρημένα τῇ [y] Νινεύης, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. τοῖς μὲν οὖν τότε γενομένοις ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

CAP. XII.

XII.

Quomodo Jothamo vita defuncto pro eo regnavit Achazes, quem Araſes Damaſcenorum rex & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt: atque ut Theglaphalaſſares Aſſyriorum rex, ab Achaze in ſocietatem belli adſcitus, Syriam vaſtavit; & Damaſcenos tranſtulit in Mediam, aliis gentibus in Damaſco collocatis.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

JOthamus autem diem ſuum obiit, cum vixiſſet annos quadraginta & unum, & ſexdecim ex his regnaſſet; ſepultuſque eſt in regiis conditoriis. At in regnum ſucceſſit Achazes ejus filius: qui in Deum nequiſſimus, contra leges patrias faciendo, Iſraëlitarum reges imitatus eſt, ſuper altaribus, quæ Hieroſolymis erexerat, deaſtris ſacrificans, quibus etiam, more Chananæorum, filium ſuum in ſolidum ſacrificium immolavit. atque alia hiſce ſimilia perpetravit. Cæterum cum ita ſe haberet & inſaniret, illum Syrorum & Damaſcenorum rex Araſes & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt; (nam amici erant *ſociique*) & cum ipſum in Hieroſolyma compuliſſent, diu *urbem* obſederunt, nihil proficientes quod muris cincta eſſet validiſſimis. Syrorum autem rex, capta urbe Ailath ad mare Rubrum ſita, incoliſque ejus occiſis, eò Syrorum coloniam deduxit. Cumque Judæos, tam qui in præſidiis erant, quam qui undique circumfuſi *reperirentur*, interfeciſſet, multumque prædæ Damaſcum abegiſſet, cum exercitu reverſus eſt. Hieroſolymorum autem rex, cum intellexiſſet Syros domum rediiſſe, ratus ſe Iſraëlitarum regi viribus haud imparem eſſe, copias contra eum eduxit; congreſſuſque *prælio* victus eſt, ira Dei in eum accenſa ob tot tantaque ejus impia facinora. Nam ea die, *qua acie dimicatum eſt*, centum & viginti millia Judæorum occiderunt Iſraëlitæ. quorum dux, nomine Zacharias, regis filium Amaſiam in ipſo conflictu interfecit, & totius regni procuratorem Ericam & Judæ tribus militiæ præfectum Elcam vivos in poteſtatem ſuam redegit: præterea ex tribu Benjamitide mulieres cum liberis *ſuis captivas* abduxerunt, &, cum multum *ab ea* prædæ diripuiſſent, *tum demum* Samariam ſe recipiebant.

Hieroſolyma obſident Araſes & Phaceas.

Ailath ad mare Rubrum diripit Syrorum rex.

Phaceas Judæis cladem infert. 2 Paral. c. 28.

Obedas vates Judæos captivos Samariam adduci prohibet. 2 Paral. c. 28.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς Ἰωθάμου τελευτήσαντος ἀντ' αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Ἀχάζης, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν Ἀρᾶσης Σύρων βασιλεὺς, καὶ Φακέας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν· καὶ ὡς Θεγλαφαλασσάρης Ἀσσυρίων βασιλεὺς, σύμμαχον Ἀχάζην γενόμενον, Συρίαν ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

Ὁ δ' Ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας [z] ἐν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. θάπτεται δὲ [a] ἐν τοῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχεται δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [b] Ἀχάζην ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέστατος εἰς τὸν Θεὸν γενόμενος, καὶ τοὺς πατρίους θεσμοὺς νόμους, τοὺς Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ [c] ἴδιον [d] ὁλοκαύτωσε παῖδα, [e] κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη. καὶ τούτοις ἄλλα θεσμοποιήσας διεπράσατο. ἔχοντος δὲ ἔτους ϛ' μεμισότου, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Σύρων ϛ' Δαμασκηνῶν βασιλεὺς [f] Ἀρᾶσης, καὶ [g] Φακέας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν· φίλοι γὰρ ἦσαν· καὶ συνελάσαντες [h] αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πολιὰ ἐπολιόρκουν χρόνον διὰ τὴν τῶν τείχων ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν [i] Αἰλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, [k] ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους. τοὺς δὲ ἐν τοῖς φρουρίοις ὁμοίως ϛ' τοὺς περὶ [l] Ἰούδαιον διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν [m] ἀπελάσας εἰς Δαμασκὸν, μέγα τι φρονήσας ἀνέζυξεν. ὁ δὲ τῶν [n] Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας [o] ἀξιόμαχον εἶναι τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν δυνάμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε· καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μέγιστον θεοῦ, ὡς δὴ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα ϛ' μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς [p] Ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτανε ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως Ἀχάζου, [q] Ἀμασίας ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἅπαντος [r] Ἐλκανὰν, καὶ τὸν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν [s] Ἐλκανὰ αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν [t] διαρπάσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμάρειαν.

β'. [v] Ὠβηδὰς δέ τις, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρ-

y Νινεύης,] Sic in libris omnibus præter *Vat.* qui Νινεὴ habet.

z Ἐν καὶ τεσσαράκοντα,] Juxta *S. Literas* ἐν καὶ τελείοντα.

a Ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις.] Conf. ſupr. c. 10. §. 4. SPANH.

b Ἀχάζην] Ἀχαζὸς paſſim *Vat.* Ἀχαζ LXXII.

c Ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, καὶ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Achazi filium proprium holocautoma obtulit, more Chananæorum LXX. τὸν ἰδιον αὐτοῦ διῆλθε διὰ πυρὸς καὶ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν 2 Reg. XVI. 3. SPANH.

d Ὁλοκαύτωσε παῖδα, καὶ τὰ Χαναναίων ἔθη.] In *aliquibus* ὁλοκαύτωσε.

e Κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Hac de re vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 1. c. 6. & *Spencerum* de *Legibus Hebræorum*, p. 317.

f Ἀρᾶσης,] Ita hîc loci in *Editis* & omnibus *MSS.* præter *Samb.* & *Vat.* quorum in *uno* Ἀρσὴς, in *altero* Ῥασὴς. HUDS. Ἀρᾶσης *Hebr.* רצין LXX. Ῥασσὼν Syr. ܪܨܝܢ Raſan 2 Reg. XVI. 5. conf. infr. §. 3. SPANH.

g Φακέας] Sic in pleriſque *MSS.* (*Vet.* & *Coccejo*) Φακείας perperam in *Editis Aliiſque.*

h Αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὶ in *Editis.*

i Αἰλὰθ,] Ita cum *Epiphanio* & LXXII, Ηλὰθ in *Editis.* Ηλάθως *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Dicitur etiam Αἰλὰμ & Αἰλάν. Sita eſt autem in oſtio Rubri maris, ut dicit *Theodoret.* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. μδ', Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 14. p. 219. HUDS. Ηλὰθ Ailath. *Ruſin.* אילת *Hebr.* SPANH.

k Ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους.] Sic cum *Big.* & *Samb. ἐγκατῴκησεν* in *ceteris.*

l Ἰουδαίους] Ἰουδαίους *Big.* & *Gall.* 1.

m Ἀπελάσας] Ἐλάσας *Vat.*

n Ἱεροσολύμων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

o Ἀξιόμαχον εἶναι] Ἀξιόμαχοι ſolus *Vat.*

p Ζαχαρίας] Ζίχαρι *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Edidit quidem Cl. *Hudſonus* (cujus verſionem hic interpolavimus) Ζαχαρίου, verum apparet ex collatione *Paralip* 28: 7. ubi Ζιχρὶ hic heros, filiuſque Regis interfectus appellatur Μαασίας, permutanda hic eſſe eorundem nomina; quod & indigitare voluit *Coccejus*, adſcribens in exemplari meo, *Lege Zacharias*, Imo ipſum Joſephum non aliter ſcripſiſſe docet violenta alias conſtructio, qualem terſiſſimus ſcriptor haud adhibuiſſet. Neque quemquam offendat Ἀμασίας ὄνομα, quum id (ſi non pariter corruptum pro Ἀμασίου) dictum ſit per interjectionem, quaſi ὄνομα αὐτῷ ὦ Ἀμασίας. HAV.

q Ἀμασίας ὄνομα,] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. 2. *Vet. Interpr.* Ἀμίας *Baſ. G.* & *Samb.*

r Ἐλκανὰν] Ἐζελκανὰμ juxta LXXII. & *Editos Epiphanii.* pro Ἐλκανὰμ faciunt *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

s Ἐλκανὰ αἰχμάλωτον] Sic *Baſ.* & *G.* forſan pro Ἐλικανὰν. in *MSS. Gr.* & *Lat.* Ἐλικάν. Suſpicor locum eſſe perturbatum, legendumque; ὧν ὁ στρατηγὸς Ἀμασίας (vel Ἀμίας vel Μαασίας) τὸν υἱὸν αὐ τοῦ σ. τ. β. Ἀχάζου, Ζαχαρίου ὄνομα &c. nam in *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 28. v. 7.) καὶ ἀπέκτεινε Ζιχρὶ ὁ δυνατὸς Ἐφραὶμ τὸν Μαασίαν [Μασίαν *Alex.* Ἀμασίαν *Ald.*] τὸν υἱὸν βασιλέως &c.

t Διαρπάσαντες] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁρπάσαντες in *reliquis.*

v Ὠβηδὰς δέ τις,] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) convenienter *S. Literis.*

Ὠδή-

ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ πρὸ τῆ τείχων ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὴν οἰκείαν [x] ἰσχὺν ἐδίλου γνέσθαι, διὸ ἦ τ᾽ ἔξ Θεῦ χόλον, ὃν εἶχεν ἐπ᾽ [y] Αχάζῳ τ᾽ βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν δυσεργίᾳ τῇ κατ᾽ αὐτὸ μὴ δρκεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τὸς ἐκ τ᾽ Ιούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδ᾽ συγγνεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβάλλετό τι αὐτοῖς ἀπολύσαι τέτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς· ἀπηθησάντως γὰ τῷ Θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ [z] δὴ τ᾽ Ισραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο τοῦτ᾽ τέτων. ἀνασὰς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τ᾽ δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ᾽ αὐτὸ [a] τρεῖς, ἔλεγον "ὡς ἀπηρεῖψὴν τοῖς "πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάν-"τες [b] ἀπολώμεθα ὑπὸ τ᾽ Θεῦ· μόνον γὰ ἀπόχρη τὸ "πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέ-"γουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τέτων ἀσεβήματα δρᾶν." [c] ταῦτα δ᾽ ἀκέσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδοκεῖ συμφέρειν. θαλαβόντες οὖ οἱ προφρημένοι ἄνδρες τὸς αἰχμαλώτυς, [d] ἔλυσάν τε καὶ ἐπιμελείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. [e] ἤδεν ἦλθον καὶ τέσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις Ιεριχοῦτ᾽ [f] προπέμψαντες, ὡς ἀπῶθεν τ᾽ Ιερσολύμων, ἀνέστρεψαν [g] εἰς Σαμάρειαν.

γ. Αχάζης δ᾽ ὁ βασιλεὺς, ταῦτα [h] παθὼν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ᾽ τῶν Ασυρίων βασιλέα [i] Θεγλαφαλασσάρλω, συμμαχίαν αὐτῷ θαλαχεῖν παρεκάλει πρὸς τ᾽ πόλεμον τ᾽ πρὸς τὸς Ισραηλίτας ὡ Σύρυς ὡ Δαμασκηνὸς, χρήματα πολλὰ δώσων ὑπισχνέμεν᾽. ἔπεμψε δ᾽ αὐτῷ ὡ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ᾽, τῶν πρέσβεων ἀφικομένων [k] πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχ᾽ Αχάζῃ. καὶ στρατεύσας ἐπὶ τὸς Σύρυς, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὴν Δαμασκὸν καὶ κώμας εἶλε, καὶ τ᾽ βασιλέα [l] Ραασσὼν ἀπέκτανε. τὸς δ᾽ Δαμασκηνὸς ἀπῴκισεν εἰς [m] τὴν ἄνω Μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ασυρίων μεταστήσας πινὰς, εἰς τὴν [n] Δαμασκὸν κατῴκισε. τὴν δ᾽ τῶν Ισραηλιτῶν γῆν κακώσας, [o] πολλὸς ἀπ᾽ αὐτῆς αἰχμαλώτυς συνέλαβε. ταῦτ᾽ αὐτῷ διαπεραξαμένῳ τὸς Σύρυς, ὁ βασιλεὺς [p] Αχάζης ἄφθονος τ᾽ χρυσὸν [q] ὅσ᾽ ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τ᾽ ἄργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ ἔ Θεῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τότε βαστάσας ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τ᾽ Ασυρίων βασιλεῖ κ᾽ τὰς ὁμολογίας· καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ἐν δ᾽ ἔτως ἀφόη᾽ ὡ ἔ συμφέρον᾽ ἀσυλλόγιστ᾽ ἔτ᾽ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἐδὲ πολεμέμεν᾽ ὑπὸ τ᾽ Σύρων ἐπαύσατο τὸς Θεὸς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλ᾽ τότυς σεβόμεν᾽ ὡς παρεξομένυς αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δ᾽ πάλιν, τὸς Ασυρίων ἤρξατο τιμᾶν Θεὸς· καὶ πάντας ἐοικὲ μᾶλλον τιμήσων, ἢ τ᾽ πατρῷον καὶ ἀληθῶς Θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τ᾽ ἥτταν ὀργιζόμενος ἐν αἴτιος. διὸ πολὺν δ᾽ ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τ᾽ ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἐνεφέρειν, καὶ βεβηλῶσαι τῶν ἀναθημάτων αὐτόν. ταῦθ᾽ ὕβρισας τὸν Θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας πεντήκοντα καὶ ἕξ, βασιλεύσας δὲ ἑκκαίδεκα. τὸν δὲ υἱὸν αὐτῷ Ἑζεκίαν διαδεξάμενον τὴν ἀρχὴν, ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρετῆς καὶ τῆς τῶν προγόνων εὐσεβείας ἐπαινέσομαι.

id tempus vates erat, obviam egressus exercitui ante mœnia, magna voce declarabat, victoriam illis contigisse non propria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen erat concitatus. eosque reprehendebat, quod prosper rerum contra ipsum successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint homines ex tribu Judæ & Benjamitica consanguineos suos captivos abducere. illisque suadebat ut *istos illæsos domum dimitterent: nam sibi dicto non audientes Deo pœnas daturos esse. Populus igitur Israëlitarum, cum in concionem convenissent, de his consultabant. At cum surrexisset quidam, magnæ in republica auctoritatis, nomine Barachias, unaque cum eo tres alii, dicebant; "nobis visum "est non permittere civibus ut captivos in urbem "introducant, ne omnes à Deo pereamus. nostra "enim in ipsum peccata per se satis magna, uti "dicunt vates, adeo ut cavendum sit ne novis nos-"met sceleribus obstringamus." Cum autem ista audissent milites, concesserunt illis ut facerent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque prædicti sumptis captivis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adjutos viatico domum remiserunt, nulla injuria affectos. nihilominus & quatuor isti eos convenerunt, & cum Hierichuntem usque adduxissent, non longe ab Hierosolymis *dissitam*, Samariam redierunt.

XIII. *Achazes contra Israëlitas accersit Theglaphalassarem.*

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, missâ ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, petiit ut secum iniret belli societatem contra Israëlitas & Syros & Damascenos, magnam pecuniæ vim ei pollicens. ac præterea ipsi *in antecessum* misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazæ auxilium laturus properat. atque expeditione in Syros facta, & regionem eorum depopulatus est, & Damascum vi cepit, & Arasem regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; & ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra *direpta* & vexata, multos ex ea captivos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri & argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, &, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, & quid è re sua esset tam male subductum habebat, ut quamvis à Syris debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non destiterit; sed illos colere perseveraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum deos cœpit venerari; magisque *cæteros* omnes *deos* cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis *acceptæ* auctor exstiterat. Eo autem contemptionis *Dei* & despicientiæ processit, ut templum denique clausum tenuerit, & solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum iverit. Post hanc Deo illatam contumeliam

Theglaphalassar Damascenos in Assyriam transfert. 4 *Regum*, c. 16. 2 *Paral.* c. 28.

Achazes non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens. 4 *Regum*, c. 16.

Achazes vi-moritur.

Ωδήδας *Hen. Barb. & Epiphan.* Ωδηδὰς *Big. Samb. & Gall.* 2. pro quo Ωβήλας in *Editis.*

x Ἰσχὺν ἰδίλε γνέσθαι,] Αὐτῶν ἰσχὺν *Big. Samb. & Vat.*

y Αχάζλῳ τ᾽ βασιλέα.] Hîc loci in *libris* Αχαζον.

* *Istos illæsos domum dimitterent:*] Nam τότυς malui cum *MSS.* quam τοιότυς cum *Editis.*

z Δὴ τ᾽ Ισραηλιτῶν λαὸς] Ita cum *Epiphanio.* δὴ in *reliquis.*

a Τρεῖς,] Sc. *Azarias, Hezekias & Amasa*, ut constat ex 2 *Paralip.* c. 28. v. 14.

b Ἀπολώμεθα ὑπὸ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) ἀπολώμεθα ἀπὸ τ᾽ Θεῦ in *Editis.*

c Ταῦτα] In *nonnullis* ταῦτ᾽ ἀκέσαντες.

d Ἐλυσάν τε] Ἐλυσάν τε *Vat. & Vet. Interpr.*

e Οὐδὲν ἧτθον] Οὐδὲν δ᾽ ἧττον *Big. & Samb.*

f Προπέμψαντες,] Ita cum *MSS.* πέμψαντες in *Editis.*

g Εἰς Σαμάρειαν.] Sic *Bas. G. & Vet. Interpr.* εἰς τὴν Σαμάρειαν χώραν, vel εἰς τὴν Σαμαρείας χώραν in *MSS.*

h Παθὼν ὑπὸ τ᾽] Ita *Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.* μαθὼν in *reliquis.*

i Θεγλαφαλασσάρλω,] Sic fere in *libris omnibus* hîc loci, aut Ταγλφαλασσάρλω. Vide p. 501. §. 1.

k Πρὸς αὐτὸν,] Ὡς αὐτὸν *Samb. & Vat.*

l Ραασσὼν *Samb. & Big.* Ραασὼν *Vat. & Gall.* 1. 2. Vide p. 502. §. 1. HUDS. Conf. sup. §. 1. SPANH.

m Τὴν ἄνω Μηδίαν.] In qua *Cyrrhus* fluvius *Plinio & Ptolemæo*, huic etiam oppidum *Cyrena.* Confer 4 *Regum*, c. 16. v. 9. & vide *Simsonum* ad A. M. 3265. & *Bochartum* in *Phaleg.* l. 4. c. 32.

n Δαμασκὸν] Δαμασκηνῶν *Vat.*

o Πολλὸς] Πολλὰς ἐξ αὐτῆς *Vat.*

p Αχάζης] Αχάζης deest plerisque *MSS.* ὁ βασιλεὺς Ιερσολύμων legisse videtur *Vet. Interpr.*

q Ὅσ᾽ ἦν] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* ὅς ἦν in *Editis.*

r Τὸν

vita defunctus est, cum quidem vixisset annos sex & triginta, & ex his sexdecim regnasset, Ezeciam vero filium reliquisset qui ei succederet.

σας ἐξ καὶ τεσσάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα, [r] τὸν ᾧ υἱὸν Ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

CAP. XIII.

Quomodo Phaceas sublatus est Ozeæ insidiis, quem non multo post edomuit Salmanasares: utque loco Achazæ regnavit Ezecias, quæque ab eo utpote pio justoque facta erant.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Φακέας ἀπέθανεν κατ' ἐπιβουλὴν Ὡσέῃ, ὃς μετ' ὀλὺ στρατεύσας Σαλμανασάρης· καὶ ὡς Ἐζεκίας ἀντ' Ἀχάζου ἐβασίλευσεν, οἷά τε δυσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἐπόησεν.

Phaceam interficit Oseas & regnum Israëlitarum occupat. 4 Regum, c. 17.

SUB idem vero tempus Israëlitarum etiam rex Phaceas fatis concessit, ab amico quodam circumventus, Osea nomine: qui, cum regnum per annos novem teneret, sceleribus se obstrinxit & res divinas contemptui habuit. In eum autem Assyriorum rex Salmanasares expeditionem suscipit: prælioque victum (nam Dei forsan favore & auxilio erat destitutus) in potestatem suam redegit, certumque ei tributum imperavit. At quarto anno

Ezecias Judææ rex. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 29.

regni Oseæ Hierosolymis regnare cœpit Ezecias, Achazæ filius & Abiæ genere cive *Hierosolymitana*. Is autem natura erat bonus & justus & religiosus. nam statim à regno inito nihil prius habuit aut magis necessarium, utiliusve tam sibi quam subditis existimavit, quam ut Deum *sancte* coleret. Quamobrem populo & sacerdotibus & Levitis in concionem advocatis, ad eos in hæc verba loquutus

Ejus ad sacerdotes populumque oratio. 2 Paral. c. 29.

est: "Ne ipsi quidem ignoratis, quod propter pec-
"cata patris mei, qui contra ea fecerat quæ facer
"Dei honos postulabat, in multas magnasque ca-
"lamitates incidistis, ab eo mente corrupti, eóque
"adducti ut quos ille deos putabat eos coleretis.
"Vos autem, qui experientia didicistis quanti con-
"stat peccare, hortor ut id facere jam dedisca tis,
"& à prioribus fœditatibus vosmet purgetis: at-
"que adeo sacerdotes & Levitæ, ad templum con-
"venientes, illud aperiatis, & lustratum prius ex-
"piatumque solennibus sacrificiis in antiquum pa-
"triumque honorem restituatis. ita enim Deum,
"ira depositа, propitium habebimus.

Ezecias templum lustrat: pascha agendum curat; & per omnes Israëlitarum fines edicit, ut Hierosolyma conveniretur. 2 Paral. c. 29. & c. 30.

2. Cum hæc rex dixisset, sacerdotes templum aperiunt, atque vasis Dei adornatis & ejectis inquinamentis, victimas solennes altari imponebant. Rex vero, dimissis per totam ditionem suam nunciis, populum Hierosolyma convocat, ut Azymorum festum celebrarent. longo enim tempore ob regum prædictorum iniquitatem fuerat intermissum. Quin & Israëlitas per nuncios hortatus est, ut, relicto præsentis vitæ instituto, ad veterem consuetudinem Deique cultum redirent. se enim illis permittere Hierosolyma venientibus, ut Azymorum agerent festivitatem, unaque cum ipsis solennibus interessent comitiis. Hæc autem dicebat, non *eos* commonefaciens ut ipsi morem gererent nisi voluntate sua, sed ipsorum utilitatis gratia; ut qui ita futuri essent beati. Israëlitæ vero, cum adessent legati, regisque sui mandata illis exposuissent, non modo non eis obsequuti sunt, sed etiam

Magna Israëlitarum pars legatos ludibrio habuerunt: nonnulli tamen Hierosolyma venerunt. 2 Paral. c. 30.

cum irrisione eos ut insipientes exceperunt; & vates quoque eodem cohortantes, eisque prædicentes quantæ calamitates instarent, ni *mature* ad pietatem erga Deum redirent, aspernabantur & respuebant; tandemque comprehensos morte multarunt. ac peccando eo usque procedere non con-

Ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλευσθεὶς αὐτῷ φίλου τινὸς Ὡσέῃ τὄνομα· [s] ὃς καταρχὼν τῶν βασιλείων ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν καὶ τῷ θεῷ [t] τὸν θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ· τὸν θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως ἀμεινῆ σύμμαχον· ὑπήκοον ἐποίησατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δ' [v] τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ὡσέῃ ἐβασίλευσεν [x] Ἐζεκίας ὁν Ἱερουσολύμοις Ἀχάζου μὲν υἱὸς, καὶ Ἀβίας [y] θυγάτηρ τὸ γένος. φύσει δ' ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής· εὐθὺς γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὑπηκόοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, ἐθημηγόρησεν ὧν αὐτοῖς λέγων· "οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς
"τοῦ πατρὸς ἁμαρτίας καὶ μᾶλ', ὥσθ' ἁπλῶς τὴν πρὸς τὸν
"θεὸν [z] ὁσίαν τιμὴν, πολλῶν ἐπεσήκητε καὶ μεγάλων κα-
"κῶν, διαφθαρέντες ὑπ' αὐτὸ τοῦτο τὸ διάνοιαν, καὶ ἀνα-
"πεθέντες ὡς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὸς τούτοις προσ-
"κυνεῖν. ὑμᾶς δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δει-
"νὸν τὸ ἀσεβεῖν, τότε μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθε, καθά-
"ρας δ' αὐτὰς ἀπὸ τῶν προτέρων μιασμάτων· τάς τε ἱερεῖς
"καὶ Λευίτας [a] συνελθόντας ἅπαντας [b] ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ
"καθάρασθαι αὐτὸ τῆς ἐξ ἔθους ὑποίας, εἰς τὴν ἀρχαίαν
"καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἅπαντες γὰρ τὸν θεὸν δι-
"μενῆ ποιησόμεθα, ἀφέντα τὴν ὀργήν.

β'. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν· [c] καὶ διεπεπόνηντο τὸ σκῦλη τοῦ θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ ὑποίας ἐπέφερον. διαπέμψας δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, [d] ἐκάλεσε τὸν λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα· πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δ' καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς, ἀφέντας τὸν ἄρτι βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς παρακαλοῦντας εἰς Ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, [e] παραινῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ [f] θέλοιεν, ἀλλ' ἐκείνων συμφέρον ἕνεκα· μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, παρακαλουμένων τῶν πέρσεων, καὶ ὑπερφρονήσαντες αὐτοῖς τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς πέρσας ὡς ἀνοήτους διεχλεύαζον, καὶ τοὺς [g] προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ παλέγοντας ἀπίστους μὴ [h] μεταθέμενοι πρὸς τὴν δυσέβειαν τοῦ θεοῦ, διέτριβον· καὶ τελευτῶν συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι [i] τού-

r Τὸν δ' ᾧ υἱὸν] Ita cum *Editis Aliisque*. τὸν ᾧ υἱὸν Ἐζεκίαν *Big.* & *Samb.*

s Ὃς καταρχὼν] Ita cum *MSS.* prout supra p. 500. §. 1. ὃς ἀρχὴν in *Editis*.

t Τὸν θεὸν ὀλίγωρος.] Illud τὸν accepimus ex *MSS.*

v Τετάρτῳ τῆς βασιλείας] Annum *quartum* inchoatum pro *tertio* desinente substituit, ut notavit *Usserius* in *Chr. S.* p. 13.

x Ἐζεκίας ὁν] 2 Reg. XVIII. &c. SPANH.

y Ἀβίας τὸ γένος.] Conf. sup. c. 10. §. 3. SPANH.

z Ὁσίαν τιμὴν,] Ὁσίας καὶ τιμὴν *Vat.*

a Συνελθόντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ συνελθόντας *in Editis*.

b Ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν,] Ἀνοίξαι τε τὸ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

c Καὶ διεπεπόνηντο] Καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκῦλη τοῦ θεοῦ ἐκτίθεσαν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκῦλα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα *Gall.* 2. *Aperuerunt templum & vasa Dei & pollutiones ejicientes*, in quodam *Epiphanii* exemplari.

d Ἐκάλεσε τὸν λαὸν] Ἀνεκάλεσε *Vat.*

e Παραινῶν] Παραινῶν *Vat.* & *Gall.* 2.

f Θέλοιεν,] Ita in *MSS.* Θέλωσι in *Editis*.

g Προφήτας] Προφήτας τοῦ ὁμοίως *Big. Samb.* & *Vat.*

h Μεταθέμενοι] Μεταθέμενοι *Vat.*

i Τού-

[i] τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε ⸗δ παρανομοῦσιν· ἀλλὰ ⸗ χείρω τ̄ ⸗δ προειρημένων [k] ἀπενοήνθη. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις, αὐτοὺς ἀμυνομένου τ̄ ἀσεβείας, ὁ Θεὸς ἐπίηση ὑποχείριος. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τ̄ [l] Μανασσιτῶν Φυλῆς καὶ [m] Ζαβυλῶνος ⸗ [n] Ισσαχάρ, πρὸς νέους οἷς οἱ προφῆται παρήνεσαν, εἰς εὐσέβειαν [o] μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ιερουσαλυμα πρὸς Εζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσωσιν.

γ'. Αφικομένων δὴ τούτων, ὁ βασιλεὺς Εζεκίας, ἀναβὰς εἰς [p] τὸ ἱερὸν μετὰ τ̄ ἡγεμόνων ⸗ παντὸς λαοῦ, ἔθυσεν [q] ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους [r] καὶ ἄρνας ἑπτὰ ⸗ ἐρίφους τοσούτους. ὑπιθέντες δὲ τὰς χεῖρας τ̄ κεφαλαῖς τ̄ ἱερείων αὐτὸς θ' ὁ βασιλεὺς ⸗ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν [s] ἐφῆκαν. καὶ οἱ μὲν ἔθυόν τε ⸗ ὁλοκαύτων, οἱ δὲ Λεβίται περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τ̄ Θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν [t] ὑπὸ τ̄ Δαυίδου· οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς [v] βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ ἡγουμένων, ὅλη πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ, τε βασιλεὺς ⸗ τὸ πλῆθος, προσεκύνουν [x] τ̄ Θεόν. ἐπὶ τρεῖς δὲ μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους· τῷ πλήθει δὲ πρὸς θυσίαν ἐχαρίσατο βοῦς μὲν [y] ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος θυσιάζει μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν [z] ἔχειν ὁμολογῶν. ἐνιαύσιος δὲ ἡ τ̄ ἀζύμων ἑορτὴ, θυσαντες τὸν λεγόμενον [a] πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει, παρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν [b] διχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ ⸗ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν· χιλίους μὲν γὰρ [c] ταύρους ἐδόσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια ⸗ πεντακόσια. καὶ τὸν τ̄ τρόπον ὃν ἀπὸ Σολομῶνος ⸗ βασιλέως οὐκ ἀκριβῶς ἄχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς ⸗ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὸν ἑορτὸν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὸν χῶρον ἤγνισαν αὐτόν. καὶ τὸν πάντα δὲ τὰ [d] ἐκάθηραν μιάσματος εἰδώλων, τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐν τ̄ ἰδίων ἐπιτελεῖσθαι [e] προσέταξε καὶ τ̄ νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι ⸗ Λευίταις [f] τὰς δεκάτας ὥρισε ⸗δ καὶ ⸗ πλήθους [g] δίδοσθαι ⸗ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ ⸗δμένωσι, καὶ τ̄ τελετείας ὧσιν ἀχώριστοι ⸗ Θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι ⸗ [h] τοῖς Λευίταις· ὑποθήκας δὲ ⸗ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων ⸗ Λευιτῶν, καὶ [i] παισὶν αὐτῶν ⸗ γυναιξί. καὶ ὕστερον πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. τοῦτο δὲ τ̄ προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασεν ⸗, πόλεμον ἐξενέγκε ⸗δ τὰς Παλαιστίνας, καὶ νικήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης [k] πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὸ καταῤῥέψασθαι τῷ δόρατι, εἰ μὴ τὰς φόρους,

tenti erant, ſed etiam ex amentia in pejora iis quæ ſupra retulimus prolapſi ſunt flagitia: & non prius iſta facere deſtiterunt, quam Deus eos pro ſceleribus ulciſcens in hoſtium poteſtatem tradidit. Et de his quidem poſthæc nobis plura dicenda ſunt. Multi tamen è tribu Manaſſitide & Zabulonis atque Iſacharis, vatum monitis parentes, ad pietatem ſe converterunt. Atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent.

3. Poſtquam autem ea multitudo convenerat, rex templum aſcendit una cum principibus & populo univerſo, & immolavit pro ſe tauros ſeptem & totidem arietes, & agnas ſeptem & totidem hircos. Cumque manus in capita victimarum imponi ſuiſſent & rex ipſe & principes, ſacerdotibus ut ſacra facerent permiſerunt. Et illi quidem hoſtias mactabant & ſolida cremabant ſacrificia; Levitæ vero in orbem circumfuſi cum inſtrumentis muſicis hymnos Deo canebant, & pſallebant ſicuti edocti fuerant à Davide: & reliqui ſacerdotes cum buccinis cantoribus iſtis accinebant. Cum autem hæc facta eſſent, rex populuſque humi in faciem proſtrati Deum adorabant. Deinde mactandos quidem curat *rex* boves ſeptuaginta, arietes centum, agnos ducentos: populo vero ad epulum largitus eſt boves ſexcentos, & reliqui pecoris tria millia. Et quidem omnia ex legis præſcripto exſequuti ſunt ſacerdotes. His vero rex lætatus cum populo accumbebat, Deo gratias agens. Inſtante vero Azymorum feſto, cum ſacra Paſchalia dicta feciſſent, reliquam deinceps rem divinam diebus ſeptem peragebant. Populo autem, præter ea quæ ipſi mactaverunt, donavit rex taurorum quidem duo millia, pecorum vero ſeptem millia. itidemque fecerunt & principes: mille namque tauros dederunt eis & pecora mille & quadraginta. Et cum à tempore Solomonis regis non ita actum fuerit feſtum, tunc primum ſplendide & magnifice celebratum eſt. Peractis autem omnibus quæ ad feſtum ſpectant, in regionem *circumcirca* egreſſi eam luſtraverunt: ac præterea urbem omni deaſtrorum fœditate purgaverunt, quotidiana deinde ſacra juxta legem rex de ſuo fieri mandavit; atque ſacerdotibus & Levitis à populo decumas dari fructuumque primitias conſtituit, ut in religione curanda permaneant, Deique miniſterio unice & aſſidue vacent. Qua re fiebat ut populus quidem omne genus fructuum conferret ſacerdotibus & Levitis: rex vero, cum cellas & horrea iis *recipiendis* conſtruxiſſet, inde ſingulis ſacerdotibus diſtribueret & Levitis, liberiſque eorum & uxoribus. atque ita denuo ad priſtinum *numinis* cultum reverterunt. Hiſce eo quem diximus modo conſtitutis, rex bellum intulit Palæſtinis, partaque victoria urbes omnes, quæ hoſtium erant, occupabat, à Gaza ad Gittam uſque. Aſſyriorum autem rex miſſis nunciis imperii everſionem ei minatus eſt, niſi vectigalia,

Magnifice ſplendideque celebratur paſcha. 2 *Paral.* c. 30.

Tolluntur alieni dii, quotidiana ſacrificia reſtituuntur, populoque imperatur ut decimas ſolvant. 2 *Paral.* c. 30.

Paleſtinis bellum infert Ezecias. 4 *Regum*, c. 17.

i Τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτῳ in *Editis.*

k Απενοῦντο.] Επενοῦντο *Big. Samb.* & *Vat.*

l Μανασσίτιδος Φυλῆς] Μανασσήτιδος *Samb.* ut ſupra alicubi.

m Ζαβυλῶνος] Ita cum *Cod. Vat.* Ζαβύλω in *cæteris.*

n Ισσαχάρ,] Alibi Ισσαχάρ.

o Μετεβάλοντο.] Sic *MSS.* μεταβάλοντο in *Editis.*

p Τὸ ἱερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

q Ὑπὲρ αὐτοῦ] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὑπὲρ.

r Καὶ ἄρνας ἑπτὰ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἄρνας ἑπτὰ deerant in *Editis.*

s Εφῆκαν.] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἀφῆκαν in *reliquis.*

t Υπὸ Δαυίδου·] Υπὸ Δαυίδ *Vat.*

v Βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον] Hinc βυκανισταὶ Athen. lib. XIV. p. 615. E. αἱ εἰσῆσαν ἐπὶ σκιλλῶν μετὰ σαλπιγκτῶν καὶ βυκανισῶν. SPANH.

x Τὸν Θεόν.] Τῷ Θεῷ *Vat.*

y Εξακοσίους,] Εξακοσίας *Samb.*

z Εχειν ὁμολογῶν.] Illud ἔχειν ex *MSS.*

a Πάσχα,] *Al.* φάσκα.

b Διχιλίους,] Χιλίους LXXII. & *Vevit. Hebr.*

c Ταῦρους ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* δὲ deeſt *Editis Aliiſque.*

d Εκάθαραν] Εκάθηραν *Vat.*

e Προσέταξε] Διέταξε *Vat.*

f Τὰς δεκάτας ὥρισε ⸗δ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Supr. Lib. 4. c. 4. §. 3. καὶ ἡ δεκάτης τῆς ⸗δ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δικαίως αὐτοῖς ἀπομερίζουσι· ἔτι δὲ ἀπαρχὰς &c. & lib. IV. c. 8. §. 22. Εσω δὲ καὶ δικαίη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν. &c. SPANH.

g Δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Ita cum *MSS.* ⸗δόσθαι in *Editis.*

h Τοῖς Λευίταις·] Τοῖς abeſt *Big.* & *Samb.*

i Παισὶν αὐτῶν] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* καὶ πᾶσιν αὐτοῖς in *Editis.*

k Πόλεις τῶν πολεμίων.] Τῆς πόλεως *Big.* & *Samb.* pro vulgata lectione facit *Epiphanius*, αὐτῶν πόλεις πολλὰς *Hen.* & *Busb.*

galia, quæ pater ejus ante pendebat, ſolvenda curaret. Ezecias vero de minis iſtis haud magnopere ſolicitus erat: ſed ſuæ erga Deum pietati fidem habebat, vatique Eſaiæ, cujus beneficio futura omnia certò reſcivit. Et de hoc quidem rege hæc nobis in præſentia dixiſſe ſufficiat.

ὃς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τότε ἀποδώσ. Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐμμεμφὴς δ' ὅτι τῇ θεῷ τὸ θεῖον ἀσεβείᾳ, καὶ τῷ θεοφήτῃ Ησαΐᾳ, παρ' ὃ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιστάμενος. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅτι ἔξ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου βασιλέως.

XIV. CAP. XIV.

ΚΕΦ. ιδ'.

Quomodo Salmanaſares vi capit Samariam: utque, decem tribubus in Mediam tranſlatis, Chuthæorum coloniam in eorum regionem deduxit.

Ὡς Σαλμαναζάρης καθ' ἑαυτοῦ κρατοῦντος αἱρεῖ τὴν Σαμάρειαν· καὶ ὡς τὰς δέκα Φυλὰς εἰς Μηδίαν κατῳκίσας, τὸ Κουθαίων ἔθνος εἰς τὰκείνων μετήγαγε χώραν.

Salmanaſares, Samaria expugnata & Oſea capto, Iſraëlitas in Mediam & Perſidem transfert, & Perſarum quoſdam à Chuthio Samariam migrare jubet. 4 Regum, c. 17.

1 Σαλμανασάρης δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ [m] ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς [n] Σώαν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, προσκαλῶν αὐτὸν ὅπως συμμαχίαν τιν' [o] κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν ὅπως τὰν Σαμάρειαν ἐπὶ ἑβδόμῳ τοῦ Ωσηε βασιλείας. ὁ δεξαμένου δ' αὐτὸν ἔξω βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε καθ' ἑαυτοῦ τὴν Σαμάρειαν, ἔνατον μὲν ἔτος Ωσηε βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' Εζεκίου τοῦ Ιερουσαλημιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [p] ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πᾶσαν τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν. Ὁ Περσίδα· ἐν οἷς δὲ τὸν βασιλέα Ωσῆν ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ τούτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ [q] Χούθ [qq] τόπου τινός, ἔστι γὰρ [r] ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τὄνομα. κατῴκισεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν. μετῴκισαν οὖν αἱ δέκα Φυλαὶ τῶν Ισραηλιτῶν ἐκ τῆς Ιουδαίας μὴ [s] ἐτῶν ἀριθμὸν ἑκατοντῶν πεντεκαίδεκα ἐπὶ, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν Αἴγυπτον ἐξεληλύθεσαν αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέχουσι τὴν χώραν· [t] ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος Ιησοῦ [v] ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς ἦ ἀποστάντες ἀπὸ Ροβοάμου [x] τοῦ Δαυίδου ἐγγονοῦ τὴν βασιλείαν Ιεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι δοκεῖ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ [y] διακόσια πεντεκαίδεκα, μείους ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ πάλιν μὲν τοὺς Ισραηλίτας [z] τοιοῦτο κατέλαβε, παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, οἳ προέλεγον αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστάσαν πρὸς Ροβόαμον [a] τὸν Δαυίδου ἔγγονον, Ιεροβοάμου τότε δεῖλον [b] ἀποδείξαντες βασιλέα. ὃς, εἰς τὸ θεῖον [c] ἐξαμαρτῶν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἧς ἐδίκης παύτην ὑπέσχεν.

Syriam & Phœnicen invadit Salmanaſares.

2. Aſſyriorum autem rex armis invaſit in Syriam omnem & Phœnicen. atque regis hujus nomen in Tyriorum archivis ſcriptum reperitur. nam in Tyrum expeditionem fecit, cum in Tyrios regnaret Elulæus. Hiſce vero teſtimonium perhibet etiam Menander, qui, cum annales confecerit &

β'. Ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. τοῦ δ' ὄνομα τότε τῷ βασιλέως ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις ἀναγεγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ὅπι Τύρου βασιλευόντος αὐτοῖς Ελουλαίου. μαρτυρεῖ δὲ [d] τούτοις καὶ [e] Μένανδρος, [f] ὃς τῶν χρονικῶν πεπ-

l Σαλμανασάρης] *Al.* Σαλμανάσαρ & Σαλμανασσάρης.

m Ηγγέλη αὐτῷ] Ηγγέλθη *Big. Samb. & Vat.* forſan pro ἠγγέλθη.

n Σώαν] Ωὰν aut Ωαν in pleriſque *MSS.* Hunc *Herodotus* (l. 2. c. 141. & 142.) Sethon appellat, uti obſervavit Cl. *Perizonius* in *Originibus Ægyptiacis*, c. 8. p. 109. HUDS. Σώας Rex Ægyptiorum, Suſas *Ruſinus. Hebr.* ΝΙΟ LXX. Σηγὼρ. Sed *MS. Alex.* Σωὰ. SPANH.

o Κατ' αὐτοῦ,] Καθ' ἑαυτὸν *Vat.*

p Ἄρδην ἠφάνισε,] *Gen.* ἄρδω, vel ἄρδω. male etiam ἄρδω in Ed. *Baſil.* SPANH.

q Χούθ] Vide 4 *Regum*, c. 17. v. 24. *Iſ. Voſſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 362. *Cellarium* in *Collect. Hiſt. Samar.* c. 1. §. 19. & in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 19. atque *Hydeum* de *Relig. Vett. Perſ* c. 2. HUDS. Χοῦθ fl. Perſidis. Authi *Ruſin.* è *MS. Cuthi.* SPANH.

qq Χούθ τόπου τινὸς] Videſis pag. 185. §. 4. ut & *Chronicon Alexandrinum*, p. 108. *Edit. Pariſ.*

r Ἐν τῇ Περσίδι] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Chron. Alex.* ἐν Περσίδι in *Editis Aliiſque.*

† *Migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem,*] 10 tribus migraverunt anno poſt egreſſum ex Æg. & introitum in terram Sanctam

947.
300. a Joſua.
240. a Jeroboami initio. REL.

s Ἐτῶν ἀριθμὸν] Ἐτῶν ψλδ'. in *Chron. Alex.*

t Ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος] Illa ἀπὸ δὲ non agnoſcunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. uti nec *Epiphanius*, qui vertit, *migraverunt ergo decem tribus Iſraëlitarum de Judæa poſt annos numero* DCCCCXLVII. *à quo tempore egredientes ex Ægypto majores eorum hanc tenuere provinciam, ſub principe Jeſu. Ex quo autem recedentes à Roboam* &c.

v Ετῶν ὀκτακοσίων.] Εστι χρόνος ἐτῶν *Vat.* ἔτη ἐτῶν *Gall.* 1. 2. εἰσὶν ἔτη ωλβ'. in *Chron. Alex.*

x Τοῦ Δαυίδου ἐγγονοῦ] Τοῦ δὲ Δαυίδου *Baſ. & Samb.*

y Διακόσια πεντεκαίδεκα,] Juxta *Chron. Alex.* ἔτη σξε'. καὶ μείους ζ'. præciſe. CXXL. numerat *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 8.

z Τοιοῦτο κατέλαβε,] Τοιοῦτον *Vat.*

a Τὸν Δαυίδου ἔγγονον,] Illa τὸν Δαυίδου ἔγγονον, Ιεροβόαμον ex *MSS. & Vet. Interpr.*

b Αποδείξαντες βασιλέα.] Εαυτῶν ἀποδείξαντες in *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. Verum non ita *Epiphanius* cum *ceteris.*

c Ἐξαμαρτὼν,] *Al.* ἐξαμαρτόν.

d Τούτοις καὶ Μένανδρος] Ita *Big. Samb. & Vat.* τοῦτο in *Editis Aliiſque.*

e Μένανδρος,] Conf. ſup. lib. VIII. c. 5. §. 3. SPANH.

f Ος τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν,] Ὁ τῶν χρ. & dein ὃς ὕστ. *Big. Samb. & Vat.*

ποιησάμενοι τῷ ἀναγραφῷ, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρουσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ὕτως ἐδήλωσε. [g] καὶ Ἐλυλαῖος ὄνομα ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. ἔτος, ἀποστάντων [h] Κιτταίων, ἀναπαλεύσας, "πεσαγαγετο αὐτὸς πάλιν. [i] ἐπὶ τούτοις [k] πέμψας ὁ τῶν "Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε Φοινίκῃ πολεμῶν ἅπα"σαν. ὃς πᾶς ἀπρακτήσας εἰρήνην μὲν πάντων ἀνεχώρη"σεν ὀπίσω. ἀπέστη τε Τυρίων Σιδὼν καὶ [l] Ακη καὶ [m] ἡ πάλαι "Τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἱ τῷ τῶν Ασσυρίων "ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ [n] Τυρίων οὐκ ὑποστα"ντων πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἀπέστρεψε, Φοινί"κων [o] συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς [p] ἑξήκοντα, καὶ ὁπλι"τῶν [q] ὀκτακοσίους. [r] αἷς ἐπιπλεύσαντες [s] οἱ Τύριοι "ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων ἀφαιρεῖσθαι, "λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. [t] ἐ"πεπόθη δὴ πάντων ἐν Τύρῳ τιμὴ ἀφὸ τούτου. ἀναζεύ"ξας δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κατέστησε φύλακας ἐπὶ "τῷ [v] ποταμῷ τῶν [x] ὑδραγωγιῶν, οἳ [y] ἀφεκωλύσουσι "Τυρίους [z] ἀρύσασθαι. καὶ τῦτο ἔτεσι πέντε γινόμενον, "ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν." καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ [a] κατὰ [b] Σαλμανασάρην τὸν Ασσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν.

γ'. Οἱ δὲ [c] μετοικισθέντες εἰς [d] τὴν Σαμάρειαν Χυθαῖοι· [e] ταύτην γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀφὸ τοῦ ἐκ τῆς [f] Χυθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τὸ ἔχων ὄνομα· ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον Θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κομίσαντες, πάντες δ' ἦσαν, καὶ τὸν, καθὼς ἐν πάτριον αὐτοῖς, σεβόμενοι, παροξύνουσι τὸν μέγιστον Θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. [g] λοιμὸς γὰρ αὐτοὺς ἐπέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν ἀφορμὴν εὑρίσκοντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον Θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον [h] αὐτοῖς ὄν, ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ασσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερέως αὐτοῖς, ὧν ἔλαβεν [i] αἰχμαλώτων τοὺς Ισραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὲ, τό τε νόμιμα καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν τοῦτον ὁσίαν [k] διδαχθέντες θρησκεύειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τοῦ λοιμοῦ παραχρῆμα ἐπαύσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν [l] ἔθεσι διατελοῦσιν, [m] οἱ καὶ μὲν τὴν Εβραίων γλῶτταν Χυθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σα-

Tyriorum archiva in linguam Græcam transtulerit, ista memoriæ prodidit. "Elulæus etiam no- *Menandri*
"mine *apud Tyrios* regnavit annos triginta sex. *Historici ea*
"Hic Cittæos, qui ab imperio suo defecerant, *de re testi-*
"classe eò vectus ad obsequium reduxit. Contra *monium.*
"hos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen
"omnem bello incursavit. qui *tamen* pace cum o-
"mnibus facta rediit retro. Descivere etiam à Ty-
"riorum imperio Sidon & Ace & antiqua Tyrus,
"multæque urbes aliæ, quæ se Assyriorum regi
"dediderunt. Cum tamen non ob id se subjice-
"rent Tyrii, rex eis rursus bellum intulit, post-
"quam à Phœnicibus acceperat naves sexaginta
"& remiges octingentos. In quas invecti Tyrii
"navibus duodecim, disjectis hostium navibus ho-
"mines *numero* ad quingentos fecere captivos. *ita-
"que ob hæc Tyrii omnes magno in honore esse
"cœperunt. Cum autem reverteretur Assyriorum
"rex, constituit custodes ad flumina & aquæ-du-
"ctus, qui Tyrios ab aquæ hausti arcerent. To-
"leratumque id Tyriis per annos quinque, biben-
"tibus interim ex puteis quos foderant." Et qui-
dem hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus † con-
tra Salmanasarem Assyriorum regem scripta inve-
niuntur.

3. Cæterum cum Samariam deducti fuissent *In Chutha-*
Chuthæi (hoc enim hactenus nomine vocaban- *eos, deos pa-*
tur, quod ex Chutha regione sic nuncupata fue- *trios Samari-*
rint translati; est autem illa in Perside, & fluvius *æ colentes,*
illic ita nominatus) & singuli pro gente quisque *grassatur*
sua Deum suum Samariam *secum* attulissent (nam *pestilentia:*
quinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, *& quo mo-*
fecerunt ut Deus maximus illis irasceretur & suc- *do sedata*
censeret. nam pestis ipsos invasit, à qua cum neci *est.* 4 *Re-*
darentur, & nullum malorum levamen excogitan- *gum, c.* 17.
do essent, ex oraculo didicerunt ut Deum maxi-
mum colerent, id quod illis salutare esset. Missis
igitur ad Assyriorum regem legatis, petierunt ut
sacerdotes *aliquot*, ex iis quos captivos fecerat cum
bello adortus esset Israëlitas, ad eos remitteret.
Quo facto, cum & ceremoniis & religione in
hunc Deum instituti essent, eum certatim colere
cœperunt; & mox sedata est pestilentia. atque iis-
dem etiamnum ritibus uti consuescunt, vernacu-
lo Hebræorum idiomate Chuthæi vocati, Græ-
corum lingua Samaritæ. qui mutationis gratia &
cogna-

[g] Καὶ Ελυλαῖος ὄνομα] Καὶ Ελυλαῖος [Ελιλαῖος *Gall.* 2.] Θεμέλιον αὐτῷ πύλας ὄνομα ἐβασίλευσε *Big. & Samb.* itidemque *Vat. & Gall.* 1. 2. nisi quod ille habet πίσσος ὄνομα, ἐταίων, illi vero πύας ὄνομα ἐβασιλεύσε. Cum apud *Epiphanium* sit *Helisæus* aut *Helyseus*, ut dicit *Scaliger*, suspecta merito videatur vox Ελυλαῖος. Sed quomodo (ut inquit ille) Phœnicice scriberetur, non licet divinare. videtur tamen esse *Elyseus*. Vide *notas* ad *Fragm. Vett. Græcorum*, p 42.

[h] Κιτταίων,] *Cyprios* esse placet *Scaligero* de quibus vide *Meursii* Cyprum. Γιτταίων malit *Usserius* ad A. M. 3287. eorumque nomine Gittæos intelligendos esse. HUDS. In Cypro. Epiphanius lib. 1. adv. hæreses Κίτιον esse nomen insulæ Cypri scribit. REL.

[i] Επὶ τούτοις] Επὶ τοῦτοις malit *Schotanus.*

[k] Πέμψας ὁ] Σαλμανασὰς aut Σαλμανασάρης ex *Vet. Interpr.* post πέμψας reponendum esse censet *Salig.*

[l] Ακη] Ita cum *Cod. Vat. Scaligero* & *Usserio*. in *cæteris* Ακκη.

[m] Η πάλαι Τύρος,] *Al.* Παλαίτυρος. Verum pro ἡ Παλαίτυρος substituerem (inquit Cl. *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 82.) libenter ἡ Βηρυτὸς, si mei res foret arbitrii.

[n] Τυρίων] Αὐτῷ post *Τυρίων* inserunt *Big. Samb. & Vat.*

[o] Συμπληρωσάντων] Aliter legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *Phœnicibus exhibentibus.*

[p] Εξήκοντα,] Εβδομήκοντα juxta aliquot *Epiphanii* libros, teste *Scaligero*. in nostris omnibus *sexaginta.*

[q] Οκτακοσίους.] Οκτακοσίας *Big. Samb. & Gall.* 1.

[r] Αἷς ἐπιπλεύσαντες] Οἷς *Vat. & Epiphanii* libri.

[s] Οἱ Τύριοι] Illud *οἱ* ex *MSS.*

* *Itaque ob hæc Tyrii omnes magno in honore esse cœperunt.*] *Aucta hinc apud Tyrios rerum omnium pretia* vertit *Grotius.*

[t] Επετίθη] Επετίθη *Big. Samb. & Vat.* minus recte.

[v] Ποταμῷ] Fluvium hunc neque *Menander*, neque *Strabo* nominat, cum tamen ejus libro XVI. εἶτα ἀπὸ Τύρου ποταμὸς ἔξεστι.

[x] Τῶν ὑδραγωγιῶν,] Nonnullis deest τῶν.

[y] Διακωλύσουσι] Διακωλύσουσι *Gall.* 2.

[z] Αρύσασθ.] Αρδεσθ *Vat.* ἀρύεσθ *Gall.* 2.

[a] Κατὰ] Ita *Big. Samb. Vat. & Gall.* 2. in *Editis Aliisque* καὶ τὰ.

† *Contra Salmanasarem Assyriorum regem scripta inveniuntur.*] Alii reddunt *de Salmanasare.*

[b] Σαλμανασάρην] *Al.* Σαλμανασάρου.

[c] Μετοικισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν Χυθαῖοι·] Conf. *ἀλλοτ.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[d] Τὴν Σαμάρειαν Χυθαῖοι] Illud *τὴν* ex *MSS.* mox in *Chron. Alex.* Χυθίοι.

[e] Ταύτην γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀφὸ τοῦ ἐκ τῆς Χυθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι,] Conf. infr. lib. 10. c. 8. §. 7. & mox infr. SPANH.

[f] Χυθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι] Χύθας *Samb. Hen. & Busb.* Χυθὰς *Chron. Alex.*

[g] Λοιμὸς γὰρ αὐτοὺς ἐπέσκηψεν,] Λοιμὸν *Vat. & Gall.* 2. Quid *Josephum* moverit (ut inquit *Bochartus* in *Hieroz.* l. 3. c. 3. p. 745.) ut pro *leonibus* scriberet *pestem*, plane nescio. nisi forsan id sumpserit ex aliquo Judæorum Historico, qui *leonum* in Samaritanos incursum *pestem* vocaverit per metaphoram. HUDS. Leones immissos in Chuthæorum seu Samaritanorum gentem dicit Scriptura 2 Reg. XVII. 25. conf. inf. lib. XI. c. 1. §. 3. SPANH.

[h] Αὐτοῖς ὄν] Αὐτοῖς εἰσίμενον *Vat.*

[i] Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτους ὧν τὸν Ισραηλιτῶν *Hen. & Busb.*

[k] Διδαχθέντες θρησκεύειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τοῦ λοιμοῦ παραχρῆμα ἐπαύσαντο.] Ταχθέντες in omnibus *MSS.* HUDS. Aliter de religione Chuthæorum 2 Reg. XVII. 34. in *Hebr.* ac *Vulg.* vid. modo supr. SPANH.

[l] Εθεσι διατελοῦσιν,] Ita *Samb.* ἤθεσι in *reliquis.*

[m] Οἱ καὶ μὲν τὴν γλῶτταν Εβραίοι τὸ γένος ὄντες Χυθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σαμαρεῖς), olim scriptum fuisse fatebitur, qui vetera exemplaria & *Rufini* versionem consuluerit. *Is. Voss.* in *Epist.* ad *Colvium*, p. 394. Græca Exemplaria, quibus utimur, huic lectioni nihil favent, pro eo tamen faciunt *Ruffini* (*Epiphanii*) codices. quorum in aliquibus, *Hi siquidem*

cognationis, cum res Judæis prospere evenire videant, cognatos *se eorum* appellant, utpote à Josepho oriundos, & inde cum eis origine conjunctos; cum vero illos in malis versari conspiciant, *tunc* se nihil ad eos pertinere dicunt, nec quidquam juris sibi cum illis intercedere aut ex benevolentia aut ex consanguinitate, sed inquilinos esse ex alia gente præ se ferunt. Cæterum tempus ad agendum de illis magis opportunum habebimus.

Finis Libri noni.

μαρεῖται. [n] οἱ πρὸς μεταβολὴν ☞ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι [o] τοὺς Ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ἰωσήπου φυέντες, καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἐκείθεν ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητα· ὅταν δὲ [p] πταίοντας ἴδωσιν, ἐνταῦθεν αὐτοῖς πρόσοικον λέγουσιν, ἀπ' εἶναι δίκαιον ἔθεν αὐτοῖς συγγένειας ἢ γένους, ἀλλὰ μετοίκους [q] ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. πρὸ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν καιρότερον εἰπεῖν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἐνάτου.

secundum eloquium Hebræorum Hebræi, secundum genus Cuthæi, Græce autem Samaritæ vocantur &c. Juxta alios (qui habent, *Hi siquidem secundum eloquium Hebræorum Cuthæi secundum genus, Græce autem Samaritæ* &c.) legendum videtur, οἱ μὲν τῇ Ἑβραίων γλώττῃ τὸ γένος Χουθαῖοι, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλ. &c.

n Οἱ πρὸς μεταβολὴν] Aut aliter legisse aut locum non intellexisse videtur *Epiphanius*: qui, ut in nonnullis codicibus, vertit, *Samaritæ qui pro rerum motu semper parati sunt: & quando vident Jud.* &c. ut vero in *aliis*, *Samaritæ propter rerum motum quo semper parati sunt: & quando* &c. Εὐπραγοῦντας *Vat.* Vox συγγενεῖς deest *MSS.* quod mirum, cum eam agnoscat *Epiphanius*.

o Τοὺς Ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν,] Samaritæ modo se Judæorum cognatos affirmantes, modo se gentes, pro ratione prosperi aut infelicis status Hebræorum. Idem infr. lib. xi. c. 8. §. 6. & lib. 12. c. 5. §. 5. SPANH.

p Πταίοντας ἴδωσιν,] Πταίοντας *Samb.* & *Gall.* 1.

q Ἀλλοεθνεῖς] Καὶ ἀλλοεθνεῖς juxta *Epiphanium*.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Expeditio à Senacheribo Assyriorum rege facta in Hierosolyma, & obsessio regis Ezeciæ.*
2. *Quomodo Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.*
3. *Quomodo Ezecias, cum per aliquod temporis intervallum in pace vixisset, diem obiit, Manasse, qui ei in regnum succederet, relicto.*
4. *Quod Chaldæorum & Babyloniorum reges Manassen bello adorti, & victoria potiti, ipsum captivum factum Babylonem duxerunt; &, postquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum suum remiserunt.*
5. *Quomodo Nechao Ægyptiorum regi, cum exercitum contra Babylonios eduxisset & per Judæam iter faceret, ad eum prohibendum ex adverso occurrit Josias, ac pugna inita post vulnus acceptum Hierosolyma delatus vitam finivit; ejusque filium Joazen regem crearunt Hierosolymitani.*
6. *Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphratem fluvium prælio congressus, & in Ægyptum revertens, postea Hierosolyma veniebat, atque Joazem in Ægyptum deportavit, ejusque fratrem Joacimum Hierosolymorum regem constituit.*

α'. Στρατεία τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως Σεναχηρίβου εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ [b] βασιλέως Ἐζεκίου.

β'. Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν Ἀσσυρίων στράτευμα [c] λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

γ'. Ὡς τὸ μεταξὺ χρόνον μὲν εἰρήνης [d] Ἐζεκίας ἄρξαντος ἐτελεύτησε, διάδοχον δὲ τῆς βασιλείας Μανασσῆν καταλιπών.

δ'. Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεῖς καὶ νικήσαντες, αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες [e] ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες [f] αὐτόθι πολὺ χρόνον [g] εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ε'. Ὡς τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα [h] Νεχαὼ, στρατεύσαντα ἐπὶ Βαβυλωνίους, καὶ [i] πειράσαντα διὰ τῆς Ἰουδαίας τὴν [k] ὁδὸν, κωλύων ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας [l] ἀπλώτῳ μάχῃ ἡττηθεὶς, τραυματίας κομισθεὶς εἰς Ἱεροσόλυμα τελευτᾷ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάζην ἀποδείξαν οἱ Ἱεροσολυμῖται βασιλέα.

ς'. Ὡς συμβαλὼν ὁ [m] Νεχαὼ τῷ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεῖ καὶ τὸν Εὐφράτην πόταμον, καὶ ὑποστρέφων εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν μὲν Ἰωάζην ἤγαγε εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [n] Ἰωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Ἱεροσολύμων.

ζ. Na-

a Ἐν τῇ δεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δεκάτῳ, vel ἐν τῷ δεκάτῳ λόγῳ.

b Βασιλέως] Βασιλέως αὐτῶν Ἐζ. *Gall.* 1. 2.

c Λοιμικῶς] Στράτευμα ὅλον ἐν μ. *Vat.*

d Ἐζεκίας] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Ἀρξάντων Ἐζεκίας in *Editis*.

e Ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα,] Ἦγον *Vat.*

f Αὐτόθι] Αὐτὸν *Vat.*

g Εἰς τὴν αὐτοῦ] Εἰς τὴν αὐτὴν βασιλείαν πάλιν ἐπανῆλθε *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Νεχαὼ,] Ita cum LXXII. *Zonara*, *Chron. Alex.* *Aliisque*. Νεχάων in *Editis*, Νεχάονα *Vat.* Νεχαῶνα *Gall.* 1. 2.

i Πειράσαντα] Πειρασάμενον *Vat.*

k Ὁδὸν,] Δίοδον *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἀπλώτῳ·] Ita *Vat.* ἐπάντα in *Editis*.

m Νεχαὼ] Prout paulo supra. Νεχάων in *Editis*, Νεχαὼς *Vat.*

n Ἰωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα] Ἰωακεὶμ *Chron. Alex.* & *Zonar.* Ἰωάκειμον *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Ἰωακὶμ LXXII.

ζ'. Ναβυχοδονόσορ ὁ τ Βαβυλωνίων βασιλέως στρατία εἰς Συρίαν. καὶ ὡς πᾶσαν αὐτῷ καταστρεψάμενον ἄχρι τ ὅρων τ Αἰγυπτίων ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ βασιλέα αὐτῶν Ἰωάκιμον [o] φίλον ἠνάγκασεν εἶναι & σύμμαχον.

η'. Ὡς μετὰ τοῦτο ἀναχώρησιν [p] τοῦ ὁ Βαβυλωνίων πάλιν [q] Ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τ Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβυχοδονόσορος & πολιορκήσας, τ πόλεως παραδόσης [r] αὐτῷ μετὰ χρόνον, τ μὲν Ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, [s] Ἰωάχιμον δὲ τ υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα· καὶ ὡς πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τ Ἱεροσολύμων φθάσεως εἰς Συρίαν ὑπέστρεψεν.

θ'. Οπ μεταγνόησας ὅτι τῷ τ Ἰωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ὅτι Ἱεροσόλυμα, ἐχειρώσατο τῷ Ἰωαχίμῳ γίνεται, παραδίδωσιν & ἑαυτὸν μετὰ τ μητρὸς & τῶν φίλων.

ι'. Οπως τ ἔλαβε πολλὰς αἰχμαλώτους ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀναθήματα βασιλικὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἀνέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τ [t] Ιεχονίαν θεῖον Σεδεκίαν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.

ια'. Ὡς καὶ τοῦτον ἀκούσας βάλεσθαι περὶ τὰς Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ κρατήσας αἱρεῖ τῇ πολιορκίᾳ· καὶ τ ναὸν ἐμπρήσας, τ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ τὸν Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

ιβ'. Ὡς Ναβυχοδονόσορος τελευτήσας Ἀμήδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅπως συνέβη τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις.

7. *Expeditio in Syriam à Nabuchodonoſoro Babyloniorum rege ſuſcepta. & quomodo, cum eam omnem ſubegiſſet uſque ad fines Ægyptiorum, Hieroſolyma proficiſcitur eſt, & regem Joacimum ſecum amicitiam bellique ſocietatem inire coëgit.*

8. *Quomodo poſt Babylonii diſceſſum, Joacimus rebus Ægyptiorum rurſus ſtudebat; & Nabuchodonoſorus ipſum bello aggreſſus & obſidione premens, urbe tandem ad deditionem redacta, Joacimum quidem interfecit, ejus vero filium Joachimum regem conſtituit: utque, cum multum pecuniæ ex Hieroſolymis accepiſſet, ſtatim Syriam reverſus eſt.*

9. *Quod, cum eum pœnituerit quod Joachimum regem fecerit, expeditione adverſus Hieroſolyma ſuſcepta, Joachimi potitur, qui ſemet ei dedidit una cum matre & amicis.*

10. *Quomodo Babylonius multos captivos fecit, & cum donaria è templo extuliſſet Babylonem reverſus eſt, Sedecia Jechoniæ patruo Hieroſolymitanorum rege conſtituto.*

11. *Quomodo, audito quod huic ipſi in animo erat ſocietatem & amicitiam cum Ægyptiis inire, copiis ſuis Hieroſolyma aggreſſus, urbem obſidione cinctam expugnat; temploque exuſto, Hieroſolymitanos & Sedecian Babylonem tranſtulit.*

12. *Quomodo Nabuchodonoſorus vita defunctus eſt, relicto filio qui in regnum ſucceſſit: utque Aſſyriorum imperium everſum eſt à Cyro Perſarum rege, & quæ Judæis ſub idem tempus acciderunt à Babyloniis.*

o Φίλον ἠνάγκασεν] Καὶ φίλον *Vat.*
p Τοῦ τ Βαβυλωνίου] Τοῦ deeſt *Vat.*
q Ἰωάκιμος ἐφρόνησε] Ο Ἰωάκιμος *Vat.*
r Αὐτὴν] Αὐτὸν in *Editis.* αὐτῷ *Vat.* ἑαυτὴν *Gall.*
s Ἰωάχιμον] Ἰωάκιμον δὲ τ υἱὸν αὐτοῦ ὁμώνυμον αὐτῷ τυγχάνοντα ἀπέδειξε βασιλέα *Vat.*
t Ἰεχονίαν] *Joachimus* dictus eſt etiam *Jechonias.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

ν Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρπϐ. μιῶας ς'. ἡμέρας ί.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII. *menses* VI. *dies* X.

CAP. I.

Quomodo in Ezeciam expeditionem fecit Senacheribus; & quæ Rapſaces, Senacheribo contra Ægyptios profecto, minatus eſt Ezeciæ, cui animum confirmabat Eſajas vates. Quomodo Senacheribus re infecta ex Ægypto Hieroſolyma reverſus, deprehenſoque quod ſuæ deletæ erant copiæ, domum rediit: & quæ non multo poſt ei acciderunt.

Senacheribus bello adoritur Ezeciam. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Eſa. 36.

CUM Ezecias duarum tribuum rex annum jam decimum quartum in imperio ageret, Aſſyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adoritur, omneſque tribûs Judæ & Benjamitidis urbes *munitas* vi capit. Cum autem in eo eſſet ut copias Hieroſolymis admoveret, prævenit eum miſſa legatione *Ezecias*, *ſe* imperata facturum & quicquid tributi ab illo *ſibi* imponeretur ſoluturum pollicens. Senacheribus vero auditis legatis ſtatuit bello deſiſtere, atque *regis* poſtulationi concedit; & promiſit, ſi argenti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum ſe abiturum, fide legatis jurejurando data, pro certo fore ut ea lege retro cederet, nullo maleficio commiſſo. Ezecias autem, fide iſtis habita exhauſtiſque theſauris, pecunias *exactas* mittit, exiſtimans ſe liberatum iri ab hoſte omnique de regno dimicatione. Cæterum Aſſyrius, iſtis acceptis, nihil eorum quæ fuerat pollicitus curavit: ſed ipſe quidem cum copiis profectus eſt contra Ægyptios & Æthiopas, Rapſacem vero imperatorem cum magno exercitu & aliis duobus ad Hieroſolyma vaſtanda reliquit. horum autem nomina erant Tharata & Anacharis.

Ingenti pecunia accepta è Judæa diſcedere pollicetur Senacheribus, ſed promiſſis non ſtetit. 4 Regum, c. 18.

Senacheribi duces Hieroſolyma veniunt cum magnis copiis. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Eſa. 36.

2. Ut vero eò pervenerunt & ante mœnia caſtra metati ſunt, per nuncium ab Ezecia poſtula-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς ἐπ' Ἐζεκίαν ἐστράτευσεν ὁ Σεναχήριβος· εἰά τε Ραψάκης, Σεναχηρίβου ἐπ' Αἰγυπτίους πρεσβεύοντος, ἠπείλησεν Ἐζεκίᾳ, ὃν Ἡσαΐας ὁ προφήτης παρεθάρρυνεν. ὡς Σεναχήριβος ἄπρακτος ἐξ Αἰγύπτου ἐπιστρέψας ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβὼν τὴν δύναμιν αὐτοῦ διαφθαρεῖσαν, ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου· καὶ οἷα μετ' ὀλίγον αὐτῷ συνέβη.

ΕΖΕΚΙΟΥ δὲ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἡ ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύει μὲν πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτόν, καὶ κρατεῖ τε ἁπάσας αἱρεῖ τὰς πόλεις τὰς τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ συνακόσεσθαί τε, καὶ φόρον, ὃν ἂν τάξῃ, πλείστην ὑπισχνούμενος. Σεναχήριβος δὲ, μαθὼν τὴν σπουδὴν τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν πρόσδεχεσθαι. καὶ, δέγουσι μὲν πάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὁμολογεῖ; πίστις δὲς τοῖς πρέσβεσι δοθεῖσα ἐνόρκως, ἢ μὴν ἀδικήσειν μηδὲν αὐτὸν ἔτος ἀναστρέψειν. ὁ δ' Ἐζεκίας πιθεὶς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυρὸς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολεμίου, καὶ τῶν περὶ τὴν βασιλείαν ἀγώνος. ὁ δὲ Ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὁμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντιζεν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ραψάκην μὲν πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει κατέλιπε, πορθήσοντας τὰ Ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, Θαρατὰ δὲ Ἀνάχαρις ἦν.

β'. Ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λό-

ν Περιέχει] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 6. & *Voſſ.* περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πδ'. ἡμέρας δύο *Gall.* 2. — ἐτῶν πϐ'. μιᾶς ς'. ἡμέρας ί. *Baſ.* mendoſe. Pro nobis etiam facit *Epiphanius* in *pleriſque* libris. in *aliis* vero CLXXXII. *menſes* IX. *dies* X. aut CCXXX. *menſes* VI. *dies* XV.

x Ἀσσυρίων βασιλεὺς] Conf. *alios.* lib. 5. c. 9. §. 4. SPANH.

y Σεναχήριβος] *Al.* Σεναχείριβος, & Σεναχήειβος, & Σεναχείειμος & Σεναχήρειβος.

z Κατὰ κράτος τε] Κατὰ κράτος *edit.* in nonnullis *MSS.*

a Αἱρεῖ τὰς πόλεις] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) αἱρεῖ aut αἰρεῖ *Aliis.*

b Τὰς τῆς Ἰούδα φυλῆς] Abeſt *Big. Samb.* & *Hen.*

c Ἐπὶ Ἱεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ *Vat.* & *Hen.*

d Ὑπακούσεσθαί τε,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπακούσεσθαί γε *Hen.* & *Busb.* ὑπακούσεσθαι καὶ φ. in *reliquis.*

e Τάξῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τάξει) in *Editis Aliiſque.*

f Πολεμίου,] Πολέμου *Gall.* 2. & *Epiphan.*

g Ὁμολογημένων] Ὁμολογεμένων *Hen.* & *Vat.*

h Σὺν καὶ δυσὶν] Σὺν δυσὶν *Hen.* & *Busb.* & mox ἐπὶ τέλει *Vat.*

i Θαρατὰ] Θαρθᾶς *Vat.* in margine, prout in LXXII. 4 *Regum*, c. 18. v. 17. in *Epiphanii* libris *Tharatha*, & *Dathara.*

k Ἀνάχαρις ἦν.] In *Sambuci* codice Αχαρις à prima manu, à ſecunda Ἀνάχαρις. Ἀσσάχαρις *Gall.* 1. 2. Δαβσαρις *Vat.* in ora libri. *Epiphanius* habet *Arachiris* aut *Arathiris.* Ραφὶς LXXII. *juxta Cod. Rom.* Ραβσαρεῖς *Alex.* unde Ράψαρις legendum puto.

l Αὐτὸν ἐλθεῖν] Αὐτοῖς ἐλθεῖν in quibuſdam *MSS.* in *aliis* αὐτὸν αὐτοῖς ἐλθεῖν.

λόγως. ὁ δὲ αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ἐκ προσώπου· τρεῖς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων [m] αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὴν τοῦ βασιλείας ἐπίτροπον [n] Ελιάκιμον ὄνομα, καὶ [o] Σοβναῖον, καὶ [p] Ιώαχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. ὅτε μὲν οὖν προσελθόντες ἄνδρες τῶν ἡγεμόνων τὴν στρατιὰν τῶν Ασσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Εζεκίᾳ λέγειν· "ὅτι "[q] βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος πυνθάνεται αὐτοῦ, "τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φεύγει δεῦρο τὸν αὐτοῦ, καὶ "[r] ἀκροᾶσθαι μὴ θέλει, καὶ τὴν στρατιὰν [s] αὐτοῦ δέχε- "ται τῇ πόλει; ἢ διὰ τὰς Αἰγυπτίους τὴν ἑαυτῷ στρατιὰν "ἐλπίζων [t] ὑπ' ἐκείνων [v] αὐτῶν καταγωνίσασθαι; εἰ "δὴ τοῦτο προσδοκᾷ, [x] δηλάτω αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι καὶ "ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος πέλα- "μένῳ, [y] πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν χεῖρα διά- "περεῖς ἧττον τὸ βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βελτίστῳ "θεῷ τὴν ἐπ' αὐτὸν [z] στρατείαν πεποίηται, ὃς αὐτῷ κα- "ταστρέψασθαι καὶ τὴν [a] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλείαν [b] δέ- "δωκεν, ἵνα τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς δεχομένους ὑπ' "αὐτὸ διαφθείρῃ." ταῦτα δὴ τὸ Ραψάκῃ Εβραίοις λέ- γοντα, τὸ δὲ γλώττης εἶχε ἐμπείρως, ὁ Ελιάκιμος, φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμ- πέσῃ, συμβαίνει [c] φέρειν ἠξίου. σιωπὴς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' [d] αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ [e] διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ Εβραΐδι λέγων, "ὅπως ἀκούσαντες τὰ [f] βασιλέως προστάγματα "πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται. παραδόντες αὐτὸς ἡμῖν. δῆ- "λον δὲ ὡς τὸ λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει παρα- "χρῆμα μαπάλας, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὴ βούλεσθε, "καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν [f] ἀπώσεσθαι νομίζετε, διχιλίους "ἐκ τοῦ ἐμοὶ παρόντος ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν "ἕτοιμός εἰμι· οἷς ἰσαρίθμους ἵππους δότε, ἐμφα- "νίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔς γε μὴ ἔχε- "τε, τούτους [g] δώητε. τί τοιγαροῦν βραδύνετε [h] παραδι- "δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ ληψομένοις [i] ὑμᾶς "καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τοῦ παραδόσεως "ἀσφαλὲς ὑμῖν· τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις [k] ὑπεύθυ- "νον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες ὅ, τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις καὶ στρατηγὸς τῶν Ασσυρίων λέγοντος, [l] ἀπήγγειλαν Εζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς τοῦτα τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα ἐῤῥῆξε, ἀμφιασά- μενος δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πα- τρίῳ νόμῳ πεσὼν ὑπὲρ πρόσωπον τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοη- θῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἢ τὴν παρ' ἐκείνου. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι καὶ θεοῦ, καὶ [m] ποιη- σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας προσκαλεῖν αὐτὸν, [n] νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρημα- τίσαι καὶ θεοῦ, παρεθάῤῥυνε [o] τὸν βασιλέα καὶ τοὺς

runt ut cum eis colloqueretur. At ille quidem præ metu *ad eos* non egreditur; tres vero ex amicis ſumma neceſſitudine ſibi conjunctis miſit, regni procuratorem nomine Eliacimum, & Sobnæum, & Joachum à commentariis. Hi vero cum * prodiiſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt. Rapſaces autem imperator eos conſpicatus, juſſit ut abirent, & regi dicerent: "quod magnus "rex Senacheribus eum ſciſcitatur, cui confidens "quave ſpe fretus à domino ſuo refugiat, ipſique "nolit eſſe dicto audiens, ejuſque exercitum in "urbem recipere? An propter Ægyptios *animos* "*ſumit*, ſperans fore ut ab illis ipſis debelletur ex- "ercitus regis? Quod ſi hoc exſpectat, facitote "ſciat, quòd *dubio procul* deſipit, ſimiliſque eſt ho- "mini, qui confractæ arundini innixus, cum ce- "ciderit ac præterea manum transfixam habuerit, "ſe male acceptum eſſe ſenſit. Scire autem opor- "tere quod voluntate Dei in eum expeditionem "fecerit, qui Iſraëlitarum etiam regnum everten- "di dedit ipſi poteſtatem, ut eodem modo popu- "lum ei ſubditum perditum iret." Hæc autem Rapſace Hebraïce dicente (nam iſtius linguæ peritus erat) Eliacimus, metuens ne multitudo his auditis pavore conſternaretur, rogavit ut Syriace loqueretur. At imperator, cum intellexiſſet quid ille ſuſpicaretur, utque ea de re metueret, voce magis ſublata utens & acuta Hebraïce Eliacimo reſpondit, dicens, "ut cum auditione accepiſſent "regis mandata, omnes quod ſuâ *maxime* interſit "eligant, & ſeſe nobiſmet tradant. nam manife- "ſtum eſt, quod vos ſimul & rex populum vana "ſpe lactatis & ad reſiſtendum adducitis. Quod "ſi quid audetis, noſtraſque copias poſſe repellere "exiſtimatis, equorum duo millia, ex iis qui mihi "adſunt, vobis in uſum præſentem tradere paratus "ſum, totidem ſuppeditando ſeſſores vires veſtras "oſtendite. ſed non eſt ut vos eorum, quos non "habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctami- "ni voſmet dedere validioribus, voſque vel invitos "capturis? equidem ſponte facta deditio vobis tu- "ta eſt, at vi ac neceſſitate extorta debellatis res "periculoſa videtur & calamitatum cauſa.

Rapſacis ad Hieroſolymitanos oratio. 4 Regum, c. 18. 2 Paralip. c. 32. Eſa. 36.

3. Cum imperatorem iſta loquentem audiſſent tam legati quam populus, Ezeciæ *ea* retulerunt. ille vero, mutata veſte regali, & centone indutus, humiliſque & demiſſi ſpeciem præ ſe ferens, patrio more in faciem procidens Deo ſupplicabat, oraratque ut ei nullam aliam ſalutis ſpem habenti opem ferret & auxilium. Porro, miſſis ad Eſajam vatem amicis aliquot & ſacerdotibus, rogabat ut Deum precaretur, factiſque ſacrificiis pro ſalute omnium eum obſecraret, ut iis quidem quæ *futura* ſperant hoſtes indignaretur, ſui vero populi ſortem miſeraretur. Vates autem, cum hæc *rite* feciſſet, ex Dei oraculo regi ejuſque amicis animum & au-

Ezecias Rapſacis maledicta Eſajæ nunciatum mittit. 4 Regum, c. 19. Eſa. 37.

Eſajas proſpera fauſtaque omnia regi pollicetur.

m Αὐτῷ ἐξέπεμψε.] Ita etiam *Vet. Interpr.* αὐτὸν *Vat.*

n Ελιάκιμον ὄνομα,] Ελιακίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

o Σοβναῖον,] Ita reſcripſi pro Σομαῖον *Editorum Aliorumque.* quòd *Epiphanii* libri habeant *Sobnean*, aut *Sobonean*, aut *Sobnam.* Συβναίου *Gall.* 2. Σωμαῦ *Vat.* certe pro Σωβᾶν.

p Ιώαχον] Ιωταφάτην *Vat.* Ιώσιον *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Joan.*

* Prodiiſſent,] Lego προελθόντες.

q Βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος] Sic de eodem Herodotus lib. IV. c. CXLI. ὁ μέγας Σιναχήριβος. SPANH.

r Ακροᾶσθαι] Sic *MSS.* ἀκροώσασθαι in *Editis.*

s Αὐτοῦ ἡ δέχε] Τὴν αὐτοῦ *Vat.* & *Gall.* 2. στρατιὰν ἡ δέχε] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

t Ὑπ' ἐκείνων] Forte δι' ἐκείνων. COCC.

v Αὐτῶν] *Big.* αὐτόν.

x Δηλάτω αὐτῷ] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. δηλοῦν αὐτῷ in *Editis Aliiſque.* ἄλλως αὐτῷ *Vat.* Sed duas haſce voces non agnoſcit *Vet. Interpr.*

y Πρὸς τὸ] Lege πρὸς τῷ. COCC.

z Στρατείαν] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *reliquis.*

a Τῶν Ισραηλιτῶν] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέδωκεν,] Εδωκεν *Vat.*

c Φέρειν ἠξίου.] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* χρῄζειν perperam in *Editis.*

d Αὐτῷ δέος,] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῷ *Editis.* HUDS. *Quid alter occulte apud ſe metueret.* ἐπ' αὐτῷ, ut ἐφ' ἑαυτῷ λογίζεται vel γελᾷν. COCC.

e Διαθέρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος] Διαφόρῳ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Sic σάλπιγξ λιγυρὸς apud *Æſchyl. Eumenid.* v. 569. πρὸς τὸν λιγυρὸν *Theophr.* H. Pl. lib. IV. c. XII. p. 92. ἰσχυρὸν καὶ λιγυρὸν ὠδὴν· *Dio Chryſoſt. Or.* II. p. 30. C. SPANH.

f Απώσεσθαι νομίζετε,] Απώσασθαι in *iiſdem MSS.*

g Δώητε.] Μὴ ante δώητε delevi auctoritate *Codd. MSS.*

h Παραδιδόναι σφᾶς] Παραδιδόντες *Vat.*

i Ὑμᾶς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμᾶς in *Editis.*

k Επικίνδυνον,] Sic *Cod. Samb.* ἐπὶ κίνδυνον in *ceteris.*

l Απήγγειλαν Εζεκίᾳ.] Απήγγειλον *Vat.*

m Ποιησάμενον θυσίας] Ποιησόμενον *Big.* & *Samb.* ποιησάμενος *Vat.*

n Νεμεσῆσαι] Αντίκειται τῷ ἐλεῆσαι μᾶλλον ὁ καλοῦσι νεμεσᾶν. *Ariſtot. Rhet.* l. 2. p. 79. *Ed. Wechel.* atque iterum, καὶ τοῖς θεοῖς ἀποδίδομεν τὸ νεμεσᾶν.

o Τὸν βασιλέα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸ βασ. in *Editis.* αὐ-

daciam addebat, prædicens fore ut hostes sine prælio victi discederent cum ignominia, positaque ea qua nunc se ostentant ferocia: Deo etenim curæ esse ut ad interitum veniant. Insuper prædicebat, ipsum quoque Assyriorum regem Senacheribum, cum ei male cesserint quæ contra Ægyptum molitus est, patriamque repetiverit, ferro peremptum iri.

Senacheribus Ezeciæ minatur.

4. Eodem tempore & Assyrius forte literas dederat ad Ezeciam; in quibus eum fatuum appellat, qui cogitarit se posse servitutem effugere ab ipso intentatam, qui multas magnasque gentes subegerat. atque eum captum cum suis omnibus exitio daturum esse minabatur, nisi portis patefactis ipsius exercitum in Hierosolyma sponte recipiat. Hisce lectis bono animo erat *Ezecias*, propter eam quam in Deo collocaverat fiduciam; literasque complicatas in templo reposuit. Cum autem Deum precibus iterum imploraſſet, ut urbem respiceret omniumque salutem, *tum* Esajas vates ejus exauditam esse supplicationem dicebat, atque ea tempestate non obsidendos esse ab Assyrio, foreque ut in posterum securi sint ab omnibus quæ ab illo fierent, utque pace agros colant, & absque omni metu rerum suarum curam agant. Brevi autem post tempore Assyriorum rex, cum ei male cessisset insidiæ in Ægyptios, re infecta domum rediit, tali de causa. Longum tempus ab ipso in oppugnatione Pelusii absumptum est: cumque jam aggeres, quos ad mœnia excitarat, *satis* alti viderentur, atque in eo fere esset ut ea aggrederetur, audivit Æthiopum regem Tharsicen, magnum adducentem exercitum, ut suppetias ferret Ægyptiis, venire, decreto ut per solitudinem viam faceret, & statim in Assyriorum agros ingrederetur. Turbatus ergo hisce rex Senacheribus, priusquam rem confecerat, ut *ante* dixi, discessit, Pelusio relicto. De hoc ipso Senacheribo etiam Herodotus in secundo ejus Historiarum libro testatur, quod rex iste contra Ægyptiorum regem, qui & Vulcani sacerdos erat, venerit: cumque Pelusium obsideret, hujusmodi de causa obsidionem solverit. Ægyptiorum sacerdos Deum supplex orabat: atque is, precibus ejus exauditis, *gravem* Arabi plaga

Esajæ oraculum de Assyriis.

Herodoti testimonium de Senacheribo.

αὐτόν τε τ' βασ. *Big.* & *Samb.* αὐτὸν τ' βασ. *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

p Μεθ' οἵων νῦν] Ita *MSS.* μεθ' ἃ in *Editis.*

q Αὐτὸν δ'] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν γδ in *Editis.*

r Διαμαρτόντα] Ita in melioris notæ *MSS.* ἁμαρτῶντα in *Aliis* cum *Editis.*

s Οἰκείαν,] Eo modo *MSS.* οἰκίαν in *Editis.*

t Παραλαβὼν,] Παραλαβὼν τὴν πόλιν legisse videtur *Epiphan.*

v Ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν·] Ἀπὸ δ' Θεοῦ *Big.* & *Samb.*

x Πτύξας] In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 19. v. 4. καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ Ἐζεκίας ενωπίον Κυρίου.

y Εσω κατέθεϛ.] Sic *MSS.* ἔσω in *Editis.*

z Πολιορκηθήσεσθαι] Sic *Gall.* 2. in *reliquis* πολιορκιθήσεσθαι.

a Ασσυρίε,] Σύρε *Vat.* & *Gall.* 2.

b Πάντων ἂν εἶναι] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* quibuscum nonnihil faciunt alii *MSS.* πάντων ἂν εἶναι ἀδεῶς τ. ὑ. ἀ. ἡμομένους *Gall.* 1. 2. πάντων ἀνεῖναι τ' ὑπ' αὐτῶ ἡμομένων *Vat.* In *Editis* πάντων ἀδείας τ' ὑπ' αὐτῶ ἡμομένους, *Epiphanius* vertit, *& in futuro omnes qui ab illo jam capti fuerant esse reversuros, & tertio anno cum pace omnes opus suum facturos* &c. ac si legisset, τῷ δ' μέλλονλι πάντας ἀνεῖναι τὰς ὑπ' αὐτὸν ἡμομένους, καὶ τελτῳ ἔτῃ &c.

c Γεωργήσειν τε] Ita *MSS.* in *Editis* deëst τε post γεωργήσειν.

d Ολίγῳ δ' χρόνῳ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* δ' δ' χρόνῳ in *Editis.*

e Επιβελὴς,] Vocem ἐπιβελὴς, quæ in *Græcis* omnibus extat, non legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *bello quod Ægyptiis intulerat frustratus.* ideoque mallem ἐπιβολὴς.

f Ετρίβετο] Διετρίβετο πρὸς τὴν δ' Πηλ *Big.* & *Samb.*

g Πηλυσίᾳ] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.

h Θαρσικὼ,] Ex *Epiphanii* libris Θαρσικὼ legendum. Θαρσίκλω *Samb.* forsan pro Θαρίκλω. HUDS. Θαρσικὴς Rex Æthiopum. *Rufin.* Tarachara. SPANH.

i Συμμαχίαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπὶ συμμαχίᾳ in *Editis Aliisque*

k Ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σιναχήριβος, ἀπραϰτος, ὡς ἔφλω, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δ' Σεναχηρείβου ϰ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρα τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ' τῶν Αἰγυπτίων, *l* ἱερέα ὄντα δ' Ηφαίϛου, ἔλθοι· πολιορκῶν δ' τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. *m* ηὔξατο ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων *n* τῷ Θεῷ, ᾧ γιόμενος ὑπήκοος ὁ Θεὸς γλυκὺν ὑπνον

χηρείβου ϰ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρα τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς] Ita locum restituimus ex *Big.* & *Samb.* quibus in omnibus consentiunt *Vat.* & *Gall.* 1. 2. nisi quod voculam ἔλθοι desiderent. In *Editis*, ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχηρείβου, ἐπὶ τ' ἱερέα τ' Ηφαίϛου στρατεύσας ἔλεγεν, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ' τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δ' Ηφαίϛου. πολιορκῶν &c. *Epiphanius* diversam ab *ista* lectionem sequutus videtur, hanc scilicet, ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τ' ἱερέα τ' Ηφαίϛου στρατεύσας ἔλεγεν, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ' τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δ' Ηφαίϛου· πολιορκῶν &c. nam vertit, *Turbatus ergo rex Sennacherib ad sacerdotem Vulcani castra se metari dicebat, quasi iste rex ad eum regem Ægyptiorum venisset, qui esset Vulcani sacerdos: & obsidionem Pelusii* &c. Verum *Josephum* hoc modo scripsisse olim conjiciebat *Scalig.* (in *Notis* ad *Frag. Vett. Græc.*) ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σιναχηρείβου [λύσ τὴν πολιορκίαν· Ηρόδοτος δ' γεγράφ Σιναχηρείβου] ἐπὶ τ' ἱερέα τ' Ηφαίϛου στρατεῦσαι, λέγων (pro ἔλεγεν) ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ' τ' Αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθοι (pro ἐλθὼν *Editorum*) ἱερέα ὄντα δ' Ηφαίϛου. πολιορκῶν. turbatus ergo *istis* rex *Senacheribus* [*solvit obsidionem. Herodotus vero scribit Senacheribum*] *in sacerdotem Vulcani expeditionem fecisse, dicens hunc regem venisse in regem Ægyptiorum, qui erat sacerdos* &c. HUDS. Hic desunt aliqua; ἀνεχώρησεν. Ηρόδοτος δ'. Ita conjeceram. Sed codices MSS. ita; ἀπραϰτος ὡς ἔφλω ἀνεχώρησε καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. Περὶ τούτου δ' Σεναχηρείβου ϰ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρα τ' ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς. REL.

l Ιερέα ὄντα δ' Ηφαίϛου] Desunt hic nonnulla, sicut in Edit. *Basil.* & *Rufini* versione. Rex Ægypti idem Sacerdos Vulcani. videndus *Herodot.* lib. II. c. CXLI. cui Σεθὼν vocatur Sacerdos ille Vulcani & simul R. Ægypti. SPANH.

m Ηυξατο ὁ ἱερεὺς] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* nisi quod δ' deleverim cum *Cod. Samb.* in *Editis Aliisque.* ἤυξατο δ' ὁ βασιλεὺς τ'. Utraque lectio vera est: nam idem rex erat & sacerdos nomine *Sethon.* Vide *Usserium* ad *A. M.* 3292.

n Τῷ Θεῷ] Τῷ Θεῷ αὐτῷ solus *Vat.*

o Πλα-

πλὴ τῷ Ἀραβι. ° πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ἡρόδοτος, P οὐκ Ἀσυρίων λέγων τὸ βασιλέα ἀλλ' PP Ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ, μιᾷ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τὰ Ἀσυρίων· καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα q τόξα τὸ βασιλέα τῶν σταπιαν r ἀπάγειν ὑπὸ Πηλουσίου. καὶ Ἡρόδοτος μὲν s οὕτως ἱστορεῖ. ἀλλὰ Βηρωσσὸς, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει Βασιλέως Σεναχηρίβου, v καὶ ὅτι τῶν Ἀσυρίων x ἦρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσε τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, y λέγων ὧδε τως. * * * * *

ε'. Ὑποστρέψας z δὲ ὁ Σεναχήριβος a ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα b κατέλαβεν ἐκεῖ τὸν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ραψάκῃ δυνάμιν [διὰ λοιμῶν κινδυνευούσαν.] δὲ [γὰρ] Θεοῦ λοιμικῷ c ἐνοσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τὴν πρώτην τοῦ πολιορκίας νύκτα διαφθείρουσ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ τριάρχαις. ὑπὸ ταύτης δὴ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καθιστὰς, καὶ δείσας περὶ τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὴ τὰ λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ d βασιλείαν εἰς τὴν e Νίνυν περισαγορευθεῖσαν. καὶ διαμείνας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων f Ἀδραμελέχου καὶ g Σαρασάρου, h τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ i ἀνῃρέθη τῷ ἰδίῳ ναῷ k Ἀράσκῃ λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τῷ φόνῳ δὲ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἀπῆραν· l διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σεναχηρίβου m Ἀσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν Ἀσυρίων στράτευμα τῶν Ἱεροσολυμίτας τέλος τοιοῦτο σωτῆρι ψευδὲς.

gam inflixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat eum Assyriorum regem *fuisse*, sed Arabum. Nam murium multitudinem inquit, una nocte arcus & reliqua Assyriorum arma comedisse. qua re fiebat, ut rex, quod arma non haberet, exercitum à Pelusio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin & Berosus Chaldaïcarum rerum scriptor regis Senacheribi meminit, & quod apud Assyrios regnaverit, quodque Asiæ omni & Ægypto bellum intulerit, ita dicens. * * * * *

ς'. Porro Senacheribus, cum à bello Ægyptiaco Hierosolyma revertisset, copias sub imperatore Rapsace *relictas* illic offendit [in periculo ex peste.] morbo [enim] pestilenti in illius exercitum à Deo immisso, prima nocte qua urbem obsidebant centum & octoginta quinque *hominum* millia intereunt, cum ducibus & centurionibus. Ex hac autem calamitate, in metum gravemque animi dolorem conjectus, & de toto exercitu solicitus, cum copiis quæ supererant fugiens regnum suum repetit, urbemque quæ Nini appellatur. Ubi postquam brevi tempore consedisset, insidiis majorum natu filiorum Adramelechi & Sarasari vitam finivit, & in templo ipsius Arasca dicto peremptus erat. Et illi quidem, à civibus in exsilium pulsi ob patris cædem, in Armeniam se contulerunt: in regnum vero Senacheribi succedit Assarachoddas. Atque Assyriorum quidem in Hierosolymitanos expeditio hujusmodi exitum habuit. II. *Senacheribi exercitus cladem.* 4 *Regum*, c. 19. 2 *Paral.* c. 32. *Esa.* c. 37. v. 36.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς ἀρρωστήσαντι τῷ Ἐζεκίᾳ, καὶ μέλλοντι τελευτᾶν, προσδωρεῖται ὁ Θεὸς ἔτη ζωῆς ιε'. δι' ἀναπόδισμὸν τῆς σκιᾶς δέκα ἀναβαθμήσας γνομένης.

CAP. II.

Quomodo, ægrotante Ezecia, mortique proximo, vitam illi Deus prorogavit ad annos XV. *umbra per decem gradus regressa.*

III.

ἘΖεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, παραδόξως ἀπαλλαγεὶς τοῦ φόβου, χαριστήρια σὺν n πάσῃ τῷ λαῷ θυσίας ἐπιτέλεσε τῷ Θεῷ· μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τοῦ ° ὁμοίους τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν P Ἱεροσολύμων, ἢ τῆς συμμαχίας τοῦ ὑπὸ Θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν Θεὸν, μετ' ὀλὺ νόσῳ χαλεπῇ

Ezecias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo sacra fecit cum universo populo pro gratiarum actione; quod nulla alia res in causa fuerit ut hostes partim à *peste* absumerentur, partim similis interitus metu ab Hierosolymis discederent, quam auxilium à Deo suppeditatum. At cum omne studium curamque circa res divinas adhibuisset, non multo post in morbum incidit dif- *Ezecias, post gratias Deo actas ob solutam obsidionem, in morbum gravem incidit.* 4 *Regum*, c. 20. *Esa.* 38. fici-

---

o Πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ἡρόδοτος,] Ita cum *Big. Samb.* (*Cocc,*) & *Vat.* in *Editis Aliisque* πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ἡροδότου. Meminit (inquit *Grotius* ad 4 *Regum* c. 18. v. 13.) Senacheribi & *Herodotus* in *Euterpe*, c. 141. Miror autem erroris notari, quod Senacheribum dixerit non Assyriorum, ut *Berosus* & *S. Liter*æ, sed Arabum regem: cum *Herodotus* habeat, Σεναχήριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων.

p Οὐκ Ἀσσυρίων] Καὶ Ἀσσυρίων λέγων τὸ βασιλέα καὶ Ἀράβων *Vat.* (& *Big.*) Quod forsan rectum, si (v. 4.) legatur Ἀράβων.

pp Ἀράβων.] Verum Arabiæ nomen adeo late patet, ut regio ab aliis Assyriorum nuncupata, ab aliis Ἀράβων dicatur. Vide Palæstinam nostram lib. 1. cap. 16. REL.

q Τόξα τὸ βασιλέα] Sic *MSS.* τὰ τόξα in *Editis.*

r Ἀπάγειν] Ἀγαγεῖν *Vat.*

s Οὕτως ἱστορεῖ.] Οὕτως μαρτυρεῖ ἱστορῶν *Vat.*

t Βηρωσσὸς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Βηρωσσὸς δὲ ὁ τὰ in *Editis Aliisque.*

v Καὶ ὅτι τῶν Ἀσσυρίων ἦρχε,] Atqui *Herodotus* eundem Assyriorum simul & Arabum Regem tradit in narratione hujus facti loco suprà adducto, τὸν μέγαν Σαναχάρειβον Βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων lib. 11. c. CXLI. SPANH.

x Ἦρχε,] Sic in *iisdem MSS.* ὑπῆρχε in *Editis*, forsan pro ὑπῆρχε.

y Λέγων ὧτως.] Illa λέγων ὧτως non agnoscit *Vat.* & vel delenda sunt, vel dicendum (quod suspicor) *Berosi* verba excidisse. HUDS. GROT. & COCC.

z Δ' ὁ Σεναχήριβος] Ita *Samb.* & *Vat.* ὃ Σεν. in *cæteris.*

a Ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων] Sic *Big. Samb.* & *Zonaras.* ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων in *reliquis.*

b Κατέλαβεν ἐκεῖ] In *Epiphanii* libris, *Reversus autem r. Sen. à præliis Ægyptiacis ad Jerosolymam, cum invenisset exercitum quem Rapsacis dimiserat in periculo pestilentiæ constitutum: deus enim morbum populo ejus immiserat, ita ut prima nocte eorum qui obsidebant &c.* aut, *Rev. a. r. Sen. à pr. Æg. ad Hierosolymam cum venisset, exercitum, q. c. R. d. invenit in periculo pestilentiæ constitutum &c.* In *Zonara* ex ipso *Josephio*, ἐπανελθὼν ὁ Σεναχηρεὶβ ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων, κατέλαβε τὸν στῖφον τῶν Ραψάκῃ στρατηλατῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ τοῦ Θεοῦ λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ἀσσυρίοις, ἐν μιᾷ νυκτὶ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρουσι καὶ π. unde ex *Zonara* visum est κατέλαβεν rescribere pro κατελάβετο *Editorum*; & ex *Epiphanio* διὰ λοιμῶν κινδυνευούσαν, & mox δὲ uncis inclusum dare.

c Ἐνοσκήψαντος αὐτῷ] Ἐκτίμψαντος in plerisque *MSS.*

d Βασιλείαν εἰς] Forte βασίλειον τὸν subaudi πάλιν. COCC.

e Νίνυ περισαγορευθεῖσαν.] Conf. supr. lib. 9. c. 10. §. 2. SPANH.

f Ἀδραμελέχου] Ἀνδρομάχου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

g Σαρασάρου,] Ita *Vat.* & LXXII. Σελινσάρου in *Editis.* Σιλδακάρου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Σελισσάρου juxta *Epiphanium.*

h Τελευτᾷ τὸν βίον,] Illa τελευτᾷ τὸν βίον καὶ non agnoscit *Epiphanius*, omisitque *Zonaras.*

i Ἀνῃρέθη] Ita cum *Zonara* & *Vet. Interpr.* quomodo legendum esse monuit etiam *Cl. Lowthius.* ἀνετέθη (quod abundare ideo censebat *Coccejus*, & legendum forte σὺν τῷ) perperam tàm in *MSS.* quam *Editis.*

k Ἀρᾶσκῃ λεγομένῳ.] Νισεροχ juxta *Verit. Hebr.* Μεσεροχ LXXII. in libro IV. *Regum.* Ἀσαρεχ in *Esaja.* Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, in *Synt.* 2. c. 10. HUDS. Ναρασκῃ scripsisse videtur pro eo, quod *Nisroch* Hebræi codices habent. REL.

l Διαδέχεται δὲ] In *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ μετ' αὐτὸν καταργῶν δὲ Σεναχηρεὶβ ὁ υἱὸς Ναχοροδάς. Vulgatam lectionem sequitur *Epiphan.*

m Ἀσαραχόδδας.] Ναχοροδὰς *Big. Samb. Aliique.* Ἀραχοδὰς *Vat.* Ἀσαραδδῶνος *Ptolemæo.* Ἀσορδὰν LXXII.

n Πάντι τῷ λαῷ] Sic *MSS.* ἅπαντι in *Editis.*

o Ὁμοίους τελευτῆς] Iterum cum *MSS.* ὁμοίως in *Editis.*

p Ἱεροσολύμων,] Ita cum *Vat. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *cæteris.*

ficilem, adeo ut de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonæ spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat gravis animi angor ex ipso rege *profectus*, dum secum reputaret, quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo hærede relicta, & regno absque legitimo successore. Mœrore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat, ut sibi ad vitam aliquantulum adjiceret, donec sobolem procrearet; nec sineret ut antequam pater factus esset animam exhalaret. Deus autem, sortis ipsius misertus ejusque petitioni concedens, quod mortem animo præceptam non defleret, quia regni bonis exuendus esset, adeoque rogaret ut daretur vitæ usura, sed ut liberos susciperet sibi in regnum successuros, misso Esaja vate, jussit ut ei nunciaret, post triduum è morbo evasurum esse, foreque ut postquam revaluerit annos quindecim vivat, liberosque procreet. Hæc cum vates ex Dei mandato dixisset, *rex*, quod morbus adeo ingravesceret, & res tam inopinata fuerit promissa, diffidens *dictis*, postulat ab Esaja ut signum aliquod & prodigium ederet, ut fidem ipsi haberet ista *dicenti, quod à Deo venerit. nam quæ præter opinionem & spe majora sunt, istiusmodi factis fidem impetrant. Is autem à vate interrogatus, quodnam vellet fieri signum; solem petiit, quoniam in descensu umbram ad decimum gradum in ædibus jam projici fecerat, postquam in † eundem locum redire fecisset, eam iterum ‡ exhiberet. Cumque vates Deum precibus interpellasset, ut regi hoc signum daret; viso quod *tantopere* volebat, ex morbo statim convaluit & in templum ascendit: cumque Deum adorasset, gratias *ei solennes* egit.

Deum precatur: qui precibus ejus annuit, vitamque ei prorogat.

Umbra regressio ad fidem Ezeciæ faciendam.

2. Sub id tempus Assyriorum imperium à Medis eversum iri contigit. alius vero de istis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, illum obsecravit ut secum amicitiæ & societatis fœdus iniret. At ille cum legatos comiter excepisset & epulis adhibuisset, thesauros illis ostendisset & armorum apparatum, aliamque ipsius magnificentiam in gemmis auroque elucentem, insuper & munera illis dedisset Baladæ deferenda, ad ipsum *eos* remisit. Tum vero Esajas vates illum adiit, quæsivitque unde essent qui aderant: cui respondit, illos è Babylone venisse à rege, seque illis universa monstrasse, ut divitias copiasque ejus intuiti, facta inde conjectura, regi *de se magna* renunciare possent. Vates vero subjiciens inquit, scito non longe abhinc fore tempus, cum istæ divitiæ Babylonem transferentur, filiique à te orti

Baladas rex Babyloniorum Ezeciæ gratulatum mittit. 4 Regum, c. 30. Esa. 39.

Ezecie in Baladæ legatos benignitas ei vitio vertitur ab Esaja. 4 Regum, c. 20.

---

q Ιατρῶν, χρηστὸν ἦ] Ex Edit. *Basil.* levicula cum mutatione lego ἰατρῶν. χρηστὸν ἦ περὶ αὐτῦ ἐδόκουν περιτδόκων, ἐδὲ οἱ φίλοι ——— *de ejus vita desperarunt medici, neque vel minima spes amicis supererat.* Ita unius literæ interpositione Grammaticæ leges servantur; & à veteri lectione vix recedituR. IBBETSON.

r Ἐνοίας μάλιστα] Ita cum *Cod. Vat.* οὐσίας, forsan pro ἐννοίας, *Big. & Samb.* δυνατίας in *Editis*. Si quis ἀγνοίας malit, per me licet.

s Ὀδυσσῶρ] Ὀδωσόρ *Vat.*

t Πατρὸς γόνῳ] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* πατρὸς τέκνων γόνῳ.

v Αἰτήσεως ἀποδεξάμενον,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αἰτίας in *Editis*.

x Ἐπὶ χρόνον ζωῆς] Ita *Samb.* in *cæteris* ὅτι.

y Διαφθείξῃ] τῷ νόσου] Καὶ ἀφοβήσεται *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Μετὰ τρεῖς ἡμέρας,] Μετὰ τρίτην ἡμέραν & mox μὴ ταύτῃ in *iisdem MSS.*

a Ἀπηγγελμένων ἀπιστῶν,] Sic in omnibus *MSS.* ἐπηγγελμένων in *Editis*.

* *Dicenti*,] Missum illum ad se à Deo nuncium, *Vat.* Dicenti sibi crederet, & à Deo eum missum cognosceret, *Epiphan.*

b Αὐτὸν,] Εἰπεῖν post *αὐτὸν* adjiciunt *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

c Βαθμοὺς] Nihil hic de gradibus descriptis in materia aliqua ut horologium aut sciaterium fiat, sed gradus domus innuuntur. REL.

† *Eundem locum redire fecisset*,] *Id est*, primum gradum.

‡ *Exhiberet.*] *Sc.* decimo gradu.

d Λυθεὶς τῦ νόσου,] Λυθείσης *Big. Samb.* & *Gall.*

e Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Ἐν τούτῳ ἦ τῷ χρ. in quibusdam *MSS.*

f Μήδων καθαλυθῆναι.] *Simsonus* in *Chron. Cathol.* part. 4. p. 69. conjicit legendum Χαλδαίων, & à librario festinante scriptum fuisse Χδων. nisi Escharhaddon *Josepho* sit idem ac Sardanapalus. *Petitus* autem dicit, quod Medi eo tempore non funditus everterint Assyriorum imperium, sed se ab eorum tyrannide vindicarint, electo rege Dejoce qui sibi imperaret. *Tom.* 3. *Animadv.* ἀνεκδότων, p. 585.

g Βαλάδας ὄνομα,] Μαρωδὰχ ὡς Βαλαδὰν *Auctori Chron. Alex.* p. 116. Vide *J. Clericum Alioſque.* ad 4 *Regum* c. 10. v. 12.

h Βαλάδᾳ,] Ita *Vat.* Βαλάδῳ in *Editis.* Βαλαδὰν *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

i Παρόντες,] Παρελθόντες *Vat.* ἐλθόντες legisse videtur *Vet. Interpr.* atque ita forsan in *Sambuci* codice.

k Παρᾳ] Παρᾳ ἦ κυρίᾳ αὐτῶν ἐλθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ἰδόντες τὸ πλῆτον] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) εἰδόντες in *Editis.* forsan pro εἴδοντες.

m Μεταθετηθησόμενον τὸ πλῆτον,] Μεταθησόμενον *Vat.*

n Τὺς σπόγους εὐνουχισθησομένους, καὶ ἀποκόψαντας τὸ ἄνθρωπον εἶναι] Vaticinium de Israëlitis Eunuchis redditis à Babyloniis *Hebr.*

[illegible]

δηωμένης, καὶ ἀποτελέσουσας ° τὸ ἄνδρας εἶναι, P τῷ Βαβυλωνίῳ q δουλεύσοντας βασιλεῖ. πάσχειν γὰρ ὑπολέγων τὸν Θεόν. ὁ δὲ Ἐζεκίας, λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὲν οὐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύτης συμφορᾶς r τὸ ἔθνος αὐτοῦ πεσεῖν. ἐπεὶ δὲ οὐκ s εἶναι δυνατὸν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχετο μένειν τὰ αὐτοῦ ζωῆς εἰρήνῃ τὰ ἄριστα. μνημονεύει δὲ καὶ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωδακος. ὧν δὲ ἔτος ὁ προφήτης ὁμολογημένος θεῖος καὶ θαυμαστὸς τὴν ἀλήθειαν, πεποιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντα ὅσα προεφήτευσεν ἐξεράσας βίβλοις κατέλιπεν, οὐκ ἐν τέλει γνωσθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ ἔχ ἕτερος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὰ αὐτὰ ἐπῄνεσαν καὶ πάντες, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένεται περὶ ἡμῖν, καὶ τὰ ἐκείνων ὑποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον.

spadones fient, & virilitate *sua* amissa regi Babylonio servient. hæc enim prædicere Deum. Ezecias autem, ex iis quæ dicta erant dolore affectus, dicebat, se quidem nolle gentem suam in istas incidere calamitates. Quoniam vero fieri non potest ut mutetur quod à Deo semel fuerit decretum, orabat, ut saltem dum ipse viveret pace res florerent. Berosus autem Baladæ meminit Babyloniorum regis. Cæterum hic vates, cum ex confesso esset Dei spiritu afflatus, & mire ad veritatem loqueretur, certus se nihil prorsus falsi dixisse, quæcunque vaticinatus est scriptis mandata reliquit posteris ex eventu dijudicanda. Neque solus hic vates, sed & alii numero duodecim idem fecerunt: & quicquid boni malive nobis contigit, non secus ac illi prædixerant id ipsum evenit. Verum posthac de his quidem sigillatim sermonem faciemus.

Beroſi teſtimonium de Balada.

Eſaja vatis laus.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς μὲν Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς· καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενόμενος ἐπέστρεψε πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἣν Ἀμώσῳ κατέλιπεν.

CAP. III.

Quomodo poſt Ezeciam regnavit Manaſſes: utque, cum in captivitate eſſet, ad Deum reverſus eſt, & in regnum ſuum eſt reſtitutus, quod Amoſo reliquit.

Ἐπιβιοὺς δὲ οὐ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, καὶ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ t διάγων, πλείω πεντηκοντὰ μὲν καὶ τέτταρα ἔτη τὴν ζωὴν διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Μανασσῆς, u ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς τὸ γένος πολίτιδος γεγονὼς, ἀπέρριπτε μὲν αὐτὸν τὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύματα, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεξάμενος. x ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπὼν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν παρανομίας, y αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο· μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ Θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ὑπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας z ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔλαθε φθάσας· καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαζεν, a ὥστε αἵματι ῥεῦσαι τὰ Ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ b πρὸς τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἐπέλυσε τὰς αὐτὰς συμφορὰς, αἷς ἀνέβη πεῖσαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον, παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ μηδενὸς πλημμεληθῆναι κακῶς. τοῖς δὲ ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, c ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως· d ὃς, στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, e τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα Μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν f ἐβούλετο πεμφθῆναι εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε σωφρονεῖν ἐν οἷς κακοῖς ἐστι, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ προσέχειν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τὴν ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ Θεὸς g αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀποκατεστάθη τὸν h τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀναστώ-

In Ezecias autem rex, cum tempus, de quo ante diximus, supervixisset, atque tamdiu vitam pace egisset, morti occumbit; anno vitæ quarto & quinquagesimo exacto, regni vero nono & vigesimo. At Manasses filius ejus, qui in regnum successit, ex matre Achiba cive *Hierosolymitana* natus, à patris quidem studiis discessit, & contrarium vitæ institutum sequutus est, dum omne genus nequitiam præ se tulit, & nihil impii *intentatum* reliquit; sed Israëlitarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo perierunt, ausus est etiam templum *sordibus* polluere, simul & urbem omnemque regionem. Exorsus enim à Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant in Hebræis, justos cædibus grassabatur, adeo ut ne vatibus quidem pepercerit: nam & horum aliquos quotidie interfecit, ut sanguine Hierosolyma *passim* manarint. Deus itaque, ob ista illis iratus, ad regem & ad populum vates mittit, per quos easdem illis minatus est calamitates, in quas contigit ut fratres eorum Israëlitæ inciderent ob suas in eum contumelias. At illi verbis quidem fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant ut nihil mali experirentur; re ipsa vero comperuerunt, vera esse quæ prædixerant.

Ezeciæ mors.

IV. *Manaſſes Judæa rex: Hieroboami ſceleribus ſe obſtringit. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.*

2. Cum enim in iisdem perseverarent *moribus*, bellum illis moveri *Deus* fecit à Babyloniorum & Chaldæorum rege: qui, misso in Judæam exercitu, & regionem depopulatus est, & Manassen regem, dolo captum & ad ipsum adductum, ad quodcunque voluit supplicium sibi obnoxium habuit. Cæterum Manasses, cum tum demum intelexisset quibus in malis versabatur, atque omnia sibimet accepta deberi cogitasset, Deum orabat obsecrabatque, ut hostem ad humanitatem in eum flecteret & misericordiam. Deus autem, exaudita supplicatione, votis ejus annuit. atque ita Manasses,

Manaſſes victus & in captivitatem abductus ab hoſtibus. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

Deum precatus in regnum ſuum remittitur: ſeque ſubditos ad pietatem

---

ודמו סריסים LXX. καὶ ἔσονται ἰκμῆχοι ἐν τῷ οἴκῳ &c. *Chald.* &c. populi. magnates רברבין *Hebr.* סריס Eunuchus & aulicus Es. xxxix. 7. & alibi. SPANH.

o Τὸ ἄνδρας εἶναι] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) τῷ in *Editis.*

p Τῷ Βαβυλωνίῳ] *Al.* τῶν Βαβυλωνίων.

q Δουλεύσοντας βασιλεῖ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δουλεύσειν in *Editis.*

r Τὸ ἔθνος αὐτοῦ] Τὸ γένος αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

s Εἶναι] Lege ἐᾶν. COCC.

t Διάγων,] Διαγαγὼν *Vat. Hen.* & *Busb.*

u Ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς] Ἐκ μητρὸς δὲ Ἀχιβᾶς τὸ γένος, πολίτιδος γεγονὼς ἀπέβαλεν ἑαυτὸν *Vat.* Ἀχιβᾶς ex LXXII. reponendum censeo. Vide *Cotelerium* ad *PP. Apoſtolicos*, p. 148.

x Ἐν τῷ τρόπῳ,] Ἐν τῷ πρώτῳ *Vat.* & *Gall.* 2. *Hen.* & *Busb.* αὐτίκα ἐπεδείξατο *Zonar.*

y Αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἳ convertit. εἰς τὸν Θεὸν in *Editis.*

z Ὡμῶς τοὺς δικαίους] Ὡμῶς neque agnoscit *Vat.* neque *Epiphan.*

a Ὥστε αἵματι ῥεῦσαι] Sic *MSS.* ὡς τῷ αἵματι in *Editis.*

b Πρὸς τὸ] Illud πρὸς ex *MSS.*

c Παρὰ τὸν Βαβυλωνίων] Παρά τε τὸν in *MSS.*

d Ὡς στρατιὰν] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* in reliquis δὲ στρατείαν ἐπέμψεν.

e Τήν τε χώραν] Καὶ τὴν χώραν ἐλ. *Big.* & *Samb.* καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐλ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

f Ἐβούλετο πεμφθῆναι] Ἠβούλετο *Big.* & *Samb.*

g Αὐτῷ.] Αὐτῷ *Samb. à manu ſecunda.*

h Τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως] Illud τῶν ex *MSS.*

ſes, à rege Babyloniorum dimiſſus, in regnum ſuum reſtituitur. Cumque Hieroſolyma veniſſet, id modis omnibus agebat, ut vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum jam pœnitere cœpit, ex animo ejiceret, quoad ejus fieri potuit, omnique erga eum religione ſemet obligaret. Templum etiam conſecravit, & urbem luſtravit; & de cætero totus in eo erat ut gratias Deo pro ſalute *ab eo impetrata* referret, eumque ſibi quamdiu viveret propitium teneret. Quin & populum eadem facere docuit, ut qui intellexerat, qualem calamitatem parum aberat quin acceperit ob contrarium vitæ inſtitutum. Inſtaurato etiam altari ſacra legitima faciebat ex præſcripto Moyſis. Cumque eo quo oportuit modo religionem curaſſet, Hieroſolymorum ſecuritati proſpexit: adeo ut murum antiquum refecerit, alterumque ei adſtruxerit, ac præterea turres altiſſimas excitarit; & arces ſuburbanas, quo magis ad præſidium eſſent comparatæ, tum aliis rebus tum omne genus commeatu neceſſario inſtruxit. Atqui vero in iſtis mutatus in melius, ita reliquum vitæ agit, ut beatiſſimus dignuſque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo cœpit pietatem erga Deum colere. Itaque cum vixiſſet annos ſeptem & ſexaginta è vita migravit, annis quinque & quinquaginta in regno exactis. Atque ipſe quidem ſuis in hortis ſepultus eſt: regnum vero ad filium ejus Amoſum delatum eſt, ex matre natum cui nomen quidem Emalſema, ex urbe vero Iabata oriunda.

2 Paral. c. 33. v. 17.

Manaſſes moritur. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

ζεται. γνόμενος δ' εἰς τὰ Ιεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων τοῦ τὸ Θεὸν καὶ τὸν μνήμην ἐπαύσαζεν, εἰ δυνατὸς αὐτῷ γένοιτο, τὴν ψυχῆς σκιαλεῖν, ὧν [l] μετεβάλετο ὥρμησε, καὶ πάσῃ σπουδῇ τοῦ αὐτὸν δεισιδαιμονίας. καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὸν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἐν τῷ χάριν τὴν τοῦ σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ Θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ἡμένη πρὸς ὅλον τὸν βίον. [k] τὰ δ' αὐτὰ πρᾶτειν καὶ τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸς μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾶς, διὰ τὴν σαυτίαν πολιτείαν. ἀπισκυάσας δὴ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτέλει καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενος δὴ τὰ τοῦ τὴν θρησκείαν, ὃν δεῖ τρόπον, καὶ τὸν τῶν Ιεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε [l] τὰ παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς [m] ἀπισκυάσας ἀνωδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς [n] ἀπιβαλεῖν, ἀναξήσας τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τὸν πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων [o] πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει δὴ τῇ πρὸς τοῦτο μεταβολῇ χρησάμενος; ὅτω τὸν μετοχὴ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς σκείνῳ ὃ χρόνῳ λογιζόμενος, ἀφ' ὃ τὸν Θεὸν ὁσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα [p] ἑπτὰ, κατέτρεψε τὸν βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς [q] ἐν τοῖς αὐτοῦ θαδαίοις· ἡ βασιλεία δὴ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [r] διέρχεται [s] Αμωσον, μητρὸς [t] Εμαλσέμης μὲν ὄνομα τυτυχηκότα, ἐκ δὲ πόλεως [v] Ιαβάτης ὑπαρχούσης.

CAP. IV.

Ut loco Manaſſis regnavit Amoſus, & poſt Amoſum Joſias, vir juſtus piuſque. & de Olda vate.

Amoſus Judææ rex. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

Amoſo interfecto, regnat Joſias. 4 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 34.

HIC patris ſcelera, quæ prima juventute facere auſus eſt, imitatus, ex familiarium ſuorum inſidiis ſua in domo interiit, cum vixiſſet annos quatuor & viginti, ex illis vero duo regnaſſet. In ejus autem interfectores animadvertit populus, atque Amoſum cum patre ſepeliunt, regnum vero filio ejus Joſiæ in manus tradunt, cum annum ætatis octavum ageret: cui mater erat ex oppido quidem Boſcethi, nomine vero Iede. Ille autem optima erat indole, atque à natura ad virtutem bene comparatus, regis Davidis mores in ſcopum & regulam adhibuit ad totam ſuam vitam inſtituendam: cumque annum duodecimum attigiſſet, pietatis ac juſtitiæ ſpecimen dedit *egregium*. Nam populum ad ſaniorem mentem reducebat, auctorque erat, ut, mutata de deaſtris, ut qui dii non eſſent, opinione, Deum patrium colerent: cumque ea quæ à majoribus ſuis acta eſſent diſpicere cœperit, quæ minus recte ſe haberent ſapienter emen-

V. Joſiæ pietas.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ἀντὶ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμως, ᾧ μετ' Αμωσον Ιωσίας, δίκαιος ὢν καὶ ὁσεβής. περὶ τε Ολδᾶς προφήτιδος.

Ουτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ὰ νέος ὢν σκεῖν ἐτόλμησεν, ἀπιβαλόντες ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ἔτη τῆς [x] οἰκίας τῆς [y] αὐτοῦ, βιώσας ἔτη πεσαρα ϛ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν [z] δύο. μετῆλθε δ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονέας [a] καὶ τῷ παρὸν ἀπεθάνατον [b] Αμωσὸν, τὸν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ιωσίᾳ [c] παραδιδόασι, ὀκταέτη τὴν ἡλικίαν ὄντι· ᾧ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν [d] Βοσκεθὶ, [e] Ιεδὴ δὲ τὄνομα. τὴν δὲ Φύσιν αὐτὸς ἄρις ὑπῆρχε, καὶ, πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, [f] τῶν Δαυίδου δὲ βασιλέως ἀπιτηδευμάτων καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι [g] πρὸς τὸν ὅλης τὸ βίου ἀπιτηδεύσεως [h] κεχρημένον· γνόμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν ὁσίοσιαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ παρῄνει, τῆς πρὸς τῶν εἰδώλων δόξης [i] ὡς ἐκ θεῶν ὄντων ὑποστάσης, σέβειν τὸν πάτριον Θεόν· πάντα τὰ προγόνων ἀπισκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμαρ-

i Μεταβάλλειν ὥρμησε,] Επιβαλνίειν *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τὰ δ' αὐτὰ] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα δ' αὐτὰ πρ. τὸ πλ. in *cæteris*.

l Τὰ παλαιὰ τείχη] Sic *MSS.* τὰ deëſt in *Editis*.

m Επισκυάσας] Cum ἐπισκυάσας habeat *Vat.* ἐπισκυάσαι malui quam ἐπισκυάσας *Editorum Aliorumque*: nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.*

n Επιβαλεῖν,] Επιβάλλειν *Vat.*

o Πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων] Πλήθη aut ſimile quid poſt πάντων ſubintelligendum eſſe monuit Cl. *Lowthius*, ipſe τιοὶ ſubintellectum puto. πάντων τῶ *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Deëſt vox εἰσομιδῆ aut ſimile quid. COCC.

p Επτὰ,] Καὶ ἑπτὰ *Big.* & *Gall.* 1.

q Εν τοῖς αὐτοῦ θαδδαίοις·] Conf. ſup. lib. 9. c. 10. §. 4. SPANH.

r Περιέρχεται] Παραγίνεται *Big. Samb.* & *Vat.*

s Αμωσον,] Ita in *Editis Aliiſque*, & ſatis recte & juxta quædam exemplaria LXXII. Αμώνα *Big. Samb.* & *Vat.* & Αμμωνῶν *Hen.* & *Busb.* ex alia lectione τῶ *c.*

t Εμαλσέμης] Μεσουλαμεθὰς juxta *Verit. Hebr.* Μεσολαμ, & Μασσαλαμεθ, & Μοσολαάμ, & Μεταλάμ, & Μεσελέμεθ in LXXII. Εμασέμης *Big. Samb.* & *Gall.* Εμασελμῆς *Vat.* in *Epiphanii* libris *Maſelmis*.

v Ιαβάτης] Ιαταμάτης *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jechabeth*. Ιεβὰ nomen urbis juxta *Ver. Hebr.* Ιετβὲθ aut Ιετεχαὰ LXXII.

x Οἰκίας τῆ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* οἰκείας in *cæteris*.

y Αὐτοῦ,] Εαυτοῦ *Vat.*

z Δύο.] Sic *MSS.* prout ſupra, p. 504. v. 1. ἔτη δύο in *Editis*.

a Καὶ τῷ παντὶ] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. καὶ τῶτε π. in *Editis Aliiſque*.

b Αμωσὸν,] Vide *Annott.* ad præced. c. §. 2.

c Παραδιδόασι,] Sic *Big.* & *Samb.* παραδιδοῦσι in *Editis Aliiſque*.

d Βοσκεθὶ,] Ita cum *Cod. Vat.* quod *Voſcheti* vel *Voſcethi* habeant *Epiphanii* libri. Βοσκεθὶ in *Editis Aliiſque*.

e Ιεδὴ δὲ τὄνομα.] Εδις *Vat.* Ιεδεὶς *Samb.* & *Gall.* 1. Ιεδὶς *Big.* & *Gall.* 2. Ιεδὶα, θυγάτηρ Εδεὶα ἐκ Βασεμὲθ LXXII. Ιεδιδὰ juxta *Verit. Hebr.*

f Τῶν Δαυίδου] Illud τῶ ex *MSS.*

g Περὶ τὸ ὅλης] In pleriſque *MSS.* τὸ ὅλης πρὸς τὸ βίου ἐπιτηδεύσεως.

h Κεχρημένον.] Εκείνου κεχρημένον *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

i Ως ἐκ θεῶν ὄντων] Illud ὡς ex *MSS.* & *Vet Interpr.*

k Διώξε-

μαρτηθῆναι [k] διώρθωσε σωφρόνως, ὡς ἂν [l] πρεσβύτερος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτερος, ὅσοι δ' εὐσεβείας εὖ γεγονότα καὶ κατ' ἀξίαν ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. [m] ταῦτα δ' ἐπράττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων αἱρόμενος συμβουλίᾳ εἰς εὐδοξίαν. [n] τοῖς γὰρ νόμοις καταχρηθῶν, [o] ὅτῳ τρόπῳ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας [p] εὐδοξίᾳ τε συμφέρειν, διὰ τὸ τῶν τότων εὐδαιμονίαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίσθαι. θεῶν γὰρ ὁ βασιλεὺς [q] καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, πάσι ἄλλοις τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνάγκαις θεοῖς ἐξέκοψε, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, [r] εἴ τι δ' ἀνάθημα τύποις ἐπὶ τῶν προγόνων ἀνέκτητο θεοσεβέσιν κατέσκα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς θεοῦ αὐτοὺς δόξης εἰς τὸν τῶν θεῶν θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τὰς συνήθεις [s] ἀποφορὰ θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτὸ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δ' ἤδη κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, οἷς ἂν διοικεῖν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, θεοῦ παντὸς τὸ δίκαιον προτιμῶντας, καὶ τῆς ψυχῆς ἐσχατίαν αὐτὸ θεμένους. ἀποστέλλων δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους [t] σκόλοσι κομίζειν [v] εἰς ἐπισκόπου δ' ναὸν, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως [x] ἔχοι. κομισθέντων δ' τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσηκε τόν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως [y] Αμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα Σαφὰν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων [z] Ιωάτλη, καὶ τὸν ἀρχιερέα [a] Ελιακίαν· οἱ μηδὲν ὑπερθέσει μηδ' ἀναβολῇ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, εἶχον τὰ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ὕτως ἐπισκευασθεὶς τῷ τοῦ βασιλέως εὐσεβείαν φανερὸν ἐποίησεν.

β'. Ογδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς Ελιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πλεῖστον τῶν χρημάτων [b] χωνευσάντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν ἀφοσίαν· ἔτι δὲ καὶ ὅσον ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἀργύρου, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ελιακίας, ἐντυγχάνει τε ἱεραῖς βίβλοις τῶν Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένοις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφάν. ὁ δὲ ἀναγνοὺς προσῆλθε τὸν βασιλέα, καὶ πάντα ὅσα κελεύσθη ψυχῶν τέλος ἔχοντα ἐδήλωσε· [c] ἀναγνοὺς δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ελιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν [d] Ολδὰν, γυναῖκα δὲ [e] Σαλλήμου, [f] τῶν ἐν δόξῃ τινὸς δ' ὑψηλοῦ ἐπιφανῆς, καὶ προσελθόντας σκέλδε [g] λέγειν, ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν καὶ [h] περὶαὐτῶν ποιεῖν δυνεῖν· δέον γὰρ εἶναι μὴ διαβάντων τοὺς Μωϋσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν [i] κινδυνεύσουσιν ἀνάσσιοι ὑμεῖς, καὶ τῆς οἰκείας σκηπτούσης ἐπ' ἀλλοδαπὰς

dabat, quasi summa fuisset senectute & ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quæ vero bene ac suo loco facta deprehendebat, ea retinebat atque imitabatur. Ista autem faciebat ex mentis suæ perspicacia & ingenii solertia, seniorumque consiliis & institutis obsequendo. cum enim legum ductum sequeretur, ea re fiebat ut in rep. curanda & in religione erga Deum *instauranda* prospere etiam ei omnia cederent; eoque magis quod horum *regum* iniquitas non *amplius exemplo* esset, sed è conspectu sublata fuerit. nam rex, urbem pariter ac regionem omnem obeundo & lucos diis peregrinis dedicatos excidit, & aras eorum evertit, & donaria eis à majoribus consecrata cum ludibrio detraxit. atque ita populum ab ea quam de illis opinionem habuerunt ad Dei cultum convertit; *quo facto* hostias ut olim & solida sacrificia ejus ad altare afferri jubet. Constituit etiam certos judices & inspectores, ut res uniuscujusque curarent, juris & æqui rationem præcipue habentes, & illud non minus quam vitam tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem dimisit cum mandatis, ut quicunque vellent aurum & argentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo quisque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem allatæ essent pecuniæ, curam templi sumptuumque in illud faciendorum commisit Amasiæ prætori urbano, & Saphani scribæ, & Ioadæ commentariensi, & Eliaciæ pontifici; qui sine mora & dilatione, ubi architectos & reliqua ad *templi* reparationem necessaria paravere, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita instauratum fecit ut omnibus innotesceret regis pietas.

Deastrorum cultum tollit Josias.

Templum reficiendum curat.

2. At cum jam in regno annum decimum & octavum ageret, ad Eliaciam potificem mittit, jubens, ut, conflata quæ supererat pecunia, crateras inde & pateras & phialas ad sacra procuranda conficeret: ac præterea quicquid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatum identidem in crateras & istiusmodi vasa impenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum promit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo repositos, eosque prolatos tradit Saphani scribæ. Ille vero, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia ad finem esse perducta quæ imperârit: insuper & libros *Moysis* ei prælegebat. His autem auditis, vesteque scissa, cum Eliaciam pontificem accivisset, ipsumque scribam, & ex amicis aliquot maxime necessariis, misit *eos* ad Oldam vatem, uxorem Sallumi, viri inclyti & nobilitate illustris, jussitque dicere, cum ad eam accessissent, ut Deum placaret studeretque propitium efficere: metuendum enim esse, ne, ob ea quæ patres contra Moysis leges fecerint, in eo sint discrimine ut extorres fiant, suisque sedibus pulsi in alienis omnium egentes miserabiliter vitam finiant. Cum autem vates ab ipsis

Vasa fabri cari jubet in Sacrorum usum.

Liber legis repertus. 4 *Regum*, c. 23. 2 *Paral.* c. 34.

Olda mulier vates.

k Διώρθωσε σωφρόνως] Ita *MSS.* διόρθωσε in *Editis.*

l Πρεσβύτατος] Cum *Samb.* & *Vat.* articulum ὁ omisimus ante πρεσβύτατος. atque καὶ ante τῷ χρόνῳ negligunt *Big.* & *Samb.*

m Ταῦτα δ' ἔπραττε,] Ταῦτα δ' ἔπραττεν ἡ σοφία καὶ ἐπινοία τῆ φύσεως χρώμενος συμβουλίᾳ τῇ καὶ εὐδοξίᾳ *Vat.*

n Τοῖς γὰρ νόμοις καταχρηθῶν,] Ita in omnibus *MSS.* τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν καταχρηθῶν in *Editis.* HUDS. Forte, τοὺς γὰρ νόμους, οἷς ἐπὶ καταχρηθῶν, ὕτω π. τ. τ. τ. π. καὶ τ. π. τ. θ. διοικήσεως, εὐδοξίαν συμβαίνει. *Leges enim, quas sequebatur, ita, quoad ordinem Reipublicæ & Divini cultus, recte procedere contigit, quod illarum violatio non extaret, sed abolita esset. Nam Rex* &c. COCC.

o Οὕτω πρὸς τὸν τάξιν] Ortus forsan pro ὅτως ex literarum similitudine in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὡς πρὸς τὸν *Vat.* & *Gall.* 2. ὥστε τὸν τάξιν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sequens enim legem velut ordinem civitatis, & pietatem circa Deum gerens, omnia prospere gubernabat, & maximè quod à priorum regum iniquitate recedebat.* De voce ὅτω videsis Cl. *Perizonii* notas ad *Ælianum*, p. 20. c. 21.

p Εὐδοξῶν] LXX. Gen. XXIV. 12. εὐόδωσον, & *Demosthen.* εὐοδῆ. *Aristoph.* Ran. v. 282. εὐοδίαν. SPANH.

q Καὶ τὸν πάλιν] Illud καὶ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Εἴ τι δ' ἀνάθημα] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὅτι δ' ἂν ἀνάθημα in *Editis Aliisque.*

s Ἐπιφορὰ θυσίας,] Ἐπίφορα *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπίφορον *Big.* & *Samb.*

t Σκόλοσι κομίζειν] Ita *Big.* & *Gall.* 1. σκόλδε in *reliquis.*

v Εἰς ἐπισκόπου δ' ναὸν,] Eo modo *Big. Samb. Basil.* & *Hen.* εἰς ἐπισκ. in *Editis.* εἰς καθεδρ. *Gall.* 1. 2.

x Ἔχοι.] Forte ἔχοι. COCC.

y Αμασίαν,] Μαασὰν aut Μαασίαν LXXII.

z Ιωάτλη] Ιωὰς aut Ιωὰχ LXXII. Ιωὰν juxta *Epiphanium.*

a Ελιακίαν·] Χελκίαν LXXII.

b Χωνεύσαντα] Χωνεύσαντας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

c Παραγίνεται δ'] Παραγίνεται δ' αὐτῷ καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Ολδὰν,] Ολδᾶ in *Editis.* Οολδὰ, aut Ολδὰν, aut Ολδᾶν in *MSS.* Ολδὰν LXXII.

e Σαλλήμου,] Σελλὴμ *Vat.* μετέχει Σελλὴμ LXXII. *Rom.* γυναῖκα Σελλὴμ LXXII. *Alex.*

f Τῶν ἐν δόξῃ] Τῶν ἐνδόξων τινὸς καὶ δ. τὸ ἐπιφανῶν *Vat.*

g Λέγειν,] Sic cum *Big. Samb. Hen.* & *Basil.* in *reliquis* λέγειν.

h Περιῶσιν] Ita in *iisdem MSS.* & *Vat.* περιόντας in *cæteris.*

i Κινδυνεύσουσιν] Κινδυνεύουσιν *Samb.* & *Vat.*

ipsis, quos miserat rex, mandata ejus accepisset, præcepit illis ut ab ea digressi ad regem *ista* dicerent; "quod Deus jam contra illos sententiam "tulerit, quæ nullis refigenda est precibus, fore "ut populus pereat, & è regione *sua* ejiciatur, & "omnibus quibus jam fruitur bonis mulctetur, "quòd *scilicet* leges violarint, & cum tam multum "temporis interim fuerit pœnitentiam non ege-"rint, præsertim cum vates eos monuerint ut ad "saniorem mentem redirent, pœnasque manere "scelera prædixerint, quas, ut Deum esse credant, "& nihil mendacii istis subesse quæ per vates illis "denunciavit, omnino fore ut ab illis expetat, "propter ipsum tamen, quod justus exstiterit, "etiam nunc moraturum esse calamitates; verum, "ut ille in vivis esse desierit, quæ inferre decrevit "populo illaturum esse.

Ejus responsum oraculare.

Josiæ pietas. 4 Regum, c. 23.

3. Et quidem illi, cum mulier hoc vaticinium edidisset, reversi ad regem ei omnia retulerunt. Ille vero, missis in circuitum nunciis, jussit ut Hierosolyma convenirent sacerdotes & Levitæ, omnibus etiam cujuscunque ætatis adesse imperatis. Cum autem congregati essent, primum quidem illis legebat libros sacros: deinde, pro suggestu stans in medio populi, omnes *imperio* coëgit fidem jurejurando dare, se Deum certe colituros esse atque Moysis leges observaturos. Illi vero & his prompte assenserunt, & regis consiliis obsequuturos se receperunt: moxque sacra facientes litantesque Deum precabantur, ut benigne illos & misericorditer respicere dignaretur. Porro jussit pontifici *maximo*, si quod vas superesset à majoribus deastris diisque peregrinis positum in templo, illud efferret: & cum non pauca essent congesta, illis incensis cinerem eorum * dispersit: denique deastrorum sacerdotes, genere Aaronis alienos, occidit.

Achiæ vaticinium impletum. 4 Regum, c. 23.

4. At cum ista Hierosolymis perfecisset, in *suæ ditionis* regionem proficiscebatur; & quicquid in ea fecerat Hieroboamus, in peregrinorum numinum honorem, funditus delevit: falsorumque vatum ossa super altari, quod primus Hieroboamus exstruxerat, igni cremavit. Et quidem Achiam vatem, cum se ad Hieroboamum contulisset, dum ille sacrificaret totusque populus audiret, quæ eventura essent prænunciasse; quod quidam ex Davidis progenie, nomine Josias, hæc ipsa, quæ jam memoravimus, facturus esset. atque accidit ut ista adimpleta fuerint, annis trecentis sexaginta & uno elapsis.

5. Post hæc autem rex Josias, ad alios etiam ex Israëlitis profectus, qui in captivitatem & servitium non abducti fuerant ab Assyriis, illis persuasit ut impie agere desisterent, deorumque alienorum cultum relinquerent, patrium vero Deum & maximum pie colerent, eique adhærerent: domosque perscrutatus est & villas & urbes, suspicans fore ut aliquis intus custodiret deastros. Quinetiam *solis* currus, qui *in ascensu ad templum* steterant, à majoribus fabricatos, & si quid aliud adorabant ut Deum, ἔρημοι πάντων καταστρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. [k] ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ταῦτα τὰ πεμφθέντα [l] αὐτῶν δι' ὧν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, σκέλδυσιν αὐτὰς ἀπελθόντας πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν· "ὅτι τὸ μὲν θεῖον [m] ἤδη "κατ' αὐτῶν ψῆφον ἤνεγκεν, ἣν οὐκ ἰκεσίαις ἄν τις "ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσει τὸν λαὸν, καὶ τὴν χώρας ἐκβαλεῖ, καὶ πάντων ἀφελήσει τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τί περ προφητῶν τῶν προσφυεστάτων σωφρονεῖν, καὶ τὸν ὅτι τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, ἵνα πεισθῶσιν [n] ὅτι θεός ἐστι, καὶ μήδεν ἐψεύσατο τῶν ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγειλε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν, δι' αὐτὸν μένοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφεῖναι ἐπὶ τοὺς συμφορᾶς, μὴ ἢ τὸν σκεῦνε πλοῦτον τὰ [o] κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν, τῆς γυναικὸς προφητευσάσης, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, πεπιμψας πανταχῆ τὸν λαὸν, σκέλδυσε συναθροισθεῖς εἰς [p] τὸ Ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, [q] πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους· ἔπειτα, [r] στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους [s] ποιήσασθαι καὶ πίστις ἠνάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν Θεὸν καὶ φυλάξαι τοὺς Μωϋσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε [t] ἐπήνεσαν, καὶ τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο· χύοντές τε προχοὰς καὶ καλλιερούντες τὸν Θεὸν [v] ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ [x] ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι περιττὸν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ, τοῦτο ἐκκαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, κατασκήσας αὐτὸ πλὴν ἀποδὸν αὐτῶν διέφθειρε· καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ Ααρὼν γένους, ἀπέκτεινε.

δ'. Ταῦτα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος ἦκεν εἰς τὴν χώραν, καὶ [y] τὰ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν ἠφάνισε· καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὅπου τοῦ βωμοῦ, ὃν κατασκεύασε πρώτου Ἱεροβοάμου, κατέκαυσε. [z] ταῦτα δὴ τοῦ προφήτου Ἀχίου καταλήψεται πρὸς Ἱεροβοάμου, θυσιάζοντος αὐτοῦ καὶ πάντος ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλαι [a] τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους Ἰωσίας τέκνον ποιήσει τὰ προειρημένα. [b] σωιέδη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια & ἑξηκονταέν.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας παροδεύσας καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν Ισραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν & τὴν δουλείαν [c] τὴν ὑπὸ τῶν Ασσυρίων διέφυγον, ἀφῆναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις & τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε, τὸ δὲ πάτριον καὶ μέγιστον Θεὸν εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν· τὰς οἰκίας τε & τὰς κώμας ἠρεύνησε & τὰς πόλεις, μή τις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ὡ μὴν ἀλλὰ & [d] τοὺς βασιλευομένους ἐφεστῶτας ἅρμασι, ἃ κατασκευάσαν οἱ πρόγονοι, καὶ εἰ

---

k Ακούσασα δ' ἡ προφῆτις] Forte ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις πρὸς τὰ πεμφθέντα ἃ ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, *Vet. Audiens prophetissa quæ fuerant à rege mandata.* COCC.

l Αὐτῶν δ' ὧν] Δι' αὐτῶν ὧν *Big. Samb.* & *Vat.*

m Ηδη κατ' αὐτῶν] Illud ἤδη ex *MSS.*

n Οτι Θεός ἐστι,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. ὅτι ὁ Θεός ἐστι in *Editis Aliisque.*

o Πάθη] Παθήματα *Vat.*

p Τὰ Ιεροσόλυμα] Illud τὰ deëst in aliquot *MSS.*

q Πᾶσαν τε ἡλικίαν] Πᾶσαν ἡλικίαν *Vat.*

r Στὰς ἐπὶ βήματος] Vocem στὰς non agnoscit *Vat.*

s Ποιήσασθαι] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Hen.* & *Busb.* ἐπιποιήσασθαι in *Aliis.*

t Επήνεσαν,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. in *Editis* ἤνεσαν.

v Ικέτευον,] Ηδη ante ικέτευον inserunt *Big. Samb.* & *Vat.*

x Ιλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν.] Ιλεων in *plerisque MSS.*

* *Dispersit:*] Dispersit in fluvium, *Epiphan.*

y Τὰ κατασκευασθέντα] Illud τὰ ex *MSS.* & Coccejo.

z Ταῦτα δὴ τοῦ προφήτου Αχίου] Ita è Cod. *Vat.* ταῦτα δὴ καταλθόντα προφήτῳ πρὸς Ιεροβοάμου in *Editis Aliisque.*

a Τὰ γενησόμενα,] Delendum forte τὰ. COCC.

b Σωιέδη δὴ] Deëst ὡ τοῖς ἄνω δεδηλώκαμεν, aut simile quid. COCC.

c Τὴν ὑπὸ τῶν Ασσυρίων διέφυγον] Τὴν accepimus ex *MSS.*

d Τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα ἅρμασι,] Vetus mendum huic loco inoleviſſe palam facit *Vet. Interpr.* qui verba illa τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα plane omisit. Quin & *Gelenius* in sua versione locum interpolavit ex 4 *Regum*, c. 23. v. 11. Ipse τοῖς βαθμοῖς τεμένους vel ταῖς βάσεσι λιθίναις, aut simile quid mallem quam τοῖς βασιλευομένοις. HUDS. Gelenius hæc explicat de *Quadrigis Solis*, aliter *Rufinus.* Cum Gelenio Gallus Interpres Arnaldus, juxta 2 Reg. xxii. 11. SPANH.

εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ὢν [c] ᾧ προσεκυῶν ὡς Θεῷ [f] ἐδάσατο. καὶ καθαρίσας ὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς Ιερουσάλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τῷ [g] ἀζύμων ἑορτῷ, [h] καὶ τῷ πάσχα λεγομένῳ ἤγαγε· ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ [i] τὸ πάσχα, νεογνὰς ἐρίφους & ἄρνας τρισμυρίας, βοῦς δὲ εἰς [k] ὁλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρεῖχον δὲ & τῶν [l] ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀφ' τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, [m] ἄρνας διακοσίας ἑξήκοντας· καὶ τοῖς Λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωκαν οἱ τετρακῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γνωμένης ὕτως ἀφθόνου τῆς τῶν ἱερείων ὑπερβολῆς, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου [n] καὶ διακονουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ δὲ μηδεμίαν ἄλλην ὕτως ἀχθῆναι τοῖς Εβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τῶν Σαμουήλου δὲ προφητῶν χρόνων αὖτον ἐφ' ὅσον τὴν δεκαετίαν διετήρησεν τὴν παλαιὰν συνηθείας ἀπαρεθλιβομένην. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μὲν ταῦτα Ιωσίας, [o] ἔτι τε & πλείω & τῇ διὰ πάσιν δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

de medio sustulit. Cumque hoc modo regionem universam lustrasset, populum Hierosolyma convocavit, ibique festum Azymorum, quod & Pascha dicebatur, celebravit: donavitque populo victimas Paschales, hœdos agnosque lactentes ter mille, & in solida sacrificia boum tria millia. Ac præterea principes pontifices in gratiam Paschatis sacerdotibus largiti sunt agnorum duo millia & sexcentos; & similiter Levitis primores eorum dederunt agnorum quinque millia, & boves quingentos. Cumque tam magna esset victimarum copia, sacra fecerunt convenienter Moysis legibus, unoquoque ex sacerdotibus præeunte & ministrante populo. Atque ideo nullum tale Pascha à temporibus Samuelis vatis actum erat ab Hebræis, quod omnia ex legum præscripto, priscisque patriæ ritibus observatis, peracta fuerint. Post hæc autem Josias, cum in pace vitam egisset, insuper & divitiis & gloria inter omnes floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi. *Josias Pascha agit. 4 Regum, c. 23. 2 Paralip. c. 35.*

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ιωσίας συνέβαλεν τῷ Νεχαὼ, καὶ τρωθεὶς μετ' ὀλὺ τελευτᾷ· καὶ ὡς Ιωάχαζον βασιλέα ἀποδειχθέντα Νεχαὼ εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε, καὶ Ιωακίμῳ βασιλείαν παραδίδωσι. περὶ τε Ιερεμίου & Ιεζεκιήλου.

CAP. V.

Quomodo Josias cum Nechao congressus est, & vulneratus non multo post moritur: utque Joachazum regem factum in Ægyptum abduxit Nechao, & regnum Joacimo tradidit. Deque Hieremia & Iezecielo.

VI.

[p] ΝΕχαὼ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, [q] ἐγείρας στρατὸν, ἦλθε τὴν Εὐφράτην [r] ἥλασε ποταμὸν, Μήδοις [s] πολεμήσων & τοῖς Βαβυλωνίοις, οἳ τὴν [t] Ασσυρίων κατέλυσαν ἀρχήν. τὴν γὰρ Ασίας βασιλεύσαι πόθον εἶχεν. γνωμένης δὲ αὐτῷ καὶ [v] Μένδλου πόλιν, ἣν δὲ [x] αὐτὴ τὴν Ιωσίᾳ βασιλείας, μὴ δυνάμενος εἴργειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἰδίας παιδεῦσαι χώρας τὴν ὁδὸν τοῖς Μήδοις ἔλασιν. πέμψας γὰρ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχαὼ, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Εὐφράτην [y] ὠρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥστε πολεμεῖν [z] αὐτῷ κωλύσειν βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. Ιωσίας γὰρ ἀπρόσιτο τὰ ἀπὸ τοῦ [a] Νεχαὼ, ἀλλ' ὕτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι. [b] τὸ πεπρωμένης, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσαντος, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. διαπύστου δὲ γενομένου τοῦ δυνάμει, καὶ ἐφ' ἅρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρας [c] ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαυσε τὸν βίον τῇ μάχῃ. τῷ τραύματι δὲ βαρεληγὼν, ἐκέλευσεν [d] ἀναληφθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ [e] ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα.

NEchao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expeditionem ad Euphratem fluvium profectus est, Medis bellum illaturus & Babyloniis, qui Assyriorum everterant imperium. illum enim cupido incessit regnandi in Asia. Cumque ad Menden urbem perveniisset, (erat autem illa in ditione Josiæ) cum exercitu eum prohibuit ab expeditione contra Medos per regionem suam facienda. Nechao autem, præcone ad eum misso, dicebat se non in illum exercitum educere, sed ad Euphraten ire contendisse, jubebatque cavere ne ipsum adeo irritaret, ut adversus eum præliaretur, semet à proposito itinere prohibentem. At Josias iis quæ Nechao dixerat haud assensit, sed secum constituebat iter ei non dare per suæ ditionis regionem: fato eum, ut opinor, ad hoc ipsum impellente, ut illum perdendi occasionem arriperet. Nam dum aciem instrueret curru ab uno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui eum sagitta petierat, fecit ut ei deflagraret bellandi cupiditas. *Nechao Ægyptiorum regis expeditio. 4 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35. Josiam rogat Nechao ut ejus voluntate iter per provinciam suam facere liceat. 2 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35. Prohibetur à Josia.*

---

e Ω προσεκυῶν] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall* 1. (& *Coccejo*) ὃ προσεκυῶν ὡς Θεῷ in *Editis Aliisque.* ὃ προσεκυῶν ὡς Θεὸν *Vat.*

f Εδάσατο.] Juxta *S. Literas* ἔκαυσε vel κατέκαυσε. Noluit tamen vocem ἐδάσατο loco movere, propter ista *Eustathii* ad *Homerum* (p. 1525. *Edit. Rom.*) Ἔλεγον δασθῆναι τραπέζας ἐν καταχῇ δαιτὸς, τὸ μίντοι αἴρειν αὐτὰς βασιλεῦσιν ἐφασκον.

g Ἀζύμων ἑορτῷ ,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. τῶν ἀζύμων *Vat.* ἀζύμων ἑορτὴν in *Editis.*

h Καὶ] Abundat. COCC.

i Τὸ πάσχα,] Ante τὸ πάσχα forsan subintelligendum εἰς, aut reponendum auctoritate *Vet. Interpr.* & LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

k Ολοκαυτώματα] Ολοκαύτωσιν *Big.* & *Samb.*

l Ιερέων οἱ πρῶτοι] Forsan Ιουδαίων pro ἱερέων substituendum, quod *primi Judæorum* habeat *Epiphan.* & οἱ ἄρχοντες LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

m Αρνας διχιλίας ἑξακοσίας] *Agnos quinque* & *sexcenta millia & Levitis agnos duo millia* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *agnos quinque millia* & *Levitis agnos duo millia & sexcentos.* Videsis 4 *Regum*, c. 23. v. 21. & 2 *Paralip.* c. 35. v. 7 & 8.

n Καὶ διακονουμένου] Illa καὶ διακονουμένου inserta dedi, quod ἐξηγουμένου καὶ διακονουμένου habeant *Big. Samb.* & *Vat.* atque *Epiphanii* versio, *hostias singulas enarrantibus & ministrantibus* &c.

o Ετι τε καὶ πλείω] Ετι ἢ καὶ *Vat.*

p Νεχαὼ] Ita *Big. Gall.* 1. *Chron. Aliique.* Νεχάω in *Editis.* Νεχαὼς *Vat.* Νεχαὼ *Samb.* Νεκὼς *Herodoto*, l. 2. c. 156. qui dicit quod cum Syris (ita Judæos semper vocat) congressus in Magdolo eos vicerit.

q Εγείρας] Forte ἀγείρας. COCC.

r Ηλασε ποταμὸν ,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἦλθε in *Editis Aliisque.*

s Πολεμήσων] Ita in iisdem *MSS.* & *Zonara.* πολεμῶν in *Editis Aliisque.*

t Ασσυρίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* Ασσυρέων in *reliquis.*

v Μένδλου πόλιν ,] Ita sine ulla varietate in *Græcis* omnibus, in *Latinis* vero *Medin*, effluente sono (ut puto) literæ γ, prout fieri solet. Verum cum *Hebræis* sit מגדון, *Græcis* vero *Latinisque Interpretibus* Μαγεδδὼ. inde conjicio cum Cl. *Perizonio* (in *Orig. Ægypt.* p. 416.) *Josephum* legisse *Migdo* aut *Megdo*; & hîc loci Μεγδλω scripsisse. An fuerit *Magdolus* in finibus Ægypti, cujus *Jeremiæ* c. 44. v. 1. &. c. 46. v. 14. fit mentio, an *Mageddo* supra Samariam, an potius urbs quædam hujus nominis in finibus regni Judaïci, aliis disquirendum relinquo. HUDS. Μεγδώλοις νόμοις Ægypti ἄλλοι. lib. 4. c. XI, §. 5. SPANH.

x Αὐτὴ] Ita *Samb.* αὐτῆς in *aliis.*

y Ὠρμηκέναι] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐρμηκέναι in *reliquis.*

z Αὐτῷ κωλύσειν] Αὐτὸν κωλύσειν *Vat.*

a Νεχαὼ ,] Νεχαὼν & mox εἶχεν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

b Τὸ πεπρωμένης ,] Τῆς πεπρωμένης ἀλαζονείας in *Editis* & quibusdam *MSS.* Verum cum ἀλαζονείας non agnoscat *Vet. Interpr.* neque *Big. Samb.* & *Vat.* facessere jussi.

c Οχουμένου ,] Ἐχομένου *Samb.* & *Gall.* 1.

d Αναληφθῆναι τὸ στράτευμα ,] Ita in *MSS.* ἀναλιθῶναι *Bas.* & *Vet. Interpr.*

e Υπέστρεψεν] Hîc sequutus est *Chronicorum* auctorem, lib. 2. c. 55. v. 24. qui locus (ut notavit *Schotanus*) exponi debet ex 4 *Regum*, c. 23. v. 29.

f Exsi-

Josias, adversus Necchao in prælium egressus, sagittâ ictus moritur. 4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 35.

piditas. Nam cum vulnus ægre ferret, jussit ut receptui canerent, & *statim* Hierosolyma reversus est. ex illa autem plaga moritur: & sepultus est magnifico funere in paternis monumentis, cum quidem annos triginta novem vixisset, ex his vero regnasset triginta & unum. Vehementer eum lugebat populus, multis diebus lamentis & mœrori se dedens. Hieremias autem vates lugubri carmine condidit super eo næniam, quæ etiamnum exstat. Hic vates etiam mala urbi eventura ante denunciavit, literisque mandavit & nunc factum excidium & *migrationem in Babylonem. Verum non solus iste populo illa prædixit, sed & Jezecielus vates qui primus de his duos libros conscriptos reliquit. Erant autem hi duo ex stirpe sacerdotali. Sed Hieremias quidem Hierosolymis commoratus est ab anno decimo tertio regni Josiæ, usquedum templum una cum urbe dirutum erat. At quæ huic vati acciderunt suo loco narrabimus.

Epicedium ei composuit Hieremias.

Vaticinantur Hieremias & Jezecielus.

Joachazus Judææ rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 36.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus nomine Joachazus, cum jam *ætatis* annum circiter vigesimum tertium egisset. Et hic quidem Hierosolymis regnavit, matre *natus* Amitala ex urbe Lobana: nequam vero erat & moribus impuris. Rex autem Ægyptiorum, à pugna reversus, Joachazum ad se accersit in urbem Amatha appellatam, quæ in Syria est: & illum quidem, cum ad eum venisset, in vincula conjecit; fratri vero eo natu majori, ex eodem patre, Eliacimo nomine, regnum tradidit, mutato ejus nomine in Joacimum. Regioni autem tributum imperavit, centum argenti talenta, & unum auri. Et hanc quidem pecuniæ summam Joacimus solvebat: secum vero rex Joachazum in Ægyptum abduxit; qui & illic vita decessit, regno potitus tres menses & dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, ex urbe Abuma oriunda. Atqui *is* injustus erat natura & maleficus, & neque in Deum pius, neque erga homines benignus.

Joacimus Judææ rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 26.

τελευτᾷ δ' ὁ τοιούτου[f] ἐκείνης τὸν βίον· καὶ [g] κηδεύ)ὲν τοῖς πατρῴοις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονθ(μενέα, βασιλεύσας δὲ τούτων ἓν ὃ τριάκονθ(α. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα ὃ λαὸς πανὸς ἄχθη, πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένῳ ὃ κατηφοῦντ(. Ιερεμίας δ' ὁ προφήτης, ἐπικήδειον [h] αὐτοῦ συνέταξε μέλ(. θρηνητικὸν, ὃ δὲ μέχρι νυῦ διαμένει. ἔστ(ὁ προφήτης ὃ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, ἃ γράμμασι καταλιπὼν ὃ τῷ νυῦ ἐφ' ἡμῶν γιγνομένῳ ἅλωσιν, τῷ τε [i] Βαβυλωνίων αἱρεζιν. ἃ μόνον δὲ ἔστ(προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ ὃ ὁ προφήτης Ιεζεκίηλ(. [k] ὃς πρῶτ(τούτων [l] δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ιερεμίας ἐν Ιεροσολύμοις διῆγε, ἀπὸ τρισκαιδεκάτου ἔτους τῆς Ιωσίου βασιλείας ἕως ἧς κατεσκάφη ἡ πόλις ὃ ὁ ναός. τὰ μέντοιγε συμβάντα τοῦτον τὸν προφήτην, καὶ χώραν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαντ(δὲ Ιωσίου, καθὼς προειρήκαμεν, τῷ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Δαμάσεπτι [m] Ιωάχαζ(τοὔνομα, περὶ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτ(γεγονώς. καὶ ἔστ(μὲν ἐν Ιεροσολύμοις ἐβασίλευσε, [n] μητρὸς Αμιτάλης καὶ πόλεως Λοβάνης, αἰσχρὸς δὲ καὶ μιαρὸς τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μετεπέμπε)ὲ τὸν Ιωάχαζον πρὸς αὐτὸν [o] εἰς [p] Αμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας. καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ [q] πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, ὁμοπατρίῳ ὄντι, Ελιακίμῳ τὄνομα, τὴν βασιλείαν μεταδιδοὺς, μετονομάσας αὐτὸν [r] Ιωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν ἑκατὸν ταλάντων ἀργυρίου φόρον, [s] ἓν δὲ χρυσοῦ. καὶ [t] τοῦτο μὲν ἐτέλει ὁ Ιωάκιμ(τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων· τὸν δὲ Ιωάχαζον ἀπήγαγε εἰς Αἴγυπτον, ὃς δὲ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ Ιωακίμου μήτηρ ἐκαλεῖτ([v] Ζαβοῦδα, ἐκ πόλεως δὲ ἦν [x] Αβούμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τὴν φύσιν ἄδικ(καὶ κακοῦργ(, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσι(, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἐπιεικής.

VII. CAP. VI. ΚΕΦ. ς'.

Quomodo Nabuchodonosorus, superato Ægyptiorum rege, bellum intulit Judæis, & Joacimum perimit, atque Joachimum ejus filium regem constituit.

Ὡς Ναβυχοδονόσορ(, ἡττηθέντ(Αἰγυπτίων βασιλέως, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους Ιωάκιμον ἀπέκτεινε, καὶ Ιωάχιμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus acie fundit Ægyptios.

ANno autem quarto ex quo is regnare cœpit, quidam nomine Nabuchodonosorus Babyloniorum imperium susçipit: qui sub idem tempus magno cum apparatu in urbem Charchamesam ascendit (illa autem ad Euphratem sita est) eo ani-

ΕΤ(δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντ(, τὸν Βαβυλωνίων [y] ἀρχὸν Δαλαμβάνη τὸν Ναβυχοδονόσορ(ὄνομα· ὃς ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ἐπὶ [z] Καρχαμησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἥτις δ' αὐτὴ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ

---

f Ἐκείνης] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκεῖ in *Editis Aliisque.*

g Κηδεύ)ὲν τοῖς πατρῴοις θήκαις] Voculam μὲ post κηδεύ)ὲν ejecimus auctoritate *Cod. Samb.* & *Vet. Interpr.*

h Αὐτοῦ συνέταξε] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

* *Migrationem in Babylonem.*] Sequutus sum *Epiphanii* versionem.

i Βαβυλωνίων αἱρεσιν.] Βαβυλῶν(*Big. Samb. Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

k Ος πρῶτ(] Illud ὃς non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Δύο βιβλία] Alterum volumen excidisse retur *Pseudo Athanasius* in *Synopsi*. Ipse vero (inquit *Huetius* in *Dem. Evang. prop.* 4.) *Ezechielis* librum puto in duas partes olim distinctum fuisse; &, si conjecturis patet locus, XXXIX prioribus capitibus primum volumen, postremis novem constitisse alterum, quo templi reparatio & urbis dimensio continentur. Sic legit & distinguit *S. Petitus*, πρῶτ(δὲ τούτων δύο (de his duobus, *sc.* τοῦ ἐπὶ Τίτου γεγομένης ἁλώσεως καὶ τῶν Βαβυλῶν(αἰχμάτων) βιβλίον ἃ γεγράψας κατέλιπεν. Videsis *Steph. Le Moine* in *Var. Sacr. tom.* 2. p. 383. & *J. A. Fabricium* de Pseudepigraphis, p. 1117.

m Ιωάχαζ(] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιωαζ(in *Editis.*

n Μητρὸς Αμιτάλης] Alibi ἐκ μητρός. Mox in *MSS.* Αμιτάλης (vel Αμιταλὴς) καὶ πολέως Τωμιάνης (vel Τωμιάνης) αἰσχ. atque in *Epiphanii* libris, *Amita de civitate Thobona* (aut *Abana*) *fuitque impius* &c. denique *Interpretibus* LXXII. urbs hæc Λοβνὰ, aut Λοβανὰ, aut Λοβαμὰ dicitur. unde (cum in *Editis* fuerit Αμιτάλης, αἰσχρὸς δὲ) rescripsi Αμιτάλης καὶ πόλεως Λοβάνης.

o Εἰς Αμαθὰ.] Αἰμαθὰ *Vat.* (*Coccejus*) & in *Epiphanii* libris *Hemath* aut *Emath.* ideo pro εἰς Σαμαθὰ reposui εἰς Αμαθά. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 281.

p Αμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας.] *Gen.* Σαμαθὰ. Urbs Syriæ, *Rufino* Emath. Hebr. חמת LXX. Εμαθ. SPANH.

q Πρεσβυτέρῳ] Vide *Usserium* ad A. M. 3371.

r Ιωάκιμον.] Vide *Grotium* ad 4 *Regum*, c. 23. v. 34.

s Ἓν δὲ χρυσοῦ.] Καὶ χρυσοῦ τάλαντα ἕν. *Chron. Alex.* καὶ χρυσοῦ τάλαντον ἓν, ἢ ὡς τινες ἑ. *Syncell.*

t Τοῦτο μὲ ἐτέλει] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸ μὲ in *Editis.*

v Ζαβοῦδα,] Ζαβουδία *Vat.* Ιελδὰθ LXXII.

x Αβούμας.] Forsan pro Αρούμας. nam urbs hæc Ρουμὰ aut Ρουμὰ dicitur in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 23. v. 37.

y Ἀρχὸν Δαλαμβάνη τὸν Ναβυχοδονόσορ(ὄνομα·] 2 Reg. XXIV. 1. &c. SPANH.

z Καρχαμησὰν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. Καρχάμισαν *Gall.* 2. Καρμάχησαν *Big.* Καρχαῆσαν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Archamin* vel *Circamin.* juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 35. v. 20.) *Charchemisch.* Καρχαμὶς *Eusebio* in *Locis Hebr.* Creditur oppidum hoc fuisse, quod à Græcis Latinisque *Cercusium* vel *Circesium* vocabatur. de quo vide *Chr. Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 15. p. 437. & de nominis origine *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 35. v. 20. HUDS. Circamia *Rufin.* SPANH.

a Ne-

τ Αἰγυπτίων [a] Νεχαώ. ὑπὸ τούτῳ γὰρ τῷ χρόνῳ ἅπασα ἡ Συρία. μαθὼν δὲ τὴν τοῦ Βαβυλωνίων προαίρεσιν ἐπ' αὐτὸν στρατίαν ὁ Νεχαὼ, ὠδε αὐτὸς ὠλιγώρησεν· ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν [c] Ναβυχοδονόσορον [d] ἀμυνόμενον, [e] ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττᾶται, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. Λαβὼν δὲ τὸν Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι [f] Πηλουσίου Κοίλην Συρίαν παρεῖχε τοῖς Ἰουδαίοις. τρισὶν δ' ἔτη βασιλεύσαντος ἤδη τοῦ Ναβυχοδονόσορ [g] ὄγδοον τὸ τῶν Ἰωακίμου τοῦ τῶν Ἑβραίων ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατιὰν μὴ πολλὴν δυνάμενος ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν Ἰωάκιμον, ἢ πολεμήσειν ἀπῄλεῖν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπώλειαν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλαξάμενος τοῖς χρήμασιν, ἤνεγκεν αὐτῷ φόρους οὓς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία.

β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατιὰν τοὺς Αἰγυπτίους ἀγείρας ἐπὶ τὸν Βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι παίσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. πολλὰ δ' ὁ προφήτης Ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προέλεγε, ὡς μάτην ἐπ' αὐτῶν ἐλπίσι προπανέχοιτο, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ [h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι [i] ὑπ' αὐτοῦ. [k] ἀλλὰ ταῦτ' εἰς ὠδὴν χρήσιμον, οὐκ ὄντων τῶν σωζησομένων, ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ [l] ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, [m] ὡς οἰωνιζομένου καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ προφήτου, τὸν Ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ [n] ὑπάγοντες [o] δίκην κατεψηφίσθησαν παρὰ τοῦ Ἰωσίου. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἤνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, [p] οἱ δ' ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων· οἳ καὶ σοφῆς ὄντες Ἀμασίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν [q] Ἀδικεῖναι κακὸν τὸν Ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον τῶν μελλόντων τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, [r] καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων ὠδέν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις καταπεύσαντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐρρύσαντο τῆς καταψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν· ὃς ἀπάσας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος καὶ δήμου εἰς ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ, μιᾷ σάτῳ καὶ πέμπτῳ ἔτει [s] τῆς Ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ὡς ἐκεῖ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένα. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα Βάρουχον ἐκποδὼν [t] ἑαυτοὺς ποιῆσαι, μή τισι δῆλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον [v] αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ, παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βάρουχον, ἐκέλευσεν [x] ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν Ἀφανεῖς ἦσαν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

mo ut bellum inferret Nechao Ægyptiorum *regi*. nam ſub eo *tum* Syria tota erat. Cum autem Nechao inita à Babylonio conſilia & expeditionem in ſe factam iri intellexiſſet, non ſegniter ipſe ſe geſſit: ſed cum valida manu, ut Nabuchodonoſorum *à progreſſu* arceret, ad Euphratem ire contendit. Commiſſo autem prælio victus eſt, & in pugna multas myriadas *de ſuis* amiſit. Atqui Babylonius, ſuperato Euphrate, Syriam *omnem* uſque ad Peluſium ſuam in poteſtatem redigit, præter Judæam. Quarto deinceps anno regni Nabuchodonoſori, qui octavus erat, Joacimo Hebræorum imperium tenenti, Judæis magno cum exercitu bellum intulit Babylonius, poſtulans à Joacimo tributum, bellumque, ſi detrectarit, ei illaturum eſſe minatus. Ille vero minis perterritus pacem pecunia redemit, & tributum, quantum imperatum erat, ei præſtitit in tres annos. *Joacimo tributa imperat.*

2. Tertio autem *anno*, cum audiſſet Ægyptios in Babylonium bella movere, atque *adeo* tributa ei non dediſſet, de ſpe ſua decidit. non enim auſi ſunt Ægyptii expeditionem ſuſcipere. Atqui eos Hieremias vates ſingulis *fere* diebus prænonuit, fruſtra eos in Ægyptiis ſpem repoſuiſſe, urbemque à Babyloniorum rege evertendam eſſe, atque Joacimum regem in ipſius poteſtatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quæ dicebat, quod nemo eſſet qui ſalutem erat conſequuturus. nam & vulgus & proceres iſta audita nihil curabant, & quæ dicta erant ægre ferentes, ac ſi male in regem ominaretur vates, Hieremiam accuſabant, litemque ei intendentes poſtulabant ut pœna mulctaretur. & cæteri quidem omnes contra eum ſuffragia tulerunt, ſeniores vero eum abſolverunt: qui, cum mentis eſſent ſanioris, vatem *etiam* ex *atrio dimiſerunt, aliiſque auctores fuerunt, ne quid mali adverſus Hieremiam deſignarent. Ajebant enim non hunc ſolum urbi futura prædicere, ſed & Michæam ante ipſum eadem eſſe vaticinatum, alioſque complures, quorum nullus à ſui temporis regibus malo ullo, ſed honore tanquam vates Dei erat affectus. Cum verbis iſtis populi animos mitigaſſent, à ſupplicio, quod ei decreverant, Hieremiam liberarunt: qui, ubi ſua omnia vaticinia ſcriptis mandaverat, jejunanti populo & in templum congregato, nono menſe anni quinti regni Joacimi, librum recitavit, quo omnia, quæ urbi & templo & populo mala imminebant, complexus fuerat. Principes autem, hiſce auditis libris ab ipſo accipiunt, ſimulque jubent tam ipſum quam ejus ſcribam Baruchum è medio ſecedere, ne quis ſciat ubi ſint: librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, cum amici ei adeſſent, juſſit ſcribam ſuum *librum* ſumere & legere. Aſt ubi audierat rex quæ in libro ſcripta erant, ira accenſus eum *manibus* diſcerpſit, injectumque in ignem cremavit: præcepitque Hieremiam & Baruchum perquiſitos ad eum adduci pœnas luituros. Cæterum illi iram ejus effugerunt.* *Ieremiæ liber à Joacimo combuſtus. Jer. 26.*

3. At

[a] Νεχαώ.] Νεχάω in *Editis*. Νεχαῶνι *Big.* & *Samb.*
[b] Ἐπ' αὐτὸν στρατείαν] Ita cum *MSS.* ὑπ' αὐτῷ in *Editis*.
[c] Ναβυχοδονόσορον] Sic *Samb.* & G. in *pleriſque aliis* Ναβουδονόσορον.
[d] Ἀμυνόμενον,] Forte ἀμυνόμενον. COCC.
[e] Ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὥρμησεν in *cæteris*.
[f] Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.
[g] Ὄγδοον τοῦ] Sic *MSS.* ὀγδόῳ in *Editis*.
[h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα] Ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ mutavi in Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα ex Cod. *Vat.* qui legit ad hunc modum, καὶ ὡς πίστῳ τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἀπαστατοῦ χειροῦσθαι καὶ Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι πρὸς αὐτοῦ. illud πρὸς αὐτοῦ habet *Big.* & πίστῳ τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἀλῶναι *Hen.* & *Busb.*
[i] Ὑπ' αὐτοῦ.] Poſt hæc deeſt forſan πέσῃ. COCC.
[k] Ἀλλὰ ταῦτ'] Sic *MSS.* in *Editis* deeſt ἀλλά.
[l] Ἀρχοντες ἀκούοντες] Ἡγεμόνες ἀκούσαντες ſolus *Vat.*
[m] Ὡς οἰωνιζομένου καὶ τοῦ βασιλέως] *Ut ominante adverſus Regem.* SPANH.
[n] Ὑπάγοντες] Forte ἐπάγοντες. COCC.
[o] Δίκην] Δίκη *Big. Samb.* & *Gall.* I. 2.
[p] Οἱ δ' ἀπέγνωσαν] Sic *MSS.* pro οἳ καὶ *Editorum*. & mox pro οἱ δὲ reposui οἳ καὶ, nixus auctoritate *Epiphanii*. HUDS. Vetus: *Seniores autem receſſerunt*; quaſi legiſſet, ἀπεχώρησαν. Forte οἱ δὲ καὶ ἀπέγνωσαν. hoc eſt, *quidam vero abſolverunt*. COCC.
* *Atrio dimiſerunt*,] *ſc.* carceris. nam αὐλὴ τῆς φυλακῆς habemus in *Jer.* 32. & alibi.
[q] Διαθεῖναι κακὸν] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) Ἀχθῶναι in *Editis*.
[r] Καὶ πολλοὺς ἄλλους,] Καὶ πολλοὺς μὲν οὐδεὶς *Vat.*
[s] Τῆς Ἰωακίμου βασιλείας,] Illud τῆς ex *MSS.*
[t] Ἑαυτοὺς ποιῆσαι,] Αὐτοὺς ἡρεῖσθαι *Big.* & *Vat.*
[v] Αὐτὸ φέροντες] Αὐτοὶ *Samb.* & *Vat.*
[x] Ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν] Ἀναχθῶναι *Big.* & *Samb.*

VIII. *Nabuchodonosorus Hierosolyma depopulatur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.*

3. At non multo post venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quæ vates iste prædixerat; nihil se mali passurum esse existimans, ut qui nec *eum* excluserit, nec ad bellum se pararit. Ille autem, ingressus in urbem, fidem *datam* non servavit; sed robustissimos quosque Hierosolymitarum & forma præstantes una cum Joacimo rege interfecit, quem insepultum extra muros abjici jussit, filium vero ejus Joachimum regem urbis & regionis constituit. Primores autem populi ad tria millia captivos Babylonem abduxit: in quibus erat etiam Iezecielus vates, cum esset adhuc puer. Et quidem hujusmodi finem habuit rex Joacimus, cum vixisset annos triginta sex, ex illis vero undecim regnasset. At qui ei in regnum successit, Joachimus, cui mater erat Nosta nomine, civis vero *Hierosolymitana*, regnavit menses tres, decem dies.

Joachimus Judææ rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατεύσαμενος ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα [y] δέχε[y], καὶ τὸ δεῖν τὸ τῶν προφημένων ὑπὸ τοῦ [z] προφήτου τούτου, οὐδὲν νομίζων [a] πείσεσθαι δόλον μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. [b] εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις· ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακίμου, [c] ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον καταστήσας βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐκ μὲν ἀχιώμαλα, τρισχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, [d] αὐτὸς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπήγαγε εἰς [e] τὴν Βαβυλῶνα· ἐν οἷς τότε καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλου παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον Ἰωακίμου τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν [f] Νοσῆς ὄνομα, [g] πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς [h] ἡμέρας δέκα.

IX. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

Babylonius, cum pœnituisset quod Joachimum regem fecerat, ipsum Babylonem abduxit, & regnum Sedeciæ tradidit. Ille, vaticiniis Hieremiæ & Iezecieli diffidens, ad Ægyptios deficit: quos Judæam petentes vincit Babylonius. Quæque Hieremiæ acciderunt.

Οτι ὁ Βαβυλώνιος, μεταγνούς ὅτι τῷ τὸν Ἰωάχιμον πεποιηκέναι βασιλέα, αὐτὸν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν βασιλείαν ἐδωρήσατο τῷ Σεδεκίᾳ. ἔστι δ', ἀπιστῶν τοῖς προφημένοις ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου καὶ τοῦ Ἰεζεκιήλου, τοῖς Αἰγυπτίοις προσέπεσε· ὃς ἥκοντας εἰς τὴν Ἰουδαίαν νικᾷ ὁ Βαβυλώνιος. οἷά τε συνέβη τῷ Ἱερεμίᾳ.

Joachimi regis facti Babylonium pœnituit. Hierosolymis obsessis, Joachimus deditionem facit: qui postea in captivitatem abducitur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

BAbyloniorum autem regem, quòd regnum Joachimo dederat, non multo post incessebat metus. Nam veritus est, ne ille, paternæ necis injuriæ memor, regionem ab ipsa abalienaret. Missō igitur exercitu Joachimum in Hierosolymis obsedit. Is vero, cum natura esset benignus & justus, noluit urbem circumspectare sua causa periclitantem: sed sumpta matre & cognatis, eos ducibus à Babylonio missis *obsides* tradidit, jurejurando ab illis accepto, nec ipsos *mali aliquid* passuros esse nec urbem. Sed fides dictis ne annum quidem mansit. Nam Babyloniorum rex eam non servavit, sed per literas ducibus *suis* mandavit, ut, cum quotquot in urbe essent captivos fecissent, adolescentes & artifices ad se vinctos adducerent (isti autem erant ad decem millia *numero*, octingentos & triginta duos) ac *præterea* Joachimum cum matre *ejus* & amicis. Illos itaque ad ipsum deductos in custodia habuit. Sedeciam vero, Joachimi *abducti* patruum, regem constituit, cum jurejurando eum obstrinxisset, se regionem illi sane conservaturum esse, nec quidquam novi moliturum, fauturumve *ullatenus* Ægyptiis.

ΤΟΝ δὲ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν Ἰωαχίμῳ, ἀδικήματα ἔλαβε δεῖν. ἔδοσε γὰρ μὴ, μνησικακήσας αὐτῷ τὸν τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν [i] ἐπολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ, φύσει [k] χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, [l] οὐκ ἠξίει τὴν πόλιν κινδυνεύσασαν δι' αὐτὸν ἀθεωρεῖν· ἀλλὰ [m] ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, ἀποδοὺς τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μήθεν μητ' αὐτὸς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν. [n] οἷς δὲ ἐνεμείνατο ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ [o] ὁ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέσταλεν, ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους, νέους τὴν ἡλικίαν καὶ τεχνίτας δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν· ἦσαν δὲ ὅσοι πάντες [p] εἰς μυρίους ὀκτακισχιλίους τριακοντατρεῖς· καὶ τὸν Ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς τῶν ἐκ φίλων. τούτους [q] δὴ κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ. τὸν δὲ λοιπὸν δὴ Ἰωαχίμου [r] Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα· ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν, ἢ μὴν φυλάξειν [s] αὐτῷ τὴν χώραν, καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδὲ τοῖς Αἰγυπτίοις συνοίσειν.

X. *Sedecias Judæ rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36. & Jer. c. 37.*

2. Sedecias autem erat quidem annorum viginti & unius cum imperium susceperit; natus eadem

Β'. Σεδεκίας δὲ ὢν [t] μὲν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν· [v] ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμῳ τῷ ἀδελ-

[y] Δέχε[y]] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *fœderis jure susciput.*

[z] Προφήτου τούτου,] Ita cum *Cod. Vat.* sublata distinctione post προφήτου. nec aliter *Big. Samb.* & *Gall.* 1. nisi quod ὡς ante οὐδὲν inserant. in *Editis* προφήτου. τούτου οὐδὲν νοῦ. Est qui τοῦτον legit, refertque ad Nabuchodonosorum. alter vero in ora libri sui τούτων reposuerat.

[a] Πείσεσθαι δεινὸν] Ita passim in melioribus *MSS.* in *Editis Aliisque* πείσεσθαι. Vide *Stephani* Thes. Gr. voce πάσχω.

[b] Εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν,] Ἀπελθὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[c] Ὃν ἄταφον ἐκέλευσε] Videsis *Tornellum* ad *A. M.* 3435. & *Usserium* ad *A. M.* 3405.

[d] Αὐτὸς,] Forte abundat. COCC.

[e] Τὴν Βαβυλῶνα·] Illud τὴν ex *MSS.* ut & mox καὶ ante ὁ προφήτης.

[f] Νοσῆς ὄνομα,] Νοσσῆς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Νυσσῆς *Vat.* Νεσθὰ aut Ναισθὰ LXXII. *Nechusta* Hebr. *Noheshta* Vulg. Lat. HUDS. LXX. Νέσθα MS. Alex. Ναΐσθα *Hebr.* נחשתא. SPANH.

[g] Πολίτιδος] Uti Urbs, ἄστυ, πόλις nomina sunt uni urbi celeberrimæ data, sic Jerusalem πόλις & Hierosolymitana πολίτις & ἄστη. Sic ἄστη non modo dicitur Atheniensis, sed quæ & ex alia urbe erat. Onomasticon Græcum à Montfaucomo editum Ἄστη, πᾶσα ἡ ἐξ ἧς τινος ἦν πόλεως, ὡς μόνον ἐξ Ἀθηνῶν. Josephus ipse antea voce Ἄστη indicavit mulierem Hierosolymitanam. REL.

[h] Ἡμέρας δέκα] Ita etiam *Zonaras.* verum ἡμέρας δέκα non agnoscunt *S. Literæ.*

[i] Ἐπολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον] Ita in *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* πολιορκεῖ in *Editis.*

[k] Χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος,] In Deum impius erat, ut constat ex 4 *Regum*, c. 24. v. 19.

[l] Οὐκ ἠξίει τὴν πόλιν κινδυνεύσαν δι' αὐτὸν ἀθεωρεῖν· ἀλλὰ ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς ἀποδοὺς τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν] Quo nomine idem Joachimus æternam laudem apud Judæos consequutus dicitur *alsor.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

[m] Ἐπάρας] Sic *MSS.* ἀπάρας in *Editis.*

[n] Οἷς δὲ ἐνεμείνατο] Ὡς δὲ οὐδενὶ αὐτοὶ *Samb.* ὡς δὲ ἐνὶ αὐτοὶ *Big.* ὡς δὲ ἐνὶ αὐτῶν *Gall.* 1. ὡς οὐδενὶ αὐτῶν *Gall.* 2. & *Vat.*

[o] Ὁ τοῦ Βαβυλωνίων] Illa ὁ τοῦ ex *MSS.*

[p] Εἰς μυρίους ὀκτακισχιλίους] Videsis *Tornellum* ad *A. M.* 3436. HUDS. Decem millia 2 Reg. xxv. 24. SPANH.

[q] Δὴ κομισθέντας] Illud δὴ ex *Big.* & *Samb.*

[r] Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα·] Σαχχίαν passim in *MSS.*

[s] Αὐτῷ τὴν χώραν,] Sic *MSS.* αὐτῶν in *Editis.*

[t] Μὲν ἐτῶν εἴκοσι] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μὲν deest *cæteris.*

[v] Ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμῳ] Vide *Jerem.* c. 36. v. 2. Hîc loci aliam,

ἀδελφῷ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τῶ δέοντος ὑπερόπτης. [x] καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτόν, [y] καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ιερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, κελεύων τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, πρᾶσσειν δὲ τὰ δίκαια· καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρὰς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶζιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσῃ τὴν πάλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, δῆλος ἔτως ὀφείλοντα ψευδῆ. ὁ δὲ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ, καὶ συνῄδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύοι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διέφθειραν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ διῆγον ὑπὸ [z] τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ Ιεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τοῖς μελλούσοις τῷ [a] λαῷ συμφορᾶς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς Ιεροσόλυμα. τῆς δὲ προφητείας αὐτῶν Σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ εἰκότως ταύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα [b] συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἁλῶναι καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσεσθαι· διεφώνησε δὲ Ιεζεκίηλος εἰπών, [c] οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος [d] ἀπάξει βασιλεύς. καὶ λέγω τοῦτο, μὴ ταὐτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ πρὶν ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δῆλος ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγεσθαι [e] καταγνούς, ἠπίστησε· καί τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπλώτησεν, ἅπερ εὐκαιρότερον δηλώσομεν.

γ'. Τὸν συμμαχίαν [f] δὲ τὸν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὅτι ἔτη ὀκτὼ κατασχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προσέθετο, [g] καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας, [h] ἂν μετ' ἐκείνου ἐγγένηται. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ τὸν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὸν ἦκε τὸν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτόν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος, ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ Βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν Ιεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοὺς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς Συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν, λέγοντες, ὅτι τὸν Βαβυλώνιον [i] αὐτὸν ἐπὶ πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὅτι ἀναστήσῃ ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα· μὴ πόθεν δὲ ἔξειν [k] τοὺς

matre qua frater Joacimus, justi vero & honesti contemptor. nam & quos ætatis adultæ circa se habuit impii erant, & populus universus licenter & insolenter pro suo quisque arbitrio se gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege adito, subinde quiritabatur, jubens ut à cæteris quidem impie & contra legem factis abstineret, justitiæ vero curam haberet, & neque ducibus (nam in iis malos esse) animum adverteret, neque falsis vatibus eum decipientibus crederet, quasi non iterum urbem oppugnaturus esset Babylonius, & quasi Ægyptii bellum ei essent illaturi victoriamque reportaturi. hæc enim non ex veritate esse, nec ita unquam eventura. Sedecias autem, tantisper quidem dum vatem ista loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis acquiescebat, & è re sua esse persuasum habuit: rursus vero amici ejus mentem subverterunt, & à vatis dictis adducebant ad ea quæ voluerant. sed & apud Babylonem Jezecielus clades populo imminere prædixit, quas, istis auditis, *literis mandatas* misit Hierosolyma. Atqui vero illorum vaticiniis ut non crederet, animum induxit Sedecias hujusmodi de causa. Accidit ut vates cætera quidem omnia sibi invicem consentientia dicerent, fore scilicet ut & urbs expugnetur, & ipse Sedecias captivus fiat: in hoc vero Jezecielus *ab altero* dissidebat, dicendo, Sedeciam non visurum esse Babylonem, Hieremia ipsi affirmante, quod Babyloniorum rex illum vinctum abducet. ideoque cum *ea de re* verba utriusque non convenirent, etiam illis, in quibus secum concordare videbantur, ac si ea haud vere dicta esse cognovisset, plane diffidebat: etiamsi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obvenerint; de quibus loco magis opportuno dicemus.

Hieremias de Hierosolymorum excidio Sedeciam præmonet.

Suadetur Sedeciæ ut vati fidem non habeat.

Quare Hieremiæ & Jezecieli de Sedecia vaticinia dissidebant.

3. Cum autem in societate cum Babyloniis inita octo annos mansisset, non amplius fidem illis datam servavit, sed ad Ægyptios defecit, sperans fore, si secum conjungerentur, ut Babylonios funditus everteret. At ubi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, ejusque regione vastata & castellis occupatis ad ipsam Hierosolymitarum urbem vi oppugnandam accessit. Ægyptius autem, audito in quibus *angustiis* esset socius ejus Sedecias, cum magno exercitu Judæam petiit, eo quasi animo ut obsidionem solveret. Quo fit ut Babylonius Hierosolymis decederet, atque Ægyptiis obviam profectus cum illis prælio congressus est, & in fugam versos tota Syria expulit. Mox vero ut Babyloniorum rex Hierosolymis recessit, operam dederunt falsi vates ut Sedeciam deciperent, dicentes, neque ipsi porro bellum illaturum esse Babylonium ejusque popularibus, neque *ipsos* è sedibus suis Babylonem translaturum: sed captivos etiam redituros esse cum omnibus templi vasis, quæ *Babyloniorum* rex è delubro detra-

Sedecias à Babyloniis deficit, sequeque Ægyptiis conjungit.

Ægyptios superat & Syria pellit Babylonius.

aliam, quam codices nostri præ se ferunt, lectionem sequutus videtur *Epiphan.* qui vertit, *& nomen matris ejus Amias. Fuit autem contra justitiam superbus, circa quem impii locum maximum habere videbantur. Quapropter & Jeremias* &c.

x Καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν] Καὶ γὰρ τὴν ἡλ. *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἡλ. *Big.*

y Καὶ ὁ πᾶς ὄχλος] Καὶ πᾶς ὄχλος *Vat.* & mox ἐξύβριζεν, & dein ὡς αὐτόν.

z Τοῦ δὲ προφήτου] Illud τοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

a Λαῷ συμφορᾶς,] Sic *MSS.* & *Epiphan.* ναῷ in *Editis.*

b Συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις] Cum συμφωνοῦντας τοῖς ας. habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. συμφωνοῦντας *Gall.* 2. & σύμφωνα τοῖς προφήταις *Vat.* ideo rescripsi συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συοίδη. Ferri tamen potest *vulgata* lectio, συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συοίδη.

c Οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς.] Enantiophania quæsita inter Hieremiæ & Jezekielis vaticinia, eadem conciliata & completa infr. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ἀπάξει βασιλεύς.] Ἀξεῖ in *MSS.*

e Καταγνούς,] In *Editis* λίγυσι γνοὺς. καὶ τοι &c. λίγυσι καταγνοὺς. καίτοι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. λίγυσι γνοὺς, ἠπίστησε· καὶ τοι *Hen.* & *Busb.* unde levicula cum mutatione rescribendum censui. λίγυσι καταγνοὺς, ἠπίστησε· καίτοι &c. vel λίγυσι γνοὺς, ἠπίστησε &c.

f Δὲ τὸν πρὸς τοὺς] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ pro δὲ in *ceteris*, atque δὴ legisse videtur *Epiphan.*

g Καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας,] Καταλύσειν τοὺς B. *Samb.* καταλύσειν τοὺς B. *Vat.* καταλύσειν τοὺς προφήτας B. *Big.* καταλύσειν προφήτας *Bas. Gall.* 1. *à prima manu.* HUDS. Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

h Ἂν μετ' ἐκείνου ἐγγένηται.] Αἰ μετ' ἐκεῖνοι *Samb.* & *Vat.* ἃ μετ' ἐκείνων *Big.* ἃ μετ' ἐκεῖνον in *Editis.* unde ausus sum rescribere, ἂν μετ' ἐκείνου ἐγένη. Si quis malit ἂν (vel εἰ) μετ' ἐκείνου ἐγένετο, per me licet. HUDS. Forte, εἰ μετ' ἐκείνων γένοιτο. Vetus, *Sperans cum illis contra Babylonios prævalere.* COCC.

i Αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν] Ετι αὐτῷ πολεμήσειν καὶ τοῖς ὁμοφύλοις *Vat.* Diversam plane lectionem sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicentes, quod neque Babylonius denique contra eum pugnaret, & contribules eorum, quos de provincia ad Babylonium demigraverat, cum Dei vasis omnibus quæ rex detulerat de templo reverterentur.*

k Τοὺς αἰχμαλώτους] Illa τοὺς αἰχμαλώτους absunt *Edit. Bas.* ut & *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

traxit. At Hieremias, cum *in medium* prodiisset, his contraria atque vera vaticinatus est; "quod "male quidem faciunt, & regem *vana spe* deci- "piunt, nihilque commodi ipsis sperandum ab "Ægyptiis: sed illis prælio superatis Babylonius "castra Hierosolymis admovebit, populumque ob- "sidione premet & fame necabit, & quotquot *ma-* "*lis istis* superfuerint captivos abducet, & bona "*eorum* diripiet, ac, divitiis templi inde exporta- "tis, illud etiam igni cremabit, urbemque à fun- "damentis diruet, ipsique & posteris ejus servie- "mus annos LXX. quibus completis, nos ea quam "sub istis tulerimus servitute, everso Babylonio- "rum imperio, liberabunt Persæ & Medi, à qui- "bus dimissi hanc terram repetemus, & templum "denuo ædificabimus, & Hierosolyma restitue- "mus." Ista dicens Hieremias, plerisque persua- "debat: at viri principes hominesque nequam, quasi haud mentis suæ esset, ipsum hanc ob rem vilipenderunt. Cum autem ei visum esset in patriam suam se recipere, Anathoth nominatam, sta- dia viginti ab Hierosolymis dissitam, quidam è magistratibus, illi forte obviam factus, manus ei injiciebat, calumniam adhibens, quod in eo esset ut ad Babylonios transfugeret. Vates vero ajebat illum sibi falsum crimen inferre; seque in patriam iter intendere dicebat. at ille nihil ejus verbis motus ipsum comprehensum ad magistratus duxit ut judicio perfunderetur, à quibus modis omnibus tortus & excruciatus servabatur ad supplicium. Et quidem aliquandiu ita degebat, ea quæ jam memoravimus inique patiens.

Hieremias prænunciat Hierosolymorum excidium: Jer. c. 37.

Hieremias comprehensus. Jer. c. 37.

Hieremias in carcerem compingitur. Jer. c. 27.

4. Anno autem nono regni Sedeciæ, & mensis decimi die decima, iterum Babyloniorum rex suis copiis Hierosolyma aggreditur: cumque ante urbem consedisset, summa contentione octodecim menses eam oppugnabat. Porro accidit ut tum simul Hierosolyma obsessa invaderent fames & pestilentia, malorum duo maxima, quæ dirum in modum *illic* grassata sunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris custodia habitus, non quiescebat; sed magna voce prædicabat, illud populum admonens, ut portis patefactis Babylonium *in urbem* reciperent. quod si fecerint, illos universos salutem consequuturos; sin minus, interituros esse. Prædicebatque *omnino* fore, ut, si quis in urbe manserit, alterutro pereat, aut fame consumptus, aut ferro hostili peremptus; sin vero ad hostes perfugerit, mortem evasurum esse. At principes, cum ista auditione acciperent, iis nequaquam fidem habebant, in summo licet periculo versarentur: sed irati regem adeuntes *ei omnia* nunciabant, & accusatione instituta de vate querebantur, ut qui insanierit, & animos sibi in antecessum fregerit, & calamitatum denunciatione populo alacritatem & *promptitudinem* minuerit. illos enim paratos esse pro rege & patria *quodvis* adire discrimen: is vero minaciter monet, ut ad hostes fuga se recipiant, dicens *brevi* fore ut urbs expugnetur & funditus evertatur.

Hieremias oppugnatio. 4 Regum, c. 25. & 2 Paral. c. 36.

Ad populum è custodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accusatur.

αἰχμαλώτους τῶν τῆ ναῆ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ Βαλεὺς ἐκ Ἰερυ. τὰ ἐναντία ἦ τέτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν [l] ὁ Ἱερεμίας ἐθεφήτευσεν, "ὡς [m] ποιῶσι μὲν κα- "κῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν Βασιλέα, ἐθνὸς ἦ τῶν Αἰγυπτίων "ὄδεν ἔσῳ αὐτοῖς ὄφελος· ἀλλὰ νικήσας αὐτὸς ὁ Βα- "βυλώνιος ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μέλλε, καὶ "πολιορκήσε τε καὶ τῷ λιμῷ [n] διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ "τὸς [o] πλειοφθέντας αἰχμαλώτους [p] ἄξει, καὶ τὰς ὑ- "σίας διαρπάσε, καὶ τὸ ἐν τῷ ναῷ πλῆτον σκφορήσας "ἔτι ἅ αὐτὸν ἐμπρήσε ἅ κατασκάψε τὴν πόλιν, καὶ δα- "λεύσεμεν αὐτῷ ἅ τοῖς [q] ἐκγόνοις αὐτὸ ἕως ἔτη ἑβδομή- "κοντα. παύσῃ σ' ἡμᾶς τότε τὸ [r] ἐπ' αὐτοῖς δυλείας "Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίας, ἀφ' "ὧν εἰς τόνδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, "καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα κατασήσομεν." ταῦτα λέγων ὁ Ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ἐπιστεύετο· οἱ ἦ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς ὡς ἐξεσηκότα τῶν φρενῶν αὐτὸν [s] ὕβρεως ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἦ αὐτῷ πᾳ εἰς τὴν [t] πατρίδα ἀφικνέσθαι, λεγομένην Ἀναθώθ, σταδίους δὲ ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων εἴκοσι, πωτυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς ἄρα τὸς Βαβυλωνίους αὐτομολοῖτα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγε αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ. βαδίζειν σ' αὐτὸν ἐφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ σ' ὑπόπτης, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην ἀρχόντων· ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνης ὑπομείνας, ἐφυλάττετο τὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγε ἕτως, ἀδίκως πάσχων τὰ ἀφρημένα.

δ'. Ἐτῇ σ' ἑνατῳ τῆ Σεδεκίε βασιλείας, καὶ ἡμέρᾳ δεκάτῃ ἦ δεκάτε μηνὸς, φρατεύ τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ [v] προσκαθίσας αὐτῇ μησὶ ὀκτωκαίδεκα μῆ πάσης [x] ἐπολιόρκ Φιλοτιμίας. σωεπέφερο σ' εἰς ταὐτὸ πολιορκμένοις τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμική, [y] ἐσκήψασα σφοδρῶς. ἐν ἦ τῇ εἰρκτῇ τυγχάνων ὁ θεσπίτης Ἱερεμίας ἐχ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκραγὰ, καὶ ἐκήρυσσε φανερῶν τῷ πλήθ δέξασθαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωήσεσθαι γὰρ αὐτὸς πανοικὶ τῶν πραξάντας, εἰ ἦ μὴ, διαφθαρήσεσθαι. πᾶλεγε σ' ὡς εἰ μὲν [z] ἐπιμένοι τις ἐν τῇ πόλ πάντως ἀπολεῖται [a] θατέρῳ, ἢ [b] λιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδήρῳ τῶ τ πολεμίων· εἰ ἦ [c] φύγοι θεὸς τὸς πολεμίους, διασώσεται τ ἰδίαν. [d] καὶ οἱ μὲν ἄδε ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς δήνοις ἐπίστευον, οἱ περὶ τὸν ἀκούοντες τ ἡγεμόνων· ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες θεὸς τ βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες [e] καλῆπιῶντα τ θεσφήτην ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν θεσκαπακλῶντα, καὶ τὰς τῶν χρόνων καταγελίαις [f] τὸ θεθυμον ἐκλύοντα ἦ πλήθος· ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτῦ καὶ τ πατρίδ [g] κινδυνεύσν. ὁ ἦ ἁπλῶς θεὸς τὸς πολεμίους [h] φεύγειν, ἀλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν καὶ [i] πάντως ἀπολεῖσθαι.

Ad populum è custodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accusatur.

ε'. O

l Ο Ἱερεμίας] Articulum negligunt *MSS.*

m Ποιῶσι μὲ κακῶς] Ita in *MSS.* (ita & *Coccejus*. Vet. *male facerent.*) ἐπιῶσι perperam in *Editis Aliisque.*

n Διαφθερεῖ τ δῆμον,] Ita ex vestigiis *MSS.* Διαφθαρῆ in *Editis.*

o Πεπλειοφθέντας αἰχμαλώτους] Eo modo *MSS.* & *Zonaras.* Διαπλειοφθέντας in *Editis.*

p Ἄξῃ,] Iterum ex *MSS.* ἴξῃ in *Editis.*

q Ἐκγόνοις αὐτῦ] Ἐγγόνοις *Big. Busb.* & *Hen.*

r Ἐπ' αὐτοῖς δυλείας] Ὑπ' αὐτῦ *Samb.* ἐπ' αὐτὰς *Vat.* HUDS. Lege ὑπ' αὐτοῖς. COCC.

s Οὕτως ἐξεφαύλιζον.] Οὕτως deest *Vat.*

t Πατρίδα] Πατρὶς urbs, non regio natalis, uti Nazareth πατρὶς χεαῖς in N. T. REL.

v Προσκαθίσας αὐτῇ] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσκαθίσας in *Editis.*

x Ἐπολιόρκ φιλοτιμίας.] Iterum cum plerisque *MSS.* πολιορκῖ in *Editis Aliisque.*

y Ἐσκήψασα σφοδρῶς.] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ἐσκωψάντων in *Editis.*

z Ἐπιμένοι τις] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐπιμένῃ in *ceteris.*

a Θατέρῳ,] Ita *MSS.* Θατέρωσε λιμῷ δ. in *Editis.*

b Λιμῷ δαπανηθεὶς] Conf. infr. lib. XI. c. 6. §. 12. SPANH.

c Φύγοι θεὸς τὸς πολεμίους,] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* φύγῃ pro φεύγῃ in *Editis Aliisque.*

d Καὶ οἱ μὲ] Iterum cum *MSS.* Θάσῳ. ὧδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες in *Editis.*

e Καταλῶσῳ τ θεσφήτην] Illud καταλῶσῳ pro κ ἠτιῶσῳ reposui ex *Codd. MSS.* in quibus aut καταλῶσῳ τ πρ. aut καταλῶσῳ κτεῖναι τ π. *Epiphanius* videtur legisse, κ κατηγορῆντες αὐτὸν ὡς μεμηνότα, καταλῶσῳ κτεῖναι τ θεσφήτην, τὰς ψυχὰς &c. nam vertit, *& accusantes eum quasi vesanum, occidendum esse prophetam poscebant, qui eorum animos frangeret.* θεὸς τ βασιλέα κ κτεῖναι τ θεσφήτην ἠξίουν *Hen.* & *Busb.*

f Τὸ θεθυμον ἐκλύοντα] Ita *MSS.* (& *Cocc.* Vet. *audaciam populi*) το deest in *Editis.*

g Κινδυνεύσν.] Κινδυνεύσειν insertum dedi ex *MSS.*

h Φεύγειν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* φεύγων in *Editis.*

i Πάντως ἀπολεῖσθαι.] Πάντως ἐν αὐτῇ ἀπολεῖσθαι legisse videtur *Epiphan.*

k Οὐ-

ε'. Ο ὁ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, [k] οὐδὲν ἀμπερωχυίᾳ· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται ὧν ἐν τοιούτῳ καιρῷ ἀντιπράττων [l] αὐτῶν τῇ ὠφελείᾳ, τὰ φοβηθεὶς ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται. οἱ δὲ, τὸν ἐφέντος αὐτοῖς ἐν βασιλέως, λύκοις οἷς τὴν εἰρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ περιλαβόντες αὐτὸν, εἰς βόθρον [m] λάκκον βαθύτατον [n] καθίμησαν, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ, [o] πρὸς τῷ αὐχένι ὑπὸ τὴν πλήθυν ἐπεχεθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τις δ' οἰκετῶν τῶν βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθιοψ τὸ γένος, τὸν μὲν τις ἐφύλαττε πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ· φάσκων σὺν ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταπροτίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸν ἐκ δεσμῶν θανάτου πικρότερον ἕτως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐν τῷ θαλάσσαι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τοὺς Αἰθίοπας, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν θεραπόντων, καὶ χοινίκια, καὶ πᾶν ὃ [q] τις τὴν ἐκ προφήτου σωτηρίαν ἐλπίσει χρήσιμον, μὴ ἀναβάλλῃς ἀνελκῦσαι τὸν Ιερεμίαν. ὁ δὲ Αἰθίοψ, θαλαττῶν ὡς ἐπετάγη, ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην, καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον.

ς'. Μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φέρειν αὐτῷ θαρρῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῖς παροῦσι σημαίνειν ἐρομένου; ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ἐὰν πιθωθῆσεται δ' εἰπὼν, ὅτι θαρσυνέσας ἀκοῦσαι· [r] ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι, φησὶ καὶ πᾶ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν Βαβυλώνιον σὺν ἐφ' ἡμῖν [s] ὑπερατρύζειν φάσκοντες, καὶ ἀπατῶντες [t] ὑμᾶς; [v] δύλαβοῦμαι γὰρ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με καταμείνῃς θανάτῳ. τὸν δὲ βασιλέως ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὅτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσῃ, ὅτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσῃ, [x] θαρρήσας τῇ λεγομένῃ πίστει, συμβούλευσεν αὐτῷ θαλάσσαι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις· ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν θεὸν [y] δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν, εἶναι βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν, καὶ μὴτε τὴν πόλιν εἰς ἐδαφος πεσεῖν, [z] μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων θαρρεῖν ἐσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παντοίᾳ τὸ συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν [a] αὐτὸν, ἔφη, ποιεῖν ἃ θαρρεῖ, καὶ λέγ' συοίσειν αὐτῷ γινόμενα· δεδιέναι γὰρ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν [b] ὁμοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ [c] κακωθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μᾶλλον ὑπανοεῖν τὴν τιμωρίαν ἔλεγεν. οὐδενὸς γὰρ κακοῦ πειραθήσεσθαι, θαρρύνοντα τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας, μένειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἄπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ιερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, θεραπεύσας αὐτῷ, [d] μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν· ἀλλ'

5. Rex autem ipse, ex naturæ suæ bonitate & justitiæ amore, in eum nihil exacerbatus erat: sed, ne cum principibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam ipsi censuissent faciens, vatem illis in manus tradi permisit, ut de eo pro arbitrio statuerent. At illi, quamprimum hoc ipsis concessum erat à rege, in custodiam protinus ingressi, captum eductumque inde in fossam quandam cœno oppletam funibus demiserunt, ut suffocatus suam oppeteret mortem. Ille vero luto obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, in his erat *angustiis*. Interim quidam è servis regis, qui tum forte in honore erat, homo Æthiops genere, id quod vati acciderat regi retulit; dicens amicos *ejus* & principes male egisse in eo quod vatem in cœnum demerserint, atque ita morte ea quæ in vinculis erat obeunda acerbiorem illi excogitaverint. Cum hæc audisset rex, illumque pœnituisset, quod vatem in principum potestatem tradiderit, mandavit Æthiopi, ut, assumptis triginta ex *famulis* regiis, & funibus, & quocunque sibi ad vatis salutem opus esse arbitraretur, quam cito posset Hieremiam *ex fossa* subduceret. Itaque Æthiops, sumptis quos adhibere jussus erat, vatem ex luto extraxit, liberumque dimisit.

In fossam conjicitur. Jer. c. 27.

Abdemelechus Æthiops hoc ei præstitit, ut è fossa extraheretur. Jer. c. 27.

6. Cum autem rex illum ad se clam acciviſſet, & ab eo quæreret, ecquod ei posset ex Dei oraculo dicere & in præsens *auxilium* indicare? Ajebat se quidem habere *quod diceret*, at fidem sane non inventurum esse adjiciebat, ne quidem si *ille* præceperit ut sibi dicto audientes essent: etenim amici tui, inquit, me quasi egregie maleficum perdere secum statuerunt. Et ubi nunc sunt illi qui Babylonium non redintegraturum esse bellum dictitabant, vosque decipiebant? Equidem & *ego* nunc vereor quod verum est dicere, ne me morte jubeas mulctari. Cum autem rex ei jurasset, nec se illum interfecturum, nec principibus traditurum, fretus accepta fide consilium ei dedit, ut urbem Babyloniis traderet: atque ad ista Dei oraculum ejus ore illum hortari ajebat, si modo velit incolumis esse, & ex periculo impendenti evadere, & neque urbem solo æquari, nec templum igne cremari. ipsum enim, **ni pareat*, civibus fore horum malorum causam, & sibi suisque omnibus calamitatis *auctorem*. Ille vero, ubi hæc audiverat, subjiciebat, se velle ista facere quæ suadet, dicitque è re sua fore ut fierent: sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse jubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat. nihil enim mali passurum esse, si Babyloniis †*civitatem* dederet, neque ipsum, neque liberos, neque uxores *ejus*, templumque etiam illæsum manere. Et quidem Hieremiam ista loquutum rex dimisit, jussum nemini civium quæ illis facienda visa sunt prodere; ac ne principibus quidem, si cog-

Sedecias accersit Hieremiam, & quid factu opus sit ab eo quærit. Jer. c. 38.

Is eum hortatur ut urbis deditionem faceret, si salvus esse velit. Jer. c. 38.

---

k Οὐδὲν ἀμπερωχυίᾳ·] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. οὐδὲν παρωξυίᾳ *Hen.* & *Busb.* οὐδὲν ἰδίᾳ παροξυίᾳ in *Editis.*

l Αὐτῶν τῇ ὠφελείᾳ,] Illud αὐτῶν ex *MSS.*

m Λάκκον βαθύτατον πλήρη καθίμησαν, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Hieremias in cœnosam fossam usque ad collum demersus. *Rufin.* in quendam locum. SPANH.

n Καθίμησαν, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Ita *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* καθιμήσαντες in *Editis Aliisque.*

o Πρὸς δὲ αὐχένι] Vetus, *usque ad guttur in luto depositus.* Lege, ἕως δὲ αὐχένος ὑπὸ δὲ πηλὸν ἐπεχεθείς. COCC.

p Ὑπὸ δὲ πλήθυν ἐπεχεθείς,] Si recte se habeat locus, βορβόρῳ subintelligendum. Forsan πηλῷ ante πλήθυν exciderit. Juxta *Epiphanium* legendum, ὑπὸ δὲ πηλῷ ἐπεχ.

q Πρὸς τὴν δὲ σωτ. τοῦ προφήτου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἀλλ' ὡς δὴ μέγα] Ita in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἀλλά τι δὴ κακὸν εἰργασάμενον in *plerisque MSS.*

s Ὑπερατρύζειν] In *nonnullis* ὑπισχνεῖσθαι.

t Ὑμᾶς;] Illud ὑμᾶς ex *MSS.*

v Εὐλαβοῦμαι] Δείδια γὰρ νῦν γε τὴν *Vat.* Εὐλαβοῦμαι γὰρ νῦν τὴν *Big.* & *Samb.*

x Θαρρήσας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* θαρρήσας τε τῇ in *Editis Aliisque.*

y Δι' αὐτοῦ προφητεύειν] Sic cum *MSS.* (*Cocc.* & *Epiph.* qui *per se* vertit) δι' αὐτὸν in *Editis.*

z Μήτε τὸν ναὸν] Hic cum *Editis* consentit *Vet. Interpr.* μήτε τὸν ναὸν. ἐμπρησθήναι δὲ αὐτὸν τοῦτον in *MSS.*

* Ni pareat, *civibus fore horum malorum causam*,] Μὴ πειθόμενα aut simile quid post αὐτὸν δὲ subintelligendum vel reponendum censeo: eoque magis quòd *Epiphanius* vertat, *quod si non fieret, ipse malorum autor* &c.

a Αὐτὸν, ἔφη,] Αὐτὸς *Big. Samb. Vat.*

b Ὁμοφύλων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῶν φίλων in *Editis.*

c Κολασθῇ.] Φονευθῇ *Vat. Hen.* & *Busb.*

† Civitatem *dederet*,] Ita etiam *Epiphanius*: adeo ut forsan θαρρύνοντα τὴν πόλιν legerit.

d Μηδενὶ τῶν πολιτῶν] Πρὸς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξενεγκεῖν τὰ δόξαντα αὐτοῖς in *MSS.*

cognito quod à rege fuerit accerſitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, hujuſmodi quid indicaret: ſed ea ad illos ſimulatione uti, ac ſi precibus contenderit, ut vinclis & cuſtodia liberaretur. Itaque retulit eis prorſus eodem modo, quo juſſerat rex. nam cum vatem adiiſſent eum interrogabant, quidnam de illis ipſis conſultatum venerit ad regem? Et hæc quidem *de iſtis* ita dicta ſunt.

Proceres, Hieremiam adeuntes, percontantur quid regi dixerit. Jer. c. 38.

λὰ μηδὲ τοῖς ἠγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτῆ μετάπεμπτον γενόμενον πυθήσονται τί κληθεὶς εἶπε πρὸς αὐτὸν, φεύξειν τὰ τέτων· ἀλλὰ σκήψεσθαι πρὸς αὐτὰς, ὅτι δεηθεὶς μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τᾶτο πρὸς αὐτὰς ἔλεγε. ἐπυθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί παρὰ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὰ βασιλέα [c] σκέψεσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ἕτως ἐλέχθη.

XI. CAP. VIII. ΚΕΦ. η'.

Quomodo Babylonius Hieroſolyma expugnabat; temploque incenſo Hieroſolymitanos & Sedeciam Babylonem tranſtulit: quique tempore regum ſummum Pontificatum geſſerunt.

Ὡς ὁ Βαβυλώνιος εἶλε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον ἐξ Σεδεκίου μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ἕως τῆς βασιλεύσης.

Hieroſolyma oppugnat Nabuchodonoſorus. 4 Regum, c. 25. & Jer. c. 39. & c. 52.

ΤΗΣ δὲ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος συνεχόμενος σφόδρα [f] καὶ προθύμως εἶχεν· [g] πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνεῖργε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας. καὶ πολλὰ μὲν τὸ κύκλον ὅλον ἦρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. [h] καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκαμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸν λιμὸν, ὅτε πρὸς τὸν νόσον τὸν λοιμικὸν, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τέτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλησσόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα [i] πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοοῦντες· ὡς εἶναι τὸ ὅλον ἀγῶνα ἐξ τοῖς Βαβυλωνίοις ἐξ τοῖς Ἱεροσολυμίταις τὸ ὀξύτητος καὶ σωφροσύνης, τὸν μὲν πολέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι [k] τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τὸ πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν [l] οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν [m] μηδ' ἀπόπειν [n] ἀντιφθονήσοντας, οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν [o] ἀπολεσχήσει μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ἐπέμειναν, ὅτι μηνῶν ὀκτὼ καὶδεκα, ἕως ἃ διεφθάρησαν ὑπὸ λιμοῦ ἐξ τῶν βελῶν, ἅπερ ὑπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτὰς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι.

Hieroſolymitani in obſidione nihil intentatum relinquunt.

Hieroſolymorum expugnatio. 4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. & 52.

Β'. Ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τ Σεδεκίου βασιλείας, ἐ τετάρτῃ μηνὸς τῇ [p] ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. [q] εἶλον γὰρ οἱ ἡγεμόνες τ Βαβυλωνίων, οἷς ὄνομα τὴν πολιορκίαν ὁ Ναβοχοδονόσορος· αὐτὸς γὰρ ἐν [r] Ρεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τ ἡγεμόνων ὀνόματα, [s] εἴ τις ὀνομαζητήσει γνῶναι, οὗτοί τὰ Ἱεροσόλυμα παρῃσαν ὑπέταξαν, [t] ταῦτα ἦν· [v] Νηρεγελέαρος, [x] Ἀρεμμανῆς, [y] Σεμεγάρος, Ναβώσαρις, [z] Ἐχαραμψαρίς. ἀλώσης δὲ τ πόλεως τῇ μέσῃ νυκτὶ, καὶ τ ἡγεμόνων τ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς [a] ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φυγαδεῖν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς ἡγεμόνας καὶ τὰς φίλας, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τ πόλεως διὰ τ καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τ ἐρήμου. φεύγον-

[e] Σκέψεσθαι;] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) σκήψεσθαι. ταῦτα in *ceteris.* ταῦτα μὲ ἕτως ἐπεάχθη legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Hæc quidem ita geſta ſunt.*

[f] Καὶ προθύμως εἶχεν.] Illa καὶ προθύμως omittunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Πύργους τε μεγάλων] Πύργους τε γὰρ *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Καρτερῶς δὲ] Καρτερῶς τε *Vat.* καρτερῶς ἀντεῖχον *Hen.* & *Busb.* καρτερῶς καὶ προθύμως ἀντεῖχον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit: *fortiter & promptiſſime reſiſtebant.*

[i] Πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων] Illa πρὸς πάντα è *Codd. MSS.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων] Τὴν αἵρεσιν *Vat.*

[l] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων,] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ *Vat.*

[m] Μηδ' ἀπειπεῖν] Illa μηδ' ἀπειπεῖν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[n] Ἀντιφθονήσοντας,] Ἀντεξαρνήσοντας *Vat.*

[o] Ἀπολεσχήσει) μηχανήματα.] Ἀπολιγχθήσεσθαι *Vat.*

[p] Ἐνάτῃ ἡμέρᾳ.] Ita etiam in omnibus *Epiphanii* libris, & in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 2. & *Jer.* c. 39. v. 1. & c. 52. v. 6. ἐνδεκάτῃ *Big.* & *Samb.*

[q] Εἶλον γὰρ] Ita *MSS.* εἷλον δ' ἐν in *Editis.*

[r] Ρεβλαθᾷ] Ῥεμβαθᾷ *Samb.* & *Gall.* 2. Ῥεμματᾷ *Big. Vat.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Rabbatha* & *Rabatha.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 282.

[s] Εἴ τις ἐπιζητήσει] Εἴτις γε *Vat.*

[t] Ταῦτα ἦν·] Illa ταῦτα ἦν adjecta eſſe volui è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* Verum nomina quæ ſequuntur corrupta admodum ſunt tam in *Codd. Lat.* quam *Gr.* nec minus vitioſa in LXXII. *Jer.* c. 39. v. 13. aut c. 49. v. 3. facta ex iſtis in *Verit. Hebr.* ſc. *Nergal-Sareſer, Samgar-Nebo, Sarſechim, Rabſaris, Nergal-Sareſer, Rab-mag.* Videſis notas ad LXXII. *Editionis Franequeranæ* per Cl. *Lamb. Bos.* p. 977.

[v] Νηρεγελέαρος,] Ἠν Ῥαυλάρος *Samb.* Ραγλάσαρος Ῥαυλάρος *Big.* Ρεγλάσαρος *Vat.* Ρεγλάσαρος Ῥαυλάρος *Gall.* 2. HUDS. Nomina Ducum Babyloniorum, à quibus expugnata Hieroſolyma, *apud Roſinum* Hergella, Sarare Matuſa, Magones, Nabuzardan, Saris. SPANH.

[x] Ἀρέμμανῆς,] Ita in *Græcis* omnibus, aut Ἀρέμμανῆς.

[y] Σεμεγάρος,] Pro Εμεγάρος *Editorum* placuit Σεμεγάρος reſcribere ex *MSS.*

[z] Ἐχαραμψαρίς.] Ἀχαρσιμψαεις *Gall.* 2. In *Epiphanii* libris ita fere leguntur, *Nergella, Setrarem, Matuſe, Meganis, Nabuzardan, Saris.*

[a] Ὁ Σεδεκίας] Articulum ὁ omittunt *Vat. Hen.* & *Busb.*

* *Per fauces anguſtas munitaſque in deſertum.*] *Per viam portæ muro utrinque ſeptam*, juxta *Verit. Hebr.*

b Ἐνὸ-

σάντων ἢ τῶν τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸ ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ σὺν ἀπῳχομένῳ Ιεριχοῦντι, [b] ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελεισθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, [c] ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὀργισθέντος δ' αὐτῷ ὁ Ναβυχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ ὠμόφρονα προσκαλεῖν ἤρξατο, καὶ [d] ἀμνήμονα [e] τῶν πρόσθεν λόγων ὡς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτὸν τὴν χώραν [f] ὑποχόμενος. ὠνείδιζε [g] δὲ καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντα τὴν βασιλείαν, [h] Ιωαχίμου δὲ αὐτὴν ἑκόντος ἀφελομένου σκήπτρου δῶναι, [i] χρησιμεύοντα δὲ τῇ δυνάμει καὶ πρὸς πάντα. ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸν τρόπον, ὑποχείριόν ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς σκέλλουσι [k] παρεκρέμα καὶ τοὺς φίλους ὕσας, [l] αὐτός τε Σεδεκίας καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας Σεδεκίᾳ, δήσας ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, [m] ἃ [n] Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν Ιερεμίας εἶπε· τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ταύτην οὐκ εἶδε καθὼς Ιεζεκιὴλ [o] προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ [p] φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα κατ' ὥραν [q] ἀπαντᾷ πεπαγμένως, ἃ τε δεῖ γίνεσθαι [r] προλέγει· τήν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς οὐδὲν [s] προϊδεῖν ἐάσασαν τοῖς ἀποβησομένοις, ἀφύλακτοι ἢ πρὸς συμφοραῖς παραδόξοις γενέσθαι, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι [t] τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν ἀφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ Δαυίδου γένους βασιλεύσαντες ἔτος κατέτρεψαν τὸν βίον, [v] εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τελευταίας βασιλέως, ἔτη ἢ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἶχεν τὴν ἀρχὴν κατέχων ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σαοὺλος, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ὁ δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν [y] Ναβουζαρδάνην εἰς Ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναόν· προστάξας ἅμα καὶ καταπρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν μετοικῆσαι. ὃς, γενόμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις [z] ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναόν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λυτῆρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, Babyloniis indicassent, *illi* diluculo ad eum persequendum exierunt; assequutique non procul ab Hierichunte, eum circumvenerunt. amici vero & duces, qui Sedeciæ fugæ se comites dederant, cum hostium in conspectum venissent, ipso relicto alius aliò dilapsi sunt, & suæ quisque saluti consuluerunt. Ipsum vero, cum paucis relictum, ubi vivum ceperant hostes, una cum liberis & uxoribus ad regem perduxerunt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus nequam & fœdifragum appellare cœpit, & verborum quæ antea fecerat immemorem, ut qui regionem sibi conservare promiserat. Quin & ingrati animi vitium ei exprobavit; quod regnum suo beneficio adeptus (illud enim Joachimo ereptum ei dederat) vires suas in largitorem converterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui, mores tuos aversatus, te nobis in manus tradidit. Cum autem his verbis Sedeciam increpuisset, jussit filios ejus & amicos è vestigio mactari in conspectu ipsius Sedeciæ aliorumque captivorum. Dein cum Sedeciam luminibus privasset, catenis vinctum Babylonem usque duxit. Atque ista ei acciderunt, quæ ab Hieremia & Iezecielo erant ipsi prædicta; quòd captus ad Babylonium adducetur, & præsens præsentem ore alloquetur, & oculis *suis* oculos ejus videbit. ista quidem etiam Hieremias loquutus est: occœcatus vero & Babylonem perductus eam non vidit, sicuti Iezecielus prædixit.

Sedeciam increpat Nabuchodonosorus.

Sedeciam excæcatum catenisque vinctum secum Babylonem duxit Nabuchodonosorus. 4 Regum, c. 39. Hieremiæ & Jezecielis complentur vaticinia. Jer. c. 32. & c. 34. & Ezech. c. 12.

3. Et hæc quidem narravimus, ut Dei natura satis explorata sit *rerum divinarum* imperitis; quod *scilicet* varia est & multimoda, & omnia statis temporibus & ordine servato eveniunt, eáque prædicit quæ eventura sunt: utque hominum insciția & incredulitas perspectæ habeantur, quibus præpediti sunt quo minus causas futuras prospiciant, sed ex improviso in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo evadendi via.

4. Atque ita sane Davidici generis reges vitam finiverunt: numero quidem unus & viginti, *a primo* ad regem ultimum usque; regnarunt autem universi annos quingentos & quatuordecim, menses sex, & dies decem: ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, cum tamen ex eadem *cum cæteris* tribu non fuerit.

Quot & quamdiu reges Hierosolymis regnarint.

5. Porro Babylonius copiarum præfectum Nabuzardanem mittit Hierosolyma, ut templum *ornamentis suis* spoliaret: mandavitque, ut illi ignem subjiceret regiæque, ac *præterea* urbem solo æquaret, & populum transferret in Babyloniam. Qui, cum Hierosolyma venisset anno regni Sedeciæ undecimo, & templum diripit, & vasa Dei aurea argenteaque exportat, & labrum quoque magnum à Solomone dedicatum; ut & columnas æreas cum suis capitulis, & mensas aureas atque candelabra. His

b Ἐκύκλωσαν αὐτόν.] Ἐκυκλώσαντο *Big. Samb. Hen. & Busb.*

c Ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τέκνων] Ζωγρεῖται Plato IX. de Legib. p. 868. B. SPANH.

d Ἀμνήμονα] Ἀγνώμονα in *MSS.* Sane paulo aliter quam in *Græcis* nostris legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *impium & infelicem vocare cœpit, & jurisjurandi immemorem, quòd præbuerat ut ei provinciam custodiret.*

e Τῶν πρόσθεν λόγων] Forte πρὸς ἃ λόγων. COCC.

f Ὑποχόμενος.] Ὑποχόμενον *Big. Samb. & Gall. 1.*

g Δὲ καὶ ἀχαριστίαν,] Illud ἢ ex *MSS.*

h Ιωαχίμου] Ιεχονίου *Vat.*

i Χρησαμένου] Χρησάμενον *Big. Samb. Gall. 2. & Vat.*

k Παρεκρέμα] Malè infra distinguitur in *Gen.* παρεκρέμα lib. XI. c. 6. §. 11. παρεκρέμα unâ voce & ita Demosth. initio Olynth. 1. aliique. SPANH.

l Αὐτός τε Σεδεκίας] Οὗτος αὐτός τε Σαχχίας καὶ τῶν *Big. Hen. & Busb.* οὗτος αὐτὸς Σεδ. *Vat.* οὗτος Σαχχίας καὶ τῶν *Gall. 1.*

m Ἃ Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτε συλληφθεὶς ἀχθήσεται] Conf. supr. c. 10. §. 2. SPANH.

n Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ προφῆται προεφήτευσαν in *Editis.* Verba *Hieremiæ* exstant *cap. 32. v. 4. Babyloniæ regi in manum dabitur, eumque præsens præsentem & ore alloquetur & oculis aspiciet. & cap. 32. v. 4. captus ei traderis, & oculis istis Babyloniæ regis oculos videbis, & ille te ore suo alloquetur, ibisque Babylonem.* ista vero *Jezecieli* occurrunt *cap. 12. v. 13. eum Babylonem in Chaldæam terram perducam, quam neque videbit, & ibi morietur.*

o Προεῖπε.] Εἶπε *Vat.*

p Φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν,] Alii distinguunt post φύσιν, & non post ἀγνοοῦσιν.

q Ἀπαντᾷ] Forte ποιεῖ ἀπαντᾶν. COCC.

r Προλέγει] Προλέγειν *Big. Samb. & Vat.*

s Προϊδεῖν ἐάσασαν] Sic *MSS.* προϊδεῖν οὐδὲν ἐάσασαν in *Editis.*

t Τὴν ἐξ αὐτῶν] Forte τὴν ἀπ' αὐτῶν. COCC.

v Εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τελευταίας βασιλέως, ἔτη ἢ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρας καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα.] A Rege Saulo ad exitium Sedeciæ anni DXIV. *Rufin.* annis nongentis & quatuordecim. SPANH.

x Καὶ ἡμέρας δέκα.] Ἡμέρας ις'. *Vat. Hen. Busb. & Zonar.*

y Ναβουζαρδάνην.] Nabuzardan *Rufin.* SPANH.

z Ἐνδεκάτῳ ἔτει] Ἐν δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας calamitatem illam accidisse dicit *Clemens Alexandrinus* in *Stromatum* lib. 1. p. 329. rectius, (ut inquit *Usserius* in *Chronol. S.* p. 26.) quam *Josephus.*

Templi direptio & conflagratio. 4 Regum, c. 25. Jer. 52.

His itaque ſublatis, templum incendit menſe quinto, die primo, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam igni cremavit, & urbem evertit. Incenſum autem eſt templum anno quadringenteſimo ſeptuageſimo, menſe ſexto, die decimo, poſtquam conditum fuerat: à populi vero ex Ægypto migratione, anni tunc mille effluxerant & ſexaginta duo, menſes ſex, & dies decem. Tempus autem omne, quod à diluvio uſque ad templi devaſtationem interceſſit, annorum erat mille nongentorum quinquaginta ſeptem, menſium ſex, & dierum decem: ab Adamo vero condito uſque ad ea quæ templo acciderant, anni *elapſi* ſunt ter mille quingenti tredecim, menſes ſex, & dies decem. Et quidem tantus erat horum annorum numerus: quæcunque vero acta fuerint, prout ſingula evenerant, explicavimus. Porro militiæ regis Babyloniorum præfectus, cum Hieroſolyma à fundamentis diruiſſet, & populum tranſtuliſſet, captivos fecit Saream ſummum pontificem, & Sophoniam ſecundarium pontificem, & duces templi cuſtodes (iſti autem tres erant) & eunuchum militibus præfectum, & ſeptem de Sedeciæ amicis, ejuſque ſcribam, & alios duces ſexaginta: quos omnes una cum vaſis *è templo* direptis ad regem deportavit in Reblatham Syriæ urbem. Atque illic rex pontifici & ducibus capita amputari juſſit: captivos vero *reliquos* omnes & in iſtis Sedeciam ipſe Babylonem duxit. Quin & vinctum ſecum deduxit Joſadochum ſummum pontificem, filium Sareæ ſummi pontificis, quem ad Reblatham Syriæ urbem Babylonius occidit, ut jam ante memoravimus.

6. Quum vero genus regum recenſuimus, & quinam fuerint indicavimus, quotque annos vixerint regnarintque, neceſſarium etiam viſum eſt dicere, quibus nominibus ſummi pontifices appellabantur, quique ſub regibus pontificatum obierunt.

Series ſummorum pontificum à templi conditu uſque ad ejus conflagrationem.

Et quidem primus omnium in templo, à Solomone exſtructo, pontifex erat Sadocus: ei vero in honorem filius ejus Achimas ſucceſſit, & poſt Achiman Azarias: hunc autem Joramus, Joramum vero Iſus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, & Phideæ Soudeas, Soutas te χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασεύσας δὲ ταῦτα, ἀνῆψε τὸ ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, [a] τῇ νουμηνίᾳ, ἐνδεκάτῳ ἔτει τ Σεδεκίᾳ βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Ναβυχοδονοσόρ. ἐνέπρησε δὲ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν [b] κατέσκαψεν. ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς [c] μὴ πεντακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἕξ, καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧς κατεσκάσθη τῇ δ' ἐξ Αἰγύπτου μετανασεσῇ τ λαῦ τότε ἓξ ἔτη χίλια ἑξηκοντεδύο, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δὲ κατακλυσμῷ μέχρι τ τ ναῦ παρθήσεως, χρόνος ἓξ ὁ πᾶς ἐτῶν [d] χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα ἑπτά, [e] μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ ὧν ἐνθυνήθη Ἀδαμος μέχρι τ πρῶτ τὸν ναὸν συνβάντων, ἔτη ἐστὶ [f] τρισχίλια πεντακόσια δεκαέπτα, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. ποσῶν μὲν οὖν τὸ τότων τ ἐτῶν πλῆθος· ὅσα δὲ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς [g] Βαβυλωνίων βασιλέως, καταπατήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους, τὸν ἀρχιερέα [h] Σαρέαν, καὶ τὸν [i] μετ' αὐτὸν ἱερέα [k] Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν ἄνδρες, καὶ τὸν ἐπὶ [l] τ [m] εὐνούχων ἄνδρα, καὶ τοὺς φίλους [n] Σεδεκίᾳ ἑπτά, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα· οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν εὑρήσει σκυλῶν, ὁμοίως πρὸς τὸν βασιλέα εἰς [o] Ῥεβλαθὰν πόλιν τ Συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, [p] μὲν ἀρχιερέως καὶ τὸν ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆν· αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν Σεδεκίαν ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δ' [q] ἐπήγετο καὶ Ἰωσιδῶκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν Σαρέα [r] ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν [s] Ῥεβλαθᾷ πόλει τ Συρίας, ὡς δὲ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται.

5'. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν διεξήλθομεν τὸ τ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν δὲ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην [t] καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτ μὲν οὖν [u] Σάδωκ ὁ ἀρχιερεὺς ἐφύτευσε ναῦ, ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς Ἀχιμᾶς διεδέξατο τὴν τιμὴν, [v] καὶ μὴ Ἀχιμᾶν [w] Ἀζαρίας. τοῦτ δὲ [x] Ἰώραμος, ὃν δὲ Ἰωράμου [y] Ἰσος, μετ' αὐτὸν [z] δὲ [a] Ἀξιώραμος. τοῦτ δὲ Φινέας, ὃν δὲ Φινέα [b] Σαδέας, τὸν δὲ Σαδέα [c] Ἰαήλ, ὃν δὲ Ἰαήλ Ἰώαμος,

a Τῇ νουμηνίᾳ,] Juxta *Chronic. Alex.* p. 135. *menſe quinto, die nono, anno decimo nono Nebuchodonoſori*, prout in *S. Literis*. Hinc *Bernardus* (ut puto) in ora libri ſui reſcribi jubet, vel ἐνάτῃ ex *Miſnicis*, vel δεκάτῃ ex *Jerem.* c. LII. v. 12. Verum *S. Petitus* in *Animadverſ. ἀνεκδότοις* (ex ἀλλοι. l. 7. c. 16.) *Joſephum* reliquiſſe conjicit, τῇ η'. Λοιὰ μλω. ια'. ἔτῃ δ Σεδ. unde, ſcribarum incuria litera λ in ν mutata, poſtea formata fuerit vox νεμλωίᾳ.

b Κατέσκαψεν.] Κατέσκαψεν *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Μεῖα πεντακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα,] Juxta quoſdam *Epiphanii* libros μὴ πεντακόσια. dein καὶ μλωὸς ε'. καὶ δέκα ἡμέρας reſcribit *Petitus*. & mox infra v. 8. μλωὸς ε'. ἡμέρας δέκα. HUDS. *Ruſin.* CCCLXX. SPANH.

d Χιλίων ἐνακοσίων] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis* & *Zonara*. χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μλῶ. ἓξ, ἡμερῶν δέκα in *Editis*. *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1002.) legi jubet, χιλίων ὀκτακοσίων πεντήκοντα ἑνία. Videſis *Hottingerum* in *Hiſt. Sacr.* p. 347. HUDS. Mira confuſio in Chronologicis, nec ſibi ipſe conſtat, ſi alios locos conferas. Poſt πεντήκοντα quidam codices habent ἑπτά. Quum adeo corrupti ſint codices Joſephi, quis ſperet ſe certam tationem in conſtituendis temporibus apud Joſephum aſſecuturum? REL.

e Μηνῶν ἓξ,] Illa μλωνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα delet *Petitus*. & mox ſexta hinc linea ſeq. ſcribit μλωὸς ε'. ἡμέρας δέκα.

f Τρισχίλια] Τετρακισχίλια *Samb.* & *Gall.* 2. τετρακισχίλια πεντεκαίδεκα *Big.* probante *Iſ. Voſſio* in *Chronol. S.* p. 129. & *Jo. Pearſonio* in Epiſt. ad *Dodwellum*.

g Βαβυλωνίων βασιλέως] Τῶν ante *Βαβυλωνίων* delevimus, quod deſideretur in *MSS.*

h Σαρέαν,] Σίδιον *Big.* & *Samb.* Σαρέου *Vat.* quomodo *Samb.* & *Big.* mox infr. h. §. Σεδαῖον in *aliquibus MSS.* Σαρεάνα in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 18.

i Μετ' αὐτὸν ἱερέα] Ita *Big.* & *Samb.* μετ' αὐτὸν in *cæteris*.

k Σοφονίαν,] Sic *Vat.* & *S. Litera*. Σιφενίαν in *Editis Aliiſque*. In *Epiphanii* libris *Joſedech* dicitur.

l Ἐπὶ τ ὀπλιτῶν εὐνούχου,] Nota Eunuchum inter primos Sedeciæ Miniſtros. *Ruſinus*; & tres Eunuchos, qui erant ſuper armatos, ut legerit proinde: καὶ τρεῖς ἐπὶ τ ὁπλιτῶν εὐνούχους. SPANH.

m Ὁπλιτῶν ἄνδρα,] Eo modo in omnibus *MSS.* nec aliter legebat *Epiphan.* πλείστων perperam in *Editis*, forſan pro πολεμιστῶν. qua voce utuntur LXXII. *Jer.* c. 52.

n Ῥεβλαθὰν πόλιν] Σαλαμαθὰ *Samb.* & *Gall.* 1. Σαβολαθὰ *Vat.* Σαχαβαθὰ *Gall.* 2.

o Ἐπήγετο] Sic *Big. Samb. Hen.* (Cocc.) & *Busb.* ἐπάγετο in *Editis Aliiſque*.

p Ἰωσιδῶκον] Ita *Big.* & *Samb.* Ἰωσιδοκον *cæteris.* Ἰωσιδεκαν LXXII.

q Ῥεβλαθᾷ πόλει] Hic loci Ἀρεβαθὰ *Samb.* Ἀεβαθὰ *Big.* & *Vat.* Ἀεμαθὰ *Gall.* 1. 2.

r Καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι.] Καταδείξαντες in omnibus *MSS.* HUDS. Forte καταλήξαντες. Vetus: *qui Pontificatum Regum temporibus habuerunt*. COCC.

s Σάδωκος ὁ] Ita cum *Big.* & *Samb.* prout ſupra, l. 8. p. 416. v. 9. Σάδοκος in *Editis Aliiſque*.

t Καὶ μὴ Ἀχιμᾶν] Καὶ μετ' αὐτὸν *Vat.*

v Ἀζαρίας.] Ναζαρίας *Big.* & *Samb.* pro Ἀζαρίας, litera ν attracta ex voce præcedente.

x Ἰώραμος,] Quoniam poſt *Azariam* in *Seder Olam* ſequuntur *Joahaz* & *Jehojarib*, forſan *Joramus* & *Iſus* apud *Joſephum* ita commutandi, ut hic illi anteponendus. Nam *Iſus* non male reſpondebit *Joahaz*, qui contractiore pronunciatione in *Iſum* forte demigravit, ut & *Jehojarib* in *Joram. Selden.* de *Succ. in Pontif. Ebr.*

y Ἰσος,] Ἰσοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. Ἰος *Busb.* & *Hen.* Οὗς reponi jubet *S. Petitus*.

z Δὲ] Illud ὃ ex *MSS.*

a Ἀξιώραμος.] Τοῦτ ὃ Ἀελιωράμ *Big.* & ὃ Ἀξιωράμ *Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum iſtud *Axiorami* nomen (ut inquit *Seldenus*) ſatis mirum eſt, & valde diſcrepat à *Jehoſaphat* in laterculo *Seder Olam*. Pro eo Ἰώραμος malit *Montacutius* in *Apparatu*, p. 219.

b Σαδέας,] Σαδαίας & mox Σαδαία *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Nonne & hic (inquit *Seldenus*) Σαδέας pro Ἰωδέας, Ἰωδέας, aut ſimili vocabulo *Jehojadem* more *Helleniſtarum* denotante, irrepſit? In *Seder Olam* poſt *Jehoiada* & *Phadea* (quibus in *Joſepho*

μ@, Ιωθάμης ἢ Οὐρίας, Οὐρίης δὲ Νηρίας, ⸗ ἢ Νηρία [d] Ωδέας, τέτε δὲ [e] Σαλλῦμ@, Σαλλύμε δὲ Ελκίας, [f] Ελκία δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ιωσάδωκ@ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ἅπτοι πάντες, παῖδες ὄντες πατρὸς, διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

deæ vero Juelus, & Juelo Jothamus, & Jothamo Urias, & Uriæ Nerias, & Neriæ Odeas; hunc vero sequutus est Sallumus, & Sallumum Elcias, & Elciam Sareas, & hunc demum Josadocus, Babylonem in captivitatem ductus. Illi omnes, filii post patres, pontificatum acceperunt.

ζ'. Παραγιγνόμεν@ δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίαν μὲν εἶχεν, [g] ἄχρις ἧ ⸗ ἐτελεύτησεν, ἐν εἰρκτῇ. θάψας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκεύη, τὰ ὁπ [h] τῆ Ιεροσολύμων συληθέντα ναῶ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς· τὸν δὲ λαὸν [i] κατῴκισεν ἐν τῇ Βαβυλωνίδι χώρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε ⸗ δεσμῶν.

7. Rex autem Babylonem reversus Sedeciam, usque dum moreretur, in carcere conclusum tenebat. cumque ipsum magnifice sepelisset, vasa, quibus Hierosolymorum templum spoliaverat, diis dicavit suis: populum vero in Babyloniæ regione collocavit, atque pontificem è vinculis exemit. *Mors Sedeciæ.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ναβυζαρδάνης τοῖς Ιουδαίοις καταλειφθεῖσι Γοδολίαν ἐπέστησεν· ὃν μετ' ὀλὺ Ισμαὴλ@ ἀπέκτανε. ⸗ ὡς Ιωάννης, φυγαδευθέν@ Ισμαήλε, μὴ τῶ λαῶ ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον· ὃς Ναβυχοδονόσορ@, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἔλαβεν αἰχμαλώτους ⸗ ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα.

CAP. IX.

Quomodo Nabuzardanes Judæis relictis Godoliam præfecit; quem non multo post Ismaëlus occidit. Utque Joannes, Ismaëlo in fugam conjecto, cum populo in Ægyptum abiit; quos Nabuchodonosorus, cum expeditionem suscepisset in Ægyptios, captivos fecit, & in Babylonem abduxit.

Ὁ δὲ στρατηγὸς Ναβυζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν [k] Ιουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους σκῆ κατέλιπεν, ὑποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα [l] Γοδολίαν ὄνομα, [m] Αικάμε παῖδα τῶν εὖ γεγονότων, ὀπτικὴν ⸗ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν [n] ἐργασομένοις, τῷ βασιλεῖ [o] τελέσην φόρον ὡρισμένον. Ιερεμίαν δὲ τὸν προφήτην λαβὼν ὁπ ⸗ εἰρκτῆς ἔπεμψεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ προαγαγών. κελεύσας γὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεῖ, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο [p] ὀπτεύσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδὲ ἑπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν· [q] ἡδέως δ' εἶχεν ὀπὶ τοῖς [r] ἐρειπίοις ⸗ πατρίδ@, ⸗ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς λείψανοις. γνοὺς δ' αὐτὸ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ Γοδολίᾳ προστάξας, ὧν [s] κατέλιπεν, πᾶσαν αὐτὸ πεῖαν προνοιαν [t] ⸗ χορηγίαν ὅσων ἂν δέῃ· δωρησάμεν@ δὲ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. ⸗ Ιερεμίας μὲν [v] κατέμεινεν ἐν πόλῃ ⸗ χώρας [x] Μασφαθᾶ καλεμένῃ, προσκαλέσας τὸν Ναβυζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωματοφύλακα τὸν μαθητὴν Βαροῦχον, [y] Νήρε δὲ παῖδα, ἐξ ὀπισήμε σφόδρα οἰκίας ὄντα, ⸗ τῇ [z] πατρῴῳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον.

Nabuzardanes autem imperator, cum populum Judaïcum *sortis melioris* captivum abduxisset, pauperes & transfugas ibi reliquit; duce illis præposito, nomine Godolia, Aicami viri nobilis filio, æquo & justo. Illis vero imperavit, ut ex agris, cum eos coluissent, certum tributum regi penderent. Hieremiæ quoque vati, è carcere ad se accito, suasit ut secum Babylonem iret: (regem enim mandavisse ut omnia ei præberet) sin vero nolit, diceret ubinam habitare statuerat, ut regem literis ea de re certiorem faceret. At vates nec eum sequi volebat, nec ullibi terrarum habitare; sed contentus erat vitam agere inter ruinas patriæ & miserrimas ejus reliquias. Imperator autem, cognita ejus voluntate, cum Godoliæ ibi *cum imperio* relicto præcepisset summam ei curam adhibere, & quicquid desideraret *ei* suppeditare, eumque muneribus amplissimis ornasset, quocunque vellet ire permisit. Et quidem Hieremias commoratus est in istius regionis urbe, quæ Masphatha dicitur, Nabuzardane *prius* exorato, ut secum è carcere dimitteretur discipulus *ejus* Baruchus, Neri filio, ex illustri domo, & in patria lingua egregie doctus. *Nabuzardanes iis quos in terra Judæa reliquerat Godoliam præfecit. 4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. c. 40. & c. 52. Hieremiam solvit. Jer. c. 40.*

β'. [a] Ναβυζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμεν@, [b] ὥρμησεν εἰς Βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκημένων Ιεροσολύμων [c] φυγόντες, διασκεδασθέντες ⸗ τὴν χώραν, ἐπεὶ δὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, καὶ λείnul-

2. Cum autem ista fecisset Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obsessis Hierosolymis diffugerant, per regionem fusi dispersique, postquam Babylonios discessisse audiverunt, non- *Judæi dispati veniunt ad Godoliam; Jer. c. 40.*

---

sepho ordine inverso respondent *Phideas*, *Sudias*) sequitur *Zedecias*, cujus ne vestigium quidem in *Josepho*, adeo ut hujus series eam quæ est in *Seder Olam* deinceps uno semper anticipet.

c Ιωλ@,] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & mox Ιωήλε, quod *Joël* apud *Seder Olam* proximius sit Ιώηλ@ quam Ιωλ@, quod in *Editis Aliisque*, & dein Ιώλε.

d Ωδέας,] Rescribendum Οσέας, quo nomine (inquit *Seldenus*) uti molliori *Hoschajah* satis exprimitur, pro quo in *Jer.* 42. 1. *Osaias* in *vulgata* substituitur.

e Σαλλῦμ@,] Ita & mox Σαλλύμε in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Σαλλῆμ@ & Σαλλύμε *Gall.* 2. & *Sallum* in *Epiphanii* libris. Σάλδωμ@ & Σαλδύμε in *Editis Aliisque*, errore orto ex similitudine literarum Δ & Λ.

f Ελκίας] Jam post *Elciam* deficit *Azarias*, qui eum sequitur in *Seder Olam*. In *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. *Sareas* abest & locum ejus obtinet Αζαρ@. in *Epiphanii* versione *Aroch.* in *Vat. Hen.* & *Busb.* Αζαρσάκχως. quod forsan conflatum ex duobus nominibus. nam unum hic loci excidisse manifestum est ex *Josephi* lib XX. ubi octodecim fuisse scribit. Vide *Schotanum* in *Hist. S.* p. 2002. & *L. Cappellum* in *Chronol.* S. p. 278. ubi (ex collatione 1 *Chron.* 9. 11. & *Nehem.* 11. 11.) censet *Azariam* & *Serajam* unum eundemque esse.

g Αχρις ἧ ⸗ ἐτελεύτησεν,] De Jechonia è vinculis exempto infr. c. XI. §. 2. SPANH.

h Τῆ Ιεροσολύμων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τῶ Ιεροσυλ. ⸗ ναῶ in *Editis Aliisque*.

i Κατῴκισεν ὁπ τῇ] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) κατῴκησεν in *Editis*,

k Ιουδαίων λαὸν,] Εβραίων *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Γοδολίαν ὄνομα,] Γοδαλίαν *Samb.* & *Gall.* 1.

m Αἰκάμε] Ικάμε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αχικάμε *Vat.* forsan ex LXXII.

n Εργασομένοις,] Εργαζομένοις *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

o Τελέσειν φόρον ὡρισμένον.] Τελεῖν *Vat. Hen.* & *Busb.*

p Επισταλῇ τῷ βασιλεῖ.] Επισταλῆ *Vat.*

q Ηδέως δ' εἶχεν] Ηδέως δ' ἴσχεν *Vat. Hen.* & *Busb.* Sed libenter haberé dixit, *Epiphan.*

r Ερειπίοις] Ita in *plerisque MSS.* (& *Coccejo*) ἐλπίοις in *Editis Aliisque*.

s Κατέλιπεν,] Κατέλιπεν, αὐτίκα πᾶσαν *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

t Καὶ χορηγίαν] Καὶ χορηγεῖν *Vat.* & forsan *Epiphanius*.

v Κατέμεινεν ἐν πόλῃ] Εἰς Δανὰν post κατέμεινεν inserunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἰς Αδαιαν *Vat. Manssit apud Godoliam* in versione *Epiphanii*. ⸗ ἦλθε πρὸς Γοδολίαν LXXII. *Jer.* 40. v. 6.

x Μασφαθᾶ καλεμένῃ,] Μασφοθὰ in *plerisque MSS. Masphat* in *Epiphanii* libris. Μασηφὰθ aut Μασηφὰ LXXII. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

y Νήρε ὃ παῖδα,] Νηρίου LXXII.

z Πατρῴῳ γλώττῃ] Πατρίῳ *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

a Ναβυζαρδάνης] Ναβυζαρδάνης ὁ ταῦτα *Vat.*

b Ωρμησεν] Ωρμησεν ὡς εἰς *Bas.* & *Big.*

c Φυγόντες,] Ita in *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* præter *Hen.* & *Busb.* in *Editis*, *φυγόντες· ἐπειδὴ τὰς B. ἤ. ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες* &c.

nullosque reliquisse, qui in Hierosolymorum terra supererant, quibusque datum erat ut ei culturam adhiberent, undique Masphatham convenerunt ad Godoliam. Illorum autem duces erant, Joannes Careæ filius, & Jezanias, & Sareas, præterque illos alii. Porro quidam erat Ismaëlus ex stirpe regia, homo improbus & astutissimus; qui dum Hierosolyma obsiderentur fuga dilapsus est ad Baalim Ammanitarum regem, & cum eo per illud tempus habitabat. Illis igitur, qui eò venerant, suasit Godolias ut *ibi* manerent, posito in præsens omni Babyloniorum metu. agriculturæ enim operam dantes nihil mali passuros esse. Ista illis jurejurando confirmavit, adjiciens, eos se pro defensore habere, adeo ut, si cui molestia crearetur, mature ei subveniretur; idque eis consilii dedit ut urbes quascunque vellent habitatum irent, & *aliquot* cum suis mitterent, easque à fundamentis excitarent & incolerent: præmonuitque ut pararent, dum tempus esset, & frumentum & vinum & oleum, ne egerent quo hyeme vescerentur. Hæc ad illos lóquutus, dimisit *eos* ad regionis loca, prout cuique visum fuerit, habitanda.

Godolia Judeis bene consulit. Jer. c. 40.

3. Cum autem ad gentes Judææ finitimas fama perlatum esset, quod Godolias omnes, è fuga ad eum reversos, magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari siverit, ut *certum* Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concursus fiunt ad Godoliam, & regionem incoluerunt. Porro Joannes & qui cum eo erant duces, cum animadvertissent terram * *pace regi*, & Godoliæ benignitatem & humanitatem *perspectam habuissent*, valde eum dilexerunt; dicebantque Baalim Ammanitarum regem missurum esse Ismaëlum, qui ei dolo latenterque mortem inferret, ut ipse Israëlitis imperaret. illum enim è genere regio ortum esse. Cæterum ipsum insidiis liberatum iri ajebant, si eis permittat Ismaëlum occidere, utpote nemine præterea consciо futuro. Vereri enim se adjiciebant, ne, ipso ab illo interfecto, funditus pereant populi Israëlitarum reliquiæ. Is vero se illis fidem non habere fatebatur, qui hujusmodi insidias sibi ab homine beneficiis à se affecto paratas detulerunt. haud enim esse verisimile, eum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habuit, *à se* consecutus est, adeo ingratum in benefactorem suum & impium inveniri, ut, cui scelus foret insidiis ab aliis circumventum non servasse, is studeret quæreretque manu sua illius cædem patrare. At vero si hæc pro veris habenda, satius esse dicebat ut ipse ab illo

Judæorum principes frustra Godoliam monent de insidiis ei paratis ab Ismaëlo. Jer. c. 40.

ψανά τινα καλαλελοιπότας ἐν τῇ τ Ιερουσολύμων γῇ, καὶ τοὺς παῖτιν ἐργασομένους, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν Γοδολίαν εἰς [d] Μασφαθέν. ἦσαν δὲ ἡγεμόνες [e] ἐπ' αὐτοῖς, [f] Ιωάννης ὁ υἱὸς [g] Καρέα, καὶ [h] Ιεζανίας, καὶ Σαρέας, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ὁ δὲ [i] βασιλικῆς ἦν γένους ὢν τῆς Ισμαήλου, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος· ὃς, πολιορκουμένων τ Ιεροσολύμων, ἔφυγε πρὸς τ Αμμανιτῶν βασιλέα [k] Βααλεὶμ, καὶ [l] συνδιῆγεν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν ἡγουμένοις αὐτῷ Γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τὰς Βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν ἄδειν πείσεσθαι δεινόν. τοῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο· καὶ [m] προστάτην αὐτὸν ἕξειν λέγων, ὥστε, εἴτις ἐνοχλοίη, τεύξεσθαι τ προθυμίας, [n] καὶ συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, [o] ἀποστέλλειν τε μετ' τ ἰδίων, καὶ ἀνασκάζειν τὰ ἐδάφη, καὶ [p] κατοικεῖν· προεῖπέ τε διδασκαλεῖον εἶναι αὐτοῖς, ἕως ἔτι καιρός ἐστι, [q] σῖτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι λαβόντες χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε [r] διάγειν τ χώρας εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διασταμένης δὲ φήμης εἰς τὰ πρὸς τὴν Ιουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τ Φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας Γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργεῖν κατοικεῖν ἐφῆκεν, [s] ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ Βαβυλωνίῳ, συνέβαινον [t] καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν καλῴκησαν. καταπονήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὸν δὲ Γοδολίαν θεραπεύοντα ἐπὶ φιλανθρωπίαν, Ιωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑπερηχθέσθησαν αὐτὸν, καὶ [v] Βααλεὶμ τ τ Αμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον [x] πέμψειν Ισμαήλον [y] ἀποκτενοῦντα αὐτὸν δόλῳ [z] καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ισραηλιτῶν· εἶναι γὰρ [a] αὐτὸν ἐκ βασιλικοῦ γένους τὸ βασιλικόν. ῥᾳδίαν γε μὴν ἔλεγον αὐτὸν τ ἐπιβουλὴν, ἂν αὐτοῖς [b] ἐφῇ κτεῖναι τὸν Ισμαήλου, ὡς ἀδεὲς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσῃς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῆς ἀπώλεια γένηται τῶν [c] ὑπολειπομένων τ τῶν Ισραηλιτῶν ἰσχύος. ὁ δὲ [d] ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος ἐπιβουλὴν τοιαύτην [e] ἐμφανίσαιεν. ἀ γὰρ [f] εἰκὸς εἶναι, ταῦτα πιθανώτατα ἐρημίαν ὧν [g] ἔχρῃσε μὴ ἁμαρτάνειν, ἅτε πονηρὸν εἰς τ δυσγενῆ καὶ ἀνόσιον διαφθεῖραι, [h] ὥστ' ᾧ μὲν ἀδίκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων [i] ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, [k] ἀγαθάζειν δὲ αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτὸ γένεσθαι. ὁ μὲν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ [l] δεῖ δοκεῖν, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποφαγεῖν αὐτὸν [m] ὑπ' ἐκεί-

νου

---

d Μασφαθάν.] Μασφάτῳ *Big.* Μασαφάτῳ *Samb.* Μασαράθῳ *Gall.* 1. 2.

e Επ' αὐτοῖς,] Εν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Ιωάννης] Ita in *Editis* & *Aliis.* Ιωάδης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In quibusdam *Epiphanii* libris *Joad.* Ιωαὰν aut Ιωάναν aut Ιωάνας LXXII. *Johanan* in *Verit. Hebr.*

g Καρέα,] Καρέᾳ *Big.* & *Samb.* Καρεᾶ aut Καρεὶ aut Καρεὲ LXXII.

h Ιεζανίας,] Ita & LXXII. Ιωαζανίας *Big. Samb.* & *Vat.* ut & Σαρείας καὶ Ιωαζανίας *Big.* & *Samb.* inverso ordine.

i Ιερουσολύμων,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιερουσολυμιτῶν in *Editis.*

k Βααλεὶμ,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. favente *Epiphanio*, qui habet *Bachalim* aut *Vachalim.* Βαάλλω in *Editis Aliisque.* Βελεισὰ aut Βελισὰ LXXII. *Bahalis* in *Verit. Hebr.*

l Συνδιῆγεν αὐτῷ] Συνδιήγαγεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

m Προστάτην αὐτὸν ἕξειν λέγων,] Ita *Samb.* & *Gall.* 1. (*Coccejus*) atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit, *& hæc quoque juramento firmavit, adjiciens quia & solatium cunctis præberet, & si quis ab alio gravaretur, illius mereretur auxilium: suasitque* &c. καὶ πρὸς ταῦτα λέγων αὐτὸν ἕξειν ὡς εἴτις in *Editis Aliisque.*

n Καὶ συνεβούλευε] Illud καὶ ex *Big. Samb. Vet. Interpr.*

o Αποστέλλειν] Αποστελεῖν *Big.* & *Samb. à prima manu.*

p Κατοικεῖν·] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. κατοικεῖν προεῖπε. διδασκαλεῖον δὲ αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

q Σῖτόν τε καὶ οἶνον] Ita *Big.* & *Samb.* σῖτον καὶ in *cæteris.*

r Διάγειν τ χώρας] Διάγειν ἀφ' τ χώρας *Vat.* in *Editis* ita distinguitur, ἀφῆγεν τ χώρας, εἰς ὃν &c.

s Εφ' ᾧ τελέσειν φόρῳ] Εφ' ᾧ τελέσουσι *Vat.*

t Καὶ αὐτοὶ πρὸς τ Γοδολίαν,] Illud καὶ è *Big.* & *Samb.*

* Pace regi,] Illa *pace regi* ex *Epiphanio* adjeci.

v Βααλεὶμ] Βαάλμων *Big. Samb.* & *Gall* 1. 2. in *Editis* Βαάλλω. Vide p. præced. §. 2.

x Πέμψειν Ισμαῆλον] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. πίμπειν in *Editis.* πέμψαι *Hen.* & *Busb.*

y Αποκτενοῦντα αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. δόλῳ ἀποκτενοῦντα αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως in *Editis Aliisque.*

z Καὶ κρυφίως,] Illud καὶ inserunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

a Αὐτὸν ὂν δὲ γένους,] Αὐτὸν ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

b Εφῇ κτεῖναι] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐφ' ᾗ *Hen.* ἔφη in *Editis Aliisque.*

c Υπολειπομένων] Υπολελειμμένων *Big.* & *Samb.*

d Απιστεῖν αὐτοῖς] Illud ἀπιστεῖν ex *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὁ δὲ ἠπίστει αὐτοῖς κατ' ἄνδρα *Hen.* & *Busb.*

e Εμφανίσαιεν.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐμφανίσειν in *cæteris.*

f Εἰκὸς εἶναι,] Εἰκὼς εἶναι λέγων *Hen.* & *Busb.*

g Εχρησε μὴ ἁμαρτάνειν,] Εχρηζε *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Ωστ' ᾧ μὲν ἀδίκημα] Ος τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ in *Edit. Bas.* ὡς τὸ μὲν in *Edit. Gen.* ὡς τῷ μὲν in *MSS.* unde ex conjectura feci ὥστ' ᾧ μὲν. HUDS. ὡς ὑπὲρ τὸ. COCC.

i Επιβουλευόμενον σῶσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb. vat.* επιβουλεύσαμενον *Vat.* ἐπιβουλεύσαμεν *Editis.*

k Αγαθάζειν δὲ αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἀγαθάσαι in *cæteris.*

l Δεῖ δοκεῖν,] Sic *MSS.* vel δεῖν δοκεῖν. in *Editis* δεῖν δοκεῖ.

m Υπ' ἐκείνου μᾶλλον,] Ita *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἀπ' ἐκείνου in *reliquis.*

n Δια-

μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ πιστεύσαντα τῷ ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ παρακαταθέμενον αὐτῷ, [n] Διαφθεῖραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν [o] Ιωάννης [p] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τ Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντων ἡμερῶν τριάκοντα, παραγίνεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφαθὰν πόλιν Ισμαὴλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, ὡς λαμπρᾶ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενον, εἰς μέθην προηχθη, φιλοφρονούμενον τ Ισμαὴλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενον δ' ἤτοι αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τ μέθης, ὁ Ισμαὴλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τ Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ καθακειμένους ἐν [q] τῷ συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον τὸν ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ιουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τ Βαβυλωνίων καταλειφθέντας [r] ἐν αὐτῇ τ στρατιώτας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μὲν δώρων ἦκον [s] πρὸς Γοδολίαν τ ἀπὸ τ χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς Ισμαὴλος, εἰσω τε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ [t] γένοιτο, κατέπομπεσε. διεσώθησαν δὲ τ ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀνευρεθῆναι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ [u] παραδῶσι, ἔπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον· ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ισμαὴλος. τὴν δ' ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν· ἐν οἷς καὶ θυγατέρας βασιλέως Σεδεκίου, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, παρὰ Γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταύτας ἀφαιρεθεὶς, ἀφικνεῖται πρὸς τ Αμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ακούσας δ' Ιωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν [x] τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τ Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν· καὶ τοὺς ἰδίους ἵππους θεασάμενοι ὀπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τ Ισμαὴλον, καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν [y] Χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ισμαήλου, τ Ιωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, θύμωσε διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τ αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τ Ιωάννου ἀνεχώρησαν. Ισμαὴλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ φεύγει πρὸς τ Αμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' Ιωάννης παραλαβὼν ἃς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ισμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς δυνάστας καὶ γυναῖκας καὶ [z] τὰ νήπια, εἰς τινα τόπον [a] Μάνδραν λεγόμενον παραγίνεται. καὶ τῷ μὲν ἡμέραν ἐκείνῳ [b] ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνωκόσαν δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι [c] μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ, [d] ὑπὲρ Γοδολίου ὃν καταστήσαντες ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνα ὀργισθέντες πεφονεύμενον.

ς'. Οὕτως δ' ἔτι τούτης τ βουλῆς, προσίασιν Ιερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ιωάννης ὁ τ Καρέου, [e] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τ Θεοῦ, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς [f] περὶ τῶν τί χρὴ ποιεῖν, [g] ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ὁ [h] Ιερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τῷ προφήτῃ παρακινδυνεύσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ιωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ τῷ

perimeretur, quam ut hominem occideret, qui ad ipsum confugerat, suamque salutem ejus fidei commiserat & apud eum quasi sequestrem depositam esset.

4. Et quidem Joannes & qui cum eo erant duces, cum hoc Godoliæ persuadere non potuissent, *ab eo* discesserunt. at triginta post diebus in urbem Masphatham ad Godoliam venit Ismaëlus, & cum eo viri decem, quos cum splendidæ mensæ adhibuisset, eisque lautia dedisset, ebrius factus est, dum Ismaëlum ejusque comites magna hilaritate excipit. Ismaëlus autem, eum ita se habentem conspicatus, vinoque gravem in stuporem & somnum immersum, ipse cum amicis suis derepente a mensa surrexit, & Godoliam interficit, & quotquot ei in convivio accumbebant. Et statim ab hac illorum cæde nocte egressus, Judæos omnes qui in urbe erant occidit, simulque milites in ea à Babyloniis relictos. Sequenti vero die viri è regione octoginta munera secum ferentes ad Godoliam venerunt, nemine id quod ei acciderat sciente. Ismaëlus autem ubi eos conspexerat, jubet introire ad Godoliam: cumque ingressi essent, clauso *protinus* atrio, eos trucidavit, atque corpora illorum, ne amplius conspicerentur, in fossam quandam profundam demersit. Ex his autem octoginta viris illi servati sunt, qui eum obsecrarant, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei traderent; supellectilem & vestes atque frumentum. Ubi hæc audierat, viris istis pepercit Ismaëlus. populum vero Masphathensem cum uxoribus & liberis in captivitatem abduxit; & in his Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes Babyloniorum imperator apud Godoliam reliquerat. Quibus factis, ad Ammanitarum regem se confert.

Godoliæ & eorumque cædes nefaria. Jer. c. 41.

Ismaeli fraus impia. Jer. c. 41.

5. At Joannes & qui cum eo erant duces, ubi fama acceperant scelus ab Ismaëlo Masphathæ patratum, & Godoliæ necem, graviter *ea* tulerunt: & adhibitis suis quisque militibus profecti sunt ad inferendum Ismaëlo bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronensem. Qui vero ab Ismaëlo abducebantur, cum Joannem ducesque vidissent, lætitia affecti erant, rati auxilium sibi venire; eoque qui eos ceperat relicto, ad Joannem reverterunt. At enim Ismaëlus cum octo viris *Joanni* elapsis ad Ammanitarum regem se contulit. Cæterum Joannes, assumptis quos de manibus eripuerat Ismaëli, ut & eunuchis & mulieribus & infantibus, ad locum quendam pervenit qui * Mandra dicitur, & ibi quidem ea die moratus est. Statuerant autem *omnes* ut inde digressi Ægyptum peterent, metuentes ne eos, si in regione manserint, Babylonii perimerent, irati ob cædem Godoliæ, quem illi summæ rerum præfecerant.

Joannes Ismaëlum persequitur. Jer. c. 41.

6. Dum id consilii agitarent, ad Hieremiam vatem accedunt, Joannes Careæ filius, ejusque comites militiæ duces, ut Deum oraret obsecrantes, ut illis, præ consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, juratis facturos se quicquid illis Hieremias jusserit. Cum autem vates promisisset, se pro illis apud Deum interfessurum esse, accidit, ut, peractis decem diebus, Deus ei appareret, præciperetque dicere Joanni, & cæteris

Judæi Hieremiam, quid sibi faciendum sit consulunt. Jer. c. 42.

n Διαφθεῖραι.] *Al.* φθεῖραι.
o Ιωάνης.] Ιωανας *Big.* & *Gall.* 1. Ιωανὰς *Samb.* Vide supr. §. 2.
p Καὶ οἱ σὺν] Οἱ σὺν αὐτῷ τ ἡγεμόνων *Big.* & *Samb.*
q Τῷ συμποσίῳ.] Illud τῷ ex *MSS.*
r Ἐν αὐτῇ τ στρατιώτας.] Ἐν αὐτοῖς στρατιώτας *Hen.* & *Busb.*
s Παρὰ Γοδολίαν] Πρὸς τ Γοδολίαν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*
t Γένοιτο.] Γένοιτο in *iisdem MSS.*
u Παραδῶσι,] Παραδώσειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
x Τῇ Μασφαθᾷ] Φασμαθὴ *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2.
y Χεβρῶνι.] Ἐν Γαβαὼν legendum conjicit Cl. *Lowthius* ex *Jer.* c. 41. v. 12. Vide lib. 8. p. 417. v. 2. Ἐν Νιβαὼν *Hen.* & *Busb.*
z Τὰ νήπια,] Illud τὰ ex *MSS.*
a Μάνδραν λεγόμενον παραγίνεται.] Μάνδρα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
b Ἐπέμεινεν αὐτόθι.] Ὑπέμειναν *Big.* & *Samb.*
* *Mandra dicitur,*] Caule in versione *Epiphanii.*
c Μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ.] Μείναντες *Big.* & *Samb.*
d Ὑπὲρ Γοδολίου] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ὑπὸ in *Editis Aliisque.*
e Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες,] Καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ σὺν αὐτῷ *Big.* & *Samb.*
f Περὶ τῶν τί χρὴ ποιεῖν,] Περὶ τούτου τί χρὴ *Big.* & *Samb.*
g Ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ,] Τοῦτ' αὐτοῖς *Big.* & *Samb.*
h Ιερεμίας εἴπῃ.] Articulum non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

Eis consilium dedit ut in Judæa manerent. Jer. c. 42.

teris ducibus, populoque, se quidem illis, si in ista terra remanserint, adfuturum, curamque illorum gesturum, & à Babyloniis quos metuunt illæsos servaturum; in Ægyptum verò proficiscentes relicturum esse, foreque ut ira incensus vos iisdem malis afficiat, quæ patres vestros jam ante perpessos esse sciviſtis. Cum Joanni populoque dixisset, Deum eos ista præmonere, ei parum creditum est: quasi illos suo ex imperio manere jubeat in regione: atque, ut gratiam iniret à Barucho discipulo suo, Deo quidem mendacium affingere, illis verò ne discedant persuadere, ut à Babyloniis morte mulctentur. Populus itaque & Joannes, Dei consilio, quod eis vatis ministerio dederat, haud obsequuti, in Ægyptum concesserunt, secum ducentes Hieremiam & Baruchum.

In Ægyptum proficiscuntur Judæorum reliquiæ. Jer. c. 43.

Hieremiæ in Ægypto vaticinium de Babyloniorum rege. Jer. c. 44.

7. Cum autem eò perveniſsent, vatem certiorem facit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; jussitque ei ut populo prædiceret captum iri Ægyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque hæc *ita* evenerunt. Nam quinto post Hierosolymorum vastationem anno, qui vicesimus tertius regni Nabuchodonosori, exercitum ipse eduxit in Cœlen-Syriam; eaque occupata & Ammanitis & Moabitis bellum intulit. Iſtis autem gentibus in potestatem suam redactis, impetum fecit in Ægyptum, ut ipsam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero constituto, Judæos, qui illic erant, iterum cepit & Babylonem traduxit. Et quidem Hebræos, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphratem traductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Assyriis abducti, regnante Osea: deinde à Nabuchodonosoro, Babyloniorum & Chaldæorum rege, quotquot è duabus tribubus supererant, captis Hierosolymis. At enim Salmanasares, cum Israëlitas sedibus suis exciviſset, in easdem gentem Chuthæorum transtulit: qui prius interiora Persidis & Mediæ habitarunt, tunc vero Samaritæ vocati sunt, appellatione tracta è regione in quam demigraverant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxisset, nullam gentem in *eam* regionem reposuit. Quo factum est, ut tota Judæa cum Hierosolymis & templo annos septuaginta deserta permanserit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem & duarum tribuum *in Babylonem* deportationem intercessit, annorum esset centum & triginta, mensium sex, & dierum decem.

Chuthæorum in Samariam migratio post decem tribuum deportationem.

Anni quot inter decem & duarum tribuum captivitatem.

λαῷ παντὶ, ὅτι [i] μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσεσθαι, καὶ πρόνοιαν [k] ἕξειν, καὶ τηρήσειν σῶα τῶν Βαβυλωνίων ὡς δεδίασιν ἀπαθῆ, [l] πορευομένους δὲ εἰς Αἴγυπτον [m] ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα [n] ἀφθήσειν ὀργισθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸ Θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευον, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύοντος· χαριζόμενον δὲ Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ Θεοῦ, πεῖσαι δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἀφθαρῶσι. προσκύσας οὖν ὁ, τε λαὸς [o] καὶ ὁ Ἰωάννης τὸ τοῦ Θεοῦ συμβούλιον, ἵν' αὐτοῖς ἀφ' οὗ προφήτης παρῆν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων [p] τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν Βαροῦχον.

ζ. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὑπὲρ τὴν Αἰγυπτίων [q] Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προεπεῖν [r] ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἅλωσιν [s] Αἰγύπτου, καὶ ὅτι τοὺς μὲν αὐτῶν [t] ἀποκτενεῖ, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. καὶ ταῦτα συνέβη. [s] τῷ γὰρ πέμπτῳ [u] Ἰερουσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν [v] τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει [w] ὁ αὐτὸς ὑπὲρ τὴν Κοίλην Συρίαν· καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ Ἀμμανίταις καὶ Μωαβίταις. ποιησάμενος δὲ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταισχυνόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε [x] βασιλέα κτείνει, κατασήσας δὲ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν Ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἦγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν Ἑβραίων γένος ἐν τούτῳ τελευτῶν ἐλεύθερον παρελήφαμεν, ὃς ἐλθὼν [y] πέρσαι Εὐφράτην. ὑπὲρ Λουδίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τὰ δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ Σαμαρείας, βασιλευομένου [z] Ὡσήε· ἕπεται [a] τὰ δύο φυλῶν, ὑπὸ Ναβουχοδονοσόρου τοῦ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, [b] ὃς ὑπελείφθη τῶν Ἱεροσολύμων ἀλόντων. Σαλμαναασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τοὺς Ἰσραηλίτας, [c] κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν [d] τὸ Χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι [e] Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, διὰ τὴν χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαναγών, ᾠδέν ἔθνος εἰς τὴν χώραν [f] αὐτῶν κατῴκισε. καὶ ἀφ' τοῦτ' [g] ἔρημος ἡ Ἰουδαία πᾶσα, καὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν [h] ἑβδομήκοντα. τὸ γὰρ σύμπαντα χρόνον, [i] ὃς ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ἐπὶ τὸν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλήλυθε, [k] ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, [l] μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

i Μενοῦσι μὲν αὐτοῖς] Μένουσι *Samb. Busb.* & *Hen.*

k Ἕξειν,] Παρέξειν *Big.* παρέξειν *Samb.* & mox τηρήσειν.

l Πορευομένους δὲ] Πορευομένοις *Samb.* & *Busb.*

m Ἀπολείψειν,] Ἀπολείψει *Big. Hen. Busb.* & *Gall. 1. à manu secunda.*

n Διαθήσειν ὀργισθεὶς] Διαθήσει *Big.* & *Gall. 1.*

o Καὶ ὁ Ἰωάννης] Καὶ Ἰωάννης τοῦ Θεοῦ συμμαχίας *Big. Samb.* & *Gall. 1.*

p Βαροῦχον.] *Al.* Βάρουχον.

q Ἐκέλευσε τῷ λαῷ,] Ἐκέλευσι *Big. Samb. Hen.* & *Gall. 2.* κελεύει *Gall. 1.*

r Ἀποκτενεῖ,] Ita cum plerisque *MSS.* ἀποκτείνῃ in *Editis Aliisque.*

s Τῷ γὰρ πέμπτῳ] Vide *Usserii* Chronol. S. p. 39. & *Conringii* Adversaria Chronol. c. 15.

t Τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦ Ναβουχοδονοσόρου in *cæteris.*

v Ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην] Illa ὁ αὐτὸς desiderant *Big.* & *Samb.* in suo tamen codice habuisse videtur *Epiphan.*

x Βασιλέα κτείνει,] *Jer.* c. 44. v. 30. vocatur *Pharaoh Ephree.* Οὐαφρῆ LXXII. & *Clem. Alex.* Si idem sit qui Ἀπρίης *Herodoto* in *Euterpe*, vereor ne *Josephus* falsi redarguatur, qui à Nabuchodonosoro occisum scribit.

y Πέρσαι Εὐφράτην.] Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* πέρσαν τοῦ Εὐφράτου in *cæteris.*

z Ὡσήε·] Ita *MSS.* prout supra, p. 504. §. 1. & alibi. Ὡσέε in *Editis.*

a Τῶν δύο] Ο τοῦ δ. φ. COCC.

b Ὃς ὑπελείφθη] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἧς ὃς ὑπελιφθη in *Editis.*

c Κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν] Ita in plerisque *MSS.* (& Cocc.) κατῴκησεν in *Editis Aliisque.*

d Τὸ Χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδίας ἦσαν,] Τὸ τῶν Χουθαίων *Big.* & *Samb.* Vide lib. IX. sub finem. HUDS. Conf. supr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

e Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν,] Rursus locum eundem consulas velim.

f Αὐτῶν κατῴκισε.] Illud αὐτῶν è *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

g Ἔρημος ἡ Ἰουδαία πᾶσα,] Sic *MSS.* ἔρημος Ἰουδαία in *Editis.*

h Ἑβδομήκοντα.] Aperte loquitur de his annis desolationis, quorum fit mentio in *Zacharia*, c. 1. v. 12. *Simsonus* in *Chron. Cathol.* ad ann. 3486.

i Ὃς ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν] Ὃς ἀπὸ *Big.* & *Samb.* ὅτις ἀπὸ *Hen.* & *Busb.*

k Ἑκατὸν ἔτη] Imo CXXXIII. Vide *Is. Vossium* in *Chron. S.* c. 9. p. 128. *Schotanus* (in *Bibl. Hist. S.* p. 1107.) scribendum ait, ἔτη ρλγ'. μῆνας ἓξ, ἡμέρας εἴκοσι.

l Μῆνας ἓξ,] Καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα *Big.* & *Samb.*

ΚΕΦ. ι'.

·Περὶ Δανιήλε· καὶ οἷα αὐτῷ συνέβη ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορ ὁ τοὺς [m] εὐγενεστάτους λαῶν τῶν Ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ δὲ τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος, καὶ τὴν εὐμορφίαν τῶν ὄψεων ἦσαν κάλλιστοι, παιδαγωγοῖς δὲ τῇ δι' αὐτῶν ἀγωγῇ χρωμένοις, μείσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ μὲν αὐτὸ δὲ τοὺς [n] ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεπρέψαν ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἀγαθεὶς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δαῖτα, ἐπαίδευε δὲ τὰ ἐπιχώρια, καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα. [o] ἦσαν δ' ἔτι σοφίαν ἱκανοὶ, πρὸς ἃ [p] σκέλλε ἀγωγίζειν· ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου ἥβης πέντε, καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις. ὧν ὁ μὲν Δανιὴλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαὴλος, ὁ δὲ τέταρτος Ἀζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν [q] Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχῳ, Μισαὴλον δὲ Μισάχῳ, τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς, δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ ἀγχινοίας τοῦ πρὸς τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων, καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γιγνομένους, εἶχεν ἐν πολλῇ τέρψει διετέλει.

β'. Δόξαν δὲ Δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν συνεισαγωγεῖν [r] αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ [s] καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν [t] Ἀσχάνῃ τῷ τῆς Ἀπιμελείας αὐτῶν [v] ἐπιτεταγμένῳ εὐνούχῳ, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ Φοίνικας εἰς ἀγωγοφὴν, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βέλοιτο· πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην δίαιταν αὐτὸς [x] κεκινῆσθαι, τὸν δὲ ἐπέρασι φειδόμενον. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἑτοίμως ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γενηθέντες, ἐκ τοῦ τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τοῦ τροπῆς τοῦ χαρακτῆρος· [y] συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀναγκαῖον τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ· καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων ὑπηδυτῶν ἐλεγχθέντες, ἄπιστοι κινδυνεύσειν καὶ τιμωρίας αὐτῷ κατασχεῖν. ἔχοντα δὴ νῦν πρὸς τὸν ὑλακῶς τοῦ Ἀσχάνου πεῖθεσθαι δέκα ἡμέρας ταύτας προσέχειν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόντων μὲν αὐτοῖς τὰ τῶν σωμάτων ἕξεως, ἀπιμένειν τοῖς αὐτοῖς, ὡς ἴδοι ἔπι εἰς αὐτὸν βλαθησομένων· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ἀπὸ τοῦ προτέρου αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, ὁ μόνον ἴδεν αὐτοὺς ἐλύπει τὴν τροφὴν σπείρων προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων διαφέροντα τὰ σώματα [z] καὶ μείζονες ἐγίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους [a] ὑπολαμβάνειν, οἷς τοῦ βασιλικοῦ σιτεῖσθαι εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ δὴ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης [b] τὰ μὲν ἀπὸ τῆς δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προφρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς δοκοῦ τῆς καθαρᾶς καὶ πρὸς τοῦ

CAP. X.

De Danielo: & quænam ei acciderunt in Babylone.

CÆterum Nabuchodonosorus Babyloniorum rex, cum *sibi* sumpsisset nobilissimos Judæorum pueros & regis eorum Sedeciæ cognatos, qui & corporum vigore & oris pulchritudine erant conspicui, pædagogis tradidit ut illis cultum adhiberent: quibusdam illorum * exsectis (id quod solitus est facere aliarum quoque gentium devictarum pubi) victum quidem illis de sua mensa præbebat, curabatque ut regionis istius instituta & literas Chaldæas docerentur. Isti autem satis magnam consequuti erant sapientiam, ad quam eos exerceri jubebat: inque his erant & quatuor de genere Sedeciæ, forma præstantes bonoque ingenio prædíti. quorum unus quidem Danielus, alter vero Ananias, atque alius Misaëlus, quartus vero Azarias vocabatur. His Babylonius mutavit nomina, aliisque nominibus uti jussit. Et Danielum quidem Baltasarum appellavit, Ananiam vero Sedrachen, & Misaëlum Misachen, Azariam vero Abdenago. Istos ob egregiam indolem, & diligentiam literarum studiis adhibitam, & quod in sapientia valde profecerant, in honore habebat rex & amore prosequebatur.

Nabuchodonosorus Judæorum pueros nobiliores formaque elegantioris liberaliter instituí jubet.

De Danielo ejusque cognatis. Dan. c. 1.

2. Cum autem visum fuisset Danielo, ut ipse cum cognatis suis durius victitaret, & à mensæ regiæ eduliis abstineret, atque adeo ab universis vitali spiritu animatis, Aschanem adiit spadonem cui cura illorum demandata erat, & ab eo contendit, ut quæ illis à rege afferebantur sibi caperet & absumeret, illis vero legumina & dactylos in alimoniam daret, & si quid aliud præterea vellet inanime. ad hujusmodi enim victum se magno desiderio ferri, aliumque *quemcunque* vili pendere. Ille vero se paratum esse dicebat voluntati illorum obsequi: sed nonnihil vereri, ne, si hoc resciverit rex corporum ex gracilitate orisque lineamentis subinde mutatis (necesse enim esse corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex pueris aliis bene pastis *hujusce rei* manifesti, sibi auctores fiant periculi suppliciique. Aschani itaque ad hoc faciendum timido persuadent, ut decem diebus ad rem experiendam ita vescerentur: quod si corpora illorum nihilo deterius se inde habuerint, eodem deinceps cibo uti *licere*, ut qui ex eo nihil detrimenti capturi sint; sin autem eos macie attenuatos *forte* viderit, aliisque pejus se habentes, ad priorem victus consuetudinem redire faceret. Cum autem ex cibo istiusmodi suppeditato non modo nihil eis decesserit, sed corpore magis quam alii bene curato esse & pinguiores apparuerint; adeo ut illos quidem, quibus regia munificentia vesci contigit, ex pauperioribus esse quis suspicaretur, Danielum vero & qui cum eo erant, videri in magna rerum abundantia summaque luxuria vixisse; exinde Aschanes, absque omni metu, quæ pueris quotidie de mensa sua rex mittere consuevit, sibi habebat, & jam ante memorata illis apponebat. Illi vero, quasi propterea mentes eis es-

Eorum vitus & sapientia. Dan. c. 1.

m Εὐγενεστάτους] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Εὐγενεστάτων in *reliquis*.

* *Exsectis*] Judæos εὐνουχίζειν prædixerat *Hieremias*.

n Ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν] Illud ἐκ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

o Ἦσαν δ' ἔτι] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτοὶ in *Editis Aliisque*.

p Ἐκέλλε ἀγωγίζειν·] Ita cum *MSS.* σκέλλουσι in *Editis*.

q Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον,] Δανιήλου (ut & *supra* Δανιὴλος) *Samb.* & mox ἐκάλεσε *Big.* & *Samb.*

r Αὐτὸν,] Ita *Samb. Gall.* 2. αὐτὸν in *reliquis*.

s Καθόλου πάντων] Sic *MSS.* καθόλως in *Editis*.

t Ἀσχάνῃ] Ἀσφάνῃ malit *Schotanus*. Apud *Chrysostomum* sub initium *Interpretationis* in *Danielem* Ἀσφανὶζ pro Ἀσφανὶς ex LXXII. reponi suadet *Cotelerius*: qui *Josephum* Ἀσχάνης pro Ἀσφάνης dixisse existimat, ob similitudinem literarum Hebraïcarum.

v Ἐπιτεταμμένῳ εὐνούχῳ,] Ἐμπιστευμένῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Κεκινῆσθαι,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. σκεκινεῖσθαι in *Editis Aliisque*.

y Συμμεταβαλεῖν] Συμμεταβάλλειν *Big.* & *Samb.* & infra mox ead. §. συμμεταβαλόντος.

z Καὶ μείζονες ἐγίνοντο,] Ita *MSS.* καὶ σύτιῦθεν μείζονες γίνονται in *Editis*.

a Ὑπολαμβάνειν,] Ὑπολαμβάνοντας malit Cl. *Lowthius*.

b Ἀ μὲν ἀπὸ τῆς δείπνου] Ὅσα μὲν *Big.* & *Samb.*

essent puræ, & defœcatæ adeo ut optime possent disciplinis imbui, & corpora firmiora evaderent ad labores perferendos (neque enim illas lædebant & prægravabant ciborum varietate, neque ista eadem ex causa molliora reddebant) facile instituti erant in omni Hebræorum & Chaldæorum doctrina. Danielus vero, præ cæteris satis jam ad sapientiam peritus, somniis interpretandis animum adjecit: numenque ei manifesto aderat.

Nabuchodonosorus somnium videt mirabile. Dan. c. 2.

3. Biennio autem post Ægypti populationem, rex Nabuchodonosorus, cum somnium mirabile vidisset, cujus etiam eventum Deus ei per quietem declaraverat, ejus quidem mox ut è stratis surrexit oblivisci tur. Accersitis igitur Chaldæis & magis atque divinis, narravit ipsis, se forte somnium vidisse: illisque indicans quòd ei acciderat visorum oblivione capi, jussit illis ut ipsi dicerent, quale esset somnium & quid sibi velit. Cum autem illi responderent, ab hominibus fieri non posse ut hoc reperiretur, veruntamen, somnii visionem si illis eloqueretur, interpretationem dare pollicerentur; mortem illis comminatus est, nisi somnium ei expedirent. illosque omnes *statim* ad necem trahi imperavit, qui pronunciaverant se quod jussum erat facere non posse. Tum Danielus, audito quod rex omnes sapientes occidi jusserat, & inter hos se quoque cum cognatis suis esse in periculo, adiit Ariochum, cui datum erat imperium in regis satellites. Cumque ab eo supplex quæsivisset, quam ob rem rex in mandatis dederat, ut sapientes omnes morte multarentur & Chaldæi & magi; atque intellexisset somnii negotium, & quod jussi à rege id quod ei exciderat in mentem revocare, dicendoque se non posse, regem ad iram commovissent: obsecravit Ariochum, ut ad regem ingressus unam noctem *ad comminiscendum* magis peteret, atque hac *nocte illos* non interficeret: spem enim sibi esse, si eâ Deum precatus fuerit, fore ut somnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum ivit, ista postulare Danielum. atque ille cædem magorum differri jussit, tantisper dum certior fieret de promisso Danieli. Cæterum puer, ubi se cum cognatis *suis* domum receperat, supplex Deum per totam noctem obsecrat ut *somnium* declararet, & magos & Chaldæos, cum quibus & ipsis pereundum est, ab ira regis eriperet, visionem sibi sistendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per quietem oblata ex memoria elapsa est. Deus autem, & periclitantes miseratus & Danieli sapientia delectatus, somnium ei notum fecit simulque ejus interpretationem, ut quid significaret ex ipso rex intelligeret. Jamque Danielus cum ista à Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem postquam de vita jam desperarint & *cum solicitudine* de morte cogitarint, animi terrore liberavit & in spem vitæ erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, *teneræ* illorum ætatis miserto, prima luce Ariochum adit, & ab eo petebat ut se ad regem ingressus unam noctem *ad comminiscendum* magis peteret, atque hac *nocte illos* non interficeret: spem enim sibi esse, si eâ Deum precatus fuerit, fore ut somnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum ivit, ista postulare Danielum. atque ille cædem magorum differri jussit, tantisper dum certior fieret de promisso Danieli. Cæterum puer, ubi se cum cognatis *suis* domum receperat, supplex Deum per totam noctem obsecrat ut *somnium* declararet, & magos & Chaldæos, cum quibus & ipsis pereundum est, ab ira regis eriperet, visionem sibi sistendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per quietem oblata ex memoria elapsa est. Deus autem, & periclitantes miseratus & Danieli sapientia delectatus, somnium ei notum fecit simulque ejus interpretationem, ut quid significaret ex ipso rex intelligeret. Jamque Danielus cum ista à Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem postquam de vita jam desperarint & *cum solicitudine* de morte cogitarint, animi terrore liberavit & in spem vitæ erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, *teneræ* illorum ætatis miserto, prima luce Ariochum adit, & ab eo petebat ut se ad regem introducat, ut ad comminiscendum

δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βάλεσαν τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν [c] περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.

δ'. Εἰσελθὼν οὖν πρὸς τὸν βασιλέα Δανιήλης, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων Χαλδαίων ἐν μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύνηθέντος, [d] αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν. "ἃ γὰρ κατ' ἐμπει-"ρίαν, μᾶλλον ἢ [e] ὅτι τῷ θείαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπονῆσθαι, "τοῦτο [e] γίνεται· ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς, [f] φησὶν, ὁ Θεὸς κιν-"δυνευούσας ἀποθανεῖν, δεηθέντι σοῦ τε τὸν [g] ἐμαυτῆς ψυ-"χῆς ἐν τοῖς ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ ἐν τῷ κρίσιν αὐτοῦ φα-"νερὸν ἐποίησεν. ἐκ ἦσαν γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδι-"καθεῖσι τὸ σὲ μὴ ζῆν λύπης, σοῦ τὸ σῆς αὐτοῦ δόξης "ἐφρόντιζον, ἀδίκως ὅτως ἄνδρας ἐν τούτους [h] καλοὺς κἀ-"γαθοὺς ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς μὲν ἀνθρωπί-"νης σοφίας ἐχόμενον προσέταξας, ὃ δὲ [i] τῷ ἔργον Θεοῦ "τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι σοῦ τὸ "τίς ἀρξεῖ τοῦ κόσμου παντὸς μετὰ σὲ, καθαγιαμένῳ βαλό-"μενος δηλῶσαι πάντας ὁ Θεὸς τοὺς [i] βασιλεύσοντας, "ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἐστῶ-"τα, οὗ τῷ μὲν κεφαλῷ συνέβαινεν εἶναι [k] χρυσῷ, "τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τῷ δὲ γαστέρα "καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηροῦς. "ἐπὶ τοῖς λίθον εἶδες [l] ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα ἐμπεσεῖν τῷ "ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι, καὶ μηδὲν "αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸ ἄργυ-"ρον καὶ τὸ σίδηρον καὶ τὸ χαλκὸν ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι· "καὶ τὸ μὲν ἀνέμου πνεύσαντος σφοδροτέρου τοσοῦτον ὡς "ἁρπαγῆναι ἀφανισθῆναι, τὸ δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον ὡς "ἅπασαν ἀπὸ αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν "οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τοῦτον "ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε εἰδήλωσε καὶ τοὺς "περὶ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ "οἱ ὦμοι σημαίνουσιν ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων "τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν· τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις [m] ἀπὸ "δύσεως καθαιρήσει χαλκῆν ἡμφιεσμένος, καὶ ταύτην ἀλ-"λῃ παύσει τὴν ἰσχὺν ὁμοίᾳ σιδήρῳ, καὶ κρατήσει [n] εἰς "ἅπαν ἀεὶ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν "στερροτέραν τῆς χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. " ἐδή-"λωσε δὲ καὶ τοῦ λίθου Δανιήλης τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημέ-να συγγράφειν ἃ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς [o] ἀληθείας ζηλωτὴς [p] περιέργως ἀκριβοῦσθαι βούλεται, "ὡς δὲ καὶ τὰ ἀδήλων [q] εἰ γνώσεσθαι βάλεσαν μαθεῖν, παρ-"δασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι [r] τοῦ Δανιήλου· εὑρήσει δὲ "τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος, [s] ἀκούσας ταῦτα καὶ ἐπιγνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύ-σιν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὥσπερ τὸν τρόπον τὸν Θεὸν προσ-κυνοῦσι, τοῦτον τὸν Δανιήλον ἠπείγετο, καὶ [t] θύσειν ἐκέλευε ὡς Θεῷ προσέταξεν. ἀ μὲν ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐ-τοῦ τοῦ ἰδίου Θεοῦ ἡμέραν, ἀπάσης ἐπέτρεπον τῆς βασι-λείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· οὓς ἐπὶ φθόνῳ καὶ βασκανίᾳ εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν σπεύδει, τῷ βα-σιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασε χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, [v] πλάτος δὲ ἓξ, ἔστησε αὐτὸν ἐν τῷ μεγά-

gem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis *se* vidisse dicit, proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illud *ab eo* deprecatus est, ne ipsum aliis Chaldæis & magis sapientia præstare existimaret, quod, cum nemo illorum somnium invenire potuisset, ipse *id* ei indicaturus esset. "non enim *sua* peritia, vel "quod mentem quam alii magis exercuisset, id fe-"ri: sed Deus, inquit, nostrûm misertus qui in "mortis periculum adducti eramus, oranti mihi "pro mea popularium vita & somnium & ejus in-"terpretationem declaravit. non enim tam me so-"licitum habuit ea tristitia, quod nos ipsi à te fue-"rimus morti adjudicati, quam metus de tuæ exi-"stimationis gloria, ut qui inique viros bonos & "honestos necari jusseris, quibus nihil, quod hu-"mana sapientia efficere potuit, imperasti, sed id "quod facere Dei solius est ab illis exegisti. Tibi "itaque, cogitanti, qui homo post te potiturus "esset totius orbis imperio, in lecto cubiculari vo-"lens Deus omnes regnaturos ostendere, ejusmo-"di immisit somnium. Spectare tibi videbaris in-"gentem statuam *ante oculos* tuos stantem cujus "caput forte aureum erat, humeri & brachia ar-"gentea, venter & femora ex ære, crura ac pedes "ferrei. Deinde saxum ingens vidisti à monte a-"vulsum, quod in statuam incidit, eamque deje-"ctam adeo contrivit, ut nulla ejus pars integra "fuerit relicta; sed aurum & argentum & ferrum "& æs in pulverem abierint farina minutiorem: "atque illum, venti vehementioris flatu abreptum, "longe lateque dispersum esse; saxum vero adeo "crevisse ut tota terra ab eo occupata videretur. "Et somnium quidem quod vidisti hujusmodi est: "illud vero hoc modo, ut arbitror, interpretan-"dum. Caput quidem aureum te significat, & "alios ante te reges Babylonios; duæ vero manus "& humeri indicant imperium vestrum à duobus "regibus eversum iri: illorum autem imperium "alius quidam ab occidente *veniens* destruet, ære "*totus* obductus; atque hujus vires alia vis debel-"labit ferro similis, easque in universum imperio "premet propter ferri naturam, quod ea sit auro "& argento & ære validior." Quin & Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est ut præterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis avidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, ut qui de incertis, an futura sint, scire desiderat, det operam ut Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inveniet.

Danielus Nabucho-donosoro somnium in memoriam revocat, & interpreta-tur. Dan. c. 2.

De statua quam vidit in somnis Nabucho-donosorus. Dan. c. 2.

Somnii ex-planatio. Dan. c. 2.

5. Rex autem Nabuchodonosorus, his auditis, suoque somnio agnito, Danieli indolis admiratione perculsus est, & in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique ut Deo sacrificari jussit. Nec hoc contentus, impositio ei Dei sui nomine, universæ ditionis suæ imperio eum præfecit, cognatosque suos: quos ex *aliorum* invidia & livore in periculum incidisse contigit, ut qui regem hujusmodi de causa offenderint. Rex, facto aureo colosso altitudine cubitorum sexaginta, latitudine sex, cum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque mo-

Danielum magnis honoribus au-get rex cumulatque. Dan. c. 2.

Nabuchode-nosorus statuam sibi auream, immensæ magnitudi-nis, posuit, adorarique eam præce-pit. Dan. c. 3.

c Περὶ τὴν παρελθοῦσης νυκτός.] Περὶ τὴν *Big.* & *Samb.*
d Αὐτὸς αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸς αὐτὸ in *Editis Aliisque.*
e Γίνεσθαι] Γίνει *Big.* & *Savib.* γνώσεσθαι legisse videtur *Epiphan.*
f Φησὶν,] Φησὶν deest *Big.* & *Samb.*
g Ἐμαυτῆς ψυχῆς] Ἐμῆς *Big.* & *Samb.*
h Καλοὺς κἀγαθοὺς] Καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς *Big.* & *Samb.*
i Βασιλεύσοντας] Βασιλεύοντας *Gall.* & *Samb.* 1.
k Χρυσῷ,] *Al.* (ut & *Cocc.*) χρυσίου.
l Ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα] Ἐξ ὄρους *Big. Samb.* & LXXII.
m Ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπὸ δύσεως in *Editis Aliisque.*
n Εἰς ἅπαν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* εἰς ἅπασαν in *Editis Aliisque.*
o Ἀληθείας] Ἀκριβείας *Samb.*
p Περιέργως] πολυπραγμονεῖν,] De voce ἀκριβοῦσθαι videsis *Gatakerum* ad *Antoninum*, pag. 92.
q Εἰ γνώσεσθαι βάλεσαν μαθεῖν,] Τί γνώσεσθαι *Big.* & *Samb.*
r Τοῦ Δανιήλου·] Τὸ Δανιήλου *Big.* & *Samb.*
s Ἀκούσας ταῦτα] Ἀκηκοὼς *Big.* & *Samb.*
t Θύσειν ὡς Θεῷ] Ita cum *MSS.* in *Editis* Θύειν.
v Πλάτος δὲ ἓξ,] Τὸ πλάτος *Big.* & *Samb.*

more solenni dedicaturus esset, principes ex omni sua ditione convocavit, eisque in primis mandavit, ut quandocunque tubæ sonitum audiverint, tunc *interram* procumberent & colossum venerarentur: iis vero qui *ita* non fecerint minatus est se illos conjecturum esse in fornacem igne ardentem. cum igitur omnes, simul ac audiverunt tubæ vocem, colossum venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non feciſſe dicunt, nolentes patria instituta violare. Atque illi criminis manifesti & statim in ignem conjecti divina servantur providentia, & præter omnium opinionem ex mortis periculo evadunt. Ignis enim eos non attigit: sed, quasi sensisset viros *sceleris* puros in flammas suas præcipitatos esse, illos non afflavit; vique ad urendum debili esse videbatur, quamdiu juvenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente ut ab igne nihil paterentur. Quæ res illis, ut viris probis Deoque charis, regis gratiam conciliavit: adeo ut postea semper in maximo apud eum honore haberentur.

Danieli cognati, quod statuam non adorarint, in medias flammas conjiciuntur, & illæsi per ea ambulant. Dan. c. 3.

6. Non multo autem post in somnis rex aliam videt visionem; quòd imperio excidens inter bestias versabitur, & post exactos in solitudine septem annos denuo regnum recuperabit. Hac visione ipsi in somnio oblata, cum magos rursus convocasset, illos ea de re percontabatur, & quid significaret sibi dicere jubebat. Et aliorum quidem nemo potuit somnii sententiam invenire, regique explicare: solus vero Danielus ista exploravit; atque ita evenerunt prout ipse ei prædixit. Cum enim in solitudine tempus jam ante memoratum exegisset, nemine per septennium auso rerum gubernaculo sese admovere, *tandem* Deum precatus ut regnum recipiat, rursus ei restituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum singula ita ut in antiquis libris ea reperio in scriptis meis referam. nam statim ab initio hujus historiæ contra eos qui in rebus *narratis* desiderabunt quidpiam, vel expostulabunt, à me præcautum est, asseverando quod Hebræorum solum libros Græce reddam, pollicendoque futurum ut in rebus istis exponendis nihil illis de meo addam vel detraham.

Nabuchodonosorus, potestate regia abjecta, cum bestiis agrestibus degit: & post septennium in regnum repositus est & dignitate auctus. Dan. c. 4.

CAP. XI.

De Nabuchodonosoro ejusque successoribus, & quomodo eorum imperium eversum erat à Persis: quæque Danielo acciderunt in Media, & qualia illic prædixit.

Nabuchodonosori mors.

REX autem Nabuchodonosorus, cum regnasset annos quadraginta tres, vitam finivit; vir ad res agendas acer, & regibus qui eum antecesserunt fortunatior. Rerum autem ab eo gestarum meminit etiam Berosus in tertio Historiæ Chaldaïcæ libro, hisce verbis. "Cumque audisset pa-

---

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ναβυχοδονοσόρου τοῦ Ἀμβδόχων αὐτοῦ, καὶ ὡς κατελύετο ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν· ἃ τε συνέβη Δανιήλῳ ἐν Μηδίᾳ, καὶ οἷα ἐκεῖ προεφήτευσεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορ, [r] ἔτη τεσσαράκοντα τρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ [s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν [t] ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. "ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ

[u] Να-

---

x Αὐτὸν,] Illud *αὐτὸν* ex *Big. Samb.* & *Epiphanio.*
y Ὅτε σημαινύσης] Ὅταν vel ὅτ' ἂν in *MSS.*
z Ἐμβληθήσεσθαι κάμινον.] Ἐμβληθῆναι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
a Τοὺς Δανιήλου] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* & Δανιήλου in *Editis Alisque.*
b Οὐ ποιῆσαι τοῦτο] Μὴ ποιῆσαι *Big.* & *Samb.*
c Τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας] Τῶν μηδὲν *Big.* & *Samb.*
d Διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι] Ita cum *Big.* & *Samb.* Διὸ μὴ πάσης ἀξ. π. ἀ. τ. τιμῆς in *Editis Alisque.*
e Τῆς τιμῆς διετέλουν.] Fortè καὶ τ. δ. COCC.
f Τὸ ὄναρ,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* τοῦναρ in *ceteris.*
g Σημαίνοι λέγειν ἤξειν] Ita *Big.* & *Samb.* σημαίνῃ in *reliquis.*
h Μόνον δὲ ταῦτα ἔκλαυε,] Μόνον δὲ τοῦτ' (vel τοῦτο) ἔκλαυε in *plerisque MSS.*
i Οὗτός αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ὅτος τε αὐτῷ in *Editis Alisque.*
k Ἐγκαλέσῃ δέ μοι] Ἐγκαλέσῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
l Καὶ γὰρ ἄθυς ἐν ἀρχῇ τῶν ἱστορίας, ὡς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὶ τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἀσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλλωϊδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπεσχημένος.

m Ἐπιζητήσοντας] Ἐπιζητήσαντάς τι ὡς τὸ in *iisdem MSS.*
n Μεμψομένους] Μεμφομένους *Big.* & *Samb.*
o Εἰπὼν εἰς τὴν] Ita cum *MSS.* εἶπον in *Editis.*
p Ἑλλωϊδα γλῶτταν,] Ελλάδα γλῶτταν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
q Μήτε προσθεὶς τι] Μήτε προσθεὶς τοῖς πρ. αὐτοῖς ἴδια in *iisdem MSS.*
r Ἔτη τεσσαράκοντα τρία] Ἔτη τρία καὶ τεσσαράκοντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
s Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων ὅτως. αὐτὸς δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβυχοδονόσορος,] Berosi verba de Nabuchodonosore. Vid. de eodem Berosо & Nabuchodonosoro adv. Apion. lib. 1. §. 19. ubi eadem verba. SPANH. Quædam etiam ibi rectius scripta videntur. COCC.
t Ἱστοριῶν,] Illud *ἱστοριῶν* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Rerum Chaldaïcarum Historiam *Berosum* tribus libris composuisse dicit *Tatianus*, p. 126. *Edit. Oxon.* Eadem Βαβυλωνιακὰ appellat *Athenæus* in *Deipnosoph.* 639.

[u] Na-

"[v] Ναβυχοδονόσορ, ὅτι ὁ πατὴρ μὲν σατράπης, ἔν τε
"Αἰγύπτῳ & τοῖς περὶ [x] τὴν Κοίλην Συρίαν & Φοινίκην τό-
"πους, ἀποστάτης [y] αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι
"κακοπαθεῖν, συήσας τῷ [z] ὑῒ Ναβυχοδονόσορ [a] ὄντι ἐν ἡλι-
"κίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, [b] ἐπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμ-
"μίξας ἦ Ναβυχοδονόσορ τῷ ἀποστάτῃ, καὶ διαπα-
"ξάμενος, αὐτόν τε [c] ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν [d] ἐκ ταύτης τῆς
"ἀρχῆς ἔσχε τὸ αὖτε βασιλείαν [e] ἐποιήσατο. [f] τῷ δὲ παλαιῷ
"Ναβυχοδονοσόρῳ συνέβη, [g] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωσ-
"τῆσαι, ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, [h] ἔτη βα-
"σιλεύσαντι εἰκοσί. ἀκθόμενος δὲ [i] μετ' ὀλίγον χρόνον τὸν
"πατρὸς τελευτὴν Ναβυχοδονόσορ, καταστήσας τοὺς κατὰ τὸν
"Αἴγυπτον πεζικὰ καὶ τὸ λοιπὸν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώ-
"τους Ἰουδαίων τε & Φοινίκων & Σύρων & τῶν ἀπὸ Αἰγύπτου ἐ-
"θνῶν, [l] καὶ συνάραντας ποσὶ τοῖς φίλων μετὰ τῆς [m] βαρυτάτης δυ-
"νάμεως & τὸ λοιπὸν ὠφελείας ἀναπομίζειν εἰς τὴν Βαβυλω-
"νίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου [n] παρεγένετο εἰς
"Βαβυλῶνα. [o] Θαλαβὼν δὲ τὰ πραγμαθεῖα, διοικήμενα
"ὑπὸ [p] τῶν Χαλδαίων, καὶ [q] διαπρεμένου τὸ βασιλείαν ὑπὸ τοῦ
"βελτίστου αὐτῶν, κυρεύσας [r] ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρ-
"χῆς, [s] τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις θαυμασθεῖσιν συνέταξεν ἀ-
"ποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις [t] ἀπο-
"δεῖξαι· αὐτὸς δὲ [v] ὑπὸ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων [x] τό,
"τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τόν
"τε ὑπάρχοντα ἐξ ἀρχῆς πόλιν, [y] καὶ ἑτέραν χαρασάμε-
"νον, καὶ ἀνακαινίσας, ὥστε τὸ μηκέτι δύνασθαι τὸν πο-
"λιορκοῦντας τὸ πλῆθος [z] ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κα-
"κοπαθεῖν, [a] περιβάλετο τρεῖς μὲν τὸ ἔνδον πόλεως πε-
"ριβόλους, τρεῖς δὲ τὸ ἔξω, [c] τεῖχος δὲ τὸ ὀπίσω πλίνθου.
"καὶ πλήσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμή-
"σας ἱεροπρεπῶς, [d] περισκατασκευάσεν τοῖς παλαιοῖς βα-

"ter ejus Nabuchodonoſorus, eum, qui in Ægy- *Beroſi teſti-*
"pto & Cœle-Syria & Phœnice præpoſitus fue- *monium de*
"rat, Satrapen ab eo defeciſſe, ipſe ferendis labo- *Nabucho-*
"ribus *per ætatem* impar, filio Nabuchodonoſoro *donoſoro.*
"adhuc juveni tradidit partem exercitus, miſitque
"ad illum bello perſequendum. Nabuchodonoſo-
"rus vero congreſſus cum illo, qui deſciverat,
"acieque conſerta, & eum vicit, & regionem ab
"hoc initio in regni ſui ditionem redegit. At ſub
"id tempus evenit ut Nabuchodoſorus pater, cum
"morbum contraxiſſet, in urbe Babyloniorum
"diem obiret ſupremum, poſtquam regnaſſet an-
"nis XXI. * Nabuchodonoſorus vero, non multo
"poſt patris morte cognita, rebuſque in Ægypto
"& reliqua regione ordinatis, ut & captivis ex
"Judæis & Phœnicibus & Syris & ex Ægypti
"populis, datoque in mandatis quibuſdam ex ami-
"cis ut *eos* una cum gravis armaturæ militibus &
"impedimentis in Babyloniam deportaret, ipſe
"cum paucis itinere per deſertum facto Babylo-
"nem ſe conferebat. Potitus autem rerum quas
"Chaldæi adminiſtraverant, regnique ſibi ab eo-
"rum potiſſimo adſervati, totum patris quod fue-
"rat imperium adeptus, captivis quidem, ubi *eò*
"venerant, colonias in Babyloniæ locis maxime
"opportunis aſſignari juſſit: ipſe vero, poſtquam
"de belli manubiis Beli templum aliaque largiter
"ornaverat, urbemque *Babylonis* quæ jam erat, *no-*
"*va* etiam altera addita, inſtauraverat, ne poſſent
"poſthac qui ad urbem *iſtam* venirent obſidendam
"abacto flumine eam *facilius* aggredi, ternos qui-
"dem interiori urbi, ternoſque pariter exteriori
"murorum ambitus circumdedit, idque è coctis
"lateribus. Cumque urbem bene muniviſſet, &
"portas magnifice adornaſſet, paternæ regiæ con-
"tiguam

[v] Ναβυχοδονόσορ,] Hic loci, & alibi, quoties patris Nabuchodonoſori mentio fit, Ναβοπολάσσαρ reſcribendum cenſet *J. Scaliger*, prout apud *Euſebium* de *Prep. Evang.* l. 9. c. 40. *Ptolemæum* in *Canone regnorum*, & *Syncellum* in *Chronogr.* p. 220. Apud *Joſephum* lib. 1. contra *Appionem* Ναβωλάσσαρ decurtate legitur, proculdubio pro Ναβοπολάσσαρ. Verum in hiſce *Originum* libris tam vetus eſt mendum, ut agnoſcatur etiam à *Vet. Interpr.*

[x] Τὴν Κοίλην Συρίαν] Συρίαν τὴν Κοίλην *Big. Samb. Syncell.* & lib. 1. c. *App.*

[y] Αὐτοῦ γέγονεν,] Αὐτοῦ deeſt *Syncello* & *Joſepho* in *lib.* 1. c. *App.*

[z] Υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Illud ᾧ reſtituimus ex *Big. Samb. Vet. Interpr. Syncello*, & *libro* 1. c. *App.*

[a] Ὄντι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ] Ὄντι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ in *libro* 1. c. *App.* illa tamen omiſit *Syncellus.*

[b] Ἐπεμψεν ἐπ' αὐτόν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb. Vat. Syncell.* & *lib.* 1. c. *App.*

[c] Ἐκράτησε,] Ἐυρίσκει in lib. 1. c. *App.* κρατεῖ *Syncell.*

[d] Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς] Ἐξ ἀρχῆς, *denuo ut ab initio fuerat*, in *Syncello* & *lib.* 1. c. *App.*

[e] Ἐποιήσατο.] Ἐποίησεν in *lib.* 1. c. *App.*

[f] Τῷ δὲ πατρὶ τῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ συνέβη Ναβολασσάρῳ [Ναβοπαλασσάρῳ *Syncell.*] κτλ. τέτου τὸ κ. *Joſ.* l. 1. c. *App.* Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ Ναβ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν] Illa κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν & ἐν τῇ Βαβ. πόλει omittit *Syncell.*

[h] Ἔτη βασιλεύσαντι] Ita etiam in *Epiphanii* libris & *Syncello.* Ἔτη βασιλεύσαντι εἴκοσι καὶ ἓν *Big.* & *Samb.* Ἔτη βεβασιλευκότι εἰκοσιπέντε in *lib.* 1. c. *App.* quod rectum eſſe oſtendit *Scaliger* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragmenta*, p. x. & *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 426. Verum aliter ſentit *Petavius* in lib. IX. *de Doctr. Temp.* c. 58.

† *Nabuchodonoſorus vero,*] Vid. *Scalig.* in Prolegomenis ad lib. de E. T. p. 13. & notis ad Fragmenta Gr. p. 9.

[i] Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετ' ὀλὺ [πολὺ χρόνον] τὴν τοῦ π. τ. Ναβυχοδονοσόρ *Joſ.* l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

[k] Καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν,] Καὶ Αἴγυπτον *Big.* & *Samb.*

[l] Καὶ συνάραντας] Illud ᾧ deſideratur in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[m] Βαρυτάτης δυνάμεως] Ita ex *Syncello.* (& *Coccejo*) βαρύτητος in *Editis.* βαθυτάτης *Big.* & *Samb.* plane μετὰ τῆς δυνάμεως in *lib.* 1. c. *App.*

[n] Παρεγένετο εἰς Βαβυλῶνα.] Παρεγένετο *Big.* & *Samb.*

[o] Παραλαβὼν δὲ] Καταλαβὼν in l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

[p] Τῶν Χαλδαίων,] Τῶν abeſt *Big. Samb. Vat. Syncello* & *lib.* 1. c. *App.* Voce Χαλδαίων non *gentem* intelligit, ſed *Sapientes* & *Philoſophos* Babyloniæ. *Scalig.*

[q] Διατηρεμένου τὴν βασιλείαν] Διοικεμένου *Big.* & *Samb.*

[r] Ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς,] Ἐξ ὁλοκλήρου *lib.* 1. c. *App.* ὁλοκλήρως *Syncell.*

[s] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις θαυμασθεῖσι, συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας in *lib.* 1. c. *App.* τοῖς αἰχμαλώτοις ἔταξε τὴν κατοικίαν. αὐτὸς δὲ ὁ Ναβυχοδονόσορ ἐκ τοῦ λαφύρου τό, τε Βήλου *Syncell.*

[t] Ἀποδεῖξαι·] Illud ἀποδεῖξαι ex *lib.* 1. c. *App.* adjeci, præſertim quod ἀποδεῖξαι poſt τόποις habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[v] Ὑπὸ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου] Ἀπὸ τοῦ λ. in l. c. *App.* & *Gall.* 1. 2.

[x] Τό, τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως,] Babylone opera à Nabuchodonozore extructa, nempe quæ Græci Semiramidi tribuunt. Vid. Scaliger Prolegom. de Emend. Temp. p. 37. & 38. SPANH.

[y] Καὶ ἑτέραν χαρασάμενον, καὶ ἀνακαινίσας,] Καὶ ἕτερα χαρασάμενον καὶ ἀναγκάσας *Baſ.* & *G.* atqui in *l.* 1. c. *App.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν περιχαρασάμενον καὶ ἀναγκάσας. *Epiphanius* vertit, *& antiquæ civitati alia quoque contulit & priſca reparavit, ita ut nequaquam obſidentes valerent fluvium convertere & civitati aliquo modo prævalere.* & *lib.* 1. c. *App.* ad hunc modum, *& antiquam civitatem & alteram extrinſecus adjiciens, cogitans quatenus nequaquam poſſent obſidentes fluvium convertere & ad civitatem accedere.* Ex quibus cum *Scaligero* χαρασάμενον pro χρησάμενον, & ἀνακαινίσας pro ἀναγκάσας repoſuimus, levicula ſane mutatione. καὶ χαρασάμενον καὶ ἀνακαινίσας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καταχαρασάμενον καὶ ἀναγκάσας *Gall.* 2. καὶ χρησάμενον καὶ ἀναγκάσας *Vat.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν περικαχρησάμενον καὶ ἀναγκάσας *Syncell.* ubi in ora libri περισκαλκισάμενον apposuit *Editor.* καὶ ἑτέραν χαρασάμενον καὶ ἀνακλίσας legendum cenſet *Salmaſius*, atque ita *Epiphanium* legiſſe ſibi perſuadet. *Petitus* vero in *Animadverſionibus* ἀνεκδότοις legit καὶ ἑτέραν περιχαρασάμενον καὶ ἀναχώσας: ac ſi *Beroſus* dixiſſet, Nabuchodonoſorum novam civitatem priori adjeciſſe, eamque excitatis aggeribus muniviſſe, ne in poſterum hoſtes poſſent fluvium avertere. HUDS. *Grotius* quoque legit ἀνακαινίσας in libro de Veritate Religionis Chriſtianæ. COCC.

[z] Ἀναστρέφοντας] Ita in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello*, ἀναστρέψαντας in *Editis Aliiſque.* ἀναστρέψας *Big.* & *Samb.* ἀναστρέψαι *Gall.* 1.

[a] Περιεβάλετο] Περιεβάλετο δὲ τρεῖς in *Editis.* ſed δὲ ejecimus, quod non exſtet in *lib.* 1. c. *App.* nec in *Syncello*, aut *Samb.* & *Gall.* 1. in quibus tamen ὑπερεβάλετο τρεῖς &c.

[b] Τρεῖς ἔξω,] Illud τὸ ex *Big. Samb. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[c] Τεῖχος δὲ τὸ ὀπίσω πλίνθου.] Τέτων *Samb.* & *Vat.* τέτου δὲ τοὺς μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τοὺς δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* Sed non ita hic loci legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *erexitque tres porticus & tres extrinſecus de latere cœlo: decenterque muniens* &c.

[d] Περισκατεσκεύασεν,] Sic ex *lib.* 1. c. *App.* atque ita *Epiphanius*, ut puto, aut prout in *Syncello* κατεσκεύασε τοῖς. at hic loci

"tiguam aliam exſtruxit: cujus de altitudine re-
"liquoque ſplendore dicere mihi forſan ſupervaca-
"neum eſſet. Verum ampla quamvis fuerit & ſu-
"perba, diebus tamen quindecim confecta erat &
"abſoluta. In hac regia ex lapide excitavit * pi-
"las, quibus ſpeciem dedit montibus perſimilem;
"eaſque ita fabricavit, ut omne genus arboribus
"conſitæ fuerint. Fecitque penſilem paradiſum,
"ut vocabatur; quòd uxor ejus, utpote in Mediæ
"locis educata, ea deſiderarit quæ patriam *quo-*
Megaſthenes laudatur. "*dammodo* referrent." Quin & Megaſthenes in tertio rerum Indicarum *libro* ipſorum meminit, ubi oſtendere conatur, quod hic rex fortitudine & rerum geſtarum magnitudine longe Herculem ſuperarit. Eum enim vaſtaſſe dicit magnam Li-
Et Diocles. byæ partem & † Iberiam. Imo & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum *libro* hujus regis mentionem facit; ut & Philoſtratus tam in Indicis ejus
Et Philoſtratus. quam Phœniciis hiſtoriis, quòd hic rex tredecim annos Tyrum oppugnaverit, cum illo tempore Ithobalus in Tyro regnaret. Atque hæc quidem ſunt quæ ab Hiſtoricis omnibus de hoc rege memoriæ prodita ſunt.

XII. *Abilamarodachus Nabuchodonoſoro in regnum ſuccedit, & Jechoniam vinculis eximit.* 4 *Regum*, c. 25. 2. Cæterum poſt mortem Nabuchodonoſori, Abilamarodachus ejus filius regnum ſuſcipit: qui, cum Jechoniam ſtatim è vinculis ſolviſſet, eum inter amicos neceſſarios habebat, multis muneribus donatum, atque præ *cæteris* apud Babylonem regibus honoratum. nam pater ejus fidem Jechoniæ *datam* non ſervavit: qui ſe ei cum uxoribus & liberis omnique cognatione *ſua* ſponte tradiderat, pro patria *urbe*, quam nolebat *per vim* expugnatam excìdi, ut jam ante diximus. Mortuo autem Abilamarodacho, poſtquam annos decem & octo regnaſſet, Nigliſarus filius ejus imperium ſibi vendicàt: cumque id tenuiſſet annos quadraginta vita
Poſt eum regnum adeptus eſt Nigliſarus.

"σιλείοις ἔπεσα βασίλεια ἐχόμενα [c] αὐτῶν· ὧν τὸ μὲν
"ἀνάθημα [d] τῷ λοιπῷ πολυτέλειαν θεῖσον ὅσως ἂν
"εἰη λέγειν. πλὴν [e] ὄντα γε [f] μεγάλα καὶ ὑπερήφανα
"[h] σωθεὶς ἐλέσθη ἡμέρας [i] δεκαπέντε. ἐν ᾗ τοῖς βασιλείοις
"τούτοις ἀναλήμματα [k] λίθινα ἀνωκοδόμησε, τῷ ὄψει
"[l] ὁμοιοτάτῳ τοῖς ὄρεσι, [m] καὶ καταφυτεύσας δέν-
"δρεσι παντοδαποῖς [n] ἐξειργάσατο. καὶ κατεσκεύασε [o] κα-
"λέμενον κρεμαστὸν παράδεισον· ἀλλὰ τὸ τῇ γυναικὶ
"αὐτοῦ ἐπιτυμεῖν [p] οἰκείας ἀμφίσεως, [q] ὡς πεθεμυ-
"μένῃ ἐν τοῖς [r] κῆ Μηδίαν τόποις." καὶ [s] Μεγασθένης
ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν μνημονεύει αὐτῶν, [t] δι' ἧς
ἀποφαίνει πρᾶγμα [v] τῶν τοῦ βασιλέα τῇ ἀνδρείᾳ καὶ
τῷ μεγέθει τῶν πράξεων ὑπερβεβηκότα τὸν Ηρακλέα. κα-
τατρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ [x] Λιβύης τῆς [y] πολλῆς, καὶ
Ιβηρίαν. καὶ Διοκλῆς ᾗ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν [z] Περσικῶν μνη-
μονεύει τούτου ᾧ βασιλέως· καὶ [a] Φιλόστρατος ἐν τοῖς Ινδι-
καῖς αὖτε καὶ Φοινικικαῖς ἱστορίαις, ὅτι ἔτῶν ὁ βασιλεὺς
[b] ἐπολιόρκησε Τύρον [c] ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν [d] Ιθοβάλου τοῦ Τύρου. καὶ τὰ μὲν, ὑπὸ πολλῶν
ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, τοιαῦτα ἦν.

β'. Μετὰ δὲ τὸν [e] Ναβυχοδονοσόρου τελευτὴν [f] Αβι-
λαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμ-
βάνει· ὃς δήθης [g] τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα [h] Ιεχωνίαν τῶν
δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις [i] φίλοις εἶχε,
πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ τιμήσας αὐτὸν [k] ἔντιμον ὑπὲρ
τοὺς [l] ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν
οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ιεχωνίᾳ, παραδόντι μετὰ γυναικῶν καὶ
τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος, ὡς ἂν μὴ καθαιρεθείη ληφθείσα [m] τῇ πολιορκίᾳ,
καθὼς προεφήκαμεν. πολιήσαντος δὲ Αβιλαμαρωδάχου
[n] μὴ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, [o] Νιγλισαρος ὁ
παῖς αὐτοῦ τῷ πατρὶ παραλαμβάνει· καὶ, καθεζομένων αὐ-
τῶν

κατεσκεύασεν ὧν τοῖς in *Editis Aliiſque.*

c Αὐτῶν·] Ἐκείνων, ὑπερφέροντα ἀνάθημα καὶ παντὶ πολυτέλειαν. μακρὰ δ' ἴσως ἔσται ἐὰν τις ἐξηγῆται in *lib.* 1. c. *App.* ἐκείνων [ὑπὲρ] ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τῷ λοιπῷ πολυτέλειαν μικρὸν ἴσως ἔσται ἐὰν τις ἐξηγῆται *Syncell.*

f Οντα γε] Πλὴν ὄσον τε τὰ μεγαλεῖα in *Editis Aliiſque.* πλὴν ὄσον τὰ μεγάλα *Samb. Big.* & *Gall.* 1. πλὴν ὄντα γε ὑπερβολῇ μεγάλα in *lib.* 1. c. *App.* πλὴν ὄντα ὑπερβολῇ μεγάλα *Syncell.* unde cum levicula mutatione lego ὄντα γε μεγάλα. Nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *dum eſſent hæc magna & nimis eximia* &c.

g Μεγάλα καὶ ὑπερήφανα σωθεὶς ἐλέσθη ἡμέρας δεκαπέντε.] Dum eſſent hæc magna & nimis eximia *Ruſin.* SPANH.

h Σωθεὶς ἐλέσθη ἡμέρας] Ita in *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* σωθεὶς ἐλέσθησαν in *Editis.*

* *Pilas*,] *Ambulacra* vertit *Grotius.* Iſta & quæ ſequuntur fere interpretatus eſt *Curtius*, l. 5.

i Δεκαπέντε] Πεντεκαίδεκα *Big.* & *Samb.*

k Λίθινα ἀνωκοδόμησε,] Λίθινα ὑψηλὰ ἀνῳκοδ. in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

l Ομοιοτάτῳ τοῖς ὄρεσι,] Ita *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncell.* (ὁμοιότατα *Cocc.*) ὁμοιότητα in *Editis.*

m Καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι] In *pleriſque MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* deëſt καί.

n Εξειργάσατο.] Ita diſtinxi, cum antea eſſet ἐξειργάσατο καὶ κατασκεύασε. in *lib.* 1. c. *App.* ἐξειργάσατο. κατασκεύασας.

o Κρεμαστὸν παράδεισον·] Penſilis hortus in Babylone à Nebuchadn. exſtructus ad Medici ſimilitudinem vid. contr. Apionem lib. 1. §. 19. SPANH.

p Οἰκείας ἀμφίσεως,] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* nec aliter in *MSS.* ὁρείας *lib.* 1. c. *App.* ὀρείας *Syncell.* & ὠραίας ex conjectura *Editoris.* Videſis *Scaligeri* notas ad *Vett. Gr. Fragmenta* ſub finem libri *de Emendatione Temporum.*

q Ὡς τεθεαμμένῃ] Illud ὡς deëſt in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

r Καὶ Μηδίαν τόποις.] Καὶ τῶν Μηδίων in *lib.* 1. c. *App.*

s Μεγασθένης ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν] Vide *Scalig.* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragm.* p. 18. *Fac. Cappellum* ad A. M. 3794. & *Simpſonum* in *Chron. Cathol.* A. M. 3426. HUDS. Megaſthenis Indica Contr. Apion. lib. 1. §. 20. SPANH.

t Δι' ἧς] Forte δι' ὧν. COCC.

v Τοῦτον τὸ βασιλέα] Vide *Euſeb.* in *Prap. Evangel.* l. IX. c. 41. & Græca *Euſebii Chron.* p. 41.

† *Iberiam.*] Fabuloſa iſta videntur *L'Empereur.*

x Λιβύης τῆς πολλῆς,] *Gelen.* leg. τῆ Λιβύης τῆς πολλῆς. *Ruſinus* male: Libyen civitatem. Vid. Caſaub. ad Baron. p. 155. SPANH.

y Πολλῆς,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & *lib.* 1. c. *App.* Λιβύης τὰ πλεῖστα καὶ Ιβηρίας *Syncell.* nec aliter legiſſe videtur *Euſeb.* in *Prap. Evangel.* lib. 9. c. 41. Λιβύης τῆς πόλεως in *Editis Aliiſque.* quam lectionem ſequutus eſt *Epiphanius.* Vide *Scalig.* ad *Fragm.* p 18. *Caſaub.* in *Exercit. Baronianis*, p. 155. *Edit. Lond.* & *Perizonium* in *Originibus Babylonicis*, p. 420.

z Περσικῶν μνημονεύει] Juxta *Epiphanium* ἐν β'. τῶν Χαλδαϊκῶν, *in ſecundo Coloniarum.* Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 3. & *Joſ. Scalig.* in *Can. Iſagog.* p. 288.

a Φιλόστρατος] De eo *Voſſius* in *Hiſt. Gr.* l. 2. p. 235. *Edit. Lugd. Bat.*

b Επολιόρκησε Τύρον] De hac Tyri obſidione infr. adv. Apion. lib. 1. §. 21. & Petav. de Doct. Temp. part. II. cap. LXIII. p. 147. & 148. SPANH.

c Ετη ιγ'.] Ετεσι τρισὶ καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In *Epiphanii* libris, *annis tribus & decem menſibus.*

d Ιθοβάλου] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ναβυχοδονοσόρου] De Nabuchodonoſore & ejus Succeſſoribus vid. ex Beroſo cont. Appion. lib. 1. §. 20. & Petav. de Doct. Temp. P. II. p. 163. SPANH.

f Αβιλαμαρώδαχος] Ευϊλμαραώδαχος in *lib.* 1. c. *App.* Ευϊλμαραώδακ 4 *Regum*, c. 25. v. 27. Ευϊλαὰδ Μαρωδὰκ *Syncello* in *Chronogr.* p. 226. Αβελμάθαχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & infra Αβιλδαμάχου *Big.* & *Gall.* 1. Αβιλμαλάδαχος *Samb.* & *Gall.* 2. Ευϊλμαλάραχος *Euſeb.* in *Prep. Evang.* l. 6. c. 40. HUDS. Abilamarodachus Nabuchadn. filius & ſucceſſor *Ruſin.* Amilmadapacus qui & Abimatodochus. SPANH.

g Τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα] Τὸν τῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

h Ιεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς,] *Al.* Ιεχονίαν. HUDS. Conf. ſupr. c. 8. §. 7. SPANH.

i Φίλοις εἶχε,] Τῶν φίλων *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

k Εντιμον] Ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοὺς ἐν τ. β. βασιλεῦσιν *Big.* ἔντιμον pro αὐτὸν eraſo habet *Gall.* 1. & dein ἐπὶ τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ βασιλέων. atque *Epiphanius* vertit, *fecitque eum in Babylonia inter reges haberi.* unde non dubitavi reſcribere, ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων. præſertim cum *S. Literæ* (4 *Regum* c. 26. v. 28.) dicant quod Babyloniæ rex Jechoniæ *ſolium in ſolio collocavit altiore, quam erant ceterorum regum ſolia, quos Babylonia habebat.* Antea editum erat, ποιήσας ἐπὶ τοὺς Βαβυλῶνι βασιλέων.

l Εν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων.] Εν τῇ Βαβυλωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

m Τῇ πολιορκίᾳ,] Υπὸ τῆ πολιορκίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

n Μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα] Μεθ' ἔτη β'. juxta *Beroſum* in *lib.* 1. c. *App.* & *Euſebium* in *Prap. Evang.* lib. 9. c. 40. Vide *Voſſii* Chron. S. p. 133.

o Νιγλισαρος] Ιγλισαρος in *pleriſque MSS.* Νεργλίσαρος *Syncello.* Νηριγλισσάρος *Euſebio.* Νηριγλισσορόος in *lib.* 1. c. *App.* HUDS. Negliſar Abilam, filius *Ruſin.* Egreſſarius. SPANH.

p Ετη

τῷ [p] ἕτῃ τετταρεσκαιδεκάτῳ, καταστρέφῃ τ βίον. μετ' αὐτὸν δ εἰς τ υἱὸν αὐτῷ [q] Λαβοσσορδαχον ἀφικνεῖται τ βασιλείας ἡ Δαβδοχή, καὶ μῆνας πεντε καὶ [r] παρ' αὐτῷ τὰς πάντας ἐννέα, πλοῦτησαν καὶ αὐτὸς μεταβαίνει πρὸς [s] Βαλτάσαρον τ καλούμενον [t] Ναβοάνδηλον [v] παρὰ Βαβυλωνίοις. Ἐπὶ τούτου [x] στρατεύσει Κῦρός τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων [y] καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι καὶ περάσιον θέαμα συνέβη. κατέκειτο δείπνων [z] ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, [a] καὶ σκευῶν ἐπ' πολὺς. ἄργυρος εἰς ἑτοιμασιν πεποιημένων βασιλικῶν, μὴ τ παλλακίδων καὶ τ φίλων. δόξαν δ αὐτῷ, κομισθῆναι κελεύσαι ὅσα ἰδίᾳ ναοῖς τὰ τοῦ Θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβοχοδονόσορος [b] ἐξ Ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς δ τ αὐτοῦ ναὸν [c] κατέθετο. αὐτὸς δ ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τ Θεὸν, ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τ ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς [d] Βαρβάροις, πάντα σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυναμένους, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τ δ μάγων οὐδὲν [e] διρίσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ ὀπὶ τῷ θεοδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τῇ χώρᾳ, τῷ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην ἀφάνειαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερεχόμενον [f] περιαυχένιον χρύσεον, καὶ [g] πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τ ἰδίας ἀρχῆς. τούτοις ῥηθεῖσι τὸ κήρυγμα, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι σπουδαμοῦντες, καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τ γραμμάτων, οὐδὲν ἐλάττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ἔτι τοῦτο θεασαμένη τ βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, προσελθοῦσαν ἤρξατο, καὶ λέγειν· ὡς ἔστι τις [h] ἐκ τ Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀφιγμένος ὑπὸ [i] τοῦ Ναβοχοδονόσορ προφήτου Ἱερουσαλυμα, Δανιὴλ ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θεῖος [k] ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώρισμα, ὃς Ναβοχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν πρὶν ὧν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. [l] μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι πρὶ τ γραμμάτων, καὶ τῇ ἀμαθίαν τὴν τ ἐκ δρόμων αὐτὰ κατακρίνειν, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ Θεοῦ σημαινόμενον.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τ Δανιῆλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ προσελθόντος ὡς πύθοιτο πρὶ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς διάνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μεμνῆσθαι ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι [m] πορφύραν [n] δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον πρὶ τ αὐχένα φορεῖν, καὶ τὸ τρίτον τ αὐτῆς ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τ σοφίας, decedit. At poſt illum ad filium ejus Laboſordachum ſucceſſionis jure regnum pervenit, cumque ei menſes ſolummodo novem manſiſſet, eo ſublato tranſit ad Baltaſarum, qui † Naboandelus à Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt & Cyrus Perſarum rex & Medorum Darius: eique, dum obſeſſus Babylone erat, mirabilis quædam & prodigioſa viſio oblata eſt. Diſcumbebat cœnans in ampla domo, (& magnus erat apparatus vaſorum argenteorum in regalis convivii uſum factorum) accumbentibus etiam concubinis & amicis. cumque ita ei collibuiſſet, jubet è ſuo templo aſferri vaſa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, ſpoliatis Hieroſolymis, uſus quidem non fuerat, ſed in dei ſui templo repoſuerat. Ille vero, poſtquam eò uſque audaciæ proceſſerat, ut dum potaret Deoque malediceret iiſdem uteretur, videt manum è pariete prodeuntem & tectorio ſyllabas quaſdam depingentem. Cæterum viſione perturbatus, convocavit magos & Chaldæos, & id genus quotquot inter Barbaros prodigia & ſomnia interpretari poterant, ut ſcriptum illud ei declararent. Cum autem magi ſe nihil poſſe invenire aut intelligere dicerent, rex ſolicitus mœſtuſque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; ſe illi daturum promittere, qui ſcriptum legerit & quid id ſibi vellet enunciaverit, ut torquem auream in collo geſtet, purpura amiciatur more regum Chaldæorum, & in tertia regni ſui parte dominetur. Poſt hoc præconium, major etiam fit magorum concurſus, certatimque contenderunt ut quid ſcriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus hærebant. Quo fit ut avia regis, ubi eum viderat, ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmare cœperit, dicereque; captivum eſſe quendam ex Judæa, inde etiam ortum, à Nabuchodonoſoro Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, virum ſingularis ſapientiæ & peritiæ in iis evolvendis quæ ſummè difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quæ percontatus eſt, quæſitorum obſcura luce perfudit. Illum itaque ut accerſeret rogabat, ut ab eo quæreret de literis *iſtis*, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverunt, quamvis triſte eſſe contigerit quod Deus fore ſignificavit.

*Dein Laboſordachum ſucceſſionis jure regnum pervenit, cumque boſordaci menſes ſolummodo novem manſiſſet, eo ſublato tranſit ad Baltaſarum, qui † Naboandelus à Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt & Cyrus Perſarum rex & Medorum Darius: eique, dum obſeſſus Babylone erat, mirabilis quædam & prodigioſa viſio oblata eſt. Diſcumbebat cœnans in ampla domo, (& magnus erat apparatus vaſorum argenteorum in regalis convivii uſum factorum) accumbentibus etiam concubinis & amicis. cumque ita ei collibuiſſet, jubet è ſuo templo aſferri vaſa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, ſpoliatis Hieroſolymis, uſus quidem non fuerat, ſed in dei ſui templo repoſuerat. Ille vero, poſtquam eò uſque audaciæ proceſſerat, ut dum potaret Deoque malediceret iiſdem uteretur, videt manum è pariete prodeuntem & tectorio ſyllabas quaſdam depingentem. Cæterum viſione perturbatus, convocavit magos & Chaldæos, & id genus quotquot inter Barbaros prodigia & ſomnia interpretari poterant, ut ſcriptum illud ei declararent. Cum autem magi ſe nihil poſſe invenire aut intelligere dicerent, rex ſolicitus mœſtuſque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; ſe illi daturum promittere, qui ſcriptum legerit & quid id ſibi vellet enunciaverit, ut torquem auream in collo geſtet, purpura amiciatur more regum Chaldæorum, & in tertia regni ſui parte dominetur. Poſt hoc præconium, major etiam fit magorum concurſus, certatimque contenderunt ut quid ſcriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus hærebant. Quo fit ut avia regis, ubi eum viderat, ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmare cœperit, dicereque; captivum eſſe quendam ex Judæa, inde etiam ortum, à Nabuchodonoſoro Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, virum ſingularis ſapientiæ & peritiæ in iis evolvendis quæ ſummè difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quæ percontatus eſt, quæſitorum obſcura luce perfudit. Illum itaque ut accerſeret rogabat, ut ab eo quæreret de literis *iſtis*, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverunt, quamvis triſte eſſe contigerit quod Deus fore ſignificavit.* *boſordachus.* *Poſt quem regnat Naboandelus, qui & Baltaſarus dicitur.* *Manus viſa eſt ſcribere in pariete. Dan. c. 5.*

3. His auditis, Baltaſarus Danielum evocat, præfatuſque ſe *multa* de eo ejuſque ſapientia fama accepiſſe, quod *ſcilicet* Dei ſpiritu afflatus ſit, & ſolus omnium maxime idoneus ad ea excogitanda quæ aliis in mentem non veniunt, rogavit ut ſcripturam *iſtam* legeret & interpretando enuclearet. quod ſi fecerit, conceſſurum eſſe ut purpura veſtiatur, & in collo torquem habeat auream, ac in tertia regni parte dominetur, in ſapientiæ honorem præ-

Accitus Danielus ut ſcriptum illud explicet. Dan. c. 5.

p Ετη τεσσαρεσκαιδεκατα,] Ετη τεσσαρα in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

q Λαβοσσόρδαχος] Λαβοροσόδαχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Λαβοροσσοάρεχος in *lib.* 1. c. *App.* Λαβοσσάρεχος *Syncell.* Χαβασσαραθχος *Euſebio.* HUDS. Laboſordachus, ita & *Ruſin.* SPANH.

r Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῆ in *Edit. Gen.* & aliquibus *MSS.*

† *Naboandelus*] Vid. eundem *L'Empereur* in Danielem. p. 90.

s Βαλτάσαρον] Βαλτασάρεν aut Βαλτασσάρεν in *MSS.* Βαλτάσαρ *Dan.* c. 5. HUDS. Baltaſſarus *Ruſin.* Balthazar idem à Cyro Perſarum & Dario Medorum Regibus oppugnatus, quod impugnatur à Petav. Doct. Temp. P. II. p. 168. & cæt. atque antè à Scaligero, niſi Balthaſar idem qui Laboſordachus, quo occiſo Nabonichus regnavit. SPANH.

t Ναβοάνδηλον] Ναβόνηδον in *lib.* 1. c. *App.* §. 20. Ναβόνηδον *Euſeb.* & *Syncell.* HUDS. Naboandel, *Ruſino* Naboar. SPANH.

v Παρὰ Βαβυλωνίοις.] Παρὰ τοῖς Βαβ. *Big.* & *Samb.*

x Στρατεύσει Κῦρος] Hoc falſi redarguit *A. C. Sabellicus* in *Enneadis* II. lib. VI. p. 327. & poſt eum alii. Sed *Joſephum* criminationibus plus debere notavit *Iſ. Voſſius*, quam laudibus & elogiis. Vide *Diſcours ſur l' Hiſt. Univerſelle par J. B. Boſſuet*, p. 40.

y Πολιορκουμένῳ αὐτῷ] Πολιορκουμένων δὲ *Big.* & *Samb.* forſan pro πολιορκουμένῳ δὲ.

z Ἐν οἴκῳ μεγάλῳ,] Οἶκος hic non eſt domus ſed pars domus ita dicta. vide Vitruvium. REL.

a Καὶ σκευῶν ἐπ' πολὺς] Καὶ ὡς ἐσιάσεις πεποιημένῳ βασιλικὰς in *pleriſque MSS.* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* καὶ σκ. ἐπ' πολ. ἄργυρος, εἰς ἐσιάσεις πεποιημένων *Vat.*

b Ἐξ Ἱεροσολύμων,] Ἐκ τ Ἱερ. *Big.* & *Samb.*

c Κατέθετο.] Κατέθηκεν *Big.* & *Samb.*

d Βαρβάροις] Ita & *Epiphanius.* ἐν τοῖς Βαβυλωνίοις *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

e Εὐρίσκειν,] Δυναμένων poſt εὑρίσκειν addunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Περιαυχένιον χρύσεον,] Sic infra lib. XI. c. 3. §. 2. *Gen.* περιαυχένιον χρυσοῦν, ubi etiam mallem χρύσεον · vid. infr. lib. XI. c. 6. §. 10. SPANH.

g Πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς] Perpurea veſte uſi ſoli Chaldæorum Reges, item Perſarum; infr. lib. XI. c. 3. §. 2. & c. 6. §. 10. & mox infr. §. 3. SPANH.

h Ἐκ τ Ἰουδαίας αἰχμάλωτος,] Ἀπὸ τ *Samb.*

i Τοῦ Ναβοχοδονοσόρ προφήτου] Articulus deëſt *Samb. Hen.* & *Busb.*

k Ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα] Εὑρεῖν *Big.* & *Samb.*

l Μεταπεμψάμενον] Μεταπεμψάμενος in *pleriſque MSS.*

m Πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Conf. ſup. §. 2. SPANH.

n Δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Δώσειν ὠφύσθαι.

præmiumque, ut ex iis illustrissimus habeatur apud omnes qui ea videant, audiantque quid causæ fuerit quod ista assequutus sit. At Danielus obsecrabat ut dona quidem & *munera* sibi haberet (nam sapientiam & divinitatem largitionibus corrumpi non solere, sed egentibus gratuito prodesse) *quæ vero scripta erant *se velle ei* indicare ex illis ostendendo vitæ finem ei adesse, quod, illa etiam monitus quæ proavus ejus ob suas in Deum contumelias passus est, pietatem colere non didicerit, nihilque supra humanam naturam moliri: sed cum & Nabuchodonosorus, ad victum ferinum ob impietatem redactus, & multis precibus & supplicationibus tantum misericordiæ consequutus, ut humanæ vitæ consuetudini & regno restitueretur, proptereaque Deum, ut qui potestatem omnem habet, cuique res hominum curæ sunt, usque dum moreretur, celebrarit, ipse horum omnium oblitus, & multa quidem impie in Deum loquutus fuerit, & illius *templi* vasis sibi cum pellicibus ministrari voluerit. Deum itaque ista videntem illi iratum esse, & his literis prænunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Quæ autem scripta erant ita se habere indicavit. MANE. hoc autem dicebat Græca lingua significare ἀριθμὸς, *numerus*: quasi Deus vitæ tuæ regnique tempus numeraverit, & pauxillum admodum tibi superesse. THEKEL. quod idem est ac ϛαθμὸς, *pondus*. itaque Deus, inquit, ponderato regni tui tempore, jam illud deorsum ferri innuit. PHARES. & hoc, si Græce interpreteris, est κλάσμα, *fragmentum*. tuum igitur regnum franget *Deus*, illudque Medis Persisque dividet.

Literas in pariete legit & interpretatur Danielus. Dan. c. 5.

Danielo magni honores habiti.

4. Cum autem dixisset Danielus, ista regi ex literis in tectorio significari, Baltasarum quidem, ut verisimile erat, ob calamitosa adeo denunciata dolor invasit & miseria. non tamen *ei* ut malorum prænuncio munera quæ se daturum promiserat dare recusavit, sed quicquid pollicitus est præstitit: secum reputans, ea quidem ob quæ danda forent à seipso fatisque esse, non ab illo qui ea prædixerat; viri autem boni justique officio functum esse, qui ea vere interpretatus est, quamvis tristia essent quæ forent eventura. Et quidem ille ita censebat, at non multo post ipse captus est, simul & urbs: exercitu in eum educto à Cyro Persarum rege.

Babylon capitur à Dario.

Baltasarus enim est, quo regnante Babylonem captam esse contigit, cum regnum ipse tenuisset annos septendecim. Et quidem regis Nabuchodonosori posteros hujusmodi exitum habuisse accepimus. Dario autem, qui cum Cyro cognato *suo* Babyloniorum imperium evertit, annus agebatur sexagesimus secundus, quando Babylonem cepit: qui Astyagis filius erat, & alio nomine apud Græcos vocabatur; quique Danielum vatem assumptum

Danielus in Mediam deportatur.

ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημότατος ἡμῖν τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τάδε ἔτυχε πυθανομένοις. Δανιὴλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἐᾷ· τὸ γὰρ σοφὸν καὶ ° τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρεπῶς τοὺς δεομένους ὠφελεῖν· μᾶλλον δὲ αὐτὰ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν P δι' αὐτῶν τοῦ βίου. ὅτι μηδὲ οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορος εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν εὐσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονόσορος μεταβαίνοντος εἰς διαίταν ἡμέρων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ παντὸς τὸν Θεὸν, ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνῳδῶν, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, ταῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶν ὁ Θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ q γεγραμμένα τάδε. r MANH. τοῦτο δέ, s ἔλεγεν Ἑλλάδι γλώττῃ σημαίνοντ' ἂν ἀριθμός· ὥσπερ δὲ ζωῆς t σου τοσοῦτον χρόνον καὶ δ ἐρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ Θεὸς, καὶ v πρὸς τέλει σοὶ βραχὺ χρόνον. x ΘΕΚΕΛ. y σημαίνει τοῦτο ϛαθμόν. φησὶν οὖν σε λέγει τὸ χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεὸς, ἤδη καταφερομένην δηλοῖ. z ΦΑΡΕΣ. καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ τῇ Ἑλλάδα γλώττῃ. κλάσει σου τὴν βασιλείαν, καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσαις διανεμεῖ.

δ'. Δανιὴλος δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸ μὲν Βαλτάσαρον, οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτῳ χαλεπῆς τοῖς a δεδηλωμένοις, λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς b προφήτῃ κακῶν αὐτῷ γεγνημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας c παρέχει· τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσον) λογιζόμενος ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὁμολογημένα d κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα e συμβαίνῃ. καὶ ὁ μὲν ὕστερος ἔκρινε· μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη καὶ ἡ πόλις, Κύρου καὶ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γάρ ἐστιν ἐφ' ὃ τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος σωθῆναι ἠνέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῶν μὲν οὖν Ναβουχοδονόσορος καὶ βασιλέως f ἐγγόνων τὸ τέλος g τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. Δαρείου δὲ, τοῦ καταλύσαντος τὴν [Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὲν Κύρου δὲ συγγενοῦς, ἔτους δὲ ἑξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἶλεν, ὃς δὲ h Ἀσυάγους υἱὸς, ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀκαλεῖτο ὄνομα· ὃς δὲ, Δανιήλου

o Τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι,] Tὸ deëst *Big.* & *Samb.*

* *Quæ vero scripta erant* se velle ei *indicare*,] Solito liberius vertit *Epiphan.* ad hunc modum, *ea vero quæ scripta videbantur ei significaturum se esse promisit, dicens hæc ejus vitæ significare subversionem.*

p Δι' αὐτῶν δὲ βίου.] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτοῦ *Busb.* & *Hen.*

q Γεγραμμένα] Quidam MSS. γράμματα.

r MANH.] Μάνη *Chald.* Græcè ἀριθμός *Chald.* מנה *numerare.* מנין *numerus.* SPANH.

s Ἔλεγεν] Delendum COCC.

t Σου τοσοῦτον] Illud σου non agnoscit *Samb.*

v Πρὸς σοὶ ἐπὶ σοὶ] Πρὸς ὅτι σοι *Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1.

x ΘΕΚΕΛ.] Θικὶλ, *Chald.* תקל *appendere.* SPANH.

y Σημαίνῃ τοῦτο ϛαθμόν.] Σημαίνῃ τοῦτον τὸ ϛαθμὸν *Samb.* τοῦτο τὸ ϛαθμὸν *Big.* & *Gall.* 1. 2.

z ΦΑΡΕΣ.] Φαρὲς *Chald.* פרס *dividere.* SPANH.

a Δεδηλωμένοις,] Ita cum *MSS.* δηλωμένοις in *Editis.*

b Προφήτῃ κακῶν] Προφήτου *Samb.* & *Vat.* dein γενομένῳ *Samb.* γενηθησόμενον *Big.*

c Παρίσχε·] Ita *Basil. G. Vat. Aliique.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *sed cuncta concessit: cogitans, quia illa quidem pro quibus darentur propria ejus & non prophetantis essent; illum vero, qui hæc vere discreverit, virum bonum dicebat simul & justum* &c. παρὸν χρῆσθαι. τὴν μὲ ἐπειλημμένην [πλημμεληθεῖσαν *Gall.* 1.] τῆ βασιλείας καθαίρεσιν τῆ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ τῆ προφητεύσαντος εἶναι λογισάμενον, τὰ δὲ ὁμολογημένα κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ *Big.* & *Gall.* 1. Παρίσχε, ἐφ' οἷς μὲ δοθήσε) λογιζόμενον, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὁμολογημένα κρῖναι ἀνδρὸς ἀγ. *Samb.*

d Κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ] Si κρῖναι legamus cum *MSS.* vertendum censeo, *promissa vero præstare viri boni justique esse existimans* &c. ut post ὁμολογημένα suppleatur ποιεῖν.

e Συμβαίνειν.] Συμβαίνειν αὐτῷ ἔκρινε μετ' ὀ π. *Samb.* & *Gall.* 1. συμβ. ὕστως ἔκρινε *Gall.* 2. συμβ. καὶ ὕστως ἔκρινε *Vat* συμβ. αὐτὸς καὶ ὕστως ἔκρινε *Big.* Incertum an ista in suo *codice* habuerit *Epiphan.*

f Ἐγγόνων τὸ τέλος] Ἐκγόνων *Big.* & *Samb.*

g Τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον.] Τοιοῦτο *Big.* & *Samb.*

h Ἀσυάγους] Ita (& non Ἀσυάγους, prout in *Editis Aliisque*) *Big. Samb. Vat.* necnon *Theodoretus* in *Danielem.* l. VI. p. 616. cujus verba apponere non gravabor. χρόνου ὀλίγου Δαρεῖος δὲ Μήδου βασιλεύσαντος, Κύρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν εἰς Πέρσας αὐτὴν μεταθέντος. Ἰώσηπος δέ ὁ ἱστοριογράφος τὸν Δαρεῖον μὲν ὑὸν δὲ Ἀσυάγους εἶναί φησι, δὲ ὁ Κῦρον θεῖον αὐτοῦ μητρὸς, τὴν δὲ τῶν Ἐβραίων συγγραφέως ἑτέρως αὐτῷ τὸ ὄνομα τεθεικέναι. Κυαξάρην γὰρ αὐτὸν σαφῶς ἀποκαλοῦσαι. λέγει δ' ὅτι κατ' ταύτην καθίστασθαι τὴν Βαβυλῶνι Δαρεῖός τε καὶ Κῦρος ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς ἐκράτησαν τῆς πόλεως, καὶ

νιῆλον [i] τ̃ τ̃ πρ̃οφήτ̃ λαβ̃ὼν, ἤγαγ̃ εἰς Μηδίαν πρ̃ὸς αὐτ̃όν, κ̃ὴ πάσης αὐτ̃ῷ τιμ̃ῆς [k] μεταδ̃ὺς, εἶχε σὺν αὐτ̃ῷ. τ̃ τρι̃ῶν γ̃ὰρ σατ̃ραπ̃ῶν ἓν̃, ὃς ὅλ̃ης τ̃ [l] ἐξήκοντ̃α κ̃ὲ τριακοσ̃ίων σατ̃ραπ̃ῶν κατ̃ηρ̃ησε. τοσ̃ούτ̃ους γ̃ὰρ ἐποίησε Δαρεῖ̃ος.

ε'. Δανι̃ῆλ̃ος τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτ̃ῃ τιμ̃ῇ, κ̃ὴ λαμπρ̃ᾶ πρ̃ὸ̃ὸ̃ῇ πρ̃ὸ̃ς τ̃ῷ Δαρείῳ, κ̃ὴ πρ̃ὸ̃ς ἅπαν̃τα ὑπ̃' αὐτ̃οῦ μόν̃ος, ὡς ἂν ἔχων τ̃ὸ θ̃εῖ̃ον, [m] πεπισ̃τ̃ευμέν̃ος, ἐφθον̃ήθ̃η. Βασκαίν̃ουσι γ̃ὰρ οἱ μ̃ᾶλλον αὐτ̃ῶν ἑτ̃έρ̃ας ἐν πλείονι τιμ̃ῇ πρ̃ὸ̃ὸ̃ντ̃ας τ̃οῖς βασιλε῀ῦσι βλέπ̃οντ̃ες. ζητ̃ούμ̃ενον δ' ἐπ' αὐτ̃ὸν ἀφορμ̃ὴν δι̃αβ̃ολ̃ῆς κ̃ὴ κατ̃ηγορ̃ί̃ας τ̃ῶν ἀχθομ̃ένων ἐπ' αὐτ̃ῷ δ̃ὐσκ̃ολ̃ον ἦν τ̃ὸ πρ̃ὸ̃ὸ̃ῆκ̃ον τ̃ῷ Δαρείῳ, παρ̃ε῀ῖχεν αἰτ̃ίαν οὐδεμ̃ίαν. ὧν γ̃ὰρ κ̃ὴ χρ̃ημ̃άτ̃ων ἔπαν̃ω κ̃ὴ πάν̃τ̃ος λήμμ̃α̃τ̃ος πρ̃ὸ̃ὸ̃ντ̃ος, [n] αἴσχ̃ιστ̃ον αὐτ̃ῷ δοκ̃ῶν, κ̃ὰν ὑπ̃ὲρ ὧν δοθ̃ε῀ίη [o] καλ̃ῶς, τ̃ὸ πρ̃ὸ̃σλαβ̃ε῀ῖν, οὐδ' ὑπ̃ὸ̃τ̃ιν̃αοῦν τ̃οῖς ζηλοτ̃υπ̃ο῀ῦσιν αὐτ̃ὸν ἐγκλημ̃άτ̃ων εὑρ̃ε῀ῖν παρ̃ε῀ῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον, [p] ᾧ, κατ̃ηφ̃οῦντ̃ες αὐτ̃οῦ πρ̃ὸ̃ς τ̃ὸ βασιλέα, [q] ζημιώσ̃ουσιν αὐτ̃ὸν εἰς τ̃ὸ πρ̃ὸ̃ὲ αὐτ̃οῦ τιμ̃ὸ αἰσχ̃ύν̃ῃ κ̃ὲ δι̃αβ̃ολ̃ῇ, πρ̃ό̃σ̃ον ἄλλον ἐζήτ̃ουν κ̃αθ' ὃν αὐτ̃ὸν σκ̃ηπτ̃ὸ̃ν ποι̃ήσ̃ουσ̃ιν. ὁ̃ρ̃ῶντ̃ες οὖν̃ [r] τ̃ὸν Δανι̃ῆλον, τρ̃ὶς τ̃ῆ̃ς ἡμ̃έρ̃ας πρ̃ὸ̃σ̃ευχ̃όμ̃ενον τ̃ῷ Θ̃εῷ, πρ̃ὸ̃φ̃ασιν ἐγν̃ωσ̃αν δι̃ρ̃ηκ̃έν̃αι, δ̃ι' ἧ̃ς ἀπ̃ολέσ̃ωσιν αὐτ̃όν. κ̃ὴ πρ̃ὸ̃ς τ̃ὸ Δαρε῀ῖον ἐλθ̃όν̃τ̃ες [s] ἀπ̃ήγ̃γ̃ειλ̃ον αὐτ̃ῷ, ὡς τ̃οῖς σατ̃ραπ̃αις αὐτ̃ὸ̃ῦ κ̃ὴ ἡγεμ̃όσι δ̃όξ̃ειεν ὑπ̃ὲρ τριακ̃ον̃τ̃ὰ ἡμ̃έρ̃ας ἀν̃ε῀ίναι τ̃ὸ πλ̃ῆθ̃ος, ὅπ̃ως μ̃ήτ̃ε αὐτ̃ῷ τ̃ις μ̃ήτ̃ε τ̃οῖς θ̃εοῖς δεόμ̃εν̃ος αὐτ̃ῶν κ̃ὴ δ̃ε῀ό̃μ̃εν̃ος ε῀ἴη· τ̃ὸν μέντ̃οιγ̃ε αὐτ̃ῶν θ̃αν̃άτ̃ῳ πα̃ύσ̃ειν τ̃ῷ γν̃ώμ̃ῃ, εἰς τ̃ὸ τ̃ῶν λεόν̃τ̃ων ἔκβ̃ολμ̃α ῥῖψαι λάκκ̃ον ὑπ̃αλ̃ήμ̃εν̃ον.

ς'. Ὁ δ̃ὲ βασιλεὺς, ὑ̃πὸ σωιδ̃ὼν τ̃ὴν κακ̃ο̃υργ̃ίαν αὐτ̃ῶν, ὑσ̃ὕ' ὅτι τ̃ὸν Δανι̃ῆλον τ̃οι̃ῶδε [t] κατασκ̃ευασαμ̃ένους ὑπ̃ονο̃ήσ̃ας, [v] ἀρ̃έσκ̃ε̃σθαι τ̃οῖς ὑπ̃' αὐτ̃ῶν ἔφη δεδογμ̃ένοις· κ̃ὴ κυρ̃ώσ̃ειν τ̃ὴν πρ̃ὸ̃αίρ̃εσ̃ιν αὐτ̃ῶν ἐπαγγ̃ελλ̃όμ̃εν̃ος, πρ̃ο̃τ̃ίθ̃ησι πρ̃ὸ̃γρ̃αμμ̃α δ̃ηλο῀ῦν τ̃ῷ πλ̃ήθ̃ει τ̃ὰ δ̃όξ̃αν̃τ̃α τ̃οῖς σατ̃ραπ̃αις. κ̃ὴ οἱ μ̃ὲν ἄλλοι πάν̃τ̃ες, φυλατ̃τ̃όμ̃ενοι [x] μ̃ὴ πρ̃ὸ̃σκ̃ρο῀ύσ̃ωσι τ̃ὰ πρ̃ὸ̃στ̃αγμ̃αθ̃α, ἠρ̃έμ̃ουν· Δανι̃ήλ̃ῳ δ' Φρον̃τ̃ὶς ὐδ̃ετ̃ισο῀ῦ τ̃ού̃τ̃ων ἓν̃, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθ̃ος ἑσ̃τ̃ὼμ̃εν̃ος ἠ̃υχ̃ε̃το τ̃ῷ Θ̃εῷ πάν̃τ̃ων ὁρ̃ών̃τ̃ων. οἱ δ' σατ̃ραπ̃αι, τ̃ὸ ἀφορμ̃ὰς αὐτ̃οῖς ἓν̃ ἐσπ̃ὰζ̃ον λαβ̃ε῀ῖν ὅτ̃ι τ̃ὸν Δανι̃ῆλον πρ̃ὸ̃σφ̃αν̃ε῀ίσ̃ης, ὅθ̃ὲν ἦκ̃ον πρ̃ὸ̃ς τ̃ὸ βασιλέα, κ̃ὴ κατ̃ηγ̃όρ̃ουν, ὡς πρ̃ὸ̃σβ̃αίν̃οι̃ ̃μόν̃ῳ δ̃ὲ Δανι̃ήλ̃ῳ τ̃ὰ πρ̃ὸ̃στ̃ετ̃αγμ̃ένα, [y] μηδ̃ενὸς τ̃ῶν ἄλλων τολμ̃ῶν̃τ̃ος πρ̃ὸ̃σεύχ̃εσθ̃αι τ̃οῖς θ̃εοῖς· κ̃ὴ τ̃ὸν̃ τ' [z] δι' δ̃υσέβ̃ειαν, ἀλλ̃ὰ δι̃ὰ φυλακ̃ὴν κ̃ὴ δι̃ατ̃ήρ̃ησιν ὑπ̃ὸ̃ τ̃οῦ φθ̃όν̃ου. ὑπ̃ὸ γ̃ὰρ μείζ̃ον̃ος τ̃ῆς [a] πρ̃ὸ̃σδ̃όκ̃ων δ̃ίν̃οι̃ας τ̃ὸν ποι̃ε῀ῖν τ̃ὰ Δαρε῀ῖον ὑπ̃ολαμβ̃άν̃οντ̃ες, ὡς κ̃ὴ κατ̃αφρον̃ήσ̃ουσι τ̃ὴ̃ς ἐκ̃ε῀ίν̃ου πρ̃ὸ̃σταγμ̃άτ̃ων συγγν̃ώμ̃ην [b] ἑτ̃οίμ̃ως νέμ̃ειν, κ̃ὴ αὐτ̃ὸ τ̃ὸν̃ βα-

in Mediam duxit ad regiam ſuam, ſummoque honore auctum ſecum habebat. nam fuit unus ex tribus ſatrapis quos trecentis ſexaginta ſatrapiis præpoſuit. totidem enim fecit Darius.

ſ. Cum itaque Danielus in tanto eſſet honore, & egregio erga ſe Darii ſtudio uteretur, eique ſoli, tanquam Dei ſpiritu afflato, fides in omnibus à rege haberetur, invidia flagravit. fieri enim ſolet ut illi inviđeant, qui alios intuentur magis quam ſemetipſos à regibus honorari. Cæterum iis, qui ægre ferebant ut tanta polleret apud Darium auctoritate, calumniandi & accuſandi occaſionem quærentibus, cauſas omnes præcidebat. nam cum ſuper pecuniam eſſet omniumque munerum contemptor, ſummæ ſibi turpitudini eſſe ducens aliquid accipere, etiam cum *pro beneficio* honeſte daretur, nullam omnino obtrectatoribus ſuis, quam arriperent, reprehenſionis anſam dabat. Illi vero, dum nihil haberent, quo ipſius apud regem delati exiſtimationem minuerent, aliquid ei ut probrum objiciendo vel calumniam adhibendo, aliam rationem iniverunt, qua eum è medio tollerent. Itaque cum animadverterent Danielum ter quotidie Deo ſupplicare, eis in mentem venit ſe illum perdendi occaſionem inveniſſe. Cumque Darium adiiſſent, ei nunciabant, ſatrapis ejus præfectiſque videri triginta dierum ferias populo indici debere, quibus neque ipſum neque deos aliquid rogare precarique cuiquam liceret: qui vero contra hoc ipſorum decretum fecerit, ſtatuerunt ut in leonum ſpecum periturus conjiceretur. *Satrapæ ei invident. Dan. c. 6.*

6. Rex autem illorum malitiæ ignarus, neque Danielo inſidias iſtiuſmodi commento paratas eſſe ſuſpicatus, ait ſibi placere hanc illorum ſententiam; pollicituſque ſe ſancitum ire id quod illis fieri viſum eſt, edictum propoſuit in publicum quo populo innoteſcerent quæ ſatrapæ decreverint. Atque alii quidem omnes quieſcebant, ſibi caventes ne quid contra mandata facerent: at Danielus nihil horum curabat: ſed more ſuo ſitus omnium in conſpectu Deum orabat. Tum ſatrapæ, occaſione ſibi oblata quam adverſus Danielum captare *modis omnibus* ſtudebant, è veſtigio regem conveniebant, & accuſationem inſtituebant, quod Danielus contra quam imperaſſent ſolus fecerit, cum nemo alius auſus eſſet diis ſupplicare; idque non pietate eò adducti, ſed quod ex invidia obſervarint illum & animadverterint quid ageret. Suſpicantes etenim Darium id agere ut ob majorem quam exſpectabant benevolentiam mandati ſui contemptori veniam daret, quod ipſum ſuam in Danie- *Conſpirant in Danielum. Dan. c. 6.*

κ̃ὴ τ̃ Βαλτ̃άσαρ ἀν̃ὴλον κ̃ὲ σκ̃ιν̃ίλ̃ω τ̃ὴν ν̃ύκτ̃α, κ̃αθ' ὃ̃ ὐ̃ὸ τ̃ῷ τοίχῳ τ̃ὰς συμβ̃ὰσ̃ας σκ̃ιτ̃ὰς γρ̃αφ̃ομ̃ένας ἐθ̃ασ̃άθ̃η. ἀλλ' ὐκ ἐᾷ τ̃ὸτ̃ο πισ̃τ̃ε῀ύειν ὁ Δανι̃ήλ, ὃς λέγ̃ει, ὅτ̃ι κατ̃ηύθ̃υν̃ε σὺν τ̃ῇ βασιλείᾳ Δαρε῀ίᾳ κ̃ὲ σὺν τ̃ῇ βασιλείᾳ Κύρ̃ου ἓν̃ Πέρσ̃ου, κ̃ὲ δείκ̃νυσι (sc. Dan. c. 6.) ἑτ̃έρ̃αν μ̃ὲν ἓν̃ Δαρε῀ίου βασιλείαν, ἑτ̃έρ̃αν δ̃ὲ ἓν̃ Κύρ̃ου. εἰ δ̃ὲ μία αὐτ̃οῖς κ̃ὲ τ̃ὸ Βζ̃ουλ̃ῶν̃ος ἐγεγόν̃ει σρ̃ατ̃ιέ̃α, μία ἂρ̃ᾳ ἦν κ̃ὴ ἡ βασιλεία. νῦν δ̃ὲ ἄλλ̃ω μ̃ὲ τ̃αύτ̃ῳ, ἄλλ̃ῳ δ̃ὲ σκ̃ιν̃ίν̃ῳ ε῀ἶναί φησι, "κ̃ὴ, ὁ Ασυήρ̃ους πρ̃ὸ̃τ̃ιθ̃ὲὴ "πρ̃ὸ̃ς τ̃ὰς πατ̃έρ̃ας αὐτ̃ῦ̃, κ̃ὴ παρ̃ελ̃άβ̃ετ̃ο τ̃ὴν βασιλείαν Κύρ̃ου ὁ "Πέρσ̃ης." ὑ̃ τοίνυν Δαρε῀ῖος κ̃ὲ Κύρ̃ος κ̃ὲ̃ ταυτ̃ὸν βασιλεύσ̃αν̃τ̃ες τ̃ὸ Βαλτ̃άσαρ ἀν̃ὲῆλον· ἀλλ' ὁ μ̃ὲ Δαρε῀ῖος ὁ Ασυήρ̃ου πρ̃ὸ̃τ̃ερ̃ος, ὕσ̃τερ̃ος δ̃ὲ Κύρ̃ος ἐβασίλ̃ευσ̃εν. ὧδ̃ὲ τ̃ὰς Εβρ̃αϊκ̃ὰς ἱσ̃ορ̃ί̃ας τ̃ὰ ὑπ̃ὸ Ἰωσ̃ήπ̃που εἰρ̃ημ̃έν̃α συμβ̃αίν̃ῃ· ὧδ̃ὲ γ̃ὰρ ὁ̃ μ̃ὲν Ἰωσ̃ήπ̃πος ἑρ̃μηνε῀ύ̃ει τ̃ὸ Κυαξ̃άρ̃ου μ̃ὲν̃ τ̃ὸν Ασυήρ̃ου ὑ̃ὸν, αὐτ̃ὸν ε῀ἶναι τ̃ὸν Δαρε῀ῖον, ὃν δ̃ὲ̃ τ̃ῶ̃ν ἴδ̃ῃ σὺν τ̃ῷ Κύρ̃ῳ τ̃ὴν σρ̃ατ̃ιέ̃αν κ̃ὲ τ̃ὸν Βζ̃ουλ̃ῶν̃ος ποιησ̃αμ̃έν̃ον, ὥσ̃τ̃ε ἀπ̃ίθ̃ανον ε῀ἶναι τ̃ὸν Ἰωσ̃ήπ̃που λόγ̃ον &c. Eodemque plane faciunt quæ habet lib. 9. p. 649. Vide *Annott.* ad voc. σφριλίσσει præced. §. 2. & confer *Petavium* de *Doctr. Temp.* part. 2. p. 168. & *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3447.

i Τ̃ὸν πρ̃ὸ̃φ̃ήτ̃ην] Agnoſcit Danielem fuiſſe Prophetam, quod alii Judæi negant. REL.

k Μεταδ̃ὺς,] Μεταδ̃ιδ̃ὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Εξήκοντ̃α κ̃ὲ τριακοσ̃ίων σατ̃ραπ̃ιῶν κατ̃έσ̃τ̃ησε.] *Joſephi* ἁμάρτημα μνημονικὸν, ut puto; cum hæc habeat ex *Dan.* c. 6. v. 1. ubi memorantur tantum centum viginti provinciæ. Videſis *J. Cleric.* ad *Eſthere* c. 1. p. 698.

m Πεπισ̃τ̃ευμέν̃ος,] Εν αὐτ̃ῷ πρ̃ὸ̃σλαμβ̃ανόμ̃ενος post πεπισ̃τ̃ευμέν̃ος addunt *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vat.*

n Αἴσχ̃ιστ̃ον αὐτ̃ῷ δοκ̃ῶν,] Αἴσχ̃ιστ̃ον αὐτ̃ῷ δοκ̃ε῀ῖν *Big.* & *Samb.* αἴσχ̃ιστ̃ος αὐτ̃ῷ δοκ̃ε῀ῖν *Gall.* 1. 2. & *Vat.* αἴσχ̃ιστ̃ος αὐτ̃ῷ δοκ̃ῶν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Vetus: *cui turpe videbatur aliquid etiam pro bonis rebus accipere.* f. αἴσχ̃ιστ̃ον αὐτ̃ῷ δοκ̃ῶν κ̃ὰν ὑπ̃ὲρ ὧν ποιοῖη καλ̃ῶν, πρ̃ὸ̃ς τινὸς τι λαβ̃ε῀ῖν. COCC.

o Καλ̃ῶς,] Ita *Epiphan.* qui vertit, *aliquid accipere.* antea, καλ̃ῶς πρ̃ὸ̃ς τ̃ὸ λαβ̃ε῀ῖν.

p Ω͂Ι, κατ̃ηφ̃οῦντ̃ες αὐτ̃ῦ̃] Ita *Big.* & *Samb.* ᾧ κατ̃ηφ̃οῦντ̃ες in *reliquis.*

q Ζημιώσ̃ουσιν αὐτ̃ὸν] Eo modo *Big.* & *Samb.* ζημιώσ̃ουσιν in *Editis Aliiſque.*

r Τ̃ὸν Δανι̃ῆλον,] Articulum adjecimus ex *MSS.* ut & mox ante τ̃ῆ̃ς ἡμ̃έρ̃ας.

s Απ̃ήγ̃γ̃ειλ̃ον αὐτ̃ῷ,] Ita *MSS.* ἀπ̃ήγ̃γ̃ειλ̃ον in *Editis*, forſan pro ἀπ̃ήγ̃γ̃ειλαν.

t Κατασκ̃ευασαμ̃ένους] Κατεσκ̃ευασμ̃ένους *Big.* & *Samb.*

v Αρ̃έσκ̃ε̃σθαι] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) ἀρ̃έσ̃κ̃ε̃σθαι in *Editis.*

x Μὴ πρ̃ὸ̃σκ̃ρο῀ύσ̃ωσι] Τὰ πρ̃ὸ̃στ̃ετ̃αγμ̃ένα μὴ πρ̃ὸ̃σβ̃αλ̃ώσ̃ωσι *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

y Μηδενὸς τ̃ῶν ἄλλων] Μηδενὸς γ̃ὰρ τ̃ῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

z Δι' δ̃υσέβ̃ειαν,] Δι' ἀσέβ̃ειαν in *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod non propter impietatem, ſed propter cuſtodiam fieret præceptorum, ille contemnens præcepta, ad ſuum oraret Deum.*

a Πρ̃ὸ̃σδ̃όκ̃ων δ̃ίν̃οι̃ας] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) πρ̃ὸ̃σδ̃όκ̃ων in *Editis.*

b Ετοίμ̃ως νέμ̃ειν,] Iterum ex *MSS.* ἑτοίμ̃ως in *Editis.*

nielum invidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, sed postulabant ut juxta latam legem in leonum specum conjiceretur. At Darius spei plenus, fore ut Deus eum liberaret, & nihil mali à feris pateretur, hortatus est eum ut quicquid accideret æquo ferret animo. cumque in speluncam conjectus esset, *rex*, signato lapide qui pro ostio erat in ore specûs, discessit; totamque eam noctem sine cibo & somno exegit, de Danielo majorem in modum solicitus. Mane autem diluculo surrexit, & ad specum se contulit: cumque sigillum illæsum invenisset, quo lapidem obsignatum reliquerat, illo *protinus* reserato magna voce Danielum clamavit, quærens an adhuc salvus esset. Qui cum regem audivisset, dixissetque, se nequaquam læsum esse, *rex* eum ex ferarum specu jussit extrahi. Inimici vero *ejus*, cum vidissent nihil mali Danielo accidisse, Deo quidem ejusque providentiæ incolumitatem illius tribuere noluerunt; leones vero sagina impletos neque Danielum attigisse neque ad eum accessisse existimantes, id ita factum esse regi dictitabant. At ille, quod eos utpote *summe* malignos odio habuerit, multas carnes leonibus objici jubet, illisque jam saturatis inimicos Danieli in antrum conjici imperavit, ut animadverteret an ob saturitatem ad eos non accessuri essent. Tum manifestum erat Dario, postquam feris objecti essent satrapæ, Danielum miraculo servatum esse. Nam leones nemini illorum pepercerunt, sed eos omnes dilacerarunt, quasi valde esurientes & victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbitror, non irritavit & *exacuit*, quippe qui paulo ante carne ad satietatem usque fuerant impleti, sed hominum malitia. nihil enim impedit quin & ipsa, Deo ita volente, etiam bestiis palam fiat ad pœnam exsequendam.

Danielus, quod edicto regis non paruisset, ad leones projicitur. Dan. c. 6.

Danielus miraculo servatus. Dan. c. 6.

Danieli accusatores leonibus objici præcipit Darius. Dan. c. 6.

7. Iis itaque hoc modo peremptis qui Danielo insidias struxerant, Darius rex *nuncios* dimisit per universam regionem, qui juberent Deum istum celebrari, quem Danielus adorabat, dicerentque ipsum solum verum esse *Deum* & omnipotentem. Porro Danielum summo in honore habuit, eique primum inter amicos locum tribuit. Cum autem Danielus insignis adeo esset clarusque, *præcipue* quòd Deo charus existimaretur, * turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ, opus elegantissimum & arte mirabili constructum, quæ etiamnum quidem manet duratque: spectantibus vero apparet recentis esse structuræ, atque illa ipsa die condita qua quisque illam aspexerit. tanta quippe illi est novitatis species & formæ vigor integer, cui nihil decessit tam longo temporis decursu. nam & idem accidit ædificiis quod hominibus, pariterque senescunt, quod annis aliquid de robore pereat, decorque marcescat. Moris autem adhuc est ut in turri

Danielus clarus ante, clarior haberi cœpit.

Turrim Ecbatanis ædificat.

σκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, [c] ὑ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κ' τ νόμον εἰς τ λάκκον τ λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, κ ἤδειν μὴ πάθη δεινὸν ὑπὸ τ θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ [d] συμβαίνοντα. καὶ βληθεὶς εἰς τ λάκκον, [e] σφραγίσας τ ὀπὴ ὃ κρίκῳ κείμενον ἀπὸ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τ νυκτὸς καὶ ἄυπνος διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ τ Δανιήλ. μεθ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὑπὸ τ λάκκον ἦλθε· καὶ σωζομένῳ τὸν σφραγῖδα εὗρεν, ἣ σημηνάμενος τ λίθον κατελελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τ Δανιήλον, [f] καὶ πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ὃ δ' [g] ἐπακούσας τῷ βασιλεῖ, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν [h] ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τ θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, διὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τὸν τότε προνοίαν οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ [i] ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τότ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τ πονηρίας, προβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κρεοφαγέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τ Δανιήλ προστάττει εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ διὰ κόρον [k] αὐτοῖς ὁ [l] προσάξειν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγίνετο Δαρείῳ, τῶν σωφρόνων προβεβλῆσθαι τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τ Δανιήλον. ἐδεδίεσαν γὰρ αὐτῶν ἐφεῖσθαι οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάρακτον, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὁ τὸ [m] πηγαῖον οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν [n] ἐμπεπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. [o] δῆλη γὰρ καὶ τοῖς [p] ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις πρὸς τιμωρίαν ὑφοῖτο, τῷ θεῷ παραιρεμένη.

ζ'. Διαφθαρέντων οὖν τ ἐπιβεβουλευκότων Δανιήλῳ τῶν τ τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλου ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τ Θεὸν, ὃν Δανιήλος [q] προσεκύνει, κ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, κ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔχε ἢ τ Δανιήλου ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἐπὶ δόξης ἦν θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν [r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς [s] βάεσιν, [t] ὑπερεπίτηδές τι κατασκεύασμα κ θαυμασίως πεποιημένον, ἣ μέχρι δεῦρο μένει τε σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως [u] κατεσκευάσθαι, κ ἐπ' αὐτῆς σκεπόμενος ἕκαστος αὐτὴν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. ἔτους νεαρὸν αὐτῆς τε ἀκμαῖον τὸ κάλλος, κ μηδαμῆ γηροκομὲς τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ τὰ κατασκευάσματα παντὸν ἀνθρώποις, κ παλαιοῦται, καὶ τὴν ἰσχὺν λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, κ τὴν ὑπερέπαιραν μαραινόμενα. θαύμασι δ' [x] ἐν τῇ βάρει τὰς τε Μήδων βασιλεῖς,

---

[c] Οὐ μετεβάλοντο] Οὔτε μετεβάλοντο *Big.* & *Samb.*

[d] Συμβαίνοντα.] Ita *MSS.* συμβαίνει in *Editis.*

[e] Σφραγίσας τ ἐπὶ θ κρίκῳ] Ne quid fieret contra Danielem. Daniel. c. VI. v. 17. SPANH.

[f] Καὶ πυνθανόμενος] Illud κ ex *Big.* & *Samb.*

[g] Ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ,] Lege ὑπακούσαντος, quod proprie dicitur de janitoribus, & aliis ad fores auscultantibus, & responsa reddentibus iis qui adveniunt, Act. XII. 13. ubi vide Interpretes. IBBETSON.

[h] Ἀνελκυσθῆναι θ λάκκου] Ἀνελκυσθῆναι ὀκ θ λάκκου θ τ θηρίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[i] Ἅψασθαι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἅψεσθαι in *reliquis.*

[k] Αὐτοῖς] Lege αὐτὸς. COCC.

[l] Προσάξειν οἱ λέοντες] Ita *Big.* & *Epiphanius*, qui vertit, *si ad eos minime accederent.* προσήξειν *Samb.* προσίξειν *Vat.* προσθίξειν in *Editis.* quod sane αὐτῶν pro αὐτοῖς postularet. HUDS. Versio *Epiphanii* προσήξειν exprimit. Cæteris tamen, me judice, præferenda est lectio *Vat.* προσίξειν, *illis animum adverterent:* neque quidem contemnenda prior lectio προσήξειν, si pro αὐτοῖς legatur αὐτὸς. certe προσάξειν rejicienda. IBBETS.

[m] Πηγαῖον οἶμαι,] Πονῆρ. *Baf.*

[n] Ἐμπεπλησμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* ἐμπλησμένους in *Editis Aliisque.* πεπλησμένους *Samb.*

[o] Δῆλη γὰ] Ita in omnibus *MSS.* δὴ γὰ in *Editis.*

[p] Ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις] Paulo aliter in *MSS.* ἀλόγοις ζώοις ἐν αὐτῇ πρὸς τιμωρίαν ἢ ὀργὴν θ. sed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifesta, simul & quia Dei voluntate vocabantur ad pœnam, *Epiphan.*

[q] Προσεκυνεῖ,] Προσκυνεῖ & mox εἶναι λέγων, & dein πάντων κράτος in *Big.* & *Samb.*

* *Turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ,*] Vid. *Prideaux* parte 1. p. 163. & D. *Huetium* in D. E. p. 224.

[r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάεσι,] Vide *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 14. HUDS. Μηδικοῖς Ἐκβατάνοις *Herodot.* Thal. p. 189. SPANH.

[s] Βάεσι,] Βάεις *Rufino* Mausolæum. *Gelen.* Turris. *apud Æschyl. Perf.* v. 1080. navis; quæ collegit in hac voce *Hesychius.* Βάεις, πλοῖον, ἢ τεῖχος, ἢ σοφὸς, ἢ πύργος, quod postremum arripuit in versione Gelenius. vid. infr. lib. XI. c. 4. §. 6. Vid. Esdr. VI. 2. ubi LXX. ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει· De eadem Βάει h. e. Arce munitissima, eademque, ut Judæorum fabula, Scaliger de Emend. Tempor. p. 37. conf. sequ. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. XI. §. 4. Alia Βάεις, quæ à Daniele Ecbatanis ædificata dicitur, de qua h. l. SPANH.

[t] Ὑπερεπίτηδές τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπερεπίταλλι in *reliquis.*

[u] Κατεσκευάσθαι,] Sic *Samb.* in *ceteris* κατασκευάσθαι.

[x] Ἐν τῇ βάρει] Ἐν ταύτῃ *Hen.* & *Busb.*

ζ Περσῶν

σιλεῖς, καὶ [y] Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχρι δεῦρο· [z] καὶ ὁ ταὐτὸν πεπισδυμένος [a] Ἰεδδαῖός ἐστιν ἱερεύς. καὶ τῆς γενῆς μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ πάνδρος τέτυχε ὧν μάλιστα [b] θαυμάσειέ τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἀπαντᾷ γὰρ αὐτῷ θεοδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσαντι θεοφιλῶν, καὶ θεοῦ τε τῆς ζωῆς χρόνον [c] τιμή τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων ἅμα καὶ πολιτῶν, καὶ τελευτήσας μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγεγραμμένα κατελέλοιπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν τοῦτα γενήσεται· καὶ τὰ προφηθέντα τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ [d] διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ὑπάρχειν παρὰ πάντων, ἀπὸ δὲ τῆς τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ ἠθότητος παρὰ τοῖς [e] ὄχλοις ἀποφέρεσθαι. [f] καταλιπὼν δὲ γράψας, [g] ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς προφητείας ἀκριβὲς αὐτοῦ καὶ ἀπαράλλακτον ἐπίστασθαι δῆλον. [h] φησὶ γάρ, "[i] αὐτῷ γενομένῳ ἐν [k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, "[l] ὡς [m] ἐξέλθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων [n] αὐτοῦ, "σεισμῷ [o] δὲ καὶ κλόνῳ τῆς γῆς ἐξαίφνης γιγομένῳ [p] καταλειφθείη μόνος, φυγόντων [q] τῶν φίλων· καὶ [r] πίπτοι "μὲν [s] ἐπὶ σῶμα παρεχόμενος ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, [t] τινὸς "δ' ἀψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναζῆναι, καὶ "[v] τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μὴ πολλὰς "ὥρας. ἀναστὰν δ' αὐτῷ δειχθῆναι [x] κριὸν [y] ἐσήμηνε "μέγαν, πολλὰ μὲν σκεπτικὰ κέρατα, [z] πλοῦτον δ' "αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἐπεὶ δὲ ἀναβλέψαι μὲν [a] εἰς "τὴν δύσιν, θεασάμενος [b] τράγον [c] ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος "φερόμενον, [d] συρράξαντα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι "[e] πληξάντα δίς, καταβαλεῖν αὐτὸν [f] ἐπὶ [g] τὴν γῆν, ἴσα Medorum reges sepeliantur, item Persarum & Parthorum: ejusque custodia sacerdoti Judæo commissa est. id quod fieri solet in hodiernum usque diem. Convenit autem id de hoc viro narrare, quod, si quis audiverit, etiam miraretur. omnia enim ipsi, tanquam uni è vatum maximis, prætet opinionem prospere cesserunt, & dum viveret honorem & gloriam apud reges populumque assequutus est, atque mortuus memoria fruitur sempiterna. Libri enim, quotquot à se conscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque ii nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia habuisse. Non enim futura solum, quemadmodum & alii vates, prædicere solebat, sed & tempus, quo hæc eventura erant, præfinivit: cumque alii vates mala prænunciarent, propterea que regum & vulgi odia in se concitarent, istis Danielus erat bonorum prænuncius, adeo ut ob faustam quidem ominationem sibi omnium benevolentiam conciliarit; ex eventuum vero certitudine non solum in veridicis, sed & in divinis habitus fuerit à populo. Scriptis autem ea consignata reliquit, ex quibus licet perspicere summæ fidei esse ejus vaticinia, rataque & immutabilia. Ait enim, "cum forte Susis esset in Persidos metropoli, quòd exive- "rit quidem cum sodalibus suis in planitiem, su- "bito vero terræ motu & concussione oborta so- "lus fuerit relictus, amicis diffugientibus; & ipse "quidem in faciem devolutus in manus ambas "conciderit, à quodam vero apprehensus, simul- "que ab eo surgere jussus, ac videre quæ post "multas ætates civibus essent eventura. Cum au- "tem surrexisset, sibi ostensum esse, retulit, arie- "tem immani magnitudine, multa quidem cor- "nua enata habentem, postremum vero illorum "cæteris excelsius. Deinde sustuliſſe oculos ad "occasum, vidisseque hircum inde per aërem de- "latum, qui arietem, ubi cum eo congressus erat, "eumque bis cornibus percussérat, humi prostra- "vit

Danielus ob vaticinia laudibus extollitur.

Visum de ariete & hirco. Dan. c. 8.

[y] Περσῶν] At rudera Istachræ (Persepolitana vulgo credita) sunt illa, ubi sepulti sunt reges Persarum. vide Diodorum Siculum. Quod Josephus dicit adeo integra illa saxa ac si recentia essent perdurare, possum ostendere verum esse de saxis Mausolei illius regum Persicorum, quæ mihi donavit inde avulsa Corn. Brunius. Id ille adscribebat duritiei lapidis, quæ vix ferro cedit, & admotas ab ipso secures sæpe fractas repulit. REL.

[z] Καὶ ὁ ταὐτὸν πεπισδυμένος] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὁ deest.

[a] Ἰεδδαῖός ἐστιν ἱερεύς.] Darium (inquit *Bochartus*) crediderim Danielis opera & consilio in mirabili ista turri exstruenda usum: quo munere cum is egregie functus esset, regem grati animi ergo sanxisse ut Judæorum fidei turris committeretur.

[b] Θαυμάσειέ τις] Θαυμάσειας τις *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Τιμή τε καὶ δόξα] Τιμή τε καὶ δόξα ἡ θεοῦ τῆ *Big.* & *Samb.*

[d] Διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀφ' ὑπέρων in *reliquis.*

[e] Ὄχλοις ἀποφέρεσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *& opinionem divinitatis in populo habebat.* τοῖς ἄλλοις in *Editis Aliisque.*

[f] Κατέλιπε] γεγράφως,] Hæc & quæ sequuntur *de visione Danielis* laudantur à *Chrysostomo* in *Homil.* 2. *contra Judæos*, p. 115. *Edit. Hæschel.* Tom. 6. p. 330. *Edit. Savil.* & Vol. 1. p. 484. *Edit. Frontonis-Ducæi.* κατέλιπε γεγράφως in textu *Hæscheliano.* in margine κατέλιπε γεγραφὰς ex *MSS.* quo modo ediderunt *Savil.* & *Fr. Ducæus.* HUDS. Citatur hic Josephi locus à J. *Chrysost.* ut Ἰσίδωρ B. p. 330. l. 41. ex T. VI. *ed. Savil.* & T. 1. *Ed. G. Lat. Paris.* p. 484. 485. SPANH.

[g] Ὅθεν ἡμῖν] Ita *Chrysost.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* ὅθεν ἡμῖν ἀληθὲς τὸ τῆς προφ. αὐτοῦ ἀκριβὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὅθεν ἡμῖν τὸ ἀκριβὲς τῆς αὐτοῦ προφ. καὶ ἀπ. *Hen.* & *Busb.* τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας in *Editis.*

[h] Φησὶ γάρ,] Ita *Samb. Gall.* & *Chrysost.* φασὶ in *reliquis.*

[i] Αὐτῷ γενομένῳ] Αὐτὸν γενόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. αὐτὸν γενόμενον in *Editis Aliisque.* sed cum *Epiphanius* habeat. *cum esset in Susis in metrop.* placuit rescribere αὐτῷ γενομένῳ. Duæ istæ voculæ omittuntur in *Chrysostomi* libris, qui mox habent ὡς Σύσοις τῇ μιᾷ.

[k] Σούσοις] ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος,] Sic Ælian. de Animal. lib. v. c. xxvi. p. 901. Σοῦσα ἡ Περσικῶν· & Pausan. lib. x. p. p. 669. Gen. in Singulari, lib. xi. c. 6. §. 2. & §. 6. ἐν τῇ Σούσῃ §. 7. verò Σύσοις in Plurali. Item infr. lib. xi. c. 5. §. 6. SPANH.

[l] Ὡς ἐξέλθοι] Ita cum *Hæschelio* & *Savilio.* in *Flavii* libris ὡς ἐξῆλθον, pro quibus ἐξελθεῖν legit *Fronto-Ducæus*, quod sane αὐτὸν γενόμενον (v. 21. & 22.) postularet.

[m] Ἐξέλθοι] Variæ Lectiones in loco adducto J. Chrysost. T. VI. p. 330. & 331. ubi Josephi locus citatur à verb. κατέλιπε ἡ γεγράφως &c. ad verba ἡ αὐτὸν ἡ τράγον &c. *Gen.* ἐξῆλθεν. Chr. ἐξέλθοι.

[n] Αὐτοῦ, σεισμῷ] Τινῶν post αὐτοῦ habet *Chrysost.*

[o] Δὲ καὶ κλόνῳ] Illud ἡ ex *Chrysost.*

[p] Καταλειφθείη μόνος,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *aliis MSS.* καὶ καταλειφθείη. in *Editis* καὶ καταληφθείη. at καταλειφθείη μόνος sine καὶ edidit *Fronto-Duc.* & κατελείφθη μόνος *Hæschel.* & *Savil.* omisso καὶ. HUDS. Chr. κατελείφθη μόνος. SPANH.

[q] Τῶν φίλων·] Γρ. τῶν ἀλλων pro τῶν φίλων. SPANH.

[r] Πίπτοι] Ita in *Flavii* libris & *Chrysostomo Savilii.* Πιστὸν edidit *Hæschel.* πεσὼν *Fronto-Duc.*

[s] Ἐπὶ σῶμα παρεχόμενος] Non aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& conturbatus in faciem super ambas ceciderit* (vel *cecidit*) *manus.* σώματ' ἀβρὰχθεὶς *Samb.* σῶμα καταβρᾶχθεὶς *Big.* & *Gall.* 1. σῶμα, καὶ σηριχθῶσα ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἁπτομένου *Fronto-Duc.* σῶμα [καὶ] παρεχθείς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς [δ'] ἁπτομ. *Hæschel.* ἐπὶ σῶμα παρεχθείς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τινὸς ἁπτομ. *Savil.*

[t] Τινος δ' ἀψαμένου] Τινὸς ἁπτομένου. *Chrys.* SPANH.

[v] Τὰ μέλλοντα] Modo dixit se nolle futura ex Daniele describere. REL. Exstat locus ille sup. c. 10. §. 4. neque mirum id; noluit enim irritare Romanos, Æternæ (ut vocabant) Urbis desolationem indicando. HAV.

[x] Κριὸν] Κριὸν μέγαν sine voce ἐσήμανε. *Chrys.* SPANH.

[y] Ἐσήμανε μέγαν,] Hæc vox desideratur in *Chrysostomi* libris, eam tamen similemve vocem agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ostensum sibi dixit*, &c.

[z] Πλοῦτον δ' αὐτῶν] Τὸ ἡ πλοῦτον *Chrysost.*

[a] Εἰς τὴν δύσιν,] Πρὸς τὴν δύσιν. *Chrys.* SPANH.

[b] Τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Τράγον δι' ἀέρος φερόμενον, non exstante ἀπ' αὐτῆς. *Chrys.* SPANH.

[c] Ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Ita etiam *Epiphan.* sed ἀπ' αὐτῆς desunt *Chrysostomo.*

[d] Συρράξαντα τῷ κριῷ,] Ita *Samb.* & *Chrysost.* συράξαντα in *Editis Aliisque.*

[e] Πλήξαντα δίς,] Ita cum *Savilio* apud *Chrysost.* πλήξαντι *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* Ἀρήξαντα in *Editis Flavii*, ῥήξαντα in *MSS.* κοιλήναν tamen in *Gall.* 1. *à manu secunda*, forsan pro κυλίσαντα. HUDS. *Gen.* αἰρήξαντα δίς· Chr. πλήξαντα δίς. SPANH.

[f] Ἐπὶ τὴν γῆν,] Ἐπὶ τὴν γῆς *Chrysost.*

[g] Τὴν γῆν,] Τῆς γῆς. *Chrys.* SPANH.

"vit conculcavitque. mox vidiſſe enatum è fronte "hirci cornu eminentiſſimum, eóque fracto qua- "tuor ſuccreviſſe, quatuor cœli plagas ſpectantia. "Ex his vero & aliud minus exortum eſſe ſcripſit: "quod, poſtquam adultum eſſet, dicebat Deus qui "hæc illi oſtendebat, bellum genti ipſius illaturum "eſſe, & urbem vi expugnaturum, templique cere- "monias perturbatum ire, ſacrificiaque inhibitu- "rum eſſe per dies mille ducentos & ſexaginta ſex." Hæc quidem ſe vidiſſe in planitie juxta Suſas Danielus ſcripſit: Deum vero ipſi, quid ſibi vellent quæ per viſum apparuerant, in hunc modum expoſuiſſe declarabat. "Arietem quidem regna Per- "ſarum & Medorum ſignificare dicebat, cornua "vero reges ibi rerum potituros, & cornu noviſ- "ſimum deſignare regem ultimum, quique *cæteros* "omnes opibus & gloria ſuperaturus eſſet. Hir- "cum autem indicare, ex Græcis quendam regna- "turum eſſe, qui bis cum Perſa congreſſus victo- "riam ex acie reportabit, omnemque dominatum "& principatum in ſe transferet. Ingenti vero "cornu, *eoque* ex hirci fronte producto, ſignifica- "ri primum regem: quatuorque cornubus, illo ca- "dente, enatis, quæ ad quatuor terræ partes re- "ſpexerunt, primi regis póſt mortem ejus ſucceſ- "ſores oſtendi, regnique inter eos partitionem, "illoſque, *utpote* nec liberos ipſius nec cognatos, "multis annis orbis terrarum imperium habituros. "Porro ex his regem quendam exoriturum eſſe, "qui & *Judæorum* gentem & leges expugnabit, "formamque inſtitutæ juxta has reipublicæ ever- "tet, & templum diripiet, perque triennium ſa- "cra fieri prohibebit." Et fane factum eſt ut hæc ipſa ſub Antiocho Epiphane gens noſtra pateretur, prout viderat Danielus, & multis ante annis quæ ventura erant ſcriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio ſcripſit, illoſque magnam vaſtitatem *genti noſtræ* illaturos eſſe. Iſta omnia, à Deo ſibi monſtrata, ſcriptis conſignata reliquit: ut qui ea legerint, & eventus perſpexerint, Danielum mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum; & Epicu-

Viſi de arietе & hirco interpretatio.

Epicurei redarguuntur.

"κὴ παῆσαι. εἶτα τ̃ τράγον [h] ἰδεῖν ἐκ τ̃ μετώπ μέ- "γιστον [i] ἀναφυῆναι κέρας, ὃ [k] κλαδέν[ον] [l] ἀναβλαστή- "σαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων πτερωμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναφυῆναι ἕ ἄλλο μικρότερον [m] ἀνέτρεψεν· ὃ "αὐξῆσαι, ἔλεγε, εἰς τοῦτο ὁ [n] τῶν ὅλων δεικνὺς Θεὸς, πλεί- "μήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, κὴ [o] τὴν πόλιν αἱρήσειν κὴ κρά- "τος, κὴ [p] συγχεῖν τὰ τῆ τ̃ ναὸν, [q] κὴ τὰς θυσίας κωλύ- "σειν [r] ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα "ἕξ." τῶν μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν [t] Σούσοις ὁ Δα- νιὴλ[ος] ἔγραψε· κρῖναι δ' [v] αὐτὸ τὴν ὄψιν ἔ φαν[τά]σμα- τος [x] ἐδήλω τ̃ Θεὸν ὕστος. "τ̃ μὲν κριὸν βασιλείας τὰς "Περσῶν ἕ Μήδων [y] σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δ' κέρατα τὰς "βασιλείας μέλλοντας, τὸ δ' ἔσχατον κέρας σημαίνειν τ̃ "[z] ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον [a] δ' διοίσειν ἁπάντων τῶν τότ τε "κὴ δόξῃ. τ̃ δ τράγον [b] δηλοῦν, ὡς ἐκ τ̃ Ἑλλήνων τις "βασιλεύων ἔσται, ὃς τῶ Πέρσῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσῃ "τῇ μάχῃ, [c] κὴ θρασυνθήσε[ται] τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δη- "λοῦ δ' [d] ὑπὸ ἕ μεγάλα κέρα[τος] ἕ ἐν τῷ μετώπῳ "ἕ τράγου τ̃ πρῶτον βασιλέα· κὴ τὸν τ̃ [e] τεσσάρων [f] ἀ- "ναβλάστησιν ἐκπεσόν[τος] ἐκείνου, κὴ τὸν περὶ τὰ [g] τέσ- "σαρα κλίματα τ̃ γῆς αὐτῶν διαστρο[φὴν] ἑκάστ, τὸς "διαδόχους μ τ̃ πρώτου ἕ πρώτ βασιλέως [h] ἐμφαί- "ζεσθαι, κὴ διαμερισμὸν εἰς αὐτὸς τ̃ βασιλείας, [i] ἔτι δ "παῖδας αὐτ τούτους ὄντας ἔτι συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν "ἄρξειν τ̃ οἰκουμένης. [k] γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασι- "λέα, τ̃ ἐκπολεμήσοντα [l] τὸ, τε ἔθνος ἕ τὰς νόμους αὐ- "τῶν, κὴ τὸν [m] κατ' αὐτὰς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, κὴ "συλήσοντα τ̃ ναὸν, κὴ τὰς θυσίας [n] ἐπ' ἔτη τρία κωλύ- "σοντα θρησκεύεσθαι." κὴ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη [o] τῷ ἔθνῃ παθεῖν ὑπὸ Ἀντιόχου τ̃ Ἐπιφανοῦς, καθὼς [p] εἶδεν ὁ Δανιὴλ[ος], κὴ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γε- νησόμενα. [q] τὸν αὐτὸν δ' [r] τρόπον Δανιὴλ[ος] κὴ [s] περὶ τ̃ Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, κὴ ὅτι ὑπὸ αὐτῶν [t] ἐρημω- θήσε[ται]. [v] ταῦτα πάντα σκέψ[α]σθαι, [x] Θεοῦ δείξαν[τος] αὐτὰ, συγγράψας [y] κατέλιπεν· ὥστε τοὺς ἀναγινώσκοντας, κὴ τὰ [z] συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ θεῷ [a] τὸ Θεοῦ τιμῇ [b] τὸν Δανιὴλον· κὴ τοὺς [c] Ἐπικουρείους ἐκ τούτων

Epicurei redarguuntur.

---

h Ἰδεῖν ἐκ τ̃ μετώπ] Ἰδεῖν ὑψηλότερον, ἐκ τ. solus *Chryſoſt.*

i Ἀναφυῆναι κέρας,] Ἀναφυσαν ὰ *Chryſoſt.* HUDS. Ἀναφύσαν ὰ κέρας. *Chryſ.* SPANH.

k Κλαδέντ[ος] *Chryſ.* Κλαδέντ[ος] ἄλλα ἀνακλ. SPANH.

l Ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα,] Ἀλλὰ ἀναβλ. *Chr.*

m Ἀνέτρεψεν·] Ἀνέτρεψεν αὐξῆσαι. ἔλεγε δ αὐτῷ *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.*

n Ταῦτα ἐπιδεικνὺς Θεὸς,] Ita *MSS.* & *Chryſ.* τοσαῦτα in *Editis.*

o Τὴν πόλιν αἱρήσειν] Sic *Epiphan.* κὴ τὴν πολιτείαν ἀναιρήσειν, vel κὴ τὴν πόλιν ἀναιρήσειν *Chryſoſt.*

p Συγχεῖν τὰ τῆ τ̃ ναὸν,] Ita in *Editis Aliiſque.* quomodo & in *Chryſoſt. Savilii.* συγχεῖσι τὰ π. τ. ναὸν *Samb. Hen.* & *Busb.* συχεῖν τ̃ ναὸν *Hæſchel.* συλήσειν τ̃ ν. *Fronto-Duc.*

q Καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν χρόν] Καὶ τὰς θυσίας κωλύσαν γενέσθ ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενηκοντα ἕξ. ἑβδομήκοντα. *Chryſ.* SPANH.

r Γενέσθ] Vocem χρόν reſtitui ex *Samb. Epiphan.* & *Chryſoſt.* apud quem in *Edit. Hæſchel* & *Frontonis-Duc.* κωλύσειν. χρόν ἐφ' ἡμ.

s Ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα ἕξ.] Ita *Big.* & *Samb.* ἀστις. in *Editis.* in *Epiphanii* libris, *diebus mille ducentis & ſexaginta ſex.* vel MLXVI. vel MCCLXXV. ἡμ. χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα vel ἑβδομήκοντα in *Chryſoſtomo.* HUDS. Et Sacrificia vetita per dies MCCXCVI. *Ruſin.* MCCLXVI. SPANH.

t Σούσοις] Id eſt apud Suſa. Ita ἐν uſurpari alibi demonſtramus. Mox etiam dixit χρώμενον ἐν Σούσοις ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον. REL.

v Αὐτὸ τὴν ὄψιν ἔ φαν[τά]σματος] Ita & *MSS.* & *Chryſoſt.* αὐτῶν in *Editis.*

x Ἐδήλω τ̃ Θεὸν] Ita *Epiphan.* & *Savilii Chryſoſt.* Ἐδείκνυ κὴ Θεὸς, ὃς τ̃ μ. κ. β. τ. μ. Π. κ. Μ. σημαίνειν ἔφασκε. *Fronto-Duc.* & paulo aliter *Hæſchelius.*

y Σημαίνειν ἔφασκε,] Σημαίνειν ἔφασε abeſt in *Chryſ.* SPANH.

z Ἔσχατον βασιλέα,] Ἔσχατ. βασιλ. τ. μέλλοντα τούτων διοίσειν. *Chryſ.* SPANH.

a Διοίσειν ἁπάντων] Ita cum *Chryſoſtomi Codd. MSS.* nec aliter ut puto *Epiphan.* in *Flavii* libris τοῦτον δ δ. & in *Editis Chryſoſtomi*, τ μέλλοντα διοίσειν.

b Δηλοῖ,] Δηλοῖ ὡς ἐξ Ἑλλ. τε ὁ βασιλ. *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.* δηλοῖ ὡς ἐξ Ἑλλ. τις βασιλ. *Savil.*

c Καὶ θρασυνθήσε[ται] τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν.] Καὶ ἀφαιρεθήσε[ται] in *Chryſoſtomi* libris. & *omnem gloriam ejus principatus auferet*, apud *Epiphan.*

d Ὑπὸ δ μεγάλα κέρατ[ος] Διὰ δ πρώτ μεγάλα κέρατ[ος] *Chryſ.*

e Τεσσάρων] Τεσσάρων βασιλέων ἀναβλ. *Big.* & *Samb.*

f Ἀναβλάστησιν] Ἀναβλάστησιν. σκεπεσόντ[ος] δ σκέπης *Hæſchel.* & & *Fronto-Duc.*

g Τέσσαρα κλίματα] Τέσσαρα περὶ τὰ διαστροφὴν ἑκάστ τ̃ διαδόχων *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.* τέσσαρα κλίματα διαστροφὴν ἑκάστ, τὸς διαδόχους *Savil.*

h Ἐμφαίζεσθαι] Ἐκφανίζεσθαι *Chryſoſt.*

i Οὔτε δ παῖδας αὐτῶ] Ita in *omnibus* præter *Samb.* qui δ omittit. ὄντας παῖδας αὐτῶ [αὐτῷ *MSS.*] ὄντ συγγενεῖς *Chryſoſt.*

k Γενέσθαι δ' ἐκ τούτων] Ετεσθαι δ ἐκ τούτ. pro χρόνσθαι· *Chryſ.* SPANH.

l Τὸ, τε ἔθν[ος]] Ita cum *Big.* & *Samb.* τὸ ἔθνος in *reliquis.*

m Κατ' αὐτὰς] Ita *Chryſoſt.* in *Flavii* libris κ τούτους.

n Ἐπ' ἔτη τρία] Conf. *Δῶσ.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

o Τῷ ἔθνῃ παθεῖν] Ita *MSS.* & *Chryſoſt.* τὸ ἔθνος in *Editis Aliiſque.*

p Εἶδεν ὁ Δανιὴλ[ος],] Sic & *Epiphan.* εἶπε *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.*

q Τὸν αὐτὸν δ τρόπον Δανιὴλ[ος]] Τὸν αὐτὸν δ χρόνον *Gen. Gelen.* hîc legit τρόπον· Deſunt autem hæc in Verſione *Ruſini*, quæ de Danielis Prophetia de vaſtandis Judæis à Romanis hic dicuntur. Τὸν αὐτὸν δ π. Eadem referuntur è Joſepho *Chryſoſt.* M. p. 331. ab his verbis: Τὸν αὐτὸν δ τρόπον, &c. SPANH.

r Τρόπον Δανιὴλ[ος]] Ita *Big.* & *Samb.* χρόνον in *Editis Aliiſque.*

s Περὶ τ̃ Ῥωμαίων] Ita *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* περὶ τ̃ Ρωμ. in *Editis Aliiſque.*

t Ἐρημωθήσε[ται].] Ἐρημωθήσε[ται] τὸ ἰσχνότερον *Samb.* à manu ſecunda.

v Ταῦτα πάντα] Adducuntur eadem à *Chryſoſt.* loco indicato p. 332. lin. 2. SPANH.

x Θεοῦ δείξαντ[ος] αὐτῷ,] Θεοῦ διδάξαντος *Vat.*

y Κατέλειψεν·] Καταλιπὼν *Chryſoſt.* SPANH.

z Συμβαίνοντα σκοποῦντας] Ita *MSS* συμβάντα in *Editis.*

a Τῷ Θεῷ τιμῇ] Articulum habuimus ex *MSS.*

b Τὸν Δανιὴλον·] Τὸν Δανιὴλ *Chryſoſt.* SPANH.

c Ἐπικουρείους] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis.* Ἐπικυρείους.

d Τὸν

διεφθαρμένους, οἱ τὴν τε προνοίαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ [d] τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τὰ πραγμάτων, ἀφ' ὑπὸ τὸ μακαρίας καὶ ἀφθάρτου προσώπου τῶν ὅλων ἐσίας [e] κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δὲ ἡνιόχου καὶ φρονήσεως τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. [f] ὡς εἰ τοῦτον ἀπροστάτητον καὶ τὸν τρόπον, καθάπερ ἐν τοῖς ναυσὶ ἐρήμοις κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν [g] ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ ἐν τοῖς ἅρμασι περιτρεπόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, [h] συμφερεῖς ἂν ὑπὸ τῆς ἀπροσοψίας φορᾶς ἀποπλώλασι καὶ διεφθείρειν. [i] τοῖς γὰρ προφῃμένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα [k] τῆς ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι πρὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι προνοιαν. εἰ γὰρ [l] ἂν κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν, [m] εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ τινι τὸν κόσμον ἅπαντα, πάντα [n] ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον καὶ [o] ἀνέγνων, ἔτως ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλησται περὶ αὐτῶν, ἀνεγκλήτον ἐχέτω τὴν ἐπρογνωμοσύνην.

Τέλος τῆς βιβλίου δεκάτης.

reos *magno* in errore verſari deprehendant, qui providentiam è vita ejiciunt, & à Deo res *humanas* curari non exiſtimant, nec omnia à natura beata & immortali (ad univerſitatis rerum perennitatem) regi & adminiſtrari *volunt*, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeverant. qui ſi ita ut illi autumant præſide careret, quemadmodum naves ſine gubernatoribus videmus procellis & *fluctibus* obrui, curruſque aurigis deſtitutos percelli, temerario *ſane* motu labefactatus concideret periretque. Cumque iſta prædicta fuerint à Danielo, videntur mihi à vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim varicinatis ejus eventus reſpondiſſe conſpicerémus, ſi omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de iſtis ſcripſi: ſin vero cuiquam libuerit aliter de iiſdem ſentire, illi per me licebit diverſam opinionem ſequi & tueri.

Finis Libri decimi.

d Τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν] Καὶ Θεὸν *Big.* & *Samb.*

e Κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,] Sic *Samb. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* κυβερνᾶσθαι in *reliquis.*

f Οἱ εἰ τοῦτον ἀπροστάτητον καὶ] Ὡς εἰ *Big.* & *Samb.*

g Ὑπὸ τῶν πνευμάτων,] Ὑπὸ πν. *Big.* & *Samb.*

h Συμφερεῖς ἂν] Ita cum *Big.* & *Samb. συμφερόεις ἀν. Gall.* 1. *συμφερόεντα ἀν.* in *Editis Aliiſque.*

i Τοῖς γὰρ προφῃμένοις] Τοῖς ὧν *Samb. Busb.* & *Hen.*

k Τῆς ἀληθοῦς δόξης] Illud ῆς ex *MSS.*

l Αν κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν,] Particula deeſt *Big.* & *Samb.*

m Εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ] Ita ex *Big.* & *Samb. προφητείαν συνέβαινεν εἰ αὐτ.* in *Editis Aliiſque.*

n Ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα.] Ita *MSS.* ἐφῶμεν in *Editis.*

o Ἀνέγνων,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* διέγνων in *Bdiſſi Aliiſque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO UNDECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cyrus Perſarum rex, cum Judæos Babylone in patrias ſedes dimiſiſſet, eis permiſit templum exſtruere, data illis pecunia.*

2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipſos in templo ædificando interpellarunt.*

3. *Quomodo, poſt Cyri mortem, Cambyſes ejus filius, ſuſcepto imperio, Judæis prorſus interdixit templi inſtauratione.*

4. *Quod Darius Hyſtaſpis filius, Perſarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, & templum exædificandum curavit.*

5. *Quomodo poſt illum Xerxes ejus filius ſumma Judæos benevolentia proſequutus eſt.*

6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum diſcrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*

7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis affecit.*

8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, poſtquam Judæam ſubegerat.*

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὺς Ιυδαίυς ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, [b]ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τ̃ ναὸν, δὺς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Οτι διεκώλυσαν [c]αὐτὺς οἱ τ̃ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρυ τελευτήσαν[τος], Καμβύσης ὁ παῖς αὐτ̃, [d]φθαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παν[τὸς] ἀπηγόρευσε τοῖς Ιυδαίοις [d]οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Οτι Δαρεῖος ὁ [e]Υσπάσυ, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τ̃ Ιυδαίων ἔθνος, [f]καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ε'. Ως μετ' αὐτὸν ὁ [g]παῖς αὐτ̃ Ξέρξης οἰκείως ἐχὺς τὺς Ιυδαίυς διετέθη.

ϛ'. Οτι, βασιλεύοντ[ος] [h]Αρταξέρξυ, μικρὸν τ̃ Ιυδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνυ δόλον.

ζ'. Ως [i]Βαγώας, ὁ Αρταξέρξυ τ̃ νεωτέρυ στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τὺς Ιυδαίυς ἐξύβρισεν.

η'. Οσα ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος εὐεργέτησεν αὐτὺς, κρατήσας τ̃ Ιυδαίας.

a Εν τ̃ ἑνδεκάτ̃] *Al.* ἐν τ̃ ἑνδεκάτ̃, vel ἐν τ̃ ἑνδεκάτ̃ λόγ̃.
b Επέτρεψεν αὐτοῖς] Επεμψεν αὐτὺς in *Caji Codd.*
c Αὐτὺς οἱ] Ιυδαίυς *C.*
d Οἰκοδομῆσαι] Κλῖσαι *Hen.*
e Υσπάσυ,] Υσπάσιος *Hen. Vat.* & *Gall.* Υσπάσι[ος] *C.*
f Καὶ τὸν ναὸν] Καὶ τ̃ ναὸν αὐτῶν ἀνῳκοδόμησεν *Hen. Vat.* & *C.*
g Παῖς αὐτ̃ Ξέρξης] Καὶ ὁ παῖς *Vat.* & *C.*
h Αρταξέρξυ,] Αρταξέρξυ, Ιυδαίων πᾶν τὸ ἔθνος *C.*
i Βαγώας,] Ita hic loci in libris *omnibus*, alibi tamen in *aliquibus* Βαγώσης, quod minus rectum eſſe exiſtimat *Schotanus*.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] συγ'. μιῶας ε'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER UNDECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὸς Ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

[b] Ἐπὶ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν [c] ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανασθῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν [d] ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα [e] συνέπεσεν, ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν [f] ἐκείνων τῶν παλαιπώρων, [g] καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι Ναβαχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς [h] ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ παύσειν ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ὅλα ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτὸς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστήσῃ γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσειε, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀπολαύσειν εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν Κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, ὅτι

ΚΥΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέγας τῶν [i] ὑπ' ἐμὲ ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τὸν εἶναι ὃν τὸ τοῦ Ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τἀμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν "αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ [k] Ἰουδαίᾳ χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῶν αὐτοῦ [l] προφητείας ὁ Ησαΐας κατέλιπε, προέτων διακοσίων καὶ δέκα. ἦτος γὰρ ἐν ὑποῤῥήτῳ εἶπε ταῦτα λέγειν τὸν Θεὸν, ὅτι "βάλομαι [m] Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπεδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν "[n] ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν." ταῦτα Ησαΐας [o] προεφήτευσεν ἐμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν Κῦρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· [p] παλαίσας τε τὰς ὑπαρχούσας

CAP. I.

Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die, quo populum nostrum contigit è suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis & ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium; quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, & hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet; eritque ut templum ædificent, & pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, CYRUM REGEM DICERE. "Quoniam mé Deus "maximus orbis terrarum regem constituit, hunc "illum esse credo quem Israëlitarum gens adorat. "Is enim meum nomen per vates prædixit, & "quod ipsius templum instauraturus sim Hierosolymis in terra Judæa.

Cyrum excitat Deus ad Hierosolyma instauranda. 1 Esdr. c. 1. v. 1. & 3 Esdr. c. 2. v. 1. Jer. c. 25. v. 12. & c. 29 v. 10.

2. Hæc autem cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esajas ante annos ducentos & decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, "Cyrum ego volo, quem multarum "& magnarum gentium regem constitui, populum "meum in propriam terram remittere, templum"que meum ædificare." Hæc Esajas prædixit, centum & quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant: accitisque il-

Ex lectione Esaiæ (c. 14. v. 28.) Cyrum cupido incessit templi ædificandi.

---

a Συγ'. μιῶας ε'.] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* σμγ'. μιῶας ϟ'. *Gall.* 2. & *Codex Cajet.* σμγ'. μιῶας ε'. *Bas.* Videsis *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 135.

b Τῷ ϟ πρώτῳ ἔτει τῆ Κύρου βασιλείας,] Τῷ ϟ πρώτῳ ἔτει Κύρου βασιλείας Περσῶν juxta *Epiphan.* & LXXII.

c Ἑβδομηκοστὸν] Annos Captivitatis Babylonicæ inchoandos esse à tertio Joachimi anno ostendit *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 133.

d Ἐκ τῆ οἰκείας] Ex propriis finibus *Rufin.* omisit *Gelen.* οἰκείας subaudi χώρας vel γῆς, ut infra c. 5. §. 3. τὴν οἰκείαν γῆν & §. 5. ἀπεχωρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα· SPANH.

e Συνέπεσεν,] Συνέπεσεν, παρώρμησεν ὁ Θεὸς τὴν Κύρου ψυχὴν καθὼς πρ. *Busb.* & *Big.*

f Ἐκείνων τῶν παλαιπώρων,] Ἐκείνην *Hen.* συμφορὰν ἐκείνην παλαιπώρων Ἰουδαίων *Epiphan.*

g Καθὼς προεῖπεν] Καὶ ante καθὼς expunxi, auctoritate nonnullorum *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

h Ἐκγόνοις αὐτοῦ,] *Al.* ἐγγόνοις.

i Ὑπ' ἐμὲ ἔδειξε βασιλέα,] Ἀνέδειξε in *MSS.*

k Ἰουδαίᾳ χώρᾳ] Ἰουδαία χώρα, *terra Judæa.* REL.

l Προφητείας ὁ Ησαΐας] Βασιλείας *C.*

m Κῦρον ἐγὼ,] Κῦρον ὃν ἐγὼ π. ἐ. κ. μ. ἀπέδειξα βασ. *Hen.* & *Busb.* Κῦρον πολλῶν ἐ. κ. μ. ἀπέδειξας βασιλέα *C.*

n Ἰδίαν γῆν,] Ita *Hen. Busb. Big. C.* & *Epiphan.* Ἰουδαίαν in *Editis.*

o Προεφήτευσεν] Προεῖπεν in *plerisque MSS.*

p Καλίσας τε] Καὶ καλέσας τὸν & καλέσας δὲ ὁ Κῦρος τὸς in *MSS.* καλέσας ϟ τὸς legisse videtur *Epiphan.*

Cyrus Judæos Hierosolyma remittit. 1 Esdr. c. 1. & 3 Esdr. c. 2.

illustrissimis apud Babylonem Judæis, dixit, "se illis potestatem facere in patriam suam eundi, urbemque Hierosolyma & templum Dei iterum suscitandi. fore enim & hunc illis adjutorem, ipsumque scripturum esse ducibus & satrapis in vicinia istius Judæorum regionis, ut conferant eis aurum atque argentum ad templi fabricam, insuper & pecora in sacrificia.

Judei Hierosolyma redeunt. 1 Esdr. c. 1. & 2. & 3 Esdr. c. 2.

3. Ista Cyrus cum Israëlitis dixisset, duarum tribuum principes, Judæ & Benjaminis, simulque Levitæ & sacerdotes, propere se Hierosolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manserunt, nolentes possessiones suas relinquere. Cumque eò perveniissent, omnes Regis amici illis adjumento erant, & ad templi structuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rursusque alii magnam vim pecorum simul & equos: tumque & vota Deo solverunt, & consuetas olim victimas mactarunt, quasi jam urbs illis instaurata esset, & antiqua reviviscerent sacrorum solennitas. Cyrus autem illis remisit & vasa Dei, quæ rex Nabuchodonosorus, templo spoliato, Babylonem deportaverat: atque ista perferenda tradidit Mithradati suo quæstori, cum mandatis ut illa Abassaro daret, ea lege ut illa asservaret usque dum templum ædificaretur, eoque absoluto traderet sacerdotibus populique principibus templo restituenda. Quin & epistolam misit Cyrus ad Syriæ satrapas, in hanc sententiam.

Vasa Hierosolyma deportata. 1 Esdr. c. 1.

Cyri litera de Hierosolymis instaurandis.

CYRUS REX SISINÆ ET SARABASANÆ S.

"Judæis, quicunque volunt, permisi, in patriam suam profectis, & civitatem suam instaurare, & templum Dei Hierosolymis ædificare, in eodem quo antea fuerat loco. Misi autem eò etiam quæstorem meum Mithradatem & Zorobabelum Judæorum principem, ut templi fundamenta jaciant, illudque exstruant, *ea amplitudine*, ut altitudo quidem sexaginta, latitudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum saxorum ordinibus, & uno ligneo ex ipsius provinciæ arboribus, similiter & altare *erigant* in quo Deo sacrificent. Sumptus vero in ista *omnes* de meo suppeditari volo. Vasa quoque, quæ rex Nabuchodonosorus, à templo *olim* sustulerat, tradidi in manus Mithradatis quæstoris mei, & Zorobabeli Judæorum principis, ut ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant reponantque. Numerus autem illorum ita se habet: refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, argentea quingenta; situlæ aureæ quinquaginta, argenteæ quingentæ; libatoria aurea triginta, argentea trecenta; phialæ aureæ triginta, argenteæ duo millia & quadringentæ, & mille insuper vasa magna. Concedo etiam illis eosdem honores, quibus & majores eorum usi sunt, pro pecudibus & vino & oleo drachmas quinque mil-

τ̃ ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίων, "συγχωρῶ αὐτοῖς, ἔφη, βα-
"δίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ [q] ἀναῳκοδομεῖν τὴν πόλιν
"Ιεροσόλυμα & τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. [r] ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς & τῦ-
"τον σύμμαχον, [s] αὐτόν τε γράψειν τοῖς ἐπὶ τῆς χώρας
"νῦν τῆ χώρᾳ [t] τ̃ Ιουδαίων ἡγεμόνων & σατραπῶν, ἵνα συμ-
"βάλωνται [u] χρυσὸν αὐτοῖς & ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τ̃
"ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κύρῳ καταψηφίσαντος τοῖς Ισραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τ̃ δύο φυλῶν ἄρχοντες τ̃ Ιούδα & [x] τ̃ Βενιαμίτου, οἵ τε Λευῖται & ἱερεῖς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. πολλοὶ [y] δὲ κατέμειναν ἐν τῆ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ἀθέλοντες. καὶ ὡς ἐγγινομένοις αὐτοῖς οἱ τ̃ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν & συνεισέφερον εἰς [z] τὸν τ̃ ναοῦ κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις· καὶ τάς τε εὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καθ' ὃ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, [a] ὥσπερ ἀνακαλουμένης αὐτοῖς τ̃ πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας θεί τ̃ θρησκείαν σωτηρίας. [b] ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος & τὰ σκεύη τ̃ Θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν [c] Βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος εἰς τ̃ Βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα Φέρειν [d] Μιθραδάτῃ τῷ ταμιοφύλακι αὐτ̃, προστάξας δοῦναι αὐτὰ [e] Ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάξῃ μέχρι τ̃ οἰκοδομίας τ̃ ναοῦ, τελεσθέντος δὲ αὐτ̃, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τ̃ πλήθους, εἰς τ̃ ναὸν [f] ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ & ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Συρίᾳ σατράπας Κῦρος, τοιάδε λέγουσαν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ [g] ΣΙΣΙΝΗι ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗι ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ιουδαίων τ̃ ἐν τῆ ἐμῆ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα
"τοῖς βουλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τήν τε
"πόλιν [h] ἀνακτίσαι, καὶ τ̃ ναὸν οἰκοδομῆσαι τ̃ ἐν Ιεροσολύμοις
"τῷ Θεῷ, ὃν τὸ αὐτὸ τόπον ἐφ' οὗ & πρότερον. κατέπεμ-
"ψα δέ μου καὶ τ̃ ταμιοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ Ζοροβάβη-
"λον τ̃ ἄρχοντα τ̃ Ιουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωσι τ̃ ναοῦ,
"καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, [i] ὕψος μὲν ἑξήκοντα πήχεις, τ̃
"δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμενοι
"δόμους καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον
"ἐφ' οὗ [k] θύσει τῷ Θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τ̃
"ἐμαυτοῦ φέρειν βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ
"τοῦ ναοῦ Ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα ἀπο-
"δοῦναι [l] Μιθραδάτῃ τῷ ταμιοφύλακι, καὶ Ζοροβάβηλῳ τῷ
"ἄρχοντι τ̃ Ιουδαίων, ἵνα ἀναχωρήσωσιν εἰς Ιεροσόλυμα,
"καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τ̃ ναὸν τ̃ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ-
"τῶν ἐστι τοσοῦτος· [m] ψυκτῆρες χρύσεοι [n] πεντήκοντα, ἀρ-
"γύρεοι [o] πεντακόσιοι, [p] θηρίκλεια χρύσεα [q] τεσσαράκον-
"τα, ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσεοι πεντήκοντα,
"ἀργύρεοι [r] πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρύσεα τετρακόσια, ἀρ-
"γύρεα τετρακόσια, φιάλαι χρύσεαι τετρακόσιαι, ἀργύ-
"ρεαι δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χί-
"λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ τεσσάρων εἰθισμέ-
"νην τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δραχμὰς εἴκοσι
"μυ-

q Ἀναῳκοδομεῖν] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἀναῳκοδομή τε in *Editis.*

r Ἔσεσθαι γὰρ] Paulo aliter legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *reconstruere, scilicet eos adjuvante. Tunc scripsit suis ducibus illius terræ vicinis, ut aurum &c.*

s Αὐτόν τε] Αὐτοῖς τε *Hen.* & *Busb.*

t Τῶν Ιουδαίων ἡγεμόνων] Τῶν ἰδίων ἡγεμόνων *Hen.* τ̃ οἰκείων ἡγεμ. *Busb.*

u Χρυσὸν αὐτοῖς] Χρυσίον *Chrys.*

x Τ̃ς Βενιαμίτου,] Τ̃ς abest *MSS.*

y Δὲ κατέμειναν] Ita *Big.* & *Epiphan.* γὰρ in *cæteris.*

z Τὸν τ̃ ναοῦ κατασκεύην,] Illud τὸν ex *MSS.*

a Ὥσπερ ἀνακαλουμένης] Ὥσπερ ἀνακαλουμένης αὐτοῖς πάλιν καὶ ἀναβιώσης *Hen.* & *Chrys.* ὥσπερ ἀνακαλουμένης καὶ ἀναβ. *Big. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *tanquam creatam & antiquam religionis consuetudinem redivivam.*

b Ἀπέπεμψε] Ἐπέπεμψε *Gall.*

c Βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος] Vox Βασιλεὺς deest quibusdam *MSS.*

d Μιθραδάτῃ] Μιθηδάτῃ *Big.* Μιθραδάτῃ *Vulg.* Μιθραδάτῃ in Græcis *Esdræ*, & *nummis antiquis*, ut ostendit Ill. *Spanhemius.*

e Ἀβασσάρῳ,] Ἀβεσσάρῳ *Vat.* Proculdubio aut Σασαβασσάρῳ ex *Esdræ* l. 1. aut Σαναβασσάρῳ ex *Esdra*, l. 3. legendum.

f Ἀποδοθησόμενα.] Ἀποθησομένοις *Vat.* Ἀποδοθησομένοις *Chrys.*

g Σισίνῃ] Σισίννῃ καὶ Σαρεβαζάννῃ *Hen.* Σισίννῃ καὶ Σαθραβουζάνῃ *Esdræ* l. 3. c. 6. & 7. Videsis & *Esdram* in l. 1. c. 5. & 6.

h Ἀνακτίσαι,] Ita *MSS.* ἀνακτίζειν in *Editis.*

i Ὑψος μὲν ἑξήκοντα] Ita *Hen. Busb. Chrys. Vat.* & *Epiphan.* Ὕψος μὲν πήχυς ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος in *Editis Aliisque.*

k Θύσει τῷ Θεῷ.] Ita *MSS.* aut Θύσει. in *Editis Aliisque.*

l Μιθραδάτῃ τῷ ταμιοφύλακι,] De Mithradate tanquam Duce eorum, qui Templi restaurationem voluerint impedire agit J. Chrysost. T. VI. p. 161. & 162. SPANH.

m Ψυκτῆρες χρύσεοι] Multò plura vasorum genera exprimit, quam in recensione sua, *Esdras*, l. 1. c. 1.

n Πεντήκοντα,] Ita *Hen. C.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Bas.*

o Πεντακόσιοι,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τετρακόσιοι *Bas.*

p Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα,] Illa Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα, ἀργύρεια πεντακόσια desiderantur in *Epiphanii* libris. HUDS. LXX. κεφιδῶν χρυσοῦν *MS. Alex.* κεφιδῶν. Esd. 1. v. 10. ex Hebr. כפרי Expletoria. *Vulg.* Scyphi. SPANH.

q Τεσσαράκοντα,] Πεντήκοντα *Gen.*

r Πεντακόσιοι,] Ita *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Bas. Aliisque.*

s Ἀρ-

"μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς ἀ-
"μίδαλιν πυρῶν [s] ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε-
"λεύω ᾧ τῶν τούτων χορηγίαν [t] ἐκ τῆ Σαμαρείας γί-
"νεσθαι φόρων. ἐπίσαξι ᾧ τὰ ἱερεῖα ποῖσαι κ τὰς Μωϋ-
"σέως οἱ νόμους ἱερεῖς ἐν Ἱεροσολύμοις· κ προσφέροντες εὐ-
"ξονται τῷ Θεῷ ὑπὲρ [v] σωτηρίας Ε βασιλέως καὶ Ε γένους
"αὐτῆ, ὥπως ἡ Περσῶν βασιλεία [x] διαμένῃ. τὰς ᾧ
"παραβάσας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας [y] ἀνασταυρωθῆναι
"βέλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ
ἡ μὲν ἀπιστολὴ ταῦτα ἐδήλω· τότε δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
συνελθόντων εἰς Ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ
διχίλιοι, [z] πεντακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

"lia & quingentas, & triticeæ similæ artabas vi-
"ginti millia & quingentas. Jubeo autem ut ho-
"rum *omnium* copia illis fiat ex Samariæ tributis.
"atque istas victimas immolabunt sacerdotes Hie-
"rosolymis juxta ritus Moysaïcos: & intra sacra
"Deum precabuntur pro salute Regis ejusque fo-
"bolis, ut regnum Persarum diuturnum sit. At
"quicunque istis non paruerint, eaque irrita fece-
"rint, eos crucis patibulo affigi volo, & bona eo-
"rum redigi in fiscum regium". Et in hanc qui-
dem sententiam scripta erat epistola: eorum vero,
qui è captivitate convenerunt Hierosolyma, my-
riades erant quatuor, duo millia, & quadringenti
sexaginta duo.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἰουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων Ϲ σατραπῶν ἐμποδιζομένοις
πρὸς τὴν Ε ἱερᾶ κατασκαλὴν, τῆ Κύρῳ τελευτηθέντ⊙
ἐκ παντὸς ἀπηγορεύθη ὁ Καμβύσης τοιοῦτό τι ποιῆσαι.

Βαλλομένων ᾧ τὰς θεμελίους τῆ ναῆ, καὶ πρὸς τοῦτο οἰκο-
δομεῖν αὐτὸ λίαν ἑαυτοὺς παρασκόντων, τὰ περίοικα ἔθνη, καὶ
μάλιστα τὰ [a] Χουθαίων· οὓς [b] ἐκ τῆς Περσίδ⊙ καὶ Μηδικῆς
[c] ἀγαγὼν Σαλμανασάρης [d] ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κα-
τῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀ-
νάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς
[e] ἐπιμελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ἰουδαίους, μέχρις τε τοῦ
τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τοῦ ναοῦ κατασκαλοῦ. οἱ
ᾧ, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, [f] ἀπημπό-
λησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ μὴ τοὺς Ἰουδαίους ἀμελῶς καὶ ῥᾳ-
θύμως τ οἰκοδομίας. Κύρου γὰρ [g] μὴ τε ἄλλως ἀσχολη-
θέντος πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν, κ [h] στρατευσαμένου ἐπὶ
[i] Μασσαγέτας [k] ἐκεῖ συμπεσὼν τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμ-
βύσου ᾧ Ε Κύρου παῖδος τοῦ βασιλείαν διαδεξαμέν⊙,
οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Ἀμμανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι κ
Σαμαρείᾳ γράφουσιν ἐπιστολὴν [l] Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε.
"Δέσποτα, οἱ [m] παῖδές σου, [n] Ῥαθύμ⊙ ὁ πάντα τὰ περιφό-
"μενα γράφων, καὶ [o] Σεμέλι⊙ ὁ γραμματεὺς, καὶ
"οἱ τ βουλῆς τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κριτή. γνώ-
"σκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, [p] ὅτι Ἰουδαῖοι, οἱ εἰς Βαβυλῶ-
"να ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ
"[q] τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
"καὶ τὰς [r] ἀγορὰς αὐτῆς, [s] καὶ ὑπασκάζουσι τὰ τείχη,
"καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοι γε τούτων γινομένων, ὅτε
"φόρους αὐτὰς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, ὅτε ᾧ ὑπακούειν
"ἐθελήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ
"ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν [t] ἐθελήσουσιν. ἐνεργημέ-
"νων οὖν τ τὸν ναὸν καὶ αὐξομένων, καλῶς ἔ-

CAP. II.

Quomodo Judæos, quo minus templum exstruerent à Chuthæis & satrapis impeditos, Cyro mortuo omnino prohibuit Cambyses ab ejusmodi opere moliendo.

HI dum templi fundamenta jaciunt, atque ei ædificando omni studio incubuerunt, gentes finitimæ, præsertimque Chuthæi, (quos, è Persi-de ac Media traductos, Salmanasares Assyriorum rex in Samaria collocavit, cum Israëlitarum po-pulum inde migrare fecisset) rogabant satrapas, & eos qui operibus præerant, ut Judæos in urbe in-stauranda temploque exstruendo impedirent. Atque illi, largitionibus ab istis corrupti, Chuthæis fidem pretio addictam dederunt, fore ut Judæo-rum res negligerent, & in ædificatione promoven-da segniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bel-lis occupatus erat, ista ignorabat: eique, cum ad-versus Massagetas duxisset exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyses Cyri filius in regnum successisset, Syrorum quidam & Phœ-nicum & Ammanitarum & Moabitarum & Sama-ritanorum ad eum literas scripserunt in hunc mo-dum. "Domine, servi tui, Rathymus commenta-"rienſis, & Semelius scriba, atque concilii in "Phœnicia & Syria præsides. Cognoscere te o-"portet, Rex, Judæos, qui Babylonem deducti "fuerant, *isthinc profectos* in regionem nostram ve-"nisse urbemque rebellem & improbam ædifica-"re, simul & fora ejus *reficere*, atque mœnia in-"staurare, & templum exstruere. Nunc scito, si "ista fuerint *absoluta*, quod nec tributum pende-"re sustinebunt, nec imperata facere volent, sed "& regibus resistent, & imperare potius quam "servire parati erunt. Itaque cum templi fiat opus "& in eo laboretur, nobis optimum visum est scri-"bere ad te, Rex, & *ejusmodi rem* non negligere, "ut

Impeditur templi in-stauratio. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 2.

Cyri mors: ei in re-gnum succe-dit Camby-ses, ad quem mit-tuntur lite-ræ de impe-dienda Hi-erosolymo-rum instau-ratione. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 2.

s Ἀρτάβας] Ita *Hen.* ἀρτάβας βφ. in *Editis Aliisque*, in *Epiphanii* libris *viginti quinque millia & quadringentas* (vel *quigen-tas*) *artubas*. Verum illa κ εἰς σ. π, ἀρ. βφ. desunt in non-nullis *MSS.* HUDS. ἀρτάβα μέτρου Μηδικὸν εἶδος, *Hesychius*. In Schol. *Aristoph. Acharn.* p. 376. Ἀρτάβα μέτρον παρ' Αἰγυπτίοις· LXX. Esr. V. v. 10. ὁ σατείων ἀρτάβας ἑξ· in *Hebr.* תכר. SPANH.

t Ἐκ τ τῆ Σαμαρείας] Ἐκ τῆ Σαμαρείας ἴσεσθαι φόρων *Chrys.*

v Σωτηρίας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σωτηρίας τε in *reliquis*.

x Διαμένῃ.] Διαμείνῃ *Vat.* & *Chrys.*

y Ἀνασταυρωθῆναι] Ἀνασταυρᾶν, non *rursus* cruci affigere. REL.

z Τεσσαράκοντα κ ἑξήκοντα δύο.] In *Editis* ιξβ'. pro quibus τξ'. scribendum esse existimat *J. Clericus*. quod Græci aliter hic non habeant ac Hebræi τεσσαράκοντα ἑξήκοντα.

a Χουθαίων] Conf. supr. lib. IX. c. 14. §. 3. SPANH.

b Ἐκ τῆ Περσίδος κ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Vide de hoc molimine J. Chrysost. ab initio Serm. T. VI. p. 161. SPANH.

c Ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Ἀγων *Chrys.*

d Ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

e Ἐπιμελομένους] Ἐπιμελομένης *Vat.* & *Chrys.*

f Ἀπημπολησαν τοῖς Χουθαίοις] Aristoph. Acharn. p. 389. λαθαίνω· ἀπεμπολῶμαι· SPANH.

g Περί τε ἄλλως] Περί τε τὰς ἄλλας *Hen.*

h Στρατευσαμένου] Στρατεύσαντος γε *Vat.*

i Μασσαγέτας] Ita *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* Μασσαγέτας. Vide-sis *Strab.* lib. XI.

k Ἐκεῖ συμπεσὼν] Ita ex *MSS.* ἐκεῖσε in *Editis*.

l Καμβύσῃ] Pro Καμβύσῃ LXX. Ἀρθασασθὰ· *Hebr.* ארתחשׁשתא SPANH.

m Παῖδές σου,] Δῶλοι *Chrys.*

n Ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ περιφέρομενα γράφων] *Rufinus*: mirabimur omnia accidentia scribens. LXX. Ρααμ βαλθὲ· *MS. Alex.* Βαμιαὶ· *Hebr.* בעל טעם Rechum Præfectus rationis, *Samen Pagnin.* Esdr. IV. v. 8. SPANH.

o Σεμέλιος] Σαμέλι⊙ aut Σιμέλι⊙ *Esdræ*, l. 3.

p Ὅτι Ἰουδαῖοι,] Sic *MSS.* ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι in *Editis*.

q Τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν κ πονηρὰν] Ita ex *MSS.* (& *Cocc. Vetus* rebellem ac malevolam) τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν in *Editis*.

r Ἀγορὰς] Ἀγυιὰς legi vult *Schotanus*. sed ἀγορὰς agnoscit *Es-dras* ut & *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus *fora*, non *fores* ut *Editis* nonnullis.

s Καὶ ὑπασκάζουσι τὰ τείχη,] Ita *Vat* & *Hen.* ὑπασκάζουσί τε sine κ in *reliquis*. HUDS. Ἀγοραὶ nempe seu Fora inter præcipuas condendarum aut restaurandarum urbium partes habi-tæ apud Gentiles. SPANH.

t Ἐθελήσουσιν.] Ἐθέλουσι *Vat.*

"ut inſpicias majorum tuorum commentarios. in "illis enim invenies Judæos defectionum auctores "& animis in reges inimicis, ſimiliter & ipſorum "urbem, quæ propter hanc cauſam etiam nunc "vaſtata eſt. Nobis autem viſum eſt & hoc tibi "indicare, quod forſan neſcias, ſi urbs ita fuerit "inſtaurata & mœnibus cincta, nullam tibi dein-"ceps in Cœlen-Syriam & Phœniciam patere "viam.

Cambyſes Hieroſolymorum prohibet inſtaurationem. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 2.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum eſſet *alioqui* natura malignus, iis quæ declaraverant irritatus eſt, & hoc modo reſcripſit: "Cam-"byſes rex Rathymo commentarienſi, & Belſe-"mo, & Semelio ſcribæ, reliquiſque eorum ſociis, "& *cæteris* in Samaria & Syria degentibus, hæc "dicit. Lectis quas miſiſtis literis, meo juſſu in-"ſpecti ſunt majorum meorum commentarii, & "inventum eſt hanc urbem perpetuo regibus in-"feſtam fuiſſe, ejuſque incolas ſeditionum & bel-"lorum cauſas exſtitiſſe: ac reges illorum compe-"rimus potentes acreſque fuiſſe, & tributa ex Cœ-"le-Syria & Phœnicia legiſſe. Quapropter ego "impero Judæos ab urbis ædificatione impediri, "ne inde in majus provehatur eorum malitia, qua "hactenus in regum detrimentum uſi ſunt." His literis perlectis, Rathymus & Semelius ſcriba, eorumque collegæ, è veſtigio conſcenſis equis, Hieroſolyma properarunt, ducta ſecum magna hominum multitudine; & Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædificando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermiſſa jacuerunt uſque ad annum ſecundum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, illoque tempore Ægyptum ſubegiſſet, inde reverſus apud Damaſcum diem obiit ſupremum.

Cambyſis obitus.

"χειν ἔδοξεν ἡμῖν, γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ [v] πε-"ριδεῖν, ὅπως [x] ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σε βι-"βλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασι-"λέων ἐχθρὰς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφ' "τοῦ καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δη-"λῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι ἡ πόλεως ἄτω συνοικι-"σθείσης, καὶ τὸ κύκλον τοῦ τείχων ἀποτελεσθέντος, ἀποκλεί-"σαί σοι ἡ ὁδὸς ἡ [y] ἐπὶ Κοίλλω Συρίαν καὶ Φοινίκλω.

β'. Ἀναγνὰς ὁ [z] Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· "Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γραφοφύλακι τὰ "προσπίπτοντα, καὶ [a] Βελσέμῳ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταττομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνὰς τὰ [b] πεμφθέντα περὶ ἡ-"μῶν γράμματα, [c] ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγό-"νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεύσιν "αἰεὶ γενομένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ συνοικοῦντες πρᾳ-"γματευόμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυναστοὺς καὶ "βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλλω Συρίαν καὶ Φοινίκλω. "ἐγὼ τοίνυν προσετάξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι-"κοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἐπὶ πλέον [d] αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀμετρελέκαζι." τούτων ἀναγνωσθέντων τὰ γραμμάτων, ὁ Ραθυμος καὶ Σεμέλι[c] ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συνεπαγμένοι, σπουδαιότερον ἐπιτηδήσαντες ἵπποις, ἐπέδυσαν εἰς Ιεροσόλυμα, πολὺ[c] ἐπαγόμενοι πλῆθος· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ τοῦτο μὲν ἐπεχείρησε τὸ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασιλείας [e] τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἑνδέκα. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος τὴν τῶν Αἰγυπτίων, [g] καὶ [h] ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

IV. CAP. III.

ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Dario poſt mortem Cambyſis & Magorum cædem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis præſtiterit, inſtaurationem templi à Rege impetrat.

Ὡς Δαρείῳ, μετὰ πλούτου καὶ Καμβύσου τοῦ τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, βασιλεύοντι, Ζοροβάβηλος, ἐν τῇ προβλημάτων λύσει ἀρίστευσας, τότε ἔτυχε παρὰ τοῦ βασιλέως, ἵνα ὁ ναὸς οἰκοδομηθῇ.

Sublatis Magis regnat Darius.

SUblatis autem Magis, qui poſt Cambyſis obitum regnum anno tenuerunt, ſeptem Perſarum domuum, ut appellantur, principes Darium Hyſtaſpis filium regem crearunt. Is, cum *adhuc* privatus eſſet, voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem ſupererat remiſſurum ad fanum Hieroſolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hieroſolymis ſub illud tempus Zorobabelus, qui captivorum Judæorum princeps fuerat conſtitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum eſt, ut, cum aliis duobus corporis ipſius cuſtodiæ adhibitus, honorem quem ſperaverat conſequutus fuerit.

Darii votum de Hieroſolymis inſtaurandis.

2. Primo autem regni *ſui* anno, Darius ſplendide & magno cum apparatu excepit & eos qui circa ſe erant, & vernas, & Medorum principes, &

Μετὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τὸν Καμβύσου θάνατον τὴν Περσῶν ἀρχὴν [i] ἐνιαυτῷ κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν· τὸν Ὑστάσπου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἦν[c] ἰδιώτης ὢν, ἠύξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα νῦν ἐπὶ Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιεροσολύμοις. ἔτυχε δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενο[c] πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ιεροσολύμων [k] Ζοροβάβηλο[c], ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιουδαίων ἡγεμὼν [l] ἀπεδέδεικτο. [m] πάλαι γὰρ νῦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. [n] ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κεκλῆσθαι ἄξι[c], [o] ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.

β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖο[c] ὑποδέχε[c] λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης τούς τε πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς [p] οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ

---

[v] Περιιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν τι τοιοῦτο *Eſdræ* l. 3. c. 2.

[x] Ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων] In vero *Eſdræ*, c. 4. v. 15. ἐπισκέψῃ τῶν πατέρων. in *Pſeudo-Eſdra* ἐπισκοφθῇ ἐν τοῖς.

[y] Ἐπὶ Κοίλλω Συρίαν] Ad inferiorem Syriam *Ruſin.* Pro ἀποκ. σ. οδ. LXX. οὐκ ἔσαι σοι εἰρήνη Eſdr. IV. 16. In *Hebr.* & *Vulg.* poſſeſſionem trans Fluvium non habebis. SPANH.

[z] Καμβύσης] Artaxerxes Eſdr. IV. 8. SPANH.

[a] Βελσεμῳ] Βελισεμίῳ juxta *Epiphanium.* Βεελζέμῳ *Vat.* Βεελτέμῳ C. Βεελτέμῳ *Hen.* Βεελτέθμῳ *Eſdræ.*

[b] Πεμφθέντα] Πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν C. πεμφθέντα μοι γράμματα *Hen.*

[c] Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι] Τὰ τῶν πατέρων μου βιβλία ἐπισκέψασθαι ſolus *Busb.*

[d] Αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* αὐξηθῆ in *Editis.*

[e] Ο γραμματεύς,] Illud ὁ ex *MSS.*

[f] Τῶν Περσῶν] Ita *MSS.* ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου [ὁ *Alex.*] βασιλέως Περσῶν *Eſdr.* τῶν Περσῶν in *Editis.*

[g] Καὶ] Sic cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* καὶ deëſt.

[h] Ὑποστρέψας] Ἀποστρέψας *Hen.* & *Vat.*

[i] Ἐνιαυτῷ] Ita *MSS.* ἐνιαυτὸν in *Editis.*

[k] Ζοροβάβηλο[c].] Sic *MSS.* Ζοροβάβελο[c] in *Editis.*

[l] Ἀπεδέδεικτο.] Ita *MSS.* ἀπεδέδεικτο in *Editis.*

[m] Πάλαι] In aliquibus *MSS.* ποθὲ γὰρ πάλαι νῦν. verum non ita *Epiphan.*

[n] ὯΙ δὴ καὶ] Δι' ἣν καὶ in *MSS.*

[o] Ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.] Ita *Hen. Busb.* (Cocc.) & *Vat.* ut & mox ἤλπισε aut ἤλπιζε. in *Editis* ἀπέλαβεν ἃς ἔλπισε τιμᾶς.

[p] Οἶκοι γεγονότας,] Πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ καὶ πάντας τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ 3 *Eſdræ*, c. 3. v. 1.

καὶ σατράπας [q] τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας τῆς Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς [r] τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ [s] σατραπειῶν. ἐπεὶ δὲ καλῶς ἐδειπνήθησαν ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι [t] παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅτε τὸν κοίτον, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι καθησυχάζειν δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μὲν τῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐρωτᾶν, περὶ ὧν αὐτὸς ἀναπέμπειν μέλλοι, τὸ [u] ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ χάριτας δώσειν ὑπισχνεῖτο νικητήριον, [x] πορφύραν [y] ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ὅτι χρυσοῦν καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ [z] περιαυχένιον [a] χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν [b] πρωτεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, [c] καὶ συγγενὴς μου ἐφη κληθήσεται. ταῦτας ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸν δεύτερον δὲ εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς [d] μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει [e] τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἑκάστου σκέλους πάντων ἀκινήτων ὑποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὸν δὲ οἶνον δυνάμιν, ἥτις αὐτὸν ἐμφαίζων. "ἄνδρες γὰρ, εἶπεν, ἐγὼ "τὸν ἰσχὺν δὲ οἴνου τεκμηράμενος, πάντα ὑπερβάλλου- "σαν διέγνωκα τοῦτο τὸ πρόπω. [f] σφάλλει γὰρ τῶν πι- "νόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὸν διάνοιαν, καὶ τὸν δὲ βα- "σιλέως τὴν δὲ ὀρφανὸν καὶ δεομένην κηδεμόνος ὁμοίαν πί- "ησι, καὶ τὸν δὲ δοῦλα διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν δὲ "ἐλευθέραν, ἥτε δὲ πένητος ὁμοία γίνεται τῇ δὲ πλου- "σίᾳ. μεθυσθεῖσι γὰρ καὶ μεταγνῶναι τὰς ψυχὰς [g] ἐν "αὐτοῖς γιγνομένους, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ κα- "θεστηκότων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δὲ ἀλλοτρίαν "χρέα λαβόντας [h] εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐ- "τοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν "φθέγγεσθαι, παλαντῶν δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς δυ- "σὶν δαίμοσι πεφυκότων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατη- "γῶν δὲ βασιλέων ἀναιδῆτας ἀπεργάζεται, καὶ φίλων "καὶ σωτήρων [i] ἐξαιρεῖ μνήμην. ὁμοίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώ- "πους καὶ κύνας τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλ- "λοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καὶ καθαλί- "πῃ δὲ τὸ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίστα- "ται μηδὲν ὧν ἔπραξαν θαυμάζοντες τὸν μέθην εἰδότες. τού- "τοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος διέγνωκα τὸν οἶνον ὑπερκρα- "τοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον.

δ'. Ὡς δὲ ὁ πρῶτος, ὑποφηνάμενος περὶ τὸ ἰσχὺς δὲ οἴνου τὸ πεφρημένα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὸ δὲ βασιλέως δυνάμεως, τοῦτον ὑποδεικνὺς τὸν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσοι βίαν ἔχειν ἢ σώμασιν δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τὸ ὑποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. "ἀπάντων μὲν, εἶπεν, "ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκά- "ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ

Persarum satrapas, & Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiæque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde & ad satietatem epulati cubitum discesserant ad suum quisque diversorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, & paululum noctis requievisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari cœpit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem & sapientiorem tulerit de rebus quas ab illis quæsiturus esset, in victoriæ præmium daturum esse promittit, ut purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis currum, byssinamque cydarim, & torquem auream circa collum haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque inquit cognatus vocabitur. Hæc in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogavit, an vinum *reliquis* præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero an mulieres, aut forte veritas magis quam hæc omnia. Postquam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, cum accersivisset megisthanas & satrapas & toparchas Persidis & Mediæ, *ipse* solio collocatus, ubi jus reddere consuevit, jussit unumquemque satellitum suam, de iis quæ proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus.

Problemata de vini & regis & mulieris & veritatis viribus.

3 Esdr. c. 3.

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, "inquit, ego de vini viribus conjecturam faciens, "eas rebus omnibus prævalere hisce indiciis com- "perio. Mentem enim eorum, à quibus bibitur, "fallit decipitque; ita ut reges similes fiant pupil- "lis & curatore egentibus, & servi ad eandem cum "ingenuis dicendi libertatem adspirent, & paupe- "res *magna de se opinione* cum divitibus adæquen- "tur. animas enim, si forte eas ingrediatur, subin- "de mutat, novamque illis vim ingenerat; ut quod "& calamitosis tristitiam adimit, & obæratos in "æris alieni oblivionem ducit, facitque ut sibimet "videantur omnium ditissimi, adeo ut nihil par- "vum loquantur, sed talenta crepent, & alia id "genus nomina quibus uti beatis conveniat. præ- "terea ducum aut regum meminisse non patitur, "nec memoria tenere amicos & familiares. nam "& homines armat etiam adversus sibi charissimos, "facitque ut appareant omnium alienissimi: cum- "que sobrii facti fuerint, & vinum nocte exhalan- "do crapulam edormierint, surgunt ignari o- "mnium quæ per ebrietatem commiserant. Ex "hisce ego conjectura assequor, vinum rerum o- "mnium potentissimum esse, nihilque eo esse ve- "hementius.

Vini vires.

3 Esdr. c. 3.

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, & majori vi pollere quàm cætera, quæ suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod & demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium "quidem rerum, dicebat, penes homines esse im- "perium, qui & terras & maria sibi ad quoscun- "que usus, velint nolint, inservire faciunt; regibus "au-

Regis vires.

3 Esdr. c. 4.

q Τῶν Περσῶν,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τὸ Περσίδος in *reliquis.*

r Τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ] CXXVII. Satrapiæ III. Esdr. III. & IV. SPANH.

s Σατραπειῶν.] Εἰ ἔτη ἑκατὸν post σατραπειῶν adjicit *Vat.* De Satrapiarum numero vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, lib. 1. p. 112.

t Παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι,] Παρ' αὐτὸς *Hen.* & *Vat.*

u Ἀληθέστερον] Ἀληθέστατον καὶ σωφρονέστατον *Hen.* & *Busb.*

x Πορφύραν ἐνδύσασθαι,] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 2. SPANH.

y Ἐνδύσασθαι,] Ἐνδύεσθαι *Hen.* & *Busb.*

z Περιαυχένιον χρύσεον,] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 2. SPANH.

a Χρύσεον,] Ita *MSS.* χρυσοῦν in *Editis*; forsan pro χρυσῶν.

b Πρωτεδρίαν] Πρωτοκλισίαν C. HUDS. Hemitem regio nostra. REL.

c Καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται.] Ita *Busb. Hen.* & C. καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται), καὶ ὡσαύτως ἀφὸ δεξιᾶς ἵσται). ταύτας *Vat.* καὶ συγγενὴς μου ἐπικληθήσεται). ταύτας &c. in *Editis.* HUDS. Ita hodie Reges Galliæ & Britanniæ, viros quos honore Comitatus aut Episcopatus ornant, cognatos vocant: *mon tres cher cousin Archevesque de Paris.* Comitem de Athlone, *cognatum* suum *& consanguineum* vocavit Anna Britannorum regina in literis ad eum datis, quas vidi. REL.

d Μεγιστᾶνας καὶ σατράπας] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, p. 134. *Edit. Sylb.*

e Τόπῳ,] Τόπου deest *Hen.* & *Vat.*

f Σφάλλει γὰρ] Σφάλλει τε γὰρ τὸν π. *Hen.* σφάλλει γὰρ ἔφη τὸν π.

g Ἐν αὐτοῖς γιγνομένους,] Ἐν αὐτοῖς ἡγιγνόμενους *Hen.* ἐν αὐτοῖς ἰσχυομένους C. & *Vat.* Verum desiderantur in quibusdam *MSS.* nec ea legisse videtur *Epiphan.*

h Εἰς λήθην ἄγει,] Εἰς λήθην αὐτῶν ἄγει *Busb.*

i Ἐξαιρεῖ μνήμην.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

k Διατί-

"autem in ipsos imperium esse summamque pote-
"statem: ac proinde qui dominatum habent in ani-
"malium fortissimum & validissimum, isti jure
"merito censendi sunt ea esse potentia ac vi cui o-
"mnia cedant necesse est. Quid quod, si subditis
"imperarint bella suscipere & pericula adire, ob-
"temperatur; & si eos inimicis obviam ire velint,
"propter potestatem suam obsequentes habent: at-
"que est quidem cum jubeant ut montes demo-
"liantur, mœniaque & turres dejiciant. Quin &
"occidi & occidere, si præcipiatur, nunquam re-
"cusant; ne regum imperia haud ita, uti par est,
"exsequi videantur. quod si vicerint, prædam bel-
"lo partam regi afferunt. Rursum qui à militia
"abstinentes terram colunt exercentque, ubi, post
"exantlatos labores operisque difficultates supera-
"tas, sata messuerint & fructus collegerint, tribu-
"ta *similiter* regi afferunt. Quicquid autem is di-
"xerit jusseritve, id necessitate coacti sine mora
"& cunctatione faciunt. Tum demum ille quidem
"omne genus deliciis & voluptatibus saturatus dor-
"mit: ab aliis vero custoditur vigilantibus, & *ad*
"*eum* quasi timore alligatis. nemo enim illum,
"dum somnum capit, audet relinquere, neque tan-
"tillum, ut sua curet negotia, discedere; sed regi
"custodiendo, id unum sibi necesse esse ut faciat
"existimans, assiduitatem adhibet. Idcirco, fieri
"non potest quin rex omnium potentissimus sit,
"cui, si quid imperat, dicto audiens est tanta mul-
"titudo.

Mulierum vires. 3 *Esdr. c.* 4. 5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere incepit, quid valeant mulieres & veritas, hujusmodi oratione. "Vinum quidem multum
"potest, & magnus est rex cui omnes obediunt:
"sed istis præpotentiores sunt mulieres. nam &
"regem mulier in dias luminis oras protulit: &
"vinearum satores, ex quibus vinum gignitur,
"mulieres & pariunt & educant. In universum
"nihil est, quod non illis acceptum debemus.
"nam & illæ nobis vestes texunt, illarumque be-
"neficio est quod res domesticæ curentur & ser-
"ventur. Nec possumus vitam agere absque fe-
"minarum consortio. Sed si *forte* multum auri
"comparaverimus & argenti, aliudve quidpiam
"pretiosum & magni faciendum, primo aspectu
"mulieris venustæ hæc omnia missa facimus, vi-
"sæque formam inhiamus & *deperimus*; imo bo-
"nisque nostris æquo animo cedimus, modo pul-
"chritudine *illius* frui daretur & potiri. Quin-
"etiam patrem & matrem terramque altricem re-
"linquimus, & in charissimorum sæpenumero ob-
"livionem venimus propter mulieres; ac ne com-
"mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc au-
"tem maxime licet intelligere, quantam feminæ
"potestatem habeant. nonne laborantes & omnem
"terra marique miseriam perferentes, id totum,
"quod *multo* labore paramus, uxoribus, veluti in
"nos imperium tenentibus, afferimus damusque?
"Regem etiam *ipse*, tantarum rerum dominum,
"vidi aliquando ab Apame Rabezaci Themasii fi-
"lia, ejus concubina, alapis cædi, cum ille interea
"non indignaretur, quod illa ei de capite diadema
"ἦλθεν, τούτων δ' ἄρχειν οἱ βασιλεῖς καὶ τῶν ἐχυ-
"σίαν ἔχουσιν· οἱ δὲ κρατοῦντα καὶ ἰσχυροτάτην ζωὴν
"[k] διατρέφοντες, ἀνυπέρβλητοι τῷ δυνάμιν ἔτι ἐτῶν
"ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπιστάμενοι
"καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούοντες, καὶ πεμπο-
"μένοις αὐτοῖς [l] ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, κατατιθεῖς ἀφ' τῶν
"ἰσχὺν τῶν αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὅρη μὲν καταρράζε-
"σθαι καὶ τείχη [m] ἀφαιρεῖν καὶ πύργους καθεύδουσι. καὶ
"κτείνεσθαι δ' οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένου-
"σιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν
"προστάγματα. νικήσαντες δ', τῷ ὠφέλειαν τῷ
"ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ [n] μὴ
"στρατεύόμενοι δ', ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρουῶν-
"τες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων
"παλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τὰς καρ-
"πὸς συνέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ
"δ' ἂν ἐπ' αὐτῷ εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ὑ-
"δὲν [o] ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τροφῆς
"ἁπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυ-
"λάσσεται δ' ὑπὸ φρουρούντων, καὶ ὥσπερ δεδεμένων
"ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν δὲ ἐδεὶς τολμᾷ κοιμώμε-
"νον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας ποιεῖται φροντίδα·
"ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος [p] ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν
"βασιλέα, [q] τούτῳ προσέχει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βα-
"σιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ
"τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύσαντι.

6. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, ἤρξατο τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Zorobabelus διδάσκειν αὐ-
τοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος,
"καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείτ-
"τους [r] τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βα-
"σιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύ-
"σαντας ἀμπέλους, αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν·
"αἱ τίκτουσί τε καὶ τρέφουσι. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν,
"ὃ μὴ [s] παρὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται
"ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἀφ' πάσης ὑπη-
"μελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦσιν. καὶ οὐκ ἔστιν ἄνο-
"δυνήσαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι
"καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ σω-
"δῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀρχήσεως [t] προσεκεί-
"γαμεν, καὶ ὑπομένομεν ἀφαιρήσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
"ἵνα τῶν κάλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
"καταλείπομεν δὲ καὶ [v] πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
"θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλά-
"κις ἔχομεν ἀφ' τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέ-
"ναι [x] μετ' αὐτῶν καρτερῶμεν. ὅτως δ' ἂν μάλιστα
"τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν [y] καταγνώσαιτε. οὐχὶ πονοῦν-
"τες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ ἀφ' γῆς
"καὶ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν φερνήν τινα ἐκ τῶν πόνων,
"[z] αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποίναις τῇς γυναιξὶ διδόαμεν;
"καὶ τὸν βασιλέα δὲ τὸν τοσούτων κύριον εἶδόν ποτε ὑπὸ
"τῆς Rabezaikes θυγατρὸς Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης, παλλα-
"κῆς δ' αὐτοῦ, [b] ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-
"ρου-

[k] Διατρέφοντες,] Διατρέφειν apposite hic de Regio Persarum imperio. vide *Æschyl.* Pers. v. 589. & *Aristid.* in Rem. p. 366. T. 1. de Persarum Regum dominio ἔτι ἀρχὴ καὶ τὸ διατρέφειν. SPANH.

[l] Ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς,] Πρὸς ἐχθροὺς *Vat.* & C.

[m] Διαπατᾶν καὶ πύργους καθεύδοντι.] Καταπατᾶν *Vat.* C. & *Hen.*

[n] Μὴ στρατεύόμενοι δ',] Μὴ στρατεύόμενοι τῷ δ' γῆν ἐργαζόμενοι in quibusdam *MSS.*

[o] Ὑπερβαλλόμενον γίνεται.] Ὑπερβαλλομένων *Vat.*

[p] Ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα,] Τῶν ἀναγκαίων *Vat. Hen.* & *Busb.*

[q] Τούτῳ προσέχει.] Καὶ τούτῳ προσέχειν C.

[r] Τῇ δυνάμει] Τὴν δυνάμιν *Vat.*

[s] Παρὰ τούτων ἔχομεν.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

[t] Προσεκείγαμεν,] Æschylus Agam. v. 929. προσεκάμης ἐμοί de luxu Barbarorum Regum. SPANH.

[v] Πατέρα καὶ μητέρα.] Καὶ πατέρας καὶ μητέρας C. Verum illa καὶ μητέρα desunt in aliquibus *MSS.* etiam iis quibus usus est *Epiphan.* qui præterea πατέρας pro πατέρα præ se ferunt.

[x] Μετ' αὐτῶν καρτερῶμεν.] Μετ' αὐτῶν ἀξιῶμεν καὶ καρτερῶμεν C.

[y] Καταγνώσαιτε.] Καθαγνόησετε *Vat.* εἰκάζετε *Hen.*

[z] Αὐτὰ φέροντες] Ταῦτα *Hen.* & *Busb.*

[a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης,] Ita legisse videtur *Epiphan.* Θαυμασίου C. Θαυμασίου *Hen.* & *Gall.* Apud *Esdram* vero (l. 3. c. 4. v. 29.) Βαζάκη δ' Θαυμαστὸ. Θαυμασίου præfert *Petitus.* atque hunc Rabezacum è monte Thaumasio, (cujus incolæ, teste *Stephano Byzantio*, Θαυμάσιοι) in Persidem commigrasse existimat, ibidemque in Persicum nomen suum mutasse, & uxorem duxisse, è qua susceperit filiam Apamen.

[b] Ῥαπιζόμενον,] Ῥαπίζειν τὴν κόρης *Achill. Tatius* lib. v. p. 341. Sic ῥαπίζειν *Plutarch.* in Themistocl. p. 117. B. SPANH.

[c] Πε-

"ρμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ [c] περιπλείσης ἀνεχόμε-
"νον, καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δὲ
"συνθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολα-
"κευοντα τὴν γυναῖκα, καὶ προσλάλοντα [d] αὐτῇ ὡς
"δὲ σφόδρα παπῆνον [e] αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε δυσχεραίνουσαν
"ἔβλεπεν.

ε'. Εἰς ἀλλήλους δὲ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡγε-
μόνων περὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. "[f] ἀπέδειξα
"μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέστεραι
"δὲ ὁμως εἰσὶ καὶ [g] ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπάρ-
"χουσιν. εἰ γάρ ἐστιν ἡ γῆ μεγίστη, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς,
"καὶ ταχὺς [h] δρόμῳ ὁ ἥλιος, ποῦτα δὲ πάντα κινεῖται
"κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν αὐτὸς εἰκαιος,
"διὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην
"ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν [i] πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον.
"ἔπι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα θνητὰ καὶ ὠκύμορα εἶναι συμ-
"βέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων· ἀθάνατον δὲ ἡ ἀλήθεια
"κρῆμα καὶ ἄϊδιον. [k] παρέχει δὲ ἡμῖν [l] ἃ κάλλος χρόνῳ
"μαραινόμενον, ἃδε πρόνοια ἀφαιρεῖται τύχης·
"ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσι ἀπ' αὐ-
"τῶν [m] τὰ ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσι.

ζ'. Καὶ καταπαύσαντος μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν περὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ἐπιβοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους ὡς ἄρα
εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον καὶ ἀγήρω μόνον ἔχει, προσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι [n] παρὲξ ὧν αὐτὸς αὐτῷ ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ
ὄντι σοφῷ καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συνεκαθέσθη δέ μοι, φησὶ, καὶ κληθεὶς συγγενὴς ἐμός. τότ' εἰπόντος, ὑπεμνησεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἣν ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· [o] αὐτὴ δὲ ἣν ἀνοικοδομῆσαι μὲν Ἱεροσόλυμα, καθιερώσασα δὲ ἐν αὐτοῖς τὸ τοῦ Θεοῦ ναὸν, ἀποκαθήσασα δὲ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Ναβυχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα κόμισε. καὶ τοῦτο ἔφη τιμὴν αὐτὴν εἶναι ὃ μοι νῦν ὑπισχνεῖται αἰτήσασθαι, κελεύσαντος δὲ καὶ τοῦ σοφοῦ καὶ συνετοῦ.

η'. Ἡσθεὶς δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀνασὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράψας, κελεύων προπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ἀνοικοδομεῖν τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι δὲ ναῦς. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταπομίζειν ἐκ τοῦ Λιβάνου πρὸς τὴν Ἱεροσόλυμα, καὶ συνοικοδομεῖν αὐτοῖς τὴν πόλιν. καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς [p] εἰς τὴν Ἰουδαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, [q] καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους καὶ σατράπας κωλύσειν [r] ἐπιτάττειν τοῖς Ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσιν ἐὰν καταλαχεῖν δυνηθῶσι τὴν χώραν ἀτελῆ φόρων [s] αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς Ἰδουμαίοις καὶ Σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς Κοίλης Συρίας ἀφεῖναι [t] τὰς κώμας ἃς τῶν Ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ προσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν καὶ ἱερᾶ δοθῆναι. [v] θύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε· καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, ἧ θεραπεύουσι τὸν Θεὸν οἱ, τε ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τῶν ἰδίων γενέσθαι, καὶ τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατ-

"abstulerit & sibi imposuerit, sed arridenti arride-
"ret & succensenti tristis appareret, varioque in-
"duendo affectus mulieri blandiretur, ipsamque
"sibi reconciliaret sese multum summittendo,
"quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
"verteret.

6. Hîc cum duces & satrapæ inter sese contue-
rentur, *ille* verba de veritate sic facere instituit. *Veritatis vires.*
"Monstravi equidem, quantum mulieres pollent: *3 Esdr. c. 4.*
"debiles tamen istæ & rex, si cum veritate con-
"ferantur. Nam cum terra sit maxima, & cœlum
"excelsum, & sol cursu velox, & hæc omnia Dei
"voluntate movcantur, atque is verax sit & ju-
"stus: consequitur ut veritas habeatur *omnium* po-
"tentissima, quodque nihil contra eam iniquitas
"valeat. Quin & alia quidem, ex iis quæ pollere
"videntur, mortalia esse & caduca contigit; veri-
"tas vero res æterna est, vigetque in omnem per-
"petuitatem. Nobis autem non dat pulchritudi-
"nem quæ tempore marcescit, divitiasve quas for-
"tuna solet auferre: sed justa & legitima, ab iis
"secernendo quæ injusta sunt, eáque redarguen-
"do.

7. Et quidem ubi Zorobabelus de veritate lo- *Zorobabelus victoriam reportat.*
quutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod
optime dixisset, & quod sola veritas suapte vi im-
mutabilis sit, & nunquam senescat, jussit eum rex
petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus est.
illi enim daturum esse ut viro sapienti, quique vi-
sus fuerit cæteris prudentia præstare. mecum
etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cog-
natus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se a-
strinxit, si regnum esset adepturus: voverat enim
Hierosolyma instauraturum esse, Deique etiam *Zorobabelus à Dario petit, ut Hierosolymitanum fanum instauretur.*
templum illis ædificaturum, porroque vasa à Na-
buchodonosoro sublata & Babylonem deportata
restituturum. Et *nunc* hoc est quod à te peto, id
quod mihi petere permisisti, quem sapientem &
prudentem reputare dignatus es. *3 Esd. c. 4.*

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus *Darius dat literas Zorobabelo de instaurando fano.*
scribit ad toparchas & satrapas, jubens ut Zoro-
babelum ejusque comites, ad Hierosolyma instau-
randa profecturos, deducerent. Deinde Syriæ *3 Esdr. c. 4.*
Phœniciæque præsidibus per epistolas mandavit,
ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma
transferrent, cumque illo urbem exstruerent. præ-
tereaque captivis omnibus Judæam petentibus scri-
pto de libertate cavit, & procuratores suos & sa-
trapas vetuit quidquam in regios usus à Judæis exi-
gere: atque omnem, quam tenerent regionem,
permisit eis à tributis immunem colere. Idumæis
etiam & Samaritanis & Cœles-Syriæ accolis im-
peravit, ut quos tenerent Judæorum vicos dimit-
terent, itemque ad templi structuram quinquagin-
ta talenta conferrent. ipsis etiam juxta patrias le-
ges sacra facere permisit; omnemque apparatum,
& sacrum vestitum, quo in re divina utuntur &
pontifex & *reliqui* sacerdotes, de suis confici, ut
& Levitis instrumenta quibus Deum laudant, i-
temque urbis & templi custodibus terras assigna-
ri

c Περιλιθείσης ἀνεχόμενον,] Περιειθείσης *Hen.* ἐπιλιθείσης *Big.* & *Busb.*
d Αὐτῷ] Illud *αὐτῷ* insertum dedi ex *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.*
e Αὐτὸν ποιεῖν,] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*
f Ἀπέδειξα μέν,] Ἐπιδέξασθαι εἰπὼν *Hen.*
g Ὁ Βασιλεὺς τῆς ἀληθείας] Ita *C.* & *Vat.* in *reliquis* deest articulus.
h Δρόμῳ ὁ ἥλιος,] Ita cum *Cod. Cajet.* in *reliquis* deest δρόμῳ.
i Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς αὐτῷ τι ἄδικον in *MSS.*
k Παρέχει δὲ ἡμῖν] Ὑπάρχει *Hen.* & *C.*
l Οὐ κάλλος] Ita juxta *Epiphanium*, prout etiam legendum conjiciebat Cl. *Lowthius.* ὃν κάλλο in *Editis*, ὃν κάλλος *Hen.* & *C.*
m Τὰ ἄδικα] Illud τὰ ex *MSS.*
n Παρὲξ ὧν] Ita *Hen. Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *praeter promissa.* adde quod *Esdras* (l. 3. c. 4. v. 42.) habeat, αἰτησαι ὃ θέλεις πλέον τῶν γεγραμμένων. Perperam in *Editis* παρέχειν.
o Αὐτὴ δὲ ἣν] Αὕτη δὲ ἂν εἴη οἰκοδ. *Vat.*
p Εἰς τὴν Ἰουδαίαν] Εἰς τὴν Ἰουδαίαν αἰχμαλώτους ἀπελθόντας *Vat.* & *C.*
q Καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους] Ita *MSS.* καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας in *Editis.*
r Ἐπιτάττειν τοῖς Ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας·] Operave imperare regalia *Rufinus.* SPANH.
s Αὐτοὺς νέμεσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*
t Τὰς κώμας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς χώρας in *Editis.*
v Θύειν τε αὐτοῖς] Ita *Hen.* & *Busb. C.* Θύειν τε αὐτὰς ἢ αὐτοὺς in *Editis.*

ri jussit, certamque quotannis pecuniam ad usus vitæ necessarios. Missisque *Dei* vasis *Hierosolyma*, etiam quæcunque ante ipsum Cyro facere in animo erat in Judæorum restitutionem, ista quoque Darius fieri præcepit.

Zorobabelus, acceptis literis Babylonem profectus, Regis benevolentiam popularibus suis nunciat. 3 Esdr. c. 4.

9. Zorobabelus autem hanc à Rege gratiam consequutus, quam primum regiam egressus est, sublato in cœlum vultu, cœpit gratias Deo agere, qui sibi sapientiam dederit, ejusque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. ista enim haud aliter sequutum fuisse, nisi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro præsentibus gratias retulisset, petiisseque ut similem ei in posterum benevolentiam præstaret, Babylonem profectus est, suisque popularibus lætum à Rege nuncium attulit. Atque hi istis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipsis missionem dedisset in patriam terram; in compotationes vero & comessationes versi septem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam & instauratam festa celebrantes. Postea delecti sunt ad profectionem Hierosolymitanam patriarum tribuum principes, cum suis uxoribus & liberis & jumentis. Missisque à Dario qui eas Hierosolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia & luxu, psallentes & tibiis sonantes & cymbalis perstrepentes: prosequente eos & ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

Quinam Babylone Hierosolyma redierint cum Zorobabelo. 1 Esdr. c. 2. & 3 Esdr. c. 5.

10. Atque isti quidem ita profecti sunt, è singulis cognationibus numerus certus & definitus. Mihi autem non visum est eas nominatim percensere, ne, *dum* lectoris mens à rerum serie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile assequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ & Benjaminis, qui annum duodecimum superarent, summa erat myriades ccccLxii. & millia viii. Porro Levitæ erant septuaginta & quatuor: promiscuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, septingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum & viginti octo: janitores vero centum & decem: sacrorum autem servi trecenti nonaginta duo. Ad hæc & alii, qui se ex Israëlitis esse dicebant, non tamen potuere suam familiam & stirpem ostendere, *sexcenti sexaginta duo. Quidam autem è sacerdotibus abdicati sunt *sacerdotii* honore etiam qui uxores duxerant, quorum nempe nec ipsi genus indicare potuere, nec in tabulis scriptis Levitarum & sacerdotum reperti sunt. erant autem fere quingenti & viginti quinque. Eos autem qui Hierosolyma ascenderunt sequebatur servorum multitudo, qui erant septem millia trecenti triginta septem. cantores etiam & psaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumentaque quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recensitæ erat Zorobabelus Salathicli fi-

Sacerdotes, quorum stirps non inventa est in tabulis scriptis, sacerdotio abdicati sunt. 1 Esdr. c. 2. & 3 Esdr. c. 5.

ἕκαστον ἔτους ὠφελημένον τι πρὸς τὸν τῆς βίου χρείαν ἀρχέλεον. [x] πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κῦρος πρὸ αὐτοῦ ἐβεβλήθη πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποκατάστασιν, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διέταξεν.

θ'. [y] Τυχὼν δὲ τούτων παρὰ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡμολόγει τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείῳ παρόντι ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν ὑμενῆς. τοῦτ' οὖν πρὸς τῶν παρόντων ὡμολόγησας τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ὡμολόγησε τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὡμολόγησαν μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόναι τὴν πάτριον γῆν· εἰς δὲ [z] ποτὲ καὶ κώμας τεσσάρων, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ δίκαιον ὡμολογημένοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ [a] παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπεμψε τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξατο. οἱ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὡδοῦν μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, [b] ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ θεωροφούμενοι τοῖς κυμβάλοις· πρόσπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

ι'. Καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπέστειλαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες [c] ὡρισμένος. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς πυκνότητος τῶν πραγμάτων ἀποπαύσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν δήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων [d] πρὸς ἔτη δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτου ἦν [e] μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λευῖται δὲ [f] τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμὶξ καὶ [g] παιδίων σώματα ἦν τετρακισμύρια διπλάσια τεσσαράκοντα δύο. παρῆξ δὲ [h] τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, πυλωροὶ δὲ [i] ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ [k] τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. [l] ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. [m] ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶν [n] ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς [o] ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὐτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τῶν Λευϊτῶν καὶ ἱερέων εὑρεθῆναι. [p] ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τοὺς δὲ θεραπόντων πλῆθος εἵπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι [q] τετρακόσιοι τεσσάκοντα ἑπτά. [r] ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, [s] κάμηλοι τετρακόσιοι τεσσάκοντα πέντε, [t] ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμόνων δὲ τὸ κατηλθυμένης πλήθους ἦν, ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος [v] ἐκ

---

x Πίμψας δὲ] Πέμψαι in *MSS.*

y Τυχὼν δὲ] Τυχὼν δὴ τούτων *Hen.* & C.

z Ποτὲ] Ποτὸν hic ὡμοχία, sicut LXX. Gen. xix. 8. & xxix. v. 25. SPANH.

a Παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες.] Festum παλιγγενεσίας τῆς πατρίδος. SPANH.

b Ψαλλόμενοι] Συμψαλλόμενοι *Hen.* & C. HUDS. Ψαλλομ. nempe citharis seu κινύραις· SPANH.

c Ὡρισμένον.] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) ὡρισμένοι in *Editis.* Forsan ἀριθμὸν ὄντες ὡρισμένοι.

d Περὶ ἔτη δώδεκα] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deërat περὶ. mallem sane ὑπὲρ. nisi forsan πρὸς pro ὑπὲρ accipiatur. nam in *Esdra* (l. 3. c. 5. v. 41.) ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω.

e Μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι.] *Esdræ* l. 1. c. 2. v. 64. & l. 3. c. 5. v. 40. tantum *quadraginta duo millia trecenti sexaginta.* Hic tamen *Josephum* sequitur *Zonaras.*

f Τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα·] Non aliter *Esdras*, l. 1. c. 2. v. 38. τετρακισχίλιοι *Epiphan.*

g Παιδίων σώματα] Νηπίων in *MSS.*

h Τούτων Λευῖ?)] Tres Levitarum ordines ὑμνῳδοὶ, πυλωροὶ, δοῦλοι ἱεροὶ. REL.

i Ἑκατὸν καὶ δέκα] Ἑκατὸν δεκαδύο C.

k Τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο.] Ita *MSS.* & *Esdr.* l. 1. c. 2. v. 56. in *Editis* τῆς. pro ר׳ת׳ש׳.

l Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις,] Ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις C.

m Ἐξεβλήθησαν δέ τινες] Ita *Hen.* & *Big.* ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ τῶν C. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν in *Editis Aliisque.* In loco interpretando sequutus sum *Seldenum*; quem videsis in *lib.* de *Successione in Pontif. Hebr.* c. 3.

* *Sexcenti sexaginta duo.*] Ita cum *Hen. B.* & *Vet. Int.* in *Edit.* ξηβ'.

n Ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς] Lege ἱερέων τῆς τιμῆς. *Vet.* MS. Sacerdotali honore. COCC.

o Ἠγμένοι γυναῖκας,] Supra lib. 5. c. 7. §. 13. γυναῖκας ἠγμένος· SPANH.

p Ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι] Illa ξῆσαν δὲ absunt quibusdam *MSS.*

q Τετρακόσιοι τεσσάκοντα ἑπτά.] Πεντακόσιοι τεσσάκοντα πέντε *Big.* μυριάδες ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τεσσάκοντα ἑπτὰ C.

r Ψάλται δὲ] Ψάλται, non Levitæ aut ὑμνῳδοὶ. REL.

s Κάμηλοι τετρακόσιοι τεσσάκοντα πέντε,] Κάμηλοι τετρακόσιοι τεσσάκοντα juxta *Epiphanii* libros. perperam, ut constat ex *Esdra*, l. 3. c. 5. v. 43.

t Ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε.] Ita cum *MSS.*

ʸ ἐκ τῶν ἡμισέων τοῦ Δαυΐδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, καὶ Ιησοῦς υἱὸς Ιωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. ˣ μετὰ τούτους ἦν καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ ʸ Σερεβαῖος, ἐκ δὲ πολήθους ᶻ κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἱ δὲ συνεβάλοντο μνᾶς μὲν χρυσᾶς ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πενταχιλίους. ὅτω μὲν σὺν οἱ τε ἱερεῖς καὶ ᵃ οἱ Λεβίται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ιουδαίων, ᵇ ὅσον ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

lius, tribûs Judæ, ſtirpe Davidis prognatus, & Jeſus Joſedeci pontificis filius. præter hos etiam & Mardochæus & Serebæus è plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda dèducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμηται, τῶν Χεθαίων μάτην ἀντιβαζόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

Ἑβδόμῳ μὲν οὖν μηνὶ τῶν ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, βουλευσαμένων ὅ, τε [c] ἀρχιερεὺς Ιησοῦς καὶ [d] ὁ Ζοροβαβήλου ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον [e] εἰς Ιεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν προθυμίας [f] ἀπολιπόντας. καὶ [g] κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ὠκοδομημένου τόπου, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους. τοῦτο δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς περιοίκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ⁱ ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης [k] πρὸς αὐτοῖς διετάξατο, καὶ προσφορὰς μετὰ πάσης, καὶ τὰς καλουμένας [l] ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵτε πεποιημένοι τὰς ὑποσχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας δὲ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τοῦ οἰκοδομίας δὲ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν [m] εἰσαγομένων. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ δὲ κᾶφον ἦν, τάπι κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα, δίδοσιν αὐτὰ δὲ [n] σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τοῦ Ἰόππης κομίζειν λιμένα. τῶν γὰρ πρώτων μὲν Κύρου ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο.

β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ιεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ιουδαίων μὲν δευτέρῳ προηγουμένων, ᵒ συνείχετο ἡ δὲ ναοῦ κατασκευὴ· καὶ τοὺς ἐμελήσεις ᵖ ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ ᵠ δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προθυμούμενοι τὸ ἔργον, Λευιτῶν τε τοὺς εἰκοστοὺς ἔτους ἤδη γεγονότας, καὶ Ιησοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ [r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν Ιούδα τοῦ Αμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τῷ θεμελίου ἐπιμελείαν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδό-

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthæis fruſtra annitentibus ut opus impediant.

Septimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Jeſus pontifex & Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, univerſi populi multitudinem è regione Hieroſolyma convocarunt, qui cupidiſſime eò conveniebant: aramque conſtruxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent juxta leges à Moyſe præſcriptas. Quæ dum fierent, haud æquis oculis eos aſpiciebant gentes finitimæ, utpote omnes illis infeſtæ. Quin & umbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde * oblationes, & jugis ſacrificii, ut vocatur, holocauſta, & ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias. quique vota nuncuparant ea reddiderunt, ſacrificiis fieri cœptis à ſeptimi menſis novilunio. Inſuper & templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis & fabris data, ciboque & potione iis qui materiem advehebant. id quod & Sidonii facile & libenter præſtabant, ligna cedrina è Libano deducentes, quæ colligarunt & in ratem compegerunt, ut in portum † Joppes *mari* conveherentur. Nam hoc quidem à Cyro imperatum erat, tunc vero juſſu Darii fiebat.

Judæi Hieroſolyma convenêre, inſtaurant aram, & ſacra faciunt. 1 Eſdr. c. 3. & 3 Eſdr. c. 5.

2. Anno à reditu illorum in Hieroſolyma ſecundo, cum Judæi menſe ſecundo eò veniſſent, urgebatur templi inſtauratio: jactiſque fundamentis novilunio ſecundi menſis anni ſecundi ſuperſtruere inſtiterunt; poſtquam operibus præfeciſſent Levitarum quotquot annum vigeſimum exceſſerant, & Jeſum cum filiis ejus ac fratribus, & Zodmielum Judæ Aminadabi filii fratrem & filios ejus. Et quidem templum, ſumma diligentia ab iis adhibita quibus operis cura erat demandata, celerius

Summa diligentia templo exſtruendo adhibetur. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 5.

MSS. & *Eſdra Apocrypho.* quem plerumque ſequitur *Joſephus.* συνζύγια φησί. in *Editis.*

ʸ Ἐκ τῶν ἡμῶν] Ἐκ τῶν ἡμῶν ὧν δὲ *C.* ἐκ τῶν ἡμῶν ὧν δὲ *Gall.*

ˣ Μετὰ τούτους] Μετὰ τούτοις ὁ Μαρδ. in *Editis.*

ʸ Σερεβαῖος,] Σερεβέου *Hen.* & *Big.* Γερεβὲ *Zonar.*

ᶻ Κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν·] Κεχειροτονημένοι in quibuſdam *MSS.*

ᵃ Οἱ Λευῖται] Illud οἱ ex *MSS.*

ᵇ Ὅσον ἐν] Ὅς ἐν τ. C. & *Vat.* ὅσοι ἐν τ. *Hen.*

ᶜ Ἀρχιερεὺς Ιησοῦς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ιησοῦς in *Editis.*

ᵈ Ὁ Ζοροβαβήλου ἄρχων,] Illud ὁ ex *MSS.*

ᵉ Εἰς Ιεροσόλυμα] Supra fin. §. 10. cap. 3. εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. & tam hîc quam illic utroque modo in *MSS.*

ᶠ Ἀπολιπόντες.] Ἀπολιπόντες C. & *Gall.*

ᵍ Κατεσκεύασαν θυσιαστήριον,] Ita cum *Caji codice.* κατεσκεύασαν τε *Vat.* quibuſcum conſentire videtur *Epiphan.* favetque *Eſdras* l. 3. c. 5. v. 48. & 49. καὶ κατασκευάσαντες in *Editis.* quod ſane ferri poteſt, ſi mox (v. prox. ſequ.) deleatur ὅπως, atque ἀναφέρωσι legatur: quam vocem præ ſe ferunt nonnulli *MSS.* Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* παραδηλοῖ, οἱ, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντες, κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ κ. π. ἀ. τόπου, καὶ νομίμους ἀναφέρωσι &c.

ʰ Ἀνῳκοδομημένου τόπου,] In *MSS.* ᾠκοδομημένου. unde ἀνῳκοδομημένου feci pro ἀνοικοδομημένου *Editorum.*

ⁱ Ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν] Apud *Eſdram*, l. 3. c. 5. v. 51. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τὴν σκηνοπηγίαν ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακται αὐτοῖς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκεν αὐτοῖς· καὶ μετὰ ταῦτα προσφορὰς ἐνδελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. Vide etiam *Verum Eſdram*, c. 3. v. 4. HUDS. Tabernaculorum feſtum celebratum 3 Eſdr. v. 49. & Nehem. VIII. 15. 16. 17. Conf. inf. c. 5. §. 5. SPANH.

ᵏ Περὶ αὐτῆς διετάξατο,] Ita *Hen.* & C. ut & *Vat.* qui præterea ὃν pro ὡς habet. πρὸς αὐτὸν in *reliquis.*

* *Oblationes,*] Προσφορὰς hic accipio de *ſacrificiis ſponte factis.*

ˡ Ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων] Conf. Αλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

ᵐ Εἰσαγομένων.] Lege ἐγκομίων. *Vet.* alimenta quærentibus miniſtrabant, COCC.

ⁿ Σχεδίαν πηξαμένοις,] Eadem phraſi utitur, l. 8. c. 2. §. 7.

† *Joppes mari conveherentur.*] Utrumque rectum Ἰόπη & Ἰόππη.

ᵒ Συνείχετο] Forte σωήγετο. *Vetus*, vecta ſunt. COCC.

ᵖ Ἐγείραντες] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) ἀγείραντες in *Editis.*

ᵠ Δευτέρου μηνὸς] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) conſentiente *Vero Eſdra*, c. 3. v. 8. & *Pſeudo-Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 56. Δεκεμβρίου in *Editis.* Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *à prima die ſequentis menſis anni ſecundi.* Ἢ δωδεκάτου μηνὸς reſcribendum cenſet *Petitus* in *Animadverſionibus* ἀνεκδότοις, tom. 3. p. 571.

ʳ Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν] Ita è *Caji Cod.* quod Σωδμιὰλ propius accedat ad Κοδμιὴλ (in *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 58.) quam Σωλιμιὴλ *Editorum*, aut Σολιμαὴλ *Cod. Hen.* Verum non dubito quin hæc vox pariter & ſequentes corruptæ ſint, ut conſtabit ex loco *Eſdræ.* nec quidquam ſanior *Epiphan.* qui habet, *& Abdoilum fratrem Judæ & Aminadab.*

rius opinione absolutum est. Consummato autem sacrario, sacerdotes cum tubis & pro more vestiti constiterunt, ut & Levitæ & Asaphi filii, atque Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare primus ostendit Davides. At sacerdotes & Levitæ & de familiis ii qui provectissimi erant ætate, templum prius animo recolentes maximum & sumptuosissimum, novum vero videntes ita constructum ut ob rerum penuriam superiori multum inferius esset, reputantes secum quantum ex veteri felicitate & dignitate templi decidissent, tristes erant, & non valentes intra se comprimere dolorem ad ploratus atque lachrymas ferebantur. Populus autem contentus erat præsentibus, satisque habebat quod templum sibi ædificatum esset, ad illud quod prius fuerat non respiciens, illudve in memoriam revocans, aut semet, dum hoc cum illo comparat, torquens, quasi minori esset splendore quam animo præceperat. Tubarum tamen sonitum & multitudinis lætitiam vincebat seniorum & sacerdotum ejulatus, quod templum illud *altero* exciso longe inferius esse existimarent.

Seniorum ploratus, dum maxima pars populi lætitia gestit. *1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 5.*

3. Ubi autem Samaritæ tubarum sonitum audiverunt (nam animo erant Judæ & Benjaminis tribui infesto) accurrebant, desiderio cognoscendi quænam tumultûs causa exstiterit. Postquam vero intellexerunt, templum à Judæis ædificari, qui captivi in Babylonem fuerant abducti, Zorobabelum & Jesum & familiarum principes adeunt, postulantes ut sibi liceret una cum illis templum exstruere, & in ædificationis societatem admitti. "Deum enim, ajebant, non minus quam illi coli-"mus, eundemque precamur *& veneramur*, & re-"ligionis *ejus* studiosi fuimus, jam inde ab illo "tempore, quo Salmanasares Assyriorum rex nos "in hunc, *quem incolimus*, locum transtulit è Chu-"thia & Media." Cum hæc illi verba fecissent, Zorobabelus & Jesus pontifex & familiarum Israëlitarum principes eis responderunt, "fieri non pos-"se ut in structura socios sibi adsciscerent, cum "*solis* ipsis templum construere mandatum fuerit, "prius quidem à Cyro, nunc vero à Dario. ve-"runtamen illis licere *in eo Deum* colere: & hoc "solum illis commune esse, si velint, cum omni-"bus hominibus, qui ad templum venerint adora-"re Deum.

Petunt Samaritæ ut in ædificationis societatem admittantur.

Judæorum ad Samaritas responsum.

4. Hæc ubi audiverunt Chuthæi (eo enim nomine appellantur Samaritæ) ægre rem tulerunt, Syriæque gentibus auctores sunt petendi à satrapis, ut, quemadmodum sub Cyro primum ac deinde sub Cambyse, templi ædificationem impedirent, & Judæis omni studio ei incumbentibus moram & tarditatem afferrent. Cum autem per id tempus Hierosolyma ascendissent Sisines Syriæ Phœniciæque prætor & Sarabazanes cum aliis quibusdam, atque ex principibus Judæorum quæsiissent, "cujus permissu templum ita ædifica-"runt, ut arx potius quam fanum existimari pos-"sit, & cur porticus *ei* & mœnia tam valida urbi "circumdederunt;" Zorobabelus & Jesus pontifex responderunt, "se quidem servos esse Dei ma-"ximi: templum vero hoc, ei *olim* exstructum à "rege illorum felicissimo & virtute omnium præ-"stantissimo, per multas ætates incolume stetisse.

Quo accepto Samaritis animo erat templi ædificationem impedire.

Judæorum responsum ad satrapas querentes ab illis cur templum instaurarint.

κησεν ἄν τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τε σωήθεσι φολαῖς κεκοσμημένοι, [s] καὶ οἱ Λεβίται καὶ οἱ Ασάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν Θεὸν, ὡς τῶν εἰς αὐτὸν διλογίαν Δαυίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ Λεβίται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγονότα ὁρῶντες [t] ὑπὸ πλοχείας [c] ἐνδεέστερον δὲ πάλαι κατασκαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δίδαιμονίας [v] ὑποβεβηκότες καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, [x] κατήφουν, καὶ, τῆς ὄπι τότε λύπης κρατεῖν ἐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προῆγον. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ [y] τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντος ἐδένα λόγον ποιούμενος ἐδὲ ἀνάμνησιν, ἐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν [z] ἐκείνα βασανίζων αὐτὸν, ὡς [a] ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς [b] ὑπέλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ τὰ σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἢ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ κατασκαφέντος, οἰμωγή.

γ'. Τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκουσάσης οἱ Σαμαρεῖται· ἐπύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ιούδα φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίτιδι· συνέδραμον, τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὴν αἰχμαλωτισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ιουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ Ζοροβαβήλῳ καὶ Ιησοῦ καὶ τοῖς ἡγεμόνες τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὑπηρεσίαν συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. "σεβόμε-"θα γὰρ σὺν ἔλαττον ἐκείνων τὸν Θεὸν, ἔφασκον, καὶ "[c] τῶν ὑπερθυόμεθα, καὶ τὰ θρησκείας ἐσμὲν ὑπο-"δυμητὴ, ἐξ ἐκείνα τοῦ χρόνα ἀφ' οὗ Σαλμανασάρης, "ὁ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς, [d] ὧν τῶν Χυθίας ἡμᾶς μετή-"γαγε καὶ Μηδίας ἐνθάδε." τούτων αὐτῶν πεποιημένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβηλος ὁ Ιησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρίων ἡγεμόνες τῶν Ισραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς [e] ἔφασαν, "τὸ μὲν οἰκοδομίας [f] αὐτοὺς ἀδυάλον εἶναι κοινω-"νεῖν, αὐτῶν προσαχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, "πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρα, νυνὶ δὲ ὑπὸ Δαρεία. προσκυ-"νεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφιέναι· [g] καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν, εἰ "βούλονται, πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνου-"μένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν Θεόν.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χυθαῖοι· τὴν μὲν προσηγορίαν οἱ Σαμαρεῖται τούτῳ ἔχουσιν· ἠγανάκτησαν, καὶ πείθουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη τὸν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ ὄπι Κύρα πρότερον, εἶτ' ὄπι Καμβύσα μετ' αὐτὸν, ὄπιχεῖν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ ἀπροθύμως [h] ἔχει αὐτῶν τοῖς Ιουδαίοις ἀναβολὴν καὶ τρισὶν πραγματεύσασθαι. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναβάντων εἰς Ιεροσόλυμα, [i] Σισίνα τε τὸν Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπάρχου, καὶ [k] Σαραβαζάνα μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τῶν ἡγεμόνας τῶν Ιουδαίων ἐρομένων, "τίνος αὐτοῖς συγχωρήσεως" [l] ἔτως οἰκοδομῶσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι "μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη περι-"βεβλήκασι [m] τῇ πολῇ σφόδρα ὀχυρᾷ," Ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ιησοῦς, "δοῦλοι μὲν αὐτὸς, ἔφασαν, "εἶναι δὲ μεγίστα Θεᾶ· τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὖπω κατασκευα-"σθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν διδαίμονος, καὶ πάντας "ὑπερ-

[s] Καὶ οἱ Λεβῖται] Καὶ οἱ Λεβῖται οἱ Ασάφου παῖδες juxta *Esdram.*

[t] Ενδεέστερον] Επιδεέστερον *Vat.* & mox κατασκαζομένην legi potest.

[v] Υποβεβηκότες] Ita *MSS.* ὑποβεβηκὸς in *Editis.*

[x] Κατήφουν,] Κατηφεῖς ἦσαν *Chrys.*

[y] Τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Coccejo*) τὸ in *reliquis.*

[z] Εκείνα βασανίζων] Τὸ ἐκείνα *Vat.* & *Hen.*

[a] Επ' ἐλάττοσιν] Ex conjectura ἐπ' ἐλάττοσιν reposui. ἐπ' ἐλάττωσιν aut ἐπελάττωσιν in *Editis Aliisque.*

[b] Υπέλαβεν.] Υπελάμβανεν *Hen.* & *Vat.*

[c] Τῶτον] Forte τῶτων. COCC.

[d] Εκ τῶν Χυθίας] Vide *supr. lib. 9. c. 14. §. 3.* & *lib. 10. c. 8. §. 7.*

[e] Εφασαν,] Ita cum *MSS.* ἔφασκον in *Editis.*

[f] Αὐτὸς ἀδυάλον] Αὐτοῖς *Vat.*

[g] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν εἰ βάλοιντο *Hen.* & *Busb.*

[h] Περὶ αὐτῶν] Περὶ αὐτὸν *Vat.*

[i] Σισίνα] Σισίνα *Hen.* & *Busb.* tam hîc quam infra.

[k] Σαραβαζάνα] Hîc loci Σαραβαζάνα aut Σαραβαζάνα. mallem sane Σαβαραβαζάνα. Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3.

[l] Οὕτως οἰκοδομῶσι τὸν ναὸν,] Vocem ὅτως non agnoscit *Hen.*

[m] Τῇ πολῇ σφόδρα ὀχυρᾷ,] Ita cum *MSS.* τῷ πάλαι in *Editis.* HUDS. Vetus: *vel cur porticus & civitatem tam munito circum-*

"ὑπερβάλλον τῷ ἀρετῇ, πολλὰ ἀξιμνῆναι χρόνον. ἐπεὶ
"ὃ, τὰ πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν Θεὸν, Ναβεχοδονόσο-
"ρος ὁ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν
"πόλιν καὶ κράτει αὐτῶν τι καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλή-
"σας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν [n] μεταχίσιεν αἰχμάλωτον, με-
"ταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κῦρος ὁ μετ' αὐτὸν τὰς Βα-
"βυλωνίας καὶ Περσίδος [o] βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομη-
"θῆναι [p] τὸν ναὸν· καὶ πάντα ὅσα [q] μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ Να-
"βεχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκευὴ, Zοροβαβήλῳ πα-
"ραδοὺς καὶ Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, προσέταξε κομίσαι
"εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς [r] τὸ ἴδιον ἀποκαταστῆσαι ναὸν
"οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γενέσθαι, [s] Ἀβάσ-
"σαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ιεροσόλυμα, τὴν οἰκοδομίας
"τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὡς μὲν τὰ λαβεῖν [t] παρὰ Κύρου
"γράμματα παραγενόμενον, δῦναι τὰς θεμελίους [u] κατα-
"βάλεσθαι· καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καθασκευαζόμενον μέχρι
"καὶ τοῦδε, μὴ τῶν ἐχθρῶν κακηγήσαν ἐστιν ἀτελῆς.
"εἰ τοίνυν βούλεσθε δοκιμάζειν, γράψατε πάσῃ Δα-
"ρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενον τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνή-
"ματα, εὑρῇ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν [x] καταψευσαμένους.

ε'. Ταῦτα εἰπόντων [y] τοῦ Zοροβαβήλου καὶ τοῦ ἀρχιε-
ρέως, ὁ [z] Σισίννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τῶν μὲν οἰκοδομίαν
ἐπισχεῖν [a] οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ [b] τῷ βα-
σιλεῖ Δαρείῳ, φοβηθέντος δ' αὐτοῦ μὴ [c] τάχα ἔγρα-
ψαν. τῶν δ' Ιουδαίων [d] κατεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ φθεῖραι τὸ τῶν Ιεροσολύμων [e] καὶ τοῦ
ναοῦ κατασκαφῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ-
φῆται παρ' αὐτοῖς Αγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐ-
τοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πι-
στεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχον τῆς οι-
κοδομίας, μηδεμίας ἡμέραν ἀνιέμενοι.

ς'. Δαρεῖος δὲ τὰ Σαμαρητῶν αὐτῷ γραψάντων [f] καὶ κα-
τηγορούντων Δία τὸ ἀπιστεῖν τοῖς Ιουδαίοις, ὡς τὴν τε πόλιν
ὀχυροῦσι, [g] καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κα-
τασκευάζουσι, [h] λεγόντων δὲ μὴ σωίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα,
καὶ προστιθεὶς τὰς ἀπιστολὰς ἀπιδεικνυώτων [i] δὲ Καμβύσην δ'
ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν, μαθὼν παρ' αὐ-
τῶν ὡς ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν Ιεροσολύμων
ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ Δία δὲ Σισίννα καὶ τὰ σὺν
αὐτῷ κομισθέντα ἀνέγνω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς
βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων· καὶ
εὑρέθη ἐν [k] Εκβατάνοις, τῇ Βαρει.τῇ ἐν Μηδίᾳ, βιβλίον,
ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. [l] ἐν τῷ "πρώτῳ τῆς βασι-
"λείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδο-
"μηθῆναι τὸν ἐν Ιεροσολύμοις, οὗ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν
"πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τῶν αὐτῶν, Δία δόμων λιθίνων
"δύο ἐξεσῶν τριῶν, καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου· καὶ τοῦ εἰς
"ταῦτα δαπάνου ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διεπέμψατο.
"[m] προσέταξε δὲ καὶ τὰ [n] σκεύη, ἃ συλήσας Ναβεχοδονόσο-
"ρος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς Ιεροσολυ-

"Poſtquam vero, flagitiis in Deum à majoribus
"commiſſis, Nabuchodonoſorus Babyloniorum &
"Chaldæorum rex urbe expugnata ipſam deleviſ-
"ſet, & templo ſpoliato illud incendiſſet, popu-
"lumque Babylonem captivum abduxiſſet & in
"alias ſedes tranſtuliſſet, Cyrus, qui ei in regnum
"Babyloniæ & Perſidis ſucceſſit, ſcripto manda-
"vit, ut templum *hoc* exſtrueretur: & donaria o-
"mnia & vaſa, ex eo à Nabuchodonoſoro ſublata,
"Zorobabelo & Mithradati quæſtori tradidit, ut
"ea Hieroſolyma reportarent, & in templum in-
"ſtauratum reponerent. Nam ut ad celeritatem
"nihil ſibi reliqui facerent, præcepit, juſſitque A-
"baſſarum Hieroſolyma aſcendere, temploque cu-
"ram omnem adhibere. Qui, poſtquam à Cyro
"literas acceperat, confeſtim *eò* profectus funda-
"menta jaciebat: atque ex eo tempore hactenus
"ædificatur, & nondum ob inimicorum maligni-
"tatem abſolutum eſt. Quamobrem, ſi volueritis
"& ita vobis viſum fuerit, hæc ipſa ſcribite ad
"Darium, ut inſpectis regiis commentariis illi
"compertum ſit, nos nihil eorum quæ diximus
"*impiobe* confinxiſſe.

5. Cum hæc Zorobabelus & pontifex loquuti eſſent, Siſines & qui cum eo erant decernere noluerunt ut ab ædificatione inhiberentur, donec regem Darium de iſtis certiorem facerent. Statim vero ei hiſce de rebus ſcripſerunt. Cum autem Judæi perterriti eſſent & ſibi metuerent, ne Hieroſolymorum templique inſtaurationis regem pœniteret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant, Aggæus & Zacharias, ipſos bono animo eſſe jubebant, nec mali aliquid à Perſis ſibi eventurum eſſe ſuſpicarentur, utpote quod Deus illis iſta prædixerit. Quibus cum fidem haberent, ſummo ſtudio ædificationi incubuerunt, ita ut ne diem quidem unum intermitterent.

Siſines ſociique ſcribunt ad Darium.

1 Eſdr. c. 5. & 3 Eſdr. c. 6.

6. Darius autem, cum Samaritæ ei ſcripſiſſent & literis Judæos accuſarent, quod & urbem muniant, templumque arci quam fano ſimilius exſtruant, dicerentque haud è re ſua eſſe quæ fierent, itemque Cambyſis epiſtolas oſtenderent, quibus ille templum ædificari prohibuit; ubi ex illis intellexerat, res ſuas, Hieroſolymis inſtauratis, nequaquam in tuto eſſe, cumque literas etiam Siſinis & collegarum ejus ad ſe allatas legiſſet, juſſit ut iis de rebus in regios commentarios inquirerent: & inventus eſt Ecbatanis, turri quæ in Media eſt, liber *commentariorum*, in quo hæc perſcripta erant. "Anno regni *ſui* primo Cyrus rex juſſit templum "cum altari in Hieroſolymis inſtaurari, cujus alti-"tudo cubitorum eſſet ſexaginta, latitudo toti-"dem, trinis lapidum bene politorum ordinibus, "& uno domeſtici ligni ordine; edixitque ut ſum-"ptus in hæc è regis fiſco ſuppeditarentur. Præ-"cepit etiam ut vaſa, quæ Nabuchodonoſorus è "templo ablata Babylonem deportaverat, Hieroſo-"lymitanis reſtituerentur. iſta autem curanda "man-

Darius, literis acceptis, in Cyri commentarios inquiri jubet. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 6.

Cyri codex inventus de inſtaurando fano. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 6.

cumdediſſent muro. quaſi legiſſet τί δήποτε ταῖς θυρίσι καὶ τῇ πόλει τείχη περιβεβλήκασιν ὕστερον ὀχυρά. COCC.

n Μετῴκισεν αἰχμάλωτον,] Ita *Hen.* μετῴκησεν in *Editis Aliiſque.*

o Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Hen.* & *Busb.*

p Τὸν ναὸν·] Τὸ ἱερὸν *Hen.* & *B.*

q Μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ] Μετήγαγεν *Vat.*

r Ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα.] Ἀποκαταστάθῆναι *Vat.*

s Ἀβάσσαρον κελεύσας] Σαβασάσσαρον *Hen. B.* & *Pſeudo-Eſdr.* quomodo forſan legendum, p. 548. § 3. Σκβάσσηρον *Vat.*

t Παρὰ Κύρου γράμματα παραγενόμενον,] Τὰ τοῦ Κύρου γρ. *Hen.*

v Κατεβάλετο·] Ita *Vat.* ἐβάλετο *Hen.* ἐβάλλετο *Busb.* κατεβάλετο in *Editis.*

x Καταψευσαμένους.] Κατεψευσμένους *Hen.* & *Busb.*

y Τοῦ Ζοροβαβήλου] Τοῦτε Ζοροβ. *Hen.* & *B.*

z Σισίννης] Iterum Σισίννης *Hen.* & *B.*

a Οὐ διέγνωσαν,] Illud ἃ in ſuo *codice* non habuiſſe videtur *Epiphan.*

b Τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* deſiderantur τῷ βασιλεῖ.

c Τάχα ἔγραψαν.] Sic *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τότε in *ceteris.*

d Κατεπηχότων καὶ δεδιότων] Eo modo in *MSS.* καταπιπτηχότων perperam in *Editis.*

e Καὶ τοῦ ναοῦ κατασκαφῆς,] Τῆς δὲ ναοῦ *Hen. Vat.* & *B.*

f Καὶ κατηγορούντων] Illud καὶ ex *MSS.*

g Καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι,] Ita Tacitus *ædes ipſa, egregium propugnaculum.* REL.

h Λεγόντων δὲ μὴ σωίσειν αὐτῷ] Λεγόντων τι μὴ *Busb.* λεγόντων μὴ *Hen.*

i Τὸν Καμβύσην δ'] Τὰς Καμβύσου *Busb.* & *Vat.*

k Εκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ] Conf. ſup. lib. 10. c. 11. §. 6. SPANH.

l Ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας] Illa ἐν τῷ abſunt *Hen.* & *Busb.*

m Προσέταξε δὲ] Προσέταξε δὲ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphan.* atque commode ſatis abeſſe poſſunt.

n Σκεύη,] Καὶ τὰ δὲ ναοῦ σκεύη *Busb.*

"mandavit Abassaro prætori & Syriæ & Phœ-
"niciæ præfidi, ejusque sociis; ut ipsi quidem eo
"loco abstinerent, sinerent vero Judæos, Dei ser-
"vos, eorumque principes templum exstruere.
"Porroque imperavit ut eos in opere adjuvarent,
"& ex tributo provinciæ, cujus procuratores
"erant, Judæis in sacrificia suppeditarent tauros
"& arietes & agnos & hœdos, & similam & oleum
"& vinum & cætera quæ sacerdotes postulave-
"rint, qui Deo supplicaturi erant pro salute Re-
"gis & Persarum. quicunque autem contra ali-
"quid eorum fecerit, quæ *jam* mandata sunt; jus-
"sit ut is comprehensus cruci affigatur, ejusque
"bona in Regis fiscum redigantur. Insuper &
"Deum precatus est, ut, si quis operam dederit
"ad templi exstructionem impediendam, Deus i-
"psum feriendo ab *ejusmodi* iniquitate inhiberet.

Darius templum ædificari imperat. 1 Esdr. c. 6. & 3 Esdr. c. 6.

7. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inveniſſet, rescribit Sicinæ ejusque collegis in hæc verba: "Darius rex Sisinæ equitum magistro, & "Sarabazanæ, illorumque collegis salutem. Ex-
"empla literarum, quas in commentariis Cyri in-
"veni, misi ad vos; voloque ut omnia fiant quem-
"admodum in eis perscriptum est. Valete." Cum itaque Sisines & qui cum eo erant ex hac epistola Regis voluntatem intellexissent, statuerunt reliqua ei convenienter exsequi. Sacris igitur instabant operibus, Judæorum senioribus opem ferentes & senatûs principibus: magnaque cum diligentia perficitur templi fabrica, vaticinantibus Aggæo & Zacharia, idque ex Dei mandato, atque ex Cyri & Darii *Persarum* regum sententia. absolutumque est intra septem annos. Anno autem regni Darii nono, vigesimo tertio die mensis duodecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus vero Dystrus, sacerdotes aĉ Levitæ cum reliqua Israëlitarum multitudine hostias immolarunt, pro renovata post captivitatem pristina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hircos duodecim pro numero tribuum (totidem enim sunt tribus Israëliticæ) ut peccata earum uniuscujusque expiarent. Quin & sacerdotes & Levitæ curarunt ut juxta Moysis leges janitores ad singula adessent vestibula. nam Judæi in circuitu templi ædificaverant porticus ad interius sacrarium.

Templum perficitur. 1 Esdr. c. 6. & 3 Esdr. c. 7.

Reduces agunt Pascha. 1 Esdr. c. 6. & 3 Esdr. c. 7.

8. Instante autem Azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Nisan, populus universus ex oppidis in urbem confluxit, & festum egerunt lustrati una cum conjugibus & liberis ritu patrio, cumque victimam, quam Paschalem appellant, die ejusdem mensis decima quarta immolassent, per dies septem epulati sunt nullis sumptibus parcentes, solida etiam

"μίτας· τὴν ἢ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι ° Αβασσάρῃ τῷ ἐ-
"πάρχῳ, ᵖ καὶ τ Συρίας τε ϵ Φοινίκης ἡγεμόσιν, καὶ τ ἑπομένων
"αὐτοῖς· ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέζωσιν ἢ τὸν τόπον, τοὺς ἢ θεῖους
"τοῦ Θεοῦ, Ιουδαίους ϵ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν ᵍ οἰκο-
"δομῆσαι τ ναόν. καὶ συλλαβέσθαι ἢ αὐτοῖς τὸ ἔργον διατάξαι,
"κὰκ τοῦ φόρου τ χώρας ἧς ʳ ἐπίτροπεύουσι πλεῖν τοῖς Ιου-
"δαίοις ˢ εἰς θυσίας λόγον, ταύρους ϵ κριοὺς ϵ ἄρνας καὶ ἐρί-
"φους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ ἄλλα ὅσα
"ἂν οἱ ἱερεῖς ᵗ ὑπαγορεύσωσιν, εὐχῶν ἢ δὲ ὑπὲρ ᵘ τ σω-
"τηρίας τοῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. τοὺς δὲ παραβαίνοντάς τι
"τ ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀναςαυρωθῆναι,
"καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸν βασιλικὸν καταπαγῆναι
"κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ Θεῷ, ὅπως εἴ τις
"ἐπιχειρήσει ἀμφισυλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βα-
"λὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἀπόλῃ τ ἀδικίας.

ζ. Ταῦθ' ὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ Κύρου Δαρεῖος,
ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, τάδε λέγων.
"Βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ x ἱππάρχῳ, καὶ Ζαραβα-
"ζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντιγραφὸν ὑμῖν
"τ ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ὑρὼν τοῖς Κύρου, ἀπέ-
"σταλκα· καὶ βούλομαι y γενέσθαι πάντα, καθὼς ἐν z αὐτῇ
"γέγραπται. ἔρρωσθε." μαθόντες οὖν ἐκ τ ἐπιστολῆς ὁ Σισί-
νης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, πάντ
a τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεστάτουν δὲ τ ἱερῶν
ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ιουδαίων, καὶ
τῶν b γερόντων ἄρχουσι. καὶ γίνεται σὺν τάχει ἡ κα-
τασκευὴ τ ναοῦ, προφητευόντων Αγγαίου ϵ Ζαχαρίου, καὶ τὰ
προστάγματα τ Θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως c Κύρου τε καὶ Δαρείου
τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τ δ' d ἐνιαυτὸν τ Δαρείου βασιλείας ἕκτον, e εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς
f δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Αδαρ, παρὰ δὲ
Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς g καὶ
Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ισραηλιτῶν πλῆθος, h ἀναπεω-
πικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν· i καὶ
τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπεφήνατο, k ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς
διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κατὰ φυ-
λὴν, τοσαῦται γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ισραηλιτῶν φυλαί, ὑπὲρ
ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. l ἀνέστησάν τε κατὰ τὰς Μωϋσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς m καὶ Λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶν. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ιουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ n στοὰς τοῦ ἐνδοθεν ἱεροῦ.

η. Ενστάσης ἢ ° τ τῶν Αζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ,
κατὰ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, κατὰ ἢ ἡμᾶς Νισὰν,
συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τ πόλιν. καὶ τ ἑορ-
τὴν ἦγαγον p ἀγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πα-
τρῴῳ νόμῳ, καὶ τ Πάσχα προσαγορευομένην θυσίαν τῇ πε-
μπτῃ καὶ δεκάτῃ q τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπετελέσαντες r καὶ διωχή-
θησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας,
ἀλ-

---

o Αβασσάρῃ] Σαβανασσάρῃ *Hen. Busb.* & *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3. & super §. 4.

p Καὶ τ Συρίας] Illa καὶ τ absunt *Hen.*

q Οἰκοδομῆσαι τ ναόν.] Ita *Hen.* & *Busb.* οἰκοδομηθῆναι in *reliquis.*

r Επιτροπεύουσι τελεῖν] Επιτρέπουσιν *Hen.* & *B.*

s Εἰς θυσίας λόγον,] *Vetus*, immolationis causa. COCC.

t Υπαγορεύσωσιν,] Υπαγορεύσιν *Hen.* & *B.*

u Τῆς σωτηρίας ἢ βασιλέως] Illud τ è *Cod. Vat.*

x Ιππάρχῳ,] Forsan ἐπάρχῳ. *Gen.* ἱππάρχῃ. *Vet.* equitum præfecto.

y Γίνεσθαι πάντα,] Γενέσθαι *Hen.* & *Busb.*

z Αὐτῇ γέγραπται.] Ita *Hen. B. Vat.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *Editis.*

a Τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν.] Τὸ λοιπὸν ἀκολούθως *Hen.*

b Γερόντων ἄρχουσι.] Ita cum *Hen.* & *Vat.* γερόντων τοῖς ἄρχουσι in *reliquis.*

c Κύρου τε καὶ Δαρείου] Eo modo *Vat.* τ Κύρου τε in *cæteris.*

d Ενιάτου τ Δαρείου βασιλέως ἔτους,] Ενατον juxta utrumque *Esdram.* Vide *Is. Vossium* in *Chronol. S.* p. 146 *Jac. Cappellum* in *Hist. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3483. *Simsonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3489. & *Tornellum* ad A. M. 3533. & 3540.

e Εικάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς] Sequitur hîc, ut alibi, *Pseudo-Esdram.* in *Hebræo* legitur *tertia mensis Ader.* 1 *Esdr.* c. 15.

f Δωδεκάτου,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphanii* libri *notæ melioris.* ιϐ δεκάτῳ in *Editis Aliisque.* Videsis *Drusium* in *Animadvers. Sacr.* l. 6. c. 4. & *Petavium* in l. 1. de *Doctr. Temp.* p. 74. HUDS. At est Adar mensis 12. Et Antiq. IV. 8. ipse hunc mensem ultimum esse anni scribit: qua re nihil est liquidius. & ipse infra XI. 6. hunc mensem Adar vocat duodecimum; ιϐ'. ergo pro ια scribendum. 23. Adar. Ezr. 6. 16. est dies tertius, REL.

g Καὶ Λευῖται,] Ita cum *MSS.* καὶ οἱ Λευ. in *Editis.* Vide infra lit. *m.*

h Αναπεωπικὰς] Θυσίαν ἀναπαυτικοῖ· *Hesychius.* ἀναπαυσαι, κατασῆσαι Κρῆτες f. ἀναπαῦσαι). Conf. infr. lib. 12. c. 7. §. 7. SPANH.

i Καὶ τὸ ἱερὸν] Καὶ τοῦτο vel καὶ τὸ τὸ in *MSS.*

k Ταύρους ἑκατὸν,] Ita *Hen.* & *Vat.* ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς σ'. ἀρνῶν υ'. χιμάρους ιϐ'.

l Ανέστησάν τε] Εστησάν τε *Vat.*

m Καὶ Λευῖται,] Καὶ οἱ Λευῖται hîc loci *Hen.* & *Vat.* Vide modo supr. lit. *g.*

n Στοὰς] Στοὰς ἢ ἔνδοθεν ἱεροῦ porticus in atrio magno. REL.

o Τῆς τ —— ἐπιτελέσαντες] Conf. *Alian.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

p Αγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἁγνεύσαντες in *cæteris.*

q Τῇ αὐτῇ μηνὸς] Τῇ πρώτῃ μηνὸς Ξανθικῷ λεγομένῳ *Busb.*

r Κατεδιωχθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ,] Pascha decima quarta Mensis celebrata Esdr. VI. 22. SPANH.

s Επι-

ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐπιφερόντες τῷ Θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας [s] ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν τῶν Περσῶν βασιλέως διάνοιαν εὐμενῆ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὥσπερ τούτων [t] ἐπιδαψιλευόμενοι τὴν θυσίαν καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν φιλοτιμίαν, καταστήσαντες ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ [v] ἀρχιερεῖς περιῆσαν τὴν πρασσόντων, ἄχρις οὗτος Ἀσαμωναίων συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνους. τὸ μὲν [x] γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς [y] ἀναστάσεως ἐβασίλευσαν ἀπὸ Σαοὺλ πρῶτον [z] δεξαμένης τὴν Δαυίδ, ἐπὶ ἔτη πεντακόσια τριάκοντα δύο, μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα. τὸ δὲ τῶν βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ προσαγορευόμενοι κριταὶ καὶ μόναρχοι· καὶ τὸν πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι [a] πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις διήγαγον μετὰ Μωυσῆν ἀποθανόντα καὶ Ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀναστηθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

θ'. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, ὠλίγῳ τε πεποιήκότες, καὶ συγγνώμην προσποιούμενοι [b] τῶν Περσῶν, ἐπιδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον, τούς τε [c] ἱππάρχους [d] ἀπειλάζοντας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον· ἀλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ [e] δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένους τοῖς Ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρητῶν. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατ' αὐτῶν Σαμαρητῶν ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὴν κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τῆς Σαμαρείας καὶ τὴν βυλὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾷ καὶ [f] Σαμβαβᾷ τοῖς "ἱππάρχοις [g] Σαμαρειτῶν, Σασθράκῃ καὶ [h] Βοβήλωνι, καὶ τοῖς "λοιποῖς [i] συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβηλος "λος καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβευταί, "ἡμῖν ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν "τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς "θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς "ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῶν βασι"λικῶν παζοφυλακίων [k] τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας, πάντ' ὅσα "[l] πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς "ἀξιοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ "ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ Θεῷ." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τοῦτο περιεῖχεν.

sacrificia Deo offerentes, & sacra facientes pro gratiarum actione, quod numen eos terræ patriæ legibusque avitis iterum restituisset, feciſſetque ut rex Persarum animo esset erga ipsos benevolo. Et quidem illi maxima in sacrificiis largitate usi summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incoluerunt, instituta ea reipublicæ forma, quæ optimatum est paucorum potestate mixta. nam pontifices summæ rerum præfuerunt, donec Asamonæorum genus regnum obtinuit. Ante enim captivitatem & eversionem regnatum quidem fuit à Saulo primo rege & Davide per annos quingentos viginti duos, menses sex, dies decem. At ante reges istos fuberant imperio illorum qui dicti sunt judices & monarchæ: & sub hac reipublicæ forma annos plusquam quingentos egerunt post obitum Moysis & Jesu imperatoris. Atque hæc quidem de Judæis, qui sub Cyro & Dario regibus è captivitate evaserunt, ita se habebant.

9. Samaritæ autem, gens illis infesta & invida, mala multa Judæis intulerunt, & opibus freti, & Persarum cognationem præ se ferentes, ut qui ex iis oriundi. Etenim quæcunque tributa conferre jussi erant à rege in sacrificia, *ea* dare recusabant, id assequuti, ut equitum magistri sibimet in hoc faverent operamque suam addicerent; & in cæteris nihil reliqui fecerunt, quo Judæis nocere per se aut per alios potuissent. Visum est itaque Hierosolymitanis mittere ad regem Darium, ut Samaritas accusarent. atque legationem obierunt Zorobabelus & alii quatuor ex magistratibus. Cum autem ea, quæ Samaritis crimini & vitio vertebantur, à legatis Rex accepisset, eos dimisit cum literis ad magistros equitum & senatum Samariæ perferendis. illæ autem scriptæ erant hujusmodi verbis. "Darius rex Tanganæ & Sambabæ equitum magistris apud Samaritas, Sadracæ & Bobeloni, reliquisque illorum conservis in Samaria. Zorobabelus & Ananias atque Mardochæus, Judæorum legati, vos accusaverunt, quod ipsis in ædificatione templi molesti fueritis, neque impensas in sacrificia eis præbueritis quas vobis imperavi. Volo igitur, ut, lecta hac *nostra* epistola, è regio fisco tributorum Samariæ omnia illis suppeditentur, quæ ex sacerdotum sententia illis usui esse possunt in sacris faciendis, ut singulis diebus victimas immolare non cessent, Deumque precari pro memet & Persarum gente." Atque in hanc quidem sententiam scripta erat epistola.

Samaritæ Judæis infesti.

Judæorum legatio ad Darium.

Darius templum instaurari imperat.

1 *Esdr. c. 6.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὅτι Ξέρξης ὁ Δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διετέθη. καὶ περὶ Ἐσδρα καὶ Νεεμίου.

CAP. V.

Quod Xerxes Darii filius magna Judæos benevolentia prosequutus est. itemque de Esdra & Neëmia.

V.

[m] Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Δαλαιοῦς τὴν βασιλείαν [n] Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τῶν

MOrtuo autem Dario, in regnum successit filius ejus Xerxes, qui pari ac ille pietate & ho-

Xerxes Dario in regnum succedit.

s Ἐπιτελοῦντες,] Ἱερουργοῦντες *Hen.* & *Vat.*

t Ἐπιδαψιλευόμενοι] Ἐπεδαψιλεύοντο. & mox κατοικήσαν ἐν τοῖς *Hen.* & *Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *immolabant. Habitabant autem* &c.

v Ἀρχιερεῖς,] Ἱερεῖς *Hen. Busb. Zonar.* & *Epiphan.* De Judæorum regiminis forma vide *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis* c. 15. §. 12. & *H. Conringium* de *Rep. Hebr.* c. 54.

x Γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας] Γὰρ deëst *Hen.*

y Ἀναστάσεως] Ita *Hen.* & *Vat.* in *Editis* ἀναβάσεως. *ante captivitatem & transmigrationem* vertit *Epiphan.*

z Δεξαμένης] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀρξαμένου in *Editis.*

a Πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις] Eo modo *Hen. Busb.* & *Zon.* πλέον in *Editis.*

b Τῶν Περσῶν] Τῷ Περσῶν *Hen.* & *Busb.*

c Ἱππάρχους] Tam hic quam alibi mallem ἱππάρχους. nisi quod ἱππάρχους legerint *Epiphan.* & *Zonaras.*

d Ἀπειλάζοντας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπειλάζοντας εἰς τοῦτο in *Editis.*

e Δι' αὐτῶν] Δι' ἑαυτῶν *Hen.* & *Vat.*

f Σαμβαβᾷ] Juxta *Epiphanii* libros Σαμβαλᾶ aut Σαμβανᾶ.

g Σαμαρειτῶν,] Καὶ Σαμαρειτῶν *Hen.* & *Vat.* καὶ Σαμαρείτας legisse videtur *Epiphan.*

h Βοβήλωνι,] Βαβήλωνι *Vat.* Βεήλωνι *Gall.* Βυτήλωνι *Hen.* in *Epiphanii* libris *Velveni.*

i Συνδούλοις αὐτῶν] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, l. 1. p. 22. *Edit. Commel.*

k Τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας,] Τῶν φόρων τῆς Σαμ. *Vat.*

l Πρὸς τὰς θυσίας] Πρὸς θυσίας *Vat.*

m Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Δαλαιοῦς τὴν βασιλείαν Ξέρξης] Artaxerxes seu Ἀρθασασθὰ vocatur Esdr. VIII. sub quo Esdras è Babylone in Judæam rediit. SPANH.

n Ξέρξης] *Al.* αὐτοῦ παῖς ὁ Ξέρξης.

o Φι-

honore Deum prosequutus est. ejus enim cultui omnem similiter ac pater curam adhibuit, & prolixa erat in Judæos benevolentia. Atqui illo tempore pontifex erat Jesu filius, nomine Joacimus. *Joacimus pontifex.* Babylone autem erat etiam vir justus, bonæque apud omnes existimationis, primarius populi sacerdos, Esdras appellatus. qui, utpote legum Moysaïcarum admodum peritus, Xerxis regis amicitiam *tunc temporis* consequitur. Cum autem *Esdras Babylone Hierosolyma proficiscitur. 1 Esdr. c. 7. & 2 Esdr. c. 8.* statuisset Hierosolyma ascendere, & de Judæis Babylone degentibus aliquot secum ducere, petiit à Rege literas sibi dari ad Syriæ satrapas, ut ex illis cognoscerent qui vir esset. Atque Rex ad satrapas hujusmodi epistolam scripsit. "Rex regum Xer- *Artaxerxis literæ ad Esdram. 1 Esdr. c. 8. & 2 Esdr. c. 8.* "xes Esdræ sacerdoti atque divinæ legis professo- "ri salutem. Meæ humanitatis esse ratus, ut Ju- "dæis & sacerdotibus eorum & Levitis, qui *adhuc* "in regno nostro agunt & Hierosolyma profici- "sci volunt, eò commigrare liceat, hanc potestа- "statem ut habeant imperavi. Quicunque *igitur* "id habet in animo, abeat, quemadmodum & mi- "hi & septem meis consiliariis visum est, *ut con- "venienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa "aguntur, ferantque munera Israëlitarum Deo, "quæ ego & amici vovimus; item auri & argenti "quicquid inventum fuerit in Babyloniorum re- "gione Deo dicatum, id omne Hierosolyma de- "portent ut sacra Deo fiant. & quicquid ipse ex "auro & argento conflare volueris, id tibi tuisque "fratribus facere liceat. Sacra quoque vasa tibi *in "manus* data *Deo* dedicabis, & quicquid tibi in "mentem venerit illud etiam fieri curabis, impen- "sis è fisco regio sumptis. Quin & quæstoribus "Syriæ Phœniciæque scripsi ut diligentiam adhi- "beant ad omnia quæ Esdras sacerdos & legum "Dei interpres illis mandaverit. Et ut Deus nul- "lam in me posterosque meos iram effundat, volo "ut omnia usque ad tritici coros centum Deo ex "lege præstentur. Ac vobis præterea denuncio, "ne cui sacerdoti, aut Levitæ, aut sacro cantori, "aut janitori, aut sacro ministro, aut templi scri- "bæ, tributum ullum imperetis, neque aliud quod- "vis illis insidiarum ergo aut oneris. Tu vero, "Esdra, pro ea qua præditus es divina sapientia, "statuito judices legis tuæ peritos, qui in tota Sy- "ria & Phœnicia jus dicant, imperitosque istam "docebis, ut si quis è popularibus tuis Dei aut "Regis legem fuerit transgressus, pœnas det *me- "ritas debitasque*, utpote qui non per ignorantiam "contra eam fecerit, sed cum eam noverit, auda- "cter spreverit & contempserit. ii autem plectan- "tur vel morte vel pecunia. Vale.

Esdras Deo gratias agit de Regis benevolentia. 1 Esdr. c. 8. & 2 Esdr. c. 8. 2. Cum autem Esdras has literas accepisset, supra modum exhilaratus est, Deumque cœpit adorare, Regi erga ipsum benignitatem ei acceptam deberi agnoscens: quam ob rem gratias se ei maximas habere dicebat. Atque ubi Babylone epistolam Judæis legerat qui illic forte aderant, eam quidem apud se retinebat, exemplar vero ejus in Me-

---

o Φιλοτιμότατα.] Φιλοτιμοβάτως *Gall.*

p Εσδρας·] *Al* Εζδρας.

q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης] Artaxerxes seu Arthasachsta dicitur Esd. VII. 11. SPANH.

r Τῷ θείῳ νόμῳ χαίρειν.] Τῶν ἁγίων θεοῦ νόμων *Vat.*

s Ἐκ τῆς Ἰουδαίων ἔθνους.] Ἐκ τῆς Ἰουδαίων ἔθνους *Vat.*

t Σωαπαίρειν] Ἀπαίρειν LXX. Gen. XXXIII. 17. SPANH.

v Ἐδοξε κἀμοὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξέ μοι in *Editis.*

x Τὰ κ' τῶν Ἰουδαίων ἐπισκέψεων] Iterum ex *MSS.* & 3 *Esdr.* c. 8. v. 12. Videsis *J. Clericum* ad *Esdræ* locum. τὰ deest *Editis.* HUDS. Vet. *quatenus Judæam visitent*, non legit itaque κ'. COCC.

* *Ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa aguntur*,] Ut Judææ rem agant, quemadmodum Dei lex postulat, *Castal.*

y Καὶ ἀργύριον κ' χρυσίον] Καὶ ἀφχυρ῀ κ' χρυσὸς ὅσ῀ *Hen. Busb. Zonar.* & mox ὁμοιως μ῀, & dein τοῦτον πάντα.

z Εἰς Ἱερουσάλυμα κομιδῆναι] Κελεύω εἰς Ἱερουσ. &c. *Zonar.*

θεὸς Θεὸν δόσεσιάν τε ℭ πιμὴν. ἅπαντα γὰ ἀκολήθως τῷ πατρὶ πὰ πρὸς τ' θρησκείαν ἐποίησε, κ' πρὸς τὸς Ἰουδαίους ἔχε *o* φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον ἦ τ' καιρὸν ἀρχιερεὺς ὢν Ἰησοῦ παῖς, Ἰωακήμ῀ ὄνομα. ὑπ῀ῆρχε δὲ ℭ ἐν Βαβυλῶνι δίκαι῀ ἀνὴρ, κ' δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς πρὸς τῷ πλήθ῀, πρῶτ῀ ἱερεὺς ℨ λαοῦ, καλούμεν῀ *p* Εσδρας· ὃς, τ' Μωϋσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρ῀ ὢν, γίνε῀ φίλι῀ τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ. γνοὺς δὲ ἀναβῆναι εἰς πὰ Ἱεροσόλυμα, ℭ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν Βαβυλῶνι τυγχανόντων Ἰουδαίων, παρεκάλεσε τ' βασιλέα δῶναι αὐτῷ πρὸς τὰς παρεφπας τ' Συρίας ἐπιστολὰς, ἀφ' ἧς αὐτὸς γνωρισθήσε῀ τίς εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τὰς παρεφπας ἐπιστολὰς τοιάνδε. "*q* Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης Εσδρᾳ ἱερεῖ "κ' ἀναγνώστῃ *r* ℨ θείᾳ "νόμᾳ χαίρειν. Τῆς ἐμαυτ῀ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νο- "μίσας τὸ τὰς βουλομένας *s* ἐκ ℨ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους, κ' ἱε- "ρέων κ' Λευιτῶν, ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ *t* συναπαί- "ρειν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τὰ῀ προσπαρα- "ἀπίτω, καθάπερ *v* ἐδοξε κἀμοὶ κ' τοῖς ἐπὶ ἐμ῀ συμβούλοις, "ὅπως *x* τὰ κ' τὴν Ἰουδαίαν ἐπισκέψων῀ τῷ νόμῳ τ῀ Θεο῀ "ἀκολούθως, κ' ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ Ισραηλιτῶν Θεῷ, "ἄπερ ἠυξάμην ἐγώ τε κ' οἱ φίλοι· *y* κ' ἀργύριον κ' χρυ- "σίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαβυλωνίων ἀνομα- "σμένον τῷ Θεῷ, τοῦτο πᾶν *z* εἰς Ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ "Θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βούλῃ ἐξ ἀργύρου κ' χρυ- "σοῦ καταskεύασαι, ποιεῖν ἐξέσ῀ σοι μ῀ τῶν ἀδελφῶν. κ' τὰ "δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθῆναι, κ' ὅσων ἂν ἄλλων λά- "βῃς, κ' ταῦτα πρόσεξεργάσῃ, τ' εἰς αὐτὰ δαπάνην ἐκ τοῦ "βασιλικοῦ ποιούμεν῀ χαζοφυλακίᾳ. ἔγραψα δὲ κ' τοῖς "χαζοφύλαξι τ' Συρίας κ' τ' Φοινίκης, ἵνα τῶν παρὰ Εσδρα "τοῦ ἱερέως κ' ἀναγνώστ῀ τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἐπιμελήσων῀ "ἐπιμεληθῶσιν. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ "θεῖον ἢ *a* τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ κ' *b* μέχρι τοῦ "πυροῦ κόρων ἑκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ Θεῷ κ' τ' νόμον. κ' ὑ- "μῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι, κ' Λευίταις, κ' ἱεροψάλ- "ταις, κ' θυρωροῖς, κ' *c* ἱεροδούλοις, κ' γραμματεῦσι τ῀ "ἱερ῀, μητε φόρους ἐπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίβα- "λον ἢ φορικὸν εἰς αὐτὺς γῆν. κ' σὺ δὲ, Εσδρα, κ' τ' "τῷ Θεῷ σοφίαν ἀποδειχθὲν κριτὰς, ὅπως *d* δικάσωσιν "ἐν Συρίᾳ κ' Φοινίκῃ πάσῃ, τὺς ἐπισταμένους σ῀ τ' νόμον, "*e* κ' τοὺς ἀγνοοῦσι παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν "ὁμοεθνῶν σ῀ παραβαίνῃ τ' τοῦ Θεοῦ νόμον ἢ τ' βασιλι- "κὸν, ὑποκεῖσθαι τιμωρίαν, ὡς ἀ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν πα- "ρεκβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπισταμέν῀ μὲν, τολμηρῶς δὲ "παρανόμων κ' καταφρονῶν. κολασθήσον῀ δὲ ἢ θανάτῳ "ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἐρρῶσθ.

β'. Λαβὼν δὲ Εσδρας τὰς τὰ ἐπιστολὰς, ὑπερήφθη, κ' τῷ Θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τ' τ῀ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότη῀ ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν γεγωνῆσθ. καὶ διὰ τ῀τον τὸν πάσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγε *f* εἰδέναι. ἀναγνὺς δ' ἐν Βαβυλῶνι τὰ ἐπιστολὰ τοῖς αὐτόθι παρ῀σιν Ἰουδαίοις, αὐτὰ μὲν κατέχε· τὸ δ' ἀντίγραφον αὐτῆς *g* πρὸς πάν-

---

a Τὺς ἐμὺς ἐκγόνους,] Τὺς ἐμὺς σώμασι ἐκγόνους soli *Hen.* & *Vat.*

b Μέχρι ℨ πυρ῀] Plenius aliquanto in utroque *Esdra*, in *Vero Esdra* ad hunc modum, *usque ad argenti talenta centum, triciti coros centum, vini & olei batos centenos, & salis sine ulla præscriptione.* in *Pseudo-Esdra*, paulo aliter, *usque ad argenti talenta centum, item frumenti coros centum, aliaque omnia abunde* &c

c Ἱεροδούλοις,] Ἱερόδουλοι sunt quos Hebræi *Nethinim* vocant. & apud Græcos fuerunt servi & ancillæ consecratæ. Videsis *Milnerum* de *Nethinim* sive *Nethineis*, sect. VI. *Epiphanius* legisse videtur ἱεροδούλοις, γραμματεῦσι ℨ ἱερ῀.

d Δικάσωσιν ἐν Συρίᾳ] Δικάζωσιν in *MSS.*

e Καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι] Sic *MSS. Zonar.* & *Epiphan.* κ' τοῖς ἀγνοοῦσι ἢ παρέξεις in *Editis.*

f Εἰδέναι.] Ita *Hen.* οἰδέναι in *reliquis.*

g Παρὰ πάντας ἔπεμψε τὺς ὁμοεθνεῖς,] Ὑπὲρ ἅπαντας *Vat.*

h Μη-

τας ἔπεμψε τὺς ὁμοεθνεῖς, τὺς κ᾽ τὴν Μηδίαν ὄντας. [h] μαθόντες δ᾽ ἔτοι τὸ βασιλέως κ᾽ τὴν πρὸς τ Θεὸν [i] εὐσέβειαν κ᾽ τ πρὸς τ Εσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν [k] ὑπερηγάπησαν· πολλοὶ δ᾽ αὐτῶν, κ᾽ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, προθέντες τὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δ᾽ πᾶς λαὸς τῶν Ισραηλιτῶν κ᾽ χώραν ἐμεινε. διὸ κ᾽ δύο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ἐπί τε τ Ασίας κ᾽ τ Εὐρώπης, Ρωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δ᾽ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτε ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι, κ᾽ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. τοὺς δὲ Εσδραν ἀφικνουμένους, ἱερέων, [l] κ᾽ Λευιτῶν, κ᾽ θυρωρῶν, κ᾽ ἱεροψαλτῶν, κ᾽ ἱεροδούλων πολλοὶ τ ἀριθμόν. συναγαγὼν δ᾽ τὺς ἐκ τ αἰχμαλωσίας [m] εἰς τὸ πέραν Ε Εὐφράτε, κ᾽ τρεῖς ἡμέρας ἐκεῖ διατρίψας ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δυνάμεις ποιήσων [n] τῷ Θεῷ τοῦ τ αὐτῶν σωτηρίας, κ᾽ Ε μηδὲν κ᾽ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ τοὺς τ πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλε δυσκόλε προσπεσόντ@ αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Εσδρας [o] εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι Δίκαιόν ἐστι αὐτὺς ὁ Θεὸς, [p] ὁ κατηξίωσεν ἐπιστῆς αὐτὸν αἰτῆσαι τὺς στρατιώτας. ποιησάμενοι δ᾽ τὰς δυνάμεις, ἄραντες ἀπὸ Ε Εὐφράτε δωδεκάτῃ Ε πρώτε μηνὸς τὸ ἑβδόμε ἔτους τ Ξέρξε βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ιεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τ αὐτ᾽ ἔτους. Ὁ δὲ Εσδρας, ἅτε ἐπὶ τὺς γαζοφύλακας ὁ Εσδρας, ἅτε ἐκ τ ἱερέων ὢν, παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρᾶ τάλαντα [q] ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατὸν, [r] χρυσᾶ σκεύη ταλάντων εἴκοσι, [s] χαλκᾶ σκεύη χρυσῷ κρείττονα [t] σταθμῷ ταλάντων δώδεκα. τοῦτα γὰρ ἐδωρήσαντο ὁ βασιλεὺς κ᾽ οἱ σύμβουλοι αὐτ᾽, κ᾽ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ισραηλῖται. Ὁ δὲ τοῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Εσδρας, [v] ἀπέδωκε τῷ Θεῷ τὰς ὑπ᾽ τ ὁλοκαυτώσεων γενομένας γίνεσθ θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τ λαῷ σωτηρίας, [x] κριοὺς ἐνενήκοντα, κ᾽ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς ἁμαρτίαν τ ἡμαρτημένων δώδεκα. τοῖς δ᾽ τ βασιλέως οἰκονόμοις κ᾽ τοῖς ἐπάρχοις τ Κοίλης Συρίας κ᾽ φοινίκης τὰ γράμματα τ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δ᾽ τὸ προσταχθὲν ὑπ᾽ αὐτ᾽ ποιεῖν ἀνάγκλιν ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθν@, κ᾽ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

γ. Ταῦτα μὲν οὖν κ᾽ αὐτὸς ἐβεβούλευσατο Εσδρας, [y] προεχώρησε δ᾽ αὐτῷ, κρίναντ@ αὐτὸν ἄξιον εἶναι τ Θεῷ τῶν βεβηθένων διὰ χρηστότητα κ᾽ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ᾽ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν, κ᾽ κατηγορούντων ὡς τινες Ε παλήθης κ᾽ τῶν ἱερέων κ᾽ Λευιτῶν ἁμαρτεβήκασι τὴν πολιτείαν, κ᾽ λελύκασι τὺς [z] πατρῴους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας, κ᾽ τὸ ἱερατικὸν γένο@ [a] συγκεχύκασι, δεομένων δ᾽ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὀργὴν πάντας ὀργὴ λαῶν [b ὁ Θεὸς,] πάλιν αὐτὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν δοὺς ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, [c] κ᾽ τὴν κεφαλὴν ὁ παραθέσων κ᾽ τὰ γένεια ὑβρίζων [d] ἐπὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν

diam ad omnes gentis ſuæ homines miſit. Illique, cognita Regis erga Deum pietate & erga Eſdram benevolentia, omnes vehementer ſunt lætati; multi vero ex iis cum re ſua familiari Babylonem ſe contulerunt, ut qui Hieroſolyma revertendi deſiderio tenebantur. Omnis autem multitudo Iſraëlitarum in ea regione manſit. Quapropter duæ tantum tribus per Aſiam atque Europam ſub Romano degunt imperio. Decem autem reliquæ tribus uſque in hodiernum diem loca ultra Euphratem colunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda. Cæterum ad Eſdram quamplurimi veniunt ex ſacerdotibus, & Levitis, & janitoribus, & ſacris cantoribus, & templi miniſtris. Itaque cum captivos, *quotquot eum comitarentur*, in locum ultra Euphratem coëgiſſet, ibique per triduum moratus eſſet, jejunium illis indixit, ad Deum precibus implorandum, ut ſaluti ipſorum proſpiceret, ne quid mali in itinere paterentur, aut ab hoſtibus, aut à re alia difficili illis objecta. Regi enim Eſdras ante dixerat, Deo curæ fore ut illos ſervaret; atque adeo noluit ab eo equites petere, qui eos deducerent. Peracta autem ſupplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die menſis primi, anno regni Xerxis ſeptimo, Hieroſolyma perveniebant ejuſdem anni menſe quinto. Atque illico Eſdras gazæ cuſtodibus ſacram pecuniam tradidit, argenti talenta ſexcenta quinquaginta, vaſa argentea talentorum centum, vaſa aurea viginti talentorum, & vaſa ærea auro meliora pondo duodecim talentorum. Hæc enim rex & ejus conſiliarii & omnes in Babylone manentes Iſraëlitæ donaverant. Eſdras autem, cum iſta ſacerdotibus tradidiſſet, Deo in holocauſta legitimas immolavit hoſtias, tauros duodecim pro univerſi populi ſalute, arietes nonaginta & agnos duos & ſeptuaginta, & capros piaculares duodecim. Regis etiam diſpenſatoribus & præfectis Cœles-Syriæ Phœniciæque ſcriptas à Rege reddidit epiſtolas. Illi vero, quod facere neceſſe habuerint quæ à Rege erant imperata, & gentem *noſtram* honorarunt, & ei ſi quid opus eſſet adjumento fuerunt.

Qui cum Eſdra Babylone profecti ſunt. 1 *Eſdr. c. 8.* & 2 *Eſdr. c. 8.*

Eſdras jejunium indicit. 1 *Eſdr. c. 8.* & 2 *Eſdr. c. 8.*

Sacerdotibus ſacram ſupellectilem committit. 1 *Eſdr. c. 8.* & 2 *Eſdr. c. 8.*

ʒ. Et hæc quidem erant quæ ab ipſo Eſdra conſulebantur, eique *omnia* ex ſententia ſucceſſerunt; Deo ipſum, ut puto, ob probitatem & juſtitiam dignum exiſtimante, cui *ſapienter* conſulta *feliciter* cederent. Aliquanto autem poſt, cum nonnulli eum conveniſſent, & detuliſſent quoſdam è populo, & ſacerdotes, & Levitas, ut qui contra reipublicæ inſtituta fecerant & patrias leges labefactarant, ex alienigenis ductis uxoribus, genuſque ſacerdotale confuderant; oraſſentque ut legibus ſubveniret, ne in univerſos abſque diſcrimine ſæviat *Dei* ira, faciatque ut in calamitates iterum recidant: *iſtis auditis*, præ mœrore ſtatim veſtimenta conſcidit, & vulſa capitis cæſarie barbaque mutilata

Eſdra indicatur populum ab externorum affinitate non abſtinere. 1 *Eſdr. c. 9.* & 2 *Eſdr. c. 8.*

Cogitabundus & mœſtus humi jacet.

h Μαθόντες δ᾽ ἔτοι] Μαθόντες δ᾽ ἔτοι τὸ Θεὸν Ε βασιλέως κ᾽ τοὺς Vat.

i Εὐσέβειαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* δίκαιον in *Editis*.

k Ὑπερηγάπησαν·] Ita etiam in pleriſque *MSS.* & *Epiphan.* ὑπερήθησαν *Busb.* & *Zonar.* ὑπερηγάθησαν ex conjectura Cl. *Lowthii*.

l Καὶ Λευιτῶν, κ᾽ θυρωρῶν,] Tres ſpecies Levitarum, θυρωροὶ, ἱεροψάλται, ἱερόδουλοι. REL.

m Εἰς τὸ πέραν] Ad fluvium *Ahavam* jejunium indixiſſe dicit *Vetus Eſdras*, c. 5. (de quo videſis *J. Clericum*, ad locum) ad fluvium qui *Thera* dicitur id factum eſſe dicitur factum eſſe dicit *Pſeudo-Eſdras*, c. 8.

n Εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ,] Sic *Vat.* & *Hen.* εἶπεν in *ceteris*.

o Οὐ κατηξίωσεν ἐπιστῆς] Ita *Vat.* οὐκέτι ἠξίωσεν *Hen.* quo modo forſan *Epiphan.* qui vertit, *jam non petiit* &c. in *Editis* κ᾽ ὁ κατηξίωσεν.

p Τῷ αὐτῷ ἔτους.] Τῷ ἑβδόμῳ ἔτους *Vat.*

q Ἑξακόσια πεντήκοντα,] Ita *MSS. Vet. Interpr.* & uterque *Eſdras*. χμ'. in *Editis*.

r Χρυσᾶ σκεύη] In *Vero Eſdra*, c. 8. *auri centum talenta*, *crateres aureos viginti*, *mille drachmarum*. in *Pſeudo-Eſdra*, c. 8. *auri talenta centum*, *aurea vaſa viginti*, *area* &c. Ex verbis *Eſdræ prioris* legendum cenſet *Petitus* (in *Animadverſ.* ἀνεκδότοις tom. 4. p. 160.) χρυσᾶ σκεύη ταλάντων η'.

s Χαλκᾶ σκεύη χρυσῷ κρείττονα] Æs iſtud erat aurichalcum, quod olim omnium metallorum pretioſiſſimum habitum.

t Σταθμῷ ταλάντων δώδεκα.] Σταθμὸν ἔχοντα ταλάντων *Hen.* & *Busb.* σταθμὸν ἔχοντα ταλάντων *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.* qui vertit, *habentia pondo talenta duodecim*.

v Ἀπέδωκε τῷ Θεῷ] Ἐπέδωκε κ᾽ τῷ Θ. *Hen.* ἐπέδωκε ἤ τῷ Θ. *Busb.*

x Κριοὺς ἐνενήκοντα,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* perperam in *Editis* κριοὺς κ᾽ ἄρνας ρ'. in *Vero Eſdra* κριοὺς ἐνενηκοντάξ; ἀμνοὺς ἑβδομηκοντάεπτά. in *Pſeudo-Eſdra* κριοὺς ἐνενηκοντάξ, ἄρνας ἑβδομηκονταδύο.

y Προεχώρησε δ᾽ αὐτῷ,] Προσεχώρησαν *Vat.* Verum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* ταῦτα μὲν οὖν, ὡς κ᾽ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, προεχώρησεν αὐτῷ.

z Πατρῴους νόμους,] Ita *MSS.* πατρίους in *Editis*.

a Συγκεχύκασι,] Συγκεχυκότες *Busb.* & *Vet. Interpr.*

b [Ο Θεὸς,] Ut ſenſus conſtaret, ὁ Θεὸς inſerui. uncis tamen incluſum dedi, quod abſit tam *MSS.* quam *Editis*.

c Καὶ τὴν κεφαλὴν] Καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπαράξασι κ᾽ τὰ γ. in *MSS.* Pro vulgata lectione facit *Vet. Interpr.*

d Ἐπὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔρριψεν,] Ita cum *Epiphanio*. ἐπὶ τὴν γῆν

tilata ſemet humi proſtravit, quod primores populi hoc in ſe crimen admiſerint. atque ſecum reputans, ſibi non obtemperatum iri, ſi juberet eos uxores cum liberis foras ejicere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant æquique, & ipſi lugentes ſimiliterque ac ille quæ facta erant dolentes. Cum autem Eſdras humo ſurrexiſſet, paſſis in cœlum manibus dicebat, ſe quidem pudere ſublatis oculis illud contueri, quod graviter adeo deliquerit populus, obliti illorum quæ patribus noſtris ob peccata ab illis commiſſa acciderant: Deum vero, qui ſemen aliquod & reliquias è calamitate eorum ac captivitate conſervaverat, & rurſus Hieroſolyma ſuamque in terram reduxerat, quique reges Perſarum eò perpulerat ut vicis illorum miſererentur, ſupplex orabat, ut & illorum in præſentiarum delictis ignoſceret; qui licet commeriti fuerint ut morte plectantur, Dei tamen *erga ipſos* benignitati in laudem *quammaxime* ceſſurum eſſe, ſi illis ſupplicium remiſerit.

Eſdras populi peccata confitens Dei miſericordiam implorat. 1 Eſdr. c. 9. & 2 Eſdr. c. 8.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero omnes, qui ad eum cum uxoribus & liberis convenere, ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hieroſolymitanorum primus, eum adiit, dicebatque, illos quidem ſeſe peccato obſtrinxiſſe, qui cum alienigenis habitarint uxoribus; eique ſuadebat, ut omnes ad uxores cum liberis ſuis repudiandas juramento adigeret, & ſi quis legi parere nollet in eum animadverteret. His itaque perſuaſus Eſdras, principibus ſacerdotum & Levitarum & Iſraëlitarum jusjurandum detulit, ſe uxores liberoſque ſecundum Achonii conſilium dimiſſuros eſſe. Atque ubi jurarunt, è templo digreſſus contendit ad cœnaculum Joannis filii Eliaſibi: ubi tota ea die commoratus, nec cibi quidquam nec potus præ mœrore attigit. Cum autem edictum eſſet, ut omnes ex captivitate reduces Hieroſolyma convenirent, adeo ut quicunque intra duos aut tres dies non ſtitiſſet è populi cœtu ſemoveretur, ejuſque bona ſacra forent ex ſenatorum decreto, Judaicæ & Benjamiticæ tribus homines intra triduum coïverunt vigeſimo die menſis noni, qui Hebræis Chaſleus dicitur, Macedonibus vero Apellæus. At poſtquam conſederunt in ſuperiore parte templi, ſenioribus etiam una præſentibus, quibus moleſtiam creabat frigus, Eſdras, cum ſurrexiſſet, accuſabat eos, dicens, quod crimen commiſerint, qui uxores duxerint ex gente aliena. Veruntamen nunc licere illis facere rem Deo gratam & ſibimet ſalubrem & frugiferam, ſi uxorum conſortio renunciarint. Ad hæc tota concio exclamavit, ſe quidem hoc facturos eſſe: multitudinem vero magnam eſſe, & anni tempeſtatem hibernam, & opus non unius aut duorum dierum eſſe. Quocirca qui iſtis præſunt, quique cum alie-

Achonius Eſdram conſolatur, eique conſilium dat. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

Populo ſuadetur ut mulieribus extraneis renuncient. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

ἔρριψεν, ὅτι τῷ τὴν αἰτίαν τούτῳ λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ', ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενέσθαι τέκνα, οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ὅπου τῆς γῆς κείμενος. συνέρρεον οὖν πρὸς αὐτὸν [c] οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, [f] καὶ τὰ ὑπὸ τῷ γεγονημένῳ λύπης συμπεπαλαμβάνοντες. ἀναστὰς δ' ὁπὸ τῆς γῆς ὁ Εσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀναβλέψας εἰς τὸ ὑπερῶον, αἰσχύνεσθαι μὲν ἔλεγε εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι, ἀφ' ὧν τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τὰ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἀφ' τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα· παρεκάλει δ' τὸν Θεὸν ἄφεσιν τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας ποιῆσαι, καὶ πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα καὶ [g] τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστῆσαι, [h] καὶ τὰς Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαι λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμοσύνην τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις· ἄξια μὲν γὰρ οὐκ πεπονηκέναι, εἶναι δ' ὅτι τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῶν δυχῶν. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, [i] Αχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν Ιεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτὸς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐποικήσαμένους γυναῖκας· ἐπῆλθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα, κελεύσαντα δ' τοὺς ἐκ [k] ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ Εσδρας, ἐπέτρεψεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχας τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὸν [l] Αχωνίου [m] συμβουλήν. λαβὼν δὲ τὸν ὅρκον, ἀπὸ τοῦ ὤρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ [n] παστοφόριον Ιωάννου τοῦ Ελιασίβου. καὶ μηδένος ὅλως ἀφ' τὴν λύπην γευσαμένου, [o] ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι. γνωμένη δ' κηρύγματος, ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ιεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐκ ἀπαντησόντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν τῷ τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ [p] ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐννάτου μηνός, ὃς κατὰ μὲν Εβραίους [q] Τεβέθ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Απελλαῖος καλεῖται. καθημένων δὲ ἐν τῷ [r] ὑπερῴῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τοῦ [s] κρίνειν ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς Εσδρας, ἠπάτησε, λέγων ἁμαρτάνειν γεγαμηκότας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μέντοι γε ποιῆσαι αὐτοὺς, τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν· τὸ δὲ πλῆθος εἶναι πολὺ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ἀ μιᾶς ἢ δευτέρας ἀπάρτειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες [t] τούτοις, [v] καὶ οἱ συνοικοῦντες [x] τοῖς

γλώ τε in *Editis*. καὶ ἐπὶ τὴν γλῶ *Hen.* & *Busb.*

e Οἱ μέτριοι] Μέτριοι, *bonæ mentis*. REL.

f Καὶ τὰ ἐπὶ] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

g Τὴν οἰκείαν γῆν] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

h Καὶ τὰς Περσῶν βασιλέας] Illa καὶ τὰς Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

i Αχώνιός τις ὀνόματι,] Αχόνιός τε *Hen.* *Vero Eſdræ* eſt Ιεχονίας, *Pſeudo-Eſdræ* Σεχονίας aut Σαχονίας. in *Epiphanii* libris *Achanonius* aut *Achanonius*.

k Υπακούσαντας τῷ νόμῳ.] Υπακούοντος *Vat.*

l Αχωνίου] Σεχενίας LXX. Eſdr. x. 2. שכניה. SPANH.

m Συμβουλήν.] Συμβουλίαν in *MSS.*

n Παστοφόριον] Eadem voce utitur *Pſeudo-Eſdras*. occurrit etiam apud *Jerem.* c. 35. v. 4. & alibi. *Hieronymus* ad 32 *Eſaiæ* παστοφόριον *interpretatur thalamum in quo habitabat præfectus templi.* HUDS. לשכת *cella, conclave* LXX. καῤῥίλωμα, γαζοφυλάκιον· Item παστοφόριον 2 Chron. xxxi. 11. Ezech. xl. 18. *Ruſinus hic* habitaculum. παστοφόριον, Sic Jerem. xxxv. 4. εἰς τὸ παστοφόριον ὧν ἰωνὰ &c. LXX. hic Eſdr. x. 6. εἰς γαζοφυλάκιον Ιωανὰν; *Hebr.* אל לשכת ad cubiculum *Vulgat.* De παστοφόροις Ægyptiorum vid. Clem. Strom. lib. vi. p. 634. A. & Porphyr. περ. ἀπόχ. p. 371. Item παστοφόρος παφίη incaſtè apud Stobæ. Exc. H. Grot: p. 130. & in Anth. Obſc. SPANH.

o Ἐκείνην τὴν ἡμέραν] Ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, aut τὸ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ in *MSS.*

p Ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀπὸ τῆς Ιουδαίων φ. B. in *Editis Aliiſque.*

q Τεβέθ] Τεβὶθ *Hen.* Εὶνὶ *Busb.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris pleriſque *Caſleu* aut *Kiſleu*. in aliquibus tamen *Silcos*. Antiquitatum lib. xii. Χασλεὺς reſpondet menſi qui dicitur Απελλαῖος. ideoque & hic loci Χασλεὺς reponendum cenſeo. HUDS. Hebr. Menſis Adar Macedonibus *Hebr.* טבת Eſth. ii. 16. menſis decimus dicitur. etſi LXX. τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν Αδὰρ. *Ruſinus* verò hic habet: nono Menſis qui ſecundum Hebræos Caſleu, ſecundum Macedones Apellæos vocatur. Ut ita legerit hic *Ruſinus* non Τεβὶθ, ſed Χασλεὺ ſeu *Hebr.* כסלו nonus Menſis, de quo Zachar. vii. 1. Menſe nono Chiſleu. SPANH.

r Ὑπερῴῳ τοῦ ἱεροῦ,] Ita *Epiphan.* cum *Editis Aliiſque.* ὑπαίθρῳ *Hen.* ἐν πλατείᾳ οἷον τοῦ Θεοῦ *Eſdr.* ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ *Pſeudo-Eſdr.*

s Κρίνειν ἀηδῶς διακειμένων,] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) pro κρίνας, quod in *Editis* obtinuerat.

t Τούτοις,] Forte ἀδὰν. COCC.

v Καὶ οἱ συνοικοῦντες] In *Epiphanii* verſione, *duces & alii qui non*

x τοῖς

[a] τῶν ἀλλοφύλοις, συμμιγάδωσαν, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπων, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. [y] καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξαμένοις τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλογενέσιν, εὗρον, ἕως τῆς τοῦ μηνὸς τοῦ [z] ἐχομένου νουμηνίας ποιησάμενοι τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τε τῶν ἐξ Ἰησοῦ ἱερέων, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν, οἳ καὶ τοὺς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα, τῶν νόμων φύλακες ἦ τῶν περὶ αὐτὰ φίλτρων πεῖρᾶν λόγον, εὗρον. [c] ἐξέβαλλον. καὶ θυσίας [d] ἐξομνύοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν παρειμένων ἅτως ἐπανορθώσατο Ἔσδρας, [e] ἐκαθάρισε τὸν περὶ τοῦτο συνήθειαν, ὡς τοῦτον δὲ λοιπὸν [f] μόνιμον εἶναι.

ε'. Τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ [g] τῶν [h] Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν πάντες δὲ λαὸς συνελήλυθότων [i] ἐπ' αὐτὸν, ἀνελθόντες εἰς τὸ [k] ἀνεμμένον δὲ ναῷ πρὸς τὸν πύλαν τὸν ὄπτι τὸν ἀνατολὴν ἀπέβλεπουσαν, ἐδεήθησαν δὲ Ἔσδρα τὸν νόμον αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τὸν Μωϋσέως. ὁ δὲ μέσῳ δὲ πλήθει στὰς ἀνέγνω, καὶ τὸν ἐπίσης ἀπ' ὀρθρινῆς ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τῶν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν ἦ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι· πρὸς δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι δακρύων προῆλθον, συλλογιζόμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ Ἔσδρας, ἅτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπέναι πρὸς [m] αὐτοὺς ἦ μὴ δακρύειν· [n] εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ἦν γὰρ [o] ἐξεῖναι. πρὸτερέπετο δὲ, μᾶλλον πρὸς ὠκείαν ὁρμῆσαι τροφὴν, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ [p] καὶ κεχαρισμένα· καὶ μετάνοιαν ἦ λύπην, τὴν ὄπτι τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφαλῆ τε ἔχειν ἦ φυλακὴν δὲ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ, ταῦτα Ἔσδρα προσταττοντος, ἑορτάζειν ἤρξαντο· καὶ τὸν ποιοῦντες [q] ἐφ' ἡμέρας [r] ὀκτὼ ἐν τοῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν [s] εἰς τὰ οἰκεῖα μετ' ὑμνων δὲ Θεοῦ, τὴν ἐπανορθώσεως τοῦ περὶ τὸ πολίτευμα προσγενομένων Ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὧν σπουδὴν μετὰ τοῦ προθύμου τῷ λαῷ δόξαν γηραιὸν τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας [t] ἐν Ἱεροσολύμοις. [u] κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ [v] Ἰωακίμου δὲ ἀρχιερέως τελευτήσαντος, παῖς αὐτοῦ [x] Ἐλιάσιβος τὸν ἀρχιεροσύνην διεδέξατο.

ς'. Τῶν δ' αἰχμαλωτισθέντων τοῖς Ἰουδαίων οἰνοχόος

6. Quidam autem ex captivis Judæis, Xerxis re-

nigenis habitant, ad certum tempus accedant, & cum iis adsint seniores ex quocunque volunt loco, una numerum inituri eorum qui uxores duxerint. Cumque hoc illis placuisset, cœpta inquisitione prima die mensis decimi in eos qui alienigenas asciverant uxores, cum eam facere perrexissent usque ad primam diem mensis sequentis, multos invenerunt & ex Jesu pontificis posteris, & ex sacerdotibus & Levitis & *aliis* Israëlitis, qui conjuges liberosque ex iis natos sine mora ejicere aggressi sunt, pluris facientes legum observantiam quàm suum erga illos amorem; atque, ut Deum placarent, sacrificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina autem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et quidem Esdras cum istiusmodi circa connubia erratum ita correxisset, consuetudinem hac de re emendavit, & *emendatam* in posterum stabilivit.

Qui extraneas uxores habuerint. 1 *Esdr. c.* 10. & 3 *Esdr. c.* 9.

7. Septimo autem mense, cum festum tabernaculorum ageretur, & universus fere populus convenisset, ubi templi partem patentem ascenderant juxta portam ad orientem versam, Esdram obsecrarunt ut Moysis leges eis recitarentur. Atque is in media concione positus prælegebat, id quod fecit à mane ad meridiem. Illi vero cum leges lectas audivissent, non solum in præsens futurumque justitiam edocti erant, sed & præterita ægre ferebant, lachrymisque obortis ea lugebant; secum cogitantes, quod mala quæ experti sunt non pertulissent, si legem observassent. Esdras autem cum eos ita se habere conspexisset, jussit ut domum abirent, & à lachrymis abstinerent, esse enim festum, nec oportere ea die (quod nefas esset) luctum edere: hortabaturque, ut, ad epulas potius versi, festo convenienter lætitiam agitarent; atque pœnitentiam & dolorem ob priora delicta ipsis securitati fore & præsidio, ne quid ejusmodi illis accidat. Atque ita, Esdra eos ad hoc incitante, epulari cœperunt. quod postquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum discesserunt, magnas Esdræ gratias habentes, qui quicquid præter reipublicæ institutum factum fuerit *pie* emendaverat. cui contigit, ut gloriæ annorumque satur è vita decederet, & magnifice Hierosolymis sepeliretur. Atque sub idem tempus Joacimus pontifex diem obiit, eique filius ejus Eliasibus in pontificatum successit.

Esdræ lectio populo recitata. 3 *Esdr. c.* 9.

Populum ad lætandum epulandumque hortatur. 3 *Esdr. c.* 9.

Esdræ obitus, & Joacimi pontificis. Eliasibus pontifex. Neëmiæ in patriam pietas. Neëm. c. 12.

non cum alienigenis habitabant uxoribus, & apud *Gelenium* similiter, *principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa*, &c. ac si legisset καὶ οἱ ὐ συνοικοῦντες. Verum particulam negantem abesse debere constat ex *Pseudo-Esdra*, l. 3. *cap. ult.* hisce verbis: σὺ τοίνυν οἱ ἀρχηγέται δὲ πλήθους, καὶ πάντες οἱ ὧν τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλογενεῖς, παρεγένοντο λαοῦσιν χρόνοι, ἐκάστῳ δὲ τόπῳ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς κριταῖς &c.

[a] Ταῖς ἀλλοφύλοις,] Ταῖς pro τοῖς reposui è (*Coccejo* quoque) *Cod. Vat.*

[y] Καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς,] Καὶ ταῦτα *Vat.*

[z] Ἐχομένης νουμηνίας] Πρώτης pro ἐχομένης ex utroque *Esdra* reponendum videtur. *Usque ad primum diem secundi mensis* in *Epiphanii* libris.

[a] Τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν,] Τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν *Vat.*

[b] Πλείονα λόγον,] Πλεῖ. λόγον, & ita etiam in edit. *Basil.* SPANH.

[c] Ἐξέβαλλον.] Ita *MSS.* ἐξέβαλον in *Editis.*

[d] Ἐξομνύοντες τὸν Θεὸν] Conf. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

[e] Ἐκαθάρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν,] In *Editione Genevensi* omissa erat vox περὶ, forsan Typothetarum errore. καθάρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην δὲ λοιπὸν μὴ μόνιμον εἶναι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nuptiarum peccatum sic purgavit, ut de cætero consuetudo non remaneret.* In uno è *MSS.* καθάρισε.

[f] Μόνιμον εἶναι.] Νόμιμον *Hen.* & *Vat.*

[g] Τῶν Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] Ita *Hen.* & *Busb.* quo modo supra c. 3. §. 9. παλιγγενεσίαν ἑορτάζοντες. in *Editis Aliisque* δὲ σκηνοπηγίας.

[h] Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] De hoc Festo Tabernaculorum tam celebrato supr. c. 4. §. 1. SPANH.

[i] Ἐπ' αὐτὸν,] *Al.* εἰς αὐτὸν.

[k] Ἀνεμμένον δὲ ναῷ] Ἐν τῷ πρὸ δὲ ἱερῷ πυλῶνι εὐρυχώρῳ *Esdræ.* HUDS. Callimachus Hymn. in Cerer. v. 47. τὰ θεσμὸν ἀνέμμενα δίνδρεα κόπτεις. Unde αἰεπὰ ζῶα, quæ Diis sacrata, & apud Athenæ. lib. VII. p. 284. C. ἱερὰ ἰχθύα, τὰ ἀπύθη. SPANH.

[l] Δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν] Δικαιοί τε πρὸς τὸ μ. *Vat.*

[m] Αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν.] Ἑαυτοὺς *Hen.* αὐτοὺς in *Editis Aliisque.*

[n] Εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ἦν γὰρ ἐξεῖναι.] Non licuisse flere in die Festo hinc patet. Vid. *Nehem.* VIII. 11. SPANH.

[o] Ἐξεῖναι.] Ἐξεῖσι, licet, plus est, quam δεῖ. REL.

[p] Καὶ κεχαρισμένα.] Ita cum *Cod. Vat.* καὶ deëst *Editis.* πρόσφορα καὶ τῇ ἑορτῇ κεχ. *Hen.*

[q] Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν τοῖς σκηναῖς,] Σκηνοπηγίαν etiam in nonnullis Gentilium Festis, ut in Festo Junonis Samiæ; de Samiis observat Polyænus Strat. l. VI. c. XLIV. p. 59. ἐπὶ τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν ἐσκηνοποιοῦντο, quod non adsecutus est ibi Interpres; & in Dionysiis Dio Chrysost. Orat. XXXIV. p. 447. τῷ ὅτι βακχείοις τισὶ σκηναῖς ἀκαλύπτοις πεξάμενοι ὡς τισι τραγικαῖς τελεταῖς. Hebræorum verò Σκηνοπηγία Tentorii seu Tabernaculi rectè adumbrari in veteri Herodis nummo, alibi dudum docui. SPANH.

[r] Ὀκτὼ] At nonnisi 7 dies in tabernaculis degere solent. Sed adjecere diem octavum, etiamsi non esset necesse. REL.

[s] Εἰς τὰ οἰκεῖα] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

[t] Ἐν Ἱεροσολύμοις.] Nonnisi prophetas & regis generis Davidici licuisse Hierosolymis sepeliri, tradunt Hebræi. REL.

[v] Ἰωακίμου δὲ ἀρχιερέως] Sic *Hen.* Ἰωαείμου *Busb.* & *Vat.* Ἰωαχείμ in *Editis.*

[x] Ἐλιάσιβος τὸν ἀρχιεροσύνην διεδέξατο.] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) Ἐλιάσιμος in *Editis.*

regis pincerna, nomine Neëmias, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam, magno itinere confecto, urbem ingredientes Hebraice inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat undenam venirent. Illis autem respondentibus, se è Judæa venisse, rursum percontari cœpit, quomodo se haberet iste populus, & metropolis eorum Hierosolyma. Cumque ei dixissent, magno esse in malo, mœnia quippe illorum solo æquata esse, gentesque in circuitu finitimas multis Judæos injuriis afficere, die quidem regionem incursibus populantes & diripientes, nocte vero mala perpetrantes, ita ut multos ex regione ipsisque Hierosolymis abducant, passimque per vias luce reperiantur cadavera; Neemias in lachrymas prorumpebat, ex popularium calamitate misericordia commotus: oculisque ad cœlum sublatis, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram adeo miseriis obrui? sic factum est ut omnibus in prædam & spolia cedamus. Dum autem ad portam moraretur & ista deflet, advenit quidam eique nunciavit, regem jam in eo esse ut *cœnæ* accumberet. Ille vero è vestigio, ita ut erat, ne lotus quidem, regi ministratum ire properavit. Cum vero post cœnam rex multa esset hilaritate, solitoque magis se jucunditati daret, Neëmiam aspectavit, observatoque quod vultus ei tristis esset, tristitiæ causam percontatus est. Tum ille, Deum precatus ut sermonem gratia quadam suadaque imbueret, "Quî possum, inquit, ô "Rex, alius à te conspici, aut animo non dolere, "quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, ubi "sepulchra sunt majorum meorum, mœnia ad ter"ram dejecta esse, portasque igne consumptas? "Quæso liceat mihi eò proficisci, & muros ex"struere, temploque manum ultimam imponere." Rex hoc quod petiit *mox* ei concessit, literasque promisit ad satrapas perferendas, ut & honorem ei haberent, & necessariorum copiam, ad quoscunque vellet usus, ei facerent. Mœrere autem, inquit, desine, ac deinceps mihi cum alacritate fac ministres. Tum quidem Neëmias, cum Deum adorasset, Regique pro *tam ampla* pollicitatione gratias egisset, vultum mœstitia dejectum confusumque cœpit attollere, lætitiaque ex promissis frontem exporrigere. Cum vero sequenti die *rex* eum accivisset, literas ei dedit, quas Adæo Syriæ & Phœniciæ & Samariæ præsidi redderet: in quibus mandabatur de Neëmia honorifice tractando, & de suppeditandis ei quibus ad ædificandum opus esset.

Neëmias patriæ calamitates luget deploratque. Neëm. c. 1.

Deum orat ut sibi apud Regem gratiam conciliet. Neëm. c. 1.

A Rege veniam impetrat eundi instaurandum Hierosolyma. Neëm. c. 2.

7. Postquam igitur Babylonem venisset, & multos è popularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, *illico* Hierosolyma se contulit, cum jam annum quintum & vigesimum in regno ageret Xerxes: literisque Deo ostensis, mox eas

Hierosolyma venit, & Judæos ad mœnia ædificanda hortatur. Neëm. c. 2.

ξ βασιλέως [y] Ξέρξε, Νεεμίας ὄνομα, ὠδιπλῶν πρὸ [z] τ μητροπόλεως [a] τ Περσῶν Σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας Ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν ᾠδηγημένοι. [b] ἀποκεκαμένων δ' ἥκειν ἐκ τ Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, [c] βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἐδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ περιξ ἔθνη πολλὰ ἀδικεῖσθαι κακοῖς τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταστρεχόντων τὴν χώραν καὶ ἁρπαζόντων, τ δ' νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τ χώρας καὶ [d] ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δέμασθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τ συμφορᾶς τοὺς ὁμοφύλους· καὶ ἀναβλέψας εἰς τ οὐρανὸν, ἄχει πνος εἶπεν, ὦ δέσποτα, [e] ὑπερόψῃ ποτε πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν. ὕστως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον [f] γεγόναμεν. διατρίβοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ταῦτ' ὀποδυρομένου, προσελθὼν τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τ βασιλέα. ὁ δ' ὡς εἶχε, [g] μηδ' ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευδε τῷ βασιλεῖ τὴν ὀψὲ τῆ [h] ποτῆ διακονίαν. ὡς δ' μὲν τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς [i] διεχύθη, καὶ ἡδίων [k] αὐτῷ γιόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τ Νεεμίαν, [l] καὶ κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος, διὰ τί κατηφὴς εἴη ἀνέκρινεν. ὁ δ', τῆ Θεῆ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πίθω ᾠδηγῆσαι αὐτῷ λέγειν, "πῶς, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, δυναμαί σοι μὴ βλέπειν "πιστος, μηδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τ πατρίδος "μου Ἱεροσολύμων, [m] ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων "τ ἐμῶν εἰσιν, ἀκήρω βεβλῆσθαι κ τ γῆς τὰ τείχη, "καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί "μοι παρελθεῖν τὸ τεῖχος ἀνεγεῖραι, καὶ τῆ ἱερῆ τὸ λοι"πὸν προσοικοδομῆσαι." ὁ δ' βασιλεὺς διδόναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς στρατάπεδα κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν ᾠδήσουσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλεται. πέμψαντος δὲ, φησὶ, λυπήσαντος, καὶ χάριν ἡμῖν τοῦ λοιποῦ διακονῆ. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τῷ Θεῷ, κ τῷ βασιλεῖ τ ὑποχέσεως ἐχαρίσατο, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου ἐκ συγκεχυμένου ἀπεκάθηρε [n] τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς [o] Ἀδαῖον ὑπαρχοῦντα κοίλης τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον· ἐν ᾗ ἦν τε τῆς τιμῆς τοῦ [p] Νεεμίου, κ [q] χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεσταλμένης.

ζ'. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι, κ πολλοὺς τ ὁμοφύλων [r] ἐθελοντὰς ἀγαγόμενος αὐτῷ προσελθόντας, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [s] πέμπτον ἐ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου· κ [t] δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑπαρχὰς ἀποδίδωσι

[y] Ξέρξου,] Ita *Bas. MSS. Gr. & Lat. & Zonar.* Ἀρταξέρξου in *Edit. Gen.* ex LXXII. Vide *Villalpandi* App. l. 3. p. 142.

[z] Τῆς μητροπόλεως τ Περσῶν Σούσων] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

[a] Τῶν Περσῶν Σούσων,] Illud τ ex *MSS.*

[b] Ἀποκεκαμένων δ' ἥκειν ἐκ τ] Ἀποκεκαμένων δ' ἐκείνων ἐκ τ *Hen.*

[c] Βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἐδαφος] Καθῃρῆσθαι γὰρ εἰς ἔδαφος *Vat. & Bush.*

[d] Ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων] Ἐξ αὐτῶν τ *Hen. & Vat.*

[e] Ὑπερόψῃ ταῦτα πάσχοι] Περιόψῃ *Hen. & Bush.*

[f] Γεγόναμεν.] Γενόμεθα *Hen.*

[g] Μηδ' ἀπολουσάμενος,] Ita ex *MSS.* μὴ ἀπλ. in *Editis.*

[h] Ποτῆ Διακονίαν.] Sic *Bush.* πότου in *reliquis.*

[i] Διεχύθη,] Nota hîc διεχύθη, nempe post cœnam jam *solutus* aut *remissus*, cui opponitur συνεσχυμένος, ut mox συγκεχυμένος, quo sensu σύγχυσις Eurip. Iphig. Aul. v. 112. & LXX. Gen. xi. SPANH.

[k] Αὐτῷ ἡδύνετο] Ἑαυτῷ *Hen.* αὐτῷ in *ceteris.*

[l] Καὶ κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος,] Illud κ ex *Cod. Hen.* κατεσκυθρωπακέτα ϗ θεασάμενος *Vat.*

[m] Ἐν ᾗ τάφοι κ μνήματα προγόνων] Circa quæ monumenta Majorum, magna Veterum, Gentilium etiam religio, ut noto ad illud Æschyli Pers. v. 405. θήκας τε προγόνων, quarum nempe intuitu Græcos ad prælium navale contra Persas, seu eundem hunc Xerxem horrabantur Duces ibidem. Ἡρωα προγονικὰ eadem vocantur apud Plutarch. in Tib. & C. Gracchis p. 824. D. à quibus nempe diversi apud Græcos ξενικοὶ τάφοι, de quibus Athenæ. lib. VIII. p. 351. B. SPANH.

[n] Τῇ τ ἐπηγγελμένων ἡδονῇ.] Παρὰ τ ἀπηγγ. *Hen.*

[o] Ἀδαῖον ὑπαρχοῦντα] Ita *Hen. & Bush.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* Σαδδαῖον in *Editis.* ut & Σαδδαίῳ mox seq. §. Σαλαῖον & Σαλαίῳ *Vat.*

[p] Νεεμίου,] Vetus *juvenis*, quasi legisset νεανίου. COCC.

[q] Χορηγίας] Καὶ τ χορ. *Hen.*

[r] Ἐθελοντὰς] Ἐθελονταὶ *Bush.*

[s] Πέμπτον κ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου·] Anno XII. *Nehem.* c. 2. & 2 *Esdr.* c. 2. Vide *If. Vossii* Chron. S. c. 10. p. p. 147. & *Villalpandi* Apparat. l. 2. p. 142. HUDS. XXV. Anno Regni Xerxis Nehemias Hierosolyma venit Nehem. II. 1. anno vicesimo Artaxerxis id contigisse dicitur item Nehem. V. 14. SPANH.

[t] Δείξας τῷ Θεῷ] Illa δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑπαρχὰς non agnoscit *Epiphan.* Forsan (inquit Cl. *Lowthius*) τῷ λαῷ legendum. Vulgatam lectionem loco movere nolui, quod ejusmodi mos olim

δωσι τῷ Ἀδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἱππάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸ λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. "Ἀνδρες Ἰουδαῖοι, τὸ "μὲν Θεὸν ἴσως μνήμῃ τῶν πατέρων Ἀβραμον καὶ Ἰσακον καὶ Ἰακωβον "σεβομένους, καὶ δι' ὃν τὰ ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἐκλα- "λείπουσι τιμὴν ὑπάρχει παρ' ὑμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει σωτήρ- "γησό μοι σεβοῦ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν "τὸ τεῖχος ἀναῤῥήσω, καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἱεροῦ τελέ- "σω. βούλομαι δ' ὑμᾶς, τιμὴν τῶν [y] προσηκόντων ἡμῖν "ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τιμὴν οἰ- "κοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς σπουδὴν ταύτην φιλοτιμουμέ- "νους, ἐκκόψουσι, καὶ πολλὰ πραγματεύσουσι [z] πρὸς αὐ- "τιμὴν ἡμῖν [a] ἐμπόδια, θαῤῥεῖν μὲν τὸν Θεὸν πρῶτον, ὡς "καὶ πρὸς τιμὴν ἐκείνων ἀπέχθειαν σημαίνων· μήτε δ' ἡ- "μέρας μήτε νυκτὸς [b] αὐτοὺς ἀνίεναι τὴν οἰκοδομίας, ἀλλὰ "πᾶσαν ἀσφάλειαν χρωμένους [c] συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καὶ- "ρὸς τοῦτο ἴδιος ἐστι." τοῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν δίχα τοὺς ἀρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τιμὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ, [d] καὶ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυ- ναμὸν. ὑποχόμενος δὲ καὶ αὐτὸς μὴ τὴν οἰκείων συλλήψε- σθαι πρὸς τιμὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τιμὴν ἐκκλησίαν. [e] καὶ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. [f] ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα [g] ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ἰούδα Φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε καὶ ἡ χώρα [h] τὴν προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.

η'. Ἀκούσαντες δὲ τιμὴν τῶν τειχῶν [i] οἰκοδομιὰν ἀνακυδο- μένην Ἀμμανῖται καὶ Μωαβῖται, καὶ Σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔ- φερον, καὶ διετέλουν ὑπόβουλοι αὐτοῖς [k] σωτηρίαν τιμὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλοὺς τε τῶν Ἰου- δαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὴν Νεεμίαν ἀφ- θεῖραι, μισθούμενοι πολὺς τῶν ἀλλοφύλων ἵνα αὐ- τὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέ- βαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἐ- πιστρατεύσειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπορισ- θησόμενοι, μικρὸν τὴν οἰκοδομίας ἀπέσχοσαν. τὴν δὲ Νεε- μίαν ὑδὲν τούτων [l] ἐξέπληττε τὴν ἀσφάλειαν τὴν περὶ τὸ ἔρ- γον· ἀλλὰ σίφλον τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος [m] ἀτρύτως ὑπέμενεν, [n] ὑπὸ τὴν εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀναισθητῶν καὶ τὴν πολυπονείας. ὅτως τε σωτηριωμένως καὶ προνοητικῶς [o] αὐτοῦ τῆς σωτηρίας [p] εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μετὰ τιμὴν [q] αὐτοῦ τελευτὴν οὐκ ἔτ' αὐτοῖς τοῖς πολίταις ἀναῤῥήσεται τὰ τείχη· [r] ἐ- κέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυ- μένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τιμὴν ὕλην προσηκομίζων· θυρεὸς δ' ἐγ- γὺς αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὴς δὲ πενταχοσίων ἔστησε παρ' αὐτῶν, παρεστὼς, ἂν ὑπόφαινῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμέ- νοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ὑπιτίσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκλῳ περιήρχετο τὴν πόλεως τὸν κύκλον, Adæo reddidit cæteriſque equitum magiſtris; convocato deinde Hieroſolyma univerſo populo, cum in medio templi conſtitiſſet, ſic eos eſt alloquutus. "Equidem ſcitis, Judæi, Deum adhuc in "memoria retinere majores *veſtros*, Abramum & "Iſacum & Jacobum, atque illorum juſtitiæ me- "rito veſtri curam non abjeciſſe. Mihi ſcilicet "adjutor fuit, ut à Rege poteſtatem acciperem "mœnia noſtra inſtaurandi, perficiendique quod "templo adhuc deſit. Volo itaque vos (cum pro- "be noritis quam maligno in nos animo ſint gen- "tes vicinæ, quodque nobis, ubi noſtrum ædifi- "candi ſtudium reſciverint, *pro virili* reſiſtent, & "modis omnibus agent ut opus *incœptum* impe- "diant) Deo in primis confidere, ut qui ſemet il- "lorum odio opponet; deinde nec die nec noctu "ædificationem intermittere, ſed ſummo ſtudio *Murorum inſtauratio-* "curaque operi incumbere, quod tempus jam no- *nem urget* "bis in manibus ſit." Ita loquutus continuo juſ- *Neemias.* ſit magiſtratus mœnia dimetiri, atque opus confi- *Neem. c. 2.* ciendum vicatim populo & oppidatim dividere, æquis pro modo virium portionibus: pollicituſque ſe quoque cum domeſticis velle operam ſuam conferre dimiſit concionem. Et Judæi ad opus ſe accin- *Quinam* gebant. Vocabantur autem hoc nomine, ex illa die *Judæi vo-* qua aſcenderunt è Babylone, à tribu *ſcilicet* Judæ, *cati.* quæ cum prima in locos illos pervenerit, ipſis pariter ac regioni hujuſmodi appellatio indita eſt.

8. Cæterum Ammanitæ & Moabitæ & Samaritæ, & omnes qui Cœlen-Syriam incolebant, ubi murorum ædificationem accelerari fama acceperant, ægre *rem* ferebant; & id agere non deſtiterunt, ut inſidias illis ſtruendo à propoſito dimoverent: multis etiam Judæorum occiſis operam dederunt ut ipſi Neëmiæ exitium machinarentur, quoſdam ex alienigenis conducendo qui illum interimerent. Quin & metum illis & terrorem injiciebant, rumoreſque *de induſtria* ſpargebant, quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent invaſuri. Ex quibus tantus eos timor inceſſit, ut parum abfuerit quin *protinus* ædificationem deſererent. Neëmiam vero nihil horum à ſtudio quod *Hieroſoly-* operi impendebat deterrere potuit: ſed cuſtodiæ *morum mœ-* cauſa corporis ſui agmine ſatellitum ſtipatus con- *nia hoſtibus* ſtanter perſeverabat, præ deſiderio operis *promo-* *invitis reſi-* *vendi* nihil moleſtiæ ex labore ſentiens. Atque ad- *ciuntur.* eo omni cura & cogitatione ſuæ proſpiciebat ſa- *Neem. c. 4.* luti, non quod mortem metueret, ſed perſuaſum haberet ſe exſtincto mœnia civibus ſuis non fore inſtauranda: juſſitque in poſterum ut ædificatores armis inſtructi operi ſe admoverent. Quo factum eſt ut cæmentarius quidem gladio eſſet accinctus, itemque is qui materiem afferebat: clypeos vero in propinquo ut haberent præcepit; & ad quingentos paſſus tubicines diſpoſuit, quibus imperatum erat ut claſſico acceſſus hoſtium, ſicubi apparerent, populo ſignificarent, ut eſſent qui armati pugnam inirent, & non quos nudos & inermes hoſtis adoriretur. Ille autem noctu urbem in ambi-

olim obtinuerit, ut literas coram Deo explicarent, ut conſtare videtur ex 4 *Regum*, c. 19. v. 14. HUDS. Vetus, *demonſtrandas epiſtolas perrexit Addo & aliis* Puto legendum θαῤῥήσας τῷ Θεῷ. COCC. Recte *Hudſ.* Nam & ſupra lib. 10. c. 1. Ezechias literas Regis Aſſyrii poſtquam Deo tanquam præſenti oſtendiſſet τὰς ὑπ' ἐπιστολὰς πτύξας εἰς τὸν ναὸν ἦσα κατέθετο. ut legi ibidem poteſt §. 4. quod ſicuti ibi fit commonendi Dei gratia, ut memor eſſet datæ promiſſionis, ita hic gratitudinis ergo, quod pariter fidem ſuam impleverit. HAV.

y Ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ,] Ἐν μέσῳ δὲ ἱερῷ *Hen.*

z Ὑμῶν σπουδαίαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμῶν in *Editis.*

y Γειτονεύοντων ἡμῖν ἐθνῶν] Γειτνιώντων ἡμῖν *Busb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἡμῖν] Πρὸς αὐτὸς malit Cl. *Lowthius.*

a Ἐμπόδια,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἐμπόδιον in *reliquis.*

b Αὐτὸς ἀνιέναι] Αὐτὸς non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

c Συοίχειν τὸ ἔργον,] Thucydides συοίχοντες ἐρεσίαν. COCC.

d Καθ' κώμας καὶ πόλης,] Καθ' κώμας τε καὶ πόλεις *Vat.*

e Καὶ Ἰουδαῖοι] Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.*

f Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα] Optime locum explicat Cl. *Seldenus* lib. 2. *de Jure Naturali & Gentium*, cap. 4. p. 163. Videſis etiam *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3467.

g Ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν] Ἀφ' ἧς ἡμέρας *Vat.*

h Τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.] Τὴν προσηγορίαν αὐτὴν *Hen. Vat.* & *Busb.*

i Οἰκοδομιὰν ἀνακυδομένην] Οἰκοδομίαν *Hen.* & *Busb.*

k Σωζηθῆναι,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* σωτηθέντες in *Editis.*

l Ἐξέπληττε δ' ἀσφάλειαν] Ἐξέπεσεν *Hen.* & *Busb.*

m Ἀτρύτως ὑπέμενεν,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Zonar.* ἀτρέτως perperam in *Editis.* ἀτρέπτως legiſſe videtur *Epiphan.*

n Ὑπὸ δ'] Ὑπὸ δὲ τὸ ἔργον in *MSS.*

o Αὐτοῦ τῆς σωτηρίας] Illud αὐτοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Εἶχεν,] Εμιθεν pro εἶχεν in *Gall.* & *Vat.*

q Αὐτοῦ τελευτὴν] Ἑαυτοῦ τελ. *Hen.*

r Ἐκέλευσε] Ergo γ accepit pro manu, non pro multitudine hominum. REL.

bitum circuibat, nec laboribus succumbens, nec somno aut cibo, horum enim neutro ad voluptatem, sed ad necessitatem usus est. Atque hanc ærumnam per biennium & menses quatuor toleravit. nam tanto tempore mœnibus *tandem* cincta erant Hierosolyma, anno imperii Xerxis vigesimo & octavo, mense nono. Cumque absoluti essent muri, Neëmias populusque Deo sacra fecerunt pro illorum ædificatione, & octo dies festum celebrarunt. Ubi autem gentes Syriam incolentes audiverant ad finem perductam esse murorum exstructionem, graviter commoti erant. Cæterum Neëmias, cum animadverteret exiguum in urbe populum esse, sacerdotes hortatus est & Levitas, ut regione *circumquaque* relicta in urbem migrarent, ibique considerent; id agens ut illis domicilia exstruerentur suis sumptibus: populum etiam agros colentem frugum decimas Hierosolyma conferre jussit, ut sacerdotes & Levitæ, satis sibi habentes in perpetuum victum, Dei cultum non desererent. Et illi quidem libenter fecerunt quæ Neëmias imperarit: atque ita factum est ut in Hierosolymorum urbe major *indies* esset civium frequentia. Neëmias autem, cum & alia multa præclara & laude digna munifice fecisset, ad senectutem provectus è vita discessit. eratque vir indole bonus ac justus, & popularium gloriæ amans, quibus æternum sui reliquit monumentum Hierosolymorum mœnia. Et hæc quidem Xerxe regnante gesta sunt.

Mœnibus absolutis Neëmias populusque lætantur & epulantur. Neëm. c. 6.

Urbs Hierosolymitana incolis instruitur. Neëm. c. 11.

Neëmiæ obitus, & elogium.

ἀδὲν κάμνων ἀδὲ τοῖς ἔργοις, ἀδὲ τῇ ἀφειτῇ καὶ τοῖς ὕπνοις, ἀδενὶ [s] γὰρ τούτων τῶν ἡδονῶ, ἀλλὰ τῶν ἀνάγκῃ ἐχρῆτο. καὶ τοιῦτο διέμεινε τὴν πολιορκίαν ἐπ' ἔτη δύο & μῆνας τέσσαρας. [t] ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, [v] ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ ἑνάτῳ. τὴν δὲ τῶν πύργων λαβόντων, Νεεμίας & τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ [x] ἄγον ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ διωχούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ [y] κατοικοῦντα, τῆς τῶν πύργων οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκηκοότα, ἐδυσφόρει. Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν [z] ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς & Λευίτας παρεκάλεσε, [a] τὴν χώραν σκηνοποιήσαντας, μετοικεῖν εἰς τὴν πόλιν & μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τόν τε [b] γεωργοῦντα λαὸν [c] τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι διλώκως ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ Λευῖται, μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν ἡδέως ὑπήκουσαν· [d] οἷς ὁ Νεεμίας διεπέξατο· πολυανθρωποτέραν δὲ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτως σωθῆναι ἠξίωσε. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ Νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ σφόδρα τὴν ὁμοεθνῆ φιλοτιμούμενος, [e] μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη. τοῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Ξέρξε βασιλέως ἐγένετο.

VI. CAP. VI.

De Esthere & Mardochæo & Amane: & quomodo Xerxe regnante parum abfuit quin tota Judæorum gens exstingueretur.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ Ἐσθῆρος & Μαρδοχαίου & Ἀμάνου· καὶ ὡς, βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου, σκυδιώδυσε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν ἀπολέσαι.

Xerxe defuncto regnat Artaxerxes.

MOrtuo autem Xerxe, contigit ut regnum ad filium *ejus* Cyrum deveniret, quem Græci Artaxerxem nominant. Illo imperium Persarum tenente, parum abfuit quin tota Judæorum gens cum uxoribus & liberis exitio daretur. Hujus rei causam paulo post indicabimus. nam decet primum ea narrare quæ ad Regem spectant, quemadmodum Judæam duxit uxorem è stirpe regia, quam ferunt etiam gentem nostram conservasse. Artaxerxes enim, posteaquam regnum acceperat, & constituerat ab India ad Æthiopiam usque centum & viginti septem satrapas, anno regni *sui* tertio amicos & Persas sibi subditos & præsides illorum magnifico convivio excepit, prout conveniebat regi omnia comparanti ut divitiarum magnitudinem ostentaret, per centum & octoginta dies. Eo exacto spatio, gentibus & legatis illorum in Susis per septem dies epulum dedit. atque convivium in hunc fere modum apparatum erat. Cum tabernaculum figi curasset columnis aureis & argenteis suffultum, vela linea & purpurea eo usque præte-

Artaxerxis convivium plane regium. Esth. c. 1.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ [f] Ξέρξου, [g] τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον, ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, σώζεται μεταβολῶν. τότε τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, σκυδιώδυσε τὸ τῶν Ἰουδαίων [h] ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. [i] πρέπει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ἰουδαίαν γυναῖκα, & ἦν ἐκ βασιλικῆς, καὶ δὴ καὶ σῴζειν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγεται. [k] φασὶ γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης, καταστησάμενον ἀπὸ Ἰνδικῆς ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκάστην [l] καὶ εἰκοσιεπτὰ ὑπάτων ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοὺς τε φίλους καὶ τοὺς Περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενον [m] εἰσίᾳ πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν βασιλεῖ & πλούτῳ ἐπιδείξιν ποιήσασθαι, ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἔπιπτε τὰ ἔθνη & τοὺς περιόντας αὐτῶν ἐν Σούσοις ἐπὶ ἡμέρας κατοδώκησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸ τρόπον τοῦτον γεγυμνασμένον. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυ-

s Γὰρ τούτων] Illud γὰρ ἐ *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ in *Editis.*

v Ογδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξε βασιλείας ἔτει,] XXVIII. Anno Regni Xerxis Muri Hierosolymorum absoluti *Nehem.* v. 14. Ab anno XX. Artaxerxis ad annum XXXII. annonas, quæ ducibus debebantur, non concessisse dicit. SPANH.

x Δίηγον ἐφ' ἡμέρας] *Al.* διήγαγον.

y Κατοικοῦντα,] Κατοικήμαρα *Vat.*

z Ὀλιγανθρωπουμένην,] Ὀλιγανθρωπίας ἄλιον. lib. VII. c. 4. §. 1. & ὀλιγανθρωπίαις Plato de Leg. l. VI. p. 780. B. SPANH.

a Τὴν χώραν ἀπολιπόντας,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰ πέριξ πόλιν in *Editis.*

b Γεωργοῦντα λαὸν] Ὑπεργοῦντα *Vat.*

c Τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα,] De Decimis, Sacerdotibus ac Levitis persolvendis, supra lib. 4. c. 4. §. 4. καὶ τὸ δεκάτης, ἃς ἔδει & λαὸν καὶ ἱερεῖς λαμβάνοντας, δεκάτας αὐτοῖς ἀποτελεῖν· & c. VIII. §. 8. Ἐγὼ δὲ καὶ δικάτην ἐξαίρεσιν ἐμὴν &c. & §. 22. Τὰς δικαίας τὰς δυσὶ, ἃς ἔτως ἑκάστῳ ἀφθόνου τελεῖν· SPANH.

d Οἷς ὁ Νεεμίας διεπέξατο·] Οἷς Νεεμίας *Vat.*

e Μνημεῖον αἰώνιον αὐτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη.] Magni olim habitum Mœnia Urbium extruere. Hinc Dido eo nomine se jactans apud Maronem Æn. IV. *Mea Mœnia vidi.* SPANH.

f Ξέρξου,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτου in *Editis.*

g Τὴν βασιλείαν] Ἡ βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κῦρον, ὃν Ἀρ. Ε. καλοῦσι, μετέβη *Busb.* & ita quidem *Zonaras*, nisi quod μετέπεσε habeat pro μετέβη. De hoc *Artaxerxe* vide *Grotium* ad *Esdr.* c. 6. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 12. c. 28. & *J. Clericum* ad *Esth.* cap. 1.

h Ἔθνος ἅπαν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γένος in *Editis.*

i Πρέπει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως] Ita *Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *nam decet primum* &c. Ἐπεὶ [*scr.* πρέπει] γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον in *Editis.*

k Παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης,] Præcedit in versione τῶν LXX. Artaxerxis somnium, quod in Hebræo non extat. SPANH.

l Καὶ εἰκοσιεπτὰ ὑπάτων ἄρχοντας,] Illud καὶ ἐ *MSS.*

m Εἰσίᾳ πολυτελῶς,] Εἰσιᾶτο *Busb.* ἐσιᾷ *Vat.*

n Ὑφ'

ἀργυρέων κιόνων, [n] ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ [o] σκεύεσι χρυσοῖς καὶ τοῖς ἀφ' λίθων πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. ἐξῆν δὲ τοῖς Δαρείου [p] μὴ βιάζεσθαι πίνειν [q] τὸ ποσὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέρουσας, ὡς καὶ παρὰ Πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ἐφ' ὅσον ὁ βούλεται τὴν καθεκάστου ἔκασον φιλοφροσύνην. ἀφῆκε δὲ καὶ τὴν χώραν παρηγγείλεν ἀνεῖσθαι τὰ ἔργων [r] ἀφιεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὥσπερ τὰ βασιλείας αὐτοῦ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τι τῶν γυναικῶν [s] ἡ βασίλισσα [t] Οὐάσθη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐν ἐπιδεῖξαι βουλόμενον [v] τοῖς ἐπιφανέσιν ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, καλέσαι τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. [x] ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοφύλοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπιτρέψαι τῷ βασιλεῖ· καὶ πολλάκις τὰς ὀργὰς [y] ἀποστείλαντι πρὸς αὐτὴν, ἤδειν ἥκιστα [z] ἀνέμενε παρακαθημένη τῇ ἀφίξιν. ὡς εἰς ὀργὴν προεξωθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστῆσαι δὲ τοὺς ἐπὶ τῶν Περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα, κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς, καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη [a] παρ' αὐτῆς. κληθεῖσαι γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. [b] προσέταξεν οὖν δηλοῦν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφλήσειν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, [c] Μαχαίου ὄνομα, εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ [d] παύσειν γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ [e] πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύει καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον· ἀδεμία γὰρ ἔσεσθαι σωφρονιστὸς ἀνδρὸς αἰδὼς ποιήσει, παράδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πᾶσι σε τοῖς κεκτημένοις ἀπέντων ἔχουσα· [f] παροξυνθέντα τε τὸν ἄνδρα ἐπιβουλεύσαι αὐτῷ ζημιῶσαι [g] μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τὴν ποιήσασαν διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τὴν βασίλισσαν κακουργούμενα, ἔδοξε τὸν Οὐάσθην ἐκκαλεῖν, καὶ δύναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

β. Διακείμενον δὲ [h] τὸν βασιλέα πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς, καὶ μὴ φέρον τὴν ἀφίξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο· λυπούμενον δὲ, [i] ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε, διατελεῖν. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι, [k] συνεξέλυσαν τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην, καὶ τὸ ἔρωτος μηδὲν ὀφελέμενον [l] ἐκβάλλειν· ζητῆσαι δὲ, πέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὠραίας, ὧν τὴν προκριθεῖσαν [m] ἔχειν εἰς γυναῖκα. σφέννυσθαι γὰρ τὸ πρὸς τὴν [n] προτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ τὸ [o] πρὸς ἐκείνην εὔνουν ὑποστρώμενον κατὰ μικρὸν [p] γίνεσθαι τῆς συνήθους. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προσέταξέ πᾶσιν [q] ἁπλῶς

xi fecit, ut multæ myriades illic discumberent. Ministrabatur autem poculis aureis & ex lapidibus pretiosis, ad delectationem simul & spectaculum factis. Ministris etiam in mandatis dedit, ne ad bibendum adigerent, potum illis jugiter præbendo, sicut apud Persas fit; sed permitterent illis, prout accumbentium unicuique visum, hilariter agere. Dimissis etiam per totam provinciam nunciis, edixit ut laxati operibus feriarentur, multosque dies pro regno suo festos agerent. Similiter & ipsa Vaste regina muliebre epulum in regia celebravit. quam Rex, utpote formæ pulchritudine mulierum præcellentissimam, convivis suis ostendere cupiens, ad se in convivium accersi jubet. Illa vero reverentia Persarum legum, quæ ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem se non conferebat; & cum iterum iterumque spadones ad eam misissent, nihilominus ædibus suis mansit, venire recusans. adeo ut rex ira vehementi incensus solverit convivium, cumque surrexisset & septem è Persis acciviſſet, quibus apud ipsos commissa est legum interpretatio, uxorem accusarit, dixeritque quemadmodum eum contumelia affecerat. nam ad convivium aliquoties ab ipso vocata, ne semel quidem *mandatis* paruit. Jubebat itaque ut declararent quid reginæ faciendum esse lege statuerent. Cum autem unus ex illis, nomine Muchæus, diceret, hoc non ipsi soli in injuriam cedere, verumetiam Persis omnibus, qui in periculum veniunt, ne ab uxoribus despectui habiti vitam *deinceps* agant inhonestam (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui exemplo erit Reginæ arrogantia adversus te qui omnibus imperas) hortareturque ut tam contumacem erga ipsum gravi mulctaret pœna, qua re facta gentibus omnibus promulgaret quid decretum fuerit in Reginam; visum est ut Vasten repudiaret, ejusque honorem alteri traderet.

Regina Vaste ad Regem venire jussa non paret. Esth. 1.

2. Cum autem rex vehementer eam amaret, & disjungi ab ea ægre ferret, ipsi quidem reconciliari lege intercedente non potuit: dolere vero non cessabat, ut qui voluntate sua in *tantas* difficultates se conjecerit. Quo fit, ut amici, cum eum animi anxietate laborare viderent, consilium dederint, ut uxoris quidem memoriam & amoris nihil profuturi cogitationem abjiceret, per totum vero terrarum orbem mitteret qui virgines venustas & elegantes sibi conquirerent, ut eam quam cæteris prætulerit in uxorem haberet. nova enim inducta fore ut prioris *sensim* exstinguatur cupiditas, & benevolentia illi paululum subtracta in ipsam transeat quæ cum eo versabitur. Huic consilio obsequutus isti negotio certos præfecit, qui virgines for-

Rex virgines conquiri jubet, ut ex eis unam deligat in matrimonium. Esth. 2.

n Ὑφὴ λίνεα καὶ πορφύρεα] Ὑφὰς λινέας καὶ πορφυρέας *Hen. & Vat.* Utraque lectio ferri potest. nam *ὕφη* aliquando pro *textili* accipitur. De *Tabernaculo Imperatoris* videsis *J. C. Bulengerum* de *Imperatore R.* l. 2. c. 30.

o Ἐκπώμασι χρυσοῖς] Ἐν ἐκπώμασι *Hen.*

p Μὴ βιάζεσθαι] Videsis *Brissonium*, l. 2. de *Regno Persarum*, p. 215. *Edit. Commel.*

q Τὸ ποσὸν αὐτοῖς συνεχῶς] Τὸν ποσὸν *Vat.*

r Ἀφιεμένους,] Ita *Vat.* ἀφιεμένους *Hen.* ἀφιεμένους in *Editis Aliisque.*

s Ἡ βασίλισσα] Ἡ βασίλισσα αὐτὴ συν. *Vat.* ἡ βασίλισσα ἐν αὐλῇ legisse videtur *Epiphan.* convenienter *S. Literis.*

t Οὐάσθη] Ἀσὶν LXX. ושתי *Hebr.* SPANH.

v Τοῖς ἐπιφανέσιν ὁ βασιλεύς,] Illud τοῖς ex *MSS.*

x Ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοφύλοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν,] Persarum lege veritum Mulieres ab extraneis conspici. *Paraphr. Chald.* addit, jussum à Rege, ut nuda Vasthi compareret. SPANH.

y Ἀποστείλαντι] Ἀποστέλλοντι *Vat.* στέλλοντι *Basil.*

z Ἀνέμενε] Forte ὑπέμενε. apud Isocratem occurrit ἀναμένειν pro *perseverare.* COCC.

a Παρ' αὐτῆς.] Παρὰ αὐτῆς & mox πρὸς αὐτὴ *Hen. & Vat.*

b Προσέταξεν οὖν] Ita *Vat. & Epiphan.* προσέταξεν οὖν *Hen.* προσέταξε δ' οὖν in *Editis.*

c Μαχαίου ὄνομα] Ita etiam in *plerisque* LXXII. *Codd.* Μαμυχαίου in uno Oxoniensi. Αμυχαίου *Hen. & Busb.* Forsan legendum Μαμυχαίου.

d Παύσειν γεγονέναι] Illud παύσειν è *MSS. & Vet. Interpr.*

e Πᾶσι Πέρσαις,] Καὶ πᾶσι *Hen. & Busb.*

f Παροξυνθέντα τε] Ita *Hen. & Busb.* παροξυνθέντα τὸν in *Editis.* παροξυνθέντα δὲ *Vat.*

g Μεγάλῃ ζημίᾳ,] Ζημίαν μεγάλην *Vat. & Busb.*

h Ὁ βασιλεὺς] Illa ὁ βασιλεὺς nec agnoscunt *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

i Ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις] Ὡς ὂν ἀδυνάτοις *Vat.*

k Συνεξέλυσαν τὴν] Συνεξελθόντα *Vat.*

l Ἐκβάλλειν·] Ita *MSS.* ἐκβαλεῖν in *Editis.*

m Ἔχειν εἰς γυναῖκα.] Ἔχειν γυναῖκα in *MSS. & Zonara.*

n Προτέραν φιλόστοργον] Ita *Hen. & Epiphan.* ἑτέραν in *cæteris.*

o Πρὸς ἐκείνην εὔνουν] Πρὸς ἐκείνης *Vat.*

p Γίνεσθαι τῆς συνήθους.] Eo modo *Vat.* (& *Coccejus*) atque ita vel συνοικήσης legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ad cohabitantem posse convertí.* γίνεσθαι τῆς συνοίας in *Editis Aliisque.*

q Ἐπιλεξαμένους τὰς δοκιμωτάτας] Ἐπιλεξαμένους & mox δοκιμωτάτας in *MSS.*

forma præ cæteris egregia ex omnibus imperii ſui regionibus deligerent, & ad eum adducerent. Cum vero multæ congregatæ eſſent, inventa eſt quædam Babylone puella, utroque parente orbata, à patruo Mardochæo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Benjamitica, & è primoribus inter Judæos. Atque fiebat ut Eſther (hoc enim ipſi nomen erat) omnibus pulchritudine præſtaret, vultuſque gratia ſpectantium oculos in ſe præcipue converteret. Poſtquam vero, ſpadoni cuidam, qui ipſam curaret, tradita eſſet, ei abunde proviſum eſt; ut quæ magna odorum copia & pretioſis unguentis, quibus corporibus opus eſt, *quotidie* fuerit deliburta. Atque iſta illis, numero quadringentis, adhibita erant per ſex menſes. Quando autem illo tempore ſatis curatas exiſtimaret virgines, ipſaſque jam dignas eſſe quæ ad Regis lectum irent, unam ſingulis diebus ad Regem mittebat quæ cum eo conſueſceret. Ille vero, poſtquam cum ea rem habuerat, ſtatim *ipſam* ad eunuchum remittebat. Cæterum cum Eſther ad eum acceſſiſſet, ea delectatus, & puellæ amore captus, illam in juſtam uxorem ſibi accepit: nuptiaſque cum ea celebravit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui Angari appellantur, in gentes omnes dimiſit, feſtum nuptiale eis indicens: ille vero Perſas & Medos & gentium primores epulis adhibuit, etiam per integrum menſem, in nuptiarum honorem. Cum autem in regiam ingreſſa eſſet *uxor*, diadema ei impoſuit. Atque ita cum eo habitavit Eſther. nec gentem, unde ortum habuit, ei patefecit. At patruus ejus, ubi Babylone Suſa Perſidos migraverat, illic degebat, & quotidie in regia verſabatur, quærebatque quomodo ſe haberet puella. amabat enim eam quaſi filiam ſuam.

Mardochæus. *Eſther.* *Eſther ab Eunucho curata.* *Eſth. 2.* *Rex Eſtherem ducit in matrimonium. Eſth. c. 2.*

3. Jam vero lex lata erat à Rege, ne quis ſuorum ad ſe, cum in ſolio ſederet, non vocatus accederet. atque in hoc lictores adhibiti erant cum ſecuribus, ut ſi quis contra faceret pœna mulctaretur. Rex vero ipſe ſedebat virgam auream *manibus* tenens, quam, cum aliquem ſervare voluiſſet ex iis qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat extra periculum erat. Et de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

Lege cautum ne quis ad Regem Perſarum non vocatus accedat.

4. Aliquando autem poſt, cum Bagathous & Theodeſtes in eo eſſent ut inſidias Regi ſtruerent, Barnabazus alterius eunuchi ſervus, genere Judæus, iis intellectis, rem ad patruum uxoris Regis defert. At Mardochæus per Eſtherem Regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, *re quæſita*

Mardochæus conjurationem in Regem detegit. Eſth. c. 2.

λεξαμένοις τὰς ἀδοκίμους ἐπ' ἀμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. [r] συναχθησῶν ἢ πολλῶν, εὑρέθη τὶς ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ, ᾗ τῷ [s] θείῳ Μαρδοχαίῳ, τὸν γὰρ ἰδίῳ ὄνομα αὐτῷ, τρεφομένη. ἦν δ' ἰδεῖν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἢ ἦν πρώτων ἐν τοῖς Ἰουδαίοις. πασῶν ἢ τὴν Ἐσθῆρα συνέβαινε, τὸν γὰρ ἰδεῖν [t] αὐτῇ τὄνομα, τῷ κάλλει διαφέρειν, καὶ [v] τὴν χάριν ἔτι πρὸς τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον [x] ἐπάγεσθαι. ᾗ δοθεῖσα ἢ αὕτη παρὰ τινὶ τῶν εὐνούχων [y] εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίας καὶ πολυτελείας τῶν ἀλλημμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, κατατρυφώμενη. καὶ τούτων [z] ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ἓξ, τετρακοσίαις τὸν ἀριθμὸν οὔσας. ὅτε ἢ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ προφρημένῳ [a] χρόνῳ [b] τὴν ἐπιμέλειαν ἐχεῖν τὰς παρθένους, καὶ δεῖν βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη [c] φαίνεσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν [d] μίαν ἐπέμπετο τῷ βασιλεῖ συνευνωμένην. ὁ ἢ θηλυσιάζων εὐθὺς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης ἢ τὴν [e] Ἐσθῆρα πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ, καὶ πεσὼν τὴν κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγει γυναῖκα· [f] καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ [g] ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, [h] Ἀδὲρ καλουμένῳ. διέπεμψε ἢ τοὺς [i] ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν [k] αὐτοῖς τοὺς γάμους προσταγήλλων· αὐτὸς ἢ Πέρσας [l] καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσία ἐπὶ μῆνα ὅλον ὥσπερ τῶν γάμων αὐτοῦ. [m] εἰστιᾶτο ἢ εἰς τὸ βασίλειον, προτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνῴκησεν ἔτως Ἐσθὴρ, μὴ [n] ποιησαμένη φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς [o] Σῦσα τὴν Περσίδος, αὐτόθι διῆγε, ἑκάστης ἡμέρας [p] πρὸς τοῖς βασιλείοις διατριβῶν, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα [q] διάγει τρόπον. ἔτερπε γὰρ αὐτὸν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

γ'. [r] Ἐθηκε δὲ ἐνόμον ὁ βασιλεὺς, ὥστε μηδένα τῶν [s] ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλίτας ἐπὶ ἑ θρόνῳ καθίζοντο. [t] προειστήκεσαν ἢ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι. πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆτο μέντοι [v] λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ᾧ, ὅταν τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ τοῦτον μὲν τρόπον ἠμῖν δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπιβουλεύσαντας τῷ βασιλεῖ [x] Βαγαθώῳ καὶ [y] Θεοδέστῃ, [z] Βαρναβάζου τοῦ εὐνούχων οἰκέτης ἑ ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, σωθεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὴν γυναικὸς ἑ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἐσθῆρος φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τὰς [a] ἐπι-

βου-

r Συναχθεισῶν ἢ πολλῶν,] Συναχθεισῶν ἢ πρὸς αὐτὸν, &c. *Vat.* non ita *Epiphan. Aliique.*

s Θείῳ Μαρδοχαίῳ,] *Patruelem* non *patruum* fuiſſe dicunt alii. Videſis *Druſium* in *Obſervatt.* l. 8. c. 14. *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3650. & *Torniellum* in *Annalibus* ad A. M. 3650.

t Αὐτῇ τὄνομα,] Ita *MSS.* ὄνομα αὐτῇ in *Editis.*

v Τὴν χάριν ἔτι προσιόντι] Τῇ χάριτι malit Cl. *Lowthius*, & mox ἐπάγεσθαι. *Coccejus* verò ἀφ' τὴν χάριν.

x Ἐπάγεσθαι.] Ita cum *MSS.* (& *Coccejo*) ἐπιλυσθαι in *Editis.*

y Εἰς ἐπιμέλειαν,] Φυλάττεσθαι εἰς ἐπιμέλειαν *Vat.* Verum ſuſpicor vocem φυλάττεσθαι, ad oram codicis appoſitam ἐξηγήσεως ἕνεκα, poſtea (ut fieri ſolet) irrepſiſſe.

z Ἀπέλαυον] Lege ἀπέλαυον. COCC.

a Χρόνῳ] Illud χρόνῳ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Τὴν ἐπιμέλειαν] Τῆς ἐπιμελείας *Hen.* & *Busb.*

c Φαίνεσθαι,] Γεγονέναι *Vat.* & *Hen.*

d Μίαν ἐπεμπε] Sic *Vat.* & *Epiphan.* in *cæteris* deëſt μίαν.

e Ἐσθῆρος πρὸς αὐτὸν,] *Al.* Ἐσθήρας.

f Καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖ] Ita *Vat.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ δωδ. *Hen.* & *Busb.* καὶ γάμων αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδ. in *Editis.*

g Ἑβδόμου ἔτους] Ἑβδόμῳ ἔτει *Vat.* & *Busb.*

h Ἀδὲρ καλουμένῳ] Mallem Ἀδὲρ aut Ἀδὰρ. HUDS. Ἀδὲρ. Menſis XII. Ita LXX. hoc loco. In *Hebr.* autem Menſe decimo, qui eſt מבת Eſth. II. v. 17. SPANH.

i Ἀγγάρους λεγομένους] Οὕτως σπάλιν οἱ Πέρσαι τοὺς βασιλέως ἀγγέλους. *Suid.* Videſis *Druſii* Obſervatt. l. 12. c. 19. & *Stanlejum* ad *Æſchyli* Perſas, v. 247.

k Αὐτοῖς τοὺς γάμους προσηγόρευσε] Αὐτοῖς abeſt *Vat.*

l Καὶ τοὺς Μήδους] Illa καὶ τοὺς Μήδους deſunt *Vat.* nec ea legiſſe videtur *Epiphan.*

m Εἰστιᾶτο ἢ] Εἰστιᾶτο *Vat.* qui mox cum *Hen.* non agnoſcit αὐτῇ.

n Ποιησαμένη φανερὸν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ποιησάσης in *Editis.* Legi poteſt, καὶ συνῴκησεν ἔτως Ἐσθὴρ (vel Ἐσθῆρα) μὴ ποιησάσης &c.

o Σῦσα] Ita *Busb.* & *Vat.* prout ſupra aliquoties. in *Editis* hîc loci Σοῦσαν. HUDS. Conf. ſup. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

p Πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων,] Περὶ τὰ βασιλεῖα *Zonar.*

q Διάγει τρόπον.] Διάγοι *Hen.*

r Ἔθηκε ἢ καὶ νόμον ὁ βασιλεύς,] Legem hanc à Dejoce primum latam oſtendit *Herodotus*, l. 1. c. 99.

s Ἰδίων αὐτῷ] Ἰουδαίων *Vat.* & *Hen.* Verum non ita *Epiphan. Aliique.*

t Προειστήκεσαν ἢ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι.] *Al.* ἀκολουθήσαντες. HUDS. Sic Securigeri circa ſolium Taeni aut Tenedi, quo ſecuri continuo plecterentur rei. SPANH. Vide Nummos.

v Λύγον χρυσέαν] De corona è λύγῳ ſeu ſalice, & quare Athenæ. lib. XV. p. 671. F. & 672. SPANH.

x Βαγαθώῳ] Γαβαθώῳ *Hen.* Forſan Βαγαθώῳ legendum.

y Θεοδέστῃ,] Θεοδοσίτῳ *Vat.* An Θεσίτῃ, aliorum eſto judicium.

z Βαρναβάζου] Forſan Φαρναβάζου.

a Ἐπιβουλεύοντας.] Ita *Gen.* & *Vat.* ἐπιβουλεύσαντας *Baſ.* & *Hen.* ἐπιβουλεύσαντας *Busb.*

b Τὰ-

ἐκελεύσας. παρελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς [b] τἀληθὲς ἐξεῦρε. καὶ τὰς μὲν ἄλλας [c] ἀνεκώλυσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίᾳ τῆς σωτηρίας γεγονότι· μόνον δὲ αὐτοῦ [d] τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημήνασθαι, καὶ περισωθῆναι αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. [e] Ἀμάνης δὲ [f] Ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτης, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνοῦσι οἱ τε ξένοι καὶ Πέρσαι, πρότερον αὐτῷ τιμὴν παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξης κελεύσας γενέσθαι. Μαρδοχαίου δὲ, διὰ σοφίαν καὶ τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς νόμον, μὴ προσκυνοῦντος ἄνθρωπον, [h] ὠργίσθη Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ [i] πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνεῖν αὐτὸν, [k] ἔτι δὲ δοῦλον ὢν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ [l] τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν ὀργὴ τοῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων· "ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δὲ τὸ "κατ' ὅλης τῆς ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένης οἰκουμένης, [m] ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ἴδιά τε θρησκείαν τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἴδια νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ "καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς πολιτεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ "ἅπασιν ἀνθρώποις. τοιοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς "ὑπηκόοις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κέλευσον πρόρριζον "[n] ἀπολέσαι· μηδὲ τι αὐτοῦ λείψανον καταλιπεῖν, μήτε "εἰς δουλείαν πόνων φυλαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν." ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῇ τὰς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπαγγείλατο [o] μυριάδας δώσειν πεντήκοντα τάλαντα τεσσαράκοντα, ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέξειν ἔφη, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνεύθῃ τὰ κακῶν ἡ βασιλεία.

ς'. Ταῦτα δὲ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ, τι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παρεσκεύασε πέμψαι [p] διάταγμα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπασι τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. "[q] Βασιλεὺς μέγας "Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑπτὰ καὶ "εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπείαις ἀρχουσι, τάδε γράφει. Πολ- "λῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης τῆς ὑπ' ἐμὲ κρατήσας "οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερηφανον μη- "δὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναπεσὼν ἁμαρτεῖν, "ἀλλ' ἠπιότητι καὶ πραότητι καὶ μετριότητι μεν- "[s] εἰρήνης καὶ νομίμου αὐτοῖς, ἐξ ἴσου πᾶσι εἰς "ἅπαντα τὸν [t] ἀπολοιπὸν αὐτοῖς χρόνον, καὶ τῆς ἀφ' σω- "φροσύνης καὶ δικαιοσύνης παρ' ἐμοὶ τὸν πρώτου μοίραν "δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέραν ἀφ' "πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν, Ἀμάνου, [v] κηδεμονικῶς "ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμεμίχθαι

veritatem invenit. Et Eunuchos quidem cruci suffixit, Mardochæo vero, ut qui salutis ipsi auctor fuerat, tunc quidem nihil præstitit: tantum nomen ejus à commentariensibus in annales referri jussit, ipsumque in regia manere, inter Regis habitum amicos maxime necessarios.

5. Tum quidem moris erat ut Amanem, Amadathæ filium, genere * Amalecitam, quoties ad Regem ingrederetur, summisse venerarentur tam Persiæ quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperasset. Cum vero Mardochæus, propter sapientiam & patriarum legum reverentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc observato, percontatus est undenam *ille* esset. Ubi autem didicit Judæum esse, indignatus est, sibique dixit, se quidem à Persis ingenuis adorari, illum vero utpote servum hoc facere dedignari. Cumque voluisset pœnas de Mardochæo sumere, parum quidem esse ratus est ipsum ad supplicium deposcere, illius vero ex gente universos delere secum statuit: etenim à natalibus erat Judæis infensus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accusationem instituit, dicens; "gentem "esse quandam malignam, eamque per universas "illius imperii regiones dispersam, segregem, insociabilem, neque religionem cum aliis commu- "nem habentem, neque paribus utentem legibus, "sed & moribus & institutis pugnantem cum tuo "populo, cæterisque hominibus. Hanc gentem, "si quid beneficii & gratiæ subditis tuis vis con- "ferre, jube radicitus exstirpari, ita ut nullæ ejus "reliquiæ supererssent, nemine quidem aut ad ser- "vitutem aut ad captivitatem servato". Verum, ne quid damni *Rex* patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, ubicunque præceperit. Atque hanc summam libenter se largiturum esse dicebat, ut regnum *ejus* ab ista peste & pernicie liberatum pacem agitaret.

Amanes Amalecita Judæis infestus. Esth. 3.

Amanes à Rege postulat ut Judæi perdantur. Esth. 3.

6. Postquam ista Amanes petiisset, Rex ei & argento donavit & homines, ut de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine Regis ad omnes nationes mittit, in hanc sententiam. "Rex magnus "Artaxerxes centum & viginti septem satrapis, "ab India ad Æthiopiam, hæc scribit. Cum multarum gentium dominatum, & totius orbis quam "late volui imperium consequutus fuerim, nihil- "que superbum aut sævum in subditos necessitate "coactus admiserim, sed mitius & cum lenitate a- "gendo, curandoque ut pace justisque legibus fru- "antur, illis consuluerim, studuerimque quo mo- "do in omne ævum hæc firma illis maneant & "perpetua; Amanes autem, qui propter prudentiam & justitiam à me præ cæteris decus & honorem adeptus est, & ob fidem constantemque "benevolentiam proximum mihi locum obtinet, "me pro summa sua cura submonuerit, omnibus "per orbem hominibus permixtam esse gentem in-

Edictum ad Judaici nominis excidium scriptum. Esth. 3.

"fen-

b Τἀληθὲς ἐξεῦρε.] Καὶ τἀληθὲς ἐξέδυσεν, τὰς μὲν *Hen.* & *Epiphan.*

c Ἀνεκαύσασε,] LXX. ἐκρέμασε, idque magis propriè juxta H. Grotium. SPANH.

* *Amalecitam*,] Vide Huetium D. E. p. 176.

d Τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα] Hæc de re videsis *Brissonium* in lib 1. de *Regno Persarum*, p. 93.

e Ἀμάνου δ'] Ita *MSS.* Ἀμᾶν in *Editis.*

f Ἀμαδάθου] Sic *Gen. Vat.* & *Vet. Interpr.* Ἀμεδάνε *Bas.* & *Hen.*

g Παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξου κελεύοντος γένεσθαι.] Illa παρ' αὐτῶν ex *MSS.*

h Παρεφυλάξας ὁ Ἀμάνης] Φυλάξας *Vat.*

i Πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν·] Ita *Vat.* & ut puto *Epiph.* πρὸς αὐτὸν in *cæteris.*

k Οὗτος δ' δοῦλος] Ὁ δ' *Hen.*

l Τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον,] Τιμωρήσασθαι *Hen.* & *Vat.*

m Ἀμικτον, ἀσύμφυλον,] De Judæis *Tacitus*: Separati epulis, discreti cubilibus. SPANH.

n Ἀπολέσαι·] Ita *MSS.* & *Zonar.* ἀπολίσαι in *Editis.*

o Μυριάδας δώσειν τεσσαράκοντα τάλαντα μύρια *Esth.* c. 3 v. 9.

p Διάταγμα ὡς τοῦ βασιλέως] Διατάγματα *Hen.* ut & *Epiphan.* qui mox etiam περιέχοντα legisse videtur. nam vertit, *præcepta hunc modum continentia.*

q Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης] Exstat hæc Epistola in Versione LXX. Esth. III. post v. 13. cujus summa tantum traditur in *Hebr* III. v. 14. SPANH.

r Κρατήσας οἰκουμένης,] حوها تحكم. REL.

s Εἰρήνης καὶ νομίμου] Εἰρήνου καὶ νόμου *Hen.*

t Ἀπολοιπὸν αὐτοῖς χρόνον,] Ita cum *Hen.* (Coccejo) *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολοιπόν in *Editis Aliisque.* utraque lectio ferri potest.

v Κηδεμονικῶς] Sic in *Gall.* & *Hen.* qui ad hunc modum legit.

"fensam omnibus, & aversam à legibus, & regum "imperia detrectantem, & moribus *à cæteris* dis- "sentientem, summoque monarchiam odio habe- "re, & maligno in res nostras animo esse: *jubeo ac* "edico, ut qui vobis significati fuerint ab Amane, "altero meo patre, eos omnes cum uxoribus & "liberis perdatis, nemini omnino parcentes, ne- "que misericordiæ plus quam mandatis *nostris* tri- "buentes, contra edicta faciatis. atque hoc fieri "volo decimo tertio die duodecimi mensis instan- "tis anni, ut nostri undique inimici uno die deleti "vitam nobis in posterum quietam tranquillam- "que præstent." Hoc mandato in urbes & regio- nes perlato, omnes in Judæorum exitium & uni- versum interitum die constituta parati erant. At- que in hoc properatum etiam Susis. Interea qui- dem Rex & Amanes epulis accumbebant & com- potationibus: urbs vero anxia erat & perturbata.

Mardochæus cæterique Judæi lugent. Esth. 4.

7. Mardochæus autem, ubi cognoverat quid actum esset, vestes discerpsit, & centonem indu- tus, & pulvere conspersus, per urbem ibat, clami- tans, interfici gentem quæ nemini fecit injuriam. Atque hoc vociferans usque ad regiam veniebat, & ibi *demum* constitit. non enim illi ejusmodi ve- stitu eam ingredi licebat. Idem & omnes fecerunt Judæi per civitates, quibus hac de re literæ pro- mulgatæ erant, lugentes & ob denunciatam sibi cladem lamentantes. Postquam vero Reginæ qui- dam nunciaverant, Mardochæum in tam misera- bili habitu stare pro foribus regiæ: ex hac re audi- tâ consternata, mittebat qui ei vestimenta muta- rent. Cum autem recusaret centonem exuere, quod nondum cessasset malum istud, quo ad illum sumendum adactus esset, eunuchum Achratheum (nam & is tum forte illi aderat) ad se vocatum

Esther ex Mardochæo scisciatur quæ lugendi causa sit. Esth. 4.

misit ad Mardochæum, ut disceret quidnam tri- stee ei accidisset, quod luctui indulgeret, atque ha- bitum istum, quem induerat, ne ipsa quidem ro- gante deponeret. Tum Mardochæus eunucho *rei* causam exposuit, & edictum contra Judæos in o- mnes provincias Regi subditas missum, summam- que pecuniæ, quam pollicitus à Rege impetrave- rat Amanes, ut *Judæorum* gens perderetur. Cum- que ei decreti, Susis ad *evertendos Judæos* propo- siti, exemplar dedisset Estheri perferendum, jube-

Mardochæus urget Estherem ut Judæorum patrocinium suscipiret.

bat ut nunciaret ei Regem pro illis suppliciter o- randum esse, nec infra se ducendum humilem pro gentis suæ incolumitate habitum sumere, quo de- precatura sit à Judæis interitus periculum. Ama- nem enim, Regi dignitate proximum, Judæos ac- cusando fecisse, ut rex vehementer illis irascceretur & succenseret. Quamprimum ista rescivit, rursus ad Mardochæum mittit, dicens, se à Rege *hoc jam triduo* non esse accersitam, & *pro certo* occidere quisquis ad eum non vocatus accesserit, nisi Rex

"δυσμενὲς ἔθνος, καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τοῖς "βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον, καὶ παρηλλαγμένον [x] τοῖς ἤθε- "σι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις "πράγμασι· κελεύω τὲς δηλωθέντας ὑπὸ [y] δυτέρου "μου πατρὸς Ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [z] ἀ- "πολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδὲ ἐλεῆ- "σαι πλέον ἢ τοῖς ἐπεσταλμένοις πρόσταγμα [a] τῶν "γραμμάτων. καὶ τῆτο γενέσθω βάλουσι τῇ πεντάδι καὶ [b] δε- "κάτῃ τε [c] δωδεκάτε μηνὸς τε ἐνεςῶτος ἔτες, ὅπως οἱ "παντα χόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾶ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, "τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι." τότε [d] κομισθέντος τε προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες, ὡς ἐπὶ τοῖς Ἰουδαίων ἀπώλειαν [e] καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν προφημένην ἡμέραν ἐγίνοντο. ἐ- πεύδετο δὲ τῆτο καὶ ἐν [f] τῇ Σούσῃ. ὁ μὲν ἐν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμά- νης πρὸς δώσχυσις καὶ πότοις ἦσαν· ἡ δὲ πολις ἐν παραχῇ δι' ὃν ἡ πόλις.

ζ'. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ [g] γινόμενον, περιρ- ρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον [h] ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδιὰν, διὰ τὴς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν, ὅτι [i] μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τῆτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτὰς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξὸν εἰσελθεῖν αὐτὸν τοιῆτον περικειμένῳ ἱμάτιον. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν [k] οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ περὶ τέτων προετέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δὲ ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ὑ- τοις οἰκτρῷ σχήματι [l] πρὸ τὴς αὐλῆς ἑστῶτα, παρεκλέι- σαι πρὸς τὸν ἀνδρὸν, [m] ἐξέπεμπε τὲς [n] μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πεισθέντος δὲ ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ὁ γὰρ ἐφ' ᾧ τῆτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινῷ πεπᾶσθαι τῷ, προσκαλεσαμένη τὸν δύνεχον [o] Ἀχράθεον, καὶ γὰρ [p] ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, [q] ἀπέστελε πρὸς Μαρδο- χαῖον, γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτὸ σκυθρω- πῶ πενθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα τῆτο περικείμενος· ὁδὲ αὐ- τῆς προσκαλέσας ἀπέγει. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπέδει- ξε τῷ δύνεχῳ τὴν αἰτίαν, τό, τε γράμμα τὸ περὶ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἀμ- πεμφθὲν, καὶ τὴν [r] τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τῶ ἔθνες [s] ὑπέσατο προδὸς τὸ βασιλέως Ἀμάνης. δὲς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν [t] Σούσοις προτεθέν- των κομίσαι τῇ Ἐσθῆρι, καὶ περὶ τέτων δεηθῆναι τὸ βασιλέως ἐπιτέλλει, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τῶ ἔθνες μὴ ἀδοξῆσαι λα- βεῖν ἀχθος τοσῆτον, ὡς προσιτήσει τὲς Ἰουδαίας κινδυ- νεύοντας ὀπολέσθαι. τὸ γὰρ τὴν δυτέραν ἔχοντα τῷ βασι- λεῖ τιμὴν Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παρω- ξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸ βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, [v] πέμ- πει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, [x] ὅτι μήτε κλη- θείη πρὸς τὸν βασιλέως, [y] καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλη-

git. κηδεμονικῶς ἀπάντων δεδειξάντος μοι πάσιν &c. in *cæteris* κη- δαμονικῶς. Vocem κηδεμονικῶς non agnoscit *Epiphan.* qui, le- ctionem à nostra diversam sequutus, in hunc modum se ha- bet, *unus qui sapientia ac fide cæteros præcellebat, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui non nostris uteretur legibus, & contra omnium gentium faciens consuetu- dinem, regum jussa contemneret, & universarum concordiam natio- num sua dissensione violarit. Quod cum didicissemus, videntes u- nam gentem rebellem adversus omne genus hominum perversis uti le- gibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, jussimus, ut quoscunque A- man, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus meus est pater, monstraverat, cum conjugibus &c.* Confer etiam *Esth.* c. 3. v. 13. &c. HUDS. Vel κηδεμονικῶς· Α κηδεμὼν, qui curam gerit apud Æschyl. Suppl. v. 79. εἴ τις ἐσὶ κηδεμὼν, & apud Xe- noph. Anab. p. 297. A. Apud Euripid. verò pro genero in Me- dea v. 991. SPANH.

x Τοῖς ἔθεσι,] Ita *Hen.* & *Vat.* καὶ τοῖς ἔθεσι in *Editis.*

y Δεύτερος μου πατρὸς Ἀμάνου,] Eadem phrasis occurrit in *Esth.* c. 3. v. 17. & in *Pseudo-Esth.* c. 16. v. 11.

z Ἀπολέσαι,] Ἀπολέσθαι *Busb.* & *Vat.*

a Τῶν γεγραμμάτων.] Τῶν γεγραμμένων *Hen.* & *Vat.*

b Δεκάτῃ δὲ δωδεκάτε μηνὸς] Nempe Adar de quo Esth. 111. 7. & infr. §. 12. SPANH.

c Δωδεκάτε μηνὸς] Τὸ δεκάτε *Hen. ia. Vat.* perperam, ut constat ex *Esth.* c. 3. v. 17.

d Κομισθέντος δὲ προστάγματος] Διὰ βιβλιοφόρων LXX. Esth. 111. 13. SPANH

e Καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν,] Illa καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν de- sunt *Hen.* nec legisse videtur *Epiphan.*

f Τῇ Σούσῃ.] Mallem ἐν τοῖς Σούσοις, ut supra aliquoties. HUDS. Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

g Γινόμενον,] Γενόμενον *Busb.*

h Ἐνδυσάμενος,] Ἐνδὺς *Hen.* & *Busb.*

i Μηδὲν ἀδικήσαν] Λίαν ἦθος· μηδὲν ἐδικηκὸς LXXII.

k Οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *Cod. Hen.*

l Πρὸ τὴς αὐλῆς ἑστῶτα,] Πρὸς τῇ αὐλῇ *Hen.*

m Ἐξέπεμπε τὲς] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐξέπεμψε in *cæteris.*

n Μεταμφιέσοντας αὐτόν.] Μεταμφιάσοντας *Gall. Vat.* & *Busb.*

o Ἀχράθεον,] Ἀκραθαῖον LXXII.

p Ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν,] Ἐτυχεν *Hen.* & *Vat.*

q Ἀπέστελε πρὸς Μαρδοχαῖον,] Ἀπέστελε Μαρδοχαίῳ *Vat.*

r Τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν.] Illud τῶν ex *MSS.*

s Ὑπέσατο προδὸς] Ὑπέστο *Hen. Gall.* & *Busb.* ὑπῆτο *Vat.*

t Σούσοις] Conf. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

v Πέμπει πάλιν] Ἀποπέμπει *Vat.*

x Ὅτι μήτε κληθείη] Οτι μὴ μετακληθείη *Hen.*

y Καὶ ὁ εἰσερχόμενος] Καὶ ὁ παρ' αὐτῶν [ἴσ. πρὸς αὐτὸν] εἰσελ- θὼν ἄκλητος *Hen.* & *Busb.*

z Ακλή-

ἀκλητος ἀποθνήσκῃ, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βυλόμενος ᾠκτέινεν τὴν χρυσῆν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο πέμψῃ ὁ βασιλεὺς, [z] ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δέ, τούτοις κομισαμένου αὐτοῦ τοὺς λόγους ἃ ἐκέλευσε τὸν Ἐσθήρα τοὺς λόγους, ἀπαγγεῖλαι σκέλδοντα αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ [a] ἀμελήσει τούτων νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτοῖς βοήθειαν ἄλλοθεν παρὰ τοῦ θεοῦ πάντως· αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δὲ Ἐσθὴρ [b] ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ, τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς [c] Σοῦσα [d] παραγενέσθαι, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι πάντων ἀποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ [e] ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τότε παρελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπάρχοντα, κἂν ἀποθανεῖν δεῖ τοῦτο ὑπομένειν.

η'. Καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἐσθῆρος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, [f] καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲν νῦν ὑπερειδὼς αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις πεποίηκε καὶ [g] ἁμαρτῶσι συγγνώμη, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσεσθαι τῆς κατηγγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ [h] ἁμαρτόν τι [i] κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, [k] ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνῃ ὀργῆς, ὅτι μὴ πεποιηκώς, μηδ' ἣν σοὶ, δέσποτα, φησὶ, τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ προσφορεῖν [l] ὑπέμενα, ὀργισθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὴ προσηκόντων [m] τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, προσκαλούμενον [n] προνοῆσαι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὸν ἐν ἀπάσῃ γῇ Ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὴν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. [o] καὶ Ἐσθὴρ δὲ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρῴῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα προβεβλημένη, [p] καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν [q] ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἅτε τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, [r] δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ πιθανὴν μὲν τοὺς λόγους προσκαλεῖσθαι, τὸ δὲ εἶδος ὑπερεπεστέραν [s] τῆς προτέρας ὄψεως, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν προσήκουσαν τῆς ὀργῆς, εἴ τι [t] παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, χρήσωνται, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις σταλλόντων, μισός τε ἡφεῖτο τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ [v] τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, κατασκευάσουσας.

θ'. Ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῶμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένην αὐτὴν κόσμως ἔφερεν, ἡ δὲ ἑπομένη τὸ βαθὺ τῆς ἐνδυμασίας ἐμέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἁπαλοῖς τοῖς δακτύλοις, ἦκε πρὸς τὸ βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, πρόσωπον ei, quem vult ſervari, virgam auream porrexerit. Cui enim hoc fecerit Rex, licet ad eum ingreſſus fuerit non vocatus, is non ſolum non moritur, ſed venia impetrata incolumitate donatur. Mardochæus autem, cum eunuchus hæc verba ab Eſthere ad eum retuliſſet, juſſit ei renunciari, non eam oportere ſuam *ſolicite* adeo reſpicere ſalutem, ſed gentis univerſæ rationem habere. nunc enim ſi hoc facere negligat, Deum quidem omnino ei laturum auxilium, ipſam vero domumque patriam perditum iri ab illis quos contempſerat. Tum Eſther, eodem miniſtro remiſſo, Mardochæo mandavit, ut Suſa profectus Judæos omnes, qui illic adſint, in concionem advocaret, qui pro ipſa jejunent, triduo omni cibo atque potione abſtinentes; ſe vero, ubi idem cum ſuis ancillis fecerit, tunc regem *etiam* contra legem adituram eſſe pollicebatur, & ſi perire neceſſe habeat hoc ipſum non recuſare. *Eſther Judæorum cauſam agere promittit. Eſth. 4.*

8. Et quidem Mardochæus, prout Eſther juſſerat, & auctor erat ut populus jejunium ageret, unaque cum illis ſupplex Deum precatus eſt, ne gentem ſuam in extremum periculum adductam nunc deſpiceret; ſed, quemadmodum antea ipſius ſaluti ſæpe proſpexerat, vitiiſque & peccatis ejus ignoverat, ita nunc à denunciato liberaret interitu. non enim ſua culpa accidiſſe ut vitæ per dedecus amittendæ diſcrimen adeat: ſed ipſummet in cauſa eſſe cur Amanes adeo ira excandeſcat. Quod *illum* non adoravi, & eundem, inquit, quem tibi, Domine, præſtare ſolebam, honorem ei habere non ſuſtinui, iratus iſta illis machinatus eſt, qui nihil contra leges tuas faciunt. Populus etiam vocem eandem mittebat, Deum orans atque obſecrans ut illorum ſaluti conſuleret & provideret, omneſque per terrarum orbem Iſraëlitas à calamitate futura eriperet dignaretur. nam & eis ob oculos jam verſabatur, & *diem ex die* exſpectabant. Eſther quoque Deo ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & veſte lugubri amicta; ac per triduum à cibo abſtinens & potu & *omnibus* deliciis, Deum rogabat ut ſortis quidem ipſius miſereretur, ubi vero Regis in conſpectum venerit, facunda videretur ſupplicantis oratio, & ſpeciem præ ſe ferret pulchriorem quam uſquam antea & venuſtiorem; ut ad Regis iram, ſi forte in eam exardeſcat, mitigandam utriſque uteretur, & in præſidium popularium ſuorum extremo in periculo verſantium; Regiſque animum concitaret in odium illorum, qui in Judæos exercent inimicitias, illiſque exitium, ſi à Rege deſpectui habeantur, *brevi* occurſurum pararunt. *Mardochæus Deum Judæis precatur propitium. Eſth. 4.* *Eſther Regem aditura Deum orat, ut, ſuorum miſertus, Regis animum flectat. Eſth. 4.*

9. Cum iſta per triduum ſupplex petiiſſet à Deo, veſtem lugubrem exuit, habitumque mutat; ac deinde reginæ more culta & ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipſam leviter inclinatam ferebat, altera inſequebatur & veſtem promiſſam & humi fuſam ſummis digitis attollebat, Regem adiit rubore genas ſuffuſa, formæque venuſtate decora quæ cum dignitate erat conjuncta. ad *Eſther regem adit, pro Judæis interceſſura. Eſth. 5.*

---

z Ακλήτῳ προσ] Ακλήτῳ παρειληθότι *Vat.*

a Αμελήσει] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀμελείσει τοῦτο perperam in *Editis.*

b Επέστειλε τῷ Μαρδοχαίῳ,] Sic *Baſ.* & *Hen.* ἀπέστειλε in *reliquis.*

c Σῦσα] Σῶσα *Hen.*

d Παραγενέσθαι,] Eo modo *MSS.* παραγενέσθαι in *Editis.*

e Ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων,] Ποιήσασα *Busb.* ποιησαμένη *Vat.*

f Καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε,] Καὶ τὸν θεὸν αὐτὸν ἱκέτευσε μηδὲν ὑπερειδὼς αὐτῆς *Vat.*

g Ἁμαρτῶσι συγγνώμη,] Ἁμαρτῶσιν *Hen.* à manu ſecunda.

h Ἁμαρτόν τι] Male in *Gen. Aliiſque* ἁμαρτών τι.

i Κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν,] Κινδυνεύειν *Hen.* & *Vat.*

k Ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν] Ἀλλ' αὐτὸν ἢ εἶναι *Hen.* ἀλλ' αὐτὸν γὰρ εἰδέναι τὴν αἰτίαν *Vat.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *cum & ipſe dominus noſſet cauſam furoris Aman &c.* Quæ lectio præferenda ſit, aliorum eſto judicium.

l Ὑπέμενα,] Ὑπέμεινον *Hen.* & *Vat.*

m Τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο.] Τοὺς νόμους σου *Hen.*

n Προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προνοῆσαί τε τὸν Θεὸν in *Editis.*

o Καὶ Ἐσθὴρ δὲ ἱκέτευε] Ἱκέτευε δὲ καὶ ἡ Ἐσθὴρ *Hen.* & *Vat.*

p Καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσι] Illa καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη deſunt in utroque Cod. *Vat.* τροφῆς καὶ ποτοῦ τοῖς ἡδέσι legit *Grotius* ad *Eſth.* c. 4. v. 16.

q Ἀποταξαμένη] Ἀποβαλοῦσα infr. c. VIII. §. 6. SPANH.

r Δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* δόξαι in *Editis Aliiſque.*

s Τῆς προτέρας ὄψεως,] Τῆς τάχιον *Hen.*

t Παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) παροξυνθείη in *Editis.*

v Τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν,] Illud τὴν ex *MSS.*

ad ipsum vero ingrediebatur metu anxia *& solicita*. Cum autem in aspectum ejus veniret, in solio sedentis, stolis amicti regiis, ex veste variis coloribus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista, ut videre sibi visa est, terribilioris; cumque & ipse eam torvius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus ex metu destituitur, illisque qui ad latus erant incubuit exanimata. Rex autem, Dei ut arbitror voluntate, animum mutavit, & conjugi metuens ne quid gravius ex consternatione pateretur, è solio desiluit, eamque ulnis exceptam refocillabat & complexu & blando alloquio, jubendoque bono esse animo, nullaque mali tristioris suspicione teneri, quod ad eum non vocata accesserit. nam legem istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune cum illo imperium

Esther benigne à Rege excipitur. Esth. 5

est, omnino licere *hoc facere*. Hæc loquutus sceptrum in manus ei tradidit, & virgam ejus cervici admovit legis ergo, ut eam *omni* metu solveret. Illa vero, cum istis adhibitis se collegisset, "Domine, inquit, eloqui haud facile possum, quid "mihi derepente acciderit. ut enim te videbam, "magnum & pulchrum & verendum, continuo "abscedebat spiritus animique deliquium patiebar." Cum autem illa ægre hæc *verba* languida & debili voce protulisset, tum Rex dolore angi & turbari cœpit, & Estherem confirmare ut animum resumeret & meliora exspectaret, persuasumque haberet, se vel regni dimidium, si istud poscseret, ei concessurum esse. Esther vero petiit, ut una cum

Regem & Amanem ad convivium invitat. Esth. 5

Amane amico ad se comessatum veniret, nam ipsam convivium parasse dicebat. Quod cum annuisset, & *ambo* adessent, inter pocula *Rex* jussit Estherem ei proponere quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem sibi dari postulaverit. At illa in crastinum differre volebat quod in animo habuerit ei dicere, si modo cum Amane rediret ad convivium.

Amanis hac ex re lætitiam in indignationem vertit Mardochæus.

10. Rege vero *se adfore* pollicito, Amanes lætus admodum egressus est, quod solus dignus sit habitus qui cum Rege ab Esthere convivio exciperetur, quodque nemo alius tantum honorem à regibus fuerit assequutus. Cum autem pro foribus regiæ vidisset Mardochæum, de eo vehementer indignatus est: nam ipsi, in conspectum ejus venienti, nullum honorem exhibuit. cumque domum reverteretur, Zarazam & amicos *suos* accersit. Illis, ubi aderant, narravit, quanto esset in honore cum apud Regem tum apud Reginam: ut scilicet & ea die solus cum Rege ab ea vocatus esset ad convivium, & in crastinum etiam invitaretur. ac præterea dicebat, sibi displicere, quod viderit Mardochæum Judæum pro foribus regiæ. Ubi autem Zaraza uxor ei suggesserat, ut juberet lignum excidi quinquaginta cubitorum, & mane à

Amanes Mardochæo crucem uxoris suasu parat. Esth. 5

Rege contenderet ut in crucem tollatur Mardochæus: consilio laudato, domesticis mandavit ut lignum pararent, & in atrio erigerent ad Mardochæi supplicium. Et hoc quidem paratum est. Deus autem spem Amanis improbe conceptam irridebat: cumque rerum nosset eventus, gaudebat eo quod eventurum erat. Regi enim illa nocte somnum adimit. Ille vero, nolens vigilias nihil a-

ἢ ἐ σεμνὸν ἐπικείμενη τὸ κάλλος. εἰσιόντ᾽ ἢ πρὸς αὐτὴν μὴ δέος. ὡς ἢ κ᾽ πρόσωπον αὐτοῦ, καθεζομένου ἐπὶ ἑῴου θρόνου, γίνετ᾽, τ βασιλικὸν ἐνδεδυμένου κόσμον, ὃς ἦν ἐκ παικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ ἢ ἐ λίθων πολυτελῶν, φοβερώτερον ἐ δι᾽ αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καί τι κἀκείνου πρόσωπον αὐτῇ ἀπειλητικώτερον, κ᾽ [x] ἀφηκεκαυμένου τοῦ τ ὀργῆς τῷ προσώπῳ. [y] πάρεσις οὖν αὐτῇ τοῦ δέους λαμβάνει· [z] κ᾽ τοῖς ἑῴοις πλαγίοις ἦσιν· ἀχανὴς ἐπέπεσεν, ὁ ἢ βασιλεὺς, κ᾽ βλέψιν οἴκτου ἑῴου θεῖ, τῇ ἀφύσει μεταβαλὼν, κ᾽ δείσας περὶ τ γυναικὸς, μὴ ἐ πάθῃ τι τ χρόνου τοῦ ἑῴου φόβου, ἀνεπήδησεν [b] ἀπὸ ἑῴου θρόνου, κ᾽ περιβαλὼν ἀγκάλαις αὐτὴν [c] ἀναλαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαυόμενός τε ἐ προσομιλῶν ἡδέως, κ᾽ παρρεῖν παρεκελεύετο, κ᾽ μηδὲν [d] ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητον ἦλθε. τ γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι· τὴν ἢ, ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνέπιπτε τῇ χειρὶ, κ᾽ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ἕως τ αὐχένα αὐτῆς ἅψασθαι τ νόμου, [e] ὀλιγοστίας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δ᾽ ὑπὸ τούτων [f] ἀναζωπυρήσασα, "δέσποτα, εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον "ἐ συμβεβηκὸς μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε, μέγαν "κ᾽ καλὸν ἐ φοβερὸν, ὅλους [g] ὑπεχωρεῖ μοι τὸ πνεῦμα, κ᾽ "κατελειπόμην ὑπὸ τ ψυχῆς." μόλις δ᾽ αὐτῆς ἐ πᾶσα φθεγγομένης, κ᾽ μὴ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία ἐ παραχὴ καταλαμβάνει, κ᾽ τὴν Ἐσθῆρα δύψυχεῖν κ᾽ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτῇ ἐ τὰ ἥμισυ τ βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων προσαχωρήσοντι αὐτῇ. ἡ ἢ Ἐσθὴρ δὴ ἐσίαζεν αὐτὸν μετὰ Ἀμάνου [h] πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευάκει γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἑλεῖν. ὡς ἢ ἐπένδυσε ἐ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων, τὴν Ἐσθῆρα ἐπελθοῦσαν αὐτοῦ δηλοῦν τί βούλεται· μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ᾽ ἂν τὸ μέρος τ βασιλείας ἐζητήσῃ λαβεῖν. ἡ ἢ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑσίασιν.

ι'. Τῇ ἢ βασιλέως ὑποδεχομένου, ὁ Ἀμάνης ἐξῆλθε θειχαρὴς, ὅτι τῷ [i] μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ μετὰ τῆς Ἐσθῆρος, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος [k] τοσαύτης τυγχάνει μετὰ τοὺς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ᾽ ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον, ὑπερηνιάσατο· ἤδεν γὰρ αὐτὸ παρ᾽ αὐτοῦ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐγήρατο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τοὺς γνωστοὺς [l] Ζάρεζαν σκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τοῦ τιμοῦ, ἧς ἐ μετὰ ἑῴου βασιλέως ὑπολαύοι [m] μόνος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τ βασιλίσσης· καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσοντα παρ᾽ αὐτῇ μόνον σὺν τῷ βασιλεῖ, [n] καὶ κληθεῖν πάλιν εἰς τοῦ ἐπιοῦσαν. ἐλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, Μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τ Ἰουδαῖον. τ ἢ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαρέζας εἰπούσης, κελεῦσαι ξύλον κατασκευάσαι πηχῶν πεντήκοντα, καὶ περὶ ἑῴου βασιλέως αἰτησάμενον [o] ἀναστανρῶσαι τ Μαρδοχαῖον· ἐπαινέσας τοῦ γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον [p] ἑτοιμασαμένοις, ἵησαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς πιμωρίαν Μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἕτοιμον. ὁ ἢ Θεὸς [q] καταγέλα τ Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος· καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ γνησομένῳ. ἑῴου γὰρ βασιλέως ἀφὰ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τ ὕπνον. ὁ δ᾽ ἐ βουλόμενος [r] ἀργῶς ὑπολύσαι τοῦ

x Διαπεκαυμένου] Διαπεκαλυμμένῳ *Vat.*

y Πάρεσις] Conf. supr. lib. 9. c. xi. §. 3. SPANH. Παρίζις, *languor.* gloss. REL.

z Καὶ τοῖς ἑῴοις πλαγίοις ἦσιν] Καὶ τῇ π. πλ. ἰδοὺ *Zonar.* τοῖς ἑῴοις πλαγίοις ὦσαι legisse videtur *Epiphan.*

a Ἀχανὴς,] Ἀχανὴς, ἀφθόγγου, ἄφωνος *Hesych.* Hæc autem de gravi illo Estheræ metu & deliquio non extant in Hebr. Estheræ, nec Græco LXX. SPANH.

b Ἀπὸ ἑῴου θρόνου,] Ex ἑῴου *Vat.*

c Ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο,] Ἀναλαβὼν *Vat.*

d Ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ὑποπτεύσειν in *Editis.*

e Ὀλιγοστίας] Ἡ ὀλίγου στάζει πάλαι· Sophocl. Oedip. Col. v. 116. SPANH.

f Ἀναζωπυρήσασα,] Forte ἀναζωπυρηθεῖσα. COCC.

g Ὑπεχώρει μοι τὸ πνεῦμα,] Ὑποχωρεῖ μοι τὸ πν. *Hen.* & *Busb.*

h Πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἐξίωσε.] Επ᾽ αὐτὸν *Vat.* & mox infr. hac §. ἐφ᾽ ἑσίασιν.

i Μόνον ἠξιῶσθαι] Μόνῳ *Busb.*

k Τοσαύτης τυγχάνῃ] Ταύτης τυγχάνῃ π. τ. β. ὁ τιμῆς *Hen.*

l Ζάρεζαν] זרש *Hebr.* Esth. v. 10. SPANH.

m Μόνος,] Μόνῳ *Hen.*

n Καὶ κληθεῖν πάλιν] Illud κ᾽ ἐ *MSS.*

o Ἀναστανρῶσαι] Ἀνασταυρῶσαι (pro simpliciter crucî affigere, prout & alibi) de Hamane. REL.

p Ἑτοιμασαμένοις,] Ἑτοιμασαμένης *Hen.* & *Busb.*

q Καταγέλα τ Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος·] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* καταγελᾷ in *Editis.*

r Ἀργῶς] Ἀργὸς *Hen.*

s Τῷ

τῷ ἀργυρίαν, ἀλλ' εἴς τι [s] τῶν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, ἢ γραμματία κομισαμένῳ καὶ τῶν περὶ αὐτὸ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν [t] ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομισαμένῳ δὲ καὶ ἀναγινώσκοντι, εὑρέθη τις δι' ἀρίστειαν ἐν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα [v] μιαιφόνων, ἦλθε καὶ ὑπὲρ [x] Βαγαθῶν καὶ Θεοδέστου τῶν ἐπιβουλευσάντων δυνάχοις τῷ βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἦν [y] γενόμενος. φράσαντος δὲ τοῦτο μόνον τοῦ γράμματος, καὶ [z] μεταβαίνοντος [a] εἰς ἕτερα πράξεις, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, [b] πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τὴν νυκτὸς ὥραν ἐπυνθάνετο. μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος [c] ἤδη ἐστὶν, προσέταξε τῶν φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε Ἀμάνην εὑρεθῆναι. ἦθελον γὰρ τὴν συνήθη ὥραν [d] ἐληλύθη, περὶ ὃν Μαρδοχαῖος ἐμήνυτο [e] δεησόμενον αὐτοῦ. τῶν οὖν θεραπόντων [f] ἐπόντων, ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, "φίλον, εἶπεν, εἰδώς σε ἐμαυτῷ "[g] μόνον εὔνοιαν, συμβουλεύσαί μοι προσκαλῶ, πῶς "ἂν τιμήσαιμί τινα στεργόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τὴν "ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως." ὁ δὴ Ἀμάνης λογισάμενος, ἵν' ἂν δοῦ γνώμην πιστὴν δώσειν ὑπὲρ [h] αὑτοῦ· φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνου· ἵν' ὡς ἄριστον εἶναι, τοιαύτην ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, "εἰ βούλοιο [i] τὸν ἄνθρωπον, ὃν φὴς ἀγαπᾶν, δό"ξῃ προσκαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐ"τὴν ἐσθῆτα σοὶ φοροῦντα, καὶ [k] περιαυχένιον χρυσοῦν "ἔχοντα, καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα "κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως, ὅτι τοιούτῃ τυγχά"νει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ." ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν [l] ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ βουλήσει, "προελθὼν, φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν "στολὴν καὶ τὸν στρεπτὸν, ὃν ἐπιτήδειον Μαρδοχαῖον τὸν "Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύνῳ δὸς, κήρυττε προάγων "αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ, ἔφη, μοὶ φίλος ἀναγκαῖος, "καὶ ἴσθι ἀφ' ὧν χρῄζεις συμβολὴν ἐμοῦ. ταῦ"τα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσεσθαι σώσαντί μου τὴν ψυχήν." τούτων ἀκούσας ἐκεῖνος ἐλπίδα, τὴν ἀφάνειαν συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν περιφύρην, καὶ [m] τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον εὑρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν περιφύρην. ὁ δὲ, οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, "ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, εἶ"πεν, ἄτως ἡμῶν τῶν συμφορᾶς [n] ἐπιγελᾷς;" πυθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἣν αὐτῷ παρέσχε, τὰς [o] τότε ἐπιβουλεύσαντας ὑπ' ἐκείνου [p] ἐλέγξας, [q] ἐνδύεται τὴν περιφύρην ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διατελῇ, καὶ περιτίθεται τὸ

gendo conterere, ſed in aliquid è ſummis imperii rebus impendere, præcepit ſcribæ ut rerum à ſe ſibi legi & à regibus ſui anteceſſoribus geſtarum commentarios afferret, ſibique recitaret. Cum autem eos attuliſſet & legeret, inventus eſt quidam, quòd in re aliqua egregium ſe præſtiterit, in præmium accepiſſe provinciam, cujus nomen etiam adſcriptum erat. alium vero ob fidem *ſuam* muneribus affectum indicans, tum veniebat ad Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum contra Regem conjurationem à Mardochæo patefactam. Et cum hoc tantum ſcriba dixiſſet, & ad aliud rerum geſtarum caput properaret, Rex cum inhibuit, percontatus, an ſcriptum haberet quid ex ea re præmii fuiſſet conſequutus. Quo reſpondente, nihil *ſcriptum eſſe*, Rex juſſit eum tacere, & quota hora noctis eſſet eos interrogabat, qui in id conſtituti erant. Cumque audiſſet quod jam diluculum eſſet, præcepit, ut ſi quem amicorum jam invenerint pro foribus regiæ, ſibi nunciatum venirent. Accidit autem ut Amanes compareret. nam paulo maturius, quam ante conſuevit, aderat, ut ab eo Mardochæum ad mortis ſupplicium poſceret. Cumque famuli renunciaſſent, adeſſe Amanem in atrio, *tum Rex* juſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, "Cum norim, "inquit, te mihi amicum eſſe ſpectatæ præ cæte"ris benevolentiæ, da mihi obſecro conſilium, "quo honore pro mea magnificentia eum afficere "debeam, quem valde diligo." Hîc Amanes ratus, quam ſententiam dixiſſet eam in rem ſuam dicturum, (ſe enim ſolum à Rege *uſque eo* amari) quam optimam eſſe exiſtimabat eam protulit. Ajebat enim, "Si hominem, quem à te dicis *adeo* "amari in magna gloria eſſe volueris, facito ut "equo vehatur, eadem qua tu veſte indutus, & "collo torquem auream habens, illumque antece"dat aliquis ex amicis tuis neceſſariis, proclamet"que per totam urbem, hunc ei honorem haberi, "quem Rex vult honorari." Et quidem Amanes horum auctor fuit, quod putaret iſtud ſibi datum iri præmium. Cum autem Regi hoc conſilium valde placuiſſet, "Ergo, inquit, agedum "(nam licet tibi capere equum & veſtitum & tor"quem) quære Mardochæum Judæum, &, cum "illum iſtis donaveris, præconium facito, equum "illius antecedens. Tu enim, adjiciebat, amicus "meus neceſſarius, ea exſequere, quæ me optime "monuiſti ut fierent. Hæc autem illi à me tri"buentur ob vitam meam conſervatam." Hiſce præter omnem ſpem auditis, animo perturbatus & conſilii inopia affectus, egreditur, equum ducens & purpuram *ſecum ferens* & torquem auream. Cumque Mardochæum inveniſſet pro foribus regiæ ſacco amictum, juſſit ut eum deponeret & purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione, ſeſe illudi exiſtimans, "ô bipedum nequiſſime, "inquit, itane irrides & ludificaris calamitates no"ſtras?" At ubi ei perſuaſum erat, Regem hoc ei præmium perſolviſſe, pro ſalute, patefactis olim eunuchorum inſidiis, ab ipſo ſibi data, purpuram induit qua veſtiri perpetui moris erat Regi, & colle torquem accommodat, & conſcenſo equo in am-

Rex jubet commentarios. Eſth. 6.

Mardochæi nomen in iiſdem perſcriptum reperit.

Amanes Mardochæum honorare cogitur. Eſth. 6.

---

s Τῶν τῇ βασιλείᾳ] Sic *Vat.* τῶν ὧν τῇ βασ. in *cæteris.*

t Ἰδίων πράξεων,] Sic *MSS.* ἰδίᾳ in *Editis.*

v Μιαιφόνων,] Pro *μιαιφόνων* f. *μιαιφάτων* dona, quæ *μιαιφονίαις* data, ſeu indicibus majoris alicujus rei, apud Æſchyl. Eum. v. 245. *μιαιφονήρεα ἀπόβυκτα.* SPANH

x Βαγαθῶν καὶ Θεοδέστου] Ita ut ſupra (§. 4.) edere viſum eſt. Hic vero Βαγαθῶ καὶ Θεοδέστῳ habent *Baſ.* & *Gen.* Βαγαθὼ καὶ Θεοδοσίτῳ *Gall* & *Vat.* Γαβαθῶν καὶ Θεοδέστου *Hen.*

y Γενόμενος.] Γεγονότος *Hen.* & *Busb.*

z Μεταβαίνοντος] Μεταβάντος *Busb.* & *Zonar.*

a Εἰς ἑτέρας πράξεις,] Εἰ ἑτέρας *Hen.* & *Busb.*

b Πυθόμενος εἰ μὴ] Πυνθανόμενος *Hen.* & *Zonar.*

c Ἐπὶ τούτῳ] Εἰς τοῦτο *Vat.*

d Ἐληλύθη,] Εἰσεληλύθη *Vat.*

e Δεησόμενον αὐτοῦ.] Δεησόμενον *Busb.*

f Ἐπόντων,] Φρασάντων *Hen.*

g Μόνον εὔνοιαν,] Μόνου non agnoſcit *Epiphan.*

h Αὐτοῦ·] Ἑαυτοῦ *Hen.* & *Busb.* αὐτῷ in *Editis.*

i Τὸν ἄνθρωπον] Τοῦτον τὸν ἄνθρωπον *Hen.* & *Busb.*

k Περιαυχένιον χρυσοῦν] Conf. ſupr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH. Περιαυχένιον, *liliolum* gloſſ. REL.

l Ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἥκειν in *Editis.*

m Τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον.] Conf. ſupr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

n Ἐπιγελᾷς;] Ἐγγελᾷς *Hen.* & *Busb.* ἐπιγελᾷς *Vat.*

o Τότε ἐπιβουλεύσαντας ὑπ' ἐκείνου] Ita *MSS.* τότε in *Editis.*

p Ἐλέγξας,] Ἐλέγξαντα *Hen.* ἐλέγξαντι *Busb.*

q Ἐνδύεται τὴν περιφύρην ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διατέλῃ,] Conf. ſupr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

ambitum circuibat urbem, præcedente Amane & proclamante, "Hæc eum à Rege consequuturum "esse, qui ab illo amabitur & honore dignus ha-"bebitur." Cumque urbem circuitu perlustrassent, Mardochæus quidem ad Regem se recipit, Amanes vero præ pudore domum se contulit, & cum lachrymis uxori & amicis, quæ illi contigissent, narravit. Cui illi dixerunt, non posse in Mardochæum vindicari, Deum enim ab ipso stare.

Esther Amanem apud Regem accusat. Esth. 7.

11. Adhuc autem eis ista inter se loquentibus, adfuere Estheris eunuchi, qui Amanem propere ducerent ad convivium. Atque Sabuchadas, unus ex Eunuchis, visa cruce in Amanis ædibus defixa, quam Mardochæo paraverant, è famulo quodam quæsivit quam ob rem in promptu eam posuerant, cumque didicisset Reginæ avunculo *eam paratam esse*, fore enim ut Amanes ipsum à Rege postularet ad supplicium, tunc quidem silebat. Cæterum postquam Rex, cum Amane prolixe acceptus, rogasset Reginam ut ipsi diceret, quo munere ab eo affici quammaxime vellet, ut quæ cujuscunque desiderio teneretur id impetratura esset: cœpit populi periculum deplorare, seque cum gente sua dicebat exitio addictam esse, & ideo *nunc* de istis verba facere. neque enim se molestiam ei creaturam fuisse, si in amaram servitutem ipsos vendi jussisset. malum enim hoc leviusculum. Itaque supplex orabat ut ab istis liberarentur. Cum autem Rex quæsivisset, quisnam ista patraverat, tum demum Amanem palam accusabat; atque hunc, quod animo esset in eos maligno, insidias struxisse arguebat. At ubi Rex, hisce perturbatus, se è convivio in hortos proripuerat, Amanes Estherem orare cœpit, & obsecrare ut peccatis *ejus* venia daretur. is enim intellexerat se in periculo esse. Cumque in Reginæ lectum prolapsus esset eique supplicaret, Rex ingressus, & hoc viso magis adhuc commotus, dixit, O omnium hominum scelestissime, ad vim uxori etiam meæ inferendam aggrederis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades eunuchus prodiens Amani objiciebat, quod in ædibus ejus invenisset crucem Mardochæo paratam: hoc enim ipsi famulum ejus interrogatum dixisse, cum eum ad convivium invitatum iverit. crucem autem ajebat altitudine esse quinquaginta cubitorum. Quo audito, Rex decrevit non aliud ipsi constituere supplicium, quàm quod in Mardochæum excogitaverat: jussitque ut è vestigio de cruce ista suspensus mortem obiret. Unde mihi subit mirari *Dei* numen, & sapientiam ejus & justitiam vel ex hoc uno colligere; quod non solum Amanis improbitatem *merito* affecerit supplicio, sed & eadem pœna, cujus in alium artifex fuerat,

Rex ira accensus in Amanem.

ωθειαγχένιον, καὶ ἀπιὼν ἀπὸ τοῦ ὑπνου ἐν κύκλῳ [r] περιῄει τὴν πόλιν, Ἀμάνης προάγοντος καὶ κηρύττοντος, ὅτι "[s] τοῦτ' ἔσται τοῦ βασιλέως [t] αὐτῷ, ὃν ἂν τιμᾷ "καὶ τιμῆς [v] ἄξιον δοκιμάσῃ." ἐπεὶ δὲ περιῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἰσῄει πρὸς τὰ βασίλεια· Ἀμάνης δὲ ὑπ' αἰσχύνης [x] πρὸς αὐτὸν οἰκαδε ἀπῆγγειλεν, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα [y] διηγεῖτο. [z] οἱ δὲ τοῦτ' ἀμυνάσαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸ γὰρ θεῖον εἶναι σὺν αὐτῷ.

ια'. Ταῦτα δὴ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλουμένων, ἦκον οἱ τὸν Ἐσθήρου δυνάχοι τὸν Ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. [a] Σαβουχάδας τε εἷς τῶν δυνάχων, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ Μαρδοχαίῳ παρεσκεύακεισαν, καὶ πυνθανόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν [b] ἐπὶ τίνι τοῦτον ἥσαν ἑτοιμασάμενοι, μαθὼν δὲ ὡς ἐπὶ τῷ τὸν βασιλίσσης θεῖον, τὸν δὲ Ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς, μετὰ τὸν Ἀμάνην δωρηθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ, τίνος βούλεται [d] δωρεᾶς [e] ἐπιτυχεῖν, ὡς ληψομένην ὅπερ ἂν ἐπιθυμίαν ἔχῃ· τὸν δὲ λαὸν κίνδυνον ἀπωδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τὸν ἔθνους σκεδασθῆναι, διὸ καὶ περὶ ταύτης τοὺς λόγους. εἰ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν σκέλδοιεν αὐτοὺς [f] ἀπεμπολῆσαι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τινὸς εἴη ταῦτα γεγραμμένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς τοῦ Ἀμάνου· καὶ τοῦτον, ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατασκευάσαι τῷ [h] ἐπιβουλῇ [i] ἤλεγχε. παραχθεὶς δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τὸν Εσθῆρα ὁ Ἀμάνης ἠξίου δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν [k] συγγνώναι τὰ ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. [l] ἐπί τε τὴν κλίνης [m] αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τῶν βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπιστραφεὶς ὁ βασιλεὺς, [n] καὶ πρὸς τῷ ὕψει ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν, ὦ κάκιστε [o] πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί μοι τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς; Ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγήτος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ [p] Σαβουχάδας ὁ δυνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει [q] τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἐπὶ τῇ οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ Μαρδοχαίῳ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸ οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δὲ τὸ σταυρὸν ἔλεγε πενήκοντα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ [r] περιβαλεῖν ἐκέλευε τὸν Ἀμάνην, ἢ τῇ τῷ Μαρδοχαίῳ γενομένῃ· καὶ κελεύει [s] σῶμα αὐτὸν [t] ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνακρεμασθέντα δεσπόζειν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν Ἀμάνην κολάσασης πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν καθ' ἕτερα μεμηχανημένην τιμωρίαν,

r Περιῄει τὴν πόλιν,] Sic *MSS.* περιείη in *Editis.*

s Ταῦτ' ἔσται] Ita *MSS* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' ἔσται in *Editis.*

t Αὐτῷ,] Cum τῷ ὃν ὁ βασ. habeat *Busb.* αὐτῷ malui reponere quam (ut in *Editis* factum est) subintelligendum relinquere. Juxta LXXII. τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασ. legendum.

v Ἄξιον δοκιμάσῃ.] Ἄξιον ὑπάρχοντα δοκ. *Vat.*

x Πρὸς αὐτὸν ᾠδήγησε,] Ita *Busb.* πρὸς αὐτὸν ὁ ᾠδήγησε) in *Editis Aliisque.* Ἐπέστρεψε δὲ ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλὴν, Ἀμὰν δὲ ὑπεστρεψεν εἰς τὰ ἴδια LXXII. *Aman autem ad se recedens* vertit *Epiphan.* Ἀμὰν δὲ οἶκοι ὑπέστρεψε *Zonar.*

y Διηγεῖτο.] *Al* διηγεῖτ').

z Οἱ δὲ τοῦτ' ἀμυνάσαι] Ἡ δὲ τοῦτ. ἀ. τ. Μ. ἔλεγεν *Hen.*

a Σαβουχάδας] Ἀβουχάδας τε *Vat.* & *Gall.* Σαβοῦχάνης δὲ *Busb.* Βυγαθὰν LXXII. HUDS. Quod nomen non legitur in hac historia Esth VII. 11. חרבונה LXX. v. 9. Βυγαθὰν *Rufin.* Ut hoc loco *Sabuchadas.* SPANH.

b Ἐπὶ τίνι τούτου] Ἐπὶ τίνα *Vat.* atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit *cujus causa.*

c Διὸ ὡς ἐπὶ τῷ βασιλίσσης θεῖον,] Διὸ non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

d Δωρεᾶς] Παρ' αὐτῷ δωρεᾶς *Hen.*

e Ἐπιτυχεῖν,] Τυχεῖν *Vat.*

f Ἀπεμπολῆσαι.] Lib. VI. Antt. c. X. §. 2. ἀπεμπολῶ γάρ ἐστιν ὅταν τὸν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ σωοικίζειν· ἀπεμπολητὴς Lycophron. p. 61. SPANH.

g Τὸ Ἀμάνου·] Illud Ϛ è *Cod. Vat.*

h Ἐπιβουλῇ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* βουλῇ in *Editis.*

i Ἤλεγχε.] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἔλεγε in *Editis.* ἠλέγχθαι *Hen.*

k Συγγνῶναι τὰ ἡμαρτημένων.] Συγγνώμην *Vat.*

l Ἐπί τε τὴν κλίνης] Ἐπειτ' ἐπὶ κλ. *Hen.*

m Αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος] Αὐτῆς deest *Vat.* & *Vet. Interpr.*

n Καὶ πρὸς τῷ ὕψει] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς deest *Editis.*

o Πάντων ἀνθρώπων,] Ἀνθρώπων post πάντων non agnoscunt *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Σαβουχάδας ὁ δυνοῦχος] Σαβαζάνης in uno *Cod. Vat.* Ἀβιναδὴς in altero. Ἑρμωνᾶς *Busb.* Forsan legendum Χιλιάρχης. nam *Hebræis* est *Charbona.*

q Τοῦ Ἀμάνου,] Αὐτοῦ pro Ϛ Ἀμάνου habet *Busb.*

r Περιβαλεῖν] Περιβάλλειν *Vat.*

s Παρεσχῆται] Conf. supr. lib. 10. c. 8. §. 2. SPANH.

t Ἐξ ἐκείνου Ϛ σταυροῦ] Ita *MSS.* ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα in *Editis.*

v Μα-

εἶναι, πάντως σκεῦος ποιήσουσιν εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις [v] μαθεῖν ὅτως γνῶναι παρεσκηύασ-, ὡς ἃ καθ' ἑτέρους τὰς παρασκευάσι, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτὸν πρῶτον ἑτοιμαζόμεν-.

ιβ'. Ἀμάνης μὲν οὖν [x] ἀμετρήτως τῇ τοῦ βασιλέως χρώμεν- τιμῇ, τύπον διέφθειρε τὸν τρόπον· τὴν γὰρ οὐσίαν αὐτοῦ ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον γὰρ προσκαλεσάμεν- · καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν Ἐσθήρ · ὃν ἔδωκεν Ἀμάνης δακτύλιον, τοῦτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι. [y] δωρεῖται γὰρ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ τὴν Ἀμάνου κτῆσιν · καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθν-, δηλῶσαι τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ Ἀμάνου τοῦ [z] Ἀμαδάθου. τὰ γὰρ πατρίδ- αὐτῆς διαφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων [a] ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ [b] ἐπιτηδεύσειν, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἔσεσθαι· γράφειν δὲ ἃ βούλεται περὶ τῶν Ἰουδαίων σκεύσασθαι οὐκ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματ-, καὶ σημηναμένου αὐτοῦ τῇ σφραγῖδι πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγινωσκομένους τοὺς ὑπὸ τῶν βασιλικῶν σημαντῆρ- ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν ἐξεῖναι τῶν ἐγγεγραμμένων [c] ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματέας ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε [d] οἰκονόμοις καὶ ἀρχουσι, ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ σατραπείων ἡγεμόνας. τὸ δὲ γεγραμμένον τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. " [e] Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἄρχουσι, καὶ " τοῖς ἡμετέραν φρονοῦσι, χαίρειν. Πολλοὶ διὰ μέγεθ- " εὐεργεσίας, καὶ τιμῆς ἣν δι' ὑπερβολὴν [f] τῆς χρησό- " τητ- τῶν παρεχόντων [g] ἐκαρπώντο, οὐκ εἰς τοὺς " ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' ἐπὶ αὐτοὺς ἀ- " δικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετουμένους, τὸ ἀνυπέρβλητον ἐξ " ἀνθρώπων ἀναιροῦντες· καὶ δι' ἀπειροκαλίαν [h] τῶν " ὑπ' ἐξ ὧν εὐεργετήθησαν ἀγαθῶν, κόρον εἰς τὰς αἰτίας " ἀφέντες, λήθεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τύχαις νομίζουσι, καὶ " τὴν ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων πρόσ- " ωσιν πραγμάτων ἐπιτραπέντες φίλοις τῶν φίλων, καὶ " μίσ- ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, διαβαλλόμενοι " τοὺς κρατοῦντας, ψεύδεσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς " ἔπεισαν κατὰ μηδὲν [i] ἠδικημότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, " ὑφ' ἧς κινδυνεύουσιν ὀλέσθαι. [k] τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ " τῶν ἀρχαιοτέρων, ὀφθῆναι ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως " ἰδεῖν ἔστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους " ὄψεις τετολμημένων· ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατη- " γορίαις μὴ προσέχειν ἔτι τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι " πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δ' ὅσοι τοὺς αὐτοὺς οἴδε πε- " πραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἡ τοιαῦτα, χαρίζε- " σθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ " τοῖς λέγουσι προσκείμενον. ὡς μὲν οὖν Ἀμάνης [l] Ἀμα- " δάθου μὲν παῖς, Ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, [m] ἀλλό- " τριος ὢν τοῦ Περσῶν αἵματος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀ- " πήλαυσε τοῦ [n] ἀπαντᾶς χρηστότητος, ἐπὶ τοσοῦτον

ipsum plectendum esse curaverit, atque aliis hoc in documentum dederit, quod quæ in alterum quis molitus fuerit, ea primo inscius in se paraverit.

12. Et quidem Amanes eo, quem à Rege acceperat, honore immoderate abusus, hoc modo periit: ejus vero opes & facultates *Rex eo die* Regiæ dedit. Deinde cum Mardochæum ad se accivisset (nam & Regi indicaverat Esther, quæ sibi cum eo intercederet necessitudo) quem Amani dederat annulum, hunc *ipsum ei detractum* Mardochæo tradidit. Porro etiam Regina ei largita est possessiones Amanis; Regique supplicavit, ut Judæorum gentem omni vitæ periculi liberaret metu, nota ei faciens quæ per omnes *imperii sui* regiones scripta miserat Amanes Amadathæ filius. nam patria sua ad vastitatem redacta, suisque popularibus peremptis, vitam sibi non vitalem fore *dicebat*. Tum ei Rex pollicitus est, se nihil quod ipsi displiceret data opera facturum esse, neque voluntati ejus *ulla in re* contra iturum: jussitque de Judæis scribere quod sibi visum fuerit Regis nomine, ejusque sigillo signatum per omne *ejus* imperium mittendum curare. neminem enim, qui epistolas regio sigillo munitas leget, iis quæ scripta fuerint vel minimum adversaturum esse. Scribis itaque regiis accersitis, præcepit eis pro Judæis scribere ad gentes *omnes*, & ad procuratores & principes, ab India ad Æthiopiam usque, centum & viginti septem provinciarum gubernatores. Literæ autem ad hoc exemplum scriptæ sunt. "Rex "magnus Artaxerxes principibus, & iis qui stant "à nobis, salutem. Multi magnitudine beneficio- "rum, & honoris ex nimia largientium benignita- "te in eos collati, non solum inferiores injuria co- "nantur afficere, sed & in ipsos suos beneficos ma- "lum moliri non detrectarunt, gratitudinem ex "hominibus tollentes; &, inepta ex insperata fe- "licitate insolentia elati, opum abundantiam in il- "los convertentes quorum beneficio iis aucti sunt, "ista Deo latitura esse arbitrantur, seque manus "ejus ultrices evasuros. Ex his vero quidam, ab "amicis rebus administrandis admoti, & privato "in nonnullos odio flagrantes, deceptis iis quos "penes summum est imperium, falsis criminibus "& calumniis effecerunt ut in innoxios ira effer- "rentur, ex qua salutis discrimen adierunt. id quod "adeo cernere licet, non ex iis quæ de rebus an- "tiquis memoriæ prodita sunt aut quæ fama & au- "ditione accepimus, sed istis ex facinoribus quæ "ante oculos nostros audacter patrata sunt: quo "deinceps operam demus, ut calumniis & crimi- "nationibus fidem non habeamus, iisve quæ alii "nobis persuaderi volunt; sed ea dijudicare quæ "nobis in notitiam veniunt, atque in illa animad- "vertere, si pœnam commeruerint, diversaque ab "his præmio afficere, rebus ipsis intendentes non "aliorum sermonibus. Equidem simulac Amanes, "Amadathæ filius, genere Amalecita, à Persarum "sanguine alienus, & à nobis hospitio exceptus, no-

Esther muneribus aucta à Rege. Esth. 8.

Petit à Rege ut Amanis decretum rescindatur. Esth. 8.

Artaxerxis litera, quibus Amanis edictum rescindit. Esth. 8.

---

[v] Μαθεῖν ὅτως] Forsan μαθεῖν ὅτως καὶ γνῶναι.

[x] Ἀμετρήτως] Ita cum *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀμετρήτῳ τῇ παρὰ *Vat.* ἀμετρήτῳ τοῦ in *Editis.*

[y] Δωρεῖται] Δίδωσι *Busb.*

[z] Ἀμαδάθου,] Ἀμαθούδ *Vat.* tam hîc quam infra. Σαμαδάκου *Hen.*

[a] Ἀπολομβρῶν,] Ἀπολωμβρῶν *Hen.*

[b] Ἐπιτηδεύσειν,] Præteritum pro futuro aut præsenti: quod Græcis familiare esse ostendit *Vigerus.*

[c] Ἐναντιώσεσθαι.] Ἐναντιώσασθαι *Hen.* & *Gall.*

[d] Οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν,] Nota, Οἰκονόμοι καὶ Ἄρχοντες *Rufinus* Primates & Magistratus. Sic LXX. Esth VIII. 9. SPANH.

[e] Βασιλεὺς μέγας] Literæ Artaxerxis quæ in Vers. LXX. Esth. VIII. post v. 12. Sed paullo aliter, quàm hic apud Josephum. SPANH.

[f] Τῆς χρηστότητος τῆς παρεχόντων] Ita *Hen.* in *reliquis* τῆς desideratur.

[g] Ἐκαρπώντο,] Ita legisse visus est *Epiphan.* ἐκαρπώντο, μᾶλλον ἐφρόντισαν, καὶ οὐκ εἰς τοὺς &c.

[h] Τῶν οὖν ἐξ ὧν] Id est, ὧν ὑπ' ἐξ ὧν εὐεργετήθησαν ἀγαθῶν. atque ita legendum esse monuit Cl. *Lowthius.*

[i] Ἠδικημότων ὀργὴν] Ἀδικημότων in *Editis* Aliisque. ἀδικούντων *Hen.*

[k] Τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων,] Τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀκοῇ γνώριμοι *Hen.* Multo aliter *Epiphan.* qui vertit, *quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depravantur.* & sic deinceps prout in *vulgata* versione *Bibliorum.*

[l] Ἀμαδάθου] Ἀμαδάθου πῶς, Ἀμαληκίτης τὸ γένος *Hen.* Ἀμαθούδ pro Ἀμαδάθου habet *Vat.*

[m] Ἀλλότριος οὖν] *Apocrypho* libro *Estheris*, c. 16. v. 10. ἀλλότριος δὲ τῶν Περσῶν αἵματος, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ὑμετέρας χρηστότητος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν.

[n] Ἁπάντας χρηστότητος,] Ita pro ἅπαντα *Editorum* in Codd. *Busb.* & *Hen.* in *Apocrypho* libro *Esth.* c. 16. v. 11. ἵνα ἐν ἔτι μείζονι τῆς πάντων ἴδιος φιλανθρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον &c.

To

"noſtra uſus eſt humanitate, qua erga omnes præ-
"diti ſumus, eouſque ut pater noſter poſtea ap-
"pellaretur, & conſtanter ab omnibus coleretur,
"& regios honores ſecundum nos ab omnibus con-
"ſequeretur, felicitatem *ſuam* ferre non potuit,
"neque bene & ſapienter fortunæ magnitudinem
"temperare & moderari, ſed conatus eſt nos, qui-
"bus poteſtatem *ſuam* acceptam debet, regno pri-
"vare & ſpiritu, Mardochæum optime de nobis
"meritum & conſervatorem noſtrum, & Eſtherem
"vitæ noſtræ dimidium regnique ſociam nefarie &
"inſidioſe poſtulando ad necem. Hoc enim pa-
"cto, cum nos amicis orbaſſet, imperium ad alios
"transferre voluit. Nos vero, cum animadverte-
"rimus Judæos, ab iſto ſcelerato ad exitium pro-
"ditos, non eſſe maleficos, ſed optimis legibus &
"inſtitutis vivere, Deoque deditos eſſe, qui & no-
"bis & majoribus noſtris imperium conſervavit,
"non ſolum illos à pœna abſolvimus, cui eos ſub-
"jecerunt literæ non ita pridem ab Amane miſſæ,
"quibus ſi non attendatis recte facietis: verum-
"etiam volumus ut eos omni honore proſequami-
"ni, nam eum qui iſtas in illorum perniciem ex-
"cogitavit ad portas Suſorum crucifigendum cu-
"ravimus cum tota ſua familia, Deo, qui videt o-
"mnia, iſtas ei pœnas infligente. Vos autem ju-
"bemus, ut, epiſtolæ *hujus* exemplo locis omni-
"bus regni noſtri propoſito, ſinatis Judæos, ſuis
"utentes legibus, pace vivere, illoſque adjuvetis
"in eis (à quibus adverſis *ſuis* temporibus injurias
"acceperunt) ulciſcendis eadem die, videlicet de-
"cimatertia menſis duodecimi qui eſt Adar. Hanc
"enim diem Deus pro funeſta dedit eis ſalutarem.
"Sitque illis quidem læta, qui nobis bene volunt,
"monumentum vero ultionis de inſidiarum ma-
"chinatoribus. Volumus autem civitati & genti
"omni notum eſſe, quod, quæcunque iſtis ſingu-
"lis quæ ſcripta ſunt non fuerit obſequuta, ferro
"& igni vaſtabitur. Atque hæ literæ *palam* pro-
"ponantur in omnibus imperii noſtri regionibus,
"ſintque *Judæi* omnes ad eam diem parati ſuos
"ulciſci adverſarios.

Mardocheus à Rege honoratus. Eſth. 9.

13. Et quidem equites, qui literas perferebant, è veſtigio profecti itinera ſuſcepta conficiebant. Mardochæus vero cum *in publicum* prodiiſſet regia veſte amictus & corona aurea & torque circumdatus, Judæi Suſiani, ubi eum conſpexerant adeo honoratum à Rege, ejus felicitatem ſibi cum illo communem eſſe exiſtimarunt. *Ingens* præterea gaudium & lumen ſalutare, regis literis editis, Judæos in civitatibus & provinciis circumdedit: ita ut multi etiam ex aliis gentibus, quas Judæorum terror invaſerat, pudenda circumcidentes, ſibi ſecuritatem hoc modo paraverint. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui apud Judæos Adar, apud Macedonas Dyſtrus vocatur, *equites*, qui regias literas attulerant, nunciabant, ut qua die ipſis periculum imminebat, ea inimicos exitio darent. Judæi autem in honore erant apud ſatrapas & tyrannos & reges & ſcribas; nam formidine Mardochæi neceſſe habuerunt modeſte ſe gerere.

Judei adverſarios ulciſcuntur. Eſth. 9.

Poſtquam vero Regis literæ per omnes ditionis ſuæ provincias divulgatæ erant, ita accidit ut Suſenſis civitatis Judæi ex inimicis ſuis circiter quingentos homines interficerent. Cumque Rex per-

"ὡς πατέρα μὲν τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ πρὸς-
"κυνούμενον διαμεῖναι, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὴν δευτέραν τῆ
"βασιλικῆς τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τὴν δὲ-
"τυχίαν οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σωφρονι λογισμῷ τὸ μεγε-
"θος τῶν ἀγαθῶν ἐτεμίδυσεν· ἀλλὰ τὴν βασιλείας
"ἐπεβάλλυσέ με καὶ τὴν ψυχῆς, τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆ ἐξου-
"σίας, ἀφελέσθαι, ὁ τὸν διεργέτην μὲν καὶ σωτῆρα Μαρ-
"δοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τῆς δε-
"χῆς Εσθῆρα κακούργως καὶ μὴ ἀπότης πρὸς ἀπώλειαν
"αἰτησάμενον. τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τὸν δυσέντων
"ἐρημώσειν, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν.
"ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν σκοδρῶν-
"τας Ιουδαίους, ὑ πονηρὸς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸ ἄ-
"ριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ Θεῷ προσφιλῆ-
"χοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βα-
"σιλείαν διεφύλαξεν, ὑ μόνον ἀπολύω τῆς ὑπ' τῶν
"προσταχθέντων ὑπὸ Αμάνου γραμμάτων τιμωρίας,
"οἷς πιστεῦσαι καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς
"αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τὸ τοῦτο κατ'
"αὐτῶν μηχανησάμενον, προ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀ-
"νεσταυρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, ὃ πάντα ἐφορῶντος Θεὸς
"τοιούτῳ αὐτῷ τὴν δίκην ἀπαιτοῦντος. κελεύω οὖν ὑ-
"μᾶς, τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἁπα-
"σαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ιουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις
"νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐ-
"τοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσοντας
"αὐτοὺς ἀμυνώνται, ρ τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου
"μηνὸς, ὅς ἐστιν Αδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. τοῦτον γὰρ
"αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
"ἔσω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ
"τῶν ὑπεβαλλυσσόντων κολάσεως. εἰδέναι μέντοιγε βούλο-
"μαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γεγραμμένων
"τινὸς παρακούσῃ, ὅτι καὶ q πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθή-
"σεται. τὰ μέντοι r γεγραμμένα προτεθήτω καθ' ὅλης
"τῆς ἡμῖν ὑποκειμένης χώρας, καὶ παρασκευαζέσθωσαν πάν-
"τως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς
"μετέλθωσιν.

ιγ'. Οἱ μὲν οὖν s ἱππεῖς, οἱ τὰς ὑπιστολὰς ἀσκομί-
ζοντες, σπουδὴν ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἤνυον. ὁ
δὲ Μαρδοχαῖος, t ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ
τὸ στέφανον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ σπλοῦν περιθέμενος προῆλθεν,
ἰδόντες αὐτὸν ὅτως τετιμημένον ὑπὸ βασιλέως οἱ ἐν Σού-
σοις ὄντες Ιουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὐτῶν.
χαρὰ δὲ σωτήριον φέγγος, ἐκτεθέντων τῶν βασιλέως
γραμμάτων, καὶ τὰς κατὰ πόλιν τῶν Ιουδαίων καὶ τὰς κατὰ χώρας
u περιεῖχεν· ὡς x πολλὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, φόβῳ τῶν y ἐκ τῶν Ιου-
δαίων φόβον προτεμνόμενα z τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς
ἐκ τούτου περισματεύσαντες. καὶ γὰρ τῇ δωδεκάτῃ μηνὸς τῇ τρις-
καιδεκάτῃ, ὃς κατὰ μὲν Εβραίους a Αδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ Μα-
κεδόνας Δύστρου, οἱ κομισθέντες τὰ τῶν βασιλέως γράμματα
ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύσειν ἔμελλον, ἐν
ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν
καὶ οἱ τύραννοι b καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς
Ιουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς
σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ πᾶσης τῆς
c ὑπ' αὐτῷ χώρας γνωμένης, συνέπεσεν ὥστε καὶ τοὺς ἐν Σούσοις
Ιουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τοῦ δὲ βασι-
λέως

o Τὸν εὐεργέτην μου] Oroſangæ διεργέτ) τῶν Πέρσων βασιλέων. REL.

p Τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, ὅς ἐστιν Αδαρ,] Conf. ſupr. §. 6. SPANH.

q Πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται.] Conf. lib. 10. c. 7. §. 4. λιμῷ δαπανηθείς· SPANH.

r Γεγραμμένα προτεθήτω] Γράμματα *Hen.* & *Busb.*

s Ιππεῖς,] Ιππεῖς οἱ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀσκουοῦντες *Vat.*

t Ως ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν,] Illud ὡς deeſt *Hen.* & *Busb.* & mox (hac §.) ἰδόντες δὲ αὐτὸν habent.

u Περιεῖχεν·] Ita cum *Epiphanio*. ἐπεῖχεν in *Editis Aliiſque*. ἐῖχεν *Hen.*

x Πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν,] Πολλοὶ τῶν ἐθνῶν LXXII.

y Ἐκ τῶν Ιουδαίων φόβον προτεμνόμενα] In Hebr. VIII. 17. multi è populis terræ Judaïzantes. SPANH.

z Τὴν αἰδῶ,] Τὰ αἰδοῖα *Busb.*

a Αδαρ καλεῖται, κατὰ Μακεδόνας Δύστρου,] Adar Macedonibus Δύστρου infr. lib. XII. c. 10. §. 5. SPANH.

b Καὶ οἱ βασιλεῖς] Καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς LXXII.

c Ὑπ' αὐτῷ χώρας γνωμένης,] Ὑπ' αὐτοῦ *Vat.*

d Τοῦ

λέως [d] τ̃ τ̃ ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλ ἐ δηλώσαι. ἀριθμὸν Ἐσθῆρ, καὶ περὶ τ̃ ὅτι τ̃ χώρας τι πρ̃ εἴη γεγονὸς διαπυνθάνετο, [e] καὶ εἴ τι περὶ τούτοις [f] ἐπ' αὐτοὺς βουλεύοιτο πυνθανομένη, [g] προσήκειν γάρ, παρεκάλεσεν ὅπως ἐπιτρέψαι τοῖς Ἰουδαίοις τ̃ τῇ ὑστεραίᾳ τοὺς ἐχθροὺς ἀναιρεῖν. καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν ἀντιλέγειν Ἐσθῆρ βουλομένῳ. οἱ δὲ πάλιν συνῆλθον ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ Δύστρου μηνός, καὶ ἀπέκτειναν τ̃ ἐναντίων ὡς [h] τριακοσίους, καὶ οὐδενὸς τ̃ ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ, ὡς τ̃ ἐν τῇ χώρᾳ ἐ τ̃ ἄλλοις πόλεσιν Ἰουδαίων, τ̃ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι δὲ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐπέσησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ἰουδαῖοι [i] τῇ τεσσάρα δὲ δεκάτῃ, καὶ τῇ ἐχομένῃ ἐ αὐτ̃ μηνὸς σωθέντες ἀνεπαύσαντο. ὅθεν δὲ νυῦ [m] πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ Ἀρταξέρξ̃ βασιλέως ζῶσιν Ἰουδαίοις, ταύτας διαφυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις διδόναι, τ̃ μὲν πάντα διαμεῖναι τ̃ χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τ̃ δὲ μὴ λήθην παραπλέσαι. μελήσαντος γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθορᾶς ἐ ἡμέραις ὑπὸ Ἀμάνου, δίκαια ποιήσειν, εἰ διαφυγόντες μὲν τ̃ κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, [n] θεωρήσουσι αὐτὰς, διχαιρεσιοῦντες τῷ Θεῷ. διὸ ταύτας μὲν [o] οἱ Ἰουδαῖοι τὰς προφρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς [p] Φρουραίους. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μέγας τε ὢν ἐ λαμπρὸς διὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιῴκει αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, διαλαύων ἅμα ἐ τ̃ κοινωνίας τ̃ βίᾳ τῇ βασιλίσῃ. ὧν δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις, βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου, συμβάντα τ̃τον εἶχε τ̃ τρόπον.

emptorum in urbe numerum Eſtheri retuliſſet, & in provinciis quid actum fuiſſet *nonnihil* ambigeret, atque interrogaret, ecquid amplius contra eos fieri vellet, id enim factum iri, petiit ut Judæis etiam poſtridie liceret ita inimicos qui ſupereſſent occidere, & decem Amanis filios in crucem tollere. Et hoc quidem ut facerent, Judæis à Rege mandatum eſt, nolente Eſtheri quidquam contradicere. Illi vero rurſum conglobati decima quarta die menſis Adaris ex adverſariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen in eorum bona ullatenus invaſerunt. Porro Judæi, qui in provinciis & aliis urbibus degebant, adverſariorum ſeptuaginta quinque millia peremerunt. quæ cædes die quidem menſis decima tertia facta eſt, ſequentem vero epulis dedicarunt. Similiter autem & Judæi Suſenſes congregati, decima quarta die & ſequenti ejuſdem menſis conviviis verſabantur. Unde hodieque omnes per totum terrarum orbem Judæi dies illos epulis celebrant, inter ſeſe fercula miſſitantes. Scripſit etiam Mardochæus ad Judæos, quotquot ſub imperio Artaxerxis vivebant, ut hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut in omne ævum duraret feſtiva celebritas, & nulla unquam oblivione deleretur. Nam cum diebus illis parum abfuiſſent ab interitu, quam ipſis paraverat Amanes, recte facturos *dicebat*, ſi periculo, tunc illis imminenti, liberati, & hoſtes ſuos ulti, eos obſervent, Deo gratias agentes. Ac propterea Judæi ſupra memoratos dies celebrant, Phruræos illos appellantes. Mardochæus autem magna erat in dignitate & loco illuſtri apud Regem, & ejus in imperio adminiſtrando ſocius, vitæque cum Regina ſocietatem habebat. Porro Judæis horum opera res *omnes* felicius cecidêre, quam ſperare poterant. Atque hæc fere ſunt quæ illis ſub rege Artaxerxe evenerunt. *Phruræi dies.* *Eſth. 9.*

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἰωάννης ἐν τῷ ναῷ τ̃ ἀδελφὸν αὐτ̃ Ἰησοῦν ἀνεῖλε, καὶ ὡς Βαγώσης πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐξύβρισεν· οἷά τε ἔπραξεν ὁ Σαναβαλλέτης.

CAP. VII.

VII.

Quomodo Joannes fratrem ſuum Jeſum in templo interemit, utque Bagoſes multis injuriis Judæos affecit: item quænam acta erant à Sanaballete.

Ἀποθανόντος δὲ τ̃ ἀρχιερέως Ἐλιασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην [q] Ἰούδας ὁ παῖς αὐτ̃ διεδέξατο· τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, τὴν τιμὴν [r] Ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτ̃ παρέλαβε, ὑφ' ὃν δὲ [s] Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς ἦ [t] ἄλλα Ἀρταξέρξου, τ̃ ναὸν ἐμίανε, καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις,

MOrtuo autem pontifice Eliaſibo, ſucceſſit in pontificatum Judas, ejus filius: item eo defuncto *ſummi ſacerdotis* honorem accepit Joannes ipſius filius, propter quem Bagoſes, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, & tributum Judæis impoſuit, ut, priuſquam quotidianas offerrent *Eliaſibus pontifex moritur.* *Judas ei ſuccedit.* *Judæ vero Joannes.* *Bagoſes Judæis infe-*

---

d Τοῦ τ̃ ἀπολωλότων] Ita *Hen.* & *Busb.* βασιλίως τ̃ ἀπ. ὃ τῇ π. δ. τ̃ ἀριθμὸν in *cæteris.*

e Καὶ εἴ τι περὶ τούτοις] Καὶ τί *Hen.* & *Vat.*

f Ἐπ' αὐτὸς ὑφίας βάλοι πυθόμενος,] Ἐπ' αὐτῷ πυθίας βάλοι *Vat.*

g Προσχθήσειν γάρ,] Προσχθήσειν, ὑφίσθαι γὰρ παρ. *Hen.* προσχθήσεσθαι ὑφήσεσθαι γὰρ πως. *Vat.*

h Καὶ τὸς δίκα ἦ Ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι.] Καὶ τὸς δίκα τὸς Ἀμάνου π. in *MSS.* Notandum, antea occiſos fuiſſe Amanis liberos, ut conſtat ex p. 576. §. 12. Jam vero Eſtherem poſtulare, ut corpora eorum mortua ponantur oſtentui, more Hebræo.

i Τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ ἦ Δύστρου μηνὸς,] Ita cum *Hen.* & *Vat.* τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ in *Editis.*

k Τεσσαρακοσίους,] Τετρακοσίους ſolus *Hen.*

l Τὴν τετράδα καὶ δεκάτην, καὶ τὴν ἐχομένην ἦ αὐτ̃ μηνὸς] Ita *Hen.* & *Vat.* quo modo fere in *Eſth.* c. 9. v. 18. ut & *Epiphan.* qui vertit, *decimaquarta & decimaquinta ejuſdem menſis.* HUDS. *Gen.* τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐχουσὶν τ̃ μηνός. Non XIVta, ſed XVta Suſis feſta Judæis Eſth. VIII. 18. & LXX. x. *Additam.* SPANH.

m Πάντες οἱ ὐ τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι] Οἱ ὐ τῇ οἰκουμενῇ Ἰουδαῖοι πάντες τὰς *Vat.*

n Παρατηρήσουσι] αὐτὰς,] Παρατηρήσουσιν *Hen.* & *Vat.*

o Οἱ Ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι,] Illud οἱ ex *MSS.*

p Φρουραίους.] Φρουρίους *Hen.* & *Vat.* Φρουραίους *Big.* & *Zonar.* Φυραίους *Phuræas*, id eſt *ſortium*, poſt alios legit Grotius ad *Eſth.* c. 2. v. 7. Verum cum *Joſephus* mendoſos, ut exiſtimatur, *ſeptuaginta Interpretum* codices (in quibus Φρουραὶ pro Φυραὶ) fuerit ſequutus, aut potius nomen à Φρουρὸν *ſervare* videatur derivaſſe, ut ex ſequentibus conſtat, vocem Φρουραίους (i. e. *Tuſtus. telares* aut *Præſidiarios*) retinui: utpote quæ non à librarii manu errante venerit, ſed ab ipſo *Joſepho*, Græca forſan voce ad ſonum Hebrææ *Pur* aliquatenus accommodata, ut notavit Cl. *Lowthius.* Vide *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* de libro *Eſther*, §. 2. HUDS. Vel Φρεαίους LXX. Φρουραὶ Eſth. IX. 26. Sed Φρουραὶ & Φρεαίους legend. ab *Hebr.* פוּרִים Eſth. IX. 31. & quod monuit *H. Grot.* ad hunc locum. Nempe Hebr. Eſth. IX. v. 26. פּוּר. SPANH. Litera ρ abundat. Nil certius. *Purim* enim dicuntur hi dies. Interpres etiam Latinus quum *Phuræa* habet, legerat Φυραίους. Sed Φύελον & Φρύελον confundi in codicibus manuſcriptis aliquando quum videamus (confer Bœcleri Lectiones Polybianas pag. 33.) quis miretur in voce exoticæ dialecti idem contigiſſe? REL.

q Ἰούδας ὁ παῖς αὐτ̃ διεδέξατο·] Ἰωδαὶ *Zonar.* idem *Hebræis* eſt *Jojada.*

r Ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτ̃ παρέλαβε,] *Jonathan* in *Nehem.* c. 12. v. 11.

s Βαγώσης,] Ita in *libris* omnibus, & *Vagoſes* apud *Epiphanium.* Sunt tamen qui Βαγωὴς reſcribendum cenſent. Videſis Grotium ad *Judithem*, c. 12. v. 10.

t Ἄλλα Ἀρταξέρξου,] In *Editis* στρατηγὸς ἦ λαῦ Ἀρτ. unde ἦ Ἀχχ Ἀρταξέρξου reponi jubet *Joſ. Scaliger* στρατηγὸς ἦ Ἀρτ. *Hen. Vat.* & *Zonar.* Ex ſententia autem *Voſſii* (*Cocceii*) *Aliorumque* ἄλλα pro λαῦ ſubſtituimus, quemadmodum olim in ſuo codice legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *alterius Artaxerxis.* Per alium Artaxerxem delignat *Joſephus* Artaxerxem Memorem, vel ſi mavis (inquit *Voſſius*) Artaxerxem Ochum. Recteque (ait) *Joſephum* omittere illos Perſarum reges, quibuſcum ludæis

rent hostias, in singulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem hujusmodi causa accidit. Erat Joanni frater Jesus: huic Bagoses ipsius amicus promisit, sese pontificatum præbiturum. Hac fiducia Jesus, cum Joanne *fratre suo* in templo altercatus, eum adeo irritavit, ut ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Joannis in fratrem scelus, præsertim cum ipse sacerdotio fungeretur: & eo atrocius, quod nec apud Græcos, nec apud Barbaros, ullum tam crudele tamque impium facinus exstiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob causam populus in servitutem redactus, & fanum à Persis profanatum est. Nam simulac Bagoses, copiarum Artaxerxis dux, intellexit, quod Joannes pontifex Judæorum fratrem suum in templo interemisset, statim Judæos adit, & eos cum iracundia sic alloqui insistit: "Vos in vestro templo ausi estis cædem face-"re?" Cum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero *ad eos conversus* dicebat, "Quis dubitet, quin ego sim purior, "quam qui in templo occisus est?" His dictis in templum ingreditur. Et quidem Bagoses, id quod in animo habebat, exsequi volens, Judæos propter hanc Jesu necem septem annos infestavit.

Joannes fratrem in templo interficit.

2. Post Joannis vero obitum Jaddus ejus filius sacerdotium accepit. Erat autem & huic frater, Manasses nomine, cui Sanaballetes, ab ultimo rege Dario missus in Samariam satrapa, natione Chuthæus (ex qua natione orti sunt etiam Samaritani) videns præclaram urbem esse Hierosolyma, ejusque reges Assyriis & Cœles-Syriæ incolis multa negotia facessisse, libenter filiam suam, Nicaso vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium sibi fore pignus ad totius Judæorum gentis conciliandam benevolentiam.

Joanne mortuo ei in pontificatum succedit Jaddus.

Sanaballetes dat Manassi filiam suam in matrimonium.

[v] περὶ ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρῃ θυσίας ὑπὲρ [x] ἑνὸς ἑκάστου τελεῖν αὐτὸς δημοσίᾳ [y] δραχμὰς πεντήκοντα. τοῦτο ἦν τῷ αἰτίαν τοιαύτην συμβῆναι γνῶναι. ἀδελφὸς ἦν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ Φίλιππος ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἐπὶ τούτοις οὖν τοῖς πεποιθήσεως Ἰησοῦς, ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, [z] ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν ἀφ' τὴν ὀργήν. τηλικοῦτον ἦν ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν, καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε παρὰ Βαρβάροις, ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γενόμενον. τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ, ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γυνὴ ὤν ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, οὗτος ἐπίτασιν τοῖς Ἰουδαίοις, μὴ θυμὸν ἦρξατο λέγειν· "[a] ἐτόλ-"μησέ τις [b] ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι;" πρωμένου δ' αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, "πῶς [c] οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ "[d] ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;" καὶ τοῦτο εἰπὼν εἰσῆλθεν. [e] ταύτην μὲν οὖν πρόφασιν ποιησάμενοι τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. [e] ταύτην μὲν οὖν πρόφασιν ποιησάμενοι τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. [e] ταύτῃ μὲν οὖν προφάσει χρησάμενος τῇ ὑπονοίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσιν ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ τελευτῆς μετῆλθεν.

β'. Καταστρέψαντος δὲ Ἰωάννου τὸν βίον, Ἀμαθέης τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ [f] Ἰαδδοῦς. οὗτος δὲ [g] τούτου ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ [h] Σαναβαλλέτης, ὁ πεμφθεὶς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὴ οἱ [i] Σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πάλιν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καλοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρέχοντας, ἀσμένως συνῴκισε τῷ αὐτοῦ γαμβρῷ, [k] Νικασοῖ καλουμένῃ. οἰόμενος τοῦτο ἐπιτήδειον ὅμηρον αὐτοῦ γνώσεσθαι, περὶ τοῦ ἀπὸ δὴ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὐνοίαν.

VIII. CAP. VIII. ΚΕΦ. η'.

De Sanaballete & Manasse, temploque ab illis exstructo in monte Garizin: item ut Alexander in Hierosolymorum urbem ingressus est, & quanta in Judæos beneficia contulit.

Περὶ Σαναβαλλέτου καὶ Μανασσοῦ, καὶ δὴ ναοῦ ὃν ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει· καὶ ὡς ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοὺς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν εἰσῆλθε, ὅσα τε τοὺς Ἰουδαίους εὐηργέτησεν.

Philippus moritur, regnumque capessit Alexander.

CÆterum per id tempus Philippus etiam Macedonum rex Ægæis à Pausania, Ceraste filio, ex Orestarum gente oriundo, per dolum occiditur. Ejus vero filius Alexander regnum adeptus, trajecto Hellesponto, Darii duces, apud Granicum prælio cum iis congressus, superat. Deinde Lydiam aggressus, Joniaque subacta, & percursa Caria, invasit in loca Pamphyliæ, sicuti alibi dictum est.

[l] Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐν [m] Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεράστου, ἐκ δὲ τοῦ Ορεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. διαδέχεται δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ λαβὼν τὸν Ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς, ὑπὸ Γρανικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. [n] ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν Καρίαν ὑποδραμὼν, τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς [o] ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

2. Jam vero * senatores Hierosolymitani, ægre

β'. Οἱ δὲ τῶν [p] Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὑπὸ

---

dæis nihil intercessit negotii: Judæorum quippe, non Persarum tradit historiam. Post mortem itaque Longimani ad Judæos revertitur, nulla facta mentione vel Darii Nothi, vel Arsis; & ne quidem alterius Artaxerxis meminisset, nisi satrapa illius Bagoses templum polluisset. HUDS. Leg. Αχυ Αρταξέρξη Scalig. Emend. Temp. p. 389. alterius Artaxerxis *Rufinus*. SPANH.

v Περὶ ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας] Ita *Busb.* περὶ τὰς *Vat.* περὶ τὰς in *Editis Aliisque.*

x Ἑνὸς ἑκάστου] Vetus, *pro unoquoque anno.* lege *agno* & in Græco ἑρνὸς vel ἀμνοῦ. COCC.

y Δραχμὰς πεντήκοντα.] Male in *Edit. Bas.* δραχμὰς μ'.

z Ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν ἀφ' τὴν ὀργήν.] Ὡστε αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ ἀφ' τὴν ὀργὴν τηλικοῦτο ἀσέβημα δρᾶσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἐν τῷ ἱερῷ, ὡς δεινὸν ἦν. καὶ ὥσθ' ὅτι ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε π. β. ὠμὸν τοῦτο καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονέναι *Hen. Busb.* & *Vat.*

a Ἐτολμήσατε] Cum interrogatione hæc, & sequentia πῶς οὐκ ἐγὼ κ. ἐ. τ. ἁ. ὀντ. ναῷ, efferenda esse volui.

b Ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ] Ἐν τῷ ἱερῷ φόνον ἐργ. *Vat.*

c Οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι ἢ ἀνῃρημένου] Οὐ κἀγὼ *Busb.*

d Ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;] Ἀνῃρκότος *Busb.*

e Ταύτην μὲν οὖν] Καὶ ταύτην μὲν οὖν *Hen.* & *Vat.*

f Ἰαδδοῦς.] Ἰωαδδοῦς *Hen.* & *Busb.* Ἰωαδὰ *Zonar.* is *Hebræis* est *Jaddua.*

g Τούτου ἀδελφὸς] Τούτου *Busb.*

h Σαναβαλλέτης,] *Scaliger* hunc Sanaballetem vult eum esse cujus meminit *Nehemias* passim. Omnino autem duo fuere Sanaballetes. prior is quo Horonita dicitur à *Nehemia*, qui obesse conatus est ne Hierosolyma munirentur, cujus filiam duxit Jesus filius Jojadæ. alter Sanaballetes fuit is, qui sub Alexandro templum Garizitanum exstruxit, cujus filia Nicaso nupserat Manassi fratri Jaddi. *Is. Voss.* in *Chron. Sacr.* p. 149. Videsis etiam *Jac. Cappellum* in *Hist Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3666.

i Σαμαρεῖς εἰσιν,] Σαμαρεῖται *Busb.*

k Νικασοῖ] *Rufin.* Ysocha. infra c. 8. §. 2. νικασοῖ *Gen.* SPANH.

l Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν] Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ Μακ. in *MSS.*

m Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου] Αἰγίαις *Vat.* Αἰγαῖς *Busb.* à manu secunda, & *Epiphan.* Αἰγέαις aut Αἰγαῖς *Diodoro Sic.* lib. 16.

n Ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ,] Ἐπελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν in *MSS.*

o Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Sc. lib. 2. c. 16. §. 5.

* *Senatores Hierosolymitani*,] Seniores, *Epiphan.* Presbyteri, *Selden.* lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12.

p Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολύμων in *Editis.*

q Ἰαδ-

ὀλὶ τῷ τ ᵠ Ιαδδοῦ ᾧ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα, μετέχειν τ ἀρχιερωσύνης, ἐσεσίαζον πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τ τούτῳ γάμον ὀλιγαθέρειαν τοῖς ἀδικουμένοις ἐπὶ τὰς τ γυναικῶν συνοικήσεις βλεπομένοις ἡμέρᾳ, καὶ τ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἄρχειν τοῦτο ἐσεσθαι. ὑπάρξαι μέντοι ἐκ τ παρόντος αἰτίαν κακῶν αὐτοῖς ἐκ τ κακῶν αἴτιον, τὸ ἐπὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας, καὶ ἀναγκάσαι γυναῖκας ξένας ὀλιγωρίας. σκέλλουσιν οὖν τ Μανασσῆ ἀλλοζύγους τ γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. ᵉ ἐκ δὲ τ ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος, καὶ εἰρχομένου τ ἀδελφὸν ἐκ βωμῶν, ἀδικημένου ὁ Μανασσῆς πρὸς τ πενθερὸν Σαναβαλλέτην, ἐφῆκεν μὲν ἔλεγεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα ᵛ Νικασὼ, τ ˣ μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μείζους ὔσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῇ γῇ ἀδικουμένους, ἐβούλετο δι' αὐτὴν φέρειν. τὸν δὲ Σαναβαλλέτην μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπισχνούμενον, καὶ πάντων ὑποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, ʸ βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ᶻ ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὄντι τοῦ ᵃ Γαριζεὶν ὄρους ᵇ ὃ κρατεῖ τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ ᶜ τοῦτο ποιήσειν ἐπαγγελλομένου μὴ τ Δαρείου γνώμης τοῦ βασιλέως, ἐπαρθεὶς τ ὑποχέσεσιν ὁ Μανασσῆς, ᵈ παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δαρείου δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τ Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δ' ἱερέων καὶ Ισραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὀλιπεπλεγμένων, καπεῖχεν οὐ μικρὰ παρεχὴ τοὺς Ιεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τ Μανασσῆν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ καλοίκησιν διομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος.

γ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τ καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τ Ελλήσποντον διαβὰς Αλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατ' Γρανικὸν μάχῃ ᵉ κρατήσας πρόσω τῶν χωρεῖ, στράτευμα ἱππικόν τε καὶ πεζικὸν συνήθροιζεν, ἀπαντῆσαι ᶠ Δίγυπτους τοῖς Μακεδόσι πρὶν ἢ πᾶσαν αὐτοὺς ὑπὸ χεῖρας καταστρέψασθαι τὴν Ασίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, ᵍ ἔσω τ Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡσθεὶς δὲ τῇ Δαρείου καταβάσει ὁ Σαναβαλλέτης, ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Μανασσῇ πᾶς ὑποχείους ʰ πολέσειν, ὡς ἂν Δαρεῖος κρατήσας ⁱ τ πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, μηδὲ εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τοὺς Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' ἐκ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη. καὶ πολλοὺς τ στρατιώτας ὑποτέμνεται, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τ μητρὸς καὶ ᵏ γυναικὸς καὶ τ τέκνων, ἔφυγε εἰς Πέρσας. Αλέξανδρος δὲ ˡ εἰς Συρίαν διαβὰς, Δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ Σιδῶνος κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον· ἤδη τε ὑποτείλας γράμματα πρὸς τ τ Ιουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα

ferentes Jaddi pontificis fratrem, qui uxorem haberet externi generis, † consortem esse sacerdotii, ab eo dissidebant. Judicabant enim ejus matrimonium gradum esse iis qui in re uxoria peccare vellent, idque initium fore ineundæ societatis cum extraneis. Jam vero superioris captivitatis & malorum causam eis fuisse, quòd quidam in connubiis peccavissent, & peregrinas uxores duxissent. Itaque jubebant Manassi, ut aut divortium cum uxore faceret, aut ad aram ne accederet. Igitur cum pontifex pariter ac populus indigne hoc ferret, & fratrem ab ara arceret, adit Manasses socerum Sanaballetem, & se quidem amare dicebat filiam ejus Nicaso, sic tamen ut sacerdotali honore (qui in gente sit maximus & in eadem familia maneat) privari propter eam haud velit. Ad hæc cum Sanaballetes promisisset non solum sacerdotium ei se servaturum, verumetiam pontificiam potestatem & honorem præstiturum, & omnium, quibus ipse præerat, locorum præsidem effecturum, modo filiam suam retinere velit uxorem, dixissetque, templum se ædificaturum, Hierosolymitani simile, in monte Garizin, qui in Samaria est cæterorum montium altissimus, idque de Darii regis sententia facturum; his promissis elatus Manasses hæsit Sanaballeti, pontificatum se Darii munere obtenturum sperans. nam & Sanaballetes jam senior erat. Et quia multi sacerdotes & Israëlitæ erant ejusmodi conjugiis implicati, agitabant non mediocres turbæ Hierosolymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manassem, Sanaballete eis pecuniam suppeditante, & terram ad agricolationem & habitationem dividente, omnibusque modis genero gratificante.

Manasses uxorem, Sanaballetis filiam, repudiare vult.

3. Eo autem tempore Darius, cum intellexisset Alexandrum trajecto Hellesponto, superatisque ipsius præfectis apud Granicum, pergere ulterius, equitum peditumque exercitum coëgit, eo consilio, ut Macedonibus obviam iret, priusquam totam pervasissent Asiam. Cum itaque Euphratem flumen *copias* traduxisset, Taurumque Ciliciæ montem superasset, hostes intra Ciliciæ fines opperiebatur, ut ibi cum eis prælio dimicaret. Sanaballetes autem, Darii descensu lætatus, Manassi dicebat, sese promissa præstiturum, simulac Darius victis hostibus rediisset. Erat enim persuasum non ei solum, sed etiam omnibus qui erant in Asia, ne congressuros quidem cum Persis Macedonas, propter multitudinem. Verum longe aliter *res* accidit, quam exspectabant. Nam Rex, cum Macedonibus congressus, victus est, & magna exercitûs parte amissa, & capta ejus matre & uxore & liberis, fugit in Persas. Alexander vero, in Syriam profectus, capit Damascum; & Sidone potitus Tyrum obsidet: missisque ad Judæorum pontificem literis, postulat ut sibi auxilium mittat, & exercitui commeatum suppeditaret, ac quæcunque antea

De Dario per Alexandrum victo.

Alexander à Judæis deditionem postulat.

ᵠ Ιαδδοῦ ᾧ ἀρχιερέως] Ιωαδδοῦ *Hen.* & *Busb.* Hic putatur esse Jaddua, filius Jonathanis, nominatus *Nehem.* c. 12. v. 11.

† *Consortem esse sacerdotii,*] Pontificatus patricipem esse, *Seld.*

ʳ Επιχωρίου.] Επιχωρίας *Hen.* & *Vat.*

ˢ Τῶ δ' ἀρχιερέως] Ita *Hen.* & *Vat.* Τῶ δ' ἀρχιερέως ἀγανακτοῦντος τῷ λαῷ in *Editis.* ὁ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος *Busb.* forsan pro σὺν τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος. *Epiphanius* vertit, *principes quoque sacerdotum cum populo hoc indigne ferebant.*

ᵗ Αρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος,] Cum populo hoc indignè ferebat. *Rufin.* SPANH.

ᵛ Νικασὼ,] Ιχατὼ juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. sup. c. 7. §. 2. SPANH.

ˣ Μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) μέντοι in *Editis.*

ʸ Βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Conf. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

ᶻ Ομοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Κρείττονα ἐν Ιεροσολύμοις *Busb.* & *Zonar.*

ᵃ Γαριζεὶν ὄρους] Ita *MS.* Γαριζὶν in *Editis.* HUDS. Γαριζὶν ὄρος supra lib. 5. c. 1. §. 19. & infra §. 6. Γαριζεὶν ὄρος· ubi *Gen.* Γαριζὶν ὄρος· De Templo simili Hierosolymitano ibi extructo. SPANH.

ᵇ Ο κρατεῖ τὴν Σαμάρειαν ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον,] Ita *MSS.* & *Zonar.* & *Vet. Interpr.* Ὃ κρατεῖ Σαμάρειαν, ὃ τ ἄλλων ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον in *Editis.*

ᶜ Τοῦτο ποιήσειν] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ταῦτα in *reliquis.*

ᵈ Παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ,] Κατέμενον ὁμοῦ τῷ *Hen.*

ᵉ Κρατήσας προσωτέρω χωρεῖ,] Ita cum *MSS.* νικήσας in *Editis.*

ᶠ Διαγνοὺς] Διεγνωκὼς *Hen.* & *Busb.*

ᵍ Εἴσω τ Κιλικίας] Εἰς Ισσῶν πόλιν τ Κιλ. *Hen.* ὁ Ισσῶν τ Κιλ. *Busb.*

ʰ Τελέσειν,] Sic *MSS.* τελεῖν in *Editis.*

ⁱ Τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ.] Τὰς πολεμίας solus *Hen.*

ᵏ Γυναικὸς καὶ τ τέκνων,] Τῆς ante γυναικὸς delevi auctoritate quorundam *MSS.*

ˡ Εἰς Συρίαν διαβὰς,] Εἰς Πέρσας πρὸς. *Vat.* & *Busb.*

tea Dario ſtipendia pendebant ei ſolvat, & Macedonum ſequatur amicitiam; fore enim ut ejus rei non pœnitcat. Cum autem pontifex tabellariis reſpondiſſet, ſe Dario cum jurejurando promiſiſſe, adverſus eum arma non laturum, idque nunquam ſuperſtite Dario violaturum dixiſſet; his auditis, ira commotus erat Alexander, & Tyrum quidem relinquere, quæ jamjam capienda foret, non ſtatuit: ſed minatus eſt ſeſe, ea ſubacta, in Judæorum pontificem exercitum moturum, & per eum omnibus oſtenſurum, quibuſnam jusjurandum ſervare debeant. Inde acrius obſidionem urgens, Tyrum expugnat: & conſtitutis in ea rebus, contra Gazæorum urbem proficiſcitur, atque Gazam & præſidiis in ea præfectum nomine Babemeſem obſidet.

Sanaballetes ad Alexandrum ſe confert.

4. Jam vero Sanaballetes, ratus idoneum ſe tempus nactum eſſe ad id quod inſtituerat, à Dario defecit, ſumptiſque octo ſubditorum ſuorum millibus, ad Alexandrum ſe contulit: & nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem, dicebat ei, ſeſe quæ loca teneret traditurum, & dominum pro Dario rege libenter habiturum. Cumque eum *Alexander* lætus admiſiſſet, Sanaballetes, ſumpta jam fiducia, de inſtituto ſuo ſermonem injecit, demonſtrans generum ſe habere Manaſſem, Jaddi Judæorum pontificis fratrem; multoſque alios ejuſdem gentis homines ei adeſſe, qui jam velint in ſua ditione fanum conſtruere. & id quidem Regi utile eſſe, in duo dividi Judæorum vires, ne ſi quando conſentiens & conjuncta gens novi quid moliretur, regibus negotium faceſſeret, ſicut & antea feciſſet Aſſyriorum principibus. Igitur permittente Alexandro, Sanaballetes, omni adhibita diligentia, templum ædificavit, & Manaſſem ſacerdotem conſtituit, arbitratus id decus fore maximum filiæ ſuæ natis. Deinde, poſt ſeptem menſes in obſidione Tyri conſumptos, & in Gaza duos, Sanaballetes moritur. Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hieroſolymitarum urbem aſcendere contendit.

Templi Gazizin conſtructio.

Jaddus pontifex parat Alexandrum excipere.

Aſt hoc audito pontifex Jaddus in anguſtia erat atque metu, ſolicitus quonam pacto Macedonibus obviam iret, irato Rege propter ſuperiorem contumaciam. Itaque indictis populo ſupplicationibus, & cum eis rem divinam Deo faciens, orat ut gentem tueri & ab impendentibus periculis liberare velit. Cum autem *nocte* poſt ſacrificium obdormiret, monuit eum in ſomnis Deus, ut bono eſſet animo, utque coronata urbe portas aperirent, & alii in albis veſtibus, ipſe vero cum ſacerdotibus ornatus ad præſcriptum legis obviam irent, nihil

Δαρείῳ πρότερον ἐπίλοιπα δῶρα [m] τούτῳ διδόναι, τὴν Μακεδόνων φιλίαν [n] ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις. τοῦ δ' ἀρχιερέως [o] ἀποκεκριμένου τοῖς γραμματοφόροις, ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, μηδ' τούτου ἔως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πρόσεσθαι φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν Τύρον οὐκ ἔφασκε καταλιπεῖν, [p] ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεθήσεσθαι· [q] πρόσεσεσθαι μὲν οὖν φήσαντος τούτῳ, ἠπείλησε [r] στρατεύσειν ἐπὶ τὸ [s] τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως, καὶ διδάξειν πάντας [t] δι' αὐτοῦ, τίσιν [v] δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονηρότερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν Τύρον· καθεσηκόμενος δὲ τὸ ἐπ' αὐτῇ, ἐπὶ τὴν [x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν, καὶ τὴν τε Γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ Φρούραρχον ὄνομα [y] Βαβημήσῳ ἐπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ Σαναβαλλέτης τὸ ἐπιβουλῆς, Δαρείῳ μὲν ἀπέγνω, καὶ λαβὼν [z] ὀκτακισχιλίους τοὺς ἀρχομένους [a] ὑπ' αὐτὸν, ἦκε πρὸς Ἀλέξανδρον ἥκειν· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς Τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων, ἔλεγεν, αὐτὸν παραδώσειν τούτους, καὶ θεραπεύσειν αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀντὶ Δαρείου βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν προκειμένων ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι [b] Μανασσῆν, ἀδελφὸν τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν ἥξειν ἱερεῖς ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη καθασκευάσοντας. τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο [c] διαιρεῖσθαι τὸν τῶν Ἰουδαίων δῆμον, ἵνα μὴ [d] ὁμογνωμονοῦντες τὸ ἔθνος μηδὲ σωφρονοῦντες, εἴ ποτε νεωτερίσειέ ποτε, χαλεποὶ ἦ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς δὲ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ γυναικὸς γνησίοις τοῦτ' ἔσεσθαι. μιᾶς δὲ ἐπιβαλούσης τῇ Τύρῳ πολιορκίας διελήλυθότων, καὶ δύο τῇ [e] Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν, [f] ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπούδαζε. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [h] Ἰαδδοῦς, τὸ μὲν ἀκούσας, ὅτι ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου δὲ βασιλέως ἐπὶ τῇ [i] πρότερον ἀπειθείᾳ. προαγγείλας οὖν ἱκεσίας τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ [k] προσφέρων, ἐδεήθη παρεσκευάσεν δὲ ἔθνος, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. καθεσηκυμηθέντι δὲ μὴ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς [l] ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν καμμίους στολὰς πορείαν τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶν-

τας

m Τούτῳ] Forte αὐτῷ. COCC.

n Ελόμενον,] Ελομένης *Vat.* & *Gall.*

o Αποκεκριμένου] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἀποκεκριμένῳ in *ceteris.*

p Οσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεθήσεσθαι.] Οσον ὔπω *Hen.* & *Busb.* ὅσον οὐδέπω *propemodum*, ut vertit *Politianus* in *Herodiano.* Videſis Cl. *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 57. p. 764.

q Παρασησόμενος ὃ ταύτῃ,] Παρασησόμενος ὃ ταύτῃ ὑπείλη *Hen.* & *Vat.*

r Στρατεύσειν] Στρατεύσεσθαι ſolus *Busb.*

s Τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα,] Ita ex *MSS.* ut infra ſeq. poſt Μανασσῆ, ᾧ, ubi τῷ deeſt *Editis.*

t Δι' αὐτοῦ,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *ut omnes per eum diſcerent* &c. in *ceteris* δι' αὐτῷ deſiderantur.

v Δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.] Δεῖ αὐτοὺς *Hen.* quod ſane mox poſtularet φυλάσσειν pro φυλακτέον.

x Γαζαίων πόλιν ἦλθεν,] Τῶν Γαζαίων *Hen.* Γάζιον *Vat.* & *Busb.* & mox ἦλυθεν habet *Vat.* Επὶ τὸ Γάζαν πόλιν ἦλθε, αὐτὸ καὶ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

y Βαβημήσῳ ἐπολιόρκει.] Βαβημάσῳ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Bibimaſin*, aut *Babimaſin*, aut *Abymaſin.* Verum *Arriano* dicitur Βάτις, *Curtio* autem *Betis.*

z Ὀκτακισχιλίους] Δὶς ὀκτακισχιλίους *Vat.*

a Ὑπ' αὐτὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* quod uſitatius quam παρ' αὐτῷ *Editorum Aliorumque.*

b Μανασσῆ, ᾧ τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν·] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

c Διαιρεῖσθαι] Διηρῆσθαι in *MSS.*

d Ομογνωμονοῦντες τὸ ἔθνος μηδὲ σωφρονοῦς,] Sic in *MSS.* ὁμογνῶν in *Editis.*

e Γάζῃ,] Forte Γάζης. COCC.

f Επὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν] Quæ de Alexandro & Jaddo narrantur hoc capite (conſentientibus *Talmudicis* in *Joma*, f. 69. & *Taanith*, c. 9. & Auctore *Commentarii Majoris* in *Leviticum*, ſect. 13.) pro fabuloſis habentur ab *Ant. Van-Dale* in *Diſſertatione ſuper Ariſtea*, & *Thoma Wagſtaffe* in *Reſponſione* ad *Lloydii Epiſt.* ad *Scherlockium*, *Aliiſque nonnullis*: præcipue quod ea ſilentio præterierint *Curtius*, *Diodorus*, *Arrianus* & *Plutarchus.* Verum *Juſtinum* l. 11. c. 10. (ubi dicit *Alexandrum obviam cum infulis multos Orientis reges habuiſſe*) ad hanc hiſtoriam reſpicere exiſtimat *Iſ. Voſſius*, in notis ad *Juſtini* locum jam allatum. Hiſque fidem habuiſſe *Originem*, conſtat ex lib. 5. contra *Celſum*, p. 265. ubi dicit, ὡς μηδ' ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι παθεῖν τι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, καίτοι γε μὴ βεληθέντος, ἀλλὰ τιμὰς σωθείσας καὶ ὅρκους, ἀναλαμβάνειν ὅπλα κατὰ Δαρείου. τοῦτο φασὶ καὶ τὴν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, ἐνδύντα τὴν ἱερατικὴν στολὴν, ἅμα τοῖς ἱερατικοῖς ἀνδράσι καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, φάσκοντι ὄφθαι αὐτῷ τινι τῷ σχήματι τινα, ἐπαίρεσθαι ἀκούσαντα αὐτοῦ καὶ τὸν ὕπνον ὑποθέσθαι τὸν Ασσίου ὅλου.

g Αναβαίνειν ἐσπούδαζε.] Quo anni tempore id contigerit docemur in Megillath Taanith, videlicet menſe Caſleu, qui fere cum Novembri coincidit: nam diem 21 hujus menſis feſtum egerunt, quod favore Alexandri de Samaritanis triumpharent. REL.

h Ιαδδοῦς,] Hic putatur eſſe *Iaddua*, F. Jonathanis, nominatus Nehemiæ XII. 11. HUDS. in *Add.*

i Πρότερον ἀπειθείᾳ·] Προτέρᾳ ſolus *Busb.*

k Προσφέρων,] Προσφέρειν *Gall.*

l Εσθῆσιν,] Εσθήσεσιν hic & infra in *MSS.*

m Προ-

τας πίστεως δεινὸν, προγουμένης τοῦ Θεοῦ. Ἀναστὰς οὖν ἐκ τοῦ ὕπνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα τῆς ὑπνου αὐτῷ παρηγγέλη, τῷ τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

ε'. Πυθόμενον δ' αὐτὸν, ὡς πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, [m] προέισι μὲν τὰ ἱερέων καὶ τοῦ [n] πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πομπὴν ἐπὶ τὸν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ [o] Σαφὰ λεγόμενον. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν [p] σκοπὸν σημαίνει· τόπος γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ ναὸν σκοπεῖν σωφρόνως ἀφορᾷδαι. τὰ δὲ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων [q] Χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπηρέτοις αὐτοῖς, τὴν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὰ ἱερεῖα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγένετο. ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν [r] λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προηγουμένους ἐν βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ [s] ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ [t] ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, [v] προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ποιησαμένων κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθη τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπερελάμβανον. Παρμενίωνος δὲ μόνος προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνουμένων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσεκύνησε τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, "ὃ τῶτον, εἶπε, προσεκύνησα, οὐ τὸν θεὸν, ᾧ [x] τῇ ἀρ-"χιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. τῶτον γὰρ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδον "ἐν τῷ νυῦ [y] σχήματι, [z] ἐν [a] Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων. "καὶ πρός ἐμαυτὸν διανοουμένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι "τῆς Ἀσίας, παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διά-"βαίνειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς [b] στρατιᾶς καὶ [c] τὴν Περ-"σῶν καταλύσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμε-"νον ἐν [d] τοιαύτῃ στολῇ, τῶτον δὲ νῦν ἰδὼν, καὶ τὰ κατὰ τοὺς "ὕπνους [e] ἀναμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ διακελεύσεως, [f] νο-"μίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένον Δαρεῖον "νικήσειν, καὶ τὴν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάν-"τα ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί μοι προχωρήσειν." ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, [g] τῶν ἱερέων προηγουμένων, εἰς τὴν πόλιν παρήγετο· καὶ ἀνελθὼν [h] ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θυσὶ μὲν τῷ Θεῷ κατὰ τὰ [i] ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης δ' αὐτῷ τῆς Δανιήλ βίβλου, ἐν ᾗ ἔπνα τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, [l] νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος,

mali sibi metuentes, providente Deo. Igitur excitatus ex somno, & ipse magnopere gaudebat, & indicato cunctis eo oraculo, factisque omnibus quæ ei in somnis mandata fuerant, Regis adventum præstolabatur.

5. Atque ubi eum non procul abesse ab urbe intellexit, prodit una cum sacerdotibus & civili turba, venerabili & diverso ab aliis gentibus occursu, in quendam locum qui Sapha dicitur. hoc autem nomen, si Græce interpretemur, speculam significat: inde enim & Hierosolyma, atque templum conspiciebatur. Cumque Phœnices & Chaldæi qui *Regem* sequebantur fore putarent (quæ verisimile erat Regem præ iracundia illis permissurum esse) ut urbem diriperent & pontificem excarnificarent, accidit ut res contra se haberent. Alexander enim, procul adhuc conspicatus multitudinem in albis vestibus, & sacerdotes præcedentes in byssinis tunicis, & pontificem in hyacinthina veste & auro distincta, atque tiaram in capite gerentem, & auream in ea laminam, in qua Dei nomen inscriptum erat: solus accessit, & nomen veneratus est, priorque pontificem salutavit. Judæis autem omnibus una voce Alexandrum salutantibus & in orbem cingentibus, reges quidem Syriæ reliquique obstupuerunt, & Regem mentis impotem esse sunt suspicati: Parmenione vero solo eum aggresso & percontato, quî factum sit ut omnibus eum adorantibus, ipse Judæorum pontificem adorarit; "non hunc, inquit, adoravi, sed "Deum, cujus ille summo sacerdotio decoratus est. "Hunc enim secundum quietem vidi in hoc habitu, cum essem in Dio in Macedonia; ac cogitantem me apud meipsum, quonam pacto potiri "possem Asia, hortatus est ne cunctarer, sed confidenter trajicerem: sese enim exercitui meo præiturum, mihique Persarum imperium traditurum. Itaque cum alium nullum in tali veste viderim, & nunc conspicatus hunc, & illius in "quiete visi & cohortationis recordatus sim, puto "me, divino missu facta expeditione, Dario superiorem fore, & Persarum potestatem aboliturum, "atque omnia quæ mihi sunt in animo successura." Hæc loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in urbem venit; & in templum ascendit, ac Deo ad sacerdotis præscriptum sacrificavit, ipsumque pontificem & sacerdotes magnifice honoravit. Oblatoque ei Danielis libro, in quo fore significabat, ut Græcorum quidam Persarum imperium aboleret, ille se eum esse qui significaretur existimans, tunc quidem lætatus multitudinem dimisit: postri-

Alexandri adventus in urbem Hierosolymorum.

Alexandri somnium.

Alexander Hierosolymorum templum adit, & sacra facit.

m Προέισι μὲν τῶν ἱερέων] Προέσεισι minus recte in *MSS.*

n Πολιτικοῦ πλήθους,] In Megillath Taanith dicuntur præcipui cives Hierosolymitani & בולישין βελωταὶ cum eo profecti via Gaza Hierosolymas per Σκοπὸν. REL.

o Σαφὰ λεγόμενον.] Σαφὰν *Hen.* Σαφὶν *Busb.* Σαφεὶν *Vat.* Hebraïce צפה. HUDS. In Megillath Taanith dicitur usque Antipatrida urbem obviam iisse Alexandro Simeonem. Forsitan quia Antipatris olim dicta fuit Caphar vel vicus *Saba*, crediderunt Σαφὰ esse eundem locum ac *Caphar Saba*. REL. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 1. SPANH.

p Σκοπὸν σημαίνει.] Σκοπὸν *Busb.* & *Vat.* & rectè. HUDS. in *Add.* Locum itaque hunc *Speculatorem* appellarunt, urbi (ut videtur) superimminentem, qualis Epipolæ erant Syracusis. HAV.

q Χαλδαίων,] Χαθαίων (post *Schotanum* in Tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 1214.) reponendum censet *L. Loydius*, *Episcopus Wigorniensis*, in *Epistola* ad *Sherlockium* de Facto Jadduæ, p. 16.

r Λευκαῖς ἐσθῆσι,] Id etiam in Megillath Taanith legitur, primores populi qui cum Pontifice erant גלגנים albis vestibus fuisse indutos. In Gemara Joma, ubi eadem historia narratur, de eo nihil. REL.

s Ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ,] Ὑακινθίνῳ in *MSS.* ὑπεριδυμβόν τῷ ὑακινθίνου στολῷ καὶ διάχρυσον *Zonar.* Per ὑακινθίνη intelligit *pallium*, per διάχρυσον *Ephodum* cum *Pectorali*. ita *Braunius* de *Vest. Sacerd. Hebr.* l. 2. c. 25. p. 853.

t Ἐγέγραπτο ὄνομα,] Ἐπεγέγραπτο *Busb.* & *Zonar.* Coccejus vero ἐσγέγραπτο.

v Προσεκύνησε] Simeonem ipsum adoratum esse dicitur Alexander in Megillath Taanith, & ita mox etiam Parmenio rogat cur adoraret Pontificem, quod in Megillath ita extat מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי *Rex magnus, qualis tu es, adorat Judæum?* REL.

x Τῇ ἀρχιερωσύνῃ] Ita in *MSS.* τῷ ἀρχιερωσύνῳ in *Editis.*

y Σχήματι,] Φησὶ post σχήματι inserunt *Hen.* & *Busb.*

z Ἐν Δίῳ] Τῆς Μακεδονίας ἔνδον aut ἐγγὺς τῆς Μακεδονίας in *MSS.* ἐγγὺς ὂν ἔτι Μακεδονίας *Zonar.*

a Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων·] Alia urbs Syriæ *Gen.* Δίαν, de qua inf. lib. 13. c. 15. §. 3. Δίον πόλις. & ἄλλοι. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

b Στρατιᾶς καὶ] Ita cum *MSS.* στρατίας in *Editis.* ac præterea μοι pro μοὶ in uno *MSS.*

c Τὴν Περσῶν] Ita in *MSS.* & *Zonar.* ut & mox infra, hac ead. §. τῆς in *Editis.*

d Τοιαύτῃ στολῇ,] Τῇ αὐτῇ *Busb.*

e Ἀναμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ διακελεύσεως,] Ἀναμνησθεὶς in *MSS.*

f Νομίζω θείᾳ πομπῇ] Καὶ σὺν Θεῷ νομίζω τὴν στρατείαν πεποιημένον Δαρεῖον ἡττήσεσθαι *Zonar.*

g Τῶν ἱερέων προηγουμένων,] Τῶν Ἰουδαίων solus *Vat.*

h Ἐπὶ τὸ ἱερὸν,] Judæi etiam in Megillath Taanith memorant, Alexandrum Macedonem in Templo Hierosolymitano fuisse, ad 23 diem mensis Sivan. Gebiha ben Pesisa astu usus effecit ut quum ad montem templi adscenderet, calceos exueret. REL.

i Ἀρχιερέως ὑφήγησιν] Ita ex *MSS.* & *Zonara.* ἱερέως in *ceteris.*

k Καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ τοὺς ἱερεῖς in *reliquis* desiderantur.

l Νομίσας αὐτὸς εἶναι] Νομίσας αὐτὸν εἶναι τὸ σημαινόμενον *Hen.*

In Judæos beneficia confert.

postridie vero ejus diei eos advocat, quæque ipsi velint dona postulare jubet. Pontifice autem petente, ut liceret patriis uti legibus, utque septimo quovis anno tributis essent immunes, omnia *eis* concessit. Cumque illi ab eo petiissent, ut & eos qui Babylone & in Media erant Judæos legibus suis uti sineret, libenter promisit facturum quæ *ab eo* postularent. cum vero ad hoc diceret multitudini, si qui secum militare vellent, ea lege ut patrios mores tenerent & secundum eos viverent, paratum esse *eos secum* ducere; multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

Sicima Samaritarum metropolis.

Samaritarum ingenium.

6. Igitur Alexander, compositis in hunc modum Hierosolymorum rebus, in proximas urbes duxit exercitum. Atque omnibus, quos adiret, amice eum excipientibus, Samaritani (qui tum Sicima regionis caput habebant, urbem apud Garizim montem positam, & à desertoribus Judaïcæ gentis habitatam) videntes Judæis ab Alexandro tam præclarum honorem habitum, statuerunt Judæos se profiteri. Sunt enim Samaritæ eo ingenio, sicuti jam ante memoravimus, ut in Judæorum rebus adversis negent suos esse cognatos, tunc quidem id quod verum est profitentes. Sed si forte eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum communionem insiliunt, suos esse consanguineos dicentes, genusque suum à Josephi natis, Ephraïmo & Manasse, deducentes. Igitur apparate, & cum magna in eum studii significatione, Regi occurrunt haud procul Hierosolymis. Cumque illos Alexander laudasset, Sicimitæ ad eum accedunt, assumptis quos Sanaballetes ad eum miserat militibus: rogantque, ut ipsorum urbem adiret fanumque *sua præsentia* cohonestaret. Ipse vero ad eos se venturum promittit, simulatque redierit. Ac postulantibus sibi anni septimi tributa condonari, quippe cum nec ipsi eo anno sementem facerent, quæsivit, quinam essent qui hæc peterent. Cumque dixissent, Hebræos se esse, vocari autem Sicimorum Sidonios: iterum interrogavit, an Judæi essent? Quod cum *illi* negarent, dixit, Atqui ego Judæis ista dedi; tamen cum rediero, & hæc à vobis accuratius cognovero, faciam quod mihi visum fuerit. Et quidem Sicimitas ita dimisit. Sanaballetis vero militibus imperavit, ut ipsum in Ægyptum sequerentur: illic enim agros eis divisurum. id quod paulo post fecit in Thebaïde, ubi eis regionem tuendam mandavit.

Mortuo Alexandro dividitur imperium.

Jaddi obitus. Onias pontifex.

7. Alexandro autem vita defuncto, imperium inter successores divisum est: templumque in monte Garizin mansit. Quod si quis ab Herosolymitis reus agebatur comesi profani cibi, aut violati Sabbati, aut alicujus talis peccati, is ad Sicimitas confugiebat, seque injuste accusatum dicebat. Per id vero tempus vita decesserat Jaddus pontifex, eique in pontificatum successerat Onias ejus filius. Atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

Finis Libri undecimi.

τότε μὲν ἡδεῖς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος· τῇ δ' ὑστέρᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τὸ δὴ ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρῆσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνειμένον εἶναι, συνεχώρησε πᾶσι. προσκαλεσαμένων δ' αὐτῶν, ἵνα καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπετρέψῃ νόμοις [m] χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴτινες αὐτῷ βούλονται [n] συστρατεύειν, τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τῷ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠνέσησαν.

ς'. Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος, ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς ἃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, Σαμαρεῖται, μηδρόπολιν τότε τῷ [o] Σίκιμα ἔχοντες, κεκμένῳ πρὸς τῷ [p] Γαριζεὶν ὄρει, καὶ κατοικημένῳ ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶν Ἰουδαίων ἐθνῶν, ἰδόντες ὅτι τοὺς Ἰουδαίους Ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τεθείμηκεν, ἔγνωσαν [q] αὐτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ Σαμαρεῖς τοιοῦτοι τῇ Φύσει, ὡς ἤδη πού [r] πρότερον δεδηλώκαμεν, [s] ἐν μὲν τοῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους ἀρρένας συγγενεῖς [t] ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τῷ ἀληθῆ. ὅταν δέ τι πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπαπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσποιοῦντες αὐτοὺς λέγοντες, καὶ ἐκ τῶν Ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων Ἐφραίμου καὶ Μανασσῆ. μὴ λαμπρύνηται δὲν καὶ πολλοὺς [u] ἐνδεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν, ἀπολύσηται τῷ βασιλεῖ, μικρὸν δεῖν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς Ἀλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, πρεσβευσάμενοι καὶ ὡς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν γράψοιτο ἀπέστειλε· καὶ παρεκάλουν, προσκυνούμενον [x] πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαί τε τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὐθις ὑποστρέφων ἥξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. αἰτησάντων δ' [y] ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τὸ [z] ἑβδομαδικὸν ἔτος· ὃ δὴ καὶ αὐτὸς ἀπείρειν ἐν αὐτῷ· τίνες ὄντες τοῦτο προσηλθον ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, Ἑβραῖοι μὲν εἶναι, [a] χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν, εἰ τυγχάνουσιν Ἰουδαῖοι; τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε, εἶπεν, Ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποστρέψας μέντοι καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοὺς μὲν οὖν Σικιμίτας ἔτως [b] ἀπεπέμψατο. τὸν δὲ Σαναβαλλέτην πρωΐτατα ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὁ δὲ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας.

ζ. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ [c] εἰς τοὺς διαδόχους [d] ἐμερίσθη· τὸ δ' ὄρος τὸ Γαριζεὶν ὄρος ἱερὸν ἔμεινεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοὺς Ἱεροσολυμίτας κοινοφαγίας, ἢ τι ἐν τοῖς [e] Σαββάτοις παρανομίας, ἢ τιν' ἄλλο τοιοῦτο ἁμαρτημάτων, πρὸς τοὺς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως [f] ἐγκεκλῆσθαι. τετελευτηκὼς δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην Ονίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἑνδεκάτου.

m Χρήσασθαι,] Χρῆσθαι hîc loci in omnibus *MSS.* At supra post αἰτησαμένου, χρῆσθαι habet solus *Busb.*

n Συστρατεύειν,] Ita *MSS.* στρατεύειν in *Editis.*

o Σίκιμα ἔχοντες,] Σίκιμαν *Hen.* & *Busb.* Σικεμων *Vat.* & infra p. 583. & mox Σικεμίτας.

p Γαριζεὶν ὄρει,] Conf. supr. §. 2. SPANH.

q Αὐτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν.] Ἑαυτοὺς *MSS.* αὐτοὺς in *Editis*, ut & mox infra post ὁμολογοῦντες.

r Πρότερον δεδηλώκαμεν,]. *Sc.* lib. 9. c. 14. §. 3. Vide etiam *lib.* XII. c. 7.

s Ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους ἀρρένας] συγγενεῖς ἔχειν,] Conf. sup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

t Ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε] Vocem ἔχειν non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

u Ἐνδεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν,] *Al.* δεινύμενοι.

x Προσκυνούμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν,] Εἰς τὸν πόλιν in *MSS.*

y Ἀφιέναι τὸν φόρον] Ἀφίεναι in *MSS.*

z Ἑβδομαδικὸν] Lege ἑβδομαδικῶν. COCC.

a Χρηματίζειν δ' οἱ] Ita etiam apud *Zonaram*, ubi *Wolphius* vertit, *Sicimitas Sidonios appellari.* At *Epiphanius* reddit, *Sicimitas autem à Sidoniis nuncupari.* Denique *Schotanus* (in *Bibl. Hist.* S. tom. 2.) verti vult, *Sidonios in Sicimis vulgo appellari.* Confer. l. XII. c. 7.

b Ἀπεπέμψατο.] Conf. supr. c. 6. §. 8. SPANH.

c Εἰς τοὺς Διαδόχους] Εἰς Διαφόρους *Vat.*

d Ἐμερίσθη· τὸ] Διεμερίσθη *Hen.* & *Busb.*

e Σαββάτοις παρανομίας,] Ita *MSS.* ἐν τοῖς Σαββάτοις in *Editis.*

f Ἐγκεκλῆσθαι.] Ita *MSS.* ἐγκεκλῆσθαι in *Editis.* HUDS. Corrigit D. Hoornbekius ἐγκεκλεῖσθαι. Verus *culpari*; sed Basileensis ἐγκλῆσθαι. restè. COCC.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΔΩΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DUODECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παραλαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλὰς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον [b] κατῴκισεν.

1. *Quomodo Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis & Judæis dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.*

β'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τὰς [c] Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, Ελεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

2. *Quomodo filius ejus Ptolemæus, Philadelphus appellatus, Judaïcas leges Græce transferendas curavit, & multos captivos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimaque donaria Deo consecravit.*

γ'. Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν κλυθείσαις πόλεσιν.

3. *Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Asiæ, & conditarum à se urbium civitate donaverunt.*

δ'. Εκ τῆς ἡμομένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ιωσήπου τοῦ Τωβίου πεισαμένου Φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Επιφανῆ.

4. *Josephus Tobiæ filius malo medetur, quo laborabant Judæi, inita cum Ptolemæo Epiphane amicitia.*

ε'. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων.

5. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.*

ς'. Στάσις τῶν δυναίων Ιουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς [d] ἐπεκαλέσαντο Αντίοχον τὸν Επιφανῆ.

6. *Judæi potentiores inter sese dissident, & quomodo Antiochi Epiphanis opem implorarunt.*

ζ'. Οτι στρατεύσαμενος Αντίοχος ὑπὲρ Ιεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

7. *Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, & urbem cepit & templum diripuit.*

η'. Ως Αντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος [e] ὁ Ασαμωναίου παῖς [f] Ματταθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

8. *Quemadmodum, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Assamonæi filius, Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit.*

θ'. Ματταθίου πλοῦτος, γήρως μὲν ὄντος ἤδη, τῶν δὲ παίδων τοῦ τὴν τῶν πραγμάτων προστασίαν τοῖς πᾶσιν.

9. *Mattathiæ obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.*

ι'. [g] Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας, τοῖς Αντιόχου στρατηγοῖς μαχεσάμενος, τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸν πάτριον ἐπανήγαγε πολιτείαν, καὶ ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

10. *Quomodo filius ejus Judas, cum Antiochi copiarum ducibus congressus, id assequutus est ut Judæi patriis institutis viverent; atque ipse à populo pontifex constitutus est.*

ια'. Ως Αντίοχος στρατηγὸς Απολλώνιος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλών, ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

11. *Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judæam facta, victus interiit.*

ιβ'. Η [h] Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ὑπὲρ τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἥττα καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

12. *Lysiæ & Gorgiæ contra Judæos expeditio & clades, & exercitûs interitus.*

ιγ'. Οτι στρατεύσαμενοι Ιούδας τε Σίμων, ὁ μὲν ὑπὲρ Αμμανίτας τε τὴν [i] Γαλαδίτιν, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑπὲρ Τυρίους τε Πτολεμαεῖς, κρατήσουσιν αὐτῶν.

13. *Quod Judas & Simon, ductis exercitibus, ab illo in Ammanitas, à Simone fratre ejus in Tyrios & Ptolemæos, illos devicerunt.*

ιδ'. [k] Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

14. *Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.*

ιε'. Ως Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ, στρατεύσαντος ὑπὲρ Ιουδαίους μετὰ Λυσίου, καὶ νικήσας, ἐπολιόρκει Ιούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

15. *Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia susceptâ in Judæos expeditione, victoria potitus Judam in templo obsidet.*

ις'. Οτι πολλοῦ χρόνου τῆς πολιορκίας τριβομένης, φιλίαν

16. *Quod, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus*

a Εν τῇ δωδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δωδεκάτῳ, vel ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ.

b Κατῴκισεν.] Μετῴκησεν *Hen.*

c Ιουδαίων νόμους] *Al.* Ιουδαίους.

d Επεκαλέσαντο] Ἀπεκαλέσαντο *Hen.*

e Ο Ασαμωναίου παῖς] Ita *MSS.* in *Editis* deëst articulus.

f Ματταθίας] Ita ubique cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ματθίας passim in *Editis.*

g Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας,] Hunc titulum insertum dedi ex *MSS.*

h Λυσίου καὶ Γοργίου] Ita juxta *Epiphanii* Codd. *MSS.* Σλλων in *Editis Flavii* & aliquibus *MSS.* Γαΐων *Hen.*

i Γαλαδίτιν,] Γαλαδίτην *Vat.*

k Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς] Λυσίου στρατία, καὶ Αντίοχου στρατηγοῦ, ἐπὶ Ιουδαίους [Ιούδαν *Gall.*] καὶ ἥττα inter hunc & præcedentem titulum inserunt *Hen. Gall.* & *Vat.*

tiochus cum Juda fœdus feriit, & ex Judæa non sine gloria discessit.

17. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judæos profectus, re infecta ad Regem reversus est.*

18. *Quomodo Nicanor, dux post Bacchidem missus, una cum exercitu periit.*

19. *Quod Bacchides denuo missus contra Judæam, victoria potitus est.*

20. *Quomodo Judas in prælio occubuit.*

τιοχος συν Ιουδα φοδυς φεριιτ, & ex Judæa non sine gloria discessit.

ιζ'. Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸ βασιλέα.

ιη'. Ως Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο συὺ [1] τῷ στρατῷ.

ιθ'. Οτι πάλιν ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν.

κ. Ως Ιούδας διεφθάρη μαχόμενος.

1 Τῷ στρατῷ.] Τῇ στρατιᾷ in duobus *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DUODECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXX.

CAP. I.

Quomodo Ptolemæus Lagi filius, Hierosolymis & Judæa dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.

ΚΕΦ. α'.

Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ σαββάτου τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

Alexandri successores.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ [b] τὰ κατ' τὴν Ιουδαίαν τὸν προφημένον καταστησάμενος τρόπον, πολλοῖς τὸν βίον· μεταπεσούσης εἰς πολλὰς τὴν ἀρχὴν, Αντίγονος μὲν τὰ Ασίας [c] ἐπικρατεῖ, [d] Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ [e] τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ελλήσποντον διέπει, τὴν δὲ Μακεδονίαν [f] εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον [g] εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχας [h] συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλὰς ἐν τοῖς ἀγῶσιν [i] ὑποβάλλειν τὸ οἰκητόρων, ὡς δὲ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντι, πανταχοῦ παθεῖν αὐτὸ τὴν ὑπεικλησιν. κατέσχε δὲ καὶ τὰ Ιεροσόλυμα, δόλῳ δὲ ἀπάτῃ [k] χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ Σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μὴτε τῶν Ιουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, διὰ γὰρ ὑπενόουν πολέμου, καὶ ἅμα τὸ ἀνυπόπτως δὲ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ δὲ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ὑπόνους ἐγκρατὴς γενεὶς τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐ-

Ægyptum tenuit Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus.

Judei, Hierosolymis dolo captis, in Ægyptum abducti.

a Ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.] Ita in omnibus *MSS.* tam *Latinis* quam *Græcis.* Videsis *Is. Vossium* in *Chronol.* S. cap. XI. p. 150.

b Τὰ κατ' τὴν Ιουδαίαν] Illa τὰ κατ' desunt *Cod. NC.*

c Επικρατεῖ,] Επεκράτει *NC.*

d Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος] Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐπικαλούμενος *NC.*

e Τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν,] Τῶν ἄλλων ἐθνῶν *NC.*

f Εἶχε Κάσσανδρος,] Εἶχε abest *Hen.* mox Κάσσανδρος ex nummis pro Κάσανδρος edidimus.

g Εἰλήφει.] Εἴληφεν in nonnullis *MSS.*

h Συνέβαινε γίνεσθαι] Συμβῆναι γίνεσθαι *Hen.* συμβαίνειν γίνεσθαι *NC.*

i Αποβάλλειν τὸ οἰκητόρων] Απόλλυσθαι *NC.*

k Χρησάμενος.] Χρησάμενος, ἀρχιερέως ὄντος καὶ ἔθνους ἡμῶν κατ' ἐκείνας ἡμέρας Ονίου, ὃς ὑὸς Ανδρὸς ἀρχιερέως, εἰσελθὼν ἡ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὁ Πτολεμαῖος ὡς θύσων τῷ Θεῷ *NC.*

l Τὰς

αὐτῆς. μαρτυρεῖ ᾗ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ [l] τὰς τῶ Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλεῖς τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. "ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ "πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, πεύθῃ ὑ- "περῆδον ἐπὶ Πτολεμαίῳ γιγομένῳ, ὥστε λαβεῖν ἀ- "λήσους, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὴν "ἐπέμφαν ἔχθ' δεσπότην." Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν τοῦτο φησὶ καὶ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶ περὶ τὸ Ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶ [m] ἐν Γαριζεὶν, κατῴκισεν. [n] ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. [o] ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶ Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων Φυλακὴν καὶ τοὺς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, [p] ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ περὶ αὐτοῦ, μὴ τὸ κράτησαι Δαρείᾳ τῇ μάχῃ· [q] πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια [r] κατελοχίσας, καὶ τοῖς Μακεδόσιν [s] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις ᾗ φυλαχθησόμενα τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. σὺν ὀλίγοι δ' [t] ἐδέ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, τὴ [u] ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς ἕ τῆς ᾗ Πτολεμαίου Φιλοτιμίας προσκαλουμένης. σφόδρα μέντοιγε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωνίαν τῶν [x] ἐθῶν διασώζειν προαιρουμένοις, ἐγίνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων· τῶν δὲ [y] Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

clementer. Hiſce quæ diximus etiam Agatharchides Cnidius, qui res à ſucceſſoribus *Alexandri* geſtas conſcripſit, teſtimonium perhibet, ſuperſtitionem nobis exprobrans, ut qui libertatem propter eam amiſerimus, iſtiuſmodi verbis. "Eſt "gens quæ Judæorum dicitur, qui urbem inco- "lentes magnam & bene munitam *nomine* Hiero- "ſolyma, paſſi ſunt eam in Ptolemæi poteſtatem "venire, quod arma capere noluerint, atque ex "ſuperſtitione intempeſtiva crudeli dominatui ſe- "ſe ſubjecerunt." Et Agatharchides quidem de gente noſtra hæc memoriæ prodidit. Cæterum Ptolemæus, multis hominibus captis, tum ex Judææ montanis, lociſque circa Hieroſolyma, tum ex Samaria & Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Cumque Hieroſolymitanos jurisjurandi fideique obſervantiſſimos ex iis intelligeret, quæ Alexandri legatis poſt victum ab eo Darium reſponderant, multos eorum in præſidiis diſpoſuit, & cum Macedonibus Alexandriæ pares fecit, ac ſacramento adſtrinxit, ſervaturos fidem poſteris ejus, qui ipſis mandaſſet eam provinciam. Non pauci præterea reliquorum Judæorum in Ægyptum ſua ſponte profecti ſunt, allecti partim bonitate ſoli, partim Ptolemæi liberalitate. Sed inter Samaritas & Judæorum poſteros inſtituta patria retinere ſtudentes exiſtebant contentiones, iique inter ſeſe decertabant, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſanctum eſſe contendunt, & victimas eo mitti volunt; Samaritæ contra, in montem Garizin.

Agatharchides Cnidius.

Ptolemæi in Judæos benignitas.

Contentiones inter Judæos & Samaritas.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τὰς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσε, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

CAP. II.

II.

Quomodo Ptolemæus Philadelphus leges Judaïcas Græce transferendas curavit, multoſque captivos manumiſit, & multa donaria Deo conſecravit.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος πεντεκαίδεκα, ἑπτὰ τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου διαλαβὼν ὁ Φιλάδελφος, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' [a] ἔτη ἐνὸς [b] δέοντος πεντήκοντα, [c] τόν τε νόμον ἠρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, [d] ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅτι τῶν [e] βιβλιοθηκῶν ᾗ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα [f] τὰ κτ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, [g] εἴ τι πῦ μόνον

CUM autem Alexander duodecim annos regnaſſet, & poſt eum Ptolemæus Soter quadraginta, tum demum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos undequadraginta) & legem *Judaïcam* curavit transferendam, & ſervientes in Ægypto Hieroſolymitanos ſervitute liberavit, qui fuerunt centum & viginti millia, ex hujuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, operam dans ut omnes, ſi fieri poſſet, totius orbis libros colligeret, & coëmens quicquid ubique vel fama accepiſſet ſtudio dignum fore Regiſque volun-

Ptolemæus Philadelphus ſecundus Ægypti rex.

Demetrius Phalereus bibliothecæ Ptolemaïcæ præfectus.

---

l Τὰς τῶ Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενος,] Forſan in libris περὶ Ἀσίας, quos laudant *Diodorus*, *Phlegon*, *Lucianus* & *Athenæus*.

m Ἐν Γαριζεὶν,] Ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζεὶν *NC.*

n Ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών.] Quorum Samaritanorum in Ægyptum deductorum reliquias putat *Scaliger. de Emend. Temp.* l. VII. p. 663. eos, qui Synagogam magnam habent in Cairo; Item qui Inſulam in Mari Rubro occupant, teſte Geographo Arabe. SPANH.

o Ἐγνωκὼς δὲ] Ἐπεγνωκὼς *Hen. Busb.* & *NC.*

p Ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο] Ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο Ἰαδδοῦς ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευομένῳ περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὡς μὴ τὸ κρ. *NC.*

q Πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια κατελοχίσας] Vid. infr. c. 2 §. 4. & adv. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH.

r Κατελοχίσας] Κατελοχισάμενος *NC.*

s Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας,] Judæi in Alexandria cum Macedonibus Iſopolitæ. Ita etiam Antiochiæ infr. c. 3. §. 1. SPANH.

t Δ' ἐδέ] Forte ᾗ καὶ COCC.

u Ἀρετῆς] Ἀρετὴ hic pro εὐδαιμονία, ut quandoque apud Homerum. SPANH.

x Ἐθῶν διασώζειν προαιρουμένοις,] Ἐθνῶν *Vat.* & *NC.*

y Σαμαρειτῶν] Σικιμιτῶν (*Lugd. Bat*) *NC.* & *Vet. Interpr.* in nonnullis codicibus.

z Βασιλεύσαντος ᾗ Ἀλεξάνδρου] Ita *Busb. NC.* & *Vet. Interpr.* nec non *Iſ. Voſſii* MS. (nunc *Lugd. Bat.*) niſi quod τεσσαρακοντα καὶ ἓν pro τεσσαρακοντα præ ſe ferat. in *Editis* deſiderantur iſta, Βασιλεύσαντος ᾗ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τεσσαρακοντα. In *Cod. NC.* (cui titulus eſt Πτολεμαϊκὸν) caput incipit ad hunc modum, Τελευτήσαντος ᾗ Ονίου ᾗ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται ᾗ Ἰαδδοῦς, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθεὶς, διὰ τὸ φῶς τὸν Θεὸν εὐσεβεῖς καὶ τὸ φῶς τοὺς ὁμοφύλους εὐνοεῖν. Βασιλεύσαντος ᾗ Ἀλεξ. &c. Videſis *Uſſerium* ad A. M. 3721.

a Ἔτη ἑνὸς δέοντος τεσσαράκοντα,] Porphyrius apud Euſebium XXXVIII. annis regnaſſe eum dicit. SPANH.

b Δέοντος τεσσαράκοντα,] Δέοντα *Hen.* & *Busb.*

c Τόν τε νόμον ἠρμήνευσε,] De ſola Legis verſione ſub hoc Ptolemæo. vid. Procem. c. 1. §. ... ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ ᾗ νόμω παρέδοσαν οἱ περιφέντες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειαν· & ſuperius ibid. ὅπερ μοι καὶ μέλλοντι ἐγχειρίζειν τοιαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἰδέαν καὶ ξένην ἀναλήψεσθαι συνήθειαν· Vide quæ de hoc ſuo conſilio, quæ in Hebræis voluminibus contenta in Græcam linguam transferendi, ait infr. §. 10. ubi διφθέραις, quibus Lex ſcripta, aureis litteris: ut ita de ſolis Legis Libris verſis à LXX. agat ſemper Joſephus, & ſic infr. §. 12. de Verſione illa facta ἀναγνῶναι τὸν Νόμον· & contr. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH. Nihil præter Pentateuchum tunc Græce verſum fuiſſe ex iſtis colligunt viri docti. & certe Græcus cæterorum librorum ſtylus arguit, eos, qui Ptol. Philadelphi rogatu Pentateuchum Moſis interpretati ſunt, reliquos libros ſacros non convertiſſe. *Pet.* Var. Lect. IV. 9. HUDS. in *Add.*

d Ὄντας δώδεκα μυριάδας,] Ὄντας καὶ δώδεκα in *iiſdem MSS.*

e Βιβλιοθηκῶν ᾗ βασιλέως,] Vide *S. Epiphanium* in lib. *de Menſuris & Ponderibus*, p. 166. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3719.

f Τὰ] Abeſt a *L. B.*

g Εἴ τι πῦ μόνον] Εἴ πῦ τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

Ptolemæus, ex consilio Demetrii, de legibus Judaïcis Græce transferendis cogitat.

luntati non ingratum, (nam *is* maximo librorum colligendorum desiderio tenebatur) omni cura & cogitatione huic rei incumbebat. Ptolemæo autem aliquando ab ipso quærente, quot jam librorum millia collecta haberet? respondit esse jam circiter *ducenta millia, & brevi congesturum ad quingenta. sibi etiam, adjiciebat, indicatum multos esse apud Judæos de ipsorum institutis libros studio dignos & bibliotheca regia; qui cum illorum literis & sermone scripti sint, rem fore magni laboris & molestiæ, si in Græcam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturæ, vocemque reddere consimilem, contigit tamen ut sui generis sit. cæterum nihil, inquit, prohibet, quo minus eos transferendos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) & in biliotheca *tua* habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, sibi optime consulere existimans, Judæorum pontifici scribit, ut hæc fiant.

2. Jam quidam *nomine* Aristæus, Regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, sæpe antea Regem orare statuerat, ut Judæos, quicunque in ejus regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum præfectis, Sosibio Tarentino & Andrea, eos obsecrans, ut se in eis quæ sit à Rege postulaturus adjuvent. Cumque Aristæus eorum, quos memoravimus, sententiam accepisset, Regem adit, & cum eo agit in hunc modum. "Non decet committere "nos, ô Rex, ut decipiamur, sed verum pate- "facere. Cum enim id nobismet negotii dari vo- "luerimus, ut Judæorum leges in tuam gratiam "non solum transcribantur, verum etiam vertan- "tur, quanam ratione hoc facere possimus, cum "multi Judæi serviant in regno tuo? Quos certe "non alienum erit à tua magnificentia & bonita- "te liberare à calamitate: quandoquidem qui "Deus eis leges tulit, is est qui tuum regnum "regit, quantum ego quidem quærendo compe- "ri. Conditorem enim universitatis Deum & i- "psi & nos colimus, familiari sermone Ζῆνα (i. "e. *Jovem*) vocantes, indito à vivendo nomine, "quòd is vitam conferat omnibus. Quapropter "ad honorem Dei, iis, qui Deum præcipua re- "ligione venerantur, redde patriam, ut eis in na- "tali solo vitam agere liceat. Illud quidem scito, "Rex, me nec genere eis, nec natione propin- "quum, hæc pro eis postulare. Sed cum omnes "homines Dei sint opificium, & sciam eum be- "nefacientibus delectari, ad benefaciendum te "cohortor.

Aristæi oratio ad regem Ptolemæum.

Ptolemæi ad Aristæum responsum.

3. Hæc loquutum Aristæum, Rex hilari lætoque vultu intuitus, Quotnam, inquit, millia putas esse eorum, qui manumittendi sunt? Cumque Andreas, qui tum forte adstiterat, subjecisset, paulo plura esse quam centum decem millia. An vero parvum à nobis, inquit Rex, donum, Aristæe, postulas? Cumque Sosibius, & qui adἀκόσαι ἀπροδῆς ἄξιον [h] ἢ ἡδὺ τῇ τ Βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα γὰ [i] περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένῳ δ' αὐτὸν ποτε τ Πτολεμαίῳ, πόσας ἤδη μυριάδας [k] ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων; τῶν μὲν ὑπαρχόντων [l] εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν, ὀλίγῳ δ' χρόνῳ εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. μεμωῦσθαι δ' ἐλεγε αὐτῷ πολλὰ εἶναι Ϲ περὶ τοὺς Ιουδαίους τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀπροδῆ ἄξια Ϲ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης· ἃ, τοῖς σκεύεσιν χαρακτῆρσι Ϲ τῇ Ἑβραΐδι γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς σὺκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ελληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰ εἶναι τῇ ἰδιότητι τ [m] Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [n] ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὅθεν οὐ κωλύειν ἔλεγε κωλύῃ Ϲ πεῖσαι μεταβαλόντα· δύναται γὰ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἀπορεῖσθαι· ἔχειν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. [o] δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄρεσθαι τ Δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ [p] τὸ πλῆθος αὐτῷ τ βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τ Ιουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι.

β'. [q] Ἀριστέας δέ τις, φίλος ὢν [r] ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, [s] καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ Δι' εὐνοίαν, πολλάκις μὲν Ϲ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τ βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς [t] αἰχμαλώτους Ιουδαίους, ὅσοι κτ' τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ὑπολαβὼν εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τ δέησιν, πρῶτος περὶ τούτου Δι' ἐλεγε τοῖς ἄρχουσι τ σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ανδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐνετυγχάνηκε μέλλων τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὸν τ προηρημένων γνώμιον ὁ Αριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους περὶ αὐτῶν τοιούτους ἐποιήσατο. "Δ χρὴ ἀπαλωμένους ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, "[v] παρορᾶν, ἀλλὰ πάλησθαι ἀπελέγχειν. τοὺς γὰ τ Ιουδαίων "νόμους δ' μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ [x] ἑρμηνεῦσαι διεγω- "κότας εἰς τὸ σὸν κεχαρισμένον, [y] τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο "πράξαιμεν ἂν, πολλῶν Ιουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δε- "δουλώνων; δῆ, τῇ σωτηρ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν "ἀνθρώπως, ἀπολυσον τ παλαιπωρίας, τοῦ βασιλείαν "σε διέποντος ἔμ θεμένους τοὺς νόμους αὐτοῖς Θεῦ, καθὼς "ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τ γὰ ἄπειν- "τα συνισάμενον Θεὸν καὶ ὅτι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα κα- "λοῦντες αὐτὸν [z] ἐτύμως, ἀπὸ ἔμ σύμπαντι ἐμφύτου τὸ ζῆν "τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ [a] νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν ἔμ Θεῦ, "[b] τοῖς ἐξαίρετον τοῦ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, "ἀπόδος αὐτοῖς τὴν παρρησίαν, καὶ τ ἐν αὐτῇ βίον [c] ἀπλη- "φόσιν. ἴσθι μέντοιγε, ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτε γὰ περισ- "κων αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος [d] αὐτῶν ὢν τοῦτα φρονῶ αὐ- "τῶν ἀξιῶ. πάντων γὰ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων ἔμ "Θεῦ, [e] καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ὁσιουμένοις, [f] ὅπερ "τούτῳ καὶ σὲ παρακαλῶ.

γ'. Ταῦτα εἰπόντος τῷ Αριστέᾳ, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ Ϲ γεγηθὼς τῷ προσώπῳ, πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τ ἀπολυθησομένων ἑσεσθαι μυριάδας; ὑπολυχνοῦντος γὰ Ανδρέου, παρεστηκὼς δὲ, καὶ φράσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἑσεσθαι τῶν [g] δέκα μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα [h] ἡμᾶς, εἶπεν, Αριστέας, δωρεὰν αἰτεῖς; Σωσιβίου δὲ καὶ τῶν πα-

h Η ἡδὺ] Οὐ ὐ εἶδοι *L. B.*
i Περὶ] Τὰ περὶ *L. B.*
k Ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων.] Sic *MSS.* ἔχῃ in *Editis.*
l Εἴκοσιν εἶναι περὶ εἴκοσιν,] Illud εἶπεν ex *MSS.* agnoscunt etiam *Epiphanii* libri, *Aristeas*, & *Eusebius.*
* *Ducenta millia*,] In *Vet. Interpr.* perperam *viginti millia*, & dein *quinquaginta.*
m Σύρων] *L. B.* Συρίων.
n Απηχεῖν,] *L. B.* ἀπίχειν.
o Δόξας] *L. B.* δίξας.
p Τὸ πλῆθος αὐτῷ τ βιβλίων] *L. B.* πλήθους αὐτῷ βιβλίων.
q Αριστέας δέ τις,] Ita passim *Flavius.* Αριστέας *Alii.*
r Εν τοῖς] *L. B.* ἐν τοῖς.
s Καὶ σπουδαζόμενος] *L. B.* ἐσπουδαζόμενος.
t Αἰχμαλώτους Ιουδαίους,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αἰχμαλώτους deest *Editis.*
v Παρορᾶν,] Παρορᾶν τι *NC.*
x Ερμηνεῦσαι] Μεθερμηνεῦσαι in *MSS.*
y Τίνι λόγῳ χρώμενοι] Τίνι τῷ λόγῳ *Hen.* & *Busb.* τίνι καὶ λόγῳ *L. B.*
z Ετύμως, ἀπὸ ἔμ σύμπαντι] Lege ἐτύμως ἀπὸ πάντων &c. COCC, & ita corrigere jubet HUDS. in *Addendis*, sicuti fecimus pro ἐτοίμως. HAV.
a Νοήσαντες·] *L. B.* Ἕντες.
b Τοῖς ἐξαίρετον τοῦ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς] *L. B.* τοὺς —— —— πεποιημένους ἀπόδος τοῖς &c.
c Απελληφόσιν.] Απολλοιποσιν *Hen. Busb.* (Cocc.) & *NC.* HUDS. ἀπολελειπόσιν *L. B.*
d Αὐτῶν ὢν ταῦτα] Αὐτῶν desideratur in *iisd. MSS.*
e Καὶ γινώσκων αὐτὸν] Καὶ δὴ γινώσκων *Hen.* & *Busb.*
f Επὶ τούτῳ καὶ σὲ παρακαλῶ.] Επὶ τοῦτο *NC.* & *Lugd. Bat.*
g Δέκα μυριάδων.] Ita cum *Aristea*, *Eusebio*, *Vet. Interpr.* & *Josepho* ipso infr. §. 4. ἑνδεκα in *Editt. Bas.* & *Gen.* nec non in *MSS.*
h Ημᾶς, εἶπεν,] *L. B.* εἶπεν ἡμᾶς.

ἰΔεῖ

παρόντων φησάντων, ὡς ἄξιον αὐτὸν [i] δεῖ τὴν αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τὴν βασιλείαν θεῷ χαρίσηρίον ποιήσασθαι· [k] διαχυθεὶς οὖν αὐτῶν, ἐκέλευσεν, ὅταν τοὺς στρατιώτας ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν [l] δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ὡς ἂν [m] ἤδιον ποιήσειαν χράμματα ὑπάρχειν· [n] μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀριστέου προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ [o] πρὸ τούτου τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν· καθ' ἣν οὐ μόνον τοὺς [p] ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκείνου [q] στρατιᾶς [r] ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεσήχθησαν. πλόνων [s] δὲ ἢ πλειόνων ταλάντων [t] τὴν ἀπολυτρώσεως γνήσεσθαι φαμένων, πᾶσάν τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης, [v] ἔγνωσαν ἀφυλάξαι. ἐν ᾧ τοιοῦτο. "Ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν "τῷ πατρὶ, τόν τε [x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν "Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, "διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ [y] τὴν χώραν, καὶ πᾶσιν "ἀπεμπόλησαν, τούς τε ὑπ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, "καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν, τούτους ἀπολυέτωσαν, οἱ παρ' "αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες "δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τὸν ὀψώ"νιον, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι "τὸ λύτρον. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ θεῷ τὴν τοῦ πατρὸς θερα"πείαν καὶ θεῷ τὸ δέον [z] ἡμαλωτισθῆναι, τὴν δὲ χώραν αὐ"τῶν διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν κεκακῶσθαι, καὶ διὰ "τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ "τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν "καὶ τὰς [a] καταδωσασδομένας θεῷ τὸ θεοπήκτον ἐλεῶν, "ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν [b] οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, "τὸ θεσπισθὲν ἀμείβοντας ὑπὲρ αὐτῶν κεφά"λαιον [c] τοὺς κεκτημένους· καὶ μηδένα περὶ τούτων κω"λύειν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς θεσπεσθησομένοις. [d] βούλομαι "δὲ τοὺς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέ"ρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδει"κνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ [f] καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ "πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσαγγελλέτω δὲ τοὺς "ἀπιθήσοντας ὁ βουλόμενος, ὧν τοὺς οὐσίας εἰς τὴν βασι"λικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούλομαι." τοῦτο δὲ [g] προστάσσομαι [h] ἀναγνωσθὲν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντι, μόνῳ δὲ λειπόντι τὸ θεῖον τὸ πρέπον καὶ τῶν αὖθις εἰσηγμένων Ἰουδαίων μὴ διεσπᾶσθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ θεῖον τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν [i] διαφόρων δόσιν ἴσην ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν [k] πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς βασιλικοῖς

erant, dixissent, debere eum dignam sua munificentia gratiam Deo rependere, qui ei regnum conciliasset: *Rex* ex illis gaudio perfusus jussit, ut cum militibus stipendia solverent, etiam pro captivis, qui apud eos essent, penderent in singula capita drachmas centum viginti. Ac de ipsius postulatis promisit libellos se magnifice scriptos editurum, quibus Aristæi propositum, & ante id Dei voluntas confirmaretur: ex qua non solum ductos à patre suo & ejus exercitu liberaturum se dixit, sed etiam eos qui ante erant in regno, & siqui postea fuerant adducti. Et cum eam liberationem dicerent plusquam quadraginta talenta poscere, *nihilominus* concessit; atque edicti exemplar, quo illustrior esset Regis magnanimitas, *posteris* conservari voluerunt. Erat autem hujusmodi. "Quicunque sub patre nostro militantes Syriam & Phœnicem incursarunt, pervastataque Judæa mancipia inde in urbes regionemque nostram deportarunt ac vendiderunt; itemque qui ante nos erant in meo regno, & si qui nunc adducti sunt, hos manumittunto, qui penes sese habent, accipientes pro singulis capitibus drachmas centum viginti, ita ut milites quidem una cum stipendiis, reliqui autem à mensa regia redemptionis pretium reportent. Arbitror enim eos contra patris voluntatem, contraque æquitatem, captivos esse factos, eorumque terram licentia militari afflictam, & ex eorum in Ægyptum translatione magnam utilitatem partam esse militibus. Quapropter justitiæ rationem habens, & eorum misericordiam capiens qui iniquе opprimuntur, impero iis, qui Judæos habent in suo servitio, ut eos manumittant domini pro præscripta summa; neve quisquam in hac re dolo malo agat, sed imperatis obediat. Volo autem ut intra triduum, ex quo allatum erit hoc edictum, apud eos, qui huic negotio præsint, profiteantur, eisque simul etiam corpora ostendant: hoc enim etiam è re mea esse duco. Quod si qui dicto audientes non fuerint, eorum nomina qui volet deferto, eorumque bona in fiscum regium referuntor." Cum *primum* hoc edictum prælectum esset Regi, atque alia quidem *recte* haberet, hoc vero desideraretur, quo cautum esset illis quoque, qui vel ante *aderant* vel postea sunt adducti ex Judæa, ille & hoc quicquid est benigni eis pro sua magnanimitate indulsit, jussitque solutionem, ut quæ multiplex & cumulata esset *futura*, inter rerum agendarum ministros partiri & regios nummularios. Hoc autem

Ptolemæi mandatum de manumittendis Judæis.

Regis erga Judæos benignitas & liberalitas prolixa.

i Δεῖ] Idem δίοι.

k Διαχυθεὶς οὖν αὐτῶν,] Διαχυθεὶς δὲ μᾶλλα τοῖς ὀψωνίοις *Aristeæ*.

l Δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι.] Pro ἑτατὸν εἴκοσι (quod reperitur in omnibus *Josephi* libris, tam *Græcis* quam *Latinis*) εἴκοσι iterum iterumque habent *Aristeæ* exemplaria. quod sane mihi verisimilius videtur. Vide *Usserium* in *Annalibus Vet. Test.* ad A. M. 3727.

m Ἤξίει] *L. B.* ἀξίουν. Lege ἠξίουν. COCC.

n Μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα,] Μεγαλοπρεπῶς ἢ ἔχοντα *Hen.* & *NC.* μεγαλοπρεπῶς τε ἔχοντα *Busb.* & *L. B.*

o Πρὸ] *L. B.* πρὸς.

p Ὑπὸ τοῦ] Abest ultima a *L. B.*

q Στρατιᾶς] *Al.* στρατείας.

r Ἀπολύσειν ἔλεγεν,] Ita cum (*L. B.*) & *NC.* ἀπολύειν in *ceteris*.

s Δὲ ἢ] *L. B.* ἢ ἠδη.

t Τῆς ἀπολυτρώσεως] Forte τὰ τῆ ἀπολ. COCC.

v Ἐγνωσαν ἀφυλάξαι.] Ita *Busb.* (*L. B.*) *N. C.* & *Epiphan.* ἔγνων in *ceteris*.

x Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Συρίαν ἢ Φοινίκην ἐπέδραμον in *Editis*.

y Τὴν χώραν,] Χώρα proprie Ægyptus interior. Græv. ad gloss. Isidori. REL.

z Ἡμαλωτίσθαι,] Sic *MSS.* αἰχμαλωτίσθαι in *Editis*.

a Καταδωσασδομένας] Ita etiam apud *Aristeam.* καταδιδωσασδομένας in *MSS.*

b Οἰκετείαις] *L. B.* οἰκετίαις. Lege οἰκετίαις. COCC.

c Τοὺς κεκτημένους·] Κεκτημένοι *heri* dicti respectu servorum *Aristoph.*, *Plut.* p. 1. τῷ κεκτημένῳ· vid. Athen. lib. XIV. p. 657. E. Sic κεκτημένη hera *Aristoph.* Ἐκκλησ. p. 717. & Lucian. in Asino p. 122. SPANH.

d Βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς,] Ita *Bas.* & *Gen.* βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. nec aliter in *MSS.* nisi quod δέβυς pro αὐτοῖς habeant *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* versione, *Dispositiones autem meas præcipio, ex quo missæ sunt, per tres dies proponi, quatenus ad judices domini conveniant, corpora statim ostendentes.* Apud *Aristeam*, τὰς δὲ ἀπογραφὰς ἀπὸ ἡμέρας τελεῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκπεμφθῆναι τὸ προσταγμα, ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κατεσταλμένους πρὸ τούτου, καταδεικνύντας δέβυς καὶ τὰ σώματα, unde rescribendum censui, βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς [ἡμέρας] ἐξεπέμφθησαν [τὰ προστεταγμένα,] πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπαίρχοντας ποιεῖσθαι, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. Si quis δέβυς pro αὐτοῖς malit, non repugnabo.

e Αὐτοῖς] *L. B.* ἐυθεῖς. Lege δέβυς. *Vetus* statim. COCC.

f Καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν] Καὶ deest *Hen.* & *NC.* Forsan τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ τοῖς πρ.

g Τὸ προσαγματος ἀναγνωδέντος] Τὸ γράμματος ἀναγνωδέντος *L. B.*

h Ἀναγνωδέντος] Ita cum *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.* ἀνεγνωδέντος in *Editis*.

i Διαφόρων] Ita *Gall.* & *Arist.* τῆ ἀφ' φόρων *NC.* τῆ φόρων in *Editis Aliisque*.

k Πραγμάτων ἀπομερίσαι] Sic *Hen. NC.* (*L. B.*) *Vet. Interpr.* & *Arist.* ταγμάτων in *Editis Aliisque*.

tem facto, Regis jussa septem non amplius diebus peracta sunt, impensis in eam liberationem talentis plus quadringentis sexaginta. Nam etiam pro parvulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quasi Rex etiam eorum nomine solvi jussisset, dum scripsisset accipiendum pro singulis capitibus quod dictum est.

Ptolemæus jubet Demetrium suam de legibus Hebraïcis interpretandis sententiam scriptis sibi proponere.

3. Hæc ubi ex sententia Regis magno cum decore acta erant, imperavit Demetrio, ut quid ipse de Judæorum libris describendis sentiat sibi libello proponeret. Nihil enim ab iis Regibus temere unquam administratum, sed omnia multa cum diligentia fieri consueverant. Unde mihi visum est libelli *hujus* & epistolarum exemplaria ordine collocare, necnon missorum etiam donariorum numerum, cum proprio singulorum apparatu, ut exquisita opificis magnificentia ab omnibus spectetur, & ex operum præstantia eximia quis uniuscujusque artifex sit primo intuitu cognoscatur. Et quidem libelli exemplar ita se habet.

Demetrii ad Regem supplex libellus.

"Regi magno Demetrius. Quod mihi dederas in "mandatis, ô Rex, ut qui ad bibliothecæ com- "plementum deessent, ii per me libri congererentur, & ut illis, quibus aliqua forte exciderint, "cura debita adhiberetur, summa hac in re dili- "gentia defunctus significo tibi libros legislatio- "nis Judæorum à nobis desiderari cum aliis. Nam "cum Hebraïco charactere & patria ipsorum lin- "gua scripti sint, intelligi à nobis non possunt. "Contigit autem & ipsos negligentius, quam *ab* "*auctoribus* se habent, * notatos esse; quod non- "dum regia eis cura consuluerit. Oportet ideo ut "istos etiam ad amussim exactos penes te habeas. "nam ita comparata est ea legislatio, ut altioris cu- "jusdam sapientiæ & sincerissimæ integritatis plena "sit, utpote à Deo profecta. Quare nec poëtæ, nec "qui historias conscripsere ejus meminerunt, quem-

Hecatæus Abderita.

"admodum Hecatæus Abderita testatur, adeo- "que nec hominum illorum, qui ex ejus præce- "ptis vitam instituerunt, quod casta esset & *augu-* "*sta*, & profano ore & *sermone* exponi non opor- "teret. Quam ob rem, si ita tibi visum fuerit, ô "Rex, scribes ad Judæorum pontificem, ut ad te "mittat seniores sex ex singulis tribubus, legum "peritissimos, à quibus postquam librorum illo- "rum apertum & consonum sensum intellexeri- "mus, & accuratam acceperimus rerum interpre- "tationem, digna hæc desiderio tuo colligamus.

Regi visum est ad Judæorum pontificem scribere & dona mittere.

4. Hujusmodi itaque libello *supplice* oblato, jussit Rex, ut de his scriberetur Eleazaro Judæorum pontifici, eique simul manumissio declararetur servientium in Ægypto Judæorum. Itemque ad faciendos crateras & phialas & calices misit auri τραπεζίτας. γιομένης δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ πάσας ἡμέρας τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. πάλαντα δὲ ὑπὲρ ἑξήκοντα ἑξακόσια τριακόσια τῶν λύτρων ἐγίνετο. ἦν γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσπραττόμενον οἱ δεσπόται τὰς εἴκοσι ἑκατὸν δραχμὰς, ὡς βασιλέως ἑκατὸν τούτων δίδοναι κελεύοντος, ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

γ'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο κατὰ τὸν βασιλέως βάλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον [l] ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἦθεν γὰρ εἰκὴ τοῖς βασιλεῦσι [m] τύποις [n] ὠκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο. διὸ καὶ τὸ [o] ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν [p] κατατέτακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευάδειν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τὴν τῆ τεχνίτη τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δῆθεν γνώριμον. τῆς μέντοιγε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. "Βασιλεῖ μεγάλῳ "[q] παρὰ Δημητρίου. Προστέταχάς σοι, ὦ βασιλεῦ, πε- "ρί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιο- "θήκης συγγραμμάτων, ὅπως σωαχθῇ, καὶ περὶ τῶν "διαπεπτωκότων ὅπως [r] τῆς δέοντος [s] ἐπιμελείας τύχῃ, "πάσῃ κεχρημένου περὶ πάντα ἀκριβῶς, δηλῶ σοι τὰ δ' "Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν οὐ τὰ ἐπαρκῆ. "χαρακτῆρι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ "ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀ- "μελέστερον ἢ [t] ἔχῃ σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἐ- "πιτυχεῖν σπουδῆς. ἔτι δ' ἀναγκαῖον εἶναι καὶ "ταῦτα πᾶσί σοι δηλωθῆναι. φιλοσοφώτερον γὰρ "καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἂν "ἔσαν θεῖα. διὸ καὶ τὰς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγρα- "φεῖς τῶν ἱερῶν, οὐκ [v] ἐπιμνηθῆναι, φησὶν [x] Ε- "κατεῖος ὁ Ἀβδηρίτης, ἀδὲ τῶν κατ' αὐτὸν πολιτευ- "σαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὸν "βεβήλοις στόμασι διασυφᾶσθαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, "βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ, ὅπως "ὑποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης [y] φυλῆς, "τοὺς ἐμπροτάτους τῶν νόμων, [z] ἀφ' ὧν τὸ τῶν βι- "βλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον [a] σκοπήσωμεν, καὶ τὸ κα- "τὰ τὸν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν [b] πραγμά- "των, ἀξίως τοῦτο τῆς προαιρέσεως συναγάγω- "μεν.

δ'. Τοιαύτης δὲ τῆς [c] ἐκδόσεως γιομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεάζαρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τὴν Ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα δὲ τὴν ἄφεσιν τῶν δηλουμένων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦσαν αὐτῷ. καὶ πρὸς [d] προσκυλικὸν δὲ κρατῆρων καὶ

l Ἐκδοῦναι] In *Aristeæ* libris εἰσδοῦναι.

m [Τύποις] Illud τύποις, uncis inclusum, ex Aristea adjectum esse volui.

n Ὠκονόμητο,] Διῳκεῖτο *Aristeæ*.

o Ἐκδόσεως ἀντίγραφον] Ita *NC.* & *Euseb.* de *Præp. Evang.* p. 353. in *Josephi Editis Aliisque* utroque loco εἰσδόσεως, prout in *Aristeæ* libris.

p Κατατέτακται,] Κατακεχώρηκε in *Aristeæ* libris, unde forsan aliquis hic loci malit κατατέταχε, aut media voce κατατέτακται, præsertim cum *Epiphanius* vertat *designavimus*.

q Παρὰ Δημητρίου.] Ita cum *Aristeæ* & *Eusebii* libris, ut & *NC.* (atque *L. B.*) qui præterea habet βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ παρὰ Δημητρίου. Verum *Aristeæ* Editores verba illa non pro inscriptione accipiunt, sed cum præcedentibus jungunt: quod & à *J. Alb. Fabricio* notatum video.

r Τῆς δέοντος] Καὶ τὰ δ. *NC.*

s Ἐπιμελείας] Ἐπισκευῆς *restitutionis* aut *reparationis* vocabulum, quo utitur *Aristeas*, significantius videtur quam ἐπιμελείας. *M. Meibom.* in *specimine Emendationum Psalmorum* &c. p. 47.

* *Notatos esse*;] Id est *consonis literis absque subjunctis vocalibus*, ut opinatur *Meibomius*. Alii reddunt, *scriptos interpunctosque*, qui credunt exemplaria quædam legis Judaïcæ in Bibliotheca Ptolemaïca exstitisse, sed imperfecta & mendosa. atque alii demum *expositos*, quibus placet aut totum *Pentateuchum* aut *partes quasdam* ante Alexandrum Græce redditas fuisse. Vide *Huetium* in *Demonstr. Evangel.* Prop. IV. c. 12. & *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. 3. c. 12. §. 1.

t Ἔχῃ σεσημάνθαι,] Καὶ οὐχ ὡς ὑπάρχῃ apud *Aristeam*, pro quo καὶ οὐχ ὡς ὑπ' ἀρχὰν ἔχει reponendum censet *Meibom.* p. 48. *Josephi* verbis mendum subesse existimant *Viri Eruditi*, unde ἐχεῖ pro ἔχῃ post alios substituit *J. Clericus*. ἔδῃ *J. Davisius*. nihil mutari volui, sine auctoritate *MSS.* præsertim cum ita legerit *Epiphanius*, qui vertit, *quam habent*.

v Ἐπιμνηθῆναι,] Ita *MSS.* ἐμνηθῆναι in *Editis*.

x Ἑκατεῖος ὁ Ἀβδηρίτης,] In *Historia de Judæis*, cujus meminit *Euseb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 4. HUDS. Hecatæus Abderita, quæ de Judæis scripsit vid. adv. Apion. lib. 1. §. 22. ubi Hecatæi verba apud Euseb. ex. F. p. 408. & contr. Apion. lib. 1. § 22. ut & lib. 2. §. 4. SPANH.

y Ἑκάστης φυλῆς,] Hinc colligitur (quod ab aliis notatum) non integras tribus fuisse abductas in Mediam, sed jam à temporibus Salmanassaris reliquias nonnullas permansisse.

z Ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων] Παρ' ὧν in *MSS.*

a Σκοπήσωμεν,] Sic *MSS.* & μαθόντες in *Editis*.

b Πραγμάτων,] Γραμμάτων L. B.

c Ἐκδόσεως γιομένης,] In *Editis* εἰσδόσεως *suggestionis*, ut vocem hic loci interpretantur & *Epiph. Gelenius*. Supra tamen *Epiphanio* εἴσδοσις est *allegatio*. de qua voce videsis *Du-Cangium* in *Glossario*.

d Προσκυλικὸν] Κατασκευὴν *NC.* (*L. B.*) & *Arist.*

e Πεν-

καὶ φιαλῶν ⸀ ἀστονδείων, ἔπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα [c] πεντήκοντα, λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· προέτρεψε δὲ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτίων, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τῷ σκολιῷ τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, ὅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἴδους, ὑπηρετεῖν. διετάξατο δὲ ⸀ νομίσμασι καὶ εἰς θυσίας ⸀ τοὺς λοιποὺς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. δηλώσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, μὴ τὸ προεκθέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπιστολῆς τῆς γραφείσης Ελεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντι τὴν πρώτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] παλαιήσαντι καὶ Ονίᾳ ⸀ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτῷ [g] Σίμων γένει Ἰάδδους, ὁ ⸀ δίκαιος ὑπικληθείς, διά τε τὸ περὶ τὸν Θεὸν εὐσεβὲς ⸀ τοῦ περὶ τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντι καὶ τούτῳ, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντι τὸν κληθέντα Ονίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ελεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ χαίρει Πτολεμαῖος τὸν τρόπον τοῦτον. "Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ελεαζάρῳ "τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. [h] Πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατωκισμένων Ιουδαίων, οὓς, αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν "ὅτ' ἐκράτησαν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὅπλα μείζοσι μισθοφορίαις, ποσὶ δὲ ἡγουμένοις ἐν Αἰγύπτῳ [i] σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια ⸀ τοῦτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί· [k] τοὺς ἀρχὴν "ἐγὼ σφαλαιοῦν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας "αἰχμαλώτων ἀνηλδούλωσα ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν "ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῶν ἡλικίας εἰς τὴν [l] στρατιωτικὴν καλόλογον κατέταξα· τινὰς δὲ τῶν περὶ ἐμὲ [m] καὶ τὴν ἐμῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένων, τούτους ἠξίωκα, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀναθῆμα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίσασθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ιουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἐγνωκὼς μεθερμηνευθῆναι, καὶ γράμμασιν Ελληνικοῖς ἐκ τῶν "Εβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. "καλῶς ἂν ποιήσοις ὑπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἡλικίᾳ πρεσβυτέρους [n] πέμψας· οἱ δὲ διὰ τὸ "χρόνον ἐμπείρως ἔχειν τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν "αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὑπιλεχθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγνήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "περὶ τούτων διαλεξόμενον, Ανδρέαν τὸν δορυφοροῦντα "καὶ Αρισταῖον, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν [o] καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα δορυφορικὰ ἑκατόν. καὶ σὺ δι' ἡμῶν ὑπιστέλλων, "περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσῃς κεχαρισμένα.

ε'. Τῆς δὲ ὑπιστολῆς ⸀ βασιλέως πομπεύσης πρὸς Ελεάζαρον, ἀντιγράφει [p] πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. "Αρχιερεὺς Ελεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. Ἐρρωμένων σῶν τε καὶ [q] τῆς βασιλίσσης Αρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς "ἡμῖν ἔχει πάντα. τὸν δι' ὑπιστολὸν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῆς προαιρέσεώς σου, καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες "αὐτοῖς ὡς ἔχεις πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς quidem talenta quinquaginta, gemmarum vero inæstimabilem multitudinem: jussitque custodes capsarum, in quibus erant gemmæ, artificibus permittere electionem cujuscunque vellent generis. Mandavit etiam pecuniæ ad sacrificia & reliquos usus * in templum usque ad centum talenta erogari. Exponam autem opera, & quo modo singula fabricata erant, si prius exemplar adduxero scriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id munus adeptus erat, ob causam quam dicam. Defuncto Oniæ pontifici filius ejus Simon successit, is qui Justus cognominatus est, tum propter pietatem in Deum, tum propter benevolum in cives animum. Eo mortuo, & superstite ei filio Onia nomine, ejus frater Eleazarus, de quo loquimur, pontificatum suscepit; cui scripsit Ptolemæus in hunc modum. "Rex Ptolemæus Eleazaro *Regis Ptolemæi litera ad pontificem Eleazarum.* "pontifici salutem. Cum multi in regno meo habitarent Judæi, quos à Persis, dum imperium "tenebant, captos meus pater honoravit, & partim ad militiam majoribus stipendiis destinavit, "partim videlicet iis, qui cum eo venerant in Ægyptum, castella eorumque custodiam assignavit, ut essent Ægyptiis terrori: ego principatum "adeptus, cum omnes humane tractavi, tum maxime cives tuos, quorum supra centum millia "captivorum in libertatem vindicavi, soluto de "meis facultatibus pretio dominis eorum. Ex his "vero, quotquot per ætatem arma ferre possent "in militiam allegi: nonnullos etiam eorum qui "circa nos erant, quorum & fides id mereri videbatur, in aulicos meos cooptavi, cogitans gratum Deo pro ejus de me cura donarium hoc & "maximum à me oblatum iri. Atque ut tum his "tum omnibus toto orbe Judæis gratum faciam, "statui legem vestram interpretatione donare, & "de Hebræo in Græcum traductam in mea bibliotheca reponere. Quare recte facies si deletos viros, ex unaquaque tribu sex, jam ætate "provectos, ad me miseris, qui & per ætatem legum sint periti, & eas accurate possint interpretari. Sic enim existimo, his perfectis, maxima "nos gloria affectum iri. Misi autem colloquuturos hisce de rebus tecum, Andream satellitum "præfectum & Aristæum, homines magnæ apud "nos existimationis, per quos etiam donariorum "primitias ad templum & sacrificiorum reliquorumque misi, argenti talenta centum. Et tu, si "nobis quæ voles scripseris, rem gratam feceris.

5. Itaque his Regis literis ad Eleazarum perlatis, illis respondit quam fieri potuit amicissime. *Eleazari pontificis responsum.* "Eleazarus pontifex Ptolemæo regi salutem. Si "& tu vales, reginaque Arsinoë, & liberi, nobis "omnia bene se habent. Acceptis literis tuis, magnam ex *præclara* tua voluntate lætitiam cepimus, convocataque multitudine illas recitavimus, palam eis facientes tuam erga Deum pietatem. Phialas etiam abs te missas protulimus, "aureas viginti, ac triginta argenteas, crateras item quin-

---

c Πεντήκοντα,] Πεντήκοντα καὶ ἀργυρίου τάλαντα ἑβδομήκοντα in *Aristea*.

* *In templum usque ad centum talenta erogari.*] *Sacerdoti dari* juxta *Epiphan.* adeo ut τῷ ἱερεῖ legisse videatur, sicuti exstat in *NC.*

f Τελευτήσαντι Ονίᾳ] Illa τελευτήσαντι Ονίᾳ δὲ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτῷ Σίμων γίνεται Ἰάδδους, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ περὶ θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν; quæ in principio capitis habet *NC.* hic loci in eodem codice omittuntur: & post τοιαύτης sequuntur ista, ἀποθανόντι δὲ Σίμωνι καὶ νήπιον &c.

g Σίμων] Is ipse est quem tanto encomio prosequitur *Sirachides, Ecclesiastici* cap. 2.

h Πολλῶν] Illud monendum est, Epistolas Ptolemæi & Eleazari non iisdem referri verbis ab *Aristea, Josepho, Eusebio, & S. Epiphanio* in lib. *de Mensuris & Ponderibus.* *J. Alb. Fabricius.*

i Συν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακήν] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

k Τὴν ἀρχὴν] Ita *Basil.* & nonnulli *MSS.* τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ in *Edit. Gen.* τὴν ἀρχὴν ὃν ἐγὼ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* καὶ ἡμῶν ἢ σφαλαιοῦντες τὴν βασιλείαν apud *Aristeam.*

l Στρατιωτικὸν καλόλογον κατέταξα·] Sic *MSS.* στρατιωτῶν in *Editis.*

m Καὶ τὴν ἐμῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένων,] Επὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν *Hen.* & *Busb.* τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν ἐκείνων εἶναι δυν. *NC.* τοὺς δὲ δυναμένους καὶ περὶ ἐμὲ εἶναι, τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν πίστεως ἀξίους ἐπιχείρων κατισάκαμβν *Arist.* HUDS. *Lugd. Bat.* ἀπιστῶν. Forte ἀπιστῶν. COCC.

n Πέμψας·] Illud πέμψας abest *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* nec agnoscit *Aristeas.*

o Καὶ θυσιῶν] Καὶ εἰς θυσίας καὶ τὰ ἄλλα *Arist.*

p Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτὸν *NC.* & *Vet. Interpr.* πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν &c. *Arist.*

q Τῆς βασιλίσσης Αρσινόης] Juxta *Aristeam* & *Eusebium*, τῆς βασιλίσσης Αρσινόης, τῆς ἀδελφῆς, καὶ τῶν τέκνων. Vide *pag. seq. Δεῦτε οὖν ἴδωμεν σὺν* & *Usserium* ad A. M. 3727.

"quinque, & *mensam consecratis muneribus ex-
"cipiendis addictam; ut & sacrificiis faciendis ac
"cæteris omnibus, quibus opus templo fuerit,
"comparandis, centum talenta, quæ Andreas &
"Aristæus ex amicis tuis honoratissimi, viri ho-
"nesti bonique ac doctrina præstantes, tuaque vir-
"tute digni, attulerunt. Scire autem te velimus,
"nos tibi in commodum tuum gratificaturos,
"etiamsi quid præter ingenium nostrum facere
"oporteat. nam tuis beneficiis in cives nostros
"multifariam collatis paria referre debemus. Qua-
"re hostias confestim & tua, & sororis, & libero-
"rum, amicorumque causa immolavimus; & vo-
"tis Deo nuncupatis ab eo populus flagitavit, uti
"omnia tibi *feliciter atque* ex animo cedant, re-
"gnumque tuum pacis tranquillitate conservetur,
"tibique bene vortat legis interpretatio, & felicem
Septuaginta duo Interpretes. "quem optas sortiatur exitum. Delegimus etiam
"seniores, ex unaquaque tribu sex, quos ad te una
"cum lege misimus. Tuæ autem erit pietatis ac
"justitiæ curare, ut lex, absoluta ejus interpreta-
"tione, ad nos remittatur, salvis etiam istis qui
"eam ad te apportarunt. Vale.

Nominum recensio omissa. 6. Hæc quidem pontifex rescripsit. Mihi vero haud necessarium visum est nomina septuaginta seniorum indicare, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt: (illa enim subscripta erant epistolæ) donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, magnificentiam & opificium narrando percensere, non supervacaneum esse duxi, ut singulare Regis erga Deum studium omnibus innotescat. Etenim cum sumptus ad ista Rex large suppeditaret, & opificibus præsens adesset, atque opera inspiceret, nihil eorum quæ facta sunt oscitanter & negligenter fabricari sinebat. quorum uniuscujusque, quoad ejus fieri potest, magnificentiam persequar; non quod historia hujusmodi forsan narrationem postulet, sed quod elegantiæ amorem in Rege, animique magnitudinem lectoribus inde commendatum iri existimem.

Ptolemæi in donariis parandis munificentia. 7. Primo autem quæ ad mensam spectant exponere aggrediar. Et quidem Regi in animo erat opus immensæ molis elaborare. jussit autem ut mensæ quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem explorarent, & quanta esset, & an major confici posset. Cumque intellexisset qualis ea esset, quodque nihil prohiberet, quin ea etiam major fieri posset, dixissetque se quintuplo ea majorem velle facere, sed vereri ne propter nimiam ejus molem ad ministeria fiat inutilis, (cupere enim se ut donaria, quæ ipse consecraret, non in spectaculum solum essent, sed ad sacrorum etiam usum accommodata) ideoque arbitratus esset priorem mensam non ob auri inopiam modica exstitisse amplitudine; constituit eam, quæ ante posita erat, dimensionibus quidem non excedere, varietate vero & elegantia materiæ aliam longe præstantiorem efficere. Cumque ingenio esset ad rerum omnium naturas perspiciendas acuto, promptoque in operibus novis & mirabilibus excogitandis, ipse tum ista quibus nulla erat sculptura, inventione sua solerter adhibita ostensaque opificibus, fabricari jussit, tum quæ cœlata erant ad expressas rerum formas respiciendo identidem perfici.

Mensa aurea. 8. Itaque cum illud in se recepissent *opifices*,

"εἴκοσι, καὶ δρυφορὰς τριάκοντα, καὶ κεφαλὰς πέντε,
"καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἅτε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὑπο-
"σκόλιον ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ἑκατὸν, ἅπερ
"ἐκόμισαν Ανδρέας καὶ Αριστεὺς οἱ πρωτεύοντες σὺ τῶν
"φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ
"τὴν σὴν ἀρετὴν ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον,
"κἂν ἤ τι παρὰ φύσιν, ἐποιουμενοῦντας. ἀμείβεσθαι γὰρ
"ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμε-
"τέρους πολίτας κατατεθείσας. διὸ καὶ νῦν ὡσαύτως σοῦ καὶ
"τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων θυσι-
"άζομεν θυσίας, καὶ τὰ πλήθη δυσὰς ἐποιησαμε-
"θα εὐόδωσαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σε τὸν
"βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τόν τε νόμον μεταγραφὼ
"διὰ συμφέρουσι τῷ σῷ λαῷ ὅ ἐστι πασιμὴ πόλις. ἐπε-
"λέξαμεν δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστου φυλῆς
"ἑκάσης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἐστὶ δὲ
"τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγραφέντα
"τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῶν
"κομιζόντων. ἔρρωσο.

ς'. Ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον παρὰ Ελεαζάρου πεμφθέντες, δηλοῦσι· οὓς γὰ πάσης ὑπογεγραμμένοις ἐν τῇ ἐπιστολῇ· τοὺς μέντοιγε τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν, οὓς ἀπέδειξεν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενοι διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως περὶ τὸν Θεὸν φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τοὺς εἰς τοῦτο δαπάνευμα χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ὧν ἕκαστα, ὡς οἷόν τε, τοὺς πολυτέλειαν διηγήσομαι· τὸ μὲν ἰσοφεῖας ἴσως οὐκ ἀπαλλάσσοις τοὺς ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον ἅπασι συσήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσι προσλαμβάνων.

ζ. Πρῶτον δὲ τὸ περὶ τὴν τραπέζης σκηνώσεως. εἶχε μὲν οὖν διὰ ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ποιῆσαι τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις τραπέζης· πόσον τί ἐστιν, καὶ εἰ δυνατὸν μεῖζον [a] τοῦτο κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ τοῦτο ἔσεσθαι, ἠλίπη τοῦτο, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι φήσας δὲ πενταπλασίονα τὴν ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος τοῦτο διὰ τοῦτο ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται· βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς ὄψιν τὸ ἀνάθημα, ἀλλὰ [b] καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστον· καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενος συμφέρον κατεσκευάσθαι τοῦ πρότερον τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ σπανίαν χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τοῦ προϋπάρχοντος ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν [c] καταδεῖν πρασμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ὑπόνοιαν ἔργων καινῶν καὶ θαυμάτων, καὶ ὅσα [d] ἄγραφα τοῦ εὑρεῖν αὐτὸς παρέχων διὰ τοῦ συνέσεως, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, σκέλυσε ποῦτε κατασκευάζειν, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τοῦ ἀκρίβειαν αὐτῶν ὑποβλέπουσιν ὁμοίως ὑπιτελεῖν.

η'. Τοιησάμενοι τοίνυν ποιησαι τοῦ τράπεζαν, [e] δύο μὲν

* *Mensam consecratis muneribus excipiendis addictam,*] Mensam dedicandam, *Epiphan.* & *Gelen.*

r Καὶ τὴν ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων] Soror nempe simul & uxor Philadelphi. Hinc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inscrip. utriusque in Nummis antiquis. SPANH. Vide Tab. in fine Tomi II.

s Πεφανερῆ τῷ Θ.] Ita *Hen.* πεφανέρη aut πεφανερῶ in *aliis.*

t Εἰς ἡμᾶς] Εἰς ut hic pro πρὸς sæpe apud Atticos; sic εἰς ὑμᾶς εἰσιόντας Demosth. adv. Spudiam p. 649. B. & adv. Leochar. p. 671. A. SPANH.

v Τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων,] Τῶν οϛ'. *NC.*

x Επὶ τὸ Θεὸν] Περὶ τὸ Θεὸν *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

y Ταῦτα] L. B. αὐτὰ.

z Οἷόν τε,] *Lugd. Bat.* οἷον δὲ.

a Τοῦτο κατασκευασθῆναι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτοις in *Editis Aliisque.*

b Καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστον·] Illud καὶ ex *MSS.*

c Καταδεῖν πρασμάτων παντοδαπῶν,] Σωμάτων *Hen. NC.* & *Aristeam.*

d Αγραφα τοῦ εὑρεσιν] Αγραπτα juxta *Aristeam.*

e Δύο μὲν καὶ ἡμίσους] Ita etiam *Epiphan.* δύο πήχεων τὸ μῆκος *Aristea.* Vide *Exod.* c. 25. v. 23. & c. 37. v. 10. & *Josephum* ipsum, p. 135. §. 5.

f Ex

μὲν ϗ ἡμίσυς πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ᾗ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς ϗ ἡμίσυς, ὃν [f] χρυσῷ τῷ ὅλῳ καταστοιβῷ ϗ ἔργῳ ποιήμενοι, τῷ μὲν οὖν [g] στεφάνῳ παλαιστικὴν εἰργάσαντο, τὰ δὲ [h] κυμάτια στρεπτὰ, τῷ ἀναγλυφὴν ἔχοντα σχοινοειδῆ, τῇ πορείᾳ θαυμαστῶς ὁμοίαν τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένῳ. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τοῦ σκιαγραφήματος εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν ϗ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμβαίνειν. τοῦ δὲ στεφάνης τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν [i] ἐγκεκλισμένον ὡραίαν εἶχε τὴν διαγραφήν· τὸ δ' ἔξωθεν προβεβλημένον ἔτι μᾶλλον τῷ καλῷ τοῦ ἔργου διὰ τὴν ἐπιμέλειαν ἦν ὑπερπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν ἑκάστοις θεωρίαν ἐρχόμενον. [k] διὸ ϗ τὴν μὲν ὑπερέχειν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἀξίαν συμβαίνειν γίνεσθαι, ϗ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν ὄντων ὡς προείρηκαμεν, πρὸς τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπειν. ἐνδιέκειντο δὲ τοῖς χοινίσι τῆς πορείας λίθοι πολυτελεῖς ἀλλήλοις, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. [l] τὰ δὲ ὑπὸ πλαγίᾳ τοῦ στεφάνης ϗ [m] ὑπ' ὄψιν ἀνατεινόντων ὠῶν ὑπὸ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει [n] καταγεγόμφωνται), ῥάβδοις τῷ ἀναγλυφῷ ἐοικόσιν πυκναῖς, αἳ πρὸς τὸν κυκλον τῆς τραπέζης εἴλουν. ὑπὸ δὲ τοὺς τῶν ὠῶν ἀφορισμοὺς, στέφανον προσῆγον οἱ τεχνῖται, μυρσίνοις καρποῖς φύσιν ὑπογράφοντες, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, ϗ σάχους ἀναφῆναι, ϗ [o] ῥοὰς ἀποκεκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γλυφὴν τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς [p] ἑκάστῳ τῷ οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι, συνέθηκαν τῷ χρυσῷ πρὸς ὅλον τὸν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, [q] ϗ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ, τῆς τραπέζης ὡς ἑκατέρου μέρους ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλίας τῶν ἔργων ϗ γλαφυρότητος θέαν κατεσκευασμένην· ὡς ϗ τὴν τῶν [r] κυμάτων θέσιν ϗ τὴν τοῦ στεφάνης, [s] μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἑναλλαττομένης, γίνεσθαι διάφορον, τὴν δ' αὐτὴν ἄγειν ϗ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς διατεταμένης. [t] ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος πεντάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλης δὲ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς [v] ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις ϗ κατεκλείσαντο αὐτοὺς ἐνέσφιγξαν τῇ τραπέζῃ κατὰ τὸν στέφανον· [x] ἵνα τὴν θέαν τῆς κατασκευῆς ϗ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν [y] ᾖσθ τῷ τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ὑπὲρ δὲ τῆς τραπέζης [z] μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα ϗ τὸ σμάραγδον, ἡδίστην παρασχόντες αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῶν τε ἄλλων γλυφῶν ὅσοι παντοδαποὶ ϗ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μύες δὲ [a] μαίανδρον πλέγμα τι χοινοειδὲς [b] ποιήσαντο, ῥόμβῳ τῷ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ὃ κρύσταλλός τε λίθου, ϗ ἤλεκτρον ἐντετύπωται, [c] τῇ ποικιλίᾳ τῆς ἰδέας γλυκείᾳ ψυχαγωγίαν θεωμασίῳ παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἀκρώσεις, τῶν πεπάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν δὲ τῷ βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις ut menſam exſtruerent in longitudinem quidem duorum cubitorum & ſemis, atque in latitudinem unius, altitudine vero ſeſquicubitali, toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem *menſæ* quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus inerat cœlatura reſtis æmula trinis partibus tornata mirabiliter. Illa vero cum eſſent triangularia, unuſquiſque angulus eandem formarum diſpoſitionem habebat: adeo ut ſitu mutato una eademque ſpecies ante oculos verſaretur. Loricæ quidem pars inferior menſam verſus pulchre conformata erat, exterior vero majori adhuc opificii elegantia ſplendeſcebat, ut quæ omnium in oculos incurreret & in conſpectum veniret. Unde fiebat ut ambarum partium projecturæ acutæ eminerent nulluſque angulus, cum tres fuerint ut ante diximus, dum menſa transfertur, *juſto* minor videretur. Reſticulis autem tornatis ordine alterno inſertæ erant gemmæ fibulis aureis per foramina comprehenſæ. At circa latera loricæ, ad aſpectum eminentia, per obliquum erat ovorum facies, ex lapidibus pretioſis ornatûs gratia confecta, in circuitu per totam menſam intercurrente denſa virgularum ſculptura. Subter hanc ovalem ſpeciem circumducta erat corona, omne genus fructuum, prout eorum fert natura, repræſentans, adeo ut racemi pendere, ſpicæ ſurgere, malogranata occludi viderentur. Lapides etiam ſecundum genus unumquodque prædictorum fructuum, colorem eorum nativum referentes, elaborarunt, & auro vinctos menſæ circumdederunt. Sub hac corona rurſum alia ſeries ovorum priori ſimilis facta eſt, eademque virgularum ſculptura, ut in menſa ex utraque parte ſpectaretur eadem operum varietas & elegantia: ita ut nulla in lorica & cymarum ordine, ne menſa quidem in utramvis partem verſa, cerneretur diverſitas, ſed idem artificium ad imos uſque pedes pertenderet. nam cum lamina aurea, quatuor digitos lata, menſæ, quà patebat ejus latitudo, adjuncta eſſet, in eam pedes ejus inſeruerunt, deinde fibulis & clauſuris eos menſæ adſtrinxerunt juxta loricam; atque ita ut eandem novitatis artificii & magnificentiæ, quacunque menſa verteretur, ſpeciem exhiberent. Supra ipſam autem menſam ſculpſerunt mæandrum, qui lapides pretioſos, *tot* ſtellularum ad inſtar, varii coloris in medio haberet, carbunculum & ſmaragdum, ambos ſpectantium oculos grato fulgore irradiantes, alioſque diverſi generis, quotquot, ex naturæ ſuæ præſtantia, ſumma cupiditate ab omnibus expetuntur. Juxta mæandrum reſticulata quædam textura circumquaque diſcurrebat, relicta in medio ſpecie quæ rhombo admodum ſimilis, cui impreſſum erat cryſtallum, & electrum, quod, alterna formæ *ſuæ* vicinitate, miram intuentibus delectationem afferebat. Pedum autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis ſub menſam reſupinis, ita ut ſtamina

[f] Ἐκ χρυσοῦ τῷ ὅλῳ καταστοιβῷ ϗ ἔργῳ ποιήμενοι,] Κατεσκεύαζον ἐκ χρυσοῦ τῷ ὅλῳ καταβολῷ ϗ ἔργῳ π. Hen. (& L. B. qui tranſponit ϗ ἔργῳ καταβολῷ) & C.

[g] Στεφάνῳ παλαιστικὴν] Στεφάνῳ παλαιστὴ LXX. Exod. xxv. 24. SPANH.

[h] Κυμάτια] Κυμάτια LXX. Exod. xxv. v. 11. SPANH.

[i] Ἐγκεκλισμένον ὡραίαν εἶχε τὴν διαγραφήν·] Eo modo Hen. (ut & L. B. niſi quod ὑποτύπωσιν præferat.) & Epiphan. διὸ κεκλισμένον, ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν in Editis. ἐκκεκλιμένον ὡραίαν ἔχε τὴν ὑποτύπωσιν NC.

[k] Διὸ ϗ τὴν μὲν ὑπερέχειν] Διὸ τὴν ὑπερέχειν ἀξίαν εἶναι τῶν δύο κλιμάτων συμβαίνει. Ariſt.

[l] Τὰ δὲ ὑπὸ πλαγίᾳ τοῦ στεφάνης ϗ ὑπ' ὄψιν ἀνατεινόντων ὠῶν] Partes, quæ per latera coronæ cernebantur in ſpeciem ovorum. Ruſin. SPANH.

[m] Ὑπ' ὄψιν] L. B. τοὺς ὄψιν.

[n] Καταγεγόμφωνται,] L. B. κατακεκόσμηνται.

[o] Ῥοὰς ἀποκεκλεῖσθαι.] Sic MSS. ῥοιὰς in Editis, forſan pro ῥοιάς.

[p] Ἑκάστῳ τῷ οἰκείαν τετυπῶσθαι] L. B. ἑκάστου τ. ο. ἐντετυπῶσθαι.

[q] Καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ,] Ita diſtinxi: cum antea eſſet, ϗ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ὡς ἑκατέρου μέρους &c. Rectius forſan, ὡς ἐπ' ἀμφότερα μέρους τὴν τράπεζαν ἔχειν &c.

[r] Κυμάτων] L. B. ἄλλων κυμάτων.

[s] Μηδὲ] Idem L. B. μή.

[t] Ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ] Inſ. mox ἔλασμα τῶν ποδῶν· Confer & lib. VIII. Antt. c. 3. § 3. SPANH.

[v] Ἀνέθεσαν,] L. B. ἐπέθεσαν.

[x] Ἵνα τὴν θέαν τῆς κατασκευῆς ϗ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις] Sic MSS. ἀφ' ἣν θέαν τῆς κ. κ. πολυτελείας, ἣν ἐφ' ᾧ in Editis.

[y] Σιήσθ τῷ τραπέζαν μέρει,] Στήσῃ in aliquot MSS.

[z] Μαίανδρον ἐξέγλυψαν,] Μαίανδρος· Heſych. μαίανδρος κόσμος τις ὀρθρικός· Ruſin. Mæandrum fluvium ſculpſerunt. Ita Gallic. Interp. Iterum infr. hic §. 9. μαίανδρος, πηχυαῖος. SPANH.

[a] Μαίανδρον] In margine mſ. Lugd. Bat. Μαίανδρον τὸ σκολιὸν φησὶ κατασκεύασμα. εἶρηται δὲ ἀπὸ τοῦ μαιάνδρου τοῦ μυθικοῦ σκολιότητος τοιαύτου ὑπάρχειν ποιεῖ σκολιὰν ὡς ἐκ τούτου πᾶν τὸ ἐν γλυφαῖς ϗ λοιποῖς κατασκευάσμασι σκολιὸν μαίανδρον ἐπονομασθῆναι· καθώς φησι Σοφοκλῆς ἐν λόγῳ δωδεκάτῳ. HAV.

[b] Ποιήσθ,] Ποιήσειθ NC.

[c] Τῇ ποικίλῃ] Ita MSS. τῇ γὰρ ποικίλῃ in Editis.

d Αὖ-

mina crocea intus inclusa erecta ostenderent. Basis autem pedibus facta erat è carbunculo, palmum lata, crepidinis speciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedum lamina ei innitebatur. singuli etiam pedes ornati erant toreumate tenuissimo & operosissimo, constante ex hedera & palmitibus & racemis, *idque ea arte*, ut nihil à veris discrepare putarentur. nam cum vento, propter subtilitatem & summitatis suæ extensionem, facile moverentur, naturæ potius quam artis speciem præ se ferebant. Verum etiam opus ita designarunt, ut totius mensæ figuram veluti triplicatam effecerint; tam apta partium compage, ut neque cerni neque animadverti posset qua junctura coirent. Fiebat autem ut crassitudo mensæ *totius* non minor esset dimidio cubitûs. Atque hoc quidem donarium ex Regis munificentia ita se habebat, & ingenti materiæ pretio, & decoris varietate, & imitatione *naturæ* arte toreutice expressa: illo auctore & agente, ut si non magnitudine hæc mensam Deo prius appositam superatura esset, certe arte ipsa, & opificii novitate, & ornamentorum splendore longe præstantior & aspectu pulchrior redderetur.

Crateres. 9. Crateres autem duo quidem aurei erant, squamas habentes torno exsculptas ab imo usque ad præcinctura, variis lapidibus spiris insertis. Hanc sculpturam excipiebat mæander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificiose admodum compositus. Secundum hunc erat virgata sculptura: ac deinde usque ad labrum rhomborum ad similitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quatuor digitorum, fecerunt ut nihil ad summum decus & splendorem deesset. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis, & anthemidibus, & vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas utrosque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt. Argentei vero quævis specula splendore vincebant, ut quis ad eos accedens multo expressius in iis corporis
Phiala. sui faciem contemplaretur. Insuper & Rex phialas triginta conficiendas curavit, quæ eatenus quà aureæ erant & lapidibus pretiosis non occupatæ, hederæ frondibus & pampinis sculptilibus solerter adumbratæ fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum ferebatur non solum operariorum ingeniis, qui mirandum in modum arte sua excellebant, sed & multo magis Regis studio & munificentiæ, quæ in causa erant ut summam perfectionem acciperent. Etenim non solum sumptus ad artifices large & magnifice suppeditabat, verum etiam, omissâ publicorum negotiorum administratione, ipse operi faciundo præsens aderat, totumque opus inspiciebat. Quo fiebat ut artifices acrem diligentiam adhiberent; qui, ad Regem ejusque hac in re studium spectantes, strenue magis & naviter operibus incubuerunt.

d Αὐτοῖς ἦν] Eo modo *Hen.* & *C.* αὐτὸς in *reliquis*.

e Καθ' ἕ] Ἐφ' ὃν ἐπίκειται τὸ παρέλασμα ἕ ποδός. *Arist.* apud quem forsan πᾶν ἔλασμα scribendum.

f Ελασμα ἕ ποδῶν] Vid. mox sup. SPANH.

g Φιλοπόνῳ τῇ] *L. B.* φιλοπονωτάτῃ.

h Βότρυσιν] *L. B.* καὶ βότρυσιν.

i Ακρων αὐτῶν] Sic *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἐπάνω αὐτῶν in *Editis Aliisque*.

k Τέχνης] Ita *MSS.* τέχνῃ μιμητῶν in *Editis*.

l Σχῆμα τ ὅλης κατασκευάσμ τετραπέζης,] Apud *Aristeam*, ἐποίησαν ἢ τελμερεῖς τὸ σῶμα [ἴσ. σχῆμα] τ τετραπέζης οἱονεὶ τέτρυγον.

m Τῶν ἢ κρατήρων χρύσεοι μ ἦσαν δύο · φολιδωτὴν] Crateres *Φολιδωτοὶ* · *Rufin.* sculpturam viperam &c. *Gall. Interpr.* Sailles en ecailles. SPANH.

n Φολιδωτὴν] Ita ex *MSS.* & *Aristea.* φολιδωτὸν perperam in *Editis*.

o Μίχει ἕ ἁψίσματος τὸν τορεῖαν,] Μίσει ἕ μέσῳ *Arist.* HUDS. Athenæ lib. v. p. 205. C. τὸ ἢ ἐπισύλιον ὂν χρυσῆ τὸ ὅλον, ἐφ' ᾗ ἁψίσμα ἐφήρμοσο, *Dalechamp.* cui diazoma adaptatum, in Not. ad verbum *præcinctio*. Vitruvius lib. v. c. VII. p. 90. gradus, diazomata, pluteos ubi *Philander* Præcinctiones, & veluti transversa cingula, i. e. interjectas gradibus areolas. SPANH.

p Λίθων ταῖς ποικίλαις σπείραις ἐνδεδεμένων.] Cum λίθων τε ποικίλων σπείρας ἐνδεδεμένων habeat *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) & λίθων ταῖς ποικίλαις σπείραις ἐνδεδεμένων *Basil. G. Alisque*; placuit edere λίθων ταῖς ποικίλαις σπείραις ἐνδεδεμένων. Juxta *Aristeam*, τὴν ἕ λίθων ἀνὰ μέσον ἕ φολίδων σωιδεσιν πολυτέλειαν ἔχοντες &c.

q Ἐπ' αὐτῇ] Iterum cum *Cod. Hen.* ὧν' αὐτῇ *NC.* ἐπ' αὐτῆς in *ceteris*. εἶτα μαίανδρος ἐπικείθ *Aristeæ*.

r Μαίανδρος, πτυχαῖος] Conf. præced. §. 8. SPANH.

s Λωτίδια τετραδακτύλων] Λωτίδιακαι *Aristeæ*. λωτίδι *Hen.* perperam.

t Ανεπλήρω] Ita *MSS.* ἀνεπλήρων in *Editis*.

v Περιεσέφερε] Iterum ex *MSS.* ἐπεισεφέρθ male in *Editis*.

x Τὰς μ ὧν χρυσᾶς κρατῆρας,] Ita *MSS. totius* in *Editis*.

y Χωρούσας] Sic *MSS. Aristeas* & *Vet. Interpr.* φερούσας in *Editis*.

z Αμφορέας,] Μετρητὰς *Aristeæ*.

a Προσφερομένων] Προσαχθέντων *Arist.* προσφερομένων *Lugd. Bat.*

b Περι-

ί. Ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ πομπεύσας τὰς κομισάσας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. πρεσβυτέρων δὲ ἐλθόντων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, οὓς μετεπέμπετο τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Ἀριστέαν τοὺς πρώτους. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, πάσῃ τε σπουδῇ, ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπέτρεψε, ταῦτα ἐδήλωσαν. πυνθανόμενος δὲ συντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἥκουσι [b] πρεσβυτέροις [c] διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, ὡς χρείαν ἕνεκα παρεῖναι πυθόμενον, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παρήδοξον τοῦτο πᾶσιν ἐφάνη. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ πολλῶν αἰτίων ἀχθέντες, μόλις πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ παρέσχεσαν· οἱ δὲ πρεσβεύοντες, μόλις μιᾶς. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ἐλεαζάρου θεωρεῖν ἔμενεν. ὡς δὲ παρῆλθον μετὰ τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ [d] τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους [e] χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀπεκαλύψαντες τῶν [f] ἐνειλημάτων [g] ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἰσχνότητα τῶν ὑμένων, καὶ τὴν συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ὅτῳ μὲν ἥρμοσε, καὶ τὸν ποιήσαντα χρόνῳ πλείονι, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, ὧν τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. ἐκθορυβηθέντων δὲ [h] ὑφ' ἡδονῆς καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γήθεσι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα πεσεῖσθαι. φύσει τε μεγάλης χαρᾶς παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. [i] κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς διὰ τὴν τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μεταπέμψαιτο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσφωνεῖν. τὴν μέντοι ἡμέραν, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιήσειν, καὶ κατ' ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τὴν παρουσίας [k] αὐτῶν, καὶ [l] τὴν νίκης, ἣν [m] Ἀντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκευάσθαι τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προστάξε δοθῆναι πασῶν καλλίστας [n] πρὸς τῇ ἄκρᾳ.

ια'. Ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος [o] Νικάνωρ, Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τῶν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διετέτακτο δὲ [p] τοῦτον ὑπὸ βασιλέως τὸ τρόπον. καθ' ἑκάστην, [q] ὅσα ἐκ τῶν αὐτοῖς χρῶν) περὶ τὴν δίαιταν, ὧν ἐπιμελούμενος, καὶ καθ' ὃ τὸ ἀφικνουμένοις πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρεσκευάζετο, ἵνα τῷ συνήθει τρόπῳ τὴν δίαιταν διωκημένοι μᾶλλον ἥδοιντο, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεραίνοιεν. ὁ δὲ περὶ τούτους ἐμέλετο, Δωροθέου διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτοις καθεστῶτος. [r] συνέτρωσε δὲ πάντα

10. Ista quidem donaria à Ptolemæo Hierosolyma *ad templum* missa *erant*. Atque pontifex Eleazarus, cum ea *in templo* collocasset, eosque honorasset qui ea attulerant, atque dona Regi ferenda *illis* dedisset, ad Regem *eos* remisit. At postquam *ii* Alexandriam pervenerunt, Ptolemæus, intellecto eorum adventu, & septuaginta senatorum *simul* venisse, protinus legatos Andream & Aristæum curat accersendos. Qui, ubi ad eum accesserunt, literas ei, quas à pontifice afferebant, tradiderunt; & omnia, quibus eos verbis interrogavit, declararunt. Ille vero cupiens senatores alloqui, Hierosolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti jussit: id quod inusitate & contra ejus consuetudinem factum est. Qui enim ob hujusmodi causam adducebantur, quinto demum die eum conveniebant; legati vero post unum mensem. Tunc igitur, dimissis aliis, missos ab Eleazaro exspectavit. Atque ubi seniores illi advenerunt, dona secum sibi à pontifice ad Regem tradita, & membranas, in quibus scriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogavit eos de iis libris. Cumque *eos* detractis tegumentis ei ostendissent, Rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, & indiscretas earum commissuras, ita enim *libri* apti erant & connexi, gratias se illis habere dicebat, qui venissent, & majores ei qui misisset, longe vero maximas Deo, cujus leges ut essent contigit. Cumque seniores, & qui una aderant, Regi uno clamore fausta omnia comprecati essent, pro nimio gaudio lachrymas emisit. ita *enim* à natura comparatum est, ut idem summæ lætitiæ, quod doloris, signum esset. Dein cum jussisset libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus est, dixitque æquum esse ut prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accersivisset, ac deinde illos compellaret. Imo & diem quidem eorum adventus promisit sese insignem facturum, eundemque singulis annis, quamdiu ipse viveret, solenniter celebraturum. Nam fors ita tulit, ut idem dies esset eorum adventus, & victoriæ quam ipse de Antigono prælio navali reportarat. Igitur eos sibi convivas esse jussit, eisque sub ipsa arce dari pulcherrima hospitia.

Congressus regis Ptolemæi & Seniorum LXXII.

11. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procurationem habebat, jussit ut cuique pararet quæ ad victum pertinerent. erat autem ea res à Rege in hunc modum constituta. Nam in unaquaque urbium, quæ non eadem victûs ratione utebantur, erat qui hæc administraret, & hospitibus omnia ad ipsorum morem curanda pararet, ut consueta victûs ratione epulantes magis delectarentur, nec ulla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque *senioribus* factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum perti-

Nicanoris jussu Dorotheus parat omnia LXXII. *senioribus necessaria.*

[b] Πρεσβυτέρους] *L. B.* πρεσβύτας.

[c] Ἐπὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων,] Conf. supr. §. 1. SPANH.

[d] Τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν,] Confer supr. §. 1. SPANH.

[e] Χρυσοῖς γράμμασιν,] *Talmudici* in *Sopherim* librum Legis profanari dicunt, si aureis literis scribatur. Vide *Vogelsangii* Exercitationes Theologicas, p. 176. HUDS. At non licere aureis literis Legem scribere in Talmude Judæi ajunt. Id est, codices, qui in Synagogis aut templo servantur, non licet scribere aureis literis. Sed in usum privatum licet: tales in nostra patria inveniuntur. REL.

[f] Ἐνειλημάτων] Libri legis involuti *ἐνειλήμασιν*. hæc *pallia* dicuntur Tertulliano. REL.

[g] Ἐπέδειξαν αὐτῷ,] Ita *MSS.* Ἐπίδειξαν *Gen.*

[h] Ὑφ' ἡδονῆς] Ita *MSS.* *ὑσὶν* in *Edit. Bas.* HUDS. καὶ ex *L. B.* est additum. HAV. ὑφ' ἓν, uno ore. SPANH.

[i] Κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι] Κελεύσας δὲ εἰς τάξιν δοθῆναι τὰ τεύχη, τοιαῦτα ἀσπασάμενος τοὺς ἄνδρας, εἶπεν, δίκαιον εἶναι, ὧν χάριν ὑμᾶς μεταπεμψάμην, ἐκείνοις πρῶτον σιβασμὸν ἀποδοῦναι, μὴ ταῦτα τοῖς δεξιὰν ὑμῖν πρότερον *Arist.*

[k] Αὐτῶν,] Ita legisse visus est *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis*, αὐτοῖς *Hen.* & *NC.*

[l] Τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] De classe Antigoni ab Ægypto fugata & instituto inde epulo à Ptolemæo, non Philadelpho quidem, sed patre ejus Lagi, vidend. Diodor. lib. xx. p 806. SPANH.

[m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] Hac de re vide *Vogelsangium* in *Exercit. Theolog.* p 177. & *H. Hodium* de *Bibl. Text. Orig.* p. 56.

[n] Πρὸς τῇ ἄκρᾳ.] Πλησίον τῆς ἄκρας *Arist.*

[o] Νικάνωρ,] Hic Nicanor ἀρχιάρχος dicitur *Aristeæ.*

[p] Τοῦτον ὑπὸ βασιλέως τὸ τρόπον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτων in *Editis.*

[q] Ὅσα ἐκ τοῖς αὐτοῖς] Ὅσα τοῖς αὐτοῖς *Hen.* ἐπὶ δὲ ὅτου ἀφιστάμενον ἀφ' ὧν βασιλέως. ὅταν γὰρ πόλεις ἴσοις, ὡς συγχρῶν) πρὸς τὰ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ τροφὰς, τοσοῦτοι καὶ προσῆσσιν ἦσαν *Arist.*

[r] Συνέτρωσε] L. B συνέτρησε. Vetus, *præparavtrat.* Forte συνεπόρισε. COCC.

tinentia, his rebus præfecto. Isque per seipsum omnia ad illos accipiendos paravit, geminamque accubationem fecit, idque Regis jussu. Imperavit enim Rex dimidiam eorum partem juxta se collocari, alteram vero partem in altera mensa post suam, nihil omittens quod illis honori esset. Postquam ita discubuerunt, mandat Dorotheo, ut quo ritu uterentur omnes, qui ad eum ex Judæa venissent, eodem iis ministraret. Itaque sacros præcones, & sacrificos, & alios quibus preces perage re mos erat, ipsi visum est repudiare: & hospitum unum, nomine Eliseum, sacerdotem, rogavit ut precationem adhiberet. Atque is, stans in medio, Regi ejusque subditis fausta precatus est. Deinde omnes cum lætitia applauserunt & acclamarunt: & eo facto ad epulas paratas se converterunt. Et Rex, cum moram, quantam satis esse judicabat, interposuisset, philosophari cœpit, & singulis eorum quæstionem aliquam naturalem proponebat, * etiam ad res quæsitas contemplandas. Cumque accurate de quavis re, quæ eis proponeretur, disserent, *Rex* iis delectatus per duodecim dies hujusmodi convivium fecit. id quod cuiquam, qui quæstiones in convivio agitatas singillatim scire desiderat, licet cognoscere ex Aristæi libello, quem hac de re conscripsit.

Epulis à Rege excipiuntur.

Quæstiones in convivio agitatæ.

12. Cum autem eos non solum *Rex* demiratus esset, sed & Menedemus philosophus ultro fateretur, providentiam omnia gubernare & moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim & pulchritudinem esse † indeptos, finis statim id genus disquisitionibus imponitur. Tum vero Rex dicebat sese jam maxima bona percepisse ex eorum adventu, (quippe qui ei profuerint quod ab eis didicisset regis officium) jussitque singulis tria talenta dari, & *viros deputari* qui eos in hospitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis assumptis heptastadium transgressus, aggerem in mari ad insulam pertinentem, & transito ponte, cum boream versus progressus esset, congregavit eos in domum prope littus exstructam, ad contemplationem rerum ob solitudinem idoneam: & eis illuc perductis, rogabat, ut postquam omnia, quibus ad legis interpretationem opus esset, ad arbitrium suum haberent, negotium expedirent. Illi vero, summo studio & labore ad legem accurate interpretandam aggressi, in ea ad horam diei nonam elaborabant: deinde corpori curando se dabant, iis quæ ad victum pertinerent large suppetentibus; ac præterea Dorotheo multa ex iis quæ Regi parata erant ipsius *Regis* jussu illis afferente. Atque etiam *quotidie* bene mane ad regiam venientes, & Ptolemæum salutantes, eundem locum repetebant: & manus in mari lavantes, seque lustrantes, ita demum ad legum interpretationem

Menedemus Philosophus.

Demetrius ducit LXXII. seniores in locum idoneum ad legem interpretandam.

δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς, καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως παραξέωσι. Καὶ βασιλέως. τὰς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι· τὰς δὲ λοιπὰς μετὰ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, ὅδεν ἀπολιπὼν τὰ εἰς τὰς ἄνδρας πομπὰς. ἐπὶ δ' ὅτω κατακλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον, οἷς ἔθεσι χρώμενοι διαπελῶσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ιουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν. [c] διὸ τὰς ἱεροκήρυκας, καὶ θύτας, καὶ τὰς ἄλλας, οἷς πρὸς κατάρχας ἐποιοῦντο, [v] παρητήσατο· τὸν δὲ θεσμοφυλάκων ἕνα, [x] Ἐλιασᾶον ὄνομα, ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι καλὰς κατάρχας. ὁ δὲ, στὰς εἰς μέσον, ἠύξατο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἐρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. εἶτα πρῶτον ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς ὁ βοῆς ἦρθη, καὶ παυσάμενοι πρὸς ὠφελίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. Ἀφελιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο· καὶ ἔκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπηρώτα [y] φυσικοὺς, καὶ περὶ τὴν τῶν ζητημένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων περὶ παντὸς ἐτύνοσεν, ὁ λέγων αὐτοῖς πρόβλημα, Ἀφοσιφώντων, [z] ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας [a] δώδεκα [b] συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν, ἀναγκαῖον [c] τὸ Ἀριστέως βιβλίον, ὃ συνέγραψε περὶ τούτου.

ιβ'. Θαυμάζουσι δ' αὐτὸν, ὁ μόνον τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ [d] Μενεδήμου τοῦ Φιλοσόφου [e] πρόνοια διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, [f] καὶ διὰ τῶν εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν τε καλοῦ εὑρῆσθαι, παύσαντα μὲν πρῶτον τούτων ὑπεζητηκότας. γεγηθέναι δ' αὐτὸν τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν, ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν· κελεύειν τε αὐτοὺς διὰ τέλους δοθῆναι τάλαντα, καὶ τοὺς ἀποκαθιστῶντας ὑπὸ τὴν κατάλυσιν. διελθόντων δὲ τριῶν ἡμερῶν, ἐπιλαβὼν αὐτοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ [g] ἑπταστάδιον, [h] χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν [i] νῆσον, καὶ διαβὰς [k] πρὸς τὴν γέφυραν, [l] προελθὼν ὑπὲρ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ οἰκῷ τὴν νέαν κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἐρημίας καλῶς ἔχουσι ἀγαγὼν αὖθις αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλει, πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν [m] τοῦ νόμου, παρόντων, ἀκωλύτως διατελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἕνι μάλιστα φιλοτίμως [n] καὶ φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα ἦσαν· ἐπὶ δὲ τὸ σῶμα [o] ἀπελάμβανον θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν χορηγουμένων, καὶ πρωΐαν τοῦ Δωροθέου πολλὰ τῶν θυσιαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε δὲ, αὐτοῖς παρέχουσι. πρωῒ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν φοιτῶντες, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅπου τὸν αὐτὸν [o] ἀπήεσαν τόπον, [p] καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι, καὶ καθαίρονσες

ς Καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν.] Καὶ ταῦτα καὶ τούτοις ὑπ. *Busb.*

ς Διὸ τὰς ἱεροκήρυκας,] Διὸ καὶ τὰς *Hen.*

ν Παρητήσατο·] Ita cum *MSS.* Θυσιάσασθαι in *Editis.*

x Ἐλιασᾶον ὄνομα,] Eleazarum appellat *Aristeas.*

y Φυσικὰς,] Ex *Aristea* constat ζητήματα ista πολιτικὰ potius quam φυσικὰ exstitisse. *Philo* (lib. 11. de *Vita Mosis*) λόγους vocat ἀρχείους καὶ πατρώους.

* *Etiam ad res quæsitas contemplandas.*] Et ad contemplationem quæstionis accendebat, *Epiphan.* Et ad propositum pertinentem, *Castal.*

z Ἡδόμενος τοιοῦτον] Ἡδόμενος τούτοις ἐπ' ἡμ. *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡδόμενος μέντοι ὅτου ἐφ' ἡμ. *NC.* & dein in utroque τὸ συμπόσιον.

a Δώδεκα συμπόσιον ἐποιήσατο] Ἡμέρας ἑπτὰ juxta *Aristeam.*

b Συμπόσιον ἐποιήσατο] *L. B.* τὸ συμπόσιον.

c Τὸ Ἀριστέως βιβλίον,] De Aristæo, adv. Apion. lib. 2. §. 4. SPANH.

d Μενεδήμου τοῦ Φιλοσόφου] De eo videsis *H. Hodium* contra *Aristeam*, c. VIII.

e Πρόνοια διοικεῖσθαι πάντα] Quod vero *Menedemus* dixit πρόνοια διοικεῖσθαι πάντα accepit à suo magistro *Platone*, qui primus philosophorum hanc vocem usurpavit, teste *Diogene Laërtio.*

f Καὶ διὰ τοῦτ'] Cum *Aristeas* habeat ἀκολουθεῖ πᾶσαν δυνάμιν καὶ λόγῳ καλοκἀγαθίᾳ ἀπὸ Θεοῦ καταλαμβάνειν, *Petitus* suspicatur olim apud *Josephum* scriptum fuisse, καὶ διὰ Θεοῦ τ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ καλοῦ ἐρρῶσθαι, *etiam per Deum, ut verisimile est, & per bonam mentem, imperium & decus contingere.*

† *Indeptos*,] *A Deo* & πρόνοια, ut dicit *J. A. Fabricius*, qui locum ita interpretatur, *ideoque consentaneum esse sermonis etiam robur & pulchritudinem inde obtineri.*

g Ἑπταστάδιον.] Vide *Valesium* ad *Ammianum Marcellinum*, l. 22. c. 16. & *Hodium* contra *Aristeam*, c. VIII.

h Χῶμα] *L. B.* χωμᾶτ.

i Νῆσον,] Sc. Φάρου, de qua vide *Philonem*, l. 2. *de Vita Mosis*, p. 659.

k Πρὸς τὴν γέφυραν,] Apud *Aristeam*, καὶ διαβὰς τὴν γέφυραν.

l Προελθὼν] Ita *Basil. Alique.* προσελθὼν habent *nonnulli.*

m Τοῦ νόμου,] Ita *MSS.* τῶν νόμων in *Editis.* mox alii distinguunt, παρόντων ἀκωλύτως, ἐπ.

n Καὶ φιλοπόνως] Illud καὶ è *MSS.*

o Ἀπήεσαν] Sic *MSS.* ἀπῆσαν in *Editis.*

p Καὶ τῇ —— ἰσχίοις.] Purificationes per aquam marinam apud Gentiles itidem usitatæ, unde Euripid. Iphig. Tau. v. 1039. πόντιά τε κηγαῖς ἀγνίσας βωλίσομαι· Philo autem θεοῖς θυόντων p. 848. C. docet, lustrationes quidem à Gentilibus factas aqua marina aut fluviatili &c. θαλαττίῳ μὲ ποταμοὶ, οἱ δὲ ποταμοῖς &c. Hebræorum vetò purificationes Lege Mosis factas cinere præparato cum ignis reliquiis & tincto in eodem hyssopi ramento. SPANH.

q Αὖ-

ρονῖες [q] αὐτὰς, ἕτως ἐπὶ τέλει τῶ νόμων ἑρμηνείαν ἐπέφερον. μεταγραφέντος δὲ νόμε, καὶ δὴ καὶ τέλει ἑρμηνείαν ἔργε τέλος ἐν ἡμέραις [r] ἑβδομήκοντα δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τὰς Ἰουδαίας ἅπασας εἰς τὸν τόπον ἔνθα μεταβληθησαν οἱ νόμοι, παρόντων τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τάτας. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν τὰς ἀσφαλείας πρεσβύτερος τὸν νόμον· [s] ἐπῄνεσαν δὲ τὸ Δημήτριον τὴν ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴρετέν γεγονότα, [t] παρεκάλεσάν τε δεῖν δὲ τοὺς ἡγεμένους αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. [v] ἠξίωσάν τε πάντες, ὅ, τε ἱερεὺς δὲ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τὸ πολιτεύμαλος οἱ προεστῶτες, ἐπὶ καλῶς τε τῆς ἑρμηνείας [x] ἀπήρτισεν, καὶ ἀσφάλειαν ταῦτ' ὡς ἔχῃ καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἀπάντων δὲ [y] αὐτῶν ἐπαινεσάντων τέλει γνώμεν, ἐκέλευσαν, εἴτις ἢ περιττόν τι προσγεγραμμένον ὀρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῆσαι τέτε δὲ ποιεῖσθαι φανερὸν διορθῶν, σωφρόνως τέτε πράτοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς [z] εἰς ἀεὶ ἀσφαλείνῃ.

ιγ'. Ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τέτῳ τέλει αὐτὸ προαιρέσει εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν [a] πεπλεωμένον. ἥδη δὲ μάλισα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τέλει ἀσφάλειαν καὶ τέλει σοφίαν ἐξεπλάγη τὸν νομοθέτην· καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγες, πῶς ἕτως θαυμασθῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, ἐδὲις ἔτι τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς ἔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη; ὁ δὲ Δημήτριος, μηδένα τολμῆσαι τῶν νόμων τέτων ἀναγραφῆς [b] ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν, ἔφασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖν ἤδη τινες, τέτοις [c] ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ θεῦ. δηλῶν [d] ὡς Θεόπομπός τε, βουληθεὶς ἱστορῆσαί [e] τι περὶ τέτων, ἐπερέχθη τέλει ἀσφάλειαν, πλείσιν ἢ τριάκονθ' ἡμέρας, καὶ διὰ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκεσθαι τὸν θεὸν, ἐνθένδε αὐτῷ ἦλθεν τέλει διαφθορὰν ὑπονοῶν· ὃ μὲν ἄλλα καὶ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τέτ' αὐτῷ συμβαίνει περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, [f] καὶ ταῦτ' ἀνοίσειν [g] ἐπὶ κοινὰς ἀνθρώπες βλάπτων, καὶ δεδοχόμενον κατέχειν τέλει ἀσφάλειαν. ἐδήλε δὲ περὶ [h] Θεοδέκτε δὲ τῶν τραγῳδιῶν ποιητὴν ἀναφέρεσθαι, ὅτι βουληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, τὰς ὄψεις [i] γλαυκωθείη, καὶ σωισθὲν τέλει αἰτίαν ἀπαλλαγείη δὲ πάθες, ἐξιλασαμένε τὸν θεόν.

ιδ'. Παρελαβὼν δὴ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀσμένως δὲ Δημητρίε, καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτὸς, ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τέλει ἐπιμέλειαν, ἵνα ἀσφαλείνῃ παῦτα καθαρῶς· [k] τές τε ἑρμηνεύσοντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀφικνέσθαι. τῦτο γὰρ αὐτοῖς δὲ πρὸς τιμὴν τέλει παρ' αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν [l] δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νυνὶ μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτὸς ἐκπέμπειν ἔλεγε, ἑκουσίως δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἥτε αὐτῶν ἐστι σοφία δικαία τυγχάνειν, καὶ ἡ ἐκείνε μεγαλοφροσύνη ἀφθονεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτὸς, δὺς ἑκάστῳ στολὰς ἁρίστας τρεῖς, καὶ χρυσᾶ πάλαντα δύο, καὶ κυλίκιον παλάντον

sese conferebant. Deinde transcripta lege, & interpretationis opere duobus & septuaginta diebus absoluto, Demetrius, congregatis eum in locum, in quo versæ leges fuerant, Judæis omnibus, præsentibus etiam interpretibus, eas recitavit. Et multitudo seniores, legis interpretes, approbavit: & Demetrii etiam inventionem collaudarunt, qui eis magnorum bonorum inventor exstitisset; ab eoque petierunt, ut etiam rectoribus suis legem legendam daret; postularuntque omnes, tum sacerdos, tum interpretum seniores, & reipublicæ administratores, ut quandoquidem recte haberet interpretatio, maneret ut erat, neve mutaretur. Cumque omnes eorum sententiam laudassent, jusserunt, ut si quis in lege vel superfluum aliquid scriptum videret, vel curtum, id iterum inspiceret, planumque redderet & corrigeret; sapienter hoc ipsum facientes, ut quod semel rectum judicatum esset, id perpetuo maneret.

Interpretatio legis absoluta & approbata.

13. Et quidem Rex gavisus est, videns suum hac in re institutum utiliter perfectum. maxime autem lætatus est recitatis ei legibus, & legislatoris mentem atque sapientiam stupuit: itaque cum Demetrio verba facere cœpit, qui fieret, ut cum tam admirabilis esset ea lex, nullus nec historicorum nec poëtarum ejus meminisset? Ad quod Demetrius respondit, propterea neminem ausum * eam attingere, quod divina esset & augusta: jamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentassent, læsos fuisse divinitus. Eique demonstravit, ut Theopompus, cum horum aliquid scribere instituisset, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuisset; itaque intermittente malo, Deum precibus placasset, inde sibi insaniam ortam esse suspicatus: quinetiam in somnio vidisset id sibi propterea evenisse, quòd divina tractasset, & in profanum vulgus proferre voluisset; atque adeo, ubi destiterat, mentem ei constitisse. Narravit etiam *ei* de Theodecta tragico poëta, qui (ut perhibetur) cum voluisset in quadam fabula mentionem facere eorum quæ in sacro libro scripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, incidisset; & intellecta causa convaluisset, propitiato Deo.

Theopompus Pistoricus.

Theodectes Poëta Tragicus.

14. Rex igitur, libris à Demetrio ut supra memoratum est acceptis, eos veneratus, jussit diligentem curam illis haberi, ut iidem in integro manerent: hortatusque est interpretes, ut ad se frequenter ex Judæa venirent. id enim eis utile futurum, tum propter honorem quo eos affecturus, tum propter dona quibus ornaturus esset. Nunc quidem æquum esse dicebat ut eos dimitteret: verum si deinceps ad se sua sponte venirent, assequuturos omnia quæ & ipsorum sapientiæ deberentur, & à liberalitate sua præstari possent. Igitur eos tum dimisit, cum quidem unicuique tres egregias vestes, & auri talenta duo dedisset, & * calicem unius

Regis in interpretes benignitas.

Dona interpretibus data & Eleazaro missa.

q Αὐτὰς,] Ἑαυτὰς *NC.*

r Ἑβδομήκοντα] *Septuaginta dies* juxta *Epiphanium*, numero rotundo.

s Ἐπῄνεσαν δὲ] Ἐπήνεσιν *Hen.*

t Παρεκάλεσάν ——— αὐτά.] Παρεκάλεσαν δ' ὧν *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. supr. §. 1. SPANH.

v Ἠξίωσάν] Ἀξιώσαντες πάντες *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

x Ἀπήρτισεν,] Ἀπήρτισε *Hen.*

y Αὐτῶν ἐπαινεσάντων τῷ γνώμῃ,] Αὐτῶν deëst *NC.*

z Εἰς ἀεὶ ἀσφαλείνῃ.] Εσαει ἀσφαλὴν *NC.*

a Τετελεωμένον.] Τετελεωμένον, μάλισα δὲ τὸ γ. *Busb.* τετελεσμένον, μάλισα ὡς δὲ τὸ γ. *Hen.* & *NC.*

* *Eam attingere*,] *Vel*, legum illarum descriptionem suscipere.

b Ἅψασθαι,] Ἁψασθαι ἀπεκείνατο *Busb.* qui mox omittit Ἐφασκε.

c Ἐπιχειρήσαντες] Ἐγχειρήσαντες *Hen.* & *Busb.*

d Ὡς Θεόπομπός τε,] Ὡς ὁ Θεόπομπος *NC.*

e Τι περὶ τέτων,] Illud τι non agnoscit *Lugd. Bat.* & forsan non est ab Josepho, quum plerique etiam *MSS.* sicut & *L. B.* paullo post habeant καὶ ταῦτ' non καὶ τῦτ'. HAV.

f Καὶ ταῦτ' ἀνοίσειν] Ita *MSS.* καὶ τῦτ' ἀνοίσειν in *Editis.*

g Ἐπὶ κοινὰς] L. B. εἰς κοινὰς.

h Θεοδέκτε] Θεαστέτε *Hen.* Verum non dubito quin vera lectio sit Θεοδέκτε: atque apud *Syncellum* pro Θεοδέκτης τραγικὸς legendum Θεοδέκλης τραγικός. HUDS. Legit quoque Θεαστέτε *L. B.* verum altera atque vera lectio ad marg. adscribitur. HAV. Theodectes Tragœdiarum Scriptor; cujus meminit Aristotel. de Poët. c. XVII. SPANH.

i Γλαυκωθείη,] Ita cum *Gall.* & *Cod. NC.* γλαυκωθὲν in *cæteris.*

k Τές τε ἑρμηνεύσοντας] Hinc colligit *Is. Vossius* (de LXXII. *Interpr.* cap. VIII.) istos Interpretes, si non omnes, saltem complures postea quoque Ægyptum petiisse, & quidem sæpius: ac tum demum cæteros (præter *Pentateuchum*) S. Scripturæ libros Græce vertisse. Videsis *Vogelsangium* in *Exercitt. Theolog.* p. 211. & *H. Hodium* contra *Aristeam.*

l Δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν.] Δώρεαν in *MSS.*

* *Calicem unius talenti*,] *Potius* poculorum thecam, *juxta Casaubonum*, *ad Athenæi* lib. XI. c. 3.

unius talenti, & tori veſtem ſtragulam. Et hæc quidem ipſis dono dedit. Pontifici autem Eleazaro per eos miſit decem lectos argenteis pedibus, unà cum eorum inſtrumento, & calicem talentorum triginta. Præterea veſtes decem, & purpuram, & elegantem coronam, & byſſinæ telæ ulnas centum: & inſuper phialas, & catinos, & pocula, & crateras duos, in templo reponendos. Hortatus eſt etiam eum per literas, ut ſi qui illorum hominum ad ſe venire vellent, permitteret: quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione præcellerent, colloquia ſerere; ſibique gratiſſimum eſſet, opes ſuas iſtiuſmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus ſunt, quæ † Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.

τε, καὶ τῷ [m] ξ συμποσίᾳ ἑρωμένῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχων ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ δ' αὐτῶν ἔπεμψε κλίνας ἀργυροπόδας δέκα, καὶ τὸ ἀνήκοντον αὐτῶν σκευοθήκῃ, καὶ κυλίκιον ταλάντων [n] τριάκοντα. πρὸς τούτοις ἧ καὶ [o] στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν, καὶ στέφανον διάπερπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσης ἑκατόν· ἔτι γε μὴν φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ ἀπονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς εἰς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν, ὅπως [p] εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων [q] θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἀπαρείψῃ· ὡς πολλῶν παρόντων τῷ μὴ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουδαίων, καὶ τοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταθήσεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν [r] τῶν Ἰουδαίων τοιαῦτα πρὸς Πτολεμαῖον ὁ φιλάδελφος σπουδὴν ἠνέγκατο.

III. CAP. III.

Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Aſiæ, & conditarum à ſe urbium civitate donaverunt.

Immunitates Judæis à Seleuco Nicatore conceſſæ.

CONſequuti ſunt & ab Aſiæ regibus honorem, quoniam ſub eis militaſſent. Etenim Seleucus Nicator, in iis urbibus quas condidit in Aſia & inferiore Syria, & in ipſo regni capite Antiochia eos civitate donavit, & eodem quo Macedones & Græcos ibidem collocatos numero habuit: quo jure etiamnum utuntur. Argumento eſt, quòd Judæis, nolentibus alieno oleo uti, certa pecuniæ ſumma pro olei pretio ſolvitur à gymnaſiorum præfectis. Quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus (qui tum Syriæ prætor erat) tamen retinuit. Et poſtea orbis terrarum imperium tenente Veſpaſiano, & Tito ejus filio, orantes Alexandrini & Antiochenſes, ut Judæi privarentur jure civitatis, non impetrarunt. Unde illud perſpici & intelligi poteſt, quanta æquitate & magnanimitate erant Romani, præcipue vero Veſpaſianus & Titus. qui licet multos contra Judæos bellando labores ſuſtinuerant, & acerbe tulerant, quod deditionem facere noluerint, ſed pugnantes ad extremum manſerint, nulla tamen re jus ipſorum prædictum imminutum eſſe voluerunt: verum & iræ qua olim exarſerunt, & populi tam Alexandrini quam Antiocheni, utut magni eſſent, precibus reſtiterunt, adeo ut ne minimum quidem vel ſuæ in illos benevolentiæ, vel nefariorum quos oppugnarunt odio conceſſerint, ad minuendam erga Judæos benignitatem; dicentes, eos qui contra ſe arma tulerant & pugnam inierant jam ſatis ſuppliciorum dediſſe, eos vero qui nihil peccaverant haud æquum ſuis ſpoliari privilegiis.

Jus civitatis Antiochenſis Judæis conſervatum.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ἀσίας βασιλεῖς τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν κλιθείσαις πόλεσιν.

[s] ΕΤυχον ἧ ἐξ τῆς πρὸς τῶν βασιλέων τῆς Ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ [t] Νικάτωρ, ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐξ [v] τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Ἀντιοχείᾳ πολιτείας αὐτὸς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν [x] ἰσοτιμίας [y] ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ἕλλησιν, ὡς τῇ πολιτείαν ταύτην [z] ἔτι ἐξ νῦν διαμένειν. [a] τεκμήριον ἧ τὰς Ἰουδαίους, μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ [b] ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ἀργύριον τὸ [c] πρὸς τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον [d] τιμὴν δεκτέον. ὁ δῆμος τῶν Ἀντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσιν ποιούμενος, μηχανὰς ἦγεν ὧν τότε τῆς Συρίας ἐκράτησε. καὶ μὴ [e] ταῦτα κρατήσαντος Οὐεσπασιανοῦ ἐξ Τίτου δὲ ὑὸς αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς καὶ Ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. [e] ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τῆς Ῥωμαίων ἀπειρίαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιστα ἧ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ ἐξ Τίτου. ὅτι καὶ τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἐσχάτου πολεμοῦντες ἀπέμειναν, ἀβλαβῆ αὐτοὺς ἧ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ τεταγμένου πολιτείαν [f] ἀφεῖλοντο· ἀλλὰ ἐξ τὸ πρότερον ὀργῆς, καὶ τὸ τῶν Ἀλεξανδρέων καὶ Ἀντιοχέων δήμων ἐκ μεγίστων φιλονεικήσεως κινδύνων, ὥστε μηδὲ μηθ' ὑπὸ τοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας χάριν, μηθ' ὑπὸ τοῦ πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας ἐνδόξαι, πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν δεχαίων τοῖς Ἰουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀντιταξαμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρησαντας διὰ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, [h] τοὺς δ' ὑδὲν ἐξαμαρτόντας δ' [i] δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

β'. Ο-

[s] Ἔτυχον ἧ] In *Cod. NC.* (cui titulus Πτολεμαϊκὸν) Μετὰ ἧ τὸ Φιλάδελφον τοῦτο βασιλέως κατέσχε Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Εὐεργέτης, ἐπὶ ὅλοις ἔτεσιν κδ'. τοῦτο ἧ τιμὴν τὸ ἀρχιερωσύνης μὴ Ἐλεάζαρον ὁ Θεὸς αὐτὸν Μανασσῆ παρέλαβεν, μὴ ἧ τὸ ἀνθρώπου Μανασσῆ γέγονεν ἀρχιερεὺς Ὀνίας Σίμωνος· ὃν ὁ υἱὸς Δικαίου. Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου. ἀπέθανε ἧ καὶ Ὀνίας τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. ἔτυχε ἧ καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος καὶ πόλις τῆς &c.

[t] Νικάτωρ,] Ita *NC.* & *Busb.* cum *antiquis nummis.* Νικάνωρ in *reliquis.*

[v] Τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Ἀντιοχείᾳ] Antiochia Metropolis τῆς κάτω Συρίας f. τῆς κοίλης Συρ. conf. infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

[x] Ἰσοτίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ἕλλησιν, ὡς τῇ πολιτείαι ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν.] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

[y] Ἀπέδειξε Μακεδόσι] Ἀπέφηνε *Busb. Hen.* & C.

[z] Ἔτι καὶ νῦν διαμένειν.] Ἕως καὶ νῦν *C.*

[a] Ἐλαίῳ χρῆσθαι,] Τεκμήριον ἧ τούτου τὸ τοὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* τεκμήριον ἧ τὸ τοὺς C.

[b] Ἐλαίῳ χρῆσθαι,] Moris fuit Græcorum oleum præbere, in gymnaſiorum dedicatione: eorumque exemplum ſequutus eſt Nero, referente *Tacito* in *Annalium* lib. XIV. *Gymnaſium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiſtri, ſenatui, Græca facilitate.* Idemque de eo teſtatur *Sueton.* in *Nerone*, c. 12.

[c] Παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν ἀργύριον.] Nefas enim Judæis uti Oleo non præparato à tribulibus, qua de re *alior.* lib. 2. c. 21. §. 2. & Vita Joſephi §. 13. SPANH.

[d] Τιμὴν ἀργύριον.] Τίμιον *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[e] Ἐξ ὧν] Ἐξ ἧ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

[f] Ἀφείλοντο] Ita cum *C.* & *NC.* ἀφείλοντο in *Editis Aliiſque.*

[g] Μεγίσων διαφορῶν] Μεγίσων ὄντων *NC.*

[h] Τοὺς δ' ὑδὲν ἐξαμαρτόντας] Τοὺς ὑδὲν vel τοὺς ὑδὲ in *MSS.*

[i] Οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν] Οὐκ εἶναι δίκαιον *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) οὐκ ἔστι δίκαιον *NC.*

β'. Ομοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Αγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ιουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ιώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ Αγρίππα, ἵνα τὰ πολιτεία ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Αντίοχος [k] ὁ Σελεύκου ἔγγονος, [l] ὁ θεὸς παρὰ τοῖς Ελλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι [m] μετέχωσιν, ἀξιούντων δὴ εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ιουδαῖοι, σέβεσθαι τὸν [n] ἴδιον αὐτῶν θεὸν, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν οἱ Ιουδαῖοι τοῖς [o] αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ Αγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτοῖς καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δὲ ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τὰ Νικολάου ἱστορίων τῷ [p] ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ. περὶ μὲν οὖν τοῦ Αγρίππου καθήκειν, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν, ὁ γὰρ ἐπολέμει τότε Ρωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Ουεσπασιανοῦ δὲ ἄν τις καὶ Τίτου τὸν μεγαλοφροσύνῃ εἰκότως ἐκπλαγείη, μεθ' [q] ὅλους πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθήσαντας. [r] ἐπανάξω δὴ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ἐξέβην.

γ'. Τοὺς γὰρ Ιουδαίους, ἐπ' [s] Αντιόχου τοῦ Μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ασίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακωμένης, καὶ τοὺς τοῦ Κοίλου Συρίαν νεμομένους. πολεμουμένου γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν [t] Εὐπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτολεμαῖον, τὸν [v] κληθέντα Επιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος, καὶ παίοντος ταὐτὰ πάσχειν. ὡς' ἰδεῖν ἀπλῶν χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶν κλύδωνος, μεταξὺ τῆς ὀπεραίας τῆς Αντιόχου καὶ τῆς θατέρου αὐτοῦ τροπῆς τῶν πραγμάτων κειμένοις. [x] νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αντίοχος, τοὺς Ιουδαίους [y] προσήγετο. πολυτήσιος τοῦ φιλοπάτορος, [z] ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν, καὶ [a] στρατηγὸν [b] Σκόπαν, [c] ὃς τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. πολεμούμενον [d] γὰρ αὐτῷ προσέβαλε. μετ' οὐ πολὺ δὴ τὸν Σκόπαν Αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ [e] πρὸς [f] τὰς πηγὰς τοῦ Ιορδάνου, καὶ πολλοὺς αὐτοῦ τοὺς στρατιώτας διέφθειρε. [g] ὕστερον δὲ Αντιόχου κρατήσαντος τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεσχήκει, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἐκπίπτουσι αὐτῷ προσέθεντο Ιουδαῖοι, καὶ τῇ πολλῇ δεξάμενοι, [h] πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ τοῦ τοῖς ἐλέφασιν [i] ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ιουδαίων πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, [k] μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις [l] ὑφ' ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάσχοι, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑφ' ἑτέρων τούτων διέγνω παρασχεῖν

2. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Judæos novimus. Nam cum Iones commoti adversus Judæos, Agrippam orassent, ut civitate, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, is qui apud Græcos Deus appellatur, soli fruerentur, postularentque, ut si Judæi eorum essent cognati, eosdem cum ipsis deos colerent, atque ea de re judicium esset constitutum, obtinuerunt Judæi, ut sibi solitis moribus uti liceret; usi patrocinio Nicolai Damasceni. Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi innovare fas esse. Quæ exactius si quis nosse cuperet, ipsum Nicolaum Damascenum legat Historiarum libro centesimo vicesimo tertio & quarto. Verum Agrippæ sententiam nihil est quod miremur; ea enim tempestate gens nostra bellum non gerebat adversus Romanos. Vespasiani autem & Titi magnanimitatem merito quis obstupescat, qui, post tot bella & certamina nobiscum, non minore in nos erant facilitate. Sed eo jam, unde huc digressa est, revertatur oratio.

Marcus Agrippa benignus Judæis.

Nicolaus Damascenus.

Vespasiani & Titi in Judæos merita.

3. Regnante in Asia Antiocho Magno, accidit ut tum Judæi terra eorum vastata, tum qui Cœlen-Syriam incolebant, multa adversa paterentur. Eo enim belligerante adversus Ptolemæum Eupatorem, & ejus filium cognomine Epiphanem, contigit illis, ut si is superior fuerit, affligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo ut haud dissimiles essent navi in tempestate, fluctibus utrinque vexatæ, ut qui in medio jacerent, dum & Antiocho res prospere cederent & in contrarias partes mutarentur. Attamen victo Ptolemæo, Antiochus Judæam occupavit. Deinde mortuo Philopatore, ejus filius magnam manum, & ducem Scopam, misit contra Cœles-Syriæ incolas: qui multas eorum urbes, necnon gentem nostram cepit. oppugnata enim, in ejus partes concessit. Non multo post, Scopam prælio vicit Antiochus, ad fontes Jordanis, magnamque ejus copiarum partem delevit. Postea vero cum Antiochus eas Cœles-Syriæ urbes, quas Scopas obtinuerat, Samariamque subegisset, Judæi ultro deditionem fecerunt, eumque urbe admiserunt, & ejus omni exercitui & elephantis omnia abunde suppeditarunt, & relictos à Scopa in arce Hierosolymitana præsidiarios oppugnantem strenue adjuverunt. Itaque Antiochus æquum esse judicans, ut Judæorum erga se studium & liberalitatem remuneraretur, literas scripsit ad suos duces & amicos, testimonium perhibens Judæis, quam præclare de ipso meriti fuerint, simulque significans quæ munera illis vicissim dare decreverat. Atque earum exemplar subjiciam,

Antiochus Magnus vexat Judæos.

Scopas, in Cœles-Syriæ incolas missus: victus ab Antiocho.

Antiocho M. se dedunt Judæi.

---

k Σελεύκου ἔγγονος,] Σελεύκου θεὸς *Busb.* Σελεύκου υἱὸς *Hen.*

l Ο θεὸς παρὰ τοῖς Ελλησι θεὸς λεγόμενος,] Antiochus Seleuci Nepos, Græcis Διὸς dictus, nempe à Milesiis. Appian. Syriac. p. 210. SPANH.

m Μετέχωσιν,] Ita cum *Cod. Busb.* μετείληφε in *reliquis.* in *Epiphanii* versione, *soli possiderent.*

n Ἴδιον] Abest a *L. B.*

o Αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι,] Eo modo in *NC.* & *Lugd. Bat.* ex quo præterea illud οἱ additur. αὐτοῖς in *ceteris.* in *Epiphanii* versione, *ut suis uterentur moribus.*

p Ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*L. B.* καὶ εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ) τῷ ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετ. *Genev.*

q Πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* πόλεμον in *Editis.*

r Ἐπανάξω δή] Ἐπανάξω οὖν τὸν λόγον ὅθεν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην *Hen.* & *Lugd. Bat.*

s Αντιόχου —— Επιφανῆ,] De Antiocho Magno, ut & ejus bellis cum Ptolemæo Philopatore & Ptolem. Epiphane, vid. Polyb. lib. v. c. LXXXV. SPANH.

t Εὐπάτορα Πτολεμαῖον,] Alibi constanter *Philopatorem* eum vocat.

v Κληθέντα Επιφανῆ,] Επικληθέντα in *MSS.* Plenius in *Cod. NC.* ad hunc modum. πολεμοῦντος γὰρ αὐτῷ πρὸς Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον (ἦν δὲ καὶ τοῦτον Εὐεργέτην τὸν Αἰγύπτιοι ἐκάλεσαν) πολεμοῦντος δὴ καὶ πρὸς τὸν τούτου υἱὸν Πτολεμαῖον, ἐπικληθέντα δὲ Επιφανῆ, κακ. &c.

x Νικήσας μέντοι] Οσα μέντοιγε διεπράξατο εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν Πτολεμαῖον ὁ αὐτοῦ πατὴρ τὸν Πτολεμαίου τοῦ ἔκγονον), νικήσας &c. *NC.*

y Προσήγετο.] Προσηγάγετο *NC.*

z Ο παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν,] Ο παῖς Πτολεμαῖος ὁ Επιφανὴς μεγάλην *NC.* Melius (inquit *Fac. Cappellus* in *Hist. S. & Exot.* ad A. M. 3797.) *Eusebius* hæc tribuit *Ptolemæo Philopatori* vivento, quam *Epiphani* infanti. Contra *Usserius* (in *Ann. V. Test.*) ad A. M. 3800.

a Στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ·] Vid. Polyb. Exc. Valef. p. 76. SPANH.

b Σκόπαν,] Vide *Excerpta Valesiana*, p. 77. & *Hieronymum* in *Danielis* cap. XI.

c Ἐπὶ τοὺς] Absunt à *L. B.* Scribæ incuria.

d Αὐτῷ προσέβαλε.] Παρ' αὐτῷ *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.*

e Πρὸς τὰς πηγὰς] Περὶ τὸ Παιὸν in *Excerptis Valef.*

f Τὰς —— πόλεις,] Vid *sup.* lib. 8. c. 8. §. 4. & infr. lib. 13. c. 9. §. 2. SPANH.

g Ὑστερον —— πόλεις,] Polyb. Excerpt. p. 77. & 79. ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ ἀφὶ τὸ Παιόνιον· SPANH.

h Πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ] Πᾶσαν *NC.*

i Αφθονίαν] Φιλίαν *NC.*

k Μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις] Ita *Hen. C. NC.* & *Epiphan.* μαρτυρῶν τε τοῖς in *ceteris.*

l Ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι,] Iterum ex *iisdem MSS.* ὑπὲρ ὧν εὖπαθοι πρὸς αὐτῶν in *Editis Aldinaque.*

jiciam, cum prius narraverim quæ ad fidem verbis noſtris faciendam ſcripſit Polybius Megalopolitanus. Nam in hiſtoriarum ejus libro decimo ſexto ita dicit. "Scopas autem copiarum Ptole-
Polybius Megalopolitanus. "mæi dux, ad regiones ſuperiores verſo impetu, "per hyemem Judæorum gentem ſubegit." Eodem etiam in libro refert; "quomodo, Scopa "ab Antiocho ſuperato, Antiochus Batanæam "& Samariam & Abila & Gadara recepit: atque "paulo poſt Judæi ſeſe ei tradiderunt, quotquot "circa fanum Heroſolyma nuncupatum incole-"bant. de quo cum multa dicenda habeamus, de-"que præſentia Dei in fano, quæ narranda ſu-"perſunt in aliud tempus differemus." Et hæc quidem Polybius in hiſtoria ſua. Nos vero orationem vocabimus ad narrationem inſtitutam, poſtquam ante oculos poſuerimus Antiochi epiſtolas.

REX ANTIOCHUS PTOLEMÆO SALUTEM.

Antiochi Magni litera in Judæorum gratiam.

"Cum Judæi, ſimulac in eorum fines ingreſſi "ſumus, ſtudium erga nos ſuum declaraverint, "& in urbem ſuam venientes ſplendide accepe-"rint, cumque ſenatu obviam prodierint, & mi-"litibus elephantiſque omnia abunde præbuerint, "noſque in expugnando Ægyptiorum in arce "præſidio adjuverint: viſum eſt nobis eos pro his "remunerari, & eorum urbem, caſibus, qui ſo-"lent hominibus accidere, adverſis labefactatam, "recreare, atque frequentare, revocatis in eam iis "qui ſunt diſperſi. Ac primum eis decrevimus, "religionis cauſa * præbenda conficere ad ſacri-"ficia, de pecudibus quæ ſacrificari ſolent, & "vino, & oleo, & thure, ad pretium argenteo-"rum vicies mille, † & ſimilæ artabas ſacras ſe-"cundum regionis iſtius morem ſex, & tritici "medimnos mille quadringentos ſeptuaginta, & "ſalis medimnos CCCLXXV. Atque hæc eis ſolvi "volo, quemadmodum imperavi: templique o-"pus expediri, & porticus, & ſi quid aliud ædi-"ficandum eſt. Materia autem apportetur ex i-"pſa Judæa, aliiſque regionibus, & Libano, nec "ullum *ejus nomine* vectigal *à quopiam* exigatur. "Idem dico de aliis, quibus ad ſpecioſiorem tem-"pli apparatum opus erit. Vivant autem omnes "ejus nationis homines ex legibus patriis: immu-"niſque ſit ſenatus, & ſacerdotes, & ſcribæ tem-"pli, & ſacri cantores, & ab eo quod pro capi-"te pendunt, & ab auro coronario, aliiſque tri-

αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ [m] τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν γραφείσας, παραδιελθὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις [n] Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ [o] ἑκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. "ὁ δὲ Πτολεμαῖος στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς "τοὺς ἄνω τόπους, καταπρέψας ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ιου-"δαίων ἔθνος." λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, "ὡς τοῦ "Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Αντιόχου, τὴν μὲν [p] Βαταναίαν "καὶ Σαμάρειαν καὶ [q] Αβελα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Αντίο-"χος· μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ιουδαίων οἱ "περὶ τὸ [r] ἱερὸν [s] τὸ προσαγορευόμενον Ιεροσόλυμα κατοι-"κοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ [t] πλείων [u] λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα "[x] ἀρμόττειν περὶ τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχειν, εἰς [y] ἕτερον καιρὸν "[z] ὑπερθησόμεθα τοῦ διηγήσειν." καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα [a] ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπου τοῦ διηγήσειν, προθέμενοι πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς [b] τοῦ βασιλέως Ανιόχου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩι ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Τῶν Ιουδαίων δὲ προθυμικὰ μὲν, ἡνίκα τὴν χώραν ἐπέβη-"μεν αὐτῶν, ἐπιδεξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς Φιλότιμον, καὶ "προσδεχθέντες δ' εἰς τὴν πόλιν [c] αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδε-"ξαμένων, καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον τὴν τε "χορηγίαν τοῖς φαλλοῦσι δὲ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, "συνεξελόντων τε τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν Αἰγυπτίων· "ἠξιώσαμεν [d] καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πά-"λιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καταφθαρμένην [e] ὑπὸ τῶν τοὺς "ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τοὺς διεσπαρμένους εἰς "αὐτὴν πάλιν συνελθόντων, πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐπέγραμεν "περὶ τῆς εὐσεβείας θυσιάζειν τὴν εἰς τοὺς θυσίους σύνταξιν, "κριῶν τε θυσίμων, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, [f] καὶ λιβάνου, τιμὴν "δραχμῆς [g] μυριάδων δύο, καὶ [h] σεμιδάλεως δρτάβας ἱερὰς "[ἑξ] καὶ τὸ ὁλοχώρων νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τε-"τρακοσίους ἑξήκοντα, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τριακοσίους ἑβδο-"μήκοντα πέντε. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι, κα-"θὼς ἐπέσταλκα· καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, "τάς τε στοὰς, καὶ εἴτι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων "ὕλη κατενεχθήτω [i] ἐξ αὐτῆς τε Ιουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλ-"λων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς [k] πεισομένου τέ-"λους. [l] ὁμοίως δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς ἂν ὑπάρχειν δόξῃ "γίνεσθαι τῷ ἱερῷ ὑπισχνοῦμαι δέοι. πολιτεύεσθωσαν δὲ "πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους τοῖς [m] πατρίοις νόμοις· ἀτελὲς "ἔσται δὲ ἡ γερουσία, καὶ [n] οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς [o] τοῦ ἱεροῦ, "καὶ οἱ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ

"P ge-

[m] Τοῖς στρατηγοῖς] Τὰς τοῖς στρ. *Hen.* & C.

[n] Πολύβιος ——— ἱστόρηκεν.] Deſunt hæc hodie in Polybio, & in Excerptis, quæ de Judæis extant. SPANH.

[o] Ἑκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ] Τῇ ιεδεκάτῃ *NC.* & *Epiphan.* ις. *Gen.* verum *Lugd. Bat.* habet prout eſt editum.

[p] Βαταναίαν καὶ] In *Epiphanii* libris *Bithyniam*, aut *Bathaniam*, aut *Bethinſam*.

[q] Αβελα] Αβελα *Gall.* & C. Αβελα juxta quoſdam *Epiphanii* codices. HUDS. Αβιλη ad Jordanem ſupr. lib. IV. c. 7. §. ult. ὅπου καὶ ἡ ἱερὰ Αβιλὼ· & lib. V. c. 1. §. 1. ἀπὸ τῆς Αβίλης ἐπὶ τὴν Ιορδάνην· Alia forte eſt Αβιλα plur. neutr. hoc loco. SPANH.

[r] Ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον] Brevius in *Cod. Hen.* & juxta *Epiphanii* libros, ἱερὸν, ὃ ἡ γερουσία πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπιφανείας εἰς τὸ ἕτερον &c.

[s] Τὸ προσαγορευόμενον] Illud τὸ ex *L. B.* additum. HAV.

[t] Πλεῖον] *L. B.* πλείω.

[v] Λέγειν ἔχοντες,] Ita cum *Cod.* C. (& *L. B.*) ἔχειν λέγοντες in *cæteris*.

[x] Διὰ τὸν πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπιφάνειαν,] *Lugd. Bat.* πρὸ τοῦ ἡ γερουσία πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπιφανείας.

[y] Ἕτερον] *Lugd. Bat.* ὕστερον.

[z] Ὑπερθησόμεθα τοῦ διηγήσειν.] Ὑπερθησόμεθα *Gall.* C. (*L. B.*) & *NC.*

[a] Ἱστόρηκεν.] Ἱστόρηνται *Hen.* & C.

[b] Τῶν βασιλέως Αντιόχ.] Τὰς δὲ βασιλέως Ανιόχου μεγάλου *NC.*

[c] Αὐτῶν] Αὐτῶν deeſt *N.* & *C.*

[d] Καὶ ἡμεῖς] Καὶ αὐτοὶ *Hen.* & *NC.*

[e] Ὑπὸ τῶν πρὸ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων,] Ὑπὸ τῶν πρὸ τοὺς πολίτας *Hen.* (*L. B.*) & C. non agnoſcuntur ab *Epiphanio*.

* *Prebenda conficere ad ſacrificia,*] *Al.* penſionem annuam (*vel* ſtipendium) dare.

[f] Καὶ λιβάνου,] Καὶ λιβάνου, ἀργυρίου τιμὴν μυριάδας δύο *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *libaminis pretium, argenti viginti millia.* unde (prout §. 1. præc. poſt εἰς ἐλαίου τιμὴν) forſan legendum λιβάνου τιμὴν ἀργυρίου μυριάδας β'. prout conjecerat *Cl. Lowthius.*

[g] Μυριάδων,] *L. B.* μυριάδας.

† *Et ſimilæ artabas ſacras ſecundum regionis iſtius morem ſex,*] Similæ artabas ſacras (ἀσταρῶνας vocabant Εβδομήκοντα) quantum lex poſtulat, tritici &c. *Jac. Cappellus* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3806.

[h] Σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς] Ita cum *Grotio*, qui ἱερὰς τ'. ſcriptum fuiſſe conjicit. καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κ'. τ. ἐπ. νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε, τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *& ad ſimilam ſecundum provincialem legem tritici modios mille quadringentos ſeptuaginta quinque & ſalis modios trecentos ſeptuaginta quinque. Præberi autem* &c. ac ſi legiſſet, εἰς σεμιδάλιν (omiſſis ἀρτάβας ἱερὰς) κ'. τ. ἱ. τ. πυρῶν μεδίμνους αυοέ. καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοέ. Locum mutilum corruptumque eſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, atque ad hunc modum refingendum, καὶ σεμιδάλεως μυ. ἀρτάβας ἱερὰς κ. τ. ἱ. νόμον, καὶ πυρῶν μεδ. & ſic deinceps prout edidimus. HUDS. Plane prout edidit *Hudſ.* exhibet *Lugd. Bat.* niſi quod non agnoſcat ἑξ ante κ' neque καὶ ante ἑξήκοντα. HAV.

[i] Ἐξ αὐτῆς τε] Ἐξ αὐτῆς τε *NC.* HUDS. ut & *Lugd. Bat.* non male. HAV.

[k] Πεισομένου τέλους.] *L. B.* διαπεισομένου τέλους. ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις.

[l] Ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις,] Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς *Hen.* C. & *NC.*

[m] Πατρίοις] *L. B.* πατρίοις.

[n] Οἱ ἱερεῖς,] Illud οἱ ter reſtituimus ex *iiſdem MSS.*

[o] Τοῦ ἱεροῦ,] Τοῦ λαοῦ *NC.*

"[p] Στεφανίτης φόρου, καὶ τοῦ σίτου τῶν ἄλλων. ἵνα ἡ Ἱεροσόλυμα πό-
"λις καλοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τὴν νῦν κατοικοῦσι, καὶ κατε-
"λθοσομένοις ἕως [q] τῆς Ὑπερβερεταίου μηνὸς, [r] ἀτελείαν εἶναι
"μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς
"τοῦ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὥστε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν
"βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἀρπαγῆτε δουλεύσειν, αὐ-
"τοὺς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γηγενεῖς ἐλευθέρους
"ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν.

δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε. σεμνύνων δὲ καὶ
τὸ ἱερὸν, πρόσταγμα καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, [s] περιέχον τάδε. "Μηδενὶ [t] ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸ περί-
"βολον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ [v] τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ
"μὴ οἷς ἂν ἁγνισθεῖσιν ἔσῃ ἔθιμον κατὰ τὸ πάτριον νόμον.
"μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιό-
"νεια, [x] μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ
"ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευ-
"μένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖ-
"ναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι [y] τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις
"δὲ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ
"καλλιερῆσαι, [z] ἐπιτρέπεται χρῆσθαι. [a] ὁ δὲ τούτων τι
"ποιήσας, [b] ἀποτινυέτω τοῖς ἱερεῦσιν [c] ἀργυρίου δρα-
"χμὰς τρισχιλίας." ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν διάθεσίν
τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ
Λυδίαν ἐπύθετο, [d] καθ' ὃν δὴ καιρὸν ἐν τοῖς ἄνω σατρα-
πείαις, [e] κελεύων [f] Ζεῦξιν, τὸν αὑτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς
μάλιστα φίλον, πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶ-
νος εἰς Φρυγίαν. [g] γράφει δὲ ὅτως.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ [h] ΖΕΥΞΙΔΙ ΤΩι ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ κἀγὼ αὐτός. πυν-
"θανόμενος τὰ ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας,
"μεγάλης ἐπιμελείας ἠξιώσαμεν τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βε-
"βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς
"τὰ Φρύγια, καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας τόπους τῶν ἀπὸ τῆς
"Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, Ἰουδαίων οἰκίας διακο-
"λίσας σὺν ἐπισκευῇ μεταγαγεῖν. πεπεισμένος γὰρ εὐνοι αὐ-
"τοὺς ἕσεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλάκων, [i] διὰ τὴν [k] πρὸς
"τὸν Θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δι' αὐτοὺς
"ὑπὸ [l] τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς
"τὰ βασιλικὰ ἐσπουδακότας. βούλομαι τοίνυν καὶ περὶ ἐργώδους
"ὄντος [m] τούτου μεταγαγεῖν [n] ὑποχόμενον νόμοις [o] αὐ-
"τοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δὲ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς
"προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐ-
"τοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν
"ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τὴν τῆς γῆς καρπῶν [p] ἀνέσεις
"ἐπ' ἔτη δέκα. μετρεισθωσαν δὲ, καὶ ἄχρις [q] ἂν τοὺς πε-
"ρὶ τὴν γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θερα-
"πόντων διατροφὰς· διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας
"ὑπηρετοῦσι τὸ αὔταρκες, ἵνα, τὴν παρ' ἡμῶν τυγχά-
"νοντες φιλανθρωπίαν, προθυμοτέρως παρέχωσιν αὐτοὺς
"εἰς τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δὲ ποιοῦ καὶ ἔθνους καθ' ὃ δυ-

"butis. Ac quo citius frequentetur urbs, con-
"cedo iis qui nunc eam habitant, quique usque
"ad mensem Hyperberetæum eo migraverint,
"immunitatem in triennium. Quin & in poste-
"rum tertiam tributorum partem eis remittimus,
"ad eorum damnum resarciendum: & quotquot
"ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & eorum na-
"tos manumittimus, & facultates eis reddi impe-
"ramus.

4. Et epistola quidem hæc continebat. Item in honorem templi libellos toto regno publicavit, qui hæc complexi sunt. "Nemini liceat alieni-
"genæ, intra templi conseptum ingredi, etiam
"Judæis interdictum, nisi quibus lustratis mos
"est *introire* ex lege patria. Neve in urbem im-
"portetur equina caro, neve mulina, neve asini,
"sive feri sive cicuris, neve pardalina, aut vul-
"pina, aut leporina, aut cujusvis omnino eorum
"animalium quæ Judæis vetita sunt. Neve pel-
"les inferre liceat, sed nec ullum tale animal in
"urbe alere: sed solis majorum sacrificiis uti li-
"ceat, quibus placari Deus debeat. Qui contra
"aliquid horum fecerit, solvito sacerdotibus ar-
"genti drachmarum tria millia." Literis etiam suis amplum pietatis ac fidei nostræ testimonium dedit, cum nonnullos per Lydiam & Phrygiam res novas moliri accepisset, eo tempore quo *ipse* in superioribus erat *Persarum* satrapiis, quibus jussit Zeuxidem ducem, amicumque suum intimum, mittere nostratum quosdam à Babylone in Phrygiam. Scribit autem in hunc modum.

Antiochi libelli in honorem templi.

REX ANTIOCHUS ZEUXIDI PATRI SALUTEM.

"Si vales, bene est, ego quoque valeo. Cum
"intelligerem quosdam in Lydia & Phrygia rebus
"novis studere, magnopere hoc mihi prospicien-
"dum curavi. ac consultanti mihi cum amicis,
"quid facto sit opus, visum est in castella & loca
"maxime necessaria transferre ex Mesopotamia &
"Babylonia Judæorum bis mille familias, cum
"eorum suppellectili. Credo enim nostrarum re-
"rum custodes fore benevolos, tum propter eo-
"rum erga Deum pietatem, tum quia novi, eis à
"majoribus nostris testimonium datum fidei, &
"prompti obsequii in eis ad quæ rogantur. Ita-
"que hoc volo, quamvis eos traducere laborio-
"sum sit, fide illis data, ut suis legibus uti per-
"mitterentur. Cum autem eos in ea quæ dixi
"loca transtuleris, dabis singulis ad ædificandas
"domos locum, & agrum ad agriculturam, vi-
"nearumque sationem, & immunitatem frugum
"terræ concedes in annos decem; ac donec ter-
"ræ fruges perceperint, demensum frumentum
"accipiant in famulorum alimoniam: illisque de-
"tur qui eis inservient, quantum opus erit, ut
"benigne à nobis habiti, studiosiores se rerum
"nostrarum præbeant. Da etiam operam, quoad
"ejus fieri potest, ut ei genti à nemine incommo-
"de-

Antiochi litera ad Zeuxidem in Judæorum gratiam.

[p] Στεφανίτης φόρου,] Στεφανίτου C. & L. B.
[q] Ὑπερβερεταίου μηνὸς,] Illud ου ex *MSS.*
[r] Ἀτελείαν εἶναι] Ita cum *MSS.* ἀτελεῖς in *Editis.*
[s] Περιέχον τάδε.] Sic *Hen.* & *C.* περιέχει in *Editis.* περιέχει ἢ, μηδενὶ *NC.*
[t] Ἐξὸν εἶναι] *Al.* ἐξὸν τῷ ἀλλοφύλῳ. *Lugd. Bat.* ἐξὸν ἀλλοφύλῳ. Sed in Marg. ἐξόν.
[v] Τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς Ἰουδαίοις,] Ita *Hen. C.* & *NC.* perperam in *Editis Aliisque* τῶν ἀπηγορευμένων.
[x] Μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων,] Μήτε ἀγρίων καὶ ἡμέρων in *Cod. C.* quo fere modo & *Epiphan.*
[y] Τούτων ἐν τῇ πόλει.] Τοιοῦτον *NC.*
[z] Ἐπιτετράφθαι χρῆσθαι.] Ἐπιτέτραπται *Hen. C.* & *NC.* atque ita forsan *Epiphan.*
[a] Ὁ τούτων] Ὁ δέ τι τούτων π. *Hen.*
[b] Ἀποτινύτω] Ἀποτινύτω *Hen.*
[c] Ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας.] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἀργύριον in *Editis Aliisque.*
[d] Καθ' ὃν δὴ καιρὸν] Sic *Hen. C.* & *NC.* istiusmodi lectionis vestigia videre est apud *Epiphanium*, qui vertit, *eo tempore, quo ad superiores Persarum ierat provincias.* καθ' ὃν καιρὸν in *Editis.*
[e] Κελεύων] Καὶ κελεύων *NC.*
[f] Ζεῦξιν,] Ζεύξιδα *Hen.* & *Busb.*
[g] Γράφει ὅτως.] Ita *MSS.* γράφει ὅτως in *Editis.*
[h] Ζευξίδι τῷ πατρὶ χαίρειν. Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός.] Simile initium litterarum Ciceronis: *Si vales bene est, ego quoque valeo.* SPANH.
[i] Διὰ τὴν] Sic *MSS.* Διά τε τὴν in *Editis.*
[k] Πρὸς τὸν Θεὸν] Πρὸς Θεὸν δόσεβειαν *NC.*
[l] Εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν] Illud εἰς deest *NC.*
[m] Τούτου.] Ita ex *Lugd. Bat.* alii ου. HAV.
[n] Ὑποχόμενον] Lege ὑποχόμενοι COCC. Melius forte ὑποχομένους, ut velit suis non tantum, sed & promissis vivere legibus. HAV.
[o] Αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις.] Ita in *Editis.* αὐτοῖς in *MSS.*
[p] Ἀνέσεις ἐπ' ἔτη δέκα.] Ἐάσεις ἐπὶ ἔτη *C.*
[q] Ἂν τοὺς περὶ τὴν γῆς ἄρτους] *Lugd. Bat.* ἂν ὑ. τοὺς περὶ τ. γ. α. Sed in Marg. καρπούς.

[r] Τοὺς

"detur." Atque hæc à nobis in teſtimonium amicitiæ, quæ Antiocho Magno cum Judæis interceſſit, dicta ſufficiant.

"γαῖον, ὅπως ὑπὲρ μηδενὸς ἐνοχλῆται." ταῦτα μὲν οὖν ἡ Ἀντιόχου φιλία καὶ μεγάλη πρὸς [r] τοὺς Ἰουδαίους ταύτη ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω [s] μαρτύρια.

CAP. IV.

Quomodo Antiochus fœdus percuſſit cum Ptolemæo. utque Onias ad iram commovit Ptolemæum Euergeten: & Joſephus, rebus omnibus in integrum reſtitutis, cum ipſo amicitiam iniit. quæque alia is geſſit, & filius ejus Hyrcanus.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Ἀντίοχος ἐστασίασε πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. καὶ ὡς Ὀνίας εἰς ὀργὴν ἐκίνησε Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην· καὶ ὁ Ἰώσηπος, πάντα ἐπανορθώσας, ἐποιήσατο φιλίαν πρὸς αὐτόν. οἷά τε ἄλλα ἔπραξεν Ἰώσηπος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὑρκανός.

Antiochus Ptolemæo filiam Cleopatram nuptum dat.

Poſtea autem amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum locavit, & Cœlen-Syriam & Samariam & Judæam & Phœnicen dotis nomine tribuit. ac diviſis in duos reges tributis, optimates ſuæ quiſque patriæ tributa redimebant: & redactam, quæ imperata erat, ſummam regibus pendebant. Eo tempore Samaritæ, rebus uſi ſecundis, multa Judæos læſerunt, agros eorum vaſtando, & corpora prædando; quæ quidem ſub Onia pontifice acciderunt. Eleazaro enim vita defuncto, ſucceſſit in pontificatum Manaſſes ejus avunculus: poſt cujus deceſſum, munus excepit Onias Simonis filius, ejus cui Juſto cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, ſicuti jam dixi. Hic Onias ſordidi animi homo, & pecuniæ cupidus erat: eamque ob rem tributum pro populo non ſolvit, quod ejus majores regibus de ſuo pendere ſoliti erant, videlicet argenti talenta viginti. quæ res exacerbavit regem Ptolemæum Euergetem, qui pater erat Philopatoris. Itaque miſſo Hieroſolymam legato, incuſavit Oniam, qui tributa non ſolveret: minatuſque eſt, ſeſe eorum agrum diviſurum, niſi ſolverentur, & eò militum coloniam deductum. Qua re de Rege audita, Judæi perterriti ſunt: ſed Onias, qua erat avaritia, hæc pro nihilo habuit.

Μετὰ ταῦτα Φιλίαν καὶ συνθήκας [t] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Ἀντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ [v] τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, συγχωρήσας αὐτῷ τὴν Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, Φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρους, τοὺς ἰδίους ἕκαστοι τῶν ὑπηκόων ὠνοῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταχθὲν κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. [x] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν πορθοῦντες, καὶ σώματα ἁρπάσαντες. [y] ἐγένετο δὲ τότε ὑπὸ ἀρχιερέως Ὀνίου. τελευτήσαντος δὲ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς [z] ἔλαβε· μεθ' ὃν καθαγνεύσας τὸν βίον, Ὀνίας τὴν πρώτην [a] ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν ὁ Δίκαιος κληθείς, Σίμωνι δὲ ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου, καθὼς προεῖπον. ἦν δὲ ὁ Ὀνίας, [b] βραχὺς τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, πάλαι εἴκοσι ταλάντων ὄντα μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτήν, ἠπείλησε τὸν Ὀνίαν, [c] οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους· καὶ ἠπείλησε κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν· τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων [d] ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

IV. *Joſephus, patriæ amans, Oniam avunculum objurgat.*

2. Joſephus autem quidam, ætate juvenis, ſed gravitate & prudentia & juſtitia apud Hieroſolymitas celebris, patre Tobia natus ex ſorore Oniæ pontificis, cum à matre didiciſſet adventum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipſe) profectus in urbem, Oniam objurgabat, qui civium ſalutis rationem non haberet, ſed genti periculum creare vellet, pecuniam avertendo, propter quam & populi adminiſtrationem & ſummi ſacerdotis honorem adeptum eſſe dicebat. Quod ſi pecuniæ uſque adeo cupidus erat, ut ejus cauſa ſuſtineret videre patriam periclitantem, civeſque ſuos indigna quæque paſſos, ei perſuaſum eſſe voluit, ut adiret Regem, & ſibi vel totam pecuniam vel certe partem condonari poſtularet. Cum autem Onias reſpondiſſet, ſe minime principatum velle, dixiſſetque ſe vel ſummum ſacerdotium, ſi fieri poſſet, paratum eſſe deponere, & ad Regem nequaquam iturum, hæc enim ſeſe omnino non curare; tum eum rogavit *Joſephus*, utrum ſibi permiſſum

Δ'. Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι [e] τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σεμνότητι καὶ συνέσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν παῖς, ὁπὸ δὲ τῆς Ὀνίου καὶ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, ἀπηλλάσσετο τὴν μητέρα τὸν πρεσβευτὴν παρουσίαν· ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς [f] Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν· ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπετίμησε τῷ Ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλλομένῳ [g] περιῆσθαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, [h] δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προεδρίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐπιτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομένειν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν, ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ὀνίου μήτε ἀρχὴν ἐθέλειν ὑποκειμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δι' [i] εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ὑποθεμένου λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων· εἰ πεισθείη αὐτὸς [k] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχω-

Joſephus ſtatuit legationem obire ad Ptolemæum.

[r] Τοὺς Ἰουδαίους] Illud τοὺς ex *MSS.*

[s] Μαρτύρια.] Vocem μαρτύρια adjectam eſſe volui ex *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. C.* & *Epiphan.* qui vertit, *pro teſtimonio dicta ſint.*

[t] Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Ἐπιφανῆ Πτολεμαῖον *NC.*

[v] Τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον,] Appian. in Syriac. SPANH.

[x] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Καὶ ἐν τοῖς χρόνοις Πτολεμαίου καὶ Εὐεργέτου οἱ Σαμαρεῖς οὐκ ἐπράσσοντες *NC.*

[y] Ἐγένετο δὲ ταῦτα] Ἐβίωσε δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ὀνίου. μετὰ δὲ τελευτὴν Μανασσοῦ [τοῦ ἀρχιερατεύσαντος] Ὀνίας ἐδέξατο *NC.*

[z] Ἔλαβε·] Παρέλαβε *Busb. Hen. Lugd. Bat.* & *C.*

[a] Ἐδέξατο,] *L. B.* ἐδιδέξατο.

[b] Βραχὺς τὴν διάνοιαν,] Ita quidem (prout in *Editis* & *MSS.*) legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *parvulus mente.* Alias ſane legerem, πάχυς τὴν διάνοιαν, *erat ſtolidus & pinguis ingenii.*

[c] Οὐκ ἀποδιδόντα] Ὡς οὐκ ἀποδ. *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

[d] Ἐδυσώπησε] Ἐδυσώπει *Hen. Busb.* & *NC.*

[e] Καὶ δικαιοσύνῃ] Δικαιοσύνης *Hen. Lugd. Bat. NC.* & *Epiphanius*, qui vertit, *juſtitiæ gloriam habens.*

[f] Φιχόλαν] Φιχόλαν in aliquot *MSS.* HUDS. Ægyptiacus articulus πι. uti in Piromis, Piouro, ſed hic locus in Palæſtina fuit. REL.

[g] Περιῆσθαι] Περιεῖσθαι *Busb.* περιεῖσθαι *Hen.*

[h] Δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ] Ita *NC.* & *Gen.* δι' ἃς *Baſ. Aliique.* Eſt qui malit δι' ὃς, *dum per ipſum populum* &c. in verſione *Epiphanii.*

[i] Εἰ δυνατὸν] Ἐστω addit *Lugd. Bat.*

[k] Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Εὐεργέτην Πτολεμαῖον *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

l Διὸ

χωρεῖ τὰ περὶ τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. Φήσαντος δὲ αὐτοῦ πιστεύσειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν παρεῖδεν μηδὲ φοβεῖται παρηγόρησε τὸν Ὀνίαν δεῖσθαι περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τε καὶ σκυθρωποτέρας ἐλπίδος ἀφέντα αὐτὸς ἔχειν ἐξίει· πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ πίστιν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικήσουσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος, τούτων ἀκούσαν, ἠυχαρίστησε τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς [m] ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑπεδέχετο τὸν θεὸν τὸν Πτολεμαῖος πεπεισθώτα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι [n] δωρεαῖς καὶ ἅτε πολλὰς ἐτέρας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φέρουσιν αὐτῷ, καθ' [o] αὐτὸν ἀκολουθήσαν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβύτου προτρεψαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν πιστοῦντος. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης, ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγελε τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὅτι τὸν [q] μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν [r] περιτησόμενον τὰ ἁμαρτήματα τὸ πλῆθος εἶναι γὰρ αὐτῷ προσήκοντα. ἀμέλει τοσαύτη περὶ τὸν ἔγκωμιον τοῦ νεανίσκου ἀπετέλεσε χρώμενος περιουσίᾳ, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, [s] προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ἔτι πρότερον. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀπέπεμψε πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐθνῶν τε καὶ σκευῶν καὶ ὑποζυγίων, καὶ τοῦτ' [t] ὡς περὶ δισμυρίας δραχμὰς ἀναλωκὼς ἀναλώσας, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ καθ' ἑκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἐπὶ Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους [v] καὶ ἄρχοντας, ὅτι τὸν [x] τῶν τελῶν ὠνητόν. καθ' ἕτος δὲ τοῦτο τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔστι καθ' ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δὲ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν Μέμφει τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, προσαπαντήσομενος [z] ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι ὀχήματι μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου· ἦν δὲ οὗτος [a] πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ παρὰ [b] Ἰωσήπου ξενισθείς· θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, οὗπερ ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γνώμονος, [c] λέγων τοῦτον εἶναι φησὶ παρὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν, ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβῆναι ὅτι τὸ ὄχημα [d] παρεκάλεσε. καὶ καθεζόμενος παρὰ τὸν Ὀνίαν πεπαυμένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δέ, συγγνώσκε, φησὶν, αὐτῷ ἀφ' ὧν γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντως, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τοῦ αὐτοῦ ἀφύσιον ἔχειν συμβέβηκε. [e] ἀφ' ἡμῶν δ' ἔσται σοι τὰ νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ [f] τῇ ὑπερβολῇ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένον ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸν [g] κελεύσας ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ὅτι τὸ ἑστιάσεως τὸ ἰδίας ἔχειν.

mitteret legationem pro gente *publicam* ad Ptolemæum suscipere. Cum autem ille dixisset, *sese* permittere, *continuo* in templum adscendit Josephus, populoque in concionem advocato, eos hortatus est, ne perturbentur, aut quidquam metuant, quòd ejus avunculus Onias, eos adeo neglexerit; animos vero ut à tristi exspectatione liberarent obsecravit: se enim legatum ad Regem iturum esse promittebat, persuasurumque ei *ipsos* nihil iniqui agere. Et quidem multitudo, istis auditis, Josepho gratias egit. Ille verò, cum è templo descendisset, Ptolemæi legatum hospitio excipit, & ipsum magnis muneribus donatum, multorumque dierum conviviis honoratum præmisit ad Regem, dicens ei se quoque subsequuturum. nam Regem convenire eo magis avebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, & ad eundum in Ægyptum incitaverat, seque ei, quæcunque à Ptolemæo postulasset, impetraturum promiserat: quippe * Josephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus. *Ptolemæi legatum Hierosolymis splendide excipit.*

3. Et quidem legatus, ubi in Ægyptum venit, Oniæ † sordes regi commemorat, & Josephi bonitatem *multis* ostendit: venturumque ad eum dicit ad crimen à populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim juvenem verbis quam amplissimis prosequutus tantis laudibus extulit, ut in antecessum & Regis & ejus uxoris Cleopatræ benevolentiam nondum præsenti conciliaverit. Et Josephus, missis in Samariam qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratisque iis quæ ad iter pertinerent, & vestibus poculisque & jumentis comparatis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, in Alexandriam proficiscitur. Accidit etiam eo tempore ut ex urbibus Syriæ & Phœnices primarii quique homines & principes ad vectigalium auctionem proficiscerentur. illa enim Rex quotannis cujusque urbis potentissimis vendebat. Hi itaque videntes in via Josephum, deridebant *eum* ob paupertatem atque inopiam. Ille vero, postquam Alexandriam pervenit, & Regem Memphi esse audivit, ascendit ei obviam. Tum autem Rege forte in curru sedente cum uxore & Athenione amico suo, (ille vero erat qui Hierosolyma legatus iverat, & hospitio exceptus erat à Josepho) Athenion ipsum conspicatus statim Regi indicavit, dicens, hunc esse illum, de quo Hierosolymis reversus ipsi narravit, quod bonus esset juvenis & liberalis. Tum Ptolemæus & prior ipsum salutavit, & ut in currum ascenderet hortatus est. Deinde, sedente Josepho, cœpit de Oniæ facto expostulare. Sed ille, Da veniam, inquit, ejus senectuti. non enim te præterit, ita à natura comparatum esse ut senum & infantium mens eadem sit. Sed à nobis juvenibus omnia consequeris, ita ut nihil conqueraris. Hac juvenis venustate & urbanitate Rex delectatus, eum, quasi jam experiundo cognitum, magis amare cœpit; adeo ut eum in regia degere jusserit, & quotidianum convivam habuerit. Deinde post- *Josephus Alexandriam profiscitur.* *Josephi & Ptolemæi congressus.*

l Διὰ τὸν Ὀνίου] Illud Ἀφ' ex *Hen.* (*Lugd. Bat* in quo τοῦ δία & *Coccejo*) *NC.* & *Epiphanio.*

m Ἀπὸ δὲ ἱεροῦ,] Ἐκ δὲ ἱεροῦ *Hen.*

n Δωρεαῖς] Δώροις *NC.*

o Αὐτὸν ἀκολουθήσειν.] Αὐτὸς *Busb. Hen.* & *NC.*

* *Josephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.*] *Al.* Josephi liberalibus & honestis moribus mirifice delectatus.

p Ὑποχομβῶν.] Ita cum *Hen.* & *NC.* ὑποχαμβῶν in *cæteris.*

† *Sordes Regi commemorat,*] *Al.* dementiam.

q Μέλλοι] Sic *Hen.* & *NC.* μέλλοι in *reliquis.*

r Περιτησόμενον] In marg. *L. B.* ἀντὶ τοῦ ἐξιλεωσόμενον.

s Προδιέθηκεν] Οἰκείως ἔχειν προσκεκόλλησεν *Busb.*

t Ὡς περὶ δισμυρίας] Ὡς ἐπὶ δισμυρίαις δραχμαῖς malit Cl. *Lowthius.*

v Καὶ ἄρχοντας,] Τοὺς ἄρχοντας *Hen.*

x Τῶν τελῶν ὠνητόν.] Illud τῶν ex *MSS.* deest in *Editis.* τῶν τελῶν ὠνητὸν *NC.*

y Βασιλέα Πτολεμαῖον] Βασιλέα omittunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

z Ἀνέβαινεν αὐτῷ.] Αὐτῷ ἀνέβαινεν *NC.* αὐτῷ ἀνῄει *Busb.* ἀναβαίνειν αὐτῷ διέγνω *NC.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* in cujus præterea margine ὑπαντιασόμενος ἀνεβαλέν αὐτῷ. HAV.

a Πρεσβεύσας] Πρεσβευσάμενος *C.*

b Ἰωσήπου ξενισθείς·] Παρὰ Ἰωσήπῳ in *MSS.*

c Λέγων τοῦτον εἶναι] Paulo aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *dicens hunc esse quem ab Hierosolymis venturum esse nunciavit: quam bonus, inquit Rex, juvenis & liberalis.*

d Παρεκάλεσε.] Παρεκέλευσε *Busb.* & *Zonar.*

e Παρὰ ἡμῶν δ' ἔσται] Παρ' ἡμῶν δὲ ἔσαι *Busb.*

f Τῇ ὑπερβολῇ τοῦ νεανίσκου] Illud τῇ, ut & mox καὶ post ἤδη, accepimus è *MSS.*

g Κελεύσας] Ita *MSS.* & mox ἔχειν. in *Editis* κελεύσας & ἔχων.

h Ἐνδιαιτᾶσθαι] Διαιτᾶσθαι in aliquot *MSS.*

postquam Alexandriam Rex venit, primores Syriæ, cum Josephum cum eo sedentem vidissent, graviter ferebant.

Vectigalium auctio.

4. Post ubi dies venit auctionum vectigalium, qui in suis patriis dignitate præstabant, licebantur. Cum vero vectigalia Syriæ & Phœnices & Judææ cum Samaria ad octo millia talentorum excrescerent, accessit Josephus, & licitatores quidem criminatus est, tanquam ex compositio in se recepissent tam parvum Regi pro vectigalibus dare. Ipse vero duplum pollicetur, eique bona missurum eorum qui in ejus domum peccavissent. nam & hoc etiam una cum vectigalibus vendebatur. Cum autem Rex ista libenter audivisset, dixissetque se ei, ut qui reditus suos augeret & amplificaret, vectigalia addicere, præterea vero id eum interrogaret, ecquos sponsores dare posset; festive admodum respondit. dabo enim, inquit, bonos & honestos homines, quibus non diffidetis. Cumque juberet *Rex* ut qui sint isti diceret. Teipsum, subjecit, ô Rex, conjugemque tuam pro utraque parte sponsores do. Hic subridens Ptolemæus ei vectigalia sine fidejussoribus addixit. id quod iis, qui ab urbibus Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, ut qui posthabiti fuerint. & illi quidem suas quisque in patrias non sine pudore redierunt.

Vectigalia Josepho addicit Ptolemæus.

Syriam ire contendit ad vectigalia exigenda.

5. Josephus autem, acceptis à Rege duobus peditum millibus (petiverat enim sibi copias *in auxilium*, ut si qui in urbibus ipsum contemnerent, cogere posset) & mutuatus Alexandriæ à Regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Ubi autem Ascalonem venit, tributumque ab Ascalonitis exegit, atque illi non modo nihil solvere voluerunt, sed ipsum etiam contumeliis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eosque interficit: & redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta Regi misit, & quidnam egerit ei demonstrat. Ptolemæus itaque ejus animum admiratus, approbatoque facto, ei quæ velit faciendi potestatem permittit. Cum hoc fama accepissent Syri, perterriti sunt, & Ascalonis cives occisos in grave contumaciæ exemplum habentes, Josephum portis apertis libenter excipiebant, & vectigalia solvebant. Cumque Scythopolitæ etiam id agerent, ut conviciis eum onerarent, & tributa pendere recusarent, quæ antea nihil hæsitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit, & facultates eorum ad Regem misit. Ubi autem multum pecuniæ collegerat, & magnum ex vectigalium redemptione lucrum fecerat, divitiis ad potentiam quam habebat stabiliendam * usus est: bene ac sapienter facturum ratus, si occasionem sibi & causam præsentis felicitatis conservaret, ope illorum quæ acquisiverat. Nam multa Regi & Cleopatræ & eorum amicis, & omnibus in domo regia potentibus clanculum dona mittebat, hac ratione eorum benevolentiam emens.

Ascalonitæ pœnas luunt ob vectigalia non soluta.

Scythopolitani etiam morte plectuntur.

Josephus Regi & Reginæ multa dona mittit.

6. Ea autem felicitate usus est *Josephus* annos duos & viginti: atque natos habuit ex una uxore septem, & ex sui fratris Solymii filia unum no-

Josephi divitiæ & liberi. Hyrcani ortus.

γομένῳ δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας συνκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον.

δ'. Ἐνιαύσιος δὴ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τῇ πατρίδι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὴ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τε Κοίλης Συρίας τελῶν, καὶ τῶν τῆς Φοινίκης καὶ Ἰουδαίας, σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, παρελθὼν ὁ Ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμᾶν[k] ὑφίεσθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν [l]ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν [m]ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας σκεπάσειν αὐτῷ. [n]καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπιπράσκετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς αὔξοντα τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυρῶν τὸν ὠνὸν τῶν τελῶν σκείνῳ φήσαντος, [o]ἐρομένου δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχοι [p]δώσειν, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο. δώσω γὰρ, εἶπεν, ἀνθρώπους [q]ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς, οἷς σὺκ ἀπιστήσετε. λέγων δὲ τοῦτο οἵ τινές [r]εἰσιν εἶπεν· αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑπὲρ ἑκατέρας [s]μέρους ἐγγυησομένους, δίδωμί σοι. γελάσας δὲ ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ, δίχα τῶν ὁμολογηθέντων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δόκιμον ἡγησάμενοι. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον [t]εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης.

ε'. Ὁ δὲ Ἰώσηπος, λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν [v]διχιλίους· ἠξίωσε γὰρ [x]τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιάζεσθαι· καὶ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, παρά τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος δὲ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ παρώξυνον [y]αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε. καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δὲ αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφῆκεν αὐτῷ ποιεῖν ὅ, τι βούλοιτο. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ [z]Σύροι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τὴν ἀπείθειας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον, καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. Σκυθοπολιτῶν δὲ καὶ [a]Σκυθοπολιτῶν ὑβριζόντων αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ὃς μηδὲν ἀμφισβητοῦντας ἐπέλευε, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιησάμενος μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ διαμένειν τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δυνάμιν τοῖς θεοῖς [b]παρεσκεύαζε, τὴν ἀφορμὴν [c]αὐτοῦ δὲ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε εὐτυχίας· τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ [d]ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα [e]ἔπεμπε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἐκεῖ τὴν αὐλὴν δυναστεύουσιν, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν περὶ αὐτῶν.

ς'. Ἀπήλαυσε δὴ ταύτης τῆς εὐτυχίας, ἐπ' ἔτη εἴκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτὰ, ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ [f]Σο-

---

i Τῶν δὲ Κοίλης Συρίας τελῶν,] Καὶ τὰ δὲ & mox καὶ τὰ Φ. in aliquot *MSS.*

k Ὑφίεσθαι] Ita *MSS.* ὑφίεσθαι in *Editis.* HUDS. *Gen.* ὑφίεσθαι. leg. ὑφίεσθαι. SPANH.

l Ὑπισχνεῖτο,] Sic *MSS.* ὑπισχνεῖτο in *Editis.*

m Ἁμαρτόντων] *Al.* ἁμαρτωλῶν.

n Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο,] Καὶ γὰρ ταῦτα τ. τ. συνεπίπρασκε in aliquot *MSS.*

o Ἐρομένου δὲ καὶ τοῦτο,] Ἐρομένου δ' οὖν καὶ τοῦτο *Hen.* (*L. B.*) C. & *NC.*

p Δώσειν,] Δώσειν deest nonnullis *MSS.* nec legisse videtur *Epiphan.* Erit forsan qui comma post ἔχοι ponendum censebit.

q Ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς,] Atticismum non observat in ordine harum vocum. REL.

r Εἰσιν εἶπεν·] Εἶεν *NC.* & *Hen.*

s Μέρους ἐγγυησομένους.] Μέρους deest *Gall.*

t Εἰς τὰς οἰκείας] Εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι πατρ. vel εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι μετ' αἰσχ. in aliquot *MSS.*

v Διχιλίους·] Χιλίους *Gall.* & *C.*

x Τινα βοήθειαν λαβεῖν,] Διακοσίους τινὰ λαβεῖν *C.*

y Αὐτὸν,] Αὐτὸν deest *Hen. C.* & *NC.*

z Σύροι κατεπλάγησαν,] Ita *MSS.* Σύριοι in *Editis*

a Σκυθοπολιτῶν] Conf. lib. VI. cap. 14. §. 8. SPANH.

* *Usus est:*] *Alii vertunt*, abusus est.

b Κατεσκεύαζε] Κατεσκεύαζε *NC.*

c Αὐτῷ δὲ τὴν ὑπόθεσιν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *ceteris.*

d Ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ] Τῶν ὑπὸ χεῖρα malit Cl. *Louthius.*

e Ἔπεμπε,] Ita cum *MSS.* ἔπεμψε in *Editis.*

f Σο-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς ἕνα Ὑρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ὃ πάντων ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν ἀδελφῷ ποτε εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτῷ [g] συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ἰουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ἥπτηται ἐρασθεὶς, τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μὲν οὐ, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται [h] τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα, καὶ λέκτρον ἀγαθὸν ἡγούμενον, παρασχεῖν αὐτῷ ὡς πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν ἀλλοτρίαν, κοσμήσας τὴν αὑτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ, ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ ἰδίᾳ ἀδελφῇ θυγατρί· καὶ τοῦτο γιγνόμενον πολλάκις, ἠρέθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς [i] κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ἀρχισρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἀδελφοῦ μηδὲν ἀγωνιᾶν παρακαλοῦντος, [k] ἀπολαύσῃ δὴ ἧς ἐρᾷ μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἕξειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ παίδας αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἧττον μᾶλλον τὴν ἰδίαν [l] ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ προειδεῖν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γιγνόμενον· ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτὸς τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Ὑρκανὸν [m] ὄνομα, ὡς προεῖπομεν. [n] ἐπεὶ δὲ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν ἦν ὁ παῖς νεώτερος ἐπιδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, δὲ ὁ Ἰώσηπος γνῶναι θελήσαντος τίς αὐτοῦ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν [o] εὖ πέφυκε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν, ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δὲ ἐκείνους τὸν νεώτατον Ὑρκανὸν, δὺς αὐτῷ τριακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν [p] ἐρημίαν, ἀπερουῶτα τὴν γῆν, ὑποκρύψας τὰς [q] ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ γνόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὰς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τὰς ἱμάντας· τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν περιμένοντας τοὺς ἀποστελησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε· τιμὰς δὲ τὰς δοθεῖσας αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, [r] ἐνέδησε τούτοις τὰ [s] ζυγεῖα· καὶ [t] τοῦτον τὸν τρόπον ἀπήρας λοιπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ [v] προσέπεμψε γνῶ, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δὲ ὁ πατὴρ ὑπερήσπασε τοῦ φρονήματος· καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπῃνέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ'. Ὡς δὲ ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ τὸ τέκνον τὸ καιρὸν ἦδη τῷ βασιλεῖ [x] Πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες [y] τὴν ἡμέραν ἣ παιδὶ, μὴ μεγάλης ἀφορμὴν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κα-

mine Hyrcanum. Illam vero duxit ex hujusmodi causa. Cum forte Alexandriam se contulisset una cum fratre, (ducente secum filiam nubilem, ut ibi nobili alicui Judæo eam matrimonio jungeret) atque apud Regem cœnans, saltatriculæ forma egregia, in convivium ingressæ, amore captus esset, hoc ipsum fratri indicavit, illum orans atque obsecrans, ut, quoniam lege vetitum erat Judæis cum femina alienigena rem habere, ipse, peccato suo occultato, atque fidelem operam navando, effectum hoc redderet ut cupiditatem suam expleret. Frater autem, libenter pollicitus se voluntatis ejus ministrum fore, filiam suam ornatam noctu ad eum deduxit, & in lectum ejus collocavit. Ille vero præ ebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congreditur: & cum hoc sæpiuscule fecisset, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur, se de vita periclitari ex amore saltatriculæ ne forte Rex nollet eam sibi concedere. Cum autem frater eum hortaretur, ne animo esset anxio & solicito, atque licere ei muliere amata frui eamque in uxorem habere dixisset, & quid factum fuerit ei aperuisset, quod maluerit filiæ suæ injuriam fieri, quam ipsum pati tale in sese dedecus admittere: Josephus, collaudata ejus fraterna benevolentia, filiam ipsius sibi matrimonio junxit: filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, ut jam ante diximus. Cum vero hic natu minimus, annorum tredecim, nativam præ se ferret animi fortitudinem & ingenii præstantiam, adeo ut magnam fratribus zelotypiam concitarit, quippe tanto eis excellentior ut merito ei invideretur; ipseque Josephus scire voluerit quis præcipue omnium à natura esset ad virtutem factus formatusque, & unumquemque ad eos miserit qui ad alios instituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes præter Hyrcanum, ob segnitiem & laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum & indocti. Post illos autem minimum natu Hyrcanum cum trecentis boum jugis misit bidui itinere in solitudinem ad terram conserendam, loris jugalibus clam subductis. Ille vero cum ad locum perveniisset, & lora non haberet, contempsit quidem boves agitantium sententiam, qui suadebant ut ad patrem quosdam mitterent qui lora sibi afferrent: ratus vero non oportere se tempus perdere, dum exspectaret illos qui mitti deberent, rem callidi consilii prudentiæque magis senilis excogitavit. Mactatis enim decem jugis, carnes in operarios distribuit; sectis autem in lora tergoribus, iis juga *ad boves* religavit: & cum hoc pacto terram conseviisset, quam sibi in mandatis dederat pater, ad eum se recepit. Pater autem reversum mirifice dilexit ob animi magnitudinem: cumque eum laudibus extulisset, quod non minus rem exsequi auderet quam prompte eam excogitarit, magis adhuc, quasi solus ei germanus esset filius, ipsum amabat *charumque habebat*, fratribus hoc ægre ferentibus.

Ejusque indoles.

Callidum Hyrcani commentum.

7. Cum autem ei nunciaretur sub id tempus Ptolemæo natum esse filium, atque omnes primi Syriæ & regionis subjectæ, ad celebrandos pueri natales, magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem senio reti-

Josephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit.

ne-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς] Σολίᾳ juxta *Epiphanii* libros.
[g] Συνοικίσῃ τινὶ] Ita *Busb.* & C. συνοικίσῃ in *Editis Aliisque.*
[h] Τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ] Περὶ τοῖς Ἰουδαίοις in plerisque *MSS.*
[i] Κινδυνεύοι] Κινδυνεύοιτο ζῆν in aliquot *MSS.*
[k] Ἀπολαύσῃ] Ἀπολαύσειν *Busb.*
[l] Ὑβρίσαι θυγατέρα,] Ὑβρίσθαι *NC.*
[m] Ὄνομα,] Illud ὄνομα abest plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[n] Ἐπεὶ δὲ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν] Mallem sane τεσσάκοντα.
[o] Εὖ πέφυκε,] Ita recte *Basil.* non ἐπίφυκε. IBBETSON.
[p] Ἐρημίαν,] Ἐρημον *NC.*
[q] Ζυγατῆρας] Ζωστῆρας in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.* quorum nonnulli etiam ἱμάντας non agnoscunt.
[r] Ἐνέδησε τούτοις] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐνέδυσε in *Editis.*
[s] Ζυγεῖα·] Τὰ ζυγὰ in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.*
[t] Τοῦτον τὸν τρόπον] Τοῦτο τῷ τρόπῳ *Busb.*
[v] Προσέπεμψε γνῶ,] Κατέλεξε *Busb.*
[x] Πτολεμαίῳ γεγονέναι] Πτολεμαίῳ τῷ Ἐπιφανεῖ *NC.*
[y] Τὴν ἡμέραν ἡμέραν] Γενέσιος ἡμέρας *natalis*, non ἡμέραν. REL.

nebatur, filios vero tentavit, an quis eorum ad Regem proficisci vellet. Cum grandiores recusassent, & sese ad tales congressus rusticiores esse dixissent, atque ut fratrem Hyrcanum mitterent consilium ei dedissent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, & an Regem adire posset, paratusque sit, interrogat. Qui cum se iturum promisisset, dixissetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter) ut satis futura sint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus est pueri moderatione. Deinde parvo spatio interjecto, patri consulebat puer, ne inde dona Regi mitteret, sed sibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, ut ipsi pecuniam præberet, ad coëmenda quæ inveniret pulcherrima atque pretiosissima. Pater vero arbitratus ad decem talenta impensurum esse muneribus quæ Regi datum iret, filioque laudato, ut qui prudenter eum monuisset, Arioni dispensatori scripsit, qui totius ejus Alexandrinæ pecuniæ procurationem habebat, quæ erat non minus quam trium millium talentorum. Josephus enim Syriæ pecunias mittebat Alexandriam, & instante die præstituta, qua Regi numeranda erant vectigalia, scribebat Arioni ut id faceret. Petitis igitur à patre ad hunc *Arionem* literis, acceptisque, Alexandriam ire properavit: eoque profectus, scribunt ejus fratres ad omnes Regis amicos ut eum interficiant.

Fratres insidias struunt Hyrcano.

Arion procurator male tractatur ab Hyrcano.

8. Postquam vero Alexandriam pervenit, Arioni literas tradidit, qui cum ab eo quæsivisset, quot talenta vellet accipere (sperabat enim cum postulaturum decem, aut paulo amplius) atque ille sibi mille opus esse diceret, iratus eum objurgabat, ut luxuriose admodum vivere volentem; eique ostendebat quo pacto pater ejus eas facultates, ut laborans & cupiditatibus resistens, congesserit, monebatque, ut parentis imitatorem se præbeat. se quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera Regi *offerenda*. At puer ira accensus Arionem in vincula conjiciebat. Cum autem Arionis uxor hoc ipsum Cleopatræ indicasset, orassetque ut pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion summo in honore erat) Regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemæus itaque, missis ad Hyrcanum nunciis, dicebat se *magnopere* mirari, quî factum sit ut ad se à patre legatus in conspectum suum non venisset, & insuper procuratorem in vincula dedisset: itaque jussit ut ei significatum veniret, quamobrem ita fecerit. Illum vero, responso ad Regis nuncium dato, ferunt dixisse, ipsum Regem habere legem, quæ vetaret, ne natus filius sacrificium gustaret, nisi prius in templum intrasset, Deoque sacrificasset. Eaque ratione neque se ad eum venisse, quod exspectaret, dum dona ferre posset homini de suo patre bene merito. Quod ad servum attineret, sese in eum propterea animadvertisse, quod sibi dicto audiens non fuisset. nihil enim interesse, utrum parvus aliquis sit herus an magnus. Quòd nisi

Sese coram Rege defendit Hyrcanus.

πέιχερ, τ' δ' ἰῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῶν βέλτιον ἀπελθεῖν πρὸς τ' Βασιλέα. τῶν δ' πρεσβυτέρων ἀρνησαμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικοτέρων ἔχειν φησάντων, τ' ἀδελφὸν δ' Υρκανὸν πέμπτν συμβουλεύσαντες, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τ' Υρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τ' Βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου δ' [z] πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων ὡς πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἀφειδῶς, ὥστε δεκέπτν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἡσθεὶς ἐπὶ τῇ [a] σωφροσύνῃ. Διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ παῖς [b] συνεβούλευε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν [c] αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ Βασιλεῖ, δοῦναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τ' [d] Αλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ [e] παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων & πολυτελῶν χρήματα. ὁ δ' νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ Βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τ' υἱὸν ἐπαινέσας ὡς φρονίμως καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ Αρείωνι, ὃς ἦν τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διοικῶν, ὡς ὄντα ἑλάσσω τριχιλίων ταλάντων. ὁ δὲ Ιώσηπος τὰ ἀπὸ τ' Συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, καὶ [f] τ' [g] ὡρισμένης ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἔδει τῷ Βασιλεῖ τὰς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ [h] Αρείωνι τότε πιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τ' πατέρα & [i] λαῶν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὥρμησεν· ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τ' Βασιλέως φίλοις, ἵν' αὐτὸν διαφθείρωσιν.

9. Ὡς δὲ ὡρμημένος εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ Αρείωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, ποσὰ βέλτιον τάλαντα λαβεῖν· [k] ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον· εἰπόντος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκότι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτὸ συναγάγοι τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀντίσχων, ἐδήλου, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τοῦ γεννήσαντος. δώσειν δ' [l] οὐδὲν πλέον τάλαντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ Βασιλεῖ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν Αρείωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ Αρείωνος γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδί· σφόδρα γὰρ ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ· φανερὸν τῷ Βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν Υρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε, πῶς ἀποκαλεῖς πρὸς αὐτὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς, οὔτε ὀφείλοντα αὐτῷ, καὶ ὡσαύτως δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ, φασὶν, [m] ἀποκεκλημένον τῷ νόμῳ τοῦ Βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ [n] παρ' αὐτῷ κωλύων [o] τὸν γεγενημένον γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ Θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν [p] δοῦναι αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ὠφελημένον δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς διεργέτῃ [q] γνωμένῳ. τὸν δὲ δῆλον κολάσαι ὡς ἀκούσαντα ὧν προσέταξε. Διαφέρειν γὰρ ἓν δέν, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ [r] κολάζωμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ προσδόκα ὑπὸ τῶν

---

z Πορεύσεσθαι,] Πορεύεσθαι in nonnullis *MSS.*

a Σωφροσύνῃ.] Ita cum plerisque *MSS.* (ut & *L. B.*) & *Vet. Interpr.* Φρονήσει in *Editis.*

b Συνεβούλευε τῷ πατρὶ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* συνεβούλευσε in *Editis.*

c Αὐτόθεν μὴ πέμπειν] Sic *MSS.* αὐτόθι in *Editis.*

d Αλεξανδρέα] Εν Αλεξανδρείᾳ in aliquot (ut & *L. B.*) *MSS.*

e Παρέχῃ] Παρέχοι *C.*

f Τῆς προθεσμίας] Illud δ' ex *MSS.*

g Προθεσμίας] Hinc προθεσμίας νόμος seu præscripti temporis in Jure Attico *Demosth. adv. Phorm.* p. 603. & *adv. Nausim.* p. 635. B. Hinc ἐπιπρόθεσμος δίκη, & ἐμπροθεσμίσειν, ultra præscriptum judicio tempus differre solutionem judicati, Ulpian. in Midiam. p. 399. C. SPANH.

h Αρείωνι] Αρείοντι passim in aliquot *MSS.*

i Λαῶν ἐπιστολὴν,] Transponit hæc *L. B.* ἐπιστολὴν λαῶν.

k Ηλπισε δ'] Ita ex *Hen. Bunb. C.* & *NC.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν in *Editis.* ἐλπίζει δ' αὐτὸν αἰτήσειν *Epiphan.*

l Οὐδὲν πλέον] Οὐδὲν πλέον ἔλασσον ταλάντων δ'. in aliquot *MSS.*

m Αποκεκλημένον] Αποκείμενος τῷ π. τ. β. καὶ λέγειν in aliquot *MSS.*

n Παρ' αὐτῷ κωλύων] Παρ' αὐτοῖς, & mox aliud quiddam pro τὸν γεγενημένον γεύσασθαι θυσίας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *Legem esse apud Judæos quæ prohibet communes epulas prius attingere, quam in templo Deo immolare.* Unde locum corruptum esse suspicatur *Schotanus.*

o Τὸν γεγενημένον] Horum verborum versio in aliis *Edit.* præter *Hudf.* desideratur, atque ab illis intelligitur, tanquam de Judæorum ritu sermo esset. HAV.

p Οὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν] Οὐδ' αὐτὸς & mox ἀφειμένον in aliquot *MSS.*

q Γενομένῳ.] Γεγονηκότι *Hen. C.* & *NC.*

r Κολάζωμεν τοὺς τοιούτους,] Κολάζωμεν *Bunb. Hen. C.* & *NC.*

* Ro-

τῶν ἐρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

θ'. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρείων ὅτι τάχιον ὁ βασιλεὺς διεπέμψατο τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθειά ἐστιν αὐτῷ, δεὶς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τὰ δεσμῶν ἀπέλυσε· καὶ τρεῖς ἀφελὼν ἡμέρας ὁ Τρκανὸς ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ [a] Φιλοφρόνως εἱστίασαν ἀφ' ἧς τὴν πατέρα τιμῶν. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους [b] ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν, γραμματα διδασκομένους τ' ἀκριβοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου, ἑκατὸν δὲ παρθένους τὰ αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστιασιν πρὸς τὰ βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑπανακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς πάνυ ἐπὶ τῇ ἡλικίαν ὑπὸ τοῦ τοὺς τόπους κατὰ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. [c] τοῦ δὲ συγκαλυκειμένων πάντων τὰ μερῶν τὰ ὀστᾶ· [d] ἀνήρωτα γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας· σωρευόντων ἔμπροσθεν ὁ Τρκανὸς, ὡς πληρώσαι τὴν προκειμένην αὐτῷ τράπεζαν, Τρύφων, ὁ τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας [e] ἀνεδέδεκτο, προκαλεσάμενος αὐτὸν [f] τὰ κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεσῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ προκείμενα Τρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τούτου [g] συνιέναι, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [h] τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν ὡς ὅτου τὰ σαρκῶν ἐγύμνωσε. γελάσαντος δὲ τοῦ τε Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Τρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ προκείται ὀστᾶ. εἰκότως, εἶπεν, ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ἔστι, πρὸς τοὺς κατακειμένους ὁρᾶν βλέπων, ὅτι [i] μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὰ κρέας ἐσθίοντες, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν, ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀποκρίσιν αὐτοῦ σοφὴν ἔτω γνωμένην, πάντας ἐκέλευσεν ἀνακροτῆσαι, τὸ δεξιολαβίας [k] ἀποδεχομένης αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προϊόντα καὶ τὰ [l] πρὸς τὴν αὐλὴν δυναστῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, πρὸς δὲ τὰ οἰκετῶν [m] ἀπεπυθάνετο, τί μέλλοι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τὰ δὲ, τοὺς μὲν ἀνὰ [n] δώδεκα τάλαντα [o] μέλλειν δώσειν φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ τοῦ μεγέθους τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, [p] πρὸς ἕκαστον [q] ὑπερβάλλειν λυπεῖσθαι. ἀφ' ὃ μὴ δυνάσθαι τοσαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν· πλέον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ διακόνοντες ταῦτ' [r] ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ Ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ ἀφ' ἧς βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ [s] ταλάντων, οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, καὶ πλεῖον εἰσάγοντες· ὁ δὲ Τρκανὸς ὡς ὑπῆρχε παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δὸς προσῆγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυ-

tales puniemus, exſpecta tu quoque futurum, ut à tuis ſubditis contemnaris. His auditis, Ptolemæus ridere cœpit, & pueri magnanimitatem admiratus eſt.

9. Arion autem, ubi intellexit, Regem ita in eum animo affectum eſſe, & opem ſibi ferri à nemine, puero datis mille talentis, vinculis ſolutus eſt: & triduo interjecto Hyrcanus * Reges ſalutavit. Illi vero eum libenter viderunt, & comiter convivio exceperunt, propter ejus patris reverentiam. Deinde *is* mercatores ſecreto aggreſſus, coëmit ab eis centum pueros, literarum peritos, eoſdemque valentiſſimos, talento unumquemque, & centum puellas eodem pretio. Tum à Rege vocatus ad convivium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob ætatem puerilem contemptui habitus ab iis, quorum munus erat *convivis* ex *cujuſque* dignitate loca aſſignare. Cum autem omnes, qui una accubuerunt, partium oſſa (nam carnes iis ipſi ademerant) ante Hyrcanum in cumulum congererent, adeo ut mensam ipſi appoſitam replerent, Tryphon, qui Regi in deliciis, & ad ſcommata & ridicula in compotationibus jacienda factus erat, rogatus *ad id* à convivis, ubi Regi adſtiterat, Viden', inquit, ô Domine, quantum oſſium ante Hyrcanum jaceat? Ex his conjice, quod illius etiam pater totam Syriam ſpoliaverit, quemadmodum hic iſta nudavit carnibus. Rege vero ad hunc Tryphonis ſermonem in riſum effuſo, & Hyrcanum interrogante cur tam multa eum præjacent oſſa. Nihil mirum, inquit, Domine. canum enim eſt oſſa una cum carnibus devorare, ſicut iſti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil oſſium ante eos reperiatur: homines autem comeſis carnibus oſſa ſolent abjicere, quod & ego, homo cum ſim, etiam nunc feci. Ibi Rex, reſponſi ejus acumen miratus, juſſit univerſos ei plaudere, ob facete dictum. Sequenti vero die, *Hyrcanus*, aditis omnibus Regis amicis & in domo regia potentibus, ipſos quidem ſalutavit, à famulis vero quæſivit, quæ munera Regi daturi eſſent die natali filii ejus. Cumque illi dixiſſent, quoſdam largituros eſſe talenta duodecim, alios autem in dignitate conſtitutos pro ſuarum quemque facultatum magnitudine, coram ſingulis ſimulavit ſe dolere, quod ejuſmodi munera afferre non potuerit: ſibi enim ad largiendum non plus quam quinque talenta ſuppetere. Hæc ubi audiverant famuli, dominis ea nunciaverunt. Illis autem gaudentibus Joſephum *parſimoniæ* damnatum iri, animumque Regis offenſurum eſſe muneris exilitate, ubi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentiores habiti, vicena ad ſummum afferebant talenta: Hyrcanus vero pueris centum quos emerat totidemque puellis ſingula talenta ferenda tradidit, & illos Regi, has Cleopatræ adduxit. Ac mirantibus cunctis, ipſiſque adeo Regibus, inſperatam largitionis magnificentiam & ſumptus; inſuper & amicis famuliſque Regis do-

Benigne excipitur à Rege & Regina.

Locus in Hyrcanum.

Facetum Hyrcani reſponſum.

Ejus munificentia.

* *Reges ſalutavit.*] *Id eſt*, Regem & Reginam.

a Φιλοφρόνως εἱστίασαν] Conf. ἀλλοι. lib. 3. c. 2. §. 4. SPANH.

b Ἐλθὼν] Ἀπελθὼν in iiſdem *MSS.*

c Τοῦ δὲ συγκαλυκειμένου] Τῶν δ' ἐν κατακ. *NC.*

d Ἀνήρου γὰρ] Ἀφῄρουν *Busb.* & *Hen.*

e Ἀνεδέδεκτο,] Ita *Hen.* ἐπεδέδεκτο *Busb.* ἀνεδέδεκτο in *Editis Aliiſque.*

f Τῶν καλουμένων τῇ τραπέζῃ,] Alii ſic diſtinguunt, τῶν καλουμένων, τῇ τραπέζῃ παρεσῶς, τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, ἔφη, &c.

g Στοχάσει] Στοχασαι *Busb. Hen.* & *Gall.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* haud pejus vulgari lectione, unde & recepi. Pariter Latini. Lucret. L. 2. verſu 16. —— —— *Nonne videre Nil aliud ſibi naturam latrare?* HAV.

h Τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν] *Spoliavit* περιέδυσεν αὐτὸν infra lib. 13. c. 15. §. 3. ἐξεδίδυσε ἀλλων. lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

i Μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο·] Μηδὲν τῶν ἔμπροσθεν *Hen.* fortaſſan pro μηδὲν τῶν ὄντων ἔμπρ.

k Ἀποδεχομένης αὐτόν.] Ἀποδεχόμενον *Hen.* & *NC.*

l Παρὰ τὴν αὐλὴν δυναστῶν,] Περὶ τὴν αὐλὴν *Hen.* & *NC.*

m Ἀπεπυθάνετο,] Επυνθάνετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

n Δώδεκα] *Lugd. Bat.* δέκα.

o Μέλλειν διδόναι φησάντων,] Illud μέλλειν acceptum debemus *MSS. Hen. Busb.* & *NC.*

p Πρὸς ἕκαστον] Ita auximus ex *Lugd. Bat.* eſt enim ſignificantius, atque propter præcedentium ſimilitudinem ex aliis codicibus excidiſſe videtur. HAV.

q Ὑπερβάλλειν λυπεῖσθαι] Ὑπερβάλλειν *NC.*

r Ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις.] Ἀκούσαντες *Hen.* & *NC.* & mox ἀπήγγελλον *NC.*

s Ταλάντων,] Τάλαντα & dein ὁ πλείω εἰσ. *Busb.* τάλαντον, & ὁ πλείονα εἰσ. *Hen.* & *NC.* τὸ γὰρ ἄκρον ἀκούειν, τὸ μὲν ἀνὰ δέκα τάλαντον προσαγόντων τῷ βασιλεῖ, τὸ δὲ μείζω δορυφόρων ἐχ ὑπερβάντων τὰ εἴκοσιν. *Zonar.*

dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret. Eis enim scripserunt ejus fratres, ut Hyrcanum perimerent. Ptolemæus autem, admiratus magnanimitatem adolescentis, jussit ut quod vellet donum postularet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit, quàm ut ad patrem & ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, amplisque donis muneratus, scriptis ad patrem & ad fratres & ad omnes suos præsides procuratoresque literis, eum dimisit. Fratres autem, cum additione accepissent quæ Hyrcanus à Rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obviam egressi sunt ut eum necarent, etiam patre sciente. quippe ei iratus, ob insumptas in dona pecunias, de salute ejus minus erat solicitus. Verumtamen iram in filium dissimulabat Josephus, metu Regis. Fratribus autem cum Hyrcano prœlio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: cæteri Hierosolyma ad patrem evaserunt. Ille vero in urbem profectus, cum nemo *omnium* eum admitteret, *non mediocriter* timuit, seque trans fluvium Jordanem recepit; & ibi, Barbaros cogens sibi tributa solvere, commoratus est.

Duos ex fratribus, qui eum honorifice redeuntem aggressi sunt, interficit, & trans Jordanem se recipit.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Soter, Antiochi Magni filius. Tunc moritur & Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæum populum ex paupertate & tenuitate *eripuit* & in splendidiorem vitæ statum perduxit, & Syriæ Phœniceque & Samariæ vectigalia viginti annos tenuit. Moritur & ejus avunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro *vita* defuncto Onias ejus filius in *eundem* honorem successit, ad quem *populi* Lacedæmoniorum rex Arius legatos misit & literas, quarum exemplar hujusmodi est.

Josephus moritur, regnante Seleuco Antiochi Magni filio.

Onia & Simone mortuis, pontificatum obit Onias Simonis filius.

V. REX LACEDÆMONIORUM ARIUS ONIÆ SALUTEM.

Arii, Lacedæmoniorum regis, ad Oniam pontificem literæ.

"Incidimus in quoddam scriptum, in quo invenimus ejusdem generis esse Judæos & Lacedæmonios, & ex Abrami domo oriundos. Quamobrem æquum est, ut vos, qui sitis fratres nostri, nobis significetis, si quid est quod velitis. Etenim nos idem faciemus, & quæ vestra sunt nostra existimabimus, & nostra vobiscum communia habebimus. Demoteles, qui literas affert, mandata *ad vos* gerit. Scriptura est quadrata, sigillum est aquila draconem tenens.

Mortuo Josepho oritur seditio.

11. Et epistola quidem, à Lacedæmoniorum rege missa, hæc continebat. Josepho autem mortuo, ortum est in populo dissidium propter e-

πλῆθος, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν· καὶ τοῖς φίλοις ἔτι δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν θεραπείαν ἣν βασιλέως ἦν, πολλῶν ἄξια παλάντων δῶρα ἔπεμψεν, ὡς [n] διαφυγεῖν τὸ ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τούτοις γὰρ [o] ἐγεγράφεσαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. Πτολεμαῖος δὲ, τὴν μεγαλοψυχίαν [p] ἀγασάμενος καὶ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλοιτο λαμβάνειν. ὁ δ' ἐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτὸν γράψαι περὶ αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοφρονέστατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπράς, [q] καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ διοικήσεσι, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τυγχάνοντα τὸν Ὑρκανὸν ἐπὶ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης [r] ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὡς ἀντησόμενοι, καὶ διαφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος δὲ αὐτῷ, ἕνεκεν τοῦ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὸ ὀργὴν μέν τι πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. διωκόμενον δ' αὐτὸν εἰς πρὸς πάλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν [s] εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου πολεμῶν, κἀκεῖ διετέλει φορολογῶν τοὺς βαρβάρους.

ι'. Ἐβασίλευσε δὲ καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας Σέλευκος ὁ [t] Σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλουσίους καὶ πεπασμάτων ἀθενῶν εἰς λαμπρότητας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας, [v] εἴκοσιν ἔτη δὲ καὶ δύο καὶ τὴν Συρίας τέλη καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας κατασχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ [x] καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Διάδοχος τὴν τιμὴν αὐτοῦ Ὀνίας γίνεται, [y] ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς [z] Ἀρεὶος πρεσβείαν τε ἐπέμπει καὶ ἐπιστολὰς, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐστι [a] τοιοῦτον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ [b] ΑΡΕΙΟΣ, [c] ΟΝΙΑ. ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εντυχόντες γραφῇ τινι, εὕρομεν ὡς [d] ἐξ ἑνὸς εἶεν "[e] γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, [f] καὶ ἐκ τοῦ πρὸς [g] Ἀβραμον οἰκότητος. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας "διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς, περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιήσομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ [h] αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. Δημοτέλης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει [i] τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ [k] τετράγωνα, ἡ σφραγὶς ἐστὶν "ἀετὸς δρακοντίου ἐπιλημμένου.

ιά'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ἡ πεμφθεῖσα [l] παρὰ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τὸν [m] τρόπον. ἀποθανόντος δὲ Ἰωσήπου, τὸν λαὸν πάλιν στάσις διέλαβε περὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ.

n Διαφυγεῖν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκφυγεῖν *Baf.* & *G.*

o Ἐγεγράφεσαν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* ἐγεγράφησαν in *Editis.*

p Ἀγασάμενος δὲ Μειρακίου,] Sic *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit *admiratus.* ἀπαγασάμενος in *Editis.* ἄγαν θαυμάσας *NC.*

q Καὶ τῷ τε πατρὶ] Καὶ τότε πάτερ *Hen.*

r Ἐπανερχόμενον τιμῆς,] Ἐπανιόντα *Busb.*

s Εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου πολεμῶν,] Εἰς τὸ πέραν *Busb. Hen. C.* & *NC.* ut & infra in libris omnibus (§. 10.) τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

t Σωτὴρ ἐπικαλούμενος,] In *Cod. NC.* Φιλοπάτωρ. quod rectum esse ostendit *Usserius* ad A. M. 3817. Videsis *Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* ad A. M. 3754. & 3776. & *Simsonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3781. & *Fos-Vaillant* de *Seleucidarum Imperio*, p. 159.

v Εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο] Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτη *NC.* perperam, ut constat ex præced. §. 6. cæterisque omnibus dissentientibus.

x Καταλιπών.] Καταλιπὼν, ὡς φασιν solus *NC.*

y Παρὰ δὲ] Hic erroris *Josephum* arguit *Scalig.* (in *Canon. Isagog.* p. 332. & in *Notis* ad *Eusebium*, p. 128.) quem sequuti sunt *Cappellus* & *Simsonus.* hic ad A. M. 3696. ille ad A. M. 3700. videsis *Usserium* ad A. M. 3821.

z Ἀρεὶος πρεσβείαν] Passim Ἀγεὶος in aliquot *MSS.*

a Τοιοῦτον.] Τῦτο *Hen.*

b Ἀρεὶος,] Οὐιάρης Βασιλεὺς &c. 1 Maccab. xii. 20. SPANH.

c Ὀνίᾳ,] Conf. infr. lib. 13. c. 5. §. 8. SPANH. Epistolæ hujus fit mentio in 1 Maccab c. 12. v. 7. Vide tamen *J. Scaliger.* in *Isag.* l. 3 p. 332. & in Euseb. p. 128. HUDS. *in Add.*

d Ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Conf. *alias.* lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

e Γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Ita cum *MSS.* γένος male in *Editis.* De ista, quæ Lacedæmoniis cum Judæis intercessit, affinitate, vide *Scaligerum* ad *Canon. Isagog.* p. 332. *Bochartum* in *Chanaan.* l. 1. c. 22. *Huetium* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. præcipue vero *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 12. v. 7.

f Καὶ ἐκ τοῦ πρὸς] Illud καὶ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Ἀβραμον οἰκειότητος.] Ita cum *Cod. Hen.* Ἀβράαμου C. Ἀβραὰμ in *cæteris.*

h Αὐτῶν κοινὰ] Ἡμῶν ex conjectura *Schotani.*

i Τὰς ἐπιστολάς.] Hoc est, τὰς σύστολάς. Non enim dubium est *Josephum* ἀδιφορήσαι illa *prioris Maccabæici*, ἐντεθύμηται δὲ ὅτως ἀπαλγείλαντι ὑμῖν περὶ τούτων. *Scalig.*

k Τετράγωνα,] Τετραγώνῳ juxta *Epiphanium*, ut subintelligatur vox χάρτῃ. Verum verba ista, τὰ γεγραμμένα &c. non conjungenda videntur cum superioribus: ut quæ *Josephi* potius quam *Arei* fuerint. PETITUS in *Observatt. ἀνεκδότοις*, tom. 4. p. 81. Atqui sequentia tum minus cohærent. HAV.

l Παρὰ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως,] Ὑπὸ τοῦ in aliquot *MSS.* & mox ἐδείχθη *NC.*

m Τρόπον.] Forte τύπον. HUDS. *in Add.*

n Οὐκ

αὐτῷ. τ ὴ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς Υρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τ Ιωσήπου παίδων, διέῤῥηξε τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχησαν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν· ὁ δὲ Υρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν [n] οὐκ ἔτι διέγνω εἰς Ιερόσολυμα. [o] περισκαθίσας δὲ τοῖς πέραν τ Ιορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς Ἄραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ [p] βάεμ ἰσχυρὸν, ἐκ λίθου λευκῆς κατασκεύασιν ἄπασαν [q] μέχρι καὶ τ στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθεσιν. περίκειται δὲ αὐτῇ εὐρεῖαν μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τ [r] κατ' ἀντικρὺ τ ὄρους πέτρας ἀμφιτμὼν αὐτῆς τὸ περίεχον, ἀπήλικας πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαιτᾶν ἐποίησεν. [s] ὑδάτων δὲ ἀλθεύλων πλῆθος, ἃ καὶ πόρρω ἦν καὶ κόσμος τ αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέντοι σώματα τῶν ἀπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν [t] εἰσιέναι μὴ πλείους, βραχύτερα ἤνοιξε. καὶ πεῖραι θήτιδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν [v] κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. [x] περισκοδόμησε δὲ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, ἃς καὶ ποικίλοις σκόσμησε παραδείσοις. καὶ πεῖσιν ἀπεργασάμενος τ τόπον, [y] Τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος μεταξὺ τ τε Ἀραβίας καὶ τ Ιουδαίας πέραν τ Ιορδάνου, ἀ πόρρω τ [z] Εσεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ὅλη ἔτη ἑπτὰ, [a] πάντα τ χρόνον ὃν Σέλευκος ὁ Συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος δὲ τότε, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Αντίοχος, ὁ κληθεὶς Επιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ τ Αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος Επιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, [b] Φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. Υρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τ Αντίοχον, καὶ δείσας μὴ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τ βίον αὐτόχειρ αὐτῷ γιόμενος. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Αντίοχος [c] λαμβάνει.

jus natos. Cum enim grandiores bellum intulissent Hyrcano, qui natu minimus erat, scissa est multitudo. majorque pars à grandioribus stabat, necnon pontifex Simon propter cognationem: Hyrcanus vero Hierosolyma deinceps non redire statuit. at trans Jordanem capta sede, cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita ut eorum multos partim interfecerit, partim captivos ceperit. Ædificavit etiam validum castellum, quod è candido marmore totum exstruxit usque ad tectum, insculptis ei animalibus enormi magnitudine. cui etiam euripum circumdedit magnum & profundum. Ex oppositi autem montis petra, saxa ejus prominentia & *prærupta* perforando, speluncas multorum stadiorum in longitudinem construxit. Deinde in illa œcos quosdam in convivia, alios vero ad somnum capiendum & ad vitæ consuetudinem fecit. Salientium etiam aquarum copiam induxit, quæ in atrio plurimum conferebant ad oblectationem & ornatum. In speluncis vero ostia non majori amplitudine aperuit, quam ut unus solus posset ingredi. idque de industria incolumitatis ergo, ne à fratribus obsessus in illorum manus incidendi discrimen adiret. Ædificavit etiam atria amplæ magnitudinis, eaque hortis spatiosis ornavit. Et cum hujusmodi locum absolvisset, Tyrum eum nominavit. Locus iste est inter Arabiam & Judæam trans Jordanem *fluvium*, non procul ab Essebonitide. Illos autem tractus rexit per septennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antiochus *ejus* frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Moritur & Ptolemæus Ægypti rex, & ipse vocatus Epiphanes, relictis duobus filiis adhuc juvenibus: quorum natu majori Philometor, minori Physcon cognomen erat. Hyrcanus autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus ne comprehensus ab eo propter illatas Arabibus injurias supplicio afficeretur, vitam finivit mortem sibi consciscendo. In ejus autem facultates omnes Antiochus invasit.

Hyrcanus infestat Arabas, & castellum validum ædificat.

Tyrus nominatur Hyrcani castellum.

Seleuco mortuo, Antiochus Epiphanes fit Syriæ rex: & Ptolemæus Epiphanes moriens relinquit filios Philometora & Physconem. Hyrcanus mortem sibi consciscit.

ΚΕΦ. ε'.

Ως στασιαζόντων περὶ ἀλλήλους τ Ιουδαίων περὶ τ ἀρχιερωσύνης, ἐστράτευσεν Αντίοχος ἐπὶ Ιεροσόλυμα, καὶ πάλιν περιελαβὼν τ ναὸν ἐσύλησε καὶ Ιουδαίους ἐκάκωσε. καὶ ὡς Ιουδαίων πολλοὶ τοὺς πατρίους νόμους κατέλιπον, καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἔθεσιν Ελληνικοῖς χρώμενοι τὸ ἐν τῷ Γαριζεὶν ἱερὸν Ελληνίῳ Διὸς περιηγόρασαν.

CAP. V.

VI.

Quomodo Antiochus, Judæis de sacerdotio inter se discordantibus, exercitum duxit in Hierosolyma, captaque urbe templum spoliavit, & Judæis mala intulit. utque Judæorum multi patria instituta deseruerunt, & Samaritæ Græcorum mores amplexantes templum in monte Garizin Jovi Hellenii appellarunt.

Υπὸ δὲ τ αὐτὸν καιρὸν [d] ἀποθανόντος [e] Ονίου τ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ιησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην

PER idem tempus mortuo etiam Onia pontifice, *Rex* ejus fratri Jesu summum sacerdotium

Onia defuncto, Jesus (Jasonem dictus) fit pontifex.

---

n Οὐκ ἔτι διέγνω] Οὐδὲ ἔτι ἔγνω in plerisque *MSS.*

o Περισκαθίσας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *NC.* περισκαθίσας in *Editis Aliisque.*

p Βάεμ] Conf. supr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

q Μίχρι καὶ τ στέγης,] Μίχρι καὶ τ γῆς *Hen. NC.* & *Epiphan.* qui vertit *& totam usque ad terram sculpsit eam diversis animalibus*; quasi lectum & distinctum fuisset, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας, ἄπασαν μίχρι καὶ τ γῆς ἐγλύψας ζωοις παμμεγεθεστάτοις.

r, Κατ' ἀντικρὺ δὲ ὄρους] Καθ' ὑπερβὰς *Hen.* forsan pro κατ' ἀντικρὺς, quod habet *NC.*

s Υδάτων δὲ ἀλθεόντων πλῆθος,] Ita cum *MSS.* ὑδάτων δὲ θεόντων in *Editis.* HUDS. Voluit & id *Lugd. Bat.* in quo ἀλθεόντα πλῆθος, Adscripserat Codici suo *Cocceius*, forte πλῆθη. HAV.

t Εἰσιέναι] Εἰσδιδόναι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.* εἰσδιδόναι *Busb.*

v Κινδυνεῦσαι ληφθεὶς,] Καὶ κινδυνεῦσαι *Hen.* πολιορκηθεὶς ὑ. τ. διὰ. καὶ κινδυνεῦσαι *NC.*

x Περισκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς] Περιεσκαδόμησας δὲ *NC.*

y Τύρον ὠνόμασεν.] Ea ratione qua plurima in terrâ Israëlitică oppida nomine *Rami* insignita sunt, quia nempe loco edito sita erant; eadem etiam plurima nuncupata sunt nomine *Tyri*, quia scilicet ædificata fuerunt in loco petroso. HUDS. Vide Relandi Palæst. p. 134.

z Εσεβωνίτιδος.] Juxta *Epiphanii* libros Σεβωνίτιδος. Verum cum Εσεβὼν urbs alibi memoretur à *Josepho*, non dubito quin Εσεβωνίτιδος vera sit lectio. Vide *Eusebium* de *Locis Hebr.* voce Εσεβὼν, & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 402. HUDS. Sebonitide regione *Rufin.* infr. l. 13. c. 15. § 4. Εσεβὼν· SPANH.

a Πάντα τ χρόνον] Σίλευκος ὃν ὁ Φιλοπάτωρ ἐβασίλευσε τ Συρίας καὶ Ασίας ἔτη δώδεκα. λαβόντος δὲ τότε &c. *NC.*

b Φύσκων δὲ ὁ νεώτερος.] Φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. κατέχε δὲ τὴν βασιλείαν τ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ. τότε ἔκτον ἔτος τ βασιλείας, ὅτε Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐβασίλευε τ Ασίας, Υρκανὸς &c. *NC.*

c Λαμβάνει.] Ελαβεν *NC.*

d Αποθανόντος] *Josephus* longe aliter in libro *de Rationis imperio*, & ad mentem *Maccabæici Scriptoris*, 2 *Maccab.* IV. 7, 10. Hac de re ita *Theodoretus* ad *Danielem*, p. 683. ἐπειδὴ ἐπεσυμαίνε τὴν ἡγεμονίαν ἐπαίσασιν Ονίας τῷ ἀρχιερεῖ υἱὸν Ιησοῦ ἦ καὶ Ιάσωνα, καὶ Ονίᾳ ἦ καὶ (ita enim lego. nam male interpres reddit *& Onia filio Menelai.*) Μενελάου. τούτων δὲ ἐπιτερῶ μὲν ὁ Ιάσων, ἐπὶς τ Αὐλίτχον φασκὼν, τ οἰκεῖον ἀδελφὸν τ ἀρχιερωσύνης ἐξῃτῆσθαι· ὁ δὲ Μενέλαος δώρῳ καὶ χρυσίου πομπαῖς κομίσας τῷ Αὐλίτχῳ, εἰς ἑαυτὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην μεταθεὶς, ἐξέλασε τ Ιάσονα. Videsis *Seldenum*, l. 1. c. 6. *de Success. ad Pontif. Ebr.* & *Usserium* ad A. M. 3829. & *Simsonum* ad A. M. 3832. & *Petavium*, l. 10. c. 50. *de Doctrina Temporum.*

e Ονίου τ ἀρχιερέως, τῷ] Pontificiæ hujus domus hæc est Genealogia: Onias

tium dedit. nam quem filium reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quæ ad hunc puerum spectant, suo loco declarabimus. Jesum vero (nam ille frater Oniæ) summo sacerdotio privavit Rex, iratus ei, idque *honoris* dedit ejus fratri natu minimo Oniæ nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes *deinceps* fuere pontifices, quemadmodum declaravimus. Et Jesus quidem Jasoni sibi nomen imposuit: Onias vero Menelaus appellatus est. Igitur orta seditione inter priorem pontificem Jesum & Menelaum, qui postea pontifex factus est, scissaque in partes multitudine, à Menelao steterunt Tobiæ filii: maxima vero populi pars Jasonem sequuta est, cujus vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filii, ad Antiochum se receperunt; ei dicentes, *velle se, relictis patriis legibus & institutis, sequi regia & Græcanicos mores tenere. Itaque eum orarunt, ut sibi permitteret ædificare gymnasium Hierosolymis. Cumque hoc eis concessisset, genitalium etiam circumcisionem obtexêre, ut vel nudato corpore Græci viderentur. Atque aliis omnibus, quæ eis patria erant, omissis, cæterarum gentium facta imitati sunt.

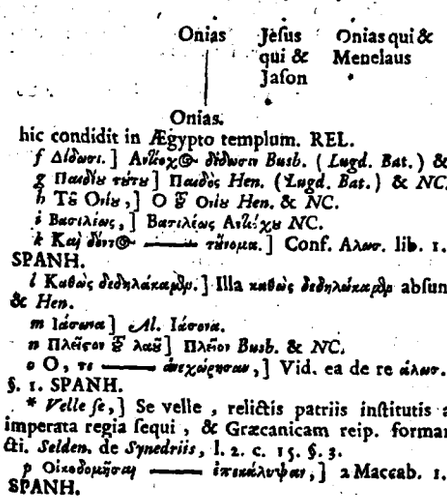
Jesus ab Antiocho pulsus Pontificatu: eique suffectus Onias Menelaus appellatus.

Orta seditione inter Jesum & Menelaum, Menelaus se recepit ad Antiochum, moresque Græcorum assumpsit. 1 Maccab. c. 1.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipsius arbitrium succedentibus, statuit in Ægyptum expeditionem facere, ejus occupandæ cupidus; simulque Ptolemæi filios contemnens, qui debiles adhuc essent, necdum res tantas administrare possent. Igitur ad Pelusium cum magnis copiis profectus, & circumvento fraudibus Ptolemæo Philometore, Ægyptum occupat: cumque loca Memphi vicina adiisset, eamque cepisset, Alexandriam contendit, ut eam obsidione caperet, & regnantem ibi Ptolemæum in suam potestatem redigeret. Verum repulsus est non solum ab Alexandria, sed etiam ab universa Ægypto, denunciantibus ei Romanis, ut ab illa regione abstineret, sicuti jam prius & alibi declaravimus. Particulatim autem narrabo quæ ad hunc Regem spectant, qui Judæam occupavit & templum. nam cum in priore opere summatim *tantum* ea attigerim, necessarium duxi eorum narrationem nunc paulo accuratius persequi & altius repetere.

Antiochus expeditionem facit in Ægyptum.

Eam depopulatus, Romanorum metu regreditur.

hic condidit in Ægypto templum. REL.

f Δίδωσι.] Ἀντίοχος δίδωσι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

g Παιδὸς τούτου] Παιδὸς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

h Τῷ Ονίᾳ,] Ο Ὁ Ονίᾳ *Hen.* & *NC.*

i Βασιλέως,] Βασιλέως Ἀντιόχου *NC.*

k Καὶ δόντος ——— τοῦνομα.] Conf. Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

l Καθὼς δεδηλώκαμεν.] Illa καθὼς δεδηλώκαμεν absunt *NC. Busb.* & *Hen.*

m Ἰάσονα] *Al.* Ἰάσονα.

n Πλεῖστον δ' λαὸν] Πλεῖστον *Busb.* & *NC.*

o Ο, τε ——— ἀνεχώρησαν,] Vid. ea de re ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

* *Velle se*,] Se velle, relictis patriis institutis ac legibus, imperata regia sequi, & Græcanicam reip. formam complecti. *Selden.* de *Synedriis*, l. 2. c. 15. §. 3.

p Οἰκοδομῆσαι ——— ἐπεκάλυψαν,] 2 Maccab. 1. v. 15. 16. SPANH.

q Γυμνάσιον] Locum in quo homines nudi luctabantur. Vide 2 *Maccab.* IV. 12.

r Τῷ τὰ αἰδοῖα σκεπομένῳ] Attrahebatur enim pellis ad tegendam glandem, ea ratione quam describit *Celsus*, VII. 25. quod sane prohibet *Apostolus* 2 *Corinth.* 7, 18. ad quem locum vide *G. Estium*, & *Th. Bezam.*

s Διέγειν σφετερίσας,] Ἔγειν σφετέρισαν *Busb.* διέγειν σφετέρισασθαι *Hen.* & *NC.*

t Πτολεμαίου παιδὸς] Πτολεμαίου Ἐπιφανοῦς *NC.*

v Καθὼς τὸ Πηλούσιον,] Meminit ejus expeditionis, sed & infra alias res gestas hujus Antiochi *Polyb. in Exc. Vales.* p. 132. & inde *Diodor. in Supp. Exc.* pag. 512. SPANH.

x Ἐκπεσελθὼν,] Ἐκπεσελθὼν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

y Ὡς πολιορκίας] Ὡς πολιορκίᾳ διαφησόμενον Πτολεμαῖον *NC.* cæteris omissis. atque ita fere legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *contra Alexandriam, ut obsidendo Ptolemæum caperet, ambulavit.*

z Ἀπεκρούσθη ——— χώρας,] Vid. Liv. XIV. c. XVII. SPANH.

a Παραγγελλόντων ἀπέχεσθαι] Vide *Justini* Hist. l. 34.

b Καθὼς ἤδη] Illa καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν non agnoscit *NC.* & cum nullibi, quod sciam, hujusce rei meminerit *Josephus*, quis non ea insititia esse suspicaretur?

c Καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Nempe ἀλωσ. l. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

d Περὶ τούτου βασιλέως,] Περὶ τούτου τοῦ βασ. *Busb.* & *Hen.*

e Ὡς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἐκπορεύσασθαι] Ὡς legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Et ita quum clare quoque exhibeat *Lugd. Bat.* totam ejus scriptionem expressi prout sese habet, non, prout in *Valg.* legitur, atque *Hasd.* ἐς τὴν. Verti itaque debet, *quomodo videlicet & Judæam* &c. HAV.

f Τῇ πρώτῃ μὲν στρατείᾳ] Sc. *De Bellis patriis.* Liber *NC.* (qui Πτολεμαϊκὸν dicitur) in hæc verba definit, διηγησόμενος ἧς κατὰ μέρος τὰ περὶ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, ὃς τὴν τε Ἰουδαίων ἐκπορίσατο, καὶ τὸν ναὸν ἐμόλυνεν, ἐν τῇ τῶν Μακκαβαίων βίβλῳ. *Nicephorus* etiam in *Eclogis* ista habet, αὐτὰ δὲ ὁ Ἰώσηππος ὅτι καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ αὐτὸς συνέγραψε. λέγει γὰρ τὰ στράγματα Ἀντίοχον ἡδόμενα, καὶ φησίν· ὅτι νῦν ἐν πλάτει ταῦτα ἐμοὶ. ἐκείνης ἐν τῇ πρώτῃ στραγ-

μα-

γ'. [g] Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ φοβεῖσθαι Ρωμαίων δέος· ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκάστῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ τετάρτῳ μετὰ τὰς ἀπὸ Σελεύκου βασιλείας, [h] ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προῃρήσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ [i] ἐστὶ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἡγούμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν [k] τῶν ἐναντία φρονούντων· καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

δ'. Σωιέβη δὲ μετὰ ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς [l] πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμᾶς [m] Χασλεύ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀπάτῃ παρεισπεσεῖν τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε γοῦν ἔτι εἰσδεξαμένων αὐτὸν διὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας· χρυσὸν γὰρ εὗρεν πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον· ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τοὺς περὶ ἐκείνους αὖθις ἀπονοίας προσβαλεῖν. [n] παρεισδύσας οὖν τὸν ναὸν, ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βαστάσαι, [o] λυχνίας χρυσέας, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν, καὶ τὰ [p] θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχόμενον, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπὼν, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ [q] τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον τῷ Θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν· [r] καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβεν, ὡς τῶν ζωγρηθέντων πρὸς μυρίοις ἡμέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει [s] ὠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, Φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δὲ ἔνδον ἦσαν ἐν τῇ ἄκρᾳ καὶ ἔκ πλήθους οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ [t] καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ τοῦτο τὸ ἱερεῖον. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους [u] τοῦ σέβειν τὸν αὐτῶν Θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι· [x] οἰκοδομήσας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει κώμῃ πρὸς αὐτῶν βωμοὺς καθιδρύσας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθ' ἡμέραν. ἐκέλευσε δὲ [y] καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κέλασιν ἀπειλήσας, εἴτις φανείη παῖς ἀπερτὴς. κατέσησε δὲ

3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Ægypto reversus, contra Hierosolymitarum urbem movit exercitum: eamque ingressus centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo regnare cœperunt Seleucidæ, absque pugna urbem capit, portas illi aperientibus suæ factionis hominibus. Ubi autem is in sua potestate habuit Hierosolyma; multos diversarum partium interfecit; magnaque pecuniæ vi direpta, Antiochiam rediit. VII. *Contra Hierosolymitanos exercitum movet.*

4. Accidit autem, post duorum annorum spatium, anno *Seleucidarum* centesimo quadragesimo quinto, vigesimo quinto die mensis, qui à nostris Chasleu nominatur, à Macedonibus vero Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, ut Rex magno cum exercitu Hierosolyma ascenderet, paceque simulata, astu urbem circumveniret. Tunc sane ne ipsis quidem pepercit à quibus receptus fuerat, propter templi divitias: sed avaritia ductus (multum enim pecuniæ in fano viderat, aliumque donariorum ornatum pretiosissimum) ut illud expilaret, etiam fœdus, quod ipse cum iis fecerat, violare sustinuit. Templum itaque depeculatus, ita ut vasa Dei *inde* auferret, candelabra aurea, & aram aurcam, & mensam, & thuribula; ac ne velis quidem abstinens quæ ex byssо coccoque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nullaque re *alicujus pretii* relicta, Judæos ob ea magnum in luctum conjecit. Nam & sacrificia quotidiana, quæ offerre solebant ex lege, offerre eos vetuit; urbemque totam deprædatus, alios quidem necavit, alios vero una cum mulieribus & liberis in captivitatem abegit, adeo ut captivorum numerus circiter decem millia esset. Urbis etiam pulcherrima incendit, dejectisque muris arcem in inferiore urbe condidit. erat enim in altum edita, ipsique templo imminebat: ideoque cum eam altis muris & turribus munivisset, in ea præsidium Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant de multitudine impii improbique; à quibus factum est ut cives multa & acerba subinde paterentur. Quin & rex cum aram altari superstruxisset, in ea sues mactavit, sacrificium peragens neque legitimum neque patrio Judæorum cultui consentaneum. Coëgit etiam eos, Dei ipsorum cultu omisso, eos colere quos ipse Deos existimaret; &, cum fana ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent & aras collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in mandatis dedit, ipsis non circumcidendos esse filios; pœnam comminatus, si quis contra hæc fecisse inveniretur. Constituit quoque curatores qui populum *Urbem dolo occupat, & templum depeculatur. 1 Macc. c. 1. Antiochus, urbe vastata, sævit in Judæos, multosque Græcari cogit.*

ματίαι κιφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐμνήσθη. ἀλλαχοῦ δὲ ἀδαμοῦ ἀναγεγράφθαι τὸ κοῦ τοῦ Ἀντίοχον, εἰ μὴ ἐν τοῖς Ἐξαύτοις. Prius volumen Maccabæorum (inquit *Scaliger* de *Emendat. temp.* l. 5.) Ebraïce scriptum fuit ab Auctore. Eximium opus, ex quo omnem Maccabæorum historiam hausit *Josephus*.

g Ὑποστρέψας] Male hoc anno Antiochum jussu Romanorum ab Ægypto recessisse existimat: nam legati Romanorum Antiochum compellarunt secunda, non prima ejus in Ægyptum expeditione. *Jac. Cappellus*, ad *A. M.* 3830. & ex eo *Simsonus* ad A. M. 3835. Aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui locum istum ad hunc modum vertit, *Reversus ergo propter Romanorum timorem ab Ægypto rex Antiochus, ad Hierosolymorum civitatem duxit exercitum, quo perveniens anno centesimo quadragesimo tertio post regnum primi Seleuci, centesima quinquagesima tertia Olympiade, vicesimo & quinto die mensis Kislen, quem Macedones Apellæon apellant, cepit eam sine constitione cujuspiam, aperientibus ei portas his qui voluntati ejus consentiebant. Ingressusque civitatem Hierosolymitarum, multos interemit sibi contraria sapientes: nec non etiam eos, qui portas aperientes civitatem ei tradiderunt, propter templi divitias interfecit: multaque ab eo auferens pecunias, ad Antiochiam reversus est. Postquam autem exspoliavit templum, ita ut vasa Dei auferret &c.* At nostram lectionem sequutus est *Zonaras*.

h Ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν,] In 2 Maccab. v. 11. urbem *doloalitor armis cepisse* dicitur. Ipseque *Josephus* in *Belli Judaïci* l. 1. non solum τὴν πόλιν αἱρεῖν κατὰ κράτος, vi urbem expugnavisse eum refert; sed etiam κατὰ μνήμην ἦν ἐπὶ τὴν πολιορκίαν ἔπεσεν, *eorum quæ in obsidione pertulerat memoria* efferatum fuisse adjicit. *Usserius* ad *A. M.* 3834. quem videsis.

i Οὗτος τῶν Ἱεροσολύμων ἡγούμενος,] Οὗτος *Busb.* & *Hen.*

k Τῶν ἐναντία φρονούντων.] Ταναντία φρονήντων in *iisdem*.

l Πέμπτῃ καὶ εἰκάδι,] Πεντεκαιδεκάτῃ 1 *Maccab.* 1. 55.

m Χασλεύ, ὃς καλεῖται Μακεδόσι Ἀπελλαῖος,] Ita legendum censui. Χασλεύς in *Editis*. Χασλὲ *Hen.* HUDS. Χασλεὺς Mensis, Macedonibus Ἀπελλαῖος, qui à 24. Septembr. ad 24. Octobr. Ολυμπ. ρνγ'. Ita etiam in Chronico Eusebii. 1 Maccab. 1. v. 57. Χασιλεῦ inf. c. 7. §. 6. Χασλεῦ· *Gen.* χασλαὶν· SPANH.

n Παρεισδύσας οὖν τὸν ναὸν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 4. SPANH.

o Λυχνίας ——— θυσιαστήρια,] Vid. *Reland.* de Spoliis templi Hierof. p. 19.

p Θυσιαστήρια,] Hic cum *Grotio* (ad 1 *Maccab.* c. 1. v. 23.) θυμιατήρια legendum censeo, nolui tamen sine auctoritate *Cod. MS.* aut *Epiphanii* (qui *Sacrarium* vertit) vocem istam in textum recipere.

q Τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

r Καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν,] Omnia per Heliodorum gesta Antiocho tribuit, ut auctori: quod notatum *Usserio* ad A. M. 3836. & *Grotio* in 1 *Maccab.* c. 2.

s Ὠκοδόμησεν ἄκραν.] Τὴν πόλιν Δαυὶδ & ἐβόησε αὐτοῖς εἰς ἄκραν 1 Maccab. 1. v. 35. SPANH.

t Καὶ δεινὰ] Illud καὶ è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

u Τοῦ σέβειν τὸν αὐτῶν Θεὸν θρησκείας,] Τὴν σέβειν τ. αὐ. θρησκείαν *Hen.*

x Οἰκοδομήσαντας] Οἰκοδομήσαντος & mox καθιδρύσαντος *Busb.*

y Καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 2. SPANH.

pulum cogerent imperata facere. Et multi quidem Judæorum, alii ſponte, alii pœnæ indictæ metu, Regis præceptis obſequebantur; eminentiſſimi vero & animo generoſi eum non curabant, ſed potiori loco habebant patrios ritus, quam metum pœnæ ejus, quam ille non obedientibus minabatur: & propterea quotidie vexati, & graviſſimis cruciatibus toleratis moriebantur. nam & flagellis cæſi & corpore mutilati, vivi adhuc & ſpirantes crucibus ſuffigebantur: mulieres vero ſimul & pueros quos illæ circumcidebant juſſu Regis ſtrangulabant, pueris de parentum crucifixorum cervicibus ſuſpenſis. ſicubi etiam reperiebatur liber ſacer aut lex, illico abolebatur, & apud quos reperti erant, & ipſi *tanquam* mali male peribant.

Samaritæ, negantes ſe Judæos eſſe, legatos mittunt ad Antiochum.

5. Samaritæ autem, cum viderent Judæos iſta pati, non amplius ſibi cum illis cognationem eſſe præ ſe ferebant, neque templum Garizitanum eſſe Dei maximi, * *ut prius, fatebantur*, ingenio ſuo, quod *ante* indicavimus, conſentanea facientes, dicenteſque ſe eſſe Medorum & Perſarum colonos: ab illis enim profecti ſunt. Miſſis itaque ad Antiochum legatis, cum epiſtola, quæ infra ſcripta ſunt ſignificarunt. "Regi Antiocho

Samaritarum litera ad Antiochum.

"Deo Illuſtri hæc verba ſubjiciunt Sidonii Sicima habitantes. Majores noſtri propter crebras "in regione coörtas peſtilentias, veterem quandam ſuperſtitionem ſequuti, conſuetudinem inſtituerunt diem iſtam obſervandi, quæ apud "Judæos vocatur Sabbatum: temploque ſine nomine in monte qui Garizin appellatur ædificato, ibi victimas pro more ſolennes offerebant. "Cum autem tibi viſum fuerit cum Judæis agere "pro eo ac mereatur eorum malitia, regii miniſtri exiſtimantes nos, propter conſanguinitatem, eadem cum illis facere, ſimili nos damnant "crimine, cum ſimus ab origine Sidonii. id quod "manifeſtum eſt ex tabulis publicis. Rogamus "ergo te, benefactorem & ſervatorem, ut mandare velis Apollonio regionis præſidi & Nicanori regiorum negotiorum procuratori, ne "quid *poſthac* nobis moleſti ſint, eadem ac Judæis crimini dantes, à quibus tam diverſi ſumus & moribus & origine: atque *obſecramus* "ut templum, quod nullo nomine inſignitur, "Jovis Hellenii appelletur. hoc enim facto erimus à moleſtiis liberi; operibuſque ſine metu "vacantes majora tibi poterimus tributa ſolvere." Samaritis iſta petentibus viciſſim miſit Rex epiſtolam hujuſmodi verbis. "Rex Antio-

Antiochi reſponſum ad Samaritas.

"chus Nicanori. Sidonii qui Sicima incolunt "miſerunt ad nos *petitionis* commentarium *quem* "hiſce incluſum *dedimus*. Quoniam igitur nobis & amicis in conſilium adhibitis repræſentarunt *legati* ab iis miſſi, ea quæ Judæis vitio vertuntur nihil ad ſe pertinere, ſed illis placere ex

---

z Αἰκιζόμενοι] Huc illa ſpectare videntur *ad Hebræos*, c. XI. v. 35, 36.

a Ανεσαυρῶθ·] Crucifixio Syriaca pœna. REL.

b Ανεσαυρωμένων γονέων] *Al.* ἀνασαυρωμένων.

c Εὐρεθεῖοι] *Al.* εὑρέθη & εὑρεθείη.

d Κακοὶ] Id eſt, ὡς κακοί. non enim *malos* dicere aut haberi voluit eos, quicunque legis divinæ codices apud ſe habebant. Vide *Gatakerum* in *Adverſ. Miſcell.* l. 2. c. 20. HUDS. Tollendum putat *Coccejus*; immerito, nam omnes *MSS.* etiam *Lugd. Bat.* agnoſcit. HAV.

e Απώλωθ.] Απώλωνι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

f Οὐκέθ' ὁμολόγουν αὐτὸς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν,] Vid. lib. XI. c. 8. §. 6. lib. 9. c. 14. §. 3. *Montacutii* Apparatum, p. 281. *Ejuſdemque* Acta & Monumenta, p. 460. & 470. HUDS. Conf. ſup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

g Αὐτὸς εἶναι συγγενεῖς] *Al.* ἑαυτούς.

* *Ut prius,*] Illa, *ut prius*, ex *Vet. Interpr.*

h Τῇ φύσῃ ποιῶντες ἀκόλουθα,] Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα ὧν δεδηλώκαμεν.

i Συχνὰς] Αὐχμοὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

k Σαββάτων ἡμέραν.] Τῶν σαββάτων in *iiſdem MSS.*

καὶ ἐπισκόπους, οἱ ἀναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιτελλόμενα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ιουδαίων, οἱ μὲν ἑκουσίῳ, οἱ δὲ καὶ διὰ δέος τὸ ἐπαγγελλόμενος τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάκτο, οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀθῴους, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτοῦ, τὸ δὲ παλαιῶν ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον ἢ τὸ τιμωρίας, ὧν ὑπομένοντες ἠπείλησεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τοῦτο καθ' πᾶσαν ἡμέραν [z] αἰκιζόμενοι ἐπικρεῖς βασάνοις ἀνεφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες [a] ἀνεσαυροῦντο· τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν ὑπὸ τραχήλου περιέτεμνον, καὶ τοὺς ὑπὸ βασιλέως περαίρεσιν, ἀπῆγχον, ὅτι τοῦ τραχήλου αὐτοὺς τῶν [b] ἀνεσαυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴτε βίβλος θρεπτὴ ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς [c] θρεπτοὶ καὶ ἔτοι [d] κακοὶ κακῶς [e] ἀπώλοντο.

5. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς Ιουδαίους, [f] οὐκέθ' ὁμολόγουν [g] αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, ὅθεν τὸ ἐν Γαριζεὶν ναὸν τοῦ μεγίστου Θεοῦ, [h] τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα, ὡς δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς Μήδων ὑπάρχους καὶ Περσῶν· καὶ γὰρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Αντίοχον πρέσβεις, καὶ ὑπεσταλκὼς, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα, "Βασιλεῖ Αντιόχῳ Θεῷ Επιφανεῖ ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας [i] συχνὰς τῆς χώρας λοιμοὺς, "παραληφθέντες δεισιδαιμονίᾳ τινὶ ἔθος "ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς Ιουδαίοις λεγομένην "[k] Σαββάτων ἡμέραν· ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον, ἐν τῷ "Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτοῦ τὰς "καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς Ιουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένης, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς [l] ταὐτὰ ποιεῖν "ἐκείνοις, τῆς ὁμοίας αἰτίας [m] παρεπιπτούσης, ὄντων "ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν Σιδωνίων. καὶ τὸ φανερόν ἐστιν "ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγεγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε, "τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, παρακέλσαι Απολλωνίῳ τῷ "[n] μεριδάρχῃ, καὶ Νικάνορι [o] τῷ τὰ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, παραπλήσια τὰς τῶν Ιουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων· παραγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν [p] Διὸς Ελλωίου. γενόμενα γὰρ τοῦτο παύσομεθα μὲν ἐνοχλούμενοι· τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας "παρεπόμενοι, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς παρόδους." ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. "Βασιλεὺς Αντίοχος Νικάνορι. Οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι "ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ "οὖν [q] συμβαλλομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσχον οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς "τῶν Ιουδαίων ἐγκλήμασι παρόμοιον, ἀλλὰ τοῖς Ελ"λωικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι χρώμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε "αὐ-

---

l Ταὐτὰ ποιεῖν ἐκείνοις,] Ita ex *Epiphanio* reſcripſi. ταῦτα in *Editis* & *MSS. Gr.*

m Παρεμπίπτουσι,] Παρεπίπτουσι (*Lugd. Bat.*) *Busb.* παρεστῶτος *Hen.*

n Μεριδάρχῃ,] Μεριδάρχην, *noſtrarum partium judici*, vertit *Epiphan.* Idem Apollonius, tributorum collectioni præfectus, Μυσάρχης dicitur 2 *Maccab.* c. 5. v. 24. ad quem locum vide *Grotium.* HUDS. Μεριδάρχῃ, noſtrarum partium Judici. *Ruſin.* SPANH.

o Τῷ τὰ βασιλικὰ πράττοντι,] Ita *Hen.* τὰ deëſt *ceteris.*

p Διὸς Ελλωίου·] Ita & *Zonaras.* Διὸς Ελλῶ *Hen.* in melioribus *Epiphanii* libris *Graci Jovis*, in aliis, *Cretæi Jovis.* Διὸς Ελλωίου meminit *Herodotus*, l. 9. c. 7. Διὸς Ξενίου legendum aliquis ſuſpicaretur ex 2 *Maccab.* c. 6. v. 2. Vide *Uſſerium* ad A. M. 3837. HUDS. Διὸς Ελλωίου templum, quod in monte Garizim. Ejuſdem Jovis eo nomine à Græcis culti mentio in antiquis nummis Syracoſanorum ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ, item in Ægina culti apud Ariſtophan. Equit. p. 157. & Pindar. Nem. Od. v. p. 370 καὶ βωμὸν πατέρος Ελλανίου· SPANH. Vide Nummos in fine Tomi II. & Commentarium noſtrum ad Parutam. HAV.

q Συμβαλλομένοις ἡμῖν] *Al.* Συμβεβλημένοις.

r Επίστε-

"αὐτὰς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθά-
"περ ἠξιώκασι, προσαγορευθήτω Διὸς Ελλη-
νίου." ταῦτα δὲ καὶ Απολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ [r] ἐπέστειλεν ἔτ[ους]
[s] ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς [t] Εκατομβαιῶνος
[v] ὀκτωκαιδεκάτῃ.

"Græcorum institutis vivere, & culpa quam
"sustinent eos libero, voloque ut eorum tem-
"plum, quemadmodum petierunt, Jovis Helle-
"nii cognominetur." Eadem etiam & Apollo-
nio regionis præsidi scripsit anno XLVI. mensis
Hecatombæonis XVIII.

Templum Garizitanum Jovis Hellenii cognominatum.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Αντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος ὁ Ασαμωναίου παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. περὶ τελευτῆς Ματταθίου καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

CAP. VI.

Quomodo, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Asamonæi filius Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit. De obitu Mattathiæ & successione Judæ.

VIII.

ΚΑΤΑ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τινι οἰκῶν ἐν [x] Μωδεΐμ
κώμῃ τῆς Ιουδαίας, [y] ὄνομα [z] Ματταθίας, υἱὸς Ιωάν-
νου, τοῦ Συμεῶνος, τοῦ [a] Ασαμωναίου, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας
[b] Ιωαρείβου, Ιεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε,
Ιωάννης ὁ καλούμενος [c] Γαδδῆς, καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς
[d] Ματθῆς, καὶ Ιούδας ὁ καλούμενος [e] Μακκαβαῖος, καὶ
Ελεάζαρος ὁ κληθεὶς [f] Αὐρὰν, καὶ [g] Ιωνάθης ὁ κληθεὶς
[h] Απφοῦς. ἔστενε οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις
τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀφορπα-
γὴν, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τῶν οἰκήσεις τὰς συμφο-
ρὰς· ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νό-
μων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ὕστως [i] ἀδόξως.

PER idem vero tempus habitabat in Modim, *Mattathias Macchabæorum pater.* vico Judææ, quidam nomine Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis, filii Asamonæi, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita. Huic autem erant filii quinque, Joannes cognomine Gaddes, & Simon Matthes appellatus, & Judas vocatus Maccabæus, & Eleazarus qui Auran dicebatur, & Jonathas cognomento Apphus. Iste ergo Mattathias deflebat apud filios *miserum* rerum statum, & urbis direptionem, & templi spoliationem, populique calamitates; ajebatque præstare mori eos pro patriis legibus, quam vivere tanto cum dedecore. *1 Maccab. c. 2.*

β'. Ελθόντων δὲ εἰς τὴν [k] Μωδεΐμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ
βασιλέως [l] καθεσταμένων [m] ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν
τοὺς Ιουδαίους ἃ διετάκτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύόν-
των ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσαι· πολὺ δὴ τὴν δόξαν, τήν τε
πολὺ πᾶσαν καὶ πολὺ [n] τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιουμένων τὴν Ματτα-
θίαν πρωτοπατρεύειν τῶν θυσιῶν, καταλαλήσειν γὰρ αὐτοῦ
καὶ τοὺς πολίτας, καὶ πολὺ τέρπειν τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βα-
σιλέως. ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, εἰ[δ]ὲ εἰ πᾶλ-
λα πάντα ἔθνη τοῖς Αντίοχου πειθήσειαν ἢ διὰ φόβον
ἢ δι' [o] ὑπαρέσκειαν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί [p] που αὐτοὺς

2. Cum autem in Modim vicum venissent, qui à Rege *in hoc* constituti erant ut Judæos ad mandata ejus exsequenda cogerent, juberentque eos, qui illic aderant, rem divinam facere prout Rex jusserit; atque Mattathiam rogassent, qui gloriam cum ex aliis tum ex doctrina assequutus fuerat, ut præiret immolando, sequuturos enim eum cives, & id ipsi honori fore apud Regem: Mattathias, se non ita facturum esse, dicebat, nec, si aliæ gentes omnes Antiochi mandatis, sive ob metum sive placendi studio, obsequerentur,

[r] Επίστειλεν ἔτ[ους]] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ἐπέστελλε. mallem sane ἐπιστείλαμεν, si illa ταῦτα ϛ' καὶ, &c. pars essent Epistolæ Antiochi.

[s] Ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ,] Anno XLVI. sed nescio à qua Epocha deducto. *Usserius.* Samaritani supplicationis ad Antiochum missæ responsum non anno XLVI. (ut est apud *Josephum*) sed CXLVI. mensis *Hecatombæi*, i. e. *Julii* XI. pergratum acceperunt. *Foy-Vaillant* in *Historia Regum Syriæ*, p. 180. Nullus dubito, quin pro μϛ'. legendum sit εμϛ'. secundum æram *Seleucidarum.* Vide infr. c. 7. §. 2.

[t] Εκατομβαιῶνος] Quod Antiochus ita tempus notarit, ingenue fateor me non intelligere: nisi, quod credo, fuerit is Εκατομβαιὼν Calippicus Lunaris. & sane non dubito, quin verum sit. SCALIG. lib. 1. *de Emend. Temp.* p. 49. Nomen Εκατομβαιῶνος hic ferri non potest. Asiæ enim reges non utuntur mensium Atticorum appellationibus. in uno *Regis Galliarum* codice, μηνὸς Υπερβερεταίου ιή'. [μηνὸς Εκατομβαιῶνος Υπερβερεταίου ιή'. (ἐκτῷ καὶ δεκάτῃ *Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Hen.*] Quæ scriptura nihil nos juvat. nullus enim apud Syro-Macedonas Υπερβερεταῖος appellatur. Propius accedit ad verum *Epiphanii* versio, *mense Echato* [*mense Echate* in aliis *Codd.*] unde reponendum conjicio μηνὸς ἐχάτου *mensis ultimi*, id est, *Gorpiæi.* qua voce sciolus aliquis nomen proprium mensis Syro-Macedonici mendosum latere existimans, Εκατομβαιῶνος rescripsit; quod ad ἐχάτου ex omnibus mensium nominibus proxime accedit. PETITUS in *Animadvers. ἀπενδότοις*, tom. 3. p. 673.

[v] Οκτωκαιδεκάτῃ.] Id est, *Julii* XIV. ut dicit *Cappellus* ad A. M. 3833.

[x] Μωδεΐμ] Μωδεὶν l. 1. *de Bello Jud.* Μωδεῖν *Busb.* Μωδαεῖ (*Lugd. Bat.*) *Hen.* Μωδαεὶμ *Suid.* ex *Josepho.* Varie Μωδεὶμ, Μωδεὶν, Μωδεῖν, Μωδεὶν in *Maccabaïcis.* Μωδεῖμ *Eusebio.* Dicitur *Modim* apud *Hieronymum*, & *Modim* vel *Modin* in *Epiphanii* libris. Videsis *Drusium* ad *Sulpicium* l. 2. c. 12. *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 2. v. 1. & *Relandum* in *Palæstina Sacra*, p. 901. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 3. item infr. c. 21. §. 2. SPANH.

[y] Οὐομα] Οὐόματι *Hen.*

[z] Ματθαίας,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* Ματθίας in *Editis Aliisque.* HUDS. Ματθαΐας 1 Maccab. 1. conf. infr. lib. 14. c. 10. §. 4. SPANH.

[a] Ασαμωναίου,] Eo modo *Busb. Hen. Zonar.* & meliores *Epiphanii* libri, Ασαμωναΐου in *reliquis.* Videsis *Simsonum* ad *A. M.* 3837. & *Usserium* ad *A. M.* 3837.

[b] Ιωαρείβου,] Perperam Ιωαρὶβ *Hen.* atque *Jobab* apud *Epiphanium.* nam Joaribi familia inter XXIV. ἐφημερίας prima est 1 *Chron.* c. 24. v. 7.

[c] Γαδδῆς,] Ita etiam *Zonaras.* Rectius forsan Γαδδὶς 1 *Maccab.* c. 2. v. 2. quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Καδδὶς 1 Macc. II. 3. Conf. infr. lib. 13 c. 1. §. 2. SPANH.

[d] Ματθῆς,] Θαθῆς *Busb.* Θαθὶς *Hen.* & *Zonar.* Parum refert (inquit *Grotius*) an Θαθὶ cum *Maccabæico* legas an Ματθὶ cum *Josepho.* utrumvis enim dicas, Syriace *ferventem* significat. HUDS. Pro Ματθῆς 1 Macc. II. v. 3. Θασὶ *Rufin.* Thasi. SPANH.

[e] Μακκαβαῖος,] Ideo Judas dictus est *Maccabæus*, quod in vexillis scriptum habuerit per sigla (ut *Justinianus* loquitur) sententiam eam quæ exstat *Exod.* 15. v. 11. *Mi Camoca Baelohim Jehovah, Quis similis tui inter Deos, Domine* Solent enim Hebræi primas literas nominum colligere, & ex eis collectis vocem fingere compendii causa, ut *MaCHaI* ex vocibus modo allatis.

[f] Αὐρὰν,] Non aliter *Zonaras.* Αὐαρὰν 1 *Maccab.* c. 2. v. 5. HUDS. Αὐαρὰν 1 Macc. 1. 5. Confer infr. c. 9. §. 4. ὁ Σαυαρὰν 1 Maccab. VI. 43. SPANH.

[g] Ιωνάθης] *Al.* Ιωνάθαν & Ιωνάβας.

[h] Απφοῦς.] In Græcis *Josephi* Απφοῦς vel Αφοῦς, in *Latinis*, inverso ordine, *Eleazarus qui Apphus*, *Jonathan qui Abaron.*

[i] Ἀδόξως.] *Lugd. Bat.* ἀτιμῶς.

[k] Μωδεΐμ] Μωδαεὶ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) vide *Annott.* ad super. §. 1.

[l] Καθισταμένων] Ita ex *Lugd. Bat.* Reliqui καθισαμένων. HAV.

[m] Επὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν,] Επὶ τὸ ποιεῖν *Hen.*

[n] Τὴν εὐπαιδίαν,] Male vertitur *doctrina.* De Mattathiæ enim doctrina nihil, de liberis multum habet Josephus: neque unquam εὐπαιδία ad doctrinam, ad liberos semper refertur. Ευτεκνίαν certe (id enim εὐπαιδία) in magna parte felicitatis ponit *Aristoteles*; & apud Judæos potissimum honorifica fæcunditas, infamis sterilitas. Non numerum autem solummodo, sed & indolem liberorum complectitur εὐπαιδία, sive εὐτεκνία, τέκνων (*Sc.*) ἐν ἠθικῇ καὶ ἀγαθῇ, ut ait *Aristoteles* Rhetor. 1. 22. Ed. *Sturm.* IBBETSON.

[o] Ευαρέσκειαν] Ευαρεσίαν solus *Busb.* HUDS. Ευαρέστησις in Schol. Græc. ad Exod. XXIV. 18. & ἀρέσκησις LXX. Gen. v. 23. VI. 9. &c. SPANH.

[p] Που' αὐτοὺς] Ποτ' αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

tur, *eoque* obsequuturum se cum filiis ut patrium cultum relinquerent. Ubi vero ille conticuit, accessit homo Judæus in oculis omnium & ex mandato Regis sacrificavit. id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum *ad aram* obtruncavit, & Apellem præfectum regium, qui *sacrificare* cogebat, interfecit una cum paucis militibus: dirutaque ara exclamavit, dicens, "si "quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, "exeat post me." Atque hæc loquutus cum filiis in solitudinem contendit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati, & ipsi cum liberis & uxoribus in desertum profugerunt, & in speluncis habitarunt. Ista cum audissent duces regii, assumptis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Judæos in solitudinem insequuti sunt: eosque assequuti, primum quidem illis persuadere conabantur, ut pœnitentia ducti eligerent quæ in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent, ut belli lege cum illis agerent. Cum vero dictis non parerent, sed in diversam irent sententiam, pugna cum illis commissa est die Sabbati: & ita ut erant in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes, & ne obsepto quidem *specu* aditu. Etenim propter religionem diei à vi arcenda abstinuerunt, nolentes Sabbatum, etiam cum in malis essent, profanare. Lege enim sancitum est, ut illa die otium ageremus. Interierunt itaque una cum *suis* uxoribus & liberis in speluncis suffocati, ad homines mille. Multi autem è periculo evaserunt, &, cum Mattathiæ sese adjunxissent, eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam Sabbatis pugnare docebat, dicens, "si hoc non fecerint, "legem etiam servantes, sibi ipsis hostes fore, "quandoquidem fiet ut inimici illos eo die ag"grederentur, cum vim non propulsarent, adeo"que nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc "pacto absque pugna pereant & tollantur." Ista loquutus *hoc ipsum* eis persuasit: atque hactenus nobis mansit *consuetudo*, ut Sabbatis etiam, urgente necessitate, pugnaremus. Mattathias igitur, cum magnam circa se manum collegisset, & aras evertit, & defectores occidit, quotquot deprehendere potuit (nam multi *illius* metu ad gentes in circuitu dispersi fuere) puerosque nondum recutitos circumcidi jussit, pulsis illinc, quibus id negotii datum erat ut prohiberent.

Mattathias Judæum deastris sacrificantem obtruncat. 1 Maccab. c. 2.

Judæi Sabbati pugnare nolentes occiduntur. 1 Maccab. c. 2.

Mattathias persuadetur etiam Sabbato pugnare. 1 Maccab. c. 2.

3. Cum autem annum imperasset & in morbum incidisset, advocatis filiis, ubi illos circa se stitisset, "Equidem ego, inquit, filii, viam o"mnibus calcandam ingredior. At vobis consi"lium meum commendo, oroque & obsecro ne "male id custodiatis, sed, illius qui vos genuit "nutrivitque voluntatis non immemores, serva"te ritus patrios, veteremque reipublicæ for"mam, in discrimen adductam, ite restitutum, "non seducti ab iis, qui, aut sponte aut necessi"tate coacti, *eam *hostibus* produnt: sed vosmet

Mattathias filios suos ad legis defensionem animat. 1 Maccab. c. 2.

μὴ τ τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς ἢ σιωπήσαντι αὐτῷ, προσελθών τις τ Ιουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατ' ἃ προσέταξεν Αντίοχος, ζηλωθεὶς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τ παίδων, ἐχόντων καὶ πάδας· καὶ αὐτόν τε σκεῦνον διέφθειρε, καὶ τ στρατηγὸν ξ βασιλέως Απελλῆν, ὃς q ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τ βωμὸν καθεῖλεν ἀνέκραγέν, εἴπερ ζηλωτὴς ἐστὶ τ πατρίων ἐθῶν, καὶ τ ξ Θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω, φησὶν, ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μὴ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασιν τοῖς αὐτοῦ κτήσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ r πολλοὶ ποιήσαντες s μὴ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν ταῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δ' ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅτι εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ιεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ιουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσέχειν αὐτοῖς ἀναίτιον ὡς αὐτοῖς t βλάβην u πολέμῳ νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δ' τοὺς λόγους, ἀλλὰ πανταπᾶσι φρονοῦντων, συμβάλλειν αὐτοῖς εἰς μάχην Σαββάτων ἡμέρᾳ· καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. ξ δ' ἀμύνεσθαι διὰ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς προδοθῆναι τὴν ξ Σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. λέγειν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις x συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δ' καὶ διασωθέντες, τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, καθ' ἡγεμόνα ἄρχοντα ἀποδείξαν. ὁ δ' y καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, "ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, z φυ"λαξόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν "μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ"βαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων· a κωλύσει τε "μηδὲν, οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσαι." ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτούς· καὶ b ἄχει δεῦρο μένῃ παρ' ἡμῖν, καὶ Σαββάτοις, εἴποτε δέησθε, μάχεσθε. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματταθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχωρήσαντας ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἀλλοδαπὴν διεσπάρησαν εἰς τὰ περιὲξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς c ὅτι τῷ κωλύσῃ καθισταμένους ἐκόλασεν.

γ'. Ἄρξας δ' ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ προεισπάμενος αὐτοὺς, "ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἄπειμι d τὴν τῆς "εἱμαρμένης πορείαν. e παραθήσομαι δ' ὑμῖν τοῦτον "φρόνημα, καὶ παραλαβὼν μὴ ψεύσεσθαι κακοὺς αὐτοὺς "φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑ"μᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως, ἔχειν τε σώζειν τὰ "πάτρια, καὶ κινδυνεύουσιν οἴχεσθαι τὴν f ἀρχαίαν "πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι· μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ διὰ "βί-

q Επηνάγκαζε,] Επεινάγκαστε *Hen.*

r Πολλοὶ ποιήσαντες] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἄλλοι in *ceteris.*

s Μετὰ τ τέκνων κ γυναικῶν] Μετὰ τέκνων *Busb.*

t Χρῆσαι πολέμῳ νόμῳ.] Χρήσεσθε *Hen.*

u Πολέμῳ] *Lugd. Bat.* πολεμεμένοις.

x Συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις] Εμπνιγέντες *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Καὶ Σαββάτοις αὐτὸς ἐδίδασκε μάχεσθαι,] Vid. infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Hic de pugna Judæorum die Sabbati ante omissa; ibi vero Sabbatis, ut contra hostes pugnarent Judæi, auctor Mattathias. Confer infr. lib 14. c. 4. §. 2. SPANH. An vitæ discrimen pellat Sabbatum olim ambigebatur. REL.

z Φυλαξόμενοι τὸ νόμιμον,] Id est Legem de Sabbato non violantes, quod vitæ periculum amovet Sabbati observandi obligationem. Nam cum tacitæ exceptiones plerisque insint legibus, nulla est aut receptior aut justior quam ea quæ fluit ex necessitate. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* 2, 41. & ad *Matth.* c. 12.

a Κωλύσει τε μηδὲν,] Κωλύσειν μηδὲν τὸ ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι *Busb.*

b Ἄχει —— μάχεσθε.] Vid. *alsor.* lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Ita apud Synesium Epist. IV. p. 162. C. Navis gubernator Judæos, omisso navis gubernaculo Paraseeves tempore, in summa etiam tempestate, media nocte ad illud redit: τῶν γὰρ, φησιν, ὁ νόμος ἐρίσιν, ἐπειδὰν τῶν σαρῶς τ ὑγιὲς τ ψυχῆς θίσμαι. Ita Thalmudici de Sabbato, & Ramban in Jad. adde Petav. in Not. ad Synes. p. 47. SPANH.

c Επὶ τῷ κωλύσει] Επὶ τὸ κωλύειν *Hen.*

d Τὴν τ εἱμαρμένης πορείαν.] Τὴν εἱμαρμένην πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Παραθήσομαι ὑμῖν] Παρέθημι *Hen.*

f Ἀρχαίαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι·] Ita *Hen. Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* πατρῴαν in *Editis Aliisque.*

* *Eam* hostibus *produnt:*] Ea aut perdunt aut produnt, *Epiphan.*

"βλησιν ἢ δι' ἀνάγκλυ προδιδῶσιν αὐτλ, [g] ἀλλ' "ἀξίως παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀναγ- "κης ἐπάνω ψυχὰς ἄτως [h] παρεσκδιασ- "μένυς, ὥςε ἀποθανεῖν ἀντὶ τῶν νόμων, ἂν δέῃ, λα- "μβάνυσιν τῦθ' ὅτι τὸ θεῖον, παίτως ὑμᾶς ὁρῶν, ἀχ "ἁπερόψεται, τὸ δὲ αἱρετῆς [i] ἀγαπώμενον ἀποδώσ "πάλιν ὑμῖν [k] αὐτὸ, καὶ τλὶ ἐλθυθερίαν ἐν ᾗ [l] ζήσετε "μετ' ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταςήσ. "θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ὑμῶν ἐ ἀπίκηρα, τῆ δὲ τῶν "ἔργων μνήμη τάξιν ἀθανασίας λαμβάνῃ· ἧς ἐρασθέν- "τας ὑμᾶς βάλομαι διώκειν τλὶ εὐκλειαν· καὶ τὸ μέγιςα "ὑφιςαμένυς, μὴ ἐκνεῖν ἁπερ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸ βίον. "μάλιςα δὲ ὑμῖν ὁμονοεῖν ἀξιῶ, καὶ [m] πρὸς ὃ τὶς "ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων ἦτορ, πρὸς τῦτ' εἴκοντας "ἀλλήλοις οἰκείως χρῆσθαι τῇ ἀρετῇς. καὶ Σίμωνα μὲν "τὸν ἀδελφὸν, σωφρονέςατον πρὸς ἅπαντα, πατέρα [n] ἡγεῖσθε, καὶ "οἷς ἂν ἔτι συμβυλεύῃ πείθεσθε· Μακκαβαῖον δὲ τῆς "ῥαλιᾶς, δι' ἀνδρείαν ἐ ἰσχύν, ῥατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ "ἔθνος ἔτι ἐκδικήσει, καὶ ἀμυνεῖται τὺς πολεμίυς. "[o] πρσίεσθε δὲ ἐ τὺς δικαίυς ἐ θεοσεβῆς, καὶ τλὶ δυνα- "μιν αὐτῶν αὔξετε.

δ'. Ταῦτα Ἀμαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν Θεὸν ἐξάμε- νος σύμμαχον αὐτοῖς γλέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τλὶ ἰδίαν ἀνα- σῶσαι πάλιν ἔ βίᾳ σωτηρίαν, μετ' [p] ὀ πολὺ πλάνα, καὶ ἀφθίετο μὲν ἐν [q] Μωδεΐμ. πάνδημος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγας ἔ λαὸς πένθος πεποιημένος, διεδέξατο τλὶ πρσασίαν τὸν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτὸ Ἰούδας, ὁ καὶ Μακκαβαῖος, ἐκατοςῷ ἔτι ἐ πεντηκοςῷ [r] ἑκτῷ. σωαγαμένων δὲ αὐτῷ πάντων τὸν ἀδελφῶν ἐ τὸν ἄλλων, τὺς τε πολε- μίυς ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τὺς αὐτομολήσαντας εἰς τὰ πάτρια τὸν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ πάντας μιάσματος τλὶ γλῆ.

"liberos me dignos præſtantes & vi omni & ne- "ceſſitate ſuperiores eſtote, paratis animis, ut "pro lege, ſi ita res ferat, moriamini, cogitan- "tes Deum vos ipſos, ſi tales videat, non ne- "glecturum, † ſed æſtimatione virtutis reddidu- "rum vobis quod amiſiſtis, eamque vivendi li- "bertatem reſtituturum, ut cum ſecuritate mori- "bus veſtris perfruamini. Corpora enim vobis "mortalia & caduca, ſed *præclare* geſtorum me- "moriâ immortalitatem conſequuntur; cujus a- "more inflammatos vos aſpirare volo ad gloriam, "& ut maxima aggredientes non gravemini illis "exſequendis immori. Præcipue autem vos ad "concordiam hortor; & qua præſtantiorem na- "tura quemque fecerit, eatenus alii aliis cedatis, "virtutem quiſque ſuam exercentes. Et Simo- "nem quidem fratrem, prudentia præcellentem, "patris loco habete, ejuſque conſiliis *ſemper* ob- "temperate: Maccabæum vero, fortitudine & "robore egregium, in bello gerendo militiæ du- "cem habebitis. ille enim popularium injurias "perſequetur, atque ulciſcetur hoſtes. Denique "conciliate vobis juſtitiæ & pietatis cultores, & "*hoc pacto* vires illorum augebitis.

IX. *Mattathia defuncto Judas Maccabæus principatum occupat.* 1 *Maccab.* c. 3.

4. Iſta filiis loquutus, Deumque precatus ut eis auxilio eſſe dignaretur, & populo priſtinum ſuum vivendi morem reſtitueret, non multo poſt diem ſupremum obit, & in Modim ſepelitur. Poſtquam autem à populo univerſo planctu magno deploratus eſt, rerum adminiſtrationem in ſe ſuſcepit filius ejus Judas, cognomine Maccabæus, anno centeſimo quadrageſimo ſexto. Cumque ei opem alacriter tuliſſent ipſius fratres aliique, & hoſtes è regione expulit, & populares ſuos patria inſtituta violantes ferro peremit, terramque *ſuam* ab omni inquinamento expiavit.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἰούδας τὰς Ἀπολλωνίυ & Σήρωνος δυνάμεις κατίσρεψεν, αὐτύς τε ῥατηγὺς ἀπίκτινεν· καὶ, μετ' οὐ πολὺ Λυσίυ & Γοργίυ ἡττηθέντων, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνα- βὰς τὸν ναὸν ἐκάθηρε.

Ταῦτ' ἀκύσας Ἀπολλώνιος ὁ τῆς Σαμαρειάς ῥατη- γὺς, ἀναλαβὼν τλὶ δυναμιν, ὡρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰού- δαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν μεχρὶ τῆ μάχῃ, καὶ πολλὺς μὲν αὐτῶν ἀπίκτινεν· ἐν οἷς καὶ τὸν ῥατηγὸν Ἀπολλώνιον, ὃ καὶ τλὶ μάχαιραν, ἣ [s] χρῆ- σασθαι σωέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας [t] εἶχε· πολείας δὲ ῥαυματίας ἐπίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ ῥατο- πέδυ λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. Σήρων δὲ, ὁ τῆς [v] Κοίλης Συρίας ῥατηγὸς, ἀκύσας ὅτι πολλὶ πρσκε- χωρήκασι τῷ Ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη ἱκανὴν πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμυς ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω ῥατεύσασθαι· πρσήκειν ὑπολαμβάνων τὺς εἰς τὸ βασιλέως πρστάγματα ἀθετοῦντας πειρᾶσθαι κολά- ζειν. σωαγαγὼν οὖν δυνάμιν, ὅσην παρλῦν αὐτῷ, πρσ- καταλέξας δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων τὺς φυγάδας καὶ ἀσε- βεῖς, ὅτι τὸν Ἰούδαν παρεγίνετο. πρσελθὼν δὲ

CAP. VII.

X.

Quomodo Judas Apollonii & Seronis exercitus profligavit, ipſoſque duces occidit: & non multo poſt Lyſia & Gorgia ſuperatis, Hieroſolyma aſcendit, templumque repurgavit.

HÆC cum audiſſet Apollonius, Samariæ præfectus, coacto exercitu, contra Judam egreſſus eſt. Ille vero ei obviam ivit & conſertis manibus prælio ſuperat, atque hoſtium multos quidem interfecit, (in quibus & Apollonium imperatorem, cujus armis exuti enſem, quo tum forte uſus eſt, *poſtea ſemper* gerebat) plures vero vulneravit, & cum ingenti præda ex hoſtium caſtris direpta receſſit. Seron autem, Cœles-Syriæ exercitus dux, audito quod multi ſeſe Judæ adjunxerant, atque *is* ſatis copiarum ad prælia bellumque gerendum jam comparaverat, ſtatuit exercitum contra eum educere, ſuâ intereſſe putans pro virili in eos animadvertere, qui contra Regis mandata facerent. Contractis igitur quos penes ſe habuit militibus, adjunctiſque Judæorum etiam perfugis & impiis contra Judam profectus eſt. Cumque Bethoron uſque Judææ vi-

Judas Apollonium vincit. 1 *Maccab.* c. 3.

Seron Judam adoritur. 1 *Maccab.* c. 3.

cum

[g] Ἀλλ' ἀξίως παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης] Ἀλλ' ἀξιῶσαι παῖ- δας ὄντας ἐμοὺς ἐμμένειν καὶ βίας ἁπάσης *Hen.* (ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄν- τας ἐμοῦ ἐμμένειν, καὶ β. π. *Lugd. Bat.*) ἀλλὰ παῖδας ὄντας ἐμοῦ ἀ- ξιῶ βίας τι πάσης *Busb.*

[h] Παρεσκδιασμένυς,] Παρεσκδιασμένους *Hen.* & *Busb.* Παρεσκδι- ασμένους in *Editis Aliiſque.*

† *Sed eſtimatione virtutis reddiderum vobis quod amiſiſtis*,] Sed veſtram virtutem inſpiciens reddet vobis libertatem, & retri- buet quandoque ut cum ſecuritate veſtris moribus perfruami- ni. *Epiphan.*

[i] Ἀγαπώμενον,] Ἀπογδυνάμενον ſolus *Hen.*

[k] Αὐτὸ,] *L. B.* αὐτὰς.

[l] Ζήσετε μετ' ἀδείας] Ita in Cod. *Gall.* (& *L. B.*) ζήσεσθαι in *reliquis.*

[m] Πρὸς ὃ τὶς ὑμῶν πέφυκεν] Πρὸς ἃ τὶς, dein πρὸς ταῦτα *Busb.*

[n] Ἡγεῖσθε,] Ita *Busb.* & mox πείθεσθε. quo modo legiſſe vi- detur *Epiphan.* ἡγεῖσθαι & πείθεσθαι in *reliquis.*

[o] Προσίεσθε δὲ] Προσίεσθαι *Hen.* & *Gall.* προσέχετε πρὸς ὑμᾶς πάντας τὺς ποιητὰς ἔ νόμυ 1 *Maccab.* c. 2. v. 67.

[p] Οὐ πολὺ τελάτα,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 3. SPANH.

[q] Μωδεΐμ.] Ita legit & diſtinguit *Hen.* Μωδαεῖ, πάνδημος ἐπ' αὐτῷ μ. τ. λ. π. ποιησαμένυ. Ἀφθέγξαθ δὲ τλὶ πᾶ.

[r] Ἑκτῳ.] καὶ ἑκτῷ *L. B.*

[s] Χρήσασθ] *L. B.* χρῆσθ.

[t] Εἶχε·] Αὐτὸς εἶχε *Busb.* & *Hen.*

[v] Κοίλης Συρίας ῥατηγὸς] Συρίας 1 *Maccab.* c. 3. v. 13.

cum processisset, illic castra metatur. Judas autem ei obviam factus, idque congrediendi animo, ubi vidit suos, tum quia pauci & inedia confecti essent, (nam *eo die* jejunaverant) ad pugnam *ineundam* parum alacres, animum audaciamque illis addebat, dicens, "non in multitudine *militum* sitam esse victoriam, triumphumque ex hostibus reportatum, sed in pietate erga Deum: idque compertissimum haberi *plurimis* majorum exemplis, qui cum ex jure & pro legibus suis & liberis dimicassent, multas "sæpe hostium myriadas fuderunt. nemini enim "injuriam facere magnas dat vires." Hæc ubi dixit, suis persuasit, ut, contempta hostium multitudine, cum Serone manus consererent; congressusque fugavit Syros. prostrato enim duce universi sese in fugam conjiciunt, quasi omnis in eo posita esset salutis spes. Illos vero in campum usque persequutus, ex hostibus occidit ad octingentos: reliqui evaserunt in regionem maritimam.

Judas suos animat. 1 *Maccab.* c. 3.

Seron à Juda ceditur. 1 *Maccab.* c. 3.

XI. 2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, istis vehementer iratus, copias suas omnes coëgit, multisque ex insulis mercenariis militibus assumptis, paravit primo vere in Judæam irrumpere. Verum cum, stipendio illis *in annum* numerato, vidisset thesauros deficere pecuniæque inopiam esse (nam neque tributa omnia reddebantur propter seditiones in gentibus *conflatas*, & ipse, vir magni animi & largitor, iis quæ habuerat non contentus erat) statuit primum in Persidem proficisci, & regionis istius tributa colligere. Cum itaque reliquisset Lysiam quendam, negotiorum procuratorem, apud ipsum auctoritatem habentem, & provincias à flumine Euphrate usque ad fines Ægypti & inferioris Asiæ, atque copiarum & elephantorum partem, jussit ut Antiochum filium suum usque ad reditum suum diligenter educaret, utque Judæa eversa, ejusque incolis in servitutem abductis, deleret Hierosolyma, & genus Hebræorum exstingueret. Et ista quidem cum Lysiæ in mandatis dedisset rex Antiochus, profectus est in Persidem, anno centesimo quadragesimo septimo, & Euphrate trajecto ascendit ad superiores provincias.

Antiochus Epiphanes in Persidem proficiscitur. 1 *Maccab.* c. 3.

Antiochus relinquit Lysiam, qui Judæos ulciscatur. 1 *Maccab.* c. 3.

3. Lysias autem, delectis *ad hoc negotium* Ptolemæo Dorymenis filio & Nicanore & Gorgia, hominibus amicorum Regis potentissimis, eos cum quadraginta peditum millibus & septem equitum millibus dimisit in Judæam. Illi vero, ad urbem usque Emmauntem progressi, in loco campestri castra metantur. Illisque accedunt auxilia ex Syria & regione finitima, multique perfugæ Judæi: necnon & mercatores quidam, veluti illos empturi qui in servitutem redigendi erant, compedibus quibus captivos vincirent secum allatis, argentoque & auro in pretium illorum numerando. Judas autem, castris conspectis & adversariorum multitudine animadversa, milites suos hortabatur ut forti essent animo, suade-

Lysias milites colligit, ut cum Judæis congrederetur. 1 *Maccab.* c. 3.

Judas suos hortatur & rem militarem ordinat. 1 *Maccab.* c. 3.

---

x Ἄχελ Βαιθωρὼν] Ita in *Editis Aliisque.* Βαιθωρῶν *Hen.* ἴως ἐκβάσεως Βαιθωρῶν, vel Βαιθωρῶν in 1 *Maccab.* c. 3. v. 6.

y Βαιθωρὼν] *Gen.* Βαιθώρων. 1 Macc. III. 16. Βαιθωρῶν. SPANH.

z Οὐκ ἐν —— *δίστεγεν.*] Victoria scil. non est in multitudine, sed infiducia in Deum & alacritate bellatorum posita. vid. lib. I. Antt. cap. XI. §... τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ &c. SPANH.

a Ἄχελ δὲ πεδίου,] Ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρῶν ἴως δὲ πεδίου 1 *Maccab.* c. 3. v. 24.

b Εἰς τὴν Ἰδουμαίαν.] Εἰς γῆν Φυλιστιείμ 2 *Maccab.* 3. v. 24.

c Τῶν νήσων] Αἱ νῆσοι, Græcia. ☞ REL.

d Ἀναλαβῶν,] Παραλαβὼν *Hen.*

e Ὀρῶν] *Gen.* ὁρῶν.

f Διήκουσε ποταμοῦ,] Ex *Epiphanio* aliquis suspicaretur eum *διέπουσα* legisse.

g Καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως] Καὶ τὰς ἡμίσους τῆς δυνάμεων 1 *Maccab.* c. 3. v. 34.

h Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ] Ita ex *MSS.* τὸν Ἀντίοχον in *Editis.*

x ἄχελ y Βεθωρὸν κώμης τῆς Ἰδουμαίας, αὐτὸθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ Ἰούδας ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα ὑπὸ τῷ μάχῃ δεῖ τε τῷ ὀλιγότητι καὶ δι' ἀσιτίαν; νενηστεύκεσαν γὰρ ὀκτωκαίτας, παρεθάρσυνε λέγων· "z οὐκ ἐν "τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν, "ἀλλ' ἐν τῷ παρὰ τὸ θεῖον εὐσεβεῖν· καὶ τοῦτο παρέ- "στατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ δι' εὐ- "σεβοῦντες καὶ τὸ παρὰ τῶν ἰδίων νόμων καὶ πίστεων ἀ- "γωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ "γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις." ταῦτ' εἰπὼν πεί- θει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας δὲ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ Σήρωνι· καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς Σύρους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τὸ σωτήριον αὐτοῖς ἀπο- κειμένης. ὀπιδιώκων δ' a ἄχελ τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν b εἰς τὴν Φιλιστίαν.

XI. β'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ c τῶν νήσων μισθοφόρους d ἀναλα- βών, ἡτοιμάζετο ὡς τὴν ἀρχὴν ἔαρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἀθροίσας, ἑώρα τοὺς ἱππεῖς ὀλιγοστοὺς ὄντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὔσαν· οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στά- σεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν· ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὀπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι e ὁρίων Αἰγύπτου f διήκοντα πόταμοῦ, g καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν h Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρι πάσης φροντίδος ἐπετίλατο ἕως ἂν παραγένηται, καταπρεσ- ψάμενον δὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδρα- ποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐ- τῶν ἐκτελέσαι. καὶ τούτων μὲν ὀπισταλέντων τῷ Λυσίᾳ ὁ βα- σιλεὺς Ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα i τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ περαιωσάμενος τὸν Εὐ- φράτην ἀνέβαινε k ἐπὶ τοὺς ἄνω σατράπας.

γ'. Ὁ δὲ Λυσίας ὀπισταξάμενος Πτολεμαῖον τὸν Δορυ- μένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς l τῶν βασιλέως φίλων, καὶ προφανῶς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας τεσσαρας, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ὀπὶ τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δέ, ἄχελ m Ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόν- τες, ἐν τῇ πεδινῇ καταστρατοπεδεύουσι. προσγίνονται δὲ αὐ- τοῖς σύμμαχοι n ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ τῆς περιχώρας, καὶ πολ- λοὶ τῶν πρόσφυγόντων Ἰουδαίων· ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς, ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, o παῖδας μὲν νομίζοντες αἷς θήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρὸν δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταβησομένοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ἰούδας καταμαθὼν, ἐπῆρε τοὺς οἰκείους προθύμους θαρρεῖν· καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας

---

i Τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει,] Æra Seleucidarum CXLVII. sic 1 Macc. III. 37. SPANH.

k Πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας.] Id est, πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας. atque ita verba accipit *Epiphanius*, qui vertit, *ad superiores provincias*: nisi forsan πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας legerit. πρὸς τὰς ἐπάνω χώρας 1 *Maccab.* c. 3. v. 27.

l Τῶν δὲ βασιλέως φίλων,] Τῶν φίλων τὸν δὲ βασιλέως *Hen.* τὸν φίλων δὲ βασιλέως 1 *Maccab.* c. 3. v. 38.

m Ἐμμαοῦς πόλεως] Alibi apud *Josephum* Ἀμμαοῦς. Juxta Emmaus quæ nunc Nicopolis dicitur, *Hieron.* ad *Dan.* c. 8. πλησίον Ἐμμαοῦς aut Ἐμμαοῦν (1 *Macc.* c. 3. v. 40.) quod malit *Grotius*, qui censet ultimas literas vocis Ἐμμαοῦς debere mutationem recipere. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 758.

n Ἀπὸ τῆς Συρίας] Ἀπό τε Συρίας *Hen.* & *Bush.*

o Παῖδας μὲ νομίζοντες] Πάϊδας δὲ νομίσαντες *Hen.* Ex hoc loco constat, παῖδας pro παῦδας reponendum esse 1 *Maccab.* c. 3. v. 41. quod notatum Cl. *Lowthio.*

τ νίκης ἔχοντας ἐν τῷ Θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σύκκυς ϖεριβεβλημένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτοῖς σχῆμα τ P ἱκετείας ϖοιᾶσθαι τὰς μεγάλας κινδύνους ὑπιδειξάντας, τοῦτο δυσωπῆσαι ϖοιῆσαι αὐτοῖς τὸ καθ' τ ἐχθρῶν κράτος. Διατάξας δὲ τ λοχαῖον αὐτοῖς τρόπον καὶ πάτριον καθ' χιλιάρχας καὶ ταξιάρχας, καὶ q τὰς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τὰς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένας, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολεμότερον μάχωνται, καταστὰς τοιούτοις r παρορμᾶ λόγοις ϖρὸς τ ἀγῶνα τὰς αὑτοῦ στρατιώτας. "καιρὸς μὲν s ὑμῖν, "ὦ ἑταῖροι, οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος καθ' παρόν, ὃν ἐπιτήδειον "λέλειπται. νῦν γὰρ ἔστιν, ἀνδρείως v ἀγωνισαμένοις τὴν "ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἢν δ' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὸν "εἶναι, ἡμῖν x ὑπὲρ ἐξουσίας καθ' θρησκείας τὸ θεῖον "ἔτι ποθουμενεστέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς ἂν οὖν ἐν τῷ πα- "ρόντι κειμένων ὑμῶν, y ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τ δι- "αιμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον· ἔστω δὴ "καὶ ὁ κ τοῖς νόμοις καὶ τὴν πάτριον σωτηρίαν· ἢ τὰ "αἴσχιστα παθεῖν, καὶ μηδὲ σπέρμα καθ' γένος ὑμῶν z ἀπο- "λειφθῆναι, κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γινομένων, ἕτως ἀγω- "νίζεσθε. τὸ μὲν ἂν ἀποθανεῖν ἐμὲ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν "ὑπάρξειν ἡγούμενοι· τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων, "ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τὴν "εὐκλείαν καταδικάζειν πεπισώκοτες, ἑτοιμάζεσθε τοι- "γαροῦν, ἕτως τὰς ψυχὰς b ἠυλαβημένοι ὡς ἄγγελον "ἀμὴ ἡμέρᾳ συμβαλοῦσι τοῖς πολεμίοις.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰούδας τοιοῦτα ϖροθαρσύνων τὴν στρατιὰν c ἔλεγε. τ δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν μ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τ νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ ϖοῖς τῶν ὀδηγῶν ἔχουσιν αὐτοῦ τινας τ πεφυγότων Ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ μὲν Ματταθίου πᾶς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ τοῦτο διηρημένης αὐτῶν τ δυνάμεως. καθ' ὥραν δὲ δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τ στρατοπέδου, δι' ὅλης d ὤδευε τ νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν e Ἐμμαοῦς τ πολεμίων. ἐκ δρυμῶν δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τ ὄρθρου ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν Ἐμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μ τρισχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄριστα πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, ϖροτρεψάμενος f τοὺς Ἰουδαίους, ὡς ἐ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι g δέοι, καὶ τὸ θεῖον ἤδη πολλοῖς ἐν τοῖς οὕπω ἔχοντι τὸ κ τ πλῆθος ἐν ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τ δυψυχίας, σκέλαυσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. h ἐπιπεσὼν δὲ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ συγκλείσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ παράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν i μέχρι k Γαδάρων, καὶ τ πεδίων τ l Ἰδουμαίας καὶ m Ἀζώτου καὶ n Ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡς ϖερὶ τρισχι-

batque ut ſpem victoriæ in Deo collocantes ei more patrio ſupplicarent, centone amicti, atque eum cui in magnis periculis * conſueverant ſupplicum habitum præ ſe ferentes, ad eum hoc modo exorandum ut vires illis contra hoſtes ſuppeditaret. Diſtributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac centuriones ordinibus, & dimiſſis novis maritis, quique poſſeſſiones nuper acquiſiverant, ne illis fruendi deſiderio vitæ amantes timidius dimicarent, poſthæc milites ſuos ad pugnam excitat hujuſmodi oratione. "Non "aliud quidem tempus, ô ſocii, magis neceſſa- "rium vobis relictum eſt ad fortitudinem & pe- "riculorum contemptum, quam quod in mani- "bus habetis. Nunc enim fortiter dimicantibus "licet libertatem aſſequi, quæ ſuapte natura o- "mnibus deſiderabilis, nobis adhuc deſiderabilior "eſſe contigit, inde poteſtatem habituris Deum "*rite* colendi. Quaſi itaque res veſtræ in eo eſ- "ſent loco, ut *vel* eam recipiatis, & vitam bea- "tam felicemque renovetis (ex legibus ſcilicet "patriaque conſuetudine inſtitutam) vel turpiſſi- "ma patiamini, & cum omni ſtirpe veſtra perea- "tis, minus ſtrenue voſmet in pugna gerentes, "cum hac cogitatione inite prælium. Et quidem "vobis, etiamſi non pugnetis, moriendum eſſe "exiſtimantes, perſuaſique præter tanta præmia, "libertatem, patriam, leges, pietatem, vos æter- "nam manere gloriam, vos igitur accingite, ita "animis parati ac ſi cras prima luce cum hoſtibus "congreſſuri.

Cum hoſtibus congreſſurus ſuos oratione confirmat. 1 Maccab. c. 4.

4. Et iſta quidem Judas, ut ſuis militibus animos adderet, verba faciebat. At hoſtes Gorgiam miſerunt cum quinque peditum millibus & mille *delectis* equitibus, ut noctu Judæorum caſtra *derepente* adoriretur, perfugarum quorundam Judæorum ductu utens: quod ubi intellexit Mattathiæ filius, ipſe etiam ſtatuit in hoſtes caſtra tenentes impetum facere, idque *magis* quod diviſæ eſſent illorum copiæ. Cœna itaque tempeſtive ſumpta, multiſque in caſtris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat ad hoſtes qui circa Emmauntem conſederant. Gorgias autem cum hoſtium neminem in caſtris offendiſſet, eoſque ſuſpicaretur metu ceſſiſſe & in montes ſeſe abdidiſſe, *inde* profectus ſtatuit ubinam eſſent quærere. At Juda ſub diluculum in hoſtium, qui ad Emmauntem erant, conſpectum venit, cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam. Cumque vidiſſet hoſtes valide loricatos periteque admodum caſtra metatos, Judæos hortatus ut nudis etiam corporibus non vererentur prælio congredi, memoria repetentes quod Deus jam olim ita ſe habentes fecerit ſuperare multitudinem majorem armatamque, eorum fortitudine mirifice delectatus; juſſit tubicines ſigna dare. Hoſtes diende ex improviſo adortus, injectoque illorum animis terrore & perturbatione, multos quidem *ſibi* reſiſtentes occidit, reliquos vero perſequutus eſt uſque ad Gadara, & Idumææ Azotique & Jamniæ campos. Ceciderunt autem

Judas ſtratagemate hoſtes ſuperat. 1 Maccab. c. 4.

il-

p Ἱκετείας] *L. B.* ἱκετίας.

* *Conſueverat ſuppliçum habitum præ ſe ferentes,*] Sc. *Deus.* At malim *conſueverant*: ita ut in textu αὐτοῖς pro αὐτῷ reponatur.

q Τὰς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τὰς τὰς κτήσεις] Vid. 1 Macc. III. v. 56. SPANH.

r Παρορμᾶ λόγοις] Παρόρμα *Hen.*

s Ὑμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος καθ' παρόντος,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἡμῖν in *Editis Aliisque.*

t Καταλέλειπται.] *L. B.* καταλείπει.

v Ἀγωνισαμένοις] Ἀγωνισαμένους *Hen.*

x Ὑπ' ἐξουσίας] Ὑπὲρ ἐξουσίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ταύτην ἀπολαβεῖν,] Ταύτην τι ἀπολαβεῖν *Hen.*

z Ἀπολιφθῶσι,] Ὑπολιφθῶσι *Hen.* ἀπολιφθῶσι perperam in *Editis.*

a Ὑπάρξειν ἡγούμενοι·] Ὑπάρξον *Hen.*

b Ἠυλαβημένοι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* cæteris deëſt vox ἠυλαβημένοι.

c Ἔλεγε.] *L. B.* ἔλεξε.

d Ὤδευε τ νυκτὸς] Ita *Hen.* ὤδευσε in *reliquis.*

e Ἐμμαοῦς τ πολεμίων.] Ἐμμαοῖ *Busb.* Ἐμμαοῦ *Hen.*

f Τοὺς Ἰουδαίους,] Τοὺς ἰδίους *Busb.* atque ita in nonnullis *Epiphanii* libris.

g Δέοι,] *L. B.* δοῖ.

h Ἐπιπεσὼν δὲ ἀπροσδοκήτως] Εἶτα ἐμπεσὼν ἀπροσδοκ. *Busb.* ἔπειτ' ἐμπεσὼν *Hen.*

i Μέχρι] Ἄχρι Γαζαίων *Busb.* ἄχρι Γαζάρων *Hen.* Urbem hanc modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellari notavit Cl. *Relandus* in *Palæſtina S.* p. 679.

k Γαδάρων,] Γαζηρῶν in aliis MSS. SPANH.

l Ἰδουμαίας] Ἰουδαίας malit *Relandus*, tam hîc loci quam 1 *Maccab.* c. 4. v. 15. HUDS. Confer Relandi Palæſtinam p. 68. 371. 598. 606. 759. 825. HAV.

m Ἀζώτου] Ἀσσαρημῶθ. 1 Macc. IV. 15. SPANH.

n Ἰαμνείας.] Ἰαμνίας *Hen.* & 2 *Maccab.* c. 4. v. 15. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 369. & *Relandum* p. 833.

* Tu-

illorum quasi ad tria millia. Judas vero suos milites hortatus est, ut spolia non concupiscerent: adhuc enim illis superesse certamen & prælium cum Gorgia ejusque exercitu. illis autem debellatis tum securos spolia lecturos esse dicebat, ut qui hoc solum faciendum haberent, & nihil aliud exspectarent. At hæc adhuc ad milites loquente Juda, Gorgiani *è monte* eminentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt, fusum fugatumque, & castra incensa. nam fumus *qui ab* illis eminus *conspiciebatur* indicabat quod acciderat. Igitur ubi ista ita se habere intellexerunt Gorgiani, & Judæ agmen ad conflictum paratum animadverterunt, ipsi etiam territi in fugam versi sunt. Judas vero, quasi devictis absque pugna Gorgianis militibus, reversus, spolia diripiebat: captoque plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura, domum se recepit, lætus laudansque Deum ob res prospere gestas. ad libertatem enim *illorum* haud parum contulit *ejus diei* victoria.

Gorgiani in fugam conjecti. 1 *Maccab.* c. 4.

Lysias bellum redintegrare parat. 1 *Maccab.* c. 4.

5. Lysias autem, clade illorum qui missi erant confusus, sequenti anno contractis delectorum hominum millibus sexaginta, & equitum quinque millibus assumptis, impetum in Judæam fecit; &, cum montana ascendisset, apud Bethsura Judææ vicum castra posuit. *Illi* obviam profectus est Judas cum decem *hominum* millibus; animadversaque hostium multitudine, Deum precatus ut sibi auxilio esset, præcursores hostium aggreditur, illosque superat; cumque ex iis ad quinque millia cecidissent, reliquis terrorem incussit. Lysias scilicet secum reputans quo animo essent Judæi, ad moriendum quidem parati, nisi cum libertate vitam agere liceret; eorumque desperationem, ut vim *insuperabilem* veritus, collectis quæ supererant copiis Antiochiam reversus est: atque ibi commoratus peregrinorum delectum habuit, & cum majori exercitu cogitabat iterum in Judæam impressionem facere.

Judas cum Lysiæ exercitu inferior pugnatu rus, Deum implorat. 1 *Maccab.* c. 4.

Judas, hostibus toties profligatis, ad fanum lustrandum se confert. 1 *Maccab.* c. 4.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas, advocata concione, dicebat, oportere illos, post tot victorias eis à Deo concessas, Hierosolyma ascendere, & templum purificare, atque consuetas hostias offerre. Ubi vero cum tota multitudine Hierosolyma accessit, & fanum desertum inveniebat, & portas exustas, & sponte enata in templo ob solitudinem virgulta, lamentari cum suis cœpit, templi spectaculo confusus. Deinde quibusdam è suis militibus delectis negotium dedit, ut eos qui custodiebant arcem oppugnarent, donec ipse fanum lustrasset. Cum autem illud summa cura repurgasset, *ei* intulit nova vasa, candelabrum, mensam, altare, ex auro facta omnia: ac præterea ad ostia vela appendit, foresque ipsas adjiciendas curavit. Quin & aram demolitus, novam ex lapidibus undique collectis, non ferro accisis, exstruxit. Vigesima autem & quinta die mensis

λίης. Ἰούδας ὁ τ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τὰς αὐτῶν ἁρπαγάς· ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα & μάχλω εἶναι πρὸς Γοργίαν & τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας ὧν & τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, ὡς τοῦτο μόνον ἔχοντας, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος πρὸς τὰς ἁρπαγάς, [p] ὑποκύψαντες οἱ & Γοργίου τὴν μὲν ἁρπαγὴν, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ καταλιπόν, ὁρῶσι τετραμμένην, τὸ δὲ πραιτώριον ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πρόρρωθεν οὔσι & συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἅπας ἔσχον & ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ τὰς μὴ Ἰούδα πρὸς φιλοπαξίαν ἐπιμιξ κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ὁ δὲ Ἰούδας, ὡς ἀμαχητὶ [q] τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων, [r] ἀποστρέψας [s] ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα· πολλὰ δὲ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν [t] ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις. ἐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλετο.

ε'. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν σκεπτομένων ἥττῃ, τῷ ἑχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐξέβαλεν εἰς τὴν [v] Ἰουδαίαν· καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν [x] Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπέντησε δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας· καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, [y] σύμμαχον ἐποιεῖτο τὸν Θεὸν δεξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐπιφορὰν. ἀμέλει κατανοήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν, εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν [z] ἀπόγνωσιν ὡς [a] ἰσχὺν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ προσκαλούμενος μείζονα στρατὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν.

ς'. Τοσουτάκις δὲ ἡττημένων ἤδη τ Ἀντιόχου & βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας συνκαλέσας, ἔλεγε, μὴ πολὰς νίκας, ἃς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβαίνειν δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ προσελθόμενος [b] μετὰ παντὸς & πλήθους εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ καταπεπρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἀφ' ἑαυτῶν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ [c] βεβλασηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετ' τ ἰδίων, ἐπὶ τῇ ὄψει & ναοῦ συγχυθείς. ἐπιλεξάμενος δέ τινας τ αὐτοῦ στρατιωτῶν, προσέταξε τούτοις συκπολεμῆσαι [d] τοῖς τὴν ἄκραν φυλάττουσι, ἕως ἂν αὐτὸς [e] τ ναὸν ἁγνίσῃ. καθαρὰς δ' ἐπιμελῶς αὐτὸν, [f] εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, [g] ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα, [h] ἀπήρτησε δὲ & τὴν προσπετάσματα τ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ & τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, [k] ἃ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ & εἰκάδι & Χασ-

o Τοῦτο μόνον ἔχοντας,] Ita *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.* jubebat quoque ita vel μηδένα scribere *Coccejus*) τοῦτον in *Editis Aliisque.* quo admisso μηδένα ἕτερον reponendum censeo.

p Ὑποκύψαντες] Ἐκκύψαντες juxta 1 *Maccab.* c. 4. v. 19. HUDS. Μέρος τι σκηνῆς ἐκ & ὄρους 1 Macc. IV. v. 19. SPANH.

q Τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων,] Τῶν μὲν Γοργίου *Hen.*

r Ἀποστρέψας] Ὑποστρέψας *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.*

s Ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα·] Sic *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* ἀνῃρεῖ) perperam in *Editis.* Si quis ἀναιρεῖ) malit, per me licet.

t Ὑπέστρεψε, χαίρων,] Ὑπέστρεψε χαίρων, χαίρων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

v Ἰουδαίαν·] Ita etiam *Epiphan.* & *Zonar.* Ἰδουμαίαν *Hen.* & 1 *Maccab.* c. 4. v. 29 Verum cum munimentum fuerit Judæorum πρὸ προσώπου τ Ἰδουμαίας (ut 1 *Macc.* c. 4. v. 61. 2 *Macc.* c. 13. v. 19.) & urbs sita in finibus Judææ, ut 1 *Macc.* c. 14. v. 33. adscribi potest tam Idumææ quam Judææ.

x Βιθσούροις κώμῃ] Βαιθώροις *Hen.* Βαιθσώροις 1 *Macc.* 4. 29. & alibi. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 658. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

y Σύμμαχον ἐποιεῖτο τ Θεὸν] Σύμμαχον ἐπ' αὐτὸν ἐποιεῖτο *Hen.* HUDS. Ἐπ' αὐτὸν *L. B.* quod forsan non est contemnendum. HAV.

z Ἀπόγνωσιν] Conf. supr. lib. 11. c. 3. §. ..... τὸν ἀπόγνωσιν & τόλμαν &c. ἀπόγνωσις, ἀπελπισία *Hesychius*, malè ibi ἀπιστία, quod jam viderunt alii: hîc *desperationem* dicit. SPANH.

a Ἰσχὺν,] Ἰσχυρὰν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

b Μετὰ παντὸς & πλήθους] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* σὺν τῷ πλήθει *Busb.* μεταστὰς & πλήθους perperam in *Editis.*

c Βεβλασηκότα,] Ἀναβεβλασηκότα *Hen.* & *Busb.*

d Τοῖς τὴν ἄκραν φυλάττουσι] *Lugd. Bat.* τὰς. Rectior tamen videtur *vulg.* lectio, opponitur enim mox ἄκρα. HAV.

e Τὸν ναὸν ἁγνίσει.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ ναὸν αὐτῶν ἁγνίσει in *Editis.*

f Εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη,] Iterum cum *MSS.* & *Epiphan.* εἰσεκόμισε τὰ καινὰ σκ. in *Editis.*

g Ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα,] Ex ligno fuisse hunc lychnuchum in Gemara legitur; ex sententia nempe R. Jose. REL.

h Ἀπήρτησε] *L. B.* ἀπαρτῶν.

i Περιπετάσματα τ θυρῶν,] Ἐκπετάσματα *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* HUDS. Vela januarum ἐκπετάσματα, non καταπετάσματα. REL.

k Οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου] *L. B.* λελατομημένων ὑπὸ σιδήρου.

l Χασ-

[l] Χασλεὺ μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσι, ἧψάν τε φῶτα ἐπὶ τῶν λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους [m] ἐπὶ τὴν τραπέζαν [n] ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὴ ταῦτα κε τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν, μθ ἔτη τρία. τὸ γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Ἀντιόχου ἐμφανίσαι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τελείοις· ἐτῇ γὰρ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ Ἀπελλαίου [o] μηνὸς, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ. ἀνενεώθη δὲ κε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπελλαίου μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. τῇ δ' ἐρημώσει τοῦ ναοῦ συνέβη χρόνῳ κε τῆς Δανιήλου προφητείας, πρὸ [p] τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γεγονότων ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ Ἑώρταζε δὲ Ἰούδας μθ' ὀπαδῶν ἀνάκλησιν τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἴδους, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπαῖς τὰ θυσιαστήρια καλλιώχων αὐτοῖς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν Θεὸν μὲν [q] τιμῶν, αὐτοὺς δὲ τέρπων. τοσαύτη δή τις ἐχρήσατο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μθ χρόνον πολὺν ἀπεσβεσθηκότως ἐν ἐξουσίᾳ γεγονέναι τῆς θρησκείας, [r] ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου [s] μέχρι δεῦρο. τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν [t] φῶτα· ὀκ ἔχω πρὸς ἐλπίδας εἰπεῖν ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν περισχοῦσαν ἡμᾶς τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ περὶ τὰς ἐπιφορμὰς τοῦ πολεμίου πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε, καὶ [v] τὴν Βεθσοῦραν ἐπὶ πολὺν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρᾶς αὐτῇ περὶ τὰς ἀπὸ τοῦ πολεμίου ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

Chasleu, quem Apellæum nominant Macedones, lumina in candelabro accenderunt, & ad aram suffitum fecerunt, panes mensæ imposuerunt, solidaque sacrificia super novo altari obtulerunt. Hæc autem eadem die facta sunt, qua triennio elapso mutata est eorum religio in profanam impuramque consuetudinem. accidit enim ut templum ab Antiocho desolatum eo in statu tribus annis permanserit. nam anno centesimo quadragesimo quinto ista templo contigerunt, vigesima & quinta die Apellæi mensis, Olympiade supra centesimam quinta & trigesima. Instauratum vero erat eadem die, quinta & vigesima Apellæi mensis, octavo & quadragesimo & centesimo anno, Olympiade vero centesima & quinquagesima quarta. Accidit autem ut templi desolatio fieret secundum id quod Danielus ante quadringentos & octo annos prædixerat. ostendit enim ipsum à Macedonibus eversum iri.

7. Egit autem Judas cum civibus per octo dies instaurationem sacrificiorum in templo, nullum omittens lætitiæ genus, sed magnificis splendidisque sacrificiis eos excipiens, hymnis etiam & psalmis Deum quidem honorans, populares vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum restitutione, libertate religionis post multum temporis inexspectato recuperata, ut legem posteris fecerint, quotannis solennes agere dies octo ob res templi restitutas: & ex eo tempore in hodiernum usque diem celebramus id solenne quod dicitur Lumina. hac festivitati, ut opinor, indita appellatione, quod illa nobis ex insperato affulserit *agendi* potestas. Cum autem urbi mœnia circumdedisset, turresque altas ædificasset contra hostium incursus, custodias in eis imposuit, urbemque Bethsuram munivit, ut ea tanquam arce uteretur, si quando ab hostibus in necessitatem adactus esset.

Judæorum lætitia ob sacrorum instaurationem. 1 Maccab. c. 4.

Luminum festum institutum. 1 Maccab. c. 4.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ἰούδας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ Σίμων Τυρίων καὶ Πτολεμαέων σκεδάσαι· καὶ ὡς Ἰούδας τὸν Τιμόθεον νικηθέντα φεύγειν ἠνάγκασε, καὶ ἄλλα πολλὰ διεπράξατο μετὰ τοῦ Ἰωσήπου καὶ Ἀζαρίου πταίσαντος.

CAP. VIII.

Quomodo Judas gentes finitimas subegit, & Simon Tyrios & Ptolemæos profligavit: utque Judas Timotheum prælio victum in fugam compulit, aliaque multa gessit post Josephi & Azariæ cladem.

Τούτων δὲ οὕτω γενομένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς ἐπισωρευόμενα διαφθορὰς, συνόδοις καὶ ἐπιβουλαῖς [x] αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτοις πολέμους συνεχεῖς [y] σκιφέρων Ἰούδας, ἐπεῖχε αὐτοὺς τῆς καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίει [z] κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπαύετο. καὶ τοὺς [a] Ἠσαὺ υἱοὺς Ἰδουμαίους κατ' [b] Ἀκραβατηνὴν

HIS ita gestis, finitimæ gentes, Judæorum vires exsuscitatas recreatasque ægre admodum ferentes, conspiratione facta multos occiderunt, insidiis dolisque eos in potestatem suam redigentes. Cum istis Judas assidue bellum gerens, conabatur eos ab incursibus cohibere, & à malis quæ Judæis intulerunt. Atque Idumæos Esavi filios ad Acrabatenam adortus, multos interfecit & depræ-

Judas Idumæos ulciscitur & Baanenses & Ammanitas. 1 Maccab. c. 5.

datus

---

l Χασλεὺ μηνὸς,] Ex præced. c. 5. § 4. Χασλεὰ μηνὸς rescripsi. Χισλαὶν in *Editis Aliisque.* Χασλεὺ 1 *Macc.* c. 4. v. 52. & 59. Τεβὲθ μηνὸς *Hen.* HUDS. Conf. sup. c. 5. §. 4. SPANH.

m Ἐπὶ τὴν τράπεζαν] *Gen.* ἐπὶ negligit.

n Ἐπέθηκαν,] Ἐπέθεσαν *Busb.* ἔθεσαν *Hen.*

o Μηνὸς, —— ἔτει,] Ita *Hen. Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ τεσσαρακοστῇ καὶ τετάρτῃ. τῇ δὲ ἐρήμωσιν &c. *Bas.* μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ' ἐγένετο ἡ. κ. ῥ. καὶ μ'. ἔτει, Ὀλυμπιάδι ῥ'. καὶ ν'. καὶ δ'. τῇ δ' ἐρήμωσιν &c. *Gen.* Vide *Scalig.* ad *Can. Isagog.* p. 294. & *Vossium* in *Chronol. S.* p. 152.

p Τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ] *Gen.* υ'. καὶ η'. Sed *Lugd. Bat.* τριακοσίων scripturæ vitio. Vetus quoque *quadringentos & octo.* HAV.

q Τιμῶν,] Ἐτίμων, αὐτὸς δ' ἕτερον *Hen.* ἔθυε, καὶ αὐτὸς ἕτερον *Busb.* ἔθυε, καὶ ἑαυτὸς ἕτερον legisse videtur *Epiphan.*

r Ὡς νόμον θεῖναι] Καὶ νόμον ἔθετο *Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Μέχρι δεῦρο.] Μέχρι δὲ καὶ δεῦρο *Hen.* (μέχρι δὲ δεῦρο *L. B.*)

t Φῶτα·] Vocabatur (ut inquit *Grotius* ad *Joann.* c. 10. v. 22.) Φῶτα *Lumina*, quia per totos hos octo dies lucernæ noctibus etiam in domibus accendebantur, ut in titulo *Talmudico*, quo de hoc festo & festo Sortium agitur, traditum est. Videsis Cl. *Seldenum*, lib. 3. *de Synedriis*, cap. 13. §. 9. HUDS. Festum annuum restaurati à Maccabæo Templi indictum, quod Φῶτα vocarunt, Judæi 1 *Macc.* IV. v. 59. ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ *Hebr.* חנוכה & *Gr.* Ἀνχικαῖα vid. Joseph. ἀρχ. lib. XI. c. 4. §. 7. & *Scalig.* de Emend. p. 435. Item Contra Apion. lib. 2. §. 9. & 39. λυχνοκαῖαι apud Judæos frequentes. De cultu ἐγκαινιώδει, de quo ibi vide Selden. de Jur. Græc. & Hebr. SPANH. Festum luminum. At הנוכה nomen est, quod & olim & nunc huic festo datur. Id Φῶτα non notat, sed ἐγκαίνια. Forsan tunc quoque ab usu lucernarum plurimarum, quibus hoc festum celebrant, nomen gessit. Ceterum quod putet Josephus lumine illo designari lumen libertatis, quod iis insperato affulsit, non existimem. Solebant Judæi lumina in signum lætitiæ, uti & aliæ gentes, accendere: & in festo tabernaculorum, ad cujus imitationem hos dies octo celebrarunt, thyrsos quoque manibus gestantes (uti notatur 2 Hasmon. 10. 6. 7.) notum est quales delicias fecerint lychnis noctu accensis; sic ut inde potius hanc λυχνοκαῖαν repetendam crediderim. REL.

v Βεθσοῦραν ἢ πόλιν] Βεθσοῦραν *Hen.* Vide *Annott.* ad præced. §. 5. HUDS. Conf. *alios.* lib. 1 c. 1. §. 5 SPANH.

x Αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα.] Αὐτῶν κρατήσειν ὁρμῶντα *Hen.* (*L. B.*) *Busb.* & C.

y Ἐκφέρων Ἰούδας,] Ἐκφερῶν ὁ Ἰούδας *Hen.* & *Busb.*

z Κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις ἐποιεῖτο.] Κακὰ *Hen. Busb.* & C.

a Ἠσαὺ] Ita C. & *Vet. Interpr.* Ἠσαῦ υἱοὺς καὶ Ἰδουμαίους *Hen.* Ἠσαῦ ἢ υἱοὺς Ἰδουμαίους in *Editis.*

b Ἀκραβατηνὴν] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C. Ἀκραβατίνην *Gall.* & 1 *Macc.* 5, 3. & Ἀκραβατίνην in *MS. Collegii Novi.* Ἀκραβαττίνην in *Editis.* Forsan Ἀκραβαττιλίν legendum. Vide *Relandum*

datus est: porro & Baani filios, qui *per vias* insidiati sunt Judæis, conclusos *in* turribus admoto exercitu obsidebat, turresque illorum incendebat, hominesque *ferro* trucidabat. Postea inde progressus in Ammanitas, validam manum numerosumque nactos exercitum, cui præerat Timotheus, illis profligatis atque devictis, Jazoron urbem expugnavit, abductisque in captivitatem uxoribus eorum & liberis, & urbe incensa, in Judæam reversus est. Cum autem vicinæ gentes intellexissent ipsum revertisse, coëunt in Galaaditin adversus Judæos, qui in ipsorum finibus degebant. At illi in Dathema castellum fuga elapsi, missis ad Judam nunciis ei significabant, Timotheum festinare ut locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc istæ recitabantur epistolæ, cum *ecce* adsunt *alteri* ex Galilæa nuncii, indicantes convenisse Ptolemæos, & Tyrios, atque Sidonios, & Galilææ extraneos.

Judæi à Juda per literas auxilium petunt. 1 Maccab. c. 5.

XII. 2. Judas igitur, cum cogitasset quid fieri oporteret ad utrasque quæ *sibi* nunciatæ erant necessitates sublevandas, Simoni quidem fratri suo mandavit, ut cum tribus delectorum millibus defensum exiret Judæos qui in Galilæa habitarent: ipse vero assumpto Jonatha fratre altero, cum octo militum millibus in Galaaditin profectus est. Josephum autem Zachariæ filium & Azariam, qui reliquo exercitui præessent, reliquit, cum præcepto ut diligenter custodirent Judæam, & cum nemine ante ipsius reditum prælio dimicarent. Simon igitur, postquam in Galilæam venit, congressus est cum hostibus, eosque terga vertere coëgit; & fugientes persequutus usque ad portas Ptolemaidis, occidit eorum ad tria circiter millia. cumque peremptorum spolia sustulisset, tam Judæos ab eis in captivitatem redactos quam eorum sarcinulas abducens, domum se recepit.

Id negotii Simoni dat ut Judæorum hostes ulciscerentur. 1 Maccab. c. 5. Judas cum Jonatha in Galaaditin proficiscitur. 1 Maccab. c. 5. Simon in Galilæa vincit hostes. 1 Maccab. c. 5.

3. Judas autem Maccabæus & Jonathas ejus frater, trajecto Jordane, & ab eo tridui iter emensi, incidunt in Nabatæos, amice eis occurrentes. qui cum ei narrassent quæ fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum malis conflictari, compulsos in castella & oppida Galaaditidis, atque eum monuissent ut properaret ire adversus alienigenas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vindicare, *iis* obsequutus iter per solitudinem convertit: primoque impetu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares omnes militaris ætatis ferro trucidavit, urbemque igni cremavit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexit, eaque ad munitionem profectus, in quam Judæos conclusos esse contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima luce eò pervenit. Cum-

Nabatæi Judæ opem implorant.

γλιν ὀπισεσῶν, πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτεινε & ἐσκύλευσε, συλλείσιος ἢ & τὰς ὕβρεις ᾗ [c] Βαάνη λοχῶντας τὰς Ἰουδαίους, ᾧ κατὰ θῦσιος ἐπολιόρκει, καὶ τὰς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ [d] τὰς ἄνδρας διέφθρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὀπὶ τὰς Ἀμμανίτας [e] ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην & πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἦρχε Τιμόθεος, [f] καὶ τούτους χειρωσάμενος, τῇ [g] Ἰαζωρὸν [h] ἑξῆρε πόλιν· καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν Ἰουδαίαν [i] ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γλτονεύοντα τῶν ἐθνῶν [k] ἀναστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὴν [l] Γαλααδῖτιν ὀπὶ τοὺς ἐν τοῖς [m] ὀρίοις αὐτῶν Ἰουδαίους. οἱ δὲ [n] καταφυγόντες εἰς [o] Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιτίθεται ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγινωσκομένων δὲ τῶν ὑπιστολῶν τούτων, καὶ ἦ Γαλιλαίας ἄγγελοι παρῆσαν) σημαίνοντες ὑπισπεῖσθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος & Τύρου & Σιδῶνος, [p] καὶ τῶν ἀλλοφύλων τῆς Γαλιλαίας.

Β'. Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὁ, τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν παρῄτάξεν ὡς τελείλιος τῶν ὑπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθῶν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μετ' ὀκτακισχιλίων [q] ὥρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. [r] καταλιπὼν δὲ, ὅτι τῶν ὑπολοίπων τὴν δυνάμεως, Ἰώσηπον τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, παρεσκεύασε αὐτοῖς φυλάττειν ὑπιμελῶς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων παρεγενόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρεῖς τελείλιους. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ τοὺς ἁλισκομένους ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαίους, καὶ τὴν ὑποσκιὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν.

Γ'. Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος & ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης, διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, [s] τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι συντυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ συμβεβηκότα τοῖς ἐν Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακωπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις [t] ἀπηλημμένοι & ταῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ παρῃνεσάντων αὐτῷ σπεύδειν ὅπι τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπαντήσας ἔστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον· καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῆς [v] Βοσορρὰν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, [x] κατασκαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ὀπιγενομένης δὲ νυκτὸς, ὁδὸν ἔτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ὅπι τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένην τὸ χωρίον Τιμοθέου καὶ τὴν δυνάμεως, ἕω-

γην

landum in *Palæstina S.* p. 176. & 191. HUDS. Ἀχραβατίνην 1 Macc. v, 3. Ἀχραβατινὴ & MS. Big. Ἀχραβατινὴν *alias.* lib. 11. c. 12. §. 4. Big. *Ox.* & cap. 20. §. 4. & lib. 4. c. 9. §. 3. ubi *Gen.* Ἀχραιεατινή· & c. 22. §. 2. Ἀχραβατινόν. SPANH.

c Βαάνη λοχῶντας τὰς Ἰουδαίους,] Σαβαάνη *Hen.* & C. Βαιάνη juxta 1 *Maccab.* c. 5. v. 4.

d Τὰς ἄνδρας διέφθειρεν.] Τὰς ἄνδρας αὐτῶν διέφθειρεν *Hen.* & C.

e Ὁρμήσας,] Ἐξώρμησε *Hen.* & C.

f Καὶ τούτους χειρωσάμενος,] Χειρωσάμενος δὲ καὶ τούτους *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Ἰαζωρὸν] Γαζαρὰ 2 *Maccab.* c. 10. v. 32. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 5. v. 8.

h Ἐξῆρε πόλιν·] Ἐξαιρεῖ *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Ἀνέστρεψε.] Ὑπέστρεψεν *Hen.* & C.

k Ἀναστραφέντα,] Ἀναστρέφοντα *Hen.* & C.

l Γαλααδῖτιν] Γαλαδινὴν *Hen.*

m Ὀρίοις] Ita ex *Epiphan.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 9. (ὅρεσις *L. B.*) ἐρείοις in *Editis.* HUDS. Ὀρείοις est montanis: at imerpres ἐρείοις finitimis legisse videtur. REL.

n Καταφυγόντες] Καταφθύγοντες *Hen.* & *Epiphan.*

o Δάθεμα τὸ φρούριον,] Ita etiam appellatur 1 *Maccab.* c. 5. v. 9. Διάθεμα *Hen.* & C. HUDS. Διαθεμα τὸ ἐχύρωμα 1 Maccab. v. 10. SPANH.

p Καὶ τῶν ἀλλοφύλων τῆς Γαλιλαίας.] Τῆς τῶν ἀλλοφύλων Γαλιλαίας malit *Schotanus.* Πάσης Γαλιλαίας ἀλλοφύλων 1 *Macc.* c. 5. v. 15. καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς Γαλιλαίας *Hen.* (*L. B.*) C. & *Epiphan.*

q Ὡρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν.] Ὡρμησεν C. & *Vet. Interpr.*

r Καταλιπὼν δὲ] Καταλιπεῖν C.

s Τοῖς Ναβαταίοις] Ναβαταίους Ἀγροῦσι infr. lib. 13. c. 1. §. 2. SPANH.

t Ἀπειλημμένοι] Συνειλημμένοι (prout in 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & 27.) malit *Schotanus.* Ἀποτειλιμμένοι legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod multi ex iis tribularentur.*

v Βοσορρὰν] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 26. (*L. B.* Βοσόρρα) Βεβοσὲρ juxta meliores *Epiphanii* libros. in aliis *Barasa*, ut & in *vulgata* versione lib. 1. *Maccab.* Hæc autem Βοσορρὰ distinguitur à Βοσὲρ urbe Gileaditide ab ipso *Josepho* & *Scriptore* lib. 1. *Maccab.* sic ut Βοσὲρ possit haberi eadem atque בצר in tribu *Rubeni*, & Βοσορρὰ pro *Bostris*. *Relandus* in *Palæst.* p. 665. בצרה significat *locum munitum*: unde & Carthaginis arx inversis literis Βύρσαν Græcis; ex quo vocabulo male intellecto fluxit fabula de taurino tergo. Erant in vicinia Judæorum urbes duæ quibus nomen בצרה, altera Idumææ, de qua *Esaias* c. 34. v. 6. & c. 63. v. 1. & *Jeremias* c. 49. v. 13. altera Moabitidos, de qua *Jeremias* c. 48. v. 24. illa in 2 *Maccab.* & *Josepho* Βοσορρὰ dicitur, *Ptolemæo* & *Stephano* Βόσερ, hæc veto Βοσὸς tam 1 *Macc.* quam *Josepho*. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 5. v. 26. HUDS. Βοσὲρ 1 Macc. v. 28. supra lib. 4. c. 7. §. 4. βόσορρ ῥᾶ, ἐπὶ τοῖς ὅροις & Ἀραβίας· SPANH.

x Κατασκαλὼν] Κατασκαλεύων *Hen.* & *I. B.*

y Ἐπ'

ἦεν [y] ἐπ' αὐτὸ προσγίνεσθαι). καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι [z] προσεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήμασι προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν [a] σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας [b] ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἀφειδῶς κινδυνεύειν προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει καὶ νῦν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ τὸ Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖός εἰη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας εἰληφότες, [c] εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν [d] εἰς ὀκτακισχιλίους. ἀπονεύσας δὲ εἰς [e] Μάλλω πόλιν [f] ἔθνος λεγομένου τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν [g] ἐμπίμπησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν, τὴν τε [h] Χάσφωμα, καὶ [i] Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος καθεῖλε.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ Τιμόθεος δυνάμει μεγάλῃ παρασκευασάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε παραλαβὼν, καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν [k] τοῦ χειμάρρου [l] Ραφῶν ἀνίκητος. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸ χείμαρρον. διαβαίνουσι γὰρ ἦσαν αὐτοῖς πρόδηλοι. Ἰούδας δὲ ἀκούσας παρεσκεύαστο τὸν Τιμόθεον περὶ μάχης, ἀναλαβὼν [m] πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸ πολέμιον, καὶ περαιωσάμενος τὸ χείμαρρον [n] ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν [o] ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν διέφυγον· οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν [p] Καρναὶν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν [q] πύξεσι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν [r] καταλαβόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πικίλῃ χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

ε'. Ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ σαγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὴν ὑπαρχοῦσαν αὐτοῖς ἀποσκευὴν, οἵους τε ἦν εἰς τὴν [s] Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἐπί τινα πόλιν [t] Ἔφρων ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἅτε ἄλλως αὐτῷ τεταπεινωμένῳ βαδίζειν δυνατὸν ὂν, ἅτε ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ, παρεκάλει τοὺς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον [u] ἀπετέμνοντο. μὴ πειθομένων δὲ τῶν Ἐφραίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει· καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [x] προσκαθίσας, [y] ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν

que jam offendissent hostes mœnibus admotos, atque alios scalas ad ea ascendenda, alios vero machinas in expugnationem apportantes, jusso tubicine canere, suosque adhortatus milites, ut alacriter sese periculis objicerent pro fratribus & cognatis, divisis trifariam copiis hostes à tergo invadit. At Timothei milites Maccabæum esse cognoscentes, cum & jam ante ejus virtutem & in bellis *gerendis* felicitatem experti essent, è vestigio in fugam vertuntur. Judas autem, cum exercitu suo eos insequutus, occidit illorum *eo die* ad octo millia *hominum*: atque *inde* ad Mallen, alienigenarum urbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnavit, ac omnes in ea mares interfecit, urbemque ipsam incendit. Illinc autem profectus, & Chasphoma & Bosor, aliaque quamplurima Galaaditidis evertit oppida. *Judas Timotheanis cladem infert. 1 Maccab. c. 5.*

4. Non multo post Timotheus cum magnas coëgisset copias, aliosque sibi in auxilium assumpsisset, & Arabibus quibusdam mercede suasisset secum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, *castraque posuit* ex adverso urbis *Raphôn: & milites hortabatur, ut, si forte prælio congrederentur cum Judæis, alacriter dimicarent, & arcerent eos à transitu torrentis. Si enim transirent, prædicebat fore ut cladem sui acciperent. Judas autem, audito quod Timotheus ad pugnam incundam esset paratus, copiis suis omnibus assumptis hostem versus ire properavit, trajectoque flumine inimicos adoritur, & quosdam eorum sibi occurrentes peremit; alios vero metu perculsos, abjectis armis, in fugam compulit. atque horum nonnulli *è periculo* evaserunt: quidam vero in fanum, quod erat Carnaï *ita* vocatum, confugientes, se salvos fore *religione loci* sperarunt. At Judas, capto oppido, & ipsos interemit & fanum incendit, hostibus variis modis morte affectis. *Timotheus bellum renovat. 1 Maccab. c. 5.* *Judas Timotheanos profligat. 1 Maccab. c. 5.*

5. His gestis, cum Galaaditidis Judæos liberosque & uxores omnemque eorum supellectilem coëgisset, in eo erat ut illos in Judæam reduceret. Ubi autem ventum est ad urbem Ephronem nomine, in via positam, & neque sibi potestas erat declinandi in alteram partem, neque animus retrorsum revertendi, missis ad eos qui in ea erant nunciis, orabat ut portas aperirent, eumque per urbem discedere paterentur. nam & portas lapidibus obstruxerant, & transitum *ei* præciderant. Sed cum Ephronitæ ei noluissent parere, milites suos adhortatus, coronaque facta, urbem obsidebat. Et postquam diem noctemque assederat, urbem expugnat; omnibusque in ea maribus occisis, eaque *Judas Ephronem urbem obsidet & expugnat. 1 Maccab. c. 5.*

---

y Ἐπ' αὐτὸ προσγίνεσθαι.] Ἐπ' αὐτῷ C.

z Προσεβληκότας τοὺς πολεμίους,] Ita mallem cum *Bas.* (*L. B.*) & *Hen.* προσεβληκότας perperam in *Gen.* *Aliisque.*

a Σημῆναι,] Σημῆναι *Hen.*

b Ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν] Ita *Bas. Hen.* & C. ὑπὲρ τῶν ἀδ. *Gen.*

c Εἰς φυγὴν τρέπονται.] Φυγὴν χεῦν *Hen.* & *L. B.*

d Εἰς ὀκτακισχιλίους.] Illud εἰς omittunt *Genevenses.*

e Μάλλω] Μάλλα *Hen.* Μαλῶλα C. in *Epiphanii* libris *Mellam.* Μάλλα *Josephi* eandem esse credit *Grotius* quæ (in 1 *Macc.* c. 5. v. 35.) dicitur Μασφὰ, & in *Codd. Alex.* & *NC.* Μααφὰ, & *Ptolemæo* Μαλιάθα. & *Stephano* Μαλσάν. unde pro ἐν Ἀλλόφυλοις 1 *Macc.* c. 5. v. 26. legendum conjicit literis transpositis ἐν Μαλέοις. HUDS. Μασφὰ 1 Macc. v. 35. SPANH.

f Οὗτος λεγομένου τῶν ἀλλοφύλων,] Illa ὅτου λεγομένου non agnoscit *Epiphan.*

g Ἐμπίμπησιν.] Sic *Hen.* & C. ἐμπίπρησιν in *Editis.*

h Χάσφωμα, καὶ Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις] Χαμοφάκλα C. (Καφουακχλα *Lugd. Bat.* & in marg. Καφωμακλα,) Καβωμαχὶ *Hen.* in *Epiphanii* libris *Castomachi* vel *Casthomachi.* Χασφὼ 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & Χασφὼν v. 36. atque semel *Cheschbon* habet *Vulgatus Interpres.* HUDS. Χασφὼν, Μακιδ. Βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις· 1 Macc. v. 36. SPANH.

i Βοσὸρ,] Σοβορὰν, C. transpositis (ut credo) literis pro Βοσορὰν (ita exstat in *L. B.*) sicuti Σκαφὼς pro Χασφὼς habet *NC.*

k Τοῦ χειμάρρου] Sic Ραφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 Macc. v. 37. SPANH.

l Ραφῶν] *L. B.* ἐμραφῶν.

* *Raphôn*:] Κατὰ πρόσωπον Ραφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 *Macc.* c. 5. v. 37. *Raphana* urbs Syriæ *Plinio*, l. 5. c. 18. Ραφάνεα *Ptolemeo* & *Stephano.* Ραμφὼν *Hen.*

m Πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Απασαν *Hen.* & C. & mox post τὸ χείμαρρον, ἐμπίπτει in *utrisque*, & post τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδε, & post τὰ ὅπλα φεύγειν, ἠνάγκαζε *Hen.*

n Ἐπεμπίπτει] *L. B.* ἐμπίπτει.

o Ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει,] Ita *MSS.* perperam ὑπαντιάζοντας in *Editis.*

p Καρναὶν τέμενος] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 43. in *Epiphanii* libris *Grana*, &, literis (ut puto) trajectis, *Crana* pro *Carna.* (ἐγκαρναὶν *L. B.*) ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ Ατεργατεῖον 2 *Macc.* c. 12. v. 26. Videsis Grotium ad loca ista; & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 598, 621, 696. HUDS. Τὸ τέμενος ἐν Καρναὶν 1 Maccab. v. 44. SPANH.

q Τοῦ ξεσθαι σωτηρίας.] Τοῦ ξασθαι *Hen.* & C.

r Καταλαβόμενος,] Ita ex C. (ut & *L. B.*) *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 24. καταβαλόμενος in *Editis.* HUDS.

s Ἰουδαίαν] Ἰουδαίων ἐπαναγαγεῖν διηγυᾶτο C. quod ferri potest, omissis οἵους τε ἦν. quorum ad ἐξήγησιν forsan oræ libri primitus appositum erat.

t Ἔφρων] Quod *Epiphanii* libri *Ephron* & *Efron* habeant & Ἐφραίων paulo infra *Hen.* (*L. B.* habet Ενφρὼν, sed mox inferius Εμφραίων) ut & Εφρὼν 1 *Macc.* c. 5. v. 46. mutavi Εμφρὼν *Editorum* in Εφρὼν & mox Εμφραίων in Εφραίων. Videsis *Grotium.* HUDS. Εφρὼν 1 Macc. v. 46. Εμφρων hic etiam *edit. Basil. Rufin.* Ephron. SPANH.

u Ἀπετέμνοντο.] Ἐπετέμνοντο in *Edit. Gen.*

x Προσκαθίσας,] Προσκαθίτας *Hen.*

y Ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν,] Ita cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

que tota exusta, facere iter incipiebat. tantus autem erat occisorum numerus, ut super mortuorum corpora transirent. Ita trajecto Jordane, pervenerunt in Campum magnum, in conspectu urbis Bethsanæ positum, quæ Græcis dicitur Scythopolis. atque inde profecti in Judæam venerunt, cum cantibus & laudibus, omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis uti solent: hostias etiam votivas mactarunt pro rebus feliciter gestis, pariterque pro incolumitate exercitus. nam Judæorum nemo istis in præliis cadebat.

Josephus & Azarias cum Gorgiis male pugnant. 1 Maccab. c. 5.

6. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias, quos copiarum duces reliquerat Judas, quo tempore Simon in Galilæa bellum gerebat contra Ptolemæos, ipse vero Judas & frater ejus Jonathas in Galaaditide, volentes & ipsi ducum bellica virtute insignium gloriam sibi acquirere, cum suis militibus profecti sunt ad Jamniam. sed eis obviam egresso Gorgia Jamniæ præfecto, pugnaque commissa, homines de suis ad duo millia amittunt, & terga vertentes usque ad Judææ fines fugati sunt. Hæc autem clades illis propterea accidit, quod iis non obsequuti sunt quæ mandavit Judas, ut scilicet cum nemine, antequam ipse adesset, prælio dimicarent. nam præter cætera ejus consilia solertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Josephi & Azariæ militibus illatam illis eventuram esse intellexit, si vel tantillum ab iis discederent quæ in mandatis dederat. At Judas ejusque fratres Idumæos bello persequi non destiterunt: sed eos undique premebant urgebantque. Cumque urbem Chebronem cepissent, ejus munitiones diruebant: & turribus *circumquaque* incensis, extraneorum regionem depopulabantur, urbemque Marissam; ac inde Azotum delati eam expugnarunt & diripuerunt. multum autem spoliorum & prædæ secum asportantes, in Judæam reversi sunt.

Judæ expeditio in Idumæam. 1 Maccab. c. 5.

ἐν αὐτῇ κτίνας, καὶ καταπέρσας ἅπασαν αὐτὴν, ὁδὸν ἔχω. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. Διαβάντες δὴ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς [z] τὸ Μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατ' ὀφθαλμοῦ πόλις [a] Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρῆσαν, ψάλλοντές τε καὶ [b] ὑμνοῦντες· [c] καὶ τὰς σωτηρίους ἐν τοῖς ὀπτικοῖς παιδιὰς ἄγοντες· ἔθυσαν δὲ χαριστήρια θυσίας ὑπέρ τε τῶν [d] κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τοῦ σῴζεσθαι σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν ταύτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

ς'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς [e] κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας, καθ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυμνάσιον, τοῖς ὑπ' αὐτοὺς δυνάμεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολῆς γενομένης διηλίους ἀποβάλλουσι τοὺς στρατιώτας, [f] καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρίων διώκονται. σωίεδη δὲ αὐτοῖς τὸ πάθημα τῆς ἀφροσύνης ὧν αὐτοῖς Ἰούδας [g] ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ μὴ τοὺς πρὸ τῆς Ἰόππου καὶ τῆς Ἀζαρίου πάθημα γνωμάσειν ἄν τις, ὁ σωῆκεν εἰ φρονιμήσασί τι τῶν ἐπεσταλμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ [h] πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο παντελῶς αὐτοῖς. τήν τε Χεβρῶνα πόλιν [i] καταλαβόμενοι, ὅσον ἦν ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον· καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν [k] ἀλλοφύλων χώραν, καὶ [l] Μάρισαν πόλιν, εἰς τε Ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν. πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν [m] κομίζοντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

XIII. CAP. IX. ΚΕΦ. Θ'.

De obitu Antiochi Epiphanis. Quomodo Antiochus Eupator, ducto in Judam exercitu, ipsum in templo obsidebat: ac postea, pace facta, discessit. De Alcimo & Onia.

Περὶ πλούτου Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς. ὡς Ἀντίοχος Εὐπάτωρ στρατεύσαμενος πρὸς Ἰουδαίους, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπολιόρκει· εἶτα εἰρήνην ποιησάμενος ἀνεχώρησε. περὶ Ἀλκίμου καὶ Ὀνίου.

Antiochus Epiphanes ab Elymaïdē repulsus. 1 Maccab. c. 6.

SUB id tempus etiam rex Antiochus, superiores tractus peragrans, audivit urbem esse in Perside opibus præstantem, Elymaïda nomine, inque ea Dianæ templum valde opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam & loricas *ibi* esse, quæ fama acceperat reliquisse Alexandrum, Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus, Elymaïda properavit, admotoque exercitu eam obsidebat. Illis autem qui in ea erant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. Cum enim illum ab urbe repulissent, facta eruptione eum

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, [o] τὴν ἄνω χώραν [p] ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν [q] Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ πανοδαπῶν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι· ἔπιγε μὲν ὅπλα καὶ θώρηκας, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο [r] τὸν υἱὸν Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν [s] ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν [t] αὐτῇ ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀνθεξομένων, ὑποκρούει τὰ ἐλπίδα. ἀπορσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν·

---

z Τὸ Μέγα πεδίον,] Conf. sup. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

a Βεθσάνη,] Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 5. v. 52. atque Σκυθῶν πόλις dicitur 2 *Macc.* c. 12. v. 29. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

b Ὑμνοῦντες·] *L. B.* ὑμνοῦντες.

c Καὶ τὰς —— ἄγοντες·] Καὶ τὰς σωίεδες ἐν τοῖς ὀπτικοῖς παιδιὰς (*L. B.* πεζὰς) ἄγοντες *Hen.* & C.

d Κατορθωμένων,] Κατωρθωμένων *Gall.* & *C.*

e Κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας,] Κατέλιπε στρατηγοὺς Ἰούδας C.

f Καὶ φεύγοντες] Καὶ φεύγουσιν ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρῶν. σωίεδη *Hen.*

g Ἐπέστειλε,] *Gen.* ἀπέστειλε.

h Πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις] Πολεμοῦντες τοὺς Ἰουδαίους in *Cod. C.* Πολεμοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους in *Editis Aliisque.* ipse mutavi in πολε τοῖς Ἰδουμαίοις. Si quis malit πρὸς τοὺς Ἰδουμαίους, per me licet.

i Καταλαβόμενοι,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *C.* καταλαμβανόμενοι in *Editis Aliisque.*

k Ἀλλοφύλων χώραν,] Ἀλλόφυλον *Hen.* & *C.*

l Μάρισαν] Μάρεσσαν *Hen.* & *C.* atque ita vel Μαρεσσὰν juxta *Epiphanii* libros. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 889. HUDS. Conf. ἀλωσ. l. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

m Κομίζοντες,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Vet. Interpr.* κομίσαντες in *Editis Aliisque.*

n Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον] Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

o Τὴν ἄνω —— διαφέρουσαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 4. & infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

p Ἐπερχόμενος,] Ὑπερχόμενος solus *Hen.*

q Ἐλυμαΐδα τοὔνομα,] Ita *Hieronymus* in *Danielem*, cap. 11. *Polybius* & *Diodorus* narrant eum templum Dianæ in Elymaide, quod erat ditissimum, spoliare conatum. In Elimæis etiam Dianæ templum collocat *Strabo*, l. 16. p. 744. D. Vide *Bocharti* Phaleg. l. 2. c. 2. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 16. p. 491.

r Τὸν μὲν Φιλίππου,] Sic in *Cod. C.* τὸν μὲν τὸν Φιλίππου in *Editis Aliisque.*

s Ὑπὸ τούτων,] Ἐπὶ τούτῳ *Hen.*

t Αὐτῇ ἐπολιόρκει.] Αὐτὴν *Busb.* & *Hen.*

γ Κα-

ξαν· ὡς δ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπεμένῳ δ' ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τῶν ἡγεμόνων ἅτινας, ἃς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις [v] καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσχωμένης οὖν καὶ τὸ θεῖον τούτων φρονήσει τῇ πρόνοιᾳ, συγχυθεὶς εἰς ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σημεῖς ὅτι [x] μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμφύνει, καὶ τοῦτο ὅτι παῖσα πάσχει [y] κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλη, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸ θεοῦ καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, [z] ὃς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βλασφημήσαντα τὸν ἐν Περσαις Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. [a] τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βλασφημοῦντα, οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον ἔτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ἣν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν πεπλουτηκὼς τὸ [b] βασιλέα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τότε ἀ [c] διαφέρομεν, τὸν αὐτὸν δὲ Μεγαλοπολίτην λεγομένην [d] αἰτίαν, ταύτην δὲ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζομεν.

β'. Ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν, [e] καλέσας φίλιππον, ἕνα τῶν ἑταίρων, [f] τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι· καὶ δὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὸν σφραγῖδα, καὶ τὸ δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα σκέλλουσι κομίσασθαι δοῦναι, δεηθεὶς [g] προνοῆσαι τῆς ἀναθρεφῆς [h] αὐτοῦ, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν σκεινῳ. ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, [i] ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτωρα.

γ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τὸν Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τὸν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν, [k] θύσιν βλομένους, ἐξαίφνης ἐκπεσόντες οἱ φρουροὶ διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ [l] ἡ ἄκρα. τούτων δὲ συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τὴν φρουράν· καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. [m] ἔτους δ' ἦν τοῦτο τὸ ἑκατοστὸν καὶ πεντηκοστὸν ὑπὸ Σελεύκου, ἐκάλουν δὲ πεντηκοστόν. κατασκευάσας δὲ μηχανήματα, καὶ χώματα [n] ἐγείρας, φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων ἐκ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, "οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦτα ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν [o] καταλύσαντας θρησκείαν, ἣν δὲ προστάξει τούτοις ἀνύπιστευμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ βασιλέως καταστραφέντας, εἰ μή τις παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη." ταῦτ' ἀκούσας ὁ [p] παῖς

[v] Καταλελοίπει.] *Al.* καταλιλοίπει.
[x] Μέλλει τελευτᾶν.] Μέλλοι *Hen.* (*L. B.*) & C.
[y] Κακώσας τὸ Ἰουδαίων] Κακώσας τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους, καὶ συλήσας τὸν ναὸν *Hen.*
[z] Ὃς, ἀγαθὸς —— ἄξιον.] Desunt hæc hodie in Polybio, ac proinde hinc inter ejus fragmenta à Casaubono relata pag. 997. SPANH.
[a] Τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον] Vide *Seldenum* de *Synedriis*, l. 2. c. 13. §. 7. & *Grotium* in *Exodi* cap. 20. v. 17.
[b] Βασιλέα.] Ita cum *Hen. C.* & *Vet. Interpr.* τελευτῆσαι τὸν βίον in *Editis*.
[c] Διαφέρομεν,] Διαφέρομαι *Hen.*
[d] Αἰτίαν,] Αἰτίαν, ταύτην ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομιζομεν *Hen.* & C.
[e] Καλέσας Φίλιππον,] 1 Maccab. VI. 14. SPANH.
[f] Τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον] 1 Macc. VI 15. SPANH.
[g] Προνοῆσαι τῆς ἀναθρεφῆς] Ita cum *MSS.* (in *L. B.* προνοῆσαι scribentis vitio) & *Vet. Interpr.* προνοῆσαι in *Editis*.
[h] Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ ex *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphanio*.
[i] Ἀποδεικνύει βασιλέα,] Ἀποδείκνυσι in *MSS.* ut & *L. B.*
[k] Θύσιν βλομένους,] Καὶ θύσιν solus *Hen.*
[l] Ἡ ἄκρα.] Arx igitur olim Templo Hierosolym. imminens. de Arce *alibi*. lib. 5. c. 4. §. 1. SPANH.
[m] Ἔτους —— πεντηκοστόν.] Æræ caput Seleuci imperium. REL. Quia scilicet eadem à principio regni ejus venit computanda. Confer doctissimum Norisii librum de Epocha Syro-Macedonum. HAV.
[n] Ἐγείρας,] Alii sic distinguunt, ἐγείρας φιλοπόνως, προσέκειτο &c.
[o] Καταλύσαντες —— ποιημένους.] Ita locum hunc restituimus ex *L. B.* in *Vulg.* enim hactenus legebatur καταλιψαντας & ταύτην ποιημένους. nimis languide. HAV.
[p] Παῖς Ἀντίοχος,] Nonum ætatis annum agebat, cum vita discederet Antiochus Epiphanes, teste *Appiano* in *Syriacis*, p. 177.

persequuti sunt: adeo ut fuga se Babylonem receperit, magna exercitus parte amissa. Dolenti autem, quod tam male ei res cecidissent, nunciant quidam duces etiam profligatos esse, quos ad bellum cum Judæis gerendum reliquerat, Judæorumque vires magna cepisse incrementa. Hac de re nova solicitudine priori accedente, animi anxietate obrutus in morbum incidit. Quo cum diutius teneretur, & augerentur cruciatus, cogitans jam sibi esse moriendum, amicos convocat, & morbum suum illis gravem esse significabat, ac præterea illud declarabat, se ista passum esse, quod Judæorum gentem male multaverat, templumque spoliaverat, & Deum contempserat. atque his dictis animam exhalavit. Adeo ut mirari subeat Polybium Megalopolitanum: qui, cum vir esset alioqui probus, memoriæ proderet, Antiochum periisse, quod Dianæ templum apud Persas expilare voluisset. voluisse enim tantum nec fecisse haud pœna dignum erat. Quod si Polybio videatur Antiochum ob hujusmodi causam finiisse vitam: multo verisimilius est, ob sacrilegam templi Hierosolymitani direptionem exstinctum esse. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui causam *mortis ejus* à Megalopolita allatam huic nostræ præferendam esse arbitrantur.

Antiochus moriens suos allequitur. 1 *Maccab.* c. 6. *Polybius Megalopolitanus erroris arguitur.*

2. Cæterum Antiochus, priusquam moreretur, Philippo uno de sodalibus suis vocato, ipsum regni curatorem constituit: traditoque ei diademate, vestituque suo & annulo, jussit ut ad Antiochum filium suum perferret eique redderet, orans & obsecrans ut ipsum educandum curaret, & regnum ei servaret. Atque *ita* diem supremum obiit Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. At Lysias, postquam ipsum mortuum esse populo indicaverat, filium ejus Antiochum, (tum enim illius curam ille gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

XIV. *Antiochus Philippum regni curatorem constituit.* 1 *Maccab.* c. 6. *Moritur, eique in regno succedit Antiochus Eupator.* 1 *Maccab.* c. 6.

3. Hoc autem tempore arcis Hierosolymitanæ custodes & Judæorum perfugæ *mala* multa Judæis intulerunt. Eos enim qui in templum rem divinam faciendi ergo ascendebant, *ferro* peremerunt. nam templo arx imminebat. Itaque cum hæc illis acciderint, id Judæ in animo erat ut præsidium istud de medio tolleret: populoque omni convocato, eos qui in arce erant valide oppugnabat. Annus autem Seleucidarum is erat centesimus quinquagesimus. Fabricatis itaque machinis, & aggeribus excitatis, magnopere urgebat *obsidionem* ut arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egressi, &, coactis quibusdam sui similibus & impiis, ad Antiochum regem se conferebant, postulantes "ut ipsos non negligeret, dum à popularibus suis dira paterentur, "atque illa sustinerent patris ipsius gratia, quod "religionem patriam reliquissent, illamque ab eo "institutam sequerentur. nunc vero periculum est, "ne Judas & qui cum eo sunt & arcem capiant "& præsidium à Rege *in ea* constitutum, nisi *ma*"*ture* ab ipso suppetiæ mitterentur." His auditis, An-

Judas arcem Hierosolymitanam oppugnat. 1 *Maccab.* c. 6. *Israëlitæ quidam apud Eupatorem criminantur.*

Antiochus puer iratus est: accersitisque ducibus & amicis, jussit eos milites colligere mercenarios, virosque è regno *suo* qui militaris essent ætatis. & *brevi* coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo & triginta.

Antiochus Eupator cum copiis in Judæam proficiscitur. 1 Maccab. c. 6.

4. His copiis Rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitûs imperium habente. Cumque Idumæam pervenisset, inde ad Bethsuram ascendit, urbem valde munitam captuque difficilem; eamque circumsessam oppugnare cœpit. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & machinas ab ipso paratas, incursionibus *subinde* factis, incendentibus, multum temporis in obsidione consumptum est. Judas autem, audita Regis expeditione, ab oppugnatione arcis desistit: Regique obviam profectus, castra posuit ad angustias in loco qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta stadiorum intervallo ab hostibus. At Rex, digressus Bethsura, exercitum duxit ad fauces, versusque Judæ castra. Primo autem mane copias in aciem instruxit. Cumque non posset elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit ut unus post alium incederet. Singulis autem elephantis attributi erant mille pedites & equites quingenti, qui eos *ubicunque pergerent* undique stiparent: gestabantque elephanti turres excelsas & sagittarios. reliquum vero exercitum hinc atque illinc fecit edita montium ascendere, amicis in duces eis præpositis. Cum autem jussisset exercitum clamorem *militarem* tollere, hostes aggreditur, aureis æreisque clypeis nudatis, ut inde fulgor ingens emicaret. illis etiam magna voce clamantibus montes respondebant. Nec tamen Judas his visis animo consternatus est: sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus autem ejus frater, quem Auran vocabant, conspicatus elephantum alios omnes supereminentem, regiis thoracibus loricatum, suspicatus in eo esse Regem, animose admodum in eum impetum fecit. Cumque multos qui circa elephantum erant peremisset, alioque dimovisset, sub ventrem subiit, & elephantum vulneratum interfecit. ille vero in Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et hic quidem, cum magno animo multos ex hostibus perdidisset, hoc modo vitam finivit.

Antiochus Eupator cum Juda congreditur. 1 Maccab. c. 6.

Eleazarus occiso elephanto ab ipso opprimitur. 1 Maccab. c. 6.

5. At Judas, ubi hostium vires animadvertit, Hierosolyma se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat. Antiochus vero, parte exercitûs ad oppugnandam Bethsuram missa, cum reliquis copiis Hierosolyma profectus est. At enim Bethsuritæ *hostium* multitudine territi, videntesque commeatus eos deficere, semet *ei* tradiderunt, fide jurejurando accepta se nihil mali à Rege passuros esse. Cæterum Antiochus, urbe potitus, * nulla alia injuria eos affecit, quam quod nudos eos ejecerit. urbem autem suorum præsidio firmavit. Verum cum longo tempore assideret oppugnando fanum Hierosolymitanum, iis qui intus erant acerrime *pro salute sua* propugnantibus. nam contra

Judæi cedunt. 1 Maccab. c. 6.

Bethsuritæ obsessi dedi-tionem faciunt. 1 Maccab. c. 6.

Fanum Hierosolymi-tanum oppugnatum. 1 Maccab. c. 6.

Αντίοχ@, ὠργίσθη· κ τὰς ἡγεμόνας & φίλας μετα-πεμψάμεν@, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, κ ἐκ τ βασιλείας τὰς στρατ|ευσίμου ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συν-ήχθη στρατὸς [q] πεζῶν μὲν, [r] ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἱπ-πεῖς δ' δισμύριοι, ἐλέφαντες δ' δύο καὶ τριακοντα.

δ'. Ταύτ|ν οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ Ἀντιοχείας ἐπ' Λυσίᾳ, πάσης τ στρατιᾶς ἔχοντ@ τὴν ἡγε-μονίαν. κ παραγενόμεν@ εἰς τὴν Ἰδουμέαν, ἐκεῖθεν εἰς [s] Βεθσύρων ἀνεβαίνε πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν & δυσαίλω-τον. κ περικαθίσας ἐπολιόρκ τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντι-χόντων τ [t] Βεθσυραίων, κ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν τ μηχα-νημάτων ἐμπρησαίνων, ἐπεξῆλθον πρὸς αὐτὰ, χρόνον & ἐτρί-βετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας δ', τὴν ἔφοδον & βα-σιλέως ἀκούσας, ἀφίστ|ται μὲν & τὴν ἀκραν πολιορκεῖν· ἀ-παντήσας δ' τῷ βασιλεῖ, βάλλε στρατόπεδον ἔμπ τῶν γενῶν, ἔν τινι τόπῳ [u] Βεθζαχαρί|α λεγομένῳ, σταδίων ἀπέχοντα τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντα. ὁ δ' βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ Βεθ-σύρας, ἦγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὰ γενὰ, κ τὸ & Ἰούδα στρατόπεδον. ἅμ' ἡμέρᾳ δ' πρὸς μάχην διέταξε τὴν στρα-τιάν. τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐπέστησεν ἀλλήλοις ἑπομένους διὰ τὴν γενοχωρίαν, ἑ δυναμένων αὐτῶν ἔμπ πλάτ@ πετάχθαι. εἰς δ' κυκλον ἑλέφαντ@ ἑκάστ@ [x] συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δ' πεντακόσιοι· ἔφερον δ' [y] οἱ ἐλέφαντες πύργους τε [z] ὑψηλοὺς καὶ τοξότας· τοῖς δ' λοι-ποῖς δυνάμιν ἑκατέρωθεν ἐπέστησεν ἀναβαίνειν ἔμπ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους [a] αὐτῆς προτάξας. κελεύσας δ' ἀλαλάξαι τὴν σαλπὶγ, προσέβαλλ τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς π[b] χρυσοῦς κ [c] χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥστε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπηχ δ' τὰ ὄρη κεκραγότων αὐ-τῶν. τοῦτο ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἀ καταπλάγη, δεξάμεν@ δ' γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν προσβόλων περὶ ἑξακο-σίους ἀναιρεῖ. Ελεάζαρ@ δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτ, ὃν [d] Αὐ-ρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ὡπλισμέ-νον θώραξι βασιλικοῖς, κ νομίζων ἐπ' αὐτ τ βασιλέα εἶναι, [e] παρεβάλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμή-σας. κ πολλοὺς μὲν τ περὶ τ ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν· ὑποδὺς δ' ὑπὸ τὸν γαστέρα & πλήξας, ἀπέκτ|νε τ ἐλέφαντα. ὁ δ' ἐπικαπενεχθεὶς τῷ Ελεα-ζάρῳ, [f] διαφθείρ τ ἄνδρα ὑπὸ & βάρους. καὶ [g] ἔπ@ μὲν, δ|υύχως πολλοὺς τ ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τ βίον κατέστρεψεν.

ε'. Ο δ' Ἰούδας, ὁρῶν τὴν τ πολεμίων ἰσχὺν, ἀνεχώρη-σεν εἰς Ιεροσόλυμα, [h] καὶ περὶς πολιορκίαν παρεσκεύά-ζετο. Αντίοχ@ δ', τὸ μὲν σ στρατιᾶς εἰς Βεθσύρων ἐπεμψε, πολεμήσων αὐτὴν, τῷ λοιπῷ δ' σ δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν [i] Βεθσυρεῖται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες, κ ἀπαιζόντ@ βλέποντες τὰ ἔμπροσθα, παρεδίδοσαν [k] αὐτὰς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ & μηδὲν πείσεσθ δεινὸν ὑπὸ & βασιλέως. Αντίοχ@ δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτὰς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνὰς ἐξέβαλε. Φρουρὸν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλ. πολλῷ δὲ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις [l] περισκαθίζετο, καρτερῶς τῶν [m] ἔνδον ἀμυνομένων. [n] περὶς

Nulla alia injuria eos affecit, Quod quidem à Rege non nisi salute tenus servatum est: alioqui nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit, *Gelen.*

q Πεζῶν —— δισμύριοι,] Conf. Ἰώσηπ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

r Ὡσεὶ δέκα μυριάδες,] Jason Cyrenæus (2 Macc. c. 13.) totam hanc historiam aliter narrat: atque inter alia, Eupatori pedites plures tribuit, quam cæteri, equites vero ac elephantos multo pauciores. Vide *Jac. Cappellum* ad A. M. 3837.

s Βεθσύρων] Βηθσὼρ *Busb.* Βηθσὼρ & Βεθσωρὰ alibi apud *Josephum.* HUDS. Conf. Ἰώσηπ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

t Βεθσυραίων,] Iidem Βεθσωρεῖται mox §. 5. SPANH.

u Βεθζαχερία,] Conf. Ἰώσηπ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

x Συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲ χίλιοι] Προήισαν *Busb.* & *Hen.* συμπεφω-νηκὼς *L. B.*

y Οἱ ἐλέφαντες πύργους τε ὑψηλοὺς κ τοξότας] Julian. Imp. Orat. II. p. 63. B. κ ἔφερον ἐπ σιδήρου πύργους τοξοτῶν πλήρεις. SPANH.

z Ὑψηλοὺς] Ὑψηλὸς κ ἰσχυρὸς, κ τοξ. *Hen.*

a Αὐτῆς προτάξας.] Αὐτοῦ *Hen.* & *Busb.*

b Χρυσοῦς] Improprie *aureos clypeos* dicit, qui erant ex argento deaurato.

c Χαλκᾶς —— λαμπράν.] 1 Maccab. VI. v. 39. SPANH.

d Αὐρὰν] Ita etiam *Zonaræ.* Αὐρὼν C. Ἀυαρὼν 1 Macc. c. 2. v. 6. Vide *Annot.* ad p. 611. §. 1. HUDS. Vid supr. c. 6. §. 1. SPANH. Αὐρὰν. filius Saura. 1 Macc. 6. 43. REL.

e Παρεβάλετο σφόδρα δικαρδίως] Παρεβάλετο *Hen.* (*L. B.*) & C.

f Διαφθείρ τ ἄνδρα] Διέφθειρε *Hen.* C. & *Epiphan.*

g Οὗτ@ μὲ,] Οὕτως *Hen.*

h Καὶ περὶς πολιορκίαν] Ita *Busb.* (*L. B.*) C. & *Zonaras.* περὶς deest *Editis Aliisque.*

i Βεθσυρεῖται,] Βηθσαῖοι *Busb.* HUDS. Conf. sup. §. 4. SPANH.

k Αὐτὰς,] Ἑαυτὰς *Hen.* αὐτὰς in *Editis.*

* *Nulla alia injuria eos affecit,*] Quod quidem à Rege non nisi salute tenus servatum est: alioqui nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit, *Gelen.*

l Περισκαθίζετο,] Περισκαθέζετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C.

m Ἔνδον ἀμυνομένων.] Ita etiam *Epiphan.* ἔνθεν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & C.

n Περὶς

[n] πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸς ἔσησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' [o] αὐτοῖς ἐπελελοίπει, ὃ μὲν ὄντως ἀπανηλωμένῳ καρπῷ, τῇ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργουμένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὁ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν ἐᾶν τὴν χώραν ἀπόρῳ μεμενηκύας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλελεῖφθαι.

5. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς [p] Ἀντίοχος, ἐπειδὴ [q] Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καταστασιάζειν, εἶχον μὲν ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀφεῖναι καὶ τὸ Φίλιππον ὁρμᾶν· ἃ μὲν οὖν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν. ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν [r] περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅπως [s] χρονιωτάτην ἔσοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τοῦ χωρίου, καὶ ὅτι πολὺν τῶν τροφῶν αὐτοῖς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ κατασῆσαι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι συνθεὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀπο-δόντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρῴοις νόμοις, ὧν ἀφαιρεθέντες [t] νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν δὴ πρὸς οἰκείους. ταῦτα δὲ Λυσίου φήσαντος, ἤρεσθη τό, τε στράτευμα καὶ [v] οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

6. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς [x] πατρῴοις νόμοις [y] χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τοῖς δυνάμιν [z] θεμελιῶσαι καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτὸν τοὺς πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὰ πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς [a] Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερεύσαντα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν δὲ γενόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ, ἵνα αὐτοὺς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα μεταβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δὲ ἐγένετο [b] μετὰ τὸν Μενελάου θάνατον [c] Ἀλκιμος ὁ καὶ [d] Ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος, εὖρων ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν· καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς υἱὸς Ονίας, [e] ὃν προείπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφιέναι τὸν πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκίμῳ δέδωκεν, [f] οὐκ οὖν ἐκ τοῦ τῶ [g] ἀρχιερέων ἦν, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίᾳ πεισθεὶς [h] μεταθῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα· καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ

singulas, à Rege in eos adhibitas, machinationes, illi etiam alias fecerunt. Commeatus autem eos deficere cœperat, frugibus, quos condiderant, absumptis, terraque eo anno non culta, &, quod septimus erat annus quo secundum legem *tota* regio feriatur, nulla semente facta. Multi igitur obsessorum propter necessariorum inopiam diffugiebant, adeo ut pauci in templo relicti fuerint.

Lysias persuadet Antiocho ut cum Judæis componat. 1 Maccab. c. 6.

6. Atque illis quidem, qui in fano obsidebantur, ita res ceciderunt. Lysias vero copiarum dux & Antiochus rex, postquam eis nunciatum erat, Philippum è Perside venire, & rerum summam sibimet vendicare, in ea erant sententia ut soluta obsidione adversus Philippum ire contenderent; id tamen *consilii* tam duces quam milites celare decreverunt. Cæterum rex mandavit Lysiæ, ut in concione cum ipsos tum duces alloqueretur, ne mentionem quidem faciens negotiorum Philippi, id vero subindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque esse munitissimum, & commeatus eos jam defecisse, multaque in regno constituenda esse, adeoque longe melius videri fœdus cum obsessis & amicitiam cum tota illorum gente inire, & sinere eos uti patriis legibus & *institutis*, quibus ademptis in bellum eruperant, atque *ita demum* domum redire. Cum ista Lysias loquutus esset, tam ducibus quam exercitui *ea* placuit sententia.

Antiochus Lysiæ mandat, ut ad milites verba faceret de pace ineunda. 1 Maccab. c. 6.

XV.

7. Tum Rex, missis ad Judam & qui cum eo obsessi erant nunciis, pacem illis se datum ire promisit, libertatemque vivendi patriis legibus. Illi vero verbis istis libenter obsequuti, fideque jurejurando accepta, è templo exierunt. At Antiochus, cum in illud ingressus animadvertisset locum egregie adeo munitum, datum à se jusjurandum violavit, præcepitque exercitui, qui tum ei aderat, ut murum diruerent soloque æquarent. Atque his factis Antiochiam reversus est, secum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lysias consilium dedit Regi, ut Menelaum interficeret, si vellet Judæos quiescere, nullumque que sibi negotium facessere. Hunc enim malorum *omnium* auctorem exstitisse, patri ipsius persuadendo, ut Judæos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum, in Berœam Syriæ urbem ablegatum, interfici jussit, post decennium in pontificatu exactum, hominem malum & impium, qui, ut principatum sibi adstrueret, gentem coëgit à propriis legibus desciscere. Post Menelai autem obitum pontifex factus est Alcimus, qui & Jacimus nominatus. Cæterum Antiochus rex, cum offendisset Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei movebat; & in potestatem suam redactum extremo supplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum jam ante diximus, videns quod Rex, patruo suo sublato, pontificatum Alcimo dedisset, qui non erat de genere pontificali, persuasus nempe à Lysia ut honorem *gentilem* ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemæum regem Ægypti: atque, ab eo & uxore ejus Cleopatra

Fidem datam violat. 1 Maccab. c. 6.

Menelaus supplicio afficitur. 2 Maccab. c. 13.

Alcimus fit pontifex.

Philippus occiditur.

n Πρὸς ἕκαστον] Καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν ὧν Ἀντίοχος μηχανημάτων Busb.
o Αὐτοῖς ἐπελελοίπει,] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*
p Ἀντίοχος] Vocem Ἀντίοχος insertam dedi ex *Busb.* & *Vet. Interpr.*
q Φίλιππος] Ita C. & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ὁ βασιλεὺς Φίλιππος.
r Περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα,] Περὶ τοῦ Φιλίππου C.
s Χρονιώτατη] Πολυχρονιώτατη *Hen.* & C.
t Νῦν ἐξεπολεμώθησαν,] Ex *Lugd. Bat.* additum νῦν. HAV.
v Οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.] Illud οἱ ex *Hen.* & *Busb.*
x Πατρῴοις] *L. B.* πατρίοις.
y Χρωμένους ζῆν.] Χρωμένοις *Hen.* & *Lugd. Bat.*
z Θεμελιῶσαι καθελεῖν] Πεδιῶσαι *Hen.* & *Epiphan.*

a Βέροιαν τῆς Συρίας] Ita *Hen. C.* & *Nummi Veteres.* Βίρροιαν in *Editis Aliisque.*
b Τὸν δὲ Μενελάου θάνατον] Τὸν Μενελάου *Hen.* & C. ut alicubi supra.
c Ἀλκιμος] Hisce repugnare videtur locus in 1 *Macc.* c. 7. v. 5. Sed *Josepho* eum conciliat *Grotius.*
d Ἰάκειμος] Ἰακείμου ἐπικληθὲς *Busb.* & C. Ἰάκιμος *Hen.*
e Ὃν προείπομεν] Scilicet, supr. c. 5. §. 1.
f Οὐκ οὖν] Ita ex *Hen.* & *C.* οὐκ ὄντι τοῦ ἀρχιερέων γένους in *Editis.*
g Ἀρχιερέων ἦν,] Erat tamen stirpis Aaronicæ, 1 *Macc.* c. 7. v. 14. Vide *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontific. Hebr.* c. 9.
h Μεταθῆναι τὴν τιμὴν] Μεταθέσθαι *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Αὐ-

Onias in Ægypto templum ædificat.

tra honorifice exceptus, impetravit ab eis locum in regione † Heliopolitana, ubi templum Hierosolymitano simile ædificavit. Sed de istis dicendi locus erit magis opportunus.

γυναικὸς [i] αὐτῦ Κλεοπάτρας, λαμβάνῃ τόπον ἀξιώσας [k] ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ηλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ Ϲ ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. [l] περὶ τύτων μὲν οὖν ὀκαιρότερον ἡμῖν ἔστι διελθεῖν.

CAP. X.

XVI. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, expeditione in Judæos susceptâ, infecto negotio reversus est: utque Nicanor non multo post contra Judam missus cum universo exercitu periit. De obitu Alcimi, & successione Judæ.*

Demetrius Seleuci filius regnum occupat. 1 Maccab. c. 7.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriæ *urbe* occupata, diadema sibi imposuit: atque militibus aliquot mercenariis sibi comparatis, * regiam ingressus est, omnibus eum læte *admodum* excipientibus, & semet ei submittentibus. Cum autem Antiochum regem & Lysiam comprehendissent, *ipsos* ad eum vivos deducunt: atque illi, ita è vestigio jubente Demetrio, *à militibus* interfecti erant, cum jam annos duos regnasset Antiochus, sicut & alibi jam ante memoravimus. At cum multi ex Judæis impii & profugi ad eum sese aggregassent, & cum eis Alcimus pontifex, accusabant totam gentem, ac *præcipue* Judam & fratres ipsius, narrantes, ut amicos ejus omnes trucidarint, & quotquot in regno rebus ejus studebant ipsumque exspectabant, etiam illos perdiderint, & ipsos propria è terra ejectos in aliena peregrinos fecerint; postulabantque ut *uno* aliquo ex amicis suis misso ex ipso disceret quæ à Juda patrata fuerint.

Eupator & Lysias ab eo necantur. 1 Maccab. c. 7.

Alcimus Judam apud Demetrium criminatur. 1 Maccab. c. 7.

Demetrius Bacchidem mittit contra Judæos 1 Maccab. c. 7.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchidem, amicum regis Antiochi Epiphanis, virum probum *integrumque*, cui tum Mesopotamiæ omnis præfectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipsi Alcimo pontifice, addito mandato ut Judam & qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, postquam pervenit in Judæam, mittit ad Judam & ejus fratres, ut *cum eis* de pace & amicitia ageret. volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem *ipsi* non habuit: videbat enim quod tanto cum exercitu adesset, quo ad bellum non ad pacem *faciendam* itur. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciaverat, ratique sibi ab Alcimo, *utpote* populari suo, nihil mali eventurum esse, ad eos se contulerunt: & jurejurando ab utrisque accepto, nec ipsos nec qui ejusdem secum erant voluntatis mali quidquam passuros esse, eorum fidei sese commiserunt. Bacchides autem, jurejurando insuper habito, sexaginta quidem illorum interfecit, alios vero, quibus in animo erat ad ipsum se recipere, *à proposito* a-

Bacchides Judæ incassum struit insidias. 1 Maccab. c. 7.

Multos sibi fidem habentes interficit. 1 Maccab. c. 7.

ΚΕΦ. ί.

Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίυ ϛρατηγὸς, ἐπιϛρατευσάμενος τοῖς Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέϛρεψε· καὶ ὡς Νικάνωρ, μετ' ὀ πολὺ κατ' Ιούδαν πεμφθεὶς, ἀπώλετο σὺν τῷ ϛρατῷ. περὶ τελευτῆς Αλκίμυ, καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

ΥΠΟ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ὁ τὸ Ρώμης ὁ Σελεύκυ υἱὸς, καὶ [m] καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν, περιέπησι μὲν [n] αὐτῷ διαδήμα· συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρυς [o] εἰς τὴν βασιλείαν [p] εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων [q] καὶ προσδιδόντων αὐτύς. συλλαβόντες τὸν Ϲ Αντίοχον τὸν βασιλέα Ϲ Λυσίαν, ζῶντας ἀνάγκασιν αὐτῷ· καὶ ὅτι μὲν, κελεύσαντος Δημητρίυ, ἀπεκτάνθη, διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Αντιόχυ [r] ἔτη δύο, καθὼς ἤδη πυ Ϲ [s] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συγραφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ιουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Αλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρυν ὡς ἔθνυς παντὸς, καὶ ὡς Ιούδα Ϲ τὸν ἀδελφῶν αὐτύ, λέγοντες, ὡς τὺς φίλυς αὐτὺ πάντας [t] ἀπέκτειναν, καὶ ὅσυς τὰ ἐκείνυ [v] φρονοῦντες καὶ προσμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τύτυς διωλωλεκάζιν, αὐτύς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες [x] ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν, [y] ἠξίυν τε πέμψαντα τὸν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δ' αὐτὸν τὰ ὑπὸ τὸν περὶ τὸν Ιούδαν πεπραγμένα.

Β'. Ο δὲ Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, φίλον [z] Αντιόχυ τὸν Επιφανῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηϛὸν, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιϛευμένον, δὺς αὐτῷ δυνάμειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενον αὐτῷ Αλκιμον, [a] ἐντειλάμενον ἀποκτεῖναι Ιούδαν Ϲ τὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ὁ Βακχείδης μὲ τῆς δυνάμεως, καὶ προσελθὼν εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ιούδαν Ϲ τὺς ἀδελφὺς αὐτύ περὶ φιλίας Ϲ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβύλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίϛευσεν· ἑώρα γὰρ ὅτι μὴ ϛρατιᾶς [c] παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἐπὶ πόλεμόν τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοιγε τῶν ἐκ τῦ δήμυ προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ὄφελος αὐτὺς ὑπὸ Αλκίμυ [d] πείσεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλυ, πρὸς αὐτὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκυς [e] παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτύς τι παθεῖν, μήτε τὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὁπλῆς προαιρέσεως, ἐπίϛευσαν αὐτὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἑξήκοντα μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὺς δὲ ἄλλυς ὅσοι διενοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν [f] ἀπέτρεψε, πρὸς πᾶσι

[i] Αὐτῦ Κλεοπάτρας,] Αὐτῦ abest *Hen.* & C. agnoscitur tamen ab *Epiphanio.*

* *Heliopolitana,*] *Josephum* de Onia erroris arguit D. *Hieronymus* in Comment. in Esaiam, p. 132. Edit. *Bened.*

[k] Ἐν τῷ —— ἱερόν.] Templum in Heliopolitana præfectura in Ægypto extructum, simile Hierosolymitano. vid. infr. lib. 13. c. 3. §. 2. & cap. 10. §. 4. ut & lib. 20. c. 9. §. 1. item *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[l] Περὶ τύτων μέ.] Ita etiam *Epiphan.* περὶ τύτυ μὲ σὺν ὠκ. *Hen.* & C.

[m] Καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν,] Laodicæ *Busb.* accitus erat, ut videtur à Philippo. Vide *Cappellum*, ad *A. M.* 3838. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 1.

[n] Αὐτῷ διάδημα.] Ἑαυτῷ *Busb.* & C.

* *Regiam ingressus est,*] *Vel*, regni sedem.

[o] Εἰς τὴν βασιλείαν] Εἰσεπορεύθη εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτῦ 1 *Macc.* c. 7. v. 2. *sc.* Antiochiam ad Daphnem, regni Syriaci metropolim. *Usserius* ad A. M. 3842.

[p] Εἰσῆλθε,] Ita *Busb. Hen. C. & Vet. Interpr.* εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἐ. π. ε. π. αὐτὺς, σὺν. in *Editis.*

[q] Καὶ προσδιδόντων αὐτύς.] Illa καὶ προσδιδόντων αὐτὺς nec agnoscit *Busb.* nec *Vet. Interpr.*

[r] Ετη δύο,] Sic & *Eusebius* in *Chronico*: licet à *Porphyrio* (in *Græc. Euseb. Scalig.* p. 228.) & *Severo Sulpicio* (lib. 2. c. 21.) unus tantum annus & sex menses illi adscribantur. *Usser.*

[s] Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ἐν ἄλλῳ C. Sed ubi? suspicor verba illa, καθὼς ἤδη πυ καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται, hic loci & alibi margini à sciolo aliquo adscripta, postea in textum irrepsisse.

[t] Ἀπέκτειναν,] Ἀπεξοπήκασι *Busb.* & *Hen.*

[v] Φρονοῦντες] Ἐφρόνουν *Busb.*

[x] Ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν,] Ἀλλοτρίας *Gall.*

[y] Ἠξίυν τε πέμψαντα] Ita *Busb. Hen. C. & Epiphan.* ἀξιῶντες πέμψαντα in *Editis.*

[z] Αντιόχυ τὸν Επιφανῦς βασιλέως,] Αντιόχυ Επιφανῦς βασ. ἀνδ. *Hen.* Αντιόχυ τὸν Επιφανῦς ἄνδρα χρ. C.

[a] Εντειλάμενον] Ita *Busb. Hen.* & C. ἐντειλάμενον αὐτῷ πτῶσαι in *Editis.*

[b] Τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχίδης] Τῆς Αντιόχυ Βασ.

[c] Παρέσῃ τοσαύτης,] Πάρεισι *Busb.* (*Coccejus*) C. & *Epiphan.*

[d] Πείσεσθαι δεινὸν] Πείσασθαι C.

[e] Παρ' ἀμφοτέρων,] Παρὰ Βακχίδυ τε καὶ Αλκίμυ *Busb.* ἐξηγήσεως ἕνεκα.

[f] Ἀπέτρεψε,] Ἐπέτρεψε *Hen.* & C. ἐπέτρεψε *Busb.*

g Βαθζο-

πρώτοις τῇ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπὶ δὲ ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην [g] Βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας [h] τῶν λαῶν, καὶ, πάντας ἀποκτείνας, προστάττει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ [h] πᾶσιν ὑπακούειν Ἀλκίμῳ· καὶ μέντοι τραλίας τινὰς, ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν [i] αὐτὸν, καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸ βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Ἀλκιμος δὲ τὴν δεχθεῖσαν αὐτὸν βεβαιώσασθαι, καὶ σωθεὶς ὅτι κατασκάσας εὔνουν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησταῖς ἀπάσας ὑπήγετο λόγοις, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὲ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλετο· τούτων δὲ ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων, οἷς ὑπηρέτας καὶ τραλίωτας χρώμενος ἐπῆρχε τῆς χώρας, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ιουδα φρονοῦντας εὗρισκεν, ἐφόνευσεν, ὁρῶν δὲ τὸ Ἀλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ιούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ [k] ὁσίων ἐν ἔθνεσι, καὶ αὐτὸς, ὑπιππευόμενος τὴν χώραν, διέφθαρε τοὺς [l] τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δὲ αὐτὸν ὁ Ἀλκιμος ἀντέχειν τῷ Ιούδᾳ μὴ δυναμένου [m] ἀλλ' ἡττωμένου αὐτὸς τῆς ἰσχύος ὑπὸ τὴν φιλίαν Δημητρίου καὶ βασιλέως συμμαχίαν ἦγεν τραπόμενος. φθονηθεὶς οὖν εἰς Ἀντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ Ιούδαν, κατηγορῶν, ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς κακὰ, πλείω δ' ἂν γιγνοιτ' ἄν, εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἐκπεμφθείσης.

δ'. Ὁ δὲ Δημήτριος, τότ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑποπτεύων ἡγησάμενος εἶναι, τὸ μὲν δεινὸν Ιούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ γιγνόμενον, σκῆμμα Νικάνορα, τὸν δυνάστην αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων· ἦν γὰρ ἐκ τῶν καὶ ἀπὸ τῆς Ρωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγόντων· καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην δεῆσον ἐπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν Ιούδαν, ἐκέλευσεν [n] αὐτῷ μηδεμίαν φείδεσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ Νικάνωρ, παραγενόμενος εἰς Ιεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίγνω τῷ Ιούδᾳ, δόλῳ δὲ ἐπιχείρησιν λαβεῖν κρίνας, [o] πρεσβεύσας λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, "μη-"δεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι, φάσκων, πολεμεῖν καὶ "κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πι-"στεθὲν δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ἐπὶ τῷ ποιῆσαι φα-"νερὸν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, "[p] ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ." ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ Νικάνορος, ὁ Ιούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πιθόμενοι, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοασι πίστις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν Νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ιούδαν, [q] μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς [r] οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ιούδαν. ὁ δὲ σωθεὶς τὴν ὑπόθεσιν, σκηνήσας πρὸς τοὺς ἰδίους σωτέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας γεγενημένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ιούδᾳ· [s] καὶ συγκροτήσας [t] καὶ προσκαλεσάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην [u] Καφαρσαλαμὰ, [x] καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν Ιούδαν [y] ὑπὸ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

vertebat, prioribus fide non ſervata. Poſtquam vero Hieroſolymis digreſſus ad vicum pervenit, Bethzetho vocatum; quibuſdam è ſuis emiſſis, comprehendit perfugarum multos & è populo nonnullos, atque omnibus mactatis, juſſit ut quotquot in ea regione eſſent Alcimo parerent: reliſtiſque cum eo militibus, qui ipſum in provincia ſua cuſtodienda juvarent, Antiochiam ad Demetrium regem reverſus eſt. *Bacchides in Beth-ſuritas cædem graſſatur. 1 Maccab. c. 6.*

3. Alcimus autem omni modo id agens ut principatum ſibi firmaret, ſentienſque ſecurius ſe regnaturum eſſe, ſi populum ſibi benevolum fecerit, omnes blandis ſermonibus deliniebat, & ad gratiam ſingulis & delectationem loquendo. Itaque brevi admodum validam manum & exercitum ſibi comparavit: horum autem plerique erant impii & perfugæ, quibus miniſtris & militibus utens regionem obiit, & quotquot Judææ rebus ſtudere offendit *ad* unum obtruncavit. At Judas videns Alcimum ad magnam creviſſe potentiam, multoſque de gente *ſua* viros bonos ſanctoſque interfeciſſe, ipſe quoque, late per regionem evagatus, partium ejus fautores occidebat. Alcimus autem videns ſe non poſſe Judæ *exercitui* reſiſtere, viribuſque eo inferiorem eſſe, decrevit ad auxilium Demetrii regis confugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Judam irritabat, ipſum accuſando, quod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, pluresque ab eo fierent, niſi anticipetur, & pœnas luat, potenti in eum miſſo exercitu. *Alcimus, quotquot Judæ rebus ſtudere comperit, morte afficit. 1 Maccab. c. 7. Judas Alcimum ſevientem reprimit. 1 Maccab. c. 7. Alcimus Judam apud Demetrium acerbe criminatur. 1 Maccab. c. 7.*

4. Tum Demetrius id ſuis rebus periculoſum eſſe exiſtimans, ſi Judam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis ſummæ erga ipſum benevolentiæ fideique *virum*: (idem enim ille *erat*, qui cum ipſo urbe Roma profugerat) datoque ei exercitu quantum ſatis eſſe putabat ad Judam debellandum, imperavit ei ut nemini de gente *iſta* parceret. Nicanor autem, cum Hieroſolyma veniſſet, è veſtigio adverſus Judam præliari non decrevit, dolo vero ipſum in poteſtatem ſuam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens, "nihil cauſæ eſſe cur armis de-"certarent & diſcrimen adirent, ſeque paratum "eſſe fidem jurejurando dare, illum nihil mali paſ-"ſurum eſſe. ideo enim ſe venire cum amicorum "comitatu, ut mentem Demetrii regis illis pate-"faceret, qualiter de genere illorum ſentiat." Cum iſta per legatos promiſiſſet Nicanor, Judas ejuſque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi ſuſpicantes, fidem ei *viciſſim* dant, & Nicanorem cum exercitu ſuſcipiunt. Ille vero, cum Judam amice ſalutaſſet, ſignum quoddam, dum inter ſe colloquerentur, ſuis dat *militibus*, ut Judam corriperent. At ille, inſidiis intellectis, proſiluit, & ad ſuos ſe recipiebat. Nicanor autem, conſilio ſuo patefacto, doliſque jam detectis, *tum demum* aperto Marte cum Juda rem gerere ſtatuit: cumque copias *undique* contraxiſſet & ad pugnam *eas* paraſſet, prælio commiſſo ad vicum quendam Caphariſalama *dictum*, partaque victoria, Judam in arcem, quæ Hieroſolymis erat, fugere compulit. *Cum Juda doloſe agit. 1 Maccab. c. 7. Dolis detectis, ad prælium ſe parat. 1 Maccab. c. 7. Fundit fugatque Judæ milites.*

5. Cum

[g] Βηθζηθὼ]. Βηζηθὼ *Hen.* & C. Βηζαὶθ forſan pro Βηθζαὶθ 1 *Macc.* c 7. v. 19. HUDS. Βηζὶτ 1 Maccab. VII. 19. infr. c. XI. §. 1. *Gen.* Βηζηθὼ· Ελιανὰ 1 Maccab. VIII. 5. *Ruſin.* Barziton. SPANH.

[h] Πᾶσιν ὑπακούειν Ἀλκίμῳ·] Sic *Busb. Hen.* & C. πάσῃ in *Editis.*

[i] Αὐτῷ,] Αὐτῷ ſolus *Busb.*

[k] Ὁσίων ἐν ἔθνεσι,] Ὁσιοι ἐν ἔθνεσι. inde nomen Eſſæorum. REL.

[l] Τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας.] Ita *Baſ.* ταῦτα ἐκείνῳ φρ. habet *Hen.* τὰ αὐτὰ Ιωακείμῳ φρ. *Busb.* ταῦτα αὐτῷ ἐκείνῳ συμφρ. C. τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ *Gen.*

[m] Ἀλλ' ἠττώμενον αὐτῷ τῆς ἰσχύος,] Ἀλλὰ κρ' πολὺ λειπόμενον αὐτῷ *Hen.*

[n] Αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι ἐν ἔθνεσι.] Αὐτῷ deeſt *Hen. Busb.* & C.

[o] Πρεσβεύσας λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ,] Προτείνας C.

[p] Ὡς ὦνοι ἐν γένει.] Ὅτι ὦνοι ἐν γ. *Hen.* & C.

[q] Μεταξὺ προσομιλῶν] Καὶ μεταξὺ *Busb.* & *Hen.*

[r] Οἰκείοις τὸ σημεῖον,] Οἰκείοις σημεῖον C. & *Vet. Interpr.*

[s] Καὶ συγκροτήσας,] Eſt qui legit, ὃς συγκροτήσας, & poſt καὶ νικήσας, infr. ἀναγκάζει τὸν Νικάνορα. nam victoriam penes Judam fuiſſe oſtendit auctor libri 1 *Macc.* in c. 7. v. 32.

[t] Καὶ προσκαλεσάμενος πρὸς τὴν μάχην,] Καὶ προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς τὴν μάχην *Hen.* (*L. B.*) & C.

[u] Καφαρσαλαμὰ.] Χαραξαλαμὰ 1 Maccab. VII. 32. SPANH.

[x] Καὶ νικήσας,] Καὶ νικᾷ, νικήσας ἐν ἀναγκάζει *Hen.* καὶ νικᾶ. Ιούδας ἐν εἰς τὰ ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν ἀναγκάζει φυγεῖν *Busb.* Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3839.) legendum cenſet, καὶ νικᾷ, καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ Ιούδας &c. contra fidem *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν Φεύγειν.] Ita etiam *MSS.*

Nicanor, templo minatur excidium. 1 Maccab. c. 7.

5. Cum autem in eo esset ut ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli & senatorum obviam facti eum salutabant, ostensis sacrificiis, quæ se Deo pro Rege oblaturos esse dicebant. Ille vero impie loquutus illis minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, templum excisurum esse cum rediret. Et post has quidem minas jactatas exiit Hierosolymis: sacerdotes vero, propter mœrorem ex iis quæ dixerat, in lachrymas proruperunt, Deoque supplicabant ut ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem cum Hierosolymis egressus ad vicum quendam perveniſſet Bethoron vocatum, illic castra locavit, ubi & alius ei ex Syria accessit exercitus: Judas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui à Bethoro triginta stadiis aberat, non amplius quam mille homines *secum* habens. Istos valde hortatus, ut animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent cum quam multis dimicaturi essent, sed ut, quales ipsi & pro qualibus præmiis periculum subeunt secum reputantes, animose obviam irent hostibus, in prælium

Nicanor, iterum cum Juda congressus, superatur & occiditur. 1 Maccab. c. 7. 2 Maccab. c. 15.

eos educit; & cum Nicanore congressus, editoque acri certamine, adversarios superat, & multos illorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo cæso, nequaquam subsistit exercitus: sed ubi ducem amiserat, abjectis armis sese fugæ mandarunt. At Judas *impigre* eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis undique finitimis, quod hostes profligaverat. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, & fugientibus obviam facti occiderunt eos fronte fronti oppositа. adeo ut ex hac pugna nemo *salvus* evaserit, homines licet fuerint ad novem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima-tertia die mensis, qui à Judæis Adar, à Macedonibus Dystrus appellatur. atque in eo votiva sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Judæorum gens à bellis aliquandiu requievit, & pace fruebatur: postea *vero* in certamina & pericula recidit.

Alcimi mors. 1 Maccab. c. 9.

6. Alcimo autem pontifici, cum vellet adyti murum, veterem *admodum* & à sanctis prophetis exstructum diruere, Deus plagam quandam repentinam inflixit; à qua & voce privatus in terram concidit, multisque diebus cruciatus vita decessit,

Judas pontificatum obit.

quadriennium functus pontificatu. Illo vero mor-

ε'. [z] Επι δ' αὐτῶ καλούντι [a] ἐκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, [b] ὑπεντήσαντες τ ἱερέων τινες καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας [c] ἐπεδείκνυον ἃς ὑπὲρ τ βασιλέως ἔλεγον [d] προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὁ δ' βλασφημίαις [e] αὐτοῖς ἠπείλησεν, εἰ μὴ [f] παραδῶ τ Ιούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τ ναόν. καὶ ὁ μὲν τάχα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τ Ιεροσολύμων· οἱ δ' ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἀπὸ τ̃ὐ ὄντι τοῖς εἰρημένοις λύπῃ [g] προέπεσον, καὶ τ Θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι σφᾶς τ πολεμίων αὐτῶν. ὁ δὲ Νικάνωρ, ὡς, ἐκ τ Ιεροσολύμων ἐξελθὼν, ἐγένετο κατά τινα κώμην [h] Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ιούδας δ' ὁ [i] Ἀδασεῖς ἑπτὰ κώμῃ, σταδίους ἀπέχούσῃ τριάκοντα τ [k] Βεθωρᾶ, στρατοπεδεύεται, εἰς [l] χιλίους [m] ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τ ἀντιπάλων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοις ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ὑπὲρ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύσουσιν ἐνθυμουμένους, δίψυχος ἀμύσσει χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὴν μάχην ἐξάγει· καὶ [n] συμβαλὼν τῷ Νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τ μάχης γενομένης, κρατεῖ τ ἀντιπάλων, καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ [o] τελευτῶν αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ἧ πεσόντος, οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν· ἀλλὰ τ στρατηγὸν ἀπολέσαντες, [p] εἰς φυγὴν ἐτράποντο, ῥίψαντες [q] τὴν πανοπλίαν. διωκόντων δ' ὁ Ιούδας ἐφώνησε, καὶ [r] σάλπιγξι τ πέριξ κώμας ἐσήμηνεν, ὅτι νικῶν τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐτῇς ἀκούσαντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γυμνοῦντες κ̃ σώζοντες. ὥστε ἐκ τ μάχης ταύτης ὀλίγοις διέφυγε, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δ' νίκην ἐπέθηκε γοῦν τ πόλει τῇ τρισκαιδεκάτῃ τ μηνὸς, ὃν λεγομένων παρ' μὲν Ιουδαίοις [s] Ἀδὰρ, κ̃ δ' Μακεδόσιν Δύστρον. [t] ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ̃ πᾶν ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι [v] χρόνου σχεδὸν ὀλίγου τὸ τ Ιουδαίων ἔθνος τ [x] πολέμων ἀναπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, [y] ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατέστη.

5'. Τῶ δ' [z] ἀρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ ἁγίων, ὃν παλαιὸν ἐκ κατασκευασμένον ὑπὸ τ [a] ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τις αἰφνίδιος ἐκ τ Θεῶ προσέπεσεν· ὑφ' ἧς ἄφωνός τε ἐπὶ τὴν γῆν κατεσπάσθη, κ̃ βασανισθεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερεύσας [b] ἔτη

(sed *L. B.* ἔτει) & *Vet. Interpr.* εἰς τὸν τ Ιερουσολύμων ἀφεστῶτα *Zonar.* εἰς τὸν οὐ τοῖς Ιεροσολύμοις ἀκραν legendum censet *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 32.

z Επι δ' αὐτῶ καθιόντι] Ita *Hen. Busb.* & C. ἐπεὶ δ' in *Editis.*

a Εκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν,] Από τ ἄκρας *Hen.*

b Απαντήσαντες] Υπαντήσαντες *Hen.* & C.

c Επιδείκνυον] Υπεδείκνυον C.

d Προσφέρειν τῷ Θεῷ.] Επιφέρειν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

e Αὐτοῖς ἠπείλησεν,] Ita legisse videtur *Epiphan.* τῷ λαῷ ἠπείλησε habet *Zonaras.* in *Editis Aliisque* βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησε. quæ quomodocunque distinguantur, haud placebunt. βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησι in uno *Cod.* quæ sane ferri possunt, modo comma ponatur post αὐτὸν.

f Παραδῶ τ Ιούδαν] Παραδῷη *Busb. Hen.* C. & *Zonar.*

g Προέπεσαν,] Προσέπεσον C.

h Βεθωρὸν] Βηθώρων *Hen.* Βαθωρὸν C. Vide *Annot.* ad præced c 7. §. 1. HUDS. Βίθαρρα πόλις prope Hierosolyma Eus. H. Eccl. l. IV. c. VI. p. 118. Βωθωρὸν 1 Maccab. VII. 39. infr. lib. 13. c. 1. §. 3. ubi *Gen.* Βεθωρῶν· SPANH.

i Αδασεῖς] Sic *Hen.* C. & *Vet. Interpr.* ἐν Αδασοῖ in *Editis.* ἐν Αδασὰ 1 *Macc.* c. 7. HUDS. Conf. ἄλσος. lib. 1. c. 1. §. 6. SPANH.

k Βεθωρᾶ,] Ita mox supra post τριάκοντα & *Vet. Interpr.* Librariorum vitio Βεθωρᾶ in *Editis.* Βηθώρων *Hen.* Βαθωρῶν C. HUDS. *Gen.* Βεθωρᾶ· leg. Βεθωρᾶ· SPANH.

l Χιλίους] Haud aliter & hic loci & infra c. XI. §. 1. initiò. in libris omnibus tam Latinis quam Græcis, excepto *Cod. C.* qui διχιλίους habet. τεσσαρχιλίους 1 *Macc.* c. 7. v. 40.

m Απαντας ἔχων.] In *Hen.* & aliquot *Epiphanii* libris ἔχων τοὺς ἅπαντας· ὃς πάσομεν.

n Συμβαλὼν τῷ Νικάνορι,] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, & mox μετὰ τούτων *Busb.*

o Τελευτῶν αὐτὸς] Καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν πολέμῳ 1 *Macc.* c. 7. v. 43.

p Εἰς φυγὴν ἐτράποντο,] Εἰς φυγὴν οἱ αὐτῶ ἐτράποντο *Busb.*

q Τὴν πανοπλίαν.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τὰς πανοπλίας in *Editis Aliisque.*

r Τῶς σάλπιγξι] *L. B.* τῷ σάλπιγγι.

s Ἀδὰρ, κ̃ δ' Μακεδόσιν Δύστρον.] Conf. sup. lib. XI. c. 6. §. 13. SPANH.

t Ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ̃ πᾶν ἔτος,] Νικητήρια singulis annis à Judæis celebrata in memoriam devicti à Juda Nicanoris. 1 Maccab. VII. 49. SPANH. Festum anniversarium die 13 Adar ob devictum Nicanorem. Ita & in Megillath Taanith legitur. nunc eo die jejunant ob jejunium Estheræ ante Purim. REL.

v Χρόνου σχεδὸν ὀλίγου] Τὸ χρόνῳ *C. Busb.* & *Hen.*

x Πολέμων ἀναπαυσάμενον,] Πολεμίων solus *Hen.*

y Επειτ' εἰς ἀγῶνας] Πάλιν εἰς ἀγ. κ̃ κιν. C. Hac in re manifesti erroris ex 1 *Macc.* 9. 54, 55, 56. convincitur *Josephus*: ubi post Judæ excessum vita functum fuisse Alcimum clarissime ostenditur. Ipseque *Josephus*, errore postea agnito (*sc.* l. 20, c. 8.) Jacimo sive Alcimo nullum omnino successisse retulit, sed per totum septennium Hierosolymam pontifice caruisse. *Usserius* ad A. M. 4843. Verum hanc periochen, à verbis τῷ δ' ἀρχιερεῖ usque ad τελευτήσαντος, in hunc locum intrusum esse suspicatur *Petitus* (in *Animadv.* ἀνεκδότοις in *Josephum*, Tom. 4. p. 89.) atque inseri debere lib. 13. c. 1. §. 3. post verba illa, κ̃ τοῦτον ἐφύλαττε τ τρόπον.

z Αρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ.] Αρχιερεῖ Αλκίμῳ *Hen.* ἀρχιερεῖ Ιακείμῳ *Busb.*

a Ἁγίων προφητῶν,] Vocem προφητῶν additam fuisse existimat *Jos. Scaliger.* (in *Elencho Trihæres. N. Seratis*, p. 316.) ob verba ista in *Chronico Eusebii*, Αλκιμος ὁ φιλεῖ καθελεῖν τὸ τεῖχος τ αὐλῆς τ ἁγίων οἴκας ἔδοκε πτῶσις θεῖα. Verum locus *Esdræ*, c. 5. v. 6. quem suæ sententiæ firmandæ affert *Scaliger*, vulgatæ potius lectioni favet.

b ἔτη

[b] ἔτη πέντε. πλοῦτήσας δὲ τότε, τὴν δεξιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν· ὃς ἀκούσας περὶ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπλεμήκασι τήν τε Γαλατίαν [*] τήν τε Ἰβηρίαν, καὶ Καρχηδόνα τὴν Λιβύης, καὶ πᾶσι τούτοις τὴν Ἑλλάδα κεχείρωνται, καὶ τὰς βασιλείας [c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον, καὶ τὸν [d] μέγαν Ἀντίοχον, [e] ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τὸν αὐτοῦ φίλων Εὐπόλεμον τὸν Ἰωάννου υἱὸν, καὶ Ἰάσονα τὸν Ἐλεαζάρου, παρεκάλεσε δι' αὐτῶν συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, καὶ δημηγορίαν γράψαι ὅπως μὴ πολεμῶσι τοῖς Ἰουδαίοις. ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς πρὸς τοῦ Ἰούδα πρεσβεύτας ἡ σύγκλητος δέχεται· καὶ διαλεχθέντες περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, [f] τὴν συμμαχίαν ἐποιήσαντο. ποιησαμένη δὲ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλε· αὐτὸ δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους, ἀνέθεσαν. [g] ἔστι δὲ [h] τοιοῦτον. "Δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας καὶ ἀσυλίας καὶ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν Ἰουδαίων. Μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων Ρωμαίοις πολεμεῖν "τοῖς Ἰουδαίων ἔθνεσι, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον "ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δέ τινες Ἰουδαίοις, βοηθεῖν Ρωμαίους αὐτοῖς καὶ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν, ἂν τισι "Ρωμαίων ἐπίωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν "δέ τι περὶ τούτων τὴν συμμαχίαν θέλησι τὸ τῶν Ἰουδαίων "ἔθνος ἢ [k] προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ [l] βουλεύσασθαι "γνώμῃ καὶ δόγματι τῶν Ρωμαίων. ὁ δὲ ἂν προσθῇ, τοῦτο "εἶναι κύριον. [m] ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου καὶ "Ἰωάννου παῖδος, καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ἐπὶ "ἱερέως μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ "ἀδελφοῦ αὐτοῦ." καὶ τὴν μὲν πρώτην Ρωμαίοις πρὸς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

tuo populus Judæ pontificatum dedit: qui cum *multa* audiisset de Romanorum potentia, eosque subegisse, * & Galatiam & † Iberiam, & Carthaginem in Africa, ac præterea Græciam in suam potestatem redegisse, regesque Persæum & Philippum & Antiochum Magnum, decrevit cum illis facere amicitiam. Missis igitur Romam, ex amicis suis, Eupolemo Joannis filio & Jasone Eleazari filio, voce illorum obsecrabat, ut societatem secum inirent & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne *posthac* Judæos bello lacesseret. Cumque Romam venissent Judæ legati, *benigne* eos excipit senatus: habitoque de iis quorum gratia missi erant sermone, societatem coire placuit. *Mox* facto hac de re senatus-consulto, exemplar ejus in Judæam missum est; illud vero ipsum, in tabulas æneas incisum, in Capitolium relatum est. Erat autem hujusmodi. "Decretum senatûs de societate & benevolentia erga gentem Judæorum habenda. Ne "quis Romanæ ditionis cum gente Judæorum "bellum gerito, neque bellum gerentibus frumentum aut naves aut pecuniam submininistrato. Si "quis Judæos invadat, Romani illis opem ferunto pro viribus. vicissim, si quis Romanos invadat, Judæi auxilium ferunto. Si quid ad hoc *fo*"*ciale* fœdus voluerit gens Judæorum addere aut "ab eo demere, id fiat cum consensu populi Ro"mani. & quod sic additum fuerit, ratum esto. "Scriptum est hoc Senatus-consultum per Eupo"lemum Joannis filium & Jasonem Eleazari, Ju"da gentis pontifice & duce Simone fratre ipsius." Atque ita quidem contigit primam Romanis cum Judæis amicitiam & societatem factam esse.

Romanorum potentia. 1 Maccab. c. 8.

Judas mittit qui societatem cum Romanis coeant. 1 Maccab. c. 8.

Romanorum senatus-consultum de inita cum Judæis societate. 1 Maccab. c. 8.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν Βακχίδης ἐκπέμφθεὶς αὐτὸν ἐνίκησεν, καὶ ὡς Ἰούδας γναίως μαχόμενος ἔπεσεν.

CAP. XI.

XVIII.

Quod Bacchides denuo in Judam missus ipsum superavit: utque Judas strenue se gerens occubuit.

Ἠμήτριος δέ, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τὸν Νικάνορος πλοῦτος, καὶ τὴν ἀπωλείας τῶν σὺν αὐτῷ στρατευμάτων, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν· ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας, καὶ διαβαίνων εἰς Ἰουδαίαν, ἐν [n] Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις ὄντας· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ [o] συμπεφεύγασιν· ἐκπολιορκήσας δὲ λαβών, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπῄει. μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ [p] Βηθζηθὼ τοὔνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δὲ [q] διχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δὲ ἦσαν [r] οἱ πάντες [s] χίλιοι. ἔστι τὸ Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν, καὶ τὴν παρεμβο-

Cæterum Demetrius, nunciata sibi morte Nicanoris & clade exercitus qui cum eo erat, misit denuo Bacchidem cum *aliis* copiis in Judæam. qui, Antiochiâ profectus, ubi in Judæam pervenit, ad Arbela Galilææ urbem castra metatur. Cumque illos qui in istius loci speluncis erant (nam multi in eas confugerunt) vi expugnaverat ceperatque, illinc digressus Hierosolyma properabat: cognitoque Judam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, adversus eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum millia. At Judas non plures secum habebat quam mille homines. Illi, visa *exercitûs* Bacchidis multitudine, territi erant, relictisque castris omnes diffugerunt præ-

Demetrius Bacchidem in Judæam mittit. 1 Maccab. c. 9.

Judas multis è suis dilapsis, prælium cum Bacchide non detrectat. 1 Maccab. c. 9.

[b] Ἔτη τέσσαρα.] Trienniùm vero ei assignat in lib. 20. c. 8. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3844. & *Cappellum* ad *A. M.* 3840. & *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. 10.

* *Et Galatiam*] Gallias *Epiphan* partem Galatiæ, quæ Gallogræcia dicta est, intelligendam esse censet *Grotius*: quod tota Galatia serius facta fuerit provincia, Gallogræcia vero à Cn. Manlio subacta post pacem cum Antiocho Magno.

† *Et Iberiam*,] Celtiberis per M. Porcium Catonem, Fulvium Flaccum & Tiberium Sempronium Gracchum devictis; Vaccæis vero per L. Posthumium, temporibus Antiochi Magni, Seleuci, & Antiochi Illustris. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 8. v. 3.

[c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον,] Περσέα καὶ Φιλ. *Busb.* & *Hen.* Philippus rex Macedonum victus erat à T. Q. Flaminio, & Perses victus & in fidem acceptus à Paulo Æmilio.

[d] Μέγαν Ἀντίοχον,] Vide apud *Polybium* in *Excerptis* Legationum, *Livium* libro XXXVII. & XXXVIII. & *Florum* l. 2. c. 8.

[e] Ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι.] Conf. *ibid.* lib. 1. c. 1. §. 4. SPANH.

[f] Τὴν συμμαχίαν ἐποιήσαντο] Συμμαχεῖν ἐποιήσαντο *Busb.*

[g] Ἔστι δὲ τοιοῦτον. Δόγμα συγκλήτου,] Vid. infr. lib. 14. c. 8. §. 5. & lib. 16. c. 2. §. 4. SPANH.

[h] Τοιοῦτον.] Ita ipse distinxi. prius erat, *Ἐστὶ δὲ τοιοῦτο δόγμα* &c.

[i] Ἐπίωσί τινες Ἰουδαίοις,] Ἐπιῶσι hîc & seq. lineâ secundâ in *Cod. Hen.*

[k] Προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν] Προσθῶσι *Hen.*

[l] Βουλεύσασθαι] Βούλασθαι *Hen.*

[m] Ἐγράφη τὸ δόγμα] Hanc ὑπογραφὴν commentitiam esse & à *Josepho* adjectam existimat *Usserius* ad A. M. 3843. nam quis credet Judâ superstite alium imperatorem fuisse quam ipsum Judam; aut si alius exstitisset, illum non Jonathanem potius fuisse, quam Simonem, qui post illius demum mortem principatum est adeptus.

[n] Ἀρβήλοις πόλει] Ἀρβάτοις malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 2. idque ex 1 *Macc.* c. 5. v. 23. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 575. HUDS. Conf. de Vita §. 37. SPANH.

[o] Συμπεφεύγασιν·] Ita in *Editis.* συμπεφύγασιν *Hen.* & *Busb.*

[p] Βηθζηθὼ] Hoc modo etiam supr. c. 10. §. 2. Βαζηθὼ hîc loci in *Editis.* Βαζηθὼ *Hen.* Βαζηθεῖ *Busb.* HUDS. Conf. sup. c. 10. §. 2. SPANH.

[q] Διχιλίων.] Χιλίων solus *Hen.*

[r] Οἱ πάντες χίλιοι.] Verum 1 Maccab. VIII. v. 6. dicuntur τετρακόσιοι ἄνδρες ὀλίγοι μετ' αὐτοῦ· *Rufin.* verò hic, Judæi verò fuerunt omnes duo millia, ut pro χίλιοι legerit hic διχίλιοι· SPANH.

[s] Χίλιοι.] Non dubitat *Petitus* (in *Animadv.* ἀπεδόθησαν tom. 3. p. 640.) quin litera numeralis ϛ *Josephi codicibus* exciderit, & à manu ipsius fuerit γ'. χίλιοι. Habemus quidem 1 *Macc.* c. 9. v. 5. τετρακόσιοι. *Zonaras* tamen receptam *Josephi* lectionem agnoscit.

præter octingentos. Judas autem à ſuis militibus deſertus, cum hoſtis jam immineret, nullumque ei tempus novos delectus habendi concederet, in eo erat, ut cum octingentis illis pugnam contra Bacchidem committeret: atque hortatus eos ut forti animo pericula ſuſtinerent, juſſit ut in aciem prodirent. Illis vero dicentibus ſe nequaquam poſſe cum exercitu tantæ magnitudinis congredi, atque ſuadentibus ut in præſentia quidem recederet & ſaluti ſuæ conſuleret, poſtea vero copiis ſuis collectis cum hoſtibus manus conſereret, "ne hoc, "inquit, ſol factum aſpiciat, ut terga mea hoſti- "bus obverſa oſtendam. Sed ſi nunc fatalis hora "venit ut moriar, & omnino neceſſe eſt ut per- "eam ſi pugnem, * fortiter *tamen* ſtabo, & quic- "quid futurum ſit malo excipere, quam ut res "præclare geſtas gloriamque ex illis partam turpi "fuga jam dedecorem." Atque iſtis quidem verbis reliquos de ſuis hortabatur, ut ſpreto contemptoque periculo cum hoſtibus prælium committerent.

Suos hortatur. 1 Maccab. c. 9.

XIX. *Prælium atrox inter Bacchidem & Judam. 1 Maccab. c. 9.*

2. Interea Bacchides, cum copiis ex caſtris egreſſus, aciem ad pugnam inſtruebat: atque ita eam ordinavit, ut equites in utroque cornu collocarentur, atque velites & ſagittarii totam phalangem præcederent; ipſe vero eſſet in dextro cornu. Sic inſtructa acie, quamprimum hoſtium exercitui admoveretur, juſſit tubicinem ſignum dare, militeſque clamore ſublato prælium inire. Idem ubi Judas fecerat, cum hoſtibus congreditur, & utriſque acriter dimicantibus, pugnaque ad ſolis occaſum protracta, Judas, animadvertens Bacchidem & quod erat exercitui robur in dextro eſſe cornu, aſſumptis animoſiſſimis quibuſque in iſtam aciei partem impetum fecit: eoſque qui illic erant aggreſſus diſſolvit eorum phalangem. Cumque in medios *hoſtes* penetraſſet, eos in fugam compulit, perſequiturque uſque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in ſiniſtro cornu, pulſos qui erant in dextro conſpicati, Judam ſequentes circumiverunt, atque in tergum converſi ipſum in medio comprehendunt. Ille vero, cum nulla effugiendi via daretur, ſed undique hoſtibus ſeptus eſſet, conſtitit cum ſuis & *ſtrenue* pugnabat. Cumque multos adverſariorum fudiſſet, atque labore & *vulneribus* conficeretur, ipſe etiam cecidit, animamque efflavit, non minus ex rebus jam ante præclare geſtis, quam ex ſimilibus dum moreretur *conſpicuus*. Juda autem proſtrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem ſequerentur, tantoque duce orbati, fugæ ſeſe mandarunt. Simon vero & Jonathas, fratres Judæ, corpus *ejus*, ex fœdere ab hoſtibus receptum, in Modim vicum deportarunt, ubi & pater eorum monumento conditus erat, atque ibi ſepelierunt, cum illum populus *univerſus* aliquammultis diebus luxiſſet, atque ſolennibus exſequiis honoraſſet. Atque ita quidem vitam finivit Judas, vir fortis & bellicoſiſſimus, quique memor erat mandatorum Mattathiæ patris, & pro popularium ſuorum libertate omnia & agere & pati ſuſtinuit. Tanta itaque virtute præditus, maximam *poſt ſe* reliquit gloriam ſuique memoriam, gente *ſua* in libertatem vindicata & è Macedonum ſervitute erepta: cumque tres eſſet

Judas occumbit.

Magno cum ploratu ſepelitur. 1 Maccab. c. 9.

λιὼ καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀκτακοσίων. Ἰούδας ᾗ καταλειφθεὶς ὑπὸ τ οἰκείων στρατιωτῶν, ᾗ πολεμίων ὑπικμένων, ᾗ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν δυνάμεως ὑπιτρεπόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τοῦ Βακχίδου· καὶ παρορμήσας τοὺς ἑπομένους ἀψύχως ὑφίστασθαι τ κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἐπὶ τὴν μάχην. τῶν ᾗ λεγόντων, ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλόντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν ἐς σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σὺν ἄγοντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, "μὴ τοῦτ', εἶπεν, ἥλιος ἐπίδοι γιγόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ "νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ ἐς τελευτὴν ὁ "παρών μοι καιρὸς φέρει, ᾗ δεῖ πάντως ὀπολέσαι μαχό- "μενον, σήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ "τοῖς ἤδη καλῶς πεπραγμένοις ἐς τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν σφα- "λὼν τὴν ὑκ ἐς νῦν φυγῆς ὕβριν." ἐ ᾗ ὁ μὲν τοιαῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, ὠδυκαλῶν τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἠνέγκατο.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης, ἐξαγαγὼν ὁκ ἐς στραπεδὸν τὴν δύναμιν, πρὸς μάχην παρετάσσετο· καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τ κεράτων ἔταξε, τοὺς ᾗ ψιλοὺς καὶ τοξότας προεσήσατο ἁπάσης τ φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἐν ᾧ ἦν ᾗ δεξιὸν κέρας. ὕτως ᾗ συντάξας τὴν στρατιὰν, ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τ πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τ σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαι προσιέναι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις· καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, ᾗ τ μάχης μέχρι δυσμῶν προαγομένης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τ Βακχίδην καὶ τὸ κράτιστον ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τ στρατιᾶς, προσκαλεῖται τοὺς δυσχοτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τ τάξεως, ᾗ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διασπᾷ αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, ᾗ διώκει μέχρις [x] Ἀζῶ ὄρους ὅτω λεγομένου. θεασάμενοι ᾗ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ διώνυμον ἔχοντες, [y] ἐκυκλώσαντο τ Ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γιγόμενοι. ὁ ᾗ [z] φεύγειν μὲ δυνάμενος, ἀλλὰ περιεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἔρρωτο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς ᾗ κτείνας τ ἀντιπάλων, καὶ κατάκοπος [a] γιόμενος, ᾗ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲν πρότερον γεγυμνέμενος, ἐφ' ὁμοίοις ᾗ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν [b] ἀφιείς. περὶ ᾧ ᾗ Ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγὸν ᾗ τοιοῦτον στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες ᾗ τὸ σῶμα θάπτουσι τῶν πολεμίων ὑπαναχωροῦντων Σίμων καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ ἐ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν [c] Μωδεὶμ κώμην, ὅπερ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσι, [d] πενθήσαντες ἐπὶ συχνὰς αὐτὸν ᾗ πολλὰς ἡμέρας, καὶ τιμήσαντες κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον ᾗ μεγαλοπάλαμον γιγόμενον, ᾗ τ ἐ πατρὸς ἐντολῶν Ματταθίᾳ μνήμονα, ᾗ πάνυ ὑπὲρ τ τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας ἐ θράσει ἐ πᾶσιν ὑπομένοντα. τοιοῦτος οὖν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτὸ κλέος ᾗ μνημεῖον κατέλιπεν, ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, ᾗ τ ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας [e] αὐτὸ δουλείας· ᾗ τὴν ἀχθεροῦσιν

* Fortiter *tamen* ſtabo,] *Al.* ſtabo *tamen* omnia potius ſuſtinens, quam &c. *legendo* πᾶν ὑπομένων μᾶλλον ἢ τοῦς.

x Καὶ ὁ μὲ ταῦτα] Ita diſtinxi, prius erat, ᾗ ὁ μὲ ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ὠδυκαλῶν, ἐ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν. Hac lectione ſervata, eſt qui ἔπεισθεν pro ἔλεγεν reponit.

y Ἐλεγεν.] Forte ἔπεισθεν. COCC.

z Ἀζᾶ ὄρους] In *Epiphanii* libris *Gazara* aut *Gazarat*. 1 *Macc.* c. 9. v. 15. ἕως Ἀζώτου ὄρους. perperam, ut puto. HUDS. Conf. ſup. lib. VII. c. 12. §. 2. SPANH.

y Ἐκυκλώσαντο τ Ἰούδαν διώκοντες,] Ἐκύκλωσαν τ Ἰούδαν διώκοντα *Busb.*

z Φεύγειν ὲ δυνάμενος,] Ita *Hen.* φυγεῖν in *Editis Aliisque.*

a Γιόμενος,] Iterum cum *Hen.* γιγνόμενος in *ceteris.*

b Ἀφιείς.] Sic *Hen. aphis* in *reliquis.*

c Μωδεὶμ κώμην,] Μωδεεὶ *Hen.* Vide præced. c. 6. §. 1. HUDS. Conf. ἀλώσ. lib. 1. c. 1. §. 3. & vid. 1 Maccab. IX. 18. SPANH.

d Πενθήσαντες] *L. B.* πενθήσαντα.

e Αὐτὸ δουλείας·] Illud αὐτὸ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

f Ετος

σιὴν [f] ἔτ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.

annos pontificatu functus, *ita* occubuit.

Τέλ☉ ☧ βιβλίε δωδεκάτ☉.

Finis Libri duodecimi.

[f] Ετ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.] Hoc ita intelligendum (inquit *Cappellus* ad A. M. 3839.) ac si dixisset, obiisse triennio solido post repurgatum templum; cum tamen maximam temporis hujus partem pontificatus munia usurparit Aleimus. Vide super. cap. 9. §. 7.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOTERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ιούδα, [b] τελευτήσαν☉ αὐτ☉, τὴν ἡγεμονίαν περιέλαβεν.

1. *Quomodo Jonathas frater Judæ, illo defuncto, principatum suscepit.*

β'. Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, ἠνάγκασε, φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἀπελθεῖν ἐκ τ☉ χώρας.

2. *Quomodo bello cum Bacchide gesto, coëgit eum, post factam cum ipso amicitiam, è Judæa discedere.*

γ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ὁ ☧ Επιφανοῦς Αντιόχε ὑὸς, ἐλθὼν εἰς Συρίαν, ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.

3. *Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Judæam profectus, Demetrio bellum intulit.*

δ'. Ως Δημήτρι☉, πρεσβευσάμεν☉ πρὸς Ιωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, [c] αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉ ☪ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν.

4. *Quomodo Demetrius, missa legatione ad Jonatham, cum eo societatem init, multis ipsi gentique nostræ datis muneribus.*

ε'. Ως Αλέξανδρ☉, ταῦτ' ἀκούσας, καὶ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα [d] ☧ Δημητρίε, καὶ ἀποδείξας Ιωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

5. *Quomodo Alexander his auditis, cum Demetrium muneribus superasset & Jonatham pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.*

ς'. Η Ονίε φιλία πρὸς τ☉ Φιλομήτορα Πτολεμαῖον καὶ τ☉ αὐτὸν καιρὸν γνωμένη. καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τ☉ Ονίε καλούμενον ναὸν πρὸς τ☉ ἐν Ιεροσολύμοις ὄντα.

6. *Sub id tempus Oniæ intercessit amicitia cum Ptolemæo Philometore. atque ædificavit templum, Oniæ vocatum, ad similitudinem Hierosolymitani.*

ζ. Οτι Αλέξανδρ☉, ἀποθανόντ☉ Δημητρίε, σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην.

7. *Quod Alexander, post mortem Demetrii, Jonatham summo in honore habuit.*

η'. Ως Δημήτρι☉ ὁ Δημητρίε παῖς, παραγενόμενος εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης, καὶ πολεμήσας τ☉ Αλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ποιησάμεν☉.

8. *Quomodo Demetrius Demetrii filius, cum è Creta in Syriam trajecisset, belloque Alexandro illato eum devicisset, ipse regnum occupavit, facta cum Jonatha amicitia.*

θ'. Ως Τρύφων ὁ Απαμεὺς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρε υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμεν☉ ☪ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην.

9. *Quomodo Tryphon Apamensis, post devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto.*

ι'. Ως Δημητρίε ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτε ληφθέν☉, [e] ὁ Τρύφων παρεσκόνδησε τ☉ Ιωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τ☉ ἀδελφὸν αὐτ☉ Σίμωνα.

10. *Quomodo, Demetrio à Parthis captivo facto, Tryphon fœdus cum Jonatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, & Simoni ejus fratri bellum intulit.*

ια'. Ως Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτ☉ τὴν στρατηγίαν ἐπιχείρησε [f] τὸ ἔθν☉, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

11. *Quomodo Judæorum gens exercitûs imperium detulit Simoni Jonathæ fratri, ipsumque pontificem creavit.*

ιβ'. Ως [ὁ Σίμων] ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχ☉ γενόμεν☉ Αντιόχῳ τῷ Δημητρίε ἀδελφῷ, τῷ ☪ Εὐσεβεῖ ἐπικληθέντι.

12. *Quomodo Simon Tryphona in Dora compulsum oppugnavit, inita societate cum Antiocho Demetrii fratre, cui Pius cognomen erat.*

ιγ'. Ως Τρύφων☉ ἀναιρεθέν☉, [g] Αντίοχ☉ ἐπολέμησε Σίμωνα, κἀκεῖν☉ Κενδεβαῖον τ☉ στρατηγὸν αὐτ☉ νικήσας, τ☉ Ιουδαίας ἐξέβαλεν.

13. *Quomodo, Tryphone sublato, Antiochus contra Simonem bellum movit: atque ille Cendebæum, ejus copiarum ducem, prælio superatum Judæa expulit.*

14. *Quod*

[a] Εν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ, vel ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ λόγῳ.

[b] Τελευτήσαντ☉] Τῦ τελευτήσαντ☉, αὐτὸς τὴν *Hen.*

[c] Αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉] Ita ex *MS. Hen.* αὐτόν τε, & mox καὶ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν desunt in *Editis Aliisque.*

[d] Τῦ Δημητρίε,] Illud ☧ ex *MS.*

[e] Ο Τρύφων] Ita *Gen.* ὁ Τρύφων desunt *Aliis.*

[f] Τὸ ἔθν☉] Illa τὸ ἔθν☉ non agnoscit *Hen.*

[g] Αντίοχ☉] Ita cum *Cod. Hen.* in cæteris Αντίοχον ἐπολέμησε Σίμωνι, καὶ Κενδεβαῖον &c.

14. *Quod Simon, à genero suo Ptolemæo inter convivandum dolo occisus, diem supremum obiit: atque Ptolemæus, uxore ejus & liberis in vincula conjectis, conatus est imperium sibimet asserere.*

15. *Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, præoccupato imperio, longo tempore Ptolemæum obsidit, in arcem inclusum, cui nomen erat Dagon.*

16. *Quomodo Antiochus Pius, ducto in Hyrcanum exercitu, admotoque urbi Hierosolymitanæ, obsidionem solvit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, & societate cum eo amicitiaque facta.*

17. *Hyrcani, post mortem Antiochi (qui apud Medos diem obiit) in Syriam expeditio: utque urbes multas vi expugnavit.*

18. *Amicitia facta inter Hyrcanum & Alexandrum cognomine Zebinam.*

19. *Quomodo Antiochus Cyzicemus, cum ad auxilium Samaritis ab Hyrcano obsessis ferendum venisset, fusus fugatusque est, & ab Hyrcani filiis Judæa pulsus.*

20. *Quod Aristobulus, suscepto imperio, primus sibi diadema imposuit.*

21. *Quomodo, Aristobulo defuncto, frater ejus Alexander, qui in imperium successit, expeditionem fecit in Syriam, & Phœnicen & Arabiam, & multos ex hostibus subegit.*

22. *Ptolemæi Lathuri cum eo pugna & victoria.*

23. *Quomodo Demetrius Eucærus, exercitu in Alexandrum educto, ipsum superavit.*

24. *Antiochi, Dionysi appellati, in Judæam expeditio: & quomodo prælio victoriam reportavit.*

25. *Quomodo post obitum Alexandri, uxor ejus Alexandra, cum imperium per novennium tenuisset, & in pace & gloria vixisset, vita decessit.*

ιδ'. Οτι ὑπὸ [h] τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν· καὶ Πτολεμαῖος, δήσας αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐπεχείρησε παραλαβεῖν.

ιε'. Ως ὁ νεώτατος τῶν Σίμωνος υἱῶν Υρκανὸς, φθάσας αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν, ἐπολιόρκησεν πολλῷ χρόνῳ τὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὸ Φρούριον ἐγκλείσας Δαγὼν καλούμενον.

ις'. Ως στρατεύσαμενος ἐφ' Υρκανὸν Αντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ Υρκανοῦ τάλαντα τριακόσια, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν [i] συνθέμενος.

ιζ. Υρκανοῦ στρατία, μετὰ τοῦ Αντιόχου πολεμοῦντος ἐν Μήδοις ἀποθανόντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ ὡς πολλὰς πόλεις καὶ κώμας εἷλεν.

ιη'. [k] Φιλία πρὸς Υρκανὸν Αλεξάνδρου τοῦ [l] Ζεβινᾶ κληθέντος.

ιθ'. [m] Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς Σαμαρεῦσι πολιορκουμένοις πρὸς Υρκανοῦ, ἡττηθεὶς διέφυγε, διωξάντων αὐτὸν τῶν Ιουδαίας τῶν υἱῶν Υρκανοῦ.

κ'. Οτι Ἀριστόβουλος Αριστόβουλος τοῦ ἀρχιερέως, διάδημα [n] πρῶτος ἐπιτίθεται.

κα'. Ως τελευτήσαντος Αριστοβούλου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αλέξανδρος, τοῦ ἀρχιερέως Ἀσσυρίων, ἐστράτευσεν ἐπὶ Συρίαν ἐπὶ Φοινίκην καὶ Αραβίαν, καὶ πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.

κβ'. Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη.

κγ'. Ως στρατεύσαμενος Δημήτριος ὁ Εὐκαιρος ἐπὶ Αλέξανδρον ἐνίκησεν αὐτόν.

κδ'. Αντίοχος [o] τοῦ Διονύσου λεγομένου στρατία ἐπὶ Ιουδαίαν, καὶ ὡς ἐνίκησε τῇ μάχῃ.

κε'. Ως μετὰ τὸν Αλεξάνδρου τελευτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Αλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατασχοῦσα, καὶ βιώσασα μετ' εἰρήνης καὶ δόξης ἀπέθανεν.

h Τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου] Hoc lemma, pariter ac istud quod sequitur, edidimus juxta exemplaria *Gall.* & *Henneb.* In *ceteris* ita se habebant: Οτι ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν. Οτι Πτολεμαῖος τοῦ ἀρχιερέως ἐπιχείρησε κατασχεῖν, καὶ τῶν Υρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

i Συνθέμενος.] Sic *Cod Hen.* Σήμερον in *reliquis*.

k Φιλία πρὸς Υρκανὸν Αλεξάνδρου] Hoc lemma etiam acceptum debemus *Cod. Hen.*

l Ζεβινᾶ] Ζαβίνα juxta *Porphyrium* in *Græcis Eusebii*, p. 227.

m Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς.] Brevius aliquanto in *Cod. Hen.* Ως ἡττηθεὶς ὑφ' Υρκανοῦ Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐξέπεσε τῆς Ιουδαίας.

n Πρῶτος ἐπέθετο.] Περιέθετο πρῶτος *Hen.*

o Τοῦ Διονύσου] Καὶ Διονύσου *Hen.*

Φ. Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSTERTIUS.

Continet hic liber tempus annorum LXXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ιωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ιούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· καὶ ὡς ἅμα Σίμωνι αὐτοῦ ἀδελφῷ ἐπολέμησε τῷ Βακχίδῃ.

CAP. I.

Quomodo Jonathas, post Judam fratrem, principatum suscepit; utque una cum Simone ejus fratre bellum gessit adversus Bacchidem.

ΤΟΙΝΙ μὲν ἐν τρόπῳ τὰ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, καταδυναστευομένων αὐτὸ τῶν [c] Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων δὲ πολίτων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ιούδας ἀπέθανεν, ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν Ιούδα, πάλιν ὅσον οὔπω τὰ ἀσεβῆ, καὶ πρὸ πολλοῦ ἐκκεκηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, [d] ἐπεφύη τοῖς Ιουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον [e] ἐκάκου. σωελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὸν χώραν καταλαβών· ὡς πολλοὺς δι' ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων, διὰ τὸ δὲ λιμὸν καὶ τὰ ἔχθρων, δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τὰ Ιουδαίων τὰς ὑποστάσας τὰ πάλαι σωηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον μεταρρυθμίσας σωαθροίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν τῆς χώρας διοίκησιν. οἱ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ιούδα φίλους, καὶ τὸ ἐκείνοις φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ [f] παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, [g] ἔπειθ' ἅπαντα διέφθειρε. τούτοις δὲ τὰ συμφορᾶς τοῖς Ιουδαίοις τηλικαύτης γινομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπραγμένοι πρὸ τοῦ ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ [h] συνειλειφθέντες τὰ ἑταίρων δὲ Ιούδα, βλέποντες ὑποπλυνόμενον [i] οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Ιωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν

QUEMADMODUM Judæorum gens, à Macedonibus in servitutem adducta, libertatem recuperârit; & quibus quamisque certaminibus defunctus Judas mortem oppetiit, pro illis *strenue* pugnans; superiori libro declaravimus. Judæ vero post interitum, homines nefarii, quotquot erant, quique patria instituta violaverant, Judæos adoriebantur, * animisque resumptis eos undique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam & fames adjuvabat, quæ *tum forte* regionem urgebat: ita ut multi, ob necessariorum inopiam, & non ferentes malum utrinque hinc à penuria inde ab hostibus ingruens, ad Macedonas perfugerint. Bacchides autem, Judæis, qui à patriis moribus desciverant & profanam vitæ consuetudinem *eis* prætulerant, congregatis, his regionis administrationem commisit. At illi, comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. Is vero cum primum tormentis adhibitis eos ad libitum excruciaret, hoc facto *omnes* pari crudelitate occidebat. Judæis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non experti fuerant post *suam* ex Babylone reditum, qui reliqui erant ex Judæ sociis, cum viderent gentem miserabiliter pereuntem, Jonatha ejus fratre adito, *eum* rogabant ut fra-

Judæ defuncto, Bacchidis permissu male tractantur Judæi. [c] 1 Maccab. 9.

[a] Ογδοήκοντα καὶ δύο.] Ita *Hen. Busb. Gall.* 2. 3. 5. *Voss.* & *Bas.* Vide *Is. Vossium* in *Chronologia S.* c. XII. p. 152. & 155.

[b] Τίνι μὲν οὖν τρόπῳ] Τίνα μὲν οὖν τρόπον *Hen.* (*L. B.*) & *Gall.*

[c] Μακεδόνων,] Hebræi solent reges Syriæ מלכי יון & hos quidem solos reges Græcos nominare. Μακεδόνων nomen alii usurpant non pro Syris modo, sed aliis ex successoribus Alexandri. Eusebius histor. eccles. lib. v. c. 8. ex Irenæo. Πρὸ τοῦ Ρωμαίους κρατῆσαι τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, ἔτι τῶν Μακεδόνων τὴν Ασίαν κατεχόντων Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. *Antequam Romani imperium suum confirmassent, quum Macedones adhuc Asiam obtinerent, Ptolemæus Lagi.* &c. mox narrat Judæos Ptolemæo petenti codicem Sacrum annuisse, ὑπήκουον γὰρ ἔτι τοῖς Μακεδόνι τότε, *parebant enim tunc Macedonibus*, id est, Ægyptiis. Ceteroquin enim ratio non esset cur regi Ægyptio debuerint id concedere, quia parebant Macedonibus, nisi ipse inter Macedones habeatur. Syncellus in Chronographia p. 277. notat illam Monarchiam, quæ Persicam secuta est Ελλήνων & Μακεδόνων dici, Ελληνας γὰρ καὶ Μακεδόνας κατὰ τὸν τῶν Μακκαβαίων τοὺς αὐτοὺς μεταθήκασθαι, *ex libris enim Maccabaicis didicimus eosdem esse qui Græci & Macedones dicuntur*, addens imperium τὸ κατὰ Μακεδόνων post Alexandri mortem divisum fuisse in Ægyptium, Syriacum & Macedoniæ ipsius. Africanus in Chronico (vide Syncellum p. 278.) Ἀπὸ Αλεξάνδρου δὲ κτίσεως χρόνων ὑποδυόντες Ιουδαῖοι τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ποτὲ μὲν Πτολεμαίοις, ποτὲ δὲ Αὐτιόχοις ἐτέλουν ὑποφόρου. *A tempore Alexandri conditoris imperii Judæi fuerunt subjecti regno Macedonum, & modo Ptolemæis, modo Antiochis paruerunt.* Hic & Ægyptii & Syri appellantur Macedones. Tacitus lib. v. histor. 8. *Judæi Macedonibus invalidis sibi ipsi reges imposuere.* REL.

[d] Επεφύη τοῖς Ιουδαίοις,] Adhæsere Judæis, i. e. eos urserе & infectati sunt. Sic דבק Hebræis. In vernacula etiam lingua similis locutio. IBBETSON.

* *Animisque resumptis eos undique vexabant.*] *Vel* numeroque aucti, *aut* viribusque pollentes.

[e] Εκάκου.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐκάκουν in *Editis. Aliisque.*

[f] Παρέδοσαν.] Παρεδίδοσαν *Busb* & *Hen.*

[g] Ἔπειθ' ὅπου διέφθειρε.] Ita in *Editis* & aliquot *MSS.* Verum ὅπου nec agnoscitur à *Busb.* nec ab *Epiphanio.* præterea *Zonaras* legit εἶτα διέφθειρε.

[h] Περιελειφθέντες] Ita *Gen.* & *Gall.* ἀπολειφθέντες *Bas.* & *Hen.*

[i] Οἰκτρῶς τὸ ἔθνος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (*Lugd. Bat.* idem volebat scribens αἰκτρῶν) πικρῶς in *reliquis.*

[k] Απερ-

fratrem ſuum ſibi in exemplum proponeret, ejuſque de popularibus ſuis curam & providentiam, qui pro patriæ libertate vitam profudit, imitaretur, & ſine defenſore non relinqueret gentem, præſertim cum in extremum diſcrimen adduceretur.

Jonathas Judæ fratri ſuccedit. 1 Maccab. c. 9.

Tum Jonathas, cum dixiſſet ſe pro illis mortem obiturum eſſe, atque exiſtimaretur nihilo inferior eſſe quam frater, Judæorum dux declaratur.

Bacchides Jonathæ & Simoni inſidias ſtruit. 1 Maccab. c. 9.

2. Quod ubi reſcivit Bacchides, *is* veritus ne Jonathas negotium faceſſeret Regi & Macedonibus, quemadmodum non ita pridem Judas, dolo quærebat eum interimere. Verum hoc illius *vafrum* conſilium nec Jonatham, nec Simonem ipſius fratrem latebat: ſed enim illi, hac re cognita, ſociiſque ſuis omnibus aſſumptis, in ſolitudinem, quæ proxime aberat ab urbe, fugam maturabant; cumque veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Bacchides autem, ubi intellexit quod viribus animiſque deficerentur, & illic loci conſiderent, adverſus eos cum omnibus ſuis copiis profectus eſt, & poſitis trans Jordanem caſtris *exercitum reficiebat. Cæterum Jonathas, certior factus quod Bacchides contra ſe veniret, mittit fratrem ſuum Joannem, Gaddin etiam appellatum, ad Nabatæos Arabas, (erant enim amici) ut apud eos impedimenta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicaret. At Joanni, dum iter faceret ad Nabatæos, Amaræi filii, ad inſidiandum ex urbe Medaba egreſſi, & ipſum, & qui cum eo erant, capiunt, cunctiſque quæ ferebantur direptis, & Joannem & ſocios ejus omnes interficiunt. Veruntamen pœnam ob iſta, quam commeruerunt, fratribus ipſius perſolvebant, de qua haud multo poſt verba faciemus.

Deinadverſus eos cum copiis proficiſcitur. 1 Maccab. c. 9.

Joannes frater Jonathæ intercipitur. 1 Maccab. c. 9.

3. Bacchides autem, cognito quod Jonathas in Jordanis paludibus caſtra haberet, die Sabbati captato, contra eum venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reverentiam. Ille vero ſocios adhortatus, additoque inſuper quod vita illis in periculo eſſet, in medio hoſtes inter fluviumque concluſis, ut qui non habeant quò ſe fuga recipere (nam hoſtes quidem à fronte eos premebant, à tergo vero flumen erat) quin & Deum precatus ut illis victoriam daret, congreditur cum hoſtibus. quorum multis proſtratis, ubi cernebat Bacchidem in ſe cum impetu ferri, dextram extulit ut eum feriret. Cum autem ille ictum prævideret eumque declinaſſet, *Jonathas* cum ſociis in fluvium inſiluit, & tranavit, atque ita trans Jordanem in tutum evaſerunt, quod hoſtes non amplius amnem tranſirent, ſed Bacchides è veſtigio ad arcem Hieroſolymitanam ſe reciperet. De ſuo autem exercitu *hominum* circiter duo millia amiſit. Cæterum

Bacchides Judæos adoritur, & clade accepta Hieroſolyma ſe recepit. 1 Maccab. c. 9.

Per Judeam præſidia ſtatuit. 1 Maccab. c. 9.

multas Judææ urbes, quibus dejecta erant mœnia, communivit, & Hierichuntem, & Emmauntem, & Bethoron, & Bethellam, & Thamnatha,

---

k Απροσάτευτον] Απροσάπτητον *Busb.* & *Hen.* HUDS. Chryſoſt. Serm. xi. T. V. p. 56. ἀπροσατεύτῳ ὄντα καὶ ἔρημον. SPANH.

l Ἐν οἷς φθείρει.] Ἐν αἷς καιρὸς φθείρῃ *Busb.* ἐν οἷς καιρὸν (*lor.* καιρὸς) φθείρει *Hen.*

m Κατὰ —— Ἰουδαίων.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

n Τὴν ἰσχυραν τὴν ὕγιεια τὴ πόλεως] Ερημον Θεικὴ 1 Maccab. IX. 33. vid. de Vit. §. 75. & ἀλλοι. lib. 6. c. 6. §. 3. SPANH.

o Λάκκυ Ασφάρ,] Ita & 1 *Macc.* c. 9. v. 33. Λακκοφαρ *Hen.* Non *lacum* fuiſſe, ſed *foſſam* exiſtimat *Grotius*. Ad occaſum lacûs Aſphaltitis fuiſſe videtur. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. pag. 267. HUDS. Lacus Aſſur *Ruſin.* 1 Maccab. IX. 34. itidem ut hic λάκκυ Ασφάρ. SPANH.

p Απειρηκότας,] *L. B.* ἀπηρκότας.

* *Exercitum reficiebat.*] Confluentem illic militem recipiebat, *Gelen.*

q Γαδδὶν] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. SPANH.

r Ναβαταίους Αραβας,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 8. §. 3. SPANH.

s Εως ἂν πολεμήσωσι] Εως ἂν πολεμήσωσι αὐτὸς Βακχίδῃ *Hen.*

t Μηδάβας πόλεως] Ita & *Suida*. Μήδαβα *Ptolemæo*. In *Græcis* 1 *Macc.* c. 9. v. 36. Ναβαδὰθ, & in quibuſdam *Epiphanii* libris *Nabath*. Γαβαθὰ veram lectionem eſſe apud *Joſephum* ſuſpicatur *Grotius*. Vide *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 893. HUDS. Ex Μηδαβὰ 1 Maccab. IX. 36. Nabath *Ruſin.* SPANH.

u Οἱ Αμαραίου παῖδες,] Υἱοὶ Ιαμβρὶ 1 Maccab. IX. 36. filii Amri *Ruſin.* SPANH.

x Αμαραίου παῖδες,] Fuerit illorum parenti nomen *Amri*, quale regi cuidam Iſraëlis, 1 *Reg.* 16, 22.

y Κτείνουσι τὸν τε Ιωάνλυ] Κτείνουσιν αὐτὸν τε τὸν Ιωάνλυ, καὶ τοὺς *Hen.* αὐτόν τε κτείνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ *Busb.*

z Εν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ιορδάνου] Jordanis paludes vid. inf. §. 5. SPANH.

a Τῷ τῶν Σαββάτων ἡμέρᾳ,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. & ἀλλοι. lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

b Εκείνῃ διὰ τὸν νόμον.] Εν ἐκείνῃ *Hen.*

c Επίεσαν,] Επίεσαν *Hen.* & *L. B.*

d Ως ἀεὶ δισχιλίους.] Εἰς χιλίους ἄνδρας 1 *Macc.* c. 9. v. 43.

e Καταβαθμαθίας πόλεις] Καταλαβοθμίας *Busb.* (καταλαβόμβας *L. B.*) *Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ιεριχοῦν —— Γαζαρὰ.] Urbes Judææ præſidiis à Bacchide munitas legimus etiam 1 Maccab. IX. 50. erantque Ιεριχὼ. Εμμαοὺς, Βαιθηλ, Θαμναθὰ & Φαραθωνὶ & τὴν Τιφών. SPANH.

g Εμμαοὺς,] Αμαθὶν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.*

h Βιθωρὼν,] Βαιθωρὼν (forſan pro Βαιθωρὼν, *Hen.* Βιθορὼν malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 50. Adi *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 637. HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 5. SPANH.

i Βεθήλ-

[i] Βεθήλαν, καὶ [k] Θαμναθὰ, καὶ [l] Φαραθὼ, καὶ [m] Τοχόαν, καὶ Γάζαρα. καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δυάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν σπεύδειν ὁρμώμενοι τοὺς Ιουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν [n] ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῶν Ιουδαίων παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, [o] καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ'. Τὸ δὲ αὐτὸν [p] δὴ καιρὸν διαγωμένος τις περὶ Ιωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Αμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμων ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ [q] Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔχοντα τῶν ἐπιφανῶν μετὰ τῆς Αραβίας, μέλλειν δὲ γίνεσθαι [r] μεταπομπὴν καὶ κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν Ιωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ [s] νομίσαντες αὐτοῖς [t] παραφάναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ιωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς [v] Μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας· καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἄλλην ὕβριν τότε εἰπερ λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ιωάννου τοῦ ἀδελφοῦ παρὰ τῶν υἱῶν Αμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἅπαντες οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες [x] ὡς τετρακόσιοι.

ε'. Σίμων μὲν οὖν καὶ Ιωνάθης, εἰς [y] τὰ ἕλη περὶ [z] Πταμὰ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακχίδης δὲ, τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. [z] καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὸν τῶν Ιουδαίων ἠρέμησε πόλεμον. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ιωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες [a] ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὸν Ιωνάθην σύλληψιν. [b] ἐδήλουν γὰρ αὐτῷ κατὰ κράτος ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ, μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, [c] ἀποκτενεῖν ἅπαντας. [d] δὲ ὁ βασιλεὺς σκέψασθαι τὸν Βακχίδην, ἡδόμενον ἐπὶ τῇ Ιουδαίᾳ πᾶσιν ἔχειν τοῖς φίλοις καὶ Ιουδαίοις καὶ συμμάχοις, [e] συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν Ιωνάθην. σπουδαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι διὰ Ιωνάθην· ἐφυλάττετο γὰρ [f] σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν [g] ἠθημένου· ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα [h] αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ιωνάθης σὺν τοῖς ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς [i] Βηθαλαγὰν

& Pharathonem, & Techoam, & Gazara. Cumque turres in unaquaque urbe ædificasset, & muros validos & magnitudine præcellentes eis circumdedisset, in illis præsidia collocavit, ut factis inde excursionibus Judæos infestarent. Maxime vero *omnium* Hierosolymorum arcem firmavit. Cumque & principum Judææ filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit, atque ita custodiebat.

4. Sub id tempus igitur quidam Jonathan & Simonem ejus fratrem adiit, illisque nunciavit Amaraei filios, nuptias celebrantes, sponsam ducere ex urbe Gabatha, filiam cujusdam de viris illustribus apud Arabas, foreque ut puella deducatur cum splendido & sumptuoso apparatu. Jonathas autem & Simon, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem ulciscendum, opinatique se facillime posse Joannis *occisi* pœnas ab illis repetere, Medabam profecti sunt, & ad montem in insidiis locati inimicos exspectabant. Cumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, & *magnam* cum eis, ut in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, & omnes *ad unum* interfecerunt, captoque mundo muliebri & reliqua quæ viros tunc sequebatur præda, reversi sunt. Atque hujusmodi supplicium ab Amaraei filiis sumpserunt ob ea quæ Joanni fratri fecerant. nam & illi ipsi & qui eos comitabantur amici, ut & uxores eorum & liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt. *Jonathas & Simon opprimunt Nabataeos nuptias celebrantes. 1 Maccab. c. 9.*

5. Et quidem Simon & Jonathas, in fluvii paludes reversi, illic confederunt. Bacchides vero, cum Judæam omnem præsidiis muniviſſet, ad Regem se recepit. Et tunc quidem per *integrum* biennium in tranquillo erant Judæorum res. Verum transfugæ & scelerati, cum viderent Jonatham cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad Demetrium regem *quosdam* legarunt, rogantes ut Bacchidem mitteret ad Jonatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, unaque nocte omnes, si eos de improviso adoriretur, opprimi posse. Cum autem Rex *eò* Bacchidem misisset, ille ubi in Judæam venit, scripsit ad amicos suos omnes, & Judæos & auxiliares, ut Jonatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agerent, nec quidquam proficerent ad Jonatham capiendum (nam *sibi* valde cavebat, intellectis *eorum* insidiis) Bacchides, iratus perfugis, ut qui rem falso ad ipsum pariter ac Regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit & interfecit. Jonathas autem cum fratre suo- *Proditores Bacchidem accersunt ad occidendum Jonatham. 1 Maccab. c. 9.* *Bacchides, frustra id conatus, perfugis iratscitur. 1 Maccab. c. 9.*

rum-

[i] Βεθήλαν,] Βεθήλα *Hen.* HUDS. Βεθήλα supr. lib. 1. c. 19. §. *ult.* & lib 5. c. 1. §. 22. ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μίγα τελοῦντα πεδίον· & lib. 6. cap. 4. §. 2. & Βεθηλῶ supr. lib. 6. cap. 3. §... & cap 7. §. 1. ἐν πόλει Βεθήλῳ. SPANH.

[k] Θαμναθὰ,] *Eusebio* Θαμνὰ vicus. Vide *Relandum*, p. 1032. HUDS. Θαμνὰ supr. lib. 5. c. 10. § 1. vel 2. εἰς Θαμνὰ πόλιν τῆς Παλαιστίνης· nempe hic additur terminatio Syriaca ית. SPANH.

[l] Φαραθὼ,] Βαραθὼ *Hen.* Φαραθῶνα aut Φαραθὼν legisse videtur *Vet. Interpres.* HUDS. Φαραθωνιτῶν supr. lib. v. c. 9. §. ult. πόλεως ἦ Φαραθωνιτῶν γίγονας· & mox ibid. ταφὴς ἐν Φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνῃ· SPANH.

[m] Τοχόαν,] Θοκόαν *Hen.* Τεφόαν malit *Grotius* ex 1 *Macc.* c. 9. v. 50.

[n] Ἰσχύρωσε.] Ωχύρωσε *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.] Illa καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον non legisse videtur *Epiphan.* ἐνέκλεισε, καὶ ἐφύλαττεν. ἵνα δὲ &c. *Busb.*

[p] Δὴ καιρὸν διαγωμένος] Δὲ *Hen.*

[q] Γαβαθὰ] Ex 1 *Macc.* c. 9. v. 37. Nadabath malit *Relandus*, p. 771. cujus conjecturam aliquatenus firmat *Epiphan.* apud quem *Nabatha* aut *Madaba*. Sed Γαβαθὰ præfert *Grotius*. HUDS. Supr. lib. 5. c. 1. §. *ult.* ταφὼν ἐν Γαβαθὰ πόλει &c. lib. 6. c. 4. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθὰ & §. 6. ἀπεχομένων εἰς Γαβαθὼ, & lib. 8. c. 7. §. *ult.* ἀφεὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.

[r] Παραπομπὴν κόρης] Μετὰ παραπομπῆς λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς *Busb.* μετὰ πολυτελοῦς παραπομπῆς *Zonar.* μετὰ παραπομπῆς μεγάλης 1 *Macc.* c. 9. v. 37.

[s] Νομίσαντες αὐτοῖς] Τοῦτον νομίσαντες *Busb.*

[t] Παραφάναι,] Παραφανῆναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[v] Μηδάβαν,] Τὰ Μηδάβα *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[x] Ὡς τετρακόσιοι.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄντες υ', in *Editis*,

[y] Τὰ ἕλη περὶ Πταμᾶ] Conf. supr. §. 3. SPANH.

[z] Καὶ τότε μὲν] Post Alcimi pontificis obitum quievit Judæa annos duos. 1 *Macc.* c. 9. v. 57.

[a] Ἀποστεῖλαι Βακχίδην] Ὑποστεῖλαι *Hen.*

[b] Ἐδήλουν γὰρ αὐτῷ] Ita legisse videntur *Epiphan.* & *Zonaras*, male in libris omnibus ἐδήλου.

[c] Ἀποκτενεῖν ἅπαντας.] Ἀποκτεῖναι *Hen.*

[d] Τῷ δὲ βασιλεῖ] Ὁ δὲ Βακχίδης καλεῖ καὶ χωρὶς τῶν *Busb.* ὁ δὲ Βακχίδης ἀπὸ τοῦ βασιλέως καλεῖ καὶ χω. juxta *Epiphanium*.

[e] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαβεῖσθαι.

[f] Σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν] Illud σφόδρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἠθημένου,] Αἰθομένου *Hen.*

[h] Αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας] Ἐξ αὐτῶν *Busb.*

[i] Βηθαλαγὰν —— ἐρημῳ,] Intelligit haud dubie eum locum, qui in *Tabula Judaica*, בית עלה. nam ע per Γ sæpe vertitur Græce, & literæ frequenter transponi solent in ejusmodi nominibus. Βαιθγαὶ dicitur 1 *Macc.* c. 9. v. 62. qui locus videtur fuisse in proximo, ut parum referret hic an ille nominaretur. *Grotius*. HUDS. Βαιθγαὶ τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ Maccab. 1. 11. 62. Vithalagam *Rufin.* SPANH.

rumque manu Bacchidis metu Bethalagam seceſſit, vicum in ſolitudine ſitum: & turribus ædificatis & mœnibus *ei* circumdatis, ſeſe à periculo ſecurum conſervabat. At Bacchides, iſtis auditis, cum copiis quæ tum ſibi aderant exiens, & Judæis in auxilium evocatis, contra Jonatham profectus eſt, ejuſque munimentis admoto exercitu, dies aliquammultos ipſum obſidebat. Ille vero acri oppugnantium ſtudio nihil cedit, ſed, cum fortiter reſtitiſſet, Simonem fratrem in urbe relinquit, adverſus Bacchidem præliaturum: ipſe vero clam in regionem egreſſus, magnaque inter ſuæ factionis homines manu collecta, nocte in caſtra Bacchidis impetum facit; & cum multos illic occidiſſet, Simoni etiam fratri palam fit, quod hoſtes eſſet adortus. nam & is ſentiens ſtragem ab illo editam exit in eos, & Macedonum machinas, in obſidionem paratas, incendit, & cæde multa in eos graſſatur. Bacchides autem, cum vidiſſet ſeſe ab inimicis circumventum, & alios quidem à fronte, alios vero à tergo ipſum urgentes, in deſperationem animique conſternationem incidit, *vehementer* perturbatus quod res obſidionis præter ſpem cecidiſſent. Veruntamen iram inde collectam in perfugas, qui ipſum à Rege accerſiverant, convertit, quaſi ab eis deceptus: volebatque, obſidione finita, cum dignitate, ſi fieri poſſet, domum redire.

Bacchides Bethalagam oppugnat. 1 *Maccab.* c. 9.

Obſidionem ſolvit. 1 *Maccab.* c. 9.

II. *Jonathas cum Bacchide componit.* 1 *Maccab.* c. 9.

6. Quod ejus conſilium ubi Jonathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia & ſocietate *ineunda*, *ea conditione* ut ſibi invicem redderent quos utrique captivos fecerint. Bacchides, hujuſmodi diſceſſionem ſibi *aliâ* honeſtiorem fore ratus, paciſcitur cum Jonatha amicitiam, ſibique mutuo jurarunt neutrum *alteri* arma illaturum. atque ita, redditis receptiſque captivis, Antiochiam ad Regem reverſus eſt: & poſt hunc diſceſſum deinceps nullum in Judæam impetum fecit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & in Machma urbe vitam agens, illic populo res adminiſtrabat: atque ſceleratos & impios ſupplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgavit.

ἀναχωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, Φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη [k] περιβαλόμενος, [l] αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφραγμένον. Βακχίδης δὲ [m] ταῦτα ἀκούσας, τῷ τε [n] μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους προσκαλεσάμενος, ἦλθε τὸν Ἰωνάθην ἥκε, καὶ περισταλὼν αὐτὸ τοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπολιόρκει. ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀπορίαν τὴν πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντίσας, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν [o] ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα· λάθρᾳ δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθών, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν προσλαβὼν τοὺς [p] περὶ αὐτὸν φρενοπλήκτους, [q] νυκτὸς ἐπιπίπτει [r] τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ, καὶ συχνὰς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς ἐπιτίθεται τῷ ἀδελφῷ Σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ἔτι [s] αἰσθόμενος [t] τὰς πολεμίους [u] αὐτοῦ κλινομένους, ἐπίζεισιν [x] αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ Βακχίδης [y] τοῦ τὸ ἐχθρῶν ἀπηλλαγμένον, καὶ τὰς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τὰς δὲ ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τὰ Δημοσίου ἐνέπεσε, τῶν παρ' ἐλπίδας ἀποβάντων [z] τῇ πολιορκίᾳ συγχυθείς. τὸν μέντοιγε [a] τούτων θυμὸν εἰς τοὺς Φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο αὐτὸν, [x] ἀπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας· ἐβάλετο δὲ [y] πλείστους τὴν πολιορκίαν διέξεπῶς, [z] εἰ δυνατὸν, εἰς τὴν [a] οἰκείαν [b] ὑποχρέφειν.

ε'. Μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὴν διάνοιαν Ἰωνάθης, πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ἃς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὲ ταῦτα [c] διέξεπεσέναι ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπένευσε πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν· καὶ ὤμοσαν μὴ [d] στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀπέδους, καὶ τοὺς ἰδίους νομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, σὺν ἔπ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης, ταύτης τὴν ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιήμενος ἐν [e] Μαχμᾷ πόλει τὴν διαίταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων [f] ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

III.

CAP. II.

Quomodo Alexander bellum gerens adverſus Demetrium Jonathæ multa elargitus eſt, & pontificatu ei delato ipſum in ſocietatem ſuam pertraxit, quamvis illi majora pollicitus eſſet Demetrius. De obitu Demetrii.

ΚΕΦ. β'.

Alexander Ptolemaïdem occupat. 1 *Maccab.* c. 10.

ANno autem centeſimo ſexageſimo contigit ut Alexander, Antiochi Epiphanis filius, cum Syriam aſcendiſſet, Ptolemaïdem occuparet, proditione militum qui eam præſidio tenebant. infenſi enim erant Demetrio, tum quod is ſuperbus eſſet, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. nam cum in regiam quandam quatuor turribus muni-

Ὡς Ἀλέξανδρος, πολεμῶν τῷ Δημητρίῳ, πολλὰ ἐδωρήσατο Ἰωνάθῃ, καὶ ἀποδείξας αὐτὸν ἀρχιερέα συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ, εἰ καὶ μείζονα ἐκείνῳ ὑπισχνεῖτο Δημητρίου. περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

Demetrii malum ingenium.

ΕΤΕΙ δὲ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ [g] Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς [h] υἱὸν, ἀναβάντα εἰς Συρίαν, συνέβη καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα, ἐκ' προδοσίας τῶν ἔνδοθεν φρουρούντων. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ [i] αὐτὸν εἰς [k] πυργοφυλάκιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκευ-

[k] Περιβαλόμενος,] Περιβαλόμενον *Hen.* & *Busb.*

[l] Αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς] Ἑαυτὸν εἶχεν *Busb.* αὐτὸν εἶχεν *Hen.* αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς πεφρουρημένον juxta *Vet. Interpr.*

[m] Ταῦτα ἀκούσας,] Ταῦτα μαθὼν *Busb.*

[n] Μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων,] Μετ' αὐτοῦ *Hen.*

[o] Ἐν τῇ πόλει] Ἐν τῇ πόλει εἶασε τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα *Busb.* & *Hen.*

[p] Τὰ αὐτὰ φρενοῦντων,] Τὰ αὐτῷ *Hen.*

[q] Νυκτὸς ἐπιπίπτει] Νύκτα *Busb.*

[r] Τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ,] Τῷ δὲ Βακχίδου *Hen.*

[s] Τὰς πολεμίους] Τὰς πολεμίους adjecimus è *Cod. Hen.* & *Vet. Int.*

[t] Αὐτοῖς,] Αὐτὸς *Busb.* ſed nec αὐτοῖς nec αὐτὸς agnoſcit *Epiphan.*

[u] Τῆς πολιορκίας συγχυθείς.] Περὶ τὴν πολιορκίαν *Hen.*

[x] Ἀπέσκηψεν,] Ita malui cum *Busb.* & *Hen.* præſertim quod eodem ſenſu occurrat apud *Dionyſ. Halic.* p. 368. v. 37. *Edit. Oxon.* ἐπέσκηψεν in *Editis.* HUDS. Verſ. *convertit.* potius *effudit.* IBBETSON.

[y] Τελέσας] *L. B.* τελευτήσας.

[z] Εἰ δυνατὸν,] Εἰ δυνατὸν adjectum eſſe volui ex *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.*

[a] Οἰκείαν] Οἰκίαν *Hen.*

[b] Ὑποχρέφειν.] Ὑποχρέψαι *Busb.* & *Hen.*

[c] Διέξεπεσέναι] Διαστασιάσθαι *Busb.* & *Hen.*

[d] Στρατεύειν ἔτι κατ'] *Lugd. Bat.* στρατεύσειν ἐπὶ τὸν.

[e] Μαχμᾷ πόλει] Conf. lib. VI. c. 6. §. 1. SPANH.

[f] Ἐκάθηρεν] Ἐκάθαρεν *Busb.* ἐκάθαιρεν *Hen.*

[g] Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς] Verum non Antiochi filius, ſed ſortis extremæ juvenis à *Juſtino* dicitur lib. XXXV. c. 1. & *Appian.* in *Syriac.* Alexander Bala dictus *Euſeb. Gr. p.* 505. Item in ejus Nummis ΘΕΟΠΑΤΩΡ. 1 Maccab. c. X. v. 1. Ἀλέξανδρος ὁ δὲ Ἀνιόχου ὁ Θεοπάτωρ. SPANH.

[h] Υἱὸν,] Id eſt, qui ſe filium Antiochi illuſtris dicebat. *Nomen ei* (ut inquit *Juſtinus*, l. 35.) *Alexandri inditur, genituſque ab Antiocho dicitur, ſortis extremæ juvenis* &c. in Epitome *Livii*, l. 2. 11. *Alexander homo ignotus & incertæ ſtirpis.* ἀναβὰς] ὁ αὐτῷ τις Ἀλέξανδρος ψευδώνυμος εἶναι Σελεύκου ἔφης, *Appian.* Dictus eſt ab adverſariis Balles. *Straboni* l. XVI. ὁ Βάλας Ἀλέξανδρος. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 1. Vide *Hiſtoriam Regum Syriæ* per *Foy. Vaillant*, p. 245.

[i] Αὐτὸν] Αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

[k] Τετραπύργιόν τι] Τετραπύργιον τὸ βασίλειον *Busb.* HUDS. For-

πισκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄποχον τ̃ Ἀντιοχείας, οὐδένα πεφυσίεγ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμ῀ ἐῶν καὶ ὀλίγωρ῀. ὅθεν αὖτῳ καὶ μᾶλλον τὸ φρονεῖν τῶν ὑποπεπτωκότων μῖσ῀ ἐξήφθη, [l] καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἡγούμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ Δημήτρι῀, ἦλθ ἄπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν. ἐπεμψε δ καὶ πρὸς Ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. ἤδειμ γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκεῖν῀ αὐτῷ χρῆναι τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. [m] τὸ δ' ἐποίησε, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσοις ὁ Ἰωνάθης αὐτῷ τ̃ ἔχθρας συνεπιθήται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ [n] κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τὸς ὁμήρους, ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, [o] ἀποδοῦναι. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημητρίου προσταχθέντων, ὁ Ἰωνάθης παραγενόμεν῀ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἔ βασιλέως, ἀκουόντων ἔ τε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ [p] τ̃ ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, [q] ἐπιτηροφόρ῀ Ἰωνάθ῀ ἔ βασιλέως γραπὰν συλλέγειν καὶ τὸς ὁμήρους ἀποδοῦναι. ὁ δ τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τ̃ ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν Ἰωνάθης ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τε κ τὴν πόλιν, κ πρὸς τὴν αὐτοῦ βέλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τ̃ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἡ πρὸς τὸς [r] πολεμίους ἀσφαλέστερα. παῦται δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν [s] Βεθσούρᾳ πόλ, κ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων. ἦσαν γὰρ οἱ πλείονς μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ [t] πεφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τὸν τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γνοὺς δ Ἀλέξανδρ῀ τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο Δημητρι῀ πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὅσοις δέδηκε πολεμίοις τὸς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Βακχίδου ἔ [v] Δημητρίου στρατηγοῦ, συμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν Ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τὰς φίλας ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ· ὃς καὶ πρὸς τὰς [x] πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖ῀, καὶ μῖσ῀ οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι [y] αὐτὸν κατὰ Δημητρίου, νῦν ἐστιν οὐκ ἄλλο τε χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ἢ τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τ̃ Ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. [z] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΝΑΘΗι ΤΩ ΑΔΕΛΦΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. "Τὴν μὲν "ἀνδρείαν σε καὶ πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ "τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε ἵν' [a] φιλίας καὶ συμμα- "χίας. [b] χειροτονῆμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰου- "δαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "καὶ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, "καὶ προσκαλῶ πιμήεντα ὑφ' ἡμῶν ὅμοιον γίνεσθαι περὶ "ἡμᾶς.

γ'. Δεξάμεν῀ [c] δ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἰωνάθης, ἐνδυὲ)

tam se conclusisset, quam ipse non procul ab Antiochia exstruxerat, neminem *in eam* admittebat: sed in rebus administrandis socors erat & negligens. unde & subditorum in eum odium magis accensum erat, sicuti alibi etiam declaravimus. Itaque Demetrius, ubi fama acceperat Alexandrum esse in *urbe* Ptolemaïde, copiis suis omnibus assumptis contra eum profectus est. Quin & legatos ad Jonatham misit, ut eum sibi socium haberet benevolumque. Ei enim in animo erat ut Alexandrum præveniret, ne is cum Jonatha prior colloquutus illius auxilium impetraret. idque eo magis faciebat, veritus ne Jonathas, injuriarum memor, ipsum inimicitiarum ergo una adoriretur. Ei itaque imperavit, ut delectum haberet, & arma compararet, obsidesque Judæorum reciperet, quos Bacchides in Hierosolymorum arcem concluserat. Igitur cum mandata ejusmodi ad eum à Demetrio delata essent, Jonathas, ubi ad Hierosolyma venit, literas recitavit, audientibus omnibus tum cæteris tum iis qui arcem præsidio tenebant. Illis autem recitatis, impii & transfugæ, qui in arce erant, vehementer territi sunt, quod Jonathæ facta esset à Rege exercitum colligendi potestas, obsidesque sibi haberi. Ille vero eos parentibus suis quemque reddidit. Atque ita quidem Jonathas Hierosolymis habitabat, urbem instaurans & pro arbitrio suo unumquodque construens. jussit enim ædificari muros urbis ex lapidibus quadratis, ut essent illi ab hostibus tutiores. Ista autem cum animadverterent qui in præsidio erant munitionum per Judæam, cuncti illis relictis Antiochiam diffugerunt, præter eos qui Bethsuram tenebant & Hierosolymorum arcem. Horum enim pars maxima Judæi erant impii & transfugæ: ideoque præsidia non deserebant.

IV. *Demetrius Jonatham sibi conciliare conatur.* 1 *Maccab.* c. 10.

2. Alexander autem, cum didicisset, quid Demetrius Jonathæ promiserit, simul & resciviſſet, & quam egregie se gesserit, & quæ mala bellando Macedonibus intulerit, quæque vicissim ille passus fuerit à Demetrio & Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium habere quam Jonatham: qui & fortis est adversus hostes, & singulari Demetrium odio prosequitur, ut qui multas injurias ab eo acceperit, multisque vicissim eum affecerit. Itaque si *idem ipsis* videatur, ut illum sibi amicum *sociumque* facerent contra Demetrium, nunc potius quam alio tempore è re sua erit illum invitare ad societatem ineundam. Cum igitur ita visum esset ei & amicis, ut ad Jonatham mitterent, hujusmodi literas scribit. REX ALEXANDER JONATHANI FRATRI S. "Jamdudum audivimus de fide tua & fortitudine: "ideoque ad te misimus *qui* de amicitia & societate *agant*. Porro te facimus hodie Judæorum pontificem, & ut noster amicus dicare *statuimus*. "Quin & munera tibi mittenda curavi, stolam purpuream & auream coronam: teque obsecro, "ut à nobis honoratus similiter erga nos affectus sis.

V. *Alexander id etiam agit ut Jonatham sibi conciliet.* 1 *Maccab.* c. 10.

Alexandri litere ad Jonatham. 1 *Maccab.* c. 10.

Jonathas stolam pontificalem induit. 1 *Maccab.* c. 10.

3. His literis acceptis, Jonathas pontificalem stolam

Forte τετράπυργόν τι &c. COCC.

l Καθὼς ἤδη] Ubi hoc demonstratum dedit, plane nescimus.

m Τοῦτο δ' ἐποίῃ] Ita cum *Hen.* τοῦτο ἵ ποιεῖ in *Editis Aliisque.*

n Κατασκευάζειν ὅπλα,] Ita *Hen.* & in 1 *Maccab.* c. 10. v. 6. κατασκευάζειν in *Editis.*

o Ἀπολαβεῖν.] Ἀπολαμβάνειν *Busb.* & *Hen.*

p Τ̃ς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν,] Οἱ ἐκ τ̃ ἀκρ. *Hen.* κ οἱ ἐκ τ̃ *Busb.*

q Ἐπιτηροφόρ῀] *L. B.* ἐπιτηφόρ῀.

r Πολεμίους ἀσφαλέστερα.] Sic *Busb.* & *Hen.* πολίμους in *Editis.*

s Βεθσούρᾳ πολ,] Βαθσουρᾷ *Hen.* Vide lib. 12. c. 8. §. 4. & *Relandum* in *Palæstina* S. p. 658. HUDS. Βεθσοῦρα, locus Judææ munitissimus. vid. infr. c. 5. §. 6. SPANH.

t Πεφυγότων ἦσαν] Τὸν νόμον καταλιπόντων 1 *Macc.* c. 10. v. 14.

v Δημητρίου στρατηγοῦ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἔ στρατηγοῦ in *Editis Aliisque.*

x Πολεμίους] Πολίμους solus *Hen.*

y Αὐτὸν κ̃ Δημητρίου,] Τὸν Ἰωνάθου *Busb.*

z Βασιλεὺς —— χαίρειν.] Βασιλεὺς Ἀλέξανδρ῀ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθαν χαίρειν. 1 *Macc.* c. 10. v. 18. Sic Ædui fratres Romanorum, teste *Tacito*, Averni *Lucano*, Batavi in *Inscriptione Antiq. Grot.* HUDS. Conf. infr. c. 4. §. 9. SPANH.

a Φιλίας κ̃ συμμαχίας.] Illa φιλίας κ̃ absunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

b Χειροτονῆμέν σε *Busb.* & *Hen.* quo modo legisse videtur *Epiphan.* De voce χειροτονεῖν videsis *Seldenum*, lib. 2. de *Synedriis Heb.* p. 730.

c Δὲ τὴν ἐπιστολὴν] Δὲ abest *Hen.* & mox ὁ deest *Hen.* & *Busb.*

ſtolam induit, inſtante Umbraculorum feſto, quadriennio poſt fratris ejus Judæ interitum. etenim nemo per illud tempus pontificatum obierat. Magnum etiam exercitum colligit, & multa arma fabricabat. Quibus rebus auditis, Demetrius indoluit; cœpitque ſuam ſibi vitio vertere tarditatem, quod non anticiparit Alexandrum, pleniori obſequio Jonathæ benevolentiam demerendo, ſed illi ſatis temporis relinqueret ad eam præripiendam. Veruntamen & ipſe literas ſcribit ad Jonatham populumque in hanc ſententiam. "REX "DEMETRIUS JONATHÆ ET JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam amicitiam nobiſ- "cum initam ſervaſtis, & ad noſtros inimicos qui "vos tentarunt non defeciſtis, hanc veſtram fidem "laudo, hortorque ut in iiſdem permaneatis, be- "neficii gratiam à nobis viciſſim conſequuturi. "Pleroſque enim veſtrum tributis & penſionibus "levabo, quæ & regibus anteceſſoribus meis & mi- "hi jam ante pendebatis. Et nunc vobis vectiga- "lia remitto quæ ſolvere ſemper conſueviſtis. Ac "præterea pretium ſalis vobis condono, & coro- "narum, quas nobis afferre ſoliti eratis; & quod "mihi, pro tertiis frugum & dimidiis fructûs ar- "borum, jure cedebat, ex hodierno die *in* poſte- "rum vobis remitto. Et quod in ſingula capita "mihi dari oportebat, ab his qui Judæam inco- "lunt & qui ſunt in tribus toparchiis, quæ Judææ "adjacent, Samariæ & Galilææ & Perææ, id vo- "bis concedo ab hoc tempore in perpetuum. Et "urbem Hieroſolymitarum ſacram & inviolabi- "lem eſſe volo, & à decumis vectigalibuſque im- "munem qua patet ejus territorium. Arcem etiam "ejus permitto pontifici veſtro Jonathæ, & quos "ipſe pro amicis & fidis habuerit præſidio ejus "adhibere, ut eam nobis cuſtodiant: ac præterea "Judæorum eos, qui bello capti in terris noſtris "ſerviunt, dimitto liberos. Ad hæc jubeo ut Ju- "dæorum jumenta ad angarias non adigantur: at- "que Sabbata & feſta omnia & tres dies feſtum "antecedentes immunes ſint. Similiter & Judæos "in meo regno degentes dimitto liberos nulliſque "injuriis affectos: & qui mecum militare voluerint, "eos ſino, liceatque illis *in exercitum meum deſcri-* "*bi* ad *hominum* millia triginta: idemque ſtipen- "dium, quod noſtri milites accipiunt, illis, ubi- "cunque ierint, numerabitur. Ex iis autem quoſ- "dam in præſidiis collocabo, alios vero in cor-

Demetrii litere ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τὴν Σκηνοπηγίας ἑορτὴν [d] μετὰ ἔτη τέσσαρα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰούδαν ἀποθανεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ ἕτερον τῶν χρόνων ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. στρατὸν δὲ δυνάμεων πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐκάλλυνε. Δημήτριον δὲ ταῦτα [c] σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὴν βραδυτῆτα [f] ἑαυτὸν ἐπῄνεσεν αἰτιᾶται, ὅτι μὴ προλαβὼν Ἀλέξανδρον αὐτὸς [g] φιλανθρωπεύσαιτο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. χαράξας [h] μέντοι καὶ αὐτὸς ὅπλα τῷ Ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσιν τάδε. "ΒΑΣΙ- "ΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΕΙ "ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ. Επειδὴ [i] διετηρήσατε τὴν "πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ παρόντας ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς "ἐχθροῖς οὐ προσήχθε, καὶ πιστεύω μὲν ὑμῶν ἑκάστῳ "τῇ πίστει, [k] καὶ προσκαλῶ τοῖς αὐτοῖς [l] διαμέ- "νειν, [m] ἀπολήψομένους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάρι- "τας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀνήσω τῶν φόρων καὶ τῶν "συντάξεων ἃς [n] προετελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦ- "σι καὶ ἐμοί. νυνὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, οὓς ἀεὶ "παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ πιπρὶ ὑμῖν χαρίζομαι τῶν "[o] ἁλῶν. καὶ τῶν [p] στεφάνων οὓς προσεφέρετε ἡμῖν· καὶ ἀντὶ "τῶν [q] τρίτων καρποῦ, καὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ "γιγνόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέ- "ρας. [r] καὶ ὥσπερ κεφαλῆς ἑκάστης ὁ ἐμοὶ μοι δίδοσθαι [s] τῶν ἐν "τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ [t] τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ Ἰου- "δαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαίας, "[v] τοῦτο προσχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νυῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. "καὶ τὴν Ἱερουσαλυμιτῶν πόλιν [x] ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλο- "μαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν [y] ὁρίων αὐτῆς [z] ἀπὸ τῆς δεκάτης "καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἀφίημι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν "Ἰωνάθῃ, ἵνα δὲ ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, "τούτους ἐν αὐτῇ φρουροὺς καταστήσῃ, ἵνα φυλάσσωσιν "[a] ἡμῖν αὐτήν· καὶ Ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ "δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω "δὲ μηδὲ [b] ἀγγαρεύεσθαι [c] τοὺς Ἰουδαίων ὑποζυγίους· τοὺς δὲ "Σάββατα, καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, [d] καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς "ἡμέρας, ἐσώσειν ἀτελεῖς. [e] τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ "ἐμῇ καθοικιωμένους Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους "ἀφίημι· καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέ- "πω, καὶ μέχρι τριακοσίων ἐξέστω τὸν· τῶν δὲ αὖ- "τῶν, ὅποι ἂν ἀπίωσι, τεύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στρά- "τευμα μεταλαμβάνῃ. καταστήσω δὲ αὐτῶν, οὓς μὲν "εἰς τὰ φρούρια, ἵνα ὦσι καὶ τῶν φυλακῶν [f] τοῦ- "μοῦ

[d] Μετὰ ἔτη τέσσαρα,] Anno *nono* poſt mortem Jonathanis, non *quadrienni*o poſt, ut vult *Joſephus*. qui error ex alio illo de Juda in pontificatu Alcimo ſuccedente, eſt prognatus, quem ab ipſo *Joſepho* (ſc. l. 20. c. 8.) agnitum fuiſſe comperimus. *Uſſerius* ad *A. M.* 3852. *Octennio* poſt mortem Jonathanis pontificem factum eſſe cenſet *Petitus*, adeoque reſcribendum, μὴ ἔτη δ' ἄρα η'. ὃ τὸ αὐτὸ. ac ſi excidiſſet numeralis η'. propter ἢ ſequens, & librarius mutaſſet ϛ' ἄρα in τέσσαρα. Tom. IV. *Animadverſ.* p. 93. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 133. *Jac. Cappellum* ad A. M. 3847. & *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* c. XI. p. 151.

[e] Σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα,] Illud σφόδρα è *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[f] Ἑαυτὸν ἐπῄνεσεν αἰτιᾶται,] Ἑαυτὸν ἠτιᾶτο *Busb.* ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιάσασθαι *Hen.*

[g] Φιλανθρωπεύσαιτο τὸν Ἰωνάθην,] Φιλανθρωπεύσαιτο *Busb.*

[h] Μέντοι καὶ αὐτὸς] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *veruntamen nec ſic diſtulit ſcribere* &c. γοῦν τοίνυν in *Editis*, *Aliiſque.*

[i] Διετηρήσατε] Ἐτηρήσατε *Hen.*

[k] Καὶ προσκαλῶ] Καὶ abeſt *Hen.*

[l] Διαμένειν,] Ἐμμένειν *Busb.*

[m] Ἀπολήψομένους] Ita *Busb. Hen.* & *Gall.* ἀπολήψεσθαι in *Editis.*

[n] Προετελεῖτε] Ἐτελεῖτε *Hen.* & mox καὶμοί.

[o] Ἁλῶν.] Ita *Gen. aliquot MSS.* & *Vet. Interpr.* ἅλων *Baſ.* & *Hen* perperam. Id enim ſibi vult *Joſephus*, Regem illis remittere pecunias quæ dabantur ad ſal eximendum è ſalinis in Judæa. Videſis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 10 v. 29. & c. 11. v. 35.

[p] Στεφάνων] Coronas Judæi ſoliti erant regibus offerre quotannis: poſtea *aurum* quod vice coronarum ſolvebatur aut in coronas impendebatur, dictum eſt *coronarium*, & φόρος στεφανίτης ſupr. lib. 12. c. 3. §. 3. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29.

[q] Τρίτων δὲ καρποῦ,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τρίτων τε δὲ καρποῦ in *Editis Aliiſque.*

[r] Καὶ ὥσπερ κεφαλῆς ἑκάστης] Καὶ ὃς ὥσπερ κεφαλῆς ἑκ. ἔδει μοι δίδοσθαι. *Busb.* & *Hen.*

[s] Τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων,] Τῶν omittit *Hen.*

[t] Τῶν τριῶν τοπαρχιῶν] Τῶν πατρίων τοπαρχιῶν ſolus *Hen.* τῶν τριῶν νομῶν τε προσειμένων αὐτῇ ἀπὸ τοῦ Σαμ. 1 *Macc.* c. 10. v. 30. τῶν τρ. τοπ. τῶν ἐν τῇ Ἰουδ. in *Editis Aliiſque.* Voculam ἐν (cum *Cod. Hen.*) ejectam eſſe volui, præſertim quod nec eam agnoſcat *Hen.* nec *Epiphan.* qui vertit, *necnon & trium finitimarum vobis provinciarum, Samariæ* &c. ac ſi legiſſet τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ὑμῖν προσκειμένων. Hoc modo legendum eſſe monuit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 30. qui præterea ſcribendum cenſet ἐν Σαμαρείᾳ &c. contra fidem *MSS.* & *Epiphanii.*

[v] Τοῦτο προσχωρῶ] Ita *Busb.* τοῦτο in *Editis Aliiſque.* πάντα aut πᾶν legiſſe videtur *Vet. Interp.* qui habet *univerſa concedo.*

[x] Ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι] Videſis *Ez. Spanhemium* de *præſtantia & uſu Numiſm.* in *Diſſert.* IX.

[y] Ὁρίων αὐτῆς] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ὁρίων in *reliquis.*

[z] Ἀπὸ τῆς δεκάτης] Ὑπὸ τελῶν ἢ δεκάτης *Busb.* ὑπὸ τελῶν ἢ δεκάτης à decima parte vectigalium *Epiphan.*

[a] Ἡμῖν αὐτήν·] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ὑμῖν in *Editis.*

[b] Ἀγγαρεύεσθαι] Vide *Grotium* ad *Matt.* 5. v. 41. & *Jac. Lydium* in *Florum Sparſionе ad Paſſ. Chriſti*, p. 182. HUDS. Menander in Σικυωνίοις in Exc. H. Grot. p. 745. ἐὰν ἔχῃ τι μαλακὸν, ἀγγαρεύει. SPANH.

[c] Τοὺς Ἰουδαίων ὑποζυγίους·] Τοὺς τῶν Ἰουδαίων ſolus *Busb.*

[d] Καὶ τρεῖς πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας,] Καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέρας μετ' ἑορτὴν 1 *Macc.* c. 10. v. 34.

[e] Τὸν αὐτὸν τρόπον] Τὸν ἢ αὐτὸν *Hen.*

[f] Τοῦμοῦ σώματος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τοῦ σώματος in *reliquis.*

"μῦ σώματ☉, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω [g] τῶν ἐμοὶ
"τῶν ἐμοὶ αὐλῶν. Ἐπιτρέπω ἢ καὶ τοῖς πατρίοις
"χρῆσθαι νόμοις ☾ τέτοις Φυλάσσειν, [h] καὶ τοῖς τρισὶ
"τοῖς προσκειμένοις τῇ Ἰουδαίᾳ νομοῖς ἐπιτάσσεσθαι βά-
"λομαι, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδὲ εἷς
"Ἰουδαῖ☉ ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν
"Ἱεροσολύμοις. [i] Δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὰ θυσιά-
"για τῶν ἱερείων κατ' ἔτ☉ [k] μυριάδας πεντεκαίδεκα, τὰ
"ἢ προσηκόντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι·
"τὰς ἢ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἱερῶν οἱ
"βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, καὶ τὰ [l] προσήκοντα αὐτοῖς [m] τοῖς
"ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς
"τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ [n] ὑπ' αὐτῷ χρήμα-
"τίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην
"αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν [o] ἔτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς
"σῶα ἔστω. Ἐπιτρέπω ἢ ☾ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν ☾ οἰκοδο-
"μεῖν, τὰ εἰς τοῦτο δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὰ
"τείχη ἢ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως [p] οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύρ-
"γους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἐμῶν [q] ἀνισχεν-
"τίζεσθαι. εἰ δέ τι ☾ φρούριόν ἐστιν, ὃ συμφέρει [r] τῇ Ἰουδαίων
"χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευά-
"ζέσθω".

δ'. Ταῦτα [s] μὲν ὑπισχνούμεν☉ καὶ χαριζόμεν☉ τοῖς Ἰουδαίοις [t] ἔγραψε Δημητρι☉. Ἀλέξανδρ☉ ἢ ὁ βασιλεὺς, δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων ☾ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπὶ τὸ Δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας ☾ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν ☾ διαρπάζων τὸ στρατόπεδον· [u] τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἠπάτησε. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον· Δημήτρι☉ ἢ γενναίως μαχόμεν☉ σὺν ὀλίγοις μὲν ἀναιρεῖ τοὺς πολεμίους, διώκων ἢ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον, ἔνθα συνέβη, πεσόντ☉ [x] αὐτοῦ σὺν ἵππῳ, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς τοῦ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ἢ, πεζὸς ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολλοῦτον τραύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμεν☉, κατέπεσε. [y] καὶ τέλ☉ μὲν τοῦτο τὸν Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα [z] ἕνδεκα, ὡς ☾ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

"poris mei custodes habebo, præfectosque faciam
"illorum qui sunt in regia mea. Permitto etiam
"eis patriis legibus vivere, easdemque servare;
"voloque illos imperare tribus præfecturis Judææ
"attributis, pontificique id curæ esse, ut nemo
"Judæus aliud templum habeat, ad Deum vene-
"randum, prætèr illud quod Hierosolymis est.
"Insuper singulis annis de meo *fisco* largior cen-
"tum & quinquaginta millia *drachmarum* in sum-
"ptum sacrificiorum, & quicquid pecuniæ super-
"est *id* vestrum esse volo: illa autem decem mil-
"lia drachmarum, * quæ de templo reges accipie-
"bant, vobis remitto, quod pertineant ad sacerdo-
"tes rem divinam in templo procurantes. Qui-
"cunque etiam confugerint in templum Hieroso-
"lymitanum † & in ejus pomœria, qui debitores
"essent pecuniæ fiscalis, aut ex alia re, absolvantur
"& ipsi, & res eorum ipsis salvæ sunto. Tum au-
"tem permitto ut instauretur templum & ædifice-
"tur, sumptibus ad ista ex fisco meo suppeditatis:
"quinetiam concedo ut mœnia urbis exstruantur,
"turresque altæ excitentur, ita ut ista *omnia* meis
"impensis erigantur. Denique si quod castellum
"sit, quod Judæorum regioni expediat munitum
"esse, sumptibus meis opera fiant & munitiones.

4. Ista quidem Demetrius, promissa faciens volensque gratificari Judæis, *ad eos* scripsit. Alexander autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex mercenariis quam ex militibus qui è Syria ad eum accesserant, contra Demetrium profectus est. Cumque pugna committeretur, sinistrum Demetrii cornu eos qui sibi oppositi erant in fugam vertit, & diu persequutum est, multosque illorum occidit & castra diripit; dextrum vero, in quo forte erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem omnes in fugam se conjecerunt: at Demetrius, fortiter dimicans, hostium non paucos interfecit, dumque alios subsequitur, equo invectus est in cœnum profundum & transitu difficile, ubi contigit ut ille, cum prolapso equo effugere non potuerit, occideretur. nam hostes, viso quod ei acciderat, reversi sunt; cumque Demetrium circumdedissent, eum jaculis omnes petierunt. at ille, quanquam pedibus esset, fortiter propugnabat, tandemque multis vulneribus confectus, cum diutius resistendo non esset, occubuit. Atque hoc modo vitam finivit Demetrius, anno regni sui undecimo, sicut & alibi declaravimus.

Pugna inter Demetrium & Alexandrum. 1 *Maccab.* c. 10.

Demetrius occisus. 1 *Maccab.* c. 10.

ΚΕΦ. γ'.

Η Ονίᾳ φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα Πτολεμαῖον· καὶ ὡς ᾠκοδόμησε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις.

Ὁ δὲ [a] Ονίᾳ ☾ ἀρχιερέως υἱὸς, ὁμώνυμ☉ ἢ ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν [b] βα-

CAP. III. VI.

Amicitia inter Oniam & Ptolemæum Philometorem: utque Onias in Ægypto templum exstruxit Hierosolymitano simile.

ONiæ autem pontificis filius, eodemque nomine quo pater appellatus, (qui profugus ad Ptolemæum

Onias stat tuit templum in Ægypto adificare.

---

g Τῶν ἐμοὶ τῶν ἐμῶν αὐλῶν.] Iterum cum *Hen.* τὸν deest *cetera*, *tenus*.

h Καὶ τοῖς πατρίοις] Ita cum *Grotio* ex præced. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10. v. 38. antea erat καὶ τ. πρ. τ. σφ. ὃν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, *tribus propositis in Judea legibus obedire*, ut vertit *Epiphan.* καὶ τοῖς πρὸς τοῖς προκειμένοις ὃν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, rescribit *Schotanus* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 1292.

i Δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν,] Δίδωμι ἢ καὶ ἐκ solus *Hen.*

k Μυριάδας πεντεκαίδεκα,] Locus hic plerisque videtur in mendo cubare. Nonnulli (ex 1 *Macc.* 10. v. 40.) volunt χιλιάδας ιε'. ita ut addatur vel subintelligatur vox σίκλους. Alii cum *Fac. Cappello* ad A. M. 3846. malunt μυριάδας ς'. & mox τὰς ἢ δισμυρίας. Videsis *Villalpandum* in *Appar.* part. 2. p. 401.

* *Quæ de templo reges accipiebant*,] *Sc.* quæ ex primitiis, unde vivebant sacerdotes ὃν ἀφαιρέσεως, decerpebant.

l Προσήκοντα αὐτοῖς] Ἀφήκειν 1 *Macc.* c. 10. v. 42.

m Τοῖς ἱερεῦσι] Καὶ τοῖς λειτουργοῖς τῶν ἱερῶν *Hen.* & *Busb.*

† *Et in ejus pomœria*,] Vel, *& in ea quæ Templo accedunt.* Nam more Græcorum jus asyli dat templo, & spatio definito circa templum. *Grotius.*

n Ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα,] Ἀπ' αὐτῷ *Hen.*

o Οὗτοι,] Αὐτοὶ *Hen.* & mox αὐτὰ pro ταῦτα.

p Οἰκοδομεῖσθαι,] Οἰκοδομεῖν *Hen.*

q Ἀνισάντας.] Ἀνισᾶν πάντα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

r Τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ] Τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων *Hen.*

s Μὴν ὑπισχνούμ☉] Μὴν ὑπισχνούμ☉ *Hen.*

t Ἐγραψε Δημητρι☉.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* Ἔγραψε Δημήτρι☉ τοῖς Ἰουδαίοις in *Editis Aliisque.*

v Τὸ ἢ δεξιὸν,] Τὸ ἢ δεξιὸν, ἵνα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἠπάτησε *Busb.*

x Αὐτοῦ ἢ ἵππῳ.] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

y Καὶ τέλ☉ μὲ] Similiter & lib. 12. c. 11. §. 2. circiter fin. καὶ τέλ☉ μὲ τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν. Verum τοιοῦτο Δημήτρι☉ *Busb.*

z Ἕνδεκα,] *Polybius, Porphyrius, Eusebius*, & *Severus Sulpicius* ei assignant annos XIII. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3854. & Simsonum ad A. M. 3853.

a Ονίᾳ ☾ ἀρχιερέως υἱὸς,] Σίμων☉ ὡς dicitur in *Bello Judaico*, l. 8. ἁμαρτήματι ὑπουσίᾳ, ut puto. de Onia vide Hieronymum in Isaiam, p. 182. Ed. *Ben.*

b Βασιλέα Πτολεμαῖον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* βασιλέα deest in reliquis.

Ptolemæum regem cognomine Philometorem *se contulit* & Alexandriæ degebat, ut jam ante diximus) cum videret Judæam vexatam à Macedonibus eorumque regibus, velletque sibi memoriam gloriamque æternam parare, decrevit, missis ad Ptolemæum regem & Cleopatram reginam literis, ab illis petere ut sibi liceret in Ægypto templum ædificare Hierosolymitano simile, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem volebat, præsertim quod Esajæ vate confideret, qui, cum ante sexcentos amplius annos vixerit, prædixit fore omnino ut in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab homine Judæo. Onias igitur, propter hæc *cupiditate* elatus, Ptolemæo & Cleopatræ hujusmodi literas scribit.

Hac de re literas ad Ptolemæum & Cleopatram mittit.

"CUM MULTA magnaque belli munera Dei "auxilio in vestram utilitatem confecissem, atque "in Cœlen-Syriam Phœnicemque me contulissem, "& cum Judæis in Leontopolim etiam præfectu"ræ Heliopolitanæ urbem aliaque *istius* gentis lo"ca perveniissem, & quamplurimos animadvertis"sem templa contra atque oporteret habentes, & "idcirco sibi invicem infensos, id quod Ægyptiis "etiam accidit propter multitudinem templorum "& diversas de religione sententias, invento loco "maxime opportuno in arce, Dianæ agrestis no"mine vocata, varia materia abundante, sacrisque "animalibus pleno, rogo ut fanum isthic nulli sa"cratum numini jamque collapsum mihi liceat re"purgare, & in templum Deo maximo exstruere "ad similitudinem Hierosolymitani, iisdem *plane* "mensuris, pro te tuaque conjuge & liberis, ut "Judæi qui Ægyptum incolunt, illic convenien"tes ex mutua inter se concordia, tuis utilitatibus "pareant. Nam & Esajas vates hoc prædixit: fu"turum esse in Ægypto altare domino Deo *sacra*"*tum*. & multa id genus alia propter locum *illum* "vaticinatus est.

Ptolemæus & Cleopatra permittunt Oniæ templum exstruere.

2. Et hæc quidem Onias Ptolemæo regi scribit: de ipsius autem & Cleopatræ ejus sororis & conjugis pietate conjecturam licet facere ex ea qua literis istis responderunt epistola. fecerunt enim ut peccatum hoc legisque prævaricatio in caput Oniæ reciderent. nam in hunc modum *ei* rescripserunt. "PTOLEMÆUS REX ET CLEO-

Ptolemæi & Cleopatræ literæ ad Oniam.

"PATRA REGINA ONIÆ S. Legimus tuam "petitionem, qua *nos* oras ut tibi permittatur il"lud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolita"næ templum, quod Bubastis agrestis vocatur, col"lapsum repurgare. Unde fit ut mirari subeat, an "poterit Deo gratum esse templum, quod exstru"cturus es in loco impuro & sacrorum animalium "pleno. Quandoquidem vero tu dicas id ipsum "ab Esaja vate jamdudum prædictum esse, pote-

σιλέα Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα δίκῃ, ὡς ἐν πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ιουδαίαν κακουμένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, [c] βουλόμενος ἴδιον αὐτῷ μνήμην καὶ [d] δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, προσκαλέσιον τῷ ἐν Ιερουσολύμοις, καὶ Λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα [e] τῇ προφητείᾳ [f] Ησαΐου, ὃς, ἔτεσιν ἐμπροσθεν [g] ἑξακοσίοις πλέον γενομένοις, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ιουδαίου. Δι' ἃ πάντα οὖν ἐπιγραμένου ὁ Ονίας, γράφει Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ [h] τοιαῦτα ἐπιστολήν. "ΠΟΛΛΑΣ καὶ μεγάλας "λας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς πρὸς πόλεμον ἔργοις "μετὰ [i] τοῦ Θεοῦ βοηθείας, καὶ ἡμύνομεν [k] ἐν τῇ Κοίλῃ "Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, [l] καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ηλιο"πολίτῃ συὶ τοῖς Ιουδαίοις, καὶ [m] εἰς ἄλλας τόπους ἀφι"κόμενος τοῦ ἔθνους, καὶ πλείστας ὁρῶν αἰτίας τὸ καθῆκον "ἔχοντας ἱερᾷ, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὁ καὶ Αι"γυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ "[n] περὶ τὰ θρησκείας οὐχ [o] ὁμοδοξεῖν, ἐπιτηδότατον [p] τό"πον ὁρῶν ἐν τῇ προσαγορευομένῃ [q] τῆς ἀγρίας [r] Βυβά"στεως ὀχυρώματα, βρύουσα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων "μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι, τὸ αἰδέσιμον ἀνακαθά"ραντα ἱερὸν καὶ συμπεπλωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ "Θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν δὲ ἐν Ιερουσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς μέ"τροις, ὑπέρ τε σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἵν' "ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ιουδαῖοι, εἰς αὐτὸ "συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τῶν σῶν ἐξυπε"ρετεῖν χρείας. καὶ γὰρ Ησαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπεν· "ἔσται θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ πολλὰ "ἄλλα προεφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον.

Β'. Καὶ τοῦτα μὲν ὁ Ονίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. καταγνοίη δ' ἄν τις αὐτὸ τὴν εὐσέβειαν καὶ Κλεοπάτρας τὰ ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς [v] ἀντεγράψαν ἐπιστολῆς. τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ονίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντεγράψαν γὰρ ὧδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ "ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΝΙΑι ΧΑΙΡΕΙΝ. Ανέ"γνωμέν σου τὴν [x] παράκλησιν, ἀξιοῦντος ἐπισκευ"πῆναί σοι τὸ ἐν [y] Λεοντοπόλῃ [z] καὶ Ηλιοπολίτῃ ἱερὸν συμ"πεπλωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον δὲ τῆς ἀγρίας "[a] Βυβάστεως. διὸ θαυμάζομεν, εἰ ἔσται τῷ Θεῷ κε"χαρισμένον τὸ [b] καθηρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀστεγεῖ τό"πῳ καὶ πλήρει [c] ζώων [d] ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς Ησαΐαν τὸν "προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προφηκέναι, συγχω-

"ρεμέν

c Βυλόμενος] Hoc modo *Busb.* atque ita, vel βυλόμενός τι legisse videtur *Epiphan.*

d Δόξαν αἰώνιον] Quod Oniæ consilium Templum illud exstruendi arguitur *Ant.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

e Τῇ προφήτῃ Ησαΐᾳ,] Conf. *Ant.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

f Ησαΐᾳ,] Locus, quo ad sacrilegam suam ambitionem statuminandam abusus est Onias, reperitur apud *Esajam*, c. 19. v. 18, 19. ubi pro עיר החרס *civitate destructionis*, ob maximam literarum similitudinem עיר החרם olim legebatur, id est, πόλις Ηλίου, ut interpretatus est *Symmachus*. Quomodo & *Hieronymus* reddidit: *Civitas Solis vocabitur una.* & *Chaldæus paraphrastes*, utraque lectione conjuncta, *Civitas Solis quæ destruetur.* Qua occasione fortasse & Ηλιοπολίτην νομὸν Oniam elegisse, in quo templum suum construeret, conjicit *Scaliger. Usserius* ad *A. M.* 3854. Videsis *Hieronymum* in *Esajæ* cap. 20, & 21. p. 131. & 181. & 187. *Edit. Benedict.* & *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3837. & *Schotanum* in *Biblioth.* S. p. 1300.

g Ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς,] Ἑξακοσίοις πλείοσι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

h Τοιαῦτα ἐπιστολήν.] Περὶ τούτων ante τοιαῦτα inserit *Busb.*

i Τοῦ Θεοῦ βοηθείας,] Ita *Hen.* Τοῦ deest *reliquis.*

k Ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ,] Sic *Hen.* ἔστι τῇ in *ceteris.*

l Καὶ εἰς Λεόντων ἢ πόλιν] Est qui malit καὶ Λεόντων ἢ πόλῃ τῇ Ηλ.

m Καὶ εἰς ἄλλας τόπους] Illud καὶ non agnoscit *Hen.*

n Περὶ τὰ θρησκείας] Ita malui cum *Hen.* ἀεὶ τὰς θρησκείας & mox ὁμόδοξον in *ceteris.*

o Ομοδοξεῖν,] Ita quoque in *Lugd. Bat.*

p Τόπον ὁρῶν] Sic *Hen.* ὁρῶν τὸ τόπον in *Editis Aliisque.*

q Τῆς ἀγρίας Βυβάστεως ὀχυρώματα,] Βυβαστίτη τοπαμῷ Adverf. Apion. lib. 1. §. 14. SPANH.

r Βυβάστεως] Sc. *Dianæ.* nam Ægyptiace Βύβαστος erat *felis.* & Βύβαστις *Diana*, teste *Herodoto* l. 2. c. 156. ut & *Antonino Liberali* in *Fab.* 28. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* lib. 1. c. 10. p. 63.

s Γυναικὸς] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλίσσης in *reliquis.*

t Τῶν τέκνων,] Καὶ τέκνων *Hen.*

v Ἀντέγραψαν ἐπιστολῆς.] Ita ex *Vet. Interpr.* ἀντέγραψεν hîc loci in *Græcis* omnibus, at infra post ἀνέθεσαν cum *Epiphanio* ἀντέγραψαν habet *Busb.* hoc modo, οἱ δὲ ὧδε αὐτὸν ἀντέγραψαν ὅτως.

x Παράκλησιν,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστολὴν in *reliquis.*

y Λεοντοπόλῃ] Λεόντων πόλει *Busb.*

z Τῷ Ηλιοπολίτῃ ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι,] Conf. *sup.* lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

a Βυβάστεως.] Βυβάστους hîc & *super.* §. 1. *Hen.*

b Καθιδρυσόμενον] *Coislin.* & *Lugd. Bat.* καθιδρυθησόμενον.

c Ζώων ἱερῶν.] *Coislin.* & *Lugd. Bat.* ἀνίερων· ἐπειδὴ, at mox ἱερῶν ζώων.

d Ἱερῶν.] Ita etiam *Epiphan.* ἀνίερων *Hen.* & *Busb.*

e Λα-

"ρῶμέν σοι, εἰ μέλλῃ τῷ ἔσεσθαι κ τ νόμον, ὥστε μηδὲν
"ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι.

γ'. [c] Λαβὼν οὖν τ τόπον ὁ Ονίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, μικρότερον ᾗ καὶ πενιχρότερον. τὰ ᾗ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἐδοξέ μοι δηλοῦν, [f] ἐν γὰ τῇ [g] ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε ᾗ Ονίας καὶ Ιουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου [h] ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Τῶν δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν, [i] οἱ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει προσκυνοῦν ἱερὸν οἰκοδομηθὲν κ τ τῶν Αλεξάνδρου χρόνων, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τ ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ Πτολεμαίου διακρίνονται· τ μὲν Ιουδαίων λεγόντων κ τ τῶν Μωϋσέως νόμων [k] ᾠκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, τ ᾗ Σαμαρέων, τὸ ἐν Γαριζείν. [l] παρεκάλεσαν ἂν σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τὰς περὶ τούτων αἰτίας λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ [m] ζημιῶσαι. τ μὲν οὖν ὑπὲρ τ Σαμαρέων λόγον Σαββαῖος ἐποιήσατο, κ Θεοδόσιος· [n] τ δ' ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν & Ιουδαίων, Ανδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου. ὤμοσαν ᾗ τ Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κ τὸν νόμον· [o] παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ἀποδεικνύντα τὰς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλὰς τ φίλων εἰς συμβουλίαν ἀθροίσας, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ιουδαῖοι σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν, οἷς [p] ἀγανακτεῖν [q] ὑπὲρ ᾧ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερᾷ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰ ἔφερον εἴ τινες καταλύσουσιν, ἔτως ἔχαιον καὶ ἀξιομνότατον τ κατὰ τὴν οἰκουμένην ὑπάρχον. ᾧ ᾗ Σαββαίῳ & Θεοδοσίῳ συγχωρησάντων τῷ Ανδρονίκῳ πρῶτῳ ποιήσασθαι τὸν λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων [r] ἐκ ᾧ νόμου καὶ τῶν [s] Διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τὴν τιμὴν ἐκδεξάμενος ἦρξε ᾧ ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τ Ασίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπρο πόταις δωρεαῖς· ᾧ δ' ἐν Γαριζεὶν, ὡς οὐδὲ ὄντος, οὐδεὶς λόγος οὐδ' ὑπερφυοῦς ἐποίησεν. [t] ταῦτα λέγων Ανδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τὰς Μωϋσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν, [v] ἀποκτεῖναι ᾗ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γνόμενα τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίοις κ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

"statem tibi facimus, modo res futura sit ex lege,
"ne nos in Deum deliquisse videamur.

3. Onias igitur, locum nactus, templum & altare Deo ædificavit ad instar Hierosolymitani, sed minusculum & pauperculum. Mensuram vero ejus & vasa mihi non visum est in præsentia indicare: nam de illis nonnulla memoriæ prodidi in libro septimo quem scripsi de Bellis Judaïcis. Invenit etiam Onias & Judæos quosdam sui similes, & sacerdotes & Levitas, qui *Dei* cultum illic instaurarent. Sed de hoc quidem templo satis nobis dictum est. *Templum in Ægypto conditum.*

4. Apud Alexandriam autem inter Judæos & Samaritas, qui templi monte Garizin, sub Alexandro *Magno* exstructi, religionem introduxerunt, forte exorta est seditio: atque istuc res devenit, uti coram Ptolemæo de templis disceptarent. Judæis quidem contendentibus juxta Moysis præscripta conditum esse templum Hierosolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur *enixe* rogarunt, ut ab eo in amicorum consessu causa hæc cognoscceretur, ea conditione ut qui victi fuerint morti adjudicarentur. Et quidem pro Samaritis orationem habuit Sabbæus, ut & Theodosius; pro Hierosolymitanis vero & Judæis Andronicus Messalami filius. Per Deum autem jurarunt & Regem, sese probationes allaturos è lege: & à Ptolemæo precibus contenderunt, ut eum morte multaret, quem jurejurando non stetisse deprehenderet. Proinde Rex, adhibitis non paucis in consilium amicis, consedit causam orantes auditurus. Judæi autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus jura templi Hierosolymitani tueri contigit: ægre enim ferebant, si quis templi adeo antiqui, & toto terrarum orbe celeberrimi, auctoritatem labefactatum iret. Atqui cum Sabbæus & Theodosius concessissent Andronico, uti prior verba faceret, is à lege exorsus est rem demonstratam dare, & à successione pontificum, uti quisque post patrem dignitatem adeptus templo præfuisset, quodque omnes Asiæ reges majestatem ejus donariis muneribusque splendidissimis auxissent, Garizitani vero, ac si ne quidem exstitisset, neminem habuisse rationem illudve respexisse. Dum hæc diceret Andronicus & his multa similia, Regi persuasit, uti decerneret, templum Hierosolymitanum de sententia Moysis exstructum esse, Sabbæum vero & Theodosium morti addicendos. Atque ista quidem sunt quæ Judæis Alexandrinis acciderunt sub Ptolemæo Philometore. *Contentio inter Judæos & Samaritas.* *Provocant ad Regem.* *Is, causa audita, judicium fert pro Judæis.*

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αλέξανδρος σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην· κ ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, κρατήσας Αλεξάνδρου, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ἐποιήσατο.

Δημητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Αλέξανδρος, τὴν [x] τ Συρίας Σελευκιδῶν βασιλείαν, γράφει τῷ φιλομήτορι Πτο-

CAP. IV.

VII.

Quomodo Alexander Jonatham summo in honore habuit: utque Demetrius Demetrii filius, Alexandro devicto, cum Jonatha amicitiam iniit.

CUM autem Demetrius vitam in pugna amisisset, sicut superius indicavimus, Alexander, occupato Syriæ regno, scribit Ptolemæo Philome- *Alexander Ptolemæi filiam petit in matrimonium. 1 Maccab. c. 10.*

[c] Λαβὼν ὁ τ τόπον ὁ Ονίας,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[f] Ἐν ᾧ δ —— ἀναγέγραπται.] Conf. *Antiq.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH. Libros de bello antea scripsit. REL.

[g] Ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τ Ιουδαϊκῶν πολέμων!] Non procul à fine. *Hudson.*

[h] Ἀρκούντως] Περισσόν ἐστι γεφύρην *Busb.*

[i] Οἱ τὸ ὂν Γαριζεὶν ὄρει] Ita *Busb.* & *Hen.* & forsan *Epiphan.* qui vertit, *qui templum temporibus Alexandri Macedonis super Garizin montem construxerunt.* οἱ τὸ ὂν Γαριζὶν προσκυνοῦν ἱερὸν, κ τοὺς Αλ. in *Editis.*

[k] Ωκοδομῆσθαι] Sic *Busb.* οἰκοδομεῖσθαι in *Editis.* οἰκοδομηθῆναι *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) non male

[l] Παρεκάλεσαν ἂν] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρεκάλεσαν γὰν *Hen.* προσκαλεσάν τε in *Editis.*

[m] Ζημιῶσαι.] Sic *MSS.* ζημιοῦσαι in *Editis.*

[n] Τὸν ᾧ ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν] Ita *Hen.* τὰς in *reliquis.*

[o] Παρεκάλεσάν τε] Παρεκαλίσαντες τ Πτολεμαῖον ὃν ἂν λάβῃ π. τ. ὅρκους ἀποκτεῖναι *Hen.*

[p] Αγανακτεῖν] Ita in *Græcis* omnibus: mallem tamen ἀγωνιᾶν, quo modo legisse visus est *Epiphan.*

[q] Υπὲρ ᾧ ἐν Ιεροσολύμοις] Ita cum *Busb.* & *Hen.* περὶ in *cæteris.*

[r] Ἐκ ᾧ] *L. B.* κατά τι ᾧ.

[s] Διαδοχῶν τ ἀρχιερέων,] Διαδόχων *Hen.*

[t] Ταῦτα λέγων Ανδρόνικος] Διαλεχθέντων μέντοι τ ἀλλήλοις ὑπατευσάντων, ὁ βασιλεὺς κρίνει μὲ *Busb.*

[v] Αποκτεῖναι ᾗ] Αποκτείναι ᾗ τοὺς τῶν αὐτῶ ζητοῦντας καθαίρειν τὰ μὲ *Busb.* ἀποκτεῖναι ᾗ τοὺς περὶ τ Σαββ. *Hen.*

[x] Τῆς Συρίας Σελευκιδῶν βασιλείαν.] Illud τ ὲ *MSS.*

metori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens; æquum esse dicens, ut ipsum affinitate dignetur; cum paternum imperium recuperasset, Deique providentia eò provectus fuisset, & Demetrium superasset, atque cætera futurus esset ejus cognatione non indignus. Ptolemæus vero, cum libenter ejus postulatis annuisset, rescripsit, dicens, se gaudere quod paternum regnum adeptus esset, promisitque filiam *ei* daturum esse; jussitque ut ad Ptolemaïdem sibi obviam veniret, illuc filiam adducturo: ipsum enim eam ab Ægypto huc usque comitaturum esse, ibique puellam ei nuptum collocaturum. Et quidem Ptolemæus, his scriptis, omni festinatione Ptolemaïdem pervenit cum Cleopatra filia *sua*. Cumque Alexandrum, sicuti per epistolam imperaverat, illic jam obviam ipsi profectum invenisset, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri & argenti in dotem, quantum regem decebat.

Jonathas Ptolemaïdem venit ad Alexandri nuptias. 1 Maccab. c. 10.

2. Nuptiis autem peractis, Alexander, literis ad Jonatham pontificem datis, jussit ei ut Ptolemaïdem veniret. Qui cum ad Reges veniisset, eosque splendidis muneribus donasset, honorem ab utroque consequutus est. Alexander eum, veste sua exutum, coëgit purpura indui: cumque eum secum in solio sedere fecisset, ducibus *suis* imperavit, ut cum eo in mediam urbem progressi ederent, nemini licere eum criminis insimulare, eive ulla de re negotium facessere. Quod cum duces fecissent, ubi illi, qui ad accusationem *instituendam* parati animoque in eum malevolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, *omnes* diffugerunt, veriti ne quid mali paterentur. Propensaque adeo in Jonatham voluntate erat rex Alexander, ut ipsum etiam primum amicorum *suorum* scripserit.

VIII. *Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam proficiscitur. 1 Maccab. c. 10.*

3. Anno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius Demetrii filius cum multis mercenariis *militibus*, quos Lasthenes Cretensis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam trajecit. Quæ res audita Alexandro magnum dolorem & perturbationem injecit: moxque Phœnice Antiochiam ire contendit, ut res illic, ante Demetrii adventum, in tuto locaret.

Apollonius Demetrii prætor Jonatham ad pugnam provocat. 1 Maccab. c. 10.

Apollonium autem Daum reliquit Cœles-Syriæ præfectum. qui, magno cum exercitu Jamniam profectus, ad Jonatham pontificem misit, dicens, "rem indignam esse, ut is solus securus "ageret * suique ad arbitrium, Regi non subje- "ctus: idque ipsi ab omnibus opprobrio verti, "quod illum Regi non subjecerit. Ne igitur, *in- "quit*, in montibus desidens teipsum decipias, va- "na opinione tui roboris: sed si quid viribus tuis "confidis, descende in planum, ut cum nostris mi- "litibus fiat contentio; & palam erit, fortissimum "esse qui victoriam consequetur. Veruntamen sci- "to, quod è singulis urbibus fortissimi quique me- "cum militant. nam & illi sane ipsi sunt qui tuos

λεμοῦσι μνησθέντος αὐτῷ περὶ γάμου τῆς θυγατέρος· δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τῆς πατρῴας ἀρχῆς νομισαμένῳ, καὶ Διὶ τῷ δοῦναι τοῦτο θεῷ πονήσαντι εἰς αὐτὸν προαχθέντι, καὶ κρατήσαντι [y] Δημητρίου, καὶ μηδὲ τἄλλα ἐσομένῳ τοῦ πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, σωσάψαι συγγνώμειαν. Πτολεμαῖος ὁ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνησικακίαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ἐπὶ τῷ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ πατρῴαν ἴσον ἀπληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ἐπιχωρίαν, [z] ἀπαντᾶν δ' αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντι ἄγειν ἐκέλευσεν. [b] αὐτὸν γὰρ αὐτῷ μέχρι ταύτης προπέμψειν ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας προήγετο· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς εἰς Πτολεμαΐδα, Κλεοπάτραν ἄγοντες τὴν θυγατέρα. ὁρῶν δ' ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον, καθὼς ἐπέστελλε, πεποιημότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα, καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, [c] ὅσον εἰκὸς ἦν δύνασθαι βασιλέα.

β'. Τῶν δὲ γάμων ἐπιτελεσθέντων, Ἀλέξανδρος ὁ Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. προσελθόντος δὲ πρὸς τοὺς βασιλέας, καὶ δωρησαμένους [d] αὐτὸς λαμπρῶς, τὸν παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. Ἀλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν, [e] ἐνδυσάμενον τὴν [f] οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν· καὶ συναναβῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ δίφρου, προεπέμψε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ [g] προελθόντας τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν καθ' αὐτοῦ [h] ἐφέδρας, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τότε δὲ ποιησάντων τὸ ἡγεμόνων, ὁρῶντες τὸν μὲν βασιλέως κεκηρυγμένον [i] Ἰωνάθην τιμᾶν οἱ κατηγορεῖν [k] παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπηχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ δὲ προσλαβόντι τι κακὸν, δεδιότες. τοσαύτη δὲ αὐτοῦ [l] πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος [m] ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν δὲ [n] πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

γ'. [o] Ἐτῷ δὲ πέμπτῳ δὲ ἐξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μὲν πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρὴς, ἄρας [p] ἀπὸ Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. [q] τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ παραχλὴ [r] ἐνέβαλε· καὶ πρόφασιν ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ, [s] πρὶν ἢ Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. καταλιπὼν δὲ τῆς Κοίλης Συρίας Ἀπολλώνιον τὸν [t] Δάου ἡγεμόνα. ὃς, μὴ πολλῶν δυνάμεως εἰς Ἰάμνιαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα, λέγων, "ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν "ἐπ' ἀδείας ζῆν δὲ μετ' ἐξουσίας, μὴ ἰσοπαιτομένου τῷ "βασιλεῖ· τοῦτο δ' αὐτῷ πρόφασιν ὄνειδος φέρειν, "ὅτι μὴ ἰσοτάξει αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν [u] σω- "τὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν "ἔχειν· ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει, καταβὰς εἰς "τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγγὶ συγκεράσθητι, καὶ τὸ τέλος "τῆς νίκης ὑπόδειξον τὸν [x] ἀνδρικώτερον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς "ἀρίστους [y] ἐξ ἑκάστης πόλεως ἡμῖν συνηρανίσθαι. [z] καὶ

"γὰρ

y Δημητρίου,] Ita cum *Cod. Hen.* Δημήτριον in *reliquis*.
z Ἀπαντᾶν δ'] Συμπαντᾶν ᾗ *Hen. & Busb.*
a Αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα] Sic cum *Hen. & Busb.* αὐτὸν & dein μίξοντα in *Editis*.
b Αὐτὸν γὰρ αὐτῷ] Ita *Hen.* αὐτὸς in *ceteris*. quod si quis malit, per me licet.
c Ὅσον εἰκὸς] Ὡς εἰκὸς ἦν δύνασθαι *Hen.*
d Αὐτοὺς λαμπρῶς] *Hen.* solus αὐτοῖς. αὐτὸς in *reliquis*. Verum vocem hanc in T. receptam minime oportuit; cum sine dubio αὐτὸς vera sit lectio, quæ in omnibus excepto *Hen.* habetur. firmant multa Josephi loca. v. l. 13. c. 15. §. 1. l. 15. c. 4. §. 2. appositissime etiam ad hunc locum l. 15. c. 6. §. 7. δωρησάμενον αὐτὸν δωρεαῖς αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους ---- neque unquam, quod scio, aliter, nisi forsan l. 15. c. 9. §. 5. ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο; ubi tamen si ejusdem *Hen.* auctoritate legatur αὐτοὺς, sibi constabit *Josephus*. IBBETSON & HUDS. *in Add.*
e Ἀποδυσάμενον] Sic *Hen. Busb. & Vet. Interpr.* καὶ ἀπόδ. in *Editis*.
f Οἰκείαν ἐσθῆτα,] Ἰδίαν *Hen. & Busb.* & mox βαλεῖν.
g Προελθόντας] Ita *Hen.* προελθόντων in *ceteris*.
h Ἐφέδρας,] Sic *Busb. & Hen.* ἐφέτας in *reliquis*.
i Ἰωνάθην τιμᾶν] Τῷ Ἰωνάθῃ *Hen.*
k Παρεσκευασμένοι,] Παρασκευασάμενοι *Hen. & Busb.*
l Πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς] Περὶ τὸν Ἰωνάθην *Hen. & Busb.*
m Ἐχρήσατο,] Ἐχρῆτο *Busb.*
n Πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.] Conf. infr. §. 4. Fibula aurea solis Regis cognatis permissa 1 Maccab. x. v. 89. vid. inf. c. 5. §. 4. SPANH.
o Ἐτῷ δὲ πέμπτῳ] Forsan Ἐν ἔτῃ, vel Ἐπ' ἔτῃ.
p Ἀπὸ Κρήτης,] Ita cum *MSS.* ἀπὸ τῆς Κρήτης in *Editis*.
q Τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον] Τοῦτο Ἀλέξανδρον *Hen.* τὸν Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα τοῦτο *Busb.*
r Ἐνέβαλε·] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἀνέβαλε in *ceteris*.
s Πρὶν ἢ] Πρὶν ἢ Δημήτριον ἐλθεῖν ἀσφαλίσηται *Busb.*
t Δάου ἡγεμόνα.] Ita etiam apud *Zonaram*. Τάου *Gall.*
* *Suique ad arbitrium*,] *Al.* cum potestate.
u Σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι] Σαυτὸν deest *Busb. & Hen.* qui mox ἐξαπατᾷ habent.
x Ἀνδρικώτατον.] Ἀνδριάτατον *Busb. & Hen.*
y Ἐξ ἑκάστης πόλεως] Ita malui cum *Hen.* ἐξ deest *ceteris*.
z Καὶ γὰρ δὴ] 1 *Macc.* c. 10. v. 72. ὡς ἐπεπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

a Οἱ

"γὰρ δὴ τὰς σὰς πατρίδας [a] οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν ἕτοι-
"[b] ποίησῃ γὰρ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν [c] τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ
"λίθοις σὺν ἔστιν ἀλλ' ὅπλοις [d] ἀμύνεσθαι, ἀδὲ τόπῳ
"εἰς ὃν ἥπτωμενῳ φεύξῃ.

4. Παροξυνθεὶς δὴ ὁ τούτοις ὁ Ιωνάθης, μυρίους ἐπιλεξάμενος τραπιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ιεροσολύμων, καὶ ἐπὶ Σίμωνα [e] τὸν ἀδελφὸν· καὶ [f] ἥκοντι αὐτῷ ἐν [g] Ιόππῃ, τραπεσθεύεται τὰ πόλεως ἔξω, τὰ Ιοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. Φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ Απολλωνίου καταστάθεισαν. ἐφ' ᾧ Ιωνάθης [h] πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζόμενος, φοβηθέντες μὴ τῇ πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ Απολλώνιος, ἀκούσας τὴν Ιόππην ὑπὸ Ιωνάθου κατειλημμένην, τετραχιλίους ἱππεῖς σὺν πολλοῖς καὶ πεζοὺς ὀκταχιλίους, εἰς Αζωτον ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας, ἡρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· ἀνελθὼν δὲ εἰς τὴν Ιόππην, [k] ὡς ἀναχωροῦν, ἕλκει τὸν Ιωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ [l] μέγα φρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. παρελθὼν δὲ ὁ Ιωνάθης, ἐδίωκεν [m] εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον. ὁ δὲ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ συνέβη [n] γενέσθαι [o] τὸν πόλεμον, [p] ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. καὶ δὴ Απολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν [q] ἔν τινι χαράδρᾳ, ὡς ἂν κατόπιν [r] ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ιωνάθης ἐ κατεπλάγη· τάξας δὲ τὴν φαλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ [s] καθ' ὁπόθεν ἐπελθοίμενοι [t] ἐναντίον ἀντιτάξας. τοῦ δὲ μάχης ἕως ἐσπέρας προβαινούσης, δὸς Σίμωνι [v] τὰδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τὸν μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν· αὐτὸς δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ προσέταξε, φραξαμένους τοῖς ὅπλοις, [x] ἀποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐπήκουσαν τὸ κελευσθέν· οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι καὶ ἐξεκενώθησαν, ἀδὲν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ἐ γὰρ διικνεῖτο τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένας δὲ τοῦ ἀσπίσι καὶ συνειλουμένας ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δὲ παρείθησαν ὑπὸ πολλοῦ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας Σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι· καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν τραπιωτῶν αὐτῷ, τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς [y] φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, ἀθρόοι αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεσσι μὲν ὄντες αὐτοὶ ἕως τοῦ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τοῦ δὲ φυγὴ τῶν πεζῶν ἐλπίδα αὐτοῖς [z] ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς ἅπαντας διαφθείρας αὐτοὺς διὰ παντὸς διασκορπισθῆναι τοῦ πεδίου. διώκων δὲ αὐτοὺς Ιωνάθης μέχρι τῆς Αζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογόνυσας τὰ σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅπῃ τοῦ [a] Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, [b] ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ. λαβὼν δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς Ιωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τὰ ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. [c] ἀπέχετο δὲ ὅδε τοῦ Δαγῶνος ἱερᾶ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνέπρησε, καὶ τὰς εἰς αὐτὸ [d] συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος

"majores semper vicerunt. Quin & prælio nobis-
"cum dimicabis in ejusmodi terra, ubi armis non
"saxis pugnandum est, neque locus victo ad per-
"fugium *erit*.

4. His *verbis commotus* animo Jonathas, delectis hominum millibus decem, Hierosolymis egressus est, excito in auxilium Simone fratre suo: cumque Joppen veniisset, extrà urbem castra metatur, quod portas ipsi clauserant Joppenses. nam intus illis præsidium erat ab Apollonio constitutum. Jonatha autem ad obsidionem semet parante, veriti *oppidani* ne urbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Cæterum Apollonius, ubi accepit Joppen à Jonatha occupatam, cum tribus equitum & octo peditum millibus Azotum venit; & inde profectus, quietè lentoque gradu iter faciebat. cumque ascensum Joppen *versus* fecisset, recessu simulato, Jonatham in planitiem trahit, fidens equitatui, spemque victoriæ in eo collocans. Jonathas autem progressus, Apollonium ad Azotum usque persequitur. Ille vero, ubi factum est ut hostis in campum processerit, conversus pugnam cum eo commisit. cumque mille equites in insidiis ad torrentem quendam posuisset Apollonius, qui à tergo sese hostibus in conspectum darent, Jonathas, re intellecta, nequaquam animo consternatus est: sed, exercitu in quadrum ordinato, hortatus est suos ut utrinque hostem propulsarent, acie ex adverso ita instructa ut tam à tergo quam à fronte adorituris resisterent. Cumque prælium vesperam usque protraheretur, data parte exercitûs Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange congredi; ille vero suo agmini imperavit, ut objectis scutis se muniendo tela hostium exciperent. Atque illi quidem quod præceptum erat exsequuti sunt: hostium vero equites, jaculati in eos tela usque dum exhaurirentur, nihil eos læserunt. nam missilia in corpora non pervadebant, sed in clypeos projecta, in unum coactos interque se densissime junctos, facile superata erant & in irritum cadebant. Cum vero hostes à mane ad vesperam in eos jaculando *tandem* languescerent, ubi illos defatigatos esse animadvertit Simon, phalangem aggreditur; cumque alacriter admodum ab ejus militibus pugnatum esset, inimicos in fugam conjicit. Tum & equites ipsi, simul ac conspexerunt pedites terga vertentes, non amplius restiterunt, sed, quod defessi essent usque ad vesperam pugnando, spesque *omnis* quam in peditatu collocaverant illis periisset, turpiter confuseque fugiebant, ut dissipati lateque per planitiem dispersi vagarentur. Jonathas autem victos Azotum usque persequens, multisque cæsis, reliquos desperata salute coëgit fuga petere templum Dagonis, quod Azoti erat. At Jonathas cum urbem primo impetu cepisset, & ipsam & finitimos vicos incendit. Ac ne Dagonis quidem templo manus abstinuit; sed & illud igni cremavit, & quotquot eo perfugerant exitio dedit. fuitque omnis

Jonathas Joppe potitur, & Apollonium fundit fugatque. 1 Maccab. c. 10.

Jonathas Azotum cum Dagonis templo & alia oppida incendit. 1 Maccab. c. 10.

a Οἱ ἀεὶ νικῶντες] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* οἱ abest *Editis Aliisque.*
b Ποιήσῃ γὰρ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ποιήσεις *Baf.* ποιήσεις *Gen.*
c Τοιαύτῃ γῇ,] Ἐν τῇ τοιαύτῃ γῇ *Busb.* & *Hen.*
d Ἀμύνεσθαι,] Ἀγωνίσασθαι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
e Τὰδελφὸν] Ita *Hen.* prout paulo infra τὰδελφῷ.
f Γενόμενον ——— πύλας.] 1 Maccab. x. v. 75. &c. SPANH.
g Ιόππῃ,] Haud aliter *Hen.* Ιόπῃ & mox Ιοππιτῶν *Busb.*
h Πρὸς πολιορκίαν] Πρὸς πολιορκεῖν αὐτὸς *Hen.* πρὸς τὸ πολ. αὐτὰς *Lugd. Bat.*
i Ἀνελθὼν] Ἐλθὼν *Hen. Busb.* & *Epiphan.*
k Ὡς ἀναχωροῦν,] Iterum cum *iisdem.* in *Editis* ἀναχωροῦν absque ὡς.
l Μέγα φρονῶν,] Ita ex *Lugd. Bat.* in reliquis καλὰ φρονῶν. HAV.
m Εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον.] Ita cum *Hen.* prout supra, mox hac §. εἰς τὴν Αζ. in *reliquis.*
n Γενέσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* γινέσθαι συνῆν in *cæteris.*
o Τὸν πολέμιον,] Πόλεμον solus *Hen.*
p Ὑποστρέψας εἰς μάχην] Ὑποστροφὴς *Busb.* & *Hen.*
q Ἐν τινι χαραδρᾳ,] Ἐν χειμάρρῳ i. e. in valle נחל. REL.
r Ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις,] Ita *Baf. Big.* & *Samb.* (ἐπιφανεῖ ᾗ *Lugd. Bat.*) ἐπιφανεῖν *Gen.*
s Καθ' ὁπόθεν ἐπελάσοιμόροις] Τοῖς ὁπισθεν *Hen.* & *Busb.*
t Ἐναντίον ἀντιτάξας.] Ἑαυτὸν αὐτὸν. *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
v Τὰδελφῷ] Τῷ ἀδελφῷ solus *Busb.*
x Ἀποδέχεσθαι] Ἀποδέξασθαι *Busb.* & *Hen.*
y Φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,] Φυγόντες *Busb.*
z Ἀπολωλυίας,] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀπολλυίας in *Editis Aliisque.*
a Δαγῶνος ναὸν] *Dagon* apud *Philistinos* erat ea forma qua *Triton* apud *Græcos.* Vide *Grotium* ad *Jud.* c. 16. & *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 2.
b Ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ.] Dagonis Templum Azoti, de quo capto & incenso à Jonatha 1 Maccab. x. v. 84. SPANH.
c Ἀπέχετο δὲ ὅδε τοῦ Δαγῶνος ἱερᾶ,] De Dagonis forma ex piscino corpore & humana facie constante, eodemque cum *Atargati*, *Astargati* aut *Derceto* Syrorum numine vid. Seld. de D. Syr. Syntagm. 11. c. 111. SPANH.
d Συμφυγόντας διέφθειρε.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat. Coccejus*

omnis hoſtium nnmerus, qui vel prælio cecidêre vel flammis in templo interiêre, ad hominum octo millia. Tanto itaque exercitu profligato, Azoto profectus Aſcalonem venit: & cum extra urbem caſtra poſuiſſet, ei Aſcalonitæ obviam prodierunt, munera ei hoſpitalia & honores deferentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde digreſſus Hieroſolyma magna cum præda rediit, quam illinc abegit ſuperatis hoſtibus. Alexander autem, audito quod victus eſſet dux ejus Apollonius, lætitiam ſimulabat, quòd *ille* præter animi ſui ſententiam adortus eſſet Jonatham, ſibi amicitia & ſocietate junctum: & Jonathæ in hujus rei teſtimonium pariter ac in præmium honoremque *monile mittit aureum, quale ſolet regum dari conſanguineis; tum & Accaronem ejuſque toparchiam hæreditatis jure poſſidendam ei concedit.

Ptolemæus Philometor in Syriam ſe confert. 1 Maccab. c. 11.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemæus, cognomine Philometor, cum navalibus & pedeſtribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro. nam *is* gener illius erat. omneſque civitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad urbem Azotum deducebant, ubi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis, Jonathamque accuſabant, qui illud funditus deleverat, & regionem igni vaſtaverat, multoſque illorum *ferro* peremerat. Et quidem Ptolemæus, iſtis auditis, *interea* tacebat: Jonathas vero, Ptolemæo ad Joppen obviam factus, & ſplendidis muneribus ab eo *augetur*, omnique honore afficitur: deinde Regem comitatus uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus, Hieroſolyma revertit.

Jonatham ei obviam factum honorifice excipit. 1 Maccab. c. 11.

Ptolomæo per Ammonium inſidiæ ſtructæ ab Alexandro.

6. Cum autem Ptolemaïda præter omnem exſpectationem perveniſſet, parum abfuit quin Ptolemæus periret, ab Alexandro inſidiis petitus per Ammonium, qui ipſi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemæus literas mittit ad Alexandrum, ut Ammonium ad ſupplicium depoſceret, dicens inſidias ipſi ab eo intentatas eſſe; ideoque ſe poſtulare ut meritas ille pœnas lueret. Cum vero Alexander eum dedere recuſaret, conjectura inde facta illum *ipſum* eſſe inſidiarum auctorem, vehementer ei iratus eſt. Antiochenos autem jam ante ſibi infenſos habuerat Alexander propter Ammonium. nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Attamen pœnas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter ut mulier cæſus, cum id egiſſet ut muliebri amictu ſeſe occultaret, ſicut alibi diximus.

Ammonius cæſus.

Ptolemæus filiam ſuam Alexandro ereptam, Demetrio in matrimonium dat. 1 Maccab. c. 11.

7. At Ptolemæus, de ſe queſtus, quod & filiam ſuam Alexandro locaverat, & adverſus Demetrium ſocietatem inierat, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim ſua *ei* ablata, confeſtim ad Demetrium mittit *legatos* de ſocietate & amicitia, pollicitus ſe filiam ei in uxorem daturum eſſe, ipſumque in regnum paternum reſtituturum. Demetrius, lætatus iis quæ obtulerant legati, & ſocietatem & nuptias amplectitur. unum tamen Ptolemæo ſupererat certamen, ut Antiochenſibus per-

καταφυγόντας) συμφυγόντας in *Editis*.

e Προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ] Ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 10. v. 86. προσῆλθον mutavi in προῆλθον.

f Οἱ Ασκαλωνῖται,] De Aſcalonitis, qui obviam Jonathæ facti 1 Maccab. x. 86. SPANH.

g Ελαστον ἐκεῖθεν νικήσας] *Lugd. Bat.* ἔλασε νικήσας.

* *Monile mittit aureum*,] *Al.* fibulam auream.

h Τιμὰς —— ἐπιτρέπει.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

i Πόρπιν χρυσέαν,] Καὶ πόρπιν legiſſe videtur *Epiphan.* Phœnicibus *etiam* mos vetus erat bene meritos *aurea fibula* donare, ut & *Romanis*.

k Ως ἔθος ἐστὶ] Οὐκ ἔστιν ἔθος *Hen.* unde aliquis forſan legendum conjiceret, ὡς οὐκ ἔστιν ἔθος· δίδοαζ ἐι μὴ τοῖς &c.

l Καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, *vaniſſe* in *cæteris*.

m Γαμβρὸς γὰρ ὢν αὐτοῦ.] Γαμβρὸς ὂν αὐτῷ *Busb.*

n Εθνα —— Δαγῶνος,] 1 Maccab. xi. v. 4. &c. SPANH.

o Ησύχασεν·] Mallem ἡσύχαζεν.

p Ελευθέρα καλουμένῳ ποταμῷ,] Hujus etiam fluvii meminit

τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τ πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τ Αζώτου εἰς Ασκάλωνα ἀφίκνειται· καὶ καταστρατοπεδεύσας ἔξω τ πόλεως αὐτῆς, e προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ f οἱ Ασκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ & πομπεύοντες. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτῶν τ προαίρεσιν, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ιεροσόλυμα, πολλὰ ἐπαγόμενος λείαν, ἣν g ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. Αλέξανδρος δὲ, ἀκούσας ἡδέως τ αὐτῷ στρατηγὸν Απολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν, ὅτι παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην συνέβαλεν Ιωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ιωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ χάριτας h τιμὰς διδοὺς, i πόρπην χρυσέαν, k ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τ βασιλέων συγγενέσι, & Ακκάρωνα & τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληρονομίαν ἀπιτρέπει.

ε'. Τοῦ δὲ τότου τ καιρὸν l καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, ὁ Φιλομήτωρ ἐπικληθεὶς, ναυσὶ καὶ πεζῷ, εἰς Συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Αλεξάνδρῳ. m γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ. καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Αλέξανδρον κελευσθεῖσαι ἐκδεχόμεναι παρεπέμποντο ἕως Αζώτου πόλεως, n ἔνθα πάντες κατιδόντες αὐτὸν πρὸ & ἐμπεπρησμένον ἱερὸν αὐτῶν Δαγῶνος, κατηγόρουν τε Ιωνάθου τοῦ ἀφανίσαντος, & τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας o ἡσύχασεν· Ιωνάθης δὲ, εἰς Ιόπην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει & τιμῆς ἀπούσης· ἔπεμψε προπέμψας αὐτὸν ἕως & p Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα.

ς'. Γενόμενος δὲ ἐν q Πτολεμαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν, μικρᾷ r διεφθάρη Πτολεμαῖος, ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' Αλεξάνδρου δι' Αμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. Φανερᾶς δὲ & ἐπιβουλῆς γενομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Αλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τ Αμμώνιον, ἐπιβεβουλεῦσθαι λέγων s πρὸς αὐτὸν, & δίκαιον αἰτῶν t ὑποσχεῖν. σὺ δὲ ἐκδιδόναι μὲν οὐκ ἠξίου & Αλέξανδρος, σαφεῖς v ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβεβουλευσάμενον, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διέκειτο. τοῖς δὲ Αντιοχεῦσι & πρότερον μὲν προσκεκρουκὼς Αλέξανδρος διὰ τ Αμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ x πεπονθέσαν κακά. πικρείαν μέντοι τ πεπολεμημένων Αμμωνίῳ ὑπέσχε, καταφαγὼν αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδύσας φιλῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ζ'. Πτολεμαῖος δὲ, μεμψάμενος αὐτὸν & τε συνοικίσαι τῷ θυγατρὶ Αλεξάνδρου, & τε συμμαχίας & κῆδος Δημητρίῳ, διαλύει y τῷ πρὸς αὐτὸν συγγενείαν. ἀποστάσας γὰρ τῷ θυγατρὶ, πέμπει πρὸς Δημήτριον λύσιν συμμαχίας & φιλίας, σωτηθέντος τῷ θυγατρὶ δόσιν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, & καταξήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ Δημήτριος ἡδέως z τοῖς πεπεισθεῖσι, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν & τ γάμον. a ἐν δέ π Πτολεμαΐδι b λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς

Ἀν-

lib. 1. de *Bell. Jud.* Ελευθερίᾳ *Hen.* & *Lugd Bat.* HUDS. De hoc Syriæ fluvio vid. infr. De Bell. Jud. lib. 1. c. 18. §. 5. τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις· & Antt. lib. 15. c. 4. §. 1. & lib. 13. c. 5 §. 10. SPANH.

q Πτολεμαΐδι] Alii ſic diſtinguunt, Πτολεμαΐδι, πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ &c.

r Διεφθάρη Πτολεμαῖος,] Διεφθάρη δὲ Πτ. *Busb.*

s Πρὸς αὐτὸν,] Υπ' αὐτοῦ *Hen.*

t Υποσχεῖν.] Υπάρχειν *Hen.*

v Ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβεβουλευσάμενον,] Αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι *Busb.* & *Hen.*

x Πεπόνθεσαν κακά.] Πεπόνθεισαν *Busb.* & *Hen.*

y Τῷ πρὸς αὐτὸν συγγένειαν.] Illud τῷ ex *MSS.*

z Τοῖς πεπεισθεῖσιν,] Τοῖς πεπεισθεῖσιν non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

a Εν δέ τι] *L. B.* ἓν δὲ ἔτι.

b Λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο,] Vel λοιπὸν vel κατελείπετο redundare videtur.

c Καὶ

Αντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενοι ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳώμησε. κατεπράξατο δὲ τοῦτο μᾶλλον τὸ Ἀλέξανδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον, ὃν δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν ἐστρατηγημάτων ἀναδείκνυται, [c] καὶ ἀναγκασθεὶς δύο περιθέσθαι διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, [d] καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τοῖς καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σωφρόνως, φείσασθαι δὲ [e] μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ρωμαίοις ἀπίθανος ἔκρινε· καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχεῖς [f] εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτούς, [g] λέγων, "ὡς ἑδένος μνησικακήσειεν "αὐτοῖς αὐτὸς δὲ παρὸς αὐτοὺς διεργετηθείς· διδάσκαλόν τε "ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι ἡγεμόνα ἔσεσθαι διομολογήσατο, καὶ φαύ- "λοις [h] ἐγχειροῦντα πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπισχνεῖτο. οὕτω δὲ ἔφασκεν ἀρκεῖν τιμὴν τὴν τοῦ Αἰγύπτου βασιλείαν." ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

η'. Τὸν δὲ Ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς Κιλικίας [i] εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, [k] Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε [l] μετὰ γαμβροῦ Δημητρίου· ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα· καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει. σωθεὶς δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολεμαίου, φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος, παραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ὑποσοβούμενον [m] καταβαλεῖν· τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ θανάτου καθαρῆναι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας μήτε σωιέναι τι, μήτε [n] φθέγξασθαι δυνηθῆναι. ὃ [o] δὴ Ἀλεξάνδρου τοῦ κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων [p] δυνάστης ὑποτεμὼν [q] Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν [r] ἀνενεγκὼν ἐκ τοῦ τραυμάτων εἰς φρονήσας, ἥδιον ἄκουσμα εἰς θέαμα, τοῦ Ἀλεξάνδρου πεσόντος ἅμα εἰς τοῦ κεφαλοῦ, ἀκοὴ εἰς θεᾶται· καὶ μετὰ πολὺ σωθεὶς τῆς ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας [s] Ἀλέξανδρος, ὁ [t] Βάλας λεγόμενος, ἔτη [v] πέντε, [x] καθὼς εἰς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ [y] Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, [z] ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο ἀμφιβάλλειν τὸ πρὸς Πτολεμαῖον φιλικόν, [a] ὅτι τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας συνελθόμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ὢν αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς Κλεοπάτρας γάμον συγγενής. οἱ μὲν οὖν φιλοι φεύγουσιν αὐτοῦ [b] τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· τῶν δὲ ἐλεφάντων Δημητρίου ἐγκρατὴς γίνεται. Ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἁπάσης τῆς Ἰουδαίας φιλικὰν συναγαγὼν, ἐπιχειρεῖ τοῖς ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἱεροσολύμοις πολιορκίαν προσφέρειν. ἐπὶ τοῦτον οὖν πάντες ὁρμήσαντες, ἐπολιόρκουν τὴν ἀκρόπολιν. ἐκπορευθεὶς δὲ ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ δυνάμεως ὁ Δημήτριος, ἦλθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἐπολιόρκει τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει ὄντας, ἐν Μωσῇ πόλει. οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐξελθόντες, ἐπολέμουν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ καὶ Ἰωνάθης μετὰ τῆς δυνάμεως, ἐστρατοπεδεύσατο πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπολέμει τοῖς ἐν τῇ ἀκροπόλει ὄντας. ἐπὶ τοῦτον οὖν ἐλθὼν ὁ Δημήτριος, ἐκέλευσε τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει ὄντας ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἐξελθεῖν. ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, ἐπολέμουν τῷ Ἰωνάθῃ

Jonathas arcem Hierosolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 11.

aggressus est, occupatam à Macedonum præsidio, & à sceleſtis quibusdam, aliisque qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas, à Jonatha ad arcis expugnationem paratas, contemnebant, loci munitionibus confisi: noctu vero aliquot in ea *homines* nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nunciabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est adversus Jonatham: cumque Ptolemaïdem perveniſſet, literas ei scripsit, imperavitque ut è vestigio Ptolemaïdem ad se properaret. Cæterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus & sacerdotibus, & aurum secum deferens & argentum & vestem & alia multa munera, ad Demetrium profectus est; istisque ei oblatis, regis iram demulcet: adeo ut à Rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab ejus anteceſſoribus eum nactus est, sibimet confirmatum habuerit. Cumque transfugæ eum accusarent, tantum abfuit ut Demetrius *illis* fidem haberet, ut illi petenti, ut pro Judæa universa, & tribus toparchiis, Samariæ & Perææ & Galilææ, trecenta *tantum* talenta penderentur, daret etiam de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. "REX DEMETRIUS "JONATHÆ FRATRI ET GENTI JU-"DÆORUM SALUTEM. Exemplum epiſto-"læ, quam ad Lasthenem consanguineum noſtrum "scripsimus, vobis misimus ut *eam* sciatis. REX "DEMETRIUS LASTHENI PATRI S. "Genti Judæorum nobis amicæ, & neceſſitudinis, "quam nobiscum habent, jura servanti, decrevi "benevolentiæ gratiam referre. Itaque tres præ-"fecturas, Apherima, & Lydda, & Ramatha, "quæ Judææ ex Samaria additæ sunt, omniaque "ad eas pertinentia, ac præterea quicquid ante me "regibus moris erat accipere à sacra facientibus "Hieroſolymis, & tributa omnia ex terræ frugi-"bus & arborum fructibus, aliaque quæ nobis de-"bebantur, ut & lacuum salis vectigal, coronasque "ad nos adferri solitas, illis remitto, & nihil horum "hinc in perpetuum *ab illis* extorquebitur. Qua-"re operam da, ut harum literarum exemplum "exscribatur, & Jonathæ detur, & in illustri loco "adyti templi collocetur". Et literæ quidem *regiæ* ita se habebant. Cum autem Demetrius videret pacata omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum sublatum esse, dimisit milites, eorumque stipendium minuit; & solis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo è Creta aliisque insulis ascenderant, illud *in posterum* numerabat. Quæ res inimicitias & odium militum ei conciliavit, quibus ipse quidem nihil amplius dari vo-

A Demetrio accersitus ad eum proficiscitur. 1 Maccab. c. 11.

Ab eo Judææ immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 11.

Militum in Demetrium odium. 1 Maccab. c. 11.

[c] προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἀκρον, ἔχουσιν Μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀποστάντας τινὰς ἐκ τῶν προφυγόντων τὴν πάτριον συνήθειαν. ἔστι μὲν γὰρ τὸ πρῶτον κατεφρόνουν ὧν Ιωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι καὶ χωρίῳ· νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἦκον πρὸς Δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐπὶ τὴν Ιωνάθην. ἡνίκα δὲ ἐν Πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν ἀπαντᾶν πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα· ὁ δὲ, τὴν μὲν πολιορκίαν [d] οὐκ ἔπαυσε, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ λαὸν προσκαλεσάμενος εἰς τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα καὶ πολλὴν ξενίων κομιζόμενος, ἦκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὸν ὀργὴν τοῦ βασιλέως· καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λαμβάνει [e] βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς εἶχε [f] προσκατῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκεκλήκει. κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ Δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ [g] προσκαλεῖται αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἀπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ [h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας, [i] τριακόσια [k] τάλαντα, δίδωσι [l] καὶ περὶ πάντων ἐπιστολὰς αἳ περιέχουσι τὸν τρόπον τοῦτον. "[m] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑ-"ΘΗ ΤΩι ΑΔΕΛΦΩι [n] ΚΑΙ ΤΩι ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΕΙ "ΧΑΙΡΕΙΝ. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν "Λασθένῃ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν [o] ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰ-"δῆτε. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΙ ΤΩι "[p] ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Τῷ Ιουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, "καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς δυνοίας "ἕκεκα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς τρεῖς [q] νομοὺς, "[r] Αφερεμὰ καὶ [s] Λύδδα καὶ Ραμαθὰ, οἱ τῇ Ιουδαίᾳ προσε-"τέθησαν [t] ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, [v] καὶ τὰ προσπυρῶν-"τα τούτοις, ἔτι τε ὅσα [w] ἀποδοῦναι τῶν θυσίων ἐν Ιερουσαλή-"μοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ "τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ "προσήκοντα [x] ἡμῖν, καὶ [y] τοὺς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ "τὰς κομιζομένας ἡμῖν στεφάνας, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ "πάντα [z] ἀποδιαθήσει τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀπὸ εἰς τὸ "[a] ἀπρόσκοπον χρόνον. Φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον "γραφῇ, καὶ δοθῇ Ιωνάθῃ, [b] καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου "ἱεροῦ τεθῇ." τὰ μὲν δὴ γεγραμμένα τοιαῦτ' ἦν. ὁρῶν δὲ ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν, καὶ τὸ μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις [c] τούτοις ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρας [d] τοιγαροῦν αὐτῷ ἐμίσουν ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν οὐκ ἔτι

[c] Προσβαλὼν,] Προσβαλὼν omittunt *Busb.* & *Hen.* qui mox habent ἐν τοῖς Ιεροσ.

[d] Οὐκ ἔπαυσε,] Negationem retinet & Textus Maccab. L. 1. c. 23. quidam tollunt.

[e] Βεβαίαν ἔχειν] Βεβαίως *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[f] Παρὰ τοὺς πρὸ αὐτοῦ] Ἐπὶ τοὺς solus *Hen.*

[g] Προσκαλεῖται αὐτὸν] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* προσκαλέσαντο in *Editis.*

[h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας,] Ita ex præced. c. 3. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10, 30. si quis paulo ante malit, ἐκ vel ἀπὸ Σαμαρείας &c. per me licet. in libris tamen omnibus (tam *MSS.* quam *Editis*) Ἰόππης inferitur loco Περαίας. Videsis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & c. xi. v. 28. ut & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 178, 179.

[i] Τριακόσια τάλαντα, δίδωσι] Tributum 300 Talentorum de universa Judæa, & tribus Toparchiis, Samaria, Joppe & Galilæa 1 Maccab. xi. 28. SPANH.

[k] Τάλαντα,] Sic *Busb.* (& *L. B.*) τάλαντα in *Editis Aliisque.*

[l] Καὶ] Abest καὶ à *L. B.*

[m] Βασιλεὺς —— Ἀδελφῷ] Ita supra c. 2. §. 2. Alexandri Balæ Epistola ad eundem Jonatham cum Fratris titulo; 1 Maccab. xi. v. 30. SPANH.

[n] Καὶ τῷ Ιουδαίων ἔθνει] Καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ιουδαίων solus *Hen.* Eadem epistola exstat 1 *Macc.* c. xi. v. 30. &c. sed verba illius adeo in melius mutantur, ut hinc liceat conjicere, quam studiosus fuerit *Josephus* purioris Græcitatis.

[o] Ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν] Ita ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. xi. v. 31. ἔγραψα in *Editis Aliisque.* non refragabor, si quis malit ἔγραψα & mox ἀπέσταλκα μέν.

[p] Πατρὶ χαίρειν.] Solebant reges viros summæ auctoritatis *patres* vocare, ut & Romani postea *imperatores.*

[q] Νομοὺς,] Perperam antea νόμους.

[r] Αφερεμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ραμαθὰ,] Αφερεσμὰ in quibusdam *MSS.* ἀφίκμι ῥεμὰ in *L. B.* HUDS. Αφαίρεμα καὶ Λύδδα (*MS. Alex.* Λύδδα) καὶ Ραμαθὶμ. in *MS. Alex.* Ραθαμεὶν· *Rabin.* Afferema, Belscalidai vel Ramathe Lydda prima Samaritica Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. Vid. infr. lib. 14. c. 10. §. 6. SPANH.

[s] Λύδδα] Λύδδων καὶ Ραμαθὶμ *Macc.*

[t] Ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος,] Synedoche, pro ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ Περαίας καὶ Γαλιλαίας. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & *Macc.* c. xi. v. 34.

[v] Καὶ τὰ προσπυρῶντα τούτοις,] Καὶ πάντα τὰ συνγενῆτα αὐτοῖς 1 *Macc.* c. xi. v. 34. προσπυρῶντα *L. B. Vetus. his attinentia.*

[x] Ἡμῖν,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Macc.* ut & mox infra ὑμῖν male in *Editis Aliisque.*

[y] Τοὺς λίμνας τῶν ἁλῶν·] Λίμνας τῶν ἁλῶν· sic 1 Maccab. xi. 35. τοὺς δὲ ἁλὸς λίμνας, salis stagna. *Vulgat.* areas Salinarum. SPANH.

[z] Προσδιαθήσει τούτων] Προσδιαθήσει *Hen.*

[a] Ἀπρόσκοπον] *L. B.* ἄπειτα.

[b] Καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ] Καὶ τιθέτω ἐν τῷ ἱερῷ τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ 1 *Macc.* c. xi. v. 37.

[c] Τούτοις ἐχορήγει] Ita *Busb.* & *Hen.* τούτων in *Editis.*

[d] Τοιγαροῦν αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Hen.* γὰρ ὧν in *ceteris.*

[e] Μάλ-

ἔπι παρεῖχεν, οἱ ᾗ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοϊκῶς ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσει ποτὲ προθύμως.

luit, reges vero ejus anteceſſores id ipſum etiam pacis tempore illis perſolvebant, ut eos *ſibi* benevolos haberent, & ad certamina pro illis, quoties opus eſſet, obeunda promptos paratoſque.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Τρύφων, καταπολεμήσας Δημήτριον, Ἀντιόχῳ τῷ Ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ἰωνάθην· οἷά τε ἔπραξε καὶ ἐπρέσβευσεν Ἰωνάθης.

CAP. V.

Quomodo Tryphon, poſt devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipſo in ſocietatem recepto: & quas res geſſit Jonathas bellis & legationibus.

Ἀμέλει τούτῳ νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τῆς στρατηγός, Ἀπαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθείς, προσγίνεται πρὸς [e] Μάλχον τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν [f] Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον· καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς [g] τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτὸν δοῦναι τὸν Ἀντίοχον, βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν ἐκ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν ὡς ἀπίστοις· ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος ἐκ Τρύφωνος ἐνικᾶτο τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρὸς τοῦτο [h] πάνδρος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

Tryphon à Demetrio ad Malchum Arabem deficit. 1 Maccab. c. 11.

Β'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης [i] ὑπεξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ [k] τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβεύσας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν Ἰουδαίας ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ οὐ τοῦτο μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποχεῖσθαι, μετὰ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον· [l] τότε γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ὀκνοῦντας τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας. ὁ δὲ Ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐκλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν.

2. Interea Jonathas pontifex, eos, qui arcem Hieroſolymitanam tenebant, deduci volens, ut & Judæos transfugas & impios, quique erant in omnibus iſtius regionis præſidiis, miſſa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat, ut eos, qui erant in Judææ munitionibus, ejiceret. Cui ille, ſe non hæc ſolum ei præſtiturum, ſed & his majora pollicetur, confecto quod ei in manibus erat bello: in hoc enim ſe jam totum occupari. ipſum autem, ut auxiliares mitteret copias orabat, indicans ſuos omnes defeciſſe milites. Et quidem Jonathas tria millia lectiſſimorum militum *ei* miſit.

γ'. Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ ὧν [m] πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς [n] ἐξαμαρτάνοντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν [o] ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῶσαν παρὰ Ἰωνάθου τοῦ Δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὰ ἀθρόοις διώσαιμεν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτόν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ φθάσαντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. [p] ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν Ἀντιοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν [q] καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, προσκαλεῖται τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς παρὰ [r] τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἠττᾶται. βλέπων δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας [s] οἱ Ἰουδαῖοι, ἀπὸ τοὺς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον [t] αὐτούς, καὶ οἱ μὲν αὐτοὶ τὴν πληγὴν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, πίπτοντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, [v] τὸ συνεγχυσθὲν αὐτοὺς οἰκείων ἀπώσαντο, καὶ τούτους μὲν οὐδὲ πῦρ

3. Cæterum Antiochenſes, infenſi Demetrio, quod ab eo male accepti fuerant, & cum eo inimicitias exercentes etiam propter Demetrium patrem qui multis injuriis eos affecerat, tempus obſervabant quo poſſent eum adoriri. Cumque animadverſiſſent auxilia ei à Jonatha ſuppetias veniſſe, ſecumque reputaſſent *brevi* fore ut magnas colligeret copias, niſi ipſum mature prævenirent, correptis armis regiam circumſteterunt, ac ſi eam oppugnaturi eſſent, exitibuſque viarum occupatis, regem in poteſtatem ſuam redigere ſtudebant. Ille vero videns populum Antiochenſem ſibi hoſtem factum, & in armis eſſe, aſſumptis mercenariis militibus & Judæis auxiliaribus cum Antiochenſibus acie congreditur; atque ubi vim illorum ferre non potuit, (nam multæ erant myriades) *ingruentibus* ceſſit. Judæi autem, cum cernerent Antiochenos pugna eſſe ſuperiores, in tectum regiæ aſcenderunt, & inde *miſſilibus* ipſos feriebant, atque longius quidem ab illis diſtantes propter *loci* eminentiam quam ut læderentur, iis vero multum damni inferentes quod è ſublimi pugnarent, facile

Jonathas cum ſuis Demetrium Antiochiæ in ſeditione tutantur. 1 Maccab. c. 11.

eos

e Μάλχον τὸν Ἄραβα,] Μαλχιήλον malit Grotius ad 1 Macc. c. XI. v. 39.

f Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον·] Conf. ειδων. lib. 1. c. 2. §. 1. ὡς τι τὸν Ἀντίοχον &c. item ἐπίτροπον δὲ ὢν τοῦ Ἀντίοχου παιδὸς &c. ibid. SPANH.

g Τὸν Δημήτριον,] Illud τὸν ex *MSS.*

h Πάνδρος ὁ τούτοις ὑπῆρχεν.] Τῷ ἀνδρὸς *Hen.*

i Ὑπεξελεῖν] Ita reſcripſi, ſenſu id poſtulante. ἐκπεξελθεῖν in *Editis.* ἐξελεῖν *Busb.* eraſo 9. ἐλεῖν juxta *Vet. Interpr.* HUDS. Ὑπεξελεῖν eſt *perſequi, ulciſci, punire*, qui ſenſus huic loco optime convenit. IBBETSON.

k Τοὺς ἐν ἅπασι] Ita fere in 1 *Macc.* c. XI. v. 41. καὶ τοὺς ἐν ἀκρόπολει τῇ χώρᾳ Φρουροὺς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

l Τότε γὰρ νῦν ἀσχολεῖν.] Ita cum *Busb.* τότων γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Hen.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν in *Editis.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Lugd. Bat.*

m Πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς,] Ita *Hen.* πεποίθεσαν *Busb.* πεπόνθασιν in *Editis.* Vide ſuper c. 4. §. 3.

n Ἐξαμαρτάντα,] Ita *Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* ἐξαμαρτόντα in *Editis Aliiſque.*

o Ἐπίθοιντο αὐτῷ.] Ἐπίθωνται *Busb.*

p Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν Ἀντιοχέων] Ὁ δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς ὁρῶν ἐκπεπολ. *Busb.* ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν ἐκπ. juxta *Epiphanium.*

q Καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα,] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

r Τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους,] Articulum inſertum dedimus è *Cod. Hen.*

s Οἱ Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *God. Busb.*

t Αὐτούς,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* τοὺς Ἀντιοχεῖς in *Editis Aliiſque.*

v Τὸ συνεγχυσθὲν αὐτοὺς οἰκείων] Τῶν συνεγχυσθέντων οἰκείων αὐτοὺς ἀπώσατο *Hen.* & *Busb.*

eos repulerunt à propinquis ædibus, illisque mox ignem injecerunt. At flamma totam urbem pervagata, utpote frequentem domibus, è ligno maxima ex parte constructis, universam *fere* depascebatur. Antiochenses vero, cum non potuissent opem ferre, aut incendium exstinguere, in fugam vertuntur. Cumque Judæi ab uno tecto in aliud transilirent, atque ita eos persequerentur, contigit ut incredibilis esset insectationis atrocitas. Rex autem cum videret Antiochenos in servandis liberis & conjugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angiportus eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum stragem edidit, ut cogerentur arma abjicere, seque Demetrio tradere: qui, cum illis facinorum veniam dedisset, seditionem compescuit. Judæos autem spoliis locupletatos, gratiisque iis quasi auctores ei victoriæ exstiterant relatis, Hierosolyma ad Jonatham remisit, auxilii *opportune* lati testimonium ei tribuens. At postea maligne in eum se gessit, & promissa fefellit, bellumque ei minatus est, nisi tributa omnia ei redderet, * quæ Judæorum gens debuit à primis *Syriæ* regibus. Atque ista peregisset, nisi Tryphon cum inhibuisset, fecisseque ut copias in Jonatham paratas ad sui curam *tutelamque* avocaret. nam ex Arabia in Syriam reversus cum puero Antiocho (adhuc enim erat adolescentulus admodum) diadema ei imposuit; & deficientibus ad se omnibus militibus, qui Demetrium deseruerant ob stipendia non soluta, aperto bello Demetrium adoritur; prælioque commisso eum superat, & tum elephantos in suam potestatem redigit, tum Antiochenorum urbem.

Demetrius Jonathæ fidem fallit. 1 Maccab. c. 11.

Antiochus Alexandri filius, victo Demetrio, Jonatham sibi conciliat. 1 Maccab. c. 11.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam se recepit: puer vero Antiochus, missis ad Jonatham legatis literisque, *illum* amicum sibi sociumque adscivit, & pontificatum ei confirmavit, cessitque quatuor præfecturis, quæ adjectæ erant Judæorum regioni. Ad hæc vasa aurea & pocula vestemque purpuream, data illis utendi potestate, ad eum misit. Quin & eum aureo donat monili, interque primos ejus amicos referri *jubet*. Simonem etiam ejus fratem imperatorem constituit à Scala Tyriorum usque ad Ægyptum. Jonathas vero, lætus iis quæ in eum contulerat Antiochus, missis ad eum simul & Tryphonem legatis, promittebat se illi amicum fore sociumque, & cum ipso arma juncturum adversus Demetrium; commemorans, quod pares ei gratias non retulisset, commoda multa, quibus illi opus erat, ab eo consequutus, sed maleficia pro beneficiis reposuisset.

Jonathas urbes obibat, ut eas Antiochi in potestatem redigeret. 1 Maccab. c. 11.

5. Cum igitur Antiochus ei concessisset, ut, magno exercitu, è Syria & Phœnice coacto, bellum gereret contra Demetrii duces, statim profectus obibat urbes. Et nonnullæ quidem eum splendide exceperunt, sed milites ei dare distulerunt. Cum autem illinc ad urbem Ascalonem se contulisset, & Ascalonitæ certatim cum muneribus ei occurrissent, & hos ipsos hortabatur & singulas Cœles-Syriæ urbes, ut à Demetrio deficerent &

x Ἐῆκαν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἀῆκαν in *Editis*.

y Βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι ℰ πυρὸς ,] Illa βοηθῆσαι μηδὲ desunt *Busb.* & *Vet. Interpr.*

z Ως αἰτίοις] Ως αἰτιῶνται *L. B.*

* *Quæ Judæorum gens debuit à primis* Syriæ *regibus.*] Quæ Judæorum gens prioribus Syriæ regibus solvebat, *Epiphan.* & *Gelen.*

a Τὰς ἀφ' αὐτῆ φορτίδας.] Τὰς ἑαυτῆ φορτίδας *Hen.*

b Ετι τῷ ἡλικίαν ·] Illud ἔτι è *MSS.*

c Καταλελοίπ[illegible]] Καταλελοίπει *Busb.*

d Επεισάθ ,] Ita è *Cod. Hen.* ἐπεποίητο *Busb.* ποιεῖ in *Editis.*

e Εὐεβαίᾳ ,] Εὐεβαίῳ *Busb.*

f Τῇ χώρᾳ τῶν Ιεδαίων] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* convenienter iis quæ habemus 1 *Macc.* c. 10. v. 30. quæque supra emendata dedimus c. 2. §. 3. τῶν χώρων τῶν Ιεδαίων ἐστιν. in *Editis Aliisque.*

g Πόρῃ —— φίλων.] Conf. supr. c. 4. §. 2. SPANH.

h Χρυσίᾳ ,] Χρυσῇ solus *Hen.*

i Τῶν πρώτων αὐτῆ καλεῖ φίλων.] Καὶ εἶναι τῶν φίλων ℰ βασιλέως 1 *Macc.* c. XI. v. 57. τῶν πρώτων αὐτῆ καλεῖ φίλων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

k Απὸ Κλίμακ Τυρίων ἕως Αἰγύπτ] Ita è *Cod. Hen.* nisi quod (ex *Josepho*, l. 1. de *Bello Jud.* c. 9. & 1 *Macc.* c. XI. v. 59.) Κλίμακ pro Κλίματ repoſuerim. Απὸ ℰ κλίμακ τῶν Τυρίων ἕως τῆ Αἰγύπτ in *Editis Aliisque.* HUDS. A Regione Tyri utque ad Ægyptum *Rufin.* Lege κλίμακ. sic ἀλωσ. lib. 2. c. 10. §. 2. τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ, κατ' ἀκρῶν, ὁ καλοῦσι Κλίμακα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι · SPANH. Κλίμακ lego. Κλίμαξ Τυρίων est scala Tyriorum. REL.

l Επὶ τούτοις] Illud ἐπὶ è *Codd. MSS.*

m Εἰς τὰς πόλεις.] Επὶ τὰς πόλεις *Busb.* & *Hen.*

n Αὐτὸν ἐξεδέξαντο ,] Ita *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν deest *Editis.*

o Υπαντησάντων ,] Απαντησάντων *Busb.* & *Hen.*

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων] Καὶ ἐν τῇ ἐν τῇ Κ. *Busb.* & *Hen.*

q Εἰς

ὑποζύσειν Δημητρίῳ, πρεσβεύσαι μὲν Ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμήσας πειρᾶσθαι παρὰ Δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτῆς βουλομένους πάσας Φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσιόντος καὶ τοῦτο παρὰ τούτων εὔνοιαν Ἀντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τὰς Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν Ἀντιόχῳ προχωρῆσαι. τοῦτο παρώξυνεν [q] εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τὴν χώρας τοῦ κακώσειν· [r] μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προκαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τοῦ γοῦ αὐτὸς ὅλων ἐπῶν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτὰς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸν μὲν λυποῦντα ἤδη παρόν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ βοηθήσειεν, [s] σῶφρον ἔκριναν [t] εἶν' αὐτοὺς ἀφέντας παραμένειν [v] ἐκεῖνον θεραπεύσαι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι, πρὸ πείρας τῶν δεινῶν, ἃ συμβῆσι τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γιγόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες, ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας ἄμεινον ἦν ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἱροῦνται. ὁ δὲ πυθόμενος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν [z] μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

ς'. [y] Τῶν δὲ Δημητρίου [z] στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτὸν παρεληλυθέναι εἰς [a] Κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, [b] μεταξὺ δ' ἐστὶν αὐτὴ τε τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάρειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπερέλαβον [c] ὅτι τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον, τοὺς γὰρ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ἀφιόψεσθαι πολεμουμένους, [d] ὑπολύτησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ὃς [e] τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνὸν ἱκανώτατον, τὴν [f] Βεθσοῦραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ [g] φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται μὲν ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. [h] ὡς δὲ, χώματα μὲν ἐγείραντος τοῦ Σίμωνος, [i] μηχανήματα δ' ἐνστήσαντος, καὶ πολλὴ σπουδὴ χρωμένου πρὸς τὴν Βεθσοῦραν πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κατὰ κράτος ἑλόντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, [l] καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ, δοὺς τούτοις αὐτοῖς τὰς πίστις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίσησιν ἰδίαν.

ζ'. Ἰωνάθης δὲ, ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων

Antiocho se adjungerent, unaque cum eo belligerantes pœnas à Demetrio repetere enitterentur ob injurias ab eo quondam acceptas. illisque volentibus causas multas esse cur ista facere in animum inducerent. Cum autem civitatibus persuasisset, ut pollicerentur cum Antiocho belli societatem inire, Gazam pervenit, ut ejus etiam civium benevolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazæos longe alieniore in ipsum animo esse invenit quam exipectabat. nam portas ei occluserunt, relictoque Demetrio noluerunt sese Antiocho adjungere. id quod Jonatham adeo irritavit, ut urbem oppugnaret & regionem infestaret: nam urbe ab una exercitus parte obsessa, cum reliqua, excursionibus factis, terram vastavit & incendit. Tum Gazæi, cum viderent se ista pati, nullumque à Demetrio illis venire auxilium, quodque eos male habet præsens esse, quod vero adjumento foret longe abesse, spemque ejus adventus esse incertam, bene ac sapienter se facturos judicarunt, si illo deserto Jonatham obsequiis demererentur. Missis igitur ad Jonatham *nunciis* & amicitiam & *armorum* societatem *ei* promittebant. nam ita comparatum est ut homines, antequam mala *subeant* & experiantur, quid è re sua futurum sit non intelligant, sed ubi in calamitatem aliquam incidunt, tunc mutata sententia, quæ priusquam læderentur facere præstitissent, illa demum male multati expetunt. Atqui is, pacto cum illis amicitiæ fœdere, obsidibusque acceptis, istos quidem Hierosolyma misit, ille vero totam regionem ad Damascum usque peragravit.

Gazæi à Jonatha male multati.

6. Cum autem audivissent Demetrii duces cum magnis copiis profectos esse ad urbem Cedasam, quæ Tyriorum agrum & Galilæam interjacet, (nam fore putabant ut eum è Syria extraherent in Galilæam, quasi *suis* opem laturum, Galilæos enim suæ ditionis homines, cum bello premerentur, non neglecturum esse) illis obviam ivit, fratre *suo* Simone in Judæa relicto. Qui exercitu è regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethsuram castris eam oppugnavit; locum *totius* Judææ munitissimum. is enim *valido* tenebatur præsidio à Demetrio. id quod à nobis jam ante memoratum est. Cum autem, postquam Simon aggeres excitasset, machinasque *ei* adhibuisset, & ingenti studio obsidionem urgeret, veriti essent custodes, ne, loco vi expugnato, exitio darentur, missis ad Simonem nunciis, obsecrarunt, ut, fide jurejurando accepta, ne quid mali ab eo paterentur, liceret regionem relinquere & ad Demetrium concedere. Atque is, cum in ea jurasset, illos urbe ejicit, suoque eam præsidio firmavit.

Demetrii ducibus obviam eunte Jonatha, Simon Bethsuram oppugnat, eaque potitur. 1 Maccab. c. 11.

7. Interim Jonathas, castris motis è Galilæa ab aquis

Jonatha prælium cum Demetrii ducibus & victoria. 1 Maccab. c. 11.

q Εἰς πολιορκίαν] Πολιορκίαν αὐτῶν legisse videtur *Epiphan.*

r Μέρος —— Γάζῃ,] Ergo non adeo ἔρημος Gaza à tempore Alexandri. REL.

s Σῶφρον —— θεραπεύειν.] Optimum esse decreverunt, hunc dimittentes, illi obedire *Rufin.* SPANH.

t Εἰν' αὐτῷ ἀφέντας] *L. B.* εἶναι ταῦτα ἀφέντας ἀδραμεῖν ἐκεῖνον &c. Forte εἶναι τὸ αὐτῷ ἀφέντας ἀδραμεῖν ἐκεῖνον &c. COCC.

v Ἐκεῖνον θεραπεύειν.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἐκεῖνο in *reliquis.*

x Μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.] Ἐπῆλθεν *Hen.*

y Τῶν δὲ Δημητρίου] Τῶν Δημ. *Hen.* & *Busb.* HUDS. Totum locum ita concipit *L. B.* Τῶν δὲ Δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ προελθεῖν εἰς Κέδασαν σὺν πολλῇ στρατιᾷ· μεταξὺ δ' ἐστὶν αὐτὴ τε τυρίων γῆς καὶ Γαλιλαίας. HAV.

z Στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτῷ παρεληλυθέναι] Ita ex *Hen. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *cum* (al. *dum*) *Demetrii duces audisset* (al. *audissent*) *ad Cedessam cum multa manu* venisse. quo fere modo 1 Macc xi. v. 63. καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου &c. στρατιωτῶν αὐτῷ παραγεγονότων εἰς K. in *Editis.*

a Κέδασαν] 1 Macc. c. xi. v. 63. Κάδης & Κήδις in Cod. *Alex.* Κιδὲς Josh. c. xix. v. 37. HUDS. Κέδασαν τῆς Τυρίων· ἀλλοι. lib. 2. c. 18. §. 1. ἐπὶ Κέδασαν τῆς Τυρίων Κάδης τῆς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 1 Maccab. xi. 63. *MS. Alex.* Κήδες. SPANH.

b Μεταξὺ] Sic *Hen.* & *Vet. Interpr.* μεταξὺ ὄντων τε τε T. *Busb.* πλησίον δ' ἐστὶν αὐτὸ τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας in *Editis.*

c Ὅτι τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον,] Ἐπὶ τῇ Γαλιλαίαν συμμαχίαν *Hen.* (ut & *L. B.* qui addit τὴν post ἐπὶ) ὡς τὴν Γαλιλαίαν, cæteris omissis, legisse videtur *Epiphan.*

d Ὑπολύτησεν αὐτοῖς,] Ὑπολύτησεν ὧν αὐτοῖς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Τὸν στρατὸν] Καὶ στρατὸν *Hen.*

f Βεθσοῦραν] Βεσσοῦραν ἐπολιόρκει, χωρίον *Busb.* HUDS. Conf. supr. c. 2. §. 1. SPANH.

g Φρουρὰ Δημητρίου.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* φρουρὰ Δημητρίου in *Editis.*

h Ὡς δὲ, —— ἐαυτοῦ,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὡς δὲ χ. λ. ἐγείροντος Σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐαυτοῦ in *Editis.* Mallem sane, quo modo legisse visus est *Epiphanius*, rescribere, ἐῶντες δὲ χώματα μὲν ἐγείροντα τὸν Σίμωνα, μηχανήμασι (vel μηχανήμασιν) δ' ἐαυτὸν, κ. π. σ. χρώμενον. atque ita recte sequeretur (prout in Cod. *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *interirent. Et mittentes* &c.) πέμψαντες δὲ τὸν Σίμωνα.

i Μηχανήματα δ' ἐαυτοῦ,] *Gen.* μηχανήμασι.

k Δ' ἐαυτοῦ,] *L. B.* δ' ἑαυτὸν.

l Καταλιπεῖν τὸ χωρίον] Illa καταλιπεῖν τὸ χωρίον κ. π. Δ. ἀπελθεῖν desunt *Hen.* & *Epiphanii codicibus.*

* aquis Genneſaris, ut vocantur, ibi enim cum exercitu conſediſſet, ad campum Aſor appellatum proceſſit, ignorans illic hoſtes eſſe. Demetrii vero duces, qui pridie ejus diei Jonatham contra eos venire præſenſerant, cum inſidias ei poſuiſſent & homines in monte *delitescentes* collocaſſent, ipſi cum exercitu *ex adverſo* ei in planitie occurrebant. Quos conſpicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipſe cum ſuis militibus, quoad potuit, aciem inſtruit. Verum cum ii qui à Demetrii ducibus in inſidiis locati erant, à tergo adorirentur Judæos, *illi* veriti ne *ab hoſtibus* circundati perirent, in fugam ſe conjecerunt: atque alii fere omnes Jonatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, ſubſtiterunt, & *cum iis* Mattathias Abſalomi filius & Judas Chapſæi filius, exercitus totius ductores. qui cum audacter & quaſi *de ſalute* deſperantes in hoſtes irruiſſent, & animis intrepidi in conſternationem eos egerunt, & manibus fortes in fugam verterunt. Ubi vero Jonathæ milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hoſtium aciem, è fuga collecti impetum cepere eos perſequendi; & id fecerunt uſque ad Cedaſa, ubi caſtra erant hoſtium.

8. Jonathas itaque, victoria egregia potitus, & duobus hoſtium millibus cæſis, Hieroſolyma reverſus eſt. Cumque videret omnia, providentia Dei, ſibi ex voto ſuccedere, legatos Romam miſit, eo animo ut amicitiam, quæ Judæis olim interceſſerat cum ea gente, renovaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit, ut in reverſione ſua à Roma Spartanos adirent, illiſque in memoriam revocarent *veterem* cum ipſis amicitiam & cognationem. Illi vero, cum Romam veniſſent, & in Senatum ingreſſi ea expoſuiſſent, quæ illis mandaverat Jonathas pontifex, ut *ſcilicet* illos miſiſſet ad priorem ſocietatem confirmandam, poſtquam Senatus rata habuerat quæ olim de amicitia cum Judæis colenda decreverat, eiſque literas dederat ad reges omnes Aſiæ Europæque & civitatum principes deferendas, ut hoc modo incolumes in patriam reverterentur, *ſuo* in reditu ad Spartam pervenerunt, & literas quas à Jonatha acceperant Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum eſt hoc. "JONATHAS GENTIS Judæorum "Pontifex & Senatus & Commune Judæorum, "Lacedæmoniorum Ephoris & Senatui Populo- "que fratribus *ſuis* ſalutem. Si valetis, & res ve- "ſtræ publicæ privatæque proſpere cedunt, erunt "omnia ex voluntate noſtra: nam nos quoque va- "lemus. Superioribus temporibus cum perlata eſ- "ſet ad Oniam pontificem noſtrum ab Ario rege "veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cogna- "tione quam nobiſcum habetis, cujus exemplum "infra poſitum eſt, & literas eas cupide accepi-

Jonathas mittit qui cum Romanis & Spartiatis amicitiam renovent.

Jonathæ literæ ad Lacedæmonios.

[m] τῶν Γεννησάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐστρατοπεδευκὼς, εἰς τὸ καλούμενον [n] Ασὼρ πεδίον παρῆλθεν, ὅτε εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ περὶ Δημήτριον μέλλειν [o] Ιωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ ἐν τοῖς [p] λοχήσουσιν ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τῆς φαλάγγος ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ Ιωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκεύαζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους φαλαγίτας πρὸς τὴν ἀγῶνα, ὡς ἤμυναν. τῶν δὲ εἰς τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῶν Δημητρίου στρατηγῶν καταστραφέντων καὶ νῦν τοῖς Ιουδαίοις ἡμυομένων, δείσαντες μὴ μέσοι [q] ληφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν Ιωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, [r] ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὑπέμειναν, καὶ [s] Ματταθίας ὁ Αψαλώμου, καὶ Ιούδας ὁ [t] Χαφαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. [v] οἱ τολμηρῶς δὴ καὶ μὴ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσάμενοι, τῷ πε [x] φόβῳ κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ τῆς χερσὶν ἀπέρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸν Ιωνάθην φαλαγῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας, ὑπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν· καὶ τότ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, ὅ τὸ στρατόπεδον ἦν [y] τῶν πολεμίων.

η'. Κρατήσας οὖν Ιωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς, καὶ [z] διχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσαλημα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νοῦν προνοίᾳ Θεοῦ χωρεῖ, περὶ Ρωμαίων πρεσβύτας ἀπέστειλεν, ἀνανεώσασθαι [a] βουλόμενος τὴν ὑπαρχοῦσαν τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἐμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτὸ πρεσβύταις ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς Ρώμης ἀναστρέψασι πρὸς [b] τὴν Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν [c] καὶ συγγένειαν. οἱ δὲ ὡς [d] ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην, παρελθόντες εἰς τὸ βουλεῖον αὐτῶν, καὶ τὰ περὶ Ιωνάθου δὲ ἀρχιερέως εἰπόντες, ὡς πέμψειεν αὐτοὺς [e] ὑπὲρ τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, καὶ βουλῆς ὑπεκυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῶν Ιουδαίων [f] φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόξης ὑπέρ τε τὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ασίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἀρχοῦσας αὐτοῖς κομίζειν, ὅπως [g] ἀσφαλῶς τε εἰς τὴν [h] οἰκείαν κομιδὴν δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς ὑπιστολὰς, ἃς ἔλαβον πρὸς Ιωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. "ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΙΩ- "ΝΑΘΗΣ δὲ ἔθνους τῶν Ιουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοι- "νὸν [i] τῶν Ιουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ "καὶ [k] δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐῤῥωμένοις ὑμῖν "καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔτως ἂν ἔχοι "ὡς βουλόμεθα· ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. [l] ὑπὸ τοῖς ἔμ- "προσθεν χρόνοις [m] κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ γρωμένῳ δρ- "χιερεῖ παρ' ἡμῖν, πρὸς Αρείῳ δὲ [n] βασιλεύοντος ὑμῶν "ὑπισολῆς Δᾳ Δημοτέλους, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν "πρὸς

[m] Τῶν Γεννησάρων] Eo modo *Hen.* Γεννησαίρων in *ceteris*. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. & *Relandum* in *Paleſtina* S. HUDS. Aqua τῶν Γεννησάρων· Ὕδωρ Γεννησὰρ 1 Maccab. xi. v. 67. SPANH.

* *Aquis Genneſaris,*] *Id eſt*, lacu Geneſaret.

[n] Ασὼρ πεδίον] Conf. ſupr. lib. 9. c. xi. §. 1. SPANH.

[o] Ιωνάθου] Τὸν Ιωνάθου *Hen.* & mox Ιωνάθης ſine articulo.

[p] Λοχήσαντας] Λοχήσοντας *Busb.*

[q] Ληφθέντες ἀπόλωνται,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* λειφθέντες in *Editis*.

[r] Ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν,] Sic *Busb.* & *Hen.* ὑπέμειναν ὡς περὶ ν'. τὸν ἀριθμόν in *Editis*.

[s] Ματταθίας,] Ita *MSS.* Ματθίας in *Editis*.

[t] Χαφαίου,] Ο Χαλφὶ, 1 *Macc.* c. xi. v. 70. unde forſan hic loci Χαλφαίου ſcribendum, ut notavit *Grotius*.

[v] Οἱ τολμηρῶς δὴ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* οἳ deëſt *ceteris*.

[x] Θάρσῳ κατέπληξαν αὐτοὺς,] Θορύβῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[y] Τῶν πολεμίων.] Τοῖς πολεμίοις *Hen.*

[z] Διχιλίους τῶν ἐχθρῶν] Sic in *libris* omnibus tam *Lat.* quam *Gr.* Verum in 1 *Macc.* c. xi. v. 74. τετραχιλίους habemus. unde forſan & *Joſephum* ita ſcripſiſſe conjicit *Grotius*.

[a] Βουλόμενος τὴν ὑπαρχοῦσαν] Βουλόμενος deëſt *Busb.* agnoſcitur tamen ab *Epiphanio Aliiſque*.

[b] Τὴν —— συγγένειαν.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

[c] Καὶ συγγένειαν.] Ita *Hen.* & *Busb.* καὶ τὴν συγγένειαν in *Editis Aliiſque*.

[d] Ηλθον εἰς τὴν Ρώμην,] Sic in iiſdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθον in *Editis*.

[e] Ἐπὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν,] Ἐπὶ τῇ τῆς συμμαχίας βεβαιώσει *Hen.*

[f] Φιλίας ἐγνωσμένα,] Vide ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & *Seldenum* in lib. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 6. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 12. v. 7.

[g] Ασφαλῶς] *Gen.* ἀσφαλῆς.

[h] Οἰκείαν κομιδῆς] *L. B.* interſerit χώραν. quod ſatis tuto abeſſe poteſt. HAV.

[i] Τῶν Ιουδαίων] *Lugd. Bat.* ἱερέων.

[k] Δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.] Καὶ δημόταις (καὶ ἀδελφοῖς addit *L. B*) χαίρειν. Εἰ ἐῤῥωμένοι ὑ. κ. τ. κ. κ. τ. ἴ. χωρεῖ *Hen.* nec aliter, ut videtur, *Vet. Interpr.*

[l] Ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις,] Επειδὴ *Hen.*

[m] Κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ γρωμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

[n] Βασιλεύοντος ὑμῶν] Ita *Baſ.* (*L. B.*) & *Hen.* Βασιλεύοντος *Gen. Aliique.*

* Non

"πρὸς ὑμᾶς συγγψείας, ἧς ὑπετύπακ᾽) τὸ ἀντίγραφον, "τῷ τ᾽ ὑπίσολῷ ἐδεξάμεθα ωεθύμως, καὶ τῷ Δημοτέ- "λῃ ⸌ τῷ Αρείῳ φύσικῶς διετέθημεν, ° ἃ δεόμενοι τ᾽ "πιαύτης ἀποδείξεως, Δῆλὸ τὸ σκ P τ᾽ ἱερῶν ἡμῶν q πε- "πιδ᾽ γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν ωεσκαπέρχῆν τ᾽ ἀνα- "γνωρίσεως σὸν ἐδοκιμάζομεν, μὴ r καὶ ωεσαρπάζειν δο- "κῶμεν τῷ παρ᾽ ὑμῶν s δεδομένῳ δόξαν. πολλῶν ⸌ χρόνων "Δῃαγεγψημένων ἀπὸ τ᾽ ἐξ ἀρχῆς t ἀναπληθείσης ἡμῖν "οἰκειότη⸌, ἐν τ᾽ ἱερεῖς ⸌ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ "Θεῷ ωεσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τ᾽ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ "νίκης αὐτὸν ωροσκαλῦμεν. πολλῶν δ᾽ ἡμᾶς πολέμων "ωειςάντων Δῃὰ τὸ τ᾽ γετνιώντων πλεονεξίαν, ἔδ᾽ "ὑμῖν ἄτ᾽ u ἄλλοις τ᾽ ωεσοικοῦσιν ἡμῖν ἐνοχλεῖν ἐκρέ- "ναμεν. καταγωνισάμενοι ⸌ τὰς x πολεμίας, πέμπονλες "ωρὸς Ρωμαίους Νεμήνιον τ᾽ y Αντίοχα ⸌ Αντίπατρον τ᾽ "Ιάσωνα⸌, τ᾽ ἀπὸ τ᾽ γερυσίας ὄντων z παρ᾽ ἡμῖν ἐν πο- "μῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ ωρὸς ὑμᾶς ὑπίσολὰς, ὅπως "ἀνανεώσωνται τὴν ωρὸς ὑμᾶς a ὑπάρχουσαν ἡμῖν φι- "λίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε ⸌ αὐτοὶ γράφονλες ἡμῖν, καὶ "ωερὶ ὧν ἂν δέησθε ὑπισέλλονλες, ὡς εἰς ἄπανλα ωροθυ- "μηθησομένους ὑπὲρ τ᾽ ὑμετέρας ωεραιρέσεως." b οἱ "μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τὰς τε ωρεσβύτας φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι ωερὶ φιλίας καὶ συμμαχίας ωρὸς αὐτὸς ἀπέςειλαν.

θ'. c Κατὰ ⸌ τ᾽ χρόνον τοῦτον d τρεῖς αἱρέσεις e τ᾽ Ιουδαίων ἦσαν, αἱ ωερὶ τ᾽ ἀνθρωπίνων ωραγμάτων Δῃαφόρως ὑπελάμβανον. f ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ ⸌ Σαδδυκαίων, ἡ τρίτη ⸌ Εσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν g Φαρισαῖοί τινα καὶ ὰ πάνλα τ᾽ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον, τινὰ δ᾽ h ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὑπάρχειν, συμβαίνειν τε i καὶ ὰ γίνεσθ. τὸ ⸌ τ᾽ Εσσηνῶν γένο⸌, πάνλων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνεται, καὶ μηδὲν ὸ μὴ κατ᾽ ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾶ. Σαδδυκαῖοι ⸌, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, ὡδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτι κατ᾽ αὐτὴν τὰ k ἀνθρώπινα τέλο⸌ λαμβάνει, ἅπανλα ⸌ ἐφ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς πίπτειν⸌, ὡς ⸌ τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς l αὐτὸς γινομένους, καὶ τὰ χείρω Δῃὰ ἠμελημένην ἀβουλίαν λαμβάνονλας. ἀλλὰ ωερὶ μὲν τούτων ἀκριβέσερον m πεπίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ n τ᾽ Ιουδαϊκῆς πραγματείας.

"mus & Demoteli atque Ario ſummam benevo- "lentiam exhibuimus; * non egentes hujuſmodi "teſtimonio, quod nobis ea de re perſuaſum eſſet "ex ſacris libris noſtris. Et quidem nos non con- "ſultum eſſe judicabamus ut recognitionis initium "primi faceremus, † ne prærripere etiam videre- "mur gloriam à vobis conceſſam. Cum autem "multum temporis interceſſerit, ex quo primum "‡ nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo, in "ſacris *tamen* feſtiſque diebus rem ſacram Deo fa- "cientes, ipſi ſupplicamus ut & ſalutem vobis im- "pertiat & victoriam. Et cum multa nos circum- "ſtetiſſent bella ex nimia in vicinis habendi cupi- "dine, noluimus *tamen* vobis aut aliis ex propin- "quis *noſtris & amicis* graves eſſe. Nunc vero, "hoſtibus debellatis, cum ad Romanos miſerimus "Numenium Antiochi & Antipatrum Jaſonis "filium, viros ex ordine Senatorio apud nos ho- "noratos, illis etiam dedimus literas ad vos, ut mu- "tuam inter nos amicitiam renovarent. Quare "recte facietis, ſi vos quoque nobis reſcripſeritis, "atque ſignificaveritis ecqua re *noſtra* opus habea- "tis, perſuaſi nos in omnibus veſtræ voluntati "prompte obſequuturos eſſe." Et quidem Lace- "dæmonii tum legatos benigne exceperunt, tum decretum de amicitia & ſocietate factum ad illos miſerunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Judæorum ſectæ, quæ de rebus humanis diverſe ſentiebant. quarum una Phariſæorum dicebatur, altera Sadducæorum, tertia vero Eſſenorum. Et quidem Phariſæi dicunt, quædam *eorum quæ fiunt*, non omnia, fati eſſe opera, eſſe enim & quædam in noſtra poteſtate, ut fiant aut non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quidquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino tollunt, illud nihil eſſe exiſtimantes, neque iſta quæ hominibus eveniunt ei accepta deberi, ſed omnia etiam noſtro arbitrio ſubjiciunt, adeo ut tum bonorum nobis ipſis auctores ſimus, tum mala nobiſmet per ſtultitiam noſtram accerſamus. Verum iſta plenius & accuratius indicavi in ſecundo rerum Judaicarum libro. *Phariſæorum, Eſſenorum & Sadducæorum ſecta.*

10. Cæ-

* *Non egentes hujuſmodi teſtimonio*,] Non egentes hujus rei approbatione, quia per ſacras noſtras literas hoc eſſe credidimus, *Epiphan.* Jam ante hoc non ignorabamus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis, *Gelen.* Non egentes hujuſmodi declaratione, quod ſacræ literæ noſtræ huic rei fidem fecerint. *Huetius* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. &c.

o Οὐ διόμνυοι] Vid *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* prop. IV. c. 8. §. 10, 11, 12.

p Τῶν ἱερῶν ἡμῶν] In quibus ſcilicet de *Cethura* ſcriptum eſt poſteris. Nam *Dores*, quorum pars *Spartiatæ*, ex *Pelaſgis*: illi vero *Pelaſgi*, ſive *exſules*, ex Arabiæ & Syriæ confiniis, in quibus *Abrahami* & *Cethuræ* poſteri ſedes fixerant. *Grotius.* Vel potius ex S. Libris (*Gen.* 11. 17, 28.) ubi dicitur *Phalegum* fuiſſe filium *Ebri* è quo ortus *Abrahamus.* Nam *Pelaſgi*, ex quibus *Spartiatæ*, originem duxere à *Phalego*: ideoque cognationem habuere cum *Judæis*, qui ab *Abrahamo* oriundi filio *Ebri*, cujus filius etiam *Phalegus.* Vide *Stillingfleeti* Origines Sacr. lib. 3. c. 4.

q Πεπίσ᾽ γραμμάτων.] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πεπισεῦσ᾽ in *reliquis.*

r Καὶ ωεσαρπάζειν] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.*

† *Ne prærripere etiam videremur gloriam à vobis conceſſam.*] Ne prærripere videamur gloriam veſtram, *Epiphan.* ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem prærripere, *Gelen.*

s Δεδομένῳ δόξαν.] Διδομένῳ *Hen.*

t Ἀναπληθείσης ἡμῖν οἰκειότη⸌,] Ἀναπλεωθείσης *Hen.* Eſt qui ἀναπληθείσης ſcribendum conjicit. HUDS Sophocl. Philoct. v. 1270. καὶ τρὶς ἀναπολεῖν μ᾽ ἔπη· SPANH.

‡ *Nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo*,] Ita cum *Gelenio*, cujus verſionem firmant iſta ex *Sophocle* in *Philoct.* v. 1279. Δὶς ταῦτα βάλε καὶ τρὶς ἀναπολεῖν μ᾽ ἔπη, *Bis me eundem ac ter vis iterare ſermonem.* ubi notat, *Scholiaſtes*, ἀναπολεῖν, τὰ αὐτὰ λέγειν, ἀπὸ τ᾽ δὶς τρὶς ἀναπλήττων τὴν ῥαβδὸν γῆν.

u Ἄλλοις τ᾽ ωροσηκόντων ἡμῖν] Ita *Hen.* ut & mox (cum *Lugd. Bat.*) ἡμῖν. quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἄλλῳ & ὑμῖν in *cæteris.*

x Πολεμίους,] Iterum cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* πολίμους in *reliquis.*

y Ἀντίοχα] Ita ex *Epiphanii* libris, & 1 *Macc.* c. 12. v. 16. in *Græcis Flavii* Αντιμάχα.

z Παρ᾽ ἡμῖν ἐν τιμῇ,] Illa παρ᾽ ἡμῖν è *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Vet. Interpr.* deſunt in *Editis Aliiſque.*

a Υπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν.] Ita *Hen.* ὑπάρχουσαν abeſt *cæteris.*

b Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι] Οἱ ⸌ Λακ. *Hen.* & *Busb.* & forſan *Epiphan.*

c Κατὰ ⸌ τ᾽ χρόνον τοῦτον] Annos circiter viginti poſt Haſidæos exſtinctos [de quibus vide *Scaligerum* contra *Serrarium* c. 22.] ut dicit *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3891.

d Τρεῖς αἱρέσεις,] De tribus iſtis Sectis vide lib. 2. αἱρέσεως, ut & *Schultetum* in *Exercit. Evangel.* l. 1. c. 20. & *Bullum* in *Harmon. Apoſtol. Diſſert. poſter.* c. IV.

e Τῶν Ιουδαίων ἦσαν,] Τοῖς Ιουδαίοις *Busb.*

f Ὧν ἡ μὲ —— Εσσηνῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 1. item inf. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

g Φαρισαῖοί τινα] Φαρισαῖοι λίγυσί τινα καὶ ὰ π. τ. εἰ. ἔργον εἶναι *Hen.* τ᾽ εἱμαρμένης λίγυσιν εἶναι, τινὰ &c. *Busb.*

h Ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὑπάρχειν,] Cum l. 18. c. 2. dicat, πεφύκασι εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦσι, & l. 2 de *Bello Jud* c. 12. εἱμαρμένῃ τε καὶ Θεῷ ωροσάπτουσι πάντα, illa τινὰ καὶ ὰ è margine in textum irrepſiſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, (Tom. 3. *Animadv.* ἀνεκδότων, p. 546.) & quidem corrupta, ex hiſce, τί; ναὶ καὶ ὰ; *quid? etiam & non?* quæ ſtudioſus aliquis oræ libri adſcripſerat, exiſtimans *Joſephum* modo affirmare modo negare, omnia fato regi atque temperari. At *Caſaubonus*, in *Exercit.* 1. contra *Baronium*, ab inconſtantia liberat *Joſephum*, docens Phariſæos, mediam inter Eſſenos & Sadducæos viam ingreſſos, ita fato tribuiſſe omnia, ut hominum liberum arbitrium non tollerent. Ἐφ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

i Καὶ ὰ γίνεσθ.] Cl. *Lowthius* malit ἢ ὰ γ. *Lugd. Bat.* καὶ μὴ γ.

k Ανθρώπινα τέλο⸌ λαμβάνειν] Ανθρώπεια *Busb.* & *Hen.*

l Αὐτὸς] Αὐτοὺς pro αὐτοῖς reſcripſi è *Cod. Hen.*

m Πεπίημαι —— πραγματείας.] Vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

n Τῆς Ιουδαϊκῆς πραγματείας.] Juſtuſne פרגמטיא librorum de bello titulus? Ιουδαϊκῆς πραγματείας. REL.

Demetrii milites, cum Jonatha dimicare non ausi, fugiunt. 1 Maccab. c. 12.

10. Cæterum Demetrii duces, cladem acceptam resarcire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra Jonatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum adventu, repente illis obviam processit in regionem Amathitim. cessando enim noluit spatium illis dare irruptionem faciendi in Judæam. atque ubi ad quinquaginta stadia ab hostibus consedisset, mittit qui castra illorum explorarent & *perspicerent* quo modo ea se haberent. Cum autem speculatores ei omnia nunciassent, & aliquos noctu comprehendissent, qui *ei* indicabant hostibus in animo esse eum aggredi; hoc præcognito securitati suæ prospexit, & procubias extra castra habendo, & faciendo ut milites sui omnes tota nocte in armis vigilarent, imperandoque ut animo essent forti, atque ita mente affecti, ut etiam nocte si opus fuerit pugnaturi, * ne illis fraudi sit *callidum* eorum consilium. Demetrii vero duces, ubi audiverunt Jonatham *rem* intellexisse, non amplius animis valebant, sed *territi* erant & perturbati, quod in re ipsa deprehensi essent ab hostibus; nullaque illis superesset spes alio modo vincendi, postquam insidiæ male adeo ceciderant: nam si aperto Marte certaminis aleam subirent, se Jonathæ nequaquam pares fore credebant. Fugam igitur meditati sunt, & multis *per castra* ignibus incensis, ut hostes his visis ipsos arbitrarentur *illic* manere, *clam* discesserunt. Jonathas autem, cum prima luce sese illorum castris admovisset, eaque deserta esse deprehendisset, cognito hostes aufugisse, illos insequebatur: non tamen eos assequutus est. jam enim fluvium Eleutherum trangressi, in tuto erant. Tum *Jonathas*, converso illinc in Arabiam itinere, fusisque Nabatæis, & multa præda abacta captivisque abductis, Damascum profectus, illic omnia vendidit. Sub idem autem tempus Simon ejus frater, Judæa omni peragrata & Palæstina usque ad Ascalonem, castella munivit: cumque ea & ædificiis & custodiis firmasset, Joppen se contulit, eaque occupata validum ei præsidium imposuit. audiverat enim Joppenses *magnopere* velle Demetrii militibus urbem tradere.

Nabatæi fusi. 1 Maccab. c. 12.

Jonathas Hierosolyma & Judæam communit. 1 Maccab. c. 12.

11. Itaque cum has res *gessissent* & ordinassent Jonathas & Simon, Hierosolyma reversi sunt. atque Jonathas, populo universo in templum convocato, cum eis statuit Hierosolymorum mœnia instaurare, & templi septum, quod dirutum erat, reficere, locaque circumcirca turribus præaltis munire. ad hæc, muro etiam per mediam urbem ducto, præsidiarios in arce foro excludere, eosque hoc modo commeatuum copia prohibere: ac præterea castella per regionem, multo quam ante validiora, facere. Cum autem hæc sententia etiam populo visa fuisset se recte habere, ille quidem urbem mœnibus & ædificiis excolebat, Simonem vero in regionem dimisit ut eam operibus firmaret. Cæterum Demetrius flumine trajecto Mesopotamiam pervenit, eo animo ut hanc simul & olim amici Judæ, manserint in parte Demetrii Nicatoris, nec Alexandrum sequuti fuerint.

ι'. Οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγυμνασμένην ἵππον ὁ ἀναμαχέσασθαι βυλόμενοι, πλείω τὸ πρότερον δυνάμιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν Ιωνάθην. ὁ δὲ, πυθόμενος, ὀξέως ὑπαντήσειν αὐτοῖς εἰς τὴν Αμαθῖτιν. P ᾔδει γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς δοθῆναι, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἀπέχων σταδίους πεντήκοντα, πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῷ μέλλειν ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐμήνυον· προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τὸ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν ὅλης τῆς νυκτὸς q ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων r ἅπασαν, καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς s τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ τὴν διάνοιαν ἄτρομον ἔχειν, ὡς ἐν ᾗ τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ιωνάθην t ἐγνωκέναι, οὐκ ἔτι τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν v αὐτοὺς τὸ καταφρονεῖσθαι τοῖς ἐχθροῖς γεγενέσθαι, x καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικεχλικέναι ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης· οὐ γὰρ ἐφανερὰ διακινδυνεύσειν οὐκ εὐμίζον εἶναι τοῖς Ιωνάθου ἀξιομάχοις. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ιωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, σαφεῖς ὅτι πεφευγασιν, ἐδίωκεν· ὑ μέντοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν y Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν σκέψιν τὴν ὑπορροφὴν z πρὸς Αραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς a Ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα b ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, c τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ασκάλωνος, d ἠσφαλίσατο τὰ φρούρια, καὶ ποιήσας ταῦτα ἐπὶ τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ τὰς φυλακὰς e ὀχυρώτατα f ἦλθεν εἰς Ιόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ιοππίους g βυλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.

ια'. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ, τε Σίμων καὶ Ιωνάθης, h ὑπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ιωνάθης, i συνεβουλεύετο ταῦτα τῶν Ιεροσολύμων k ἀνακαθασκευάσαι τεῖχη, καὶ τὸ καθυφημένον δὲ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλε πάλιν ἀναῤῥῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος l ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν m ἀγορὰν, καὶ τῆς εὐπορείας αὐτοὺς τῶν σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον· ἔπι γε μὴν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς παραρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὸ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει, Σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. οὗ Δημήτριος διαβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βυλόμενος καὶ τὴν

o Αναμαχέσασθαι βυλόμενοι,] Ita etiam *Zonaras*. ἀναμάχεσθαι *Hen.*

p Οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴ.] Οὐδὲ γὰρ ἔγνω *Busb.*

q Ἐν τοῖς ὅπλοις] Ἐν ὅπλοις ἔχων *Hen.*

r Απασαν,] Vox ἅπασαν deest *Busb.*

s Τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι,] Ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμένους εἶναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Ne illis fraudi sit* callidum *eorum consilium.*] Nequid eos fallat hostium consilium, *Gelen.* non ignorato eorum consilio, *Al.*

t Εγνωκότα,] Μεμαθηκότα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

v Αὐτὸς —— μηδενὶ] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

x Καὶ μηδενὶ] Ita *Bas. Gen.* & plerique *MSS.* καὶ μηδὲν προσδοκῶντων αὐτῶν ἔτι κρατήσειν ἑτέρως *Hen.*

y Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν,] Ελευθέριον solus (ut & *Lugd. Bat.*) *Hen.* HUDS. Conf. supr. c. 4. §. 4. SPANH.

z Προς Αραβίαν,] Εἰς τὴν Αραβίαν *Busb.* & *Hen.*

a Ναβαταίους,] Ναβαταίους *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* Ζαβαδαίους aut Ζαβαδίνους 1 *Macc.* c. 12. v. 31. Verum Ναβαταίους illic scribendum esse monuit *Grotius*: utpote quod Nabatæi, quanquam

b Απέδοτο.] Επέδετο *Hen.*

c Τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν] Ιουδαίαν πᾶσαν ἐπελθὼν καὶ Παλ. *Hen.* Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπιὼν καὶ Παλ. *Busb.*

d Ησφαλίσατο τὰ φρούρια,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* nec aliter *Epiphanius*. ἠσφαλίσατο φρουρίοις in *Editis*.

e Οχυρώτατα] Ita *Lugd. Bat.* Reliqui ὀχυρά. HAV.

f Ηλθεν εἰς Ιόππην,] Ηκεν *Busb.* & *Hen.* (εἰς Ιόππην ἦκε *Lugd. Bat.*)

g Βυλομένους] Βούλεσθαι *Busb.* βυλομένοις *Hen.*

h Υπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα.] Sic *Busb.* & *Hen.* atque ita, vel ἐπέστρεψαν (ut in 1 *Macc.* c. 12. v. 35.) legisse visus est *Epiphan.*

i Συνεβουλεύετο] Eo modo *MSS.* συνεβούλευτο τοῦ Ιερσ. in *Editis*.

k Επικατασκευάσαι τεῖχη,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐπισκεύασαι in *Editis*.

l Ανοικοδομησαμένους] Ανοικοδομησάμενον *Busb.* & *Hen.*

m Αγορὰν,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* πόλιν in *cæteris*.

n Πα-

τὴν Βαβυλῶνα καταλαβεῖν, καὶ τὰ ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενον· ἐντεῦθεν πρόφασιν τοῦ ὅλης τῆς βασιλείας ἁψασθαι. καὶ γὰρ οἱ τότε καταοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο, [a] συμμαχήσοντες μὲν αὐτοῖς ὑπισχνούμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθων βασιλεῖ. ταύταις ἐπαρθεὶς τῇ ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ [o] καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δυνάμεις, τὸν Τρύφωνα πολεμήσων [p] διεγνωκὼς, καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν εὐθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε [q] πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τὸν φραάτην ἅπασαν [r] ἀποβαλών, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ἐν ἄλλοις [s] δεδηλώκαμεν.

Babylonem occuparet, utque potitus ſuperioribus ſatrapiis, * inde occaſionem arriperet totum imperium occupandi. nam & Græci & Macedones, qui illic habitarent, crebras ad eum legationes mittebant, promittentes, ea lege ut ad eos veniret, ſeſe deditionem facturos, ſimulque cum eo bellum ſuſcepturos contra Arſacen Parthorum regem. Hac ſpe elatus ad eos contendit, eo conſilio, ut, ſi Parthos debellaret viresque ei ſuppeterent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque ejiceret. Cum autem eum alacriter admodum excepiſſent iſtius regionis homines, copiaſque coëgiſſet, bellum intulit Arſaci, totoque exercitu amiſſo, ipſe vivus captus eſt, ſicut alibi jam retulimus.

Demetrius ab Arſace capitur. 1 *Maccab.* c. 13.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς, Ἰωνάθης ὑπὸ Τρύφωνος δολοφονηθέντος, Σίμωνα στρατηγὸν καὶ ἀρχιερέα ἀπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅσα τε ἐκείνῳ ἀνδρείως ἐπράξατο, μάλιστα κατὰ Τρύφωνος.

CAP. VI.

Quomodo, Jonatha à Tryphone dolis occiſo, Judæi Simonem conſtituerunt exercitus ducem & pontificem: quæque ab eo fortiter geſta erant, præcipue adverſus Tryphonem.

[t] Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτι ἐν Ἀντιόχῳ βέβαιον, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταλάβοι. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν προαίρεσιν τοιοῦτον ὁ φόβος Ἰωνάθης φίλος τυγχάνοντος Ἀντιόχου. καὶ δι' ὃ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς [x] Βεθσάνην τὴν Ἀντιοχείας προσαγορευομένην, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπαντήσειν ὑπελήφθη στρατῷ. πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ὑπετόπαζεν. [y] ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν Ἰωνάθην, ὑπερέχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πλουτίζειν Ἰωνάθῃ [z] προστάττει· τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἄδειν προσιόντα. τῷ τε στρατιὰν [a] συνεβούλευσεν ἀπολύσαι· καὶ γὰρ νῦν ἀδεῶς αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν ὄντος οὐκ εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα· καταλύσαντα μέντοιγε αὐτὸν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. συνεπόμπευσε γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάπερ ἄλλα πάντ' ὅσα κατὰ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσων [b] ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρῆναγ.

Tryphon autem, poſtquam res Demetrii hujuſmodi exitum habuiſſe cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat, ſed cogitabat quonam pacto, eo ſublato, regnum ipſe poſſet occupare. nam & huic illius conſilio obſtabat metus ei incuſſus à Jonatha, Antiochi amico. Itaque decrevit prius illum è medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem ſtatuiſſet eum fraude & dolo interficere, Antiochia Bethſanam proficiſcitur, quæ Græcis dicitur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadraginta delectorum *hominum* millibus. ipſum enim ad bellum gerendum veniſſe ſuſpicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad dimicandum paratum eſſe, ipſum muneribus & blanditiis ſubdole aggreditur, ſuiſque ducibus, ut ei *perinde ac ſibimetipſi* obedirent, imperavit: hiſce volens fidem *fictæ* benevolentiæ adſtruere, omnemque *illi* ſuſpicionem eximere, ut curis & cuſtodibus ſolutum, ſibi non conſulentem, caperet. *poſtremo* ſuaſit ut exercitum dimitteret; (cum enim jam ſine neceſſitate adduci, ceſſante bello & pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa ſe retentis, rogabat ut ipſum uſque Ptolemaïdem comitaretur. ſe enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei ſubjecturum: quippe qui harum rerum cauſa affuerit.

Ergo Antiochum perfidus Tryphon.

Tryphon Jonathæ inſidiatur. 1 *Maccab.* c. 12.

β'. Ὁ μὲν οὖν Ἰωνάθης, οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας ἐν [c] γνώμῃ ἀληθεῖ τὸν Τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τρισχιλίους δὲ καταλαχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν χιλίων [d] ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα [c] σὺν Τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ Πτολεμαΐδι κλεισθέντων τὰς πύλας, τοὺς μὲν ὑπ' αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος πεσόντας, [f] τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας [g] ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους, ὅπως ἂν ἐκ τούτων ἀποθάνοιεν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τὸν περὶ τὸν Ἰω-

2. Et quidem Jonathas, nihil horum *quæ acciderunt* ſuſpicatus, confiſuſque Tryphoni, ut qui ex benevolentia veraque animi ſententia iſta ſuaderet, exercitum dimiſit. Tribus autem duntaxat *hominum* millibus retentis, duo eorum millia in Galilæa reliquit, mille vero ſecum duces Ptolemaïdem cum Tryphone ſe contulit. Portis autem à Ptolemaïdenſibus clauſis, nam & hoc illis imperaverat Tryphon, Jonatham quidem vivum comprehendit, ejus vero *milites* omnes ferro trucidavit. Miſit etiam *ſuos* ad relictos in Galilæa bis mille, ut & eos perimerent. Sed illi, iſtis quæ Jonathæ

Capitur Jonathas. 1 *Maccab.* c. 12.

---

n Πεισθέντων μὲν αὐτοῦ] Καὶ πεισθέντα & mox τὸν τῶν Πάρθων βασ. *Hen.*

* *Inde occaſionem arriperet totum imperium occupandi.*] *Al.* inde in univerſum regnum ſeſe inferret.

o Καταστρέψαιτο] Κατασρέψοιτο *Hen.*

p Διεγνωκὼς,] Διεγνωκὼς *Hen.*

q Πρὸς τὸν Ἀρσάκην,] Πρὸς Ἀρσάκην, καὶ τ. ε. πᾶσαν ἀποβαλὼν, ἃ. ζ. ἀπελείφθη *Busb.* & *Hen.* Arſacen & *Joſephus* & *Maccabæorum* auctor dixere communi nomine: nam proprium ei nomen fuit Phraates, ut *Appianus* nos docet. *Grot.*

r Ἀποβαλὼν, —— δεδηλώκαμεν.] Demetrius II. Nicator à Parthis captus, poſtea dimiſſus ab Arſace inf. c. 7. §. 1. & c. 8. §. 4. De eo capto ab Arſace 1 *Maccab.* c. XIV. v. 3. Idem Ζωῆς dictus Demetrius II. vid. c. 10. §. 1. SPANH.

s Διεδηλώκαμεν.] Alii δεδήλωνται.

t Τρύφων] Conf. *alius.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

v Ἀντιόχῳ.] Ἀντιόχου *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

x Βεθσάνην] Ita prout edidimus ſupr. lib. 12. c. 8. §. 5. Βήθσαν in *Editis Aliiſque.* Βαθσὰν 1 *Macc.* c. 12. v. 40. HUDS. Βηθσὰν ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. infr. c. 10. §. 2. SPANH.

y Ὁ δ' ἕτοιμον] Ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην Ἰωνάθην ἰδὼν *Busb.* & *Hen.*

z Προστάττει·] Προστάττουσι *Hen.* προστάτης *Busb.*

a Συνεβούλευσεν ἀπολύσαι·] Συνεβούλευεν ἀπολύειν *Busb.* & *Hen.*

b Ὑπ' αὐτῷ.] Ἐπ' αὐτῷ *Hen.*

c Γνώμῃ ἀληθεῖ] Γνώμης ἀληθοῦς *Hen.*

d Ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα] Ita *Busb.* & *Hen.* Ἦλθεν in *Editis Aliiſque.*

e Σὺν Τρύφωνι.] Σὺν τῷ Τρύφωνι *Busb.* & *Hen.* & mox ὑπὸ Τρύφωνος.

f Τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε,] Conf. *alius.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

g Ἀπέκτεινεν.] Ἀπέκτειναν *Hen.*

nathæ acciderant exauditis, priusquam advenerint quos miserat Tryphon, armis tecti è regione excesserunt. Qui vero ad eos persequendos missi erant, ubi viderunt paratos esse ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reversi sunt.

XI. *Populi luctus & lamentatio ob Jonatham captum.*

3. Hierosolymitani autem, cum fama accepissent Jonatham captum esse & qui cum eo erant interiisse milites, & illum ipsum ob ea quæ evenerant deplorabant, & omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus justusque eis incussus animos valde solicitabat; ne, cum Jonathæ virtute simul & cura & moderatione destituti essent, gentes finitimæ illis infestæ, Jonathæque metu *eousque* quiescentes, nunc in eos insurgerent, belloque illato extrema discrimina adire cogerent. id quod eis, non aliter quam exspectabant, contigit. Nam gentes, audita Jonathæ morte, bello adoriri cœperunt Judæos, utpote duce carentes. Ipse etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, ubi in Judæam ascenderat, bellum gerere adversus eos qui in ea erant. Simon autem, cum videret Hierosolymitanos ex istis in terrore esse atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impressionem alacriter sustinendam, populi concione in templum vocata, hujusmodi verbis eos consolari cœpit. "Equidem jam non "est ut *amplius* ignoretis, viri populares, ut cum "patre meo & ego & fratres mei pro libertate "vestra ausi fuerimus mortis periculum libenter "adire. Cumque hujusmodi exemplorum abun-"de habeam, etiam ex eo quod decretum sit no-"stræ familiæ mortem obire pro lege & religione, "nullus tantus erit metus, qui hanc nostrorum "sententiam ex anima mea ejiciet, ejusque in lo-"cum inducet vitæ amorem & gloriæ contem-"ptum. Quapropter, tanquam ductore non egen-"tes, qui vel maxima pro vobis pati atque facere "paratus sit, sequimini me alacriter quocunque "vos duxero; neque enim meis sum fratribus præ-"stantior ut vitæ meæ parcam, neque deterior "quam illi, ut quod iis pulcherrimum vitum est, "mori pro legibus cultuque Dei vestro, hoc ipse "fugiam & *aliis* relinquam. quibus autem me o-"portet meipsum germanum illorum fratrem præ-"stare, istis memet ejusmodi esse ostendam. per-"suasum enim habeo me pœnas ab hostibus re-"petiturum esse, vosque omnes cum uxoribus & "liberis ab illorum injuriis erepturum, atque tem-"plum Dei auspiciis ab omni vastatione sartum "tectum conservaturum. nam gentes video, con-"temptu vestrûm, utpote ducem non habentium, "bellandi impetum cepisse.

Simon populum consolatur. 1 Maccab. c. 13.

Summa rerum à populo ei defertur. 1 Maccab. c. 13.

3. Cum in hæc verba Simon dixisset, populum *ad omnia* confirmavit; ut qui metu exanimatus esset & dejectus *statim* melius se haberet, & ad bene sperandum excitaretur: ita ut universi * confertim exclamarent, Simonem sibi ducem esse, ipsumque pro Juda & Jonatha fratribus suis principatum habere, seque ei, in omnibus quæ imperaverit, dispositui.

---

h Ἐφθασαν] Ita cum *Cod. Busb.* ἔφθησαν in *ceteris.*

i Ἰδόντες ἑτοίμους] Ὡς εἶδον *Hen.*

k Αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπῃ,] Illud αὐτοῖς insertum dedi ex *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

l Ἀφηρημένοι,] Ἀφῃρημένον *Hen.* (& *Coccejus*, quod & volebat *L. B.* in quo ἀφῃρημένον] sed ἀφῃρημένοι loco suo movere nolui, quod sæpe pro Genitivis absolutis Nominativus more Attico videri possit adhibitus.

m Καθίσαζ.] Ita *MSS. καθίσαι & Gen. Aliisque.*

n Τὸτ' αὐτοῖς] Ταῦτ' αὐτοῖς *Busb. & Hen.*

o Ὡς ὑπερῶντας ἡγεμόν.] Illud ὡς ex *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

p Συναγωγὴ,] Συνέδριον *Hen.*

q Συγκαλέσας τ' δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν] 1 Maccab. XIII. 2. &c. SPANH.

r Ὑμετέρων ἐλευθερίας,] Ita *Hen. Busb. & Epiphan.* ἡμετέρας in *Editis Aliisque.*

s Ἀνδρες ὁμόφυλοι,] Vocem ἄνδρες ex *iisdem* (& *Lugd. Bat.*)

t Οὐκέτ' ἀγνοεῖτε.] Οὐκ ἀγνοεῖτε *Busb.*

v Τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένας,] Ita cum *Cod. Busb.* favente nonnihil *Hen.* qui habet τῆς ἐκ. in *Editis Aliisque* deest τῆς. Quid sibi velint *Codd. Gall.* in quibus καὶ τῆς ἐγκρατείας ἐκ τ. ἡ. οἰκίας ἡγουμένους, φόβ. &c. plane nescio.

x Ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς,] Ἐκβαλεῖ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀντεισάξῃ] *L. B.* ἀντεισάξῃ.

z Ὡς ἐκ ὑπερῶντας ἡγεμόν.,] Illud ὡς reposui ex *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

a Ὑμῶν τὰ μέγιστα] Ἡμῶν *Hen.*

b Δείξω.] *L. B* ἐπιδείξω.

c Ἀνηγέρθη] Ἀνῆρθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδα *Hen. Vat. & Busb.*

* *Confertim exclamarent,*] *Al.* continue.

d Ἀντὶ δ' Ἰούδα] Ἀντὶ Ἰούδα *Hen.*

e Αὐτὸν τῶν πρωτείων] Ita cum *Cod. Hen.* αὐτῷ in *ceteris.*

f Κελεύσῃ πανδημεί.] Κελεύῃ *Busb.* κελεύσει *Hen.*

h Ἐφθασαν] Ita cum *Cod. Busb.* ἔφθησαν in *ceteris.*

i Ἰδόντες ἑτοίμους] Ὡς εἶδον *Hen.*

k Αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπῃ,] Illud αὐτοῖς insertum dedi ex *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

l Ἀφηρημένοι,] Ἀφῃρημένον *Hen.* (& *Coccejus*, quod & volebat *L. B.* in quo ἀφῃρημένον] sed ἀφῃρημένοι loco suo movere nolui, quod sæpe pro Genitivis absolutis Nominativus more Attico videri possit adhibitus.

m Καθίσαζ.] Ita *MSS. καθίσαι & Gen. Aliisque.*

n Τὸτ' αὐτοῖς] Ταῦτ' αὐτοῖς *Busb. & Hen.*

o Ὡς ὑπερῶντας ἡγεμόν.] Illud ὡς ex *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

p Συναγωγὴ,] Συνέδριον *Hen.*

q Συγκαλέσας τ' δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν] 1 Maccab. XIII. 2. &c. SPANH.

r Ὑμετέρων ἐλευθερίας,] Ita *Hen. Busb. & Epiphan.* ἡμετέρας in *Editis Aliisque.*

s Ἀνδρες ὁμόφυλοι,] Vocem ἄνδρες ex *iisdem* (& *Lugd. Bat.*)

t Οὐκέτ' ἀγνοεῖτε.] Οὐκ ἀγνοεῖτε *Busb.*

v Τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένας,] Ita cum *Cod. Busb.* favente nonnihil *Hen.* qui habet τῆς ἐκ. in *Editis Aliisque* deest τῆς. Quid sibi velint *Codd. Gall.* in quibus καὶ τῆς ἐγκρατείας ἐκ τ. ἡ. οἰκίας ἡγουμένους, φόβ. &c. plane nescio.

x Ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς,] Ἐκβαλεῖ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀντεισάξῃ] *L. B.* ἀντεισάξῃ.

z Ὡς ἐκ ὑπερῶντας ἡγεμόν.,] Illud ὡς reposui ex *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

a Ὑμῶν τὰ μέγιστα] Ἡμῶν *Hen.*

b Δείξω.] *L. B* ἐπιδείξω.

c Ἀνηγέρθη] Ἀνῆρθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδα *Hen. Vat. & Busb.*

* *Confertim exclamarent,*] *Al.* continue.

d Ἀντὶ δ' Ἰούδα] Ἀντὶ Ἰούδα *Hen.*

e Αὐτὸν τῶν πρωτείων] Ita cum *Cod. Hen.* αὐτῷ in *ceteris.*

f Κελεύσῃ πανδημεί.] Κελεύῃ *Busb.* κελεύσει *Hen.*

λεύσῃ πξηνίας. σωαθροίσας ὃ πᾶν [g] ὅτι ὅσον ἰῶ τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν [h] ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ιωνάθην τινὰ φίλον Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τὰς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν· ἐδεδίει γὰρ μὴ προδῶσιν ὅτι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι· αὐτὸς δ' [i] ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ἱεροσόλυμα.

δ'. Ὁ δὲ Τρύφων, ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν [k] προσαγάγετο, [l] καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς [m] Ἀδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπῆκτο τὰ τῶν Ἰουδαίων πεδία. γνοὺς δὲ [n] ὁ Τρύφων ἠγημένα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων [o] καθεστῶτα, ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προελεῖν βουλόμενος, κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων [p] Ἰωνάθου ὁμήρους ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστῇ τοῦ Ἰουδαίων [q] τε βασιλέως. ἄρτι γὰρ αὐτὸν ἀφὸ τοῦ ἀργυρίου, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος [r] ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τοῦ τύχους τοῦ [s] Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον [t] ἀπολέσει δὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀλυσῇ, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ ἀφεληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου γιγνόμενος, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς [u] δέδωκεν ὑστέρῳ αὐτῷ, συναγαγὼν τὸν στρατὸν, [v] ἐδήλωσεν αὐτῷ τὰ ἀφὸ τοῦ Τρύφωνος· εἰπὼν ὅτι πάντα μὲν ἐνέδραν καὶ ἐπιβουλὴν ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον [x] εἶναι πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος πρεσβευομένοις μὴ ὑπακούσασι λαβεῖν αἰτίαν, ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τοὺς τε Ἰωνάθου παῖδας [y] ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, [z] ἀλλ' οὐδὲ ἀπέλυσεν Ἰωνάθην· ἀλλὰ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν, σκηψάμενος τὴν χώραν, καὶ ἀφὸ τῆς Ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνωκὼς τὸ λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσγωμόμενος ἦκεν εἰς [a] Ἀδωρα πόλιν τῆς Ἰδουμαίας. [b] ἀνθαπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἀεὶ καταστρατοπεδεύομενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.

ε'. [c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύφωνα, καὶ προσκαλουμένων αὐτοὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον, ὡς ἀφὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν [d] ἀφὸ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον [e] ὀδεύειν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν [f] παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν [g] εἰς Ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων, εἰς τὴν Κοίλην ἀφικνεῖται Συρίαν· καὶ ἀναδὴ τε εἰς τὴν [h] Γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε Ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι [i] τε ἐνταφῆ-

4. Tryphon autem, Ptolemaïde profectus magno cum exercitu, in Judæam se confert, Jonatham etiam vinctum secum ducens. At Simon ei quoque obviam venit cum suis copiis ad urbem Addida, in monte positam, cui subjecta erant Judææ campestria. Quod ubi Tryphon intellexit, Simonem à Judæis ducem constitutum esse, misit ad eum *nuncios*, eo animo ut ipsum etiam fraude doloque circumveniret; eique mandat, si fratrem Jonatham dimitti vellet, ut mitteret argenti talenta centum & duos de Jonathæ filiis obsides, ne dimissus Judæam in defectionem à Rege trahat. jam enim ipsum in vinclis retineri propter pecuniam, † quam Regi acceptam deberet. At Simon Tryphonis astutias non ignoravit; sed cognito quod & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios ejus insuper hosti deditturus esset, tamen veritus ne à populo traduceretur, ut qui fratri causa fuisset interitûs, quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, advocato in concionem exercitu, ad eos retulit quæ à Tryphone acceperat: addito insidias fraudemque sub illis latere, optabilius tamen esse & pecuniam & filios ad eum mittere, quam propositis à Tryphone non auscultando dare suspicioni locum, se fratrem servare noluisse. Atque ita Simon & Jonathæ filios *ei* misit & pecuniam. illis vero acceptis fidem non servavit Tryphon, neque Jonatham dimisit: sed cum exercitu regionem circumivit, & Idumæa peragrata deinde Hierosolyma ascendere statuit, factoque itinere veniebat Adora usque Idumææ urbem. cui Simon cum suis copiis contra venire, castris ex adverso castrorum illius semper positis.

5. Interea qui erant in arce, missis ad Tryphonem legatis, hortatum ut cito ad se veniret, sibique commeatum mitteret, equitatum *ad profectionem* paravit, quasi ea nocte futurus Hierosolymis. sed multa nix, noctu delapsa & viis obducta, difficilemque equis quà irent ob profunditatem nivis transitum reddens, illi obstitit quo minus Hierosolyma proficisceretur. Itaque Tryphon, inde digressus, in Cœlen-Syriam abiit: festinanterque in Galaaditin facto impetu, & Jonatha illic interfecto & sepeliri jusso, ipse Antiochiam reversus est.

Tryphon irruptionem facit in Judæam. 1 *Maccab.* c. 13.

Tryphon à Simone pecuniam per dolum avertit. 1 *Maccab.* c. 13.

Jonatham interficit & Antiochiam revertitur. 1 *Maccab.*

---

[g] Εὐθὺς ὅσον] Εὐθέως *Hen.*
[h] Ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς] Ὑψηλοτάτοις καὶ καρτεροῖς *Hen.* & *Vat.*
[i] Ὑπομείνας] Παραμείνας *Hen.*
[k] Παρεγένετο,] Παρεγένοιτο *Hen.* & *Busb.*
[l] Καὶ τὸν Ἰωνάθην] Καὶ deest *Busb.* & commode abesse potest.
[m] Ἀδιδὰ] *Al.* Ἀδιδά. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 546. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 338. HUDS. 1 Maccab. XIII. 13. Ἀδιδὰ *MS. Alex.* Ἀδίδοις· ἀλλ. lib. 4. c. 9. §. 1. Ἀδίδοις vid. infr. c. 15. §. 2. SPANH.
[n] Ὁ Τρύφων ἡγεμόνα] Articulum accepi ex *MSS.*
[o] Καθεστῶτα,] Καθεσάμβον *Hen.*
[p] Ἰωνάθου] Τῶν Ἰωνάθου *Busb.* & *Hen.*
[q] Τοῦ βασιλέως.] Illud τοῦ è *Cod. Busb.*
[r] Ὠφειλε,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄφειλε in *Editis Aliisque.*
* *Quam regi acceptam deberet.*] Potius, *quam mutuam à Rege acceptam deberet.* IBBETS.
[s] Ἀπολέσῃ] Sic *Busb.* & *Hen.* ἀπωλέσῃ in *Editis*, forsan pro ἀπολέσῃ.
[t] Δέδωκεν ὑστέρῳ αὐτῷ,] Ita *Hen.* ἔδωκεν in *cæteris.*
[v] Ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ ἀφὸ] Sic *MSS.* ἐδήλωσεν ἀφὸ αὐτῇ τὰ τοῦ Τρύφωνος in *Editis.*
[x] Εἶναι πέμψαι] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ἔχει in *cæteris. L. B.* εἶναι ἔγνω.
[y] Ἐξέπεμψε] Ἔπεμψε *Busb.* & *Hen.*
[z] Οὐδὲ ἀπέλυσεν Ἰωνάθην·] Sic *MSS.* οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν Ἰωνάθην in *Editis.*
[a] Ἀδωρα] In Græcis omnibus Δῶρα. Verum cum in *lib.* 2. c. 13. *contra Ap.* scribat Δῶρα esse *urbem Phœnices, & quatuor dierum itinere distare ab Idumæa*, ac præterea *nullam urbem Idumææ Dora nuncupari*; ideo ex 1 Macc. c. 13. v. 20. ipsoque *Josepho*, infr. c. 9. §. 1. Ἀδωρα pro Δῶρα rescripsi: præsertim cum in *Epiphanii libris* habeamus *ad doram* aut *addoram civitatem*, proculdubio pro *Adoram civitatem*. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 739. & *Ez. Spanhemium* in *Orbe Rom.* p. 389. Ἰδουμίας solus *Hen.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 2. & contra Apion. lib. 2. §. 9. nullam dari in Idumæa Doram, sed quatuor dierum spatio eandem Doram ab Idumæa dissitam, ac prope Carmelum montem sitam, sed pro Δῶρα ibi legendum puto Ἀδωρα, de qua Idumææ aut in vicino tractu ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 2. & cap. 8. §. 4. & 1 Maccab. XIII. 70. in narratione hujus facti Ἀδωρα. SPANH.
[b] Ἀνθαπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων] Περιῆγε *Busb.*
[c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων] Ita *Busb.* & *Hen.* τοὺς δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ in *Editis.*
[d] Διὰ νυκτὸς] Sic *Hen.* ἀφὸ τῆς νυκτὸς in *cæteris.*
[e] Ὁδεύειν ὑπὸ βάθους] Πεζεύειν *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἵπποις μᾶλιστα καὶ πεζοῖς legisse videtur *Epiphan.*
[f] Παρέχουσα,] Παρεχοῦσα *Busb.* καταχοῦσα *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[g] Εἰς Ἱεροσόλυμα.] Iterum cum *Hen.* εἰς τὰ Ἱερογ. in reliquis.
[h] Γαλααδῖτιν] Γαλααδίτιν *Busb.* & *Hen.*

est. Simon autem, missis quibusdam ad Basca urbem, ossa *Jonathæ* fratris *inde* transfert. Atque is quidem eis justa solvit in *ipsius* patria Modim: magno vero luctu à populo universo deploratus est *Jonathas*. Quin & Simon patri & fratribus suis monumentum amplissimum exstruxit ex lapide candido & polito. Cum autem illud in magnam & conspicuam altitudinem extulisset, porticus ei circumdedit, & columnas uno ex lapide singulas, opus visu mirandum, erigit. Ad hæc etiam Pyramidas septem, parentibus & fratribus, cuique unam, ædificavit, tam ob pulchritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quæ ad hanc usque diem servantur. Et Jonathæ quidem sepulturæ, structuræque monumentorum pro Simonis domesticis, hujusmodi studium adhibitum fuisse novimus. Diem autem supremum obiit Jonathas, cum annos quatuor in pontificatu egisset & genti præfuisset. Atque ita quidem se habent quæ ad hujus interitum spectant.

Simon pontifex populo immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 13.

6. Simon autem, pontifex constitutus à multitudine, primo sui pontificatus anno populum è servitute Macedonum liberavit, ut non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem & immunitatem à tributis nacti sunt post annum septuagesimum & centesimum regni Assyriorum, ex quo Syria potitus est Seleucus cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, ut tam in contractibus inter se quam in publicis tabulis scriberent, primo anno Simonis benefactoris Judæorum & ethnarchæ. Sub eo enim magna usi sunt felicitate, hostesque finitimos debellarunt. nam Gazara urbem & Joppen & Jamniam in suam potestatem redegit Simon: expugnataque Hierosolymorum arce, solo eam æquavit, ne *posthac* esset hostibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, ut tunc *experti sunt*. Quo facto optimum visum est & è re sua, ut & montem deprimerent, cui arcem impositam esse contigit, ita ut templum emineret. ad quod populum, in concionem advocatum, hortabatur, ut id facere liceret, malis commemoratis quæ à præsidiariis & à Judæis perfugis passi sunt, porroque passuri essent, si regnum iterum occuparet alienigena, arcemque præsidio teneret. His dictis populo persuasit, ut qui ad utilia illos hortaretur. Atque cunctorum manibus admotis, mon-

Gazara aliasque urbes capit, & arcem Hierosolymitanam diruit. 1 Maccab. c. 13.

ναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ Σίμων, πέμψας εἰς [i] Βασκὰ πόλιν, μεταπεμψάμενος τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ. καὶ κηδεύσας μὲν αὐτὸν ἐν [k] Μωδεείμ τῇ πατρίδι· πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς [l] ἐποιήσατο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνεξεσμένου. εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ θαυμαστὸν ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται, καὶ σύλας μονολίθους, [m] θαυμαστὸν ἰδεῖν χρῆμα, ἀνίησι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτά, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς [n] ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, [o] αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ περὶ μὲν τὸν Ἰωνάθου ταφὴν, καὶ τὰ τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος, τοσαύτην σπουδὴν οἴδαμεν γενομένην. ἀπέθανε δὲ Ἰωνάθης, [p] ἀρχιερατεύσας [q] ἔτη τέσσαρα, [r] πρὸς δὲ γένους. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν τούτου πλοῦτον ἐν τούτοις ἴσθω.

ς'. Σίμων δὲ, καθαιρεθεὶς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει [s] τῆς ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸ λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους [t] αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ [v] ἀνείσφορον [x] Ἰουδαίοις μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς [y] Ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνῳ Σέλευκος [z] ὁ Νικάτωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε· τοσαύτη δ' ἦν ἡ πλήθους [a] περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν, [b] ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους χράφειν Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ [d] ἐθνάρχου. εὐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν [e] ἐχθρῶν τῶν ἀλλοεθνῶν ἐκράτησαν. καταστρέψατο γὰρ Σίμων [f] Γάζαρά τε πόλιν καὶ Ἰόππην καὶ Ἰάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις [g] ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἡ κατάλημψιν γενομένοις αὐτῆς, καὶ κακῶς ποιεῖν ὡς ἐκ τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος, [h] ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἐπῆλθε εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπὲρ αὐτοῦ γένεσθαι, [i] ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἅ τε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν καταίσχη τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστησάμενος. [k] ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος ψηφισῶν αὐτῷ τὰ [l] συμφέροντα. καὶ πάν-

[i] Βασκὰ] Βασκόπολιν, ut supra Δωσίπολιν *Hen.* Βασκαμὰ 1 *Macc.* c. 13. v. 23. *Grotius* putat Βασκαμὰ eandem esse urbem quæ Βασκὰθ vocatur *Josuæ*, c. 15. v. 39. litera emollita ob faciliorem pronunciationem. Verum (inquit *Relandus*) errant qui volunt esse *Botzkath* urbem Judæ. HUDS. 1 Maccab. XIII. 23. Βασκαμᾶ. SPANH.

[k] Μωδεείμ] Ita ut supra lib. 12. c. 6. §. 1. Μωδεὶν in *Editis*. Μωδαεὶ *Hen.* HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 3.

[l] Ἐποιήσατο.] Ἐκόλπωσεν *Hen.*

[m] Θαυμαστὸν ἰδεῖν] Ita *Hen.* Θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμα ἀνίησι in *Editis Aliisque*.

[n] Ἑκάστῳ μίαν] Sibi etiam meta una reservata. De hisce vide *Sanctium* in *Macc.* pag. 515. &c.

[o] Αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται.] Sic & *Euseb.* lib. ἃς τὸ τοπικὸν ἐσώζετο.

[p] Ἀρχιερατεύσας] Ita *Busb.* & *Hen.* Ἀρχιερατεύων in *Editis Aliisque*.

[q] Ἔτη τέσσαρα,] Apud *Zonaram*, μὴ τελείαν τὴν ἀρχιερωσύνης. HUDS. Scaliger animadverf. in Eusebium pag. 146. legit τέσσαρα καὶ δέκα φυλὰς καὶ ἥμισυ τὰ πάντα ιη'. *annum agens Pontificatus* 14, *quum jam* 18 *annos nationi præfuisset*. REL.

[r] Πρὸς δὲ γένους.] At *Josephus* lib 20. c. *penult.* septem annos pontificatui ejus adsignat. Itaque *Scaliger* (in *Animadverf. Euseb.* p. 134.) mendum loco subesse putans scribit, ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα, φυλὰς καὶ ἥμισυ τὰ πάντα ιη'. probante *Casaubono*. Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3857.) malit ἔτη θ'. vel ι'. καὶ μῆνας τέσσαρας. Ab utrisque dissentit *Is. Vossius* qui (in *Chronol.* S. c. XII.) legit, ἀρχιερατεύων ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἔτι τέσσαρα φυλὰς καὶ ἥμισυ. Videsis *Torniellum* ad A. M. 3912. In *Epiphanii* libris omnibus, quos vidimus, post illa φυλὰς καὶ ἥμισυ sequuntur ista, *Et de labore quidem mortis ejus in mutuis documentis, publicisque monumentis* &c. aliquammultis omissis quæ in *Græcis* omnibus exstant.

[s] Τῆς ὑπὸ ——— τελεῖν.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

[t] Αὐτοῖς τελεῖν.] Ita cum *Hen.* & *Busb.* αὐτὰς in *caeteris*.

[v] Ἀνείσφορον] Τὸ ἀνείσφορον idem quod αὐτοτελὲς. SPANH.

[x] Ἰουδαίοις μὴ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη] Eo modo *Hen.* τοῖς Ἰουδαίοις in *reliquis*.

[y] Ἀσυρίων βασιλείας,] Σύρων malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 41. Sed *Assyrios* & *Syros* confundi solere notarunt Geographi *Aliique*. Sic apud *Justinum* ex *Trogo* l. 1. c. 11. *Assyrii, qui postea Syri dicti sunt*.

[z] Ὁ Νικάτωρ] Ὁ Νικάτωρ ut in Nummis. SPANH.

[a] Περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία,] Ita in *Editis Aliisque*, πρὸς τὸν Σιμ. *Busb.* & *Hen.*

[b] Ἐπὶ δὲ ——— Ἰουδαίων] Ἐπὶ Σίμωνος Ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγεμόνος Ἰουδαίων 1 Maccab. XIII. 43. SPANH.

[c] Σίμωνος δὲ εὐεργέτου Ἰουδαίων] Σίμωνος εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου *Busb.* & *Hen.*

[d] Ἐθνάρχου.] *L. B.* ἐπάρχου.

[e] Ἐχθρῶν] In marg. MS. *Lugd. Bat.* manus antiqua jubet legere ἐθνῶν. HAV.

[f] Γάζαρά τε πόλιν] Ita lego cum *Epiphanio*. in *Editis* Γάζαρά τε π. Verum Γάζαν τ. π. (cum *Cod. Gall.*) ex 1 *Macc.* c. 13. v. 43. 54. rescribi jubet *Grotius*. malim tamen *Maccabæorum* auctorem ex *Josepho* corrigere. præsertim quod in eodem libro (c. 13. v. *ult.*) Γάζαρα habeamus. Hanc urbem Γάζαρα appellat *Strabo*, l. 16. litera sibilante Syrorum more in δ conversa: quod notatum *Cellario* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 778. & *Casaubonum* in *Strabonis* locum, l. 16. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

[g] Ἄκραν,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. § 2. SPANH.

[h] Ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι] Ἐφ' ᾗ in *Cod. Busb.*

[i] Ὧν τε ——— Ἰουδαίων] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομ. in *Editis*.

[k] Ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος] Ταῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὸ πλῆθος *Busb.*

[l] Συμφέροντα.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀμφότερα perperam in

πάντες περιβαλόντες καθῆρον τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς [m] ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν αὐτοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος τὸ πᾶν ἰσοπεδωσάμενοι λειότητα· καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν [n] ἀπάντων τὸ ἱερὸν, τὰ ἄκρας καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἦν [o] ἀνηρημένων. καὶ τὰ [p] μὲν δὴ Σίμωνος πραχθέντα τῶν εἶχε τὸν τρόπον.

tem sustulerunt; tribusque in universum annis neque die neque nocte ab opere cessando, ad fundum diruerunt & in campi planitiem: adeo ut in posterum omnia superemineret templum, arce & monte in quo posita erat in nihilum redactis. Et quæ à Simone quidem gesta sunt in hunc modum se habuerunt.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σίμων, σύμμαχος γενόμενος Ἀντιόχῳ τῷ Εὐσεβεῖ, Τρύφωνι ἐπολέμησε, καὶ μετ' ὀλίγον Κενδεβαίῳ Ἀντιόχου στρατηγῷ· ὡς τε ὁ Σίμων ἀπέθανεν ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου δολοφονηθείς.

CAP. VII.

XII.

Quomodo Simon, inita societate cum Antiocho Pio, bellum gessit adversus Tryphonem, & non multo post contra Cendebæum Antiochi ducem: utque Simon diem obiit dolo occisus à genero suo Ptolemæo.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὴ [q] τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Δημητρίου, τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, [r] ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφων διέφθειρεν, ἐπιτροπεύων αὐτοῦ, τέσσαρσι [s] βασιλεύσαντα ἔτη. [t] καὶ τὰ μὲν, [v] ὡς [x] χαλεπῶς ἐχόμενον ἀποθάνῃ, διήγγελε· τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν· [y] Δημήτριον μὲν ὑπὸ Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μαθόντες, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ κακὰ ποιήσειν αὐτοῖς, τὸν [z] ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ, ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τοῦ Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. νομισθεὶς δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν ἅπασαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεραπεύετο τὸ πλῆθος, καὶ μετριότητα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο· τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑποκρισιν, [a] καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. τὰς οὖν ἐχθρὰς [b] διὰ ταῦτα [c] ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τέκνων ἐγκεκλεισμένην. [d] ἀλωμένης δὲ Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο [e] Σωτὴρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν ἅμα τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. σκάλλει δὲ τὸν Ἀντίοχον ἅμα μὲν τῶν φίλων· αὐτὴν ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ, τὴν πόλιν [f] σκιδνάντων τινῶν ἐκ τοῦ Σελευκείας τῷ Τρύφωνι, δείσασα.

β'. Γενόμενος δὲ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Ἀντίοχος, καὶ τὸν ἰσχὺν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν αὐξομένην, ὥρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφωνα· καὶ κρατήσας [g] αὐτοῦ τῇ μάχῃ, [h] τὴν ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἄχρι παύτης, εἰς τε [i] Δῶραν Φρουρίον τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς Σίμωνα τὸν τοῦ Ἰωδαίων ἀρχιερέα περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πέρσεως. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν τοῖς τὴν Δῶραν πολιορκοῦσι στρα-

NON multo autem postquam Demetrius captus est, Alexandri filium Antiochum, qui Deus cognominabatur, peremit Tryphon, tutor ejus, quarto ejus imperii anno. Et de eo quidem, quod inter curandum vita excesserat, sermonibus divulgabat; amicos vero suos & necessarios passim ad milites mittebat, promissa faciens se multum pecuniæ illis largiturum si ipsum in regem eligerent: Demetrium quidem à Parthis captum dictitans, fratrem vero ejus Antiochum, si potiretur imperio, multa illis mala illaturum esse ad defectionem ulciscendam. Illi, in spem adducti fore ut opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, *una voce* illum principem crearunt. Tryphon autem, cum penes eum esset rerum summa, *continuo* ingenii pravitatem prodidit. Nam dum privatus quidem erat populo obsequebatur, & moderationem simulabat, his artibus eos pertrahens ad quæcunque volebat: quamprimum vero regnum adeptus est, larvam exuebat, & verum præ se ferebat Tryphonem. Itaque ex istis fiebat, ut hostes ipso potentiores evaserint. Nam milites, eum odio habentes, ad Cleopatram defecerunt, Demetrii uxorem, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Cum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soter dicebatur, *tota regione* vagaretur, nulla ipsum urbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad conjugium simul & regnum accersens. Antiochum autem ad hæc invitabat, tum quod amici ista ei persuaserant, tum quod sibi metuit, cum nonnulli è Seleucienfibus urbem Tryphoni tradere studerent.

2. Postquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie crescerent, *inde* profectus est Tryphoni bellum illaturus: eumque prælio victum è superiore Syria ejecit in Phœniciam, & eo usque *illum* persequutus obsidione cinxit in Dora, quo se fuga receperat, præsidio quodam expugnatu difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem de amicitia & societate *cum eo* ineunda. Ille vero postulatis ejus libenter annuit, atque magnam pecuniæ vim & commeatum, mitten-

Demetrio capto Antiochum Deum perimit Tryphon.

Demetrii milites ad Tryphonem deficiunt.

Postea ad Cleopatram, Demetrii uxorem, se conferunt.

Antiochus, ad conjugium simul & regnum à Cleopatra accersitus, Tryphoni bellum infert.

Cum Simone amicitiam jungit.

1 *Maccab.* c. 15.

in *Editis Aliisque.* errore orto ex similitudine vocum ἀμφότερα & συμφέοντα in abbreviaturis.

m Ἀπολυόμενοι δὲ ἔργου,] Ἀφισάμενοι *Busb.*

n Ἀπάντων τὸ ἱερὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἅπαν in *Editis.*

o Ἀνηρημένων.] Docet margo *L. B.* in altero codice quodam fuisse κατηλαπωμένων. HAV.

p Μὲν ἐπὶ Σίμωνος] Illud μὲ ex *MSS.*

q Τῆς αἰχμαλωσίας] Hîc *Josephus* dissentit ab auctore *Maccabæorum*, c. 13. Videsis *Jac. Cappellum* ad A. M. 3860.

r Ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη,] Item in nummis ejus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. SPANH.

s Βασιλεύσαντα] *L. B.* βασιλεύσαντος.

t Καὶ τὰ —— διήγγελε·] K. τ. μ. ω. χειμ. &c. omittit hæc *Rufin.* in Versione. SPANH.

v Ὡς χαλεπῶς ἐχόμενον ἀποθάνῃ, διήγγελε·] In *Epitome Livii*, c. 55. corruptis medicis, qui, ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti, dum secant, occidunt.

x Χαλεπῶς ἐχόμενον ἀποθάνοι.

y Δημήτριον —— γεγονέναι] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Ἀποστασίας ἀμυνόμενον.] Ἀποστάσεως *Hen.* & *Busb.*

a Καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν.] Καὶ ἀληθὴς *Hen.*

b Διὰ ταῦτα] Διὰ τοῦτο *Hen.*

c Ἐποιεῖτο κρείττονας.] Ἐποίει *Hen.* & *Busb.*

d Ἀλωμένης —— βασιλείας.] Antiochus Soter frater Demetrii Cleopatram eandem ducit. vid. inf. c. 10. §. 1. ubi Cleopatra uxor duorum fratrum, primo Demetrii, dein Antiochi Soteris SPANH.

e Σωτὴρ,] *Sc.* paterno cognomento. Etiam paulo infra à religione dicitur *Pius.* Apud *Trogum Pompejum*, in *prologo* lib. 39. & *Eusebium* in *Chronico* dictus reperitur *Sidetes* vel *Sedetes*, sive à venatione (quæ Syris צידה est, & cui summe illum deditum fuisse tradit *Plutarchus* in *Problematis*) cognomentum illud acceperit, sive ab urbe *Side*, ex qua ad Tryphonem obsidendum profectum illum fuisse scribit *Syncellus. Usserius* ad *A. M.* 3864.

f Σκιδνάντων τινῶν] Ita cum *Hen* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* διδόντων in *ceteris.*

g Αὐτοῦ τῇ μάχῃ,] Αὐτὸν *Hen.*

h Τὴν ἄνω Συρίας] Conf. ἀνωτ. lib. 1. c. 1. §. 4. sic Συρίᾳ κάτω supr. lib. 12. c. 3. §. 1. & ἄνω χώρας de Syria ibid. c. 9. §. 1. SPANH.

i Δῶραν] Δῶρας *Hen.* pluraliter. Δωρῶν 1 *Macc.* c. 15. v. 13.

&

tendo ad Antiochum, large suppeditavit militibus Doram oppugnantibus, ita ut ad breve tempus inter amicos ejus maxime necessarios haberetur. Atqui Tryphon, cum Dora Apamiam fugisset, atque in ea obsidione captus esset, interfectus est, postquam tres annos regnaverat.

XIII. *Simon cum filiis adversus Cendebæum, Antiochi ducem, proficiscitur. 1 Maccab. c. 16.*

3. Cæterum Antiochus, ex avaritia & indolis pravitate, oblitus est eorum quæ Simon ei, cum necessitate premeretur, subministraverat: copiisque militaribus Cendebæo amico *suo* traditis, eum ad Judæam vastandam & Simonem comprehendendum emisit. At Simon, audita ejus iniquitate, quamvis jam ætate provectior, tamen indignatione commotus quod nihil justi ab Antiocho fieri experiretur, sumptoque animo supra ætatem, juvenili ferocia copias ad bellum educebat: & filios quidem cum militum pugnacissimis præmittit: ipse vero cum exercitu processit diverso itinere. Ac multis è suis ad angustias montium in insidiis collocatis, nusquam ausis excidit; sed, ubique hostibus superior reliquum vitæ tempus in pace agebat, inita etiam ab ipso cum Romanis societate.

XIV. *Ptolemæus Simonem & ejus filios interficit. 1 Maccab. c. 16.*

4. Et quidem octo in universum annos in Judæos regnavit: in convivio autem interiit ex insidiis, ei à genero suo Ptolemæo instructis. qui, uxore etiam Simonis & duobus filiis comprehensis & in vincula conjectis, misit qui tertium quoque interficerent, Joannem *scilicet*, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adolescens cum missos venire intellexisset, evitato ex illis periculo, ad urbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia à patre ejus acceperit, & Ptolemæum odio habuerit. Nam & Ptolemæum, cum per aliam portam ingredi anniteretur, repulit populus, ut qui Hyrcanum jam receperat.

τας, πέμψας πρὸς Αντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεχρῆναι φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας φυγὼν εἰς [k] Απάμειαν, καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διέφθαρη, βασιλεύσας ἔτη τρία.

γ'. Ο δ' Αντίοχος, ἐπεὶ παλεονεξίας & φαυλότητος, λήθην [l] τῶν ἐκ Σίμωνος αὖτις πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο· καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν [m] Κενδεβαίῳ πρόσωδὸν τῷ φίλῳ, ὅτι τὴν τῶν Ιουδαίων πόρθησιν & τὴν Σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστελε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Αντιόχου πρόσφορμίαν, [n] καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὲρ & μὴ δικαίων τῶν παρὰ Αντιόχου γινομένων τυγχάνων προορμηθείς, καὶ τῆς ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον [o] λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει & πολέμου. καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτέρων προεκπέμπει στρατιωτῶν· αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος πρόεισι μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν ταῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν [p] τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας, διαμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τῶν ὑπαντιαζόντων· κρατήσας δὲ [q] διὰ πάσης τῆς πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.

δ'. [r] Ηρξε μὲν οὖν [s] ὀκτὼ τὰ πάντα τῶν Ιουδαίων ἔτη· τελευτᾷ δὲ [t] ἐξ ὑπουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου & γαμβροῦ αὐτοῦ [v] αὖτις συστησαμένου. ὃς, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅτι Ιωάννην τὸν τρίτον, τοῦτον δὲ καὶ Υρκανὸν ἐπ' ὄνομα, [x] τοὺς ἀφιξομένους δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τὸν [y] ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, χαίρων τῷ πλήθει διὰ τὰς & πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίῳ τοῖς ὄχλοις μῖσος. προδόσεσθαι δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος [z] ἀπώσατο, τὸν Υρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

XV.

CAP. VIII.

ΚΕΦ. η'.

Hyrcanus pontificatum suscipit, & Ptolemæum è regione ejicit. Antiochus in Hyrcanum exercitum ducit, ac postea societatis fœdus cum eo jungit.

Υρκανὸς ἀρχιερωσύνην ὑποδέχεται, καὶ Πτολεμαῖον τῆς χώρας ἐκβάλλει. Αντίοχος στρατεύεται ἐφ' Υρκανόν, καὶ ἕπεται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πιεῖται.

Hyrcanus fit pontifex, & adversus Ptolemæum expeditionem facit.

ET Ptolemæus quidem in arcem quandam recessit, supra Hierichuntem positam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, cum primum Deum sacrificiis exorasset, fecit adversus Ptolemæum expeditionem: locoque *quò se receperat* oppugnato, aliis quidem rebus superior erat, tantum misericordia erga matrem & fratres vincebatur. Eos enim Ptolemæus, in murum deductos, in conspicuo loco cruciabat: & præcipitaturum minabatur, nisi ille ab obsidione desisteret. Atque is, putans quantum de studio locum capiendi remitteret, tantum se gratiæ charissimis lucraturum, ne quid gravius paterentur, segnior aliquanto erat ad obsidionem urgendam. Veruntamen mater passis manibus eum orabat, ne

Hyrcani matris cruciatus & fortitudo.

Καὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῶν ὑπὲρ Ιεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, [a] Δαγὼν λεγόμενον. [b] ἀπολαβὼν δὲ τὸν πάτριον ἀρχιερωσύνην Υρκανὸς, καὶ [c] τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις διαιτησάμενος, ὅτι τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε· καὶ προσβαλὼν τῷ [d] χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐπεῖκε αὑτὸν, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος [e] ἀνάγων ὅτι τοῦ τείχους, ἐξ ὑποπτίου ἠκίζετο, καὶ καταμεμνήσκων τὸν ἀφιεμένην τῆς πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δὲ, ὅσον ἂν ἐνδιδῷ τῆς προθυμίας τὸν χωρίου ἀπόδοσις, [f] τοσοῦτο χαλιζόμενος τοῖς φιλτάτοις ἠγεῖτο πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ σπουδαῖον. ἡ μέντοι μήτηρ, ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλα-

& 25. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

k Απάμειαν] Primo *Orthosiadem* sive *Orthosiam*, inde *Apameam* se contulit. Grot. ad 1 *Macc.* c. 13. v. 27. HUDS. 1 Maccab. xv. 37. Τρύφων ὁ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἤγαγεν εἰς Ορθωσιάδα· in Homil. Cleopatra XII. sect. 1. p. 701. ἐν Ορθωσίᾳ & Tropoli vicina. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

l Τῶν ἐκ Σίμωνος] Τῶν ἐκ & Σιμ. *Busb.*

m Κενδεβαίῳ] Κενδεβαίῳ τινὶ & Ιουδαίῳ τῷ φίλων *Hen.* & *Busb.*

n Καὶ πρεσβύτερος] *L. B.* καίτοι πρεσβ.

o Λαβὼν,] Αναλαβὼν *Hen.*

p Τούτων εἰς ἐνέδραν] Illud τούτων non agnoscit *Vet. Interpr.* & commode abesse potest. ad ὀρῶν refertur à *Gelenio.*

q Διὰ πάσης] *L. B.* ἀπὸ πάσης.

r Ηρξε μὲν οὖν] Ita *Hen. Busb.* ἦρξεν οὖν in *Editis.* ἦρξε γ' ὡς τὰ π. Petitus in *Animadvers. ἀτελεύτοις*, Tom. IV. p. 118.

s Οκτὼ τὰ πάντα] Octo annos & circiter tres menses, post mortem Jonathæ, pontificatu functum illum fuisse ex *Maccabaïca Historia* colligit *Usserius* ad *A. M.* 3869.

t Εξ ὑπουλῆς ἐν συμποσίῳ,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

v Αὐτῷ συστησαμένου.] Επ' αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

x Τοὺς ἀφιξομένους.] Τοὺς αὐτὸν ἀφιξ. *Hen.* & *Busb.*

y Εξ αὐτῶν κίνδυνον] Ita *Bas. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐξ αὐτοῦ *Gen.*

z Απώσατο,] *L. B.* ἀπεώσατο.

a Δαγὼν —— Υρκανὸς, καὶ] 1 *Macc.* c. 16. v. 15. Δὼκ vel Δῶκον. HUDS. Vid. Arab. Maccabæis additis in Polyglot. Anglicanis c. xx. SPANH.

b Απολαβὼν ὁ τὸν πάτριον ἀρχιερωσύνην Υρκανὸς,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

c Τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίας διαιτησάμενος,] Sic cum *Busb.* (*Coislin. Lugd. Bat.*) & *Hen.* quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *Deum hostiis placavit.* τὸν Θεὸν πρώτας θυσίας διαιτησάμενος in *Editis.* si quis malit τῷ Θεῷ πρώτας θυσίας διαιτησάμενος, aut τὸν Θεὸν πρώτας θυσίας διαιτησάμενος, per me licet.

d Χωρίῳ,] Φρουρίῳ lib. 1. de *Bello Jud.* c. 2.

e Ανάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑποπτίου ἠκίζετο,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τοσοῦτο χαλιζόμενος] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τοῦτο in *Editis.*

§ Πο-

λαχίζεσθαι δ' αὐτὴν, ἀλλὰ [a] πολὺ τελέον ὀργῆς χρώμενον ἐλεῖν ἀγριάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν [b] ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. [i] ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸ μετ' αἰκίας εἶναι θανάσιμον, εἰ δίκην ὑπόσχοι τὰ εἰς αὐτὰς ἀδικήματα ὁ παῖδα ποιῶν πολέμιος. τὸ δὴ Τρκανὸν, παῖδα μὲν λεγούσης τὰ μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν ἐκ φρενός. ἡνίκα δὴ αὐτὴν τυπλομένην ἴδοι ἐ παρεκπλομένην, ἐξελύετο, καὶ τὰ δὴ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πεπλομένοις συμπαθείας ἥττων [k] ἐγίνετο. ἐληλυθυίας δὲ ἔτους εἰς χρόνον τὰ πολιορκίας ἐνίστε τὸ ἔτος ἐκεῖνο, [l] καθ' ὃ συμβαίνει [m] τοῖς Ἰουδαίοις ἄργειν. [n] καὶ δὴ ἐπὶ ἔτη τῆς φυλακῆς, ὡς ἐν τῷ ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ Πτολεμαῖος, ὑπὸ τούτης ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας ἐκ πολέμου, ἀποκτείνει τὸς ἀδελφὸς ἐκ Τρκανῦ καὶ τὴν μητέρα· καὶ τῆς ὁρμὰς πρὸς Ζήνωνα φεύγει, τὸν ἐπικληθέντα Κοτυλᾶν, τυραννεύοντα τῆς [o] Φιλαδελφέων πόλεως.

β'. [p] Ἀντίοχος δὲ, χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, [q] πέμπτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτὸς, πρώτῳ δὲ τῆς Τρκανῦ ἀρχῆς, [r] Ὀλυμπιάδος ἑκατοστῆς ἑ ἐβδομηκοστῆς ἑ δευτέρας· δηώσας δὲ τὴν χώραν, τὸν Τρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν. ἣν ἐπὶ τρισπεδοις βέλεσιν, ἦνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, διά τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν [s] ἔνδον πολιορκουμένων, [t] ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτὸς ἀπέλυσεν ὅμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης σελήνης. κατὰ δὲ τὸ [v] βόρειον μέρος τῆς πόλεως, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ πεδίον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ἑκαίδεκα [x] τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὰς στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, πάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ [y] διπλῆν [z] τειχίσμενος, [a] ἀπεπείρατο τὰς ἐνοικισμοῦσας. οἱ δὲ, πολλὰς ἐπιδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις τισὶ προσπέσοιεν τῶν πολεμίων, πολλὰ ἔδρων αὐτὰς, [b] αἰσθομένους δὲ, ἀνεχώρουν [c] ἀχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Τρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τὰ ἐπιτηδείων τάχιον ἢ κατ' αὐτὴν, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς [d] ἐκ πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δὲ ἱκανὸν καὶ μάχιμον τὸ μόνον κατέσχεν. Ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀποκλεχθέντας ἐξελθεῖν ἐκώλυεν· οἱ δὲ, ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ περιαναλίσκοντες [e] τῷ λιμῷ, ἀπὸ

sua causa remolleſceret, quin eo majori indignatione commotus operibus inſtaret, ad locum expugnandum & hoſtem in poteſtatem ſuam redigendum, ut ſibi chariſſimos ulciſceretur. Ipſi enim ſuave eſſe cum cruciatibus necari, dummodo pœnas ſcelerum in ipſos editorum luat hoſtis eorum auctor. Hæc dicente matre, Hyrcanus ad munitionem capiendam fortius animabatur. Sed cum primum eam verberari lacerarique videret, *mox* elangueſcebat, vincente miſericordia, ex malis matri illatis orta. Ita durante diutius obſidione, annus ille inſtat, in quo Judæis ociari mos eſt. nam *per ſingulos* annos ſeptenos hoc ipſum obſervant, ſicuti ſeptimo quoque die. Et Ptolemæus, hac de cauſa levatus bello, Hyrcani fratres & matrem interficit: eoque facto ad Zenonem ſe recipit, cognomento Cotylam, Philadelphenſium urbis tyrannum.

Annus Judæis bilæus.

Ptolemæus fuga dilabitur ad Zenonem.

2. Antiochus vero, Simonis adverſum ſe facta ægre ferens, Judæam invaſit anno regni ſui quarto, principatus vero Hyrcani primo, Olympiade centeſima ſexageſima ſecunda: vaſtatiſque agris Hyrcanum in urbem ipſam compulit. quam cum ſeptenis caſtris cinxiſſet, principio quidem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmitatem, tum propter obſeſſorum virtutem, accedente etiam aquæ penuria; qua *tamen* eos liberavit delatus ſub occaſum vergiliarum multus imber. A parte autem muri ſeptentrionali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis centum turribus trinûm contabulationum, cohortes militares in eis collocavit. Cumque quotidie impreſſionem *in mœnia* feciſſet, atque altam & valde latam foſſam duxiſſet, eamque duplicem, incolas concluſit. Illi vero, multis viis excogitatis, quibus excurſiones facerent, ſicubi hoſtes imparatos offenderent, magnas eis clades inferebant, ſin ſentirent, facile ſe in tutum recipiebant. Hyrcanus vero, poſtquam animadvertit ſuorum multitudinem ſibi detrimento eſſe, propterea quod & neceſſaria *ad victum* ab eis celerius abſumerentur, & veriſimile eſſet nihil à multis manibus quod ſit operæpretium fieri, inutilem turbam ſecrevit & ejecit; quodque roboris erat & ad pugnandum idoneum, id ſolum retinuit. Et quidem Antiochus excluſos prohibet exitu: illi vero, * inter muros oberrantes & fame confecti,

XVI. *Antiochus Demetrii frater oppugnat Hieroſolyma.*

[a] Πολὺ πλέον ὀργῆς] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλῇ πλέον ὀργῇ in *Editis*.

[b] Ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα τιμωρῆσαι] Ὑφ' ἑαυτῷ *Busb.*

[i] Ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸ μετ' αἰκίας εἶναι θανάσιμον,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[k] Ἐγίνετο.] Ἐγίνετο *Hen.*

[l] Καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς Ἰουδαίοις ἄργειν.] Hîc *Joſephum* erroris arguit *Salianus* (ad *A. M.* 3919.) rectèque monet, anno Sabbatico belli adminiſtrationem, aut obſidionem urbium, aut propugnationem, nuſquam in lege Judæis fuiſſe prohibitam. Cui & nos hoc addimus: præſentem quidem annum revera fuiſſe Sabbaticum, non tamen poſt, ſed quatuor menſibus ante Simonis cædem illum cœpiſſe. *Uſſerius* ad *A. M.* 3869. Verum hoc tantum voluiſſe videatur, obſidionem eſſe ſolutam propter annum Sabbaticum, ne commeatus exercitui deëſſet, ob incultos agros. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[m] Τοῖς Ἰουδαίοις ἄργειν.] Τοῖς Ἰουδαίοις *Hen.* & *Busb.*

[n] Καὶ δὴ —— ἡμέραις.] Hoc de ſoluta obſidione annô Sabbaticô refellit è 1 Maccab. c. xv. 10. Petav. de D. Temp. lib. 11. p. 154. SPANH.

[o] Φιλαδελφέων] Φιλαδελφηνῶν infra lib. 20. c. 1. §. 1. SPANH.

[p] Ἀντίοχος. —— ἔπαθεν] In Arabicis additis Maccabæorum libris in Polyglot. Anglic. c. xxi. & *alter.* lib. 1. c. 2. §. 4. ἐπολιόρκει τὴν Ἰερουσαλὴμ τοῖς Ἰεροσολύμοις· SPANH.

[q] Τεσσαρακοστῷ μὲν ἔτει] Anno Antiochi quarto deſinente (inquit *Uſſerius*) Hyrcani primo inuente.

[r] Ὀλυμπιάδος ἑκατοστῆς ἑξηκοστῆς ἕ δευτέρας·] Ita in *Editis Aldiſque*. Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* Certe hîc (inquit *Scalig.* in *Animad.* ad *Euſeb.* p. 134, 135.) dormitabat *Joſephus*. nam mendum in codice non eſſe ex *Epiphanio* colligimus. itaque mendum eſt in Olympiade, ſi non in annis Sidetæ & Hyrcani. Ὀλυμπιάδος ϛ'. ϟ ξά'. τῷ β'. *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3865. Ὀλυμπιάδος ϛ'. ϟ ξ'. ϟ ά β'. olim ſcriptum fuiſſe exiſtimat *S. Petitus*, (in *Eclog. Chron.* p. 23.) id eſt, Olymp. centeſimæ ſexageſimæ primæ β'. ἔτει, *ſcilicet* anno ſecundo. imperitos autem librarios in errorem induxit repetitus digitalis numerus, quare τὸ ά. expunxerunt. Ὀλυμπιάδος ϛ' ϟ ξά ἔτει β. etiam ſcribendum contendit *Iſ. Voſſius* in *Chron. S. C.* 12. p. 154.

[s] Ἔνδον πολιορκουμένων,] Ita etiam legiſſe & diſtinxiſſe videtur *Epiphan.* ἐμπολιορκημένων. Ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτὸς ἀπ. in *Editis*. ἐμπολιορκημένων. Ἔτι γε μὴν ἀπορία, αὐτὸς *Hen.* Quod ſi mavis, verte. *Adde quod aquæ penuria eos liberavit &c.* ἀπορίαν, ἃ τὰ ἐπιδεῖα αὐτὸς ἀπέλυσεν &c. *Busb.* ϟ ὕδατος ἀφθονίαν, ἐξ ἐπομβρίας ἀρὰ συμπέσασαν *Zonar.* HUDS. Ita reſtitui ex *Lugd. Bat.* pro ἐμπολιορκημένων, quod alii omnes habent. HAV.

[t] Ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν,] Ita etiam *Lugd. Bat.* & verti poteſt: *quantum enim ad aquæ penuriam, eam exemit iis &c.* Dubium vero eſt, utrum iſta aquæ penuria obſeſſi, an obſidentes (ut ego puto) preſſi fuerint. HAV.

[v] Βόρειον μέρος ϟ τείχους,] Sic *MSS.* & *Zonaras*. βόρειον perperam in *Editis*.

[x] Τετραόροφους,] Ita *MSS. Al.* τριοδόφους. *Gen.* τριωρόφους. HUDS. F. τριωρόφους· ſic τριώροφα LXX. Gen. VI. *Heſych.* τριώροφα τείχη· *Ruffinus* verò hic turres &c. numero centum tres, rectè quoque &c. Editio *Baſil.* quam poſtea inſpexi itidem, ut emendarem, τριωρόφους. SPANH.

[y] Διπλῆν] Διὰ πλείονων ſolus *Hen.*

[z] Τειχίσμενος,] Θέμενος *Hen.* & *Busb.*

[a] Ἀπεπείρατο τὰς ἐνοικισμοῦσας.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἀπεπύχησε in *Editis*.

[b] Αἰσθομένους δ',] Ita ſcribendum eſſe exiſtimo. αἰσθομένους in *libris omnibus*. quod ferri nequit, niſi ſuppleatur κατελαμβάνοντες, aut ſimile verbum. HUDS. Forte αἰσθομένων COCC.

[c] Ἀχερῶς.] Εὐμαρῶς *Hen.* & *Vet. Int.*

[d] Ἐκ πολυχειρίας,] Forte ἐκ πολιορκίας. COCC.

[*] *Inter muros oberrantes & fame confecti,*] *Al.* circa pomœria.

[e] Τῷ λιμῷ,] Τοῖς βασάνοις *Hen.* & *Vet. Int.*

cti, miserabiliter perierunt. Sed ubi umbraculorum festum instaret, qui erant in urbe, eos, miseratione commoti, rursum intro receperunt. Cumque Hyrcanus misisset ad Antiochum & petiisset inducias in septem dies propter festum, ille, pietati in Deum cedens, eas pacisciturac præterea magnificum sacrificium intromisit, tauros auratis cornibus, &, cum omni genere aromatum, pocula aurea & argentea. Et quidem sacrificium à ferentibus acceperunt qui ad portas erant, & in templum adduxerunt. Antiochus vero exercitum convivio excipiebat, multum dissimilis Antiocho Epiphani, qui capta urbe sues super altari mactabat, & jure carnium earum ædem aspergebat, violatis Judæorum legibus patriaque eorum pietate: quibus rebus fiebat, ut gens illa in bellum exarserit & nunquam in gratiam cum eo redierit. Hunc autem Antiochum propter singularem ejus religionem omnes Pium nuncuparunt.

Antiochi pietas: ex qua cognomen adeptus est.

Antiochi Epiphanis flagitia.

3. Quamobrem Hyrcanus, ejus æquitate approbata, cognitoque ejus erga Deum studio, legatos misit ad eum, petitum ut ipsis concederet ex patriis legibus & institutis vivere. Atque ille, cum repudiasset eorum consilium qui gentem utpote nullam cum aliis vitæ consuetudinem habentem, delendam suadebant, hac de re non deliberabat: sed illud sibi persuadens ut ex pietate omnia faceret, legatis respondit, ut obsessi arma traderent, & sibi Joppes reliquarumque urbium, circa Judæam, vectigalia penderent, ac præterea præsidium acciperent, atque hac conditione bello liberarentur. Atque illi quidem in cætera consentiebant, præsidium vero non admittebant, propter insociabilitatem suam, ut qui cum aliis vitæ commercium non haberent. Verum pro præsidio obsides dabant, atque argenti talenta quingenta, quorum trecenta in præsentia dederunt, etiam cum Antiocho regi placuisset obsides accipere, quos inter erat & Hyrcani frater. Atqui vero * murorum urbis pinnas dejecit. Et his quidem factis, Antiochus soluta obsidione discessit.

Hyrcanus immunitatem petit ab Antiocho Pio.

Antiochus, acceptis obsidibus & talentis ccc. init cum Hyrcano societatem.

4. Hyrcanus vero aperto sepulchro Davidis, qui divitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit: & his opibus fretus Judæorum primus cœpit externum militem alere. Iniit & cum Antiocho amicitiam & societatem: eoque in urbem accepto, omnia exercitui abunde & † magnifice subministravit. Cumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus est Hyrcanus. De his vero testimonium nobis perhibet Nicolaus Damascenus, ista narrans. "At Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, "cum Indatem Parthorum ducem superasset, illic "per biduum substitit, ad preces Hyrcani Judæi, "quod forte inciderat patrium quoddam festum, "in quo Judæis non licebat iter facere." Et hæc quidem dicendo non falsus habetur. nam instabat Pentecoste post Sabbatum: atque nobis non licet

Hyrcanus aperit sepulchrum Davidis.

Comitatur Antiochum in expeditione contra Parthos.

Nicolaus Damascenus.

ἐνηκαν οἰκτρῶς. [f] Ἐπισάσης γε μὴν τῆς πανηγύρεως ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτὸς οἱ ἐντὸς, πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, καὶ αἰτουμένου ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος θυσίαν, [g] τῇ θεῷ τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν αἰτήσεται, καὶ πρόσοδον ἐπιτρέψαντος μεγαλοπρεπῆ, ταύρους [h] χρυσοκεράτους, [i] καὶ παντοίων ἀρωμάτων, σκεύωμα χρυσᾶ τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες, ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν. Ἀντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἱστία, πολὺν ἀπέχων τοῦ Ἐπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πάλιν ἐλθὼν ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τῶν βωμῶν, τοῦ ναοῦ δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέῤῥαινε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

γ'. Ἀποδεξάμενος οὖν αὐτὸς τὴν ἱκετείαν Ὑρκανοῦ, καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπεσκεύασε πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ, ἀπωσάμενος [k] τὴν συμβουλὴν τῶν [l] παραινούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς [m] ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· [n] παρῄνεσε δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιῆσαι, τοῖς πρεσβύταις ἐπικελεύσας, θαῤῥεῖν μὲν τὰ ὅπλα τοὺς [o] πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων [p] πόλεων, τῶν περὶ τῆς Ἰουδαίας, Φορεῶν τε δεξαμένους ἐπὶ τούτοις ἀπηλλάχθαι τὸν πόλεμον. οἱ δὲ τἆλλα μὲν [q] ὑπέμενον, τὴν δὲ Φορεῶν οὐκ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν [r] οὐκ ἐπιμισουμένοις πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοι τῆς Φορεᾶς ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν δοθέντων τριακόσια, καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου [s] Ἀντίοχος βασιλέως, ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καὶ εἶλε δὲ καὶ τὴν στέφανον τῆς πόλεως. ὅτι τούτοις μὲν οὖν Ἀντίοχος, τὴν πολιορκίαν λύσας, ἀνεχώρησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὲ [t] τὸν Δαυΐδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλε, τρισχίλια μὲν [u] ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν. ὁρμώμενος δ' [x] ἀπὸ τούτων [y] πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφῶν ἤρξατο· γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένου τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Ὑρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, ἔτως ἱστορῶν. "τροπαῖον δὲ ἱστὰς Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύ"κῳ ποταμῷ, νικήσας [z] Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατη"γὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο· δεηθέντος Ὑρκανοῦ "Ἰουδαίοις ἁγιά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν." καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδὴς λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ Σάββατον· [a] οὐκ ἔστιν

ἡμῖν

f Ἐπισάσης —— εἰσεδέξαντο.] Eadem *in Arab.* SPANH.

g Τῇ θεῷ τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν αἰτήσεται.] Τῇ θεῷ τὸ θεῖον αἰδοῖ εἰκὼν, ἣν αἰτήσεται, καὶ π. *Busb.* Ut & Margo *Lugd. Bat.*

h Χρυσοκέρωτας,] Mos boum mactandorum cornua deaurandi ex Poëtis & Historicis notus.

i Καὶ, μὴ παντοίων ἀρωμάτων,] Καὶ μετὰ π. *Hen.* & *Vet. Interpr.*

k Τὴν συμβουλὴν] Τὴν ἐπιβουλὴν *Hen. pessimum consilium* in versione *Epiphanii.*

l Παραινούντων] Παραιρούντων *Hen.* Hac de re videsis *Diodorum Siculum* in *Excerptis* (apud *Photium*) ex libro XXXIV.

m Ἄλλους αὐτῶν] Ita, ut mox infra hac §. è Cod. *Busb.* legere placuit.

n Παῤῥαίνεσε] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* πυῤῥαίνεσε in *Editis Aliisque.*

o Πολιορκουμένους,] Vocem λίγων post πολιορκουμένους adjicit *Busb.*

p Πόλεων, τῶν περὶ] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πόλεων, ἅπερ τῶν Ἰουδ. in *Editis Aliisque.* ἅτε τῶν Ἰουδαίας *Zonar.*

q Ὑπέμενον,] Iterum cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὑπέμειναν in *Editis.*

r Οὐκ ἐπιμισουμένοις πρὸς ἄλλους.] Ἐπιμιγνυμένοις *Busb.* & *Hen.*

s Ἀντίοχος βασιλέως,] Ἀντιόχου insertum dedimus ex *Hen.* & *Vet. Interp.*

* *Murorum urbis pinnas dejecit.*] *Al.* loricam urbis.

t Τὸν Δαυΐδου τάφον ἀνοίξας,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

u Ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν.] Sic *Hen. Busb. Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἀργυρίου deest *Editis.*

x Ἀπὸ τούτων] Ἐπὶ τούτων solus *Hen.* HUDS. Forte λοιπὸν τούτων. COCC.

y Πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφῶν ἤρξατο.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

† *Magnifice subministravit.*] *Al.* cupide.

z Ἰνδάτην] In Chronico Eusebii est Σίνδην τινα στρατηγὸν p. 71. REL.

a Οὐκ ἔστιν ἡμῖν] Οὐκ ἔξεστι σὺν ἡμῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

ὃ Σάβ-

ἢ ἡμῖν ἔτι ἐν τοῖς [b] Σαββασιν ἔτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύειν. [c] συμβαλὼν δὲ Αντίοχος Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ, πολλοῦ τε [d] τ' στρατιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς [e] ἀπόλλυται. τοῦ δὲ τ' Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ' Δημήτριος, Αρσάκης αὐτὸν ἐκ τ' αἰχμαλωσίας ἀπολύσας, καθ' ὃν χρόνον Αντίοχος εἰς τὴν [f] Παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς κ' πρότερον [g] ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

aut Sabbato aut festo *patrio* iter suscipere. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, & magnam exercitus sui partem amisit, & ipse mortuus est. Ei vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus à captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est. *Antiochus in prælio cadit.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ως μὴ τ' Αντίοχος Ἰάναλον Τρκανὸς στρατεύεται ἐπὶ Συρίαν, καὶ φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ρωμαίους. περὶ τ' τελευτῆς Δημητρίου βασιλέως & Αλεξάνδρου.

CAP. IX.

Quomodo, post Antiochi mortem, Hyrcanus expeditionem facit in Syriam, & amicitiam init cum Romanis. De obitu Demetrii regis & Alexandri.

XVII.

Τρκανὸς δὲ, ἀκούσας τ' Αντίοχον Ἰάναλον, ὡς ὅλη ταῖς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς [h] ἔρημος εὑρήσειν, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τ' μαχίμων & ῥύεσθαι δυναμένων. [i] Μηδαβαν μὲν οὖν, πολλὰ τ' στρατιᾶς αὐτῷ παλαιπωρήσασαν, ἕκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα καὶ [k] Σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον [l] αὐτῆς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις & Γαριζεῖν, τό τε Χουθαίων ἔθνος, ὅπερ ὤκει τ' εἰκαθέντα τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν Αλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, ἀδελφὸν τ' γαμβρὸν [m] Μανασσῆ τ' Ιάδδου & ἀρχιερέως ἀδελφὸν, [n] ὡς & [o] πρότερον δεδήλωκαμεν. σωίβη δὲ τ' ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μὴ ἔτη διακόσια. Τρκανὸς δὲ καὶ τ' Ιδουμαίας αἱρεῖ πόλεις [p] Αδωρα, καὶ [q] Μάρεσαν· καὶ, ἁπάντας τοὺς Ιδουμαίους ὑπηκόους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ [r] περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα & τοῖς [s] Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τ' πατρίδος γῆς & τοῦ μὴ ἀλλοεθνεῖς διαιτᾶν ὑπέμειναν τοῦ αὐτοῦ Ιουδαίοις ποιήσαντος. [v] κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ιουδαίους.

Cæterum Hyrcanus, audita Antiochi morte, confestim in urbes Syriæ expeditionem suscipit: ratus (id quod erat) inventurum vacuas à propugnatoribus & defensoribus. Et quidem Medabam magno cum exercitus sui labore sexto *demum* mense cepit: deinde Samegam & finitima loca capit; itemque Sicima & Garizim, Chuthæorumque gentem, quæ templum accolebat Hierosolymitani simile, quod Alexander permisit Sanaballetæ duci ædificare, in gratiam generi ipsius Manassis, qui frater erat Jaddi pontificis, ut jam ante memoravimus. Contigit autem hoc templum vastari, postquam ducentos duravit annos. Hyrcanus etiam Idumææ urbes capit, Adora & Marissam: subactisque omnibus Idumæis, permisit in regione *sua* manere, si pudenda circumcidere, Judæisque legibus uti vellent. Illi vero patriæ *suæ* amore tum circumcisionem admiserunt, tum vitam in cæteris similiter ac Judæi agere sustinuerunt. Atque eo tempore ipsis contigit, ut deinceps Judæi essent. *Hyrcani expeditio in Syriam.* *Templum Garizitanum deletum.* *Idumæi fiunt Judæi.*

β'. Τρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτὸς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τοῦτῳ τῷ τρόπῳ. "ΦΑΝΙΟΣ ΜΑΡΚΟΥ "ΤΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ [x] εἰ- "δῶν Φεβρουαρίων ἐν [y] Κομιτίῳ, παρόντος Λουκίου [z] Μαν- "λίου Λουκίου υἱὸς [a] Μεντινᾶ, καὶ Γαΐου Σεμπρωνίου [b] Γαΐου υἱὸς "Φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπρεσβεύσαντο εἰμῶν Δοσιθέος, καὶ Απολλώ- "νιος Αλεξάνδρου, καὶ Διόδωρος Ιάσονος, ἄνδρες καλοὶ "καὶ ἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ' Ιουδαίων, οἱ & διελέ- "χθησαν περὶ φιλίας τ' ὑπαρχόντων τοῖς & συμμαχίας "πρὸς Ρωμαίους, καὶ τ' δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόπωσι "καὶ λιμένες, καὶ [c] Γάζαρα & [d] πηγαὶ, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν "ἄλλας & [e] χώρας πολεμῶν [f] ἔλαβεν Αντίοχος ὁ θεὸς τὸ τ'

Hyrcanus autem summus sacerdos, amicitiam volens cum Romanis *olim factam* renovare, mittit ad eos legationem. Et Senatus, acceptis quas dederat literis, amicitiam cum eo pacisci tur in hunc modum: "FANIUS MARCI FILIUS PRÆ- "TOR Senatum convocavit ante diem octavum "Iduum Februarii in Comitio, præsente Lucio "Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempro- "nio Caji filio Falerna, propter eas res quas Ju- "dæorum legati retulerunt, Simon Dosithei *filius*, "atque Apollonius Alexandri, & Diodorus Jaso- "nis, viri honesti & boni, missi à populo Judæo- "rum, qui etiam egerunt de amicitia & societate "quæ eis cum Romanis intercedit, & de publicis "negotiis, ut Joppe & portus, & Gazara & fon- "tes, & quascunque alias eorum urbes & loca bel- "lo *Romanorum senatusconsultum pro Judæis.*

[b] Σαββατιν] *L. B.* Σαββάτοις.

[c] Συμβαλὼν ἢ Αντίοχος Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ,] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

[d] Τῆς στρατιᾶς] *L. B.* στρατιώτ.

[e] Απόλλυ.] Ἀπώλετο *Busb.* & forsan *Epiph.* Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3874.

[f] Παρθυαίαν] Παρθιλωὸ *Busb.* Παρθυήνην (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

[g] Εν ἄλλοις δεδήλω.] Supr. c. 5. §. 11.

[h] Εὑρήσειν,] Ita *Hen.* εὑρεῖν in *ceteris*.

[i] Μηδαβαν] Μηδαβὰ *Hen.* Vide supr. c. 1. §. 2. & 4. HUDS. Conf. *alsi.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[k] Σαμεγὰν,] Σαμαίαν l. 1. de *Bello Judaico* c. 2. Σαμογὰ *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.* HUDS. Pro Σαμεγὰν *alsi.* lib. 1. c. 2. §. 6. Σαμαίαν. SPANH.

[l] Αὐτῆς αἱρεῖ.] Εὐθὺς αἱρεῖ *Vat.*

[m] Μανασσῆ τ' Ιάδδου] Ita *Hen. Vat.* Μανασσῆ In *aliis*.

[n] Ως καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν.] Vid. lib. XI. c. 8. §. 2. & 4. SPANH.

[o] Πρότερον διεδηλώκαμεν.] *Sc.* lib. XI. c. 8 § 4.

[p] Αδωρα, καὶ Μάρεσαν·] In *Epiphanii* libris *Abora*, aut *Aboracum*. Vide *Annot.* ad super. c. 6. §. 4. HUDS. Conf. *alsi.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[q] Μάρεσαν.] Μάρησον *Hen.* HUDS. Conf. *alsi.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

[r] Περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα] Περιτέμνοιντο *Busb.* & *Hen.* Hac de re videsis *Ammonium* in libello de *Differ. Verb.* v. Ἰδουμαῖοι. *Montacutium* in *Originibus*, p. 56. *Seldenum* lib. 2. de *Synedriis*, p. 96. *Eundemque* de *Jure Nat. & Gent.* p. 151. *Hilperum* de *Praadamitis*, p. 105. & *Usserium* ad *A. M.* 3875.

[s] Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι] Ιουδαίων νομίμοις *Hen.* & *Busb.*

[t] Τῷ ἐθνικῷ] Idumæi tum circumcisi, ac inter Judæos relati. Hinc una cum iisdem Judæis accedunt ad Pentecosten. seq. lib. 15. c. 7. §. 9. & lib. 17. c. 12. §. 2. vid. & *alsi.* lib. 2. c. 3. §. 1. SPANH.

[v] Κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν,] Κἀκείνοις αὐτοῖς χρόνοις ἦρχεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[x] Εἰδῶν Φεβρουαρίων] Ιδῶν Φεβρουαρίου *Hen.*

[y] Κομιτίῳ,] Ita rescripsi cum *Brissonio.* ἐν κομιτίῳ in libris omnibus, literis ιτ in π coalescentibus. *in campo* etiam vertit *Epiphanius.* Sed ubi lectum, aut cui unquam fando auditum, Senatum in campo habitum? Plura vide in *lib.* 2. de *Formulis*, p. 238. *Edit Francof.*

[z] Μανίου Λουκίου] Μανίου υἱῶ M. *Hen.*

[a] Μεντινᾶ,] Μεντινιᾶ & mox Φαλερνᾶ malit *Pighius*, in *Annal. Rom.* lib. 13. p. 39.

[b] Γαΐου υἱὸς Φαλερνᾶ,] Πεταίου υἱὸς *Hen. Vat.* & *Gall. L. B.* Πετραίου & in Marg. πενίου.

[c] Γάζαρα] Γάζαρος *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris *Abora*. Vide *Annot.* ad cap. sup. 6. §. 6

[d] Πηγαὶ,] Conf. supr. lib. 8. c. 8. §. 4. SPANH.

[e] Χώρας πολεμῶν] Χωρία *Hen.* in *Epiphanii* versione *villas*.

[f] Ελαβεν Αντίοχος] Vox ἔλαβεν deest *Hen.* qui mox legit, δόγμα ἀφείλετο ταῦτα ἀκπαιασαβίας.

"lo cepit Antiochus citra Senatus decretum, hæc "eis reddantur, neve regiis militibus liceat per i- "psorum aut subditorum fines iter facere. Item, "ut quæ per id bellum ab Antiocho attentata "sunt præter Senatus sententiam, irrita fiant: ut- "que missis legatis curent eis reddenda quæ per "Antiochum ablata sunt, & regionem æstiment, "quæ ab eo bello vastata est· utque eis ad reges "& liberos populos dentur literæ ad redeundum "tuto domum. Igitur de his rebus decreta sunt "hæc, renovari amicitiam & societatem cum viris "bonis, & à bono amicoque populo missis." De literis autem *allatis* respondérunt se deliberaturos esse, cum Senatui per sua negotia vacaverit; operamque daturos ut in posterum nulla ejusmodi afficiantur injuria; mandatumque esse prætori Fanio, ut eis pecuniam suppeditet ex ærario ad domum reditionem. Et quidem Fanius *prætor* ita Judæorum legatos dimisit, data eis pecunia ex ærario, necnon senatusconsulto ad eos, qui deducere & tutum iter domum usque eis præstare deberent.

"συγκλήτε δόγμα, ταῦτα ἀποκαλασθῆ, ἵνα τε τοῖς πρα- "πώμεις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας [a] τῆς αὐτῶν "ἢ τ ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι, ἢ ὅπως τὰ κῆ τ πόλεμον "ἐκεῖνον [b] ψηλαφηθέντα ὑπ' Ἀντιόχε ᾖ παρὰ τὸ τῆς συγκλή- "τε δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πέμψαντες "ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Ἀντιόχε ἁρπα- "θέντα, ἢ τὴν χώραν διαμισήσωσι), τὴν ἐν τῷ πολέμῳ "διεφθαρμένην, ὅπως τε αὐτοῖς πρός τε βασιλεῖς ἔθνεσι "ἐλεύθερος γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον "ἐπανόδε. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀναγεώσασθαι φι- "λίαν ἔ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, ἢ ὑπὸ δήμε "πεμφθέντας ἀγαθῆ ἔ φίλε." [i] περὶ μὲν οὖν τῶν γραμμάτων, ἀπεκρίναντο [k] βεβουλεύσθαι, ὅταν ἀπὸ τ ἰδίων ἡσυχάσωσι σχολήν, ἀποδώσειν τε ἃ λοιπὰ μηδὲν εἰς αὐτὸς ἀδίκημα τοιῆδε γεγενῆσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τ στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ ἔ δημοσίε, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. Φάνι- ος μὲν οὖν ὕστερον ἀπέπεμψε τὰς τ Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δὲς αὐτοῖς ἐκ ἔ δημοσίε, ἢ δόγμα συγκλήτε πρὸς τὰς [l] διαπεμψαμένας, ἢ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τὴν οἰκάδε παρόδον.

Demetrius rex militibus invisus.

3. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status hic erat. Demetrius autem rex, Hyrcano bellum inferre cupiens, tempus & opportunitatem non habuit, quod tum Syris esset tum militibus invisus. nam improbus *admodum* erat. Cumque illi mississent ad Ptolemæum, cui Physcon cognomen erat, legatos, *petitum* ut sibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, & Ptolemæus

Alexander Zebinæus Demetrium vincit, & regnum adipiscitur.

misisset Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, & pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem prælio victus ad Cleopatram uxorem confugit Ptolemaïdem; atque ab uxore non admissus, inde Tyrum profectus capitur, multaque passus ab osoribus suis diem supremum obiit: Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam init cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus à Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

γ'. Τὰ μὲν οὖν [m] περὶ Ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα ἐν τούτοις ἐσχήκει. Δημητρίε δ' τῷ βασιλεῖ περθυμημένῳ στρατεύειν ἐπὶ Ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς διὰ ἀφορμὴν, τ τε Σύρων ἔ τ στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τ φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τ ἐκ ἔ Σελεύκε γένες δόσθαι αὐτοῖς ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν, ἔ δ' Πτολεμαῖος πέμψαντ ἔ Ἀλέξανδρον [n] μέν στρατιᾶ τ [o] Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, ἢ μάχης πρὸς τ Δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, ἢ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκε), [p] ἢ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τ μισούντων ἀπέθανεν· Ἀλέξανδρ ἔ, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖ) πρὸς Ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα. [q] ἔπειτα πολεμήσαντ αὐτῷ ἔ Δημητρίε παῖδος Ἀντιόχε ἔ Γρυπὸ ἐπικληθέντ, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ [r] διαφθείρεται.

CAP. X.

Quomodo Hyrcanus, duobus fratribus Antiocho Grypo & Antiocho Cyziceno pro regno bellum gerentibus, Samariam captam penitus delevit: utque Hyrcanus, à Pharisæis avulsus, in Sadducæorum sententiam concessit.

Duobus Antiochis inter se dissidentibus, pace fruitur Hyrcanus, & opibus augetur.

CÆterum Antiochus, regno Syriæ potitus, in Judæam exercitum ducere reformidabat, audito suum ex matre fratrem (cui & ipsi Antiocho nomen erat) contra se apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines suos se continens, statuit in fratris sui incursum semet præparare, qui Cyzicenus à Cyzico urbe, in qua nutritus esset, cognominatus est. patre autem erat Antiocho Sotere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater

ΚΕΦ. ί.

Ὡς, δύο ἀδελφῶν, Ἀντιόχε Γρυπὸ ἔ Ἀντιόχε Κυζικηνῦ, περὶ τῆς βασιλείας μαχομένων, Ὑρκανὸς τὴν Σαμάρειαν ἑλὼν πᾶσαν ἠφάνιζε· ἢ ὡς Ὑρκανὸς τῇ τ Σαδδυκαίων περσετέθη μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων ἀποστάντων.

Παρειλαβὼν δ' τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν [s] Ἀντιόχ ἔ, ὅτι μὲν τὴν Ἰουδαίαν στρατεύειν διέλαθεν αὐτὸν, τ ἀδελφὸν [t] ἀκόντων [v] τ ὁμομήτριον, Ἀντίοχ ἔ κἀκεῖν ἔ καλεῖτε, διώκειν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκε συνέλεγεν. μένων δ' ἢ ἐν χώρᾳ, ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν ὅτι τὴν ἔφοδον τὴν παῖδελφῆ, [x] ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, ἀφ' τ τραφῆναι ἐν τούτῃ τῇ πόλ. πατρὸς δ' ἦν [y] Ἀντιόχε τ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθοις ἀπέθανεν· [z] ἦτος δ' ἀδελφὸς ἦν

[a] Τῆς αὐτῶν ἢ τ ὑπηκόων] Τῆς αὐτῶν ὑπηκόων ὄντων *Hen.* quo modo forsan & *Epiphanius*, qui vertit, *per terram eorum cum subjecti sint, transeant.*

[b] Ψηλαφηθέντα] Ψηφισθέντα *Hen.* HUDS. LXX. *Gen.* xxvii. 12. ψηλαφήσω & *Exod.* x. v. 21. ψηλαφητὸν· SPANH.

[i] Περὶ μέντοι γραμμάτων,] Περὶ μέντοι τ γραμμάτων *Hen.*

[k] Βεβούλευσθαι,] Ita *Hen.* βεβούλευσθ in *ceteris.*

[l] Διαπέμψαντας,] Sic *Hen.* Ἀφαπέμψαντας in *reliquis.*

[m] Περὶ Ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα] Immo ab eo tempore Hyrcanum Regem etiam appellatum tradit Arabic. Append. Maccab. c. xxii. SPANH.

[n] Μετὰ στρατιᾶ] Μετὰ στρατιᾶς *Busb.* & *Hen.*

[o] Ζεβινᾶν] Infra c. 10. §. 1. dicitur Ἀλέξανδρος ὁ Ζεβινᾶ. Zebinæ apud *Diodorum Sic.* in *Excerptis* ex libro xxxiv. Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3877. HUDS. Alexander Ζεβινᾶς Diod. Exc. Peiresk. p. 378. inf. c. 10. §. 1. Ζεβινάϊν. SPANH.

[p] Καὶ πολλὰ παθὼν] Aliter *Justinus* l. 39. c. 2. & *Porphyrius* in *Græcis Eusebii*, p. 227. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3882. & ex eo *Pagi* in *Apparatu* ad *Crit. Baron* p. 9.

[q] Ἐπειτα πολεμήσαντ αὐτῷ] Ἐπέτα ἦ πολ. αὐτῷ Δημ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[r] Διαφθείρε ται] *Al.* ἐπιδιαφθείρε ται.

[s] Ἀντίοχ ἔ,] Ὁ Ἀντίοχ ἔ *Hen.* & *Busb.*

[t] Ἀκόντων —— συνάγειν.] Antiochus Cyzicenus ejus frater Antiochi Soteris filius seu Eusebii item supr. c. 5. §. 11. ἀπάϊδ ἔ dictus ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[v] Τὸν ὁμομήτριον,] Τὸν deëst *Hen.*

[x] Ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[y] Ἀντιόχε τ Σωτῆρ ἔ ἐπικληθέντ ἔ,] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

[z] Οὗτ ἔ ἦ ἀδελφὸς τῷ Δημητρίε τ Γρυπὸ πατρός.] Scilicet *Antiochus Soter.* quo subintellecto nec opus est ut πατρὸς ejiciatur, aut πατὸς ante Δημητρίε addatur, aut ut ista omnia οὗτ ἔ ἀδελφὸς τῷ ἔ Δημητρίε ἔ Γρυπὸ πατρὸς tollantur. HUDS. Hæc corrupta sunt, & ut puto glossa, quæ è Margine in textum irrepsit,

τῷ Δημητρίᾳ τῷ Γρυπῷ πατρός. συνέβη μέντοι [a] μίαν τῶν δυοὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὡς ἐν ἄλλοις [b] ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος [c] στρατευόμενος εἰς Συρίαν, [d] πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Ὑρκανὸς δὲ πάνυ τὸ χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε· καὶ γὰρ αὐτὸς μὴ τῷ Ἀντιόχῳ τελευτήσαντι τῶν Μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ἅτε οὐ φιλόστοργος, ἅτε οὐ φίλος, αὐτοῖς ἔδειν ἐπὶ παρεῖχεν· ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν εὐπιδοσὶ πολλῇ ἐπὶ μῆκος ἦν τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ [e] Ζηβινάου καιροῦ, καὶ μάλιστα ὅτι τύχαις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος σχολὴν Ὑρκανῷ καρποῦσθαι [f] Ἰουδαίων ἐπ' ἀδείας παρεῖχεν, ὡς ἄπορόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. ἐπὶ μέντοιγε Κυζικηνοῦ τὴν γῆν κακῶς, φανερῶς καὶ αὐτὸς τῷ [g] ἑαυτοῦ προαιρέσιν ἐπεδείκνυτο· [h] καὶ τὸ ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τὸν Ἀντίοχον, καὶ αὐτὸν τε πράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων [i] κατεφρόνησεν.

β'. Καὶ σπουδὴν μὲν ὅτι Σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, περὶ ἧς ὅτι καλεῖται νυνὶ [k] Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου, καὶ [l] χώραν δηλώσομεν. προσβαλὼν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν [m] Μαριστηνοὶ, ἀποικοι ὄντες Ἰουδαίων ἐν συμμαχοῖς, ἠδικήσαν, ὑπακούοντες τοῖς τῶν Σύρων βασιλεῦσι. προβαλὼν οὖν πάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχον ἐπὶ σταδίοις ὀγδοήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον. ὧν [n] ἐπικειμένων, εἰς τοῦτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς [o] ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων, ἐπικαλέσασθαι δὲ βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν. ὃς, ἑτοίμως ἐπὶ τῷ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν περὶ Ἀριστόβουλον ἡττᾶτο· διωχθεὶς δ' ἄχρι [p] Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συνέλεισι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον, πέμψαντες [q] πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον. ὃς, ἅμα Πτολεμαίῳ τῷ [r] Λαθύρῃ μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, ἃς ἀκοὴς τὸ μῆκος ἐκάλουν, καὶ ὅσον ἔπω τὸ δέχεσθαι αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, [s] ἐξαπέστελλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπίορθ τῷ Ὑρκανῷ χώραν μὴ τῶν Αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ καὶ πρόσωπον [t] ὁ πολεμῶν, ἅμα δὲ ἀξιόχρεως ἡ δυνάμις αὐτῷ, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τὴν γῆς, ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν [u] ἐπὶ τῷ Σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις ἐπιπίπτων, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ καὶ Ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας.

γ'. Καλλίμανδρος μὲν οὖν, θρασύτερον τοῖς πολεμίοις [x] προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος [y] ὥρθρισε. χρῆμα διεφθάρη. Ἐπικράτης δὲ, [z] ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε Σκυθόπολιν, καὶ πάλλα [a] πρὸς ταύτῃ χωρία, προέδωκε φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις· τὴν δὲ Σαμαρειτῶν πολιορκίαν λῦσαι οὐκ ἠδυνάτο. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἐλὼν, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ Demetrii, patris Grypi. accidit enim ut duobus fratribus nuberet Cleopatra, ſicut & alibi narravimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus, multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim poſt obitum Antiochi à Macedonibus defecerat; nec quidquam eis jam nec ut ſubditus nec ut amicus præſtabat: quin rebus ſecundis admodum & florentibus utebatur Alexandri Zebinæ temporibus, & maxime ſub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano præbebat fruendi Judæa ſecure, ita ut pecuniæ vim innumerabilem congeſſerit. Tamen Cyziceno agros vaſtante, ipſe quoque voluntatem ſuam aperte oſtendebat: & deſertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipſum tum ejus fratrem mutuis certaminibus affligi, utrumque contemnebat.

2. Hinc fit ut expeditionem faceret adverſus Samariam, urbem munitiſſimam, de qua, utpote nunc Sebaſte vocata ab Herode *iterum* condita, ſuo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infenſus propter injurias quas Mariſſenis Judæorum colonis & ſociis intulerant juſſu regum Syriæ. Cum igitur urbem foſſa undique & duplici muro per octoginta ſtadia cinxiſſet, filios ſuos *eis* præfecit Antigonum & Ariſtobulum. quibus prementibus in eam famis neceſſitatem adducti ſunt Samaritæ, ut etiam inſuetis veſcerentur, & Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui, cum libenter eis opitulatum ſe contuliſſet, ab Ariſtobulo vincitur; & Scythopolim uſque fugatus à fratribus, effugit. Illi vero, in Samaritas converſi, eos iterum intra muros compellunt, ita ut, mittendo ad eundem Antiochum, eum denuo accerſiverint in auxilium. qui, accitis à Ptolemæo Lathuro hominum ad ſex millia, quos ille, invita matre, * & ab ea principatu propemodum deturbatus, miſit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat) ſed fore ſperans, ut agrorum vaſtatione Hyrcanum cogeret ſolvere obſidionem Samariæ. Verum poſtquam delatus in hoſtium inſidias multos ſuorum militum amiſit, Tripolim ſe recepit, cum Callimandrum & Epicratem bello *gerendo* contra Judæos præfeciſſet.

Hyrcanus expeditionem facit in Samariam.

Samaritæ fame vexati.

Antiochus Cyzicenus, Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

3. Et quidem Callimander, dum *audacius* in hoſtes invehitur, in fugam verſus ſtatim occubuit. Epicrates vero, † quippe quod pecuniæ avidus, & Scythopolin & alia finitima loca prodidit manifeſte Judæis, neque Samariam obſidione levare potuit. Et quidem Hyrcanus urbem, uno anno obſeſſam, cepit: nec eo ſolo contentus erat, ‡ ſed & eam funditus delevit, inductis eò torrentibus.

Samariæ excidium.

eam

---

pſit, paullo ante *Antiochus Grypus Demetrii filius* dictus, unde aut tollenda hæc, aut legendum *ἀδ. τῷ Ἀντιόχου τοῦ Γρυπῷ, παῖς Δημητρίου πατρός.* Idem error in *Rufino: frater erat Demetrii Criſpi* (l. Grypi) *Patris.* SPANH.

a Μίαν τοῖς δυοὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν,] Conf. ſupr. c. 7. §. 1. SPANH.

b Ἰσορήκαμεν.] Διεδηλώκαμεν *Hen.*

c Εἰς Συρίαν.] Εἰς τὴν Συρίαν *Busb.* & *Hen.*

d Πολλοῖς] Vid. infr. c. 12. §. 2. SPANH.

e Ζεβινάου] Σεβινάου *Busb.* Σαβινάου *Vat.* HUDS. Vid. ſup. c. 9. §. 3. SPANH.

f Ἰουδαίων ἐπ' ἀδείας παρεῖχεν,] Τῶν Ἰουδαίων *Hen. Vat.* & *Busb.* & mox παρεῖχεν *Hen.*

g Ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο·] Αὐτὸ *Busb.* & *Hen.*

h Καὶ τὸ ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων] Καὶ τὸ τι *Busb.* & *Hen.*

i Κατεφρόνησεν.] Κατεφρόνησε ὁ Ὑρκανὸς *Busb.* & *Hen.*

k Σεβαστὴ] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

l Χώραν δηλώσομεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* χωλῶ in *Editis Aliisque.*

m Μαριστηνοὶ] Μαρεσσηνοὶ *Hen.* Μαρεσσαῖοι *Vat.*

n Ἐπικειμένων,] Ἐγκειμένων *Hen.* & *Busb.*

o Ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων,] Ἄψασθαι καὶ τῶν *Hen. Vat.* & *Busb.*

p Σκυθοπόλεως] Σκυθόπολις antea Βηθσὰν vel Βηθσὰμ ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. & lib. XIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον.] Ita *Hen* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* quo modo legendum eſſe conjecerat *Cl. Lowthius.* πρὸς deeſt *Editis.*

r Λαθύρῃ] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3888.

* *Et ab ea principatu propemodum deturbatus,*] Nam necdum eum à principatu depulerat, *Epiphan.*

s Ἐξαπέστελλε,] Ἐξαπέστειλεν· ὃς τὸ μὲ πρ. *Hen.* & *Busb.*

t Οὐ πολεμῶν,] Μὴ πολεμῶν *Busb.*

u Ἐπὶ τῷ Σαμάρειαν πολιορκίαν.] Ἐπὶ τὴν Σαμαρείας *Hen.* & *Busb.*

x Προσενεχθεὶς,] Συμβαλὼν *Busb.*

y Ὥρθρισε.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Χρῆμα deeſt *Editis.*

† *Quippe quod pecuniæ avidus,*] *Al.* pecunia corruptus.

z Ὑπὸ φιλοχρηματίας,] Ὑπὸ χρημάτων *Hen.* & *Busb. Epiphanius* habet *pecuniis ſeductus.*

a Πρὸς ταύτῃ χωρία,] Πρὸς ταύτῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

‡ *Sed & eam funditus delevit,*] *Al.* ſed & torrentibus inundatam totam funditus delevit, eam enim effoſſam in alveos torrentis injecit, ut ne &c.

eam enim effodiendo ita ſubruit, ut in cavernas delaberetur, & ne veſtigium quidem urbis ullum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in *congreſſum* ejus & colloquium venerit. Fertur enim, quo die ejus filii cum Cyziceno dimicarunt, cum ille ſolus in templo pontifex thura adoleret, vocem audiviſſe, quæ ſignificaret ſuperatum modo ab ejus pueris Antiochum. id quod ipſe egreſſus ex templo toti populo indicavit. atque ita factum contigit. Et hoc quidem in ſtatu erant res Hyrcani.

Hyrcanus vates.

Cleopatra duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios.

4. Accidit autem eodem tempore, ut non ſolum qui Hieroſolymis, & in ea regione erant Judæi, bene agerent: ſed etiam qui Alexandriæ & in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina à filio ſuo Ptolemæo, cognomine Lathuro, diſſidens, duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana præfectura Hieroſolymitani ſimile conſtruxerat, prout alibi narravimus. Cum autem iſtis exercitum tradidiſſet Cleopatra, nihil abſque eorum ſententia faciebat, ſicut & nobis teſtimonio eſt Strabo Cappadox, ita dicens. "Plerique enim, & qui "nobiſcum ſe contulerunt Cyprum, & qui poſtea "à Cleopatra eò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant "ad Ptolemæum: ſoli vero ex Oniæ factione Ju"dæi *fidi* permanebant, eo quod cives eorum Chel"cias & Ananias maxima eſſent in gratia apud Re"ginam." Et hæc quidem Strabo dicit.

Strabo Cappadox.

Phariſæorum in Hyrcanum odii cauſa.

5. Cæterum Hyrcano invidiam Judæorum commoverunt res ſecundæ: & maxime Phariſæi erant in eum male animati, una quidem Judæorum ſecta, ut ſuperius memoravimus. Tantæ autem ſunt auctoritatis apud plebem, ut ſi quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum diſcipulus & Hyrcanus erat, eiſque in primis charus. Cumque aliquando eos ad convivium vocaſſet, & opipare accepiſſet, poſtquam animadvertit *eos* vehementer delectari, cœpit eis dicere. ut *illi* quidem norint, ſeſe velle eſſe juſtum, & omnia facere quibus Deo placere poſſet; id quod ipſi quoque Phariſæi profiterentur: petere tamen ſi quid peccare ſe & de via deflectere viderent, ut ſe in eam revocarent atque corrigerent. Cum vero illi *amplum* virtuti ejus teſtimonium dediſſent, is quidem laudibus eorum delectatus eſt. ſed convivarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii pravi & ſeditionis amans, quoniam, inquis, verum ſcire expetis, ſi vis eſſe juſtus, pontificatu tete abdica, & ſolo populi principatu contentus eſto. Cum autem cauſam is quæreret, cur deberet pontificatum deponere; quia, inquit, audimus à natu majoribus, captivam fuiſſe tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. Falſum autem erat id quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Phariſæi omnes graviter offenſi ſunt.

τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπικλυσὰν τοῖς χώμασι ποιήσας. Διαπαίζας γὰρ αὐτὴν ὡς εἰς [b] χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα δ' ἡνίκα ποτὲ πόλιν αὐτὴν [c] ἀφείλετο. Φασὶ δέ τι καὶ τοῦ ἀρχιερέως Ὑρκανοῦ λέγειν, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. Φασὶ γὰρ ὅτι καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν [d] ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκοῦσαι φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ [e] νενικήκασιν ἤδη τὸν Ἀντίοχον. καὶ τότε, προελθὼν εἰς τὸν ναὸν, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε. καὶ συνέβη ἔτως ἡνίκα. καὶ τὰ μὲν [f] περὶ Ὑρκανοῦ ἐν τούτοις ἦν.

Δ'. Κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸ καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους διάγειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ [g] βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσι Πτολεμαῖον, τὸν Λάθυρον ὀνομαζόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, [h] Χελκίαν, καὶ Ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας Ονίου τοῦ οἰκοδομήσαντος [i] τὸν ναὸν ἐν τῷ Ἡλιοπολίτῃ [k] νόμῳ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ [l] ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Διαδόσθαι δὴ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν, οὐδὲν δίχα τῶν τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππαδόξ, λέγων ὅτως. "οἱ γὰρ [m] πλείους, οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπαιτη"θέντες Διὰ τὴν Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μεταβαλλομέ"νης Διαχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ Ονίου "λεγόμενοι συνεμένουν Ἰουδαῖοι, Διὰ [n] τὸ τοὺς πολίτας αὐ"τῶν δοκιμεῖν μάλιστα Διὰ τὴν βασίλισσαν Χελκίαν τε "καὶ Ἀνανίαν." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

ε'. Ὑρκανῷ δὲ [o] φθόνον [p] ἐκίνησεν ἡ ὑπεροχὴ Διὰ τὴν Ἰουδαίων· μάλιστα δὲ [q] οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ἰουδαίων, ὡς [r] καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσοῦτον δὲ ἔχυσι τὸν ἰσχὺν Διὰ τὸ πλῆθος, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, ἀξιόπιστα νομίζεσθαι. μαθητὴς δ' [s] αὐτῶν ἦν καὶ Ὑρκανὸς, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτὸς [t] ἐφ' ἑστιάσιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, [v] ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς. ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ Θεῷ, [x] καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίους Φιλοσοφοῦσιν· [y] ἠξίου γε μὴν, [z] εἴ τι βλέποιεν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τὴν ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν [a] ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τὰ δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσιν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἥδετο [b] τοῖς ἐπαινουσιν. εἷς δέ τις τῶν παρακειμένων Ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, ἔπει, φησὶν, ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, [c] εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, δι' ἣν ἀποθοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι, φησὶν, [d] ἀκηκόαμεν Διὰ τῶν πρεσβυτέρων, [e] αἰχμάλωτόν σε γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. ψευδὴς δ' ὁ λόγος ἦν· καὶ πρὸς αὐτὸν Ὑρκανὸς παρῳξύνθη, καὶ πάντες δ' οἱ Φαρισαῖοι [f] σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. ς'. Τῶν

b Χαράδρας μεταπεσεῖν,] Χαράδραν Hen. & Busb.
c Ἀφείλετο.] Ita cum Busb. & Hen. ἀφείλατο in cæteris.
d Ο ἀρχιερεύς,] Articulus abeſt Busb. & Vat.
e Νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Αντίοχον·] Νενικήσασιν Busb.
f Περὶ Ὑρκανὸν ἐν τούτοις ἦν.] Περὶ Ὑρκανὸν Hen.
g Βασίλισσα] Βατιλὶς Busb.
h Χελκίαν,] Et hic & infra mox hac ead. §. Χαλτίαν Gall. nobiſcum faciunt *Epiphanii* libri.
i Τὸν —— Ιεροσολύμοις,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.
k Νόμῳ] *L. B.* νομῷ.
l Ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Περιόδου Hen. Sc. ſupr. lib. 12. c. 8. §. 7.
m Πλείους,] Πλείους συγκατελθόντες καὶ οἱ ὕς. Hen.
n Τὸ τοὺς πολίτας] Illud τὸ abeſt Hen.
o Φθόνον —— Ιουδαίων·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.
p Ἐκίνησεν ἡ ὑπεροχὴ] Ἐκίνησεν Διὰ τὴν Ἰουδαίων ἤτε αὐτὸς καὶ τὴν ὑπεροχὴν Hen.
q Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.
r Καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν.] Καὶ εἴρηται ἤδη Busb.
s Αὐτῶν δὲ] Αὐτῶν καὶ Ὑρκανὸς ἐγεγόνει Hen. Busb. Zonar. & forſan Epiphan.
t Ἐφ' ἑστιάσιν,] Ita Hen. ἐφ' ἑστιάσεις Busb. ὡς ἑωθάσιν in Editis.
v Ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα,] Ἐπὶ σφόδρα Hen.
x Καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίους Φιλοσοφοῦσιν·] Καὶ αὐτοὶ γὰρ Φαρισαῖοι Φιλοσοφοῦσιν Busb. (Lugd. Bat.) & Hen. verba iſta non agnoſcit Epiphan.
y Ἠξίου γε μὴν,] Ἠξιῶν Hen. forſan pro ἠξιοῦ.
z Εἴ τι βλέποιεν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα.] Ita Busb. Hen. & Epiphan. εἰ βλέποιεν in Editis Aliiſque.
a Ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν.] Illa ἐπανάγειν καὶ è MSS.
b Τοῖς ἐπαινοῦσιν.] Τοῖς ἐπαίνοις Busb. & Hen.
c Εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος,] Ἐὰν θέλῃς Busb. & Hen.
d Ἀκήκοαμεν Διὰ τῶν πρεσβυτέρων,] Ἀκήκοεν Hen.
e Αἰχμάλωτόν σε] Captam fuiſſe in monte Modiith, tradit *David Ganz* in *Chronolog. S. Pr.* p. 77. in verſione *Vorſtii*, quem videſis in *Annott.* & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 901.
f Σφοδρῶς ἠγανάκτησαν.] Σφόδρα ἠγανακτήσασθ Busb.

g Οἱ

ς'. Τῶν δ' ἐκ τῶ Σαδδυκαίων αἱρέσεως, [g] οἱ τῷ ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεζιν ἔχουσιν, [h] Ιωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν Υρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ, ποιησαθαι τὰς βλασφημίας τ Ελεάζαρον ἔλεγε· καὶ τῦτο ἐσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἀξιός ἐστιν ὑπὲ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ζ δ' Υρκανὸς τὰς Φαρισαίους [i] ἐρομένῳ, τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῖντο τιμωρίας· πυθόμενος γὰρ ἃ μὴ τ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τ δίκης· πολλῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. [k] ἃ γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ φύσει ὠμὸς πρὸς κολάσεις ὑπάρχων ἔχοιεν οἱ Φαρισαῖοι. ὥστε τῦτο λίαν [l] ἐχαλέπηνε, καὶ ὥστε τὸ δοκεῖν ἐκείνοις ποιήσαθαι τὰς βλασφημίας τ ἀνθρώπων ὑπόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ὑπεπαρώξυνεν Ιωνάθης, καὶ διέβηκεν ἅτως, ὥστε [m] τῇ Σαδδυκαίων [n] προσθαι μοίρᾳ, τ Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν καταστᾶσαν νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς Φυλακτηρίας αὐτὰ κολάσαι. μάλιστα δ' οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς ὦδε ἔχθρα καὶ πόλεμος [o] διεγένετο. ὡς μέντοι τύτων αὖθις ἐρέμεν. νῦν δ' δηλῶσαι βέλομαι [p] ὅτι νόμιμα πολλὰ πνα παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, καὶ διὰ τῦτο παῦσαι τὸ Σαδδυκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τ πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ ὡς τύτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφοραὶ γένεσθαι συνέβαινε μεγάλαι, [q] τῶν μὲν Σαδδυκαίων τὰς ὑπορχ μόνον πιθανῶν, τὸ δὲ δημοτικὸν ἂν ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ ὡς μὲν τύτων τῶν δύο [r] τῶν Εσσηνῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ μοι τῶν Ιουδαϊκῶν ἀκριβῶς [s] δεδηλώκαμεν.

ζ'. Υρκανὸς δὲ, παύσας πόλεμον πρὸς ἅπαντας, καὶ μετ' αὐτῶν βιώσας δεδημοκρατημένως, καὶ τῶν ἀρχῶν διοικησάμενος τ ἄριστον τρόπον [t] ἔτεσιν ἐνὶ καὶ τριάκοντα, τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε· [v] τριῶν τῶν μεγίστων ἀξιωθεὶς ὑπὸ τ Θεῦ κριθεὶς, [x] ἀρχῆς δ' ἔθνους, καὶ τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. σωφρονῶν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τῶν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἅτως, ὥστε καὶ περὶ [y] τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι, προεῖπεν. ὧν τῶν καθ' ὑστεροφωνίαν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τ δ' πατρὸς ὑπερέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

6. Tum Jonathas quidam de secta Sadducæorum, qui contrarium tenent Pharisæis institutum, Hyrcani cum primis amicus, dicebat de communi omnium Pharisæorum sententia conviciatum esse Eleazarum: idque ipsi fore manifestum, si ab illis quærat quanam pœna dignus sit Eleazarus ob illud dictum. Cumque Hyrcanus à Pharisæis sciscitaretur, quam pœnam illum commeritum esse censeant, (se enim persuasum habiturum non ex illorum sententia sibi factum esse convicium, si illum pœna, quam postulat flagitium, affecerint) respondérunt *illi*, verberibus & vinculis dignum esse. neque enim videbatur eis convicii gratia capite plectendus: & alioquin ita Pharisæi à natura comparati, ut in pœna irroganda clementes sint. Ea re graviter adeo offensus est *Hyrcanus*, ut hominem ex illorum sententia contumeliam dixisse existimaverit. Et maxime Jonathas insuper incendit, & ita affecit, ut suaderet ei à Pharisæis deficere, & ad Sadducæorum partes transire, & præscripta à Pharisæis populo jura antiquare, atque in eos qui ea servarint animadvertere. Itaque hinc natum est multitudinis tum in eum tum in ejus filios odium. Verum de his postea dicemus. In præsentia autem demonstrare volo, Pharisæos multa instituta populo * tradidisse à patribus accepta, quæ in Moysis leges non relata sunt. ideoque ea Sadducæorum genus repudiat, dicitque ea pro institutis habenda quæ scripta sunt, quæ autem à patribus tradita sunt non esse servanda. Atque accidit ut de his quæstiones eis gravesque contentiones orirentur, Sadducæis locupletes solum in suas partes pertrahentibus, Pharisæis autem multitudinis favore nitentibus. Sed de his duabus *sectis* & Essenorum *tertia* accurate tractavimus in secundo quem scripsimus de rebus Judaïcis libro.

Jonathas Sadducæus Hyrcanum in Pharisæos irritat.

De Pharisæorum institutis.

7. Cæterum Hyrcanus, sedata contentione, cum post eam feliciter vixisset, & imperio optime annos unum & triginta præfuisset, obiit, relictis quinque filiis; tria maxima consequutus à Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, & vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque præsensionem & prædictionem ei ita præbebat, ut de duobus suis filiis natu majoribus prædixerit, non diu in imperio mansuros. De quorum interitu operæpretium est narrationem facere, ut intelligamus quantum eos pater felicitate supergressus est.

Hyrcani mors, & elogium.

ΚΕΦ. ιά'.

Ως Αριστόβυλος, τῷ ἀρχὴν ἀναλαβὼν, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται· καὶ τ ἐχάτης ὠμότητος ὡς τ μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν οὐδὲν ἀπολείπει. καὶ ὡς μὴ τῷ Αντιγόνῳ ἀναιρεθὴν αὐτὸς τελευτᾷ.

CAP. XI.

XIX.

Quomodo Aristobulus imperio suscepto diadema sibi primus imponit; & nihil ad extremam crudelitatem in matrem fratresque reliqui facit. atque ut ipse post Antigoni cædem vitam finit.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τ πατρὸς, ὁ [z] πρεσβύτατος [a] Αριστόβυλος [b] τῷ ἀρχῷ εἰς βασιλείαν

DEfuncto enim eorum patre Aristobulus ejus filiorum natu maximus, * cum sibi visum fuisset

Aristobulus ex pontificibus primus rex Judæorum.

[g] Οἱ τῷ ἐναντίαν] Ita *Hen.* οἱ τῷ in *Editis.* οἳ τινες *Busb.*

[h] Ιωνάθης] Ιωάννης in nonnullis *MSS.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* at *Jonathas*, quoque est apud *Epiphan.* Inferius etiam idem nomen olim scriptum fuerat, sed mutatum est in Ιωνάθης. HAV.

[i] Ερομένῳ,] Τῦτο ἐρομένῳ· πρωσθ. *Busb.*

[k] Οὐ γὰρ —— Φαρισαῖοι.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Εχαλέπηνε,] Εχαλέπαινε *Hen.* & *Busb.*

[m] Τῇ Σαδδυκαίων] Τῇ τ Σαδδ. *Hen.* & *Busb.* ut & mox infra.

[n] Προσθαι] Προσθαι deëst *Busb.* ἐποίησε *Hen.*

[o] Διεγένετο.] Ἀεὶ ἐγένετο *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[p] Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

* *Tradidisse*] Vel, *ex patrum continuata traditione.* IBBETS.

[q] Τῶν μὲν —— ἐχόντων.] Ditiores à parte Sadducæorum, plebs pro Pharisæis. vid. infr. c. 15. §. 5. SPANH.

[r] Τῶν Εσσηνῶν, —— δεδηλώκαμεν.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 8. per tot. & Antt. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

[s] Διεδηλώκαμεν.] Δεδήλωμαι *Hen.* & *Busb.*

[t] Ετεσιν ἐνὶ καὶ τριάκοντα,] Ει καὶ τριάκοντα ἔτη τελευτᾷ legit *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 135. vel 147. Joannem Hyrcanum mortuum esse, cum per annos XXIX summo functus fuisset sacerdotio, ex *Josepho* refert *Eusebius*, l. 8. *Demonstrat. Evang.* c. 2, ut & *Hieronymus* ad *Danielis* cap. IX. licet in *nostris libris* & in *Epiphanii* versione, nunc anni XXXIII. (ut in lib. 1. *de Bello Jud.*) nunc XXXI, ut hic loci, & lib 18. *Usserius* ad *A. M.* 3898. Verum (inquit *Vorstius* ad *Chronol. Davidis Ganz*, p. 277.) in *lib. de Bello* censendus est loqui rotundo numero, ut partes primi & ultimi anni sumpserit pro integris annis. Videsis *Is. Vossium* in *Chronol. S.* c. 12. p. 154, 155.

[v] Τριῶν τ μεγίστων ἀξιῶ] Καὶ τριῶν *Hen.*

[x] Αρχῆς —— προφητείας.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.

[y] Τῶν δύο τ πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων,] Τῶν deëst *Hen.*

[z] Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Busb.* & *Epiphan.*

[a] Αριστόβυλος] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 1. SPANH.

[b] Τῷ ἀρχῷ εἰς βασιλείαν] Alio nomine *Judas* dictus & *Philellen.*

* *Cum sibi visum fuisset*] Aut, cum in regium imperium transe-

isset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primus imponit, post annos numero quadringentos octoginta & unum, mensesque tres, quam populus Babylonica servitute liberatus in proprias sedes revenerat. cumque Antigonum fratrum suorum sibi *aetate* proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, cæteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam conjecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat) eoque crudelitatis processit, ut vinctam fame necârit. Addidit & matri fratrem Antigonum, quem amare videbatur, & in primis regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo. quibus primum non credebat, tum quia eum amabat *malè* dicentibus animum non advertens, tum quod ea maledicta ab invidia proficisci putabat. Sed cum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reverteretur, & tunc in eo essent ut festum agerent, quo Deo erigunt tabernaculum, accidit ut Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero ascenderet splendidissime ornatus in templum, ad festum celebrandum, una cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute facienda: utque tum homines mali & concordiæ eorum dirimendæ cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatum, rem malitiose in majus augentes, exponerent, quasi singula quæ ab illo fierent non essent hominis privati, sed pro animi regii argumentis habenda quæ fecerat, foretque ut illum interficeret cum eò venerit valida armatorum manu stipatus, quod stultum existimet, cum regnare liceat, communicato honore sibi videri *sat* magna assequutus.

Crudelis in fratres Matremque.

Antigonus calumniis petitus.

Regina Aristobulique Antigono necem machinantur.

2. Aristobulus autem his ægre inductus, quo & fratris suspicionem vitaret, & simul saluti suæ prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocavit (decumbebat enim in turri quadam, quæ nominabatur Antonia) eisque imperavit, ut neminem, qui veniret inermis, tangerent; sed & Antigonum, si armatus intraret ad se, interficerent: ipse tamen ad Antigonum misit qui rogaret ut sine armis accederet. Sed Regina, & qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent ut contraria diceret, fratrem *scilicet*, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare ut ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero, nihil mali fraudisve suspicans, sed fratris benevolentiæ con-

[c] μεταδῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἄτοπος, διάδημα [d] πρῶτος ἐπιτίθησι· μετὰ [e] τετρακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς, καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' ἧς ὁ ἀπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν [f] ἐπανῆλθε. στέργων δὲ [g] τοὺς ἀδελφοὺς ὁ μετ' αὐτὸν [h] Ἀντίγονον, τοῦτον μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα πρὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν· ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς [i] τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει· καὶ μέχρι τοσούτου ἀμότητος προῆλθεν, ὡς [k] διαφθεῖραι δεδεμένην. προσῆψατο δὲ τῇ μητρὶ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀντίγονον, [l] ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ πιστευόμενον [m] εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν ἀεὶ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. [n] τοῦ δὲ Ἀντίγονος ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ [o] στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τῆς ἑορτῆς καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ Θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνιστάσης, [p] ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ Ἀντίγονον ὁπλιτικῶς [q] τῇ ἑορτῇ ἀναβαίνοντα λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν αὐτὸν σωματοφυλάκων, εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλεῖστα περὶ τὸν ἀδελφὸν σωτηρίας εὐχόμενον· τοὺς δὲ φύλακας καὶ διαφθεῖραι τῶν ὁμοίους αὐτῶν ἑπτακαίδεκα, ἀφορμῇ χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὸν πομπὸν δὲ Ἀντίγονος φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κακηθῶς ὑπὲρ τοῦ μείζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὸν πομπὸν τὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἕκαστα ἰδιώτου ἕκαστον ἐπὶ τοῖς γινομένοις, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μηδὲν ἐληλυθὼς καιρὸν, [r] λογιζομένου δίκαιος αὐτὸν, βασιλεύοντα ἤδη, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν.

β'. Ἀλεξάνδρα δὲ [s] τούτοις ἄχθη πλήμενος, καὶ τὸ ἀνύποπτον εἶναι τὸν ἀδελφὸν πρὸς τοῦ φόβου λογιζομένη, καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἅμα φροντίζουσα, [t] διέρρηξε τοὺς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ· κατέκειτο δὲ [v] ἐν τῇ βάρει, μεταμεληθεῖσα Ἀντωνία· καὶ προσέταξεν ἀνοῖξαι μὲν ἄπαξ μηδένας, κτείνειν δὲ τὸν Ἀντίγονον ἂν ὡπλισμένον πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν Ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ [y] οἱ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' Ἀντίγονον, πείθουσι [z] τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν, [a] ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσθη ὅπλα καὶ κόσμον [b] πολεμικὸν, ἐβουλήθη πρὸς αὐτὸν ὡπλισμένον, ὅπως [c] ἴδοι τὴν κατασκευήν. ὁ δὲ Ἀντίγονος μηδὲν [d] ὑποπτεύσας κακὸν,

transferendum (ita enim ipsi placuit) suum statuisset principatum.

c Μεταθῆναι δόξας.] Μεταθεῖναι Busb. Hen. & Zonar.

d Πρῶτος ἐπιτίθησι.] Alexandrum illius fratrem & successorem primum hoc fecisse dicit *Strabo* non habita ratione Aristobuli, quod is fortasse post assumptum diadema parum vixerit. *Usserius* ad A. M. 3892.

e Τετρακοσίων ——— ἑνὸς] Ita etiam apud *Zonaram*. Verum lib. *de Bello Jud.* annos tantum CCCCLXXI huic intervallo tribuit: & sic scripsisse *Josephum* contendit *Vossius*, demonstratque in *Chronol. S.* c. 12. p. 154. Neutrum verum ait *Cappellus* ad *A. M.* 3891. Sed ab ultima captivitate Babylonica ad Aristobuli principatum sunt anni CCCCLXXXI. Hoc forte voluit is à quo hæc mutuatus est *Josephus*. *vide*. *Nicephorus* in *Eclogis*. Videsis *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 137.

f Ἐπανῆλθε.] Κατῆλθε *Hen.* & *Busb.* Ita etiam *Zonar.*

g Τῶν ἀδελφῶν] Τὸν ἀδελφὸν τὸν μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον legisse videtur *Epiphan.* τὸν ἧς μετ' αὐτὸν Ἀντιγ, *Zonar.*

h Ἀντίγονον,] Id quod πρῶτος αὐτὸς ἱερέως ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα de Alexandro Aristobuli fratre & successore dicit Strabo lib. XVI. p. 762. G. H. Unde Josephum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 24. SPANH.

i Τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει·] Τῷ νόμῳ κυρίαν *Hen.*

k Διαφθεῖραι δεδεμένην.] Διέφθειρεν *Hen.*

l Ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ πιστευόμενον] Levicula mutatio nescio quomodo commodiorem reddit sensum, ὃν στέργειν ἐδόκει μάλιστα δὴ, καὶ πιστευόμενον. IBBETS.

m Εἶχε τῆς βασιλείας,] Ἔχειν *Hen.* & *Epiphan.*

n Τοῦ δὲ] *Gen.* τε δὲ, Vel δὲ δὴ Ita etiam *editio Basil.* SPANH.

o Στρατιᾶς ἐπανελθόντος] Στρατιᾶς *Busb.* (*Cocceius*) *Epiphan.* & *Zonar.*

p Ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον] Ἐτύγχανε ὢν ὁ *Busb.*

q Τῇ ——— πικοσμημένον,] Conf. *Antiq.* lib. I. c. 3. §. 2. SPANH.

r Λογιζομένου δίκαιος αὐτὸν, βασιλεύοντα ἤδη,] *Lugd. Bat.* λογιζόμενον δίκαιος &c. Malebat *Cocceius* λογιζόμενος. Si quid mutandum esset, ita scribi posset: λογιζομένου, δίκαιος αὐτὸν βασιλεύοντα ἤδη, ἢ τιμῆς &c. i. e. reputante illo secum, melius esse ut solus regnaret, quam participato imperio credere, sese satis magna esse assecutum. Verum satis proba est vulgata lectio. δίκαιος enim conjungi debet cum δοκεῖν, atque hic illam animi significat facilitatem & segnitiem, quæ stultitiæ vitium incurrit. HAV.

s Τούτοις ἄχθη πιθόμενος,] Τούτου ἀκούσας καὶ πιθ. solus *Hen.* HUDS. *Lugd. Bat.* similiter. sed καὶ πιθ. non agnoscit. HAV.

t Διέρρηξε τοὺς σωματοφύλακας] Διέρρηγε *Hen. Vat.* & *Busb.*

v Ἐν τῇ βάρει, μεταμεληθεῖσα ὁ Ἀντωνία·] Conf. *Antiq.* lib. I. c. 3. §. 3. SPANH.

x Μηδένας,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* μηδένα in *Editis*.

y Οἱ συνεπιβουλεύοντες] Illud οἱ ex *MSS.*

z Τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν,] Τὸν ἀγγελθέντα *Hen.* & *Busb.*

a Ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας] Ita etiam l. I. de *Bello Jud.* ὡς ὁ ἀδελφὸς *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

b Πολεμικὸν,] Ita *Busb. Hen.* & l. I. *de Bello Jud.* πολέμιον in *Editis*.

c Ἴδοι τὴν κατασκευήν.] Sic *Busb.* & *Hen.* ἴδῃ *Bas.* ἴδῃ *Gen.*

d Ὑποπτεύσας] Forte ὑποδυόμενος. COCC.

e Πα-

γον,

γον, ἀλλὰ ϑαῤῥῶν τῇ ψυχῇ παθελφῷ Δηϑέντι, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένῳ τὴν παροπλίαν [c] παραγίνεται πρὸς τὸ Αγριππεῖον καλούμενον πύργον, ὃ σωέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν παρόδον, ὑποπτεύουσιν οἱ σωματοφύλακες. δείδειξέ γε μὴν ὁ τότε ϑανάτῳ, ὅτι μηδὲν μήτε φθόνῳ μήτε Δηϑολῇ ἰσχυρώτερον, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον εὐνοίαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ τοῦτο τὸ πάθη. μάλιστα δ' ἄν τις ϑαυμάσῃ καὶ [f] Ιδδαν τινὰ, [g] Εσσηνὸν μὲν τὸ γένος, ἀδέκητα δ' ἐν οἷς πρόσθεν Δηψάμενον πάλησις. ὅτε [h] δὴ, ἰδὼν τὸν Αντίγονον παρελθόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἷ διδασκαλίας ἕνεκα δὴ προλέγειν τὰ μέλλοντα πάρεμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν [i] διεψευσμένῳ ζῶντα Αντιγόνα, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προφὴν ἐν τῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ [k] παρελθόντα ὁρᾷ. [l] καὶ δὴ μὲν χωρὶς σταδίων ἀπεχόντων ἐξακοσίων, ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τὸ δὲ ἡμέρας ἤδη δὴ πλείονος ὑπολειπόμενον, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδες εἶναι. [m] τοῦτ' οὖν λεγόντων αὐτὸν καὶ καταφρονούντων, ἀγγέλλεται τεθνεὼς Αντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, [n] ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, [o] ὁμώνυμον τῇ ϑαλάσσῃ Καισαρείᾳ. τὸ μὲν οὖν μάντιν τῆς διεπράξεν.

γ'. Αριστόβουλον δὲ τὸν ἀδελφοκτονίας λύπης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος [p] ἐπ' αὐτῇ, τῶν Δηϑονίοις ὑπὸ δὲ [q] μύσους κεκακωμένης, ὡς, Δηφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκρασίας τῆς ὀδυνῆς τὰ ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὃ τῶν Δηκονυμένων τὶς παῖδων, καὶ [r] δαιμόνιον οἶμαι προνοίαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὃ σφαγὴν Αντίγονος ἄσιλος ἐπὶ δὲ αἵματος ἐκείνα σωέβαινεν εἶναι, κομίζων, [s] ὁλιϑῶν ἐξέχεε. γνωμένης δὲ βοῆς παρὰ τῶν ἰδόντων, ὡς δὲ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαι ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Αριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον [t] ἐπεπίνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοούντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληϑες εἶπον, προεῖπε μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν Δηόνιον ὑπὸ δὲ σωειδότος πολλὰ δάκρυα, βύϑιον δὲ ἀνοιμώξας, "οὐκ ἄρα, εἶπε, λήσῃ ἐπ' ἀσεβέσιν ἄτῃ καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν Θεὸν "ἔμελλον, ἀλλά με ταχεῖα ποινὴ συγγυῶς φόνῳ με"πλήλυϑε. καὶ μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, "ψυχὴν ὀφειλομένην [v] ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις "δαίμοσι; τί δ' οὐκ [x] ἀϑρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδί"δως, καὶ μέρος δ' [y] ὑπαστένδω τῶν αἷμα τοῖς μιαι"φονηϑεῖσι;" τοῦτ' εἰπὼν ἐπαπεϑύμησε τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην, πολλὰ δ' ἐργασάμενος τὴν πατρίδα, πολεμήσας [z] Ιτυραίοις, καὶ πολλὴν αὐτῶν τὴν χώραν τῇ Ιουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς Ιουδαίων νόμους ζῆν. [a] Φύ-

fidens, ſicut erat toto corpore armatus, adit Ariſtobulum, arma ei oſtenſurus. At poſtquam venit ad turrim, quæ Stratonis appellabatur, qua valde obſcurus erat aditus, occiditur à ſatellitibus. Hujus ſane mors oſtendit, nihil livore & calumnia eſſe fortius, nec quidquam citius benevolentiam naturæque conjunctionem dirimere quam iſtas perturbationes. Maxime autem alicui ſubeat mirari Judam quendam, genere Eſſenum, qui in prædictionibus ſuis nunquam à vero aberraverat. Is, Antigonum conſpicatus præter templum euntem, exclamavit apud ſocios familiareſque ſuos, qui diſcendæ futurorum prædictionis gratia aſſiduo cum eo erant, ſibi *quidem* mortem eſſe optandam, poſtquam falſum dixiſſet, vivente Antigono: quem, cum prædixiſſet moriturum eo die in turri Stratonis, nunc prætereuntem videret. cum is quidem locus, in quo eum occiſum iri prædixiſſet, *illinc* ſtadiis ſexcentis abeſſet, & diei jam major pars præterita eſſet: adeo ut periculum ſubeat, ne falſum ſit ſuum oraculum. Hæc itaque dum loquitur mœretque, nunciatur mortuus Antigonus in ſubterraneo loco, qui & ipſe Stratonis turris appellabatur, eodem nomine quo maritima Cæſarea. Et quidem hæc res vatem *non mediocriter* perturbabat.

Antigonus occiſus.

Ejus mors à Juda Eſſeno prædicta.

3. Ariſtobulum autem continuo cepit necis fraternæ pœnitentia, & ex ea morbus, animo ſceleris conſcientia cruciato, ut, corruptis immodico dolore partibus interioribus, ſanguinem emiſerit. quem de quidam puerorum, qui ei miniſtrabant, divina ut opinor providentia, exportat uſque ad locum, qui ex Antigoni cæde adhuc ejus cruore decoloratus erat, prolapſus effudit. Hic orto clamore ab iis qui viderunt, quaſi puer data opera ſanguinem illic effudiſſet, eo audito Ariſtobulus cauſam ſciſcitatus eſt. Atque illis non dicentibus, eo magis ſcire avebat; quod natura ita comparatum ſit, ut homines, cum quid ejuſmodi accidit, quæ ſilentio premuntur deterrima eſſe ſuſpicentur. Tandem ubi minis & terroribus veritatem ab illis extorſit, ex conſcientiæ ſtimulis animo vulneratus multum lachrymarum profudit, & cum alte ingemuerat, "ergo, inquit, fieri non poterat, "ut mea tam impia & conſcelerata facinora Deum "laterent, quin me celeris pœna cognati cædis inva"ſit. Et quouſque, ô corpus impudentiſſimum, "retinebis deditam fratrum matriſque manibus "animam? Cur vero non univerſam ſimul reddis, "ſed paulatim meum ſanguinem iis libo, quos ne"farie interfeci." Hæc fatus, moritur interloquendum, cum unum *duntaxat* annum regnaſſet, Græcorum amator dictus, patriâ ab eo multis beneficiis auctâ, Iturîâ debellatâ, & multâ ejus regionis parte Judææ additâ, coactiſque incolis, ſi in ſua regione manere vellent, circumcidi, & ad Judæorum leges vivere. Natura autem æquus erat

Fratris interitum doluit Ariſtobulus.

Ariſtobulus diem obiit.

& Rela-

[c] Παραγίνεται πρὸς τὸ Αγριππεῖον,] Παρεγίνετο *Busb.* παρεγένετο *Hen.* & *Vat.*

[f] Ιδδαν τινὰ, Εσσηνὸν μὲν τὸ γένος,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. & infr. lib. 17. c. 15. § 3. SPANH.

[g] Εσσηνὸν μὲν τὸ γένος,] Εσσαῖον *Busb.* & *Hen.* atque ita in lib. 1. de *Bello Jud.*

[h] Γὰρ, ἰδὼν] Illud δὲ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[i] Διεψευσμένῳ] Διαψευσαμένῳ *Hen.* HUDS. Et melius mihi inquit mori, quàm ſi mortem fuero mentitus Antigoni *Ruſin.* SPANH.

[k] Παρελθόντα ὁρᾷ.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἁλόντα in *Editis.* HUDS. Editorum ἁλόντα multum antepono huic lectioni, quæ forſan ex ſuperioribus παρελθόντα τὸ ἱερὸν, irrepſit. Hominem prophetam male habuit, quod Antigonum *ſuperſtitem* i. e. ἁλόντα, nec, ut prædixerat, fato functum videret. IPBETSON.

[l] Καὶ δὴ μὲν χωρὶς] Ita *Busb.* & *Vat.* quo modo & *Vet. Interpr.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.* καὶ δὴ χωρὶς μὲν σταδίων ἀπέχοντα τοῦ χ. in *Editis Aliiſque*: juxta *Pſeudogorionidem* σταδίων ἀπεχόντων φ'. Exiſtimo per notam numeralem χ non ſignificari ſtadiorum *ſexcentorum* numerum, ſed mille, χ poſito pro χιλίων. *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p. 719. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 443.

[m] Ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ] Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ *Hen.* & *Busb.*

[n] Ο καὶ —— Καισαρεία.] Illud ὃ non agnoſcit *Hen.* reperitur tamen & in l. 1. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

[o] Ομώνυμον] Ομωνύμως *Hen.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[p] Επ' αὐτῇ,] Επὶ ταύτῃ τῇ δ. *Busb.*

[q] Μύσους κεκακωμένης,] Ita *Busb.* (*Coccejus*) & in lib. de *Bello Jud.* μίσους perperam in *Editis Aliiſque.*

[r] Δαιμόνιον] *Lugd. Bat.* δαιμονίαν.

[s] Ολιϑῶν] In Marg. *L. B.* ἁλιϑήσας.

[t] Επετείνετο δὲ μαθεῖν,] Επίτειτο δὲ μαθεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[v] Αδελφῶν καὶ μητρὸς,] Αδελφὸς *Busb. Hen. Vat.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[x] Αθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως,] Αθρόον *Hen.* & *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 6 SPANH.

[y] Επιστένδω τὸν αἷμα] Επιστίνδεις *Busb.*

[z] Ιτυραίοις,] Ιτυραίους *Busb.* Ιτυραίοις *Hen.* & *Vat.*

[a] Φύσει δὲ ἐπιεικείᾳ κέχρηται,] Φύσει δὲ ἐπιεικῆ ἐπέχρητο *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐχρῆτο *Busb.* Dubium an hoc de Ariſtobulo ex ſua ſententia dixerit *Joſephus*, an ex auctoritate *Timagenis.* pro

Strabo & Timagenes.

& admodum verecundus, ita atteſtante Strabone ex auctoritate Timagenis, hiſce verbis. "æquum "etiam ſeſe oſtendebat hic vir, valideque Judæis "utilem, quippe qui & ditionem eorum ampliaſ- "ſet, & partem gentis Ituræorum, circumciſionis "fœdere devinctam, illis adjunxiſſet.

σφ δ' ἐπιεικεία κέχρηντο, καὶ σφόδρα ἐῶ αἰδῶς [b] ἥτιον, ὡς μαρτυρεῖ τῶν καὶ [c] Στράβων ὁκ ἄ Τιμαγένης [d] ὀνόμασε λέγων ἅτως. "ἐπιφανὴς τε ἐγένετο ὅτος ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ "τοῖς Ιουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτή- "σατο, καὶ τὸ μέρος ἀπὸ τῶν Ιτυραίων ἔθνους [e] οἰκιόσατο, "δεσμῷ σωάψας [f] τῶν αἰδοίων προσευῆ.

XX.

CAP. XII.

ΚΕΦ. ιβ'.

Quomodo Alexander, principatum adeptus, expeditionem facit in Ptolemaïdem, & metu Ptolemæi Lathuri obſidionem ſolvit: utque ipſi, quod Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſit & cum eo amicitiam ſimulat, bellum infert Ptolemæus, & Judæos pugna ſuperat.

Ὡς Αλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν, στρατεύει ἐπὶ τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ τὸν δέους Πτολεμαῖος ἀ λαθύρα πολιορκίαν λύει· καὶ ὡς ἐκεῖνος, ὅτι Κλεοπάτραν ἐπὶ τ Πτολεμαῖον Δαπέμπει καὶ φιλίαν πρὸς αὐτὸν ποιεῖται, πολεμεῖ Πτολεμαῖος, καὶ Ιουδαίους μάχῃ νικᾷ.

Salome quæ & Alexandra. Alexander Jannæus Judæorum rex.

ARiſtobulo autem vita defuncto, Salome ejus uxor, quæ à Græcis Alexandra dicitur, ſoluTis ejus fratribus (eos enim in vinculis ut jam diximus, habebat Ariſtobulus) Jannæum, qui *idem eſt* Alexander, regem creavit, qui & ætate & moderatione præſtabat: cui accidit, ut, ſimulatque natus eſt, patri eſſet inviſus, nec unquam, dum ille viveret, in ejus conſpectum veniret. Odium autem ex hujuſmodi cauſa fuiſſe perhibetur. Cum maxime amaret Hyrcanus filiorum ſuorum grandiores, Antigonum & Ariſtobulum, interrogavit Deum, (qui ei *aliquando* in ſomnis apparuit) quiſnam filiorum ſibi futurus eſſet ſucceſſor? Cumque Deus ei hujus Alexandri formam oſtendiſſet, ægre ferens, eum ſibi omnium bonorum hæredem fore, * in Galilæa ubi natus eſt educandum curavit. neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic *Alexander*, poſt Ariſtobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero vitam quietam agere inſtituentem, in honore habuit.

ΤΕλευτήσαντος δὲ Αριστοβούλου, [g] Σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑφ' Ελλήνων Αλεξάνδρα, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ [h] αὐτὸς εἶχεν Αριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν, [i] Ιαννᾶον τὸν Αλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, [k] τὸν καθ' ἡλικίαν πρέσχοντα καὶ μετριότητα· ᾧ καὶ συνέβη γνησιωτάτῳ δόξαι μισηθῆναι τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφίκεσθαι. τὸ δ' αἴτιον τῆς μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. [l] στέργων μάλιστα τῶν παίδων Υρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Αντίγονον καὶ Αριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῶν τῶν παίδων μέλλοι ἔσεσθαι διάδοχος. ὁ δὲ Θεὸς τοὺς τότε χαριεστέρους δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἅτος ἔσται κληρονόμος, γνόμενον εἶσεν ἐν τῇ [m] Γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν Θεὸς ἀ διεψεύσατο τὸν Υρκανόν. τὸν δὲ βασιλείαν, μὴ τὸν Αριστόβουλον πλοῦτον, ἅτος περιλαβὼν, τῶν μὲν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο· [n] τὸν δ' ἕτερον, ἀπεραγμόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

Alexander in Ptolemaïdenſes expeditionem facit.

2. Compoſito deinde principatu *ejus*, quo modo ſibi conducere putabat, expeditionem facit in Ptolemaïdem: civeſque prælio victos compellit intra urbem, & admoto exercitu obſidet. nam maritimarum urbium Ptolemaïs ei & Gaza ſolæ ſubigendæ reſtabant, necnon Zoïlus tyrannus qui Stratonis turrim Doraque tenebat. Ac dum Philometor Antiochus ejuſque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocabatur, inter ſe bellum gerunt, ſuaſque vires atterunt, erat nullum Ptolemaïdenſibus ab eis auxilium: verum cum premerentur obſidione, aderat Zoïlus, qui Stratonis turrim Doraque occupaverat, † legionem militum alens, &, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemaïdenſibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita favebant, ut ab eis ſperari aliquid ſubſidii poſſet. Idem enim utrique accidebat quod athletis, ut qui, viribus de-

β'. Καταστάντος δὲ τὴν ἀρχὴν, ὃν ὡς συμφέρειν αὐτῷ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῆς δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τὰ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ Πτολεμαὶς αὐτῷ Γάζα μόναι χειρωθῆναι ἐλείποντο, καὶ Ζωίλος δὲ ὁ κατασχὼν τὸν Στράτωνος πύργον τύραννος Δωρέα. ὁ δὲ [p] Φιλομήτωρ Αντίοχος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αντίοχος, ὁ ἐπικαλεῖτο Κυζικηνὸς, πολεμοῦντες ἀλλήλοις, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλύοντων, τοῖς ἐν Πτολεμαΐδι βοήθεια παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ, Ζωίλος, ὁ τὸν Στράτωνος πύργον καταχηκὼς δὲ τὴν Δωρέα, παρὰ σύνταγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχαρῶν, διὰ τὴν τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλαν, μικρὰ τοῖς Πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἅτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἐκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθληταῖς ἐπε-

Joſepho tamen reſponderi poteſt, eum dixiſſe Ariſtobulum fuiſſe natura mitem & modeſtum, non in vita vel rebus geſtis. nam ſæpe fit ut plurima contra naturam fiant, ex neceſſitate, aut timore urgente. *Montacut.* in *Apparatu* p. 229.

b Ητων,] Ita cum *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & *MSS.* quibus uſus eſt *Petitus.* κρείττων in *Editis.* Quo modo legerit *Epiphanius*, qui vertit *naturæ valde modeſtæ erat & pudoris ingenui*, aliis conjiciendum relinquo.

c Στρώνων] Timagenem quidem laudat *Strabo.* Sed in iis quæ ſuperſunt *Strabonis* hic locus non reperitur. Suſpicor tamen potius Timagenem Syrum fuiſſe quam Mileſium, quem laudat *Joſephus.*

d Ονόματος] כן שמו. REL.

e Οικιώσατο,] Lege ᾠκειώσατο. COCC.

f Τῶν αἰδοίων ἀφελομένῳ.] Τῇ τῶ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Σαλώμη ἡ] Ita in omnibus libris, quibus uſi ſumus, tam *Lat.* quam *Gr.* præter *MSS. Gall.* & *Vat.* qui habent Σαλίνα cum *Euſebio Aliiſque.* ut videre eſt apud *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 139. Sed Salinam à Salome diverſam facit *Uſſerius* ad *A. M.* 3892. Videſis *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3897. HUDS. Judæi in Megillath Taanith hoc nomen ſcribunt שלמצין, & id nomen dant uxori Regis Jannæi. Sic μήτηρ αὐτῶν Σολομώνης appellatur mater 7 fratrum, in MSto codice libri quarti de Machabæis. REL.

h Αὐτὸς εἶχεν] Αὐτὸς non agnoſcit *Hen.*

i Ιαννᾶον τὸν Αλέξανδρον βασιλέα καθίστησι,] Ιαννέαν *Hen. Busb. Nicephor. in Eclogis* & *Zonar.*

k Τὸν καθ' ἡλικίαν] Τὸν κατ' ἡλ. & mox ᾧ συνέβη *Hen.*

l Στέργων] *Lugd. Bat.* στέργων γε. Adſcripſit Codici meo *Cocceius*, Forte εἰς τὰ HAV.

* *In Galilæa ubi natus eſt educandum curavit.*] Genitum in Galilæa nutriri dimiſit, *Epiphan.*

m Γαλιλαίᾳ] Nam Galilæa non adeo felix habita & exculta ac reliqua Judæa, ut conſtat ex *Actis* c. 2. v. 7. *Joan.* c. 7. v. 52. & *Matth.* c. 26. v. 73.

n Τὸν δ' ἕτερον,] Qui Abſalomus dictus eſt.

o Τῶ δ' —— ἀλλήλοις,] Antiochus Philometor & Antiochus Cyzicenus *Philometor* idem qui *Grypus* in Exc. Scalig. p. 227. vid. de mutuis eorum bellis ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Φιλομήτωρ] Εκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. in Græcis *Euſebii*, p. 227.

† *Legionem militum alens,*] *Al.* una cum legione militum quam alebat.

q Εστω-

ἔπεμπον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορδυκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὡς ἐκχωρήσαντι διεπλεν, δρμίζεται δ' ἀναπεύσαντες Δημοφέροντες τὰ ἀγώνια. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὡς ἐπὶ τὴν Αἰγύπτιον βασιλέων, καὶ μάλιστα Κύπρον ἔχοντι Πτολεμαίῳ τῷ Λαθύρῳ, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς Κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου χειρὸς αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπλησαίωνον δ' αὐτοὺς τῆς πρέσβεως, ὡς Δημοβὰς εἰς Συρίαν ἐξῆλθε Γαζαίους [q] ἐστῶτας μὴ τῆς Πτολεμαέων δὲ Ζωΐλον, ἐπὶ γε μὴν Σιδωνίους δὲ πολλὰς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς [r] πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαεῖς [s] Δημαίνετος, πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας [t] ἐπέισεν, "ἄμεινον εἶναι φάσκων ἐπ' ἀδήλῳ τῷ [v] γενησομένῳ Δημακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανερὰν [x] εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότῃ προδόντας αὐτούς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὴν παρουσίαν μόνον ἔχειν πολεμίου, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὴν ἀπ' Αἰγύπτου. τῷ γὰρ Κλεοπάτραν ὑπειδέσθαι δυνάμιν αὐτῷ [y] κατασκευαζόμενον Πτολεμαῖον οὐ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς· ἀτυδάσειν γὰρ αὐτῷ ὥστε καὶ τὴν Κύπρον τὸν ὀφθαλμὸν ἐκβαλεῖν. εἶναι δὲ Πτολεμαῖον μὲν [z] Δημαρτῶντα τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον· αὐτοῖς δὲ [a] κίνδυνον τὸν ἔσχατον." ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος [b] κατὰ τὸν πρῶτον μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαέων [c] μεταβολὴν, ἤδη ἤγειν ἔπαθσε, καὶ κατασχὼν εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον, ἐστρατοπέδευσεν τῇ δυνάμει ἐξεβίβασεν. ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς [d] αὐτοῦ [e] πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μὲν τετρακισχίλιοι· ἐς μεσαγωγὴν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευόμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλα τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης [f] αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύσιν μὲν τῆς πολιορκίας δείσας τῆς Πτολεμαΐου ὁ Ἀλέξανδρος· ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὀρθῶς τῆς Πτολεμαΐου μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τεσσαράκοντα δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν τὸν Ζωΐλον σκηπτὸν ποιησάμενος τῆς τυραννου, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν [g] πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χρῆται τῆς Ζωΐλου· ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα [h] Δημεπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τὰς γεγενημένας πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δὲ ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγὸν καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς [i] τῷ λοιπῷ [k] τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τὴν τοῦ Πτολεμαίου Δημόνοιαν μαθὼν, σωτήριος δὲ αὐτὸς ἤδη πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων, ὡς δ' ἔνιοι συγγεγραφέναι εἰρήκασιν, ὀκτὼ· καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν [l] ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν [m] Ἀσωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει, Σάββασιν αἱρεῖ καὶ κρατεῖ αὐτὴν, καὶ πολὺ μὲν σῶμα δὲ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

fecti & laſſati, cedere tamen erubeſcentes, perſeverarent, atque quieſcentes & reſpirantes pugnam differrent. Supererat autem illis una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, Cyprum tenente, qui à matre Cleopatra imperio dejectus Cyprum ſe contulerat. Igitur hunc oratum miſerunt Ptolemaïdenſes, ut ſibi ſuppetias ferret, ipſoſque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Cumque ei ſpem feciſſent legati, quod in Syriam trajectus habiturus eſt Gazæos & Zoilum à Ptolemaïdenſibus ſtantes, atque Sidonios dicerent & multos una cum eis in auxilium acceſſuros, his rebus ille elatus navigationem adornare feſtinabat. *Ptolemæum Lathurum in auxilium accerſunt Ptolemaïdenſes.*

3. Interea autem Demænetus, homo popularis eloquentiæ, & qui tum auctoritate apud Ptolemaïdenſes valebat, fecit ut ſententiam illi mutarent, dicens "præſtare incerto eventu periclitari cum "Judæis, quam manifeſtam accipere ſervitutem, "domino ſe tradendo: & inſuper non modo præ"ſens habere bellum, ſed etiam multo majus ab "Ægypto *exſpectare*. Non enim rerum ſuarum "adeo negligentem fore Cleopatram ut permiſſu"ra eſſet Ptolemæum vires ſibi comparare ex vi"cinis, ſed eos magna manu aggreſſuram eſſe: "quippe quæ filium etiam ex Cypro dejicere co"netur. Eſſe autem Ptolemæo, ſi ſua ſpe dejectus "ſit, receptum rurſus in Cyprum; ipſis vero ex"tremum periculum *adeundum*." Et quidem Pto"lemæus, cognito dum proficiſceretur, quod Pto"lemaïdenſes conſilium mutarint, nihilominus na"vigavit; & in eam quæ Sycaminus dicitur appulſus, ibi cum copiis ſuis exſcenſionem fecit. Erat autem in univerſum ejus exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta millia: quibus prope Ptolemaïdem ductis factiſque caſtris, cum *cives* neque ipſius legatos admitterent neque verba audirent, valde anxius erat & æſtuabat. *Demenetus ſuadet Ptolemaïdenſibus, ut Ptolemæum in urbem non reciperent.*

4. Poſtquam vero Zoilus & Gazæi ad eum veniſſent, oraſſentque ut ſibi auxilium ferret, agris eorum vaſtatis à Judæis & Alexandro, obſidionem quidem, præ metu Ptolemæi, ſolvit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps aſtu rem gerebat, clanculum Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſens, aperte vero amicitiam & ſocietatem cum eo ſimulans. Quinetiam quadringenta argenti talenta daturum ſe promiſit, ea lege ut Zoilus, tyrannus è medio tolleretur, & regio Judæis attribueretur. Et tum quidem Ptolemæus, libenter inita cum Alexandro amicitia, Zoilum in poteſtatem ſuam redigit: verum poſtea, ubi audivit Alexandrum clam ad matrem ſuam Cleopatram nuncios mittere, ſolvit quod ei præſtiterat jusjurandum, & Ptolemaïdem, quæ eum non admiſerat, adgreſſus obſidet: atque relictis in obſidione ducibus & parte copiarum, ipſe cum reliquis ad Judæam populandam profectus eſt. Alexander autem, intellecta mente Ptolemæi, coëgit & ipſe ad quinquaginta incolarum millia, aut, ut ſcriptores quidam tradiderunt, octoginta; & aſſumptis copiis Ptolemæo obviam proficiſcitur. Ptolemæus vero Aſochin Galilææ urbem Sabbato de improviſo adortus expugnat; & circiter decem corporum millia, multamque aliam prædam capit. *Fœdus inter Ptolemæum Lathurum & Alexandrum. Quòd Alexander dolo malo egerit, fœdus frangit Ptolemæus. Aſochim expugnat.*

5. Dein-

q Ἐστῶτας μὴ τῆς Πτολεμαίου] *Lugd. Bat.* σωσιστῶτας μὴ ἔχ Πτολεμαίῳ.
r Πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.] Τὰ πρὸς τὸν ἔκπλουν *Busb.* & *Hen.*
s Δημαίνετος,] Δημήτριος juxta quoſdam *Epiphanii* libros.
t Ἐπέισεν,] Ἔπεισεν *Busb.* & *Hen.*
v Γενησομένῳ Δημακινδυνεύειν] Γενομένῳ Δημακινδυνεύειν *Vat.*
x Εἰσδέξασθαι δουλείαν,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit *ſuſcipere.* εὐδείξασθαι in *Editis Aliiſque.* Forſan ὑπδέξασθαι legendum.
y Κατασκευαζόμενον] *L. B.* κατασκευαζομένῳ.
z Διαμαρτάνειν τῆς ἐλπίδος] Διαμαρτεῖν τῆς *Hen.*
a Κίνδυνον τὸν ἔσχατον.] Κινδύνων *Hen.*
b Κατὰ τὸν πρῶτον μαθὼν] Καθὼ τῷ ποιεῖται *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
c Μεταβολὴν,] *L. B.* μεταβολῶ.
d Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Hen* & *Vat.*
e Πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι] *L. B.* πεζοὶ τε ἅμα σὺν ἱππεῦσι.
f Αὐτῶν τὴν χώραν] Ita *Gen.* αὐτὸν *Baſ.* αὐτοῖς *Vat.*
g Πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν] Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον *Busb.*
h Διαπεμπόμενον αὐτὸν] Διαπεμψάμενον *Vat.*
i Τῷ λοιπῷ] Μετὰ τοῦ λ. *Hen.* τὸ λοιπὸν *Busb.*
k Τὴν Ἰουδαίαν] Ita *MSS.* τὴν Ἰουδαίων in *Editis.*
l Ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ.] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπαντᾷ in *Editis.*
m Ἀσωχεῖ] Hæc urbs alibi *Joſepho* dicitur Ἀσωχὶς & Ἀσῶχις. *Epiphanio* autem *Aſochiton* aut *Aſocron.* at *Sachan* appellat *Pſeudogerionides.* Ἀσωχίτου τῆς Γαλ. in *Cod. Vat.* HUDS. Conf. de Vita §. 41. SPANH.

XXI. *Ptolemæus & Alexander pugnæ se parant.*

5. Deinde Sepphorim tentavit, quæ ab ea quam populatus erat prope aberat: multisque ibi amissis Ptolemaïdem abiit, conflicturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Alexander apud Jordanem fluvium, ad locum quendam nomine Asophum, non longe à Jordane fluvio; & prope hostes castra metatur. Cæterum habebat in prima acie octo pugnatorum millia, quos Hecatontomachos appellabat, qui scutis ære tectis utebantur. itemque Ptolemæi prima acies tectos ære clypeos gestabat. Veruntamen cæteris quidem rebus inferiores erant Ptolemæani, eoque timidius periculum subierunt: sed non parum eis audaciæ addidit Philostephanus aciei ordinandæ præfectus, jubens transire fluvium qui inter castra positus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non existimavit. nam facilius hostes, si fluvium à tergo haberent, se superaturum esse credidit; quod ex prælio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat & manibus & animis prælium; magnaque utriusque exercitûs facta erat cædes. Cumque superiores evaderent Alexandri milites, Philostephanus, partitus copias *suas*, cedentibus commode subsidia mittebat; ac nemine inclinanti Judæorum parti succurrente, fiebat ut isti fugerent, qui in proximo erant *illis* non subvenientibus, sed simul cum eis in fugam se conjicientibus, at Ptolemæani contra ac illi faciebant. Nam Judæis instantes, eos occidebant: & ad extremum omnes in fugam actos persequebantur, tanta strage edita, ut eis & ferrum obtunderetur & manus delassarentur. quippe triginta hominum millia *in eo prælio* occisa retulerunt: (at Timagenes dixit quinquaginta millia *cecidisse*) atque alios partim captos, partim domum fuga dilapsos.

Acies quo modo ordinata.

Alexandri copiæ fusæ fugataque.

Timagenes historicus.

Ptolemæi Lathuri crudelitas.

6. Ptolemæus vero, post victoriam regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Judææ pagis: quos feminarum & infantum plenos nactus, militibus imperavit ut eos jugularent & frustatim dissecarent, & cum membratim in ferventia ahena eos conjecissent, libamenta facerent. Hoc autem *illis* mandavit, ut qui ex prælio elapsi fuerint & ad eos venerint, hostes humana carne vesci arbitrarentur; & ea re illos qui viderent magis perterrefacerent. Imo & Strabo refert & Nicolaus, quod eos hoc modo acceperit ut memoravi. Ad hæc Ptolemaïdem vi expugnavit, ut etiam alibi indicavimus.

Strabo & Nicolaus Damascenus.

ε'. Πειρᾶσαι δὴ καὶ [n] Σεπφώρην μικρὸν ἄπωθεν ἣ πεπορθημένης, πολλὰς ἀποβαλὼν ἦει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. [o] ἠπλίνησε δ' αὐτοῦ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, πρέι τινα τόπον λεγόμενον [p] Ἀσωφών, ὃ πορρωθεν μὲν Ἰορδάνης ποταμός· καὶ βάλλεται στρατοπέδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μέντοι τοὺς [q] πεμαχομένους ὀκταχιλίους, οὓς Ἑκατοντομάχους προσηγόρευσεν, ὁπλίταις ἐζωσμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ ταῖς τῶν Πτολεμαίων [r] πεμαχίαις ὁπλισταὶ αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοιγε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τῶν Πτολεμαίων, διὰ τὸ ἕτερον σωθῆναι εἰς τὸν κίνδυνον· θάρσος δὲ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον [s] ἐποίησεν ὁ ταξίαρχος Φιλοστέφανος, διαβαίνειν κελεύσας τὸν ποταμόν, ὃν μεταξὺ ἦσαν ἑστρατοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν. [t] ὑπέμενε γὰρ εἰ κατὰ νότου λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν οὐκ ἐκ μάχης ἐδυναμένους. [v] κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν πρὸς ἀμφοτέρων ἰσοπαλῆ ἔργα χειρῶν καὶ σπουδὴ προσεγένετο, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων [x] τῶν στρατευμάτων. ὑπερτέρων δὲ τῶν Ἀλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος, ἰδὼν τὸν δυνάμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκήρα· μηδενὸς δὲ τῷ καθ' ἕνα μέρει τῶν Ἰουδαίων προσοιομένου, [y] τούτοις μὲν σωτήριον ἔφυγεν, μὴ βοηθούντων [z] τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς, οἱ δὲ τῶν Πτολεμαίου πάντα τὰ τούτων ἔσπασαν. ἑπόμενοι γὰρ ἐκτεῖνον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ πλατὺ τοῦ πεδίου αὐτοὺς ἄπαν ἐδίωκον οἱ Φοινίκιοι, ἕως ὁ [a] αὐτοῖς ἡμέρα ἐπέλιπε πτίσεσι, καὶ αἱ χεῖρες περιέθησαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν [b] ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης δὲ, πεντακισμυρίους εἰρηκε· τῶν δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία.

ς'. Πτολεμαῖος δὲ μὴ τὴν νίκην [c] περσκαδαμὼν τῇ χώρᾳ, ὑφίκα [d] ἐπιγνωμένης ἐν [e] τοῖς κώμαις τοὺς Ἰουδαίους κατέμενεν· ἃς γυναικῶν ὄχλων μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτὰς ἐκ πρεμαγένας, ἐπὶ τὰ εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγους [f] παλάθοισιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς [g] καταπλάγωσι τοῦτ' ἰδόντας. [h] λέγει δὲ ἐκ Στράβων ὁ Νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐξεύρατο τὸν τρόπον, καθὼς κἀγὼ προείρηκα. [i] ἔλαβε δὲ τὴν Πτολεμαΐδα καὶ κρότος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίηκαμεν.

n Σεπφώρην] Ita *Hen.* & *Vat.* & recte, cum ΣΕΠΦΟΡΗΝΩΝ habeant Nummi. Σεμφόρην in *Editis Aliisque*. Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 304. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 999. HUDS. *Gen.* Σεμφόρην, vel Σέπφωρην. malè etiam *Gen.* Σαμφόρεως seq. lib. 14. c. 5. §. 3. Vel Σεπφωρῖς· lib. 17. c. 12. §. 5 Σεπφόρην, ubi *Gen.* Σέπφωρην· & alibi. lib. 2. c. 4. §. 1. Nummi ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. SPANH.

o Ἠπλίνησε δ' αὐτῷ] Ὑπλίτησε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

p Ἀσωφών,] Σαφὼν veram scripturam esse existimat *Petitus* in *Animadv. ωικοδότοις*, tom. 3. p. 724. eundemque locum esse credit, qui *Hieronymo* dicitur *Saphon*.

q Πεμαχομένους ὀκταχιλίους,] Μαχομένους legisse videtur *Epiphan.* unde nonnihil firmari videtur, quod loco jam citato asserit *Petitus*; scilicet, eos non fuisse qui in prima acie pugnant, *velites*, sed *triarios*, in quibus totius exercitus spes, quorum singuli *centum hominum* impetum sustinere poterant.

r Πεμαχίαις] Ita cum *Hen.* Πεμαχῶσιν in *cæteris*.

s Ἐποίησε] Ἐπεποίησεν *Hen.* & *Vat.*

t Ὑπέμενε γὰρ] Ἐνόμιζε *Vat.*

v Κατ' ἀρχὰς] Ὡς δὲ συνῆψαν, κατ' ἀρχὰς μὲν πας' ἀμφοτέροις ἰσοπαλῆ ἔργα χειρῶν καὶ σπουδὴ προσεγένετο, καὶ πολὺς φόνος ἐξ ἑκατ. *Busb.*

x Τῶν στρατευμάτων.] Illud τῶν ex *MSS.*

y Τούτοις μὲν σωτήριον φάγειν,] Τότε *Hen.* & *Busb.*

z Τῶν πλησίον,] Mox τῶν πλ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Αὐτοῖς ἡμβλαίωθη πτέρυξι,] Αὐτῶν *Vat.*

b Ἀνδρῶν ἀποθανεῖν.] Ita *Hen. Busb.* αὐτῶν *Busb.* αὐτὸν in *Editis*.

c Περσκαδαμὼν] Περικαλλοῦς *Vat.* περικαλλὲς *Busb.* χθονὸς in *Editis*.

d Ἐπιγνωμένης] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* χθονὸς in *Editis*.

e Τοῖς κώμαις τ' Ἰουδαίων] Hoc modo *Hen.* & *Vat.* τοῖς in *reliquis*. & κώμαις pro κώμαις *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

f Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες,] Καὶ abest *Hen.* & *Busb.*

g Καταπλάγωσι ταῦτ' ἰδόντας.] Καταπλαγῶσιν *Vat. Hen.* & *Busb.* καταπλαγῶσι in *Editis*. mox ταῦτα ἰδόντες *Hen.* quod una cum καταπλαγῶσι ferri potest, si αὐτοὶ pro αὐτοὺς scriberetur.

h Λέγει δὲ ἐκ Στράβων ὁ Νικόλαος,] Illi λέγει δὲ & cætera usque ad ἔλαβε desunt in *Epiphanii* libris.

i Ἔλαβε δὲ τὴν Πτολεμαΐδα καὶ κρότος,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἔλαττον in *Editis*.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αλέξανδρ☉, Κλεοπάτρας συμμαχίαν ποιησαμένης, στρατεύ) σὴ τὴν Κοίλην Συρίαν, κ τὴν Γαζαίων πόλιν κατασκάψ κ ὡς πολλὰς Ιουδαίων κατ' αὐτὴν στασιαστῶν μυριάδας ἀναιρεῖ. Περὶ Αντίοχ Γρυπ, Σελεύκ, Αντίοχ Κυζικην Ε Εὐσεβ, Ε ἄλλων.

Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τ ὑὸν αὐξανόμενον, κὴ τὴν τε Ιουδαίαν ἀδεῶς πορθοῦσα, κὴ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχουσα, βεβιῶσθαι οὐκ ἔγνω τέκνον σὴ τ πόλεως ὄντα, κὴ πρὸ τῶν τὴν τ Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω ἡγούμενον· ἀλλὰ [k] ἀθρόῳ τῷ καὶ μ' ναυτικῆς κὴ [l] πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τ ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα [m] Χελκίαν κὴ Ανανίαν τοὺς Ιουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ [n] πλούτου, κὴ τοὺς υἱωνοὺς κὴ Διδύμους πέμψασα [o] Κῴοις [p] παρέθηκεν. κελεύσασα [q] δὲ τ υἱὸν Αλέξανδρον σὺν μεγάλῃ [r] βεβιαῖον εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μεβεστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὴν τ [s] Πτολεμαέων [t] ἐπολιόρκ πάλιν. Πτολεμαῖ☉ δ' ἀπλοΐαν σχ τ Συρίας [v] εἰς Αἴγυπτον ἔπεμψεν, αἰφνιδίως αὐτὴν οἰόμεν☉ κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διημαρτάνθ τ ἐλπίδ☉. κ' [x] τοῦτον δὴ τ χρόνον, συνέβη κ Χελκίαν, τ ἕτερον τ τ Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλην Συρίαν, [y] διώκοντα Πτολεμαῖον.

β'. Ακούσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τ υἱ, κ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον οὐχ ὃν τρόπον [z] προσεδόκα τρόπον [a] χωρήκει αὐτῷ, πέμψασα μέρ☉ τ στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν [a] ἀπὸ τ χώρας, κ ὁ μὲν, ὡς τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τ χειμῶνα [b] διέτριβεν ἐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν Πτολεμαΐδι φρουρὰν ὡς πολιορκίας [c] λαμβάνει Ε τὴν πόλιν. Αλεξάνδρ δ' αὐτῇ μ' δώρων προσελθόν☉, κ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν, [d] πεπηδότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἡ ταύτης ἀπορῶντος, τινὲς μὲν τ φίλων Ε τῶν συνεβούλευον [e] αὐτῇ λαβεῖν, κ τὴν χώραν ἐπιθέσθαι κατασχεῖν, κ μὴ βεβιῶσθαι δι' ἑνὶ ἀνδρὶ τοσούτων πλῆθος ἀγαθῶν Ιουδαίων κείμενον. Ανανίας δ' συνεβούλευε τἀναντία, λέγων "ἄδικα ποιήσειν αὐτὴν, εἰ "σύμμαχον ἄνθρωπον [g] ἀφαιρήσε) τῆς ἰδίας, ἐξουσίας, κ "τοῦτο συγγενῆ ἡμέτερον. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησὶν, ὅτι "τὸ τοῖς τέκνοις ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοὶ τοὺς Ιουδαίους "[h] κατασήσ." τοῦτο δ' [i] Ανανίᾳ παραλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πέπεισ) μηδὲν ἀδικῆσαι τ Αλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν τοῖς αὐτὴν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλ τῆς Κοίλης Συρίας.

γ'. Ο δ', τ ἐκ Πτολεμαΐδ φόβων ἐλευθερωθείς, στρατεύ) μὲν οὐδὲν ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν· [k] αἱρεῖ δ' Γάδαρα πολιορκούμενα δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ Ε Αμαθοῦντα μέγιστον χύρωμα τ [l] ὑπὲρ τ Ιορδάνην καλωκυμένων, ἔνθα κὴ τὸ

CAP. XIII.

Quomodo Alexander, postquam Cleopatra cum ipso societatem iniisset, expeditionem facit in Cœlen-Syriam, & Gazæorum urbem funditus evertit: utque multas Judæorum myriadas, ob motam in ipsum seditionem, occidit. De Antiocho Grypo, Seleuco, Antiocho Cyziceno & Pio, aliisque.

CLeopatra autem videns filium crescere, & Judæam arbitratu suo vastare, urbemque Gazæorum in sua potestate habere, statuit non adeo sui negligens esse ut eum pateretur, cum jam ad portas esset, majorque factus Ægypti imperium cuperet: sed confestim cum navalibus pedestribusque copiis adversus eum proficiscitur, mandata totius exercitûs cura Chelciæ & Ananiæ Judæis. magnam autem facultatum suarum partem, nepotesque & testamentum ad Coos depositum misit: jussoque filio suo Alexandro in Phœnicen ingenti cum classe navigare, Cleopatra, cum ea *regio* deditionem fecisset, ad Ptolemaïdem venit: & à Ptolemaïdensibus non admissa, urbem obsidebat. Ptolemæus vero, à Syria profectus, Ægyptum properavit, existimans ab exercitu vacuam posse de improviso opprimi. Sed cum spes fefellit. Eodem tempore accidit, ut Chelcias alter Cleopatræ dux moreretur in Cœle-Syria, dum Ptolemæum persequitur. *Cleopatra contra Ptolemæum proficiscitur.*

2. At Cleopatra, audito filii conatu, & ut in Ægypto non qualem sperabat successum res habuissent, missa exercitus parte eum è regione *ista* expulit. Atque ille quidem, ab Ægypto iterum reversus, Gazæ hyemabat. Cleopatra interea Ptolemaïdis præsidium urbemque obsidione capit. Cum autem eam Alexander adiisset cum muneribus & quali decebat cultura, quippe qui à Ptolemæo male multatus esset, & aliud perfugium nullum haberet, quidam amicorum Cleopatræ ei suadebant ut & dona acciperet, & regionem impetu in eam facto occuparet: neque permitteret ut tanta strenuorum Judæorum multitudo uni viro pareret. Verum Ananias longe aliter consulebat, dicens, "injuste facturam si socium hominem sua "potestate privaret, idque cognatum nostrum. "Non enim ignorare te volo, inquit, si huic facta "fuerit injuria, nos omnes Judæos tibi habebis "hostes." Cum autem ista *eam* admonuisset Ananias, adducta est Cleopatra ut Alexandrum non violaret; quin societatem cum eo fecit Scythopoli in Cœle-Syria. *Ptolemaïdem capit.* *Cum Alexandro societatem facit.*

3. Ille vero, Ptolemæi metu liberatus, constituo exercitu ducit in Cœlen-Syriam: & Gadara decem mensium obsidione expugnat. Insuper & Amathuntem capit, munitionem omnium quæ ad Jor- *Alexander, expeditione facta, multas urbes in potestatem suam redigit.*

---

k Παρῆχεν ἡ μὴ ταυτιᾶς] Παρῆχεν μὴ ἡ ταυτ. *Vat.* παρ. μὴ τ. *Busb.* & *Hen.*

l Πεζῆς δυνάμεως] Πεζῆς *Hen.* & *Busb.*

m Χελκίαν κ Ανανίαν] Vide supr. c. 10. §. 4.

n Πλοῦτον,] Πλοῦτον αὐτῆς *Hen.* & *Busb.* Ε αὐτῆς *L. B.*

o Κῴοις] *Apud Cōn insulam commendans* in *Editis Epiphanii*, in *MSS.* vero *apud Coos commendans.* Κῶς πόλις Αἰγύπτ *Steph. Byzant.* Κῶς τῆς Αἰγύπτ☉ Ægypti, apud *Ptolemæum.*

p Παρέθηκεν.] Παρέθετο *Hen. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

q Δὲ τ ὑὸν] *L. B.* τ υἱὸν.

r Περαπλεῖν —— Πβλειμαΐδα'] Παραπλεῖν, οἱ δ' φυγὴ ἡθοῦσ. ἡ Κλεοπάτρα δ' μὴ πάσης αὐτῆς τ δυνάμεως ἦκεν *Vat.* (*Lugd. Bat.*) παραπλεῖν εἰς Φοιν. ἡ Κλ. μὴ πάσης αὐτῆς τ δυνάμεως ἦκεν *Vat.* & *Busb.* in *Epiphanii* libris, *cumque jussisset filium suum Alexandrum cum maxima classe navium ad Phœnicen navigare propter refugia, omnem suam expeditionem Cleopatra in Ptolemaïde deposuit.*

s Πτολεμαέων] Πτολεμαίων *Busb.* & *Hen.*

t Επολιόρκ τὴν πόλιν.] Πολιορκεῖ *Vat.*

v Εἰς Αἴγυπτον ἔπεμψεν,] Επὶ τὴν Αἴγυπτον *Vat.* & *Hen.* εἰς τὴν Αἴγυπτον *Busb.*

x Τοῦτον δὴ] *L. B.* τοῦτο γδ.

y Διώκοντα Πτολεμαῖον.] Ita etiam *Epiphan.* διώκτα τ Πτολ. solus *Hen.*

z Προσεχώρηκεν αὐτῷ,] Προσεχωρήκει *Hen.* satis recte; modo delestur ὅτι in superioribus. προσεκεχώρηκει *Lugd. Bat.*

a Ἀπὸ τ χώρας.] Ex τ χ. *Hen.* & *Busb.*

b Διέτριβεν ἐν Γάζῃ.] Ita *Hen.* & *Busb.* διέτριψεν in *Editis.*

c Λαμβάνει κ τὴν πόλιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολιορκία λαμβάνει *Busb.* λαβεῖ ἐν πολιορκίᾳ κ τὴν π. in *Editis.*

d Πεπτωδότ☉ μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου,] Καὶ ἀξιώτ☉ ἐκφεύγειν πεπτωδότι & mox διαφεύγοντι *Busb.*

e Αὐτῇ λαβεῖν,] Αὐτὴ & mox ἐπιθέσθαι *Hen.*

f Εναυλία,] Ταύαυλία *Busb.*

g Αφαιρήσ) τ ἰδίας ἐξουσίας,] Αφαιρεθῇσι) *Hen.*

h Καταστήσ.] Καταστήσει *Busb.*

i Ανανίᾳ παραλέσαντ☉,] Ανανίᾳ παραινέσαντ☉ *Busb.* Ανανίᾳ παραινέσαντ☉ *Hen.*

k Αἱρεῖ δ' Γάδαρα] Αἷρε *Hen.*

l Ὑπὲρ τ Ιορδάνην κατοκημένων,] Ὑπὲρ τ Ιορδάνῃ *Hen. Vat.* atque l. 1. de *Bello Jud.* in *MS. Lipsiensi* ὑπὲρ Ιορδάνῃ, forsan pro περὶ Ιορδάνην. Vide *Relandum* in *Palæstina* §. p. 560. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 401.

Jordanem ſitæ erant maximam, ubi rerum ſuarum pulcherrimas & chariſſimas Theodorus Zenonis filius habebat. Is, Judæos nec opinantes aggreſſus, decem eorum millia interficit, & Alexandri impedimenta deprædatur. Tamen his Alexander non eſt attonitus, ſed in maritimas oras Raphiam & Anthedonem (cui poſtea rex Herodes Agrippiadi nomen impoſuit) expeditionem facit, quam & ipſam vi cepit. Cumque videret Ptolemæum à Gaza in Cyprum, ejuſque matrem Cleopatram in Ægyptum receſſiſſe, iratus Gazæis, quod Ptolemæi opem imploraſſent, urbem obſidebat agrumque eorum vaſtabat. Apollodotus vero Gazæorum dux, cum duobus peregrinorum millibus & decem millibus domeſticorum noctu, Judæorum caſtra invaſit; ac quantiſper nox erat vincebant Gazæi, (hoſtes in eam opinionem adducentes, ut crederent Ptolemæum eſſe qui ipſos adortus eſſet) verum orta die, animiſque errore liberatis, ubi rei veritatem intellexerunt Judæi, ſeſe in unum conglobant, factoque in Gazæos impetu eorum circiter mille interficiunt. Cum autem Gazæi reſiſterent, & nec ob *rei alicujus* inopiam nec ob cæſorum multitudinem cederent (nam vel quodvis potius perferre in animum inducebant, quam in hoſtis poteſtatem redigi) eis etiam animos & alacritatem addidit Aretas Arabum rex, quem ſibi auxilio venturum ſperabant, quod ita promiſerat. Sed accidit, ut Apollodotus ante perimeretur. nam Lyſimachus ejus frater, ei ex invidia obtrectans, quoniam apud cives gratia valeret, eum interfecit, & collecto milite urbem Alexandro tradidit. Atqui ille ſtatim ut ingreſſus eſt placide ſe gerebat; verum poſtea milites in Gazæos immiſit, & eos ulciſci permiſit. Illi autem alii aliò verſi Gazæos interficere: quanquam ne Gazæi quidem ſegnes animos præbuerunt, quin in ſe irruentibus ita reſtiterunt, ut Judæorum non pauciores occiderint quam quot erant ipſi. Nonnulli vero deſerti domos incenderunt, ne ulla ex eis ſpolia ſupereſſent quibus potirentur hoſtes. Erant etiam qui liberos uxoreſque *ſuas* ſuis manibus perimebant, coacti eos hoſtium ſervitute ita liberare. erant autem conſiliariorum omnino quingenti qui in Apollinis fanum confugerunt: (nam accidit, ut, dum capta urbs eſt, ſenatus haberetur) eos vero etiam interfecit Alexander, & urbe in illos diruta revertit Hieroſolyma, poſtquam eam unum annum obſederat.

Gazam obſidet.

Gazæi fortiter ſe gerunt.

Gaza capta.

Magna ſtrages Gazæorum & Judæorum.

4. Cæterum ſub id ipſum tempus etiam Antiochus, Grypus cognominatus, moritur ex inſidiis Heracleonis, cum quidem annos vixiſſet quinque & quadraginta, regnaſſet vero novem & viginti. Cum autem Seleucus ejus filius ei in regnum ſucceſſiſſet, bellum adverſus Antiochum movebat, patris *ſui* fratrem, cui cognomen erat Cyziceno; i-

More Antiochi Grypi.

Seleucus ei in regnum ſuccedit.

κάλλιστε ⸢ πυθῆς ἄξια [m] Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν. ὃς ἀ προσδοκῶσιν ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν [n] ἀποκτείνει, καὶ τὴν ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. τούτου μὲν οὖν [o] ἀ καταπλήττει τὸ Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐπιστρατεύει [p] τοῖς [q] ἐπιθαλατίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἣν ὕστερον [r] μὲν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππάδα μετωνόμασε, καὶ κώμη μέχρι εἶλε ⸢ τούτων. ὁρῶν δὲ τὸ Πτολεμαῖον ὂν τὴ Γάζης εἰς Κύπρον [s] ἀνακεχωρηκότα, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπικαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν [t] πορευόμενος. Ἀπολλόδοτος δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ [v] μυρίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπίπτει τοῖς τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδοις, ἐφ' ὅσον μὲν ἔσχηκεν ἡ νὺξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι· δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· γενομένης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν, ἐπιστρέφονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις πορσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ [x] χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε [y] ὑπὸ τῆς ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρεμένων ἐνδιδόντων· πᾶν γὰρ ὁπόσον ὑπομένον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι· [z] προσῆκε χάριν αὐτῶν τὴν [a] προθυμίαν ⸢ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ἐπίδοξος ὢν [b] ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχον ἐπαγγελάμενον. ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον ἀφανισθῆναι. [c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [d] ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν, κλείνας αὐτὸν καὶ φαύλοις συγκρότησας, ἐνεδίδωσιν [e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δ' οὐδὲν μὲν [f] εἰσελθὼν ἠρέμει· μετὰ δὲ τοῦτο τὴν δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ [g] τραπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκτειναν· ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀθῳωτοὶ, ἀλλὰ ⸢ τοῖς παραπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους σὺν ἐλάττοσιν αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μενοῦμενοι τὰς [h] οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι [i] τοῖς πολεμίοις λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [k] αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἀναγκασμένοι. τῶν δὲ βουλῆς ἦσαν οἱ πάντες [l] πεντακόσιοι, συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν· συνεδρεύοντων γὰρ τῶν ἐπιόντων συνέβη γενέσθαι· ὁ δ' Ἀλέξανδρος [m] τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν [n] αὐτοῖς ἐπικαταπέμψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐναυτῷ πλουτήσοντας.

δ'. [o] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος, ὁ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς, δολοφονηθεὶς ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουλεύσαντος, βιώσας μὲν ἔτη πεντήκοντα ⸢ πέντε, [p] βασιλεύσας δ' ἐννέα ⸢ εἴκοσι. Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος, ἐπολέμει μὲν τῷ [q] πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπικαλεῖτο Κυζικηνὸς, νικήσας

m Θεόδωρος] De hoc Theodoro infr. §. 5. SPANH.

n Ἀποκτείνει,] *Ἀπέκτεινε* & mox *διέφθειρε* *Busb.*

o Οὐ καταπλήττει] *L. B.* οὐ non agnoſcit.

p Τοῖς —— μεσογείοις,] Rhaphia & Anthedon, maritima loca, poſterior *Agrippias* ab Herode dicta. Idem *alibi*. lib. 1. c. 4. §. 4. & lib. 4. c. 11. §. 5. Ῥάφια, Συρίας ἀρχή· SPANH.

q Ἐπιθαλατίοις] Τοῖς θαλατίοις *Hen.* & *Busb.* Legi poteſt, τοῖς ἐπὶ θαλατίοις ια.

r Μὴν Ἡρώδης] Illud ᾗ ex *MSS.*

s Ἀνακεχωρηκότα,] *Μεταχεχωρηκότα Busb.* & *Hen.*

t Πορευόμενος.] *Προσιόντος* legendum cenſeo.

v Μυρίων οἰκετῶν,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* χιλίων in *Editis.*

x Χιλίους.] Διχιλίους ſolus *Hen.*

y Ὑπὸ τῆ ἀνδρείας,] Mallem ſane ὑπὸ δίους aut δειλίας.

z Προσῆκεν αὐτῶν] *Προσεπήνεγκεν αὐτῶν Busb. Προσενεγκεῖν δ' αὐτῶν* forſan pro *προσεπήνεγκε δ' αὐτῶν Vat. προσενέγκειν δ' αὐτῶν* in *Editis.*

a Προθυμίαν ⸢ Ἀρέτας] *Εὐψυχίαν Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

b Ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχον ἐπαγγειλάμενον.] *Ἦκεν Busb.*

c Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

d Ζηλοτυπῶν αὐτὸν] *Ζηλοτυπῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ Busb.*

e Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν.] Gazæ deditio & vaſtatio. Hinc *Alb.* VIII. 26. de Gaza *αὐτὴ ἐὼν ἔρημος*· Eadem ab Alexandro M. ante vaſtata, ⸢ *μέντοι ἔρημος Strabo* lib. XVI. SPANH.

f Εἰσελθὼν ἠρέμει·] Εἰσελθὼν *Vat. Busb.* & *Hen. ἠρέμει Busb. ἐρημῆ Hen. ἠρέμα Vat. εἰσῆλθεν ἠρέμα* in *Editis.* in *Epiphanii* verſione *ſtatim cum ingreſſus fuiſſet quievit.*

g Τραπόμενοι] Ita *Busb.* & *Vat. πεσόμενοι* in *Editis.*

h Οἰκίας ⸢ ἐνεπίμπρασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr. οἰκίαις* in *reliquis.*

i Τοῖς πολεμίοις λαβεῖν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) *ὡς μηδὲν λάφυρον οἱ πολέμιοι λάβοιεν Busb. ὡς μ. αὐτῶν λ. εἶ. τοῖς πολεμίοις λ.* in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* verſione, *ne aliqua ſpolia adverſarii poſſent invenire.*

k Αὐτοὺς δουλείας] Αὐτῶν *Hen.*

l Πεντακόσιοι,] *Συμφυγόντων Busb.*

m Τούτους] Τοῦτος *Busb.*

n Αὐτοῖς ἐπικαταπέμψας] *Αὐτῶν ἐπισκ. Busb.*

o Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν] Ὑπὸ τὸ αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν *Busb.*

p Βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι.] *Βασιλεύσας δὲ ἐξ καὶ εἴκοσι* juxta *Frag. Porphyrii* in *Gr. Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3907.

q Πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ,] *Πατρὸς αὐτοῦ ἀδ. Busb.*

σας δ' αὐτὸν, καὶ λαῶν ἀπέκτινε. μετ' ὀ πολὺ ἡ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς [r] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, ἀναβὰς εἰς Ἀραδον, καὶ θεὶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης [s] τῆς Συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ ῥυόμενος [t] ἐν τῇ Μόψῳ ἑστίᾳ πάλιν αὐτὸς εἰσέπραξε χρήματα. ὁ δὲ τῶν [v] Μαψουεστιέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν [x] αὐτοῦ τὰ βασίλεια, καὶ [y] διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Ἀντίοχος δὲ ὁ Κυζικηνοῦ παιδὸς [z] βασιλεύοντος τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον πρὸς [a] αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ὑπ' ἀπόλλου μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετ' δὲ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος, θέμενος διάδημα, μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάθυρος τὸ τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν [b] Δημήτριον, τὸν [c] Εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος, κατέῤῥησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς [d] ἀνθισάμενος Ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. [e] Λαοδίκη γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τοῦ [f] Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ, Πάρθους πολεμοῦσῃ, μαχόμενος [g] ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δὲ Συρίαν [h] κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις [i] δεδήλωται.

ε'. Ἀλέξανδρος δὲ τὰ οἰκεῖα πρὸς αὐτὸν στασιάσαντας, ἐπανέξη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἀγομένην, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, [k] κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον· νόμος γάρ ἐστι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον [l] θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ [m] κιτρίων, δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις· [n] παρεσκευασμένοι δ' αὐτὸν [o] ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τοῦ ἄρχειν [p] ἀνάξιον. ἐπὶ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν πρὸς ἑξακισχιλίους· δρύφακτον δὲ ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ναὸν βαλλόμενον μέχρι τοῦ [q] θείγκου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τότε τὴν τοῦ πλήθους

psumque victum & *prælio* captum morte multabat. Non ita multo post Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, cum Aradum pervenisset & diadema sibi imposuisset, Seleuco bellum infert, & *armis* superatum ex universa Syria expulit. At ille, cum fuga delatus esset in Ciliciam & in Mopsuestiam receptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero Mopsuestienſis, *ista re* irritatus, regiæ ipsius flammas subjecit, ipsumque cum amicis *illic* perire fecit. Cum autem Antiochus Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater bello eum adoritur, victusque vitam simul & exercitum amittit. Post eum vero pater ejus Philippus, imposito *sibi* diademate, in parte Syriæ regnavit. Interim Ptolemæus Lathyrus quartum ejus fratrem Demetrium, qui Eucærus dicebatur, accitum è Cnido regem apud Damascum constituit. His autem duobus fratribus cum Antiochus strenue resisteret, brevi diem obiit supremum. Nam in auxilium veniens Laodices Galadenorum reginæ, adversus Parthos *tum* bellum gerenti; fortiter dimicans *in prælio* cecidit. Syriam vero duo fratres, Demetrius & Philippus, imperio tenuerunt, sicut alibi narratum est.

Antiochus Cyzicenus occiditur. *Antiochus Pius, Cyziceni filius, Seleuco bellum infert.* *Seleuci interitus.* *Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello adoritur.* *Demetrius Eucærus rex Syriæ.* *Antiochus, in auxilium Laodices vocatus, prælio cadit.* *Demetrius & Philippus Syriæ reges.*

ſ. Quod autem ad Alexadrum attinet, cum in ipsum seditionem sui movissent, (in eum enim gens insurrexit) dum festum ageretur, & ipse aræ astaret rem divinam facturus, citriis eum petebant (more *eo* apud Judæos obtinente in Umbraculorum festo, ut singuli ramos ferrent palmarum & citriorum, id quod alibi declaravimus) atque convicia ei dixerunt, quasi ex captiva genitus esset, ideoque honore *pontificali* & sacra faciendi potestate indignus. istis *ille* iratus occidit eorum ad sex millia: & exstructo circa aram & templum septo ligneo usque ad *septum* istud intra quod solis sacerdotibus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis ad

Mota ia Alexandrum seditio.

r Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς] Ita lego ex fide Historicorum (*Appiani* in *Syr.* p. 132. & *Gr. Eusebii* p. 232.) non auctoritate librorum *Josephi*, qui nobis supersunt. in quibus (tam *Lat.* quam *Gr.*) Ἀντίοχος καὶ Αντωνῖνος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος ἀναβὰς εἰς Α. καὶ θεὶς διάδημα πολεμεῖ τῷ Σ. καὶ κρατήσας ἐξήλασεν. nisi quod unicus *Busb.* habeat Αντώνι ὁ Εὐσ. & mox ἀναβὰς. erasis in fine tribus aut quatuor literis, deinde διάδημα. postremoque πρὸς τὴν Σελ. Verum quod hoc (inquit *Petav.* l. 10. de *Doctr. Temp.* c. 45. p. 233.) historiæ portentum? aut quis ille est Antoninus Pius Cyziceni filius? nam ὁ Εὐσεβὴς cognomen Antiochi Cyziceni filii, qui & unicus in historia reperitur. Cui addo *Ez. Spanhemium*, qui (in lib. de *Præst.* & *Usu Numism.* p. 410. *Edit. Lond.*) dicit ex verbis istis *Josephi* expungendum esse ὃς Αντωνῖνος, tanquam Glossema alicujus Magistelli, à quo, nempe quod eodem Εὐσεβὴς nomine dictus sit apud Romanos Antoninus, ad marginem fortè adnotatum, inde autem librariorum imperitia in textum assumptum. idque sane à sæculis aliquot ante Epiphanium natum. HUDS. Antiochus Cyzicenus à Seleuco v. cæsus Trog. Epit. XL. At hic *Antonini* nomen glossema est, quod ideo, quia Εὐσεβὴς etiam dictus, è margine, ubi adscriptum fuerat, in Textum irrepsit. Quod mirum, idem occurrit apud *Rufinum*: Antiochus & Antonius Pius. Idem etiam glossema in Edit. Basil. SPANH.

s Τῆς Συρίας.] Illud τῆς ex *MSS.*

t Ἐν τῇ —— χρήματα.] Vide de hoc Antiochi Grypi interitu Mopsuestiæ Appian. qui idem tradit Syriac. p. 132. SPANH.

v Μοψουεστιέων δῆμος.] Ita *Busb.* & *Hen.* Μοψουστιέων in *Editis Aliisque.*

x Αὐτοῦ τὰ βασίλεια.] Sic *Busb.* & *Vat.* (*Lugd. Bat.*) αὐτοῦ βασίλεια in *Editis Aliisque.*

y Διέφθειρεν αὐτὸν] Vide *Usserium* ad *A. M.* 3911.

z Βασιλεύοντος τῆς Συρίας,] Sic *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλεύσαντος in *cæteris.*

a Αὐτὸν,] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *reliquis.*

b Δημήτριον,] Demetrius Eucærus IV. frater, Rex Damasci. Hi Antiochus & Philippus fratres *Gemelli* dicti à *Porphyrio in Exc. Scaligeri.* SPANH.

c Εὐκαιρον λεγόμενον,] Ακαιρον *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* Potuit quidem Demetrius per ludibrium ita appellari (uti observavit Cl. *Aldrichius*) sicut Antiochus *Epimanes* pro *Epiphanes*, & Ptolemæus *Kacergetes* pro *Euergetes.*

d Ανθισάμενος Αντίοχος,] Ανθικαθισάμενος *Busb.*

e Λαοδίκη] Ἐν Λαοδίκῃ *Hen.* ἐν Λαοδικείᾳ *Busb.* ἐν Λαοδικίᾳ in *Editis Aliisque.* Verum cum *Epiphanius* habeat, *Nam Laodiciæ Gaminorum reginæ contra Parthos bellanti cum socius advenisset*, rescripsi Λαοδίκη è *Cod. Hen.* & vocalem ὐ delevi, ut quæ detracta fuisset ex fine vocis præcedentis ἀπέθανεν. Videsis *Foy. Vaillant*, in *Historia Regum Syriæ*, p. 376. HUDS. Ἐν Λαοδίκῃ· *Rufinus.* Nam Laodiciæ Gæmiorum reginæ &c. *Edit. Basil.* ut hoc ἐν Λαοδικίᾳ τῆς Γαλαδηνῶν. Laodicea quippe urbs in Galadena regione trans Jordanem. Verum hunc Antiochum Euseben non mortuum in eo prælio, sed fugientem in Oronte submersum tradit Porphyrius Exc. Græc. Scalig. Eundem verò Antiochum regno Syriæ à Tigrane spoliatum tradit Appianus Syriac. p. 119. Laodice verò hæc Calamanorum Regina Porphyr. SPANH.

f Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ,] Γαλιτῶν *Hen.* & *Busb.* (Γαλικλωῶν *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* versione *Gaminorum.*

g Ἀνδρείως ἔπεσε.] Quod negat *Vaill.* quem consule in Hist. Regum Syriæ pag. 376.

h Κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ] Κατέχουσι *Busb.*

i Δεδήλωται.] Δεδηλώκαμεν *Hen.*

k Κιτρίοις —— ἄλλοις.] Conf. supr. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

l Θύρσους ἐκ φοινίκων] Sc. lib. 3. c. 10. §. 4. Videsis *Pseudogorionidem*, l. 3. c. 33. *Petitum* in *Animadv. ineuδότοις* tom. 3. p. 729. & *Simsonum* in *Chron. Cathol.* ad *A. M.* 3910.

m Κιτρίων,] Κιτρέα leg. nam citrea gestabant mala læva, non thyrsos ex citreis. REL.

n Παρεσκευασμένοι δ' αὐτὸν] Παρεσκευάσθησαν *Busb.* & *Hen.* παρεσκευασθέντας δ' αὐτὸν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθόντες ὡς &c. legendum censet *Petitus* (in *Animadv. ineuδότοις* tom. 3. p. 738.) quod hoc fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *contumelioseeam aggressi sunt, cum ingressi fuissent, dicentes de captiva genitum.*

o Ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα,] Ita ex *Epiphanii* versione jam allata, & *MSS.* (ut & *L. B.*) lectione ὡς ἐξ αἰχμαλώτων. in *Editis* ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα. quæ lectio (inquit *Petitus*) ferri non potest. nam sacerdoti captivo, qui olim fuisset, non interdicebatur summo Pontificatu. Cum autem dicit ἐξ αἰχμαλώτου, avlam ejus intelligit, matrem Joannis Hyrcani. Vide supr. c. 10. §. 5.

p Ἀνάξιον.] Εἶναι ἀνάξιον *Hen.*

q Θείγκου,] Τείγχους *Busb.* & *Hen. Josephus* in templi descriptione γήσιον vocat *sepimentum ὅσον πηχυαῖον ὕψος*, quod populum à Sacerdotibus arcebat, ut & alterum sepimentum, quo ἀλλόφυλοι arcebantur, vocat φράγμα λίθινον *loricam è lapide.* Idem alibi quod Græci vocant θείγκον id ait γῆσον vocari ἐπιχώριον γλῶτταν, cum tamen ea vox Hebræa non sit origine, sed, ut multæ aliæ, ex Græco sermone in Hebræum traducta. *Grot.* ad *Matt.* p. 282. Existimo (inquit *Petitus*, p. 741.)

ad se aditum obstruxit. Alebat & peregrinos milites, Pisidas, & Cilicas. nam Syris quidem, quod eis erat infensus, non utebatur. Item cum Moabitas & Galaaditas, qui Arabes sunt, subegisset, ut inde tributum exigeret, demolitus est etiam Amathunta, non audente Theodoro manus cum eo conserere. Congressus autem cum Obeda Arabum rege, inque insidias delatus in locis asperis & difficilibus, à multitudine camelorum in vallem profundam detrusus est apud Gadara pagum Galaaditidis, & ipse ægre evasit. Cumque inde fugeret, Hierosolyma pervenit: atque præter acceptam clade à gente lacessitus, bello cum ea sex annos gesto, occidit Judæorum non minus *quam* quinquaginta millia. Ac dum eos, ut simultatem deponant, hortatur, eo magis eum oderunt propter ea quæ acciderant mala: rogantique quid facto opus esset, omnes clamarunt, ut ille moreretur; & ad Demetrium Eucærum miserunt, qui *ipsum* in auxilium ascisceret.

Moabitas aliasque gentes subigit Alexander.

Multa cum cæde in Judæos grassatur.

Demetrius Eucærus à Judæis in auxilium accersitus.

ἐπ' αὐτὸν [r] ἀπέφραξεν εἴσοδον. ἔτρεφε γὰρ ξένους, Πισίδας, καὶ Κίλικας. [s] Σύροις γὰρ πολεμίοις ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ [t] τῶν Ἀραβίων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, [v] κατέῤῥηξε καὶ Ἀμαθοῦντα, [x] Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωάψας δὲ μάχῃ πρὸς [y] Ὀβεδᾶν τὸν Ἀράβων βασιλέα, [z] καὶ [a] πεσὼν εἰς ἔνεδραν ἐν χωρίοις τραχέσι δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους [b] καμήλων εἰς βαθεῖαν καὶ ῥαγδαίαν [c] φάραγγα καὶ Γάδαρα κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. Φεύγων δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα παραγίνεται. καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ἐληλεμένου δὲ ἔθνους, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ [d] ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον πέντε [e] μυριάδας. Θυμαλοῦται δὲ πᾶσιν τοῖς πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυθανομένῳ δὲ αὐτῷ [f] τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτόν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν [g] Εὐκαιρον ἔπεμψαν [h] θυμαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

XXII. CAP. XIV.

Quomodo Demetrius Eucærus superavit Alexandrum & non multo post Judæorum metu discessit: utque Alexander, magna Judæorum strage edita, turbis ab illis concitari solitis liberatur. De obitu Demetrii.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Δημήτριος [i] ὁ Εὐκαιρος ἐπολέτησεν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ μετ' ὀλίγον δείσας Ἰουδαίους ὑπεχώρησε· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος, πολλὰς τῶν Ἰουδαίων φονεύσας, τὴν ὑπ' αὐτῶν παρεχομένην ἀπαλλάττεται. Περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

Is Alexandrum bello petit & superat.

AT ille, cum exercitu profectus, iisque assumptis qui se acciverant, apud urbem Sicima castra fecit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis, adjunctis Judæorum circiter viginti millibus qui ejus partes tuebantur, Demetrio adversus incedebat: erant autem illi equitum tria millia, & peditum quadraginta millia. Et multa quidem utrinque tentata sunt, dum hic mercenarios, utpote Græcos, ad defectionem solicitat; ille vero stantes à Demetrio Judæos. Sed cum neutris persuaderi potuit, in prælium descenditur, in quo vincit Demetrius: mortuique sunt fideliter & fortiter se gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

Ὁδὲ, μετὰ [k] στρατιᾶς ἐλθὼν, καὶ προσλαβὼν [l] τοὺς ἐπικαλεσαμένους, περὶ Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ἰουδαίων τε [m] περὶ δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παραλαβὼν, ἀντιπαῆλθε τῷ Δημητρίῳ· τούτῳ δὲ ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ μυριάδες τέσσαρες. [n] πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη, ἃ μὲν ἀποστῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας παρωμένου, ἃ δὲ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ἰουδαίους. μηδετέρου δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσιν μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπιδείξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Δημητρίου στρατιωτῶν.

Judæi bellum inferunt Alexandro & vincuntur.

2. Cæterum cum Alexander ad montes profugisset, Judæorum sexies mille, ejus fortunam mutatam miserati, ad eum congregantur. Ac tum quidem metuens Demetrius discessit: post hæc vero Judæi bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in præliis. *Is* vero, cum eorum potentissimos in urbem Bethomam compulisset, *eam* oppugnat: captaque urbe, & iis potitus, Hierosolyma eos adducit, atque facinus perpetravit omnium immanissimum. Nam dum epu-

Β'. Φυγόντος δὲ Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ [o] Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, [p] ὑπεχώρει Δημήτριος· μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταπλείσας δὲ τοὺς διωκομένους αὐτῶν ἐν [q] Βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ χειρωσάμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ἑστιώμενος γὰρ ἐν ἀποπλῳ μετὰ τῶν

Alexandri crudelitas.

τὸ θριγκὸν conjungendum esse atque referendum ad τὸ ξύλινον, nam ἡ θριγκὸς nomine intelligitur *testacea lorica*, qua sepes ista lignea tegebatur, ne aqua pluvia corrumperetur, est itaque vertendum quasi ita scriptum esset, ἐφύφαττον δὲ ξύλινον μίτρᾳ ἐπὶ θριγκὸν πρὸς τὸ βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βαλλόμενον, *sepem de ligno ad loricam testaceam usque circa altare & templum exstruxit.* Hujus *sepis lignea* vice suffecit Herodes *loricam cubitalem* è lapide. πρόκειται δὲ καὶ τοῦ τε ναοῦ καὶ τοῦ βωμοῦ εὐλίθου τε καὶ χαλκῆν γέσιον, ὅσον πηχυαῖον ὕψος, ὃ διείργει ἐξωτέρω τὸν δῆμον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ.

r Ἀπέφραξεν εἴσοδον.] Ἐπέφραξεν *Busb.* & *Hen.*

s Σύρους γὰρ πολεμίους ὢν οὐκ ἐχρῆτο.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

t Τῶν Ἀραβίων Μωαβίτας] Ita *Busb.* & *Hen.* τοὺς Ἀραβίους in *Editis Aliisque.*

v Κατέῤῥηξε καὶ Ἀμαθοῦντα,] Κατέῤῥηξε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

x Θεοδώρου] Vid de Theodoro supr. §. 3. SPANH.

y Ὀβεδᾶν τὸν] Ὀβέδαν τὸν Ar. *Busb.* & *Hen.* Ὀβέδαν in *lib.* 1. de *Bello Jud.*

z Καὶ πεσὼν] In *Epiphanii* versione, & *incidisset in insidias altissime vallis juxta Galaaditidem.* adeo ut aut verba nonnulla in suo codice non habuerit, aut inter vertendum omiserit.

a Πεσὼν —— θριγκὸν.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

b Καμήλων] Ita in *Hen.* & *lib.* 1. de *Bello Jud.* καμίλων hic loci in *cæteris*, tam *MSS.* (præterquam *Lugd. Bat.* in quo καμήλων) quam *Editis.* Scio *Schol. Aristoph.* & *Suidam* distinguere inter κάμηλον & κάμιλον, sed an hoc discrimen ullibi obtineat, me nescire fateor.

c Φάραγγα] Καραδραν solus *Hen.*

d Ἔτη ἓξ,] Ἔτεσιν ἓξ *Busb. Hen.* & *Vat.*

e Μυριάδας.] Μυριάδων *Busb.* Legi potest οὐκ ἔλαττον ἢ μυριάδα. Sed conjecturis parum tribuo.

f Τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι,] Τί δεῖ γ. *Busb.*

g Εὐκαιρον] Ἀκαιρον *Vat.* (*Coisl.* & *L. B.*) vid. supr. c. 13. §. 4. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

h Παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.] Παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶ σ. *Busb.* & *Vet. Interpr.*

i Ὁ Εὐκαιρος] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

k Στρατιᾶς ἐλθὼν.] Στρατιὰς *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Τοὺς ἐπικαλεσαμένους,] Αὐτοὺς ἐπικαλεσαμένους *Busb.*

m Περὶ δισμυρίους] Εἰς μυρίους in lib. 1. *de Bello Jud.*

n Πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη,] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 4. §. 5. SPANH.

o Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι in *Editis Aliisque.*

p Ὑπεχώρει Δημήτριος·] Ὑποχωρεῖ *Hen.* & *Busb.*

q Βεθόμῃ πόλει,] Βεθόμας *Busb.* & forsan *Epiphan.* (Βεθόμας *Lugd Bat.*) Βεθομᾶς *Hen.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 4. §. 6. SPANH.

r Ἐπέ-

τῶν παλλακίδων, ἀναςαυρῶσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ἑκατὸν τοὺς. τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων αὐτῶν καὶ τὰς ὄψεις [r] ἐπισφάττειν, ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἀνθρωπον τοῦτον εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ δὲ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐκεῖνος ἐπολαμπρύνθη τοῖς [s] πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοσοῦτον ἦλθε [t] κινδύνων ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, ὅσον ἠγωνισμένων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλοις ἐπαγόντων, καὶ τὸ πλῆθος εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε διὰ παραδόντα γῆν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ προδόναι, ὅπως ἂν μὴ ξυνάρηται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἄλλά τι μέρος εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πεφυκότων. ἀλλ' οὐ δοκεῖ δικαίως [v] δοκεῖν τοῦτο δρᾶσαι· ὥστε διὰ τοῦτο τῆς ἀμότητος ὑπερβολὴν δικαληθῆναι αὐτὸν [x] προδότην τῶν Ἰουδαίων [y] Θρᾳκίδαν. οἱ δὲ [z] ἀνδραποδῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες ὡσὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καθ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ὅτος μὲν, ἀπαλλαγμένος τῶν τούτων παραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας [a] ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δὲ ὁ τῶν Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς [b] Βέροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. Στρατὼν δὲ ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, [c] Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ Μιθραδάτην τὸν Σινάκην, [d] Παρθυαίων ἔπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐν τοῖς ἔχουσι χαρακώμασι, [e] εἰς ὃ τῆς τε ταχείμασι [f] καὶ τῇ διψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς προδόναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον προδεδωκότες, τὸν μὲν τῷ Μιθραδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἔπεμψαν. [g] τὸν δὲ Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. [h] Μιθραδάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ καταπρεψε Δημήτριος τὸν βίον. Φίλιππος δὲ, ἀπὸ τῆς μάχης δίμηνος, ἐλθὼν Ἀντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ καθεζόμενος αὐτοῦ, ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

laretur in conſpicuo loco cum *ſuis* concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli: ciſque adhuc viventibus eorum liberos & uxores in ipſorum conſpectu jugulat, acceptas quidem *ab iis* injurias ulciſcens, ſed tamen ſeverius, quam homini licet, pœnas exigens, quamvis in mala graviſſima, quod veriſimile erat, ab ipſis conjectus, dum adverſum illum belligerarent, & in extremum vitæ regnique diſcrimen fuerit adductus, cum non illis ſuffecerit contra ſe invicem dimicare, ſed externa etiam auxilia conciverint, tandemque eo anguſtiarum perduxerint, ut quam terram in Moabitica & Galaaditica regione ſubegerat una cum locis in illa *munitis* Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipſum ſocietatem cum illis iniret; ut alia taceam innumera contra illum, qua injuriis qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen iſta non ex neceſſitate feciſſe videtur: adeo ut ille vocatus fuerit à Judæis, propter ſummam crudelitatem, Thracidas. Cæterum ejus adverſarii milites, qui numero erant circiter octo millia, noctu fugiunt; &, quamdiu vixit Alexander, fugitivi fuerunt. Et is quidem, his turbis liberatus, regnavit deinceps quietiſſime. *Alexander dictus Thracidas.*

3. At Demetrius, à Judæa Berœam profectus, Philippum fratrem ſuum oppugnavit, ſecum habens decem millia peditum & mille equites. Straton vero Berœæ tyrannus, Philippi ſocius, Zizum, qui Arabum tribubus præerat, accivit, & Mithradatem Sinacem Parthorum præfectum. Qui, poſtquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in caſtris obſident: in quibus eum telis & ſiti conſtrictum tenentes, eos qui cum eo erant ad deditionem compulerunt: abductaque ex ea regione præda *magna*, & capto Demetrio, eum quidem ad Mithradatem, qui tum in Parthis regnabat, miſerunt, Antiochenſium vero quotquot captivos factos eſſe contigit, eos gratis Antiochenſibus reddiderunt. At Mithradates Parthorum rex Demetrium apud ſe omni in honore habuit, donec *ipſe* Demetrius morbo interiit. Philippus vero *ſtatim* poſt pugnam *iſtam* profectus eſt Antiochiam, eaque potitus Syriæ regnum adeptus eſt. *Demetrius & Philippus fratres inter ſe bellum gerunt.* *Demetrius captus.* *Ad Mithradatem delatus moritur.*

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Διόνυσος, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀρέτας ἐμβαλὼν εἰς Ἰουδαίαν· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος πολλὰς ἑλὼν πόλεις ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὑπὸ νόσου ἔτη νοσήσας τελευτᾷ. οἷά τε συνεβούλευσε τῇ Ἀλεξάνδρᾳ.

CAP. XV.

Quomodo Antiochus Dionyſus, & poſt eum Aretas expeditionem facit in Judæam: utque Alexander, multis civitatibus captis, reverſus eſt Hieroſolyma, & per triennium morbo conflictatus moritur. & quænam Alexandræ conſuluit.

XXIII.

Ἐπειτα [i] Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς [k] Διόνυσος, [l] ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τὴν ἀρχὴς ἀνιπιεύμενος, εἰς Δαμασκὸν ve-

POſtea Antiochus cognomine Dionyſus, Philippi frater, ad principatum aſpirans Damaſcum ve- *Antiochus Dionyſus Syriæ rex.*

r Ἐπισφάττειν,] Ἀπίσφαττεν *Hen.* & *Busb.*

s Πρὸς αὐτὸν πολέμοις,] Πρὸ αὐτῷ *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* verſione *bello contra eos.* Eſt qui malit πρὸς αὐτούς.

t Κινδύνων] Κινδυνον *Hen.*

v Δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι·] Δοκεῖ malit Cl. *Lowthius.* HUDS. Mavult & *Cocceius*, quod *Epiphan.* quoque *videtur* habeat. Sed & ſuperius quoque iſto infinitivo uſus eſt *Joſephus.* HAV.

x Παρὰ τῶν Ἰουδαίων] Ὑπὸ τῶν *Hen.* & *Busb.*

y Θρᾳκίδαν.] Vocem Θρᾳκίδας *Joſ. Scaliger* interpretatur, *gladiator, homicida.* Verum in *Epiphanii* libris redditur *crucida*, aut *trucida*, quaſi nomen inde traxerit quod Judæos *cruci affixerit*, aut *trucidarit.* Sed probabilius eſt eum nomen hoc inveniſſe à crudelitate qua non inferior erat ipſis Thracibus: à quorum moribus non multum abhorrebat etiam in cæteris: multas enim habebat pellices, uti Thraces uxores, teſte *Heraclide Pontico*, voce ΘΡΑΚΩΝ. Verum non dubito (inquit *Wolfius* in lib. de *Notitia Karæorum*, p. 86.) quin ad Hebraïcum verbum דקר alluſerit. HUDS. דוקר *Aegroni.* ita Titum vocat. Sed magis placet ita dictum à cognomine ipſi dato à Judæis ob hoc facinus דוקר *transfodiens.* Σύγκελλος in chronico pag. 294. ſcribit eum Θρᾳκιδᾶν ab inimicis dictum eſſe ὡς ἀδικώτατον, *ut injuſtiſſimum.* REL.

z Ἀνδραποδῶται αὐτοῦ,] Αὐτοκρατῶς *Vat.* ſolus.

a Ἐβασίλευσε.] Ἐβασίλευε *Busb.*

b Βέροιαν,] Ita *Hen.* Βίβλοις in *Aliis.*

c Ζίζον] *Lugd. Bat.* Τίτον.

d Παρθυαίων] Παρθυαίων ἔπαρχον *Busb.* Παρθυαίων ὕπ. in *Editis Aliiſque.* Ex *Stephano Byzant.* & *Suida* Παρθυαίων reſcripſi, & ſupra (cap. 8. §. 4.) Παρθυαίοις pro vulgato Παρθυαίοις ex iiſdem ſcribendum cenſeo.

e Εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι] Εἴσω τοῖς τοξ. *Busb.*

f Καὶ τῇ διψῃ συνέχοντες αὐτὸν,] Καὶ τῇ διψῃ hic loci omittit *Busb.* & poſt ἠνάγκασαν inſerit. adeo ut forſan legendum ſit, εἰς ὃ τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ διψῃ τοὺς σ.

g Τῶν δὲ Ἀντιοχέων] Τῶν δὲ αἰχμαλώτων ὅς [ὅσους *Hen.*] Ἀντιοχέων εἶναι πολίτας συνέβ. *Busb.* & *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *captivos vero gratis Antiochenis reddiderunt.*

h Μιθραδάτης δὲ] Μιθραδάτης ὁ Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ, μέχρι *Busb.*

i Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος,] Antiochus Dionyſus quintus frater, ſeu Antiochi Grypi filius. Dictus in Nummis ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ. SPANH.

k Διόνυσος,] Διονύσιος perperam *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* Ἀντίοχος Ἐπιφανὴς Διόνυσος in nummis. Hic Antiochus unus erat ex quinque Antiochi Grypi filiis, & Demetrii Eucæri frater.

l Ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου,] Conf. *ſupra* lib. 1. c. 4. § 7. SPANH.

venit, & ibi rerum potitus rex factus est. Cum autem ille expeditionem fecisset in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damascum se contulit. Urbe autem ipsi à Milesio qui arcis relictus erat præfectus & à Damascenis tradita, cum in *Milesium ingratum sese ostendisset, nihilque eorum quæ sperarat ab eo *in urbem* recepto præstitisset, maluisset videri sui terrore urbem cepisse quam gratiâ Milesii, ideo quod illum ut fieri oportebat non remuneraverat *Philippus*, *illis* in suspicionem venit, & rursus Damascum perdidit. Nam ipsum in circum *equestrem* egressum exclusit Milesius, & Damascum Antiocho servavit. Ille vero, auditis quæ Philippo acciderant, ex Arabia reversus est: moxque profectus in Judæam ducit exercitum octo millium peditum & equitum octingentorum. Alexander autem ejus adventum veritus, fossam profundam ducit à Chabarzaba, quæ nunc Antipatris appellatur, ad Joppicum mare, qua sola parte aditus patebat: excitatoque muro, ac structis turribus ligneis & pluteis per stadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus istis operibus incensis, copias illac trajecit in Arabiam. Cumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente se ostenderet, cum illis congressus Antiochus acriter dimicavit; & quidem vincens occubuit, dum laboranti parti subvenit. Occiso autem Antiocho exercitus fugit in vicum Canam, ubi maxima ejus pars fame conficitur.

Ut Philippus Damasci potiundæ spe excidit.

Antiochi in Judæam expeditio.

Antiochus in prælio occumbit.

2. Post hunc regnavit Aretas in Cœle-Syria, vocatus ad principatum ab iis qui Damascum tenebant, odio Ptolemæi * Mennæi. Inde autem cum exercitum in Judæam duxisset, atque Alexandrum apud Addida locum *munitum* prælio vicisset, facta pactione discessit ex Judæa.

Aretas Syriæ regis in Judæam expeditio.

3. Alexander vero, cum secunda vice ad urbem Dion semet admovisset, eam capit; deinde exercitum ducit ad Essam, ubi erant Zenonis optima quæque. Et triplici quidem muro locum cingit, urbe vero prælio capta ad Gaulanam & Seleuciam contendit. & his quoque potitus, in potestatem etiam suam redegit Antiochi vallem & præsidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum præfecto objiciens, ei provinciam ademit: & cum jam triennium in ea expeditione consumpsisset, domum repetiit, Judæis eum magno studio ob res feliciter gestas excipientibus.

Alexander loca multa in potestatem suam redigit.

4. Eo autem tempore jam Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi. ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram; in mediterraneis vero ad Idumæam, Adora, & Marissam, & Samariam,

Variæ urbes Syrorum, Idumæorum, aliarumque gentium subactæ.

---

m Καταλίλειπτο] Καταλίλειπτο *Busb.* & *Hen.*

n Τῆς —— ὑφιδόντος] Vel corrigenda distinctio ---- φύλακ ἢ τ Δαμασκηνῶν, ὑφιδόντ ---- vel, quod verius puto, legendum ---- τ ἄκρας φύλακ τ Δαμασκηνῶν, ὑφιδ' ----. IBBETSON.

* *Milesium ingratum sese ostendisset*,] Suspicor *Eudemum* aut simile nomen excidisse.

o Καὶ τ Δαμασκηνῶν] Forsan μ τ Δαμ.

p Μὴ διορύξαντ αὐτόν] Sensus postulat voculam μὴ, quam uncis inclusam dedi. nam abest *Editis* & *MSS.* & quæ sequuntur διορύξαντ αὐτὸν οἷς ἔχοιεν nec agnoscit *Busb.* nec ea legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Recte inseruit *Hudsonus* voculam μὴ, & quoniam in præstantissimo nostro *Lugd. Bat.* exstat, uncinulas quoque illas, quibus incluserat, delevi. HUDS.

q Χαβαρζαβᾶ] Καβαρσαβᾶ *Busb.* & *Hen.* nec aliter in *Epiphanii* libris. *L. B.* Χαβαρσαβᾶ.

r Μεσοπύργια,] Μεταπύργια *Hen.*

s Φεύγ εἰς Κανὰ κώμ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

t Κανὰ κώμ,] Κανὰν πόλιν *Busb.* & mox Διαφθείρ.

u Τὸ Μενναίου] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

* *Mennæi.*] Lego Τ Μενναίου ex infr. c. 16. §. 3. & in Lib. de Bello. non τ Μενναίου ut in *Editis* & *MSS.*

x Ἀδιδὰ] Ἀδιδὰν χωρίου *Busb.* Ἀδιδὰ χωρίον *Hen.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 4. SPANH.

y Δίον πόλιν,] Ita cum *Epiphanio*, ipsoque *Josepho* non multo post. Δίαν hîc in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

z Εσσαν,] *Essemon* aut *Essamon* in *Epiphanii* versione.

a Μάχῃ] *Lugd. Bat.* μαχεῖ, id est sine pugna, tradentibus se oppidanis, melius forsan. HAV.

b Γαύλανιτ] Γαυλανὰ *Hen.* Γαυλάνα in lib. 1. de *Bello Jud.* Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 815. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

c Τῷ Ἀντιόχ λεγομένῳ Φάραγγα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

d Γάμαλα τὸ φρούριον.] Γάμαλα πόλις infr. lib. 18. c. 1. §. 1. & ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. lib. 2. c. 20. §. 4. SPANH.

e Περιέδυσεν αὐτόν·] Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

f Διὰ τ χαιρόν] Ita cum *MSS.* ᾧ abest *Editis.*

g Πόλεις εἶχον] Καὶ Κίλικιαν adjicit *Busb.* HUDS. Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

h Ἰουδαῖοι.] Οἱ Ἰουδαῖοι *Busb.* & *Hen.*

i Ῥινοκόλουραν.] Ita cum *Epiphanii* libris. Ῥινούραν in *Editis Aliisque.* Ῥινοκόρυλαν *Hen.* forsan pro Ῥινοκόλουραν. Ῥινοκόρουραν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 610. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 969. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

k Ἀδωρα,] *Aboram* in omnibus *Epiphanii* libris.

l Καὶ Σαμάρειαν,] *L. B.* ὅλ Ἰδουμαίαν καὶ Σαμ.

m Γά-

μάρφαν, Καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος, Σκυθόπολιν, [m] Γάδαρα, Γαυλανίτιδα, Σελεύκειαν, [n] Γάβαλα, Μωαβίτιδας, [o] Εσεβὼν, Μήδαβα, [p] Λεμβᾶ, [q] Ορώνας, [r] Γελίθωνα, Ζάρα, [s] Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν· τούτῳ δὲ [t] κατέσκαψαν, διὰ τὸ συνοικεῖν τοῖς εἰς τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις περιῴκουσας τὴν Συρίας, [v] αἳ ἦσαν κατεσπαρμέναι.

montem Carmelum & montem Itabyrium, Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas *etiam*, Essebonem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, & Pellam; (hanc autem everterunt, ideo quod ejus habitatores polliceri noluerunt se ad ritus Judaïcos transituros) atque alias præcipuas Syriæ urbes *tenebant*, quæ *itidem* erant eversæ.

ε'. Μετὰ δὲ τοῦτο Αλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, εἰς μέθης εἰς νόσον καταπεσὼν, καὶ τρισὶν ἔτεσι [x] τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεθεὶς, οὐκ ἀπέστη τῆς [y] στρατιᾶς, ἕως ἐκ [z] τῶν πόνων ἐξαναλωθεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὄροις, πολισμάτων Ραγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ Ιορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα [a] ὡς ἐς τὸ τελευταῖον ἥκει, καὶ μηδεμίαν [b] ὑπογράφουσα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ [c] κοπτομένη, τά μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν καὶ τοὺς παῖδας [d] ἀπωδύρετο, καὶ "τίνι καταλείπῃς ἄτως "ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα [e] τὰ παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα, "ὡς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκεισαι ὡς "σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος". ὁ δὲ σωφρόνως [f] αὐτῇ, "πίστεως μὲν οἷς ὑπολήψει, ὡς τὸ τῷ βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μὴ τὰ τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ "ὡς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα "[g] ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [h] διαφθορο"μένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ διδόναι. τούτους γὰρ, "ἐπαινέσας αὐτῷ ἀντὶ τῆς τιμῆς, εὔνουν καταστήσειν αὐτῇ "τὸ ἔθνος. [i] δύνασθαι δὲ πολὺ διὰ τοῖς Ιουδαίοις τούτους "ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλους διακειμένους "ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι διὰ τῷ πλήθει εἶναι "[k] ἂν καὶ φθονοῦντες τὰ χαλεπὰ λέγωσιν, αὐτόν τε προσ"κρούσειν τῷ ἔθνει διὰ τούτους ἔλεγε, ὑβριστὴν [l] παρ' αὐτοῖς. "σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμ"ψαι μὲν τοὺς [m] πρωτεύοντας αὐτῶν· ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶ"μα τὸμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βάλωνται κἂν πολλὰς "ἀξιοπίστους αἰτίας ἐπενέγκωσι, εἴτε καταφρονεῖν ἀπορίᾳ με γε"λήσουσι τοῦ νεκροῦ, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου "τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσει· "καὶ μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ πρά"ξασθαι ὑπισχνοῦ. ὅταν σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, "[p] ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, "ἢ ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν δίκαιον ἐξεῖναι ποιεῖν με κα"κῶς τοῦ νεκροῦ διαθῆναι γελῆσαντας· [q] σὺ δὴ βεβαίως ἄρ"ξεις." ταῦτα διδαξάσης τὴν γυναικὶ πλουτᾷ, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δὲ ἐνὸς [r] δέοντος πεντήκοντα.

ſ. Postea autem Alexander ex ebrietate lapsus in morbum, & tribus annis quartana febre vexatus, *tamen* militia non destitit, donec laboribus exhaustus obiit in Gerasenorum montibus, obsidens præsidium Ragaba trans Jordanem. Regina autem videns eum jam in extremis esse, & nullam amplius salutis spem præ se ferentem, flebat & lamentabatur, se suosque natos deplorans, qui deserti futuri essent: &, "cui me, ipsi dicebat, ita re- *Alexandri prudens consilium.*
"linquis & liberos ope aliena indigentes, propter-
"ea quod non ignores quam infensa sit tibi *Judæo-*
"*rum* gens." Ille vero ei consuluit, "ut suis mo-
"nitis pareret, ut regnum & liberos tuto conser-
"varet, mortem vero suam milites celaret, donec
"locum expugnasset: deinde quasi victrix splendi-
"de Hierosolyma se conferret, & Pharisæis pote-
"statem aliquam præberet. hos enim, eam ob ho- *Pharisæorum auctoritas.*
"norem laudantes, conciliaturos ei nationis bene-
"volentiam. Hos scilicet plurimum posse apud
"Judæos dicebat, & lædere quos oderint, & juva-
"re quibus bene velint: maxime enim eis vulgò
"credi, si de quopiam, quamvis per invidiam,
"maledicant; seque adeo in odium gentis propter
"eos incurrisse, quod eos affecisset contumelia.
"Quare tu, subjiciebat, ubi Hierosolyma perve-
"neris, accersito eorum primarios: illisque meo
"corpore ostenso, potestatem eis facito, probe
"compositæ ad fidem orationi, utendi me arbitra-
"tu suo, sive cadaveri meo, sepulturæ honore pri-
"vato, voluerint illudere, ut qui multa à me per-
"pessi fuerint, sive aliam quamcunque injuriam
"corpori meo ex iracundia facere libuerit. teque
"nihil in regno sine eorum sententia facturam
"promittito. Hæc te ad eos loquutâ, & ego
"splendidiore funere ab eis efferar, quam à te ef-
"ferrer, propterea quod, quia eis me mortuum in-
"juriosè tractare licebit, id facere non libebit: &
"tu tuto regnabis." Hæc ille postquam uxorem *Alexandri obitus.*
monuit, vitam finivit, cum quidem regnasset annos viginti septem, vixissetque undequinquaginta.

m Γάδαρα,] Γάζαρα *Hen.* Γάδαρα quandoque Γάζαρα appellari notavit *Relandus* in *Palæstina S.* p. 679. Verum ejus verba non respiciunt urbem hanc, utpote mediterraneam, sed alteram non procul à Joppe & Jamnia.

n Γάβαλα,] Mallem hîc Γάμαλα rescribere cum *H. Norisio* in *Dissert.* III. de *Epochis Syro-Maced.* p. 294. *Edit. Lipsi.*

o Εσεβὼν] In *Epiphanii* libris *Sebon.* eadem est ac *Chesbon.* HUDS. Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. 8. §. 5. SPANH.

p Λεμβᾶ,] Λίμβα, Ορῶν, Αἶμα, Γαλαθῶνα, Ζάρα *Hen.* Λεμβᾶ, Ορῶνας, Αἱμᾶ, Τελίθωνα, Ζαρᾶ *Vat.* in *Epiphanii* Editis, *Lembaoronem, Mega, & Onzorom*, & similia aut majora nominum portenta in *MSS.*

q Ορώνας, Γελίθωνα, Ζάρα,] Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

r Γελίθωνα,] *Lugd. Bat.* Μαναὶ, Λαιθωνὰ.

s Κιλίκιον αὐλῶνα,] In *Rufino* distinguuntur ut diversa loca, *Cilicum*; *Aulonem*: Certe αὐλὼν de Syriæ convalli seu potius Hierichuntina dicta, ubi balsamum Ita forte pro Κιλίκιον legendum Κίδαν, seu Κιδίτας, de quibus in Palæstinorum ditione supra lib. 6. c. 13. §. 1. ἐμβεβληκότας εἰς τὴν Κιδαυῶν χώραν & §. ead. χαλεπῆ ἦν Σίμωνι ἀκούσας τὸ Κίδα τὸ Δαυίδου· mox οἱ Κιδῖ) διαθέσθαι· item διὰ τὸ Κιδιτῶν· SPANH.

t Κατέσκαψαν,] *L. B.* Κατέσκαψεν.

v Αἳ ἦσαν κατεσπαρμέναι.] Quæ erant subversæ. SPANH.

x Τεταρταίῳ πυρετῷ] Conf. διαθ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

y Στρατιᾶς,] Στρατιώτων *Hen.*

z Τοῖς πόνοις] Ἐν τοῖς πόνοις *Hen.* & *Busb.* Crediderim (inquit *Relandus* in *Palæstina S.* p. 959.) in hoc nomine Ραγαβᾶ esse vestigium nominis *Argob in Basan*, uti *Sacer Codex* loqui solet. Vide *Euseb.* in *Locis Hebr.* v. Αργοβ.

a Πρὸς τὸ] Πρὸς τῷ solus *Busb.*

b Ὑπογράφουσα] Ὑποτίθεσα *Busb.*

c Κοπτομένη,] Vox propria in luctu, sic Jeroboami uxor κοπτομένη, plangens filium mortuum supra lib. 8. c. 11. §. 1. ἐπὶ τέκνῳ κοπτομένη τελευτήσαντι· & lib. 7. c. 1. §. 6. κοπτομένους τε καὶ τοὺς δακρύοις &c. Hinc κόπτω & κοπετὸς de tali luctu in funere proximorum. vid. Æschyl. Choëph. v. 21. ἐξύχμασε σωὶ κόπτῳ, & de luctu ob cædem Agamemnonis. sic LXX. *Gen.* L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν (f. κόπτῳ) de inferiis Jacobi. SPANH.

d Απωδύρετο,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀπεδύρετο sine augmento in *reliquis*.

e Τὰ παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα,] Sic in *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) favente *Epiphanio*, qui vertit, *alterius auxilii egentem.* παρ' ἀλλήλων βοηθείας in *Editis Aliisque.* τὰ παρ' ἀλλήλων βοηθ. *Vat.*

f Αὐτῇ,] Iterum ex *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* αὐτὸν in *ceteris.*

g Ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς] Ὡς ἀπὸ νίκης *Busb.* & *Zonar.*

h Διαφθορομένη,] Παραφθορμένη *Busb.* & *Zonar.*

i Δύνασθαι ——— ὠφελῆσαι] Confr. supr. c. 10. §. 6. SPANH.

k Ἂν καὶ φθονοῦντες] Κἂν φθονῶσιν *Hen.* κἂν φθονῶντες *Lugd. Bat.*

l Παρ' αὐτοῖς.] Ὑπ' αὐτοῖς *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

m Πρωτεύοντας αὐτῶν] Στρατιώτας *Hen.* & *Vat.*

n Διαπράξασθαι ὑπισχνοῦ.] Διαπράξεσθαι *Busb.* & *Coccejus.*

o Ταῦτα σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος,] Καὶ ταῦτα *Hen.*

p Ἐγώ τε λαμπροτέρας] Ἐγωγε *Busb.*

q Σὺ δὴ βεβαίως ἄρξεις] Σύ τε *Hen.* & *Busb.*

r Δέοντος] Δέοντα *Lugd. Bat.*

XXIV. CAP. XVI.

Quomodo Alexandra, Phariſæorum benevolentia ſibi conciliata, regnum per novennium tenuit; & cum multa præclare geſſiſſet, cum gloria è vita exceſſit.

Alexandra, Phariſæis ſibi conciliatis, regnum adminiſtrat.

ALexandra vero, expugnato præſidio, * ut mariti monita poſtulabant, & Phariſæos alloquuta eſt, & omnibus in eorum poteſtate poſitis, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram ſedavit, eoſque benevolos & amicos reddidit. Itaque in vulgus progreſſi conciones habebant, res geſtas Alexandri recenſentes & juſtum ſibi regem periiſſe dicentes: tantumque laudationibus effecerunt, ut populus eum luxerit atque deploraverit; ita ut magnificentius ſit elatus, quam quiſquam regum qui eum anteceſſerant. Cæterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, ſed regnum Alexandræ teſtamento commiſit. E pueris autem Hyrcanus ad res adminiſtrandas parum habilis erat, & vitæ quietæ magis addictus: junior vero Ariſtobulus navus erat & audax. Et quidem mulier erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata graviter ferre videbatur.

Hyrcanus & Ariſtobulus filii Alexandri.

Hyrcanus fit pontifex. Phariſæi, nimium iis permittente Alexandra, ſeviunt in Judæos.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, cum propter ætatem, tum multo magis propter ejus ſegnitiem, & omnia Phariſæis gerenda permiſit: quibus & multitudinem obedire juſſit; & ſi quod inſtitutum Hyrcanus ejus ſocer aboleverat, eorum quæ Phariſæi à patribus accepta tradiderant, id illa reſtituit. Itaque regni nomen habebat ipſa, poteſtatem vero *habebant* Phariſæi. nam & exſules iſti revocabant, & vinctos ſolvebant, & prorſus nihil à dominis differebant. Quanquam & femina regni curam gerebat, multoſque milites mercede conductos collegit, & ſuas vires majores effecit; adeo ut finitimos tyrannos terruerit, & obſides ab eis acceperit: eratque univerſa regio quieta, exceptis Phariſæis. nam illi reginam turbabant, ſuadentes ut eos interficeret qui Alexandro auctores fuerunt, ut octingentos *ſimul* necaret. Tandemque ipſi eorum unum occiderunt, *nomine* Diogenem, & poſt eum alios ſupra alios, donec potentiores in regiam ingreſſi, una cum Ariſtobulo (videbatur enim ægre ferre quæ fiebant, & omnino præ ſe ferebat, ſi vires nactus eſſet, non ſe ea permiſſurum matri) commemorabant *ei*, "quanta feliciter geſ-
"ſerunt pericula adeundo, quibus ſe fidos firmoſ-
"que domino probaverant, adeo ut ab eo maxima
"conſequuti fuerint, orantque ne ſuas ſpes velit
"prorſus in contrarium vertere. nunc enim qui
"ex hoſtium periculo elapſi eſſent, domi ab ini-
"micis more pecudum mactari, nemine ipſis opem
"ferente. ajebantque ſi adverſariis jam interfectis
"contenti ſint, propter innatum erga Dominos
"affectum patienter ſe laturos quæ acciderant;
"ſin in eiſdem perſeveraturi ſint, petebant inpri-

Ariſtobulus Aliique hac de re queruntur.

ΚΕΦ. ις'.

Ως Αλεξάνδρα, εἰς εὔνοιαν ὑπαγαγοῦσα τὸς Φαρισαίους, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατέσχε, καὶ πολλὰ κατορθώσασα μὴ δόξης ἀπέβαινεν.

Η Δὲ Αλεξάνδρα, τὸ φρόνημον ἐξελθοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, [t] πάντα μὲν τὰ περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ τὰ περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτὴν τῆς πρὸς Αλέξανδρον ἔπαυσεν, εὔνους δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις [v] τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος [x] ἀπόλοιτο βασιλεύς· καὶ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν [y] περὶ αὐτὸν βασιλέων αὐτὸν ἐκπέμψαι. δύο μέντοι υἱὰς Αλέξανδρος κατέλιπεν, Υρκανὸν τε Αριστόβουλον, τὸν μὲν βασιλείαν εἰς τὸν Αλεξάνδρου διέθετο. τὸν μὲν πάππον, Υρκανὸς [z] μὲν ὢν ἀσθενῆς πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσυχον μᾶλλον ἠσκηκώς· ὁ δὲ νεώτερος Αριστόβουλος, δραστήριός τε ὢν καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν.

Β'. Η δὲ χειροτονία μὲν ἀποδείκνυσιν Υρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀπραγμον αὐτοῦ. καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πείθαρχεῖν, κἂν εἴ τι [a] καὶ τῶν νομίμων Υρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, [b] ὧν εἰσηνέγκαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τὴν πάτριόν παράδοσιν, τὸν πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν ἓν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, [c] τὴν δὲ δυνάμιν οἱ Φαρισαῖοι. [d] καὶ γὰρ φυγάδας ἔστι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ἓν οὐδὲν διαφόρων διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν [e] συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δυνάμιν [f] ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς περὶ τυράννους, καὶ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῶν. ἐρήμη δὴ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν Φαρισαίων. ἔστι γὰρ ἐπετάρασσον τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς [g] κτείνοιεν τοὺς Αλεξάνδρῳ ξυμβουλεύσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι [h] Διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες [i] εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν Αριστόβουλος· ἐῴκει γὰρ τοῖς [k] γινομένοις δυσανασχετῶν, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς [l] λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί· ἀνεμίμνησκον "ὅσα [m] κατορθώ-
"σαιμι τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν [n] τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως
"ὡς τὸ δεσπότην ἐπεδείξαμεν, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων
"ἠξιώθημεν, καὶ ἐδέοντο [o] μὴ ἄχει δὲ παντὸς ἐμπαλιν τρέ-
"ψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. [p] ἀποφυγόντας γὰρ [q] τὸ ἐκ πο-
"λεμίων κίνδυνον, [r] ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκη-
"μάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς [s] πομπῆς ἔσης. ἔλεγόν τε,
"ὡς εἰ μὲν ἠρκεσθεῖεν τοῖς ἀνῃρημένοις οἱ ἀντίδικοι, ἀλλὰ
"τὸ φοβεῖν τοὺς δεσπότας γνήσιον μεμελέτηκεν οἴσειν τὰ ξυμβε-
"βη-

s Η δὲ ——— θεμένη,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. ἤδη καὶ ἀμφικτιὰς τὸ ὅλων ἐγίνοντο.

* *Ut mariti monita poſtulabant,*] *Vel,* ex mariti conſilio.

t Τάτε περὶ τὸν νεκρὸν,] Ita *Busb.* & *Hen.* τὰ περὶ in *Editis Aliiſque.*

v Τῶ Αλεξάνδρα διηγέμβροι,] Τὰς Αλεξ. *Hen.* & *Busb.*

x Απόλοιτο] Απώλοιτο *Hen.* ἀπώλυτο *Busb.*

y Περὶ αὐτὸν] Deeſt in *Gen.*

z Μὲν ὢν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν] Illud μὲ è *MSS.*

a Καὶ τῶν νομίμων] Καὶ τὸ ν *Busb.*

b Ων εἰσηνέγκαν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς εισ. in *aliis.*

c Τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

d Καὶ γὰρ φυγάδας] Καὶ γὰρ καὶ *Busb.*

e Συνίστησι,] Συνίστησε *Busb.*

f Απέδειξε πλείονα,] Επέδειξε διπλασίονα *Busb.* & forſan *Epiphan.* ἐπέδειξε πλείονα *Hen.*

g Κτείνοιεν] Κτίνοιεν *Busb.* & *Hen.* κτίνειεν *Lugd. Bat.*

h Διογένην,] *L. B.* Διογῆν.

i Εἰς τὸ βασίλειον,] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.*

k Γινομένοις δυσανασχετῶν,] Γενομένοις *Busb.*

l Λάβοιτο,] *Gen.* Γένοιτο.

m Κατορθώσαιμι τοῖς κινδύνοις,] Καθορθώσαιτο *Busb.*

n Τὸ σφίσι βέβαιον] Τὸ βέβαιον ἐν σφίσι πίστεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Μὴ ἄχει δὲ παντὸς ἔμπαλιν] *L. B.* μὴ ἔτι παλιν, reliquis deletis.

p Αποφυγόντας] Αποφυγόντες *Hen.*

q Τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον,] Τὰς ἐκ π. κινδύνους *Busb.*

r Εν τῇ οἰκίᾳ] Εν τῇ οἰκείᾳ *Busb.* & *Cocceius.*

s Τιμωρίας ὄσης.] Τιμωρία, βοήθεια *Schol.* ad *Thucyd.* p. 15. *Edit. Oxon.* HUDS. Sic τιμωρία pro βοήθεια ſæpe apud Thucydidem, ut l. 1. p. 18. B. & l. 111. p. 183. SPANH.

t Μετιέναι,] Μετιέναι *L. B.*

"μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν. ὁ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι
"χωρὶς [v] αὐτῆς προέσθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν
"[x] ἀγνοοῦντες πρὸς τοὺς βασιλείους, ὡς μὴ [y] συγγνῶεν [z] αὐ-
"τοῖς. αἰσχός τε εἶναι σφίσι & τῇ βασιλίσσῃ, εἰ πρὸς αὐ-
"τῆς ἀμελούμενοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν & ἀνδρὸς ἐκδεχήσονται·
"ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν [a] τιμήσασθαι Ἀρέτην τε τ' Ἀραβα & τὰς
"[b] μοναρχὰς, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσόσδε ἄνδρας, οἷς
"ἴσως τάχα φεικῶδες & τὄνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ
"τόγε δεύτερον, εἰ τὰς Φαρισαίους αὐτῇ πρεπόντως ἔγνωσαν,
"καταστάσαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς ἔργοις. εἰ γὰρ ὧδε
"δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ Ἀλεξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτὰς γε
"μέχρι ἂν [c] ἀποδέξῃ & ἐν παντὶ σχήματι βιοτεύοντας.

γ'. Πολλὰ δὲ [d] τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, & εἰς οἶκτον
τῶν τεθνεώτων & τῶν κινδυνευόντων τὰς Ἀλεξάνδρᾳ δαίμο-
νας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ παρεστῶτες ὠρμησαν εἰς
δάκρυα. μάλιστα δὲ Ἀριστόβουλον, ὅπως [e] ἔχοι γνώμης,
ἐδήλου, πολλὰ τῇ μητρὶ κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν
αἴτιοι σφίσιν [f] αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, & φιλαρ-
χίαν ἐκθελυσηκυῖα γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλεύσῃ,
ὡρεᾶς [g] ἐν ἀκμῇ ἔσης, ἐπιτρέψαντες. ἡ δὲ, οὐκ ἔχουσα ὅ,
τι πράξῃ μὴ τὸ ὑπερπαῦς, τῇ φυλακῇ τῶν χωρίων
σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅπη μὴ [h] Ὑρκανίας & [i] Ἀλεξανδρείας &
Μαχαιρουῶντος, ἔνθα τὰ πλεῖστα ἄξια ἦν αὐτῇ. & μετ' ὀ-
λίγον τ' ὑὸν Ἀριστόβουλον μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ Δα-
μασκὸν, & Πτολεμαίῳ & Μενναίῳ λεγομένῳ, ὃς βα-
ρὺς ἦν τῇ πλησίον γείτων. ἀλλ' ὁ μὲν ἔδεν ἐργασάμενος
ἀξιόλογον [k] ὑπέστρεψεν.

δ'. Κατὰ δὴ τοῦτον τ' καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τ'
Ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυρίασι στρατιώταις [l] πεντή-
κοντα, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν, & ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν
ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν
& τὸ ἔθνος· [m] & δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπε-
σιν αὐτῇ καὶ πρέσβεις, [n] πολιορκουῦσι τὴν Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ [o] Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη,
τ' ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, [p] ἣ & ἐπήγαγε τὰς ἐνοικοῦ-
σας ἀποκλεῖσαι Τιγράνῃ. [q] σωστεύγχανον οὖν αὐτῇ, &
ἐδέοντο χρῆσαι αὐτὴ τ βασίλισσαν & ἔθνος συγγινώσκειν.
ὁ δὴ, ἀποδεξάμενος αὐτὰς τ ἐπ' ἀμφοτέραις χρησμὸν ἐπὶ-
δοσιν, ἐλπίδας [r] ὑπέθετο χρησάς. ἅρτι δὴ τ Πτολεμαΐ-
δος ἑαλωκυίας, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ, [s] Λευκόλλου διώ-
κοντος Μιθραδάτην, ἐκεῖνα μὲν ἀφαμαρτεῖν, εἰς τὰς
[t] Ἰβήρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ Ἀρμενίαν παρῆσθαι πολιορ-
κεῖν. Τιγράνης δὲ, ταῦτα ἀκούσας, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὴ τοῦτο, τ βασίλισσαν εἰς νόσον χαλεπὴν
ἐμπεσοῦσαν, δόξαν Ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι [v] ἐπιτί-
θεσθαι, τ νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἑνὸς τ θεραπόντων,
[x] ἦλθε τὰ φρούρια, [y] ἵνα οἱ πάλαι φίλοι κατεπάχθησαν
αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἐπραττεν ἡ μήτηρ,
πολὺ μᾶλλον [z] ἔδεισε, μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς φαρ-

mis ſibi dari miſſionem: neque enim eos eſſe qui
"ſine regina ſalutem ullam ſibi quærere ſuſtine-
"ant, qui libenter in regia morituri ſint, ſi ipſis
"venia non detur. turpe *quidem* & ipſis eſſe & re-
"ginæ, ſi ab ea neglecti à mariti inimicis excipian-
"tur: in maximis enim poſituros Aretam Arabem
"cæteroſque principes, ſi liceat conducere tot vi-
"ros, quorum vel nomen fortaſſe terribile erat eis
"priuſquam *plane* auditum. Quod ſi nec poſteriùs
"hoc placeat, ſi Phariſæis tantum tribuere ſtatuit,
"ſe diverſos in præſidiis diſponat. Si enim dæmon
"aliquis Alexandri domum uſque adeo perſequa-
"tur, ſe quidem non recuſare quo minus in humi-
"li conditione vivant.

3. Hæc autem illis & alia multa dicentibus, & ad mortuorum periclitantiumque miſericordiam Alexandri manes invocantibus, omnes circumſtantes in lachrymas proruperunt. Maxime autem Ariſtobulus quomodo eſſet animatus oſtendebat; multa convicia ingerens matri. Verum illi quidem ſibiipſis calamitatum auctores fuerunt, qui feminæ imperii cupidine furenti contra fas commiſerunt regni habenas, *Regia* prole ætate jam florente. Itaque ipſa non habens, quod honeſte faceret, cuſtodiam locorum *munitorum* ipſis credidit, excepta Hyrcania & Alexandrio & Machærunte, ubi pretioſiſſima quæque habebat. Et haud multo poſt filium ſuum Ariſtobulum cum exercitu miſit Damaſcum, adverſus Ptolemæum cognomine Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille re quidem nulla memorabili geſta reverſus eſt.

Ariſtobulus etiam Alexandræ convicia facit.

Illa locis pleriſque munitis cedit.

Ariſtobulus adverſus Ptolemæum Mennæum miſſus, re infecta redit.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus invaſiſſe Syriam, & adoriturus Judæam. id quod, ut par fuit, terruit Reginam & gentem *univerſam:* quo factum eſt ut per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obſidenti Ptolemaïdem. Regina enim Selene, quæ & Cleopatra dicebatur, Syriæ imperabat; quæ & incolas induxit, ut Tigrani portas clauderent. Igitur eum convenerunt *legati;* & ut de Regina deque gente *Judæorum* nihil niſi bonum ſtatueret, orarunt. Ille verò collaudatis eis, quod ex longinquo ſe coluiſſent, bonam ſpem eis fecit. Jam vero Ptolemaïde modo capta, nunciatur Tigrani, Lucullum, dum Mithradatem perſequitur, illum quidem non eſſe aſſequutum, quia in Iberas effugiſſet, ſed Armeniam depopulatum eſſe, atque oppugnare. Tigranes autem, his cognitis, domum ſe recipere contendit.

Tigrani adverſus Syros & Judæos expeditio.

Cleopatra Selene.

Tigranes metu Luculli domum revertitur.

5. At poſt hæc, Regina difficili morbo correpta, Ariſtobulus aggrediendas ſibi res arbitratus, noctu clam egreſſus, cum uno famulo, adiit præſidia, ubi paternos amicos diſpoſitos habuit. Jampridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat, ne ea mortua ejus univerſum genus eſſet in Phariſæorum poteſtate. videbat

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

---

v Αὐτῆς προέσθαι] *L. B.* προέσασθαι tantum.
x Ἀγνοοῦντες] *L. B.* Ἀγνόοντας.
y Συγγνῶεν] Συγγνῶναι *Gall.*
z Αὐτοῖς.] *L. B.* ἑαυτοῖς.
a Τιμήσασθαι Ἀρέτας] Τιμήσεσθαι *Hen.*
b Μοναρχὰς,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. μοναρχὰς *L. B.*
c Ἀποδέξαι] Ἀποδέξαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
d Τοιαῦτα λέγοντων αὐτῶν,]-Illud τοιαῦτα è *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.*
e Ἔχοι γνώμης] *L. B.* ἔχοιη γνώμης.
f Αὐτοῖς] Abeſt à *L. B.*
g Ἐν ἀκμῇ ὥσης,] Fortius multo videtur, quod in *Lugd. Bat.* eſt ἐν ἀκμῇ ὥσης, *prole* (*Regia*) *ætate florente*, quod ſcilicet maxime populo periculoſum erat, quam, quod hactenus in editis circumferebatur ὥσης μὴ ὥσης, quodque ideo verterat *Hudſonus* ita: *quaſi* Alexandro *deeſſent poſteri.* HAV.
h Ὑρκανίας] Conf. ἀλωσ. l. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
i Ἀλεξανδρείας] Conf. inf. lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.
k Ὑπέστρεψεν.] Ἀνέστρεψεν *Hen.* ἀλλ' οἱ μὲ ὠδὲν ἐργασάμενοι κατ. ἄ. ὑπέστρεψαν *Busb.* & *Epiphan.*
l Πεντήκοντα,] Ita in *Editis* & omnibus *MSS.* Gr. præter *Busb.* qui habet τριάκοντα, conſentiens cum *Epiphanii* libris. Suſpicor à *Joſepho* fuiſſe μυριάσι τριάκοντα Δ.
m Καὶ δῶρα δὴ] Καὶ δῶρα πολλὰ *Zonar.* δῶρα δὴ πολλὰ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
n Πολιορκοῦσι τὴν Πτολεμαΐδα.] Πολιορκοῦσα ἦ Πτολ. *Hen.* & *Vat.*
o Σελήνη,] Videſis *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3934. & *Uſſerium* ad A. M. 3934.
p Ἣ καὶ ἐπήγαγε τὰς ἐνοικοῦντας,] Ἣ κατ' ἐμοῦ ἐπήγαγε *Hen.* & *Lugd. Bat.*
q Συνετύγχανον οὖν αὐτῷ] Ἐσωστεύγχανον *Hen.*
r Ὑπέθετο χρησάς.] Ὑπεθέτο *Busb.*
s Λεύκολλον διώκοντα Μιθραδάτην,] Ἀκέλλιον *Busb.* & *Zonar.*
t Ἰβήρας ἀναφυγόντος,] Vide *Uſſerii* Annales, p. 196. *Edit. Lond.*
v Ἐπιτίθεσθαι,] Ἐπιθέσθαι *Hen.*
x Ἦλθε ἐπὶ τὰ Φρούρια,] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἔη in *Editis Aliiſque.*
y Ἵνα οἱ πατρῷοι κατεστάχθησαν αὐτῷ φίλοι.] Apud *Zonaram* ὅπου οἱ π.
z Ἔδεισε,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἴδησε in *Editis Aliiſque.*

debat enim infirmitatem fratris, qui in principatum succeſſurus erat. Ejus autem facti conſcia erat ſola conjux; quam ibi cum prole ſua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, ubi Galæſtes *unus* ex potentibus erat, admiſſus eſt ab eo. Orta autem die ſentit Regina fugam Ariſtobuli: & aliquandiu arbitrata eſt non rerum novarum ſtudio diſceſſiſſe. Verum poſtquam alii ſuper alios venerunt, qui nunciarent illum primum præſidium occupaſſe, deinde ſecundum, & univerſa: (ſtatim enim facto ab uno initio, omnia ad illius arbitrium ſequebantur) tunc quidem in maximis turbis eſſe cœperunt, tam Regina quam gens. Videbant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi principatum confirmare poſſet: maximeque metuebant ne pœnam irrogaret eis, quoniam in ejus domum debacchati fuiſſent. Itaque viſum eſt eis ejus uxorem & liberos in præſidio collocare, quod ſupra fanum erat. Ad Ariſtobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, ut jam ornatu regio ſtiparetur. nam diebus fere quindecim occupavit loca *munita* viginti duo; unde opibus ſibi comparatis exercitum colligebat à Libano, & Trachone, & principibus. Homines enim, majorem partem ſequentes, facile obtemperabant: accedebat eò, quod ſperabant, ſi eum in rebus non ſperatis adjuviſſent, non minorem ex regno fructum ad ſe rediturum, ut qui ei ejus obtinendi cauſa exſtitiſſent. Judæorum autem ſeniores & Hyrcanus adierunt Reginam; & ut ſuper inſtantibus conſilium daret, orarunt. Ariſtobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium jam potiri. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa ægrotet, ea ſuperſtite, conſilii aliquid ſeorſim capere. periculum autem jam eſſe pene pro foribus. At illa juſſit, ut, quod utile judicarent, illud facerent: reſtare eis multas facultates, gentem validam, & exercitum, & fiſci pecuniam. ſibi quidem parum jam curæ eſſe negotia, ut quæ corporis viribus jam deficeretur.

Ariſtobulo creſcunt vires & potentia.

Hyrcanus & Seniores Alexandram adeunt, & ab ea quærunt quid facto opus ſit.

Alexandræ conſilium.

6. Poſtquam iſta dixiſſet, non multo poſt obiit; cum regnaſſet annos novem, & vixiſſet in univerſum LXXIII. Mulier* quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit *prodiditve*. nam cum ingenti regnandi cupiditate, ut quæ maxime, teneretur, & quibus egerit quam apto fuerit ad res gerendas animo oſtendit, & quam hebetia ſint virorum ingenia, qui in imperandi poteſtate titubare ſolent. Nam præſentia futuris potiora exiſtimans, aliiſque omnibus inſuper habitis modo imperioſe dominaretur, nec honeſti nec juſti, illorum ſaltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res ſuæ familiæ eò infelicitatis perduxit, ut potentiam, quam multos τοῖς τὸ πᾶν ἦθος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ ἀδύναλον ἔτι μέλλον] Διαδέχεσθαι τῷ ἀρχικῷ ἀδελφῷ. • ξωνίδι δ' ἡ [b] αὐτὸ γυνὴ τῇ πάσῃ μόνη, ὧν κατέλιπεν αὐτόθι μὴ τὸ ἡμεᾶς. καὶ πρῶτον ἀφικόμενον εἰς [c] Αγαβα, ἔνθα [d] Γαλαιτὴς ὢν τ δυναλῶν, ὑπεδέχθη ὡς αὐτό. μεθ' ἡμέραν ἢ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γίνεται τ Αριστοβύλε φυγῆς· καὶ μέχρι τινος ὥστε γεγονέναι τῷ ἀναχώρησιν σὺν ὅπλοις νεωτερισμῷ. ὡς μέντοι ἦκον [e] ἀπαγγέλλοντες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις, ὅτι καταλήφοι τὸ πρῶτον χωρίον, καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπασαν· ἀθρόως γὰρ ἑνὸς δεξαμένου πίστιν [f] ὑπῆκτο ὡς τὸ ἐκείνου βούλημα· τότε δὴ ἐν μεγίστῃ ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἡ τε βασίλισσα ἅ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ ὁ πρῶτος τὸ δυνάσθαι τῷ δεχθῆναι αὐτῷ κρατοῦντα τ Αριστόβυλον ὄντα· μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσπράξαιτο ὧν παρώνησαν [g] αὐτὸ τ οἶκον. [h] δόξαν ἂν τῷ γυναῖκα αὐτὸ καὶ ψυχὴν [i] εἰς τὸ ὑπὲρ τὸ ἱερὸ φρούριον κατίθεσθαι. Αριστοβούλῳ δὲ [k] ὡς ἂν ἐκ πολλῶν [l] συχνὰ [m] συναθροίσθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμῳ ἤδη βασιλεῖ ὡδὶ αὐτὸν ἰδεῖν. ᾠκοδόμησεν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἰκοσιδύο, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, στρατιὰν ἤθροιζεν ἀπό τε Λιβάνου καὶ [n] Τραχωνος, καὶ τ [o] μοναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι, τῷ πλείονι ὑπάγομενοι, ῥᾳδίως ὑπήκουον· ἄλλως τ νομίζοντες εἰ [p] ξυλλάβοιεν αὐτῷ [q] τ μὴ προσδοκωμένων ἔχ ἧσσον καρπώσεσθαι τῇ βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ δι κρατήσαι πρόφασις ἡγησόμενοι. τ δ' Ιουδαίων οἱ πρεσβύτεροι δ Τρκανὸς εἰσήεσαν [r] ὡς τῷ βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμῃ ὅτι τ ἐκείνων. τ γὰρ Αριστόβυλον, τ πάντων χρεῶν ἤδη κυριεύοντ, ὁπόσα χωρίων τοιάτων κρατήσειε. ἄτοπον δ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμνοι πρέπουσα αὐτῆς καὶ σοφᾶς βουλεύσαι. περιεσᾶναι δ' τ κίνδυνον ἐ μακρῷ σοφίσιν. ἡ δ' αὐτὰς ἐκέλευσε πράττειν ὅ, τι δοκοῖεν χρήσιμον εἶναι· πολλὰς δ' αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ [s] τῷ δυνάμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαλκοφυλακίοις χρήματα· αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τ πραγμάτων, ὡς [t] ὑπολείποιτο ἤδη τ σώματος.

Moritur Alexandra. Eius elogium.

ς'. Ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα τρία καὶ ἑβδομήκοντα. [v] γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ δ Φύλῃ κατ' ὀδὸν χρησαμένη. δεινὴ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον [x] ἐν τοῖς μάλιστα γιγνομένη διήλεγξεν ἔργοις τό, τε πρακτικὸν τ ἐν αὐτῇ γνώμης, [y] καὶ τὸ ἀσυνέτων τῶν ἀεὶ πλειόνων δεῖ τὰς δυνατείας ἀνδρῶν. τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα δ μέλλοντ, καὶ πάντα δεύτερα ποιεμένη δ [z] ἐγκρατῶς ἄρχειν, ὅτε καλῶ ὅτε δικαίῳ, ἕνεκά γε τούτων, [a] ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τὸν [b] τῷ οἶκῳ ἀτυχίας τὰ πράγματα ἔδειξησεν, ὥστε ὧν μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ πολλαπλασίων

[a] Συνῄδει δ'] Ita ex *MSS.* συωῇδι in *Editis*, forſan pro συνεῖδε, ut in *Codd. Gall.*

[b] Αὐτῷ γυνὴ] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[c] Αγαβα] Αγαβῳ *Busb.* Αγαβὰ *Hen.* Γαβαθὰ juxta *Epiphanii* libros.

[d] Γαλαιτὴς ὧν τ δυναστῶν] Παλαιτὴς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Galeſtis*.

[e] Απαγγέλλοντες,] Ἀγγέλλοντες *Hen.* & *Busb.*

[f] Υπήκτο] *Lugd. Bat.* ὑπείκτο.

[g] Αὐτὸ τ οἶκον.] Αὐτῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[h] Δόξαν ἂν τῷ γυναῖκα αὐτὸ] Vide *Budæum* in *Comment. Gr. L.* p. 12.

[i] Εἰς τὸ ὑπὲρ τὸ ἱερὸ φρούριον κατίθεσθαι.] *Gen.* εἰς τὸ ὑπὸ τὸ ἱερ. Caſtrum infra Templum Antonia, antea Βάρις dictum *Joſeph.* lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

[k] Ως ἂν ἐκ πολλῶν] *Al.* ὥστε.

[l] Συχνὰ] Illud συχνὰ è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) idemque agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Ariſtobulum autem cum multi frequenter nunciaſſent regio circumdatum ornatu.*

[m] Συναθροίσθη,] Συνήχθη *Busb.* συναγήχθη *Hen.* ἀπηνέχθη *Lugd. Bat.*

[n] Τραχων τ,] Τραχωνίτιδι juxta exemplaria *Epiphanii*.

[o] Μοναρχῶν.] Conf. *Joſeph.* lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. Μοναρχων *Lugd. Bat.*

[p] Συλλάβοιεν αὐτῷ] Συλλάβοιεν ſolus *Hen.*

[q] Τῶν μὴ προσδοκωμένων] *Lugd. Bat.* τ ἀπροσδοκήτων.

[r] Ως τῷ βασίλισσαν,] Εἰς τὸν ſolus *Busb.*

[s] Τῷ δύναμιν,] Illud τῷ ex *MSS.*

[t] Υπολείποιτο ἤδη δ σώμα.] Υπολιτόη *Hen.*

[v] Γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ δ Φύλῃ] Γυνὴ ὡς ἀσθενὴς τῷ φύλῳ κατ' ὁδὸν χρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit* prodiditve.] Quæ debilitati ſui ſexûs nunquam ſuccubuit, *Epiphan.*

[x] Εν τοῖς μάλιστα γιγνομένη] Εν ταῖς μάλιστα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[y] Καὶ τὸ ἀσυνέτων τ ἀεὶ πλειόντων] Suſpicor hunc locum in mendo cubare. HUDS. Neque temere; nam neque optimus ille *Lugd. Bat.* probam omnino lectionem exhibuit, mendum tamen latere, dum variat a vulgata, monſtrat. Scriptio ejus hæc eſt: καὶ τὸ ἀσύνετον τ ἐν αὐτῇ παρόντων &c. Puto ſcripſiſſe Joſephum καὶ τὸ σύνετον τ ἐν ἀκμῇ παρόντων &c. Ut ita dicat mulierem iſtam, anum licet, oſtendiſſe tamen operibus, melius ſeſe regnum adminiſtrare potuiſſe, quam multos viros, qui ætate integra & florente ad rempublicam gerendam acceſſerunt. Eadem hæc vox immerito ſedibus ſuis expulſa fuerat ſuperius hoc cap. §. 3. ubi ex eodem hoc Codice *Lugd. Bat.* a nobis in priſtina ſede locata fuit. HAV.

[z] Εγκρατῶς ἄρχειν,] Eadem phraſi utitur *Thucydides* p. 43. *Edit. Oxon.*

[a] Επιστρέφετο.] Juxta *Heſychium* φροντίδα ἐποιεῖτο.

[b] Τῷ οἴκῳ ἀτυχίας] Ita cum *Cod. Hen.* τ οἶκον in *cæteris*. HUDS. Τῶν οἰκῶν *Lugd. Bat.* Lege δ οἴκῳ, COCC. Sed recte *Vulg.* Lectio. HAV.

λαι-

λαιπορίων ἀπεκτήσατο δυναστείαν, ὀπτηυμία τῶν μὴ ἀποσκήπτων γυναικὶ, χρόνοις ὑ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῶν τῷ αὐτῷ γνώμῃ [c] προσθέσα, τῷ ἢ ἐρήμῳ τῶν [d] προηγμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ἢ ἐπέλησε καὶ παραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τῷ τελευτῷ τὸ βασίλειον. ὑ μὲν ἀλλὰ καθάπερ ἔτυχε ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. [e] τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τῇδε εἶχε [f] τέλος.

Τέλος τῆς βιβλίου τρισκαιδεκάτης.

tis periculis & laboribus paraverat, deſiderio eorum quæ mulieri non conveniebant, haud multo poſt amiſerit; ut quæ eadem cum illis ſenſerit qui animo eſſent in familiam regiam malevolo, regnumque potentium præſidio deſtitutum reliquerit. prætereaque ex ſua dum viveret reipublicæ adminiſtratione regiam poſt obitum calamitatibus turbiſque complevit. Veruntamen licet hoc modo in imperio ſe geſſerit, gentem in pace conſervavit. Et quidem res Alexandræ hunc exitum habuerunt.

Finis Libri decimi tertii.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως μὲν ὁ Αλεξάνδρας θάνατον ὁ νεώτερος αὐτῆς τῶν παίδων Αριστόβουλος ἐπολέμησεν πρὸς Υρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ συνεδίωξεν εἰς τὸ ἐν Ιεροσολύμοις βάθρον· ἔπειθ' ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Αριστόβουλον, Υρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

β'. Περὶ τε Ανιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον [b] ἐκ μικρᾶς καὶ τὸν τυχούσης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ [c] δόξαν ἅμα τοῖς παισὶν προῆλθε, καὶ μέγεθος δυνάμεως· καὶ ὅτι πείσαντος Υρκανὸν Ανιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ιεροσολύμων πρὸς Αρέταν τὸν τῶν Αράβων βασιλέα, ἱκέτευσεν ἐλθὼν καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, γῆν τε πολλὴν δώσειν καὶ χρήματα ὑποσχόμενον.

γ'. Ως Αρέτας, προσδεξάμενος τὸν Υρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Αριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ συνεδίωξεν ἐπὶ Ιεροσόλυμα, καὶ προκαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.

δ'. Ως Σκαῦρον πέμψαντος ἀπὸ Αρμενίας εἰς Συρίαν Μάγνου Πομπηΐου, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἀπό τε Υρκανοῦ καὶ Αριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας ἀξιοῦντες καλῶντες αὐτόν.

ε'. [d] Οτι Σκαῦρος τεταρακοσίοις ἀλαφθεὶς ταλάντοις Αριστοβούλῳ προσέσχε.

ς'. Ως Πομπηΐου εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Αρμενίας ἐλθόντος, Αριστόβουλος καὶ Υρκανὸς ἐπ' αὐτὸν ἦκον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. [e] ὑπόθεσις Πομπηΐου, περὶ ὧν ἐπεκάλουν ἀλλήλοις ἀγνώσεσθαι φήσαντος, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐκείνων χώραν ἀφίκηται.

1. *Quomodo poſt mortem Alexandræ, filiorum ejus natu minor Ariſtobulus de regno bellum geſſit cum Hyrcano fratre, victumque perſequutus eſt uſque ad arcem Hieroſolymitanam: utque inter eos ita convenit, ut Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.*

2. *De Antipatro & ejus genere, & quomodo ex parvis & mediocribus initiis ad claritatem & gloriam & magnam potentiam ipſe ejuſque filii pervenerunt: utque ejus ſuaſu Hyrcanus, Hieroſolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, ut ipſum reſtitueret in regnum, ſupplicavit, factis promiſſis ſe ei daturum multum terræ pecuniæque.*

3. *Quomodo Aretas, cum Hyrcanum excepiſſet, bellum intulit Ariſtobulo: utque cum prælio congreſſus eum viciſſet, perſequutus eſt eum uſque Hieroſolyma, exercituque urbi admoto eam obſidet.*

4. *Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miſerat Pompejus Magnus, legati ab Hyrcano & Ariſtobulo venerunt, ipſius auxilium implorantes.*

5. *Quomodo Scaurus, talentis quadraginta corruptus, Ariſtobuli rebus ſtudebat.*

6. *Quomodo, Pompejo ex Armenia ad Damaſcum profecto, Ariſtobulus & Hyrcanus eum conveniebant de regno diſceptantes. utque Pompejus, cum ſe cauſam querelarum cognoſcturum dixiſſet, rem diſtulit donec in eorum regionem veniret.*

7. *Quod*

---

c Προσθέσα, *Lugd. Bat.* προθέσα.

d Προηγμένων] *L. B.* προσηδομένων. *Coccejus* corrigit προηδομένων. Joſephi ſenſus eſt mulierem hanc ambitione ſua populum privaſſe viris, qui juſte cum imperio (quales filii ejus) ipſi præeſſe poſſent. HAV.

e Τὰ μὲν οὖν] In *Cod. Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τοῦτο εἶχε τέλος. ἔχομαι ἢ λέξαι τὰ τοῖς ἤθεσιν αὐτῆς συνοικειότατα, Αριστοβούλῳ καὶ Υρκανῷ, μὴ τῷ ἐκείνης τελευτῷ ἐν τῇ αὐτοῦ μου βίβλῳ.

f Τέλος.] *Lugd. Bat.* τὸ τέλος.

a Εν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ καὶ δεκάτῳ λόγῳ.

b Εκ μικρᾶς] Non dicit *Joſephus* Antipatrum ex parvis initiis ad magnam dignitatem provectum eſſe, ſed ſolummodo ducem totius Idumææ ab Alexandro & Alexandra conſtitutum. Summariorum auctor hic ſequi videtur *Euſebium*, qui ex *Africano* narrat, *eum adeo pauperem fuiſſe, ut filium à latronibus captum præ inopia redimere non potuerit.* Quam ſententiam redarguit *Chriſt. Noldius* in *Hiſtoria Idumæa*, p. 1, 2 &c. Videſis *Uſſerium* ad *A. M.* 3932.

c Δόξαν ἅμα] Ita in *Cod. Vat.* & *Epiphanii* libro *MSS.* δυνάμει in *Edit. Baſ.*

d Οτι Σκαύρος] Summarium hoc habuimus è *Godd. Vat.* & *Gall.*

e Υπόθεσις Πομπηΐου,] Illa ὑπόθεσις τοῦ Π. &c. uſque ad ὡς ἀγνωσθησόμενα deſunt in *Edit. Baſ.*

f Οτι

7. *Quod Ariſtobulus, cum intellexiſſet quo eſſet in eum animo Pompejus, in Judæam diſceſſit: utque Ariſtobulus, Pompejo ei irato & in expeditionem adverſus eum profecto, in Alexandrium ſe recepit, præſidium bene firmum & expugnatu difficile.*

ζ. Οτι σωεὶς ὁ Αριςόβελ⊙ τίνα ἔχοι διάνοιαν ὁ Πομπήι⊙, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· καὶ ὡς ἀγανακτήσαντ⊙ αὐτοῦ, καὶ στρατεύσαντ⊙ ἐπ' αὐτὸν, εἰς Αλεξάνδρειον Αριςόβελ⊙ ἀνεχώρησε τὸ φρούριον, ὀχυρὸν [f] ὂν καὶ δυσκαταμάχητον.

8. *Quomodo Pompejus, ubi hoc reſciverat, ſtratagemate uſus ſuaſit Ariſtobulum relicto præſidio ad ipſum deſcendere, ut qui principatum ei firmaturus eſſet. quibus obſequutum, poſtquam cum fratre ſæpius diſceptaverat, cœgit Pompejus præſidiorum præfectis ſua manu ſcribere, ipſique caſtella tradere.*

η. Ως Πομπήι⊙, τῶν σωιόντων, στρατηγήματι χρησάμεν⊙ ἔπεισε τ⊙ Αριςόβελον, καταλιπόντα τὸ φρούριον, καταβαῖναι πρὸς αὐτὸν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἷς πεισθέντα, καὶ πολλάκις διαλογησαμένον πρὸς τ⊙ ἀδελφὸν, ἀναγκασθῆναι τοῖς φρουρίοις τῇ ἰδίᾳ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὰ φρούρια.

9. *Quomodo Ariſtobulus, cum hoc præ metu feciſſet, & poſtea rem ægre tuliſſet, quod nihil eorum quæ ſperabat à Pompejo nactus eſſet, diſceſſit, in Hieroſolyma ſemet incluſurus.*

θ. Ως Αριςόβελ⊙ τῶν πεισθεὶς Δι' φόβον, ἔπειτα δυσχεράνας, [g] ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα παρὰ Πομπηίου τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν, εἰς Ιεροσόλυμα [h] ἐγκλείσων αὐτόν.

10. *Quomodo Ariſtobulus, Pompejo è veſtigio eum cum exercitu ſubſequuto, ſententiam mutavit, & Hierichuntem uſque progreſſus ei obviam ivit; petitaque peccatorum venia, & urbem & pecuniam ei tradere pollicitus eſt: utque Gabinio cum militibus lectiſſimis à Pompejo miſſo ad urbem & pecuniam accipiendam, Hieroſolymitani, cum viderent Ariſtobulum in cuſtodia detentum, Romanis portas occluſerunt.*

ι. Ως, Πομπηίου μὴ πόδα μὴ τ⊙ στρατιᾶς καταλυθήσεσθ⊙, μετανόησεν Αριςόβελ⊙, καὶ προελθὼν ἄχρι Ιερειχοῦντ⊙ ἀπλώτησεν αὐτῷ, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς περὶ τ⊙ ἁμαρτημένων, πόλιν τε τὴν [i] καὶ χρήματα προσεδώσειν ὑπέσχετο· καὶ Πομπηίου πέμψαντ⊙ Γαβίνιον μετὰ ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ὅπως τε τὴν τ⊙ πόλεως προσλήψιν [i] τ⊙ χρημάτων, οἱ Ιεροσολυμίται, τ⊙ Αριςόβελον ὁρῶντες ἐν φυλακῇ κατεχόμενον, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ρωμαίοις.

11. *Quomodo hanc ob rem ira incenſus Pompejus Ariſtobulum in vincula conjecit, adductiſque copiis urbem obſidebat: ipſumque in urbem ſuperiorem admittunt qui Hyrcano favebant, qui vero ab Ariſtobulo ſtabant in fanum fugiunt.*

ια. Ως οὖν τῶν παροξυνθεὶς Πομπήι⊙ Αριςόβελον μὲν [i] ἔδησεν, προσαγαγὼν ἢ τὴν δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· καὶ δεχόντων μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Τρκανοῦ φρονοῦντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ ἢ Αριςοβούλ⊙ συναπῆραν εἰς τὸ ἱερόν.

12. *Quomodo fanum & inferiorem urbem tertio menſe expugnat Pompejus. deque ipſius modeſtia & religione.*

ιβ. Ως αἱρεῖ κρατ⊙ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπήι⊙ τῷ τρίτῳ μηνί. καὶ περὶ τ⊙ ἀπιστείας αὐτοῦ & θεοσεβείας.

13. *Quod Pompejus nihil eorum attigit quæ in fano erant, licet magna illic eſſet pecuniæ vis.*

ιγ. Οτι Πομπήι⊙ μηδενὸς ἥψατ⊙ τ⊙ ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρημάτων.

14. *Quod cum iſta geſſiſſet & Judæam Romanis vectigalem feciſſet, & Hyrcanum ethnarcham conſtituiſſet, Ariſtobulum vinctum, cum ejus prole, Romam reduxit, atque Scaurum Syriæ procuratorem fecit.*

ιδ. Οἱ τοῦτα διαπραξάμεν⊙, καὶ τὴν Ιουδαίαν πάσας φόρους ὑποτελῆ, καὶ Τρκανὸν ἐθνάρχην ἐπιδείξας ἐυσύνοχλον, Αριςόβελον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς ἡλικίας εἰς Ρώμην [k] ἐνήγαγε, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας [l] ἐπίτροπον κατέςησεν.

15. *Quod, facta à Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obſeſſa, cum exercitus ejus rerum inopia laboraret, Antipater Arabi perſuadet, ut trecentis Scauro datis talentis, fœdus cum eo faceret.*

ιε. Οτι Σκαύρ⊙ στρατεύσαντ⊙ ἐπὶ Πέτραν, βασίλειον ἄσυ τ⊙ Αράβων, καὶ πολιορκοῦντ⊙, ἐν ἐνδείᾳ τ⊙ σταλησῶν αὐτῷ ἡκομένων, Αντίπατρ⊙ πείθει τ⊙ Αραβα, δόντα Σκαύρῳ τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν ποιήσασθαι αὐτόν.

16. *Quomodo Alexander Ariſtobuli filius, qui à Pompejo fugerat & in Judæam ſe contulerat magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano & Antipatro.*

ις. Ως Αλέξανδρ⊙ Αριςοβούλ⊙ υἱ⊙, φυγὼν Πομπήιον, καὶ καταφυγόμεν⊙ εἰς τὴν Ιουδαίαν, στρατιᾶς αὐτῷ πολλῆς ἠθροισμένης, πόλεμον ἐξήνεγκεν κατὰ Τρκανοῦ καὶ Αντιπάτρου.

17. *Quomodo Alexander à Gabinio pugna ſuperatus, & in caſtellum Alexandrium compulſus obſidetur.*

ιζ. Ως ὑπὸ Γαβίνιον κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Αλέξανδρ⊙, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς Αλεξάνδρειον τὸ φρούριον ἐπολιορκεῖτο.

18. *Quemadmodum cum Alexandrum mater ejus flexiſſet ut ſui caſtellique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimiſit; ac præterea ſcripſit Senatui, ut fratres ipſius cum Ariſtobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent; indicata quâ eſſet in Romanos fide, quodque digna eſſet cui hæc gratia tribueretur.*

ιη. Ως Γαβίνι⊙, πεισάσης τ⊙ μητρὸς τ⊙ Αλεξάνδρ⊙ παραδοῦναι αὐτόν τε καὶ τὸ φρούριον, λαβὼν τ⊙ μὲν Αλέξανδρον ἀφῆκεν· [m] ἐγραψε δὲ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, εἰ ἔσαν μὴ Αριςοβούλ⊙ & πατρὸς δεδεμένοι, λύσαι, καὶ ἀποπέμψαι πρὸς τὴν μητέρα, δηλῶν [n] αὐτῆς τὸ πρὸς Ρωμαίους πιστὸν, καὶ ὡς ἔστιν ἀξία ταύτης τ⊙ χάριτ⊙ τυγχάνειν.

19. *Quomodo Ariſtobulum à Roma in Judæam pro-*

ιθ. Ως μὴ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ρώμης Αριςόβουλον εἰς τὴν Ιου-

[f] Ον καὶ δυσκαταμάχητον.] Τύχαιον poſt δυσκαταμάχητον adjicit *Vat.*

[g] Επὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα] Επὶ τὸ *Vat.*

[h] Εγκλείσων αὐτόν.] Illa ἐγκλείσων αὐτὸν non reperiuntur in *Edit. Baſ.*

[i] Εδωσεν,] Εδωσε perperam *Ed. Baſ.*

[k] Ἀνήγαγεν,] Ηγαγεν in *Ed. Baſ.*

[l] Επίτροπον κατέςησεν.] Κατέλιπεν ἐπίτροπον in *Ed. Baſ.*

[m] Εγραψε δὲ] Ita *Codd. Vat.* & *Gall.* necnon *Epiphanii Codd. MSS.* illa ἔγραψε δὲ καὶ quæ ſequuntur uſque ad finem *Summarii* deſiderantur in *Ed. Baſ.*

[n] Αὐτῆς] Ita *Vat.* αὐτοῖς *Gall.*

Ιουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον, πάλιν [o] ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.

κ'. Κράσσος κ) τὴν ὑπὸ Πάρθους στρατείαν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀναβασὶς, κ) σύλησις τ ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.

κα'. Φυγὴ Πομπηίου εἰς Ηπειρον, κ) Σκιπίωνος ὑπ' αὐτῷ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἀφιξις, [p] ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτεῖναι Αλέξανδρον.

κβ'. [q] Οτι Καίσαρ, λύσας Αριστόβουλον, τῶν δεσμῶν, οἷός τε ὢν πέμψαι μ) δύο τάγμασιν εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔφθη δ' ὑπὸ τῶν τὸ Πομπηίου φρονούντων ἀλλοφυλῶς Αριστόβουλος [r] φαρμάκῳ.

κγ'. Καίσαρ εἰς Αἴγυπτον στρατεία, κ) ὡς συνεμάχησαν αὐτῷ Τρκανός τε & Αντίπατρ, κ) τὰς Ιουδαίας αὐτῷ συμμάχους ἐποίησαν.

κδ'. Ανtίπατρ εὐθύμως ἀγωνισαμένου κ) τὴν μάχην ἀριστεία, κ) διὰ τὴν φιλία πρὸς Καίσαρα· κ) ὡς Τρκανὸν Καῖσαρ ὅτι τῇ νίκῃ χαίρων ἐτίμησε μεγάλως, ὑπηρείας αὐτῷ τὰ τ πατρίδ ἀναστῆσαι κατεσκαμμένα τείχη, ἐπ τε Αντιπάτρῳ τὴν τ Ιουδαίας ἐπιτροπὴν ἐνεχείρησεν.

κε'. Καίσαρ ἐπιστολὰς, κ) δόγματα συγκλήτ πρὸς τὸ ἔθνος τὸν Ιουδαίων φιλίας.

κς'. Οἱ Αντίπατρ τοῖς παισὶν, Ηρώδῃ μὲν τὴν τ Γαλιλαίας πρόνοιαν, φασηλῷ δ' ἐπιτρέψε τὴν Ιεροσολύμων· κ) ὡς Σέξτος Καίσαρ, δωροδοκηθεὶς ὑφ' Ηρώδου ἡγεμόν ὄντ ἐν Συρίᾳ, μέγαν & ἔνδοξον ἐποίησεν Ηρώδην, κατασήσας ἄρχοντα τ Κοίλης Συρίας.

κζ'. Ως Κάσσι, Καίσαρ ὑποστρατήγους, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀναβὰς, τὴν τε χώραν ἐκάκωσε, κ) πάλαι ὀκλασκόπα παρ' αὐτῶν εἰσπεπράχει Φορολογήσας· κ) πῶς Ηρώδης ἐκ τ εἰσπράξεως τ χρημάτων ἀσφαλὴς [s] ἔδοξε Κασσίῳ.

κη'. Ως Μάλιχος ἐπιβουλεύων Αντιπάτρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ, διαφθαρεὶς χρήμασι & οἰνοχόου Τρκανοῦ.

κθ'. Ως Ηρώδης ἐπιτείλαντος αὐτῷ Κασσίου τ Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

λ. Ως Αντίγονον τ Αριστοβούλ βοηθήσαντα ὑπὸ & Τυρίων τυράννου Μαρίωνος, Ηρώδης ἀπαντήσας τρέπ τε κ) τ Ιουδαίας ἐκβάλλ.

λα'. Οτι μ) τὸ ἡττηθῆναι Κάσσιον ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ & νέου Καίσαρος & Αντωνίου, Ηρώδης ἐν Βιθυνίᾳ ὑπαντήσαντα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Αντώνιον· κ) διὰ τοῦτο τὰς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθείσας οὐκ ἐδέξατο Αντώνιος. κ) ὅτι Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

λβ'. Οτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Αντωνίου, κ) κατηγορηθέντων πολλῶν Ηρώδου & φασηλοῦ, ὁ μόνον οὐκ ἠκύρωσεν αὐτῶν, ἀλλὰ & τετράρχας αὐτοὺς κατέστησεν, τ δ κατηγόρων δέκα τ ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.

λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ὃν τ Αντίγονον ὁ υἱὸν Αριστοβούλ εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

λδ'. Ως Τρκανὸν & φασηλον τ ἀδελφὸν Ηρώδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.

λε'. Ως Ηρώδης φεύγων ἐκεῖθεν εἰς τ Ιουδαίαν, κ) διαφυγὼν εἰς τ Ρώμην, κ) δεηθεὶς Αντωνίου χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπάτ τ συγκλήτου κ) Καίσαρος βασιλεὺς τ Ιουδαίας.

λς'. Ἐκπλεὺς Ηρώδης μ) ταῦτα εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπὸ Ρώμης, κ) μάχη πρὸς Αντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ρωμαϊκῆς ἑπομένης, κ) ἡγεμόν Σίλωνος.

λζ'. Ως, Σίλωνος Ιεροσόλυμα πολιορκήσαντος, ὑπὸ Σοσίου κ) Ηρώδου Αντίγονος διεφθάρη.

fugum comprehendit Gabinius, Romamque revertitur.

20. *Craſſus in expeditione contra Parthos in Judæam aſcendit, ſacraſque pecunias depeculatur.*

21. *Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam, cui in mandatis erat ut Alexandrum necaret.*

22. *Quod Cæſar, cum Ariſtobulum vinclis exemiſſet, in eo erat ut eum mitteret cum duabus cohortibus in Judæam: interim vero accidit, ut Ariſtobulus à Pompejanis veneno necaretur.*

23. *Cæſaris in Ægyptum expeditio: & quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus & Antipater, fecerúntque ut Judæi ſemet ei adjungerent.*

24. *Antipatri in pugna egregium factum & ex eo cum Cæſare amicitia: & quemadmodum Cæſar, lætus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecit, permiſſo ei ut everſos patriæ civitatis muros excitaret; ac præterea Antipatrum Judææ procuratorem conſtituit.*

25. *Cæſaris literæ, & Senatuſconſulta de amicitia cum Judæis inita.*

26. *Antipater filiis adminiſtrationem mandat, Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum: utque Sextus Cæſar, muneribus ab Herode, cum in Syria dux eſſet, acceptis, magnum & glorioſum fecit Herodem, Cœles-Syriæ præſidem eum conſtituendo.*

27. *Quomodo Caſſius, cum in Judæam Cæſare mortuo aſcendiſſet, & regionem afflixit, & ſeptingenta talenta à Judæis in tributum exegit: utque Herodes, pecunia redacta, Caſſio ſui ſtudioſus viſus eſt.*

28. *Quomodo Malichus per inſidias Antipatrum veneno ſuſtulit, ope pocillatoris Hyrcani quem pecunia corruperat.*

29. *Quomodo Herodes juſſu Caſſii dolo interfecit Malichum.*

30. *Quomodo Antigonum Ariſtobuli filium, à Marione Tyriorum tyranno adjutum, Herodes ei obviam factus in fugam vertit & è Judæa pellit.*

31. *Quomodo, Caſſio in Macedonia ſuperato à Cæſare juvene & Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis eum ſibi conciliavit: ideoque Herodem accuſare volentes non admiſit. quodque Tyriis pro Judæis ſcripſit.*

32. *Quod, cum Antonius iterum in Syriam veniſſet & nonnulli Herodem & Phaſaëlum accuſarent, non ſolum hos repudiavit, ſed & illos tetrarchas conſtituit, & decem ex accuſatoribus interfecit.*

33. *Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reſtituerunt.*

34. *Quomodo Hyrcanum & Phaſaëlum, Herodis fratrem, captivos fecerunt.*

35. *Quomodo Herodes à Parthis in Judæam fugiens & poſtea Romam profectus, cum Antonium obſecraſſet multum pecuniæ pollicitus, creatus eſt à Senatu & Cæſare rex Judææ.*

36. *Herodes poſt hæc navigat ex Italia in Judæam, & pugnat cum Antigono, adjutus ab exercitu Romano eum comitante & Silone duce.*

37. *Quomodo, Hieroſolymis à Silone obſeſſis, Antigonus à Soſio & Herode oppreſſus eſt.*

o Ανέπεμψεν εἰς Ρώμην.] Legi poteſt ἀνέπεμψε.

p Ἐντολὴν ἔχοντ] Sic Cod. *Vat.* & *Epiphanii MSS.* illa ἐντολὴν ἔχ. ἀπ. Αλέξανδρον omittit *Ed. Baſ.*

q Οτι Καῖσαρ,] Hoc *Summarium* habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.* & *Epiphanii MS.* nihil ejus reperitur in *Ed. Baſ.*

r Φαρμάκῳ.] Καὶ ὅτι Σκιπίων, ἐπιστείλαντ αὐτῷ Πομπήϊος, τ Αλέξανδρον πελέκει διεχρήσατο adjicit *Gall.*

s Ἔδοξε Κασσίῳ.] Ita cum *Edit. Baſ.* ἔδοξεν ὑπάρχειν Κασσίῳ in *Cod. Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τριάκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUARTUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum. & quomodo inter eos convenit, ut Ariſtobulus regnaret, & Hyrcanus vitam privatam degeret: utque non multo poſt Hyrcanus, ſuaſu Antipatri, ad Aretam fugit.

SUPERIORI quidem libro ea declaravimus, quæ ad Alexandram reginam ejuſque obitum ſpectant. Quæ vero deinceps conſequuta ſunt nunc enarrabimus: nihil prius habentes quam ut ne quid vel per ignorantiam vel memoriæ vitium omittamus. Illud enim agimus ut hiſtoriam ſcribamus, reſque propter vetuſtatem pleriſque ignoratas *pro virili* proſequamur, idque dictionis elegantia illuſtratas, quantum fieri poteſt, ex verbis eorumque ſtructura, aliiſque quæ ad hoc faciunt, ut oratio lectoribus videatur ornatum habere, ut cum ſuavitate & voluptate rerum peritiam aſſequantur. Omnium vero maxime, ſcriptoribus curæ eſſe debet accurata diligentia, verumque iſtis dicendi ſtudium, qui in iis quæ ipſi plane neſciunt fidem illis habituri ſunt.

Joſephi in ſcribendo propoſitum.

Hiſtorici munus.

2. Igitur cum Hyrcanus pontificatum iniiſſet, anno tertio Olympiadis * centeſimæ ſeptimæ, Romæ conſulibus Quinto Hortenſio & Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confeſtim infert Ariſtobulus: & commiſſo apud Hierichuntem prælio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Ariſtobuli uxor & liberi ipſius à matre in cuſtodiam dati fuerunt, ut jam diximus: & adverſarios, qui intra templi ſeptum con-

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum.

ΚΕΦ. α'.

Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος. καὶ ὡς συμβάντες ἐκράτουν βασιλεύων μὲν Ἀριστόβουλος, Ὑρκανὸς δὲ ἰδιωτεύων· καὶ ὡς μετ' ὀλίγον Ὑρκανὸς, ὑπ' Ἀντιπάτρου πεισθεὶς, φεύγει πρὸς τὸν Ἀρέταν.

[b] Τὰ μὲν δὴ περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασιλεύσασαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ περιέχη νῦν ἐρῶμεν. οὐκ ἄλλο τινὸς, ἢ διὰ [c] μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάμαξον τὸ μνήμης, πειρώμενοι. τῷ μὲν ἱστορίαν καὶ τῷ μήνυσιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα [d] δίδομεν, καὶ τὸ τῆς [e] ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγινωσκομένοις, ὡς ἂν μὴ χαριτος πνοῆς καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, [f] τῆς ἀκριβείας τὴν συγγραφέως σχάζεσθαι δεῖ, καὶ μὴ πλήθη λέγειν τοῖς περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. [g] Ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς δευτερωσάσης [h] Ὑρκανῷ τῷ [i] τρίτῳ ἔτει ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς τὴν ἑκατὸν Ὀλυμπιάδος, ὑπάτευον Ῥωμαίων [k] Κόιντος Ὁρτησίος, καὶ Κόιντος Μετέλλος, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπικαλεῖτο, πόλεμον αὖθις ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος· καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἰεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. ὃ γενόμενος, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε [l] κατεῖρχθαι τὴν Ἀριστόβουλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καθὼς προεῖπα-

a Τεσσάκοντα καὶ δύο.] Ita in libris omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* rectumque eſſe demonſtrat *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. XIII. p. 156.

b Τὰ μὲν δὴ] Τῶν μὲν δὴ π. & mox τὰ τούτοις ἂν ἀκόλουθα *Vat.* Τῶν δὲ περὶ Αλ. & dein δεδηλωμένων πραγμάτων, τὰ τούτοις *Hen.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

c Μηδὲν παραλιπεῖν] Ergo Jeſu quoque mentionem feciſſe Joſephus credendus eſt. REL.

d Δίδομεν,] Si cui duriuſculum videatur δίδομεν μιλούσιν, in locum vocis δίδομεν, per me licet, ſubſtituat δίζομεν. HUDS. *Lugd. Bat.* δίεμεν· καὶ. Lege (inquit *Coccejus*) δεῖ μὲ καὶ. Ego nihil mutandum cenſeo. HAV.

e Ἐπαγγελίας] Forte ἀπαγγελίας.

f Τῆς ἀκριβείας —— μέλλουσιν.] Accurationis & Veritatis ſtudium in Hiſtorico vid. ſupr. lib. 8. c. 2. §. 8. ἀλλὰ μηδαμῶς ὑπολοχῆς τυγχάνειν παραλείποντες, ἢ μὴ μεμαθήκασι, καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμενα τὴν ἀλήθειαν· SPANH.

g Ἀρξαμένῳ τοίνυν] Παραλελειπότος τὴν βασιλείαν Ὑρκανοῦ *Busb.* verum nec iſta, nec vulgata ἀρξαμένου τ. τ. ἀ. Ὑρκανοῦ agnoſcit *Vet. Interpr.* & mox hac §. egit περὶ Ὑρκανοῦ.

h Ὑρκανῷ] Περὶ Ὑρκανοῦ *Vat.*

i Τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς] Pro anno tertio Olympiadis CLXXVII. in *Veteri Verſione* aut *centeſima octogeſima tertia Olympiade*, aut *centeſima octogeſima Olympiade*, aut *centeſima ſeptuageſima tertia Olympiade*. Videſis *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 336. HUDS. Malè *Rufinus* centeſima octuageſima Olympiade, mutatione τῆς π ολ. pro τῆς ζ καὶ ο ολ. vid. Caſaub. Exer. Baron. p. 155. SPANH.

* *Centeſimæ*] Vide *Caſaub.* contra Baron. p. 155.

k Κόιντος Ὁρτησίος,] Κόιντος Ὁρτησίος *Hen.* & *Vat.* Κόιντος ὁ Ὁρτησίος *Busb.*

l Κατεῖρχθαι] *Lugd. Bat.* κρατεῖσθαι.

m Κα-

ρήκαμεν· καὶ τὰς ἀνθιστασιώτας ἢ [l] καταφυγόντας εἰς τὸ ἔδος ἱερὸν πρὸς τὸν βέλεθον, [m] αἱρεῖ πρόσκαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ [n] συμβάσεως, κατέλυε τὴν ἔχθραν, ἐπὶ τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπερισπάστως, καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπαρχοῦσαν αὐτῷ κλῆσιν. ταῦτα [o] ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι ἅπαντες ὁρῶντες ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης [p] εἰς τὴν οἰκίαν τὸν Ἀριστόβουλου.

γ'. Φίλος δὲ τῷ Ὑρκανῷ [q] Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δύπορων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν [r] πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, [s] τὸν μὲν εἶναι [t] γένος οὐκ ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, ἐκ δὲ Βαβυλώνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ δὲ Ἰουδαίων οὐκ εὐτυχῶς τινος [v] γενομένου. περὶ οὗ καιρὸν δηλώσομεν. οὕτω τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, [x] Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ [y] τοὔνομα ἦν τοὔνομα ὃν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς [z] ὁμοεθνεῖς αὐτῷ Ἄραβας καὶ Γαζαίους καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τῷ οὖν δὴ Ἀριστοβούλου διωγμὸν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι πάθῃ δι' τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, [a] ἐπισωρεύει κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας· ἄδικον εἶναι λέγων τὴν Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν παντὸς ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὸν οὐσαν ἐκείνῳ διὰ τὸ πρεσβεῖον. [b] ταῦτα δὲ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν [c] ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύοι [d] τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους δὲ Ἀριστοβούλου μηδένα [e] προαπολιπεῖν καιρὸν ἔλεγε, συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὸν ἀρχιερέα. τούτοις Ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὢν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπεικάνειαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δὲ αὐτὸν τὸ ἀπράγμον καὶ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀμβλὺν καὶ ἄνανδρον δοκεῖν· τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος [f] τὸ φρόνημα.

δ'. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, ἅτε προσέχοντα ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανὸν, καὶ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας συλλαλῶν καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς [g] ἀποκτεῖναι θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. πεπόηντο γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχον [h] ὑπαρχέτην. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, [i] συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὁμόρων τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμ-

fugerant, vi expugnat. Deinde cum ad fratrem de compositione verba fecisset, inimicitias deponit iis conditionibus, ut regnaret Aristobulus, ipse vitam otiosam ageret, suisque facultatibus placide frueretur. Hoc fœdere ita facto in templo, cum quidem pacta jurejurando & dextris confirmassent, & invicem spectante universa multitudine complexi fuissent, discesserunt: ille quidem in regiam, Hyrcanus vero ut homo privatus in ædes Aristobuli. *Fœdus ineunt Aristobulus & Hyrcanus.*

II. 3. Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumæus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero navus & seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo & ab eo diffidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia. Quamvis Nicolaus Damascenus hujus genus à primoribus Judæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducat. Verum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fortuna ad Judæorum regnum evexit. de quo *suo* tempore dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur; atque pater ipsius eodem vocabatur nomine: quem cum rex Alexander & ejus uxor totius Idumææ præfectum constituissent, ajunt fecisse amicitiam cum Arabibus, & Gazæis, & Ascalonitis, qui secum sentirent; eosque sibi multis & magnis muneribus conciliavisse. Itaque *hic* juvenis Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & veritus ne quid *mali* ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat adversus eum clandestinis obtrectationibus Judæorum primates; iniquum esse dicens pati ut Aristobulus injuste principatu potiatur, & de eo fratrem ejecerit natu majorem, cui propter *ætatem deberetur imperium. Hos autem sermones assidue etiam cum Hyrcano habebat: eique de vita periculum esse dicebat, nisi caveret & illum de medio tolleret. Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus, dicebat, quin ei consulerent, ut Hyrcanum interimeret, quasi ita demum firmum habiturus principatum. His sermonibus Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus, & calumniam pro sua æquitate haud facile admittebat. nam negotiorum fuga animique lenitas & remissio fecerunt ut degener & imbellis spectantibus videretur: at natura diversus erat Aristobulus, ad res gerendas acer, animoque *ad omnia* erecto. *Antipater Judæos excitat in Aristobulum.* *Hyrcani elogium.*

4. Igitur Antipater, ubi Hyrcanum suis dictis aurem non præbere videt, non desinebat quotidie apud eum ficta crimina & calumnias contra Aristobulum adhibere, ut qui eum vellet interficere; vixque acrius urgendo persuadet, cum ei consuluisset ut ad Aretam Arabum regem perfugeret. nam pollicebatur, si sibi obtemperaret, se quoque ei socium futurum. Ille vero his auditis, dicebat, è re sua esse ad Aretam fugam maturare. Est autem Ju- *Antipater auctor est Hyrcano ut ad Aretam fugam capiat.*

---

l Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν βέλεθον, αἱρεῖ προσκαλών.] Καταφύγοντας εἰς τὸ ἱερὸν βέλεθον αἱρεῖ. προσκαλών δὲ καὶ λ. *Busb.* αἱρεῖ, προσκαλῶν δὲ καὶ *Hen.*

m Αἱρεῖ προσκαλών.] *Gen.* ᾄρᾳ. *L. B.* ἱερῷ. Legendum αἱρεῖ. COCC.

n Συμβάσεως,] Συμβεβάσεως *Hen.*

o Ἐπὶ τούτοις] Ita ex *Vet. Interpr.* & lib. 1. *de Bello Jud.* ἐπὶ τοῖς in *Codd. Gr.* & *Editis* & *MSS.* Est qui vertit, *in eorum præsentia qui in templo erant.*

p Εἰς τὴν οἰκίαν] Εἰς τὸν οἶκον τὸν Ἀρ. *Vat.* εἰς τὴν οἰκείαν τὴν Ἀρ. *Hen.*

q Ἰδουμαῖος,] Ἰσδοῦμος in *Cod. Gall.* Ἰδουμαῖος in *ceteris* omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 6. §. 2. SPANH.

r Πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν.] Πρὸς τὸν Ὑρκ. *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτον μὲν εἶναι γένος] Idem in *Historia Judæorum Arabica*, ad calcem *Bibliorum πολυγλώττων Parisiensium* [& *Londinensium*] legimus, cap. 35. ut notavit *Usserius* ad *A. M.* 3932. quem videsis.

t Γένος] *L. B.* γενόμενος. Forte γενόμενος inquit *Coccejus.* Nihil tamen muto. HAV.

v Γενομένου.] Γεγενημένου *Busb.*

x Ἀντίπας] *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Herodis pater in minore fortuna *Antipas*, in majore Antipater. *Grot.* ad *Luc.* c. 1.

y Τοῦτο δὲ τοὔνομα·] Dissentit *Eusebius* (*Hist. Eccl.* l. 1. c. 6.) qui ex *Africano* Herodem ei patrem fuisse scribit. Verum fidem potius *Josepho* quam *Eusebio* habendam esse ostendit *Chr. Noldius*, sub initium *Historiæ Idumææ.*

z Ὁμοεθνεῖς] Ὁμοίους αὐτῶν *Busb.* ὁμοεθνεῖς αὐτῷ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* versione, *cum finitimis Arabibus.*

a Ἐπισωρεύει κρύφα κατ' αὐτοῦ] Ἐπισωρεύει κατ' αὐτοῦ κρύφα τῶν Ἰουδ. *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

* *Ætatem deberetur imperium.*] *Al.* ætatis prærogativam.

b Ταῦτας δὲ] Ita *Hen.* & *Busb.* ταῦτας τε συνεχῶς πρὸς in *Editis Aliisque.*

c Ποιούμενος] Ἐποιεῖτο τοὺς λόγους *Busb.*

d Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* (certe *Lugd. Bat.*) τῷ ζῆν *Busb.* τῷ ζῆν *Gen. Aliisque.*

e Προαπολιπεῖν] *L. B.* προαπολείπειν.

f Τὸ φρόνημα.] Φρονήματι *Busb.*

g Ἀποκτεῖναι θέλοντα·] Ita *Hen.* & *Busb.* κτεῖναι in *reliquis.*

h Ὑπαρχέτην.] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* ὑπαρχεῖν) in *Editis Aliisque.*

i Συμφέρον] *Lugd. Bat.* σύμφορον.

Judææ finitima Arabia. Itaque misit Hyrcanus primum Antipatrum ad regem Arabum ut ab eo fidem acciperet, non esse inimicis traditurum si ad eum supplex venisset. Fide *hac* accepta Antipater ad Hyrcanum rediit Hierosolyma. Et haud multo post assumpto eo, noctu egressus est urbe, & longo itinere expedito eum in *urbem* Petram ut appellatur perducebat, ubi erat Aretæ regia: & ut regi in primis amicus, orat, ut Hyrcanum reducat in Judæam. Cumque hoc singulis diebus faceret & non intermitteret, quinetiam dona daret, *tandem* persuadet Aretæ. neque non Hyrcanus ei promisit, si reductus & in regnum restitutus esset, redditurum regionem & duodecim urbes quas Alexander ipsius pater ab Arabibus abstulisset. erant autem illæ Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lyssa, Oryba.

Hyrcanus fugit ad Aretam, qui auxilium ei pollicetur.

πρὸ [k] πρώτου Τρκανὸς πρὸς τ Ἀραβῶν βασιλέα τ Ἀντίπατρον, λημψόμενον πίστις, ὡς οὐκ ἐκδώσοι τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτιν αὐτὸ γιόμενον. λαβὼν ἡ τὰς πίστις ὁ Ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς Τρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. κ μετ' ὀ πολὺ ἀσφαλειῶν αὐτὸν, κ τ πόλεως ὑπεξελθὼν νυκτὸς, κ [l] πολλὴ ὁνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην [m] Πέτραν, [n] ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τ Ἀρέτα· μάλιστα ἡ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατέχλη τ Τρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλ. κ τοῦτ' ἐκάστης ἡμέρας ποιῶν κ οὐκ ἀνιεὶς, ἀλλὰ κ δωρεὰς προσίμενος, πείθ τ Ἀρέταν. ὁ μὲν ἄλλα κ Τρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ, καταχθεὶς κ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν ἃ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος [o] ὁ πατὴρ αὐτὸ τ Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, Μήδαβα, [p] Ναβαλλὼ, [q] Λιβιὰς, [r] Θαραβασὼ, [s] Ἀγαλλὰ, Ἀθὼν, [t] Ζώαρα, [v] Ὀρῶναι, Μάρισσα, Ῥύδδα, [x] Λύσα, Ὀρυβα.

III. CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quomodo Aretas & Hyrcanus exercitum ducunt adversus Aristobulum, & Hierosolyma obsident: utque Scaurus Romanus obsidionem solvit. De obitu Oniæ.

Ὡς Ἀρέτας κ Τρκανὸς στρατεύσιν ἐπὶ τ Ἀριστόβουλον, κ πολιορκοῦσιν Ἱεροσόλυμα. κ ὡς Σκαῦρος ὁ Ῥωμαῖος λύει τὴν πολιορκίαν. Περὶ Ὀνίου τελευτῆς.

Aretas in Aristobulum expeditionem facit, eumque superat, deinque templum oppugnat.

HIS promissis Aretæ factis, ille expeditionem fecit in Aristobulum, cum quinquaginta equitum simul & peditum millibus, eumque prælio vincit. Cum autem multi post hanc victoriam ad Hyrcanum defecissent, destertus Aristobulus fugit Hierosolyma. At rex Arabum, copiis suis omnibus secum adductis, fanum aggressus oppugnat Aristobulum, populo ab Hyrcano stante & oppugnationem adjuvante, cum soli sacerdotes essent apud Aristobulum. Igitur Aretas, junctis Arabum Judæorumque castris, obsidionem acriter urget. Cum autem hæc fierent, dum ageretur Azymorum festum, quod Pascha vocamus, Judæorum præcipui, relictis suis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir justus & * Deo charus, (qui aliquando, cum siccitas esset, Deum oravit ut ardores depelleret, Deusque precibus exauditis pluviam misit) sese

Τούτων αὐτῷ τ ὑποσχέσεων γιομένων, Ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τ Ἀριστόβουλον, μ πεντε μυριάδων ἱππέων ἅμα ἃ πεζῆς φαλάγγος, κ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν ἡ μ τῷ νίκῳ πρὸς Τρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος ἔφυγε εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ ἡ τ Ἀράβων βασιλεὺς, πᾶσαν τὴν φαλάγγα ἀγαγὼν, κ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ, τ Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκ, προσιζημένου ἃ ξ δήμου τῷ Τρκανῷ, κ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων ἡ τ ἱερέων [y] Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξῆς [z] βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων ἃ τῶν Ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων ἡ [a] γινομένων κ τ καιρὸν τ τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, ἣν [b] Φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων, ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. [c] Ὀνίας ἡ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ κ θεοφιλὴς, [d] ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ἔσης ηὔξατο τῷ Θεῷ λῦσαι τ αὐχμὸν, κ ἡμόμενος ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὢν, ἐκρυψεν αὐτὸν ἀφ' τὸ τὴν στα-

Onias, vir justus, & Deo charus.

---

k Πρώτου Τρκανὸς] Πρῶτον Busb. & Lugd. Bat.

l Πολλὴ ὁνύσας ὁδὸν,] Ita Hen. (Lugd. Bat.) & Busb. πολλὴν in Editis Aliisque.

m Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τ Ἀρέτα·] Πέτρα Arabum Regia. Eadem Ἀεκείμη dicta, supr. lib. 4. c. 7. §. 1. quæ Arabum primaria urbs, Græcis Πέτρα. supra Πέτρα. hæc eadem, quæ prius Ἀεκη dicta lib. 4. c. 4. §. 7. Alia nempe hæc Ἀεκη ab altera in Phœnice, quæ Ἀεκη ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ dicitur supr. lib. 1. c. 7. §. 1. ubi natus Alexander Severus Imperator. *Lamprid.* in Alexand. Sever. Ab hac Ἀεκη Phœniciæ alia Arabiæ, postea Πέτρα dicta, de qua loc. cit. lib. 4. c. 7. §. 1. superioris Ἀεκης mentio iterum lib. 5. c. 1. §. 22. Ἀεκη ἡ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν &c. item lib. 8. c. 2. §. 3. Ἀεκὰ Φιλάν. SPANH.

n Ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τ Ἀρέτα·] Ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τῷ Ἀρέτᾳ. παρεκάλ ἂν αὐτὸν Τρκανὸς ἐπαρῆξαι οἱ ἀδικουμένῳ, κ καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, κ εἰς τὰ βασίλεια ἀποκατασῆσαι, ὑπισχνούμενος δώσειν αὐτῷ κ. Busb. atque ita fere Zonaras.

o Ὁ πατὴρ —— Ἀγαλλὰ,] XII. Urbes Arabibus ereptæ ab Alexandro Judæorum Rege, vid. supr. lib. 13. c. 15. §. 4. SPANH.

p Ναβαλλὼ,] In *Epiphanii* libris, *Nabalota*, aut *Nabalotha*.

q Λιβιὰς] Λαβιὰς juxta aliquot *Epiphanii* libros.

r Θαραβασὼ,] Θαραβαθὼ Hen. Ἀραβατὼ aut Ἀραβαθὼ *Epiphan.*

s Ἀγαλλὰ,] Galata & Galathone in *Epiphan.* pro Ἀγαλλὰ, Ἀθὼν.

t Ζώαρα,] Ζωάρων τ Ἀραβίας· ἄλλως. lib. 4. c. 8. §. 4. & Ἀρχ. lib. 1. c. XI. §. 4. ζόαρ ἔτι κ νῦν λέγεται· Hebr. צוער, nempe צער. SPANH.

v Ὀρῶναι,] Ὀρῶν Λιγμᾶ Hen. Vat. & Gall. in *Epiphanii* libris *Monstingo Adissa* aut *Edissa*: dein *Ribdalusa*, *Oriblo*. HUDS. Conf. supra Antt. lib. 13. c. 15. §. 4. Ὀρώναις· SPANH. Post Ὀρώναις in *Lugd. Bat.* subjungitur Λωγμὼ, inque ejusdem MS. margine adnotatur alia lectio Λιγμών. Quum vero tot Codices novam adjungant urbem, plurimi vero legant Λιγμᾶ, substitui debere judico Λεμβᾶ, quam urbem conjungit Josephus cum Oronis, Marissa aliisque ex his urbibus, quas enumerat etiam superius Lib. 13. c. 15. §. 4. HAV.

x Λύσα,] Λεῦκα Hen. Λύσα Ptolemæo. Vide *Bocharti* Phaleg. p. 350.

y Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων.] Τῶν Ἀριστοβούλῳ *Busb. Hen. & Vat.*

z Βαλόμενος τὰ στρατόπεδα] Ita *Busb.* βαλόμενος in *reliquis*. Forsan ἔξω βαλόμενος, inquit *Cl. Louthius*.

a Γινομένων,] Ita *Vat. & Vet. Interpr.* γιομένων in *ceteris*.

b Φάσκα λέγομεν,] Πάσχα *Busb.*

c Ὀνίας ἡ] Ὀνίου δέ τινα, δίκαιον ὄντα κ θεοφιλῆ *Busb.* atque ita *Zonaras*, qui subjungit, ὃς αὐχμοῦ ποτὲ γενομένου, εὐχῇ τ Θεὸν δυναστήσατο, ἔλυσε τὸν ἀνομβρίαν, εἶτεν οἱ Ἰουδαῖοι αὐξηθέντες κ Ἀριστοβούλου κ τ μετ' αὐτὸν· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο. ὡς ἡ ἐπιορκῆσαι, ᾧ Θεὸς β. τ. ὅλων, εἶπε &c.

d Ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὄσης] Illud ὃς deest *Hen.* HUDS. Historia hæc narratur in Gemara Taanith fol. 23. 1. & his verbis in Megillath Taanith fol. 49. fac. 2. יצא רוב ארד ולא ירדו גשמים הלך אצל להם חוני המעגל ואמרו לו התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והביאו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו התפלל ולא ירדו גשמים עג שרטיטא בתוכה כדרך ששמה חבקוק הנביא שנאמר על משמרתי אעמודה ואציבה עלי מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי אמר רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני ככן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים יורדין. *Maxima pars mensis Adar jam effluxerat. & pluvia nondum descenderant. Adierunt Oniam, circularem dictum (ob rationem mox indicandam) rogantes ut pluviam à Deo peteret. Respondit, ite & furnos paschales intro ferte, ne à pluvia liquefiant. Precatus est, at non descenderunt aquæ pluviæ. Tunc circulum designavit humi & se in medio ejus constituit, exemplo Chabacuci, qui dixit* cap. 2. 1. in custodia mea stabo & figam gradum super locum munitum (undique qualis est figura circuli) & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi & quid respondeam arguenti me. *Dixit Onias, Domine hujus universi, oculi filiorum tuorum in me conversi sunt, quoniam veluti filius domus tuæ sum coram te: juro per nomen tuum magnum me ex hoc loco non digressurum antequam misertus fueris filiorum tuorum. Mox cæperunt pluviæ descendere.* REL.

* *Deo Charus*,] *Al.* Dei amicus.

e Οὐὰν

σιν [c] ὁρᾶν ἐπιμένοντας. ἀναχθεὶς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων ; ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀπομελέταν εὐξάμενος, [f] ἵν' ἔτους ἀρχὰς κατὰ Ἀριστόβουλ καὶ τῶν συνεστώτων αὐτῷ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ ἀντιτεινόμενος ἐβιάζετο τοῦτο ; πλήθους, [g] στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν, "[h] ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπὶ οἱ μὲν ἐμοὶ νῦν "ἑστῶτες σὸς δῆμός ἐστ, καὶ πλιορκούμενοι δ' ἱερεῖς "σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων [i] ἐκείνοις ἐπακούσῃς, "μήτε κατ' ἐκείνων ἃ ἔστι φθεγκαλᾶσιν εἰς τέλος ἀγα-"γεῖν. ἀ καὶ τὸν μὲν τοῦτ' ἀξιούμενον πεισθέντες δι πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων κατέλυσαν.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς τούτοις αὐτοὺς φθονήσαντα ἐπεμωρήσατο τὴν ὠμότητα, καὶ δίκῃ εἰσέπραξεν [k] ὀνὰς φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. [k] πολιορκουμένων τὸν ἱερεῶν καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, συμβέβηκε τὴν ἑορτὴν ἐπιστῆναι τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ Θεῷ. ἀπορούντες δ' θυμάτων οἱ περὶ τὸν Ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν [l] αὐτοῖς τὰς ὁμοφύλους φανῆναι, χιλιάδα [m] λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσου θέλουσι. τοῦ δ', εἰ [n] βούλοντ' λαβεῖν, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύοντος, προθύμως ὁ, τε Ἀριστόβουλος & οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ διὰ τῶν τειχῶν καθιέντες [o] ἔδοσαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα· ἀλλ' εἰς τοὐναντίον πονηρίας ἦλθον, ὥστε φθεῖραι τὰς πίστεις & ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν, τὰ προς τὴν θυσίαν μὴ [p] φθεγξάμενοις τοῖς δεομένοις. [q] φθάσαντος δὲ τοῦ χρόνου, δι ἱερεῖς ἠυξαντο τῷ Θεῷ, δίκην [r] αὐτῶν εἰσπράξαι φθορᾶς τῶν ὁμοφύλων. ὁ δ' οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον τοῦ σίτου τότ' [s] αὐτοῖς ἑνδεκα δραχμῶν ἐνδέκα.

γ'. [t] Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν [v] Ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι Τιγράνῃ. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας εὗρων, αὐτὸς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἤπειγεν. [x] φθανόμενος δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτὸν τε Ἀριστόβουλος πρὸς αὐτὸν καὶ Ὑρκανὸς, [y] συμμαχεῖν ἀξιώσοντες ἑκατέρῳ. [z] ὑπισχνουμένων δὲ, Ἀριστόβουλος μὲν [a] τετρακόσια δώσειν τάλαντα, & δὲ Ὑρκανὸς τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πεισθεὶς τὴν Ἀριστόβουλον ὑπόσχεσιν, ὡς ὢν εὔπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ὤν, καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνων· ὁ δὲ καὶ πένης ὤν, καὶ γλίσχρος, [b] ὡς περὶ μειζόνων τὴν ἄπιστον πίστιν ἐπαγγελίαν. ἅ γὰρ ἴσον ὤν βίᾳ πάλιν ἑλεῖν, [c] ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν & δυνατὴν, [d] ἡ φυγάδας σκεδαλεῖν μὴ & [e] Ναβαταίων πλῆθος, οὐκ εὐ πρὸς πόλεμον [f] διακειμένους. τούτῳ τοίνυν πεισθέμενος διὰ τὰς προφερομένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ῥωμαίων ἀποδείξειν.

abdidit, quoniam durare seditionem videbat. Sed *illi*, eo in Judæorum castra perducto, postulant, ut quemadmodum siccitatem precibus finierat, ita nunc Aristobulum & ejus factionis homines diris ageret. cumque contradicens & deprecans coactus esset à multitudine, stans in medio eorum dicebat, "O Deus rex universitatis, quandoquidem qui mecum nunc stant, tuus populus est, "itemque qui obsidentur sacerdotes tui sunt, pre-"cor ut neque contra hos illos audias, neque quæ "hi contra illos orant ad exitum perducas." [g] Et illum quidem ista precatum circumstantes Judæorum pessimi quique lapidibus necarunt. *Onias lapidatur.*

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem ultus est, cædisque Oniæ pœnas exegit ad hunc modum. Obsessis sacerdotibus & Aristobulo, accidit ut festum instaret quod Pascha vocatur, in quo nobis moris est multas hostias Deo immolare. At cum victimis carerent qui cum Aristobulo erant, populares suos rogarunt ut eas *ipsis* præberent, & pro iis quantam vellent pecuniam acciperent. cumque illi, si habere velint, in singula capita mille drachmas dari postularent, Aristobulus & sacerdotes conditionem libenter acceperunt, & demissam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta pecunia, victimas non dederunt: sed eo improbitatis processerunt, ut fidem violarent, & impii essent in Deum, ea quibus ad sacra facienda opus erat egentibus non suppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt, ut se in populares suos ulciscereturur. Atque ille vindictam non distulit: sed immisso magno violentoque vento totius regionis fruges corrupit, adeo ut eo tempore tritici modius undecim drachmis emeretur. *Fides violata ab obsidentibus.* *Illos ob scelus ulciscitur Deus.*

3. Interea mittit Scaurum in Syriam Pompejus, cum ipse esset in Armenia & adhuc adversus Tigranem belligeraret. Ille vero, Damascum profectus, Lollium que & Metellum, qui modo urbem ceperant, nactus *è vestigio* in Judæam contendit. ubi vero eò pervenit, conveniunt eum ab Aristobulo & Hyrcano legati, auxilium postulantes utrique. Cumque Aristobulus quidem promitteret se quadringenta talenta daturum esse, Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Aristobuli promissionem accipit, quippe hominis pecuniosi & magnifici & æquiora postulantis: cum Hyrcanus pauper & parcus esset, & incredibilia pollicetur cum majora postularet. non enim ejusdem facilitatis erat, urbem expugnare longe munitissimam & potentissimam, ac fugitivos depellere cum Nabatæorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur causas cum Aristobulo pacisci-tur, acceptaque pecunia solvit obsidionem, jubens Aretam discedere, aut *ni pareat* hostem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damascum IV. *Scaurus, in Syriam à Pompeio missus, mox in Judæam contendit.* *Scauro magna pollicentur Hyrcanus & Aristobulus.* *Scaurus, accepta ab Aristobulo pecunia, Hierosolyma ab obsidione liberat.*

---

e Ὁρᾶν ἐπιμένοντας] Ὁρᾶν ἰσχυρὸν ἐπ. *Hen.* HUDS. Et *Lugd. Bat.* neque male forsan. HAV.

f Ἵν' ἔτους ἀρχὰς] Ἵν' ἔτους ἀρχὰς ϑῇ κ. Ἀρ. κ. τ. συνεστώτων αὐτῷ. ἐπεὶ *Hen.* & *Busb.*

g Στὰς μέσος αὐτῶν] Semper stabat in circulo, uti dicitur ibid. abusus ad id verbis Haggæi. REL.

h Ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων,] Ὦ Θεὶ βασ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Vat.* & *Zonar.* HUDS. Eadem fere phrasi utitur in precibus suis, quas Talmudici habent. REL.

i Ἐκείνοις ἐπακούσῃς, μήτε κατ' ἐκείνων] Ita *Hen. Vat.* & forsan *Epiphan.* nec aliter *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) nisi quod ὑπακούσῃς habeant. ἐκείνοις ἀκούσῃς, μήτε ἐκείνων in *Editis.* ἐκείνοις ἐπακούσῃς, μήτε μὲν κατ' ἐκείνων τούτοις *Zonar.*

k Πολιορκουμένων τῶν ἱερέων] Sic *Busb. Hen.* & *Epiphan.* πολιορκουμένων δὲ τῶν in *Editis.*

l Αὐτοῖς τὰς ὁμοφύλους] Αὐτοῖς non agnoscit *Busb.* αὐτὰς habet *Vat.*

m Λαβόντας] Λαβόντες *Busb.* λαμβάνοντες *Hen.*

n Βούλοντ') λαβεῖν,] Βούλοιτ' *Busb.* & *Vat.* εἰ βούλοι) μυρίας χιλίας δραχμὰς *Hen.*

o Ἔδοσαν αὐτοῖς τὰ χρήματα.] Ἔδοσαν & mox ἀπέδοσαν *Hen.*

p Παρεσχόντας τοῖς δεομένοις.] Παρεσχήτης *Busb. Hen.* & *Vat.*

q Παρεσκευασθέντος] Conf. de Vita §. 59.

r Αὐτῶν ἐισπράξαι] Αὐτὸν deëst *Hen.* & εἰσπράξαι habet *Busb.* paulo post ὡς pro ὡς.

s Αὐτοῖς] *Lugd. Bat.* αὐτὸς.

t Ἐν τούτῳ —— Πομπήιος,] Conf. ἄλλω. lib. 1. c. 8. §. 1. item infra c. 5. §. 1. SPANH.

v Ἀρμενίᾳ] Vide *Usserii* Annales, p. 246. *Edit. Lond.*

x Παρεγένοντο] *L. B.* προφθάνοντος.

y Συμμαχεῖν ἀξιώσοντες ἑκατέρῳ.] *Lugd. Bat.* εἰ βούλοιτο συμμαχεῖν. ἑκατέρους.

z Ὑπισχνουμένων δ',] Ὑπισχνουμένου *Hen.* & *Busb.*

a Τετρακόσια δώσειν τάλαντα,] Τετρακόσια *Vat.* & *Gall.* ut & *Vet. Interpr.* in l. 1. *de Bello Jud.* quæ lectio firmari videtur ex seq. cap. 2. §. 5. ab init. HUDS. Conf. ἄλλω. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

b Καὶ περὶ μειζόνων] Ita *Basil. Hen. Busb.* & *Vat.* ὑπὲρ μειζόνων in *Ed. Gen.*

c Ἐν τοῖς μάλιστα] Ἐν ταῖς μ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Ἡ φυγάδας] Cl. *Lowthius* κ' pro ἢ reponendum censet.

e Ναβαταίων] Ναβαταῖοι de Arabibus. SPANH.

f Διακειμένους.] Διακειμένων *Busb.* & *Lugd. Bat.*

scum iterum petiit: Aristobulus vero cum magnis copiis in Aretam & Hyrcanum expeditionem fecit: & cum eis, ad locum qui Papyron appellatur, congressus, prælio superat, & hostium circiter septem millia interimit, cum quibus cecidit & Phalion frater Antipatri.

σεσθαι. καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πόλιν ἀνεχώρησεν· Ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε Ἀρέτην καὶ Τρκανὸν ἐστράτωσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς [g] ὅπι τὸ καλούμενον [h] Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ καὶ κτείνει ὡσεὶ [i] ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε [k] καὶ Φαλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

V. CAP. III.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus Pompejum convenichant de regno disceptantes: utque Aristobulo in castellum Alexandrium fugiente, Pompejus in eum exercitum ducit, jubetque ut munitiones sibi traderet.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Τρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἔρχονται περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι· καὶ ὡς Ἀριστόβουλος εἰς Ἀλεξάνδρειον φεύγει, Πομπήϊος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει, καὶ τὰ ἐρύματα προσκαθίζειν κελεύει.

Pompejus in Syriam venit, eique vitem auream mittit Aristobulus.

NON multo autem post, cum Pompejus Damascum venisset, & Cœlen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria & Ægypto & Judæa. Misit enim ei ingens donum Aristobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis. "Venit & ex Ægypto legatio, cum "corona aureorum quatuor mille, & ex Judæa sive "vitis sive hortus: quod opus τερπωλεῖν *delectationem* nominabant. Hoc donum vidimus etiam "nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedicatum, cum inscriptione ALEXANDRI JU"DÆORUM REGIS. Æstimabatur autem "quingentis talentis. Et quidem fertur, Aristo"bulum Judæorum dynasten hoc misisse.

Strabonis de ea testimonium.

Hyrcani & Aristobuli legati ad Pompejum veniunt.

2. Non multo autem post venerunt rursus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano & Nicodemus pro Aristobulo: * qui etiam accusabat eos qui pecunias acceperant, primum Gabinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta *acceperat*; hos quoque præter alios inimicos ei faciens. At *Pompejus* jussis iis, qui controversias habebant, ineunte vere *ad se* venire, educto ex hybernis exercitu in agrum Damascenum contendit: & in transitu arcem Apamiæ; quam munivit Cyzicenus Antiochus, funditus evertit, & † Ptolemæi Mennæi regionem consideravit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionysius Tripolitanus, securi percussus, eique affinitate conjunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompejus militibus stipendium solvit. Expugnavit etiam Lysiada præsidium, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Cumque urbes Heliopolim & Chalcida pertransisset, & montem superasset Cœlen-Syriam ut appellatur disterminantem, à Pella Damascum se contulit;

Multa in Syria præclare gesta à Pompejo.

Μετ' ὀλὺ δὲ Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ Κοίλην Συρίαν διϊόντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἐπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ἔτως. "Ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσ"βεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ὁπὸ τῆς "Ἰουδαίας εἴτε [l] ἄμπελος εἴτε κῆπος· [m] περπωλεῖν [n] ὠνό"μαζον τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέν[ν]οι τὸ δῶρον ἰστορήκαμεν "καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπε"τωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον [o] ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ἐτιμήθη δὲ εἶναι πεντακοσίων "ταλάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγω πέμψαι [p] τῶν "Ἰουδαίων δυνάστην.

Β'. Μετ' ὀλὺ δὲ [q] ἦκον πάλιν πρέσβεις παρ' αὐτὸν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Τρκανοῦ, Νικόδημος δὲ ὑπὲρ Ἀριστοβούλου· ὃς δὴ καὶ κατηγορεῖ τῶν λαβόντων χρήματα, [r] Γαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν τριακόσια, τοῦ δὲ πεντακόσια τάλαντα, [s] πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροῖς καὶ τούτους αὐτῷ καταμισθάζων. κελεύσας δὲ ἤκειν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, σπεισάμενος τοῦ ἦρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν [t] χειμαδίων, ὥρμησεν [v] ἐπὶ τὴν Δαμασκηνήν· καὶ τὴν τε ἄκρον ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς [x] ἐτείχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαίου τοῦ Μενναίου χώραν κατενόησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ [y] ἥδεν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου, τοῦ πελεκισθέντος, [z] ὅστις καὶ κηδεύων ἐτύγχανε αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὴν ὑπὲρ τῶν [a] ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήιος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξῄρει δὲ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ [b] τὰς πόλεις τήν τε [c] Ἡλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διέξοδον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην στρατοπεδευόμενος

Συ-

[g] Ἐπὶ τὸ καλούμενον] Περὶ *Busb.*

[h] Παπυρῶνα,] Καπυρῶνα juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[i] Ἑξακισχιλίους] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἑπτακισχιλίους *Basil. Gen.* & *aliquot MSS.* HUDS. Ὀκτακισχιλίους; ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. MSS. ibi ἑξακισχιλίους, unde Ox. ἑπτακισχιλίους· SPANH.

[k] Καὶ Φαλίων] Cum in lib. 1. *de Bello Jud.* habeamus in *Græcis* omnibus Φαλίωνα, hîc loci (cum *Montacutio* in *Exerc.* 10. §. 1.) καὶ Φαλίων rescripsi pro Καιφαλίων. (*Lugd. Bat.* Κεφαλίων) Verum juxta *Vet. Interpr.* hîc Κεφαλὼν legendum, illic Κεφαλῆνα. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[l] Ἀμπελος εἴτε κῆπος] Vide *Plinii* Nat. Hist. l. 37. c. 2. Non ad Templum pertinuisse videtur hæc vitis, ut nonnulli voluerunt: sed, ut verisimile est, κειμήλιον erat domus Hassamonæorum, prout dicit *Scalig.* in *Elencho Trihæres. Nic. Serrarii*, c. 5.

[m] Περπωλεῖν] Ita *Hen.* περπολῶ in *Editis Aliisque.* περπινὸν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Περπολῆ de vite aurea Hierosolymis Romam missa. SPANH. פרפלין. REL.

[n] Ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.] Iterum cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* qui vertit, *nominabant.* in *cæteris* ὀνομάζ.

[o] Ἀλιξάνδρου] Ita in *Græcis* plerisque, tam *Editis* quam *MSS.* Ἀλεξοῦλου pro Ἀλεξάνδρου habet *Busb.* in *Epiphanii* versione *Aristobuli filii Alexandri regis Judæorum* &c. unde aliquis forsan rescribendum censeret, Ἀλεξοῦλου τοῦ Ἀλεξάνδρου. Vulgata lectione retenta, dicendum cum *Usserio* (in *Annalibus* V. T. p. 248. *Edit. Lond.*) donarium hoc ab Alexandro Jannæo in templo Hierosolymitano repositum, & à filio ejus Aristobulo ad Pompejum inde transmissum.

[p] Τῶν Ἰουδαίων δυνάστην.] Τὸν Ἰουδ. *Hen.* τὸν τῶν Ἰουδ. *Vat.*

[q] Ἦκον πάλιν] Ἦκαν πρὸς αὐτὸν πάλιν πρέσβεις *Hen.*

* *Qui etiam accusabat eos qui pecunias acceperant,*] Qui etiam accusabant Gabinium & Scaurum quod pecunias accepissent, ille trecenta talenta, alter quadringenta, *Epiphan.*

[r] Γαβινίου] Ita cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* Γαβλινίου in *cæteris.*

[s] Πρὸς τοῖς ἄλλοις] Πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τούτοις ἐχθροὺς αὐτῷ κατ. *Hen.*

[t] Χειμαδίων,] Χειμαδείων *Hen.*

[v] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνήν·] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνῶν *Busb.* (ut & margo *Lugd. Bat.*) ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν *Gall.*

[x] Ἐτείχισεν] Ita ex *MSS.* (etiam *L. B.*) & *Vet. Interpr.* ἐτείχιζεν perperam in *Editis.*

† *Ptolemæi Mennæi regionem consideravit,*] Id est *qui Mennæus dicebatur:* aliis vero, *Mennæi* filii. Vide supr. lib. 13. c. 16. §. 3. & supr. lib. 13. c. 15. §. 2.

[y] Οὐδὲν ἐλάττονος] Οὐδὲν ἔλαττον *Busb.*

[z] Ὅστις καὶ κηδεύων] Sic in plerisque *MSS.* (ut & *L. B.*) ὅστις in *Editis.*

[a] Ἡμαρτημένων τιμωρίαν,] Sequutus sum *Cod. Hen.* in *Editis Aliisque* ἁμαρτημάτων.

[b] Τὰς πόλεις] Καὶ πόλεις ἑτέρας solus *Busb.*

[c] Ἡλιόπολιν] Ita cum *Cod. Hen.* Ἡλίαν πόλιν in *reliquis.* In *Epiphanii* versione, *Cumque civitates Heliopolin & Chalcidem transisset, in medio positum montem ascendit, & in inferiorem Syriam Damascumque pervenit.*

d Hun-

Συρίαν, ἀπὸ τ Πέλλης εἰς Δαμασκὸν [d] ἦκεν· ἔνθα δὴ κ τ Ιουδαίων διήκουσε κ τ [e] ἡγεμένων αὐτῶν, οἳ περ τε ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ, τε Ὑρκανὸς κ Ἀριστόβουλος, κ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους, τὸ μὲν σὺν ἀξίωσι [f] βασιλευόντι, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι [g] τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς Θεοῦ πρωτεύειν, ὄντας ἐκ τούτου ἀπογόνους τ ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητοῦσιν, ὅπως [h] δοῦλοι ἦσιν. Ὑρκανὸς μὲν κατηγόρει, ὅτι περισύροιτο ὢν [i] ἀφαιρετέου τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου, κ μικρὸν ἔχοι μέρος τ χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὸν δ' ἄλλον βίᾳ [k] λαῶν Ἀριστοβούλου· τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, κ τὰ πρόσταγμα τὰ ἐν Γαλιλαίᾳ τοῦτον εἶναι τ συγκαλέσαντα [l] διέβαλλεν, οὐκ ἂν ἐθέλειν ἀποφῆναι λέγων τὸ ἔθνος, [m] εἰ μὴ βιαιός τε κ παρακόλουθος ὑπῆρχε. συνηγόρουν δ' αὐτῷ [n] πεντε λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τ δοκιμωτάτων Ιουδαίων, Ἀντιπάτρου φθάσαντος. ὁ δ' μὲν σκοπεῖν αὐτὸν τ ἀρχῆς τὴν ἐκείνου φύσιν ἠξίου, ἄφαυλον ὄσαν, κ διὰ τοῦτ' ἀκαταφρόνητον. αὐτὸν δ' ἔλεγε φόβῳ μὴ πρὸς ἄλλους μεταχθῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν, προσαγορεύεσθαι δ' αὐτὸν τῷ ὀνόματι κ Ἀλέξανδρον τ πατέρα. κ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους κ σωματοφύλακας, ὧν ἐθέλοντος τὰς πορφυρίδας κ τὰς κόμας κ [o] Θάλαρα, κ τ ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἀ δίκην [p] θυσίας [q] ἐς ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες [r] ὑπέκειντο.

γ'. Πομπήιος δ' τούτων ἀκούσας, κ καταγνὺς Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διαπράξειν ἔκαστα, [s] ἐπιδὼν τὰ τ Ναβαταίων πρῶτον [t] ἴδοι. τῶν δ' [u] σκέλουσεν ἡσυχίαν ἄγειν, ἕως πεύσεται ἅμα τ Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποσήσῃ κ διαφθείρῃ τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τῶν ἐξ Ἀριστοβούλου ἡμόμενον. ἃ γὰρ ἀναμείνας οὐδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήιος, [x] εἰς [y] Δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπῆρεν.

δ'. Ὀργίζεται δὲ ἐπὶ τούτοις Πομπήιος, κ τὴν ἐπὶ τοὺς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἔκτι Δαμασκοῦ τ ἄλλης Συρίας [z] ἐπικρείαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ρωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τ Ἀριστόβουλον. ὡς δὲ παρημείψαμενος Πέλλαν κ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥπις ἐστὶν ἀρχὴ τ Ιουδαίας διεξίοντι τὴν μεσόγαιον, [a] ἐνταῦθα εἴς τι προκαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου ὄρους ἱδρυμένον, [b] Ἀλεξάνδρειον, Ἀριστόβουλος συμπεφυγὼς, πέμψας σκέλουσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δ', παρηνούντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ρωμαίοις, κάπειτα κ, δικαιολογησάμενος πρὸς τ ἀδελφὸν περὶ τ ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηίου συγχωρήσαντος. κ τοῦτ' ἐποίησε δὶς κ τρὶς, [c] ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τ βασιλείας ἐλπίδα, κ πρὸς ἕκαστον ὧν [d] σκέλουσε Πομπήιος ὑπακούειν ὑποκρινόμενος, ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς [e] τὰ ἐρύματα [f] ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν, κ πρὸς τὸ πολεμεῖν

ubi & Judæos & eorum duces audivit, qui & ipsi inter se dissidebant, Hyrcanus scilicet & Aristobulus, & gens ab utroque, regio quidem imperio subjici detrectans, quod patrium esset, sacerdotibus ejus Dei, qui apud ipsos coleretur, ut obedirent, hosque sacerdotibus prognatos conari in aliam principatus rationem transferre gentem, ut in servitutem redigatur: Hyrcanus vero querebatur, quod grandior ipse ab Aristobulo privatus esset jure ætatis; parvamque terræ partem sub se haberet, reliquam vi abstulisset Aristobulus; eumque esse criminabatur, qui & incursionum in finitimos agros, & in mari ut piratica exerceretur, auctor extitisset: gentem nunquam fuisse rebellaturam dicens, nisi ille violentus & turbidus fuisset. Atque hæc ei attestabantur supra mille de Judæorum illustrissimis, quos Antipater subornaverat. At Aristobulus eum principatu excidisse suæ ipsius naturæ culpa contendebat, ut quæ ignava esset, ideoque facile contemneretur. se vero, ajebat, imperium necessario subiisse ne ad alios transferretur; ipsum autem non alio nomine appellari, quam quo & pater Alexander *ante se* usus est. Atque harum rerum testes citabat juvenes quosdam insolentiores, purpura & coma & phaleris & reliquo invidioso *nobilitatis* ornatu comptos, quem non quasi causam dicturi, sed quasi pompam obituri sumpserant.

Querela Judæorum de Hyrcano & Aristobulo.

Hyrcani querela de Aristobulo.

Aristobuli defensio.

3. Pompejus, his auditis, Aristobulum de vi condemnavit, ac tum eos comiter alloquutus dimisit: seque in terram eorum profectum omnia compositurum dicebat, postquam prius Nabatæorum res inspexisset. at interea quietos se tenere jussit; Aristobulum simul colens, ne nationem averteret & transitum ei intercluderet. neque tamen non est id ab Aristobulo factum. Nam nulla re exspectata earum, de quibus cum eo Pompejus colloquutus erat, in urbem Delium & inde in Judæam se contulit.

Pompejus, Hyrcano favens, Aristobulum dimittit.

4. Istis autem Pompejus irascitur, & assumpto quem in Nabatæos ducebat exercitu, & à Damasco reliquaque Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est adversus Aristobulum. Atque ubi præterita Pella & Scythopoli ad Coreas venit, quæ *urbs* per mediterranea obeunti initium est Judææ, illic in quoddam præsidium pulchrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium *dictum*, cum Aristobulus confugisset, *Pompejus ei* significatum misit ut ad se veniret. Ille vero, monentibus multis, ne cum Romanis bellum gereret, descendit: &, postquam cum fratre de potentatu disceptaverat, iterum in arcem ascendit permissu Pompeji. id quod iterum & tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, & ad omnia ejus imperata se obedientem esse simulans, simulque in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, & tradit-

VI. *Pompejus in Aristobulum exercitum ducit.*

Aristobulus castella Pompejo tradit.

d Ηκεν·] Ηλθεν *Busb.*
e Ηγεμόνων αὐτῶν,] Ηγεμόνιον *Busb.*
f Βασιλεύοντι,] Βασιλεύσαντος *Busb.*
g Τιμωμένοις] Τιμημένοι *Hen.*
h Δοῦλοι ἦσιν.] Δοῦλον ἦσιν *Busb.* & *Hen.*
i Ἀφαιρετέου] Ἀφαιρεθὲν τὸ πρεσβεῖον *Vat.* Ἀφαιρεθὲν δ' πρεσβεῖον *Busb.*
k Λαῶν Ἀριστόβουλος·] Λαοῦν Ἀριστόβουλον *Busb.*
l Διέβαλλεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* διέβαλλον in *cæteris.*
m Εἰ μὴ βιαιός τε] Αὐτὸς post ἔθνος addit *Busb.*
n Ταῦτα λέγοντες] Ita lego cum *Cod. Hen.* ταῦτα in *cæteris.* id quod admitti potest, si λέγοντι legamus cum duobus *MSS.*
o Ὑπέκειντο.] *Lugd. Bat.* non male ἐξείκειντο. HAV.
p Ἐπιδὼν] Καλῶν post ἔκαστα addit *Hen.*
q Ἴδοι.] Ἴδῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
r Ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν,] Ἐδέξει *Busb.*
s Εἰς Δήλιον πόλιν ἦλθε,] In *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἀπὸ Διοσπόλεως χωρίζει), nulla mentione facta urbis Delii. In *Epiphanii* libris, *in Delon civitatem venit.*
t Δήλιον πόλιν] Conf. ἄλσος. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.
u Σκέλουσεν] Σκέλουσι *Hen.*
x Ἐνταῦθα] Ἐνταῦθα ἐπὶ πτερὸν. ἔ. ἐ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς ὃ Ἀρ. συμπεφυγότος, πέμψας in *Editis.* ἔ ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον συμπεφυγότος Ἀριστόβουλος, ἔρυμα ἐπὶ τοῦτο προκαλλὲς ἐπ' ἄκρου ὄρους ἱδρυμένον, πέμψας *Busb.* quæ lectio non displiceret, nisi quod nimium à *vulgata* recedat. Ἐνταῦθα εἴς τι προκ. ἔρ. ἐ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς Ἀριστ. *Hen.* &c. unde textum (omisso εἰς ὃ *Editorum*, aut εἰς *Cod. Hen.* & ἐπὶ in ἅς τι mutato) restituendum censui.
y Ἀλεξάνδρειον,] Ἀλεξάνδρειον Castrum Judææ infr. c. 5. §. 2. item supr. lib. 13. c. 16. §. 3. SPANH.
z Ἅμα μὲν κολακεύων] Ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ἀπ' αὐτοῦ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
a Ἐκέλευσε Πομπήιος] Κελεύσαντι *Hen.*
b Τὰ ἐρύματα] Ita *Lugd. Bat.* quomodo scribendum esse etiam sequentia docent. *Alii* τὸ ἔρυμα. HAV.
c Ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν] Ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν ἔξω αὐτοῦ, *ne extra illud diverteret*, legendum conjicit *Schotanus.* Ὡς μὴ ἀποκαταλύειν δέξειν αὐτὸν in l. 1. de *Bello Jud.* quod *Rufinus* vertit, *ne quid regiæ dignitati detrahere videretur.*

d Πα-

& ad bellandum opes sibi parans, veritus ne principatum transferret ad Hyrcanum. At jubente Pompejo ut castella traderet & præsidiorum præfectis sua manu scriberet (alioquin interdictum erat ne *quenquam* admitterent) paruit ille quidem; sed ægre id ferens, Hierosolyma concessit, seque ad bellum præparavit. Atque haud multo post Pompejo, adversus eum copias ducenti, quidam in via, qui à Ponto venerant, Mithradatis obitum nunciant, qui à Pharnace filio suo peremptus erat.

Mithradates à Pharnace occisus.

μεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ προσκαλιζόμενος, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν μεταστήσῃ. κελεύοντος δὲ Πομπηΐου [d] παραδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς [e] φρουάρχαις ἐπιστεῖλαι τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, παρεδόθησαν μὲν ἄλλως [f] ἀπείρητα, πείθεται μὲν, δυσανασχετῶν δ' ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, κἀν τοῖς παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἐγένετο. ὡς μετ' ὀλίγον Πομπηΐῳ, σπουδὴν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν [g] ἀφικόμενοί τινες ἐκ Πόντου τοῦ [h] Μιθραδάτου πυθόμενοι ἐμήνυον, ὡς φαρνάκου τὸν παῖδος [i] αὐτὸς ἡμῶν.

CAP. IV.

VII. *Quomodo Pompejus Hierosolyma, postquam cives ei portas clauserant, obsidet & vi expugnat: & quæ præterea in Judæa fecit.*

Pompejus Hierosolyma contendit.

CUM autem apud Hierichuntem castra posuisset *Pompejus*, (ubi palmæ nascuntur vigentque, & opobalsamum unguentum præstantissimum, quod fruticibus acuto lapide incisis instar succi exsudat) mane Hierosolyma contendit. Et Aristobulus mutata sententia eum adit; atque pecuniam se ei daturum, & Hierosolymis receptum esse pollicens, orabat ut bello supersedeat, & quæ velit cum pace faciat. Illi cum veniam oranti dedisset Pompejus, mittit Gabinium & milites ad pecuniam & urbem *accipiendam*. neque tamen quidquam horum factum est: quin reversus est Gabinius, urbe exclusus, nec accepta pecunia, quod Aristobuli milites conventa servari non permiserunt. Has ob causas ira incensus est Pompejus, &, cum Aristobulum in custodiam dedisset, ipse ad urbem proficiscitur, cætera quidem firmam, tantum septentrionali parte levius munitam. circundabat enim eam lata profundaque vallis, intra se fanum comprehendens, lapideo muro valide admodum cinctum.

Gabinio, Pompeji legato, portas claudunt Hierosolymitani.

VIII. 2. Erat autem hominum intus dissidium, quid facto opus esset non consentientium. nam quidam censebant urbem dedendam Pompejo: alii vero, Aristobulo faventes, portas ei claudendas bellumque parandum esse suadebant, quoniam Aristobulus in vinclis haberetur. Atque hi fanum præoccuparunt, & pontem, qui ab eo in urbem ferebat, interrupérunt, sese ad sustinendam obsidionem parantes: alii vero, admisso exercitu, urbem Pompejo & regiam tradiderunt. At Pompejus, misso Pisone legato cum exercitu, urbem & regiam præsidiis firmabat: domosque fano adjacentes, & omnia quæ foris circa templum erant muniebat. Ac primum quidem iis qui intus erant de pace ineunda verba faciebat: cum autem illi in quas offerebat conditiones non descenderent, circumjecta loca muro sepsit, Hyrcano ad omnia studiose ei subserviente. Porro Pompejus castra collocavit extra, à fani parte septentrionali, qua erat expugnabile. Stabant & ibi magnæ turres, & fossa depressa erat, profundaque valle circun-

Hierosolymorum una pars Pompejo tradita, altera obsessa.

Pompejus templum oppugnare parat.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Πομπήϊος Ἱεροσόλυμα, τῶν πολιτῶν αὐτῷ τὰς πύλας ἀποκλεισαμένων, πολιορκεῖ καὶ κρατεῖ· οἷά τε ἄλλα τούτοις ἔπραξεν ἐν Ἰουδαίᾳ.

Στρατοπεδευσάμενος δὲ [k] ἐπὶ Ἱεριχοῦντι, [l] ἔνθα τὸν Φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε, [m] καὶ τὸ ἀποβάλσαμον μύρον ἀκρότομον, ὃ τῶν [n] θαμνῶν πεπονημένων ὀξεῖ λίθῳ [o] ἀναπηδᾷ ὥσπερ ὀπὸς, ἕωθεν ἐπὶ [p] Ἱεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μεταγνούσης Ἀριστοβούλου ἀφικνεῖται πρὸς Πομπήϊον· καὶ χρήματα [q] δώσειν, καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τὸν πόλεμον, καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὅ, τι [r] βούλοιτο. συγγνοὺς [s] Πομπήϊος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει [t] σὺν ἱερᾷ σπείρᾳ στρατιώτας, ἐπί τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν. ΞΑΝ· ἐπεχάρη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθείς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβών, τῶν Ἀριστοβούλου σπειρατῶν οὐ παραγενομένων τὰ συγκείμενα ψεύσαντα. ὀργὴ δ' ἐπὶ τούτοις Πομπηΐου λαμβάνει, καὶ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἤρχετο· τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἦσαν ὀχυρὰ, μόνῳ δ' ἦν τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. περιέρχεται γὰρ αὐτὴν φάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

Β'. Ἦν δὲ τῶν ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁμονοούντων περὶ τῶν συνεσώντων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδίδοναι Πομπηΐῳ τὴν πόλιν· οἱ δὲ τὰ Ἀριστοβούλου φρονοῦντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ κρατοῦντι ἔχειν δεδεμένον. φθάσαντες δὲ ἔσχον τὸ ἱερὸν καταλαμβάνοντες, καὶ τὴν πύνυσσαν ἀπ' αὐτοῦ γάφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν διατρεπιζόμενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν σπεῖραν [u] συνεχείρισαν Πομπηΐῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Πομπήϊος δὲ Πείσωνα [x] τὸν ὑποστράτηγον πέμψας σὺν [y] στρατῷ, τήν τε πόλιν, καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει· καὶ τὰς οἰκίας τὰς [z] περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἦν ἔξω περὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρα. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγους συμβατηρίους τοῖς ἐντὸς προσέφερεν· ἐπ' ὀλίγον δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἐπίκαιρα χωρία, περὶς ἅπαντα Ὑρκανὸς προθύμως συνεπρεσβεύετο. Πομπήϊος δὲ ἔσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ [y] τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπιμαχον. ἀνεστήκεσαν δὲ καὶ ἐντεῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ [z] ὀρώρυκτο, καὶ βα-

[k] Παραδιδόναι τὰ ἐρύματα,] Παραδίδοναι *Hen.*

[l] Φρουράρχαις] Φρουράροις *Hen.* & *Busb.*

[m] Ἀπείρητα,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* ἀφίετο in *Editis.* ἀπείρη) *Gall.*

[n] Ἀφικόμενοί] In *Epiphanii* versione, *quidam ex Ponto veniens nunciavit Mithridatem hausto veneno defunctum, quod illi filius suus Pharnaces confecerat.*

[o] Μιθραδάτου τελευτῶν] Mithridates à filio Pharnace occisus. Item ἄλλων. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

[p] Αὐτὸς ἡμῶν.] Αὐτῷ solus *Hen.*

[q] Ἐπὶ Ἱεροσόλυμα,] Περὶ Ἱερ. *Busb.* & *Hen.*

[r] Οὗ τὸ —— ὀπὸς,] Conf. ἄλλων. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

[s] Καὶ τὸ ἀποβάλσαμον] Καὶ τὸ ἀπὸ βαλσάμου μύρον *Hen.* καὶ τὸ ἀποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον *Busb.* τὸ μύρον τὸ ἀκρότατον *Zonar.*

[t] Θάμνων τετμημένων] Πεπόνων in l. 1. de *Bello Jud.*

[u] Ἀναπηδᾷ] Similiter fere ac *Josephus* scribit *Strabo* l. 10. p. 763. τὸ φλοιὸν ἐπιχίσαντες ὑπολαμβάνουσιν αἰγυπτίοις τὸ ὀπὸν, γλιχρῷ γάλακτι προσπλήσιον. HUDS. In marg. *Lugd. Bat.* adnotatur, αὐτὸ δὲ ἀναδίδωσι τὸ ὀπὸν δίκην ἰδρῶτος· γίνεται γὰρ ὡς δὲ ἰδίῳ τὸ ἰδρ. οἱ δὲ ἐκ δὲ πίσα φ. αὐτὸ. ἔσθιει καὶ πίδακ καὶ πιδύα καὶ ἀναπιδύα. HAV.

[v] Ἰεροσόλυμα ἰχώρει.] Ἰεροσολύμων. *Hen.* & *L. B.*

[w] Διδοὺς,] Hic loci est temporum σύγχυσις, præsenti pro future posito. Vide *H. Stephanum* in *Append.* ad *Script. de Dial. Att.* p. 131.

[x] Δὲ Πομπήϊος] Ita etiam *Zonaras* & *MSS.* omnes, præter *Busb.* qui habet ὅν.

[y] Ἐνεχείρισαν Πομπηΐῳ] Ita *Busb.* (& *Cocceius*) ἐνεχείρισεν in *cæteris.*

[z] Τὸν ὑποστράτηγον] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* τὸν τὸ στρατηγὸν) τὸ στρατηγὸν in *Editis.*

[a] Στρατῷ,] *L. B.* στρατιᾷ.

[b] Πρὸς τὸ ἱερὸν,] Πρὸς τῷ ἱερῷ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[c] Τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος,] Πρὸς τὸ βορειότερον κλίμα· ἄλλων. lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

[d] Ὀρώρυκτο,] Ὠρυκτὸ solus *Busb.*

βαθεῖα ϖεριεῖχεν Φάρσηλι. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ ϖρὸς τὴν πόλιν, ἡ γεφύρας ἀνατεταμμένης ἐφ' ἃ διῆγε Πομπήϊος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι [a] παλαιπωρέμενον ἐγήγερτο, [b] ϖεριτεμνόντων τὴν ϖέριξ ὕλην Ρωμαίων. καὶ ἐπῆλθε τέτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης τῆς ϖάφρω ἀϕ' βάθος ἄπρον, ϖερσβαλὼν μηχανὰς ἔ ὄργανα ἐκ Τύρω [c] κομισθέντα, ὑλίσησας κατήγαγε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ ἦ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἄγειν [d] τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. [e] ἄρχοντας [f] γὰρ μάχης ἔ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν [g] ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι ϕρῶντας τὰς πολεμίας οὐκ ἐᾷ.

γ'. Ο δὴ καὶ Ρωμαῖοι [h] σωιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς [i] ἡμέρας, ἃς δὴ Σάββατα καλοῦμεν, ἔτ' ἔβαλλον τοὺς Ιουδαίους, ἔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς [k] ἀπλήτων, χῶν ἦ ἔ πύργους ἀνίστασαν, καὶ τὰ μηχανήματα ϖροῆγον, ὥστε αὐτοῖς εἰς τὴν ὑπῆσιον ἑτοιμὰ ταῦτα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑϖερβολὴν ἧς ἔχομεν ϖεὶ τ Θεὸν δόσεβείας, καὶ τὴν ϕυλακὴν τ νόμων, μηδὲν ὑϖὸ τ πολιορκίας ἀϕὸ ϕόβου [l] ἐμποδιζομένων ϖρὸς τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ δὶς τ ἡμέρας, πρωΐ τε καὶ ϖερὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργήσαντες ὅτι ἔ βωμὸ, καὶ μηδ', εἴ τι ϖερὶ τὰς ϖερσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς ϑυσίας ϖαρείδησαν. καὶ γὰρ ἁλόσης τ πόλεως [m] ϖερὶ [n] τρίτον μῆνα, τῇ τ [o] νηστείας ἡμέρᾳ, [p] κατὰ τὴν ἐνάτην τ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ολυμπιάδα, ὑϖατευόντων Γαΐου Αντωνίου ἔ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δ' ϖρὸς τ ϑυσίας ὅδεν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, ὅτε ὑϖὸ ἔ ϕόβου ἔ ϖερὶ τ ψυχῆς, ὅτε ὑϖὸ τῶ ϖληθους τ ἤδη ϕονευομένων, ἀναγκαζόντες ἀποθάνειν, ϖᾶν δ' ὅ, τι δέοι ϖαθεῖν τῶν ϖαρ' αὐτοῖς ὑϖομένειν τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ ϖαρελθεῖν τι τ νομίμων. ὅτι δ' ὁ λόγος ταῦτα μόνον [q] ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς δόσεβείας ἐμϕανίζων, ἀλλ' ἀληθῆ, μαρτυροῦσι ϖάντες οἱ τὰς κατ' Ποϖήϊον ϖράξεις ἀναγράψαντες· ἐν οἷς καὶ [r] Στράβων καὶ Νικόλαος, καὶ ϖρὸς τούτοις [s] Τίτος Λίβιος, ὁ τ Ρωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραϕεύς.

δ'. Επεὶ δ' ἔ μηχανήματος ϖροσαχθέντος, σϕενδὴς ὁ μέγιστος τῶν ϖύργων κατέκλασε, καὶ ϖαρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. ϖρῶτος δ' αὐτῶν Κορνήλιος ϕαῦστος Σύλλα ϖαῖς ὢν [t] τοῖς ἑαυτ σρατιώταις ἐπέβη ἔ τείχους, μεθ' ὃν [v] Φούριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατ' ἄτερον μέρος· [x] ἀϕὸ μέσων δ' ϕάβιος, καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης, σὺν σϕοδρᾷ καρτερῷ. ϕόνος δ' ἦν ϖάντα [y] ἀνάπλεως. [z] καὶ τῶν Ιουδαίων

data. Erat enim prærupta pars ea quæ in urbem ſpectabat, interrupto ponte qua parte degebat Pompejus: & agger quotidie magno labore ſurgebat, ſecantibus proximas arbores Romanis. Ac poſtquam abſolutum erat opus, foſſa ægre completa propter infinitam *ejus* altitudinem, admotis machinis & tormentis à Tyro allatis, fanum ſaxis miſſilibus quatere inſtitit. At niſi nobis patrium fuiſſet ſeptimis diebus feriari, non fuiſſet perfectus agger, illis prohibentibus. Prælio enim laceſſentes & ferientes hoſtes repellere permittit lex, ſed aliud quidpiam agentes *impedire* non patitur.

3 Itaque cum id intellexiſſent Romani, iſtis diebus, quas *à feriando* Sabbata appellamus, neque Judæos telis petebant, neque cum eis manus conſerebant, ſed aggerem & turres excitabant, & machinas admovebant, ut eis poſtridie uterentur. Licet autem vel hinc diſcere, quam immenſo pietatis ſtudio Deum colamus, & quam obſervantes legum ſimus, quod *ſacerdotes* ex obſidione nihil præ metu impediti fuerint, quo minus ſacra peragerent; ſed bis quotidie mane & hora nona rem divinam ad aram fecerint, neque, ſiquid in oppugnatione difficile inciderit, ſacrificia omiſerint. Etenim capta urbe, tertio *demum* menſe, die jejunii, Olympiade centeſima ſeptuageſima nona, Cajo Antonio & Marco Tullio Cicerone conſulibus, cum vi ingreſſi hoſtes eos qui erant in fano jugularent; tamen qui ſacra procurabant nihilo ſecius rem divinam facere perſeverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæſorum multitudine in fugam compulſi, quicquid pati neceſſe erat illud ad aras ipſas laturos eſſe melius putantes, quam ut aliquid legibus patriis præſcriptum omitterent. Quod autem iſta non ſint fabula, unice ad falſæ pietatis laudem oſtendendam adhibita, ſed *ipſamet* veritas, teſtimonio ſunt qui res à Pompejo geſtas memoriæ prodiderunt; & in his Strabo & Nicolaus, ac præterea Titus Livius, hiſtoriæ Romanæ Scriptor.

Judæi, dum templum oppugnatur, rem divinam faciunt.

Templum captum.

Strabo, Nicolaus, & Livius.

4. Atque poſtquam admota machina maxima turrium concuſſa cecidit, ſecumque ruinam traxit & locum aperuit, hoſtes quidem irruperunt. Eorum autem primus Cornelius Fauſtus Syllæ filius cum ſua militum cohorte murum aſcendit; poſt eum vero Furius centurio, cum eis qui ipſum ſequebantur ex altera parte: atque inter utrumque Fabius, & ipſe centurio, cum valida ſuorum manu. Omnia autem plena cædibus erant.

Magna Judæorum cædes.

a Παλαιπωρέμενον ἐγήγερτο,] Παλαιπωρεμβοὶς *Busb.* παλαιπωρέμβῳ *Hen.* παλαιπώρως *Lugd. Bat.*

b Περιτεμνόντων] Ita ex *Lugd. Bat.* Alii τεμνόντων. HAV.

c Κομισθέντα,] Alii ſic diſtinguunt, κομισθέντα ἐπισήτας, κατήγαγε τ. ἱ. τ. πετροβόλοις.

d Τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας,] Vide *Strabonem* l. 16. p. 763. & *Xiphilinum* è *Dionis* l. 37. p. 141. *Edit. Sylburg.*

e Ἀρχοντας —— οὐκ ἐᾷ.] Die Sabbati licet Judæis vim inferentes repellere, non autem impedire hoſtem opus prementem. Vid. infr. lib. 18. c. 10. §. 2. & 6. & ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. Item ἀλωτ. lib. 1. c. 7. 3. SPANH.

f Γὰρ μάχης] Μὲν γὰρ *Vat.* & *Busb.*

g Ο νόμος,] Lege utique non ſcripta, ſed à Doctoribus tradita, poſt tempora Mattathiæ Maccabæi.

h Σωιδόντες,] Σωειδότες *Hen.*

i Ημέρας,] Ημέρας ἃ καταβαλοῦμεν *Hen.* reliquis omiſſis.

k Απλήτων,] Υπλήτων *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Εμποδιζομένων] Aut ἱερέων ſubintelligendum monuit Cl. *Lowthius*, aut ἡμῶν.

m Περὶ —— Ολυμπιάδα,] Pro ϖερὶ τρίτον μῆνα, *Scaliger* & *Caſaubon.* legunt ϖερὶ τέταρτον &c. & explicant de Jejunio Tammus, qui quartus menſis Judæorum. Quod improbat & *Petavius* ac *Steph. le Moyne* Obſervat. in V. L. p. 663. qui de tertio obſidionis Menſe, quo expugnata à Pompejo Hieroſolyma & *Jejunium* τησεῖαν de ſolenni Judæorum jejunio nempe *Coppernia* explicant. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

n Τρίτον μῆνα,] Τέταρτον poſt *Scaligerum* malit *Caſaub.* p. 665. *Edit. Lond.* Verum tertius hic menſis (ut inquit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις) non eſt anni ſed obſidionis, ut conſtat ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit τρίτῳ μηνὶ τ πολιορκίας &c. Adde *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 1. c. 18. p. 337. & *Steph. le Moine* in notis ad *Barnabæ* Epiſt. p. 602. Monet tamen *Uſſerius* ad *A. M.* 3940. intelligi menſem tertium *anni civilis* ab autumno deducti, adeoque diem (quo Judæi etiamnum jejunant) menſis Ciſleu viceſimum octavum, qui hoc anno erat Decembris Juliani viceſimus, idemque Saturni dies: templum autem à Pompejo Saturni die expugnatum, etiam *Dionem* jam laudatum ſignificare.

o Νηστείας ἡμέρᾳ,] Τῇ ἑορτῇ τ νηστείας, ὥσπερ ἐν ϖεντεκοστῇ τ ϕυσιώσης ἐπὶ Πομπηΐου τοῖς Ιουδαίοις συμϕορᾶς *Joſ.* ſub finem hujus libri. De Jejunio iſto videſis *Langium*, *Monachum*, & *Uſſerium* locis jam citatis.

p Κατὰ τὴν ἑπτάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ολυμπιάδα,] Eadem etiam Olympias de Tempore capti Templi, in Epitom. Temp. Scalig. pag. 259. SPANH.

q Εστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς δόσεβείας] Illud ἐσὶ ἐγκώμιον non agnoſcit *Hen.* nec *Epiphan.* qui præterea legiſſe videtur ἐγκώμιον ψευδῆ.

r Στράβων] Lib. XVI. p. 762. *Edit. Pariſ.* HUDS. & SPANH.

s Τίτος Λίβιος,] *Epitom.* CXI. adde *Tacitum* l. 5. Hiſt. c. 9. HUDS. & SPANH.

t Τοῖς ἑαυτῦ σρατιώταις] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphanius* qui vertit, *cum ſuis militibus.* Τοῖς ἐπ' αὐτῦ in *Editis Aliiſque.* eſt qui legendum cenſet, τοῖς ὑϖ' αὐτόν.

v Φούριος] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7 §. 4. SPANH.

x Διὰ μέσων δ' Φάβιος] Διὰ μέσου *Hen.* ἀϕὸ μισῦ *Lugd. Bat.*

y Ανάπλεως.] Ανάπλεα *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

z Καὶ τῶν Ιουδαίων,] Τῶν γὰρ Ιουδ. *Busb.*

erant. ac Judæorum alii quidem à Romanis, alii vero à ſuis occidebantur: nonnullique per præ-rupta ſeſe dejiciebant, aut ſuccenſis ædibus ſe-ipſos comburebant, non ſuſtinentes ea pati quæ fierent. Atque Judæorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. captus etiam eſt Abſalomus, Ariſtobuli avunculus & idem ſocer. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ *quibus libatur*, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. At Fauſto & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. & urbem quidem Hieroſolymorum Romanis vectigalem fecit; quæ vero Cœles-Syriæ oppida incolæ prius ſubegerant ab eis abſtulit, & Romano prætori ſubjecit: univerſamque gentem, quæ antea tantopere efferebatur, intra ſuos fines concluſit. Et Gadara quidem, paulo ante everſa, inſtauravit, in gratiam Demetrii Gadarenſis, liberti ſui: reliqua vero oppida, Hippum, & Scythopolim, & Pellam, & Dium, & Samariam, itemque Mariſſam, & Azotum, & Jamniam, & Arethuſam, ſuis habitatoribus reſtituit. Et hæc quidem *oppida* mediterranea, præter everſa; ut & maritima, & Gazam, & Joppen, & Dora, & Stratonis turrim, (quæ, ab Herode magnifice condita atque portubus & templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt) Pompejus omnia libera eſſe ſivit, provinciæque *Syriæ* attribuit.

Pompejus in penetrale ingreditur.

Abſtinet ſacris.

Pontificatum reddit Hyrcano.

Hieroſolyma Romanis ſubdita.

Gadara inſtaurata.

Urbes Judais adempta.

5. Hujus cladis Hieroſolymis cauſam dederunt diſſenſione ſua Hyrcanus & Ariſtobulus. nam & tunc nobis erepta erat libertas, & in Romanorum redacti eramus poteſtatem; & regionem, quam armis captam à Syris abſtulimus, hanc ipſam compulſi ſumus Syris denuo reſtituere. ac præterea plus quam decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt: † ſublataque regia adminiſtratione, honore *ſcilicet* generi pontificali prius delato, popularis inducta eſt. Et de his quidem ſuo loco dicemus. Pompejus autem cum Cœlen-Syriam uſque ad

Diſſenſio fratrum cladis Hieroſolymitanæ cauſa.

δαίων, οἱ μὲν ὑπὸ Ρωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀμ-ροῦντο· εἰσὶ δ' οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτοὺς [a] ἔῤῥιπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν Ἰουδαίων, εἰς [b] μυρίους καὶ δισχιλίους, Ρωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δ' αἰχμάλωτος καὶ [c] Ἀψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Ἀριστοβούλου. [d] παρῆν δὲ οὐ μικρὰ ὠφελεῖ τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα καὶ τηνικαῦτα ζόφου πολλοῦ καὶ ἀφεγγοῦς. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος, καὶ τἄ τε ἐκεῖ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ [e] μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. [f] ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς, καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς ἡσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, [g] οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραίᾳ καθήρειν Θεοδώρου τὸ ἱερὸν τοῖς [h] ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ Θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ· διά τε πάλαι ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους Ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε· καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦλον, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι [i] τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τῶν πεπόνθων ἀριστείων ἠξίωσε. καὶ [k] τὰ μὲν Ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου Ρωμαίοις ἐποίησεν· ἃς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅτι μέγα πρότερον αἴρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέσχεν. καὶ [l] Γάδαρα μὲν, μικρὸν ἔμπροσθεν [m] καταπαφθεῖσαν, ἀνέκτισε, [n] Δημητρίου χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτοῦ· τὰς δὲ λοιπὰς, Ἵππον, καὶ Σκυθόπολιν, καὶ Πέλλαν, καὶ [o] Δίον, καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισσαν, καὶ Ἄζωτον, καὶ Ἰάμνειαν, καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ παρὰ μὲν τὴν μεσογείαν, χωρὶς τῶν κατεσκαμμένων, [p] Γάζαν τε καὶ τὴν θαλάσσῃ, καὶ Ἰόππην, καὶ [q] Δῶρα, καὶ Στράτωνος τὸν πύργον· ἣ, κτίσαντος αὐτὴν Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μεταβαλομένη Καισάρεια· πάσας ὁ Πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

ε'. Τότε δὲ πάθος [r] τοῖς Ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τήν τε γὰρ ἐλευθερίαν [s] ἀπεβάλομεν, καὶ [t] ὑπήκοοι Ρωμαίων κατέστημεν· καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τὸν Σύρους ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ πρὸς πολλῷ ἢ μυρίοις παλαντοις Ρωμαίοις ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσπράξαντο· [v] καὶ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατ' γῆν θεραπευσι διδομένη [x] τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ταῦτα μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν. Πομπήιος δὲ τὴν Κοί-

Sublataque regia adminiſtratione] *Al.* & regnum, quod prius Sacerdotalis generis hominibus conferebatur, Honor plebejorum virorum factum eſt. Herodis ſcilicet & ejus poſterorum. Vide Cl. Cleric. in Proleg. ad Hiſt. Eccleſ. p. 21. HUDS. in *Add.*

a Ἐῤῥιπτον,] Ἐῤῥίπτουν *Busb.* ἔῤῥιψαν *Hen.*

b Μυρίους καὶ δισχιλίους,] Διςμυρίους καὶ διχιλίους *Hen.* & *Epiphan.* Vulgatam lectionem retinui, præcipue quod cum ea conſentiat *Eutropius.*

c Ἀψάλωμος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

d Παρῆν μὲν —— ἀέρος.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

e Μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν.] Η μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ in lib. 1. de *Bello Jud.*

f Ὄντων δὲ —— ἀρωμάτων,] Εὑρὼν δὲ τραπέζας χρυσᾶς, καὶ λυχνίας πίελας, καὶ σπονδεῖα καὶ πλῆθος ἀργυρωμάτων *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *invenerunt autem menſam auream & circa eam candelabra, & libatoria non pauca* &c. Videſis *Villalpandum* in *Ezech.* part. 2. p. 586.

g Οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν,] Habemus & Pompeji moderationis illuſtre exemplum apud *Ciceronem* in *Orat. pro Flacco*, hiſce verbis; *Cn. Pompejus, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit.*

h Ναοπόλοις] Νεώκοροι videntur eſſe iidem ac Νεώκοροι, qua voce utitur ipſe *Joſephus*, lib. 1. *de Bello.*

i Τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν,] Τῷ τείχει *Hen.* & *Vat.*

k Τὰ μὲν —— ἐποίησεν·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. & lib. 2. c. 16. §. 4. & 5. SPANH.

l Γάδαρα —— ἀνέκτισεν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

m Καταπαφθεῖσαν] Ad πόλιν, quæ poſt vocem Γάδαρα ſubintelligenda eſt, refertur. Quomodo hæc de Gadaris intelligenda ſunt, oſtendit Cl. *Noriſius* in Diſſert. III. *de Epochis Syro-Macedonum* p. 304. *Edit. Lipſ.*

n Δημητρίου χαριζόμενος] Meminit illius & *Seneca* in lib. *de Tranquillitate*, c. 8. & *Plutarchus* in *Pompejo* & *Catone Uticenſi.*

o Δίον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

p Γάζαν τε —— ἐπαρχίᾳ.] Gaza, Joppe, Dora, Straboniſ Turris ſeu Cæſareæ, Liberæ à Pompejo declaratæ. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς θαλασσίους, γάζαν, Ἰόππην, Δῶρα &c. Inde etiam initium æræ Græcorum in Euſ. Coll. Gr. Scalig. p. 195. nempe Olymp. CLXXIX. Coſſ. Silano & Murena. SPANH.

q Δῶρα,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

r Τοῖς Ἱεροσολύμοις] Τῶν Ἱεροσολύμων *Busb.* τοῖς τῶν Ἱεροσολύμων *Hen.*

s Ἀπεβάλομεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἀπεβάλομεθα in *cæteris.*

t Ὑπήκοοι] *Al.* ὑπήκοοι Ρωμαίοις.

v Καὶ βασιλεία,] Καὶ ἡ βασιλεία *Busb. Hen.* & *Vat.*

x Τιμὴ,] Τιμὴ abeſt *Hen.* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

y Ἐπὶ-

Κοίλω Συρίαν, ἕως Εὐφράτης ποταμὸς & Αἰγύπτιος, Σκαύρῳ Σκαύρου καὶ δύο τάγμασι Ρωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ἄγχιστα, ἐπηγόμενος εἰς Ρώμην. [y] ἐπήγετο δὲ μετὰ τοῦ γένους καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ παῖδες υἱεῖς· ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ [z] νεώτερος Ἀντίγονος [a] συνεκομίζετο εἰς Ρώμην ἅμα τοῖς ἀδελφαῖς.

Euphratem fluvium & Ægyptum Scauro tradidisset, cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire festinans. Duxit autem secum etiam Aristobulum vinctum cum ejus prole. erant enim ei duæ filiæ totidemque filii: quorum unus quidem Alexander aufugiebat, junior vero Antigonus Romam una cum suis sororibus deportabatur.

Scaurus Cæles Syriæ præfectus.

Aristobulus liberique ejus Romam abducti.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σκαῦρος συμμαχίαν πρὸς Ἀρέταν ποιεῖται· εἶτα τὰ Γαβίνιος, νικήσας Ἀλέξανδρον Ἀριστοβούλου υἱὸν, ἐν Ἰουδαίᾳ διεπράξατο.

CAP. V.

Quomodo Scaurus fœdus facit cum Areta: quæque Gabinius, victo Alexandro Aristobuli filio, in Judæa gessit.

IX.

[b] Σκαῦρος δὲ ὁπὲρ Πέτραν τὴν Ἀραβίας στρατεύσας, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολώτατον εἶναι τὸ ἐν κύκλῳ δηοῦσθαι αὐτῆς, καὶ δεόμενος στρατιᾶς λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐπιταγὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνδεὴς [c] παρείχετο. πεμφθείς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβεύτης ὑπὸ Σκαύρου, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὁπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ σωέβαινεν Ἀρέταν ὀπιθυμεῖν τοῦτο ἡνέσθαι βουλόμενος.

Scauri expeditio in Petram.

β'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν καταστρέχοντος δὲ Ἀριστοβούλου παῖδος, [d] στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ρώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὃς ἄλλά τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὁπὶ Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανῷ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντίσχειν δυναμένῳ, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ὑπὸ χειροῦτος, ὅπερ εἶλε Πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ρωμαῖοι. πολλοὺς δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὠπλίζε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, [e] Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς [f] Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. [g] ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἱ δὲ ὡπλισμένους Ρωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ἐπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἐπίκουρον ἀπαντῶσιν Ἀλεξάνδρῳ· ἠκολούθει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος· συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ Ρωμαῖοι τῶν πολεμίων ὡσὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους.

X. *Gabinius in Syriam venit.*

2. Aliquanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursante, imperator Gabinius Roma venit in Syriam: qui & alia memoratu digna gessit, & in Alexandrum arma movit, cum quidem Hyrcanus Alexandri vires sustinere amplius nequiret, sed jam Hierosolymorum murum à Pompejo dirutum erigere instituerat. Verum ab hoc quidem *conatu* eum prohibuerunt qui illic erant Romani: at regionem circumquaque obiens multos Judæorum armabat, collegitque celeriter decem millia peditum, ut & mille & quingentos equites, & Alexandrium munitionibus firmavit (castellum prope Coreas situm) & Machæruntem apud montes Arabiæ. Igitur eum aggreditur Gabinius, præmisso Marco Antonio cum aliis ducibus: qui cum armatis quos ducebant Romanis, & præterea Judæis qui eis parebant, quibus Pitholaus & Malichus præfecti erant, assumpto insuper Antipatri auxilio, obviam iverunt Alexandro: Gabinius autem & ipse cum * gravi armatura sequebatur. Et quidem Alexander prope Hierosolyma se recepit: cum vero ad manus illic ventum esset, prœliumque committeretur, interfecerunt quidem Romani hostium circiter tria millia, vivosque ceperunt non pauciores.

Alexandrum, Judæam incursantem, persequitur.

Prælio superat.

γ'. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ὁπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, πρόκλησιν ἐποιεῖτο τὴν ἔνδον εἰς διάλυσιν, συγγνώσεσθαι μὲν τοῖς ἐκπεπολεμηκόσι τὰ πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογοῦσιν. προτιθεμένων δὲ πολλῶν περὶ δὲ ἔρυματος πολεμίων, ἐφ' οἷς ἀνῆκαν οἱ Ρωμαῖοι, Μάρκος Ἀντώνιος ὑπερφυῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὴν ἀποκλείνας, ἔδοξεν ἡγεμονικὴν ἀπενηνοχέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς φαλαγγος [h] ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, [i] αὐτὸς ὁπὶ τὰ ἄλλα Ἰουδαίας ἦλθ, καὶ ὅσους γε ἐνετύγχανε καθῃρημένους τὰς πόλεις, κτίζειν παρεκελεύετο. καὶ ἀνεκτίσθησαν, Σαμάρεια, καὶ Ἄζωτος, καὶ Σκυθόπολις, καὶ Ἀνθηδών, καὶ Ῥαφία, καὶ [k] Δῶρος, Μαρίσσα τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πληθομένων

3. Interea Gabinius, ad Alexandrium profectus, eos qui intus erant ad compositionem invitabat, veniam eis ante peccatorum sese daturum promittens. Cum autem multi ex hostibus ante munimentum castra haberent, quos adorti sunt Romani, Marcus Antonius egregie pugnando, magnamque cædem faciendo *reliquis* palmam præripuisse visus est. Cæterum Gabinius, relicta ibi parte exercitûs, ad locum expugnandum, ipse reliquam Judæam obibat, & in quascunque incidebat urbes eversas, instaurari jubebat: & refectæ sunt Samaria, & Azotus, & Scythopolis, & Anthedon, & Raphia, & Dora, & Marissa, & Gaza, & aliæ non paucæ. Dumque homines Gabinii

Alexandrium it oppugnatum.

Urbes aliquot eversas instaurari jubet.

y Ἐπήγετο δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐπήγαγε *Zonar.* ἐπήγετο in *Editis Aliisque.*

z Νεώτερος] *Lugd. Bat.* νεώτατος.

a Συνεκομίζετο] Συναπεκομίζετο *Busb.* συνεπεκομίζετο *Hen.*

b Σκαύρου —— στρατεύσαντος.] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

c Παρεῖχε.] Παρεῖχε *Hen.*

d Στρατηγὸς Γαβίνιος] Vide *Montacutium* in *Exercit.* VIII. p. 275.

e Ἀλεξάνδρειον] Conf. supra lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.

f Κορέαις ἔρυμα,] Al. Κοραΐς.

g Ἔρχεται] ὧν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος,] Ἔρχεται δ' ὧν *Busb.*

* *Gravi armatura sequebatur.*] Cum legione, *Epiphan.* cum phalange *Schot.* cum reliquo exercitu, *Gelen.*

h Ἐνταῦθα καταλιπὼν,] Ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον *Busb.* quod interpretamentum esse puto vocis ἐνταῦθα. *Lugd. Bat.* ἐνταυθοῖ.

i Αὐτὸς ἐπὶ τὰ ἄλλα] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν, καὶ ὅσ. *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

k Δῶρος,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

binii mandatis parent, accidit tum ut ea oppida tuto incolerentur, postquam diu deserta fuerant.

Alexandrium aliaque castella diruta à Gabinio.

4. Ille vero, istis per regionem factis, revertitur ad Alexandrium: & dum obsidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, & de castellis tradens Hyrcaniam & Machæruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et ista quidem Gabinius diruit. At cum mater Alexandri, quæ Romanorum partes propterea fovebat; quod ejus vir cæterique liberi Romæ habebantur, ad eum venisset, concessit ei quæcunque postulabat: & compositis ejus negotiis, Hyrcanum duxit Hierosolyma, fani curam habiturum. Deinde constitutis quinque juridicis

Judæorum rectionis mutatio.

conventibus, in *totidem* æquales partes gentem divisit: ita ut alii jus peterent ad Hierosolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, & quinti ad Sapphora Galilææ. Atque ita principatu liberati Judæi, *deinde* ab optimatibus regebantur.

οἷς ὁ Γαβίνιος [l] προσέταξε, βεβαίως [m] οἰκήσειν πυνθανόμενος τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γεγενημένας.

δ. Ταῦτα δὴ διαπραξάμενος καὶ τὴν χώραν ἐπάνοδον εἰς τὸ Ἀλεξάνδρειον· καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κατασκευασάμενος, διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρος, συγγνώμην τε αἰτῶν τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ παραδιδοὺς τὰ ἐρύματα [n] Τρκανίαν τε καὶ Μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ Ἀλεξάνδρειον. καὶ [o] ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. τὴν Ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, [p] ἣ ἐφρόνει τὰ Ῥωμαίων, καὶ τὰ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ᾔτει· καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὴν, Τρκανὸν κατῆγε εἰς Ἱεροσόλυμα, χρόνου τὴν ἱερᾶς ἐπιμέλειαν. [q] πέντε δὲ συνέδρια κατέστησε, εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος· καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν [r] Γαδάροις, οἱ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν Ἱεριχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν [s] Σαπφώροις τῆς [t] Γαλιλαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι [v] τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

XI. CAP. VI.

Quemodo Gabinius Aristobulum, post fugam à Roma capium, Romam remittit: utque Gabinius ex Ægypto reversus prælio superat Alexandrum & Nabatæos.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον λαβὼν Γαβίνιος ἀναπέμπει εἰς Ῥώμην· καὶ ὡς Γαβίνιος ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθὼν μάχῃ κρατεῖ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ναβαταίων.

Res gestæ ab Aristobulo à Roma in Judæam profugo.

CUM autem Aristobulus Roma in Judæam profugisset, & Alexandrium, quod nuper erat eversum, reficere institueret, mittit Gabinius adversus eum milites, & duces Sisennam & Antonium & Servilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipsumque comprehenderent. Multi autem Judæorum ad Aristobulum confluebant, tum propter veterem ejus gloriam, tum quia novis rebus studebant. Itaque Pitholaus quidam, qui Hierosolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum perfugit: sed eorum qui ei se adjungebant plerique erant inermes. Cum autem Aristobulus ad Machæruntem se conferre statuisset, eos dimisit, quod non essent instructi (sibi enim ad opera *bellica* inutiles erant) assumptisque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus est. Sed Romanis eos acriter aggressis, victi sunt egregie Judæi: & animose præliati hostium vi in fugam versi sunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur: reliqui vero dissipati, sibimet, ut poterant, consulere conabantur. Aristobulus tamen, plus mille secum habens, effugit ad Machæruntem, locumque munire instituit: &, quamvis rebus afflictis, nihilominus bonas spes habebat. Sed postquam duos dies obsidionem sustinuit, multis vulneribus acceptis, capitur cum Antigono filio suo, qui una cum eo Roma aufugerat, & ad Gabinium ducitur. Et quidem Aristobulus, cum ea sibi fortuna obtigisset, iterum ad Romam mittitur, & in vinclis ibi tenebatur, postquam rex & Pontifex fuisset annos tres & sex menses, vir præclarus & magni animi. Verum

Eum comprehendit Gabinius, Romamque remittit.

Ἀριστόβουλος δὲ Ἀλεξάνδρου ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ [x] τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ὠὴν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατείχιζειν παρασκευασάμενος, πέμπει Γαβίνιος [y] πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, Σίσεννάν τε καὶ Ἀντώνιον καὶ [z] Σερβίλιον, [a] κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δὲ Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν παρασπόρεον, καὶ διὰ τὰ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. Πειθόλαος γάρ τις, συνοδίτης ὢν ἐν Ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἡτοιμάσατο πρὸς αὐτόν· πολλοὶ δὲ τῶν παρασπισθέντων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς Μαχαιροῦντα ἀπανίστασθαι Ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν [b] ἀόπλους ὄντας· ἃ γὰρ ἐμήνυσε αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα· τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ παραγενόμενοι αὐτοῖς τῶν Ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι· [c] καὶ παρόμοιος ἀγωνιζόμενοι βιασθέντων [d] τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ [e] σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν [f] αὑτοὺς ἐπῃρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Ἀριστόβουλος εἰς Μαχαιροῦντα διέφυγε, ὠχύρωτο τὸ χωρίον, καὶ πράττων κακῶς ὅμως ἦν ἐλπίδος ἀγαθῆς εἴχετο. δύο δὲ ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ Ῥώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν Ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς [g] αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας [h] ἔτη τρία καὶ μῆνας ἓξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ

---

l Προσέταξε,] Παρεκελεύσατο Busb.

m Οἰκήσειν πυνθάνεται] Οἰκισθῆναι Busb.

n Τρκανίαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

o Ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε.] De diruta à Gabinio Macheronte ἀλωσ. lib. 7. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἣ ἐφρόνει] Ἐφρόνει δὲ Hen. Lugd. Bat. simpliciter ἐφρόνει.

q Πέντε δὲ συνέδρια κατέστησε,] Vide Seldenum in l. 2. de Synedriis, c. 9. §. 5. & Vorstium de Synedriis, §. 14. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

r Γαδάροις,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

s Σαπφώροις] Ita Busb. (Lugd. Bat. in quo Σεπφώρει) Vat. & Epiphan. Σαμφόροις in Editis. Σαμφώροις Hen. HUDS. Conf. supr. lib. 13. c. 12. §. 5. & ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 2. SPANH.

t Γαλιλαίας.] Sic Busb. Gall. (Coccejus) Epiphan. & ipse Josephus l. 1. de Bello Jud. Ἰουδαίας in ceteris.

v Τῆς δυναστείας,] Τῆς abest Busb. & Hen.

x Τὸ Ἀλεξάνδρειον, —— ἀνατειχίζειν] Heredes fratrem Pheroram jubet ἀνατειχίζειν καὶ Ἀλεξάνδρειον infra c. 15. §. 4. hic Aristobulum. SPANH.

y Πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας,] Ἐπ' αὐτὸν Busb.

z Σερβίλιον,] L. B. Σαρβίδιον.

a Κωλύσοντάς τε] Κωλύσοντας τε Busb. & Hen.

b Ἀόπλους ὄντας·] In Cod. Busb. ἀόπλους, armis inopes, ut vertit Epiphan.

c Καὶ] L. B. καίπερ.

d Τε] Abest à L. B.

e Σκεδασθέντες,] Διασκεδασθέντες Busb.

f Αὑτοὺς ἐπῃρῶντο.] Ἑαυτοὺς Busb.

g Αὐτόθι κατείχετο,] Sic Bas. Busb. & Epiphan. αὐτὸς in reliquis.

h Ἔτη τρία καὶ μῆνας ἓξ,] Ita in omnibus Josephi libris, tam Lat. quam Gr. βασιλεύσας καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία Zonar. præcise. ἔτη ϛ'. καὶ μῆνας γ'. legendum censet Jac. Capellus ad A. M. 3937. Cum regnum tenuisse dicitur annos tres & menses sex,

αὐτὸ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίῳ χαλεπαίνοντος τῶν ἐπιστολῶν τῇ μητρὶ φειδόμενος τὰ ἐρύματα. καὶ τότε μὲν εἰς τὴν [i] Ἰουδαίαν [k] ἐπανέρχεται.

Aristobuli liberi dimissi.

β'. [l] Γαβινίου δὲ ὅτι Πάρθους στρατεύσαντος, καὶ τὸν Εὐφράτην [m] ἤδη πεπερασμένου, μεταβουλεύεται εἰς Αἴγυπτον [n] ἐπανορθώσασθαι καταφεύγων Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Γαβινίου μέντοι, τῆς τὴν [o] στρατιὰν λαβὼν [p] ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστείλατο, Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα· καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ἰουδαίων ὄντας αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ Ἀριστοβούλου παῖς Ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων ἀπέστησεν· στρατιὰν δὲ μεγάλην τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἐκίνησε πάντας ὅσους ἐπιτήδειον τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν.

Antipater Gabinium, Ptolemæum in Ægyptum reducentem, adjuvat.

Alexander Aristobuli filius principatum occupat.

γ'. Ὁ δὲ Γαβίνιος, τοιαύτα κατὰ τὴν Συρίαν καταλαβών, Ἀντίπατρον, σωτῆρα γὰρ αὐτῷ, προέπεμψε πρὸς τοὺς νοσοῦντας, εἰ πείσειε δυνηθεὶς τῆς παραφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πείσας πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν [q] ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι· [r] τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς μυριάδας Ἰουδαίων, ἀπλώτησε Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτοῦ μυρίων ὡσεὶ τὸ [s] Ἰταβύριον ὄρος.

Gabinius contra Alexandrum proficiscitur.

Eum prælio superat.

δ'. Καταστησάμενος δὴ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, ὡς ἐν Ἀντιπάτρῳ ἦλθε, πρὸς Ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ· [t] Πάρθων δὲ Φυγάδας Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην, τοὺς αὐτὸν ἐλθόντας, [v] πεῖσαι μιμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπίδρασαν αὐτόν. καὶ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν [x] στρατίαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς Ῥώμην, Κράσσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. περὶ δὲ τῶν Πομπηΐου καὶ Γαβινίου στρατιῶν ὅτι Ἰουδαίους, γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, οὐδὲν [y] ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.

Aliis rebus gestis Romam redit.

Nicolaus Damascenus & Strabo.

2. Gabinius vero, cum in eo esset, ut in Parthos duceret exercitum, trajecto jam Euphrate, mutavit sententiam; & reversus est in Ægyptum, ut *ibi* Ptolemæum in illius regnum restitueret. *Et hæc quidem etiam in aliis *scriptis* memorata sunt. Attamen Gabinio, in ea expeditione quam fecit adversus Archelaum, Antipater frumentum & arma & pecuniam suppeditavit: eique Judæos, qui supra Pelusium collocati custodes erant aditum Ægypti, idem conciliavit, sociosque fecit. Deinde reversus ex Ægypto Syriam offendit seditione & tumultu laborantem. Nam Aristobuli filius Alexander, recuperato denuo per vim principatu, multos quidem Judæorum ad defectionem impulit; ingentique manu regionem incursans, interficiebat quotquot nactus erat Romanorum, qui in montem Garizim appellatum confugerant, eosque obsidione urgebat.

3. Gabinius autem, cum hoc in statu Syriam offendisset, Antipatrum (nam prudens erat & rerum peritus) ad rebelles præmittit, si forte posset eorum amentiam sanare, eosque ad meliorem mentem consilio suo revocare. Ille eò profectus multos quidem repressit & ad officium reduxit: Alexandrum vero cohibere non potuit. Is enim, cum triginta Judæorum millia in exercitu haberet, obviam ivit Gabinio: & cum eo congressus victus est, amissis suorum decem millibus apud montem Itabyrium.

4. Deinde Gabinius, constitutis ad Antipatri voluntatem urbis Hierosolymitarum rebus, adversus Nabatæos proficiscitur. Et hos quidem prælio superat: Mithradatem vero & Orsanem Parthorum perfugas, qui ad ipsum se receperant, deduxit, sparso rumore, quod ab eo fuga dilapsi essent. Et Gabinius quidem, cum res multas & præclaras gessisset, Romam discessit, tradita Crasso provincia. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, quorum unus nihil ab altero alienum refert.

---

sex, hoc ipsum *Arabice Hist. Jud. Collector* (ad calcem *Bibliorum polyglottorum* editus) cap. 40. de prioris principatûs spatio accipit, *donec captivus adductus est prima vice.* quum de priore illo & posteriore hoc, simul sumptis, intelligendum potius fuisse videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menses totidem (ut in lib. 20. *Antiq.* c. 8. diferte *Josephus* confirmat) post reditum vero ex urbe Roma, & ante secundam captivitatem tres alios menses in regno ille exegerit. *Usserius* in *Ann.* V. T. p. 287. *Edit. Lond.*

i Ἰουδαίαν] Ἰδουμαίαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

k Ἐπανέρχεται.] Ita *Hen.* (*L. B.* στρατίαν *Busb.*) & *Vat.* ἐπανέρχεται in *reliquis.* HUDS. Si vertas *rediere*, ἐπανέρχεται cum cæteris legendum. IBBETSON.

l Γαβινίου δὲ ἐπὶ Πάρθους στρατεύσαντος,] Alex. lib. 1. c. 8. §. 7. Γαβινίου δὲ ἐπὶ Πάρθους ὁρμωμένου &c. SPANH.

m Ἤδη πεπερασμένου,] Ita *Hen.* ἤδη deest *cæteris.*

n Ἐπανορθώσασθαι —— αὐτόν.] Ὑποστρέψαντι *Vat.* & *Hen.*

* *Et hæc quidem etiam in aliis scriptis memorata sunt.*] Hæc vero & per alios historiarum scriptores monstrata sunt, *Epiphan.*

o Στρατιὰν λαβὼν] Στρατιὰν λαβὼν ἐφ' Ἑλληνικοῦ *Busb.* HUDS. Forte ἐπ' Αἰγύπτου. COCC.

p Ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστείλατο,] Prius erat ἐφ' Ἑλληνικοῦ ἐστείλατο in *Edit. Bas.* quod falsum, & contra omnem Historiæ fidem, cui etiam ipse *Josephus* refragatur *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἐφ' Ἑλληνικοῦ in *Edit. Gen.* quod nulla nititur verisimilitudine. Γαβίνιος μέντοι στρατιώτας Ἀντιπάτρου ὑπηρέτους legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *Gabinii deinde militibus Antipater ministravit* &c. Unde *Mantacutius* in *Apparat.* tv. p. 149. & in *Exercit.* VIII. p. 175.) legendum esse conjicit, Γαβίνιος μέντοι τῇ στρατιᾷ τὸ ἐπίλαιτο, Ἑρμανοῦς τῷ Ἀντιπάτρου ὑπερέτου &c. Est qui malit ἐπ' Αἰγύπτου ἐστείλατο. Verum cum *Livius* (*Epitom.* CV.) dixerit, *A. Gabinius proconsul Ptolemæum reduxit in regnum Ægypti, ejecto Archelao, quem sibi regem adsciverant* &c. placuit rescribere ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστείλατο.

q Ἐσωφρόνισε τῷ προσηγάγετο] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐσωφρόνησε in *Editis Aliisque.*

r Τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν.] Conf. infr. c. 8. §. 4. SPANH.

s Ἰταβύριον ὄρος.] Vid. *alios.* lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

t Πάρθων δὲ Φυγάδας,] Eo ordine *Hen.* Πάρθων δὲ Μιθραδάτην τὸν Ὀρσάνην φυγάδας in *cæteris.* Καὶ Μιθραδάτην τὸν Ὀρσάνην Φυγόντας ἐκ Πάρθων κρύφα τῷ ἀπέπεμψε, ὡς δὲ τοὺς στρατιώτας ἐλεγεν ἀποδρᾶναι, lib. 1. *de Bello Jud.*

v Πεῖσαι μιμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπίδρασαν αὐτόν.] Conf. *alios.* lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

x Στρατίαν δρᾶσας] Στρατηγίαν *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* οὐδὲν ἑτέρου in *Editis Aliisque.*

XII. CAP. VII.

Quomodo Craſſus, in Judæam profectus templumque depeculatus, bello Parthos tentavit & cum exercitu interiit: utque Caſſius, Syria potitus, Parthos arcebat, & in Judæam aſcendit.

Craſſus in Judæam venit & ſacras pecunias depeculatur.

CRaſſus autem, in Parthos expeditionem facturus, venit in Judæam: & ſublata quæ in templo erat pecunia, quam Pompejus reliquerat, (ea erat duo millia talentorum) à ſe impetrabat ut omni auro (atque id erat ad octo millia talentorum) templum ſpoliaret. Cepit & trabem ſolido auro factam ex minis trecentis. una autem mina apud nos valet duas libras & dimidiam. Hanc vero trabem ei tradidit ſacerdos *ſacri* theſauri cuſtos, nomine Eleazarus, non malitia *quidem*, nam vir bonus erat & juſtus, ſed cum concreditam haberet velorum templi cuſtodiam, quæ & pulchritudine miranda & opere ſumptuoſa erant, & ab ea trabe dependebant, videretque Craſſum colligendo auro incumbentem, metuens de univerſo templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemptionem dedit; cum quidem eum jurejurando aſtrinxiſſet, nihil aliud ex templo moturum, ſed eo contentum fore quod ab ipſo daretur, quod quidem eſſet multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cava: id quod alios omnes latebat, ſolus vero ſciebat Eleazarus. At Craſſus & hanc, tanquam nihil aliud tacturus eorum quæ eſſent in templo, ſumpſit, & contra jusjurandum omne templi aurum ſuſtulit.

Fidem, Eleazaro ſacrorum theſaurorum cuſtodi datam, violat Craſſus.

Unde ſacræ Judæorum pecuniæ.

2. Ne cui autem mirum ſit, quod tantæ divitiæ in noſtrum templum congeſtæ eſſent, cum omnes ubique terrarum Judæi, quique Deum colunt, tam ex Europa quam ex Aſia, per multa retro ſecula eò munera contulerint. Nec teſtibus caret opum magnitudo quam memoravimus, neque ex oſtentatione noſtra, aut rem verbis exaggerandi ſtudio, in immenſum adeo extollitur: ſed cum alii multi ex ſcriptoribus nobis teſtimonium perhibent, tum Strabo Cappadox hiſce verbis. "Mi-"thradates autem in Co miſit qui ſibi *inde* pecu-"niam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi de-"poſuerat, ut & Judæorum octingenta talenta". Nobis autem nulla eſt publica pecunia niſi quæ Deo ſacra. Atque perſpicuum eſt, Judæos in Aſia hanc pecuniam in Co tranſtuliſſe metu Mithradatis. Haud enim veriſimile, eos qui Judæam incolebant, urbem adeo munitam habentes & templum, pecunias Co miſiſſe. Imo nec Judæos Alexandriam habitantes hoc ipſum feciſſe credibile eſt, ut qui nihil Mithradatem metuerint. Quin & Strabo alio in loco teſtatur, Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum geſturus contra Mithradatem, Lucullum etiam miſiſſe ad compeſcendam in Cyrene ſeditionem gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens. "In urbe au-"tem Cyrenæorum quatuor erant *hominum claſſes*,

Strabonis teſtimonium.

Aliud ejuſdem teſtimonium.

ΚΕΦ. ζ.

Ως Κράσσος, εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν & τ̀ ναὸν συλήσας, ὃν Πάρθους ἐξώρμησε, κ̀ ἀφθάρη σὺν τῷ στρατεύματι· κ̀ ὡς Κάσσιος, Συρίαν κατασχὼν, τοὺς Πάρθους ἐμποδὼν ἦν, κ̀ εἰς Ιουδαίαν ἀνέβη.

ΚΡάσσος δ' ὁπὶ Πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· κ̀ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήιος κατελελοίπει, διχίλια [2] δ' ἦν τάλαντα, βασάσας, [a] οἷός τε ἦν κ̀ τ̀ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα & κ̀ ἔτος ἦν ὀκτακισχίλια, σκεδάσθη [b] τ̀ ναόν. λαμβάνει & κ̀ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσοῦν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ & μνᾶ παρ' ἡμῖν [c] ἴσχει λίτρας δύο & ἥμισυ. παρέδωκε & αὐτῷ τοιοῦτος τὴν δοκὸν ὁ τ̀ [d] θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς, Ελεάζαρος ὄνομα, ἀ δι' ἀρετὴν, ἀναθὸς γὰρ ἦν κ̀ δίκαιος, ἀλλὰ πεπισθμένος τὴν τ̀ καταπετασμάτων & ναοῦ φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος & πολυτελῶν τὴν κατασκευὴν, ἐκ & τ̀ δοκοῦ ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τ̀ Κράσσον εἶδε σὺν τὴν & χρυσὸν γινόμενον συλλογὴν, δείσας σὺν τῷ παντὶ κόσμῳ & ναὸν, τὴν δοκὸν αὐτὸν τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν [e] τ̀ ἐκ & ναοῦ, μόνῳ & ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ· πολλῶν ὄντα μυριάδων ἀξίων. ἡ & δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· κ̀ τοῦτο τὸν μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ & Ελεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι Κράσσος κ̀ ταύτην, ὡς ἁπλοῦς ἀψόμενος ἄλλου τ̀ ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, κ̀ σκεδάσας τὸν ὅρκους ἅπαντα τ̀ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

β'. [f] Θαυμάσῃ & μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, [g] πάντων τ̀ κ̀ τὴν οἰκουμένην Ιουδαίων, κ̀ σεβομένων τ̀ Θεὸν, [h] ἔτι & κ̀ τῶν ἀπὸ τ̀ Ασίας κ̀ τ̀ Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι & ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προκειμένων χρημάτων, οὐδὲ [i] ὑπ' ἀλαζονείας ἡμετέρας κ̀ περιλογίας ὁπὶ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος· ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγεγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κ̀ Στράβων ὁ Καππαδόξ ὧδε λέγων. "[k] πέμψας & Μιθραδάτης εἰς Κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα, ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ "Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κ̀ τὰ τῶν Ιουδαίων ὀκτα-"κόσια τάλαντα." ἡμῖν & δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. κ̀ δῆλον ὅτι τοῦτο μετήνεγκαν εἰς Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ Ιουδαῖοι, δι' τὸν ἐκ Μιθραδάτου φόβον. ἀ γὰρ εἰκὸς τὸν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας κ̀ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ. ἀλλ' ὧδε τοὺς ἐν Αλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ιουδαίους πιθανὸν τῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθραδάτου [l] δεδιότας. μαρτυρεῖ & κ̀ ἐν ἑτέρῳ πάλιν αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι κατ' ὀλίγον χρόνον διέβη [m] Σύλλας εἰς τὴν Ελλάδα, πολεμήσων [n] Μιθραδάτῃ, [o] κ̀ Λεύκολλον πέμψαι ὁπὶ τὴν ἐν Κυρήνῃ στάσιν & ἔθνους ἡμῶν [p], ὧν [q] ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται, λέγων ὕτως. "[q] τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥπερ τῶν πο-

---

a Δ' οἷός τε τάλαντα,] *Vaticanus* habet μ pro δί.

a Οἷός τε —— τ̀ ναόν.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 8. §. 8. SPANH.

b Τὸν ναόν.] *L. B.* & ναοῦ.

c Ισχὺ λίτρας δύο κ̀ ἥμισυ.] Ισχύϊ *Busb.*

d Θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς,] Χρημάτων *Busb.*

e Τῶν ἐκ & ναοῦ,] Τῶν ἐν ναῷ *Busb.*

f Θαυμάσῃ & μηδεὶς] Θαυμάσῃ *Hen.* & mox ναῷ pro ἱερῷ in *Eodem.*

g Πάντων τ̀ κ̀ τὴν οἰκουμένην Ιουδαίων,] Tanta vis auri Hieroſolyma mittebatur à popularibus, qui variis locis ſparſi ſedes incolebant disjunctiſſimas, ut ad ſummum culmen evecta fuerit Hieroſolymorum opulentia. Sane quidem & ii, quos Meſopotamia, & Babylonia acceperat, urbes duas natura pariter atque opere munitiſſimas, Neerdam & Niſibin, habuere, in quibus tanquam in ærario quodam ſiti omnes theſauri erant, quos in Palæſtinam identidem, cum tempus eſſet, infinita hominum multitudo devehebat. *Cuneus* de Rep. *Hebr.* l. 2. c. 23.

h Ἔτι & —— χρόνων.] Conf. *Antiq.* lib. 5. c. 5. §. 1. SPANH.

i Ὑπὸ] *Lugd. Bat.* ὑπὲρ.

k Πέμψας & —— τάλαντα.] Πλεῦσαι pro πέμψαι aliquis legendum ſuſpicaretur ex *Appiano* in *Mithridaticis*, p. 186. v. 10. *Edit. Steph.* HUDS. Strabonis verba, quæ in eo hodie non exſtant. SPANH.

l Δεδιότας.] Ita *Hen.* δεδοικότας in *Editis Aliiſque.*

m Σύλλας εἰς τὴν Ελλάδα,] Sic *Hen.* Σύλλας in *ceteris.*

n Μιθραδάτῃ,] *Lugd. Bat.* in *Marg.* Μιθριδάτῃ.

o Καὶ Λεύκολλον πέμψαι] Hic Λεύκολλον *Hen.* alibi vero habet Λούκολλον.

p Η οἰκουμένη πεπλήρωται,] Illud ὧ è *MSS.*

q Τέτταρες δ'] Iſta quæ ſequuntur, ut & alia quamplurima è *Strabone* deſumpta, in ejus *Geographicis* non exſtant. Nullus tamen dubito, quin *Strabonis* ſint, ex ejus *Hiſtoricis*, ſive ἀπο-μνη-

"πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μεπί-
"κων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ιουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν
"πόλιν ἤδη [z] παρελήλυθε, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥαδίως εὑ-
"ρεῖν τῆς οἰκουμένης, ὃς οὐ [a] παραδέδεκ[ται] [b] τὸ γένος τὸ φῦλον,
"μηδὲ ἐπικεκράτηται ὑπ' αὐτοῦ. τὸ τε Αἴγυπτον καὶ τὴν
"Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυγχάνουσα, τῶν
"τε ἄλλων συχνὰ ζηλοῦσιν σωέθη, καὶ δὴ καὶ σωτάγμα-
"τα τῶν Ιουδαίων θρέψαι [c] διαφερόντως, καὶ συναυξή-
"σαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ιουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν
"Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ιουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χω-
"ρὶς καὶ τῆς [d] τῶν Αλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρος
"μέρους τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίσταται γοῦν καὶ ἐθνάρχης αὐ-
"τῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαλύει κρίσεις, καὶ
"συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πο-
"λιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ
"ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ιουδαίους, καὶ
"διὰ τὸ πλησίον ἐσοῦ [e] τὴν καλοικίαν τὴν ἀπολιπόντας
"ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετῆλθε, διὰ τὸ εἶ πάρο-
"μον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν
"Ιουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον." Στράβων [f] δὴ οὖν ταῦτα λέγει.

γ'. Κράσσος δὲ, πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρό-
πον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς [g] μὲν δὴ σὺν
παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς [h] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Κάσ-
σιος δὲ εἰς Συρίαν φυγὼν, ἐπεποιησάμενος αὐτὸν, Πάρ-
θοις ἐμποδὼν ἦν, [i] ἐκπολιορκήσειν ἐπ' αὐτὸν διὰ τὸν κῆ Κράσ-
σου νίκην· αὐθὶς δὲ εἰς Τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη ἐπὶ εἰς τὴν
Ιουδαίαν. [k] Ταριχαίας μὲν οὖν προσαιρεῖ, ἐπὶ τριακοσίων ἀργύ-
ρου μυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, Πεπόλαόν τε
τὸν τοῦ Αριστοβούλου στάσιν διαδεδεσμένον κατὰ τοῦ
αὐτὸν Αντιπάτρου [l] προδεδωκότα, ὃν πολὺ ἐπὶ μᾶλλον
συνέβαινε δυνάσθαι, καὶ πολίτου τότε ἄξιον ὄντα ἐπὶ
Ιδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν Ἀραβίων ἐξ Αρα-
βίας [m] Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτταρες ἐγένοντο παῖδες,
Φασάηλος, ἐπὶ Ηρῴδης, [n] ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, Ιώσηπός
τε ἐπὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη. ἔστι δὲ ὁ Αντίπατρος
[o] ἐπεποίητο ἐπὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν ἐπὶ ξενίαν,
μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Αραβα, ᾧ ἐπὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς
Αριστόβουλον παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστρατοπεδευ-
σάμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἠπείγετο, ὡς ἀναλώσων τοὺς
ἐκεῖθεν ἐπιόντας, ὡς ἐπὶ ἄλλων δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καίσαρος, κατασχόντος Ρώμην μετὰ τὸ
Πομπήιον ἐπὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πρὸς Ιονίῳ, διωξάμε-
νος τὸν δεσμῶν Αριστόβουλον εἰς Συρίαν διαγωνίᾳ πέμπειν,
δύο μὲν δοὺς αὐτῷ τάγματα, ὡς ἂν διαπράττοιτο τὰ κατ'
αὐτὸν διὰ τούτων ὤν. [p] Αριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώναντο τὴν ἐλπί-
δων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας· ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες [q] οἱ τὰ Πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθεί-
ρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πρά-
γματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔκειτο [r] ἐν μέλιτι κεκηδευμένος

"una civium, altera agricolarum, tertia inquilino-
"rum, & quarta Judæorum. Hæc autem jam in
"urbes universas *fere* invaserat, haudque facile est
"locum in toto orbe invenire, quin hoc genus ho-
"minum *sedibus* exceperit, & ab eo teneatur. nam
"factum est ut & Ægyptus & Cyrenæa, utpote
"iisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ re-
"giones horum mores imitentur, magnumque Ju-
"dæorum numerum peculiariter foveant, & cum
"iis *opibus viribusque* crescant, patriis Judæorum
"usi institutis. Etenim in Ægypto concessum est
"Judæis habitare, & magna pars urbis Alexandri-
"næ seorsim huic genti assignata est. Quin &
"suus illis ethnarcha est, qui gentis res admini-
"strat, & judicia exercet, curatque contractus &
"mandata, quasi esset perfectæ reipublicæ prin-
"ceps. Et quidem in Ægypto plurimum pollet
"hæc gens, quod Judæi ex Ægyptiis originem ha-
"buerint, & quod ab iis digressi sedibus *illis* vici-
"ni essent. Trangressum autem est in Cyrenæam,
"quod hæc finitima sit Ægyptiorum ditioni,
"quemadmodum etiam Judæa est, vel potius pars
"olim fuerit regni Ægyptiaci." Strabo nimirum hæc dicit.

3. Crassus autem, omnibus arbitratu suo com- *Crassus in Parthia perit.*
positis, in Parthorum regionem profectus est: & ipse quidem *illic* cum universo exercitu periit, ut alibi narratum est. Cassius vero in Syriam fugit, eaque potitus Parthos arcebat, qui eam, ob partam de Crasso victoriam, incursionibus vexabant. Deinde rursus ad Tyrum profectus, ascendit etiam in Judæam: & Tarichæas quidem adortus primo impetu expugnavit, & triginta circiter millia captivorum cepit, & Pitholaum Aristobuli seditionis successorem interfecit hortatu Antipatri, qui forte apud eum auctoritate plurimum valebat, & magnæ tum erat existimationis etiam apud Idumæos, à quibus uxorem duxit ex nobili Arabiæ familia nomine Cypron, ex qua liberos quatuor sustulit, Phasaëlum, & Herodem, eum qui postea rex erat, & Josephum, & Pheroram, & filiam Salomen. Hic Antipater & alios sibi principes conjunxerat amicitia & hospitio, & potissimum Arabem, apud quem liberos deponebat dum bellum gerit cum Aristobulo. Et quidem Cassius, motis castris, ad Euphratem contendit, invadentibus illac hostibus occursurus, ut ab aliis memoriæ proditum est. *Cassius Parthis repressis, in Judæam tendit.* *Antipatri uxor & liberi.* *Herodes rex.*

4. Aliquanto autem post Cæsar, potitus Roma XIII.
postquam Pompejus & senatus trans Ionium mare fugerant, Aristobulum, vinculis solutum, in Syriam mittere decreverat, traditis ei duabus legionibus, ut qui posset illic negotia componere. At Aristobulo nihil profuit spes, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat: sed, antequam id agere posset, Pompejani Aristobulum veneno sustulerunt, ipsum vero Cæsareani sepeliverunt. Atque corpus ejus, * melle conditum, aliquandiu jacuit, do- *Pompeji fuga in Epirum.* *Aristobulus à Pompejanis veneno sublatus.*

μνήμασιν. De quibus vide Cl. *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. IV. c. 1. p. 7.

z Παρεληλύθε,] Ita *Gall.* (*Coccejus*) & *Hen.* παρελήλυθη in *Editis Aliisque.*

a Τοῦτο τὸ φῦλον,] Τούτῳ τῷ φύλῳ τὸ πλῆθος *Hen.* & *Lugd. Bat.*

b Διαφερόντως,] Διαφερόντων in *Codd. Gall.*

c Τῶν Αλεξανδρέων —— τούτῳ.] Infr. lib. 19. c. 5. §. 2. ἴσης πολιτείας ἀπὸ τῶν βασιλέων τετυχότας. & *alibi.* lib. 2. c. 18. §. 7. ut & mox infr. c. 10. §. 1. Alexandrinæ urbis magna pars Judæorum, quibus etiam Εθνάρχης, quare Judæi Alexandriæ cives in Columnis æreis declarati à J. Cæsare. Hinc apud *Philon. ad Caium* p. 1020. A. de jure Alexandrinæ civitatis, quo gaudebant Judæi, eoque in periculum adducto. vid. Philon. in Flaccum p. 971. B. C. & p. 975. D. de Γερουσία Judæorum Alexandriæ Augusti decreto constituta. De Jul. Cæs. vid. mox infr. c. 10. §. 1. SPANH.

d Τῶν —— ἐκεῖθεν.] Præpositionem κῆ subintelligendam puto.

e Διὰ τὸν ταῦτα λέγει.] Μὴν δὴ *Hen.* & mox seq. §. πρὸ ὧν σὺν π. *f* Μὴν δὴ σὺν παντὶ] *L. B.* πρὸ ὧν παντὶ.

a Καὶ τὸ —— αὐτῷ,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

b Ενπερίχωσιν ἐπ' αὐτῷ] Εἰσπερίχωσιν *Busb.*

c Ταριχαίας] Ταριχίας *Hen.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. § 9. SPANH.

d Ευθὺς αἰρεῖ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* εὐθὺς προσαιροῦσι αὐτοῦ in *ceteris.*

e Παροικοῦσαν, ἐν πολὺ] *L. B.* ἐπιδιατρίβουσιν, ὃν πολύ τι.

f Κύπρος ὄνομα,] *Al.* (ut & *Lugd. Bat.*) Κύπρη. Sed male, quum Κύπρις Græcum sit, & Veneris cognomen, Κύπρος mere Hebraïcum. Sic turris, quam Herodes in honorem matris suæ construxit, Κύπρος non Κύπρις vocabatur. *Scalig.* in *Animadverss.* in *Eusebium*, p. 149. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. c. 9. SPANH.

g Ος ὕστερον βασιλεὺς γένοις,] Ος κῆ ὕστερον *Bas.*

h Επεποίητο κῆ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας] Επεποίηθο *Hen.*

i Αριστόβουλος δ'] Αριστόβουλος δ' ἔστο ἐπὶ *Hen.*

k Οἱ τὰ —— ἀμφθείρουσιν,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

* *Melle conditum*,] Mellis natura est, ut corpora non sinat computrescere *Plinius Nat. Hist.* XXI. 13. HUDS. in *Add.*

l Εν μέλιτι] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

m Κύπρ-

donec id Antonius postea misit in Judæam, & in regum loculis condendum curavit. Scipio vero cum ei significatum fuisset literis Pompeji, ut Alexandrum Aristobuli filium interficeret, instituta in juvenem accusatione propter superiora ejus in Romanos commissa, ipsum securi percussit. Et ille quidem ita moritur Antiochiæ. Ejus vero fratres ad se recepit Ptolemæus Mennæi filius dynasta Chalcidis sub monte Libano *positæ*: missoque filio suo Philippione Ascalonem ad Aristobuli conjugem, jussit eam una mittere filium suum Antigonum & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio, eam duxit uxorem. Postea pater ejus Ptolemæus, eo interfecto, in matrimonium accipit Alexandram, ejusque fratrum deinceps curam gerebat.

Alexander ejus filius jussu Pompeji à Scipione occisus.

Ptolemæus ad se recipit Aristobuli liberos.

ὅπῃ χρόνον πολλὼ, ἕως Ἀντώνιος, αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐν τῷ βασιλικῶν ἤκαις ἐπίστι θῆναι. [m] Σκιπίων δὲ, ὑπεξείλατο αὐτῷ Πομπηίῳ ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον τὸ Ἀριστοβούλου, αἰτιασάμενος τὸ νεανίσκον ὑπὲρ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ῥωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἵππος ἐν Ἀντιοχείᾳ πλάτῃ. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ [mm] Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου παρέλαβε, δυναστεύων Χαλκίδος [n] τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τὸν υἱὸν Φιλιππίωνα εἰς Ἀσκάλωνα ἐπὶ τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν [o] αὐτὴν συναποστέλλειν τὸν υἱὸν Ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὸ ἑτέρας [p] Ἀλεξάνδρας [q] ἐραστὴς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. [r] μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος [s] γαμεῖται τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τὸ ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διετέλει.

CAP. VIII.

XIV. *Judæi auxilium ferunt Cæsari in Ægypto bellum gerenti. Antipatri præclara facinora, & cum Cæsare amicitia. Honores à Romanis & Athenien sibus habiti Judæis.*

ΚΕΦ. η'.

Ἰουδαῖοι σύμμαχοι γίνονται Καίσαρι κατ' Αἴγυπτον πολεμοῦντι. Ἀντιπάτρου ἀριστεία, καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. τιμαὶ παρὰ Ῥωμαίων καὶ Ἀθηναίων πρὸς Ἰουδαίους.

Cæsari in Ægypto succurrit Antipater.

POst Pompeji autem obitum, victoriamque ex illo reportatam, Cæsari, in Ægyptum bellum gerenti, ad multa utilem se præbuit Antipater Judæorum administrator, idque jussu Hyrcani. Ad Mithradatem enim Pergamenum copias auxiliares adducentem, neque per Pelusium iter facere valentem, sed apud Ascalonen hærentem, veniebat Antipater, secum habens Judæorum peditum tria millia, perfecitque ut ex Arabia primates venirent auxilio: & propter ipsum Syri omnes opem Cæsari ferebant, nolentes aliis concedere promptitudine in Cæsarem, & Jamblichus dynasta, & Ptolemæus ejus filius, & Tholomæus Soëmi Libani montis incola. Mithradates vero, motis è Syria castris Pelusium venit: cumque ab *ejus loci* hominibus non admitteretur, urbem oppugnabat. At Antipater omnium fortissime se gessit; & primus, detracta muri parte, cæteris aditum in urbem patefecit. atque ita quidem Pelusium obtinuit. Antipatrum autem & Mithradatem ad Cæsarem euntes prohibebant Ægyptii Judæi, regionem, quæ Oniæ dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis persuasit, ut idem cum popularibus suis sentirent, maxime ostensis Hyrcani pontificis literis, in quibus eos, ut Cæsaris essent amici, monebat, & exercitum muneribus omnibusque necessariis juvarent. Et illi quidem, cum viderent Antipatrum & pontificem consentire, *Mithradati* parebant. Istos vero ubi accessisse audiverunt Memphitici, vocaverunt & ipsi ad se Mithradatem: & ille, eò profectus, eos quoque assumpsit.

Mithradati in Pelusio capiendo operam navat.

XV. *Mithradates cum Ægyptiis congreditur.*

2. Postquam autem locum qui Delta vocatur jam circuivisset, cum hostibus congreditur ad Castra Judæorum, ut appellantur. Dextrum quidem cornu habebat Mithradates, sinistrum vero Antipater. Commisso autem prælio, inclinat Mithra-

Μετὰ δὲ τὴν Πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον [s] εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Ἀντίπατρος, ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπιμελητής, ἐξ ὑπολῆς Ὑρκανοῦ. Μιθραδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ [t] κομίζοντι [v] ἐπικουρικὸν, καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πρεῖαν, πρὸς δὲ Ἀσκάλωνα διατρίβοντι, ἦκεν Ἀντίπατρος ἄγων Ἰουδαίων ὑπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσπάσατο τοὺς ἐν τέλει· καὶ δι' αὐτὸν οἱ πᾶν τὸ Συρίαν ἅπαντες ἐπεκύρουν, ὑπολειπεσθαι τὸ ὑπὲρ Καίσαρος προθυμίας ἐθέλοντες, Ἰάμβλιχός τε ὁ δυνάστης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, [x] καὶ [y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵ τε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. Μιθραδάτης δὲ ἅρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον [z] ἀφικνεῖται· καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἠρέθισε δὲ Ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος [a] καθαιρεῖ τὸ τοῦ τείχους, ὁδὸν εἰσπεσεῖν παρέχων τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον ἔσχε. τοὺς δὲ περὶ Ἀντίπατρον ἐπὶ Μιθραδάτην, ἀπιόντας πρὸς Καίσαρα, διεκώλυον οἱ Ἰουδαῖοι Αἰγύπτιοι, [b] οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεῖθῃ δὲ τούτους τὸ αὐτῶν φρονῆσαι [c] καὶ τὸ ὁμόφυλον Ἀντιπάτρου, καὶ μᾶλλον ὑπιδείξας αὐτοῖς τὰς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ὑπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπηρξε χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν, ὡς εἶδον τὸν Ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα [d] συμβουλεύοντας, ὑπήκουον. τούτους δὲ προθυμένους ἀκούσαντες [e] οἱ περὶ Μέμφιν, ἐκάλουν ἐπὶ αὐτοὶ τὸν Μιθραδάτην [f] πρὸς αὐτούς· καὶ κωλύειν ἐλθὼν ἐπὶ τούτους προσβαλὼν ἐκράτησε.

β'. [g] Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη παρεληλύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον [h] Ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθραδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον Ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ

[m] Σκιπίων ὁ, —— Ἀριστοβούλου,] Conf. infr. lib. 15. c. 7. §. 4. SPANH.

[mm] Πτολεμαῖος —— ὁ ὄρος] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[n] Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει·] Τῆς ἐν τῷ Λιβ. *Busb.*

[o] Αὐτὴν συναποστέλλειν] Αὐτὴ πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλειν *Busb.*

[p] Ἀλεξάνδρας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[q] Ἐραστὴς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα.] Ἐραστὴς ὁ Φιλιππίων *Hen. Busb. & Vat.*

[r] Γαμεῖ] τὸν Ἀλεξάνδραν,] Γαμεῖ τε *Hen. & Vat.*

[s] Εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν] Εἰς πολλὰ δεῆσαι αὐτὸν] Εἰς δεῆσαι *Busb. & Vat.*

[t] Κομίζοντι ἐπικουρικὸν,] *Rufinus ineptè*: dum per Choracum transiret. *leg.* ἐπὶ Κιλικίαν· Vid. *Casaub. ad Apparat.* Baron. p. 155. & Dion. lib. XXXII. p. 204. SPANH.

[v] Ἐπικουρικὸν] Ἐπὶ κιλικὸν certe legebat *Epiphan.* qui, nullo plane sensu, vertit, *dum per Chericum transiret.*

[x] Καὶ Θολομαῖος] Illa καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου non agnoscit *Hen.* (ut nec *Lugd. Bat.*) nec legisse videtur *Epiphan.* ὁ Ἰαμβλιχος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Οὐαμου Λιβ. *Vat.* cæteris omissis. Confer l. 1. *de Bello Jud.*

[y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[z] Ἀφικνεῖ] ται·] Ita *Busb.* & *Hen.* ἰφικνεῖ] in *reliquis.*

[a] Καθαιρεῖ τὸ τοῦ τείχους,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[b] Οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[c] Κατὰ τὸ ὁμόφυλον] Nota Antipatrum contribulem dici hîc Judæis, qui erat Idumæus. De Herode tamen ejus filio infra c. 15. §. 2. ἰδιώτῃ τε ὄντι, καὶ Ἰδουμαίῳ τυτίσιν ἡμιιουδαίῳ. SPANH.

[d] Συνθεμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* συνηλθόντας in *reliquis.*

[e] Οἱ περὶ Μέμφιν,] Οἱ περὶ Μέμφιν i. e. Memphitæ ipsi. REL.

[f] Πρὸς αὐτούς·] Πρὸς αὐτοὺς *Busb.* πρὸς ἑαυτοὺς *Vat.*

[g] Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα] Ita è *Cod. Vat.* favente *Josepho* in lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit, κἀκεῖνος ἤδη τὸ Δέλτα ἐκπεπλεύκει σωιέβαλε &c ἐπεὶ δὲ [ἐπεὶ δὲ *Gen.*] τὸ κ. Δέλτα ὡς ἤδη παρελεύθει *Bas. Aliique.*

[h] Ἰουδαίων τροσβάτειον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

δ' Μιθραδάτης κέρας, καὶ παίειν ἂν σκινδυλώσας τὰ δηλούμενα, εἰ μὴ ἐπιδραμὼν τὸν ἡνίοχον δ' πομπεῖος, σὺν τοῖς οἰκείοις τραπόντας, Ἀντίπατρος ἐπιδιώκων, νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥύεται, τρέπει δ' εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγυπτίους. αἱρεῖ δ' αὐτῶν ἑξακόσια τὸ τραπόπεδον, ὀπτὼ μείναντας τῇ διώξει· τὸν τε Μιθραδάτην σκάλαι, πολὺ ἐν τῇ τροπῇ διαφεύγοντα. ἔπεσον δ' [i] τὸν μὲν ἐκ τούτων ὀκτακόσιοι, τὸν δ' Ἀντιπάτρου [k] πεντήκοντα. Μιθραδάτης δὲ περὶ τούτων ὀπτὼ Καίσαρι, τὸ τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τὸ σωτηρίας αἴτιον τὸν Ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ ἐπὶ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὸν κινδυνωδέστατα τῷ Ἀντιπάτρῳ· καὶ δὴ καὶ τραυματίαν σωθέντα ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ.

γ'. Κατελύσας μέντοι Καῖσαρ μὲν χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς Συρίαν [l] ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, Τρκανῷ μὲν τὸν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε Ῥώμη δοὺς καὶ [m] ἀτέλειαν παντοῖς. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Τρκανὸν τούτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδὼξ, λέγων ἐξ [n] Ἀσινίου ὀνόματος ὧτος. "μετὰ δὲ τὸν Μιθραδάτην [o] εἰσβαλεῖν εἰς "τὸν Αἴγυπτον, καὶ Τρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα." ὁ δ' αὐτὸς ὧτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ὧτος. "τὸν μὲν Μιθρα-"δάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ἀσκάλωνα "Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας ὀπτιμελητὴν, "τετραχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τοὺς "ἄλλους δυνάστας παρορμῆσαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρα-"τιᾶς καὶ Τρκανὸν τὸν ἀρχιερέα." τοῦτο μὲν Στράβων φησίν.

δ'. Ἐλθὼν δὲ καὶ Ἀντίγονος ὁ Ἀριστοβούλου τότε παρὸς Καίσαρα, τοῦ τε ἰδίου [p] πάθους ἀπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ὑποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Ἀριστοβούλου, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κτείναντος πλέκῃ [q] Σκιπίωνος, ἐδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκπεπτωκότος· Τρκανοῦ δὲ ὅτι τούτοις καὶ Ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγημένων τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν παρωξυνμηκότων. παρὼν δὲ Ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν [r] γιγνόμενον. νεωτερισὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ στασιώδεις· [s] ὅσα τε πονήσειν αὐτὸς καὶ συνεργήσειν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς [t] στρατηγήμασι, πιστούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγε Ἀριστόβουλον μὲν εἰς Ῥώμην [v] ἀνάρπαστον γεγονέναι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα Ῥωμαίοις· [x] τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [y] κρατηθέντα ὅτι ληστείᾳ ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ὃ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν [z] ὑπὸ τοῦ δράσαντος.

ε'. Τούτοις Ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, Καῖσαρ Τρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, Ἀντιπάτρῳ δ' δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, [a] τούτου ἐπ' αὐτῷ [b] ποιησαμένου τὴν κρίσιν, [c] ὁπότερον αὐτὸν [d] ἀποδείκνυς τὸ

datis cornu, & in discrimen extremum adductum fuisset, nisi Antipater, secundum fluminis ripam cum suis militibus currens, victis jam à se hostibus, illum liberasset, & victores Ægyptios in fugam vertisset. Cumque in iis persequendis perseveraret, castris eorum potitur; & Mithradatem revocat, qui pulsus longissime aberat. Ceciderunt autem ex Mithradatis hominibus ad octingentos, Antipatri quinquaginta. Mithradates vero de his scripsit ad Cæsarem, victoriam simul salutemque suam Antipatro acceptam ferens, ita ut & Cæsar & tunc Antipatrum collaudaverit, & ejus opera toto bello in maximis periculis usus sit; usque adeo ut Antipatrum in præliis vulnerari contigerit. *Antipatri egregium factum.* *Cum Cæsare amicitia.*

3. Cæterum aliquanto tempore post Cæsar, cum finito bello in Syriam navigasset, magnum ei honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum confirmando, Antipatrum vero Romana civitate omniumque immunitate donando. Multi vero ajunt Antipatrum hujus expeditionis socium fuisse & in Ægyptum venisse: atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens. "Postquam Mithradates Ægyptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum "pontifex." Imo & idem ille Strabo etiam alibi, ex auctoritate Hypsicratis, in hæc verba. "Mithradatem quidem solum profectum esse, Antipatrum vero Judææ procuratorem, ab ipso "Ascalonem accitum, cum tribus militum millibus auxilium ei tulisse, & *ad idem faciendum* "alios dynastas hortatum esse, atque expeditioni "etiam Hyrcanum pontificem interfuisse." Et "hæc quidem Strabo. *Cæsar magnum Antipatro honorem habet.* *Strabonis testimonium ex Asinio.* *Alterum ejusdem ex auctoritate Hypsicratis.*

4. Quin & eodem tempore Antigonus Aristobuli filius, cum ad Cæsarem veniisset, & patris *sui* fortunas deplorabat, quodque propter ipsum mortuus esset Aristobulus veneno sublatus, atque frater ejus à Scipione securi percussus, orabatque ut sui misereretur è paterno imperio expulsi: ac præterea Hyrcanum & Antipatrum accusabat, qui gentem per vim regerent, & ipsi *Antigono* injuriam fecissent. Verum Antipater, qui præsens aderat, pro se respondebat iis de quibus accusationem contra se institutam videbat, & Antigonum novarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adjuvisset, verba de iis faciens, quorum ille testis erat *oculatus*. Aristobulum etiam dicebat jure merito Romam iterum abreptum esse, ut qui perpetuo hostis esset & nunquam benevolo in Romanos animo; fratremque ipsius in latrocinio captum à Scipione pœnas *crimini* debitas subiisse, non autem per vim & injuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerat. *Antigonus Aristobuli filius Hyrcanum & Antipatrum accusat.* *Antipatri defensio.*

5. Cum hæc Antipater verba fecisset, Cæsar Hyrcanum quidem pontificem pronunciavit, & Antipatro potestatem dedit, quantam ille, optione data, eligere voluit, ipsum *totius* Judææ procuratorem faciens. * Hyrcano vero etiam patriæ muros *Cæsar in pontificatu confirmat Hyrcanum, & magnam Antipatro dat potestatem.*

XVI.

---

i Τῶν μὲν ἀεὶ τοῦτον ὀκτακοσίοι,] Ita *Busb.* & *Vat.* τούτων μὲν ἀεὶ ὀκτακοσίους in *Editis Aliisque.*

k Πεντήκοντα.] Τεσσαράκοντα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & nonnulli *Epiphanii* Codd. juxta alios ὀγδοήκοντα prout in *lib.* 1. *de Bello Jud.* HUDS. Ογδοήκοντα *alias.* lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

l Ἀποπλεύσας] Vide *Usserii* Annales V. T. p. 351. *Edit. Lond.*

m Ἀτέλειαν παντοῖς.] Ἀτέλειαν παντοίαν ἢ λόγου] ὑπὸ π. *Busb.*

n Ἀσινίου ὀνόματος ὧτος.] Utrum Asinius fuerit *Trallianus*, ut vult *Usserius*, an *Quadratus*; & quinam fuerit *Hypsicrates* mox laudatus, aliis discipiendum relinquo.

o Εἰσβαλεῖν εἰς τὸν Αἴγυπτον,] Ita *Hen.* & *Vat.* εἰσβάλλειν in *cæteris.*

p Ἀπωδύρετο τύχην] Ita cum *MSS.* (ut & *L. B.*) ἐπωδύρετο in *Editis.*

q Σκιπίωνος,] *L. B.* Σκιπίωνος.

r Γινομένου,] Γεγονότος *Vat.* γινομένου *Hen.*

s Ὅσα τε ποιήσειν αὐτὸς] Ὅσα τε ποιήσειν *Hen.* & mox αὐτοῖς *Busb.* & *Vat.*

t Στρατηγήμασι,] Στρατεύμασι *Busb.* & *Vat.*

v Ἀνάρπαστον γεγονέναι,] Ἀνάπαστον *Vat.* & *Hen.* & mox γενόμενον pro γεγονέναι in *Busb.* & *Vat.*

x Τὸν ἢ —— ὧν,] Nempe Antigoni. Uterque enim, ille & Alexander securi percussus jussu Scipionis, Aristobuli filii. vid. infr. c. 6. §. 3. SPANH.

y Κρατηθέντα ἐπὶ λῃστείᾳ] Κολασθέντα *Busb. Vat.* & *Epiphan.*

z Τοῦτο δ' δράσαντος.] Illud ὑπὸ è *Cod. Busb.*

a Τούτου ἐπ' αὐτῷ ποιησαμένου] Τούτου ἢ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτῳ ἢ *Busb.*

b Ποιησαμένου] *L. B.* ποιησαμένου.

c Ἐπίτροπον —— τοῦτον,] Conf. *alias.* lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

d Ἀποδεικνὺς] Ἀποδείκνυσι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Vat.*

* *Hyrcano*,] In Libro *de Bello Jud.* primo Antipatro hoc concessit. HUDS. in *Add.*

Hyrcano permittit Cæsar urbis muros reficere.

ros reficere permisit, ut qui hanc gratiam rogaverat: (nam adhuc jacebant à Pompejo diruti) scripsitque Romam ad consules ut hoc *ipsum* in Capitolio perscriberetur. atque Senatusconsultum factum est in hunc modum; "LUCIUS VALE-

Senatusconsultum de fœdere cum Judæis renovando.

"RIUS LUCII FILIUS PRÆTOR retulit "ad senatum idibus Decembribus in æde Concor-"diæ. Decreto scribendo adfuerunt Lucius Co-"ponius Lucii filius *tribu* Collina, & Papirius "Quirina, quibus de rebus Alexander Jasonis, "Numenius Antiochi, & Alexander Dorothei, "legati Judæorum, viri boni & socii, egerunt, ve-"terem erga Romanos benevolentiam & amicitiam "renovantes, & clypeum aureum, in signum so-"cietatis, attulerunt, ex quinque millibus aureo-"rum, & literas sibi dari petierunt & ad liberas "civitates & ad reges, ut regionem eorum & por-"tus secure possint adire, & nemini fiat injuria. "Placuit igitur *Senatui* cum iis amicitiam & gra-"tiam inire, & quæ à nobis postularunt illa ipsis "concedere, clypeumque allatum accipere."

Antipatro honos ab Athenienſibus habitus.

Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono mense Panemo. Quinetiam Hyrcano honos habitus est à populo Athenienſi, quoniam in eos multa beneficia contulisset: miseruntque ad eum decretum in hæc verba. "PRYTA-

Decretum Athenienſium.

"NE ET SACERDOTE DIONYSIO FI-"LIO Asclepiadis mensis Panemi definentis die "quinto, traditum est Ducibus decretum Athe-"nienſium, archonte Agathocle. Eucles Me-"nandri Alimusius scribam agebat, Munychionis "*mensis* undecimo die Prytaniæ, habito præsidum "concilio in theatro. Dorotheus pontifex popu-"lum in suffragia misit, cæterique præsides ejus "collegæ. Dionysius Dionysii filius *hanc sententiam* "dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri filius, Pon-"tifex & Judæorum Ethnarcha, perpetuo tam "publice populum quam privatim civium unum-"quemque benevolentia prosequitur, summumque "studium in eos confert; & quotquot Athenien-"sium, vel legationis causa, vel propter privata "negotia, eò profecti fuerint, perhumaniter apud Ιουδαίους. [e] ὅπως ἂν ⸀ Ὑρκανῷ τε τ̀ πατρίδ⸀ ἀναστήσωσι τείχη, παντὶ αἰτησαμένῳ τὴν χάριν· [f] ἐφ' οἷς [g] ἐπὶ Πομπηίου καταβαλόντ⸀· καὶ [h] τοῦτ' ἐπιγράψαι τοὺς ὑπάτους εἰς Ρώμην ἀναφέρουσι ἐν τῷ Καπετωλίῳ. καὶ [i] τὸ γνώμενον ὑπὸ τ̀ συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχῃ τ̀ τρόπον. "[k] ΛΕΥΚΙΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ "ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοις "Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ̀ Ομονοίας ναῷ. [l] γραφομένων "τῶν δογμάτων παρῆσαν Λεύκι⸀ Κωπώνι⸀ Λουκίᾳ υἱὸς "Κολλίνᾳ καὶ Παπιρί⸀ Κυρίνᾳ, περὶ ὧν Αλέξαν-"δρ⸀ Ιάσονο⸀, καὶ Νεμήνι⸀ Αντιόχου, καὶ Αλέξαν-"δρ⸀ Δωροθέου, Ιουδαίων πρεσβευταὶ, ἄνδρες ἀγαθοὶ "καὶ σύμμαχοι, διελέχθησαν, ἀνανεούμενοι τὰς πρὸ-"πηργμένας πρὸς Ρωμαίους [m] χάριτας καὶ τὴν φιλίαν, "καὶ ἀσπίδα χρυσῆν [n] σύμβολον τ̀ συμμαχίας γνωμένην "ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ χρή-"ματ' αὐτοῖς αἰτήσωσι δοθῆναι, [o] πρός τε τὰς αὐτονομου-"μένας πόλεις τ̀ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ ⸀ τήν τε χώραν "αὐτῶν καὶ τὰς λιμένας ἀδείας τυγχάνῃ, [p] καὶ μηδένα "ἀδικεῖσθαι. [q] ἔδοξεν οὖν συμφέρειν φιλίαν τ̀ χαρίζεσθαι "πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν πρὸ' αὐτοῖς πα-"ρασχεῖν, καὶ τὴν κομιδὴν ποιήσασθαι ἀσπίδα [r] προσδέξασθαι." [s] τοῦτο ἐγράφετο ἐπὶ Υρκανοῦ ἀρχιερέως τ̀ ἐθνάρχου, ἔτους ἑνδεκάτου [t] μηνὸς Πανέμου. [v] ἡγεμὼν δ' ἦν τ̀ τῶν Αθηναίων δήμου πομπὰς Υρκανός, [x] πολλὰ χρήσιμο⸀ γνωμένο⸀ εἰς αὐτούς· ἐπεμψάν τε ψήφισμα χρύσεον εἰπόντ⸀, τοῦτον ἔχον τ̀ τρόπον. [y] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΚΑΙ [z] ΙΕ-"ΡΕΩΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ⸀ Ασκληπιάδου μηνὸς Πανέμου "πέμπτῃ ἀπιόν⸀, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Α-"θηναίων, ὅτι Αγαθοκλέους ἄρχοντ⸀· Εὐκλῆς Μενάν-"δρου Αλιμούσιο⸀ ἐγραμμάτευε, [a] Μουνιχιῶνο⸀ ἑνδεκά-"τῃ τ̀ Πρυτανείας, ἐκκλησίας γνομένης ἐν τῷ θεάτρῳ "[b] τ̀ προέδρων. ἐπεψήφισε Δωρόθε⸀ [c] ἀρχιερεὺς ὢν οἱ "συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. Διονύσι⸀ Διονυσίου εἶπεν· ἐπει-"δὴ Υρκανὸς Αλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς ὢν ἐθνάρχης τ̀ Ιου-"δαίων, διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ ὢν ἰδίᾳ τ̀ πολιτῶν "ἑκάστῳ δυνατῶν, καὶ πάσῃ χρώμενο⸀ πρὸ αὐτὸς σπουδῇ, "καὶ

e Επιτρέπῃ —— τείχη,] Confer *alios.* lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

f Ἐφ' οἷς] Ἐφέλοντο *Vat.*

g Γὰρ ἔτι Πομπηίου] Hic γὰρ pro ἢ substitui ex auctoritate *MSS.*

h Τοῦτ' ἐπιγράψαι] Ταῦτα *Busb.* & *Hen.*

i Τὸ γνώμενον ὑπὸ τ̀ συγκλήτου δόγμα] Conf. supr. lib. 12. c. 10. §. 6 SPANH.

k Λεύκι⸀ —— συνεβουλεύσατο] Hic *Josepho* (inquit *Keplerus* de *Anno Natali Christi*, p. 52.) humani quid accidit. nam promittit Decretum *de restauratione Hierosolymorum*, infert vero Decretum longe antiquius *super amicitia & societate.* Credibile est aliud *Josephum* præcepisse, aliud exsequutum esse Amanuensem, permutatis decretis homonymia *Hyrcanorum.* ad primum enim hujus nominis sacerdotem pertinet, quod *Josephus* hic refert ad posteriorem. Decretum vero, quod hic profitetur, paulo infra sequitur in fasciculo decretorum Romanorum de Judæis. Cæsare V. Cos. Vide *Scaligerum* in *Notis* ad *Eusebium*, p. 145. *Usserium* in *Annalibus*, p. 119. 271, & 365. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 68. 69. & 77. & l. 10. p 250. HUDS. De his duobus decretis Romanorum & Athenienſium, ut alieno loco positis, & quæ Joannis Hyrcani Avi tempore data fuerant, non sub Nepote. vide *Petav. Doctr. Temp.* P. 11. p. 250. SPANH.

l Γραφομένων —— Κυρίνᾳ,] Ita lego & distinguo ex *MSS.* (ut & *L. B.*) prius erat γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν ἢ Λεύκι⸀ Κωπώνι⸀ Λουκίᾳ ὑὸς καὶ Παπίρι⸀ Κυρίνᾳ.

m Χάριτας καὶ τὴν φιλίαν,] Ita *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* χάριτας· καὶ τὴν φιλίαν, καὶ ἀσπ. in *Editis Aliisque.*

n Σύμβολον τ̀ συμμαχίας γνομένην] Ista delenda censet Scaliger.

o Πρός τε τὰς αὐτονομουμένας] Πρὸς τὰς αὐτ. *Hen.* & *Vat.* qui mox omittunt καὶ πρὸς βασιλεῖς, & dein legunt τήν τε χώραν.

p Καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι.] Μηδὲν *Hen.* & *Busb.*

q Ἔδοξεν οὖν συμφέρειν] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξε ἢ in *Editis Aliisque*, forsan pro ἔδοξεν ὅτι.

r Προσδέξασθαι.] Προσδέξαιτο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

s Ταῦτα Πανέμου.] Annus ille IX. Hyrcani sumendus ab eo jam Ethnarchia à Gabinio illi concessa. vid. Dodwell. p. 82. 83. SPANH.

t Μηνὸς Πανέμου.] Quomodo hoc fieri potest, quum scriptum fuerit Idibus Decembribus (ut constat ex superior.) in Septembrem Julianum & Hyperberetæum Macedonicum tunc incurrentibus, Panemus vero Macedonicus Junio Juliano respondeat? *Usser.* in *Annalibus*, p. 120. 271. Locum sanandum putat *Petitus* (in *Eclogis Chronol.* p. 305.) mutata interpunctione ad hunc modum, ἔτους ἑνδεκάτου. μηνὸς Πανέμου ἔνατον ἢ καὶ &c, ut quod hic habetur de mense Panemo referendum sit ad Athenienſium psephisma. unde sequitur (ut pergit *Petitus*) & illud Romanorum senatusconsultum & hoc Athenienſium psephisma, scripta fuisse anno pontificatus Hyrcani nono, illud quidem Idibus Decembribus, hoc vero mense Panemo. HUDS. Mensis Πανέμου, de quo hac §. initium à XXV. Junii Juliani statuitur à Dodwell. de Cycl. Calyp. p. 83. de quo vide Usserium & Dodwell. de hoc Josephi loco Dissert. de Cycl. Calyp. p. 81. SPANH.

v Ἡγεμὼν ἦν] Εὐεργέτ⸀ ἦν *Vat.* εὐεργέτ⸀ δὲ *Hen.*

x Πολλὰ χρήσιμο⸀] Πολλὰ χρησιμο⸀ εἰς αὐτὸς γνομένο⸀ *Hen.* πολλὰ καὶ αὐτὸς εἰς αὐτὸς χρήσιμο⸀ γνομένο⸀, ἔπεμψέ τε αὐτῷ ψήφισμα, τοῦτον &c. *Vat.*

y Επιτρυτανίας —— ἀπιόντ⸀,] Athenienſium decretum pro Judæis, quod refertur in Chronico Eusebii ad Ann. MDCCCCLXX. sed quod incertum putat Scaliger Anim. p. 157. SPANH.

z Ιερέως Διονυσίου] De decretis Pontificum nominibus signatis videsis *Ez. Spanhemium* in Diss. VIII. de *Præst. Numism.* p. 695. & *Dodwellum* in *Diss.* 3. de *Cyclis Veterum* p. 191, 192.

a Μουνιχιῶνο⸀ ἑνδεκάτῃ τ̀ Πρυτανείας,] Hic mensis Attici nomen habemus, sed numerum diei duntaxat secundum Prytaniam, quam cujus tribus fuerit non docet. *Petavius* (in *Doctr. Temp.* l. 1. p. 77.) suspicatur librarii culpa diei numerum excidisse, sive *Munychionis*, sive τ̀ Πρυτανείας. nam & ἑνδεκάτῃ ad Μουνιχιῶνο⸀ referri potest, quod & *Epiphanius* sequitur, & tum *Prytaniæ* tempus erit omissum. Quid si rescribamus Μουνιχιῶνο⸀ ἕκτῃ καὶ νέᾳ, δεκάτῃ τ̀ Πρυτανείας, aut aliquid hujusmodi? Confer *S. Petitum* in *Eclogis Chronol.* l. 4. c. 18.

b Τῶν Προέδρων.] Πρόεδροι יושבי ראש. REL.

c Ἀρχιερεύς] Is non alius ab eo fuisse videtur, qui olim Πρυτανέων ἐπιστάτης appellari solebat. Quocirca enim Πρυτάνεις, qui populum in suffragia mittebant, προέδροι dicti sunt, & primus eorum ἐπιστάτης, & reliqui συμπρόεδροι.

d Πα-

"καὶ τὰς [d] παραγινομένους Ἀθηναίων, ἢ καὶ πρεσβείαν ἢ "κατ' ἰδίαν πρόφασιν, ὡς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρό- "νως, καὶ προπέμπῃ τὸ ἀσφαλὲς αὐτῶν ἐπανόδου προνοού- "μενος, ἐμαρτυρήθη μὲν ἐπὶ πρότερον περὶ τούτων, [e] δέ- "δοκται δὲ καὶ νῦν, "[f] Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου Σουνιέως εἰση- "γησαμένου, καὶ περὶ [g] τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ἀναμνησθῆναι "τὸν δῆμον, καὶ ὅπως προαίρεσιν ἔχῃ ποιεῖν ἡμᾶς ὅ, τι ποτ' "ἂν [h] δυνώμεθα ἀγαθὸν, πεμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ, "ἀριστείῳ καὶ τῷ νόμῳ, καὶ ῥῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν "ἐν τῷ πρυτανείῳ τοῦ [i] Δήμου καὶ τῶν Χαρίτων, ἀνειπεῖν "δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις, τραγῳ- "δῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ [k] Παναθηναίοις καὶ "Ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς Γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἐπιμελη- "θῆναι δὲ τὸν θρατηγὸν ἀφιγμένου τινὰ αὐτῷ, καὶ ἀφι- "φιλανθρωπίαν τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν ὅ, τι "ἂν ἀποινώσωμεν εἰς πρῶτον καὶ χάριν τῆς πάντος σπου- "δῆς καὶ φιλοτιμίας. ἵνα τούτων γιγνομένων φαίνηται ὁ "δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς "προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὸν πρὸς "ἡμᾶς σπουδὴν ὑπὸ τῶν ἤδη πεπιμημένων· ἐλέσθαι "δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵ τινές τε "αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσωσι προσ- "δεξάμενον τὰς τιμὰς πειράσθαί τι ποιεῖν [l] ἀεὶ ἀγαθὸν "ἡμῶν τὸν πλείν." αἱ μὲν οὖν παρὰ Ῥωμαίων καὶ [m] δῆμος τῶν Ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς Ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς.

"se excipit, curatque deducendos, ut salvi & in- "columes redeant prospiciens, quibus & antea "quidem perhibitum fuit testimonium, visum est "etiam nunc, Theodosio Theodori filio Sunien si "referente, populumque de virtute hujus viri ad- "monente, deque voluntate ejus nobis quoad po- "tuit benefaciendi, honorare ipsum corona aurea, "præmio legitimo, statuamque *ei* ex ære item "collocare in Templo * Populi & Gratiarum: "& præconis voce pronunciari coronæ donatio- "nem in theatro, Dionysiis, dum Tragœdiæ no- "væ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in "Gymnicis certaminibus; curæque esse Ducibus, "ut, dum ille *in amicitia colenda* perseverat, & in "benevolentia erga nos conservanda, omnia, quæ "in honorem ejus & gratiam excogitari possunt pro "ipsius in nos studio & liberalitate, ei *vicissim* tri- "buantur, quibus rebus fiet ut se ostendat popu- "lus noster grato esse erga bene merentes animo, "velleque alios, ut par est, remunerare; quò ille "jam honoribus affectus studium nostrum imite- "tur: prætereaque legatos ex omni Athenien sium "numero legi, quibus id negotii datum erit ut & "ad illum decretum hoc perferant, ipsumque hor- "tentur ut honores *à nobis* assequutus deinceps "studeat de civitate nostra bene mereri." Et qui- dem de honoribus, qui à Romanis & populo A- thenien si habiti sunt Hyrcano, satis à nobis dictum est.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀντίπατρος Ἡρῴδῃ τῷ τῆς Γαλιλαίας προνοιαν, Φα- σαήλῳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπιτρέπει· καὶ ὡς Ἡρῴδης, Ἰουδαίων τῷ Ἀντιπάτρου φθονούντων, κατηγορεῖται πρὸς Ὑρκανόν.

CAP. IX.

Quomodo Antipater Herodi Galilææ administrationem mandat, Phasaëlo Hierosolymorum: utque Herodes, Judæis invidentibus Antipatro, apud Hyrcanum accusatur.

Ὁ Καῖσαρ δὲ, διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν, ἀπέ- πλευσεν. ὡς δὲ Καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς Συρίας Ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, [n] ἀνε- γείρει μὲν αὖθις τὸ τεῖχος, ὑπὸ Πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὴν κατὰ τὴν χώραν [o] θόρυβον ἁπάσιν κατέσχεν, ἀπει- λῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ Ὑρκανῷ φρονεῖσθαι ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τὰ ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπροσκόπως· προσδεμένους δὲ τὰ ἐκ τοῦ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότου, Ὑρκανὸν δὲ [p] ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ῥωμαίους δὲ καὶ Καίσαρα πικροὺς ἀνθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ἃ γὰρ ἀνέξεσθαι μεταχινήμενον ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων [q] καθίστα δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

β'. Βραδὺν δὲ ὁρῶν καὶ [r] νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν, Φασαήλου μὲν τὸν πρεσβύτερον αὐτοῦ τῶν παίδων Ἱεροσολύμων καὶ τῶν πέριξ στρατηγὸν ἀπέδειξεν· τῷ δὲ μετ' αὐτὸν Ἡρῴδῃ τῷ Γαλιλαίαν [s] ἐπέτρεψε, [t] νέῳ παντάπασιν ὄντι. [v] πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.

C Æsar autem, ordinatis Syriæ rebus, per mare discessit. Antipater vero, postquam, deducto à Syria Cæsare, in Judæam reversus est, confestim dejecta à Pompejo mœnia reficit; & regionem obiens, tumultum qui in ea erat, compescebat, partim minando, partim ut quiescerent consulendo. Si enim ab Hyrcano starent, fore *dicebat* ut feliciter degerent, suisque bonis absque turba fruentes vitam agerent: sin rerum novarum spe ducerentur, & ab eis quæstum sectarentur, ipsum *Antipatrum* habituros pro præfecto dominum, Hyrcanum pro rege tyrannum, Romanos vero & Cæsarem pro ducibus hostes acerbos. non enim passuros eum summoveri, quem constituissent ipsi. Cum hæc dixisset, ad res regionis ordinandas se solum accingebat. *Antipater Hierosolymorum mu- ros reficit.* *Tumultuantes compescit.*

2. Videns autem Hyrcanum tardum esse atque segnem, Phasaëlum filiorum suorum natu maximum Hierosolymorum finitimique agri præfectum constituit; Herodi vero, qui illum ætate sequebatur, Galilæam commisit, cum esset omnino juvenis. nam * quindecim tantum annos natus erat. XVII. *Phasaëlo mandat Hierosolyma, Herodi Galileam.*

ve-

[d] Παραγινομένους Ἀθηναίων,] Παραγιγνομένους *Hen.* & *Vat.*
[e] Δέδοκται] καὶ νῦν,] Δεδόχθαι *Vat.*
[f] Θεοδοσίου] Διονυσίου *Vat.* Θεοδώρου] Θεοδώρου *Vat.*
[g] Τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς] Ita *Hen.* τὴν ἀνδρὸς in *reliquis.*
[h] Δυνώμεθα] Δύνηται *Hen.* & *Vat.*
[i] Δήμου] Videsis *Meursium* in *Athenis Atticis*, l. 2. c. 11. HUDS. Δήμου, *Demi* recte, non *populi.* REL. & SPANH.
[k] Παναθηναίοις καὶ Ἐλευσινίοις,] Forsan legendum Παναθηναϊκοῖς καὶ Ἐλευσινίοις, ut monuit Cl. *Lowthius.*
[l] Ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν τὸν πόλιν.] Illud ἀεὶ ex *MSS.*
[m] Δήμος τῶν Ἀθηναίων] Ita cum *Cod. Hen.* καὶ δῆμος καὶ τῶν Ἀθ. in *Editis Aliisque.* Δῆμος δὲ δῆμος τῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀθηναίων legendum conjiciebat *Lowthius.*
[n] Ἀνεγείρει ——— καθῃρημένον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[o] Θόρυβον] *L. B.* θρύλον.
[p] Ἀντὶ βασιλέως τύραννον,] Βασιλέως nomen solum gerere Hyrcanum ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 6. τοῦνομα μόνον βασιλέως ἔχων ἄνευ ἐξουσίας. SPANH.
[q] Καθίστα δι' ἑαυτοῦ] Καθίστα *Basil.* καθίστη in lib. 1. de *Bello Jud.*
[r] Νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[s] Ἐπέτρεψε,] Ἐπιτρέπει *Basil.*
[t] Νέῳ παντάπασιν ὄντι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. & infr. lib. 19. c. 9. §. 2. SPANH.

* *Quindecim tantum annos natus erat.*] Quid mirum (inquit *Noldius* p. 59.) cum etiam infra eam ætatem, *Alexander Severus*, adhuc puer, in imperio &c. vide *Prideaux.*

[v] Πεντεκαίδεκα] Isaacus Casaubonus epistola ad Thuanum, quæ est 936. contendit ια legendum: *nos*, scribit, *contendimus & clarissime demonstramus scribendum esse ια, nec movemur librorum consensu aut Photii assensu.* Mox dixerat: magni momenti est hic locus ad investigationem annorum & Σωτῆρος. REL.

verum illi juvenilis ætas nihil est quidquam incommodi: sed quoniam animi generosi erat adolescens, statim invenit exercendæ suæ virtutis occasionem.

Herodes Ezechiam latronem interficit.

Cum enim offendisset Ezechiam latronum ducem, magna manu finitima Syriæ incursantem, illum nactus interficit, & multos ejus gregales latrones. Ipsum autem ob hoc facinus magno amore prosequuti sunt Syri: nam regionem, quam à latrociniis liberari desiderabant, purgavit. itaque eum hanc ob causam passim per urbes vicosque prædicabant, ut qui pacem illis dederit, feceritque ut bonis suis tuto fruerentur. Quo fiebat ut etiam

Sextus Cæsar procurator Syriæ.

Sexto Cæsari innotesceret, cognato magni Cæsaris, & Syriæ res procuranti. Ex his autem Herodis factis æmulatio nata est Phasaëlo ejus fratri, adeoque ejus celebritate motus est, ut studuerit non deteriorem sibi parare famam, & Hierosolymitas sibi reddiderit amicissimos, urbem quidem per se regendo, sed ita ut nec inhoneste rebus uteretur, neque potestate ad cujusquam injuriam abu-

Antipater magno in honore.

teretur. His rebus efficiebatur, ut Antipater à gente more regio coleretur, & honoribus, qui tribui solent omnium domino, afficeretur. Neque tamen, cum in tanto esset ex rebus istis splendore, decessit quidquam, ut plerumque evenit, suæ erga Hyrcanum benevolentiæ atque fidei.

Primorum Judæorum in Antipatrum odium.

3. Cæterum Judæorum primarii, videntes Antipatrum & ejus filios multum crescere tum gratia apud populares, tum reditibus ex Hyrcani & Judææ pecuniis, erant in eum male animati. Etenim amicitiam instituerat Antipater cum Romanis imperatoribus; & impulso ad pecuniam eis mittendam Hyrcano, ipse muneris gratiam ad se transfert. nam ut propriam, non ut Hyrcano dante *eam* misit. Hæc Hyrcanus audiens non curabat; quinimo magnopere lætabatur. Verum in metu

Antipatrum ejusque filios accusant.

erant primi Judæorum, cum viderent Herodem violentum & audacem, & dominandi cupiditate ardentem: atque ad Hyrcanum profecti, aperte jam Antipatrum accusabant; &, "Quousque, inqui-
"unt, ista quæ fiunt quietus feres? Annon vides
"Antipatrum & ejus filios principatu succinctos,
"teipsum vero regni solum nomen audientem?
"Atqui hæc ignorare non debes, neque te extra
"periculum putare, dum temet atque regnum
"juxta negligis. non enim jam rerum tuarum pro-
"curatores sunt Antipater & ejus filii, ne te fal-
"lat hæc opinio, sed domini manifeste habentur.
"Etenim Herodes ipsius filius Ezechiam & ejus
"socios interfecit contra legem nostram, quæ ho-
"minem quamvis malum interfici vetat, nisi prius
"ad hoc supplicium ex sententia Synedrii damna-
"tus fuerit: & tamen ille, non accepta à te po-
"testate, hoc ausus est.

Hyrcano ira in Herodem accenditur.

4. His auditis Hyrcano persuasum est: atque

Βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης· ἀλλ' ὢν τῷ φρονήματι γενναίῳ ὁ νεανίας, ἀφορμὴν διῆκε θαρρῆσαι εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ Ἐζεκίαν τὸν ληστὴν, [x] τὰ περιοικοῦντα τῆς Συρίας καθαιρεθέντα πολλῷ φόβῳ, τοῦτον [y] καταρχὰν κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ Σύροι· πεφύκει γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῶν λῃστηρίων τὴν χώραν, ὑπεκφεύγουσιν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ [z] κατὰ κώμας καὶ πόλεις, [a] ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐληλατῶν ὑπάρχουσαν. ἐγίνετο δὴ ἀφ' τούτου καὶ [b] Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ τοῦ μεγάλου Καίσαρος, καὶ [c] ἐπιτρόπῳ [d] τῆς Συρίας. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τοῦ Ἡρῴδου πεπραγμένων φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ ὡς τῶν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ κτησάμενος [e] ἐφιλοτιμήσατο μὴ ὑπολειφθῆναι τῶν ὁμοίων εὐφημίας, [f] καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς Ἱεροσολύμιους εὐσεβεστάτους ἐπιστῆται. δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πίστιν, ὅτι δ' ἀπειρακάλως τοῦ πράγματος φερόμενος, ἵστ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. τοῦτ' Ἀντίπατρον ἐπιβῆναι θρασείας ὠφελὲ μὴ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς, καὶ τιμῶν οἵων ἄν τις [g] μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. τοσοῦτον μέντοι τῶν ὑπὸ τούτων λαμπρυνθέντων, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, εὐθὺς [h] τῆς τοῦ πατρὸς εὐνοίας καὶ πίστεως περέβη.

γ'. Οἱ δ' ἐν τέλει τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δυσκολίᾳ τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τοσούτῳ τῇ τε ὑπὸ τοῦ Ἰουδαίους καὶ τῶν τροφῶν χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν Ἀντίπατρος ἐπεποιήκει πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας καὶ χρήματα πέμψας τῶν τροφῶν, αὐτὸς λαβὼν [i] νοσφίζεται τὴν δωρεάν. ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς τροφῶν δόντος, ἔπεμψε. ταῦθ' Ὑρκανὸς ἀπλῶς οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ὅτε δὲ ἤ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἡρῴδην βίαιον καὶ πλημμελῆ, καὶ τυραννικῶς γλιχόμενον· καὶ προσελθόντες Ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Ἀντίπατρος, καὶ "μέχρι
"πότ' ἔφασαν, ὦ τὸν πραττομένους ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ὁ-
"ρᾷς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῷ ὄγκῳ δε-
"δωκότας, [k] σωτὴρ δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκού-
"των. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον
"εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν σεαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ.
"ὁ γὰρ πλείστου σε τῶν πραγμάτων Ἀντίπατρος καὶ οἱ
"παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ δὴ ἀπάτᾳ σαυτὸν τοῦτο οἰόμε-
"νος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ἀναμολόγει. καὶ γὰρ
"Ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ,
"θρασὺς τὸν ἡμέτερον νόμον, [l] ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον
"ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη
"τοῦτο παθεῖν ὑπὸ [m] συνεδρίου· μὴ λαθὼν δὲ ἐξέστειλεν
"θᾶσσον σέ, τοῦτο ἐπάλμησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὴ, ἀκούσας ταῦτα, πάνυ· προσεπῄνεσαν δὴ

Cum hucusque religio mihi fuerit quidquam in *numeris* mutare, absque auctoritate *MSS.* etiam hic nolui κε'. pro ι'. rescribere. id quod faciendum esse monuerunt viri quamplurimi eruditissimi, quos laudat *Casaubonus* in *Exercit.* c. *Baron.* 1. §. 34. quibus accedit *Casaubonus* etiam in *Epist.* 299. ut & *Montacutius* in *Exercit.* 10. p. 34. & in *Apparatu*, p. 194. *Lydiatus* in *Emendat. Temp.* p. 114. & *Keplerus* de *Anno Nat Christi*, p. 52. immo demonstratum dederunt *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 252. *Edit. Lond.* & *Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis*, *Dissert.* 2. c. 6. p. 160. illis assentiente viro doctissimo *Antonino Pagi* in *Apparatu ad Annales Baronii*, p. 12. Quibus factum est ut nihil moremur Cl. *Harduinum* qui (in libro de *Nummis Herodiadum*, p. 334. *Edit. Amst.*) ex scribarum lapsu arripit occasionem sugillandi *Josephum*. Quam male autem sese tueatur ex verbis νέῳ πανταπασιν ὄντι, perspicere licet omnibus, qui cum eo conferent *Is. Casaubonum* & *Antonium Pagi* in locis jam allatis.

x Τὰ περιοικοῦντα τῆς Συρίας] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

y Καταρχὰν κτείνει,] Συλλαβὼν *Busb.* & *Hen.*

z Κατὰ κώμας καὶ πόλεις,] Ita etiam *Vet. Interpr.* κατὰ τε χώρας καὶ κατὰ πόλιν *Busb.* κατὰ τὰς κώμας καὶ κατὰ πόλιν *Hen.*

a Ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

b Σέξτῳ Καίσαρι] Sextus Cæsar Syriæ præmisit. REL.

c Διέποντι τὴν Συρίαν.] Διοικοῦντι τὴν Συρίαν *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

d Τῆς Συρίας.] Τὰ τῆς Συρίας *Hen.*

e Ἐφιλοτιμήσατο μὴ λειφθῆναι] Ἐφιλοτιμεῖτο *Busb.*

f Καὶ τοὺς ὑπ' τοῖς Ἱεροσολύμοις] Καὶ τοὺς ὑπ' Ἱεροσολύμοις εὐσεβεῖς *Busb.*

g Μεταλαμβάνοι] Παραλαμβάνοι *Hen.*

h Τῆς τοῦ Ὑρκανοῦ εὐνοίας] Τῆς τοῦ Ὑρκανοῦ εὐνοίας ἀπορρεῖν καὶ πίστεως *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) Vel propositio ἀπὸ aut ὑπὸ subintelligenda est, aut dicendum εὐδὲν ὑπὸ τῆς scriptum fuisse à *Josepho*.

i Νοσφίζεται] —— ἔπεμψε.] Νοσφίζεται, ἐλαττοῖ *Hesychius*. quandoque pro *interficere* Æschyl. Choëph. v. 489. συνοσφίσω· SPANH.

k Σαυτὸν —— ἀκούοντα.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 6. & supra §. 1. SPANH.

l Ὃς κεκώλυκεν —— συνεδρίου·] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 6. SPANH.

m Συνεδρίου.] Videsis Cl. *Seldenum* de *Synedriis* l. 2. c. 14. §. 3. & l. 3. 9. §. 1. & *Grotium* ad *Matt.* c. 5. v. 22.

n Πο-

ἢ αὐτὸς τὴν ὀργὴν ἔσχε· αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρῴδου [n] πεφονευμένων. αὐτὴ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκαλοῦσι τὸ βασιλέα καὶ τὸ δῆμον, ἵνα δίκην Ἡρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ, διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων Ὑρκανὸς Ἡρῴδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, δεδιὼς ὁ πατρὸς [o] αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μηδ' ἀσφαλείας [p] προσελθεῖν, ἀλλὰ φυλακῆς τοῦ σώματος, πρός τε τὸν Γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν [q] αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ [r] μηδὲν σφᾶς ὀκνοχρῶντος αὐτοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὀλιγοστοὺς Ὑρκανῷ [s] δόξειε μηδὲ μείζονος [t] φαινόμενος παρασκευῆς, μήτε γυμνὸς καὶ [u] ἀφυλάκτως ἴοι πρὸς τὴν δίκην. Σέξτος μέντοι, ὁ τῆς Συρίας ἡγεμών, γράμματα γράψας ἐκέλευσε τὸν Ἡρῴδην ἐκ τῆς δίκης, καὶ πεφοβημένων ἔγραψεν. [x] τῷ δὲ δι' ἣν ἀφορμὴν [y] καὶ παρ' ὃν ἔγραψε Σέξτος γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ συνεδρίου παθεῖν ἀπαλλαγῆναι τὸν Ἡρῴδην· ἠγόητο γὰρ αὐτὸν ὡς ἰόν. καταστὰς οὖν ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ αὐτοῦ πάγματος Ἡρῴδης, [z] κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς τῶν περὶ ἀφικόμενον Διβαλλόντων· ἀλλ' ἦν ἡσυχία, καὶ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. Διακειμένων δ' ἔτως, εἷς τις [a] Σαμέας τῶνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τὸ μὴ δεδιέναι κρείττων, ἀναστὰς [c] εἶπεν· "Ἄνδρες αὐτόφοροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς "οἶδά τινα τῶν πάντων [d] ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς κε-"κλημένον ἦτω φανήσομαι, ὅτε ὑμᾶς ἔχων εἰσιὼν "ὑπολαμβάνω· ἀλλὰ πᾶς ὅστις δέδοται οὐδ' ἀφῖκται εἰς "τοῦτο τὸ συνέδριον κεκριμένος, ταπεινὸς παρέσεσθαι, "καὶ χρήματα δεδοικὼς, καὶ ἔλεον ἡμερωμένος παρ' ἡμῶν, "[c] κόμιμόν τε ὀλιγορήσας καὶ εὐθὺς μέλανα ἐνδεδυμένος. "ὁ δὲ βέλτιστος Ἡρῴδης, [e] φόνῳ δίκην φεύγων δὲ ἐπ' αἰ-"τίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσηκε τὴν πορφύραν ἀπε-"κείμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ σωφρο-"τέρᾳ κόμῃ, καὶ οὐδὲ αὐτὸν ἔχων ὠμόλιπες, ἵν' ἐν κινδύ-"νῳ ὄντες αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κλείνῃ μὲν ἡμᾶς, αἰ-"τιᾶσθαι δὲ σωθῆναι βιασόμενον τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ἡρῴδην μὲν "ἔγωγε τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον "ποιεῖσθαι περὶ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον· ὑμᾶς δὲ καὶ τὴν "βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ δεδωκότας. ἴστε μέν-"τοι μέγαν τὸν Θεὸν, καὶ ὅτι [f] δι' ὃν νῦν δι' Ὑρκανὸν ὑπολυ-"σαι βέλεσθε, [g] κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸ βασιλέα." διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ Ἡρῴδης, τὴν βασιλείαν δεδιαβεὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ,

insuper ejus iram accenderunt matres occisorum ab Herode. nam & illæ singulis diebus in fano regem & populum orare non intermittebant, ut pro factis coram Synedrio * judicium subiret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem evocat *ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur. Herodes vero eò veniebat, cum hoc eum monuisset pater, ut non privati hominis more, sed cum præsidio corporisque custodia *Hyrcanum* adiret, compositis Galilææ rebus quo modo è re sua esse judicavit, tantoque comitatu, quantus ei ad iter satis esset, ut nec Hyrcano metuendus videretur, si cum majoribus copiis venisset, neque nudus & incustoditus committeret se judicio. † Veruntamen Sextus Syriæ præses Hyrcanum literis monuit, ut Herodem ‡ judicio liberaret, minis si non pareret adjectis. Huic autem in causa erant literæ à Sexto acceptæ, quod Herodem nullo à Synedrio supplicio affectum dimiserit; quippe quem amaret ut filium. Postquam vero Herodes in Synedrio cum agmine constitit, omnes perculit, & de cætero nemo *illorum* ausus est accusationem instituere, qui in eum antequam veniret invehebantur: sed *altum* erat silentium, & quid agi deberet dubitatio. Rebus autem sic se habentibus, unus quispiam nomine Sameas, justus homo, ideoque timere nescius, surrexit, & *in hunc modum* verba fecit: "Equidem, viri mecum judi-"ces, tuque ô Rex, neque ipse quenquam unquam "novi, neque vos nominare posse arbitror, qui in "judicium apud vos ut causam diceret vocatus ita "steiterit: quin quisquis omnium unquam in hoc "synedrium venit judicium subiturus, humilis "comparet, & habitu metuentis, & à nobis mise-"ricordiam aucupantis, capillis promissis *horridus*, "& veste pulla indutus. At iste bonus Herodes, "cædis reus, & ob tam grave crimen appellatus, "astat hîc purpura amictus, & caput ornatus cæ-"sarie *pulchre* composita, & armatis hominibus sti-"patus, ut si eum ex lege condemnaverimus, tru-"cidet nos; ipse vero violato jure evadat. At He-"rodem haud equidem ob ista reprehenderem, si "utilitatis suæ majorem quam legum rationem "habuerit: sed vosmet & Regem, qui tantam ei "licentiam præbuistis. Veruntamen scitote po-"tentem esse Deum, & quod iste, quem nunc pro-"pter Hyrcanum vultis absolvere, & vos aliquan-"do & ipsum Regem *merita* pœna afficiet." Nihil autem deceptus erat in iis quæ dixit. nam Herodes, regnum adeptus, omnes qui tum fuerant in Syne-

Herodes in judicium vocatur.

Sameæ oratio contra Herodem.

Sameas posthac magno in honore apud Herodem.

n Πεφονευμένων.] *Sc.* eorum qui erant cum Ezechia, ut dicit *Pseudo-Gorionides*, l. 6. c. 44.

* *Judicium subiret Herodes.*] Ita placuit interpretari δίκην ὑπέχειν: quæ verba in aliis auctoribus sonant, *pœnas subire*. Ut coram confessu judicum facti sui rationem cogeretur reddere, *Gelen.* Ut facti causam diceret coram concilio, *Casal.* Ante concilium de actis suis redderet rationem, *Epiphan.*

* *Ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur.*] Rationem redditurum de iis quorum accusabatur, *Alii.* Satisfacturum de criminibus sibi illatis, *Epiphan.*

o Αὐτῷ παραινέσαντος.] Αὐτὸν solus *Busb.*

p Προσελθεῖν.] Εἰσελθεῖν *Hen.* & *Busb.*

q Αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* αὐτὸς in *ceteris*.

r Μηδὲν σφᾶς ὀκνοχρῶντος.] Μηδὲ καταφρονῶ σφᾶς· ἄλλως. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

s Δόξειε μὴ μείζονος.] Sic *Bas. Busb.* & *Hen.* δόξῃ *Gen.* & *aliquot MSS.*

t Παρασκευάσασθαι φαινόμενος.] Ita *Hen.* παρασκευάσασθαι in *reliquis*.

u Ἀφυλάκτως ἴοι.] Ἀφύλακτος ἴοι *Vat.* ἀφύλακτος ἴοι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

† *Veruntamen Sextus Syriæ*] Imo & Sextus Syriæ rector, *Epiphan.* Syriæ præses, *Aliis.*

‡ *Judicio liberaret*,] *Al.* crimine absolveret.

x Τῷ δὲ δι' ἣν ἀφορμὴν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* τὸ δ' ἵν in *Editis Aliisque.* αὐτῷ δὲ δι' ἣν legendum esse conjecerat Cl. *Louthius.*

y Καὶ τὰ παρ' ὃ Σέξτου γράμματα.] Καὶ τὸ παρ' ὃ Σέξτου γράμμα *Busb.*

z Κατέπληξεν ἅπαντας.] Κατέπληξε πάντας.

a Σαμέας τῶνομα.] Σαμαίας ὄνομα *Hen.* Σαμαῖος ὀνόματι *Busb.* & *Zonar.* Vide *Annott.* sub initium libri xv. HUDS. Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

b Δεδιέναι κρείττων.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* δεδοικέναι in *Editis Aliisque.*

c Εἶπεν·] Hæc conveniunt cum historia, quam Talmudici narrant de Simeone ben Shetach. Gem. Sanhedrin. 19. 2. REL.

d Ὑπ' αὐτῆς] Ὑφ' ὑμῶν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *à vobis*. id quod monuit Cl. *Louthius.* Forsan ὑπ' ἀδείας.

e Κόμιμόν τε ὀλιγορήσας.] Id opponitur homini τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένον τῇ τριχὸς κόμῃ, uti liquet ex iis quæ mox sequuntur. Id Hebræi dicunt גדל פרע ראש & פרע, quod caput incomtum indicat & comas non in statione positas sed demissas. Vetus Scholiastes Juvenalis Sat. xv. 137. *puellares capilli tristitia & squalore longiores. Cum enim rei tenemur & capillos demittimus.* Solebant veteres non fœminæ modo sed viri capillos componere. Servius id docet ad x Æneid. *Antiquo more quo viri sicut mulieres componebant capillos. Quod verum esse statuæ nonnullæ antiquorum docent & persona, quas in tragœdiis videmus, similes in utroque sexu quantum ad ornatum pertinet.* REL.

f Φόνῳ δίκην φεύγων.] Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

g Κολάσει —— βασιλέα.] Hæc non Sameæ, sed Pollioni tribuit infra lib. 15. c. 1. §. 1. De Pollione & Samea eorumque sectatoribus eod. libr. c. 10. §. 4. & lib. 15. c. 10. §. 1. SPANH. Similliman plane de Julio Cæsare divinationem monitionemque Sullæ eventus quoque, teste Suetonio, comprobavit. *Vincerent*, ajebat apud illum in Vita Cæsaris cap. 1. *ac sibi haberent; dummodo scirent, eum, quem incolumem tanto opere cuperent, quandoque Optimatium partibus, quas secum simul defendissent, exitio futurum.* HAV.

Synedrio, atque adeo Hyrcanum ipsum, interfecit, excepto Samea. ipsum enim propter ejus justitiam magno habebat in honore; quodque, postea obsessa urbe ab Herode & Sosio, populum monuisset, ut Herodem admitterent, dicendo, *ipsos* eum propter peccata effugere non posse. Et de istis quidem suo loco dicemus.

Hyrcanus finit Herodem effugere.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in Synedrio erant, in Herodis mortem incitatos, judicium in alium diem distulit & clam Herodi consultum misit ut ab urbe profugeret: ita enim ex periculo evasurum. Et ille quidem Damascum se, ut Regem fugiens, contulit. Cumque ad Sextum Cæsarem venisset, reique suas in tuto collocasset, ita erat animatus, ut si denuo vocaretur ad Synedrium in judicium, non obtemperaret. Illi vero indignabantur qui in Synedrio erant, & Hyrcanum docere conabantur, ea omnia contra ipsum facere. idque eum non latebat, sed quid ageret non habebat, præ ignavia atque vecordia. Cum autem Sextus Herodem Cœles-Syriæ præsidem fecisset (hoc enim ipsi pecuniâ vendiderat *imperium*) erat Hyrcanus in metu, ne Herodes sibi etiam bellum inferret: * id quod non multo post hunc metum accidit. Veniebat utpote Herodes exercitum in ipsum ducens, iratus ei ob judicium, & quod ad causam dicendam in Synedrio vocatus fuisset. Verum *ejus* pater Antipater & frater, eum prohibuerunt ab impressione in Hierosolyma faciendâ, ei *quidem* obviam profecti, atque impetum illius deprecati, hortatique ne quid *hostile* moliretur, nec ultra quam minis terrorem incutiendo procederet adversus eum, cujus beneficio ad hanc dignitatem provectus est. Atque orabant, ut indignanti, quod citatus fuerit ut judicio se sisteret, in memoriam veniret & quod fuerit dimissus, atque adeo gratiam haberet, & non ad severiora se reciperet, & pro salute accepta ingratum semet ostenderet: utque secum reputaret, quod, si belli casus Deus regit & moderatur, eo magis erit in incerto expeditionis eventus, adeoque victoriam non omnino ipsi sperandam esse, bellum illaturo regi & socio, qui multis *ipsum* affecerit beneficiis, nihil vero gravius in eum admiserit; & quod ad ea quorum insimulatur, ut ut per malos consiliarios, per se nullam ipsi suspicionem dederit, feceritve quidpiam quod rei durioris speciem præ se ferebat. Istis flectitur Herodes, arbitratus sibi satis esse ad *futuras* spes ratas habendas, quod hoc saltem assequutus esset ut genti potentiam suam ostenderet. Et hoc quidem in statu erat Judæa.

Abeo Cœle-Syriæ præficitur.

Suadetur Herodi, ne bellum inferat Hierosolymitanis.

ε'. Τρκανὸς ἢ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν [m] Ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν [n] ἀνεβάλετο, καὶ πέμψας κρύφα πρὸς Ἡρώδην, [o] συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ τὸν κίνδυνον ἀφεύξεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν, ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς Σέξτον Καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος, ὅσος εἶχεν, ὡς εἰ καλοῦντος πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ἐπὶ δίκην οὐχ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δὲ οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν Τρκανὸν ἐπῴρωνον διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτόν. τὸ δ' ὅλον ἐλάνθανε μὲν, πεφύκει δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. Σέξτου δὲ πιπράσκοντος Ἡρώδῃ στρατηγὸν τῆς Κοίλης Συρίας, [p] χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτ' ἀπέδοτο, Τρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσηται Ἡρώδης [q] καὶ ἐπ' αὐτόν. ὁ πολὺ δ' [r] τούτου δέος ἐβεβάρυνεν. ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ Ἡρώδης [s] στρατὸν ἐπ' αὐτόν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τοῦ κληθῆναι [t] πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν [v] προσβαλεῖν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὑπαντήσαντες ὅ, τε πατὴρ Ἀντίπατος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὰς ὁρμὰς αὐτοῦ καταπαύσαντες, καὶ παρακαλέσαντες [x] ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπληξάμενον δὲ ἁπλῶς [y] μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω καὶ τοῦ προσχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε αὐτὸν [z] κληθέντα ἐπὶ [a] δίκην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότερον ἀπαντᾶν, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν· λογίζεσθαι δὲ, ὡς, [b] εἰ καὶ πολέμου ῥοπὴ βραβεύει τὸ θεῖον, ταλέον ἐστὶ τῆς στρατιᾶς τὸ ἄδηλον· διὸ καὶ τῷ νικᾶν μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν διεργαστήσεσθαι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν [c] αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς δὲ ὧν ἐγκαλοίη, λόγῳ πονηρὰς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπονοίαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς [d] παρεχημένῳ. πείθεται τούτοις Ἡρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι [e] οὕτω καὶ τῷ ἰσχυρὸ δόξαι δείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν οὕτως εἶχεν.

CAP. X.

Honos à Romanis aliisque gentibus habitus Judæis, & fœdera cum illis inita.

Hyrcani legatio ad Cæsarem.

CÆsar vero, *Syria* Romam profectus, navigationem in Africam adornabat, cum Scipione & Catone bellum gesturus. Cæterum Hyrcanus ad eum misit rogatum, ut amicitiam secum initam

ΚΕΦ. ι'.

Ρωμαίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν τιμαὶ καὶ συμμαχίαι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

[f] Ὁ δὲ Καῖσαρ, διελθὼν εἰς Ῥώμην, ἐτοιμος ἦν πολεμεῖν ἐπ' Ἀφρικῆς, πολεμήσων Σκιπίωνι καὶ Κάτωνι. πέμψας δ' Τρκανὸς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει βεβαιώ-

---

h Χωρὶς —— πολιορκημένης] Vid. infra lib. 15. c. 1. §. 1. SPANH.

i Σαμέα.] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.*

k Σοσίᾳ,] Σοσίαν in aliquot *MSS.*

l Διώκασι ἀλφυγεῖν αὐτόν.] Ita *Hen.* διωκήσειε ἀλφυγεῖν *Busb.* δύνασθαι φυγεῖν in *Editis.*

m Ἡρῴδου] Τοῦ Ἡρῴδου *Hen.* τὸν Ἡρῴδην *Lugd. Bat.*

n Ἀνεβάλετο,] Ita *Busb.* ἀνεβάλλετο in ceteris.

o Συνεβούλευσεν αὐτῷ] Συνεβούλευεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* χρημάτων δ' αὐτῷ τούτῳ *Basil.* χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο *Gen. Aliisque.* HUDS. F. ἀλλ' χρημ. nam hoc ei pecuniis vendidit *Rufin.* SPANH.

* *Id quod non multo post hunc metum accidit.*] Nec morabatur diu post hunc metum sed ven. *Schotan.*

q Καὶ ἐπ' αὐτόν.] Illud καὶ ex *MSS.* est.

r Τούτου δ' δέος ἐβεβάρυνεν.] Τοῦ δέους *Vat.* τὸ δέος *Busb.*

s Στρατὸν] *Lugd. Bat.* στρατιὰν.

t Πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν·] Ita *Basil.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πρὸς τὸ λ. *Gen. Aliique.*

v Προσβαλεῖν τοῖς Ἱεροσολύμοις,] Προσβάλλειν *Busb.*

x Ἔργῳ] *L. B.* ἔργων.

y Μόνον] Μόνου deest *Busb.* μόνη legit *Hen.* & *Lugd. Bat.*

z Κληθέντα] Κληθῆναι *Busb.* qui mox omittit ἐλθεῖν, & (post χάριν infr.) αὐτῷ pro αὐτῆς reponit.

a Δίκην] *L. B.* δίκης.

b Εἰ καὶ —— ἄδηλον,] Eadem ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 9. nisi quod ibi τὸ στρατιᾶς τὸ ἄδηλον· SPANH.

c Αὐτὸν εἰργασμένῳ] Εἰς αὐτὸν εἰργασμένῳ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Παρεχημένῳ.] Παρεχημένῳ *Hen.* qui mox legit πείθει) τούτοις ὁ Ἡρώδης.

e Αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχυρὸ ὑποδείξασθαι] Αὐτῷ τὸ καὶ *Hen.* & *Vat.*

f Ὁ δὲ Καῖσαρ,] Καῖσαρ δὲ ἐλθὼν εἰς Ῥώμην *Busb.*

g Συμ-

ξαιώσεσθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ [g] συμμαχίαν. [h] ἐδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἀναδῆσαι τὰς γεγενημένας Ρωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τὰς ἄλλας ἅπάσας, ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς ἀφ' ἁπάσης ἔσχον ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ ἦ πολλοὶ, ἀφ' τὸ πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν, ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχῇ μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ παρ' ἄλλοις τ Βαρβάρων· πρὸς ἦ τὰ ὑπὸ Ρωμαίων δόγματα ὅσα ἔστιν ἀντιφέρειν, ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἀνακεῖ) τόποις τ πόλεων, καὶ ἐπὶ νεῷ ἐν τῷ [i] Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ σήλαις ἀναγεγραμμέναις χαλκαῖς. [k] ὧν μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκοῦν σήλην, ἐδήλωσεν, ὅτι [m] Ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσιν. ὧν τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παρεθήσομαι ἦ καὶ τὰ γνώμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

β. "[n] ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥΤΟΚΡΑ-"ΤΩΡ, καὶ ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι, "κἀγὼ ἦ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γραμμένης ἀνα-"γραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν τὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρ-"χιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πάντμφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, "ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακεῖ) γράμμασι. βούλομαι "ἦ καὶ Ἑλλησι καὶ Ρωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τεθῆναι ἀναστη-"θῆναι. ἔστι ἦ δὴ τὸ τοῦτο. ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκρά-"τωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεὺς, μετὰ συμβουλίου γνώμης "ἐπέκεινα. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νεῦ καὶ "ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε "καὶ ἀρετὴν πρὸς τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς "ἄξιον πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, [o] καὶ ἐν τῷ "ἔσχατον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων "στρατιωτῶν ἦκε συμμαχῶν, καὶ πρὸς Μιθραδάτην ἀπο-"σταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τῇ [p] ἐν πᾶσι ὑπερέ-"βαλε, ἀφ' ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ "τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερω-"σύνῃ τε Ἰουδαίων ἀφ' παντὸς ἔχειν [q] καὶ πάτρια ἔθη, εἶναί "τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔπι τε τῶν "ἐν τοῖς [r] κατ' ἄνδρα Φίλοις ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε καὶ τοὺς "ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐσὺν [s] ἀρχιερατικὰ ἢ Φιλανθρωπα, "πᾶσι κελεύω κατέχειν αὐτὸν ὡς τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἐὰν ἦ "μεταξὺ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῶν Ἰουδαίων ἀγωγῆς, "ἀρέσκει μοι κρίσιν [t] γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. ὠφελήσασθαι ἦ ἢ χρήματα [v] πράσσεσθαι ἃ δοκιμάζω.

γ. "[x] ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα,

& ſocietatem *denuo* firmaret. Mihi autem *jam* neceſſarium eſſe viſum eſt percenſere omnes honores genti noſtræ à Romanis eorumque imperatoribus habitos, & ſocietatis fœdera *memorare*, ut alios univerſos non lateat, quod & Aſiæ & Europæ reges noſtrûm ſtudioſi fuerint, ex amore fortitudinis noſtræ fideique. Siquidem multi, propter ſuum in nos odium, nolint animum inducere ut iis credant quæ Perſæ & Macedones de nobis ſcripſerunt, quod ea non ubique compareant, neque in locis publicis exiſtent, ſed apud nos & alios quoſdam Barbarorum adſerventur: non eſt tamen quod Romanorum decretis vel quidquam contradicant; nam in urbium locis publicis repoſita ſunt, & etiamnum in Capitolio, idque columnis æreis inſcripta. Quin & Julius Cæſar, Judæis qui Alexandriæ ſunt factâ æneâ columnâ, palam fecit *omnibus*, eos cives Alexandrinos eſſe. atque ex iſtis rem demonſtrabo. præterea etiam decreta à ſenatu facta & Julio Cæſare apponam, quæ ad Hyrcanum gentemque noſtram ſpectant.

Recenſio honorum Judæis habitorum à Romanis Aliiſque.

2. "CAIUS JULIUS CÆSAR, IMPE-"RATOR, & pontifex maximus, dictator ite-"rum, Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui, popu-"lo ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quoque & "exercitus valemus. Miſi ad vos exemplar decre-"ti in tabulas relati, quod ad Hyrcanum Alexan-"dri filium, pontificem & ethnarcham Judæum, "attinet, ut in veſtris actis publicis reponatur. "Volo etiam ut Græce Latineque tabulis æreis "mandetur. Eſt autem hoc. JULIUS CÆSAR "imperator iterum, & pontifex maximus, ex con-"cilii ſententia decrevi. Quoniam Hyrcanus Ale-"xandri *filius* Judæus, & nunc & ſuperioribus "temporibus, tam pace quam bello, fidem & di-"ligentiam noſtris in negotiis præſtitit, id quod "ei multi Imperatores atteſtati ſunt; & nuperri-"me in bello Alexandrino in auxilium venit cum "mille & quingentis militibus, & ad Mithrada-"tem à me miſſus omnes in agmine fortitudine "ſuperavit; has ob cauſas Hyrcanum Alexandri "*filium*, filioſque ejus Judæorum ethnarchas eſſe "volo, & pontificatum Judæorum perpetuo reti-"nere more patrio; eſſeque ipſum & filios ejus "ſocios nobis, prætereaque in ſingularibus amicis "recenſeri; quæcunque etiam, propriis illorum le-"gibus ad pontifices pertinent, aut *aliorum* beni-"gnitate illis conceſſa ſunt, ipſum filioſque ejus "habere jubeo: ſiqua vero inter eos de Judaicis "inſtitutis quæſtio oriatur, placet mihi judicium "penes ipſum eſſe. ut vero illic hyemetur, aut "pecuniæ ab illis exigantur, mihi non placet.

C. Julii Cæſaris litera ad Sidonios & decretum in gratiam Judæorum.

3. "CAII CÆSARIS conſulis placita, con-"ceſſa,

Alia à C. Cæſare decreta.

g Συμμαχίαν.] Poſt συμμαχίαν adjicit *Busb.* ὁ ἦ, μετὰ τὴν συγκλήτου, δόγμα περὶ τούτου ποιοῦμαι. dein ſtatim ſubjicit ea quæ ſequuntur, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν, reliquis omnibus quæ in medio ſunt omiſſis.

h Ἐδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί] Ἐδοξε *Gall.*

i Καπετωλίῳ,] Καπιτωλίῳ *Gall.*

k Οὐ μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος,] Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Κ. *Vat.*

l Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκοῦν σήλην,] Ita diſtinxi. antea erat, Ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκοῦν σήλην ἐδήλωσεν, ὅτι.

m Ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσιν.] Conf. ſupr. c. 7. §. 2. SPANH.

n Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ,] Γ. Ι. Κ. αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεύς malit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις. tom. 2. p. 24. aut potius αὐτοκράτωρ β. ἀρχιερεύς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον. p. 25.

o Καὶ ἐν τῷ ἔσχατον] Hæc verba non ſinunt nos dubitare (inquit *Petitus* p. 24.) quin Hyrcanus ipſe in Ægyptum venerit cum auxiliis ad Cæſarem, prout teſtatur *Strabo* apud *noſtrum* paulo ſupra, cap. 8. §. 3.

p Ἐν τάξει] *L. B.* ἐν τι τάξει. Legendum ἐν τῇ τάξει. HAV.

q Καὶ πάτρια ἔθη,] Καὶ τὰ πάντια ἔθη *Vat.* & *Lugd. Bat.*

r Κατ' ἄνδρα φίλοις] Inter varia amicorum epitheta, frequens eſt illud apud Latinos, quo *ſingulares* dicuntur. Id uſurpaverat dubio procul Julius Cæſar in hoc decreto. unde *Joſephus*, vel ſi quis alius ejus interpres Græcus, vocem Latinam minus intelligens κατ' ἄνδρα vertit. *Vetus Interpres* habet, *inter viros amiciſſimos eſſe cenſendos.* bene ad ſenſum, quanquam errore Græco, ni fallor, nequaquam percepto. *Cotelerius* in notis ad *Monumenta Eccleſ. Gr.* ad p. 64 *Tom.* 2.

s Ἀρχιερατικὰ ἢ Φιλάνθρωπα,] Ita primus reſcribendum eſſe monuit *Iſ. Caſaubonus*, teſte *Seldeno* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12. id quod firmatur ex ſequentibus, §. 6. & ex *Cotelerio* in notis ad *Tomum* prædictum, ad p. 180. Ἀρχιερατικὰς καὶ φιλανθρώπως reponendum cenſet *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 2. p. 26. HUDS. Vel ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπον, immo è MSS. ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπα· *Selden. de Succeſſ. Pontif.* ex Caſaubono p. 137. SPANH. Quum itaque optimus *L. B.* lectioni Caſaub. adſtipuletur, non eſt cur de alia ſolliciti ſimus. HAV.

t Γενέσθαι παρ' αὐτοῖς.] *L. B.* γένεσθαι παρ' αὐτοῖς.

v Πράσσεσθαι] *L. B.* πράττεσθαι.

x Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου] Γαΐου Καίσαρος αὐτοκράτορος, ὑπάτου *Vat.* ὑπ' αὐτοῦ *Lugd. Bat.* Γαΐου Καίσαρος, δικτάτορος, ὑπάτου legiſſe videtur *Epiphan.* Verum (ut inquit *Petitus*, p. 59.) excidit nota numeralis, quam repone Γ. Κ. ὑπάτου ε. Sed & alia deſunt. nam Hyrcani mentio certe præceſſerat, unde hic habes cum pronomine relativo, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ, Hyrcani ſcilicet. Præterea verba illa Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου videntur ita accipi debere ut ſint nota temporis quo factum eſt decretum, *C. Cæſare Coſ.* nam vix eſt ut ſignificent iſta à Cæſare decreta & conceſſa: cum ad hunc ſenſum exprimendum addi oporteat præpoſitio.

y Πρα-

"ceſſa, decreta, ita ſe habent. Ut filii ejus princi-
"patu Judæorum gentis & locis ſibi conceſſis
"fruantur; atque pontifex ipſe & Judæorum eth-
"narcha eos defendat qui injuria afficiuntur. mit-
"tendoſque eſſe ad Hyrcanum Alexandri filium
"Judæorum pontificem legatos de ſocietate & a-
"micitia acturos; æreamque tabulam iſta conti-
"nentem dedicandam, & in Capitolio, & apud
"Sidonem & Tyrum, & Aſcalonem, & in tem-
"plis inſcriptam Romanis Græciſque literis; *cu-*
"*randumque* ut & hoc decretum ad omnes ſingu-
"larum urbium quæſtores earumque prætores &
"ad amicos *ſuos* perferantur, quò legatis lautia
"præbeantur, & mandata hæc paſſim divulgen-
"tur.

C. Cæſaris alterum decretum.

4. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator,
"conſul, honoris & virtutis & benignitatis ergo,
"conceſſit, quod felix fauſtumque ſit ſenatui
"populoque Romano, uti Hyrcanus Alexandri
"filius, & pariter ac ipſe ejus filii, pontifices &
"ſacerdotes ſiant Hieroſolymorum totiuſque gen-
"tis, eodem jure rituque quo & majores eorum
"ſacerdotium tenuerunt.

Ejuſdem aliud decretum.

5. "CAIUS CÆSAR, quintùm conſul, de-
"crevit, ut iſti habeant muniantque Hieroſolymo-
"rum urbem, atque Hyrcanus Alexandri *filius* Ju-
"dæorum pontifex & ethnarcha eam occupet
"quemadmodum ipſe voluerit: & ut Judæis ſe-
"cundo *quoque* frugum locationis anno de reditibus
"eorum ſubducant; * & neque fiat *tributorum* re-
"demptio, nec eadem tributa *ſemper* ſolvantur.

Iterum aliud ejuſdem.

6. "CAIUS CÆSAR, imperator iterum, ſta-
"tuit, ut † propter urbem Hieroſolymorum tribu-
"ta pendat tota Judæorum ditio, excepta Joppe,
"idque ſingulis annis, niſi ſit annus ſeptimus,
"quem Sabbaticum appellant, quod mos eſt in eo
"neque fructus arborum legere neque ſeminare.
"utque in Sidone ſecundo quoque anno tributum
"reddant quartam ſatorum partem; ac præterea
"Hyrcano ejuſque filiis decimas ſolvant, quas eo-
"rum etiam majoribus ſolvebant. utque nemo vel
"Præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum
"auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab
"his exigere ad hybernandum, aut alio quocunque
"nomine, ſed ubique ſint injuriâ immunes. quæ-
"cunque etiam poſtea habuerint & poſſederint,
"aut emerint, his omnibus fruantur. Joppen civi-
"tatem præterea, quam ab initio habuerunt Judæi,
"cum ſocietatem cum Romanis facerent, illorum
"eſſe, quemadmodum & antea, nobis placere:
"tributa quoque hujus civitatis nomine habere
"Hyrcanum Alexandri filium ejuſque filios ab
"agri cultoribus, propter frumentum è regione &
"portu quotannis in Sidonem exportatum, mo-
"dios viginti mille ſexcentos ſeptuaginta quinque,

"συγκεχωρημένα, προσκεκριμένα, ἐστὶν ὅτως ἐχοντα.
"ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ ϗ Ιουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, ϗ τῶν δι-
"δομένων τόπων καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ
"ἐθνάρχης τ Ιουδαίων [y] προϊσῃ τ ἀδικημένων. πέμψαι
"ϑ πρὸς Υρκανὸν Αλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τ Ιουδαίων,
"πρεσϐεύσοντας τὸν περὶ φιλίας ϵ συμμαχίας Δ|αλεξομέ-
"νους· ἀνατεθῆναι ϑ ϵ χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν,
"ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ, ϗ Σιδῶνι ϵ Τύρῳ, ϗ ἐν Ασκάλω-
"νι, ϗ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένην [z] γράμμασι Ρω-
"μαϊκοῖς τε καὶ Ελληνικοῖς, ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι
"τοῖς ϗ πολιν παμίαυς καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόσιν, εἰς τε
"τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσϐεύσασι πα-
"ρασχεῖν, καὶ Δ|αταίσμα πέμψαι πανσαχοῦ.

δ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, [a] διϗάτωρ,
"ὑπατ@· τὸ, τιμῆς ϵ ἀρετῆς ϵ φιλανθρωπίας ἕνεκεν,
"συνεχώρησεν ὑπὲρ συμφέροντος τ συγκλήτου ϗ τ δήμου τ
"Ρωμαίων, Υρκανὸν Αλεξάνδρου υἱὸν, αὐτὸν τε ϗ τὰ τέκνα
"αὐτοῦ, ἀρχιερῆς τε ϵ ἱερεῖς Ιεροσολύμων ϵ ϗ ἔθνους εἶ-
"ναι ὑπὲρ τοὺς δικαίους ϵ τοὺς νομίμους, οἷς ϵ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτῶν τὴν ἱερωσύνην [b] κατεῖχον.

ε'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [c] ὕπατ@· τὸ πέμπτον, ἔκρι-
"νε, τούτους ἔχειν ϵ τηρεῖσθαι τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, ϗ
"κατέχειν αὐτὴν Υρκανὸν Αλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ιου-
"δαίων ϵ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς [d] προαιρῆται· ὅπως
"τε Ιουδαίοις [e] ἐν τῷ δευτέρῳ τ μισθώσεως ἔτει τ προσό-
"δου [f] χώρου ὑπεξέλωνται, ϗ μήτε [g] ἐργολαβῶσί τινες,
"μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς πλῶσιν.

ϛ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔρη-
"σε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως πλῶσιν [h] ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν
"πόλεως, Ιόππης ὑπεξαιρεμένης, χωρὶς ϗ ἑβδόμου ἔτους,
"ὃν [i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπεὶ ἐν αὐ-
"τῷ μήτε ἀπὸ τ δένδρων καρπὸν λαμϐάνουσι μήτε σπείρου-
"σι· ϗ ἵνα ἐν Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τ [k] φόρου ἀποδιδῶσι,
"τὸ τέταρτον τ σπειρομένων· πρὸς τούτοις ἔτι ϵ Υρκανῷ ϗ
"τοῖς παισὶν αὐτοῦ τὰς δεκάτας πλῶσιν, ἃς ἐπίλοιπον ϗ
"τοῖς προγόνοις αὐτῶν. ϗ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε
"στρατηγὸς ἢ πρεσϐευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τ Ιουδαίων [l] ἐπισ-
"συμμαχίαν, ϗ [m] στρατιώτας [n] ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τέ-
"των εἰσπράττεσθαι, ἢ εἰς σῖτοχρησίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ
"ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανσαχόθεν ἀνεπηρέαστα. ὅσα τε μὴ
"πᾶσι ἔχον [o] ϗ [p] ἐνεμέθησαν, ἢ ἐπρίαντο, πᾶσι πάντα
"αὐτὰ ἔχειν. Ιόππην ϑ πάλιν, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἔχον Ιου-
"δαῖοι ποιήσαντες τὴν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι
"καθὼς ϵ τὸ [q] πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· φόρους τε ὑπὲρ
"ταύτης τ πόλεως Υρκανὸν [r] ἔχειν Αλεξάνδρου υἱὸν ϵ παῖ-
"δας αὐτοῦ, σῖτα τ τὴν γῆν νεμομένων, χώρας ϵ λιμέ-
"νων ἐξαγωγὴν κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι, μοδίους δισμυρίους
"[s] ἑξακισχιλίους ϵ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑπεξαιρεμένου ϗ

"[t] ἐ-

y Προϊσῃ) τ ἀδικημένων.] Vim paſſis adeſſet *Ruſin.* SPANH. *L. B. π. τ.* Ιουδαίων.

z Γράμμασι Ρωμαϊκοῖς τε ϗ Ελληνικοῖς,] Conf. infr. c. 12. §. 5. SPANH.

a Διϗάτωρ, ὕπατ@·.] Abeſt à *Lugd. Bat.*

b Κατεῖχον.] *Lugd. Bat.* Δ|κατείχον.

c Ὑπατος τὸ πέμπτον,] Υπαο@· τὸ τρίτον reſcribendum cenſet *Petitus* p. 61. quod Hyrcanus legatos Romam miſit ad Cæſarem, eo quo in Africam expeditionem parabat tempore; eoque anno Cæſar, quo tertium conſul, itemque tertium dictator fuit, in Africam movit.

d Προαιρῆται·] *L. B.* προαιρῇ).

e Ἐν τῷ —— προσόδου] *Ruſin.* in ſecundo anno locationis ex reditibus cori p. e. triginta modii ſubducantur, neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant. SPANH.

f Χώρου ὑπεξέλωνται),] Κόρους malit Cl. *Lowthius*, ſuſpicans numerum *cororum* librariorum negligentia excidiſſe. *Petitus* cenſet κόρου pro ſingulis *binis jugeribus* ſolutum fuiſſe.

g Ἐργολαβῶσί τινες,] Conf. *Ant.* lib. 1. c. 25. §. 2. SPANH.

* *Et neque fiat* tributorum *redemptio*,] Immuneſque ſint ab angariis & vectigalibus, *Gelen.* neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant, *Epiphan.*

h Ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν] *Epiphanius* legiſſe videtur, ὑπὲρ τ αὐτῶν πόλεως Ιοππαίοι, ὑπεξαιρεμένου ϗ ἑβδόμου ἔτους. Sed male, ut arbitror. nam excipi debere Joppen ab hoc tributo licet colligere hac ead. §.

† *Propter urbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Judæorum ditio*,] *Id eſt*, ad reficienda Hieroſolymorum mœnia.

i Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν,] Confer mox infr. §. eadem & *Ant.* lib. 2. c 17. §. 1. SPANH.

k Φόρου] *Gen.* φόβου. SPANH.

l Ἐπισῷ συμμαχίαν] Ανισῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

m Στρατιώτας ἐξείη,] Ita ex conjectura. prius erat στρατιώτας. dein μὴ ἐξείη legendum conjicit Cl. *Lowthius*. quod ſane poſtulare videtur loci ſententia.

n Ἐξείη,] *L. B.* ἐξίη.

o Καὶ ἐνεμέθησαν, ἢ ἐπρίαντο,] *L. B.* ϗ ἐπρίαντο ϗ Δ|κατίχον, ϗ διενεμήθησαν.

p Ἐνεμέθησαν,] Cum alii exiſtimarint ἐνεθυμήθησαν nulla ſignificatione verbi ἐνθυμέομαι huic loco convenire, non dubitavi ἐνεμέθησαν reſcribere è *Cod. Vat.* Ενεθυμάθησαν, levicula mutatione, voluit *Petitus*, ab ἐνθυμάζω *invado*, ex *Heſychio* voce ἐνθύμημα.

q Πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν·] *L. B.* πρῶτον ἡμῖν ἀρέσκῃ.

r Ἔχειν] Abeſt à *L. B.*

s Ἑξακισχιλίους ϗ ἑβδομήκοντα πέντε,] *L. B.* ἑξακόσια ἑβδομήκοντα πέντε.

t Ἐ-

"[e] ἑβδόμῳ ἔτει ὁ [y] Σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ [x] ἔτε ἀρῶ-
"σιν ἔτε τὸ ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώ-
"μας τὰς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Υρκανὸς ὁ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτοῦ πρότερον ᾠκήκεσαν, [γ] ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ
"τοῦτο Υρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅπλοις τοῖς δικαίοις οἷς
"καὶ πρότερον εἶχον· μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια,
"ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους ὁ [z] τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐνο-
"μάτα φιλάνθρωπα, ὅσα τέως δῆμος ψηφισαμένη ὁ ἡ
"συγκλήτου ἔσχον. ὅπλοις τύπους τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐ-
"τοὺς ἐξεῖναι ἐν [a] Λύδδοις. τάς τε τόπους ὁ χώρας καὶ
"ἐποίκια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας ὁ φοινίκης συμμάχοις
"ὄσι Ρωμαίων καὶ δωρεὰν ὑπῆρχε καρπᾶσθαι, τοῦτο δο-
"κιμάζει ἡ σύγκλητος Υρκανὸν τὸ ἐθνάρχην ὁ Ἰουδαίους
"ἔχειν. δίδοσθαί τε Υρκανῷ, καὶ παῖσι τοῖς αὐτοῦ ὁ πρεσ-
"βευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἐν τε πυρᾷ μονο-
"μάχων ὁ ἱππέων καθεζομένους μετὰ συγκλητικῶν θεω-
"ρεῖν· [b] καὶ αἰτησαμένους παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱπ-
"πάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ
"[c] ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα τῆς
"ἀπάσης, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γράφῃ.

ζ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [d] αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ
"τέταρτον, ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμέ-
"νος Διὶ βίᾳ, λόγῳ ἐποίησε περὶ τῶν δικαίων τῶν Υρκανοῦ
"τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιάδε.
"[e] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων [f] ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μαρτυ-
"ρησάντων Υρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ὅτι τε
"συγκλήτῳ καὶ δήμῳ Ρωμαίων, δικαιοσύνης τε τοῦ δήμου
"καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, [g] καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημο-
"νεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Υρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων καὶ
"τοῖς Υρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ρωμαίων
"ἀξία τῶν πρὸς ἡμᾶς διαθέσεων αὐτῶν καὶ ὧν διεπράξαντο
"ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ.

η'. "[h] ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγὸς, ὕπατος Ρω-
"μαίων, Παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, [i] καὶ δήμῳ χαίρειν.
"συνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ, καὶ τινες τῶν παροίκων
"Ἰουδαίων, πεμφθέντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρεσβέων· καὶ συνεφά-
"νησαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσμασι κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πα-
"τρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει τοὺς
"τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψη-
"φίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, [k] καὶ
"χρήματα εἰς συνδεῖπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τῆμο ποιεῖν
"[l] αὐτῶν μηδ' ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ Γάιος Καῖ-
"σαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι
"κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ
"ἐκώλυσεν, ἃ τε χρήματα συνεισφέρειν, ἃ τε συνδεῖπνα
"ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων,

"excepto ſeptimo anno quem Sabbaticum vocant,
"in quo neque arant neque fructum ex arboribus
"colligunt. vicos autem quos in Magno campo
"Hyrcanus ejuſque majores olim poſſederunt, Se-
"natui placere iſtos habere Hyrcanum & Judæos,
"eodem jure quo & prius habuerunt: manere
"etiam jura quæ ab initio erant inter Judæos &
"pontifices, ut & beneficia quæ à populo & ſenatu
"conceſſa habuerunt. prætereaque eodem jure li-
"cere uti & in Lyddis. loca etiam & agros & vil-
"las, quæ fuerunt regum Syriæ & Phœniciæ ſo-
"ciorum populi Romani, quorum uſumfructum
"ceperunt ex eorum donatione, placet ſenatui ut
"Hyrcanus ethnarcha & Judæi habeant. item
"Hyrcano licere ejuſque filiis & legatis ab eo miſ-
"ſis, ut in ludis Gladiatoriis & pugnis cum beſtiis
"inter ſenatores ſpectandi gratia ſedeant: cumque
"petiverint à dictatore aut magiſtro equitum ut
"in publicum prodeant, illis, in ſenatum introdu-
"ctis, reſponſum reddendum, intra decem in uni-
"verſum dies, ex quo factum fuerit ſenatuſconſul-
"tum.

7. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator *C. Cæſaris poſtremum decretum.*
"quartùm, conſul quintùm, perpetuus dictator de-
"claratus, hujuſmodi verba fecit de jure Hyrcani
"Alexandri filii, Judæorum pontificis & ethnar-
"chæ. Quandoquidem imperatores, qui ante me
"fuerunt, teſtimonium dederunt Hyrcano ponti-
"fici Judæorum & Judæis, tam in provinciis quam
"coram ſenatu populoque Romano, atque gratias
"eis populus & ſenatus egerit, bonum factum, ut
"nos quoque meminerimus & operam demus, ut
"Hyrcano & Judæorum genti filiiſque Hyrcani
"à ſenatu populoque Romano debitæ eorum erga
"nos benevolentiæ & beneficiis in nos collatis
"gratiæ referantur.

8. "CAIUS JULIUS, prætor, conſul Róma- *Caji Julii decretum.*
"norum, Pariorum magiſtratibus, ſenatui, *ac* po-
"pulo ſalutem. Convenerunt me Judæi in Delo,
"& quidam ex Judæis *inſulæ* inquilinis, præſenti-
"bus etiam veſtris legatis; & ſignificarunt, quod
"vos etiam decreto eos prohibetis patriis ritibus
"& ſacris uti. Quocirca mihi non placet ejuſmo-
"di decreta contra amicos & ſocios noſtros fieri,
"vetarique eos ex ſuis inſtitutis vivere, & confer-
"re pecunias in epulas & rem divinam, præſertim
"cum nec Romæ iſta facere prohibeantur. Nam
"Cajus Cæſar, prætor noſter & conſul, cum edicto
"vetaret ullas in urbe coitiones haberi, ſolum iſtæ
"ne fierent, ſimulque ne pecuniam conferrent aut
"convivia agitarent, non interdixit: ſimiliter &
"ego, alias coitiones prohibens, illis ſolis permit-
"to

[e] Ἑβδόμῳ ἔτει] Ita expreſſe è *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* Ἕ ϛ'. ἔτους in *Editis Aliiſque.* ὑπεξαιρουμένῳ ἕ κύκλῳ ἔτους *excepto illo orbis anno* legit *Petitus*, p. 41. ϛ pro κύκλῳ poſito, cujus erat figura. nam orbis erat hebdomas annalis, recurrebat quippe in orbem. Sed pari jure reſcribere liceret ἕ ὅλῳ ἔτους, quod ϛ ſit litera initialis vocis ὅλῳ.

[y] Σαββατικὸν] Paullo antè §. ead. SPANH.

[x] Οὔτε ἀρῶσιν] Abeſt à *Gen.*

[γ] Ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ] Ita ex præced. h. ejuſd. §. ἐμοὶ ἀρέσκει· ſi quis utroque loco malit ἀρέσκειν, per me licet.

[z] Τοῖς ἀρχιερεῦσιν] Hiſce etiam καὶ τοῖς ἱερεῦσιν addit *L. B.* HAV.

[a] Λύδδοις.] Λύδδα, Samaritica antea Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. ſupra lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

[b] Καὶ αἰτησαμένους] Locus antea ſic ſe habebat, θεωρεῖν· αἰτησαμένους παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱππάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γράφῃ. aliter diſtinxi, & tranſtuli ab hac voce ad αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, ἀποδίδοσθαι reſcripſi, & ἀφ' ἧς reſtitui ex *MSS.*

[c] Ἀποκείμενα] *L. B.* ὑποκείμενα.

[d] Αὐτοκράτωρ,] Αὐτοκράτωρ τὸ τέταρτον juxta *Epiphanium*, voce δικτάτωρ omiſſa. Verum (inquit *Petitus*, p. 56.) licet recte expungatur δικτάτωρ, male ſe habet αὐτοκ. τὸ τέταρτον, nam imperator ſextùm dictus eſt in quinto conſulatu, ſi nummis fides, in quibus, C. CAESAR. COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO, ut & CAESAR. AUGUR. IMP. QUINCT. COS. QUART. DICT. QUART. PARENS. PATRIAE. Quare reſcribendum αὐτοκράτωρ τὸ ϛ'. ὕπατός τε τὸ ε'. δικτ. &c. Eadem fere habet *Petavius* (lib. X. *de Emend. Temp.* c. 57. p. 258.) qui ſuſpicatur vel pro IMP. IV. legendum VI. vel duorum reſcriptorum Cæſaris inſcriptiones diverſas in unam coaluiſſe, librariorum vitio. Præterea videſis *Petitum*, p. 57.

[e] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων] Imperatores hi videntur fuiſſe, *Pompejus*, *Staurus*, *Gabinius*.

[f] Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις] Ἐν τοῖς ἐπ' ἀρχῆς malit *Petitus*, ut ſenſus ſit, *cum ii qui ante me fuerunt imperatores, quando verba fecerunt de rebus à ſe in magiſtratu geſtis, in Senatu & apud populum Romanum teſtim. &c.*

[g] Καλῶς ἔχει] Quod autem dixit in hac oratione Cæſar, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν &c. eo monente præſtitum fuiſſe à Senatu nullus dubito; videturque pars illius Senatuſconſulti fuiſſe, quod legitur in hæc verba, Γαΐῳ Καίσαρι δεδογμένα &c. p. 628. v. 40. [de quibus vide *Annott.* ad imum paginæ.] *Petitus*, p. 58. & 59.

[h] Ἰούλιος Γάϊος,] Ἰούλιος Γάϊος, δικτάτωρ, ὕπατος juxta *Vet. Interpr.* Illud στρατηγὸς recte ſe habere, ſed ὕπατος delendum eſſe cenſet *Petitus*, p. 64. Et quod ad nomen hujus Prætoris attinet, putat fuiſſe Ἰούνιος Γάϊος.

[i] Καὶ δήμῳ χαίρειν.] Illud καὶ additum ex *Lugd. Bat.* HAV.

[k] Καὶ —— εἰσφέρειν,] Conf. infr. §. 12. SPANH.

[l] Αὐτῶν μηδ' ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων.] *L. B.* αὐτοῖς μ. ε. Ρ. κεκωλυμένοις.

"to ex patriis moribus & institutis congregari & "in eo persistere. Quare bonum factum *erit*, ut "vos etiam, si quid contra amicos nostros & so- "cios edixeritis, id *ipsum* abrogatum iretis, pro- "pter illorum erga nos merita & benevolen- "tiam.

"τὰτες μόνες ὅπηρέπω καὶ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα "συνάγεσθαι [m] τε καὶ ἱζασθαι. καὶ ὑμᾶς οὐ καλῶς ἔχει, "εἴ τι καὶ τ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα "ἐπιήσατε, τᾶτο [n] ἀκυρώσαιτε διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς αὐτῶν "ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν.

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in senatum introducunt.

9. Post mortem autem C. Cæsaris, M. Antonius & P. Dolabella consules senatum convocabant, & introductis Hyrcani legatis de illorum postulatis retulerunt, & amicitiæ fœdus cum eis fecerunt: & omnia illis concedi senatus decrevit, quæcunque impetrare voluerunt. Appono autem etiam decretum, ut demonstrationem eorum quæ dicuntur ad manus habeant lectores hujus historiæ. Erat vero tale.

Θ'. Μετὰ δὲ τὸν [o] Γαΐᾳ θάνατον, Μάρκ@ Αντώνι@ καὶ Πόπλι@ Δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες, τὴν τε σύγκλητον συνήγαγον, καὶ [p] τὰς Υρκανᾶ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτὰς [q] ἐποίησαν· καὶ πάντα συγχωρῆν αὐτοῖς ἡ σύγκλητ@ ἐψηφίσατο, ὅσων [r] τυγχάνειν ἐβούλοντο. [s] παρατίθεμαι δὲ τὸ δόγμα, ὅπως τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἐχόντων οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν [t] πραγματείαν. ἦν δὲ τοιόνδε.

M. Antonii & P. Dolobellæ decretum.

10. "Senatusconsultum ex ærario descriptum "ex tabulis publicis quæstoriis, Quinto Rutilio "C. Cornelio quæstoribus urbanis, tabula secunda "& ex primis. ANTE DIEM TERTIUM i- "dus Apriles in æde Concordiæ scribendo adfue- "runt Lucius Calpurnius *tribu* Menenia Piso, "Servius Papinius Lemonia Potitus, Cajus Cani-

ι'. "Δόγμα συγκλήτ@ [v] ἐκ τῶν ταμείᾳ ἀναγεγραμμέ- "νων [x] ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμιδλικῶν, [y] Κοίντ@ "Ρετιλίῳ Κορνηλίῳ ταμίαις καὶ πάλιν, [z] δέλτῳ δευτέρᾳ δὲ "καὶ [a] ἐκ τῶν πρώτων. [b] ΤΗι ΠΡΟ ΤΡΙΩΝ εἰδῶν Απριλίων ἐν "τῷ ναῷ τ@ Ομονοίας γραφομένῳ παρῆσαν, Λύκιος [c] Καλ- "πύρνιος Μενενία Πείσων, Σερβίος Παπίνιος Λεμωνία Πο-

m Τε καὶ ἵσασαι.] Voces τε καὶ ἵσασαι non interpretatur *Epiphan.* καὶ ἐσῶσαι legendum esse conjicit *Petitus*, p. 66. nec mihi displicet conjectura.

n Ακυρώσαιτο] *L. B.* ἀκυρῶσαι.

o Γαΐᾳ θάνατον,] Καίσαρ@ *Busb.* Forsan Γαΐ@ Καίσαρ@.

p Τὰς Υρκανᾶ πρέσβεις εἰσαγαγόντες,] Τὰς malui cum *Busb.* quam ℱ *Editorum Aliorumque.*

q Εποίησαν·] Εποιήσαντ@ *Busb.*

r Τυγχάνειν ἐβούλοντο.] Ita ex *Codd. Voss.* in *Vulgatis* & *cæteris* omnibus (quod sciam) libris *MSS.* τυγχάνειν ἐβούλοντο· καὶ Δολοβέλλας ἦ λαβὼν ἀφ' Υρκανᾶ γράμματα ἐπιστέλλ@ τοῖς κῆ τὴν Ασίαν ἅπασαν, καὶ τῇ Εφεσίων πόλ@, πρωτεύσῃ δ' Ασίας ἅπας. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ &c. reliquis omissis. Non ita tamen in codicibus *Latinis*, utpote plenioribus: quorum etiam defectus in sequentibus notare non gravabor.

s Παρατίθεμαι ἦ καὶ τὸ δόγμα,] Hic incipit ingentis lacunæ supplementum à *Jacobo Gronovio* sartum, cujus deinceps integras notas subjecimus. Dedicationem vero, atque Præfationem, inter similia Collectanea suis locis collocavimus. HAV.

t Πραγματείαν.] MS. πραγματίαν.

v Ἐκ ℱ ταμείων] Satis caute peculiarem hanc designationem loci vel ipse auctor addidit, vel istæ urbes, quibus id SCtum exhibitum fuit, & unde Josephus exscripsit ac repetiit, eas voces habuerunt adscriptas. Sic enim probabatur legitima ejus auctoritas, non tantum quod hinc patebat exstare, sed quoniam decretum tale vix ante posset vindicare aliquam vim, nisi postquam illuc delatum esset, quo spectat locus Taciti lib III. Annal. cap. 51. & alia tam multa antiquorum verba, ut fere erubescendum sit recentiores fecisse, ut id ipsum adeo sæpe ab ipsis itererur, ac denuo per typos moneretur, tanquam non unicuique patens. Inde ergo petitum est hoc fidei & probationis pignus, quo illa tum vigere incepit. GRONOV.

x Ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμιδλικῶν.] An non satis multa verba? & posset videri abundantia supervacua Quum enim ærarium foret cura propria quæstorum, non tantum ratione pecuniarum sed etiam tabularum publicarum, ut per quos etiam consulta publica in id deferebantur, certe alterutrum suffecturum erat. Nimirum ita res se habuit, ut & tabulæ de pecuniis seu redactis ex provincia seu variorum redituum imperii, omnes illæ forent etiam publicæ & per quæstores conficerentur; ut hinc quum distincte loqui oporteret, videatur sufficisse ad has pecuniarias intelligendas, si dicerentur tabulæ publicæ, quod ab initio quæsturæ inceptum videtur continuavisse in perpetuum. Sed postea quum ad eosdem quæstores fuit delata etiam cura servandi Senatusconsulta & decreta; tabulas, quas de iis conficiebant, & ex quarum dispositione patebat singulorum locus, & ex delatione firmitas, videntur dixisse tabulas, ut erant, etiam quidem publicas, sed simul quæstorias, quod in ea potissimum parte ærarii servarentur, quæ in cura quæstorum esset. Quippe haud dubie ærarium sic fuit distinctum, ut conclave aliud (unum sive plura) inservierit custodiæ pecuniarum, aliud SCtis. Itaque quum Josephus supponi debeat hæc olim hausisse vel ex exemplo, quod patuit in templo Hierosolymitano, vel loco ærarii Saturni quo æra legum & SCtorum deferri & servari solebant, apparet unicum specimen præscriptionis, quæ solebat præponi apographis illis, quæ auctoritate publica ex authentico sumptæ & descriptæ erant, cui simile nullum memini legisse. GRON.

y Κοίντ@ Ρετιλίῳ Κορνηλίῳ] Memorandi istius anni accix quæstorum urbanorum nomina penitus interciderunt, ut patet ex Fastis per viros doctos collectis. Est quidem apud Pigium Cornelius Spinther, sed non alia ejus mentio, quam quod titulo Exquæstoris extra urbem & Italiam fuerit, ut hinc ea pars instaurari queat. Notabis tamen vocem Ρετιλίῳ tantum esse positam in margine, ut quædam quoque alia, sed tamen omnia egregia ad restitutionem hujus loci, ut videatur ea vir doctus in margine notavisse collecta ex pleniore codice Manuscripto, ut idcirco etiam de hoc nomine dubitare non sustineam & ideo posui suo ordine. Alioquin si res ita habuisset, facile & credibile erat auctorem scripsisse Κοίντ@ Κορνηλίῳ ταμίαις, ut solent in his collegiis Romani per negligentiam copulativæ. GRON. In *Epiphanii* libris, *sub Quinto Rutilio ærarii custode; dum tertio idus Aprilis in templo Concordiæ conscriberentur, præsente Lucio Calpurnio & reliquo Senatu. Publius Dolobella & M.*

z Δέλτῳ δευτέρᾳ] Magis etiam notabilis est hæc designatio, nempe quod hoc SCtum fuerit tabula secunda & ex primis. Sic enim videmus in hoc specimine finiri velut ex more communi verba solita præmitti exemplis decretorum publicorum; quæ describerentur publico jussu, & descripta in alias mitterentur regiones aut provincias aut urbes, addito non tantum loco, quem in ærario obtinebant, sed etiam præpositis nominibus quæstorum, qui tunc erant, quum ista describerentur; prout nunc censeo considerari debere nomina quæstorum, quæ hic posita cernimus. Illud itaque ταμίαις τῶν δέλτων τῶν ταμιδλικῶν supponi oportet bene magni spatii, sive id haberi oporteat unum conclave, sive in plura diductum, ut illic tot æra, quæ fuerunt innumera in tanto & tanti temporis imperio, in manifesto penderent oculis statim exposita, & ibidem δέλτῳ δευτέρᾳ καὶ ἐκ τῶν πρώτων hanc fuisse, ut decretorum tabulæ illic fuerint fixæ numero facto & collecto ab ipso ingressu, ut diceretur tabula prima, secunda, tertia &c. prout propinqua esset ingressui: nec tantum, sed etiam primæ aut secundæ aut tertiæ pro ordine, in quem erant digestæ ab summo tabulato ad infimum solum, vel vice versa, ubi profecto potuerunt plures esse ordines, non secus ac hodie forulos librorum formamus. Est aliquid simile in tabernis veterum, quas ita depingit Martialis 1, 18.

Hoc nomen dominus gerit taberne,
De primo dabit altoque nido
Rasum pumice, purpuraque litum.

Quinimo talis ordo tabularum in porticibus ornandis apud Cl. Sponium in Miscellan. pag. 337. ἐπέτρεσι τὴν εἰκόνα ἐν δὲ τοῖς πρώτοις πρώτης σοᾶς ἢ Δωρικῆς, ubi vir doctus reddidit *statuam ejus collocent juxta tabulas primæ* (h. e. incipientis, & prope ingressum, ut ego explico) *portiens Doricæ*, confundens tabulas & mensas. GRON.

a Ἐκ τῶν πρώτων.] Diversi, ut puto, foruli erant, Decretis adservandis destinati, signatique numeris, I. II. III. &c.

b Τῷ αὐτῷ πρὸ ἰδῶν Μαρτιδίων] Itaque nec mensis integer præterlapsus fuit ab Idibus Martiis occiso Cæsare inclitis, ut hinc pateat, quantopere urserint Judæi, homines ardenti fervidoque ingenio & præsertim in suis commodis, confirmationem favoris & privilegii ab Julio sperati; quum tantæ curarum moles confluerent de universi imperii lapsantis custodia, hi tamen de suis per Asiam sparsis civibus cupiverunt esse certi. Nempe ad id impetrandum ab utroque consule plurimum valuit imber aureus, ut palam de M. Antonio scribunt cum infamia ejus perpetua veteres scriptores. GRON.

c Καλπύρνι@ Μενενία.] Ita nisi fallor jure edidi, quum in MSto reperirem vitiosum καὶ καρκίνι@ μενίνια, quum in eo sequerer exempla doctorum hominum, quibus in aliis scriptoribus occurrit idem error. Mox in MS. erat Σεργίν@ Παπτίν@ Νεμωνίᾳ Τοῦτ@, ubi prima vox videbatur abundare duabus literis ν, quas expuli. Certe id mihi probabilius visum fuit, ad similitudinem præcedentis decentius, (ubi etiam tamen poterat videri scripsisse Λυκι@ Γαΐε ὑὸς Καλπ.) quam si vellem tentare Σερ. Σερ. υἱὸς, hoc est, *Servius Servii filius*. Falsa ista Nemonia tribus mox adhuc occurrit. Et recte spero mutaviss. GRON. Καὶ Καρκίνι@ Μενινίᾳ. Πείσων Σεργίν@ Παπτίν@ Νεμωνίᾳ Τοῦντ@ in *MSS. Voss.* Verum in textu exprimendo sequutus sum *Gronovium*, cui in notis non displicet ut legatur Λύκι@ Γαΐε ὑὸς Καλπ.

d Τε-

"Ποπίης, Γάϊος Κανίνιος [d] Τηρλωτίνα [c] Ρεβίλιος, Πόπλιος
"[f] Τιδήτιος, Λεύκιος [g] Απυλλῖνος Λουκίυ ὑὸς Σεργία, [h] Φλά-
"βιος Λουκίυ Λεμωνία, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίυ Παπ-
"ειρία, Μάρκος [i] Ακύλιος Μάρκυ Μεκία, Λέκιος [k] Ερύκιος
"Λυκίυ [l] Σπλλατίνα, [m] Μάρκος Κυίντιος [n] Μάρκυ ὑὸς
"Πολλία [o] Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέργιος. Πόπλιος Δολο-
"βέλλας, Μάρκος Αντώνιος ὕπατοι [p] λόγυς ἐποιήσαντο. περὶ
"ὧν [q] δόγματα συνκλήτυ Γάϊος Καῖσαρ ὑπὲρ Ιουδαίων
"ἔκρινε, καὶ εἰς τὸ ταμεῖον σὺν ἔφθασεν ἀνενεχθῆναι, περὶ
"τύτων αἰτησάμενι ἡμῖν ψηφίσαι, [r] ὡς καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ καὶ
"Μάρκῳ Αντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδοξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτα
"εἰς δέλτους καὶ πρὸς τὰς κοῖλιν ταμίας, ὅπως Φρουπίσω-
"σι καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι δυνήσχοις. [s] ἐγήμερο πρὸ
"πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῷ ναῷ τ Ομονοίας. οἱ δὲ
"πρεσβεύσαντες παρ' Υρκανῦ ἐξ ἀρχιερέως ἦσαν ὅτοι· Λυσι-
"μαχος Παυσανίου, Αλέξανδρος Θεοδώρου, Πατρόκλος
"Χαιρέου, Ιωνάθης Ονείου.

ια'. Επεμψε δὴ τύτων Υρκανὸς [t] τ πρεσβύτων ἕνα καὶ
[v] πρὸς Δολοβέλλαν τ τ Ασίας τότε ἡγεμόνα, παρακαλῶν
ἀπολῦσαι τὺς Ιουδαίους τ στρατείας, καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν
αὐτοῖς ἔᾳ, [x] ὑπάρξαν τι καὶ παῦται ζῆν. [y] λαβὼν δὲ ὁ Δο-
λοβέλλας τὰ παρὰ Υρκανῦ γράμματα, μηδὲ βουλευσά-
μενος ὑπισχνεῖτο [z] τοῖς κοῖλιν πᾶσιν ἀσφαλῶς καὶ
τῇ Εφεσίων πόλει [a] πρωτεύσῃ τ Ασίας, [b] περὶ τῶν Ιουδαίων.
ἡ δὲ ὑπισχνὴ τύτυ τὸν τρόπον.

"nius Terentina Rebilius, Publius Tidetius, Lu-
"cius Apulinus Lucii *filius* Sergia, Favius Lucii
"*filius* Lemonia, Publius Platius Publii *filius* Pa-
"piria, Marcus Acilius Marci *filius* Mæcia, Lu-
"cius Erucius Lucii *filius* Stellatina, Marcus Quin-
"tius Marci filius Pollia Plancillus, Publius Serius.
"Publius Dolabella, Marcus Antonius consules
"verba fecerunt. In quibus rebus senatusconsulto
"Cajus Cæsar pro Judæis decrevit, neque ante cu-
"ravit in ærarium deferri, de his placet nobis fie-
"ri, sicut etiam Publio Dolabellæ & Marco An-
"tonio consulibus visum fuit, & deferre ista in
"tabulas, & ad quæstores urbanos, ut & ipsis curæ
"sit ea in tabulis duplicibus reponere. Factum est
"ante diem quintum idus Februarias apud ædem
"Concordiæ. Legati autem ab Hyrcano pontifi-
"ce erant isti: Lysimachus Pausaniæ *filius*, Ale-
"xander Theodori, Patroclus Chæreæ, Jonathas
"Oniæ.

Legatum ad Dolabellam mittit Hyrcanus.

11. Sed & ad Dolabellam, qui tunc Asiæ præerat, Hyrcanus unum ex his legatis misit, obsecrans ut dimitteret Judæos à militia, & servaret eis patria instituta, sineretque ex illis vitam agere. Dolabella vero post acceptas ab Hyrcano literas, nulla adhibita deliberatione, tum omnibus Asiaticis epistolam misit, tum etiam Ephesiorum urbi, quæ prima erat Asiæ, de Judæis. Atque epistola illa erat hoc exemplo.

12. "PRY-

d Τηρλωτίνα Ρεβίλιος,] Id quoque probatum iri spero, quum sic repono pro τηρλώτινα ῥεβίλιος, etsi potuit Josephus, & in prima voce literam, omisisse quocunque casu. Nam ultimam partem cognominis etiam extulerit per λιος, ut sæpe Græci, & infra adest Κυίντιλίῳ. sed quum non sit credibile etiam sic exstitisse in primigenio, opinor recte etiam me vertisse. GRON.

e Ρεβίλιος, Πόπλιος] Sic *Gronov.* Ρειλίιος in *MSS.* Forsan Τερεντίνα Ρηγίλιος.

f Τιδήτιος, Λούκιος] Mallem Τιδέτιος.

g Απυλλῖνος Λουκίυ ὑὸς Σεργία,] Forsan Απυλλίνος.

h Φλαβῖος Λουκίυ Λεμωνία,] Huic nomini præreptum est suum prænomen, quod videtur fuisse ei antepositum, forsan interceptum ab voce præcedente σεργία, quasi fuerit *Aulus Flavius*. GRON. Α. Φλάβιος legendum recte conjicit *Gronov.* prænomine forsan absorpto à litera finali in voce præcedente.

i Ακύλιος Μάρκυ Μεκία,] Nomen valde dubium ad Latine exprimendum, utrum fuerit *Acilius*, an *Aquilius*. GRON. Ita edidit *Gronov.* Ακυλίος in *MSS.* an pro Ακυΐλιος vel Ακυΐλιος, aliorum esto judicium.

k Ερύκιος Λυκίυ Τηλιτλίνα.] Sic erat in MS. plana aberratione, ut mihi videbatur, pro Στειλλίνα. GRON.

l Στειλλίνα,] Non dubitavi Στειλλίνα in textum recipere, prout legendum esse conjecerat *Gronov.* Τηλιτλίνα corrupte in *MSS.*

m Μάρκος Κυίντος Μάρκυ ὑὸς Ποπλία] Verba ista sic exstant in MS. varie corrupta, quum secunda vox ut alterum prænomen tolerari nequeat, unde ad Quintios retuli, quorum quum sint talia cognomina jam olim, quæ deducuntur ex nominibus familiarum aut aliis cognominibus, ut Crispinus ab Crispus, Flamininus ab Flaminius, potest etiam tolerari Plancilus pro Plancillus ab Plancus vel Plancius, ut in Arriis est Balbillus, quamvis exstare hactenus hoc tantum loco novi Plancillum, cui valde affine est cognomen Pacilus jam in republica usurpatum. Tribum illi dedi, quæ proxima erat scripturæ corruptæ. GRON.

n Μάρκυ ὑὸς Ποπλία] Ita *Gronov.* Μάρκῳ Κύιντῳ Μάρκυ ὑὸς Ποπλία in *MSS.* Ποπλία forsan pro Ποπλιλία vel Ποβλιλία.

o Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέργιος.] Πλαγκίλιος in *MSS.* Πλαγκίλιος *Gronov.*

p Λόγυς ἐποιήσαντο.] Sic *Gronov.* λόγοις & mox δόγματι in *MSS.* Sed in posteriori verbo fextæ literæ superscribitur T.

q Δόγματα —— ἔκρινε,] Sic loquitur, quasi plane ista res jam fuisset acta in senatu & consulto ejus firmata ante necem Julii. Quod si ita est, jam intelligimus interiorem causam, cur in exterarum gentium multitudine necem Julii ejulante sic eminuerit insania Judæorum, ut diserte notat Suetonius, quod viri docti non satis perspiciunt, quum in hoc arcano ea res sita sit. Quid si tamen non videatur factum fuisse vivo Cæsare, sed universum hoc includi & pendere ab uno SCto de ratis habendis actis Cæsaris, ut sint verba plena doli & ex violentia ac jussu M. Antonii sic composita? Hactenus tamen sequimur quod scriptum est. GRON.

r Ως καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ] Ως καὶ συνκλήτῳ ἔδοξεν juxtà *Epiphanium*, qui vertit, *sicut & Senatui visum est ut hæc in tabulis æreis deponantur, & per singulas civitates transmittantur, quatenus curent & illi in tabulis reponere quod decretum est. Quinto idus Februarias &c.*

s Εγήμερο πρὸ πέντε εἰδῶν] Nempe ista delatio SCti in ærarium. Tantum scilicet temporis traxit ista ad plenissimam SCti confirmationem requisita nota, antequam posset peragi, sive ob molestias reipublicæ exortas, sive artibus utriusque Consulis rapacissimi per annum suum, ut inde adhuc fieret hæc res Judæis pretiosa magis & carior, & per decem menses concurrere debuerint ad impetrandam hujus rei consummationem, ac SCtum æri incidendum, & quidem ita, ut tabulæ essent duplices. Erant enim alioquin ἁπλᾶ. & hinc quoque talia inde sumpta exempla, ut notum satis. Sed nunc etiam id ipsum singulare est, tanquam SCta omnia in ærario non sint incisa uni & patenti tabulæ, sed multa duplicibus, ut haberentur plane δίθυρα. atque unum per duas tabulas extensum complicari posset & sic dimidium loci tantum occupare, quam aliquin teneret. An vero pertinuit hoc ad SCta de provinciis & regionibus exteris, ut illis separatim destinatum fuerit conclave, idque juxta parietes habuerit suspensas δέλτυς διπτύχυς vel δίθυρες, tam bene illustratas olim ab Salmasio, quam facinoroſe tractatas nuperrime ab clericato omnium librorum, quos non legit, editore. Ex hoc loco utique præclara antiquitatis illustratio non tantum ærarii Saturni, sed ubi illa δίπλυχα vel δίθυρα fuerint, notabiliter usurpata. GRON.

t Τῶν πρεσβύτων ἕνα] Quis ille speciatim fuerit exprimitur ab Josepho in sequentib. ex testimonio ipsius Dolabellæ ad civitatem Ephesinam, nempe Alexander Theodori filius. Sed pariter inde probatur illic scribi admodum minute Δολοβέλλας ἢ λαβὼν δὲ Υρκανῦ γράμματα, sed quæ patet per fraudem quandam & astum ex pleniore historia fuisse repetita; item, quam absurde vertatur ibidem *Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est.* locus ille Græcus καὶ ταῦτα μὲ Δολοβέλλας Υρκανῷ πρεσβευσαμένῳ ἐπὶ αὐτὸν ἐχαρίσατο. GRON.

v Πρὸς Δολοβέλλαν τ τ Ασίας τότε ἡγεμόνα,] Convenit cum historia, quæ dictat jam mense Junio Dolabellam has regiones petisse & occupavisse. GRON.

x Επιτρέπειν τι καὶ ταῦτα ζῆν.] Επιτρέπειν τι habui è *Cod. Busb.* qui nisi in hoc loco convenit cum *Editis*, in quibus καὶ τ. ζ.

y Λαβὼν δὲ ὁ Δολοβέλλας] Voculas aliquot ante λαβὼν excidisse suspicor: eoque magis, quod in *Epiphanio* sit, *quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella &c*

z Τοῖς κοῖλιν πᾶσιν ἀσφαλῶς καὶ τῇ Εφεσίων πόλει] Si inspexeris vulgatas editiones, agnosces alteram fraudem. Cæterum hæc urbs speciatim notanda erat velut caput omnium; in cujus titulo isto, quo dicitur πρωτεύουσα, quale resederit privilegium & quæ auctoritas, apparet ex fine epistolæ, ut nempe illa partim exemplo suo, partim dignitate aliis imperaret. Et certe in ea urbe multos fuisse Judæos etsi Acta Apostolorum non habuerint occasionem significandi, tamen ibi consedisse multitudinem discimus ex Suida in voce Ιωσῆφ, ubi legimus Τερέντιος ἀρχιγὸς τ ἐν Εφέσῳ Ιουδαίων. Quin etiam Norbani Flacci epistola ad Ephesios memorat apud Philonem pag. 1036. GRON.

a Πρωτεύσῃ τ Ασίας,] Ita in *Apographis* nostris & *Editis Josephi*. Εφεσίων πολιτευούσῃ in *MSS.* ut dicit *Gronov.*

b Περὶ τ Ιουδαίων.] Forsan ὑπὲρ τ. nisi περὶ hic idem valeat ac ὑπέρ.

Dolobellæ litera ad Ephesios.

12. "PRYTANE ARTEMONE, die primo Lenæonis, Dolabella imperator senatui Ephesiorum & magistratibus & populo salutem. "Alexander Theodori filius, legatus Hyrcani, "filii Alexandri, pontificis Judæorum & ethnarchæ, mihi significavit non posse populares suos "militiæ nomen dare, idcirco quod nec arma ferre queant, nec iter illi facere diebus Sabbatorum, neque cibos patrios & quibus consueverant "seorsum comparare. Propterea ego do illis, sicut "etiam magistratus, qui ante me fuerunt, immunitatem à militia, permittoque ut utantur patriis "institutis, cum propter sacra & res divinas ex "more suo congregantur, & ad oblationes in sacrificia faciendas, & vos volo literas de istis per "urbes singulas dimittendas curare.

Decretum L. Lentuli consulis.

13. Et hæc quidem Dolabella, cum Hyrcanus ad eum legatos misisset, gratificatus est nostris. "LUCIUS vero Lentulus consul dixit; Cives "Romanos Judæos, * sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso, pro tribunali religionis ergo ab militia dimisi, ante diem duodecimum calendas Octobres, Lucio Lentulo "Cajo Marcello consulibus. Adfuerunt Titus Appius Titi filius Balgus Horatia legatus, Titus "Tongius Titi filius Crustumina, Quintus Ræfius Quinti *filius*, Titus Pompejus Titi *filius* "Longinus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina "Bracchus tribunus militum, Publius Clusius "Publii *filius* Veturia Gallus, Cajus Sentius Ca-

ιϛ'. "[c] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ [d] ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ Λη"ναιῶνος πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Ἐφεσίων "βουλῇ καὶ ἀρχῇσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Ἀλέξανδρος Θεο"δώρου, πρεσβεύσας Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀρχιερέως "καὶ ἐθνάρχου τῶν Ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι ὡς οὐ δύνα"ται στρατεύειν τοὺς πολίτας αὐτοῦ, ἅτε [c] μήτε ὅπλα "βαστάζειν δυνάμενοι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις "τῶν Σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ σιτη"θέντων [f] κατ' αὐτοὺς ἐκπορίζειν. ἐγὼ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς "καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι [g] τὴν ἀσυλίαν, καὶ "συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἐθισμοῖς, ἱερῶν ἕνεκα "καὶ ἁγίων συναγομένους, καθὼς αὐτοῖς νόμιμον, καὶ "τῶν εἰς τὰς ἱερουργίας [h] ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βού"λομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.

ιγ'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας [i] Ὑρκανοῦ πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν [k] ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις. "ΛΕΥΚΙΟΣ "[l] Λέντλος ὕπατος εἶπε· Πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, "ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ πιστεύοντας εἰς Ἔφεσον, [m] πρὸ τοῦ βή"ματος [n] δεισιδαιμονίας ἕνεκα σεμνίας ἀπολυσαι, [o] πρὸ "δεκαδύο καλανδῶν Ὀκτωβρίων, Λευκίου Λέντλου, Γαΐου "Μαρκέλλου ὑπατείοντος. [p] παρόντων [q] Τίτου Ἀππίου Τίτου "υἱὸς Βάλγος Ὁρατία πρεσβεύτης, Τίτου Τόγγιος Τί"του υἱὸς Κρουστουμίνα, Κόϊν[ος] [r] Ῥαίσιος Κόϊντου, Τίτου "Πομπήϊος Τίτου Λογγίνου, Γαΐου Σερουίλιος Γαΐου "[s] Τηρωντίνα Βράγχος χιλίαρχος, Πόπλιος [t] Κλύ"σιος [v] Ποπλίου [x] Ερωεία Γάλλος, Γάϊος [y] Σέντιος "[z] Γα-

c Ἐπὶ Πρυτάνεως] Atqui ex nummis docent viri docti summos magistratus in urbe Epheso fuisse aut Ἀρχιερέας aut Γραμματέας, sicut Rhodo præfuisse Prytaneis tam ex nummis quam ex scriptoribus probant. Discamus igitur in urbe Epheso si non fuit magistratus, quia mox agnoscit ἄρχοντας, certe Prytanes usos hoc honore fuisse, ut præscriberentur in decretis; id quod jam pertractatum est. Cæterum ex instauratione hujus præscriptionis apparet violentia illorum, qui in Josepho dominari voluerunt sublata ista parte, quæ erat curiosissima. GRON.

d Ἀρτέμωνος] Ita juxta meliores *Epiphanii* libros, & in *Gronovii Editione*, & uno ex *Apographis* nostris: Ἀρτεμίωνος in altero, & Ἀρτέμιος in *MSS. Voss.* teste *Gronovio*.

e Μήτε ὅπλα βαστάζειν δυνάμενοι,] Vide simile Rescriptum nomine Augusti ad Ephesios pro Judæis apud Philon. Leg. ad Cajum p. 1036. A. B. & infra lib. 16. c. 6. §. 4. SPANH.

f Κατ' αὐτούς] Forte καθ' αὐτούς. COCC.

g Τὴν ἀσυλίαν,] Ita *Gronov.* τὴν ἀσυλίαν in *Apographis* nostris & *editis Josephi*. τὴν τροφείαν in *MSS. Voss.* ut ait (in Var. Lect. in ima pagina subjectis) *Gronov.*

h Ἀφαιρεμάτων,] Retinui hanc vocem ex Josepho, quum in MS. legatur id quod subnotatum vides contextui ἀφαιρεμάτων, solita hæsitatione inter diphthongum αι & vocalem ε, unde & infra notabam in MSto ἐπαγγελίαι, item ἀγέλειον, & antea Μειλία. Sed miror cur hunc locum non annotaverit in Thesauro Stephanus, quum male in Josepho vertatur *& conferentes in offerenda templo sacrificia.* Video autem quid ex Christianis apportet idem Stephanus. Ego aliter censui. GRON. Sic etiam in *Apographis* nostris. ἀφαιρεμάτων in *MSS. Voss.* teste *Gronov.*

i Ὑρκανοῦ πρεσβευσαμένου] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* Ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ sine τοῖς ἡμετέροις in *Editis Josephi.*

k Ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις.] Quanto rectius & mollius hoc ipsum occurrit tibi, mi lector, quam ista compilatio & mutatio nominis cum participio Ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ? GRON.

l Εἶπε·] Forte tollendum. COCC.

* *Sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso,*] Judaicis sacris addictos, iisque operatos, *Gronov.*

m Πρὸ δ' ——— ἀπίλυσαι,] Plura hic sequuntur in *Rufino* cap. XXI. p. CXVI. Decreta Romanorum, Deliorum, Sardianorum &c. in gratiam Judæorum, quæ hic in Græco Josephi contextu aut Gelenii Versione non leguntur. Eadem omissa in postrema Versione Gallica. Vide etiam infra lib. 16. c. 6. §. 1. & 4. ubi similia Decreta Sardianorum, Cyrenæorum, Ephesiorum referuntur. SPANH.

n Δεισιδαιμονίας ἕνεκα] Non de se ita jactavit Lentulus, sed sic loquutus fuit respectu Judæorum, a quibus scrupulum omnem removere voluit, ut possent indulgere δεισιδαιμονίᾳ, qua esse obsessos Judæos & noverant & videbant quotidie Romani: unde in bonam partem accepi de religione, prout aptissime descriptio ejus huc convenit ex lapide, qui scribitur esse in urbe Pola, *Matri pientissimæ religioni Judaicæ metuenti*, apud Gruterum p. 721., 11, quamvis meminerim Romanos ubique Judaicam superstitionem agitare. GRON.

o Πρὸ δεκαδύο καλανδῶν] Πρὸ δωδέκα καλανδῶν Ὀκτωβρίων. καλὰ δ' ἐστὶ τὰ ἀπὸ &c. in *Editis Josephi*, reliquis omnibus omissis usque ad c. 10. §. 25. v. 13. In *Epiphanii* libris: *duodecimo Kalendarum Octobris, L. Lentulo & C. Marcello Coss. præsente Senatu, Balbus Legatus & vicarius Ephesiorum* &c.

p Παρόντων Τίτου Ἀππίου] Satis clara diversitas est, qua nunc illud γεγραμμένῳ, vel ut Latini dicunt *scribendo*, omittit, quod supra addebat. Istic enim agebatur de legitimo SCto in urbe facto: nunc autem etsi præscribantur etiam Consulum duorum nomina, tamen illi cum Pompejo non tantum ex urbe fugerant, sed & ex Italia, ut tanquam in provincia hoc decernatur, ubi non licuit implere solennitatem Romæ usurpatam. Et sic habuerunt alia Collegia hinc quandam imitationem, sed ut abstinerent ab illo senatorio *scribendo*. Certe apud Sponium in Miscellaneis pag. 5. in decretis Fratrum Arvalium occurrit identidem *in collegio adfuerunt*, & *adstantibus fratribus Arvalibus.* Item pag. 69. *Nomina quæ adscripserunt decuria ea quæ i. s. s.* Ex quibus primum exstat etiam apud Brissonium libro 1. de Form. pag. 104. in voto Fratrum Arvalium pro Nerone & Octavia. *In collegio adfuerunt Sulpicius* &c. Ea vero quæ recensentur deinceps octo nomina vere Romana sunt, eorum scil. qui adhærebant Pompejo & consulibus fugientibus, ut adversarii Cæsaris, quos idcirco satis magno numero oportuit illic fuisse, quocunque in oppido id decretum fuerit conceptum, ut plane hic sit eadem species, quam describit Tacitus 2. annal. 74. *Consultatum inde inter legatos, quique alii senatorum erant.* GRON.

q Τίτος Ἀππίος Τίτου υἱὸς Βάλγος] Retineo (quippe venerabile est antiquum) in hoc incerto lectionem in MS. positam, exponens more Romano de Appio Valgo, alioquin ignoto, quum etiam Valgus inter cognomina Romana ignoretur; attamen nihil vetat fuisse, perinde ut Varus, aut Vatia. Alioqui sunt Romana alia nomina his admodum vicina, sive Ampius Balbus, sive Atius Balbus: sed infra plane repetitur Ἀππίου Βάλβου, qui videtur non fuisse multum ab hoc remotus, etsi augeatur titulo ἀνθυπατείᾳ, ut multi tunc fuerunt. GRON.

r Ῥαίσιος Κόϊντου,] Ita *Gronov.* Ῥούσιος in *MSS.* & mox Τερεντίνα.

s Τηρωντίνα Βράγχος] Prius more sueto corruptum adjuvi, ut antea. Posterius quod rarissimum in Romanis, quum haberet sibi proximum Γράγχος, tamen non sustinens mutare, sibi reliqui, quamvis facile quarta litera transiret ad molliorem ac vicinam illi γ, ut fieret Βράγχος sumpto cognomine ex Mileti oraculo, Latine Branchus; tamen quia nec id invenio inter cognomina Romana, intactum transii. Sunt quidem Brochus, Broccus, Brocchus Furiorum cognomen, Broccius, Brocchius, Brocco, Barchius. Sed quis aliquid pro vero præstet? Etiam apud Reinesium est Julius Barneus. GRON.

t Κλύσιος] Κλούσιος in *Apographis* nostris.

v Ποπλίου Ἐρωεία Γάλλος,] Optime conjicit *Gronovius* Ποπλίου Οὐιτωρείᾳ legendum esse. Videsis *Spanii Itiner.* tom. 1. p. 409.

x Ἐρωεία] Tali appellatione non memini censeri ullam tribum, nec in libris, nec in monumentis aliis. In hoc tamen fragmento bis occurrit. Idcirco nisi placuerit referre inter ignota inscriptionum nomina, quæ in tribubus passim causantur viri docti, fere correxeram Ὀφιλίᾳ, quod tamen remotius est. Sed quum adverterem antecedere vocem Ποπλίου, credidi ultimam diphthongi formam non iteratam a scriba sic obumbraviſſe lectionem Josephi, qui scripserat Ποπλίου Οὐιτωρείᾳ,

La-

"[z] Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα. [a] Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλ-
"βος, πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λεύκιος Λέν-
"τλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐντυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τὴ
"στρατείας. [b] αἰτησάμενον δὲ μοῦ παῦτα καὶ παρὰ Φανίου ἔ
"ἀρχιστρατήγου καὶ παρὰ Λουκίου Ἀντωνίου ἐπιστολὰς ἐπι-
"τυχον, ὑμᾶς τε βούλομαι φρόντισαι μή τις ἐνοχλῇ.

ιδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ [c] ΔΗΛΙΩΝ. "Ἐπὶ ἄρχοντος Βοιω-
"τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ ἱσταμένου ἐκκλησιασμὸς στρατηγῶν.
"[d] Μάρκος Πείσων πρεσβευτὴς, ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν,
"ὁ καὶ τεταγμένος ὑπὸ τοῦ στρατολογίας, παρεκαλεσάμενος
"ἡμᾶς καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, παρεστήσεν, ἵνα, εἴπερ
"[e] Ἰουδαῖοι πολίται Ρωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ πρὸς
"στρατείας, διὰ τὸ τὸ ὑπάτου Κορνήλιον Λέντλον θρησκεια-
"μονίας ἕνεκα ἀπολελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας.
"διὸ πίστεως ὑμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ." ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ
Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ιε'. "[f] ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαΐου ὑὸς, στρατηγὸς, ὕπα-
"τος, Κώων ἄρχουσι χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι
"πρέσβεις Ἰουδαίων μοι παρῆλθον, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ
"ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γεγονότα. ὑπολέ-
"πεται δὲ τὰ δεδομένα. Ὑμᾶς θέλω φρόντισαι καὶ παρασκεῦ-
"σαι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα, ὅπως λάβῃ τὴ
"ὑμετέρας χώρας εἰς τὴν οἰκείαν ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΛΕΝΤΛΟΣ ὕπατος λέγει, πο-
"λίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους, οὓς ἐμοὶ ἱερὰ ἔχειν καὶ
"ποιεῖν Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας
"ἕνεκα ἀπέλυσα. τοῦτο ἐγράφη πρὸ [h] δεκαέξ ἡμερῶν καλαν-
"δῶν Ὀκτωβρίων.

ιζ'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου ὑὸς, [i] ἀν-
"τιπραμίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολίται ἡμέτεροι παρα-
"γενόμενοί μοι ἐπέδειξαν ἑαυτοὺς συνόδους ἔχειν ἰδίας καὶ
"τοὺς παλαιοὺς νόμους ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τόπον ἴδιον, ἐν
"ᾧ τά τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας
"κρίνουσι· τοῦτο τε αἰτησαμένοις, ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν,
"τηρῆσαι καὶ διαγράψαι ἐκέλευα.

"ji** filius Sabatina. Titus Atilius Titi filius Bul-
"bus, legatus & proprætor, Epheſiorum magi-
"ſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. Judæos qui
"in Aſia ſunt Lucius Lentulus conſul, me pro il-
"lis intercedente, dimiſit à militia. Poſtea vero
"cum idem petiiſſem à Fannio imperatore & à
"Lucio Antonio proquæſtore *id ipſum* impetravi,
"voſque volo curare, ne quis *eis* moleſtiam creet.

14. DECRETUM DELIORUM. "Ar- *Decretum Deliorum.*
"chonte Bœoto menſis Thargelionis die vigeſimo
"reſponſum prætorum. Marcus Piſo legatus, cum
"in urbe noſtra ageret, præeſſetque delectui ha-
"bendo, nobis multiſque civium advocatis impe-
"ravit, ſi qui Judæi cives Romani *eſſent*, eos ne
"quis vexaret propter militiam, idcirco, quòd
"conſul Cornelius Lentulus religionis ergo Ju-
"dæos à militia dimiſerit. Quam ob cauſam vos
oportet prætori obtemperare". Similia autem
his etiam Sardiani de nobis decreverunt.

15. "CAIUS FANNIUS Caji filius, impera- *Decretum C. Fannii conſulis.*
"tor, conſul, Coorum magiſtratibus ſalutem. Vo-
"lo vos ſcire, legatos Judæorum ad me acceſſiſſe,
"orantes ut acciperent decreta ſenatus de ipſis fa-
"cta. Ea vero conſulta ſubjuncta ſunt. Vos volo
"ex ſenatuſconſulti ſententia his hominibus curam
"adhibere & proſpicere, ut per regionem veſtram
"ſecure in ſuam revehantur.

16. "LUCIUS LENTULUS conſul dicit, *L. Lentuli decretum.*
"cives Romanos Judæos, qui mihi videbantur ſa-
"cra habere & colere Judaïca in urbe Epheſo,
"religionis ergo dimiſi. Id factum eſt ante diem
"tertium decimum calendas Octobres.

17. "LUCIUS ANTONIUS Marci filius, *L. Antonii litera ad Sardianos.*
"proquæſtor & proprætor, Sardianorum magi-
"ſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. Judæi cives
"noſtri, cum ad me acceſſiſſent, oſtenderunt, ſe
"ſuos habere cœtus ex legibus patriis jam in-
"de ab initio, & locum proprium, in quo
"de negotiis & controverſiis inter ipſos ortis ju-
"dicium ferunt: cumque à me petiiſſent ut id i-
"pſis facere liceret, eadem illis ſervari permittique
"decrevi.

18. MAR-

Latine *Veturia*, quæ apud Sponium in Itiner. tom. 1. pag. 409. Οὐολτερία. GRON.

y Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα.] Ecce genus fraudis, quod perfrequens libris antiquis illatum eſt, ut vox aliqua, quoniam in proximo aut ſequente illum verſu iterabatur, traxerit oculos deſcribentis ab ſuo loco ad illum, quem debebat differre pauliſper, & ſic aliqua iſte omiſerit, immo etiam falſa ad poſteros propagaverit. Id fecit in hac parte vocabulum Γαΐου, quod prænomen quum fuiſſet hujus patri, eodemque uſus fuiſſet ille Cajus Polupejus, ut infra ſcribitur, qui vere erat tribu Sabatina, eam falſe transfert ſcriba ad Sentium, qui cenſebatur tribu Æmilia, ut egregie & liquide in repetitione hujus conſularis auctoritatis, quæ infra poſita eſt, diſcimus; unde hunc locum in verſione ſupplevi, Græca notavi lacuna paris ſpatii, ut oportebat. Hoc quidem opinor neceſſarium factu fuiſſe, quoniam falſa tribus adſignabatur Sentio. In eodem infra loco etiamnum in proxime ſequentibus vides citari plures, quos hic locus prætermittit; quo caſu aut jure, neſcio, ſed in illis nihil auſus fui. GRON.

z Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] In noſtris *Apographis*, Γαΐου ὑὸς Σαβαλίνα, nullo intercedente hiatu. Lacunam hic in *Græcis* inter Γαΐου & ὑὸς Σαβατίνα reliquit *Gronovius*: ſupplevit tamen in *Latinis* ex ſeq. §. 19. Locum in verſione eo modo repræſentavi ex *Gronovio*, quo legendum putat Vir Clariſſimus.

a Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλγως,] Erit Ἀτίλιος, ſi vetera monumenta ſequimur, ubi Atilius Bulbus occurrit, & videtur ipſa corruptela huc ducere, idque exhibui in verſione; ſunt alioqui affines & Aufidius Balbus & Aurelius Balbus & ſuper omnes notus Atius Balbus. Sed abſtinere præſtat. GRON. Erit Ἀτίλιος, ſi vetera monumenta ſequimur, in quibus *Atilius Bulbus* occurrit; & videntur verborum corruptorum veſtigia huc ducere, ait *Gronov.*

b Αἰτησάμενος δὲ] Ita in noſtris *Apographis* pariter ac in *Editione Gronovii*. Ἀντισάμενος in *MSS. Voſſ.* teſte *Gronovio.*

c Δηλίων] In quibus tum frequentes etiam fuiſſe Judæos patet ex ipſo Joſepho, ubi inter Cæſaris Julii decreta, hoc eſt, in ipſa fere hujus narrationis parte ac tempore refert verba hæc ex ejus edicto ad Parianos: Ἐντυχὼν μοι Ἰουδαῖοι ὁ Δήλῳ καί τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων. Magnum profecto fuit in tam urgente neceſſitate Judæis remitti potuiſſe ab Pompejanis militandi vexationem, quum alios omnes ad eam *compellerent* nulla adhibita conniventia. Oppreſſit haud dubie Piſonem admiratio auri & argenti, quod in vicem ipſorum Judæorum ceſſit. GRON. Judæos multos fuiſſe in Delo conſtat ſupr. ex §. 8.

d Μάρκος Πείσων.] Admodum notabile indicium in Pompejanorum conſiliis, qui quum verſus omnia miſerint ad colligendas copias, ad Cycladas hunc illuſtris nominis virum delegarunt tali muneri exſequendo: ut ita hiſtoria hujus Piſonis alioqui in toto bello civili non nominati, referri debeat ad libri III. de bello iſto caput IV. apud Cæſarem, ubi ex Bœotia & Achaja magnus numerus ſupplementi nomine diſtributus legitur. Et hinc Cæſar III. Civil. cap. 4. ait Pompejum effeciſſe legiones duas ex Aſia, quas Lentulus conſcribendas curaverat. GRON. Hiſtoria hujus *Piſonis* (ut notavit Cl. *Gronovius*) referri debet ad lib. 3. *Comment. Cæſaris* de *Bello Civili*, c. 4.

e Ἰουδαῖοι] MS. Ἰούδαιοι.

f Γάϊος Φάνιος Γαΐου ὑὸς στρατηγὸς, ὕπατος] Eſt hic ergo Fannius alius illo, quem ponit Joſephus XIII, 17, ubi tractatur materia ſimilis, ſed quem ponit abſque prænomine, & dicitur Μάρκου υἱὸς, & tantum στρατηγός. Itaque hæc eſt momentoſa acceſſio ad conſummandos faſtos hujus temporis, ſi conſtaret quo anno titulum hunc uſurpaverit. Certe enim inter Conſules, ne quidem ſuffectos, occurrit quiſquam Fannius conſul. Itaque ut hoc neſcimus, ita egregie evenit, ut hunc Fannium noſcamus ex Cicerone, unde allegavit Pigius pag. 442 inter duces Cn. Pompeii eumque in Græciam ſequutos C. Fannium f. n. Strabonem cognomine, quod ut inde accipimus, ita ex hoc loco haurimus patrem ei fuiſſe Cajum. Neque enim cauſa ulla nos moner de Cæpione cogitare. Interea conſulatum hujus Fannii videbimus, quum exoriretur notitia conſulatus C. Rabillii, qui infra ciatur. GRON. De hoc Fannio videſis *Pigium* in *Annalibus*, tom. 3. p. 442. de quo loco nos monuit *Gronov.*

g Λέγει,] Εἶπεν legiſſe videtur *Epiphan.*

h Δεκαέξιν καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] In *Epiphanii* libris *duodecimo Kalendarum Juliarum.*

i Ἀντιπραμίας] *MSS.* ἀντὶ ταμίας.

M. Publii aliorumque teſtimonium.

18. "MARCUS PUBLIUS Spurii filius & "Marcus Marci & Publii filius Lucius dicunt. "Cum Lentulum proconſulem adiiſſemus, illum "edocuimus, de quibus rebus Doſitheus Cleopa- "tridæ filius, Alexandrinus, verba fecit, ut Judæos "cives Romanos ſacra Judaïca celebrare ſolitos, "* ſiquidem ei videretur, religionis ergo dimitte- "ret; & dimiſit ante diem tertium decimum ca- "lendas Octobres.

Senatus decretum.

19. "*Menſe* QUINTILI Lucio Lentulo, Ca- "jo Marcello conſulibus. Aderant Titus Appius "Titi filius Balbus Horatia legatus, Titus Ton- "gius Cruſtumina, Quintus Ræſius Quinti *filius*, "Titus Pompejus Titi filius, Cornelius Longi- "nus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina Brac- "chus tribunus militum, Publius Cluſius Publii "filius Veturia Gallus, Cajus Teutius Caji *filius* "Æmilia tribunus militum, Sextus Atilius Sexti "filius Æſquilina Serranus, Cajus Pompejus Caji "filius Sabatina, Titus Appius Titi *filius* Menan- "der, Publius Servilius Publii filius Strabo, Lu- "cius Paccius Lucii *filius* Collina Capito, Aulus "Furius Auli filius Tertius, Appius Menas. His "præſentibus Lentulus decretum pronunciavit; "Judæos cives Romanos, qui ſacra Judaïca facere "conſueverunt in urbe Epheſo, pro tribunali re- "ligionis ergo dimiſi.

Laodicenſium litera ad C. Rabilium.

20. "LAODICENSIUM magiſtratus Cajo "Rabilio Caji filio conſuli ſalutem. Sopater Hyr- "cani pontificis legatus reddidit nobis à te epiſto- "lam, qua ſignificabat nobis, ab Hyrcano Judæo- "rum pontifice quoſdam profectos attuliſſe literas "de gente ipſorum ſcriptas, ut Sabbata Judæis li-

ιη'. "[k] ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ ὁ [l] Σπυρίε υἱὸς καὶ Μάρ- "κ(ος) Μάρκε καὶ Ποπλίε υἱὸς Λύκι(ος) λέγωσι. Λεν- "τλω τῷ ἀνθυπάτῳ παρεσελθόν[τ]ες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ "ὧν [m] Δωσίθε(ος) Κλεοπατρίδα Ἀλεξανδρεὺς λόγους ἐ- "ποιήσατο, ὅπως [n] πολίτας Ρωμαίων [o] Ἰουδαίους ἱερὰ Ἰου- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἂν αὐτῷ φανῇ, δεισιδαιμονίας "ἕνεκα ἀπόλυσῃ· καὶ [p] ἀπέλυσε πρὸ [q] δεκαέξ ἡμερῶν κα- "λανδῶν Ὀκτωβρίων.

ιθ'. "[r] ΚΥΙΝΤΙΛΙΩι Λουκίῳ [s] Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρ- "κέλλῳ ὑπάτοις. παρῆσαν Τίτ(ος) Ἀππι(ος) Τίτου υἱὸς "Βάλβ(ος) Ὁρατία πρεσβεύτης, Τίτ(ος) Τόγγι(ος) Κρυσ- "μίνα, Κόιντ(ος) [t] Ῥαΐσι(ος) Κοίντου, Τίτ(ος) [v] Πῃ(ος) "Τίτου υἱὸς, [x] Κορνήλι(ος) Λογγῖν(ος), Γάϊ(ος) Σερυί- "λι(ος) Γαΐου Τηρεντίνα Βράκχ(ος) χιλίαρχ(ος), Πόπλι(ος) "Κλύσι(ος) Ποπλίου υἱὸς Ἐρυθραία Γάλλ(ος), Γάϊ(ος) [y] Τεύ- "τι(ος) Γαΐου Αἰμιλία χιλίαρχ(ος), Σέξτος Ἀτίλιος Σέξτου "υἱὸς [z] Αἰσυμία Σισεργινος, Γάϊος [a] Πομπήιος Γαΐου υἱὸς Σα- "βατίνα, Τίτος Ἄππιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος [b] Σε- "ρουίλιος Ποπλίου υἱὸς Στράβων, Λεύκιος Πάκκιος Λουκίου "Κολλίνα Καπίτων, [c] Αὖλος Φούριος Αὔλου υἱὸς Τέρτιος, "Ἄππιος Μεναῆς. ὅπερ τούτων ὁ Λέντλος δόγμα [d] ἐξή- "νεγκε· πολίτας Ρωμαίων [e] Ἰουδαίους, οἵτινες ἱερὰ Ἰου- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰώθασιν ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ [f] βήμα(τος) δει- "σιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσαν.

κ'. "ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἄρχοντες Γαΐῳ Ῥαβιλίῳ Γαΐου υἱῷ "ὑπάτῳ χαίρειν. [f] Σώπατρος Ὑρκανοῦ [g] ἀρχιερέως πρεσ- "βύτης ἐπέδωκεν ἡμῖν παρὰ σοῦ ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἐδή- "λου ἡμῖν παρ' Ὑρκανοῦ [g] Ἰουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας "πινὰς γράμματα περὶ [g] ἔθνους αὐτῶν γεγραμμένα, "ἵνα

k Μάρκος Πόπλιος] Quinam fuerint iſti duo Marci cum tertio Lucio, quum in ſcripto nulla quidem ſit nota dignitatis, ſed varia habeant addita forſan ad diſtinctionem, tamen nihil ad eam nobis conferunt, & in Romanum morem admitti queunt, ſi ſtatuamus eos ex plebe fuiſſe, & hinc Judaicis ſacris addictos, ut præter prænomina de illis nihil dicatur; unde licet alia cogitari poſſint, judicavi tamen intacta relinqui. GRON.

l Σπυρίε υἱὸς] Ita in noſtris *Apographis*, prout edidit *Gronov.* (in V. L. Gronovii ἴχνεσι ες πυρίε. Sic MS. media ſunt in margine) Ποπλίε juxta *Epiphanium*.

m Δωσίθεος Κλεοπατρίδα Ἀλεξανδρεύς] Ita ex *Vet. Interpr.* corrupte in *MSS. Voſſ.* δύσι κλεοπατρίδα ἀλεξανδρεὺς λόγους.

n Πολίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους ποιῆσῃ] Hoc poſtremum verbum ſic plane exſtat in MSto, quum prorſus ſit ſupervacuum nec ullum tueatur locum: non enim agitur de Judæis ut fiant cives Romani, ſed ut illi, qui jam erant cives Romani, beneficio aliquo per eum adficerentur. Hinc ſatis mihi fuit id verbum uncis incluſiſſe, & in vertendo omiſiſſe. GRON.

o Ἰουδαίους ἱερὰ] Verbum ποιῆσῃ (quod poſt Ἰουδαίους habent *MSS.* & uncis incluſum dedit *Gronov.*) omiſi, præſertim cum illud non agnoſcat *Epiphan.*

* *Siquidem ei videretur*,] *Vel*, ſi hoc ad eum deferatur.

p Ἀπέλυσε] Ita cum *Epiphan.* ἀπέλυσα in *MSS.*

q Δεκαεξῶν καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] *MSS.* δρεκαεξῶν ἀκτωκυρίων.

r Κυϊντιλίῳ Λουκίῳ Λέντλῳ,] Prima vox continet Romanum nomen ſatis bene notum ubique, ſed ut opinor, male huc conveniens, ut illud aberraverit forſan ad illudendum lectoribus, quippe deſtitutum voce antecedenti; ut hinc fere videatur jus ſibi arrogare veniendi in cenſum propriarum appellationum ſequentibus annectendum. Cæterum exiſtimo vocem *μλωι* præceſſiſſe, ut temporis titulus inter prima legeretur, etſi fatear eum aliter conceptum eſſe in antecedentibus. Ita certe egi in verſione, & ideo ſignum defectus non apposui. GRON. Vox Κυϊντιλίῳ abeſt *Vet. Interpr.* *Mλωι* excidiſſe ſuſpicatur *Gronov.* ideoque *Menſe* ante *Quintili* poſuit in verſione. Hoc decretum, omiſſis ſenatorum nominibus, in *veteri verſione* ſic ſe habet. *L. Lentulo & C. Marcello Coſſ. L. Lentulus decretum protulit. Cives Rom. Jud.* &c.

s Λέντλῳ, Γαΐῳ] MS. Λεντλαγαΐω.

t Ῥαΐσι(ος) Κοίντου, Τίτ(ος) Πῃ(ος)] En locum plenum nodi, & tantum ulceris, ut difficulter expurges. Immo hinc apparet ſcribam hujus codicis non eſſe laudandum ab doctrina, ſed ab fide, qua perſequutus eſt veſtigia literarum in volumine, quod deſcribebat. An noluerunt hic Ræſius cum Cornelio oſtentare ſuam tribum, quum in inſcriptionibus occurrant duo Ræſii, alter Palatina, alter Fabia, etiam cognominibus diverſi? Quumque omnes gaudeant prænomine, an Cornelius Longinus id fuit averſatus ſolus? In MS. tamen non aliter habetur. Si placet nos exercere in appellatione Πῃ(ος) quidem potuit latere aliquis Pedius, cujus familia bene clara. Sed ex loco ſuperiore nequimus ambigere, quin iſtæ quinque literæ ſint poſterior pars vocis Πομπηί(ος), ut omnino ſignificetur hîc tres illos adfuiſſe Κοίντ(ος) Ῥαΐσι(ος) Κοίντου, Τίτος Πομπηί(ος) Τίτου υἱὸς, Κορνήλιος Λογγῖνος. Et quid opus eſt alia tentare? Mox pro Τούλλιος probabilius ante exſtat nomen Σύλλιος. GRON.

v Πῃ(ος) Τίτου υἱὸς,] Ita *MSS.* Verum e ſuper. §. 13. Πομπηί(ος) legendum videtur. quod etiam monuit *Gronov.*

x Κορνήλιος Λογγῖν(ος),] Supra §. 13. decrat Κορνήλιος.

y Τεύτιος Γαΐου Αἰμιλία] Pro Τεύτιος ante exſtat Σύλλιος, ſupr. §. 13. ei affines ſunt Τίτλιος & Τίτιος.

z Αἰσυμία Σισεργινος,] Sic edidi omiſſa litera ς, quæ inſuper in fine adhærebat. Vult enim exprimere nomen tribus, quæ quomodo vocata fuiſſe ſupponetur? Utique iſtud nomen eſt ignotum Romæ. Vicina ſunt *Auſonia* itemque *Auximis* ab claro oppido *Auximum*, ſane colonia quondam & municipio; etiam quandoque ſcriptum *Auſimum*, ut vides in Cluverio. Verum & has tanquam tribuum appellationes perinde iſtic inſolitas animadvertimus, ut ſic idem luſus ſit. An vero dicemus aliquid in his contigiſſe, quod nos docent ſcholia in Luciani Vitam Demonactis? Οὐ γὰρ ἴδῃ εἰκὸς ὅτι τῇ Ρωμαίων ἐσίμασέ με πολιτείᾳ. ἀλλ' οὐχ οὕτω γὰρ τοῦτο ἢ ἄλλοθεν, ποίᾳ τινι οἰκειώσατο αὐτὸν φατρίᾳ ἢ παλαιῶν φατριῶν ἢ Ρωμαίων πολιτείας συγκεκρυμμένης, οἷον Οὐιτέλλιον, Φλαβίαν, ἢ ἄλλων πλείστων. Cæterum meditanti varia viſum fuit latere illic nomen tribus Eſquilinæ, quomodocunque illud fuerit editum; & forſan Αἰσκυλία. Notant diverſitatem ab Græcis admiſſam in hoc Latino ad ſuam linguam concinnando tutores Dionyſii Halicarnaſſei, ut modo ῆσκ, modo Εσκ. incipere, ſed & occurrere Αἰσκυλίνου deprehenderint. Nam quod ſtatim ſequebatur nomen Πολυπτίος in MS. codice, non exiſtimo me peccaſſe, dum celebratiſſimum ſuppoſui. GRON. Αἰσυμία Σισεργινος, pro quibus veriſimiliter Αἰσκυλία vel Αἰσκυλίνη Σίργιος reponendum cenſuit *Gronov.*

a Πομπήι(ος) Γαΐου υἱὸς] Πομπήιος pro Πολυπτίος ſubſtitui cum *Gronovio*.

b Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς] Φύλλιος in *Apographis* noſtris.

c Αὖλος Φούριος Αὔλου.] Ita firmus reparavi ſimpliciter morem & nomen Romanum, quum in MS. vitiaretur Αὖλος Φούριος Παύλου. GRON. Ita *Gronov.* Αὖλος Φούριος Παύλου υἱὸς in *MSS.*

d Ἐξήνεγκε· πολίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους, εἶναι] Hæc optime cohærere poſſunt, ſi modo ſola poſſent in ſe conſiderari, & non ſequentia deberent his annecti; unde apparet non egiſſe Lentulum de eo, ſi Judæi tales forent cives Romani, ſed ſi illi Judæi, qui ſacra ſua Epheſi colerent, ac cives Romani eſſent, immunitatem haberent aut habituri eſſent ab militia. Hinc clare colligis verbum εἶναι ex ſupervacuo his inſertum eſſe, idque omiſi in verſione. GRON

e Ἰουδαίους,] Ἰουδαίους εἶναι in *MSS.* ſed εἶναι (quod non agnoſcit *Epiphan.* & in verſione ſua omiſit *Gronov.*) faceſſere juſſi.

f Σώπατρος Ὑρκανοῦ] Σωσίπατρος juxta *Epiphanium*.

g Ἀρχιερέως] *MSS.* ἀρχιερεῖς ſed correctum.

h Ἔθνι-

"ἵνα τὰ Σάββατα τοῖς Ἰουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ὅπλα
"πλεῖν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς
"[b] ἐμποδὼν, [i] Διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ συμ-
"μάχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ,
"ὡς Τραλλιανῶν τι [k] ἀντιφθόνων καὶ παρόντων μὴ ἀρέσκειαν
"τοῖς περὶ αὐτῶν δεδογμένοις [l] ἐπέταξας ταῦτα ἔτως γίνεσθαι·
"προσκεκλῆσθαι δέ με, ὥστε ἐμὲ τοῦτα χάραξαι περὶ αὐτῶν.
"ἡμεῖς οὖν, κατακολουθοῦντες τοῖς ἐπεσταλμένοις ὑπὸ σου,
"τὴν τε ἐπιστολὴν τὴν δοθεῖσαν ἐδεξάμεθα καὶ κατεχω-
"ρίσαμεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα· καὶ περὶ τῶν ἄλ-
"λων ὧν ἐπέσταλκας, προνοήσομεν ὥστε μηδὲν μεμφθῆναι.

καί. "ΠΟΠΛΙΟΣ Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς [m] Γάλβας
"ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν.
"Πρύτανις Ἑρμῆ υἱὸς, πολίτης ὑμέτερος, παρεστὼς μοι
"ἐν Τράλλεσιν ἀγορᾷ τ[n] ἀγοραίῳ, ἐδήλου παρὰ τὴν ἡμε-
"τέραν γνώμην Ἰουδαίους ὑμᾶς [o] παροφέρειν, καὶ κω-
"λύειν αὐτοὺς τά τε Σάββατα ἄγειν, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πά-
"τρια πλεῖν, καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζειν, [p] καθὼς
"ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτόν τε καὶ τοὺς νόμους τεθηκέναι τὸ
"ψήφισμα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἀκούσας ἐγὼ
"[q] λόγων ἐξ ἀνθυπατεύοντος ἠκουμένων, ἐπέκεινα μὴ κω-
"λύειν Ἰουδαίους τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.

κϛ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ [r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. [s] Ἐπὶ Πρυτάνεως
"Κρατίππου [t] Δαισίου πρώτῃ γνώμῃ στρατηγῶν. Ἐπεὶ οἱ Ρω-
"μαῖοι, καταπολυθέντες τῇ τ[v] προγόνων ἀγωγῇ, τὰς
"ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους
"ἀναδέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται [x] τοὺς συμμάχους καὶ φίλους
"ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ [y] καταστήσαι εἰρήνῃ, πέμψαν-
"τος τοὺς αὐτοὺς ἔθνους τῶν Ἰουδαίων καὶ Τρκανῶν ἀρ-
"χιερέως αὐτῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Ἀπολ-
"λώνιον Ἀλεξάνδρου, Αἰνείαν Ἀντιπάτρου, Ἀριστόβουλον
"Ἀμυντᾶ, Σωσίπατρον Φιλίππου, ἄνδρας καλοὺς κἀγα-
"θοὺς, καὶ περὶ τῶν κοινῶν ἐμφανισάντων, ἐδοξμάτισεν ἡ
"σύγκλητος, περὶ ὧν ἐποιήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδεν
"ἀδικῇ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς Ἀντιόχου υἱὸς Ἰουδαίους συμ-
"μάχους Ρωμαίων, ὅπως τε φρούρια καὶ λιμένας καὶ χώ-
"ραν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν, ἀποδοθῇ, [z] καὶ
"ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα τε μηδεὶς
"ἀτελὴς [a] ᾖ τῆς Ἰουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐ-
"τῶν ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολε-
"μαῖος ὁ Ἀλεξανδρέων βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι σύμ-
"μαχος ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὴν ἐν Ἰόππῃ
"φρουρὰν ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν, τῆς τε βου-
"λῆς ἡμῶν [b] Λεύκιος Πέττιος ἀνὴρ καλὸς κἀγα-
"θὸς παρεστάξεν, ἵνα [c] φρονίσωμεν ταῦτα ἔτως γί-
"νεσθαι, καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, προνοῆ-
"σαί τε ὡς ἀσφαλῶς εἰς οἶκον τὸν πρεσβέων [d] ἀνακο-
"μισθῆς. ἀποδεξόμεθα δὲ καὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν

"ceret ac reliqua ſacra peragere ex patriis legibus,
"& ut nullus eis imperet, quia amici noſtri ſunt
"& ſocii, ac nemo eos injuria afficiat in noſtra
"provincia, utpote qui & Trallianis coram con-
"tradicentibus non placere hæc de illis decreta,
"imperaris illa ſic fieri: ſed inſuper hoc ſe roga-
"tum eſſe, ut nobis quoque iſta de illis ſcriberes.
"Nos igitur, præceptis tuis obſequentes, epiſto-
"lam traditam accepimus & in publicas noſtras
"tabulas repoſuimus; & cætera *omnia*, quæ in
"mandatis dediſti, nobis curæ erunt, ne quid re-
"prehendatur.

21. "PUBLIUS Servilius Publii filius Galba *P. Servilii*
"proconſul Mileſiorum magiſtratibus, ſenatui, *litera ad*
"& populo ſalutem. Prytanes Hermæ filius ci- *Mileſios.*
"vis veſter, cum ad me veniſſet in *urbe* Tralli-
"bus, ubi conventum agebam, ſignificabat vos
"præter ſententiam noſtram tractare Judæos, &
"prohibere illos tum Sabbata celebrare, tum ſa-
"cra patria facere, & fructus pro ſua conſuetu-
"dine adminiſtrare, ipſumque ſe ex legibus au-
"ctorem fuiſſe hujus decreti. Volo igitur vos
"ſcire, me, verbis auditis quæ ultro citroque ha-
"bita ſunt, tandem decreviſſe, non prohibendos
"Judæos uti ſuis moribus.

22. "DECRETUM PERGAMENO- *Pergameno-*
"RUM. Prytane Cratippo, primo Dæſii men- *rum decre-*
"ſis die decretum prætorum. Quoniam Roma- *tum.*
"ni, majorum inſtitutis obſequentes, pericula
"pro communi omnium hominum ſecuritate ſu-
"ſcipiunt, & certatim id agunt ut ſocios ami-
"coſque in felicitate & firma pace conſtituant,
"cum ad illos miſiſſet natio Judæorum & Hyrca-
"nus eorundem pontifex legatos, Stratonem
"Theodoti, Apollonium Alexandri, Æneam
"Antipatri, Ariſtobulum Amyntæ, Soſipatrum
"Philippi *filium*, viros bonos & probos, atque
"hi præcipua quæque negotiorum ſignificaſſent,
"decrevit ſenatus, de quibus rebus verba fece-
"runt, ne qua injuria Antiochus rex Antiochi fi-
"lius Judæos ſocios Romanorum afficiat, utque
"præſidia & portus & regionem & ſi quid aliud
"ab eis abſtulit, id reddatur, atque liceat *illis ſuis*
"ex portubus exportare *quodcunque volunt*, & ne
"quis ſine vectigalibus ex Judæorum regione aut
"ex portubus eorum quidquam exportet, *ſive*
"rex ſive populus, præter ſolum Ptolemæum
"Alexandrinorum regem, quia eſt ſocius noſter
"& amicus; immo & præſidium quod eſt Joppe
"expellendum eſſe, ſicuti petiverunt, & ſena-
"tus noſtri *unus* Lucius Pettius, vir bonus &
"probus, mandavit, ut nobis curæ eſſet illa ita
"fieri quemadmodum ſenatus decrevit, atque
"provideremus ut legati in patriam ſalvi & inco-
"lumes redeant. Quin etiam admiſimus in ſena-
"tum

b Ἐμποδὼν,] Ἐμποδίζῃ forſan in *ſuo codice* habuit *Epiphan.* nam vertit, *ne quis eos quicquam impediat.*

i Διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι] Sic *Gronov.* διὰ τὸ in *MSS.*

k Ἀντιφθόνων] *MSS.* ἀντιπόντων.

l Ἐπέταξας ταῦτα ἔτως γίνεσθαι·] Ita in *Apographis* noſtris. ἐπέταξας in *Editione Gronovii.* forſan *Typothetarum* errore.

m Γάλβας ἀνθύπατος] Eo modo *Epiphan.* & *Gronov.* Γάλκας in *MSS.*

n Ἀγόραιον,] *MSS.* ἀγόρεον ſed correctum.

o Παροφέρειν,] Sic apud *Ælianum*, l. 12. c. 27. παροφέρειν τοῖς πολεμίοις ἡμερώτατα *hoſtes mitiſſime tractare.*

p Καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς,] Ita ſcribitur in MSto, quod quum ſit manifeſte vitioſum, ita interpretatus ſum, ut minima mutatione unius tantum literæ ο in ω defungerer. ut ſimplex ſit uſurpatum pro compoſito ἔξεσι. Utrum id ſufficit? an apparet etiam ſatis clare coaluiſſe in unum voces καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς? prout hic ſenſus aliquoties ante occurrit. GRON. Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *& fructus ſua conſuetudine colligere.* καθὼς ἐστὶν in *MSS.* quod in καθὼς ἔξεσι mutavit *Gronov.* ut ἔσι acciperetur pro ἔξεσι. quo modo & ſupra, p. 383. v. 30.

q Λόγων ἐξ ἀνθυπατεύοντος ἠκουμένων,] Sic *Gronov.* λόγων in *MSS.*

r ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ] Forte ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ. HUDS. In *Add.* Inde, opinor, id putat *Hudſonus*, quod in fine hujus §. dicant majores ſuos amicos Judæis Abrahami fuiſſe temporibus, verum (ut ex Joſepho *Antt.* l. 12. c. 4. §. 10. & *de Bello* l. 1. c. 25. §. 1. patere poteſt) Lacedæmoni non modo de amicitia, ſed & propinquitate generis cum Abrahamo & Judæis gloriabantur. HAV.

s Ἐπὶ Πρυτάνεως Κρατίππου Δαισίου] Verba illa Ἐπὶ Πρ. Κρατ. in textum recepi, quod ita legerit *Epiphan.* & in margine exſtent *MSS. Voſſ.*

t Δαισίου] *MSS.* Περγαμιῶνος δεσίου.

v Προγόνων] *MSS.* μαγογίνων.

x Τοὺς συμμάχους] *MSS.* τοὺς δημάχους.

y Καταστῆσαι] *MSS.* Κατασῖσαι.

z Καὶ ἐξῇ αὐτῶν] Καὶ μὴ ἐξῇ edidit *Gronovius.* in *Apographis noſtris*, καὶ μὴ ἔξ. unde καὶ ἐξῇ reſcripſi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& liceat* &c.

a Ἢ τῆς Ἰουδαίων χώρας] In *MSS.* ἢ. atque ita edidit *Gronov.* verum ε expunxi, quod ἐξῇ in ſuperiori verſiculo detractum voculæ ᾖ adhæſiſſe ſuſpicor.

b Λεύκιος Πέττιος] *Lucius Peticus* in *Editis Epiphanii.* at *Lucius Petitus* in *MSS*

c Φρονίσωμεν] *MSS.* φρονῶσιτίσωμεν, unde tres literæ μαι poſtea fuerunt inductæ.

d Ἀνακομισθῆς.] *MSS.* ἀνακομηδῆς.

e Ἀ-

"tum & in concionem Theodorum, cumque ab "ipso epistolam accepissemus & senatusconsul- "tum, atque ipse magno studio verba fecisset, "& virtutem Hyrcani declarasset ac magnanimi- "tatem, quod tam communiter universos quam "privatim singulos, qui ad ipsum veniunt, be- "neficiis afficiat, ideo & literas in publicis archi- "vis nostris deposuimus, & nos quoque ipsi, ut- "pote Romanorum socii, omnia etiam Judæis "præstare ex senatusconsulto decrevimus. Insu- "per Theodorus, qui epistolam nobis reddidit, "prætores nostros obsecravit, ut mitterent Hyr- "cano exemplum decreti, & legatos qui populi "nostri *erga illos* studium significarent, & horta- "rentur ad conservandam augendamque ipsorum "erga nos amicitiam, & ad novum aliquod bene- "ficium conferendum, ut qui debitam gratiam "meritamque consequuturi sint, meminerintque "quemadmodum etiam Abrami temporibus, qui "pater erat omnium Hebræornm, majores nostri "fuerint illis amici, prout in * acta publica rela- "tum invenimus.

Decretum Halicarnassensium.

23. "DECRETUM HALICARNASSEN- "SIUM. Sacerdote Memnone Oresti dæ *filio*, & "per adoptionem Euonymi, Anthesterionis die

"ἐκκλησίαν τ̃ Θεόδωρον, ἐπιλαβόντες τε τὴν ἐπιστ- "λὴν παρ' αὐτ̃ καὶ τὸ τ̃ συγκλήτ̃ δόγμα, καὶ πολλ- "μένων μ̃ πολλ̃ς ἀσχολ̃ς [e] αὐτ̃ λόγους, ἐ τὴν τρκα- "νὸν ἐμφανίσαντος ἀρετὴν ἐ μεγαλοψυχίαν, ἣ ὅτι καὶ "τ̃ πάντας εὐεργετεῖ, [f] καὶ κατ' ἰδίαν τὰς πρὸς αὐτὸν "ἀφικνουμένους, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμ̃ν "ἀπεθέμεθα, ἣ αὐτοὶ πάντα ποιεῖν ἐσπέρ Ἰουδαίων, "σύμμαχοι ὄντες Ρωμαίων, κατὰ τ̃ συγκλήτ̃ δόγμα "ἐψηφισάμεθα. ἐδεήθη τ̃ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τὴν ἐπι- "στολὴν ἡμ̃ν δοὺς, τ̃ ἡμετέρων στρατηγ̃ν, ἵνα πέμ- "ψωσι πρὸς τρκανὸν τὸ ἀνδριαντοφόρον τοῦ [g] ψηφίσμα- "τος, καὶ πρέσβεις δηλώσωσιν τὴν τ̃ ἡμετέρ̃ δήμ̃ "προθυμίαν, ἣ παρακαλέσωσιν σωτηρεῖν ἣ αὔξειν αὐ- "τ̃ν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, ἣ ἀγαθ̃ τινος αἴτιον "γένεσθαι, ὡς ἀμοιβάς τε τ̃ς προηκούσας ὀπολήψόμε- "νον, μεμνημένον τε [h] ὡς ἣ ἐν τ̃ις κ̃ Ἀβραμιου καὶ- "ροῖς, ὃς ἦν πάντων Ἑβραίων πατὴρ, οἱ πρόγονοι ἡμ̃ν "ἦσαν αὐτ̃ς φίλοι, καθὼς ἐν τ̃ις δημοσίοις εὑρίσκομεν "γράμμασι.

κγ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. Ἐπὶ ἱερέως "Μέμνονος τ̃ [i] Ὀρησείδ̃, κατὰ τ̃ πόησιν Εὐωνύμ̃, "[k] Ἀνθεσηλεῶνος ... ἔδοξε τ̃ῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένου

"Μᾶρ-

e Αὐτ̃ λόγους,] Ita rescribendum censui. *αὐτὸς* edidit *Gronovius ex MSS.*

f Καὶ κατ' ἰδίαν] *MSS.* ἣ κατηδίαν.

g Ψηφίσματος,] *MSS.* ψίσματος.

h Ὡς κ' ἐν τοῖς κ̃ Ἀβραμιου καιροῖς,] En Chronologiæ caput novum & incognitum, & fere deridendum ab unoquoque, qui Abrahamum, illum verum & priscum, cogitet, quem hi Phryges aut Pergameni statuunt quasi principem constitutæ reipublicæ fuisse, qui fœdera cum externis non tantum, sed & longissime remotis sanciverit, ut vel ipse Abrahamus vel propinquo gradu ab eo orti habuerint jam Phrygas amicos, idque signatum hi publice servaverint. Habes medii temporis testationem inconditam & fraudulente captatam ex veteris Ilii & veterrimorum Phrygum recordatione ad insinuandum, cui forsan occasionem dedit historia Herodoti, unde tradebatur Ægyptios etiam sub Psammiticho, aliis testantibus de Sesonchosi, inquirentes agnovisse tandem Phrygas fuisse ipsis vetustiores, quum sese antea jactavissent tales esse. GRON.

* *Acta publica*] Vide *Grotium* in 1 Maccab. cap. 12. & *Huet.* in D E. p 96. HUDS in *Add.*

i Ὀρησείδ̃,] Ἀρησείδ̃ in *Apographis* nostris. Ἀρεισείδ̃ edidit *Vossius* in notis ad *Catullum*, p. 313. contra fidem *MSS.* ut dicit *Gronov.*

k Ἀνθεσηλεῶνος] Nihil amplius exhibetur in MS. Sed spatii aliquid vacui sequitur, quod Vossius hanc partem edens in Observationibus ad Catullum corripuit ac plane abolevit, nescio an satis perite & licite, quum ipse opiner non frustra evenisse; sed esse locum, ubi posita fuerit nota diei in isto mense, forsan Ἀνθεσηριῶνος ϛ' id est, ἕκτη, nisi velis primam sequentis verbi excidisse ε, ut de quinta die intelligatur, ut solebat fieri in decretis Græcorum & sequitur infra in Ephesino. Sed ipse nihil prætento, quia lectori cuivis facile patet ex contextu hujus decreti aliqua excidisse, non tantum quia post ἔδοξε τ̃ῷ δήμῳ sequitur δεδόχθαι, sed etiam quia in fine dicitur τ̃ῷδε τ̃ῷ ψηφισμάτι, quod nullum deprehenditur in ipso decreto, nec aliquod nominatum est, forsan omittente ipso Josepho, qui tantum sectatus fuit verba ad Judæos pertinentia. Etiam nosci oportet Vossium edidisse Ἀνθεσηλιῶνος, quasi non statuisset appellationem mensis, sed viri, sed vane & contra MS. Insuper scias eundem Vossium dedisse in citando & describendo ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ & Ἀρεισείδ̃, item Ἰουδαίους τὺς βυλομένους aliter quam in MS. exhibentur.

Neque tamen vel laudis vel necessitatis, cur publicari hæc decreta & istam operam Josephi in vitam velut revocari interat, summa etiamnum mihi expressa fuit. Aliud commoditatis publicæ quasi cornu & inde enascentem magnæ hæsitationis dispulsionem prodere statuebam. Etenim inter ea, quæ tum me nondum nato, tum per meam ætatem agitavisse eruditas plurium horas deprehendi, fuit illud caput de Apostolo Paulo, unde illi nascenti adfuerit jus civitatis Romanæ. Quod quum distraheretur inter duas sententias, utrum contingeret ex natalis urbis Tarsi a Cæsaribus locupletatæ communi privilegio, an ex peculiari patriæ domus, quæ id sibi impetraverit, lætitia & successionis in Paulum transgressu, non vidi ab ullo tale quid proferri, quo anxietas illa tollatur. Novissimus se ad eam causam exuit Conditor Romani Orbis, in quo magna pars capitis XVII. impenditur huic deliberationi velut summam manum impositura. In qua etsi denique vergat ad rectum, & ad Grotii opinionem, tamen sic quoque quam turbide & parum constanter pag. 143.? [ut nempe civitate Romana iidem (majores S. Pauli) quacunque tandem causa, sint donati: aut vero ut eam, quod de Pauli patre dicitur, pecunia, haut insolito maxime illa ætate more, iidem redemerint] Nihil ergo habuit in hoc bivio, quorsum flecteret; unde quamvis haberet Græcorum scholia clare hic testari ausa, tamen suspensus & vacillans suspicari maluit de *quacunque tandem causa*, quam esset nunquam reperturus. Verissime scripserunt Græci. Neque parer S. Pauli aliam existimavit se inventurum viam ad tranquille & credule vivendum in urbe Tarso, quam tot alii Judæi per alias Asiæ minoris urbes constituerant & muniverant, nempe ex empto ab Romanis ducibus circa tempus belli civilis pecuniam solam spectantibus. Hinc alienam paret esse pronunciationem de ἰσοπολιτείᾳ Judæorum per Antiochiam, Alexandriam, Cyrenen & Cæsaream & quæ inde trahuntur privilegia huc non pertinentia. Judæi enim jam non curabant jus æquum cum aliis per illas urbes habere, sed obtrudebant se illis, quod clare apparet ex his decretis. Si quid tale proprium fuit in istis quatuor oppidis, certe id non desideraverunt obtinere per Asiam minorem, quum videamus invitis incolis urbium istarum ab Romanis imperari, ut tolerent Judæos, quorum sacra ante turbabantur ab iis: Romani ab eis fuerunt implorati, ut in hac & illa urbe nanciscerentur securitatem non solum vitæ, sed & religionis, non per aliam causam, quam quod uterentur titulo civitatis Romanæ, & dicere se possent Romanos, quod eis non adfuisset, nisi ab Romanis magistratibus per provinciam interventu pecuniæ unico impetravissent. Nihil ergo ad Judæos vel civitatis Laodiceæ aut Pergami & aliarum jus. Sed sicut Laodicea & Pergamum & omnes patebant civibus Romanis; hunc modum conati sunt in se transferre Judæi, ut quum essent facti cives Romani, irent habitatum ubique, nec tamen electi ad habitationem oppidi jura quidquam curarent, aut laborarent quoque dici cives Laodicenses aut Pergameni, quum essent cives Romani, & hoc titulo tuti contra insultationes. Aliquid sublimius adfectaverunt Judæi, ut in urbibus nequaquam jure civitatis Romanæ fruentibus ipsi viverent honore isto ipso decorati, & ex hoc capite cogerentur reliqui incolæ istarum urbium non tantum indulgere illis vitam disciplinæ, quam profitebantur, nempe Mosaicæ, convenientem, adeo ut & loca ad hanc rem eis adsignare & separare cogerentur; atque adeo sine molestia essent in iis, per quæ cultus inquinari videtur, ut loquuntur Digesta juris; sed etiam habere illos pro civibus Romanis, unde plura in eos derivabantur privilegia, quorum unum manifeste nunc innuit ipse Paulus Apostolus, qui non mittitur ad virgas, ut in eo cultus inquinaretur. Quo quid arrogantius poterat ab Romanis statui? quid magis recusandum ab Judæis postulari? quid intolerabilius illis, qui gentilissimo ab majoribus addicti erant, imperari? Sed & insuper in ista ratiocinatione incongruum est, quod quum in principio paginæ 144. agat de Agrippa & Antipatro & Josepho, & mox adjiciat verba Philonis de Augusti ætate, atque inde sic ut dixi sermocinetur, mox id probet per Ulpianum & Modestinum in longe ulteriora sæcula post varias temporum mutationes & hinc edictorum diversitates delapsos, ut illorum verba nihil de isto anteriori tempore adfirmare possint, sed tantum ut appareat eos de eadem materia loqui.

Ex hoc igitur supplemento patet hanc vitam tunc Judæorum fuisse. Quum per expeditionem Alexandri Magni, certe ab ejus tempore contigerit, ut Judææ civitates magis magisque cœperint ab gentilibus simul incoli, (exemplum in Jamnia refert Philo pag. 1021.) etiam ipsi inde, avaritiæ dediti homines, excesserunt ad urbes gentilium, (patet ex loco Strabonis,

quem

"Μάρκῳ Αλεξάνδρῳ. Επὶ τὸ θεὸς τὸ θεῖον δοσεβὲς καὶ
"ὅσιον ἐν ἅπαντι καιρῷ ἀεὶ ἀγαθὸν ἔχομεν, καπαχο-
"λαθόντες τῷ δήμῳ τ Ρωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὅτι

". . . placuit populo, relatione facta à Marco
"Aléxandro. Quoniam pietatem erga Deum &
"religionem omni tempore ſtudioſe colimus, ve-
"ſti-

quem citat Joſephus XIV, 12. pag. 479. atque item ex Philone pag. 1031.) præſertim ubi apparebant illecebræ & oportunitates diteſcendi. Ad hanc rem uſi diu regibus tum Syriæ, tum aliarum gentium, poſtquam viderunt ad Romanos fortunam declinare, præſertim in Aſia minore, contemplati morem reipublicæ iſtius, viderunt ſtatim illic adminiculum firmius, quam ab Regibus nanciſci potuerant. Hi enim ornare eos tantum ſolebant & poterant, quum nihil aliud haberent, jure civitatium earum, in quibus morari conſtituerant, ut inſigni loco docet Hieronymus ex Euſebio: *Seleucus Babylonem obtinet, & in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.* At reſpublica Romana afferebat aliquid ſanctius, & magis invictum, & antea inauditum, nempe jus civitatis Romanæ, per quod & libertate agendi & inviolata ſecuritate eminebant ultra gradum incolarum illius urbis, in quam erant adſciti. Ad divitias autem maturandas perinde ut Romani fœneratores videbant ſatis nullam regionem Aſia minore efficaciorem. Hinc eam nubes & examina Judæorum per ſingula fere oppida inſederunt, ut non tantum ubique occurrant in Actis Apoſtolorum, ſed diſerte ſcribat Philo pag. 1027. Petronius ἐπιτρέχοντι τ χωρῶν, ὧν οἷς Ιεδαῖοι καθ' ἑκάστω πόλιν εἰνι πανπλανεῖς Ασίας τε κ Συρίας. Quem ipſum locum citat etiam Grotius ad Lucam VII, 5 ut habuerit eum ante oculos, & eo magis mirari oporteat notam ejus ad eundem Evangeliſtam XIX, 9. qua ſcribit aliquammultos Judæos fuiſſe donatos Romana civitate credibile eſſe. Qui enim in illis oppidis poſſent vivere, aut quod providendum erat, ſatisfacere palam ſacris, niſi jure illo fruerentur? ut de omnibus fere id ſupponi debeat per Aſiam minorem verſantibus. In numero iſtarum urbium ab Judæis electarum ad habitandum fuit etiam hæc ipſa Tarſus, in eamque conceſſerunt majores Pauli, ſive jam ſub dominatione Regum Syriæ, ſive demum prolato iſtuc imperio Romano, quando non ſolum id curarunt ut eſſent jure civium Tarſenſium, (quippe quòd nequaquam erat ſatis validum) ſed ut, ne à gentilibus poſſent ludibrio haberi ac vexari, ipſum quoque jus civitatis Romanæ adipiſcerentur, fruerenturque iis omnibus, quæ occaſione hujus juris ab magiſtratibus provincialibus in eos conferri potuiſſe & ſueviſſe patet ex hoc Supplemento. Non erant ab hac donatione alieni iſti magiſtratus; quippe quam ſtatuo ab eis non contigiſſe, niſi expugnatis magnitudine mercedis. Non alia ratione id impetrabatur, quam qua Herodes ab Sexto Cæſare impetravit τετραρχίαν τ κοίλης Συρίας, de quo ſcribit Joſephus in hoc ipſo noſtro loco, χρημάτων ἢ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, & XIV, 4. Ariſtobulo & Hyrcano certantibus de pace apud Scaurum: ὑπισχνεῖτο ἢ Αριστόβουλος μᾶ ὑ δώσειν τάλαντα, ἢ ἢ Υρκανὸ τέτων σὺκ ἐλάττονα. Immo vel unum exemplum Julii Cæſaris hîc licet divulgare ad omnes, quem teſtatur Suetonius in adminiſtratione Galliarum pretio dediſſe ſocietates ac regna; multo enim facilius hi per Aſiam ſive Judæis ſive aliis voluerunt civitatem Romanam dare, ſi quis pretio redimere cuperet. Tempeſtive in rem ſuam hoc commune jam inter Romanos proceres vitium traxerunt Judæi, quum & plus videantur offerre potuiſſe, quam alii, & cauſas graves habuiſſe, ut promptius ad id adſpirarent. Hoc ſimplex & clarum eſt: hoc ſequitur ex univerſa ratione hujus Supplementi, ut jejune iterans eadem ſcribat Orbis Romanus pag. 148. *quocunque demum titulo aut jure id majores ejus eſſent adepti.* Titulus fuit honeſtus & amicitia Hyrcani cum Romanis per legatos aliquoties commemorata: ſed hic titulus in publico propoſitus non fuit niſi particulatim magno argenti vel auri pondere eum ante corroborante.

Hæc igitur quum ſic conarer inſtaurare, debui tandem confirmari in eo, quod diu in ambiguo me ſuſpenderat. Nam quum ipſe Cl. Voſſius in verbis, quæ citavi in præfatione, memoret de antiqua interpretatione, quæ locum hunc exhibeat, ut idcirco & iſta exſtet, & ejus auctor in Græcis codicibus ipſum legerit; opinor miraturos plurimos, cur eam nunc non uſurpaverim & Græcis appoſuerim. Sed arceſſitam inſpectamque ut cœpi noſcere, ut fidem Muſarum imploravi! adeo credere nequivi talia unquam ſcribi poſſe, nedum ut implerent interpretationem Latinam. Secunda dubitatio fuit, an iſta verſio etiam hîc publico eſſet exponenda conſpectui, necne. Ut poſterius cenſerem, faciebat fœditas ejus, quæ tanta eſt, ut merito inſtar obſcœni monſtri debeat removeri ab oculis noſtris; atque ita huc uſque pro certo conſtituebam. Nunc quum res venit ad ipſam ἄκμὴν, immutor, & fateor additam me volente, vel ob illam cauſam, ut quum gratulari Joſepho conveniat de loco hoc certe aliquatenus reſtituto, etiam ex ipſa verſionis fœditate ab tempore noſtro abacta, rei literariæ gratulemur. Eheu! quæ fuit illius temporis ignorantia, quam ſordida cœcitas? Cui amovendæ non parum contulit hæc ipſa Lugduno-Batava Academia, tot nævis in doctrina humana abſterſis inclita, cui famæ utinam perpetim inſerviat! & Chriſtiani non pro vili negotio ducant intelligere Græca! Quin etiam quum editio iſta non ſit in omnium manibus, putabam oportune his admiſceri, ut poſſet in tempore inſpici. Denique id tertia cauſa exigebat, quo pluribus teſtibus præſentibus conſtaret fides ac veritas hujus Supplementi, non uni tantum innixa codici, ſed ſimul huic noſtro, ſimul alteri vel pluribus, quot adeſſe concinnatoribus verſionis illius potuerunt.

Sumta eſt ex editione Colonienſi anni 1524. *Subjunctio etiam Senatuſconſulto, quatenus probationem dictorum habeant qui hanc hiſtoriam relegunt, quod tale fuit ſenatuſconſultum ab ærario tranſcriptum de tabulis publicis, ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode: dum tertio idus Aprilis, in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calphurnio, & reliquo ſenatu. Publius Dolabella & Marcus Antonius conſules, dixerunt: De his quæ per ſenatus decretum Cajus Cæſar pro Judæis decernens in ærario deponere non occurrit, ſic placet nobis, ſicut & ſenatui viſum eſt, ut hæc in tabulis æneis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus curent & illi in tabulis reponere quod decretum eſt; Quinto idus Februarias, in Templo Concordiæ. Legati autem principis ſacerdotum fuerunt Lyſimachus Pauſaniæ, Alexander Theodori, Patroclus Cereæ, Jonathas Oniæ. Miſit autem & ex his legatis unum Hyrcanus ad Dolabellam, tunc Aſiæ proconſulem, petens eum ſolvere Judæos a militia, ut patriam cuſtodirent conſuetudinem, quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella cum ſuſcepiſſet literas Hyrcani, nihil remoratus ſcribit per totam Aſiam Judæis, & ad Epheſinam civitatem, primam totius Aſiæ, quæ hujuſmodi legebant, ſub judice Artemione, menſis Lenæonis die prima: Dolabella imperator Epheſiorum curiæ & magiſtratibus vel populo ſalutem. Alexander Theodori, legatus Hyrcani, filii Alexandri principis Sacerdotum & rectoris Judæorum, intimavit mihi, quod non poſſent cives ſui militare, dum nec arma portare poſſint, nec iter facere diebus ſabbatorum, nec alimentorum ſecundum patrias leges copiam habere: iccirco ego ſicut prædeceſſores mei imperatores, præbeo eis militiæ remiſſionem, & concedo patriis uti legibus ſecundum ſolennes & ſacras immolationes, & congregare ſicuti ſolent pro ſacrificiis pecunias, & volo vos hæc per ſingulas conſcribere civitates. Hanc quidem Dolabella Hyrcano legationem mittente, noſtris donavit licentiam. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos, templa habentes, Epheſi ante tribunal, religionis cauſa à militia dimiſi duodecimo Kalendarum Octobris. Lucio Lentulo, & Cajo Marcello conſulibus, præſente ſenatu. Balbus legatus & vicarius, Epheſiorum magiſtratibus, curiæ, & populo ſalutem. Judæos per Aſiam conſtitutos, Lucius Lentulus me pro ipſis petente, à militia dimiſit. Poſtulatis vero poſt hæc & Fannium tribunum plebis & Lucium Antonium ærarium, impetravi. Vos aut cupio curare, ne quis eis moleſtiam inferat. Decretum Deliorum ſub præſide Binto: menſe Thargelione, viceſima die ad titulationem judicum. Marcus Piſon legatus, adveniens in civitatem noſtram, pro delectu militum convocans nos, & multos civium, præcepit, ut ſi qui ſunt Judæi cives Romani, nequaquam militare cogantur, eo quod Cornelio Lentulo conſuli religionis cauſa Judæos dimittere placuit. Quapropter obedire conſules vos oportet. His ſimilia Sardiani quoque de nobis decreverunt. Cajus Fannius Caji filius, Dux, conſul, magiſtratibus Coorum ſalutem. Volo vos ſcire, quod legati Judæorum adierunt me, petendo accipere ſenatuſconſulta pro ipſis conſtituta, quæ etiam ſubjuncta ſunt. Igitur volo vos curare vel providere his hominibus ſecundum ſenatuſconſultum, quatenus per veſtram provinciam incolumes ad propria revertantur. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos qui templa Judaica habere Epheſi videntur, dicentur religionis cauſa dimiſſi. Hoc factum eſt duodecimo Kalendarum Julianarum. Lucius Antonius, Marci filius vicarius ærarii vel proconſul, Sardianorum magiſtratibus curiæ & populo, ſalutem. Judæi cives noſtri adeuntes probaverunt nobis conſitium habuiſſe proprium ſecundum patrias leges ab initio, & locum proprium, in quo negotia vel judicia invicem movent: & hoc petierunt, quatenus liceat illis hoc facere, quod cuſtodiri vel permitti decrevi. Marcus Publius, filius Publii, & Marcus Lucius Marci Publii filius dicunt: Lentulum proconſulem adeuntes intimavimus ei, de quibus Doſitheus Cleopatridæ filius Alexandrinus verba fecit, ut cives Romanos Judæos templa Judaica facere ſolitos, ſi illi viſum fuerit religionis cauſa eos feciſſe, dimittat: & dimiſit duodecimo Kalendas Julias. Lucio Lentulo & Cajo Marcello conſulibus, Lentulus decretum protulit. Cives Romanos Judæos, ſacraria Judaica facere ſolitos, Epheſi ante tribunal religionis cauſa dimiſi. Laodicenſium principes C. Rabilio Caji filio conſuli ſalutem: Soſipater Hyrcani principis ſacerdotum legatus, porrexit nobis epiſtolam tuam, per quam deſignavit nobis, ab Hyrcano principe & ſacerdote Judæorum deſtinatos quoſdam cum literis, pro ſua gente conſcriptis, quatenus ſabbata Judæis liceat ſecundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores noſtri probantur: aut ne quis eis violentiam inferat in noſtra provincia: & licet Tralliani palam dicant, non ſibi placuiſſe quæ pro his decreta ſunt, tamen præcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus autem ita, ut & nobis ſcribas de his & eadem obſequentibus tuis præceptis. Epiſtolam autem porrectam ſuſcepimus, quam repoſuimus inter publica noſtra monumenta: & de reliquis quæ præcepiſti providemus, quatenus in nullo culpemur. Publius Servilius, Publii Galbæ filius, proconſul, Mileſiorum magiſtratibus, curiæ & populo ſalutem. Pritanis Mercurii filius civis veſter, dum in Trallibus negotia tractarem, inſinuavit mihi præter noſtram ſententiam Judæis vos inquietudinem inferre, & prohibere eos ſabbata celebrare, vel templa patria perficere, fructuſque ſua conſuetudine colligere. Volo igitur vos ſcire, quomodo audiens verba ejus vel eorum qui contra eum diſſerebant, decrevi ne prohiberentur.*

Decretum Pergamenorum ſub judice Cratippo menſe Deſio, ſententia principum. Quod Romani ſequentes ſuos majores, pro communi

"stigiis sequentes populum Romanum de homi-
"nibus omnibus bene meritum & respicientes ad
"ea quæ de Judæorum amicitia & societate ad
"*hanc* urbem scripserunt, *scilicet* ut illis liceat Dei
"sacris operari, festa solennia & cœtus celebrare;
"nobis placuit ut jus potestatemque habeant Ju-
"dæorum quicunque volunt, sive viri sive mulie-
"res, tum Sabbata observandi, tum sacra peragen-
"di ex legibus Judaicis, & prosevuchas faciendi ad
"mare pro more patrio, quod si quis quidquam
"eos impedierit, vel magistratus vel privatus, huic
"mulcta esto & urbi debeto.

Decretum Sardianorum.

24. "DECRETUM SARDIANORUM.
"Visum est senatui & populo, relatione facta à
"prætoribus. Quoniam cives Judæi, urbem hanc
"nostram incolentes, multis magnisque à populo
"per omne tempus cumulati fuerunt beneficiis, &
"nunc ingressi ad senatum & populum obsecra-
"runt, restitutis ipsis legibus & libertate à senatu
"& populo Romano, ut more rituque à legibus
"præscripto cœtus agitent, & nullam illis con-
"troversiam moveamus, locusque illis sit assigna-
"tus, in quo congregatis cum uxoribus & liberis

"Διεγλάτῃ, καὶ οἷς περὶ τῶν Ἰουδαίων φιλίας καὶ [l] συμ-
"μαχίας πρὸς τὴν πόλιν ἔγραψεν, ὅπως [m] σωτηλῶσιν
"αὐτοῖς αἱ εἰς [n] τὸν Θεὸν [o] ἱεροποιίαι καὶ ἑορταὶ αἱ εἰθισμέ-
"ναι καὶ συνόδοι· [o] δέδοκται ἡμῖν Ἰουδαίων τοὺς βουλο-
"μένους [p] ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας τότε Σάββατα ἄγειν
"καὶ τὰ ἱερὰ σωτηλεῖν κατὰ τοὺς Ἰουδαϊκοὺς νόμους, καὶ
"τὰς προσευχὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ θαλάσσῃ κατὰ τὸ πά-
"τριον ἔθος, ἂν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης,
"[q] ὁδὸς τῷ ζημιώματι εὐθυνος ἔστω καὶ ὀφειλέτω τῇ
"πόλει.

κδ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Ἐδόξε τῇ βουλῇ καὶ
"τῷ δήμῳ, στρατηγῶν [r] εἰσηγησαμένων. Ἐπεὶ οἱ κατοι-
"κοῦντες ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαῖοι πολίται, πολλὰ καὶ
"μεγάλα φιλάνθρωπα ἐγκέκτηνται παρὰ παντὸς τοῦ δή-
"μου, καὶ νῦν εἰσελθόντες εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον
"παρεκάλεσαν, ἀποκαθιστάμενοι αὐτοῖς τοὺς νόμους κατὰ
"ἐλευθερίας τὸ καὶ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων,
"ἵνα καὶ τὰ νομιζόμενα ἄγῃ συνάγωνται), καὶ μὴ λαμβάνω-
"σιν ζημίαν παρ' αὐτῶν, [s] δοθῇ τε αὐτοῖς καὶ τόπος, εἰς
"ὃν συλλεγόμενοι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐπιτελοῖεν τὰς
"πα-

omnium hominum tutela pericula suscipiunt, & student auxiliatores & amicos suos in felicitate vel firma pace consistere, cum transmisissent ad eos Hyrcanus princeps sacerdotum gentis Judææ legatos, Stratonem Theodori, Apollonium Alexandri, Æneam Antipatri, Aristobulum Aminteæ, Sosipatrum Philippi, viros optimos, & hi singula demonstrassent, decrevit senatus de his quæ postulaverunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius ladat Judæos auxiliatores Romanorum, imò ut & castella & portus, vel provinciam, & si quid aliud ab eis abstulit redderet: & liceat eis à portubus Judæorum seu vectigalibus deportare quæ volunt, & ut nullus rex vel populus à portubus Judæorum seu vectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemæo rege Alexandrino, quia & ipse auxiliator his & amicus noster existit, imò etiam custodiam à Joppe depelli, sicut petierunt. Nostra vero curia Lucius Peticus vir optimus, justsit ut hæc fieri ita curemus, quemadmodum senatus decrevit, & provideamus, quatenus incolumes legati ad propria possint redire, nec non etiam Theodorum in curia, vel in conventu suscepimus: Qui cum nobis Epistolam ex senatusconsulto porrexisset, verba faciens, demonstravit Hyrcani virtutem & liberalitatem, quia publice vel privatim cunctis prodest, qui ad eum convenerint: Literas vero inter publica conscripta reposuimus, & nos quoque omnia pro Judæis agere, tanquam auxiliatores Romanorum secundum senatusconsultum decrevimus. Quippe etiam postulavit Theodorus dum epistolam nobis porrigeret, quatenus à magistratibus nostris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantes nostri populi sententiam, & petentes custodiri vel ampliari nostras cum eis amicitias: & ut meminerit, temporibus Abraham, qui omnium Judæorum pater extitit, nostros majores amicos ei fuisse, sicut & in publicis conscriptis invenimus. Decretum Halicarnassæorum, sub sacerdote Memnone Aristidis filio. Placuit populo, Marco Alexandro insinuante, quod Judæi pietatis studium omni tempore habent, populi Romani omnium hominum benefactores, pro Judæorum amicitiis vel auxiliis ad nostram civitatem præcepta miserunt, quatenus permittantur immolationes deo solennes efficere. Placuit igitur & nobis concedere Judæis viris vel mulieribus sabbata celebrare, vel sacrificia producere secundum leges Judaicas. Siquis vero hos prohibuerit, militiæ reus & debitor civitatis existat. Decretum Sardianorum. Placuit curiæ, vel populo, ducibus intimantibus, quomodo nostram civitatem habitantes Judæi, multa vel maxima beneficia à populo sæpe meruerunt: nunc quoque cum ingressi fuissent in curiam populum petere, quatenus suis legibus, & libertate data à senatu populoque Romano secundum consuetudinem congregentur, & judicia sua disponant, datus est illis locus, in quo cum uxoribus vel filiis possint celebrare deo patrias orationes. Igitur visum est curiæ vel populo, concedere eis convenientibus certis diebus agere secundum suas leges: deputari etiam eis locum quem aptum ædificationibus vel habitaculis putaverint. Habeant etiam curatores annonæ civitatis diligentiam, ut si qua opus habuerint alimenta, faciant eis introduci. Decretum Ephesiorum sub judice Mithophilo, mense Arthemisio, prima die. Nicanor Euphimi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus, quomodo interpellaverunt in civitate Judæi, Marco Julio Bruto proconsule, quatenus agerent sabbata, & omnia facerent secundum patrias leges, nemine penitus impediente, proconsul concessit. Placuitque populo propter Romanos, nullum prohiberi observare sabbatorum diem: imo concedere eis omnia facere, secundum Judaicas suas leges.

Ita habes, mi lector, non Josephum, præclara & justa Romanorum in variis locis decreta sic colligentem, ut inde cognosci queat mos eorum agendi in provinciis, si quid sine exceptione vellent illic admitti & peragi; atque unde simul veritas ipsarum rerum ita pellucet, ut mereatur fidem & ostendat Judæos illum titulum Romani civis affectantes; sed profecto aliquem multiplicem sonum velut bovis mugientis a capite ad ipsam calcem. Quid enim istam interpretationem perlegens solatii experiris, dum vel in Romano tempore vel in hac parte historiæ proficere cupiens illuc te confers? Et est tamen hoc splendidissimum tempus, quo ipsius Dei nomen ab Judæa sic paulatim tenebrosis idolorum ineptiis immixtum intra eadem mœnia audiri cœpit, quæ modo nihil nisi μύσται complectebantur; & Romani licet tunc perditissimi, illi tamen fuerunt, qui suis mandatis illum Deum & cultum ejus, quo nihil mirabilius, propugnaverunt. Inprimis autem manifeste declaratur aut ignorantia aut malignitas interpretis, qui quum tot speciatim ex Romano more nomina proferrentur, ea consulto obscurare voluit ponendo *reliqua senatu*, quod ibi nequit intelligi. Et tamen postea ne tantillum quidem admonere voluit; plane ut in decreto peregre facto, ubi nomina consulum Lentuli & Marcelli adscribuntur, vides addi *præsente senatu* vice tot nominum. Non mens senatusconsulti bene percepta aut expressa, ut ad singulas civitates referantur, quæ proprie includebantur urbi Romæ. Sic Balbum vicarium, sic Fannium tribunum plebis, sic Antonium ærarium, sic adtitulationem judicum, sic Kalendas Julias circumfert Lentulus consul, plane obnubilante ipso sermone, cur toties nominetur Lentulus & decretum ejus iteretur. Quam mendax finis decreti Laodicensium, qui velint postulentque ut ipsis scribat Rabillius? Hic cernis Mercurii filium, negotia in Trallibus, Marcum Julium Brutum proconsulem, & talia infinita; quæ tamen omnia augentur in editione antecedente Veneta anni MCCCCXCIX. die XXIII. Octobris per Albertinum Vercellensem, ubi rubricæ dicuntur si non antiquitatum, certe belli Judaici factæ per magistrum Franciscum Macærata ordinis minorum, & in qua Hieronymus Squarzaficus scribit libros Josephi a Rufino in linguam Latinam translatos. Ibi longe graviora monstra deprehendes.

Quæ quum ita comparata sunt, tamen licet ex his tantis sordibus aliquid proficere. Nam per hæc confirmatur in principio nomen Rutilii, ut in Græco illud adscriptum ex alio MS. credi debeat: hinc Dositheus Cleopatridæ filius, ubi in Græco erat tumultus: hinc dum scribit & *dimisit duodecimo &c.* quasi pag. 710. v 7. in suo MS. invenisset ἀπέλυσε: hinc ibid. v. 24. Σωσιπάτῳ Latine dicitur *Sosipater*, quasi idem nomen foret, quod in pag. 711. v. 42. Immo perquam notabile in decreto Pergamenorum quum id dicitur factum *sub judice Cratippo*, ut prorsus quoque obvia isti interpreti fuerint in MS. ἐπὶ Πρυτανέως Κρατίππου, quæ sane exstant etiam in MS. Lugdunensi, sed non in recto verborum & versiculi ordine, sed tantum adposita in margine, unde non sustinui pro mere legitimis inferre, quum tamen nunc hæc interpretatio plane istud exigat. Mox notabilis ille *Lucius Peticus*, quasi aliquem Sulpicium innuisser Josephus, cujus familia habuit istud cognomen. Prima autem editio exhibet plane *Halicarnaseorum*, GRON. Proculdubio legendum, Ἀθεσηνεῶν ς'. vel Ἀθεσηνεῶν ε'. prout monuit *Gronov.* qui ex contextu hujus Decreti nonnulla excidisse suspicatur, non tantum quia post ἴδοξε τῷ δήμῳ sequitur (hac ead. §.) in *MSS.* δεδόχθαι, sed etiam quia (in iisdem *MSS.*) in fine dicitur (hac §.) τῷδε τῷ ζημιώματι, cum nulla ζημιώματος facta sit mentio in decreto.

l Συμμαχίας] *MSS.* σωμαχίας.

m Σωτηλῶσιν] Σωτηλῶν αὐτοῖς in *MSS.*

n Ἱεροποιίαι] *MSS.* ἱαιροποιίαι.

o Δέδοκται ἡμῖν Ἰουδαίων τοὺς βουλομένους] Ita (infr. §. 24.) rescripsi pro δεδόχθαι, quod habent *MSS.*

p Ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας] *MSS.* ἄνδρας τε γυναῖκα, & super scr. αι.

q Ὁδὸς τῷ ζημιώματι] Ὁδὶ lego, sensu id postulante, pro τῷδε, quod exhibent *MSS.* Vide *Annot.* ad superiora hac ead. §.

r Εἰσηγησαμένων.] *MSS.* ἐσηγησαμένων.

s Δοθῇ τε] Ita lego. ἰδόκει τε in *MSS.*

t Σι-

"πατρίους εὐχὰς καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκ) οὖν τῇ "βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγκεχωρῆσθαι αὐτοῖς, [t] σωιερχο- "μένοις ἐν τ [v] ἀποδεδειγμέναις ἡμέραις, πράσσειν τὰ "κ τὰς αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ αὐτοῖς ὑπὸ τ "ὑπὸ τ [x] στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν κ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν "ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τὰ τ ἁρμοδίων, ὅπως τε τοῖς τ "πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ κ τὰ ἐκείνοις πρὸς τρο- "φὴν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγεσθαι.

κέ. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Ἐπὶ Πρυτανέως Μίνω- "φίλα, [y] μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ πρώτῃ, ἔδοξε τῷ δή- "μῳ. Νικάνωρ Εὐφήμου εἶπεν, εἰσηγησαμένων τ στρατη- "γῶν. Ἐπὶ ἐντυχόντων τ ἐν τῇ πόλ Ἰουδαίων Μάρκῳ "Ἰουλίῳ Πομπηΐῳ υἱῷ Βρούτῳ ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ "Σαββατα, καὶ πάντα ποιῶσι κ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη, "μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, ὁ στρατηγὸς συνεχώ- "ρησε· [z] δέδοκ) τῇ βουλῇ κ τῷ δήμῳ, κ πράγματ Θ "Ρωμαίοις ἀνήκοντ Θ, μηδένα κωλύεσθαι ἐπιστρατεῖν "τὴν τ Σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ πράσσεσθαι ζημίαν, "ἐπιτρέφθω δ αὐτοῖς πάντα ποιεῖν κ τὰ ἰδίως αὐ- "τῶν νόμους.

κς. Πολλὰ [a] μὲν οὖ ἐστι καὶ ἄλλα [b] τῇ συγκλήτῳ τοιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ρωμαίων δόγματα πρὸς Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθν Θ ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψη- φίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς [c] περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι. περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν [d] παρεσκευάσμεθα πιστεύσειν τοῖς [e] ἀναγνωσομένοις ἀβασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ σαφῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τ πρὸς Ρωμαίους ἡμῖν φιλίας γνωμένης, ἐπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέχρι νῦν ἱσταμένοις καὶ ἱσταμενοῦσι, τὴν μὲν πάντων προσθήσειν, ὡς περιττὸν τι ἅμα καὶ ἀπρεπῆ, παρητη- σάμεθα. ἓν δέ γε ἔτος ἠναισίμως σκαιὸν, ὃς ἐχὶ περὶ τ Ρωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι πιστὴν καὶ ἱκα- νοτέρων ἐπιδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐχ ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναί φαμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἀποδείξαμεν. τὴν μὲν οὖ πρὸς Ρωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γνωμένην, δεδη- λώκαμεν.

"liceat patrias preces & sacra Deo facere; placuit "igitur senatui & populo, ut illis concessum sit "diebus præstitutis convenire, & perfungi omni- "bus prout leges postulant, insuper ut locus etiam "illis separetur à prætoribus ad ædificandum eis- "que habitandum, quem ad id accommodatum "existimaverint, utque ædilibus urbanis curæ sit, "etiam illa importare quæ ad victum ipsis idonea "habeantur.

25. "DECRETUM EPHESIORUM. Pry- "tane Menophilo, die primo mensis Artemisii, "placitum est populo. Nicanor Euphemi filius "dixit, relatione à prætoribus facta. Quoniam "Judæis qui in urbe sunt, Marco Julio Pompejo "Bruti filio proconsule compellato, ut liceret illis "Sabbata observare, & omnia facere ex patriis "eorum institutis, nemine eos quidquam impe- "diente, hoc ipsum prætor concessit; placuit se- "natui & populo, præsertim cum res ad Roma- "nos pertineat, neminem prohiberi à die Sabba- "torum celebrando, neque mulctam exigendam "esse, sed illis potestatem datum iri omnia ex pro- "priis ipsorum legibus faciendi. *Decretum Ephesio- rum.*

26. Et multa quidem exstant & alia hujusmodi decreta à senatu & imperatoribus facta, in gratiam Hyrcani gentisque nostræ; necnon civitatum ipsephismata, & prætorum rescripta ad literas de juribus nostris *missas*. De quibus omnibus, ex iis quæ exhibuimus licet illis persuasissimum habere, qui nostra hæc scripta candide lecturi sunt. Quoniam enim clara & manifesta nostræ cum populo Romano amicitiæ dedimus argumenta, indicatis æreis columnis & tabulis in Capitolio etiamnum durantibus & duraturis, universis hîc loci apponendis, ut qui id supervacaneum duximus simul & *legentibus* injucundum, supersedimus. Quippe neminem adeo perversum *fore* credidimus, ut de amicitia nostra cum Romanis inita, nobis non habiturus sit fidem, præsertim cum decretis pluribus nostrûm in gratiam factis id palam fecerint; quin potius ex iis quæ demonstravimus, nos id quod verum est dicere, animo præsumet. Atque ita quidem amicitiam & societatem, quæ Romanis nobiscum intercessit, declaravimus. *Alia decreta non affert, ut- pote superva- caneum putans.*

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Σέξτον ὑπὸ Βάσσου δολοφονηθέντα Μᾶρκος, ὅτι τε ὑπὸ Καίσαρ Θ ἐτάχθη Καῖσι Θ εἰς Συρίαν ἀ- φικνεῖται καὶ Ἰουδαίαν σκήπτεται· καὶ ὡς Μάλιχ Θ Αν- τίπατρον ἀνεῖλε καὶ ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεῖται.

Συνέβη δ ὑπὸ τ αὐτὸν καιρὸν, παραχθῆναι τὰ κ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] Βάσσ Θ [g] Κεκίλι Θ, εἷς τ τὰ Πομπηΐου φρονούντων, ἐπιβουλὴ σω- θεὶς ὑπὸ Σέξτου Καίσαρος, κτείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δ, τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβών, ἐκράτει τ πραγμά- των. [h] πόλεμός τε μέγας [i] περὶ Ἀπάμειαν συνέστη, τ Καί- σαρ Θ στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μὴ ἰσοπάλων ἐ πο- λλῆς δυνάμεως. τούτοις δ ἐ Ἀντίπατρ Θ συμμαχίαν ἐπεμ- ψε [k] μὲ τ τέκνων, κ μνήμην ὧν [l] διεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρ Θ· καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ ἐ δίκαιον ἐδόκει ἑ

CAP. XI.

Quomodo Sexto à Basso insidiis perempto succedit Marcus, & post Cæsaris mortem in Syriam venit Cassius & Judæam afflixit: utque Malichus Antipatrum interfecit, & ipse ab Herode interficitur.

Accidit autem per idem tempus ut tumultuatum esset in Syria, ob hujusmodi causam. Bassus Cecilius, unus è Pompejanis, structis in Sextum Cæsarem insidiis, illum quidem interfecit, ipse vero, accepto ejus exercitu, rerum potiebatur. Hinc etiam grave bellum apud Apamiam conflatum est, Cæsaris ducibus eum cum equitatu & peditatu adortis. Quin & Antipater iis subsidium misit cum filiis, memor beneficiorum in ipsos à Cæsare collatorum; & idcirco justum esse existimans & ipsum vindicare & pœnas ab *Sexto Cæsare ex insidiis occiso Bassus Cecilius rerum potitur.*

t Συνιερχομένοις] *MSS.* συνιερχωμένοις.
v Προαποδεδειγμέναις] *MSS.* προαποδεδειγμέναις.
x Στρατηγῶν.] *MSS.* στρατηγῶν.
y Μινῶος] *MSS.* μηνὸς.
z Δίδοκ) τῇ βουλῇ] Iterum δίδοκ) repositi pro διδόχθαι, quod exstat in *MSS.* & ἐπιλεγεσθαι (mox infer.) mutavi in ἐπιστρέφθω.
a Μὲν οὖν] Illud μὲ è *MSS. Voss.*
b Τῇ συγκλήτῳ] Παρὰ τῇ συγκλήτῳ legendum censet Cl. *Lowthius* & mox περὶ τ ἡμ. δικαίων. proculdubio rectius, quam ut subintelligantur præpositiones.
c Περὶ] Hæc vox inserta est ex *Lugd. Bat.* HAV.
d Παρασκεύασμεθα πιστεύειν] Ita ex *Epiphanio* legendum esse censui. παρασκεύασμαι in *Editis.* (παρασκευάσμεθα *Lugd. Bat.*) παρασκευάσμεθα *Vat.* & *Gall.*
e Ἀναγνωσομένοις ἀβασκάνως] Transponuntur in *Lugd. Bat.*
f Βάσσος Κεκίλι Θ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 10. SPANH.
g Κεκίλι Θ,] *Al.* Καικίλι Θ.
h Πόλεμός τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 10. seq. SPANH.
i Περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Περὶ τὴν Ἀπάμειαν *Vat.* & *Basil.* & mox (infr. post εὐεργετήθησαν) ὑπὸ Καίσαρ Θ *Basil.*
k Μετὰ τ τέκνων,] Διὰ τ ἡμῶν *Zonar.*
l Εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρ Θ·] Εὐεργετήθεσσιν *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Basil.* διεργετήθησαν *Zonar.* juxta canonas διεργετήθησαν.

Marcus Sexto in imperium succedit.

ab ejus interfectore repetere. Cum autem bellum diu duraret, Marcus ad Sexti imperium *suscipiendum* Roma venit, & Cæsar à Cassio & Bruto in curia occisus est, postquam principatum tenuerat annos tres & sex menses. Et quidem hoc ab aliis memoriæ proditum est.

XVIII. *Post mortem Cæsaris Cassius Syriæ præfectus.*

2. Bello deinde ex morte Cæsaris conflato, & *viris* omnibus primariis ultro citroque ad contrahendas copias dispersis, venit in Syriam Cassius, accepturus exercitum qui erat ad Apamiam: solutaque obsidione, ambos sibi conciliat Bassum & Marcum; urbesque peragrans, arma colligebat & milites, & ipsis *urbibus* gravia tributa imperabat.

Judæam affligit.

Sed maxime Judæam afflixit, exactis *ab ea* septingentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu & perturbatione esse videns, pecuniarum exactionem dividit, & utrique filio redigendas committit, partim etiam Malicho sibi parum amico, partimque aliis *quibusdam*. Ac primus Herodes, redacto ex Galilæa quantum ei imperatum erat, maximam apud Cassium gratiam iniit. Sapientis enim esse sibi visum est, Romanos hoc officio demereri, & illorum benevolentiam ex aliorum laboribus captare. Cæterarum autem urbium gubernatores omnes cum suis hominibus venundabantur, & quatuor urbes in servitutem redigit Cassius; quarum erant potentissimæ, Gophna & Emmaus, reliquæ vero Lydda & Thamna. Insuper eò præ iracundia processit Cassius, ut etiam Malichum occidisset, (nam in ipsum incitatus erat) nisi ejus impetum cohibuisset Hyrcanus, missis ei per Antipatrum centum talentis de suo.

Herodes apud Cassium gratiam init.

Hyrcanus Malichum mortis periculo liberat.

3. Postquam vero Cassius à Judæa profectus est, Malichus Antipatro insidiabatur, ejus interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. neque tamen ejus consilium latuit Antipatrum. Id enim cum sensisset, recepit sese trans Jordanem, & ex Arabibus simul & indigenis exercitum contrahebat. Quanquam Malichus, homo callidus, insidias inficiabatur, se cum juramento purgans tum Antipatro tum ejus filiis, *dicensque*, fieri non posse, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, & Herode armorum custodiam habente, ut tale quidpiam ei in mentem veniret. Ac videns * sibi negotium non succedere, reconciliatus est Antipatro, conventumque est inter eos, cum Marcus Syriæ prætor esset: qui, postquam intellexit Malichum in Judæa res novas moliri, parum abfuit quin eum interfecerit, sed Antipatri precibus ejus vitam condonavit.

Malichus Antipatro struit insidias.

Antipatri precibus Malicho vitam condonat Marcus.

XIX. *Summa rerum Herodi commissa.*

4. Nesciebat Antipater, se sui interfectorem conservasse. Certe quidem Cassius & Marcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, & eum Cœles-Syriæ præsidem fecerunt, attribu-

---

πεφονευκότα εἰσπεράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος. [m] χρεωζομένῳ δὲ πολέμῳ, [n] Μάρκος μὲν ἦλθεν [o] ἐκ Ρώμης εἰς τὸν ἑῷον [p] δὲ Σέξτος, Καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον ἐν τῷ βαλανείῳ κλείνεται, [q] καταχωὼν τὸν ἑῷον ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ. τοῦτο μὲν οὖν ἔν γε ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Τῷ δ' ὅτι τῷ Καίσαρος θανάτῳ πόλεμος συνερρώγοτος, καὶ τὸν ἐν πάσαις ὅτι σχεδὸν συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ [r] Ρώμης εἰς Συρίαν, προσδεχόμενος [s] τὸν παρὰ τὸν Ἀπάμειαν στρατηδόν· καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους προσαγαγὼν τὸν τε Βάσσον καὶ τὸν [t] Μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὅπλά τε καὶ χρήματα συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐτῶν μεγάλους ἐπέτιθει μάλιστα δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, [v] ἑπτακόσια τάλαντα λεγὼν εἰσπράττεσθαι. Ἀντίπατρος δέ, ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ ὄντα παρεχὲν τὰ πράγματα, μερίζει τὸν τῶν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ μὲν Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις προσέταξεν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος Ἡρῴδης ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰσπραττόμενος [x] ὅσα ἦν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα Καισαρι. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ρωμαίοις ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν εὐνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ὑπερεσκόπουν δ' αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπεμελήθησαν, καὶ τέσσαρας πόλεις [y] ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος· ὧν ἦσαν αἱ δουλεύουσαι, [z] Γόφνα τε καὶ [a] Ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ [b] Λύδδα καὶ Θαμνά. ἐπεξῆλθε δ' ἀν' [c] ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος ὥστε καὶ Μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, [d] εἰ μὴ Ὑρκανὸς δι' Ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἔπεισε τὸν ὁρμῆς.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπῆρε, [e] Μάλιχος ἐπιβάλλουσιν Ἀντιπάτρῳ, τὸν τότε πλοῦτον, ἀσφάλειαν Ὑρκανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔσεσθαι νομίζων. ὁ μὲν [f] ἔλαθε τὸν Ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ σκηνὴν ἐχώρει πέραν Ἰορδάνου, καὶ στρατὸν Ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ Μάλιχος, ἠρνεῖτο τὴν ἐπιβουλὴν, ὁπλογούμενος μετ' ὅρκων αὐτός τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκήλης μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα φρουροῦτος, Ἡρῴδης δὲ ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, αὐτὸς ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον ἔργον. ὁρῶν δὲ τὴν ὁπλοφανίαν καταπλάττεται πρὸς τὸν Ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, [g] Μάρκου κατὰ συμμαχίαν στρατηγοῦντος· ὃς, αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν Μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε βοηθὸς μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, Ἀντιπάτρου δὲ βοηθαλέσαντος περίεσωσεν.

δ'. Ἔλαθε δὲ ἄρα φονέα πρεσβεύσας Ἀντίπατρος αὐτὸς τὸν Μάλιχον. Κάσσιος μὲν γὰρ ἦν [h] Μάρκος, στρατὸν ἀθροίσαντος, [i] τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν [k] ἐπεχείρησαν Ἡρῴδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐποίησαν, τὸλοιὰ δόντες

---

[m] Χρεωζομένῳ δὲ πολέμῳ,] Τεθορυβῆσθαι δὲ καιρὸν ἐν τῷ πολέμῳ *Busb.* & *Zonar.* Qui factum est ut bellum traheretur docet *Strabo*, l. XVII. p. 752. D.

[n] Μάρκος μὲν ἦλθεν] An *Josephus* hîc in errore sit, an ejus codices (in quibus omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* Μάρκος habemus) incertum est. Marcum quidem Crispum *Dio* docet cum Cæcilio Basso depugnasse. Verum *Appianus* expresse dicit Murcum adversus Bassum à Cæsare missum fuisse. Unde ex *Dione*, l. XLVI. *Aliisque*, Μᾶρκον rescribi placet Viris doctissimis, *Casaubono* in Exercit. c. *Baronium*, p. 133. *Edit. Lond. Montacutio* in Exercit. VIII. p. 279. *Usserio* in Annalibus V. T. p. 362. *Edit. Lond.* & *Ez. Spanhemio* in Diss. VI. *de Præst. Numism.* Vide *Annott.* in lib. I. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *Salmas.* lib. I. c. 10 §. 10. SPANH.

[o] Ἐκ Ρώμης] Hausimus id ex *Lugd. Bat.* HAV.

[p] Τὸν Σέξτος] *Lugd. Bat.* τὸν δὲ Σέξτος.

[q] Καταχωὼν τὸν ἑῷον] Statim à Pompeji morte honores in Cæsarem effusi erant, & quamvis extra Italiam esset, præturam iniit. Ut recte hinc principatus illius *Josephus* arcessiverit, tres annos cum dimidio illi assignans. *Usserius*, p. 337.

[r] Ἐκ Ρώμης,] Ἐκ Ρώμης insertum dedi ex *Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἐξ Ἰταλίας l. I. de *Bello Jud.*

[s] Τὸν κατὰ τὴν Ἀπάμειαν στρατηδόν·] Τὰ κατὰ τ. A. στρατηδὸν *Vat.* & *Busb.*

[t] Μάρκον,] Vel Μᾶρκον. SPANH.

[v] Ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου] In Lemmate XXVII. ἑπτακόσια.

[x] Ὅσα ἦν αὐτῷ προστεταγμένα,] Nempe 100 Talenta *Salmas.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

[y] Ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος·] Ἐξωνδραπόδισε τότε Κάσσιος *Busb.*

[z] Γόφνα] Conf. *Salmas.* lib. I. c. 3. §. 5. & lib. 5. c. 2. §. 1. SPANH.

[a] Ἐμμαοῦς,] Conf. *Salmas.* lib. I. c. 21. §. 2. SPANH.

[b] Λύδδα καὶ Θαμνά.] Conf. *Salmas.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

[c] Ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος] Τῷ ὀργῇ *Vat.*

[d] Εἰ μὴ —— τάλαντα] Ab Antipatro data illi C. Talenta *Salmas.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

[e] Μάλιχος] Ita *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr. Salmas. in. in Editis Aliisque.*

[f] Ἔλαθε τὸν Ἀντίπατρον] Ἐλάνθανε, & mox ἀπ' αἰσθόμενος ἐπεὶ δὲ ἐχώρει *Busb.* ἀπ' αἰσθόμενος habet *Vat.*

[*] *Sibi negotium non succedere,*] *Vel*, rei *tentatæ* difficultatem.

[g] Μάρκου] Vel Μάρκου vid. *Salmas.* lib. I. c. 10. §. 10. SPANH.

[h] Μάρκος,] Μᾶρκος. SPANH.

[i] Τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν] Τὴν τε ἐπιμ. *Busb.*

[k] Ἐπεχείρησαν Ἡρῴδῃ,] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπεχείρησαν in cæteris.

τες ἐ δυάμιν ἱππικὴν τε ἐ πεζικὴν· ὑποσχόμενοι ἤ καὶ βασιλέα τ Ιουδαίας ἀναδείξειν μετὰ [l] τ πόλεμον. συνειχηκὶ γὰ τότε περὶ τε Αντώνιον καὶ τ νέον Καίσαρα. Μάλιχο ἤ τότε δείσας μάλιστα τ Αντίπατρον, σκηπδὸν ἐποιεῖτο· καὶ πείσας δηγμέλῳ τ Τρκανὲ οἰνοχόον, παρ᾽ ᾧ ἑκάτεροι εἰσιῶντο, [m] φαρμάκῳ κτείνῃ τ ἄνδρα. καὶ, ὀπλίτας ἔχων, ἠυτρέπιζε τὰ κατὰ τὴν πόλιν. γνόντων ἤ τὴν ἐπιβολὴν τὴν κατὰ ἔ πατρὸς Ηρώδε καὶ Φασαήλε, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, [n] ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχο, καὶ ἔξαρνος ἦν ἔ φόνε. καὶ Αντίπατρος μὲν ὑσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκὼν, καὶ τῇ περὶ τὸν πατρίδα σπυδῇ, τὸν ἐτελεύτησε τ τρόπον. τῶν ἤ παίδων αὐτὸ Ηρώδης μὲν ὀλίγ ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ φαπᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ ἤ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι τὰνδρὸς, μὴ πολέμῳ κατάρχειν νομιζῶσιν ἐμφυλίε. τὸ τε οὖν ἀπολογίαν [o] Μαλίχε προσδέχεται, καὶ πιστεύν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τ Αντιπάτρε κακουργῆσαι δόκησιν, [p] τάφον ἤ σκόσμῳ τῷ πατρί. καὶ προαγόμενο Ηρώδης εἰς Σαμάρειαν, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν κεκακωμένον, [q] ἀνεκτᾶτο καὶ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις.

ε. Μετ᾽ ὀ πολὺ ἤ, ἐνισταμὴς τ ἐν Ιεροσολύμοις ἑορτῆς, παραγίνεται σὺν τοῖς φαλιώταις εἰς τὴν πόλιν· [r] καὶ δείσας Μάλιχο, ἔπεισεν Τρκανὸν μὴ ὑπιτρέπειν αὐτὸ εἰσιέναι. καὶ πείθε μὲν Τρκανός· παραβάλλε δ᾽ αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν [s] ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντο εἰσδέχεσθαι ἔ πλήθες. ὀλίγον ἤ φροντίσας Ηρώδης τῶν ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσῆσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ Μαλίχῳ· ὁ δ᾽ οὐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρισιν, ἀλλ᾽ ἐδάκρυε τ Αντίπατρον ἐ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς [t] ὡς φίλο, κρύφα ἤ φυλακὴν ἔ σώματο ἐποιεῖτο. ἐδόκει ἤ ἐ τοῖς περὶ Ηρώδην μὴ ἀπολείχειν αὐτὸ τὴν προαιρεσιν· ἀλλὰ ἐ αὐτὸς, εἰς τὸ ἀνύποπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθ τ Μάλιχον.

ς. Κασσίῳ μέν[υ]οι περὶ τ πλάνης [v] ἔ πατρὸς Ηρώδης [x] ἐπέστελλε. κἀκεῖνο, εἰδὼς οἷο εἴη τ τρόπον Μαλιχο, ἀντιπέμπε πιμωρεῖν τῷ πατρί· καὶ λάθρᾳ διαπέμπ πρὸς τὸς ἐν Τύρῳ χιλιάρχας, κελεύων αὐτὸς συμπράττειν Ηρώδῃ, [y] δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς ἤ Λαοδίκειαν ἠρημένο Κασσίε, [z] πρὸς αὐτὸν ἀπήντησαν χοινῇ, στέφανός τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, Ηρώδης μὲν προσδόκα δώσειν τ Μάλιχον τιμωρίαν ὀφεῖ ἡγούμενον. ὁ ἤ περὶ Τύρον τ Φοινίκης ὑποπτεύομεν τὸ πρᾶγμα, μειζόνων [a] ἐφίπτετο· καὶ, ἔ παιδὸς [b] αὐτὸ ὁμηρευόντο ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω [c] τοῦτόν τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀποφυγεῖν, πρευδόμενός τε ἐπ᾽ Αντώνιον Κασσίε, τὸ ἔθνο ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς ἤ βεβουλευμένοις ὁ, τε δαίμων ἀντέπραξε, καὶ θεὸς ὢν Ηρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτὸ κατανοήσας, προσαπέμψας ἱεροφάντην, τῷ μὲν δοκεῖν ἐπὶ δεῖπνε προσκαλῶν, καὶ γὰ ἑστιάσειν αὐτὸς ἀπαντᾶς προθύμῃ, τ ἤ ἀληθείας πρὸς τὸς χιλιάρχας, [d] ἐξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον πεῖσαι μ ξιφιδίοις. οἱ δ᾽ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τ πόλεως αὐτὸ προτυχόντες ἐπὶ ἔ αἰγιαλῷ, καθαιρεῖσι τ ἄνδρα. Τρκανὸς μὲν οὖν, [e] ὑπ᾽ ἐκπλήξεως

ta ei classe, & equestribus pedestribusque copiis. polliciti etiam Judææ regem eum creaturos post bellum, quod tunc *illis* cum Antonio & juvene Cæsare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum, è medio *eum* tollere curabat: cumque *id* pecunia persuasisset pocillatori Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, veneno necat hominem. atque, armatos in promptu habens, res urbanas componebat. Cæterum cum insidias patri *suo* factas resciviſſent Herodes & Phasaëlus, & graviter ferrent, negabat omnia Malichus, & cædem *ſirenue* inficiabatur. Et quidem Antipater, qui pietate & justitia & studio in patriam excellebat, hoc modo interiit. Ex filiis autem ejus Herodes protinus *patrem vindicare statuit, cum exercitu contra Malichum profectus. At Phasaëlo natu grandiori potius videbatur hominem astu circumvenire, ne civile bellum incepisse putarentur. Itaque *ille* Malichi defensionem accipit, seque credere simulat illum in Antipatri nece nihil maleficii admisisse, patrique sepulchrum adornabat. Interim Herodes, cum Samariam veniſſet, eamque afflictam offendisset, *urbem* recreabat & hominum dissidia composuit.

Antipater ex insidiis à Malicho occisus.

Herodes statuit patris mortem ulcisci.

ς. Non multo autem post, instante Hierosolymis † festo, venit cum militibus in urbem: & Malichus *eum* veritus suasit Hyrcano, ut eum intrare non sineret. Et quidem Hyrcanus ita fecit: idque per speciem prohibendi alienigenarum turbam in lustratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in urbem, & Malicho quidem terrorem incutiebat: ille vero nihil de simulatione remittit, sed Antipatrum plorabat, & palam ut amicus inclamabat, sed clam corporis sui custodiam agebat. Herodi autem visum est ejus simulationem non coarguere; sed, ad tollendam suspicionem, cum vicissim comiter accipere.

Hierosolyma ingreditur.

Malichum ex simulatione comiter accipit.

6. Attamen ad Cassium de obitu patris scripsit Herodes. Atque ille, sciens quo ingenio esset Malichus, Herodi rescripsit, ut patrem ulcisceretur: & tribunis, qui Tyri erant, clam mandata mittit, ut Herodem ipsi adjuvarent, ‡ quatenus æqua facturus esset. Capta autem à Cassio Laodicea, cum communiter ad ipsum iviſſent, coronas ei & pecuniam ferentes, sperabat quidem Herodes fore, ut postquam eò veniret Malichus pœnas daret. Ille vero, apud Tyrum Phœniciæ rem suspectam habens, majora moliri cœpit: &, cum filius ejus Tyri obses servaretur, in animum induxit ut ingressus in urbem eum surriperet, & in Judæam proficisceretur, &, dum properaret adversus Antonium Cassius, gente ad defectionem perducta, potentatum ipsemet occuparet. Sed consiliis ejus & Deus restitit, & Herodes homo astutus, animadverso illius proposito, per famulum præmissum, specie ad parandam cœnam (nam omnes ad convivium invitaverat) re autem vera ad tribunos, persuadet illis ut ad Malichum cum pugionibus egrederentur. Illi vero egressi, eumque in littore prope urbem nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem attonitus est Hyrcanus, ut vox ejus

XX. *Cassio placet ut Herodes patrem ulciscetur.*

Malichus astute agit.

Herodis primum astutia occiditur.

---

l Τὸν πόλεμον.] Illud τ è *MSS. Busb.* & *Vat.* ut & mox ἔ post κατὰ ante πατρὸς.

m Φαρμάκῳ κτείνῃ τ ἄνδρα.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. XI. §. 4. SPANH.

n Ηρνεῖτο πάντα] Ηρνεῖτο πάλιν ὁ M. *Vat.*

* *Patrem vindicare statuit,*] *al.* parentare patri.

o Μαλίχε προσδέχε᾽,] Τῷ Μαλίχῳ *Vat.*

p Τάφον ἤ κόσμῳ τῷ πατρί.] Τάφον τε κοσμεῖ τῷ πατρὶ *Busb.*

q Ανεκτᾶτο καὶ τὰ νείκη] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνακτᾶτο *Gall.* ἀνακτᾶτο τε in *Editis.*

† *Festo,*] Sc. Pentecostes.

r Καὶ δείσας Μαλιχο,] Καὶ δείσας ὁ Μάλιχο ἀνέπεισεν *Busb.*

s Ὄχλον —— πλήθος.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. XI. §. 6. SPANH.

t Ως φίλο,] Ως φίλον *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

v Τῆ πατρὸς Ηρώδης] Illud ἔ è *MSS.*

x Επέστελλε.] Επέστελε *Busb.* & mox ἀντεπισέπτ.

y Δίκαια μέλλοντι πράξειν.] Επὶ δικαίαν πρᾶξιν *Busb.*

‡ *Quatenus æqua facturus esset.*] Non *quatenus*, vel sub aliqua conditione, sed omnino justum aliquid, quodque ipse probabat, acturum. HAV.

z Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησαν κοινῇ,] Αμφω (ἤτοι Μάλιχο καὶ Ηρώδης) πρὸς αὐτὸν ἀπήντησαν, *Zonar.*

a Εφίπτετο·] *Lugd. Bat.* ἤπτετο.

b Αὐτὸ] *L. B.* αὐτῷ.

c Τοῦτόν τε ὑποκλέψαι,] Τοῦτον ὑποκλέψαι *Busb.*

d Εξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον] Λάθρᾳ ἐξελθεῖν *Busb.*

e Υπ᾽ —— ἐκπλήξεως.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. XI. §. 8. SPANH.

ejus defecerit. Ubi autem ægre ad se rediit, quærit ab Herode quidnam accidisset, & quis Malichum occidisset. Cumque illi Cassium id jussisse dixissent, laudavit factum: hominem enim nequam exstitisse, & patriæ insidiatorem. Et has quidem pro scelere in Antipatrum admisso pœnas persolvit Malichus.

Factum laudat Hyrcanus.

Tumultus in Judæa motus ab Felice.

7. Cassio autem ex Syria profecto, oritur in Judæa tumultus. Felix enim relictus Hierosolymis cum exercitu, in Phasaëlum impetum fecit, & populus arma sumpsit. Herodes vero Fabium adibat Damasci præfectum: volensque ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phasaëlus per se superatum Felicem compellit in turrim, ac deinde per compositionem dimittit, & Hyrcanum accusabat, quod multis per eos beneficiis affectus hostes adjuvet. nam Malichi frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta, præsidio tenebat, in quibus & Masadam omnium munitissimum. Haud ita multo post Herodes, cum convaluerat, illuc venit; & eum, de omnibus quæ tenebat locis deturbatum, * per compositionem dimisit.

Superatur Felix.

ξ γενόντος εἰς [f] ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεχθεὶς, ἐπυνθάνετο τὰ περὶ τὸν Ηρώδιον, [g] τί ποτ' εἴη τὸ γεγενημένον, καὶ τίς ὁ Μάλιχον ἀνηρηκώς; εἰπόντων δὲ Κασσίου τῶν παρόντων, ἐπῄνησε τὸ ἔργον· πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τὸν πάλαι δολερὸν ὄλεθρον. καὶ Μάλιχος μὲν τοιούτῳ τρόπῳ τὰς εἰς Ἀντίπατρον παρανομίας δίκην ἔτισε.

ζ'. Κασσίου δ' ἐκ Συρίας ἀπαίροντος, ταραχὴ γίνεται καθ' τὴν Ἰουδαίαν. [h] Ἔλιξ γὰρ, ὑπολειφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασαήλου, ὅ, τε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ηρῴδης δὲ τὸν ἀδελφὸν Φάσηλον ἐπορεύετο ἐν [i] Δαμασκῷ στρατηγῶν τότε, καὶ βουλόμενος βοηθῆσαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως [k] Φασήλος, [l] δι' αὐτοῦ Ἔλικος κρείττων ἡμόμενος, καταλείψει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποσπόνδου ἀφίησι, τόν τε Ὑρκανὸν ἐμέμφετο, [m] ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπαρόντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε λοχήσας ὀκ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ [n] Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅθεν μὲν οὖν τούτων [p] ῥαίσας ὁ Ηρῴδης ὀκ τὸ νόσῳ ᾠδήνει, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπόνδου ἀπέλυσεν.

XXI.

CAP. XII.

Antigonum Aristobuli filium ex Judæa pellit Herodes: & multa pecunia Antonium sibi conciliavit ubi in Bithyniam venit, qui propterea Herodem accusare volentes non admisit. Quænam Tyriis pro Judæis scripsit Antonius.

Antigonum in Judæam reducit Ptolemæus Mennæi filius.

ANtigonum autem, Aristobuli *fratris Hyrcani* filium, qui exercitum coëgerat & Fabium sibi pecuniis conciliaverat, *in Judæam* reducit Ptolemæus Mennæi filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. nam homo ille, cum *quidem* Syriam occupassèt, tyrannorum dominatu *eam* custodivit. Marion vero in Galilæam etiam, quæ vicina erat, irruptionem fecit; & tribus castellis potitus ea præsidiis munivit. Sed & eum aggressus Herodes, omnibus quidem privavit, Tyriorum vero præsidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga civitatem benevolentia. His confectis occurrit Antigono, & prælio cum eo congressus victoriam reportat, atque † *eum* jamjam extremos Judææ fines ingressum *inde* depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus eum & populus coronis redimivit. Erat autem jam per sponsalia gener factus Hyrcani: eoque magis eum tuebatur, quod erat ducturus in matrimonium filiam Alexandri Aristobuli filii, Hyrcani ex filia neptem; ex qua *postea* pater factus est trium filiorum & duarum filiarum. Duxerat

Marion in Antigoni gratiam in Galilæam irrumpit.

Antigonum vincit Herodes & ex Judæa pellit.

Ab Hyrcano & Hierosolymitanis honorifice excipitur.

Mariamne Hyrcani neptis Herodi desponsata.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Αντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου τοῦ Ἰουδαίας σκῆπτρα Ἡρῴδης· καὶ Αντώνιον ἐν Βιθυνίᾳ γενόμενον πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν, ὃς διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν Ηρῴδου βουλομένους οὐκ ἐδέξατο. οἷα Τυρίοις ὑπὲρ Ἰουδαίων ἔγραψεν Αντώνιος.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάσιον πεθεραπευκότα χρήμασι, [q] κατάγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου διὰ τὸ κῆδος. συνεμάχει δ' αὐτῷ [r] Μαρίων, ὃν Τυρίων καταλελοίπει Κάσσιος τύραννον. [s] τυραννίσι γὰρ διαλαβὼν τὴν Συρίαν ὅτε ὁ ἀνὴρ ἐφρόντισεν. ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον ὄντα, ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον Ηρῴδης, [t] ἅπαντα μὲν [v] αὐτὸν ἀφείλατο· τὰς δὲ Τυρίων φρουρὰς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ [x] δωρεὰς ὧν διὰ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνουν. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέλειπεν Αντίγονον, καὶ μάχῃ αὐτῷ συμβαλὼν νικᾷ, καὶ [y] ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπιβαίνοντα τῆς Ιουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ιεροσόλυμα δὲ θριαμβόμενον στέφανοις [z] ἀνέδει Υρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. [a] ἐγεγαμήκει δὲν ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ Υρκανῷ ἤδει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν [b] προείσηκε, [c] μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου θυγατέρα, Υρκανοῦ δὲ θυγατριδῆ, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται [d] τριῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἦγε

---

f Ἀφωνίαν ἐτράπη.] Ita cum *Busb.* ἀφωνέαν in *reliquis.*

g Τί ποτ' εἴη] *L. B.* ὅ, τι &c.

h Ἔλιξ γὰρ,] Ita *Busb.* & in *lib.* 1. *de Bello Jud.* atque in *Epiphanii* libris *Felix*, aspiratione in digamma mutatâ. In *Editis Josephi* hîc loci & *reliquis MSS.* Ἑλὶξ cum spiritu leni, & *Elichus* in *Pseud-Hegesippo.*

i Δαμασκῷ στρατηγοῦντα] De Bello l. 1. c. 12. §. 1. eodem modo loquitur. SPANH.

k Δι' αὐτοῦ] Βίᾳ δὲ Ἔλικος κρείττων *Busb.*

l Ἔλικος] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

m Ὡς πολλὰ μὲ] *L. B.* πόλλα μὲ.

n Μασάδαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

p Τούτων] *L. B.* τοῦτο.

p Ῥαίσας] Vid. ἀλωσ. lib. 1 c. 33. § 1. SPANH.

* *Per compositionem dimisit.*] Sub pactionis fœdere *Epiphan.*

q Κατάγει] Ita *Busb.* & forsan *Epiphanios*, qui vertit, *ad Judæam ducebat.* atque hoc modo legendum esse conjiciebat Cl. *Lowthius*, quod cap. 13. §. 3. κατάγοντες Αντίγονον, *regnum Antigono asserentes*, habeamus. in *Editis Aliisque* κτᾶται, *sibi asciscit*, sicuti vertit *Castalio.* HUDS. In *Lugd. Bat.* κατῆγε, etiam satis bene. HAV.

r Μαρίων, —— τύραννον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 2. SPANH.

s Τυραννίσι γὰρ λαβὼν] Ita rescribendum censui ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi τυραννίσι πᾶσαν διαλαβὼν τὴν Συρίαν, *qui toti Syriæ tyrannos præfecerat*, prout vertit *Rufinus.* τυραννίδι in *Editis* & *MSS.* qua lectione admissâ, vertendum *occupatam per vim Syriam præsidiis munivit.* HUDS. Itaque quum in *L. B.* etiam clare διαλαβὼν exstet, alterum λαβὼν, ut spurium, pariter ejeci. HAV.

t Ἅπαντα μὲ αὐτὸν ἀφείλατο·] Ἀφείλατο τὰ πολέμιον infr. c. 13. §. 10. SPANH.

v Αὐτὸν ἀφείλατο·] Ita *Busb.* & *Vat.* prout supra post παρεγένετο, καὶ αὐτῷ in *cæteris.*

x Δωρεὰς ὧν] Δῶρα solus *Busb.*

y Ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπιβαίνοντα] Αντίγονος ἀφῖκτο τὰ ἄκρα τῆς Ἰουδαίων γῆς ἐπιβαίνων ἐπαπειλῶν, μάχῃ εἴκοσι καὶ ἕξ ἡμέραις ἐξέωσεν, *Zonar.*

† Eum *jamjam extremos Judææ fines ingressum* inde *depulit.*] *Al.* ex ipso, quo ferme processerat, Judææ fastigio eum depulit.

z Ἀνέδει Υρκανός τε] Ἀνέδουν *Busb. L. B.* στέφανος ἀνέδουν.

a Ἐγεγαμήκει δὲν ἤδη] Ἐκγεγαμήκει δὲ *Busb.* ut & *L. B.*

b Προείσηκε.] Προεισήκει *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* μέλλων *Editorum* forsan ferri potest, nominativo pro genitivo absoluto adhibito, more Attico.

d Τριῶν —— θηλειῶν.] Herodis è priori uxore Antipater,

ἢ καὶ γεώτερον γυναῖκα [c] δημότιν, [f] Δορὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, Ἀντίπατρος.

β'. Καίσιον μὲν οὖν χειρούμενα Ἀντώνιός τε καὶ Καῖσαρ περὶ [g] Φιλίππους, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. μὴ ἧττον δὲ τῷ νίκῃ Καῖσαρ [h] ὅτι μὲν [i] Γαλλίας ἐκώλυε, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γιγνόμενος δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπήντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγοροῦντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, [k] περίχημα μὲν εἶναι λέγοντες τὴ βασιλείας Ὑρκανόν, τέτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος μᾶλλον ἐν πολλῇ εἶχε τιμῇ· ἐλθόντα γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορέντων, καὶ μᾶλλον τῶν σιωπῇ μηδὲν λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιτασσομένους. διεπέπρακτο δὲ τῶν χρημάτων Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς Ἔφεσον ἦκεν Ἀντώνιος ἔπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος [l] τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτόν· στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσᾶν, καὶ παρεκαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Καισίου Ἰουδαίους, ἀ νόμῳ πολέμου, χρήσαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Καισίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδῶναι. ταῦτα κρίνας Ἀντώνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους ἀξιοῖν, ἐπέστελε καὶ ἅμα καὶ [m] Τυρίοις διάταγμα τοιοῦτον [n] τοῦτο.

γ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, "εὖ ἂν ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς στρατεύμα-"τος. Λυσίμαχος Παυσανίᾳ, καὶ Ἰώσηπος Μενναίᾳ, "καὶ Ἀλέξανδρος Θεοδώρᾳ, πρεσβεύται, ἐν Ἐφέσῳ "μοι συντυχόντες, τήν τε ἔμπροσθεν ἐν Ῥώμῃ τελεθεῖ-"σαν αὐτοῖς πρεσβείαν [o] ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν νῦν ὑπὲρ "σῆς καὶ τοῦ ἔθνους ἀγαθοῖς διέθεντο, ὧν ἕνεκα εὐνοίαν πρὸς "ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ τῶν πεπραμέ-"των, καὶ ἐκ τῶν λόγων, ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, "καὶ τὸ [p] ἀσφαλὲς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταναοήσας, "ἴδιον [q] ἡγησάμην. καταδραμόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἁπασαν τῶν "ἐναντιωθέντων ὑμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μή-"τε πόλεων μήτε [r] ἡρώων ἀποχωμένων, μή τε ὄρκους "ὃς [s] ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ ὑπὲρ "ἰδίᾳ μόνον ἀγῶνος, [t] ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῇ, "τὰς αἰτίας καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀδικημάτων καὶ "τῶν εἰς Θεὸς ἀνομημάτων ἠμυνάμεθα· [v] δι' ἃ καὶ τὸ "ἥλιον [x] ἀπεγράφθαι δοκεῖμεν, ὃς δὲ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπῆ-"δε τὸ ὅπλα Καίσαρι [y] μῦσος. ἀλλὰ [z] καὶ τὰς ὀπιθελὰς "αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία, "[a] καθάπερ ἴδιον [b] αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων [c] αἰτῆ, "καὶ τὴν συγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς [d] κακοήθως γνώμης, "ἣν κατὰ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας συνεκρότουν,

etiam prius uxorem plebejam, nomine Dorim, popularem, ex qua filium ſuſtulit natu maximum Antipatrum.

2. Cæterum Caſſium Antonius & Cæſar in *campis* Philippicis vicerunt, ſicut & ab aliis demonſtratum eſt. Poſt victoriam autem Cæſar in Galliam profectus eſt, Antonius in Aſiam inde movit. Atque ubi venit in Bithyniam, occurrebant ei undique legationes. Aderant etiam & Judæorum primarii, qui Phaſaëlum & Herodem accuſarent, dicentes Hyrcanum quidem regni ſpeciem habere, illos vero omnem poteſtatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna exiſtimatione, qui ad eum venerat, ut ſemet contra accuſatores defenderet; eamque ob cauſam accidit, ut ne dicendi quidem locum adverſarii obtinuerint. id enim pecuniæ largitione Herodes ab Antonio impetraverat. Ut autem Epheſum venit Antonius, miſit Hyrcanus pontifex & natio noſtra legationem ad eum, quæ ei coronam ferret auream, oraretque ut ſcriberet ad provinciales, ut liberos dimitterent Judæos, quos non jure belli Caſſius captivos reddidiſſet, utque eis reſtitueretur agèr, quo Caſſii temporibus mulctati fuiſſent. Hæc Judæorum poſtulata æqua eſſe judicans Antonius, confeſtim ſcripſit Hyrcano & Judæis, ſimulque Tyriis mandatum miſit in hæc verba. XXII. *Antonio in Bithynia obviam veniunt Judæorum legati. Legati accuſant Phaſaëlum & Herodem. Herodes pecunia Antonium ſibi conciliat. Altera legatio ad Antonium.*

3. "MARCUS ANTONIUS imperator "Hyrcano pontifici & ethnarchæ Judæorum ſa-"lutem. Si valetis bene eſt, ego quoque & exer-"citus valemus. Lyſimachus Pauſaniæ *filius*, Jo-"ſephus Mennæi, Alexander Theodori, legati "*veſtri*, cum apud Epheſum me conveniſſent, & "eandem quam prius Romæ geſſerant legationem "renovarunt, & quam illis nunc mandaſti dili-"genter obierunt, cum teſtificatione tuæ erga "nos benevolentiæ. Cum itaque tam ex rebus "quam verbis perſuaſum habuerim, vos animo eſſe "in nos amiciſſimo, veſtroſque mores conſtantes "& pietatem reputaverim, meam rem *quidem* agi "exiſtimo. Quoniam vero noſtri atque populi "Romani adverſarii incurſibus vaſtarunt totam A-"ſiam, & neque civitatibus neque Divorum fanis "manus abſtinuerunt, neque fidem jurejurando "datam ſervarunt, nos, ut qui non pro noſtra "tantum ſalute, ſed communi omnium dimicave-"rimus; eos vindicta perſequuti ſumus, qui & in-"juriarum erga homines & flagitiorum in Deos "auctores exſtiterunt; propter quæ ſolem etiam "averſum fuiſſe credimus, qui & ipſe ſcelus in "Cæſarem admiſſum invitus aſpexit. Quin & in-"ſidias illorum cœlo minantes, quas Macedonia "excepit, ceu propria impiorum facinorum regio, "& colluviem hominum animi malignitate furen-"tium, quam ad Philippos Macedoniæ congrega-"bant, *M. Antonii responſum ad legationem.*

è ſecunda ſeu Mariamne tres filii & duæ filiæ. *alsoo.* lib. 1. c. 12. §. 2. *Zonaras* autem *Annal.* Tom. 1. p. 228. C. ἔσχε ἢ τοῦτον ἐτέραν γυναῖκα δημότιν, Δορίδα καλουμένην. SPANH.

e Δημότιν,] *Cocceius* mavult δημότην.

f Δορὶν ὄνομα,] Ita *Basil.* & in lib. 1. *de Bello Jud.* Δορίδι in *ceteris.*

g Φιλίππους] Poſt Φιλίππους in ſuo *Codice* habuiſſe videtur *Epiphan.* ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. nam vertit, *ſicut & ab aliis demonſtratum eſt.* HUDS. Adſtipulante itaque *Epiphanio* Codice noſtro *Lugd. Bat.* repoſuimus ejus lectionem, atque verſionem interpolavimus. HAV.

h Ἐπὶ] Illud πὲ ex *MSS.*

i Γαλλίας] Ἐπὶ Ἰταλίαν ex lib. 1. *de Bello Jud.* pro ἐπὶ Γαλλίαν hic loci reſcribendum eſſe monuit Cl. *Aldrichius.* HUDS. Conf. *alsoo.* lib. 1. c. 12. §. 4. SPANH.

k Περίχημα —— Ὑρκανὸν,] Vide quæ noto ad Julium Cæſarem p. 354. & Philon. in Flaccum p. 968. A. SPANH.

l Τὸ ἡμέτερον πρεσβεῖον] Illa τὸ ἡμέτερον abſunt *Hen.* & *Busb.*

m Τυρίοις] M. Antonii literæ ad Tyrios pro Judæis infra §. 4. SPANH.

n Τοῦτο.] Mallem τοιοῦτό.

o Ἀνανεώσαντο,] Ἀνανεώσατο ſolus *Hen.*

p Ἀσφαλὲς] Μίτιν ἀφαρῆτος *Æſchyl.* Suppl. v. 952. SPANH.

q Ἡγησάμην.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡγήσομαι in *reliquis.*

r Ἡρώων] *Lugd. Bat.* ἱερῶν.

s Ἐποιήσαντο] *L. B.* ἐποίησαν.

t Ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων] Ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ πάντων *Hen.*

v Δι' ἃ —— μῦσος.] Vid. Plutarchum in M. Antonio. SPANH.

x Ἀπεγράφθαι δοκεῖμεν.] Ita *Hen.* ἀπεγράφθαι in *Editis Aliisque.*

y Μῦσος.] Antea erat μῖσος & in *Editis* & *MSS.* quod ferri non poteſt. proculdubio levicula cum mutatione μῦσος legendum. HUDS. & COCC.

z Καὶ τὰς ὀπιθελὰς] Illud καὶ repoſui, quod ex hoc loco excidiſſe ſuſpicor, & in verſum ſequentem irrepſiſſe. nam antea erat, ἀλλὰ τὰς ἐπ. ἃ. τ. θ. ἃς ὁ. ἡ. M. καὶ καθάπερ. noſtræ conjecturæ aliquantulum favet *Hen.* qui καὶ ante καθάπερ non agnoſcit.

a Καθάπερ] *Gen.* καὶ καθάπερ, verum *Hudſ.* & *MSS.* illud καὶ non agnoſcunt. HAV.

b Αὐτὸς] *L. B.* αὐτοῦς.

c Αἰτῇ,] *Gen.* αἰνῇ.

d Κακοήθως γνώμης.] Forſan κακοήθους legendum. ἡ ἡμιμανοῦς κακοηθείας καὶ Φιλ. *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ἡ ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης καὶ Φ. *Vat.*

e Τὰ

"bant, locis etiam opportunis occupatis & usque "ad mare montium vallo munitis, ut per unicam "veluti portam pateret aditus, Diis ipsos ob injus- "ta molimina exitio addicentibus, vicimus. At- "que Brutus, cum Philippos confugisset, & à no- "bis obsessus teneretur, communem cum Cassio "habuit interitum. His *merito* supplicio affectis, "pace in posterum frui licere arbitramur, *nos*que "fecisse ut Asia à bello requiescat. Pacem itaque "à Deo nobis donatam cum sociis nostris commu- "nicamus: adeoque *universum* Asiæ corpus nostrâ "victoriâ quasi è gravi valitudine nunc se recolli- "git. Tui igitur memor gentisque *beneficiis* au- "gendæ, curæ mihi erit quicquid è re vestra fu- "turum sit. Immo & literas edidi singulas per ur- "bes, ut si qui liberi vel servi hastæ subjecti fue- "rint à C. Cassio, ejusve ducibus, illi dimittantur. "Voloque vobis rata esse quæcunque mea & Do- "labellæ benignitate concessa habetis. Veto etiam "Tyrios vim vobis intentare; & quicquid de Ju- "dæis abreptum occupant, id totum restituendum "esse jubeo. Coronam autem, quam mittendam "curasti, accepi.

M. Antonii litera ad Tyrios in gratiam Judæorum.

4. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magistratibus, senatui, populo salu- "tem. Cum mihi Ephesi declarationem fecerint "Hyrcani pontificis & ethnarchæ legati, agros "ipsorum ditionis vos occupare dicentes, quos in- "vasistis cum adversarii nostri rerum potirentur: "quoniam *itaque* bellum pro imperio suscepimus, "atque justitiæ & pietati prospicientes eos vindi- "cavimus, qui neque beneficiorum memoriam ne- "que jurisjurandi fidem servarunt, volo etiam "vos pacem colere cum sociis nostris, & quæ- "cunque ab adversariis nostris accepistis *vobis* "non cedere, sed ipsa illis reddi à quibus abla- "ta fuerint. Nemo enim illorum aut provin- "ciam à senatu accepit aut exercitum, sed per "vim *omnia* sibimet arripuerunt, *aliisque erepta* "per vim largiti sunt injustitiæ suæ ministris. "Quandoquidem igitur illi *meritas* pœnas dede- "rint, æquum censemus ut socii nostri ea quæ "ante habuerunt, nemine vetante, retineant: "vosque, si quos agros, qui Hyrcani Judæo- "rum ethnarchæ erant vel una diecula ante- "quam C. Cassius bello illicito moto provinciam "nostram invaserit, nunc possidetis, *eos* illi resti- "tuatis; nec ullam vim Judæis adhibeatis, quò mi- "nus valeant suis dominari. Si quid vero in vestri "defensionem ipsi dicendum habeatis, cum eò lo- "corum venerimus, vobis licebit illud apud nos "proferre, ut qui constituimus singula sociis *no*- "*stris* æquo jure servare.

Altera ejusdem ad Tyrios litera.

5. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magistratibus, senatui, populo salu- "tem. Edictum meum ad vos misi, de quo id vo- "bis curandum esse volo, ut illud in tabulas publi- "cas literis Græcis Latinisque referatis, idemque "scriptum reponatis in loco maxime illustri, ut ab "omnibus legi possit. MARCUS ANTO- "NIUS imperator, *unus* è triumviris pro rebus

M. Antonii decretum pro Judæis.

"καὶ τόπους δύφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάτ- "της ὑποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ [c] τῷ "πάροδον παρεύσεσθαι, τῶν Θεῶν [f] αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς "ἀδίκοις ἐγχειρήμασι κατιψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. "καὶ Βροῦτος συμφυγὼν εἰς Φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς "ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. "τούτων κεκηλασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ὑπολαύειν "[g] νομίζομεν, καὶ [h] ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν ἐκ τοῦ "πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις "τὴν [i] ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ "νόσου μεγάλης τὸ τῆς Ἀσίας σῶμα νῦν διὰ τὴν ἡμετέ- "ραν νίκην [k] ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ διὰ μνή- "μης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν [l] διαφε- "ρόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ [m] γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως "εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ [n] ἐπράθησαν ὑπὸ "Γαΐου Κασσίου ἢ τῶν [o] ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶ- "σιν ὅτοι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φι- "λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυγχάνω τε κωλύω "βιαίους εἶναι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ἰουδαίων, "πάντα ἀποκαθίστασθαι κελεύω. τὸ δὲ στέφανον, ὃν ἐπεμ- "ψας, ἐδεξάμην.

δ. "[p] ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. [q] Ἐμφανισάντων μοι "ἐν Ἐφέσῳ πρεσβευτῶν, ὧν ἡγεῖτο Ἀρχέλαος καὶ ἐθνάρχης πρεσβύ- "των, χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν "ἐστράτευσε, [r] κατὰ τὴν τῶν [s] ἐναντιωμένων ἡμῖν ἐπικρά- "τειαν· ἐπεὶ τοίνυν τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξά- "μεθα, καὶ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων ποιούμενοι πρόνοιαν "ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνησθέντας, "μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τὴν ἀφ' ὑμῶν "εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα πα- "ρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, "ἀλλὰ πάντ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρ- "χίας ἐκείνων ἠξιώσατε τῆς συγκλήτου δύ- "σης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαρίσαντο "βιαίως τοῖς παρὰ ἀξίαν χρησίμοις αὐτοῖς ἡγου- "μένοις. δίκαιον αὐτῶν οὖν δεδωκότων, τάς τε συμμά- "χους τὰς ἡμετέρας ὅσα πάτριον εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως "διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑπάρχει ὄντα "τοῦ ἐθνάρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γάϊον Κάσ- "σιον πόλεμον ὁ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα ἀπολῆναι τῆς "ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ· βίαν τε "αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὑπὲρ τῷ ἀδυνεῖς αὐτοὺς ποιεῖν "τῶν ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δι- "καιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὑπὲρ τοὺς τόπους, ἐξέσται "ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἔκαστα τοῖς συμμάχοις ὁ- "μοίως τοῖς κρίμασι φυλασσόντων.

ε. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- "χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Διάταγμα ἐμὸν [t] ἀπέσταλκα "πρὸς ὑμᾶς, ὃ δὲ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς "τὰς δημοσίας [u] ἐντάξητε δέλτους, [x] γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς "καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὑπιφανεστάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμ- "μένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνωσκεσθῆ [y] δυνήσῃ. ΜΑΡ- "ΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ, [z] τριῶν ἀνδρῶν κατα- στήσα-

c Τῷ πάροδον παρεισέσεσθαι,] Τῷ πᾶσαν πάροδον *Hen.*

f Αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) αὐτοῖς ἐπ. ἀδ. in *reliquis.*

g Νομίζομεν] *Lugd. Bat.* ἐλπίζομεν.

h Ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀναπαῦσθαι in *ceteris.*

i Ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν] Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ *Hen.*

k Ἀναφέρεται.] *Lugd. Bat.* ἀναφέρειν.

l Διαφερόντων.] *L. B.* συμφερόντων.

m Γράμματα κατὰ πόλεις,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* γράμμα in *reliquis.*

n Ἐπράθησαν ὑπὸ Γαΐου] Sic *MSS.* ἐπράχθησαν perperam in *Editis.*

o Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν solus *Hen.*

p Μαρκος —— χαίρειν.] Conf. supra §. 2. SPANH.

q Ἐμφανισάντων] Ὑπαντησάντων & mox καὶ χώραν legisse videtur *Epiphan.*

r Κατὰ —— πρὸς τ.] Καθ' ὃν τὸν τῶν ἐναντιωθέντων, & (versu seq.) ὑπὲρ τ in *Cod. Hen.* καθ' ὃν τὸν τῶν ἐναντιωμένων & dein ὑπὲρ τ *Vat.*

s Ἐναντιωμένων] *L. B.* ἐναντιωθέντων.

t Ἀπέσταλκα] *L. B.* ἐπέσταλκα.

u Ἐντάξητε δέλτοις,] Ἐνθέσθε?) solus *Hen.*

x Γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. supr. c. 10. §. 3. SPANH.

y Δυνήσῃ?)] Δύνῃ?) *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

z Τριῶν ἀνδρῶν καταστάντων] Τυρίων in *Editis* & *MSS.* Verum illud Τυρίων in τριῶν mutavi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *Marcus Antonius imperator & triumvir dixit.* HUDS. Forte στρ. v. *triumphator. Gelen.* rectè *Triumvir.* COCC.

"στόνλων τῶν τ δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Ἐπεὶ Γάϊος Κάσ-
"σιος τοῦτο τῇ [a] ἐπιφανεστάτῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην
"[b] ὑπὸ τραυτιδῶν ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπο-
"λιόρκησε, τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, Φίλον ὑπάρχον τῶν Ῥωμαίων
"δήμῳ, τ ἐπήνοιαν τ ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κεκτήσαντες, ἀφ-
"ῃρέσαμεν τ κέρμασιν ἐπανορθώσασθαι [c] τὰ ὑπ' αὐτοῦ [d] διηρ-
"πασμένα, ὥστε ἀποκαταστῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡ-
"μῶν· καὶ ὅσα ἐπράθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ [e] κτῆσις, ταῦτα
"ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα [f] ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ
"δὲ κτῆσις τοῖς [g] πρότερον κυρίοις. τὸν δ' οὐκ ὑπακούσαντα
"τῷ ἐμῷ διατάγματι δίκην [h] ὑφίστασθαι βούλομαι· κἂν
"ἄλλῳ, τόπε κρ τ τοῦ πράγματος ἀξίαν μελήσῃ μοι [i] ὑπεξελ-
"θεῖν τ ὀφλ [k] ὑπακούσαντα.

ς'. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Ἀνλιοχεῦσι καὶ [l] Ἀ-
ραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα [m] μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίως, τεκμήρια [n] ἡγησόμενοι τῆς Φαμὲν Ῥωμαίοις πρόσθεν εὐνοίας [o] ὑπάρ τοῦ καὶ ἡμετέρους ἔθνους.

"publicis constitutis, dixit: Quoniam C. Cassius
"in hac defectione provinciam, quæ præsidiis te-
"nebatur, alienam diripuit, & socios expilavit,
"& Judæorum gentem oppugnavit, populo Ro-
"mano amicam, insolentia ejus armis *nostris* per-
"domita, edictis & judiciis quæ ab ipso depræda-
"ta erant redintegramus, ita ut ista sociis reddan-
"tur; & quæcunque Judæorum vendita fuerint,
"sive corpora sive bona, illa dimittantur, corpora
"quidem libera ut antea erant, bona vero ut prio-
"ribus dominis cedant. quisquis autem edicto meo
"non paruerit, pœnas luere volo: atque si depre-
"hendatur tunc pro rei dignitate curæ mihi erit
"persequendum esse contumacem.

6. Eodem etiam exemplo & Sidoniis & Antiochensibus & Aradiis scripsit. Et quidem ista opportune, *ut putamus*, apposuimus, ut quæ *manifesta* futura sint curæ illius indicia, quam Romanos genti nostræ adhibuisse dicimus. *Antonius Sidoniis aliisque scripsit, ut Judæis favorent.*

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς Ἀντώνιος Ἡρῴδῃ καὶ Φασαήλῳ μάτην κατηγορηθέντας τετραρχας καταστησε· καὶ ὡς Πάρθοι, Ἀντίγονον εἰς τὴν Ἰουδαίαν καταγόντες, Ὑρκανὸν καὶ Φασαήλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Ἡρῴδης φυγὴ, καὶ οἷα ἔπαθον Ὑρκανὸς καὶ Φασαήλος.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Ἀντωνίου ἀφιγμένου, Κλεοπάτρα μὲν Κιλικίαν συντυχοῦσα δ' ἐρωτᾷ αὐτὸν [p] συνεχείρωτον. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι [q] ἀφικνοῦνται πρὸς αὐτὸν, κατηγοροῦντες Ἡρῴδου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, παρεσκευασμένοι σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς [r] Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων [s] παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ, [t] ὃς μόνος ἐτύγχανεν ἤδη γαμβρὸς ὤν. ἀκροασάμενος δ' ἀμφοτέρων Ἀντώνιος [u] ἐπὶ Δάφνης, πυνθάνεται Ὑρκανοῦ, πότεροι δὲ ἔθνος ἄμεινον πεποίηνται; φήσαντος δὲ τοὺς περὶ Ἡρῴδην, Ἀντώνιος, καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, διὰ τοῦτο σὺν Γαβινίῳ [x] παρῆν ἐπεπόμπει πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, [y] τέτρας μὲν ἀμφοτέρους τετράρχας καθίστησι, [z] καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ γράμματα, [a] καὶ πενθεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτοὺς, παρῆτησαντο οἱ περὶ Ἡρῴδην.

β'. Ἡρέμουν δὲ ὀλίγ' ἔτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας· ἀλλ' ἀπὸν πάλιν Ἀντωνίου χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Ἀντώνιος, πολλοῖς ἤδη διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπό τε Ἡρῴδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προσέταξε κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πράγ-

CAP XIII.

XXIII.

Quomodo Antonius Herodem & Phasaëlum frustra accusatos tetrarchas constituit: utque Parthi, Antigonum in Judæam reducentes, Hyrcanum & Phasaëlum captivos fecerunt. Herodis fuga, & clades Hyrcani & Phasaëli.

CUM autem postea in Syriam venisset Antonius, Cleopatra in Cilicia ei obviam facta, amore illius captus erat. Ac tum centum Judæorum viri potentissimi eum iterum conveniunt, ut Herodem cum suis accusarent, delectis ad eam rem suorum eloquentissimis. Illis vero contradicebat Messalas pro adolescentibus, præsente etiam Hyrcano, * qui jam Herodis socer erat. Antonius vero, auditis apud Daphnem utrisque, quæsivit ab Hyrcano, utri gentem melius regerent? Cum autem *ille* respondisset, Herodem & suos, Antonius, cui jam ante cum illis interceserit familiaritas ob paternum hospitium, quod, cùm una cum Gabinio adesset, cum patre eorum fecerat, ambos quidem tetrarchas constituit, eisque rerum Judaïcarum administrationem mandat, & ea de re literas scripsit, & quindecim adversariorum in vincula dedit. At cum ipsos etiam occisurus esset, *eum* pro illis deprecatus est Herodes. *Antonius Cleopatræ amore captus. Herodem accusant Judæi. Antonius tamen Herodem & Phasaëlum tetrarchas constituit.*

2. Neque tamen illi à legatione reversi quiescebant: quin Antonium rursus *eorum* mille adierunt apud Tyrum, quò venturum fama erat. & Antonius, multis jam pecuniis ab Herode & ejus fratre corruptus, ejus loci administratori præcepit, ut de Judæorum legatis supplicium sumeret, qui no- *Iterum accusationem instituunt Judæi.*

---

a Ἀποσάσῃ ἀδοξίᾳ ἐπαρχίαν] In *libris* omnibus ὑποσάσῃ. quod ferri non potest. σάσῃ vel ἀφισάζῃ legendum esse conjicit Cl. *Lowthius*. ipse levicula mutatione ἀπεσάσῃ reposui.

b Ὑπὸ τραυτιδῶν] Ὑπὸ τραυτιδῶν καὶ συμμάχων *Hen.*

c Τὰ ὑπ' αὐτοῦ] Καὶ τὰ *Busb.*

d Διηρπασμένα,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Vet. Interpr.* διηρπαγμένα *Busb.* διηρπασμένα in *Editis Aliisque.*

e Κτῆσις] *L. B.* κτήσεις.

f Ἐλεύθερα,] Addit *L. B.* εἶναι.

g Πρότερον κυρίοις.] Πρότερον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

h Ὑφίστασθαι βούλομαι·] Ita ex conjectura rescripsi pro *δίκην* ὑποστάσαν. quod mihi vix ferendum videtur, nisi paulo ante scribatur, τῷ δ' ἐκ ὑπακούσαντι.

i Ὑπεξελθεῖν] *L. B.* ἐπεξελθεῖν.

k Ὑπακούσαντα.] *L. B.* ὑπακούσοντα.

l Ἀραδίοις ἔγραψε.] Ἀραβίοις *Vat.* (*Lugd. Bat.*) Ἀβίοις *Hen.*

m Μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίως,] Illud μὲν οὖν in *Cod. Vat.*

n Γινομένα] *L. B.* γενομένα.

o Ὑπὲρ δὲ ἡμετέρου ἔθνους.] Quæ hic sequi debent vel potius supra, Cl. Gronovius edidit in libro cui titulus, Decreta Romana & Asiatica pro Judæis, in 8vo. quæ vide. Exstant & in veteri Latina interpretatione. REL.

p Συνεχείρωτον.] Rectius forsan ἐχειρῶτο. vel ἐχειρώσατο. nisi hic Attica usus fuerit temporum ἐναλλαξῇ.

q Παραγίνονται πρὸς αὐτὸν,] Παραγίνονται, & mox πρὸς αὐτὸν *Hen.*

r Μεσσάλας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (Μεσάλας *Lugd. Bat.*) Μεσαλὰς in *reliquis.* HUDS. Conf. *alsew.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

* *Qui jam Herodis socer erat.*] Qui jam Herodi affinis erat, malit *Basnagius* in *Annalibus*, tom. 1. p. 14. quod non nisi post quadriennium Herodis cum Mariamne celebratæ fuerint nuptiæ. Verum, pace Viri clarissimi, æque potuit dici *socer* ac *affinis*, postquam neptem jam suam Herodi desponderat. HUDS. Virgil. de Chorœbo, futuro Priami genero,

Et gener auxilium Priamo Phrygibusque ferebat.

Æneid. lib. 2. ψu. 344. HAV.

s Παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ,] Conf. *alsew.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

t Ὃς μόνος ἐτύγχανεν ἤδη γαμβρὸς ὤν.] Μόνος δὲ *Hen.*

u Ἐπὶ Δάφνης,] Conf. *alsew.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

x Παρῆν ἐπεπόμπει] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρὼν in *ceteris. Hic* σὺν Γαβινίῳ παρὼν *Hen.* legisse videtur *Epiphan.*

y Τέτρας —— πράγματα,] Conf. *alsew.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

z Καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων] Ita *MSS.* (ut & *Lugd. Bat.*) καὶ τῶν Ἰουδαίων in *Editis.*

a Καὶ πενθεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν] *L. B.* καὶ πέντε καὶ δέκα τῶν στασιαστῶν.

Eosque Antonius supplicio affici jubet.

novis rebus ſtuderent, Herodique principatum ſtabiliret. Herodes vero (nam ante urbem in arena conſtiterant) protinus antegreſſus cum Hyrcano qui tum ei aderat, eos ut diſcederet hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, ſi ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt, ſtatim vero in eos à Romanis pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, plures etiam vulnerarunt. Reliqui autem domum, fuga dilapſi, quietos ſe trepidi tenuerunt. Populo vero adverſus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius vinctos interfecit.

Pacorus & Barzapharnes Syriam occupant. Lyſanias Antigoni amicitiam ambit.

3. Anno autem ſecundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa. Quin & obiit Ptolemæus Mennæi filius; ejuſque filius Lyſanias, occupato principatu, amicitiam inſtituit cum Antigono Ariſtobuli filio, uſus ad id opera ſatrapæ, qui apud Antigonum multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta & quingentas feminas pollicebatur, ſi ſibi principatum Hyrcano ereptum traderent, & Herodem cum ſuis interficerent: neque vero dedit. & tamen Parthi eam ob cauſam in Judæam expeditionem fecerunt, Antigonum reducentes; Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero ſatrapa per mediterranea. Et Pacorum quidem excluſerunt Tyrii, Sidonii vero & Ptolemaïdenſes admiſerunt. Cæterum Pacorus equitum turmam miſit in Judæam, quæ regionem ſpecularetur & Antigonum adjuvaret, ducemque *una cum illis* regi cognominem, pocillatorem regium. Cum autem Judæorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum ſe contuliſſent, & parati eſſent cum eo una irrumpere, ſperabat Antigonus ſe horum opera partem aliquam regionis adepturum eſſe: locus autem Drymi appellatur. Cumque nonnulli *illis* occurriſſent, Hieroſolyma dein homines *iſti* clam pergunt: & quorundam acceſſione adjuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. opem autem ferentibus Phaſaelo & Herode, commiſſaque in foro pugna, adverſarios vicerunt juvenes: &, eis in fanum compulſis, miſerunt armatos quoſdam in vicinas domos, qui eas cuſtodirent, quos aggreſſus populus auxilio deſtitutos cum ipſis domibus concremarunt. Et quidem ob hanc injuriam paulo poſt adverſarios ulciſcitur Herodes, cum iis prælio congreſſus, ita ut multos illorum interfecerit.

Parthorum in Judæam expeditio ut Antigonum reducant.

Hieroſolyma oppugnant Parthi.

Fanum & urbem occupant.

4. Cum autem quotidianæ velitationes inter eos fierent, exſpectabant hoſtes multitudinem ad Pentecoſten, ut vocatur (ipſa autem feſtum eſt) è

μάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρῴδην συγκαθιζάνει τῷ ἀρχιμαγείρῳ ὁ Ἡρῴδης, [b] ἰδρυτο γὰρ ὅπη τὸ ψάμμιον πρὸς τὸ πάλεως, [c] περιὼν ἀπέναι παρεκελεύετο, σωθῶ ὁ [d] αὐτὸς καὶ Ὑρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν, ἐσομένα. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. θορυβήσαντες δὲ σκιδαμόνιοι [e] Ῥωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, [f] πλείους δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες [g] ἐπ' οἴκων περιδεεῖς ἡσύχαζον. ἔθος δὲ δήμοις καταδοῶντι Ἡρῴδου, παροξυνθεὶς Ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

γ'. [h] Δευτέρῳ δὲ ἔτει Συρίαν κατέχον, Πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ [i] Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν [k] Πάρθων. πλουτᾷ δὲ Πτολεμαῖος ὁ [l] Μεννάιου· καὶ τοῦ ἀρχιμαγείρου [m] αὐτοῦ ὁ παῖς [n] Λυσανίας θεραπαίνῃ φιλίαν πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου, πρὸς τὸν χρήσιμον τὸ σατράπου θεραπείαν, μέγα παρ' αὐτῷ δυναμενον. Ἀντίγονος δὲ [o] ὑπισχνεῖτο [p] χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τοῦ ἀρχιμαγείρου Ὑρκανὸν ἀφαιρόμενοι θεραπεύσουσιν αὐτῷ, καὶ τὸν περὶ [q] τὸν Ἡρῴδην [r] ἀνέλοιεν· ὁ μὲν ἔδωκεν. ἀλλ' οἱ μὲν Πάρθοι, διὰ τὸν ὅπη τοῦ Ἰουδαίου ἐπράττοσαν, [s] καταγόντες Ἀντίγονον· Πάκορος μὲν διὰ τῆς θαλαττίας, ὁ δὲ σατράπης [t] Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογαίας. Τύριοι μὲν οὖν ἀπεκλείσαν Πάκορον, Σιδώνιοι δὲ [v] Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. [x] εἴλου μέντοι Πάκορος ἱππέων εἰς τοῦ Ἰουδαίου ἐξέπεμψε, κατασκεψομένους τε τὰ [y] κατὰ τὴν χώραν, καὶ Ἀντιγόνῳ συμπράξοντας, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τῷ βασιλέως οἰνοχόον. ὁκ ἦν τὸ περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ἰουδαίων τοῖς Ἀντίγονον ἐλθοῦσιν, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα [z] δι' αὐτῶν τὴν χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ Ἀντίγονος. [a] Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, [b] διεκπίπτουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσφυομένων δέ τινων, πολλοὶ συνεφάνησαν ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ τοῦτο ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρῴδην, καὶ μάχης γενομένης καὶ τῶν ἀγορᾶς, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους· καὶ συνωθίσαντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φερομένους αὐτοὺς, ὃς ἐπανασὼς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους σὺν αὐτοῖς [c] οἰκοις κατέπρησεν. ὥσπερ μὲν οὖν τὴν ἀδικίας ταύτης Ἡρῴδης μετ' ὀλίγον πεισόμενος θεραπείαν τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας.

δ'. [d] Γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀναμένοντι οἱ πολέμιοι τὴν ὁκ τὴν χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην [e] Πεντηκοστὴν, [f] ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλουσα ἥξειν.

---

b Ἰδρυτο γὰρ ἐπὶ τὸ ψάμμιον] Ita cum *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἴδρυτο in *cæteris*.

c Περιὼν] *L. B.* προιὼν.

d Αὐτὸς καὶ Ὑρκανὸς,] Ita lego ex lib. 1. *de Bello Jud.* quod me monuit Cl. *Lowthius*.. in Græcis omnibus αὐτοῖς. nec aliter *Epiphan.* Ita ſi legas, verte, *hortabatur* (*aderat una cum eis etiam Hyrcanus, quippe* &c.

e Ῥωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις,] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι σὺν ἐγχειρίοις in *Editis Aliiſque*.

f Πλείους δὲ κατέτρωσαν.] Πλείους *Busb.* ἰσίους (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐπ' οἴκων] Εἰσὶν *Gen.* ἐπ' οἴκου. SPANH.

h Δευτέρῳ δὲ ἔτει] Scilicet ab adventu Antonii in Aſiam.

i Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρμάνης *Busb. Gall.* & *Zonar.* Βαρζαφρένης *Hen.* atque ita nonnullis *Epiphanii* libris.

k Πάρθων.] Πάρθῳ *Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Μεννάιου·] *Al.* Μιναίου.

m Αὐτοῦ] Αὐτοῦ παῖς *Vat.* Lyſaniam Iturææ (regionis in confinio Syriæ & Arabiæ) regem ab Antonio factum eſſe narrat *Dio*, l. 49. p. 411. Vide *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 239. *Edit. Lond.*

n Λυσανίας] Imo Lyſanias, ut in Lib. 1. *de Bello Jud.* Uterque (ut notavit Cl. *Aldrichius*) juncta opera perfecere ut Antigonum Parthi reducendum ſuſciperent.

o Ὑπισχνεῖτο] Ita cum *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὑπισχνεῖ) in *reliquis*.

p Χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 1. SPANH.

q Τὸν Ἡρῴδην] Ita *Vat.* & perperam in *cæteris*, τὸν omittit *Zonar.*

r Ἀνέλοιεν·] Ἀνέλωσιν *Busb.* ἀνελῶσιν *Vat.*

s Καταγόντες Ἀντίγονον·] Καθαγαγόντες *Vat.* ex qua lectione vertendum, *Antigono ſecum adducto*.

t Βαρζαφάρνης] Vox ea ex *Epiphan.* (*Lugd. Bat.*) & *Cod. Hen.* qui legit Βαρζαφρένης.

v Πτολεμαεῖς] Πτολεμαῖοι *Busb.* Πτολεμαεῖς in *Editis Aliiſque*.

x Εἴλου μέντοι] Id malui cum *Hen.* etymologiæ cauſa. εἶλον in *reliquis*.

y Κατὰ τὴν χώραν,] Περὶ *Busb.*

z Δι' αὐτῶν τὴν χώρας] Cum in *Editis Aliiſque* fuerit, προσεδόκα διὰ τῆς χ. conſtat voculam aliquam excidiſſe. διὰ τῶν τὴν χ. legendum monuit *Lowthius*. ipſe δι' αὐτοῦ prætuli. δι' ὧν προσεδόκα legiſſe videtur *Epiphan.* προσεδόκα τὴν χ. *Hen.* HUDS. A *Lugd. Bat.* illud διὰ abeſt, ubi ita legitur προσεδόκα τὴν χώρας μέρος τι λαβεῖν. & forte ſuo loco motum fuit, debuitque conjunctim legi διαλαβεῖν. in compoſitis enim illud διὰ amavit auctor. HAV.

a Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον] Δρυμῶν *Busb.* δρυμὸς lib. 1. *de Bello Jud.* & in verſione *Alexandrina* V. T. 4 *Regum*, c. 9. v. 23. Per δρυμὸν campeſtria *Saronæ* intelligenda eſſe docet Cl. *Relandus* in *Palæſt. S.* p. 188. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 2. SPANH.

b Διεκπίπτουσιν] Forſan διεκπίπτουσιν.

c Οἴκοις κατέπρησεν.] Τοὺς οἴκους *Busb.*

d Γινομένων δὲ] Γενομένων *Busb.*

e Πεντηκοστὴν,] Vide *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 340. &c.

f Ἑορτὴ δ' ἔστιν] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

g Κα-

ἦξεν. ἐν δὲ ἡμέρᾳ ἑκατὸν πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια· τότε γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ Ἡρῴδην ἐφρούρουν. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν, Ἡρῴδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις [g] καὶ τὸ πρῶτον, καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερόν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα· λέγω γάρ τι καὶ τοῦτο. παρεβοήθει δὲ καὶ Φασάηλος· Πάκωρος δὲ ὁ [h] Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις Ἀντιγόνῳ δεηθέντι εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς [i] καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. Φασάηλος δ' ὑπαντήσας καὶ δεξάμενος ξενίᾳ, Πάκωρος πείθει πρεσβεύσασθαι πρὸς [k] Βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινὰ τῶν [l] συνθηκῶν. καὶ Φασάηλος ἥδεν ὑποδόμενος πείθεται, μὴ ἐπαγομένων Ἡρῴδῃ τῶν πραττομένων. λάθρᾳ τὰ τῶν Βαρβάρων ἔπεσον, ἀλλὰ καὶ Πακώρῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν ἐπιτίθεσθαι κελεύουσι.

ε'. Ὀχουμένῳ γὰρ πρεσβεύοντες, Ὑρκανός τε καὶ Φασάηλος· Πάκωρος δὲ καταλιπὼν Ἡρῴδην ἀφικνοῦνται ἱππεῖς καὶ δέκα [m] τῶν Ἐλευθέρων λεγομένων, πρέσπεμψεν αὐτούς. ἡμουμένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ πρὸ τῆς [n] πόλεως ἐφεστῶτες. καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ δῶρα δίδωσιν· [o] εἶτα ἐπιβουλεύει. πλησίον γὰρ μὴ ἱππέων [p] ὑπὲρ Ἱεροσολύμων [q] οἱ περὶ Φασάηλον κατέγοντες. καὶ ἐντεῦθεν ἀκούσαντες, ὡς Ἀντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντήκοντα τοῖς Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς Βαρβάρους. ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένοις αὐτοῖς [r] ἀπήγγελέ τις, Φυλακῆς [s] αὐτοὺς [t] ἐκ παφανῶς ἐπιτιθεμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ πεπεισμένον ἦσαν οἱ περὶ Ἱεροσόλυμα Πάρθοι Ἡρῴδην συλλάβοιεν, μὴ προαισθομένων τούτων σκέπτεσθαι αἰσθόμενος [u] Δολφύγοι. καὶ ἐμὲ μὲν πολλοὶ ἔτους ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασάηλον μὲν οὖν παρῆνεν τινες φεύγειν καὶ μὴ βραδύνειν· [y] μάλιστα μέντοι πρὸς πάντα αὐτὸν [z] Ὀφέλλιος ἐπῆρε, ὃς [a] ἤκηκόει παρὰ [b] Σαραμάλλα τοῦ πλουσιωτάτου τῶν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν Φυγέλειαν [c] ὑπαρχόντα. ἐγγὺς γὰρ μὲν ἡ θάλασσα. ὁ δὲ Ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίει, οὐδὲ παρακινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· πρὸς τὸν Βαρζαφάρνην δὲ ἐλθὼν ἔφασκε δικαίως ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἕξειν παρ' αὐτοῦ ὧν Ἀντίγονος δίδωσι· καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πίστει συνελθόντας πρεσβύτας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ Βαρβάρος, ταῦτα λέγοντος, [d] ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑποτοπαζομένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας παρέχειν· ἀπιέναι τε πρὸς Πάκορον.

ς'. Οἰχομένου δέ, τῶν Πάρθων ἐδεσμοῦν τινες Ὑρκανὸν,

tota regione venturam. Atque instante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia; partim armatorum partim inermium. Tenebant autem fanum & urbem *illi* qui aderant, præter regiam, quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et quidem Phasaëlus mœnia custodiebat, Herodes vero cum suorum manu in hostes per suburbia eruptionem fecit, & ita acriter pugnavit ut multa hominum millia verterit, aliis in urbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin & Phasaëlus auxilium ferebat: Pacorus vero Parthorum dux cum paucis militibus, orante Antigono, in urbem venit; per speciem quidem compescendæ seditionis, re autem vera ut illum in adipiscendo principatu adjuvaret. Cumque Pacoro obviam prodiisset Phasaëlus, & eum hospitio excepisset, persuadet *ei* Pacorus, ut ad Barzapharnem ipse legatus iret: id quod fraudulenter egit. Et Phasaëlus nihil *mali* suspicatus obtemperat, non assentiente iis quæ gererentur Herode, propter Barbarorum perfidiam, sed Pacorum cæterosque venientes invadi jubente. *Pacorus Hierosolyma adit.*

5. Igitur in eam legationem profecti sunt Hyrcanus & Phasaëlus: & Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus & decem eorum qui Eleutheri vocantur, illos deduxit. Ubi vero in Galilæam ventum est, venerunt eis obviam in armis qui illic præerant urbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos studiose excepit, & muneribus donavit: deinde insidiabatur. Diversabatur autem Phasaëlus cum equitibus in propinquo ad mare. ubi cum audivissent, Antigonum mille talenta & quingentas feminas promisisse Parthis contra ipsos, cœperunt suspectos habere Barbaros. Accessit eò, quod insidias eis noctu fieri nunciavit quidam, occulte illis adhibita custodia. Et sane comprehensi fuissent, nisi exspectatum esset, donec Parthi, qui ad Hierosolyma erant, Herodem cepissent: ne, si hi prius essent interfecti, ille id sentiens effugeret. Atque ista sic se habebant, & eorum custodes cernebantur. Itaque Phasaëlum monebant nonnulli, ut statim equo aufugeret, nec exspectaret: maxime vero Ophellius, qui id à Saramalla audiverat, eorum qui tum erant in Syria locupletissimo, hoc ei suasit, & ad fugam navigia *ei* pollicebatur. quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum non deserendum censebat, neque fratri periculum creandum: sed Barzapharnem aggressus, eum non recte facere dicebat, qui hæc in ipsos moliatur. nam si pecunia egeat, majorem à se habiturum, quam quantam dat Antigonus: & alioquin atrox facinus esse, legatos, qui ad eum accepta fide venerint, interficere insontes. At Barbarus, hæc *eo* dicente, jurabat nihil verum esse eorum quæ suspicaretur, sed eum falsis suspicionibus perturbari: atque ita ad Pacorum profectus est. *Insidiatur Hyrcano & Phasaëlo.*

6. Eo digresso Parthorum quidam Hyrcanum XXV. con- *Eosque in vinculis conjici jubet.*

[g] Καὶ τὸ πρῶτον,] Conf. *alios.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

[h] Πάρθων στρατηγὸς] Πάρθων βασιλεὺς *Vat.* & *Zonar.* non ita *Epiphan. cæterique.*

[i] Καταπαύσων τὴν στάσιν,] Καταπαύσει *Busb.* καταδιώκων *Zonar.*

[k] Βαρζαφάρνην] Hîc loci Βαρζαφαρνούλην *Vat.* & infra seq. §. 5. ut & Βαρζαφαρνούης ibid. superius. Vide Annott. ad super. §. 3. HUDS. Βαζαφαρνούλην Zonaras Annal. Tom. 1. p. 229. D. SPANH.

[l] Συνθηκῶν.] Σωθεὶς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[m] Τῶν Ἐλευθέρων λεγομένων,] Conf. *alios.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[n] Πόλεων ἐφεστῶτες.] Πολεμίων *Vat.* & *Busb.*

[o] Εἶτα ἐπιβουλεύει.] Επειτα *Busb.* & *Zonar.*

[p] Ὑπὲρ Ἱεροσολύμων] Conf. *alios.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[q] Οἱ περὶ *L. B.* ὑπὲρ.

[r] Ἀπήγγελέ τις —— ἐξεπίτηδες.] Nempe Saramalla Syrus *alios.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* αὐτοῖς in *reliquis.*

[t] Ἐκ παφανῶς] Vel ἐκ τ' ἀφανῶς· SPANH.

[u] Διαφύγοι.] Eo modo *Hen.* & *Busb.* Δολφύγη in *cæteris* & *Zonara.*

[x] Ἀφικπάσασθαι,] Παραπάσασθαι solus *Busb.* παραπιδύσασθαι *Zonar.*

[y] Μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα] Μάλιστα δ' *Busb.*

[z] Ὀφέλλιος] Conf. *alios.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[a] Ἠκηκόει παρὰ] Ita *Vat.* ἀκηκόη in *cæteris.* utrum horum fuerit à manu *Josephi*, incertum est.

[b] Σαραμάλλα] Pag. Σαραμάλλα in lib. 1. de *Bello Jud.* HUDS. *Lugd. Bat.* Σαραμάλλα quoque hic, & Σαραμάλα ibi alter Codex *Lugd. Bat.* ita ut non dubitem, quin hic quoque ita scripserit Josephus, non Σαμαρίλλα, quod *Alii* habent, & in textu ipse *Hudsonus* retinuerat. HAV.

[c] Ὑπαρχόντα.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ὑπαρχοῦσι in *reliquis.*

[d] Ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι] Ita *Busb.* & *Gall.* ὄμνυε in *Editis Aliisque.*

constringunt, & Phasaëlum, multa Parthis convicia facientem ob perjurium. Pocillator autem ad Herodem missus, in mandatis habebat, eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuncii à Phasaëlo missi ad declarandam Parthorum perfidiam: quos cum hostes cepissent, Herodes Pacorum adit, & Parthorum potentissimos quosque, tanquam aliorum dominos. At illi, totius rei conscii, malitiosè dissimulabant; dixeruntque oportere cum extra muros cum ipsis egredi, & literas afferentibus obviam ire: nondum enim eos ab adversariis comprehensos, sed ad significandum Phasaëli successum venire. Verum his Herodes non credebat: quippe qui ab aliis fratris comprehensionem audivisset. Accedebat eò, quod admonente Hyrcani filia (cujus filiam ipse sibi desponderat) magis etiam suspectos Parthos habebat. Et quidem alii ei non auscultabant: ipse vero cordatæ inprimis feminæ credebat.

Herodes sibi à Parthis cavet.

Cum suis noctu aufugit.

7. Interim dum Parthi quid facto opus sit deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) & negotium in posterum diem differrent, Herodes, in tali trepidatione constitutus, magisque iis quæ de fratre *capto* & Parthorum insidiis acceperat,* quam allatis in contrarium fide habita, ubi vespera venit, statuit ea ad fugam uti, & non ideo cunctari quasi in incerto essent pericula ex hostibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, & impositis in jumenta mulieribus, matre sua, & sorore, & filia Alexandri Aristobuli filii, quam uxorem ducturus erat, hujusque matre, Hyrcani filia, & fratre suo natu minimo, una cum famulitio & reliqua turba, in Idumæam ire contendebat, insciis hostibus. Quorum nemo à natura adeo ferreus inventus est, qui, cum iis quæ agerentur adesset, eorum fortunæ non misereretur, feminis infantulos suos trahentibus, & cum lachrymis & ejulatu relinquentibus patriam vinctosque amicos, & de se nihil quod bene habeat exspectantibus.

Quanam Herodi in fuga acciderunt.

8. Verum Herodes, animo supra calamitatis ictum sublato, & ipse, periculo impendente, fortiter se gerebat; atque per viam singulos obeundo bono esse animo hortabatur, & mœrori nequaquam succumbere: hoc enim ipsis officere & obstare in fuga, in qua sola salutis spem positam esse contigit. Atque illi quidem, Herodis monitis obsequuti, operam dabant ut calamitatem ferrent. At parum abfuit, quin ipse sibi manus afferret, everso vehiculo & matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem quem de ipsa capiebat, tum quod metuebat, ne hac ex re injecta mora, hostes insequentes eum comprehenderent. ipsum itaque, cum gladium strinxisset, & in eo esset ut seipsum ense feriret, qui aderant prohibuerunt; cum & numero prævaluissent, dicerentque non committendum esse, ut ipsos in hostium potestate futuros relinqueret, non enim viri fortis esse, ut, cum semet è periculis liberasset, amicos in ipsis *hærentes* negligeret. Itaque à vi sibimet intentata abstinere coactus, partim verecundia illorum quæ dicebantur, partim

---

e Οἰνοχόος,] Sic *Epiphan.* & *Zonar.* atque ita appellatur supr. §. 3. & lib. 1. *de Bello Jud.* ὀνῆχος in *reliquis.*

f Προσαγαγὼν αὐτὸν] Παρεγγυήσας αὐτὸν ἔξω τείχων *Busb.*

g Τῶν Πάρθων] Τῶν deest *Vat.* & *Busb.*

h Δυνατωτάτοις,] *L. B.* δυνατοῖς.

i Δολίως·] Δολερῶς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς,] Mariamne dicitur hæc Hyrcani filia *Joseph. lib. 1. c. 13. §. 5.* Υρκανοῦ θυγάτηρ Μαριάμμη συνοικοῦσα γυναικῶν. SPANH.

l Θυγατέρα,] *Lugd. Bat.* παῖδα.

m Υποπλάσαι] Ita *Busb.* ὑποπλάσαι *Vat.* ὑποπλάσαι in *Editis Aliisque.*

n Αὐτῇ δὲ προσῆκον·] Ταύτῃ *Vat.*

o Υπερθυμίαν] Ita *MSS. Gen.* ὑποθυμίαν.

p Προσθέμενοι,] Προσιθέμενοι *Vat.*

ἀπὸ φασήλου, πολλὰ τὸ Ἡρώδου ἀπεστραμμένου· e οἰνοχόος, ὀπτολὰς εἶχε f προσαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι μὲν ἀπὸ φασήλου πεμφθέντες ἤδη δηλοῦντες τὴν Πάρθων ἀπιστίαν· ὑπὸ τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γυνὴ Ἡρώδου προσῆσαν Πακόρῳ καὶ g τῶν Πάρθων τοῖς h δυνατωτάτοις, ὡς ὄντων τῶν ἄλλων δεσποτῶν. οἱ δ', τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο i δολίως· καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα μετὰ τῶν ἱππέων ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· ἤδειπνο γὰρ αὐτοῦ εἰλήφθαι μετὰ τῶν ἀνδρειοτάτων, ἥκειν μέντοι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσαι Φασάηλον. τότε Ἡρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὸν σύλληψιν τοῦ ἀδελφοῦ παρ' ἑτέρων. καὶ μετὰ τούτου k τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς, ἣν ἐνεγγύητο τοῦ l θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον m ὑπώπτευσε τοὺς Πάρθους· οἱ μὲν οὖν ἄλλοι n αὐτῇ μὲ προσῆκον· αὐτὸς δ' ἐπίστευε λίαν ἐμφρονι γυναικί.

ζ. Βουλομένων δὲ τῶν Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν· ἐδόκει αὐτοῖς οὐκ ἐκ φανεροῦ ἐπιχειρεῖν αὐτῷ πλησίον· καὶ o ὑπερθεμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτῃ παρασκευῇ Ἡρώδης ἦν μενῶν, καὶ μᾶλλον εἰς ἦκεν περὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸ Πάρθων ἐπιβουλῆς, ἢ τοῖς παροῦσιν p προσθέμενος, ἐπιτέρας ἐπελθούσης ἔννοιαν τοῦτο προσῆλθε φυγεῖν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς q περὶ τὸ πολεμίων κινδύνοις. ἄρας οὖν σὺν αἷς εἶχεν ἀσκήσεις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθεμένου, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον Αλεξάνδρου θυγατέρα καὶ Αριστοβούλου παῖδος, τοῦ τε τούτου μητέρα, Υρκανοῦ δὲ ἣν θυγάτηρ, καὶ τὸ νεώτατον ἀδελφὸν, τοῦ τε θεραπείαν r πᾶσαν, καὶ τὸ ἄλλον ὄχλον τὸ σὺν αὐτοῖς, ἐβάδιζε τοῦ ἐπὶ Ιδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν εἰδὼς ἂν ἕτερος ἐτέρῳ τοῦ φύσιν ὠμὴν, ὃς ἐπὶ παροῦσι τοῖς πραγματευομένοις οὐκ ἂν ὤκτειρεν αὐτὰς τὸ τύχης, γυναίων ἐπιγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τοῦ πατρίδα καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ πᾶσι αὐτοῖς ἤδη ἐπὶ χρῆσιν προσδοκωμένων.

η. Ἀλλ' Ἡρώδης ἐπάνω τὸ σὺν τῇ δεινῇ πλησὶς τὸ φρόνημα παρεῖχεν, αὐτός τε τοῦ πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχος, καὶ παρὼν καὶ τοῦ ὁδὸν παραθαρρῦν ἕκαστον s παρεκάλει, καὶ μὴ παρέχειν t αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ. τῦτο γὰρ αὐτὸς βλάπτειν πρὸς τοῦ φυγεῖν, ἐν ᾗ τοῦ σωτηρίου αὐτοῖς μόνη κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν, ὡς Ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τοῦ συμφορὰν ἐπρῴυνο. μικρὸν δ' αὐτὸν διαχρήσασθαι τῷ ζεύγους ἐπιτρεπτῷ, καὶ τὴν μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης ὀπισθαγεῖν, μόλ τε τὸ ἐπ' u αὐτῇ πάθος, καὶ μὴ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελεῖς v πρὸς τὸ προῖγμα γιγνόμενος. ἀπασάμενον γοῦν αὐτὸν τὸ ξίφος, καὶ μέλλοντα πλήσειν αὐτὸν, κατέχειν οἱ παρόντες, τῷ τε πλήθει κατισχύοντες, καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτὸς ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες, ἃ γὰρ εἶναι χρεὼν, τ' δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσοντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑπερεμβεῖν. βιασθεὶς οὖν ἀποσχέσθαι τ' w κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων, καὶ πλήθει τῶν οὐκ ἐπι-

---

* *Quam allatis in contrarium fide habita,*] *Epiphanius* vertit, *quam adversariis fides hab.* &c.

q Περὶ τὸ πολεμίων κινδύνους.] Est qui malit ἐπὶ τοῖς τοῦ πολ. HUDS. Neque video, cur ἐπὶ fuerit ab Editore prælatum, nisi quod MS. absuerit auctoritas, qua nunc videlicet *Lugd. Bat.* accedente, illud ἐπὶ prætuli. HAV.

r Πᾶσαν,] Illud πᾶσαν addidimus è *Codd. Vat.* & *Busb. Epiphan.* & *Zonara.*

s Παρεκάλει,] *L. B.* παρεκάλειτο.

t Αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ.] Ἑαυτὸν *Busb.* ut & mox hac ead. §. αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

u Αὐτῇ] *L. B.* αὐτῆς.

x Περὶ τὸ πρᾶγμα γιγνόμενος.] Περὶ τὸ πταῖσμα *Busb.* atque ita forsan *Epiphan.*

y Κατ' αὐτὸν] Forte κατ' αὐτὸν. COCC.

ὑπηρετούντων αὐτῷ τῇ χρείᾳ ἀμελουμένων οἷς [z] ἐντεθύμητο, ἀναπαυσάμενος τὴν μητέρα, [a] καὶ, θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἐπῆγε ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σπουδαιοτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς [b] Μασάδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπιξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος, ἐνίκησε [c] πάσας.

θ'. Ἔμεινε δ' αὐτῷ φόβῳ τὴν φυγὴν ὁδὸν τὴν φόβῳ τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. [d] συνεπέλεγε γὰρ καὶ αὐτοὶ ἡγούμενοις ὁπόσοι [e] σταδίων ἐξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐλθόντες καὶ τὴν ὁδὸν. ὡς δὲ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, οὐκ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς τοιαύτης καθέστως, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μὴ πολλοῦ τοῦ φθόνου πρὸς πόλεμον [f] παρεσκευασμένου, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τοὺς Ἰουδαίους ἐνίκησε, μὴ χρόνον [g] βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, [h] Ἡρωδίαν προσηγορεύσας. ἡγουμένου δὲ [i] Ἰδουμαίας ἐν [k] Θρήνοις χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ἀπαντᾷ· καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πλήθους ἐπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, οὐ γὰρ χωρεῖ τὸ Μασάδας, [l] εἰς ὃ προύκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος οὔσης τοσούτου ὄχλου. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ἀπὸ ἑνὸς χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἄλλαχῆ κελεύσας ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας σῴζειν αὐτούς, δὲ ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας θεραπείας εἰς τὸ ἔρυμα θᾶττον ἦγε· καὶ καταλέγων αὐτοῦ τάς τε γυναῖκας [m] καὶ τὰς ἑπομένας, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιαι, ὅτι τε ὄντες ἐν τῷ χωρίῳ ἐκ ὕδατος ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἀπάντων [n] ἀφορκίσθησαν, ἐξώρμησεν αὐτὸς ἐπὶ [o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι ἐκ τὸ βασίλειον, μόνων ἂν ἀπέχοντο τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων· τὰ δ' ἐκ τριακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν Ἡρῴδου [q] διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ [r] προκεκομίδατο καὶ προμήθειαν πάνδρος εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐφόδιον. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ ἐκ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες σκαπτοὶ, Μάρισάν τε πόλιν δυναστῶν ἀνέστησαν.

ι'. Καὶ Ἀντίγονος μὲν ἔτω κατεχθεὶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας ἤγαγε Βαβυλῶνος. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν ἀφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, [s] τοῦτον αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποσχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ [t] φόβῳ, ἐπρεσβεύετο δὲ ὑπὸ τῶν Πάρθων, [v] ἀποτιμᾶν αὐτὸν [x] τὰ ὦτα, πρασσόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφ' ἣν ἐληλαθὼς, δὲ νόμῳ τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῖ. Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσειε τὴν ψυχήν, ὃς, γνοὺς αὐτὸν ἀποσφαγέντα

tur, partim multitudine eorum qui non sinebant ut manu sua exsequeretur quæ in animo versaverat, matre recreata & pro temporis angustia curata, iter institutum persequitur, majori cum festinatione rectâ pergens ad Masadam castellum. Cumque pugnis multis contra Parthos *subinde* incursantes & persequentes dimicasset, universis victoriam reportavit.

9. At neque à Judæis, dum fugeret, tutus erat. Sed & ipsi sexagesimo ab urbe stadio illos aggressi sunt, in itinere eos adorti manusque conserentes. Quos nimirum cum fudisset fugassetque, ac si non in angustia fuisset & necessitate, sed quasi optime & magna rerum copia ad bellum instructus, eo ipso in loco, ubi Judæos vicit, postea rex factus, ædificavit, & exstruxit palatium excellentissimum, & id urbe circundedit, quam Herodiam appellavit. Ubi autem in Idumææ locum nomine Thressam venit, occurrit ei frater ejus Josephus, & de toto negotio quid agendum esset deliberationem proposuit; cum magna quidem multitudo, etiam præter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Masadæ, in quem confugere decrevissent, angustior esset, quam ut posset tantam multitudinem capere. At enim ille majorem partem dimisit, quæ fuit supra novem millia: jussitque ut diversi per Idumæam abeuntes saluti suæ consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumptis expeditissimis quibusque & maxime necessariis, in castellum pervenit; & collocatis ibi feminis & comitibus, qui erant circiter octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti & aquæ aliarumque rerum omnium necessariarum copia, ipse ad Petram Arabiæ ire contendit. Cæterum, simul ac orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diripuerunt & regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinuerunt, quæ erat ad talenta trecenta. Herodis autem multa evaserunt, præsertim quæ prius in Idumæam illius providentia fuerant deportata. At enim quæ in urbe erant Parthis *ad diripiendum* non suppetebant, sed egressi suburbanam regionem affligebant, & Marissam urbem potentem everterunt.

Judæi Herodem in fuga adoriuntur.

Masadam venit Herodes.

Inde Petram se confert.

10. Et quidem Antigonus, hoc modo in Judæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum feminæ, quas hostibus dare in animo habebat, hanc *etiam* mercedem illis cum pecuniis pollicitus. Metuens vero, ne Hyrcanum, qui à Parthis custodiebatur, populus, lato ei auxilio, in regnum restitueret, aures ei abscidit, illud agens, ne deinceps ad pontificatum perveniret, quod mutilatus esset, cum lex id munus integrorum esse velit. Verum Phasaëlum alicui mirari subeat ob animi fortitudinem, qui, cum se

Antigonus vinctos accipit Hyrcanum & Phasaëlum.

Hyrcano aures amputat Antigonus.

---

z Ἐντεθύμητο,] *L. B.* ἐντεθύμηθ.

a Καὶ, θεραπείας] Θεραπείας δὲ ὁ κ. *Vat.* θεραπείας, ὡς ὁ καιρὸς ἐπῆγεν *Zonar.*

b Μάσαδαν τὸ ἔρυμα.] Μασάδα passim *Busb.*

c Πάσας.] Abest à *L. B.*

d Συνεπίθεντο ἦ] Συνεπίθεντο ἦ αὐτῷ καὶ Ἰουδαῖοι ἡγούμενοι *Busb.*

e Σταδίων ἐξήκοντα ἀπὸ πόλεως,] Ita in *Ed. Gen.* & *aliquibus MSS.* ut & apud *Epiphan.* & lib. 1. *de Bello Jud.* σταδίων ς'. *Bas.* (*L. B.*) & *Vat.*

f Παρεσκευασμένου,] Sic *Vat.* παρασκευασμένου in *ceteris.* παρασκευασάμενον in *L. B.*

g Βασιλεύσας, —— αὐτὸ,] Βασιλεύσας, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξ. καὶ πόλιν ἔκλισε ἀφ' αὐτῆ malit Cl. *Louthius.* HUDS. Forte, καὶ βασ. κατ. ἀξ. καὶ πόλιν ἀφ' αὐτὸ ἔκλισεν. COCC.

h Ἡρωδίαν] Alibi Ἡρώδιον & Ἡρώδειον. Forsan Ἡρωδία cum de urbe, Ἡρώδιον cum de *castello* accipitur. Verum Ἡρώδιον legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1, c. 13. §. 8. SPANH.

i Ἰδουμαίας] Ita ex *Epiphan.* & l. 1. de *Bello Jud.* Ἰουδαίας in *Editis Aliisque.* Frequenter in codicibus *Josephi* permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία.

k Θρήνοις] Alibi Ῥήνοις. quod forsan rectum, voce θ orta ex aspiratione. (*Lugd. Bat.* θρῆνος) in *Epiphanii* libris, *Rissa*, & *Rissa.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

l Εἰς ὃ πρόκειτο συμφυγεῖν,] Εἰς ὃ προέκειτο *Busb.* προύκειτο *Lugd. Bat.*

m Καὶ τὰς ἑπομένας,] Ex lib. 1. de *Bello Jud.* suspicaretur aliquis hìc legendum, καὶ τὰς ἑπομένας σὺν τοῖς φύλαξιν, ἦσαν δ' ὀκτακόσιοι, &c. nam illic legimus, καταλιπὼν δ' ἑκατὸν τοῖς γυναιξὶν ὀκτακοσίοις φύλαξιν καὶ Ἀφερὴ ταπεινότητα &c.

n Διαφορκίσθησαν,] Διαφορκίσται αὐτοῖς *Busb.*

o Πέτραν τὴν Ἀραβίας,] Idem Zonaras Annal. T. 1. p. 270. B. SPANH. *Lugd. Bat.* πέτρας τῆς Ἀραβ.

p Εἰς τριακόσια τάλαντα.] Εἰς ὀγδοήκοντα *Busb.* & *Zonar.*

q Διέφυγον,] Διέφυγε *Busb.*

r Προκεκομίδατο] Ὅσα κομιδῶν *Busb.* qui mox habet Ἰουδαίαν pro Ἰδουμαίαν, quo modo & *Vat.*

s Τοῦτον] Rectius forsan τοῦτον. HUDS. Addo & verius, teste *Lugd Bat.* ejeci itaque τοῦτον, & pro *harum* reposui *hanc* in Versione. HAV.

t Παρὰ φόβῳ,] Illud φόβῳ omittunt *Epiphan.* & *Zonar.*

v Ἀποτιμᾶν ἀξιοῦντος.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 9. Eadem *Zonaras* p. 234. B. vid. & infr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

x Τὰ ὦτα,] Τὸ οὖτος *Vat.*

se occisum iri resciviſſet, mortem nihil habere quod ſit horrendum putavit: ab inimicis vero morte affici miſerabile ac turpiſſimum ratus, cum præ vinculis ei non liceret manus ſibimet inferre, alliſo ad ſaxum capite, ſemet quidem vita privavit, pulcherrime ut ſibi viſum eſt in tali anguſtia, hoſti vero poteſtatem præripuit ipſum ad libidinem perimendi. Ferunt autem, cum ingenti vulnere ſaucius eſſet, Antigonum, ſummiſſis medicis per ſpeciem curandi eum occidiſſe, lethalibus ad vulnus medicamentis adhibitis. Tamen antequam prorſus animam egiſſet Phaſaëlus, audito à quadam muliercula fratrem ſuum Herodem ex hoſtibus evaſiſſe, forti admodum animo mortem tulit, ut qui necis ſuæ ultorem poſt ſe reliquerit, cui in manu eſſet ab inimicis pœnas exigere.

Phaſaëlus vinctus, alliſo ad ſaxum capite, vitam finit.

Phaſaëlus, audito Herodem effugiſſe, placide obit.

μέλλοντα, ἀλλὰ τὸ θανάσιμον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρᾶς τῆς παθεῖν [y] οἰκτροτάτου & αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας σὺν ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, [z] πέτρᾳ [a] προσρίξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήνεγκε μὲν ἑαυτὸν & ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα δὴ τοιαύτην ἀπορίαν, τὸ δ' ἐξουσίας & κλεῖσαι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν [b] ἀφείλετο τὸν πολέμιον. λέγεται δ' ὡς τραυματίας μεγάλα γνόμενα, φαρμάκοις αὐτὸν, ὑποπέμψας ἰατρὸς Ἀντίγονος ὡς δῆθι θεραπείᾳ, διέφθαρε, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ τραῦμα. πρὸς μὲν[1] οὖν [c] πέλας ἀφῆναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος, ἀκούσας δή τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τὰς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τῷ παλαιτῷ ἄχθομενος ὑπέμεινε, καταλιπὼν [d] τὸν σκολιώσοντα τὸ θανάσιμον αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐχθρὰς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

CAP. XIV.

Quomodo Herodes, ab Arabum rege recedens, in Ægyptum properat, & illinc Romam contendit: atque, multum pecuniæ Antonio pollicitus, à Senatu & Cæſare creatus eſt rex Judææ.

ΚΕΦ. ιδ'.

Herodes ad Arabiæ regem ſe recipit & repudiatur.

AT Herodem malorum, quæ ipſum circumſteterint, magnitudo non perterruit, ſed acriorem fecit ad inveniendas magna audendi occaſiones. Ad Malchum enim regem Arabum, plurimis à ſe beneficiis antea affectum, proficiſcebatur; ab eo viciſſim aliquid reportaturus, cum maxime opus eſſet, pecuniam vel mutuam vel dono *datam* accepturus, præſertim cum ab ipſo multa conſequutus fuerit. Ignarus enim quo in ſtatu res fratris eſſent, properabat eum ab hoſtibus liberare, etiamſi in pretium ejus redemptionis nummum ſolverit ad trecenta uſque talenta. Hanc ob cauſam ducebat ſecum & Phaſaëli filium ſeptennem, ut eum Arabibus pignori daret. Sed cum occurriſſent ei *miſſi* à Malcho nuncii, per quos juſſit eum diſcedere; interdictum enim ſibi à Parthis ne Herodem acciperet, (id autem prætexebat ne mutuum redderet, impellentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, ut Antipatri depoſitum, quod acceperant, interverterent) illis reſpondit, non ſe veniſſe ut eis ulla in re moleſtus eſſet, ſed ut duntaxat cum rege de rebus ipſi maxime neceſſariis colloqueretur.

In Ægyptum proficiſcitur.

2. Deinde ubi diſcedere viſum eſt, * caute admodum abiit Ægyptum verſus: ac tum in fanum quoddam divertitur, ubi comitum ſuorum multos reliquit. Poſtero vero die, cum Rhinocolura perveniret, ibi etiam quæ fratri acciderant cognovit. Malchus autem, pœnitentia ductus, poſt Herodem cucurrit, ſed nihil eo profecit: quippe cum ille abeſſet longiſſime properans ad Peluſium. Quò poſtquam pervenit, cum naves, quæ illic in ſtatione erant, eum navigatione ad Alexandriam prohibuiſſent, *loci* rectores convenit: à quibus reverenter & honorifice admodum in urbem deductus à Cleopatra detinebatur. ei tamen perſuadere non potuit, ut apud ſe maneret, quippe qui Romam

Ὡς Ἡρώδης, ὑπὸ τῶν Ἀράβων βασιλέως ἀπαλλαχθεὶς, πρεσβεύει ἐπ' Αἰγύπτῳ, καὶ σκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἐπείγεται· καὶ, χρήματα πολλὰ Ἀντωνίῳ ὑποσχόμενος, ἀποδείκνυται ὑπό τε τῆς συγκλήτου & Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

ἩΡῴδην δὲ τὸ μέγεθος τῶν περιεσηκότων αὐτὸν κακῶν οὐ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐπὶ δεινὸν ὀξύτερον [e] ἐπιβολὰς ἔργων [f] παρεβόλων. πρὸς γὰρ Μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν [g] εὐηργετημένον ἀπῄει, τὴν ἀμοιβὴν κομιούμενος, ὅτι μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, [h] ὡς πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τετυχηκότος. οὐ γὰρ εἰδὼς τὰ κατ' τὸν ἀδελφὸν, ἐσπούδαζε λυτρώσασθαι [i] παρὰ τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων παλάντων. ἐπήγετο δὲ & τὸν Φασάηλον παῖδα μετὰ τούτου τοῦ αἰτίαν, ἐπιδείξειν τυγχάνοντα, [k] παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἄραψι. αἰσθόμενοι δ' αὐτοῦ ὑπαντησάντων παρὰ τοῦ Μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, [l] παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ Πάρθους Ἡρῴδου μὴ δέχεσθαι· ταύτην δ' ἐχρῆτο προφάσει [m] ὑπὲρ οὗ μὴ ἀποδῶναι τὰ χρέα, καὶ τὸν τέλος παρὰ τοῖς Ἄραψιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὅπως ἀποστερήσωσι τοὺς παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον· ἀπεκείναντο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων [n] ἀφικόμενος πρὸς αὐτοὺς, μόνον ἂν διαλεξόμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων.

β'. [o] Ἐπεὶ δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τὴν ἐπ' [p] Αἰγύπτου. καὶ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέλυσε· καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραγενόμενος εἰς [q] Ῥινοκόλουρα, ἔνθα καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ δ' [r] μεταγνόντι, καὶ μεταμεληθέντι τὸν Ἡρῴδου, δόξαν τότε περιστότερον ἐγένετο. πρῶτα μὲν γὰρ ἤδη ἀπεύδων τὴν ὁδὸν Πηλουσίου. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον & ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει· ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν εἰσπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώ-

---

y Οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν,] Δεινότατον *Busb.*

z Πέτρᾳ —— & ζῆν,] Phaſaëlus in vinculis alliſo ad ſaxum capite periit. Vid. *alibi.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

a Προσρίξας] Προσαράξας (præter *Lugd. Bat.*) *Busb.* & mox αὐτὸν pro ἑαυτὸν.

b Ἀφείλετο τὸν πολέμιον.] Conf. ſupr. c. 12. §. 1. SPANH.

c Τελέως ἀφῆναι τὴν ψυχὴν] Τελείως ἀφεῖναι *Busb.* & *Cocceius.*

d Τὸν σκολιώσοντα τὸ θανάσιμον αὐτοῦ,] Τὸν ἀδελφὸν σκολιῶσαι καὶ τὰς *Busb.*

e Ἐπιβολὰς ἔργων] Ἐπιβουλὰς *Vat.*

f Παρεβόλων.] Conf. *alibi.* lib. 5. c. 11. §. 3. SPANH.

g Εὐηργετημένον ἀπῄει] Ita *Vat.* Διηργεθισμένον *Busb.* Διηργεθμένον in *reliquis*, omiſſo augmento.

h Ὡς πολλῶν] *L. B.* ὡς ἂν πολλῶν.

i Παρὰ τῶν πολεμίων.] Ex *Lugd. Bat.* additum *HAV.*

k Παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἄραψι.] Ῥύσιον θεὶς & λυτρωμένου παῖδα. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

l Παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ] Παρηγγέλλειν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Ὑπὲρ οὗ μὴ ἀποδῶναι τὰ χρέα,] Nihil tamen de pecunia Herodi à Malcho debita dicitur, vel ante vel *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

n Ἀφικόμενος] *L. B.* ἀφικνούμενος.

o Ἐπεὶ δόξαν ἀναχωρεῖν,] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεί τε in *ceteris.*

p Αἰγύπτου.] Ita *Busb.* & *Vat.* Αἴγυπτον in *ceteris.*

* *Caute admodum abiit Ægyptum verſus:*] *Al.* modeſte.

q Ῥινοκόλουρα,] Ita ex *Epiphan.* quo modo apud *Strabonem.* Ῥινοκόρα in *Editis Aliiſque.* Ῥινοκόλουρα *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) juxta *Ptolemæum* & *Steph. Byzant.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

r Μεταγνόντι,] Sic *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μεταγνῶναι in *reliquis.*

† *Cum*

Ῥώμλω ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντ⟨ος⟩, καὶ τῶν κ⟨ατὰ⟩ τλὼ Ἰταλίαν ἐν παραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ [s] δηλουμένων.

γ'. Ἀναχθεὶς δὲ ἐκεῖθεν ἀπὸ Παμφυλίας, κ⟨ὴ⟩ χ⟨ει⟩μῶνι σφοδρῷ ἐμπεσὼν, μόλις εἰς Ῥόδον ἀφικνεῖτ⟨αι⟩, φορτίων ἀποβολῆς γιγνομένης. κ⟨ὴ⟩ δύο μὲν ἐντυχοῦσι τ⟨ῶν⟩ φίλων αὐτῷ συνελθόντων, Σαπφεῖνας τε καὶ Πτολεμαῖ⟨ος⟩. ὁρῶν δ' τλὼ πάλιν ὑπὸ τ⟨ῶν⟩ περὶ Κάσσιον πολέμ⟨ων⟩ [t] κεκακωμένλω, [u] ὅ⟨μ⟩ως ὢν ἐν ἀπόροις εὖ ποιεῖν αὐτλὼ ὤκνησεν, ἀλλὰ κ⟨ὴ⟩ πρὸ⟨ς⟩ δύναμιν αὐτλὼ [x] ἀνεκ]άρ. τριήρη τε κατασκευάσας, κ⟨ὴ⟩ ἀναχθεὶς ὑπεξῆλθεν σὺ⟨ν⟩ τοῖς φίλοις ὅπ⟨ου⟩ [y] Ἰταλίαν, εἰς Βρεντήσιον κατά]γ⟨ει⟩· κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμλω ἀφικόμεν⟨ος⟩, [z] πρῶτ⟨ον⟩ μὲν Αντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κ⟨ατὰ⟩ τλὼ Ἰουδαίαν, κ⟨ὴ⟩ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάηλ⟨ος⟩ ὑπὸ Πάρθων [a] ἀπώλυτο συλ]ηφθεὶς, κ⟨ὴ⟩ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλω⟨τος⟩ ἔχοιτ⟨ο⟩, κ⟨ὴ⟩ ὡς Αντίγονον κατασήσοιεν βασιλέα, χρήματα δώσ⟨ων⟩ ὑποσχόμενον χίλια τάλαντα, κ⟨ὴ⟩ γυναῖκας πενταικοσίας, αἳ τ⟨ῶν⟩ πρώτων [b] κ⟨ὴ⟩ γ⟨ενν⟩ῆς [c] τ⟨ῶν⟩ αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθ⟨αι⟩. κ⟨ὴ⟩ ὅτι πόποτε νυκ]ὸς [d] ἐκκομίσ⟨αι⟩τ⟨ο⟩, κ⟨ὴ⟩ διαφύγοι τοὺς τ⟨ῶν⟩ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑποσμείνας παλαιπωρίας. εἶτα ὅπ⟨ως⟩ διακινδυνεύσ⟨ειε⟩ αὐτῷ τὲς οἰκείας αὐτοῦ πολιορκ⟨ου⟩μένας, κ⟨ὴ⟩ ὡς πλεύσ⟨ειε⟩ τε διὰ χ⟨ει⟩μῶν⟨ος⟩, κ⟨ὴ⟩ παντὸς καταφρονήσ⟨ειε⟩ δεινῦ, σπεύδων ὅπ⟨ως⟩ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ ⟨ἐ⟩ τλὼ μόνλω βοήθειαν.

δ'. Αντώνιον δ' οὕτ⟨ως⟩ εἰσέρχεται τ⟨ὴν⟩ Ἡρῴδ⟨ου⟩ μεταβολῆς, κ⟨ὴ⟩ τῷ κοινῷ χρησάμεν⟨ος⟩ λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι τοσούτῳ καθεσώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμέν⟨ων⟩ τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κ⟨ατὰ⟩ μνήμλω τ⟨ὴν⟩ Αντιπάτρ⟨ου⟩ ξενίας, τὰ δ' ⟨ἐ⟩ τὰ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ἡρῴδης ὑπ⟨ῆ⟩ρχεν δώσ⟨ειν⟩ εἰ ῥᾴοιτο βασιλεὺς, καθὼς ⟨ἐ⟩ πρότερον [e] ὅτε τετράρχης ἀποδέδειχτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον διὰ τὸ πρὸς Αντίγονον μίσ⟨ος⟩, σπεισαμλω γὰ⟨ρ⟩ ⟨ἐ⟩ Ρωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, πρόθυμ⟨ος⟩ λῶ οἷς Ἡρῴδης παρεκάλ⟨ει⟩ συλλαμβάνεσθαι. Καῖσαρ μὲν οὖ⟨ν⟩ ⟨ἐ⟩ διὰ τὰς Αντιπάτρ⟨ου⟩ στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτῷ τῷ πατρὶ συνδιώνεγκε, κ⟨ὴ⟩ τλὼ ξενίαν, κ⟨ὴ⟩ τλὼ ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, [f] χαριζόμεν⟨ος⟩ ἦ κ⟨ὴ⟩ Αντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν Ἡρῴδλω ἐσπουδακότι, πρὸς τλὼ ἀξίωσιν κ⟨ὴ⟩ τλὼ ὧν ἐθέλετο Ἡρῴδης ἐπιμέλειαν ἑτοιμότερ⟨ον⟩ λὼ. συναγαγόντες τε τλὼ ξυλλλὼ Μεσσάλας [g] κ⟨ὴ⟩ μετ' αὐτὸν Ατρατῖν⟨ος⟩, ἐξηγησάμενοι τὸν Ἡρῴδλω, τάς τε ⟨ἐ⟩ πατρὸς αὐτοῦ διαφορείας ἀ⟨πο⟩δείξεσιν, κ⟨ὴ⟩ λὼ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα κ⟨ὴ⟩ πολέμιον [h] ἀποφαίνοντες Αντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐξεύρκησεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' [i] ὅτι κ⟨ὴ⟩ ἐξὸ Πάρθων τλὼ ἀρχὴν λάβοι, Ρωμαίους ὑπερλδών. τῆς δ' βουλῆς [k] ἀπὶ τούτοις παροξυμμένης, παρελθὼν Αντώνι⟨ος⟩ ἐδίδασκεν αὐτὲς, ὡς κ⟨ὴ⟩ πρὸς τὸν κ⟨ατὰ⟩ Πάρθων πόλεμον, Ἡρῴδλω βασιλεύειν συμφέρει. κ⟨ὴ⟩ δόξαν τοῦτ⟨ο⟩ πᾶσι ψηφίζονται.

ε'. Καὶ τοῦτ⟨ο⟩ μέγιστον ἦν τ⟨ῆς⟩ Αντωνίᾳ περὶ τ⟨ὸν⟩ Ἡρῴδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτ⟨ὸς⟩ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζων περιεποιήσατ⟨ο⟩· [l] ἀ γὰ⟨ρ⟩ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη τούτλω αἰτησάμενος

3. Igitur cum inde ſolviſſet Pamphyliam verſus, & in gravem tempeſtatem incidiſſet, ægre in Rhodum evaſit, facta oneris jactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas & Ptolemæus. Cumque urbem inveniſſet Caſſiano bello afflictam, quamvis inops, tamen non gravatus eſt ei benefacere, immo & ſupra vires eam recreabat. Deinde exſtructa triremi, cum illinc cum amicis ſolviſſet in Italiam, Brunduſium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio expoſuit quæ ſibi in Judæa contigerant, & quomodo frater ejus Phaſaëlus captus à Parthis occiſus ſit, & Hyrcanus ab illis captivus teneatur: quodque Antigonum regem conſtituiſſent, pecuniam eis pollicitum uſque ad mille talenta daturum, & quingentas mulieres, quæ ex primoribus *oriundæ* forent atque è genere ipſorum: & quod eas noctu aſportaſſet, & è manibus hoſtium evaſiſſet, multas paſſus ærumnas. Deinde *narravit* ſuos ſibi maximo eſſe in periculo, ex obſidione; utque *ipſe* per medias tempeſtates navigaſſet, & mala omnia *impendentia* contempſiſſet; feſtinans ad ipſum, in quo omnem ſpem repoſitam habuit & unicum auxilium.

Herodes Rhodum appulſus indè Romam ſe confert; quæque acciderant Antonio exponit.

4. Antonium autem ſubit miſeratio mutatæ Herodis fortunæ, cumque ſecum, quod fieri ſolet, animo reputaſſet fortunam etiam iis dominari qui in tanta dignitate conſtituti ſunt, partim Antipatri recordatione, cujus ipſe uſus fuerat hoſpitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum ſe promittebat Herodes, ſi rex factus eſſet, quemadmodum antea, cùm tetrarcha factus erat, & multo etiam magis odio Antigoni (ipſum enim ſeditioſum & Romanis infenſum exiſtimabat) paratus erat Herodem in ſuis poſtulatis adjuvare. Et quidem Cæſar, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipſius patre functus fuerat, propterque ejus hoſpitium & in omnibus benevolentiam, partim ut Antonio Herodis ſtudioſiſſimo gratificaretur, † promptiori erat animo ad dignitatem *ipſius tuendam*, & ad ea quæ volebat Herodes promovenda. Itaque convocato ſenatu, Meſſala & poſt eum Atratinus, producto Herode, patris ipſius beneficia narrando recenſuerunt, ejuſque erga Romanos benevolentiam commemorarunt, accuſantes ſimul hoſtemque pronunciantes Antigonum, non modo propter ejus primum in eos delictum, ſed etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. His commoto ſenatu, Antonius in medium progreſſus eos edocuit, quod etiam ad Parthicum bellum expediret, ut rex fiat Herodes. Cumque id omnibus placuiſſet, decretum faciunt.

XXVI. *Facit Antonius ut Herodes à Senatu creetur rex Judæa.*

5. Atque hoc ſummum erat Antonii erga Herodem ſtudium, quod non ſolum id egit ut is præter ſpem ſuam regno potiretur (non enim eò aſcen-

Summum Antonii erga Herodem ſtudium.

† *Cum & tempus eſſet procelloſum,*] Ita interpretatus ſum, ſicuti *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 423. *Pagi* in *Apparat. ad Annales Baron.* p. 16. *Noriſius* in *Cenotaph. Piſan.* p. 136. & *Baſnagius* in *Annalibus Eccl.* tom. 1. p. 16. Aliter *Langius* de *Annis Chriſti* p. 341.

‡ *Promptiori erat animo ad dignitatem* ipſius tuendam,] *Al.* promptiori animo ejus petitioni conceſſit, & ad ea quæ volebat Herodes operam ſuam contulit.

[s] Δηλουμένων.] Κειμένων *Busb.*

[t] Κεκακωμένλω,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 3. & lib. 7. c. 4. §. 1. SPANH.

[u] Οὐδ' ὃ ἀπόρεις ὦν] Ita elegantius *Lugd. Bat.* quam reliqui, qui habent οὐδ' ἄπορ⟨ος⟩ ὤν. HAV.

[x] Ανεκτᾶτο. —— καθάγε⟨ται⟩·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 3. SPANH.

[y] Ἰταλίαν,] *Lugd. Bat.* Ἰταλίας.

[z] Πρώτω μ̀ Αντωνίῳ] Πρῶτον *Busb.* & *Vat.* πρῶτα *Lugd. Bat.*

[a] Ἀπώλυτο συλ]ηφθεὶς,] Ἀπόλοιτο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[b] Καὶ ⟨ἐ⟩ γ⟨ενν⟩ῆς] Καὶ ⟨ἐ⟩ γ. *Busb.* & αὐτὰς ead. §. & ἐπικινδυνεύσει ead. §.

[c] Τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθ⟨αι⟩.] Τοῦ αὐτοῦ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *de genere ſuo. Lugd. Bat.* ⟨ἐ⟩ αὐτῶν.

[d] Ἐκκομίσ⟨αι⟩το,] Abduxiſſet. SPANH.

[e] Ὅτε τετράρχης ἀποδέδειχτο,] Ita lego cum *Cod. Vat.* ὁ τετράρχης in *ceteris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Χαριζόμεν⟨ος⟩ ἦ κ⟨ὴ⟩ Αντωνίῳ] Καὶ χαριζόμεν⟨ος⟩ Αντωνίῳ *Busb.*

[g] Καὶ μετ' αὐτὸν Ατρατῖν⟨ος⟩,] Καὶ μετ' αὐτὸν Σατρατῖν⟨ος⟩ *Vat.* & *Lugd. Bat.* κ⟨ὴ⟩ μετ' αὐτὸ Σατρατῖν⟨ος⟩ *Gall.*

[h] Ἀποφαίνοντες Αἰγύπτιον,] Ἀποφαίνοντες τ⟨ὸν⟩ Αντίγονον *Vat.*

[i] Ὅτι κ⟨ὴ⟩ ἐξὸ Πάρθων —— πᾶσι ψηφίζονται.] Herodes Judæorum Rex in Senatu declaratus Olympiade *uti* mox, CLXXXIV. SPANH.

[k] Ἐπὶ τούτοις παροξυμμένης,] Ἐπὶ τούτῳ *Busb.*

[l] Οὐ γὰ⟨ρ⟩ —— αὐτοκράτ⟨ορα⟩,] Verba illa, ἀ γὰ⟨ρ⟩ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη τούτλω αἰτησάμενος, otioſa eſſe & Græculi alicujus gloſſatoris manum redolere, pronunciat *G. E. Phaletranus* in *Diſſ. de Sceptri*

ſcendit illud ſibimet petiturus, nam minime putabat id ipſi conceſſuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare conſueſſent, ſed uxoris ſuæ fratri illud ambiturus, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani) verum etiam quod intra ſeptem in univerſum dies efficicbat, ut ipſi, quæ non ſperaverat aſſequuto, liceret ex Italia diſcedere. Et hunc quidem adoleſcentem *poſtea* Herodes interfecit quod ſuo tempore indicabimus. Dimiſſo autem Senatu, medium ſtipantes Herodem Antonius & Cæſar exierunt; deducentibus conſulibus, una cum aliis magiſtratibus, ad ſacrificandum, & decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die, convivio eum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum ſuſcipit, illud adeptus Olympiade centeſima octogeſima quarta, Cajo Domitio Calvino iterum & Cajo Aſinio Pollione conſulibus.

Herodem, regem à ſenatu creatum, in Capitolium deducunt Antonius & Cæſar.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos qui erant Maſadæ oppugnat, cæteris quidem neceſſariis abundantes, ſed aquæ penuria laborantes; ut eam ob cauſam Herodis frater Joſephus cum ducentis ſuorum decreverit ad Arabes fugere. audierat enim Malchum commiſſorum in Herodem pœnitere. Ipſum vero *ab hoc* continuit Deus, dum noctu plueret. nam ciſternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga: ſed cum omnes jam animos ſumpſiſſent, idque magis ex rei deſideratæ affluentia, quaſi Dei providentia hæc ipſa illis contigiſſet, eruptiones *crebro* facientes, manuſque cum Antigonianis conſerentes, partim aperte partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, miſſus ad Parthos Syria arcendos, poſt illos in Judæam venit, verbis *ille* quidem ut Joſepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, ut pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque caſtris proxime Hieroſolyma poſitis, ſatis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipſe diſceſſit cum copiarum parte majori. Ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit. quem etiam ipſum coluit Antigonus, ne quid ſibi noceret, ſperans iterum Parthos ſibi ſubſidio futuros.

Herodis familia ab Antigono obſeſſa & oppugnata:

Ventidius in Judæam venit.

---

ptri Jud. ablatione, p. 435. *Edit. Ultrajecti.* A *Gelenio* quidem, ut multa alia, omittuntur: ſed ea agnoſcit *Epiphan.* ideoque retinuimus. HUDS. Quem minime petiturus adſcenderat ſupplex. *Ruſin.* SPANH.

m Τοῖς οὖν τ —— γενεσθ·] De Regis dignitate eadem, ab Auguſto reſtituta, infr. lib. 15. c. 6. §. 7. SPANH.

n Ἀλλὰ λέγ· τὸ τ γυναικὸς ἀδελφῷ] Antea erat, (tam in *Editis* quam *MSS. Gr.*) ἀλλὰ λέγ· τὸ τ γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν Ἀλεξάνδρῳ, ᾧπερ &c. Quid enim? (inquit *Phaletranus*) An Alexander Mariamnes uxoris Herodis frater? Imo (teſte *Joſepho* ipſo ſupr. c. 13. §. 7.) pater fuit, ut & Ariſtobuli junioris, quem in piſcina natantem parricidarum manu ab Herode interfectum eſſe, infra narratur. Ipſe vero Alexander, filius fuit ſenioris Ariſtobuli, fratris Hyrcani, ipſius vero Hyrcani pontificis gener. ut lib. xv. ipſe indicat *Joſephus*, & lib. II. de *Bello Jud.* Omnino igitur legendum eſt, ἀλλὰ λέγ· τὸ τ γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν Ἀριστοβούλῳ Ἀλεξάνδρᾳ ᾧπερ τυγχάνουσι, ᾧπερ ἦ θεὸς ἦ πατὴρ Ἀρ. &c. Verum cum hoc, utut rei veritati conſentaneum, nimium à Textu recedat, vocem Ἀλεξάνδρᾳ delevimus, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& ideo fratri ſuæ conjugis id preberi volebat, qui nepos per patrem quidem Ariſtobuli, per matrem vero Hyrcani fuerat* &c. ſi quis Ἀριστοβούλῳ pro Ἀλεξάνδρῳ reponi vult, abſque ulla alia mutatione, per me licet.

o Μίσον —— Καπετώλιον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 4. SPANH.

p Παραγόντων] *L. B.* συμπαραγόντων.

q Καθησόμενοι εἰς Καπετώλιον.] Θησόμενοι *Vat.*

r Τετάρτης Ὀλυμπιάδ·] Defendit & explicat *Langius* (de *Annis Chriſti*, lib. 2. c. 18. p. 341.) qui exeunte anno id factum prolixe probare conatur. Verum *Bucherius* (in *Belgio Rom.* l. 2. p. 75.) poſt *Uſſerium* (in *Ann. V. T.* p. 424.) δ'. pro γ'. ſubſtituendum cenſet, niſi *Joſephus* Olympiadem CLXXXIV. plane evolutam intelligat; contra ſcriptorum ſuumque morem, quo Olympias abſolute poſita pro ineunte non expleta capi ſolet. Vide *Noriſium* in *Diſſ. ſecunda* de *Cenotaph. Piſanis*, p. 139. & Apparatum *Antonii Pagi* ad *Annales Baron* p. 17. ut & *Buſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 16.

s Γαΐῳ] Κνείῳ legendum eſſe oſtendit *Toinardus* in Proleg. ad Harm. Evang. p. 9.

t Καλυΐτᾳ] Al. Καλεΐνᾳ. *L. B.* καὶ Ἀλεΐνᾳ.

v Πωλίων·] In *Lugd. Bat.* Πωλιών·. Sed quomodocunque ſcribatur, id certum eſt per duplex λ ſcribi oportere, ita enim in Nummis quoque utroque modo ſcribitur, ſicuti patere poteſt ex Spanhemii Opere Majore Tom. 1. p. 510. atque ex ipſis Nummis, à nobis in fine Tomi II. in ſuis Tabulis exhibendis. HAV.

x Μασάδα,] Ita cum *Busb.* quod alibi Μασάδας in *ceteris* Μασάδη.

y Σπανίζοντ·] *L. B.* σπανίζοντας.

z Καὶ τ ἀδελφὸν Ἡρῴδου Ἰώσηπον] Illud καὶ omittit *Vat.* & mox τ ante Ἡρῴδου ponit *Busb.*

a Καὶ Μάλχον] *L. B.* Ὡς Μάλχον.

b Οὐκ ἔτι τ φυγῆς ἐδεῖτο·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 1. SPANH.

c Καὶ πλέον] Καὶ πλέον ἢ κζ'. *Busb.*

d Περιοίας ταύτης αὐτοῖς γιγνομένης,] Τῆς περιοίας τ. *Busb.* περιοίας αὐτῆς *Lugd. Bat.*

e Λαθραίως,] *L. B.* λάθρᾳ.

f Οὐεντίδι·] *Al.* Βεντίδι·.

g Παρέλαβε,] Ita *Baſ. Busb.* & *Vat.* παρέλαβε Gen. (*Lugd. Bat.*) cum *Aliis.*

h Ἀποχρώντως] Καὶ ἀπηχρώντως ἀργυρολογήσ· τ Ἀντίγονον, αὐτὸς μὲ *Busb.*

i Ἠργυρίσατο τ Ἀντίγονον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

k Καθάφορον γένηται τὸ τόλμημα,] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) κατάφορον in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

ΚΕΦ. ιέ.

Ὡς Ηρῴδης ἐκπλεῖ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ιταλίας & μάχεται πρὸς Αντίγονον· οἷά τε ἄλλα κ᾽ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν Ιουδαίᾳ συνέβη.

CAP. XV. XXVII.

Quomodo Herodes navigat ex Italia in Judæam & pugnat cum Antigono: & quænam alia sub idem tempus in Judæa acciderunt.

Ηρῴδης δ᾽ ἐκ τῆς Ιταλίας ἤδη καταπεπλωκὼς εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ [l] συναγηοχὼς δύναμιν οὐκ ὀλίγῳ ξένων τε ἅμα & ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς Γαλιλαίας ἐπ᾽ Αντίγονον. συνελάμβανον δ᾽ αὐτῷ Σίλων τε καὶ Ουεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ [m] Δελλίου συγκαταγῆν Ηρῴδῃ, ὃν πεμφθέντα ὑπ᾽ Αντωνίου. Ουεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρὰ Πάρθοις ἐν ταῖς πόλεσιν ὄχλους καθιζάνοντας, Σίλων δ᾽ ἐν Ιουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ᾽ Αντιγόνου διεφθαρμένος. Ηρῴδῃ μέντοι προϊόντι κατὰ πόδας ἡμέρᾳ [n] δυνάμεις ἤυξανε, καὶ πᾶσαι Γαλιλαῖαι πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέκειντο. [o] ὡρμημένῳ δ᾽ αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἐν Μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦν λοιπὸν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν Ιόππη γένεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτῷ ἐξελεῖν προτέρου, [p] ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ᾽ νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ἐρυμα, χωροῦντι ἐπὶ Ιεροσολύμων. ποιησαμένῳ δὲ καὶ Σίλωνα πρότερον προφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν Ιουδαίων διωκόντων αὐτὸν, Ηρῴδης μετ᾽ ὀλίγης σφῶν ἐπέξεισι, κ᾽ τρέπει μὲν τοὺς Ιουδαίους, Σίλωνα δὲ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλθὼν δὲ τὴν Ιόππην, ἔπαυσε ῥυσάμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ᾽ ἐπιχωρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχώρησαν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δ᾽ κ᾽ ἀμοιβὴν τῶν παρ᾽ ἀμφοτέρων εὐεργεσίας, οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, [q] ὡς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἴχον.

β΄. Ηθροισε δ᾽ ἡ δύναμις βαρεῖα, κ᾽ προιὼν Αντίγονος τῶν παρόδων τὰς ἐπιτηδείας τόπους ἐπέδραμε κ᾽ λόχοις κατελάμβανε. κ᾽ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἡ [r] μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. Ηρῴδης δὲ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κ᾽ [s] ῥῆσαν τὸ Φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ Ιεροσόλυμα, στρατοπεδεύσαμένου δ᾽ αὐτοῦ τὸ μὲν Σίλωνος στρατιῶται κεῖ, κ᾽ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγῆτες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κ᾽ τὸ [t] πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλίμα, οἱ κ᾽ τότε τεταγμένοι φύλακες ἐπέζευόν τε καὶ ἠκόντιζον [v] πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ κ᾽ σὺν σκηνούλοις, κ᾽ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένοις, Ηρῴδης [x] τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸ τοῦ τείχους, "ὡς ἐπ᾽ ἀγαθῷ τε [y] παρεῖη "κ᾽ δήμῳ & σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ [z] τοῖς φανεροῖς "τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων & τοῖς ἀφορ- "ρωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων." κ᾽ ὃ Αν- "τίγονος πρὸς τὰ ὑπὸ κ᾽ Ηρῴδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε Σίλωνα & τὸ τῶν Ρωμαίων στράτευμα, "ὡς κ᾽ διὰ τὴν αὐ- "τῶν δικαιοσύνην Ηρῴδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε "ὄντι & [a] Ιδουμαίῳ τυγχάνοντι [b] ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ γέ- "νους ὄσι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. κ᾽ γὰρ εἰ νυνὶ πρὸς αὐ- "τὸν ἔχουσι χαλεπῶς, κ᾽ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα πα- "ρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι [c] διενοήκασιν, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ "τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κ᾽ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ, "μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ρωμαίους κ᾽ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν "εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς [d] στερόμενοι." ταῦτα πρὸς ἀλλή-

Ηerodes autem, cum jam ab Italia Ptolemaïdem navigasset, & copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxisset, properabat per Galilæam adversus Antigonum. Ipsum vero adjuvabant Silo & Ventidius, à Dellio ab Antonio misso persuasi, ut Herodi reducendo operam darent. Et quidem Ventidius *jam* in eo erat, ut excitatas propter Parthos in urbibus turbas componeret: Silo vero in Judæa *manebat*, pecuniis ab Antigono corruptus. Attamen Herodi progredienti quotidie vires augebantur: omnisque Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. Illi vero, adversus eos qui in Masada erant contendenti, (nam necesse habuerat eos qui in castello obsidebantur, utpote cognatos, servare) impedimento erat Joppe. nam cum illa hostis esset, capienda erat, ne qua à tergo relinqueretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoritur. Cum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset, & Judæi ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu Herodes; versisque Judæis, Silonem male repugnantem servavit. Deinde, capta Joppe, ad liberandos suos, qui in Masada erant, properat. Ex indigenis autem, alii quidem propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii vero propter ipsius gloriam, & nonnulli ut utrique ob beneficia gratiam referrent; plerique vero propter spes quas in eo, rege deinceps certo futuro, habebant.

Herodes Roma reversus copias ducit adversus Antigonum.

Silo suspecte fidei dux.

Herodes Joppen capit.

2. Cum autem valida manu coacta procederet, Antigonus adituum loca opportuna obsessione & insidiis occupabat. sed nihil omnino hac ratione hostibus aut certe perparum nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis, necnon Ressa munitione, Hierosolyma adibat: ipsumque subsequebantur Silonis copiæ, cum multis Hierosolymitanis tanta potentia perterritis. Ubi autem ad urbis occidentalem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes, sagittis eum & missilibus impetebant. Cumque nonnulli etiam excurrerent & cum principiis manus consererent, Herodes primum proclamari jussit circa mœnia, "Sese propter populi utilitatem urbisque salutem adesse; "ne apertos quidem adversarios ulturum, sed etiam "inimicissimorum in se peccata oblivioni traditurum." Cum è contra Antigonus ad ista Herodis præconia diceret Siloni & Romanorum exercitui, "Præter ipsorum justitiam facturos, si Herodi regnum dederint, homini privato & Idumæo, hoc est semi-Judæo, cum id *regii* generis hominibus præberi deberet, ut est eorum consuetudo. Quod si nunc sibi succensent, & à se regnum auferre, quoniam id à Parthis accepe-rit, statuerunt, esse quidem multos sui generis, in regnum *jure* successuros, qui, cum neque quicquam contra Romanos peccassent, & sacerdotes essent, indigne paterentur honore *ipso* privari."

Herodes suis è Masada receptis, captaque Ressa, Hierosolyma oppugnat.

Herodi multa exprobrat Antigonus.

Hæc

[l] Συναγηοχὼς] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.
[m] Δελλίου] Sic lego (prout monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 425.) ex lib. 15. non procul ab initio & ex *MSS.* lib. 1. de *Bello Jud.* Δελίου hîc loci in *Impressis* & *MSS.* excepto *Vat.* qui habet Βδελίου. ut & *Lugd Bat.* qui Βδελλίου. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.
[n] Δύναμις ἤυξατο,] Η δύναμις ἤυξετο *Busb.*
[o] Ωρμημένῳ δ᾽ αὐτῷ] Ωρμημένου ἦν αὐτῷ *Busb.* & *Vat.*
[p] Ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται] Ὅπως ἂν μηδὲν ὑπολίπῃ *Busb.*
[q] Ας ὡς ἐπὶ βασιλεῖ] Illud ὡς ex *Lugd. Bat.* adjecimus. HAV.
[r] Μικρὸν] *L. B.* μικρᾷ.
[s] Ῥῆσαν τὸ φρούριον,] Supra Θεῖσα dicitur. Hic *Lugd. Bat.* Ῥῦσαν. Vet. *Risan.* Vide *Annott.* ad p. 646. v 11.
[t] Πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλίμα,] Κατὰ τὸ σεσαρκτικὸν κλίμα· ἀλωσ. lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.
[v] Πρὸς αὐτόν.] Εἰς αὐτὸς *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.
[x] Τὸ πρῶτον ἐκέλευσε] Τὸ μὲ πρῶτον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[y] Παρεῖη δ᾽ δήμῳ] Παρεῖη *Gall.* παρεῖ in lib. 1. de *Bello Jud.*
[z] Τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν] Conf. ἁλ. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.
[a] Ιδουμαίῳ τυγχάνοντι ἡμιιουδαίῳ,] Conf. supr. c. 8. §. 1. SPANH.
[b] Ημιιουδαίῳ] Ita cum *Cod. Bas.* ἡμιιουδαίῳ in *cæteris.*
[c] Διεγνώκασιν,] Διεγνώκεσαν εἶναί τε π. *Vat.*
[d] Στερούμενοι.] *L. B.* στερήσεσθαι.

Hæc dum utrinque dicuntur, & ad convicia proceditur, * Antigonus ſuis de muro propugnare permittit. Illi vero, cum jacularentur, magnamque contra alacritatem adhiberent, facile eos à turribus averterunt.

Silonis perfidia ſe prodit.

3. Tunc & Silo palam fecit, ſe pecunia corruptum eſſe. nam militum ſuorum non paucos ſummiſit, qui & clamitarent commeatus eſſe penuriam, & pecuniam ad alimoniam peterent, ſeque in idonea loca ad hybernandum deduci *poſtularent*, vaſtatis circa urbem agris, quoniam ab Antigonianis ſublata fuiſſent omnia. Ita exercitum movebat & diſcedere conabatur. Verum Herodes inſtabat, ſubjectos Siloni duces & milites cohortando ne ſe derelinquerent, miſſum à Cæſare & Antonio & Senatu. Eorum enim commeatui proviſurum, eiſque abundantiam eorum quæ poſtularent facile præbiturum. Ac ſtatim poſt eas preces in agros profectus, nullam jam Siloni diſcedendi occaſionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportavit, quam nemo ſperaſſet; ſuiſque apud Samariam amicis in mandatis dedit, ut frumentum & vinum & oleum & pecudes & alia omnia Hierichuntem deportarent, ut ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Hæc vero Antigonum haud latuerunt, quin protinus dimiſit in agros, qui frumentatores prohiberent ac circumvenirent. Atque illi quæ imperaverit Antigonus facientes, & ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, conſederunt montibus ut illos obſervarent qui commeatus convehebant. Nec quidem Herodes, dum hæc fiunt, quietem agebat: ſed aſſumptis decem cohortibus, quarum quinque Romanorum, alteræ Judæorum erant, adjunctis promiſcuis mercenariis, & præterea paucis equitibus, ad Hierichuntem ſe confert: urbemque vacuam nactus, quingentos quidem homines (qui unà cum ſuis uxoribus & liberis arcem occupaverant) captos dimiſit; Romani vero, impetu in urbem facto, eam diripuerunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et quidem rex, relicto Hierichunte præſidio, reverſus eſt: & Romanum exercitum in eas regiones, quæ deditionem fecerant, Idumæam & Galilæam & Samariam, in hyberna dimiſit. Quin & Antigonus à Silone impetravit, pecuniarum largitione, ut partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum eſt ut Romani in magna rerum abundantia viverent, dum ab armis quieſcerent.

Herodes Siloniani commeatum abunde ſuppeditat.

Romani Hierichunta diripiunt.

Herodes, Joſepho fratre in Idumæam miſſo, Sepphorim capit.

4. Herodi autem otium agere non viſum eſt, ſed fratrem ſuum Joſephum cum peditibus bis mille & equitibus quadringentis miſit in Idumæam: ipſe vero in Samariam profectus, & depoſita ibi matre aliiſque ſuis conſanguineis, qui jam è Maſada fuerant egreſſi, in Galilæam contendit, expugnaturus quædam loca ab Antigono præſidiis occupata. Cumque Sepphorim cœlo ningente perventum eſſet, & Antigoni præſidium clam inde proficiſceretur, nactus eſt ſummam commeatus copiam. Deinde, cum illic latrones quidam in ſpeluncarum receſſibus habitarent, equitum turmam

λας αὐτῶν λεγόντων ἐς βλασφημίας, [c] Αντίγονον ἀμυναῖς [f] τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπιτρέπει τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες καὶ πολλὴν ποιοῦμενοι κατ' αὐτῶν χρόμενοι, ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐξέβαλλον.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. [g] καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, [h] σπάνιν τε τῶν ἐπιτηδείων κατεβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας [i] ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν [k] περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Αντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκευάσθαι. σκίνει τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. Ηρώδης δὲ ἐνέκειτο, παρακαλῶν τούς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, Καίσαρός τε καὶ Αντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεπεμψάντων αὐτόν. πεφνόησεν γὰρ [l] αὐτῶν τῆς ὕπερος, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῦσι ῥᾳδίως. καὶ μετὰ τὴν δέησιν δύὸς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' ἐᾶε μίαν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπολείπειν. πληθομένου γὰρ ὅσον οὐδέπω ἤλπισέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν ὠνεισαμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τά τε ἄλλα πάντα [m] καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα, καὶ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν [n] τοῖς στρατιώταις ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλαυθανε δὲ ταῦτ' Αντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐρίζοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πλόμενοι τοῖς Αντιγόνου πρεσβεύμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὀπλιτῶν περὶ Ιεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλαττον [o] ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεσθέντες τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ἃ μὲν Ηρώδης τότων πραττομένων ἤρεμ· [p] δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβών, ὧν πέντε μὲν Ρωμαίων, πέντε δὲ Ιουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ιεριχοῦντα [q] παρεγένετο· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβών, πεντακοσίους δὲ τὰ ἄκρα καταληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ ψυχαῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ρωμαίους δὲ εἰσπεσόντες [r] διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὴν ἐπιτυχόντες παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. Ιεριχοῦντα μὲν οὖν Φρυγὶ ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε· καὶ χειμάσαντα τὴν Ρωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς μεσοκεχωρηκυίας διέφθειρεν, Ιδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ Αντίγονον μὲν καὶ Σίλωνα ἀντὶ τῆς δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι τῆς στρατιᾶς μοῖραν ἐν Λύδδοις, ἱεραπείων Αντώνιον. καὶ Ρωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀναπαυόμενοι τῶν ὅπλων.

δ'. Ηρώδης δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ιδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ιώσηπον [s] σὺν δισχιλίοις ὁπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ εἰς Σαμάρειαν βαδιζόμενος, καὶ καταλαβόμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τὰς ἄλλας συγγενεῖς, ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τοῦ Μασάδας, ἐπὶ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπὸ Αντιγόνου φρουρᾶς κατεχόμενα. διελθὼν δὲ εἰς [t] Σέφφορειν πίπτοντος θέρους, καὶ τῶν Αντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν πινῶν ἐν παλαίοις κατοι-

---

[c] Αντίγονον ἀμύναις τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους] Conf. ἄλων. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Antigonus*] Vide de Bello lib. 1. c. 15. §. 5.

[f] Τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους] Ἀμύναις τοὺς ἀπὸ τ. τ. *Vat.* ἀμύνεσθαι τοῖς *Busb.* ἀμύνεσθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπιτρέπει τοῖς σφετέροις in lib. 1. de *Bello Jud.*

[g] Καθῆκε] In *Marg. Lugd. Bat.* καθεικέ.

[h] Σπάνιν] Σπάνιν τῶν ἐπιτ. *Busb.* καταβοᾶν τοῦ Ηρώδου διὰ σπάνιν τῶν ἀναγκαίων Zonar.

[i] Απαγαγεῖν] *Lugd. Bat.* ἀγάγειν.

[k] Περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων,] Περὶ τὴν πόλιν *Vat.*

[l] Αὐτῶν τῆς ὕπερος,] Αὐτὸν *Busb.*

[m] Καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα,] Κατάγειν *Busb.*

[n] Τοῖς στρατιώταις ἀπολιπεῖν.] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*

[o] Επὶ τῶν ὀρῶν καθεσθέντες] Επὶ τῶν ὀρείων διακαθίζοντο φυλάσσοντες &c. in lib. 1. de *Bello Jud.*

[p] Δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβών,] Ἀπὸ πλῆθος ἀναλαβών solus *Busb.*

[q] Παραγίνεται·] Conf. ἄλων. lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

[r] Διέρπασαν —— οἰκίας.] Hierichus plena κειμηλίοις à Romanis direpta. ἄλων. lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

[s] Σὺν δισχιλίοις ὁπλίταις] Ita non modo ſcribitur in Lib. 1. de Bello c. 16. §. 1. verum & hic agnovit *Epiphan.*, ſcribens *cum duobus millibus* &c. ut mirer effugiſſe *Hudſoni* induſtriam, qui nihil hoc loco adnotavit. Securos denique de numero jubet nos eſſe *Lugd Bat.* cum quo repoſuimus δισχιλίοις, & in Verſione *bis mille*, duplicato numero. HAV.

[t] Σέφφορειν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) & in lib. 1. de *Bello Jud.* Σέμφορειν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ἄλων. lib. 1. c. 16. §. 2. & ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

τοι-

E-

πικωτῶν, ἱππέων ἐπ' αὐτὸς [v] εἴλλω σκέπεμπε, καὶ ὁπλιτικῆ τρία τέλη, πᾶσιν κακεργοῦντας ἐγνωκώς. ἔγγιστε δ' ἦν τοῦτο [x] κώμης Αρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν πορευσχοσῶν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παγγραλεῖ, καὶ [y] θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας ὑπὸ Φάλαγγος· ὀπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σπουδῆς, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δὲ φεύγουσιν τοῖς πολεμίοις ἄχρις Ιορδάνου ποταμοῦ, φεύγουσι κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ πασσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, [z] πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. [a] Διενέμει δὲ [b] καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα ὁμοίως ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, [c] καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν [d] καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Αντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μιᾶς γὰρ οὐ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοῖς ἔδωκεν. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ μὲν τῶν χώρων ἀναστρώσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ρωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. Ηρῴδης δὲ τῶν μὲν τότων προνοίαν φερόμενος τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, [e] κελεύσας αὐτὸν ἀνατηλίζειν εἰς Αλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Αλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν.

ε'. Τοῦ δὲ αὐτὸν χρόνον Αντώνιος μὲν [f] ἔτριβεν ἐν Αθήναις· εἰς δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅτι τοὺς Πάρθους [g] ἐπέσχε πρῶτα μὲν Ηρῴδῃ συλλαμβάνειν τῶνδε τῶν πολέμων, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [h] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [i] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [j] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [k] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [l] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [m] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [n] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [o] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [p] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [q] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [r] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [s] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [t] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [u] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [v] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [w] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [x] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [y] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [z] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [a] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [b] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [c] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [d] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [e] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [f] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [g] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [h] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [i] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [j] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [k] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [l] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [m] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [n] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [o] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [p] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [q] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [r] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [s] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [t] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [u] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [v] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [w] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [x] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [y] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [z] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [a] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [b] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [c] ἐξερρωγόσι, καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκυίας τῶνδε ἐκ πολέμου, ἔπειτα δὲ εἰς τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλω

ortus ex iis aliquammultos jugulat, & tum demum in arcam reversus quievit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & salutis desperatio. ne tamen opus perficeretur nox superveniens impediit: multi, rege per præconem veniam pollicente, sui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex canistris impetum in eos faciendo, & ante ostia pugnando, ignemque injiciendo, ut deflagrarint speluncæ. in ipsis enim multa congesta erat materia. Senex autem quidam intus erat inclusus cum septem liberis & uxore, qui, orantibus ipsis ut sibi permitteret exire & hostibus semet tradere, stetit in ostio, & ut natorum quisque egressus est eum jugulabat, donec tandem omnes trucidaverat, postremoque uxorem, & corporibus in præceps devolutis, seipsum insuper dejecit, mortem servituti præferens. Multa autem prius convicia fecit in Herodem ob *generis* humilitatem, rege licet (nam omnia quæ facta erant prospiciebat) dextram porrigente & omnimodam securitatem. Et quidem hac ratione specus omnes tandem subactæ sunt.

Latronis veterani atrox facinus.

Herodes, ut prælio dimicaret cum Antigono, in Samariam proficiscitur.

6. Deinde rex, præposito iis qui illic erant duce Ptolemæo, in Samariam proficiscitur cum equitibus sexcentis & peditum tribus millibus, ut prælio dimicaret cum Antigono. Cæterum Ptolemæo parum prospere cessit præfectura: verum ii qui prius Galilæam turbaverant, impetu in ipsum facto, eum interfecerunt; deinde in paludes & inaccessa loca confugiunt, regionem universam vastantes ac diripientes. Herodes autem reversus supplicium ab iis exigit: nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, & ipsos interficit & munitiones complanat: atque ita coërcito res novas moliendi studio urbes etiam centum talentis mulctat.

Ventidius, caso Pacoro, Parthos debellat.

7. Interea cum Pacorus in prælio occubuisset, & Parthi male pugnassent, mittit subsidio Ventidius Herodi Machæram, cum duabus legionibus & mille equitibus, incitante *eum ad hoc* Antonio. Cæterum Machæras, Antigono eum sollicitante, præter Herodis sententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipsius exploraturus. Verum Antigonus suspectum habens quo veniret animo, *eum* ne quidem admisit, sed fundis impetitum repulit, & qua esset voluntate non dissimulabat. Cum autem *Machæras* intelligeret Herodem sibi optima suasisse, seque peccasse consilio ejus non obtemperando, in Emmauntem urbem se recepit: & in quoscunque Judæos in via incurrebat, illos jugulabat, sive hostes sive amicos, iratus ob ea quæ sibi acciderant. At rex istis exacerbatus Samariam petiit: nam illis de rebus ire decreverat ad Antonium. nihil enim talibus sociis egere, qui ipsum magis quam hostes læderent: se etiam ad debellandum Antigonum satis esse. Machæras vero eum comitatus, orabat ut maneat: atque si adeo ire cupiit, at fratrem suum Josephum sibi adjunctum esse velit, dum Antigonum oppugnant. Ita Machæræ, cum vehementer rogaret, reconciliatur *Herodes*: & Josepho cum exercitu illic relicto, monuit

Machæras Herodi subsidio venit, sed mala fide agit.

Reconciliatio facta inter Herodem & Machæram.

τὴν λάρνακα ἡσύχασε· φόβῳ δ' εἶχε τὰς ἄλλας ἡ οἰμωγὴς ἀκέοντας, [r] καὶ τὸ σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοιγε πᾶν ἔργον [s] ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσεως δ' ἐκ βασιλέως [t] ἐπικηρυκευσαμένου, παρέδοσαν σφᾶς [v] ὑπηκόους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ τῇ τὴν ἀπόνοιαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἔτι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ χεῖρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἄντρων. πολὺ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐᾶσαι σφᾶς [x] ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, [y] ὡς ἐπὶ δορυφορίᾳ, τὸ μὲν πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἶτα [z] καὶ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, [a] καὶ ῥίψας κατὰ κρημνῶν τοὺς νεκρούς, ἐπικαθῆλατο ἑαυτὸν, θάνατον τοῦ δουλείας ὑπομένων. [b] πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισε τὴν Ἡρῴδου εἰς ταπεινότητα, καί τοι δορυφορούσης, ὡς γὰρ αὐτὸς ἅπαντα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυσε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκχειρωτὴς.

ς'. Καταστήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κριθησόμενος πρὸς Ἀντίγονον. ὁ μὲν τῷ Πτολεμαίῳ πρεσβεύσας τὰ κατ' τὴν στρατηγίαν· ἀλλ' οἱ κατὰ τὸ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τὸν στρατὸν διασκεδασθὲν συμφεύγουσιν εἰς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, [c] ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται δὲ τούτους Ἡρῴδης ἐπανελθών· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ βιασάμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ, πώσας ἔτως τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τοὺς πόλεις ἑκάστου παλάντοις.

ζ'. [d] Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν Πάρθων [e] πλαισιάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεντίδιος Ἡρῴδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἐπιστεύσαντος Ἀντωνίου. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Ἀντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν βουλῇ τὴν Ἡρῴδου γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος, ἀπῆλθ' ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τὴν δὲ Ἀμμαοῦντα [f] ἐπιδόμενος αὐτοῦ τὴν τοῦ ἀφίξεως Ἀντίγονος, [g] ὁ δὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνέτρεψε, καὶ διεθήλυε τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ἡρῴδης αὐτοῦ βουλεύματα καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, βουλόμενος τὸ σκέπειν συμβολίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς [g] Ἐμμαοῦν πόλιν· οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ἰουδαίοις προσέτυχε, [h] τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑπέρ ὧν [i] πεπόνθει. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι Σαμαρείτας ἦλθ· πρὸς γὰρ Ἀντώνιον ἔγνω βεβὶ τούτων ἀφικέσθαι. δεῖσθαι γὰρ τοιούτων συμμάχων, οἱ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους· [k] ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν Ἀντιγόνου καθαίρεσιν. βουλευθεὶς δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδόκει μένειν· εἰ δὲ ἔτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰώσηπον βιάσασθαι σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν Ἀντιγόνῳ. καὶ διαλαβὼν μὲν ὁ Μαχαιρᾶς πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν

r Καὶ τὸ σωτηρίας ἀπόγνωσις,] Περὶ τὸ σωτ. *Vat.* & *Busb.*

s Ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα·] Ita ex *Epiphanio* (qui vertit, *rei vero terminum nox prohibuit*) cum Cl. *Lowthio* (ut & *Coccejo* in ora codicis mei) legendum censui. Antea erat ὑπέσχεν ὑπελθοῦσι. nullo plane sensu. Ἐπέσχεν ἐπελθοῦσι *Busb.*

t Ἐπικηρυκευσαμένου,] Ἐπικηρυκευσαμένῳ deest *Vat.* & inter vertendum omisit *Epiphan.* HUDS. Lege ἐπικηρυκευσάμενοι. COCC.

v Ὑπηκόους.] Εἶναι post ὑπηκόους addit *Busb.* ut & *Lugd. Bat.*

x Ὑπεξελθεῖν] *Lugd. Bat.* ἐπεξελθεῖν.

y Στὰς ἐπὶ —— ἀπέσφαττεν,] Singulare factum Senis Judæi, de quo etiam ἀλλοσ. lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

z Καὶ πάντας διεχρήσατο,] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

a Καὶ ῥίψας κατὰ τοῦ κρημνοῦ τοὺς νεκρούς,] Καὶ ῥίψας κατὰ τοῦ κρημνοῦ, τοῖς νεκροῖς ἐπικατέβαλεν *Busb.*

b Πολλὰ δὲ —— ταπεινότητα,] Ἐξ ἀπάντων ἀπολείπων· ἀλλοσ. lib. 1. c. 16. §. 4. Vid. infr. lib. 15. c. 2. §. 3. SPANH.

c Ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες] Ἀγοντές τε *Busb.* & mox τιμ. δ' αὖ. & hac §. ἀπάντων.

d Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ] *Sc.* Octavo mensis Julii die, ut demonstrat *Pagi* in Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

e Πτωσάντων,] Τραπέντων *Busb.* & forsan *Epiphan.*

f Οὐ δ'] *L. B. v.*

g Ἐμμαοῦν] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

h Τούτους —— φίλους,] Πάντας *Busb.*

i Πεπόνθει.] *L. B.* πεπόνθη.

k Ἐξαρκεῖν δ' καὶ αὐτὸν] Ἐξαρκεῖ δ' ἑαυτῷ *Busb.* ἐξαρκεῖν δ' καὶ αὐτῷ *Vat.*

λιπὼν δὲ τ Ἰώσηπον αὐτόθι σὺν φρατῷ, περήνεσε μὴ ὑπακινδυνεύειν, μηδὲ τῷ Μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι.

η. Αὐτὸς δὲ πρὸς Αντώνιον ἐσπούδασε. l ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν m Σαμόσατα, τὸ n πρὸς τῷ Ευφράτῃ χωρίον· σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῆσι. προαγόμενον δὲ εἰς Αντιόχειαν, καὶ πολλοὺς ὑπιτυχὼν ἠθροισμένους, καὶ πρὸς Αντώνιον μὲν βαδίζοντας ἔχοντι σπουδὴν, ὑπὸ δέους δὲ διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιτίθεσθαι τοὺς Βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἀπολωλώσης ἐξορμᾶν, προσηρρώστους αὐτοὺς ἡγεμόνων γίνεσθαι τῆς ὁδοῦ. κατὰ δὲ σκοπὸν δεύτερον τῶν Σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν Βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Αντώνιον, o ὁρυμῶν δὲ p τὰς εἰσβολὰς q εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων σὺν ὀλίγοις, ἡρεμήσοντας ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, r ὠπισθοφυλακὴ μὲν Ηρῴδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντακοσίους, καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπισπόμενος ὁ βασιλεὺς τῇ s ῥώμῃ τῇ αὐτοῦ προσέρρηξεν μὲν ἀναστῆσαι τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέως ἀπειλεῖσθαι· καὶ τῶν πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποφορᾶς μαχομένων, ἐπτύνοντο πανταχόθεν οἱ Βάρβαροι. ἐπικειμένου δ' ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἰδίων σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος προῆλθε. καὶ πλείονων αὐτοῖς ὑπιτιθεμένων τῶν ἐν τοῖς ὁρυμῶσιν, οἱ πλησίον τ εἰς τὸ πεδίον t ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσπίπτει αὐτὸς μετὰ σφοδρᾶς καρτερᾶς τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκλείσας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν u ἀπεκάλουν.

θ. Επὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμοσάτων x ἐγεγόνει, πέμπει τὸ φρατόυμα ὑπαντησόμενον Αντωνίῳ σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν Ηρῴδην τούτῳ ἀποπέμπων, καὶ ὑπερασπίζων ἕνεκα. τῶν γὰρ Βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ, τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε φιλανθρώπως αὐτὸν Αντωνίῳ· ὡς εἶδεν v ἀσμένως ἠσπάζετο, πρώτιμά τε z ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. Αντιόχῳ δὲ μετ' ὀλίγον τὸ ἔρυμα προδόντι, καὶ διὰ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, a Σοσίῳ μὲν Αντώνιος b προσεδίδωσι· προσκαλουμένου δὲ Ηρῴδου συμμαχεῖν, αὐτὸς c ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα, d ἀπικουρήσαντα Ηρῴδῃ, πέπεμψεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

ι. Ετυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ιουδαίαν πεπτωκὼς Ιώσηπος τρόπῳ e τούτῳ. λήθῃ μὲν ὧν αὐτῷ περήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Αντώνιον f ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευόμενος δὲ ἀνὰ τὸ ὄρη· πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾶ δόντος g ἐπὶ Ιεριχοῦντος ἤπειγε βουλόμενος συλλέξασθαι τ σῖτον αὐτῶν· καὶ h νεοσυλλέκτου ὄντος i Ρωμαίων στρατεύματος ἐπὶ παραπλησίοις ἐκινδύνευσε.

ne periclitaretur, neve cum Machæra contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum munitum apud Euphratem *situm*) cum equitibus & peditibus qui ipsi in auxilium adessent. Cum autem Antiochiam perveniſſet, & quamplurimos *illic* congregatos offendiſſet, qui ad Antonium ire magnopere volebant, præ metu tamen ne ſe in via Barbari adorirentur multoſque interficerent, proficiſci non audebant, ipſe *eos* cohortatus viæ ducem ſe præbuit. Cum autem duabus manſionibus abeſſent Samoſatis, illic quidem Barbari erant in inſidiis locati, qui commeantes ad Antonium infeſtarent, quà vero ſylvæ clauderent aditus in campeſtria præſtructæ erant inſidiæ ab equitibus aliquammultis, tantiſper quieturis donec in loca patentia iretur ab iis qui tranſituri erant. Ubi vero primi pertranſierant, in Herodem, qui noviſſimis præſidio erat, ex improviſo irruunt equites fere quingenti in inſidiis diſpoſiti; cumque eos qui præceſſerant in fugam vertiſſent, rex, cum eo quod circa ſe erat robore in eos invectus, hoſtem ſtatim repulit. Qua re ſuorum animos erigit, & paulum à metu reſpirare facit: iiſque qui jam terga dederant ad pugnam revertentibus, magna ubique fiebat Barbarorum ſtrages. Rex autem cæde *eos* perſequebatur: cumque erepta recuperaſſet, & in iis non exiguum jumentorum & mancipiorum numerum, viam *quam inſtituerat* perrexit. Et cum plures è ſaltubus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipſos adorirentur, hos quoque ille valida ſuorum manu aggreſſus in fugam vertit, multiſque illorum occiſis, ſecurum iis qui ſequerentur iter præſtitit. Illi vero ſervatorem eum & protectorem *ſuum* appellabant.

Herodes Antonium adit ad Samoſata.

Barbaros multos fundit fugatque.

9. Poſtquam vero prope Samoſata ventum eſt, exercitum ei occurſurum ſuo cum ornatu mittit Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium ſuppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos feciſſe. Itaque & præſentia ejus & aſpectu lætatus eſt, &, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, & virtutem illius ſuſpiciebat: ipſeque cum ut in conſpectum venit complexus Antonius alacriter admodum ſalutabat, * majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperrime eum regem creaverat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem feciſſet, & propterea finiretur bellum, Soſio *illud* tradit Antonius; cumque *ei* mandaviſſet ut Herodem adjuvaret, ipſe proficiſcebatur in Ægyptum. Tum Soſius duas legiones Herodi auxiliares præmiſit in Judæam; ipſe cum majori exercitu ſubſequebatur.

Herodes ab Antonio honorifice excipitur.

Antiocho deditionem faciente, Soſio provinciam mandat Antonius.

10. Erat autem jam mortuus in Judæa Joſephus in hunc modum. Illi quidem è memoria excidunt quæ *ei* mandaverat frater ad Antonium diſcedens. Cum vero apud montes caſtra poſuiſſet (nam, quinque cohortibus ipſi à Machæra datis, properabat ad Hierichuntem, volens ſegetes eorum demetere) & Romanorum exercitus tyronum eſſet bel-

Joſephi Herodis fratris mors.

l Ετύγχανε ἤ πολιορκῶν] Ετύγχανε δὲ πολ. *Busb.*

m Σαμόσατα, —— χωρίον·] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 7. SPANH.

n Πρὸς τῷ Εὐφράτῃ] Πρὸς Εὐφράτῃ *Busb.*

o Δρυμῶν] *L. B.* δρυμῶνα.

p Τὰς] Forte κ' τὰς. COCC.

q Εἰς] *L. B.* τὰς εἰς.

r Ωπισθοφυλακὴ μ̀ Ηρῴδης,] Ita *Busb.* ἐπισθοφυλακὴ in *ceteris.*

s Ῥώμῃ τῇ αὐτοῦ] Sic viſum eſt reſcribere è *Cod. Busb.* qui habet τῇ ῥώμῃ τ' π. in *Editis Aliiſque.* τῇ ῥώμῃ τῇ π.

t Εκβολῆς ἦσαν,] Εκδρομὰς *Busb.* & mox συμπίξας.

u Απεκάλουν.] *L. B.* ἐπεκάλουν.

x Εγεγόνει,] Γεγόνει *Busb.* & *Vat.*

y Ασμένως ἠσπάζετο,] Ασμένως non agnoſcunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.*

* *Majoremque ei honorem habebat,*] Sibique præponebat quem paulo ante regem monſtraverat, *Epiphan.*

z Ως νεωστὶ] Abeſt à *L. B.* ὡς.

a Σοσίῳ] Al. Σωσίῳ & Σοσίου. HUDS. Conf. *Αλωσ.* lib. 1. Proœm. §. 7. SPANH.

b Παραδίδωσι·] Συρίαν παραδίδωσι forſan legendum lib. 1. de *Bello Jud.* Si quis χώραν παραδ. malit, per me licet.

c Επ' Αἰγύπτου ἐχώρει.] Ita *Busb.* ἐπ' Αἴγυπτον in *ceteris.*

d Επικουρήσαντα Ηρῴδῃ,] Επικουρικὰ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

e Τούτῳ.] *L. B.* τοιούτῳ.

f Απερχόμενος λαμβάνει.] Απερχόμενος *Vat.* nec aliter infra alicubi.

g Επὶ Ιεριχοῦντος ἤπειγε] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ Ιεριχοῦντα perperam in *ceteris.*

h Νεοσυλλέκτου] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 17. §. 1. SPANH.

i Ρωμαίων στρατεύματος] Ρωμαίου *Busb.*

bellorumque inexpertus, quippe ex Syria magna ex parte collectus, hostibus *eum* illic lacessentibus, in locis difficilibus interceptus, & ipse generose pugnans occumbit, & exercitum omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atqui Antigonus occisorum potitus Josephi caput abscidit, Pherora ejus fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Posteaque Galilæi, cum à suis optimatibus desciviſſent, eos qui ab Herode stabant in lacum demersos necarunt: & multi in Judæa rerum novarum studio tumultus exstiterunt. In eo autem Machæras erat, ut Gittam castellum muniret.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Macheras Gittam munit.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem venerunt: & apud Daphnen Antiochiæ ei fratris fortunam retulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum, quæ ei fratris mortem manifesto prædicebant. Accelerato igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, assumptis fere octingentis ejus loci hominibus, una cum Romana legione quam habebat, Ptolemaïdem se confert: & inde cum noctu movisset cum exercitu, per Galilæam progressus est. Hostes autem ei *ad dimicandum* occurrebant: & prælio victi concluſi sunt in castellum unde pridie fuerant profecti. Ita prima luce locum oppugnabat: sed magna coörta tempestate, agere cum nihil posset, exercitum in proximos pagos abducit. Cumque ad eum venisset ab Antonio altera legio, qui locum tenebant territi eum noctu deserebant. Et rex ad Hierichuntem festinat, fratris necem ulcisci in animo habens. Postquam vero castra fecisset, primates ad cœnam adhibuit: finitoque convivio, cum illos qui aderant dimisisset, in cubiculum se recepit: Hîc liceat alicui perspicere Dei erga regem benevolentiam. Etenim tectum cœnaculi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehensus esset, exstinxit. Quo factum ut omnes crediderint Herodem Deo charum esse, qui magnum adeo & inopinatum effugerat periculum.

Herodes Galilæos adoritur fugatque.

Magno periculo mirum in modum liberatur.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium jugis descendentia in pugnam, Romanos territabant: leviſque armaturæ milites, progressi, in regis stipatores, qui exierant, pila & lapides jaciebant, eique latus quidam pilo vulneravit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, nomine Pappum, cum nonnulla manu, volens hostibus opinionem creare, sese tanquam viribus superiorem bellum gerere. Atque ille Machæræ duci se oppoſuit: Herodes vero, captis quinque oppidulis, duo circiter hominum millia, quos *ibi* comprehenderat, interfecit, oppidisque incensis adversus Pappum rediit. is autem castra habebat ad vicum Isanas appellatum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab Judæa confluentibus; ubi prope hostes ventum est, cum illi audacter eum invasissent, collatis signis prælio eos superat, &, ut fratri parentaret, fugientes in vicum cum cæde persequebatur. Cumque domus armatis essent re-

Antigonus Pappum ducem Samariam mittit.

Herodes oppida capit & magnam stragem edit.

Herodes Pappum superat, hostesque in domos compulsos conficit.

μήτε στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, καὶ γὰρ πολὺ ὀκ συγλας λεὼ [k] κατειλεγμένου, [l] ἐπιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων, ὀπολειφθεὶς ἐν [m] δυσχωρείαις, αὐτός τε ὀπεθνήσκε γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἑξ γὰρ σπείραι διεφθάρησαν. κεφαλὰς δὲ τῶν νεκρῶν Αντίγονος, ὑποτεμὼν τῷ ἰωσήπῳ κεφαλῇ πεντήκοντα τάλαντον [n] αὐτῷ ῥυομένῳ φερώσας τάδελφῷ. καὶ μετὰ τῦτο ὑποστάντες Γαλιλαῖοι τῶν ΦΦ σφίσι δυναλῶν, τὰς τὰ Ηρώδε φρονούσας [o] ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν· καὶ τῆς [p] Ιδδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς γὰρ [q] Γιτθῶν χωρίον ἐξωχύρωσε.

ια'. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων τοῖς [r] βασιλέα· καὶ [s] ἐν Δάφνῃ τῆς Αντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν κατὰ τ ἀδελφὸν τύχον, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτὸ ΔΔ πνας ὀνείρων ὄψεις, σαφῶς προφαινούσας τ [t] ἀδελφῦ θάνατον. ἐπιχθεὶς οὖν κατὰ τὸν πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρος γένετο, ὡς ὀκτακοσίους μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ρωμαϊκὸν ἐν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ΦΦγίνετο· κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ [u] σπουδῆς, προῆλθε τ Γαλιλαίας. ὑπαντῶσι δ' οἱ πολέμιοι· καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν [s] εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τεντεῦθεν ἐωθεν ἐποιῦντο. καὶ πολλῶν [v] χαλεπῶν καταῤῥαγέντων ἔνδον πιεῖν δυναμένων, ἀπάγει τὸν στρατὸν εἰς τὰς πλησίον κώμας· ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' Αντωνίου καὶ δεύτερε τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ὅπῃ Ιεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτὸς ὑπὲρ τὰδελφῦ. ἐπεὶ δὲ κατίζαξεν, εἰσία μὲν τὴς ἐν πόλει· μετὰ δὲ τὸν σωτηρίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ὀπολύσας τὴς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τὶς ἂν τ βασιλέως τ' ὀκ τ Θεῦ εὐνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ σκηνὴ τῷ οἰκήμασιν, ὥδεν δ' ἦν ὀπολαῦσα διέφθειρεν. ὥστε πάντας πιστεῦσαι τ Ηρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ ΦΦδόξον ΔΔφυγόντα κίνδυνον.

ιβ'. Τῇ δ' ὑστεραία τ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες τ ὀρῶν εἰς μάχην, ἐφόβουν τὴς Ρωμαίους· οἱ δ' [t] γυμνῆτ) προσιόντες τοῖς [v] παλτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τὴς ΦΦὶ τ βασιλέα ἐξελιλυθότας, αὐτόν τε πελτῷ τις ΦΦὶ τὸν [x] λαπάρην ἔβαλεν. Αντίγονος δ' ὅπῃ τ Σαμάρειαν πέμπει στρατηγόν, Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινί, βυλόμενος ΦΦαχεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμωτὴς ὀκ ΦΦειρασίας. [y] ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ [z] παρεκάθητο· Ηρώδης δ' πέντε πόλεις ΦΦαλαβὼν τὸς ἐγκαταλειφθέντας ΦΦὶ ὀλιγίλοις ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅπῃ τ Πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' οὗτος ὅπῃ κώμῃ [a] Ισάνας καλουμένῃ. καὶ πολλῶν αὐτῷ συρρεόντων ὀκ τ [b] Ιεριχοῦντος καὶ τ Ιουδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνεται, τ πολεμίων ἐπιξελθόντων αὐτοῖς ὑπὸ λόφους, [c] συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὸν ΔΔφὸν, [d] φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπικαλῦσιν. πεπληρωμένων

---

k Κατειλεγμένου,] *L. B.* τὸ κατ.

l Επιθεμένων αὐτόθι] Επιτιθεμένων *Busb.*

m Δυσχωρείαις,] Sic *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* δυσχειρίαις in *Editis Aliisque.* forsan pro δυσχερείαις.

n Αὐτῷ ῥυομένῳ] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

o Εν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν·] Idem Zonaras T. 1. p. 232. C. SPANH.

p Ιουδαίας] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 17. §. 2. SPANH.

q Γιτθῶν) Forsan legendum Γιτθῶν vel Γιτθῶν. Vide Cl. *Relandum* in *Palestina S.* p. 813. HUDS. Conf. Antiq. Jud. lib. VI. c. 1. §. 2. SPANH.

r Εν Δάφνῃ τ Αντιοχείας] Idem Zonaras p. 232. C. SPANH.

s Εἰς χωρίον,] Εἴς τι χωρίον *Busb.*

t Γυμνῆτ)] *L. B.* γυμνῆται.

v Παλτοῖς —— πελτῷ] Ita ut supra, §. 5. πελτοῖς in libris & mox πελτῷ. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 17. §. 4. SPANH.

x Λαπάρην] De voce λαπάρα *Galen. de Officin. Medic.* p. 51. T. XIV. & prognost. lib. II. p. 680. T. VIII. & *Hippocr. de Artic. T.* XII. p. 224. vid. etiam *Athenæ.* p. 286. C. SPANH.

y Αλλ' ὁ μὲ Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

z Παρεκάθητο·] Παρεκάθητο *Busb.* & mox καταλαβών.

a Ισάνας] Conf. supra lib. 8. c. 21. §. 3. & *alsw.* lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

b Ιεριχοῦντος καὶ τ Ιουδαίας,] Ita ut alibi edere placuit, Ιεριχῦς hic loci in libris.

c Συμβαλὼν κρατεῖ] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις *Busb.*

d Επικαλῦσιν] *L. B.* ἐπιβῦσιν.

ἢ τ̃ [e] οἰκίων ὀπλίσ῀ων. καὶ πολλῶν ἀναφυγόν῀ων ἐπὶ τὰς στέγας, κρατεῖ τύτων· [f] καὶ τὰς ὀρόφας τ̃ οἴκων ἀνασκάπ῀ων, ἔμπλεα τὰ κάτω τ̃ σρα῀ι῵τῶν ἑώρα [g] ἀθρῴων ἀπλημμέλων. τύτυς μὲν ὢν πέτραις ἄνωθεν βάλλοντες [h] σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῆρουν. καὶ θέαμα τῦτο δεινότε῀ον ὢν τόνδε τ̃ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθ῀ ἀπείρων [i] ἐκτὸς τ̃ τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. τῦτο τὸ ἔργον μάλισ῀α τὰ φρονήμα῀α τ̃ πολεμίων ἔκλασεν, καὶ σαδοκήσαν῀ων τὸ μέλλον, ἑωρῶν῀ες γὰρ πάμπληθεῖς πάρρωθεν συγκινόμενοι σὺν τῷ κώμῳ, οἱ τότε ἔφυγον· καὶ εἰ μὴ [k] χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως σρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν τῷ ἂν εἰργασμένη. ἤδη γὰρ Ἀντίγον῀ ἤδη τῷ πανσελῆ φυγὴν ἐσκάπ῀ε ἐκ τ̃ πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δεῖπνο῀ι δᾶξ κελεύσ῀ τὸν σρατιώ῀ας. αὐτός τε, ἐκκεκμηκὼς γὰρ, εἰσελθὼν εἴς τι δωμάτιον, ὡς λυσόμενος ἦν. [l] ἔνθα δὲ κίνδυν῀ος αὐτῷ μέγις῀ος συνέπεσεν, ὃν καὶ θεὸς πρόνοια διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄν῀ος αὐτὸς, καὶ μὴ παιδός ἑνὸς ἀκολύθ῀ ἔχοντος, ὃν τῷ ἔτει οἰκήμα῀ι τ̃ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυγότες αὐτόθι ἀφὲ φόβου ἦσαν· καὶ μεταξὺ λυομένῳ, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχε῀αι ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ ἀφὲ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος, καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὥδεν βλάψαν῀ες τ̃ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶν῀ες ἢ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόν῀ες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑσεραίᾳ, τῷ μὲν Πάππῳ κεφαλὴν, [m] ἀνῃρη῀αι γὰρ, ἀποκόψας φερούσα ἔπεμψε, παιδὶ ἀνθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι· ἔτος [mm] καὶ τῷ [n] αὐτόχειρ ἐκείνῳ γεγονημένος.

ιδ'. Λήξαν῀ος δὲ [o] τ̃ χειμῶνος, ἄρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων ἔρχε῀αι, καὶ πλησίον σρατοπεδεύε῀αι τ̃ πόλεως. τρίτον ἢ [p] αὐτὸ τῦτο ἔτος τῷ ἐξ ἧς βασιλεὺς ὑπὸ Ῥώμης ἀποδέδειχ῀ο. ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τ̃ τείχους καὶ τὸ ὀπτιμαχώτα῀ον, ᾧ τ̃ ἱερὸν κατασρατοπεδεύε῀αι, [q] προσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐ [r] πρότερον ποτὲ Πομπήϊος. τρισὶ δὲ χώμασι τ̃ τόπον πύργοις [s] ἀνίσησι, πολλῆς τε χρείας τοὺς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμνων τῷ πέριξ ὕλῃ. ἐφεσ῀ακὼς δὲ τοῖς ἔργοις τὰς ὀπτηδείας, ἱδρυμένης ἔτι τ̃ σρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τ̃ γάμον ᾠχε῀ο, ἀξόμενος τῷ Ἀλεξάνδρ῀ τ̃ Ἀρισοβύλ῀ θυγατέρα. πρότῳ γὰρ ᾧ [t] ἠγσυημένος, ὡς μοι ἐ [v] πρότερον εἴρη῀αι.

fertæ, & multi in tecta refugerent, iis potitur: & evulsis domorum tabulatis, quæ infra erant confertis militibus plena conſpicit. Et hos quidem jactis ſuperne ſaxis acervatim conficiebant. adeoque nullum toto bello acerbius erat ſpectaculum, quam immenſa mortuorum multitudo extra mœnia in cumulos congeſta. Atque hæc res maxime fregit animos hoſtium, ſollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coëuntium circa vicum, qui *hoc conſpicati* refugiebant: & niſi hyemis aſperitas prohibuiſſet, invaſiſſet Hieroſolyma regis exercitus, victoria fretus; negotiumque peregiſſet. Jam enim fugam plane adornabat Antigonus, & ab urbe diſceſſionem.

13. Et tunc quidem rex (jam enim ſerum erat) juſſit milites cœnatum ire; atque ipſe, utpote defatigatus, in cubiculum ingreſſus ad lavandum ſe parabat. ubi & maximum diſcrimen adiit, è quo tamen Dei providentia evaſit. Cum enim ipſe inermis eſſet & cum uno puero, qui ei pediſſequus erat, lavaret in interiore domo, ubi hoſtium aliquot armati in fugam conjecti ſeſe præ metu abdiderant: etiam inter lavandum unus ſtricto gladio prodit è latibulo & foras exit, deinde alter, itidemque tertius, ſimiliter armati, adeo attoniti ut regem ne quidem læſerint, contenti ſine noxa ſeſe ex ædibus proripere. Poſtero autem die Herodes Pappi caput, nam occiſus erat, amputatum Pheroræ miſit, † pœnam repetens ob ea quæ fratri ipſius acciderant. nam & is eum ſua manu interfecerat.

Ut Herodes è magno diſcrimine evaſit.

14. Hyeme autem * finita, cum inde exercitum moviſſet, Hieroſolyma venit, & prope urbem caſtra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romæ rex creatus fuerat. At cum inde caſtra moviſſet & prope muros acceſſiſſet, qua parte urbs erat maxime expugnabilis, *ea* ante templum collocat, urbem oppugnare in animo habens, ut aliquando ante fecerat Pompejus: atque obſepto tribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus utens, & proximas arbores ſecans. Ac præfectis operi idoneis hominibus, ſedente adhuc exercitu, ipſe Samariam ad nuptias proficiſcitur, filiam ducturus Alexandri Ariſtobuli filii. nam illa ei deſponſata erat, ut jam ante à me dictum eſt.

Ad Hieroſolyma caſtra facit.

Mariamnem uxorem ducit.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς Ἡρώδης, Μαριάμμῃ γαμηκὼς, μετὰ Σοσίου Ἱεροσόλυμα καὶ κρατῶν αἱρεῖ· καὶ ὡς ἡ τ̃ Ἀσαμωναίων ἀρχὴ παύε῀αι.

Μετὰ δὲ τὸς γάμους, ἦλθε μὲν ἀφὲ Φοινίκης Σόσιος, πρωεκπέμψας τῷ δυνάμει ἀφὲ τ̃ μεσογείου· ἦλθε δὲ καὶ ὁ σρατηγὸς, πολλῆ τε ἱππέων καὶ πεζῶν. παρεγένε῀ο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ̃ Σαμαρείτιδος, σὺν ὀλίγον [x] πρὸς τὸ πάλαι σρατὸν ἄγων· ὡς τρισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ὅτι τὸ Ἱεροσολύμων ἠθροίζον῀ο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ [y] βορείῳ πλευρᾷ τ̃ πό-

CAP. XVI. XXVIII.

Quomodo Herodes, Mariamne in uxorem ducta, una cum Sofio Hieroſolyma vi expugnat: utque Aſamonæorum principatus deficit.

POST nuptias autem venit per Phœnicem Sofius, præmiſſis per mediterranea copiis: poſt quas venit etiam dux ipſe *magnum* habens equitum peditumque multitudinem. Ipſe quoque rex advenit à Samaritide, non parvum exercitum præter veterem agens: quippe qui eſſet plus minus triginta millium. Iſti autem omnes ad mœnia Hieroſolymorum convenerunt, & à muri parte ſeptentrionali

Sofius & Herodes ingentes copias contra Hieroſolyma ducunt.

---

e Οἰκίων] *L. B.* οἰκήσεων.

f Καὶ τὰς ὀρόφας τ̃ οἴκων] Ita *Busb.* & *Zonar.* (ut & *L. B.* niſi quod οἰκιῶν habeat) καὶ τ̃ ὀρόφων τὰς οἴκους ἀνασκάπ῀ων, ἔμπλεα ταύτα τ̃ σρ. in *Editis Aliiſque.*

g Ἀθρῴου] *L. B.* ἀθρόων.

h Σωρηδὸν] *Gen.* σορηδόν.

i Ἐκτὸς τ̃ τειχῶν] Ita lego (id quod me monuit Cl. *Lowthius*) ex iis quæ ſequuntur πάρρωθεν &c. & ex ipſo *Joſepho* in lib. 1. de *Bello Jud.*

k Χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς,] Vide *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. p. 433. *Edit. Lond.* & *Noriſium* in *Cenotaphiis Piſanis*, p. 144. & *Pagi* Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

l Ἔνθα δὲ ——— λυομένῳ,] Conf. *ἀλλο.* lib. 1. c. 17. §. 7. SPANH.

m Ἀνῃρη῀αι γὰρ,] Ἀνῃρέθη *Busb.*

mm Καὶ ἦν] *Gen. altera* γὰρ ἦν.

n Αὐτόχειρ ἐκείνῳ] Conf. *ἀλλο.* lib. 1. c. 17. §. 8. SPANH.

† *Pœnam repetens ob ea*] Proprie, *in pœnam pro iis, quæ* &c HAV.

o Τῦ χειμῶν῀ος,] Χειμῶνος de hyeme explicandum benè monet Pagius in Critic. ad Baron. p. 20. & 21. SPANH.

* *Finita*,] *Al.* ubi hyems deſæviit, *aut* rigor hyemis ceſſit, *aut* ineunte vere.

p Αὐτὸ τῦτο ἔτος τῷ] Αὐτῷ *Busb.*

q Προσβαλεῖν διεγνωκὼς] Προσβάλλειν ἐγνωκὼς *Busb.*

r Πρότερον ποτὲ Πομπήϊος.] Πρώην *Busb.*

s Ἀνίσησι,] *L. B.* ἀνίσῃ.

t Ἠγσυημένος] Ἐγγεγυημένος *Busb.* & *Vat.*

v Πρότερον εἴρη῀αι.] *Sc.* c. 12. §. 1.

x Πρὸς τὸ πάλαι σρατὸν ἄγων·] Πρὸς τῷ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

y Βορείῳ] Vid. *ἀλλο.* lib. 1. c. 18. §. 1. κατασρατοπεδεύσ῀ῳ ἢ βορείῳ τείχους πλευρᾷ· SPANH.

nali conſederunt, exercitus ex undecim legionibus peditum & equitum millibus ſex, præter alia auxilia à Syria. Duces vero duo *erant*, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo, ut Antigono de principatu dejecto (quippe qui Romæ hoſtis declaratus eſſet) ipſe pro illo regnaret ex ſenatuſconſulto.

Judæi obſeſſi ſtrenue ſe defendunt.

2. Jam vero Judæi magno animo & contentione (utpote univerſa gente congregata) Herodi repugnabant, intra mœnia concluſi; multaque circa templum jactabant, & populo fauſta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo; neque non extra urbem omnia ſuſtulerunt, ut nec alimenta relicta eſſent hominibus aut jumentis, & clandeſtinis latrociniis *hoſti* * difficultatem afferebant. Cum autem Herodes iſta animadvertiſſet, adverſum latrocinia locis opportunis inſidias diſponebat: atque, ad neceſſaria miſſis armatorum legionibus, forum rerum venalium è longinquo comportabat, ita ut brevi tempore magna omnium quibus opus eſſet copia abundaverint. Jam vero, cum multa manus continenter in opere verſaretur, facile perfecti ſunt tres aggeres: nam & æſtas erat, nihilque ad ſtructuram impedimenti aut ab æris intemperie aut ab iis qui operam conferebant. Itaque, admotis machinis, muros quatiunt & omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur qui erant intus, quin excogitabant & ipſi contra ea quæ ab oppugnatoribus fierent non pauca; & eorum opera excurſionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; & ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, ſed ingenio ſuperabantur. Quin & adverſus machinas dirutis primis ædificiis alia exſtruebant, & ſub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant: ac deſperatione magis quam providente conſilio utentes, bellum ad extremum perſequebantur, idque magno licet exercitu circumſeſſi, & fame rerumque neceſſariarum penuria laborantes. nam contigit ut in idem tempus congrueret annus Sabbaticus. Tandem muros conſcendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Soſii centuriones. expugnatus enim erat primus murus quidem quadraginta diebus, ſecundus vero quindecim, & quædam circa templum porticus combuſtæ erant; quas *poſtea* Herodes ab Antigono incenſas calumniabatur, data induſtria ut eum Judæorum invidia gravaret. Expugnato exteriore templo & urbe inferiore, Judæi in templum interius & urbem ſuperiorem confugerunt. veritique ne à Romanis quotidiana Deo ſacra peragere prohiberentur, legatos miſerunt qui poſtularent, ut eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni conceſſit, deditionem facturos arbitratus. Aſt ubi nihil ab eis eorum quæ ſuſpicabatur fieri videbat, ſed eos fortiter pro Antigoni regno propugnare, * urbem aggreſſus vi cepit, atque omnia protinus plena cædibus erant; Romanis ob obſidionis moram iratis, Herodianis vero Judæis nullum adverſarium relinquere ſtudentibus. Ita denſi in angiportibus, & per domos conſtipati, & in templo, in quod refugerant, jugulabantur. nec parvulorum nec ſenum

Romani muros aſcendunt.

Templi pars exterior & ima urbs in hoſtium poſtatem redacta.

Urbs ſuperior & interiora templi capta.

λεως, χιλιὰ ἑνδεκα μὲν ὅσαι πέλη [z] ὁπλιτικῶν, ἐξ ἧ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλά τε ἐπικουρικὰ ἀπὸ τ Συρίας. δύο δ' [a] ἡγεμόνες, Σόσιός μὲν ὑπ' Αντωνίᾳ σταλεὶς σύμμαχος, Ηρώδης δ' ὑπὲρ αὐτᾶ, ὡς Αντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν, ἀποδειχθεὶς ὑπὸ Ρώμη πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνε βασιλεύσῃ κ τὸ συγκλήτε δόγμα.

β'. Μετὰ πολλῆς ἧ σπουδῆς ὁ ἔρυδος, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένε [b] ἔθνους, οἱ Ιουδαῖοι τοῖς περὶ τ Ηρώδην ἀντεπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς ἔ τείχους, [c] πολλά τε [d] ἐπεφήμιζον περὶ τ ἱερὸν, κ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ ἔ δίμῳ, ὡς ῥυσομένε τ κινδύνων αὐτὸς τᾶ Θεᾶ· πά τε [e] ἐκτὸς τ πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὁπωσοῦν τροφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λῃστείας τε λάθρα χρώμενοι ὁπερίαν παρεῖχον. ταῦτα δ' Ηρώδης συνιδὼν, περὶς μὲν τὰς λῃστείας [f] τὰς ἐπικαιροτάτας τόπους περιελάγιζε· πρὸς ἧ τὰ ἐπιτηδεῖα πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη, πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγε χρόνε πολλῷ ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ ἀναγκαίων. ἦρε ἧ, συχνῶς ἤδη πολλῆς χιόνος ἐργαζομένης, κ τὰ τρία χώματα ὑπετῶ· ἦρτο τε γὰ ἰῶ, κ ἐδέν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, ὅτ' ὀπὸ τᾶ ἀέρος, ὅτ' ὀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσάγοντες, κατῆγον τὸ τεῖχος, κ πᾶσαις ἐχρῶντο πείραις. ὁ μὲν ἐξέπληττον τὰς ἔνδον, ἀλλ' ἀντεμηχανῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ προσφερόμενα τούτων γινόμενα οὐκ ὀλίγα· ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπίμπρασαν, τὰ ἧ ἐξεργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ἐδὲν κακίους Ρωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας, ὑπεῖχον δ' ἐλείποντο. πρός τε τὰς μηχανὰς ἀνεπίχιζον, ἁρπομένων τ πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γοῦν τε ἀπειλοῦντες [g] μεταλλεύσειν διεμάχοντο· ὀπονοίᾳ ἧ τὸ πλέον ἢ [h] προμηθείᾳ χρώμενοι [i] περιελιπάρουν τῷ πολέμῳ εἰς τέλος ἄγειν, κ πᾶσα μεγάλη σπουδῇ πεκαθημένη σφᾶς, κ λιμῷ παλαιπωρέμενοι ὁ ἀπάνθ τ ὑπηνδείων. τ γὰ [k] ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν ἄγειν κ [l] πᾶσον εἶναι. ἀναβαίνουσι ἧ ὅπῃ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες εἴκοσι, ἔπειτα [m] ἑκατοντάρχαι Σοσίᾳ. ἠρέθη γὰ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις τεσσαράκοντα, τὸ ἧ δεύτερον πεντεκαίδεκα, καί τινες τ περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοῶν· ἃς Ηρώδης Αντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μισῶν ὡτᾷ πεφιλοδόξημεν παρὰ τ Ιουδαίων φιλέσθαι. ἐρημένε ἧ ἔ ἔξωθεν ἱερᾶ κ τ κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν ὁ τὴν ἄνω πόλιν Ιουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ ἀμαχωλύσωσιν αὐτὸς οἱ Ρωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπὲρ τελεῖν τῷ Θεῷ, πρεσβεύονται ὑπὲρ [n] παρακαλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίσασθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδωσόμενον αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα. κ ἐπεὶ μηδὲν ἐώσα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόᾳ, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντίχοντας ὑπὲρ τ Αντιγόνε βασιλείας, περιβαλὼν κ κράτ εἶλε τὴν πόλιν, κ πάντα δῄων ἦν φόνων ἀνάπλεα· τ μὲν Ρωμαίων ἐπὶ τρισὶ τ πολιορκίας διωργισμένων, τὸ ἧ περὶ Ηρώδην Ιουδαϊκὸ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀτεύδοντος ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο ἧ [o] συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς κ κ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, κ τῷ ναῷ περιφεύγοντες. ἦν τε συν-

[z] Οπλίκων.] *L. B.* ὁπλιτικὸν.

[a] Ηγεμόνες,] Ησαν post ἡγεμόνες habet *Busb.* & mox κ Ηρώδης ὑπ.

[b] Εθνος,] Πλέθος *Busb.*

[c] Πολλά τε —— δύσημία] Conf. *alter.* lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

[d] Επιφήμιζον] *L. B.* ἰφάμιζον.

[e] Εκτὸς τ πόλεως ἀπεσκευάσαντο,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐκτὸς in *reliquis.*

* *Difficultatem afferebant.*] *Al.* inopiam faciebant.

[f] Τὰς ἐπικαιροτάτους τόπους περιελόχιζε·] Εν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[g] Μεταλλεύσει διεμάχοντο·] Ita ex *Vet. Interpr.* μεταλλεύσουσι *Baſ.* μεταλλεύσιοι *Gen.* ἐν τοῖς μεταλλεύσουσι *Busb.* & *Vat.*

[h] Προμηθείᾳ χρώμενοι] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* προθυμίᾳ in *reliquis.*

[i] Προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ] Καὶ ante προσελιπάρουν delevi, auctoritate *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[k] Εβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνοίδη] Vide *Scaligerum* in *Can. Chron.* p. 282. HUDS. Annus ſeptimus Sabbaticus. de hoc loco vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 276. & contra Scaligerum. SPANH. Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[l] Κατὰ ταυτὸν εἶναι.] Κατ' αὐτὸν *Busb.*

[m] Εκατονταρχαι Σοσίᾳ.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑκατονταρχίαις in *reliquis.*

[n] Παρακαλοῦντες θύματα] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.* καλοῦντες in *Editis.*

* *Urbem aggreſſus vi cepit,*] *Al.* totis viribus urbem aggreſſus eam cepit.

[o] Συνεχεῖς] *L. B.* πεπληθεῖς.

[p] Πε-

οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεω, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ· ἀλλὰ καὶ τοι [p] περιεμενῶ & βασιλέως, καὶ φειδεσθαι καλοῦντω, ὐδεὶς ἐκράτησε τὴ δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μαινόμενοι, πᾶσιν ἡλικίαις ἐπῆεσαν. ἔνθα δὴ Ἀντίγονω, μήτε τὴ πάλαι μήτε τὴ τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κατὰ μὲν ὀπὸ τὴ βάρεως, παρεσπάσθη τοῖς Σοσίᾳ ποσί. κἀκεῖνω μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ Ἀντιγόνην ἐκάλεσεν· ὃ μὲν ὡς γυναῖκα γε φρενῶν ἐλεύθεραν ἀφῆκεν, αὐτὸς δὲ δεθεὶς ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ἡρώδη κρατοῦντι τὴ πολεμίων, & κρατῆσαι καὶ τῶν [q] ἀλλοτριοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθω ὅλον ἐπὶ θέαν τῶνδε ἱερᾶ καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὴ βασιλεὺς τὰς μὲν χεῖρας ἐκώλυεν, τοῖς δὲ ἁπλῶς, ἔστι δ' ὃς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἤδη καλεπωτέραν ἡγούμενω τὴν νίκην, εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς, πολλὰ [r] διαπυνθανόμενω εἰ Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ρωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅτι τοσούτω πολιτῶν φόνω βραχὺ καὶ τὴν [s] οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κρινεῖ. & δὴ ἀντὶ μὲν τὴ πλουσίους τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὀφείλεσθαι φαμένω, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὰς μισθὰς ἑκάστοις. ὕστερον τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενω πόλιν, τὰς ταμιακὰς ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δὴ αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἐμπορευσαμένους.

δ'. [t] Τῷ τὸ πάθος συνέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπαλεύονι ἐν Ρώμῃ Μάρκῳ Ἀγρίππᾳ & [v] Κανινίῳ Γάλλῳ, [x] ἐπὶ τὴ πέμπτης & ὀγδοηκοστῆς & ἑκατοστῆς [y] Ὀλυμπιάδω, [z] τῷ τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τὴ νηστείας, ὥσπερ ἐκ παλαιοτέρας τὴ γνωμένης ἐπὶ Πομπηίῳ τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς. & γὰρ ὑπ' ἐκείνω τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, [a] μὴ ἔτη [b] εἰκοσικαιεπτά. Σόσιω δὲ, χρυσῆν [c] ἀναθέμενω τῷ Θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην Ἀντωνίῳ. δείσας δὲ Ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς Ἀντίγονω ὑπ' Ἀντωνίου, καὶ κριθεὶς εἰς Ρώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, [d] ὑπέδυ κύνδυνος [e] αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ἡρώδην δὴ ἰδιώτην, & ὅπ προσῆκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' ὧν γέγω, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ρωμαίους ἐπεξήμαρτε· πᾶσι φοβούμενω, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. & γενόμενος, & δεῖος μὲν Ἡρώδης ἀπαλλάσσεται· παύεται δ' misertum est; nec mulieribus, utpote viribus imbecillis, parcebatur: ac quamvis rex undique mitteret, & ut parceretur oraret, nemo dextram continebat, sed tanquam rabiosi in omnem ætatem sævierunt. adeoque Antigonus, neque prioris neque præsentis fortunæ memor, ex arce descendit, Sosioque ad pedes accidit. Atque ille nihil miseratus mutatam ejus fortunam, intemperanter ei insultavit, & Antigonam appellavit: non tamen ut feminam è custodia liberum emisit; sed in vinculis quidem ipse asservabatur. *Antigonus Sosio se dedit.*

3. Herodi autem curæ erat, postquam hostes superaverat, alienigenarum auxiliarium vim coërcere & moderari. Cum impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad templum sacraque templi res aspiciendas. Verum rex partim precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repressit, victoriam clade graviorem existimans, si quid eorum cerneretur quæ ne ab illis quidem aspici fas est. Quin & urbem diripi prohibebat, cum Sosium etiam atque etiam interrogasset, utrum Romani, urbe pecuniis virisque exinanita, regem se solitudinis essent relicturi: quippe se vel totius orbis imperium tam multorum civium cæde non emendum esse putare. Cumque ille pro obsidionis labore prædam se militibus merito concedere dixisset, respondit Herodes, se sua pecunia mercedem singulis numeraturum. atque ita reliqua urbe redempta, promissum præstitit. Nam & singulos milites magnifice, & duces pro rata parte, & Sosium plane regie muneratus est, ita ut omnes divitiis aucti & locupletati discederent. *Herodes laborabat ne in templum grassarentur peregrini milites. Urbisque direptioni obstitit.*

4. Hæc urbi Hierosolymitarum accidit clades, Marco Agrippa & Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima & octogesima quinta, mense tertio, jejunii solennitate, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Judæis à Pompejo calamitate. nam & eodem die ab illo post septem & viginti annos *Hierosolyma* capta fuerant. Sosius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis profectus est, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Veritus autem Herodes, ne ab Antonio servatus Antigonus & ab eo Romam perductus causam suam apud senatum ageret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero hominem privatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Romanos deliquerit, nascendi sorte regnare pertineat: ista metuens multa pecunia persuasit Antonio, ut Antigonum necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. ita vero desiit domus Asamonæi prin- *Quando expugnata erant Hierosolyma. Antigonus captivus. Herodes id agit ut Antigonus tolleretur.*

p Περιεπίμπτω & βασιλίως,] Ita ex lib. 1. de *Bello Jud.* ἀφιεμένου in libris *Græcis* omnibus. Quomodo *Epiphanius* legerit, incertum, ut qui verterit, *rege destinante.*

q Ἀλλοτριοφύλων] *L. B.* ἀλλοτρίων.

r Διαπευθόμω πρὸς Σόσιον,] Διαπευράμω *Busb.*

s Κενάς.] *L. B.* κενοὺς.

t Τῷτο τὸ —— Ρώμη,] Hierosolyma à Sosio capta A. ab U. C. 718. contendit *Harduin.* in *Num. Herodiad. p.* 4. & 19. & eò refert Nummum, in quo hinc cap. Antonii Triumviri, illinc SOSIVS IMP. Tropæum & infr. duo Captivi manibus vinctis post terga, ob captam Judæam. nummus à reperto Gazæ Regiæ. SPANH.

v Κανινίῳ Γάλλῳ,] Κανδίδῳ ex Josepho profert Georgius Syncellus chronici pag. 306. REL. Antea erat Καπιδίῳ veteri mendo ex Historicorum fide non dubitavi rescribere Κανινίῳ. HUDS. *Agrisius* Caninii Galli vid. Pagium ad Annal. Baron. p. 21. SPANH.

x Ἐπὶ τὴ —— Ὀλυμπιάδω,] Apud *Euseb.* in *Coll. Scal. Græc.* p. 197. A. IV. Olymp. ΡΠΕ. SPANH.

y Ὀλυμπιάδω,] Anno illius tertio: ut inquit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 435. *Edit. Lond.* Videsis *Apparatum Ant. Pagi* ad Ann. *Baron.* p. 22.

z Τῷ τρίτῳ μηνὶ,] *Sc.* Anni civilis, ab Autumno deducti, ut ait *Usserius* in *Annalibus Veteris Testamenti*, p. 261. *Edit. Lond.* Confer cum eo *Langium* de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 343. & *Petitum in Animadversionibus ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 47. qui de Anno tertio obsidionis intelligendum esse contendit.

a Μεθ' ἕτη εἰκοσικαιεπτά.] Nempe captâ Hierosolyma à Pompejo Anno U. C. . . . . 11. Olymp. CLXXVIII. ab Herode & Romanis IV. Olymp. CLXXXV. Vid. Græc. Eusebiana. SPANH.

b Εἰκοσικαιεπτά.] Ita quidem in *Græcis Eusebii*, p. 73. & apud *Syncellum*, p 306. Verum *Jos. Scaliger* (in libro *de Emend. Temp.* p. 451. *Edit. Colon.*) μθ' ἕτη κζ'. legendum esse contendit. Atque ita *Usserius*, nisi μθ' ἕτη κζ'. *anno post vicesimo septimo*, interpretari libeat. quomodo *Marci* c. 8. v. 31. μθ' ἡμέρας *post dies tres* resurrecturum fuisse Christum legitur: quod *Matt.* c. 16. v. 21. magis explicate habetur propositum τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Apud ipsum *Josephum* quod in lib. 1. *de Bello*, initio cap. XI. legitur μθ' ἕτη δύο in *Antiquitat.* lib. 14. p. 643. v. 3. δευτέρῳ ἔτει exponitur. Plura in hanc sententiam ab *eodem* allata videre est, p. 435. ἀπὸ εἰκοστοπτῶ ἐτῶν habet *Cod. Busb.*

c Ἀναθέμενω τῷ Θεῷ] Ἀναθεὶς *Busb.*

d Ἐπιδέκνυς] Ἀποδείκνυς ex Josephi hoc loco Eusebius profert in Chronico pag. 73. pro ἢ ὅτι, ἃ ὅτι Eusebius loc. cit. ἀφ' ὧν γέγω Eusebius non agnoscit. pro Ἀσαμωναίων, Eusebius legit Ἀσαμοναίων, quod præfero. Ita mox Eusebius quoque Ἀσαμοναίων γενεᾶς. Sed tamen Syncellus in Josepho hoc loco legit & Ἀσαμοναίου. vide Chronicon ejus pag. 307. pro ρκς MS. *L. B.* p. ρκζ. Sed Syncellus ρκς. pro γένους Euseb. χρόνους τε. REL.

e Αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων,] Ἑαυτὸν *Zonar.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

principatus, poſtquam centum viginti ſex annos durávit. Hæc domus clara fuit & illuſtris, tum generis nobilitate & honore pontificis, tum rebus per ejus majores pro natione geſtis. Verum hi, propter mutuas diſſenſiones, principatum amiſerunt; iſque ad Herodem tranſlatus eſt, Antipatri filium, hominem plebejæ familiæ, & generis privati, & regibus ſubjecti. Atque hunc quidem Aſamonææ familiæ exitum à majoribus accepimus.

Aſamonæorum finis.

Finis Libri decimi quarti.

ἔτως [f] ἡ τῶν Ἀσαμωναίων ἀρχὴ μέχρι [g] ἔτη ἑκατὸν ἑπτὰ εἴκοσιν ἔσχε. οἶκος λαμπρὸς ἦν οὗτος, καὶ ἀρχιερωσύνης [h] ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τὸ πάτριον ἔθνεσι οἱ γονεῖς αὐτῶν διεπράξαντο. ἀλλ' ἔτει μὲν, ἀφ' οὗ τοὺς ἀδελφοὺς ἐκβάσιν, τῷ ἀρχικῷ ἀπέβαλον· μετέβη δ' εἰς Ἡρώδην τὸν Ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα [i] δημοτικῆς, καὶ ἴδιον ἰδιώτῃ, καὶ [k] ὑπηκόοις τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τέλος μὲν τὸ τῶν [l] Ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

Τέλος τῆς βίβλου τεσσαρεσκαιδεκάτης.

f Ἕως ——— ἑπτὰ εἴκοσιν.] Aſſamonæorum in Judæa Imperium per annos CXXVI. Apud Zonaram verò T. 1. p. 233. D. ἐπ' ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ εἴκοσι· à Mattathia primo Judæorum Principe ex Aſſamonæorum genere, de quo ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. ſeq. Nempe juxta Euſebianos calculos Mattathiæ hujus incepit principatus A. 4. Olymp. CLIII. Deſiit autem in Antigono Regnum Aſſamonæorum A. 2. Ol. CLXXV. qui efficiunt annos CXXVI. *Ασαμωναῖοι* dicuntur in Collect. Græcis Euſebii p. 69. SPANH.

g Ἔτη ἑκατὸν] Velim omnino videas *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. part. 2. p. 56. & 437. & *Voſſium* in *Chronol. S.* c. 13. p. 156.

h Γένους ἕνεκα καὶ τῆς ἱερωσύνης τιμῆς,] Γένους τε ἕνεκα καὶ τῆς ἱερᾶς τιμῆς. *Busb.* & *Vat.* ἤθους τε quoque legit *L. B.* verum in reliquis conſentit.

i Δημοτικῆς,] *Sc.* non *Sacerdotali.* Nam qui è familia *ſacerdotali* non erant, utut opibus & potentia florerent, obſcuri, ignobiles, & privati cenſebantur ab Hebræis: ſicut in Romanis Hiſtoriis omnes appellantur *privati* præter imperatorem. Vide *Caſaubonum* hac de re fuſe agentem, in *Excerc.* 1. contra *Baronium*, p. 33. 34. *Edit. Lond.*

k Ὑπηκόοις τοῖς βασιλεῦσι] Herodes ΕΘΝΑΡΧΗΣ in Nummis hoc anno dictus apud *Harduin. de Num. Herod. p.* 4. Judæa tantum cum Samaria Herodi mandata, & qui in ſolutionem Æris alieni, quod J. Cæſari fœnori dederat Herodes *Herod. p.* 21. Nugæ & fabulæ Galilææ non ſane fuerunt Herodi Ibid. p. 23. SPANH.

l Τῶν Ἀσαμωναίων γένους] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat. Græcis Euſebii, Zonara* & *Syncello.* Τῶν Ἀσαμωναίων ἤθους in *Editis Aliiſque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως ληφθείσης τ Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ Σοσίου Ϲ Ηρώδου, Αντώνιος μὲν Αντίγονον ἐπολέκισεν ἐν Ανθιοχείᾳ, Ηρώδης ὃ πέντε καὶ τεσσαράκοντα τ ἐκείνου φίλων πρώτους Ιεροσολυμιτῶν [a] ἀπανείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν.

1. *Quomodo, Hierosolymis à Sosio & Herode expugnatis, Antonius Antigonum securi ferit apud Antiochiam, & Herodes quadraginta quinque ex ejus amicis, Hierosolymitarum primos interfecit, & pecuniam ab urbe exegit.*

β'. Ον τρόπον Υρκανὸς, [b] ὁ πρῶτος βασιλεὺς Ιουδαίων Ϲ ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ Ϝ τ Πάρθων βασιλέως Αρσάκου, πρὸς Ηρώδην ὑπέστρεψεν.

2. *Quo pacto Hyrcanus, antea Judæorum rex & pontifex, à Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.*

γ'. Ως Ηρώδης Αριστόβουλον, τ τ γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν, ἀρχιερέα καθίστησας, μετ' ὀλὺ ἀφανίζειν παρεσκεύασεν.

3. *Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes uxoris suæ fratrem, pontificem constituit, & non multo post interficiendum curavit.*

δ'. Ως Κλεοπάτρα τῆ τ Ιουδαίων Ϲ Αράβων ἐπιβουλεύσασα βασιλείαις, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσε παρ' Αντωνίου.

4. *Quomodo Cleopatra Judæorum & Arabum regnis insidians, partem eorum ab Antonio impetrat.*

ε'. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ιουδαίαν παρουσία.

5. *Cleopatræ in Judæam adventus.*

ς'. Ως Ηρώδης ἐπολέμησεν Αρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν Αντώνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐν τῆ κατ' Ακτιον νικᾶται μάχῃ.

6. *Quomodo Herodes bellum infert Aretæ, quo tempore Antonius à Cæsare pugnâ Actiacâ debellatur.*

ζ'. Περὶ τ ἡμένης σεισμῶ τ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τ φθορᾶς τ ἀνθρώπων Ϲ βοσκημάτων.

7. *De terræ motu qui in Judæa accidit; & internecione hominum & jumentorum.*

η'. Λόγος Ηρώδου πρὸς τὸς Ιουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη Ϲ τὴν ἤπειραν τὴν ἡμένην.

8. *Herodis concio ad Judæos adversis casibus & clade iis allata perterritos.*

θ'. Ως ἀνάγκην ἔχων Ηρώδης ἀπιέναι πρὸς Καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν Υρκανὸν [c] καὶ ὡς ἔσχε παρὰ Καίσαρος τ βασιλείαν, καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον.

9. *Quomodo Herodes, ad Cæsarem ire necesse habens, Hyrcanum interfecit: utque à Cæsare regnum obtinuit, ipsumque in Ægyptum deduxit.*

ι'. [d] Ως Ηρώδης ἀφικόμενος εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος πολλὰ φιλοφρονηθεὶς ἐτιμήθη.

10. *Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, à Cæsare, quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.*

ια'. Ως ἐπανελθὼν [e] ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδέσι διαβολαῖς παρωξύνθη τὸν γυναῖκα Μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

11. *Quomodo ille ipse ex Ægypto reversus falsis calumniis ad uxorem Mariamnem interficiendam incitatus est.*

ιβ'. Περὶ τ λιμῶ τ τὸν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ ταλαίπωρα καὶ τὰς πόλεις Ηρώδης.

12. *De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes populi & civitatum saluti prospexit.*

ιγ'. [f] Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων, ἃς Ηρώδης ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἐπιτηδείων ἐποίησατο.

13. *De exstructione urbium Græcarum, quas Herodes rex speciosas admodum fecit.*

ιδ'. Ως Ηρώδης, [g] καθελὼν εἰς ἅπαν τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀντ' ἐκείνου ἀνέστησε μὴ παρολιγωτῶν ἐτῶν ἑξακοσίων, διπλοῦν τοῖς μέτροις ὑπάρχοντα.

14. *Quomodo Herodes diruto veteri Judæorum templo aliud pro eo exstruxit, postquam annos sexaginta duraverat, magnitudine duplum ejus.*

a Επανείλετο.] Ita *Vat.* ἐπανειλεῖτο in *Editis Aliisque.*
b Ο πρῶτος] *Gen.* πρῶτος. Forte ὁ πρὸ Ϝ. COCC.
c Καὶ ὡς ἔσχε] Sic in *MSS. Vat.* Ως Ηρώδης ἔσχε καὶ π. in *cæteris.*
d Ως Ηρώδης] Hoc lemma habuimus è *Cod. Vat.*
e Ο αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου] Illa ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου accepimus è *Cod. Vat.*
f Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων] Iterum è *Cod. Vat* Κτίσεις π. Ε. ἃς Ηρώδης ἐποιήσατο in *reliquis.*
g Καθελὼν] Ita demum è *Cod. Vat.* Ως καθελὼν οὖν Ιεροσολύμοις τ ἀρχαῖον Ϝ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε μὴ ἔτη χ'. διπλοῦν τοῖς μέτροις.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵ιη'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUINTUS.

Continet hic liber tempus annorum XVIII.

CAP. I.

De Pollione & Samea. Herodes primos amicorum Antigoni interficit, & pecuniam ab urbe exigit: Antonius Antigonum securi ferit.

UT quidem Sosius & Herodes Hierosolyma vi ceperint, & Antigonum captivum *fecerint*, superiore libro declaravimus: quæ vero illis cohærentia sunt nunc persequemur. Postquam autem Herodes totius Judææ principatum adeptus est, quicunque ex urbana multitudine privati homines adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promovebat, qui vero ab adversariis faciebant, eos quotidie ulcisci & suppliciis afficere non intermittebat. Erant autem apud eum in præcipuo honore Pollio Pharisæus & Sameas ejus discipulus. nam hi *duo*, obsessis Hierosolymis, civibus consuluerant, ut Herodem *in urbem* admitterent: quam ob rem gratiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, cum Herodes olim in capitis judicium vocaretur, exprobrandi causa Hyrcano & judicibus prædicebat Herodem conservatum ipsos omnes ulturum esse. id quod temporis processu accidit, Deo faciente ut verba ejus comprobaret eventus.

Herodes suos promovet, Antigonianos interficit.

Pollio & Sameas honoribus auctí.

Judæi divitiis spoliati.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus *Herodes*, omnia regia ornamenta congerebat, & insuper locupletibus spoliatis, magnam argenti aurique vim contraxit, & his omnibus Antonium ejusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta quin-

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Πολλίωνος & Σαμέα. Ἡρώδης τ' Ἀντιγόνου φίλων τοὺς πρώτους ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πάλιν ὁμολογίαν· Ἀντώνιος πελεκίζει Ἀντίγονον.

ΟΣΙΟΣ μὲν οὖν & Ἡρώδης ὡς κατὰ κράτος ἔλαβον Ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τοῦτον αἰχμάλωτον [b] Ἀντίγονον, ἡ πρὸ τούτου ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. [c] τὰ δ' ἑξῆς ἐκείνοις συνεχῆ νῦν ἐρῶμεν. [d] ἐπειδὴ δ' [e] τῆς ὅλης Ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τῷ δορὶ Ἡρώδης, & κατὰ τὴν πάλιν τοῦ πλήθους [f] ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, [g] ἐν παραγωγῇ τοῦτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων ἑλομένους οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμόνως δὲ μάλιστα περὶ αὐτοῦ [h] Πολλίων [i] ὁ Φαρισαῖος & [k] Σαμέας ὁ τούτου [l] μαθητής. πολιορκημένων γὰρ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅτε συνεβούλευον [m] τοῖς πολίταις δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τοὺς ἄμοιρους ἀπελάμβανον. ὁ δὲ [n] Σαμέας ἔτος, & [o] κρεμνύμενος ποτὲ Ἡρώδου τοῦ θηριάτου, [p] προεῖπεν ὀνειδίζων τρανῶς & τοῖς δικάζουσιν ὡς σωθείσοιτο Ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς [q] μεταλευσόμενος. καὶ τὸν χρόνον πεύσεσθε, & θεοῦ τοὺς λόγους ὡσαύτως πληρώσαντος.

β'. Ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν Ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον· ἔτι καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πολὺ & δορυφορίᾳ καὶ χρυσίῳ, πάντι τούτῳ τὰ Ἀντωνίου ἐδωρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ [r] τεσσαράκοντα πάντα τοὺς πρώ-

---

a Ιη'.] Ita *Bas. Voss. Vat. Gall.* 2. 3. & *Epiphanii* librorum pars maxima, in nonnullis XVII. proculdubio errore. Vide *Vossium* in *Chronol.* S. c. 14. p. 157.

b Ἀντίγονον,] Conf. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

c Τὰ δ' ἑξῆς] Ita refinximus ex *Lugd. Bat.* Antea erat τὰ δ' ἑξείνοις. at non agetur in posterum, quid libro priori sit cohærens, sed quid acciderit post captas Hierosolymas & vinctum Antigonum. Debet itaque verti *illis*, sicuti fecimus pro *ei*. HAV.

d Ἐπειδὴ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐπειδὴ γὰρ in *Editis Aliisque*.

e Τῆς —— Ἡρώδης,] A captis Hierosolymis nova etiam Epocha regni Herodis quandoque apud Josephum; vid. Petav. D. Temp. P. 11. p. 290. 291. vid. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

f Ὅσοι μὲν] Sic *Vat.* & *Busb.* ὅσον in *reliquis*.

g Ἐν παραγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο,] In dignitatibus eos constituit. *Rufinus*. Sic ea de re *alibi*. lib. 1. c. 18. §. 5. τοῖς τιμαῖς καθίσας. SPANH.

h Πολλίων ὁ Φαρισαῖος & Σαμέας] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. infr. c. 10. §. 1. SPANH.

i Ὁ Φαρισαῖος &] Ita è *Cod. Busb.* in *cæteris* deëst articulus.

k Σαμέας] Σαμαίας *Busb.* Σαμαῖος malit *Drusius* in *Observat.* l. IX. c. 22. Vide *Annott.* ad lib. 14. c. 9. §. 4.

l Μαθητής.] Vide *Seldenum* in *uxore Hebr.* l. 3. c. 20.

m Τοῖς πολίταις] Eo ordine *Busb.* δέξασθαι τοῖς πολίταις in *cæteris*.

n Σαμέας ἔτος,] Cum Σαμαίας habeat *Cod. Busb.* ideo Σαμέας pro Παλαίου rescripsi. quo modo (nisi ἀμάρτημα fuerit μνημονικὸν *Josephi*.) scribi debere monuerunt Viri doctissimi; *Drusius*, loco jam citato, *Casaubonus* in *Exercit.* contra *Baronium*, p. 56. *Montacutius* in *Exercit.* VI. p. 231. & *Vorstius* de *Synedriis Hebræorum*, §. 12. HUDS. Id de Samea ante retulit, non de Pollione. REL.

o Κρεμνύμενος] Καὶ κρεμ. Ἡρώδου πεύσει *Busb.*

p Προεῖπεν —— ἀπολοῦσθαι] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. SPANH.

q Μετελεύσεσθαι.] Ita cum *Cod. Busb. Epiphanii* libris, ipsoque *Josepho*, sup. c. 9. §. 4. ἐπελεύσεσθαι) in *reliquis*.

r Τεσσαρακοντα πάντα] Τεσσαρακοντα τοὺς πρ. *Busb.* nec aliter in quibusdam *Epiphanii* exemplaribus.

s Μή

πρώτους ἐκ τ̃ αἱρέσεως Ἀντιγόνου, φύλακας θεὶς ἐπὶ τὰς πύλας τῶν τάφων, ἵνα [s] μή τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ τι κειμήλιον, ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ. πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὸ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τ̃ κρατούντ⊙ διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνόμενα, τὸ δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον τὸ [t] ἑβδομαδικὸν ἠναγκαζεν ἔτ⊙. [v] ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ ἀπείρειν ἐν ὀνείνῳ τῷ γῷ ἀπηγορδιομένου ἐστὶν ἡμῖν. Ἀντώνι⊙ δ̃, λαβὼν αἰχμάλωτον τ̃ Ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τ̃ θεράπων Φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθν⊙, καὶ τῷ πρὸς Ἡρώδην μίσους εὔνοιαν Ἀντιγόνῳ λαμβάνον, ἔγνω τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ [x] πελέκεσι· κεῖσθαι γὰρ ἁπλῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ λέγων ὧδε. "[y] Ἀντώνι⊙ "μὲν Ἀντίγονον τ̃ Ἰουδαίων ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελε- "κίζει· καὶ ἔδοξε μὲν [z] ἐπ⊙ πρῶτ⊙ Ῥωμαίων βασι- "λέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι "ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων, ὡς τε δέξασθαι τ̃ ἀντ' "ἐκείνου καθεσταμένου Ἡρώδην. ὑπὸ γὰρ βασιλευόμε- "νοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ἐπέμφναν, ὧτινος μέ- "γα τὸ ἐφρόνουν πρὸ τοῦ [a] πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν "ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώ- "σειν δ̃ [b] καὶ τὸ πρὸς Ἡρώδην μῖσ⊙." τοσαῦτα μὲν ὁ Στράβων.

que primos Antigoniarum partium, constitutis ad murorum portas custodiis, ne quid cum mortuis efferretur. Neque non mortui excutiebantur, & quicquid erat inventum argenti, aut auri, aut rerum preciosarum, ad regem referebatur. denique malorum modus erat nullus: partim propter summam dominantis, qui indigeret, avaritiam; partim quod terram incultam manere cogebat annus septimus. tunc enim instabat, & in illo nobis ne terram feramus interdictum est. Antonius autem, cum captivum cepisset Antigonum, decreverat usque ad triumphum servare vinctum. Sed cum audiret rebus novis studere gentem, & præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere, statuit eum Antiochiæ securi feriendum: alioquin quiescere Judæi minime poterant. verbisque meis testimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens. "Antonius Antigonum Judæum "Antiochiam perductum securi ferit: & hic qui- "dem Romanorum primus, visus est regem secu- "ri percussisse; ratus non posse alia via flecti Ju- "dæorum animos, ut Herodem in illius locum "suffectum *pro rege* agnoscerent. nam ne tormen- "tis quidem adigi poterant, ut eum regem appel- "larent; adeo magna illis opinio erat de priore "rege. Fore igitur existimavit, ut memoria ejus "ignominiâ *sensim* minueretur, & odium illorum "in Herodem *paulatim* mitigaretur. *Atque* hæc quidem Strabo.

Antigonus securi percussus.

Ea de re testimonium Strabonis.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ὑρκανὸς ὑπὸ τ̃ Πάρθων ἀφεθεὶς πρὸς Ἡρώδην ὑπέστρεψεν· οἷά τε ἔπραττεν Ἀλεξάνδρα, ὅτε Ἀνάνηλον ἀρχιερέα ἀποδειχθῆναι ἠκηκόει.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem rediit: quæque moliebatur Alexandra, quando Ananelum pontificem creari audiverat.

Κατεχόντ⊙ δ̃ τὴν βασιλείαν Ἡρώδ⊙, πυθόμεν⊙ Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν δ̃ ἐν Πάρθοις αἰχμάλωτ⊙, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρώδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς [c] τρόπῳ τοιούτῳ. [d] Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορ⊙ οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Ὑρκανὸν τ̃ πρῶτον ἀρχιερέα γεγονότα εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδ⊙ Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλ⊙ μὲν ὁ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δ̃ ζωῆς κρεῖττονα τὸν μετὰ δόξης ἡγούμεν⊙ θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γίνεται [e] φονεὺς καθὼς προεῖπον.

β'. [f] Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης ὁ τ̃ Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἀπαντήσαντι φοσηνέχθη, τὸ τ̃ εὐγενείας [g] αὐτὸν ἀξίωμα θεωπεπυσμένο⊙. διὸ τὸν δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δ̃ κατοικεῖν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ [h] πλῆθ⊙ ἦν Ἰουδαίων. ὅτου τ̃ Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου

Κατεχόντ⊙ δ̃ τὴν βασιλείαν Ἡρώδ⊙, πυθόμεν⊙ Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν δ̃ ἐν Πάρθοις αἰχμάλωτ⊙, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρώδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς [c] τρόπῳ τοιούτῳ. [d] Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορ⊙ οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Ὑρκανὸν τ̃ πρῶτον ἀρχιερέα γεγονότα εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδ⊙ Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλ⊙ μὲν ὁ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δ̃ ζωῆς κρεῖττονα τὸν μετὰ δόξης ἡγούμεν⊙ θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γίνεται [e] φονεὺς καθὼς προεῖπον.

Hyrcanus pontifex apud Parthos captivus.

CUM autem Herodem regnum occupasse fama accepisset Hyrcanus pontifex, tum enim apud Parthos captivus erat, ad Herodem venit, captivitate liberatus in hunc modum. Barzaphares & Pacorus Parthorum duces cum Hyrcanum, qui primo pontifex factus est & deinde rex, & fratrem Herodis Phasaëlum captivos fecissent, eos ad Parthos abducebant. Et Phasaëlus quidem non ferens in vinculis per dedecus vitam agere, & cum gloria mori satius esse ducens quam quomodocunque vivere, ipse sua se manu jugulavit, sicuti jam ante diximus.

II. 2. Hyrcano vero *ad Parthos* deducto, Phraates Parthorum rex, cum generis ejus nobilitatem audiisset, clementius eum tractavit. atque ideo eum è vinculis dimisit, & Babylone degere concessit, ubi erat etiam Judæorum multitudo. Illi Hyrcanum ut pontificem & regem honorabant, ut & universa Judæorum gens, quæ usque ad Euphratem

Id agit, contrà nitentibus Judæis, ut ad Herodem rediret.

[s] Μή τι συνεκκομισθῇ] Ita cum *Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *ne quid deportari possit cum defunctis.* atque hanc veram esse lectionem declarant sequentia, τῶν τεκρῶν ἐρεύνων, *scilicet*, ne quid inde auri argentive exportaretur in feretris, in quibus mortui efferebantur.

[t] Ἑβδομαδικὸν] Forte ἐβδομαδικὸν. COCC.

[v] Ἐνεστήκει —— ἡμῖν.] Anno Sabbatico nefas Judæis ferere: ἐνεστήκει γὰρ τότε, qui in cursu jam erat, juxta Petav. D. Temp. P. 11. p. 277. non, *qui instabat*, quod ἐνεστηκὸς sit tempus plusquam perfectum. SPANH.

[x] Πελεκίσαι·] Cum *Josepho* facit *Plutarchus* in *Antonio*. At *Dio* l. 49. Ἀντίγονον ἐμπείσαντα σαυτῷ βασιλῆσαι. *Euseb.* ad A. MDCCCCLXXVIII. Ἀντίγονον Ἀριμαχισάμβρ⊙ ἀπεκέντησαν. Ubi *Scaliger* fortasse nimis rigide, qui hos auctores sibi contrarios facit. Nam non necesse est κατὰ Ἀριμαχισάμβρ⊙ interpretari, *post multa tandem prælia*. sed sufficiat ita reddere, *cum multum repugnasset*, ut apud *Euripidem* Ἀμφιτρύωνα τὸν μὴ θνητὸν. Atque nihil aliud innuisse videtur *Dio*, quam Antigonum alligatum ad palum securi percussum fuisse. nam σανὶς apud *Thucydidem* aliosque *auctores Græcos* nihil aliud denotat quam ξύλον ὀρθόν. idemque plane significat vox Danica *staure*, Græcæ certe originis, & apud Anglos septentrionales *stoure*. HUDS. Dio à Josepho non dissentit, quamvis eum σανίδι alligatum dicat & dein occisum. σανὶς crux non est, sed palus, ὀρθὸν ξύλον. REL.

[y] Ἀντώνι⊙ —— μῖσ⊙.] Antigonus securi Antiochiæ percussus, Strabo; quæ hodie apud eum non leguntur. conf. infr. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[z] Οὗτ⊙ πρῶτ⊙] Videsis *Seldenum* l. 2. de *Synedriis*, c. 13. §. 9.

[a] Πρώτου] Forte τοῦ Θ.

[b] Καὶ τὸ] Illud ᾧ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[c] Τρόπῳ τοιούτῳ.] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*

[d] Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρμάνης *Vat.* Βαρζαφαρμάνης *Gall.*

[e] Φονεὺς καθὼς προεῖπον.] Conf. supr. lib. 14. c. 13. §. 10. SPANH.

[f] Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι,] Hic dativus absolutus loco genitivi, sicuti alibi apud *Josephum*, *Ælianum*, *Aliosque*. Ἀναχθέντι δ̃ αὐτῷ πρὸς Φραάτην τ̃ βασιλέα ἐκεῖν⊙ ἐπιτιμήσαντι προσηνέχθη, ἀξίωμα τὸ τ̃ εὐγενείας αὐτὸν ἀξίωμα, καὶ θεωρῶν ἅ αὐτὸν ἀφῆκεν. *Busb.*

[g] Αὐτὸν] *Gen.* αὐτῷ.

[h] Πλῆθ⊙ ὢν Ἰουδαίων.] Babylone multitudo Judæorum; hinc apparet quosdam de Petro Babylonem ac Romam profecto ad Judæos ibi convertendos argumentum hausisse, quod convellere tentat *Pearf.* de Success. Episc. p. 52. vide tamen seq. c. 3. §. 1. ἐκ δὲ ὀλίγης μυριάδος &c. Judæorum in Babylone. Item lib. 18. c. 10. §. 1. & *Philon. Leg. ad Cajum.* de insecuta clade Judæorum in Babylonia. Adde infr. Contra Apion. lib. 2. §. 5. & 6. SPANH.

tem incolebat: id quod ei gratum erat. Sed cum Herodem regnum adeptum intellexisset, spem novam concepit, tum quod jam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in judicium vocatum & morte mulctandum, periculo & supplicio liberavit. Itaque hac de re Judæis sermonem injecit, qui ipsum frequentabant. At illi eum retinere, & ut maneret suadere, officia & honores commemorantes, nihilque ei deesse quod ad dignitatem ejus ut pontificis atque regis *tuendam augendamque* ab illis præstari potest: quodque majus esset, hæc cum Hierosolymis propterea consequi non posse, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet; atque beneficia non pariter à regibus referri, quæ privati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

Ejus reditui vafro consilio favet Herodes.

3. Cum ista ei è re sua esse suggererent, discedere tamen cupiebat Hyrcanus: & literis eum monuit Herodes, ut Phraatem oraret & qui illic essent Judæos, ne ei communem regni potestatem habituro inviderent. Nunc enim tempus esse & sibi referendæ illi gratiæ, qui ab eo nutritus & conservatus fuisset, & illi accipiendæ. Hæc Hyrcano scribens, mittit etiam ad Phraatem legatum Saramallam, & complura dona: eum etiam comiter orans ne se homini bene de se merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud quod adeo desiderabat: sed, quoniam præter meritum principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus est, quærebatque Hyrcanum in potestate sua habere, aut etiam omnino tollere. id quod postea faciendum curavit.

Honorifice excipitur Hyrcanus & in magno honore habetur.

4. Cæterum tunc, postquam spei plenus aderat, à Partho dimissus & à Judæis pecunia instructus, cum eum honorificentissime excepisset *Herodes*, primam in conventibus sedem ei tribuebat, & in conviviis accubandi loco superiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, & omnem insidiarum suspicionem amoliens. Quin & alia fecit ad tuendum principatum, quæ ei domesticam seditionem excitarunt. Ut enim caveret ne quem ex illustribus pontificem crearet, evocat à Babylone quendam Ananelum nomine sacerdotem, eique pontificatum dat.

Ananelo Herodes dat pontificatum.

Quam ob rem turbatur Alexandra, & filio per Cleopatram ab Antonio pontificatum petit.

5. Hanc igitur contumeliam protinus non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Aristobuli regis filii conjux, quæ ex Alexandro liberos habebat; alterum quidem pulchritudine præcellentem, nomine Aristobulum, alteram vero nuptam Herodi Mariamnem, formæ venustate insignem. Verum *animo* turbata erat, & pueri ignominiam ægre ferebat, si eo superstite adscitus quidam pontificatu donaretur: atque *adeo* scribit Cleopatræ, (fidicine quodam operam suam ei præstante ut recte perferrentur literæ) ut puero ab Antonio peteret principatum.

Dellius persuadet Alexandræ, ut Aristobuli & Mariamnes picturas Antonio mittat.

6. Antonio autem segnius obtemperante, ejus amicus Dellius, qui tum forte in Judæam propter

---

i Ἀντιμεταχωρεῖ] Ἀντιμετεχάρη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Περιεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις,] Περιέφερε *Busb.* & *L. B.*

l Ἐπιχωριάσει.] Ἐπιχωριάσῃ *Busb.* & *L. B.*

m Κατὰ —— τύχης.] Conf. supr. lib. 14. c. 13. §. 10. & ἀλλοι. lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

n Δυνάμει] Ita reposui ex *L. B. Reliqui* δυνάμεως. HAV.

o Σαραμάλλαν,] Σαραμάλλαν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Nos & hic & superius *Epiphanium* & *L. B.* sumus secuti, nam cum uno λ. extulerat Ed Anglus. HAV.

p Διὰ δὲ —— μεταβολὰς,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 16. §. 4. & supra lib. 14. c. 15. §. 5. ποθὰ δὲ πρῶτον ἀνειδίσαι τὸ Ἡρῴδῃ εἰς ταπεινότητα. SPANH.

q Ἐκποδὼν ποιήσασθαι.] Ex ποδῶν θέσθαι τὸ Ἡρωδέα *Zonaras* p. 234. C. SPANH.

r Πεπεισμένῳ,] Συμπεπεισμένῳ *Busb.* & *L. B.*

s Διαδεξάμενον] *L. B.* δεξάμενον.

t Παντελῶς] Παντοδαπῶς *Busb.*

u Ἀποκαθίσαι δὲ] Ita cum *Cod. Busb.* ἀποκαθίσατο in *ceteris.*

νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος· τῷ δὲ λῷ ἀγαπητὸ τοῦτο. πυθόμενος δὲ τὸ Ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν [i] ἀντιμεταχωρεῖ τῆς ἐλπίδος, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοστοργως διακείμενος, καὶ τὸ χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κρινόμενον, καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, δεσμῶν καὶ τοῦ κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους οὖν [k] προσεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἐναι παρ' αὐτὸν [l] ἐπιχωριάσει. οἱ δὲ παρεῖχοντο καὶ μένειν ἠξίουν, τὰς ὑπαρχίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἂν δεῖς αὐτῷ τὸ εἰς τὰς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλέας τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη· καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, [m] κατὰ λώβην δὲ σώματος τὸν ὑπ' Ἀντιγόνου πάθοι, τὰς τε χάριτας οὐκ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων ὰς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτὰς οὐκ ὀλίγως καὶ τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, Τρκανὸς πάνυ εἶχεν ἀπόνευ· καὶ γράφων Ἡρῴδης παρεκάλει δεῆσθαι Φραάτην καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι [n] δυνάμει κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἀποδοῦναι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ θεραφεῖαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ θεισωθεὶς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Τρκανῷ, πέμπει καὶ Σαραμάλλαν [o] τὸν Φραάτην πρεσβεύσοντα, καὶ δῶρα πολλὰ, μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. ἐπὶ δὲ τοῦτ' ἐσπεύδετο ἡ πρεσβεία. [p] Διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ὁλοσχερῶν μεταβολὰς, καὶ τὸ Τρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπεδίδου, ἢ καὶ παντάπασιν [q] ἐκποδὼν ποιήσεσθαι. τάχα γὰρ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Τότε μέντοι γε ἐπὶ δὴ παρὼν [r] πεπεισμένῳ, ἀφέντο τε δὲ Πάρθοι καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα συνηγμένων, ἁπάσῃ τιμῇ [s] διαδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ συνδὲ τοῖς ἑστιάσεις προκαθεζόμενον ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ [t] παντελῶς τὸ τῆς βασιλείας ἀνύποπτον παραμυθούμενος. [u] ἀποκαθίστατο δὲ ἐς πάλαι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ ἐς τὰ μάλιστα τὴν οἰκίαν ἑστιάσθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἀπόρρητων ἀποδεικνύει ἀρχιερέα καὶ θεὸν, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τὸν ἀνωμοτέρων [x] Ἀνάνηλον ὀνόματι, τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.

ε'. Εὐθὺς δὲν οὐκ ἤνεγκεν Αλεξάνδρα τὴν ὑπόρειαν, θυγάτηρ μὲν Τρκανοῦ, γυνὴ δὲ Αλεξάνδρου καὶ Αριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Αλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα· [z] τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Αριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ Ἡρῴδου συνοικοῦσαν [a] Μαριάμμην, σύμμορφα ἀφ' ἑαυτῶν. ἐτεταράχει δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀπιμίαν καὶ παῖδος, εἰ θεῖεν ἐκεῖνα τῶν ὑπεκλήτων τὰς ἀξιώσαι τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μεσεργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπεραγμαθεύομένη τὰ θεῖ τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Αντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

ς'. Αντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ Φίλος αὐτοῦ [b] Δέλλιος [c] εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν ὑπό τινας χρείας, ὡς

---

x Ἀποδεικνύει] Ἀποδεικνύναι ἀρχιερέα καὶ λαῷ *Busb.*

y Ἀνάνηλον ὀνόματι] Ἀνάηλον passim in *Codd. Busb.* & *Vat.* HUDS. Ἀνανὴλ ὄνομα *Zonaras* p. 234. SPANH.

z Τὸν μὲν ἄρτι κάλλιστον,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* τὸν μὲν ἄρτι κάλλιστον *Editio Aliique.*

a Μαριάμμην,] Clarum est ita scribi oportere, si nominis originem spectemus. מרים *Mirjam* enim est, quod more Syrorum in *Marjam* vertitur, uti solent illi M initiali pro Chirek dare Petocho, sed Syncellus & alii Μαριάμην scribunt: quod mihi videtur suavius esse pronuntiatu. REL.

b Δέλλιος] Hic Dellius (inquit *Usserius*) fuit Historicus ille, cujus apud *Plutarchum* in Antonio facta est mentio, & cujus epistolæ lascivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in *Oratione Suasoria prima* retulit *M. Seneca*, quem & turpi consuetudine ipsi Antonio devinctum fuisse innuit *Dio*, lib. 49. p. 415. Vide *Vossium* de *Hist. Gr.* l. 6. c. 15. *L. B.* Γελλίου· hic & infra. HUDS. Δέλλιος, Gellius *Rufino*. *Zonaras* p. 234. D. SPANH.

c Εἰς Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν *Busb.*

d Η-

ὡς εἶδε τ' Ἀριστόβουλον, [d] ἡσθή τι τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τῷ παιδὶ, οὐχ ἧσσον ἢ τὴν Μαριάμμην σωσικῶσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν Ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δ' εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει χαψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Ἀντωνίῳ ἀποπέμψασθαι. ἡσαμένου γὰρ αὐτοῦ [e] ἀθετήσειν ὧν αἰτοῖ. τύπτει ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐπεφοίτα, λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν ἀλλά τινος Θεοῦ ἡδέσθαι τὰς παῖδας. ἐπαγγαλεύετο δ' αὐτὸς πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσειν τ' Ἀντώνιον. ὁ δ', τὴν μὲν κόρην ἠδέσθη μεταπέμψασθαι, γεγαμημένην Ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς οὐκ ἐξ πίστεως φυλαττόμενος. ἐπέστελλε δ' [f] πέμπειν τ' παῖδα σὺν ἐπιστολῇ, πρόφασις, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ἡρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρα τε καλλίστην ὄντα τ' Ἀριστόβουλον, ἐκπαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ ἡλικίαν προὔχοντα πέμπειν παρὰ τ' Ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλον [g] τότε Ῥωμαίων, ἕτοιμον δ' ταῖς ἐρωτικαῖς αὐτὸν ὑποδέξεσθαι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπεραπαλύπτως οὐκ ἐξ δύναμαι μελιζόμενον. ἀντιπράψειν οὖν, ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, Ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ.

ζ'. Τύπτει δ' παραιτησάμενον τ' Ἀντώνιον, ἔγωγε μὴ μάχεσθαι παντὸς ἀτιμάζειν τ' παῖδα καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν. ἀλλὰ καὶ τ' γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ὑποδῦναι ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ὑποδημήσῃ δικαίου ἢ τετιμημένῳ, [h] σύλλογον ποιησας τ' φίλων, ἐπῆρε πολλὰ τὴν Ἀλεξάνδραν· "κρύφα τε βουλεύσαι, λέγων, τῇ "βασιλείᾳ, καὶ διὰ τ' Κλεοπάτρας πράττειν ὅπως "αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δ' μειράκιον αὐτ' "αὐτοῦ φιλάδοι τὰ πράγματα δι' Ἀντωνίου, καὶ παῦ"τα βέλεσθαι μὲν ἐκείνῳ ἃ δικαίως, ὅπου καὶ τὴν "γυναῖκα [i] συναπεστερῆσθαι τ' ὕσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ τα"ραχὰς ὀφλεῖν τῇ βασιλείᾳ πραγματευούσῃ· πολλὰ πονή"σαντος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου κινδύνοις τοῖς ἐ τυχὼ"σιν, ἐ μέλλοι, ὑπομνημονεύσας αὐτὸς ὧν ἐ καλῶς ἐκεῖ"νη πράξειεν, ὑποψήσεσθαι δ' δίκαιος εἶναι σφὶ αὐτὰς, "ἀλλὰ καὶ νῦν, ἔφη, διδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερω"σύνην, καὶ πάλαι προκαταψήσασθαι τ' Ἀνάνηλον, παῖ"δὸς παντάπασιν ὄντος Ἀριστοβούλου." τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίου μάλιστα πεφροντικότος, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τ' συμπαραληφθέντων φίλων, ὑπεπλήσθη ἅμα, καὶ χαρᾶ τ' ἐ προσδοκηθέντων καὶ δέει τ' ὑποψίας, Ἀλεξάνδρα μὴ δακρύουσα ἀπελογεῖτο, "ὡς μὲν τ' ἱερωσύνης, φαμένη, πᾶν ὁ"ποιοῦν ὑπ' ἀδοξίας ἀποδύσαι, βασιλείᾳ δ' [k] μήτε "ὀφείλεσθαι, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσοίοι βέλεσθαι λαβεῖν, "καὶ νῦν ὑποχρεώσεως τιμῆς ἔχουσα, ἀρὰ τὴν ἀρχὴν "τὴν ἐκείνῳ, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν οὐκ ἐξ δύναμαι "μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἅπαντα τῷ ἡλίῳ θεῖσαν, "υἱῷ τε γενικημένῃ τῆς ἀνεψιότητος, δέχεσθαι μὲν εἰς τ' "ἦθος τὴν τιμὴν, ἔσεσθαι δ' πρὸς πᾶν ὑπήκοος, θαρσή"σειν δ' καὶ εἴ τι ἀρὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἄνοιαν αὐτῆς "παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' [l] ἀναξιοπαθείας δράσειεν."

quædam negotia venerat, ut vidit Ariſtobulum, & pueri venuſtate *plane* obſtupuit, & proceritatem *ejus* & pulchritudinem admiratus eſt, neque minus Mariamnem regis conjugem: ac ſe pulchrorum matrem natorum Alexandram exiſtimare præ ſe ferebat. Cumque illa cum eo in colloquium veniſſet, perſuadet ut depictas amborum imagines Antonio miſſum iret. iis enim viſis, nihil non ab illo impetraturam eſſe. His verbis elata Alexandra, picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immenſum exaggeraſſe, dicens non ab hominibus ſed à quopiam Deo natos videri ſibi pueros. eo enim animo ipſe id agebat, ut ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accerſere verecundatus eſt, quod ea Herodi nupta foret, & apud Cleopatram ex ejuſmodi re criminationes vitaret: ſed * ut puerum mitteret ſcripſit, idque honeſte fecit, addens, niſi grave videretur. His ad Herodem perlatis, haud *ſibi* tutum eſſe judicavit, forma & ætate flórentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem mittere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentiſſimum, eundemque paratum ut illo ad amores *ſuos* uteretur, & voluptates invere-cunde (quoniam quicquid ſibi lubebat facere poſſet) conquirentem. Reſcripſit igitur Herodes, ſi vel pedem è regione efferret adoleſcentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Judæis mutationes reſque novas *ſub* alio rege ſperantibus.

Ariſtobulum ad ſe mittendum poſtulat Antonius: ſed per Herodem ſtetit, quo minus mitteretur.

7. Cumque ita Antonio ſe excuſaſſet, ſtatuit *ille* puerum & Alexandram non omnino expertes honoris relinquere. Quin etiam uxore ejus Mariamne aſſiduis precibus illum obtundente, ut fratri ſuo pontificatum reſtitueret, cum & è re ſua eſſe judicaret, ut ei in honore conſtituto non fas ſit peregre abeſſe, convocato amicorum concilio graviter de Alexandra conquerebatur; dicens, "& "ipſam clam regno inſidiari, & per Cleopatram "id agere, ut ipſe regno exueretur, & adoleſcens "ope Antonii rerum adminiſtrationem ſuſciperet, "idque eam haud juſte conſtituiſſe, quando & fi"liam ſuam de honoris poſſeſſione deturbaret, & "tumultus faceret in regno, quod ille multis la"boribus ac periculis non levibus quæſiſſet, neque "tamen ipſum, memorem eorum quæ nefarie ege"rit, deſiturum eſſe ſemet illis æquum præbere, "ſed & nunc, dicebat, ſe filio ejus pontificatum "dare, atque antea Ananelum pontificem creaſſe, "quod puerulus omnino eſſet Ariſtobulus." Cum iſta non temere, ſed, quod maxime volebat, conſulto & cogitato diceret, ut mulieres & amicos qui *tum forte* aderant, falleret, Alexandra vehementer affecta tum gaudio ex iis quæ non exſpectaverat tum metu ne ſuſpecta foret, cum lachrymis pro ſe verba faciebat, dicens, "ſe de ſacerdo"tio quidem præ ignominia magnopere laboraſſe, "de regno vero nequaquam cogitaſſe, neque, ſi ad "ſe delatum foret, *illud* velle accipere, ut quæ ſa"tis honoris habuerit, quod ille principatum te"neret, & abunde ſecuritatis *ſuæ* familiæ, quod "is magis quam alii ad imperandum à natura fa"ctus ſit; atque nunc quidem ſibi gratum eſſe ho"norem in filium collatum, ſe vero ad omnia *poſt*"*hac* obedientem fore, veniamque petere ſi quid "propter generis neceſſitudinem ſuique nimiam "fiduciam rei indignitate commotus inconſultius "feciſſet." Poſt hoc colloquium, majori etiam cum

Herodes ſtatuit ab Ariſtobulo & Alexandra gratiam inire.

Herodis de Alexandra querela.

Herodi ſe excuſat Alexandra.

d Ἡγάδη τι τ' ὥρας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἠγάσθη in *cæteris.*

e Ἀθετήσειν ὧν αἰτοῖ.] Ἀτενιτέσειν *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) quod forſan olim margini appoſitum, ἐγγύησεσθαι ἔσεσθαι. Nam ἀθετέω cum genitivo conſtrui notavit *Suidas*, atque vocem per *fraudari* vel *fraudare* alicubi interpretatur *Valla*, ut dicunt *Lexicographi.* HUDS. Ἀτάνιτέσειν ὧν αἰτοῖ· *Zonaras p.* 235. A. SPANH.

f Πέμπειν —— εἰ μὴ] Quid ſi mutata paulum diſtinctione legatur, πέμπειν τ' παῖδα, σὺν ἐπιστολῇ πρόφασις, εἰ μὴ &c. *ut mitteret puerum, honeſtatis gratia addens, niſi* &c. HUDS. *in Add.*

* *Ut puerum mitteret ſcripſit,*] Scripſit ut aliquo honeſto prætextu puerum ad ſe mitteret, *Gelen.* cum honore, *Epiphan.*

g Τότε Ῥωμαίων,] Ἐν τῷ τότε Ῥωμ. *Busb.* τ' τότε Ῥωμ. *Vat.*

h Σύλλογον ποιήσας] *L. B.* σύλλογον δὲ ποι.

i Συναποστερῆσθαι] In marg. *L. B.* est συναποστερῆσθαι.

k Μήτε ἐπιλύεσθαι,] Μηδέποτε ἐπιλύεσθαι *Vat.*

l Ἀναξιοπαθείας] Mox infra c. 3. §. 2. ἀναξιοπάθ. & lib. 16. c. 7. §. 2. ut & lib. 18. c. 3. §. 4. ἀναξιοπάθειαν. SPANH.

m Καὶ

Gratia fide reconciliata.

cum ſtudio quam antea, fide invicem data in gratiam redierunt, omni ut videbatur ſuſpicione ſublata.

ἔτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες [m] καὶ πιστοτέρον ἢ πρότερον ἐν δεξιαῖς [n] διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

III. CAP III.

Quomodo Herodes Ariſtobulum pontificem conſtituit, & non multo poſt interficiendum curavit: utque coram Antonio cauſam ſuper Ariſtobulo dicebat. Deque Joſepho & Mariamne.

Herodes Ananelo pontificatum abrogat.

IGitur Herodes Ananelum pontificatu protinus abdicavit, qui non erat, ut prius retulimus, ex indigenis, ſed à Judæis oriundus ultra Euphratem in coloniam deductis. aliquammulta enim hujuſce populi millia circa Babylonem habitatum deportata ſunt: è quibus erat Ananelus, generis *inter eos* pontificii, quem Herodes jamdiu ſibi conſuetudine devinctum tenebat. Hunc ille quidem honoravit cum *primum* regnum adeptus eſt, ipſe vero *poſtea* honorem ei abrogavit, ut domeſticas turbas ſedaret, contra leges faciens. * haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit, ubi ſemel eum acceperit. Sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem violavit, abdicato Jeſu & fratre ejus Onia ſubſtituto: ſecundus vero Ariſtobulus Hyrcanum fratrem ſummovit; tertius autem Herodes principatum *ſacerdotii* Ariſtobulo puero reddidit.

Alexandra Herodi ſuſpecta obſervatur.

2. Et tunc quidem ſibi viſus eſt malis domeſticis remedium adhibuiſſe. neque tamen, ut par fuit, poſt gratiam reconciliatam à ſuſpicione vacuus erat, Alexandram tum ex præteritis conatibus cur vereretur ſibi juſtam cauſam eſſe arbitratus, tum ſi res novas moliendi occaſionem nacta ſit. Itaque juſſit eam in regia degere, neque quicquam * per poteſtatem facere. Quin & cuſtodes eam ita obſervarunt, ut nihil præter quotidianam vivendi conſuetudinem agere poſſet quod non reſciſceretur. Hæc omnia eam paulatim exacerbabant, odiumque *mox* ſuccreſcebat. Cum enim ſuperbia muliebri eſſet inflata, curam ſuſpicioſam ſibi adhibitam indigne ferebat, malens quidvis potius pati, quam ut fiduciâ privata, honoris ſpecie in ſervitute & formidine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatram, de rebus ſuis continenter conquerendo, & illam ut ſibi pro viribus ſubveniret orando. Illa vero juſſit, ut clanculum cum puero

Fugam adornat in Ægyptum.

ad ſe perfugeret in Ægyptum. id quod ei facere viſum eſt, & artem hujuſmodi comminiſcitur. Comparatis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in has ſcipſam & filium impoſuit, poſtquam famulis conſciis imperaſſet ut ſe noctu efferant. Erat autem inde iter eis ad mare, naviſque parata qua in Ægyptum navigaturi erant. Sed ejus famulus Æſopus, cum forte in Sabbionem ejuſdem amicum incidiſſet, quaſi cum conſcio lo-

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἡρώδης Ἀριστόβουλον ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, [o] ὄντα μὲν, ὡς καὶ πρότερον εἴπαμεν, οὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἀπῳκισμένων Ἰουδαίων. [p] ἐπεὶ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τοῦδε τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν ἦν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικὸς ὢν γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρώδῃ προσδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν [q] ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅπως τῶν παρόντων τὰς [r] οἰκείας παρεχὰς, παρανόμως ποιῶν. ὁ γὰρ [s] ἄλλως γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ προσλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν, καθίσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ὀνίαν· δεύτερος δὲ Ἀριστόβουλος Ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφὸν, Ἡρώδης δὲ τρίτος [t] ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί.

β'. Καὶ τότε μὲν ἐδόκει πεφεροντικέναι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ὁ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐν Ἀμφιλαγίᾳ ἀνυπόπτως διετέλει, τὴν Ἀλεξάνδραν δὲ τί τοῖς [v] ἐγκλεισθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ [x] λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἐζωσμένην δεδοικέναι. προσέταττεν οὖν ἔν τε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνουσαι ὅσοι εἰ τι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ἐπιτηδεύοιτο. πάντα πάντῃ κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίαι, καὶ μῖσος ἐπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἔμπλεως ὢσα γυναικεία, ὑπὸ τὴν ὑποψίαν ἐπιμελείας [y] ἀνηξιοπάθει, [z] πάντως ἔπινος ἀζιῶσα μᾶλλον, ἢ τὴν [a] παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς ὑπερεφία, μὴ δουλείας τῇ [b] φόβῳ καταζῆν. ἐπέμπετο οὖν ὑπὸ τὴν Κλεοπάτραν [c] ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ παρακαλοῦσα πρεσβοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσα σκέλυσιν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ποιεῖν, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν, παρασκευασαμένη, ποίησιν αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὑποπέμψασα τοῖς αἰκετῶν τοῖς συνειδόσι νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ὑπὸ θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον [d] ὡς Ἀμφιλεύσοντι εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλον [e] παρεσκευασμένον. ποιοῦσι Σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων Αἰσώπου οἰκέτῃ αὐτῆς ἀπαγγέλλει προσποιοῦν, ὡς εἰδότι φεύγους. πυθόμενος δὲ [f] Σαββίων,

καὶ

m Καὶ πιστοτέρον ἢ πρότερον] Illa ἢ πρ. ἢ πρότερον ἐν δεξιαῖς non agnoſcunt *Busb.* & *Zonar.*

n Διελύοντο,] Διελύθη *Busb.* & *Vat.*

o Ὄντα μὲν] Aut totam hanc periochen (ὄντα μὲν ὡς καὶ πρ. uſque ad ἐπὶ τῶν παῦσαι) tollendum eſſe exiſtimo, ut quæ olim in *Joſephi* codicibus non exſtiterit, quod in *Epiphanii* verſione de illa nec vola, quod dicitur, nec veſtigium apparet: aut legendum, hac ead. §. οὐκ ἀρχιερατικῆ γένους, καὶ πάλαι &c. & vertendum, *inde Ananelus, erat non quidem ex pontificio genere, quamvis* (ita hoc loco καὶ pro καίπερ reddendum eſt) *ob veterem conſuetudinem Herodi eſſet in pretio. Phaletranus* in *Diſſert.* de *Ablatione ſceptri* &c. Verum quid vetat, quo minus ἀρχιερατικῆ γένους retineamus, cum verba intelligi poſſint de genere pontificali Judæorum Babyloniorum, non Judæorum familiæ Aſamonæorum, qui quidem illuſtres erant, cæterique omnes, ſi cum iis contendantur, pro obſcuris & ἀσημοτέροις habendi.

p Οὐ γὰρ —— ἀπῳκίσθησαν,] Conf. ſup. c. 2. §. 2. SPANH.

q Ἐτίμησεν] Ἐτίμησε τὸν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς ἦν κατέλυσεν *Vat.*

r Οἰκίας παρεχὰς,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* οἰκείας in *ceteris.*

* *Haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit,*] *Id eſt, non* enim *ſine injuria quiſpiam* &c.

s Ἄλλως γέ] Sic lego. ἄλλος γέ τις in libris. *Epiphanius* vertit, *nam non licebat aliquem honore ſemel accepto privari.* At *Seldenus* in hunc modum, *neque enim ſolebat honor hic ſemel aſſumptus abrogari.*

t Ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν] Sic in *pleriſque.* προσλαβὼν τὸν ἀρ. Ἀ. τῷ παιδὶ, τότε μὲν ἐδόκει *Busb.*

v Ἐγκεκλεισθεῖσιν] *L. B.* ἐγκεκλεισθεῖσιν.

x Λάβοι] *L. B.* λαβοῖεν.

* *Per poteſtatem facere.*] *Vel*, ſuapte auctoritate.

y Ἀνηξιοπάθει,] Conf. ſupr. c. 2. §. 7. SPANH.

z Πάντως ἔτι] Πάντως ἔτι σῶσαν *Busb.*

a Παῤῥησίας] *L. B.* παῤῥησίας.

b Φόβῳ καταζῆν.] Φόβον *Busb.* & *Zonar.*

c Ἐν οἷς εἴη συνεχῶς] Forſan aliquis malit, ἐν αἷς εἴη συνεχῶς.

d Ὡς Ἀμφιλεύσοντι] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Zonar.* & *Epiphan.* ὡς Ἀμφιλεύσοντι in *ceteris.*

e Παρεσκευασμένον.] Sic *Vat.* & *Busb.* προσκευασμένον in *ceteris.*

f Σαββίων,] Σαβίων *Busb.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* libris.

g Ἰταλο-

καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς Ἡρῴδῃ πρότερον, ὅτι τῶν ἀπεκτονότων Ἀντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμακείαν εἷς ἐνομίζετο, τὸ μισοῦ[ν] [g] ὑπαλλάξεσθαι [h] τῇ πρὸς τὴν μίσησιν δόξῃ προσεδόκησε. καὶ καταλέγῃ τῷ βασιλεῖ τὴν Ἀλεξάνδρας ἀπόκλισιν. ὁ δέ, τὴν μὲν ἔως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δράσαντος συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδέν, εἰ καὶ σφόδρα [i] βουλόμενον [k] αὐτῷ [l] ἀφθῆναι, τολμήσας· οὐ γὰρ ἀναχάσθαι Κλεοπάτραν αἰτίαν ἔσχε τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν· ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἀπιστείας αὐτοῖς συγγνωσκέναι· προύκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον σκοπὸν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τὴν σκιωποηγίας ἑορτήν, [m] ἣν δὴ ἔστιν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τετιμένη, τούτους τοὺς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς [n] εὐφροσύνας αὐτός τε ἦν τὸ λοιπὸν πλῆθος ἅπαν. ἐκίνησε δὴ αὐτὸν ὅμως καὶ τὰ τούτων ἀπιστεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξυνόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον Ἀριστόβουλος, [o] ἑβδομον ἀπὸ τοῖς δέκα [p] γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνήλθεν ἐπὶ τὸ βωμὸν σωτηρίοις τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν σκῆπτρα, κάλλει τε καλλίστου, καὶ μεγέθει τελέου ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεράγων, τάχα μὲν [q] περὶ ἧς ἡμᾶς ἀξιοῖ λόγος πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ ἀφαίνων, ὁρμή τε τῶν πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγίνετο, καὶ τῷ Ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων [r] ἐναργὴς μνήμη παρέσῃ. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς ἀληθείας, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς ἀθρόως εἰς αὐτὸν ἀφιέντες ἀκοαῖς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ ἡδέως τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ προπετέστερον [s] ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ πεπονθέναι ὁμολογίαν. ἀπὸ τούτοις πᾶσιν Ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν λοιπὸν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσεσθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιάσι μὲν ἐν Ἱεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τὴν Ἀλεξάνδρας, φιλοφρονέμενοι τὸ μειράκιον καὶ προελθόντες εἰς [t] ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμοι λοιπὸν συμπαίζειν τε [v] νεανιεύεσθαι κεχαλασμένως σκεύῃ. ἦν δὲ πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματι θερμοτέρᾳ τυγχάνοντι, σωθέντες πάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες· καὶ τε [vv] κολυμβήθρας ἀπεστέγαστο, ἀλλὰ μεγάλαι πρὸς τῷ αὐλίῳ ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τὸ μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων [x] τοὺς νεανίσκους τοὺς οἰκετῶν τε φίλων· ἔπειτα προσαχθέντων καὶ τοῦ μειρακίου τῷ καὶ τὴν Ἡρῴδου παροξυσμοῦ, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπιτέτακτο, σκότους [y] ἐπιχωροῦντος, βαρυοῦντες ἀεὶ τε βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νικώμενον, οὐκ ἀνῆκαν ἕως τε παντάπασιν ἀποπνίξαι. [z] καὶ διεφθάρη μὲν ἔτως Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα [a] μὲν ἄπαντα βιοὺς ἔτη, τὴν δὲ ἀρχιερωσύνην καθ' ὅλων ἐνιαυτὸν, ὃν Ἀνάνηλος ἐκόμισατο πάλιν.

δ'. Ἐξαγγελθέντος δὲ πάθους τοῖς γυναιξὶν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρῆνος ἦν καὶ [b] ἀπὸ τοιμένου

queretur rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi inviſus eſſet, quod unus eorum eſſe putaretur qui Antipatri venenum porrexiſſent) ſperavit hujus indicii benevolentia ſeſe odio regis liberaturum. Regi itaque Alexandræ conſilium narrat. Ille vero paſſus eam uſque ad *rei* aggreſſionem procedere, cum jam in eo eſſet ut fugeret eam deprehendit. Delictum tamen ei condonavit, nihil duri, quamvis libenter in eam animadverſurus eſſet, *ſtatuere* auſus: († non enim Cleopatram, propter ſuum in eum odium, laturam putabat, ut illa accuſaretur) quin ea animi magnitudine videri voluit, ut eis clementia ignoviſſe putaretur: ſed omnino adoleſcentem è medio tollere ei propoſitum erat. Verum ut probabilius latere poſſet, non ſtatim id, neque mox poſt illa quæ perpetraverant, faciendum videbatur. *A ſervo proditure ei. que metu Cleopatræ ignoſcit Herodes.*

3. Cumque jam inſtaret umbraculorum feſtum, quod apud nos maxima cum ſolennitate ſervatur, eos dies præteriit, atque voluptati una cum populo ſeſe dedidit: quæ tamen res in cauſa fuit, ut eum invidia manifeſte ad id quod ſtatuerat celerius exſequendum incitarit. Nam adoleſcens Ariſtobulus, annos ſeptemdecim natus, cum ad aram ex lege ſacra facturus aſcendiſſet, & veſtitu pontificio indutus, & religionis ceremonias rite peragens, tam pulchritudine quam magnitudine ætatem antecellens, neque non in forma plurimam generis ſui nobilitatem oſtendens, tum multitudo & impetu quodam mentis & voluntate in eum ferebatur, eiſque non obſcure avi ejus Ariſtobuli facta in memoriam redierunt. victique paulatim quo erant in ipſum animo palam faciebant, gaudentes ſimul & mœrentes fauſtiſque acclamationibus preces miſcentes, adeo ut populi in ipſum benevolentia facile perſpiceretur, & plus juſto *uti* in regno viderentur beneficiorum *prius* acceptorum teſtificationi ſtudere. His omnibus de cauſis decrevit Herodes, quod inſtituerat adverſus adoleſcentem perficere. Itaque feſtis tranſactis, cum Hierichunte epulatus eſſet ipſos excipiente Alexandra, id agebat ut blanditiis adhibitis in locum ſecurum adoleſcentem proliceret. quo facto ita ſe comparabat, ut ſimul cum eo luderet & juvenili licentia uteretur ad eum delectandum. Cum autem loci natura paulo æſtuoſior eſſet, congregati cito exierunt præ languore, & piſcinis adſtantes, quæ ſatis magnæ aulam circumfluebant, plagæ meridionalis calorem maximum refrigerabant. ac primum ſpectabant quoſdam è ſervulis & amicis *ſuis* natantes: deinde poſtquam provocante Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuiſſet, amici *Herodis*, quibus id negotii mandatum, cum jam tenebræ eſſent, per luſionis ſpeciem deprimere & mergere hatantem non prius deſtiterunt, quam eum plane ſuffocaſſent. Atque ita quidem exſtinctus eſt Ariſtobulus, cum annos in univerſum octodecim vixiſſet, & pontificatum anno tenuiſſet, quem Ananelus iterum ſuſcepit. *Ariſtobulo Herodes inſidias ſtruit. Ariſtobuli mors.*

4. Cum autem id quod accidiſſet mulieribus nunciatum eſſet, ſtatim quidem ex mutatione in- *Luctus Alexandræ ex morte Ariſtobuli.*

---

g Ὑπαλλάξεσθαι] Ὑπαλλάξασθαι *Vat.* & *Gall.*

h Τῇ πρὸς τὴν μίσησιν δόξῃ] Ita ex *L. B.* Nam alii habent τῇ πρὸς τ. μ. δόξαν. HAV.

i Βουλόμενον] Forſan βουλομένῳ, ut apud *Ælianum*, εἴ σοι βουλόμενον ἐστὶν.

k Αὐτῷ] *Gen.* αὐτοῦ.

l Διαφθῆναι, τολμήσας·] Διαφθεῖναι *Busb.*

† *Non enim Cleopatram.*] *Vel*, non enim laturam Cleopatram putabat, ut illa *ideo* accuſaretur quod ipſum odio habuerit.

m Ἑορτὴν —— τηρεῖται,] Conf. ſup. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

n Εὐφροσύνας] Forte ἀφροσύνας. COCC.

o Ἑβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος,] At ne Sacerdotes quidem ante vigeſimum ætatis annum fas fuiſſe munere ſacerdotali fungi tradunt Talmudici. REL.

p Γεγονὼς] Scribe γεγονὸς. COCC.

q Περὶ ἧς λόγος] Περὶ τὸ λόγου *Busb.* & *Vat.*

r Ἐναργὴς μνήμη παρέσῃ.] Ἐναργὴς ἡ μνήμη *Busb.* & *L. B.*

s Ἐν βασιλείᾳ] Forte ἢ ὡς βασιλέα. COCC.

t Ἀδεᾶ τόπον,] Ita *Busb.* prout ſupra alicubi. ἀδῆ in *Editis Aliiſque.*

v Νεανιεύεσθαι κεχαλασμένως] Ἐνεανιεύσθαι Zonaras de Herode in narratione hujus facti p. 236. B. SPANH.

vv Κολυμβήθρας] In Jordane ſuffocatum Ariſtobulum ſcribit auctor כרוי כלבי בית שני Chronici regum templi ſecundi pag. 104. 1. Sed non tanti eſt, quiſquis ille eſt, ut Joſepho opponi mereatur, quem ipſe citat. Joſephus hic contrarium teſtatur, & ultimo capite libri XX Antiqq. ἀνεῖλεν αὐτὸν ὁ Ἱεριχοῦ στρατηγὸς μηχανησάμενος· κολυμβῶντα, *ſuſtulit illum dolo Jerichunte natantem.* REL.

x Τοὺς νέους τε οἰκετῶν καὶ φίλων] Τοὺς νεανίσκους τε οἰκετῶν καὶ φίλων παρόντας *Busb.* τοὺς νέους τ. οἰ. κ. φίλων *Vat.* ſine παρόντας.

y Ἐπιχωροῦντος,] *L. B.* ἐπιχωροῦντος.

z Καὶ —— πάλιν.] Conf. ἀλλαχ. lib. I. c. 22. §. 2. SPANH.

a Μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη.] Οὐ πάντα *Busb.* ὅπου τε ὀκτωκαίδεκα ἐνιαυτοὺς *Zonar.*

b Ἐπὶ προκειμένῳ] Ita *Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἔτι in *Editis Aliiſque.*

exspectata fletus fiebat & luctus continuus super mortuo ante oculos jacente; totaque urbs sparso rumore graviter dolebat, unaquaque domo calamitatem tanquam propriam & non alienam deflente. Sed in primis Alexandra, ubi filii interitum rescivit, vehementer affecta est; majorem etiam dolorem capiens, cognito quo modo res perpetrata erat, cæterum necesse habens omnia patienter ferre, mali gravioris metu. Et sæpe quidem eo ventum est, ut sibi manus afferendo vitam finiret, tamen se cohibuit si forte vivendo posset opis aliquid conferre ad ultionem ejus qui per insidias injuste peremptus erat; propterea magis vitam retinebat: ac, dissimulando se scire filium de industria necatum fuisse, existimabat hoc sibi satis esse ut aliquando factum ulcisci posset. Et illa quidem se reprimebat, † ne eum suspicaretur. Herodes vero omnibus qui foris essent fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuisse, non solum id agendo ut nihil ad luctus *solennes* deesset, verum etiam lachrymas emittendo, & se ex animo vereque lugere ostendendo. ac fortasse à dolore victus fuerit ad conspectum exstincti in flore ætatis & pulchritudinis, tametsi arbitraretur pueri mortem sibi in securitatem cedere: sed perspicuum erat ista ab eo facta esse, ut semet expurgaret. Atqui præcipue in funeris magnificentia modum excessit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando quam in magna aromatum vi congerenda, plurimisque cum eo sepultis ornamentis; adeo ut * mulieribus excusserit mœstitiam & dolorem, atque hac *saltem* parte solamen eis præbuerit.

Herodis dissimulatio.

IV. *Insidias Herodis filiique necem Cleopatræ per literas significat Alexandra.*

5. At hujusmodi nihil vincere & lenire quidem potuit Alexandram; sed indies magis magisque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat & pervicacem: atque adeo per literas Cleopatræ significat Herodis insidias, filiique interitum. Illa vero, quæ jampridem Alexandræ precibus satisfacere cuperet ejusque vicem doleret, eam rem pro sua habebat, & Antonium ad pueri necem ulciscendam impellere non desinit: haud enim æquum esse, *dictitabat*, ut Herodes, qui opera ejus regnum ad se nihil pertinens adeptus est, ejusmodi scelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad causam super Aristobulo dicendam veniat: insidias enim, si ab ipso factæ fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen & Cleopatræ simultatem veritus, quæ Antonium in se incitare non intermitteret, statuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Josepho avunculo suo principatus & rerum procuratione, ei arcane præcepit, ut, si quid ipse ab Antonio passus esset, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore devinctum esse, ut contumeliam timeret, si se mortuo illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. summatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulierem ferebatur, cum olim *aliquid* de ejus pulchritudine inaudiisset. Et quidem Herodes, his præceptis, cum spe de summa rerum dubia ad Antonium proficiscitur.

Antonius Herodem ad causam dicendam evocat.

Herodis mandatum secretum de conjuge occidenda.

6. Josephus autem, cum regni negotia administraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, & quod negotia id postularent & homœstas & dolentes in stuporem dederit.

Josephus arcanum detegit.

τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄχετον· ἥτε πόλις ὃ λόγῳ ἀφθονίᾳ κατερήλη, πάσης ἑστίας οἰκειωμένης τῷ συμφορᾷ ὡς σὸν ἐπ' ἀλλοτρίῳ ἡγουμένῳ. Ἀλεξάνδρα ἡ καὶ μᾶλλον σκηπτὴς ἐῶ σιωπᾷ τ ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀλγουῦν σκ ἔ γνώσκειν ὅπως ἐπράχθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ ἢ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος κακοῦ ὑποδοκίᾳ ποιουμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ἀφαγεάψασθαι βίον, ἐπίσησε δ' ὅμως εἰ διὰ ζῶσα ὑποσαρκέσαι τῷ κατ' ὀπιβουλῶ ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τό τι πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκρέτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑπονοίαν [c] ὀπιδῦναι ἔ κατὰ ὑποίησιν ὑπολέσθαι τὸν υἱὸν ἑκασίοις εἰς δικαιρίαν [d] ἀμύνης [e] ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑπονοίαν. Ἡρῴδης ἢ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς [f] ἐπεσκεύαζετο, μὴ μετὰ ὑποίησις ἡδέσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ἀπτηδεύων μόνον ἀλλὰ καὶ θάκρυσι χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινὴν. τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ὑποκλύντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς τ ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο· [g] δῆλον δ' ὡς ὑπολογίαν αὐτὰ πραγματευόμενος. τάχα μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον [h] ὑπερεδείκνυτο, πολλὴν μὲν τῷ θησαυρῷ περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολλῷ ἢ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς σκοπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν γυναιξὶν ἀληθοῦς, καὶ θησαυρίσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

5. Τῶν δ' Ἀλεξάνδραν ἤπησε μὲν ὐδὲν τ τοιούτων, ἀεὶ ἢ ἐ μᾶλλον ἡ μνήμη ἔ κακῶ παρέχουσα τῷ ὀδυνᾶν ὀδυρῶν ἐπαίῃ ἐ φιλόνεικον· καὶ χεάφει τῷ ὀπιβουλῶ Ἡρῴδῃ τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τῶν ἀπωλείαν ἔ παιδός. ἡ ἢ, καὶ πάλαι πευθομένη πεσαρκέσαι δεομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρουσα τ Ἀλεξάνδρας, [i] αὐτῆς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Ἀντώνιον σὸν ἀνίᾳ πίσασθαι τ φόνου ἔ παιδὸς [k] παροξύνουσα. ἐνδ ἄξιον Ἡρῴδῃ, δ' αὐτὸ καθαιρέσεως βασιλέα τ ὐδὲν πεσηκόσης ὀρχῆς, εἰς τὰς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ὀπιδεικνύσθαι ἀνομίας. τούτοις ἀναπηδῶμενον Ἀντώνιον, ὡς ὅτι Λαοδικείας ἐλθὼν τ εἰς Ἀριστόβουλον [l] ἀπολογήσεσθαι· πεπράχθαι γὰ σὸν ὀρθῶς τῷ ὀπιβουλῷ, εἰ δ' αὐτὸ γέγονεν. ὁ ἢ τῷ τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ἃς σὸν ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακηθῶς αὐτῷ τ Ἀντωνίου ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν· ὐδὲ γὰ ἄλλό τι πράξειν ἐνῆν· καταλιπὼν ἢ τ θεῖον αὐτῷ Ἰώσηπον ὀπίτροπον τ ἀρχῆς ἐ τ ἐκεῖ πραγμάτων, ἐνετείλατο λεληθότως, [m] εἴ πάθῃ τι παρ' Ἀντωνίου, θησαυρήματα [n] καὶ τὴν Μαριάμμη ἀνελεῖν. [o] ὅτως τε γὰ ἔχειν φιλοστοργως πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ ἐ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ παραδάζοιτο. τὸ ἢ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Ἀντωνίῳ πρὸς τὴν ἄνθρωπον, [p] ὅτι ἐ πάλαι θησαυρῶν ὑπὲρ τ ὀμορφίας ἐτύγχανεν. Ἡρῴδης μὲν ἀν ὀπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας σὸν ἀσφαλεῖς [q] ἔχων [r] ὑπὲρ τ ὅλων, ἀπῄει πρὸς Ἀντώνιον.

5. Ὁ ἢ Ἰώσηπος ὅτι τ διοικήσεως [s] ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ἅτε τὸν συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμη, πρός τι πραγματείας ἐ τιμῆς ἕνεκεν τοῦ ἐδέ-

c Ἐπιδῦναι] *L. B.* ὐδῦναι.

d Ἀμυνὴς ἐνομίζετο.] Ἰλεων καὶ ἀμυνὴν (*Gen.* ἀμυνὸν) εἶναι infr. lib. 19. c. 4. §. 6. SPANH.

e Ἐνομίζετο.] *L. B.* νόμιζε.

† *Ne eum suspicaretur.*] Dicere vult, astute & magnanime odium atque suspicionem de Herodis perfidia texisse Alexandram. HAV.

f Ἐπεσκεύαζετο] Ἀπεσκευάζετο *Bas.* Ἡρῴδης ἢ πάντα ἐπετήδευεν, ὑποκλυαζόμενος [*amoliens*] τὴν ὑπόνοιαν, καὶ ὅακρύων, καὶ συγχεόμενος &c. *Zonaras.*

g Δῆλον δ' ὡ. ὑπολογίαν] Aliquis forsan malit, δῆλος δ' ὢν εἰς ὑπολογίαν ταῦτα πραγματεύόμενος.

h Ὑπερεδείκνυτο,] *Lugd. Bat.* ἐπιδείκνυτο.

* *Mulieribus excusserit mœstitiam & dolorem,*] *Vel*, mulieres mœstas & dolentes in stuporem dederit.

i Αὐτῆς] Αὐτῆς *Gen.* forte αὐτῆς. SPANH.

k Παροξύνουσα.] Ἐρεθίζουσα *Busb.* atque ita legisse videtur *Zonaras.*

l Ἀπολογήσασθ·] *L. B.* ὑπολύσασθ.

m Εἰ πάθῃ] Εἴ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίῳ *Busb.*

n Καὶ τὴν] *L. B.* interserit αὐτὸν.

o Οὕτως τε] *L. B.* αὐτός τε.

p Οὐ καὶ πάλαι] Ita lego pro ὅτι καὶ ex *Epiphanio*, qui vertit, *cum olim* &c.

q Ἔχων] Ita distinxi. antea erat, ἔχων, ὑπὲρ τ ὅλων ἀπῄει.

r Ὑπὲρ τ ὅλων,] Ὑπὲρ τ ἄκρων *Busb.*

s Ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων,] Τῶν post ὢν addunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

t Καὶ

ἔδει βασιλεύσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, [z] καθὴκ εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆ Ἡρῴδε φέρειν αὐτῷ διάνοιαν καὶ φιλοστοργίας. ἐξειρωνευομένων δ' [y] γυναικείως τὰς λόγους, καὶ μάλιστα τῆ Ἀλεξάνδρας, ὑπερεπαινέσαι ὁ Ἰώσηπος ἐπιδεῖξαι τῷ Ἀντωνίῳ τὴν βασιλέως, προήκειν καὶ τὰ περὶ τῷ ἐντολῷ εἰπεῖν, πρὶν αὐτὰ πιάμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ παρ' οἱουσοῦν δεινὸν σὺν ἀξιοῦται· οὐδὲ θανάτῳ ἀφίζυχήναι. ταῦτα μὲν ὁ Ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκὸς, ἐπὶ τὸ φιλόστοργον τῆ περὶ τὴν Ἡρῴδην ἀφορμῆσαι· τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑπερήσθαι ἀπωλείας καὶ θανάτῳ τυραννικῷ, [x] προσλαμβάνεσθαι, χαλεπὸν τὴν ὑπόνοιαν ἔ ῥηθέντος εἶχον.

ζ. Ἐν δὲ τούτῳ ὁ λόγος ἐχώρει καὶ τὴν πόλιν ὅτι Ἱεροσολυμιτῶν πᾶσα τὸν ἐν ἔχθρᾳ τὴ Ἡρῴδην ἐχόντων, ὡς Ἀντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν [w] ἀποκτείναιεν. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν [v] ἐπάραξεν, ὡς εἰκὸς, τὰς περὶ τὸ βασίλειον, [u] μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. Ἀλεξάνδρα δὲ ὁ τὴ Ἰώσηπον ἀναπίθηκε, τὸν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐτοῖς [b] συμφυγεῖν τοῖς σημείοις καὶ Ῥωμαϊκῆ πάσμασιν, ὁ τότε περὶ τὴν πόλιν ὄντι Φρυγῶν τὸ βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, [c] ἡγεμόνι Ἰουλίῳ. Ἀφ' ὧν τοῦτο πρῶτον μὲν, εἰ καί τις ἀπαντήσειεν [d] παραχὴ περὶ τὸν αὐλὸν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἀφίξειν αὐτοὺς Ῥωμαίων δύμενοι ἔχοντες· ἔπειτα καὶ [e] πεύξεσθαι πάντας ἡλπικέναι, τὸν Μαριάμμην Ἀντωνίῳ γεγαμηκότα, ὃν ἂν ὁ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνάμει βασιλικῇ γεγονόσιν.

η. Ἐπὶ τούτων δὲ τὸ λογισμοῖν [f] πεπυσμένοις αὐτοῖς, γράμματα παρὰ Ἡρῴδου περὶ τὸ ὅλων [g] ἀφίκετο, τὸ φήμης ἔσεσθαι καὶ τὸ προληφθέντων. ἐπιδὴ γὰρ ἐλθεῖν παρ' Ἀντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἀπὸ τὸ Ἱεροσολύμων· ταχὺ δὲ τὸ ὁμιλίας παρεσκεύασε μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τὸ Κλεοπάτρας λόγοι [h] πρὸς τὴν [i] ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἦσσον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Ἀντωνίῳ βασιλέα φέρειν τὸ κῆ τὴν ἀρχὴν γεγημένων δίκας ἀπαιτεῖν, ἔτως γὰρ ἂν ὧδε βασιλεὺς εἴη· δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τὸ ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δὲ αὖτε καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ [k] μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆλ τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' Ἀντωνίῳ, [l] συνθωκῶν ἐν τῇ Δαφνώσεσιν, καὶ συνεστιώμενον ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, [m] καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς Δαβόλας αὐτῷ τὸ Κλεοπάτρας ὄσης· [n] ἢ, πόθῳ τῆς χώρας [o] ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγράφεσθαι, πάντα τρόπον [p] ἐπιβουλὰς σκεπτῶν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέν τοι τυγχάνων Ἀντωνίῳ, μηδὲν ἐπὶ προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ τὸ ῥᾴδιον ἥξειν, βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσληφθῆναι τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Ἀντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ ἀφ' τούτου παρηρημένος ὁμῶς καὶ ἀποσκιδασαμένης τὰς ἐπιτυχίας, ἃς ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἐποιεῖτο.

nos quem reginæ ab ipso haberi oportuit, eò devenit ut sæpe memoraret Herodis erga ipsam benevolentiam & amorem. Cumque illæ, præsertim Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Josephus monstrandi regis animi plus justo cupidus, eò provectus est etiam ut ea detegeret quæ sibi data in mandatis essent, illa in argumentum patefaciens, quod nec sine ea vivere posset, neque si quid gravius pateretur ab ea disjungi vellet. Hæc quidem Josephus. Mulieres vero, ut verisimile erat, non ad vehementiam amoris quo tenebatur Herodes, sed ad *facti* atrocitatem animum advertentes, ac quasi illo mortuo ipsis pereundum esset & tyranni crudelitate moriendum, ex dictis ad gravissima quæque suspicanda adductæ sunt.

7. Interea rumor per urbem Hierosolymitarum sparsus erat ab Herodis inimicis, illum cruciatu & morte ab Antonio affectum esse. Qua ex fama, ut par fuit, tota regia perturbata est, præsertim feminæ. Itaque persuasit Alexandra Josepho, ut ex regia egressus sese una cum ipsis sub legionis Romanæ signa reciperet, quæ tum ad urbem regni tuendi gratia Julio duce castra habebat. Sic enim primùm, *dicebat*, si quis in aula tumultus oriretur: ipsos tutius acturos in Romanorum benevolentia: deinde sibi spem factam esse omnia se consequuturam si Mariamnem vidisset Antonius, per eumque principatum recuperaturos, & nulla re carituros quæ in nobilitate regia educatis digna foret.

Rumor varius de morte Herodis.

Alexandræ consilium irritum.

8. Cum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt ab Herode de toto negotio literæ, priori etiam rumori plane contrariæ. Ut enim venit ad Antonium, eum statim donis (quæ Hierosolymis apportaverat) sibi conciliavit: ac statim ut cum eo colloquutus est, effecit ut ei ne succenseret quidem aut irasceretur; atque Cleopatræ verba parum valebant adversus ea quibus benevolentiam ejus demerebatur. Negabat enim Antonius decere à rege rationem eorum reposci, quæ gessisset in imperio, ita enim ne regem quidem eum fore; atque par esse ut qui honorem ei dederint & potestatem tribuerint, ea *quam liberrime* uti sinant. Idem etiam Cleopatræ nequaquam convenire dicebat in factis principum esse curiosam. Hisce de rebus scripsit Herodes, necnon alios honores ei ab Antonio habitos memoravit, ut pro tribunali illi assideret, & quotidie conviviis ejus interesset, atque ista ab eo assequeretur, infensa licet atque ipsum incusante Cleopatra; quæ, regionis cupiditate petens atque contendens ut sibi regnum obveniret, modis omnibus studuerat ut eum è medio tolleret. Verum sibi æquum habenti Antonium nihil gravius jam exspectandum esse, sed brevi venturum, firmiore illius erga regnum resque suas fretum benevolentia, & Cleopatræ nullam amplius plus habendi spem reliquam esse; cum Antonius, vice eorum quæ postulaverat, Cœlen-Syriam ei dederit; atque adeo simul iratam lenierit feceritque ut à petitione regni Judææ desisteret.

Antonium Herodes muneribus placat & sibi conciliat.

Herodis literæ ad amicos suos de honoribus ipsi ab Antonio habitis.

9. His

---

z Καθὴκ εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθιεὶς συνεχῶς in *Editis Aliisque.*

y Γυναικείως] Τῶν γυναικῶν *Busb.* & *Epiphan.* Vulgata lectio bene ferri potest.

x Προσλαμβάνεσθαι,] Προσλαμβάνουσαι *Vat.*

w Ἀποκτείναιεν.] Ἀποκτείνοι *Busb.*

v Ἐπάραξεν,] Ita *MSS.* ἐξέραξεν in *Editis.*

u Μάλιστα δὲ] Μάλιστα δὴ καὶ τὰς γ. *Vat.*

b Συμφυγεῖν τοῖς σημείοις] Προσφυγεῖν *Vat.*

c Ἡγεμόνι Ἰουλίῳ.] Ἡγεμόνα δὲ Ἰούδα *Vat.*

d Παραχὴ] Ita *Busb.* παρωχὴ in *Editis Aliisque.*

e Πεύξεσθαι πάντας ἡλπικέναι,] Πεύσεσθαι *Busb.*

f Πεπυσμένοις αὐτοῖς] Οὖσιν pro πεπυσμένοις habet *Busb.*

g Ἀφίκετο τὰ φ. σὺν τῷ προληφθέντων *Vat.*

h Πρὸς —— ἐδυνήθησαν.] Πρὸς τὸν ἐξ ὑπάτου διαφωνίαν ἧττον ἰσχύσαι *Vat.* σὺς τὸν ὑπάτου διαφωνίαν ἧττον ἰσχύσαι *Busb.*

i Ἐξ ὑπάτων] *L. B.* ἐξ ὑπάτου.

k Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι] Μὴ πολυπραγμονεῖν τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς συμφέρειν *Vat.*

l Συνθωκῶν ἐν ταῖς Δαφνώσεσιν,] Usitatius συνθωκῶν. in *Busb.* & *Vat.* συνθηκῶν. HUDS. M. Antonio adsidens in conventu, seu disceptationibus Judiciorum h. e. pro tribunali. Sic Zonaras p. 237. A. συνεδρεύειν αὐτῷ ἐν ταῖς Δαφνούσσαις· SPANH.

m Καὶ τούτων] Καὶ τούτων ὅπως τυγχάνοι, χαλεπῆς *Vat.* καὶ ὅτι τούτων τυγχάνει, καὶ ταῦτα ἡ Κλεοπάτρας χαλεπῆς ὄσης αὐτῷ σὺς Δαφνοῖς *Zonar.*

n Ἢ, πόθῳ δὲ χώρας] Πόθῳ γὰρ χώρας (absque ἡ) in *Cod. Vat.*

o Ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν] Ἐξαιτουμένη δὲ αὐτὴ τὴν β. *Busb.*

p Ἐπιβουλὰς σκεπτῶν ποιεῖσθαι.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* in *reliquis* deëst ἐπιβουλὰς. præterea ποιῆσαι pro ποιεῖσθαι habet (præter *L. B.* quoque) *Busb.*

Accusatio contra Josephum & Mariamnem instituta.

9. His literis allatis, ardor ille ad Romanos se recipiendi, tanquam mortuus esset *Herodes*, statim restinctus est. neque tamen non rescitum est illorum consilium. Nam postquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiscente, in Judæam rediit, ejus soror Salome & mater ei protinus Alexandræ institutum declararunt: & insuper Salome contra maritum suum Josephum criminationem protulit, quod frequenter cum Mariamne consuetudinem habuerit. Ista autem hac de causa dicebat, quòd ei jampridem infensa erat, propterea quod inter earum contentiones, illa, plus justo fastidiosa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes vero, qui in

Mariamne apud Herodem sese excusat, & cum eo in gratiam redit.

Mariamnem semper ardore flagrabat amatorio, statim turbatus est, & obtrectationis impatiens erat: verum semet cohibens, ne quid propter amorem temere committeret, vehementi affectu & æmulatione incitatus, Mariamnem seorsum interrogavit de congressibus cum Josepho. Sed ea jurante, & omnia quæ infontibus inesse solent ad sui purgationem allegante, regi paulatim persuadebatur, & ira sedabatur, vincente eum conjugis amore eousque ut sese excusaret, quòd iis quæ audierat credidisse videretur, ejusque modestiæ magnas gratias ageret, & singularem suum erga ipsam amorem & benevolentiam fateretur: denique, ut plerumque fit in amoribus, in lachrymas & mutuos complexus magno affectu evaserunt. Cum autem rex *id ageret ut* magis magisque ei fidem faceret, eamque ad ipsum redamandum pertraheret: *sane* non est amantis, inquit Mariamne, in mandatis dare, ut, si quid ipsi gravius accideret ab Antonio,

Postea ob verbum sibi elapsum in vitæ periculum venit.

ego una peream nihil commerita. Hoc elapso verbo, rex percussus eam statim de manibus dimittebat, & vociferabat, atque ipse sibi capillos vellebat: manifestum se dicens indicium habere Josephi cum ea consuetudinis. nunquam enim enunciaturum fuisse quæ seorsum audiisset, nisi magna illis apud se invicem fides fuisset. Sic affectus parum abfuit quin uxorem occideret. Illius autem amore victus, postquam se dolenter & ægre continuisset, hunc impetum reprimebat: veruntamen Jo-

Herodes Josephum necari jubet, & Alexandram in custodiam dat.

sephum, ne in conspectum quidem suum admissum, necari jussit; & Alexandram, tanquam omnium causam, in custodiam dedit.

Θ'. Τούτων τ γραμμάτων ἀπενεχθέντων ἐπαύσατο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἦν ὡς ἀπαλωλότ@ εἶχον καταφυγεῖν ὅπῃ τὰς Ρωμαίους. ἐ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ βουλή. ἀλλ' ἐπεὶ ἀπεπέμψας ὁ βασιλεὺς Αντώνιον ὅπῃ ἤμελλεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀναστρέψειν, ἡ μὲν ἥτε ἀδελφὴ Σαλώμη & ἡ μήτηρ αὐτῷ τὴν Αλέξανδραν, ἀπεσήμηναν· ἡ δὲ Σαλώμη & καθ' ἁυθρὸς Ιωσήπῳ λόγον εἶπεν, ὃν Αλφεολῆ πιθόμενος, καὶ τῇ Μαριάμμῃ συγγνώμονα Αλφιλεῖν. ἔλεγε δὲ τότε χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ἐκ πολλοῦ@, ὅτι κ τὰς Αλφορμὰς φρονηματώδη χορηγοῦντα μείζονι, τὴν ἐκείνων ἐξωνείδιζε δυσγένειαν. Ηρώδης δὲ ἠρεμῶς ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔχων, ὅτε μὲν ἐξεπαιρόμενο, κ τὴν ζηλοτυπίαν σὺν ἔφερεν· ὑπικαθήμενο δὲ, & μὴ πρόπαλαι τι παθοῦσα Αλφὶ τὴν ἔρωτα, σωτήριον τῷ πάθει & τῷ ζήλῳ παρῳξυμμένο, ἰδίᾳ τὴν Μαριάμμην ἀνήρετο περὶ τ πρὸς τ Ιώσηπον. ἀπομνυμένης δ' ἐκείνης, κ πάνθ' ὅσα πρόδηλον ἁμαρτάνουσι πρόφασιν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, κ μετέβαινεν ἐκ τ ὀργῆς ἡπιώμενο & πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοφρόνως, ὡς ἀπολογουμένῃ ἃ ἐδόκει ἀκούσας πεπιστεύκεναι, κ πρὸς τῆς χαρᾶς μόνον & τὴν ὁμολογίαν χάριν, αὐτῆς π ὅπως ἔχοι σφῶν, κ διοίας πρὸς αὐτὸν ἀναμολογῇ· κ τέλο, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, περιπίπτουσιν εἰς δάκρυα μ πολλῆς ἀνάγκης ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἔβασιλεύετο πιστευόμενος, κ ὅτι τὴν φύσιν Αλήθειαν ἔλεγεν. ὁ φιλῶν δὲ, εἶπεν ἡ Μαριάμμη, τὸ κ τὴν ἐντολὴν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Ανωνίου, κἀμὲ συναπολέσαι τὴν αἰτίαν. τότε πρόσταγμα δὲ λόγου, πρεπόντως ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ μὲν ἐκ τ χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, & τ αὐτὸ τριχῶν αὐτῆς ἐθράπελο, πρόφασιν φόβου ἔχων τῆς & Ιωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λόγων. ὑπὸ ἂν ἐξεπεῖν ἃ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγενημένης. ἔτως δὲ ἔχων, ὀλίγα μὲν ἀπέκλαυσε τὴν γυναῖκα. νικώμενο δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, τὸν μὲν ὁρμὴν ἐκρατησεν, ἑαυτὸν δὲ παρατηρήσας ὀδυνηρῶς κὴ δυσχερῶς· & τ μέν τοι Ιώσηπον ὑπὸ εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προσέταξεν· κὴ τὴν Αλεξάνδραν, ὡς ἁπάντων τῶν δεινῶν ἀφύλακτον.

CAP. IV.

Quomodo Cleopatra, cum partem Judææ & Arabiæ ab Antonio impetrasset, in Judæam venit: utque Herodes, ipsam large muneratus, ad Ægyptum deducit.

Cleopatræ insana avaritia.

INterea autem turbatum est in Syria, Cleopatra non desinente Antonium incitare, ut vicinos omnes *bello* adoriretur. illi enim persuadebat, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi *eam* donaret: multumque *apud eum gratia* valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. cumque natura esset alieni appetens, nihil utcunque injustum intentatum reliquit, ut quæ fratrem quindecim annos natum, quem sibi in regnum successurum norit, ve-

ΚΕΦ. Δ'.

Ως Κλεοπάτρα, τ Ιουδαίας & τῆς Αραβίας μέρη τινὰ παρ' Αντωνίου λαβοῦσα, εἰς Ιουδαίαν ἀφικνεῖτο· κὴ ὡς Ηρώδης, αὐτὴν πολλοῖς δωρήσας, ἐπ' Αἰγύπτου προπέμπει.

ΕΝ δὲ τούτῳ κὴ τὰ περὶ τὸν Συρίαν παρεσκεύαστο, σὺν ἀπαύστῳ τῆς Κλεοπάτρας τ Αντώνιον μὴ πᾶσιν ἐπιχειρεῖν. ἔπειθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ δίδοναι. κὴ πολὺν ἴσχυεν ἐκ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας. φύσει δὲ πλεονεξία χαίρουσα, & δυνάμεως οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ὡ τὴν βασιλείαν ἤδει χρησομένην, πρὸς ἀνελεῖν Φαρμάκοις, πεντεκαιδέκατον ἔτο ἔχοντα· τὴν δὲ ἀ-

q Εἰθὺ] Ita MS. quoque *Lugd. Bat.* & mox ipse Josephus, ne quis cogitet *Κύθοις* esse reponendum. HAV.

r Αὐτοῦ τοῦ Αλφείου,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.* & mox ἀποσήμαναν.

s Κατ' ἁυθρὸς] Κατὰ δ' ἁυθρὸς *Busb.* κ' ταὐθρὸς *Vat.*

t Εξετασθήσεσθε,] Εξετασθήσεσθε *Busb.*

u Ηπιώμενο] Ηπιοῦτο τῇ π. τ. γ. φιλοσοφίᾳ *Busb.* & *Vat.* Verum cum infra cap. iv. §. 1. post τοῦτο ὅλον, ἀπιώμενο τ γυναικὸς exstet in libris omnibus, vulgatam lectionem retinendam censui.

x Ἀνομολογῇ·] Ανθομολογεῖτο *Busb.* ἀνομολογεῖτο *Vat.*

y Πιστευόμενος,] Sic *Busb.* & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.* ἀπιστευόμενος nullo plane sensu in *Editis*.

z Καὶμὲ συναπολέσαι] Καὶμὲ δὲ ἀπολέσαι *Vat.*

a Παραστούτο] *L. B.* παρατούτο.

b Καὶ τ αὐτὸ τριχῶν] Καὶ τ αὐτὰ ἑαυτῆ τριχῶν ἐθράπελε *Vat.*

c Φόβου] Julian. Orat. II. p. 52. C. κ τὰ φόβου τὰ ἐκείνου· φοβερὸν, κλέμμα *Hesychius*. SPANH.

d Εγγεγενημένης] Εγγεγονέναι *Vat.* & *Busb.* HUDS. F. ἐγγεγενημένης. SPANH.

e Ταύτῃ μ τῷ ἀρωμὶ] *L. B.* ταύτας μ τ ὀρμᾶς. Utrumque dicitur; sed malo Lect. Vulg. ob secundum casum mox sequentem. HAV.

f Τὸν μ —— προσέταξεν] Confer infr. c. 7. §. 9. SPANH.

g Δὶ] *Gen.* δῖ.

h Ae-

δὲ ἀδελφὴν [h] Ἀρσινόην ἱκετεύσασαν ἐν Ἐφέσῳ [i] πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἀποκτεῖναι δι' Ἀντωνίαν. χρημάτων, [k] μὲν γὰρ ἕνεκεν, εἴπερ μόνον ἐλπὶς ἦν, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι [l] περιωμόσαντο, οὐδ' ἱερόν τινος οὕτως ἄσυλον δόξαν ὡς μὴ [m] βιασθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου, μὴ πᾶν ὁποιῶν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον [n] πρὸς ἐπιθυμίαν τῆς τῶν ἀδικούντων ἀλεονεξίας. τὸ δὲ ὅλον οὐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ [o] πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῆ ὧν ἐπιτηδεύει. Διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον [p] ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι· καὶ δι' ἃ δὲ σὺν σκηνῇ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. [q] Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθους αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν, ἀνῃρέθη· τὴν δὲ παρ' Ἀντωνίᾳ τότε Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας [r] αὐτὴν ἀφελέσθαι. τῷ δὲ Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡδέως ἀπέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακοὴν εἰς ὅ, τι ἂν σκέψηται, [s] βλέπ. τὸ μέγιστον δ' ἐφάνης τῆς αἰδοῦς [t] ἐξευσωπεῖ, μὴ μέχρι [v] τούτου κατήκειν ἡδόμενον ὅτι μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' αὖθις μὴ [x] ἀρνηθῇ παντάπασι, μηδ' ὅσα πρόσταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος. [y] ἐκ φανερᾶς δόξης κακὸς, μέρη τε χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τὰ μὲν αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ [z] τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δοῦναι.

β. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ἀποπεμψαμένου μέχρις Εὐφράτου τὴν Ἀντώνιον, ἐπ' Ἀρμενίαν στρατεύοντα, [a] ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμάσκῳ, παρῆλθε δὴ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρώδης συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα καὶ τοὺς περὶ τὴν Ἱεριχοῦντα φοίνικας Ἡρώδης μισθωσαμένης. [b] φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατόν τῶν ἐκεῖ, καὶ φοῖνικες μόνοις φύεται, τὸν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πολλοῦ αὐτῆς συνηθείας [c] περὶ τὸν Ἡρώδην γινομένης, διεπείρασεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπαρακαλύπτως τοῖς ἐπιτυγοῦσιν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα περὶ αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπιθεμένη δέχεσθαι τὴν [d] ἐπ' αὐτῷ γενησομένην ὕβριν ὑποκαταδουλώσασθαι. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡδοῦς διέφαινεν. Ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὔνους ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἀπάνθρωπα ἐπιτεθυμηκυῖαν, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν ἐπὶ δι' ἀσέλγειαν εἰς τὸν πλησίον, καὶ [e] φθόνῳ πεπονθὼς, εἴ τι συνεδρεύσειε τοιούτοις [f] ἐγχειρήσασι, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, [g] βουλὴν δὲ ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν δὲ ἀπαλλάξειν κακῶν ἀπάνθρωπος οἷς ἐχρῆτό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ neno pridem ſuſtulerat; & ſororem Arſinoën, Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, ſicubi vel minima ejus ſpes affulgeret, & templa & ſepulchra violata erant: nec quis locus ſacer adeo à violentia tutus exiſtimatus, quem non ſuis ornamentis ſpoliavit, nec profanus qui non paſſus eſt quodcunque fieri nefas eſſet, ſi vel tantillum faceret conferretque ad injuſtam alieni cupidinem. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ atque cupiditatibus ſervienti, quo minus omnia ei deeſſe viderentur, quorum ſtudio teneretur. Quamobrem & Antonium continuo *illa* ſolicitabat, ut aliis ablata ipſi largiretur; atque inter obeundum cum eo Syriam, eam in poſſeſſionem ſuam redigere cogitabat. Et Lyſaniam quidem Ptolemæi *filium*, ipſum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit: flagitabatque ab Antonio Judæam & Arabiam, *ipſum* orans ut à regibus, qui eas teneret, auferret. Conficiebat autem ut Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo ut non ſolum quod cum ea conſueſceret, ſed faſcinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei quouſque ipſa voluerit. veruntamen manifeſtæ injuriæ verecundia ipſum inhibuit, ne in omnibus voluntati ejus obſequendo in maximis offenderet. Ne itaque *poſtulanti* prorſus recuſaret, neve quæcunque ipſa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abſtulit ab utroque eorum regionis partem, eamque Cleopatræ tribuit: eique etiam urbes dedit, quæ ſunt intra Eleutherum flumen uſque in Ægyptum, exceptis Tyro & Sidone, quod eas antiquitus liberas eſſe ſciret, licet illa ut ſibi darentur multum flagitante.

Arſinoën ſororem interfecit.

Cleopatra Lyſaniæ necem machinatur.

Arabiæ & Judææ partem ab Antonio impetrat.

2. Cleopatra his impetratis, & Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, uſque ad Euphratem deducto, reverſa eſt, & Apamiam Damaſcumque venit, & in Judæam proceſſit; Herode ipſam conveniente, atque Arabiæ partem ei datam redimente, necnon proventum agri Hierichuntis. regio enim illa balſamum fert, rem ejus loci pretioſiſſimam, & nuſquam alibi provenientem; itemque palmas multas, eaſque pulchras. Ibi dum illa moratur, & cum Herode magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, utens, ut natura ejus ferebat, inverecunde voluptatibus, quæ illic eſſent, & forſan etiam illius amore capta, aut, quod veriſimilius, clam id agens, ut ex ſtupro quod ab illo paſſura eſſet, inſidiarum occaſionem nanciſceretur. Summâ autem, amore irretitam eſſe præ ſe ferebat. At Herodes, qui jampridem parum benevolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes moleſtam eſſe, inſuper & tunc, ſi ex effrenata libidine eò devenerit, dignam judicans quam odio haberet, & anteverteret ab ipſa pœnas ſumendo, ſi ex inſidiis ad hujuſmodi aliquid aggrederetur, ejus ſermonem à ſe repulit, & cum amicis conſultavit, utrum eam cum poſſet occidere deberet. malis enim multis omnes *ſe* liberaturum eſſe, quibus & jam moleſta fuit ac porro futura ſit, magnoque Antonii etiam commodo hoc ipſum facturum

V. Cleopatra in Judæam advenit.

Balſamum in agro Hierichuntino.

Herodi animo erat Cleopatram necare.

[h] Ἀρσινόην —— Ἀντωνίαν.] Arſinoën apud Miletum, Dianæ Leucophrynes ſupplicem, immiſſis percuſſoribus ab Antonio ſublatam, narrat *Appianus*, lib. 5. p. 676.

[i] Πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος] *L. B.* πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

[k] Μὲν] Abeſt à *L. B.*

[l] Περιωμόσαντο,] Eo modo *MSS.* περιομόσαντο in *Editis.*

[m] Βιασθῆναι] *L. B.* ἀφαιρεθῆναι.

[n] Πρὸς ἐπιθυμίαν) *L. B.* εἰς ἐπιθυμίαν.

[o] Πολυτελεῖ,] Πολυτελῆ, ἐπιθυμίαις τε δουλεύσῃ *Busb.*

[p] Ἀντώνιον ἀεὶ] Ita cum *Cod. Busb.* in *Editis* Ἀλλήλους ἐκεῖνον ἀεί τε, deinde mox Λυσανίαν μὲ τ' & poſt κτῆσιν.

[q] Λυσανίαν] Sc. Lyſaniam, Ptolemæi Mennæi filium, Chalcidis & Iturææ regem.

[r] Αὐτὴν] *L. B.* αὐτῶν. forte melius. HAV.

[s] Θέλ.] *L. B.* θέλῃ.

[t] Ἐξευσωπεῖ,] Δυσωπήρης *Zonaræ p.* 237. D. SPANH.

[v] Τοσοῦτο κατήκειν] Aut μέχρι τοσούτου (cum *Vat.*) aut μέχρι τοσοῦδε (cum *Busb.*) legendum. perperam μέχρι τοσούτου in *Editis.*

[x] Ἀρνηθῇ] *L. B.* ἀπῇ εἰν.

[y] Ἐκ φανερᾶς] Εἰς τὸ μανερὸν *Busb.*

[z] Τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις] Conf. ſupr. lib. 13. c. 4. §. 4. & alibi. lib. 1. c. 18. §. 5. SPANH.

[a] Ἀνέστρεψε.] *L. B.* ἀνέστρεφε.

[b] Φέρει δὲ —— φόε') ;] Conf. alibi. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

[c] Περὶ τὸν Ἡρώδην γινομένης,] Περὶς τὸν Ἡρώδου γινομένης *Busb.*

[d] Ἐπ' αὐτῷ] Ἐπ' αὐτῇ *Busb.* & *Vat.*

[e] Φθόνῳ] *L. B.* ἀφθόνως.

[f] Ἐγχειρήσασι,] Lege ἐγχειρεῖν. COCC.

[g] Βουλὴν δὲ ἐποιήσατο] Βουλῶ δ' ἐποιεῖτο *Busb.*

Ab ea re amici eum avertunt.

cturum, quandoquidem nec ei se fidelem præstitura esset, * si unquam opportunum & utile ei foret ut ita se gereret. Cum hæc vellet, *ab incepto eum* prohibuerunt amici, primum quidem suggerendo, ei haud convenire, dum in rebus majoribus occuparetur, manifestum adire discrimen; deinde urgendo & obsecrando, ne quid temere ageret. non enim *hoc* laturum Antonium, licet ipsi perspicuum foret magno id ei esse emolumento: immo & amorem ipsi magis accendet, quod vi & ex insidiis ea orbari existimaretur, nec aliquid adesse quod in commodam excusationem afferri posset, cum & mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius ævi eminentissimam, & utilitas, si qua esse putaretur, cum audacia & amoris illius reprehensione conjuncta videatur. Ex quibus manifestum, regnum ipsius & domum malis impletum iri magnis & non desituris: cum nihil vetet, quin amoliendo peccatum, ad quod ipsa eum alliciat, opportunitate commode & decenter utatur. Illa ad eum absterrendum dicentes, & periculum ex verisimilibus repræsentantes, illius impetum conatumque cohibuerunt. Adeoque ille, cum Cleopatram muneribus demulsisset, ad Ægyptum eam deduxit.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deducit.

Armenia ab Antonio debellata.

Artabazes.

Artaxias.

Tigranes.

3. Antonius autem, Armenia subjugata, Artabazem Tigranis filium, cum filiis ejus & satrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eosque dono dedit Cleopatræ, & regni etiam ornamenta omnia quæ ex eo ceperat. Armeniæ vero regno potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapsus est. Quem cum Archelaus & Nero Cæsar ejecissent, Tigranem juniorem ipsius fratrem in regnum reducebant. Et hæc quidem postea contigerunt.

Arabes in tributo pendendo mala fide agunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, *Cleopatræ* ob datam *ei* ab Antonio regionem pendenda, ea rite solvebat Herodes; parum tutum existimans, Cleopatræ causam odii dare. At Arabs, cum Herodes pecuniam ab ipso exigendam recepisset, quippe qui pro eo spopondisset, aliquandiu ducenta illa talenta ei solvit; sed postea pravus tardusque ad pensiones factus est: quod si quam partem ægre solvebat, ne id quidem sine fraudatione faciebat.

Αντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἢ χρεία καταίσχη, τοιούτων δεησόμενον. τοῦτο βουλόμενον ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα [h] κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι τὸν Αντώνιον, οὐ δ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον ᾖ πρὸ τῶν ὀμμάτων· τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ἐκπαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ [i] καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε ἕδεν εἰς τὴν ἀπολογίαν [k] φαίνεσθαι, ἅ μὲν ἐπιχειρήματα εἰς γυναῖκα γεγυμνένα, μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐχούσῃν τὸ χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ ταύτην τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τὸ ἐκείνου δεσποτικοῦ φανεμένης. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπόρων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν αὖθις καὶ τὸ ἦθος, ἔξον, ἀποκρυπτόμενον τὴν ἁμαρτίαν εἰς ἣν ἐκείνη προκαλεῖ, θεραπεῦσαι τὸν καιρὸν εὐχημόνως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες [l] ἐξ εἰκότων προδιαδηλοῦντες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς [m] ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου πέμπει.

γ'. Αντώνιος δὲ, τὴν Αρμενίαν [n] καταλαβών, [o] Αρταβάζην τὸν Τιγράνου, [p] σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις, δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τέρπεις τὴν Κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Αρμενίας δ' ἐβασίλευσεν [q] Αρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, ἀλισθεὶς ἐν τῷ τότε. καὶ τὸν Αρχέλαον καὶ Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες, [r] Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

δ'. Περὶ δὲ τὰς φόρους ἃς ἔδει τελεῖν, τὰ ὑπ' Αντωνίου δοθέντα χώρας, ὁ μὲν Ηρώδης δίκαιον ἦν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενον διδόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' Αραψ, Ηρώδῃ τὴν φορὰν [s] ἐπιδεξαμένῳ, χρόνον μέν τινα παρέσχεν ἐκείνῳ τὰ ἀργύρια τάλαντα· μὴ ταῦτα δὲ κατοπτεύσας ἦν ἐς βεβαίους εἰς τὰς [t] ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἴ τι μέρη τινὰ ἀμελύσκεν, ἔδει ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

VI. CAP. V.

Quomodo Herodes bellum Arabi inferebat, & multis præliis factis tandem victoriam reportat, atque in gentis dominum ab Arabibus acceptus est. Deque magno terræ motu.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρώδης ἐχώρει κατὰ Αραβος, καὶ συμβολῶν πολλάκις τελευταῖον νικᾷ, καὶ προσπεσὼν ἔθνος ὑπὸ τὴν Αραβίων ἠρήθη. Περί τε σεισμοῦ μεγάλου.

Herodes cogitat de Auxilio ad Antonium mittendo in Actium.

HErodes autem, cum *Arabs* improbe & inique ageret, tandemque officio aliquo fungi nollet justo & debito, in eo erat ut armis illum persequeretur, sed rem distulit ob bellum inter Romanos ortum. Cum enim exspectaretur pugna Actiaca, quæ in centesimam & octogesimam septimam Olympiadem incidit, Cæsar quidem cum Antonio de summa rerum decertaturus erat: Herodes vero (qui regionem probe cultam jamdiu teneret, &

Ηρώδης δὲ, τῶν τὸ πρόσω ἀγνωμονοῦντος καὶ τελευταῖον οὐδὲν ἐπὶ τὰ δίκαια πιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε μὲν ὡς ἐπολεμούμενος, [v] παρεσκεύαστο δὲ [x] Ρωμαϊκῷ πολέμῳ. τὰ γὰρ ἐπ' Ακτίῳ μάχης παρεσκευασμένης, ἐν ὅτι [y] τὰ ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος ἠμέλουν συνέβη, Καίσαρι μὲν Αντωνίῳ περὶ τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων· Ηρώδης δὲ καὶ [z] τὰ χώρας δέδοτο μενούσης αὐτῷ πολλῷ

* *Si unquam opportunum & utile ei foret ut ita se gereret.*] *Vel*, si quod tempus inciderit (*vel* res in eo loco essent) ut illius officio opus haberet.

h Κίνδυνον] *L. B.* κινδύνου τ.

i Καὶ κατ' ἐπιβουλὴν] Illud καὶ è *MSS.*

k Φαίνεσθαι,] *L. B.* φανῆσθαι.

l Εξ εικότων] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐξ εἰκότος in *reliquis.*

m Επιχειρήσεως.] Επιχειρώσεως *Vat.* & *L. B.*

n Καταλαβών,] Παραλαβὼν *Busb.*

o Αρταβάζην τὸν Τιγράνου,] Aliis *Artavasdes* dicitur, *Oroſio* vero *Arabanes*. Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. p. 441. *Edit. Lond.*

p Σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις,] Ita *Busb.* σὺν τοῖς παισὶ σατράπαις in *aliis*. Forsan σὺν τοῖς πᾶσι σατράπαις. HUDS. Id etiam innuitur in *Margine L. B.* cui adscribitur plane eadem lectio. HAV.

q Αρταξίας] Hunc patrio nomine *Artabazem* appellat *Dio*, lib. 54. p. 526.

r Τιγράνην τὸν νεώτερον] A *Velleio* patrio nomine *Artavasdes* dicitur, ab aliis vero *Tigranes*. Adi *Lipsium* ad *Taciti* Annales l. 2. c. & ad *Vellejum*, ut & *Usserium* p. 510.

s Επιδεξαμένῳ,] Επιδεξαμένου *Busb.*

t Αποδόσεις,] Sic *MSS.* δόσεις in *Editis*.

v Παρεσκεύαστο] παρεσκεύαστο pro *dilatione* accipio cum *Epiphanio* hîc loci: nonnihil favente *Vet. Glossario*. atque eundem sensum voci tribuit *Valesius* ad *Eusebium* in *Hist. Eccl.* l. 9. c. 10. id quod me monuit Cl. *Lewthius*.

x Ρωμαϊκῷ πολέμῳ.] Τῷ Ρωμαϊκῷ π. *Busb.*

y Τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς] *L. B.* ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ἀπὸ ταύτης ἑκατόν.

z Τὰ χώρας δέδοτο] Conf. supr. lib. 9. c. 10. §. 3. SPANH.

a Κα-

λιω ἤδη χρόνον, καὶ στρατὸν ἐκ δυνάμεων διρημένων, Αντωνίῳ συμμαχίαν [a] κατέλεξεν, [b] ὀπιμελέστατος τῆς θεραπείας χρησόμενος. Αντώνιος δὲ, τὸ μὲν σκέψις συμμαχίας ἄθεν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ Αράβα, καὶ γὰρ ἠκηκόει θρᾴᾳ τε αὐτὸν καὶ τὸν Κλεοπάτρας τῷ ἀπίσιαν, ἐπεξελθεῖν στρατεύεται. [c] ἤξιε γὰρ ἡ Κλεοπάτρα τοῦτο, λυσιτελεῖν αὐτῇ τὸν ἕτερον ὑπὸ δαπάνης κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. τούτων αὐτῷ περὶ Αντωνίῳ λεχθέντων, ὑποφρίξας Ηρῴδης σωθεῖχε τὸ στράτευμα, [d] ὡς ἐπὶ τοὺς Αραβίαν [e] ἐμβαλῶν. καὶ θᾶσσον ἐπὶ τὸν ἱππικὸν καὶ πεζὴν δυνάμεως, εἰς [f] Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τὸν Αράβων ἐκεῖ συναντώντων· ὡς γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὺς· καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ Ιουδαῖοι. μετὰ δὲ τοῦτο πολὺ στράτευμα τῶν Αράβων [g] εἰς Κανὰ συνῆλθε, χωρίον δέ ἐστι τοῦτο τῆς Κοίλης Συρίας. Ηρῴδης δὲ στρατευσάμενος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον ἧς εἶχεν δυνάμεως· καὶ πλησιάσας ἐν [h] Κανὰ στρατοπεδεύεται διεγνωκὼς, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ ἀκαίρου τῆς μάχης ἀπέχεσθαι. ταῦτα δὲ αὐτοῦ διατιθεμένου, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων, περιελόμενον τὴν τριβὴν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς Αραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῶν συντεταγμένων πιστεύσαντα καλῶς, καὶ τῇ θυμίᾳ ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τῷ πρώτῳ μάχῃ νενικήκεσαν, ἀσθενεῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπερέβαινες τοῖς πολεμίοις. θορυβούντων δὲ καὶ πᾶσιν ὑπεδείκνυτο σπουδὴ, ἔγνω τῇ θυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχωρήσας· καὶ θαρσῶν ὡς ὁ λελειψὼς τὴν σκαιότητα ἀρετῆς, [i] πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἦν πάντων κατ' οἰκεῖα [k] τέλη συναγαλλόμενος. ἐκπληξις δὲ ἦλθε ἐμπεσοῦσα τοῖς Αραψίν. ἀνίστατο γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσὸς Φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους σκιδνάμενοι· καὶν διεφθάρησαν, εἰ μὴ [m] Αθηνίωνος κακώσαντος Ηρῴδην τοὺς Ιουδαίους. ἦν γὰρ ὧν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ὁπὶ τοῦ σκέλους, [n] διάφορος δὲ Ηρῴδῃ, τὸ μέλλον σὺκ ἀπαρασκεύως ἐσκόπει, φρασάντων μέν τι λαμπρὸν τοῖς Αραψὶν ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν, [o] ἡττωμένων δὲ, ὁ καὶ συνέβη, τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας συμπεληλυθόσι [p] τοῖς οἰκείοις [q] παρεσκευασμένος ὑπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκότι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀσυντάκτως ἐπιπεσὼν, πολλὴν ἐποίει φόνον. πάς τε γὰρ στρατιᾶς εἰς τοὺς ὁμαλοῦντας ἐχθροὺς ἐκδαπανήσασθαι Ιουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, πεζοὶ τοῖς ὑπιχθρησάντων ἡττῶντο καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις [r] ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πλεῖω τὴν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τῶν ὑπιόντων παιόμενοι. κακῶς δὲ πάσχοντων, οἵ τε Αραβες [s] αὐτοὺς ἀνελήφεσαν, καὶ πάλιν ὑποφρίξαντες [t] ἐκτείνον ἤδη τετραμμένους. ἐγίνοντο δὲ παντοδαπὴ κτεννυμένων ἀπώλεια· καὶ τὸ πλῆθος τῶν [v] ὁ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ηρῴδης, ἀπεγνωκὼς τε καὶ τὴν μάχην, ἀφυπατάζει βοήθειαν ἄξων. [x] ὁ μέντοι διέφθη καὶ πρὸ ἑσπέρας ἐπελθεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῶν Ιουδαίων. οἱ δὲ Αραβες ὁ μετρίως δυστυχήσαντες ἐκ θαλάσσης, νίκαν τε ἧς ἐλπίζον ἀπροσδόκητον ἀνθλήσαντες, καὶ πολλὰ τῶν ἑαυτῶν ἀφῃρημένοι δυνάμων. τὸν-

magnos reditus atque opes quæsiviſſet) delectum habuit, apparatu accuratiſſimo, ut Antonio ferret auxilium. Verum Antonius ejus ſe ſubſidio egere negavit; eique mandavit ut Arabem (cujus perfidiam tum ab ipſo Herode, tum à Cleopatra, audiviſſet) *bello* adoriretur. Hoc enim volebat Cleopatra, ut quæ exiſtimaret è re ſua eſſe, ut alter alterum læderent. Cum hæc ei relata fuiſſent ab Antonio, reverſus Herodes exercitum retinuit, ut qui mox invaſurus eſſet Arabiam. Cumque equeſtres pedeſtreſque copias paraſſet, ad Dioſpolim pervenit, eò Arabibus illi obviam venientibus: (non enim eos latuit hæc expeditio) magnoque commiſſo prælio, Judæi victores evaſerunt. Poſtea vero convenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in Cœle-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos maximam ſuarum virium partem: atque ubi ad Cana appropinquavit, ſtatuerat caſtra facere, eaque foſſa valloque munire, ut cum opportunum eſſet prælia faceret. Sed hæc eo inſtituente, conclamat Judæorum multitudo, ut ſe in Arabes nulla interpoſita mora ducat. Quippe inceſſerat eos cupiditas, quod ſe pulchre ordinatos credebant: & omnes qui ſuperiorem pugnam, ne ad manus quidem hoſtes venire paſſi, vicerant, ferociores erant. Cum itaque tumultuarentur & magnum præ ſe ferrent animi ardorem, decrevit rex multitudinis alacritate uti; præfatuſque ſe eorum magnanimitati non defuturum, primus in armis agmen ducebat, omnibus eum ordine ſequentibus. Statim autem terror Arabes invaſit. quippe cum pauliſper reſtitiſſent, ubi Judæos invictos animique plenos viderunt, plerique in fugam verſi ſunt; atque conciſi fuiſſent, niſi Athenion Herodi & Judæis injuriam feciſſet. Is enim, cum Cleopatræ nomine dux eſſet illius tractus, & ab Herode diſſideret, quid futurum erat non imparatus attendebat: ut qui ſtatuerat, ſi quid egregium Arabes geſſiſſent, quietum ſe tenere, ſin inferiores eſſent, id quod accidit, Judæos adoriri, ad hoc paratus unà cum ſuis qui ex ea regione convenerant. Et tunc laſſos & ſe vincere putantes aggreſſus de improviſo, magnam eorum cædem edidit. nam cum & animorum ferociam in hoſtes manifeſtarios effudiſſent Judæi, & paulo remiſſius victoria uterentur, facile cedebant iis qui eos adorti ſunt, & magnam cladem accipiebant in locis petroſis & ad equitandum parum idoneis, in quibus aſſuetiores erant qui laceſſebant. Poſteaquam male adeo cum iis ageretur, Arabes animos reſumpſerunt, & converſi eos in fugam jam verſos occiderunt. Atque ita modis omnibus perempti interibant: paucique admodum elapſi in caſtra ſe recipiebant. Herodes vero, cum jam de pugna deſperaſſet, citato equo ſubſidium accerſit: neque tamen mature, quamvis adhibita diligentia, ſubvenire potuit, quin capta ſunt caſtra Judæorum. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, victoria, à qua plurimum aberant, reportata, hoſtiumque viribus

Herodes, juſſu Antonii, bellum Arabibus infert.

Victoria penes Judæos.

Bello ab Arabibus redintegrato res male ceciderunt Judæis, ex Athenionis perfidia.

[a] Κατέλιξεν,] Κατέλεγεν *Vat.*

[b] Επιμελέστατος] *L. B.* ἐπιμελέστατα.

[c] Ηξίε γὰρ] Ita diſtinxi. antea erat, ἠξίε γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τὸν ἕτερον ὑπὸ δαπάνης κακῶς πάσχειν ἡγουμένη.

[d] Ως ἐπὶ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* καὶ εὐθὺς in *ceteris.*

[e] Εμβαλῶν.] Εφαλῶν non ἐμβαλῶν lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *ingreſſurus.*

[f] Διόσπολιν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

[g] Εἰς Κανὰ] Εἰς Κανάτας συνῆλθε *Vat.* Εἰς Κάνωβα adjecta terminatione in lib. 1. de *Bello Jud.* Sibi equidem perſuadet *Berkelius* (ad *Steph. Byzant.* v. Ανα) hanc eſſe urbem quæ *Stephano* Ανα, *Joſepho* l. v. Αἶνα, & *Joſ.* c. 8. v. 8. Αἰ. & inde forſan terminatione addita Αἶνα. In textu Hebraïco *Joſ.* xix. *Cana* appellatur, nec aliter à LXXII. diverſa ſcribendi ratione orta ex more populorum Orientalium, qui, ad aſperiorem ſonum molliendum, ſæpiſſime permutant literas, *Ajin*, *Caph*, *Coph.* &c. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 7. SPANH.

[h] Κανὰ] Κάνῳ *Vat.* & in *Epiphanii* libris *Calon.*

[i] Πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἐγίνετο.] Πρῶτος αὐτὸς ἐν τοῖς *Busb.*

[k] Τέλη] Abeſt à *L. B.*

[l] Εἰ μὴ] Deeſt in *L. B.*

[m] Αθηνίωνος κακώσαντος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 19. §. 2. τὸν ἐκ τῶν Κανάθων ἐπιχωρίως αὐτῷ Αθηνίωνος &c. SPANH.

[n] Διάφορος ἦν Ηρῴδῃ,] Διάφορος ἦν ὢν Ηρῴδῃ *Busb.*

[o] Ηττωμένων δέ] Ηττηθέντων *Busb.*

[p] Τῶν οἰκείων] Forte ἀπὸ τῶν οἰκείων. COCC.

[q] Παρεσκευασμένος ὑπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις.] Ita *Vat.* & *Busb.* θρασυνόμενος in *Editis.*

[r] Ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν,] Πετρώδη καὶ δύσβατα χωρία· *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] *L. B.* ἑαυτούς.

[t] Εκτεινον ἤδη τετραμμένους.] Sic *Vat.* ἔκτεινον in *reliquis*, & mox συνέφυγον.

[v] Οὐ πολλοὶ] *L. B.* οἱ πολλοί.

[x] Οὐ μὲν διέφθη] Οὐ μὲν ἔφθη *Vat.* & *L. B.*

Postea Herodes incursibus Arabiam infestat.

ribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniis utebatur, multisque factis excursionibus Arabiam incursibus vastabat in montibus castra faciens; atque in universum ne aperte ad manus veniret, cavebat: neque tamen non hostibus assiduitate & labore incommodabat, & suorum casum omni ratione corrigere studebat.

VII. *Terra motus in Judaea.*

2. Interea per tempus pugnæ Actiacæ, quæ Cæsari cum Antonio fuit anno regni Herodis septimo, concussa Judææ terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pecorum stragem fecit per *totam* regionem, oppressaque sunt hominum etiam circiter decem millia ruina domorum: sed exercitui, quòd erat sub dio, in ea, quam alii passi sunt, calamitate, illæsus mansit. Quæ cum Arabes fama accepissent, plura etiam quam vera essent ad illos perferentibus, qui rumores de iis quæ evenerant in majus augendo Arabum odio *adversus Judæos* gratificabantur, majores spiritus sumpserunt, quasi, eversa hostium terra deletisque hominibus, nihil jam superesse videretur quod ipsis obstaret. Quinetiam Judæorum legatos, (nam eò venerant post ista quæ acciderant pacem facturi) comprehensos interfecerunt, & in eorum exercitum omni studio ire contenderunt. At Judæi incursum illorum excipere detrectarunt, animosque ex calamitate despondentes omnem de rebus suis curam abjiciebant, ut quæ jam ab illis valde desperatæ essent. non enim sperabant post tot clades in præliis acceptas æquis viribus decertaturos esse, neque auxilium ullum exspectabant rebus suis domi afflictis. Igitur cum ita se haberent, id agebat rex, ut & ducibus oratione persuaderet, tentaretque animos illorum dejectos erigere: atque commotis & audacioribus factis quibusdam de præstantioribus, ad universam multitudinem jam verba facere ausus est, cum antea gravaretur id facere, ne sibi difficile esset eos tractare, utpote adversis casibus vexatos. Cohortationem autem suscipiebat, hujusmodi ad vulgum habita oratione.

Arabes Judaïs bellum inferunt.

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

3. "Non nescii sumus, Viri fortissimi, quod "multa hoc tempore evenerint conatibus nostris "adversa: & fortasse vix iis in hujusmodi rebus "bono esse animo detur qui fortitudine plurimum "præstant. Sed quoniam bello urgemur, & ni"hil eorum quæ acciderint ejusmodi est, quod "non una re præclara gesta in melius restituere "potestis, maxime sane volui vos cohortari, si"mulque monere quo pacto vobis constabit ani"mi vestri *robur* & magnitudo. Primum qui"dem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo, "quam justis de causis illud suscipiamus, adversa"riorum injuriis eò compulsi; nam & hoc, si "rescisceatur, maximam vobis alacritatem affe"ret: deinde ostendam, quare pro nihilo ha"bendum sit quicquam malorum quæ nos pre"munt, & magnam nobis superesse victoriæ "spem. A primo autem exordiar, vosque ipsos "testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis "utique & ipsi quam injuste egerint Arabes, & "quanta fuerint erga alios quoque omnes perfi"dia, ut usu venit barbaris & de Deo nihil co-

πεῦθεν ὁ μὲν Ηρώδης λῃστείαις [y] ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταῤῥέχων τὴν τῶν Ἀραβίων σκάκιν τῇ ὑποδρομῇ, σφαπηδόμενος ἀεὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο καὶ τἀμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· οὐκ [z] ἀζημίως ἢ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ [a] Φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπιμελῆτο παντὶ τρόπῳ τὸ πλῆσμα διορθούμενος.

β'. [b] Ἐν τούτῳ καὶ τὴ ἐπ' Ακτίῳ μάχης συνεστεμένης Καίσαρι πρὸς Αντώνιον [c] ἑβδόμῳ ὄντος Ηρώδῃ τὴ βασιλείας ἔτους, σφαλεῖσα ἡ γῆ τῶν Ιουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὰ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἢ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὰς πεπτωκυίας οἰκίας [d] περὶ μυρίους· τὸ μέντοι στρατιωτικὸν, ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον, ἀβλαβὲς ὑπὸ τῆς πάθους κατελάβη. τότε πυθανομένοις τοῖς Ἄραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τὰς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μίσει τῶν ἀκουσμένων ἐκαρέζοντο, μείζων ἐπῆλθ' Φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθαρότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ιουδαίων τὰς πρέσβεις, ἦκον γὰρ ὑπὲρ τοῖς γεγραμμένοις εἰρήνης ποιησόμενοι, [e] συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης ὡρμημένοι ἐχώρουν ὑπὲρ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν. οἱ δ' ὅτε τὴν ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ, ὡς τὰς συμφορὰς ἀθύμως ἀφικείμενοι, προίεντο τὰ πράγματα, τολμῆσαι ἀπροσδοκήτως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ἃ γὰρ ἐν ὅτε ἰσονομίας ἐλπὶς προσπεμένοις ἐν ταῖς μάχαις, ὅτε βοηθείας κεκακωμένοις αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. οὕτως οὐκ ἐχόντων, ἐπῆρε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν [f] πεπωκότα τὰ φρονήματα. προδιακινήσας ἢ καὶ θαῤῥύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πότερον ὁπόταν αὐτὸ, μὴ καὶ [g] χαλεπῶς φέροιντο ἐπὶ ταῖς ἀτυχίαις. παρεκάλει ἢ τοιάδε ποιούμενος [h] εἰς τὸν ὅχλον τοὺς λόγους.

γ'. "[i] Οὐκ [k] ἀγνοοῦμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πε"ρὶ τόνδε τὸν καιρὸν γεγόνατε πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν "ἐναντιώματα, καὶ θαῤῥεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδε"τὸς τολμῆσον ἀνδρεκαθὰ διενεωχότας. ἀλλ' ἐπει"δὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων ἀδύ"ἐστιν τοιοῦτον, ὃ [l] μὴ δι' ἑνὸς ἔργου καλῶς πραχθὲν"τος ἐπανορθώσετε, παρακαλέσαι προειλόμην ὑμᾶς "ἅμα καὶ διδάξαι [m] δι' ὧν ἂν ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις "φρονήμασιν. βούλομαι ἢ πρῶτον μὲν ὑπὲρ ἧς πο"λεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑπιδείξαι, ἀφ' τὴν "ὕβριν τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι, μέγιστον γὰρ, εἰ "μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται· μετὰ ἢ "[n] τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν ἀδύ ἐστιν, "καὶ τολμήσας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι "ἢ ἀπὸ ἧς πρώτης, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. "τὴν γὰρ τῶν Ἀράβων βαρβαρομίαν ἴστε μὲν δήπου, καὶ ὡς "τὰς ἄλλας ἅπασας ἴσως ἀδίκως [o] ἀφικεμένην, ὡς "εἰκὸς ἔχθρα τὸ βάρβαρον καὶ ἀγεννόηλον θεοῦ. τολμῆσε μέν"τοι προσκρούσαι ἡμῖν τολμονεξίᾳ καὶ φθόνῳ, καὶ τ' παρα"χαίς

y Ἐχρῆτο] Ἐχρᾶτο *Busb.*

z Ἀζημίως] Ita ex *L. B. Reliqui* ἀζημίως. HAV.

a Φιλοπόνῳ,] *Gen.* φιλόπονῳ.

b Ἐν τούτῳ —— συνεστεμένης] Accidit itaque pugna Actiaca anno septimo imperii Herodis. REL.

c Ἑβδόμῳ ὄντος] Scilicet à morte Antigoni, circa mensem Sextilem anni *Periodi Juliane* 4676. hîc & deinceps numerati. *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 466.

d Περὶ μυρίους] Περὶ τριακοσίους *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* πρὸς μυριάδας in lib. 1. *de Bello Judaïco.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 18. §. 3. SPANH.

e Συλλαβόντες ἀπέκτειναν,] Legati Judæorum ab Arabibus necati. Conf. *alter.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.

f Πεπτωκότα τὰ φρονήματα.] Πεπτωκότων *Busb.*

g Χαλεπῶς] Forte χαλεποῖς. COCC.

h Εἰς τὸν ὅχλον τοὺς λόγους.] Περὶς τὸν ὅχλον *Busb.*

i Οὐκ —— πολλὰ] Conf. *alter.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.

k Ἀγνοοῦμεν,] *L. B.* ἀγνοοῦμεν.

l Μὴ δι' ἑνὸς ἔργου] Ita cum *Cod. Vat. mendose* ἕργων in *Editis Aliisque.* utra lectio melior sit, aliorum esto judicium.

m Δι' ὧν ἂν ἐμμένητε] Δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε *Vat.*

n Τοῦτο δεῖξαι] Illud τοῦτο δεῖξαι habui è *Cod. Vat.* (adstipulante in ora codicis sui *Coccejo*) sensu plane ejusmodi quid postulante. antea editum erat ᾧ ἢ τὸ ὑποδεῖξαι.

o Διαπεφυκότων,] Διαπεφύκοτα *Vat.*

[a] χαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑποψίας. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ
[b] λέγειν; ἀλλὰ κινδυνευούσας αὐτὰς τὰ οἰκείας ἀρχῆς ἐκ-
"πεσεῖν, καὶ δυσεύφυῆ Κλεοπάτρα, τίνες ἄλλοι ἢ θεὸς
[c] ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον Φιλία, κἀκείνου
"πρὸς [p] ἡμᾶς Δίαθεσις αἰτία γεγένηται), μηδὲ τούτοις ἀνή-
[d] κεστόν τι παθεῖν, Φυλαττομένου πάνδρος μηδὲν ὑπιτ-
"δεύειν, ὃ δύναιτ' ἂν ὑποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθεὶς δ'
"ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ τῆς ἀρχῆς ἀφ' ἑκατέρας τῆς
"ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμενος ἐγώ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς
[q] ἰδία, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, πᾶς δ'
"δαπάνους αὐτὸς ἀνέλαβον, Δίακοσια μὲν δοὺς τάλαντα,
"Δίακοσίων δ' [r] ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ περισσοδυο-
"μένη [s] γέγονε, αὐτοὶ δ' ὑπὲρ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε
"ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίοις φόρον, ἢ τὰ χώρας
"ἀποφοράν γε πλεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκ γέ τούτων
"οὐδὲν ἀπεστώκαμεν· οὐδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσαν-
"τας [t] μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ
"δρᾶν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστερουν-
"τας, καὶ ταῦτα [u] πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς [v] πολεμιωτάτους
"τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ'
"ὁ θεὸς τούτοις οἷ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου
"κάλλιστον ὑπειλήφασιν, [x] τὸ δ' ἀδικεῖν σὺν ζημι-
"ζήμιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἐπὶ ζη-
"τησις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους [y] τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ
"δι' Θεοῦ βουλόμενα, καὶ θεοσεβεῖν ἀεὶ μισεῖν
"τὸ ὕβρεις καὶ τὸ ἀδικίαν, καὶ ταῦτα ὁ μόνον δί-
"καιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; ἃ γὰρ
"[z] ὡμολόγηται θεοσεβέστατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς
"Βαρβάροις, ταῦτα ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις
"ἀποσφάξαντες αὐτούς. τὰ μὲν Ελλήνων ἱερὰς καὶ ἀσύ-
"λους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλ-
"λιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νό-
"μοις δι' ἀγγέλων θεοῦ δι' Θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ
"ὄνομα καὶ ἀνθρώποις Θεὸν εἰς ἐμφάνειαν [a] ἄγειν, καὶ
"πολεμίους Δίαλλάττειν δυνατόν. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν
"γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ
"τῶν δικαίων Δίαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δυνεῖντο,
"ἢ πρὸς τὸ βίον εὐσεβεῖν, ἢ πρὸς τὸ πόλεμον εὐτυχεῖν
"τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν ὑδαμῶς δοκοῦ-
"σιν. ἴσως τοίνυν [b] ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον
"μεθ' ἡμῶν, ἀνδρικώτεροι δ' ἦ πλείους ἐκεῖνοι πεπυκήκα-
"σιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν· μεθ'
"ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ Θεός. Θεοῦ δὲ
"παρόντος καὶ βοηθοῦντος ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ τὰ
"καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ,
"συμβαλόντες τῶν δωτέρων οὐδὲν ἀντίσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἐ-
"φυγον εὐθὺς ἐκ ὑπομείναντες τὸν ἔφοδον καὶ τὰ φρο-
"νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Αθηνίων ἐπέβη, πόλεμον ἀκή-
"ρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν ἐκείνων,
"ἢ δωτέρα ἀφροσύνη, καὶ ἐνέδρα; τί ἂν ἔλαττον φρονοῦ-
"μεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνι-
"ζωνται, πάντοτε νικωμένους· ὅταν δὲ χρῆσθαι νομισθῶσιν,
"ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν, εἰ δὲ ἡμαίας ἡ-
"γητὴν τις αὐτὸς, ὁ περὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ μᾶλλον ὀρμητήν;
"τὸ γὰρ εὐψυχον, σὺν ἐν τῷ τῆς ἀθενεστάτοις ὑπιχά-
"ρειν, ἀλλ' ἐν τῷ δύναθαι δὲ τοῦ ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ
"δέ τινα [c] καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ θεῖ τοῦ

"gitantibus. Sed in nos maxime offenderunt a-
"varitia & invidia, & cum in turbis eramus subi-
"to nos & insidiose aggrediendo. Multa quidem
"quid memorem? Verum, cum illis immineret
"è principatu excidere & Cleopatræ servire,
"quinam alii *eos* metu liberarunt? Nam meus
"erga Antonium amor, & illius in nos benevo-
"lentia in causa fuit, ne quid gravius isti pate-
"rentur, illo cavente aliquid agere quod nobis
"suspectum foret. Attamen cum vellet partes
"ex utraque ditione quasdam Cleopatræ dare, i-
"pse hujus rei curam in me suscepi: &, datis de
"meo magnis muneribus, securitate utriusque
"viam munivi, impensasque ipse feci, talenta præ-
"stando ec, & fidejubendo pro aliis ec, quæ ter-
"ræ imperata erant, cujus reditus perceperunt;
"nos vero defraudarunt. quamvis par erat ut Judæi
"nemini de bonis suis tributum penderent, aut
"terræ illorum pars vectigalis fieret. Sin vero,
"saltem non pro iis quos ipsi servavimus: neque
"Arabes, qui cum nos compellarunt gratiasque e-
"gerunt, fassi sunt, quod *nostra opera* imperium
"tenere videantur, *decet* injuria nos affiecre &
"fraudare, idque non hostes sed amicos. quippe
"cum fides etiam inter inimicissimos locum ha-
"beat, inter amicos necessario servanda sit: at non
"apud eos qui omni modo lucrum quærere ho-
"nestum putant, injustitiam autem cum lucro
"conjunctam haud damno futuram. Vobisne igi-
"tur dubium est, an injustos ulcisci oporteat, Deo
"hoc jubente & volente ut semper odio habeamus
"injuriam & improbitatem; præsertim, cum non
"modo justum, sed & necessarium bellum perse-
"quamini? Quæ enim & apud Græcos & Barba-
"ros habita sunt iniquissima, ista admiserunt in le-
"gatos nostros, quos jugularunt: cum Græci le-
"gatos sacros esse & inviolabiles dicant, & nos do-
"gmatum potissima & sanctissimam legum partem
"per * Angelos à Deo acceperimus. hanc enim
"vim habet hoc nomen, ut Deum hominibus co-
"ram sistat, & hostes cum hostibus in gratiam
"redire faciat. Quæ major igitur esse potest im-
"pietas, quam legatos trucidare de jure agentes?
"Vel quî dehinc aut in vita tranquilli aut in bel-
"lo felices esse possunt, hoc in se suscepto facino-
"re? Mihi quidem minime videntur. Dicat tamen
"fortasse aliquis, fas quidem & jus nobiscum est,
"illos tamen fortiores esse vel plures contigit. Sed
"primum quidem vobis haud convenit hæc ora-
"tio. Cum quibus enim est jus, cum illis & Deus:
"Deus autem si adsit, adsunt simul & copiæ &
"robur. Ut autem & res à nobis gestas conside-re-
"mus, prima pugna vicimus, commissa secunda,
"vix nobis restiterunt, sed statim fugiebant, non
"sustinentes impressionem adeo animosam. Victo-
"res autem nos aggressus est Athenio, bellum in-
"ferens non denunciatum. Utrum hæc est eorum
"virtus, an secunda iniquitas, & insidiæ? Cur igi-
"tur abjectiore sumus animo ob eam rem, quæ
"efficere debet ut majorem spem concipiamus?
"Et quî fit ut illi terrorem nobis injicerent, qui,
"quoties sine dolo congrediuntur, semper supera-
"ti sunt; si quando autem victores esse existimen-
"tur, id ex improbitate consequuntur? Quod si
"quis eos etiam fortes putet, cur non ea ipsa de
"causa majori *pugnandi* ardeat cupiditate? Animo-
"sum enim arguit non imbecillos adoriri, sed pos-
"se etiam viribus superiores vincere. Si quem au-
"tem

p Ημᾶς Δίαθεσις] Ita ex *Epiphanio*. ὑμᾶς in *Græcis* omnibus.
q Ιδια,] Forte ἰδίᾳ. COCC.
r Εγγυητὴς γενόμενος,] Ποιητὴς *Vat.*
s Γεγένη,] Juxta canones ἐγεγένη. verum γέγονεν habet *Vat.* & *L. B.*
t Μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως] Illa μετὰ πολλῆς desunt *Vat.*
u Πολεμιωτάτους ὄντας,] Πολεμίους *Vat.*
x Τὸ δ' ἀδικεῖν] Τὸ δ' ἄδικον *Vat.*
y Τιμωρήσασθαι,] Τιμᾶσθαι *Vat.*
z Ωμολόγηται] Ομολογεῖται *Vat.*
* *Angelos à Deo acceperimus.*] *Sc.* nuncios, *aut* legatos.
a Αγειν,] Αγὲ *Vat.*
b Ερεῖ τις,] Illa ἐρεῖ τις desunt *Vat.* & *Epiphanio.*
c Καταπλήττει] τὰ οἰκεῖα πάθη,] Καταπλήξει] *Vat.* In *Marg. L. B.* καταπλήττῃ.

"tem terrent domestici casus, & quæ in terræ "motu acciderunt, primum quidem reputet, quod "hoc ipsum etiam Arabibus imponit, majora quæ "facta sunt quam pro rei veritate existimantibus; "deinde non decere, ut quæ illis audaciæ, nobis "sit ignaviæ causa. Neque enim illi quidem, quod "boni aliquid ipsis obtigerit, animos sumunt, sed "quia sperant nos jam malis succumbere. Si nos "autem contra eos proficiscamur, magnos eorum "animos contundemus; & hoc etiam lucrabimur, "ut non iterum cum ferocibus pugnemus. Ne- "que enim adeo affligimur; neque, ut putant qui- "dam, id quod accidit Dei iræ indicium est: sed "casus sunt hæc, & infortunia. Atque si Dei con- "silio facta sunt, patet ejusdem consilio desisse, "ut qui præteritis contentus sit. Si enim voluis- "set adhuc amplius nobis nocere, non *tam cito* mu- "tasset *sententiam*. Bellum autem illius voluntate "suscipi, & justum ab eo existimari, ipse ostendit. "Nonnullis enim terræ motu per totam regionem "peremptis, nemini armatorum mali aliquid acci- "dit, sed vos omnes salvi estis; *hoc ipso* declarante "Deo, quod si universi cum liberis & conjugibus "militassetis, ne quidem gravius aliquid pati vobis "contigisset. Cum hæc vobiscum reputaveritis, "& quod plus est, quod propugnantem semper "habeatis Deum, juste & fortiter persequimini in "amicitia infidos, in bello implacabiles, in legatos "impios, & à vobis semper virtute superatos.

Judæi Arabes vincunt.

4. Judæi, istis auditis, fortius ad pugnam animati erant. Herodes autem, sacrificiis rite peractis, eos secum assumptos propere adversus Arabes trans Jordanem fluvium ducit; & non procul ab hostibus castra metatur. Sibi utique visum est castellum in medio positum occupare: nam & sibi id usui fore putavit, tum ad hostem celeriter prælio lacessendum, tum ad castrorum munitionem, si pugna differenda foret. Cumque idem Arabibus in animo esset, oritur de eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat: & deinde aliquam multi, cum res ad manus venisset, utrinque cadebant, donec victi Arabes cesserunt. Ea res protinus Judæis non parvum ad spem momentum præbuit. Cumque cogitaret *rex*, Arabum exercitum omnia malle, quam ut pugnam lubenti animo inirent, cœpit vallum fortiter divellere & propius ad castra admotus *ea* oppugnare. Atque ita vi compulsi nullo ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, aut ulla victoriæ spe freti. Veruntamen manus conseruerunt, tum quia numero superabant, tum quia eos animum sumere cogebat pugnandi necessitas: atque acre prælium committitur, multis utrinque cadentibus. tandem vero Arabes in fugam versi sunt. Tantaque eorum cædes facta est, postquam cedere cœperunt, ut non solum ab hostibus interierint, verum etiam sibimet cladem attulerint, multis eorum, tum propter multitudinem, tum quia confusi ruebant, conculcatis & suis ipsorum telis vulneratis. Igitur ex iis cæsa sunt quinque millia; reliqua vero turba intra vallum confugiendo evasit. Sed certa salutis spe destituebantur, quippe cum commeatu & maxime aquæ penuria laborarent. Judæi autem, eos perse-

"σφισὶν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοησάτω, ὅτι τὰ "αὐτὰ καὶ τοὺς Ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γιγνόμενα τῆς "ἀληθείας ὑποπτεύοντας· ἔπειτα ὡς ὁ καλὸν σκεῖνος τὸ "τόλμης ἡμῖν δειλείας τῷ αὐτῷ αἰτίαν γεγενῆσθαι. οἱ "μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείᾳ τινὸς ἀγαθῷ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν· "ἀλλ' ὅτι τοῖς ἡμᾶς, ὡς κάμνουσας ἤδη τοῖς κακοῖς, "ἐλπίδος. ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, οὐδαμῆ μὲ- "θα μὲν σκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν· ἀναλήψόμεθα δ' "αὐτοὶ, τὸ μηκέτι θαρσῆσαι μάχεσθαι. καὶ γὰρ ὅτι κεκακώ- "μεθα τοσοῦτον, ἔθ' ὅπερ εἰκότως τινες ὀργὴν Θεοῦ [d] παρέ- "σχεν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ "πάθη τινά. καὶ εἰ καὶ Θεοῦ γνώμῃ πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ "πέπαυται καὶ τῇ σκείνου γνώμῃ δεκτικὰ τοῖς γεγονό- "σι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν [e] μετε- "βάλετο. τὸ δὲ πόλεμον, ὅτι δὲ θελῆ τοῦτον [f] ἐνεργεῖσθαι, "καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. οἵων γὰρ ἐν τῷ σώ- "ματι τῷ χώραν ὑποτομόντων, ὑδεὶς οὐδὲν ἔπαθε τῶν "ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε· φανερὸν ποιοῦν- "τος τοῦ Θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μὴ τέκνων δὲ γυναι- "κῶν ἐστρατεύεσθε, οὐδὲν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. "ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι [g] τοῦ πάντα καιρὸν ἔχετε τὸν Θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίως "ἀνδραγαθίας τοὺς ἀδίκως μὲν τοῦ Φιλίαν, ἀπονόους "δὲ ἐν τῇ μάχαις, ἀνοσίους δὲ εἰς πρόσωπα, ἀεὶ δὲ τὸ ὑμε- "τέρας ἀρετῆς ἡττημένους.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐφάνησαν τοῦς τῷ μάχῃ. Ἡρώδης δὲ, θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ ἀσφαλοῦς ἀναλαβὼν αὐτὸς ἥλθε τοὺς Ἀραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· [h] καὶ τῶν μὲν πολεμίων προλοπεδεύει πλησίον. ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἅτοις γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ τοῦς τὸ ταχὺ σωπάσαι τῷ μάχῃ, κἂν εἰ [i] παρέλκοι δέον, ἑρυμνὸν αὐτῷ πεπερισμένον τὸ στρατόπεδον. [k] τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Ἀράβων τοῦνοήσαι, ἀμιλλα γίνεται τοῦ χωρίου. [l] καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν· [m] εἶτα δὴ καὶ πλείους, εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. τότε εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ὁ μικρὸν ἐγεγένῃ. καὶ τῇ δύναμιν αὐτῶν [n] ἐννοούμενος πάντα μᾶλλον ἢ τοὺς μάχῃ ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάρακα διαπατᾶν, καὶ δὲ στρατόπεδα [o] τοῦναντίον ἤεσαν. [p] τότοις γὰρ σκιασθέντες, [q] τοῦησαν ἄτακτοι, καὶ τοῦθυμίας ἦ τὸ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ὑδοτιῶν ἐχοντες. ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦεσαν, πλείους τε ὄντες καὶ διὰ τὸ καπεπεῖχθαι ὑπὸ τὸ πολεμίου ὑπὸ τὸ ἀνάγκης στρατηγούμενοι· καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος [r] δὲ τραπέντες οἱ Ἀραβες ἔφυγον. [s] ὧν δὲ τοσοῦτος φόνος σκηλευάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς συμπίπτειν τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχε δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τῷ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ὑπερεία τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. [t] οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διώκοντες σφοδρότερον μὲν

[d] Παρέχειν τὸ γεγονὸς,] Παρέχῃ *Vat.* & *Coccejus.*

[e] Μετεβάλετο.] *L. B.* μετεβάλετο.

[f] Ἐνεργεῖσθαι,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἀνεργάσθαι perperam in *Editis Aliisque.*

[g] Παρὰ πάντα καιρὸν] Ita *Vat.* παρὰ πάντα καιρὸν in *ceteris.*

[h] Καὶ —— πλησίον.] Circa Philadelphiam ἀλλαχ. lib. 1. c. 19. §. 5. στρατόπεδα ὑπὲρ τοῦ Φιλαδελφίαν, ἰσχυρὸν τῶν πολεμίων. SPANH.

[i] Παρέλκοι δέον,] Sic *Vat.* παρελθεῖν in *reliquis.*

[k] Τὸ δὲ αὐτὸ] Τῷ δὲ αὐτῷ *Busb.*

[l] Καὶ πρῶτον] Ita *Busb.* καὶ πρῶτον μὲ ἀκροβολισμοῖς *Vat.* καὶ πρῶτον μὲ ἀκροβολισμοὺς in *Editis.*

[m] Εἶτα δὲ καὶ πλείους,] Εἶτα δὲ καὶ *Vat.* εἶτ' ἤδη καὶ in *Editis.* εἶτα καὶ *Busb.* unde mihi visum est εἶτα δὲ rescribere.

[n] Ἐννοούμενος] Καὶ τῷ δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μ. in *Editis.* καὶ τῷ δύναμιν αὐτῷ ἐννούμενον πάντα μ. *Vat.* unde ipsi edidi, καὶ τῷ δ. αὐτῶν ἐννούμενον π. id quidem sensu postulante. *L B.* ἐννούμενον π. μ. ἢ π. μ. ι. βουλόμενος. *Coccejus* legit αὐτὸς δ' ἐννούμενος &c.

[o] Προσήγον] *L. B.* πρὸς ἀγῶνα.

[p] Ἀπὸ τοῦτος] Videndum an nihil hîc desit. SPANH.

[q] Προσῆναν ἄτακτοι,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* πρόσηναν in *Editis Aliisque.*

[r] Δὲ τραπέντες] Illud δὲ è *Codd. Vat.* & *Busb.* ut & mox καὶ ante σφίσιν ex eodem *Cod. Vat.*

[s] Ὧν δὲ τοσοῦτος] Ὧν δὲ φόνος σκηλευάντων πολὺς *Vat.* & *Busb.*

[t] Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι] Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *Judæi autem licet persequerentur* &c. οἵ τε in *Græcis* omnibus.

τὸν Εἰς

μὲν ὑ κατίχυσεν, ϖϵικαθιζόμενοι ᾗ τ χάρακα, κὴ ϖϖατηρουῦτες [v] εἰσόδους τε τὰς ἐπαρκωῦτας κὴ ἐξόδους φυγεῖν βυλομένυς εἶργον.

ε'. Εν τύτοις ουῦ ὄντες οἱ Αραβες ἐπρεσϐεύοντ [x] παρὰ τ Ηρώδλω, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ Δημήτριος, ἔπειτα, τὸ γὸ δίψ ἠνάγκασε, πᾶν ὁτιῦν [y] ὑφίσϑαι, κὴ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ ᾗ ὕτε πρόσϐαις, ὕτε λύτρα τ ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλό τι μέτριον ϖροσίετο, Φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς ϖϖαρανομίας τὰς εἰς αὐτὸν ἐξ ἐκείνων γεγνημένας. [z] καϑαναγκαζόμενοι ουῦ τοῖς τε ἄλλοις, κὴ τῷ δίψει, ϖροϊόντες αὐτὸς ἐνεχείριζον ἄγλν ἑ δεῖν· κὴ πέντε μὲν ἡμέραις [a] τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ ᾗ ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ διέγνωσαν [b] ἐξιέναι πολέμυ νόμῳ χωρήσαντες ὅπὶ τὰς ἐναντίας ἐγχειρεῖν· εἰ κ δέοι τι πάσχν αἱρέμενοι, κὴ μὴ Δαφϑείρεσϑ κατ' ὀλίγυς ἀδόξως. ταῦτα ᾗ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ὃ ϰαρακώμασ, διήρκεσαν δ' ὡδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι ϰεκακωμένοι ἑ τὰς ψυχὰς ἑ τὰ σώματα τόπον σὐκ ἔχοντες, κέρδ δ' εἰ θνήσκοιεν, τὼ συμφορὼν [c] τὸ ζῆν ποιύμενοι· κὴ πίπτυσιν αὐτῶν ἐν τῇ ϖροτεραίᾳ μάχῃ [d] ϖερὶ [e] ἑπτακισχιλίυς. τοιαύτῃ ᾗ πληγῇ χρησαμένων, Φρονήμασ μὲν ὅσον ὼ αὐτοῖς ϖρότερον ἀφῄρητο· τεθαρσηκότες ᾗ ἐν τ οἰκείας συμφορᾶις τὼ Ηρώδ στρατηγίαν, εἰς τὸ λοιπὸν εἶχαν, κὴ [f] ϖροσέτι [g] ἀπέφηναν ὃ ἔθνυς. ὁ ᾗ πλεῖον ὅπὶ τοῖς [h] εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς Φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὼ οἰκείαν, μέγα ϖεπληφὼς ἀξίωμα, κὴ Δὰ ταύτω τὼ ἀνδραγαθίαν.

quuti, cum una cum eis irrumpere nequiviſſent, vallum circumſident; &, cuſtodiis adhibitis, opem ferentes aditu fugamque capeſſentes exitu prohibebant.

ſ. Quamobrem eò *anguſtiarum* redacti Arabes, legatos ad Herodem primum de compoſitione mittunt: deinde, utpote ſiti cogente, rogatum ut vel quacunque conditione liceat illis in præſens ab interitu ſecuris eſſe. Sed ille nec legatos, nec pretium pro captivis, nec aliud quicquam æqui admittebat, cupiditate ulciſcendi injurias quas ab illis acceperat. Itaque & aliis & ſiti coacti ſeipſos abducendos conſtringendoſque *Judæis* dediderunt. Et quidem ex iis capti ſunt quinque diebus homines quater mille numero. Sexto vero die reliquis omnibus viſum eſt, facta more bellico eruptione cum hoſtibus congredi, & in quemvis eventum periclitari potius quam turpiter perire paulatim. Cum hæc ſtatuiſſent, extra vallum prodierunt, ſed prælium ſuſtinere non potuerunt, præclare quidem dimicandi præ corporis animique debilitate locum non habentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro calamitate ducentes: ceciderunt*que* primo conflictu circiter ſeptem millia. Cum autem hanc cladem accepiſſent: priorem quidem fiduciam omnem amiſerunt, Herodis vero virtutem imperatoriam in ſuis calamitatibus mirati, & in poſterum ei ceſſerunt, & pro gentis domino eum habuerunt. Qua felicitate ille multum elatus domum reverſus eſt, cum magna exiſtimatione ob rem fortiter geſtam. IX.

Arabes legatos ad Herodem mittunt.

Magna Arabum clades.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Ηρῴδης, Υρκανὸν ἀποκλείνας, ἠπείγετο ϖρὸς Καίσαρα, κὴ ϖαρ' αὐτ τὼ βασιλείαν ἔσχεν· ὡς τε Καίσαρα μετ' ὀλὺ ἐν Πτολεμαΐδι ϖάσῃ τιμῇ ἐδέξατο.

CAP. VI.

Quomodo Herodes, cum Hyrcanum occidiſſet, properavit ad Cæſarem, & ab ipſo regnum obtinuit: utque non multo poſt Cæſarem apud Ptolemaïdem honorifice admodum excepit.

ΤΑ μὲν ουῦ ἄλλα [i] καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπρχειρήτῳ κ πάνϑ γεγνημένῳ· κίνδυνος δ' ἐμπίπλει τὼ ὑπὲρ τ ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Αντωνίου Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ακτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὸ [k] ἀπέγνωσο αὐτῷ τε Ηρῴδῃ τὰ πράγματα, κὴ τοῖς ϖερὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε κὴ φίλοις. [l] ὃ γὸ ὼ εἰκὸς ἀτιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ ϖρὸς Αντώνιον φιλίας γεγνημένης. ὼ μὲν ουῦ, τοῖς μὲν φίλοις ἀπόγνωσιν τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων· ὅσοι δ' [m] ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκυν μὲν ἐξ ἐμφανῶς σωάχϑεσϑαι, πάνϑ ᾗ λελησὸς ἐφηδομένοις εἶχον, ὡς ἀμείνονος τύχοντες τῆς μεταϐολῆς. [n] αὐτός τε Ηρώδης· τ Υρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικῦ, συμφέρειν ὤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν ϖεισϑείη κὴ Δαφύγοι τ κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγύμενος, ϖρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιύτοις ° αὐτ καιροῖς [p] ἐφορμᾶν ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον. εἰ ᾗ κὴ πάσχοι τι Δὰ Καίσαρος, Φόνον τ μόνον ὅπὶ τῆς βασιλείας ἡγησόμενον ὅπιθυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα ᾗ αὐτ δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι κ

Now indeed all other things were well with him, unfortunate as he had been in all things, and involved in danger; for he had undertaken to decide the controverſy for the whole kingdom, Antonius Cæſar having been conquered at the battle of Actium. Then indeed he thought that both his affairs and those of his friends and enemies were given up for loſt. For it was likely that he would not eſcape puniſhment, after ſo great friendſhip with Antonius. Now indeed, his friends gave up all hopes of him; but as many as were his enemies openly, thought that they were ſafe; and as for the reſt, they were glad in their hearts, and waited for a better change. But Herodes himſelf, when he ſaw Hyrcanus only in the dignity of a king, thought it for his intereſt, if he could eſcape this danger, that he ſhould not for the future give a man, who was more worthy of the kingdom, opportunity to obtain it. But if he ſhould ſuffer any thing from Cæſar, he thought the death of Hyrcanus only deſirable, that he might die while he was in poſſeſſion of the kingdom.

Pugna Actiaca.

Herodes, ad Cæſarem ire neceſſe habens, de Hyrcano interficiendo cogitat.

2. Whilſt he was thus diſpoſed in his mind, there was

Hyrcanus, non-ſuaſu Alexandræ, ad Malchum ſe recipere decrevit.

---

v Εισόδους] Εισόδυς & mox ἐξόδυς *Vat.* (& *L. B.*) utraque lectio ferri poteſt.

x Παρὸ τ Ηρώδλω,] Πρὸς τ Ηρώδλω *Vat.*

y Υφίσαϑαι,] Ita in *Editis Aliiſque.* ὑφισάμδροι *Busb.* & *Vat.*

z Καταναγκαζόμδροι] Καταναγκαζόμδροί τε τοῖς τε ἄλλοις *Busb.* & *Vat.*

a Τετρακισχίλιοι τὸ πλῆϑος] Τετρακισχίλιοι ὄντως ἑάλωσαν *Busb.* (*L. B.*) & *Vat.*

b Εξιέναι] Ita cum *Busb.* ἐξεῖναι in *reliquis.*

c Τὸ ζῆν ποιύμενοι·] Levicula cum mutatione τὸ ζῆν edidi, cum antea eſſet ᾧ ζῆν. ὃ συμφορᾶ τὸ ζῆν *Vat.*

d Περὶ ἑπτακισχιλίυς.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

e Επτακισχίλιυς.] Εξακισχιλίυς *Busb.*

f Προσέτι ἀπέφηναν ᾧ ἔθνυς.] Conf. *ἀλωσ.* l. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

g Απέφηναν] Απέφηναντο *Busb.* & *Vat.*

h Εὐημερήμασιν] Τὰς εὐημερίας infrà c 7. §. 2. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 136. Εν τ εὐημερίᾳ. SPANH.

i Καλῶς εἶχεν αὐτῷ,] Ασφαλῶς εἶχεν *Busb.*

k Απέγνωσο αὐτῷ,] Ita *Vat. Hen.* (*L. B.*) & *Busb.* ἐπέγνωσαν in *Editis.*

l Οὐ γὸ ὼ] Sic in *iiſdem MSS.* ὃ γὸ ὼ in *Editis.*

m Εχθρῶς] *L. B.* ἐχθρωδῶς.

n Αὐτός τε Ηρώδης,] Ηρώδης ᾗ τ. *Busb.*

o Αὐτῷ καιροῖς] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἀξιολογώτερον in *cæteris.* Fuit cum mallem ut αὐτῷ proponatur τῷ ἀξιώτερον quam voci καιροῖς.

p Εφορμᾶν] *L. B.* ἐφορμεῖν.

nonnullam ejus rei occasionem præbuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti esset ingenio, ne tunc *quidem* aut alio tempore negotiis se miscere volebat, nec novis rebus studebat, fortunæ concedens, ut quodcunque sors efferret illo contentus viveret. [1] Verum Alexandra contentionem amabat, & mutationis spe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem suum solicitabat, ne Herodis in domum suam scelera in perpetuum perferret, sed futuras spes, cum tuto liceret; anticipet; rogabatque ut de his ad Malchum Arabiam tenentem scriberet, utque illos acciperet & eò salvos perduceret: si enim post ipsorum discessum Herodi accideret, ut Cæsaris inimico accidere consentaneum esset, ipsos unos principatum recepturos, quà propter genus, quà propter plebis benevolentiam. Dum ista ipsi suadere niteretur, Hyrcanus ejus sermonibus non auscultabat: cum vero pertinacia muliebri ipsa uteretur; & nec die nec nocte cessaret, sed de istis continuo & de insidiis ipsis ab Herode structis verba faceret, tandem ei persuadetur ut cuidam Dositheo literas daret, in quibus statuebatur ut Arabs ei mitteret equites, à quibus reciperetur & usque ad lacum Asphaltiten deduceretur, qui à finibus Hierosolymitanis abest trecentis stadiis. Dositheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipsum tum Alexandram colebat, neque non minimas causas Herodem odio prosequendi habebat. nam & consanguineus erat Josephi ab Herode occisi, & eorum frater quos Antonius antea Tyri interfecerat. tamen istis non inductus erat, ut fidelem Hyrcano se ministrum præstaret: sed cum pluris fecerit quæ à rege sperarat quam quæ ab illo, literas Herodi tradidit. Atque ille laudata ejus benevolentia, ei hoc insuper officium injunxit, ut clausas signatasque literas Malcho redderet, literasque vicissim ab illo acciperet. nam sua maxime interesse, ut ejus quoque animum cognosceret. Cum autem ista libenter fecisset Dositheus, rescripsit Arabs, se Hyrcanum ejusque comites omnes, atque adeo quicunque ab eo starent Judæos *non gravatim* recipere, & homines missurum qui eos tuto perducerent, neque ulla in parte illius postulatis defuturum. Postquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum è vestigio accersit, & de factis inter eum & Malchum pactionibus interrogabat. Quod cum ille negasset, literas in concilio ostendit, & Hyrcanum *protinus* interfici jussit.

Per Dositheum ea de re literas mittit.

Dosithei perfidia.

Hyrcanus occiditur.

Alia de Hyrcano narratio.

3. Atque hæc ita scribimus, ut in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non convenit ita se rem habuisse. Non enim ob hujusmodi quid Herodem, sed magis ex insidiis accusationem adversus Hyrcanum instituisse existimant, atque ita illum occidisse. nam sic scribunt. Quæsivisse in convivio quodam (nullam dando suspicionem) ab Hyrcano, ecquid literarum à Malcho accepisset: illumque literas in quibus ab illo salutaretur, accepisse confessum. atque Herodem rursus interrogasse, ecquod donum accepisset: cumque respondisset, nullum nisi quatuor jumenta ab eo missa quibus vectaretur, illud *regem* corruptelam & proditionem interpretatum, eum ad supplicium duci imperasse. Atqui nullius culpæ affinem

παρ' [q] ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ἀπράγμονα τρόπον, καὶ τότε καὶ τὰλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' [r] ἐκείνου γινόμενον ἀγαπηκέναι. Φιλόνεικος δ' ἦν Ἀλεξάνδρα, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκράτως φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν Ἡρῴδου ἀθεμιστίαν εἰς τὸν [s] αὐτοῦ οἶκον, [t] ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐτῆς ἐλπίδας, ἠξίου τε πρὸς τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τὴν [u] Ἀραβίαν ἔχοντι, δέεσθαί τε αὐτοῦ, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. Ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὸ [x] πρὸς Ἡρῴδου ἄτοπον χωρίσθεν, ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρι, αὐτοὺς ἔσεσθαι τοὺς τῇ ἀρχῇ ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ ἡμῶν καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν ὄχλων. ταῦτα πιθάσης, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους· Φιλόνικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς ἐπενόθησε πάθος, καὶ μήτε νύκτα μηδ' ἡμέραν ἀπολιπόμενος, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων ἦν τοῦ Ἡρῴδου πρὸς αὐτὸν ἀπιθάνης διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι [y] Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ σωτήριόν τι πέμψαν αὐτῷ τὸν Ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους ἂν ἀποπέμψωσιν ἱππέας ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν [z] ὅρων, σταδίους τριακοσίους. ἐπῆν δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντος αὐτὸν τὸν Ἀλεξάνδραν, καὶ τοῦ πρὸς Ἡρῴδην [a] δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. Ἰωσήπου τε γὰρ ὄντος ἀνεψιοῦ συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν [b] ἐπήγαγε ταῦτα τὸν Δοσίθεον Ὑρκανῷ πίστιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἠμφίεσε· προθυμήσας δὲ τὰ ἐκείνου τὰς ἐκ τῆς βασιλεύσης ἐλπίδας, ἐπιδίδωσιν Ἡρῴδῃ τὴν ἐπιστολήν. ὁ δὲ τὸ εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι δὲ τοῦτο [c] προσυπεργήσαι παρεκελεύετο, πίστιν τὴν ἐπιστολὴν δὲ καταμηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὴ τῷ Δοσιθέῳ προθύμως ὑπεργήσαντος, ὁ μὲν Ἄραψ [d] ἀντεπέστειλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέχεσθαι δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, [e] ἢ δὲ Ἰδουμαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δυνάμιν τε [f] πέμψειν τὴν μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδείξειν ὧν ἠξίου. ὡς δὴ καὶ ταῦτα τῷ Ἡρῴδῃ ἐδέξατο τὸν ἐπιστολὴν [g] εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ τῶν ἡμμένων αὐτῷ σωθησομένων πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. [h] ἐρνησαμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ [i] διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὴ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρῴδου φερομένοις. τοῖς δ' ἄλλοις οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ Ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκεῖν, ἀλλ' [k] ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν [l] ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν [m] αὐτὸν τρόπον ἀπολέσαι. γράφουσι γὰρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας [n] ἐνδιδόντα, λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὰ μὲν ὁμολογήσαι προσηγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὰ δ' εἴ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπιφέρειν· τοῦ δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πεμψάντου αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ πιθανὸν ἐπαναφέρουσι δωροδοκίας καὶ προδοσίας, [o] ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τὴν μὲν

[q] Ἐκείνων.] Ἐκείνου *Busb.*

[r] Ἐκείνου γινόμενον ἠγαπηκέναι.] Ἐκείνης ἡδόμενον *Hen.* (*L. B.*) & *Vat.*

[s] Αὐτοῦ οἶκον] Αὐτοῦ *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Vat.*

[t] Ἀλλὰ προλαβεῖν] Ἀλλὰ προσλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐθις ἐλπίδας δέξασθαί τε αὐτὸν καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν ἠξίου τοῦτον *Vat.*

[u] Ἀραβίαν] *L. B.* Ἀραβείαν.

[x] Περὶ Ἡρῴδου] Περὶ Ἡρῴδην *Hen.* & *Vat.*

[y] Δοσιθέῳ τινὶ] Δοσιθέου *Hen.*

[z] Ὅρων,] Ὁρῶν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

[a] Δυσνοίας δὲ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος.] Δυσνοίας δὲ μικρᾶς *Busb.* & *Hen.*

[b] Ἐπήγαγε ταῦτα] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀπήγαγε in *Editis Aliisque.*

[c] Προσυπεργῆσαι παρεκελεύετο,] Προσυπεργάτην *Busb.* & *Vat.*

[d] Ἀντιπέστειλεν αὐτόν] Ἀντιπέστειλεν *Hen.* & *Zonar.*

[e] Ἢ καὶ Ἰδουμαίων] Vocula ἢ abest *Hen.*

[f] Πέμψειν τὴν] Πέμπειν *Hen.* quod sane mallem, nisi è mox præc. cum *Zonara* δέξασθαι legatur.

[g] Εὐθὺς μεταπέμπεται] Illud αὐθὶς è *Codd. Busb. Hen.* & *Epiphan.*

[h] Ἀρνησαμένου —— ἄνδρα.] Conf. infr. c. 7. §. 4. SPANH.

[i] Διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.] Διεχρήσατο *Hen.*

[k] Ἐξ ἐπιβουλῆς] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐξ deest *cæteris.*

[l] Ἐπαγαγόντα,] Ἐπάγοντα *Busb.* & *Vat.*

[m] Αὐτὸν τρόπον ἀπολέσαι.] Αὐτῷ *Vat.*

[n] Ἐνδιδόντα.] *L. B.* ἐνδόντα.

[o] Ἀπαγαγεῖν] Ἀπάγειν solus *Hen.* & *Lugd. Bat.*

πεμψέμενα ἢ δ' μηδὲν [p] ἁμαρτόντα τοιούτῳ τηλ' ὠφεπτσεῖν, καταλογίζονται τὴν ἀπειρίαν δ' τρόπε, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ ὠφετείας ἀπόδειξιν [q] πεποιῆσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν τότε τὰ πλεῖστα τ' κ' τὴν διοίκησιν Αντιπάτρῳ ὠφῆκε χωρηκέναι. [r] τότε ἢ πλείω μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ἢ μ' πάσης ἀσφαλείας τ' Ηρῴδου [s] ἡπίστατο, Δία δεδιὼς ἢ καὶ τ' Εὐφράτην, τὰς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπὼν, [t] ὅλως ἐπ' [v] ἐκείνῳ τε γνησόμενον· ἐγχωρεῖν [x] τι καὶ καινοτέρων ἄπειθαι πάντων ἀπιστανώτατον, καὶ ὡς ὠφὸς τ' ἐκείνε φύσεως, [y] ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ηρῴδε γνώσεως.

δ'. [z] Τῶτο μὲν τὸ τέλος Τρκανῷ συνέπεσε δ' βίε, ποικίλαις ἐ πολυτρόποις χρησαμένῳ τ' ἐν τῷ ζῆν τύχαις. εὐθὺς μὲν [a] γὰ ἐν ἀρχῇ βασιλεύσης [b] αὐτὸ τ' μητρὸς Αλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καθεσὰς δ' Ιουδαίων ἔθνους, ἐπέσυν ἐννέα τὸν πιμὸν κατέχε· ὠφηλαβὼν ἢ τὴν βασιλείαν ἀποθανόσης τ' μητρὸς αὐτῷ, καὶ ταύτην καθαρχὼν [c] τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Αριστοβύλε δ' ἀδελφῦ· καταγεται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίε, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀποδοὺς, [d] ἔτη τεσσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ἢ τὸ δεύτερον ὑπ' Αντιγόνε, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, ὠφὸ Πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν [e] οἰκίαν ἐπανῆκ χρόνῳ, Δία τὰς ἐξ Ηρῴδε [f] ὠφοσγομένας ἐλπίδας· ὧν ὐδὲν αὐτῷ κ' ὠφοδοκίαν ἀπλῶτε, πολυπαθείᾳ βίᾳ χρησαμένῳ. [g] τὸ δυχερέστερον ἢ, ὡς ὠφήκαμεν, ἐν γήρᾳ [h] τέλες ὐκ ἀξίᾳ τυχεῖν. δοκεῖ γὰ ἀπλικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γνώσ καὶ τὰ πλεῖστα τ' ἀρχῆς ὑπὸ διοικητὴς ἄγειν, ἢ πολυπράγμων, ὐδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ἅπτεσθαι· Ανλιπάτρῳ τε ἐ Ηρῴδῃ μεχρὶ τῦδε ὠφελθεῖν ἐγνώσθο Δία τὴν ἀπλικίαν τὴν ἐκείνε, κ' τὸ πέρας ὅτε δίκαιον ὅτε εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὑρεῖο [i] τοιῦτε τέλες.

ε'. Ο ἢ Ηρῴδης, ὡς κ' τ' Τρκανὸν ἀναιρεθὲν ἐποιήσατο, σπεύδων ὠφὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας ὠφελεῖ τ' αὐτ' πραγμάτων δυνάμενον χρηστὸν ὀκ τ' γνωμένης αὐτῷ ὠφὸς Αντώνιον φιλίας, ὕποπτον μὲν εἶχε τὴν Αλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη [k] τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ ἐ σασάσῃ τὰ ὠφὶ τὴν βασιλείαν πράγματα. παρετίθετο ἢ πάντα φερώνυμα τἀδελφῷ, κ' τὴν μητέρα Κύπρον ἐ τὴν ἀδελφὴν κ' τὴν γνώσαν ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατιζήσαλο· παρακελευσάμενον, εἴ τι [l] ὠφὶ αὐτ' ἀκούσῃ δυχερές, ἔχεδ' τ' πραγμάτων. Μαριάμμην ἢ τὴν αὐτ' γυναῖκα· δυνατὸν γὰ ὀκ ἦν ἐν Διαφορᾷ τῇ ὠφὸς τὸν ἀδελφὸν [m] καὶ μητέρα τὴν ἐκείνε δίαιταν τὴν αὐτὴν ἔχειν· [n] ἐν Αλεξανδρείῳ σὺν Αλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατιζήσατο, Ιώσηπον τ' παππᾶν καὶ τ' Ιτυραῖον Σόεμον [o] ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πιστοτάτες μὲν ἐξ ἀρχῆς γνωμένες αὐτῷ, τότε ἢ ὠφοφάσῃ τιμῆς φερεῖν ἀποληφθέντας τὰς γυναῖκας. ἦν ἢ κἀκείνοις ἐντολὴ, μαθόντας τι ὠφὶ αὐτ' δυχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας [p] Διαχειρίσασθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύνα-

hujuſmodi exitum habuiſſe, in argumenta afferunt, quod natura fuerit mitiſſimus, ut cum juvenis eſſet nihil audaciæ aut temeritatis præ ſe tulerit, ac ne tum quidem cum regno potiretur, ſed in eo pleraque omnia adminiſtranda Antipatro permiſerit. Accedit quod tunc quidem ætatis annum octogeſimum exceſſerit, noveritque res regni Herodi omnino in tuto eſſe, quin & Euphratem tranſierat, relictis qui trans amnem eum in ſummo honore habuerant, atque ſemet ejus poteſtati ſubjecturus: adeoque maxime omnium incredibile eſſe, & ejus ab ingenio alienum ut aliquid moliretur, noviſque rebus ſtuderet; potiuſque iſta ab Herode conficta videri.

Varia Hyrcani fortuna.

4. Hyrcano quidem contigit ut hoc modo vitam finiret, diverſas dum viveret & multiplices calamitates expertus. Nam, ſtatim quidem ut mater ejus Alexandra regnare cœpit, pontifex Judæorum gentis factus per novem annos eum honorem obtinuit: matreque defuncta cum imperium ſuſcepiſſet, illudque tribus menſibus tenuiſſet, eo excidit à fratre Ariſtobulo ejecto. reſtituitur autem à Pompejo, receptiſque omnibus honoribus, annos quadraginta in iis permanſit: iterumque illis ab Antigono privatus, & corporis mutilationem paſſus, in captivitate apud Parthos degebat. atque inde aliquanto poſt tempore domum reverſus eſt, ſpe inductus quam ei fecerat Herodes: nihil tamen eorum quæ ſperaverat feliciter ei cecidit, multis vitæ incommodis conflictato. quodque graviſſimum eſt, ut modo diximus, in *ſumma* ſenectute exitum indignum habuit. Nam mitis fuiſſe videtur & moderatus in omnibus, imperiumque maxima ex parte per alios adminiſtrabat, à negotiis averſus, regnandique artium imperitus: fiebatque ut Antipater & Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo uſque proceſſerint; atque ad extremum coactus eſt ab illis contra jus ac fas hujuſmodi mortem oppetere.

Herodis ad Auguſtum properantis mandata de Mariamne uxore.

ſ. Cæterum Herodes, Hyrcano ſublato, ad Cæſarem properans, nihilque boni habens quod de rebus ſuis ſperaret propter ſuam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem ſuſpicabatur, ne per occaſionem populum ad rebellionem pelliceret, & in regni rebus ſeditionem ſuſcitaret. Itaque omnia Pheroræ fratri ſuo mandat, & Cyprum matrem & ſororem & liberos omnes apud Maſada collocat: dato *fratri* in mandatis, ut ſi quid durius ſibi accidiſſe fando audiverit, negotia tueretur. Mariamnen vero uxorem (nam fieri non poterat, ut, dum adeo à ſorore & matre ipſius *regis* diſſideret, una cum illis degeret) in Alexandrio cum Alexandra ejus matre collocavit, relictis, qui eas curarent & attenderent, Joſepho quæſtore & Soëmo Ituræo, viris ab initio quidem ei fidiſſimis, tunc vero honoris ſpecie ad mulieres cuſtodiendas adhibitis. Verum & illis præceptum erat, ut ſi quid *mali* gravioris de ipſo intellexiſſent, ſtatim ambas necarent, regnumque ſuis filiis una cum fratre

[p] Αμαρτόντα τοιούτῳ] Ita *Busb.* & *Hen.* ἁμαρτῶντα in *reliquis.*

[q] Πεποιῆσθαι,] Πεποιῆσθαι *Hen.*

[r] Τότε —— γεγονὼς] Τότε ἢ ἐνὸς πλείω ἢ ὀγδοήκοντα *Hen.* & *Busb.* tamen non ita *Epiphan.* HUDS. Ογδοήκοντα ὠφ' ἑνὶ ſeu LXXXI. annos Hyrcano tribuit Zonaras p. 231. D. SPANH.

[s] Ηπίστατο,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπίσατο in *Editis.*

[t] Ολως] *L. B.* ὡς ὅλ.

[v] Εκείνῳ τε γνησόμενον·] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐκεῖνον *Baſ.* ἐκείνων *Gen. Aliique.*

[x] Τι] *L. B.* ὃν τι.

[y] Αλλὰ ταῦτα] Διὰ ταῦτα κ' πλείω ἕτερα σκῆψιν Ηρῴδε τὰ κ' Τρκανὸν ἐκένει γνώσεσθαι *Busb.*

[z] Τῶτο —— βίᾳ,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 22. §. 1. SPANH.

[a] Γὰρ ὁ ἀρχῇ βασιλεύσης] Illud γὰ ὁ è *Cod.* (*Lugd. Bat.* quoque) *Hen.*

[b] Αὐτῆ τ' μητὸς Αλεξάνδρας,] Ita *Baſ.* in *pleriſque aliis* αὐτῷ.

[c] Τρεῖς μῆνας,] Τρεῖς σιαυτὸς vel ἀρὶα ἔτη forſan ſcribendum, ut monuit *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 229. *Edit. Lond.*

[d] Ετη τεσσαράκοντα] Ετη κγ'. pro ἔτη μ'. reſcribi debere cenſet *Scaliger* in *Animadverſionibus Euſebianis*, p. 118.

[e] Οἰκίαν ἐπανῆκ χρόνῳ,] *Al.* οἰκείαν. atque ita *Coccejus. L. B.* οἰκείας.

[f] Περσγνωμένας ἐλπίδας·] Περστενομένας *Hen.*

[g] Το δυχερέστατον ἦ,] Ita *Gall.* antea erat τῷ δυχερέστατον.

[h] Τέλες ὀκ ἀξίᾳ τυχεῖν.] Τέλες ὀκ ἀξίᾳ τύτε τυχεῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[i] Τοιῦτε τέλες.] Mallem τοιῦτο τέλ.

[k] Τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ] Τὸ, τι πλῆθος *Hen.*

[l] Περὶ αὐτ' ἀκούσῃ δυχερές,] Περὶ αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* dein ἀκούσαι *Hen. Busb.* & *Vat.*

[m] Καὶ μητέρα τὴν ἐκείνε] Καὶ τὴν μητέρα ἐκείνε *Hen.* & *Vat.*

[n] Εν Αλεξανδρείῳ —— Διφτηρεῖν.] Eadem *Zonaras*, & iisdem verbis. p. 279. A. SPANH.

[o] Επ' αὐτῷ καταλιπὼν,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Vat.* ἐπ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

[p] Διαχειρίσασθαι,] Μεταχειρίσασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

tre pro viribus conſervarent.

X. *Herodes, cum in Cæſaris conſpectum veniſſet, diadema deponit.*

6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Cæſarem. atque ubi in urbem pervenit, diadema depoſuit, cætero apparatu ne minimum quidem mutato. Poſtquam vero in ejus conſpectum colloquiumque veniſſet, multo magis animi ſui magnitudinem oſtendit, neque ad ſupplicationes (ut par erat in hujuſmodi rebus) verſus, neque preces ullas adhibens, ut errati veniam impetraret; ſed impune factorum rationem reddens. *Magna cum fiducia Cæſarem alloquitur.* Nam Cæſari dicebat, "& amicitiam ſibi maximam "cum Antonio fuiſſe, ſeque omnia pro virili præ"ſtitiſſe, ut ſumma rerum penes illum eſſet, armis "tamen cum non adjuviſſe, quod tum bello Ara"bico diſtineretur, ſed tantum ei pecuniam fru"mentumque ſuppeditaſſe. nec tamen ſe hac in "parte officio ſuo ſatisfeciſſe. Qui enim ſe *alicui* "amicum eſſe profitetur, ſibique conſcius eſt il"lum de ſe bene meruiſſe, debet ad vitam non mi"nus ac opes profundendam omne cum eo diſcri"men adire. ex quibus licet ipſe minus quam "oportebat ei reddiderit; hoc tamen ſe præclare "feciſſe ſibi perſuaſiſſimum eſſe, quod eum pugna "Actiaca victum non deſeruerit; neque fortuna "jam plane mutata, ad ſpes novas ſe tranſtulerit, "ſed quamvis pro auxiliatore ſatis idoneo ſeſe non "geſſerit, conſiliarium tamen Antonio optimum "ſemet probaverit, ut qui unicam ſalutis viam ra"tionemque ſibi omnia ſalva conſervandi ei oſten"derit, nempe ut Cleopatram interficeret: ipſa "enim perempta ſibi rerum potiundi ſpem ſubeſ"ſe, atque illi facilius eſſe gratiam à te inire quam "inimicitias tecum habere. Quæ cum ille nulla"tenus ſecum reputaſſet, temerarium conſilium "meo prætulit, quod ſibi in damnum tibi in com"modum ceſſit. Nunc igitur ſi Antonio ſubiratus "me *hoc crimine* condemnaveris, quod huic adeo "ſtuduerim, confitentem habes reum, neque me "pigebit coram dicere, quanto illum amore pro"ſequutus ſim. Sin vero, commutata perſona, re"quiras qui vir ſim erga beneficos, qualiſque ami"cus, licebit tibi ex præteritis edocto nos *optime* "cognoſcere. Mutato enim nomine, erit nihilo "minus ut amicitiæ noſtræ firmitudinem alteri "approbemus.

Herodes ab Auguſto Cæſare regnum obtinet.

7. Cum iſta diceret, & quo eſſet animo ingenuo ei oſtenderet, non mediocriter Cæſarem allexit, virum generoſum & magnificum; ita ut illa ex quibus accuſatio inſtitueretur benevolentiam ei conciliaverint. Et tunc ei diadema rurſus impoſuit, eumque monuit ut ſibi non minus amicus eſſet quam ante fuiſſet Antonio, atque ei maximos honores habuit, addens Quintum Didium ad ſe ſcripſiſſe, Herodem omni ſtudio ſibi opem tuliſſe in negotio gladiatorum. Cum tam benigne exceptus eſſet, atque ex inſperato videret regnum rurſus ab integro ſibi magis confirmatum, tam donamin τοῖς παισὶν αὐτοῦ σὺν [q] ταδελφῷ Φερώρα Δίατηρεῖν.

ζ'. [r] Ταῦτα ϗντελάμενος, εἰς Ῥόδον ἠπείγετο. Καίσαρι συντυχεῖν. καὶ πρῶτον κατέπλευσεν εἰς τὴν [s] πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ Διάδημα, ϗ σ' ἄλλα πᾶσι αὐτὸν ἀξιώματος [t] ὧδεν ὑφειμένος. ὅτε ἢ ϗ κοινωνήσας λόγων ϗ τῆς συντυχίας ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον ϗ κατ' αὐτὸν φρονήμα ϗ, ὅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀφθεὶς τοιούτοις τραπόμενος, ὅτι δέησίν τινα προθείνων, ὡς ἐφ' [v] ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς ἢ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων [x] ἀνυπολήπτως. [y] ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, "καὶ φιλίαν "αὐτῷ μεγίστην γνῆσίαν πρὸς Αντώνιον, ϗ πάντα πρᾶξαι "[z] ϗ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ γνήσιον) τὰ πράγματα "τραλείας μὲν ὁ κοινωνήσας ϗ πολιορκὰς τὰς Αράβων, πέμψας ἢ ϗ χρήματα ϗ σῖτον ἐκείνῳ. ϗ ταῦτ' "εἶναι μετριώτερα τῆς ὀπισαλόγων αὐτῷ γνώσεως. τὸ γὰρ ὁ"μολογεῖσθαι μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δ' ἐκεῖνον ἐ"πιτάμενον, παντὶ μέρει τῆς ψυχῆς ϗ σώματος ϗ πε"ρουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ κα"λῶς εἶχεν ἀναφορεὺς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωιδέναι κα"λῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡτιῆσθαι τὴν ἐν Ακτίῳ "μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαίνειν τῇ ἐλπίσι φα"νερῶς ἤδη [a] μεταβαινούσης τῆς τύχης, φυλάξαι δ' αὐ"τὸν εἰ καὶ μὴ σωαγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ [b] σύμ"βουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν ϗ καὶ "σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν, [c] ὑπο"δείκνυτε Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· [d] προαιρημένης "γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπᾶναι, "καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾷον εὑρίσκεσθαι τῶν ἐχθρᾶς. "ὧν ὧδεν ἐκεῖνος ἐννοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, "συμφερόντως ἢ σοὶ προετίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν "εἰ μὲν τῇ πρὸς Αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν "προθυμίαν, σὺ ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, "ἀφ' ἁπάξιόσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ἐκ "ϗ φανεροῦ λέγων. εἰ ἢ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τίς "εἰμὶ πρὸς τὰς εὐεργέτας, καὶ πῶς φίλος ἐξετά"ζοις, [e] ἔσῃ σοι πεῖρα τῶν ἤδη γεγνημένων ἡμᾶς εἰδέ"ναι. τοῦ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγέντος, ὧδεν ἔλατ"τον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυ"νήσεται.

ζ. Τοιαῦτα λέγων, καὶ [f] παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπεστάσατο τὸν Καίσαρα, φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρόν· ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύσασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε [g] Διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ, φοβερισάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ὢν περὶ τὸν Αντώνιον φαίνεσθαι, ἀφ' πάσης ἦγε τιμῆς. φοβηθεὶς ὅτι [h] Κύϊντος Δίδιος γράψειεν, [i] ἁπάσῃ φοβυμίᾳ τὰ πρὸς τὰς [k] μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τῆ Ηρῴδου. τοσούτης ἀποδοχῆς [l] ἀξιώμενος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ

q Ταδιλφῷ Φερώρᾳ Δίατηρεῖν.] Conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 2. SPANH.

r Ταῦτα ϗντιλάμενος,] Ταύτας δὲ τὰς ϗντολὰς αὐτὸς εἰς Ρόδον *Busb.* & *Hen.* atque ita forſan *Epiphan.*

s Πόλιν,] Πόλις de Roma *Zonaras* p. 239. εἰς Ρόδον ἐπείγετο φοβῆς τῆ Καίσαρος· Καταπλεύσας ἢ &c. nempe εἰς τὴν πόλιν, & quod malè ibi expreſſit Zonaræ Interpres. SPANH.

t Οὐδὲν ὑφειμένος.] Οὐδὲν ὑφῆκεν, ἀλλ' ὅτε καὶ καινολογῆσαι λόγου *Busb.*

v Ἁμαρτήμασιν,] Ἡμαρτημένοις *Busb.* & *Hen.*

x Ανυπολήπτως.] Forte ἀνεπιλήπτως. COCC.

y Ελεγε —— γνώσεσθαι] Herodis Oratio ad Cæſarem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. § 1. & ſeq. SPANH.

z Κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ] Κατὰ τὴν αὐτῷ δυνάμιν *Hen.* ut & *Vat.* qui (cum *Lugd. Bat.*) mox habet ἐπ' ἐκείνῳ.

a Μεταβαινούσης τῆ τύχης,] Μεταβαινούσης καὶ τῆ τύχης *Vat.*

b Σύμβουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ,] Σύμβουλόν γε δεξιώτατον *Vat.*

c Υποδεικνύτε Κλεοπάτραν] Ita cum *Cod. Vat.* ὑποδεικνύτε Κλ. ὑπαναλέσθαι *Baſ.* & *Hen.* ὑποδεικνύτε Κλ. ὑπαναλέσθαι *Gen.* HUDS. Eadem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 1. SPANH.

d Προαιρημένης γὰρ ἐκείνης,] Πρὸς ἀιρημένης in *Editis.* προηρημένης *Vat.* Levicula cum mutatione legendum cenſui φοβηθεὶς, id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

e Ἔσῃ σοι πεῖρα] Ἐνεσῇ σοι *Vat.*

f Παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων] Ἐν ἅπασι *Busb.* παρέπαιε *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ,] Conf. ſup. lib. 14. c. 14. §. 5. SPANH.

h Κύϊντος Δίδιος] Ita & hîc loci & libro 1. *de Bello Jud.* reſcripſi, ex *Dione* p. 447. cum aſſenſu virorum Clariſſimorum, *Caſauboni*, *Uſſerii*, *Pagi*, invito tamen *Montacutio*, qui (in *Exercitationibus*, p. 347.) utroque in loco Βεττίδιος malit. Antea editum erat Καπίδιος, pro quo Ταΐδιος vel Ταΐδος in *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

i Απάσῃ φοβυμίᾳ] Ἐν ἁπάσῃ φοβυμίᾳ *Vat.*

k Μονομάχους] Μονομάχως pro μονάρχως (*L. B.* μοναρχεῖς) ſubſtitui ex libro 1. *de Bello Jud.* atque ita plane legendum eſſe monuerunt Viri jam laudati, *Caſaubonus* adv. *Baronium*, p. 135. *Edit. Lond. Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 477. *Edit. Lond.* & *Pagi* in *Apparatu* ad *Baronium*, p. 24. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

l Αξιώμενος] Ηξιωμένος *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Vat.*

m Ἐπ'

ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσῃ Καίσαρ☉, καὶ δόγμασι Ρωμαίων, ὅπερ σκεπτ☉ αὖτῳ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρεπεμψεν [m] ἐπ' Αἰγύπτῳ Καίσαρα, δωρησάμεν☉ ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ καὶ τῶν Αντωνίῳ συνόντων [n] Αλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος Καίσαρ☉. [o] ἐπανιὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρεῖχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν ⸀ Θεοῦ προσεπιλάμπον☉. [p] εὐθὺς μὲν οὖν τῇ τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει Καίσαρ☉ ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον [q] εἰσβαλεῖν μέλλοντ☉. καὶ δὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι [r] πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ· παρεῖχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ὑπηρεσίων ἀφθονίαν. κἂν τοῖς εὐνουστάτοις ἐξηπίζετο, πάς τε δυνάμεις [s] ἐκτάττοντ☉ [t] συνιππαζόμεν☉, καὶ δεχόμεν☉ αὐτὸν καὶ φίλους [v] ἀνδρᾶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ [x] πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρεῖχε δὲ καὶ τὴν [y] ἄνυδρον διερχομένοις, τὴν τῶν ἐπιγωνίων χορηγίαν, ὡς μήτε οἶνος, μήτε ὕδατ☉, ὃ τι μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑστερῆναι. αὐτόν γε μὴν Καίσαρα πολλοῖς ὀκλασθείσιν ἐδωρήσατο· καὶ παρέσησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν, ὅτι τῆς βασιλείας ἧς [z] ἔτυχε πολὺ μείζω τὰ [a] λαμπρότερα τὰς ὑπηρεσίας ἐνεδείξατο· τοῦτ' αὐτὸν τι μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας τε προθυμίας ὀφειλούσῃ, τι πλεῖσον ἠνέγκαλο τῇ χρείᾳ ⸀ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων [b] οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἧττον ἐφάνη.

tione Cæsaris, quam Romanorum senatusconsulto, quod ad majorem certitudinem curavit obtinendum, Cæsarem in Ægyptum *proficiscentem* dedu- *Cæsarem magnis muneribus donatum in Ægyptum deducit.*
xit, eumque & ejus amicos supra vires muneratus est, sese quam potuit magnificentissime gerens. Quin & petebat, ne quid Alexander, qui fuerat ex familiaribus Antonio, gravius pateretur: sed illud quidem non impetravit, impediente Cæsarem jurejurando. Rursus autem in Judæam se recepit, majore cum honore & fiducia; eosque qui contraria exspectaverant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate majorem semper ex periculis splendorem sibi acquireret. Et quidem continuò Cæsarem ut *Postea Cæsarem ejusque exercitum honorifice excipit.*
acciperet operam dedit, qui à Syria invasurus erat in Ægyptum. Atque ubi ille advenit, apud Ptolemaïdem eum omni regio apparatu excepit: insuper & exercitui ejus lautia dedit, magnamque rerum necessariarum copiam. quo factum est ut inter fidissimos *postica* haberetur, una cum eo obequitans dum milites ordinaret & lustraret, ipsumque & amicos ejus excipiens centum & quinquaquaginta viris *comitatus*, qui ad ministeria splendidissima & sumptuosissima omnes exercitati erant. Quin & ipsos per eam regionem transeuntes quæ caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, munivit, ut nec vino, nec aqua, quæ tum magis necessaria erat militibus, caruerint. immo Cæsari octingenta talenta donavit, fecitque ut omnes existimarent, quod majorem in modum & luculen- *Cæsarem decc. talentis donat.*
tius quam regni facultates ferebant omnia suppeditarit. atque inde fiebat ut eo magis illis de sua benevolentia studioque persuaderetur; atque ei plurimum profuit, quod ad temporis necessitatem magnanimitatem suam accommodaverit. Ille etiam, cum iterum ex Ægypto redirent, officia prioribus non minora præstitit.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ηρώδης Σόεμον ☾ Μαριάμμην ἀπέκτεινεν· ἔπειτα Αλεξάνδραν, καὶ Κοσόβαρον, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, τέλ☉ τοὺς Βάβα υἱούς.

Τότε μέντοι νομίζομεν☉ ἐν τῇ βασιλείᾳ, πεπραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἐχούσας [c] τήν τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης Αλεξάνδραν. οἰηθεῖσαι γὰρ, ὅπερ γ' [d] ἦν ὕποπτον, οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τὸ σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταφυγὴν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς [e] φρουρὰν, [f] μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μηδ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἥ τε Μαριάμμη τὸ μὲν ἔρωτι ☾ βασιλέως, ὑπούρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ [g] ἡγουμένην, ἀπάτην ὑπελάμβανεν· ἠχθετο δὴ τῷ μισεῖ, εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖν☉ ἐλπίδα ☾ [h] βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχούσῃ· καὶ τὰς Ιωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμιμνήσκουν, ὥστ' ἤδη λόγῳ θεραπείας εἶχε τὰς φρουρὰς καὶ μᾶλλον τὸ Σόεμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ὑπισχνούμενη. Σόεμ☉ δὴ [i] κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἕδεν ὢν Ηρώδης [k] ἐκθείλατο παρείας. λόγοις δὲ ☾ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπευσάντων αὐ-

CAP VII. XI.

Quomodo Herodes Soëmum & Mariamnen interfecit: deinde Alexandram, & Costobarum, & amicos ejus maxime necessarios, tandemque Babæ filios.

Tunc vero in regnum reversus, domum suam turbatam offendit, uxoremque Mariamnen & illius matrem Alexandram male compositas. ratæ enim, id quod suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita ut & nihil rerum alienarum suarumve in sua potestate haberent, ægerrime *id* ferebant: & Mariamne regis amorem, ipsius præsertim commodo simulatum, fallaciam esse existimabat. Illam autem *vehementer* angebat, quod per eum steterit, quo minus, si quid gravius pateretur, ipsi vitæ spes superesset: sibique in memoriam revocabat quæ mandata erant Josepho, ita ut custodes modis omnibus demereri studeret, & in primis Soëmum, gnara ejus in manu esse omnia. Ab initio quidem Soëmus fidus erat, ita ut nihil eorum omiserit quæ præceperat Herodes. Cum autem mulieres stu- *Soëmus ad Herodis mandata enunciandæ adductus.*
diosius eum blandis sermonibus & muneribus de- mu-

Mariamne & Alexandra insensa Herodi.

m Επ' Αἰγύπτῳ Καίσαρα,] *Al.* (ut & *L. B.*) ἐπ' Αἴγυπτον.

n Αλέξανδρον,] Αλέξας ὁ Δαοδικεὺς dicitur *Plutarcho* in *Antonio*, p. 949. Verum Αλέξας & Αλέξανδρ☉ idem nomen, ut pluribus ostendit *Grotius* ad cap. 1. *D. Luc.* HUDS. Conf. *alsos.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

o Επανὶὼν δὴ πάλιν] Ita *Busb.* & *Hen.* perperam ἐπανεῖν in *Editis Aliisque.*

p Εὐθὺς μὲ ὖν] Εὐθὺς ὖν *Hen.*

q Εἰσβαλεῖν μέλλοντ☉.] Εμβαλεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ·] Πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ (præter *Lugd. Bat.*) *Hen.*

s Εκτάττοντ☉] An ἐξετάζοντ☉ prout in *de Bello*?

t Συνιππαζόμεν☉] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 20. §. 3. συνιππάσατο ποιούμενος τὸν Πτολεμαΐδα τ' δυνάμεως ἐξέτασιν· SPANH.

v Ανδρᾶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,] *Epiphanius* vertit, *in* CL. *domibus ornatis cum amicis suscepit*, ac si legisset ἀνδρῶσιν.

x Πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις.] Ita *Hen.* πλούτων in *reliquis.*

y Ανυδρον διερχομένοις,] Iterum cum *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ἀνυδρίαν in *ceteris.*

z Ετυχε πολὺ] Εἶχε pro ἔτυχε *Hen.* & *Vat.*

a Λαμπρότερα] Λαμπρότερα κὴ τὰς ὑπηρεσίας ἐπεδείκνυτο *Hen.*

b Οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας] Οὐδὲν εἰς τὰς ὑπηρεσίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

c Τὴν τε γυναῖκα] Sic *MSS.* τὴν γυναῖκα in *Editis.*

d Γ' ὢν ὕποπτον,] Ita *Lugd. Bat.* nam *Alii* ὢν ὕποπτον. HAV.

e Φρουρὰν] *L. B.* Φρουρᾷ. Forte ὡς φρουρᾷ. COCC.

f Μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων] *Al.* μηδ' ἑτέρων.

g Γεγονύῖαν] *L. B.* γινομένην.

h Βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχούσῃ·] Βιώσασθαι *Busb.*

i Κατὰ μὲ] *L. B.* κὴ τὰ μὲ.

k Εκθείλατο παρείας.] Ita *Hen.* ἐκτίλατο παρειὰς in *ceteris.*

Επε-

mulcerent, paulatim victus cedebat, & ad extremum omnia regis mandata expoſuit: præſertim quod non ſperaret eum cum eadem poteſtate reverſurum. quamobrem, ut qui magis periculum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in animum induxit, quas veriſimile erat ſuam retenturas eſſe dignitatem, immo & majorem gratiam ſibi referendi poteſtatem habere, cum illa vel regnatura vel regnanti proxima futura eſſet. nec tamen minorem ſpem concipiebat, ſi Herodes, rebus ex ſententia confectis, rediret, ut qui uxoris voluntati nihil contradicere potuerit. nam ſciebat regem Mariamnes amore juſto vehementius ardere. His inductus *regis* mandata enunciavit. At Mariamne ægre admodum accepit, nova ſibi ſemper alia ex aliis ab Herode naſci pericula: idque iniquo animo ferebat, orans optanſque ut ille nihil æqui impetraret, quod vitam cum eo vix vitalem eſſe ſibi perſuaderet. id quod poſtea non diſſimulavit, aperte faſſa quid ipſam male haberet.

Herodes reverſus parum benigne à Mariamne excipitur.

2. At ille quidem cum *domum* revertiſſet; magna præter ſpem feliciter aſſequutus, primæ uxori, ut par erat, læta de iſtis nunciabat, ſolamque eam ex omnibus, cæteris prælatam, ex amore & more ſuo ſalutabat. Illi autem contigit, ut dum is itineris ſui ſucceſſum narrat, non magis gauderet quam mœreret, neque dolorem ſuum occultare potuit; ſed, dignitatis quippe & nobilitatis ſuæ conſcia, dum ſalutaretur ingemiſcebat, & ex narratione ejus triſtitiam magis quam lætitiam præ ſe ferebat: ut jam Herodes non tam ſuſpicionibus quam factis manifeſtis turbaretur. Angebatur enim cum videret uxorem in ſe habere odium inopinatum minimeque occultum: idcirco rem iniquiſſime tulit, & amoris impatiens, quandoque iratus erat quandoque reconciliatus, ſemperque ab uno ad alterum tranſiens in utroque varius erat & inconſtans. Atque ita in medio inter amorem & odium nutabat: & cum ſæpe eam ob ſuperbiam pœna perſequi decreverit, amore victus debilior erat quam ut mulierem *à ſe* ſummoveret. Ad ſummam, cum valde eam punire cuperet, veritus eſt ne in ſeipſum nihil tale cogitantem gravius, illâ defunctâ, animadvertat.

Odio pariter ac amore inflammatur Herodes.

Acriores ei ſtimulos ſubdunt mater ejus & ſoror.

3. Cum autem ſoror ejus & mater animum illius in Mariamnen intellexiſſent, pulcherrimam ſe occaſionem nactas exiſtimarunt ſuum in eam odium exercendi: & Herodem, dum ſermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium & obtrectationem perduci poſſet. Atqui neque ille hujuſmodi verba libenter audiebat, neque in uxorem, quaſi illis fidem haberet, aliquid ſtatuere audebat. tamen indies erat alieniore in eam animo; gliſcebatque utrinque malum, dum & illa affectum ſuum non diſſimulat, & hic amorem aſſidue convertit in odium: adeo ut jam tum fuerit in eam gravius aliquid ſtatuturus. Sed cum interea nunciaretur Cæſar victoria potitus, & mortuis Antonio & Cleopatra Ægyptum obtinuiſſe, Cæſari celeriter obviam proficiſcens domum ſuam in eo ſtatu reliquit. At diſcedenti commendavit Mariamne Soëmum, plurimumque ei debere fatebatur qui ſui ſedulo curam geſſiſſet, eique præfe-

Mortuis Antonio & Cleopatra Ægypto potitur Auguſtus.

τον, ἡπάτηκ μικρὸν ἤδη, κ πλῶ ἐξέπεμπεν ἀπάσας τὰς ἐντολὰς Ϝ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἀϕ' ἑλπίσας αὐτὸν ὑπὲϕ αὐτῆς [l] ὑπισχνεῖσθαι ἐξουσίας. ἐν ᾧ κ μᾶλλον [m] ἐκϕεύγων τ ἀπ' αὐτϕ κίνδυνον, ὀ μικρὰ [n] χαρίσασθαι τ γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἰῶ εἰκὸς σὺν δικαιοσύνῃ Ϝ πρεπόντως ἀξιώματι, ἀλλὰ Ϲ πλέον εἰς τὸ ἀμοιβὸν ἐξεῖναι, [o] βασιλεύσης ἢ Ϝ βασιλευούσης ἀγχῶ ἡνησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν σὺν ἥδιον, εἰ Ϲ πάντα κ νῦν πράξας ὑποστρέψειεν Ηρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βιαζομένῃ γε ἀντιπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τ πρὸς τὸ Μαριάμμιον ἔρωτα μείζονα λόγϕ τῷ βασιλεῖ. [p] ταῦτα τὰ [q] προσελκύσουσα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλει. Μαριάμμη δ' χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τ ἐξ Ηρώδϕ κινδυνῶν ἔσται· χαλεπῶς δ' ἐλέγετο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τ ἴσων εὐχομένη, δυσὶ πᾶσιν δ' εἰ [r] τύχη τ μετ' αὐτῆς βίον κέλευσε. κ τῶτο [s] διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπικρυψαμένη Ϝ κατ' αὐτὸν πάθος.

β'. Ὁ μὲν γὰρ ὑπὲ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας [t] ἠυτυχήκει καθαπερεὶ δικαίως, πρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγέλιζετο. μόνλιος δ' [v] ἐκ πάντων ἀϕ' τ ἔρωτα κ τὸν ὄντως αὐτῷ σωτήριαν προτιμῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' ὅτε τὰς [x] εὐημερίας διηγεῖτο χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν ἐωρᾶτο, ὅτ' ὑπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν λῷ. ἀλλ' ὑπ' [y] ἀξίας κ τ προύσης εὐγλωσσίας, πρὸς μὲν τὰς ἀπορίας ἀνέστενε, ταῖς δ' διηγήμασιν ἀχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, [z] ὡς ἐκ ὕποπτα μόνον, ἀλλὰ κ καταϕανῆ γινόμενα τ Ηρώδλυ [a] ὑπιτερπέστιν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ προσῆλλογον τ γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος σὺν δικαίᾳ κεκρυμμένον· ἤχθετο δ τῷ πεύσματι κ τ ἔρωτα φέρειν [b] ἀδυνατῶν, τ τε ὀργὰς κ τ ἀλλαγὰς σὺν ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρυ μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐϕ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. [c] ὅτως ἰῶ ἐν μέσῳ Ϝ συγῆν κ στέργειν ἀπολυφθεὶς, κ πολλάκις ἔτιμος ὢν ἀμύνασθαι τ ὑπερηφανίας αὐτὸν, ἀϕ' τὸ προκατηλῆφθαι τὸν ψυχὸν ἀσθενέστερος εἰς τὸ [d] μεταπήσασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' [e] αὐτὸ μείζονα τὸν τιμωρίαν ἀποθανόσης εἰσπραξάμενος.

γ'. Συνιδοῦσα δ' αὐτὸν ὅτως ἔχοντα πρὸς τὸν Μαριάμμιον ἥτε ἀδελϕὴ κ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ὡρῆσαι τ καιρὸν τοῦ πρὸς ἐκείνῳ μίσους εἰληϕέναι· κ διαλαλοῦσι μικραῖς παροξύνουσαι τ Ηρώδλυ ἀϕορολαῖς, μῖσος ὁμοῦ κ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ὁ δ' οὔτε τ πιστῶν ἀπλῶς ἤκουε λόγων, ὅτε ὁρᾶν τι κ τ γυναικὸς ὡς πεπισευκὼς ἐπιθαῤῥεῖ. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, κ τὸ πάθος ἀντιξεκαίετο, τ μὲν σὺν ὑποκρυπτομένης τῷ ἀϕέσει, Ϝ δ' τ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβαλλούσης· κἂν εὐθὺς ἐπάχθη τί τ ἀνηκέστων. νῦν δ' Καίσαρι ἀγγελθέντι κρατεῖν τῷ πολέμῳ, κ τεθνηκότων Αντωνίυ κ Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιόντι δ' Μαριάμμη προσεπεσταλμένη τ Σόημον, πολλήν τε χάριν τ ὑπηρεσίας ὡμολόγει, κ μεγαλοδωρίαν αὐτῷ προσ-

Ϝ

l Επισχεῖν] *L. B.* ὑποσχεῖσθαι.
m Εκφύγων] *L. B.* ὀκφυγὼν.
n Χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν] Χαριεῖσθαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*
o Βασιλεύσης ἢ Ϝ βασιλεύσοντος] Βασιλεύσας & mox ὠφεληθησόμενος *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) unde aliquis (ſicuti & *Cocceius* in ora codicis ſui) forſan βασιλεύσας & ὠφεληθησόμενος legendum eſſe conjiceret. βασιλεύσοντος Ϝ βασ. *Vat.*
p Ταῦτα —— ἐξαγγέλλει·] *Ruſinus*: Itaque cum hujuſmodi illum fefelliſſet ſpes, ſecreta omnia indicavit. SPANH. *L. B.* ταῦτ' ὄν.
q Προσελκύσουσα] Ita ex conjectura. προσελκύσασα in *libris* omnibus, nullo plane ſenſu.
r Τύχῃ] *L. B.* τύχοι.
s Διέδειξεν] *L. B.* ἔδειξεν.
t Ηυτυχήκει] Ita *Busb.* εὐτυχήκει in *cæteris*.
v Εκ πάντων] Ex πασῶν legiſſe videtur *Gelenius*, non item *Ruſinus* Solamque præponens omnibus. SPANH.
x Εὐημερίας] Conf. ſupr. c. 5. §. 5. SPANH.
y Αξίας κ τ προύσης εὐγλωσσίας.] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀδοξίας in *Editis Aliiſque*. Eſt qui legendum conjicit, ὑπ' ἀδοξίας αὐτῷ κ τ προύσης αὐτῇς δυσφορίας.
x Ως ἐκ] *L. B.* ὡς δ' ἐκ.
a Επιταφέστιν.] Επιθέρπτιν *Hen.*
b Αδυνατῶν,] Αδύνατ' ἰῶ *Hen.* & *Lugd. Bat.* ſed in *marg.* ἀδυνατῶν.
c Οὕτως ἰῶ] *L. B.* ὅτως ἐν.
d Μεταπήσασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐβούλετο.] Μεζεσῆσαι *Busb.* μεζετήσασθαι *Hen.* & *Vat.*
e Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῆς.

f Γα-

βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνει τῆς τιμῆς. Ἡρῴδης δὲ ἡνίκα ἐν Αἰγύπτῳ, Καίσαρί τε μὴ παλαιὸν σωνηυγχάνει τῆς παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μεγίστων ἠξίωτο. τῶν τε γὰρ Κλεοπάτρας δορυφορούντων [f] Γαλατῶν τετρακοσίους αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὖθις πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δὲ καὶ τῇ βασιλείᾳ [g] Γάδαρα καὶ Ἵππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς Φιλιστίνης Γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόππην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν· καὶ τὴν μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπαγγελθὼν, ὅσον ὤφελε τὰ πράγματα αὖθις ἐπὶ τὸ ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τὸ γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. [h] ἐρᾶτο γὰρ ἐδεινὸς ἐλάττων τῶν ἰσορρεπῶν ἐπεπόνθει μὴ δι' δικαίαν τὴν Μαριάμμης. ἡ δὲ, [i] τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πρὸς αὐτὸν ἦν. εἶχε δέ τι τὸ γυναικεῖον ὁμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν [k] ἐντρυφῶσα δεδιδαγμένῃ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν [l] ἄλλον αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς οὕτως προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκείνου ἐξειρωνευομένου ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ [m] τὴν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσγνωμίᾳ διεχλεύαζε, καὶ κακῶς ἔλεγε· ὡς ἤδη στάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἀπροσδόκητον, ἐν ᾗ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἡ τε ὑποψία τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆκος, ἐξ οὗ δὴ Καίσαρος Ἡρῴδης ὑποστρέφει. τέλεον μέντοι προοικονομούμενον οὐκ ἀπαλλοτρίου ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς [n] ἀκμαζούσης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς [o] ἀναπαύσεσθαι μεσημβρίας ὥρας, σκάλλ τὴν Μαριάμμου ὑπὸ φιλοσοργίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ δ' εἰσῆλθε μὲν, ὡς μὴν καὶ κατεκλίθη, [p] ἀπειθάζοντος σκαυλίσεια καὶ προσλοιδορήσεσθαι, [q] τόν τε πατέρα καὶ τὴν ἀδελφὸν [r] αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὴν ὕβριν ἐνεγκόντος, καὶ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἐτοίμου, τὴν παρεχῆς αἰσθομένη μείζονος ἡ δὲ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη, παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τὸν οἰνοχόον [s] εἰσπέμπει, κελεύσασα λέγειν, ὡς πεῖθοι Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν παρεχθῇ καὶ πιθανήται τί ποτε τοῦτ' ἐστὶν, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δὲ λανθανούσης παρακαλυμένης. μὴ κινηθέντος δὲ [t] ἐπὶ τὸ φίλτρον, τὸν λόγον λέγειν ἐᾶν· οὐδένα γὰρ αὖτοῦ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει Μαριλεξόμενον. ὁ δὲ [v] πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπειθὴς εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ Μαριάμμῃ [x] παρεχῆσθαι λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δώσειν. [y] προσὸς τοῦτο λαβόντος, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δίδομενον, ἐξ οὗ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ [z] εἶδε· διὸ

ctum à rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet. Herodes vero, ubi in Ægyptum pervenit, cum Cæsare confidenter, jam ut amicus, colloquutus est, & ab eo maxima *beneficia* accepit. Nam Cæsar ei quadringentos Gallos, Cleopatræ stipatores, dono dedit, terramque ei restituit, qua propter Cleopatram mulctatus fuerat: necnon ejus regno Gadara & Hippon & Samariam addidit; & in ora maritima Gazam & Anthedona & Joppen & Stratonis turrim. *Herodis ditionem aug.*

4. Quas ille insuper res consequutus, magnificentior evasit: & Cæsarem quidem ad Antiochiam usque comitatus est. Ille vero reversus, quantum res suas prospero foris successu crescere putabat, tanto plus malorum in domesticis habebat, præsertim in re conjugali, in qua antea tam fortunatus esse videbatur. Flagraverat enim, idque merito, Mariamnes amore, non minus quam illi de quibus loquuntur historiæ. atque illa alioquin pudica, & erga eum fidelis erat: sed ingenium habebat mulie- bre paulo odiosius; quippe quæ eum amore devinctum satis imperiose tractaret, atque tum quidem, non secum reputans quod in regno viveret & alterius imperio subesset, sæpe in eum petulantius se gereret, id quod ille dissimulans moderate & patienter ferebat. Deridebat etiam ipsa palam regis matrem & sororem, & de eis ob ipsarum generis obscuritatem male dicebat: adeo ut inter feminas jam *aperta* esset simultas & odium inexpiabile, & tunc etiam graviores jacerentur calumniæ. atque ea suspicio *magis magisque* fota integrum annum duravit post Herodis à Cæsare reditum. Postremo alitum diu malum erupit ex hujusmodi occasione. Cum rex *quodam die* quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro suo perpetuo in eam amore ad se vocabat. Illa vero ingressa quidem est, tamen non cum eo cubuit, sed cum hoc vellet contempsit & contumelia affecit, quasi patris ipsius fratrisque necis auctor exstitisset. Cum autem ille graviter contumeliam tulisset, & ad temerarium aliquid committendum se pararet, Salome regis soror, majorem turbam sentiens, eò summisit regis pocillatorem à se jampridem subornatum, jussitque ut diceret, à Mariamne rogatum se ut ipsam in conficiendo regi amatorio adjuvaret. Quod si rex turbatus quæsivisset quid esset, diceret amatorium penes ipsum esse, sed se ab ea oratum ut id regi porrigeret. sin hac amatorii mentione rex non moveretur, fileret & nihil laboraret; id quidem ei nullum afferre periculum. Hunc illa ita instructum tempore ipso misit intro *cum rege* colloquuturum. Ille compositus ad fidem & cum studio ingressus, dicit, Mariamnen sibi dona dedisse, suasisseque ut regi præberet amatorium. Ad hoc commoto rege, *id* amatorium dicebat esse pharmacum quod ab ea daretur, cujus quænam vis esset nescire se: hac de causa se id *regi* indicasse, ra- *Herodes ab uxore iudice magis offensus est.* *Mariamnes ingenium paulo morosius.* *Mariamne ex superbia odium sibi conciat.* *Herodi maleficia exprobrat.* *Salome fallum testem contra Mariamnem subornat.*

[f] Γαλατῶν τετρακοσίους αὐτὸν ἐδωρήσατο,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

[g] Γάδαρα —— πύργον.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. Verum mox Gazam etiam Costobaro datam ab Herode §. 9. seq. scribit, ubi regnum adeptus. Unde repugnantia hîc à Josepho dici contendit Harduin. de Numm. Herod. p. 23; vid. & de Costobaro uno è Primatibus Idumæorum & Salomes marito *Antiq.* lib. 2. c. 17. §. 4. SPANH.

[h] Ἐρᾶτο γὰρ] Ἐρᾶτο μὲν γὰρ *Busb.*

[i] Τὰ μὲν ἄλλα σώφρων] Ita *MSS.* & *Zonar.* τὸ μὲν ἄλλο in *Editis.*

[k] Ἐντρυφῶσα δεδιδαγμένῃ] Καταντρυφῶσα *Zonar.*

[l] Ἄλλον αὐτῆς] Sic *Busb.* & *Hen.* ἄλλων in *cæteris.*

[m] Τὴν τε μητέρα] Eo modo *Vat.* τὴν μητέρα in *reliquis.*

[n] Ἐκγινομένης.] Ἐγγινομένης *Hen.*

[o] Ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας,] Ὡς διαπαύσασθαι *Hen.* & *Busb.*

[p] Ἀπειθάζοντος σκαυλίσασα] Ἀπειθάζοντος (hîc absolute sumptum) non agnoscunt *Hen. Busb.* & *Vat.* Fuit cum vocum ordinem & interpunctionem mutatam esse vellem, ut esset, ὃ μὲν κατεκλίθη καὶ ἀπειθάζοντος, σκαυλίσασα καὶ προσλοιδορήσεσθαι &c. aut hoc modo, ὃ μὲν κατεκλίθη, καὶ ἀπειθάζοντος σκαυλίσασα. quo modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *festinantem eam depulit.*

[q] Τόν τε πατέρα καὶ τὴν ἀδελφὸν] Τὸν πάππον αὐτῆς habet hic *Zonaras* p. 240. A. Alexander enim Mariamnes Pater non ab Herode cæsus, sed Antiochiæ à Scipione Pompeji jussu securi percussus supr. lib. 14. c. 7. §. 4. *Patris* tamen & *fratris* habet hic etiam *Rufinus.* Hyrcanus verò ab Herode cæsus Avus Maternus Mariamnes. vid. supr. c. 6. §. 2. SPANH.

[r] Αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει.] Sic *MSS.* αὐτῇ perperam in *Editis.*

[s] Εἰσπέμπει] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐκπέμπει in *cæteris.*

[t] Ἐπὶ τὸ φίλτρον,] Ἐπὶ τῷ φίλτρῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* utraque lectio satis commoda.

[v] Πιθανὸς ἅμα] Πιθανῶς *Busb.* & *Hen.*

[x] Παρεχῆσθαι λέγων,] Παρεχηνίναι *Busb.*

[y] Προσὸς τοῦτο λαβόντος,] Plenius aliquanto in *Cod. Hen.* ad hunc modum, προσὸς τοῦτο λαβοντος, καὶ τί τὸ φίλτρον εἴη ἐρωτήσαντος, φάρμακον εἶπεν ὑπ' ἐκείνης δίδόμενον. Verum cum cæteri libri una cum *Epiphanio* vulgatam lectionem tueantur, loco dimovere nolui.

[z] Εἶδε·] *L. B. εἰδέναι.*

ratum id & sibi & regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui jam ante male affectus esset, etiam magis exacerbatus est: & de spadone, qui erat Mariamne fidissimus, quæstionem habuit super pharmaco, sciens absque illo nihil tantum tantumve potuisse fieri. At homo in angustias redactus, nihil eorum, propter quæ cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in se odium dixit à verbis profectum, quæ ei Soëmus dixisset. Hæc eo adhuc loquente, rex, magno clamore sublato, dicebat, Soëmum, antea & sibi & regno *suo* fidelissimum, nunquam fuisse mandata enunciaturum, nisi majus ei, quam par esset, cum Mariamne commercium intercessisset. Atque ita Soëmum quidem è vestigio comprehendi & necari jussit: de uxore vero judicium habuit, convocatis suis familiarissimis, & accusatione in ipsam magno studio instituta de amatoriis & pharmacis ei per calumniam objectis. Erat autem *Herodes* in verbis intemperans, & iracundior quam esse in judicio deceret; tandemque ii qui aderant ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lata sententia, & ipsi & nonnullis qui præsentes erant in mentem venit, ut non temerario illam perimerent, sed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome sedulo operam dedit, ut mulier de medio tolleretur: idque magis regi persuasit, consulendo ut populi motus caveret, qui possent existere, si ea viva conservaretur. Atque ita quidem ad necem ducta est Mariamne.

Soëmum necari jubet Herodes.

Mariamne capite damnata.

5. Alexandra vero, quo loco res esset animadvertens, & sibi exiguam spem superesse videns ne ipsa ita plecteretur ab Herode, contra quàm in superiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta est. Ut enim se corum, de quibus illa accusaretur, insciam esse ostenderet, exsiliit foras, & omnium in præsentia filiæ conviciando, clamabat, improbam & adversus maritum ingratam fuisse, & merito ei accidere quæ ejusmodi res ausa fuisset. haud enim quæ oportebat retribuisse, de omnibus ipsis bene merito. Hæc dum inhoneste simulat, & illi etiam in crines involare audet, multi quidem, ut verisimile erat, fœdam ejus simulationem culpabant; maxime vero eam culpare visa est illa ipsa, quæ tum mortem erat obitura. neque enim unum prorsus verbum effata, neque *vel tantillum* turbata ad matris offensionem respiciebat; sed excelso quasi animo ut erraverit, præsertimque manifestam ejus turpitudinem se ægre ferre monstravit. Ipsa porro intrepida *animi* firmitate, & ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta est, generis sui nobilitatem etiam in extremis, ut ab omnibus conspiceretur, præ se ferens.

Alexandra indecore se gerit erga Mariamnen.

Mariamnes mors.

6. Atque illa quidem ita interiit, femina ad continentiam & animi magnitudinem optime comparata. ipsi tamen deerat moderatio, naturaque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulchritudine & auctoritate in congressibus, plus quam dici potest, cæteris suæ ætatis antecellebat: quæ potissima causa erat, quod parum admodum regi gratificaretur, minusque jucunde cum eo viveret. Nam cum indulgenter propter amorem tractaretur, & nihil asperius duriusve ab eo exspectaretur,

Ejus elogium.

ς'. Σωθεωρήσασα δὲ τὸ καιρὸν ἡ Ἀλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχοι μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ Ἡρῴδου τύχοι, σαυτίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. [l] βυλομένη γὰρ ἐμφῆναι τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκούσιον, ἐβόα, κακὴν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γυναῖκα, καὶ δίκαια πάσχειν. [m] ἐπὶ τοιούτοις τολμήμασιν. ὁ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τῶν πάντων αὐτῶν εὐεργετῶν. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀσχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῶν τριχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἦν τῆς ἀπρεπεῖς ποιήσεως· μᾶλλον δὲ ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τὸ ἀποπλυμένης. ἅτε γὰρ λόγον δοῦσα τῇ ὀργῇ, ἅτε παρασχοῦσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπεν· ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μᾶλλον ἄχθεσθαι πεφανῶς ἀσχημονούσης ἐνέφηνεν. [n] αὐτὴ γε μὴν ἀτρεμαίῳ τῷ καταστήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸ θανατον ἀπῄει, τὴν εὐγένειαν δοκοῦσα ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄθλοις τοῖς ὑπηρετοῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα.

ζ'. Καὶ εἰκὴν μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δὲ ὑπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλεῖον [o] ἦν ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ πρὸς τὰς συντύξεις ἀξιώματι μειζόνως [p] ἢ ὡς φρονεῖν τὰς κατ' αὐτὴν [q] ὑπερῆν· ἥ τε πλείων ἀφορμὴ δι' μὴ κεχαρισμένος τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, συνέβη [r] ἐγεγόνει. θεραπευομένη γὰρ διὰ τὸ ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς ἦν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶ-

a Ἠρεθίσθη,] *L. B.* ἀπερεθίσθη.
b Φράσειε.] Ita *Busb.* & *Zonar.* Φράσῃ *Gall.* Φράσαι in *Editis Aliisque.*
c Προελαλήθη] Sic *Hen.* & *Busb.* προσελαλήθη in *reliquis.*
d Εσπεδασμένῳ ποιήματι,] Εσπεδασμένος *Busb.*
e Ὀργιλώτερος·] Ὀργίλως κατ' αὐτὸς διήκειν *Zonaras* p. 240. C. SPANH.
f Διενεχθείσης δὲ τὸ γνώμης,] Διελεγχθείσης *Vat.* in *Epiphanii* versione, *dum hæc sententia pronunciaretur.*
g Ὑπεξήσετο μὲν] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *subvenit.* ὑπεξήει in *cæteris.*
h Ταῖς περὶ τὸν Σαλώμην] Τοῖς περὶ τὸν Σ. *Hen.*
i Τύχη,] Τύχοι *Busb.* & *Hen.*
k Οὗν ὅτως ἤγετο] Illud ὧν è *Cod. Hen.* & *Epiphan.*
l Βυλομένη γὰρ] Βυλομένη δὲ ἐμφῆναι *Vat.* βυλομένη δὲ ἐμφῆναι in *Editis.*
m Ἐπὶ τοιούτοις τολμήμασιν.] Ita in *MSS.* ἐπὶ τοῖς τοιούτοις in *Editis.*
n Αὐτὴ] *L. B.* αὐτὲ.
o Ἦν ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον,] Illud λὼ è *MSS.*
p Ἢ ὡς Φρονεῖν] *L. B.* ἢ Φρονεῖν.
q Ὑπερῆν·] Forte ὑπερῆεν.
r Ἐγεγόνει.] Ἐγένετο *Hen.*

εἶχεν· ἡνία δ' αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκείαν, [s] καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόνῃ λέγειν ἠξίει· καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τῷ τε μητρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ & βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

ζ. [t] Ἀναιρεθείσης δὲ τότε μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν & βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἔτως ὡς ἐπάνω δεδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἀπαθὴς ἀπ' οἰκείας ἂν [v] ἐκ συνηθείας τοῦ ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως· ἀλλὰ & πρότερον ἤρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τ συμβιώσεως οὐκ [x] ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει τισὶ νέμεσίν τινα [y] τῇ τοῦ Μαριάμμου ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρήνου ἀχήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν εἴ τι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν, πότους & συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενος. καὶ τούτων ὐδὲν ἦρκει. τὰς οὖν διοικήσεις τ κατὰ τοῦ βασιλείαν παρητεῖτο, καὶ τοσοῦτον ἤλθεν & πάθους, ὥστ' αὐτὸν ἤδη & καλεῖν τοῦ Μαριάμμου πρωτεύειν τοῖς ὑπηρέταις, [z] ὡς ζῶσαν ἔτι & δυναμένου ὑπακούειν. ὅτως δὲ ἔχοντος, ἐπιγίνεται λοιμώδης νόσος, [a] ἣ & τ ὄχλου & τῶν φίλων τὰς πλείους & ἐλυμήνατο διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν [b] ὑπονοῆσαι κατὰ μοῖραν & θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι, ἀφ' τοῦ γεγυμνέναι Ἡρῴδην ἀδίκως τῆς Μαριάμμης. χεῖρον οὖν διετέθη καὶ τοῦτ' αὐτὸν τ βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλθοῦς, καὶ περιφανῆ κυνηγεσίων ποίησις ἐναθημονῶν, οὐκ ἔφη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ περιπεσὼν νόσῳ δυσχερεστάτῃ. [d] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῖσις & ἰνίου, καὶ τ διάνοιας ἀθυμία· τ τε ἐσθιομάτων ὐδὲν ὅ, τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπῆκουσε τ νόσῳ, τὰ δὲ καὶ & βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως ἢ καὶ τὸ βιαζόμενον τ ἀῤῥωστίας διαιτᾶσθαι, πάντ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθεὶν παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τ σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τ διαίτης ἀναπτέντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν [c] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ [f] Σεβαστῇ, τοῦτον τ τρόπον ὑποσηλεύετο.

η. Διατελούσα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιβάλλεται τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. [g] δύο δ' ἦν, ἐν μὲν αὐτῆς τ πόλεως, ἕτερον δὲ & ἱερᾶ· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπερισχύρον τὸ πᾶν ἔθνος ἐσχήκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι. τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, & ζῆν ἑτοιμότερον ἂν ἐπιλαχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας, ἵνα εἰς τ Θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν περὶ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσῆνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρῴδου παιδίοις, μὴ καὶ [h] φθῇ τις, σκεῦνα μεταλλάξαντος, ἕτερον ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥωσθέντι μὲν γὰρ, ὐδὲν ἀσφαλέστερον τῶν [i] οἰκείων διατηρῆσαι. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἀπιθῶς ἤνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον περὶ τὴν εὔνοιαν τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιδεικνύμενοι, καὶ τότε ἐπὶ πλέον ἐσπούδασαν.

ret libertate usa est immoderata. Quin & ea ipsam male habebant quæ suis acciderant; atque ita omnia apud illum quemadmodum passa fuerat dicere non dubitavit: tandemque infestas sibi reddidit & matrem regis & sororem, illumque ipsum, cui unice fidebat quod non laturus esset ut gravius aliquid pateretur.

7. Illa autem perempta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, ut qui ita se haberet sicut prius narravimus. non enim à perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, ejus erga illam erat amor: sed cum primum ad insaniam usque eam deperiret, *postea*, licet liberius fidentiusque se in vitæ consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex ultione divina ob interitum Mariamnes magis adhuc cupiditate ardere videbatur: adeo ut eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consectaretur, etiam ex conviviis & conventibus, ut ejus desiderium leniret. sed istis nihil proficiebat. Quare & res regni administrare recusabat, & adeo affectu victus est, ut etiam famulis suis imperaret ut Mariamnen appellarent, quasi ea adhuc viveret & audire posset. Cum autem ita se haberet, oritur pestis, quæ tum plebejorum tum regis amicorum maximam partem sustulit, eosque quibus plurimum detulerat. id quod omnibus suspicionem fecit, divina ira id accidisse, propter illatam Mariamne injuriam. Hæc res etiam deterius regem ipsum affecit: tandemque in solitudinem egressus, & ibi per speciem venationis semet afflictans, non potuit se per aliquot dies sustinere, quin difficillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat & dolor occipitis cum mentis alienatione conjunctus; nec medicina erat ulla, quæ vel minimum ei prodesset, sed potius officeret, adeo ut tandem ejus de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis adhibitis minime cedebat, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat, quam eam ad quam morbus cogebat, omnia ei præbere censebant quæ postularet, spem salutis, in victus potestate sitæ, pene abjectam fortunæ committentes. Atque ille quidem in Samaria, Sebaste appellata, ad hunc modum ægrotabat.

Herodes ex uxoris nece perturbatus.

Pœnas ob necem Mariamnes luit Herodes.

Deo vindice oritur pestis.

Herodis morbus.

8. Alexandra autem, quæ Hierosolymis degebat, his de eo intellectis conata est urbis munitiones occupare. duæ autem erant, una quidem urbis ipsius, altera vero templi; quibus qui potiuntur, universam gentem in sua potestate habent. nam sine iis sacrificia fieri nequeunt. Judæorum autem nemo à seipso impetrare potest ut sacra non faciat; quippe quod eo sint ingenio ut mori malint, quam cultum eum omittere quem solebant Deo præstare. Alexandra igitur cum harum munitionum præsidiis colloquuta est, demonstrans eas sibi & Herodis filiis debere tradi, ne, si ille mortuus esset, alius quispiam rerum administrationem occupare anteverteret: sin convaluisset, neminem tutius eas servaturum quam ejus domesticos. Hæc verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide sua tunc perstiterunt, quam & antea regi præ-

Alexandra absente Herode id agit, ut arces in potestatem suam redigeret.

s Καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον] Additur ex *L. B.* πάντα. nihil non videlicet, & magna & parva male habuerunt irritaveruntque Mariamnes asperitatem. HAV.

t Ἀναιρεθείσης δὲ τότε] Ἀναιρεθείσης δ' αὐτῆς *Hen.* & *Busb.*

v Ἐκ συνηθείας ὦ] Ἐκ συνηθείας ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως ὦ *Gall.*

x Ἀπενικήθη] *L. B.* ἀπενικήθη.

y Τῇ κατὰ τοῦ Μαριάμμου ἀπωλείας] Forte τῇ κ. M. ἀπωλείᾳ. z Ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ δυναμένου ὑπακούειν.] Alsor. lib. 1. c. 22. §. 4. ὑπὸ κακώσεως δὲ ὡς ζώσῃ προσελαλεῖν· SPANH.

a Ἣ καὶ —— συνιμωζόντες] Ἣ καὶ τ ὄχλου τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων αὐτῷ τοὺς συντιμωζόντας *Hen.* & *Busb.* HUDS. *Lugd. Bat.* vulgata (ut puto) concinnius, ita scribit. Ἣ καὶ τ ὄχλου τοὺς πλείους καὶ τ φίλων τοὺς συντιμωζόντας διέφθειρε. HAV.

b Ὑποπτεῦσαι καὶ μοῖραν] Ἐξυποπτεῦσαι *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Τῇ Θεοῦ τοῦτο συμπεπτωκέναι,] Ita è *Cod. Vat.* τοῦτο Θεοῦ συν. in *cæteris.*

d Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῖσις & ἰνίου,] Eadem *Zonaras* p. 241. SPANH.

e Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ Σεβαστῇ,] Conf. Alsor. lib. 1. c. 2. §. 7. & c. 21. §. 2. SPANH.

f Σεβαστῇ,] Id est *Augusta*, in honorem Augusti.

g Δύο δ' —— ἰσχήκασι.] Duæ Arces Hierosolymis, una in Urbe circa Regiam, altera ad Templum Antonia dicta, quas qui obtinent, totius gentis Domini. Vid. infr. c. 8. §. 5. SPANH.

h Φθῇ τις,] *Gen.* φθάσῃ· *Distingue* φθῇ τις, præveniat aliquis.

i Οἰκείων διατηρῆσαι.] Οἰκειοτάτων *Hen.* & *Busb.*

præstiterant, partim ob Alexandræ odium, partim quod indignum putabant de rege desperare quamdiu superstes esset. Erant autem de ejus veteribus amicis: quinetiam eorum unus, *nomine* Achiabus, regis erat consobrinus. Itaque eum continuo, nunciis missis, de Alexandræ instituto certiorem fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici jussit: ipse vero, postquam ex morbo difficulter, nec sine magno cruciatu revaluit, adeo graviter ex animæ simul & corporis vexatione exacerbatus erat, ut haud ægre de iis, qui primi in ejus manus venerant, vel quavis de causa supplicium sumeret. Quinetiam amicos ejus maxime necessarios interficit, Costobarum, & Lysimachum, & Gadiam cognomine Antipatrum, insuper & Dositheum, ex hujusmodi causa.

Quam ob rem Herodis jussu interficitur.

Herodes sevit in amicos.

Costobarus Idumæus Salomes maritus.

9. Erat Costobarus, natu Idumæus, ejus regionis facile primus dignitate, de genere sacerdotum Coze; quem Deum existimant Idumæi. Hunc Costobarum, postquam Hyrcanus eos ex patriis institutis in Judæorum mores legesque coëgerat, Herodes, regnum adeptus, Idumææ Gazæque præfectum constituit; eique sororem suam Salomen nuptum dedit, interfecto Josepho qui eum ante duxerat, ut *supra* indicavimus. Costobarus autem, ista læte admodum & præter spem assequutus, felicitate *sua* valde elatus est, paulatimque modum excessit, neque sibi honestum existimans imperantis Herodis jussa facere, nec Idumæis in Judæorum potestate esse, eorumque uti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, significans Idumæam semper majoribus ipsius Cleopatræ paruisse; ideoque æquum esse ut ea ab Antonio regionem illam postularet: se enim paratum esse, suam benevolentiam transferre ad Cleopatram. Hæc autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumæam tenere; sed quod arbitrabatur, accisis Herodis viribus, facile se posse gentis Idumææ dominatum adipisci, & ad majora pervenire. Veniebat enim in majorem spem, occasionem non exiguam *ut putabat* nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod divitiis abundabat, quas assidua quæsiverat avaritia: neque quidquam mediocre moliebatur. Et quidem Cleopatra, cum regionem istam ab Antonio *impense* flagitasset, eam non impetravit. Herodes autem ista de re certior factus est, atque in eo erat ut Costobarum interficeret; sed, sororis & matris precibus exoratus, dimittit eum, veniamque ei dedit; sic tamen ut eum deinceps suspectum haberet propter illum conatum.

Conatur Idumææ principatum occupare.

Herodes ea de re certior factus, à matre & sorore exoratus, ei veniam dat.

10. Aliquanto deinde post, cum forte inter Salomen & Costobarum ortum esset dissidium, ea illi continuo misit libellum ad dissuendum matrimonium, contra quam ferunt Judæorum leges. nam viro quidem apud nos id facere licet; * neutiquam vero feminæ, quæ sponte discesserit, alteri

Dissidium inter Costobarum & Salomen.

---

k Αχίαβος *lib.*] Εχίαβος *Vat.* in *Epiphanii* versione *Amabec.*

l Χαλεπῶς *lib.*] Χαλεπὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

m Ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος] Τῷ ψυχῷ καὶ σώματι *Busb.*

n Ετοιμότερος] Ετοιμότερον *Busb.*

o Κοσόβαρος] Vid. *alibi*. lib. 1. c. 24. §. 6. & *supr.* §. 3. SPANH.

p Κοζέ·] Κοζὲ Idumæorum Deus, *Goze Rufino.* SPANH.

q Τρκανὸς —— μεταστήσαντος,] Vid. *sup.* lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

r Ηρώδης —— Κοσόβαρον,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

s Ιώσηπον —— ἐδηλώσαμεν.] Vid. *sup.* c. 3. §. 9. SPANH.

t Μᾶλλον ὑπὸ τῆς δυτυχίας,] Μάλα *Busb.*

v Διαπέμπει] ὃν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Διαπέμπει] ὡς Κλ. in *reliquis.*

x Παρ' Αντωνίῳ τῷ χώρας·] Iterum cum *Cod. Hen.* παρ' Αντωνίου in *ceteris.*

y Περιαιρεθεὶη τῶν πλειόνων Ηρώδης] Rursus prout *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) περιθεὶη in *Editis Aliisque.* HUDS. Confer lib. VI. c. 13. §. 8. & lib. 5. *alibi*. c. 1. §. 5. SPANH.

z Εὐεπιχείρητον εἶναι] Εὐεπιχείρητον ἤδη νομίζων καθ' αὐτὸν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) Δεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὐτὸν *Hen.*

a Μείζον πράξειν.] Καὶ μᾶζον αὐτὸν πράξειν *Vat.*

b Ηι ἀπιτεῖναι τὴ Κοσόβαρον,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὧν in *reliquis.*

c Επεὶ συνίβη] Επισυνίβη τ. Σ. ϛ. ὡς τ Κ. καὶ πέμπτ μ. δ. αὐ. γραμματῶν *Hen.* & *Busb.*

d Γραμμάτιον,] *L. B.* γραμματῶν.

e Ιουδαίους νόμους.] Ιουδαίων *Hen.* & *Busb.*

* Neutiquam vero feminæ,] Uxori vero nullatenus separari & ducere alium, nisi prius à marito dimittatur. Salome tamen non generali lege, sed potestatis sanctione connubium separavit. *Epiphan.* Mulieribus tamen ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verum illa magis ex propria licentia quam communi jure fecit divortium, *Gelen.* Quod plane (ut inquit *Seldenus* lib. 3. c. 19. *de Uxore Hebraïca*) contra instituta Judaïca, & ipsi *Josepho* inauditum. & miror à viris doctissimis (*Josepho Scaligero* in *Animadversionibus* in *Eusebium*, p. 159, & *Nic Serrario* in *Herode*, c. 17.) locum verti & intelligi juxta illud *Gelenii*. Vertendum itaque, *neutiquam vero uxori quæ sponte abierit nubere, nisi prius à viro dimittatur. Veruntamen Salome, non lege generali* (*seu communi*, sc. *Hebraïca*) *sed tamen ea quæ auctoritatem ac vim obtinuit usa conjugio renunciavit.*

f Πρὸς-

ναι, μὴ ⸀ [f] πρότερον ἀνδρὸς [g] ἀφιέντ⸀. οὐ μὴν ἡ Σαλώμη [h] τὸ ἐν γλώᾳ νόμου, ἀλλὰ τ [i] ἐπ' ἐξουσίᾳ ἑλομένη, τῷ τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τ ἀδελφὸν Ηρώδου ἔλεγε ὑπὸ τ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποσῆναι πάνδρος· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν, μετ' Αντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε ⸀ λόγου, τὰς [k] Βάβα παῖδας, ὅτι Ἀσαμωναίοιντο [l] παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῶν ἤδη δώδεκα. τὸν ⸀ εἷχεν ἕτως· [m] καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὑπὸ τῷ προσδόξῳ ⸀ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τὰς Βάβα παῖδας [n] ἐπαγόμενα πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτὰς, δυσμενεῖς γενομένας τῇ Ἀλεξάρᾳ. τότε ⸀ Ἀλὼ τὸ μῆκ⸀ ⸀ χρόνου καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ἡ ⸀ ἔχθρα πρὸς αὐτὰς καὶ τὸ μίσ⸀ ἀπὸ τούτων λῦ. Αντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντ⸀, Ηρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν [o] Ιεροσολύμων πόλιν· ὑπὸ ⸀ χρείας καὶ κακῶν [p] ὅσα πολιορκουμένοις [q] παρέπεται, πολεῖς ἦσαν οἱ τ Ηρώδου ὑπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη τῆς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώμαλ⸀ οἱ τοῦ Βάβα παῖδες, καὶ πρὸς τῷ πλήθ δυναλοὶ, πιστὶ διετέλουν Αντιγόνῳ, τόν τε Ηρώδου ὑπικαλούμενον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν παρῄνεσαν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὑπὶ τούτων ἐπολιτεύοντ⸀. τῆς ⸀ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατοῦντ⸀ τῶν πραγμάτων Ηρώδ⸀, Κοσῶβαρ⸀ ἀποδειχθεὶς [r] τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ ἀμπίπτειν ἐξ αὐτῆς τὰς ὑποχρεώσεως τῶν πολιτῶν ἡ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, [s] εἰδὼς ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τὰς ⸀ Βάβα τῷ παντὶ πλήθ, καὶ νομίζων μέγα μέρ⸀ αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέβετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν Ηρώδου, διελήλυθ γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑπονοία, πιστωσάμεν⸀ ὅρκοις, ἢ μὴν ἰδέαν εἰδέναι τῶν καθ' ἐκείνους, ἀφῆτο τῆς ὑπονοίας. αὖθις ⸀ [t] κηρύγματα ⸂ μήνυτρα ⸀ βασιλέως σκληθέν⸀, κ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπενοῦντ⸀, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρν⸀ ψεύδου, τὸ φωραχθῆναι τὰς ἄνδρας [u] οὐκ ἀνυποτίμητ⸀ αὐτῷ πεπραμένο⸀, ἐ μόνον ἐκ τ εὐνοίας, ἀλλὰ ⸂ ἐκ τ ἀνάγκης ἤδη ⸀ λαυθάνειν αὐτὰς ποιείχετ. [x] πρὸ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ Ἀλὼ τ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς Ἀλ⸂λέβειν ἐμαύθησαν, ἐκείνας τε κ τοὺς συσκαταπαιδεύσας ἀπέκτεινεν· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ Υρκανῆ συγγνείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον [y] αὐτῷ, μηδενὸς ὄν⸀ ἐπ' ἀξιώμαλ⸀ ἐμποδὼν ἴσεσθαι τοῖς πραγμαμμένοις.

nubere fas est, nisi prius à marito dimittatur. Veruntamen Salome, non lege *Hebræorum* patria, sed eâ quæ tum valebat, usa, & conjugio renunciavit & ad fratrem Herodem dicebat, se propter suam in eum benevolentiam à marito discessisse: quoniam comperisset eum & Antipatrum & Dositheum novis rebus studere. Atque ad fidem sermoni faciendam mentionem injicit Babæ filiorum, quos Costobarus decimum jam annum servaverat. id quod verum erat: eaque re vehementer obstupuit rex, ejusmodi quid audiens quod nunquam suspicatus est, eoque magis commotus est, quòd res erat incredibilis. Nam quod ad Babæ liberos attinet, id aliquando agebat ut illos ultum iret, quoniam sibi infensi repugnassent: verum tum tantum jam temporis præterierat, ut eorum jam non recordaretur. Ejus autem in eos odii & inimicitiarum causa fuit hujusmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitu obsidebat Hierosolymorum urbem, & propter necessitatem & calamitates quibus obsessi premebantur, erant multi qui Herodem advocarent & spe jam in eum propenderent. Babæ autem filii (qui dignitate & gratia multum apud vulgus valerent) Antigono fideles *esse* perseverarunt, Herodemque semper culpabant, ac *cæteros* eò cohortabantur, ut regibus operam suam præstarent in tenendo principatu quem à patribus accepissent. atque illi quidem, dum & ista *magno* commodo fieri existimarent, hujusmodi rebus studuerunt. Verum urbe capta, & Herode rerum potito, Costobarus, præcludendis exitibus & urbi custodiendæ præfectus, ne cives qui sontes essent & regis adversarii evaderent; cum sciret Babæ filios esse in existimatione & honore apud universum populum, cogitaretque, si eis salutem daret, id sibi multum profuturum * ad novas res moliendas, eos subtraxit & † certis in locis abscondit. Et tunc quidem Herodi, nam id quod erat suspicatus est, jurejurando fidem fecit, se nihil quicquam de illis scire, eique suspicionem ademit. Deinde vero, cum rex per edicta indicii præmium proposuisset, & modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit: sed quòd primum inficiatus esset, si postea viri deprehenderentur non se impune laturum persuasum habens, non solum benevolentia sed necessitate tenebatur eos occultare. De istis quæ sibi nunciata erant à sorore cum rex misisset ad loca ubi esse dicebantur, & ipsos, & alios cum ipsis accusatos interfecit: ut nihil jam reliquum esset de Hyrcani *genere & cognatione*, sed regnum plane in sua potestate haberet *Herodes*, nemine jam alicujus auctoritatis superstite, qui quæ contra legem fierent impedire posset.

Salome el repudium mittit, & accusationem instituit.

De Babæ filiis à Costobaro servatis.

Babæ filios necari jubet Herodes.

[f] Πρότερον ἀνδρὸς] Πρότερα forsan *Epiphan.* Vide Grotium ad Matth. c. 5. v. 31.

[g] Ἀφιέντ⸀.] Ἐφιέντ⸀ solus *Busb.*

[h] Τὸ ἐν γλώᾳ νόμου,] Εὐγλώᾳ *Hen.* forsan pro ἰγγενῆ (in *Lugd. Bat.* ἐγγενῆ νόμου) prout in *Cod. Busb.*

[i] Ἐπ' ἐξουσίᾳ] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.* & *Busb.*

[k] Βάβα παῖδας,] Baba vir erat pietate insignis, ex stirpe Asamonæorum (ut constat ex hac ead. §.) qui singulis totius anni diebus, uno excepto, qui erat undecimus mensis *Tisri*, sacrificium offerebat pro delicto, cujus tamen non erat sibi conscius, ut habet *Cod. Talmud.* tract. *Cheritoth*, cap. 6. atque *Abraham Zacuth* in libro *Juchasin.*

[l] Παρ' —— δώδεκα.] Παρ' αὐτῶν *Busb.* mallem παρ' αὐτῇ.

[m] Καὶ πολλὴ ἔκπληξη] In *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ὃ ⸀, & mox *Cod. Hen.* ἐνεποίησεν.

[n] Ἐπαγόμενα πρότερον] Ἐπαγαγόντα τὸ αὐτῷ πρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Ιεροσολύμων πόλιν·] Ιεροσολυμιτῶν *Gen. Hen.* & *Epiphan.*

[p] Ὅσα πολιορκουμένοις] Ὅσα τοῖς πολίταις πολιορκ. *Hen.* & *Busb.*

[q] Παρέπεται,] Παρέσται in *iisdem* (ut *Lugd. Bat.* nam in aliis est ἔσεται) & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.*

[r] Τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν] Τὰς ἐκβολὰς ἀναχώσειν καὶ φρ. *Vat.* ut & Margo *Lugd. Bat.*

[s] Εἰδὼς] *L. B.* εἰδὼς δ'.

* *Ad novas res moliendas,*] *Al.* Siqua interveniſſet rerum mutatio.

† *Certis in locis abscondit.*] In propriis prædiis, *Epiphan.* suis in agris, *Gelen.*

[t] Κηρύγματα ⸂ μηνύτρα] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) μηνύτρα ⸂ κηρύγματα in *ceteris.*

[u] Οὐκ ἀνυποτίμητ⸀ αὐτῷ πεπρασμέν⸀,] Illud οὐκ, quod in sua versione agnovit *Epiphanius*, inserendum esse volui, sensu id postulante. HUDS. Recte, confirmante nunc etiam clara lectione MS. *Lugd. Bat.* ex quo insuper reposuimus ἀνυποτίμητος, pro quo hactenus lectum fuit ἀνυποτίμητον, non quidem male, sed fides *Cod.* nostri ostendit maluisse Josephum hoc in versu dicere ἀνυποτίμητ⸀, sicuti in præcedenti ἔξαρν⸀. HAV.

[x] Πρὸ τούτων ἐξαγγελθέντων] Vocula πρὸς (quam delet & *Cocejus*) commode satis abesse potest. Si quis τ πρὸς τούτων malit, per me licebit.

[y] Αὐτῷ,] Τυγχάνειν post αὐτῷ adjicit *Busb.*

CAP. VIII.

Quomodo in Herodem, peregrinis moribus violantem patria instituta, decem cives conjurarunt. De exstructione Sebastes & Cæsareæ, aliarumque munitionum.

ΚΕΦ. ή'.

Ως κατ' Ηρώδε, ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι θεμιτὰ καίνοντ' τὰ ἔθη τὰ πάτρια, δέκα πολιτῶν ἄνδρες συνώμοσαν. Περὶ κτίσεως Σεβαστῆς καὶ Καισαρείας, καὶ ἄλλων ἐπιτηδευμάτων.

Herodes à patriis moribus recedit.

HAC de causa deflexit etiam magis à patriis moribus, & peregrinis institutis antiquum rerum statum subinde labefactavit, quem inviolatum esse, & integrum mansisse oportebat. unde temporis processu magna mali labes nobis illata est, illis insuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales instituit Cæsari, & theatrum Hierosolymis ædificavit, deinde in campo maximum amphitheatrum, utrumque operis magnificentia conspiciendum, sed à moribus Judaïcis alienum. horum enim usum & spectaculorum apparatum à majoribus non acceperant. Ille tamen hunc conventum quinquennalem maximo cum splendore celebravit, missis qui eum finitimis indicerent, & *spectatores* ex omni gente convocarent. adeoque ex cunctis finibus athletæ & omnis generis ludiones accersiti erant spe præmii propositi gloriæque ex victoria. confluxeruntque exercitatissimi quique in ludicris hisce studiis. nam non solum iis qui gymnicis certaminibus operam dant, sed & in musica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriæ nomine constituit præmia; atque in id omni cura incumbebat ut nobilissimi quique in certamen venirent. quin & dona non exigua & bigis & quadrigis & equo singulari *vincentibus* proponenda curavit: & quæcunque uspiam ad magnificentiam & dignitatem elaborata fuerant studiose æmulabatur, modis omnibus agens ut spectaculum eximium daret & illustre. Theatrum vero ipsum splendidissime ornatum erat, depictis per circuitum Cæsaris gestis, & trophæis quæ à gentibus debellatis rêportaverat, opere ex probo puroque auro & argento. Et quod ad apparatum attinet, nihil erat vestis adeo pretiosum, nihil gemmarum ornatûs *adeo splendidum*, quod non cum ludionibus qui spectarentur simul in conspectum veniret. Paratæ erant etiam feræ, & leonibus quamplurimis ipsius jussu conquisitis, aliisque quæ aut robore præcellebant aut natura mira erant raritate: atque id agebatur ut vel istæ inter se committerentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent. Peregrinis quidem *summa* erat admiratio sumptuum, simul & animorum oblectatio ex periculorum conspectu: indigenis vero manifesta videbatur morum, qui ipsis summo in honore erant, dissolutio. Res ipsa enim indicabat plane impium esse, homines ad bestias projicere in hominum ex spectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis moribus permutari. Sed nihil eos magis offendebat quam trophæa: nam cum ea putarent imagines esse armis inclusas, ideo quod patriis legibus istiusmodi quid colere nefas esset, indignissime eas ferebant.

Ludi & theatra ab Herode facta.

Herodes spectacula exhibet magnifica.

Judæos offendunt trophæa.

2. Neque vero nesciebat Herodes eos turbari,

Herodis ista de re consilium.

ΔΙΑ τἄρ᾽ καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τ[ὸ] [z] πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄσαν. ἐξ ὧν ὀ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὐθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τῶν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. [a] πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὐθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρόσοψα μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, ἃ δ' οὐ κατὰ τοὺς Ιουδαίους ἔθους ἀλλότρια. [b] χρήσις τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ [c] παραδίδοντας. τὴν μέντοι πανήγυριν ἐκεῖνον ἐπιφανεστάτην τὴν τῆς πενταετηρίδος συνετέλει, καταγείλας τε τοῖς πέριξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης [d] εὐδοξίαν, συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ [e] διαγωνιζομένοις, [f] θυμελικοῖς καλουμένοις, πρὸ πάντων μέγιστα νικητήρια· καὶ διεπράσσετο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τοῖς ἄθλοις. πρόθυμος δ' ἦν καὶ [g] πρὸς θεμάτων καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ὁ μικρὰς δωρεὰς· καὶ πάντ' ὄσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπιτήδευσε, φιλοτιμίᾳ τοῦ θέσιμον αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἐπίδειξιν, ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπηρκάφαι κύκλῳ περιέχον Καίσαρος, καὶ τροπαῖα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας [h] ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσοῦ τε ἀπέφθου καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἵππος, οὔτ' ἐσθὴς τίμιον, οὔτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὡρισμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδείκνυτο. θηρσὶ δὲ καὶ θηρίων ἐγένετο, λεόντων τε πολεῖσιν αὐτῷ συναχθέντων, καὶ τ' ἄλλων ὅσα καὶ τὰς [i] ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐστὶ θαυμασιώτερα· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων· τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν πεμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ παλαιοῦ κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρύχιον, [k] ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας· ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς [l] θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅπερ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον.

β'. Ελάνθανον δὲ οὐδὲ τ[ὸν] Ηρώδην ἐκπειρατόμενοι, καὶ

---

z Πατρίων] *L. B.* πατρίων.

a Πρῶτον μὲν γὰρ —— ἀκρότερια.] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 21. §. 7. τάχε τὴν λοιπὰ τῶν ἔργων ἀμοιβίαιτον, καὶ θέατρον, καὶ ἀγορὰν ἄξια τ' ἀφηγορίας ἐνίδρυσατο, καὶ πενταετηρικὸν &c. Athletica certamina quinquennalia in honorem Cæsaris, & Theatrum Hierosolymis ab Herode erectum, & Amphitheatrum in Campo. SPANH.

b Χρῆσίς τε] *L. B.* χρήσή τε. & mox ἐπιδείξεις.

c Παραδίδοντας.] Παραδίδο.] *Vat.*

d Εὐδοξίαν,] Ita *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *victoriæ gloria.* (ἀδοξίαν *Lugd. Bat.*) ἀδιξίαν in *reliquis.*

e Διαγωνιζομένοις,] *L. B.* ἀγωνιζομένοις.

f Θυμελικοῖς καλουμένοις,] In *Græcis* omnibus καὶ θυμελικοῖς. verum auctoritate *Epiphanii*, (qui vertit, *quos Thymelicos vocant*) καὶ expunxi: quasi per θυμελικοὺς intelligendi essent Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines, atque alii Symphoniaci. Si καὶ retineatur, necesse est ut per *Thymelicos* Histriones intelligamus. *Thymele* quidem suggestum erat: & qui semet illic exercebant *Thymelici* appellabantur. Videsis *Baldi* Lexicon *Vitruvianum*, p. 130.

g Τεθρίπποις καὶ συνωρίσι] *Gen.* nec non quadrigarii ac trigarii; immo *bigarii*. SPANH.

h Ἐκεῖνος ἐκτήσατο,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκεῖνος in *Editis Aldina* *liisque.*

i Ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας] Ἀλκὰς ὑπερβολὰς *Hen.*

k Ἐπὶ τέρψει τ᾽ ἀνθρώπων θέας·] Ἐπὶ τέρψιν *Busb.*

l Θεσμοὺς.] Ἐθισμοὺς *Vat.*

καὶ [m] βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο· καθωμίλει δὲ ἑνίους καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. οὐ μὴν ἔπειθεν· ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, [n] εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἴσειν, [o] μὴ φέρειν εἰκόνας [p] ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ἡρῴδης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσόντας, εἰ μή τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἴς τε θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, [q] τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς τοῦτο ἐπύθετο. τῶν δὲ ἐκπεπληγμένων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸ περίεργον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ [r] τὰ ξύλα. τὰ δὲ εὐθὺς ὑπὸ λύπης ἐνδεᾶ, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς Δράκυσιν ἐδωκήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτὰς ἐν εἰρωνείᾳ πᾶσαν τὴν κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τέλος δὲ τὸ τρόπον αὐτὸ παρακρουσάμενοι τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ὑπ' [s] ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς Δράκειν, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι δὲ μὴ χαλεπαίνειν ἐπ. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐπίμενον τῇ δυσχερείᾳ τῶν ὄντων ἐξ ἔθους ὑπηδυσμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγέμενοι ἄρχειν κακῶν, [t] ὅσιον ᾠήθησαν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, παρορᾶν Ἡρῴδην, πρὸς βίαν ἐπιτάττοντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δὲ ἔργῳ πολέμιον φαινόμενον ἅπαντος ἔθνους. [u] ἐκ δὴ τούτου σωμωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ἦν ξιφίδια τοῖς ἱματίοις [x] ὑπολαβόντες· ἦν δέ τις αὐτοῖς, δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν [y] ἤκουεν, καὶ τῶν διεφθορότων τὰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σωμωμοσμένων, ἐκ ὡς [z] συνεργήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπηδεῖς αὐτὸν, παθεῖν εἴ τι κἀκείνοις [a] συμβαίνῃ δυσχερές· ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δ' αὐτὸν ἡμέας.

δ'. Ταῦτα γνόντες ἀπὸ σωφημαλῶν εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδὲ αὐτὸν Ἡρῴδην [b] διαφεύξεσθαι, περιστήσειν [c] ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δὲ, εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνα, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι· καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἐκκέεσθαι, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν [d] οὐδ' περικατεσκευάσαντο, ὅτι τοιαύτης ἦσαν [e] περθυμίας. εἷς δὲ τῶν [f] ὑφ' Ἡρῴδου πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαίφνης ὅλων τὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δὲ, ὡς γὰρ ἀνοίκειον ᾠήθη τὸν λόγον, εἴς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ σωήδει περὶ τῶν πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ὑπὸ τοῖς καθ' ἕκαστα [g] γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τῇ αἰτίᾳ ἐκάλει. περιπιπόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν διαφύγοιεν ἤδεσαν· ἐπεκόσμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν [h] καθαιροφὴν τῆς, τῷ μηδὲν ὑφιέναι τοῦ φρονήματος. ὁ γὰρ ἐντραπέντες, ὡς δ' ἐρρωσάμενοι τὴν πεῖραν, ἀνέδειξαν ἤδη κεκλέμενοι τὰ ξίφη· [i] ὁμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ

& vim *illis* inferre intempestivum existimabat; quapropter operam dabat ut nonnullos eorum mitigaret verbis, & ea religione solveret. Verum nihil proficiebat: sed quod molestè ferrent ea, quibus illum flagitium admittere existimabant, uno consensu vociferabantur, si omnia patienda forent, at hominum quidem imagines (trophæa innuentes) in urbe non passuros. haud enim moribus patriis fas esse. Herodes vero, cum videret illos turbatos esse, & non facile ei cessuros, nisi solatii aliquid adhiberetur, eorum præcipuos vocat, & in theatrum ductis trophæa monstrat, quæritque quidnam hæc eis videantur. Cumque exclamassent, hominum esse imagines, *tunc ille*, ubi jusserat ornamenta detrahi, merum lignum eis ostendit. Atque ista repente suo denudata erant ornatu, & risus in omnium ora vultusque diffusus est; quippe qui jam ante imaginum apparatus pro ridiculo ducerent.

Judæi ex moribus ab Herode mutatis offensi.

3. Cum autem populum hoc pacto repulisset, atque impetum quo irati ferebantur dissipasset, plerique sic erant ut mutati pacatique esse viderentur. tamen eorum nonnulli in offensione ex mutatis moribus perseverabant; &, cum crederent ex patriis institutis violatis magna oritura esse mala, satius esse putarunt vel quodvis periculum subire, quam videri Herodem sinere, mutato rerum statu, quidquam contra receptos per vim introducere, &, dum pro rege se gereret, revera se toti genti inimicum infestumque ostendere. Itaque conjurarunt cives decem in quodvis periculum, & pugiones sub vestibus sumpserunt; eratque inter eos quidam cæcus, qui, eorum quæ audiverat indignitate commotus, cum eis conjuravit: non ille quidem quasi eos in facinore patrando multum adjuturus, sed cum eis adversa pati paratus, si eis male res caderet: id quod illis ad rem aggrediendam multum animi addidit.

Decem viri contra Herodem conjurant.

Detegitur conjuratio.

4. Ita decreta re vadunt uno animo in theatrum, spei pleni ne Herodem quidem ipsum evasurum, cum ex improviso eum adorituri essent; aut certe si ab eo aberrarent, fore arbitrantes ut multos ex ejus comitibus interficerent; atque ita regi ipsi occasionem præberent cogitandi de injuria, quam genti inferre videbatur, etiamsi ipsis moriendum foret. Et illi quidem jam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emissariis, cui datum erat istiusmodi de rebus fatagere eique referre, totum negotium, ab ipso deprehensum, regi in theatrum intraturo nunciavit. Atqui ille (nam nuncium à vero non abhorrere visum est, si vel ad odium respiceret, quod sibi à plerisque concitari noverat, aut ad turbas ex rebus fere singulis coortas) recepit se in regiam, & conjuratos suis nominibus evocabat. Cum autem à satellitibus, illos adortis, in ipso facinore comprehensi essent, ubi intellexerunt se crimen effugere non posse, operam dederunt ut vitæ exitum, quem evitare non poterant, honestarent, de animo suo nihil remittendo. non enim eos facti suppuduit, aut quidquam sunt inficiati; sed cum jam tenerentur, pugiones ostenderunt: confessique sunt

Libera conjuratorum confessio.

---

m Βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο·] Ita *Busb.* βία vel βίᾳ in *cæteris.*

n Εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν] Εἰ καὶ τὰ πάντα *Hen.*

o Μὴ φέρειν ——— λέγοντες.] Conf. *Alian.* lib. 1. c. 33. §. 2. & infr. lib. 17. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,] Ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐν τῇ π. *Busb.*

q Τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς] Τί ποτ' ἦεν ὃ δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα *Vat.*

r Τὰ ξύλα.] Τὰ ξύλα δὲ δ' ἀθὺς *Vat.*

s Ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς Δράκειν·] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπεπόνθεσαν in *Editis.*

t Ὅσιον ᾠήθησαν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον,] Ita *Busb.* & *Busb.* ὅσιον δὲ ᾠήθησαν in *Editis Aliisque.*

u Ἐκ δὴ τούτου σωμωμοσάμενοι] Ἐκ δὴ τούτων *Busb.*

x Ὑπολαβόντες·] Ὑποβαλόντες *Hen.*

y Ἤκουεν,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *audiebat.* ἤκουσαν in *Editis Aliisque.* ἤκουσε *Hen.* ἤκουν *L. B.* ἤκειν *Coccejus.*

x Συνεργῆσαί τι] Ἐνεργῆναί τι κὴ δρᾶν εἰς *Hen.*

a Συμβαίνῃ δυσχερές·] Συμβαίνῃ *Vat.* συμβαίνοι *L. B.*

b Διαφεύξεσθαι,] Διαφυγεῖν *Hen.*

c Ἐξ ἀφανοῦς,] Ita cum *Hen.* & *Busb.* δι' ἀφανοῦς in *reliquis.*

d Οὐδ' περικατεσκευάσαντο,] Illud οὐδ' ἐ *Codd. Hen. Busb.* & *Vat.*

e Περθυμίας.] Ita *Hen.* & *Busb.* qui etiam paulo ante habet ἐπὶ τῷ αὐτῆς. Non est cur dubitem, quin *Epiphanius* legerit περθυμίας, qui vertit, *cumque parati cum audacia properarent.* περθυμίας in *Editis Aliisque.* mallem tamen ἐπὶ τακτῆς ἦσαν περθυμίας.

f Ὑφ' Ἡρῴδου] Sic *Busb.* & *Vat.* ἐφ' Ἡρῴδῃ in *reliquis.*

g Γινομένας,] Γινομένοις παρυφισαμένας, ἀναχωρήσας *Hen.*

h Καταφορὰν τῆς τίλυος,] Ex hoc loco aliquis forsan suspicaretur *Josephum* scripsisse τὸ πέρας τῆς τίλυος supr. cap. 6. §. 4.

i Διωμολογήσαντο] Ita *Hen.* & *Busb.* διωμολογήσαντες in *Editis Aliisque.*

sunt se pulchre ac pie conjurationem feciſſe, ne quidem quæſtus ullius gratia, neque ſuis ut obſequerentur affectibus; ſed, quod majus, pro inſtitutis publicis, quæ par eſt ut omnes aut cuſtodirent aut pro illis vitam amitterent. Iſtis quidem ab illis de ſuo inſidiandi propoſito magna cum fiducia dictis, à regiis circundati *militibus* abducti ſunt, & modis omnibus excruciati mortem oppetierunt, Verum cum & indicem iſtum, qui illis odio erat, quidam non multo poſt corripuiſſent, non ſolum interfecerunt, ſed & membratim diſcerptum canibus *dilaniandum* objecerunt. atque id multi civium viderunt, neque tamen quiſquam indicavit, donec, Herode acerbum & acrem quæſtionem habente, coactæ quædam cruciatibus mulieres confeſſæ ſunt quæ facta viderant. Et quidem in auctores facinoris animadverſum eſt, à totis familiis pro temerario auſu pœnas repetendo. At populi perſeverantia, & in legum tuitione intrepida conſtantia, fecit ut Herodes non facilior evaderet, niſi ſe tutius muniret. Statuit itaque populum undique circumſepire, ne hujuſmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

Delator conjuratorum membratim diſcerptus.

Herodes ſe ipſum munit.

5. Cum igitur urbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipſe, & templum validitate munitionis, quæ Antonia vocabatur, quam ipſe conſtruxerat, cogitavit tertium contra populum propugnaculum eſſe poſſe Samariam, quam nominavit Sebaſten: atque id ratus ad provinciam in officio continendam non minoris eſſe momenti, locum valide munivit, diſtantem quidem Hieroſolymis itinere unius diei, qui vero tum ad regionem tum ad urbem communiter uſui eſſe poſſet. Quin & ad totam nationem inædificavit munitionem, quæ quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipſo vero Cæſarea nominata eſt. item in Magno campo, cum ex lectis circa ipſum militibus ſorte quoſdam duxiſſet, caſtellum conſtruxit, itidemque in Galilæa *locum*, Gaba nomine, & in Peræa Eſebonitim. Et iſta quidem in ſingulis, ad *loco*rum ſecuritatem ſemper aliquid adjiciens, totamque gentem cuſtodiis circundans, ut nequaquam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu leviſſimo fieri ſolebant, neque laterent cum concitari cœperint, dum nonnulli ſemper in promptu haberentur qui motus reſciſcere & impedire poſſent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit eò coloniam, tum eorum quorum opera in bello uſus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ea antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in ſui ſecuritatem etiam munificentiæ valde ſtudebat; atque nomine ejus mutato Sebaſten appellavit, & finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, diviſit incolis, ut in

Stratonis turris dicta Cæſarea.

Samaria munitur & Sebaſte vocatur.

---

k Τὸ ϗ πλέον] Τὸ δ' ἅπαν *Busb.*

l Α κ᾽ πᾶσιν ἢ φυλάττειν ἢ θηήσειν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἃ κ᾽ πᾶσι φυλάττειν in *Editis Aliisque.*

m Αὐτοῖς τ᾽ βασιλικῶν ἤγοντο,] Αὐτὰς *Hen.*

n Μελισὶ διελόντα γινόμενα,] Μελισὶ διελόντες itidem *Zonaras* p. 241. B. SPANH.

o Τὰ γινόμενα,] *L. B.* ταῦτα γινόμενα.

p Πικρότερον κ᾽ φιλόνεικον] Eo modo *Hen.* πικρότερον in *reliquis.*

q Επιμονὴ] *L. B.* ἐπιδρομὴ.

r Κρατῶν.] *L. B.* κρατοῖν.

s Υπὸ τ᾽ —— Αντωνίαν,] Conf. ſupra cap. 7. §. 9. SPANH. Hic duo φρούρια Hieroſolymitana indicat. REL.

t Διηῦτο] Lege Δῃῦτο. COCC.

v Επενόησεν] Ita *L. B.* ἐπενόησαν *Alii*, minus recte. HAV.

x Καλέσας μ᾽ αὐτὸν Σεβαςὸν] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 2. & c. 21. §. 2. SPANH.

y Γίνεσθ᾽ τῶν ὑδὲν ἔλαττον,] Ita *Hen.* in *reliquis* οἱόμενοι ϗ κ᾽ τ᾽ χώρας ὑδὲν ἔλαττον ἰχυροποιεῖν τ᾽ τόπον.

z Στράτωνος πύργον,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 21. §. 4. Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος· SPANH.

a Εν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Εν ϗ τῷ μίγ. *Hen.*

b Τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Conf. ſup. lib. VIII. c. 2. §. 3. SPANH.

c Αποκληρώσας] Αποκληρώσας iterum in *Cod. Hen.*

σῶ εὐσεβείᾳ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἡγέσθαι, κέρδος μὲν ὑδενὸς, οὐδ᾽ οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, [k] τὸ ϗ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, [l] ἃ κ᾽ πᾶσιν ἡ φυλάττειν ἢ θηήσκειν πρὸ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ πρώτῃ τ᾽ ὀπτασίᾳ ἐμπαῤῥησιασάμενοι, πρὸς ἑαυτῶν [m] αὐτοῖς τ᾽ βασιλικῶν ἤγοντο, κ᾽ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ᾽ οὐ πολὺ ϗ κ᾽ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μίσ@ ἁρπασάμενοί τινες, οὐκ ἀπέκλειναν μόνον, ἀλλὰ κ᾽ [n] μελισὶ διελόντες πρόθυμον κυσίν. ἐωρᾶτ᾽ ϗ πολλοῖς τῶν πολιτῶν [o] τὰ γινόμενα, κ᾽ κατεμηύουν ὐδεὶς, ἕως Ηρώδ᾽ [p] πικρότερον κ᾽ φιλόνεικον πεισμένε τὴν ἔρευναν, σκεδασιθεῖσαι γυναῖκές τινες ὠμολόγησαν ἃ πεπραχθῆναι εἶδον. κ᾽ τ᾽ μὲν ἐνεργησάντων ἐμέλησε τιμωρία, πανοικὶ τὴν προπέτειαν αὐτῶν ἐπεξιόντ@. ἡ δ᾽ [q] ὀπιμονὴ ϗ πλήθυς, κ᾽ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ὐ ῥᾴδιον ἐπὶ τ᾽ Ηρώδην, εἰ μὴ μετὰ πλείον@ ἀσφαλείας [r] κρατῶν. κ᾽ διέγνω πάντ@ν προνοηθῆναι τὸ πλῆθ@, ὡς μὴ νεωτερίζόντων φανερὰν ἡγέσθαι τὴν ὑπόσασιν.

5. Ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν [s] ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ [t] διῆτο, ϗ ὑπὲρ ἱερᾶ τῇ προὔ τὸ Φρούριον ὀχυρότητι, τὸ καλούμενον Αντωνίαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ᾽ αὐτ᾽, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν [v] ἐπενόησεν ὀπτίχισμα, [x] καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαςὴν, οἰόμεν@ ϗ κατὰ τῆς χώρας [y] γένεσθαι τῶν ὑδὲν ἔλαττον, ἰχυροποιεῖ τ᾽ τόπον, ἀπέχουσα μὲν Ιεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὐχρήσην δ᾽ ὄντα κ᾽ καινὸν ὀπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ κ᾽ τῇ πόλ ἡγησόμενον. τῷ ϗ ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον [z] Στράτων@ πύργον, Καισάρειαν δ᾽ ὑπ᾽ αὐτ᾽ προσαγορεύθην. [a] ἔν τε [b] τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ὀπιλέκτων ἱππέων ὑπὲρ αὐτὸν [c] ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκλεισεν ὀπί τε τῇ Γαλιλαίᾳ [d] Γάβα καλούμενον, κ᾽ τῇ Περαίᾳ τὴν [e] Εσεβωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κ᾽ μέρ@, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν [f] ἐπεξεργάζόμενος, κ᾽ ἀφαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθν@, ὡς ἥκιστα μὲν [g] ἀπ᾽ ἐξουσίας εἰς τὰς παραχὰς προπίπτειν, αἷς ϵ μικρᾷ κινήματ@ ἐγκρυπτόμενα συνεχῶς ἐρεθῶντο, λανθάνειν ϗ μηδ᾽ εἰ προσκινοῖεν, ἐφεζηκότων ἀεὶ τινῶν πλησίον οἳ ϵ γινώσκειν ϵ κωλύειν ἐδυήσαντο. τότε ϗ τὴν Σαμάρειαν ὡρμημένος τειχίζειν, πολλὰς μὲν τ᾽ [h] συμμαχησούσων κ᾽ τὰς πολέμους, πολλὰς ϗ τ᾽ ὁμόρων συμπολίζειν [i] ἐπετήδευεν, ὑπό τε φιλοτιμίας ϗ [k] νεῶν ἐγείρειν, κ᾽ [l] ἅμα τὸ πρότερον οὐκ ἐν τ᾽ ὀπισήμοις ὄσαν, κ᾽ μᾶλλον [m] ὅπ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπετηδεύετο, τήν τε πρόσοψιν ὑπήλλαττε, [n] Σεβαςὴν καλῶν, κ᾽ τ᾽ χώρας ἀρίςῳ ὄσαν τὴν πλησίον καλεμένην τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς [o] ἐπόθ-

---

d Γάβα] Eo modo *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* adſentiente *Stephano Byzantino*, apud quem Γάβα πόλις Γαλιλαίας. in *Editis Aliisque* Γάβαλα. HUDS. Euſebius in Chron. pag. 76. vocat τὴν ὑ Γαλιλαίᾳ Γαμάλ. Locus eſt mutilus. At *Gamala* legendum videtur גמלא בגלל nota eſt Hebræis. de qua alibi. REL. Conf. ſupr. lib. 9. c. 9. §. 1. SPANH.

e Εσεβωνῖτιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Epiphan.* cujus in libris *Sebonitidem*, aut *Sobonitidem*. Εσβωνῖτιν in *Editis Aliisque*, ε mutato in σ, & β in μ. Vide lib. 13. c. 15. §. 4.

f Επεξεργάζόμενος,] Iterum cum *Cod. Hen.* ἐξεργάζόμενον in *ceteris.*

g Απ᾽ ἐξουσίας] Ita ex infer. c. 9. §. 3. ἐπ᾽ ἐξουσίας in (*Lugd. Bat.*) *Editis Aliisque.*

h Συμμαχησούσων κ᾽ τὰς πολέμους,] Συμμαχησάντων αὐτῷ *Vat.*

i Επετήδευεν,] Sic *MSS.* ἐπιτηδεύειν, & mox ἐπιτηδεύθη in *Editis.*

k Νεῶν ἐγείρειν,] Aut ναῶν aut νεῶν ſcribendum. male in *libris* νέων. HUDS. Atque etiam in *L. B.* expreſſe νεῶν (quod reponi pro ναῶν juſſi) exſtat. HAV.

l Διὰ τὸ πρότερον] Δι᾽ αὐτὸ πρότερον οὐκ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

m Οτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ] Οτι κ᾽ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλοτ. & mox αὐτῶν τὸ φιλ. *Hen.* & *Vat.*

n Σεβαςὴν καλῶν,] De Samariæ ſub Σεβαςὴς nomine ab He-

°ἐπόλυτὸς ἐν εὐδαιμονίᾳ P σωιόντες εἰκεῖν· καὶ τείχῃ καρτερῷ τὴν πόλιν q ᾠκείλαβε, τότε δ' χωρίᾳ πεφυκ[ὸ]ς εἰς ἐρυμνότητα καὶ σκολιαζόμενον, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τ ἐλλογιμω[τ]άτων πόλεων ᾠκειλαμβάνων. στάδιοι γὰρ ἦσαν εἴκοσιν. ἐν[τ]ὸς δ' καὶ μέσ[ῳ] τριῶν r ἡμιστα[δ]ίων τέμενος ἀνῆκε, παν[τ]οίοις κεκοσμημένον, s καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει τε κάλλει τ ἐλλογιμω[τ]άτων ἤγειρεν· ἔν τε τοῖς καθ' μέρος t Δι' πάντων σκευῇ κοσμῶν τὴν πόλιν, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τ ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τ ᾠκοδόμων ἐρυμνότητι φρόνιμον αὐτὴν ποιούμενος· ἐπὶ τῇ μείζονι, τὸ δ' εὐπρεπὲς, ὡς ἂν ἐκ δ' φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

ipso ſtatim adventu feliciter agerent: & valido muro urbem circumdedit, uſus declivitate loci ad firmitatem, comprehenſoque ſpatio, non quantum fuerat prius, ſed tanto ut nihil vel celeberrimis urbibus cederet. nam quinque ſtadiorum erat in circuitu. Quin & intus ejus in meditullio ſacrum ſeſquiſtadii locum reliquit, omnibus rebus ornatiſſimum, & ibi templum exſtruxit magnitudine & pulchritudine in primis memorabile: urbemque in ſingulis ejus partibus indies decorabat, ſibi quidem neceſſarium eſſe videns ut tutius degeret, adeoque mœnium validitate eam caſtelli ad inſtar muniens majori ex parte, honorificum vero, ut poſſet ex elegantiæ ſtudio beneficentiæ etiam monumenta poſteris relinquere. *Templum Samariæ ab Herode exſtructum.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ δ' λιμοῦ καὶ τοῦ Ιουδαίαν τ Συρίαν γεγενότος· καὶ ὡς Ηρώδης, χώμον ἑαυτῷ περικατορθασάμενος, Καισάρειαν τ πόλεις ἄλλας Ελληνίδας ἀνακτίζει.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τ ἐνιαυτὸν, u τεσσαρεσκαιδέκατον ὄντα τ Ηρώδου βασιλείας, παθη μέγιστε τὴν χώραν x ἐπέλαβεν· εἴτε δὴ δ Θεοῦ μισήσε[ν]τος, ἢ καὶ καθ' εἱμαρμένην y ἀπαντήσαντος δ κακοῦ. z πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς a ἐγένοντο, καὶ b Διὰ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, c μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα· ἔπειτα τ Διαίτης καθ' ἑαυτὴν ἐνδεια τ σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τ σωμάτων τ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκράτει, διηνεκῶς ἀντιφοδιαζομένων αὐτοῖς τ κακῶν. τό, τε γὰρ d ἠπορῆσθαι θεραπείας τ τροφῆς ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἐξαμένην ἰσχυρῶς τὴν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τ ὄντως ἀπολλυμένων ἀφῃρεῖτο καὶ τὰς ᾠκονόμους εὐθυμίας, ἐπὶ περιαιρεῖν τ ἀπορίας ἐξ ἐπιμελείας e σὺν λῷ. φθαρέντων γε μὴν τ f ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τ ὅσοι πρότερον ἀπέκειντο δεδαπανημένων, ἔδεν εἰς ἐλπίδα g χρησὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ περισσοκίαν ἐπιτείνοντος δ κακοῦ, καὶ ἔδε κατ' ἐκεῖνον τ ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν ἔδεν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δ' h καὶ τ ᾠκονόμων τὰ σπέρματα, i μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνείσης τ γῆς. ἥ τε ἀνάγκη πολλὰ Διὰ τὰς χρείας σκαιωρήσασθαι. καὶ τὰς ἀπορίας σὺν ἐλάττης εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τ τε φόρων ἃς ἐλάμβανεν ἀπὸ τ γῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι k πρὸς φιλοτιμίαν. ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν. l ὧν τε ἔδεν ὅ, τι καὶ βοηθείας ἄξιον m ἐδόκει, περικατηλθόντος δ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν σὺν τῶν δεχομένων. τὸ γὰρ σὺν εὖ πράττειν φιλαίτιον n ἀεὶ κατὰ τῶν περεσηκότων.

CAP. IX.

XII.

De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes, cum nuptias ſibimet adornaſſet, Cæſaream & alias urbes Græcas inſtaurat.

CÆterum eodem anno, qui regni Herodis xxx[us] fuit, maximæ calamitates in eam regionem invaſerunt, ſive ex Dei ira, ſive malo ſtatis temporibus ingruente. Nam primum quidem continua erat ſiccitas, & inde inſequuta eſt ſterilitas terræ, ne illos quidem fructus ferentis quæ ſolita erat ſponte ſua edere: ac deinde victus ratione præ eduliorum inopia mutata, corporum invalitudine laborabant & peſtilentiæ morbus graſſabatur, *aliis poſt alias* calamitatibus perpetuo in ipſos *irruentibus. nam, & quod curatione egerent & alimento, peſtis vehementer ingraveſcens magis exacerbatur, & ſtrages eorum qui ita moriebantur etiam ſuperſtitibus omnem de ſe ſpem eripuit, ut qui neceſſitatibus ſuis nulla cura ſubvenire poſſent. Porro corruptis anni fructibus, & abſumptis qui jam ante reponebantur, nihil boni quod ſperarent reliquum erat, malo præter opinionem indies creſcente, & non in iſtum duntaxat annum. adeo ut ne minimum quidem illis reſtaret, ſed etiam ſemina reſervata perierint, terra ſecunda vice nihil reddente. Quin & neceſſitas fecit ut ad inopiam ſublevandam novis quamplurimis excogitandis ſtuderent. fiebatque ut ipſe rex non minus egeſtate laboraret: ut qui nihil tributi, prout conſueverat, è terra acceperit, & pecuniam conſumpſerit in liberalitate erga eos, quorum urbes inſtauravit. nihilque erat quod dignum videbatur cui opem ferret, cum jam ei ex calamitatibus conflatum eſſet ſubditorum odium: non raro enim fit, ut, cum res minus proſpere cedant, in eos qui præſunt querelas adhibeant. *Fames in Judæa, & ex fame peſtis.*

2. Cum ita ſe res haberent, cogitabat temporis atrocitatem levare. verum difficile erat, cum nec finitimi haberent quod ad victum ſuppeditaret, ut qui *Herodes, ut facultas tulit, Judæis opitulatur.*

Herode reſtauratæ anno. *Harduin.* de Nu. Herod. p. 60. SPANH.

o Επόλυτος σὺν εὐδαιμονίᾳ] Εὐθὺς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Συνιόντες εἰκεῖν·] Συνιόντας ſolus *Hen.*

q Περιέλαβε,] Ita *Hen.* ἐπέλαβε *Vat.* ᾠκείλαβε in *reliquis.*

r Ημισταδίων] *L. B.* ἥμισυ σταδίων. *Epiphan.* unius & ſemis.

s Καὶ ——— ἤγειρεν·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 2. ναὸν τε ἐυδιδρυσάμβρῳ τῷ Καίσαρι μέγιστον· SPANH.

t Διὰ πάντων σκευῇ κοσμῶν] Διὰ πάντων σκύμνῳ *Hen.*

u Τεσσαρεσκαιδέκατον] *Sc.* ab Antigoni morte, ut dicit *Uſſerius* ad A. M. 3679.

x Επέλαβεν,] Ita *MSS.* ἐπέβαλεν *Gen.*

y Απαντήσαντος δ κακοῦ.] Οὕτως ἀπαντήσαντος *Hen. Busb.* & *Vat.*

z Πρῶτον ——— ἡ γῆ,] Gelu percuſſa terra. *Ruſin.* SPANH.

a Εγένοντο,] Εχθύοντο *Busb.* & *Hen.*

b Διὰ τοιοῦτον] Διὰ τοῦτο *Busb.*

c Μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μηθ' ὅσης κατ' αὐτὴν in *Editis Aliiſque.*

* *Irruentibus.*] Ita verto auctoritate *Gloſſarii Veteris*, in quo, ἐφοδιάζω impetum facio, irruo.

d Ηπορῆσθαι θεραπείας καὶ τροφῆς] Ita ſane cum *Hen.* (& *Cocceio*) vel ἀπορεῖσθαι legendum. antea erat ἠπορεῖσθαι.

e Σὺν λῷ.] Σὺν ἠδυάτῳ *Hen.* ἰδυάτῳ. *Lugd. Bat.*

f Επ' ἔτους καρπῶν,] Επ' ἔτους *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Χρησὸν] Lege χρησὼ. COCC.

h Καὶ τ ᾠκονόμων τὰ σπέρματα,] Ita *Hen.* καὶ τ in *cæteris.*

i Μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνείσης τ γῆς.] Eo modo *Hen.* μηθ' ἕτερον in *reliquis.*

k Πρὸς φιλοτιμίαν] Πρὸς φιλοτιμίας *Busb.*

l Ων τε ——— περεσηκότων.] Deeſt horum explicatio in *Ruſino.* SPANH.

m Εδόκει, ——— μῖσος] Εδόκει, περικατηλθόντος δ κακοῦ. καὶ μ. *Baſ.* & *Lugd. Bat.* ἐδόκει, περικατηλθόντος δ κακοῦ, καὶ μ. *Gen.*

n Αεὶ κατὰ τ περεσηκότων.] Ita cum *Cod. Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀεὶ καὶ τῶν ἱρεσηκότων *Busb.* ἀεὶ τ ὁ περεσηκότων in *Editis Aliiſque.*

o Εν τοιούτοις διενοῆτο] Ita *Baſ.* & *Vat.* ὁ τούτοις *Gen.* ὁ τούτοις ὢν διεν. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

qui iisdem malis conflictarentur; nec pecunia *illi* suppeteret, si quo modo vel tantillum pro *tam* multis comparari potuisset. Par tamen esse existimans, ut nihil omnino omitteret ad illos sublevandos, quicquid erat ornatûs in regia ex auro & argento id totum concidit, ita ut nec vasis cura elaboratis nec arte pretiosiori factis pepercerit. Mittebat autem pecuniam in Ægyptum, cujus præfecturam à Cæsare acceperat Petronius. Ille, non paucis ob eandem necessitatem ad eum confugientibus, cum privatim esset Herodis amicus, ejusque subditos conservatos esse vellet, primis ipsis concessit frumentum exportare, & modis omnibus tam in eo emendo quam in evehendo illos adjuvit, ita ut magna ex parte vel in universum ei hoc debeatur auxilium. Herodes itaque, ubi illi advenerant, opis allatæ causam suæ *populi* curæ adscribendo, non modo eos qui prius illi succensebant, in aliam de se opinionem traduxit, sed & palam omnibus fecit, se animo plane benigno illorum saluti prospicere. Nam quidem primum iis, qui conficiendo erant sibi ipsis panem in victum, frumentum, modo quo fieri potuit exactissimo, distribuit: deinde quia multi erant quibus propter senium, vel alius generis debilitatem, vires deerant ad edulia sibimet præparanda, his *etiam* providebat pistores illis assignando, & quæ ad victum suppeditant parando. Porro curam adhibuit, ne dum hyemem agerent periculum adirent, ut qui vestium etiam inopia laborarint, perditis planeque consumptis pecoribus, ut nec lana illis ad usum suppeteret, nec aliud quodvis ad integumenta. Cum autem & horum ei copia facta esset, finitimis quoque urbibus subvenire cogitabat, Syriæ incolis semina subministrando. id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad *terræ* fertilitatem bene accommodata, adeo ut omnibus de victu abunde provisum fuerit. In summa, messe appetente, divisit per regionem quinquaginta millia hominum, quos ipse aluerat, atque hac ratione cum regnum afflictum summa cura sublevasset, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iisdem malis erant, *calamitate* levavit. nemo enim erat qui propter inopiam eum adiret, quem non pro ipsius dignitate adjuverit. immo & populi & urbes & privati, quotquot pluribus prospiciendo ad penuriam redacti erant, ad ipsum confugientes quæ desiderarunt assequebantur. adeo ut frumenti cori, extra regnum distracti, numero fuerint decies mille (continet autem corus medimnos Atticos decem) in ipso vero regno ad octogies mille. Atque fiebat ut hæc ejus cura & tam opportuna benevolentia tantum gratiæ sibi conciliaverit apud Judæos, adeoque aliorum sermone percrebuerit, ut odium vetus, quod concitaverat ob quædam in *receptis* moribus & regno in ipso violata, ex animis populi universi jam fuerit deletum, sibique persuaserint ex ejus liberalitate abunde satisfactum esse, ope in malis gravissimis suppeditata. Quin & magna erat apud ex-

Petronius, Herodis amicus, ei frumentum suppeditat.

Herodis cura & diligentia in populo sublevando.

Inde populi benevolentiam sibi conciliavit.

τε ὂν ὄντων, εἰ καὶ δυσαλὸν ὀλίγον ὅπῃ πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν [p] πάντως εἰς τὼ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τ' ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωέκοψεν ἀργυρίᾳ καὶ χρυσίῳ, μήτε τ' ἐν ταῖς καθασκευαῖς ἐπιμελείας, μήτ' εἴ τι τέχνη τίμιον ἦν, τέτα φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτε τὰ χρήματα, [q] Πετρωνίᾳ [r] τὼ ἐπαρχίαν ὑπὸ Καίσαρος εἰληφότος. ἦτος οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν [s] καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδία τε φίλος ὢν Ηρώδη, καὶ διασώσασθαι θέλων τὸς [t] ὑπ' αὐτῷ, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τ' σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὼ ὠνὼ καὶ τ' ἔκωλυεν σωήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν ῥᾳδίως ταύτης [v] τ' βοηθείας. ὁ γὰρ Ηρώδης, τέτων ἀφικνεμένων, ἐν ἀφορμῇ τὼ ἐπιμέλειαν τὼ αὐτὸ [x] πεφυτευκὼς, ὀ μόνον ἀντιμετέρησε τὰς γνώμας τ' πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστω ἐπιήσατο τὼ [y] ἐπίδειξιν τ' εὐνοίας καὶ τ' πρεσεσίας. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν [z] τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν, ἔνειμε τ' σῖτον τὼ [a] ἔκπαξιν ἀκριβεσάτω ποιέμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κῆρας ἢ πνοὰ πρόσθεν ἄλλω ἀσθένειαν ἐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς βασκάζειν τὰ σῖτια, πενήτ καταρίθμησας ἀριθμοῖς, καὶ παρέχων [b] ἑτοίμας τροφάς. ἐπιμέλητον δ' καὶ τ' μὴ διαχρῆσθαι μᾶλλον ἀνθρώπες κινδυνεύοντες αὐτὸς ἐποίησεν, συγκατειληφίας καὶ τ' πρὸς τὰς ἐσθῆτας ὁπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τ' βοσκημάτων, ὡς ὥτε ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ὥτε τ' ἄλλων σκεπασμάτων. σκεμμαθέντων δ' αὐτῷ καὶ τέτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ δίδως. καὶ τέτ' ὤνησεν ἐκ ἧσσον [c] αὐτὸν, [d] εὐσοχηθείσης εἰς εὐφορίαν τ' χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς ὑπάρχειν. τὸ δ' σύμπαν ἀμήτε πρὸς τὼ γλῶ ἐπιφανέντος, σὺν ἔλαττον ἢ πέντε μυριάδας ἀνθρώπων, ὃς αὐτὸς [e] ἔθρεψεν, εἰς τὼ χώραν διέπεμψε, καὶ [f] τέτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὼ βασιλείαν ὑπὸ πάσης [g] φιλοτιμίας καὶ σπουδῆς ἀναλαβὼν, σὺκ ἤκισα καὶ τὸς περὶ ξ, ἐν ταῖς αὐτῆς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ὁ γὰρ ἔθ' ὅστις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν [h] εὐρᾶσθαι κ' τὼ ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τ' ἰδιωτῶν ὅσοις ὁπορία διὰ τὸ πλεόνων προῖσασθαι σωετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥστε γνῶσθαι λογιζομένῳ, τὸς μὲν ἔξω τ' ἀρχῆς δοθέντας, σῖτε κόρυς μυρίας· ὁ δὲ κόρος δώδεκα [i] μεδίμνως Ἀτθικὸς δέκα· τὸς δ' εἰς αὐτὼ τὼ βασιλείαν ὠθεὶ ὀκτάκις μυρίας. τοσότω δ' αὐτὸ τὼ ἐπιμέλειαν, καὶ τὼ τ' χάριτος εὐκλειαν, ὥτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς Ιουδαίοις ἰσχῦσαν σωίθη, καὶ διαβοηθῆναι [k] πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν πάλαι μίσῃ κινηθέντα, διὰ τὸ [l] παραχαράξαι ἕνια τ' ἐθῶν καὶ τ' βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι [m] δ' παντὸς ἔθνος, ἀντικαλλαγμα δ' φαίνεσθαι τὼ ἐν τῇ βοη-

[p] Πάντως εἰς τὼ βοήθειαν] Sic *Hen.* & *Lugd. Bat.* ὃν παντὸς *Busb.* πάντως in *Edstis.* πάντως εἰς τὼ βοήθειαν ἀπελεῖν τ' ὄντα κόσμον *Vat.*

[q] Πετρωνίᾳ —— ἱλικρότος.] Petronius Ægypti Præfectus sub Augusto. Strabo lib. XVII. Dio Cass. lib. LIV. p. 524. SPANH.

[r] Τὼ ἐπαρχίαν] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὼ ἀρχὼ in *Editis Aliisque.*

[s] Καταφυγόντων] Καθαπεφυγότων *Busb.* & *Hen.*

[t] Ὑπ' αὐτῷ,] Ita *Busb.* & *Hen.* ὑπ' αὐτὸν in *ceteris*, forsan pro ὑπ' αὐτό.

[v] Τῆς βοηθείας.] *L. B.* τ' βοηθείας τ' Ηρώδε. quæ ex sequentibus nata videntur; de Petronio enim jam est sermo, non de Herode. HAV.

[x] Πεφυτευκὼς,] *L. B.* πεφυθεὶς.

[y] Ἐπίδειξιν] In Marg. *L. B.* ἀπόδειξιν.

[z] Τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν,] Τὰ πρὸς τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

[a] Ἔκπαξιν ἀκριβεσάτω ποιέμενος·] Forsan ἐξέπαξιν. HUDS. In *Marg. L. B.* legitur ἔκπαξιν κ' ἐξέπαξιν. HAV.

[b] Ἑτοίμας τροφάς.] Ἑτοίμως τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

[c] Αὐτὸν,] Ita *Hen. Vat.* & *Busb.* αὐτῷ in *ceteris.*

[d] Εὐσοχηθείσης εἰς εὐφορίαν τ' χάριτος.] Sic *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀσοχηθείσης *Busb.* εὐθὺς τε χυθείσης in *Editis Aliisque.*

[e] Ἔθρεψεν,] Ἔθρεψε κ' πρεπόησεν εἰς τὼ χ. *Busb.* & *Hen.*

[f] Τέτῳ τῷ τρόπῳ] Τέτου τ' τρόπου *Hen.* & *Busb.*

[g] Φιλοτιμίας] Ita *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *munificentia vel industria recuperasset.*

[h] Εὐρᾶσθαι κ' τὼ ἀξίαν.] Eo modo *Hen.* εὑρεῖσθαι in *Editis Aliisque.* si quis malit εὑρεῖσθαι, per me licet.

[i] Μεδίμνως Ἀτθικὸς δέκα·] Hic vel legendum (inquit *Capellus* de *Mensuris* & *Pond.* p. 108.) μεδηνὸς vel μεδίμνως Σικελικὸς, ut causa erroris sit, quod *Selah* vel *Medimnus Siculus* vini tantundem pendet atque *Medimnus Atticus* olei. Ἰταλικὸς pro Ἀτθικὸς rescribendum esse contendit *G. Agricola de Mens.* & *Pond.* Receptam *Josephi* lectionem firmat *Vet. Interpr.* ut & *Zonaras* hisce verbis, ὁ δ' κόρος δώδα κ' τ' ἰσοπλον μεδίμνως Ἀτθικὸς δέκα. Videsis *Salmasii* Epist. 67. p. 142.

[k] Παρὰ τοῖς ἄλλοις,] Illud πρὸς è *Codd. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[l] Παραχαράξαι ἕνια τ' ἐθῶν] Demosth. Philip. I. SPANH.

[m] Τὸ παντὸς] *L. B.* κ' τ' παντὸς. non male. HAV.

n Πα-

βοηθεία τ δεινοπάτων Φιλοτιμίαν. εὐκλεια ἢ κ᾽ ὧδε τ ἐξωθεν ἰῶ, καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγυ, κακώσεως δ᾽ ἧττον τὴν βασιλείαν ὐχ ἥκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τοῖς ἀπορίαις μεγαλόψυχον ὧδε δόξαν ἐπιδεικνύμενος ἀντιμετήσατο τὰς ὄχλυς, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖρα τ πάλαι γεγωνημένων, ἀλλ᾽ οἷον ἡ μὴ τ χρείας ἐπιμέλειαν [n] παρέσησε.

γ. Περὶ δ᾽ τ χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἔπεμψε Καίσαρι πεζικοσίους ἐπιλέκτους τῶν σωματοφυλάκων, ὃς [o] Γάλλος Αἴλιος ἐπὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν ἦλθε, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ ἡγούμενος. πάλιν οὖν αὐτῷ τῶν πραγμάτων πρὸς ἥδονὴν [p] εὐθηνουμένων, βασίλεον ἐξωκοδόμησε τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων, καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ [q] κατακλιμάτων· ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν [r] ἔχειν πεμπόλλους ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, [s] κατὰ μέτρα δ᾽ καὶ τὰς θεραπείας. ὁ μὲν γὰρ Καίσαρος, ὁ δ᾽ Αγρίππα [t] ἐκέκληρο. θεραπελάμβανε δ᾽ καὶ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τοῦ κατὰ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν [u] ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἐρχὴ δ᾽ αὐτῷ τῶν γάμων ἐνθένδε τοιάδε. [x] Σίμων ἦν Ιεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινος Αλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε δ᾽ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὄντος οὖν λόγυ ὧδε τοῖς Ιεροσολυμίταις ὡς αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν Ηρώδην συνέβαινεν. ὡς δ᾽ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα, τὸ μὲν [y] ἀπ᾽ ἐξουσίας χρώμενος ἁρπάζειν ἅπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα μεθεληθήσεσθαι· βέλτιον δ᾽ ὤετο γάμῳ τὴν κόρην λαβεῖν. καὶ δ᾽ Σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρυ μὲν ἢ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος δ᾽ ἢ καταφρονεῖσθαι, τ ἀπεικέστερον τρόπον μετῆλθε τὴν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς καὶ τιμωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ιησοῦν τ δ᾽ φάσκοντος ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα δ᾽ καθίησιν ἀπὶ τ τιμῆς, καὶ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

δ. Τελευτήσαντος δ᾽ αὐτῷ δ᾽ γάμυ, πρασκατασκευάσασθαι φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ιουδαίους, ὅτε [z] τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος Αντίγονος ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦν. τοῦτο δ᾽ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν Ιεροσολύμων πρὸς ἑξήκοντα σταδίους, φύσει δ᾽ ὀχυρὸν, καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὰρ ἔγγυς [a] ἐπικλὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος ἀνιὼν χθροποίητον, ὡς εἶναι μασθὸν τὴν περιφέρειαν· διείληπται δ᾽ κυκλωτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεστοῖς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένην εἰς λαξεύσεις. ἐντὸς δ᾽ αὐτοῦ καταγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κόσμον πεποιημέναι· πρὸς δ᾽ τὴν βάσιν δ᾽ λόφυ, λαμπρειαὶ κατασκευῆς ἀξιοθεάτυ, πάντα ἄλλα κ᾽ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων, ἃ γὰρ ἔστι ὁ τόπος ἔσχηκεν, ὂν μακρῷ [b] κ᾽ πολλόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ᾽ ἐπίπεδα πρὸς ἀνατολὰς μὲν πόλεως ἀδεμιᾶς ἐλάττω, τ λόφον ἀκρόπολιν τεροσ gloria: videturque in difficultates incidisse pene incredibiles, quæ regnum licet afflixerint, ad nominis tamen ejus celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in *summis* anguſtiis *omnium* opinione majorem oſtenderit, adeo populi animos mutavit, ut ab initio eum exſtitiſſe putarint, non qualem jam ante experti ſunt, ſed qualem ex cura illorum in neceſſitatibus ſeſe exhibuit.

3. Sub illud autem tempus miſit & Cæſari ſubſidio quingentos lectos homines de ſuis ſatellitibus, quos Ælius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno uſui fuerunt. Cumque iterum res ſecundas & auctiores haberet, regiam in ſuperiore urbe condidit, tricliniis exſtructis ampliſſimis exornatiſque auro ſumptuoſiſſime & marmoribus & lectis decubitoriis; ut illorum unumquodque lectis inſtrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita vero ratione magnitudinis *cujuſque illorum* & appellationis. nam unum Cæſaris, alterum Agrippæ nominabatur. Porro & uxorem ſibi accipiebat amatoriæ cupidinis impulſu, nulla religione impeditus quo minus in vitæ voluptatibus animo ſuo obſequeretur. Nuptiæ autem factæ ſunt ex hujuſmodi occaſione. Erat Simon *quidam* Hieroſolymitanus, Alexandrini cujuſdam nomine Boëthi filius, ſacerdos, vir illuſtris, habebatque filiam omnium ejus (ut exiſtimabatur) temporis formoſiſſimam. Itaque cum in ore atque ſermone Hieroſolymitanorum eſſe cœperit, primum quidem fiebat, ut, de ea ubi audivit, permoveretur Herodes, ſimul vero ac viſa formæ venuſtate animum illi perculit puella, noluit uti ſua poteſtate ad deſiderium explendum, ſuſpicans id, quod erat, ſibi vitio verſum iri ac ſi per vim & tyrannice ageret, ſatius vero arbitrabatur ut illam in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis quam ut regis affinis eſſet, majoris tamen quam ut contemneretur, meliorem cupiditati ſuæ ſatisfaciendi viam perſequutus eſt, illos honoribus augendo & illuſtriores reddendo. Mox igitur Jeſu Phabetis filio pontificatum abrogat, & honorem *iſtum* in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo conjungit.

Cæſari quingentos ex ſuis ſatellitibus mittit Herodes.

Regiam Hieroſolymis ædificat.

Simonis filiam deſponſat.

Jeſu pontificatum abrogat, Simonem in ejus locum ſubſtituit, filiamque ejus uxorem ducit.

4. Cum autem nuptias celebraſſet, caſtellum etiam in eo loco conſtruxit, ubi Judæos vicerat, regno exactus quando Antigonus rerum potiebatur. quod caſtellum abeſt ab Hieroſolymis plus minus ſexaginta ſtadiis, natura munitum & ædificationi aptiſſimum. eſt enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem evectus, ut ambitu ſuo mammæ formam & ſimilitudinem præ ſe ferat: diſtinguitur autem turribus rotundis, arduum habens aſcenſum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis ſtructum. intus vero diverſoria ſunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulchritudinem comparata: & ad imum collis habitationes ſtructuræ ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia tum propter aquæ ductionem (nam locus aqua deſtitutus erat) ex longo intervallo & magnis impenſis factam. Porro planities circumquaque ædificiis erat occupata, ut vix ulli urbi magnitudine cederet, cui collis erat pro ar-

Caſtellum ædificat ſtadia circiter LX ab Hieroſolymis.

---

n Παρέσησε.] *L. B.* παρεισήκαθε.

o Γάλλος —— θάλασσαν] Pro Αἴλιος Γάλλος *Petav. Doct. Temp.* P. II. p. 291. leg. Αἴλιος Λάργος è Dion. l. LIII. ubi Ælius Largus in Arabiam Felicem expeditionem duxiſſe dicitur. Malè autem ex hoc Joſephi loco *Caſaub. ad Sueton. Aug. cap.* LXVI. pro Cornelio Gallo Ægypti Præfecto Aulum Gellium legendum putat. Deceſſerat hic enim antequam Petronius, de quo paullo antè, Ægypto præeſſet. SPANH.

p Εὐθηνουμένων.] Ita *Busb. Hen.* (*Coccejus*) & *Vat. Lugd. Bat.* εὐθυνομένων. εὐθυομένων in *Editis*.

q Κατακλιμάτων.] Περιστρωμάτων *Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* ἐπιβλημάτων *Vat.* ἐπιστρωμάτων *L. B.*

r Ἔχειν πεμπόλλους ἄνδρας] Εἶχε *Vat.*

s Κατὰ μέτρα] Κατὰ τὰ μέτρα *Hen.* κ᾽ μέτρα θεραπεύσει τὰς οἴκους, τ μὲν Καίσαρος καλῶν, τ δ᾽ Αγρίππα. πρ. *Busb.* κ᾽ τὰ μέτρα. *L. B.*

t Ἐκέκληρο.] Κέκληθ᾽ *Hen & Vat.*

u Ὑπολογισμὸν ποιούμενος.] Ὑπόλογον ποιούμενος juxta *Demoſthenem.*

x Σίμων —— νομιζομένων.] Conf. ἀλωτ. lib. I. c. 30. §. 7. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

y Απ᾽ ἐξουσίας χρώμενος] Επ᾽ ἐξουσίας *Hen.*

z Τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* τὴν ἀρχὴν in *ceteris*.

a Επικλὴς κολωνὸς,] Επικεκλὴς *Hen.* & *Vat*

b Καὶ πολλόνων ἀναλωμάτων] Ita *Busb.* & *Vat.* ὧν μακρῷ ἢ κ᾽ πλείονων ἀναλωμάτων *Hen.* & *Lugd. Bat.* ὧν μακρῷ ἢ κ᾽ πλ. in *Editis Aliiſque*.

arce subjectis domibus imminente.

Herodis mores.

5. Cum autem omnia quæ speraverat bene ei cecidissent, ne minima quidem tenebatur suspicione de ullo in regno suo motu, ut qui subditos utrinque ad obsequium adstrictos haberet, & timore, quod nemini supplicium remittebat, & cura sua, quod dum premerentur calamitatibus sese magnificum ostenderit. Veruntamen foris securitatem quæsivit, quasi in sui munimentum contra subditos hoc faceret. nam in civitates comis erat & humanus, & dynastas ex occasione colebat, quorum singulos muneribus prosequebatur, majoribus non omissis beneficiis, ut qui ad regnum accommodate natura magnificus esset; ita ut sua omnia undique incrementa caperent ex prospero rerum successu. Atqui ex hac magnificentia, studioque demerendi Cæsarem & Romanorum potentissimos, cogebatur à receptis moribus decedere & patria instituta violare, dum & urbes ambitiosa sui ostentatione conderet & templa erigeret, non hæc quidem in Judæa, nam *Judæi* nunquam tulissent, cum nobis interdictum sit statuas & simulachra Græcorum more colere, sed alias regiones & urbes *ita* instruxit & ornavit, Judæis semet quidem purgans, quod non suapte sponte sed ex jussu & mandatis hæc faceret, à Cæsare vero & Romanis gratiam iniens, quasi non adeo patriis moribus ac illorum honori studeret; dum tamen ipse in summa suæ utilitatis rationem habuit, operamve dedit ut illustriora sui dominatus monumenta posteris relinqueret. Quo factum est ut in animum induxerit urbes instaurare, & in eum finem immanes profuderit sumptus.

XIII. *Cæsareæ constructio.*

6. Cumque animadvertisset in ora maritima locum urbi *condendæ* aptissimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam ejus magnifice describendam aggressus est, & ædificia ejus universa dilapsa non tenui opera excitando, sed è candido lapide, tamque regiis sumptuosissimis eam exornando quam ædibus ad cives excipiendos; &, quod omnium erat maximum & operosissimum, portu quam tutissimo, magnitudine Piræeo pari, in quo naves commode stationem haberent & subducerentur, eoque magis structura visendo, quod locus ipse nihil suppeditaret ad opus adeo magnificum accommodatum, sed materia aliunde advecta & immensis sumptibus omnia perfecta essent & absoluta. Sita quidem est hæc urbs in Phœnice, qua in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen. Istæ autem urbeculæ maritimæ sunt, importuosæ ob vehementes Africi flatus, qui, arenas è mari in litus provolventes, nullam stationem quietam esse patiuntur, ita ut plerunque mercatores jactis ancoris in salo morari necesse habeant. Cum autem in eo esset ut hanc regionis incom-

Cæsareæ situs.

---

c Ἔχωσα τ' ἄλλης οἰκήσεως.] Est perplexa constructio & σολοικοφανὴς. quam si quis omnino retinendam esse duxerit, utpote quod eam habeant *MSS.* vox πόλιν subintelligenda videtur. Verum σολοικοφανία tollitur, ἔχοντα legendo.

d Παρασκευασάμενος,] Παρεσκησάμενος *Hen. Lugd. Bat. Busb. & Vat.*

e Ἐξωθεν ἀσφάλειαν,] Illud ἔξωθεν è *Cod. Busb. Lugd. Bat. Hen. Epiphan. & Zonar.*

f Αὐτῷ τε τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος.] *L. B.* transposita oratione, τοῦτο τοῖς ἀρχ. αὐτῷ ποιούμενος.

g Ἐν ἀκαιρίαις,] Vocula ἐν deest *Busb. & Hen.*

h Ἑκάστοις ἐδωρεῖτο,] Ἑκάστους *Hen.*

i Ἐθῶν ἰδιαγκάζοι] Sic *Busb.* (& *Coccejus*) ἐθνῶν *Hen.* proculdubio mendose pro ἐθῶν. in *Editis Aliisque* ἠθῶν.

k Ὡς —— τρόποι,] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

l Ἰουδαίοις —— ἐποιεῖτο.] Ἰουδαίοις μὲ &c. usque ad finem sectionis ἐποιεῖτο, non explicantur à *Rufino.* SPANH.

m Τὸ μηδὲν τ' οἰκείων] Τῷ μηδὲν *Hen.*

n Ὑπολείπειαζ.] In *Marg. L. B.* ὑπολιπέσζ.

o Οθεν —— ἐκεκίνηζο,] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

p Καλδὼν ἢ κ] Ita *Busb. Lugd. Bat. & Hen.* quo fere modo in lib. 2. *de Bello Jud.* καλειδὼν ἢ πρὸς τ. in *Editis.* HUDS. De Cæsarea exstructa infra lib. XVI. c. 5. §. 1. & *Harduin. de Num. Herod.* p. 28. Hinc *Jos. Scaliger Prolegom. in Euseb.* meritò redarguit id, quod dicitur in *Justiniani Novell.* CIII. Vespasianum Stratonis Turrim CAESAREAM à se vocâsse, quia is in partibus Palæstinæ Cæsar fuit salutatus &c. Sed imposuit Tribonianо Colonia deducta in eam Urbem à Vespasiano non Patre, sed Tito, cujus Nummus habet ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *In Nummis:* AUG. CAESAREA. SPANH.

q Ἐπεβάλετο,] Ἐπιβάλετο *Busb. & Hen.*

r Μίγεθος μὲ κ' τ Πειραιᾶ] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

s Ὑφόρμους,] Λιμένα δ' λιμένι vocat Strabo, ubi de Tyro. REL. Innuit forte locum Strabonis, qui exstat p 757. ubi urbs illa similiter dicitur habere δυὸ λιμένας. HAV.

t Ἀλλ' —— δωκάνους.] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

v Καῖσ' —— Δώρων.] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 21. §. 5. Cæsarea inter Dora & Joppen, in Phœnice hic dicitur sita, ab aliis in Palæstina. *Flavia* eadem in Nummis dicta à Flaviorum temporibus. Hoc de Cæsareæ situ à Josepho adscriptum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 28. SPANH.

x Ταῦτ' ἐστὶ παροιμία,] Ταῦτ' ἐστὶ κ' παροιμία *Busb.*

y Αἱ, τὰς ὑπ' δ' πόντου] Αἱ ἀεὶ τὰς *Busb.*

z Τοῦτο τὸ δυσθεῶν] Ita cum *Cod. Vat, & Lugd. Bat.* τοῦτό τε δυσθεῶν in *ceteris.*

a Καὶ περιέγραψε τ' κύκλον] Περιεγράψατο *Busb. Lugd. Bat. & Hen.* quo admisso mox puto legendum (prout in lib. 1. de *Bello*

χειρῶσε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκανὸν αὐτάρκες εἶναι πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις στόλοις ὁρμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν, [b] οἱ πολλοὶς πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ [c] πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ, [d] τὸ βάθος ἦ συνέπιπτον, τούτων οἱ μὲν μείζους οἱ ἦ ἐλάττους. ἡ ἦ ἐνδόμησις ὅσῳ ἐνεδέλεπε κῆ τὴ θαλάττης εἰς βαθύτητας [e] πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ περιέβαλλε τὴ [f] κυματωγίαις ὡς ἀπομάχεσθαι προσκλυζόμενον ἐκεῖ τὰ κλύδωνα, [g] προκυμάτια γοῦν καλεῖται· τὸ ἦ λοιπὸν περιεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος [h] Δρούσου ὀνομάζεται, πάνυ καλόν τι ζῆμα, τιμὴ περιωνυμίαν εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, πλουσιωτάτου νέου. ψαλίδες ἦ ἐνεπεπήγεσαν συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ ἦ [i] περὶ αὐτῶν ἀπόβασις [k] πλατεῖ κύκλῳ περιεστέφανεν τὰ πάντα λιμένα, περίπατος τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ὁ ἦ εἴσπλους κῆ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, [l] ὡς ἀνέμων αἰθριώτατος. βάσις ἦ ἑκατέρωθεν παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος [m] περιλειγμένος ὀλίγῳ πολὺ στερρῶς ἀντέχειν· κῆ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, κῆ ἑκάτερος [n] κῆ ἡπείρου πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ κῆ συνεζευγμένοι. [o] περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὰ λιμένα, λευκοῦ λίθου καταπρεπῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κἂν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ἧ νεὼς Καίσαρος ἄντικρυς τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ρώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ Καισάρεια καλεῖται, [p] καλῆς τε ὕλης κ κατασκευῆς τετυχηκυῖα. τὰ δ' [r] ὑπ' αὐτὴν, ὑπόνομοί τε κῆ λαῦραι πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τ ὑπερῳκοδομημένων ἔχουσι. τούτων αἱ μὲν κῆ σύμμετρα διῳκήμασι φέρουσιν εἰς τὰ λιμένα κῆ τὴν θάλατταν· μία δὲ ἐγκαρσία πᾶσιν ὑπέζωκεν, ὡς τάς τε ὄμβρους εὐμαρῶς κῆ τὰ λύματα τ οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τὴν τε θάλατταν, ὅταν ἔξωθεν ἐπιρρήξῃ θάλασσα, κῆ τὴν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. [s] κατεσκεύασε δ' αὐτὴ κῆ θέατρον ἐκ πέτρας, κεῖται πρὸς τῷ νοτίῳ μέρει λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, κεῖται κείμενον ἐπιτηδείως ἀποβλέπειν εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις ἔτους ἐξετελέσθη [t] δωδεκαετεῖ χρόνῳ, κεῖται τ ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος, κεῖται ταῖς δαπάναις [v] ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

moditatem corrigeret, tantum in circuitu portus ſpatium deſcripſit quantum terram verſus magnis claſſibus recipiendis ſufficeret, immenſæ magnitudinis ſaxis in viginti ulnarum profundum demiſſis, quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, latitudine vero non minora octodecim, atque altitudine novempedali fuerunt; alia tamen hiſce majora, rurſuſque alia minora. Hæc moles, quam contra maris impetum exſtruxit, ducentorum pedum latitudine erat. horum dimidium undarum agitationi oppoſuit, ut fluctuum circumquaque alliſorum fractorumque vim repelleret, unde procymatia dicebatur; reliquum vero continebat murum lapideum, turribus diſtinctum, quarum maxima (quæ ſpecioſa admodum erat) Druſus nominabatur, appellatione deſumpta à Druſo privigno Cæſaris, qui juvenis obiit. Quin & crebri facti erant fornices, nautis diverſoria: præque fornicibus exſcenſus lato ambitu toti portui circundatus erat, locus ad inambulandum animi cauſa jucundiſſimus. Aditus autem & oſtium portûs obverſum eſt Aquiloni, ventorum placidiſſimo. Ad imum vero totius ambitus, à ſiniſtra quidem *portum* intrantibus, turris rotunda lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum *fluctibus*; à dextra vero duo magni lapides, & turri ex adverſo majores, iique recti conjunctique. Portui autem in circuitum ædes circumjacent continuata ſerie, lapide politiſſimo exſtructæ, tumulo in medio exſtante, in quo templum Cæſaris iis qui adnavigant eminus viſum, habens ſtatuas, unam quidem Romæ, alteram vero Cæſaris: atque urbs ipſa Cæſarea appellatur, tam materia quam ſtructuræ artificio conſpicua. Quod autem ad ſubterranea ſpectat, cuniculos meatuſque anguſtos, non minori opere conſtantes quam quæ ſuperſtructa erant. horum nonnulli paribus à ſe invicem intervallis ad litus & mare ferebant, unus vero tranſverſus omnes ſuccinxit: adeo ut imbres facile & incolarum purgamenta una exonerentur, & mare, æſtu foris accedente, totam etiam urbem ſubluat. Exſtruxit autem urbi & theatrum è ſaxo, & pone theatrum à meridionali portûs latere amphitheatrum erexit, quod ingentem hominum multitudinem capere potuit, loco opportuniſſimo ſitum, ut ei pateat proſpectus in mare. Atque ita quidem ea urbs perfecta eſt annis XII, cum nec operi rex ſuccubuiſſet, nec ei defuiſſet unde ſumptus faceret.

Turris Druſus nominata.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Ἡρώδης αὐτοῦ παῖδας εἰς Ρώμην πέμπει· κῆ ὡς ὑπὸ Ζηνοδώρου κῆ Γαδαρέων κατηγορηθεὶς αἰτιῶν ἀπολύεται, κῆ ἑαυτῷ κτᾶται Καίσαρος εὔνοιαν. Περὶ Φαρισαίων κῆ Ἐσσηνῶν, κῆ Μαναήμου.

CAP X.

Quomodo Herodes filios Romam mittit: utque à Zenodoro & Gadarenis accuſatus abſolvitur, & Cæſaris benevolentiam ſibi conciliat. De Phariſæis & Eſſenis, & Manahemo.

Ἐπὶ τοιούτοις ἦ ὢν, κῆ τῆς Σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμψειν εἰς Ρώμην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, [x] σωτηζομένους Καίσαρι.

HIS autem abſolutis, & Sebaſte jam ante ædificata, ſtatuit Romam filios ſuos mittere, Alexandrum & Ariſtobulum, * ut ſe Cæſari offerrent.

Herodes filios Romam mittit.

---

lo Jud.) καθιεὶς. Quin & κῆ ante θεμείλια tollendum videtur.

b Οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν] *L. B.* πεντήκ. π. ἦσαν οἱ πλείους.

c Πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

d Τὸ βάθος ἦ ἔπιπτον,] Εὗρος δίκα, τινὲς ἦ κῆ μείζους in lib. 1. *de Bello Jud.*

e Πόδας.] *L. B.* πόδις.

f Κυματωγίαις] Forte κυματωγῶς. COCC.

g Προκυμάτια] Προκυμία in lib. 1. *de Bello Jud.* προθυμία *Busb.* forſan pro προκυμία, aut προκυμάια. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

h Δρούσου] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

i Περὶ αὐτῶν ἀπόβασις] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* περὶ αὐτὰ in *Editis.*

k Πλατεῖ κύκλῳ περιεστέφανε] Πλατεῖα *Hen.* & *Busb.*

l Ὡς ἀνέμων αἰθριώτατος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

m Περιλειγμένος ὀλίγῳ πολὺ] Περιεγμένος *Hen.* περιεγμένος *Busb.* & *Vat.*

n Καὶ κῆ ἡπείρου πύργου] Ita cum *Cod. Busb.* καὶ κατ' ἠπείρους in *Editis Aliiſque.*

o Περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὰ λιμένα,] Sic *Hen.* & *Busb.* περίκειται ἦ κύκλῳ in *ceteris.*

p Καλῆς τε ὕλης] Καλλίσης κῆ τ ὕλης *Busb.* Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

r Ὑπ' αὐτὴν,] *Gen.* ὑπ' αὐτὰ.

s Κατεσκεύασε ——— ἀμφιθέατρον,] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* κατεσκεύασε δ' αὐτῇ κῆ διάτρον ἐκ πέτρας πρὸς τῷ νότῳ ἦ λιμένος, κῆ ὄπισθεν ἀμφ.

t Δωδεκαέτῃ χρόνῳ,] Ita, accentu retracto, edidi, id quod me monuit *H. Steph.* in *Theſauro Gr.* tom. 1. p. 1294. antea erat δωδεκαετῆ. verum δωδεκαετεῖ habent *Busb. Coccejus* & *Hen.* HUDS. Scribe (inquit *Huds.* in *Add.*) δικαετεῖ χρόνῳ. Vide ad l. 15. c. 5. HAV.

v Ἐπαρκέσαντος] *L. B.* κατεπαρκέσαντος.

* *Ut ſe Cæſari offerrent.*] *Al.* ut ſalutarent Cæſarem.

x Σωτηζομένους Καίσαρι.] Ἐντυξομένους *Busb.* & *Zonar.*

Herodis filii à Pollione hospitio excipiuntur.

rent. Eò postquam pervenerunt, ad Pollionem, virum Herodis amicitiæ studiosissimum, diverterunt: eisque permissum est etiam apud Cæsarem diversari. nam & ipse eos accepit humanissime, & Herodi potestatem fecit regnum utri filiorum vellet confirmandi; eique insuper amplius regionum dedit, *videlicet* Trachonem, & Batanæam, atque

De Zenodoro & Trachonitide.

Auranitidem: & dedit ob hujusmodi causam. *Erat* Zenodorus quidam, *qui* Lysaniæ domum conduxerat. Hic quidem non satis magnos reditus habebat; eos vero latrociniis per Trachonem exercendis augebat supplebatque. Nam ea loca incolebant desperatæ vitæ homines, qui Damascenum agrum populabantur: neque Zenodorus eos impedicbat, quin & ipse prædæ particeps erat. Vicini autem, hac re vexati, adversus Varronem, qui *tum* præfectus erat, vociferabantur, & ut Cæsari de Zenodori injuriis scriberet flagitabant. Cæsar, his ad eum allatis *querelis*, rescripsit, ut ex eo tractu latrones exigerentur, isque Herodi traderetur; ut ejus cura & diligentia cautum sit, ne Trachonitæ deinceps finitimis nocerent. Nec enim eos prohibere facile erat, cum unum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viverent: quippe quibus nec oppida, nec agrorum possessiones erant, sed tantum receptacula subterranea & speluncæ, ubi vitam cum pecoribus suis communem agerent. Sibimet autem confecerunt aquarum copiam & abunde frumenti jam ante pararunt, adeo ut possent ex occulto diu resistere. Verum aditus *ad eos* sunt angusti, ut non plures quam singuli transire possint, sed interiora incredibili sunt magnitudine, ac ita facta ut quamplurimos recipiant: atque domorum superius solum non supereminet, sed propemodum terræ æquale est. Id totum rupes est dura, & aditu difficilis nisi via incedatur qua præeat ductor; quippe non rectæ sed valde flexuosæ factæ sunt semitæ. His hominibus, si quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris est ut alii alios spolient, adeo ut à nullo scelerum genere sibi temperent. Atqui Herodes, beneficio donatus à Cæsare, & in regionem peritorum ductu profectus, fecit ut à maleficiis illi abstinerent, finitimisque pacem & securitatem præstitit.

Zenodorus & Gadarenses Herodem accusatum proficiscuntur.

2. Zenodorus autem, iratus primum quod privatus esset præfectura, deinde, & quidem potissimum, quod Herodi principatum assequuto invideret, profectus est Romam ut eum accusaret. Et ille quidem re infecta reversus est. Agrippa vero missus est, ut provincias trans mare Ionium Cæsaris nomine procuraret: eumque Mitylenæ hybernantem Herodes (utpote ei amicissimus & familiarissimus) adiit, deinde Judæam repetiit. Cæterum Gadarenses quidam Herodem apud Agrippam accusatum iverunt: ac ille, eos nullo dignatus responso, regi vinctos remisit. Atque Arabes, qui jamdiu Herodis principatu dolerent, concitati erant, ac tunc ejus rebus diffidium creare conabantur, idque de causa ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim, de suis rebus jam desperatis

τούτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ὑπὸ ὁ [y] Πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα σπουδασάντων πρὸς τὴν Ἡρῴδου φιλίαν. ἐφεῖτο δὲ καὶ τοῖς Καίσαρος καταγίνεσθαι, καὶ γὰρ ἐδέξατο μὴ πάσης φιλανθρωπίας τὰς πύλας, καὶ δίδωσιν Ἡρῴδῃ τὴν βασιλείαν ὅτῳ βέλτιστ᾽ βεβιωκὼς τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔτι τὴν τε [z] Τραχωνα καὶ [a] Βαταναίαν καὶ [b] Αὐρανίτιν· ἔδωκε δὲ ἀφορμὴν τοιαύτην [c] αἰτίαν. [d] Ζηνόδωρός τις [e] ἐμεμίσθωτο τὴν οἴκησιν Λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τοὺς πρόσθεν οὐκ ἦρκε· λῃστήρια γὰρ ἔχων ἐν τῷ Τραχωνι, πολεῖν τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τὸν τόπον, οἱ τὰ Δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ Ζηνόδωρος ἴσ᾽ εἰργά, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελειῶν κοινωνός. κακῶς γὰρ πάσχοντες οἱ [f] πλησιόχωροι, [g] Οὐάρρωνος κατηγόων [h] ἐπὶ τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν Καίσαρι ἐπὶ Ζηνοδώρῳ τὴν ἀδικίαν. Καίσαρ γὰρ, ἀνενεχθέντων τούτων, [i] ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὴν δὲ χώραν Ἡρῴδῃ [k] προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ᾽ ἂν ὀχληρὸν τοῖς πέριξ τὸ Τραχωνα γίνεσθαι τοῖς πλησίον. ἦν γὰρ ῥᾴδιον ἐπιχειρεῖν αὐτὸς, ἐν ᾧ τὸ λῃστεύειν πεπιεσμένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔτι γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔτι κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, [l] ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, ἃ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων διαιτᾶται. μεμηχάνηται δὲ καὶ σωαγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δυνάμενα πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἱ γὰρ μὲν εἴσοδοι εἰσὶ [m] κατ᾽ ἕνα παρερχομένοις, τὰ δ᾽ ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ᾽ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλὸν, ἀλλ᾽ οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ, καὶ δύσοδος, εἰ μὴ τρίβω χρῶτό τις ἐξ ὁδηγίας. ἴσθι γὰρ αὖθις κατ᾽ ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας [n] ἐξελίττοντι. τούτοις ἐπὶ δὴ τῶν εἰς τὰς πλησίον κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καὶ [o] κατ᾽ ἀλλήλων ἦν ὁ τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ [p] λελεῖφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ἡρῴδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπείρους, τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ πᾶσι περιῆν εὐδαιμονία τὴν εἰρήνην παρέχων.

β'. Ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφειρέθη, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν Ἡρῴδου μετειληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπρακτος ἀναστρέφει· πέμπει δὲ Ἀγρίππας [q] τὴν περαν Ἰονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τούτῳ τυγχάνει [r] Μιτυλήνην χειμάζοντι σωτυχὼν Ἡρῴδης, ἦλθε γὰρ εἰς τὴν μάλιστα φίλον καὶ σωτῆρας, εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. [s] Γαδαρέων δέ τινες ἐπ᾽ Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες Ἡρῴδου, καὶ τούτους ἐκεῖνον, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τε Ἄραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρῴδου, διεκινήνητο, καὶ σφαδάζειν ἐπεχείρουν αὖτῳ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ᾽ αἰτίας ὡς ἐδόκουν εὐλογοτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ἀπογινώσκων ἤδη

---

y Πολλίωνος οἶκος,] Videsis *Casaub.* adv. *Baron.* p. 90. & *Montacutium* in *Exercit.* IV. p. 158. HUDS. Asinii Pollionis, alius proinde à Pollione Pharisæo, de quo supr. lib. 14. c. 9. §. 4. item lib. 15. c. 1. §. 1. & paulo post §. 4. SPANH.

z Τραχωνα] Vid. infr. §. 3. SPANH.

a Βαταναίαν] Βαταναιάδι supr. lib. 4. c. 7. §. 4. vid. & alibi. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

b Αὐρανίτιν·] Sic lego ex lib. 1. de *Bello Jud.* Αὐρανίτιν in *Editis. Αὐρανίτιν Hen.* & Αὐρανῖτιν ἔδωκε Διὸ τ. *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 2. & alibi. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

c Αἰτίαν.] *L. B.* αἰτίαν διὰ λαβὼν, quasi delendum foret Διό. HAV.

d Ζηνόδωρός —— Λυσανίου.] Hic forsan ille est, cujus meminit Strabo lib. 16. p. 756. Ed. *Paris.* HUDS. in *Add.* Id. de Zenodoro alibi. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

e Ἐμεμίσθωτο τὴν οἴκησιν] Ἐμισθώσατο *Busb.*

f Πλησιόχωροι,] Lege πλησίοχωροι.

g Οὐάρρωνος κατηγόων ἐπὶ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita cum *Casaubono* lego ex *Vet. Interpr.* antea erat Οὐάρωνος. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

h Τῷ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita *Hen.* & *Vat.* Τοῦ τότε ἡγεμ. *Busb.* Τ᾽ ἡγεμ. in *Editis.*

i Ἀνέγραφεν ἐξελεῖν] Ἀντέγραφεν *Busb.* & *Hen.*

k Προσνέμειν,] Προσένειμεν *Busb.*

l Ὑποφυγαὶ] Ita ex *L. B.* posuimus. *Vulgati* & *Alii* φυγαὶ. HAV.

m Καὶ κατ᾽ ἕνα] Illud καὶ è *Cod. Hen.*

n Ἐξελίττοντι.] Ἐξαλλάττοντι) solus *Vat.*

o Καὶ κατ᾽ ἀλλήλων] Ita *Hen.* καταλλήλων absque καὶ in *ceteris.*

p Λελεῖφθαι.] Ita *Hen.* (*Cocceius*) & *Gall.* λελεῖφθαι in *ceteris.*

q Τὴν πέραν Ἰονίου διάδοχος] Trans Ionium *Rufin.* SPANH.

r Μιτυλήνην] Μυτιλ. ex Nummis. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. SPANH.

s Γαδαρέων] Mox §. 3. Γαδαρεῖσι· Nummi ΓΑΔΑΡΕΩΝ seu ΓΑΔΑΡΩΝ. SPANH.

t Αὐ-

ἤδη τῶν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τὴ τῶν Αὐρανίτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρούμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ἐπὶ καταδρομῆς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πεπραγότες τῷ βίῳ. ταῦτα δὲ μακρὰ γινώσκων Ηρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, τὰς παρακαὶς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

γ'. Ηδη δὲ [x] αὐτὸ [y] τὸ βασιλείας [z] ἐπτακαιδεκάτῳ [a] παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδαρέων κατοικούντων οἱ πλεῖστοι κατηγόρουν Ηρῴδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπερτάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δὲ ἀπτόλμων μᾶλλον μὲν ἐγκειμένων καὶ [b] ἀναβαλλόντος αὐτοὺς Ζηνοδώρου, καὶ ἀναβοώντος ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τὸ Ηρῴδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τοῦ Καίσαρος. τότοις ἀναπεθέντες οἱ [c] Γαδαρηνοὶ [d] ὀλίγον [c] κατεβόων ἐπιόντων, θεασάμενοι δὲ μηδὲ τοὺς ὑπ' Αγρίππα πεμφθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, ἀναφέντος Ηρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου· καὶ γὰρ, εἴ τις ἄλλος, ἐδόκει δυναταράκτητος μὲν ὀργὴ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὀργὴ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασι ἀφιέναι. κατηγορουμένων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγῶν καὶ καθαιρέσεως ἱερῶν, ὁ μὲν Ηρῴδης ἀπειληκὼς ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν· ἐδεξιώσατο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, ὅθεν τὴν τε παρακλῆσιν καὶ πλῆθος μεταβαλὼν τὴν εὐνοίας. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ, οἱ περὶ τούτων [f] ἐρρήθησαν λόγοι· τῇ δὲ ἑξῆς οὐκέτι [g] προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ροπὴν αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ συνεδρίου, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐνδώσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰκίας οἱ μὲν ἀπέσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους [h] ἀφίεσαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες ἐκόντι διεφθείροντο. τοῦτο δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας· ἔνθεν δὴ μέλησις ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν Ηρῴδην. ὑπεσυμπέπτει δὲ καὶ μέτρον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. [i] ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ σπλάγχνου, καὶ πολὺ καὶ τῆς ἀσθενείας ὑποχωρούσης αἵματος, [k] ἐν Αντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καῖσαρ δὲ καὶ τὴν τότε μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ηρῴδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τοῦ [l] Τραχῶνος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, [m] Ουλάθαν καὶ [n] Παναιάδα καὶ τὴν πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δὲ αὐτὸν καὶ τοῖς ὑπερπεύσι τῆς Συρίας, ἐντελάμενος μὴ τὰ ἐκείνης γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τὸ δὲ, τε σύμπολον εἰς τὸν προῆλθεν εὐτυχίας, ὡς δύο τούτων τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἦσαν, [o] Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Αγρίππα, τοῦ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, Καῖσαρ μὲν ἄδεια μετ' Αγρίππαν Ηρῴδου προεπέμψατο, Αγρίππας

rans, eis ſuæ præfecturæ partem, Auranitidem *ſcilicet*, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donaverat Herodi Cæſar, continebatur, tanquam injuſte ea privati, cum eo concertabant *Arabes*, & crebras incurſiones faciendo, & vim tentare cogitando, nonnunquam etiam jure experiundo. Quin & ſibi conciliabant pauperes milites, & Herodi infeſti erant, ſemper ſperantes, & novis rebus ſtudentes; quibus maxime gaudent, qui vitam male agunt. Hæc jam pridem intelligens Herodes, tamen non hoſtiliter agebat, ſed eos prudenter leniebat, neque turbis occaſionem dare volebat.

Zenodorus præfecturæ ſuæ partem Arabibus vendit.

Arabes Herodi inſenſi.

3. Cum autem jam annum decimum ſeptimum in regno egiſſet *Herodes*, venit Cæſar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expoſtulare cœperunt, imperioſum eſſe acerbumque & tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, inſtigando, & de Herode conquerendo, jurandoque ſe nunquam deſerturum eos, quin Herodis regno adempturum eſſe & Cæſaris ditioni adjecturum. His adducti Gadareni magnum clamorem *contra eum* ſuſtulerunt, eo freti, quod quos ei vinctos tradiderat Agrippa, pœnas non dediſſent, ſed ab Herode dimiſſi, nihilque mali ab eo paſſi fuiſſent: etenim, ſi quis alius, in ſuos inexorabilis eſſe exiſtimabatur, cum ex animi magnitudine in peccatis aliis remittendis facilem ſe præberet. Igitur cum ab illis de vi & rapinis & templorum everſionibus accuſaretur, Herodes imperturbatus parabat cauſam ſuam defendere: ſed Cæſar ei dextram dedit, neque quidquam de ſua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutavit. Ac primo quidem die de hiſce rebus actum eſt; die vero ſequenti non perrectum eſt in cognitione. Nam Gadareni, propenſionem tum ipſius Cæſaris tum aſſeſſorum videntes, & ſe regi traditum iri (ut erat veriſimile) arbitrantes, cruciatuum metu partim ſe noctu interfecerunt, partim *ex alto* ſe præcipitarunt, aliique ſe in fluvium dejicientes mortem ſibimet conſciverunt. Iſta autem videbantur indicare levitatis culpæque pœnitentiam: itaque Cæſar ſine ulla dubitatione Herodem abſolvit. Præterea & aliud accidit, quod ei feliciter admodum ceſſit. Nam Zenodorus, rupto inteſtino, multoque, cum viribus deficeretur, amiſſo ſanguine, vita deceſſit Antiochiæ in Syria. Quamobrem & ejus regionem Cæſar Herodi dedit, (quæ erat non parva, inter Trachonem & Galilæam poſita) *ſcilicet* Ulatham & Paniadem, agrumque finitimum. Quin & eum cum Syriæ procuratoribus conjunxit; eiſque, ne quid ſine Herodis ſententia facerent, imperavit. atque, ut rem in pauca conferam, eò felicitatis pervenit, ut, cum Romanum imperium, idque tantæ magnitudinis, duo iſti regerent, Cæſar eique proxime Agrippa, ex *ſingulari* in eum benevolentia, Cæſar quidem neminem ſecundum Agrippam pluris fecerit quam Herodem, Agrippa vero ſecundum Cæſarem Herodi primum in amicitia ſua locum tribuerit. Itaque

Auguſtus Cæſar in Syriam venit.

Gadareni Herodem accuſant.

Cauſæ ſuæ diffiſi ſemetipſos male mulctant.

Zenodori mors.

Cæſaris & Agrippæ in Herodem benevolentia.

Herodes tetrarchiam à Cæſare Pheroræ impetrat.

---

x Αὐρανίτιν] Supra §. 1. *Gen.* Αβρανίτιν SPANH.

y Ελπίζοντες ἀεὶ] Επελπίζοντες *Busb.* & *Vat.*

z Αὐτῷ τὸ βασιλείας ἐπτακαιδεκάτῳ] Anno XVII. Regni Herodis profectio Auguſti in Syriam. *Petav. D. Temp.* l. IV. c. 1. vertenda hæc ſtatuit: *Cum jam regni* XVII. *annus Herodi præteriiſſet.* quod probat Pagius adv. Baron. p. 28. SPANH.

y Τῆς βασιλείας] Τῇ βασιλείᾳ *Hen.*

z Επτακαιδεκάτῳ] *Sc.* à morte Antigoni. *Uſſerius* in *Annalibus V. T.* p. 509. Ex quo devicerat Antigonum. *Langius* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 347.

a Παρελθόντος ἔτους.] Παρελθόντος *Busb.* προσελθόντος *Hen.*

b Διαβαλλόντος αὐτὸν Ζηνοδώρου,] Καὶ διακινοῦντος αὐτὸς *Busb.*

c Γαδαρηνοὶ] Γαδαρεῖς *Hen.* & *Busb.* & in *Epiphanii* verſione *Gadarenſes.* HUDS. Supra §. 2. Γαδαρέων. SPANH.

d Οὐ μικρῷ] Illud ὀ è *MSS.*

e Καταβοᾶν] Sic καταβοᾶν ſup. lib. 4. c. 3. §. 1. ὁ δὴ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ καταβοᾶν τὲ ὧν τέλη· καταβοᾷ *Thucyd. lib.* 1. *p.* 48. SPANH.

f Ερρήθησαν λόγοι·] Ερρήθησαν *Busb.* rectius ἐρρήθησαν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Προῆλθε] *L. B.* προσῆλθε.

h Αφίεσαν,] Ηφίεσαν *Hen.* & *Busb.*

i Ο γὰρ —— αἵματος,] Vixiſſe Zenodorum Tetrarcham ad initia Herodis & Philippi Tetrarcharum cenſet Harduin. de Numm. Herod. p. 25. 26. SPANH.

k Εν —— τὸν βίον.] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

l Τραχῶνος] Verum Trachonitida Zenodoro tribuit infr. lib. 16. c. 9. §. 1. & ſupr. §. 1. & Dio Caſſius lib. LIV. 602. SPANH.

m Ουλάθαν] Infra lib. 17. c. 2. §. 3. Ουλαθὰ. SPANH. Ουλαθὰν *Lugd. Bat.*

n Παναιάδα] Παταιάδα *Euſebio Aliiſque.* HUDS. Vel Παναιάδα· SPANH.

o Καίσαρος —— Καίσαρος] Idem ἀλλαχ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

p Περὶ-

que pro ea quæ ſibi ex *gratia* nata eſt fiducia, à Cæſare * tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ, atque ipſe ei centum talentorum reditum de ſuo regno dedit, ut ſi forte moreretur *Herodes*, eſſet in tuto Pheroræ res, nec ea potirentur Herodis filii. Poſtquam autem Cæſarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exſtruxit, ex candido ſaxo, in Zenodori terra, prope eum locum quod Panium appellatur. Specus eſt pulchra admodum in monte, eique ſubjectus eſt terræ hiatus & vorago prærupta immenſæ altitudinis, ſtagnantis aquæ plena: ſupra autem mons ingens imminet, & infra ſpecum oriuntur fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, utpote maximæ celebritatis, templo inſuper exornavit *Herodes*, quod Cæſari ſacrum eſſe voluit.

Jordanis ortus.

4. Tunc etiam ſui regni hominibus tertiam vectigalium partem remiſit, prætextu quidem ut ſemet poſt *terræ* ſterilitatem recrearent reficerentque: ſed id magis faciebat, ut ab illis ſibimet infenſis gratiam iniret. Nam ejuſmodi opera quibus adeo ſtuduerit, quaſi ex iis tolleretur religio & mores dilaberentur, ægre ferebant. atque in ore erat omni populo, quippe ſemper irritato & perturbato. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occaſiones adimendo, & perpetuos labores injungendo, ut jam civibus coire, ſimulve ambulare aut vivere non liceret, obſervantibus omnia cuſtodibus: atque ſi quis deprehenſus eſſet, in eum acerbe animadvertebatur; multique, tum palam tum ſecreto, in Hyrcaniam caſtellum adducti, illic interficiebantur. erantque certi, tum in urbe tum in viis, homines, qui obſervarent ſi qui convenirent. Quin ipſum quoque ajunt, ne hanc quidem partem neglexiſſe: ac ſæpe veſtitu privati hominis ſeſe noctu turbis immiſcuiſſe, ut experiretur & reſciſceret quid de principatu *illius* ſentirent. Quod ſi qui obſtinate in mores conſentire recuſarent, eos modis omnibus perſequebatur: reliquos vero ad fidem jurejurando perducendos cenſebat, atque ipſos compulit ut ſacramento ſe aſtringerent fidelitatem ei in imperio conſervaturos eſſe. Multi itaque, tum ut eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis quæ poſtulabat conſenſerunt: qui vero faſtidioſe ſtomachabantur, & ſeſe cogi non ſuſtinebant, eos quavis ratione è medio tollebat. Volebat etiam Pollionem Phariſæum & Sameam, & complures eorum qui illos frequentabant, ad jurandum cogere: ſed illi in eam rem non conſenſerunt; neque tamen, ut cæteri qui juramentum detrectarunt, pœnas luerunt, illo eorum rationem habente propter Pollionem. Ab hac eadem neceſſitate ex-

Herodes Judæos indies majore ſervitute premit.

Pollio & Sameas Phariſæi.

Eſſæi Pythagoricis ſimiles.

---

p Πρῶτον —— Ηρώδη.] Illa πρῶτον ἀπειδὴ φιλίας τόπον Ηρώδη accepta debemus *Codd. Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* τοῦ μὲ Καίσαρος ἐφιλεῖτο μετ' Αγρίππαν, τοῦ Αγρίππα ὃ μὴ Καίσαρος, lib. 1. *de Bello Jud.*

* *Tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ,*] *Id eſt*, unam de quatuor regionis partibus.

q Φερώρᾳ —— τετραρχίαν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.

r Εἰ καί τι πάσχοι,] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* εἰκῆ in *Editis Aliisque.*

s Πλησίον δ' Πανίου καλουμένου.] Conf. ſup. lib. VIII. c. 8. §. 4. Πάνειον montem extitiſſe negat, ſed factum Harduin. de Num. Herod. p. 30. Verum mons etiam dicitur infr. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

t Πανίᾳ] Ita in libris omnibus *Joſephi*, tum *Editis* tum *MSS.* & Πάνιον πωλοῦσι Παλαιστίνης *Stephano Byzant.* Juxta *Euſebium* tamen (in *Hiſt. Eccl.* l. 7. c. 17.) & *M. Aurelii* nummum Mediceum Πάνειον ſcribendum. Videſis *Scalig.* in *Euſeb.* p. 157. *Salmaſium* in *Exercitationibus* ad *Solinum* cap. 35. *Noriſium* de *Epocha Syro-Maced.* Diſſ. IV. *Spanhemium* de *Præſt. Num.* Diſſ. IX. *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 35. & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 918.

v Στήλαιον] Πανίῳ ὄρει meminerunt *Euſeb.* & *Philoſtorgius.* nomen tamen hoc nunquam monti tribuit *Joſephus*, nec alii Veterum quod ſciam ulli præter iſtos. Nec eſt quod quis nummum objiciat, qui habet, ΚΑΙC. CEB. ΙΕΡ. ΚΑΙ ΑCΥ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. cum illa ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ poſſint æque referri ad ſpecum ac ad montem; cui nomen *Chermon*, ut oſtendit *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 324.

ὃ μὴ Καίσαρα p πρῶτον ἀπειδὴ φιλίας τόπον Ηρώδη. τοιαύτης ὃ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ q Φερώρᾳ ᾤδοσε Καίσαρος ἡτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ τοσονέμας ἐκ τῆς βασιλείας πρόσοδον ἑκατὸν ταλάντων, ὡς, r εἰ καί τι πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχοι, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. Καίσαρα δ' ὅτι θαλάσσαν πρόπεμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου πρὸς καλλέστιον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, s πλησίον δὲ t Πανίου καλουμένου. v στήλαιον ἐν ὄρει πρὸς καλλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ ὃ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπερρωγὸς x ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον· καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες, ὑπὸ ὃ τὸ στήλαιον ἀνατέλλουσιν y αἱ πηγαὶ τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ὑπισημότατον ὄντα τ τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε δὲ τὸ τέλεον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔννοιαν δυσμενῶς. καὶ δὴ τινὰ ἐξεργασίαν τοιούτων ὑπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας, καὶ μεταπιπτόντων τῶν ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον. z καὶ λόγος ὃν πάντων ἐγένετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ τερατευομένων. ὁ δὲ δὴ πρὸς τοιοῦτον πολλῷ ὑπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ὑπιτάττων δ' ἀεὶ γόνασι πρὸς τοῖς πόνοις, a ἵν δ' ὅτι συνόδους ἐφιεμένη τοῖς πρὸ τοῦ πόλιν, ὅτι κοινωνίαν πρὸς πάτρα καὶ διαίτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα. καὶ χαλεπὴ τῶν φορτηγούντων ἦσαν αἱ κολάσεις· πολλοί τε καὶ φανερῶς b καὶ λεληθότως εἰς τὸ Φρούριον ἀναγόμενοι, τοῦ c Τρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο, καὶ τῇ πόλει, καὶ τῶν ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοὺς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ὑπισκοπεύοντες. ἤδη δέ φασιν ὅδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τὰς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν οὗ ἔχοιεν d ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν e ἐξανθαδιάζοντας, πρὸς τὸ μὴ f συμπεριφέρεσθαι τοῖς ὑπιτηδεύμασι, πάντας ἐπεζήτει τοὺς τρόπους· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὅρκοις ἠξίου πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι. καὶ g συνηνάγκασεν αὐτοῦ ἐνώμοσον τῇ εὐνοίαν ἢ μὴν διαφυλάξειν h ὑπὲρ τοῦ ἀρχοῦ ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θρασπείαν καὶ δέος, εἶκον οἷς ἠξίου· τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τῷ καθαναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. i συνέπιπτε δὲ καὶ k τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ l Σαμέαν, καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατριβόντων τοὺς πλείστους ὀμνύειν· οἱ δ' ὅτι συνεχώρησαν, ἀφ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐντροπῆς δὲ τὸν Πολλίωνα τυχόντες. m ἀφείθησαν δὲ τούτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' n ἡμῖν

---

x Αφατον] Ἄξεστον *Hen.* & *Epiphanius*, ut puto.

y Αἱ πηγαὶ τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ.] Vide *Noldium* p. 274. & *Reland.* in P. S. 922. HUDS. in *Add.* Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

z Καὶ λόγος ὃν πάντων ἐγίνετο] Καὶ λόγοι ὃν πάντων ἐγίνοντο *Hen.* & *Vat.*

a Ἵν δ' ὅτι —— διαγόμενοι,] Idem Zonaras p. 242. SPANH.

b Καὶ λεληθότως] Ita *MSS. Gen. m.* Coccejus *v.*

c Τρκανίαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* (ὑπὲ *Lugd. Bat.* at Coccejus conjicit pro οἱ reponendum forte eſſe ἴνοιαν) οἱ ὑπὲ in *Editis Aliisque.*

e Εξανθαδιάζοντας,] In *Editis* ἐξανθαδιαζομένους, proculdubio pro (ut & corrigit Coccejus) ἐξανθαδιαζομένους. verum ἐξανθαδιζομένους habent *Busb.* & *Hen.*

f Συμπεριφέρεσθαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* συμπαραφύεσθαι in *Editis Aliisque.*

g Συνηνάγκασεν αὐτῷ] Συνωμόγκαζεν *Vat.*

h Επὶ τῷ ἀρχὴν ὁμολογεῖν.] Επὶ τῆς ἀρχῆς *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

i Συνέπιπτε δὲ] Ita *MSS.* & Zonar. συνεπιπτε perperam in *Editis.*

k Τοὺς —— Σαμέαν,] Conf. ſup. lib. 14. c. 9. §. 4. & ſupr. hoc eod. cap. 1. SPANH.

l Σαμέαν,] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.* ſicuti lib. 1. c. 1. §. 1. Videſis *Caſaubonum* contra *Baronium* p. 56. *Edit. Lond.* & *J. H. Othonem* in *Hiſtoria Doctorum Miſnicorum.*

m Αφείθησαν δὲ τούτης] Ita in *MSS.* ἀφίθησαν in *Editis.*

n Ημῖν] *Gen. νμῖν.*

o Εσ-

σεῖοι καλούμενοι. γλῶ ἦ τοῦτ' ἐστὶ Δ|σαίτη χρώμενον τῇ παρ' Ελλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ Εσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἔτιμα, μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον. οὐ γὰρ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γλίχ, σημαδηλῶν καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν.

ε'. Ην τις [p] τῶν Εσσηνῶν [q] Μανάημος ὄνομα, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν σεμναίρεσιν [r] βίᾳ καλοκαγαθίᾳ μαρτυρόμενος, καὶ [s] σεγνωσιν ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἐχων. ἔτι ἔτι παῖδα τὸν Ηρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα Ιουδαίων σεσημόρυσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεῖσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δ', μειδιάσας ῥέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ [t] κατὰ τὸν γλουτὸν, "ἀλλά τοι καὶ "βασιλεύσεις, ἔφη, ᾗ τὴν δεξιὰν εὐδαιμόνως [v] ἀπάρ- "ξεις, [x] ἠξίωσας γὰρ ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μα- "ναήμου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν "κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦ- "τος λογισμὸς, [y] εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ "σεβὴς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, φιλανθρωπίαν τε σεβὴς τὰς "πολίτας· ἀλλ' ὃ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν "φιλοσεμνον. [z] εὐτυχία μὲν γὰρ ὅσον οὐκ ἄλλος δι- "οίσεις, καὶ τεύξῃ δόξης αἰωνίᾳ, λήθην δ' εὐσεβείας "ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι [a] τὸ "θεῖον ὑπὲ καλοσροφῇ τοῦ βίου, [b] τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀρ- "γῆς [c] ὑπομνημονευομένης." τούτοις αὐτίκα μὲν ἠκίσατο τὸν νοῦν σεσοῖχεν, ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν, Ηρώδης. κατὰ μικρὸν δ' ὀφθεὶς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς [d] μεταπέμπει τὸν Μανάημον, καὶ σὲ τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, [e] ἐπυν- θάνετο. Μανάημος δ', τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα ἐνιαυτοὺς τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὶ σεσοεπύθετο· καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἰ- πὼν, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ πλέον τῆς σεσθεσμίας. Ηρώδης δ' ἡδέως τούτοις ἀρκεσθεὶς, τόν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιω- σάμενος, καὶ [f] πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς Εσσηνοὺς τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ ἐ σοφίδοξα, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, καὶ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφῆναι, διότι πολλοὶ [g] Δι' τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

cepti fuerunt etiam qui Eſſæi appellantur. iſti autem ſunt genus hominum qui ſimili vitæ inſtituto utuntur ac Græcorum Pythagoræi. Et quidem de illis planius & apertius alibi verba feci. De Eſſenis vero, quamobrem magis iis tribuit quam mortalis fert natura, jam dicere convenit. non enim ab hiſtorica narratione alienus videbitur hujuſmodi ſermo; præſertim cum oſtendat, quam de iſtis opinionem homines habuerint.

Manahemus Eſſenus, vates.

ſ. Erat Eſſenorum quidam nomine Manahemus, præter alia in vitæ inſtituto ob morum honeſtatem bene audiens, & qui futura divino inſtinctu prævideret. Hic conſpicatus aliquando Herodem, puerum adhuc, in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judæorum. Et Herodes, illum aut ſui notitiam non habere aut jocari arbitratus, ſubmonuit *eum*, ſe privatum eſſe. At Manahemus, leniter ſubridens, & ei nates manu feriens, "Atqui & regnabis, inquit, & imperium "(à Deo quippe dignus habitus) feliciter auſpi- "caberis: & memento ictuum Manahemi, ut hoc "tibi ſit indicium mutationum fortunæ. Optima "enim erit hujuſmodi cogitatio, ſi juſtitiam & "pietatem erga Deum amaveris, & erga cives cle- "mentiam: verum ego, totius rei gnarus, ſcio te "non talem futurum. Vitam enim fortunatam tu "quidem, ſi quiſquam alius, ages, & laudem tibi "paries æternam, ſed pietatis & juſtitiæ oblivio- "nem capies. Hæc autem Deum ſane non late- "bunt, dum ſub vitæ tuæ finem de te pœnas ob "iſta ſumet." His verbis mentem protinus minime adhibuit Herodes, quod ejus rei ſpem nullam haberet. ſed poſtquam paulatim ad regnum, & quidem fortunatum, evectus eſt, in ipſo imperii vigore Manahemum accerſit, & ex eo quamdiu regnaturus eſſet quærebat. Manahemus vero omnino quidem nihil dicit: ſed eo tacente quærebat Herodes duntaxat, an decem annorum futurum eſſet regnum: ad quod ille reſpondit, etiam viginta aut etiam triginta, & vitæ nullum certum finem præſtituit. Herodes vero etiam hiſce contentus, & Manahemum dextra ei data dimiſit, ac deinceps Eſſenos omnes habuit in honore. Atque hæc quidem, licet fidem pene ſuperant, nobis tamen viſum eſt lectoribus indicare, & de noſtris id palam facere, quod multi illorum in hujuſmodi rebus propter vitæ honeſtatem honorati erant rerum divinarum peritia.

Quare Eſſenos in honore habuit Herodes.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Ηρώδης τὸν ναὸν μετοικεύασε, καὶ πρὸς ὕψος ἄρας μεῖζον ἐ ἀξιοσεσεπίσερον ἐξετέλεσε· καὶ περὶ τῆς βάρεως, ἣν Αντωνίαν ἐκάλεσεν.

CAP. XI.

Quomodo Herodes templum in aliam formam mutavit, atque altius & magnificentius exſtruxit: deque turri, quam Antoniam vocavit.

XIV.

Τοτε [h] γὰν [i] ὀκλωκαιδεκάτῳ τοῦ Ηρώδου βασιλείας [k] γεγονότος ἐνιαυτῷ, μὴ τὰς σεσοφημένας σεάξεις,

TUnc igitur decimo octavo regni Herodis anno, poſt ea facta quæ ſuperius dicta ſunt, arduum

o Εσσαῖοι καλούμενοι.] Εσσηνοὶ, qui Εσσαῖοι, Εσσαίος apud Zonaram p. 243. A. B. conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοι. lib. 2. c. 8. §. 2. item ſupr. lib. 13. c. 10. §. 8. Porphyr. de Abſtin. lib. IV. c. XI. XII. Euſeb. Præp. lib. IX. c. 11. Item *Philo* libro Quod omnis ſtudioſus liber. SPANH.

p Τῶν Εσσηνῶν] Conf. ſup. §. 4. SPANH.

q Μανάημος ὄνομα,] Hunc illum Manahemum eſſe ajunt, cujus meminit Autor *Juchaſin*, tanquam collegæ ipſius *Hillelis*, antequam ei acceſſerat *Schamajas*. Vide *Juchaſin*, fol. 19.

r Μαρτυρόμενος,] Μαρτυρόμενος *Busb.* & *Vat.* Vide *Priceum* ad *Act.* c. 6. v. 3.

s Προγνωσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 12. SPANH.

t Κατὰ τὸν γλουτὸν,] Κατὰ τῶν γλουτῶν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

v Απάξεις,] Απάξεις *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

x Ηξίωσας γὰρ ἐκ Θεοῦ.] Sic è *MSS.* ἀξίωσας in *Editis*

y Εἰ καὶ δικαιοσύνην] Voculam καὶ ex *L. B.* additam eſſe volui. HAV.

z Εὐτυχία μὲν γὰρ] Εὐτυχίας *Busb.* & *Hen.*

a Τὸ θεῖον ἐπὶ καλοσροφῇ τοῦ βίου] Τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ κατ. *Busb.* & *Hen.*

b Τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς] Vers. *de te pœnas ob iſta ſumet*, potius *pœnæ ob iſta te manebunt.* vel totam periodum ſic verterem. *Hæc autem Deum non latere, pœnæ ab iſta ſub vitæ finem in te immiſſæ monebunt.* Dele itaque comma poſt βίου. IBBETS.

c Υπομνημονευομένης.] Απομνημονευομένης *Busb.* & *Hen.*

d Μεταπέμπει τὸν Μανάημον,] Μεταπέμπεται *Busb. Hen.* & *Vat.* μεταπαλεῖ? *Zonar.*

e Επυνθάνετο.] Διεπυνθάνετο *Hen* & *Vat.*

f Πάντας —— διετέλει.] De Eſſenis & eorum inſtitutis vid. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοι. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

g Δι' τοιούτων] Abundat. COCC.

h Τοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

i Οκτωκαιδεκάτῳ] *Sc.* poſtquam Herodes regnum adierat, captis Hieroſolymis, ut dicit *Caſaub.* quem videſis in *Exercit.* XIII. contra *Baronium*, n. 22. & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Joan.* c. 3. v. 20. HUDS. Malè ιϛ in Ed. Gr. vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 221. ἀλλοι lib. 1. c. 21. §. 1. ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτου Herodis inſtauratum Templum dicitur. *Zonaras* autem p. 243. C. ὀκτωκαιδεκάτῳ ſeu A. Regni XVIII. id factum dicit. SPANH.

k Γεγονότος ἐνιαυτῷ,] Non de ineunte ſed adulto jam Hero-

De templo Hierosolymitano instaurando cogitat Herodes.

duum opus aggressus est, *scilicet* ut Dei templum sua opera ædificatum iret, eique ampliorem ambitum daret, & in altitudinem magnificentissimam erigeret; cogitans fore id omnibus quæ unquam fecisset præclarius, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, atque futurum ad sempiternam *sui* memoriam. Verum cum populum *ad hoc* minus paratum esse intelligeret, neque facilem habiturum esse ad rem tantæ magnitudinis aggrediendam, in animum induxit prius eos oratione præparare, ac deinde toti operi manum admovere; cumque illos convocasset, verba fecit in hunc modum. "De "aliis quidem ex quo regnare cœpi à me factis, "viri populares, nihil necesse mihi dicere arbitror, "quanquam ita comparata fuerint, ut vobis plus "securitatis quam mihimet ornamenti attulerint. "Nam cum in rebus difficillimis neque ea negle- "xerim quæ ad vestras necessitates levandas face- "rent, neque in iis quæ ædificavi studuerim ut i- "pse magis quam vos omnes ab injuriis sarti tecti "essetis, mihimet persuadeo quod Dei voluntate "Judæorum gentem ad eam, quam nunquam antea "habuerunt, felicitatem perduxerim. Cæterum, "*ut dixi*, sigillatim omnia, quæ per provinciam "perfecimus, quotque urbes in ea & regione ei "contributa excitando genus vestrum maximis or- "namentis auximus, vobis commemorare, qui ea "probe nostis, supervacaneum mihi videtur. Quod "autem in præsentia mihi in animo est aggredi, "id omnium pientissimum, vobisque pulcherri- "mum fore nunc *paucis* ostendam. Fuit quidem "templum hoc summo Deo à parentibus nostris "ædificatum, cum à Babylone revertissent. Ve- "rum ei ad altitudinem desunt cubiti sexaginta: "tanto enim altius erat primum illud à Solomo- "ne constructum. nemo tamen negligenttiam pie- "tatis nostrorum parentum accuset. nam per illos non stetit, quo minus hoc magnitudine prius adæ- "quaret: sed Cyrus & Darius Hystaspis filius hunc "ædificii modum præscripserunt; quibus illi sub- "jecti, eorumque filiis, & post illos Macedonibus, "facultatem non habuerunt * primum *hoc* pieta- "tis *illorum* exemplar ad eandem magnitudinem "perducendi. Quoniam vero nunc ego quidem "Dei beneficio regnum adeptus sum, & longa pa- "ce fruor, & divitiis affluo, & magnis reditibus "abundo: quodque maximum est, cum Romanis, "omnium (ut ita loquar) dominis, in amicitia sum "& gratia, operam dabo, ut, id quod necessitate "& superiorum temporum servitute omissum est "resarciendo, perfectam Deo, pro illius in me be- "neficiis, hujusce regni pietatem reddam.

Herodis concio ad populum.

Solomonis templi altitudo.

Populus mœstus & solicitus, ne Herodes opus nimis arduum & impeditum aggrederetur.

2. Et quidem Herodes hæc verba habuit: multi vero sermone ejus attoniti sunt, quod præter opinionem accidebat: &, quia incredibile minime-

ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπιβαλεῖτο, τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ [l] δι' αὐτὸ [m] κατασκευάσεσθαι, μείζω τε τὸν περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπερίστατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τ' [n] ἐπεσημότερον [o], ὥσπερ ἦν, ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰῶνος μνήμην ἔρκέσειν. οὐκ ἕτοιμον δ' τὸ πλῆθος ὑπολαμβάνων, οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ προκαταρτήσασθαι ἐγχειρῆσαι τῷ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. "τὰ μὲν ἄλλα μοὶ τῶν κατὰ τὴν βασι- "λείαν [p] πραγμάτων, ἄνδρες [q] ὁμόφυλοι, θεμιτὸν "ὑπολαμβάνω λέγειν, καί τοι τοῦτον ἐλθεῖν τὸν "τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν [r] ἀπ' αὐτῶν κό- "σμον, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε "γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς "ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, [s] ὅπως ἐν τοῖς κα- "τασκευάσμασιν ὑπηδεύσω ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ "πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι σὺν [t] τῇ τοῦ Θεοῦ "βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον ἀπέτρεπον ἀγηοχέ- "ναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος "ἐξειργασμένα πρὸ τῶν χρόνων καὶ πόλεις, ὅσας ἐν "αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπηκτήσις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλ- "λίστῳ, τὸ γοῦν [v] ὑμῶν ἡυξήσαμεν, πρόειμί μοι "δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ δ' τ' ὑπερχειρήσεως, [x] ἧς "νῦν ὑπερχειρεῖν βούλομαι, παντὸς εὐσεβέστατον καὶ "κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γοῦν ἔσεσθαι νῦν σκοπῶ. τ' γὰρ ναὸν "τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ Θεῷ πατέρες ἡμέ- "τεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος [y] ἀναστροφήν. ἐ- "δεῖ δ' αὐτὸ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος [z] ἐξή- "κοντα πήχεις· τοσοῦτον γὰρ ὑστερεῖχεν ὁ πρῶτος "ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς [a] ἀ- "μέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε "γὰρ οὐ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός· ἀλλὰ πῶς "καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Τσκάσπου, τὰ μέτρα "τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποχό- "νοις δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ "ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἐκτέτυ- "πον εἰς ταὐτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. [b] ἐπεὶ δ' νῦν "ἐγὼ μὲν ἔχω Θεοῦ βουλήσει, πρόειμι δ' καὶ μήκους "εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος "προσόδων, τὸ δ' μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας "οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κρατοῦντες Ρωμαῖοι, πε- "φύκαμεν, τὸ παρημελημένον ἀνάγκῃ καὶ δουλείᾳ δ' "πότερον χρόνου διορθούμενος, πλείαν ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ τὴν ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τ βασιλείας εὐσέ- "βειαν.

β'. Ὁ μὲν Ηρῴδης ταῦτ' εἶπεν, [c] ἐξέπληξε δ' τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών· καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον οὐκ ἐπῆρεν αὐτούς. ἠδημόνουν δ', μὴ φθά-

dis anno XVIII capiendum esse *Josephum*, ostendit *Basnagius*, tom. 1. p. 66.

l Δι' αὐτὸ] Δι' αὐτὸ, id est δι' αὐτὸ, vel δι' ἑαυτὸ. Verum δι' αὐτοῦ non agnoscunt *Busb.* & *Epiphan.* τ' ναὸν τ Θεοῦ αὐτῶν legit *Hen.*

m Κατασκευάσασθαι,] Ita *MSS.* κατασκευάσαι in *Editis.* κατασκευάζεσθαι legit *Montacutius.* Exercit. 10. §. 6. *Harduinus* (in *Nummis Herodiadum*, p. 336.) *Josephi* historiam de instaurato ab Herode Templo in augustiorem formam mendacii insimulat: sed frustra; quod ostenderunt viri summi, *Casaubonus*, c. *Baron.* n. 22. *Simsonus* ad A. M. 3987. & *Torniellus* ad A. M. 4032. Vide infra ad §. 2.

n Πεπραγμένων] Πραγμάτων *Gen.* perperam.

o Ἐπισημότερον,] *L. B.* ἀξιοπερίστατον.

p Πραγμάτων,] *L. B.* πεπραγμένων, forte melius. HAV.

q Ὁμόφυλοι,] Judæos vocat ὁμοφύλους, quamquam fuit Idumæus ad captandam benevolentiam. SPANH.

r Ἀπ' αὐτῶν κόσμον,] Τὸν ἁπάντων κόσμον solus *Hen.*

s Ὅτε —— ἔθνος.] Instauratio tamen Templi potius, quam Novum Templum ob συνεχισμὸν seu continuata sacrificia. vid. Scalig. de Emend. Tempor. lib. VI. p. 635. Eadem Templi hujus structura finita demum LXXXIII. annis tribus ab Herode cœpto anno XVIII. regni & circa belli Judaici initium infra lib. 20. c. 8. §. 7. De Templo Herodis marmoreo loquuntur Talmudistæ Ord. 2. Moed. Cod. 9. Succ. & p. 9. tractat. Quo tempore antea hanc illi fabulam consignarint, aliàs Deo dante aperimus. Fictam autem ac fabulis refertam Josephi narrationem, de renovatione Ædis ab Herode &c. jamdudum Salianus docuit ad A. M. 4035. Harduin. de Numm. Herod. p. 27. SPANH.

t Τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει,] Illud τῇ è *Codd. Hen.* & *Vat.*

v Ὑμῶν ηὐξήσαμεν,] Ἡμῶν *Hen.* & *Vet. Interpr.* Vide *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 32. *Edit. Lond.*

x Ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι,] Ἣν νῦν ἐπιχειρεῖν ἐπιθάλομαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀνάστασιν.] Ἐπάνοδον *Hen.* & *Lugd. Bat.* quod pro interpretamento habeo.

z Ἐξήκοντα πήχεις·] Ἑπτὰ *Busb.* & *Vat.* errore orto ex similitudine inter ξ & ζ. in *MSS.*

a Ἀμέλειαν εὐσεβείας] Ita cum *Hen. Vat.* & *Epiphan.* ἀμέλει in *caeteris.*

* *Primum* hoc *pietatis* illorum] *Vel*, ad eandem cum primo pietatis exemplari magnitudinem &c. ut πρῶτον ante πρῶτος subintelligatur.

b Ἐπειδὴ δ' νῦν] Sic *Hen. Vat.* ἐπειδὴ γοῦν in *Editis.*

c Ἐξέπληξε δ'] Ἐξέπληξε *Busb.* & *Hen.*

d Αὐ-

φθάσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον σὺν ἐξαρκέσαι τοῦς τέλος ἀγαγεῖν τῷ προαιρέσει· ὅ, τι κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο; καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ὑπολοιπῆς. ἔτω δ' αὐτῶν διακειμένων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεὺς, ὡ πρότερον καθυφηρῆσθαι φάμενος τὸ νεὼν ἢ πάντων [d] αὐτῷ τῷ εἰς τὴν σωτηρίαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προεῖπεν σὺν ἐυσεβείᾳ. χιλίας γὰρ [c] εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας ἦ μυρίους τοὺς ἐμπροτάτους ὑπερεξάμενος, καὶ ἱερεῦσιν τὸ ἀριθμὸν χιλίοις [e] ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν [g] διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους ἦ τέκτονας, ἧπερ τῆς κατασκευῆς, ἀπάντων αὐτῷ προθύμως προδιαρεπισμένων.

γ'. [h] Ἀνελὼν ἦ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸ ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος εἴκοσι προσθοῖς, [i] ὡς τῷ ξηρόν [k] συνιζησάντων τὰ θεμελίων ὑπόβαθρα. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεχείρειν ἐγνώκειμεν. ᾠκοδομήθη ἦ ὁ ναὸς, ὃν λίθων μὲν, λευκῶν τε καὶ [m] κεραυνῶν, τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς πέντε καὶ εἴκοσι [n] πήχεις ὑπὲρ μῆκος, ὀκτὼ ἦ ὕψος, εὖρος ἦ περὶ δώδεκα. καὶ παντὸς αὐτοῦ καθύπ καὶ τῆς [o] βασιλικῆς στοᾶς τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταπεινότατον, ὑψηλότατον ἦ τὸ μεσαίτατον, ὡς περίοπτον ὂν πολλῶν στάδιον εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες [p] κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσόντες τύχοιεν. [q] θύραις ἦ ὑπὲρ τὸ εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθύροις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη [r] ἀλικργέσι, κίονας δ' [s] ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δ' αὐτῶν [t] ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν, ἄμπελος [v] διετάτου χρυσῆ, τοὺς βότρυς [x] ἀπηωρημένους ἔχουσα· θαῦμα καὶ ᾧ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐκ πολυτελείας τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν λῶ. προσελάμβανε ἦ καὶ σοαῖς μείζοσις [y] τὸ ναὸν ἀπαντᾶν, πρὸς τὴν ἀναλογίαν ὑπερτιθεύων, καὶ τὰς δαπάνας τῷ πλὴν ὑπερβαλλόμενος, ὡς σὺν ἄλλος τις ἐδόκει ὑπεκθεσμηκέναι τὸ ναόν. [z] ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα πίσχος, αὐτὸ ἦ τὸ πίσχος ἔργον μέγιστον ἀνθρώπους ἀκοαῖς. λόφος λῶ

que ſperandum dicere putabatur, nihil animis attollebantur. ſed anxii erant & ſoliciti, ne ſi totum opus jam diſſolveret, non ſatis opum haberet ad perficiendum quod propoſuerit: atque in majus illis creſcebat periculum, & augeri viſa eſt rei difficultas ex incœpti magnitudine. Cum autem ita affecti eſſent, rex eos confirmabat, dicens, non ſe prius templum diruturum, quam omnia, quæ ad id abſolvendum pertinerent, præparaſſet. Atque hæc præfatus, fidem firmavit. Nam cum mille carros ad vehendos lapides comparaſſet, & decem peritiſſimorum opificum millia delegiſſet, & mercatus mille ſacerdotibus veſtes ſacerdotales, eos partim lapides partim ligna fabricare docuiſſet, opus aggreſſus eſt, omnibus diligenter præparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, & jactis aliis, templum ſuper eis erexit in longitudinem cubitorum centum, in altitudinem *totidem* & viginti amplius, * qui viginti aliquanto poſt conſidentibus fundamentis retro ceſſerunt. atque hoc, *quicquid erat*, attollere decreveramus Neronis temporibus. Ædificatum autem eſt templum ex lapidibus candidis & firmis; & ſingulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quinque & viginti, in altitudinem octo, in latitudinem vero circiter duodecim. Eratque totum templum (quemadmodum & regia porticus) utraque parte depreſſius, medio vero editius, adeo ut à multis ſtadiis regionis incolis conſpicuum eſſet, maxime ſi qui ex adverſo habitarent aut eò accederent. Fores in ingreſſu cum ſuperliminaribus, ipſi fano æquales, aulæis multicoloribus ornatas habebat, quibus erant & flores purpurei & columnæ intextæ. At † ſupra hæc ſub muri coronulis vitis expanſa erat aurea, cum racemis ex illa ſublime pendentibus; eâ quaſi materiæ profuſione facta, ut aſpicientibus tam magnitudine quam arte ſtuporem incuteret. Quin & templo univerſo circumdedit porticus ingentes, proportionis rationem habens, & ſumptibus majores ſuperans, ut nec quiſquam alius videretur ita templum exornaſſe. Ambæ autem magno innitebantur muro: ipſe vero murus opus omnium quæ homines auditu acceperunt maximum. Collis erat petroſus, arduus, ad orientale

Templi ab Herode inſtaurati & exſtructi deſcriptio.

Vitis aurea.

d Αὐτῷ τῷ εἰς τὴν σωτήριαν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* αὐτῶ in *reliquis.*

e Εὐτρεπίσας ἁμάξας,] Ita *MSS.* ὑπερπήσας perperam in *Editis*, ut & mox προσυτρεπισμένων.

f Ἱερατικὰς] Videſis *Seldenum*, lib. 3. de *Synedriis*, c. XI. p. 172, 173.

g Διδάξας οἰκοδόμους,] Vocem διδάξας in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed & quoſdam cementarios, alios autem fabros lignarios eruditos ad templi fabricam hortabatur.* Ἐκτάξας οἰκονόμους legendum eſſe conjicit *Montacutius* in *Originibus Eccl.* p. 49. & καθιδρύσας οἰκ. in *Antidiatriba* p. 247. Verum licet utrumque ferri poſſit, (aut ἀγαγὼν ex conjectura *Cotelerii* in *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 545.) vox οἰκονόμους repugnat *Joſepho*, qui poſtea ἅ ἦ ναῦ ἀφ' ἧ ἱερέων οἰκοδομηθέντος.

h Ἀνελὼν ἦ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους] Templum (ut ait *Grotius*, lib. 5. de *Ver. Chriſt. Rel.*) non ex ruinis reſuſcitatum fuit, ſed paulatim per partes innovatum: qualis mutatio facit idem templum appellari. Non aliud erat templum dicit *Scaliger* (l. 6. *de Emend. T.* p 500.) quia ὠδελεχισμὸς & continuatio ſacrificii facit ut unum idemque templum habeatur. HUDS. Ex his verbis nonnulli collegerunt hoc, quod ſtruxiſſe dicitur Herodes ædificium, habendum eſſe pro templo novo & quidem tertio, quod diſtinctum erat à templo ſecundo, quod ædificarunt Hebræi reduces facti ex Babylonia. Verum Judæi ipſi (quorum tamen maxime intererat hoc templum, ſi fieri poſſet, tertium appellare ut ita Meſſias noſter dici non poſſet veniſſe ſtante illo templo, quod à Zorobabele & ſociis ejus conditum fuit) templum hoc, uti ab Herode erat exædificatum & dein a Tito verſum fuit, nunquam alio nomine in Talmude & aliis ſcriptis nuncupant, quod ſciam, quam בית שני Templum ſecundum. Chriſtiani autem nequeunt ullo modo dubitare, quin templum uti Herodes illud renovavit idem fuerit, adeoque templum ſecundum appellandum, ac illud quod Zorobabel excitavit, quoniam ſtante eodem illo templo ſecundo, quod Zorobabelis opera conſtitutum eſt, Meſſias venire debuit, uti Haggai cap. 2. prædictum eſt. Si autem templum Herodis fuerit templum tertium & plane novum haberi debeat, ac diverſum a ſecundo, quomodo Chriſtus venit ſtante Templo ſecundo? Denique, num cultus ſacer unquam legitur interruptus fuiſſe tempore Herodis, quod factum oportuit, ſi Sanctum & Sanctum Sanctorum plane nova facta ſunt, ſublatis veteribus. REL.

i Οὓς τῷ —— ὑπόβα.] Per tempus fundamentis deſiccatis reſederunt. *Rufinus.* SPANH.

k Συνιζησάντων] Ita in *MSS.* συνιζησάντων perperam in *Editis.* Hanc rem pro impoſſibili habet *Villanpandus* ad *Ezech.* tom. 2. p. 577.

* *Qui viginti aliquanto poſt*] Verſio noſtra & ſenſus poſtulat ut ſit ellipſis vocis κῦ ante ὃς. integre enim καθ' ὃς ὑπόβα.

l Καθὼς τῶν Νέρωνος] Vide lib. 20. c. 8. & *Torniellum* ad A. M. 4082. n. 7, 8. & *Uſſerium* ad A. M. 3987.

m Κεραυνῶν] Κεφαλαιῶν *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

n Πήχεις ἐπὶ μῆκος,] Ita *Busb.* & *Hen.* πηχῶν in *ceteris.*

o Βασιλικῆς στοᾶς] Βασιλείας *Hen. Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.*

p Κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες] Κατ' ἐναντίον dicit, ut orientalem plagam deſignet. *L'Empereur* de *Menſuris Templi.*

q Θύραις δ'] Cum hæc dicit (inquit *L'Empereur*) non exteriorem, ſed interiorem portam, quæ ad fanum ducebat, intelligi vult.

r Ἀλικργέσι,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀλικργίοις *Gall.* ἀλικργῆσι in *Editis Aliiſque.*

s Ἐνυφασμένους.] Ἐνυφαντμένους *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

t Ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν,] Ita lego cum *Seldeno*, (lib. 2. *de Jure Nature & Gentium*, c. 8. p. 234.) probante *Petito* in *Animadv.* tom. 4. p. 134. ὑπὸ τοῖς περιχώμασι in *Græcis* omnibus. in verſione *Epiphanii* omittuntur.

† *Supra hæc ſub muri coronulis vitis expanſa erat aurea*,] *Id eſt*, in fronte ſupra fores, *ut explicat Seldenus.*

v Διετάτου] Διπετάτου *Hen.*

x Ἀπηωρημένους ἔχουσα·] Ita *Vat.* βότρυας ἀπαωρημένης *Hen.* βότρυς ἀπεωρημένους (ἀπαωρημένου *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.* Εἶχε ἦ ἡ ὅλη πύλη καὶ τὰς χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτὰς ἀμπέλους, ἀφ' ὧν βότρυες ἀνθρωπίνης κατεφέροντο, lib. 1. *de Bello*, c. 6.

y Τὸν ναὸν ἀπαντᾶν,] Eſt qui ſic diſtinguit, τὸ ναὸν, ἄπαντα πρὸς τὴν ἄναλ.

z Ἄμφω δ' ἦσαν] Videtur eſſe Ellipſis præpoſitionis ἐπὶ, ut ſit ἄμφω δ' ἦσαν ἐπὶ μεγάλοις τείχεσι.

tale urbis latus ſenſim ac leniter reſupinatus uſque ad ſummum ejus faſtigium. Hunc *collem* Solomon, qui primus in nos regnavit, ſuperne ad verticem muro circumduxit, Dei *ipſius* inſtinctu: immo & inferne, à radicibus *ejus* incipiens, quibus ad libem circumjecta eſt vallis admodum depreſſa, *eundem* vallavit ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, ſemper aliquid ſpatii intus concludens, & alte progrediens, adeo ut immanis eſſet magnitudo pariter ac profunditas ſtructuræ, forma quadrangulari factæ, ut vaſtitas quidem lapidum à fronte quoad ſuperficiem in conſpectum veniret, interiora vero ferro firmata compagines in omne ævum indivulſas haberent. Opere ita continuato ut ſummitati collis jungeretur, cum verticem illius aliquantulum lævigaſſet & cavitates intra murum comprehenſas repleviſſet, ſuperficiei partibus quæ forte eminerent totum æquavit & ad planum redegit. Atque uuiverſum hoc ſeptum erat, quatuor ſtadiorum in circuitu, unoquoque * angulo in longitudinem ſtadium complectente. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale quidem latus duplicem ſuſtinens porticum pari cum muro longitudine, ſpectantem ad januas templi, quod ad medium ejus conſtitit. Hanc multi priorum regum adornaverant. Porro circa templum undique fixa erant ſpolia peregrinarum gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicavit, additis etiam quæ ab Arabibus ipſe reportarat.

Ingens opus Solomonis.

Spolia Barbarica.

Turris Antonia.

4. Ad ſeptentrionale autem *ſepti* latus arx conſtructa erat quadrata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Herodem anteceſſerunt, Aſamonæo prognati, reges & ſacerdotes, ædificarunt, & Barim appellarunt, ut ibi ſtola ſacerdotalis illis reponeretur, quam ipſe pontifex, duntaxat cum erat facienda res divina, induere ſolebat. Hanc ſtolam rex Herodes eo in loco cuſtodivit, & poſt ejus obitum fuit in poteſtate Romanorum, uſque ad tempora Tiberii Cæſaris. Sub eo Vitellius Syriæ prætor, cum Hieroſolyma veniſſet, & à populo honorificentiſſime exceptus fuiſſet, volens eis gratiam referre, ipſe, quoniam obſecrarunt ut *ſacra* ſtola illis in poteſtatem permitteretur, hac de re ſcripſit ad Tiberium Cæſarem, atque ille eam conceſſit *eis*: manſitque penes Judæos ſtolæ ſacerdotalis poteſtas uſque ad deceſſum regis Agrippæ. Poſt eum Caſſius Longinus, qui tum Syriam adminiſtrabat, & Cuſpius Fadus, Judææ procurator, Judæis imperarunt, ut ſtolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes ſe habere, ſicut antea. Quamobrem Judæi legatos ad Claudium Cæſarem miſerunt, eam rem deprecaturos. Qui cum Romam perveniſſent, juvenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit ſuo rogatu

Stola pontificalis ubi cuſtodita.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

Cuſpius Fadus Judææ procurator.

Judæorum legatio ad Claudium Cæſarem.

πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πως τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως [a] ὑπολιμένων. ὑπὲρ τοῦτον [b] ὁ πρῶτος ἡμῶν [c] βασιλεύσας Σολομῶν, κατ' ἐπιφροσύνην τοῦ Θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν [d] ἄνωθεν τὰ πρὸς τὸν ἄκρον, ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν [e] ἀπὸ τῆς ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθείᾳ περιβεβλημένος φάραγξ, [f] ᾗ λίθα τετράγωνα μολίβδῳ δεδεμένα πρὸς ἄλληλα ἐπολαμβάνων [g] ἀπὸ τοῦ ἔσω χώρας, καὶ πρόβαινον εἰς βάθος, ὡς [h] ἄπορον εἶναι τὸ, τε μέγεθος τῆς [i] οἰκοδομῆς ἐς τὸ ὕψος πλεχγώνως [k] γιομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μεσόπου καὶ τὸν ὑπαφάνειαν ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα σωέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτως τῷ παντὶ χρόνῳ. τοῦ δ' ἐργασίας ἄτω σωαπτύσης εἰς ἄκρον τὸ λόφον, [l] ἀπεργασάμενος αὐτοῦ τὸν κορυφὸν, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ περὶ τὸ πεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπεδον τοῖς καὶ τὸν ἐπιφάνειαν τὸν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τέτρα δ' ὢν τὸ πᾶν περίβολος, τεσσάρων σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ἐπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου παρ' αὐτὸν τὸν ἄκρον ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιβέβληται, καὶ μὲν ἑῴαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ πύργῳ σοὰν ἔχων διπλοῦν, ἐν μέσῳ δὲ νεὼ πτυχηκότος, ἀφορῶσιν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλέων οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. ἐν δὲ ἱερᾷ πάντος ἦν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς Ηρώδης ἀνέθηκε, πρόσθεν ὅσα δὲ τῶν Ἀράβων ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δὴ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος εὐερκὴς ἐπετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ηρώδου [m] Ασαμοναίων γένους βασιλεῖς δὲ ἀρχιερεῖς ὠκοδόμησαν, καὶ [n] Βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, [o] ἣν ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. [p] ταύτην ὁ βασιλεὺς Ηρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μὴν τὴν ἐκείνου τελευτὴν [q] ὑπὸ Ρωμαίοις ἦν, μέχρι τοῦ Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ὑπὸ τούτου δὲ [r] Οὐιτέλλιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ιεροσολύμοις, δεξαμένης δὲ πλήθους αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοῖς τὴν εὐποιΐας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν [s] αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε· καὶ παρέμενεν ἡ ἐξουσία [t] τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς Ιουδαίοις, μέχρι ἐπελεύτησεν ὁ βασιλεὺς [v] Αγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ Κάσσιος Λογγῖνος, ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν, καὶ Κοσπιος Φάδος, ὁ τῆς Ιουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν [x] Αντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν· Ρωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πεμπτὴν οὖν Ιουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων, [y] ὁ νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας, ἐν Ρώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ δὲ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντέλλα-

[a] Ὑπολίμπανος] Ita *Baſ.* & *MSS.* ὑπολίμπανος perpetam *Gen.*

[b] Ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομῶν,] Primus *ſcilicet* è ſtirpe Davidica. alibi etiam Solomonem primum ponit in ſerie Regum. Dicit (l. 20. c. 8.) opus fuiſſe Solomonis, ὃν πρῶτον δειμαμένην τὸ σύμπαν ἱερὸν, & (lib. 6. de *Bello Jud.* c. 6.) ὃν Σολομῶν βασιλέως, ὃς καὶ τῶν ταῦν ἔκλισε.

[c] Βασιλεύσας] *L. B.* βασιλεύς.

[d] Ανωθεν τὰ πρὸς] Τὰ πρὸς τὸν ἄκρον ἄνωθεν *Hen.*

[e] Ὑπὸ τῆς ῥίζης ἀρχόμενος,] Ἀπὸ τῆς ῥίζης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[f] Καῖ λίθα] *L. B.* ἡλιβάτοις.

[g] Ἀπὸ τοῦ ἔσω χώρας,] Αεί τι τοῦ ἔσω χώρας *Hen.* & *Lugd. Bat.* qui habet in *Marg.* τὰ πρὸς. unde forſan legendum, ἀεί τι τοῦ ἔσω χώρας.

[h] Απορον] *L. B.* ἄπειρον.

[i] Οἰκοδομῆς] Οἰκοδομήσεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[k] Γενομένης,] *L. B.* & *Hen.* γεγυμνάσθαι.

[l] Απεργασάμενος αὐτοῦ] Τῆς ἄκρας κατεργασάμενοι τὸ ὄψος in lib. 6. *de Bello Jud.* c. 6.

* *Angulo longitudinem ſtadium complectente.*] *Id eſt*, latere inter angulos.

[m] Ασαμοναίων γένους] Ασαμοναίων *Busb.* & *Hen.*

[n] Βάριν] Conf. ſupr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

[o] Ἣν ὅταν δέῃ θύειν,] Videſis *Sheringhamum* in *Cod. Joma*, p. 152.

[p] Ταύτην ὁ βασιλεὺς] Ταύτην Ηρώδης ὁ βασ. *Hen.*

[q] Υπὸ Ρωμαίοις ἦν,] Archelai tempore penes Judæos fuiſſe dicit, l. xviii.

[r] Οὐιτέλλιος —— ἐπέτρεψε·] De hoc facto Vitellii infra lib. 18. c. 5. §. 3. & lib. 20. c. 1. §. 2. ſtolam Pontificalem in Antonia Arce ſervatam Sacerdotibus in Templo cuſtodiendam permittit. Juſſi poſtea Judæi eandem ſtolam denuo in Antonia reponere. Stola Pontificalis ante prope Templum aſſeryari ſolita, Judæis ſub Tiberio Imp. conceſſa. Eadem ſub Claudio primo in Arce Antonia, poſtea junioris Agrippæ cuſtodiæ. SPANH.

[s] Αὐτῶν] Ita *L. B.* αὐτῶν HUDS. Αὐτῆ *Gen.* HAV.

[t] Τῆς ἱερατικῆς στολῆς] Τῆς στολῆς ἱερατικῆς *Hen.* ultima vox *L. B.* deeſt.

[v] Αγρίππας.] *Act.* 12. v. 1. dicitur Herodes, quem *Syrus* recte appellat Agrippam, magni Herodis filium, ex qua familia quotquot erant, communi nomine *Herodes* vocabantur. *Grotius* ad *Act.* 12. v. 1.

[x] Αντωνίαν] Confer de Antonia Arce prope Templum infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

[y] Ο νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας] Filius ejus Herodis Agrippæ, de quo ſupra hac ead. §. & *Act.* 12. Vide *Grotium* ad *Act.* 25, 13.

λαμένῳ Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας [z] ὄντι γραπτῷ. [a] πρότερον δ' ὑπὸ τοῦ σφραγίδος ἔχειρεύοντο ὑπὸ τῶν ταμιευόντων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας [b] τῆς ἑορτῆς, ὅτε τὸν Ρωμαίων φρούραρχον ἀναβαίνοντες οἱ ταμιεῖται, καὶ καταμανθάνοντες τὸν [c] ἑαυτῶν σφραγίδα, τὸν ὁμοιον ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομιοῦντες τόπον, καὶ τῷ φρουάρχῃ δείξαντες [d] σύμφωνον τὸν σφραγίδα, κατετίθεντο. ταῦτα μὲν οὖν [e] ὑπὸ τῶν πάθους τὸν ὑπομεβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς Ηρώδης καὶ πρότερον τὸν βάρος ὀχυρωτέραν κατεσκεύασε, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς φυλακῆς τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Αντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτῷ Ρωμαίων τὴν ἄρχοντι, [f] προσηγόρευσεν Αντωνίαν.

ε'. Εν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ ἱεροῦ, [g] πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, ἡ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ προάστιον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὸν ἄλλον πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἐκείνη τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι [h] κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. [i] τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν ἐν αὐτῷ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τὸν [k] βασιλικὸν στοάν, τριπλοῦν κατὰ μῆκος δίεζευγμένον ἀπὸ τῆς εἰρημένης φάραγγος ἐπὶ τὸν ἑτέρου. ἐ γὰρ τοῦ [l] σκηνὴ πρόσωπον θαυμαστόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιαφηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλης γὰρ ὄντος τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ [m] βάθος ἀνεκτὸν καταδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν [n] εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τῆς πτέρυγος ἄμφω συμπίπτοντα τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, οὐκ [p] ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέστασαν κατ' [q] ἀντίστιχον ἀλλήλοις ὑπὸ μῆκος τέτρακα· συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει· καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος [r] ὡς τρεῖς ὑπασπιστῶν ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν· μῆκος δὲ ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς περιελιγμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἐκπληξιν ἐμποιούσαις ἀφθόνῳ τῷ δαπάνῃ μεγαλουργίαν. ποσάρων δὲ στοῶν, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς μέσας χώρας τῆς στοᾶς. τῶν δὲ αἱ δύο παραλλήλοι τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας ποδῶν τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. [s] ἀνέσχε γὰρ πλεῖον παρὰ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων [v] εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὑπὲρ μεῖζον [x] ἦγερτο, παρεπτυγμένῃ ταῖς ὑπερκειμέναις στοαῖς.

apud imperatorem ut eam illis poteſtatem traderet, hoc ipſo Vitellio in mandatis dato, Syriæ *tunc* prætori. Antea erat ſub ſigillo pontificis & *ſacri* ærarii quæſtorum: & pridie feſtorum ibant quæſtores ad præfectum Romani præſidii, & agnito ſuo ſigillo eam auferebant. deinde rurſum feſtis tranſactis in eundem locum referebant, &, ſigillo quod concordabat oſtenſo præſidii præfecto, *illic eam* deponebant. Et hæc quidem ex iis qui poſtea acciderunt caſibus declarata ſunt. Verum hanc turrim Herodes rex Judæorum tunc munitiorem fecit, ad templi ſecuritatem & cuſtodiam; & in gratiam Antonii, amici ſui & Romanorum imperatoris, nominavit Antoniam.

Vitellius Syriæ præſes.

Turris Antonia unde dicta.

ſ. A ſepti autem parte occidentali quatuor erant portæ, quarum una ferebat in regiam, valle interjacente ad tranſitum intercepta & *completa*; duæ in ſuburbium; poſtrema in * aliam urbem, multis gradibus diſtincta, ut in vallem deſcendatur, & deinde ab ea rurſus eſſet aſcenſus. nam urbs poſita erat è regione templi, ſpeciem præbens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis *templi* à meridie habebat & ipſa portas in † medio, ſimulque regiam porticum, quæ triplex erat, & longitudine ab orientali valle ad occidentalem uſque pertinebat. nec enim amplius produci poterat. Opus erat omnium quæ unquam ſol vidit maxime memorabile. nam cum vallis depreſſa admodum eſſet, ut inde caligarent oculi cujuſquam ex alto in fundum deſpicientis, porticum immanis altitudinis ſuper ea exſtruxit, ut ſi quis ex tecti ejus ſummitate altitudinem ſimul utramque viſu penetrare vellet, periculum eſſet ne vertigine corriperetur, priuſquam viſus ad immenſum adeo profundum pertingeret. Quatuor autem erant columnarum ſeries, ita ab uno porticus fine in alterum diſpoſitæ, ut ex adverſo ſibi reſponderent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum) atque craſſitudo cujuſque columnæ tanta erat, quantam poſſent tres *hominum* inter ſe contingentium ulnæ complecti, longitudo pedum ſeptem & viginti, duplici ſpira *cuilibet columnæ* ſubjecta. Numero autem univerſæ erant centum & ſexaginta duæ, capitellis ipſarum more Corinthio ſculptura obductis, opere omnino magno & mirabili. Cumque quatuor eſſent *columnarum* verſus, ex illis tres ſpatium interceptum in porticus dividebant. Harum autem *porticuum* duæ ſibi mutuo reſpondentes ſimiliter factæ erant, ut utraque haberet xxx pedes in latitudinem, in longitudinem vero ſtadium, atque in altitudinem plus quam quinquaginta pedes; media autem erat latitudine ſeſquialtera, atque altitudine dupla. nam eas ex utraque parte multum ſuperemicabat. Tecta vero ſculpturis ligneis profundis erant exornata, in varias formarum ſpecies elaboratis: atque medium in majorem altitudinem evectum eſt, muro

Digreſſione finita, templi deſcriptionem proſequitur.

z Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας ὄντι γραπτῷ.] Antiſcriptum *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Πρότερον —— γαζοφυλάκων,] Conf. infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

b Τῆς ἑορτῆς] Notat P. *Molinaus* in *Vate* ſuo, c. 25. ſtolam hanc tribus tantum feſtis ſolennibus, ſc. *Paſchatis*, *Pentecoſtes*, & *Tabernaculorum*, pontifici traditam fuiſſe.

c Ἑαυτῶν σφραγίδα,] Τὸν σφραγίδα δείξαντες σύμφωνον *Hen.* ſc. ſigillum de quo convenerant. σύμφωνοι, συμπορδόμενοι *Heſych.* atque eo ſenſu vocem accipio.

d Σύμφωνον] Ita reponi juſſi ex *L. B.* quum magis convenire huc videatur, quam *Vulg.* hactenus σύμφυλον, quod dicit rem rei adeo arcte adhærentem, ut una cum illa nata atque orta videatur. Hic vero agitur de obſignationis cera & ſigillo obſignante, quæ quidem duo ſemper debent eſſe σύμφωνα, ſeu ſecum convenientia; at σύμφυτα eſſe nunquam poſſunt. *Epiphanius* vertit, *ſimul cum ſigillis.* At *Hudſ.* ita, *& ſigillo quod eam comitabatur oſtenſo*; pro quo repoſuimus, *quod concordabat* &c. HAV.

e Ὑπὸ δὲ πάθους] Forſan ὑπὲρ & mox προδηλώθη.

f Προσηγόρευσεν Αντωνίαν.] Conf. mox ſupr. & infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

g Πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν,] Ita *Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* πύλαι in *Editis Aliiſque.*

* *Aliam urbem,*] *Sc.* Hieroſolyma.

h Κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα.] Καθὸ τὸ νότιον κλίμα *Vat.*

† *Medio,*] *Sc.* latere inter angulos.

i Τὸ δὲ τέταρτον αὐτῷ μέτωπον,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὸ δὲ τέταρτον δὲ μετώπου *Vat.* τὸ δὲ τέταρτον μετώπου in *Editis Aliiſque.*

k Βασιλικὸν] *L. B.* βασίλειον.

l Εκτῆνας] *L. B.* in *Marg.* ἐκθλῶας.

m Οὐδ' ἀνεκτὸν] Ita cum *Cod. Vat.* & non dubito quin idem voluerit *Hen.* qui habet οὐδ' ἂν εἰς *F.* in *Editis Aliiſque* ὁ δυνατὸν.

n Εἰσκύπτοι] *L. B.* εἰσκύψειε.

o Τέγους ἄμφω] Στέγους *Hen.*

p Ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως] Ἐξικνουμένης *Hen.*

q Αντίστιχον ἀλλήλοις] *Al.* Αντίστοιχον.

r Ὡς τρεῖς] Ita lego, ſenſu hujuſmodi quid poſtulante. antea erat, εἰς τρεῖς ἐπὶ σωμασπίστων.

s Ὑπειλημμένης] Επειλημμένης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Ανέσχε] *L. B.* ἀνεῖ.

v Εἰδέαις.] *L. B.* οἰδίμασι.

x Ἦγερται, παρεπτυγμένῃ] Ηγέρθη παρεδεδομημένοις *Hen.* ἠγέρ-

ro frontali epistyliis circumsecto, & columnis insertis distincto, totoque ad amussim polito, ut qui non viderant minime fidem istis haberent, nec sine admiratione à præsentibus spectarentur. Atque hujusmodi quidem erat primum septum, in medio vero juxta illud etiam alterum, in quod paucis gradibus ascendebatur, circundante lapidea maceria, cum inscriptione quæ vetaret alienigenam intrare sub pœna capitis. Habebat autem interius conseptum à parte meridionali & septentrionali portas tres continuas *æqualiter* inter se distantes; & ab oriente magnam portam, per quam mundi cum feminis intrare consuevimus. Adhuc autem interius erat sanctuarium, quo feminæ non intrabant. Et porro interius erat tertium, quò non nisi sacerdotibus licebat introire. Hæc erat ædes, & ante eam altare, in quo solida sacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingressus est rex Herodes, ab iis enim arcebatur, quoniam sacerdos non esset, sed totus in eo erat ut porticus & exteriora consepta curaret exstruenda. & ista octo annis ædificavit.

Τὸ ἱερὸν octo annis exstruitur.

Ναὸς, sive Ædes, anno & sex mensibus absolvitur.

6. Postquam autem ædes à sacerdotibus uno anno & sex mensibus exædificata est, universus populus lætitiæ plenus erat, Deoque gratias agebant, primum quod tam cito factum fuisset, deinde quod eam operi diligentiam adhibuisset rex, festum diem agentes, & templi instaurationem faustis ominibus prosequentes. Rex autem Deo trecentos boves immolavit; reliqui item pro sua quisque facultate: quorum numerum dicere haud fas est, quod ad veritatem quo pacto dicendus sit nos lateat. nam acciderat, ut idem esset dies inaugurationis regis, quem celebrare solitus erat, ac ille, quo templum fuit absolutum; atque adeo his duabus de causis festum illustrium.

Crypta subterranea.

7. Præterea regi facta est fossa occulta, ab Antonia ferens ad orientalem portam templi, super quam etiam sibimet turrim exstruendam curavit, ut per subterranea in ipsam ascenderet, quo caveretur à populo si quando adversus reges novi aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tempore templum construebatur, non nisi noctu pluisse, ne opus impediretur. id quod à majoribus acceepimus. neque incredibile est, si quis animum advertat ad alia quibus semet nobis patefecerit Deus. Et quæ ad templum quidem spectant hoc modo exædificata erant.

Finis Libri decimi quinti.

γ΄. Τὰ δὲ [m] ναῦ ἀφὲ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντ[ω]ν [n] ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ἓξ, ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς, καὶ ἅ τάχος πρῶτον μὲν τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ ὃ καὶ [o] τὸ προθυμίας ἅ βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατεφρημοῦντες τὴν [p] ἀνάκλισιν. ὁ ὃ βασιλεὺς τελακοσίους ἔθυσε τῷ Θεῷ [q] βόας, καὶ τ ἄλλων οἱ κ δυνάμιν· ὧν οὐχ οἷόν τε τ ἀριθμὸν εἰπεῖν, σκφεύγ γὰ τὸ δυνάσθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπώκει γὰ τῇ [r] προθεσμίᾳ ἅ φὲι τ ναὸν ἔργα, καὶ τὴν ἡμέραν τῷ βασιλεῖ τ ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔθους [s] ἑώρταζεν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν· καὶ φὲισμοτάτην δ' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθ.

ζ΄. Κατεσκεύασθη ὃ ὑ [t] κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τ Ἀντωνίας μέχρι ἅ ἔσω πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πύλην, ἐφ' ἧς αὐτῷ ὑ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἀφὲ τ [u] ὑπονόμων εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τ ὑπ ἅ δῆμον νεωτερισμὸν ὅτι τοῖς βασιλεῦσι φυλασσόμεν[ω]ν. λέγε[ται] ὃ, καὶ' ἐκεῖνον τ καιρὸν οἰκοδομουμένων ἅ ναῶν, τοὺς μὲν ἡμέρας ἐχ' ὕειν, ὑν δὲ τ νυκτὶ γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους, ὡς μὴ [v] κωλῦσαι τὸ ἔργον. ἢ τοῦτον τ λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν. ὅσ' ἔστιν ἄπιστον, εἰ ὑ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι δοι τὰς ἐμφανείας τοῦ Θεοῦ. τὰ μὲν ὃν φὲι τ ναὸν ἐξωκοδομήθη τοῦτον τ τρόπον.

Τέλ[ος] τοῦ βιβλίου πεντεκαιδεκάτου.

το προδιδομένου Lugd. Bat.

y Τοίχου,] Ita visum est rescribere, quod in *libris* omnibus sit τοίχου, præter *Gall.* qui habet τοίχους. HUDS. Recte, & ita expresse *Lugd. Bat.* HAV.

z Απισόταξε] Απισια *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Εἰδόσι] Lege *ἰδοῦσι*. COCC.

b Μὲν ὁ πρῶτ[ος] περίβολ[ος] ἦν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἦ in *cæteris.*

c Περιεῖχε] *L. B.* εἶχεν.

d Κωλύων εἰσιέναι] Legi etiam potest *κωλύοι*, ut referatur ad ἐκεῖνον.

e Τετράχους] *L. B.* τρισοίχους, & in *Marg.* τριπλοῦχους.

f Παρῆμεν ἀγνοὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat. Hen.* & *Vet. Interpr.* παρῆσαν in *Editis.*

g Ενδότερον] *L. B.* ἐνδοτέρω.

h Τοῦτον —— παρῆλθεν.] Horum atrium nullo modo Rex intravit &c. *Rufin.* SPANH.

i Εἰς ἰδίαν.] Locus hic de mendo suspectus, adeo ut forsan legendum τούτων εἰς ἰδίτερον ὁ βασ. vel τούτων εἰς ἰδίτερον τ δύο ὁ βασ. nisi βωμὸς in τ τρίων numerum veniat, aut aliquid excederit textui de *Sancto Sanctorum.*

k Ἔργοις] Ita *Busb. Hen. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut & mox ἔξω. ἱερεῦσι & ἴσω perperam in *Editis Aliisque.*

l Ταῦτα ᾠκοδόμησε ἔτεσιν ὀκτώ.] Ex ὃ ἀκρῶ δεδόμηθ' ἔτεσι· *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

m Ναῦ] Notandum hîc τ ναὸν & τὸ ἱερὸν distingui, ut illa voce *ædes ipsa* sive *templum proprie dictum*, hac vero exteriora ædificia & structuræ designentur. Verum hæc distinctio non perpetuo observatur.

n Ενιαυτῷ] Etsi ista totidem annis ædificasse dicatur Herodes, non tamen nisi Agrippæ junioris temporibus, sexaginta circiter post Christum natum annis, absolutum esse totum templi ædificium, testatur *Jos.* l. 20. c. 8. Videsis *Casaub* c. *Baron.* in *Exerc.* XIII. n. 22. & *L. Cappellum* in *Spicileg.* in *Joannem*, c. 1. v. 20. p 60. & *Usserium* ad *A. M.* 3987.

o Τὸ προθυμίας] Ita lego cum *Cod. Hen.* τῇ προθυμίᾳ in *Editis Aliisque.*

p Ανάκλισιν.] Ανακλίζειν Græcis urbem restaurare, ut apud Dion. Chrysost. Orat. 11. p. 36. SPANH.

q Βόας,] *L. B.* βῦς.

r Προθεσμίᾳ] Hæc Encænia ab Herode semel sunt peracta, ob renovatum à se templum; itaque diversa sunt ab Encæniorum festo (de quo *Joan.* c. 10. v. 22.) quæ quotannis celebrata erant ob repurgatum à Juda Maccabæo templum.

s Εώρταζεν,] Εόρτασεν *Vat.* ἑόρταζεν *Gen.* ἑώρταζον emendavit *Cocceius.*

t Κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ,] Simillimum fuit institutum Tyrannorum Siciliæ, qui in urbe Syracusis tales etiam subterraneas exstruxerunt cryptas; in ea parte quæ *Acradina* appellabatur; cujus mirandæ adhuc supersunt reliquiæ, laudatæ à *Jo. Bonanno*, in *Syracusis Antiquis* pag. ed. Italæ 79. nostræ vero Latinæ pag. 57. atque singulari cum cura descriptæ atque depictæ à *Vincentio Mirabella*, in *Syracusis suis Antiquis* pag. ed. Italæ 78. nostræ vero Latinæ 98. Sunt autem hi libri inserti in Thesauro Antiq. Siciliæ. HAV.

u Κωλύσαι τὸ ἔργον.] *L. B.* uno verbo κωλυσιεργῆσ.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOSEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. ΟΝ τρόπον Αλέξανδρος καὶ Αριστόβουλος ὑπὸ Ρώμης ἀπέστειλαν πρὸς τὸν πατέρα· καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας, οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, τοὺς κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐχρῶντο.

1. *Quomodo Alexander & Aristobulus Roma redierunt ad patrem: utque Salome & Pheroras, Regis fratres, eos calumniantur.*

β'. Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης πρὸς Αγρίππαν ἐξέπεμψεν εἰς Μιτυλήνην, κἀκεῖθεν αὐτὸν ἔπεισεν εἰς Ιουδαίαν παραγενέσθαι.

2. *Quomodo Herodes, cum Alexandro & Aristobulo uxores locasset, ad Agrippam in Mitylenen navigavit, eique persuasit ut inde in Judæam veniret.*

γ'. [a] Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ὡς Ηρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπεμψεν πρὸς Αγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.

3. *Agrippæ in Ioniam profectio. & quomodo Herodes denuo ad Agrippam navigavit in Bosporum.*

δ'. Εντυξις τῶν κατ' Ιωνίαν Ιουδαίων Αγρίππᾳ, παρόντος Ηρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας.

4. *Judæorum in Ionia supplicatio ad Agrippam, præsente Herode, de iis quorum Græcos accusabant.*

ε'. Ως Αγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ηρώδης δὲ εἰς Ιουδαίαν ἀπέστρεψεν.

5. *Quomodo Agrippa suas illis leges confirmavit, & Herodes Judæam repetiit.*

ς'. [b] Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν φόρων ὧν παρελήλυθότος ἔτους.

6. *Quomodo Herodes excepit Hierosolymitanos, & quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit.*

ζ'. Ως ἐστασιάθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν Ηρώδου, [c] προτιμῶντι μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τοῦτο περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν.

7. *Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.*

η'. Ως Αντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τοὺς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης ἀγαγὼν ἐπὶ Καίσαρα, αὐτῶν κατηγόρησεν.

8. *Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat.*

θ'. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

9. *Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.*

ι' Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς Ηρώδης ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει.

10. *Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Cæsaream ædificatam celebravit.*

ια'. Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

11. *Judæorum Cyrenensium & Asianorum legatio ad Cæsarem de iis quorum Græcos accusabant: & exemplaria literarum quas Cæsar & Agrippa pro ipsis ad civitates scripserunt.*

ιβ'. Ως ἀπορῶν χρημάτων Ηρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαυΐδου τάφον, καὶ δείματος αὐτὸν παραλαβόντος, μνημεῖον ἔσησεν ἐπὶ τῷ τάφῳ.

12. *Quomodo Herodes pecunia egens descendit in sepulchrum Davidis, & terroribus perturbatus in ostio sepulchri monumentum exstruxit.*

ιγ'. Ως Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Αλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν, [d] δηθέντα ὑπ' αὐτοῦ πρότερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ηρώδης δὲ εἰς Ρώμην ἀνῆλθεν.

13. *Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum à patre in vincula conjectum ei reconciliat: utque Archelaus in Cappadociam, & Herodes Romam profectus est.*

ιδ'. Αποστασις τῆς Ηρώδου βασιλείας τῶν Τραχωνα οἰκούντων, καὶ προσθήκη ἀπὸ τῶν στρατηγῶν [e] τῆς χώρας.

14. *Trachonitæ deficiunt ab Herodis regno, atque à regionis præfectis iterum ei adjiciuntur.*

ιε'. Ως Ηρώδης τοὺς εἰς τὴν Αραβίαν ἀπὸ φυγόντας τῶν ὑποστάντων ἐζήτει, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς, ἐπιτρέποντος Σατορνίνου τοῦ ἡγεμόνος.

15. *Quomodo defectores, qui se in Arabiam receperant, deposcebat Herodes; cumque iis potiri nequisset, exercitum in eos duxit permissu Saturnini ducis Cæsareani.*

ις'. Ως κατηγόρησε Σύλλαιος ὁ Αραψ ἐπὶ Καίσαρος,

16. *Quomodo Syllæus Arabs Herodem apud Cæsarem ac-*

[a] Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν,] Illa Ἔφοδος Ἀγρίππα εἰς Ἰωνίαν, καὶ supplevimus ex *MSS.*

[b] Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης,] Ita in *MSS.* antea in *Editis* hoc modo, ὑπέστρεψεν, καὶ τὸ τέταρτον &c.

[c] Προτιμῶντι μὲν Αντίπατρον] Sic *Vat.* προτιμῶν in *Editis Aliisque.*

[d] Δηθέντα ὑπ' αὐτοῦ] Eo modo *Vat.* διηθέντα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὡς in *reliquis.*

[e] Τῆς χώρας.] Illa τῆς χώρας adjecimus è *Cod. Vat.*

f Καὶ

accusavit de impressione in Arabiam facta; utque Cæsare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.

17. *Euryclis ad Herodem calumniæ adversus ipsius filios, & quomodo eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit.*

18. *Quomodo Herodes Cæsaris permissu, Beryti in judicum assessu filios accusavit. Mors juvenum & corporum eorum sepultura in Alexandrio.*

ὑπὲρ τ ἐμβολῆς τ εἰς τὴν Ἀραβίαν, τῦ Ἡρώδε· καὶ ὡς λέγε Νικολάε ἀπελύσατο τὰς αἰτίας Ἡρώδης, ὀργιζομένε Καίσαρος.

ιζ. Διαβολαὶ Εὐρυκλέες κ τ παίδων πρὸς Ἡρώδην· [f] καὶ ὡς ἔδησεν αὐτὲς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.

ιη. Ὡς, Καίσαρος ἐξεσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ ἐπὶ τῦ συνεδρίε κατηγόρησε τ παίδων Ἡρώδης. [g] Θάνατος τ νεανίσκων, καὶ ταφὴ τ σωμάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

[f] Καὶ ἔδησεν αὐτὲς ὁ πατὴρ,] Quæ sequuntur usque ad Ὡς Καίσαρος accepta debemus *MSS.*
[g] Θάνατος τ νεανίσκων.] Καὶ ὡς θανόντες ἐτάφησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ *Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιϚ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUSSEXTUS.

Continet hic liber tempus annorum XII.

CAP. I.

Herodis lex de furibus. Alexandrum & Aristobulum Roma reversos Salome & Pheroras calumniantur: iis tamen uxores dat Herodes.

Herodis lex de furibus.

CUM in reipublicæ administratione operam dedisset rex ut privatas omnes injurias, quæ tam in urbe quam in agris graſſarentur, coerceret, *inter cætera* legem tulit, prioribus plane dissimilem, quam & ipse sanciit, *scilicet* ut extra regni terminos fures venditi educerentur. quæ res non solum facinorosis gravis erat, sed & ad mores patrios dissolvendos plurimum conferebat. nam servitutem servire apud exteros & diversam vivendi rationem habentes, & necessitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, magis religioni in injuriam cedebat, quam scelere deprehensis in supplicium, dum in priscis legibus de hujusmodi pœna cautum fuisset. Illæ enim jubebant furem quadruplo mulctari, aut si solvendo non esset vendi, sed non alienigenis, neque ut perpetuo serviat. oportebat enim ut post annos sex

Furti pœna juxta Moysis legem, Exod. 22.

ΚΕΦ. α'.

Ἡρώδε νόμος περὶ κλεπτῶν. Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον ὑπὸ Ῥώμης ἐπανορθώσας Ἀλκιβιάδου Σαλώμη καὶ Φερώρας· αὐτοῖς μέντοι Ἡρώδης γυναῖκας δίδωσιν.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τ [b] ὅλων πραγμάτων ἐπανδρικῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναιρῶν, τῶν περὶ τὴν πόλιν ἢ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, τίθησι νόμον ἐξὸν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐκύρωσε, τὲς [c] πτχωρύχες [d] ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας. ὅπερ ἦν ὅτε εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορίκων, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν [e] ὠφέλιμον τῶν [f] πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν δίαιταν τῦ ζῆν, δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προσέταττον [g] ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἐν κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τ τοιαύτης πιμωρίας. [h] ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι [i] τετραπλάσιον καταβαλεῖν τ κλέπτην, ὃν ἔχοντα ἢ πιπράσκεσθαι μὲν, [k] ἀλλ' ὕπηρ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' ὡςε διωκεῖν τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδοξε γὰρ

[a] ιϚ'.] In hoc numero consentiunt *Codices* fere omnes, tam *Græci* quam *Latini*. adeo ut ista de re ne minima quidem occurrat difficultas.
[b] Ὅλων πραγμάτων] Vox ὅλων deëst *Busb.*
[c] Πτχωρύχες ——— ζῆν,] Ita in *libris omnibus*. Alibi (prout & emendavit *Coccejus*) semper (quod sciam) in aliis auctoribus, τοιχωρύχας. Apud *Zonaram*, τὲς τοιχωρύχας ἐπ' ἐξαγωγῇ τ χώρας πιπράσκεσθαι. HUDS. Idem *Zonaras* p. 244. A. SPANH.
[d] Ἀποδιδόμενος] Ἀποδιδόμενον *Busb.* Hunc locum, ut innumera alia non percepit *Vos. Interpr.* ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας *vendi*, est *peregre venum ire, & sub ea lege, ne in patria moretur, exportandum venire.* Phrasi hac utitur *Dio*, l. 54. ut ostendit *Cujac.* ad *Paratitl. Cod.* l. 4. t. 55.
[e] Πρὸς ἐχον] Πρὸς ἔχειν *Busb.* & *Vat.*
[f] Πατρίων] Lege πατρίων. COCC.
[g] Ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν] Mallem hoc ordine, ἐκεῖνοι ἐξ ἀνάγκης ποιεῖν.
[h] Ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι] Vide *Antiquitatum* lib. IV. c. 27.
[i] Τετραπλάσιον καταβαλεῖν] Τετραπλᾶ καταβαλεῖν *Busb. Gall.* & *Vat.* τετραπλᾶν *Zonar.*
[k] Ἀλλ' ὕπηρ τοῖς ἀλλοφύλοις.] Ἀλλ' ὁ φὴς ἀλλοφύλους, φὴς δέ γε ὁμοεθνεῖς, ἵνα μήτε τ θρησκείας ἁπίπτοιεν, μήτε πᾶς ὅλον τ βίον δουλεύοιεν, ἀλλὰ τυγχάνοιεν μὲν ἐλευθέρων ἀφίσεως. *Zonar.*

[i] Τὸν

γὰρ ἀφεῖναι μὴ ἐξαιτίαν. [l] τόδε, ὥσπερ ὠφέλησε τότε χαλεπῶν & παρόνομον ἡδέως τῶν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἑβδόμῃ μέρος, ὡς βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτῷ, καὶ ὡς τὰ κοινὰ τῶν ἐγχωμένων ὀλιγώρως, ἡγεῖσθαι τὸν τιμωρίαν γενομένου. παῦται μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα [m] λοιπῶν τρόπων γινόμενα, μέρος τῶν Ἀρχελαϊκῶν, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τὸν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιοῦντο, Καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ ἰδεῖσθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβοντας. Καῖσαρ δὲ τά τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν [n] ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη τελῳηνίας ἐν τοῖς μαθήμασιν, [o] ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὸν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκεν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀγαθὴ ἐφεῖτο πᾶσι τοῦ μείζονος ἐπιμέλεια τῶν ὄχλων λαῶν, καὶ εὐεσπόλοι πᾶσιν ἐγεγόνεσαν, τῷ τε μεγέθει τῆς οἰκίας αὐτοὺς [p] τύχης κεκτημένοι, καὶ βασιλικῆς καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδεόντες. ὑπεφθόνουν τε εὐθὺς ἐδόκουν, Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς Μαριάμμου τῆς Ἀριστοβούλου κατηγωνισμένοις. [q] ἔτω γὰρ ὤοντο [r] δυνασθόντων αὐτῶν δίκην δώσειν τῆς μητρὸς τῆς ἐκείνων ἀδικηθείσης. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὑπόνοιαν τοῦ δεῖν εἰς τὸν καθ' ἑκείνων Ἀριστόβουλον μεταφέρον, λογοποιοῦντες ὡς καθ' ἡδονὰς σωθῆναι τῷ πατρὶ, Ἀριστόβουλος τῆς μητρὸς ἥδιον, ὡς μηδὲν ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὅτι ταὐτὸν σωθῆναι τῷ τὴν μητέρα φονεῖ. ταῦτα γὰρ [s] ἀπὸ τῆς ἀληθείας ὅτι τὸ πιθανὸν τῆς αἰτίας φέροντες, κακοῦν ἐδύναντο, καὶ τῆς εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ὧδε γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀγλυκῶς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος [ss] ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους· [t] ἐξ ὧν πρὸς Ἡρῴδην ἀναφερομένων ὑποκαλεσκάζετο μῖσος, ἐπὶ αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον. ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας καὶ Ἀριστοβούλου μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τοῦ γεγυμνηκέναι φιλοτεχνίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μεταδιδοὺς, καὶ γυναῖκας [v] ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν, Ἀριστοβούλῳ μὲν τῶν Σαλώμης [x] θυγατέρα Βερενίκην, Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Ἀρχελάου τοῦ [y] Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

manumitteretur. Hoc ipsum, sicuti tunc æstimatum erat in animadversione pœnaque durum & iniquum, *ita* cum arrogantia conjunctum videbatur, quasi non regio sed tyrannico more, nulla ratione habita Judæorum reipublicæ, pœnam constituere in animum induxisset. Atque ista quidem, eo modo quo consueverat facta, in parte erant criminationum odiique in ipsum *popularis*.

2. Per id autem tempus profectus est in Italiam, quod desiderarit & cum Cæsare colloqui, & filios suos, qui *tum* Romæ agebant, videre. Eumque Cæsar tum alias comiter excepit, tum filios ei, ut jam in disciplinis perfectos, reddidit domum reducendos. Ubi ab Italia revertebantur, magnum erat populi erga juvenes studium, & conspicui fiebant omnibus, tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod illis non deerat regiæ formæ dignitas: statimque invisi esse cœperunt & Salomæ regis sorori, & iis qui calumniis suis Mariamnen confecerant. ita enim fore putabant, ut, si illi rerum potirentur, ipsi pœnas luerent ob illatam matri eorum injuriam. Itaque hanc ipsam metus causam adhibebant, ut calumnias illis struerent, dictitantes, eos patris consuetudine non delectari, propter necem matris, ut qui religioni sibi ducerent cum illius interfectore degere. Ita enim à rei veritate ad rationem verisimilem progredientes lædendi potestatem habuerunt, patrique eripiendi suam erga filios benevolentiam. neque enim illi quidquam palam dicebant, sed in vulgus hujusmodi rumores spargebant: quibus Herodi relatis, subinde oriebatur odium, quod postea natura ipsa vincere non potuit. Eo tamen tempore rex, cum adhuc ei maneret amor genitoris in liberos, omni suspicione & criminatione potentior, & eis honorem habuit, quem debuit, & adultis uxores dedit, Aristobulo Berenicen Salomæ filiam, Alexandro vero Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam.

Herodis in Italiam profectio.

Herodis filios Roma reversos calumniantur Salome & Pheroras.

II.

Herodes filiis suis uxores locat.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης δὶς ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν· καὶ ὡς τὴν κατ' Ἰωνίαν Ἰουδαίων τοὺς Ἕλληνας ἐπιτιμασαμένων, Ἀγρίππας Ἰουδαίοις τοὺς νόμους ἐβεβαίωσεν.

CAP II.

Quomodo Herodes semel & iterum ad Agrippam navigavit: utque Agrippa, accusatione à Judæis in Ionia contra Græcos instituta, Judæis leges suas confirmavit.

Ταῦτα διοικήσας, ἐπειδὴ Μάρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιχειρεῖ πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἴς τε τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει ἀφ' ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἴξας λιπαρῶς ἐγκειμένῳ, [z] ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἡρῴδης δ' ἤδεν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε τῇ νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ [a] μὴ τῇ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύσθαι, πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἀφίστης καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Καισαρείᾳ περὶ τὰ λιμένα τὰ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένων, κἂν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, [b] τό, τε Α-

Herodes ad Agrippam navigat.

HIS factis, cum Marcum Agrippam iterum ab Italia in Asiam navigasse intellexisset, eum propere adiit, obsecravitque ut in regnum suum veniret, & iis quibus affici oportebat apud hospitem & amicum uteretur. Et ille quidem, cum instaret urgeretque *Herodes*, annuit, & in Judæam profectus est. atque Herodes nihil, quod ei placeret, omisit, & in oppidis recens conditis eum excipiens, dumque ædificia ostenderet, ipsi ejusque amicis omne genus deliciarum & magnificentiæ apparatum exhibens, & apud Sebasten, & Cæsaream in portu à se exstructo, & in propugnaculis itidem à se multis sumptibus excitatis, Alexandrio

Agrippa in Judæam venit.

Agrippa magnificè excipitur ab Herode.

---

l Τόδε, ὥσπερ ὠφέλησε] Ita rescripsi. in *libris* τὸ δ' ὥσπερ. Si quis malit, τόδ', ὥσπερ ὠφέλησε, per me licet.

m Λοιπῶν τρόπων γινόμενα,] Sic *Busb.* & *Vat.* κοινῶν τρόπων in *cæteris*.

n Ἐδέξατο,] Ἐξεδέξατο *Vat.*

o Ἀπέδωκεν ἄγειν] Ἀποδίδωκεν *Vat.*

p Τύχης κεκτημένοι,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* Ψυχῆς in *cæteris*. ut vertendum sit, *& quod animi magnitudinem præ se ferebant.*

q Οὕτω —— δώσειν] Forte ὅπως. HUDS. in *Add.* Dum putarent, si prævalerent, ultionem exigerent de his, quæ in matrem suam commissa videbantur. *Rufinus.* Unde pro ὅτω γ. legisse videtur, ὡς γὰρ οὐκ ἀνεῖτο δυνασθεῖσι, εἰ &c. SPANH.

r Δυνασθόντων αὐτῶν εἴκλω δώσειν] Iterum cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* adsentiente *Epiphanio*, qui vertit, *dum putarent, quod si prævalerent, ultionem exigerent de his quæ in matrem suam commissa videbantur.* δυνασθεῖσι, εἰ μὴ δίκλω in *Editis Aliisque.*

s Ἀπὸ —— φέροντες,] Ita plane cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* in *Editis Aliisque*, ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀλλὰς αἰτίας φέροντες &c.

ss Ἐσκόρπιζον] Conf. lib VI. c. 6. §. 3. SPANH.

t Ἐξ ὧν πρὸς Ἡρῴδην ἀναφερομένων] Ἐξ ἃ *Busb. Hen.* & *Vat.*

v Ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν,] Ἐν ἡλικίᾳ *Vat.*

x Θυγατέρα Βερενίκην] De Berenice Matre Agrippæ. infr. lib. 18. c 7. §. 1. SPANH.

y Καππαδόκων] Ita *Vat. Busb.* & *Zonar.* Καππαδοκῶν in *Editis Aliisque.*

z Ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.] Vide *Philonem Judæum* in Legatione ad Cajum, p. 1033.

a Μὴ —— ἐπιδεικνύσθαι,] Sic lego cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αὐτῶν ἐπιδεικνύς in *cæteris*.

b Τό, τε Ἀλεξάνδρειον] Perplexa est constructio, qualis Atticis familiaris est, ut ostendit *H. Steph.* in *Append. ad Dial. Gr.* p. 125. &c.

drio *scilicet* & Herodio & Hyrcania. Quin & in urbem Hierosolymitarum eum duxit, ubi ei populus obviam festo vestitu prodiit, faustisque acclamationibus eum excepit. Agrippa autem Deo centum boves immolavit, & populo convivium præbuit, nemini rerum lautissimarum copia cedens. Is vero, cum ad semet oblectandum etiam plures adhuc dies mansisset, propter anni tempus festinabat: sibi enim, necesse habenti Ioniam repetere, hyeme appetente navigare haud adeo tutum esse arbitrabatur.

Convivium lautissimum populo dat.

III. *Herodes Agrippam denuo adit.*

2. Atque ille quidem oram solvit, Herode ei, cjusque comitum clarissimis, multa largito. Rex vero, cum in sua ditione hyemem exegisset, ineunte vere eum iterum convenire properavit, sciens eum in Bosporum expeditionem parasse: Rhodumque & Coon navigando prætervectus prope ad Lesbum appulit, ratus se eo loco offensurum esse Agrippam. Sed à vento aquilonari correptus prohibetur navibus portum tenere. Ille vero *hac de causa* aliquot diebus apud Chium morabatur; *ubi* & multos, ipsum *salutatum* adeuntes benigne excipiens, regiis prosequitur muneribus: cumque urbis portam prolapsam animadvertisset, (quam, bello Mithridatico dejectam, haud facile erat illis, quemadmodum in cæteris fecerant, propter ejus magnitudinem & pulchritudinem instaurare) tantum pecuniarum eis contulit quantum satis superque esse posset ad structuram absolvendam, hortatus ut non cessarent, idque ocius facerent, ut suum urbi ornamentum restituerent. Ille vero, cum ventus leniter flaret, primum Mitylenen, deinde Byzantium delatus, ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit contentione eum sequutus est. Cumque apud Sinopen in Ponto eum invenisset, ex insperato quidem visus est cum classe appellere, se tamen gratum præstitit, multumque inter se amicissime consalutabant, quippe quod Agrippa exstimasset se maximum ejus erga ipsum benevolentiæ & amoris testimonium accepisse, cum rex tantum mari cursum confecisset, & illius rebus opportune interfuisset, quibus, regno utpote relicto rerumque suarum administratione, nihil prius & antiquius habuit. In universis itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus gerendis socius & adjutor, & in singulis consiliarius & autor. ei etiam cum animum remitteret gratus & acceptus, solusque omnium particeps, difficilium quidem propter benevolentiam, jucundorum vero honoris ergo. Quamprimum autem ab illis confecta erant negotia Pontica, quorum causa Agrippa illuc missus fuerat, minime placuit navibus uti ad revertendum, sed Paphlagoniam & Cappadociam pertranseuntes, ac deinde itinere pedestri in Phrygiam majorem profecti Ephesum pervenerunt, unde in Samum navibus trajecerunt. Et quidem multa per singulas civitates, Herodis in gratiam, data erant ab *Agrippa* beneficia, prout supplicantibus opus erat. Quin & *Herodes* ipse nihil prætermisit, quod, pecuniam largiendo & amice *omnes* recipiendo, præstare potuit, sumptibus etiam de suo erogatis; quotiesque desideraretur aliquid intercessit apud Agrippam, effecitque ut voti compotes fierent quicunque opem rogabant. Cum autem & ille esset *natura* benignus, animique magnifici ad largiendum

Apud Sinopen comiter exceptus ab Agrippa.

Magna apud Agrippam est in gratia.

Agrippa, Herode intercessore, multa multis condonat.

---

c Ηρώδιον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

d Εὐφημίας.] *L. B.* ἐυφημία.

e Εἰσία ᾗ τ δῆμον,] Εσιᾳ *Busb. & Hen.*

f Πλήθϕ λιπόμβρ.] Πλήθϕ λιποβρίοι *Vat.* πλήθους λειπόμβρ *Busb.* πλήθϕ λειπόμβρ *Lugd. Bat.*

g Καὶ σωὶ αὐτῷ τὰς ἐπιστημοσύνας.] Καὶ τ σωὶ αὐτῷ *Busb.*

h Τὸν εἰς Βόσπορον] Videsis *Dionem*, l. 54. p. 538.

i Δωρεαῖς] Hæc & sequentia, usque verbum ἅπασι quod initio §. 4. occurrit, desunt in *L. B.*

k Μιτυλλίνην] Conf. supr. lib. 15. c. 10. §. 2. SPANH.

λεξάνδρειον καὶ [c] Ηρώδιον καὶ τὴν Τρκανίαν. ἦλθε δ καὶ εἰς τὴν πόλιν τ Ιεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντός τε ξ δήμου πάντος ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένου τ ἄνδρα σὺν [d] εὐφημίαις. Ἀγρίππας δ τῷ Θεῷ μὲν ἐκαλόμβησεν κατήυσεν, [e] εἰσία δ τ δῆμον, ἡδονὸς τ μεγίστων [f] πλήθ λιπόμενος. αὐτὸς δ, ὅσον ἐπὶ τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείστας ἐπιμείνας ἡμέρας, ἀφ' τ καιρὸν ἠπείγετο· τ γὰρ πλοῦν, ἐπιβαίνοντος ξ χμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ιωνίαν.

Apud Sinopen comiter exceptus ab Agrippa.

Magna apud Agrippam est in gratia.

Agrippa, Herode intercessore, multa multis condonat.

β'. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλη, πολλαῖς αὐτῶν δωρεαῖς τιμήσας Ηρώδην, [g] καὶ σὺν αὐτῷ τὰς ἐπιμοτάτας. ὁ δ βασιλεὺς, χάμασις ἐν τοῖς οἰκείοις, ἐαρος ἠπείγετο σωτυχεῖν αὐτῷ [h] τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον· καὶ πλεύσας ἀφὶ Ρόδον, καὶ Κῶ παρασχὼν περὶ Λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τ Αγρίππαν. ἐκεῖ δ αὐτὸν ἐπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον, εἴργον τὴν ἀναγωγὴν τ νεῶν. ὁ δ' ἐπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ· καὶ πολλὰς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς [i] δωρεαῖς. αὐτῆς δ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπληωκυῖαν σπάνει· λιῶ, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα ἀφὶ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναζῆναι ῥᾴδιον λιῶ· χρήματα δὲ ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιπλεῖν ἐδώκατο πρὸς τὴν συντέλειαν ξ κατασκευάσματος, ἐπετήδευε μὴ περιορᾶν, ἀλλὰ ῥᾳδίον ἐγίνετο, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει τ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δ, λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς [k] Μιτυλήνην κἀκεῖθεν εἰς Βυζάντιον παρεκομισθεὶς, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ Κυανέων ἤδη πεπλωκέναι τὸν Αγρίππαν, μετέπεμψεν ὡς ἑαυτόν. καὶ περὶ Σινώπην [l] τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶν προσαγλέων, ἀσμένως δ ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσεις [m] ἦσαν, ὥστε ξ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν [n] Αγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ [o] ἀπολειφθέντος δ τῆς ἐκείνου χρείας, λιῶ μετὰ τοῦ καταλιπεῖν ἐχθρὸν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προυργιαιτέραν ἔθετο. πᾶν γοῦν λιῶ αὐτῷ κατὰ τὴν στρατιὰν Ηρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ πᾶσι ἀνέστιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν ἀφὶ τὴν εὔνοιαν, ἡδέων δὲ ἀφὶ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατέργασε καὶ τὰ περὶ τ Πόντον, ὧν ἕνεκεν Αγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀναστροφὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ [p] ἀφαμειψάμενοι τὴν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ἐπὶ τ μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς Εφεσον ἀφίκοντο, [q] πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διέπλευσαν εἰς Σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυχανόντων ἐγίνοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα ἀφὶ χρημάτων λιῶ ἢ δεξιώσεως ὑπερέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος· καὶ τῶν παρ' Αγρίππα [r] πινῶν ἐπιζητουμένων μεσίτης λιῶ, καὶ διεπράττετο μηδενὸς αὐτυχῆσαι τὰς δεομένους. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχου πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα, τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλιμα ὄντα, μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπη, πλεῖστον ἡ τοῦ Βα-

---

l Τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν,] Τὴν ἐν Πόντῳ *Vat.*

m Ἦσαν,] Ἦσαν περὶ αὐτὸν *Busb.*

n Αγρίππα,] Αγρίππαν *Hen.* à prima manu. Αγρίππᾳ *Vat.*

o Απολειφθέντος] Ita ex *Gall.* (adstipulante *Cocceio*) οὐκ ἀπολειφθέντος in *ceteris.*

p Διαμειψάμενοι] Mallem ἀναμειψάμενοι.

q Πάλιν ᾗ ἐξ Εφέσου] Ita *Vat.* πάλιν ᾗ ἐξ Εφίσου ἀπαλάσαντες εἰν Σάμον in *Editis Aliisque.*

r Τινῶν ἐπιζητουμένων] Τινὶ *Gall.*

βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, πρὸς ἐπίτασιν ἐκ τοῦ εὐεργετεῖν ἕτοιμος ὢν καὶ ἄνευ προφάσεως.

γ'. Τότε δὴ περὶ τὴν Ἰωνίαν αὐτῶν ὄντων πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ᾤκει, προσῆλθε, καιρὸν καὶ παρρησίας ἐπειλημμένοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν [c] εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμφθέντων ἀφαιροῦντο, γραπτῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ, Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. τοιαῦτα κατεβόων, [v] παρῆν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν [x] δικαιολογουμένων· Νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. ἔφη δὴ Ἀγρίππα Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους πεποιημένος, κατάρχειν ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων [y] ἔλεξεν.

δ'. "Ἅπασι μὲν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ "γεγενημένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπῃ τοὺς ἀφελέσ- "τας τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους· τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχά- "νουσι καὶ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον [z] ὑμῶν "οἷς ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαι- "ρεῖσθαι δι' ὑμῶν [a] αἰτοῦνται τῶν δεδωκότων, καὶ ταῦ- "τα εἰληφότες μὲν αὐτὰς παρὰ τούτων, οἷς μόνοις δι- "δόναι δυνάμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἀδένος κρείτ- "τονος, ἀλλ' ὡς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς [b] δεχομένοις ὁμοίως "[c] ὑμῶν ἴσασιν. καί τοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔ- "παινός ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐ- "τοὺς ἀξίους· εἶτα μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ τοῦτα βε- "βαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἵ γε μοὶ ἐμποδὼν ὄντες "καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς "[d] ἄμφω ἀδικοῦσι, τούς τε εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν "ἀγαθοὺς οἷς [e] οἱ κρείττους ἐμαρτύρησαν, ἐν τῷ καὶ "τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας, εἰ τὰς χά- "ριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. [f] εἰ δέ τις "αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων ἕτερον ἑλέσθαι ἂν ἀφαιρε- "θῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς τροπὰς, τὰς "θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προστάγ- "σι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται πα- "θεῖν, ἢ καταλύσαι τι τῶν πατρίων. καὶ γοῦν τοὺς "πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ τοῦτα αἱροῦνται, φυλαττό- "μενοι [g] μὴ προσβαίνειν αὐτά· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, "ἣν νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, "τούτου μετεῖναι, τῷ ἐξεῖναι κατὰ χώραν ἑκάστοις "τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τοῦτο μὲν οὖν "οὐκ ἂν αὐτοὶ [h] παθεῖν ἑλόμενοι βιάζοιντο δρᾶν κατ' "ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴ τε τῶν οἰ- "κείων εἰς θεοὺς [i] ὁσίων ἀμελοῖεν, εἴ τε τὰ οἰκεῖα πι-

dum quicquid petentibus prodeſſet, modo alios non læderet, non leve momentum erat & in rege, ad incitandum Agrippam vel ſponte currentem ad beneficentiam. Nam Ilienſibus, cum eis iraſceretur, illum reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſolvit, & à tributis *eos* liberavit; itemque aliis, quacunque in re ſingulis opus eſſet, *libenter* adfuit.

3. Tunc vero, cum in Ioniam veniſſent, magna Judæorum multitudo (qui urbes illas incolebant) ad Agrippam, occaſione fiduciaque ſumpta, ſe contulerunt: & apud eum de injuriis, quæ ſibi fierent, expoſtulabant, ut qui ſuis uti legibus prohibeantur, & ſacris *diebus* in jus vocentur magiſtratuum iniquitate, & pecuniis ſpolientur quas Hieroſolyma *ad templum* mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam & publica munera, & in ea ſacras pecunias inſumere, quibus ſemper ſoluti erant, cum eis Romani ſecundum patrias leges vivere permiſiſſent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam, ut illorum rationes audire vellet: allegavitque quendam ſuum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum cauſam ageret. Cumque aſſeſſores ſibi advocaſſet Agrippa, Romanorum primos & qui aderant reges & principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggreſſus eſt. IV. *Ionici Judæi de Græcis apud Agrippam expoſtulant.*

4. "Equidem omnes, Agrippa potentiſſime, *Nicolai Damaſceni contio.*
"qui in anguſtiis ſunt, neceſſe habent ad eos con-
"fugere, qui malis ipſos levare poſſunt: hi vero,
"qui nunc ſupplices adſunt, etiam fiducia freti *ac-*
"*cedunt*. Cum enim vos jam ante habuerint quales
"*ut eſſetis* multis votis expetiverunt, ne beneficia
"illis *veſtra* cripiantur per vos poſtulant qui ea de-
"diſtis: præſertim cum ea quidem ab iſtis accepe-
"rint, quibus unica erat dandi poteſtas; eiſdem
"vero privati ſint, non à ſuperioribus, ſed ab illis,
"quos ſciunt æque ac ipſos veſtro imperio ſubje-
"ctos eſſe. quanquam ſi magna aſſequuti fuerint,
"id ipſis in laude ponendum, quod tantis ſeſe di-
"gnos præſtiterint; ſin parva, turpe erit, quod ea
"confirmare nolint ii ipſi qui dederint. Minime
"enim dubium eſt quin iſti, qui Judæos impediunt
"& modis indignis tractant, utrisque injuriæ ſint;
"eis qui *beneficia* acceperint, ſi bonos eſſe non exi-
"ſtiment, quibus viri optimi, tam præclare de il-
"lis merendo, teſtimonium tribuerunt; & illis
"etiam *injuriæ ſint* qui ea dederint, ſi gratiam illo-
"rum irritam fieri poſtulant. Si quis autem eos
"interroget, utrum horum malint ſibi eripi, vi-
"tam, an patrios ritus, pompas, ſacrificia & feſta,
"quæ Diis ſuis *in honorem* adhibentur; probe novi
"quod omnia potius perpetienda eſſe ducent, quam
"ut aliquid ex inſtitutis patriis imminui ſinant.
"Quin & multi propter iſta bella movent, ſum-
"mopere cavent ne quis ea tranſgrediatur: atque
"felicitatem, qua nunc univerſum hominum ge-
"nus per vos fruitur, eo ipſo metimur, quod per
"provincias ſingulis liceat ſua ſolennia obſervare,
"moreque ſuo vivere. Et hoc quidem, quod illi
"ipſi ægre ferrent, contra alios facere vi conantur;
"quaſi non æque nefarie agant, ſive ſuam in deos
"pietatem negligant, ſive aliis contra jus faſque ſa-

---

[s] Ἰλιεῦσι μὲν] Vide Excerpta ex *Nicolao Damaſceno* edita per *Valeſium*, p. 418.

[t] Εὐθυνόντων] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐθνῶν in *ceteris*.

[v] Παρῆν δὲ καὶ] Ita *Hen.* προσῆν δὲ καὶ *Busb.* παρεστήσατο *Busb.* παρεστήσατο in *Editis Aliiſque*.

[x] Δικαιολογουμένων·] Sic *MSS.* διαλεγομένων in *Editis*.

[y] Ἔλεξεν.] Ἔλεγεν *Busb.*

[z] Ὑμῶν οἷς] Ita cum *Cod. Vat.* ὑμῶν deeſt in *ceteris*.

[a] Αἰτοῦν᾽) τῶν δεδωκότων,] Iterum è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτῶν τε in *Editis Aliiſque*.

[b] Δεχομένοις] Eo modo *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à prima manu. ἀρχομένοις in *Editis Aliiſque*. HUDS. Lege ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν. COCC.

[c] Ὑμῶν] *L. B.* ὑμῖν.

[d] Ἄμφω ἀδικοῦσι,] Præclarâ hâc emendatione debetur MS. *Lugd. Bat.* vulgatum enim fuerat hactenus ἐφ' ᾧ ſenſu valde contorto; atque verterat *Hudſ. eo ipſo, quod injuriæ ſint eis* &c. pro quo *utriſque* repoſuimus. HAV.

[e] Οἱ κρείττους ἐμαρτύρησαν] Οἱ κρατοῦντες *Vat.*

[f] Εἰ δέ τις] Ita *Vat.* εἴτις in *ceteris*.

[g] Μὴ προσβαίνειν] *Lugd. Bat.* μὴ τὸ. *Coccejus.*

[h] Παθεῖν ἑλόμενοι βιάζοιντο᾽)] *Gall.* παθεῖν δέλοιεν ὑβρίζοντ᾽). *Lugd. Bat.* vero in *Marg.* π. ἐθέλοιεν ὑβρίζοντ᾽).

[i] Ὁσίων ἀμελοῖεν,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὁσίως in *Editis Aliiſque*.

"ſacra ſua adimi velint. Alterum vero *illud* jam con-
"ſideremus. nunquid populus eſt, aut civitas, aut
"hominum natio, cui non maximum bonorum vi-
"ſum eſt imperii veſtri patrocinium, & populi Ro-
"mani poteſtas. Eſtne ullus qui veſtra beneficia ir-
"rita eſſe deſiderat? nemo certe, niſi mentis inops.
"neque enim reperiuntur qui illorum publice pri-
"vatimque participes non fuerunt. Atqui veſtro
"quicunque munere conceſſa aliis auferre volunt,
"nihil ſibimet, ex iis quæ vobis accepta debent,
"firmum & incolume relinquunt: quanquam ea
"ejuſmodi ſint beneficia quæ ex dignitate æſti-
"mari nequeunt. Nam ſi regnorum quæ olim fue-
"rint præſentiſque imperii rationem haberent, in-
"ter multa ab eo ad felicitatem illis ſuppeditata,
"etiam & hoc inſtar omnium agnoſcendum, quod
"non amplius ſervi ſed liberi videantur. Noſtræ
"autem res, licet præclare nobiſcum agatur, non
"ita comparatæ ſunt ut invidiam nobis pariant.
"per vos enim factum eſt ut una cum omnibus
"vitam feliciter degamus; & hoc ſolum cum aliis
"commune habere poſtulavimus, ut ſine impedi-
"mento nobis liceat patriam pietatem colere. id
"quod & in ſe videatur haud invidendum, & è re
"illorum eſſe qui conceſſerint. nam ſi Deus ho-
"nore delectetur, illis etiam delectatur qui per-
"mittunt ut honore afficiatur. Porro noſtris in
"inſtitutis nihil ab humanitate alienum, ſed pieta-
"ti omnia conſentanea, & cum juſtitia ſalutari
"conjuncta. Neque enim præcepta *noſtra* occul-
"tamus, quibus ad vitam inſtituendam utimur, ut
"*veteris* pietatis monumentis noſtræque inter ho-
"mines profeſſionis. Septimum etiam diem addi-
"cimus inſtitutis noſtris & legibus perdiſcendis,
"volentes ut hiſce, æque ac aliis quibuſcunque,
"meditandis incumbamus, quibus obtemperando
"peccata vitabimus. Et pulchra quidem *appare-*
"*bunt*, ſi cui lubet ſigillatim ea diſcutere; nobis
"vero etiam antiqua eſſe *perſuaſum eſt*, licet non-
"nullis haud ita videantur: adeo ut à vetuſtatis il-
"lorum honore ægre diſceſſuri ſint, qui pia mente
"ea acceperunt & obſervant. Iſta *tamen* nobis vi
"& injuria auferunt: immo & pecuniam, quam
"Deo dicandam colligimus, ſacrilege diripiunt, &
"tributa à nobis exigunt, & feſtis diebus in judi-
"cia nos vocant, atque ad alia negotia obeunda,
"quibus non opus eſſet ex rerum contractarum
"fide, ſed ut religionem noſtram injuria affice-
"rent: cui & *illi* nobiſcum conſcii ſunt, ut qui
"odio in nos præter jus & fas omne flagrarint.
"Nam cum veſtrum in univerſos imperium ex
"æquo ſit, ita comparatum eſt ut benevolentiam
"*mutuam* alat odioque obſiſtat, ſi qui huic potius
"quam illi ſtudeant. Iſta itaque te rogamus, A-
"grippa potentiſſime, ne quid mali patiamur, ne-
"que injurioſe tractemur, neque inſtitutis noſtris
"uti prohibeamur, neque fortunis noſtris ſpolie-
"mur, neque illorum vi opprimamur cum vim iis
"nullam adhibeamus. nam & iſta non ſolum æqua &
"juſta ſunt, ſed & antea veſtro beneficio conceſſa.

"σιν ἀνοσίως [k] καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη [l] σκο-
"πήσωμεν. ἔστι τὶς δῆμος, ἢ πόλις, ἢ κοινὸν ἔθνος
"[m] ἀνθρώπων, οἷς ὁ μέγιστον ἀγαθὸν περῆνεν ἡ παρου-
"σία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν κρά-
"τος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι
"χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰ-
"σὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ
"μὴν οἵ [n] τινες ὧν ὑμεῖς ἐδότε ἀφαιρούμενοι, [o] βέ-
"βαιον δ' αὐτοῖς ἄδειν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν [p] ὑπο-
"λείπουσι. καί τοι τὰς μὲν τούτων χάριτας; οὐ-
"δὲ μετασχεῖν δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ συλλογίσαιντο τὴν
"[q] πάλαι βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν ἀρχὴν, πλη-
"θῶν ὄντων ὅσοι πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν,
"ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ
"ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
"πρῶς πεπτώντων, οὐκ ἔστιν ὅπιφθονα. δι' ὑμᾶς
"γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τούτου μό-
"νου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως τὴν πάτριον
"εὐσέβειαν ἀσφαλίσθειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν
"οὐκ ὄπιφθονον, καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων εἶ-
"ναι. τὸ γὰρ θεῖον, [r] εἰ χάριτι τιμώμενον, χαίροι
"τοῖς ὑπηρέταις τιμῶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων,
"ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν· εὐσεβῆ δ' πάντα καὶ
"τῇ [s] σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὔτ'
"ἀποκρυπτόμεθα τὰ παρηγγέλμαθα οἷς χρώμεθα πρὸς
"τὸν βίον, [t] ὑπομνήμασιν [v] τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν
"ἀνθρωπίνων ὑπιτηδευμάτων. τὴν τε ἑβδόμην τῶν
"ἡμερῶν [x] ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν
"[y] καὶ νόμων, [z] μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τού-
"των ἀξιοῦντες εἶναι, [a] δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.
"καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ
"ἔθη, παλαιὰ ὄντ' ἡμῖν καὶν μή τισι [b] δοκῇ· ὡς' αὖ-
"τῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τιμῆσον [c] δυσπαράδεκτον εἶ-
"ναι τοῖς ὁσίως παρειληφόσιν καὶ διαφυλάττουσιν.
"τούτων ἡμᾶς ἀφαιροῦνται κατ' ἐπήρειαν, χρήματα
"μὲν ἃ τῷ Θεῷ συμφέρομεν [d] ἐπώνυμα [e] διαρπά-
"ζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη δ' [f] ὑπι-
"σχνούμενοι, [g] καὶ τῆς ἑορτῆς ἄγοντες ὑπὲρ δικαστήρια,
"καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρείαν τῶν συν-
"αλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας·
"ἵν' [h] καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μίσῳ οὐ δίκαιον οὐδ'
"αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες. ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ
"πάντων ἀρχὴ, γνωμένη μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐνερ-
"γὸν, τὴν δύσνοιαν [i] ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον ἀντ'
"ἐκείνου πρασσουμένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε
"Ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάσθαι,
"μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ'
"ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τίνας,
"ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον
"ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι.
"καὶ [k] δυνάμεθα καὶ [l] πολλὰ δόγματα τῆς συγκλή-
"του, καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετωλίῳ κειμένας δέλ-
"τους,

[k] Καταλύοιντο.] Καταλυθεῖεν *Vat.* καταλύοιεν *L. B.*
[l] Σκοπήσωμεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σκοπήσομεν in *reliquis.*
[m] Ανθρώπων,] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ἀνθρώπους in *ceteris.*
[n] Τινες] *L. B.* τινὰ.
[o] Βέβαιον] *G.* βεβαίως.
[p] Υπολείπουσι.] *G.* ἀπολείπουσι.
[q] Πάλαι βασιλείαν,] Iterum cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πᾶσαν in *Editis Aliisque.*
[r] Εἰ χαίροι τιμώμενον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut puto. εἰ χαίροι in *Editis Aliisque* qua lectione retenta, mox legendum, καὶ χαίροι, vel χαίροι τε τιμώμενον.
[s] Σωζούσῃ δικαιοσύνῃ] Συνίθη *Vat.* forſan pro συνήθη.
[t] Υπομνήμασιν] *Gen.* ὑπομνήμασιν.
[v] Τῆς] *G.* καὶ.
[x] Ανίεμεν] *L. B.* in *Marg.* ἀνεῖμεν.
[y] Καὶ νόμων,] Καὶ νόμων μελέτην *Hen.* καὶ νόμων μελέτη *Vat.* forſan pro νόμων μελέτῃ.
[z] Μελέτην] *L. B.* μελέτῃ.

[a] Δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.] Illud δι' habuimus è *Cod. Vat.*
[b] Δοκῇ.] Δοκεῖν *Hen.* δοκῇ *L. B.*
[c] Δυσπαράδεκτον εἶναι] Ita reſcribere placuit è *Cod. Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς' αὐτῶν καὶ τῇ δ χρόνῳ τιμῇ τὸ δυσπαράδεκτον εἶναι in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* verſione, *ut earum honor per longitudinem temporis non facile repellatur ab iis qui eas caſte cuſtodiunt.*
[d] Επώνυμα] An? ἐπώνυμα δ' ἱερὰ. HUDS. in *Add.*
[e] Διαρπάζοντες,] Διαφθείροντες *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit, *rapientes.*
[f] Επιδείντες,] Ita *Vat.* ἐπιβάντες in *reliquis.*
[g] Καὶ] *G.* κἀν.
[h] Καὶ σωίσασιν] Καὶ non habet *L. B.*
[i] Αεργὸν] Ita reponi in *Addend.* juſſit *Hudſ. L. B.* vero expreſſe habet ἀναεργὸν. *Coccejus* emendat αὖ ἀεργὸν. *Editi* ἀργὸν. HAV.
[k] Δυνάμεθα] Δυνάμεθ' ἂν *Vat.*
[l] Πολλὰ δόγματα τ' συγκλήτ.,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

m Υπάρ-

"τους, ὑπὲρ τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν "ὡς μετὰ πίστεως τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως "ἐδόθη, κύρια δὲ κἂν εἰ μηδενὸς [m] ὑπάρξαν- "τος ἐχαρίσασθε. πλέον γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλ- "λὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα [n] ἐφυλάξα- "σθε, μείζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων προσθέντες, εὖ- "εργατεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναιτ' ἄν τις ἐπεξιὼν "τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν [o] ἔσχεν, "ἀπερίληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέντοι καὶ δι- "καίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ἀπο- "δείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παρρησίαν ἡμῖν, τὰ πρό- "τερον σιωπήσασιν, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ "σὺ προκαλεζόμενον, εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια "πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προαλέλειπται; ποία δὲ πίστις "ἐνδεής ἐστιν; πίς δὲ ἡ νενόηται τιμή; [p] ποία δὲ "χρεία μὴ εἰς [q] πρῶτον [r] ὄρα; τί δὴ κωλύῃ, καὶ "πῶς [s] ὑμετέρας χαρίτας τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργε- "σιῶν ἀριθμὸν εἶναι; [t] δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὴν "τοῦ πατρὸς Ἀντιπάτρου προαπολιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνη- "μόνευτον, ὃς, [v] εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβληκότος Καί- "σαρος, διχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ἅτ' ἐν τοῖς "κατὰ γλῶ ἀγῶσιν, ἔτι ἐφ' ὅτε νεῶν ἔδει, δεύτερος "ἐξηπάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ σκεῖνοι πλείονα "ροπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δω- "ρεῶν ὑπὸ Καίσαρος ἠξιώθησαν; [x] ἄνωθεν δέον [y] ὑ- "πομνῆσαι τῶν ἀπιστολῶν, ἃς ἔγραψε τότε Καῖσαρ "τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς καὶ πολιτείαν "ἔλαβεν Ἀντίπατρος. ἀρκέσει γὰρ [z] ταῦτα τεκμήρια "τοῦ καὶ τὰς χαρίτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ "σοῦ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτῆν, παρ' οὗ καὶ "πρότερον μὴ [a] δοθείσας ὡς ἐλπίσαι, τὴν τοῦ βα- "σιλέως πρὸς ὑμᾶς ἀφέσιν καὶ τὴν ὑμετέραν πρὸς "αὐτὸν ὁρῶσιν. [b] ἀπαγγέλλεται δὲ ἡμῖν ὑπὸ τῶν "ἐκεῖ Ἰουδαίων, ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας εὐμε- "νὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ τέλεια θύματα, τι- "μῶν αὐτὸν [c] ὁλοτελείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆ- "μον [d] ἑστιάσεις, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνοις ξένια "προσήκω. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἐν [e] ἔθνει καὶ πό- "λει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ὑπερτετυῶτα πραγμάτων "δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ὡς "ἀπέδωκας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, τῆς Ἡρώδου προξε- "νήσης αὐτῷ ἑστίας. τούτων ὑπομιμνήσκοντές σε, καὶ "αὐτοῦ σὺ παρόντος καὶ συγκαλεζομένης βασιλέως ἠξιω- "καμεν πλεῖον ἤδεν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκαμεν, ταῦτ' ὑπ' "ἄλλων μὴ βιαίως ἀφαιρεμένους.

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος, ἐγίνε- το μὲν οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀνθυπολόγησις· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, πρὸς τῶν προκειμένων διελάμβα- νον, [f] ἀλλ' ὡς ἐντεύξις ὧν ἐβιάζοντο. κἀκείνων ἀπο- λογία μὲν ἀδεμία, τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν· πρόφασις δὲ, ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν. οἱ δὲ [g] εὐγνώμονές τε [h] αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, κἂν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυποῦντες οἰκεῖν. σωιδὼν οὖν Ἀγρίππας διαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα. "Πρὸ "μὲν τὴν Ἡρώδου πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν, "ἕτοιμος εἶναι πᾶν ὁπῶν χαρίζεσθαι [i] Ἰουδαίοις ἀξιῶ- "σιν. πολλὰ δὲ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνων ἔχομεν "εἰπεῖν ψηφίσματα, ἃ καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν "ἐπιδείξομεν, ἐν οἷς ἐπὶ τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπαι- "νοῦσιν ἡμᾶς καὶ τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον "ἐπαινοῦσιν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς καὶ τὴν Ἡρώ- "δου τοῦ πατρὸς ἐπιμνήσθησαν εὐσέβειαν, ἣν ἐκεῖνος "ἐπεδείξατο πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις "δόξαν, ἣν ἔσχεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπὶ τούτοις οὖν "ἐκείνου τε καὶ τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν ἐπαινοῦσιν ἡμᾶς, "καὶ τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον ἐπαινοῦσιν. "ἐπὶ δὲ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς καὶ τὴν Ἡρώδου τοῦ πα- "τρὸς ἐπιμνήσθησαν εὐσέβειαν, ἣν ἐκεῖνος ἐπεδείξατο "πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν, ἣν "ἔσχεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπὶ τούτοις οὖν ἐκείνου τε "καὶ τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν ἐπαινοῦσιν ἡμᾶς, καὶ τὴν "ἐμὴν εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον ἐπαινοῦσιν. ἐπὶ δὲ "τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς καὶ τὴν Ἡρώδου τοῦ πατρὸς ἐπι- "μνήσθησαν εὐσέβειαν, ἣν ἐκεῖνος ἐπεδείξατο πρὸς "τὸ θεῖον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν, ἣν ἔσχεν "ἐν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπὶ τούτοις οὖν ἐκείνου τε καὶ "τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν ἐπαινοῦσιν ἡμᾶς, καὶ τὴν ἐμὴν "εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον ἐπαινοῦσιν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐμοῖς "ἀγαθοῖς καὶ τὴν Ἡρώδου τοῦ πατρὸς ἐπιμνήσθησαν "εὐσέβειαν, ἣν ἐκεῖνος ἐπεδείξατο πρὸς τὸ θεῖον, καὶ "τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν, ἣν ἔσχεν ἐν τοῖς ἀνθρώ- "ποις. ἐπὶ τούτοις οὖν ἐκείνου τε καὶ τῶν ἐμῶν ἀγα- "θῶν ἐπαινοῦσιν ἡμᾶς, καὶ τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν πρὸς "τὸ θεῖον ἐπαινοῦσιν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς καὶ "τὴν Ἡρώδου τοῦ πατρὸς ἐπιμνήσθησαν εὐσέβειαν, "ἣν ἐκεῖνος ἐπεδείξατο πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς "ἔργοις δόξαν, ἣν ἔσχεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπὶ τού- "τοις οὖν ἐκείνου τε καὶ τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν ἐπαινοῦσιν "ἡμᾶς, καὶ τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον ἐπαι- "νοῦσιν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς καὶ τὴν Ἡρώδου "τοῦ πατρὸς ἐπιμνήσθησαν εὐσέβειαν, ἣν ἐκεῖνος ἐπε- "δείξατο πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν, "ἣν ἔσχεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπὶ τούτοις οὖν ἐκεί- "νου τε καὶ τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν ἐπαινοῦσιν ἡμᾶς, καὶ "τὴν

"etiam in se justa existimare: adeo ut si plura quidem petiissent, non gravaretur ea illis largiri, "dummodo sine incommodo fieret imperii Romani. quoniam vero *tantum* postulant ut quæ "prius acceperint rata maneant, se confirmatum "dare, ut nemo illis injuriam faciat instituta sua "observare perseverantibus". Cum ista dixisset, concionem dimisit. Atque Herodes coram stans ipsum salutabat, & quod ita in illos affectus esset gratias agebat. Ille vero hisce delectatus paria referebat, illum in suos complexus accipiens salutansque. Et tunc quidem à Lesbo discessit. Rex autem Samo mari domum reverti statuit, atque ubi Agrippæ valedixerat oram solvit: & non multis post diebus Cæsaream appulit, vento usus secundo. Indeque Hierosolyma profectus convocavit omnem populum (ingens autem erat etiam ex agris multitudo) atque in mediam concionem progressus, eis totius itineris sui rationem exposuit, seque Judæis in Asia perfeciisse, ut deinceps sua jura quiete retenturi essent. Prolixam etiam de rebus suis prosperis regnique administratione narrationem fecit, ut in omnibus utilitatis eorum studiosus fuerit; atque lætitia elatus, quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit. Illi vero, & gratia & oratione *regis* mirifice capti, vehementer lætati discesserunt, bona multa *prosperaque omnia* regi optantes.

A Lesbo digreditur.

Herodes, Hierosolyma reversus, quæ in itinere gesserit, populo exponit.

"σιν, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὥς εἰ μὲν "ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι τάχα [k] μὴ "λυπῶῦτα τὼ Ρωμαίων ἀρχὼ ᾧδραχεῖν. [l] ἐπεὶ "δὲ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα [m] μὴ γθνέσθαι, "[n] βεβαιοῦῦ αὐτοῖς ἀνεπηρεάστως ἐν τοῖς οἰκείοις διε"πλεῖν ἔθεσι". τοιαῦτα εἰπὼν, [o] διέλυσεν τ σύλλογον. Ηρώδης δὲ [p] περσεὼς κατησπάζετο, καὶ τῆς [q] πρὸς αὐτὸν ἀβροθέσεως ὡμολόγα χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντεμπλεκόμενος καὶ καταπαζόμενος. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβε. [r] ἀπὸ δὲ Σάμε πλεῖν ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκε διέγνω, καὶ τ Αγρίππαν ᾧδροτησάμενος ἀνήχθη· καταίγεται δὲ εἰς Καισάρειαν ὀ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις, πνεύμασιν ὀπιπθείοις τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, συνήγαγε ἐκκλησίαν πάνδημον. ἦν δὲ πολὺς κἀκ τ χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπελογισμόν τε τ ὅλης [s] ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τὸς Ιουδαίους ὅσα κατ' τὼ Ασίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν [t] ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. [v] διηγησάμενός τε σύμπαν ὁπόσα τ εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τ ἀρχῆς, ὡς [x] ἀδενὸς παραλείποιτο τ ἐκείνοις συμφερόντων, [y] ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφῆσιν αὐτοῖς ὃ παρεληλυθότος ἔτους. οἱ δὲ, καὶ τῇ χαρᾷ καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείσης ἀπήσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ [z] σωδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

VI.

CAP. III.

Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.

ΚΕΦ. γ'.

Ως ἐταράσθη τὰ περὶ τὼ οἰκίαν Ηρώδη, περσημῶνα μὲν Αντίπατρον τ πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τ περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὼ υἱέα.

Oritur domi Herodis dissidium.

Salome hæreditario odio Mariamnes filios prosequitur.

GLiscebat autem indies domesticum dissidium, crescendoque in deterius vergebat, dum Salome quasi jure hereditario in adolescentes odium exercebat, atque ex iis quæ bene cesserant contra matrem eò temeritatis & audaciæ efferebatur, ut neminem relinquere è natis conaretur, qui occisæ mortem ulcisci posset: atque adolescentes è contra feroces & in patrem malevoli fiebant, tum recordatione injuriæ matri illatæ, tum regnandi cupidine. Iterumque malum erat quale prius, quod & adolescentes Salomæ & Pheroræ libere & aperte maledicebant, atque illi malicioſi erant in adolescentes, eisque enixe insidias struebant. Nam odium quidem utrinque par erat, modus vero illud exercendi dissimilis. dum hi quidem palam conviciarentur & temere probra jacerent, præ rerum imperitia animi ingenui esse existimantes iram non dissimulare: illi vero, alia via aggredientes, calumniis callide & improbe confictis utebantur, juvenes ex omni occasione provocantes, reputanteſque audaciam illorum versum iri in vim contra genitorem. nam, cum matris criminum eos non puderet, neque eam jure occisam esse putarent, fieri non posse colligebant, ut non eum ultum irent suis etiam manibus, quem cædis auctorem

ΠΡοὔβαινε δὲ [a] ἀεὶ τὰ κατ' τὼ στάσιν τ οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὼ ὄψιδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατ' τ νεανίσκων μῖσος τ Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήκει κατ' τ μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τ ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς [b] δυνήσεται τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ [c] τ ἀνηρημένης· ἐχόντων δὲ πάντ τ νεανίσκων θράσος δύσνουν εἰς τ γεγυνηκότα, μνήμη τε τ μητρὸς οἷα πάθοι ᾧδικὼ τὼ ἀξίαν, καὶ τῇ κρατεῖν ὀπιθυμίᾳ. πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἷς τε τὼ Σαλώμην καὶ τ Φερώραν, κακηθῆναι δ' τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ὀπιβολή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ὦ ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τ μισεῖν οὐχ ὁμοίως. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ περσονειδίσαι περπετεῖς, εὐθὺς ὡσπὲ τ ἀπείλας οἰόμενοι τὸ τ [d] ὀργῆς ἀνυπόσολον. [e] οἱ δ' ἐ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακηθῶς ἐχθροῦντο τ ἀβολαῖς, [f] περσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι περὸς τ γεγυνηκότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι τ τ μητρὸς ἁμαρτίαις, πῶς οἴεσθαι δίκαια πάσχειν ἐκείνω, ἄρχειν εἶναι περὸς τὸ μὴ τ αἴτιον δο-

χωῦ-

k Μὴ λυπῶντα] Μὴ λω perperam *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

l Επεὶ δὲ ἃ] Επειδὴ ἃ καὶ περότερον *Vat.* ἤδη δὲ ἃ καὶ περότερον *Busb.*

m Μὴ γθνέσθαι,] Ita in plerisque *MSS.* μὴ γενηθέσθαι *Hen.* & *Bas.* Post μὴ γθνέσθαι subintelligendum ἀξιῶσι, quod forsan alieno loco positum, mox supr.

n Βεβαιοῦν αὐτοῖς] Διὸ βεβαιῶν *Busb.*

o Διέλυσεν] *L. B.* διέλυε.

p Περσεὼς] *L. B.* περσεὼς.

q Περὸς αὐτὸν Αβρότητος] Εἰς αὐτὸν *Vat.*

r Απὸ δὲ Σάμε πλεῖν ὁ βασιλεὺς] Ita quum expresse exstet in *L. B.* veram credidi lectionem, atque eam recepi. *Vulgati* omnes πλεῖν δ' ὁ βασιλεύς. HAV.

s Ο βασιλεὺς —— ἀνήχθη·] Rex autem domi (domum) reverti volens *Rufin. adde:* exorato Agrippa, *aut* impetrata ejus rei venia ab Agrippa; navigavit. *Omittit hæc Gelenius.* SPANH.

ss Αποδημίας ἐποιήσατο,] Ενδημίας *Vat.*

t Ανεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν.] *Erit*, quod imperturbatè & tranquille deinceps degerent. SPANH.

v Διηγησάμενός τε σύμπαν] Διηγήσατο τότε σύμπαν *Vat.* (*Coccejus*) & *Busb.*

x Οὐδενὸς παραλείποιτο] *L. B.* Οὐδὲν παραλείποι τ ἐν. *Busb.*

y Αγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον] Αγαλλόμενον τὸ τ. *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

z Σωδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.] Επαυχόμενοι *Busb.*

a Αεὶ τὰ κατ' τὼ στάσιν] Αὐτῷ pro ἀεὶ *Busb.*

b Δυνήσεται] *L. B.* Δωήσεται.

c Τῆς ἀνηρημένης·] Τῆς δι' αὐτὸν ἀνηρημένης *Vat.*

d Οργῆς ἀνυπόσολον.] Ανδρείας τε καὶ ἀνυποσόλου Dio Chrys. Or. XIII. p. 223. B. SPANH.

e Οἱ δ' ἐ τοιοῦτον τρόπον,] Οἱ δὲ τ αὐτὸν τρόπον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

f Περσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια,] Περσέλκοντες ἀεὶ *Vat.*

ηθῶτε [g] τιμωρήσεσθαι, καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν [h] ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τῶν τοιούτων λόγων, καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, [i] ἡλίκης μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῆς Σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς ἔλαβε μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν. οἱ γὰρ ἔτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῃ σφᾶς αὐτὰς κακῶς [k] ἔλεγον, ἐφιλονείκουν ἐλεεινὴν μὲν ὡσπερ ἐπὶ δυσφαίνειν τὴν καταστροφὴν τῆς μητρὸς, ἐλεγχὰς δ' αὐτὰς οἱ τῆς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζοντας συζῆν, καὶ τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα περὶ μειζόνως, καιρὸν ἔχόσης τῆς στάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ηρώδης, καὶ τῷ πλήθει διελέχθη καθὼς προέφημεν, παραστὰν εὐθὺς οἱ λόγοι φόβόν τε τοῦ Φερώρα καὶ τῆς Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶναι, τῶν φόβῳ τῶν νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπλεκομένων, ὡς οὐκ ἀνέξον [l] μὴ πισύμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσεπῆψαν [m] ἤ τι, καὶ ὡς παρ' Αρχελάου τοῦ Καππαδόκου ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός. Ηρώδης [n] πεπέρακτο μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπέπληκτο [o] μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. [m] καὶ ἀνεκαμπτε τῇ συμφορᾷ τὰ τε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῶν φιλτάτων ὅτε τῆς σεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤναλο, διὰ τὰς [n] ἐγγινομένας παραχὰς καὶ τὴν οἰκίαν. [o] τό, τε μέλλον δεδοικὼς προσεπιφωκότως ἤδη βαρύτερον καὶ μεῖζον ἔσεσθαι ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πολλὰς μὲν τῶν ἔξωθεν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσεπῆκε· μέγιστα δὲ τῶν οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσχερῆ αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ [p] προσιόντος ὡς οὐκ ἄν τις ᾠήθη, καὶ παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν ὑπερβολὴν, εἰ δέον τὴν τοσαύτην εὐτυχίαν τῶν ἔξωθεν πρασμάτων [q] ἀλλάξαι τὰ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τοῦ περὶ τὰς οἰκείας συμφορὰς διαφυγεῖν, ἐν τῷ μηδὲ [r] τὰ [s] τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.

γ'. Ταραττόμενος [t] δὴ καὶ διαπειμένος τὸ πρόπον τοῦτον, [v] ὅτι καθαιρεῖ τὸ μειρακίων ἕτερον αὐτῷ ἡγούμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν· ἐκάλεῖτο δὲ Αντίπατρος· ἦν ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ πλέως ἠτιμωμένος αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος [x] προαιρεῖσθαι δεῖσθαι τὰς τῶν Μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθέτησιν τῶν ἐκείνων [y] οἰκονομῶν αὐτό. τὸ γὰρ αὐθαδες οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεπαθέναι, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ καὶ [z] καθάπερ ἔφεδρόν τινα τὸν Αντίπατρον [a] εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς ποιεῖν, καὶ καταστελέντων τὸ μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ἐκ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν ὁ μετρίως ἐδόκει

esse arbitrarentur. Tandem itaque factum est ut urbs hujusmodi sermonibus plena fuerit, &, ut fit in certaminibus, juvenum quidem imperitiæ misertum est, prævalebat autem Salomes cura & diligentia; atque ab illis ipsis occasionem captabat ad dicendum quod verisimile erat. Illi enim ægre adeo ferentes matris occasum, postquam & ipsi & illis maledictum esset, studiose agebant, ut miserabilis, sicuti revera erat, videretur matris interitus, ipsique etiam miserandi, qui necesse haberent una cum parentis interfectoribus vivere, & eadem cum illis participare.

2. Ista propterea crescebant, quod absente rege major erat dissensionis occasio. Quam primum vero reversus est Herodes, & cum populo, ut jam ante diximus, colloquutus est, statim sermones serebant Pheroras & Salome, magnum illi periculum imminere ab adolescentibus, qui ei aperte minarentur, non se matris necem inultam relicturos. Addebant & illud, eos sperare ab Archelao Cappadoce, fore ut ejus ope ad Cæsarem irent & patrem accusarent. His sermonibus auditis statim turbatus est Herodes, eoque magis perculsus est, quod eadem ab aliis accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam & cogitationem veniebant quæ prius acciderant, quod propter dissidia inter domesticos orta nec charissimis sibi nec conjuge dilectissima frui potuerit. Atque futura præteritis graviora & majora fore suspicans, plane confusus erat animo. Nam revera foris quidem pleraque, etiam magis quam speraret, ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem ut quæ maxima essent domi, etiam præter exspectationem, male ei cederent; rebus utrinque aliter quam opinio tulerit evenientibus, & incertum reddentibus utrum præstabilius fuisset, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effugisse, regnum detrectando & quæ homines in eo mirari solent. *Pheroras & Salome Alexandrum & Aristobulum apud Herodem accusant.*

3. Turbatus itaque & in hunc modum afflictus, ut pueros deprimeret, alterum filium, sibi natum cum adhuc privatus esset, (vocabatur autem Antipater) accersivit, & illum in honore habere statuit; non sicut postea cum ab eo plane victus esset & ad eum omnia referret: sed eo animo ut audaciam filiorum Mariamnes coërceret, magisque ut eos admoneret, id ita constituens. eo enim minus sibi arrogaturos, si illis persuasum esset, regni successionem neque solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipatrum, * quasi æmulum, ad se domum recepit, putans se bene ac sapienter rebus suis providere; atque, repressa juvenum ferocia, licere tempestive eos meliores habere. Verum longe aliter evenit ac putarat. Nam *Antipater Herodis filius.*

& Ἰπαρ-

[g] Τιμωρήσασθαι] Τιμωρήσασθαι *Vat.* (*Lugd. Bat.*) *Bas. & Gall.*
[h] Ανεπλήσθη] *L. B.* ἐπλήσθη.
[i] Ηλίκης ᾗ] Ηλειτο *Gall. & Lugd. Bat.*
[k] Ελεγον,] *L. B.* ἔλεγεν.
[l] Δὲ τὰ] *L. B.* δ' ἔτι.
[m] Καὶ ἀνέκαμπτε] *L. B.* ἀνέκαμπτε ᾗ.
[n] Εγγινομένας] *L. B.* ἰγχωμένας.
[o] Τό, τε μέλλον δ'] Ita lego, sicut in ora libri à docta manu emendatum inveni. prius erat τότε μέλλον τ. π. ἢ. βαρὺ, καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπολ. in *Cod. Vat.* τότε μᾶλλον π. τ. ἢ βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπ' si rectum esset τότε μᾶλλον, (quod & in *L. B.* exstat) in sequentibus legendum ἐκεῖνο pro ἐκείνων.
[p] Προσιόντος] *L. B.* προϊόντος.
[q] Αλλάξαι τὰ οἴκοι κακῶν,] Αλλάξασθαι *Vat.*
[r] Τὰ τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.] Ita *Vat.* τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι in *Edd. Aliisque.* Omnia fere à τῷ γὰρ ὄντι &c. à §. 2. usque ad ταραττόμενον in versione sua prætermisit *Epiphan.* At *Gelenius* in hunc modum interpretatus est, *Revera enim quemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica; an satius esset carere ex æquo utraque, & intra privatam fortunam consistere.*
[s] Τῆς] Illud τῆς ex *L. B.* additum, qui in reliquis *Vat.* adstipulatur. HAV.
[t] Δὴ καὶ διαπειμένος τὸ πρόπον] Ita lego & interpungo auctoritate *Epiphanii.* antea in *Editis*, ταραττόμενος ἢ καὶ διαπειμένος τὸ πρόπον τοῦτον ἐπὶ π. τ. μειρακίων, ἕτερον &c.
[v] Επὶ καθαιρέσει τοῦ μειρακίου] De cæde filiorum, *quæ omittit Gelenius, aut aliter vertit.* SPANH.
[x] Παραιρεῖσθαι δ'] Forsan προαιρεῖσθαι.
[y] Οἰκονομῶν αὐτό.] Ita *Vat. οἰκοδομῶν αὐτὸν* in *Editis Aliisque.* HUDS. Omnia in eum transtulit *Rufinus.* SPANH.
[z] Καθάπερ ἔφεδρόν τινα] Apposite hic ἔφεδρος Antipater, quasi tertiarius in duorum fratrum vicem subsidiarius juxta *Schol. ad Ajac. Sophol.* v. 618. ἔφεδρος ὁ παρισκαιρίζων, ὅταν δύο τινὲς παλαίωσι, παλαίειν τῷ νικήσαντι. Hinc *Lucianus in Gallo.* ἢ ἔφεδρος ἐγὼ καὶ ἀνδρεῖος καὶ διαδοχος ἐκκλησίας. Vide plura quæ noto de hac voce ad *Æschyli Choëph.* v. 861. μόνος ἢ ἔφεδρος Δίκαιος μέλῃ Θεὸς Ορέστῃ &c. Idem vero hic *Zonaras* p. 245. B. ὡς ἔφεδρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον ἐπεισήγαγεν. Infra ἀλωσ. lib. 1. c. 42. ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῖς ἰδίοις &c. SPANH.
* *Quasi æmulum,*] Succedaneum, *Gelen.*
[a] Εισήγαγεν,] Εισῆγεν *Vat.*

& pueri gravi se injuria affici interpretabantur: & Antipater, homo versutus, postquam semel eò venit ut sperare auderet quod antea non sperabat, id unum dabat operam, ut fratres male tractaret, & primum eis locum non cederet, patrique adhæreret, qui jam ab illis alienatus erat per calumnias, & in id cui studuerat facile adduci potuit, ut in eos indies magis magisque irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab illo erant disseminati, qui *tamen* cavebat ne ipse videretur hujusmodi quid *ad patrem* deferre: sed in eam rem uti maluit opera hominum, in quos nulla caderet suspicio, quique id ex sua in regem benevolentia facere crederentur. Jam vero multi Antipatrum propter ejus spem colebant, & hujusmodi sermonibus Herodi plane persuadebant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur. Cumque hæc per multos inter sese fideles certatim agebantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam ejus rei præbebant occasionem. Nam frequenter lachrymas ob contumeliam, qua afficerentur, emittebant, & matrem appellabant: quinetiam aperte apud amicos patrem ut iniquum redarguere conabantur. quæ omnia, pro ea qua erat malitia, opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine additamento renunciabat, quibus factum est, ut domestica lis sensim deterior evaderet. Rex enim calumniis *istis* offensus, & Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum indies novis augebat honoribus; adeo ut tandem victus ejus matrem domum asciverit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc ei officiosissime commendabat. Cumque Agrippa quidem in eo esset ut Romam, postquam annos decem res Asiæ administrasset, peteret, à Judæa profectus *Herodes* ad illum navigavit, eique Antipatrum, quem unum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum multis donis, ut fieret Cæsaris amicus: adeo ut jam omnia penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus excidisse viderentur.

Mariamnes filios male tractat, eisque insidias struit.

Atque Herodes ad eos deprimendos Antipatrum ad honores evehit.

Antipater Romam mittitur ad Cæsarem.

κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπηρείᾳ· καὶ δεινὸς ὢν τὸ τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπιδὴ [b] παῤῥησίας τινὸς τὸ ὕστερον ἔσης ἐλπίδα ἀντεπεινήσατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν [c] κακοῦν τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ προσχωρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' [d] ἐνέχεσθαι τῷ πατρὸς, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένῳ τῷ Ἀλεξάνδρου, εὐμεταχειρίστῳ δ' ὄντι εἰς ὅπερ ἐπιτήδευε πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γινέσθαι τοῖς Ἀλεξανδρίνοις. ἦσαν οὖν [e] ἔτοιμοι παρ' αὐτὸν μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενον δι' αὐτῶν δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν συνεργῶν τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πιστευθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' ἦν πολλοὶ [f] ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκείνου ἐφ' οἷς ἠλπικὼς θεραπεύοντες, καὶ τὸν Ἡρώδην ἐκ τοῦ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πολυπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ [g] πρὸς τὸν μειρακίων ἀφορμαὶ [h] προσεγίνοντο. καὶ γὰρ καὶ δάκρυα πολλάκις ἐπ' αὐτὸν κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠπιάζοντο, καὶ τὸ μητρὸς [i] ἀνάκλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ὁ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον [k] καιροφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν Ἡρώδην ἐξαγγελλόμενα, προὐβαινεν ὀ μικρὰν ἀπορραζόμενα τὴν τῆς οἰκίας σάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀλεξάνδρου, καὶ πεπεισμένος βουλόμενον τὸν ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν Ἀντιπάτρῳ παρεῖχεν· καὶ τέλος ἡττηθεὶς, ἐπεισήχθη [l] τὴν ἐκείνου μητέρα. Καίσαρα γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίσχυε σπουδαιότερον. [m] Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ῥωμὴν, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἐπὶ τῆς Ἀσίας [n] δεκαετῆ γεγενημένην, πλεύσας ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τε τὸν Ἀντίπατρον [o] ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρα φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ [p] παρεῖσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἐλπίδος τὰ μειράκια.

VII. CAP. IV.

ΚΕΦ. δ'.

Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat. Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.

Ὡς Ἀντιπάτρου Διατρίβοντος ἐν Ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον Ἡρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν. Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

Antipater Romæ id agit ut literis patrem incenderet adversus fratres.

AT enim ista peregrinatio plurimum Antipatro profuit, tum ad honorem, tum ut *fratribus* prælatus videretur: quippe Romæ, cum de eo scripsisset Herodes ad omnes amicos suos, illustris fiebat. Cæterum ægre ferebat quod *patri* non adesset, neque commodam haberet occasionem fratribus perpetuo maledicendi: eoque magis veritus est ne pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire in animum induceret. Dum ista secum reputaret, à proposito suo non desistebat: sed & Roma, quoties sperabat se posse patrem contristare & irritare in fratres, assidue literas mittebat, magnam de eo solicitudinem simulando, * revera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se magna quæstum faciens, donec eo indi-

Πρὸς μὲν οὖν πρῶτον, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν, Ἀντιπάτρῳ προὐχώρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ, πᾶσιν ἐπιστελλόντος Ἡρώδου τοῖς φίλοις, Διάσημος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ εὐκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφούς· καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τοῦ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπερικέστερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. τότε δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, ὡς ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως· ἀλλὰ κἀκεῖθεν, [q] ὅτε ἀνιάσθη τι καὶ παροξύνειεν ἤλπιζεν τὸν πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν· πρόφασιν μὲν, ὡς [r] ὑπεραγωνιῶν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν

[b] Παῤῥησίας] Forte Διὰ vel μὴ addi debet. COCC.
[c] Κακῶν τοὺς ἀδελφοὺς,] Ita è *Codd. Gall. & Lugd. Bat.* κακῶν τοὺς ἀδελφοὺς μὴ προσχ. *Busb.* κακῶ τοὺς ἀδελφοὺς μὴ προσχ. *Hen. & Vat.* κακῶ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ προσχωρεῖν in *Editis.*
[d] Ἐνίσχεσθαι δὲ πατρὸς,] Ἔχεσθαι *Busb. & Zonar.* ἀνίσχεσθαι *Lugd. Bat.*
[e] Οὗτοι παρ' αὐτῷ] *L. B.* ὁ παρ' αὐτῷ.
[f] Ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκείνου] Ita *Vat.* γεγόνεισαν in *reliquis.*
[g] Παρὰ τὸν μειρακίων ἀφορμαὶ] Vox προσ deest *Hen. & Vat.*
[h] Προσεγίνοντο.] Προσεπιῤῥώννυτο *Busb.*
[i] Ἀνάκλησις,] Ἀνακλήσεις *Busb.*
[k] Καιροφυλακτούμενα,] Καιροφυλακούμενα *Busb.*
[l] Τὴν] Μὴν τὴν *G.*
[m] Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι] Ἀγρίππᾳ *G.* Ἀγρίππα τί μειναίνετο *Lugd. Bat. Coccejus* legit Ἀγρίππα γε μὲν ἀνιόντος. HAV.
[n] Δεκαετῆ γεγενημένην,] *Sc.* ex quo à Cæsare in Syriam & Asiam missus Lesbi permansit. *Usserius* ad *A. M.* 3992. vide *Casaub.* contra *Baron.* p. 136.
[o] Ἐπηγάγετο,] Ἐπήγετο *Busb. & Hen.*
[p] Παρεῖσθαι —— μειράκια.] Eadem hic *Zonaras* p. 245. C. SPANH.
[q] Ὅτε ἀνιάσθη τι καὶ παροξύνειε] *L. B.* ὅ, τι ἀνιάσθη καὶ ὅ, τι καὶ π.
[r] Ὑπεραγωνιῶν αὐτοῦ] Ita *Vat. & Gall.* ὑπὲρ ἀγωνίαν & ὑπὲρ ἀγωνίων perperam *Editis.*
* *Revera autem,*] *Sed revera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens, donec* &c. vertit *Gelen.* plane omisit *Epiphan.*

[s] Ex

τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν ἔσεσθαι ἐμπορεύομενος, ἕως εἰς τέλος προήχαγε τὸν Ἡρώδην ὀργῆς [s] ἐκ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. [t] ἐν ᾧ τῷ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον [v] ἐμβλέψαι πάθος, [x] ὡς μηδ' ἀμελῶν [y] μηδ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν πρὸς Καίσαρα, [z] καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ὑπιδέσθαι, ὁ καὶ πρὸς μεγάθος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐχώρει μὲν μέχρι τῆς [a] Ἀκυλήϊας πόλεως Καίσαρι συντυχεῖν ἐπειγόμενος. ἐλθὼν δ' εἰς [b] λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μεγάλοις [c] οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, [d] παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἠτιᾶτο δ' τὴν ὑποψίας καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, "ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν "ἅπασι τρόπον ἐπιδεδώκοτες μισεῖν τὰ ἑαυτῶν [e] πα- "τέρα, ὥστε ἐπιχειρεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασι- "λείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ ὑπὸ λαβεῖν. ὁ δ' ὧδε ξυνή- "σκων ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει παραδοῦναι τῷ "ἐπιμεῖναι πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ πρὸς Καίσαρα "ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἄχ ὑπὲρ τὴν δεχῆς τὸ πλέον, "ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στεροῖντο καὶ ζῆν [f] ἔλαττον λόγου, εἰ "μόνον ἀποκλεῖσαι τὸ πατέρα δυνηθεῖεν. ἔστως ἄγριόν τι "καὶ μιαρὸν ἐπετηκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν [g] μῖσος. καὶ "ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκα- "σθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μαίνειν αὐτὸ πρὸς "ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καί τοι τί μὲν εἶπον παθόντες "ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι τίνι ἢ μέμφον] [h] βαρυόντως; πῶς "δ' οἷόν] καὶ δίκαιον λῦ αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις "καὶ κινδύνοις δεχθῶ, ταύτης σὸκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρα- "τεῖν τε, καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν. ὡς τοῦτο μὴ τὰ ἄλ- "λων ἄθλων εὐσεβείας [i] ἐκτήσεται τῷ [k] μέλλοντι πρὸς "τὸ ποτὲ γνήσεσθαι τοιοῦτῳ τῶν ὑπιμέλειαν, ἅτε καὶ "τὰ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἴσης ὑπιτυγχάνειν. ὅτι ἢ μηδὲ "εὐσεβεῖς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὔδηλον. "ὁ γὰ ἀεὶ τὸ πρὸς τὰ βασιλείας εὐθυμούμενος, συλλο- "γιζέ] τὰ φαύλου ἢ γεγωνηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως "ὀκ ἔσιν τῷ δεχθῶ πρᾶσθαι. αὐτὸς δ' ὅσα βασι- "λεύσομένοις καὶ βασιλέως παισὶν ἀχ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν "ἀποδίδως, ἃ κόσμον, ἀχ ὑπηρεσίαν, ἃ τρυφὴν, ἀλλὰ "καὶ γάμους τοὺς ὑπισημοτάτους παρεχῶν, τῷ μὲν ἐκ τῆς "ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυ- "γατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ὧδε ὑπὲ τοιούτοις λῦ "εἶχεν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτῶν χρησόμενος ἀγαγεῖν "ὅπὶ τὸ κοινὸν εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ "πᾶν ὅσον ἡ πατὴρ ἀσεβέμενος ἢ βασιλεὺς ὑπεξελαβό- "μεν δύνα], κρίσεως ἰσομοιρίαν παρεσκευάς. [l] δεῖσθ' "μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπιμώρητον ἡμέας, μηδ' "ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, [m] ὁδ' ἐκείνοις λυ- "σιτελῆ, ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν, ὁρᾶν τὸ ἥλιον, εἰ

gnationis ex falsis rumoribus Herodem perduxit, ut jam adolescentibus infensus esse cœperit. Dum vero pigratur talem induere affectum, ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei satius Romam navigare, ibique eos coram Cæsare accusare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine *sua* impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam pervenit, progressus est ad *urbem* Aquilejam, Cæsarem convenire festinans. Quamprimum vero datum esset sermonem cum eo habere, cumque orasset ut se de maximis, quibus implicari videbatur, incommodis, audire vellet, filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata querebatur, atque de *nefario* eorum conatu, "quam sibi inimici infestique erant, ut qui "modis omnibus id egerunt ut suum in patrem o- "dium ostenderent, eo usque ut illum perimerent, "regnumque crudelissimo facinore sibimet arripe- "rent. dum & ipse potestatem habeat à Cæsare "regnum relinquendi, cum moreretur, non ex "necessitate sed judicio, filio isti qui in maxima "erga se pietate perseverarit. Illis vero non tam "magni imperium, quam, si illo priventur, parvi "penditur vita, dummodo patrem possent inter- "ficere. adeo immane & fœdum illorum animis "penitus insedit & inveteravit odium. eamque "calamitatem diu toleratam nunc demum se coa- "ctum esse Cæsari aperire, & aures ejus hujusmodi "sermonibus offendere. Atqui, quid ab eo durius "perpessi sint? aut qua de re graviori querantur? "Quomodo justum & æquum esse putant, ut quem "ipse principatum longo tempore per multa pe- "ricula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, "eoque potiri, & optime merenti dare. nam hoc "cum aliis pietatis præmiis proponitur ei cui in "animo est præcedentem diligentia æquare, ut- "pote qui speret talem sibi gratiam relatum iri. "Quod vero nefas sit illis hac de re satagere, ma- "nifestum. nam qui semper regnum in animo ha- "bet, simul cogitat de patris interitu, cum non "nisi post illum assequuturus sit regnum. Ille vero "quænam ipsis, ut in regio imperio viventibus "regiisque liberis, hactenus non largiendo deesse "passus est, non ornamenta, non ministerium, non "delicias; immo & conjugia illis honoratissima "procurasse, alteri suæ sororis, Alexandro vero "Archelai regis filia collocata. Et quod maxi- "mum est, ne post talia quidem *ausa* sua se pote- "state in eos usum, sed ad communem benefacto- "rem Cæsarem adduxisse, & cedendo de omni eo "quod aut pater læsus aut rex insidiis petitus age- "re potuit, æquo cum illis jure disceptatum ve- "nisse: rogare tamen ne ipse omnino inultus sit, "neque in summo metu ætatem agat; cum, post "ea quæ moliti sunt, ne ipsis quidem, si nunc *præ- "nam* effugiant, expediat diutius vivere, malorum "ex-

Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ducit.

Apud Cæsarem eos accusat.

[s] Ἐκ δυσφημίας] Ita lego ex conjectura, καὶ in ἐκ mutato, cum antea esset καὶ δυσθυμίας. Verum καὶ μανίας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ad tantum iræ vel furoris perduxisset.* HUDS. Forte δυσθυμίας. COCC.

[t] Ἐν ᾧ τῷ κατοκνεῖν] Ἐν κλῆσιν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

[v] Ἐμβλέψαι πάθος,] Ita *Vat. Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐκβῆναι in *reliquis.*

[x] Ὡς] *L. B.* ὡς ἢ.

[y] Μηδ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,] Μήτε καὶ προπ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[z] Καὶ —— ὑπιτρέπειν,] Sic *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* nec aliter ut puto *Epiphanius*, qui vertit, *nihilque sibi tale permittere* &c. ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ὑποπτεύειν πάθος in *Editis Aliisque.*

[a] Ἀκυλήϊας πόλεως] Ἀκυλείας *Hen.* unde pro Ἀκυλίας *Editorum* fecimus Ἀκυλήϊας è *Cod.* (cui & adstipulatur *Lugd. Bat.*) *Gall.* HUDS Id Romæ factum tradit *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

[b] Λόγους,] Καίσαρα post λόγους addit *Busb.*

[c] Οἷς ἐδόκει δυσχεῖν,] Οἷς ἐδόκει συνδυσχεῖν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. in *L. B.* in *Marg.* exstat δύτυχεῖν.

[d] Παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας] Solum tamen Alexandrum ad Cæsarem adduxisse dicitur, & accusasse apud eum ἀλωσ. lib. 1. c. 23. §. 3. τὸν γὰρ Ἀλέξανδρον σύεργος μέχρι Ῥώμης ὁ πατὴρ &c. Cum Josephi hoc loco: σὺν τοῖς παισὶ &c. *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

[e] Πατέρα, ὥστε ἐπιχειρεῖσθαι αὐτὸν,] Ita è *Cod. Busb.* nonnihil favente *Zonara*, hisce verbis, ἠτιᾶτο δ' τὴν ὑποψίας, ὡς τὰ ἑαυτῶν πατέρα μισοῦντας, καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μελετῶν] αὐτὸν, καὶ ὥστε τὴν βασιλείαν λαβεῖν, in *Editis* πατέρα καὶ μεθαρμόσασθαι τὴν βασ. paulo aliter *Vat.* & *Lugd. Bat.* πατέρα μεταχειρίσασθαι καὶ τὴν βασ.

[f] Ἔλαττον] *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐλάττων.

[g] Μῖσος.] Deëst *Gall.* & *L. B.*

[h] Βαρυόντως;] *L. B.* Βαρυῶ ὄντως.

[i] Ἐκτήσεται] *L. B.* ἐκτήσεσθαι.

[k] Μέλλοντι —— ἀμοιβῆς] Ita *Hen.* & *Vat.* μέλλοντι ποτὲ γνώσεσθαι τοιούτῳ τὰ ὑπιμελείας τε (ὥστε *L. B.* ὥστε *Coccejus*) καὶ τὰ ἀμ. in *Editis Aliisque.*

[l] Δεῖσθ' μέντοι] Mallem δεήσειν.

[m] Οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελῆ ὄντος,] Quæ sequuntur usque ad finem orationis corrupta esse suspicor. neque facile existimari potest quomodo legerit *Epiphanius*, qui vertit, *Et auferens à se totum quantum aut pater læsus aut rex insidiatus potuisset agere, partier eos in judicio secum fecisse astare: & reliquum esse aut eos occidi, ne cum timore maximo ipse viveret; aut se opprimi, quatenus utrique fabula hominum aut opprobrium forent. Cum hac Herodes* &c.

"extrema, quemadmodum patrarunt, certissime "passuris.

Pueri patris accusatione confusi lachrymabantur.

2. Ista quidem Herodes magna cum vehementia filiis suis objecit coram Cæsare Juvenes autem etiam eo dicente confusi lachrymabant, magis vero postquam Herodes dicendi finem fecit. nam se quidem extra hujusmodi impietatem esse ex conscientia bonæ mentis persuasum habuerunt, contra ea vero quæ illis pater crimini dedisset, difficile esse, id quod erat, sese defendere probe noverant, cum libere etsi opportune verba facere haud eos deceret, ut patrem, dum violenter semper & nimium festinanter ageret, in errorem inductum ostenderent. Quid ideo dicerent non habebant, lachrymæque illis obortæ sunt & tandem vehementius suspirabant, veriti quidem, ne, si silerent, ex conscientia *sceleris* viderentur hæsitasse, haud vero invenientes quo pacto defensionem sui expedirent, propter ætatis infirmitatem animique consternationem. Non tamen Cæsar, aspiciens ipsos quemadmodum perturbati erant, non sentiebat eos ex imperitia & modestia potius hærere & impediri, quam ex facinorum conscientia. nec quisquam aderat quem non eorum misereseceret: immo & patrem ita affecerunt, ut vere animo moveretur.

VIII. *Ex populi misericordia paulum recreantur.*

3. Postquam vero *juvenes* animadvertunt & patrem illis aliquanto magis benevolum, ipsumque etiam Cæsarem, insuper & aliorum singulos, partim vicem ipsorum dolentes, partim à lachrymis non temperantes, alter illorum Alexander, patre appellato, crimina diluere aggressus est, dicebat-

Alexandri oratio.

que, "Pater, qua es in nos benevolentia satis de-"clarat hoc ipsum judicium. nam si quid in nos "durius in animo agitasses, nunquam ad omnium "servatorem nos adduxisses. etenim poteras, vel "pro regia vel patria potestate, de sontibus sup-"plicium sumere. Cæterum Romam nos ducere, "& hunc ipsum testem adhibere, servare volentis "*indicium* est nemo enim, cui in animo est quen-"quam interficere, ad templa eum sacratiaque per-"ducit. Verum pejori adhuc statu res nostræ "sunt. non enim amplius vivere sustineremus, si "talem patrem nos læsisse cuiquam persuasum es-"set. Fortasse & hoc isto deterius: ut cum mori "debuissemus boni & innocentes, sceleris suspecti "viveremus. Jam vero si quid valeret fiducia ex "veritate, nobis lætissimum esset tibi fidem face-"re, & periculum effugere. Quod si ita vincit "calumnia, satis superque nobis præsens hic dies, "quem quorsum suspecti intueremur? Et quidem "dum dicis nos regnum affectare, accusationem "in juvenes bene accommodas, dumque adjicis "istam à matris miseræ interitu petitam, ex hac "infelicitate præsenti cumulus accedit. Sed vide "obsecro, annon hæc nobis cum omnibus com-"munia similiter *de iis* dici possint. Nihil enim "vetabit, quin rex, cui filii sint juvenes & matri "defunctæ superstites, eos in suspicionem vocet, "quasi *patri* struant insidias. sed suspicio non sa-"tis est ad fidem hujusmodi impietati faciendam. "νῦν ἀφεύγοιεν, [n] ἔργῳ μέγιστε τ̃ ἀνθρωπείων κ̀ "δράσωλας κ̀ πσομένης.

Β'. Ταῦτα [o] μὲν Ηρώδης ἐμπεθῶς ἠπάτησε πρὸς Καίσαρα τὰς αὐτ̃ παῖδας. τῶν δ̀ νεανίσκων ἡδὺ μὲν κ̀ λέγοντ@ δακρυα κ̀ σύγχυσις ἰδ̃, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ηρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἐξω τ̃ τοιαύτης ἀσεβείας [p] ἠμύσθαι, [q] τὸν λόγον πιστὸν [r] εἶδον ἐν τ̃ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τ̃ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι τὰς ἀφορμὰς, δυσαπολόγητον, ὡσπερ ἰδ̃, ἤδεσαν, σὺν εὐχημονοῦντ@ οὐδὲ τοῦ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ κ̀ κατὰ σπουδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ἰδ̃ οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι λέγειν, κ̀ δάκρυα, κ̀ τιλ@ αἰμωδὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν [s] ὡς εἰ σιγῶεν δοξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότ@ ἡσσᾶσθαι, ῥᾳδίως [t] δ' οὐχ εὑρισκομένων τὴν ἀπολογίαν [v] ὑπὸ νεότητ@ κ̀ παραχῆς ἧς ἐπεπονήκεσαν. [x] ὁ μὲν γὰ ὁ Καῖσαρ, ἐπιβλεπων αὐτοὺς [y] ὡς εἶχον, ἀσώμενον [z] ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατὰ συνειδησιν [a] ἀποπωτέρων, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας κ̀ μετριότητ@ ἐνεῖν. ἐλεεινοί τε ἐγεγόεισαν [b] τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, κ̀ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ [c] τῷ παθ̃ συνεχόμενον.

γ'. Ἐπεὶ δ̀ συνεῖδον εὐμένειάν τινα, κ̀ παῤ ἐκείνα, κ̀ πρὸς ἑ Καίσαρ@, [d] κ̀ τῶν ἄλλων ἕ ἕκαστον, τὰς μὲν συμδακρύοντας, ἀπαντας δ̀ συναλγοῦντας, ἰδίᾳ τ̃ πατρὸς αὐτῶν Αλέξανδρ@, ἐπικαλεσάμεν@ αὐτὸν, ἐπεχείρ Διδυμειν τὰς αἰτίας, κ̀, "πάτερ, εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὐνοια δῆλη, "κ̀ παῤ αὐτ̃ τ̃ κρίσιν. σὺν ἂν γὰ εἴ τι δυσ-"χερες [e] ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ἐπὶ τὸν [f] πάντα σώζον-"τα πρσήγαγες. κ̀ γὰ ἐξῆν, [g] παρόσης μὲν ἐξου-"σίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ̀ ὡς πατρὶ, τὰς ἀδι-"κίας ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς Ρώμην ἄγειν, κ̀ τού-"των πιστὰ μάρτυρα, σώζοντ@ ἰδ̃. οὐδεὶς γὰ ἀν-"θρωπίνη τινα πρσαιρούμεν@, εἰς ἱερὰ κ̀ ναὺς ἀ-"γει. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ὁ γὰ ἂν ὑπομεί-"ναιμεν ἔτι ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πε-"πιστεύμεθα. κ̀ μήποτε τοῦτο σκεῖνο χεῖρον, ἀντὶ "τ̃ πιθανᾶναι μηδὲν ἀδικοῦντας, [h] τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑ-"ποπτευομένους. εἰ μὲν ἓν εὕροι λόγον τ̃ ἀληθείας ἡ "παῤῥησία, μακάριον [i] κ̀ σὲ πίσαι, κ̀ τ' κίν-"δυνον ἀφυγεῖν. εἰ δ' ὅτως ἡ ἀφορμὴ κρατεῖ, "πρόθυμος ἡμῖν ὁ νῦν ἥλι@, ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ "τ̃ ὑπονοίας; τὸ μὲν ἂν φάναι βασιλείας ἐπι-"θυμεῖν, εὐκαιρ@ εἰς νέους αἰτία, κ̀ τὸ πρσησ-"θαι τιμὴ τ̃ ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τ̃ πρσώ-"που τιμὴ νῦν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δ̀ εἰ "μὴ καινὰ ταῦτα κ̀ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησό-"μενα. κωλυσῃ γὰ ἤδη τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ "εἰσὶ νέοι κ̀ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑ-"ποπτους εἶναι τ̃ πατρὸς ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ὁ "τὸ ὕπτιον πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν δρεκτέον. εἰπάτω "[k] δή τις, ἡμῖν εἰ τετόλμηται τοιοῦτον, ᾧ κ̀ τὰ μὴ "πρὸ

n Εργῳ μέγιστα τ̃ ἀνθρωπείων] *L. B.* ἔργων μ. τ. ἀνθρωπίνων.
o Μὶν Ηρώδης] Illud μ̃ è *Codd. Busb. & Vat.*
p Γενέσθαι,] *Gall.* γεγονέναι.
q Τὸν λόγον πιστὸν] Τὸν λόγον redundare puto.
r Εἶδον ἐν τῷ συνειδότι,] Εἶχον *Hen. & Vat.* Forsan εἶχον.
s Ως εἰ σιγῶεν] Illud ὡς ante εἰ, ut & σιγῶεν, quod statim sequitur, habuimus ex *Zonara*, qui præterea legit, δόξουσιν ἐκ τ̃ συνειδότ@ μὴ δύνασθαι λόγους λέγειν.
t Δ' οὐχ εὑρισκομένων.] In *Cod. Vat.* δ' ὡς οὐχ.
v Ὑπὸ νεότητ@] Ista ὑπὸ νεότητ@ κ̀ παραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν desunt in *Cod. Hen.* nec agnoscuntur ab *Epiphanio.* ὑπὸ τι τ̃ *v. Vat.*
x Οὐ μὴν γε ὁ Καῖσαρ,] Ita lego. ὁ μὴν ὅγε Καῖσαρ in libris omnibus.
y Ως εἶχον] Ως εἶχεν *Vat. & Hen.* à prima prima.
z Εποιεῖτο] *L. B.* ἠγεῖτο.
a Αποπωτέρων,] Ita *Gall. & Lugd. Bat.* ἀποπώτερον in *Editis Aliisque.* ἄποπ@ *facinorosus* in *Vet. Gloss.* nec aliter intellexit *Epiphanius*, qui vertit *ex conscientia facinorosa.*
b Τοῖς παρουσιν ἰδίᾳ,] Forsan sic distinguendum, τοῖς παρ̃σιν, ἰδίᾳ κ̀ τ' π.
c Τῷ παθ̃] Ita lego è *Cod. Gall. & Lugd. Bat.* τι παθ̃ in *Editis Aliisque.*
d Και τ̃ ἄλλων ἕ ἕκαστον,] *L. B.* κ̀ πρὸς τ̃ ἄλλων ἑκάστ@ κ̀ &c.
e Ενενόεις] *L. B.* ἐνόεις.
f Πάντα,] *L. B.* πάντας.
g Παρόντες] *L. B.* in *Marg.* παρόντ@ ἕ ω. π. τὸ τὰς.
h Τὸ ζῆν ἀδικεῖν] *L. B.* primam voculam delet.
i Και σὲ πεῖσαι,] *Gall.* καὶ πεῖσαι.
k Δή τις,] *L. B.* δ' τις.

l Υπὲ

"πιστὰ πίστιν εἴωθεν [l] ὑπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν. Φαρ-
"μάκῳ δ' ἀσκοῦντι ἐλεγχειν δύναταί τις, ἢ σωφρο-
"σύνην ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γράμμα-
"τα κατὰ σοῦ γεγραμμένα; καίτοι τούτων ἕκαστον ἐφ'
"ὅπερ καὶ μὴ γιγνόμενον οὐκ ἀμφίβολος ἐπλάσθη. χα-
"λεπὸν γὰρ ἐκ ὁμοιοῦν οἶκον ἐν βασιλείᾳ· καὶ τῷ
"δοκεῖ, ὃν σὺ φῂς ἔπαθλον εὐσεβείας, συμβαί-
"νῃ πολλάκις αἰτίαν [m] γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλ-
"πίδων, δι' ἃς οὐδὲ μίαν ὑποστολὴν ποιοῦνται κακοη-
"θείας. ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς
"δ' ἀμφιβολὰς πῶς ἂν λύσαιεν, ὁ [n] ἀκοῦσαι μὴ θέλων;
"ἐλαλήσαμεν τι μετὰ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σέ, τοῦ-
"το γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς τὰς ὑσί', ὅ, τι λελά-
"ληται μὴ σιωπῶντας. τίν μητέρα τις ἡμῶν ἔκλαυ-
"σεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι κ' νεκρὰ κακῶς ἦ-
"κουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ὀφειλόμενον,
"ἧς [o] ἴσμεν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί καὶ θέλον-
"τες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ
"εἰσὶν, οὐ κενοσπουδοῦμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ
"ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τῆς
"βασιλείας προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσι-
"μος, οὔτε θαλαττα πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον;
"ἢ ἧς τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια, καὶ θρησκεία τοῦ
"παντὸς ἔθνους, ἐνέσχεν ἂν πατροκτόνους ὀφθῆναι τῶν
"πραγμάτων εἶναι, καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ
"σοῦ καθασκευασθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ
"τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδυνάτο τις φονεύσας
"ἀτιμώρητος μένειν, ζῶντος Καίσαρος; οὔτ' ἀσε-
"βεῖς οὕτως ἐνθυμήσας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέ-
"ρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. εἰ δ' μήτ' αἰ-
"τίας ἔχεις, μήτ' ὀφθεῖσας εὐλόγους, τί σοι πρὸς
"πίστιν αὐταρκὲς τοιαύτης δυσσεβείας; ἢ μήτηρ τε-
"θνηκεν. ἀλλά τι τὸ [p] κατ' ἐκείνῳ, ὃ παρο-
"ξύνειν ἡμᾶς, ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλεῖον μὲν
"ὁπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὀφειλέ-
"χεται τὰ μὴ γιγνόμενα. διόπερ, ὀφὶ τῷ πάντων
"δεσπότῃ Καίσαρι μεσιτεύοντι τὸν παρόντα κιν-
"δυνον, σωθησόμεθα τούτῳ τῷ σωθῆναι. εἰ μὲν
"ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τῷ πρὸς ἡμᾶς
"διαθέσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζήσομεν, οὐδ'
"οὕτως μὲν εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κα-
"κῶν καὶ ψευδὴς αἰτία. παρούσης δ' τινὸς ὀῤῥωδίας,
"σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσο-
"μεν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡ-
"μῖν τιμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδω-
"κότος.

δ'. Τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὅ, τε Καῖσαρ, ὁδε πότερον πιστεύων τῇ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ [q] συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον [r] ὑποσυγχυνόμενον· ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπλώκει, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ὁ λόγος διαδοθεὶς ὀφθόνον ἐποίει τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς, καὶ τὸ πρὸς τὰς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεφνὸν [s] ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. [t] ἔτι δ' μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπλώτησεν Αλέξαν-
δρος. [v] ἐπὶ δ' ὑσὶ ἐκείνοις ἔπι πασιν ὀχῆμα, κλαί-
υσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νε-

"Dicat itaque quispiam, an tale aliquid ausi fue-
"rimus, unde & incredibilia propter *hominum* cre-
"dulitatem fidem acquirere consueverint. Potest
"ne quisquam indicare venenum paratum, aut
"conjurationem cum æqualibus, aut corruptos *pe-*
"*cunia* famulos, aut scriptas contra te literas? atqui
"horum singula interdum de nihilo fingit calu-
"mnia. Grave enim regno est dissidium & dissen-
"sio in regia: atque sæpe fit ut principatus, quem
"tu dicis esse pietatis præmium, homines flagi-
"tiosissimos ad spem excitet, quæ facit ut nihil
"mali intentatum relinquant. Cæterum injuriam
"alicui factam nemo nobis objicit. nos vero ca-
"lumniis quomodo liberabit, qui nobis auscultare
"recusat? An paulo liberius loquuti sumus? at non
"in te; nam hoc nefas esset: sed in eos, qui nihil
"quod dictum fuerit silentio premunt. An no-
"strûm quis matrem defletit? *at* non quod inter-
"ierit: sed quod mortua ab hominibus inhonestis
"male audierit. Num regnum appetimus quod
"scimus à patre teneri? at quid in animo habentes?
"si enim nobis sint regii honores, id quod faten-
"dum, nonne frustra laboramus? sin minus; non-
"ne eos sperare licet? An te interfecto in regnum
"successuros esse exspectavimus; quibus, tali faci-
"nore commisso, nec terra ambulanda nec mare
"navigandum? num subditorum pietas, & totius
"gentis religio ferre potuerit, ut parricidæ summa
"rerum potirentur, & in sanctissimum à te instau-
"ratum templum ingrederentur? Sed quid? si cæ-
"teros contemnere datum fuisset, num qui te in-
"terfecerit, dum Cæsar in vivis esset, pœnam ef-
"fugere potuerit? Non tam impios genuisti,
"neque tam stultos, sed infeliciores forsan quam
"rebus tuis expediat. Quod si nec aliquid nobis
"vitio vertendum habes, nec insidias *tibi locatas*
"inveniste, quid tanti erat ut posset ejusmodi im-
"pietatis tibi fidem facere? Mater *quidem* occidit.
"illius vero casus *miserabilis* nullam nos irritandi,
"sed admonendi vim habuit. Equidem pluribus
"causam agere nobis in animo est: sed excusatio-
"nem non admittunt quæ nunquam commissa
"erant. Quapropter coram Cæsare, omnium do-
"mino nostroque in præsentia sequestro, hanc
"tecum pactionem facimus. Si possis, ô pater,
"revera affectum in nos induere ab omni suspicio-
"ne vacuum, liceat nobis vivere, quamvis haud
"ita feliciter. grave enim est magnorum malorum
"etiam falso insimulari. verum si quid est quod
"timeas, perge tibimet cautionem adhibere, nos
"nobismet rationem reddemus. non enim usque
"adeo chara nobis est vita, ut eam in autoris da-
"mnum conservare velimus.

Subit omnes invenum miseratio.

4. Cum ita causam ageret, tum Cæsar, qui jam ante gravi adeo calumniæ non credebat, magis ad-huc mutatus est, & Herodem, quem nonnihil etiam confusum animadvertit, continenter aspexit; tum omnes, qui aderant, anxii erant & soliciti de juvenibus, sermoque *de illis* per aulam diffusus regem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum credibilis illis visa est, juvenesque in flore ætatis erant summaque corporum pulchritudine, illorum miserum est, & miseratio omnes ad opem illis ferendam trahebat. Sed multo magis post-quam Alexander tam solerter prudenterque patris accusationi respondisset. Verum non illis idem manebat oris vultûsque habitus, lachrymantibus qui-

l Υπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν.] Εὐεργεία, δόσις *Hesych.* Verum ὑπ' εὐεργείας habet *Vat.* ὑπ' εὐνοίας *Lugd. Bat.* ὑπὸ εὐεργέτας *Hen.*

m Γενέσθαι] *L. B.* γίνεσθαι.

n Ἀκοῦσαι] *L. B.* ἀκοῦσον.

o Ἴσμεν ἔχοντα] Ita *Gall.* ἴσμεν in *cæteris.*

p Κατ' ἐκείνῳ,] Κατ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑδὲ παρ. & statim ἐδυνάτο.

q Συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην] Συνεχῶς *Busb.*

r Ὑποσυγχυνόμενον] Ὑποσυσχυμένον *Busb.* & *Zonar.* ut & alibi apud *Josephum.*

s Ἐπεσπᾶτο βοήθειαν,] Ἐπεσπάσατο *Busb.*

t Ἔτι δ' μᾶλλον] Ἔτι δὲ μ. *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Ἐπὶ δ' ὑσὶ ἐκείνοις] Ἐπὶ δὲ ἐκείνοις *Hen.* ὑπὸ δ' ἐκείνοις *Busb.* atque ita accepisse videtur *Gelenius*, qui vertit *manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humentes oculos in terram dejicientibus.*

quidem & præ mœstitia in terram intuentibus: ſpei tamen melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis quibus ipſe ad perſuadendum uſus eſt haud juſte accuſaſſe viſus, excuſatione aliqua egebat, ut qui nihil ipſe haberet quo dicta redargueret. At Cæſar, paulatim cunctatus, adoleſcentes, licet à crimine abeſſe viderentur, tamen in eo peccaſſe dicebat, quod non ſe tales erga patrem præſtitiſſent, ut hominum ſermones reprimerent. Herodemque hortatus eſt, ut, depoſita omni ſuſpicione, cum pueris in gratiam rediret. Iniquum enim eſſe talia de iis, quos genuiſſet, credere; fierique poſſe ut animorum mutatio non ſolum medeatur iis quæ utriſque acciderant, ſed & alliciat ad benevolentiam, dum invicem excuſantes ſuſpicionis temeritatem, æquum cenſebunt ut majori ſtudio ad mutuum amorem ferantur. Has inter admonitiones pueris innuit: cumque illi patri ad pedes accidere & veniam orare pararent, antevertit pater eos orantes complecti, & in collum utriuſque invadere; adeo ut nemo præſens eſſet, ſive ingenuus ſive ſervus, qui non ad miſericordiam adduceretur.

Quid de illis ſenſerit Cæſar.

Patri reconciliantur.

Antipater lætitiam ſimulat ex reconciliatione patris & fratrum.

5. Et tunc quidem Cæſari gratias egerunt, & una diſceſſerunt, comitante Antipatro cum ſimulatione lætitiæ ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus eſt Herodes Cæſari trecenta talenta, ludos agenti & Romano populo congiaria dividenti: & Cæſar ei dimidium reditum æris Cyprii donavit, & alterius dimidii curam commiſit, & præterea hoſpitiis & manſionibus eum honoravit, atque de regno ei poteſtatem dedit, quem vellet filiorum ſucceſſorem ſuum conſtituendi, aut honorem in ſingulos pro rata parte dividendi. Cumque Herodes id è veſtigio facere vellet, negavit Cæſar permiſſurum ſe, ut non per omnem vitam dominus eſſet & regni & filiorum.

Trachonitæ rebelles domantur.

6. Poſtea ille rurſus in Judæam rediit. Dum autem peregre abeſſet, Trachonitæ, ejus ditionis pars non exigua, rebellarunt: ſed relicti illic duces eos ſubegerunt, iterumque ſub imperium redegerunt. Cæterum Herodes, cum filiis navigans, ubi juxta Ciliciam appulit ad *inſulam* Eleuſam, quæ nunc mutato nomine Sebaſte dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociæ regem, qui eum perhumaniter excipit, lætus admodum quod cum filiis in gratiam rediiſſet, quodque Alexander, qui filiam ejus *in matrimonio* habuit, crimina ei objecta diluiſſet: atque munera, quæ regibus convenirent, ſibi invicem largiti ſunt. Inde Herodes in Judæam reverſus, ingreſſuſque in templum, de iis quæ in profectione ſua egiſſet orationem habuit, Cæſaris in ipſum liberalitatem narrando perſequens, ut & præcipua quæque ab ipſo geſta, quæ non neſcire aliorum intereſſe exiſtimabat: & in extremo ſuæ orationis filios ſuos monitis inſtruxit, aulicoſque & reliquum populum admonuit, ut concordiam tuerentur; declaravitque filios poſt ſe regnaturos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum & Ariſtobulum. In

Herodis poſt reditum concio ad populum.

νοῦ χόσιν · ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν [x] αὐτὸς ἔπαθεν [y] οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι, [z] διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. Καίσαρ δ' μικρὸν ὀπισχὼν, τὰς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἁμαρτίας δοκοῖεν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑφέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. Ἡρῴδην δ' παρεκάλει, πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατ' αὐτῶν· δύνασθαι δ' τῇ μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι δ' τῇ εὐνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φρονητὶς ἑκάτεροι τῆς ὑπονοίας ἀπολογούμενοι, ἀγαθοὶ πλείονι σπουδῇ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετῶν, [a] ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δ' βουλομένων ὑποπεσεῖν ἅπτι δεήσοντες, προαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἠσπάζετο, παρ' ἕκαστον ἐν μέρει φιλοφρονούμενος, ὡς μηδένα τ' φρονηματικῶν, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνώσεσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀλλήλων ἀπῆσαν, [b] ἐν σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφήδεσθαι τ' διαλλαγαῖς. [c] ἐν δ' τ' ὑστέραις ἡμέραις Ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τεσσαράκοντα τάλαντοις, ἀγῶνά τε ἐν διανομὰς [d] ποιούμενον τῷ Ῥωμαίων δήμῳ· Καίσαρ δ' αὐτῷ ἔδωκε μετάλλου ἔ Κυπρίων χαλκοῦ τοῦ ἡμίσειαν προσόδου ἐν τ' ἡμισείας τοῦ ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, ἐν τἆλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ πρὸς τ βασιλείας αὐτῷ τοῦ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τ παίδων διάδοχον [e] καθιστάνῃ, ἢ ἐν διανέμῃ μέρος ἑκάστῳ τ τιμῆς εἰς πάντας [ee] διειλουμένης. ἐκεῖνος δ' ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, [f] οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ ἐν τ βασιλείας καὶ τ παίδων κρατεῖν.

ς'. Ἐπὶ τούτοις ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δ', ὁ μικρὸν μέρος ἀπέστη τ ἀρχῆς, τὸ πρὸς [g] Τραχῶνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακοῦειν ἠνάγκασαν. Ἡρῴδης δ' πλέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο [h] κατὰ Κιλικίαν ἐν [i] Ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν [k] Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τ βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ἅπτι τοῖς τῶν παίδων διαλλαγοῖς, καὶ τῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τῇ θυγατέρα, [l] τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι· δωρεάς τε [m] ἀντίδωκαν ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ἡρῴδης, ἅπτι [n] Ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ γυμνασθεὶς [o] ἐν τῷ ἱερῷ, [p] πρὸ τῶν πεπραγμένων [q] κατὰ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο τῷ Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνῃ, καὶ πάντα διεξιὼν, ὅσα κατ' μέρος αὐτοῦ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ [r] τὰς ἄλλας εἰδέναι· πᾶσι ὅτι νουθεσία τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τὰς πρὸς τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶσιν εἰς ὁμόνοιαν προκαλῶν, καὶ τὰς υἱὰς μετ' αὐτὸν ἀποδείκνυσι βασιλέας ἡνέσθαι, [s] πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα κατὰ τὰς ἐκ Μα-

[x] Αὐτὸς ἔπαθεν] Ita lego. *αὐτὸν* (quod tamen abeſt a *Lugd. Bat.*) in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

[y] Οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι,] Illud οὐκ inſerui è *Cod. Busb.*

[z] Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν] Διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἐλέγχειν *Busb.* Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, ἁπλ. *Hen.* & *Vat.*

[a] Ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις.] Apud *Zonaram*, ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις σωφρονεῖν τῷ πατρί. atque in forſan *Epiphanius* legebat, qui vertit, *juvenibus innuit ad veſtigia patris ſeſe projicere. qua ſupplicatione pater eos lachrymabiliter & flebiliter complexus &c.*

[b] Καὶ σὺν αὐτοῖς] Καὶ μετ' αὐτῶν *Busb.*

[c] Ἐν δ τ' ὑστέραις ἡμέραις] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ *Busb.* & *Zonar.* ἐν δ τ' ὑστεραίαις *Lugd. Bat.*

[d] Ποιούμενον] *L. B.* ποιήμενον.

[e] Καθιστάνῃ,] Καθιστᾶν *Zonar.*

[ee] Διειλουμένης.] Ἐλουσομένης *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[f] Οὐκ ἐπιτρέψειν] Οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη, ζῶντί δ τ βασιλείας ἔφη κρ. *Hen.* & *Vat.*

[g] Τραχῶνα·] *L. B.* τραχῶνα.

[h] Καθ' Κιλικίαν ἐν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 22. §. 4. SPANH.

[i] Ἐλεύσῃ,] Ἐλεύσα νῆσος, φρουρουμένη τῇ Ηπείρῳ, ὧν συνῴκισεν Ἀρχέλαος, καὶ κατεσκεύασεν βασίλειον. *Strabo*, l. 14.

[k] Σεβαστῇ,] Νῆσος Κιλικίας, ἡ νῦν Σεβαστή. *Steph. Byzant.* voce Ελαιοῦσα.

[l] Τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι.] Τῆς αἰτίας *Busb.* & *Coccejus.*

[m] Ἀντέδωκαν ἀλλήλοις] Ita *Vat. ἀντίδοσαν* in *reliquis.*

[n] Ἰουδαίας ἐλθὼν,] Ἰουδαίαν *Busb.*

[o] Ἐν τῷ ἱερῷ,] Quomodo itaque ante dixit Herodi, quia Sacerdos non erat, non licuiſſe in ullum e tribus περιβόλοις intrare; ubi templum deſcribit. REL.

[p] Πρὸ —— διελέγετο,] Exſtat ea Herodis Oratio infr. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 22. §. 4. & ſeq. SPANH.

[q] Κατὰ τὴν ἀποδημίαν] Πρὸ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[r] Τὰς ἄλλας εἰδέναι·] Τὰς ἄλας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. ut & mox κατέστρεφε.

[s] Πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον,] Πρῶτος μὲν τ Ἀντιπάτρου, ἔπειτα δ τοὺς *Macleimanus Busb.*

ss Απο-

Μαελάμμης Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον. ἐν ᾧ τῷ τότε πάντας [ss] ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἀπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ἀφαιρούμενον, ἐν ᾧ ἔτι χρόνῳ τὸ πρὸς ἡδονὴν ἐμπρόσθεν ἔχειν, ὅτε τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ παίδων ἄρχειν· τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀπράγμονα ἕφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσιν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. τοσαῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὴν ἐκκλησίαν· τοῖς πλείοσιν μὲν [t] ἀρεστὰ [v] διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ἐκ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων ἀεὶ ἐδεδώκει τοῖς πολλοῖς, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

præſentia autem edixit ut omnes in ipſum intuerentur, eumque pro domino & rege ducerent, nihil ſenectute impeditum, quæ ex omni vitæ tempore rerum uſu aptiſſima ad imperium exercendum, atque aliis non cedit inſtitutis, quibus poſſumus regna moderari & liberos regere: duces quoque cum exercitibus, ſi ſe unum reſpiciant, ſumma tranquillitate vitam acturos eſſe dicebat, ſibique invicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conventum dimiſit: fuitque ejus oratio grata multis, ſed aliis non item. jam enim ex contentione & ſpe quam filiis dederat, multi res novas moliebantur earumve deſiderio tenebantur.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ηρώδης ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει· ὡς τε τόπους πολλοὺς μεγαλοπρεπῶς ᾠκοδόμησε καὶ κόσμησε, πολλά τε ἄλλα λαμπρῶς ἔπραξεν.

CAP. V.

IX.

Quomodo Herodes quinquennale certamen ob Cæſaream ædificatam celebravit: utque loca quamplurima magnifice ædificavit ornavitque, atque alia multa ſplendide geſſit.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον [x] συνετέλεσαν ἔλαβεν ἡ Καισάρεια [y] Σεβαστὴ τῷ ᾠκοδόμῃ, [z] δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς πλήρει ἐληλύθοσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκπεσούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς [a] ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς δὲ ἀρχῆς, [b] ἐπ' [c] Ολυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς πρὸς τοῖς ἑκατόν. [d] ἐν οὗ εὐθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ παράσκευαι πολυτελέσταται. καταγγελία μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκευάκει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμου, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ [e] καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ἐπιτηδευμάτων. ἀνετέθη δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, [f] ἐν πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτόν· ὁ δ' αὐτὸς πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα προθυμίαν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον διεπέμπετο, τὴν φιλοτιμίαν ἐπιθυμῶν [ff] ἰδίαν δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος [g] Ιουλία, τὰ πολλὰ τῶν σκευῶν πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς [h] μηδὲν ὑστερεῖν. τὰ πάντα συντιμώμενα παλάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πολυτελοῦς καὶ θεωρίαν, [i] καὶ πρέσβεων ὃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεσαν εὐεργεσίας, ἀπαντᾶς ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διαιτήσεσιν ἑορταῖς, τὰ πανηγύρεις ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ τὴν εἰς τὸν πολυτέλειαν, ὡς ἐπίσημον φανῆναι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ, ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσειν, ἐφιλονείκει τοῖς τῶν ἤδη γεγυμνασμένων ἐπίδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Αγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς Ηρώδῃ τῆς ἕξεως ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἁπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν.

CIrca id tempus Cæſarea Auguſta, quæ ab eo condebatur, perfecta & abſoluta eſt, decimo quidem anno ad finem perducto toto opere, ſtata autem ſolennitate in annum ejus regni duodetrigeſimum & Olympiadem centeſimam nonageſimam ſecundam incidente. Statim itaque ad eam dicandam magnam adhibuit celebritatem & ſumptuoſiſſimum apparatum. Indixit enim certamen muſicum, & ludos gymnicos. nam gladiatorum magnum numerum & ferarum præparaverat, curſuſque equorum & quicquid ejuſmodi ſtudii pretioſius erat & Romæ & alibi uſpiam. Quin & hoc certamen Cæſari conſecravit: quod ita inſtituit, ut per ſingula quinquennia inſtauraretur. * Ille autem omnem ad iſtiuſmodi ſpectacula apparatum propriis ſumptibus ſuppeditari voluit, ut inde major eſſet liberalitatis ſuæ laus. Verum & de ſuo † Julia, Cæſaris uxor, multa ex iis, quæ in Italia maximo in pretio habita, mittenda curavit, ut nihil ad *ſplendorem* deeſſet. ſumma omnium efficiebat quingenta talenta. Cum autem in urbem ſpectatum conveniſſet ingens multitudo, & legationes, quæ à *diverſis* populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diverſoriis & menſis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia ſpectaculis ſe totos dies oblectat, noctu vero lætitiis & ſumptibus in eas profuſis: adeo ut ab univerſis extolleretur ob animi magnitudinem. Nam in omnibus, quibus ſtuderet, id agere contendebat, ut quæ prius oſtenſa erant longe ſuperaret. Atque perhibetur & Cæſarem ipſum & Agrippam aliquoties dixiſſe, Herodis imperium minime reſpondere animi ejus magnitudini: dignum enim eſſe qui totius etiam Syriæ & Ægypti regno potiretur.

Herodes, exædificata Cæſarea, ludos agit.

Ludorum magnificentia.

1. Poſt

ss Αποβλέπειν εἰς αὐτὸν] Confer dictum Severi apud *Spartianum* cap. 18. *Tandem ſentitis caput imperare, non pedes.* HAV.

t Αρεστὰ] Αρεστα *Busb. Hen. & Vat.*

v Διειλεγμένος,] Ita *Busb.* διηλεγμένος *Vat.* διελεγμένος in *Editis Aliiſque.*

x Συντέλειαν —— οἰκοδόμῃ,] Conf. ſupr. lib. XV. c. 9. §. 6. SPANH.

y Σεβαστὴ τῷ οἰκοδόμῃ,] Σεβαστὴ abeſt ab *Epiphanii* libris. καὶ μετωνομάσθη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως εἰς τιμὴν τοῦ ἐπὶ Θαλάττῃ Καισαρείων ἐπωνύμου τῶν Σεβαστῶν Σεβαστοῦ. *Philo* in Legat. ad Cajum, 1034.

z Δεκάτῳ μὲν ἔτει] Lib. XV. c. IX. p. 695, v. 39. ἡ μὲν ἢ πόλις (Καισάρεια) ἐξετελίσθη δωδεκάτῳ χρόνῳ. adeo ut forſan hîc reſcribendum δωδεκάτῳ. id quod probare conatur *Petitus* in *Animadverſ. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 319.

a Ογδοον καὶ εἰκοστὸν] Anno regni Herodis (poſt Antigoni mortem inchoati) XXVIII. *Uſſer.* ad A. M. 3994.

b Επ' —— ἑκατὸν] Αλλοι. lib. 1. c. 21. §. 8. ἐπὶ τῆ ἑκατοστῆς ἐνενηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος· Olymp. XCV. 11. Harduin. Num. Herod. p. 28. SPANH.

c Ολυμπιάδος —— ἑκατόν.] Anno videlicet illius tertio. *Id.* Vide *Noriſii* Cenotaphia Piſana, p. 153.

d Ἐν οὗ εὐθὺς] Ἐν ᾧ εὐθὺς καθιερώσει μείζονες ἑορταὶ *Vat. & Hen.* à prima manu.

e Καὶ παρ' ἄλλοις] Καὶ πολλοῖς τισιν *Vat. & Hen.* à pr. m.

f Καίσαρι πενταετηρίδα] Καὶ πεντ. *Vat. & Hen.* à pr. m.

* *Ille*] Immo Auguſtus. SPANH.

ff Ιδίαν δὲ] In libris ἰδία, abſque puncto ſubſcripto.

g Ιουλία,] Ita Liviam, Auguſti uxorem, paſſim appellat, ut & alii, poſtquam in familiam Juliam adſumeretur ex teſtamento Auguſti, ut narrat *Tacitus* in *Annalium* libro primo. Vide quæ habet *Caſaub.* ad *Sueton.* p. 291. HUDS. Livia, Καίσαρος Ιουλία h. e. Livia. Unde de utroque Auguſto & Livia explicandum puto duos hujus Cæſareæ nummos ſub Nerone percuſſos cum Inſcrip. ΜΗΤΡ. ΚΑΙΣΑΡΙΑ Η ΠΡΩ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ. non verò de Auguſto & Claudio cum Eumenio Pacato, ſeu P. Harduino. SPANH.

h Μηδὲν ὑστερεῖν] In libris, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα &c. nulla diſtinctione adhibita.

i Καὶ πρέσβεων] Ita *Busb.* & ut puto, *Epiphan.* καὶ πρεσβείας ἃς in *Editis Aliiſque.*

Herodes oppida quædam condit.

2. Post hanc autem celebritatem & lætitiam aliam urbem condidit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc loco irriguo, & terra arboribus accommodata, & amne urbem ipsam circumfluente, & luco *eam* circumdante pulcherrimo, pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatro patre nominavit Antipatridem. Ædificavit & alium locum supra Hierichuntem, magnæ securitatis nec minoris ad habitandum amœnitatis, quem matris suæ nomine Cypron appellavit. Porro fratri Phasaëlo, ex suo erga illum amore, monimentum dedicavit pulcherrimum, turrim in ipsa urbe exstructam, quæ magnitudine Phariam adæquaret, eamque Phasaëlum nuncupavit, quæ & urbi partim esset in securitatem & *fratri* defuncto in memoriam propter appellationem. Itemque urbem ipsi cognominem constituxit in valle Hierichuntia, qua itur boream versus: quæ in causa erat, ut terra omnis finitima, *antea fere* deserta, incolarum industria cultior evaderet. hanc autem Phasaëlidem nominabat.

Antipatris exstructa.

Cypron conditum.

Phasaëlus turris & oppidum.

Herodis in exteros liberalitas.

3. Quin & alia ejus beneficia longum esset dicere, quæ contulit in civitates, tum in Syria, tum in Græcia, & ubicunque eum versari contigit. nam & ingentem pecuniæ vim impendisse videtur pluribus muneribus publicis, & publicorum operum exstructionibus, operibusque non satis curatis, exhausta, quæ jam ante suppeditata erat, pecunia. Maxima vero & nobilissima ab eo facta erant in Rhodiorum gratiam, quibus Pythium templum suis sumptibus exædificavit, & ad naves compingendas multa argenti millia præbuit. Nicopolitarum autem urbi, apud Actium à Cæsare conditæ, ad pleraque loca publica exstruenda, plurimum contulit. Antiochensibus etiam, maximam in Syria urbem habitantibus, plateam, mediam ejus longitudinem secantem, porticibus ex utraque parte inclusam dedit, & viam ejus subdialem lapide polito stravit, ad maximum ejus ornamentum & incolarum commoditatem. Porroque fecit ut ludi Olympiaci, propter pecuniæ inopiam nominis gloriæ haud satis respondentes, majori in honore haberentur, annuos eis reditus assignando: & quoad sacrificia aliumque apparatum magnum celebritati honorem conciliavit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat Agonotheta.

Pythium templum ab Herode exstructum.

Ludi Olympii ab eo magnifice instaurati.

Herodis ingenium varium, & hujus diversitatis causa.

4. Jam vero alios forsan subeat mirari tantam in eo animi ingeniique diversitatem. Nam si ejus liberalitatem spectemus & beneficentiam, qua erga omnes usus est, non est sane ut quisquam, qui vel minimum ei tribuerit, inficias eat, quod natura propensissimus fuerit ad benefaciendum. Sin autem quis respexerit supplicia & injurias, quibus subditos affecit & sibi conjunctissimos, secumque perpendat quam durus fuerit & inexorabilem se præbuerit, victus fatebitur ipsum videri ferum & immanem & ab omni mansuetudine alienum. unde *plerique* existimant voluntatem ei variam fuisse &

β'. Μετὰ δὴ τὴν πανήγυριν ταύτην καὶ τὰς ἑορτὰς, πάλιν ἄλλην ἀνήγαγεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ [k] Καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, περιέβαλέ τε περιῤῥέοντι τὴν πόλιν αὐτῇ, καὶ καλλίστῃ κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιφλη φόρῳ ἄλσει. ταύτην ἀπὸ Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς Ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ἱερειχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφορον, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, Κύπρον. Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὴν γεγυμνένην πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν [m] ἀνετίθη τε κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, [n] ὃς ἐλάττων ἦν ὁ [o] κατὰ τὸν Φάρον, ὃν προσηγόρευσεν [p] Φασαήλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότι διὰ τὸν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῇ, καὶ πόλιν ὠκοδόμησε τῆς [q] αὐλῶνα τῆς Ἱερειχοῦντος ἔκτισεν, [r] ἀπόνων καὶ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὸν πέριξ χώραν ἔρημον ὄσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν τῆς ἐπιμελείας τῶν οἰκητόρων. [s] Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλει.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσους ἀπέδωκεν τοῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ τελείας λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις [t] εἰς ἐπιμέλειαν τῶν πεπτωκότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, [v] Ῥοδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασι, καὶ παρέσχεν δραχμὰς πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. [x] Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ακτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. [y] Ἀντιοχεῦσι δὲ, τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, τὴν κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, [z] ταύτην αὐτὴν σταδίου παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὸ ὕπαιθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τόν γε μὴν Ολυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηκούσης ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας [a] διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταπήσας· καὶ [b] πρὸς θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον [c] ἐσεμνοποίησεν τῇ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν [d] διηνεκὴς ἀγωνοθέτης ἐν διὰ τοῖς πλείοσι ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεφὸς τῆς ἐν τῇ Φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέπωμεν, αἷς ἐπέρρηξε πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἂν τις αὐτὸν καὶ [e] τῶν ἐλάττων [f] τετιμηκότων ἡγήσῃ μὴ σωφρονεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ Φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἐρχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ [g] τις, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ [h] δυσπαραίτητον καὶ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν καὶ πάσης με-

[k] Καφαρσαβᾶ,] Lib. XIII. c. XV. p. 598. v. 4. ἀπὸ τοῦ Χαβαρσαβᾶ, ἢ τῶν Αἰλιταρχῶν καλεῖ. adeo ut idem esse videatur nomen urbis & campi. Hic loci etiam Καβαρσαβᾶ habet *Cod. Gall.* HUDS. Καφαρτόβα Urbs Idumææ *ἀλωσ.* lib. 4. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Κύπρον.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 2. c. 18. §. 6. hic de Castro condito ab Herode. SPANH.

[m] Ἀνεθήκει τὰ κάλλιστα,] Ἐθήκει *Vat.* & *Busb.*

[n] Οὐδὲν ἐλάττω[Οὐδὲν ἔλαττον *Hen. Busb.* & *Vat.*

[o] Κατὰ τὸν Φάρον,] Tacitus. *procul intuentibus Phari.* de turribus Hierosolymitanis. vulgo *pares* legitur. REL.

[p] Φασάηλον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[q] Αὐλῶνα τῆς Ἱερεχοῦντος.] De hoc Theophr. H. Pl. IX. c. VI. de Balsamo: γίνεται δὲ τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ Συρίαν· vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[r] Ἀπόνων,] *L. B.* ἐπιόντων.

[s] Φασαηλίδα] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[t] Εἰς ἐπιμέλειαν,] Mallem εἰς ἐπιτέλειαν.

[v] Ῥοδίοις —— ἀναλώμασι,] Munifica opera Herodis apud Rhodios lib. 1. c. 21. §. 10. ἐμπεσθεν δὲ τὸ Πύθιον, ἰδίοις ἀναλώμασι &c. SPANH.

[x] Νικοπολίταις δὲ] Ita *Suetonius* de Nicopoli: *Quoque Actiacæ victoriæ memoria celebrior in posterum esset, urbem Nicopolin apud Actium condidit, ludosque illic quinquennales constituit.*

[y] Ἀντιοχεῦσι —— πλατεῖα.] Idem *ἀλωσ.* lib. 1. cap. 21. §. 10. SPANH.

[z] Ταύτην αὐτὴν] Hîc verbum aliquod excidisse suspicor, quod agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ex utraque parte porticibus ornavit.*

[a] Διατεθειμένον,] Διαλυθέμενον *Busb.*

[b] Πρὸς] *L. B.* πρὸς τε.

[c] Ἐσεμνοποίησεν] Ita *MSS.* ἐσεμνοποίησεν in *Editis.*

[d] Διηνεκὴς ἀγωνοθέτης] Vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 10. SPANH.

[e] Τῶν ἐλάττων] Ita *Gen.* & ἐλάττων τετιμηκότων *Bas.*

[f] Τετιμηκότων] Τετιμημένων *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[g] Τις, καταμάθῃ] Illud τις è *Cod. Busb.*

[h] Δυσπαραίτητον καὶ τρόπου,] Δυσπαραίτητον *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

μετριότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα τῷ μακομένῳ ἐπ' αὐτῷ νομίζοντι ἡγεῖσθαι τῶν προαιρέσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἔτως ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοῦτο ἓν πάθος [i] ἡδημένως ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἰς μνήμης εἰς αὐτὸν ἢ κατὰ τὸν παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῆς δ' ὑπάρξεως ὑπὲρ δυνάμιν χορηγούμενος, ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποπεπτωκόσιν. τὰ γὰρ εἰς ὀργὴν εὐπαράγωγα πολλὰ γινόμενα, [k] κακὸν παρίστησιν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐπιφ. καὶ σωφρόνως ἐφ' οἷς ἐδίκαζε τοὺς ὑποπεσόντας μισήσαντα ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας ῥᾴδιον ἐνόμιζεν· ὀδὲ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς [l] ὦν. ἀντεφιλονείκει δὲ τῇ δύσνοιαν αὐτῷ εὐπορίας ἀφορμὰς παρεχόμενος. εἴ μὲν [l] οὖν τὰς οἰκείας εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοι δῆλον ἐξομολογούμενος, [m] ἢ δόξειεν εἰς τὸ ἀρχικὸν τι προσηκόντως, οὐκ ἐκανὰς ἑαυτῷ κεκτῆσθαι ἐγίνετο, καὶ διεξῄει ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ὅσα πολεμίοις παρανόμως, οὐκ ἐξ μόνον ἠλέγχειν τετιμῆσθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύρων δέ μοι τούτων ἓξ πάθος, ὅτι μέγιστον εἰς αὐτὸν [l] ὦν, καὶ τὰ γενόμενα πρὸς τὰς Καίσαρος καὶ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι. [n] καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοτριώτατα νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ πεισθὲν τὸ δίκαιον ἀντὶ τοῦ πρὸς δόξαν ἠγαπηκέναι· διόπερ οὐκ [l] ὦν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν [o] εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν τοῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβίους ἁμαρτίας, πρὸς δὲ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσήκοντας εὐεργεσίας.

sibi dissentientem. Ego vero, seorsum ab iis sentiens, unam eandemque utriusque causam fuisse arbitror. Eo enim quod honoris esset cupidissimus & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis aut in posterum memoriæ: quare quod profusior esset sumptibus quam res pateretur, subditis asper & iniquus esse cogebatur. nam cum aliis plurimum largiretur, necesse erat id aliquando ab aliis male quærere. sibique conscius, quod subditorum in odium incurrerit ob injurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia ista corrigere & *offensas lenire* (neque enim fieri potuit nisi reditus suos minueret) contra vero nitebatur, ex illorum malevolentia captans occasionem suas augendi facultates. Et quidem ad familiares quod attinet, si quis ad ejus voluntatem non loqueretur, servum se ei *obsequentissimum* profitendo, aut aliquid in regnum ejus moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos simul & amicos persequebatur, tanquam in hostes vindicatum esset, istiusmodi in se peccata admittens, quod ipse solus honorari vellet. Quam vehementi autem hujus rei desiderio teneretur, mihi testimonio sunt isti honores, quos Cæsari & Agrippæ aliisque amicis deferendos curavit. quemadmodum enim majores colebat ipse, ita sibi *à minoribus* fieri volebat; & quod ille optimum se dare putabat, id *ab aliis* ipsum desiderare indicio erat. Atqui Judæorum gens lege sua ab istis omnibus abhorrebat, & assuefacta erat majorem justi & æqui quam gloriæ rationem habere. quapropter ipsi non adeo grata erat & accepta, quod non potuisset statuis & templis & hujusmodi rebus *insanam* regis ambitionem adulari. Mihi quidem hæc causa videtur, cur familiares & consiliorum participes male tractando peccaverit, dum exteros & alienos beneficiis demereri studuerit.

Herodes cum in exteros liberalis, in suos sævus fuerit.

ΚΕΦ. ς'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης τῆς Ἀσίας Ἰουδαίων πρὸς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Ἀγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

CAP. VI.

Judæorum Cyrenensium & Asianorum legatio ad Cæsarem de iis quorum Græcos accusabant: & exemplaria literarum quas Cæsar & Agrippa pro ipsis ad civitates scripserunt.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους, καὶ ὅσους [p] ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη κατέχει σκάφωσι αἱ πόλεις, τὸ μὲν [q] πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἔχοντων τὸ Ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων [r] ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ κατεβλάπτειν [s] ἐν τοῖς ἴσοις μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες [t] τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο [v] πρὸς Καίσαρα καὶ περὶ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τὸ αὐτὸ ἰσοπλάσιον ἔδωκεν, χαίρας τοῖς καὶ πρὸς ἐπαρχίας· ὧν ὑπελάβαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τοῦ διηθεστέως ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατοῦντες.

Cæterum Judæi, qui in Asia & Lybia Cyrenensi degebant, à civitatibus vexabantur, cum à superioribus quidem regibus in suo jure defensi fuissent, tunc vero per Græcos injuriis afficerentur, adeo ut sacra pecunia spoliarentur, & privatim læderentur. Quapropter cum in ea calamitate essent, neque Græcæ crudelitatis finem ullum invenirent, miserunt etiam istis de rebus legatos ad Cæsarem. Ille vero iis eadem jura concessit, & ad provinciales ea de re scripsit: cujus rescripti exemplar subjecimus, ut nobis testimonio sit, qua in nos voluntate erant imperatores superiores.

Judæorum Asianorum legatio ad Cæsarem.

β'. "[x] ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΔΗ-"ΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος

2. "CÆSAR AUG. PONT. MAX. TRIB. "POTEST. EDICIT. Quandoquidem Judæo-"rum

Augusti Cæsaris edictum.

i Ἡδημένως ἰσχυρῶς,] Ἡδονῇ φερόμενος *Busb.*

k Κακὸν παρίστησιν] Κακὸν ποιεῖσθαι ἔξεσθαι ὑπελάμβανέ με ποιεῖν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

l Οὖν τὰς οἰκείας] Οὖν deest *Vat.*

m Ἢ δόξειεν εἰς τὸ ἀρχικόν τι προσηκόντως,] Ἢ καὶ τινος ὑπόνοιαν ἔχειν ὡφειλε τὸ ἀρχικὸν, ἢ τι ἄλλο αὐτῷ προσηκόντως. *Zonaras.*

n Καὶ τὸ κάλλιστον] Plenius in *Cod. Vat.* καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν ἐν τῷ διδόναι τῷ δὲ τυχεῖν τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου.

o Εἰκόσιν,] *L. B.* εἰκοῖς λέγ. *Cocceius* εἰκοσὶν ὦν.

p Ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη] Judæos illic plurimos fuisse etiam docemur Act. 2. 10. Αἴγυπτος καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. quare sæpe junguntur Judæi Libyes, Cyrenenses & Alexandrini. Syncellus chronographiæ pag. 347. de iis quæ Trajano imperante contigerunt, Ἰουδαῖοι κατὰ Λιβύην καὶ Κυρήνην καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν, *Judæi qui in Libya & Cyrene, & Ægypto & Alexandria erant.* Quare quum Act. 6. 9. junguntur Synagogæ Judæorum Λιβυστίνων, Ἀλεξανδρέων, Κυρηναίων, non dubito quin iisdem intelligantur, & corrupta sit ibi in Actis Apost. lectio Λιβερτίνων. Notum est Libystinus formari a Libya æque ac Libys. Catullus epig. 60.

—— *leana montibus Libystinis.* REL.

q Πρότερον βασιλέων] Πρότερον *Busb.*

r Ἱερῶν ἀφαίρεσιν] Illud ἱερῶν è *Codd. Gall. Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Ἐν τοῖς ἴσοις μέρεσι.] Αὐτοὺς ἐπὶ μέρους *Busb.*

t Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας,] Καὶ τῆς Ἑλ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Πρὸς Καίσαρα,] Πρὸς τὸν Καίσαρα περὶ τούτων *Busb.* Καὶ Καίσαρα καὶ π. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

x Καίσαρ —— λέγ.] Conf. supr. lib. 14. c. 10. §. 8. & 13. SPANH.

y Συμ-

"rum gens non ſolum hoc tempore fida & grata "populo Romano inventa fuerit, ſed & multo an- "te, maximeque ſub patre meo Cæſare imperato- "re, & in primis pontifex maximus Hyrcanus: "placuit mihi & conſiliariis meis auctoratis, de "ſententia populi Romani, ut Judæi ſuis moribus "uti ex patria ipſorum lege ſinerentur, quemad- "modum uſi fuiſſent tempore Hyrcani pontificis "ſummi Dei; neque eorum donaria attingerentur, "ſed Hieroſolyma mitti *permitterentur*, & iis tradi "quibus eſſet recipiendi munus Hieroſolymis de- "legatum: neve cogerentur ad vadimonia præſtan- "da Sabbatis, aut quæ ante hæc fuerit præparatio "ab hora nona. Quod ſi quis furatus ſacros eorum "libros aut ſacram pecuniam, ex cella Sabbataria "aut ex cella conclavium virorum, compertus eſ- "ſet, pro ſacrilego haberetur, ejuſque bona in pu- "blicum populo Romano addicerentur. Decretum "etiam quod mei in honorem ſcripſerunt, ob me- "um in univerſum hominum genus pietatem, & "ob Caji Marcii Cenſorini *in illos* merita, una "cum hoc edicto reponendum eſſe jubeo in loco "celeberrimo à communi Aſiæ mihi Ancyræ con- "ſecrato. Si quis contra ea, quæ ediximus, fece- "rit, non levi mulctabitur pœna". Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris.

Auguſti Cæſaris litera.

3. "CÆSAR NORBANO FLACCO S. "Judæis ubicunque gentium degentibus, qui ex "veteri inſtituto ſoliti erant etiam pecuniam ſa- "cram Hieroſolyma mittere, liceat hoc facere ne- "mine prohibente". Atque hæc quidem Cæſar.

Agrippæ litera ad Epheſios.

4. Porro & ipſe Agrippa pro Judæis ſcripſit in hunc modum. "AGRIPPA EPHESIORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, ET PO- "PULO S. Pecuniæ ſacræ, quæ Hieroſolyma "in templum mitti ſolebat, procurationem & cu- "ſtodiam penes Judæos in Aſia eſſe volo more "patrio: & ſi qui ſacram Judæorum pecuniam fu- "rati ad aſyla confugerint, eos inde abſtrahi volo "& Judæis *in ſupplicia* dari, quo jure abſtrahi ſo- "lent ſacrilegi. Inſuper & Silano prætori ſcripſi, "ne quis Judæum Sabbatis compellat ad vadimo- "nia præſtanda.

Ejuſdem litera ad Cyrenenſes.

ſ. "M. AGRIPPA CYRENÆORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, POPU-

"τὸ τ Ιουδαίων εὐχάριστον εὑρεῖν, ὃ μόνον ἐν τῷ ἐνεστῶ- "τι καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μά- "λιστα ὅτε ἐμὲ παρὼν αὐτοκράτωρ Καίσαρ, "ὁ τὸ δῆμον τῶν Ρωμαίων, ὁ, τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν "Υρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ [y] συμβουλίῳ μὴ "ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου Ρωμαίων, τοὺς Ιουδαίους "χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις [z] θεσμοῖς κατὰ τὸν [a] πατρῷον "αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ Υρκανοῦ ἀρχιε- "ρέως Θεοῦ ὑψίστου, [b] τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ "ἀναπέμπεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, [c] καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ "τοῖς ἀποδοχεύσιν Ιεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολο- "γεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάσιν, ἢ τῇ [d] πρὸ ταύτης ὥρᾳ σκιᾶς, "[e] ἀπὸ ὥρας ἐννάτης. ἐὰν δή τις φωραθῇ κλέπτων τὰς "ἱερὰς βίβλους [f] αὐτῶν, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, [g] ἔκ τε "συναγωγείου, ἔκ τε [h] ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, "καὶ τὰ βίου αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν Ρωμαίων. "[i] τό τε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς "ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ "ὑπὲρ Γαΐου Μαρκίου Κλωσωρίνου, καὶ τὸν τὸ Δόγματα "κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ὁπλισμοῦ τόπῳ [k] γλυφῆνα "μοι ὑπὸ δὲ καινὸν τῆς Ασίας ἐν [l] Αγκύρᾳ. ἐὰν δή τις πα- "ραβῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην [m] ὡ μετεμε". ἐγκολοραφθὴν ἐν τῷ Καισαρ ναῷ.

γ'. "ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΩι ΦΛΑΚΚΩι ΧΑΙΡΕΙΝ "Ιουδαίοι, ὅσοι πατ' οἰκῶ εἰσὶν [n] οἱ δ' ἀρχαίαν σωμή- "ϑαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες ἀναπέμπειν "εἰς Ιεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιεῖτωσαν". καὶ ταῦτα μὲν Καῖσαρ.

δ'. Αγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τ Ιουδαίων τ τρόπον [o] τοῦτον. "[p] ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. τ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ "ἐν Ιεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων τὴν ἐ- "πιμέλειαν καὶ φυλακὴν βάλομαι τοὺς ἐν Ασίᾳ Ιουδαίους "ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάντα· τούς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρή- "ματα τ Ιουδαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τοὺς ἀσυλίους, "βάλομαι ἀποσπᾶσθαι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς Ιουδαίοις, ὡ "δικαίῳ ἀποσπῶν) οἱ ἱερόσυλοι. [q] ἔγραψα δὲ καὶ Σιλανῷ "τῷ στρατηγῷ, ἵνα σαββάσι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ιουδαῖον "ἐγγύας ὁμολογεῖν.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, [r] ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν Κυρήνῃ "Ιου-

[y] Συμβουλίου] Συμβούλως *Hen.* à pr. m.

[z] Θεσμοῖς] *L. B.* ἐθίμοις. in Marg. ἀθίμοις. *Cocc.* ἐθισμοῖς. minus rectè, ut Legum Græcarum periti norunt. HAV.

[a] Πατρῷον αὐτῶν νόμον,] Πάτριον *Vat.*

[b] Τά τε ἱερὰ εἶναι] Id eſt, ut nemo ἱερόσυλος rapaces in ſacram pecuniam manus injiciat

[c] Καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ] Καὶ ἀποδόσθαι τοῖς ἀποδεχεῦσιν *Vat.* & rectius, ut puto, quam in *Editis Aliiſque.*

[d] Πρὸ ταύτης ἡμέρας,] Nota ἡμέρᾳ Judæos incipere pridie Sabbati, ſeu Veneris hora nona, ad Solem occidentem. Παρασκευὴ tamen etiam de tota die Veneris dicta & *Evang. Johan.* vid. Scalig. de Emend. Temp. lib. VI. p. 569. SPANH.

[e] Ἀπὸ ὥρας ἐννάτης.] Vid. infr. ἀλωτ. lib. 6. c. 9. §. 3. & ſupra lib. 3. c. 10. §. 5. καὶ δὴ τελῶν αὐτῶν καὶ φρουτείας. *Ruſin.* per contubernia. Aliter Philo de Septen. p. 1190. A. B. qui à Meridie ad Veſperam *Phaſe* ſacrificatum dicit. SPANH.

[f] Αὐτῶν,] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἔκ τε συναγωγείου,] *Ex Synagogis* vertit *Epiphanius*; quæ Σαββατεῖα (vel Σαββάτια juxta *Cod. Gall.*) forſan dicebantur, quia ſingulis Sabbatis in eas conveniebant Judæi. Porro in Synagogis erant arcæ, in quas conjiciebant ſtipem, quam ſinguli conferebant, ſive ad levandam tenuiorum inopiam, ſive in uſus ſacros. Harum arcarum formam deſcriptam habes apud Judæorum magiſtros. συναγωγεῖον videtur Synagoga eſſe, in quam viri & feminæ communtur in Sabbatis (unde nomen ſuum habet) ſolebant convenire, ἀνδρῶνες vero ſcholæ publicæ, in quibus ſapientiæ ſtudioſi erudiebantur & exercebantur. *Vitringa* de Synagog.

[h] Ἀνδρῶνος.] Ἀνδρὼν, inquit *Suidas*, οἶκος ἔνθα οἱ ἄνδρες εἰώθασιν ἀθροίζεσθαι. Forſan ἀνδρῶνας hic vocat Auguſtus, quæ *Andronitides* appellantur *Vitruvio*, in quibus ſolis erant Bibliothecæ, non in *Gynæconitidibus*. HUDS. Forſitan ſcripſit Ἀρῶνος. Nam ארון, *armarium*. ἐν τῷ Ἀαρὼν Epiphanius ſcribit ſacros libros ſervari, at hoc erat ἐν σαββατείῳ. & in Gloſſis *Androna*, αὐλὼν exponitur & ἀνδρὼν *Androna*. *Andron* pars eſt ædium. Themiſtius oratione XVIII. ὃς μὲν θαλάμους ἐγείρει, ὃς δὲ ἀνδρῶνα, ὃς δὲ ἐκκλίνου ἢ συνεκλίνου οἶκον. *Hic prodomos, hic thalamum, hic androna, alius æcon, ſive conclave ſeptem vel novem lectorum capax exſtruit.* Locus a viris ibi congregatis ἀνδρὼν dicitur. Idem orat. XXVI. Τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀνεπίξεστον καταλιπεῖν ἔσχε ἀνίσχνη, πειθόμενος Ησιόδῳ τῷ ποιητῇ. *Androna impolitum non vis relinquere, ab Heſiodo perſuaſus.* Heſiodus δόμον habet, quod Themiſtius reddit ἀνδρῶνα. REL.

[i] Τό τε] *L. B.* τὸ δὲ.

[k] Γεγλυφῆναι] Ἀνατεθῆναι malit *Caſaubonus*. Sed vulgata lectio bene ferri poteſt. nam apud *Dionem*, τιμὴν ἡρεῖτο τῷ Καίσαρι &c.

[l] Αγκύρᾳ.] Ita cum *Scaligero*, *Caſaubono*, *Aliiſque*. ἀργύρᾳ in *Græcis* omnibus. At *Sam. Petitus* (in lib. IV. *Var. Lect.* c. XI. & in *Animadverſ. ἀνεκδότοις*, tom. II. p. 126.) ἐν ἀργυρᾷ pro ἐν ἀργυρᾷ legendum putat, hoc eſt, *argentea* ſeu *ſtela* ſeu *tabella*. Verum iſtam emendationem (tum ob alia tum quod inſolitus ſit vocis illius ἀργυρᾶς uſus) rejicit Ill. *Ez. Spanhemius* in *Epiſtola prima* ad *Mollerum*, quam videſis, p. 91. HUDS. *Ruſinus* ſine ullo loci nomine vertit, *locoque quem omnis Aſia meo nomini dedicavit.* SPANH. Et tamen *Petiti* conjecturam firmat *L. B.* in quo expreſſe ἀργυρᾷ legitur. HAV.

[m] Οὐ μεταξίαν".] *L. B.* οὐχὶ μεταξίαν.

[n] Οἱ δ' ἀρχαίαν] Voculam οἱ uncis incluſam dedi ad ſenſum ſupplendum, qua non admiſſa, vertendum, *Judæi, quotquot ubilibi gentium ſunt, ſoliti erant ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere. id ipſis facere nunc liceat*; pleniore diſtinctione poſita poſt Ιερόσυλα. HUDS. At ego uncinulas delevi, quum jam *L. B.* auctoritate illud οἱ ſeſe ſatis tueri poſſit. HAV.

[o] Τοῦτον.] Τοιοῦτον ſolus *Hen.*

[p] Αγρίππας ——— χαίρειν.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 12. SPANH.

[q] Ἔγραψα δὲ] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & melioribus *Epiphanii* libris. ἔγραψε δὲ καὶ Σιλανῷ in *Editis Aliiſque.*

[r] Δημῷ χαίρειν.] Illud δημῷ è *Cod. Vat.* & *Hen.* conſentientibus *Epiphanii* libris.

"Ιουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τ ἐν "Λιβύῃ στρατηγὸν [s] τότε ὄντα [t] Φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλ- "λους τοὺς τ ἐπαρχίας ἐπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως "ἀναπέμπηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ιεροσόλυμα, ὡς "ἐστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νυῦ, ὡς ὑπό τινων "συκοφαντῶν [v] ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει πλῶν "μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς ἀποκαθιστάναι κατὰ "μηδένα τρόπον [x] ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρή- "ματα ἀφῄρηται τ πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκρι- "μένους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ιουδαίοις κε- "λεύω.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ΑΝΘΥΠΑ- "ΤΟΣ [y] ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ [z] ΑΡΧΟΥΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Καί- "σαρ μοι ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ιουδαίους, "[a] ὅσοι ἂν ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος [b] συναγα- "γόντες, χρήματα ἀναπέμπειν εἰς Ιεροσόλυμα. ἔγραψα "ἐν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ ἔτως θέλομεν γί- "νεσθαι.

ζ'. Οὐδὲν ἧσσον [c] Ιουλίῳ Αντωνίῳ ἀνθυπάτῳ ἔγρα- "ψεν. "ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι "ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ κατοικοῦντες Ιουδαῖοι ἰδοῖς φε- "βρουαρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Εφέσῳ ἐπεδείξαν, Καί- "σαρα τὸ Σεβαστὸν καὶ Αγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς "χρῆσθαι [d] τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἀπὸ "ἑκάστου αὐτῶν ἐκ τ ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνε- "κα τ πρὸς τὸ θεῖον [e] ἀναπεμπόμενα συμπορευομένους, πιεῖν "ἀνεμποδίστως. ἦτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τ "Σεβαστὸν καὶ Αγρίππαν δοθεῖσιν τὴν ἐμὴν γνώμην βε- "βαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι, [f] ὅτι τοῖς τ Σε- "βαστὸν καὶ Αγρίππαν βουλήμασιν, σωφρόνως [g] αὐτοὺς "χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ.

η'. Ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπει- δὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς Ελληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς [h] ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν πλείστων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, [i] ἀλλὰ καὶ συνεργούμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸ Θεὸν τιμῶν. ποιοῦμαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ἐπὶ πλείστων τε ὕβρει, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας [k] ἀλο- γίσεις ἡμῶν τε [l] κἀκείνοις μίσους αἰτίας ὑποτεμνόμε- νος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ἐστι ταὐτὸν ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται, [m] κατὰ πόλεις ἔθ' ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τ διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δ' πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως [n] ἐπι- τηδευόμενον λυσιτελέστατον ὂν Ελλησίν τε καὶ Βαρβάροις, οὗ τηλοῦσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡ- μᾶς, εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὖνους καὶ φί- λους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπι- τηδευμάτων οἰητέον τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν [o] ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασῴζειν τὸν τῶν ἀνθρώ- πων βίον. [p] ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς ἱστο- ρίας.

"LO S. Judæi Cyrenenſes, pro quibus jam Au- "guſtus ſcripſit Flavio Libyæ prætori, aliiſque "iſtius provinciæ procuratoribus, non eſſe vetan- "dos mittere ex more patrio ſacram pecuniam "Hieroſolyma, nunc me interpellarunt, dicentes "ſe vexari à delatoribus quibuſdam improbis, ve- "tarique hoc facere ſimulatione quorundam tribu- "torum quæ minime debentur: quibus ſine ulla "moleſtia in integrum reſtitui jubeo, etiam ſacram "urbis uniuſcujuſque pecuniam, ſi quæ homini- "bus erepta fuerit ad eam colligendam cuſtodien- "damve delectis, curarique *in poſterum* ut res iſtæ "Judæis, qui illic ſint, in melius cedant.

6. "CAJUS NORBANUS FLACCUS "PROCOS. SARDIANORUM MAGI- "STRATIBUS S. Cæſar mihi ſcripſit, jubere "ſe, ut Judæi, qui more patrio *ſacram* pecuniam "collegerint, nequaquam vetentur eam Hiero- "ſolyma mittere. Vobis itaque ſcripſi, ne vos la- "teat quod & Cæſar & ego hoc ita fieri volu- mus.

7. Nec aliter Julius Antonius procoſ. reſcripſit *Julii Antonii literæ ad Epheſios.* "EPHESIORUM MAGISTRATIBUS, SE- "NATUI, POPULO S. Judæi, Aſiam habi- "tantes, mihi, idibus Februariis Epheſi jus red- "denti, indicaverunt, Cæſarem Auguſtum & A- "grippam ipſis conceſſiſſe, ut ex ſuis legibus & "inſtitutis viverent, & primitias, quas unuſquiſ- "que ſponte ſua ex pietate in Deum ſolvet, liceat, "nemine prohibente, cum comitatu *Hieroſolyma* "deportare. rogabantque ut ipſe, convenienter iis "quæ à Cæſare & Agrippa conceſſa erant, meam "ſententiam decreto ſancirem. Volo itaque vos "ſcire, Cæſaris & Agrippæ voluntatem eſſe, ut "permittantur pro libitu vivere atque agere juxta "patriam conſuetudinem.

8. Et hæc quidem apponere neceſſe habui, ut oſtenderem Græcis, quorum in manus maxime perventura ſunt quæ de rebus noſtris geſtis per- ſcripſi, quod ſuperiore tempore omni in honore habiti, nequaquam à magiſtratibus prohibiti fue- rimus ex patriis legibus vitam inſtituere; ſed eo- rum etiam auctoritate freti & muniti religionem Deique cultum conſervavimus. Sæpius autem il- lorum mentionem facio, ut gentes *nobis* reconci- liem, odiique in nos & illum cauſas in hominibus nihil penſi habentibus inſitas ejiciam. Nam gens quidem nulla eſt, quæ tota eiſdem utitur inſtitu- tis, ſed oppidatim *fere* diſcrepatur plurimum. At jus ipſum omnibus ex æquo hominibus accom- modatur, tam Barbaris utile quam Græcis: cujus quidem rationem habentes maximam quæ apud nos ſunt leges, faciunt nos, eas recte modo obſer- vemus, cunctis hominibus benevolos & amicos. Quamobrem par eſt, ut & iſta ab illis expetamus; neque nos arbitrari à ſe alienos debent *alii*, in eo quod inſtitutis differamus, ſed id potius ſpectare an ad virtutem & probitatem comparata ſint. Hoc enim ad omnes communiter pertinet, ſolumque per ſe ſufficit ad tuendam hominum vitam. Sed ad narrationem inſtitutam redeo.

s Τότε ὄντα] Τό τε ὄντα *Vat.* & *Hen.*
t Φλάβιον,] *L. B.* Φάβιον.
v Επηρεάζοιντο,] Επηρεάζομενοι *Vat.*
x Ενοχλουμένοις,] Ενοχλουμένης *Hen.* & *Vat.*
y Σαρδιανῶν] ΕΦΕΣΙΩΝ apud *Philonem* in lib. *de Legatione ad Cajum*, p. 1036.
z Αρχουσι] *L. B.* ἄρχουσι καὶ βουλῇ.
a Οσοι ἂν ὦσιν] Forſan ὅ ἂν ὦσιν, ut apud *Philonem.*
b Συναγαγόντες,] *L. B.* συνάγοντες.
c Ιουλίῳ Αντωνίῳ ἀνθυπάτῳ] *Rufinus* Proconſul. SPANH.
d Τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε] Deſunt in *L. B.*
e Αναπομιδὰς συμπορευομένους,] Rectius forſan ἀπομοιδὰς κομιοῦ. Verum hoc non ſufficit ad locum integritati ſuæ reſtituendum. Videſis *Annott.* HUDS. Videntur quædam deeſſe. Fortaſſis hoc modo defectus ſupplebitur: καὶ ἔσεσθαι, ἀπαρχὰς κἀκεῖ συμπορευομένους ποιεῖν. COCC.
f Οτι] Fortè ἰστὲ. COCC.
g Αὐτοὺς χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Vat.*
h Ανωθεν ἐπιτυγχάνοντες,] Αὐτοῖς *Vat.* & *Hen.* à prima manu.
i Αλλὰ καὶ] Ita è *Cod. Vat.* vel συνεργούμεθα, quomodo *Epiphanius* legiſſe videtur, qui vertit, *ſed & defendebamur, religiones & honores in Deum ſervantes.* ἀλλὰ καὶ συνεργὸς μαθημάτων τ θρ. in *Editis Aliiſque.*
k Αλογίσεις ἡμῶν] Τοῖς ἀλογίσεις ἡμῶν *Vat.* & *L. B.* τοὺς ἀλογίσεις ὑμῶν *Hen.*
l Κἀκείνοις] *L. B.* καὶεῖνον.
m Κατὰ] *L. B.* καὶ κατ'.
n Επιτηδεύσει λυσιτελέστατον ὂν] Επιτηδεύοντες *Vat.* & *Hen.* à pr. m. HUDS. *L. B.* ὡς ἐπιτηδεύοντες, ſed *Cocceius* ita corrigit ὁμοίως ἐπιτηδεύει); vel ἐπιτηδεύει) ὡς λυσιτελέστατον. HAV.
o Απασιν,] *L. B.* ἅπασι ὦ.
p Επάνειμι δὲ] Επάνειμι δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ σ. *Vat.*

CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ'.

XI. *Quomodo, post Herodis descensum in sepulchrum Davidis, ingravescebat dissidium in domo Herodis.*

Ως μὴ τὸν Ηρώδε κατάβασιν εἰς τ Δαυΐδε τάφον, μᾶζόνως ἐκκαίεσθη τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν Ηρώδε.

Herodes pecunia egens descendit in sepulchrum Davidis.

HErodes vero, qui tum in regno suo tum extra ingentes sumptus faciebat, cum jam ante audivisset, Hyrcanum suum in regno antecessorem, aperto sepulchro Davidis, inde tria millia talentorum argenti abstulisse, atque ibi multa adhuc plura restare, quæ ejus largitioni abunde sufficerent, multo quidem ante in animo habebat ut idem faceret: tunc vero noctu recluso sepulchro, eo cum amicorum suorum fidelissimis intravit, cavens ne id in urbe resciscceretur. Et pecunias quidem depositas similiter ac Hyrcanus non invenit, sed aurea ornamenta multumque supellectilis pretiosæ, quæ omnia abstulit. Ac, dum accurate rimatur, voluit & ulterius progredi etiam usque ad conditoria, in quibus sita erant corpora Davidis & Solomonis. Et duos quidem è suis satellitibus amisit, flamma ex adytis (ut ferebatur) prodeunte quæ in intrantes incidit: ille vero perterritus exiit, & placandi numinis gratia, exstruxit in ostio sepulchri magnis sumptibus monumentum albo lapide. Hujus etiam operis meminit Nicolaus historiarum scriptor, qui eo tempore floruit; non tamen *memoravit* quod *in sepulchrum* descenderit *rex*, ut qui præter decorum id factum esse noverit. Quin & in aliis ad hunc modum scribit. * Nam cum & in regno ejus vixerit & simul cum eo, quæ illi grata essent, eique inservirent, scriptis mandavit, ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinerent: insuper & multa ejus facinora manifesto injusta aliis coloribus depingens, & quantum potuit occultare studens. Ille etiam Mariamnes ejusque liberorum cædi, crudeliter à rege perpetratæ, speciosam causam astruere volens, illam calumniatur quod impudice se gesserit, juvenesque quod insidias struxerint. totoque opere idem fecit, quæ à rege præclare gesta erant nimium extollens, quæ vero improbe egerit excusare laborans. Cæterum illi, ut dixi, facile quis potest ignoscere. nam id sibi negotii dedit, non ut res gestas aliis narraret, sed ut regi gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate Asamonæorum reges attingimus, propterea que sacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati ut illorum gratia falsi quid audeamus, incorrupte sincereque res *ante* actas exponimus, multos quidem è posteris illius regno potitos adhuc reverentes, ita tamen ut veritatem quam eos pluris fecerimus, † etsi, dum id honeste fiebat, acciderit etiam, ut eos ipsos nobis iratos habuerimus.

Nicolaus Damascenus notatur.

Josephus ex stirpe Asamonæorum.

Herodis domestice turbæ.

2. Cæterum Herodis domesticæ res, postquam sepulchrum aggressus est, indies deterius ha-

Ο γὰρ Ηρώδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι πάλαι ὡς Υρκανὸς ὁ πρὸ αὐτ[ῦ] βασιλεὺς, ἀνοίξας τ Δαυΐδε τάφον χρυσίε λάβοι τριχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τῆς χορηγίαις, οὐ πλείονος μὲν δ' ἐννοίας εἶχεν τὸν ἐπιχείρησιν· ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τ τάφον, εἰσέρχε[ται] πραγματώσαμενος ἤκιστα μὲν ἐν τῇ πόλ[ει] φανερῶς εἶναι, παρειληφὼς ἦ τὰς παρὰτυς τ φίλων. ἀποθέσιμα μὲν ἦν χρήματα, καθάπερ Υρκανὸς, οὐχ εὗρεν· κόσμον ᾗ χρυσᾶ καὶ κειμηλίων πολὺ, ὧν ἀνείλετο πάντα. περιδὺς δ' εἶχεν, ἐπιμελέστερον ποιούμενος τὸν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κ τὰς θήκας, ἐν αἷς τὸν Δαυΐδε καὶ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῶ τ δορυφόρων διεφθάρησαν, Φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιούσης ἀπανθρώπως ὡς ἐλέγετο. περίφοβος δ' αὐτὸς ἐξῆλθ, καὶ δέησι ἱλασμόν μνῆμα λευκῆς πέτρας ἐπὶ τῷ στόμιῳ κατεσκεύασεν, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ· τοῦτο δὲ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται δὲ κατασκευάσματος, ὅτι μὲν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπὲς τὴν πρᾶξιν ὑπολαμβάνων. παρατρέχει δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ δὲ συνὼν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ δὲ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἁπτόμενος τ πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων· πολλὰ ᾗ δὲ τ ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων, καὶ μὴ πάσης ὠμότητος ὑπικρυπτόμενος. ὅς γε δὲ τ Μαριάμμης γάνος, καὶ τ παίδων αὐτῆς ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀναγὸν βυλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τ νεανίσκων ὑπόθεσιν καταψευδεῖ. καὶ παρατρέχει τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, πρότερον ἐγκωμιάζων, ὕστερ ᾗ τ προσημοιμένων ἐπιδιασμένος ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην. ἀ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ᾗ δὲ γένους ὄντες ἀγχὶ ἐξ Ασαμωναίων βασιλέων, καὶ παρὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὸν ἱεροσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τ ἐγγόνων τ ἐκείνε βασιλεύοντας ἔτι δ' ὑπαρχοῦντας ἔχοντες, τὸν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ὁ τὸν, ὅτε δικαίως ἐγίνετο, σωθῆναί τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

β'. Ηρώδης ᾗ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν τὸν ἐποιήσατο τῷ τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς κ τὴν οἰκίαν, εἴτε

q Ο γὰρ Ηρώδης,] Ηρώδης ᾗ *Busb.*

r Βασιλεύς,] Βασιλεύσας *Busb.* & *Zonar.*

s Εἶτα, καὶ δυναμένων] Ita lego cum *Cod. Hen.* πλειόνων ἔτι καὶ δ. in *aliis.*

t Περισπασμάτων] Περισπασμάτων *Busb.*

v Φανερῶς εἶναι,] Φανερᾷς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

x Κόσμον ᾗ χρυσᾶ] Κοσμον ᾗ πολλὰ κειμηλίων χρυσῶν *Busb.* & *Zonar.* κόσμον ᾗ χρυσῶν κειμηλίων πολλὰ *Vat.* & *Gall.*

y Ανείλετο] Ανείλατο in *Editis Aliisque.*

z Δύο —— ἀπαντώσης] Inde *Zonaras* p. 247. A. B. SPANH.

a Ενδοθεν] Ενδον *Vat.* verum ἔνδοθεν juxta *Epiphan.*

b Απανθρώπως ὡς ἐλέγετο.] Απανθησάσης *Zonar.*

c Επὶ τῷ στομίῳ] Επὶ τ στομίων κατεσκεύασε πολυτελεστάτη δ. *Busb.* ἐπὶ ᾗ τ. κατεσκεύασεν πολυτελεστάτη δ. *Gall.*

d Οὐ κατῆλθεν,] Καὶ κατῆλθεν *Busb.* & *Vat.* ὅτι κατῆλθεν *Hen.* à prima manu.

* *Nam cum & in regno eius vixerit & simul cum eo,] Nam cum vivente illo & regnante scriberet, regique, cujus gratiam magni faciebat, obsecutus est, eaque tantum attigit, quæ ad ipsius gloriam pertinerent.* &c. *Grot.* in Epist. p. 49.

e Ζῶντι] *L. B.* συνὼν sed *Coccejus* jubet scribere ζῶν τε.

f Μόνον] Μόνων legit *Coccejus.*

g Τῶν πρὸς εὔκλειαν] Sic forsan *Epiphanius*, qui vertit, *quæ ad gloriam ejus pertinebant.* τ εὐκλέαν αὐτῷ φερόντων *Vat.*

h Εμφανῶς] Εμφανῶν ἀδίκων *Hen.* & *Vat.* atque in forsan *Epiphan.*

i Πάσης] Abest a *L. B.*

k Ωμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον,] Οὕτως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένον *Vat.* ὕστως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένων *Hen.*

l Αρχῆ ᾗ ἐξ Ασαμωναίων] Αρχῆ τ ἐξ Ασαμωναίων *Vat.* ἀρχῆ τ ἐξ Ασαμωναίων *Hen.* & *L. B.*

m Τὸν ἱεροσύνην] *L. B.* καὶ τὸν ἱεροσύνην.

n Ὑπὲρ αὐτῶν] *L. B.* ἀφ' αὐτῶν.

o Ην, ὅτε δικαίως ἐγίνετο,] Ita lego, *Lῶ Hen.* à prima manu. *Lῶ* in *Editis Aliisque.* mox pro συνεῖδη τε mallem συνέθεσαν. HUDS. Forte ὅ εἰ μὴ &c. COCC.

p Συνεῖδη τε] Fortè ὅ συνεῖδη. SPANH. *L. B.* συνεῖδη ᾗ. *Coccejus* συνεῖδη δή.

† *Etsi*,] Vel, *si quid forte, dum honeste fiebat, ipsos offenderit.* ac si lectum fuisset συνεῖδη τι.

εἶτε δὴ ⸀ μιώμα⸁ ⸂ ὀπιδόν⸃ ⸂ εἰς ⸀ μάλιστα ⸀ πρότερον ἐνέσῃ, [q] πολεῖω ⸀ ῥέοις [r] πρὸς ἀνηκέστως ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε ⸀ τύχης ἐν [s] ἐκείνοις τῶν ὀπίθεσιν ποιουμένης, [t] ἐν οἷς τὸ ⸀ τῶν αἰτίαν εὔκαιρον ⸀ μικρὰν πίστιν [u] παρεῖχε ⸀ διὰ τῶν ἀσέβειαν αὐτῶν τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. ⸀ στάσις γὰρ ⸀ ὥσπερ ἐμφύλιός πολέμου [x] ⸀ τῶν αὐλῶν, ⸀ μίσει πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τῆς διαβολαῖς. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ ⸀ τῶν ἀδελφῶν Ἀντίπατρος, δεινὸς ὢν, [y] ἔξωθεν μὲν [z] περιβάλλειν αὐτὰς τῆς αἰτίας, αὐτὸς ⸀ πολλάκις ἀπολογούμενος τόπον [a] λαμβάνειν, ἵν' ⸀ τὸ δοκοῦν εὔνουν πρὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὦν ἐδόκει. ⸀ τούτῳ τῷ τρόπῳ πολλὰς ἐκπεριελήλυθε ⸀ πατέρα, μόνον ⸀ ὑπὲρ ⸀ ἐκείνα σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς [b] πεπιστευκώς. ὁ ⸀ δὲ Πτολεμαῖον, ὃς ⸀ ἦν [c] αὐτῷ διοικητὴς ⸀ τῶν βασιλείας πραγμάτων, Ἀντιπάτρῳ συνῆν, ⸀ καὶ μὴ ⸀ τὰ ἐκείνου μηδὲν ὑπὲρ ⸀ τῶν ἐπιόντων ἐβουλεύετο. ⸀ καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἅτοπα, ⸀ καὶ πρᾶξαι ὅσα ἤθελεν, ⸀ καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα ⸀ ἔξωθεν [d] οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ ⸀ Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διέκειντο, [e] ⸀ τῶν ἀτιμίαν ἐπ' εὐθηνίας ἐκ ἔφερον [f] παρεωσμένοι, ⸀ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρου συνοικοῦσα, θυγάτηρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μᾶλλον εἶχεν εἰς τὸν Σαλώμην, καίτε τὸν πρὸς ⸀ ἄνδρα ζῆλον, κἀκ ⸀ τοῦ πρὸς τὸν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον ζῆν. σωφρὼν μὲν γὰρ Ἀριστοβούλου, τῶν ⸀ ἰσοτιμίαν αὐτῆς [g] ἀνηξιοπαθεῖ Γλαφύρα.

γ'. Δευτέρας ⸀ ἐν ταύτῃ ἔριδος ἐμπεπλεγμένης, ἀδελφὸς ⸀ ὁ ⸀ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω παραχῆς ἦν. ἰδίαν ⸀ ὑπόνοιαν ⸂ ὑπονοίας καὶ μίσους εἶχεν. [h] ἐμπεπλεγμένη μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δυναδύσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥτις ⸀ τῶν ἀνθρώπων μεμισημένων ὅτι πλεῖστον κρατοῦσα, ὡς ⸀ αὐτῷ ⸀ τῶν ⸀ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τῷ μὲν ⸀ ὑπερηφάνησεν, πρὸς ⸀ τὴν [i] δούλην ⸀ τοῦ νοῦν εἶχεν. ἤχθητο ⸀ ἀτιμασθεὶς Ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαι ⸀ ἀδελφὸν, [k] δυνάμει ⸀ δὲ κοινωνὸν ἔχειν ⸀ τῆς βασιλείας, οὐχ ὁμοίον εἰς πᾶς ἀμοιβὰς ὁρῶν, καὶ τῷ προσώπῳ δυσχεῖν ὡρᾶτο. ⸀ τῷ μὲν κόρῳ, μὴ τυχὼν φερούσης δικαίας, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν· αὐτὸς ⸀ δὲ, χρόνου διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τῷ ὀπιθυμίαν [l] ἀδελφῷ, πρεῖ τε ⸀ τῶν πρώτων ἠπάτα, ⸀ τῷ δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν· Κύπρος ⸀ δὲ ⸀ καλεῖτο. Φερώρα ⸀ δὲ [m] συμβουλεύει Πτολεμαίῳ ⸀ ἤδη παυσαμένου ⸀ τὰς εἰς ⸀ τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν ⸀ τὸν ἔρωτα. ⸀ τὸ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ἀποστερεῖν μὲν αὐτὸν ⸀ τὴν εὐνοίας ⸀ τοῦ βασιλέως, αἴτιον ⸀ δὲ κἀκείνῳ παραχῆς ⸀ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος [n] εἰδὼς λυσιτελοῦντα, τῷ ⸀ τε πρότερον ἐν Δαβολαῖς ἡμένῳ [o] συγγνώσεσθαι, τῷ μὲν ἄνθρωπον, ἤδη ⸀ δὲ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει· βασιλεῖ ⸀ ὁμολογεῖ λήψεσθαι ⸀ τὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, ⸀ τριακοστῷ ἡμέρᾳ συνέσεσθαι ⸀ δὲ γάμῳ, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τῷ ἀποπεμφθεῖσαν ἕξειν. διελθουσῶν ⸀ δὲ ⸀ τεσσάκοντα ἡμερῶν, τοσοῦτον ⸀ τῷ ἦν ⸀ δὲ ἔρωτος, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι

bebant, ſive diris ultricibus in eam partem invadentibus qua jam ante maxime laborabat, ut malum ingraveſceret ad inſanabilem uſque calamitatem, ſive fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ceciderunt, ut fidem haud parvam facerent ipſum propter impietatem in miſerias iſtas incidiſſe. Diſſidium enim erat in regia quod belli civilis ſpeciem præ ſe ferebat, & mutua creſcebant odia, unde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem ſemper aliquid adverſus fratres moliebatur, adeoque malitioſe verſutus erat, ut eos ab aliis inſimulandos curaret, & ipſe ſæpe eos ſimulate excuſaret, ut quoniam benevolus videretur facilius conata ſua perficere poſſet. Atque hoc pacto ita callide patrem circumveniebat, ut crederet unum eſſe Antipatrum, cui patris ſalus ſummæ curæ foret. Quinetiam Ptolemæum, negotiorum regni ſui procuratorem Antipatro commendavit *rex*, ac magnis de rebus cum Antipatri matre conſultabat. In ſumma ii omnia erant, ut & quæ vellent facerent, & in alios prout iis videretur regis odium commoverent. Erat autem ea res Mariamnes filiis indies gravior; & quod ad omnia ſumma nati eſſent, minimum eos pupugit dedecus, neque ſe repelli ſuamque dignitatem minui ferre poterant. Immo & de feminis, Glaphyra Archelai filia Alexandri conjux, ſimultatem cum Salome exercebat, partim propter ſuum in maritum amorem, partim quia habita eſſet paulo inſolentior in ejus filiam. nam nupta quidem erat Ariſtobulo, quam illa pari ſecum dignitate eſſe indigne ferebat.

Antipatri callliditas.

Diſſidia inter mulieres.

3. Cæterum altera hac lite exorta, etiam turbas ciebat Pheroras regis frater. Illi vero erat privata ſuſpicionis & odii cauſa. Nam amore quidem captus eſt ſervæ mulierculæ, quam habebat, atque ita perdite eam adamavit, ut ſpreta regis, quam ſibi deſponderat, filia, ſervæ uxor adhæreſceret. Quam rem ægre ferebat Herodes, quaſi contumelia affectus, cum frater quem tot beneficiis ornaverat & eo potentiæ evexerat ut pene regni ſocius eſſet, ſibi in amore parum reſponderet: atque in eo homine ſeſe infelicem eſſe exiſtimabat. Et puellam quidem, cum parum æquum haberet Pheroram, Phaſaëli filio nuptam locavit: tempore vero aliquanto poſt, arbitratus fratris amores jam refrixiſſe, de prima apud eum expoſtulavit, & ut ſecundam, nomine Cypron, duceret, poſtulavit. Tum Ptolemæus Pheroræ conſilium dat ut omiſſis amoribus ſuis * fratri opprobrio eſſe deſineret. Turpe enim eſſe, ſervam deperiundo, ſemet privare regis amicitia, cique moleſtiam faceſſere & ſibi odium conflare. Ille itaque, id è re ſua eſſe videns, quod ſibi ante accuſato venia data fuiſſet, cum muliere, quamvis ex ea jam filium haberet, divortium facit: regique pollicebatur, ſe filiam ejus ſecundam ducturam, & nuptias in diem trigeſimum conſtituebat, fide jurejurando data ſibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum præteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, ut nihil eorum præſtiterit quæ pepigerat, ſed iterum ſervæ adhæſerit.

Pheroras in regis odium incurrit, quod ſervam mulierculam regis filiabus præulerit.

q Πλείω ῥοιέσθαι] Supple ὡς. COCC.
r Πρὸς] *L. B.* ⸀ πρὸς.
s Ἐκείνοις τῶν ἐπιθέσιν ποιουμένης] Ἐν ἐκείνῳ *Vat.* & *Hen.*
t Ἐν οἷς] *L. B.* ἡνίκα.
u Παρεῖχε ⸀] *L. B.* παρέσχε.
x Καθ' ⸀ τῶν αὐλῶν,] Καθ' ⸀ τὰς αὐλὰς τῶν βασιλικῶν *Zonar.*
y Ἔξωθεν] Διὰ ἄλλων μὲν αὐτὰς ἐβεβαίου αἰτίας, αὐτὸς δὲ πολλάκις ὑπερσολογούμενος, ἵνα δοκῶν εὔνους εἶναι, αὐτοσχεδιάσῃ εἰς τὸ πατρὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, καθ' ὧν ⸀ ἐκείνου σωτηρίας φροντίζων δοκῇ. *Zonar.*
z Περιβάλλειν αὐτὰς] Περιβάλλων *Busb.*
a Λαμβάνειν,] Λαμβάνων *Busb.* & *Vat.*
b Πεπιστευκώς.] *L. B.* in *Marg.* πεφυκώς.
c Αὐτῷ διοικητὴς] Ἐπὶ ⸀ τοῖς πραίμασιν *Busb.*
d Οἷς] *L. B.* ὅσοις.
e Καὶ [τῶν ἀτιμίαν] Καὶ τῶν αἰτίαν ὑπ' αὐγ. *Vat.*
f Παρεωσμένοι,] *L. B.* in *Marg.* habet παρεωσμένοι.
g Ἀνηξιοπαθεῖ] Ita *Busb.* (& *Cocc.* *L. B.* ἀνειξιοπαθεῖ) ἰσαξιοπαθεῖ *Hen.* à prima manu. ἀναξιοπαθεῖ in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.
h Ἐμπεπλεγμένη —— κρατοῦσα,] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH. *L. B.* ὑπεπλεγμένη.
i Τὴν δούλην ⸀ τοῦ νοῦν εἶχεν.] Τῶν δούλων *Busb.*
k Δυνάμει δὲ ⸀ κοινωνὸν ἔχειν ⸀ τῆς βασιλείας,] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH. *L. B.* ταδελφῷ.
l Ἀδελφῷ,] *L. B.* ταδελφῷ.
m Συμβουλεύει] Ita *Gall.* συμβουλεύῃ in *ceteris.*
* *Fratri opprobrio eſſe deſineret.*] *Al.* fratri obtemperaret. *Vel,* fratrem non amplius contemneret.
n Εἰδὼς λυσιτελοῦντα,] Ἰδὼν *Hen.* à pr. m. εἰδὼν *Vat.*
o Συγγνώσεσθαι,] *L. B.* in *Marg.* habet συγχώρησιν ἀξιώσας.

serit. Quam rem Herodem ægre tulisse iratoque animo palam erat: dum sibi semper aliquod ea de re verbum elabi sinebat; unde multi ab ira regis occasionem sumebant de Pherora detrahendi. Jamque eò processum est, ut non dies, non hora ulla quieta foret, quin semper novæ aliquæ simultates intervenirent, quas ejus consanguinei & summi amici inter se exercebant. Nam hinc quidem Salome, quæ animo infenso infestoque erat in Mariamnes filios, ne filiam quidem suam, Aristobuli juvenum alterius conjugem, passa est ita se in maritum gerere ut postulabat conjugium, ei persuadens ut secreta illius colloquia renunciaret, ipsique proderet; & cum aliquid (ut fieri solet) offensionis accidisset, multas suspiciones injiciens. Quibus factum est ut omnia illorum arcana resciscceret, & filiæ animum alienaret à marito. Atque illa matri gratificans narrabat, illos sæpiuscule, dum seorsum essent, mentionem facere Mariamnes, patrem vero odisse, atque identidem denunciare, si unquam rerum potirentur, facturos de filiis, quos Herodes ex cæteris uxoribus sustulisset, scribas paganos; (ad quod munus idoneum fore studium quod tum in literas impenderent) feminis vero, si unquam matris suæ mundo comptas viderent, minari, facturos, ut pro præsenti vestitu & deliciis centonibus induti includerentur, ut ne solem quidem aspicerent. Hæc continuo à Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat ut omnia componeret. Suspicionibus autem adeo erat exagitatus, ut deterior indies fieret & omnibus contra omnes crederet. Quanquam tunc filios quidem objurgavit, & audita eorum purgatione, paulo melius in præsentia se habuit. at postea tamen longe pejora evenerunt.

Salome filiam suam eò perduxit, ut secreta domus mariti proderet.

Nonnulla à Salomes filia patefacta contra maritum.

Pheroras calumniatur Herodem de amore Glaphyræ.

4. Nam Pheroras cum ad Alexandrum venisset, qui Glaphyram, ut memoravimus, Archelai filiam *in uxorem* habuit, se ex Salome audivisse dicebat, Herodem efflictim amare Glaphyram, nec facile desiderium ejus leniri posse. Qua re audita, ille, ex juventutis fervore & zelotypia vehementer inflammatus erat; & quam comitatem Herodes erga puellam sæpe honoris causa exhibuit in pejorem partem vertebat, suspicione injecta ex iis quæ audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pheroræ verba non sine lachrymis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, & se turpis adeo criminis falso insimulari non ferens, turbatus est, suorumque malitiam sæpe deplorabat, exprobrans ipsis, quàm magnis eos affecerit beneficiis & quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram evocat, &, cum multis eum opprobriis onerasset, "Omnium, in-"quit, *hominum* nequissime, adeone supra modum "& insigniter ingratus evaseris, ut talia de nobis "cogites, talia loquaris? Nonne perspectam habeo "quid velis, quod non solum ut nobis convicia "faceres hujusmodi sermones cum filio instituëris, "sed ut suaderes mei in interitum insidias & ve-"neficia parari? Quis enim, nisi qui Deum præ-"sentem haberet ut iste puer, non ultum iret pa-"trem ob hujusmodi criminis suspicionem? Utrum "tibi videris sermonem in animum, an in dex-

Quod ægre fert Herodes.

σαι τ ὠμολογημένων, πάλιν ἢ ἀφανελεῖν ὅπη τῇ πρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἐδη τ Ηρῴδῃ ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ P ὑφαπτόμενοι παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν ἐβασίλευσαν. ἀφορμὴν τ κ' Φερώρᾳ ἀφθόνων ἐποίησεν. διέλειπε γὰρ Q οὐκέτι τὰς ἡμέρας ἀθ' ὥρας, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσεπίπλεν r καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν ἐ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους s πεποιημένων. t τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ ἐ δύσνους ἦσα τοῖς ἐκ Μαριάμμης, ἅδε τῷ ἑαυτῆς θυγατέρα σωοικῆσαι Αριστοβούλῳ παιδὶ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ ἐ γάμῳ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγων εἶπε v λαλήσειν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μιμεῖσθαι ἑαυτῇ, κἂν τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνης ἐμάνθανε, δύσνουν δὲ τῷ παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιηκέ. χαριζομένη δὲ ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τ Μαριάμμης, ἐσυγγένασι δὲ τ πατρὶ, σωσχὲς δὲ ἀφαιρεῖσθαι, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τ ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ηρῴδῃ γεγνημένους, x κωμογραμματεῖς καταστήσειν· y ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ὑπομελὲς αὐτῶν καὶ πρὸς z παιδείαν ἐσταδασμένον· τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ πότας a εἶδοιεν ἐ μητρὸς κόσμῳ μεταλήφας, ἀντὶ τ παρούσης ἀβρότητος ἀπειλεῖν ὡς b τείχεσιν ἠμφιεσμέναις c καθειργοῦσθαι, μηδὲ τ ἥλιον βλέπουσαι. πᾶσ' εὐθὺς ἀπηγγέλετο Ἀφ' ὧν Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀληθῶς, ἐπιεικὴς δὲ διορθοῦν. ἐκάκου δὲ πᾶς ὑποψίας, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν κ' πάντων ὑπίσθιεν. ὁ μὲν ἀλλὰ τότε μὲν ὑπεπλήξας τοῖς παισὶν, ἀπελογησαμένων ῥᾳδίως εἰς τ καιρὸν ἐγένετο. πᾶς δ' ἐξῆς πολὺ d χείρω προσέπεσεν.

δ'. Ο γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Αλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Αρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λέγουσης ἀκηκοέναι, τ Ηρῴδην ἠτιῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαλλόρητον αὐτοῦ τὴν ὑπιθυμίαν εἶναι. τοῦτο οὖν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο· καὶ τὰ κατὰ τὴν πρώην εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' Ηρῴδου, πολλάκις δ' ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὑπὸ τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν, ἐξ ὑπονοιῶν ἀφ' ὧν ἐσκέπτετο λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέ τι τὴν ὀδυνῶν ἐ πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, e καταμυκᾶται ὑπὸ ἐ Φερώρα ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ηρῴδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπλὴξ γιόμενος, καὶ τὸ σὸν αἰσχύνῃ τ ἀμαθοῦς ἐψοφισμένον ὑ Φέρωρ, ἐτεπάρακτο. καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἷος εἰς αὐτοὺς γιόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπεται δὲ τ Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, "f κάκιστ' ἀπάν-"των, εἶπεν, εἰς τοῦτο τ ἀμότητα καὶ ὠμότητος ἦλθες "ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν g νοῆσαι, τοι-αῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' ἐχ ὁρᾷ τὴν σὴν προαίρεσιν, ὡς ὑ "βλασφημίας ἐσχασμένος, τὰς τοιούτους λόγους τῷ "παιδὶ προσήνεγκας, ὑπιθυμῶν δὲ καὶ φάρμακον αὐ-"τὸς ποιούμενος τ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ "δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ h ἔστος ὁ παῖς, ἠνέ-"σχετο

p Παραπίπτουσι] *L. B.* προσπίπτουσι.

q Οὐκέτι τὰς ἡμέρας] Οὐκ ἔθ' ἅτις *Vat*, & *Hen.* à pr. m.

r Καινὸν ἀγώνισμα τ συγγενῶν] Ita *Lugd. Bat.* nam Alii exhibent καινῶν ἀγωνισμάτων συγγενῶν, quæ mihi minus recta lectio visa fuit. HAV.

s Πεποιημένων.] Forte πεποιημένοις. COCC.

t Τοῦτο μὲ] Vide *Scheidii* Indicem ad *Herodianum*, voce οὗτος.

v Λαλήσειεν] Ita *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.* λαλήσαιμι in *Editis Aliisque.*

x Κωμογραμματεῖς] Conf. supr. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

y Ἁρμόσειν γὰρ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* ab altera manu. ἁρμόσαι in *cæteris.*

z Παιδείαν ἐσταδασμένον·] Ita *Hen.* & *Busb.* παιδίαν in *Editis Aliisque.*

a Εἴδοιεν ἐ μητρὸς κόσμῳ] Ἰδοιεν *Busb.*

b Τειχέσιν] Τειχίνοις *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

c Καθειργοῦσθαι,] Καθεδεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

d Χείρω προσέπεσεν.] Ita *Busb.* (*Coccejus* χεῖρον) χείρων in *reliquis.*

e Καταμυκᾶται] Καταμυκᾶτο *Vat.*

f Κάκιστ' ἀπάντων,] Κάκιστε πάντων *Vat.*

g Νοῆσαι,] Νοῆσαί τε καὶ λαλεῖν. *Vat.*

h Οὕτως ὁ παῖς,] Αὐτὸς ὁ παῖς *Vat.*

"χειρ τ πατέρα μὴ πίστευσαι Δι τοιαύτῃ ὑποψίαν; "πότερον ἢ λόγον [i] εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν "δεξιὰν ἐμβαλεῖν [k] αὐτῷ δοκεῖς καὶ ὃ γεγωνηκότος; τί "δέ σοι βέλεται, τὸ μισοῦντά τε αὐτὸν καὶ τ ἀδελφὸν "αὐτοῦ, πρὸς μόνῳ τῷ κατ' ἐμὲ βλασφημίαν, εὔ- "νοιαν ὑποκρίνασθαι, καὶ σοὶ τούτων λέγειν ἃ τ σῆς "ἀσεβείας μὲν καὶ νοῆσαι καὶ ἐμβαλεῖν; ἔρρε κάκιστε εἰς "εὐεργέτην καὶ ἀδελφὸν ψηφισμένος, καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδη- "σις [l] αὐτὴ συζήσειεν· ἐγὼ δὲ [m] νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, "μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν καὶ μειζόνως εὐεργετῶν ἢ "τυχεῖν [n] εἰσι δίκαιοι.

ε'. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτο- φώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ [o] ἁλοὺς, Σαλώμῃ ἔφη ταῦτα [p] συν- ῆσθαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μό- γον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη [q] παρ' αὐτῆς τοιοῦτον, καὶ ὅτι Δι ἀπόδηλός ἐστιν ἅπασιν εἰς μῖσος [r] ἀγαγεῖν αὐτὸν τῷ βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον [s] ἀνελεῖν Δι τὴν εὔνοιαν ἣν [t] ἔχει περὶ τ Ηρῴδην, ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους· ἐν δὲ τῷ πα- ρόντι καὶ μᾶλλον ὑπεβάλετο. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα [v] τ ἀδελφὸν [x] ἐκβάλλειν μὲν [y] εἶχε γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τοῦ βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνης μεμισῆσθαι τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ὑπὸ ῥαπιζομένης τ τρι- χῶν, πολλάκις δὲ τυπτήσεως τὸ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τὸ πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἡ δὲ κακοήθεια δι τρόπου τῶν ἐν τοῖς [z] ἡμέροις ὑποκρίσεσιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὔλογον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰ- πεῖν μὲν ὁμολογικῶς, ἀκοῦσαι δὲ ὑ πιθόμενος. ἐγίνετο [a] δὲ ὅτι πολὺν ἦτε σύγχυσις, καὶ ἡ τ λόγων εἰς ἀλλήλους ἀμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς, τόν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελ- φὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τ υἱὸν ἐπαινέσας τ ἐξηρε- τίας, καὶ δι' ὧν αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τὰς λόγους, ὀψὲ τ ὥρας περὶ θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγένετο. τοιαύτης δὲ τ μάχης ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει πεκινῆσθαι τὰ [b] περὶ τὴν Δρουσιλλήν· ἅτε τοῦ βασιλέως γυ- ναῖκες ἡδονῆς, Φύσει δυσχερεστάτῃ εἰδύῃ, καὶ γινομένῃ ἄλλοτ' ἄλλῃ καιροὺς [c] ἔχθραν τε φίλιαν. ἔλεγον οὖν ἀεὶ τι περὶ τ Ηρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅτι μεῖζον [d] ἠκαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν.

ς'. Ην μὲν γὰρ ὁ τ [e] Αραβίας βασιλεὺς [f] Οβό- δας, ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν· Σύλλαιος δὲ αὐτῷ [g] διοικεῖ τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. [h] οὗτος κατὰ χρείας οὖν τινος ἐλθὼν πρὸς τ Ηρῴδην, σπουδαιοτέρων [i] ἰδὼν τὴν Σαλώμην, καὶ τ νοῦν ἔχων πρὸς αὐτήν· γνώσκων δὲ ὅτι καὶ χήρα [k] τυγχάνει, διελέγετο. Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τ νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τ γάμον ὥρμητο· [l] πῶς τε μετ- ξὺ φοιτώντων ὅτι τὸ δεῖπνον ἐνεφαίνετο πολύ τε καὶ μὴ μέτρια τ ἐκείνων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖ- κες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, Δι αγγελοῦσαι τὴν ἀσχημοσύ- "tram gladium inſeruiſſe, quo parentem confice- "ret? aut quid tibi voluiſti, qui, cum & ipſum "oderis ejuſque fratrem, benevolentiam ſimulaſti, "duntaxat ut in me calumnias projiceres, atque "ea *liberius* diceres, quæ tu ſolus, qua es impieta- "te, in animo & in ore habere potuiſti? Apage, "peſſime de benefactore & fratre meritus, & quam- "diu vivas te angat crucietque ſcelerum conſcien- "tia: ego vero non deſinam meos *benignitate* vin- "cere, & debitas pœnas ab illis non exigendo, & "majoribus quam mereantur beneficiis eos proſe- "quendo.

5. Atque iſta quidem rex. Pheroras vero, in manifeſto facinore deprehenſus, Salomen iſta com- mentam eſſe dicebat, & ab ea *prima* hæc verba prodiiſſe. At illa, cum præſens adeſſet, ſimulac hæc audivit, exclamavit ratione probabili, nihil tale ab ipſa profectum eſſe, ſed omnes ſtudere eam regi inviſam facere, idque modis omnibus agere ut occideretur, propter ſuam erga Herodem benevolentiam, dum ſemper pericula prævidet: ac tunc ſibi multo infenſiores eſſe. ipſam enim ſolam fratri ſuadere, ut quam habebat uxorem repudiaret, regiſque filiam duceret; itaque non mirum eſſe, ſi fratri inviſa foret. Hæc dicens, & ſibi capillos ſubinde vellens pectuſque pulſans, ore vultuque fidem faciebat ſe vere omnia negare, ſed ingenii ejus perverſitas ſimulationem in factis eſſe coar- guebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad ſemet excuſandum habens, ut qui ſe iſta dixiſſe non inficias iverit, ſed aliunde audiviſſe non crederetur. Itaque duravit diutius ea perturbatio, & verborum mutua contentio. tandemque rex, & fratrem & ſororem exoſus, *eos* dimiſit, filioque collaudato, qui ita continens fuiſſet, & eos ſermo- nes ad patrem tuliſſet, ſero admodum ad curam corporis ſe contulit. Poſt id diſſidium male audie- bat Salome, quippe quæ prima videretur iſtam confinxiſſe calumniam: & eam regis uxores ode- rant, ſcientes eam natura difficilem eſſe, & quæ ſubinde mutaretur, & modo inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque He- rodi ſemper aliquid adverſus eam dicebant, & ad id majorem audaciam eis addidit caſus quidam.

Culpam in Salomen rejecit Phe- roras.

Salome ſe purgat.

Male ta- men audit.

6. Erat Arabiæ quidem rex Obodas, homo natura ſegnis & tardus: hujus autem negotiorum pleraque adminiſtrabat Syllæus, vir acer & juve- nis adhuc, idemque formoſus. Hic *Syllæus* cum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium ve- niſſet, & inter cœnandum Salomen vidiſſet, ani- mum ad eam adjecit: & viduam eſſe cum ſciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quæ fratri minus quam antea chara eſſet, neque non juvenem valde amaret, in conjugium conſentiebat: ac ſequenti- bus diebus, cum ad cœnam ibatur, multa magna- que ſigna cernebantur eorum conventionis. Hæc regi referebant uxores, ejuſmodi turpitudinem de- ridentes: & Herodes eadem de re quæſivit etiam ex

Syllæi & Salomæ a- mores.

i Εἰς τὴν ψυχὴν] Εἰς τὴν ψυχὴν ἢ πατρὸς Busb. & Zonar.
k Αὐτῷ δοκεῖς] Αὐτῇ Busb. & Zonar.
l Αὐτὴ συζήσειεν·] Ita vel αὕτη (prout expreſſe in *Lugd. Bat.* exſtat) legendum cenſeo pro αὐτῇ, quod præ ſe ferunt libri omnes.
m Νικῶν] *L. B.* νικῶν.
n Εἰσι δίκαιοι.] Εἰσιν ἄξιοι *Vat.*
o Ἁλοὺς,] Abeſt a *Lugd. Bat.*
p Συνῆσθαι,] Συμπεσεῖν *Vat.* (ut & *Lugd. Bat.* & in *Marg.* συν- θέσει. Coccejus legit συνθῆκαι) *Busb.* & *Hen.* à pr. m. συνθέσεις *Zonar.*
q Παρ' αὐτοῖς τοιοῦτον,] Sic *MSS.* τοιοῦτο deeſt *Editis.*
r Ἀγαγεῖν αὐτὸν] Καθιστῆσαι *Busb.*
s Ἀνελεῖν] Ἐνέχειν *Vat.* ἀνέχειν *Hen.* à prima manu. & in *Marg. L. B.*
t Ἔχει] *L. B.* ἔχοι.
v Τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν] Pheroram. SPANH.
x Ἐκβάλλειν] Ἐκβαλεῖν δὲ ἔχοι γυναῖκα, λαβεῖν δὲ θυγατέρα τοῦ βασιλέως· Δι τοῦτο μεμισῆσθαι *Busb.*
y Εἶχε] *L. B.* ἔχοι τοῦ.
z Ἡμερώτοις] *L. B.* συγγενέσιν.
a Δὲ] *L. B.* μὲν οὖν.
b Περὶ τὴν Δρουσιλλήν·] Περὶ τ Δρουσίλλης *Busb.*
c Ἔχθραν] *L. B.* ἔχθρας.
d Ηγαγον] Ἦρε τὸν κατ' ἐμαυτῆς ἔχθραν *Busb.*
e Αραβίας] *Sc.* Ναβαταίων, ut apud *Strabonem*, l. 16. p. 780.
f Οβόδας,] Οὐάβδας *Busb.* perperam, ut conſtat ex *Strabone*, l. 16. p. 781. ubi Οὐόβδας dicitur. HUDS. Conf. *ἀδων.* lib. 1. c. 24. §. 6. SPANH.
g Διοικεῖ τὰ πολλὰ,] Hic Syllæus Ναβαταίων ἐπίτροπος dicitur *Straboni*, p. 780.
h Οὗτος κατὰ χρείας] Ὑπὸ χρείας δέ τινος *Busb.* ſine οὗτος.
i Ἰδὼν τὴν Σαλώμην,] Εἶδε *Busb.*
k Τυγχάνει,] *L. B.* τυγχάνοι.
l Πῶς τε μεταξὺ] Ita verto ac ſi lectum eſſet πῶς τε ἐξῆς, ſc. ἡμέρας, aut μεταξὺ acciperetur pro *poſtea*. Eſt qui legendum eſſe conjicit, τοῖς τε μεταξὺ φοιτῶσιν, aut πῶς τε μεταξὺ φοιτω- σῶν.

ex Pherora, juſſitque ut in cœna obſervaret, quomodo ſe erga ſe invicem gererent. Ille vero retulit, facile ex eorum aſpectibus & nutibus intelligi poſſe, utrumque ad eam rem proclivem eſſe. Poſtea diſceſſit ſuſpectus Arabs: deinde poſt duos aut tres menſes rediit ob eam rem nominatim, & de ea cum Herode loquutus eſt, ab eo Salomen petens in matrimonium. fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, ut commercium habeat cum Arabum * regno, quod & jam, ſi poteſtas ſpectetur, ſibi contigit, multoque magis penes ipſum futurum eſſet. Cum autem hoc ad ſororem referret Herodes, & eam interrogaret an ad nuptias conſentiret, protinus quidem illa annuit. Syllæus vero, cum rogaretur ut ipſe in Judæorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non poſſe) non conſenſit, dixitque, ſi faceret, ſe ab Arabibus lapidatum iri: atque ita diſceſſit. Inde Salome à Pherora, ut mulier intemperans, vituperabatur, magiſque etiam à feminis, quæ eam cum Arabe rem habuiſſe dicerent. Cum autem Salome filio ſuo è Coſtobaro nato puellam peteret, à rege fratri ſuo Pheroræ deſponſam, ei tamen non nuptam, quòd, ut antea dixi, *alterius* uxoris amore captus eſſet, *rex* quidem voluit illam ei locare; ſententiam vero mutavit ſuaſu Pheroræ, dicentis, haud fore ut amaret *eam* propter patris ſui cædem; atque ſatius eſſe ut ſibi *in generum* caperet ipſius filium, qui in Tetrarchiam ſucceſſurus erat. Atque ita *prioris offenſæ* veniam impetravit, ſimulque in ſuam ſententiam regem adduxit. Tum illa quidem, mutatis ſponſalibus, nuptum datur Pheroræ puero, rege centum talentorum dote eam locupletante & ornante.

Non fiunt nuptiæ, quod Syllæus in Judæorum mores concedere noluerit.

Herodis filia Pheroræ filio nupta datur.

ν λω· Ηρώδης δὲ καὶ ΦΒ τοῦ Φερώρα πεσσεπωθάνετο, καὶ τηρεῖν ἐξίει ΦΒ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνοι δ' ἀπήγγελλεν, ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τὰ ὁρμῆς εἰσιν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν Ἀραψ ὑποπτος ὢν ἀπῆλθε· διαλιπὼν δ' δύο μῆνας ἢ τρεῖς, ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους Ηρώδῃ προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν Σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος· ὑπομιξίᾳ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτῷ καὶ νυῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. ὁ δὲ Ηρώδης τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυθανομένης τὴν ἀδελφὴν, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. Σύλλαιος δὲ, ἀξιουμένων αὐτὸν ἐγχωριάζειν τοῖς τῶν Ιουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν, οὐκ ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ καταλευσθήσεσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπηλλάττετο. Σαλώμη οὖν ὁ, τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλυκεῖαν πρὸς τὸν Ἄραβα. τῷ δὲ κόρῳ τῷ ἀδελφῷ κατενεχθήσεσθαι ὁ Βασιλεὺς, τῷ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προεῖπον, ἠπιημένον τὸ γυναικὸς, αἰτίᾳ Σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν τὸν ΚΒ Κοστοβάρου νομόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικίσαι. μεταπεῖθει δὲ ὑπὸ Φερώρα, τὸ νεανίσκον οὐκ εὔνουν ἔσεσθαι λέγοντος, Δὶ' τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸ αὐτοῦ παῖδα τὴν τετραρχίας ὄντα Δι'δοχον. ὕστερον δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέθηκεν ὕστερον. ἐκείνη μὲν δὴ, ἀντιμεταθείσης τὴν ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρα μειρακίῳ, φέρνην ὀπιδόντος ἑκατὸν τάλαντα ΒΒ βασιλέως.

CAP III.

Quomodo Herodes Alexandrum in vincula conjecit: quem non multo poſt Archelaus Cappadocum rex patri ejus Herodi reconciliat.

Novæ turbæ domi Herodis.

ATtamen in tranquillo non erant res domeſticæ, ſed magis magiſque indies creſcebant turbæ. Atque iſtiuſmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honeſtis profectum magnas peperit difficultates. Erant ſpadones *quidam* regi propter formæ elegantiam chariſſimi. quorum unus ei erat à poculis; alter à menſa; tertius ſopiendi regis procurationem habebat, & regni maxima negotia adminiſtrabat. atque hos ab Alexandro *ejus* filio multa pecunia corruptos quidam regi indicavit. Illi vero, cum interrogati eſſent, an cum eo conſueverint & congreſſi fuerint, rem faſſi ſunt; aliud quiddam in patrem flagitium nullum ſcire. Sed cum acrius cruciarentur & in neceſſitatibus eſſent, & à miniſtris in gratiam Antipatri ſemper crudelius torquerentur, *in hanc ſententiam* dixerunt, Alexandrum ſcilicet patri eſſe infenſum, innatumque odium alere; ſeque ab eo monitos, † Hero-

Eunuchorum de Alexandro confeſſio.

ΚΕΦ. η'.

Ως Ηρώδης συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον, ὃν μετ' ὀλὺ Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ηρώδῃ αὐτῷ πατρὶ διήλλαξεν.

ΟΥΚ ἀνέτο δὲ τὰ ν ΚΒ τῶν οἰκίαν ἀεὶ καὶ ξ μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνουσα. ψ καὶ συμπίπτει τοιῶνδε, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεπῶς, χωρῆσαι δὲ πρόσω ΚΒ δυσχέρειαν. ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ Δι' κάλλος ἐ μετρίως ἐσπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ ᶻ καταστοιμίζειν ᵃ τὸ βασιλέως πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. ᵇ καὶ τις ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ ᶜ Διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ᵈ ἀνακείνανται δὲ ωεὶ ᵉ μὲν τῆς γεγυμνένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολόγουν· ἄλλο δὲ ἐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ὑπετιθέντων ἀεὶ τὰ ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ Αντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα καὶ μῖσος ἔμφυτον Αλεξάνδρῳ· ωδαινοίη δ' αὐτοῖς Ηρώδην

* *Regno*,] Principatu, quem jam ſibi nunc adeſſe, magis vero futurum ex plano credebat. *Epiphan.* cum Arabibus, quorum principatum & ſibi deberi & jam magna ex parte contigiſſe, *Gelen.*

m Εχει,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἔχῃ in *ceteris.*

n Ηπιημένον τὸ γυναικὸς,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἠπιωμένον, forſan pro ἠπιώμενον (ut vult *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.*

o Τὸν ΚΒ Κοστοβάρου] Articulus τὸν ex *L. B.* acceſſit. HAV.

p Συνοικίσαι.] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) συνοικῆσαι in *reliquis.*

q Οὐκ εὔνουν ἔσεσθαι] *Fidam non manſuram* vertit *Noldius* in *Hiſt. Idum.* p. 121. 122. qui negat puellam hanc Herode prognatam HUDS. in *Add.*

r Καὶ μετέπεισεν ὕστερος.] Καὶ μὴ πέντας ἔτος *Vat.* & *Hen.* à pr. m. ΚΒ μετέπεισεν ἔτος *L. B.* ſed ſuperſcribitur ὕστερος. Legit autem ὕστερος *Coccejus.*

s Εκείνη μὲν οὖν,] Εκείνης *Hen.* & *Busb.*

t Τῷ Φερώρᾳ μειρακίῳ,] Ita *Baſ.* τῷ ΒΒ Φερώρα μειρ. *Busb.* τῷ Φερώρᾳ μειρ. *Gen.*

v Καὶ τὰ τῶν οἰκίαν ἀεὶ] Sic lego (adſtipulante nunc *Lugd. Bat.*) & diſtinguo, quo fere modo *Busb.* qui οἰκίαν habet & ΚΒ poſt ἀεὶ omittit. ΚΒ τὰ οἰκείαν, ἀεὶ ΚΒ in *Editis Aliiſque.*

x Μείζους τὰς ταραχὰς] Μείζονι *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Καὶ συμπίπτει τοιῶνδε.] Καὶ συμπίπτει τι τοιῶνδε *Busb.* ἔτερον τι συνίστασε *Zonar.*

z Καταστοιμίζειν] Καταδυπέζειν *Zonar.*

a Τὸν βασιλέως πεπίσθη,] Illud τὸν è *Cod. Busb.*

b Καὶ τις ἀγγέλλει] Καὶ τις ἀναγγέλλει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου] Conf. *Ioſeph.* lib. 1. c. 24. §. 7. SPANH.

d Ανακείνανται] Ita *Vat.* & *Busb.* ἀνακλίνονται in *Editis Aliiſque.*

e Μὲν τῆς γεγυμνένης] Illud μὲν è *Cod. Vat.* & *Vat. Interpr.*

† *Herodem imperium abdicaſſe*,] Herodem quidem ſpernere velut ſuperfluum, & cooperientem ſenectutis ſuæ tempora; dum annos ætatis celaret &c. *Epiphan.*

JA-

δην μὲν [f] ἀπεγνωκέναι βεβαίαν ἤδη πεπυσμένοι, καὶ [g] τῷ γήρᾳ ὥσπερ κάλυμμα τὸν χρόνον πεπιμένον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. [h] εἰ δή [i] αὐτῷ περισχοίεν τὰ νοῦν ἔχοντα τῆς βασιλείας, ἵν' καὶ μὴ βουλόμενος τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλης τινὸς εἶναι, ταχὺ τὰ πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ὁ γὰρ μόνον ἀφ' τὸ γένους, [k] ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων πεπεῖσθαι, [l] ἀχ οἱ πονηροὶ, πᾶν ὅτι οὖν ἐθέλειν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀνθοῦσα Ηρῴδης, ὅλως ἐγένετο τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑποψίαν οὐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρέθιζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει [m] μηκέτι τῆς ἀληθείας σαφεστέραν ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. [n] ἔνθεν δὴ οὐ φανερῶς τῷ ἔρδειν ἐπιεῖτο, καθασκόπους ἦ τῶν ὑπονοουμένων διέπεμπεν· ὑποψία τε καὶ μίσος πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ, [o] καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῆς χρώμενος διετέλει. πέρας τε ἁδὲν ἦν, ἀλλὰ μένειν [p] οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοῖς δ' οἷς οὐκ ἦν σωθῆναι πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο, [q] νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον ἀφανίσαι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν. ἐπιφθόνου δ' εἴ ποτε τύχοιεν ὄντες ἠξίουν ἡγούμενοι, καὶ [r] τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν [s] περιλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δ' οἰκείας [t] τινὰς ἐχθρας ἐπεξῆσαν τῷ πιστῷ τρόπῳ, καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγχόντες, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πάγιον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ σωαλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἑτέροις ἐπεβούλευον. ἥτε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ ἀφὰ τὸ μὴ περφανῶς [v] ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ πίστης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἀπρεπίζειν.

γ'. Τοιαύτη μὲν ὦν τὰ περὶ τὴν αὐλὴν [x] ἡ ταραχή. [y] πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη καὶ τότ' αὐτὸ περεῖπεν, ὡς δὴ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δὴ [z] εἰς [a] τὸ βασίλειον εἰσιέναι· τούτων δὲ τὴν θεραπείαν ἐποιεῖτο, [b] καθὸ ἡ παῤῥησίας ἐλάττονος ἢ πλείονος ἐντροπῆς μετῆλθε. καὶ γὰρ Ἀνδρόμαχον καὶ [c] Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβουλίαις ὑπήσανσας αὐτὸ τὸ οἰκεῖον, συμπαιδεύσαντάς τε καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἡ πρῶτον παῤῥησίας τόπον ἐσχηκότας, παῤῥησιάστο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημήτριος ὁ παῖς αὐτῷ σωθῆναι ἐβούλετο Ἀλεξάνδρῳ, [d] Γέμελλον δὲ εὔνουν ὑπειλήφει ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν τῷ

dem imperium abdicasse, ut qui jam inutilis esset, & senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid ætatem proderet. Quod si ejus partes sequi vellent; fore ut eo regnum adepto (quod vel invito patre ad alium neminem venturum esset) brevi primas in regno tenerent. sibi enim facile esse imperio potiri, non solum propter genus, sed etiam propter apparatum quem haberet. quippe quod multi & ducum & amicorum, nec ii mali homines, ab ipso starent, ad quidvis & faciendum & patiendum parati.

2. His auditis, Herodes iræ timorisque plenus erat, contumelioseque dicta ægre ferens, quæque suspicionem movebant pro periculosis habens: adeo ut ex utrisque magis irritaretur, & exacerbatus metuerit nè quid revera gravius contra se conflatum esset, quam ut illo tempore de eo satis cavere posset. Quo factum est ut eam rem aperte non excusserit, sed homines miserit ad observandos eos quos suspectos habebat: atque adeo in omnes suspicione & odio laborabat, ratusque tutius esse ut multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat: quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui lædere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel tantum nominasse sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur ut interficerentur. Ad extremum eò versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, ut alii in alios inveherentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse salvum. Deinde, ubi quis alterum oppresserat, invisus erat, adeoque merito ob ea ulciscendus videbatur, quibus alios læserat, solummodo quod eos anteverteret. Quin hac ratione sese nonnunquam de privatis inimicitiis vindicabant: & ipsi vicissim deprehensi similiter pœnas dabant, & occasione tanquam machina & decipula in adversarios utebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox pœnitebat, quoniam quos necassset convicti non essent: quodque pejus erat, non utebatur ea pœnitentia ad talia deinceps cavenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent. *Ex qua irritatur Herodes.* *Herodes, calumniis fidem habens, sævit in suos.*

3. Hujusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quinetiam multis amicorum denunciavit, non fore deinceps cur ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent: idque edicti eò fecit, quod propter eorum reverentiam minus peccare licenter audebat. Nam & tunc expulit *aula* Andromachum & Gemellum, qui erant de ejus veteribus amicis, & multum ejus domui, tum curandis regiis negotiis, tum legationibus & consiliis, profuerant, ejusque filios docuerant, * & sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum: & alterum quidem, quod Demetrius ejus filius Alexandrum frequentaret; Gemellum vero, quod illum nosceret animo esse in Alexandrum benevolo. nam & ei pue- *Turbis mirum in modum agitatur regia.* *Andromachus & Gemellus regia pulsi.*

f Απεγνωκέναι] Non de abdicante dici puto ἀπεγνωκέναι, nisi addito ἑαυτὸν vel tale quid. Verto itaque, *monitos, Herodem omnem vitæ longioris spem abjecisse, utpote ætate provectum*, &c. multo autem facilius flueret sensus, si legeretur, ἀπειρηκέναι ἤδη τετυχηκότα τῷ γήρᾳ καὶ τῷ σκοτεινῷ. IBBETSON.

g Τῷ γήρᾳ —— ἐλίσσει.] De tincto Herodis capillitio sic ἀλλαχ. lib. 1. c. 24 §. 7. ἀναιδῶς γέροντι καὶ βαπτομένῳ τὰς κόμας. SPANH.

h Εἰ δὴ αὐτῷ περισχοίεν] Ἢν δὴ αὐτῷ *Vat.*

i Περιχθομένῳ] *L. B.* περιχθομένου.

k Ἀλλ' ἤδη] Ἀλλὰ δὴ *Busb.*

l Οὐχ οἱ] *L. B.* in *Marg.* habet οὐχὶ. quasi vellet haud ineptos esse hos duces ad quidvis patiendum vel faciendum. HAV.

m Μηκέτι τῆς ἀληθείας] Hic τι post μηκέτι subintelligendum videtur.

n Ἔνθεν δὴ] Ἐνθένδε δὴ *Busb.*

o Καὶ τῶν] Καὶ deest *Busb.*

p Οἱ νομιζόμενοι] *L. B.* οἱ νομιζόμενοι.

q Νομίζοντες] Νομίζοντες ἢ εἰ φθ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

r Τῷ δικαίως] Τῷ pro τοῦτῳ. *L. B.* τὸ.

s Περιλαμβάνοντες] Περιλαμβάνοντες *Vat.* & *Lugd. Bat.* περιελάβανον *Busb.*

t Τινὰς] *L. B.* τινὲς.

v Ἁμαρτάνοντας] Ἁμαρτάνοντα ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο *Vat.* ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν γίνεσθαι) *Hen.*

x Ἡ ταραχή.] Illud ἡ præponitur ex *L. B.* HAV.

y Πολλοῖς ἢ τῶν φίλων] Πολλοὶ ἢ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ περεῖπον *Vat.*

z Εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι·] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.* & *Zonar.*

a Τὸ βασίλειον] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 24. §. 8. SPANH.

b Καθὸ ἡ παῤῥησίας] Καθ' ὃν ἡ παῤῥησία *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Γέμελλον,] *L. B.* Γίμελλον.

* *Et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum:*] *Magis ad verbum*, & quid enim aliud quam primum &c.

d Γέμελλον] *L. B.* Γίμελλον.

e Παι-

puero adhuc in ludo literario adfuerat, & Romæ commoranti comes adhæserat. Cæterum & hos expulit, porroque graviori pœna libenter affecisset: sed ne licenter grassari videretur in viros tantæ dignitatis, satis habuit honore eos & potestate sibimet peccanti obstandi privare.

Malorum auctor Antipater.

4. Horum autem omnium causa erat Antipater, qui, postquam insanam patris licentiam animadverterat, cum jam diu ei à consiliis fuisset, vehementer eum urgebat, eoque facilius quæ vellet perficere putabat, si omnes qui sibi resistere possent è medio tollerentur. Tunc igitur ejectis Andromacho & Gemello, ut regem alloqui & admonere non possent, cœpit rex in omnes tormentis quæstionem habere, quos Alexandro fidelcs esse credebat, ut extorqueret si quid ille contra se molitus esset. Illi vero cum nihil dicere haberent, moriebantur. id quod regem reddebat furiosiorem, quia nihil eorum quæ male suspicaretur deprehendi posset: & Antipater ita malitiosus erat, ut cum quis reipsa innocens reperiebatur, negaret innocentiam esse, sed *erga Alexandrum* constantiam atque fidem, regemque instigaret ad quærendum ex aliis de arcanis insidiis. Atque accidit, inter complures qui cruciabantur, ut unus fateretur, se nosse Alexandrum dicere solitum, cum à corporis proceritate & jaculandi peritia cæterarumque virtutum singulari excellentia collaudaretur, eas sibi naturæ dotes magis pulchras esse quam bonas, quippe patri invisas & invidiosas. itaque se cum patre ambulantem scipsum supprimere solere atque demittere, ne illo major videretur: & in venatione cum patre jaculantem data opera aberrare, ut qui patrem gloriæ studiosiorem norit, quam ut alios ferret sibi laudem ex istis comparare. Deinde super ea re tormentis interrogatus, remisso cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre suo Aristobulo statuisse in venatione patrem insidiis perimere, & tum patrato facinore Romam ad petendum regnum perfugere. Repertæ sunt præterea Alexandri ad fratrem literæ, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipatro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum rediret. Hîc continuo sibi visus Herodes certum aliquod habere argumentum suspicionis, quam de pueris conceperat, Alexandrum comprehendi & in vincula tradi jubet. Deinde ne sic quidem molestus esse desinebat, partim quia auditis non multum fidei adjungebat, partim quia rem perpendendo nihil apparebat cur deberet ab illis per insidias appeti, sed videbat querimonias esse & contentiones juveniles, neque credi posse ut qui patrem interfecerat palam Romam proficisceretur. Quapropter majus argumentum culpæ filii habere volebat, & sollicitus erat ne eum inconsideratius in vincula dedisse videretur. Itaque summos amicorum Alexandri eousque excruciavit ut multos ne-

Multi ex Alexandri amicis in tormentis necati.

Quidam, tormentorum vim non perferens, Alexandrum accusat.

Alexander in vincula conjicitur.

τροφῆς & τῇ [c] παιδίᾳ συναγομένῃ, καὶ τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν. παρητήσατο δὲ & τύτυς [f] ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον· ὑπὸ δὲ μὴ κατ' ἀνδρῶν σὺν ἀσήμων ἔχειν τὸν αχελ τοσούτων παῤῥησίαν, τὸν τε τιμὴν καὶ τὸ [g] δυνασθαι κωλύειν [h] ἁμαρτάνοντα παραιρούμενος.

δ'. Ην δὲ τούτων ἀπάντων αἴτιος Αντίπατρος, ὃς, ἐπειδὴ τὸ νενοσηκὸς τοῦ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν συνεθρεύων αὐτῷ προσεκάθητο, καὶ μᾶλλον ἐδόκει τὸ περαίνειν, εἰ τὰ ἀντέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γὰρ τὸν μὲν [i] Ανδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ἦγε πιστοὺς Αλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν, εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δὲ ἀπέθνησκον, οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. [j] τὸ δὲ ἐπὶ Φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον [k] ἐνοῦ κακῶς εὑρίσκοιτο· καὶ δεινὸς [l] Αντίπατρος τὸν μὲν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν Δεσποτείας, πατροκτονίας δὲ ζητῶν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς [m] εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅταν ἐπαγνέμενος αὐτὸς τύχοι τοῦ τε σώματος ὡς εἴη μέγας, καὶ τῷ τοξικῷ εὐσχήμων, καὶ ἄλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, [n] ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἦπερ ἀγαθὰ πρὸς τῆς Φύσεώς ἐστιν· ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτὸς τε [o] ὅταν μὲν ἅμα πρὸς πάλην συσσέλειν αὐτὸν, καὶ [p] καθυπερεῖν ὡς μὴ [q] μεῖζον ὀφθαι· τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος [r] ἀπὸ σκοποῦ ῥίπτειν. τὸν γὰρ [s] Φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγυμνηκότος, [t] τούτων εὐδοκιμούντων. [v] βασανιζόμενος οὖν δὲ λόγου, καὶ προσγενομένης ἀνέσεως τῷ σώματι, προσεπῆλθε, ὅτι, καὶ σωφρονῶν [x] ἔχων τὸν αδελφὸν Αριστόβουλον, [y] βουλεύσαιτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τὸν πατέρα, καὶ [z] φεύγειν εἰς Ρώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ πραχθῇ, τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια [a] ποιήσαι, Αντιπάτρῳ χώραν ἀποδόντα πρόσοδον Δραχμῶν πεντάκις φέρουσαν. ὅτι τούτοις εὐθὺς μὲν [b] ἔδοξε τὸ πιστὸν ἔχειν Ηρώδης, ὡς ἄφερε, [c] κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑπονοίας· καὶ συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον. αὐθις δὲ σὺν [d] ἀνῇ χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν δὴ οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπισευκώς· ἀναλογιζόμενος [e] δὲ ἄξιον μὲν ὑπεβλῆς ἐξ αὐτῶν ἔδεν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίας, [f] καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὴν Ρώμην ὁρμᾶν ἀπίστευον. ἠξίουν δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν ὑὸν παρανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικον δὲ μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ καταγνωκέναι. τῶν δὲ φίλων τοῦ Αλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν σὺν ὀλί-

[c] Παιδίᾳ] Lege παιδείᾳ. COCC.
[f] Ηδέως μὲν] Ηδέως μὲν ἂν καὶ τούτης, ὑπὸ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Δυνάσθαι κωλύειν] Δυνάσθαι λύειν *Vat.*
[h] Αμαρτάνοντα παραιρούμενος.] Αμαρτάνοντας in *libris.*
[i] Τὸ δὲ ἐπὶ] *L. B.* τῷ δὲ ἐπ.
[k] Ενοῦ κακῶς εὑρίσκοιτο·] Ενιόθι *Busb.*
[l] Αντίπατρος τὸν μὲν] *Lugd. Bat* melius videtur legisse Αντίπ. ὧν, τὸ μὲν &c. ut ita *innocentia* & *fides* opponantur, non vero *fides* & *innocens*; mavult tamen *Coccejus* Αντίπ. ἐπὶ τὸ μὲν &c. HAV.
[m] Εἰδείη τὸν νεανίσκον] Οἶδε *Busb.*
[n] Οὐ ταῦτα αὐτῷ καλά] Οὐ ταῦτα αὐτῷ τὰ καλὰ, λυπηρὰ μᾶλλον *Busb.* ὅτι ταῦτα αὐτῷ κακὰ μᾶλλον ἦπερ *Vat.*
[o] Οταν μὲν ἅμα πρὸς πάλην] Οταν μὲν πρὸς πάλην *Vat.* & *Hen.* à prima manu. *Lugd. Bat. o. μ. α. πρὸς πάλην.*
[p] Καθυπερεῖν] *Gen.* καθαίρειν· forte καθυπερεῖν à καθυπερέω· καθαίρειν enim à καθαίρω hic non quadrat. SPANH. & COCC. Atque ita edidit *Hudsonus. L. B.* καθερεῖν.
[q] Μεῖζον] *L. B.* μιζων.
[r] Απὸ σκοποῦ ῥίπτειν.] Ita edendum censui. ἀποσκοπεῖ in *libris.* si quis ἀποσκοπὸς malit, per me licet.
[s] Φιλοτιμίαν] *L. B.* in *Marg.* habet κενοδοξίαν.
[t] Τούτων] Forte τοῦ τῶν. COCC.

[v] Βασανιζόμενος οὖν δὲ λόγου,] Βεβασανιζομένῳ τῷ τε λόγῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. βεβασανιζομένου . . . τῷ λόγῳ *L. B.* βασανιζομένου οὖν δὲ λόγου mavult *Coccejus.*
[x] Εχων τὸν ἀδελφὸν Αριστόβουλον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ἔχειν in *Editis Aliisque.*
[y] Βουλεύσαιτο] Eo modo *Bas.* atque ita fere *Zonaras*, προσιέσθαι δὴ, ὡς [δὴ ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.] καὶ βουλεύσαιτο σὺν Αριστοβούλῳ ἐν κυνηγεσίῳ ἀνελεῖν τὸν πατέρα καὶ εἰς Ρώμην φυγεῖν, τὴν βασιλείαν μεταδιωκόμενον. *Epiphanius* vertit, *addebat, quod patrem Aristobulum consicium haberet, ut in venatione patrem perimentes, ad Romam confugerent, regnumque petcrent.* antea editum erat, sensu plane mutilo. Αριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσαι φεύγειν εἰς Ρώμην.
[z] Φεύγειν] *L. B.* φεύγειν.
[a] Ποιήσειν,] *L. B.* ποιεῖν.
[b] Εδοξε τὸ πιστὸν] *L. B.* τὸ delet.
[c] Κατὰ τῆς] *L. B.* ἐπὶ τῆς.
[d] Ανῇ χαλεπὸς ὤν,] *Aliet Busb.* & *Lugd. Bat.*
[e] Δὲ ἄξιον μὲν ὑπεβλῆς] Γὰρ *Hen. L. B. Busb.* & *Vat.*
[f] Καὶ τὸν κτείναντα] Καὶ τὸ πατέρα κτείναντα *Busb.* καὶ κτείναντα legisse videtur *Epiphan.*

ὀλίγως, ὅθεν εἰπόντας [g] ὧν ἐκεῖνος ὤφετο. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος ὄσης, καὶ φόβου καὶ ταραχῆς ὠφὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τ νεωτέρων, ὡς ἐν τ ἀναγκαίως ἐλύετο, Ἀλεξάνδρου ἔφη τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις τὰς Ἀλέξανδρον, ἀξιοῦντα κληθῆναι ἐπὶ τοῦτο ὑπὸ Καίσαρος, ἔχειν [h] ἡ οὕτω πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνεστεμένην μιῶσιν, Μιθραδάτου τοῦ βασιλέως Πάρθων καὶ πατρὸς ἐρημένου κατὰ Ῥωμαίων φίλου· εἶναι δὲ καὶ φάρμακον ἐν Ἀσκάλωνι [i] παρεσκευασμένον.

ε'. Τούτοις ἐπίστευσεν Ἡρώδης, καί τινα παραμυθίαν τῆς παρεπείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐπανεδέξατο ζητεῖν ἐκ εὑρεθῆ, [k] τὴν δ' ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ἐπιῤῥῶσαι ἔλεγεν, εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο· μετιὼν δ' τὴν παρεπίδαν καὶ πατρὸς ἁμαρτία μείζονι, τάχα δὲ καὶ ἀφ' τούτου δυσωπῆσαι [l] βουλόμενος τὸ πρὸς τὰς ἀφορολὰς ἔπιμον, ἐκ ἤκιστα δὲ εἰ καὶ ἔτυχεν πιθανὸς κακοῦν αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν παρηρημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις [m] τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς ὀθὲν δεῖ βασανίζειν, ὀθὲ περαιτέρω χωρεῖν, ἡγεῖσθαι γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ [n] ταύτης συλλαμβάνειν τόντε Φερώραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμην δὲ καὶ νυκτωρ ἐπεισελθοῦσαν [o] ἀκονῖ μιγῆναι· καὶ πάντας ὅτι ταὐτὸν ἥκειν, καὶ ἁπλοῦν ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τῆς ἀεὶ παρασκευῆς ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ Πτολεμαῖος διεβέβλητο καὶ [p] Σαπίννιος, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. [q] καὶ τί γὰρ ἢ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθήρευντο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχου τόπον [r] ἔως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τῶν μὲν δεσμὰ, τῶν δὲ [s] θάνατον, τῶν δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμει τῆς πρώτης εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἦν Ἡρῴδῃ πᾶς ὁ βίος σκυθρωπαζομένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς παρεπείας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τ υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα ἀφ' ἑαυτοῦ φαντασίας ἐλάμβανεν. ἔτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πρὸς τοῦτο ἡγουμένη, πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἤττον. καὶ τὰ μὲν πρὸς ἐκεῖνον εἶχεν ἔτως.

ς'. Ἀρχέλαος ὁ τ Καππαδόκων βασιλεὺς, [t] ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τ Ἡρῴδην, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγατρὸς Ϛ ἅμα νεανίσκῳ, καὶ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ τῆς ὅτι τοσῆνδε ταραχῆς, ἦκεν [u] οὐκ ἐν παρέργῳ ἡγούμενος τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν ἔτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὀπτιμᾶν ἢ φᾶναι ἡγεῖσθαι τὶ πρεπτὸς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τὸν καιρὸν ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακωμένον, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. [x] μετιὼν δ' πάλιν ἑτέραν [y] εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τ ἠτυχημένων, [z] ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἐκεῖνον ὀπτικὴ λέγων, κἂν τὶ γὰρ ἄλλο ἦ, quid enim aliud nisi, vel quid enim aliud quam.

cârit, nec tamen quicquam extorserit eorum quæ exspectabat. Huic ille rei dum vehementer incumbit, & regia timorum turbarumque plena est, fuit juvenis quidam, qui, ubi tormenta ei admota erant, fatebatur, Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, ut se curarent à Cæsare cito accersendum. habere se novas adversus eum res, quas ei indicare vellet, videlicet suum patrem cum Mithradate Parthorum rege amicitiam contra Romanos cojisse: atque illud adjecit, Alexandrum habere paratum venenum Ascalone. *Alteri etiam extorquetur confessio.*

ς. His rebus credidit Herodes, & in iis malis nonnullam temeritatis suæ consolationem cepit, sibiipsi assentando & majora esse quam erant mala persuadendo. Verum non est inventum venenum, licet diligentissime quærendum curaverit; neque tamen id negavit Alexander, ut qui de industria malorum magnitudinem augere vellet: sed patris temeritatem majori adhuc crimine incitavit, forsan ut hoc ipso facilitatis in calumniis fidem habendo pudorem ei incuteret, non minima tamen dedita opera, ut, si forte crederetur, ipsum cum tota regia malis exagitaret. Dimisit enim quaternas literas, in quibus significabat, "nihil opus esse "tormentis, neque procedendum ulterius, quippe quod ipse insidias fecerit, & quidem socio "Pherora & regiorum amicorum fidissimis; Salomen quoque ad se venisse noctu & secum per "vim concubuisse: atque omnium conatus eo "tendere, ut regem de medio tollerent, atque "ita perpetuo metu liberarentur". Inter cæteros etiam accusabantur Ptolemæus & Sapinnius, qui regi fidelissimi habiti sunt. Quid enim multis? haud aliter ac si rabies eos occupasset, in se invicem efferabantur qui aliquando fuerant amicissimi, cum neque sui defendendi neque alios refellendi, ad veritatem patefaciendam, locum haberent, sed omnes nullo judicio neci darentur. atque dum alii vincula, alii necem, vel eorundem exspectationem deflerent, solitudo & mœstitia, pro præteriti temporis felicitate, regiam complebant. Itaque tota Herodis vita ei erat acerba, ut qui *perpetuo* turbaretur, &, quod nemini se auderet credere, tristi futuri exspectatione cruciaretur. Quinimo frequenter animo suo persuadebat, invadi se à filio, & eum stricto gladio astare. adeo ut, dum in ea cogitatione dies noctesque versatur, non secus ac furiosus & mente captus baccharetur. Atque ita quidem ille se habebat. *Conjurationis socios indicat, viros regi fidissimos.* *Herodem vitæ tædet.*

6. Ubi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, & de filia & de adolescente sollicitus, amicique vicem dolens qui in tantas inciderit turbas, *Hierosolyma* profectus est de industria ut res componeret. Cumque eum *sicut audiverat* affectum inveniisset, tempori nequaquam congruere existimavit, ut eum reprehenderet aut temeritatis argueret. fore enim ut ille æger animi irritaretur, & quo majori studio semet excusaret ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea quæ tam male ceciderant emendanda, adolescenti quidem succensendo, & He- XII. *Archelaus æstate agit, ut Alexandrum patri reconciliet.*

[g] Ὧν ἐκεῖνος ὤφετο.] Οἷον ἐκεῖνος Zonar.
[h] Δὲ αὐτῷ] Γὰρ Hen. Busb. & Vat.
[i] Παρεσκευασμένον.] L. B. κατασκευασμένον.
[k] Τὸν δ' ὑπερβολὴν] Διὰ ἣ τὴν τ κακῶν ὑπερβολὴν ὁ Ἀλέξανδρος φιλονείκως ἀφιεθεὶς κ βληθεὶς ἀμυάσας τὰς ἰχθῦς, ἵν' αὐτῷ συναπόλωνται, γράμματα ἔπεμψε τῷ πατρὶ Zonar.
[l] Βουλόμενος] Καταστασιάσαι Busb.
[m] Τέτταρσιν] L. B. τέσσαρσιν.
[n] Ταύτης] L. B. ταύτην.
[o] Ἀκονῖ μιγῆναι·] Ita lego (atque huic jam lectioni accedit auctoritas optimi codicis Lugd. Bat.) ἀκονῖ in libris Editis & plerisque MSS. αὐτῷ μιγῆναι ἀκεῖ Busb. αὐτῷ μιγῆναι κ ἀκονῖ Zonar.
[p] Σαπίνιος,] Σαπίνιος Busb. Σαπλάνιος Gall. in Epiphanii versione Sapphinius.
[q] Καὶ τί γὰρ] Ita legendum censui, prout supr. §. 3. κ τί γὰρ εἰ in Editis & MSS. plenius κ τί γὰρ ἄλλο ἦ, quid enim aliud nisi, vel quid enim aliud quam.
[r] Ἕως] L. B. ὡς. Cocc. ὡσὲ.
[s] Θάνατον,] Θανάτου in libris. in L. B. θανάτων.
[t] Ὡς ἐπύθετο] Illud ὡς abest Hen. & Vat.
[u] Οὐκ ἐν] Abest à L. B.
[x] Μετιὼν δ' πάλιν ἑτέραν] Μετιὼν δ' ἑτέρως Busb.
[y] Εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν] Illud εἰς, quod sensus postulare videtur, clare addit Lugd. Bat. itaque ex illo expressimus. HAV.
[z] Ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ,] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 25. §. 3. SPANH.

Herodem hominem æquum esse pronunciando, qui nihil temere fecisset. atque illud insuper adjecit, se filiæ suæ & Alexandri matrimonium dissoluturum, ac ne filiæ quidem jure parsurum esse, si quid ea sciret quod Herodi non indicasset. Rex autem ubi Archelaum (quem sibi adversaturum putabat) à se stare vidit, sùique in gratiam tantam præ se ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate sua remisit, & dum putaret jure facta videri quæ fecisset, paulatim animum paternum induit. Jamque in utramque partem miserandus erat. cum quidem nonnulli conjectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur; cum vero Herodem defendebat Archelaus, ad fletum convertebatur, graviterque dolore affectus erat: eò usque ut eum oraverit, ne connubium dissolveret, neque adeo juveni ob maleficia irasceretur. Itaque ubi paulo æquiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab iis dicens corruptum Alexandrum, qui juvenis esset, neque malitiam sentiret: & suspicionem etiam magis in *regis* fratrem detorsit. nam cum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurrisset, ille, cum neminem haberet per quem cum rege in gratiam redire posset, videns magnam esse Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque signa de salute desperantis præ se ferens. Tum Archelaus supplicis preces admisit, fieri tamen posse negavit, ut tantam regis iram cito restingueret; proinde præstare, ut ipse ab illo veniam petitum iret, seque totius mali auctorem esse confiteretur. ita enim immodicam *regis* iram interquieturam, se vero tum in auxilium commode adfuturum. Cum autem hæc ei persuasisset, perfecit ut pax utrique componeretur. atque ita juvenis præter opinionem crimine sublevatus est, & Pheroram Herodi reconciliavit: deinde se in Cappadociam recepit, Herodi ut temporibus illis gratior quam quisquam alius: adeo ut eum muneribus pretiosissimis honoraverit Herodes, & in aliis magnificus fuerit, eumque pro summo amico habuerit. Pepigit etiam iturum se Romam, quoniam de suis negotiis ad Cæsarem scripsisset: iveruntque una Antiochiam usque: & litem ibi composuit Herodes inter Archelaum & Titium Syriæ * præsidem; atque ita in Judæam reversus est.

Archelaus in Herodis amicos Alexandri crimina transfert.

Herodes cum Alexandro & Pherora redit in gratiam.

Herodes comitatur Archelaum Antiochiam usque, & lites componit inter Archelaum & Titium.

τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐρχάσεσθαι. τόν τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς φείσασθαι [a] δικαίως εἴ τι συνῄδειν τούτῳ διαμιώσουσιν. τοιοῦτος δ' ὄντος [b] Ἀρχελάου κατὰ προσδοκίαν [c] ὢν ὁ Ἡρῴδης ὡρᾶτο, [d] τὸ μὲν πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ ὀργὴν ὀπτιδέκνυμένου, μετεπίπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ δικαίας δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεπιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τοῦ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. [e] οἰκτρὸς μὲν οὖν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο πίνες τὰς τῶν νεανίσκων διαβολὰς εἰς ὀργὴν ἐκπεπτωκότος, ἐπιδὴ δὲ Ἀρχέλαος συνηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθῆ μεθιστάμενος· ἐδεῖτο γοῦν ἐκεῖνα μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. Ἀρχέλαος δέ, πρὸς ἅπαντας ἐπιεικέστερον, εἴς τε τὰς φίλας μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον διαφθεῖραι· τόν τε ἀδελφὸν ὑπὲρ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. ὃ δὴ Ἡρῴδην χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντα, ὁ μὲν ἀποδημία δὲ διαλλαξάντα, Ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλλον θωπεύοντα, αὐτὸς [f] τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο [g] μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. Ἀρχέλαος [h] τε ὅτε ὑπερεῖδεν τὴν ἔντυξιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπείθειν ὅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα· βέλτιον δὲ εἶναι αὐτῷ πρόσθεναι καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα. [i] λωφήσειν δὲ ὅτως δὲ θυμὸν τὸ πρεῖττον, αὐτὸς δὲ [k] συλλήψεσθαι παρών. ταῦτα δὲ [l] πείθεινος αὐτὸν, [m] σὺν ἀμφοτέροις δὲ διαπραγμένον. αἵ τε διαβολαὶ πρῶτα δόξαν ἀφῆρεντο τῷ νεανίσκῳ, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῆλθ, κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεισάσῃ τῶν καιρῶν, Ἡρῴδῃ γνώμενος. ὅθεν [n] δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις [o] μεγαλοπρεπὴς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποίησατο δὲ εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπιδὴ περὶ τούτων ἐγεγράπτο Καίσαρι, καὶ μέχρις Ἀντιοχείας ἦλθον τὸ αὐτὸ παρηλθον. ἐκεῖ καὶ τὰ ἡγεμόνα Συρίας [p] Τίτιον, ἐκ διαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑπεστρέφθ.

XIII. CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

De Trachonitarum defectione: Quomodo Syllæus Herodem apud Cæsarem accusavit: utque Herodes, iratum habens Cæsarem, Nicolaum Romam mittere decrevit.

Περὶ ἀποστάσεως τῶν Τραχωνιτῶν. ὡς Ἡρῴδῃ κατηγόρησεν ὁ Σύλλαιος ἐπὶ Καισαρος· καὶ ὡς Ἡρῴδης, ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἔγνω εἰς Ῥώμην Νικόλαον ἀποστέλλειν.

Trachonitarum rebellio, ejusque causæ.

POstquam autem Romam ivit, & inde revenit, bellum ortum est adversus Arabas ob hujus-

Γενομένῳ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συμβῆναι πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [q] οἱ κα-

[a] Δικαίως εἴ τι συνειδῆται] Δικαίως abest *Vat.* & *Busb.*

[b] Ἀρχελάου] Ἀρχελάῃ reposui è *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[c] Ὢν ὁ Ἡρῴδης ὡρᾶτο,] Ἦν Ἡρῴδης *Vat.* ὃν ὁ Ἡρῴδης *Hen.* à pr. m.

[d] Τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ] Τὸ δὲ πλέον ἐπ' αὐτῷ *Vat.* Ita interpretatur *Epiphanius*, ac si legisset καὶ πλέον αὐτοῦ.

[e] Οἰκτρὸς δὲ ὢν] Ita lego cum *Cod. Busb.* (adstipulante jam *Lugd. Bat.*) οἰκτρῶς in *reliquis*.

[f] Τυχὼν] Forte τυχὸν. COCC.

[g] Μελανείμων,] *Æschyl Eum.* v. 372. ἡματέρους ἐφόδους μελανειμοσῶν. SPANH.

[h] Τε] *L. B.* δὲ

[i] Λωφήσειν δὲ ὅτως:] In *Editis Aliisque* ὠφελήσειν. veteri mendo, quod & codices obsedit *Epiphanii*, qui vertit, *quia prodesset hæc ad ejus indignationem mitigandam* Verum cum ὠφελεῖν habeat *Busb.* ὠφελήσειν reposui, prout legendum esse docuit *Cotelerius* in *Notis* ad *Monumenta Eccl. Gr.* Vol 2. p. 578. Μαλάξειν δὲ ὅτως τὸ σκληρὸν τῆς ὀργῆς *Zonar.* HUDS Veram lectionem sine dubio repræsentat *Lugd. Bat.* ex quo illam recepimus, atque juxta eandem versionem *Hudsoni* interpolavimus; verterat enim ille: *ita ipsum immodicam* regis *iram diminuturum.* Λωφᾶν autem significat *respirare, laxo, interquiesco*, ut ita dicat pausam fore iræ regis, illumque a rabie se interim collecturum, atque quieturum HAV.

[k] Συλλήψεσθαι παρών.] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Hen.* & *Zonar.* συνήψεσθαι in *Editis*, nullo plane sensu.

[l] Πειθένιος αὐτῷ,] Πειθάνιος δὲ *Vat.* Φερώρα *Busb.*

[m] Σὺν ἀμφοτέροις δὲ] *L. B.* συναμφότεροι.

[n] Δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις,] Vid. *alsm.* lib. 1. c. 25 §. 6. ἀπιόντα δὲ αὐτὸν Ἡρῴδης δωρεῖται), παλαίων ἐσομένων δώρων &c. SPANH.

[o] Μεγαλοπρεπὴς] Ita cum *Cotelerio* in *Notis* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 634. μεγαλοπρεπῶς in *libris* omnibus. & *omnibus magnifice ditavit* in versione *Epiphanii*.

[p] Τίτιον,] Ita rescripsi, prout exstat in *Cod. Mediceo* & plerisque *Epiphanii* libris *MSS.* atque apud *Strabonem*, l. 16. p. 515. Τίτιον in *Editis Aliisque*. quod male se habere post *Casaubonum* (in *Exercitt.* p. 136.) contra *Montacutium* (in *Apparatu*, p. 154.) ostendit *Ill. Card. Norisius* (adstipulante jam etiam *Lugd. Bat.*) in *Cenotaphiis Pisanis*, pag. 206. &c.

* *Præsidem*;] Procuratorem, *Epiphan.*

[q] Οἱ —— Ἡρῴδη] Conf. sup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

r Τε-

καὶοικοῦντες τὴν Τραχωνα, Καίσαρι δὲ ἀφελομένῳ Ζηνόδωρον καὶ περιτιθέντι Ἡρῴδῃ τὴν χώραν, λῃστηρίων μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. [r] τοῦτο δ' οὖν ἐκείνοις οὐκ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονουμένοις. ὅμως δὲ [s] κατ' ἀρχὰς μὲν, οὐκ ἐπιτρέποντος βασιλέως, ἀπεῖχον τῶν εἰς τοὺς πέριξ ἀδικημάτων. καὶ πολλὴ δόξα τοῦτο ἐπὶ εὐδοξίᾳ τῆς ἐπιμελείας Ἡρῴδου. πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, ὅτε καὶ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ προσδεηθεὶς Ἀντίπατρον τὸν παρεληλυθότα Καίσαρι, λόγου ὡς [t] ἀπολωλὼς εἴη [u] διαπειρῶντες οἱ τὴν Τραχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὅπερ τὸ σύνηθες τοὺς πλησιοχώρους [x] ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος, ἐχειρώσαντο. [y] οἱ δὲ περιλειφθέντα τῶν λῃστῶν, [z] καὶ δὲ τὴν τῶν ἡλωκότων, ἐξελιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν Ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένου μετὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον ἐκείνου δόντος, ὤκησαν· καὶ καθυπερέχοντες οὐ μόνον τῆς Ἰδουμαίας, ἀλλὰ δὲ τῆς Κοίλης Συρίας ἅπασαν ἐληίζοντο, περιέχοντα ὁρμητήρια τῆς Συλλαίου καὶ κακοῦς [a] ποιοῦσιν ἄδειαν. Ἡρῴδης δὲ, ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ὧν ἐκ τῆς Ἀραβίων περιστάσεως ἐπορίσατο, χαλεπῶς δὲ ἔχων αὐτὸς τῶν ἀδικημάτων, [b] παρελθὼν τὴν Τραχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν [c] ἐπεπόνθεσαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμος πάντα τρόπον [d] ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυποδυμήτως τὴν Ἡρῴδου πᾶσαν ἀγροὺς δὲ φέρουσι διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς [e] Καίσαρος ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε καὶ Οὐολομνίῳ, [f] ὅτι κολάσει τοὺς λῃστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι δὲ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγένοντο, πάντα δὲ ἐπαρχίαν ἐπανεστάσι, τὴν Ἡρῴδου βασιλείας χώραν καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων [g] ὑπισχνούμενοι, ὡς εἶναι πολέμῳ τὴν ἀδικίαν [h] ἐοικυῖαν. ἐγεγένητο γὰρ ἤδη περὶ χιλίους· ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ἡρῴδης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὁ Συλλαίου δανείσας ἔτυχεν Ὀβόδα, πάλαι [i] ἐξήκοντα, παρηκόντος αὐτῷ τοῦ περιτεσμίας, ἀπολαβεῖν ἠξίου. Συλλαῖος δὲ τὸν μὲν Ὀβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς δὲ ἅπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξαρνούμενος μὴ κατὰ τὴν Ἀραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν ὅτι τε Σατορνίνου καὶ Οὐολομνίου τῆς Συρίας ὑπατεύοντων, ἐλέγοντο λόγοι. τέλος δὲ [k] σωθέντος δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, πάντα χρήματα τῶν Ἡρῴδου ἀπολαβεῖν, [l] καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ περὶ μὲν Ἡρῴδην, τῶν Ἀραβίων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτι ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον· οἱ δὲ Ἄραβες ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

β'. Διελθόντος δὲ τοῦ περιτεσμίας ὁ Σύλλαιος, οὐδὲν τῶν δικαίων [m] πεποιηκὼς, εἰς Ῥώμην ἀνέρχεται. modi causam. Incolæ Trachonis, postquam Cæsar eam regionem, Zenodoro ademptam, Herodi attribuerat, amplius quidem latrocinari nequibant, terram vero colere & quiete vivere cogebantur; id quod eis parum placebat, † nec admodum idoneum agriculturæ solum *hab. bant* veruntamen à principio, rege eos coërcente, finitimos nullis lacessebant injurus. qua ex re Herodes magnam diligentiæ laudem adeptus est. Illo autem Romam profecto, cum & puerum Alexandrum accusabat, & Antipatrum suum filium commendaturus Cæsarem adibat, Trachonis incolæ mortuum esse Herodem sermonibus divulgarunt, rebellaruntque, & iterum finitimum agrum, ut ante consueverant, diripere & vastare cœperunt. At tum regii duces, absente ipso, eos domuerunt. Cæterum fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus cesserunt, seque in Arabiam receperunt, & à Syllæo, postquam is à Salomes conjugio aberraverat, accepti sunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione usi, cœperunt non solum Judæam incursare, verum etiam universam Cœlen-Syriam, receptum & præsidium maleficis sceleratisque præstante Syllæo. Herodes autem, Roma reversus, comperit eos gravia damna suis intulisse: & quoniam latronibus ipsis potiri nequibat, quippe securitate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias ægre ferens, Trachonem obiit, & latronum consanguineos necavit. Ea res, quam pro gravi injuria habuerunt, tanto reddidit irritatiores, præsertim quod legem habebant, quæ suorum interfectores omnibus modis ulcisci juberet: adeo ut, quicunque tandem sequuturus esset eventus, ex universa Herodis ditione prædas agere eamque diripere non cessarint. Ille vero, hac de re loquutus cum Saturnino & Volumnio, Cæsarianis ducibus, latrones ad supplicium depoposcit. Quamobrem latrones seipsos magis etiam confirmare, & numero aucti omnia perdere, loca pagosque Herodiani regni vastando, hominesque quos ceperant interficiendo: adeo ut hujusmodi incursiones bellicis similes essent. homines enim jam circiter mille erant. Quam rem molestè ferens Herodes latrones deposcebat, & sexaginta talenta exigebat, quæ Obodæ per manus Syllæi mutua dederat, quorumque dies transacta jam erat. At Syllæus, qui Oboda rejecto omnia regebat, negare in Arabia esse latrones, & pecuniæ solutionem differre: qua de re coram Saturnino & Volumnio, qui tum Syriæ * præessent, disceptatum est. Tandem vero, illis ita decernentibus, convenit, Herodi intra dies triginta pecuniam solutum iri, & utrumque alterius homines redditurum, quos in suo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus est, neque ob maleficium, neque ob aliam causam: at Arabes convicti sunt habere in suis finibus latrones.

Latrones à Syllæo recepti.

Eos ad supplicium deposcit Herodes.

2. Cæterum cum jam elapsa esset dies præstituta, Syllæus, antequam aliquid eorum quæ debebat cum promissis non stetisset, Romam profici-scitur. XIV. *Syllæus,*

r Τοῦτο δ' οὖν] Τὸ δ' ἐπ' Busb. & Vat.

† *Nec admodum idoneum agriculturæ solum* habebant.] Neque terra respondebat laboribus. *Gelen.*

s Κατ' ἀρχὰς μὲν,] Διὰ τέλους δὲ Βασιλέως Busb.

t Ἀπολωλὼς εἴη] Ita rescripsi è *Cod. Gall.* (corrigente quoque sic Coccejo) cum ἀπόλωλος & mox πεμόμενοι antea editum esset. ἐπειδὴ λέγουσι ὡς ἀπόλωλως εἴη Διαπαπαρέντες δὲ οἱ τὴν Τρ. Busb.

u Διαπειρῶντες] Διαπειρωντες COCC.

x Ἀδικεῖν ἐτρέποντο.] Η ικω. pro ἀδικεῖν ἐτρέποντο in *Cod. Busb.* ἐτρεπονῦ *Gall.*

y Περὶ τούτων ἀφίκοντα] Aliud quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit. *ex quibus* XL. *principes latronum cum cognatione sua à Trachone provinc.*

z Καὶ δὲ τὴν] *Gen.* ῆς ῆ.

a ποιοῦσιν ἄδειαν.] Ποιοῦσιν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

b Παρελθὼν τὴν Τραχωνα,] Ἐκπορευθὼν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Ἐπεπόνθεσαν,] Ἐπεπόνθεσαν ἠρεθίσθαι *Busb.*

d Ἐπεξιέναι] Ita cum *Cod. Busb.* (& Coccejo) ἐπεξίειν in *Editis Aliisque.*

e Καίσαρος —— Οὐολομνίῳ.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 2. & infr. c. 10. §. 8. SPANH.

f Ἐπὶ κολάσει] Eo plane modo *Vat.* τῷ ἐπὶ κολ. in *reliquis.*

g Ἐπιστατοῦντες] Ἀποστατοῦντες *Busb.* ἀπεστατῶν *Vat.*

h Ἐοικυῖαν.] *Gen.* ἐοικυιαι.

i Ἐξήκοντα,] Πενταχόσια *Busb.* non ita in *cæteris*, aut in *Epiphanii* libris.

* *Præessent*,] *Sc.* non æquata potestate & imperio. cum Saturninus id temporis esset Legatus Proprætor Syriæ, Volumnius vero tantum Procurator ejusdem provinciæ, ut ostendit *Norisius* in *Cenotaph. Pis.* p. 206. & *Pagi* ad *Ann. Baronii*, p. 30.

k Σωσθέντος δι' ἐκείνων] Σωσθεὶς *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

l Καὶ τοὺς ἀλλήλων] Καὶ τοὺς ἀλλήλων ἑκατέρᾳ ἀποκατασταθῆναι τῇ βασιλείᾳ *Busb.* quo sane modo legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& eos qui de utroque regno aufugissent invicem reddere.*

m Πεποιηκὼς,] Πεποίηκε, ἀλλ' εἰς P. *Busb.*

bat feciſſet, Romam profectus eſt. Herodes vero exſequebatur redditionem pecuniarum & latronum qui apud Arabas erant, Saturnino & Volumnio permittentibus ut contumaces etiam armis perſequeretur. Atque exercitum habens in Arabiam eum duxit, ſeptem manſiones triduo emenſus. Et poſtquam ad præſidium, quod latrones habebat, pervenit, omnes primo impetu cepit, & locum *munitum*, qui Raëpta vocabatur, complanavit: aliorum vero nihil violavit. Cumque latronibus Arabes, Nacebo duce, ſubſidio veniſſent, prælium committitur: in quo pauci quidem ex Herodianis *deſiderati ſunt*, Arabum vero dux Nacebus una cum ſuorum circiter viginti quinque ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Iſto autem de illis ſumpto ſupplicio, cum tria Idumæorum millia in Trachonitidem deportaſſet, regionis illius latrones coërcuit: totaque de re literas dedit ad duces qui erant in Phœnicia, quibus eos certiores fecit, quod nihil amplius, quam in contumaces Arabes *fieri* oportebat, ab eo actum fuiſſet. Et iſta quidem illi, cum in ea diligenter inquirerent, vera eſſe comperiebant.

Herodis expeditio in Arabiam.

XV. 3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllæum res geſtas pertulerunt, &, ut fere fit, ſingulas in majus auxerunt. Ille vero, qui jam id conſequutus erat ut Cæſari innoteſceret, & forte tum circa palatium erat, his auditis, confeſtim mutata veſte pullatus Cæſari indicatum ibat: Arabiam bello eſſe vexatam, & univerſum regis exercitum everſum ab Herode, qui regionem vaſtaverat. Ad hæc lachrymans querebatur, duo millia quingentos Arabiæ primarios cecidiſſe: eorumque ducem Nacebum occubuiſſe, amicum cognatumque ſuum: direptaſque divitias, quæ Raëptis eſſent, contempto Oboda ut ad bellum ſuſtinendum inferiore, quoniam nec ipſe Syllæus, nec Arabum exercitus adeſſet. Cum iſtiuſmodi verba faceret Syllæus, &, ut invidioſiorem redderet Herodem, illud etiam adjiceret, ſe eam profectionem ſuſcepturum non fuiſſe, niſi Cæſarem putaſſet daturum operam, ut cum omnibus omnes pacem haberent, neque, ſi ipſum ibi adeſſe contigiſſet, fauſtum Herodi bellum futurum fuiſſe; his verbis irritatus Cæſar, quæſivit ab Herodis amicis qui aderant, & à ſuis, qui ex Syria venerant, hoc ſolum, an Herodes exercitum duxiſſet. id quidem cum illi fateri neceſſe haberent, Cæſar vero quam ob cauſam & quo pacto non auſcultaret, cum ille magis ira exardeſcebat, tum ſcripſit acerbius Herodi, & inter alia, literarum ſumma hæc fuit, "Se eum aliquando in "amicis habuiſſe, nunc pro ſervo habiturum". Syllæus quoque ea de re ſcripſit ad Arabes. atque illi *literis ejus* elati neque prædones elapſos dediderunt, neque pecuniam ſolverunt, inſuper & paſcuis, quæ Herodis erant & ipſi conduxerant, gratis utebantur, quoniam Judæorum rex eſſet Cæſaris ira dejectus. Item Trachonitæ, hanc occaſionem nacti, in Idumæorum præſidium conſurgunt, atque una cum Arabibus latrocinantes, qui Idumæorum agrum populabantur, non ſolum lu-

Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat.

Cæſar in Herodem irritatur.

Trachonitæ in eum inſurgunt.

[n] ῥύσια ᾗ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις ληστῶν Ἡρῴδης ἐπιεῖτο, καὶ τῶν ὡδὶ τὸν Σατορνῖνον καὶ Οὐολούμνιον ἀπιτρεπόντων ἀγνωμονοῦντας [o] ἐπεξιέναι. στρατόν τε ἔχων, ὡρμήκει εἰς τὴν Ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ στάθμὰς διανύσας. καὶ γιγόμενος ἐπὶ ᾗ φρουρίᾳ ᾗ τὰς λῃστὰς ἔχοντος, [p] αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτὰς, κατασκάπτει ᾗ τὸ χωρίον, [q] Ραεπτὰ καλούμενον· τῶν ᾗ ἄλλων [r] ὧδὲν ἐλύπησεν. ἐκκοσιοντάδων ᾗ τῶν Ἀράβων ἡγουμένου Νακέβου, μάχη γίνεται· καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν [s] τῶν Ἡρῴδου, Νάκεβος ᾗ ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς, καὶ ὡδὶ εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ ᾗ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πεσόντων ᾗ τούτους, τρισχιλίους [t] Ἰδουμαίων ὑπὸ τῇ Τραχωνίτιδι κατοικίσας, [v] ἦρε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπεν περὶ Φοινίκην οὖσιν, ἀποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγκότας. ταῦτα μὲν οὖν σκαιοὶ πολυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.

γ'. Ἀγγέλοι ᾗ Συλλαίῳ καταντήσαντες, εἰς Ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ ᾗ ἤδη μὲν ἐπεπραγματεύτο γνώριμος εἶναι Καίσαρι, τότε ᾗ ὡδὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγε [x] ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμου τε [y] ὡδὶ τὴν Ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, [z] καὶ πᾶσι ἀνάστατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτῷ Ἡρῴδου. [a] δακρύων ᾗ, πεντακοσίους μὲν σὺν διχιλίοις Ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνῃρῆσθαι ᾗ [b] καὶ τὸ στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πλεῖστον ᾗ διηρπάσθαι τὸν Ραεπτίοις. καταφερονηθεὶς ᾗ τὸ Οβόδαν, ὡσανεὶ ἀσθενείας σὺν ἐγκέσαντα τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸν, μήτε τὴν Ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα ᾗ Συλλαίου λέγοντος, καὶ προσιόντος ὑπόφθονος, ὡς ἂν αὐτὸς [c] ἀπέλθοι τὸ χώρας μὴ πεπυσθαι ὅτι Καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον Ἡρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὑπὸ τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ, ἀνέκρανε τοὺς Ἡρῴδου τοὺς παρόντας, καὶ τοὺς ἰδίους τοὺς [d] ἀπὸ Συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιὰν Ἡρῴδης [e] κατάγοι. τὸ ᾗ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς σὺν ἀκόντος, ὀργή τε μεῖζον ἐγίνετο τῷ Καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν Ἡρῴδην, τότε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τὸ ὑπισχνῆς τὸ κεφάλαιον, "ὅτι πάλαι χρώμενός σου αὐτῷ "φίλῳ, νῦν ὑπανήκῳ χρήσει." γράφει δὲ καὶ Σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς Ἄραψιν. οἱ δὲ ἐπερθέντες ὅτε τὸν λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα [f] διελύοντο, νομάς τε ἃς σκήνας μισθωσόμενοι διεκαλοῦχον, ἀμισθὶ πάντας ἐχρῶντο, πεπαυνομένου ᾗ τὸν Ἰδουμαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν ᾗ Καίσαρος. ὑπιτιθέντων ᾗ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τῶν [g] Ἰδουμαίων φρουρᾶς καταξαναστάντες, καὶ λῃσταῖς χρώμενοι μᾶλλον τὸν Ἀράβων, οἳ ἐλεη-

[n] Ρύσια ᾗ τῶν χρημάτων] Redditionem pecuniarum. *Ruſinus.* SPANH.

[o] Ἐπεξιέναι.] Τοὺς Ἄραβας poſt ἐπεξιέναι addit *Busb.*

[p] Αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας] Ita *Busb.* ὧρμή in *Editis Aliiſque.*

[q] Ραεπτὰ καλούμενον·] Αιπτὰ *Vat.* Ράπτα *Gall.* & *Lugd. Bat.* in *Epiphanii* libris *Repta.*

[r] Οὐδὲν] *L. B.* ὐδένα.

[s] Τῶν Ἡρῴδου,] Illud τῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

[t] Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίους *Busb.*

[v] Ἦρε] Lege Εἶρε. atque ita (cum *Coccejo*) *Busb.* IBBETS.

[x] Ὡς αὐτὸν,] Illa ὡς αὐτὸν deſunt *Busb.*

[y] Περὶ τὴν Ἀραβίαν] Καὶ τὴν Ἀραβίαν *Busb.*

[z] Καὶ πᾶσι ἀνάστατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτῷ Ἡρῴδου] Καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτῷ Ἡρῴδου *Vat.* unde reſcribere non dubitavi, καὶ π. α. ἡ. βασιλεία στρατιᾷ π. nec aliter, ut puto, legebat *Epiphanius*, qui vertit, *totumque regnum commotum ab Herodis exercitu fuiſſet.*

[a] Δακρύων ᾗ] Δακρύων μὲ *Hen.* à prima manu, & *Vat.* qui mox μὲ poſt πενταϰοσίους negligit.

[b] Καὶ τὸ στρατηγὸν] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

[c] Ἀπελθοι τὸ χώρας] Ita lego pro ἐπέλθοι, quod in *Editis* exſtat & *MSS.* (præter *Lugd. Bat.* tamen, in quo edita hæc nova lectio invenitur) in *Epiphanii* verſione, *quod nec ipſe rediret in provinciam, neque ſi præſens fuiſſet, commodum fuiſſet cum Herode bellum committere.*

[d] Ἀπὸ Συρίας ἥκοντας,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπὶ Συρίας in *Editis Aliiſque.*

[e] Κατάγοι.] Καταγάγοι *Busb.* & *Baſ.* ἐξαγάγοι *Lugd. Bat.*

[f] Διελύοντο,] Διελύετο *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

[g] Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

[h] E-

ἐλεηλάτων τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ [h] ἐπὶ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπωτεροι [i] τῆς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ἡρῴδης δ' ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβληκὼς αὐτῷ τὴν παῤῥησίας, ἣν εἶχε πρὸς Καίσαρα, [k] καὶ τὸ μεῖζον [l] ἀφῆρητο τὸ φρονήματος. οὐδὲ γὰρ πέμψαι τὸν αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησόμενον ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δ' τὰς συμβουλίας ἀπρόκτους ἀνέπεμψεν. ἦν δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὅ, τε Σύλλαιος ἀπὸ μετρίως ἐλύπει, πιστεύειν τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δ' ἐκ μειζόνων ἀπόμενος. ὁ μὲν γὰρ Ὀβόδας ἐτεθνήκει, Θεόλαμβος δὲ τὸν τῶν Ἀράβων ἄρχων Αἰνείας, ὁ μετονομασθεὶς [m] αὖθις Ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπεχείρει βλάπτειν Σύλλαιος παρωσύμενος αὐτὸς [n] ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς παρὰ τὴν αὐλὴν, πολλὰ δ' Καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δ' τῷ μὴ τὸν Ἀρέταν ἐπιτείλασθαι πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ἐπιστολὴν καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ἐπιστολὴ κατηγόρει Σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δῆλον, Ὀβόδαν [nn] τε φαρμάκοις διαφθείραι, καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῶν Ἀράβων μοιχευούσας, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέσχεν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προεστάναι. τῶν γὰρ βασιλέων ὁ μὲν, [o] ὅπως τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας· Ἡρῴδης δ', ἐφ' οἷς [p] ἡμύνετο πάσχων ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἀπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις φέρειν ἠναγκάζετο. πέρας δ' εἶδεν ὁρῶν τῶν προϊεμένων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δυνατὸν μετριώτερον εὑρεῖν διά τε τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῆλθε Νικόλαος.

cri ſed etiam ultionis cauſa miris modis in eos ſæviebant.

4. Herodes autem iſta omnia ferre cogebatur, perdita, quam in Cæſare habuerat, fiducia, & animum multo quam ante demiſſiorem gerebat. nam *Cæſar* legationem miſſam ab Herode ob cauſæ ſuæ defenſionem audire nolebat, eamque iterum venientem re infecta remiſit. Itaque erat ex iſtis in magna ſolicitudine atque metu, & ei permoleſtus erat Syllæus, tum quod ei crederetur, tum quod Romæ eſſet, & eo tempore ad majora ſpiraret. Nam Obodas quidem diem ſupremum obierat, Æneas vero, mutato deinde nomine dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Cæterum Syllæus eum per calumnias deturbare, regnumque invadere nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multaſque Cæſari promittens. Aretæ quoque Cæſar ſuccenſebat, quod regnum uſurpaſſet, neque prius ad ſe ſcripſiſſet. Verum & ille literas cum muneribus ad Cæſarem mittit, & in his auream coronam multa talenta pendentem: quibus in literis Syllæum accuſabat, ut qui malus ſervus eſſet & Obodam veneno ſuſtuliſſet, quo etiam vivo rerum dominus fuiſſet, dum & Arabum uxores adulteraret, & pecuniam mutuaretur, ut imperium ſibimet vendicaret. Cæſar autem ne hos quidem *legatos* audire dignatus eſt, ſed nullo accepto dono remiſit. Judææ vero & Arabiæ regna indies deterius ſe habebant, tam propter turbas, quibus agitabantur, quam quia nemo erat qui ei malo mederetur. Nam *duorum* regum alter nondum certo rex erat; alter vero Herodes, quod ſemet vindicatum iverit, Cæſarem iratum habens, omnes contumelias perpeti cogebatur. Cum autem nullum finem videret malorum, qui eum circumſteterant, Romam iterum mittere decrevit, ſi quid æquius amicorum gratia & precibus apud Cæſarem poſſet obtinere. Atque iſtam quidem legationem ſuſcepit Nicolaus Damaſcenus.

Legatos ad Cæſarem fruſtra mittit Herodes.

Aretas Obodæ in Arabum regnum ſuccedit.

Cæſar ei offenſus.

Nicolaus Damaſcenus ad Cæſarem miſſus.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Εὐρυκλῆς τοὺς Ἡρῴδου παῖδας διέβαλεν· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψε. περὶ Συλλαίου ὑπὸ Νικολάου κατηγορηθέντος.

CAP. X.

XVI.

Quomodo Eurycles Herodis filios ad ipſum calumniatus eſt: utque eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæſarem ſcripſit. De Syllæo à Nicolao accuſato.

Ἐξετετάρασσο δὲ τὰ περὶ τὴν [r] οἰκείαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ [s] πολὺ χεῖρον ἐχηκότας κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, [t] οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον [v] ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν [x] ἠπείλειτο τῇ βασιλείᾳ διὰ τὴν τύχης· ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον ηὐξήθη τότε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ὁ Λακεδαίμονος, οὐκ ἄσημος τὸ ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὸν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς [y] ἑκατέραν αὐτῶν ἔχων τε καὶ μὴ δοκεῖν, ἐπιδημήσας ὡς τὸν Ἡρῴδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ θαλείᾳ παρ' ἐκείνῳ λαβὼν, τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐντεύξεων ἐπεγαμπτύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς

VErum res ſuæ domi, filiorumque, qui multo magis in ipſum eo tempore exacerbati erant, valde turbari cœperunt. Omnino enim nec jam ante obſcurum erat, fortunam malorum, quæ in homines cadunt, maximum & graviſſimum regno *ipſius* minatam eſſe: tunc autem ingruebat & in majus crevit ex hujuſmodi cauſa. Eurycles *quidam* Lacedæmonius, honeſto loco natus, ſed homo nequam, voluptatibus & aſſentationi deditus, ita tamen tecte ut non animadverteretur, cum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei datis & majoribus acceptis, urbanitate ſua ſeſe in intimam regis amicitiam inſinuavit. Antipatri quidem hoſpitio utebatur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat; ut qui ſe Archelao Cappa-

Eurycles Lacedæmonius.

Eurycles in Herodis & Antipatri & Alexandri amicitiam ſe inſinuat.

---

h Ἐπὶ ὠφελείας μόνον,] Ἀπὸ ὠφελείας Hen. & Vat. ἀπεφιλείας Lugd. Bat. ἀπ' ὠφελείας Coccejus mavult.

i Τῆς] Lege οὐ τῆς. COCC.

k Καὶ τὸ μεῖζον] Καὶ μεῖζον Hen. & Vat.

l Ἀφῆρητο] L. B. ἀφῃρεῖτο.

m Αὖθις Ἀρέτας.] Ex L. B. αὖθις hoc loco inſeruimus, & in verſione pariter expreſſimus. Regium enim illud nomen poſtea videtur aſſumpſiſſe, in regno confirmatus ab Auguſto. Minus recte verterat *Hudſon* cognomento Aretas. HAV.

n Ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν,] Ἀναλαμβάνῃ Vat. & Hen. à prima manu.

nn Τε] L. B. δ'.

o Ὅπως τὴν ἀρχὴν βεβαίαν,] Ὁ μὲ οὐδέπω τὴν ἀρχ. Vat.

p Ἡμύνετο] Ἡμύνατο Busb. & Lugd. Bat.

q Ποιησόμενος.] L. B. ποιησάμενος.

r Οἰκείαν] Οἰκίαν Busb. & Zonar.

s Πολὺ χεῖρον ἐχηκότας] Πολὺ χεῖρον ἐχηκότα Busb. & Lugd. Bat. ὡδὶ τὸν in ceteris. χεῖρον ἔχει τὰ κατὰ τοὺς παῖδας Zonar.

t Οὐδὲ —— Λακεδαίμονος,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

v Ἀσύνοπτον] Ἀνύποπτον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet ſine ſuſpicione nunquam fuiſſent, malum tamen plus tunc ex hujuſmodi cauſa prævaluit.*

x Ἠπείλειτο] Ἀπώλειτο in *Editis* & *MSS.* unde ἠπείλειτο fecimus.

y Ἑκατέραν] Cum in *Editis Aliiſque* fuerit ἑκατέρων, reſcripſimus ἑκατέραν. in *Cod. Vat.* ἑκάτερον. quod & *Coccejus* malebat.

dociæ regi familiarissimum esse dictitaret. idcoque Glaphyræ honorem se præbere simulabat: atque in eo totus erat ut omnes clam coleret, & quæ dicerentur & fierent semper observabat, ut ita calumniis retineret hominum benevolentiam. Postremo id consequutus est, ut, cum se in familiaritatem alicujus dedidisset, ejus amicus esse videretur; quod si alium frequentaret, id ejus gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, ut juvenem, adeo sibi conciliavit, ut ei persuaserit, se tuto posse ei querelas de iis quæ passus fuerat concredere, id quod alii audebat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, ut pater *ab ipso* alienatus esset, narravitque ei cuncta de matre, itemque de Antipatro, quod is, ipsis ab honoribus repulsis, omnem sibimet potestatem arripuisset. Atque ista haud ferenda esse dicebat, præsertim quod pater tantum in eos odium jam conceperat, ut cum ipsis, prout adjiciebat, nec convivia nec colloquia communicare sustineat. Talia quidem ipsi, ut verisimile erat, dolor suggerebat. Hæc autem verba Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non illius gratia hoc ipsum se facere, sed tanti esse momenti rem ut tacere nequeat, quò illi ab Alexandro cavendum esse putet. neque enim singula illorum sine affectu eum dicere, quin non obscuram præ se ferre nocendi voluntatem. Jam vero Antipater, cum ex istis eum sibi amicum opinaretur, ei sæpe liberaliter largiebatur: & ad extremum persuasit, ut ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis quæ se audivisse dicebat de Alexandri malevolentia verba faceret, non difficulter fidem inveniebat, atque ita regem affecit, orationis calliditate eum circumagens atque irritans, ut odium inexpiabile *in filium* susciperet. id quod ea ipsa hora ostendit. nam Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero cum ista accepisset, & Archelaum Cappadociæ regem adiisset, *ei* laudabat Alexandrum, seque ei in componenda cum patre pace magno usui fuisse prædicabat. Hac arte Archelao etiam pecunia emuncto, antequam detegeretur malitia, discessit. Et quidem Eurycles iste, cum *postea* in Lacedæmone improbus esse non desiisset, ob multa facinora à patria relegatus est.

Ab Antipatro & Herode muneribus donatur.

Archelao etiam pecuniam extorquet.

Herodes filiis fit infensior.

2. Judæorum autem rex non ut ante satis habebat criminationes adversus Alexandrum & Aristobulum audire: verum etiam tam intestino in eos odio flagrabat, ut, si nemo criminaretur, ipse ad criminandum induceret, omnia speculando & explorando; & omnibus, si quid contra eos haberent, dicendi potestatem faciendo: ac perfecit ut ei referretur, Evaratum Coum cum Alexandro conspirasse. Et hoc quidem omnium libentissime audivit Herodes.

Jucundus & Tyrannus je solicitatos ab Alexandro; ut inter venandum Herodem interficerent, fatentur.

3. Huc & majus quiddam contra juvenes accedit, dum novæ semper in eos excogitantur calumniæ, & omnes ut ita dicam certatim id agunt, ut grave aliquid de iis ad regem deferrent, quod pro salute ipsius facere videretur. Erant Herodi satellites duo, qui propter corporis fortitudinem

---

z Τοιῦτ⊖] Τοιῦτο in *Cod. Gall.*

a Εκάστῳ] Ει ἑκάστῳ *Vat.*

b Απιέναι.] Ita *Vat.* & *Busb.* ὑπιέναι in *Editis Aliisque.*

c Προσεῖναι.] Προσεῖναι *Busb.*

d Τὸν δὲ Αλέξανδρον] Οὕτως Αλέξανδρον ⊖δ᾽ ἔτι νέον ὄντα ⊖εἰ ὧν ἐπεπόθη καὶ ὡς πεπεισμένον μηδενὶ μᾶ, ⊖ὡς ἐκεῖνον *Vat.*

e Μηδὲ συμποσίοις] Ω. μηδὲ συμποσίοις ἢ συλλόγοις ἀνέχεσθαι *Vat.*

f Νικᾶσθαι —— πράγματ⊖,] *Non pro mea utilitate tibi hæc nuncio, sed tuis jam victus honoribus, & rei magnitudine*, vertit *Rufinus*, ut legisse videatur, τιμαῖς ἢ ὑπὸ σοῦ κ.τ.λ. &c. SPANH. Quomodo legerit *Vet. Interpres* seu *Rufinus*, apparet ex lectione Cod *Lugd. Bat.* qui distincte τιμῶμ⊖ exhibet, quod inserui pro vulgato τιμῶμ⊖, unde patet totum locum ita esse legendum, λέγων αὐτῷ ὡς ἐγὼ ἕνεκα δ᾽ (pro vulgato τοῦ) τοῦτ᾽ αὐτὸ ποιῶν, νικᾶσθαι ἢ, ὑπὸ σοῦ τιμώμ⊖, τῷ &c. i. e. *Dicens quidem, non sui ipsius gratia sese illud facere, verum illius, quod victus esset honore ejusdem erga se, atque ipsius sceleris magnitudine.* HAV.

Αντιπάτρῳ, ⊖θόδ⊖ ἢ καὶ σωίθη ⊖ὸς τὸ Αλέξανδρον· Αρχελαῷ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκαι ⊖ὰ ⊖ργοδῆς. ὅθεν καὶ τὴν Γλαφύραν ὑπερέμενον τιμῶν· καὶ πολὺς ἦν ἀφανῶς μὲν σκοπεύων ἅπαντας, ἀεὶ ἢ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις ⊖ροσεχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τοὺς Διαβολάς. τέλ⊖ ἢ [z] τοιοῦτ⊖ [a] ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας [b] ἀπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλ⊖, τοῖς ἢ ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ [c] ⊖ροσεῖναι. [d] τὸ οὖν Αλέξανδρον ⊖ροσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ ⊖ὲ ὢν ἐπεπόνθη μηδενὶ μέν, ⊖ρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπισμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαινεν οὖν ἀρχόμεν⊖ ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸ Αντίπατρον, ὅτι παρωθούμεν⊖ αὐτὸς τὸ τιμᾶς τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν ἐδὲν ἔφη, κατασκευασμένε ⊖ρὸς μισ⊖ ἤδη ⊖ὸ πατρὸς, [e] μηδὲ συμποσίοις μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖν⊖, ὡς εἰκὸς, ἐφ᾽ οἷς ἤλγει. τὰς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Αντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ᾽ αὐτὸ ⊖οιεῖν, [f] νικᾶσθαι ἢ ὑπὸ σοῦ τιμώμεν⊖ τῷ μεγέθει ⊖ραγμάτ⊖, καὶ φυλαττεσθαι ⊖ροσκελεύομεν⊖ τὸ Αλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀπαθῶς [g] τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Αντίπατρ⊖ μὲν οὖν εὔνοιαν ὑπολαμβάνων [h] ἐκ τούτων, μεγάλας αὐτῷ ⊖ὰρ' ἑκάστε δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλ⊖ ἤδη ⊖ειθὴς ⊖ρὸς τὸ Ηρῴδην ἀναφέρειν τὸ λόγον. ὁ δ᾽ οὐκ ἐν τῇ Αλεξάνδρε δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκριβέναι διηγούμεν⊖ [i] ἀπίθανον⊖, ἀλλ᾽ ἕτοιμον διέθηκε τὸ βασιλέα, ⊖αιάζων ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ ⊖αροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ⊖οιῆσαι τὸ μῖσ⊖. ἐδήλωσε ἢ καὶ ⊖ρὸς αὐτὸν τὸ καιρόν. εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν ⊖εντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ ἢ ταῦτα λαβὼν, καὶ ⊖ρὸς τὸ Αρχέλαον [k] ἀναβὰς τὸ βασιλέα τῆ Καππαδόκων, τὸ Αλέξανδρον ἐπῆνει, καὶ χρήσιμ⊖ ἔλεγε αὐτῷ εἰς ⊖ολλὰ ⊖ρὸς τὰς Διαλλαγὰς τὰς ⊖ρὸς τὸ ⊖ατέρα γενῆσθαι. χρηματισάμεν⊖ ἢ καὶ ⊖ὰρ' ἐκείνε, ⊖ρὶν καταφωραχθῆναι τὸ κακοηθείας, ἀ⊖ῆλ. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὧδε ἐν τῇ Λακεδαίμονι ⊖ωσάμεν⊖ εἶναι μοχθηρὸς, ὑ⊖ὸ ⊖ολλοῖς ἀδικήμασιν ἀ⊖εσερήθη [l] τὸ ⊖ατρίδος.

Β'. Ο δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσ⊖ερ ⊖ρότερον εἶχεν ⊖ρὸς τε τὸ Αλέξανδρον καὶ τὸν Αριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ᾽ αὐτῶν Διαβολὰς, ἀλλ᾽ ἤδη Διὰ μίσος οἰκεῖα γεγονημένος αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις, [m] ἐξεργάζε⊖, ⊖ατηρῶν ἕκαστε, καὶ ⊖υνθανόμενος, καὶ ⊖ᾶσιν ἐνδιδὰς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ᾽ ἐκείνων εἰ⊖εῖν, [n] Εὐάρκτων τε Κῶον Αλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτ⊖ μὲν δὴ [o] καθ᾽ ἡδονὴν τὸ ⊖άντων ἤδιστον Ηρῴδης ἐλάμβανεν.

γ'. Επιγίνεται ἢ κἀ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, [p] σκοπουμένης ἀεὶ τὸ κατ᾽ αὐτῶν Διαβολῆς, καὶ ⊖ᾶσιν ὡς εἰ⊖εῖν ἄθλε τούτε ⊖ροκειμένε, λέγειν τι ⊖ρὸς ἐκείνων [q] δυχερές, ὃ ⊖ρὸς τὸ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν Ηρῴδη δύο, κατ᾽ ἰσχὺν καὶ μέγε-

θος

---

g Τούτων ἕκαστον] Ita rursus ex *Lugd. Bat.* quod fortius quam vulgatum τοῦτο ἕκαστον, & in versione *singula illorum* reposui pro *hæc* &c. HAV.

h Εκ τούτων,] Illa ἐκ τούτων ἐ *Codd. Hen.* & *Vat.*

i Απίθανο⊖,] Πιθανὸς *Vat.*

k Αναβὰς τὸ βασιλεα] Διαβὰς *Busb.*

l Τῆς ⊖ατρίδ⊖.] Τῆς ἑαυτῆ ⊖ατρίδ⊖.

m Εξεργάζετο,] Περιεργάζετο juxta *Zonaram*, qui hoc ipsum ex *Josepho* ad hunc modum narrat; Ηρῴδης ἢ τοσοῦτον ⊖ρὸς τοὺς ⊖αῖδας ἐξωργισο, ὡς μηκέτι δίτιχ Διαβολῶν, ἀλλ᾽ αὐτὸς ⊖εριεργάζεσθαι τὰ ἐκείνων, καὶ ⊖υνθανεῖν ἕκαστα.

n Εὐάρκτον τε Κῶον] De hoc Eurato Coo. *alias*. lib. 1. c. 26. §. 5 SPANH.

o Καθ᾽ ἡδονὴν τὸ ⊖άντων] Forsan κατ᾽ ἀκοήν.

p Σκοπουμένης —— Διαβολῆς,] Alias. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

q Δυχερὲς,] Δυχερὲς ⊖ρὸς τὸ βασιλεύοντ⊖ σωτηρίας *Vat.*

r Τύ-

θος τιμώμενοι, Ἰάκιμός τε καὶ [r] Τύραννος. ἅτοι, προσκρούσαντος αὐτοῖς τῷ βασιλέως ἀπωσμένοι, [s] τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἵππον συνιππαζόμενοι, καὶ τῷ [t] γυμνασίων τιμώμενοι, καὶ τὸ χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. [v] οἱ δ', διακαρτερήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτὸς Ἡρῴδῃ Ἀλέξανδρος, [x] ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων δικτυωτὸν [y] προσβάλοι. [z] δυσάλωτον γὰρ εἶναι λέγων, ὡς ἀπὸ τοῦ ἵππου καπνεχθεὶς [a] ἀναπαρείη τοῦ ἑαυτοῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν [b] τι συμβῆναι πάθος. [c] ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἵππου νώτῳ κατορωρυγμένον, καὶ τὸ θηρικλεῖον ἐξήλεγχον, ὅτι [d] λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου θεραπεύουσιν ὅπλα, κελεύοι.

δ'. Μετὰ τούτους ὁ Φρούραρχος [e] Ἀλεξανδρείοις ληφθεὶς ἐβασανίζετο· [f] καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε [g] δέξασθαι τῇ Φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχέσθαι, τὰ κείμενα τοῦ βασιλικοῦ κατ' ἐκεῖνο τὸ Φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὡμολόγησεν· υἱὸς δὲ αὐτοῦ παρελθὼν ποτὲ ἔφη γνώσεσθαι, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν, [h] ὡς εἶναι εἰκασεν τοῦ Ἀλεξάνδρου [i] χειρός. "Τε-"λέσαντες, σοὶ θεῷ εἰπεῖν, ἃ προσεδεόμεθα πάντα, ἤξο-"μεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πληρώσατε, καθὼς [k] ὑπέσχε-"σθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ Φρουρίῳ." μὴ τοῦτο τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν Ἡρῴδης [l] σκέπτεσθαι ὑποδιασίμως εἶχε περὶ τοῦ τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. Ἀλέξανδρος δὲ [m] Διόφαντον ἔφη τοῦ γράμματος μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. [n] ὁ γὰρ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός· ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ἔτως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προηγαγὼν ἐν Ἱεριχοῦντι [o] κατηγορῆσαι τῶν παίδων· [p] καὶ τούτους μὲν [q] ὀκ χεροὶ οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ [r] τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρεκρούσατο, διὰ Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστείλας. ἐπὶ δὲ φυλακὴ καὶ τηρήσει αὐτῶν, καὶ προσίει μὲν [s] ἐδείς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. [t] καὶ τί γὰρ ἦν καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν Ἀριστόβουλος, ὀκ βαρυθυμίας [v] ἐπαγόμενος καὶ τῷ ἑαυτοῦ [x] πτοΐδα καὶ πενθερὸν σωαλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς καὶ μισεῖν τοὺς τὰ τοιαῦτα πείθοντας, "ἃ γὰρ, ἔφη, καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, "[y] διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα [z] γάμων "ἅπαντα πανθάδε προμηθεύειν"; τούτοις ὀκείνη ταχὺ μάλα παθελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ, ὀκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει, καὶ διαπησάμενος ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὅτι τῷ

& proceritatem habebantur in pretio, videlicet Jucundus & Tyrannus. Ii, offenso rege depulsi, cum Alexandro equitabant, &, quoniam homines exercitati essent, erant in honore, & auri aliquantum, aliaque dona accipiebant. Quapropter rex eos statim suspectos habuit, & in quæstionem vocavit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixerunt, Alexandrum sibi persuadere voluisse, ut Herodem in venatione feras persequentem occiderent. facile enim confingi posse, equo delapsum suimet venabulis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. simulque indicaverunt aurum in equili defossum esse, & venatorum præfectum convicerunt, sibi regia venabula, & Alexandri aulicis arma, ipsius jussu, dedisse.

4. Post hos comprehenditur & torquetur præfectus præsidii Alexandrii: quippe accusatus, promisisse adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quæ in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem *præfectus* nihil confessus est: sed prodit ejus filius, & ita esse dixit; literasque tradidit scriptas, ut videbatur, manu Alexandri, *in hanc sententiam*. "Perfectis, si "Deus voluerit, omnibus quæ instituimus, venic-"mus ad vos: sed date operam, sicut promisistis, "ut nos castello recipiatis". Post hanc schedam non dubitabat Herodes, quin insidiæ sibi à filiis paratæ fuerint. Alexander autem dicebat, manum suam à Diophanto notario assimulatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effictam. Erat enim Diophantus assimulandarum literarum peritissimus; tandemque alias simulasse convictus morte pœnas dedit.

In Alexandrii præfectum quæstio.

Literæ fictæ à Diophanto, manum Alexandri assimulante.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quæstio, produxit rex Hierichunte ad populum, ut accusarent pueros: atque illos quidem † multi lapidibus obrutos necarunt. cum vero idem Alexandro & Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem nè fieret prohibuit rex, per Ptolemæum & Pheroram populi impetum reprimendo. at pueros ita concludendos custodiendosque curavit, ut eos adiret nemo, cunctaque eorum facta & dicta observarentur. Et nihil omnino à condemnatis differebant infamia & *futuri* metu. Eorum autem alter Aristobulus tantum animi dolorem concepit, ut Salomæ amitæ socruique suæ persuadere tentaverit, ut ipsius calamitatem acerbe ferret, eumque odio haberet, qui se eò perduci sineret. "Etenim non-"ne tu quoque, inquit, in mortis periculo versa-"ris, cum omnia quæ hîc fiunt Syllæo spe con-"jugii detegere dicaris"? Hæc verba illa protinus *Herodi* fratri narratum it. Ille vero, ut qui non amplius semet cohibere potuerit, eum sine ulla cun-

Alexander & Aristobulus in carcerem conjecti.

Operam dat Aristobulus ut Salomen Herodi infestam reddat.

Aristobulus, Salome ejus consilia Herodi narrante, concstringitur.

r Τύραννος.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

s Τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον] Τοῖς deest *Vat.*

t Γυμνασίων τιμώμενοι,] Γυμνάσια *Vat. Lugd. Bat. Busb.* & *Hen.* à manu secunda.

v Οἱ δ', —— ἔλεγον,] Conf. ἀλωσ. lib 1. c. 26 § 3. SPANH.

x Ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον] Ἐπειτ' εἰς κυν. *Busb* atque ita *Hen.* voce περὶ in ora libri posita. ἐπεί περί τι *Lugd. Bat.* ἐπεί τε περὶ καὶ *Vat.*

y Προσβάλοι.] *L. B.* προσπαλέοι, in *Marg.* προσκαλῇ.

z Δυσάτον γὰρ εἶναι λέγειν,] Δυσατὸν γὰρ εἶη λέγειν *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

a Ἀναπαρείη τῶν ἑαυτοῦ λόγχαις.] Ἐμπαρείη *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἀναπαρῇ *Hen.* à pr. m. ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας *Gen.*

b Γεγονὸς] *L. B.* γενέσθαι.

c Ἐπίδειξαν δὲ] Ἐπ. δὲ εἶχον καὶ τὸ χρυσίον *Vat.*

d Λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς,] Eadem *Zonaras* p. 250. D. SPANH.

e Ἀλεξανδρείοις] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

f Καὶ γὰρ ἐκεῖνος] Καὶ εἶχεν ὡς ἐπαγγελόμενος δέξασθαι τῷ Φρουρίῳ *Busb.* καὶ ὁ Φερώρας ὃν δὲ Ἀλεξανδρίοις ἠτιάζατο, ὡς ἐπαγγελιάμενος δέξασθαι τοὺς νεανίσκους ἐν τῷ Φρουρίῳ *Zonar.*

g Δέξασθαι] Forte δέξεσθαι.

h Ὡς εἶναι εἰκάσαι] Ὡς εἰκάσαι *Vat. Lugd Bat.* & *Zonar.*

i Χειρός.] Φερώρου post χειρὸς addit *Busb.*

k Ὑπέχεσθε,] Ὑπέχησθε *Vat.*

l Οὐ ἔτι εὐδιασίμως εἶχε] Οὐκέτι εὐδιάσιμον ἦν *Zonar.* HUDS. Ita etiam *Zonaras* p. 251. A. SPANH.

m Διόφαντον ἔφη] Hujus Diophanti meminit *Tzetzes*, Chil. VI.

n Ὁ γὰρ Διόφαντος] Ὁ γὰρ τοι. Δ. *Vat.*

o Κατηγορῆσαι] Καὶ τοὺς κατηγορῆσαι τῶν παίδων legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, & *accusatores eorum.*

p Καὶ τούτους] Καὶ βάλλοντες ἐπέκτειναν *Busb.*

q Ἐκ —— ἔκτειναν.] Manu jaculantes multi interemerunt. *Rufinus.* malè *Gelenius*: saxis sunt obruti. Βάλλειν tamen pro *saxis obruere* dictum infra cap. 11. §. 2. ubi *Zonaras* pro βάλλειν habet λιθολόγειν· & §. 6. in genere τοὺς ἀζημίους βάλλοντες. item ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 5. ξύλοις βαλλόμενοι καὶ λίθοις. SPANH.

† *Multi*] Melius vertas per *vulgus*. HAV.

r Τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον] Id est, *Alexandrum*; ut aliquanto post τοῖς περὶ Ὀλυμπον, ubi de Olympo agitur §. 9. REL.

s Οὐδείς.] Οὐδεὶς ἔτι *Vat.* & *Lugd Bat.*

t Καὶ τί γὰρ] Καὶ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος *Zonar.*

v Ἐπαγόμενος] Ὑπαγόμενος *Vat.*

x Τιτθίδα καὶ πενθερὸν] Salomen vid. infr. lib. 17. c. 1. §. 1. ubi *Rufinus* male vertit *titillida nutricem.*

y Διαβεβλημένῃ Σ καίῳ] Ita *Busb. Gall.* & *Zonar.* διαβεβλημένης in *Editis Aliisque.*

z Γάμων] Γάμου *Vat.*

a Τοῦ-

cunctatione constringi jubet, & utrumque ab altero separatum scripto prodere quicquid mali in patrem commisissent. Illi vero, quoniam ita ipsis mandatum esset, scribunt, se in patrem insidias neque cogitasse neque struxisse: fugam autem adornasse, idque vi coactos, quia suspectam molestamque vitam degerent.

Nonnulla ab Alexandro querit Herodes coram Mela Archelai legato.

6. Eo tempore, cum venisset ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, unus ex illius dynastis, volens Herodes ei ostendere Archelai in se malevolentiam, Alexandrum vinctum accivit ad se, & ex eo iterum quæsivit de fuga, quonam & quo pacto discedere decrevissent? Ad quod respondit Alexander, "ad Archelaum, qui se inde "Romam eos missurum promisisset: verum in pa- "trem nihil quidem sceleris aut maleficii conatos "fuisse, neque eorum quæ ipsis ab adversariis ma- "litiose imponerentur, quicquid verum esse. vo- "luisse etiam *se*, ut de Tyranno & illo altero cir- "cumspectius haberetur quæstio, sed illos celerius "periisse, auctore Antipatro, qui amicos suos in- "ter multitudinem summisisset.

Interrogatur etiam de iisdem Glaphyra.

7. Hæc eo dicente, jussit *Herodes*, ut Melas & Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur; & ex ea quæreretur, ecquid insidias Herodi structas sciret. Quò ut ventum est, Glaphyra, simulac vinctum conspexit Alexandrum, caput sibi percussit, animoque consternata magnum tristemque ploratum edit. Quin & juveni manarunt lachrymæ, atque iis qui aderant miserabile adeo erat spectaculum, ut diu id cujus causa venerant dicere aut facere nequirent. Tandem vero cum Ptolemæus (huic enim mandatum erat ut illum duceret) jussisset dicere, ecquid ei factorum conscia foret mulier; "quî potuit, inquit, non con- "scia esse, quæ mihi sit vel ipsa anima charior, & "communes mecum natos habeat?" Ad hæc quidem illa exclamavit, "nullius se malæ rei con- "sciam: sed *tamen* si ejus utilitas postulet, ut ali- "quid vel contra seipsam mentiatur, omnia con- "fessuram". Tum Alexander, "scelus quidem, "inquit, nullum eorum quæ suspicantur quos mi- "nime omnium decebat, neque ego cogitavi, ne- "que tu nosti, nisi quod ad Archelaum nos reci- "pere decreveramus, & inde Romam". Ista etiam illâ fatente, Herodes, ratus Archelaum malevolentiæ in se convictum esse, dedit Olympo & Volumnio literas, jussitque ut inter navigandum ad Eleüsam Ciliciæ * *insulam* appulsi Archelao scriptum de his redderent, &, post expostulationem quod insidiarum particeps cum filiis suis fuisset, recta inde Romam navigarent. & si quid illic à Nicolao expeditum invenirent, adeo ut Cæsar † ipsi non succenseret, literas *ei* & testimonia traderent, quæ contra adolescentes parata mittebat.

De fuga ad Archelaum se cogitasse fatetur Alexander.

Olympus & Volumnius Romam missi.

Archelaus Herodi se excusat.

Cæterum Archelaus sese purgabat, de susceptione quidem juvenum confitendo, quod è re illorum ipsorum esset patrisque, * ne quid præterea duπατρὶ [a] ταῦτα χεαψαμένης ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο πεποιτεπαλο αὐτοῖς, ἐγχεάφυσιν, ἐπιβαλλὼ μὲν [b] ὅτι νοῆσαι κατὰ τοῦ γεγωνηκότος, οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμῶ δὲ ἐπιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκλω, ὑπόπτως καὶ δυχεροῦς ὄντος αὐτοῖς ζῆν βίᾳ.

ς'. Κατὰ τῶτον τὸ χρόνον ἥκοντος [c] ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύτης τῶν Αρχελάϊ, Μήλα τινὸς, ὃς λῶ δυνάσης τῆ ἐκείνε, βυλόμενος Ηρώδης ἐνδείξασθαι τὼ δύσνοιαν Αρχελάϊ πρὸς αὐτὸν, ἐκάλεσε τὸν Αλέξανδρον, ὡς λῶ ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆ φυγῆς, ὅπη καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν; ὁ δὲ Αλέξανδρος, "πρὸς Αρχέλαον, ἔφη, [d] κἀκεῖθεν εἰς Ρώμλω ὁμολο- "γήσαντα διαπεμψθῆ· ἀλλ' ἴσθι ὅτι ἄπορον ὅτι δυχερὲς "ἐπιθυμῆσαι καὶ ζῆν πατρὸς, ἴσθι ὅσα σωρεσκεύασμαι κα- "κοηθείᾳ τῆ ἐναντίων ἀληθῆ εἶναί τι τύτων. βύλεσθε "δὲ [e] ἀνετάζειν καὶ τὰς περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀ- "σφαλεστέραν, ἀλλὰ καὶ τύτως [f] ἀπολέσαι χαῖρον, Αν- "πάτρῳ τῷ πλήθει τὰς ἰδίας [g] ἐγκαθισταίνλος φίλας.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος, σκέλυσεν ἅμα τὸν τε Μήλαν καὶ τὸν Αλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὼ Αρχελάϊ, καὶ πυθέσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ἐπιβελλὼ Ηρώδε γεγονομένων. [h] ὡς δ' ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτιν ἰδοῦσα τὸν Αλέξανδρον, ἐπλήξατο τὼ κεφαλὼ, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ [i] συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὧν δ' καὶ ὁ νεανίσκος δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων οἰκτρὰ τις ἰδέα, μέχρι πολλοῦ ἦν ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πράττειν δυναμένων. ὀψὲ δ' τοῦ Πτολεμαίε, [k] τύτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπέτακτο, φράζειν [kk] κελεύσαντος, [l] εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ συνοιδεν αὐτῷ· "τί δ' οὐκ ἂν, ἔφη, "συνέγνω [m] τῆς ψυχῆς ἐμοὶ φερομένη πλέον, καὶ γνη- "σίων τέκνων;" ἡ δ' πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν, "ὡς συμβδεῖη μὲν ἴσθι ἄπορον· εἰ δ' Φέροι [n] πρὸς σω- "τηρίαν τὼ ἐκείνε τὸ καὶ [o] κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, "πάντα ὁμολογεῖν." ὁ δ' Αλέξανδρος, "ἀσεβὲς μὲν "ἴσθι, εἶπεν, ἴσθι ὧν ὑπονοῦσιν ἐς ἡκιστα ἐγχλῶ, ὅτι "αὐτὸς ἐνενόησα, ὅτι [p] σὺ ἴσθι οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' "Αρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ρώμλω." ταῦτα καὶκείνης ὁμολογήσης, ὁ μὲν Ηρώδης, Αρχέλαον [q] ἐξελελέγχθαι τὸν πρὸς αὐτὸν δυσνοίας [r] ὑπολαβὼν, δίδωσιν Ολύμπῳ καὶ Οὐολομνίῳ χράμματα, κελεύσας [s] ἐν Ζιφάλῳ μὲν [t] Ελεύσῃ τῆς Κιλικίας πρεσχόντας, [v] Αρχελάῳ τὸ [x] πρὸ τύτων ἀποδῶναι, καὶ μεμψαμένης ὅτι τὸν [y] ἐπιβελῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ρώμλω πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι Νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνειν Καίσαρα, διδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τὰς ἐλέγχυς, ἃς κατὰ τῶν νεανίσκων [z] καλεσκδυασμένας ἀπίσφλεν. Αρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τὰς νεανίσκας ὁμολογήσας πρὸ τὸ

a Ταῦτα γεγραμμένης] Ταῦτα γεγραμμένος Καίσαρι ἀπιστεῖν *Busb. & Lugd. Bat.*

b Οὔτε νοῆσαι] Οὔτ' ἐνοῆσαι *Busb.*

c Ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύτης] Ἐκ Καππαδοκίας δ' πρεσβευτὴς δ' ἦλθ' *Vat.*

d Κἀκεῖθεν] Forte ἐκεῖθεν. COCC.

e Ἀνετάζειν] *L. B.* ἂν ἔτι ζῆν.

f Ἀπολέσαι] Ἀπολέσθ *Lugd. Bat. & Vat.*

g Ἐγκαθισταίνλος] *L. B.* Ἐγκαθίσαντος.

h Ὡς δ' ἦκον,] Ita *Vat.* & *Busb.* nec aliter *Epiphanius*, qui vertit, *qui cum venissent.* ὡς δ' ἦκεν in *Editis.*

i Συμπαθὲς ἀνώμωξεν.] Πεμπαθὲς *Busb.*

k Τύτῳ γὰρ ἄγειν] Τῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπετέτακτο *Busb.*

kk Κελεύσαντος,] Κελεύσαι *Vat.*

l Εἴ τι τῶν πραττομένων] Εἴ τι τῶν πραττομένων συνοιδε τάδελφὸ *Busb.* quo ferè modo *Epiphan.* qui vertit, *interrogante Glaphyram* [*Ptolemæo*] *si quid de his quæ fiebant cognosceret.*

m Τῆς ψυχῆς ἐμοὶ φερομένη] Υπὲρ τῆς ψυχῆς *Busb.*

n Πρὸς σωτηρίαν τὼ ἐκείνε] Πρὸς τὸ σωτ. *Hen. & Vat.*

o Κατ' αὐτῆς] Lege καθ' αὑτῆς. COCC.

p Σὺ ἴσθι οἶσθα,] Illud σὺ è *Cod. Busb. & Epiphan.*

q Ἐξελελέγχθαι] Ἐξελελέχθαι *Vat.*

r Ὑπολαβὼν,] Καβαλαβὼν *Busb.* Ἀβδαλαβὼν *Hen.* à pr. m.

s Ἐν Ζιφάλῳ μὲ] Ἐν Ζιφήλῳ τῇ Κιλικίας πρεσχόντας *Zonar.* unde pro Ἐλεύσῃς, quod (in *Lugd. Bat.* tamen est Ἐλαιύσῃ) in libris omnibus exstat, rescripsi Ἐλιύσῃ. Vide supr. c. 4. §. 6.

t Ἐλεύσῃ τῆ Κιλικίας πρεσχόντας,] Ησιοδῶ τῆ τὸ Κιλικίας *Gen.* infr. lib. 18. c. 6. §. 4. Ubi *Rufinus*: Lesidi Ciliciæ civitatis, vel Hesidæ Hesidis. SPANH.

* Insulam ——*redderent*,] Civitatem *Epiphanio.* Vide *Annott.* supr. ad cap. 4. §. 6.

v Αρχελάϊ] Αρχελάϊ τι *Busb. Hen. & Vat.*

x Πρὸ τύτων ἀποδῶναι,] Περὶ τύτων ἐντυχεῖν *Busb.* & *Zonar.*

y Ἐπιβελῆς ἐφάψαιτο] Ita è *Codd. Busb. & Gall.* ἐπιβελὴς in *reliquis.*

† *Ipsi non succenseret*,] *Sc.* Herodi.

z Κατεσκδυασμένας ἀπίσφλεν,] *L. B.* Καβασκδυασμένας ἐπίσφλεν.

* *Ne quid præterea durius in eos statueret*,] Ne quod illi suspicionibus adacti minus se obsequentes patri præbuerant, id ipsa ira-

τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ, [a] μὴ χαλεπώτερόν τι [b] προσθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπλως ἔχοντες ἐξησθάνοντο, ἢ μὴν ἂν πρὸς Καίσαρα πέμψειν, ἢ δὲ ἄλλό τι κῆ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.

η'. Εἰς δὴ τὴν Ρώμην ἀποχωμιθέντες, ἔχόν τε καιρὸν [c] ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ηρώδῃ. τὰ μὲν δὴ πρὸς τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπίδη τῶν τ τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐφίετο, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐλήλυθη μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίᾳ κατηγορεῖν ἠξίει. καὶ [d] οἱ Ἄραβες ἄλλοι πρὸ τ ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες, [e] ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτῶ, καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμέμφοντο, καὶ τ Οβόδα ὡς ἀμφιβαρέντων πολέσιν ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες. ἦν γὰρ καὶ τ γραμμάτων [f] αὐτῷ κῆ τὴν ἀπόστασιν [g] ὑφηρημένα, ἀμφὶ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὴ Νικόλαος [h] ἐπιτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημένην, ἐπ' αὐτῆς ἐπεραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπίγων ἑλέσθαι εἰς ἀμείλαχος Ηρώδην [i] ποιῆσαι Καίσαρα. σωφρόνως γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι πρὸς ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν· ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου, γνήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν. σωφρονοῦντων οὖν ἐπ' ἀλλήλοις καὶ δοξείοις ἡμέραις, [k] Νικόλαος, παρόντων αὐτῷ τῶν Αρέτα πρέσβεων, τάτε ἄλλα κατηγόρει τ Συλλαίου, "τήν τε τῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων καὶ πολλῶν Αραβέων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένων ἐπ' ὄδεν ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, "ἃ τῶν ἐν Αραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ρώμῃ "γυναικῶν· προσετίθη δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναισθέσθε "Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ηρώδου "πεπραγμένων". ὡς δὴ ἦκεν ἐπὶ τῦτον τ τόπον, ὁ μὲν Καίσαρ ἐξεῖρχθ αὐτὸν τῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν, "[l] ὡς ἀ στρατιὰν ἤγαγθ εἰς Αραβίαν, "μηδὲ διχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκ[τ]είνειεν τῶν ἐκεῖ, "μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν ἀφαιρούμενος". [m] πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, "ὑπὲρ τύτων, ἔφη, καὶ "μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν "ἀ γέγονεν [n] ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐᾷ [o] χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν". πρὸς δὴ τὸ εὔδοξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον [p] εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τῦτο ἐᾷ [q] προσγεγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς πρεσβείας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, "τὴν μὲν [r] στρατιὰν ἀ στρατιὰν ἔλεγε, "ἀλλ' ὅτι [s] δικαίαν τ ἰδίων ἀπάντησιν χρημάτων· καὶ "μηδὲ ταχὺ [t] τούτῳ, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι [v] Σατυρνῖνον ἐλθόντα καὶ "Οὐολάμνιον τὰς τ Συρίας ἡγεμόνας· τελευτῶν δὴ, "ἐν Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίᾳ τὴν σὴν τύχην "ἐπομόσαντ[ο], ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τεσσάρων καὶ πε"ρᾶσειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς "Ηρώδου πεφυγότας. ὧν οὐδὲν ποιησαντ[ο] Συλλαίου

Litera ab Olympo & Volumnio tradita Cæsari, Herodi ope Nicolai reconciliato.

8. Cum autem Romam perveniſſent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Cæſari, quòd eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum ſe habuit. Quamprimum Romam venit & in palatium profectus eſt, viſum eſt ei non ſolum id agere cujus cauſa venerat, verum etiam Syllæum accuſare. Nam Arabes, priuſquam cum iis colloqueretur, aperte inter ſe diſſentiebant, quorum nonnulli cum ſe à Syllæo ſubduxiſſent, ad Nicolaum ſe applicuere, facta omnia injuſta ei indicantes, manifeſtiſque indiciis oſtendentes, eum multos ex Obodæ hominibus interfeciſſe. cum enim diſceſſionem feciſſent ſubreptæ erant literæ, quibus ipſum redarguebant. Quam rem ſibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur ad id quod ſibi agendum erat, modis omnibus ſtudens ut Cæſarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim ſciebat, ſi vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; ſin Syllæum accuſare conſtitueret, fore ut occaſio ſibi daretur Herodis cauſam *melius* agendi. Conteſtata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, & alia Syllæo objiciebat, "& quod regi ſuo Arabumque "multis perniciem attuliſſet, quodque † ad per- "turbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet; "eum etiam arguebat mulieres corrupiſſe, tam "Romæ quam in Arabia: &, quod maximum eſ- "ſet, adjiciebat, Cæſarem alienaſſe, quod *ipſum* "nihil veri de geſtis ab Herode docuerit." ‡ Ubi autem ad hunc locum ventum eſt, eum interpellabat Cæſar, jubens hoc unum diceret de Herode, "annon exercitum in Arabiam duxiſſet, & bis "mille & quingentos homines illic occidiſſet, & "direpto agro abduxiſſet captivos?" Ad hæc Nicolaus, "de his ſe vel maxime, ajebat, docere poſ- "ſe, hæc partim nihil habere veri, partim non ita "facta, ut tute intellexiſti, nec ut ob ea merito "ſuccenſere *Herodi* debeas". His præter opinionem auditis, & Cæſare attentiorem ſe præbente, cum narraſſet de quingentis talentis mutuo datis, & de Syngrapha, in qua cautum fuerat, ut liceret Herodi, ubi dies præſtituta ceſſiſſet, pignora capere ex univerſa *Arabum* terra, "hanc expeditionem non expeditionem eſſe dicebat, ſed juſtis "de cauſis pecuniæ ſibi debitæ exactionem. ne- "que tamen huc feſtinanter decurriſſe *Herodem*, nec "tum quidem cum formula cautionis id permitte- "ret, ſed poſt aditos aliquoties Syriæ duces Sa- "turninum & Volumnium: denique, poſtquam "apud Berytum his coram Syllæus * per tuam "fortunam juraſſet, omnino intra trigeſimum "diem ſe & nomen exſoluturum, & dediturum "qui ex ditione Herodis *in Arabiam* profugerant. "& cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, iterum "ab

Syllæum apud Cæſarem accuſat Nicolaus.

Herodem criminibus ei falſo objectis purgat.

racunde magis quam paterne vindicaret, *Gelenius.*

a Μὴ χαλεπώτερον] Μὴ κῆ χαλεπώτερον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Προσθῆναι] Forte προστεθῆ. COCC.

c Επιδοῦναι τὰ γράμματα] Αποδοῦναι *Busb.*

d Οἱ Αραβες] Illa οἱ Αραβες deſunt *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu. mox autem poſt πολεμοῦντες in *iiſdem* habentur οἱ δὴ Αραβες.

e Υποιοσήσαντες] Forte κῆ ὑπονοήσαντες. COCC.

f Αὐτῷ —— ἤλεγχον.] Αὐτῷ ὃ (ἴσ. ἀ) κῆ τὸ ἀπίσασιν ὑφηρημένοι ἀμφὶ τύτων ἤλεγχον *Vat.* Forſan, ἐᾷ δὴ τ γε. ἀ. κ. τ. ὑ. ὑφηρημένα, κῆ ἀμφὶ τ.

g Υφηρημένα.] *L. B.* ὑφηρημένοι. & in *Marg. itiſ.*

h Επιτυχίαν ταύτην] Εὐτυχίαν τινὰ ταύτην ὁρῶν *Busb.* & *Vat.*

i Ποιῆσαι Καίσαρα.] Ποιῆσαι deëſt *Vat.*

k Νικόλαος,] Ο Νικόλαος παρόντων αὐτῷ κῆ τ *Busb.*

† *Ad perturbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet;*] Pro nullo reip. commodo, *Epiphan.*

‡ *Ubi autem ad hunc locum ventum eſt,*] *Vel*, in hac orationis parte interfatus eſt Cæſar.

l Ως ἀ στρατιὰν] Εἰ μὴ στρατιὰν, & mox ἀπέκτεινεν, *Busb.* & *Vat.*

m Πρὸς ταῦτα] Ο δὴ Νικόλαος *Busb.*

n Ως σύ τε ἀκήκοας,] Ως σὺ ἀκήκοας *Vat.* ὡς σύ τε ἀκήκοας *Hen.* à pr. m. ὡς σύγε ἀκ. ab altera manu.

o Χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς] *L. B.* ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς.

p Εἰπὼν τ πεντακοσίων] Εἰπὼν *Vat.*

q Προσγεγεγραμμένον,] Προγεγεγραμμένον *Vat.*

r Στρατιὰν ἀ στρατιὰν ἔλεγεν,] Hic στρατιὰ ſumitur pro στράτευσις.

s Δικαίαν τ ἰδίων ἀπαίτησιν] Ita cum *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ut αἰτίαν aut πρόφασιν ſubintelligatur. forſan delendum ἐπὶ ante δικαίαν. in *Editis* δικαίων.

t Τούτῳ,] Ita *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m. τούτῃ in *reliquis.*

v Σατυρνῖνον —— ἡγεμόνας.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 2. SPANH.

* *Per tuam fortunam juraſſet,*] *Al.* per tuum Genium.

"ab Herode appellatos duces; cumque hi ei per-
"mississent pignora capere, vix tandem cum suis
"profectum in Arabiam. Equidem hoc, inquit,
"est quod, tragice exaggerantes bellum appel-
"lant, atque ejusmodi erat ista expeditio. At quo
"modo bellum dicatur *hæc juris persequutio*, post
"impetratam à ducibus à te datis veniam, idque
"ex præscripto cautionis, post violatum & Deo-
"rum aliorum numen & tui, Cæsar, nominis ma-
"jestatem. Jam restat dicere, quæ ad captos ho-
"mines pertinent. Cum Trachonitæ latrocinari
"cœpissent, quadraginta primum, mox etiam com-
"plures, ne ab Herode ad supplicium raperentur,
"in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus,
"& omnium hominum in damnum aluit, locum-
"que ad habitandum dedit, immo & horum ex
"latrociniis quæstûs partem in se vertit. Eodem
"tamen juramento spopondit, hos se dediturum
"illa ipsa die, quæ & pecuniæ exsolvendæ erat
"præstituta. nec potest ostendere in præsenti
"quenquam alium præter hos ex Arabia abdu-
"ctum, ac ne hos quidem omnes, sed qui latebras
"reperire nequibant. Jam cum videris illud invi-
"diæ plenum de hominibus captis nihil esse nisi
"calumniam, rogo aliud, Cæsar, cognoscas ne-
"quissimum figmentum & mendacium, quo usus
"hic est, ut te ad iram concitaret. Pro cognito
"enim affirmo, cum in nostras partes irrupisset
"Arabum exercitus, & eorum qui Herodi pare-
"bant unus atque alter periissent, tum demum,
"& non ante, sua tutante Herode, occubuisse Na-
"cebum illorum ducem, & una homines non su-
"pra XXV. è quorum iste singulis centenos faciens,
"bis mille & quingentos narrabat occisos.

Syllæus capitis damnatus.

9. Cæsarem *jam ante nutantem* hæc *maxime* commoverunt; & ad Syllæum versus, jam manifestus iræ, quærit quot Arabes interierint. Illo autem hærente, & male se edoctum fatente, lecta est rei creditæ cautio, lectæ & ducum literæ, & civitatum querelæ de latrociniis. Tandem eò perductus est Cæsar, ut capitis quidem Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum, quæ calumniis inductus duriora ipsi scripserat; & Syllæo hoc quoque exprobraret, sese ejus falsis verbis adductum † ut in amicum *veterem* amicitiæ officia exueret. In summa, remittitur Syllæus jure functurus, & æs alienum soluturus, deinde afficiendus supplicio. Aretæ autem parum amicus erat Cæsar, quod per se non exspectata ipsius voluntate regnum arripuisset. ‡ Constituerat enim & Arabiam Herodi dare: sed huic rei obstiterunt literæ; quas *de pueris* miserat Herodes. Nam cum Olympus & Volumnius placatum esse Cæsarem audivissent, illico eis, prout jusserat Herodes, visum est, literas de filiis ei reddere & argumenta *ad insidias illorum patefaciendas*. Quibus lectis Cæsar haud consultum putavit, alterum imperium & seni & circa pueros laboranti addere. Itaque Aretæ homines admisit: & eo ob id duntaxat reprehenso, quod temere fecisset, non exspectando dum regnum à se haberet, munera accepit & ei principatum confirmavit.

Aretæ reconciliatur Cæsar.

"πάλιν ὑπὲ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ηρώδου, κἀκείνων
"ἐφέντων αὐτῷ λαμβανειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξ-
"ελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. [x] ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς
"ἔτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπερβο-
"λῆς ποιοῦντα. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὑπο-
"χειψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκότας ἢ τῆς
"σωθησης, ὑστερημένα ἢ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ
"τὸ σόν, Καῖσαρ, ὄνομα. τὰ ἢ περὶ τοὺς
"αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λησταὶ [y] τῶν τὸν
"Τραχωνα κατοικούντων, πεσαρέκτησα τὸ πρῶτον,
"εἶτα αὖθις πλείονες, τὰς Ηρώδου κολάσεις ἀφεύ-
"γοντες, ὁρμητήριον ἐποιησαντο τὴν Αραβίαν. τού-
"τους ὑπεδέξατο Σύλλαιος ὑπὲ πάντας ἀνθρώ-
"πους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ
"κέρδη τῶν ληστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε ἢ
"καὶ τούτους ὑπὲ τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ
"τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν. καὶ [z] δύνα-
"το ἂν οὐκ ὀλιγοδείξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα
"τῆς Αραβων χώρας, ἢ τούτους ἐχυρημένους, ἀδὲ
"πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὕτως οὖν
"καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπῆφθαι συκοφαντήμα-
"τος πέφηνεν, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε
"πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν [a] αὐτῷ
"πιθήν. φημὶ γὰρ, ἐπελθούσης ἡμῖν [b] τῆς Αραβων
"δυνάμεως, καὶ τῶν περὶ Ηρώδην [c] πεσόντος ἑνὸς
"καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Νάκεβον τὸν
"στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι [d] τοὺς
"πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δισ-
"χιλίους [e] καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀποκτείνας ἔλεγε.

Θ'. Ταῦτα μᾶλλον σκινῆ τὴν Καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν Σύλλαιον ὑπερφυεῖς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκρινεν ὁπόσοις τεθνήκασι τῶν Αραβων. Ἀποτρυμένου δὲ αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἴ τε σωθῆναι τῶν δανείων ἀνεγνώσκοντο, [f] καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε [g] ὅσαι ληστήρια κατῳκίσαντο. καὶ πέρας εἰς τὸν κατὰ τῆς Καίσαρι, ὡς δὲ μὲν Συλλαίᾳ καταγνῶναι θάνατον, Ηρώδῃ δὲ ἀφελέσθαι χρὴ, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ ἀφελοῖς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Συλλαιον, ὡς ἀναισκάσειν αὐτὸν ψευδῆ λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονήσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν Σύλλαιος [h] ἀνεπέμπετο, τοὺς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. Αρέτα δὲ οὐκ εὐμενὴς ἦν Καίσαρι, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν Αραβίαν Ηρώδῃ δίδοναι· διεκώλυσε δὲ τὰ [i] περὶ ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. [k] τοῖς γὰρ περὶ τὸ Ολυμπον καὶ Οὐολύμνιον, εὐμενῆ Καίσαρα [l] πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ηρώδου τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ τὰς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. Καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλην [m] προσθήναι γέρουσι, καὶ κακῶς πράττουσι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τὰς περὶ Αρέτου, καὶ τῶν μόνον ἀτιμήσας, ὡς προπέτεια χρησαμένῳ, τῶν μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τὴν ἀρχὴν [n] ἐβεβαιώσατο.

[x] Ο μὲν δὴ πόλεμος] Ὁ μὲν οὖν δὴ πολ. *Vat.*
[y] Τῶν τὸν Τραχωνα κατοικούντων,] Illud τὸν è *Codd. Busb. & Vat.*
[z] Δυσαῦ ἂν] Notatu dignum, adverbium negativum verbo postponi, licet constructio & Latinitas exigant ut præponatur. καὶ δυσαῦ ἂν οὐκ ἐπιδεῖξαι κ. τ. παρὸν ὑφ' ἄλλου τινα *Vat.* καὶ δυσαῦ ἂν ἐπιδ. κ. τ. παρὸν οὐκ ἄλλόν τινα *Busb.*
[a] Αὐτῷ ποιηθέν.] Αὐτῷ πεποιῆσθαι *Vat.* αὐτὸ ποιηθὲν *Busb.*
[b] Τῆς Αραβων δυνάμεως,] Τῆς τῶν Αραβων *Vat.*
[c] Πεσόντος ἑνὸς] Πεσόντων *Busb.*
[d] Τοὺς πάντας,] Συνιέσθω πεσεῖν πάντας *Busb.*
[e] Καὶ πενταποσίους] Illud καὶ è *Codd. Busb. & Vat.*
[f] Καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γεγραμμένα,] Ita *Hen. Busb. & Vat.* καὶ τὰ ἡγ. in *Editis.*
[g] Ὅσαι ληστήρια κατῳκίσαντο.] Ὅσαι τὰ ληστήρια *Vat.*

† *Ut in amicum* veterem *amicitiæ officia exueret.*] *Vel*, ut in amicum delinqueret. *vel*, discederet ab officiis amicitiæ. *vel*, virum sibi amicum offenderet.
[h] Ανεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα] Dist. ἀνεπέμπετο, τὰς δίκ. κ. τ. χρ. &c SPANH.
‡ *Constituerat enim & Arabiam Herodi dare:*] *Alii vertunt*, Itaque statuerat &c.
[i] Περὶ ἐκείνου] Παρ' ἐκείνου pro περὶ ἐκείνου reposui è *Cod. Busb.*
[k] Τοῖς γὰρ περὶ τὸ Ολυμπον καὶ Οὐολύμνιον,] Ita supra cap. 10. §. 5. τὰς περὶ Αλέξανδρον, de ipso Alexandro. REL.
[l] Πυθομένοις,] Πυθανομένοις *Vat.*
[m] Προσθήναι γέρουσι,] Προσθῆναι *Hen.* à prima manu. προσθῆναι *Vat.*
[n] Ἐβεβαιώσατο.] Ἐβεβαιῶσεν *Vat. & Busb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ια'.

Ως, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ τῷ τῶν πανεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων Ἡρώδης· οἷά τε Τήρων, ἀμέτρῳ καὶ βαρβαρικῇ παρρησίᾳ χρώμενος, πέπονθε. περὶ τελευτῆς νεανίσκων, καὶ ταφῆς αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

CAP. XI.

Quomodo Herodes, Cæsaris permissu, Beryti in Judicum assessu filios accusavit: quæque Teron, immoderata & militari libertate usus, passus est. De morte juvenum & eorum sepultura in Alexandria.

Ἡρώδης δὲ χαίρων διηλλαγμένος ὑπό τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν [o] ἐπεξιέναι [p] παλαιολοίας "ὄντας· [q] οὕτω γὰρ ἐφῆναι τοῦτῳ τῷ ἐξουσίαν. εἰ "δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νοητέον μηδὲν "ἀνήκεσον διαπεπρᾶχθαι. [r] συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐ"τῷ τὸ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ [s] Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κα"τοικοῦσι Ρωμαῖοι, καὶ διαλαβόντα τούς τε ἡγεμό"νας, καὶ τὰ βασιλέα τῶν Καππαδόκων Ἀρχέλαον, "ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ [ss] ἀξιώμα"τι εἶναι ὑπιφανεῖς, μετὰ τῶν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ "διαλαμβάνειν.". Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα [t] ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Ἡρώδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, εὐθυχαρὴς μὲν εὐθὺς ὑπὸ τῆς διαλλαγῆς ἐγεγόνει, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς [v] τὸ μὲν εὐπρόσιτον, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασεῖ, οὔτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ἐπιλαβόμενος, τὸ μισος [x] σκαινοδόξει τὴν ἐξουσίαν. [y] διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Ἀρχελάου χωρίς. σκεῖνον γὰρ [z] δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου ξυμπυγχάνειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.

β'. Γενομένων δὲ ἐν Βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων [a] ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων σκάλεσε, τοὺς μὲν παῖδας, ὡς γὰρ ἠξίου ξυκάλει εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ [b] Σιδωνίων εἶχε, [c] Πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν ξυκαθῆσαι. μόνος [d] δὲ καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλεῖστον δὲ ἀπρεπείᾳ καὶ πατρὶ ὑπὸ παισὶν εἶναι. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ πρὸς τὴν [e] ὑπόδειξιν τῆς αἰτίας ἐτετάραχτο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδιδοὺς σημεῖα, τάς τε ἐλέγχους οὐκ ἐκείνοις ὑπῆρχεν καταμαθεῖν· ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προστιθεὶς, πατρὶ κατὰ παίδων ἀγῶνα, καὶ τὰ γεγραμμένα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων, ἐν οἷς ὑπόβουλα μὲν ἢ τὰς ὑπνους δυσσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγῆς βουλεύσειε, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ἀνειδη προσέκειντο. [f] ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγκλήμασι, μᾶλλόν τε ἐξεβάκχευε, καὶ τὸ πρῶτον εἰς ὁμολογίαν τῶν ὑποβουλῆς δι' ἐκείνων ἤγαγε, ἐπομνύμενος, ὡς ἥδιον ἂν στέρησε [g] τῆς ζωῆς ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν, "ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ "τῇ Καίσαρος [h] δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι", [i] προσ-

Ἡρώδου δὲ χαίροντος διαλλαγέντος τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν ἐπεξιέναι παλαιολοίας "ὄντας· οὕτω γὰρ ἐφῆναι τούτῳ τῷ ἐξουσίαν. εἰ "δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νοητέον μηδὲν "ἀνήκεσον διαπεπρᾶχθαι. συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐ"τῷ τὸ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κα"τοικοῦσι Ρωμαῖοι, καὶ διαλαβόντα τούς τε ἡγεμό"νας, καὶ τὰ βασιλέα τῶν Καππαδόκων Ἀρχέλαον, "ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώμα"τι εἶναι ὑπιφανεῖς, μετὰ τῶν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ "διαλαμβάνειν.". Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Ἡρώδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, εὐθυχαρὴς μὲν εὐθὺς ὑπὸ τῆς διαλλαγῆς ἐγεγόνει, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν εὐπρόσιτον, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασεῖ, οὔτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ἐπιλαβόμενος, τὸ μισος σκαινοδόξει τὴν ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Ἀρχελάου χωρίς. σκεῖνον γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου ξυμπυγχάνειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.

Herodi autem reconciliatus *Cæsar* ad eum scribit hujusmodi verbis, "Dolere se vicem "ejus, qui tales haberet filios, oportereque in eos, "si quid gravioris sceleris susceperant, ut parrici"das animadvertere: se enim ei ejus rei potesta"tem facere. Sin nihil nisi fugam instituerant, "corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. "Se etiam suadere, ut ea de re judicium haberet "concilio indicto apud Berytum, * in qua Ro"mani degerent, & advocatis ducibus, & Cappa"dociæ rege Archelao, omnibusque reliquis quos "sibi amicos & dignitate illustres putaret, eorum "sententiam in judicio ferendo sequeretur." Ita quidem Cæsar ad eum scripsit. Herodes vero, literis ad ipsum perlatis, lætitia statim gestiens exsultabat, tum quod Cæsar secum in gratiam rediisset, tum propter potestatem sibi factam de filiis pro arbitrio statuendi. Et *nescio* quo modo factum est, ut qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius, aut præceps ferebatur ad filiorum interitum; nunc rebus suis in melius mutatis & fiducia fretus, novo more laxaverit habenas odiis. Advocavit itaque quos visum est ad concilium; sed Archelaum non advocavit: noluit enim ut is interesset ex suo in eum odio, aut quod vereretur ne voluntati suæ repugnaturus esset.

Cæsaris ad Herodem litera.

Herodis in filios immanitas.

2. Postquam autem duces, atque alii, quos ab urbibus accersivit, Berytum advenerunt, filios quidem (nam in concilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine Platana, collocavit, prope urbem, ut sisti possent si *forte* vocarentur; soluſque per se *in curiam* ingressus, centum & quinquaginta virorum in consessu usus est accusatione, non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri filios criminanti valde indecora. Nam vehemens erat, & in crimine demonstrando turbidus, & maxima furoris & agrestis immanitatis præ se ferebat indicia; non permittens assessoribus ut argumenta ponderarent atque perpenderent: sed, haud convenienter patri contra filios, ipse ea tuens atque defendens, & quæ ab illis scripta erant legens, in quibus nihil insidiarum inerat, aut sceleris quod machinati fuerant, sed tantum cogitatam fugam continebant, & maledicta quædam in patrem contumeliosa, propter ejus in eos malevolentiam. Ad quæ ubi ventum est, exclamabat etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac si de insidiis confessi fuissent, jurans se vitam amittere maluisse quam talia audire. Postremo autem, cum dixisset, "se tum jure "naturæ, *utpote patrem*, tum permissu Cæsaris po-

Eos accusat in concilio Beryti habito.

"te-

o Ἐπεξιέναι] Ἐπεξίναι Busb. (ut & Coccejus. Lugd. Bat. ἐφεῖναι.) ἐπεξίναι ὡς παλαιολοίας Zonar.

p Παλαιολοίας ὄντας] Παιδαλόας, forsan pro παιδαλῴας; Gall. & Vat.

q Αὐτῷ γὰρ ἐφῆναι] Αὐτῷ γεφφῆναι τ. Vat.

r Συμβουλεύειν ἔχειν] Συνεβούλευεν Vat. & forsan Epiphan.

s Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ρωμαῖοι,] Romani Beryti habitantes. Colonia enim erat ab Augusto deducta, unde *Ulpianus de Cens. Bel. L. T. xv. Berytensis Colonia Augusto benefactis gratiosa*, ac inde in Nummis Augusti COL. IUL. AUG. FEL. BER. . . . SPANH.

* *In qua Romani degerent,*] *Id est*, quæ esset Romanorum colonia.

ss Ἀξιώματι εἶναι ὑπιφανεῖς,] Ἀξιώματιν Busb. ἀξιώματι ὑπιφανεῖς Vat.

t Ἐπέστειλεν.] Ἐπίστειλεν Busb.

v Τὸ μὲν οὖν εὐπρόσιτον] Τὸ μὲν οὖν εὐπρόσιτον Vat. & Lugd. Bat.

x Σκαινοδόξει] In *Marg. L. B.* legitur ἐν ἀλλ' γε. σκαινοδόκ.

y Διέπεμπεν οὖν] Εὐθὺς οὖν διέπεμπεν Busb. (& Lugd. Bat. neque male, nisi ex superioribus influxerit) & Epiphan.

z Δι' ἔχθος] Δι' ἔχθεος Busb. δι' ἔχθεον Zonar.

a Ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε,] Ὅσους τῶν πόλεων Vat.

b Σιδωνίων εἶχε,] Ita Busb. Lugd. Bat. Vat. & Epiphan. & lib. 1. de Bello Jud. Σιδωνίῳ in Editis.

c Πλατάνῃ καλουμένῃ,] Πλατανῷ Vat.

d Δὲ καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν,] Δὲ καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν, Busb. Lugd. Bat. & Hen.

e Ἐπιδείξιν τῆς αἰτίας ἐτετάραχτο,] Ἀποδείξιν Vat.

f Ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγκλήμασι,] Ἐφ' οἷς Busb. & Gall.

g Τῆς ζωῆς] Τὴν ζωὴν Vat. & Busb.

h Δόσει] In *Marg. L. B.* legitur δόξῃ.

i Προσέθηκε] Προσέθηκε ὃ καὶ Hen. à prima manu.

Lex Judeorum de filiis contumacibus.

"teſtatem habere," addidit & legem patriam quæ juſſit, "ut, ſi parentes filio accuſato manus "in caput imponant, neceſſe habeant circumſtantes in eum lapides mittere atque ita eum occide"re. quod cum ipſe in ſua patria & regno facere "potuiſſet, illorum tamen ſententiam exſpectaſſe: "qui tamen eò non ut judices (utpote in tam manifeſtis *inſidiis*, quibus parum abfuit quin ipſe "*extrema* paſſus fuiſſet à filiis) ſed ut iræ ſuæ adjutores opportune veniſſent, ac ſi par eſſet, ne"mini, quamvis remoto, negligendas eſſe ejuſmodi inſidias.

Mitem ſententiam ferunt Saturninus ejuſque filii.

3. Hæc loquuto rege, & juvenibus ne ad cauſæ quidem ſuæ dictionem introductis, aſſeſſores, cum eum iratiorem eſſe percepiſſent, quam ut ad æquitatem aut concordiam perducere poſſent, poteſtatem ei confirmarunt. Et primus quidem Saturninus, vir conſularis, & magnæ auctoritatis, ſententiam protulit moderatiſſimam cum pietatis adjuncto. dicebat enim, "ſe damnare quidem He"rodis filios, non vero juſtum cenſere ut morte "multentur, ut qui ipſe filios haberet, cum ma"jus eſſet hoc ſupplicium, quam omnia quæ ab "ipſis accidere mala potuiſſent." Deinde Saturnini filii (nam tres una ſecum legatos habebat) eandem ſententiam ſequuti ſunt. Sed Volumnius è contra morte plectendos pronunciabat, qui ſe in patrem tam impie geſſiſſent. In eadem deinceps ivit maxima pars reliquorum, adeo ut nil aliud crederetur, quam capite damnatos iri juvenes. Moxque illinc Tyrum proficiſcitur Herodes, pueros ſecum ducens: & Nicolaum ad ſe Roma reverſum interrogat, poſtquam ei acta Beryti narraverat, quænam fuerit amicorum ſuorum, qui Romæ eſſent, de pueris ſententia. Cui ille reſpondit, "videri eis impios quidem eſſe filiorum in te co"natus, debere tamen eos à te vinculis cuſtodia"que teneri. poſtea, ſi ſeverior ſententia placue"rit, *morte* poſſe puniri, ne iracundia magis quam "ratione uſus eſſe videare: ſin mitiora malis, poſſe "abſolvi, ne in immedicabile infortunium incidas. "Hæc ſunt quæ plerique omnes amici tui Romæ "degentes cenſent." Tum ille, cum aliquandiu in tacita cogitatione fuiſſet, Nicolaum ſecum navigare juſſit.

Duriorem Volumnius Aliique.

Nicolai reſponſum ad Herodem.

Herodes filios ſecum ducit Cæſaream.

4. Ubi autem Cæſaream ventum eſſet, cœperunt ſtatim vulgo de pueris loqui: atque per regnum ejus ſuſpenſi tenebantur, *cunctis* quo tandem res illorum evaſuræ eſſent exſpectantibus. metuebant enim omnes ne propter inveteratum diſſidium immineret eis exitium, atque vicem illorum graviter dolebant: tamen nec vocem ullam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat ſine periculo; ſed miſericordiam, *quam de pueris habebant*, clauſam tenebant, & tam atrox facinus dolenter quidem, ſed taciti ferebant. Unus autem, nomine Tero, regis olim miles, qui filium habebat Alexandro æqualem atque amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipſe libere eloquebatur, & ſæpe palam in vulgus exclamare cogebatur, di-

Tero verba facit ad populum paulo liberiora.

ἔθηκε τὸ πάτριον αὐτῶν νόμον, [k] ὃς κελεύσειν, "[l] εἰ "δέ κατηγορηθέντων οἱ γονεῖς ὑπὸ τῶν [m] τῇ κεφαλῇ "τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι τοῖς θέλουσιν [n] βάλ"λειν, καὶ τῶν ἀποκλείειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἔποι"μεν ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ πι"εῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν· ἥκειν μέν"τοι, δικασὰς μὲν οὐκ ἄτως ὑπὸ φανεροῖς οἷς ἐκ "τῶν παίδων ὀλίγα πάθοι, [o] συνοργισθῆναι δὲ καιρὸν ἔχον"τας, ὡς ἑκόντι καὶ τῶν πάρος γεγονότων ἀμελήσαντι τοιαύτης "ὑπεύθυνος ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπεικείας καὶ ἀφελλαγῶν χάριν ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν [p] ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ [q] πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην [r] αἰδημονεστάτην θεισάμενος. ἔφη γὰρ "καταδικά"ζειν μὲν τῶν Ηρώδου παίδων, κλείειν δὲ οὐκ οἴεσθαι "[s] δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ [t] πάθος μείζο"νος ὄντος, εἰ καὶ πάνυ δι' αὐτὸς δεδυσχήκει." [t] μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἶπον γὰρ αὐτῷ [v] τρεῖς ὄντες πρεσβύτῃ, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφήναντο. Οὐολούμνιος δὲ ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ἅπαντας ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, [x] ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ὑπὸ θανάτου τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ηρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς Τύρον, καὶ δή γε Νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Ρώμης ἐπιθυμοῦντα, προδηλήσαμενος τὰ ἐν Βηρυτῷ, ἵν' τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ [y] αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, "ὅτι δοκεῖ μὲν [z] ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, "χρῆναι μέν τοι αὐτοὺς [a] καθειρξαντα, δεσμώτας φυ"λάττειν. καὶ εἰ μὲν [b] ἑτέρου σοι δοκοίη, κολάζειν αὐ"τοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι· "εἰ δὲ ταναντία, λύσαι, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι "τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ρώμῃ τοῖς πλεί"στοις τῶν σῶν φίλων". καὶ ὃς σιωπήσας [c] ἐν πολλῇ ἐγίνετο σιωπῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

δ'. Ὡς δὲ [d] ἦκεν εἰς Καισάρειαν, γίνεται λόγος [e] εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μεταρσίου [f] τοῖ παντὶ χωρίσαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δέος ἐκ παλαιᾶς κατασεσιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον· οὐκ ἐῶν δὲ εἰπεῖν τι προπετὲς, ἔτε ἄλλα λέγοντος ἀκούειν ἀκινδύνως, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἔλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως δὲ τὴν ὑπερβολὴν δὲ πάθους ἔφερον. εἷς δὲ [g] αὐτῷ πάλαι στρατιώτης, [h] ὀνόματι [i] Τήρων, ᾧ [k] αὐτοῦ καθ' ἡλικίαν ὄντος Αλεξάνδρου φίλου, πάντα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας ἐῶν, [l] αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερότητος ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπαρακαλύπτως λέγων,

k Ος ἐκέλευσεν,] Εκέλευεν *Busb.*

l Εἰ δὲ κατηγορηθέντος] Εἴτε καταγορεύσαιεν *Busb. Vat.* & *Zonar.* Hac de lege confer *Deut.* c. 21. v. 19, & 20. & *Joſephum* in *Antiq.* l. 4. c. 8. p. 168. 169. Videſis etiam *Seldenum* l. 3. de *Synedriis*, c. 13. p. 555. & *Grotium* ad *Deut.* c. 21. v. 20.

m Τῇ κεφαλῇ] Εν τῇ κεφαλῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

n Βάλλειν,] Conf. ſupr. c. 10. §. 5. SPANH.

o Συνοργισθῆναι ἢ καιρὸν ἔχοντας,] Συνοργισθῆναι ἢ κ καιρὸν *Hen.* à pr. m.

p Εβεβαίουν αὐτῷ.] Αυτεβαίουν *Gall.*

q Πρῶτος μὲν] Πρῶτον *Vat.*

r Αἰδημονεστάτην] Αιδεσάτη *Vat.* αἰδημονεστάτη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Δίκαιον,] Ita *Gen. Gall.* & *Vat. Baſ. Busb.* & *Hen.*

t Μετ' —— αὐτῷ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 2. & 3. SPANH.

v Τρεῖς —— θανάτῳ] Δύο πρεσβύται hic dicuntur *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 3. &c. SPANH.

x Ωστε μηκέτι] Ωστε κ μηκέτι *Vat.*

y Αὐτοῦ] *Gen.* αὐτῷ.

z Ασεβῆ εἶναι] Ασεβῆ μοι εἶναι *Hen.*

a Καθειρξαντα,] Καθειρξας *Hen.*

b Ετέρου σοι δοκοίη,] Ετέρως *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εν πολλῇ ἐχθοίθῳ σιωπῇ,] Εν πολλῇ σιωπῇ *Hen.* à pr. m. ἐν πολλῇ ἐχθοίθῳ σιωπῇ *Vat.*

d Ηκεν εἰς Καισάρειαν,] Ηλθοι *Busb.* & *Vat.*

e Εὐθὺς] *L. B.* ὃς λοῦ δίθυς.

f Ποῖ ποτε χωρήσει] Ita *Busb. Hen.* & *Baſ.* ποίποτε in *aliis.*

g Αὐτῷ πάλαι στρατιώτης,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.*

h Ονόματι Τήρων,] Ονομα *Busb. Vat.* & *Zonar.*

i Τήρων,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 4. SPANH. Τέρων *L. B.*

k Αὐτῷ καθ' ἡλικίας ὄντος Αλεξάνδρου] *L. B.* αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος Αλεξάνδρῳ.

l Αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερότητος ἐξελάλει,] Αὐτὸς ἐπ' ἐλ. *Vat.*

m Κεκ-

γων, "ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ἐκ "τῶν ἀνθρώπων ἀνῃρημένον εἴη, [m] κρατεῖ δὲ τὰ ψεύσμα- "τα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγῃ τοῖς "πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πα- "θῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν". τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ εὔλογον ἐκείνῃ πάντας, οὐκ ἀνάνδρως αὐτοῦ ποτὲ τὸν καιρὸν ἐσταμένου. διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἀσφαλὲς ἐν τῷ σιγᾶν προορώμενοι, τὴν ἐκείνου παρρησίαν ὅμως ἀπεδέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐξιάζετο πάντα ὅν τινα εἰς ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν.

δ'. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα μὴ πάσης παρρησίας ὠσάμενος, μόνου μόνῳ λέγειν ἠξίου· καὶ συσχωρήσαντος, [n] ἃ δυνάμενος, εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, [o] μακαριστέον ὅτι τοιού- "τῳ πάθει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παρρησίαν, ἀναισχύντως "σοὶ, καὶ συμφέρουσαν εἰ [p] λάοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, "προκεκρίκαμεν τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας. [q] ποῖ ποτε ὤχου τὸ σὸν, καὶ "πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ φρένες; πῶς δὲ καὶ ὁ πρέπων "ἐκείνου νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα [r] κατώρθωσας; τίς δὲ "ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κρίνω δὲ, ἐδὲ παρόντας "αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἷς προσορῶσι τοιοῦτον [s] μῖ- "σος ὅτι τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. οὐ δὲ σκέψῃ "τί πεπλημένον [t] ἐστι; [v] δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος [x] σοὶ "γυναικὸς [y] γεγενημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους, [z] ἀ- "ναιρήσῃς, σεαυτὸν ἐν ὥρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κα- "κῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώσεσιν ὧν "αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις [a] κατέγνως θάνατον; οὐκ ἐννοήσῃς ὅτι "καὶ τὸν ὄχλων ἡ σιωπὴ τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ "πάθος· ἥτε φρονὰ πᾶσι, καὶ τούτοις οἱ πεφευγότες, ἔλεον "μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τῶν τοῦτα ἀφηρεθησομένων ἐρεῖ- "κασιν"; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀ πανταπά- πασιν ἀγνωμόνως· ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, [b] διεκίνησεν ἑαυ- τὸν ἀψαμένου δὲ [c] Τήρωνος ἀναργῶς δὲ τε πάθους καὶ τῶν τῆς οἰκείας ἀπιστίας. αὐθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέ- τρως καὶ φρενιώδη χρώμενος παρρησίᾳ. [d] τὸ γὰρ ἀπρόβουλον [e] ἐξέπιπτε δὲ καιροῦ. παρεχῆς δὲ Ἡρῴδης ἐνεπίμπλατο, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, [f] ἐπεὶ καὶ τοὺς [g] διακριθέντας καὶ τοὺς ἀγανακτήσαντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, προσέτι [h] τῶν τε ὀνομάτων δηλωθέντων ἅπαντας, καὶ τὸν Τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ.

ε'. Τούτου γενομένου, ὑπέπιπτε τῷ καιρῷ ὁ Τρύφων τὰς κουρὰς δὲ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις ὁ Τήρων, [i] ὁπόταν [k] θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ τὸν λαι- μὸν [l] ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις [m] τοῖς περὶ Ἀλέξαν- δρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα συλλαμ- βάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα βάσαντα λῦσαι δὲ Τήρωνα, καὶ δὲ παῖδος αὐτοῦ, καὶ δὲ κουρέως. Διακριθεὶς δέ τε δὲ Τή- ρωνα, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακει- μένου, ἔχοντα δὲ ἐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, [n] αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τοῦ παρόντος δυσχερείας πεπλον, ἔφη

cens, "interiisse veritatem, sublatum jus ex homi- "nibus, vigere mendacium & malitiam, & tantam "nubem rebus inducere, ut à peccantibus ne ma- "xima quidem mala in homines cadentia cerni "possent." Hæc tam libere dicens, videbatur quidem non sine periculo facere: sed movebat omnes æquitas rei, quod animose & fortiter se illis temporibus gereret. quapropter omnia quæ ille diceret libenter omnes audiebant ut ab eo dicta, & cum sibi cavendum esse silentio providerent, tamen ejus confidentiam collaudabant. nam tanti mali exspectatio unumquemque cogebat quodcunque liberet pro eo loqui.

4. Ille vero regem ipsum adiit audaciſſime, & solum cum solo colloqui velle dicebat: ac facta potestate. "Non possum, inquit, ô Rex, diutius "ferre hanc animi anxietatem. Equidem audacem "hanc confidentiam, sed tibi necessariam & con- "ducibilem, si quid ab ea utilitatis perceperis, "meæ vitæ anteposui. Sanusne es, aut ubi est ex- "cellens illud ingenium, quo tot tantasque res as- "sequutus es? quæ est ista amicorum cognatorum- "que solitudo? quos equidem, quamvis præsentes, "nec cognatos nec amicos judico, qui tantum "scelus in quondam felici regno perpetrari susti- "neant. Et tu non aspicies quid agatur? duos ju- "venes regina conjuge tibi natos, omni virtute "ornatissimos interficies, tuamque senectutem uni "puero committes, qui susceptam de se spem ma- "le sustinuit, & consanguineis, quos ipse toties "jam capitis damnasti? Nonne cogitabis vulgus "silere, tamen peccatum videre, & facinus odisse: "exercitumque universum, & maxime præcipuos, "misericordia commoveri erga infelices, odio er- "ga infelicitatis auctores?" Audiebat rex ista, principio quidem non omnino *intemperanter: sed ubi scilicet Tero facinus & domesticorum perfidiam aperte taxavit, commovit se rex. Et Tero è contra paulatim modum excessit immoderata & militari libertate usus. nec tempus satis scite & commode cepit. Unde ita turbatus est Herodes, ut, ea verba pro conviciis magis quam pro utili admonitione ducens, ubi milites rem ægre ferre & duces indignari audivit, tam eos qui nominati fuerant quam ipsum Teronem in custodia vinctos adservari jusserit.

Paris ducta alloquitur regem.

Regem nimia libertate usus offendit.

5. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonsor, arrepta occasione, regem adiit, eique nunciabat, Teronem sæpe sibi persuadere voluisse, ut regi barbam tondens eum novacula jugularet: ita principem locum apud Alexandrum habiturus, & magna præmia consequuturus. Hæc loquutum jussit rex comprehendi: ac deinde de Terone & ejus filio & tonsore quæstio habita est. Cumque Tero persisteret, juvenis patrem male jam mulctatum, nec ullam spem salutis habere videns, & quid futurum esset ex summis ejus angoribus conjiciens

Tryphon Herodis tonsor Teronem accusat.

---

m Κρατεῖν] Lege κρατοίη. COCC.

n Οὐ δυνάμενος,] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ βασιλεῦ Ἀφικαστιέρ in *Editis Aliisque*, nisi quod Ἀφικαστιερεῖ habeat *Hen.* à pr. m.

o Διακαστιερεῖν] Ita quoque *L. B.*

p Λάοις τι χρήσιμον] Ita *Vat.* & *L. B.* λάοι in *cæteris.*

q Ποῖ ποτε ὤχου σὸν,] Ποῖ ποτε οἴχοιτο σοὶ *Busb.* ποῖ ποτε οἴχοιτό σε *Vat.*

r Κατώρθωσας;] *L. B.* κατώρθως.

s Μῖσος] *L. B.* μῦσος.

t Ἐστι;] *L. B.* ἔτι. unde *Coccejus* legit τὸ πεπλῆρθαι ἔτι.

v Δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος] Εἰ δύο ν. *Busb.*

x Σοὶ γυναικὸς γεγενημένους,] Illud σοὶ deest *Vat.*

y Γεγενημένους,] *L. B.* γενομένους.

z Ἀναιρήσεις,] *L. B.* εἰ ἀναιρήσεις.

a Κατέγνως θάνατον;] Κατέγνωκας *Busb.* & *Vat.*

* *Intemperanter:*] *Al.* libenter, *aut* non iracunde, *aut* æquis auribus.

b Διεκίνησεν ἑαυτὸν] Διεκίνησεν αὐτὸν *Vat.*

c Τήρωνος] *L. B.* Τέρωνος.

d Τὸ γὰρ ἀπρόβουλον ἐξέπιπτε δὲ καιροῦ] Verto, *rerum enim imperitia mala decori magistra*, ut sumatur γνωμικῶς —— Si ad Teronem —— referatur, sic potius, —— *pro rerum enim imperitia à decoro deflexit.* 1BRETSON.

e Ἐξέπιπτε δὲ καιροῦ.] Ὑπεξέπιπτε *Vat.* ὑπερεξέπιπτε *Busb.*

f Ἐπεὶ καὶ τοὺς] Ἐπειδὴ *Busb.*

g Διακεκριμένους σφαλιώτας,] Ἀπεχθῶς, aut aliud adverbium excidisse aut subintelligendum esse existimo. *Epiphanius* vertit, *quia milites tum abhorrerent, & primates eorum sibi indignarentur.*

h Τῶν τε ὀνομάτων δηλωθέντων ἅπαντας,] Τῷ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων *Vat. L. B.* τῶν τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων. *Coccejus* μὴ τῶν ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων. τούς τε ὀνόματι δηλωθέντας ἅπαντας *Busb.*

i Ὁπόταν —— λάτομεῖν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 5. SPANH.

k Θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ] Θεραπεύοι *Busb.* ὡς πείθοι πολλάκις αὐτοὺς ὁ Τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ *Vat.*

l Ἀποτεμεῖν·] Ἀποτέμνειν *Vat.* τεμεῖν *Zonar.*

m Τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον,] Τοῖς abest *Vat.*

n Αὐτό τε τὸ μέλλον] Ἑαυτῷ τε τὸ μ. *Vat.* αὐτῷ τε τὸ μ. *Busb.*

ens, dicebat "se regi veritatem patefacturum, si "fore polliceretur ut & ipsi & patri tormenta & "cruciatus remitteret." Ubi autem rex ei fidem dedit, ajebat, "constitutum fuisse, ut Tero regi "manum afferret; ac factu facile esse ut solus solum "aggrederetur: quo perpetrato, si quid ei siniſtrum "accidisset, id honori fore, dum Alexandro gra- "tificaretur." Istis quidem ab illo dictis, patrem à necessitate redemit: neque scitur, verumne dixerit vi coactus, an id fecerit ut à semetipso & patre dolorem depelleret.

Confessio filii Teronis.

6. Herodes vero si vel minimam antea de filiis *suis* occidendis dubitationem habuerit, jam ei nullo in anima loco relicto, sed ejectis omnibus quæ sibi vel tantillum melioris consilii suggerere possent, institutum exsequi properavit. Cumque in cœtu produxisset trecentos duces, in reos relatos, & Teronem cum suo filio, & tonsorem indicem, eos omnes accusavit: atque populus, conjectis quæcunque venerunt in manum, eos necavit. Alexander vero & Aristobulus, ducti Sebasten, jussu patris ibi strangulantur: & corpora noctu portantur Alexandrium, ubi siti erant maternus avunculus & multi ex majoribus eorum.

Teron, filius ejus, & tonsor lapidati.

Aristobulus & Alexander jussu Herodis strangulati.

7. Et forsan quidem aliquibus minime mirum videbitur, odium inveteratum adeo crevisse, & eousque processisse, ut ipsam naturam vinceret. Merito autem dubitari possit, an adolescentibus ejusmodi quid vitio vertendum, quod patri justam illis succensendi causam dederint; ac deinde ita eum perversitate sua irritarint, ut implacabilis evaderet: an quod ipse adeo durus fuerit & ferreus, & tam in aliis rebus gloriæ quam dominationis vehementer cupidus, ut neminem sibi *socium* assumendum putaret, quod quicquid ei placeret firmum ratumque haberi voluerit: an *quod dicendum* fortunam vim obtinuisse, omni consilio prudentiæ licet pleno potentiorem; unde & credere solemus, humanos actus à necessitate quadam præsancitos esse ut omnino fiant, eamque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. Cæterum satis erit, ut arbitror, sententiam hanc, *quòd refellatur*, cum illa conferre, quæ nobismet aliquid *in agendo* tribuit, nec prohibet quo minus sua cuique imputetur morum pravitas: quæ jam olim ante nos sapienter in *Lege tractata sunt. Ex duabus autem reliquis causis, ea quæ ad filios spectat *merito* culpari potest, tam ex juvenili arrogantia quam fastu regio, quod calumniis in patrem auscultarint, & in acta ejus & vitam parum æqui inquisitores fuerint; malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescii, & ob utrumque iis obnoxii qui id egerunt ut eos observarent, & ad gratiam captandam *Herodi*

[o] Μλυόειν τῷ βασιλεῖ τλὼ ἀληθειαν,] Μλυόσειν *Vat.*

[p] Οὖν ἐκεῖνος εἶπεν,] Illud ὃν è *Cod. Vat.*

[q] Οὐδὲ εἰ τι πρότερον] Οὐδ' εἰ τὸ πρ. *Vat. & Hen.* à pr. m.

[r] Υπόιοιτο —— ὑφέξειν,] Ita cum *Cod. Vat.* μεῖσιτο in *Editis Aliisque.*

[s] Περαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν] Περάγων *Vat.* περαγαγὼν *Zonar.*

[t] Καὶ τῷ περὶ ἐκείνε] Καὶ τῷ ἐκείνης *Busb.*

[v] Απάντων αὐτῶν] Απάντων ἐποιεῖτο *Busb.*

[x] Τοῖς δυστυχέσι βάλλοντες,] Conf. *supr.* c. 10. §. 5. SPANH.

[y] Προγόνων κειμένων.] Rufini Versio hujus libri hic desinit in morte & sepultura Herodis filiorum. Reliqua à verbis: Ἴσως μὲ ὧν &c. ad finem libri & capitis non ibi comparent. SPANH.

[z] Κειμένων.] Post *κειμένων* habemus τοῦτο τὸ τέλος τῆς ἱστορίας in *Cod. Busb.*

[a] Τλὼ —— ἀναγαγόντας] Forte τλὼ τοιαύτλω αἰτίαν, περὶ ὀργῆς ἀγαγόντας. COCC.

[b] Πρὸς αὐτὸν] *L. B.* περσέτιον.

[c] Αναγαγόντας] Εναγόντας *Vat.* forsan pro ἀναγαγόντας. *L. B.* ἀγαγόντας.

[d] Τλὼ τύχλω —— γίγνε).] De Fortuna & vi Fati, sine qua nihil fiat, quæ Pharisæorum sententia, è quorum numero Josephus, vid. lib. 8. c. 14. §. 6. & alibi. lib. 5. c. 13. §. 7. SPANH.

[e] Περικαθωσιῶσι] Προσκαθωσιῶσι τῇ δ' ἡμέρᾳ πάντας ἀνάγκη. & *Lugd. Bat.* Est qui malit ὑπ' ὀνείρης περικαθωσιῶσι τῇ τ. γ. π. ἀνάγκῃ, per illam (*sc.* fortunam) quod eos evenire omnino necesse sit, à culpa esse præexemptos &c.

[f] Ειμαρμένλω,] Alludere videtur ad notationem Latini nominis potius quam Græci. nam *fatum* à *faciendo* dictum videri potest: at in Græco idiomate, quo usus est *Josephus*, εἱμαρμένη non ab *efficiendo* sed *sortiendo* deducitur. *Salianus* in *Ann. Eccl.* l. 6. p. 386.

[g] Νομίζω περὶ ἐκείνου ἀρχέσθ κείνειν,] Ita conjecit vir doctissimus, *T. Terry Gr. L. Prof.* Antea in *Editis* erat, ὡς μείζω π. ἰ. ἀ. κινεῖν, & mox Διαφορὰς. nullo plane sensu.

* Lege tractata sunt.] *Id est*, in Legis commentariis.

[h] Αποδιδόντα τι,] Αποδιδόντας τι & mox ποιοῦντας *Vat.* & *Hen.* à pr. m. ἀποδεχόμεθα ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι &c. legendum censet *Salianus*, vertendumque, *verum hunc sermonem, quem scilicet subjicio, ut illo utiliorem movere sufficiat, qui nobis ipsis tribuat aliquid, & non omnia fato, & multiplices actiones nostras examini subjiciat.*

[i] Νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως,] Vide *Ill. A. Bosii* dissertationem de *νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις* ad 2 *Tim.* c. 2. v. 22. in *Thesauro Theologico Philologico*, vol. 2. p. 687.

[k] Καὶῶ —— ἐξετασεῖ,] Περὶ τ βίου *Vat.*

I Τὰ

χάριν καταμιαίνουσιν. ὁ μέν τοι πατὴρ, ἐδὲ ἐντροπῆς ἔτυχεν ἄξιος φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς, ὅτε πίστιν ὑπεβάλλης ἐπιορκῆ λαοῦ, ὅτε θεμισκυλιῶ ὑπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐπόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φυέντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ ἱκανοὺς πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδεουμένους ἢ ἐν τοῖς ὑπιτηδεύμασιν, εἴπερ ἦρᾶν, ἢ γυμνάζεσθαι [l] τὰ πολέμια, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων εἶχε. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Ἀλέξανδρος ἢ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἱκανὰ γὰρ, εἰ καὶ κατέγνω, καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῳ ἀσφαλείαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν Ρωμαίων δυνάμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὔτε [m] ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ ἢ ἀποκτεῖναι ταχὺ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος [n] αὐτὸν πάθος, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτου. καὶ τῆς [o] ἡλικίας ἔτι οὔσης σὺν γήρᾳ τοσοῦτον ἐξήμαρτεν. ἤγε μὴν [p] παρολκή, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην σοι [q] ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον· [r] ἐν ὑπισχνουμένῳ ἢ, καὶ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα πολλάκις ἢ μεληθέντα, τὸ τελευταῖον δὲ ὑποστῆναι καὶ διαπράξασθαι, φονώσης καὶ δυσμεταβλήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν χρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὐθις, οὐκ ἀποχόμενος αὐδὲ τῶν περιλοίπων ὅσους [s] ἐδόκει [t] φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποιεῖ συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δὲ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῷ μηδὲ ἐκείνων [v] φεισαμένῳ. διέξιμεν δὲ ὑστερον αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

omnia indicarent. Veruntamen, non eſt ut pater juſtam excuſationem inveniat ſuæ in filios impietatis, qui omni re ad fidem certam inſidiis faciendam deſtitutus, nec aliud habens ad eos convincendos hujuſmodi conatûs in *ipſius perniciem* parati, ſuſtinuit ex ſe genitos interficere; forma egregia *juvenes*, & ab alienigenis omnibus valde expetitos, quibus nihil ad ſtudia & exercitationes deerat, ſi aut venationi ſeſe dare, aut militiæ muneribus vacare, aut pro re nata dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant peritique, præſertim Alexander natu major. Satis enim fuiſſet, etiamſi *eos* damnare libuiſſet, aut vivos in vinclis aſſervare, aut procul à regno relegare, cum abunde tutus ageret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat ut vel repentinum impetum aut vim *apertam* metueret. Tam cito autem eos occidiſſe, & ut impotenti affectui gratificaretur, quid aliud eſt quam argumentum impiæ licentiæ. præſertim quod adeo peccaverit, cum eſſet ætate provectior. Quin & neque mora aut dilatio facit ut ei quodammodo ignoſcatur. Nam ut quis repentino caſu perculſus & commotus ad atrocia facinora impelleretur, utut grave ſit, ſæpe tamen ſolet accidere. Verum ut re perpenſa, cum ſæpe incitaretur & ſubinde cunctaretur, poſtremo tale quidpiam aggrederetur & perpetraret, ſanguinarii animi eſt & obſtinati in deterius. id quod & poſtea declaravit, dum nec reliquis parceret quos chariſſimos habuerit: qui tametſi minus miſerabiles erant, quod jure merito perirent; ſimilem tamen exercuit crudelitatem, eò quod ab illorum cædibus non temperarit. Sed de his dicturi ſumus in ſequentibus.

Τέλος ἓξ βιβλίου ἐκκαιδεκάτου.

Finis Libri decimi ſexti.

l Τὰ πολίμια,] Τὰ πόλεμα *Vat.*

m Ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ] Vid. ἀλλοῦ lib. 3. c. 6. §. 1. ἐξ ἐφόδου αἱρήσειν. & cap. 7. §. 1. ἓξ πρώτου ἔφοδον. *Julian. Imp. Orat.* 1. p. 48. de Perſis, ὡς ἐξ ἐφόδου τὴν Συρίαν ληψόμενοι, ubi *Petavius*: tanquam primo impetu Syria potituri. SPANH.

n Αὐτὸν πάθος,] Ita lego. (adſtipulante jam quoque *Lugd. Bat.*) αὐτῷ in libris.

o Ἡλικίας ἔτι ὄντος σὺν γήρᾳ] *L. B.* ἡλικίας ὄντος σὺν γήρᾳ.

p Παρολκὴ,] Παρολκὴ de re aliqua ſuperflua Baſil. Epiſt. ccxxxiv. p. 1011. B. SPANH.

q Ἂν αὐτῷ τινα φέροι.] Illud ἂν è *Cod. Vat.* Cui jam quoque favet *L. B.* in quo totus locus ita legitur, καὶ τ. χ. σὺν ἂν αὐτῷ συγγνώμην τ. φ.

r Ἐν ὑπισχνουμένῳ ἢ,] Ἐν ὑπισχνουμένῳ ἢ καὶ μηχ. πολλ. *Vat.* & *Heu.*

s Ἐδόκει] *Gen.* ἐδόξει.

t Φιλτάτους,] Forte ſupplendum ἦσαν.

v Φεισαμένῳ.] Φειδομένῳ *Vat.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem: utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant.*

α'. Ως Αντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὸν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ὡς διὰ τῶν ἐθεράπευσε τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασι, καὶ τὸν πεπιστευμένον τῷ Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

2. *Quomodo Herodes rex, cum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Judæum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersivit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque usus est propugnaculo contra Arabes.*

β'. Ως Ηρώδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνίτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐσταθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, Ζαμαρῆν Ἰουδαῖον, ἐκ Βαβυλῶνος ἀναχωρήσαντα, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ διαιτώμενον, μετεπεμψάμενος, [a] ἐγκαθίκισεν αὐτὴν, καὶ ἐχρῆτο αὐτῷ προβλήματι πρὸς τοὺς Ἄραβας.

3. *Quomodo Antipater, cum Herodes Alexandri & Aristobuli filiorum suorum filios sibi adsumpsisset, eisque Pheroræ filias despondisset, patri suasit, ut illas è contra filiis suis desponsatas daret. utque Antipater Pheroram studiose colebat, eo animo ut ipso ad insidias patri struendas uteretur. utque Salome, regis soror, insidias sibi cognitas clam fratri narravit. utque Herodes Antipatro interdixit, ne ad Pheroram iret, neve arcani aliquid ei nunciaret. atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris: id quod Herodem non latebat.*

γ'. Ως Ηρώδης τοὺς Αλεξάνδρου καὶ Αριστοβούλου τῶν υἱῶν αὐτοῦ παῖδας προσποιησαμένου, καὶ τὰς θυγατέρας μνηστευσαμένου αὐτοῖς, Αντίπατρος ἔπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας μεταθεῖναι τοὺς αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐθεράπευσεν Αντίπατρος τὴν θυγατέρα Φερώραν, βουλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβουλεῦσαι τῷ πατρί. καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Σαλώμη, κρυφαίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὡς Ηρώδης παρήγγειλεν Ανιπάτρῳ μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερώραν, μηδὲν ἀποῤῥητον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. ὁ δὲ φανερῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς, καὶ παῖδα δὲ ἐκ ἐλάνθανε τὸν Ηρώδην.

4. *Quomodo Antipater ad amicos suos Romæ degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent, ut ei suaderent ipsum Romam ad Cæsarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eò misit filium.*

δ'. Ως Αντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, παρακαλῶν αὐτοὺς γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μὴ πολλῶν χρημάτων· καὶ πεισθεὶς Ηρώδης ἐξέπεμψε τὸν υἱόν.

5. *Quomodo Antipater Pheroræ suasit ut Herodem patrem suum pharmaco tolleret, quod ille Pheroræ dederat. utque Herodes rex jussit fratri ejus Pheroræ, ut uxorem suam repudiaret, aut è regno discederet. cui ille libenter morem gessit, & in suam Tetrarchiam se recepit, ubi non multo post diem supremum obiit.*

ε'. [b] Ως Αντίπατρος ἔπεισε Φερώραν ἵνα ἀνέλῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ηρώδην Φαρμάκῳ, δὸς αὐτὸς τὸ Φάρμακον Φερώρᾳ. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερώρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ ἀσμένως ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κἀκεῖ μετ' ὀλὺ τελευτᾷ.

6. *Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.*

ς'. Κατηγορεῖται τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντος Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ Φάρμακον, κατασκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ανιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Ανιπάτρου ἐπιβουλάς.

7. *Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.*

ζ. Καταπλεύσας Αντίπατρος ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ κατηγωνισθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ [c] Κοϊντιλίου Οὐάρου τοῦ τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τοῦ ἐσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

8. *Legatio ab Herode ad Cæsarem missa de Antipatro: utque Cæsar, accusatione audita, capitis eum damnavit.*

η'. [d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα ὑπὸ Ηρώδου πρὸς Καίσαρα περὶ Ανιπάτρου· καὶ ὡς Καῖσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτοῦ θανάτου. Ϟ'. Πε-

a Ἐγκατῴκισεν αὐτῇ,] Ἐγκατῴκησεν in *Editis* & *MSS.*

b Ως Ανιπατρος ἔπεισε] Illa ὡς Ανιπατρος ἔπεισε &c. usque ad vocem Ηρώδης accepta debemus Codd. *Vat.* & *Gall.*

c Κοϊντιλίου Οὐάρου] Ita cum *Strabone Aliisque.* Κοϊντιλίου in *Editis* & *MSS.*

d Πρεσβεία πεμφθεῖσα] Hoc summarium nobis conservatum dederunt *MSS. Vat.* & *Gall.*

e Δι-

θ'. Περὶ τ Ηρώδε νόσε Ϲ ϛάσεως τ Ιεδαίων [e] δι' αὐτλύ· ϗ κόλασις τ ϛασιαϛῶν.

9. De Herodis morbo, notaque ob eam cauſam ſeditione: & quomodo puniti erant ſeditioſi.

ι'. Ως δόξαντος Αντιπάτρε Ηρώδλυ τετελυτηκέναι, Αντιπαΐρ Ϭ Αφλεχθείη τῷ σωμαΐοφύλακι περὶ ἀφέσεως· [f] ϗ ἀφ' τῆς Αντιπάτρε ἀναίρεσις.

10. Quemadmodum Antipater, cum ei crederetur mortuum eſſe Herodem, verba fecit ad cuſtodem de liberatione è vinculis: quam ob rem patris juſſu interimitur.

ια'. Ηρώδε [g] τελυτὴ, ϗ Αφθήκη Ϝ αὐτ περὶς Καίσαρα, ϗ μερισμὸς περὶς τὺς τρεῖς ὑὶς αὐτ, ϗ ὡς Αρχέλαον βασιλέα ποιεῖ τ Ιεδαίας.

11. Herodis mors, & quænam teſtamento legavit Cæſari, qualiſque facta erat diviſio in tres filios, & quomodo Archelaum Judææ regem conſtituit.

ιϐ'. [h] Επιϛολὴ Ηρώδε περὶς τ ϛρατὸν, ϗ ἑκάϛῳ αὐτῶν δωρεὰ, ϗ παράκλησις πίϛεως περὶς τ ὑὸν αὐτ Αρχέλαον.

12. Herodis epiſtola ad exercitum, & munificentia erga milites, & cohortatio ad eos ut fidem Archelao filio ſuo præſtarent.

ιγ'. [i] Τάφη Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ τῷ φρυρίῳ, ϗ ὡς ὁ λαὸς ἐϛασίασε περὶς τ ὑὸν αὐτ Αρχέλαον ἐν τῇ ἑορτῇ· ϗ ὡς Αρχέλα Ϭ τελχιλίας αὐτῶν ἀνεῖλεν, αὐτὸς Ϝ ἔπλευσε περὶς Καίσαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτ Ηρώδῃ εἰς Ρώμλυ, πιϛεύσας τλὺ βασιλείαν αὐτ τῷ ἀδελφῷ φιλίππῳ.

13. Sepultura Herodis in Herodio caſtello, utque in feſto ſeditionem movit populus contra filium ejus Archelaum: & ut Archelaus tria ſeditioſorum millia occidit, atque ipſe cum fratre ſuo Herode Romam navigavit ad Cæſarem, regni cura fratri ſuo Philippo commiſſa.

ιδ'. Ως Σαβῖν Ϭ ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρ Ϭ ἐπίτροπ Ϭ ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, βίᾳ αἰτῶν τὰ Ηρώδε χρήματα Ϲ φρούρια παρὰ τ Αρχελάε ἐπιμελητῶν. ϗ ὡς ἔπεισαν οἱ [k] Αρχελάε ἐπιμεληταὶ τ λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, ϗ πολιορκῆσαι τ Σαβῖνον Ϲ ϛρατὸν αὐτ ἐν τῇ Αντωνίᾳ. ϗ ὡς ταῦτα ἀκούσας ὁ Οὐάρ Ϭ μ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, ϗ ῥυσάμεν Ϭ τ Σαβῖνον ἐκ τ πολιορκίας, τὺς αἰτίυς τ ϛάσεως ἐκόλασε· ϗ καλῶς Αφθεὶς τὰ ἐν τῇ Ιεδαίᾳ ἔγραψε Καίσαρι, δηλῶν [l] αὐτῷ τὰ πραχθέντα.

14. Quomodo Sabinus Cæſaris in Syria procurator Hieroſolyma aſcendit, vi contendens ut ſibi Herodis pecuniæ & munitiones traderentur ab Archelai curatoribus. utque curatores ab Archelao relicti populo ſuaſerunt, ut arma caperent, & Sabinum exercitumque ejus in Antonia obſiderent. & ut Varus, iſtis auditis, magna cum militum manu Hieroſolyma aſcendit, Sabinoque ab obſidione liberato in ſeditionis auctores animadvertit; ac deinde, rebus in Judæa compoſitis literis Cæſari ſignificavit res à ſe geſtas.

ιε'. Ως Καῖσαρ τὰς Ηρώδε Αφθήκας βεβαίας ἐποίησε, φυλάξας τοῖς ὑοῖς αὐτ τλὺ Αφδοχλύ· ϗ περὶ Ψευδαλεξάνδρε.

15. Quomodo Cæſar Herodis teſtamentum ſancivit, cuſtodita ejus filiis ſucceſſione: & de falſo Alexandro.

ις'. [m] Καὶ ὡς κατηγορεῖται Αρχέλα Ϭ ὑπὸ τ συγγνμῶν αὐτ ἐπὶ Καίσαρ Ϭ, ϗ νικήσας ἔλαβε τλὺ βασιλείαν· ϗ βασιλεύσας μοχθηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα, τλὺ Ϝ βασιλείαν αὐτ μετέθηκε Καῖσαρ εἰς ἐπαρχίαν.

16. Et ut Archelaus à conſanguineis ſuis coram Cæſare accuſatur, & illis ſuperatis regnum accepit; cumque decem annos imperaſſet, accuſatione iterum in eum inſtituta, Viennam relegatus eſt, quo facto regnum ipſius in provinciam mutavit Cæſar.

e Δι' αὐτλύ·] Ita *Gall.* δι' αὐτὸν *Vat.* deſunt *Editis Aliiſque.*

f Καὶ —— ἀναίρεσις.] Sic *Gall.* Αφ' ταῦτα in *reliquis.*

g Τελυτὴ,] Eo modo *Vat.* τελυτὴ, Αφθήκη περὶς κ. in *Editis Aliiſque.*

h Επιϛολὴ Ηρώδε] Hoc ſummarium etiam debemus *MSS. Vat. & Gall.*

i Τάφη Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ] Illa ϗ ταφὴ Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ φρυρίῳ, quæ in *Editis* ſubjiciuntur verbis iſtis βατιλία ποιεῖ τ Ιεδαίας, in principio hujuſce ſummarii habent *MSS. Vat. & Gall.*

k Αρχελάε ἐπιμεληταὶ] Illud Αρχελάε è *Cod. Vat.*

l Αὐτῷ τὰ πραχθέντα.] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα deſunt in libris omnibus præter *Vat.*

m Καὶ ὡς κατηγορεῖ Ϝ Αρχέλα Ϭ] Illa ϗ ὡς κατηγορεῖ Ϝ uſque ad vocem πάλιν accepta referimus *Codd. Vat. & Gall.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιδ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XIV.

CAP. I.

Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem, utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliabat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant. De Herodis conjugiis & liberis.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἀντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς διὰ ταῦτα ἐθεράπευσε τοὺς ἐν Ῥώμῃ πολλοῖς χρήμασιν, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας. Περὶ Ἡρῴδου γάμων καὶ παίδων.

Antipater fratribus sublatis populo & militibus invisus.

ANTIPATRO autem, postquam fratres sustulisset, & patrem extrema nequitia & furiis illorum injurias ulciscentibus circumdedisset, nihil ad spem, quam de reliqua vita conceperat, firmandam affulgebat. Nam omni de imperio metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habiturus esset, tamen ut regnum adipisceretur opus arduum fore & impeditum sentiebat: odium in ipsum tam inveteratum genti penitus insederat. Cum autem & hoc ei grave esset & molestum, majorem adhuc solicitudinem ei injiciunt milites, animos ab ipso alienos habentes, quorum ex fide pendet omnis regnantium securitas, si quando gens *ipsa* novarum rerum studio teneatur. tantum periculi sibi conflavit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum patre regnabat, nihil plane à rege discrepans: & majorem apud eum auctoritatem habebat, benevolentia sibi ex iis ob quæ perisse debuerat firmiori conciliata, quasi in Herodis securitatem fratrum delator exstitisset, non autem ex odio quo illos prosequebatur & in primis patrem. tales ipsum agitabant diræ. Quæ scilicet omnia Antipatro viam sternebant ad Herodem *submovendum*, id agenti ut nemo esset qui ipsum accusaret de iis quæ perpetrare cogitabat, utque Herodes perfugium non haberet aut auxilium, si Antipater semet hostem ei aperte profiteretur. Proinde ex odio in patrem factum est, ut fratribus insidiaretur. Sed tunc longe magis sti-

Cum patres Judæorum administrat.

Antipater patris necem machinatur.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι δ', ἀραμένῳ τὰς ἀδελφὰς, [b] ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τῶν ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα τετιμωρημένῳ, ὃ π[c] κατὰ γνώμην ἡ ἐλπὶς καὶ αὐθις βίου. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου καὶ δέους τοῦ μὴ ὑπὸκινωνήσων, [d] ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὑρίσκεν [e] τὸ τὴν βασιλείαν περιβαλέσθαι· [f] τοσοῦδε ἐφύη τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. οὕτως δ' [g] αὐτῷ καὶ τάδε χαλεπὰ, τὸ μειόνως παρελύπει τὸ φρονεῖν, ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ἃς τὰ πάντα δεῖ τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα καὶ οἰκεῖα ἀσφαλὴς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων [h] ὀρεγνώμενον πραγμάτων. τοσοῦδε κίνδυνον ἐμνήσθησεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ἦ μὴν ἀλλὰ καὶ [i] συνῆρχέ τε τῷ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο [k] ἢ βασιλεὺς ὤν· καὶ ὑπισχνεῖτο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς [l] ἐνδεδεικώς, ἀλλ' οὐκ ἐχθρὰ τῇ φύσει σκήψας καὶ [m] πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτα αὐτὸν ἐπαιτιώμενον ἀρᾶς. ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾶται τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἡρῴδου ὁδοῦ ἴσιον τῷ Ἀντιπάτρῳ, ἐρημοῦσθαι αὐτὸν μὲν [n] κατηγόρων ἐφ' οἷς πεπάθειν διενοεῖτο, Ἡρῴδου δ' αὖ καταφυγῆς, [o] οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ, καὶ Ἀντιπάτρῳ φανερῶς πολεμίᾳ καταστάσει. ὥστε μισῶν μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἐπαχθὴς τῷ ὑπὲρ ἀδελφῶν. τότε δ' [p] ἦπερ μείζονος

Antipatri fratribus insidiatur.

[a] ιδ'.] Ita in *Græcis* omnibus & plerisque *Latinis*.

[b] Ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ] Ἀσεβείᾳ τε ὑσ. & mox ἀλαζονίᾳ τῶν π. *Busb.*

[c] Κατὰ γνώμην] *L. B.* κατὰ γνώμας.

[d] Ἐργωδέστερον] Ἐργωδιστέρᾳ καὶ ἡ τῶν βασιλείας ἐπιτυχία *Zonar.*

[e] Τὸ τὴν βασιλείαν περιβαλέσθαι.] *L. B.* τὸ τῆς βασιλείας περιγίνεσθαι.

[f] Τοσοῦδε ἐνύη τῷ ἔθνει] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Epiphan.* τοσοῦδε φύσει in *Editis Aliisque*.

[g] Αὐτῷ καὶ τάδε χαλεπὰ,] Ita ex conjectura. αὐτῷ in *libris*. HUDS. Quam conjecturam verissimam esse, præclari codicis *L. B.* fides docet. HAV.

[h] Ὀρεγνώμονα] Euripid. Bacch. v. 1253. θηρῶν ὀρεγνώτ'. infra c. 6. τοῖς ἀρετῆς ὀρεγνωμόνοις. & c. 9. §. 2. ὀρεγνώσας· & sic *Gen.* h. l. ὀρεγνώμονα, ut & c. 13. §. 3. SPANH.

[i] Συνῆρχέ] *L. B.* συνῆργε.

[k] Ἢ βασιλεὺς] *L. B.* ὡς βασιλεύς.

[l] Ἐνδεδεικώς,] Περδιδώσκως legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *proditor exstitisset*.

[m] Πρὸ αὐτῶν] *L. B.* πρὸς αὐτῶν.

[n] Κατηγόρων] *Gen.* κατηγορῶν.

[o] Οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ,] Ἢ βοηθείας, αὐτῷ δ' &c. Ita lego ex conjectura. εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ in *Editis* & *MSS.* in *Epiphanii* versione *non habens qui sibi auxiliaretur*. HUDS. At conjectura doctiss. viri jam opus non est, quum certiorem lectionem nobis suppeditaverit inviolata *L. B.* manus; ex quo Codice distinctionem posuimus post illud αὐτῷ, δ' &c. HAV.

[p] Ἦπερ μείζονος] Sic *Hen.* (*Coccejus*) & *Gall.* ἢ πρὸς μείζονος in *Editis Aliisque*. ἢ πρὸς in *L. B.*

νως δ [q] ἐσχρεῖν μὴ ἀφίξεσθ τ πράξεως. ἀποθνήσκοντ μὲν γὰρ Ηρώδ, βεβαίως αὐτῷ βεβιωμένης τ ἀρχῆς· ἐξικνεμένε δ εἰς τὸ πλέον ἀπιζῆν, κινδύνων [r] ἂν ἐπεισάντων ἐξαγγέλτε γιομένης τ πράξεως, ἧς συνήθης γεγονὼς, πολέμιον ἠνάγκαζε τ πατέρα κατασκῶναι. [s] Ὁ δὲ τὰ χαρίζεσθ πολυτελῆς ἐπ [t] τὰς ἐπὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκηπτόντων τὸ τ ἀνθρώπων μῖσ ἐπὶ αὐτόν, καὶ μάλιστα τὰς ἀπὶ Ρώμης φίλας πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὐνοις [u] καθιστάμεν, ἐπὶ πάντων δ Σατορνῖνον, τ δ Συρίας ἀπιμελητήν. [x] Ὑπεδέχετο τὴ ἐπ ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τ Σατορνίνε ἀδελφὸν μεγάλῃ δώρων ἃ ἐδίδε, καὶ τὴν ἀδελφὴν δ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τ περὶ τ Ηρώδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμεν. ψευσάμενός τε φιλίαν ἐπὶ τὰς ὁμιλίας δεινότ ἐπ ἐπ πεπιστεύκ, καὶ μισ ἁράμεν ἐφ' οἷς τινας ἀπεκρύψατ συνειδότ. ἃ μὲν γὰρ πάτ γε τὴν [y] πεθίδα, ἐπικαλανεικῆαν ὀκ πλείον αὐτόν, καὶ μηκέτ' εἶναι ἔσαν ἐπιλογισθῆαι, καὶ ἀλλ' τὸ ἤδη ἐπιβουλῇ τῇ πάσῃ [z] ἀντιτεχνάσ αὐτ πρὸς τὸ κακόηθες· καί τι ἰυγατρὶ αὐτῆς συνῳκῇ [a] Θεῖ πρὸς μητρὸς Αντιπάτρε ἐπνοίᾳ τῇ ἐκείνε δ ἀπατᾴζ, [b] λαβὼν τὴν κόρην πρότερον Αριστοβούλῳ γαμηθεῖσαν, [c] τὴν γὰρ ἑτέραν ὀκ ἔχ ἀνδρὸς αὐτῆς [d] Καλλαῖα παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' ἤδεν ἀπὶ τῷ μὴ καλῶς ἐοικέναι πονηρὸν ὄντα [e] ἐπὶ ἡ ἀπιγαμία τεῖχ, ὥσπερ ἐδ', ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ ἐ μεμισῆσθαι. τὴν γὰρ Σαλώμην Ηρώδης, ἐπαιδάκησαν Συλλαίῳ τῷ Αραβι γαμηθῆαι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Αλεξᾷ συνοικεῖν, συμπεισάσης αὐτῷ [f] Ιουλίας δ πειθούσης τὴν Σαλώμην μὴ ἀνέχεσθαι τ γάμον, μὴ καὶ [g] ἔχθρα καθίσαιτο αὐτοῖς πρὸς [h] ὁμωμοκότ Ηρώδ μὴ ἂν εὐνοήσειν Σαλώμῃ, μὴ γὰρ ἐπιδεξαμένη τ Αλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπιθέτο Καίσαρός τε ἴσῃ γυναικὶ τῇ Ιουλίᾳ, καὶ ἄλλως συμβουλεύσῃ πάνυ συμφέρονθ. ἐν τούτῳ δὲ δ τὴν Αρχελάου θυγατέρα δ βασιλέως Ηρώδης ὡς τ αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Αλεξάνδρῳ συνοικησίαν, ὀκ τῶν αὐτ τὴν πρόικα ἀποδώς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

Β'. Ανέτρεφε δ αὐτὸς τ παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς· [i] ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Αλεξάνδρῳ ὀκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Αριστοβούλῳ δ ὀκ [k] Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο· καί ποτε παρόντων αὐτῷ τ φίλων ἐπαινσάμεν τὰ παιδάρια, καὶ τ ἱερῶν ἀνακλαύσας τὴν τύχην, ἴσχυε μηδὲν τοιόνδε παισὶν τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν· αὐξηθέντας δ ἀρετῇ, [l] καὶ συμφορᾶ δ δικαίᾳ, πρὸς τροφὰς ἀμείψαντ ἂς [m] πεποίτο. [n] ἐνεχύρασέ τε εἰς γάμον, ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥρην τὴν ἐπ' αὐτῷ, [o] τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τ Αλεξάνδρε παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δ Αριστοβούλε τὴν Αντιπάτρε, καὶ [p] θυγατέρα τὴν Αριστοβούλε ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Αντιπάτρε, τὴν δ ἑτέραν τῶν Αριστοβούλε θυγατέρων, Ηρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτ, γήσ δ τῷ [q] βασιλεῖ ὀκ ἐ δ ἐχιερέως

mulabatur cœptos conatus persequi. *scilicet* quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus esset: sin vero diutius viveret, magno in periculo foret, ne patefacto facinore, cujus ipse auctor erat & machinator, patrem eo adigeret ut hostis sibi fieret. Hac de causa nullis sumptibus parcebat ut patris amicos demereretur, hominum in se odium abolere volens magnis beneficiis, præsertimque amicos qui Romæ erant, missione ingentium munerum sibi benevolos reddens, & in primis Syriæ prætorem Saturninum. Fore etiam sperabat, ut eorum quæ dono dedit magnitudine sibi conciliaret Saturnini fratrem, iisdemque artibus & regis sororem, quæ uni de præcipuis Herodis amicis nupserat. eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuscum versaretur, veram esse quam simulavit amicitiam, & ad odium in quoscunque illud susceperat dissimulandum callidissimus. Non tamen fallebat amitam, quæ eum jampridem explorarat, nec jam decipi poterat, præsertim quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum ejus malitiæ: quamvis avus maternus Antipatri Salomæ filiam haberet in matrimonio, eam quæ antea nupserat Aristobulo, auctore & conciliatore nuptiarum Antipatro, nam alteram ex ejus marito habebat Callæas filius in uxorem. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus perspecta esset ejus malitia, sicut nec prior illa consanguinitas odium exstinguere potuit. Salomen autem, quæ Syllæo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio jungi studebat, compulit Herodes ut nuberet Alexæ, operam suam ei præstante Julia, & Salomæ suadente, ut nuptias non detrectaret, ne apertæ cum ipsa illi intercederent inimicitiæ, utpote quod juraverit Herodes, nunquam se eam amaturum, nisi vellet sese nuptum dare Alexæ. Atque paruit Juliæ, & quod Cæsaris uxor esset, & quod præterea utilia admodum suaderet. Hoc ipso tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri uxorem, ad patrem remisit, eique dotem de suo restituit, ne quid esset inter eos controversiæ.

In demerendis patris amicis nullis sumptibus parcit.

Amitam fallere non potuit.

Salomen ad Alexæ conjugium compulit Herodes.

Glaphyra patri suo remissa.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratissime (sustulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, & Aristobulus ex Bernice Salomes filia tres filios & duas filias) & cum liberos aliquando, præsentibus amicis, in conspectum eorum dedisset, & filiorum fortunam deplorasset, orabat ne tale quidquam illorum liberis accidat, sed ut virtute aucti, insuper & æqui bonique scientia, gratiam pro educationis cura dignam rependant. Spoponditque in matrimonium, ubi ad id ætatis adoleviſſent, Alexandri filio grandiori Pheroræ filiam, Aristobuli autem filio Antipatri filiam; Aristobuli autem filiam *unam* addicebat Antipatri filio, Aristobuli vero alteram Herodi filio suo, quem ex pontificis filia rex sustulerat. nam mos nobis est patrius eodem tempore plures habere uxores.

Herodis progenies.

Nepotibus suis sponsalia fieri curat Herodes.

Hæc

q Εσχρεῖν μὴ ἀφίξεσθ] *L. B.* ἐγχειρεῖν μὴ ἀφίξεσθ. *Coccejus* legit ἐκ χειρὸς non male. HAV.

r Αν ἐπεισάντων] *L. B.* ἀντιπεισάντων.

s Καὶ ἀλλ' τὸτο χαρίζεσθ] Καὶ ἀλλ' ἐ χαρίζεσθ *Hen.* à pr. m.

t Τὰς] Forte τοῖς. COCC.

u Καθισάμεν,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* (imo jam etiam cum *L. B.*) καθισαίνης in *libris.*

x Υποδέχεσθ τι] *L. B.* in *Marg.* ὑπάρχεσθαι.

y Τὴν πεθίδα,] Conf. supr. lib. 16. c. 10. §. 5. SPANH.

z Αντιτεχνάσ] *L. B.* ἀντιτέχθη. *Coccejus* ἀνθυπετέχθαι.

a Θεῖ θεὸς μητρὸς Ανίπάτρε] Salomes filia Berenice & ante Aristobuli uxor nupta Antipatri filio Avunculo. Vid. *Ἀλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 2. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. & c. 7. §. 1. & lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH. Veriunt *Avus maternus*; sed Θεῖ est *avunculus*, non *avus*, vel potius nomen generale, & *patruum* & *avunculum* complectens. Vide *Justin.* Instit. L. III. Tit. VI. §. 3. IBBETSON.

b Λαβὼν τὴν κόρην] Παραλαβὼν *Vat.* & *L. B.*

c Τὴν γὰρ ἑτέραν ὀκ ἔχ ἀνδρὸς] Τὴν γὰρ ἑτέραν ὁ ὀκ ἔχ ἀνδρὸς *Vat.* & *L. B.*

d Καλλαῖα] Καλλαίαν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit *nam alteram Calleas viri ejus filius habebat uxorem. L. B.* Καλλία.

e Ην ἡ ἐπιγαμία τεῖχ,] Illud ὧν ἐ *Codd. Vat. L. B.* & *Gall.*

f Ιουλίας] Ιουλίας τ Καίσαρ γυναικὸς *Busb.*

g Εχθρα καθίσαιτο] Ita *Busb.* ἐχθρᾳ in *reliquis.*

h Ομωμοκότ —— γάμον.] Jurabat quippe Herodes nunquam se circa Salomen benevolum fore, nisi conjugium Alexæ susciperet, & obediret Juliæ &c. *Rufinus.* SPANH.

i Ησαν —— δύο.] Tigranes & Alexander Alexandri filii; Herodes, Agrippa & Aristobulus 3 filii Aristobuli, Herodias & Mariamnes 2 filiæ Αλωσ. lib. 1. c. 28. §. 1. & lib. Antt. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

k Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς] Βερενίκης *Vat.* & *L. B.*

l Καὶ συμφορᾶ δ δικαίᾳ,] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

m Ποιοῖτο.] Gen. ποιεῖτο & clarè *L. B.* ποιοῖτο exhibet; nescio itaque, unde ἐποιεῖτο (quod exsulare jussi) in *Hudſ. Edit.* irrepserit. HAV.

n Ενεγγύησέ τε εἰς γάμον,] Εγγυᾶται *Vat.*

o Τῷ —— αὐτῷ,] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

p Θυγατέρα —— αὐτῷ,] Herodias dicta est vid. *inf.* lib. 18. c. 6. §. 4. & *Ἀλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

q Βασιλεῖ ὀκ τ δ ἀρχιερέως θυγατρός.] Vocem ἀτ post βασιλεῖ addit *Vat.*

Hæc liberorum ſponſalia faciebat rex pupillorum miſericordia, ut eis Antipatri amorem ex affinitate conciliaret. Antipater autem non ceſſabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat. Patris etiam ſtudium, quod in eos exſtitit, vehementer illum irritabat, cui jam perſuaſum erat, illos fore potentiores ipſius fratribus, præſertim quod, cum forent adulti, Archelaus, vir regiæ dignitatis, nepotibus auxilium laturus eſſet, & Pheroras, qui & ipſe tetrarcha, pupillarum alteram filio ſuo conjugem acceptus. Quin & ipſum provocabat, quod populus miſeratione orbatorum parentis, odioque in ipſum malitiæ in fratres reum, cuncta *demum* patefacturus eſſet. Itaque tentabat ut patrem ad ſua decreta reſcindenda pertraheret, periculoſum ducens, ut eos in ſocietatem adſciſceret qui tanta eſſent poteſtate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus à ſententia ſua diſceſſit, ita ut Antipater ducturus eſſet Ariſtobuli filiam, Antipatri vero filius Pheroræ filiam. Et ſponſalia quidem, invito rege, in hunc modum mutantur.

Antipatri odium in Ariſtobuli & Alexandri liberos.

Herodis uxores liberique.

3. Eo autem tempore Herodes rex uxores novem habebat, videlicet * Antipatri matrem; ac pontificis filiam, ex qua filium ſuſtulit ſibi cognominem, ut & fratris ſui filiam & *alteram* ſororis ſuæ filiam, quæ *duæ* liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter uxores Samaritana una, ex qua filios *duos* procreavit Antipam & Archelaum, & filiam *nomine* Olympiadem, quæ poſtea Joſepho nupſit regis fratris filio. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hieroſolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem & Philippum; qui Philippus Romæ educabatur. Porro in uxoribus erat etiam Pallas, quæ ei Phaſaëlum filium peperit. Præterque illas habuit Phædram & Elpim, ex quibus duas filias ſuſtulit Roxanen & Salomen. Filias autem ſuas grandiores, Alexandri *filii ſui* ſorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recuſarat, elocavit, alteram quidem Antipatro ſororis ſuæ filio, alteram vero Phaſaëlo, qui & fratris ſui filius erat. Atque hæc fuit Herodis progenies.

γ'. [c] Ἡρώδῃ δὲ τῷ βασιλεῖ κ᾽ τέτων τ᾽ χρόνον σωώκησαν ἑννέα γυναῖκες, [f] ἥτε Ἀντίπατρος μήτηρ, κ᾽ ἡ γυνὴ τ᾽ [g] ἐξ Ἀρχιερέως, [h] ἐξ ἧς ἑ ὁμώνυμος αὐτῷ [i] παῖς ἐγεγόνει. ἣν ἡ ἀδελφὴ [k] παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ᾽ [l] ἀνεψιαὶ [m] σὺν αὐτῇς. κ᾽ ταῦτα μὲν τέκνον ὧδεν [n] ἐφύη. ἦν δ᾽ ἐν τ᾽ γυναιξὶν κὰκ τ᾽ Σαμαρέων ἔθνους μία, κ᾽ παῖδες [o] αὐτῇ [p] Ἀντίπας κ᾽ [q] Ἀρχέλαος, κ᾽ θυγάτηρ Ὀλυμπιὰς. κ᾽ ταύτην μὲν ὕστερον Ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδῆς ὤν. Ἀρχέλαος δ᾽ ἑ Ἀντίπας [r] ἐπὶ Ῥώμης ἐφοίτων [s] ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. Κλεοπάτρα [t] τε Ἱεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, κ᾽ παῖδες ἐξ αὐτῆς Ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν ἑ Φίλιππος, ὃς ἑ αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ τροφὰς εἶχεν. κ᾽ Παλλὰς ἦ ἣν ἐν τ᾽ γαμετῶν, [v] Φασαήλου πεποιημένη αὐτῷ παῖδα· τοῖς γε μὴν τούτοις φαίδρα ἑ Ἐλπὶς ἦσαν, [x] ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ῥωξάνη ἑ Σαλώμη. [y] τὰς ἦ πρεσβυτέρας αὐτῷ θυγατέρας ὁμομητρίας τ᾽ υἱὸς Ἀλέξανδρον, ὧν ἠνιέρα Φερώρας τ᾽ γάμον, [z] συνῴκισε τῷ μὲν Ἀντιπάτρῳ [a] τ᾽ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ ἦ τὸν ἕτερον· κ᾽ ἔστ᾽ Ἡρῴδης ἀδελφῆς παῖς ἐγεγόνει. κ᾽ τὴν μὲν Ἡρῴδης τὸ γένος ἦν.

---

r Πάτριον ——— συνοικεῖν.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

s Ταύτῃ πλείονι ἐμῶν συνοικεῖν.] Καὶῶ ταύτην Zonar.

t Περκαλέμενος.] Ita cum Cod. *Vat.* & *Lugd. Bat.* περκαλέμβρος in *ceteris*.

v Γνώμη ——— ἔλιπεν] *L. B.* γνῶμαν τῷ περὶ τ. ἀδ. τολυπράγειν σὺν ἔλιπε, pro συνέλιπε.

x Περὶς τὰς ἀδελφὰς πολυπράγειν σὺν ἔλιπεν] Conf. infr. c. 3. §. 3. SPANH.

y Μείζονας ἔσεσθ᾽ τ᾽ ἀδελφῶν] Sic *Hen.* à pr. m. μείζονα in *Editis Aliisque*.

z Συλληψομένῃ] Προσδεχομένην in *Editis Aliisque*. περιληψομένην *Vat.* in *Epiphanii* verſione; *nepotibus auxilium prabiturus* &c. unde συλληψομένην repoſui.

a Τετράρχης ἦ κ᾽ ἔστ᾽ ἀδ.] Pheroras Herodis frater τετράρχης, de quo ſupra lib. 15. c. 6. §. 5. SPANH. Vocula κ᾽ ex *L. B.* inſeritur. HAV.

b Κακοηθείας τ᾽ ἐπὶ] Κακοηθείᾳ τῇ.

c Περιλήψεσθε τοσῆσδε] Εἰ περιλήψεσθε τῆσδε αὐτὸς in *Editis Aliisque*. εἰ περιλήψῃ τοσῆσδε αὐτὸς *Vat.* & *Lugd. Bat.* περιλήψεσθε σῆσδε *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *adverſum ſibi reputans ſi contra ſe talium adunaretur potentia.*

d Τῷ θυγατέρᾳ Ἀριστοβούλᾳ γαμεῖν,] Mariamne vid. infr. c. 15. §. 4. ubi Archelai cum Mariamne uxore divortium. Ariſtobuli filia deſponſa Antipatro ex Pheroræ filia Antipatri filio. SPANH.

e Ἡρώδῃ ——— γυναῖκες,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 24. §. 2. & c. 29. §. 2. SPANH.

f Ἥ τε Ἀντιπάτρου μήτηρ;] Doris. SPANH.

* *Antipatri matrem;*] Scil. *Doridem.* Vide etiam *Petitum* Tomo IV.

g Τῦ Ἀρχιερέως,] Simon vocatur lib. 18. c. 6. §. 1. ubi & de Herode ejus filio: Neque enim Herodes Tetrarcha ſacerdotis filia genitus *juxta Ruſinum*. SPANH. & ſupr. lib. 15. c. 9. §. ult. & ἀλλοι. lib. 1. c. 3. §. 7.

h Ἐξ ἧς κ᾽ ὁμώνυμος αὐτῷ] Ἐξ ἧς δὴ κ᾽ *Vat.* & *Busb.*

i Παῖς ἐγεγόνει.] De Herodis poſteris vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

k Παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ᾽ ἀνεψιαὶ σὺν αὐτῇς.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 28. §. 4. SPANH.

l Ἀνεψιαὶ] Ἐξαδέλφη δηλαδή· τὰς γὰρ ἐξαδέλφας ἀνεψιὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς ἔστιν εὑρεῖν πολλαχῶ κ᾽ ὡμῶ τῷ Πλάτωνι, κ᾽ ὡμῶ ταῖς βίβλοις ταῖς νομικαῖς. *Zonar.* HUDS. ἀνεψιὰ ——— Sororis filia è *Zonara*, qui per ἐξαδέλφην exponit. Verum per ἐξαδέλφην videtur intelligi non *ſororis filia* ſed *conſobrina*, vel *patruelis* quo ſenſu interpretatur *Phrynich.* IBBETSON.

m Σὺν αὐτῇς] Σὺν αὐτῇ *Vat. Busb.* & *Zonar.*

n Ἐφύη.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἰφύη in *Editis.* ἔφυε *Gall.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *Busb.*

p Ἀντίπας κ᾽ Ἀρχέλαος,] Conf. infr. c. 9. §. 4. SPANH.

q Ἀρχέλαος,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 31. §. 1. vid. etiam infr. c. 4. §. 3. & c. 8. §. 1. vid. & ἀλλοι. lib. 2. c. 6. §. 1. ut & Antt. lib. 17 c. 9. §. 4. SPANH.

r Ἐπὶ Ῥώμης] Illa ἐπὶ Ῥώμης è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

s Ἰδιώτῃ] *L. B.* ἰδίῳ.

t Τε] Δὲ *L. B.*

v Φασαήλου] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

x Ἐξ ——— Σαλώμη.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 29. §. 1. & infr. c. 13. §. 5. & ἀλλοι. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

y Τὰς ——— γάμου,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 22. §. 2. SPANH.

z Συνῴκισε ——— ἑτέρου·] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 28. §. 6. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

a Τῦ βασιλέως] Ἀδελφῆς αὐτῦ & mox ἔστ᾽ ἀδελφῆ αὐτῦ π. *Busb.*

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ζαμάρεω Ιουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ ἐπιβουλῶν Αντιπάτρῳ καὶ Ηρώδῃ· καί τινα περὶ Φαρισαίων.

ΤΟτε δὲ βουλόμενος τοὺς [b] Τραχωνίτας ἀσφαλὲς εἶναι, κώμην, πόλεως μέγεθος οὐκ ὑποδεξομένην, ἔγνω [c] Ιουδαίοις κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσείσβολόν τε ποιῆσαι τῷ αὐτῷ, [d] καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγείρων ὁρμώμενος, ἐμβαλὼν ἐκ τοῦ ἐξέως κακουργεῖν. καὶ ἐπισάμενος ἄνδρα Ιουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας [e] σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πληθὺν εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα καὶ τύχας, ἐν [f] Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατορνῖνα δὲ τόπον στρατηγοῦντος εἰς ἐποίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, [g] Οὐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μεταπέμπεται τόν τε αὐτὸν καὶ τοὺς ἑπομένους, παρέξειν ὑποσχνούμενος γῆν, [h] ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ, οἰκίζειν. ὁ δὲ αὐτὴ τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τῷ κατοίκησιν αὐτοῦ κτᾶσθαι· ἀτελῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν [i] αἷς εἰώθασιν ἐγκατοικεῖν, τῇ γῇ [k] ἄπραγμον παρέχοντα.

Β'. Τούτοις πιθόμενος ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ, λαβὼν τὴν γῆν, φρούριον ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην, [l] Βαθύρων ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόσημά τε ἦν ἔτι ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς Τραχωνίτας, καὶ Ιουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις [m] ἀπὸ θυσίας τῆς ἐπὶ Ιεροσολύμων, ἢ μὴ λῃστείας ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπενεχόντων οἷς τὰ Ιουδαίων θεραπεύειν πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία δὲ ἦν πᾶσιν ἀτελὴς, ἃ [n] παρέμενεν αὐτοῖς Ηρώδου ζῶντος. [o] Φιλιππος δὲ ὁ δεύτερος ἐκείνου, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε ἐπ' ὀλίγον [p] αὐτοὺς ἐπηύξησε. Αγρίππου μέντοι ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ [q] καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτούς, ἀ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν Ρωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, καὶ μὲν ἐλευθέρους ἐκ αὐτοὺς τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὑπηκόους δὲ τῶν φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆκοον αὐτούς. καὶ τάδε μὲν ἡ καιρὸς ἀκριβώσομαι περιόντος τοῦ λόγου.

Γ'. Τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, [r] ὃν ἐπὶ ἐκτήσῃ τῇδε τῆς χώρας [s] Ηρώδης [t] μεταπεμψάμενος, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας [u] λειπόμενος ἀγαθούς· Ιάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ γηρῶντος ἐπιφανὴς ἱππεύειν [x] σωφρόνησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλῃ τοῖσδε τοῖς ἀνδράσιν ἐπορυφόρῳ τοῖσδε τοῖς βασιλεῦσι. καὶ Ιάκιμος, ἐν γήρᾳ τελευτῶν, Φιλίππου ἄνδρα χεῖρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τἄλλα ἀρετῇ [y] χρησάμενος [z] παρ' ὃν τινα σὺν ἀξιόλογον. διόπερ Φιλία τε πίστει καὶ εὐνοίᾳ ἀσφαλὴς αὐτῷ ἐκ τοῦ Αγρίππου γέγονεν τὸν βασιλέα· στρατὸν δὲ, ὁπόσον ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἔτι ἀσκῶν ἐπετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέοιεν ἡγεμονεύων.

CAP II.

De Zamari Judæo Babylonio, de insidiis Antipatri contra Herodem; deque Pharisæis nonnulla.

EO autem tempore, cum vellet adversus Trachonitas in tuto esse, statuit vicum, qui urbi magnitudine non cederet, Judæis in medio condere, ut & suam terram contra irruptiones muniret, factoque è propinquo in hostes impetu, repentina incursione eos infestaret. Cumque intelligeret Judæum quendam è Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes essent ex equo sagittarii, & cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate forte trajecto, degere in Antiochia quæ est ad Daphnen Syriæ, eique Saturninum, qui tum prætor erat, locum dedisse ad habitandum, nomine Valatha, hunc *ipsum* ejusque comites accersivit, pollicitus sese ei terram daturum in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis est, eo animo ut ejus habitationem propugnaculum *in hostes* haberet: promisitque regionem vectigalibus immunem, utque ipsi incolerent nullis tributis obnoxii, quæ pendi solebant, cum terram ab exactionibus liberam *eis* dedisset.

Herodes urbem condit; quæ Judæi propugnaculo esset contra Trachonitas.

Zamaris, Babylonia relicta, in Syria habitat.

Eum in Batanæam pertrahit Herodes.

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata in ea castella ædificavit, atque vicum, quem Bathyram appellari voluit. Erat & iste vir præsidio tum incolis adversus Trachonitas, tum Judæis qui ex Babylonia Hierosolyma veniebant ob sacrificia, ne latrociniis eos vexarent Trachonitæ; multique ad eum se receperunt, & undique ii quibus curæ erant patria Judæorum instituta. Et facta est ea regio valde populosa, quod secure ageretur cum immunitate in omnibus, quæ eis Herode vivente *ita* manserunt. Philippus vero filius ejus, principatum adeptus, pauca & non diu ab eis exegit. Cæterum Agrippa Magnus & filius ejus ei cognominis eos etiam valde attriverunt, tamen libertatem eis adimere noluerunt. A quibus Romani cum accepissent principatum, libertatis dignitatem etiam illis conservarunt, sed tributis quæ imperarunt in universum eos oppresserunt. Et ista quidem suo tempore accuratius deinceps persequar.

Bathyram, aliaque loca condit Zamaris.

Philippus Herodis filius & Agrippa M. Zamaritas duriuscule tractant.

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem possidendam accersit Herodes, moritur, postquam cum virtute vitam egisset, liberis egregiis post se relictis, & in his Jacimo, qui, fortitudine illustris, Babylonios suos ad equitandum instituit: atque turma horum virorum reges isti in satellites usi sunt. Jacimus, eum senex esset, moritur, & Philippum filium reliquit, virum manu strenuum, & in cæteris ob virtutem supra alium quemcunque memorabilem. quare fidam ei amicitiam firmamque benevolentiam præstitit rex Agrippa: & milites, quotquot rex alebat, ille ad *militiæ munera* exercebat, & quocunque expeditionem facerent *eos* ducebat.

Zamaris moritur; Jacimo filio relicto.

Philippus Jacimi filius.

4. Cum

b Τραχωνίτας] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

c Ιουδαίοις] Ita cum *Epiphan.* Ιουδαίων in *Græcis* omnibus.

d Τοῖς —— κακουργεῖν.] Hæc verba in MSS. *L. B.* notulis ɔɔɔɔ desuper positis expungi videntur, neque etiam in utroque *Vet. Interp.* inveniuntur. Satis apte tamen locum suum tuantur. HAV.

e Σὺν ἱππεῦσι πενταοσίοις] Illud σὺν è *MSS.* ἱππότας deest *Vat.*

f Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

g Οὐαλαθὰ] Οὐλαθα *Vat.* HUDS. Conf. sup. lib. 15. c. 10. §. 1. SPANH.

h Ἐν τοπαρχίᾳ] Ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ *Busb.*

i Αἷς εἰώθασιν ἐγκατοικεῖν,] *Sc.* εἰσφέρειν. antea distinctum erat, εἰώθασιν, ἐγκατοικεῖν τῷ γ. π. HUDS. Forte dicit ἐγκατοικεῖν. COCC.

k Ἄπραγτον παρεχόμενον.] Fuit cum aut legendum censerem γῇ ἄπραλον, aut vertendum *terram feriatam.*

l Βαθυρῶν] Confer scripta ad Josephi Vitam §. 11. in medio. SPANH.

m Διὰ θυσίας] Καὶ θυσίαν *Vat.*

n Παρέμενεν αὐτοῖς] Παρέμενεν *Vat.*

o Φίλιππος ὁ δεύτερος] Φίλιππος ὁ υἱὸς αὐτοῦ *Vat.* & *Epiphan.*

p Αὐτοὺς ἐπηύξησε.] Ita *Busb.* & *Coccejus*: αὐτοῖς in *Editis.*

q Καὶ ὁμώνυμος,] Dele καὶ. COCC.

r Ὃν] *L. B.* ὃς.

s Ηρώδης] *L. B.* Ηρώδη.

t Μεταπεμψάμενος,] Sic *Vat.* & *L. B.* ποιεῖ) in *Editis.* μεταπεμψάμενος *Hen.* à pr. m.

u Λειπόμενος ἀγαθούς·] Λιπὼν *Busb.*

x Σωφρόνησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους,] Συνεχρήτιζε τὸ ὑφ' αὐτῷ Βαβυλώνιον *Vat.*

y Χρησάμενος] Χρηναι *Vat.*

z Παρ' ὃν τινα σὺν ἀξιόλογον.] Ita lego. παρόντα in *Editis.*

III. 4. Cum autem Herodes in eo esset, quem dixi, rerum statu, omnia spectabant ad Antipatrum, neque ea quibus *aliis* prodesset rata faciendi potestate carebat, id quod & ipsi concesserat pater, bene sperans de ejus benevolentia & fide; adeo ut majorem in eis potestatem sibi vendicare ausus, quod patri latebat ejus nequitia & verbis facile fidem *ab eo* impetrabat, erat & omnibus formidabilis, non tam propter potestatis magnitudinem, quam propter versutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, & ipse *vicissim* mirum in modum Pheroram, quem Antipater instructis in eum feminis callidissime irretiverat. erat enim Pheroras uxori suæ & socrui obnoxius & *uxoris* sorori, quamvis eas perosus propter injurias filiabus suis virginibus illatas: sed tamen ferebat, neque quidquam sine his feminis facere poterat, quæ hominem illaqueaverant, & aliæ aliis, omnibus in rebus quibus mutuo adjuvarentur, fideles erant. adeo ut eis esset Antipater addictissimus, tum per seipsum tum per matrem. eadem enim dicebant hæ quatuor feminæ. Sed exorta est inter Pheroram & Antipatrum dissensio ob nullius momenti causas. Eos quippe dissociabat regis soror, quæ jampridem rem totam explorabat, & cum eorum concordiam Herodi detrimentosam esse sciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum suam concordiam regi non placere cognoscerent, ut quæ ei in damnum cederet, cogitarunt palam non convenire, sed mutua interdum odia & convicia simulare, præsertim præsente Herode, aut quopiam qui id ei dicturus esset: secreto tamen conjunctiores fore, quam unquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejusmodi rebus instituerant, neque procul erat cum eadem exsequi cœpissent. Sed & omnia pervestigabat, & fratri etiam in deterius aucta renuncians *ei* indicabat occultos congressus, & compotationes, & arcana consilia, "quæ, inquit, nisi in perni-"ciem illius struerentur, quo minus palam fierent "nihil prohibuisse. Nunc vero qui coram diffi-"dent & nihil non conviciorum jactant ad se in-"vicem lædendos, ubi ex omnium oculis sese abs-"tulere, benevolentiam profiteri, & cum secum "versentur ab arbitris remoti, amicitiæ indulgere, "non refugientes à conjuratione de illis oppu-"gnandis, quibus suam benevolentiam occultam "esse studuerunt." Et hæc quidem illa perscrutabatur, fratrique, cum ei adesset, accurate referebat, qui & ipse per se magnam jam partem sciebat, sed nihil audebat, quoniam suspectos habebat sermones sororis. Erat etiam Judæorum quædam secta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur & de ea ferociebant, quibus, se Deo charos esse simulantibus, addictæ erant * feminæ. Ii Pharisæi vocantur, *homines* qui maxime regibus ausi sunt resistere, † cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti. Et quidem cum universa Judæorum natio juraſſet se Cæsaris regisque rebus fauturos esse, ii non jurarunt, cum essent supra sex millia: cumque eos rex mulctasset, Pheroræ

Apud Herodem plurimum valebat Antipater.

Amicitia inter Antipatrum & Pheroram.

Feminarum sodalitium.

Salome Herodi mulierum aliorumque consilia aperit.

Pharisæi fidem regi jurejurando dare recusant.

Mulctantur, & Pheroræ conjux mulctiam pro eis solvit.

δ'. Ηρώδης δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς [a] ὠφελήσατο κυρωθῆναι ὑπ' ἀπήλαυεν ἐξουσίας, ὑπερεχωρήκει τε τὸν πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, [b] ὡς καὶ περὶ πατέρα κτᾶσθαι τιμὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, [c] διὰ τὸ ἀδηλος τῷ πατρὶ εἶναι κακοργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἴπατο πιστός. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς ἐκ ἴσης ἰσχύος τὴν ἐξουσίας, ὡς τὴν κακηθρόπην τῷ τρόπῳ· μάλιστα δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεράπευτο δεινῶς, πάνυ τῷ Ἀντιπάτρῳ τρόπον αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενος τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδήλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ τούτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦται [d] μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὑβρεῖ θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πράσσειν τε ἐδέν ἄνευ τῶν γυναικῶν [e] σκαιωθυμίαν τὴν ἀνθρωπον, καὶ ἀλλήλοις εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ἐκράτει αὐτῆς, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν μητρός. ταύτην γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ μὲν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' ἐδαμινοῖς τισιν αἱ γνῶσαι διήλλαττον. [f] ἀνίστασθαι δ' ἦν αὐτοῖς [g] ἡ βασιλέως ἀδελφὴ, ἐπισκοπῶσα τέκμαιρόμενον τὰ πάντα, καὶ [h] τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πραττομένοις εἰδυῖά τε, καὶ μηνύσα· ὁπότε ῥαμμένη. καὶ γόντις ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, [i] ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πρασσομένοις ὕποπτον, ὑπενοοῦσιν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν σπουδὴν, μίσους δὲ λοιδορεῖσθαι [k] εἰ καιρὸς ἐπιτοίησιν, καὶ μάλιστα Ηρώδου ἐνθυμουμένου [l] ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἔπραττον ἔτως. ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ὑπὲρ τοιούτου ὡρμημένων, ὅτε ἐπεὶ τοῦτο χρῆναι σὺν ἀπήλαυεν [m] αὐτή. πάντα δὲ ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐνθηλοῦσα ἀπεσημαίνεν, συνόδους τε κρυπτὰς [n] πότους, βουλευτήρια τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ σκείνου συντεθειμένων, καὶ περιφανῶς "ἂν μὴ κεκωλύοντ. νῦν δὲ τὰς μὲν σὺν τῇ πρέπειᾳ διαφόρους "καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ βλάβῃ τῆ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀ-"φανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὑπὲρ ἀλλή-"λοις συμμονωθεῖεν [o] φιλίᾳ πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένους "ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἓς λαυθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ "τῇ ἀλλήλων ἐπιτηδείοις." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέτε δὲ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντα μὲν ἤδη τὰ πολλὰ δὲ δι' ἑαυτὸν, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ὑ [p] διακειμένου ὑπονοιῶν. καθισταμένων διαβολαῖς τὸν ἀδελφὸν. καὶ ἦν γὰρ μόριόν τι Ιουδαϊκῶν ἀνθρώπων [q] ἐπ' ἀκριβώσει μέγα [r] φρονοῦν τὸν πάτριον νόμον, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προαιρουμένων [s] ὑπήκοα ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, [t] βασιλεῦσι δυσάμενοι μάλιστα ἀνθρώπου, προμηθεῖς, καὶ ἕξ πρέπειαν εἰς τὸ πολεμεῖν τε δὲ βλάπτειν ἐπηρμένοι. παντὸς γοῦν τὸν Ιουδαϊκὸν βεβαιώσαντος δ' ὅρκον ἢ μὴν εὐνοήσειν Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οὐδὲ οἱ ἄνδρες σὺν ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτὸς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐ-

[a] Ὠφελήσατο] In *Marg. L. B.* ὠφελήσατε.
[b] Ὡς καὶ πεφυτίρα κτᾶσθαι] Illud ὡς deest *Vat. & L. B.*
[c] Διὰ τὸ ἄδηλος] Διὰ τῶ in *Editis & MSS.* ut & mox εἴπατο. [d] Μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὑβρεῖ θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων·] Μισοῦν τὰς *Hen.* μισοῦν τὰς *Busb.* μισοῦντος Ηρώδου τὰς ἀνθρ. malit Cl. *Aldrichius*, quem vide in *Annott.* ad l. 1. de *Bello Jud.*
[e] Σκαιωθυμίαν] Πειθώδυνά με &c. infr. c. 4. §. 2. SPANH.
[f] Ἀνίστασθαι] Infra lib. 19. c. 1. §. 10. ἀντιστάσθαι
[g] Ἡ βασιλέως ἀδελφὴ,] Salome. SPANH.
[h] Τὴν εὔνοιαν αὐτῶν] Ὁμόνοιαν in primo *de Bello.*
[i] Ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πρασσομένοις] Absunt hæc à *L. B.*
[k] Εἰ] *L. B.* ἦ.
[l] Ἢ εἴ τις] Ἢ οἱ ἐκεῖς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλον *Vat.*
[m] Αὐτή.] Ita lego pro αὐτῇ *Editorum Aliorumque.* αὕτη *Vat. & L. B.*
[n] Πότους,] Κώμους vocat postea. REL.
[o] Φιλίᾳ] In *L. B.* φιλια. An φίλια scribendum? HAV.
[p] Διακειμένου] Διὰ κενῆς ὑπονοιῶν *Gall. & Vat.* ἀδικείτης *L. B.* unde ὑ ἀδικεῖς conjicit *Coccejus.*
[q] Ἐπ' ἀκριβώσει] Ἐπ' ἐξακριβώσει *Vat. L. B. & Busb.*
[r] Φρονοῦν] Φρονοῦντων *Busb.* Φρονεῖν *Coccejus.*
[s] Ὑπήκοα] *L. B.* οἷς ὑπῆκο.
* *Femina*] Gynecæum nempe Herodis.
[t] Βασιλεῦσι] Βασιλεῖ *Busb. Vat. Epiphan.*
† *Cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti.*] Quæ non bene conveniunt; canti enim aperta vi fere abstinent, nisi commoda se obtulerit occasio. Totam periodum sic verto. *Homines ad regibus resistendum maxime validi, circumspecti utpote, data etiam occasione ad aperte bellandum lædendumque promti.* IBBETSON.

αὐτῶν εἰσφέρει. οἱ δὲ ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προέγνωσάν ποτε [γ] ἐπιτεύσαντα θεσπιῳδίᾳ τοῦ Θεοῦ, πρὸ ἓξ ἔτῶν λέγοντες ὡς Ἡρῴδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ἀπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης [x] αὐτῷ τε καὶ υἱοῖ τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τὸ ἐκείνων προβήσεσθαι καὶ φερώρᾳ, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ἃ γὰρ ἐλάνθανεν τὸν Σαλώμην, ἐξαγγέλται βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅπ τ' ἐπὶ τὸν αὐλέα ἀφθείροιεν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τ' τε Φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ, καὶ Βαγώαν τ' εὐνοῦχον [y] Καρόν τε σινὰ τ' τότε πρῶτα ἄρτι τὸ εὐπρεπές, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτῷ. κλεινὴ δὲ καὶ πᾶν ὅ, τι τῇ οἰκείᾳ σωφρονικῇ οἷς ὁ Φαρισαῖος ἔλεγε. ἦρτο δὲ ὁ Βαγώας ἀπ' αὐτῶν, ὡς πατρὸς τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζήσομενος τοῦ ἐπικατευχθησομένου πρῶτος βασιλέως· ᾗ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ [z] πάντα εἶναι, παρέξοντος αὐτῷ γάμου τε ἰσχὺν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

conjux mulctam pro eis solvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referrent ‡ (credebantur enim futura scire ex afflatu divino) fore prædixerunt, ut Herodes ejusque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam & ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque hæc regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, & aulicorum nonnullos ab eis corruptos esse: quamobrem rex Pharisæorum nocentissimos interficit, & Bagoam spadonem, & Carum quendam regis pusionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necavit etiam ex sua familia omnes, qui cum Pharisæorum dictis consenserant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod diceret eum patrem beneficumque appellatum iri ejus, qui ex eorum prædictione creandus rex esset: * habiturum enim eum regem omnium rerum potestatem, & Bagoæ vires conciliaturum cum muliere congrediendi, proprioſque liberos gignendi.

Pharisæorum de nece regis vaticinium.

Bagoas & Carus plerimique ex Pharisæis eorumque fautoribus occisi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ἡρῴδῃ πρὸς Φερώραν γυναῖκα. ὡς Ἡρῴδης ἔπεμψε τ' Ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα. καὶ τὰ περὶ τὴν Φερώρας τελευτῆς.

CAP. III.

De inimicitia quæ Herodi cum Pherora interceſſit. Quomodo Herodes Antipatrum miſit ad Cæſarem. Deque Pheroræ obitu.

Ἡρῴδης δὲ, κολάσας τ' Φαρισαίων τοὺς ἐπὶ τοῖσδε ἑληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τ' φίλων, καὶ κατηγορίαν τ' Φερώρᾳ γυναικὸς, τήν τε ὕβριν τ' παρθένων [a] τῇ τόλμῃ τ' γυναικὸς ἀνατιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ποιούμενος ἀτιμίαν αὐτῷ ποιεῖν, "ὥσε ἀγωνοθετεῖν στάσιν αὐτῷ πρὸς τ' ἀδελφὸν [b] ἢ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς δὲ λόγῳ δὲ δι' ἔργων ὅσα δυνατὸν, τήν τε ἀφάλυσιν τ' ζημίας τ' ὑπ' αὐτῆς ἐπιβληθείσης τέλεσι ἀφῳδυχθῆναι τοῖς ἐκείνης· τ' τε νῦν πεπραγμένων κρεῖσσον ἦν, τι δὲ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν [c] Φερώρᾳ καλῶς [d] ἔχειν, "ᾗ δεῖσθαι [e] οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τ' ἐμῶν, [f] αὐτοκέλευστον ἀποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμιον τοῦ πρὸς "με σὺ αἰτίαν ἐσομένην· ᾗ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγγενείας τ' ἐμῆς, ἀπέπεμψας τήνδε τὴν γαμετήν. [g] μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε δὲ στέργων σὸν ἀπηλλαγμένον." Φερώρας δὲ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθομένους, "οὔτε συγγνείας τ' πρὸς τ' ἀδελφὸν ἔλεγεν κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν [h] οὔτε τ' πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρότερον [i] θανεῖν, ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ "κεχαρισμένης." [k] Ἡρῴδης δὲ Φερώρᾳ μὲν ἀπερεθάλετο "τὴν ὀργὴν τούτοις, καὶ περ ἀνηδονον τιμωρίαν εἰσπραξάμενος· Ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε δὲ μηδὲ τῇ ἐκείνου Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, ᾗ τ' γυναικῶν Φυλακὴν τὸ εἰς ταὐτὸν σωθησόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, σωφρονεῖν δὲ καιρὸς, ᾗ συνεκώμαζον Φερώρᾳ δὲ Ἀντιπάτρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν δὲ Ἀντιπάτρῳ τὴν Φερώρᾳ γυναῖκα, συμπροσιούσης αὐτῆς τὰ εἰς τὴν οἰκίαν τ' Ἀντιπάτρου μητρός.

Herodes Pheroræ uxorem accusat, suadetque Pheroræ ut eam dimitteret.

Pheroras uxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro interdicit colloquio cum Pheroræ.

Β'. Τοῦ δὲ Φερώρου δὲ τ' πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς

2. Patrem autem suspectum habens *Antipater*, IV. & *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*

γ Ἐπιτιθέντο] Ἐπιτίθετο Busb.

‡ *Credebantur enim futura scire ex afflatu divino*] Fortasse *eis antea concessa est futuri cognitio ex afflatu divino*, qui sensus verbi πιστεύειν frequens D Paulo. Sic Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, & alibi. IBBETSON.

x Αὐτῷ τε καὶ υἱοῖ τῷ ἀπ' αὐτοῦ,] Καὶ τῷ υἱοῖ τῷ Busb.

y Καρόν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τινὰ non agnoscitur ab *aliis*.

* *Habiturum* —— *gignendi.*] Non intellexerunt, qui ante *Hudſ.* manus *Josepho* admoverunt, quid sibi Auctor hoc in loco voluerit. Vertit enim *Epiphan.* ita: *In manibus enim ejus cuncta fore prædicabant, præbente illis rege & conjugii firmitatem & filiorum, veluti propriis filiis. Gelenius* sic: *Prospere enim cessura omno regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.* Verum optime Josephi mentem intelliget, qui considerabit nebulones istos impia adulatione in Regem futurum detorsisse vaticinia de Messia agentia; atque in ipsum Bagoam expressa Esaiæ verba, quæ exstant cap. LVI. 1 -- 5. ubi Eunuchis nomen liberis præstantius promittitur. HAV.

z Πάντα εἶναι,] Τὰ πάντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

a Τῇ τόλμῃ τ' γυναικὸς] Καὶ τόλμῃ τ' γ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& virginum injuriam & audaciam mulieris exponens.*

b Καὶ πόλεμον] Illud ᾗ insertum dedi ex *Epiphanio*. Forsan legendum, ᾗ πόλεμον ἐμφύλιον αὐτ.

c Φερώρᾳ] Eo modo ipse: antea erat Φερώρᾳ. in *Cod. Busb.* ὦ Φερώρᾳ.

d Ἔχειν,] Εἶχεν *Vat.*

e Οὐδὲ γνωμῶν] Forte Δεῖ γνωμῶν. COCC.

f Αὐτοκέλευστον —— ταύτην,] Ἀποπεμπεσθαι] de dimissa seu repudiata Herodis Uxore, Matre Antipatri infr. c. 4. § 2. dimittit seu repudiat. Eadem quæ hic apud *Zonaram* p. 254. D. αὐτοκελεύστοι τε Δεῖ ταῦτα τὸ γυναῖον, ἀποπεμψαι, mulierculâ ultro tibi repudiandâ. SPANH.

g Μενεῖς γὰρ ὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε] Μένοις μὲν γὰρ ὕτως ἀδελφὸς τε *Vat.* & *L. B.*

h Οὔτε τ' πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν·] Οὔτε τὴν πρὸς τ. γ. εὐνοίαν *Busb.*

i Θανεῖν,] Θανεῖν *Busb.*

k Ἡρῴδης δὲ —— συμπότρθρον.] Conf. *alter.* lib. I. c. 29. § 2. SPANH.

l Τοῦ

& ne ejus in se odium longius progrederetur metuens, scripsit ad amicos suos Romæ degentes, Herodi significare jubens, ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæsarem. id quod Herodes fecit, & Antipatrum magnis cum muneribus misit, necnon testamentum suum, in quo statuebat ut post mortem suam regnaret Antipater, sin vero prius moreretur, filius suus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, *Romam* profectus est Syllæus Arabs, cum quidem nihil eorum præstitisset quæ Cæsar imperaverat: eumque postulavit apud Cæsarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat postulatus à Nicolao. Quin & Aretas eum insimulabat interfectorum Petræ, injussu suo, multorum, & quidem primariorum virorum, & potissimum Soëmi, ob suam in omnibus virtutem honore dignissimi, insuper & necis Fabati Cæsaris servi *eum accusabat*. Et in Syllæum *quidem* instituta erat accusatio ex hujusmodi causa. Habebat Herodes rex satellitem nomine Corinthum, cui summopere fidebat. Huic suasit Syllæus grandi pecunia ut Herodem occideret. id quod ille suscepit. Hoc ubi ipsius Syllæi indicio rescivit Fabatus, regi significavit. Ille vero Corinthum comprehendi jussit, & ab eo quæstione totius criminis confessionem expressit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribûs præfectus, alter Syllæi amicus erat: qui & ipsi, quæstionem de eis habente rege, confessi sunt, sese venisse ut Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, si res postularet, ei operam suam ad eam cædem perpetrandam. Hæc omnia cum exposuissent Herodes Saturnino, misit eos Romam Saturninus.

Antipater & Aretas Syllæum accusant apud Cæsarem.

V. 3. Pheroram autem, in conjugis amore obstinate perseverantem, jussit Herodes in suam regionem discedere. Ille vero, cum multa juraſſet non se prius rediturum quam Herodem obiisse intelligeret, libenter in suam tetrarchiam se recepit: adeo ut cum rex ægrotans eum orandum curasset ut ad se veniret, quod ei quasi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. non tamen in istis eodem animo se erga fratrem gessit Herodes, suam jam ante mutando sententiam: sed postea quam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum visendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curasset, Hierosolyma deportatum sepultura dignatus est, luctuque ingenti prosequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem persequar, ut in posterum hominum generi documento sit, in omni vitæ instituto adhibendam esse virtutem.

Pheroras, Herodis jussu, in tetrarchiam suam se recipit.

Pheroræ obitus.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ηρώδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας μὴ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο Ηρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τισιν πιστεύσειν [b] ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, ἐχ ὑπήκουσεν [c] ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ηρώδης γε μιμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην [d] πεφαφημένον· λύει ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, [e] ἐπειδὴ ὕστερον ἄρχεται νοσεῖν, [f] καὶ μεπακλήσεως αὐτοῦ μὴ ἠμομένης. θανόντα δὲ πεισείλας ἐπὶ Ιεροσολύμων ἀγόμενον ταφῆς ἠξίωσε, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ πεποίηται. τὸν Αντιπάτρου καί τοιγε ἐπὶ Ρώμης πεπλωκότα κακῶν ἐγκύρσαι ἀρχὴ, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν [g] πινυμένα τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὸν πάντα πεῖ αὐτοῦ λόγον, πεπαίδευμα [h] τῷ ἀνθρωπίνῳ ἠθει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ [i] πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

---

l Τὰς ὁν τῇ Ρώμῃ φίλας.] Τὰς ὁ Ρώμῃ *Vat.*

m Αντιπάτρου βασιλέα,] Επεδείκνυε *Busb.*

n Φθάσαντος —— γιγνομένου.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Ως πολλὰς ἀπέκτεινεν] Ως πολλὰς ἀπεκτονὼς τὸν ὁν π. *Vat.* & *L. B.*

p Σόεμον ἄνδρα] Σύνδον *Gall.* & *Epiphan.* Σόμον *Vat.*

q Τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ] Ita *Vat.* & *Busb.* τῇ εἰς πάντα *L. B.* τῇ πάντα in *ceteris.*

r Σύλλαῦ —— ἐγκλημάτων.] Syllæus autem causas habuit ex iisdem criminibus propogatas. *Rufinus.* SPANH.

s Κόρινθος] Κορίνθιος λύ τις Ηρώδε juxta quosdam *Epiphanii* libros. Κόρινθος οἱ λύ Ηε. *Vat.*

t Ο δὲ Κόρινθος] Ο δὲ τον τε Κ. *Vat.*

v Ανάπυσα λύ αὐτῷ] Ita lego cum *Cod. Busb.* (atque *Coccejo*) ἀνάπισα perperam in *aliis.*

x Δύο ἑτέρους Αραβας] Δύο Αραβας in *Editis.* δευτέρους Αραβας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. unde cum *Josepho* in l. 2. *de Bello Jud.* δύο ἑτέρους Αραβας rescripsi.

y Πειθόμενος,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *confessioni credens Corinthi.* πυθόμενος in *Editis Aliisque.*

z Οἱ δὲ αὐτοὶ,] Brevius in *Cod. Busb.* οἱ δὲ αὐτοὶ βασανισθέντες ὡμολόγουν.

a Εξ πεμψεν αὐτούς.] Ita cum *MSS.* ἐξέπεμπεν in *Editis.*

b Εντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν,] Εντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν in *Editis Aliisque.* ἐντολῶν, ἢ μέλλοι *Vat.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) quod non displicet, vocula περὶν subintellecta, aut sine ea οἱ μέλλοι τ. Verum cum *Josephus* (in l. 1. *de Bello Jud.*) habeat ὡς τεθνεξόμενος, levicula cum mutatione ὡς ἤμελλε τελευτᾶν reposui.

c Επὶ τῇ τιμῇ δ' ὅρκου.] Επὶ τιμῇ *Vat.*

d Πεφαφημένον λύ ἔχει·] Πεφαπεφημένον *Vat.* forsan pro πεφαπεφημαρμένον. quod verbum in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *non tamen Herodes in his rebus imitatus illius exemplum, meliorem circa Pheroram voluntatem sua mentis ostendens.*

e Επειδὴ —— πεθέσθαι.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 29. §. 4. SPANH.

f Καὶ μεπακλήσεως αὐτῷ] Μεπακλήσεως αὐτῷ μηδὲ ἠμομένης *Busb.*

g Τιμωρὸν δ' Θεῶ.] Τιμωρὸν *Vat.* perperam in *Editis* τιμωρὸς.

h Τῷ ἀνθρωπίνῳ ἠθει ἐσόμενον,] Τῷ ἀνθρωπίνῳ ἠθοποιὸν *Gall.* & *Vat.*

i Πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.] Conf. sup. c. 1. §. 2. πεῖς τὰς ἀδελφὰς πολιτεύειν. SPANH.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντ@ Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἀνζητήσας εὗρεν τὸ Φάρμακον, καὶ ἑτοιμασάμενον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ Ϝ υἱῦ αὐτ Αντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβουλάς.

CAP. IV. vi.

Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accuſatur occiſi veneno mariti. utque Herodes, inquiſitione facta, pharmacum invenit ſibi à filio ſuo Antipatro paratum, & quæſtione habita deprehendit Antipatri inſidias.

ΕΠειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, [k] παφαί τε ἐγεγόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο [l] τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν Ϝ ἀδελφῆ τ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθ τ ἀλόγου τε Ϲ δυσχεροῦς μεταστάσεως. Ϝ δ' ἐπισκοπέν@ τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰ ἐδόκει, δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον [m] παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσ, φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώμαι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγεῖν ὑπὸ τότ τελευτῆσαι. νομισὸν μέν τοι ὑφ' τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποιήσει ἐρώτων, φίλτρον γὰ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρᾳ τελευτῇ. Φαρμακίστριαι δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τ Αραβίας· ἦ δ' τοῦτο ἐπεκάλουν, καὶ τ Συλλαίᾳ ἐρωμένης ἐν τ μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πίσασαί τε αὐτὴν ἐπὶ πρᾶσι Ϝ φάρμακα, εἰς τὰς τόπους ἐλεύσεσθαι, ἔνθα μητὴρ [n] τ Φερώρα γυναικὸς Ϲ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανήκειν αὐτὴν ἀγόμεναι τῆ δείπν πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δᾴδας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν [o] καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντ@ ἀφανῶς Ϝ πράγματ@, ἅμα τὸ μηδεμίαν ἐξιέναι, τελευταίας τὰς, πυθομένων [p] αὐτῆ τ ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη ἤδειν, Θεὸν ἢ ἐπικαλεῖσθαι τοιάσδε αἰκίαις δώσειν περιβαλεῖν τὴν Αντιπάτρου μητέρα, κακῶν τ ἐπιχθόνων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα [q] εἰς ἔπιστασιν Ηρώδῃ ἄγᾳ, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τ γυναικῶν [r] ἀνάπυστα ἦν, οἵ τε κῶμοι, καὶ οἱ κρυπταὶ συνόδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τ ὧν εἰρημένων ἐξοίσοις πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας· [s] ἦν δ' παλαίων ἕκαστον [t] δωρεὰν ἐπικρύπτεσθ [v] ἐπὶ τῷ μὴ φράζειν πρὸς Φερώραν τῷ Αντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ Ϝ πατρός· μίσ@ τε πρὸς τ πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ἐπὶ μείζονι Ϝ πατρὸς [x] βίᾳ ἐζημένῃ, καὶ [y] αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος Ϝ γήρως ἐπικειμένῃ, [z] ὡς μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. προσπερίφρασάν τε πολλὰς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ Ϲ ἀδελφὰς Ϲ ἀδελφῶν παῖδας, ἐλπίδα [a] παρεχομένους πασφαλῆς· καὶ γὰ δὴ Ϲ νῦν, εἴ π [b] πάσχοι αὐτὸν [c] συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτ κελεύειν τὴν ἀρχὴν διδοῦσ. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρουν Ϝ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τ ἱερέων, φόβῳ τε μὴ Ϲ αὐτῶν ἄπλοιτο ἤδη, τ μὲν ἐπὶ Ρώμης ἀραμένου πρᾶξιν ἐπινοῆσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τ αὐτ τετραρχίας.

β'. [d] Ταῦτα ἦ σωῆδε τοῖς λόγοις τ ἀδελφῆς, καὶ πολὺ, Ϝ μὴ ἀπιστίαν ἐπὶ ὑποπτεύσαι, [e] σωῆρεν αὐτῆς. ὁ ἦ βασι-

POst obitum Pheroræ ſolutaſque ei exſequias, duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem *regem* adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, ſed de eo ita miſere & infeliciter mortuo quæſtionem haberet. His verbis auſcultante rege (videbantur enim vera eſſe) dicebant illum, pridie quam ægrotaſſet, cœnaviſſe domi uxoris ſuæ, comeſoque pharmaco, quod ei in ferculo inſolito appoſitum fuiſſet, inde interiiſſe. idque pharmacum allatum fuiſſe à quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii (philtrum enim appellari) ſed re ipſa ad Pheroram *veneno* tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: & quæ tum inſimulabatur, eam conſtabat amicæ Syllæi eſſe amiciſſimam. eique perſuaſuras ut pharmacum venderet, eò loci *ubi habitaret* profectas fuiſſe *ajebant* matrem & ſororem uxoris Pheroræ, & in reditu ſecum illam adduxiſſe, uno die ante iſtam cœnam. His verbis incenſus rex, feminarum ſervas torſit & nonnullas liberas: cumque nihil appareret, quòd nulla earum quidquam confiteretur, tandem una vehementer cruciata nihil aliud dixit, niſi ſe Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum cauſa eſſet. Iſta Herodem eò perduxerunt, ut cruciatus intenderet, quo factum eſt ut omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, convivia, clandeſtinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enuntiata, quæ ipſe ſoli dixerat Antipatro (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talenta *ab ipſo data*, * ne cum Phero colloquia miſceret) odiumque Antipatri in patrem, & apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut etiamſi regnum adipiſceretur, nunquam eo tantum delectaretur. eſſe etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una ſecum in ſpem regni nutrirentur, quæ res ſpes ſibi dubias redderet: quandoquidem jam nunc, ſi quid fatale ſibi accidiſſet, fratrem ſuum, non filium, ab Herode regem conſtitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, & filiorum cæde; quorum malorum metu ipſe ſibi Romam proficiſcendum prudenter excogitaſſet, Pheroras autem in ſuam tetrarchiam.

2. Conveniebant autem hæc cum ſororis ſuæ dictis, multumque, ad elevandam perfidiæ ſuſpi-

Pherora liberti uxoremejus veneficii accuſant.

Narratio de Pheroræ veneno occiſo.

Herodes Antipatri & mulierum ſecreta deregit.

Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia.

---

k Ταφαί —— ωθστελθόντες] Ita lego & diſtinguo ex conjectura, firmat *Epiphanius*, dum vertit, *Pherora itaque mortuo, humatoque celebritate magnifica, duo ex liberis* [ὶσν. *libertis*] *ejus, qui in honore habebantur, ad Herodem veniunt, poſtulantes* &c. in *libris* ταΦιτ) [ταΦή] *Busb.* & *Lugd. Bat.*] ἐγεγόνεσαν αὐτῷ [αὐτῆ *Vat.*] ἀπελεύθεροι δύο τ. Φ. τιμίων, ὅτοι ωθστελθόντες, Ηρώδῃ [ωθσ. Ηρώδη *Busb.*] ἠξίουν μὴ &c. Si quis ὅτοι retinendum cenſeat, aut in αὐτῷ vertendum, non refragabor.

l Τῶν Φερώρα τιμίων.] Τῷ Φερώρα *Vat.*

m Τῆς Φερώρα γυναικὸς] Τῆς Ϝ Φερώρα γ. *Vat.* τ Φερώρα γυν. *Busb.*

n Καί τινας ἐλευθέρας,] Καί τινας καὶ ἐλ. *Busb.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *L. B.*

p Επικαλεῖσθαι τοιαῦσδε] Επεκαλεῖτο *Busb.* & *Zonar.*

q Εἰς ἐπίτασιν] Εἰς ἔπισασιν *Busb. Hen. L. B.* & *Vat.* εἰς ἐπίτασιν *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ad inſtandum*: εἰς ἐξέτασιν legi poteſt.

r Ανάπυστα ἦν] Ita cum *Epiphanio.* & *Lugd. Bat.* ἀνάπυσα in *Editis.*

s Ην ἦ —— Φερώρα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

t Δωρεὰν ἐπικρύπτεσθαι] Sic lego. Δωρεὰς *Busb.* & *Vat.* δωρεᾶς *Hen.* à pr. m. δωρεὰ in *Editis Aliiſque.*

v Επὶ τῷ μὴ φράζειν ωθς Φερώραν] Illa ἐπὶ τῷ μὴ (quæ deerant in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*) inſerta dedi ipſius *Joſephi* auctoritate nixus, qui (in *lib.* 1. *de Bello Jud.*) iſta habet, δᾶσαι χὴν αὐτῷ πρῶτον ἐκποῖν τάλαντα, ἐπὶ τῷ μὴ ἀφλίγεσθαι Φερώρα.

* *Ne cum Pherora colloquia miſceret*] Ut ſecretò Pheroræ perſuaderent quidquid Antipater impetravit *Ruſin.* SPANH.

x Βιᾶ ἐζημμένῃ,] Βιᾶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος Ϝ γήρως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτᾶ & mox γήρως in *Editis Aliiſque.*

z Ως μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν] Ως μηδ' ἂν ἐλθεῖν *Vat.* & *L. B.* ὡς μηδ' αἰσθέσθαι τ τ βασιλείας ἡδέων, ὅποτε αὐτῷ ἥκοι ? ἅμα γῆρας ἤδη αὐτῷ ἐπικείμενον *Zonar.*

a Παρεχομένους πασφαλῆς] Ita *Busb.* παρεχομένην in *cæteris.*

b Πάσχοι αὐτὸν] Forte πάσχοι αὐτὸς. COCC.

c Συμβαίη,] Vocem συμβαίη acceptam debemus *Cod. Busb.*

d Ταῦτα] Pro ἀφ' ταῦτα. COCC.

e Συνῆρεν αὐτῆς.] Ita quidem lego cum *Cod. Busb.* niſi quod συνῆγεν αὐτοῖς in συνῆρεν αὐτᾶς mutaverim. ταῦτα, συνῆδε γὰ τοῖς λόγοις

cionem, feminas adjuvabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendisset Doridem matrem illius, ubi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam spoliaverat, postea dimittit, & cum feminis Pheroræ amicitiæ fœdus iniit. Maxime autem regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam *nomine* Antipater, ipsius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit & alia, & hæc in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pheroræ dedisset, eique mandasset ut cum peregre profectus esset, * ne in minimam rei hujusmodi suspicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuisse id venenum ex Ægypto per Antiphilum, unum de amicis Antipatri, missum inde ad Pheroram à Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita perveniſſe ad uxorem Pheroræ, cui servandum Pheroras tradidisset. Illa vero cum rex eam *ista de re* interrogasset, id quod erat confessa est; & quasi venenum petitum se foras propripuisset, seipsam de tecto præcipitat; sed in pedes delapsa non interiit. Atque ita, posteaquam ipsam recreasset, eique & omnibus domesticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus *minando*, si obstigate aliquid reticere decrevisset; pollicetur, juravitque sese rem omnem uti gesta esset dicturam, id quod fecit, nihil nisi verum, ut plerique dixerunt, proferens. "Apportatum est venenum, inquit, ex Ægypto "per Antiphilum, qui id sui cujusdam fratris me- "dici opera habuerat: cumque Theudio illud ad "nos pertulisset, ipsa servavi acceptum à fratre "meo, paratum ab Antipatro adversum te. Igi- "tur cum Pheroras ægrotaret, & tu ad eum cu- "randum venisses, ille, animadversa tua in se be- "nevolentia, fractus animo me evocat, &, ô u- "xor, inquit, circumvenit Antipater me, dum in "suum ipsius patrem eundemque meum fratrem "consilia capit mortifera, & quod iis subserviat "venenum comparat. Nunc igitur, quandoqui- "dem frater meus facile ostendit nihil se de pristi- "na sua erga me virtute diminuere, & ego non "diu superstitem fore me spero, age, ne parrici- "dali animo majores meos impiem, affer venenum, "& spectante me combure. seque, cum illud at- "tulisset, sine cunctatione viri mandatis obsequu- "tam esse, maximaque pharmaci parte in ignem "conjecta, parum sibi reservasse, ut si post obitum "Pheroræ inclementius ipsam tractaret rex, vita "decederet *patiendi* necessitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit.

Antipater Samarita Antipatrum accusat.

Pheroræ uxoris confessio.

λεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ [f] τῷ Ἀντιπάτρῳ τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν ὡς αὐτὴν κόσμον παλάντων πολλῶν ὄντα [g] ἀφελόμενος, ἔπεμψε αὐτὴν [h] ἀποπέμπτην, καὶ τὸν Φερώρᾳ γυναιξὶν Φιλίαν [i] ἐπεισάγετο. μάλιστα δὲ ἐξώργισεν εἰς ὀργὴν καὶ τὸν παῖδος τὸν βασιλέα, Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ἐπίτροπεύων τὰ ἴδια τῷ βασιλέως Ἀντιπάτρου, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατέπιπτεν, καὶ ὅτι [k] φαρμακοδασάμενον Φάρμακον θανάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ, κελεύσας φέρειν τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, [l] ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεσκὼς τῶν ἐν τούτοις ὑποτοπασμῶν, τῷ πατρὶ δῶναι· καὶ κομίσαι μὲν [m] Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, στελλῶαι δὲ ὡς Φερώραν διὰ [n] Θευδίωνος ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως παιδὸς, ἔτως ἐλθεῖν τὸ Φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρου, δοῦναι δὲ φυλάσσειν τὸν ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὁμολογήσασα μὲν ἀνακεκινδυνεῦσθαι τοῦ βασιλέως, [o] καὶ δραμεῖσα ὡς κομίσασθαι, [p] ῥίπτει καὶ πίπτει αὐτὴν, ἀμελῶς μὲν [q] ἐπὶ ποδὸς τὴν πτῶσιν γενομένης. καὶ ἔτως ἐπεὶ [r] ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ ὑπισχνέμενος καὶ τοῖς οἰκείοις [s] μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ πεπραγθὲς τρεπομένη, τρέψειν γαμεῖν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν προθεμένην, ὑπισχνεῖτο, καὶ ὤμοσεν, ἡ μὲν [t] ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐπεφάνθη τρόπον, λέγουσα μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "[v] Κεκομίσθη γὰρ ἐκ τοῦ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον ὑπ' Ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνου ἰατρὸς ὢν "ἐπορεύσε· καὶ Θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαξον αὐτὴ, παρὰ Φερώρᾳ λαβοῦσα ὅπῃ σε ὑπ' Ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ "[x] ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε τὴν εὔνοιαν "ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχεις, ἐπεκλάσθη τε τῇ Διανοίᾳ, καὶ "μεταπαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, [z] παρώδυσέ με "Ἀντίπατρος ὅπῃ πατρὶ μὲν τῷ [a] ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ "τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμην πωλῇς καὶ Φάρμακον ὃ "Διακονήσοιτο [b] αὐτῇ πεπορισμένον. νῦν οὖν, ἐπειδή σ', "τε ἀδελφὸς ὧδεν ἀρετῆ ἢ πρότερον ἔχῃ [c] πρὸς ἐμὲ "ὑφειρῶν ὧπλαι, ἐμέ τε ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπίστου "ἔβιν, Φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ [d] ὑποτιθέμην "προπάτορας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ Φάρμακον, [e] κἀμὲ τε ἐμοῦ "βλέποντος, [f] κομίσασάν τε ὧδεν εἰς ἀναξολὰς πρὸς "σὲ τὸν ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖον καύ- "σασαν τὸ Φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ ὀλίγον, "ἵνα εἰ Φερώρᾳ μεταστείλοιτο, [g] πρεσπῇ κακῶς αὐτὴν ὁ "βασιλεὺς, [h] μεθίσταιτο Διάθρασιν πεισμένη τῶν ἀναγ- "κῶν." ταῦτα εἰποῦσα, τό, τε Φάρμακον ἐκ τῆν πυξίδα εἰς

λόγοις δὲ ἀδελφῆς καὶ πολὺ, ὃ μὴ ἀπιστίαν ἴσι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατυνόμενος ἐπὶ κακίᾳ ᾧ Ant. t. Δ. &c. in *Editis Aliisque. Epiphanius* vertit, *Quibus Herodes auditis, agnoscebat sororis suæ sermones, quos ad se sæpius detulerat. Incitabatur autem rex super Antipatri nequitia, jussitque matrem ejus ornamenta sua cuncta contradere, quæ multorum constabant pretio talentorum. quæ postquam abstulit rejecit eam, & in amicitiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicavit.* Si quis malit, ταῦτα, συνῆδε γὰρ τ. λ. τ. ἀδελφῆς, πολὺ &c. prout edidi, per me licet. HUDS. Forte συνῆδεν αὐτοῖς. COCC.

f Τῷ —— ἀφελόμενος,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 30. §. 4. SPANH.

g Ἀφελόμενος.] Ἀφαιρεῖ) *Zonar.* qui ad hunc modum rem exponit, τούτοις δὴ καταγνὺς Αντιπάτρου ὁ βασιλεὺς, ἀφαιρεῖ) μὲν τὴν ἐκείνου μητέρα τὴν Δωρίδα τὸν ὡς αὐτὸ πάντα κόσμον, πολλῶν ὄντα πολλῶν· αὐτὴν δὲ ἀποπέμπεται) &c.

h Ἀποπέμπτην.] Ἐκπέμπει) (*foras ejicit*) legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 30. §. 4. item supr. c. 3. §. 1. SPANH.

i Ἐπεισάγετο.] Ita legd cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείσαγε in *Editis Aliisque.*

k Παρασκευασάμενον Φάρμακον θανάσιμον,] Παρεσκευασμένον *Busb.*

l Ἵν' ὡς πλεῖστον] Ἵν' ὅσον ἀφεσκὼς τῶν τοιούτοις *Vat.* ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεσκὼς τῶν τοιούτων ὑποπτ. *Busb.*

* *Ne in minimam*] Potius, *nec in minimam.* IBBETSON.

m Ἀντίφιλον —— φίλων,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

n Θευδίωνος ἀδελφῆς τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου] Ita cum *Cod. Busb.* Θευδίωνος μητρὸς Αντιπάτρου ἀδελφῆ in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 27. §. 1. SPANH.

o Καὶ δραμεῖσα] Καὶ ἀπιοῦσα κομισθῆναι *Zonar.*

p Ῥίπτει καὶ πίπτει αὐτὴν,] Ῥιπτεῖ καὶ ἑαυτὴν *Busb.* & *Zonar.*

q Ἐπὶ ποδὸς] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

r Ἀνεκτήσατο αὐτὸν,] Ita etiam *Epiphan.* ἀνεκτήσατο αὐτὸν *solus Hen.*

s Μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ] Μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ *Busb.*

t Ἐρήσειν τὰ πάντα] Ἐρεῖν *Busb. Vat.* & *Zonar.*

v Κεκομίσθη γὰρ ἐκ τοῦ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον] Κεκομίσθαι τε γὰρ ἐκ τοῦ, & mox ἀδελφὸς ἦν *Busb.* & *Vat.*

x Ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενος,] Ἐθεράπευσεν *Hen.* à pr. m.

y Ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχεις,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* ὧ in *Editis Aliisque.* HUDS. Infra *διαχρῶ* lib. 18. c. 4. §. 4. SPANH.

z Παρώδυσέ με] Conf. supr. c. 2. §. 4. SPANH.

a Ἑαυτοῦ,] Αὐτοῦ *Busb.* & *Vat.*

b Αὐτῇ] Forsan αὐτῷ. HUDS. *Lugd. Bat.* locum totum ita legit ᾧ Διακονήσει τῇ αὐτῇ. unde emendat Cl. *Coccejus* ᾧ Διακονήσοιμι αὐτῇ. *Epiphan.* favet vulgatæ lectioni, rectius: *venenum in ejus perniciem nundinatus est.* HAV.

c Πρὸς ἐμὲ] Πρὸς ἐμέ & mox ἐμοί τε *Busb.*

d Ἀποτιθέμην] Ἀποτιθείμην *Busb.* & *Vat.*

e Κἀμὲ τε ἐμοῦ βλέποντος,] Κἀμὲν τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

f Κομίσασάν τε ὧδεν] Κομισασά τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

g Πρεσπῇ] Ita *Busb.* πρεσσοῖ *Hen.* à pr. m. πρεσποῖ in *Editis.* HUDS. Πρεσπεῖ *Gen.* vel πρεσπεῖ· SPANH.

h Μεθίσταιτο] Sic *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* μεθίστη) in *Editis.* μεθίστῃ αὐτῷ *Vat.* καθίστη) *Hen.* à pr. m.

ἰ Τὸν-

εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀδελφὸς ἦ Ἀντιφίλε ἔτερος καὶ μητὴρ αὐτοῦ, ἀνάγκαις τε ὑπὸ βασάνων σφοδρότηλι, [i] ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο ἦ καὶ [k] τῦ ἀρχιερέως ἡ θυγατὴρ, γυνὴ ἦ τῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων [l] ἴσως ἠμομένη, [m] κρύψειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ Ἀλφὶ παῖδε Ἡρώδης ἐκείνου τε ἐξέβαλε, καὶ [n] τὸ ὑὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν Ἀληθηκῶν, [o] εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνε· καὶ τὸν πενθερὸν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφείλατο Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, [p] καθιερᾶ δὲ Ματθίαν [q] τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην ὄντα.

Mariamnem pontificis filiam dimittit Herodes filiumque ejus de testamento expungit.

Quin & alter Antiphili frater & mater ejus, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, & pyxidem *quam attulerant* agnoscebant. Insuper & pontificis filia, eademque regis uxor, accusata est, ut quæ hæc omnia sciviſſet & celare voluiſſet. Hanc ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset, meminerit: socerum quoque suum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicavit, & eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hierosolymitanum, detulit.

γ'. Ἐν τούτῳ ἦ ὁ Βάθυλλος ἐκ Ῥώμης ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρε παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὐρέσεως φάρμακον κομίζων, δόσιν [r] τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ ὁ φερωρᾶ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπιοίτο ὁ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. [s] ἀφίκετο ἦ γράμματα ὧδε τὸν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρώδῃ, [t] γνώμῃ ὁ ὑπαγορεύσαντος Ἀντιπάτρε, ὑπὸ κατηγορίᾳ [v] Ἀρχελάε ὁ Φιλίππε συκείμενα· ὡς δῆθεν Ἀλεξάνδροιέν τε τὸ πατρὸς ὑπὸ σφαγῇ [x] τῶν περὶ Ἀριστόβουλον ὁ Ἀλέξανδρον, δι' οἰκίας ἦ ὁ αὐτὸς λαμβάνοιεν· [y] ἤδη γὰρ ὁ σκαλεύοντος ὑπὸ ὁ πατρὸς, ἐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, [z] ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους προαπολωλέναι τὸ κλήσεως αὐτῶν γενομένης. πᾶσι ἦ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ σωέπρασσον. γράφει ἦ ὁ αὐτὸς Ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ μεγίστοις τοῖς αἰτίοις, καὶ παντελῶς ἀπολλύοντ [a] φάσκων αὐτὰ μειράκια, τοῖς ἦ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς ἦ, δι' ὧν τὰ περὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ θεραπείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐσπούδ, [b] κόσμος τε [c] ἀριπρεπὴς παλαίων ἑώνητο ἀξιοθαύμαστος. θαυμάσαι δ' ἄν τις ὅτι [d] τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεκινημένων μηδὲν πρότερον ἐπᾴδ, ὅθεν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δ' ἴσως ἦτε ἀκρίβεια ὁ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ [e] μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· ὐδεὶς γὰρ ἴσως ὃς προθύμως, κινδυνεύοντος τῷ αὐτοῦ, περιῆς τὸ ἐκείνου ἀσφαλείων καθίστατο.

Simoni pontificatum abrogat Herodes, & Matthiam facit pontificem.

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: &, quæstione habita, deprehensus est venenum afferre, quod Antipatri matri & Pheroræ traderet, ut si prius in regem vires non habuiſſet, eum illo tollerent. Venerunt & Roma literæ ab Herodis amicis, consilio & rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus & Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum & Aristobulum vituperaſſent, eorumque misereſcerent: seque jam à patre non aliam ob causam accersi dicerent, quam ut evocati ab eo similiter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut sibi ad hæc operam suam commodarent. Quinetiam ipse Antipater de illis ad patrem scripsit, atrocibus eos onerans criminibus; & *sub finem* eos omnino excusat, juvenes esse dicens, eorumque verba ætati imputans. ipse interim decertabat contra Syllæum, & colendis primoribus incumbebat, & comparabat splendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod septimum jam mensem tam multa adversus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati consulere.

Archelaus & Philippus ab Antipatro accusantur.

ΚΕΦ. ε'.

Κατάπλους Ἀντιπάτρε ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸ πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάε ὁ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ ὁ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κοϊντιλίε Οὐάρε ὁ τότε πεπισμένε τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τὸ ἐσομένης ἀφορμώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

CAP. V.

VII.

Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.

Ἡρώδης ἦ, Ἀντιπάτρε γεγραφότος πρὸς αὐτὸν, ὡς [f] τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένου τρόπον ἥξοι ἐν τάχῳ, ὑπεκρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπιτέθη, κελεύων [g] μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, [h] μή καί τι πάθοι τῶν ὑπὸ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ· καὶ ἅμα τὸ [i] μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, μετριάσας τὴν ὀργὴν ἐπὶ τὸ μέτριον, ἐπιστέλλει τὸν υἱὸν ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ βασίλειον.

Herodes vero, cum ei scripsisset Antipater, se brevi omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, *cavere* jubens ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur de ejus matre, promittens seſe, postquam ille veniſſet,

Herodes scribit Antipatro ut redire maturaret.

---

i Ταῦτα ἄλιγον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταῦτα in *reliquis*.

k Τῦ ——— βασιλίως,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

l Ἰσως] Σωίσως ἀλωσ. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

m Κρύπτειν τε προθυμηθῆσα αὐτά.] Sic *Busb.* κρύπτειν πρ. in *ceteris*.

n Τὸν ——— Ἀληθηκῶν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH

o Εἰς τὸ βασιλεῦσαι] Ita plane *Zonaras*. si quis malit εἰς τὸ βασιλεύσω μετ' Ἀντίπατρον μεμνημ. per me licet. εἰς ὃ βασιλεύσοι μετ' αὐτὸν, καὶ τ. π. in *Editis Alisque*. εἰς ὃς βασιλεύσοι μ. ἀ. *Hen.* à prima manu. εἰ ὁ βασιλεύσοι μνησθῶν, καὶ τ. π. *Vat.* quo fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *filium autem ejus ex testamento delevit in ceteris permanente*. Est qui μνωυσθῶν αὐτὸν legendum esse conjicit, è vestigiis *Cod. Vat.*

p Καθιερᾶ ὁ Ματθίαν] Καθίερα solus *Vat.* καθίση *L. B.*

q Τὸν Θεοφίλε,] Τὸν τ. Θεοφ. *Hen.* à pr. m.

r Τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ,] Ita cum *Busb.* δώσειν τε τῇ αὐτῷ in *Editis Alisque*. δώσειν τε τῇ ἑαυτοῦ *Vat.*

s Ἀφίκετο ὁ γράμματα] Ἀφίκοιτο *Busb. Vat.* & *Hen.*

t Γνώμῃ καὶ ὑπαγορεύσαντος Ἀντιπάτρε,] Illud γνώμῃ restituit consentientibus tribus *MSS.* (insuper *Lugd. Bat.*) & *Epiphanio*, qui vertit, *consilio Antipatri & dictatione*.

v Ἀρχελάε καὶ Φιλίππε] Archelaus Herodis à Samaritide, & Philippus à Cleopatra Hierosolymitana filii, de quibus supra c. 1. §. 3. SPANH.

x Τῶν περὶ Ἀριστόβουλον καὶ Ἀλέξανδρον,] Nota Græcismum pluries in Auctore hoc recurrentem REL.

y Ἤδη γὰρ] Ἤδη καὶ καλῶς *Busb.*

z Ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους] Ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κακείνοις προαπολελωκόσι κατακλήσεως αὐτῶν γενομένης *Vat.* κατακλήσεως hic loci habet *Cod. Gall.*

a Φάσκων αὐτὰ μειράκια.] Φάσκων τὰ μειράκια τῇ τῆ ἡλ. τ. ἀπ. αὐτὸς ὁ τὰ περὶ Σ. π. καὶ θεραπείαν τ. πρ. ἐγ. κόσμος τε ἀξιοπρεπὴς παλαίων ἐώνητο Ἀλεξανδρείαν *Vat.*

b Κόσμος ——— Ἀλεξανδρείαν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 1. Ἀλεξάνδρεια γὰρ ἀναλώματος ἀνδρὸς ἰσχύει τάλαντα. SPANH.

c Ἀριπρεπὴς] Ἀξιοπρεπὴς *Busb. Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Gall.*

d Τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ] Τοσούτων *Vat.*

e Μῖσος τῶν ἀνθρώπων] Μῖσος τῶν ἀν. τὰ πρὸς Α. ἀ. γ. Ἰὼ ὃς πρ. κινδύνῳ ὁ αὐτῷ πορείας τῶν ἐκείνου ἀσφαλῶν κ. *Vat.*

f Τὰ πάντα] Τὰ πάντα ἢ χρὴ διαπεπραγμένου ἥξειν *Vat.*

g Μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν,] Μὴ ἀπίσειν τ' εἰς τὴν ὁδὸν *Vat.*

h Μή καί τι] Ita *Busb.* μήτι *Lugd. Bat.* μηκέτι in *ceteris*. HUDS. *Gen.* μηκίτι· Vel μὴ καίτι· Edit. Basil. itidem μηκίτι· SPANH.

i Μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον,] Μητρὸς αὐτῦ *Vat.*

nisset, querelas illas missum facturum; atque modis omnibus amorem in illum præ se ferebat, ne quid ille suspicatus reditum ad ipsum non maturaret, sed *diutius* Romæ degens regno insidiaretur, & in ipsum etiam aliquid moliretur. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepisset quæ Pheroræ obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pheroræ amore, sed quia mortuus esset non interfecto patre, quod se facturum susceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare cœpit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquissime. Atque amicorum quidem alii suadebant ut exitum alicubi exspectaret, alii vero ut sine mora domum rediret: adventu enim suo crimen *matris* omne soluturum, at nunc una ejus absentia confirmatos esse delatores. Ab his persuasus oram solvit, appellitque ad portum nomine Sebastum, quem magno sumptu constructum in honorem Augusti Sebastum appellavit Herodes. Jam mala sua in conspectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, salutaret nemo, ut in ejus discessu factum fuerat, cum quidem ei fausta omnia comprecati fuissent: quin è contra eum, nemine prohibente, exsecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum pœnas.

Antipater, Sebastum portum appulsus, male excipitur.

Quintilius Varus Syria præses.

2. Erat eo tempore Hierosolymis Quintilius Varus; missus Saturnino successor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, ut ei super præsentibus negotiis consilium daret. Atque his concilium habentibus, supervenit Antipater, ignarus totius negotii, & in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi sinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quò redactus esset plane intelligens; præsertim cum à patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam & patris tentatam exprobrante; ac postridie Varum auditurum, & de toto negotio judicaturum *dicente*. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo distractus abiit, moxque ei occurrunt mater & uxor: (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judæa) è quibus cum rem omnem rescivisset, sese ad causæ suæ defensionem præparavit.

Antipater judicio sistitur coram Varo.

3. Postero die consedêrunt in concilio Varus & rex, advocatis eò utriusque amicis, regisque consanguineis, & ejusdem sorore Salome, & iis qui crimen aliquod indicaturi erant, & iis de quibus habita fuerat quæstio, & matris Antipatri servis, qui paulo ante ejus adventum comprehensi fuerant, literas ferentes, quarum summa hæc erat: "Ne reveniret, patrem enim de tota re certiorem "esse factum, jamque hoc unum ei superesse fugium, ut ad Cæsarem se reciperet, neve simul "cum ipsa in patris manus veniret." Cum autem Antipater sese patris ad pedes abjecisset, orasset-

---

k Καταθήσεως μέμψεις] Ita cum *Cod. Busb.* (ut θήσεσθαι μέμψεις in l. 1. *de B. J.*) καθίσεσθαι in *Editis.* καθῆσθαι in *Vat.* καθήσεσθαι *Gall.* & *L. B.* ἀναθήσεσθαι μέμψεις αὐτῷ ἔπαγε. juxta *Zonaram.* HUDS. Ἀγαθήσεως αὐτὰς h. e. μέμψεις in narratione hujus facti. *Zonaras* p. 256. B. SPANH.

l Μὸ καί τι] *Gen.* μηκαῆτι· Vel μὴ καί τι· SPANH.

m Ενδιατρίβοντος] Vocem κτήσεις, quæ post ενδιατρίβοντος erat in *Editis Aliisque*, ejiciendam censui auctoritate *Cod. Busb.* Quid in suo codice habuerit *Epiphanius*, conjiciat, cui lubet, ex ejus versione, *ne Romæ demorans aliquas sibi possibilitates pararet, & in regno Rom. muneris alicujus fieret minister* &c.

n Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

o Διαπεσοῖς τι αὐτῷ] Διαπέσοι τι αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

p Αὐτῷ.] *L. B.* αὐτῇ.

q Κελίνδειαν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 31. §. 3. ὡς ἦ εἰς Κελίνδειαν κατίπλα &c. SPANH.

r Επίχειν,] *L. B.* ἐπίχειν.

s Επὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος,] Επὶ τιμῇ δὲ Κ. *Busb.*

t Σεβαστόν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

v Οὔαρος Κυϊντίλιος,] Quintilius Varus, Præses Syriæ, Saturnini successor. vid. infr. c. 9 §. 3. SPANH.

x Κυϊντίλιος,] Ita *Busb.* Κυϊντίλιος in *Editis* omnibus. Κοϊντίλιος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad alium hujus libri locum.

y Ηκων ἦ αὐτός] Ηκων δὴ καὶ αὐτὸς *Busb.* ἦκων δὲ αὐτός τι *Hen.* & *Vat.*

z Ενεγκόντων] *L. B.* ἐπενηνόχοτων. *Cocceius* ἐπηνικότων.

a Αὐτῷ ἤτε μητρὶ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *reliquis*, tam *Editis* quam *MSS.*

b Συνήδρευε μὲ Οὔαρός] Συνήδρευον *Zonar.*

c Εἴ τε τινὲς μλωύσοιτο] Εἴτ' ἔτινες *Vat.* ἔτα εἴτινες *Lugd. Bat.*

d Τινὲς βάσανοι γεγόνασιν,] Vocem τινὲς non agnoscit *Vat.*

e Μητρῷοι] Nota matre adhuc vivente ita appellari. REL.

f Επανιέναι,] Επανεῖναι *Hen.* & *Vat.* ἐπανῆκεν *Busb.* & *Zonar.*

g Πύσιν,] Ita ex conjectura. πίσιν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conjecturam appellare ulterius non possumus; firmat enim Clariss. Viri sententiam optimus ille *Lugd. Bat.* HAV.

h Αὐ-

προδιεγνωσμένῳ καταχῆναι δίκῃ, ἀλλ' ἀκριβέστερον [h] αὐτὸ ἡγουμένης τοῦ πατρὸς, [i] ἀκεραίους μένειν δυναμένῳ, τέκνον κελεύσας Ἡρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, "[k] αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴ ποιήσεως, ὡς ὅτι τοιαύτης αὐτῷ τύχαις [l] ἡγουμένῳ, εἰς Ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν ἐξηγούμενος, καὶ πλούτου εὐκαιρίαν ἐν καιροῖς ὡς ἐθελήσοιεν παρεσχῆσθαι εἰς πάντα· ὧν ὑστερεῖν ἐπ' ἐμπεδίσματι ἡμέρας τοῦ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων κινδυνεῦσαι τελευτᾶν, ὑπὲρ τοῦ θᾶττον δυσσεβῶς τὴν βασιλείαν ἁρπάσαι, ἢ φύσεως νόμῳ μεταλαβεῖν· εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν τε Ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς ἐπιθήσοιτο ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ [m] ὑποτραπεῖσαν. ἀλλὰ δοκεῖν μὲν δὴ ἀποφήνασθαι διὰ γραμμάτων τὴν ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι αὐτοῦ μειονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας, πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον κομιούμενον, δωρεὰν δὲ εἰληφότα ὁδῷ τῆς εἰς Ῥώμην τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκάλει δὲ καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν ποιήσαιτο, μιμητὴν γεγονότι· [o] εἰ δὲ μὴ [p] διὰ κενῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτῷ τῶν συγγενῶν. "τὰ δὲ πάντα ἐδαμόθεν ἀλλαχόθεν μᾶλλον τῇ ἐκείνου "μεμαθηκότα, πρᾶξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα ἢ γνώμῃ τῇ ἐκείνου· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον.

δ. Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τῷ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὢν πραχθεῖσιν τρόπον ἁπαντάχοθεν, δεηθέντι τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, [q] ἔλεγέν τε ὅσοις ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων [r] ἐχόμενα ἦν. καὶ τὸν Ἀντίπατρον κατὰ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τεταμμένον, καὶ ὅσοις ἀγαθοεργήμασι τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς αἷς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος, [s] ἃς μὴ ἄν ποτε ἡγεῖσθαι μὴ οὐκ [t] ἀρετῆς ἀξίῳ σοὶ αὐτὸν γεγονότι· "καὶ γὰρ ὅσοις προϊδεῖν δέησαι πάντων προθέσθαι "λαμπρόνοιαν σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἀφεῖσ' χειρῶν πόνῳ τῷ "αὐτοῦ σκεπτόμενος τὰ πάντα, εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῶν "ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸ πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν "ἐπιβουλεύσαι τῷ καταῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣν "ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖσδε [u] μελλήσῃ σωτείραι. [v] καίτοιγε τῷ βασιλεύοντος ἀξιώματος "χον προαπεδείξατο, ᾧ τῷ σωματλουσομένῳ τιμῶν, "ἀ εἰς τὸ παρὸν πεῖσαι, οὐκ ἐπικεκωλύσθαι. εἰκός "τε οὐκ εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς "ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ ψόγων καὶ κινδύνων ἐφίεσθαι "τῷ ὅλῳ, ἄδηλον εἰ [z] δυναμένῳ βεβιῶσθαι· καὶ παθεῖν "τὰ πεπονθότα τὸν ζηλωτὴν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μᾶλλον τὼ

que ne quidquam de se ex præjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit & incorruptus; Herodes, eo in medio collocari jusso, * "de filiis suis conqueri aggreditur, per quos tot infortunia perpessus, in senectute incidisset in improbitatem "Antipatri. Deinde memorabat, quantum curæ "illis educandis instituendisque impenderit, quantumque divitiarum opportune illis, quandocunque voluerint, ad omnia suppeditarit, quibus se "nihil profeciſſe quo minus insidiis illorum in vitæ discrimen adduceretur; ut citius quam fata "sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet, "scelerate regnum arriperet. Sibique mirum videri ajebat, qua spe elatus Antipater, quave audacia fretus eo usque procedere non dubitârit. "Successorem enim imperii jam scripto testamento designatum fuisse, sibi quoque viventi nec "dignitatis splendore nec potestatis amplitudine "cedere, talenta etiam quinquaginta, proventum "in singulos annos, tulisse, cumque Romam pro"ficiscereturdono accepisse talenta trecenta in "viaticum. Quin & ipsi objiciebat, quod fratrum, si quidem eorum, ut qui improbi essent, "accusationem instituisset, imitator exstiterat: sin "vero ut qui boni fuissent, quod inique adversus "tales consanguineos criminationes ad se attulerat. Se enim nec comperisse de iis quicquam nisi ejus indicio, nec quicquam eorum quæ perpessi sunt statuisse nisi ex illius sententia & consilio: quos ipsum omni crimine absolvere, quippe parricidii illorum hæredem constitutum.

4. Hæc dicenti Herodi obortæ lachrymæ finem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, qui & regi amicus erat & convictor prope quotidianus, & plerisque suis rebus, quemadmodum agebantur, interfuerat, cum eum rogasset rex ut reliqua adderet, quæ pertinerent ad criminum probationem & redargutionem persequebatur. Tum Antipater, ut causam suam defenderet, ad patrem conversus, & quæcunque essent paternæ in eum benevolentiæ exempla percurrens, honores ipsi habitos enumerabat, qui nunquam ei obtigissent, nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset: "se enim "quæcunque providenda erant solerter prospexisse, & sicubi res manuum operam postularet suo "labore omnia confecisse; atque haud verisimile "esse, ut qui patrem aliorum ab insidiis eripuerit, "ipse ei insidiaretur, & virtutem, quam in iis opprimendis ostenderat, malitia, hujusmodi facinora comitante, obscuraret. præsertim cum jam "ante, nemine vetante, regni successor declaratus "fuerit, & in partes venerit honorum quibus in "præsens tempus fruitur. atque haud consentaneum esse, ut qui rerum omnium dimidium sine "periculo & cum dignitate teneret, totum cum "infamia & discrimine cupide appeteret, dum in "incerto sit an obtineri possit: maximeque, post"quam vidisset quam gravia perpessi sunt fratres;

Ab Herode accusatur.

Nicolaus Damascenus Antipatri crimina exaggerat.

Antipatri defensio.

"quo-

h Αὐτῷ ἡγουμένης] Fuit cum putarem aut legendum esse αὐτῷ, aut δυναμένῳ.

i Ἀκεραίους] Forte ἀκεραίῳ. COCC.

* *De —— perpessus,*] Potius, *suam ipsius in liberis procreandis fortunam deflevit, per quos tot calamitates perpessus &c.* IBBETSON.

k Αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων] Herodis Oratio ad Quintil. Varum; infra ἀλωτ. lib. 1. c. 32. §. 1. SPANH.

l Γενομένῳ, εἰς Ἀντίπατρον] Γενομένῳ, ἀστέρα ὡς τὸ δυσμενείας ἀπαστάσαι, καὶ εἰς Ant. Busb. ἡγουμένῳ, ἀστέρα ὡς (ὡς L. B. in reliquis cum Vat. consentiens) τὸ δυσμενείας ἀπαστάσαι τὸ ἀστέρα, καὶ εἰς Ant. Vat. in Epiphanii versione, *quod tales illi filios habere contigisset, per quos fortuna tales exsurgeren, aut unde tantam divinitatis indignationem comparaverit, ut sua senectus in Antipatri nequitias incidisset.*

m Ἀποστατῶν.] Ita cum Cod. Vat. (& L. B. nisi quod ibi legatur ἀπεστατῶν) ἐπιστατῶν in reliquis.

n Μειονεκτεῖν,] Ita cum Cod. Vat. πλεονεκτεῖν in cæteris.

o Εἰ δὲ μὴ] Deest in L. B.

p Διὰ κενῆς] Διαπειρᾶς, teste *Suida*, ἀνδί τινος ἀποφάσεως exponitur apud *Græcos Bibliorum Interpretes*, in *Ps.* 24. v. 3. atque ita hic loci διὰ κενῆς accipio.

q Ἐλεγέν ὅσοις ἀποδείξεών] Illud ἔλεγέν è *Cod. Busb.*

r Ἐχόμενα ἦν.] Supplendum forte παρεσκευάζετο. COCC.

s Ἃς μὴ ἄν] Voculas ἃς μὴ restitui è *Cod. Vat.*

t Ἀρετῆς] Forte ἀριστῆ. COCC.

v Αὐτῷ] Ita MSS. *Gen.* αὐτῶ.

x Μελλήσῃ συμείραι.] Ita lego ex conjectura. (emendavit quoque ita *Coccejus*) μέλλουσι in *Editis* & *MSS.* Forsan & ἢ ante ἀφανίζοντα & ἐπὶ ante τοῖσδε commode satis abesse possunt.

y Καίτοιγε τῷ βασιλεύοντος] In *Græcis* omnibus, καίτοιγε τῷ μέλλοντος. Verum cum μέλλοντος vox nihili sit, aut βασιλεύσοντος aut βασιλείας reponendum censeo, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *præsertim, cum successor regni fuisset ostensus &c.*

z Δυναμένῳ] Forte δυνάμενον. COCC.

"quorum ipse, cum forsan delituissent, index erat "& accusator, itemque supplicii autor, quampri- "mum nefarii in patrem sceleris convicti fuerunt. "Atque istæ quidem, in quas domi venerat, con- "tentiones argumento esse, quam sincera fide & "benevolentia in patrem se gesserit. Quæ vero "Romæ egerit, testatissima esse Cæsari, * quem "æque difficile sibi est ac Deum ipsum fallere & de- "cipere: quibus fidem faciunt literæ ab eo missæ, "quas periniquum esse hominum, id sibi propo- "nentium ut seditionem turbasque moverent, ca- "lumniis posthaberi, ad quas magna ex parte con- "fingendas otii abunde nactos esse inimicos, dum "ipse abesset, quod se præsente nunquam habere "potuerint." Quinetiam in quæstiones invehebat, quibus factum est ut falsa dicerentur, quasi ea es- set vis necessitatis ut homines ei subjectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tan- demque sese in quæstionem offerebat.

Nicolaus Damascenus accusationem ab Herode cœptam prosequitur.

ς. Cum ex his dictis mutatio facta esset totius consessus, (miserebat enim eos valde Antipatri, qui obsoleto vultu magnam vim lachrymarum profundebat, adeo ut ejus etiam adversarii mise- ricordia commoverentur; immo & ipsum Hero- dem jam flecti apparebat, licet id animadverti nol- let) Nicolaus orationem à rege cœptam atrocius persequens, argumenta omnia ad accusationem fir- mandam, quæ ex quæstionibus aut testium fide haberi poterant, densabat. "Imprimis vero regis "virtutem prædicabat, & merita in bene educan- "dis instituendisque liberis, quorum ille non mo- "do fructum perciperet nullum, sed inde in alias "ex aliis incideret calamitates. Neque tamen ad- "eo se mirari priorum filiorum temeritatem: fuis- "se enim juvenes, & à malis consultoribus corru- "ptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii "festinatione à naturæ legibus desciscerent. At "Antipatri stupendum plane scelus, quem tot pa- "tris merita non flexerint, venenati in morem ani- "mantis, nisi quod hujus quoque generis feritas "aliquid creditur benefactis emolliri; nec *fratrum* "quidem miseranda exempla absterruerint, quo "minus eos imitaretur obfirmato in duritatem "animo. Atqui tu ipse, *inquit*, ô Antipater, index "fuisti facinoris fratrum, tu argumenta suppedita- "sti, tu in convictos ut animadverteretur feci- sti. "Nec id culpamus quod in illis iram satiasti: sed "hoc miramur te tam subito æmulatum ipsorum "improbitatem: & hinc discimus quæ feceris an- "tea, in iis propositam tibi fuisse non salutem pa- "tris, sed fratrum perniciem, dum infectando sci- "licet ipsorum malitiam id consequutus ut patris "amans filius credereris, majores inde vires & au- "daciam ad scelus aggrediendum sumeres. id quod "docet res ipsa. Item & fratres sustulisti ob ea "quæ illos nequam factos redargueras: at consci os "& adjutores eorum non dedidisti, ut facile o- "mnibus appareat, te tacito cum his fœdere inito "accusationem ingressum, eo nimirum animo ut "solus parricidii compos fieres, & ex duabus con- "μὲν καὶ κατηγορητὴν ἡμένου λαυθάνειν δυναμένων, "κολασίν τε ἐπεὶ φανερὰ κατέσησαν πονηρὰ τὰ περὶ "τὸ πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τὸ ἐνταῦθα ἠγωνι- "σμένων ἀποδείγματα εἶναι, τὸ ἀκράτῳ εὐνοίᾳ πρὸς "τὸ πατέρα πεπολιτευμένων. τὸ δ' ὅτι Ρώμης μάρτυ- "ρα εἶναι Καίσαρα, ὅτιοις τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι "οἱ ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γεγρα- "μμένα ἐπεσταλμένα, ὧν ἡ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας "εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν στασιάζειν αὐτὸς προθυμέ- "νων, τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ σωτεθῆναι "σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμένης, ἢν σὺκ ἂν αὐτοῖς "ἀποδημοῦντος φανῆναι." Διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύ- σιν ἐχούσης διδάσκειν τὰς ὑποπτοσύνας ἡδονῇ τε πολλὰ τῶν ἐφεξῆς λέγειν, [b] καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον.

ε'. Ἐπὶ τούτοις τροπῆς δ' σωεδρίᾳ ἡμένης· σφόδρα γὰρ ὤκλειραν τὸν Ἀντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ [c] αἰκίαις δ' προσώπου χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δ' οἴκτου καθίσῆναι, [d] φανερὸν ἦ καὶ Ηρώδῃ ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νι- κόλαος δεξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο [e] λό- γοις, μείζοσι σκοδεσῶν, καὶ ὅσα σὺκ βασάνων ἢ μαρ- τυρίων σωῆγε [f] τῷ ἀποδείξιν δ' ἐγκλήματος. "μά- "λιστα ἦ τῷ ἀρετῷ ἐπαίνου ἐχηγεῖτο δ' βασιλέως, "ἅπερ εἷς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τὸ "ἡέων, [h] ἀδαμόθεν εὕροιτο ὀνησιφόρον αὐτῷ, πε- "παίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε ὐχ' ἕτως θαυ- "μάζειν τῶν προτέρων τῷ ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ "κακίᾳ συμβόλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς "φύσεως δικαιώματα, ἐχχῆς [i] θᾶσσον ἢ χρῷ μετα- "πειθῆναι σωδάσεως. Ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τῷ "[k] μιαρίαν καταπλαγεῖναι, μὴ μόνον ὑπὸ δ' πάλρος "[l] εὐεργετηθέντα τὸ λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσοδολώπατα τῶν "ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοιγε κἀκείνοις πινος "ἐγσινομένης μαλακίας δ' ἀδικεῖν τὰς εὐεργέτας, ἀλλὰ "μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν φεῖς τὸ ἐ μιμητῷ "αὐτῶν καταῦναι τὸ ὠμότητος ἐμποδὼν στένος. καί- "τοιγε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μιαυτὴς τε ὢν "τολμήσαν αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρυνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ "κολασῆς [m] τῶν πεφωρεμένων. [n] καὶ ἐ τῷ ἐπ' ἐκείνοις "ἐγκαλᾶμεν ὑμῶ χρῆσθ μὴ ἐλλείπον, ἀλλὰ τῷ μι- "μεῖσθ τῷ ἀδελφᾶν [o] αὐτῶν σωδάσασθος ὀκπε- "πλήμεθα, εὐρίσκοντες [p] κἀκείνα σὺκ ἐπ' ἀσφαλείας "τὸ πάλρος, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπεσμέ- "να, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι "πεπισμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακυργεῖν σθρ- "λάβοις δυνάμιν. ὁ δὴ Ϲ τοῖς ἔργοις παρέσησας. [q] ἅ- "μα ἦ καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηρὰς "γεγονότας, καὶ τὰς ὁμοπαγήσασας αὐτοῖς ὐχ ὑπεδέ- "δεις, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς Ϲ σωῆκλω πρὸς "αὐτὰς κ' τῷ πάλρος πονησάμενος, [r] ἐπὰν εἶλω κατη- γορεῖν,

* *Quem* —— *decipere*:] Inseruimus vocem *sibi*, nam Græca id docent atque postulant. HAV.

a Οἱ ὄντα.] *Editiones* Vulgatæ οἷόν τε ὄντα Epiphan. *quem juxta ac Deum fallere nemo posset. Lugd. Bat.* οἳ ὄντα unde conjiciebat Cl. *Coccejus* legi debere οἷον ὄντα. Posset alius inde facere ὁμοῖον ὄντα, verum nullum mihi subest dubium, quin οἱ vera sit lectio, non intellecta, quod non adverterint in dandi casu, ut plus semel, ab Auctore nostro usurpari. HAV.

b Καὶ παρέχοντος.] Paulo aliter legit & distinguit *Busb.* ad hunc scilicet modum; καὶ τέλος παρέχοντος ἑαυτὸν εἰς βάσανον. ἐπὶ τούτοις τροπὴ δ' συνεδρίᾳ γίγνεται. σφόδρα γὰρ &c. dein ἔκδηλον εἶναι. ὁ δ Νικόλαος &c. atque ita fere legisse & distinxisse visus est *Epiphanius*.

c Αἰκίαις δ' προσώπου χρώμενον.] Inertiæ δ' ας. *Vat.*

d Φανερὸν ἦ καὶ Ηρώδῃ ἤδη] Φανερὸν ἦ ἤδη καὶ Ηρώδῃ εἶναι *Vat.* & *Lugd. Bat.*

e Λόγοις,] Παλιλογεῖν post λόγοις addunt *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

f Τῷ ἀποδείξιν δ' ἐγκλήματος.] Mallem εἰς ἀπό.

g Ηπερ εἷς τε] *L. B* ἢ περὶ τε.

h Οὐδαμόθεν —— ἑτέρων.] Quarum rerum labor in nullo ei profuisset ac commodo in aliis ab aliis calamitatibus irruenti *Rufinus*. SPANH.

i Θᾶσσον ἢ χρῷ.] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐχρῷ *Coccejus.* Θᾶσσον ἢ χρημάτων *mss.* in *Editis Aliisque.*

k Μιαρίαν καταπλαγῆναι,] Mavult *Vat.* & *Epiphan.*

l Εὐεργετηθέντα τὸ λογισμὸν] Εὐεργετηθεὶς *Vat.*

m Τῶν πεφωρεμένων.] Vocula τῶν non agnoscit *Vat.*

n Καὶ ἐ δ' ἐπ' ἐκείνοις] Eo modo *Vat.* καὶ ὁ τ' ἐπ' ἐκ. in *Editis Aliisque.*

o Αὐτῶν σωδάσασθος] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

p Κἀκεῖνα σὺκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ δ' πατρὸς,] Κἀκεῖνά σοι σὺκ ἐπ' ἀσφ. *Vat.*

q Αμα ἦ καὶ τὰς ἀδελφὰς] In *Cod. Vat.* ἅμα γὰρ καὶ τ.

r Επὰν εἶλω κατηγορεῖν,] Επὰν εἶπω *Vat.* ἐπαινέλω *L. B.* ἐπαινείλω *Coccejus.*

"γορεῖν, βελόμενος σοὶ τὴν ὑπεβολὴν τ πατροκτονίας
"κερδαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύνην κατ-
"νυμένος, τρόπαιά γε σὰ ἄξιον. φανερὰ μὲν γὰρ καὶ τ ἀδελ-
"φῶν, ὦ καὶ ἡδέλφε ὡς ὑπὲρ τοῖς μεγίστοις, καὶ λίαν ἄξιον ἄτω
"φρονεῖν, εἰ δὴ μέγα, σὺ χείρων [s] οἷς κρύπτειν δόλον κα-
"τὰ γε πατρὸς [t] συνετίθεις, ἐκείνους μὲν, οὐχ ὡς τῷ
"πατρὶ ὑπεβεβλοκότας μισῶν, ἃ γὰρ ἂν ἐξώκειλας
"αὐτὸς [v] αὐτοῖς ὑπὲρ πεῖξιν ὠφελησίαν, ἀλλ' ὡς
"Ἡρῴδου τῆς ἡγεμονίας σὺ δικαιότερον ἂν ἡγουμένους·
"τὸν δὲ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα
"[x] ἦσσον ὡς ἐκείνων [y] ὑπικαταψεύδηται μὴ ἐλεγχθῇς,
"καὶ ὧν αὐτὸς δίκας ὤφλησκες [z] ἦλθοι, τού-
"τῳ ὠφελὰ τὰ δυσχερῆ [a] εἰσαγέσθαι πατρὸς, ὑπε-
"νοῶν πατροκτονίαν ἃ κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν
"οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. οὐχ ἧς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπι-
"βουλεύων, ἀλλὰ καὶ φιλοῦσι καὶ εὐεργετήσαι, κοι-
"νωνὸς τῆς βασιλείας ἦν τοῖς ἔργοις καὶ Ἡρῴδου
"προφανεῖς, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη
"προλαμβάνειν μὴ ὑπεκκωλυμένος, ἐλπίδα δὲ τὴν
"εἰσιοῦσι γνώμῃ τοῦ πατρὸς καὶ χρήμασι προσηφα-
"λισμένος. ἀλλ' οὐχ ἅρα τῇ Ἡρῴδου ζητητῇ τὰ
"πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρίᾳ ἐκείνου τῇ ἐαυ-
"τοῦ, βελόμενος τὸν πάντων σοι [b] ὑποκεκριμένον πα-
"τρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὃν προσετοίμ
"τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν,
"καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ
"τὴν μητέρα [c] ὦ ἐπενόεις πιστὰς, καὶ κακοτροπίαν τὴν
"εὔνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν ἦθος δυσκολεῖν τ
"πατέρα, πάντος ἕρπειν χαλεπώτερον τὴν Ἀλφάνου
"κατασκάσμενος, ἢ τ ἐκεῖνον ἰὸν ἐπὶ τὰς συζυγικὰς
"καὶ τὰς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμα-
"χίαις φυλακὴν, καὶ τέχνας ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν φεισα-
"σόμενος καὶ τοῦ γήρους, ὥσπερ σὸν δρᾶσος σὰ τ Ἀλφ-
"νοίας μῖσος τὸ ὑποικιρῶν [d] ὠφελῆσαι. καὶ νῦν ἐλήλυθας
"μὴ βασάνους ἐλευθέρων οἰκείων ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν Ἀλφ
"σὲ γεγονέναι, μιαρύσεις τῶν σωμάτων, ἀντλεῖν τὴν
"ἀληθείαν ψευδῶν, καὶ οὐχὶ μόνον τ πατέρα ἀναιρεῖν
"μεμελετηκὼς ἐκ τῆς ἀνθρωπείας, ἀλλ' ἤδη ἢ [e] νόμον τ
"καὶ σὰ γεγραμμένον, καὶ τὴν ἀρετὴν τὰ Οὐάρου, καὶ τὰ
"δικαίαν τὴν Φύσιν. ἅτως ἄρα [f] τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς
"ὥστε καὶ βασανίζειν ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς
"βασάνους τ προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σε
"τ πατέρα ἐκκρεμῶσιν τῇ ἡλικιώτῃ· οἱ δὲ σοὶ βά-
"σανοι [g] δοκῶσι πίστιν; ὁ ῥύστης Οὐάρου τ βασιλέα τ ἐπη-
"ρείας τ συζυγῶν; ὧδε [h] δοτοῖς πονηρὸν ἦθος, ἐπ'
"ὀλέθρῳ μὲν τ ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιούμενον τὰ πα-
"τρὸς, ἔνθα δὲ μέλλοι καὶ μόνας ταχέως δοτοίσας τὴν
"βασιλείαν, πάντων αὐτῷ φανασιμώτατον ἀναφαινόμε-
"νον; [i] γνὺς ὅτι παροικονία κοινὸν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τ
"φύσεως καὶ τῆς βίου, [k] πεφυκὼς ὀδὲν ἧσσον ὡς τοῦ βε-
"βουλευμένου· καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν.

5. Προσετίθη [l] ἤδη τὰ τ μητρὸς Ἀντιπάτρου, ὅπου πρὸς

"certationibus duplicem, sed utramque tuo di-
"gnam ingenio, perciperes voluptatem. palam
"quidem confectis fratribus, quo nomine, tan-
"quam rem præclare gessisses, ultro gloriaris, &
"merito quidem; sin minus, tu illis pejor, qui
"clam patris vitæ insidiatus es, illos, non quod
"patri moliti essent necem, odio habens, (nam si
"id esset non te obligasses eodem crimine) sed
"quod regni hæredes essent justiores: patrem au-
"tem interficere voluisti, scilicet fratribus super-
"additum, ut periculum effugeres, ne quæ in eos
"calumniatus es celeriter detegerentur, & quæ tu
"meritus es supplicia ea de infelici patre exigeres,
"repertor non vulgaris parricidii, sed quale hacte-
"nus ignorat *hominum* vita. Non enim tantum
"patri filius insidiatus es, sed & amanti te, bene-
"ficiis ab eo affectus, re ipsa jam particeps regni,
"& successor etiam designatus, immo & voluptа-
"tem imperii jam ante capere nequaquam prohi-
"bitus, spe futuræ possessionis certissima præmu-
"nitus, conscripta patris voluntate. At tu non He-
"rodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res me-
"tiebaris, id agens, ut patri indulgentissimo par-
"tem quæ ei restabat de imperio auferres, & cu-
"jus conservator volueras dici, eum reipsa cona-
"reris interficere: ac quasi non satis esset temet
"malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis
"implesti, atque fratrum concordiam dissociasti;
"ac deinde patrem feram appellare ausus es, ipse
"pessimos serpentes exsuperans feritate animi, un-
"de illud virus in proximos sanguine & tantorum
"tibi bonorum auctores in promptu esset, stipato
"satellitiis, armato * astubus, nec virorum tantum
"sed & mulierum adversus senem, quasi tuus ille
"odio tam injusto infessus animus ad maleficia non
"sufficeret. Et nunc apparere hîc audes, ut post
"tortos homines, liberos, servos, viros, feminas,
"tuam unius ob causam, post tot indicia eorum
"qui tecum conspiraverant, veritatem oppugnes:
"quasi quod patrem rebus humanis voluisti exi-
"mere parum sit, nisi insuper evertas legem in te
"scriptam, & Vari æquitatem, & ipsam vim ju-
"stitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ & impuden-
"tiæ, ut etiam tormentis temetipsum subjici ve-
"lis, dum prius habitis quæstionibus fidem detra-
"his, ut illi scilicet, qui patrem tuum salvum vo-
"luerunt, mendaces habeantur; illis vero credatur
"quæstionibus quas tu rexisti? Quando regem li-
"berabis, Vare, à consanguineorum injuriis? quan-
"do exstingues portentum illud hominis, eum di-
"co qui in fratrum perniciem patris amorem si-
"mulavit; ac deinde cum solus brevi regno esset
"potiturus, fata ejus maxime omnium præcipi-
"tare voluit? Scis quippe parricidium in omnem
"ferri injuriam, † & naturæ pariter ac vitæ ho-
"minum esse infestum, nec ideo minus esse *parri-*
"*cidium* quia tantummodo cogitatum; & qui non
"punit, naturæ ipsi facere injuriam.

6. Addidit super hæc *Nicolaus* de matre Anti-pa- *Multa præterea contra Antipatrum addidit Nicolaus.*

s Οἷς κρύπτειν] *L. B.* οἷς κρυπτῶν.
t Συνετίθεις,] Συνιλθεῖς *Vat.* & *L B.*
v Αὐτοῖς ἐπὶ πεῖξιν] Αὐτὸς deest *Vat.* & *L. B. Cocceius* vero αὐτοῖς delet. mox αὐτὲκ pro αὐτοῖς malit Cl. *Lowthius.* Forsan σοὶ αὐτοῖς legendum, aut συνεξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς.
x Θᾶσσον] In *Editis* Ἧσσον. sed Θᾶσσον malui cum Cl. *Lowthio. L. B.* Θᾶσσ᾽ ἐν.
y Ἐπικαταψεύδηται] *L. B.* ἐπικαταψεύσασθαι.
z Ἦλθοι,] Ἦλθοις & mox εἰσαγέσθοιο *Basil.*
a Εἰσαγέσθαι] *L. B.* εἰσαγέσθαιο.
b Ὑποκεκριμένον] *L. B* in *Marg.* ὑποκεκριμένου. unde *Cocceius* legit ὑποκεκριμένου, sed ego nihil mutandum esse censeo. HAV.
c Ὧ ἐπενόεις] *L. B.* ὧν ἐπενόεις.
* *Astubus,*] Vocem illam vix probo. IBBETSON.
d Παρεσκευάσαι.] *L. B.* παρεσκευάσθαι.
e Νόμον τ καὶ σὰ] Inseritur τ ex *L. B.* HAV.
f Τῇ —— ψευδεῖς] Illa τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς ὥστε καὶ βασανίζειν ἀξιοῖς, καὶ ἐ *Cod. Vat.* deprompta, & à *Veteri Interprete* confirmata, in textum recepimus. HUDS. Agnoscit eandem laciniam *Lugd. Bat.* sed ibi πεποιθὼς legitur pro πεποιθώς.
g Δοκῶσι πίστιν;] Ita *Vat. L. B.* δόξωσι πίστιν. δοξοποιεῖν in *Editis Aliisque.*
h Δοτοῖς] Deest in *L. B.*
† Et —— *infestum,*] Est qui vertit, *neque minus naturæ ac vitæ hominum esse infestum, quam ei cui exitium molitur.*
i Γνὺς —— βεβουλευμένου] Vetus: scias quod parricidium communis injuria est & naturæ ipsius & totius vitæ hominum, neque minus facinorosus reputandus est qui cogitaverit, tametsi eum effectum non contigerit adipisci. Græca forte sic legenda. παροικονία κοινὸν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τ φύσεως καὶ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, πεφυκὼς παροικονία ὀδὲν ἧσσον τοῦ βεβουλευμένου ὡς τοῦ διεπραγμένου. COCC.
k Πεφυκὼς ὀδὲν ἧσσον] *L. B.* τὴν πεφυκὼς παροικονίαν ὀδὲν ἧσσον &c. sed puto esse scholion. HAV.
l Ἤδη] *L. B.* ἦ ἤδη.

m Κα-

patri nonnulla, quæ illa garrulitate muliebri effutierat, consultos vates, & sacra facta quibus rex devoveretur; & quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æstu proterve fecerat; tum vero repetiit quæ tormentis comperta erant: multa autem & varia erant, & quæ testes partim præmeditati partim ex tempore eoque certiora responderant. Homines enim, etiam si quid metu Antipatri, cujus facinora scire non refugerant, silentio premebant, cum viderent ipsum criminationibus eorum, * qui accusare cœperunt, obnoxium, & fortunam, quæ multa ei olim indulserat, manifesto illum inimicis, qui insatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia prodebant. Præceps autem actus est *suum in exitium*, non adeo illorum inimicitiis qui ad accusandum aggressi sunt, ac magnitudine ausorum & scelerum quæ excogitavit, malevolentiæque in patrem fratresque; & quod domum *paternam* seditione & mutuis cædibus impleverat, nec odia justa exercens, nec amicitiam ex benevolentia colens, sed prout in rem suam fore videretur. Quæ omnia cum jamdudum multi observarint, (qui scilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod & ira non accensi facta suffragiis suis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis gravius queri, quam primum tuto licuit, cœperunt pro se quisque ea proferre quæ scirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quæ neque redargui neque falsitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis objici posset quod periculi metu silentio quidquam texerant; damnarunt *omnes* nefaria facinora, & Antipatrum non tam ob patris securitatem quam suam nequitiam omni supplicio dignum censuerunt. Multa etiam à multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidissimus esset mendaciorum artifex frontisque perfrictissimæ, tamen nec respondere ad hæc aut omnino hiscere auderet. Postquam autem Nicolaus & dicere & dictorum probationes afferre desierat, jussit Antipatro Varus, ut semet ad criminationes depellendas accingeret, si quid paratum haberet, quo se non teneri criminibus quorum accusabatur, ostenderet; valde enim & se optare, scireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omnesque appellabat ut testatum fieret, se nulli culpæ affinem esse, aut ut manifestis signis ostenderetur se nihil adversus fratrem molitum fuisse. Solent nimirum omnes quibus deest virtus, cum scelus aliquod aggrediuntur, quasi Deum rebus humanis præsentem adesse negassent, suopte arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehensi in judicii periculum venerint, Deum testem invocando *conari* omnia *contra se allata* evertere. id quod & Antipatro accidit. Postquam enim nefarias

Antipater ab universis accusatur.

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.

Antipater manifestissimis indiciis convictus Deum invocat.

πινας [l] [m] κυφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα, μαντείας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονήσας, καὶ ὅσα μὴ τ' Φερώρᾳ γυναικῶν Αντιπάτρῳ ἠσέλγησε μὴ οἶνος καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τ' τε βασάνων τῆς ἀνακρίσεως & ὅσα μαρτυρίων ἐχόμενα· πολλὰ δ' & παντοῖα [l], τὰ μὲν ὠφεληθεισμένα, τὰ δ' ὠφελῆς δ' ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε & βεβαιωθῆναι ἐφθαρμένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν [n] εἴ τι κ' φόβον τῶν Αντιπάτρου, μὴ διαφανούμενοι [o] τὰ αὐτοῦ, σιγὴ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἀπιθανῶν τ' κατηγορίας τ' δεξάντων γεγονότα, καὶ τῷ ποτὲ πολλὰ αὐτῷ συσκᾶσαν τύχην ὠφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ὠφηδεδοκῆσαι, οἱ & ἀπλήστως μίσους τῶν ὠφελῆς αὐτὸν ἐνεφορεῖτο, [p] [τότε πάντα ἐξέφερον.] καπαπαῖδε δ' [q] ἀ τοσοῦτον ἔχθρα τ' ἀπικεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθη τόλμης ὧν [r] ἐπενόησεν κακιῶν, καὶ δυσμενείας τ' πρὸς τ' πατέρα & τοὺς ἀδελφοὺς, στάσεως & ἀλληλοφθορίας ἀναπεπλησκὼς τ' οἶκον, καὶ μήτε μίσει κ' δίκῃ μήτε φιλίᾳ δ' εὔνοιαν χρεώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ συμφέρειν. ὧν ἀπάντων ὀκ ὀλίγον αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ὠφανεσκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα δρετῇ κρίνειν πεφύκασιν ἀπὶ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς [s] ἀπηλλαγμένης ἀπιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, [t] καταβοᾶς & τῶν πρὶν εἰρχθέντες πιστεῦσαι, ὠφελομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὅσα εἰδεῖεν. πολύτροπόν τε κακῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ἀδαμόθεν ψευδὴς αἰτίαν ἐγκαλεῖσθαι δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ηρῴδην λέγειν τὰς πολλὰς, μήτε ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρᾷ τε ἠγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τ' Αντίπατρον ὀκ ἀσφαλείᾳ τῇ Ηρῴδου, πονηρίᾳ δ' τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. [v] πολλά τε δὴ & ὠφελὰ πολλῶν οἷς μὴ παρηγγέλετο εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὥστε τ' Αντίπατρον καίπερ ὠπὶ πολεῖσον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαί & [x] ἀπερυθριάσαι, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς [y] ὠπὶ τὸ ἀνταπλέγειν τῷ ἰσχυῷ εἰσφέρεσθαι. Νικολάου δ' παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τ' ἐλέγχων, Οὔαρος [z] σκέλευσεν Αντίπατρον [a] ἐπ' ὑπολογίαν τ' ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴτινες αὐτῷ ὠφέλιμοι εἶναι δοκοῖεν· καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὠπὶ σῶμα ἐκεῖτο ἀναπεπταμμένος, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι [b] προστιθεὶς τὸ ὠπιμαρτύρησαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι ὠφανῆσαι, μὴ ὀκ ὠπίβουλον αὐτὸν & πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν & πάντες οἷς ὠπιλείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγκλημάτῶν τινα κακῶν, [c] οἷον & θεῖα τὸ πᾶσιν ὠφανυγχάνειν ἀφορίσαντες, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὠπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὁπόταν δ' φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκῃ ὑποχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὸ πάντα [d] ὀκτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ Αντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ & θεῖα διαπεπραγμένου, [c] κα-

m Κυφολογίᾳ] Conf. instr. lib. 18. c. 8. §. 2. SPANH.

n Εἴ τι] Εἴτις εἰδεῖεν *L. B.*

o Τὰ αὐτῶ,] Ita legi & distinxi, cum antea esset ad hunc modum, Αντιπάτρῳ μὴ διαφανούμενοι τὸ αὐτῶ σιγὴ &c. absque ulla interpunctione. *L. B.* διαφανὰς ἀμύνεσθαι αὐτούς. *Vetus*: silentio prætercunda mandabant.

* *Qui accusare cœperunt, obnoxium,*] *Al.* qui in imperio erant.

p Τότε πάντα ἐξέφερον.] Verba illa uncis inclusa inserui non sine auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quod odio ineffabili adversus eum nitebantur: tunc omnia prodebant.* Quæ sane necessario postulat sensus, nisi οἱ κ' ante ἁπλήστως deleamus.

q Οὐ τοσοῦτον] *L. B.* τοῦτο ὅτε τῇ. *Coccejus* τοῦτο ὀχ ὅτο.

r Επενόησεν κακιῶν] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) in *ceteris* ἐπενόησαν.

s Ακηλλαγμένης] *L. B.* ἀπηλλαγμένοις.

t Καὶ καταβοᾶς.] *L. B.* καταβοᾶς.

v Πολλά ——— ἀγορεύόμενα,] Πολλὰ ἦν κ' ἕτερα ὠφελῆ πολλῶν οἷς μὴ παρηγγέλετο εἰπεῖν κ' Αντίπατρον ἀγορεύόμενα *Busb.*

x Απερυθριάσαι,] Επερυθριάσαι *Vat.*

y Επὶ τὸ ἀντιλέγειν] Επ' ἀντιλέξῃ *Vat.* & *L. B.*

z Επέλευσεν Αντίπατρον] Επέλευσε τ' Αντίπατρον *Busb.*

a Επ' ὑπολογίαν] Ita *Busb.* ἐπ' ὑπλογία, aut ἐπ' ὑπλογίᾳ in *Editis Aliisque.*

b Προστιθεὶς τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι] Προστιθεὶς *Vat.* τ' Θεὸν ἐπικαλούμενον ἐπιμαρτυρῆναι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν. *Zonar.*

c Οἷον ——— ἀφορίσαντες,] Εἰ ἐν τῷ· εἴη τὸ πᾶσι τὸ ὠφὲ τὸ τυχὸν ἀφορίσωσιν in *Editis Aliisque.* εἰ ἐν δ' θεῖα τὸ πᾶσι ὠφατυγχάνειν ἀφορίσωσιν *Vat.* quam lectionem secutus sum, nisi quod εἰ ἐν in οἷον mutarim, & ἀφορίσωσιν in ἀφορίσαντες. *Epiphanius* vertit, *solent quippe universi, quibus justitia deficit, quando facinorum aliquorum perpetratores existunt dicere, sibi liberum arbitrium ex divinitate concessum: quando vero* &c. Fuit cum legerem, οἷον δ' θεῖα πᾶσι ὠφατυγχάνειν ὁ θηλάσασι. Legendum conjicit *Vir Doctus*, οἷον τὸ θεῖον πᾶσι ὠφατυγχάνειν ὁ φοβησάμενοι. HUDS. In *L. B.* ita totus locus concipitur: εἰ χρὴ πάντα τῶν κακῶν εἶναι δ' θεῖα τὸ πᾶσι ὠφὲ τὸ τυχὸν (forsan pro ὠφατυχὸν) ἀφορίσωσιν. In *Margine* ejus ita legitur, ἀμηχανοῦν δ' θεῖα δ' πᾶσι ὠφατυγχάνειν, quod ex glossa natum videtur. HAV.

d Εκτρέπειν.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐκτρέπειν in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* versione, *per invocationem ejus omnia testimonia conantur evertere.*

[e] κατειργάσης αὐτὸν παντάχοθεν τὴν δίκης ὑποφορὰν τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, [f] οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὐθις [g] ἐνεπαιρούσῃ τῇ ἀρετῇ καὶ θείᾳ, μαρτυρίαν ὑπισκήπτων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ σκείνου [h] φθείσεσθαι, εἰς μέσους [i] προαγαγὼν ὁπόσα φθὶ τῷ πατρὶ πράσσειν τολμᾷν σὺν ἀνέλιπεν.

ζ'. Ὁ δὲ Οὔαρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν Ἀντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, [k] ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, [l] ἵν' εἰδῇ τινὶ φθείσουσιν αὐτῷ δυνάμιν. καὶ κομισθέντος, τὸν ὑπὸ θανάτῳ τῶν ἐαλωκότων πίνειν κελεύσας ὁ Οὔαρος, καὶ φθαρτήριμα ἔθανε. τότε δὲ ἐξαναστὰς ἀπὸ τοῦ συνεδρίου, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' Ἀντιοχείας· [m] ἔνθεν δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, διὰ τὸ Σύροις τὸν βασίλειον εἶναι. Ἡρῴδης δὲ φθαρτήριμα μὲν ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὔαρος φωὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπελήλυθε. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ σκείνου πράσσειν ὁπόσα φθὶ τὸν Ἀντίπατρον ἔπραξεν. δήσας δὲ αὐτὸν εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα σκπέμπει γράμματα φθὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς ὑπὸ γλώσσης διδάξοντας τὰ Καίσαρος τοῦ κακίστου τοῦ [n] Ἀντιπάτρου. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ Ὀπισολὴ ὑπὸ Ἀντιφίλου φωὸς Ἀντίπατρον γεγραμμένη· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς διέτριβε· καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάδε εἰδήλα. "Ἐπιμψά "σοι τινὰ περὶ Ἀκμῆς Ὀπισολὴν, μὴ φεισάμενος τῆς "ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὐθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο "οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δὲ εὐτυχοίης φθὶ τὸ πρᾶγμα." καὶ ἡ μὲν Ὀπισολὴ πάδε εἰδήλα. ἐζήτει δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τινὰ ἑτέραν Ὀπισολήν. ἃ μὲν φανερά γε λῶ· καὶ ὁ τοῦ Ἀντιφίλου δοῦλος, ὃς τινὰ ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φθαλαβεῖν. ὑποφίας οὖν ἐχούσης τὸν βασιλέα, τῶν φίλων τινὸς τοῦ Ἡρῴδου ἐσπερραμμένου τοῦ δούλου τὸν ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἶκασεν ἐντὸς [p] τῆς Ὀπιπλυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα. καὶ λῶ δ' ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τινὰ Ὀπισολὴν, ἐγγεγραμμένα τε λῶ ἐν αὐτῇ πάδε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Ἐγραψα τῷ πατρί σε "οἵαν ἤθελες Ὀπισολὴν, καὶ ἀντίγραφον πεποίσα τῇ [q] φωὸς "τινὰ ἐμὴν κυρίαν ὡς φθὶ Σαλώμης ἔγραψα· λῶ ἀναγνοὺς, "οἶδ' ὅτι [r] πιμωρήσε) Σαλώμην ὡς Ὀπίθελον." λῶ δ' ἡ φθὶ Σαλώμης δοκοῦσι εἶναι φωὸς τινὰ δέατοιναν αὐτῆς, ὑπὸ Ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ὅστις γοῦν ἡ Διόνοια θέλοι [s] ὑπαγορδυμένη, λέξει δὲ συνέκτο αὐτῆς. τὰ δὲ γεγραμμένα λῶ πάδε. "[t] ΑΚΜΗ ΒΑ- "ΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Ἐγὼ ἔργον ποιμένη μηδέν σε λαυθά- "νῃ τῶν κατ' σὲ γινομένων, εὑρῶσι Ὀπισολὴν Σαλώμης φωὸς "τινὰ ἐμὴν κυρίαν κατ' σὲ γεγραμμένην, ὑπικινδύνως "ἐμαυτῇ, σοὶ δὲ ὠφελίμως ἐξεγραψάμην, [x] καὶ ἀπέστειλά σοι. "τοιγαροῦν δὲ σκείνη ἔγραψε γήμασθαι Συλλαίῳ θέλουσα. κα- "τάχιστα οὖν τινὰ Ὀπισολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύ- "σω." φωὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο Ἀντίπατρον, [y] Διασαφοῦσα ὅτι Διακονουμένη κελεύσματα τῷ σκείνου αὐτῇ τε γράψε φωὸς Ἡρῴδην, ὡς Σαλώμης Ὀπίθελος αὐτῷ πράσσουσα ἐπιχω- μένης τὰ πάντα· καὶ ἀντίγραφον τὸ ὡς φωὸς δέατοιναν τινὰ αὐ- τῆς πεμφθείσης Ὀπισολῆς ὑπὸ Σαλώμης ὑποπέμψειν αὐτό. [z] λῶ δὲ ἡ Ἀκμὴ, Ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δὲ Ἰουλίᾳ τῇ

ria omnia, tanquam è mundo ſublatum eſſet numen, perpetraſſet, ubi ſupplicii metu undique conſtringeretur plane deſtitutus juris præſidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abuſus eſt, eum conteſtans, ut ſuæ potentiæ acceptum tulerit quod adhuc ſuperſit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermiſſo facere auſus eſt pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam eſſe videns, venenum coram omnibus proferri juſſit, ut quænam ei vis ſuperesſet *è veſtigio* experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique juſſu cuidam capitis damnato ut propinaretur datum, confeſtim exſtinctus eſt. Tunc ille ſurgit & è concilio diſcedit, & poſtridie Antiochiam proficiſcitur: ubi plurimum commorari ſolebat, quoniam id Syrorum palatium eſt. Herodes vero filium protinus vinculis aſtringendum curavit: neque vulgo ſciebatur, quid cum eo loquutus Varus fuiſſet, antequam diſcederet: multi tamen opinabantur ex ſententia illius acta eſſe quæcunque in Antipatrum admiſerat *Herodes*. Eo vincto, miſit de eo literas Romam ad Cæſarem, & una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptæ ſunt literæ per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum ſcriptæ: in quibus, à rege ſolutis, iſta continebantur. "Mitto tibi Acmes "literas, etiam cum vitæ meæ diſcrimine. noſti "enim mihi rurſus à duabus familiis imminere pe- "riculum, ſi deprehendor. Opto tibi in iſto ne- "gotio ſucceſſum." in hanc ſententiam ſcripta erat hæc epiſtola. Rex autem & alteram epiſtolam requirebat. Nuſquam tamen apparuit: & ſervus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat ſe uſlam præterea accepiſſe. Cum autem dubius hæreret rex, unus ex amicis ejus, animadverſa quadam ſutura in interiori ſervi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. atque ita erat. Epiſtolam igitur arripiunt, quæ *quidem* iſta ſcripta continebat. "ACME ANTI- "PATRO. Scripſi ad tuum patrem quales vo- "lebas literas, eique exemplum mitto fictarum "Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis ſcio ſumpturum de Salome tanquam inſi- "diatrice ſupplicium." Fuerant autem literæ hæ, quæ Salomes ad Acmes dominam eſſe videbantur, compoſitæ ab Antipatro Salomes nomine quantum ad ſenſum, ipſius vero Acmes verbis. Literæ autem ſic ſe habebant. "ACME REGI HE- "RODI. Ego daris operam ut nihil te lateat eo- "rum quæ contra te fiunt, nacta Salomes epiſto- "lam ad Dominam meam contra te ſcriptam, eam "mihi periculoſe ſed tibi utiliter exſcripſi, & tibi "miſi. Hanc illa ſcripſit volens nubere Syllæo. "Igitur literas conſcinde, ne ego de vita perícli- "ter." Ad ipſum autem Antipatrum ſcripta erat epiſtola, indicante *Acme* ſe mandatis ejus obſequutam eſſe, & ad Herodem ſcripſiſſe, quaſi Salome ei ut inſidiaretur omnia agere feſtinaret: inſuper & exemplar epiſtolæ ad Dominam ſuam à Salome miſſæ ad eam mittendum curaſſe. Erat autem hæc Acme Judæa genere, Juliæ Cæſaris uxoris ſerva: at-

Antipater in vinculo conjectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Herodem.

[e] Κατειργάσης] Ita lego (Legit quoque ita *Cocceius*) κατηγόρης in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Οἷς ἀπολύσαιτο] Οἷς τὰ ἐγκεκλημένα λυθεῖεν ἐπαφεὶς τῇ ἀρετῇ *Vat.*

[g] Ἐνεπαφείς] *L. B.* ἐνεπαρόν.

[h] Πεφεισόμενος,] *L. B.* φθείσεσθαι.

[i] Παρηγαγὼν] Παρηγαγόν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[k] Ἐκέλευσε τὸ φάρμακον] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 32. §. 5. SPANH.

[l] Ἵ' εἰδῇ τινὶ φθείσουσιν αὐτῷ δύναμιν.] Ἰδ' εἰδῇ τινὶ π. *Vat.*

[m] Οὗπερ δὴ] Ἧπερ δὲ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ διατριβαὶ *Vat.*

[n] Ἀντιπάτρου. ἀλίσκε] Inter Ἀντιπάτρου & ἀλίσκε) verba illa καὶ Καισαρι γράμμα τοῦ (τῇ *L. B.*) Καίσαρος poſita habet *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* nullo plane ſenſu.

[o] Οἰκιῶν] *L. B.* οἰκείων.

[p] Τῆς ἐπιπλυχῆς] Vel ἐπὶ πλυχῆς & ita *Edit. Baſil.* SPANH.

[q] Πρὸς τινὰ ἐμὴν κυρίαν] *Liviam* nempe, cujus ſerva aut Liberta Acme, uti mox infra. SPANH.

[r] Τιμωρήσε)] *L. B.* τιμωρήσαιθ.

[s] Ὑπαγορδυμένη,] Ὑπαγορδυίη *Vat.*

[t] Ἀκμὴ βασιλεῖ Ἡρῴδῃ.] Nota in ſalutando *Acmes* nomen ipſi præponi nomini Regio. REL.

[x] Τῶν ἐμὴν κυρίαν] Conf. mox ſupra. SPANH.

[x] Καὶ ἀπέστειλά σοι.] Καὶ ἐπέστειλά σοι *Vat.*

[y] Διασαφοῦσα] Eſt qui malit Διασαφοῦσα.

[z] Ἡ —— γυναικί·] Conf. mox ſuprà. SPANH.

atque ista faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipsum adjuvaret in nece maturanda patri amitæque.

Herodis in Antipatrum odium.

8. Herodes autem, singulari Antipatri malitia stupefactus, impetu ferebatur ad ipsum è vestigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, & qui non sibi solum sed & sorori insidias struxerat, domumque Cæsaris corruperat. Quin & ipsum incitabat Salome, quæ pectus plangeret, seque occidi juberet; siquod argumentum istis de rebus fide dignum contra se afferri possit. Itaque Herodes filium evocavit & interrogavit, jussitque ut sine ulla dissimulatione diceret, si quid contra haberet. Illo autem *ad hæc* obmutescente, petiit ab eo *Herodes*, ut, postquam undequaque malus reperiretur, saltem suos in his sceleribus *socios* & adjutores sine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem esse dicebat, neque quenquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, festinavit Romam mittere filium ad Cæsarem, pœnas daturum scelerum quæ mente agitaverat.

Legatos literasque de eo Romam mittit.

Deinde veritus ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in custodia, ut antea, habuit: iterumque legatos misit ad Cæsarem & literas ad filium accusandum, indiciaque eorum quæ Acme ad illius maleficia contulerat, adjunctis literarum, *quæ supra positæ sunt*, exemplaribus.

Καίσαρ@ γυναικί· καὶ ἔπεισαν ταῦτα φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ δόσι χρημάτων, συγκακουργεῖν [a] κατά γε δὴ πατρὸς & τῆ [b] πιτιδ@.

η'. Ἡρώδης δ', σκωλαγεὶς μεγέθει τῆς Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν καὶ αὐθημερὸν ἀναιρεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς κύκνηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλκότα, καὶ δὴ καὶ Καίσαρ@ διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν καὶ ἡ Σαλώμη, [c] στερνοτυπουμένη, καὶ κλείναν αὐτῷ κελεύουσα, εἴ πιν@ ἔτι τοιοῖσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν ἤμελλε. Ἡρώδης δὲ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν ἀγῶνα, κελεύων εἴ τι ἀντιφέρειν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑποδεδομένου. ἐπεὶ δ' ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν, [d] ἐπειδὴ παντάχῃ πεφώρακται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν [e] συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μέλλῃσεν [f] κατιδεῖν. ὁ δ' Ἀντιφίλῳ τὴν πάντων αἰτίαν ἀνετίθη, ἕτερον δ' οὐδένα περιστᾶ. Ἡρώδης δ' ὑποκαλγῶν ὥρμησεν μὲν πέμπειν ἔτι Ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τῶν ἔτι τοῖσδε [g] βουλευμάτων. ἔπειτα δείσας [h] μὴ & βοηθείᾳ τῷ φίλων [i] εὐμήκιστον τῶν κινδύνων ἀφυγὼν, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλασσεν· αὖθις δ' [k] πρέσβεις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα [l] ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱ@, ὅσπερ τε Ακμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τῶν ἔτι ἐπιστολῶν.

VIII. CAP VI.

De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: & quomodo puniti erant seditiosi.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τῆς Ἡρώδου νόσου & στάσεως τῶν Ἰουδαίων δι' αὐτὸν· καὶ κόλασις τῶν στασιαστῶν.

Herodes morbo correptus testamentum condit.

INterea, dum legati jam ante edocti quid responderent ad interrogata, & literas secum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapsus, testamentum fecit, in quo filiorum suorum natu minimo regnum dabat, ob odium quo tum Archelaum & Philippum ob Antipatri calumnias prosequebatur; Cæsarique mille talenta donabat, & Juliæ Cæsaris uxori & Cæsaris filiis & amicis & libertis quingenta. Filiis præterea suis pecuniam & pensiones & agros distribuebat, itemque nepotibus suis: Salomen etiam sororem suam valde locupletabat, quod in omnibus summam ei benevolentiam præstiterit, & nusquam aliquid adversus eum moliri ausa fuerit. Cumque *ex eo morbo* convaliturum se non speraret, quippe jam septuaginta circiter annos natus, *mirum in modum* efferatus est, & ex ira & acerbitate omnia stomachabatur; coque præcipue nomine, quod contemni se gentemque suo malo delectari putabat. accedit quod exstiterunt quidam è maxime popularibus, qui in eum etiam consurrexerunt ob hujusmodi causam.

Herodis in senio amarulentia.

ΚΑΙ οἱ μὲν πρέσβεις [m] ἐπὶ τὴν Ῥώμης [n] ἐπήγοντο, ὅπως τε ἀνακρινομένης δείσαι λέγειν [o] προεκδιδαχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν [p] ἀφθήκας γεάφῃ, [q] τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν διδοὺς, μίσει [r] τῷ πρὸς τὸν Αρχέλαον καὶ Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάτρου ἀφορολῶν, Καίσαρί τε [s] τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρ@ καὶ τέκνοις καὶ φίλοις [t] καὶ ἐπελεύθεροις Καίσαρ@ πεντακόσια. ἔνεμε δὲ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγρούς, καὶ υἱέσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμῃ τε ἐπὶ μέγα [v] ἐπλούτιζεν τὸν ἀδελφὸν, [x] εὔνουν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν ἀφεμεμνημένην, καὶ μηδαμόθι φρασσομένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δὲ προῆστο, [y] καὶ γὰρ πρὸ ἔτ@ ἑβδομηκοστὸν ἦν, [z] ἐξηγρίωσεν ἀκρότῃ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ [a] εἰς πάντα χρώμεν@· αἴτιον δὲ ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, καὶ ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθν@ φέρειν. ἄλλως τε ἐπιδὴ τινες τῶν [b] δημοτικωτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέστησαν αὐτῷ ἀφ' τοιαύτων αἰτίαν.

Judas & Matthias in Herodem conjurant.

β'. Ην [c] Ιούδας ὁ Σαριφαίου, καὶ Ματθίας ὁ [d] Μαργα-

---

a Καῶ γε δὴ πατρὸς] Καῶ τι δὴ π. *Vat.*

b Τιτιδ@.] *L. B.* τηδιδ@.

c Στερνοτυπουμένη,] Στερνοτυπουμένη *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

d Επειδὴ παντάχῃ] Επειδὴ τὰ πάντα παντάχῃ *Vat.*

e Συγκακουργήσαντας] Κακουργήσαντας *Vat.*

f Κατιδεῖν.] Ανιδεῖν *Vat.*

g Βουλευμάτων.] Βεβουλευμένων *Busb.*

h Μὴ καὶ βοηθείᾳ] Illud καὶ ex *L. B.* adjicitur. HAV.

i Εὐμήκιστον δὲ κινδύνων] Εὐμήκιστον τῶν κινδύνων ἀφυγὼς *Busb.*

k Πρέσβεις ἐξέπεμψε] Προσβείαν *Vat.*

l Επὶ κατηγορίαν δὲ υἱ@.] Επὶ κατηγορίᾳ *Vat.*

m Επὶ τὴν Ρώμης] Επὶ τὸν Ρώμλιν *Busb.*

n Επήγοντο,] Ita *Gall.* ἠπείγοντο *Busb.* (& ita legi vult *Ibbetsonus* & *Coccejus*) ὑπήγοντο in *Editis Aliisque.*

o Προεκδιδαχθέντες,] Sic lego, προσεκδιδαχθέντες in *Libris* tam *Editis* quam *MSS.*

p Διαβήκας γεάφῃ,] Conf. inf. c. 9. §. 4. & *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

q Τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

r Τῷ πρὸς τὸν Αρχέλαον] Ita lego cum *Zonara.* Μίσει τῷ πρὸς τὸν Αρχ. *Busb.* μίσει τοὺς πρὸς in *Editis.*

s Τάλαντα χίλια.] Ταλάντων χιλίων (χρήματα ταλάντων χιλίων *L. B.*) & mox πεντακοσίων *Vat. L. B.* & *Busb.*

t Καὶ ἐπελεύθεροις Καίσαρ@ πεντακόσια.] Καὶ ἀπελεύθερος περὶ πεντακόσια in lib. 1. *de Bello Jud.*

v Επλούτιζεν τὸν ἀδελφὸν,] Sic *Vat. Busb.* & *Busb.* ἐπλούτιζε *L. B.* ἐπλούτισεν in *ceteris.*

x Εὔνουν τε οὐ πᾶσι] Εὔνουν τε αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι διαμ. *Vat.*

y Καὶ γὰρ δὴ πρὸ ἔτ@.] Καὶ γὰρ δὴ πρὸ ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἦν *L. B.* legendum esse contendit *S. Petitus* in *Animadversionibus ineditis*, Tom. 1. p. 524. ut & supra (lib. 14. c. 9. §. 2.) πρὸ πάντως ὄντι, ἐτ. γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.

z Εξηγρίωσεν] Ita in *plerisque libris.* ἐξηγρίωσε (*Coccejus*, nam inferius quoque ἐξηγρίωσας) *Busb.* & *Zonar.* ἐξηγρίωσεν) *L. B.*

a Εἰς πάντα χρώμεν@·] Mallem εἰς πάντας χρ.

b Δημοτικωτέρων ἀνθρώπων] Ita *Busb.* δημοτικωτέρων *Vat.* δημοτικοτέρων in *Editis Aliisque.*

c Ιούδας ὁ Σαριφαίου,] In *lib.* 1. *de B. J.* Ιούδας τε υἱὸς Σεπφοραίου, καὶ Ματθίας Μαργάλω in *Marg. L. B.* Σαπφοραίου. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Μαρ-

γελώθη Ιουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' ὃς τινας [c] τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ φιλοφιλεῖς ἀφ' παιδείαν [f] τῶν νεωτέρων· ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες [g] οἷς φιλανοίησις ἀρετῆς [h] ἐπιτηδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι τὸν βασιλέως τὴν νόσον ἀθεραπεύτῳ ἄκαρον ἔσεσθαι, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὁπόσοι [i] φθορὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατασκευάζοι ἔρχεσθαι τοῦ βασιλέως, τότε [k] καθιλόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα φθορὰ τῶν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ ἀφ' τὴν τόλμαν [l] αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τὸ ποιήσεως, πάσχειν ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς φθορὰ τὸ εἰωθὸς τῷ ἀνθρώπῳ [m] διατρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῷ Ηρώδῃ πινὰ πραγματευθέντα φθορὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ιούδαν καὶ Ματθίαν. [n] κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τὸν πυλῶνος τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελές, [o] ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀναστάσεις στήνοειν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις στήνεσθαι τοῖς βίοις κατ' αὐτὸν [p] πεφυκημένοις. "[q] ὥστε σκέλλον οἱ σοφισταὶ τὸν "[r] ἀετὸν καταπατεῖν· [s] καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡμῖν κίνδυνος "[t] τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τὸν ἐν τῷ ζῆν ἡδο- "νῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τοῖς [e] πεφυκόσιν ἀρε- "τὴν ὑπὲρ αὐτῶν, τοῖς ὅτι σωτηρίας καὶ φυλακῆς τοῦ "πατρίου [y] μελήσουσι πολιτῶν, ἀφ' τὸ αἰώνιον [x] τοῦ "ἐπαινεῖσθαι φήμην καταισκευασαμένους, ἐν τε τοῖς υἱοῖς "ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον κα- "τάλιπεῖν τὸν βίον. [z] καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως ἀφειτωμέ- "νοις ἄφυκτον εἶναι τὴν συμφορὰν, ὥστε καλῶς ἔχειν "τοῖς ἀρετῆς [a] ὀρεγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον [b] αὐτῶν "μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπέναι τοῦ βίου. "[c] φέρειν δὲ κόφισιν πολλὰ τὸ ὅτι καλοῖς ἔργοις, ὧν "μνησθῆναι τὸν κίνδυνον εἶναι, πολιτῶν, καὶ ἅμα ἐᾶσι τοῖς "αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγενοῦς καταλειποίμην ἄνδρες ἢ "γυναῖκες, καὶ τοιόνδε ἐπιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ "ἀπ' αὐτῶν.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους· ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς πθνάναι [d] φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ [e] συνέπεσθαι τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέσπασάν τε, καὶ πελέκεσιν [f] ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ὄντων τῷ ἱερῷ ἀφεστεώτων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὅτι μείζονός τινος ἀφνοίας ἢ ἐπάστοτε ἐπαναστάσεως, ἄνεισι χεῖρας πολλοῦ [g] ἀγόμενος, ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τῶν πρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· [h] ἐπιπεσὼν τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκότι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ἐνήσοντος προσανεσκοπημένοις, τῶν τε νέων σὺν ἐλάσσοσι παραφερομένοις ἀνδρῶν, οἳ ἅμα τοῦ

lothi F. Judæorum eloquentissimi & legis patriæ interpretes præstantissimi, virique populo charissimi, quoniam juventutem docerent. qui enim virtuti comparandæ studebant, eos quotidie frequentabant. Hi *duo*, audientes regis morbum esse insanabilem, concitarunt juventutem, ut, sublatis operibus quæcunque à rege præter patriam consuetudinem facta fuissent, certaminis pro pietate præmia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipsius, & eorum effectionem, quæ lex vetabat, eum alia ei contigisse, quibus præter communem hominum morum vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quæ ei crimini dabant Judas & Matthias. Fecerat enim rex & super majorem portam templi dedicaverat ingentem & magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum est iis, qui volunt ex ejus institutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamve dare animantium simulachris consecrandis. Atque adeo dictitabant illi magistri aquilam istam deturbandam esse: "quod si cui ejusmodi immine- "at periculum ut morti devoveatur, bonum ea ex "re proposito illis, qui pro legibus patriis con- "servandis tuendisque morituri sunt, longe magis "è re sua esse videri quam voluptatem ex vitæ u- "sura percipiendam, eo quod sempiterna sibi lau- "de comparata vitam relicturi sint, præsenti se- "culo celebrandam, futurisque in omne ævum "memorandam. Et quidem iis, qui sine periculo "vitam agunt, non effugiendam esse mortis cala- "mitatem, proinde recte facturos, qui virtutis de- "siderio tenentur, si, quod fors tulerit cum laude "& gloria amplectentes, diem obierint supremum. "quippe magnum *sortis* levamen, præclaris operi- "bus, ad quæ provocant pericula, immori, ut ex "gloria illorum ad filios redundet utilitas, ejusque "in partem tota cognatio tam viri quam feminæ "veniant. *Juventutem concitant ad ea tollenda quæ rex contra Moysis legem fecerat.*

3. Dum illi his & aliis sermonibus juventutem incitant, nunciatur obiisse regem. id quod plurimum adjuvabat *ipsos* magistros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam securibus discindunt, spectantibus multis qui in templo morabantur. Hoc ubi regis prætori nunciatum est, is, suspicatus majorem aliquam rem, quam revera esset, tentari, eò cum magna manu proficiscitur, satis valida ad multitudinis impetum repellendum, quæ *tum* id agebat ut tolleretur quod rex dedicaverat: cumque inopinantes aggressus esset, (quales plerumque solet esse vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere præsumpta quam tuta rerum provisione adductum) & incompositos *adortus*, quique nihil quod in rem suam esset animo pro- *Aquilæ aurea dejicitur. Prætor regis milites ducit in conjuratores.*

---

d Μαργαλώθη] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH. *L. B.* in *Marg.* Μαργάλω.

e Τῶν πατρίων ἐξηγητὰς νόμων,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

f Τῶν νεωτέρων·] Τῶν νεωτέρων *Busb.* utraque lectio ferri potest

g Οἷς φιλανοίησις ἀρετῆς] Infra §. 6. φιλανοίησις ἀρετῆς. SPANH.

h Ἐπιτηδεύετο.] *L. B.* ἐπιτιτηδεύθη.

i Παρὰ τὸν νόμον] Παρὰ νόμου *Busb.*

k Καθιλόντες] Καθελόντας *Busb.*

l Αὐτῶν,] Nisi sic distinguatur post αὐτῶν & νόμος; legendum, ut me monuit *Vir doctus*, αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος Μωϋσέως. αὐτῷ καὶ τὸ &c. scribit *Casaub.*

m Διατρίβη,] *L. B.* in *Marg.* συνέβη.

n Κατεσκεύακει] Κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασ. *Busb.*

o Ἀετὸν —— φερημένους.] Imagines erigere aut animantium effigies consecrare, vetitum Judæis. *Rufinus.* Prohibet autem Lex imaginum elevationes vel animalium propositiones constituere. *Vid.* de Animalium effigie ad cultum prohibita supr. lib. 3. c. 5. §. 5. μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιήσασθαι φερομένου· & Lev. xxvi. 1. Philo: ἀφ' Γιγ. p. 196. Conf. & ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

p Πεφυκημένοις.] Ita *Busb.* φερομένοις in *Editis Aliisque.*

q Ὥστε σκέλλειν] Ὥστε ἐξεκέλλειν *Vat.*

r Καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡμῖν κίνδυνος ἀφ' τοῦτο ἡδονῆς τινος ἡδονῆς] *Zonar.*

s Τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ,] Τῷ αὐτὸν καθαπατάσαντι *Busb.* HUDS. *L. B.* τῷ ἐ. θ. ἀνακειμένων. neque forsan pejus, ut significet quoddam periculum agnatum iis, quæ cum morte solent esse conjuncta. HAV.

t Πεφυκόσιν ἀρετὴν] Πεφυκόσιν *Vat.*

v Μελήσουσι πολιτῶν;] Μέλουσι *Busb.*

x Τοῦ ἐπαινεῖσθαι φήμην] Illud ἢ ἐ *Cod. Vat.*

y Καταλιπεῖν τὸν βίον.] Ita *Vat.* καταλιπεῖν τὸ κλέος in *ceteris*, z Καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως] Paulo aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui vertit, *Nam etiamsi quisquam sine periculo valeat aliquando præclarum opus efficere, post paululum tamen venturam mortem naturæ lege non valebit effugere. Proinde pulchrum est his &c.*

a Ὀρεγνωμένοις] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

b Αὐτῶν] Αὐτῷ *Vat.*

c Φέρειν τὴν κόφισιν πολλὰ] Φέρειν *Vat.* Φέρειν γὰρ κ. *Bas.*

d Φεύζων τὸν βασιλέα,] Vocem Φεύζων omittit *Busb.* & commode abesse potest.

e Συνέπεσθαι τοῖς σοφισταῖς.] Qui Sophistis illis admodum suffragatus sit. *Rufinus.* SPANH.

f Ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν,] Ἐξέκοψαν *Busb.* ἐξῆραν *Vat.* & *Josephus* ipse l. 1. de *Bello Jud.*

g Ἀγόμενος,] Ἐπαγόμενος *Busb.*

h Ἐπιπεσὼν τε] Ita *Vat.* & *Busb.* ἐπιπεσὼν μὴ προ. in *ceteris.*

Judas & Matthias cum aliis ad Herodem perducti.

proſpexerant, juvenes ad quadraginta, qui reliquis fuga dilapſis eum animoſe exſpectarant, comprehendit, factique ſuaſores duceſque Judam & Matthiam, qui ſibi dedecori eſſe putarunt ad adventum ejus recedere; eoſque ad regem perduxit. Quos, cum rex, poſtquam ad eum venerant, interrogaſſet, an quod ipſe donaſſet, id dejicere auſi fuiſſent? "At nos, *inquiunt*, de iis quæ deliberata

Se arrogantius excuſant.

"erant deliberavimus, & quod factum erat id fe-
"cimus, atque ut viros bonos forteſque decuit.
"Nam & iis ſuccurrimus quæ Dei honori ſacrata
"ſunt, & de lege ex ejus auditione ſoliciti eſſe di-
"dicimus. nihilque mirum ſi ſervatu digniora cre-
"dimus juſſis tuis ea quæ Moyſes Deo docente &
"ſuggerente ſcripta reliquit. nobiſque volupe erit
"mortem, etiam quovis ſupplicio exacerbatam,
"obire, ut qui conſcii erimus nos cum ea con-
"greſſuros, non ob maleficia, ſed ob pietatis amo-
"rem." Atque in iſtis quidem illi omnes conſentiebant, audacia verbis reſpondente adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt. Rex au-

Virtli Hierichuntem mittuntur.

tem, ubi eos colligaverat, Hierichuntem nuncios miſit, Judæorum primores eò accerſens. Cumque illi conveniſſent, concione advocata in ipſum theatrum, *is* in lectica jacens, quoniam ſtare non poſſet, "enumerabat quot & quamdiu eorum cauſa

De illis queritur Herodes ad Judæorum primores.

"labores pertuliſſet, utque templum magnis ſuis
"ſumptibus exſtruxiſſet, cum Aſamonæi nati cen-
"tum viginti quinque annis (quibus regnaſſent)
"nullum unquam tale opus ad Dei honorem fa-
"cere potuiſſent. idque ſe ornaſſe *adjiciebat* præ-
"cellentibus donariis, pro quibus ſe etiam poſt
"mortem celebratum & collaudatum iri ſperaſſet.
"Hîc vero clamare cœpit, eos ne vivente quidem
"illo à contumeliis abſtinere, quin luce palam au-
"dere ſuis donariis manus admoliri, eaque detur-
"bare, per ſimulationem eum contumelia afficien-
"di, ſed reipſa (ſi res diligenter perpenderetur)
"id eſſe ſacrilegium.

4. Illi vero ejus crudelitatis metu, ne forte, efferatus in ipſos, vindictam exigeret, negarunt id factum de ſua ſententia, ac *ſibi* videri facinus vin-

Jozarus pontifex ſuffectus in locum Matthiæ.

dicandum. Atque ille in alios ſatis leniter ſe geſſit, ſed Matthiam pontificatus honore, ut earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdicavit, & Jozarum uxoris ejuſdem *Matthiæ* fratrem pontificem creavit. Hujus Matthiæ pontificatu accidit, ut alius crearetur pontifex, in unam *duntaxat* diem,

Joſephus creatur pontifex in unam diem.

qua Judæi *ſolenne* jejunium agebant, ob hujuſmodi cauſam. Is Matthias, munere ſacerdotali fungens, ea nocte, quæ jejunii diem anteceſſit, viſus eſt ſibi ſecundum quietem rem habere cum mu-

ἔμενον ἐπόνει εἰς φυγὴν δ' λοιπὸν πλήθους κατασχό-
συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ τολμήμα-
Ἰούδαν & Ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένους ἀναχωρῶν τὴν ἐφοδον αὐτῶν,
[i] καὶ ἀνηγαγεν ἐπὶ τ βασιλέα. ἐρομένου ὃ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ'
αὐτὸν τοῦ βασιλέως, [k] εἰ τολμήσαν αὐτὸ τὸ ἀνάθημα κα-
θελεῖν; "ἀλλὰ καὶ πεφρονηκέναι γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα,
"[l] καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα, μετ' ἀρετῆς ἀνδρός
"[m] πρεπωδεστάτης. τοῦ τε γὰρ θείου τῆ αἰτίᾳ πεπιστευμέ-
"να βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, [n] καὶ τοῦ νόμου τῆ ἀκριβεῖ
"[o] πεφροντισμένα. θαυμαστὸν τε οὐδὲν εἰ τ σῶν δογμάτων
"ἀξιωτέρους [p] τετηρήκαμεν [q] ἡγησάμενοι [r] τοὺς νόμους, οὓς Μωϋ-
"σῆς ὑποθεσπίσας καὶ διδαχῆ τοῦ Θεοῦ γράψαμενος κα-
"τέλιπεν. ἡδονῆ τε τ θανάτου οἴσομεν, καὶ πικρότερον ἡμῖν πα-
"ρα πεῖται, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις ἀλλὰ φι-
"λίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς [s] μέλλειν σωφρονεῖσθαι τὸ ἐφομιλῆσαι αὐ-
"τῷ." καὶ οἱ μὲν τοῦτα πάντες ἔλεγον, ὠδὲν ἐλαττότε-
ρα τῆ τόλμῃ δ' λόγῳ χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον
πράξειν σὺν [t] ἀπερισκέπτῳ. [v] βασιλεὺς ὃ αὐτὸς κατα-
δήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας Ιουδαίων
τοὺς ἐν τέλει. καὶ συναγομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ
αὐτὸ θέατρον ὑπὸ κλινιδίου κείμενος· ἀθυμία δ' εἶναι,
"τ [x] ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον [y] αἴτιος ἦσαν ἐπ' αὐτὸν γεγο-
"νῶσι ἀναριθμεῖτο, καὶ δ' ναὸν τὸν κατασκεύῳ ὡς μεγά-
"λοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χθιοτε, μὴ [z] διωνημένων ἔτεσιν
"ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τ Ασαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιού-
"δέ τι θεῖα τιμῆ πράξαι δ' Θεῷ. κοσμῆσαι ὃ καὶ ἀναθή-
"μασιν ἀξιολόγοις, [a] ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτὸς χθιὲς
"[b] κἂν μὴ θάνατον καταλελείψειν μνήμην τε αὐτοῦ καὶ
"εὔκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν
"ἀποχωροῖεν εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει δ
"πλήθους ὕβρει χρωμένους ἀψαύειν τ ὑπ' αὐτοῦ [c] ἀνα-
"κλωμένων, καὶ καθαίρειν ὑβρίζοντάς τε ποιεῖν, λόγῳ
"μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ ὃ εἴ τις [d] ἐξεπάζει τὸ γεγονὸς
"ἱεροσυλοῦντας.

δ'. Οἱ ὃ ἀφ' τοῦ ὁμότηκα αὐτὸ μὴ δὴ κ κατ' αὐτῶν
ἐξαγριώσας εἰσπράξοιτο τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν
αὐτὰ πεπράχθαι τῆ αὐτῶν, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς σὺν ἀ-
πλαστίᾳ κολάσεως αὐτὰ εἶναι. ὁ ὃ τοῖς μὲν ἄλλοις
πρωτοτόκοις ἔχειν, Ματθίαν δὲ τ ἀρχιερεία πιστεύσας ἱερεῦσι
ὡς αἴτιον τοῦ μέρος τούτων γεγονότα, [e] καθίστα Ιώζαρον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τ αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τοῦ [f] Μα-
θίᾳ τούτῳ ἱερωμένῳ, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κα-
θεῖναι πρὸς μίαν ἡμέραν διὰ Ιουδαίοις νηστείαν ἄγειν.
αἰτία δὲ ἐστιν ἥδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένῳ, ἐν νυκτὶ τῇ
Φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐπίσκηπτε, ἔδοξεν [g] ἐν ὀνεί-
ρῳ

i Καὶ ἀνηγάγετο] Καὶ ἀνήγαγο *Vat.* & *Busb.* κατήγαγε in *lib.* 1. *de B. J.*

k Εἰ τολμήσειαν] Εἰ ἐτόλμησαν *Zonar.*

l Καὶ πέπρακται] τὰ πεπραγμένα,] Καὶ οἱ ἄνδρες, πέπρακται, φησὶ, καὶ θαυμάζειν ἐ. χρὴ &c. *Zonar.*

m Πρεπωδέστατης.] Παρεπωδὸς ἐστὶ *Gen.* Vel πρεπωδ. SPANH.

n Καὶ δ' νόμου] Καὶ δ' νόμῳ τι προσθῆκ τὸ σῶφρον. Θαυμ. *Vat.*

o Πεφροντίσμεθα.] *L. B.* in *Marg.* πεφροντισμένα.

p Τετηρήκαμεν] *Al.* τετηρήκαμεν.

q Ηγησάμεθα] Ita lego cum *Cod. Vat.* ἡγήμεθα *Baſ.* ἡγούμεθα *Gen.* & *Lugd. Bat.*

r Τοὺς νόμους,] Illud τοὺς è *Cod. Busb.*

s Μέλλειν σωφρονεῖσθαι] Ita cum *Cod. Vat.* qui mox habet ἐπομιλῆσαι. Locum hunc corruptum eſſe ſuſpicor. nec ad eum ſanandum quidquam confert *Epiphanius*, qui vertit, *non enim pro injuſto facinore ſed pro amore pietatis nobis ſuſtinenda ſunt.*

t Απερισκέπτῳ.] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀπερισκέπτου in *cæteris.*

v Βασιλεὺς] Βασιλεὺς τε αὐτὸς καταδήσας μετέπεμπεν εἰς Ιερι-
χοῦντα Ιουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ συναγομένων ἐξεκλησιάζεν εἰς τὸ *Vat.*
βασιλεὺς ὃ δήσας αὐτὸς, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα, καὶ καλέσας *Busb.*

x Αγωνιῶν τε] Εὐπορίων *Busb.* & *Zonar.*

y Αἴτιος] *L. B.* ὁπότοι.

z Δυνηθέντων] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* δυνηθέντες in *Editis Aliisque.*

a Ανθ' ὧν ἐλπίδα] Ανθ' ὧν ἐλπίδα χθιὲς αὐτῷ καὶ μὴ θάνατον *Busb.*

b Κἂν μὴ θάνατον] Κἂν μεθ' ὁ θάνατ *Vat.* quod & voluit *L. B.* in quo exſtat μεθθανατ.

c Ανακεκλωμένων,] Ανακεκλάσθαι καὶ καθαιρεῖσθαι ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, *Vat.* ἀνατεθειμένων καὶ καθαίρεσιν ὑβριζούσας τε ποιησαμένους *Busb.*

d Εξιάζει τὸ γεγον ς] Sic *Busb.* ἐξιάζοι δ' γεγονότ in *reliquis.* Forſan tamen legendum, ἀληθείαν ὃ εἴ τις ἐξιάζοι δ' γεγονότ.

e Καθίστα Ιώζαρον] Καθιστᾷ *Busb.*

f Μαθίᾳ] De Joſepho Matthiæ ſuffecto, nocturnam pollutionem paſſo, vide *Miſn. tom.* I. 1. Hujus etiam rei exſtat memoria in *Talm.* Hieroſ. *Horaijoth tom.* fol. 47. col 4.

g Εν ὀνείρῳ] Hæc adverſa videntur iis quæ in Talmude traduntur. Non ſolebant Pontifices ea nocte quæ antecedebat ſolemnem expiationis diem dormire, ob metum pollutionis, & in codice Joma cap. 1. miſn. 7. diſerte legitur בקש ר' יהודה ממין לפניו באצבע צרורה ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד ואכול פתי בהונה ממין לפניו באצבע צרורה ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד ואכול והפך אחרון על הרצפה. *Si quærebat ſe ſomno dare, ſacerdotes ſeniores digito indice percutiebant coram ipſo, & dicebant ipſi: Domine Pontifex Maxime, ita & pelle ſomnolentiam ſuper pavimentum.* Quodque hæc dicta confirmat, ne quis Judæos finxiſſe illa autumet & collegiſſe ita ſe rem habere debuiſſe, eſt quod hiſtorica fide tradat Zacharias ben Kebural, ſe ipſum legiſſe ſæpius coram Pontifice illa nocte, ne videlicet ſomnus ei obreperet. Qua ratione ergo Joſephus teſtatur Pontificem ea nocte dormiviſſe? Nimirum ex teſtimonio Talmudicorum liquet conſuetudinis fuiſſe, ut Pontifex ea nocte vigilaret: nec longe quærenda eſt hujus moris ratio, ne videlicet dormiens polluereturn. Verum an inde colligitur nunquam ullum Pontificem in ſomnum incidere potuiſſe? Aliud eſt quum teſtor quid mo-

ris

ἐχθὶ [h] ὠμιλῆσαι γυναικί· καὶ λέγε τόδε οὐ δυναμένῳ ἱερατεύειν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ [i] Ἐλλημε συνιερέσατο αὐτῷ, συγγλωὶς ὤν. Ἡρώδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπιπόνῳ τῷ ἀρχιερωσύνῃ, καὶ τὸ ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγέρκει τλὼ στάσιν, καὶ ἄνδρας σὺν τῶν ἑτάρων αὐτοῦ ἔκαυσε [k] ζῶντας. καὶ ἡ [l] σελλίη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

ε'. [m] Ἡρώδῃ δ' μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκλω ὧν ὠδυρομένων ἐκπεσαστομένα τοῦ Θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ [n] μαλακὸν λὼ, [o] οὐδὲ πολλὼ ἀπτομιμῶνον τοῖς ἁπτομένοις τλὼ φλόγωσιν, [p] ἀπάσλω τοῖς ἐντὸς θερστῇ τλὼ κάκωσιν. ἀπῆγμία δ' δεινὴ [q] ἦ δέξασθαί [r] τι ἀπ' αὐτοῦ· ἃ γὰρ λὼ μὴ ἔχ ὑπουργεῖν. καὶ [s] ἑλκώσις τ' τε ἐντέρων ἐ μάλιστε ἦ κώλε δθναὶ ἀλγηδόνες. καὶ φλέσμα ὑγρὸν θεὶ τὰς πόδας ἐ διαυγές· ὠδεματώδης δ' [t] καὶ θεὶ τὸ [v] ἦτρον κάκωσις λὼ. [x] καὶ μλὼ ἐ ἦ αἰδοίε [y] σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα· πνεύματός τε ὀρθία [z] ἔντασις, καὶ [a] αὐτὴ λίαν ἀηδὴς ἀναθυόνι τε [b] ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ ἦ ἄθματος, [c] σπασμός τε θεὶ πᾶν λὼ [d] μέρος, ἰσχνὼ ἔχ [e] ὑπομενητλὼ περιφέρειθαι. [f] ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν [g] θαζόντων, καὶ οἷς ταῦτα περαπφέγγεσθαι [h] σοφίε [i] πεῖκλος, πανλὼ τῇ [k] πολλῇ δυσεβείᾳ πιστλω ὁ Θεὸς εἰσπεράσεσθαι θεῖα τοῦ βασιλέως. [l] ὁ δ', καί περ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίσχοι ἄν τις παλαιπωρέμενος, ἐν ἐλπίδι [m] τοῦ ἀναφήλαι λὼ, ἰατρούς τε μεταπέμπων, καὶ ὅσοι ἀρωγὰ ὑπαγορεύσιν χρῆσθαι· μὴ ἀπαπτεραμένος· [o] πολλά τε περήσας Ἰορδάνλω, θερμοῖς τοῖς κατ' [p] Καλλιρόην αὐτὴν παρεδίδη, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ ἐ πάρεστι. ἔξεσι δ' τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς [q] λίμνλω τλὼ ἀσφαλτοφόρον λεγομένλω. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς ἀναθαλπὴν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίε [r] πλέον, δόξαν [s] μεταστάσεως ἐνεπίπτειν αὐτοῖς. τ' δ' οἰκετῶν οἰμωγῇ κεκωμένων θρηνεῖσκον, καὶ μηδ' ἥπτινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένε ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώτας [t] ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δ' καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν ἐ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρῆτο, καὶ παρλῶ αὐθις

liere: quam ob cauſam cum rem divinam facere non poſſet, ei vicariam operam præſtitit Joſephus Ellemi filius, ejus conſanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coëgit: alterum vero Matthiam, qui ſeditionis auctor exſtiterat, & ejus ſociorum nonnullos, vivos igni crematit. eadem etiam nocte fuit lunæ defectio. *Vicomburium Judæ & Matthiæ.*

5. Herodi autem morbus magis magiſque ingraveſcebat, Deo pœnas ſcelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ardorem prodebat, quantum internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid aſſumendi deſiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. aderat etiam inteſtinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbi in colo cruciatus. quin & pedes occupaverat humor aqueus & pellucens, ſimiliſque erat circa abdomen mali labes. porro genitalium putredo gignebat vermes; & laborabat, cum erectus eſſet, gravi ſpirandi difficultate, quæ tum ob anhelitus fœtorem tum ſpiritus crebritatem erat moleſtiſſima. denique convulſiones per univerſa propemodum membra inſuperabile ipſi robur addebant. Ajebant porro divini, & qui in hujuſmodi vaticinandi ſcientia ſtudium ſuum collocaverant, hanc multiplicem impietatis pœnam Deum à rege expoſcere. Ille vero, licet gravius affligeretur quam ut quis cruciatum ferre poſſe videretur, ſalutem tamen ſperabat, & medicos accerſebat, & eorum conſiliis per omnia obſequebatur: trajectoque Jordane fluvio thermis utebatur Callirhoënſibus, quæ præter cæteras tot dotes etiam potui commodæ ſunt. Hæ aquæ in lacum influunt, qui bituminis ferax eſſe dicitur. Ibi cum medicis viſum eſſet, ut eum refoverent, demiſſus in ſolium olei plenum, *non multo poſt* in eo eſſe credebatur ut animam efflaret. ſed famulis ploratum edentibus ad ſe rediit: ac de ſalute ſua deſperans, quinquaginta drachmas militibus viritim juſſit diſtri- *Herodis morbus & cruciatus.*

ris & conſuetudinis fuerit, aliud quid aliquando acciderit. An non recte dico, Levitas ſemper in templo noctu vigilaſſe? Et tamen inventos aliquando fuiſſe qui dormirent, liquet ex Talmude. Unum ejuſmodi factum, labefactare non poteſt auctoritatem dicti de conſuetudine prolati. Et multa eo tempore fiebant, & fieri poterant; quando Pontifices pro arbitrio Herodis mutabantur & homines impii eo munere fungebantur, ſecus ac bene ordinatis omnibus quæ ad ſacra ſpectabant. Illuſtrem dicta exemplo. Clarum eſt ex lege Dei & ſcriptis Judæorum non licuiſſe ante oblatum die 16 menſis Niſan manipulum falcem immittere in ſegetem. Conceſſerunt tamen aliquando ſapientes Jerichuntinis ante illum diem metere. Id ipſi fatentur in Talmude. Quod ſi hoc literis tradere neglexiſſent, ut facile fieri poterat, & Joſephus aut quis alius ſcriptor narraſſet ſe veniſſe octo diebus ante Paſcha Hieroſolymis Jerichuntem, ſed amicos ſuos domi non invenifſe quoniam in agris metebant fruges, num protinus falſi poſtulandus eſſet Joſephus? Ita quibuſdam in more eſt poſitum. Ego malo judicium ſuſpendere, & quando nulla ratione conciliari poſſunt ſcriptores duo, fidem alterutrius ſuſpectam non reddere. REL.

h Ωμιλῆσαι γυναικί] Ὠμιληκέναι *Busb. Lugd. Bat. & Vat.*

i Ἐλλημε συνιερέσατο αὐτῷ] Ἐλλήμου *Busb. & Epiphan.*

k Ζῶντας.] Ζῶσας *Vat.*

l Σελλίη δ'] Videſis *Scaligerum* in *Animadverſ. ad Chron. Euſeb.* p. 162. *Keplerum* de *Anno Natali Chriſti* p. 80. *Petavium* in lib. X. *de Doctr. Temp.* c. 66. *Uſſerium* ad *A. M.* 4000. *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346. & *Pagi Apparat.* ad *Ann. Baronii*, p. 35.

m Ἡρώδῃ δ μείζονως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο,] Hunc locum de morbo Herodis: Ἡρώδῃ δ μείζονως ἡ νόσος &c. adducitur ab Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. VIII. p. 25. A. B. ἐνεπικραίνετο *Euſeb.* ἦ δίξασθαί τι· ἃ δὲ λὼ μὴ ὑπουργεῖν· καὶ ἑλκώσις *Euſeb.* SPANH.

n Μαλακὸν λὼ,] Μαλθακὸν *Zonar.*

o Οὐδὲ πολλὼ] Οὐχ ἁπλῶς *Vat. Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 8. & *Nicephorus Caliſtus* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 15. HUDS. Οὐχ ἁπλῶς πολλῶς &c. *Euſeb.* SPANH.

p Ὁπόσλω] Apud *Euſeb.* & *Nimphr.* ὅσλω. HUDS. Οσλω *Euſeb.* SPANH.

q Τῇ —— ὑπουργεῖ·] Confer mox initio. §. SPANH.

r Τι ἀπ' αὐτῦ·] Ita *Vat. L. B.* in *Marg.* nam καὶ ibi eſt in *Textu* & *Niceph.* τλὼ ἀπ' αὐτῦ in *Editis Alliſque.* ἦ δίξασθαί τι, ἃ δὲ λὼ μὴ ἔχ ὑπουργεῖν *Euſeb.* omiſſis ἀπ' αὐτῦ, quæ ſuperflua eſſe exiſtimat *Valeſius.*

s Ἑλκώσεις] Ita *Busb. Epiphan. Zonar.* & meliores *Euſebii* libri. ἕλκωσις in *Editis Alliſque*, ut & apud *Nicephorum.*

t Καὶ θεὶ τὸ ἦτρον] Καὶ ἡ θεὶ *Euſeb.*

v Ἦτρον κάκωσις λὼ.] Ἦτρον, ſpatium inter umbilicum & pubem, quod aliter ὑπογάστριον dicitur Polluci onomaſt. l. 2. §. 170. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

x Καὶ μλὼ] Καὶ μλὺ καὶ *Niceph.*

y Σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

z Ἔντασις,] Ἔκτασις *Vat.* & *Busb.* à pr. m. perperam.

a Αὐτὴ] Αὐτὴ *Euſeb.* & *Niceph.*

b Ἀποφορᾶς,] Ἐπιφορᾶς contra librorum omnium fidem legit *Gregorius* noſter, in tractatu *de Epiſcopo puerorum.*

c Σπασμός τε] Ita cum *Busb.* & *Zonar.* & quibuſdam *Euſebii* libris (*Marg. Lugd. Bat.* σπασμὸς) ἐσπασμῴδω τε in *Editis Joſephi.*

d Μέρος,] Μέλος *Busb. Zonar.* & *Niceph.*

e Ὑποδηητλὼ περιφέρειθαι·] Ita *Vat. Busb. Euſeb.* & *Niceph.* ὑπομενητλὼ in *Editis Alliſque.*

f Ἐλέγετο οὖν] Ἐλέγετο γοῦν *Euſeb.*

g Θεραζόντων,] Iterum cum iiſdem & *Lugd. Bat.* θαζόντων perperam in *Editis Alliſque.* HUDS. Θεραζόντων *Euſ.* SPANH.

h Σοφίε] Ita cum *Euſebii* libris. σοφία σχύσετο *Niceph.* σοφίᾳ σχύσει in *Joſephi Editis* & *MSS.*

i Πεῖκλος,] Πεύκελος *Euſ.* SPANH.

k Πολλῇ δυσεβείᾳ] Τῇ πολλῇ καὶ δυσεβείᾳ in *Editis Euſebii* non ita in quibuſdam ejus *MSS.* quibuſcum conſentit *Joſephus.*

l Ὁ δ',] Ita *Busb.* καί περ δ μείζονως ſine ὁ δ' in *Editis Alliſque.*

m Τοῦ ἀναφήλαι] Τοῦ ἀναφαλῆσθαι *Vat.* HUDS. Ἀναφήλας, ὑγιάσας *Heſychius.* SPANH.

n Μὴ —— ἔχων,] Καὶ ἀπτόητος. μὴ ἀπαπτεραμένος *Busb.* ſimiliſque lectio apud *Zonaram.*

o Πολλά τε περήσας] Hic locus de morbo Herodis paullo aliter refertur apud *Euſeb.* H. Eccl. lib. 1. c. VIII. p. 25. A. B. C. SPANH.

p Καλλιρόην] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

q Λίμνλω τλὼ ἀσφαλτοφόρον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

r Πλέον,] *L. B.* πλέον.

s Μεταστάσεως] Sic μεθέσεως de Morte infr. lib. 19. c. 1. §. 10. SPANH.

t Ἀνὰ πεντήκοντα] Καθ' π. *Vat.*

tribui. Insuper ducibus & amicis ingentem pecuniæ vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem revertebatur: ubi atra bile correptus adeo exacerbatus est, ut ad extremum hujusmodi facinus excogitaverit. Cum totius gentis primores, ubicunque degerent, jussu ipsius ad eum convenissent (quæ fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente evocata, & universis edicto obsequutis, quòd pœna capitis iis intentata esset qui mandata negligerent) rex, ut qui similiter in omnes insontes insontesque sæviret, eos in Hippodromum cunctos conclusit, deinde, accersita sorore sua Salome ejusque viro Alexa, dicebat, "se, nimirum quod tantis undique premeretur doloribus, non procul à "morte abesse: quæ res tolerabilis & omnibus o"ptanda est. ut vero sine ulla lamentatione aut "luctu, qui rege dignus sit, moreretur, hoc sibi "animum urere. Se enim quæ sit Judæorum mens "perspectum habere, nihilque illis sua morte o"ptatius lætiusque accidere posse, ut qui se viven"te rebellare ausi fuerint, suoque donario contu"meliam facere. Itaque illorum officii esse, ut ad "se aliquantulum hoc dolore sublevandum aliquid "decernerent. Nam si secum sentire voluerint, "fore ut justa sibi splendida, & longe alia quam "regibus solent, persolvantur, utque serio per uni"versam nationem luctu condecoretur, quem alio"quin non nisi per ludum jocumque deplorarent. "Quare ubi illum animam egisse videbunt, debere "eos collocare circa Hippodromum milites, mor"tis ejus adhuc ignaros (neque enim eam nisi hoc "perfecto indicandam) jubereque se ut omnes "ibi conclusos missilibus configant: atque ita, cum "isti hoc modo perempti fuerint, ipsum eos bifa"riam delectaturos esse, dum & illi sui morientis "voluntatem exsequantur, & is luctu memorabili "cohonestabitur." Atque ille quidem eis ista mandavit, plorans miserabiliter, & per amorem consanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obtestans, ne sibi honorem hunc denegarent: id quod illi se facturos esse promiserunt.

Herodis crudelitas ultima.

Quid auctor de Herode senserit.

6. Jam vero qui fuerit homini isti animus, cui & priora forsan placebant, quod ex vitæ amore acta essent quæ in consanguineos suos perpetraverat, ex iis licet conjicere, quæ modo in mandatis, ab omni humanitate alienis, dederat; *scilicet* ut totam gentem in luctum & charissimorum desiderium conjiceret, jubendo unum aliquem è singulis familiis neci dari, nulla licet ipsum injuria affecerant, nec criminis cujuspiam ab aliis accusati fuerant: cum iis qui vel minimum sibi virtutis vendicant moris sit, in eos, quibuscum illis justæ inimicitiæ, in ejusmodi præsertim tempore odium deponere.

ὅτι Ιεριχοῦντος· μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἥρει ὅτι πᾶσιν ἐξαγριαίνοιτο, ὥστε [v] δὴ τελοῦντα πρᾶξιν τοιάνδε ὑπονοεῖν. ἀφικνουμένων προστάγματι τῷ αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους [x] ὁπουποτε ἀξιολόγων· πολλοὶ γὰρ ἐγίνοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ διατάγματος, εἰς γὰρ ἱππικὸν ἦν ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τὰ [y] ὑπηκόων· ἐμιμνημόνευε πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις ἅτε παρεσχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν [z] τῷ ἱπποδρόμῳ, τήν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην ἅτε τὸν ἄνδρα αὐτῆς [a] Ἀλεξᾶν μεταπέμψας, "τεθνήξεσθαι μὲν, οὐ πόρρω, ἔλεγε, ἐπὶ τοσούτ"δε τῶν ἀληθόνων αὐτὸν [b] προεκχυθῶν· καὶ τόδε μὲν οἱόν "τε καὶ πᾶσι φίλον προσκυνηχέναι. [c] ὀλοφυρμῶν γὰρ ἄπ"ρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁπόταν ἐπὶ βασιλεῖ πράσσοιτο ἄν, "μᾶλλον αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἃ γὰρ [d] ἀποσκοπεῖ τὴν "Ἰουδαίων διάνοιαν, ὡς [e] εὐκτῶν αὐτοῖς καὶ πάνυ "κεχαρισμένον ὁ θάνατος αὐτοῦ, διὰ τὸ καὶ ζῶν"τος ὑπὸ λοιδορίας ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ὑπ' αὐτοῦ "πεπηδημένων. ἔργον δ' ἂρα ἐκείνων εἶναι, πόθι"σόν τινα αὐτοῦ ψηφίσασθαι ἢ ὑπὸ τοιοῖσδε ἀλγεινοῦ. "τὰ αὐτὰ [f] γὰρ δὴ φρονοῦσαν δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπε"μένων μέγιον αὐτοῦ τὸ ὑπεναντίον [g] ἡδήσεσθαι, καὶ ὁ"πῶς [h] ἀσφ' ἅπασι βασιλέων, καὶ πένθος διὰ ἓ "ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένου [i] ἐπὶ πα"σὶ καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θάσσωνται τὴν ψυ"χὴν ἀφέντα αὐτὸν, προεκπομπεύσαις τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ "σφαγιωτικὸν, ἀγνοῦν ἔτι τὸ θανάσιμον αὐτοῦ· μὴ γὰρ πρό"τερον εἰς τὰς πόλεις ἐξενεγκεῖν ἢ παῖδε [k] πρᾶξαι· κε"λεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους, καὶ πάντας τὸ"τον ἀνελόντας τὸ τρόπον διέχθειν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσο"μας ἓ εὐφρανοῦντος, κυρώσαι τι ὧν [l] ὑπεσχέμην αὐ"τοῖς μέλλων τελοῦσιν, καὶ τῷ πένθει ἀξιόλογῳ τεπ"μῆθαι." καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων πεπνιμένος, καὶ τὸ συγγνῶναι τῷ εἴνοιαν καὶ πίστιν τὸ θεῖα [m] προσκαλῶν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠπιῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ἃ προθήσεσθαι.

ς'. Καταγνοίης δ' ἂν τις τοῦ διάνοιαν [n] αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου, [o] καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν πράττειν τὰ εἰς τὰς συγγνώσεις πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐπελῶν ἅδεν ἀνθρώπου [p] εἰσφερομένου· εἶχε καὶ ἀπιὼν τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐπὶ πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν καλαισήσειν ἔθνος· ἵνα ἀπὸ ἑκάστου οἴκου κελεύων [q] μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασιν κατηγορίας αὐτῶν γιγνομένης, εἰωθόσιν οἷς [r] προαιρέσεις ἀρετῆς καὶ πρὸς [s] τὰς δίκης ἐχθρὰς γεγονότας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίσος καταπήδεσθαι.

IX. CAP. VII.

Herodes conatur sibimet manus inferre; & paulo post Antipatrum interfici jubet.

Herodis legati, Roma venientes, læta nunciant.

INterim, dum ista cognatis suis mandat, advenium Roma literæ à legatis, quos ad Cæsarem

ΚΕΦ. ζ'.

Ηρῴδης διάνοιαν τὴν φόνου αὐτόχειρ γίνεται, καὶ μετ' ὀλίγον Αντίπατρον ἀναιρεῖται κελεύει.

ΤΑῦτα δὲ διατιθέντος αὐτοῦ πρὸς τὰς συγγνώσεις, γράμματα παρὰ τῶν ἐς Ῥώμην πρέσβεων ἀπεστάλη-

---

v Δὴ τελοῦντα πρᾶξιν] Ἤδη *Busb.*
x Ὁπουποτε ἀξιολόγων·] Ὁπουποτε *Vat.* & *Busb.*
y Ὑπηκόων·] Ὑπολόων *Busb.*
z Τῷ ἱπποδρόμῳ,] Circus Hierichunti. SPANH.
a Ἀλεξᾶν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 6. SPANH.
b Προεκχυθῶν·] Περιεκχυθῶν *Vat.*
c Ὀλοφυρμῶν δὲ ἄπειρον] Τὸ δὲ ὀλοφυρμῶν τε ἄπειρον *Vat.*
d Ἀποσκοπεῖ] *L. B.* διὰ σκοπεῖ.
e Εὐκτῶν αὐτοῖς] Ἐκβὸς *Vat.* forsan pro εὐκτὸς.
f Γὰρ δὴ] *L. B.* δεῖ.
g Γνώσεσθαι,] *L. B.* ἡδέσθαι.
h Οὐδ' ἅπασι βασιλέων,] Ita cum Cod. *Vat.* οὐδ' ἅπασι in *Editis Aliisque.*
i Ἐπὶ παιδιᾷ] Ita lego. ἐπὶ παιδιᾷ in *Editis.* ἐπὶ παιδὶ καὶ γ. *Vat.* ἐπὶ παιδιᾷ *Busb.* qui & ὀλοφυρομένῳ habet.
k Πρᾶξαι·] Πρᾶξιν *Vat.* & *Busb.*
l Ἐπεσχέμην αὐτοῖς] Ita *Vat.* ἐπεσχέμαιν in *Editis Aliisque.*
m Προσκαλῶν,] Eo modo *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλῶν in *reliquis.*
n Αὐτὸ] Abest a *L. B.*
o Καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν,] Est qui malit καὶ ὅτῳ. Forsan καὶ ὅτῳ, vel καὶ αὐτῷ, vel καίτοι αὐτῷ τὰ πρ.
p Εἰσφερομένου.] Ita ex conjectura. εἰσφερομένῳ in *Editis* & *MSS.*
q Μεταχειρῆσαι,] Lego μεταχειρίσαι. COCC.
r Προαιρέσεις —— καλαισθείσας.] Conf. supr. §. 2. SPANH.
s Τὰς δίκης ἐχθρὰς] Ita lego cum Cod. *Vat.* τὰς δὲ δίκης ἐχθρὰς γεγονότας τοιοῖσδε κ. in *Editis Aliisque.*

ε Εἰς

ςελμένων [c] εἰς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἰδὼν, ὡς ἡ τε Ακμὴς ὀργῇ τῇ Καίσαρος ἀνηρημένης, ἐφ' οἷς Αντιπάτρῳ συλλαβομένη τύγχανε, αὐτόν τε Αντίπατρον, ὡς δὴ γνώμῃ τῇ ἐκείνου [v] ποιεῖσθαι ὡς πατρὸς βασιλέως, εἴτε φυγαδεῦσαι ἐλαύνειν ἐβούλησεν, εἴτε [x] καὶ κτανεῖν. τούτων [y] ἀκροασάμενος Ηρῴδης, βεβαίως μέν τις ἀνέπνευσε ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτου τε τῆς Ακμῆς ἐπαυρόμενος, καὶ ἐξουσίας τῆς δὴ τῷ παιδὶ τιμωρίας. [z] πεινῶσιν δὲ εἰς μέγα τὰ ἀληθόνων, [a] παρῆν τε πεπλαισπωρημένος σιτίων· καὶ ἤτησε μῆλον ἐκ μαχαίρας. ἦν γὰρ ἐν ἔθει ἐκ πρώτου αὐτῷ, [b] περιελήψαντι αὐτὸ δι' αὐτῆς ἐκ κατ' ὀλίγον τιμωνῦν ἐσθίειν. λαβὼν δὲ ἐκ [c] βεβιασμένος, γνώμῃ εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. [d] κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν [e] Αχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου δὴ βασιλέως. [f] καὶ Αντίπατρος, πιστεύσας γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸ πατέρα ἔχειν, θαρσῶν τι [g] ἐχρῆτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλος ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν [h] ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκινητὶ [i] δεξόμενος εἰς χεῖρας· καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι πρὸ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ λόγους, μεγάλα ὑπισχνούμενος εἰς τὸ παρὸν ἐκ τὸ αὖθις, ὡς ἂν πρὸ τοιούδε τοῦ ἀγῶνος [k] ἐνεγκόντος. ὁ δέ, ὃ μόνον ἀπῆν ἦν πεύσεσθαι ἐφ' οἷς ἠξίου Αντίπατρος, ἀλλὰ ἐκ τῷ βασιλεῖ ἀπαγγελθὲν Δρόμοις τὰ ἐκείνου, πολλῆς [l] καὶ προσφορᾶς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ Ηρῴδης ἐκ πρώτου καὶ ἡσυχάζοντος [m] ἀεὶ εὐνοίᾳ δὲ ὑέος, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησε τε ἀναπηδήσας τῷ κεφαλῷ, καί περ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὢν, καὶ ἐπὶ [n] τὰ ἀγκῶνα βαλόμενος ἑαυτὸν κελεύει πέμψας [o] τινὰς τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως [q] κτείναντας αὐτὸν ἐν [p] Τριχωνίδι [r] ταφῆς ἀσήμους ποιῆσαι.

miſerat, quibus ſignificabatur, Acmen indignatione Cæſaris interfectam eſſe, quod Antipatro facinorum adjutrix fuerit, ipſumque Antipatrum relictum eſſe arbitrio illius, ut patris & regis, ſive in exſilium eum pellere vellet, ſive morte multare. Cum iſta accepiſſet Herodes, meliuſcule ſe habuit ex tam læto nuncio, animis & ex Acmes interitu ſublatis & ex poteſtate de filio ſupplicium ſumendi ſibi permiſſa. Cruciatibus autem in immenſum creſcentibus, langueſcebat inedia confectus: atque pomum popoſcit & cultellum. ſolitus enim erat & antea manu ſua poma decorticare & fruſtatim comeſſe. Ubi id habuit, circumſpexit, & ſeipſum ferire voluit. Quod ſane feciſſet, niſi ejus ſobrinus Achiabus manum ei prehendiſſet, magnumque clamorem edidiſſet. unde tantus repente in regia ululatus & tumultus coortus eſt, quantus ſi mortuus rex fuiſſet. & Antipater, patrem vere mortuum credens cœpit confidenter, quaſi jam ſolvendus & rex nullo negotio futurus, loqui, cumque cuſtode carceris de miſſione agere, multa ei tum in præſens tum in futurum promittens, quaſi jam de re ejuſmodi inſtaret certamen. Ille vero non ſolum id, quod voluit Antipater, facere recuſabat, ſed & voluntatem ejus regi it nunciatum, poſtquam multas ab eo ſolicitationes expertus fuiſſet. Tum Herodes, qui jam ante male affectus erat erga filium, ubi audivit cuſtodem carceris iſta narrantem, cum exclamatione caput ſibi, quamvis in extremis eſſet, percuſſit, erectuſque in cubitum imperat, miſſis quibuſdam ſatellitibus, ut è veſtigio, ſine ulla cunctatione, Antipatrum interficerent, eumque in Hyrcania ignobili funere ſepelirent.

Herodes manus ſibi inferre conatur.

Mors Antipatri.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ηρῴδου τελευτῆς, διαθήκης καὶ ταφῆς.

ΤΑΣ δὴ διαθήκας αὖθις [s] μετήνεγκε μεταβολῆς αὐτῷ πρὸ τοῦ Δρόμου γενομένης· [t] Αντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, [v] τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, [x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε [y] Γαυλωνίτην ἐκ Τραχωνίτην ἐκ Βατανέαν ἐκ [z] Παναιάδα [a] Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, Αρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, [b] Ιάμνειαν δὲ καὶ Αζωτον ἐκ [c] Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταπέμψας, καὶ δέγατα δηνάρια μυριάδας πεντήκοντα. προσένειμε δὲ καὶ τοῖς λοιποῖς, [d] ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,

CAP. VIII.

De Herodis deceſſu, teſtamento & funere.

DEinde mutata voluntate teſtamentum ſuum denuo mutavit *Herodes*: & Antipam quidem (cui regnum reliquerat) Galilææ Perææque tetrarcham conſtituit, regnum vero Archelao dedit; atque Gaulonitidem & Trachonitidem & Batanæam & Peniadem Philippo filio ſuo, Archelai fratri, tetrarchiæ nomine conceſſit; & Salomæ ſorori ſuæ Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. Quin & aliis, quotquot ſibi conſanguinei eſſent, proſpexit atque conſuluit, ſingulos, pecuniam

Herodis teſtamentum mutatum.

X.

---

[s] Εἰς] *L. B.* ὡδὶς.
[t] Ποιεῖτο] Ποιεῖτο *Busb.*
[u] Καὶ κλαυσ.] Illud καὶ è *Codd. MSS.*
[x] Αρχελάῳ δὲ Ηρώδης,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀρχελάῳ in *reliquis.*
[y] Παναιάδα] Ita *Busb.* & *Vat.* πανιάδα & mox πανίδι in *Editis.* πανὶ ὡς δὲ *Gall.* τὴν δὲ ἀληθόνων εἰς μέγα ἡμῶν, ἀπείχετο τὰ σιλίων *Zonar.*
[z] Παναίδα] *L. B.* πανιάδα. & in *Marg.* παιδίτα.
[a] Περιελήψαντι αὐτὸ] Περιγλύψαντι *Busb.*
[b] Περισπασθέντος,] *L. B.* περιλαβόντος. *Coccejus* περιβλίψαντος.
[c] Καὶ ἐπεπράχει,] Καὶ πέπρακτο δὲ *Busb.*
[d] Αχιάβου,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[e] Καὶ Αντίπατρος,] Καὶ ὁ Αντίπατρος *Vat.* & *Busb.*
[f] Εχρῆτο ἐπὶ τοῖς λόγοις,] Ita *Busb. Coccejus* & *Gall.* ἰχρῆτο in *Editis Aliisque.*
[g] Αφησόμενος,] *L. B.* ἀφεσιβόμενος.
[h] Δεξόμενος εἰς χεῖρας·] Εξόμενος *Vat.*
[i] Ενεγκόντος.] Ita cum *Busb.* ἐνεγκόντος in *ceteris.*
[k] Καὶ προσφορᾶς] *L. B.* προσεισφορᾶς, unde conjiciebat *Coccejus* καὶ μεγάλας εἰσφορᾶς. dubium reliquit *Epiphan.* vertens: & quæ ab eo munera ſpondebantur. HAV.
[l] Οὐδὲ] Abeſt à *L. B.*
[m] Τὸν ἀγκῶνα βαλόμενος] Illud τὸν è *Codd. MSS.*
[n] Τινὰς τῶν δορυφόρων,] Sic *Busb. Zonar.* & *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* τινὰ τῶν in *Editis.*
[o] Κτείναντας αὐτὸν] Ita *Busb.* κτεινοῦσιν *Zonar.* κτείνουσιν in *Editis Aliisque.*
[p] Τριχωνίδι] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
[q] Ταφῆς ἀσήμους ποιῆσαι.] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ταφὰς in *reliquis.*
[r] Μετήνεγκε μεταβολῆς αὐτοῦ] Μεταγράφει *Busb.*
[s] Αντίπαν] Αντίπατρον δὲ αὖθ' ὧ *Busb.* HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[t] Τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας] Conf. inf. lib. 18. c. 8. §. 1. SPANH.
[u] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.
[v] Γαυλωνίτην] Γαυλανίτην *Busb.*
[x] Παναιάδα] Παπιάδα *Busb.* videſis *Var. Lect.* ad p. 775.
[y] Φιλίππῳ, —— γνησίῳ,] Philippus hic Archelai germanus frater, qui tamen non ex eadem Matre natus dicitur. ſupr. c. 1. §. 3. & *alsor.* lib. 1. c. 31. §. 1. SPANH. Abſunt hæc à *Lugd. Bat.*
[z] Ιάμνειαν δὲ καὶ Αζωτον] *Al.* Ιάμνιαν.
[a] Φασαηλίδα] Conf. *alsor.* lib. 1 c. 21. §. 9. SPANH.
[b] Οπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,] *Epiphan.* verba *Joſephi* ſic vertit. *diſpoſuit autem de cæteris ſuis conſanguineis atque cognatis*, unde ſuſpicatur *Caſaubonus* (in Exerc. contra Baron. p. 282. Edit. *Lond.*) legendum eſſe ὁπόσοι ὡς αἷμα δὲ συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ. *quicunque ſanguine junctî erant aut cognatione.* Phraſis ὡς αἷματος occurrit apud *Orig.* c. *Celſum* p. 35. Ed. *Cant.* HUDS. in *Add.*

am iis largiendo redituſve *annuos*, egregie locupletans. Cæſari quoque *legavit* argenti ſignati centies centena millia, ac præterea vaſa *ſua* tam aurea quam argentea, pretiique ſtupendi veſtes. Juliæ autem Cæſaris uxori, & aliis nonnullis quinquagies centena millia. His factis, quinto poſt occiſum Antipatrum die vitam finivit, cum regnaſſet poſt interfectum Antigonum annos triginta quatuor; poſtquam autem à Romanis rex creatus fuerat, triginta ſeptem: vir pari in omnes immanitate, iræ effrenatæ, animoque jus faſque deſpiciente, fortuna autem, ſiquis alius, propitia uſus, ut qui ex privato ad regnum evectus fuerit, & innumeris circundatus periculis ex omnibus effugerit, & non niſi provecta ætate vita deceſſerit. Quod vero ad res domeſticas attinet, præſertimque filios ſuos, hîc quoque felix fuit ſua ſententia, quod ſe de inimicis victoriam reportaſſe exiſtimaverit, meo vero judicio pro miſero admodum & infelici habendus eſt.

Ejus deceſſus.

Auctoris de Herode judicium.

2. Cæterum Salome & Alexas, antequam divulgata eſſet regis mors, concluſos in Hippodromum domum dimiſerunt, dicentes regem jubere ut in provincias *ſuas* diſcederent, reſque domi curarent. ita quidem maximo beneficio ab illis affecta eſt gens *univerſa*. Atque jam mors regis in ore & ſermone omnium cœpit eſſe: ac Salome & Alexas, militia omni in Hierichuntis theatrum coacta, primum ſcriptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem & gratum erga ſe animum, gratias agebat, & ut idem Archelao filio ſuo, quem regem inſtituiſſet, præſtarent orabat. deinde Ptolemæus, cui creditum erat regis ſigillum, teſtamentum recitavit, quod ratum eſſe non poterat, niſi prius inſpectum eſſet à Cæſare. Ac ſubito clamor exſtitit in honorem Archelai, eique milites gregatim, nec non duces, eandem, quam patri præſtitiſſent, amicitiam benevolentiamque præſtiterunt, Deumque ei ſecundum exoptarunt.

Salome & Alexas dimittunt Judeos in Hippodromum concluſos.

Archelao, ut regi, acclamatur.

3. At poſt hæc funus parabant regi, id agente Archelao ut pater ſplendidiſſime efferretur, atque omnem ornatum proferente ut *magna* cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur igitur in lectica aurea, multis & variis ingentis pretii lapidibus diſtincta; ſtragula murice fulgebat, & corpus purpura erat amictum, cujus vertici adhærebat diadema, ſupraque corona aurea; & dextra ſceptrum geſtabat. Lectum ſtipabant filii & cognatorum multitudo. His proximi erant milites per gentes ſuas diſtributi earumque nominibus diſtincti, in hunc modum diſpoſiti. Primi incedebant ſatellites; deinde *agmen* Thracicum; poſtea Germani; & deinceps Galli; ornatu omnes militari: reliqua deinde exercitus multitudo, ac ſi in bellum iretur, ſub ſuis ducibus eorumque centurionibus. Hos ſeque-

Exſequiæ Herodi ſolutæ.

---

e Χρημάτων τε δόσεσι] Χρημάτων δόσ. *Busb.*

f Παμπολυτελῆ.] Πᾶσιν πολυτελῆ *Busb.* & *Lugd. Bat.* πάνυ πολλῷ τίλως *Vat.*

g Ιωλίᾳ —— μυριάδας.] Conf. *ælian.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

h Τὸν —— Αντίγονον,] Duplex Regni ejus Epocha, una ab expulſo Rege Antigono, de quo ſupr. lib. 15. c. 1. §. 1. & 2. Altera, à quo Rex à Senatu declaratus, de quo ſupr. lib. 14. c. 14. §. 4. SPANH.

i Ετη τέσσαρα.] *Joſephi* numeros hîc loci (poſt *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4001.) defendit explicatque *Ant. Pagi* in *Apparatu* ad *Annales Baronii*, p. 35. Videſis *Joſ. Scaligerum* de *Emend. Tem.* p. 433. in *Can. Iſagog.* p. 332. & in *Animadverſ. Euſeb.* p. 163. *Kepplerum* de *Anno Nat. Chriſti*, c. 9. & *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346.

k Απεδέδεικτο,] Ita *Vat.* ἀποδέδειχτο *Busb.* ἀπεδέδειντο in *Editis* & *Zonara.*

l Κρείσσων] *Gen.* κρέσσον.

m Εξίετο.] *L. B.* ἐξίκετο.

n Καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ] Ita lego ex *Joſepho* in lib. 1. de *Bello Jud.* deerat vox τύχῃ in *Editis* & *MSS.*

o Υσεροῦσαν,] Υσέρουσι *Busb.* & mox δοκῶν *Vat. L. B.* in *Marg.* ὑσερήσας.

p Αὐτοῖς] *Gen.* αὐτῶ.

q Παροχῆς —— καθίσατο.] Παροχῇ *Busb.* Συμμαχῇ *Vat.* HUDS. Conf. *ælian.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

r Καθίσαι.] *L. B.* καθίσατο.

s Τὸν σημαντῆρα] Conf. *ælian.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

t Εμελλον,] Ελεγον *Vat.* qui mox habet ἐπιτ. τ. Αρχ.

v Τῶ αὐτῶ] Τῶ αὐτῶν *Vat.*

x Τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ,] Ταφῶ *Busb.*

y Προκομίσαντα εἰς ὁ συμποσιάρχεια] Conf. *ælian.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

z Συμποσιάρχεια] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* συμποσιάρχεια in *Editis Aliiſque.* ἀλλὰ πάντα τὰ βασίλεια κόσμου προλογικὰ, συμποσιάρχοντα τῷ νεκρῷ in lib. 1. de *Bello Jud.*

a Στρωμνή τε ἦν ἀλουργὴς] Conf. *ælian.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

b Ημπίχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀμπίχετο πορφυρίσιν in *Editis Aliiſque.*

c Καθ' οἰκεῖα ἔθνη] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *per proprias diſtincta nationes & diſcreta nominibus.* κατ' οἰκίας συγγενείας διήκοντο in *Editis Aliiſque.*

d Καὶ συγγενείας διήκοντο,] *L. B.* συγγενείᾳ τε διήκοντο.

e Οὕτως ἐμεθίσταντο.] Ita lego ex conjectura, favente *Epiphanio*, qui vertit, *erant autem tali ordine diſtributi.*

f Καὶ τὸ] *L. B.* καὶ ἀν τὸ.

μενοι ϗ τοῖς παξιαρχήσιν [g] αὐτων. [h] τότοις εἵπονθ πενθη-κόσιοι τ οἰκετῶν [i] ἀρωμαλοφόροι. ἦσαν ϗ ὅπῃ [k] Ηρωδίθ [l] στάδια ὀκλω. τῆδε γὰ αὐτὸ ἐκήδευθο αἱ ταφαὶ κελεύσμασι τῶ αὐτ. Ηρώδης μὲν δὴ τέτον ἐτελεύτα τ τρόπον.

δ'. [m] Αρχέλαθ ϗ, ὅτι μὲν ἑβδόμλω ἡμέραν πένθ- [n] τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλ. τόσας γὰ Αλεξανρεὶ τὸ νόμιμον τοῦ πατρός. ἐστιάσας ϗ τὰς ὁμίλας, ϗ καπελύσας τὸ πένθ, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι ϗ ἔπαινοι καθ' ἕς τινας ἴοι, ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι [o] χρῆσθαι ταῖς εὐφημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν ζῆμα πεποιημένον ἀνελθών, ϗ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον [p] χρυσοῦ πεποιημένον, [q] ἀντιδεξιοῦτο τὰς ὁμίλας, χάρμαλο τ εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων· χάριν τε [r] ὡμολόγει, "ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακῆσιν ἀνθ' ὧν ὁ "πατὴρ εἰς αὐτὰς ὑβρίσθε, ϗ [s] πειρώσθαι μὴ "ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ εὐθύμιον αὐτῶν. ἄρτι μέν- "τοι [t] Φειδῶ ποιεῖσθαι ϗ βασιλείᾳ ὀνόμαθ· πλημμῆσθαι "γὰ αὐτὸν τῇ ἀξιώσι, εἴπερ [v] βεβαίως Καῖσαρ ὅλη- "κυρώσθε τὰς Αλεξήκας, αἳ ὑπὸ ϗ πατρὸς ἐγεγράφη- "σαν αὐτῷ. δι' ἣν αἰτίαν ἤδε ϗ σρατεύματθ ἐν Ιε- "ρυσολύμοις [x] Αλάδημα αὐτῷ περιθέσθαι περθυμμένῳ, "δέξασθαι τὸ περιμάχητον τῆς ἐνήνδε πρίν, Αλὰ τὸ "μηδέπω τ κυρίως ἀποδώσοντα φανερὸν εἶναι σφαλό- "μενον. περιόντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἐ "λείψειν ἀρετῆς ϗ ἀμειψομένῳ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. ασυ- "δάσθν γὰ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτὸς φανεῖσθαι ϗ πατρὸς "ἀμείνων τὰ πάνθ." οἱ δὲ, οἷον ὄχλθ εἰώθην φι- λεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς Αλοιοίας ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ἐπὶ τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ πράως ϗ θεραπευτικῶς ὁ Αρχέλαθ διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, [y] ϗ τὰς αἰτή- σεις δωρεῶν [z] ἐπεγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἀς ἐνιαυ- σίας φέρειν ἐλπιζφίζειν βοῇ χρώμενοι· οἱ δὲ αὖ δεσμω- τῶν, οἳ ὑφ' Ηρώδ ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν ϗ πολλῶν χρόνων, ἀπολυσιν. εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὠναῖς [a] δημοσίαις ἐπεβάλλετο [b] πρασόμενα πικρῶς, ἠτιῶντο. ἀντέλεγέ τι ἐδαμῶς Αρχέλαθ, [c] ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλοις αγαθαῖθ ὧν ποιεῖν πάνθ, Αλὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τ δεχῆς ἡγήσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τῆς πληθύθ. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπε μ τῶν φίλων.

batur quingenti famuli, aromata portantes. Ibant autem versus Herodium octo stadia: ibi enim, ut ipse mandaverat, sepultus est. Et Herodes quidem hoc modo è vita excessit.

4. Archelaus autem luctum dierum septem in honorem patris integravit. tot enim dies postulat patria consuetudo. Deinde cum multitudinem convivio excepisset, luctu finito, in templum ascendit. atque omnes, quaqua transibat, faustis eum ominibus & præconiis prosequebantur, certatim id agentibus singulis ut quam lætissimas edere viderentur acclamationes. Tum vero ille, conscenso suggestu, sublimis in aurea sella residens, populum vicissim excipiebat, ostendens sibi gratam acceptamque esse illorum benevolentiam, lætis gratulationibus expressam, eisque gratias egit, "quod "paternarum in ipsos injuriarum memoriam de- "posuissent, seque sedulo conaturum *pollicebatur* ne "quid sibi desit, quo minus egregiæ illorum vo- "luntati vices rependeret. In præsenti quidem "regio nomine se abstinere: appellationis tamen "honorem consequuturum, si Cæsar testamentum "à patre scriptum auctoritate sua confirmaverit: "quam ob causam ipsum, cum studiose id ageret "exercitus, ut diadema ei imponeretur, honorem "inde adeo expetitum accipere noluisse, quod es- "set adhuc incerta voluntas ejus, qui istum vale- "re ratumque esse jussurus est. Verum, si fuerit "adeptus imperium, sibi non defuturam illius bo- "nitatem qui benevolentiam eorum remunerabit. "operam enim daturum ut in omnibus erga eos "patre melior esse videatur." Illi vero, quo more vulgus solet facere, rati primis diebus aperiri mentem eorum, qui ad tantæ potestatis fastigium provehuntur, quo suavius & humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis eum collaudabant, & scribebant quæ sibi dari postulabant. Alii ut tributa annua diminuerentur clamabant; alii ut vincti solverentur, quos & multos & longo tempore Herodes habebat: erant etiam qui vectigalia, rebus in foro emptis venditisque imposita, & satis acerbe exacta, tolli efflagitabant. ad quæ Archelaus minime contradicebat, quoniam id susceperat ut multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga se benevolentiam permagni momenti esse existimaret ad confirmationem regni sui. Et hinc, facta re divina, ad convivium cum amicis se contulit.

Luctu finito Archelaus populum convivio excipit.

Ejus concio.

Archelai promissa.

Populi petitiones.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ Αρχέλαον· ϗ ὡς αὐτὸς ἔπλευσεν ἐπὶ Ρώμης.

CAP. IX.

Quomodo populus seditionem movit contra Archelaum: & ut ipse Romam profectus est.

ΕΝ τότῳ ϗ τινες τ Ιεδαίων, σωελθόντες νεωτέρων ἐλπιδμίᾳ πραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν ϗ τὰς

Interea Judæi quidam, novarum rerum desiderio congregati, Matthiæ & ejus sociorum, ab He-

Tumultuose agunt Judæi ut occidi sos ab Herode ultum iret Archelaus.

---

[g] Αὐτῶν.] *Casaubonus* supplet ἐπόμφοι.

[h] Τότοις εἵπονθο] Τότοις ἐπετέλεσατο π. *Vat.*

[i] Αρωμαλοφόροι. —— ὀκτὼ.] Conf. *alsom.* lib. 1. c. 33. §. 9. SPANH.

[k] Ηρωδίθ] Herodium secundum Josephum. l. 14. Antiq. c. 25. & de bell. l. 1. c. 11. & cap. 16. ab Hierosolymis aberat 60. stadiis. quo delatum Herodis mortui cadaver, pompa funebris comitante Archelao processit usque per octo stadia. lib. 17. ant. c. 11. p. 600. Quomodo igitur hic lib. 1. de bell. c. ult. dicitur quod τὸ σῶμα ἐκομίθη σαδίας Αριχοσίας εἰς ἡρώδιον? nisi fortè postquam desiisset *συμπομπεύειν* ipse Archelaus, reliqua pompa per devium vel flexuosum iter ducta, quo pateret neutiquam exequiis spoliatum fuisse cadaver Herodis, 200. stadiorum viam confecerit. COCCEJUS FIL.

[l] Στάδια ὀκτὼ] Vide *Annott.* ad extremum lib. 1. de *Bello Jud.*

[m] Αρχέλαθ —— παντὶν.] Conf. *alsom.* lib. 2. c. 1. §. 1. SPANH.

[n] Τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.* licet ibi τῷ legatur) & *Vat.* πένθ τ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει *Bas. Aliique* ϗ ἐν τῷ π.

[o] Χρῆσθαι ταῖς Αφημίαις.] Χρῆσθ *Busb.*

[p] Χρυσῦ πεποιημένον,] Χρυσῦν *Busb.* & *Vat.*

[q] Αντιδεξιῶτο τὰς ὁμίλας,] Ita cum *Busb.* & *Vat.* ἀντιδεξιῦτο in *Editis Aliisque.*

[r] Ωμολόγει,] Ομολογεῖν διότι μηδὲν *Vat.*

[s] Πειρώσεσθ] Πειρήσεσθ *Busb.*

[t] Φειδῶ ποιεῖσθ ϗ βασιλείᾳ ὀνόμαθ.] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* Φειδοποιεῖσθ in *Editis Aliisque.* HUDS. Φειδοποιεῖσθ *Gen.* Vel Φειδῶ ποιεῖσθ· sic Φειδοῖ χρῆσθ infr. lib. 19. c. 1. §. 5. & *alsom.* lib. 6. c. 2. §. 5. ὑδὲ Φειδῶ τινα ϗ ταῦ ποιεμθ. SPANH.

[v] Βεβαίως —— Αλεξήκας,] Archelaus abstinet Regis nomine, donec à Cæsare confirmatum. SPANH.

[x] Διάδημα αὐτῷ περθείσ] Τὸ Αλάδημα *Vat.* & *Busb.*

[y] Καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν] Καὶ τῷ αἰτήσεις *Vat.*

[z] Επεγράφοντο.] Επέφερον *Busb.* ἐπεφέροντο *L. B.* ἐπεγέφατο *Vat.* ἐπὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐτεφέροντο *Casaub.*

[a] Δημοσίαις] Ita lego, *Epiphanio* vertente, *alii vero gravedines, quas Herodes in emptionibus & in publicis mundinis constituerat, auferri vociferabantur.* ἡμισίαις in *libris* omnibus, nullo plane sensu.

[b] Πρασόμενα πικρῶς,] Eo modo *Busb.* πρασομθίας in *Editis Aliisque.*

[c] Επεὶ ἤρατο ὁμίλοις] Ita lectum esse volui prout conjecerat

Herode occisorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exsequiarum honore privati erant metu Herodis, erant quippe isti ob dejectam aquilam auream morte multati) magnum edentes clamorem & lamentationem; insuper & convicia quædam, quasi in mortuorum solatium, in regem *defunctum* jactabant. Cumque in unum locum convenissent, ab Archelao contendebant, ut id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio: utque in primis pontificem abdicaret ab Herode constitutum, aliumque deligeret magis legitimum & ad munus obeundum puriorem. Iitis Archelaus, licet graviter illorum impetum ferens, annuebat, quòd illi iter instaret quod ad Romam quam ocyssime facere proposuerat, ut voluntatem Cæsaris de se perspectam haberet. Missio itaque duce qui persuasione uteretur, ut omisso propter ista vindictæ studio considerarent, & morte pœnas dedisse illorum amicos ex lege, & postulatis eorum magnas inesse contumelias, & tempus hoc alia *consilia* poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reverteretur in imperio confirmatus approbatione Cæsaris; tunc enim de iis quæ postularent una cum illis consultaturum esse: interim vero quiescerent ne seditionis crimen incurrerent.

Archelaus ad populum sedandum ducem mittit.

2. Et ille quidem, cum ista suggessisset edocuissetque, ducem misit ad eos *hæc ipsa loquuturum*. Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permiserunt, mortisque periculum ei intenderunt alterique cuipiam qui palam aliquid dicere auderet, quod eos ad sanam mentem perduceret, averteretque ab hujusmodi rerum studio, quod plus suæ voluntati tribuerent quam præsidentium auctoritati; grave esse existimantes, si charissimorum, quos vivo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio, animis incitati, atque id demum jus & fas reputantes quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, & periculum ab eo *intentatum* providere nescientes, etiamsi alicui de eo suspicio foret, præsenti quippe lætitia nimium elato, quod eos ulturi essent, quos sibi inimicissimos esse crediderunt. Et multis ab Archelao missis qui cum eis colloquerentur, quibusdam etiam non ipsius jussu sed sponte quasi sua *ad eos* advenientibus, ut ad mitiorem animum reducerentur, neminem eos vel tantillum alloqui passi sunt. Et seditio mota est ab iis qui valde irascebantur, palamque erat tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluente.

Ducem aliumve quempiam verba facere non sinit multitudo.

3. Cum autem sub id tempus instaret festum, quo Judæis patrium est vesci non fermentatis panibus (Pascha enim illa festivitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Ægypto instituta, quam

Seditio mota in festo Paschatis.

σὺν αὐτῷ ὑφ' Ηρώδου δοθησόμενος· οἱ δὲ δεδιχρῆμα τὸ [d] ἐκ δὲ πενθεῖας πικρᾶς φόβῳ τῷ ἐκείνου [e] ἀπεστέρωτο, [f] ἦσαν δὲ τὸ μὲν καθεμερὶς δὲ χρυσοῦ ἀετὸς [g] κατεδεδικασμένων· [h] μετὰ μέγα τε τῇ βοῇ ἐξ οἰμωγῇ χρώμενοι, καί τινα, ὡς κέρδιστον φέρουσα τοῖς πεπονθόσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸ βασιλέα. σωθὲν τε αὐτοῖς ἡγουμένης ἡξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ Αρχελάου [i] ἡντιοῦχα κολάσεσι τῶν ὑπὸ Ηρώδου πεπονθότων· καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ [k] ἐκδηλότατον [l] τὸν ὑπ' αὐτοῦ δεχιρεῖα καθεστῶτα [m] πανοπλίαν, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν δεχιερᾶσθαι ἄνδρα [n] αἱρεῖσθαι. τούτοις Αρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων [o] τὴν ὀργὴν αὐτῶν, ἐπένευεν, [p] ἔχων τὴν ὑπὸ Ῥώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι σπουδαιμένην αὐτῷ τάχος, ὑπὲρ τοῦ βεβαιοῦσθαι τὴν δοξασθεῖσαν Καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πείθει χρῆσθαι, [q] καὶ μὴ ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίας ὑποστάσεως σκοπεῖν, μηδὲ τὸν ὡς τοῖς φίλοις αὐτῶν [r] συνέλθοι μὴ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα δὲ ὑξέλεσιν ποιοῖεν, τάς τε κυρὰς σὺν ἐν τοιοῖσδε εἶναι, [s] μᾶλλον δὲ δὲ ὁμονοεῖν ἕως κατασησόμενον τὴν δεχὴν ὑπηνεύσῃ τῇ Καίσαρος ἀφίξει· ὡς αὐτὸς, τότε γὰρ καιρὸν [t] βουλεύσειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχεσθαι, [v] μὴ δὲ στασιάζειν δοκοῖεν.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεσπῶν καὶ διδάξας τὸ στρατηγὸν, [x] ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε σὺν εἶων, καὶ εἰς κίνδυνον δὲ [y] ἀπολαμβάνειν ἐκείνου τι καθίστασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε [z] ὀργιάσθαι τολμήσειν φθέγξαιτο φανερὸς ἦν, μὴ τὸ πάντα βουλῆσθαι τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων [a] συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντός τε Ηρώδου [b] στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ ἡμένης τιμωρίαν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, [c] ὠρμηκότες τοῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὃ, τι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κινδυνόν τε τὸ [d] ἀπ' αὐτοῦ προσδόκιμα τε ἀμαθεῖς, καὶ [e] εἴτω ὑποπεσθείη, ὑπερβολῆς αὐτῷ ἡμένης τὸ δεδιχρῆμα ἡδονῆς σὺν ἐν τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθροὺς [f] δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ Αρχελάου πεμπομένων οἱ διελέξοιντο αὐτοῖς, [g] τῶν δὲ ἧκ ὡς ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν [h] δοκεῖν παρεόντων, ὅπως εἰς τὸ πρᾶγμα καταστήσονται αὐτούς, ἑδενὸς ἠνείχοντο εἰπεῖν. [i] ἀνάστασίς τε δὲ λίαν ὀργῇ χρωμένων, φανεροί τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πληθὺς ὀλισυρεύντων αὐτοῖς.

γ'. Ενστάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν [k] ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ιουδαίοις ἄζυμα φαγεῖσθαι πάτριον· [l] Πάσχα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα δὲ τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐ-

Cotelerius in notis ad Volumen secundum *Monumentorum Ecclesiæ Græcæ*, pag. 614. ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλως ἀπωδαῖος ὡς ποιεῖν πάντα in in *Editis*. ἐπείρατο ὁμ. ασ. ὡς ποιεῖν *Vat.* ἐπίηρατο ὁμίλως ασ. ὡς ποιεῖν πάντα *Busb.*

d Εκ δὲ πενθείας] Ita cum *Cod. Busb.* εἰς τὸ πενθεῖας in *cæteris.*

e Απεστέρωτο.] Sic *Busb* & *Vat.* ἀπεστέρηντο in *Editis Aliisque.*

f Ησαν δὲ] Iterum cum *Cod. Busb.* ἦσαν δὲ οἱ δὲ in *reliquis.* ἦσαν δ' ἔτοι malit *Casaub.*

g Κατεδεδικασμένων·] Καταδεδικασμένων *Busb.* δεδικασμένων *Vat.*

h Επὶ μέγα τε τῇ βοῇ] Ita *Vat.* ἐπὶ μέγα δὲ τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρ. *Busb.* ἐπὶ μέγα τε τὸ βοᾶς καὶ οἰμωγὰς χρ. in *Editis.*

i Γενήσεσθαι] *L. B.* γίνεσθαι.

k Εκδηλότατον] *L. B.* δηλότατον.

l Τὸν ὑπ' αὐτοῦ δεχιρεῖα καθεστῶτα] Illud τὸ è *Codd. MSS.*

m Πανοπλίαν,] *Al.* πανοπλίαθαι.

n Αἱρεῖσθαι.] Vocem αἱρεῖσθαι non agnoscit *Busb.*

o Τὴν ὀργὴν αὐτῶν,] Illa τὴν ὀργὴν αὐτῶν desunt *Vat.* & deerant forsan codici *Epiphanii*, nam vertit, *Archelaus autem, licet ista graviter ferret, annuebat tamen* &c.

p Εχων] *L. B.* ἐπέχων.

q Καὶ —— δοκοῖεν] Καὶ οὐδὲν δὲ τῶν ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίας δόκει. *Busb.*

r Συνέλθοι] *Gen.* συνέθλοι.

s Μᾶλλον] Μᾶλλον δ' ὃ τῷ ὁμ. *Busb.*

t Βουλεύσειν] Ita *Vat.* βουλεύειν in *cæteris.*

v Μὴ δὲ στασιάζειν δοκοῖεν] Ως μὴ στασιάζοι *Busb.* atque ita forsan *Epiphanius.*

x Εκπέμπεται] Εκπέμπει *Vat.*

y Απολαμβάνειν ἐκείνου] Ita *Vat.* ἀπολογουμένην ἐκείνου καθ. in *Editis Aliisque.* ἀπολέσθαι οἰκτρὸς καθ. malit *Casaub.*

z Οργιάσθαι] Conf. sup. c. 1. §. 1. SPANH.

a Συγχωρεῖν,] Ita lego cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* συγχωρεῖν δεῖν in *cæteris.*

b Στερηθεῖεν] *L. B.* στερηθεῖν.

c Ωρμηκότες ταῖς γνώμαις,] Ωργηκότες *Vat.* Addit *Lugd. Bat.* κωλύοντο.

d Απ' αὐτοῦ] Sic *Vat.* ὑπ' αὐτῷ προσδόκιμα in *reliquis.*

e Εἴτω ὑποπεσθείη,] Εἶτ' malit Cl. *Lowthius*, ita ut ὑπὸ vel ἕνεκα ante τὸ δεδιχρῆμα ἡδονῆς subintelligendum sit.

f Δοκοῦντας αὐτοῖς.] Est qui malit δοκεῖν αὐτοῖς.

g Τῶν δὲ ἧκ ὡς ὑπ' ἐκείνου,] Τῶν τε ἐκείνου μὲν ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ *Vat.* Lectionem ab hac *Editaque* diversam habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *aliis ex regis persona loquentibus, aliis autem ex illius quidem sententia, sed veluti ex sua mente moventibus* &c.

h Δοκεῖν παρεόντων,] Παρεῖναι δοκόντων *Busb.*

i Ανάστασίς τε δὲ λίαν] Prima vox & ultima in *L. B.* desunt.

k Εορτῆς, —— ἡμένης,] Conf. *Antiq.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

l Πάσχα] *Al.* Φάσκα.

αὐτῶν ἡμένης, καὶ θύσειν [m] αὐτῇ σεθύμως, πλῆθός τε ἱερείων [n] ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ καλάκηδιον ἐσὶν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι ὁ πλῆθος ἀναμάθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὴ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας ὅλης θρησκείας ἕνεκεν· καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸ Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ὑπορεμῶντο, τοῖς σεσιώπασι οὐκ ὄν [o] ἐν αἰσχύνῃ μεταλῆν [p] αὐτῷ. καὶ δείσας Ἀρχέλαος [q] μηκέτι δεινὸν βλάσησεν αὐτῶν τῇ ὀχλοτονίᾳ, πέμπει κατέρων τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τῷ ὁρμῷ [r] σεσιαζόντων καταξῆλαι σὺν ᾧ τὸ πᾶν ὅμιλον ἐκ μαιώδους αὐτῶν [s] πολέως καταξῆναι· καὶ εἴ τινες ἀφάδηλοι [t] πολὺ τῶν ἄλλων καθίσαντο σεθυμίᾳ τοῦ σεσιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. [v] ὅπερ τύχης οἱ σεσιῶντες τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος [x] ἐξηρέθισαν, βοῇ καὶ διαλογισμῷ χρώμενοι· ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς σεφαλίτας, καὶ ἐκβοστάντες καταλεύσι τοὺς πλείους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν παῦσε πρᾶξασιν ἀφ' χέρων αὖθις ἡ θυσία ἦν. Ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, [y] μὴ οὐκ ἀναγκάσῃ τὸν ἐπὶ τοῖσδε ὁρμὸν ὁ πλῆθος· ἐκπέμπει δ' πᾶν τὸ σρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τοὺς τε [z] αὐτόθι ἐσκιωσκότας κωλύσειν τοῖς κοῖλ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπλουσας ὑπὸ τὸ πεζῶν δέχοιντο ἀντιλῆφθαι ὅ ἀσφαλὲς ἤδη πεπισδώκοτας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκλεινεν οἱ ἱππεῖς· τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δ' ἀπήσσων τῷ ἑορτῷ καταλιπόντες, φόβῳ κακῷ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαθὲς. Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῆλθε μετὰ τῆς μητρὸς, [a] Νικόλαον δὲ Πτολεμαῖον δὲ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ πειδελφῷ τὰ πάντα [b] ἐφεὶς καθίσεσθαι βούλεται δὲ τὰ δέχης. συνεξῆλθε δ' αὐτῷ δὲ [c] Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ τῷ θυγατρὶ ἀγομένη τῷ αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναθωνισόμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀνύσπεάξοντες, καὶ μάλισα σπεῖ τὰ πεπρασμένα ἐν τῷ ἱερῷ πισησόμενοι καταβοάς. [d] ὑπαντιάζει δ' ἐν Καισαρείᾳ τῆς Ἀρχέλαον [e] Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῆς ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὁρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρῴδου χρημάτων· καὶ αὐτὸν τὸ ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς [f] ἐπέσχεν [g] ὁ Οὔαρος παρελθών. διὰ γὰρ Πτολεμαίου μεταπεμπτὸς ὑπὸ Ἀρχελάου παρῆν· καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαριζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας [h] ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς ἁσαυροὺς καθεσημήνατο, εἶτα δ' ἔᾳ Ἀρχέλαον μέχρι Καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τῶν ὑπαντιάζοντα. ἐπὶ δ' σκηνὴν μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας ἐφρουρεῖν τὰ βασίλεια. μεταπέμψας δὲ τοὺς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πρασμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπῄτει περὶ ἑκάστου, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτῷ [i] δοκεῖ. ἀμέλει οἱ φύλακες [k] ἐν ὀλίγῳ πρὸς Ἀρχελάου ἐσολὰς ἐπιῶν-

quidem agant ingenti lætitia, tumque illis mos est majorem quam in ulla alia solennitate victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex *universa* regione locisque extra illius fines *ad istam celebritatem* religionis erga convenit) etiam seditiosi illi, Judam & Matthiam *legis* expositores lamentantes, in fano cœtus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores istos non pudebat mendicato quærere. Itaque Archelaus, veritus ne quid gravius oriretur ex illorum insolentia, misit eò centurionem cum cohorte militum qui seditiosos coërcerent, priusquam cætera multitudo hujus furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos etiam populum irritarunt qui è factione erant *legis* expositorum, clamoribus suis & cohortationibus: adeo ut impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint. verum ipse centurio & alii pauci vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admovent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex hujusmodi occasione retunderet: itaque milites omnes eò misit & equites, qui eos qui foris essent, iis qui in templo forent, succurrere prohiberent, & eos qui à peditibus evasissent, jam in tuto se existimantes, ferro exciperent. Ita occisa sunt ab equitibus circiter tria hominum millia: reliqui in montes qui in propinquo erant se receperunt. Et Archelaus proclamari jussit, ut omnes domum discederent: id quod illi fecerunt, & festum, quamvis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare descendit una cum matre, secum ducens Nicolaum & Ptolemæum, multosque amicorum, relicta totius domus & principatus cura Philippo fratri suo. Eum comitata est Herodis soror Salome, una cum suis natis, multisque consanguineis, per speciem adjuvandi Archelaum ad regnum obtinendum, sed reipsa ad ei adversandum, & maxime ad conquerendum de eo quod in templo factum fuerat. Cæsareæ autem Archelao occurrit Sabinus, Cæsaris in Syria rerum procurator, in Judæam properans ad custodiendam Herodis pecuniam: sed Varus superveniens eum ab itinere avertit. aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum: inque Vari gratiam Sabinus neque Judææ castella occupavit, neque pecuniam consignavit, sed Archelao, donec de ea Cæsar statuisset, reliquit; eoque promisso Cæsareæ remansit. Sed postquam Archelaus Romam solvit, & Varus Antiochiam discessit, Sabinus Hierosolyma profectus palatium occupat. Deinde, accersitis præsidiorum præfectis omnibusque rerum administratoribus, demonstrat se rationes exigere, & de castellis statuit arbitratu suo. non tamen custodes Archelai mandata neglectui habuerunt: sed in tuendo omnia, quæ illis in mandatis dederat, perse-

Magnam vim militum ad seditiosos coercendos mittit Archelaus.

Tria Judæorum millia occisa.

Archelaus Romam proficiscitur.

Sabinus & Varus in Judæa.

ve-

m Αὐτῇ σεθύμως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῇ in *Editis Aliisque.*
n Ὡς] *Casaub.* ὅσα.
o Ἐν αἰσχύνῃ] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αἰσχύνης in *reliquis.*
p Αὐτῷ.] Ita legere visum est, quod τῷ αὐτῷ habeat *Busb.* αὐτὸς in *Editis Aliisque.*
q Μηκέτι] Μὴ καί τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*
r Στασιαζόντων] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente *Zonara*, qui habet χιλίαρχον μὲν αὐτίκα ἐξέπεμψε, τῷ ὁμιλῷ καταστελοῦντα δὲ δήμου στασιάζοντος. in *Editis* τῷ ὁμιλῷ τῶν συσκηνούντων σφίσιν τὰ π. quæ lectio certe manca & vitiosa.
s Πλέω καταξῆναι·] In *Editis* μὴ πλέω, sed μὴ expunxi auctoritate *MSS.*
t Πολὺ τῶν ἄλλων] Ita *Vat.* & *Busb.* πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο in *Editis Aliisque.*
v Ἐπὶ τύτοις] Ἐπὶ τύτοις *Busb.* ἐπὶ τύτων *Vat.*
x Ἐξηγείσαντο,] Ἐξηγήσατο *Vat.* ἐξαγείσαντο in *Editis.* ὅτε δὲ πλῆθος ἐξαγείσαν *Busb.*
y Μὴ οὐκ ἀναγκάσῃ] Εἰ μὴ ἀναπέψῃ *Busb.* μὴ οὐκ ἀναπέψειεν *Vat.*
z Αὐτόθι ἐσκιωσκότας] Ita in *Cod. Vat.* αὖθις in *Editis Aliisque.*
a Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.
b Ἐφεὶς καθίσεσθαι] Ἀφεὶς *Busb.*
c Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ] Σαλώμη ἡ. Ηρ. *Vat.* & mox πολλοί τε τῶν συγγ. λόγοις μὲν ὡς σ.
d Ὑπαντιάζει] Ita hîc loci in *libris omnibus.* Supra tamen (p. 829. §. 3.) ὑπαντιάζω (è *Cod. Busb.*) jungitur cum dativo.
e Σαβῖνος, —— στρατηγάτων,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 2. §. 2. SPANH.
f Ἐπέσχεν] Ita cum Cl. *Lowthio* pro ἔσχεν *Editorum* & *MSS.* in lib. 2. *de Bello Jud.* τύτου ἐπέσχε σεσωτίου χωρεῖν Οὔαρος ἐπιτιλῶν.
g Ὁ Οὔαρος παρελθών.] Conf. supr. c. 5. §. 2. SPANH.
h Ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις] Ὅσαι ὑπὸ τοῖς *Vat.*
i Δοκεῖ.] Δοκοίη *Busb.*
k Ἐν ὀλίγῳ] Mallem ὡς ὀλιγωρίᾳ. conjecturæ huic favente *Josepho* In lib. 2. de *Bello Jud.* c. 2. ὑμῖν οἱ φρούραρχοι τῶν Ἀρχελάου κατειλημμένων ὀχυρῶν.

verabant, & præ se ferebant, quod cuncta Cæsari reservarent.

Antipas Romam se confert.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum profectus est, spe regnandi elatus ex Salomes promissis, ceu longe quam Archelaus dignior imperio, utpote in priore testamento rex institutus, quod magis ratum esse deberet quam posterius. Ille vero una secum ducebat matrem, & Nicolai fratrem Ptolemæum, quondam Herodi charissimum, & tum sui studiosum. At potissimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenæus, qui orator erat & ob eloquentiæ existimationem regni procurationem habuerat. unde etiam iis qui consulebant ut cederet Archelao, qui & natu grandior & ultimo patris testamento rex constitutus esset, auscultare nolebat. Postquam autem Romam pervenit, cognati omnes ejus partibus accedebant, non illi quidem ejus amore, sed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi esse, & sub Romani præsidis administratione: quod si parum succederet, Antipam magis è re sua fore sperantes quam Archelaum, operam suam Antipæ commodarunt ad regnum adipiscendum. quin & Sabinus apud Cæsarem literis accusabat Archelaum.

Ptolemæus frater Nicolai.

Irenæus orator.

5. Cum autem Archelaus literas, in quibus jus suum tueretur, Cæsari misisset, necnon patris testamentum, & Ptolemæum Herodianæ pecuniæ rationes sigillumque ferentem, eventum exspectabat. Ille vero postquam scripta ista legerat, Varique & Sabini literas, & quantum pecuniarum annuique redditus esset *cognovérat*, utque Antipas regnum appetens literas misisset, amicos convocat ut eorum sententias audiat, & in his Cajum, Agrippæ quidem natum & Juliæ Augusti filiæ, sed ab ipso *Augusto* adoptatum, cui primum locum tribuit, imperatque ut qui velit de præsentibus negotiis verba faciat. Et primus quidem Antipater Salomes filius, homo in primis disertus & Archelai adversarius, dicebat, "Archelaum nunc per "ludibrium de regno agere, ut qui potestatem "ejus prius sibimet vendicasset quam bona Cæsa"ris cum venia licuerit, ei objiciens audaciam qua "impulsus in festo die tam multos interemerat. "Qui etiam si inique egissent, oportebat vindi"ctam externæ legitimæque potestati reservari, "& non ab homine exigi, qui, si spectetur ut rex, "injuriam facit Cæsari, dum adhuc ignoret, quid "ille de se statuet, sin vero ut privatus, multo pe"jus erit, utpote qui, regiam dignitatem quæren-

Antipater Salomes filius Archelaum apud Cæsarem accusat.

τρ· ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ πρεσετέτακτο αὐτοῖς. Καίσαρ δὲ Φυλάσσῃ [l] ἔκασε ἓν πρεσαιτίοις αὐτοῖς.

δ'. Πλεῖ δὲ κ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ρώμης ὁ Αντίπας, Ηρώδε μὲν παῖς, ἐπὶ ἀνλιποιήσῃ τ δεχῆς, ὑπονοέσῃ Σαλώμης ἐρημένος ἐπὶ τῷ ἄρξειν, κ πολὺ [m] δικαιότερος Αρχελάε πρόληψεσθ τὸ πράσμαθ, [n] ἠξιωκὼς τὸ κ τὰς πρεσ τέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποφάνθη, ἃς ἀσφαλεστέρας εἶναι τ [o] ὑπηρεφόσων. ἐπήγετο δὲ ἔτ τὴν [p] μητέρα κ τ ἀδελφὸν [q] τ Νικολάε Πτολεμαῖον, φίλων τε Ηρώδῃ πρωτάτων γεγημένον κ αὐτῷ πρεσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' ἀνλιποιήσῃ τ βασιλείας Φρονῖν [r] Εἰρεναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ, κ δόξῃ δυνότης τ περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπισμένος. διὸ δὴ κ τ κελεύοντων εἴκειν [s] Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι, κὰν τ ὑπὸ διαθήκαις ὑπὸ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἠνείχετο· ἐπὶ δ' εἰς τὴν Ρώμην ἀφίκετο, κ πάντων τ συγγενῶν δότησις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς Αρχέλαον, μᾶλιστα μὲν ὑπὸ μνήσεις ἐλευθερίας, κ ὑπὸ Ρωμαίων στρατηγῷ πεπιχθαι· εἰ δ' ἄρα [t] τι ἀνλισαίη, λυσιτελέστερον Αρχελάῳ τ [v] Αντίπαν λογιζόμενοι, σωέπεσαν Αντίπᾳ τὴν βασιλείαν. κ Σαβῖνος κατηγόρει πρὸς Καίσαρα δ' Αρχελάου διὰ γραμμάτων.

ε'. [x] Καίσαρ ὁ Αρχέλαος εἰστέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα πρεσετίθη τ αὐτοῦ, κ τὴν διαθήκην δ πατρὸς, κ τὰς λογισμὰς τῶν Ηρώδε [y] χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, σκοπεῖσθαί τὸ μέλλον. ὁ δ', τοῦτό τε ἀναγνὺς τὰ γράμματα, [z] κ τὰς δ Ουάρε κ Σαβίνε ὑπομνήσεις, ὅσα τε χρήματα λοι [a] κ τί ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, κ ὡς Αντίπας ἐπ' οἰκειώσῃ τ βασιλείας ἐπεπόμφη γράμματα, σωῆγθ ὅτι διδαχθῆ γνωμῶν τὰς φίλας, σὺν οἷς κ [b] Γάιον τ Αγρίππα μὲν κ Ιυλίας τ αὐτοῦ γυναικὸς ὄν, ποιητὸν δ [c] αὐτῷ [d] γενόντα, πρῶτόν τε καθεδόμενον παρέλαβε, κ κελεύσ λέγειν τοῖς βυλομένοις πρὸ τ ενεγκόντων. κ πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Αντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν κ τῷ Αρχελάῳ ἐναντιότατος, ἔλεγε, "Αρχελάῳ παιδιὰν τ πρὸ τ δεχῆς εἶναι λό"γον, ἔργῳ τὴν δύναμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρα "συγχωρῆσαι παρειληφότι, [e] ὑπικαλῶν τὸ ὑπὸ τολμη"μένα ὑπὸ τοῖς ἀποθανόσι κ τὴν ἑορτήν. ὧν κ ἀδι"κημάτων ἄλλως, [f] ἔχοντι τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς [g] ἔξω "χρῆσθαι δυναμένους ἀνακαλυμένην εἶναι, κ μὴ [h] τὸν ἀν"δρὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικεῖσθ [h] τὸ "Καίσαρος [i] διαγνοίᾳ πρὸς αὐτὸ ἔτι χρωμένε, εἰ δ' "ἰδιώ-

l Εκασε] *Gen.* εκάση.

m Δικαιότερος] Δικαιότερον in *MSS.*

n Ηξιωκὼς —— ὑπογεγραφότων.] Ita cum *Cod. Vat.* ἠξιωκὼς τῷ κ in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

o Επιγεγραφότων.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

p Μητέρα] Samaritidem vid. supr. c. 1. §. 3. SPANH.

q Τὸν Νικολάε] Τῶ Νικολάε *Busb.*

r Εἰρεναῖος,] Irenæus Orator. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. § 3. SPANH.

s Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. Antipas tamen ante Archelaum nominatur, supr. c. 1. §. 3. SPANH.

t Τι ἀνλισαίη,] Ita *Vat.* τὴς in *Editis Aliisque.*

v Αντίπαν λογιζόμενοι] Αντίπατρον hic loci *Vat.* & mox v. 2. Αντιπάτρῳ, & §. seq. 5. (post κ ὡς) Αντίπατρ.

x Καίσαρ ὁ Αρχέλαος] Ita *Busb.* Καῖσαρ ὁ Αρχελάε τε εἰστίμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα ὧν οἷς τὰ δικαιώματα πρεσετίθη τὰ αὐτοῦ in *Editis Aliisque.* nisi quod ὡς pro εἰς & dein τε αὐτοῦ pro τὰ αὐτοῦ habeat *Vat.*

y Χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι] Ita *Busb Lugd. Bat.* & *Vat.* γραμμάτων αὐτῷ in *Editis.*

z Καὶ τὰς δ Ουάρε] Καὶ τὰς Ουάρε *Vat.*

a Καὶ τί ἐπ' ἔτος ἐφοίτα,] Ita *Busb.* κ τὸ *in ceteris.*

b Γάϊον τ Αγρίππα] Videsis *Salianum* in tom. 6. p. 419. *Casaub. c. Baron.* p. 138. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* part. 1. p. 273. *Keplerum* de *Anno Nat. Christi*, p. 90, 91. & *Norisium* in *Cenotaph. Pisan.* p. 132.

c Αὐτῷ γενόντα,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτοῦ in *reliquis.*

d Γενόντα] *Gen.* male αὐτοῦ γενότος. SPANH.

e Υπικαλῶν —— ὑπολωλόσι] Illa ὑπικαλῶν τὰ ὑπιτεθυμημένα accepta debemus *Codd. Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* necnon *Epiphanio*, qui vertit, *hujus testimonium esse dicebat ejus audaciam, quæ præsumpserat in die festo Judæos interimere.*

f Εχοντι] Εχειν *Vat.* & *L. B.*

g Εξω χρῆσθαι] Fuit cum legerem ἐξουσίᾳ χρῆσθαι δ.

h Τὸ] *L. B.* τὸ ου.

i Διαγνοίᾳ πρὸς αὐτὸ ἔτι χρωμένε,] Δι' ἄγνοιαν πρὸς αὐτὸ ὑπερχόμενον in *Editis.* δι' ἀγνοίας πρὸς αὐτὸ ἔτι χρώμενον *Vat.* (ἔτι χρώμενον *Lugd. Bat.*) unde Διαγνοίᾳ (ex Διαγνοίᾳ *ignoro*, si *Lexicis* fides) pro δι' ἀγνοίας substitui, & χρωμένῳ levicula mutatione pro χρώμενον. Si quis cum *Viro docto* malit, ἀδικεῖσθ τὸ Καίσαρος Διαγνῶναι πρὸς αὐτὸ ὑπερχόμενον, per me licet. *Epiphanius* locum ita vertit, *Qui & si injustum aliquid gessissent, alios eos debere ulisci, qui eos possint legitima & ordinata potestate compescere, & non ab illo tantam cædem fieri oportere. qui si ut rex illud fecisset, contumeliam grandem Cæsari intulisse firmabat, quod ignoraus quid de eo adhuc dispositurus esset, regia jam uti potestate præsumeret. Si autem uti privatus illa gessisset, amplius eum deliquisse narrabat: quod regnum non possidens, supplicia quibuslibet intulerit, de quibus decretum Cæsaris debuit expectari.* HUDS. Emendationem licet non reprehendam, versionem tamen minus probo. an Διαγνοίᾳ *ignoro* significet, mihi non compertum; certe ex analogia idem quod Διαγινώσκω, i. e. *dijudico, cognosco, inquiro, statuo* significat, quem sensum postulat hic locus: sic igitur verte: *Injuriam facit Cæsari, in causæ ipsius cognitione*, vel *examine, jam versato.* Injuria erat, judicio nondum finito, auctoritatem ad se non pertinentem arripere. IBBETSON.

k Πο-

"ἰδιώτης, [k] πολὺ χειρόνως, ἀφ' ὃ τὸ μὴ βασιλείας ἀντι-
"τιμώμενον καλῶς ἂν τι συγκεχωρῆσθαι, ἀφ' ὃ τὸ Καίσαρα
"τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφῃρεῖσθαι. καθήπτετο δ' αὐτοῦ ἠ-
"γημόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεταστάσεις ἀδικαλῶν,
"καὶ παροπλίσεσιν ὅτι θρόνῳ βασιλείῳ, [m] καὶ δικῶν ἀφαλύ-
"σεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γνωμένας, καταγνούσης τ' αἰτή-
"σεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πόλεων ἀφαίρεσιν,
"ὧν [n] οὐδὲν ἂν μειζόνως ἀπινοῆσαι καθιστάμενον ὑπὸ
"Καίσαρος εἰς τὴν ἀρχήν. ἀνετίθη δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἐπὶ
"ἱπποδρομίᾳ δεσμωτῶν τὴν ἄφεσιν, καὶ πολλὰ τὰ μὲν γε-
"γονότα, τὰ δὲ [o] καὶ πιστευόμενα δυνάμενα, ἀφ' ὧν φύσιν
"ἔχειν γίνεσθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ [p] φιλοτιμίας ἄρχήν
"παρολαμβανόντων τὴν ἐξουσίαν. πένθος τε [q] τοῦ ἐπὶ
"παιδὶ [r] ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνῃ πε-
"λούσῃ γεγονότας· ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληθὺν ἄρχειν
"σταιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσοιτο αὐτὸν
"πατὴρ, καὶ ὅτω μεγάλων ἠξιωκότο, τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι
"τὸ νέκυι, ὥσπερ ὅτι σκιᾶς δακρύων μὲν παραπολεμέ-
"νον τὰς ἡμέρας, [s] ἀπολαύσασθαι δὲ ἡδονῇ τῇ ὅτι τὰς ἀρ-
"χὰς ὅσας νύκτας. φανεῖσθαί τε καὶ τῷ Καίσαρι τοιού-
"δε ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τὴν βασιλείαν, ὁ-
"πεῖος ἤδιστος ἂν εἰ τὰ πατρῷα. χορεύειν γὰρ ἂν ἄδειν,
"ὥσπερ ἐχθρᾷ πεσόντι, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς, ὅτως μὲν
"συγγνώμης, τηλικαῦτα δι' εὐεργεσίαν ἐγκεκλημένα. [t] δεινό-
"τατόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νῦν ἥκειν ἐπὶ Καίσαρα,
"καθαιρεθέντα τῆς ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάν-
"των αὐτῷ προπεπωκότων ὅσοις ἤδιστ' ἂν [u] ὑπὸ αὐ-
"τοῦ βεβαίως ἤδη καὶ αὐτοκρατόρος φιλοκινδύνου
"πρασσόμενα. μάλιστα δὲ τὴν σφαγὴν τοῦ πατρὸς τὸ ἱερὸν
"[x] ἐθύνειν τῷ λόγῳ καὶ τὴν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε
"ἐνεστηκυίας, καὶ ἱερείων ἐν τροπῇ σφαγῆναι, ἔνιοι
"μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι· πληθύειν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν.
"[y] οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων, ἀλλὰ δι' ὧν νομίμων ὀνομάτων
"τὴν βασιλείας ἐφιεμένην τὰ πράξεως, ὅπως δυνηθείη
"πληρῶσαι τὴν φύσιν τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις
"μεμισημένην ἀδικίαν. δι' ὃ μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὁρᾶσθαι τὴν
"βασιλείας αὐτῷ τὴν ἀφεδοκὴν ἀρετῇ δ' παῖδός· ἐπι-
"στασθαι γὰρ [z] αὐτὸν τὸ τρόπον, [a] καὶ τὸ ἐχθρὸν αὐτῷ ὂν τῶν
"ἀφαθῶν τῶν [b] ἰσχυροτέρων [c] Ἀντίπαν καθίστασθαι· κλη-
"θῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν [d] ἐκ νε-
"κρᾶς ὄντος τὰς σώματος καὶ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ
"ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένην, ἀλλὴ δὲ σώ-
"ματος τοῖς πράγμασιν ἐφεστηκότος. εἰ δὲ καὶ πεστε-
"ρον εἰς αὐτὸν ἐπιστοῖς τοῖς νεῦσι [e] ἀφατεθεῖσθαι [f] τὸ πα-
"τέρα, [g] ἀποπεφάνθαι πόλαις ἂν ἤδιστ' βασιλεύς,
"τὸ μὲν κύριον ἀφαιρεῖν τὴν βασιλείαν Καίσαρα ἀφη-
"ρημένον τοῦ δῶναι τὴν ἐξουσίαν, τὰς δὲ πολίτας ἰδιώ-
"την ὄντα ἀκριβῶς σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποστεραμ-
"μένον.

ς'. Καὶ Ἀντίπατρος μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρ-
τύρων ἀφθαρσίαις τὰ εἰρημένα [h] κεκτωμένος πολ-
"ti, haud fas esset quidquam *à Cæsare* concedi,
"quod Cæsarem in ipsos potestate privatum ive-
"rit. Quin & ipsum perstringebat, vitio ei verten-
"do quod duces nonnullos in exercitu mutaverit,
"& in solio regio sese collocaverit, & lites tan-
"quam rex exstitisset dijudicarit, populique po-
"stulatis palam factis annuerit, in summa omnia
"ita fecerit, ut nihil amplius ei in mentem venire
"potuerit, si à Cæsare in imperio constitutus fuis-
"set. Illi quoque imputabat, quod in Hippodro-
"mo vinctos dimiserit, aliaque afferebat multa,
"partim vera, partim verisimilia, quod hujusce-
"modi res fieri consueverint ab adolescentibus, &
"qui regnandi cupiditate imperium festinanter
"præripiunt. Præterea ei crimini dabat neglectum
"patris luctum, & comessationes eadem qua ille
"obiit nocte celebratas: unde coortam esse popu-
"li seditionem. Si, cum pater tanta in eum con-
"tulisset beneficia & tam magna ei præstitisset,
"mortuo talem rependerit gratiam, ut interdiu
"tanquam personam induens lachrymas simularet,
"noctes vero singulas in voluptatibus regiis age-
"ret, non alium sese ostensurum esse erga Cæsarem,
"si ab eo regnum acceperit, quam erga patrem
"*sui amantissimum* se gessit. cantu quippe se oble-
"ctare & choreis tanquam in morte inimici, non
"sibi conjunctissimi & beneficentissimi. Omnium
"etiam indignissimum esse ostendebat, nunc veni-
"re ad Cæsarem, ut regnum ipsius munere & con-
"cessu accipiat, cum jam ante omnia *arbitrio suo*
"egisset, quæ ab ipso fieri poterant, postquam
"validam ea agendi potestatem dedisset rerum do-
"minus. Maxime autem cædem in templo nefarie
"factam verbis exaggerabat: utque festiva solen-
"nitate etiam victimarum more mactati fuerint,
"tam peregrini quam indigenæ; & cæsorum cor-
"poribus fanum fuerit repletum, idque non ab a-
"lienigena, sed qui legitimam regis appellationem
"prætexens ferebatur ad facinus, ut tyrannico suo
"ingenio obsequutus posset explere injustitiam o-
"mnibus odiosam. Quamobrem ne in somnis qui-
"dem spem successionis in regnum à patre habuisse,
"ut qui mores ejus probe norit, & in potioribus
"tabulis ejus adversarium Antipam *successorem* con-
"stituerit; à patre quippe ad regnum vocatum,
"non cum animam pariter ac corpus vires defi-
"cerent, sed dum integra esset mente & ratione,
"eoque corporis robore quod negotiis obeundis
"adhiberi potuit. Immo si jam antea tale de Ar-
"chelao fuisset patris judicium quale in posterio-
"ribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse qua-
"lisnam rex futurus sit, qui Cæsarem, cujus erat
"regnum ei largiri, largiendi potestate ademptum
"iverit, & privatus adhuc cives in templo jugu-
"lare non dubitarit.

6. Et Antipater quidem hujusmodi verba lo-
quutus, multisque è consanguineis ad ea quæ di-
xerat

---

k Πολὺ χειρόνως,] Ita cum *Cod. Vat.* πολὺ χεῖρον, ὡς ἀφ' τὸ μηδεμίας βασιλείας in *Editis Aliisque.*

l Μεταστάσεις ἐπικλῶν,] Ita *Busb.* μεθίστασιν *Vat.* μεταστάσεσι in *Editis & Aliisque.*

m Καὶ δικῶν ἀφαλύσεις] Καὶ δικῶν ἀφάλυσιν ὡς ὑπὸ βασιλέως γενομένην *Vat.*

n Οὐδὲν ἂν μειζόνως ἐπινοῆσαι] Ita *Vat.* οὐδὲν μειζόνως in *reliquis.*

o Καὶ πιστευόμενα δυνάμενα] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

p Φιλοτιμίας δ' ἄρχειν] Ita *Vat.* φιλοτιμίαις in *Editis.*

q Τῷ ἐπὶ δ' παιδὶ] Legendum sinè dubio τῷ ἐπὶ τῷ παιδί. IBBETSON.

r Ἀμελείας,] Ἀμελείας τε καὶ κώμους αὐτῇ νυκτὶ ἐπὶ τῇ σκ. *Busb.*

s Ἀπολαύσοιτο ——— νύκτες,] Ita hunc locum ex *L. B.* constituendum esse judico. HUDS. ἀπολ. ἢ ἡδονῆς τ' &c. *Coccejus* ἀπολαύσοιτο ἢ ἡδονῆς τ' &c. *Gen.* ἀπολαβέσθαι ἢ ἡδονῆς τῇ &c. Verum illud videtur innuere Josephus, totas quidem dies in lamentis & plangoribus consumpsisse Archelaum; verum per noctes singulas recuperasse lætitiam quam per dies amiserat. HAV.

t Δεινότατόν τε πάντων] Ita cum *Cod. Vat.* δεινότατόν τε πάντων ἐπέφαινε τὸ νῦν *Busb.* ἐζηγμένα, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο νῦν ἥκειν in *Editis.*

u Ὑπ' αὐτοῦ καὶ βεβαίως ἤδη] Ὑπὸ σοῦ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Ἐθύνειν τῷ λόγῳ] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἐθύνετο in *Editis Aliisque.*

y Οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων,] Deest οὐχ in *Cod. Vat.* qui mox habet ἀλλὰ καὶ δ' μὴ νοῦν.

z Αὐτὸν τὸ τρόπον,] Ἐπίστασθαι γὰρ αὐτὸν τὸ τρόπον, καὶ τὸ ἐχθρὸν αὐτῷ· καὶ ἀφ' τοῦτο ὂν τῶν ἀφθ. τῶν ἰσχυροτέρων Ἀντίπαν καθίστασθαι. nam videtur aliquid deesse. COCC.

a Καὶ τὸ] *L. B.* καί τοι.

b Ἰσχυροτέρων] *L. B.* ἰσχυρότερον Ἀντιπάτρῳ.

c Ἀντίπαν καθίστασθαι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

d Οὐχὶ νεκρᾶς ὄντος] Οὐχὶ νοσοῦντος τοῦ σ. *Vat.* & *Lugd. Bat.*

e Διατεθεῖσθαι] Lege ἀφατεθεῖσθαι. COCC.

f Τὸν πατέρα,] Ita *Vat.* in *ceteris* deest τόν.

g Ἀποκρίνασθαι] *L. B.* ἀποκρίναι.

h Κεκτωμένος] Ita *MSS.* κεκτωμένου in *Editis.*

xerat teſtimoniis ſuis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai cauſam egit, dicebatque, "Illa quidem quæ in "templo facta erant obſtinatis potius eorum animis qui paſſi ſunt imputanda eſſe, quam Archelai poteſtati. qui enim tales res cœptant, non eo "tantum injuſtos eſſe quod innocentes vexant, "ſed & quod pacis & æqui amantes in ultionem "impellunt. Hos autem homines verbo quidem "in Archelaum patraſſe hoſtilia, re ipſa autem in "Cæſarem res aperta eſt. Conſtat enim tumultu-"um auctores, eos, qui ad vim & injuriam pro-"pulſandam ab Archelao miſſi aderant, facto im-"petu occidiſſe, neque Deum neque fas dierum "nobis ſanctiſſimorum reverentes: & hi ſunt quo-"rum non puduit Antipatrum ſuſcipere tutelam, "ſive ut odio in Archelaum ſuo morem gereret, "ſive quod jus & æquum omne averſatur. Certe "qui adoriuntur alios, nihilque mali ſuſpicantes "injuriis laceſſunt, hi ſunt qui nolentes cogunt "ſui cauſa ad arma recurrere. Tum reliquorum "omnium, quæ objecta fuerant, cauſam aſſigna-"vit iis ipſis qui à conſilio erant accuſatoribus. "Nihil referri unde color quæratur injuriæ, quod "non ipſis factum ſit ſuaſoribus. Neque ea per ſe "eſſe improba, ſed in odium Archelai ita referri "ut improba videantur. Tanto illos agi ſtudio "lædendi cognatum hominem, de ipſorum pa-"rente bene meritum & ipſos omnibus amicitiæ "officiis proſequutum. Teſtamentum à patre fa-"ctum bene mentis compote, & haud dubie po-"ſteriores tabulas potiores eſſe prioribus, eoque "magis quod Cæſari omnium, quæ in iis ſcripta "ſunt, pleniſſimum arbitrium relinquitur. Non "timendum ne horum iniquitatem Cæſar imite-"tur, qui Herodis, ex cujus viventis potentia fru-"ctus plurimos cepere, nunc mortui voluntatem "oppugnant; idque ſatis ſibi conſcii, neutiquam "ſe de Herode ita meritos ut Archelaus fuit. "Non is eſt Cæſar qui viri amici, bellorum ſo-"cii, qui in omnibus etiam in hoc ipſo à Cæſare "pendere ſemper voluit, reſcindat teſtamentum "ſuæ commiſſum fidei. Multum ab horum mali-"gnitate abeſt Cæſaris virtus ac fides, toti huma-"no generi teſtatiſſima; neque id in eum cadit, ut "non ſanæ mentis pronuntiet regem, qui primum "filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc "ipſius Cæſaris fidem imploraverit. Quando te-"ſtamentum condidit Herodes, ita ſapuit ut Cæ-"ſaris arbitratui cuncta ſubmitteret: ne in herede "quidem eligendo deſipere potuit.

Nicolaus pro Archelao reſpondet Antipatro.

Cæſar benigne alloquitur Archelaum.

7. Et Nicolaus quidem, cum iſta oratione percurriſſet, finem etiam dicendi facit. Cæſar autem Archelaum, qui ſeſe ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno digniſſimum eſſe dicens: ſeque ſatis oſtendit ſic eſſe affectum, ut non aliter

λοῖς τῶν συγγνωῶν, παύεται τῦ λέγειν. [i] ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάε, καὶ ἔλεγε, "τὰ μὲν ἐν "τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπεῖσθαι μᾶλ-"λον ἢ ἐξουσίᾳ τῦ Αρχελάου. τὸς γὰρ ἐπὶ τοιούσδε "ἄρχοντας, ὡ μόνον [k] τῷ καθ' αὐτὸς ὑβρίζουλι εἶ-"ναι πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζουλι εἰς τὸ ἄμυ-"ναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν πεφαυρουμένων. ὡς δὲ πο-"λέμια ἔργων λόγῳ μὲν κατ' Αρχελάε, τὸ δὲ ἀλη-"θὲς εἰς Καίσαρα φανερὸν εἶναι. τὸς γὰρ [l] ὑβριστὰ-"τας, κωλύτας [m] ὑβριζομένης [n] καὶ ὑπ' Αρχελάε "πεπομφότας, κλεῖναι ὀπτιθημένης, ὅτε τῦ Θεῦ ὅτε "τῦ νόμε τῆς ἑορτῆς ἐν Φρουτίδι ἡμομένης, ὧν Αντι-"πατρον σὺν αἰχμαλώτῳ σκοδικητὼν καθιστάμενον ἐπὶ θε-"ραπείᾳ ἔχθρας τ αὐτὸ πρὸς Αρχέλαον, ἢ [o] μίσῃ τῦ "ἀρετῆ δικαίε. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς Δημουμέ-"νες ἄρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἵδε εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι "καὶ μὴ θέλονλας τὸς ἀμυνομένης ἐφ' ὅσοις χωρεῖν. ἀ-"νεπίφ ἢ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τ [p] κατη-"γόρων. [q] ἤδειν γὰρ ὅ, τι μὴ ἀ μῖ γνώμης τ αὐτῶν "γεγνημένον αἰτίαν ἔχ ἀδικεῖν ὑπάρχειν. ἀ τῇ [r] Φύσῃ "τοιάτως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλά-"πτειν ἂν δοκεῖν Αρχέλαον. τοσόνδε αὐτοῖς εἶναι βε-"λτὼ ὑβριστὰ ἐις [s] ἄνδρα συγγνῶ, καὶ παλαὸς "μὲν εὐεργέτλν, [t] σωτῆρα ἢ αὐτοῖς καὶ Δι' πάντας οἰ-"κείως πεπολιτευμένον. τὰς γε μὴν Δι' ἡμᾶς ὑπὸ τε "σωφρονουῦτος γεγενῆσθαι τῦ βασιλέως, καὶ [v] κυ-"ριωτέρας τ γεγραμμένων αὐτὸν, Δι' τὸ Καίσα-"ρα δεατότλν τ ὅλων [x] καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρί-"σιν τ ἐν αὐτῆς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἄδαμῶς "Καίσαρα τὴν ὑβριν αὐτῶν, [y] οἳ τ Ηρώδε πανλοίως "ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάν-"τα δὴ ὑβριν γνώμης ἐπίζουσιν αὐτὸ, ἀ δ' αὐτῶν "πρὸ τ συγγνῶ τοιάτων γεγονότων. ἔκθιον Καίσαρά τε "[z] ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεπαιμένε τὰ πάντα καὶ φίλα "καὶ συμμάχε καταλύσαν τὰς Δι' ἡμᾶς, δὴ πίσει "τῇ αὐτὸ γεγραμμένας. ἤδη μιμήσεσθαι κακίων τὴν "ἐκείνων τὴν Καίσαρ ἀρετὴν καὶ πίσιν, πρὸς ἅπα-"σαν τὴν οἰκεμένλν ἀνενδοίασον ἡμομένλν, καὶ μανίαν "καὶ [a] λογισμῶ ἔκπτασιν [b] καθαιρήσειν ἀνδρὸς βασι-"λέως, ὑπὸ μὲν ἀγαθῷ τὴν Δι' δοχὴν καταλελοιπό-"τ, πίσῃ ἢ τῇ αὐτὸ σωτηρφύγοτ. ἔτι ἁμαρ-"τάνειν Ηρώδλν ποτὲ πρὸ κρίσιν τὴν Δι' δόχε, σωφρο-"σύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρ γνώμῃ τὰ πάντα "ποιεῖσθαι.

ζ. Καὶ Νικόλαος μὲν, τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τ λόγον. Καίσαρ ἢ Αρχέλαον, προσπεσόνλα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνίσῃ, φάμενος ἀξιώτα-τον εἶναι τ βασιλείας· πολλὰ τε ἀπέφαινε προπλὼ γνώ-

[i] Ανίσα) —— πονηρὸς,] Ανίσαται ἢ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάε. τὸς γὰρ ἐπὶ τοιούσδε ἄρχοντας ὡ μόνον τὸ καθ' αὐτὸς ὑβρίζουσιν εἶναι πονηρὸς in Editis. Αρχελάε, καὶ ἔλεγεν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τ πεποιθότων ἀναθεὶς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τ Αρχελάε. τὸς γὰρ &c. Busb. & Lugd. Bat. Αρχελάε, καὶ ἔλεγεν· τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τ πεποιθότων ἀναθεὶς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τ Αρχελάε· τὸς γὰρ ἐπὶ τοιούσδε ἄρχοντας, ὡ μόνον τὸ καθ' αὐτὸς ὑβρίζουλι εἶναι πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζουλι εἰς ἄμυναν τ ἐγγ. Vat. in Epiphanii verſione, *Surgit Nicolaus pro Archelao verba facturus: dicebat itaque, Illa quidem quæ in templo contigerant, improbitate potius eorum quæ paſſi ſunt, quam Archelai poteſtate contigiſſe: ſiquidem tantum eos facinus aggreſſos fuiſſe, ut non ſolum injurias contumeliaſque jactarent, ſed etiam eos qui devote humiliterque vivere diſponebant, ulciſci prætenderent.* Ipſe lectionem *Vaticanam*, paucis mutatis, in textu exprimendo ſequutus ſum. Si cui inſolens videatur τῷ ὑβρίζουλι poni pro ὑβρίζειν & τῷ ἀναγκάζουλι pro ἀναγκάζειν, adeat *H. Stephani Append. ad al. Scripta de Dial. Attica* p. 164. Fuit cum pro καθ' αὐτὸς legerem ἀθρόως vel ᾗ ἀθρόως.

[k] Τῷ καθ' αὐτὸς ὑβρίζουσι] Ita quoque exſtat in *L. B.*

[l] Υβριστὰς,] Τὰς ὑβριστὰς.

[m] Παροξυομένης] Παροξυομένης *Vat.*

[n] Καὶ] *L. B.* οἳ.

[o] Μίσῃ ἢ ἀρετῇ] Ita ex conjectura pro φύσῃ, aut ſane μίσῃ ἢ δικαίῳ, ejecta voce ἀρετῇ. In *Epiphanii* verſione, *& odio magis quam natura juſtitiæ judicaret*, ac ſi legiſſet, ᾗ μίσῃ μᾶλλον ἢ φύσῃ ἢ δικαίᾳ κρίνοντα.

[p] Κατηγόρων] *L. B.* Εν κατηγόραις. Forte νῶ. COCC.

[q] Οὐδὲ γὰρ ὅ, τι μὴ ἀ μῖ γνώμης τ αὐτῶν] Senſus videtur eſſe, *nihil enim eorum eſſe quæ injuſtitiæ inſimulantur, quin ipſis auctoribus ſit factum.* IBBETSON.

[r] Φύσῃ τοιάτως αὐτὰ γεγονότα] Φύσει ἢ ὄντως αὐτὰ Busb. φύσει τῷ ὄντως αὐτὰ *Vat.*

[s] Ανδρα —— διεγέτλν,] *L. B.* ἄνδρας συνῳκεῖς, ᾗ π. μ. εὐεργέτλν.

[t] Συνήθη ἢ αὐτοῖς ᾗ] Ita ἐ *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* συνήθη in *cæteris.*

[v] Κυριωτέρας τ γεγραμμένων] Vocem εἶναι poſt κυριωτέρας addit *Busb.*

[x] Καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν] Sic *MSS.* καταλεῖφθαι in *Editis.* Quin & Δι' τὸ Καίσαρα ὡς δεατότη τ ὅλων καταλελεῖφθαι habet *Busb.*

[y] Οἳ τ Ηρώδε] In *Cod. Vat.* ὅτι τ Ηρώδε.

[z] Ανδρὸς ὑπ' αὐτῷ] Ανδρὸς ἐπ' αὐτῷ *Vat.*

[a] Λογισμῶ ἔκπτασιν] Λογισμὸν *Vat.*

[b] Καθαιρήσειν] Lege καθαιρεθῆν. COCC.

γνώμης τ αὐτ̀ σὸκ ἄλλα [c] πεάξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε Δεβῆκαι ὑπηγόρδυν, καὶ Αρχελάῳ συνέφερεν. ὰ μέντοιγε σκεκύρωτο ἤδεν, [d] ὡς ἂν ἐχεγγύω τ̀ εὐδοκιμήσαντα χρώμενον ἐπ' ἀδείας Αρχέλαον εἶναι. καὶ Δεβλύσεως τ̀ ἀνδρῶν ἡμομένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὐτὸν εἴ τι Αρχελάῳ τ̀ βασιλείαν [e] εἰη κυρώσων, [f] εἴ τι νομιῶ αὐτῆς ποιεῖσθ παντὶ τῷ Ηρώδ ἡμέ, καὶ [g] πᾶσι πάνυ πολλῆς ἐπικυρείας δεομένων.

facturus esset, quam testamentum postularet, & è re Archelai esset. Verum, ubi Archelaum, ut qui *benevolentiæ ejus* indicio latis magno fretus esset, securum esse animadvertit, nihil sanxit. Postea dimisso concilio, dispexit ipse secum, utrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter dividere, idque quoniam omnes plurimum egerent auxilio.

ΚΕΦ. ι'.

Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαβῖνον· καὶ ὡς Οὐάρου τὰς αἰτίας αὐτῆς ἐκόλασεν.

CAP. X.

Seditio Judæorum contra Sabinum: & quomodo Varus in auctores ejus animadvertit.

XI.

Πρότερον γ̀, ἢ κύρωσίν τινα τούτων ἡμέας, [h] Μαλθάκη τε ἡ Αρχελάου μητὴρ νόσῳ τελευτᾷ· καὶ πρὸς Οὐάρῳ ἐξ Συρίας στρατηγὸν παρῆν χράμματα τ̀ Ιουδαίων ἀπόστασιν δηλοφαίνοντα. ἐξ γὰρ Αρχελάου μ̀ τ̀ ἐκπλεῦσαν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος· καὶ Οὐάρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τὰς αἰτίας τ̀ κινήσεως πυθόμενος τ̀ς ἐσόδους ἀπέχεσιν ποιησάμενος πολλῆς ἡμομένης, ἐπ' Αντιοχείας τ̀ν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, πέμψας ἐν τ στρατιᾶς ἐν Ιερουσολύμοις λιπόμενος, τ̀ν Ιουδαίων [i] νεωτεροποίαν [k] ἀπισομιῶντας. ὰ μὲν ἐπεφράσατο γε ἤδεν ὅτι πολὺ τῆ [l] μὴ ὰ σασιάσαντας αὐτῶν. ὅτε γὰρ Οὐάρος ἀπῆλ, καὶ Σαβῖνος [m] ὁ ἐπίτροπος τῆ Καίσαρος ὑπομένας αὐτ̀ν μεγάλως [n] τὰς Ιουδαίας καλεπάνας, στρατεία τε τῆ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ βεβαίοις αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθ. [o] πολλὰς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τὰς Ιουδαίας καὶ σκοπεμένους ἐπὶ ὑπερόπτ. τὰς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο βεβαλαμβάνειν, καὶ τ̀ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἔρευνῃ προθύμως ὥρμητο βίᾳ διὰ [p] κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

β'. [q] Επιόντος γ τ Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ γ ἡμῖν ἐστι πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ὅτι καὶ τὸν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὸν παροινίαν τ Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες [r] συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, [s] Γαλιλαίων τε καὶ Ιδυμαίων, Ιεριχουντίων τε ἡ πλῆθος, καὶ ὁπόσοι περόσπλοι Ιορδάνῃ πόλεμον οἰκοῦσιν, [t] αὐτῶν τε Ιουδαίων πλῆθος ἰὼ [v] ὁ πρὸς πάντας [x] συνελέγετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τ̀ ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τριῶνδε στρατοπεδεύουσι χωρίων. οἱ μὲν [y] τ Ιππόδρομον ὑπολαβόντες, καὶ τ̀ ἓ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τ̀ ἱερ̀ πρὸς μεσημβρίαν [z] τεταμμένοι τὸν εἶχαν εἶχον· οἱ δὲ αὐτῶν ἡ τρίτη τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον ἰὼ. ἐπεφάτετο γ τὰ πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τ Ρωμαίων ἀπανταχόθεν αὐτοῖς [a] ὑποκεκλεισμένοις. καὶ Σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τῆ ἡδονῆ μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς [b] ἀρετὴν κρίνειν [c] αὐτὸ

Antequam vero horum quicquam sancitum esset, obiit morbo Malthace mater Archelai: veneruntque à Varo Syriæ præside literæ, quæ Judæorum rebellionem declararent. Nam post Archelai discessum, seditionem fecit universa natio: & Varus, qui illic aderat, in ejus auctores animadvertit, ac seditione (quæ gravis sane fuit) maxima ex parte composita, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymis una legione ad Judæos reprimendos, si quid moverent. nec tamen quicquam proficiebat ad finem seditioni imponendum. Nam digresso Varo, Sabinus ibi, ceu Cæsaris procurator, manens, multum Judæis negotii facessebat, sperans eos iis copiis, quæ magnæ restabant, cohiberi posse. Circumducebat enim frequentes armatos satellites, per quos Judæos premens atque turbans rebellare cogebat. Etenim castella vi conabantur occupare, & ad pecunias regias vestigandas impetu animi magno acrique ferebantur, lucrorum & rapinarum cupidine incitati.

Malthace mater Archelai mortuur.

Varus seditionem Hierosolymis composuit.

Sabinus Judæis molestus.

2. Instante autem Pentecoste, festum enim est nobis patrium ita appellatum, conventum est Hierosolyma non solum religionis gratia, sed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coïveruntque plurima Galilæorum & Idumæorum & Hierichuntiorum millia, & omnes Transjordanini, & Judæorum magna vis, qui ad universos sese aggregaverunt, & plus aliis cupiditate incensi in Sabini ultionem festinarunt: atque in tres turmas divisi hoc modo castra metantur. Pars quidem una Hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera à septentrionali templi regione meridiem versus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem posita erat, ubi regia locabatur. Atque ista illi agebant, ut Romanos ab illis undique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam & multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui mori facile maluerunt quam victoriam non reportare, ubi vincere virtutis loco habetur) confestim per literas Varo rem significabat; atque, ut fieri solet, non intermittebat hortari

Turbæ in festo Pentecostes.

---

c Πεάξειν,] *L. B.* πεάξων.

d Ως ἂν ἐχεγγύω εὐδοκιμήσαντα] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.* cujus *Margo* præterea exhibet ἂν ἐχεγγύω.) ὡς ἀσφαλῆ in *Editis Aliisque.*

e Εἰη κυρώσων,] Επικυρωτέον *Vat.* εἴη κυρωτέον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

f Εἴ τι νομιῶ αὐτῆς ποιεῖσθ] Sic *Cod. Vat.* εἴτε νομιῶ αὐτὸν ποιεῖσθ in *Editis Aliisque.*

g Ταῦτα πάντων] *L. B.* τούτῳ, *Coccejus* τούτων. sequens vox πάντων abest à *Lugd. Bat.*

h Μαλθάκη] Ita *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* Μαρθάκη perperam in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

i Νεωτεροποίαν] Lege νεωτερποίαν. COCC.

k Επισομιῶντας.] Επιόσιμα infr. lib. 18. c. 10. §. 8. & eodem c. §. 3. ἐσόμισμα. SPANH.

l Μὴ ὰ σασιάσοντ] Τὸ μὴ σασιάσοντ αὐτῶν *Vat.* & μὴ ὰ σασιάσας αὐτὰς *Busb.*

m Ο ἐπίτροπος] Illud ὁ insertum dedi è *Cod. Vat.*

n Τὰς Ιουδαίας κατεπέμφ,] Τὰς σατιώτας *Busb.* τὰς στρατιώτας *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Πολλὰς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους] Πολλὰς γ ὄντας ὁπλ. *Vat.* πολλὰς ὄντας ὁπλ. *Busb.* πολλὰς γὰρ ὄντας ὁπλ. *Busb.*

p Κέρδη] Gen. κερδῆ.

q Επισόντος] *L. B.* ἐπισόντος.

r Συνηθροίσθησαν] *L. B.* συνελθ.

s Γαλιλαίων —— πλῆθός,] Conf. supr. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

t Αὐτῶν τε Ιουδαίων πλῆθ] Videsis *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 27. *Edit. Lond.*

v Ο] *L. B.* οἱ.

x Συνελέγετο,] Συνελίσσετο *Vat.* & *Lugd. Bat.*

y Τὸν Ιππόδρομον] Hippodromus ad meridiem Templi; ergo Templum cum Hippodromo ad meridiem versum. COCC.

z Τεταμμένοι] In *Editis Aliisque* τετραμμένοι, οἱ δ τὸν ἑῶον &c. verum οἱ δ expunximus, sensu ita postulante. Quin & *Epiphanius* & ipse *Josephus* (l. 2. *de Bello Jud.*) nostram lectionem firmant. HUDS. Forte τετραμμένου. COCC.

a Απεκκλεισμένοις.] Ita *Busb.* ἀποκεκλεισμένοις in *Editis Aliisque.*

b Αρετὴν κρίνειν αὐτὸ νικᾶν,] *L. B.* ἀρετὴ κρίναντο ἂν τὸ νικᾶν.

c Αὐτὸ νικᾶν,] Sic *Vat.* qui & κρίνῃ habet. αὐτὸν νικᾶν in *Editis Aliisque.*

d A-

tari ut ſibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo verſari periculo, quod non longe abeſſe exſpectarent quin ipſi capti trucidarentur. Ille vero, arcis excelſiſſima turri occupata, (ea Phaſaëlus appellabatur, in honorem Phaſaëli Herodis fratris exſtructa atque ita nominata, poſtquam à Parthis occiſus fuerat) inde Romanis ſignum dedit, ut Judæos exeuntes adoriantur. & cum ipſe ne ad ſuos quidem amicos deſcendere auderet, poſtulabat ut alii propter ejus avaritiam ſe prius mortis periculo objicerent. Cumque Romani eruptionem feciſſent, commiſſum eſt acre prælium: in quo licet hoſtibus revera ſuperiores eſſent Romani, non tamen animis fracti erant aut deſponderunt Judæi ad conſpectum periculi, poſtquam multi de ſuis ceciderant: quin per circuitum conſcenſis porticibus, quæ circum exterius templi ſeptum erant, magnaque pugna edita, & ſaxa dejiciebant, partim è manibus partim è fundis, utpote in hujuſmodi pugnis bene exercitati. & ſagittarii univerſi illis immiſti Romanis multum nocebant, & quod ſuperiore loco eſſent, atque expugnatu difficiles, ut qui attingi nequirent ab iis qui tela ad eos adigere conarentur, & hoſtes nullo negotio profligare poſſent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum eſt. Deinde Romani, * rei indignitate commoti, ignem porticibus (inſciis ipſis qui eò aſcenderant Judæis) ſubjiciunt. atque ignis, eo quod multa apponerentur quæque etiam flammam excitare poſſent, quam celeriter tectum corripuit. Ejus vero materies, quod & pice & cera abundaret, prætereaque auro cera perunctо, confeſtim *flammis* cedebat, atque opera magna & admiratione digniſſima ſenſim evanuerunt, & quotquot ſuper porticus erant improviſo perierunt exitio. nam alios ſecum ruina tecti trahebat, alii ab hoſtibus undique cædebantur: multi, nihil reliqui ad ſalutem videntes, maloque eos circumſtante attoniti, aut in ignem ſe conjiciebant, aut ut flammas effugerent ſeipſos gladiis ſuis occidebant. quicunque vero retro abſcedendo qua aſcenderant evadere conabantur, à Romanis omnes cæſi ſunt, quippe inermes animoſque debilitati, deſperatione nihil eos adjuvante quod armis erant deſtituti. ex iis itaque qui tectum aſcenderant ne unus quidem elapſus eſt. Tum Romani per flammam, quà dabatur, irruentes, theſauro potiebantur in quo recondita erat pecunia ſacra. ejuſque magna parte à militibus direpta, ipſe Sabinus talenta quadringenta palam recepit.

Acre prælium inter Judæos & Romanos.

Ignis, porticibus templi ſubjectus, exitio eſt Judæis.

Sacri theſauri direptio.

3. Interea Judæos magno quidem dolore affecit amicorum calamitas, qui in iſta pugna ceciderunt: illoſque etiam male habuit † *ærarii* & donariorum direptio. veruntamen, conglobatis ſuorum fortiſ-

νικῶν, ϖ̃ϑαχθῆμά τε ὡς τ̓ Οὐάρου ἔπεμπε χεάμματα· καὶ, τὸ σώματος, σὺκ [d] ἀνὴϱ κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέως βοηθεῖν, ὡς κινδύνῳ μεγίστῳ τὸ ἐγκαθαλειφθὲν στράτευμα ϖ̃ϑιεϱχηκότ@, ϖ̃ϱὶ τὸ μὴ εἰς μακϱὰν ἐλπίζειν κατακϱηπίσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς ἢ τῷ φϱουϱίῳ [e] τ̓ ὑψηλοτάτῳ τ̃ πύϱγων καταλαβόμεν@ [f] Φασαήλου, ἐπὶ τιμῇ τοῦ Ηϱῴδου ἀδελφοῦ Φασαήλου ὠκοδομημένου τε ϵ̓ ἔτους εἰϱημένου, τελευτῆς ὑπὸ Παρθιαίων αὐτοῦ γνομένης, καταπίπτε τοῖς Ρωμαίοις ἐπιξέναι τοῖς Ιουδαίοις. αὐτὸς μὲν γὰϱ εἰς τὰς Φίλιπ@ τολμᾶν καλέναι, τὰς δ᾽ ἄλλας ϖ̃ϱοαποθνήσκειν αὐτοῦ τ̓ πλεονεξίας δικαίων. τολμησάντων δ᾽ εἰς τὸν ἔξοδον τ̃ Ρωμαίων, μάχη [g] συνῆκε καϱτεϱά· καὶ οἱ Ρωμαῖοι [h] τ̃ πολεμίων ἔϱγῳ σκεφάτων, ὁ μὲν τὰ Φϱονήματά γε τοῖς Ιουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τῶν δεινῶν πολλῶν αὐτοῖς πεπλωκότων, ϖ̃ϱοσδεχόμεν@ δ᾽ ἀνιᾶσιν ἐπὶ τὰς ϖ̃υλας, αἵπεϱ ἦσαν τοῦ ἱεϱοῦ τ̓ ἔξωθεν ϖ̃ϵϱίβολον ϖ̃ϵϱιέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γνομένης, λίθοις τε [i] ἠφίεσαν, τοὺς μὲν [k] ἐκ χϵϱὸς ἀπαφάνδες, [l] οὓς ἢ σφενδονῶν, ἀθλητῇ [m] τϱόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ϖ̃ϱοπεπαϱμένοι [n] μεγάλα ἔβλαπτον τὰς Ρωμαίους, ϖ̃ϱὸ τοῦ ὑπαϱδέξιοί τε εἶναι, καὶ ἀπιχϵϱεῖαν μὲν ἄπαϱοι ϖ̃ϱὸ τοῦ [o] ἀνέφικτοι τοῖς εἰσακοντίζειν πϱωμένοις εἶναι, ϱᾴους ἢ κεφαλεῖας τὰς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺ μὲν χϱόνον ἡ μάχη συνέχη τοιάδε ἔσα. ἔπιπτε Ρωμαῖοι, δεινῶς φέϱοντες [p] τοῖς ϑωμένοις, πῦϱ ἐνιᾶσιν τ̓ στοαῖς, λαβόντες Ιουδαίων τὰς ἀναβεβηκότας ἐπ᾽ αὐτάς. καὶ τὸ πῦϱ ὑπό τε πολλῶν [q] ϖ̃ϱοσιγϵμένων καὶ μᾶλ τ̓ ἐκείϱειν φλόγα δυναμένων, ἥπλετο ϱ̓ ὁϱόφ@ ἡ τάχ@. ἡ ἢ ξύλωσις, [r] παϱέχουσα πίστης τε καὶ κηϱᾶ πλέον, [s] ἔπι ἢ κηϱῷ χϱυσὸν [t] ἐπαληλιμμένον, εὐθὺς [u] εἶκεν· ἔϱϱα τε μεγάλα σκεύη καὶ ἀξιολογώτατα [v] ἠφανίζετο, καὶ τὰς ὑπὲϱ τ̓ στοῶν ὅλεθϱ@ ἔτ@ ἀπϱοσδόκητ@ κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰϱ τῷ ὀϱόφῳ καταῤῥαγέντ@ συγκαλεφέϱοντο αὐτῷ, τὰς ἢ ϖ̃ϵιϱεσδὸν ἔβαλλον οἱ πολέμιοι· πολλοὶ ἢ [z] ἀποϱίᾳ τε σωτηϱίας, καὶ σκληλίζει κακῷ ϱ̓ ϖ̃ϵιεϱηκότ@, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦϱ [a] εἰσήεσαν ἑαυτούς· οἱ ἢ καὶ τοῖς ξίφεσι χϱώμενοι ϖ̃ϱοέφθασαν [b] αὐτῶ ἐπισυῶντ@. ὁπόσοι ἢ [c] εἰς τὸ κατόπιν χωϱήσαντες ὁδῷ ἢ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ρωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνούς τε ὄντας ϵ̓ τὰ φϱονήματα σκληλυμένους, ὥϵν τ̓ ἀπονοίας ϖ̃ϱὸ τὸ ἄνοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη ἢ τ̓ ἀνελήφθη ὅπι τὸ πύγ@ ὑπὸ ὀϱιστοῦ. καὶ οἱ Ρωμαῖοι, ϖ̃ϱὸς ϱ̓ πυϱὸς ἢ παϱείκει [d] ὠθέντες, σκεφάτων ϱ̓ ϑησαυϱῷ, [e] καθ᾽ ὃν ἱεϱὰ ἰῶ χϱήματα. καὶ διεκλάπη μὲν πολλὰ ὑπὸ τ̓ ϱαλιωλῶν, Σαβῖν@ ἢ πϵϱιεπίησεν εἰς τὸ φανεϱὸν πϵντακόσια τάλαντα.

γ΄. Ιουδαίους ἢ ἐλύπει μὲν τὸ πάθ@ τῶν Φίλων, οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ· ἐλύπει ἢ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίϱεσις. ὁ μὲν ἀλλ᾽ ὅπεϱ αὐτῶν ἐτύγχανεν σωτέ-

---

d Ανὴϱ] *L. B.* ἀνίᾳ.

e Τὸν ὑψηλότατ@ τ̃ πύϱγων] Τὸ ὑψηλότατ@ *Vat.*

f Φασαήλου.] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 21. §. 9. SPANH.

g Συνῆκε καϱτεϱά.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* συνίᾳ in *reliquis.*

h Τῶν πολιμίων ἔϱγῳ σκεφάτων,] Iterum cum *Cod. Busb.* πολλῶν μ̃ ἔϱγων in *Editis Aliisque. L. B.* πολημίων ἔϱγων. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet Romani opere bellico & experientia ſuperiores exiſterent.*

i Ηφίεσαν,] Ita *Busb.* & *Joſephus*, l. 2. *de Bello Jud.* ἀφίεσαν in *Editis.* ἀφίεσαν *Vat.*

k Ἐκ χειϱὸς ὑπαφάνδες,] Ἐκ χειϱῶν *Busb.*

l Οὓς ἢ σφενδονῶν,] Uſitatius τὰς ἢ σφ. HUDS. Forte τὰς ἢ ἐκ σφενδονῶν.

m Τϱόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες.] Ita *Cod. Vat.* ſi quis malit τϱόπῳ τοιύτῃ μάχης, non refragabor. fuit cum legerem, ἀθλητῇ τϱόπῳ τοιύτῃ μηχανᾶς ὄντες.

n Μεγάλα ἔβλαπτον] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.* μέγα in *Editis.*

o Ανέφικτοι] Ita *Busb.* ἀνίφικτον in *Editis Aliisque.*

p Τοῖς ϑωμένοις,] *Sc.* Επὶ τοῖς ϑωμένοις.

* *Rei indignitate commoti*,] Impune ſe talia perpeti non ferentes, *Epiphan.*

q Πϵϱισιδημένων ϱ̓] Ita *Vat.* ϖ̃ϵϱισιεμβόλων *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in quo ſequentia uſque δυναμένη deſunt) ϖ̃ϵϱισιέμβλων in *Editis*: quo modo etiam *Epiphanius.*

r Παϱέχουσα πίστης] Ita *Busb.* & *Vat.* παϱεῖχεν in *Editis.*

s Κηϱῷ πλέον,] Iterum cum *Cod. Busb.* κήϱου in *ceteris.*

t Επι ἢ κηϱῷ χϱυτὸν] Ergo tectum Porticus fuit inauratum. REL.

v Επαληλιμμένον,] Ita in *Editis.* ἐπαληλειμένον *Busb.* & *Gall.*

x Εἶκεν·] Ita *Busb.* ἦκεν in *ceteris*, nullo plane ſenſu. ὕπτιον in *L. B.*

y Ηφανίζετο,] Statim in medio §. 6. πολλάς τε τ̃ ἄλλας τ̃ βασιλικῶν οἰκήσεων πολλαχῆ τ̃ χώϱας πῦϱ ἐσιὲς ἐφάνιζεν. HAV.

z Αποϱίᾳ τε σωτηϱίας,] Αποϱίᾳ σωτηϱίας τε καὶ ἐπλ. *Busb.* & *Vat.*

a Εἰσήεσαν] *L. B.* ἐπαφῆσαν. *Coccejus* legit ἐπαφῆσαν.

b Αὐτῷ ἐπισιῶντ@.] Illud αὐτῷ è *Codd. Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εἰς καθ᾽πιν χωϱήσαντες] Εἰς τὰ καθ᾽πιν *Busb.*

d Ωθέντες,] Σωθέντες *Busb.* παϱαπιθέντες corrupte in *Cod. Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Romani autem per illud incendium in fiduciam ſublevati.*

e Καθ᾽ ὅν] *L. B.* καθὸ.

† *Ærarii & donariorum direptio.*] Vocem *erarii* ex *Epiphanio* adjectam eſſe volui.

σπειρεραμμένον καὶ [f] μαχιμώτατον [g] τούτῳ [h] ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ὑπέλυον πῦρ τε [i] ἐνιέναι αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχιον ἀπιέναι, καὶ πεφοβημένοις ὑπεκχωρήσασιν ἄδειαν καὶ Σαβίνῳ σωὴν αὐτοῖς. καὶ τὸ βασιλικὸν τὸ πλεῖστον [k] ὑποτρόμησεν ὡς αὐτούς· Ῥοῦφος δὲ καὶ Γρᾶτος χιλίους [l] τοὺς μαχιμωτάτους τοῦ Ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες, ἄνδρας τοῖς σώμασι δρασηρίους Ῥωμαίοις [m] προσετίθεσαν. καί τι καὶ ἱππικὸν ἓν [n] ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσθήκη τοῖς Ῥωμαίων ἐγένετο. Ἰουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλησε ἡ πολιορκία. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις σκέλλουν μὴ ἐμποδισταῖς εἶναι [o] ὧν ἀπολαυομένοις χρόνῳ παρῆσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὴν πάτριον. Σαβίνῳ μὲν οὖν [p] εὐκτὸν [q] ἦν ἀπιέναι μὴ τοῖς στρατιώταις, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν Ἰουδαίοις τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ [r] λίαν εὔγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποστροπῇ τοῦ [s] καταγνωσθέντος εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὔαρον ἤλπιζεν [t] προσδοκῶντες [v] τὴν πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τὴν Ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ἰουδαίων ἔχθρας ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' Ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων, καὶ ἤδη καπηλευκότες, [x] ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιστάντος αὐτοῖς [y] Ἀχιάβου τοῦ Ἡρῴδου ἀνεψιοῦ· καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένοι δι' ἐμπειρίαν τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, ἦν δὲ δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσοι δύνανται.

ε'. [z] Ἰούδας δὲ ὁ Ἐζεκίου δὲ ἀρχιληστοῦ υἱὸς ὑπὲρ μέρος δυνηθέντος, [a] ὑφ' Ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἦν τότε οὗτος ὁ Ἰούδας πρὸς [b] Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας, συναγείροντος πλῆθος ἀνδρῶν ἀτολμοτέρων, ὁπλοθρομεῖ τῷ [c] βασιλείῳ πιθανὸς· καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζετο τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα [d] καταλείφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προσυχάνοντας, ὑπὸ ἐπιθυμίας μειζόνων πραγμάτων καὶ ζηλώσας βασιλείας τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίαν, ἧς δὲ ὑβρίζειν ἐξουσία, [e] κτήσασθαι προσδοκῶν χάριτος τὸ ἐντεῦθεν.

ς'. Ἦν δὲ καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπὲρ μέρος πεφυκὼς τε καὶ πεπιστευμένος. ἦτος δὲ ἐρεῖς [f] τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διαδημά τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καί τινος πλήθους συστάντος αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀλίγον, [g] τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον πέμψαντι δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ [h] ἐγκαταλελειμένα· πολλάς τε δὲ ἄλλας τοῦ βασιλικοῦ οἰκήσεων, πολλαχοῦ τὴν χώραν πῦρ [i] ἐνιεὶς

simis quibusque, hiſce regiam obſidere, flammaſque ei & extrema omnibus minitabantur, jubentes ut celeriter exirent, quo facto promittebant nihil ipſis & Sabino nocitum iri. Proinde regiorum maxima pars ad Judæos ſeſe contulit. Sed Rufus & Gratus, qui tria millia è præſtantiſſimis Herodis militibus habebant, viros corpore validos ſtrenuoſque, ad Romanos tranſierunt, quin & idem fecerunt equites quidam quibus præerat Rufus, & ipſi facti ſunt acceſſio ad Romanos. Verum Judæi nihilominus obſidionem urgere, & cuniculos agere, atque obſeſſis clamare *ut exirent*, ne per ipſos ſtet quo minus tempus jam arripiant patriæ libertatem recuperandi. Et Sabino quidem nihil optatius, quam cum militibus exire; ſed Judæis fidere non poterat propter ea quæ perpetrayerat: & non vulgaris hoſtium lenitas, *ipſi utpote ſuſpecta*, in cauſa erat quod conditiones rejecerit. adde quod à Varo exſpectabat auxilium, eamque ob rem obſidionem ſuſtinebat.

Rufus & Gratus ad Romanos tranſeunt.

4. Ea autem tempeſtate exiſtebant in Judæa millie aliæ turbæ, multique plurimis in locis, aut lucri cupiditate aut odio in Judæos, bellum concitabant. Nam duo quidem hominum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, jamque dimiſſi erant, in ipſa Judæa inter ſe conſpirarunt, & regios oppugnare cœperunt; quibus Achiabus Herodis ſobrinus reſiſtebat, & ex agris in editiora loca compulſus (quippe ab hominibus rei militaris ſcientiſſimis) difficiles aditus inſidendo ſervabat quæ poterat.

Tumultus in Judæa varii.

5. Exſtitit & Judas, Ezechiæ filius latronum præfecti, qui magnarum erat virium, quemque Herodes ægre oppreſſerat. Hic Judas apud Sephorim Galilææ *oppidum*, coacta profligatorum hominum caterva, palatium adortus, arma omnia ibi repoſita occupavit, iiſque ſuorum ſingulos armavit, & omnem illic repertam pecuniam abſtulit, ſuique terrorem omnibus injecit, obvios quoſque diripiens ſecumque abducens, rerum majorum deſiderio regnandique cupiditate, eam adipiſci ſperans dignitatem non virtutis peritia ſed effrenata nocendi licentia.

Judas latro.

6. Fuit & Simon quidam regis Herodis ſervus, homo alioqui formoſus, & corporis amplitudine & pulchritudine excellens, † creditusque excellere. Hic, ſumpta ex rebus turbidis fiducia & diadema ſibi imponere auſus eſt, & congregata hominum multitudine, cum & ipſe rex illis inſanientibus ſalutatus fuiſſet, ſeque aliis digniorem imperio exiſtimaſſet, Hierichuntiam regiam à ſe direptam cremavit; aliaſque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus quæ in illis

Simon diadema ſibi imponit.

[f] Μαχιμώταλον,] Μαχιμωτάτου *Busb.* ut & mox infrà.
[g] Τούτῳ] *L. B.* τοῦτο.
[h] Ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον,] Ἐμπεριεῖχόν τε τὸ βασίλειον καὶ ὑπέλυον *Vat.*
[i] Ἐνιέναι αὐτῷ,] Ita *Busb.* ἐνιέναι in *cæteris*.
[k] Ὑποτρόμησεν ὡς αὐτούς.] Ita *Busb. Zonar.* & *Epiphan.* ὑποτρομήσαντες σὺν αὐτοῖς in *Editis*.
[l] Τοὺς μαχιμωτάτους] Τὸ μαχιμώτατον *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[m] Προσετίθεσαν.] Προσέθηνται *Busb.* & *Vat.*
[n] Ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ] Τῶν ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ τεταγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[o] Τῶν ἀπολαυομένοις χρόνῳ] Τῶν ἀπολήψεσθαι χρόνῳ τὴν ἐλευθερίαν τὴν πατρίδα *Busb.* utram harum lectionum mavis per me licet accipias.
[p] Εὐκτὸν] *L. B.* in *Marg.* ἐκτατὸν.
[q] Ἦν ἀπιέναι] Εὐκτὸν ἀπιέναι *Vat.*
[r] Λίαν εὔγνωμον] Ita in *Cod. Vat.* λίαν μὲν εὐγνωμον in *Editis Aliisque.*
[s] Καταγνωσθέντος εἶχεν.] Κατασβεσθέντος *Vat.*
[t] Προσδοκῶν ὑπέμενε.] Sic *MSS.* προσδοκῶν in *Editis.*
[v] Τὴν πολιορκίαν.] Ita cum *Cod. Busb.* τῇ πολιορκίᾳ in *Editis Aliisque.*
[x] Ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες] Ita cum *Cod. Vat.* ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ in *Editis Aliisque.* [y] τὸν Ἰδουμαῖον in l. 2. de *Bello Jud.*
[y] Ἀχιάβου δὲ Ἡρῴδου ἀνεψιοῦ.] Ἀλκιδιάδου *Vat.* HUDS. Conf. *Annal.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[z] Ἰούδας ὁ τοῦ Ἐζεκίου δὲ ἀρχιληστοῦ υἱὸς] Non alius fuiſſe videtur Judas hic, quàm Theudas ille de quo in *Act.* 5. 36. ut inquit *Uſſerius* ad *An. M.* 4001. p. 538. *Edit. Lond.* quem videſis. Alterius *Theudæ* meminit *Joſ.* in *Antiqq.* l. 20. nec mirum eſt diverſis temporibus plures exſtitiſſe factioſos homines ejuſdem nominis.
[a] Τοῦ Ἡρῴδου ὃ μεγάλοις ληφθέντος] Deſunt in *L. B.*
[b] Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας,] Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.
[c] Βασιλείῳ ποιεῖ.)] Ita ex *MSS.* (*Coccejo* approbante) βασιλεῖ in *Editis*.
[d] Καταλείφθη αὐτόθι,] Sic *Busb. Coccejus*, & *Epiphan.* καταλήφθη in *reliquis*.
[e] Κτήσασθαι προσδοκῶν] Κτήσεσθαι *Vat.*
[f] Τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων] Τῇ ταραχῇ τῶν πρ. *Zonar.*
† *Creditusque excellere.*] Cui magna fuerant credita, *Epiphan.*
[g] Τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι] Τό, τε ἐν Ἱερ. *Vat.*
[h] Ἐγκαταλελειμμένα.] Ἐγκατηλειμμένα *Vat.*
[i] Ἐνιεὶς ἐφώριζον·] Sic *MSS.* ut & *L. B.* ἐνεὶς in *Editis.*

lis erant. ſuis gregalibus in prædam conceſſis. Quin & majus quiddam perpetraſſet,* niſi mature in eum animadverſum fuiſſet. Nam Gratus, poſtquam regios milites Romanis junxiſſet, cum copiis ſuis omnibus Simoni obviam occurrit: & poſt longum & acre prælium, profligatis Simonianis, quippe Transjordaninis, & nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantibus, Gratus nactus Simonem, per anguſtias, ut ſalutem ſibi quæreret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Jordanem fluvium poſita, crematum eſt palatium ab hominum caterva Simonis ſimilium. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet cujus juſto fortique imperio multitudo regeretur: qui vero alienigenæ ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graves ſuperbia ſimul & avaritia.

Idem facit & Athronges opilio.

7. Deinde & Athronges, vir neque generis dignitate illuſtris, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, ſed opilio, cunctis cætera omnia obſcurus *viſus*, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, regnum affectare auſus eſt, cui adeo placebat major nocendi licentia, ut mori certus parvi penderit vitæ jacturam, quam male agendo facturus eſſet. Illi autem quatuor erant fratres, qui & ipſi grandi ſtatura, & ad facinus quodvis arduum manu prompti habebantur, magni momenti eſſe viſi ad conſervationem imperii. atque hi ſinguli ſingulis cohortibus præerant. convenit enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turmarum præfecti erant, & cum per ſe itarent pro Athronge prælia faciebant. Ipſe autem diadema ſibi impoſuit, & de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitratu ſuo: & diu in poteſtate permanſit, regio nomine, faciens quæ vellet; magnaſque tum ipſe tum fratres cædes edebant tam Romanorum quam regiorum, utpote utriſque ex æquo infenſi, his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis propter injurias quas tum ab illis acceperant. Tempore autem conſequenti magis magiſque pariter in omnes efferabantur: & vix quiſquam interitum poterat effugere, partim quod quæſtui inhiarent, partim ob interficiendi conſuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem (qui frumenta & arma militibus ferebant) prope Emmauntem aggreſſi, ita circundederunt, ut Arium centurionem, legionis ducem, & quadraginta ejus peditum fortiſſimos, miſſilibus confixerint. Reliqui, illorum clade attoniti *erant*, auxilio tamen Grati, qui eis cum regiis ſuccurrit, evaſerunt, relictis cæſorum

---

k Ηφάνιζεν,] Superiùs in medio §. 2. idem verbum in eadem habuimus ſignificatione. HAV.

l Λείων ἄγειν] Ita cum *Cod. Vat.* λείαν ἀναγαγεῖν in *ceteris.* ut & in *L. B.* in cujus *Marg.* eſt φέρειν.

* *Niſi mature in eum animadverſum fuiſſet.*] Niſi celeriter mutatio contigiſſet, *Epiphan.* niſi mature occurſum fuiſſet, *Gelen.*

m Μὴ ταχείας ἐπισροφῆς γνομένης.] Verto, *niſi mature cura fuiſſet adhibita.* ἐπισροφὴ enim non ſolum eſt, *animadverſio*, ſed ſæpius *cura. Ni mature ſubventum foret*, diceret *Tacitus.*

n Τὸν Σίμωνα.] Τῷ Σίμωνι *Busb.*

o Τό τε πολὺ τῶν Περαίων] Τότε πολλοὶ *Busb.*

p Τὰ ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ] Τὰ ἐν Ιορδάνῃ *Vat.* & *Busb.*

q Ἐν Αμαθοῖς] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

r Αμαθοῖς] Videri poſſet Amathus *Joſephi* eſſe eadem ac Ramoth in Gilead. Certe eandem urbem quam Αμαθὰ vocat *Antiqq.* 17. 12. alibi (viz. lib. 2. de *Bello Jud.*) Βηθαραμαθὸν vocat, quæ vox clara veſtigia vocis *Ramoth* indicat. *Relandus* in *Pal. S.* p. 560.

s Τὸν] Abeſt à *L. B.*

t Επιλθόντας] *L. B.* ἀπελθόντας.

v Τῇ σωτιάσοντι] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* & μὴ συσωτιάσοντι in *Editis Aliiſque.*

x Αθρώγης] Αθροῦσα in l. 2. *de Bello Jud.* Αθρώγης *Busb.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρονῆσαι, —— ὑβρίσαι,] Φρονῆσαι, τῷ πτώματί τε αὐτῶν ἡδοῖς πλέον *Vat.* Φρονῆσαι τῷ πτώματι ἢ αὐτῶν (αὐτῆς *L. B.*) ἡδονῆς πλ. *Busb.* τῷ πτώματι δὲ αὐτῆς ἡδονῇ. *Coccejus* mavult.

z Ανάλωμα ἡγησόμενον] Αναλώματι *Vat. Busb.* & *Gall.*

a Επὶ μεγάλα πρόχειν] Επὶ μέγα *Vat.*

b Καῖ χεῖρας] Καῖ χεῖρα *Busb.* Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 218.

c Πρόβλημα εἶναι] Πρόεμα mendoſe in *Cod. Lugd. Bat.* & *Vat.* & πρόλημμα *Gall.*

d Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν,] Καὶ οἱ μὲν στρ. *Vat.* & *Busb.*

e Υπισρατεύουσι αὐτῷ] Υπισρατήγουν *Busb.*

f Ποιητέοις,] *L. B.* πρωτοιητέοις.

g Καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι] Καὶ πράσσουσι ἅπερ ἔθελον *Busb.* omiſſis μὴ ἀπτερημένου.

h Πολιτεύοντες] Τὸν γάμον πολιτεύσῃ τοῦτον ſupr. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.

i Τούτοις] *L. B.* τοῦτο.

k Ων εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν.] Illud ὧν inſertum dedi è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὅτι.

l Εδοξαν] Margo *L. B.* φοιτᾷ.

m Εξηγειλάμενοι.] *L. B.* ἐξηγείσαντο.

n Διαφθορὰ τε] Διαίρεσις *Busb.*

o Τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι,] Τοῖς πᾶσιν ἐμπεσοῦσι *Vat.*

p Ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τότε in *Editis Aliiſque.*

q Εμμαοῦντα,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 4. §. 3. SPANH.

r Οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τὰ στρατιᾶς ἔφερον.] Οἱ σῖτόν τε καὶ *Vat.* & *L. B.* οἱ σῖτα καὶ *Busb.*

s Κατηκόντιζον.] Κατηκόντισαν *Busb. Vat.* & in l. 2. *de Bello Jud.*

t Γενομένης,] Γενομένων *Busb.*

u Τοὺς

πόλεις. καὶ πολλὰ μὲν χρόνον [v] τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, Ρωμαίους τε παρελύπησαν [x] οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάπωσαν ὅλον μέγα. χειρούμενοι δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν Γρατω συμβαλὼν, ὁ δ' Πτολεμαίῳ· καὶ τ' πρεσβύτατον Αρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθη τε τῷ σκείνε [y] λελυπημένος, καὶ ἄπορον ὅλον πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν [z] ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τ δυνάμεως, ἐπὶ δεξιᾶς καὶ πίστ δ' θείᾳ Αρχελάῳ ἐφεδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνε[ται].

η'. Λησηρῶν δ' ἡ Ιουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ [a] ὡς ἂν εὐδαιτυχοίεν τινὲς οἱ [b] συνεστιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς ἀποδειχθεὶς ἐπ' ὀλέθρῳ δ' κοινῷ ἠπείγετο, [c] ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, δ' ὁμοφύλοις φόνον ἐπὶ μικροῖς ἐμποιοῦντες.

θ'. Οὐάρος δ', ἐπεὶ τὸ πρῶτον πυθάνε[ται] τὰ πεπραγμένα, Σαβῖνον γράψαι [d] περὶ δ' πραγμάτων, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία μὲν ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα λαὸς ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαι τε ἐπικουρικαὶ ἡ βασιλεὺς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ιουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δ' πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ [e] Βηρύτιοι, διότι αὐτῶν τὴν πόλιν, ἐπικήρως πενταισχιλίους καὶ χιλίους. πέμπει δ' καὶ Αρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθη τε τῷ Ηρῴδῃ Φιλίαν [f] τ Ρωμαίων κεκτημένος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. [g] συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι [h] πάσης τῆς δυνάμεως, μέρος πασῶν τούτων τῷ υἱῷ ἐφεδώκε, καὶ ἑνὶ τ αὐτοῦ φίλων, Γαλιλαίας ἐξέπεμπε πολεμεῖν, [k] οἳ ὑπὲρ τ Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατῳκίσθησαν. [kk] ὃς ἐμβαλὼν τοὺς τε ἀνδραποδισαμένους εἰς μάχην τρέπε[ται], καὶ Σεπφώρην ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δ' Οὐάρος ἐπὶ Σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ πορεύεται, τ μὲν πόλεως ἀπέχε λίγα τὸ ἀνεσκληκὸν ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι· στρατοπεδεύει δ' ἐν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κλήματι, [l] Αρης ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Αραβες μισθῷ τῷ Ηρῴδου ἐμπίμπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς δ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δ' πορεύονται [m] Σαμφὼ κωμίον ἕτερον διαρπάσαντές τε οἱ Αραβες καὶ ἔκαυσαν, πάνυ ἐρυμνὸν ὄντα δ ὀχυρόν. ἐν δ' τῇ πορείᾳ, ὅθεν αὐτοὺς διέφυγον, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πέμπεται δ' καὶ Εμμαοῦς, Οὐάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τ [n] τελευτησάντων, προεκαλεσαμένου ὑπὸ τ οἰκητόρων. ἐλεύθερον δ' καὶ Ιεροσολύμοις ἤδη σωτήριον, καὶ Ιουδαίων οἱ δ' πολιορκίαν [o] δ πάσματος τῆδε στρατοπεδεύομενοι, τὸν ὄψιν τ πρόσθε τ στρατευμάτων ἔχοντα, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις Ιουδαῖοι, ὀφθῶς δ Οὐάρου σφίσιν ἐγκαλέσαντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τ μὲν στασιάσαι τ πληθύος διὰ τὴν ἑορτὴν γενομένης, δ' πολέμου μηδαμῇ γνωμῇ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δ' τ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες Ρωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσπεπλήκασι δ' τῷ Οὐάρῳ, Ιώσηπός τε [p] ἀνεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως, Γρᾶτός τε καὶ Ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς

cadaveribus. In hunc modum longo tempore pugnas conferentes, & Romanis magna detrimenta intulerunt & gentem suam valde afflixerunt. Postea tamen subacti sunt, unus cum Grato prælio congressus, alter cum Ptolemæo: natuque maximo in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, ex fratris casu mœrore confectus, & nullam videns salutis spem reliquam, quod ejus copiæ vel morbo vel continuis laboribus exhaustæ essent, accepta fide & jurejurando ipse quoque Archelao se dedidit. Sed hæc postea facta sunt. *Athrongæus cum fratribus subactus.*

8. Tunc autem Judæa plena erat latrociniis: & ut quisque seditiosorum cœtus coiverat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicæ; ut qui parum admodum & in rebus tenuissimis Romanis nocerent, ipsi vero in populares suos longe lateque cædibus grassarentur. *Latrociniis plena Judæa.*

9. Interea Varus, ubi primum ex Sabini literis quæ gesta erant intelligit, solicitus de legione * *Hierosolymis relicta*, duas reliquas assumpsit, (quippe tres in universum erant in Syria) & quatuor turmas equitum, omniaque regum & tetrarcharum auxilia, atque celeriter obsessis in Judæa subsidio proficiscitur. omnibus autem jussum erat, qui præmittebantur, ut Ptolemaïdem properarent. Dant illi etiam Berytii, cum per urbem eorum iret, mille quingentos auxiliares. Aretas quoque Petræus, ex suo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ci suppetias affert præter pedites equitesque. Coactis itaque ad Ptolemaïdem suis copiis, earum partem filio & cuidam amico tradit, eosque ad bellum Galilæis supra Ptolemaïdem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hostes prælio aggressus in fugam vertit, captoque & incenso oppido Sepphori incolas vendidit. Ipse Varus cum universo exercitu ad Samariam profectus, urbi (quod seditionis culpa careret) manus abstinuit: sed castra in vico, cui nomen est Arus, posuit, qui Ptolemæi ditionis erat: eumque vicum Arabes, *Varo ab Areta subsidio missi*, Herodis odio amicis quoque ejus infensi incenderunt. Illinc digressi Arabes, vicum alium, nomine Sampho, munitissimum & instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, jussu Vari cremata est, ut iis qui ibi fuerant occisi parentaret. Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, ubi Judæi, qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum fugæ se mandarunt, obsidione semiperfecta relicta. Hierosolymitani autem Judæi, graviter à Varo increpati, sese purgarunt; demonstrantes ob festa coivisse populum, neque suo consilio bellum, sed externorum audacia susceptum; se quidem cum Romanis magis obsessos fuisse, quam eos obsidere in animo habuisse. Et jam ante Varo se obtulerant Josephus Herodis regis sobrinus, & Gratus & Rufus cum suis militibus, *Sepphoris cremata, ut & Arus, Sampho & Emmaus.* *Varus Hierosolyma venit & legionem obsessam liberat.*

[v] Τοιούτοις τρόποις] Forte τοιουτρόπους. COCC.
[x] Οὐκ εἰς ὀλίγα,] Οὐκ ὀλίγα *Busb.*
[y] Λελυπημένῳ,] *L. B.* λελυμένῳ.
[z] Ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ] Ὑπὸ μονώσεως καὶ καμ. *Vat.* & *Lugd. Bat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nam se solum mansisse cernens, & omni manu militum spoliatum.*
[a] Καὶ ὡς ἂν εὐδαιτυχοίεν τινὲς οἱ] *L. B.* καὶ ὃς ἂν εὐδαιτυχοῖ τινῶν οἱ &c.
[b] Συνεστιάσαντες] Forte συνεσταίαντες. COCC.
[c] Ολίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις] Ολίγα μὲν Ρωμαίοις λυμαινόμενοι, δ' ὁμοφύλοις φόνον ἐπὶ μικροῖσιν ἐμποιοῦντες *Busb.* in *Vulgatis* autem *Aliisque* non aliter ac edidimus, *nominativis* pro *genitivis absolutis* more Attico adhibitis.
[d] Περὶ δ' πραγμάτων,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* περὶ δ' πέντε πραγμάτων in *Editis Aliisque.*
* Hierosolymis relicta,] Ita ex *Epiphanio.*
[e] Βηρύτιοι, —— χιλίους.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[f] Τῶν Ρωμαίων κτώμενος,] Ita *Vat.* τὴν Ρωμαίων in *ceteris.*
[g] Συναχθείσης] *L. B.* συισαθείσης.
[h] Πάσης ἧδη τ δυνάμεως,] Sic *Vat. Busb.* & *Epiphan.* illa πάσης ἧδη in *ceteris* desiderantur.
[i] Τῷ υἱῷ ἐφεδώκε, καὶ ἑνὶ τ αὐτοῦ φίλων,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[k] Οἳ ὑπὲρ —— κατῳκίσθησαν] Οἱ τ Πτολεμαΐδος ἐχόμενα κατοικοῦσιν. *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[kk] Ος ἐμβαλὼν] Οἷς ἐμβαλὼν *Busb.*
[l] Αρης] An *Atharus* sit, cujus meminit *Hieronymus*, judicent alii. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[m] Σαμφὼ κώμιον] Σαπφὼ *Busb.* & *Lugd. Bat.* prout in l. 2. de *de Bello Jud.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[n] Τελευτησάντων,] Συντετελευτηκότων *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[o] Τὸ πάσματος] Τῶ πάσματος τὸν δὲ *Vat.*
[p] Ανεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 5. §. 2. SPANH.

bus, & Romani qui obsessi erant. At Sabinus in Vari conspectum non veniebat, sed clam ex urbe se subduxit & ad mare profectus est.

Varus in seditionis auctores animadvertit.

10. Tum Varus per regionem copiarum suarum partem ad conquirendos seditionis auctores mittit. factoque indicio, in quosdam ut cæteris nocentiores animadvertit, cæteros vero dimisit; duobus millibus ob eam causam in crucem sublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem utiles esse videret, exauctoravit: multa enim peccaverant, Varique præceptis & voluntati non obtemperaverant, cupiditate lucri quod eis ex maleficiis provenerat. Ille vero, cum decem Judæorum millia coïviſſe intellexisset, eò celeriter ad eos opprimendos profectus est. atqui illi manus conferere non ausi sunt, sed ex Achiabi sententia omnes sese dediderunt. Atque Varus, data plebejis defectionis venia, eorum duces omnes misit ad Cæsarem. Cæsar autem plerosque ex eis dimittit: at de illis qui ex Herodis consanguineis sese eis adjunxerant, supplicium sumpsit, quod præter jus fasque contra necessarios suos arma tulerant.

τ στρατιωτῶν ἀγοντες, καὶ τ Ρωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος μὲν οὐκ ἀφίκετο Οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τ πόλεως [q] ἐπὶ θαλάσσης.

ι'. Οὔαρος δὲ, καὶ τὴν χώραν πέμψας τῆ στρατιᾶ μέρος, ἐπεζήτει τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, [s] τὰς μὲν κολάσεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' ἃς [t] ἀφῆκεν· [u] ἐψήφιστο δὲ οἱ ἀπὸ ταύτην τὴν αἰτίαν σωρωθέντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτὸ στρατιὰν ἀποπέμπει, χρήσιμον [v] μὲν ὁρῶν ἐπ' [x] εὐδαιμονίας ἅπασι τοῖς πράγμασι. [y] πολλὰ γὰρ ἡτάκηντο αὐτοῖς [z] παρήκουσο τ δογμάτων, καὶ ὧν ἤξίου Οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ οὐκ ἦν κακουργεῖν πρελεγοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ, μυρίους Ιουδαίους συνειληνέναι πυνθανόμενος, ἐπῆγεν εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὑτοὺς γνώμῃ τῇ Αχιάβου συνελθόντες. καὶ Οὔαρος, τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι Καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καίσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι [a] τε συγγενεῖς ὄντες Ηρώδῃ συνεστράτευον αὐτοῖς, [b] τοὺς δὲ κολάσεν μόνους, οἳ μηδὲν φροντίσαντες ἔ δικαίᾳ καὶ τ οἰκείων ἐστράτευον.

CAP. XI.

Judæorum legatio ad Cæsarem: & ut Cæsar Herodis testamentum confirmavit.

Archelaus cum Judæis litigat: inde Judæorum legatio ad Cæsarem.

VArus itaque, his perfectis, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymorum ad præsidium priore legione. Romæ vero Archelao novum ortum est negotium ex hujusmodi causis. Judæorum legatio, Varo genti mittendi potestatem faciente, Romam veniebat, ad postulandam suis legibus vivendi libertatem. Et legati quidem, ex decreto totius gentis missi, quinquaginta erant: illis vero Romæ sese adjunxerunt supra octo Judæorum millia. Cumque Cæsar convocasset in ædem Apollinis, quæ ab ipso magnis sumptibus fuerat exstructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eò legati, eos prosequente Judæorum Romæ degentium turba; Archelaus autem è contra cum amicis *aderat*. Verum regis quotquot fuere consanguinei ab Archelao stare recusabant, quod cum oderant, & tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis grave videbatur, id sibi dedecori fore existimantes, velle coram Cæsare adversari homini tam propinqua necessitudine sibimet conjuncto. Philippus quoque eò venit ex Syria, impulsu Vari, maxime quidem ut fratris partes adjuvaret, (nam eum amabat Varus) facta vero regni mutatione (idque suspicabatur Varus fore ut regnum divideretur, quod multi essent qui suis legibus vivendi libertatem desiderarent) ut ipse sibi non deesset quo minus partem ejus aliquam obtineret.

Judæorum legati Herodem & Archelaum accusant apud Cæsarem.

2. Igitur ubi dicendi locus datus est Judæorum legatis, cum de regno dissolvendo verba facere

ΚΕΦ. ιά'.

Ιουδαίων πρεσβεία πρὸς Καίσαρα. καὶ ὡς Καῖσαρ Ηρώδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν.

Οὐαρος μὲν δὴ ταῦτα κατασκευάσας, καὶ φρουρὰν Ιεροσολύμων τὸ [c] καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Αντιοχείας ἠπείγετο. [d] Αρχελάου δὲ ὄντος Ρώμης ἑτέρων πραγμάτων ἔφυσαν ἀρχαὶ καὶ τοιαῦται αἰτίαι. ἀφίκετο εἰς τὴν Ρώμην πρεσβεία Ιουδαίων, Οὐάρου τ [e] ἀποστολον αὐτῶν τῷ ἔθνει [f] ἐπικεχωρηκότος κατὰ αἴτησεως [g] αὐτονομίας. καὶ ἦσαν [h] οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ ἔ ἔθνος πεντήκοντα, [i] συνῆσαν δὲ αὐτοῖς τ ἐπὶ Ρώμης Ιουδαίων [k] κατὰ ὀκτακισχιλίους. Καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ [l] Ρωμαίων τῶν πρώτων [m] συναγαγόντος ἐν ἱερῷ Απόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν κατ' αὐτὸ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετ' ἔ πλήθους τῶν [n] αὐτόθι Ιουδαίων ἀφικνοῦνται· Αρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Αρχελάῳ μὲν συνελαμβάνοντο πρὸς μέσους τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτὸ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γνώσεσθαι πρὸς Καίσαρα κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράσσοντα [o] προθυμεῖσθαι. παρῆν δὲ ἤδη [p] Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξορμώμενος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ σωτηρίᾳ ἀδελφοῦ, πάνυ γὰρ εὐνοῦ Οὐάρος αὐτῷ, [q] γενομένης δὲ [r] τ βασιλείας μεταπλάσεως, καὶ παῖδα ὑπολαβόντος Οὐάρου, νέμησιν αὐτῆς γνώσεσθαι πρὸς τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς [s] αὐτονομίας γλιχομένους, οὐχ ὑστερῶν τοῦ κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγου οὖν τοῖς Ιουδαίοις πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσῃ τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ

---

q Επὶ θαλάσσης.] Επὶ θαλάσσαν *Busb. & Vat.*

s Τὰς μὲ ἐκόλασεν] Ita *Vat.* ὃς μὲ κόλασιν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' ὃς ἀφῆκε. in *Editis Aliisque.*

t Εψηφίσθη] *L. B.* ἐγένοντο.

u Μὲν ὁρῶν ἐπ' εὐδαιμονίᾳ] *L. B.* in *Marg.* ἐρῶν εὐδαιμῶς ἔτι.

x Οὐδαμοῦ] Οὐδαμοῦ· ὄσαν πράγμασι *Vat.*

y Πολλὰ γὰρ ἠτακτήθη] Πολλά τε *Vat.*

z Παρήκουσο τ δογμάτων,] Ita cum *Cod. Vat.* παρήκουσαν in *reliquis.*

a Τε] *L. B.* γ.

b Τοὺς δ] *L. B.* τοίδε.

c Καὶ] Abest à *L. B.*

d Αρχελάῳ —— ἀρχαὶ] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

e Απόστολον αὐτῶν] Cum *Casaubono* (in *Exercit.* c. *Baron.* p. 312.) vocem ἀπόστολον capimus pro ἀποστολὴ *missio*, *ipse mittendi actus.* qua fere significatione *literas dimissorias*, quæ aliter *libelli Appellationis* dicuntur, *Paulus* Jurisconsultus aliique Romani vulgo *Apostolos* dixerunt. Est tamen qui malit de viro quodam primario accipere, quem Varus Judæis ceu caput Legationis adjunxit.

f Επικεχωρηκότος] *L. B.* ἐπιχειρήκοτος.

g Αὐτονομίας.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

h Οἱ] Abest à *L. B.*

i Συνῆσαν δ' αὐτοῖς] Sic *Vat.* συνῆσαν) *Busb.* συνῆσαν in *Editis Aliisque.*

k Κατὰ ὀκτακισχιλίους.] Κατὰ ὀκτακισχιλίοι *Vat.*

l Συναγαγόντος] Συπάγοντες *Vat.*

m Εν ἱερῷ Απόλλωνος,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6 §. 1. SPANH.

n Αὐτόθι] *L B.* αὐτόθεν.

o Προθυμεῖσθαι.] Προμηθεῖσθαι *Vat.*

p Φίλιππος ἀπὸ Συρίας,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

q Γενομένης] *L. B.* γενομένης.

r Τῆς βασιλείας μεταπλάσεως,] Τῇ βασιλείᾳ *Vat. & Busb.*

s Αὐτονομίας] Conf. *alter.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

γοήμα τῶν Ηρώδε [t] παρανομιῶν τρέπονται. "βασι-
"λέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες [v] αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν
"ταῖς τυραννίσιν [x] ἐκάστοις τὸ ἀνήκεστον [y] ἀναδεχά-
"μενον [z] εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συμ-
"φέροντα [a] χρῆσθαι, τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ πρὸς-
"καιγραῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον. πολλῶν γοῦν ὄντων
"οἱ ὀλέθροις ἀπολώλοιεν, [b] ὅσους οὐκ ἰσορίσαι [c] τῷ
"πρότερον, πολλῷ δυσχερέστερος τοῦ πάθους ἐκείνων
"τοὺς ζῶντας εἶναι, ἢ μόνον ὧν ὄψει καὶ διανοίᾳ
"ἐπ' αὐτοὺς ἀνιαθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν τοῖς ὑπάρ-
"[d] πολεις μέν γε τὰς μὲν ἐπιοικίδας, καὶ ὑπὸ ἀλ-
"λοφύλων οἰκουμένας, κοσμεῖσθαι μὴ παύσασθαι, [e] κα-
"ταλύσαί τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ
"κατῳκημένων. πενίας δὲ ἑτέρου τὸ ἔθνος ἀνα-
"πεπλησμένας, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμονα περιελήφοτα, τὸ
"τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ὀλίγοις
"αἰτίαις τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχω-
"ρήσαι τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, ψήλωσιν χρημάτων κα-
"ταδικάζοντα. καὶ χωρὶς μὲν πεφάσθαι φόρους
"ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτει, χωρὶς δὲ
"[f] εὐπορίας εἶναι ἀποκαπηλοῦσι [g] αὐτῷ τε καὶ οἰ-
"κείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν ὅλων, οἳ ἐπ' ἐκ-
"πράξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι χρῆ-
"σιν τοῦ ἀνυσθέντος, [h] μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων
"διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναι-
"κῶν αἰσχύνας, ὁπόσους ἐπὶ περουσίᾳ καὶ ἀπανθρω-
"πίᾳ ὁρωμένους, σιγῶν, διὰ τὸ [i] ἡδονὴν ἴσην εἶναι
"τοῖς πεπονθόσι, τοῦ μὴ γεγονέναι, [k] τὴν ἐκ τοῦ
"ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσοῦδε Ηρώδην ἐπεισάγα-
"σθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, [l] ὁπόσῳ οὐκ ἂν θηρίον,
"ἀνθρώπων ἐπιστατῆν δυνάμενος αὐτῷ ἐγχρῶμέ-
"νης. [m] πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων καὶ μεταστάσεων πα-
"ραλαβόντων τὸ ἔθνος, ὑδεμίαν [n] ἰσορρόπησαι πώπο-
"τε τοιάνδε δυσχέρειαν [o] ἐπελθοῦσαν αὐτῷ [p] παράδειγμα
"κακώσεως, ἵν' [q] αὐτῷ Ηρώδης ἐπιτίθῃ [r] τῷ ἔθνει.
"καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν ἡγέσθαι τὸ ἀσμένως Ἀρ-
"χέλαον βασιλέα προσφθεῖν, οἰομένους πάντα ὁμοί-
"ως τὸν [s] ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον Ηρώδου μετριώ-
"τερον [t] φανεῖσθαι, καὶ [v] τόν τε πατέρα σωφρόνως
"ἐφάσθαι κατὰ θεραπεύοντας, εἰ δὲ μετρίου τυ-
"χεῖν [x] δυνηθεῖεν, καὶ τὰ ἄλλα οἰκειωμένους. τὸ δὲ,
"δείσασθαι μὴ ἐκ Ηρώδου γνήσιον πιστεύοιτο [y] υἱὸς,
"ὧδεν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἐπάξειν
"ἂν τῷ ἔθνει τὴν [y] διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μη-
"δέπω πλέον [z] κρατυνάμενον [a] ἡγεμονίαν, διὰ τὸ
[b] ἐπὶ Καίσαρι δοῦναι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι.
[c] παράδειγμά τε τῆς εἰς αὐθις ἀρετῆς [d] τιθέναι τοις

metuerent, ad iniquitatum Herodis accuſationem ſe convertunt. "nomine quidem eum regem ex-
"ſtitiſſe indicantes, at *re vera* graviſſima quæque
"in omni tyrannide in ſe recepiſſe, & in Judæo-
"rum perniciem conflata exercuiſſe, & à novis ali-
"quammultis ſuo etiam ingenio excogitatis non
"refugiſſe. Cum itaque plurimi diverſis mortis
"generibus occubuerint, quotquot ſuperiore tem-
"pore nuſquam reperire eſt, multo *tamen* infeli-
"ciores iis qui interierunt ſuperſtites eſſe, non ſo-
"lum quod ex vultu *illius* & animo in eos ma-
"ligno anxietate laborent, verùm etiam quod de
"facultatibus ſuis in ſolicitudine verſentur. urbes
"quippe vicinas, ab exteris habitatas, ornare non
"deſiſſe, ut quæ in ſuo regno ſitæ ſunt ſumpti-
"bus exhauſtæ funditus perirent: & ad ſummam
"inopiam gentem ſuam adegiſſe, quam cum pau-
"cis florentem acceperat, nobilium, quoties ei vi-
"ſum fuerit eos levibus de cauſis interficere, bo-
"na diripiendo, quibuſque vitam conceſſerit for-
"tunis ſuis eos ſpoliando. ac præterquam quod
"annua tributa ſingulis impoſita exigerentur, in-
"ſuper etiam in uberiorem quæſtum munera col-
"lata eſſe & in ipſum & familiares ejus & amicos,
"ſervoſque illos qui vectigalibus colligendis præ-
"fuerint; quippe quod immunitas ab injuriis im-
"petrari non potuerit, niſi auri aliquid argentive
"daretur. Cæterum virginum corruptelas matro-
"narumque pudicitiam ſumma cum petulantia &
"immanitate attentatam ſilere neceſſe habemus,
"quod miſeris par fere ſolamen afferat ut iſta la-
"teant facinora ac ſi nunquam perpetrata fuiſſent.
"*In ſumma*, tantas ſe ab Herode paſſos injurias
"ut majoribus ipſos afficere non potuiſſet beſtia,
"ſi in homines imperium accepiſſet. Itaque cum
"multæ acciderint genti everſiones migrationeſ-
"que, nullum tamen exſtare in rerum monumen-
"tis mali exemplum, cum quo conferri poſſit
"præſens per Herodem genti illata calamitas.
"Quapropter merito ab eis Archelaum non ſine
"lætitia regem conſalutatum, quod ita putarent
"fieri non poſſe, quin quicunque tandem in re-
"gnum ſuccederet, ſeſe Herode moderatiorem
"præſtiturus eſſet, atque adeo in ejus gratiam pa-
"trem publico luctu cohoneſtaſſe, alia etiam fa-
"cturos ad demerendam ejus benevolentiam, ſi
"modo eum aliquanto mitiorem habere poſſent.
"At ille, quaſi veritus ne non germanus Herodis
"filius crederetur, nihil ultra diſtulit, ſed ſtatim
"quo eſſet in gentem animo oſtendit, idque priuſ-
"quam principatum firmiter tenuerat, utpote quod
"penes Cæſarem eſſet *imperium illi* dare negareve.
"Immo & ſubditis futuræ virtutis, modeſtiæ ſci-
"licet & æquitatis qua in eos uteretur, in ipſo ſta-
,, tim

[t] Παρανομιῶν] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 6. §. 2. SPANH.
[v] Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν è *Codd. Busb.* & *Vat.*
[x] Ἐκάστοις τὸ ἀνήκεστον] Ita *Gall.* ἑκάσης *L. B.* ἑκάσης in *Editis Aliiſque.*
[y] Ἀναδεχάμενον] Sic *MSS.* ἐκαδεξάμενον in *Editis.*
[z] Εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ] Εἰς ταὐτὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[a] Χρῆσθαι, τὰ] *L. B* χρῆσθαί τε
[b] Ὅσους οὐκ ἰσορρόπησαι] Vocem ὅσους inſerui, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit, *& tantos quidem Judæorum ejus crudelitatibus interiiſſe, quantos nunquam ex hiſtoria periiſſe cognoſcerent.* οὐκ ἰσορρόπησαι τῷ πρότερον *Vat.* qui mox ἐπ' αὐτοῖς habet.
[c] Τῷ πρότερον,] *L. B.* πω πρότερον.
[d] Πόλεις μέν] Πόλεις τε τὰς *Vat.*
[e] Καταλύσαί τε καὶ ἀφανισμῷ] *L. B.* καθαλύσε ὡς τε καὶ ἀφανισμῶ.
[f] Εὐπορίας εἶναι.] Cum *Epiphanius* vertat *lucrandorum gratia*, aut ἕνεκα poſt εὐπορίας excidiſſe aut ſubintelligendum eſſe exiſtimo.
[g] Αὐτῷ τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις,] Ita cum *Cod. Vat.* αὐτῶν τε in *Editis Aliiſque.*
[h] Μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων.] In *libris* omnibus (tam *Editis.* quam *MSS.*) μηδὲ ἄτιος (in *L. B.* tamen eſt ἅτιος) μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. nullo plane, ut mihi videtur, ſenſu. unde cum in *Epiphanii* verſione habeamus *auri vel argenti*, reſcripſi, μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίου διδομένου. eſt qui malit μηδ' ὅτιος ἀργ.
[i] Ἡδονὴν] *L. B.* μὴ ἡδονὴν.
[k] Τὴν ἐκ τοῦ ἀνέκπυστα] *L. B.* ἢ ἀνέκπυστα.
[l] Ὁπόσῳ οὐκ ἂν θηρίον,] Ὁπόσῳ δὲ ἂν θηρίον *Vat.*
[m] Πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων] Ita è *Cod. Vat.* καὶ μεταστάσεων deſunt in *cæteris.*
[n] Ἰσορρόπησαι πώποτε] Ἰσορροῦσθαι *Busb.*
[o] Ἐπελθοῦσαν αὐτῷ] Ita *Vat.* ἐπελθοῦσαι αὐτῷ *Baſ.* & *Hen.*
[p] Παράδειγμα κακώσεως,] Illa παράδειγμα κακώσεως omittit *Busb.* & ſtatim habet οἷον αὐτὸς Ηρώδης ἐπιτιλῇ τῷ ἔθνει. Sequuti ſumus *Cod. Hen.* perperam in *Editis* ἵν' αὐτὸ Ηρώδης ἐπιτίθῃ τὸ ἔθνος.
[q] Αὐτῷ] Forte αὐτοῦ. COCC.
[r] Τῷ ἔθνει.] Ita in *Marg. L. B.* ipſe ut & *Gen.* τὸ ἔθνος.
[s] Ἐπὶ βασιλείᾳ] *L. B.* ἐπὶ τὴν βασιλείαν.
[t] Φανεῖσθαι,] Ita *Busb* φάναι in *cæteris.*
[v] Τόν τε πατέρα] Τόν γε πατέρα *Hen.*
[x] Δυνηθεῖεν,] *L. B.* in *Marg.* δυηθεῖεν.
[y] Διάνοιαν αὐτοῦ,] Ἀπόνοιαν αὐτῷ *Busb.*
[z] Κρατυνάμενον ἡγεμονίαν,] Sic *MSS.* κρατυνόμενον in *Editis.*
[a] Ἡγεμονίαν,] *L. B.* τὴν ἡγεμονίαν.
[b] Ἐπὶ Καίσαρι] *L. B.* μήπω Καίσαρος.
[c] Παράδειγμά τε] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in quo τε quoque abeſt) & *Hen.* καὶ παράδειγμα τὴν τ. ἀ. ἀ. τ. τ. ἀ. μετριότητα καὶ δύναμιν in *Editis Aliiſque.* μετριότητα καὶ εὐνομίαν habet *Busb.*
[d] Τιθέναι] *L. B.* τίθεσθαι.

"tim primordio ſpecimen edidit, eo in cives & "Deum perpetrato facinore, quo tria ſuorum po- "pularium millia in templo necavit. Annon igi- "tur juſtis de cauſis odio habebitur, qui, ut reli- "quæ crudelitati hoc demum accederet, accuſa- "tionem in eos inſtituit, quod circa imperium ei "reſtiterint & contradixerint? In ſumma autem "hoc erat quod poſtulabant, ut regno & hujuſ- "modi principatu liberati Syriæ contribuantur, "prætorumque Romanorum adminiſtrationi ſub- "jiciantur: ita perſpicuum fore, utrum ſeditioſi "ſint rebuſque novis moliendis addicti, an quieti "modeſtique, cum illis contigerit ut moderato "imperio regantur.

Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.

3. Cum autem Judæi hujuſmodi orationem habuiſſent, Nicolaus etiam reges de criminibus purgavit, "Herodem quidem, quod nulla de re ab "illis accuſatus fuerit quamdiu viveret, neque fas "eſſe, ut, qui apud æquos *rerum judices* accuſare "& de vivente ſupplicium ſumere potuerint, mor- "tuo accuſationem conflarent; quæ vero ab Ar- "chelao acta eſſent, ad illorum improbitatem in- "juriaſque referebat, qui cum res contra leges af- "fectaſſent, & illorum cædes facere cœpiſſent "quibus curæ erat illos ab injuriis prohibere, nunc "de injuriis vindicatis queruntur: & illis objicie- "bat rerum novarum ſtudium, quodque ſeditio- "nibus delectarentur, ut qui juſtitiam colere legi- "buſque parere neſcirent, quod in omnibus vince- "re & *ſuperiores eſſe* vellent." Atque hæc quidem Nicolaus.

XIII. *Cæſar Archelaum Ethnarcham facit, regnique dimidium Philippo & Antipæ dividit.*

4. Cæſar autem hiſce auditis dimiſit concilium: at aliquot poſt diebus Archelaum quidem regem non declarat, ſed ejus ditionis, quæ Herodi erat ſubjecta, in partem dimidiam *ipſum* conſtituit Ethnarcham; pollicitus regii nominis honorem, * ſi dignam rege virtutem præſtitiſſet. Alteram vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus Herodis filiis diviſit, Philippo & Antipæ, qui cum fratre Archelao de toto regno contenderat. Et huic quidem paruit Transjordanenſis ager & Galilæa, quæ ei quotannis ducenta talenta penſitabant. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori, ut appellabatur, domûs Philippo † datæ, ei talenta centum *reddebant:* Archelao autem tributæ erant Idumæa & Judæa & Samaria, quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Cæſaris decreto onere levatis, quod cum cæteris non rebellaſſent. Fuerunt que Archelao ſubjectæ urbes, Stratonis turris & Sebaſte, Joppe & Hieroſolyma. nam Gaza & Gadara & Hippos fuere Græcæ

"δεχθησομένοις μετεμόσυνα καὶ εὐνομίαν, ἢ χρήσιμο- "τον ἂν εἴης αὐτοὺς, ὅπου τῆς ἐν πρώτοις ἀποδει- "χθείσης πράξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις καὶ τῷ Θεῷ, "τετρακισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τιμενῷ "πεποιημένον. πῶς οὖν ἂν ἤδη [e] δικαίως μίσει χρήσαιτ' "κατ' αὐτῶν, ἐᾶς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τῆ "ἀνθηφείσεως ἐπ' ἀνθρωπίας ὅτι τῇ ἀρχῇ ἐπιφερόμενον; "ἰδοὺ γὰρ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας [f] μὲν "καὶ τοιούτοις ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, ἐπιθυμήσαι δὲ συμ- "μάχους ὑποπίπτειν τοῖς ἐκείνοις πεμπομένοις στρατη- "γοῖς· φανερωτέρα γὰρ ἔτως εἴη ἀληθῶς στασιώδεις "εἶναι ἐπὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ ἐπιτηδεύοντες, εἴπερ καὶ "εὐτακτοι μετριωτέρων τυχόντες οἱ ὑπήκοοι αὐτοῖς."

γ'. Τοιαῦτα μὲν τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος δὲ τὰς μὲν βασιλεῖς ἀπηλλάσσετο τῶν ἐγκλημάτων, "Η- "ρώδην μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον, τυχεῖν "ἀκατηγόρητον, ἐπὶ γὰρ δεῖν τὰς ἐγκλησεῖς ἔχοντας "ὑπὲρ μετρίους, καὶ ἐπὶ ζῶντος πιστεύειν λα- "βεῖν δυναμένους, ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν σωτηρί- "αν, τὰ δὲ ὑπ' Ἀρχελάου πεπραγθέντα ὕβρει τῇ "ἐκείνων ἀνετίθει, οἳ [h] ὀργισθέντες πεφαμάτων "ἐπὶ τοὺς νόμους, καὶ σφαγὴν ἀρξάντες τῶν κω- "λύειν ὑβρίζοντας πεφυκότων, ἀμυνῆν ἠνω- "μένης ἐγκαλοῖεν. ἐπεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐ- "τοῖς, καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονὴν [i] ἀπαιδευσίαν τοῦ "[k] πείθεσθαι δίκῃ καὶ [l] νόμοις, ὑπὲρ τοῦ θέλειν τὰ "πάντα νικᾶν." ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

δ'. Καίσαρ δὲ ἀκούσας διαλυθὲν μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον Ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει, [m] ἓν δὲ ἡμίσεως τῆς χώρας ἧπερ Ἡρῴδης [n] ἐθνάρχου καθίσταται· τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενον [o] εἴπερ τὰ εἰς αὐτὸν ἀρετῇ προσφέροιτο. τὰ δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν νείμας διχῇ, δυσὶν Ἡρῴδαις παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίπ- πῳ δὲ [p] Ἀντίπα, τῷ πρὸς Ἀρχέλαον τὰ ἀδελφὸν ἀμφισβη- τήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ [q] τούτῳ μὲν ἥτε Περαία, καὶ [r] τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν· φορὰ τις ἦν, τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτους. [s] Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Αὐρα- νίτις σύν τινι μέρει [t] οἴκου [u] Ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε· τὰ δὲ Ἀρχελάου συνελέγετο Ἰδουμαία τε καὶ Ἰουδαία, τό τε Σαμαρειτικόν. [x] τεσσάρων μέ- ρους ὄντος τῶν φόρων ἀφαιρεθέντος, Καίσαρος αὐτοῖς κέ- ρδεσιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πληθύι. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ Ἀρχελάου ὑπετέλουν, Στράτω- νός τε πύργος, καὶ Σεβαστὴ σὺν [y] Ἰόππῃ καὶ [z] Ἱεροσολύμοις. [a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα καὶ [b] Ἵππος, Ἑλληνίδες εἰσὶ [c] πόλεις, ἃς

e Δικαίως μισεῖ χρήσαιθ' αι] Ita *Hen.* à pr. m. *δικαίῳ* in *Editis.* ἤδη καὶ δικαίῳ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

f Μὲν τοιούτοις ἀρχῶν] Illud μὲν è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Τὰς τε βασιλεῖς ἀπηλλάσσετο] Τὰς τε βασιλεῖς, δι' ἃν ἔλεγεν, ἀπη- λλάσσετο *Busb.*

h Ὀργισθέντες] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

i Ἀπαιδευσίαν τε πείθεσθαι] *L. B.* ἀπαιδευσίαν τε τοῦ μὴ πείθεσθαι.

k Πείθεσθαι δίκῃ] Πείθεσθαι *Busb.* & *Vat.*

l Νόμοις,] Νομίμοις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

m Τὸ] *L. B.* τὸν.

n Ἐθνάρχου καθίστα] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

o Εἴπερ —— προσφέροιτο.] *Epiphanius* aliter legiſſe videtur: ſic enim ille, *ſi laboribus & favoribus circa ſemetipſum meritus ap- pareret.* Liquet codicibus uſum in quibus erat ſcriptum εἰς αὐτόν. quam lectionem inepta verborum ambage ipſe conatus eſt ex- primere.

* *Si dignam rege virtutem præſtitiſſet.*] *Vel*, ſi virtutem exhi- beret regno convenientem.

p Ἀντίπα,] Ἀνίπατρῳ *Vat.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

q Τούτῳ —— Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

r Τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν·] Sic infra τὸ Σαμαρειτικόν. Verùm τὸ Γαλιλαίων habet *Busb.*

s Βαταναία ἢ σύν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

t Οἴκου Ζηνοδώρου] Cum dicat partem aliquam οἴκου Ζηνοδώ- ρου (id eſt, *Abilenæ*) Philippo attributam, eo ipſo indicat par- tem ejus potiorem penes alium fuiſſe. Is autem fuit Lyſanias, cujus *Lucas* meminit, ex poſteritate illius Lyſaniæ qui eandem regionem (*Abylenam* dictam ab urbe Abyla; *Chalcidenen* aliis ab urbe Chalcide) Antonio per orientem imperante obtinuit, poſt patrem Ptolemæum Mennæi filium: à quo Lyſania regio iſta paſſim *Auranie* dici cœperat. Et ſicut poſt prioris Lyſaniæ mortem dicta eſt *Zenodori Tetrarchia*, ita poſt Zenodori mor- tem, aut conductione ejus finita, cum alter Lyſanias priori cognominis eandem regionem tenuit, dici iterum cœpit *Te- trarchia Lyſaniæ. Grotius* ad *Luc.* c. 3. v. 1. Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 239. 240.

u Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. l. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

† *Datæ, ei*] *Reddebant.* IBBETSON.

x Τεττάρων μέρους] Τεσσάρων μοίρων *Vat.* τεττάρων μερῶν *Busb.* τέτα- ρτον μέρος in *Editis.* unde levi mutatione reſcripſi τετάρτου μέρους.

y Ἰόππῃ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

z Ἱεροσολύμοις.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

a Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα] Quum *Gaza* tam longe remota fuerit à *Gadaris* & *Hippo*, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γέρασα, quæ urbs utrique vicina fuit. *Relandus* in *Palæſt. S.* p. 773.

b Ἵππος,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

c Πόλεις,] Πόλεις, ἀπορρήξας αὐτὰς τῆς ἄκρας ἣν Συρίας πρ. π. in *Editis Aliiſque.* αὐτὰς τῆς ἀκροάσεως Συρίας *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *quas abſcindens a diſpenſatione Syrie additamento Judææ regioni conjunxerat.* Verum (cum iſta male conveniunt cum ipſo *Joſepho*, in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi habet ἀντιμιόρῳ τῆς βα-

ἀς [d] ἀπορρήξας αὐτὴ διοικήσεως Συρίας προσθήκῃ ποιήσας. μετὰ δὲ Ἀρχελάῳ Φορὰ χρημάτων τὸ καθ' ἑνιαυτὸν, εἰς [e] τάλαντα [f] ἑξακόσια, ἐξ ὧν παρέλαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τάδε μὲν τοῖς Ἡρώδου υἱέσιν τῶν πάντων παρῶν. Σαλώμῃ δ', μετὰ οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκαις ἐπονέμησε· [g] Ἰαμνία δὲ καὶ παῦται καὶ Ἀζώτῳ καὶ Φασαηλίς, καὶ ἀργυρίου ἰδίσιμα μυριάδες πεντήκοντα· [h] Καῖσαρ δὲ χαριζόμενος καὶ [i] τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτῃ πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα [k] ἐπ' ἔτους· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν βασιλέως συγγενῶν ὅσοις αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. [l] δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ καταλιπὼν, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέθηκε [m] μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἰδίσιμα, καὶ [n] συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι. χαριζόμενος δὲ καὶ ὅπερ αὐτῷ καταλελειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα [o] πενταισχιλίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, ἃ οὐκ ἄτιμα μεγέθη τέλους ἦν μνήμης τοῦ βασιλέως αὐτοῦ κεχαρισμένα.

civitates, quas ab ejus diœceſi avúlſas Syriæ adjunxit *Cæſar*. Archelao autem ex ſuo principatu quotannis redibant ſexcenta talenta.

Cæſaris erga Salomen liberalitas.

5. Atque hæc quidem Herodis filiis ex patris poſſeſſionibus obtigere. Salomæ vero præter ea quæ frater ei legaverat, videlicet Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem & argenti ſignati quingenta millia, Cæſar regiam ei dedit Aſcaloniam. Ejuſque annui reditus ſumma erat talenta ſexaginta, ac domus ei in Archelai ditione poſita erat. Quin & cæteris regis conſanguineis reddita erant legata, ita ut teſtamento caverat. Duabus autem filiabus ejus virginibus, præter illa quæ pater reliquerat *Herodes*, Cæſar utrique dono dedit argenti ſignati ducenta quinquaginta millia, eaſque Pheroræ filiis nuptum elocavit. Imo quicquid ei rex legaverat regis ipſius filiis diſtribuit, mille ſcilicet & quingenta talenta, paucis aliquot vaſis ſibimet reſervatis, utpote donatis, non tam ob pretii magnitudinem quam ut regis memoriam conſervarent.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ.

ΚΕΦ. ιβ'.
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὲ τούτῳ [p] διατεταγμένων ὑπὸ Καίσαρος, [q] νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθεν δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως [r] ἀναπεφαμμένος περί τινι τῶν Ρωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, [s] εἰσῳκίσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρώδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἣ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τ' [t] ἀνῃρημένον ὑφ' Ἡρώδου ἐμαρτυρεῖτο πᾶσι τοῖς θεωροῦσι. [v] καὶ τὸ παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτεχνίτην Ψευδαλεξάνδρου ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, [x] πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παρέξειν μεγάλα πράγματα [y] φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ ἡγούμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρώδου παῖδα ὄντα διακεκλεμμένον [z] ὑπό τινος τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων· κτείναντα γὰρ ἕτερον, οἷ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς [a] θεωροῦντας, αὐτόν τε παραποιήσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρωτο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλαττε ἀπατῶν· ἀλλὰ [b] Κρήτην παρανεχθεὶς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, οὗπερ Μήλῳ διῆρει. [c] πολὺ πλείονα δὲ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ παρῆσαν χρήματα, [d] πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας.

CAP. XII.
De falſo Alexandro.

XIV.

His ita à Cæſare ordinatis, juvenis quidam, genere Judæus, in Sidoniorum urbe educatus apud quendam Romani civis libertum, ſemetipſum in Herodis familiam adoptavit, ex formæ ſimilitudine quæ illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occiſus: id quod atteſtati ſunt omnes qui utrumque viderant. atque hoc ei incitamentum erat, ut ad imperium occupandum animum adjiceret. Itaque adjutore in rebus agendis ſibi aſſumpto, homine ejuſdem tribûs, rerum aulicarum perito, ac præterea nequam & improbo, & natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipſique facto ejuſmodi malarum artium magiſtro, ſe Alexandrum eſſe præ ſe ferebat, Herodiſque filium, qui abditus fuiſſet ab eorum quodam, quibus fuerat ejus interficiendi commiſſum negotium: qui quidem, ut hominibus imponeretur, alios interfeciſſet, ſe vero & fratrem Ariſtobulum conſervaſſet. Hiſce ille rebus elatus inflatuſque eos fallere pergebat in quos inciderat: adeo ut, cum Cretam delatus eſſet, Judæi, quotcunque ibi nactus eſt, ei fidem habuerint, largiterque illi nummos ſuppeditarint, quibus fretus ſe in Melum trajecit. Atque illic ingenti pecunia auctus eſt, quod regio ſanguine ortum crediderint, ſperarintque fore ut regnum paternum recuperaret, & de ſe bene meritis vicem rependeret. Romam itaque propera-

Pſeudalexander urbe.

Judæis impoſuit.

βασιλείας προσέθηκε Συρίᾳ) non dubito quin ſcripſerit, *quas abſcindens ab ejus diſpenſatione Syriæ additamento conjunxerat.* unde ipſe in textum poſui, ἃς ἀπορρήξας αὐτὴ διοικήσεως Συρίας πρ. π. *Caſaubonus* (in *Exerc. c. Baron.* p. 155.) legit, πόλεις ἀπορρήξας αὐτὰς τῆς βασιλείας, Συρίας πρ. π. Forſan voluit τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας. Eſt qui αὐτὰς (ut ſupra poſt τετάρτου μέρους ἄτοι) ferendum cenſet. Si iſta diſpliceant, videſis *Noriſium* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 482. & *Petitum* in *Eclogis Chronol.* p. 334. & in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 4. p. 123. 127.

d Ἀπορρήξας —— ποιεῖ.] Caſaub. Emendat. Baron. p. 155. ἀπορρ. αὐτὰς τῆς βασιλείας, Συρίας προσθήκῃ ποιεῖ· *Pejus autem Rufinus:* quas abſcindens à diſpenſatione Syriæ, additamento Judææ Regioni conjunxerat. vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

e Τάλαντα ἑξακόσια,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

f Ἑξακόσια,] Τεσσαράκοντα in lib. 2. de *Bello Jud.* & *quadringenta* in quibuſdam *Epiphanii* libris.

g Ἰαμνία δὲ] *Al.* Ἰάμνεια.

h Καῖσαρ δὲ] Illud δὲ ex *L. B.*

i Τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν.] Quod ut fictum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 59. SPANH.

k Ἐπ' ἔτους·] Τὸ ἐπ' ἔτους *Vat.*

l Δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις,] Roxanæ & Salomæ vid. ſupr. c. 1. §. 3. & ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

m Μυριάδας] Ita lego cum *Busb.* *Alii* μυριάδων. HUDS. in *Add.*

n Συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι.] Ita *Busb.* συνῴκησεν in *cæteris.* HUDS. Ita etiam ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

o Πενταισχιλίων ταλάντων καὶ χιλίων,] In lib. 2. de *Bello Jud.* πεντακοσίων μυριάδας ἀργυρίου. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

p Διατεταγμένων] Διαπεπραγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

q Νεανίας, —— ἀπελευθέρων,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

r Ἀναπεφαμμένος] Τεθραμμένος *Vat.*

s Εἰσῳκίσεν αὐτὸν] Ita cum *Cod. Busb.* εἰσῴκησεν in *cæteris.*

t Ἀνῃρημένον ὑφ'] Ἀνῃρημένου *Baſ.*

v Καὶ τοῦτο παρόρμημα] Καὶ ἀφ' τοῦτο τῆς ἐγκρατείας μεταποιήσατο *Busb.* breviuſcule, ut amat.

x Πονηρὸν δ' ἄλλως,] Πονηρὸν δ' *Vat.*

y Φύσιν ἔχοντα] Δυνατὸν *Busb.*

z Ὑπό τινος τῶν ἀνελεῖν] Ὑπὸ τῶν ἀνελεῖν ἀ. ἐσ. *Vat.* ὑπὸ τινῶν τῶν ἀν. *Zonar.*

a Θεωροῦντας,] Θεωρημένους & mox ἀφανοποιήσασθαι *Busb.*

b Κρήτην —— ἀφίκετο] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

c Πολὺ πλείονα] Ita *Vat.* (volebat idem *Lugd. Bat.* ſcribens πλέον, pro πλέω forſitan) πλείονα deeſt *Editis.* πολλὰ δ' *Busb.*

d Πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας] Sic cum *Cod. Vat.* & *Epiphanio.* συγγενεῖ in *Editis Aliiſque.*

e Οὗν

perabat, hospitibus suis eum deducentibus; * ac Dicæarchiam appulso tam bene res ceciderunt, ut in similem fraudem istius loci homines impulerit. Immo & ei tanquam regi sese adjunxerunt, tam alii quam quot cum Herode hospitium *vetus* fuerat & amicitia. In causa erat hominum natura, libenter ea quæ de se prædicabat accipiens, fidem iis conciliante forma: quippe qui facile iis persuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas intercesserat, non alterum esse, sed ipsissimum illum; id quod aliis etiam jurejurando firmarunt. Adeo ut, fama de illo *percrebrescente* & ad Romam perlata, universa Judæorum illic agentium multitudo obviam ei prodierit, Deo adscribentes quod præter omnium opinionem salvus & incolumis sit, magnoque cum gaudio eum excipientes *maxime* propter maternum genus, quacunque per vias in curru sublimis incederet regio plane apparatu: quæ res fiebat sumptibus ejus hospitum. quin & magnus ad eum factus est populi concursus, faustisque ominibus ei acclamabatur, & nihil non actum fuerat quod iis solet accidere qui adeo præter spem servati sunt.

Fraudem suspicatur Cæsar.

Celadus ad rem explorandam missus.

2. Cum autem hæc de eo Cæsari nunciata essent, fidem dicentibus non habebat, quod sciret Herodem haud facile potuisse decipi in re magna, quæ ipsum propius attingebat: nonnihil tamen suspicans, Celadum unum è suis libertis, cum adolescentibus familiariter *olim* versatum, mitti jubet ut Alexandrum sibi in conspectum adduceret. id quod ille fecit, non majori tamen quam vulgus ad eum discernendum erat perspicacia. Verum non ita deceptus est Cæsar. nam erat quidem similitudo, non tamen tanta ut eis imponeret, quibus paulo acrius erat judicium. Iste enim falsus Alexander & labore asperitatem manibus obductam habuit, & pro mollitudine corporis, qua esse debuerat, utpote delicatus & ingenuus, contra erat corpore scabriore & rigidiore. Postquam igitur animadvertit magistrum atque discipulum in eadem conspirare mendacia, inque eadem consentire loquendi libertate, quærebat *ex eo* quid factum sit Aristobulo, simul cum eo *è custodia* subrepto, & quam ob causam ille non venisset, ut jus tam præclaris natalibus debitum reposceret. Cui ille respondit, in Cypro insula, periculorum in mari formidine, relictum esse, ut si quid Alexandro humanitus accidisset, Mariamnes genus non funditus interiret, sed Aristobulus superstes exciperet insidiatores. Juvenem hoc affirmantem, cum eo consentiente qui commenti auctor erat, Cæsar seducit, & ita dicit, "si mihi verum dicere voles, hoc "tibi præmium erit quod veniam & salutem asse-"quuturus sis. age itaque, dic mihi quis tu sis, "& quis tibi ejusmodi res audere persuaserit. ista

---

e Οὐ ὑπείγετο,] Illud οὐ è *Cod. Busb.* (Coccejo consentiente) & *Epiphanio.*

* *Ac* —— *ceciderunt,*] Puteolos.

f Δικαιαρχίαν] Male Δικαιαρχίαν infr. lib. 18. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τὸν τῆδε Ἰουδαίους] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) τοὺς τῆδε Ἰουδαίων in *Editis.*

h Ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης] Ita *Vat.* ἀφ' ὁμοίας in *ceteris.*

i Τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους] Eandem locutionem de Christo usurpat. REL.

k Φερεσγύου] *Æschyl. Theb.* v. 612. σθεναπὸν φερέσγυος· *Schol.* Φερέσγυος, ἀσφαλής, ἀξιόχρεως. SPANH.

l Οὐχ ἕτερος,] Οὐχ ἕτερον ἀλλ' αὐτὸν εἶναι *Busb.*

m Καὶ ὤμνυσαν.] Καὶ deest *Vat.* & *Busb.*

n Προσελθόντος εἰς τὸν Ῥώμλον] Ita *MSS.* προσελθόντος in *Editis.*

o Λόγους περὶ αὐτοῦ,] Λόγου περὶ αὐτοῦ *Vat.*

p Πληθος ὑπαντιάζοντες ἐξήεσαν,] Εθνος *Vat.*

q Θεσάζοντες] *L. B.* ἐυθεσάζοντες.

r Χωρὴν] *L. B.* χωρὸν.

s Πᾶν τὸ βασίλειον] Sic *Vat.* πᾶν βασίλειον in *ceteris.*

t Μεγάλα τε θεσπίσαντες] Μεγάλαι θεσπάσαντες *Vat.* & *Busb.*

u Ὡς ἀφίκηθ ἀγγελία περὶ αὐτοῦ,] Ὡς ἀφίκετο ἀγγελία ἡ περὶ αὐτοῦ *Vat.* ὡς ἠγγέλθη περὶ αὐτοῦ *Busb.*

x Ἐπὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐπὶ μεγάλα in *Editis Aliisque.*

y Οὐ μὰ Καίσαρ διηπάτηθ.] Οὐ μὰ ᾗ Κ. *Busb.* ἀ μὰ Καῖσαρ ᾗ διηπάτηθ *Hen.* à pr. m.

z Αὐτουργία τε γὰρ ἐτετράχωτο] Itidem Zonaras p. 263. ὑπ' αὐτουργίας δ' ἐτετράχωτο, de hoc ipso Pseudalexandro. SPANH.

a Ετετρήχωτο ὁ Ψευδαλεξανδρος,] Ετέτρητο *Vat.* atque ita forsan *Epiphanius*, qui vertit, *ex labore & opere valde attritus. Coccejus* ἐτετρύχωτο.

b Ροδαρὸν ᾗ σώματος ὑπὸ] Ita *Gen.* ῥωδαρὸν *Bas.* ῥάδιλον *Vat.* ῥαδινὸν *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

c Τρυφῆς καὶ ἁβροδιαίτου συνεχόμενον.] Sic *Busb.* & *Zonar.* & ut puto *Epiphan.* τρυφῆς in *ceteris.*

d Σκληρότερον] Πρὸς τὸ σκληρότερον *Busb.* & *Zonar.*

e Τί καὶ γεγόνοι] Ita *Bas. Hen.* & *Vat.* τί καὶ ἠθέλητο *Busb.* τί δὲ γεγόνοι *Gen.*

f Συνεκλαπέντος αὐτῷ,] Συνεκλαπεὶς *Vat. Gall.* & *Hen.* à pr. m.

g Παραγεγόνοι] *L. B.* παραγεγόνοι.

h Περὶ αὐτοῦ] Ita lego. (Ita quoque exhibet *L. B.*) περὶ αὐτῶν in *Editis.* περὶ αὐτὸν συναῖα *Busb.* περὶ αὐτὸν ξαῖα *Vat.* αὐτῶν ἀ ξαῖα *Hen.* εἰ τί περὶ ἐμὲ συμβαίη *Zonar.*

i Παντελὲς ἐξαλείφοιτο] Παντελῶς ἐξαλείφοιτο *Coccejus.* Παντελὲς ἐξαλείφοιτο *Vat.* παντελὲς ἐξαλειφοίη *Busb.*

k Χρησαμένου] Χρησαμένῳ *Busb.*

l Απολύμενον τὴν σωτηρίας,] Forsan ἀπερύμενον.

m Εξετόλμησε] *L. B.* ἐξετολμῆσαι.

n Επι-

"χρόνων ὢς γεγονὼς τυγχάνεις." καὶ δὴ, ὡ γὰρ ἂν ἄλλως πράσσειν, φράζει πρὸς τὸν [n] Καίσαρα τὸ ἐπιβούλημα, ἄντρον τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι [o] συγκείμενον. καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον, ὡ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δεσμήσιον ὁρῶν αὐτοργήσαι τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει· τὸν δὲ ἀναπίσαντα κτείνει. καταδίκην δὲ ἤνεγκε Μηλίοις ὑπὲρ ὧν [p] ἐπεπλέκεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον Δαμασηνὸς [q] ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς [r] συνεστῶτα οὕτως ἀκριβῶς εἶχεν.

"enim quæ animo agitasti & aggressus es majoris "sunt malitiæ quam pro ætate tua." Tum ille, ut qui non posset aliud, totum commentum Cæsari exponit, & quo pacto, & à quo fuerit compositum. Et Cæsar Pseudalexandrum, nam fidem ei datam fallere noluit, ad remiges relegavit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret; & ejus fraudis auctorem interfecit. Cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus.

Pseudalexander à Cæsare ad remiges relegatus.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

Ἀρχέλαος δὲ, τὸν [s] ἐθναρχίαν παραλαβὼν, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖτο, [t] Ἰωάζαρον [v] τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, [x] ἐπικαλῶν συσσὼν τοῖς στασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου [y] ἀποκαθίστησι ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον σκηπτικῶς, τό τε ὑδάτων ὅσον [z] Νεαρὰν τὴν κώμην [a] ὠφελεῖ διαῤῥέουσα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγαγὼν αὐτὸ πεδίῳ τῷ πρὸ αὐτοῦ πεφυκότι κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι· [b] καὶ γάμους παρὰ τὸν νόμον ποιούμενος, [c] Γλαφύραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφοῦ γαμετὴν ἡγουμένου, ἐξ οὗ καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, [d] ἀπρεπὲς ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. Διατρίβει δὲ οὐδὲ ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἀποκατασταθέντος αὐτοῦ ζῶντος Ἰησοῦ, τοῦ δὲ Σιὲ παιδός.

β'. [e] Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔντε Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ὅτι Καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παρακεκελευσμένον τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἀνειμένως ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργὴ φέρων, τὸν ἐπίτροπον Ἀρχελάου τὸν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαον δὴ καὶ τοῦτο ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, σὺ, φησὶν, ἀνὴρ μὲν Ἀρχελάου πατρὸς ἡγοῦ, σὺ δὲ παραχρῆμα, φησὶ, πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγου αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἐκπλοῦν [h] ὅτι δὲ ὀξέως

CAP XIII.

XV.

Quomodo Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

POstquam autem Archelaus Ethnarcha factus in Judæam pervenit, Joazarum Boëthi * filium pontificatu privavit, eum cum seditiosis conjurasse criminatus, idque munus Eleazaro ejusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichuntium palatium magnifice; & dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum divertit, quem palmetis totum conseverat. Vicum etiam construxit, quem Archelaïdem nuncupavit: & contra leges patrias Glaphyram, Archelai *regis* filiam, Alexandri sui fratris quondam uxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, cum apud Judæos res detestanda sit fratris habere uxorem. Nec Eleazarus quidem in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viventis locum Josua Siæ filio.

Joazarus pontificatu privatur, Eleazaro in ejus locum suffectio.

Eleazarus deponitur, eique successit Josua, Archelaus iterum accusatur.

2. Anno autem decimo principatus Archelai, fratres ipsius cum primoribus Judæorum & Samaritanorum, ejus crudelitatem & tyrannidem non ferentes, eum apud Cæsarem accusant, maxime cum intellexissent contra Cæsaris fecisse mandatum, quo jubebatur eos tractare leniter. Quamobrem Cæsar, audita accusatione, cum iratus Archelai negotiorum quæ Romæ essent procuratorem, qui & ipse Archelaus vocabatur, accersivisset, non quidem Archelao quidquam scribere dignatus est, sed tu, inquit, è vestigio conscensa navi, age eum adeas, & nulla interposita mora ipsum

---

n Ἐπιβούλημα,] Σκαιώρημα Zonaras in narratione hujus facti pag. 265. A. SPANH.

o Συγκείμενον.] Συγκεκινημένον *Vat.* forsan pro *συγκεκινημένον.*

p Ἐπεπλέκεσαν] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* πεπλεκέναι in *cæteris.* Fuit cum legerem *πεπλέκοιτο.*

q Ἀναλωκέναι.] Ita quoque est in *Marg. L. B.* verum in ipso MS. *ἀνηλωκέναι.*

r Συνεστῶτα] Στυφόντα ἕτως ἀκριβῶς ἔχει *Vat.*

s Ἐθναρχίαν παραλαβὼν.] Archelaus non Ethnarcha, sed Rex ab Augusto constitutus; Harduin. Num. Herod. p 24. Malè *Tetrarchiam suscipiens* Rufinus. SPANH

t Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ] Ἰάζαρον *Busb.* Hujus in pontificatu Christum natum esse adnotat *Nicephorus.* sub Matthia potius existimat *Petavius* in lib. X. de *Doctr. Temp.* c. 55.

v Τὸν Βοηθοῦ] Vel ex Simone filio nepotem. *Usser.* ad *A. M.* 4002.

x Ἐπικαλῶν] Ἐπικαλῶν ἀεὶ τῷ συσσὼν *Vat.* ἐπικ. αὐτῷ ὡς *L. B.* ἐπικαλῶν ὡς συσσὼν *Busb.*

y Ἀποκαθίστησι] Ἐπικαθίστησι *Vat.*

z Νεαρὰν τὴν κώμην] Verba ista Νεαρὰν τὴν κώμην non agnoscit *Epiphan.* ὑδάτων ὁ πρὸς Ἀναρὰν τὴν κώμην *Vat.*

a Ὠφελεῖ διαῤῥέουσα,] Ὀφειλὴ in *Editis.* ὀφειλεῖ *Vat.* unde ὀφελεῖ (pro ut quoque jam *Lugd. Bat.* expresse habet) rescripsi.

b Καὶ γάμους παρὰ] Τὰ παρὰ νόμον πρόξασιν *Busb.*

c Γλαφύραν] Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου θυγ. *Vat.*

d Ἀπρεπὲς ——— ἄγεσθαι,] Judæis lege vetitum fratrum uxores ducere; nempe quæ filios è priori marito seu fratre susceperat. Ita etiam, quem posteà consului, *Zonaras* hunc locum exponit p 264. A. *ἀπεχημόνει τῷ νόμῳ ἀδελφῶν ἄγεσθαι γυναῖκας, παῖδας ἐκ τοῦ τεθνεότος ἐχούσας.* Vide simile de Herodiade, quæ duobus fratribus nupsit, judicium infr. lib. 18. c. 6. §. 6. SPANH.

e Τῷ Σιὲ παιδός.] Σιὲ *Busb.* & *Vat.* Σὲ *Hen.* à pr. m. Σιὲ *Zonar.* In *Epiphanii* libris, *See fil.* Abest Σιὲ in *L. B.*

f Δεκάτῳ δὲ ἔτει] At vero in *lib.* 2. *de Bello Jud.* non decem sed novem Archelao tribuuntur anni. Non tamen hoc mirum, (inquit *Is. Vossius* in *Chron. S.* p. 158.) decimus enim Archelai annus non fuit absolutus (sed tantum inchoatus ut dicit *Usserius*, quem omnino vide in *Annalibus* ad A. M. 4010.) Forsan aristæ illæ plenæ, quas in somnis videt, novem tantum fuere numero, decima fracta aut non plena. Vide etiam *Pagi Critica* in *Baronium*, Vol. 1. p. 13. HUDS. Conf. *alsor.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τῶν ἀδελφῶν] Ἀδελφῶν deest *Vat.* immo *ἀδελφῶν ἀνδρῶν* desunt *Busb.* nec ea agnoscit *Epiphan.* Forsan *ἀνδρῶν* fuerit à manu *Josephi*, sed *ἀδελφῶν* à margine in textum irrepserit. Verum *Dio* (l. 55. p. 567.) à fratribus accusatum fuisse prodidit, hisce verbis, *ὅ, τε Ἡρῴδης ὁ Παλαμναῖος* (ita enim *Archelaum* appellat, nec hallucinatur ut recentes Historici scribunt, sed *Archelaum* duplex nomen tulisse nos edocet, sicut & *Archelaus* junior, qui *Herodes* dictus est. *Pagi* ad *Baron.* p. 13.) *αἰτίαν τινὰ λάβὼν τῶν ἀδελφῶν λαιῶν, ὑπὸ τῶν Ἀλπεις ὑπερωμίσθη.* unde rescribendum censet *Petitus* (in *Animad. ἀνεκδότοις* tom. 1. p. 539.) *οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν ὧν Ἰουδαίοις.* Forsan distinguendum legendumque, *οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τε ὧν Ἰουδ.* Ita verto ac si scriptum fuisset, *οἱ ἀδελφοὶ σὺν πρώτοις τῶν ἀνδρῶν ἦντε Ἰουδ.* HUDS. Dele *ἀδελφῶν.* SPANH. Deleri idem jubet *L. B.* sed *Hudsonii* lectio sicuti fieri potest, ita facile etiam inde duplex oriri scriptura potuit, quod utraque vox per compendium literarum, in duobus MSS. fuit scripta, ne quid periret, in describendo deinde utraque fuerit posita; vel quod ambigens scriba an *ἀνδρῶν* an *ἀδελφῶν* esset in suo exemplari, utrumque expresserit. Nihil certe perit, si *ἀδελφῶν* cum MSS. & *Epiphanio* deleatur. HAV.

h Ἐκ δὲ ὀξέως] Ὀξέως, ταχέως, *Hesych.* infr. lib. 18. c. 4. §. 1. & c. 5. §. 6. SPANH.

pſum ad nos adducas. Atque ille prima navigatione tranſmiſſus in Judæam venit, & Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui cum voluntatem Cæſaris expoſuerat, ad maturandam profectionem perpulit. Ubi autem *Romam* venit, Cæſar, poſtquam illum cauſam ſuam contra certos accuſatores agentem audivit, eum in exſilium abegit, Vienna Galliarum urbe in commorandi locum ei aſſignata; pecuniaque ſpoliavit.

In exſilium miſſus.

Archelai ſomnium.

3. Antequam autem evocatus Romam iret Archelaus, ſomnium hujuſmodi ſuis amicis narravit. "Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas, tritici plenas, "jam perfectas, quas, ut ipſi videbatur, boves de"paſcerent." Experrectuſque (putabat enim viſionem magna ſibi portendere) conjectores accerſit, qui in ſomniis verſabantur. Cum autem alii ab aliis diſſentirent (nam una eademque omnibus non erat interpretatio) Simon quidam Eſſæus, poſtulata dicendi venia, dixit Archelao, "Viſione il"la ſignificari rerum mutationem, idque in de"terius. Boves enim ærumnam declarare, quippe "laborioſum animal; itemque rerum mutationem, "quoniam humus, quæ ab eis coleretur, eodem "in ſtatu permanere non poſſet: ſpicas autem, "cum decem eſſent, totidem annorum indices eſſe, "quoniam una æſtate proveniat ſpica. itaque Ar"chelao finem adeſſe imperii." Atque ſic ille ſomnium enucleavit. Quinto autem die, poſtquam hoc ſomnium viderat Archelaus, *alter ille* Archelaus qui cum evocabat, à Cæſare in Judæam miſſus veniebat.

Glaphyræ ſomnium.

4. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ, quam, ut jam ante diximus, virginem in uxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater: poſtea vero, quam Alexander à patre fuerat interemptus, nupſerat Jubæ Libyæ regi, cujus poſt deceſſum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata uxore ſua Mariamne. tantus erat ejus amor in Glaphyram. Igitur cum Archelai conjux eſſet, vidit hujuſmodi ſomnium. "Viſa eſt cernere aſtantem ſibi Ale"xandrum, qua re gaviſa cupidiſſime eum comple"xa eſt. At ille de ea queſtus eſt, dixitque, Gla"phyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, quo "feminis fidendum non eſſe dicitur, quæ mihi de"ſponſa & nupta virgo, genitis ex me liberis, a"mores oblita meos, alii nupſeris, neque hac contu"meliâ contenta, cum tertio marito *ſponſa* cubare "auſa ſis, cum dedecore & probro in domum meam "*iterum* ingreſſa; Archelaoque viro tuo, fratri no"ſtro, nupſeris. Ego vero meæ in te benevolen"tiæ idcirco non obliviſcar, quin te omni infa"mia liberabo, meam facturus ut prius fuiſti."

ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν [i] καταλαμβάνει τὸν Ἀρχέλαον ἐν [k] εὐωχίαις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τῷ τε ἀφανοίαν ἀποσημήνασθαι τῷ Καίσαρι, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένῳ ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτὸς λέγοντος, [l] καὶ ἐκεῖνον μὲν Φυγάδα ἐλαύνει, δὸς οἰκητήριον αὐτῷ Βίενναν πόλιν τῆς Γαλατίας· τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

γ'. Πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς [m] ἐπὶ Ῥώμης ἀνελθεῖν Ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς Φίλοις. "[n] Δεα"σάμενος [o] ἀστάχυας [p] δέκα τὸν ἀριθμὸν, τελέως πυρῶν τὴν "ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξαι δοῦ [q] αὐτὸ βιβρωσκομέ"νους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν." καὶ [r] περιεχρόμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαι τὸν ὄψιν αὐτῷ, μεταπέμπεται τοὺς μάντεις, οἷς περὶ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναφοραί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἀφ' ἑτέρων, ὁ δὲ εἷς ἐν ἔκφρ πᾶσιν ἀφῆκεν, [s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, "μεταβολὴν "πραγμάτων ἔλεγεν Ἀρχελάῳ φέρειν τὸν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγα"θοῖς πράγμασιν. [t] βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσημαίνειν, "διὰ τὸ ἔργους ὑπομένειν τὸ ζῶον, μεταβολὰς δὲ αὖ "πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ σκείνων ἀρυμέ"νην, ἐν ταὐτῷ μένειν ἀδύνατον· τὰς δὲ ἀστάχυας [v] δέκα ὄν"τας, [x] τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζειν, [y] πρέπειν γὰρ ἑνὸς "θέρους κῆρυξ. καὶ τὸ χρόνον ἐξήκειν Ἀρχελάῳ τὴν ἡγε"μονίας." καὶ ὁ μὲν [z] ταύτην ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτην δὲ ἡμέραν μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτὸς ἡ ὄψις Ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλούμενος Ἀρχέλαος πέμπεται εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

δ'. Παραπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ [a] συνέβαινε, βασιλέως Ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ, ἣν, ὡς πρότερον εἴπον, σωφρονοῦσαν, παρθένον λαβὼν, Ἀλέξανδρος Ἡρῴδου μὲν υἱὸς, Ἀρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς τελευτῆσαι, [b] Ἰόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ, μεταστέλλοντος δὲ αὐτὸν Λιβύης χηρεύουσαν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρὶ Ἀρχέλαος ἄγει, [c] τῷ [d] συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαρεάμμιλον ἐκβαλών. τοσοῦτος αὐτὸν τὸν Γλαφύρας [e] ἀνέστρεψεν ἔρως. καὶ [f] συνοῦσα τῷ Ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ ἰδεῖν. "ἐδόκει, τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερεύνοια θεασαμένη, χαίρειν καὶ πρε"σβύτερον προθύμως. τὸν δὲ καταμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ "φάναι, Γλαφύρα, σωφρονεῖς ἄρα λόγῳ, [g] ὃς ἄπιστα ἔλε"γον εἶναι γυναιξὶν, ἢ [h] σωφρονιζομένοις μοι καὶ συνηθοι"κιθεῖσι παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθη παρεδό"θης ἐρωτικῶν τῶν ἐμῶν, δευτέρων ὑπομένουσα γάμων. [i] πλη"θώρᾳ δέ σοι ἐδὲ ἔτους ὕδρευε, ἀλλὰ καὶ τέλεον ἐπλήμμυρας "[k] σωτῆρ προσκαθεζομένη νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀνηκόω"τως [l] ὑπισχνοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ [m] γάμῳ σωτηρουμένη "πρὸς Ἀρχέλαον, ἄνδρα μὲν σαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἐμέτε"ρον. ἀλλ' οὐκ ἔσχε λήθην παιδοποιίας εὐνοίας τε σῆς, ἀπαλ"λάξω δέ σε πάντως καὶ ἀνδιδύμου, ἐμοὶ ὥσπερ [n] τῆς κα-

τασκευ-

[i] Καταλαμβάνει τὸν Ἀρχέλαον] Ita *Busb.* λαμβάνει τὸν in *cæteris.*

[k] Εὐωχίαις] Sic *Busb.* & *Vat.* ἑωχίᾳ in *Editis Aliisque.*

[l] Καὶ ἐκεῖνον] Καὶ deëſt *Busb.* & *Vat.*

[m] Ἐπὶ Ῥώμης] Εἰς Ῥώμην *Busb.*

[n] Θεασάμενος] Τεθέα? *Busb.*

[o] Ἀστάχυας] Ita *MSS.* ut infra mox. ἀστάχυς in *Editis.*

[p] Δέκα τὸν ἀριθμὸν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

[q] Αὐτῷ βιβρωσκομένους] Αὐτῶν *Busb.*

[r] Περιεχρομένους,] *L. B.* περιεχόμενον.

[s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Ἐσσαῖος,] Supra de Juda quodam Ἐσσαῖον τὸ γένος lib. 13. c. xi. §. 2. Conf. de Eſſæis *ἀλωσ.* lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

[t] Βόας —— ζῶον,] Conf. ſupr. lib. 2. c. 5. §. 6. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Δέκα ὄντας,] Alibi novem viſas refert. Sed in lib. *de Vita* decimum annum Archelai memorat, quare hoc vero propius videtur. REL.

[x] Τοσόνδε ἀριθμὸν] Τοσοῦδε *Busb.*

[y] Πρεπόδων γὰρ ἑνὸς] Πρεπόδων γὰρ ἑνὸς θερίσεως *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *unam quippe futuram æſtatem & tempus ſuppleri aſſeverabat Archelao, quod de principatu ſua poteſtatis exiret.*

[z] Ταύτην ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον.] Ita *Vat.* & *L. B.* prout ſupr. c. 24. §. 1, initio. ταῦτα in *reliquis.*

[a] Συνέβαινε] Συντυγχάνει *Vat.*

[b] Ἰόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ,] Eadem de tribus his Glaphyræ maritis *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

[c] Τῷ συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαρεάμμιλον ἐκβαλών.] Conf. ſup. c. 1. §. 2. SPANH.

[d] Συνοικοῦσαν] Συνοῦσαν *Vat.* & mox (h. ead. §.) συνοικοῦσα, ut & *Busb.*

[e] Ἀνέστρεψεν ἔρως.] Ἐπέχει *Vat.*

[f] Συνοῦσα] *L. B.* συνοικοῦσα.

[g] Ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναιξὶ,] Poſt γυναιξίν, diſting. ὃς ἀπίστως εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὰς γυναῖκας, φησὶ· *Zonaras* p. 265. D. *Rufinus* fidem mulieribus non habendam. SPANH.

[h] Συνωμολογήσασά μοι καὶ] Συνωμόσασά τε *Vat.*

[i] Πληθώρᾳ] Infr. lib. 18. c. 7. §. 7. πλησμονὴν ἐποιήσατο. SPANH.

[k] Σαυτῇ προσκαταπλεῖσα νυμφίον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταυτῇ *L. B.* αὐτῇ in *Editis Aliisque.*

[l] Ἐπεισιοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ,] Ita *Vat.* & *Coccejus.* ἐπισιοῦσα in *Editis.* ἐπιοῦσα *Vat.*

[m] Γάμῳ συντιθεμένη σοὶ] Γάμου *Vat.* & *Busb.* &, ut videtur, *Hen. à pri. m.*

[n] Ἧς κατασκευ-

ο Ἐπὶ

"παρεβλασφήμουν." πάντα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον.

ε. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τοῦδε τοῦ λόγου εἶναι, διὰ τὸ πρὸς τ βασιλέων αὐτὸν συνεγηνέναι, καὶ ἄλλως ὅπῃ προσβόλημά τι φέρειν, τοῦτο ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερὲς, καὶ ὅ θείας προμηθείας τὸ ἀνθρώπινα πρόνοιαν ἐπιφανέστερον τῇ αὐτῇ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ἀναμένω τ ἑαυτῷ κώλυμα οὐκ ἂν ἡγοίμην τῷ ἐπ' ἀρετῇ αὐτῷ προσιεμένῳ. P τ δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποπλῶς προσνεμηθείσης τῇ Σύρων, πέμπεται q Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, r ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τ Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

Hæc cum apud mulieres socias suas narrasset, aliquot post diebus moritur.

5. Ego vero, ista ab hac narratione non aliena esse ratus, quod mihi sermo sit de *ipsis* regibus, præsertimque quod aliquid in exemplum afferant, & ad probandam animarum immortalitatem, Deique circa res humanas providentiam, commodum esse existimavi ut illa memorarem. Cui vero hæc videntur incredibilia, sua dum fruitur opinione, illi rei non sit impedimento, quæ ipsi datur pro incitamento ad virtutem. *Cæterum ditione Archelai Syriæ contributa, missus est à Cæsare Quirinus, vir consularis, ut censum ageret bonorum in Syria, & Archelai domum adiceret. *Archelai Ethnarchia in provinciam redacta.*

Τέλος τῆς βιβλίου ἑπταικαιδεκάτης.

Finis Libri decimi septimi.

---

a Ἐπὶ προδόσεώς τι φέρειν,] Ἐπὶ προδόσιμα Busb.

p Τῆς —— Συρίας] Mox lib. 18. c. 1. §. 1. προσθήκη τ Συρίας. SPANH.

* *Cæterum —— addiceret.*] Potius, *at regione quæ sub Archelai ditione —— fuerat vectigali Syriæ contributa, mittitur Quirinus à Cæsare, vir Consularis, tributi pensitationem censu habito taxaturus, & ipsam Archelai venditurus domum.* Hac de vide *Possini* Spicilegium Evangel. §. XXIV. HUDS. vel IBBETSON. in *Add.*

q Κυρήνιος] Κυρίνιος *Straboni.* in aliquibus *Epiphanii* libris *Cyrinus*, in aliis *Cyrenius.* Verum Ϛ Κυρίνιος nomen fuit *P. Sulpicius Quirinus*, ut monstrat *Jac. Perizonius* in *Diss. de Augustea orbis Terr. descriptione*, p. 971. Rectius sane scribendum Κυίρινος quam Κυρήνιος, nisi externis usitatum fuisset cognomina Romanorum in ος efferre. HUDS. Quirinius missus, ut censum ageret per Syriam. *Rufino* Cyrinus. De Quirinio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Κυρίνιος τ Ἰουδαίας τιμητὴν ὄντος. Conf. *Eusseb.* lib. 7. c. 8. §. 1. SPANH.

r Ἀποτιμησόμενος] Bis igitur à Cæsare in Syriam missus est, sed non ex eadem causa. Prioris ἀπογραφῆς (cujus meminit *Lucas*, c. 2. v. 2.) causa, ut non tam in Judæa quam in toto orbe Romano omnes describerentur, ut quot & quantos delectus ad bellum populus Romanus facere posset, tam ex provinciis quam ex sociis regibus & civitatibus, sciri posset. Posterioris ἀπογραφῆς (cujus mentio *Act.* v. 37.) causa intra Syriam Palæstinam, & unius Archelai patrimonium & Tetrarchiam stetit; nec mera & nuda erat ἀπογραφὴ, sed redactio bonorum Archelai in fiscum, & exactio tributi super provinciales, Judæâ post exsilium Archelai redactâ in provinciam & Romanis præsidibus patere jussa. Qui plura hac de re scire desiderat, & de conciliatione *Lucæ* & *Josephi*, adeat *Montacutium* in *Originibus Eccl.* parte pr. sub initium, *Usserium* in *Annalibus* ad A. M. 4009. *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 127. *Grotium* ad *Luc.* c. 2. v. 2. *Pagium* in *App. Chronol. ad Baronium*, p. 31. & 32. *Jac. Perizonium* in *Diss. de Augustea Orbis Terr. descriptione. Reinesium* in *Epist.* LVII. *Ryckium* ad *Tacitum*, p. 38. & *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccles.* p. 108. &c.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

α'. Ὡς Κυρίνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας Ϛ Ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμενος τῷ Ἀρχελάου οὐσίαν, μεταπεσούσης τ Ἰουδαίους ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· καὶ ὡς Κωπώνιος, ὃν Ϛ ἱππικῆς τάξεως, ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίοις. καὶ ὡς Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος καί τινες ἕτεροι ἔπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ἀποφέρεσθαι τὰς οὐσίας, καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν τ γνώμαις, μέχρι Ἰωάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς ἔπεισεν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπακοῦσαι Ῥωμαίοις, καὶ ἀποδιδόναι τὰς οὐσίας.

1. *Quomodo Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus est à Cæsare, & ad Archelai facultates addicendas, Judæa è regno in provinciæ formam redacta: utque Coponius ad procurandam Judæam missus est. Et quomodo Judas Galilæus & alii nonnulli populo persuaserunt, ut bonorum censum impedirent, multique in eorum sententiam iverunt, donec Joazarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis præstandam, & ad censum facultatum admittendum.*

β'. Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι παρὰ Ἰουδαίοις a φιλοσοφίαι, Ϛ τίνες οἱ νόμοι.

2. *Quænam sectæ, & quot apud Judæos philosophandi genera, & quæ instituta.*

γ'. Ὡς Ἡρῴδης Ϛ Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος.

3. *Quomodo Herodes & Philippus tetrarchæ urbes in honorem Cæsaris ædificarunt.*

δ'. b Ὡς Σαμαρεῖς, ὀστᾶ νεκρῶν διαῤῥίψαντες εἰς τὸ ἱερὸν, τ λαὸν ἑπτὰ ἡμέρας ἐμίαναν.

4. *Quomodo Samaritæ, mortuorum ossa passim per templum dispergendo, populum septem dies polluerunt.*

5. *Quo-*

a Φιλοσοφίαι,] Ita lego pro φιλοσόφων.

b Ὡς Σαμαρεῖς,] Hoc summarium, & quod sequitur, eruimus è *Codd. MSS.*

5. *Quomodo Salome Herodis ſoror bona ſua cum moreretur Juliæ Cæſaris uxori reliquit.*

6. *Quomodo Pontius Pilatus ſecum ſtatuit Cæſaris effigies in Hieroſolyma clam inferre: populuſque, ea re cognita, à ſeditione in eum movenda non deſtitit, donec imagines Hieroſolymis Cæſaream relatæ eſſent.*

7. *Quænam Judæis Romæ degentibus ſub id tempus acciderint, & de populo corruptela depravato apud Samariam, utque Pilatus complures interemit.*

8. *Pilatus à Samaritis accuſatur apud Vitellium. utque Vitellius eum Romam ad Cæſarem proficiſci compulit, ut factorum rationem redderet.*

9. *Vitellii profectio Hieroſolyma, & quomodo ei ſcripſit Tiberius Cæſar ut Artabano Partho perſuaderet obſides ei mittere, bellumque contra Aretam ſuſcipere.*

10. *Philippi obitus, & quomodo tetrarchia ejus facta erat provincia.*

11. *Herodes Tetrarcha bellum movet contra Aretam, & prælio ſuperatur.*

12. *Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt Philippi tetrarchiæ.*

13. *Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus & ab Agrippa accuſatus in exſilium miſſus erat; utque Cajus tetrarchiam ejus dedit Agrippæ.*

14. *Judæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & legatio utrorumque ad Cajum.*

15. *Judæi ab Apione cæteriſque cum illo legatis accuſantur, quod Cæſaris ſtatuam non haberent.*

16. *Ut Cajus iratus in Syriæ præfecturam mittit Petronium, cum mandatis ut exercitu coacto bellum inferret Judæis, niſi vellent ipſius ſtatuam recipere.*

17. *Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Aſinæi & Anilæi fratrum.*

ε'. Ως Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ηρώδου τελευτήσαζα τὰ αὐτῆς κατέλιπεν Ιυλίᾳ τῇ Καίσαρος γαμετῇ.

ς'. Ως Πόντιος Πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ιεροσόλυμα τοὺς τῶν Καίσαρος, γνοὺς ὁ λαὸς ἐστασίασε τοὺς αὐτὸν, ἄχρι ἐξενέγκαι αὐτὰς ἀπὸ Ιεροσολύμων εἰς Καισάρειαν.

ζ'. Τὰ συμβάντα Ιουδαίοις ἐν Ρώμῃ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καὶ ὡς ὁ ἐν Σαμαρείᾳ καταφθορεὺς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς πολλοὺς ἀπώλεσε Πιλάτος.

η'. [c] Κατηγορία κατὰ Σαμαρέων Πιλάτου ἐπὶ Οὐιτελλίου, καὶ ὡς Οὐιτέλλιος ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀναβαῖναι εἰς Ρώμην πρὸς Καίσαρα, καὶ ἀπολογήσαι λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων.

θ'. Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ὡς Τιβέριος Καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ, Αρταβάνην μὲν [d] τὸν Πάρθον πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς Αρέταν δὲ πολεμεῖν.

ι'. [e] Τελευτὴ Φιλίππου, καὶ ὡς ἡ τετραρχία αὐτοῦ ἐπαρχία ἐγένετο.

ια'. Πόλεμος Ηρώδου τετράρχου πρὸς Αρέταν τὸν τῶν Αρεσκηνῶν βασιλέα καὶ ἧττα.

ιβ'. Ἀπόδημος Αγρίππα καὶ βασιλέως εἰς Ρώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς [f] κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀπελεύθερος ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μετὰ τὸν Τιβερίου τελευτὴν, καὶ ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Φιλίππου τετραρχίας.

ιγ'. Ως Ηρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς Ρώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ Αγρίππα, ἐξωρίσθη· καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο Γάιος Αγρίππᾳ.

ιδ'. Στάσις τῶν ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίων καὶ Ελλήνων, καὶ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς Γάιον.

ιε'. [g] Κατηγορία Ιουδαίων κατὰ Απίωνος καὶ τῶν συμπρεσβέων ὅτι τῷ μὴ ἔχειν Καίσαρος ἀνδριάντα.

ις'. Ως [h] ἀγανακτήσας Γάιος πέμπει Πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς Συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατοπεδεύσαι δυσὶν πολεμῆσαι Ιουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.

ιζ'. Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, διὰ Ασιναίου καὶ Ανιλαίου τῶν ἀδελφῶν.

c Κατηγορία —— Οὐιτελλίου,] Verba iſta, Κατηγορία κατὰ Σαμαρέων Πιλάτου ἐπὶ Οὐιτελλίου, accepta debemus *MSS.*

d Τὸν Πάρθον] Ita *MSS.* τὸν Πάρθων in *Editis.*

e Τελευτὴ Φιλίππου,] Hoc ſummarium habuimus è *MSS.*

f Κατηγορηθεὶς] Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῆς Ιουλίας ἰδίου in *Cod. Vat.*

g Κατηγορία Ιουδαίων] Et hoc ſummarium nobis conſervarunt *Codd. MSS.*

h Ἀγανακτήσας] Vocem ἀγανακτήσας addidimus è *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ᾱ λϛ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, καὶ ὡς Κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίοις. ὅθεν Ἰούδα ὁ Γαλιλαίου, καὶ ὅθεν αἱρέσεως περὶ Ἰουδαίοις.

CAP. I.

Quomodo Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus est à Cæsare, & Coponius ad procurandam Judæam. item de Juda Galilæo, & de Sectis apud Judæos.

[b] ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ, τῶν εἰς τὸ βουλεύειν συναγομένων ἀνὴρ, πάς τε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελεκὼς, καὶ ἀφ' ἁπασῶν ὀθνείας [c] ὑπατικοῦ ἠξίωτο, [d] πάντα ἄλλα ἀξιώματα μέγας, σὺν ὀλίγοις δὴ τοῖς Συρίας παρὼν, ὑπὸ Καίσαρος [e] δικαιοδότης ἅμα ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ἐκεῖ πραγμάτων. [f] Κωπώνιός τε αὐτῷ συγκατεπέμπετο, [g] τάγματος τοῦ ἱππέως, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. [h] παρὼν δὴ καὶ Κυρήνιος εἰς τὴν Ἰουδαίων [i] προσῆκεν τῇ Συρίας ἡγουμένην, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὴν ἐπὶ τῇ ἀπογραφαῖς ἀκρόασιν, ὑπανεπείσθησαν, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· βοηθὸς δὲ ἦν αὐτοῖς υἱὸς Βοήθου. καὶ οἱ μὲν, πεισθέντες τῷ Ἰωαζάρου τὸν λόγον, ἀτιμίων χρήματα, μηδὲν [k] ἐνδοιάσαντες· [l] Ἰούδας δὲ [m] Γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα [n] Γάμαλα, [o] Σαδδοῦκον Φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπείγετο ἐπὶ ἀποστάσει, τὸν τε ἀποτιμήσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνδραποδισμὸν διαφέρειν λέγοντες, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐπ' ἀνταλήψει προκαλοῦντες τὸ ἔθνος. οἷς [p] παρέσχον μὲν καιρὸν εἰς τὸ εὐδαιμονεῖν ἀνακαλούμενοι τὴν κτῆσιν,

[b] NTEREA Quirinius, unus è Senatoribus *Romanis*, vir omnibus magistratibus jam perfunctus, & qui * per omnes honorum gradus ad consulatum usque provectus fuerat, aliis etiam dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis militibus in Syriam pervenit, missus à Cæsare, tum ut jus redderet populo, tum ut census facultatum ageret. Mittitur etiam cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum potestate Judæis præesset. Quin & in Judæam Syriæ additam venit Quirinius, ut eorum bona censeret & Archelai pecuniam addiceret. Judæi vero, quamvis in principio vel nomen descriptionis ægre audire voluerant, paulatim tamen eo venerunt ut huic rei non adversarentur, idque suasu pontificis Joazari, qui Boëthi filius erat. Atque illi quidem, Joazari rationibus assentientes, sine controversia bonorum censum agi permiserunt: Judas vero Gaulanites, ortus ex oppido Gamalis, Sadduco Pharisæo sibi adjuncto, populum ad defectionem concitabat, *ambo* dicentes censum *eum* nihil minus secum afferre quam manifestam servitutem, & universam gentem ad libertatem vindicandam cohortantes: quasi *ipsis* darent rem quidem bene agere & facultates

Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus.

Coponius Syriæ præfectus.

Judas Gaulanita populum ad defectionem sollicitat.

---

a λϛ'.] Ita in *Græcis* omnibus. in *Latinis* quibusdam XXXII. in aliis XXXIII.

b Κυρήνιος —— ἐπιτετελεκὼς, &c.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 8. §. 1. & supr. lib. 17. c. 13. §. 5. SPANH.

* Per —— *fuerat*,] *Al.* Percurrit omnes magistratus, ut fuerit etiam Consul.

c Ὑπατικοῦ] Hunc Josephi de Quirinio locum adducit Eusebius H. Eccl. l. 1. c. v. p. 18. *ubi vid. Euseb.* SPANH.

d Τάντα ἄλλα ἀξιώματι] Est qui legendum censet, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας, σὺν ὀλ. in *Editis* hoc modo distinctum erat, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, ἐπὶ Σ.

e Διαιοδότης] Vide *Huet.* in D. E. p. 392.

f Κωπώνιος —— ἐξουσίᾳ.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

g Τάγματος τοῦ ἱππέως,] In *Editis* talis erat interpunctio, τάγματος τοῦ ἱππέως ἡγησόμενος, Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. nec aliter Epiphanius legisse videtur, qui vertit, *ductor totius equestris agminis, potestatemque Judæorum omnium gerens.*

h Παρὼν δὴ καὶ Κυρήνιος] Sc. secundo missus ad censum agendum, cum antea id munus obiisset Sentio Saturnino Syriæ præside, cui censum priorem adscribit *Tertullianus* (lib. 4 contra *Marcionem* c. 48.) ab aliis Quirinio adscriptum, ut qui Saturnino, quod exacte didicisset res orientis, cum extraordinario imperio adjunctus fuerat. Videsis auctores in Not. mox citatos, ut & *Norisium* in *Cenotaph. Pis.* p. 321. & *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* p. 203.

i Προσῆκεν τῇ Συρίας] Infr. c. 5. §. 6. & c. 8. §. 2. προσθήκην τῇ Αγρίππου βασιλείᾳ· vid. & supr. lib. 17. c. 13. §. 5. ubi illam de Antipa mentionem ut falsam redarguit *Harduin.* eundemque fuisse illum Antipam, qui major Agrippa de Num. Herod. pag. 42. SPANH.

k Ἐνδοιάσαντες·] Ἐνδοιάσαντες. Γαυλανίτης δέ τις ὀνὺξ Βασ. *Vat.* & *Zonar.*

l Ἰούδας ὁ Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Conf. *alior.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

m Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Lib. 20. à *Josepho* (qui satis accurate Galilæam & Gaulanitem distinguit) *Galilæus* appellatur. Verum *Judæ* quidni nomen duplex, unum ab urbe natali; alterum à loco educationis aut habitationis; sicuti *Apollonius*, Argonauticôn scriptor, qui patria *Ægyptius* erat, *Rhodius* appellatur.

n Γάμαλα,] Conf. supr. lib. 13. c. 15. §. 3. SPANH.

o Σαδδοῦκον] Σαδδὼκ *Zonaras* p. 265. SPANH.

p Παρέσχον] *L. B.* παρέσχον.

tates ſuas in tuto reponere, boni vero hiſce majoris ſecuritatem habere, gloriæ *ſcilicet* & laudis ex animi magnitudine comparandæ; Deumque non alia ratione prompte eos adjuturum eſſe, quàm ſi conſultis ſuis ſtrenue operam navarint, præſertim ſi magnis rebus in animo agitatis, iis exſequendis nulli parcant labori. Atque ita (nam ſumma cum aviditate ea quæ dicerent accipiebant homines) in majus provehebatur temerarium quod auſi ſunt incœptum. nihilque fuit malorum, quo non, ex viris iſtis profecto, repleta erat gens, etiam ſupra quam dici poteſt: aliquoque poſt aliud bello exorto fieri non potuit, quin vi perpetua affligerentur, & amiſſione amicorum, qui ærumnas leviores facerent; accedente, quod frequens erat latronum graſſatio, magnaque primariorum virorum occiſio, prætextu quidem communis libertatis propugnandæ, revera autem lucri privati ſpe. unde coortæ ſunt ſeditiones, & ex his cædes publicæ, partim quidem popularium edita ſtrage, (dum in ſe invicem furerent homines eo animo ut nemo ex parte adverſa relictus eſſet) partim vero hoſtium: deinde ſequuta eſt fames, quæ omnem ad facinus quodcunque verecundiam ſuſtulit, urbium expugnationes, & excidia, uſquedum etiam templum ex iſta ſeditione igne hoſtili deflagraret. Tantum rerum novarum molitio & inſtitutorum patriorum mutatio valuit ad eos, qui in idem convenerant, perdendos. Siquidem Judas & Sadducus, qui quartum philoſophandi genus nobis invexerant & plurimos habuerant ſectatores ejus ſtudioſos, non in præſens tantum univerſam ſeditione rempublicam perturbarunt, ſed & mala futura, quæ tum radices egerant, ſeverunt irrigaruntque ejuſmodi philoſophia, cui non antea homines aſſueverant. De qua paucis volo diſſerere, eoque magis quod juniores iſtis inſtitutis dediti rebus noſtris exitium attulerint.

II. *Judæorum Secta.*

2. Habebant Judæi à priſcis etiam temporibus tres patriæ philoſophiæ ſectas, unam quidem Eſſenorum, alteram vero Sadducæorum, tertiam autem, quam profitebantur Phariſæi nomine. Et quanquam de his egimus in ſecundo libro Judaïci belli, nunc tamen eas ſigillatim attingere non gravabimur.

Phariſæi.

3. Phariſæi enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuentes: & quæ * ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regulam ſequuntur, tuenda omni modo cenſentes quæ ab illa præſcripta ſunt. exhibent & honorem ætate provectioribus, non id ſibi ſumentes arrogantiæ ut contradicant eis rebus quas

στεως, [q] ἀσφάλισιν [r] ἢ τῶ ταύτης πλείονος ἀγαθῶ, πιμλῶ καὶ κλέος ποιήσεσθαι τῶ μεγαλόφρονος, καὶ [s] τὸ θεῖον σὺν ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπεράξει τῶν βελεμάτων εἰς τὸ κατορθῶν [t] συμπροθυμεῖσθαι, μᾶλλον ὰν μεγάλων [v] ἐργάται τῆ διανοίᾳ καθιστάμενοι [x] μὴ ἐξαφίωντι πόνε ἐπ' αὐτοῖς. [y] καὶ, ἡδονῆ γὸ τὸν ἀκροάσιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὔκοπτεν [z] ἐπὶ μέγα ἡ [a] ἐπιβολὴ τολμήματος. κακὸν ἢ σὺκ ἔστιν ὃ μὴ φύεντος σὺκ τῶνδε τ ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω ἔτι εἰπεῖν, ἀνετράπη τὰ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἔχ [b] οἷόν τε [σὺκ] ἄπαυστον τὸν βίαν ἔχειν, καὶ ἀποστέρησιν φίλων, οἱ ἐπελαφρύοιεν τ πόνον, λησταῖων ἢ μεγάλων ἐπιθέσεσι καὶ διαφθορᾶς ἀνδρῶν τ πρώτων, [c] δόξα μὲν [d] ὀρθυμένη τ κοινῶν, ἔργω ἢ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν στάσις τε [e] ἐφύετο, δι' αὐτὰς [f] φόνος πολιτικός· ὁ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανία τ ἀνθρώπων εἰς τε ἀλλήλους [g] καὶ αὐτὸς χρωμένων ἐπιθυμία τοῦ μὴ λείπεσθαι τ ἀντικαθεσηκότων, ὁ ἢ τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀναγκάσας ἀναισχυντίαν, καὶ πόλεων ἀλώσις, καὶ [g] κατασκαφαὶ, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἐνέπρησε τὸ [h] πυρὶ τ πολεμίων ἥδε ἡ στάσις. ἔτως ἄρα [i] ἡ τ πατρίων κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ὁπόταν μέλλοντος [k] τοῖς σωπελθοῦσιν. εἶχε καὶ Ἰούδας καὶ Σαδδοῦκος, [l] τέταρτον φιλοσοφίαν ἡμῖν ἐπεισάκτους ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ τούτοις ἑταίροις εὐπορηθέντες, πολὺς τε τὸ παρὸν θορύβους τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τ αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ σώματι θατέρου [m] φιλοσοφίας τοιάσδε. θέλει ἢς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπὶ καὶ τῶ κατ' αὐτῶν παραδόξω. τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι [n] συνετεύχθη.

β'. [o] Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τῶ πάνυ ἀρχαίω τ πατρίων, ἤτε τ Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τ Σαδδουκαίων· τρίτην ἢ ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μέν[ι]οι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα [p] ἐν τῆ δευτέρα βίβλω τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου· μνηθήσομαι ἢ ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν [q] ἐπ' ὀλίγων.

γ'. Οἵτε γὸ [r] Φαρισαῖοι τὸν δίαιταν ἐξωτελίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες· ὧν τε ὁ λόγος κελεύει παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἔποντο τῆ ἡγεμονίᾳ, πρεμάχητον ἡγούμενοι τὸν φυλακὸν· ὧν περαγορεύθη ἠθέλησε. τιμῆς γε [t] τοῖς ἡλικίας πρήκουσι πρέχωρῆσιν, [v] οὐδὲν ἐπ'

---

q Ασφάλιζ.] *L. B.* σφαλεῖσι.

r Δι ἢ ταύτης πλείονος ἀγαθῶ,] Ita in *MSS.* ἢ ἢ σὺκ ταύτης in *Editis.*

s Τὸ —— συμπροθυμεῖσθαι,] Idem locus de Juda Gaulonite adductus ab Euſebio H. Eccl. l. 1. c. v. vid. ἄλωσ. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

t Συμπροθυμεῖσθαι,] Antea diſtinctum erat, συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ὧν μεγάλων.

v Ἐργάται] *L. B.* ἐργασεῖ.

x Μὴ ἐξαφίωντι] πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς.] Iſta verba, μὴ ἐξαφίωντι ἢ ἐπ' αὐτῆς φόνε, omittunt interpretes, tam *Epiphanius* quam *Gelenius*: forſan quod mendoſa eſſent. cumque ipſe idem ſuſpicarer, mihi placuit φόνε ἢ ἐπ' αὐτῆς mutare in πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς, duobus Viris doctis in id ipſum mecum conſentientibus. In *Cod. Busb.* καθισάμβρον, ἐπὶ φόνον τε τ ταῦτ' συνεργόντων ἐρεθίζοντες, ἡδονῆ ἢ τῶ ἀκροάσιν ὧν λέγοιεν τ ἀνδρῶν διχόμβροι, πρόκοπτεν &c. HUDS. Acquieſcendum credo emendationi *Hudſonianæ*, cui aliquantum favet *L. B.* in quo exſtat μὴ ἐξαιρῶντας φόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς. HAV.

y Καὶ, ἡδονῆ] Non aliter mihi ſenſus conſtare videtur, niſi ita diſtinguatur. prius erat, καὶ ἡδονῆ γὸ &c.

z Ἐπὶ μέγα] Ita è *Cod. Busb.* ἐπὶ μεγάλη ἐπιβολῆ ἢ τολμήματος in *reliquis.*

a Ἐπιβολὴ] *L. B.* ἐπιβελῆι.

b Οἷόν τε] *L. B.* ὥστο.

c Δόξα] Lege δόξη. COCC.

d Ορθυμένη τ κοινῶν,] Sic *Busb.* ὀρθομένε in *ceteris.*

e Ἐφύησαν,] Ita diſtinguendum cenſui. prius erat, ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ φόνος &c.

f Καὶ αὐτὸς] Ita *L. B.* nam reliqui καὶ αὐτῶν. HAV.

g Κατασκαφαὶ,] Καταφαγὰς in *Editis Aliiſque.* rectius κατασφαγαὶ *Busb.* ipſe tamen, (conſentiente in Ora Codicis mei *Coccejo*) *Zonaram* ſequutus, κατασκαφαὶ prætuli.

h Πυρὶ] *L. B.* πῦρ.

i Η τ —— σωπελθοῦσιν.] Ita reſcripſi è *Cod. Busb.* (conſentiente *L. B.* licet ibi perperam κίνησις & in *Margine* ſit κοίνησις) ἔτως ἄρα τὰς τ πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει χείρας ἢ ἀπ' τ. σωπελθοῦσιν in *Editis Aliiſque*, nullo plane ſenſu.

k Τοῖς σωπελθοῦσιν.] An? *hominibus cum ſeditione concitatis.* vel, *in eandem ſectam coëuntibus.*

l Τέταρτον φιλοσοφίαν] Quarta φιλοσοφία, quarta Judæorum ſecta, præter tres Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſenorum, de quibus vid. lib. 1. ἄλωσ. c. 5. §. 2. de hoc Juda, σοφιστὴς ἰδίας αἱρέσιως ἄλωσ. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

m Φιλοσοφίας τοιάσδε.] Vid. mox ſupr.

n Συνετεύχθ.] Συωδυτύχθ *Hen.* συωντύχθ *Vat.* συωύτυχε *L. B.*

o Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν] Τρία γὸ ἦσαν Ἰουδαίοις αἱρέσεις φιλοσοφεῖν. ἄλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. vid. & ſupr. lib. 13. c. 5. §. 9. SPANH.

p Ἐν —— πολέμε·] Conf. ἄλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

q Ἐπ' ὀλίγων.] Ἐπ' ὀλίγοι *Busb.* & *L. B.*

r Φαρισαῖοι τὸν δίαιταν ἐξωτελίζουσιν,] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

† *Ratio*] Doctrina eorum vel Secta.

s Ὧ περαγορεύθη ἠθέλησε.] In *Editis* ᾧ περαγ. Verum ὧν pro ᾧ repoſui è *Cod. Busb.* qui ὧν ἀπαγορεύθη habet. ὧν ἐπαγορεύθη *L. B.* ᾧ ἐπαγορεύθη *Hen.* & *Vat.*

t Τοῖς ἡλικίαις] Ita cum *Cod. Busb. L. B.* τοῖς ἡλικίᾳ. ᾗ ἡλικίας in *ceteris.*

v Οὐδὲν ἐπ' ἀντιλίξ.] Οὐδ' ἐπ' ἀντ. *Busb.* & *L. B.*

ἐπ' ἀντιλέξει τ̃ [x] εἰσηγηθέντων ταῦτα [y] θεσπὶ ἐπαιρόμενοι. πεπρωμένη τε εἱμαρμένη τὰ πάντα ἀξιοῦσιν, οὐδὲ τοῦ ἀνθρωπείου τὸ βουλόμενον ἢ [z] ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται· δοκῆσαι τῷ Θεῷ [a] κρᾶσιν ἡμέας, καὶ τῷ [b] ἐκείνης βουλητῷ καὶ τ̃ ἀνθρώπων [c] τῷ θελήσαντι προχωρεῖν μ̃ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν τ̃ ψυχᾶς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ [d] ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὑπηνδύσις ἐν τῷ βίῳ γέγονε· καὶ τ̃ μὲν εἰργμὸν ἀΐδιον προσδεδέσθαι, τ̃ δ' ῥᾳστώνην ἐς ἀναβιῶν. [e] καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὅσοις θεῖα [f] εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγηταὶ τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι πραττόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς [g] αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὑπιτηδεύσαι τὰ ὑπ' πᾶσιν κρείσσονα, ἔν τε τῇ διαίτῃ τ̃ βίᾳ ἑ λόγοις.

δ'. Σαδδυκαίοις δ' οἱ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. [h] φυλακῆς δ' [i] ἐδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τ̃ νόμων. πρὸς γὰρ τὰς διδασκάλους σοφίας, ἃς μετίασιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν· εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔτος ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. [k] πρᾶσσεται τε ἀπ' αὐτῶν ὀδὲν ὡς εἰπεῖν· ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν ἑ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ Φαρισσαῖος λέγει, ἀφ' τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὰς ἡμέας τοῖς πολήθεσιν.

ε'. [l] Ἐσσηνοῖς δ' ὑπὲρ μὲν Θεοῦ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δ' τὰς ψυχὰς, πρεσβεύοντον ἡγούμενοι τ̃ δικαίᾳ τὴν πρόσοδον. εἰς δ' τὸ ἱερὸν [m] ἀναθήματά τε στέλλουσι, θυσίας σὺν ὑπιτελέσι ἀφορότητι ἁγιείων ἃς νομίζουσιν, κ̃ [n] δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τ̃ κοινῆ τεμενίσματος, [o] ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας ὑπιτελοῦσι. βέλτιστοι δ' ἄλλως ἄνδρες τ̃ τρόπον, κ̃ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίας τετραμμένοι. ἄξιον δ' αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαι Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πισὶν, [q] ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον, ἐκείνους δ' ἐκ παλαιᾶς συνελθόν, ἐν τῷ ὑπιτηδεύεσθαι [r] μὴ κεκωλῦσθαι τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ἀπολαύσει δ' ὀδὲν ὁ πλήσιος τῶν οἰκείων μειζόνως, ἢ ὁ μηδ' ὅπη ἓν κεκτημένος· κ̃ πάσδε πρόσοισιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τ̃ ἀριθμὸν ὄντες. κ̃ ὅτε γαμετὰς εἰσάγουσι, ὅτε δούλων ὑπιτηδεύσει κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρον ὑπολήθοντες, τὸ δ' στάσεως ἐνδιδόναι ποίησιν· αὐτοὶ δ' ἐφ' ἑαυτῶν [s] ζῶντες ἀμιξίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλους ὑπηρεῶν. ἀποδέκτας δ' τ̃ προσόδων [t] χθροτονοῦσι κ̃ ὁπόσοι ἡ γῆ φέροι, ἄνδρας ἀγαθοὺς [v] ἱερεῖς τε ἀφ' ποίησιν σίτου τε ἑ βρωμάτων. [x] ζῶσι δ' ὀδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπ μά-

illi induxere. Cumque dicant fato omnia fieri, voluntatem hominis non privant impetu à seipsa pendente: quippè sic Deo placitum esse, ut certo temperamento miscerentur in unum fati decretum & ratio humana, si quis vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt etiam animis vim esse immortalem, ac sub terra vel præmiis vel pœnis eos affici, qui in hac vita virtuti se aut vitiis addixerint; & hos quidem sempiterno carcere clausos teneri, illis vero facultatem esse in vitam redeundi. & propter hæc *placita* tantæ apud populum sunt auctoritatis, ut quæcunque ad religionem pertineant, supplicationes & sacrificia, ista ex eorum interpretatione fiant. amplum adeo virtutis testimonium eis dederunt civitates, quod iis quæ optima essent studuerint, tam in vita quam oratione.

4. Sadducæorum vero doctrina facit ut animæ cum corporibus intereant. Nec illi quicquam aliud præter legem sibi servandum vendicant. nam contra magistros quidem ejus quam sequuntur sapientiæ disputare, præclarum ducunt: eorumque opinioni suffragantur pauci, sed dignitate primi. atque ab illis nihil fere agitur: nam si quando magistratus gerunt, inviti & necessitate coacti, Pharisæorum opinioni assentiuntur, quod eos alioquin non ferret populus. *Sadducæi.*

5. Esseni autem omnia Dei in manu relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt; fructusque justitiæ magnopere expetendos ducunt. In templum autem donaria dum mittunt, ibi sacra non faciunt, propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa communi delubro arcentur, & † sacra sua seorsum faciunt. Cæterum homines sunt optime morati, & agriculturæ prorsus addicti. Convenit autem illos mirari, supra omnes qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter justitiam, (minime quidem inter Græcos Barbarosque cultam, ab illis tamen non ad breve tempus sed à multis retro annis usurpatam) qua modis omnibus agebant, ne quid eos impediret quo minus habeant bona inter se communia, ita ut dives suis bonis non magis fruatur, quam qui nihil possidet: suntque super quatuor hominum millia qui hæc faciunt. & neque uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc iniquum, illud jurgiosum arbitrantur; sed separati vivunt, & alii aliis ministrant. Quæstores etiam suorum proventuum & terræ frugum creant viros bonos sacerdotes, qui frumentum parant & edulia. Vivunt omnes uno eodemque modo, & quammaxime referunt Dacas *Essæi, sive Essæi.*

qui

x Εἰσηγηθέντων ταῦτα] Post *εἰσηγηθέντων* lacuna est in *Cod. Busb.* pro ταῦτα habet ταύτα *L. B. Coccejus* vero αὐθαδίᾳ.

y Θεσπὶ ἐπαιρόμενοι.] Οἱ θεσπὶ ἐπ. in *Cod. Vat.* nec aliter *Hen. à pr. m.*

z Ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦν.] Sic *Busb.* & *L. B.* atque ita legendum esse conjecerat *Casaub.* in *Exercitt.* c. *Baronium*, p. 58. ἐπ' αὐτοῖς nempe τοῖς ἀνθρώποις, *impetu qui est in hominis potestate*: ut sit periphrasis liberi arbitrii. ἐπ' αὐτῆς in *Editis.* ἀπ' αὐτῆς *Vat.* ἐπ' αὐτῷ legit *P. Molinæus* in *Vate suo*, l. 3. c. 6.

a Κρᾶσιν] *L. B.* κρίσιν.

b Ἐκείνης] Ἐκείνου malit *Joan. Clericus* in Prolegom. ad Hist. Eccles. p. 7. κ̃ τ̃ ἐκείνης βουλητείαν *L. B.*

c Τῷ θελήσαντι προχωρεῖν] Τὸ ἐθελῆσαν *Busb.*

d Ὑπὸ χθονὸς] Ὑποχθονίους *Busb.*

e Καὶ δι' αὐτὰ] Vide ejusdem *Clerici* Prolegom. p. 11.

f Εὐχῶν τε κ̃ ἱερῶν] Εὐχῶν τε ἔτι] κ̃ ἱερῶν π. *Vat.* εὐχῶν τε ὕπιτε κ̃ *Busb.* ἐχῶν τε ἴχε] κ̃ *L. B.*

g Αὐτοῖς αἱ πόλεις] Ita *Hen.* & *Gall.* & *Coccejus.* ἀρετῆς αὐτῆς in *Editis Aliisque.* ἀρετὴν αὐτοῖς *Busb.*

h Φυλακῆς] *L. B.* φυλακῇ.

i Οὐδαμῶν τινῶν] Οὐδαμοῦ *Busb.* & *Gall.* & *L. B.*

k Πρᾶσσεταί τι] Πρᾶσσεταί γε *L. B.*

l Ἐσσηνοῖς] Confer sup. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

m Ἀναθήματά τε] Ἀναθήματα σέβοντες θυσίας ἐπιτελοῦσιν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

n Δι' αὐτὸ εἰργόμενοι] Διὰ τοῦτο *Busb.*

o Ἐφ' αὐτῶν] Ἀφ' αὐτῶν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m. Coccejus* ἀπ' αὐτῶν.

* *Sacra sua seorsum faciunt.*] Vertendum, *in seipsis sacrificia peragunt*, i. e. sese ipsos Deo vovebant & consecrabant, & hoc est quod *Philo* dicit p. 676. *summa religione Deo serviunt, non mactando victimas, sed suas mentes componendo ad sanctimoniam.* Vide *Cuperum* in Epist. ad *D'outr.* sub finem Differt. *D'outr.* de *Clangore Evangelii* p. 394. Vide etiam *Petit.* in Var. Lect. p. 203. 795. IBBETSONUS.

p Τὸ δίκαιον, μηδαμῶς] Τόδε, ἀφ' τὸ μηδαμῶς &c. *L. B.*

q Ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον,] Ita *Busb.* ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ὀπαδοὺς ἐκ π. in *Editis Aliisque.*

r Μὴ κεκωλῦσθαι τὰ χρήματα] Iterum è *Cod. Busb.* μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματά τε κοινὰ αὐτοῖς ἦεν in *Editis Aliisque.*

s Ζῶντες ἀμιξίᾳ] Sic *Cod. Busb.* ζῶντες ἐπὶ ἀμιξίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις in *ceteris.*

t Χειροτονοῦσι κ̃] Ita *Busb.* χειροτονοῦντες, in *Editis Aliisque.*

v Ἱερεῖς τε —— βρωμάτων.] Ἱερεῖς, ἢ ἐπὶ ποιῇ σίτου τι κ̃ βρωμάτων προχειρίζουσι] *Busb.* HUDS. Illud τι additur ex *L. B.* HAV.

x Ζῶσι —— λιγομβρίους.] *Rufinus*: habitus insumptior est & mundus. Quum ergo Philosophiæ princeps Juda extitit &c. nulla de hujus loco de comparatione cum Dacis mentio. Natum autem de Dacis à Zamolxide Pythagorico, ut perhibetur; prout edoctis de immortalitate animæ, contemptu mortis; &c. De Πλείσοις inter Dacos vid. Bocharti Epist. Oper. p. 1051. &c. M. κλῆσας è Strabone lib. VII. p. 296. seu potius, apud Strabonem Πλείσους legendum è Josepho. Πλεῖστος aliàs fluvius Delphidos, de quo Æschyl. Eum. v. 27. Callim. H. in Del. v.

qui Poliſtæ appellantur.

Judas Galilæus quartæ Sectæ auctor.

6. Præter has tres ſectas, Judas ille Galilæus quartam introduxit, hominum qui cæteroquin cum Phariſæis ſentiunt, ſed libertatem ſic amant, ut eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore & domino habentes. Varias etiam mortes ſubeundas, cognatorumque ſupplicia & amicorum nihili faciunt, dummodo hominum neminem dominum appellent. Cum autem iſta multis perſpecta fuerint, de firma illorum in ejuſmodi rebus animi præſentia quidquam amplius dicere omiſi. Non enim veritus ſum ne mea de illis verba fidem non inveniant; ſed è contra ne minus quam debuit tam inſignem patientiam & doloris contemptum aſſequatur oratio. Hinc & iſta ex amentia ægrotare cœpit gens, Geſſio Floro præſide, dum poteſtate ſua abutitur, eos ex deſperatione adigente ad defectionem à Romanis. Atque ita philoſophatum eſt à Judæis.

Ἰούδας δὲ Γαλιλαῖος τετάρτην αἵρεσιν τοῖς Ἰουδαίοις ἐπισπασάμενος τοῖς μὲν ἄλλοις ἐπῄνεσται τὰ πολλὰ τῶν Φαρισαίων ὁμολογεῖν, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν ὑπολαμβάνοντες. θανάτους τε ἰδίους ὑπομένειν παρηλλαγμένους τε καὶ ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ, καὶ συγγενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ τοῦ μηδένα ἀνθρώπων προσαγορεύειν δεσπότην. ἑωρακόσι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτὸν αὐτῶν τὸ περὶ τοιούτων ὑπομονῆς, περιττέρω διελθεῖν παρέλιπον. ὃ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολημφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τἐναντίον ἂν μὴ ἐλάσσονος καταφρονήματος, δεχομένου τὴν παλαιπωρίαν καὶ ἀλγηδόνα, ὁ λόγος ἀφηγῆται. ἀνοίᾳ τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, Γεσσίου Φλώρου, ὃς ἡγεμονεύων τῇ ἐξουσίᾳ καὶ ὑβρίζειν ὑπονοήσαντος αὐτὸς ὑποσπονδὴν Ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοσόνδε.

III.

CAP. II.

Quomodo Herodes & Philippus urbes ædificarunt in honorem Cæſaris. De pontificum & præſidum ſucceſſione: & quænam Phraati & Parthis acciderunt.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης καὶ Φίλιππος πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος. περὶ ἱερέων καὶ ἡγεμόνων διαδοχῆς· ἅ, τε συνέβη Φραάτῃ καὶ τοῖς Παρθυαίοις.

Quirinii cenſus finitus.

QUirinius poſtquam Archelai pecuniam addixit & cenſui finem impoſuit, qui factus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt Cæſaris Actiacam victoriam Antonii, Joazarum cui cum plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicavit, ejuſque muneri Ananum Sethi filium præfecit.

Ananus pontifex.

Herodes vero & Philippus in ſuæ uterque Tetrarchiæ poſſeſſionem invaſerunt. & Herodes Sepphorim munivit, & eam totius Galilææ * ornamentum fecit & urbem principem: item cum Betharamphtha (ipſa enim urbs erat) mœnibus cinxiſſet, Juliadem ab uxore imperatoris *eam* appellavit.

Herodes & Philippus urbes condunt.

Philippus quoque Paneadem apud Jordanis fontes poſitam conſtruxit, eique Cæſareæ nomen fecit: vicum etiam Bethſaidam, lacui Genneſaritico adſitum, cum ad dignitatem urbis perduxiſſet, multiſque habitatoribus & cætera opulentia auxiſſet, nomen ei dedit ab Julia Cæſaris filia.

Samaritæ polluunt templum.

2. Cæterum Coponio, quem cum Quirino miſſum diximus, Judæam adminiſtrante, hujuſmodi quiddam accidit. In Azymorum feſto, quod Paſcha vocamus, ſacerdotibus moris erat poſt me-

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα διαδόμενος ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχόντων [i] τελευτῷ ἐνδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καθαιρεσιάσθαντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τοῦ πεμῆσαι, [k] Ἁνανον τὸν [l] Σὴθ υἱὸν ἀρχιερέα. [m] Ἡρῴδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν [n] ἑαυτοῦ παρειληφότες καθίστασαν. καὶ [o] Ἡρῴδης, Σεπφώριν τε ἰσχυρὰ τείχη περιβαλὼν, [p] περίφραγμα [q] τῆς Γαλιλαίας πάσης, [r] ἦρξε· [s] αὐτῷ αὐτοκρατορίδα [t] Βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἦν καὶ αὕτη, τείχει περιλαβὼν, [x] Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μητρὸς γυναικὸς. Φίλιππος δὲ [y] Πανεάδα, [z] τὴν πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου καλουμένας, ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδὰν, πρὸς [a] λίμνην τῇ Γεννησαρίτιδι, πλήθει προσώπων ἀξίωμα, πολλήν τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, [b] Ἰουλίαν θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.

Β'. Κωπωνίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ὃν ἔφαμεν Κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πραχθῆναι. [c] τῶν [d] ἀζύμων ἡ ἑορτὴ ἀγομένη, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐν

92. Apollon. Rhod. lib. II. v. 713. Πλησίον ἐπιχώριος θεὸς Thracum Herodot. lib. IX. cap. CCCLI. p. 556. SPANH.

y Ἐμφέροντες Δαικῶν] Ἐμφανὲς *Busb.*

z Δαικῶν] In *Marg. L. B.* ἴσως οἷς καὶ οἱ ἄλλοι.

zz Πολισσᾶς] Πλείοσι in *Editis* & *MSS.* Primus (inquit *Scaliger* in *Elencho Trihæreſ.*) odoratus eſt *Ortelius* Κῖσσαι eſſe *Strabonis.* Verum Πολισσᾶς malo. Idem enim Πολισσαὶ qui Κῖσσαι. Omnes Scythæ & Thraces antiquitus *Nomades* erant, in plauſtris degentes. Primi inter illos φιλοσοφοῦντες quidam vicatim & oppidatim cœperunt habitare, qui ab eo Πολισσαὶ & Κῖσσαι dicti: quum tamen Ἄσιοι, in quorum finibus habitabant, palabundi viverent, quod eorum nomen indicat. Adde quod nimis recederetur à veſtigiis corruptæ lectionis: ſi pro Πλείοσι legamus Κτίσμασι. Igitur Πολισσᾶς veriſſimum. Videſis *Tho. Brunonem* in *Diſſert de Therapeutis*, & *S. Bochartum* ad calcem *Geogr. S.* p. 1052. *Edit. Lugd. Bat.*

a Φιλοσοφιῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* φιλοσόφων in *Editis Aliiſque.*

b Τὰ μὲν λοιπὰ πάντα] Sic & *Zonaras.* Verum haud ita à *Joſephi* manu fuiſſe ſuſpicor: quod οἷς οἱ πρόσθιοι τὰ μὲν habeat *Busb.* & *Epiphanius* vertat, *hujus ſequaces in veſtitu, in habitu, cæteriſque aliis, Phariſæis conſentiunt.*

c Ὑπεληφότι.] *L. B* ὑπειληφόσι.

d Τῆς ὑπὸ τοιούτοις διατάξεως,] Sic *Busb.* & deëſt *cæteris.* in *L. B.* τοῖς.

e Ἐλαττόνως δὲ σκεῖνον] Ita reſcripſi ex conjectura. prius erat ἐλάττονος. HUDS. Atque huic conjecturæ adſtipulatur jam *Lugd. Bat.* HAV.

f Ἀνοίᾳ τε] Ἐντεῦθεν ἤρξατο τὸ δὴ Ἰουδαίων ἔθνος νοσεῖν ἐξ ἀνοίας δεινοῖο, Γεσσίου Φλώρου δὲ ἡγεμόνος εἰς ταύτην αὐτοὺς ἐχειρώσατο ὕβριν &c. *Zonar.*

g Γεσσίου Φλωρου,] Γεσσίου φλόρου *Zonaras* p. 266. SPANH.

h Τῇ ἐξουσίᾳ] Additur τῇ ex *L. B.* HAV.

i Τελευτῷ ἐνδόμῳ ἔτει] Joſephum hic redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 36. SPANH.

k Ἁνανον] Is *Annas* dicitur ab *Evangeliſtis* & *Zonara.*

l Σὴθ υἱὸν] Σὲς *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Σεθεὶ *Zonar.* Σεθὶ *nullus.* *L. B.*

m Ἡρῴδης] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Ἑαυτῶ παρειληφότες] Παρ' αὐτῶ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Ἡρῴδης,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

p Περίφραγμα] *Sc.* καλλώπισμα.

q Τῆς Γαλιλαίας] Eſt qui malit τῆ Γαλιλαίᾳ ἁπάσῃ.

* *Ornamentum fecit & urbem principem:*] *Al.* propugnaculum fecit & regiam urbem.

r Ἦρξε] *L. B.* in *Marg.* ἠγέρθωσι.

s Αὐτῷ αὐτοκρατορίδα] Αὐτοκράτορι *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

t Βηθαραμφθᾶ] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

v Αὕτη,] Τυχαίη poſt αὕτη addunt *Busb.* & *Vat.*

x Ἰουλιάδα] Male Λιβιάδα apud *Euſeb.* ut oſtendit *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 169. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 3. c. 9. §. 7. SPANH.

y Πανεάδα,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 9. §. 1. SPANH.

z Τὴν —— Καισάρειαν·] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

a Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

b Ἰουλίαν] Ἰουλίαν *Busb.* & *L. B.*

c Τῶν —— ὃν ἔθος] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

d Ἀζύμων δὲ ἑορτῆς ἀγομένης,] Videſis *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 17.

ἐν ἑβδ τοῖς ἱερεῦσιν ἰῶ ἀνοιγνύναι ⸗ ἱερᾶ τὰς πυλῶνας. κ τότε [c] ἓν ἐπὶ τὸ πρῶτον γίνε⸗ ἡ ἀνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρυφα εἰς Ιεροσόλυμα ἐλθόντες διέῤῥιψαν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν τ στοαῖς [f] πολλῶν⸗ ε δι' ὃ ⸗ πάντας ⸗ ἱερᾶ εἴργωντο· [h] μὴ ⸗θέτερον ὄντι τούτοις νομίζοντες, πάντα ἄλλα διὰ φυλακῆς [i] μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. κ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ρώμην ἐπανεχωρεῖ, διάδοχος ⸗ αὐτῷ τ δίκης ⸗δεδώκει, Μάρκος [k] Αμβιούιος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη ⸗ βασιλέως Ηρώδου ἀδελφὴ μετῳκῶσα Ιαμνίαν τε καταλείπει, καὶ πᾶν τοπαρχίαν πᾶσαν, πλήτε ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδα κ Αρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, κ καρπὸς αὐτῶν ἄφθονος. διαδέχε⸗ ⸗ δὲ τοῦτον Αννιος Ροῦφος, ἐφ' οὗ δὴ [l] τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ ⸗θούμενος, ἐπὶ ⸗ κ πεντήκοντα τ δίκης ἔτη, πρὸς οἷς [m] μῆνες ἓξ, [n] ἡμέραι δυοῖν πλείονες· τούτῳ ⸗ αὐτῷ τοῦ χρόνου [o] τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Αντώνιος· βιώσας ἔτη [p] ἑπτὰ ⸗ ἑβδομήκοντα. διαδέχε⸗ ⸗ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν, Τιβέριος Νέρων, τ γυναικὸς αὐτοῦ Ιουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος [q] οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, κ [r] πέμπτος ⸗ αὐτοῦ παρῆν Ιουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Αννίῳ Ρούφῳ, Οὐαλέριος Γρᾶτος· ὃς πώσας ἱερᾶ⸗ [s] Ανανον, [t] Ισμαήλου ἀρχιερέα ἀποφαίνει [v] τ τοῦ [x] Φαῆ, κ τοῦτον ⸗ μετ' οὐ πολὺ μεταῤῥίπτει, Ελεάζαρον τ Ανάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου, κ τόνδε πάσας, Σίμωνι τῷ [y] Καμίθου υἱῷ ἀρχιερωσύνην ⸗δίδωσιν. οὐ πλέον [z] κ τοῦδε ἐνιαυτοῦ τὸν πυλῶ ἔχοντα διεγένετο χρόνος, κ Ιώσηπος, [a] κ Καϊάφας, διάδοχος ἰῶ αὐτῷ. κ Γρᾶτος μὲν πάτριδα πρᾶξας εἰς Ρώμην [b] ἐπανεχωρεῖ, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν Ιουδαίᾳ· [c] Πόντιος ⸗ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ηρώδης ⸗ ὁ τετράρχης, ⸗πὶ μέγα ⸗δη ἰῶ τῷ Τιβερίῳ φιλίας [d] προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ [e] Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις [f] ⸗πικτίσας [g] αὐτόθι τ Γαλιλαίας ⸗πὶ [h] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ ⸗ οὐκ ἄπωθεν [i] ἔνεστιν ἐν κώμῃ, [k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες ⸗ ᾤκησαν, οὐκ ὀλίγοι ⸗ δὲ τ Γαλιλαίων [l] ἰῶ, κ ὅσοι μὲν οὐ τ [m] πάνυ αὐτοῦ γῆς ἀναγκασθέντες, κ πρὸς βίαν εἰς τὴν καινοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς ⸗ δὲ τ ἐν πλῇ. ἐδέξατο ⸗ αὐτοὺς σωροῖκος δὲ τοὺς παντοχόθεν ⸗πισωρευομένους ἄνθρωπους, ἔστι ⸗ ὃς μήτε σαφῶς ἐλεύθερος, πολλά τε αὐτοὺς δὲ [n] ⸗πὶ πολλοὺς ἠλευθέρωσε δὲ εὐεργέτησεν, ἀναγκασμα ⸗ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν [o] ⸗πιτηδείως, κατασκευαῖς τε οἰκήσεων πλείοσις τ αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς ⸗δίκημον τ οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ ⸗ Ιουδαίοις πάντα

diam noctem aperire templi januas. tunc igitur, quamprimum apertæ sunt, Samaritani quidam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disjiciunt per porticus & per totum templum: ideoque *eos* omnes, præter suam in ejusmodi festivitate consuetudinem, à templo arcebant, cæteroquin & solito majorem sano custodiam adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam revertitur, eique successit in prætura M. Ambivius; sub quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Juliæ reliquit Jamniam omnemque toparchiam, & Phasaëlidem in planitie & Archelaïdem, ubi magna palmarum copia quarum fructus erat præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo prætore mortuus est Cæsar *Augustus*, secundus Romanorum imperator, cum septem & quinquaginta annis imperasset, prætereaque sex mensibus & duobus diebus (quo tempore per quatuordecim annos ei in imperio socius erat Antonius) vixisset*que* annos septem & septuaginta. Cæsari autem in imperium successit Tiberius Nero, uxoris ejus Juliæ filius. Hic tertius Romanorum imperator, & ab eo post Annium Rufum prætor in Judæam missus est Valerius Gratus: qui Ananum pontificatu privavit, & eum Ismaëli Phabi filio tribuit. atque hunc non multo post abdicavit, & id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. uno autem post anno, sacerdotium huic ademptum Simoni Camithi filio tradidit: cumque is dignitatem non ultra anni *spatium* tenuisset, Josephus, cui etiam Caïaphæ nomen fuit, ei successit. Et Grato quidem, cum in Judæa annos undecim exegisset, his actis Romam reverso, Pontius Pilatus successit.

Ambivius Judææ procurator.
Salome moritur.
Annius Rufus procurator.
Augusti obitus.
Tiberius Nero imperator.
Valerius Gratus procurator.
Ismaël pontifex.
Simon pontifex.
Josephus Cajaphas, dictus, fit pontifex.
Pontius Pilatus Judææ procurator.

3. Herodes autem tetrarcha, nam magna ei cum Tiberio amicitia intercesserat, urbem ædificavit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilææ positam, ad lacum Genneſareth. Thermæ autem non procul in vico sunt, cui nomen Ammaus. Eamque convenæ habitarunt & quamplurimi ex Galilæa, coactique nonnulli è regione sub illius imperio & per vim eò ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin & pauperes undique collectos ad incolendum admisit, & nonnullos qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates & immunitates dedit, utque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos *suis impensis* exstruxit eisque agros è suis assignavit, quod sciret habitationem esse Judaïcis legibus moribusque repu-

Tiberiadem ædificat Herodes.

---

e Οὗ ἐπεί] Illud οὗ è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

f Πολλῶν ⸗.] Vox πολλῶν ⸗ deest *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

g Διὸ δὴ κ πάντας] Ita ex conjectura. antea in libris erat, κ διὰπαντὸς δὲ ἱερᾶ ἤρξαντο. in *Epiphanii* versione, *per templi cunctas porticus & per totum fanum ossa jaciunt mortuorum, & ex illo capit in templo custodia major adhiberi.*

h Μὴ ⸗θέτερον] Verba ista, μὴ ⸗θέτερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, desiderantur in *Cod. Busb.* relicta lacuna dimidii versiculi. nec ea quidem agnoscit *Epiphan.*

i Μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν.] Ita cum *Epiphanio.* μειζόνως in *libris.*

k Αμβιούιος,] Eo modo sane legendum cum *Casaubono*, vel Αμβίβιος. HUDS. Vel Αμβιούιος vel Αμβίβιος M. Ambivius. Casaub. ad Baron p. 229. SPANH.

l Τελευτᾷ Καῖσαρ,] Conf. *alsum.* lib. 2. c. 8. §. 1. μὴ πλὴν Ανγούστου τελευτῶντος &c. SPANH.

m Μῆνες ἓξ,] Μῆνας ς'. una litera minus malit *Scalig.* in *Animadv. Euseb.* p. 166.

n Ημέραι δυοῖν πλείονες·] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἡμέραι *Cod. Vat.* ut & in *Editis Aliisque.*

o Τεσσαρεσκαίδεκα] *L. B.* δεκατέσσαρας.

p Ἑπτὰ ⸗ ἑβδομήκοντα.] *L. B.* ἑβδομήκοντα ἑπτά.

q Οὗτος ⸗ ἤδη] *L. B* ἤδη οὗτος.

r Πέμπτος —— Γρᾶτος ⸗·] Ita cum *Casaubono.* male antea πέμπτῳ. HUDS. Πέμπτος *Gen.* Vel πέμπτος *missus* ut *Casaub. ad Baron.* p. 229. sic infr. c. 4. §. 4. Valerius Gratus à Zonara etiam p. 266. non dicitur, quod quintus fuerit Judææ Præses. de Grato sub Tiberio Judææ Præfect. infr. c. 7. §. 5. SPANH.

s Ανανον,] Ανανον *Euseb.* & *Chron. Alex.*

t Ισμαήλου ἀρχιερέα] Conf. infr. lib. 20. c. 7. §. 8. SPANH.

v Τὸν ⸗ Φαῆ.] Τὸν ⸗ Βαφὶ Euseb. H. E. p. 283. SPANH.

x Φαῆ.] Βαφὶ *Euseb.* Βαφεῖ *Chron. Alex.*

y Καμίθου] Καμαθεῖ *Chron. Alex.*

z Καὶ τοῦδε] *L. B.* ⸗ κ τοῦδε.

a Ο κ Καϊάφας,] Ita cum *Euseb.* & *Niceph.* κ abest *Josephi* libris.

b Επανεχωρεῖ,] *L. B.* ἐπανῆλθε.

c Πόντιος ⸗ Πιλάτος] Conf. infr. c. 7. §. 5. Josephi testimonium hoc de Pilato, qui XII. Tiberii anno missus sit Judææ Procurator, citat Euseb. H. E. lib. 1. c. IX. p. 27. SPANH.

d Προελθών,] *L. B.* ⸗θελθών.

e Τιβεριάδα,] Confer Vitam Josephi §. 9. & infr. c. 7. §. 2. SPANH.

f Επικτίσας] Επιτειχίσας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *muribus eam firmis fortibusque circumdans.*

g Αὐτόθι τ Γαλιλαίας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αὐτόθι abest *Editis.*

h Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι.] Conf. *alsum.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

i Ενεστιν ἐν κώμῃ,] Εστιν in *Cod. Busb.*

k Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ.] *Al.* Εμμαοὺς. in nonnullis (ut in *L. B.*) *MSS.* Αμμαθούς. De *Emmao* videsis *Lud. Capelli* Spicileg. ad *Luc.* c. 24. v. 13.

l Ἰῶ,] Ita *MSS.* Ἰῶ abest *Editis.*

m Υπ' αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἀπ' αὐτῷ *Hen.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis Aliisque.*

n Επὶ πολλοὺς] Επὶ πολλοῖς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

o Επιτηδείως,] *L. B.* ἐπιτηδείους.

pugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, ſublata fuerant multa, quæ illic erant ſepulchra, cum lex noſtra hujuſmodi incolas pollutos pronunciet in ſeptem dies.

Phrahates moritur.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex inſidiis illi à Phrahatace filio factis, hujuſmodi de cauſa. Phrahates, cum ei filii eſſent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen

Thermuſa dolo & inſidiis Phrahataces regnum occupat.

Thermuſa, quæ, cum aliis muneribus ei à Julio Cæſare miſſa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formæ illius pulchritudine, aliquanto poſt tempore etiam filio ex ipſa Phrahatace ſuſcepto, eam in matrimonium duxit & honoravit. Illa quidem cum univerſa quæ diceret regi perſuaderet, & modis omnibus ageret ut Parthorum regnum filio adſtrueret, nihil ſe effecturam intellexit, niſi viam aliquam excogitaret ad ſubmovendos legitimos Phrahatis filios. Perſuaſit igitur marito ut filios legitimos Romam obſides mitteret. Et illi quidem, nam haud facile erat regi Thermuſæ voluntati morem non gerere, Romam mittuntur. Phrahataces autem, qui ſolus ad res adminiſtrandas educatus erat *& inſtitutus*, moleſtum ſibi reputabat & longum fore, donec regnum à patre traditum acciperet. quo fit ut inſidias patri paraverit, matre eum adjuvante, cum qua rumor erat eum ſtupri conſuetudinem habere. Itaque cum pro utroque in odium veniſſet, ſubditis inceſti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priuſquam magnis viribus auctus eſſet facta ſeditione regno pulſus eſt, atque ita interiit. Cum autem Parthorum nobiliſſimi in eo inter ſe conſenſiſſent, ſine rege rempublicam adminiſtrari non poſſe, & è *regio* Arſacidarum ſanguine eſſe debere qui regnarent (alios enim imperare haud fas eſſe, ſatiſque habere contumeliarum quas ſæpius & hucuſque pertulit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberiſque inde ortis) Orodem per legatos acciverunt, ut qui è genere regio, quamvis alias populo inviſus culpæque affinis ob immanem ejus crudelitatem, quippe ingenio intractabili & ad iram proclivi. Igitur & hunc quidem, inita conjuratione, interemerunt, ut nonnulli tradunt, inter libationes & epulas, nam moris eſt omnibus gladios geſtare, ut vero plerique dicunt, cum ad venationem eum prolicuiſſent. Itaque legatione Romam miſſa, in regem petierunt unum ex obſidibus: mittiturque Vonones, cæteris fratribus prælatus. videbatur enim iſti fortunæ ſufficere, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, ſuum & externum. Sed brevi barbarorum animos ſubiit conſilii mutatio, ut qui natura infidi *verſatileſque*, præſertim cum factis ſuis indigna accipiant. dedignabantur enim facere quæ alienum mancipium imperaret, ita vocantes obſidem, & iſta appellatione exaggerantes ignominiam. non enim jure belli datum eſſe qui Parthis imperitaret, ſed, quod multo pejus, per pacis contumeliam. Confeſtim autem mittunt qui Artabanum accirent in Media regnantem, gene-

Phrahataces regno pulſus.

Orodes, evocatus ad regnandum, non multo poſt occiditur.

Vonones Roma miſſus ad imperandum.

Qui cum Parthis diſpliceret, Artabanus accitur.

τείᾳ, ἀφ' ὧ τὸ ὄπι μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε ὑπ' ἀνθρωπείοις τὴν ἵδρυσιν Τιβεριάδι γένεσθαι, μιαρὰς ἡ ὄπι ἐπὶ ἡμέρας εἶναι τὰς οἰκήτορας [p] εἰσαγορεύῃ ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελευτᾷ ἡ κ' Φραάτης ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς κ' τῶν τ' χρόνον, ὑπ' ἐκείνης αὐτῷ ἡγουμένης [q] Φραατάκη ἐξ ἰέως, κ' τοιαύτῃ αἰτίᾳ. Φραάτης, παίδων αὐτῷ γνησίων ὑφιεμένων, Ἰταλικῆ παιδίσκη, ὄνομα αὐτῇ [r] Θερμοῦσα, πρότερ ὑπὸ [s] Ἰουλίᾳ Καίσαρι μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένη, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο· καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τ εὐμορφίας, περιόντ χρόνῳ κ παίδος αὐτῇ τοῦ Φραατάκη γεγενημένου, γαμετὴν τε τὴν ἀνθρωπον ἀποφαίνει [t] τιμίαν. ἡ γε ὄπι πᾶσιν οἷς εἶπε παρανὴ τῷ βασιλεῖ γενομένη, κ' αὐτὴ σπουδάσα τῷ αὐτῆς παιδὶ ἡγεμόνα τὴν Πάρθων ἡγεμονίαν, ἐπεὶ ἄλλως ἀφυεστέρων τὴν Φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν σκέπεμψαι εἰς Ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κ' ἔστι μὲν, ὡ γὰρ ἀνταπαίειν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς θερμοῖς ὄπι πάσμασιν, ὄπι τ Ῥώμης ἐξεπέμποντο. Φραατάκης δὲ μόνον ὄπι τοῖς πράγμασι τρεφόμενον, δεινὸν ἡγεῖτο ἅμα χρόνιον τῷ πατρὶ διδόντα τὴν δεξιὰν λαμβάνειν. ὥστε ἐπεβούλευε τῇ πατρὶ συμπράττει τ μητρός, ἣ δὴ [u] σωτείνει λόγον. κ' δι' ἀμφότερα μισητής, [x] ἐδόκει ἦσαν τ πατροκτονίας [y] τὸ μοιχὸν τ μητρὸς ἐρῶντα πεπαιδευκότων τ ὑπηκόων, τάχ' ἀπειλαθεὶς πρότερον ἢ φύσει μάχης, ἐξέπιπτε τ πραγμάτων, κ' ὕστερον ἐτελεύτησε. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γνησιώτατοι Πάρθων, ὡς ἀβασίλευτοι μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, [z] οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀρσακιδῶν, ἃ γὰρ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχει δὲ πολλάκις καὶ μέχρι νῦν ἀπειθείας τὴν βασιλείαν ἔκ τε γάμων τ Ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέσεων, Ὁρώδην σκάλουσι πρεσβεύσαντες, [a] ἐπὶ σφ' ἂν ἄλλως μὲν ὑπὸ φόνου ἔπεσε τῷ πολίτῃ καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἦν σκαιὸς καὶ [b] συνδιαθετὸς εἰς ὀργήν, ἔναγε δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους [c] Ἀρσακιδῶν. τοῦτον μὲν δὴ συστάντες [d] ἀποκτείνυσιν, ὡς μέν ἔνιοι φασὶν, ἐν σπονδαῖς καὶ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν, ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος, εἰς [e] θήραν προάγοντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ῥώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρευόντων· καὶ πέμπεται Βονώνης προκριθεὶς τῶν ἀδελφῶν. ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τὴν τύχην, ἐν αὐτῷ δύο μέγιστα τῶν ὑπὸ τ ἥλιον ἡγεμονίαι προσφέρον, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοτρίᾳ. ταχέως δὲ ἀνατροπὴ τὰς βαρβάρους ἔπεσιν, ἅτε καὶ σφαλεροὺς φύσει ὄντας, πρός τι τὴν [f] ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ προστασόμενον [g] σὺκ ἠξίουν, τὴν ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τ ὄπικλήσεως τὴν ἀδοξίαν. ὃ γὰρ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύσοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. θαυμαζόμενα ἦ σκάλουσι Ἀρτάβανον Μηδείας βασιλεύοντα, γένος Ἀρσακιδῶν. πίπτει δὲ Ἀρτάβανος καὶ μετὰ τεσσαρὰς ἔπει-

[p] Εἰσαγορεύῃ] *L. B.* ἀσαγορεύῃ. *Coccejus* προσαγορεύῃ vel ὑπαγορεύῃ.

[q] Φραατάκης] Φραατάκου *Vat. & Hen.* à pr. m. Φραάτου *Busb. & Epiphan.*

[r] Θερμοῦσα,] Ita ex *Epiphanii* libris. Θερμοῦσα in *Græcis.* HUDS. Excepto tamen *L. B.* qui cum *Epiphanio* conſentit. HAV.

[s] Ἰουλίᾳ Καίσαρι] Σεβαστῇ pro Ἰουλίᾳ reponendum cenſet *Bucherius* in *Belgio Rom.* p. 12.

[t] Τιμίαν. —— γεγενῆσθαι,] *L. B.* τιμίαν ἦγεν ε. π. ο. ε. πιθανῇ τ. β. γεγενῆσθαι.

[u] Συνιέναι] *L. B.* συνεῖναι.

[x] Οὐδὲν ἧσσον] Ita cum *Cod. Busb.* ἧσσον etiam habet *Vat.* οὐδὲν ἧσσον ὡς τ παιτοκτόνας τὸ μισὸν ἢ τ μητρὸς ἔρωτα τιθημένων in *Editis.*

[y] Τὸ μισὸν τ μητρὸς ἔρωτα] *L. B.* μῖσον ἢ μητρὸς ἔρωτον. *Gen.* μισῶν &c.

[z] Οἱ ἢ βασιλεύοντες] Οἱ ἢ βασιλεύοντον *Vat. & Hen.* in *Epiphanii* verſione, *cæperunt inſpicere quiſnam illis ex genere Arſacidarum fieret imperator.*

[a] Ἐπὶ σφ' ἂν ἄλλως] In *Hen.* ἐπὶ σφ' ἂν ἄλλως. (in *L. B.* ἐπὶ σφὼν ἄλλως.) in *Vat.* ἐπὶ σφ' ὧν ἄλλως. unde reſcripſi ἐπὶ σφ' ἂν ἄλλως. in *Editis* ἐπὶ ἢ κ' ἄλλως, & mox ἐπιφόνου & ὑπαίτιον, pro quibus ἐπιφθόνου & ὑπαίτιων ſubſtitui è *Codd. Busb. Lugd. Bat. & Hen.*

[b] Συνδιαθετὸς] *L. B.* δυσδιαθετὸς.

[c] Ἀρσακιδῶν.] Vocem Ἀρσακιδῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

[d] Ἀποκτείνυσιν,] Ἀποκτίνυσιν *Hen. & Vat.*

[e] Θήραν προάγοντες.] *L. B.* θήρας (lege θήραν) προαγαγόντες.

[f] Ἀναξιοπάθειαν.] Ἀξιοπάθειαν *Busb.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſiquidem ſunt etiam natura mutabiles, mansuetudinem itaque ejus cæperunt contemnere, indignum putantes ut ſervo ſubjicerentur alieno.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.

[g] Οὐκ ἠξίουν,] Illud οὐκ, ut ſenſus conſtaret, inſerui, favente *Epiphanio*, ut videre eſt ex ejus verſione jam allata. Si quis

ἔπειζιν. Ὑπαντιάζει δὲ [h] αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντες αὐτῷ ἔ πλήθος τῶν Πάρθων, παραταξάμενοι, [i] ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τὰς ὄρος τὰ Μηδείας Ἀρτάβανος· [k] καὶ μετ' ὀ πολὺ συναγαγὼν πολλῷ στρατιὰν, συμβάλλει τε Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς [l] Σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν [m] ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν. Ἀρτάβανος ἢ πολλῷ τῇ προπῇ φόνον ἐργασάμενος, ὑπὲρ σκηδήξεως τὰ Βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ ἔ πλήθος ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν [n] ἐβασίλευεν ἤδη [o] Πάρθοις. Βονώνης ἢ εἰς Ἀρμενίαν ἀλαπίπτει. καὶ καθαρχὰς μὲν ἐφίετο τὰ χώρας, καὶ πρὸς Ρωμαίους ἐπρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ Τιβέριος μὲν ἀπέπεμπε. πρός τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ ἔ Πάρθυ τὰς ἀπειλὰς· ἀναπρεσβεύῃ γὰρ δὴ πόλεμον [p] ἀναπτόμενος, μηχανὴ δὲ ἰὼ [q] ἑτέρα βασιλείας [r] ὐδεμία, καὶ γὰρ οἱ πρὸ Νιφάτῳ δυνατοὶ τὰ Ἀρμενίων Ἀρταβάνῳ προσῆκαν· παρεδίδουν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τὰ Συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ρώμῃ κομιδῆς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάσσετο· τῷ δὲ Ἀρμενίαν Ὁρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβανος, ἐνὶ τὰ ἑαυτὰ παίδων.

ε'. Ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς [s] Κομμαγηνῆς [t] βασιλεὺς Ἀντίοχος, [v] διέῃκε δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὰς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρα μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τὰ πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ καὶ τῶν ἀνατολῶν, πρασμαλδομένης [x] αὐτῷ τὰ τύχης εὐκαιρίαν ἔ θανάτου. καὶ γὰρ ἡγούμενος [y] καὶ ἀνατολῶν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

re Arsacidem. Illi persuadetur, & cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; & cum primum quidem plerique Parthorum ab ipso stetissent, prælio Artabanus victus in Mediæ montes fugam capessit: & non multo post magno coacto exercitu cum Vonone congreditur, eumque superat, ita ut Vonones cum paucis è suis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in fusos fugatosque; quod animis consternati erant barbari, cum copiis suis Ctesiphontem se recipit. Et ille quidem jam Parthis imperabat. Vonones autem fuga in Armeniam dilapsus, & statim quidem *ut eò venerat* regionis imperium affectavit, Romamque legatos misit: ut vero repulsam passus est à Tiberio, & propter ipsius ignaviam & Parthi minas (nam per legatos se bellum illaturum minatur, via enim alia ad regnum conservandum nulla erat, nam potentiores Armeniorum Niphatem accolentes Artabano se adjunxerunt) Silano Syriæ præsidi dedidit. Atque ille quidem eum utpote Romæ educatum reveritus apud se in Syria asservabat: Armeniam autem Orodi uni è filiis suis tradit Artabanus.

Vonones ab Artabano fusus fugatusque.

Silano Syriæ præsidi se tradit.

5. Ea tempestate moritur etiam Antiochus Commagenæ rex: & contentio orta est inter plebejos & nobiles, ita ut utraque pars legationem Romam mitteret, proceribus quidem regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe vero patrio more regum imperio subjici. quapropter Germanicus ex Senatusconsulto ad componendum Orientis statum mittitur, fortuna occasionem quærente illius exitio. Nam cum in Oriente esset, & res illic compositas Pisonis *ministerio & opera* veneno sublatus est; sicuti alibi memoratum est.

ΚΕΦ. γ'.

Στάσις Ιουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον. περὶ Χριστοῦ. οἷά τε συνέβη Παυλίνῃ Ϲ Ιουδαίοις ἐν Ρώμῃ.

Πιλάτος ἢ, ὁ τὰ Ιουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας [z] χειμαδίσων ἐν Ιεροσολύμοις, ὅπῃ καταλύσῃ [a] τὰ νόμων τὰ Ιουδαϊκῶν, [b] εἰσέφρησε [c] προτομὰς Καίσαρος, αἳ [d] τὰ σημείας προσῆσαν, [e] εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πάτριον ἀπαγορεύοντος ἡμῖν ἔ νόμε. καὶ διὰ τῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὴ μὲ τοιῶνδε κόσμων σημείας ἐπιῤῥῦτο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλάτος, ἀγνοίας τὰ ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ ἠφέσθαι τὴν εἴσοδον, ἱδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων [f] εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. οἱ δὲ ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιήμενοι ὅπῃ πολλὰς ἡμέρας, ὅπῃ μεταθῇσι τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρεῖν

CAP. III. IV.

Judæorum contra Pilatum seditio. de Christo. & quænam acciderunt Paulinæ & Judæis Romæ.

Pilatus autem Judææ prætor, cum exercitum è Samaria eduxisset & Hierosolyma in hyberna transtulisset, ut Judaïcas leges aboleret, * Cæsaris effigiem in militaribus signis *depictam* curavit intra urbem inferendam, cum lex imagines facere nos vetet. quam ob causam ejus decessores prætores soliti erant in urbem intrare cum signis quæ hujusmodi carerent ornamentis. sed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hierosolymis statuit. Quam rem ubi populus rescivit, magno agmine Cæsaream profecti sunt, Pilatumque per multos dies orarunt, ut eas imagines aliò transferre vellet. illoque non con-

Pilatus Cæsaris effigiem in urbem infert.

Iude oritur tumultus.

quis malit ἀπηξίωσε, (prout emendat *Coccejus*) per me licet.

h Αὐτὸν] *L. B.* αὐτῷ.

i Ηττηθεὶς φεύγει] Νικᾷ καὶ φεύγει *Vat.* & *Lugd. Bat.* forsan pro νικᾷ καὶ φεύγει.

k Καὶ μετ' ὀ πολύ] *L. B.* μετ' ὀ πολύ ἔ.

l Σελεύκειαν] Seleuciæ nempe ad Tigrim. Polyb. lib. v. p. 399. SPANH.

m Ολίγοις τοῖς περὶ αὐτόν.] Λόγοις *Busb.* forsan pro λόχοις.

n Εβασίλευεν ἤδη] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐβασίλευσεν in *aliis*.

o Πάρθοις.] Πάρθων *Busb.*

p Ἀναπτεσσόμενος,] Ἀναπτόμενος, ἀπτόλεμον *Hesychius*. SPANH.

q Ετίερα] *L. B.* ἑτέρας.

r Οὐδεμία, καὶ] Ita ex MSS. Editi καὶ ὐδεμία, γὰρ &c.

s Κομμαγλωῆς] Conf. ἀλλοι. lib. 7. c. 7. §. 11. ubi *Gen.* Κομαγλωῆς Αντίοχοι. unicò μ. SPANH.

t Βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Vocem βασιλεὺς reposui è *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam) & *Epiphanio*.

v Διέῃκε δὲ τὸ πλῆθος] Διέῃσε *Gall. Lugd. Bat.* & *Busb.* διέῃσε *Vat.* & *Hen.*

x Αὐτῷ τὰ τύχης] Ita è *MSS.* αὐτῶ in *Editis*.

y Κατὰ ἀνατολῶν,] Καὶ τὰ ἀνατολῶν *Vat.*

z Χειμαδίσων] Χειμαδίσων infr. c. 6. §. 3. SPANH.

* *Cæsaris effigiem*] Vide *Nicephor. Callist.* p. 149.

a Τῶν νόμων] *L. B.* τὰ νομίμων.

b Εἰσέφρησε] Εφόρησε *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* forsan pro ἐφόρεσε. ipse, sensu ita postulante, mutavi εἰσφέρεσθαι *Editorum Aliorumque* in εἰσίφρησε. *Lambecius* (in *Commentariorum* l. VIII. p. 19.) μεθοδεύσας pro καθιδρύσας reponit, & quæ sequuntur hoc modo distinguit & interpretatur, χειμαδίσων τὸ Ιερ. ἰ. κ. τ. τ. τ. Ιουδ. εἰσφρήσας, προθυμὰς αἳ τ. σ. προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν· εἰκόνων π. ἀπ. ἡ. τ. νόμε, καὶ δ. τ. ὁ. π. τῦτ. τ. μ. μ. τ. κ. σ. ἰ. ἰ. τ. πόλ· ἀρχῶν ἢ Π. *Ceterum Pilatus*, Judææ *procurator*, *exercitum Cæsarea adducens*, *eumque insidiose studens cum eversione legum Judaicarum Hierosolymis hybernatum immittere*; *utpote imagines Cæsaris*, *quæ militaribus signis adjunctæ erant*, *in urbem introducens* (*cum tamen nostra lege cautum sit*, *ne hujusmodi faciamus imagines*, *ideoque omnes qui ante eum fuerunt procuratores cum signis militaribus absque tali imaginum ornatu ingressi fuerint*) *primus ille*, *ignaris omnibus*, *quia noctu introitus fieret*, *illatas imagines Hierosolymis statuit*.

c Προτομὰς —— νόμε.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Ταῖς σημείαις] Ita rescripsi cum *Cod. Busb.* τοῖς σημείοις in *Editis Aliisque*.

e Εἰσαγόμενος] *L. B.* εἰσάγων.

f Εἰς τὰ Ιεροσόλυμα.] Ὡς τὰ Ιεροσόλυμα *Busb.*

concedente, utpote quod ea re Cæsari fieret contumelia, postquam illi eum urgere non desinebant, die septimo, cum milites occulte armassent, *ipse* suggestum in circo factum conscendit: quæ res collocatum in insidiis exercitum tegebat. Cumque Judæi eadem rursus ab eo flagitarent, signum militibus dedit, ut eos circumsisterent, eisque præsentem mortem minatus est, nisi quieti domum discederent. At illi humi procumbere, detectisque cervicibus dicere, se longe mori malle, quam ut auderent quidquam contra legum sapientiam committere. Atque Pilatus, animorum constantiam & firmitatem in legibus conservandis miratus, imagines è vestigio Hierosolymis Cæsaream referri jussit.

Pilatus imagines Cæsaris submovet.

Aquam Hierosolymam inducturus seditionem concitat.

2. Tentavit etiam *Pilatus* aquam derivare Hierosolyma, idque sacrarum pecuniarum impensis, petito fontis capite ducentesimo ab urbe stadio. Sed Judæis displicebat quod circa aquam fecerat: coiveruntque hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab instituto desisteret; nonnullis etiam id quod in turba promiscua fieri solet, convicia & contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Judaïco, qui occultas sub veste sicas ferrent, misit in locum unde possent circundare Judæos; deinde Judæis ut se inde reciperent imperavit. Cumque Judæi conviciis eum petere inciperent, signum quod convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius, quam jusserat Pilatus, quietos æque ac seditiosos castigarunt. Isti autem de pertinacia nihil recedebant: adeo ut, inermibus inclementer acceptis ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii saucii discesserint. Atque ita compressa est *hæc* seditio.

Magna Judæorum strages.

Illustre de Jesu Christo testimonium.

3. Eo etiam tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum appellare fas est. Fuit enim * mirabilium operum effector, magister hominum qui verum cum voluptate accipiunt: multosque Judæos, multos item † Gentiles ad se ‡ pellexit. Hic erat Christus. quem cum Pilatus, ab homi-

---

g Εἰς ὕβριν Καίσαρος φέρειν,] Ita *Bas. Busb.* & *Hen. a secunda manu*, quo fere modo τοῦτο ὡς πολλῶν ἀδοξίαν σοι οἴζ apud *Platonem*. Λιὰ τὸ ὕβριν in *Ed. Gen.* Λιὰ τὸ μὲ εἰς ὕβριν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Legi potest, Λιὰ τὸ ὕβριν Καίσαρος εἰσφέρειν.

h Ἐκ δ' ὀξέως] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

i Γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς,] Καὶ γυμνούμενοι ὡς σφαγὰς *Busb.*

k Δίκαιας τ' ἀναίνειν ἔλεγον,]* Ita *MSS.* δίκας in *Editis*.

l Τὸν σοφίαν ἀσφαλέστατα τ' νόμων.] Inde σοφισαὶ dicti, ipsi νομοδιδάσκαλοι qui aquilam detraxere templo. Ita mox cap. 5. σοφίαν νόμων. REL.

m Ὀχυρὸν] *L. B.* ἰσχυρὸν.

n Ὑδάτων —— χρημάτων,] Aquæductus Hierosolymis è sacra pecunia Κορβανᾶς dicti *alias*. lib. 2. c. 9. §. 4. καλεῖ δ' κορβανᾶς &c. SPANH.

o Δρωμάδαις,] Χρωμάδαις in aliquot *MSS.*

p Ὑβρίζειν εἰς τ' ἄνδρα,] Ὑβρίζειν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

q Ἀμπιχόμενον,] *Gen.* ἀμπιχόμενοι. Ἀμπιχόμενον *Busb.*

r Σκυτάλας] Vert. *Sicas*. sed *fustes* vel *claras* potius significat vox Græca. IBBETSON.

s Ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν.] Ἐκέλευσι *Busb.*

t Εἰς τὸ λοιδορεῖν, λοιδίδωσι] Apud. Euseb. H. Eccl. lib. 1. c. XI. p. 30. SPANH.

v Εἰσέφερον] *L. B.* εἰσφέρειν.

x Γίνε') —— Ἰησοῦς,] Γίνε') δὴ *Busb.* & *MS. Isidori Pelusiotæ Cæsareus*, quod probat *Lambecius*, ita ut verborum sensus sit, *Fuit porro circa hoc tempus* &c. Sic enim testimonium hoc de Christo cum præcedente narratione optime ac convenientissime connectitur. Tolerari tamen hîc potest etiam particula δ quia & hæc usurpatur pro δή. HUDS. Nonnemo hoc testimonium de Christo ex variante scriptura, quæ in Eusebio, Cedreno, Euthymio Zigabeno, Isidoro & Suida est, ita dedit, ut ab hac vulgata recederet quam maxime Γίνε') δ (κατ' ἐκεῖνον τ' καιρὸν) Ἰησοῦς (τις) σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν (ἐχρῆν.) εἰ γὰρ θαυμαστῶν ἔργων ποιητὴς διδάσκαλος τ' τ' ἀληθῆ (σεσοφισμένων) καὶ πολλοὺς μὲ (καὶ Ἰουδαίους, πολλοὺς δ καὶ καὶ Ἑλληνικῆ ἠγάγετο) ὁ Χριστὸς οὗτος· εἰ καὶ (αὐτῶν) ἐνδείξει τ' (παρ' ἡμῖν ἀρχόντων) καθήλωσαν σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου. Οὐκ (ἐξεπαύσαντο οἱ τὸ) πρῶτον (αὐτὸν) ἠγαπήσαντες τὰ αὐτῷ καταλιπόντι, ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἡμέραν, πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα (μυριονταπλάσια περὶ αὐτοῦ θαυμάσια καὶ) εἰρηκότων. (ἀπὸ τούτου) τ' χριστιανῶν οὐκ (ἀπολέλοιπε) τὸ φῦλον. In lib. 11. de bell. c. 9. §. 3. idem hoc testimonium de Christo legitur in codice Petavii sed auctum pia fraude. vide quæ infra notamus. REL. Eadem *Rufinus* Interpres c. IX. SPANH. Brevitatis gratia hic nihil dicimus, Dissertariunculam de fide Josephici hujus testimonii subjecturi ad finem Tomi II. HAV.

y Κατὰ τοῦτον τ' καιρὸν] *Aliis* κατ' ἐκεῖνον τ' καιρὸν, & καὶ τ' καιρὸν τοῦτον.

z Ἰησοῦς,] Ἰησοῦς τις *Eusebio* in *Hist. Eccl.* l. 1. c. XI. HUDS. At Mosen ipsum sæpe ἀνδρα nuncupat. An Christum Mosi ipsi prætulit? Sunt ab aliena manu. REL.

a Εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή.] Verba illa, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ, agnoscunt nostri *Codd.* omnes, tam *Latini* quam *Græci*. Itaque *Vossius* in *Chronol. S.* c. 17. (quod in uno ejus *exemplari Latino* desideretur) sine ratione suspicatur ab aliena manu accessisse.

* *Mirabilium operum effector*,] Est qui vertit *incredibilium*. Sed (ut notavit *Lambecius*) differentiam esse inter παράδοξον & ἄπιστον liquet ex *Isocrate* ad *Nicoclem*, ἐν οἷς ὅτε παράδοξον, ὅτε ἄπιστον &c.

b Τῶν ἡδονῇ] Ita in *plerisque libris*, & sic loqui amat *Josephus*, ut paulo supra, & alibi. τ' σὺν ἡδονῇ *Busb.* & *Euseb.* in H. E. τ' ἐν ἡδονῇ *Cedren.* omittuntur ab *Euseb.* in *Dem. Evangel.* HUDS. Inde *Zonaras* p. 267. τ' οὐχ ἡδον. In MSS. Reg. Gall. apud Huetium Dem. Ev. p. 33. σὺν ἡδονῇ *Euseb.* SPANH.

c Δεχομένων·] Σεβομένων *Euseb.* in *D. E.*

d Ἰουδαίους,] Τῶν Ἰουδαίων in *Euseb. H. E. Niceph.* & *Suid.* probante *Is. Vossio*. δ Ἰουδαϊκῶ *Euseb.* in *D. E.*

† *Gentiles ad se pellexit*] Omnes *Ethnicos*, qui in Deum verum non credebant, cujuscunque fuerint gentis, Judæi Ἕλληνας sive Ἑλληνιστὰς vocabant.

e Καὶ δ Ἑλληνικῶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Hen. Vat. Isidor. Suid.* & *Zonar.* καὶ Ἑλληνικῶ *Bas.* & *Euseb.* in *D. E.* καὶ ἀπὸ δ Ἑλλ. *Euseb.* in *H. E.* καὶ ἀπὸ δ Ἑλληνισμῶ *Niceph.* quod cæteris præfert *Is. Vossius*. πολλοὺς γὰρ καὶ ἀπὸ Ἑλλήνων ἠγάγετο Χριστὸς *Niceph.* HUDS. Καὶ ἑλληνικὸς *Gen.* καὶ δ Ἑλληνικῶ ibid. καὶ ἀπὸ δ Ἑλληνικῶ· *Euseb.* SPANH.

‡ *Pellexit. Hic erat Christus.*] Sibi adjunxit *Epiphan.* HUDS. Et melius quidem vertit ita *Epiph.* IBBETS.

f Ὁ Χριστὸς οὗτος· οὗ.] Sc. ὁ λεγόμενος Χριστός. Sic enim *Pilatus* dixit, τί δ' ποιήσω Ἰησοῦν τ' λεγόμενον Χριστὸν. *Hieronymus* vertit, & credebatur esse *Christus*, unde, καὶ ἐπιστεύθη εἶναι Χριστὸς

δείξῃ τ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, χωρῶ ἐπιτιμηκότ@ Πιλάτῳ, οὐκ [g]ἐπαύσαντ@ [h] οἵγε πρῶτον [i] αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ [k] ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν [l] ταῦτά τε & ἄλλα [m] μυρία θαυμάσια περὶ αὐτ' [n] εἰρηκότων. [o] εἰς ἔτι νῦν τ Χριστιανῶν [p] ἀπὸ τῶνδε [q] ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

δ'. Καὶ [r]κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνους, [s]ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε τοὺς Ἰουδαίους, & περὶ τοῦ ἱεροῦ τ Ἰσιδ@ τὸ ἐν Ῥώμῃ πραχθεὶς αἰσχυνῶν οὐκ ἀπηλλαγμένας συντυχάνοντ. & ὕστερον & τῶν Ἰσιακῶν τολμήμασι@ μνήμην ποιησάμεν@, [t]ἅτ@ μεταδιδῶ τ λόγον ὅπῃ τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. [v] Παυλίνα [u]οὖ τῶν ἐπὶ Ῥώμης προγόνων τε ἀξιώματι [x] τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ὑπαιθεύματι κόσμ ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων οὖσ, καὶ γενομένῃ [y] τῷ ὄψιν εὐπρεπὴς [z] καὶ τ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλον) αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνεκτὸ ἡ ὑπαίθρωσις & βίᾳ. ἐγεγάμητο γὰρ Σατορνίνῳ, [zz] τῷ εἰς τὰ πάντα ἀνατεταμένῳ τῶν παρ' αὐτῷ ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ Δέκι@ Μοῦνδ@, τῶν τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ· [a] καὶ μεῖζον@ γὰρ ὄντος ἢ ὥστε ἀλῶναι δώροις, ἀφ' τὸ [b] καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθ@ [c] παρεῖδεῖν, ἐζήτει μᾶλλον, ὥστε & εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν [d] Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖτο εὐνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὑπακουομένης, ὁ φέρων τὴν ἀτυχίαν & ἔρωτ@, ἐνδεὴς σιτίων θάνατον ὑπέμενεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν [e] ἐνόμιζεν ὅτι Παυλίνῃ κακῶς & καταληφότ@. καὶ ὁ μὲν ἐπεψηφίζε τε [f] τοιαύτῃ πλάνῃ, καὶ πράσσειν οὐκ [g]ἀπηλάσατ. οὕτω γὰρ Ἰδῃ πατρῷ@ ἀπελθούσῃ τῷ Μόνδῳ, παντοίων ἰδέας κακῶν· [h] ἣ δεινῶς φέρουσα & νεανίσκ [i] τὸ ψήφισμα & θανεῖν, ὁ γὰρ ἀφανὴς οὕτω ἀποτελέμεν@, ἀνεγείρε τε αὐτὸν ἀφικομένη λόγῳ, πίθανή τε οὕτω ἐλπίδων πινῶν [k] ὑποχέοι ὡς λάθρᾳ παραχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν [l]Παυλίναν αὖτ. καὶ δεχομένῃ τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δείσθν αὐτῇ [m] μόνον ἔλεγε, [n] ὅπῃ ἀλώσοῖ τ γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀναγείρασα τ νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, ὁ πρὸς αὐτὰς οὐδὲν ἐστέλλετ τοῖς προδεδιαχωνημένοις, ὁρῶσα τ γυναικὸς τὸ

num noſtrorum primis delatum, crucis ſupplicio addixiſſet, eum tamen amare non deſierunt, qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis vatibus & hæc & mille alia de eo miranda effatis. atque ab eo denominata Chriſtianorum natio durat uſque ad hunc diem.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Judæos perturbavit, Romæque accidit ut in fano Iſidis res ageretur, *ſumma* cum turpitudine conjuncta. Primum igitur facinus in Iſiacis commiſſum memorabo, ac tum demum orationem convertam ad ea perſequenda quæ apud Judæos evenerunt. Erat Romæ Paulina & natalium dignitate illuſtris, & ob ſtudium quod ipſa virtutis decori impenderat magni nominis, porroque diviiis affluens, & forma egregia, ea etiam ætate qua maxime lætitia geſtiunt mulieres, ac præter cætera vita ad pudicitiam compoſita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipſa in omnibus quibus eminebat conferendo. Hujus amore correptus eſt Decius Mundus, vir magnæ inter equites *Romanos* dignitatis: qui, cum eam comperiſſet fruſtra muneribus ſolicitari, ut quæ ingentia ab eo miſſa rejecerat, tanto magis amore accendebatur; ita ut ei pro uno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At cum *ea* nec hiſce animo flecti potuerit, illi, ſe amore deſtitui graviter ferenti, optimum viſum eſt, inedia mortem ſibi conſciſcere propter malum quod ei ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreverat, nec ei mora quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita: quæ, cum ei valde diſpliceret ut juvenis in obſtinato moriendi propoſito perſiſteret, nam palam erat ipſum ſe perditum ire, ad eum veniebat verbiſque afflictum excitabat, fidem ei faciens ſpem ingerendo fore ut Paulinæ complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auſcultante, ſubjiciebat, ſibi tantum opus eſſe quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, cum iſtis juvenis animum erexiſſet, quantumque pe-

Sacra Iſidis fœdantur.

Paulina Romana fraude ſacerdotis Iſidis à Mundo ſtuprata.

Ide patria Mundi liberta.

τὸς à *Joſephi* manu fuiſſe exiſtimat. *Voſſ.* HUDS. Videtur eſſe gloſſema. In Veteri interprete etiam deeſt. REL.

g Ἐπαύσαντο] Ἐξεπαύσατο *Euſeb.* in *H. E.* quem ſequitur *Voſſ.*

h Οἵγε πρῶτον αὐτὸν] Οἱ τὸ πρῶτοι *Busb.* & *Suid.* probante *Voſſio.* HUDS. Οἱ τὸ πρῶτον αὐτοὶ ἀγαπ. *Euſeb.* οἱ το MS. R. SPANH.

i Αὐτὸν] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Euſeb.* in *H. E.* & in *D. E.* aſſentiente *Voſſio.* cæteris deeſt *αὐτὸν.*

k Ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν,] Vox ἔχων abeſt *Euſebio* in *D. E.*

l Ταῦτά τε καὶ] Ita *Busb. Iſidor. Euſeb.* in *H. E.* & *D. E.* ταῦτα καὶ ἄλλα &c. in *Editis Joſephi Aliiſque.* ταῦτα καὶ ἄλλα μαρτυρησάντων περὶ αὐτῆ θαυμάσια καὶ εἰρηκότων *Cedren.* HUDS. Ταῦτά τε MSS. & *Euſeb.* SPANH.

m Μυρία θαυμάσια] Vocem *μυρία* omittendum cum nonnullis cenſet *Voſſius.* qui mox etiam cum illis mutato ordine legit περὶ αὐτῆ θαυμάσια εἰρηκότων.

n Εἰρηκότων.] Προφητῶν ſolus *Hen.* HUDS. Uti videlicet Chriſtiani credebant: nam Judæus ex ſua ſententia id ſcribere nequit. Sed omne hoc de Chriſto teſtimonium merito ſuſpectum eſt corruptelæ, & a Chriſtianis interpolatum: uti & idem in quibuſdam (vide infra) MSS.tis librorum de bello invenitur, adhuc magis interpolatum. Nam plane nullam feciſſe Joſephum mentionem Jeſu non putem, quum Jacobi fratris Jeſu & Johannis Baptiſtæ cum honore meminerit. REL.

o Εἰς ἔτι νῦν] Ita *Busb. Euſeb.* in *H. E. Niceph.* & *Zonar.* εἵς τε νῦν in *Editis Joſephi Aliiſque.* ἕως εἰς ἔτι νῦν *Euſeb.* in *D. E.* HUDS. Εἰσέτι τε MSS. & εἰσέτι νῦν γε *Euſ.* SPANH.

p Ὑπὸ τῶνδε] Ἀπὸ τῶνδε & χρόνου οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον *Euſeb.* in *D. E.* cæteris omiſſis. Verum plura verba in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed & in hodiernum Chriſtianorum, qui ab ipſe nuncupati ſunt, & nomen perſeverat & genus.*

q Ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.] Ita *Hen.* & *Vat.* ὀνομασμένων *Aliis.*

r Τὰς αὐτὰς χρόνους,] Τὰς δ' αὐτὰς *Busb.*

s Ἕτερόν ——— Ἰουδαίους,] Id reſpicit ad ſeditionem ortam, quum Pilatus ſigna Cæſaris inferret Hieroſolymis: nec cohæret cum hiſtoria de Chriſto, uti nunc legitur. Et an dixiſſet de Chriſto, quem ita laudat, *ἱστορήσῃ*, REL. Ita MSS. *Editi ἄτιεῳ τι.*

t Οὕτω μεταδιδῶ] Οὕτως μεταγάγω τ λ. *Busb.* ὕτως μεταδίδωμι τ λ. *Gall. Lugd. Bat.* ὅτω μεταδίδωμι τ. λ.

u Παυλίνα οὖ] Παυλίνα τις legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Eadem hinc *Zonaras* p. 268. 269. SPANH.

x Τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ὑπαιθεύματι] Τὸν καθ' ἑαυτὴν ὑπαιθεύουσι κόσμον ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι. δυνάμις τε in *Editis Aliiſque.* τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ὑπαιθεύματι ἀρετῆς εἰς μέγα προϊοῦσα· δυνάμις τε *Busb.* unde, quam minimum à veſtigiis vulgatæ lectionis recedendo, reſcripſi, καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑπαιθεύματι κόσμ ἀρετῆς &c. in *Epiphanii* verſione, *majorum dignitate preclara, ſtudio caſtitatis intenta, honeſtatis opinione perſpicua.*

y Τὸ ὄψει εὐπρεπὴς] Τῇ ὄψῃ *Busb.* & *Gall.*

z Καὶ τ ὥρας] Καὶ τ ἡλικίας *Zonar.*

zz Τῷ εἰς τὰ πάντα] Ita cum *Cod. Gall.* nec aliter *Busb.* niſi quod τῷ non agnoſcat. τ εἰς τὰ πάντα ἀντιτεμφθέντ τ π. in *Editis Aliiſque.*

a Καὶ μεῖζον γὰρ ὄντος] Καὶ μεῖνα γὰρ ὄναν ἀλῶναι δώροις *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μεῖζον γὰρ οὖ ἢ ὥστε ἀλ. in *Editis Aliiſque.* καὶ μεῖζον@ ὄντος ἀλῶναι, *Busb.* omnibus perpenſis reſcripſi, καὶ μᾶζον@ γὰρ ὄντος ἢ ὥστε ἀλ.

b Καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθ@] Καζεπεμφθέντων *Busb.*

c Παρεῖδεῖν,] Ὑπερεῖδεῖν *Busb.*

d Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν] Ἀττικῶν pro αὐτῇ δώσειν habet *Busb.* Vocem Ἀττικῶν etiam agnoſcit *Zonar.* atque *Epiphanius* vertit, *ut etiam viginti myriadas drachmarum Atticarum ſe daturum pro uno concubitu ſpopondiſſet.* quibus factum eſt ut non dubitarim Ἀττικῶν in textum recipere.

e Ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ] Ἐνόμισεν *Busb.* & *Vat.*

f Τοιαύτῃ πλάνῃ,] Ita reſcripſi pro τοιούτῳ πλάνῃ. Si quis malit τοιούτῳ πλάνῃ, non repugnabo.

g Ἀπηλάσατ@.] Ἀπηλάσατ@ in *libris* omnibus.

h Ἣ δεινῶς φέρουσα & νεανίσκ] Αὕτη *Busb.*

i Τὸ ψήφισμα & θανεῖν] Ita in *Editis.* τῷ ψηφίσματι in pleriſque *MSS.*

k Ὑποχέοι ὡς λάθρᾳ παραχθησομένων] Ὑποχίτιζεν *Busb.*

l Παυλίναν αὖτ@] *Al.* Παυλίνα.

m Μόνον ἔλεγε,] Μόναν *Busb. Hen.* & *Vat.*

n Ὅπῃ ἀλώσοῖ τ γυναικός.] Ὅπῃ δέοι *Busb.*

petierat pecuniæ accepisset, alia ipsam aggreditur via, quam ii quorum opera usus fuerat & ministerio, quod mulierem videret majorem quam ut pecunia caperetur. Gnara enim eam vehementer addictam esse Isidis cultui, tale quiddam commiscitur. Conventis aliquot ex ejus sacerdotibus, verbisque ultro citroque habitis, ubi fidem quam maxime solennem acceperat, &, quod efficacissimum, pecuniam ostentaverat, in præsens viginti quinque millia, & altera totidem re perfecta, indicat eis amorem juvenis, rogans modis omnibus adniterentur ut ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. & illorum natu maximus propere se ad Paulinam contulit, atque intromissus petiit ut remotis arbitris cum ea colloqueretur. quo concesso, venire se ajebat missum ab Anubide, Deo quippe illius amore capto, jubenteque ut ad se veniret. Illi verba ista grata erant & optata, seque apud familiares suas jactabat ob honorem quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, condicta sibi cœnam & cubile Anubidis. Ille vero concessit, ut qui probe norat pudicitiam uxoris. Itaque it *mulier* in fanum, & cum cœnavisset, quo tempore somni hora erat, clausis januis à sacerdote, intus in Sacrario etiam ablatæ erant lucernæ, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus consortio aberravit, totamque noctem illi obsequuta est, Deum esse rata. Cumque ille abiisset, priusquam moverentur sacerdotes qui insidias nesciebant, Paulina mane cum venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud familiares verbis *quam amplissimis* sese extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam spectantes, partim mirabantur, ut qui non potuerint, id quod æquum, fide indigna judicare, quando ad ejus pudicitiam & nobilitatem respiciebant. Tertia autem die post facinus patratum Mundus, ipsi obviam factus, "Paulina, inquit, equidem mihi & ducen-
"ta millia servasti, quæ potuisti facultatibus tuis
"adjicere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. nihil vero mea refert, quod Mundum
"verborum contumeliis onerasti; sed *magnæ* mihi
"res ipsa voluptati fuit sub Anubidis nomine la-
"titanti." Et is quidem ista loquutus discessit: illa vero, ut quæ tum primum aliquid de flagitio rescivit, & vestem sibi lacerat, & marito *protinus* indicat omnem insidiarum turpitudinem, eumque obsecrabat, ut ipsam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius, cum rem omnem, quæstione de sacerdotibus habita, probe intellexisset, & illos cruci suffixit, & Iden exitii illorum causam, utpote quæ omnia machinata est in mulieris injuriam: insuper & templum evertit, & Isidis simulachrum in Tiberim fluvium demergi jussit. Mundum autem exsilio multavit, causam satis idoneam ratus

Anubis Deus.

Tiberius Isidis sacerdotes & Iden in crucem agit, Isidis templum evertit, & Mundum in exsilium ablegat.

μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν ἱερατικὰ τῆς Ἰσιδος σφόδρα ὑπηγμένην, ὁ τεχνᾶταί τι τοιόνδε. τῶν ἱερέων τινὰ ἀφικομένη P Δι' λόγων ἐπὶ πίστεσι μεγάλαις, τὸ μὲν μέγιστον δόσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν Ⓒ q ἡμιτείας, λαβόντος δ' ἕκαστον ἕξ πραγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, Δι' σαφοῦς τοῦ νεανίσκου τὰ ἔρωτα αὐτῆς, κελεύουσι παντοίως r ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον αγαδάσαι. οἱ δ' ἐπὶ s πλήθει τοῦ χρυσίου t παραχθέντες ὑπήκουον. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος ὡς τὴν Παυλίναν ὡσάμενος, γνωμένων εἰσόδων, v καταμόνας τὰ Δι' λόγων ἐλθεῖν ἠξίου. καὶ x συγχωρηθὲν, y πεμπὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ανούβιδος, ἔρωτι αὐτῆς ἡσημένου τοῦ Θεοῦ, κελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' z εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ τῆς τε φίλαις συνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ a τύχαις ἀξιώσει τοῦ Ανούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνόν τε αὐτῇ Ⓒ εὐνὴν ἕξ Ανούβιδος εἰσηγγέλθαι. σωφρονοῦντι δ' ἐκεῖνος, τὴν σωφροσύνην τοῦ γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, κ δειπνήσασι, b ὡς ὕπνος καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ ἕξ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ κ τὰ λύχνα σκοτοδῶν ἦν, κ ὁ Μᾶνδος, προσεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, ἐκ ἠμάρτανεν ὁμιλιῶν τῆς πρὸς αὐτὴν· παννύχιόν τε αὐτῷ c διεκτήσαντο, ὑπολαμβάνοντος Θεὸν εἶναι. κ ἀπελθόντος πρότερον ἢ d κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὴν ἐπιβουλὴν οὐκ ἤδεσαν, ἡ Παυλίνα, πρωὶ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν σκηπτεῖ ἕξ Ανούβιδος, κ πρὸς τὰς φίλας e ἐκλαμπρύνεται λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν ἕξ πάσμαλος ὁρῶντες· τὰ δ' ἐν θυμῷ καθίσαντες, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε f εἰς τὴν σωφροσύνην Ⓒ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτῷ ὁ Μᾶνδος, "Παυλίνα, φησὶν, ἀλλά μοι Ⓒ εἴκοσι μυριάδας "διεσώσω, δυναμένη οἴκῳ πολυτελεῖ τῷ g ἑαυτῆς, i Δι' "κοινωνεῖσθαί τε ἐφ' οἷς k πολυσκαλεύμενον οὐκ ἐνέλιπες. ἀ "μέντοι εἰς Μᾶνδον l ὕβρει m διεχρῶ μηδέν μοι μελήσαν τῶν "ὀνομάτων, ἀλλὰ τὸν τῆς πάσμαλος ἡδονῆς, Ανούβιον "ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ." καὶ ὁ μὲν ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών· ἡ δ' εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῆς τολμήματος, πολυρρήγνυταί τε τὴν στολὴν, καὶ τὸν ἄνδρα δηλώσουσα τῆς παντὸς ἐπιβουλεύματος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ πολυωφρονῆσαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δ' τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γνωμένης ἐξετάσας τῶν ἱερέων, σκεύησί τε ἀνεσταύρωσε, καὶ τὴν Ἰδην ὀλέθρῳ γνωμένην αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει σωφρονίσαν τὸ γυναικὸς· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ισιδος εἰς τὸν n Θύβριν ποταμὸν σκέλυσεν ἐμβαλεῖν. ο Μάνδῳ δ' Φυγῆς ἐπέμησεν, P κώλυμα τοῦ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐ-

o Τεχνᾶταί τι τοιόνδε.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *tale aliquid machinatur.* τεχνᾶ] τοιόνδε in *cæteris.*

p Διὰ λόγων] Διειλίχθη *Busb.*

q Ημιτείας,] Ημιτείαν *Busb.* (ἡμίσει *L. B.*) unde pro ἥμισυ *Editorum* reposui ἡμιτείας.

r Επὶ τῷ ληψομένῳ] Επιλήψεσθαι τὴν ἀνθρώπου απ. *Busb.*

s Πλήθει δ' χρυσίου] Ita cum *Cod. Busb.* πλυγῇ in *cæteris.*

t Παραχθέντες ὑπήκουον.] Θελχθέντες *Zonar.*

v Καταμόνας] Καθ' μόνας infr. c. 10. §. 3. & §. 6. SPANH.

x Συγχωρηθὲν,] Συσχωρηθέντων *Busb.*

y Πεμπὸς] Conf. supr. c. 3. §. 2. SPANH.

z Εὐκτὸς] *L. B.* in *Marg.* εὐκταῖος.

a Τύχοις ἀξιώσει] Τοιούτοις *Busb.*

b Ως ὕπνος καιρὸς ἦν,] Sic in N. T. clausis foribus ὕπνος καιρὸς ἦν. REL.

c Διεκτήσαντο,] Mox hac ead. §. Δι' κτήσεως eadem de re. SPANH.

d Κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων,] Κινήσεων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Immo vero (inquit *Petitus* in *Animadv. ανεκδότοις*, tom. IV. p. 196.) surrexisse jam oportuerat, ut aperirent ei discessuro fores. Adeo ut, cum moris illis fuerit summo mane Deam salutare, quas *salutationes* etiam *excitationes* appellabant, (ut constat ex *Arnobio*, l. VII.) non dubitem quin hanc *excitationem* appellet *Josephus* κίνησιν, & locus hoc modo reddendus sit, *cumque ille abiisset, antequam sacerdotes doli conscii excitationem canere cepissent.* Verum ipse simplici verborum sensu retento, malui cum V. Cl. *J. Clerico* (in *Hesiodum*, p. 136.) voculam σὺν ante ἤδεσαν inserere.

e Η Παυλίνα,] Ita *Busb.* Παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν in *Editis Aliisque.*

f Εκλαμπρύνεται λόγοις] Ανελαμβάνετο *Hen.* & *Vat.*

g Εἰς τὴν σωφροσύνην ἕξ] Illud εἰς supplevi è *Cod. Busb.*

h Εαυτῆς,] Σαυτῆς *Busb.* nolui tamen in textum reponere, quod *Budæus* exempla quamplurima afferat ἑαυτῆ positi pro σαυτῆ.

i Διακοσθαι] Conf. mox supr. SPANH.

k Πολυσκαλεύμενον οὐκ ἐνέλιπες.] Πολυσκαλεύμενον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Υβρει διεχρῶ] *L. B.* ὑβρίζειν ἐπειρῶ.

m Διεχρῶ] Conf. supr. lib. 17. c. 4. §. 2. ἐπὶ αὐτὸν ἐχρῶ. SPANH.

n Θύβριν ποταμὸν] *Al.* (ut & *L. B.*) Θύμβριν.

o Μάνδῳ δ'] Μᾶνδον *Busb.*

p Κώλυμα] Κώλυμα δ' μείζονος κολάσεως *Busb.*

αὐτῷ ἡμαρτῆσθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἠγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συμπιπτόντων, ὡς μοι καὶ [q] προσῆκεν ὁ λόγος.

ε'. Ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος, φυγὰς μὲν τῆς αὑτοῦ, κατηγορίᾳ τε προσβάσεως [r] νόμων ὑπὸ δίκης τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. [s] καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβοντες, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν Μωϋσέως, προσηλυτισάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάτρια [t] ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν [v] Φυλβίαν, τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν ὑπὸ νομίμοις προσηλυθοῦσαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πίστιν παρύσειν [x] καὶ χρυσίον εἰς τὸ [y] ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασαν· [z] καὶ λαβόντες, ἐπὶ [a] χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιῶν), ἐφ' ὅπερ ὑπὸ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἀποσημήνας πρὸς αὐτὸν φίλῳ ὢν Σατορνίνῳ τῶν Φυλβίας ἀνὴρ [b] ἐπισκήψῃ τῇ γυναικὶ, [c] κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης [d] ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπαλοι, πεντακισχίλιος [e] ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον· πλείους δὲ σκόλασιν [f] μὴ θέλοντας στρατεύειν, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ [g] οἱ μὲν, διὰ κακίαν πρασσόντων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.

cur majori pœna non afficeretur, quod amoris vehementia deliquisset. Et ista quidem sunt, quibus templum Isidis dehonestarunt sacerdotes. Nunc autem ad ea narranda revertor, quæ per id tempus Judæis Romæ degentibus contigerunt: id quod jam ante facturum recepi.

V. *Judæi urbe Roma pulsi ob Fulviam pecunia emunctam.*

5. Erat vir genere Judæus, patria quidem sua profugus, ut qui accusaretur quod contra leges fecerat & pœnam *ob maleficia* metueret, in omnibus vero nequam & improbus. Is tum Romæ degens, se quidem legis Mosaïcæ interpretem profitebatur, & tribus aliis per omnia sui similibus in societatem ascitis, Fulviæ, feminæ nobili, quæ, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent ut purpuram & aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui cum ea accepissent, in proprios usus verterunt & profuderunt; quem in finem ea etiam ab initio postulaverant. Quo fit ut Tiberius, ei quippe rem indicaverat quo amico utebatur Saturninus Fulviæ maritus ex uxoris instigatione, juberet cunctos Judæos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quatuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui ut servarent patria instituta militiam detrectarunt, pœnis affecerunt. Atque ita, propter quatuor hominum nequitiam, Judæi ejecti sunt è civitate.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἐθορύβουν οἱ Σαμαρεῖς, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπώλεσε Πιλάτος. ὡς κατηγορεῖται ὁ Πιλάτος, οἷά τε Οὐιτελλίῳ πεπραγμένα πρὸς τοῖς Ἰουδαίοις καὶ Παρθυαίοις.

CAP. IV.

Quomodo tumultuabantur Samaritani, multosque ex illis occidit Pilatus. utque Pilatus accusatur, & quæ gesta erant à Vitellio apud Judæos & Parthos.

Οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συνέφθη γὰρ αὐτοῖς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος [h] πιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλησίον πεχναίζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ [k] ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς ὀρῶν ὑπειλῆφθαι, ἰσχυρίζετό τε [l] δηλωθησομένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῇδε κατορωρυγμένα, [m] Μωϋσέως [n] τῇδε αὐτῶν τεθησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὄχλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, [o] Τιραθαβᾶ λέγῃ), παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μείζονι πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ Πιλάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος [p] ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προπηθρισμένοις, ῥᾳδίᾳ χειρὶ ἡμῶν, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπουσι), ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἔλαβον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλάτος.

β'. Καταστάσης δὲ τῇδε τῆς θορύβου, Σαμαρέων ἡ βουλὴ πρὸς Οὐιτέλλιον ὑπατικὸν ἔπεμψαν ἄνδρα συνέδριον τῶν

Interea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitat enim eos vir *quidam*, qui mentiri pro nihilo ducebat & omnia ad ineundam à plebe gratiam faciebat; jubens ut secum montem Garizim conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum, illisque asseverabat, se ostensurum ipsis, ubi eò pervenirent, sacra vasa à Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quæ diceret verisimilia esse credentes, *statim* arma sumpserunt; & in vico quodam Tirathaba nomine consedentes sibi adjungebant quotquot sese ad illos aggregarent, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat & peditibus: qui congressi cum illis qui in urbem convenerant, primo conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, & multos etiam captivos abduxerunt, quorum præcipuos, & potentissimos eorum quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

Seditio Samaritana.

Seditiosi à Pilato fusi fugatique.

2. Sedato autem hoc Samaritanorum tumultu, senatus *eorum* mittunt ad Vitellium, virum consu-

Pilatus caussis accusatus apud Vitellium & Romam missus.

---

q Προσετήκησεν ὁ λόγος.] Προσαπεσήμανεν habet *Busb.*

r Νόμων καὶ δίκῃ τιμωρίας] Τινῶν post νόμων addit *Busb.*

s Καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ] Καὶ δή ποτε *Busb.*

t Ὁμοιοτρόπους,] Ὁμοιοτρόπους *Vat.*

v Φυλβίαν,] Φλαβίαν passim *Hen.* & *Vat.*

x Καὶ χρυσίον] Καὶ τὸ χρυσὸν *Busb.*

y Ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερῷ] Vocula ἐν abest plerisque *MSS.*

z Καὶ —— ἀναλώμασιν] Καὶ λαβόντες, ἀνάλωμα ταῦτα ἐπὶ χρείας οἰκείας ποιῶν· καὶ ὁ Τιβέριος ταῦτα μαθὼν ὡς Σατορνίνου τοῦ Φυλβίας ἀνδρὸς ἐπισκήψῃ ταύτης κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης ἀπελθεῖν *Busb.*

a Χρείας] *L. B.* χεῖρας.

b Ἐπισκήψῃ τῇ γυναικὸς,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπισκέψῃ perperam in *cæteris.*

c Κελεύει —— ἀπελαθῆναι.] Judæi Roma pulsi, & 4000. ex iis in Sardiniam missi. Vid. *Sueton. Tiber.* c. XXXVI. SPANH.

d Ἀπελαθῆναι.] Ἀπελθεῖν *Busb.*

e Ἀνθρώπων ἐξ] Ἀνδρας ἐξ αὐτῶν *Busb.* ἀνθρώπους in *MS.* quo usus est *Petitus.*

f Μὴ θέλοντας στρατεύειν,] Id privilegium sæpe Judæis concessum Josephus memorat à Romanis, ut liberi essent à militia, nam Sabbathi observatio, ciborum delectus & alia in bello nequeunt locum habere. REL.

g Οἱ μὲν,] Καὶ οἱ μὲν δὴ διὰ *Busb.*

h Πιθέμενος] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *vir quidam mentiri pro nihilo ducens, Cephedon nomine.*

i Καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος] Καθ' ἡδονὴν *Busb.*

k Ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς] Ἁγιώτατον αὐτοῖς *Busb.*

l Παραδηλωθησομένοις δείξειν] Ita cum *Cod. Busb.* διδηλωμένοις in *cæteris.*

m Μωϋσέως] Ita etiam apud *Epiphanium* & *Zonaram.* Verum Ὠζίου malit Cl. *Relandus* in *Dissert.* de *monte Garizim*, p. 155. & *Dissert. secunda de Nummis Samaritanis*, p. 45. & ex *Chronico Samaritano* recitat traditionem de arca & vasis sacris jussu Dei in monte Garizim reconditis sub pontificatu Oziæ, cujus mentio fit 1 *Chron.* c. 6. v. 6. quam historiam aliter narratam videre est, 2 *Maccab.* c. 2. v. 4. id quod me monuit Cl. *Lowthius.* HUDS. Lege Ὠζίου, Ozis. hic Pontifex fuit. Moses autem Jordanem non transierat. REL.

n Τῇδε αὐτῶν] Ἐκεῖ *Busb.*

o Τιραθαβᾶ] *L. B.* Τιραθανᾶ, uti & statim inferius.

p Ἱππέων τε πομπῇ] Πέμψας ἱππεῖς καὶ ὁπλίτας *Busb.*

q Εἰς

sularem & Syriæ præsidem, atque Pilatum cædis eorum qui interiêre accusabant. non enim ut à Romanis desciscerent, sed ut tutum à Pilati injuriis perfugium haberent, in Tirabatha sese recepisse *dicebant*. Tum Vitellius, Marcello amico suo ad res Judæorum procurandas misso, Pilatum jussit Romam proficisci, ad objecta à Judæis *crimina* coram imperatore responsurum. Ita Pilatus, decem annis in Judææ provincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus nihil contradicere audebat, obsequutus. At priusquam Romam appelleret, decessit Tiberius.

Tiberius moritur.

VI. *Vitellius ab Hierosolymitanis magnifice excipitur. Ejus erga Judæos liberalitas.*

3. Vitellius autem in Judæam profectus, Hierosolyma ascendit, ea tempestate, qua festum ageretur quod Pascha appellatur. Cumque à Judæis magnificè exceptus fuisset Vitellius, vectigal fructuum venalium Hierosolymitanis in universum remisit, & stolam pontificis cum omni ejus ornatu passus est in templo, ut olim, à sacerdotibus adservari. sed eo tempore in Antonia, quæ turris est ita nuncupata, depositа erat hujusmodi de causa. Pontificum quidam Hyrcanus, ejus nominis primus, (nam plures erant eo nomine appellati) cum turrim in vicinia templi exstruxisset, illic maxima ex parte vitam agebat, & stolam, quæ in ejus custodia erat, eo quod sibi soli licebat eam induere, ibi depositam habebat, quandocunque privata veste resumpta in urbem iret. idemque filii ipsius eorumque filii facere consueverunt. Herodes autem, regnum adeptus, & turrim hanc, loco opportuno sitam, magno sumptu instruxit, Antoniæ nomine ei indito ex Antonio qui ipsi erat amicus, & stolam, ita ut ibi reperta est, apud se retinuit; ratus populum ea de re nihil novi contra se moliturum. Deinceps vero similiter ac Herodes faciebat Archelaus, filius ejus, qui ei in imperio successit: cujus regnum cum Romani sibimet assumpsissent, nacti sunt stolam pontificiam, in domo ex lapide constructa repositam, sacerdotum custodumque ærarii sigillo obsignatam, castelli præfecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante festum diebus illis ab arcis præfecto tradebatur: cumque ea * purificata usus fuisset pontifex, die proxima post solennitatem rursus eam in domum reponebat, ubi antea condita erat. idque quotannis fiebat, tribus festis & je-

Stola pontificia in turri Antonia olim depositа.

ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτῳ κατηγόρων ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων. ὁ γὰρ ἐπὶ Δικαιάρχοις Ρωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ Δίῳ φυγῇ τὸ Πιλάτῳ ὕβρεως, [q] εἰς τὸν Τιραθαθᾶ καταφεύγει. καὶ Οὐιτέλλιος, Μάρκελλον [r] τὸν αὐτῷ φίλον σκέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ἰουδαίοις γινόμενον, Πιλάτον [s] ἐκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγορεῖν Ἰουδαῖοι [t] διδάξαντα τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλάτος, δέκα ἔτεσιν Δικαιρίψας ἐπὶ Ἰουδαίας, εἰς Ρώμην ἠπείγετο, τὰ Οὐιτέλλιε πλόμενος ἐντολᾶς, [v] σὺν ὀκνῷ ἀντέπειν. πρὶν γὰρ [x] ἢ τὴν Ρώμην προσέχειν αὐτὸν, Φλάκκῳ Τιβερίου μεταστάς.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνῄει, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ· Πάσχα δὲ καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος, [y] τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς [z] αὐτοῖς κατοικοῦσι, [a] καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτῆς κόσμον παρεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κειμένου ἐπὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθάπερ ἐπ' ἐκείνου ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ ἐν τῇ Αντωνίᾳ, Φρούριον δ' ἔστιν ἔτως λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [b] τῶν [c] ἱερέων τις Υρκανὸς, πολλῶν δ' ὄντων οἱ τὸν ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ [d] βάρις κατασκευασάμενος, ἐν τούτῳ τὰ πολλὰ τὸν βίον εἶχεν [e] καὶ τὴν στολὴν, φύλακι γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ [f] καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τῷ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, [g] τούτῳ εἶχεν ἀποκειμένην, ὅπως εἰς τὴν πάλιν καλῶν, ἀναλαμβάνοι [h] τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἵ τε ὑεῖς αὐτοῦ τοῦτο πράσσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. Ηρῴδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην, ἐν [i] Πιτηδείῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, [k] Αντωνίαν καλεῖ [l] ὄνομα, τῷ Αντωνίῳ φίλος ὢν, καὶ τὴν στολὴν [m] ὥσπερ καταλαμβάνῃ τῇδε κειμένην [n] κατεῖχεν, πιστεύων ἐξ ἧς νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ [nn] τὸν λαόν. ὅθεν δὲ [o] ἔπραττεν ὅμοια τῷ Ηρῴδῃ, καὶ ὁ ἐπικαλεσθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς Αρχέλαος υἱὸς ὢν [p] Ρωμαίοις παραδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, ἐκράτουν τῆς στολῆς τὸ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ [p] λίθου [q] οἰκοδομητέᾳ ὑπὸ σφραγῖδι [r] τὸν τε ἱερέων καὶ τὸν γαζοφυλάκων, τὸ φρουρήσαι τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον [s] ἄπλουν. [t] ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοσαν αὐτοῖς ὑπὸ τὸ φρουρήσαι· καὶ ἁγνισθείσῃ χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μίᾳ [v] τῆς ἑορτῆς ἡμέ-

q Εἰς τὸν Τιραθαθᾶ] Εἰς τὸν κώμην Τιραθαθᾶ *Busb.*

r Τὸν αὐτῷ φίλον] *L. B.* τὸν αὐτῷ φίλων, ut & *Epiphanius*, qui vertit, *Marcellum, unum ex suis amicis.* HAV.

s Ἐκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης] Ἐκέλευσεν *Busb.* & *Zonar.*

t Διδάξαντα τὸν αὐτοκράτορα.] Δικαίζοντα *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

v Οὐκ ὀκνεῖν.] Οὐκ ἀντεῖπον *Gall.*

x Ἢ τὴν Ρώμην προσέχειν] *L. B.* ἐν τῇ Ρώμῃ ἴσχειν.

y Τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκε] Nota quod τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν Romanis solvebant Judæi. REL.

z Τοῖς αὐτοῖς] Ταύτῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

a Καὶ —— ἐξουσίαν.] Conf. supr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

b Τῶν —— πρῶτος] De Hyrcano ejus nominis primo Pontifice, De Vita sua §. 1. ὃς πρῶτος ἀρχιερέων Υρκανὸς ἀνομάσθη. SPANH.

c Ἱερέων τις] Forsan ἀρχιερέων legendum.

d Βάριν] בירה Talmudicis, apud quos legitur, in monte templi è regione τοῦ Βάριος לפני רבירה quædam cremata fuisse ex sacris memoratis. REL.

e Καὶ τὴν στολὴν] Codicem *Epiphanii* uno commate auctiorem fuisse suspicor. vertit enim barbare, *in loco templi vicino tabernaculum construxerat, & ibi ex maxima parte degebat, ubi etiam stolam pontificalem habuit, ac custos ejus exstabat, propterea quod eam soli licebat induere quando intrabat templum: ceterum quando in civitatem privatis indumentis utebatur* &c. Unde locus hoc modo refingi potest, καὶ τὴν στολὴν ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, φύλακι γὰρ διὰ αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοίοι εἰς τὸν ναὸν, ὁπότε δὲ εἰς τὴν πόλιν κατ.

f Καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι] Καὶ μόνῳ ἐφοίτα ἐνδιδύσκειν αὐτὴν, ταύτῃ εἶχεν ἀπο. *Busb.*

g Ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην,] Ita *Busb.* ταύτην in *cæteris.*

h Τὴν ἰδιωτικήν.] Nam in urbe & extra templum στολὴν ἱερατικὴν gerere nec Pontifici licebat nec sacerdotibus, uti Talmudici contendunt. REL.

i Ἐπιτηδείῳ] *Casaub.* addit τόπῳ.

k Αντωνίαν καλεῖ ὄνομα,] Conf. supr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

l Ὄνομα,] Ὀνόματι Αντωνίου φ. *Busb.* quo modo forsan *Epiphan.* qui vertit, & *Antoniam ex nomine Antonii, qui ei amicus erat.*

m Ὥστε —— κατεῖχεν,] Τὸν ἀρχιερατικὸν καταλάβοι τὸν . . . : πιστεύων ἐξὸν νεωτερεῖν δ' αὐτόν. ἔπραξεν ὃ ὁμ. *Cas.* ex *Eus.* in D. E. l. 8.

n Κατεῖχεν,] Ita *Busb.* & *Euseb.* κατεῖχεν, πιστεύων ὃ, ὅθεν in *Editis Aliisque.*

nn Τὸν λαὸν.] Τὸν λαὸν διὰ τάδε· ἔπραττε δ' ὅμοια *Busb.* τὸν λαὸν· ἔπραττε δ' ὅμοια *Gall.* τὸν λαὸν δι' αὐτόν. ἔπραττε δ' ὅμοια *Euseb.* in *Dem. Evangel.* l. 8. p. 399.

o Ἔπραττεν] *L. B.* διὰ τάδε ἔπραττε ὃ.

p Λίθου] Λίθου addidi è *Codd. MSS. Epiphanio*, & *Eusebio.*

q Οἰκοδομητέᾳ —— γαζοφυλάκων,] Conf. supr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

r Τὸν τε ἱερέων] Τόντε ἀρχιερέων malit *Petitus.* Paulo aliter *Epiphan.* qui vertit, *sub sigillo sane pontificum & gazophylacis habebatur, à quo & cætera templi ornamenta & candelabrum quoque servabatur, quod tantum per dies festos ad usum pontificum tradebatur. Transacta vero festivitate iterum in loco proprio reponenda reddebatur, & per tres utique festivitates singulis quibusque annis & per jejunia dabatur atque reddebatur.* Observandum itaque *Epiphanium* non legisse ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, sed tantum ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, neque item agnoscere τὸ ἁγνισθείσῃ.

s Απλοῦν.] Ἀκήκοτον *Busb.*

t Ἑπτὰ δὲ ἡμέρας] Credibile est inquit *Petitus* (in *Animadv. ineditis*, tom. IV. pag. 116.) non septimo ante festum die, sed pridie tantum festi petitam fuisse stolam: unde rescribendum censeo, ἔπειτα δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς. HUDS. Id confirmat Talmudicorum traditionem in *Joma* I. 1. & alibi septem diebus ante festum Pontificem præparatum fuisse & cultum sacrum peregisse. REL.

* *Purificata usus fuisset pontifex,*] Nam non nisi ea lustrata, ut quæ penes impuros alienigenas fuisset, utebatur summus Pontifex.

v Μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν] Is unus dies erit יום dies maxime festus præ aliis diebus festis, uti dies 15. Nisan, dies Tabernaculorum. REL.

ἡμέραν, ἀπεπέμψατο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, [x] ἥπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ [y] τὴν ἑπέρασεν τελοῦν ἑορτὰς ἑκάστῳ [z] ἔτους [a] καὶ τῇ νηστείᾳ. Οὐιτέλλιος δὲ ὅτι τῷ ἱερεῖ τῷ στολὴν, ἣν κεῖνον μὴ πολυπραγμονεῖν ὑπισχνήσας τῷ Φρυγὶ ἔχω, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας [b] ὅτι εὐεργεσίας ἕνεκεν καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰώσηπον [c] τὸν ἐπικαλούμενον Καϊάφαν ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, Ἰωνάθῃ καθίστησιν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Ἀντιοχείας δὲ αὖθις ἐπιὼν τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει δὲ καὶ Τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν, καὶ Ἀρμενίαν παρειληφὼς, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· [d] πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ [e] μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δὲ τοῦ Ἀρταβάνου υἱέως. τοῦτα δὲ γράφων Τιβέριος πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, [f] μεγάλων δόσεσι χρημάτων πείθῃ καὶ τοὺς Ἴβηρας καὶ τοὺς [g] Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ [h] μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον, [i] Σκύθας δὲ, δόντες αὐτοῖς διδόντες λάφυρα τῶν αὐτῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς [k] τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ὅτε Ἀρμενία ἁρπάζεται αὖθις, καὶ πληθύοντος πολέμων τὰ Παρθυαίων γῆς, οὔτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀναστατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ ἡ βασιλέως ὁ υἱὸς [l] ἐκ τούτων τῶν μαχῶν [m] ἔπεσε μετὰ πολλῶν χιλιάδων μυριάδων. καὶ αὐτὸ τὸ πατρῷον Ἀρταβάνου [n] Οὐιτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς [o] καὶ φίλους τοὺς ἐκείνῳ ἡγουμένῃ, [p] ἐμέλησε μὲν κλαυσίου λάθρᾳ τὸ δῶρα εἰληφότων. [q] αἰσθανόμενος δὲ τὸν ὑπεκθεῖναι πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηρίοις [r] μὴ ἀνείδους δὲ ὅτι πρᾶγος ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὅσους αὐτῷ καθαρῶς συνεισῆκε, καὶ τόδε [s] ἤδη ἐφθαρμένους ὅτι δόλῳ τὴν εὔνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ ἡγουμένης [t] μεταπέσεσθαι πρὸς τοὺς προαφεστηκότας, ἐπὶ τῶν ἄνω [v] σατραπῶν ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλῷ μᾶλλον ταῦτα γράψαν ἀθροίσας [x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας, κατίσχε τὴν ἀρχήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἠξίου φιλίαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος [y] προσκληθεὶς, [z] ἀσμένως ἐδέχετο τὸν λόγον, ἐπὶ τὴν Εὐφράτου

junii die. Vitellius autem facit ut *ſtola*, prout mos patrius ferebat, ſervaretur, dato arcis præfecto in mandatis, ut nec inquireret in locum ubi reconderetur, nec ad diem attenderet quo eâ uti oporteret. Cumque iſta feciſſet ut à gente gratiam iniret, & Joſepho pontifici, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ſacerdotium abrogaſſet, Jonatham Anani pontificis filium in ejus locum ſubſtituit, ac deinde Antiochiam reverſus eſt. *Jonathas pontifex in locum Caiaphæ ſubſtitutus.*

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas mittit, cum mandatis ut amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus eſſet & Armeniam occupaſſet, ne majora *imperio* damna inferret; eaque ſolum lege ejus amicitiæ credendum eſſe *monet*, ſi obſides illi traderentur, præcipue vero Artabani filius. Cum autem iſta Tiberius ad Vitellium ſcriberet, ille ingentis pecuniæ largitione Iberorum & Albanorum regibus perſuadet, ut ſine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per provincias ſuas itineris faciundi, pyliſque Caſpiis patefactis, immiſerunt in Artabanum. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiſerunt, belloque per terram illorum pervadente, nobiliſſimi quique ejus gentis ceciderunt, regioque tota *ferro flammaque* vaſtata erat, atque alicubi inter pugnandum filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius ut patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad cognatos ejus & amicos mittendo, perimeret, ope illorum qui munera acceperant. Ille vero cum intelligeret ſe inſidias effugere non poſſe, quod neceſſe erat ut quæ à multis viriſque primariis factæ eſſent ex illorum ſententia ſuccederent: cumque numerum iniret eorum qui ſibi adhærere profiterentur, & cogitaret etiam pleroſque ex illis *largitione* corruptos doloſe ſimulare benevolentiam, aut ſi periculum eorum faceret ad eos qui prius deſciverant tranſituros eſſe, *fuga* incolumis evaſit ad ſuperiores ſatrapias. Ac poſtea ex Dahis & Sacis magno coacto exercitu, & debellatis inimicis, imperium occupabat. *Res à Vitellio geſtæ contra Artabanum. Armeniam amittunt Parthi. Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtituitur.*

5. Iſtis auditis Tiberius juſſit ut Artabanus ſibi amicitia adjungeretur. Poſtquam autem ille invitatus ſermonem de ſe habitum lubenter accepit, ad- *Amicitiam cum Artabano juſſo Tiberii ini-*

x Ἥπερ —— ἡσείᾳ.] Ita cum *Cod. Busb.* καὶ πρότερον. τοῦτο ἔπραττε (*L. B.* ἐπράτετο) πρίν ἑορτὰς. in *Editis Aliisque.*

y Τὴν ἑπέρασεν τελοῦν ἑορτὰς] Tria nempe Feſta Judæis præcepta Exod. XXIII, 14 15. SPANH.

z Ἔτους καὶ τῇ νηστείᾳ] Iterum cum *Cod. Busb.* καὶ τὴν νηστείαν in *Editis.* καὶ κατὰ τὴν νηστείαν *Cocceius.* καὶ τὴν νηστείαν *L. B. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ſi quis malit κατὰ τὴν νηστείαν, non repugnabo. Ex his intelligimus quibus diebus pontifex indutus eſſet ἀρχιερατικῇ στολῇ *pontificium ornatum*: nempe tribus illis Feſtis ſolennibus; *Paſchatis* ſcilicet, *Pentecoſtes*, & *Scenopegiæ*, itemque die *jejunii*, quam diem *Propitiationum* nominant. Videſis *Bonfrerium* in *Leviticum*, p. 648. & *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 4. p. 96. HUDS. Nam tempore jejunii anniverſarii, die X. Tiſri, etiam veſtes has erat indutus P. M. REL.

a Καὶ τῇ νηστείᾳ.] De Pontifice M. amicto ſacram ſtolam Jejunii tempore *Alex.* lib. 5. c. 5. §. 7. Lege καὶ τὴν νηστείαν; Nempe Feſtum à tribus illis diverſum poſt Tubarum clangorem celebratum, & omnium Feſtum maximum, *Philoni* Σαββάτων Σαββάτων de Septenar. p. 1194. C. 1195. B. Ita etiam hic *Ruſinus*, ut poſtea animadverti, & *per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis, & per jejunia.* Hunc Joſephi locum καὶ κῆ τ. ν. &c. etiam emendare poſtea animadverti *Steph. le Moyne* in Var. S. p. 686. ſed ubi tacet, ita etiam legiſſe *Ruſinum.* SPANH.

b Ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ᾧ ἔθους,] Vocula *ἐπὶ* abeſt quibuſdam *MSS.* ut & *Editis.*

c Τὸν καλούμενον Καϊάφαν ἐπικαλούμενον] Ita *Busb. Epiphan. Euſeb.* & *Zonar.* Ἰώσηπον Καϊάφαν in *ceteris.*

d Πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ] Πιστώσειν τε *Busb.* forſan rectius.

e Μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen.* μόνῳ in *ceteris.* quod bene ferri poteſt.

f Μεγάλων δόσεσι χρημάτων] Ita cum *Cod. Busb.* μεγάλαις in *Editis.*

g Ἀλβανῶν βασιλέα] Sic *Busb Epiphan.* & *Tacitus* in *Annalium* l. 6. c. 33. Ἀλανῶν in *Editis Aliiſque.*

h Μηδὲν ἐνδοιάσαι] Μὴ ἐνδιάσαι *Busb.* μηδὲ ἐνδ. *L. B.*

i Σκύθας δὲ,] Ita lego cum *Epiphanii* libris, & ex auctoritate *Taciti*, qui dicit, *Hiberos locorum potentes Caſpia via Sarmatas* [*Scytharum gentem*] *in Armenios raptum effudiſſe.* Ἀλανὸς aut Ἀλβανὸς in *Græcis Joſephi.*

k Τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες,] Sic *Busb.* τὰ Κασπία & mox πλειόνων in *Editis Aliiſque.*

l Ἐκ τούτων] *L. B.* ἐν τούτοις.

m Ἔπεσε —— μυριάδων.] Ἐπέσε *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. dein μῦ πολλῶ ες. Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *atque ita devaſtatur Armenia, omniſque terrâ Parthorum hoſtibus impletur & cladibus. nam primi eorum paſſim ubique periguntur, turbis & luctu cuncta complentur. filius etiam ipſius imperatoris in ea pugna perimitur cum exercitu numeroſo, nam multæ myriades ibi defecere Parthorum.*

n Οὐιτέλλιος] Οὐιτέλλιος δὲ πομπῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Καὶ φίλους] Voculam τοὺς ante ἐκείνῳ omittit *Gen.*

p Ἐμέλησε μὲν κλαυσίου] Ἐμέλησε *Busb. Hen.* & *Vat.*

q Αἰσθανόμενος δὲ] Αἰσθόμενος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Μὴ ἀνείδους] Ita *Busb. Hen. Lugd. Bat. Gall.* & *Vat.* δὴ ἀνείδους in *Editis.*

s Ἤδη] *L. B.* ἤτοι.

t Μεταπέσεσθαι] Ita *Hen.* & *Busb.* μεταβάσεσθαι *Baſ.* μεταβήσεσθαι *Gen.* quod ſane interpretamentum vocis μεταπέσεσθαι, ut conſtat ex *Scholiis* in *Thucydidem*, p. 53. n. 26. *Edit. Oxon.*

v Σατραπῶν] Sic & *Epiphan* σφετιῶν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. σφωῶν *Busb.*

x Δαῶν τε καὶ Σακῶν,] Δαικῶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. incertum quid legerit *Epiphan.* HUDS. Conf. infr. lib. 20. c. 5. §. 2. SPANH.

y Προσκληθεὶς,] Forſan προσκληθεὶς legendum.

z Ἀσμένως ἐδέχετο] Non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Cajo factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. *Uſſe-*

ad Euphratem pervenerunt rex & Vitellius; junctoque fluvio in medio ponte obviam inter se facti sunt, cum suis uterque satellitibus. Et cum de fœdere convenissent, Herodes tetrarcha convivio eos excepit, in medio ubi transiretur magnis sumptibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus: in quibus vir erat septem cubitorum proceritate *spectandus*, genere Judæus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam reversus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens ut ipse primus Cæsari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo ut nihil reliqui esset quod significaret legatus. Quo factum est, cum ipse etiam misisset literas, eique rescripsisset Cæsar, se omnia, ut qui ex Herode ea prius inaudivisset, *jam ante* rèsciviſſe, ut Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se graviorem, quam re vera erat, passum esse injuriam, iram in animo occultam gereret, usque dum vindictam sumeret, Cajo imperium adepto.

Artabanus Darium filium Tiberio das obsidem.

Vitellius Herodi tetrarchæ infensus.

Philippus Herodis tetrarchæ frater diem obit.

Philippi elogium.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita decessit, anno quidem Tiberii principatus vigesimo, postquam vero ipse præfuisset Trachonitidi & Gaulanitidi atque etiam Batanææ, * anno trigesimo septimo. Vir suapte natura moderatus erga subditos, quietique ingenii; nam omnem vitam in sua ditione agebat. Quoties autem domo progrederetur, cum paucis delectis incedebat, atque in solio sedens unde jus diceret, quod dum iter faceret subsequebatur, si quis obviam factus ejus ope & auxilio egeret, sine mora & dilatione quà occursus erat posito throno, in eo *sublimis* sedens causam cognoscebat; & fontes pœnis afficiebat, aut iniquis criminibus irretitos solvebat. Diem obit supremum in Juliade, atque illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifice sepultus est. Ejus autem principatum, nam sine † liberis decessit, cum sibi accepisset Tiberius, eum provinciæ Syriæ attribuit: tributa tamen quæ in Tetrarchia illius colligerentur, jussit in eadem adservari.

παρῆσαν, ὅ, τι Ἀρτάβανος ὁ Οὐϊτέλλιος· καὶ ζεύξεως ἐν ποταμῷ γιγνομένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ἀσπασιάζοντι καὶ φυλακῆς ἑκάτερος τοῦ ἑαυτοῦ [b] αὐτῶν. καὶ λόγων αὐτοῖς [c] συμβατικῶν γιγνομένων, Ἡρῴδης ὁ τετράρχης εἰσίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πύργον σκηνίδα ὑπισκηψάμενος τῷ πύργῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετὰ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ [d] ὅμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μὲν πολλῶν δώρων, ἐν οἷς δὲ ἄνδρα ἐπάρσιον τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος, [e] Ἐλεάζαρον ὄνομα, [f] ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ἐπὶ τούτοις Οὐϊτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦλθε, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίαν. Ἡρῴδης δέ, βαλόμενος δι' αὐτοῦ πρῶτος γνῶσιν [g] πύσιν Καίσαρι τῶν ὁμήρων τε λήψεως, ἐσκεμμένα [h] γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς Ῥώμην, καὶ μηδὲν παραλιπόμενος ἐπὶ μείζονι τῷ παραλιπεῖν. [i] πρὸς Οὐϊτέλλιον δὲ ὑπατεύοντα Ῥωμαίων καὶ Καῖσαρος ὑπομνήματα ὡς θᾶττον αὐτῷ γράψαι, πρότερον πύσιν αὐτῶν Ἡρῴδης προσεδέξατο, παροξυνθεὶς ὁ Οὐϊτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τι μᾶλλον ἢ ἐπέπρακτο ὑπολαμβάνων, ἄθλιον τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ μετῆλθε, καίπερ τὴν ἀρχὴν παρλαφόρως.

5'. Τότε δὲ Φίλιππος, Ἡρῴδου μὲν ἀδελφός, τελευτᾷ τὸν βίον, [k] εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ [l] τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐτὸς [m] ἐπὶ δὲ τριακονταετίδος τῆς Τραχωνίτιδος καὶ [n] Γαυλανίτιδος, καὶ ἔτι Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ, ἐν οἷς ἦρχεν ὑφιέμενος τὸν τρόπον καὶ ἀπεράμενα· δικαίαν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ὑπιλέκτων, καὶ ἔτι θρόνου εἰς ὃν κρίνων καθιζόμενος ἐν τῇ ὁδοῖς ἐπομένου, ὁπότε τις ὑπανιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτοῦ ὑπιδεῖν, ἐνταῦθα εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' [o] οὐκ ἐξ ἴσου τὸν ὀξέως ἰθύνοντα τὸν θρόνον ἢ κατὰ τύχην γιγνόμενος, καθιζόμενος ἠκροᾶτο· καὶ πημασίας τε ἐπέτιμα τοῖς ἁλοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν [p] ἐγκλήμασι γιγνομένους. τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτοῦ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἐπὶ πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτός, παραὶ γῆρον [q] πολυτελεῖς. τὴν δ' ἀρχὴν, ἃ γὰρ κατέλειπε παῖδας, Τιβέριος ἀφῄρηκεν, [r] προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς Συρίας. τοὺς μέντοι φόρους σκέλλουσι συλλεγομένους [r] ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ γιγνομένῃ καταπίπτουσι.

VII. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Herodes tetrarcha bellum movet contra Arabum regem, & profligatur: deque morte Joannis Baptistæ. Quo modo Vitellius Hierosolyma ascendit: nonnullaque de Agrippa, & Herodis magni posteris.

Πόλεμος Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ ἧττα· ἐφ' ᾧ τε τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. ὡς Οὐϊτέλλιος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνέρχεται· καί τινα περὶ Ἀγρίππα, καὶ τῶν Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου ἀπογόνων.

Dissidium inter Aretam & Herodem.

SUB id autem tempus inter se dissidebant Aretas rex Petrææ & Herodes, hujusmodi de causa

ΕΝ τούτῳ δὲ στασιάζουσιν Ἀρέτας τε ὁ [s] Πετραίων βασιλεὺς καὶ [t] Ἡρῴδης, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τε-

---

rius ad *A. M.* 4040. Confer *Basnagium* in *Annalibus Eccles.* p. 489.

a Αὐτοῦ λόγου,] Ita *Busb.* αὐτῶν in *ceteris.*

b Αὐτόν.] Αὐτῷ *Busb.*

c Συμβατικῶν γιγνομένων] Ita *Busb* & *Lugd. Bat.* συμβιβαστικῶν in *reliquis.*

d Ὅμηρον ——— δώρων,] *Sueton. Vitell.* c. 2. Artabanum Parthorum Regem summis artibus, non modò ad colloquium suum, sed etiam ad veneranda legionum signa pellexit. SPANH.

e Ἐλεάζαρον ὄνομα,] Λάζαρον juxta *Epiphanii* libros.

f Ὃς διὰ τὸ μέγεθος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* διὰ μέγεθος τὸ μέγιστος γίγας ἐπεκαλεῖτο in *ceteris.*

g Πύσιν Καίσαρι] Sic *Busb.* (atque Coccejus) atque ita lego mox hac eod §. πίσιν utroque loco in *Editis Aliisque.*

h Γραμματοδόρους,] Γραμματοφόρους *Busb.*

i Πρὸς Οὐϊτέλλιον] Πρὸς Οὐϊτέλλιον *Hen. à pr. m.*

k Εἰκοστῷ μὲ ἐνιαυτῷ] Ita in *Græcis omnibus* & *Zonara*, ἑκοστῷ καὶ δευτέρῳ ἐνιαυτῷ ex *Epiphanii* libris emendant *Scaliger* & *Petavius.* Ἐξκαιδεκάτῳ ἐνιαυτῷ legendum esse contendit *Chr. Noldius* in *Historia Idumæa*, p. 277. & 278. Videsis *Langium* de *Annis Christi*, p. 349. & *Basnagium* in *Annalibus Politico Eccl.* p 445. & *Casaub.* c. *Baron.* p. 155. HUDS. *Rufin.* vigesimo secundo, quod tuetur *Scaliger de Emend. Temp.* p. 462. nempe εἰκοστῷ δευτέρῳ· cum vulgat. Casaub. Exercit. adv. Baron. p. 155. SPANH.

l Τῆς Τιβερίου] Καὶ τοῦ *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

m Ἐπτὰ καὶ τριακονταετίδος] Pro ἐπτ. κ. τριακ. in *MSS. Rufin. Anglican.* triginta duo. Pro vulgata lectione *Casaub.* ibid. SPANH.

n Γαυλανίτιδος,] Alibi Γαυλανίτιδος, & forsan rectius. Vide *Ceilarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. Est qui malit Αὐρανίτιδος.

* *Anno trigesimo septimo.*] Juxta Cod. Regium vet. versionis, *trigesimo secundo.* sed à vulgata scriptura stat ratio temporum.

o Ἐκ δὲ ἐξ ἴσου] Conf. supr. lib. 17. c. 15. § 2. SPANH.

p Ἐγκλήμασι] Lege ἐγκλήμασι. COCC.

† *Liberis decessit,*] *Filiis* non *liberis* vertendum censet *Cellarius* (in *Dissert. de Joanne B.* p. 385.) quia hereditatis causa dixit, sive cur Tiberius ejus provinciam Syriæ adjecerit. Sed quid ita, si Herodias alterius Herodis Philippi fuerit uxor.

q Προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς Συρίας.] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

r Ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ] Ἐν τῇ τετραρχίᾳ τῇ ἐκείνου *Vat.* & *Busb.*

s Πετραίων βασιλεὺς] Πετραίων βασιλεὺς *Euseb.* Ἀράβων βασιλεὺς *Niceph.*

t Ἡρῴδης,] Conf. ἀλλοι, lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

u Ἡρῴ-

τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτου θυγατέρα, καὶ συνὼν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' εἰς Ῥώμης, καταίσχυ ἐν [x] Ἡρῴδου ἀδελφῷ ὄντ' οὐκ ὀμομήτορι· ἐκ γὰρ [y] τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρῴδης ἐγεγόνει. [z] ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ [a] Ἀγρίππου τοῦ [b] ἀδελφῆς δὲ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης, συνθῆκαι γίνονται [c] μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπόταν ἐκ Ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἦν δὲ ἐν ταῖς συνθήκαις, ὥστε καὶ τὴν Ἀρέτου τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει, ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπεραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἐστάλη, ἡ γυνὴ, [d] πίστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γιγνομένης· πρὶν [e] ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι τὰ παντὸς ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν εἰς Μαχαιροῦντος· μεθόριον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτου καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς· γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης [f] ἐξέπεμπε, μηδὲν ὑφορώμενος [g] τὴν ἀνθρωπίνην περὶ δόκησιν. ἡ δὲ, πρεσβευτὴν γὰρ ἐκ πολείτου εἰς τὰ Μαχαιροῦντα, [h] τότε παρὰ αὐτῆς ἀποστελλόμενον, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ [i] Ἀρέτα, παρὼν, καὶ [k] ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κρυβδὴν τῶν στρατηγῶν ἐκ Δαμάσκου, παρὼν τε ὡς τὰ πατρῷα ἦν τάχος, καὶ οὕτω τὴν Ἡρῴδου διάνοιαν ἔφθασε. [l] ὁ δὲ δεχὴν ἔχθρας τοιαύτην ποιησάμενος, πρῶτα μὲν ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ [m] Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρᾳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον [n] καθίσταντο, στρατηγὸς ἀπεστάλητο ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἳ ὄντες ἐκ τοῦ Φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ, ὀργὴν φέρων τῷ Ἀρέτᾳ ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶντα ἑλόντα [o] ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτανόμενα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ.

Herodes tetrarcha Herodiadem Herodis Philippi, fratris ejus, uxorem ducit.

Aretæ Herodis exercitum cædit.

Tiberius Vitellio scribit ut Aretæ bellum inferat.

β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τοιοῦτο Ἰωάννου [p] τὸν ἐπικαλούμενον Βαπτιστήν. [q] κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, [r] καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετῆς ἐπασκοῦντας, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸ βάπτισιν δοκοῦσαν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἐπείγε καὶ τὴν ψυχὴν δικαιοσύνῃ προεκκεκαθάρθαι. προστιθέντων δὲ ἄλλων, ἐπεὶ ἥδοντο τοῖς λόγοις ἐπὶ μέγιστον παρακεκλημένοι, ἐφοβήθη ὁ Ἡρῴδης μὴ ἡ τοῦ Ἰωάννου δύναμις ἐπὶ ἀποστασίαν τοῦ λαοῦ τρέποι· ἐπὶ πᾶσί τε γὰρ ἔοικεν ἐπὶ συμβουλίαις ἄγειν. κρεῖττον οὖν ἔκρινεν, ἐκείνου προλαβὼν ἐπὶ τῷ νεωτερισμῷ, ἀναιρεῖν, ἢ ὑστερήσας τοῦ πράγματος μεταγνῶναι. καὶ ὑπὸ μὲν τὴν τοιαύτην ὑποψίαν δεσμοῖς ἐν τῷ προειρημένῳ φρουρίῳ Μαχαιροῦντι κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀνῄρει· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν στρατιὰν ἀπολωλέναι τῷ Ἡρῴδῃ ἐδόκουν, καὶ μάλα εἰκότως, ἐκείνου τιμωρίαν ἐπιθεῖναι θέλοντος.

Joannes Baptista ab Herode necatus.

2. Erant autem quidam è Judæis qui existimarent, Dei ira periisse exercitum Herodis, qui justas ob interfectum Joannem, cognomento Baptistam, pœnas dabat. Hunc enim Herodes necari jussit, cum esset vir bonus, Judæosque ad virtutis studium excitaret, præcipiens ut justè quidem inter se, erga Deum autem pie agentes ad lavacrum accederent. Deo enim ita acceptum iri lavacrum *ajebat*, cum eo non ad expiationem criminum uten-

---

x Ἡρῴδου ἀδελφοῦ] Cui etiam nomen Philippus. Immo verissimum (ut inquit *Grotius* ad *Matt.* c. 14. v. 3.) credo inter Herodis Magni filios, qui novem fuere, duos appellatos fuisse *Philippos*: sed horum alterum, qui natus erat ex Simonis pontificis filia, dictum fuisse *Philippum Herodem*, quomodo & iste de quo hæc narratur historia *Antipater* aut *Antipas Herodes* dicebatur; atque isto additamento *Philippum* hunc *minorem* distinctum ab altero *majore*, qui Trachonitidis fuit tetrarcha. Neque duos in tot liberûm numero dictos fuisse Philippos magis mirum videri debet, quam duos itidem eodem in numero dictos *Antipatros*: nam *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Videsis *Chr. Arnoldum* in *Historia Idumæa*; p. 201, 202, 203, 204. & p. 214, 215. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* tom. 1. part. 2. p. 56, 57, 58. *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* tom. 1. p. 446. & *Norisium* in *Pareneſi ad J. Harduinum*, p. 65.

y Τῆς ——— ἐγεγόνει,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 30. §. 7. & infr. lib. 19. c. 6. §. 2. SPANH.

z Ἐρασθεὶς ——— καὶ] Clarius aliquanto *Zonaras*, ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς, θυγατρὸς Ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀδελφῆς δὲ μεγάλου Ἀγρίππα. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

a Ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς δὲ μεγάλου,] Eadem Herodias Agrippæ Magni soror. *Zonaras* p. 270. C. De Epitheto Agrippæ Magni vid. Harduin. de Num. Herod. ubi & Josephum redarguit, quod Ἀγρίππου pro Ἀγρίππα, ut est in Nummis, dixerit. SPANH.

b Ἀδελφῆ] Ita *Hen.* & *Gall.* ἀδελφοῦ *Busb.* ἀδελφῆς in *Editis*.

c Μετοικίσασθαι] *L. B.* μεθοικίσασθαι. *Cocceius* μεθοικίσασθαι, vel μεθοικισθῆναι.

d Πίστεως] Vide supra c. 5. §. 5. πίστεως etiam hic habet *L. B.*

e Ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι] Male in *libris* nonnullis ἔκπιστον.

f Ἐξέπεμπε,] *L. B* ἐξέπεμψε.

g Τὴν ἀνθρωπίνην] *Gen.* τὴν non agnoscit.

h Τότε παρὰ αὐτῆς] Τῷτε παρῇ *Busb.* & *Hen.*

i Ἀρέτα, παρὼν,] *L. B.* ἅμα τε παρῆν.

k Ἀφορμᾶται] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* ἀφορμᾶτο in *Editis Aliisque* pro ἀφορμᾶτο ut puto.

l Ὁ δὲ δεχὴν] Nisi dicamus Nominativum pro Genitivo absoluto more Attico poni, rectius forsan, οἱ δὲ ἀρ. ἐ. τοιαύτην ποιησάμενοι.

m Γαμαλίτιδι,] Γαμαλιτῇ *Gall.* Γαμαλικῇ juxta *Epiphanii* libros.

n Καθίσταντο] Iterum cum *Cod. Busb.* καθίσατο in *cæteris*.

o Ἀναγαγεῖν] Ἀγαγεῖν *Busb.*

p Τὸν ἐπικαλούμενον Βαπτιστὴν.] Τὸν καλούμενον *Euseb.* in *Hist. Eccl.*

q Κτείνει ——— συνιέναι.] De hoc Josephi testimonio de Joannis Baptismo Origen. adv. Celsum l. 1. p. 35. Εἰ γὰρ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας ὁ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ἰωάννῃ ὡς βαπτιστῇ γεγονότι καὶ καθάρσιον τοῖς βαπτισαμένοις ἐπαγγελλομένῳ· *Hieronymus de Script. Eccles. in Jacobo & Josepho*, & post eum Freculphus Tom. 11. Chr. lib. 11. c. v. & *Suidas*, tradunt Josephum confiteri decimo octavo Antiquitatum libro *Joannem Baptistam vere Prophetam fuisse*, quod hic iis verbis non legitur. Item Euseb. H. E. lib. 1. c. xi. Niceph. lib. 1. c. xix. xx. SPANH.

r Καὶ τοὺς Ἰουδαίους] Ita cum *Cod. Busb.* & *Zonara.* nec aliter in *Eusebii Edit. superis.* nisi quod ἐπασκοῦντας pro ἐπασκοῦντα habeant. καὶ τ. Ι. κ. ἀ. ἐπασκοῦντα. & dein χρωμένους in cæteris *Josephi* & *Eusebii* libris, ut & apud *Nicephorum*.

rentur, sed ad corporis munditiem, utpote mentibus jam ante per justitiam purificatis. Cumque multi ad eum undique confluerent (hujusmodi enim sermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas subditos ad defectionem impelleret (videbantur enim omnia de consilio ejus facturi esse) satius esse duxit, priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum è medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipse in discrimen adductus pœnitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem in vincula conjectus, missusque ad castellum Machæruntem, cujus supra meminimus, ibidem cæsus est: Judæi vero persuasum habebant in ultionem necis ejus deletum esse exercitum, Deo propterea Herodi infenso.

Vitellius in Aretam movet.

3. Vitellius autem cum se accinxisset quasi ad bellum Aretæ inferendum, assumptis duabus legionibus, & quotquot circa illas erant levis armaturæ milites equitesque à sociis regibus missos secum ducens, Petram versus properabat, & Ptolemaïdem pervenit. Cumque vellet per Judæam cum exercitu transire, ei obviam facti viri primari deprecabantur iter per *ipsorum* regionem: neque enim sui moris esse pati simulachra per eam ferri. multa autem esse *simulachra* in signis. Atque ille exoratus & mutavit quam sibi ejusmodi de rebus proposuit sententiam, cumque per magnam planitiem copias ire jussisset, & ipse cum Herode tetrarcha atque amicis ascendit Hierosolyma, Deo, in festo Judæis patrio quod instabat, sacrificaturus. Quo tempore cum adfuisset, & honorifice à Judæorum populo exciperetur, illic quidem triduum mansit, atque interim Jonatham pontificatu abdicavit, & fratrem ejus Theophilum in eo collocavit: illic vero quarto postquam venerat die, cum literas, quæ Tiberii obitum significarent, accepisset, populum juramento adegit ut Cajo favorent. Quin & milites ex itinere revocatos in suâ quemque hiberna dimisit; quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi potestas esset, rerum summa ad Cajum delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto quamprimum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixisse; fieri non posse, ut iste exercitus Petram adiret, brevi enim moriturum esse ducem, vel qui belligerare jussisset, vel qui illius consilio morem gerere properaret, vel eum contra quem paratus esset exercitus. Et quidem Vitellius Antiochiam se recepit. Agrippa autem Aristobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiscitur, de re quadam cum imperatore transacturus, simulac potestas primum ei data esset. Volo itaque fusius aliquanto & uberius agere de Herode, deque illius fatu ortis disseminatisque: & quia magni refert ad historiam illos percensere, argumentoque est *certissimo* numen esse *aliquod*, quod nihil prosit numerosa soboles,

Vitellius honorifice ab Hierosolymitanis excipitur.

Theophilus pontifex.

ζομένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, [s] ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ [t] ἥρθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ηρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ [v] ἐπὶ νεωτέροις πρᾶγμί [x] φέροι, πάντα γὰρ [y] ἐώκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, [z] πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, πρίν τι νεώτερον [a] ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, [b] προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γνομένης [c] εἰς τὸ πρᾶγμα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὑποψίᾳ [d] τῇ Ηρῴδου, δεσμῶν εἰς τὰ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτιννυται· [e] τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαν ἐπὶ πικρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸ ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γνῶναι, θεοῦ κακῶς Ηρῴδην βουλομένου.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Αρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενοι ἐπὶ τὴν Πέτρας ἤπειγεν, ἣ ἔχει Πτολεμαΐδα. ὁρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῶν Ιουδαίων ἄγειν τὸ στράτευμα, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. ἐδόκουν γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, [f] περιόρων εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας. πολλὰς δ' εἶναι σημαίας [g] ὑπεστρωμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλε τι τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις παρελθεῖν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ηρῴδου καὶ τετράρχου καὶ τῶν φίλων εἰς Ιεροσόλυμα ἀνῆκε, [h] θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ιουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ιουδαίων πολλῇ σπουδῇ [i] εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διέτριβεν ποιεῖται, ἐν αἷς Ιωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ· τῇ τετάρτῃ δὲ [k] καὶ γραμμάτων αὐτῷ διαφερόντων ἀπὸ Ιουλίας τὴν Τιβερίου τελευτὴν, ὥρκισεν τὸν πλῆθον ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ ἐκ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστους [l] χειμαδίοντος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γάιον μεταπεπλωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Αρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν [m] τῆς Οὐιτελλίου στρατείας φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου· τεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνα, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, [n] ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὁρμημένον βλακεύεσθαι, ἢ ἐφ' ὃν ἤλασεν ἡ στρατιὰ ἐκ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' Αντιοχείας ἀνεχώρησεν. Αγρίππας δὲ ὁ Αριστοβούλου υἱὸς, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ρώμης ἄνεισι [o] πράξων τι σὺν τῷ αὐτοκράτορι, δυνάμεώς τινος αὐτῷ διαφερούσης. βούλομαι δὲ εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ηρῴδου καὶ ἡμῶν αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνῆκεν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, [p] ἅμα δὲ καὶ σαφέστερον ἔχειν τοῦ θείου, ὡς ἂν ὠφελεῖ [q] πλῆθος, ἐάν τις ἄλλη τῶν

[s] Ατε δὴ καὶ] Οὕτω γὰρ δὴ καὶ *Gall. Euseb.* & *Niceph.* Verum *T. Faber* malit ἅτε δὴτα τῇ ψ. Vide *Epist.* 44. p. 133.

[t] Ηρθησαν ἐπὶ πλεῖστον] Ἡδησαν ἐπὶ πλεῖστον mirifice delectabantur, in *Eusebii* libris.

[v] Επὶ νεωτέροις] Ἐπὶ νεότητι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[x] Φέροι,] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Niceph.* & *Zonar.* φέρειν in *Editis Aliisque.* HUDS. Φέροι *Gen.* φέροιτο Euseb. SPANH.

[y] Εώκεσαν συμβουλῇ] Εοίκασι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[z] Πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο,] Hæc impari usu apud Euseb. SPANH.

[a] Ἐξ αὐτοῦ] Ἀπ' αὐτοῦ *Euseb.* & *Niceph.* HUDS. Ἀπ' αὐτοῦ *Eus.*

[b] Προλαβὼν ἀναιρεῖν] Ita cum *Eusebii* & *Nicephori* libris. προλαβεῖν ἀνελεῖν, & μεταβολῆς γενομένης, μὴ εἰς τὰ πρ. in *Zonaræ* & *Josephi* libris, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Nota Josephum ignorasse veram causam mortis Johannis Baptistæ in Euangelio traditam. At forsitan, ut variæ sunt opiniones hominum, Josephus & alii quidam sibi persuaserunt, Herodem ideo in carcerem conjecisse Johannem, ne seditionem excitaret; aut dici potest, eum dicendo regem impium esse, seditionem potuisse concitare. REL.

[c] Εἰς τὰ] Μὴ εἰς τὰ *Gen.* μὴ deëst *Euseb.* SPANH. Delet illud μὴ quoque *Coccejus.* In *L. B.* est γενομένης μὴ εἰς πρ. HAV.

[d] Τῇ Ηρῴδου,] Τῇ τοῦ Ηρωδ. *Euseb.* SPANH.

[e] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαι ἐπὶ τ. τ. ἰ. τ. ὄλιθρον τοῦ στρατοῦ γενέσθαι, & θεὸν κακῶσαι Ηρῴδην βέλοντος *Busb.* atque ita *Zonaras*, nisi quod habeat δόξαι pro δόξαν.

[f] Περιόρων εἰκόνας εἰς αὐτὸν φερομένας.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 33. § 2. SPANH.

[g] Ὑπεστρωμένας.] Abest à *L. B. Coccejus* legit π. δ. ε. σημαίας ἐπικειμένας.

[h] Θύσων τῷ Θεῷ] Nam holocausta etiam Gentes offerebant in templo Hierosolymis. REL. Sueton. in Aug. c. 93. *Sed & Cajum nepotem, quod Judæam prætervehens apud Hierosolymam non supplicasset, collaudavit.* HAV.

[i] Εὐπρεπῶς,] *L. B.* ἐκπρεπῶς.

[k] Καὶ γραμμάτων] Illud καὶ abest à *L. B.*

[l] Χειμαδίοντος,] Conf. supr. c. 4 §. 1. SPANH.

[m] Τῆς Οὐιτελλίου στρατείας] Ita *Busb.* (*Coccejus* τ. Ο. ἐπιστρατειῶν) τῶν Οὐιτελλίου στρατιωτῶν in *reliquis.*

[n] Η τὴν γνώμην] Η τὴν κελευσθέντα, ἢ *Busb.* brevius aliquanto.

[o] Πράξων τι] Πράξαι *Hen.* à pr. m. & *Vat.*

[p] Αμα δὲ καὶ σαφέστερον] Αμα δὲ καὶ διὰ τὸ π. *Busb.* plenius aliquanto quam solet, forsan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

[q] Πλῆθος,] *L. B.* πλῆθος.

[r] Επι-

τῶν

τῶν ἐν ἀνθρώποις [r] ὑπερδυναμένων, δίκα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, σωιεθῆ παλιὼ ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῆναι τὸν Ἡρώδε ἀπογόνους. Φέροι δ' ἂν τι καὶ πὶ σωφρονισμῷ ἐς ἀνθρωπείε ἡμῦς, τὸ τὴν δυσιχίαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δ' καὶ τ Ἀγρίππαν διηγήσαδαι θαύματος ἀξιώτατον γεγονότα, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτε, καὶ σχεδὸ πάσαν δόξαν τ εἰδότων αὐτὸν, ἐπὶ τοσόνδε ἠυξήθη δυνάμεως. [s] εἰρη) μὲν οὖ κ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσε) δέ μοι ἐν νῦ ἀκριβῶς.

δ'. [t] Ἡρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες, ἐκ Μαριάμμης [v] τ Τρκανῦ θυγατρὸς, γίνον) δύο. [x] Σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖτα Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλε παιδὶ ὄνλι ἐς [y] Φασαήλε ἀδελφῦ Ἡρώδε, δεδωκότ αὐτὸ ἐς πατρός· Κύπρ ἢ Ἀντιπάτρῳ καὶ [z] αὐτὴ ἀνεψιῷ, παιδὶ τ ἀδελφῆς Ἡρώδε Σαλώμης. καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιᾶς γίνον) πέντε παῖδες, Ἀντίπατρ, Ἡρώδης, Ἀλέξανδρ, θυγατέρες ἢ Ἀλεξάνδρα καὶ [a] Κύπρ, ὃν Ἀρίππας γαμεῖ ὁ Ἀρισόβυλε. Ἀλεξάνδραν ἢ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τ ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ κ ἄτεκν τελευτᾷ· Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀρίππα μὲν ἄρσενες γίνον) δύο, θυγατέρες ἢ τρεῖς, [b] Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρύσιλλα. Ἀρίππας δὲ ἐς Δρῦσ τοῖς ἄρσεσιν ὀνόμασε; ὧν ὁ Δρῦσ πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. [c] ὁ δὲ πατὴρ τούτων [d] Ἀγρίππας ἐτρέφετ [e] μ κ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδε τε κ Ἀρισοβύλε. ἐκ Βερνίκης [f] κ οἵδε παῖδες ἐς ἡέως Ἡρώδε ἐς μεγάλε· [g] ἡ ἢ Βερνίκη [h] Κοσοβάρε κ Σαλώμης παῖς τ Ἡρώδε ἀδελφῆς. τούτως Ἀρισόβυλ νηπίως [i] θνήσκ λιπὼν ὑπὸ ἐς πατρὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, [k] καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται, Ἡρώδης μὲν ὅτ, ὁ ἐς Ἀγρίππα [l] ἀδελφὸς, Μαριάμμιν θυγατέρα Ὀλυμπιάδ τ Ἡρώδε [m] ἐς βασιλέως θυγατρὸς, κ Ἰωσήπε [n] ἐς Ἰωσήπε παῖδος, [o] ἀδελφὸς δ' ὅτ ἐς βασιλέως [p] Ἡρώδε. ἐξ δ' ἐξ αὐτῆς γίνον Ἀρισόβυλον. ὁ δὲ τρίτ τῶν Ἀγρίππα ἀδελφὸς Ἀρισόβυλ γαμεῖ Ἰωτάπην [q] Σαμψιγεράμε θυγατέρα τῶν [r] Ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δ' αὐτοῖς γίνε) κωφὴ, ὄνομα δ τῆδε Ἰωτάπη. κ παῖδε μὲν τ δρένων τέκνα. [s] Ἡρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ [t] γήμε) Ἡρώδῃ Ἡρώδε τῶ μεγάλε παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμμης τ τῶ Σίμων τῶ ἀρχιερέως, κ αὐτοῖς Σαλώμη γίνε), μεθ' ἣς τὰς γονὰς [v] Ἡρωδιὰς, οὐδὲν συγχύσα φρονήσασα τ πατρίων, Ἡρώδῃ γαμεῖτα τῶ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, [x] διαζεῦξαι ζῶντ. τοῦ δὲ Γαλιλαίων τε-

neque ulla potentia quæ in hominibus dominatur, absque pietate erga Deum: si quid in intra centum annos contigerit, ut Herodis posteri, qui fane permulti erant, fere omnes interierint. Accedit quod humano generi documento sit, illorum perspectam habere infelicitatem; præsertim ubi de Agrippa narrationem fecero, viro admiratione dignissimo, qui ex vita privata, & præter omnium quibus notus erat exspectationem, ad tantæ potestatis fastigium provectus erat. Illorum quidem jam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

4. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. Altera quidem Salampsio, quæ nupsit Phasaëlo consobrino suo Phasaëli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero altera Antipatro & ipsa nupsit consobrino, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaëlus ex Salampsione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cujus in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippæ duos filios peperit, & tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam. filii autem Agrippa & Drusus dicti sunt. Ex his Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode & Aristobulo. nam & isti filii erant *Aristobuli* filii Herodis magni ex Berenice: Berenice vero Costobari & Salomes sororis Herodis filia erat. Hos Aristobulus infantulos reliquit, à patre cum Alexandro fratre occisus, quemadmodum diximus. Postquam autem ex ephebis excesserant, uxores ducunt, Herodes hic, Agrippæ frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ & Josephi, filii Josephi qui Herodis regis frater erat: & ex ea susceptit filium Aristobulum. Tertius autem Agrippæ frater Aristobulus ducit Iotapen Sampsigerami Emesorum regis filiam, & ipsis nata est filia surda, atque huic nomen Iotape. Et à maribus quidem hæc soboles erat. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi Herodis magni filio, quem sustulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illisque genita est Salome, cujus post nativitatem Herodias, ut quæ in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupsit, viri sui, à quo vivo discessit, ex eodem patre fratri. Hic autem Galilææ tetrarchiam habebat.

Herodis progenies ex Mariamne.

Ejus

r Ἐπιτεθυμένων,] *L. B.* ἐπιτεθυμένων. *Coccejus* ἐπιτηδευμένων.
s Εἰ.η) μ] Εἰρη) μ ὃν μοι κ πρ. π. ἀ. λεχθήσ) ἢ κ νῦν *Busb.*
t Ἡρώδη —— υὸ.] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.
v Τῆς Τρκανῦ θυγατρὸς,] Τῆς Ἀλεξάνδρας κ Ἀλεξάνδρας τ θυγατρὸς Τρκανῦ *Busb.*
x Σαλαμψιὼ —— ὄνλι ἐς] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 22. §. 2. & c. 28 §. 6. ut & supr. lib 17 c. 1. §. 3. SPANH.
y Φασαήλε —— ἀνεψιῷ,] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat Φασαήλε παιδὶ ὄνλι ἐς Φασαήλε (*L. B.* Ἡρώδε) ἀδελφῦ διδωκότ αὐτὸ ἐς πατρὸς, *Phasaëli filio dante illam Phasaëlo fratre patris.*
z Αὐτὴ ἀνεψιῷ,] Ita in *Editis.* αὐτὴ in *Cod. Hen.* & *Busb.*
a Κύπρος, ὃν Ἀγρίππας γαμεῖ] Conf. inf. c. 7. §. 2. SPANH.
b Βερνίκη,] *L. B.* Βερενίκη.
c Ὃ δ —— ἐτρέφετο] Ita ex vestigiis corruptarum lectionum & lib. 1. *de Bello Jud.* c. 28. pro modulo restitui, τῷδὶ πατρὶ τούτων Ἀγρίππας ἐτρέφετο μ κ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδης τε κ Ἀρισόβυλ κ Βερνίκη. κ οἵδε παῖδες Ἡρώδε, ἐς ἡέως ἐς μεγάλε. ἡ ἢ Βερνίκη in *Editis.* τῷ δ πατρὶ τούτων Ἀγρίππας ἐτρέφετο μ κ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδης δ κ Ἀρισόβυλ κ ἀδελφὸ Ἡρωδιὰς Ἀρισοβύλ κ οἵδε παῖδες ἐς ἡέως Ἡρώδε ἐς μεγάλε. Βερνίκη δ Κοσ. *Busb.* in *Epiphanii* versione, *Agrippa autem à patre enutriebatur. Herodes autem & Aristobulus, & Beronice, etiam hi quoque filii fuerunt Herodis majoris.* in *Gelenii* versione, *cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Aristobulus, simulque Bernice. Hi nepotes Herodis magni ex filio: Bernice vero neptis è Salome sorore & Costobaro nata est.* Ἀρισόβυλε δ ὁ ἐκ Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατὸς, Ἡρώδης μ κ Ἀγρίππας κ Ἀρισόβυλ υἱοὶ, lib. 1. de *Bello Jud.* Vide etiam *Antiq.* p. 827. in fine.
d Ἀγρίππας ἐτρέφετο] *L. B.* Ἀγρίππας ἐτρέφετο. *Coccejus* Ἀγρίππας ἀνετρέφετο.
e Μετὰ κ ἑτέρων ἀδελφῶν,] Illa μ κ ἑτέρων omittit *Epiphan.*
f Καὶ —— μεγάλε.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 28. §. 1. SPANH.
g Ἡ δ Βερνίκη] Conf. ἀλωσ. lib 1. c. 28. § 2. SPANH.
h Κοσοβάρε —— ἀδελφῆς.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 4. SPANH.
i Θνήσκ λιπὼν] Λάπε) θνήσκων *Busb.*
k Καθάπερ εἰρήκαμεν,] Ὡς ἀδὴ εἴρη) *Busb.*
l Ἀδελφὸς,] Ita *Busb. L. B.* & *Epiphan.* ὡὸς in *Editis Aliisque.*
m Τῆ βασιλέως θυγατρὸς,] Voculam ἐ addidi è *Cod. Busb.*
n Τῆ Ἰωσήπε παιδὸς,] Ἰδια ἐ Ἰωσήπε παιδὸς restitui è *Cod. Busb.* Τῆ Ἰωσήπε absque παιδὸς habent *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* Videsis *Chr Noldium* in *Historia Idumæa*, p. 269.
o Ἀδελφὸς δ' ὅτ ἐ βασιλέως Ἡρώδε.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.
p Ἡρώδε.] Ἡρώδε nobis suppeditant *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* Βασιλέως θυγατρὸς ἰχῆ *Hen.* & *Vat.*
q Σαμψιγεράμε θυγατέρα] Ita in *Græcis* omnibus *Josephi.* Σιγεράμε juxta *Epiphanium.* Σαμψικέραμ Ἐμισηνῶν φύλαρχης apud *Strabonem*, l. 16. p. 753. Videsis *Reinesii Var Lect.* p. 110.
r Ἐμεσῶν βασιλέως.] Ἐμισσῶν *Busb.* sic & *Emmesa* apud *Plinium.* ΕΜΙΣΩΝ & ΕΜΙΣΕΝΩΝ in *nummis.* Ἐ Ἐμεσλῶν ἔθνης meminit *Strabo* HUDS. Vel Ἐμισῶν. Nummi ΕΜΙΣΑ & ΕΜΙΣΗΝΩΝ. Conf. infr. lib. 19. c. 8. §. 1. SPANH.
s Ἡρωδιὰς] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.
t Γήμε) —— παιδὶ,] Ita è *Cod. Busb.* & *Epiphan.* γήμετα in *ceteris.*
v Ἡρωδιὰς, —— τῷ] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.
x Διαζεῦξαι ζῶντ.] Διαζεῦσα ἐ ἀφ' ἑτέρε γαμετῆ ζῶντ *Busb.* forsan ἐξηγήσιος ἕνεκα.

Ejus vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. eoque ſine liberis defuncto duxit eam Ariſtobulus filius Herodis, fratris Agrippæ: illi autem nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. Et hæc quidem eſt Phaſaëli & Salampſionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipſamque duxit Alexas Selcias, Alexæ filius: atque illis filia erat Cypros. Herodes autem & Alexander, quos Antipatri fratres fuiſſe dixi, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius, qui à patre fuerat interemptus, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit, ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigranes quidem Armeniæ rex, dum Romæ accuſationem ſubiret, ſine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis naſcitur filius, qui à Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: & inſulæ in Cilicia rex à Veſpaſiano factus eſt. Et Alexandri quidem ſoboles fere ab utero deſeruit patria Judæorum inſtituta, ad ritus tranſiens moreſque Gentilium. Cæteris vero Herodis filiabus contigit, ut ſine prole decederent. Cum autem Herodis poſteri, quos percenſuimus, è medio non ſublati fuerint, eo tempore quo Agrippa magnus imperium adeptus eſt; cumque horum genus jam ante declaraverim, ſupereſt ut narrem quos in caſus fortuna Agrippam demiſerit, utque ex iis evaſerit, & ad maximam dignitatem & potentiam pervenerit.

τεραρχίαν εἶχεν ἕτερος. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖται, Ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ τετράρχῃ τ Τραχωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, Ἀλκισθένει αὐτὴν ἄγει, Ἡρῴδῃ παῖς τῷ Ἀγρίππᾳ ἀδελφῷ. [y] παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτῇ τρεῖς, Ἡρῴδης, Ἀγρίππας, [z] Ἀλκισθένης. τὸν μὲν δὴ τὸ Φασαήλου καὶ [a] Σαλαμψιοῦς ἐστι γένος. Κύπρος δ' ἐξ Ἀντιπάτρου θυγατηρ γίνεται Κύπρῳ, καὶ αὐτὴν Ἀλέξας [b] Σελκίας γαμεῖ τῶν Ἀλεξᾶ· καὶ [c] αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος. Ἡρῴδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς ἀδελφοὺς ἔφην Ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. [d] Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως, τῷ τοῦ παλαιοῦ ἀνηρημένῳ, Ἀλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγένοντο ὑμεῖς ὄν τ Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκων βασιλέως θυγατρός. καὶ [e] Τιγράνης μὲν [f] βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτοῦ ὑπὸ Ῥώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ. Ἀλέξανδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας τοῦ Νέρωνος σκήπτρου· υἱός τε Ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔτος Ἀντιόχου τοῦ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα [g] Ἰωτάπην· [h] νησιάδος τε τ ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν [i] ἴσα βασιλέα. καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος, εὐθὺς ἅμα τῷ Φυήναι, τὴν πρὸς πάτρια ἐξέλιπε τ Ἰουδαίων ὑπέρχωμα, μεταταξάμενοι πρὸς τὰ Ἑλλήνων πάτρια. τῆς λοιπῆς θυγατρὸς Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνου τελευτῆσαν σωέπεσεν. τ δὲ γενομένων Ἡρῴδου ἀπογόνων ὃς [k] κατελέλειπτο ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τέκνων τέ μοι τῶν γένους προδεδηλωμένου, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσους τε Ἀγρίππα τύχαι σωέλθοιεν, ὥστε αὐτῶν Ἀγρίππαν ποιησάμενος, ὑπὲρ μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψας καὶ δυνάμεως.

VIII. CAP. VI. ΚΕΦ. ϛ'.

Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt Philippi tetrarchiæ.

Ἀπώλλυς Ἀγρίππα τῶν βασιλέως εἰς Ῥώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς τοῦ τοῦ ἰδίου ἀπελθέρου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη τοῦ Γαΐου μὲν τὸν Τιβερίου τελευτὴν, καὶ ἐβασίλευσε τ Φιλίππου τετραρχίας.

Agrippa Romæ degens ad inopiam redactus.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romæ degens, atque convictore quotidiano & familiari uſus Druſo, Tiberii imperatoris filio, nactus eſt etiam Antoniæ, Druſi majoris conjugis, amicitiam; utpote quæ Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Cumque Agrippa natura eſſet magnanimus & munificus, quamdiu mater vixerit, voluntatem ſuam occultabat & diſſimulabat, quod noluerit ut mater ſibi hujuſmodi de cauſa iraſceretur. Poſtquam vero deceſſit Berenice, cum jam ſui eſſet arbitrii, facultates partim luxurioſe vivendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in libertos Cæſaris fecerat ſumptus, ſperans fore ut eorum opera adjuvaretur. Brevique ad inopiam redactus eſt, adeo ut non potuerit diu-

Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τ Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ Αντωνίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο, [l] Βερνίκης τ μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, [m] καὶ προαγαγεῖν ἐξωικίας τ ὁρμήν. φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τ μητρὸς, [n] σὺν ἐξέφαινε τ ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκων αὐτῆς ἐξωικῶς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γενομένην ὀργήν. ἐπεὶ δ' ἡ Βερνίκη τελευτᾷ, γενόμενος ὑπὸ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν [o] τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, [p] τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τ δωρεῶν προϊέμενος [q] ἀναλῶσαι τ χρημάτων, τὰ πολλὰ δ' εἰς τοὺς Καίσαρος ἀπελευθέρους [r] ἐτετέλεσο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενία

[y] Παῖδες —— Ἀλκισθένης,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

[z] Ἀλκισθένης.] Καὶ Ἀλκισθένης ſolus *Busb.*

[a] Σαλαμψιοῦς ἐστι γένος.] Ita *Gall.* Σαμψιοῦς mendoſe in *cæteris.*

[b] Σελκίας γαμεῖ τ Ἀλεξᾶ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἐλκίας *Gall.* Ἐλκίας *L. B.* Σίλκιος in *Editis Aliiſque.*

[c] Αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος.] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *Alexæ vero hujuſque mulieris filia, fuit item Cypros.*

[d] Ἀλεξάνδρῳ —— θυγατρός.] Conf. *ἀλων.* lib. 1. c. 28. §. 1. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

[e] Τιγράνης —— σκήπτρου.] Conf. *ἀλων.* lib. 2. c. xi. §. 6. SPANH.

[f] Βασιλεύων Ἀρμενίας,] Βασιλέων *Hen.* & *Vat.*

[g] Ἰωτάπην·] Hujus Iotapes Commagenorum Regis filiæ nummus exſtat apud *Seguinum Select. Num.* p. 72. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ in av. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. SPANH.

[h] Νησιάδος τε τ ἐν Κιλικίᾳ] Ita lego ex emendatione Cl. *Hardvini*, (in *Nummis Antiquis illuſtratis*, p. 150.) quam approbat *H. Noriſius* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 135, 136. Ἡσιόδης τε τ ἐν Κ. in *Editis.* Ἡσιόδης τε abſunt quibuſdam *MSS.* relicta lacuna. in pleriſque *Epiphanii MSS. Leſidis Ciliciæ civitatis à Veſpaſiano rex conſtituitur:* in nonnullis *Iſiadis* vel *Yſiadis* &c. Ἰσιάδος τε τ ἐν Κιλ. *Petitus* in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 541. Utpote quod Iſſus urbs ſit Ciliciæ, Ἰσσιάδος voce omnes illas urbes ſignificari exiſtimans, quæ erant conventus Iſſici. HUDS. Conf. ſup. c. 10. §. 7. SPANH.

[i] Ἴσα.] Καθίστᾶ *Busb.*

[k] Κατελέλειπτο ὄντων.] *L. B.* κατέλαξα ὕδρον. forte pro κατέλεξα ὕδρον.

[l] Βερνίκης τ μητρὸς] Conf. ſupr. lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH.

[m] Καὶ προαγαγεῖν ἐξωικίας τ ὁρμ.] Et venerabiliter appellaret *Rufinus.* SPANH. Ante fuit προαγαγῶν. verum mutari ita juſſit *Hudſonus* in *Addend.* ita quoque in ora Cod. mei correxerat *Coccejus.* HAV.

[n] Οὐκ ἐξέφαινε τ ψυχῆς τὸ θέλον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐξεφαίνετο οὐκ ψυχῆς τὸ θέλον in *Editis Aliiſque.*

[o] Τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης,] Sic cum *Cod. Busb.* τ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης. in *cæteris.* Forſan εἰς τ καθ' ἡμ. id eſt, εἰς τὰ τ καθ' ἡμέραν διαίτης.

[p] Τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ δ, οὐκ τ δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενος ἀναλῶσαι in *Editis Aliiſque.*

[q] Ἀναλῶσαι] *L. B.* ἀάλως. forte pro ἀναλῶσας. HAV.

[r] Ἐτετέλεσο,] *L. B.* ἐτετέλετο.

[s] Ἐκπε-

νία τε ἐν ὀλίγῳ περὶ αὐτὸν ἰδὼν, καὶ τὰτ' ἰδὼν κώλυμα τῆς ἐν Ρώμῃ διαίτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις ἅμα υἱέως ἐπιπλαυτηκότος ἀπεπτῶν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ, διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων καὶ παιδὸς ἡνωμένης τῇ ἐκείνων.

Β'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅτι τῆς Ἰουδαίας πλέων ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τετιμωμένος ὀλέθρῳ τε ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίας τοῦ [s] ἐπιτήσοντος τὰ χρέα τοῖς δανείσασι, πολλοῖς τε ὄντι καὶ [t] ἀλεωρὰν ὅτῳ δι' ἰδὼν τινα οὐκ ἐνεδίδοσαν. ὥστε ἀπορίας τῶν παντῶν, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν [v] Μαλάθοις τῆς Ἰδουμαίας, ἐν βουλοίατο [x] τοῦ μεταπέμψοντος αὐτὸν ἰδὼν. αἰσθάνεται δ' αὐτὰ τὰ Ἀγρίππου [y] Κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε ἰδὼν ἀπείργουσα τῶν ὅτι τοιούτοις βουλεύμασιν. Ἀγρίππᾳ γὰρ ὡς τὰ ἀδελφὰ αὐτοῦ Ἡρωδιάδα, Ἡρῴδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν γεγαμηκότα, δηλοῦσα τό, τε ὅτι τοῖς τοιούτοις τοῦ Ἀγρίππου [z] βουλεύσασιν, καὶ τὰ ἀνάγκαια [a] ἡ ἐπ' αὐτοῖς ἐξήγαγε. σκέλλοντά τε συγγενῆ ὄντα βοηθεῖν, [b] καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ [c] παντοίως κινδύνοις τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα [d] οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπεμψάμενοι αὐτὸν, [e] οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ χρήματα ὥρισαν εἰς τὰ διαίτιον, ἀγορανομία τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὲν ὅτι πλεῖόν γε Ἡρῴδης ἐνέμεινε τοῖς δεδογμένοις, καίτοι γε, ὡς χρηστὸν τὰ ἰδὼν. ἐν γὰρ Τύρῳ παρὰ συνουσίαν ὑπὸ οἴνου [f] τι γλωμένων αὐτοῖς λοιδορίων, ἀνεκτὸν οὐκ ἡγησάμενος Ἀγρίππας, τοῦ Ἡρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ὑπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας [g] μεταδοσιν, ὡς Φλάκκαν τὸν ὑπατικὸν εἴσειτι, φίλον ὅτι Ρώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, Συρίαν δὲ ἐν τῷ τότε διεῖπεν.

Γ'. Καὶ δεξαμένου Φλάκκου παρὰ τύτῳ δίκην, [h] παρακαλεσαμένου αὐτὸν σκῆψιν Ἀριστόβουλον, ὃς ἀδελφὸς ὢν Ἀγρίππου ἀμφορός τε ἰδὼν. ὁ μὲν ἐλάττονα ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴ φιλίᾳ τὴν ὑπαλλαγὴν [i] τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. ὁ μὲν ὅ, γε Ἀριστόβουλος ἀγνὶ τι τὰ πρὸς [k] Ἀγρίππαν δυσμενὴς, μέχρι εἰς ἔχθραν αὐτὸν Φλάκκῳ καθίσησιν, αἰτίαν τοιαύτην ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ παρὰ Δαμασκηνοὶ Σιδονίοις περὶ ὅρων ἀμφοροὶ καθεστῶτες, μέλλοντος Φλάκκου περὶ τύτων [k] ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὰ Ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ [l] μέγα δύναντα, ἠξίουν μεθ' ὧν αὐτῶν γνώσεσθαι, δεησόμενον τε πλεῖον ὁμολογήσειν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τὰ Δαμασκηνῶν ὥρμησε πρᾶξαι. Ἀριστόβουλος δ', ὁ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τὰ χρημάτων, κατηγορεύσασθαι τὰ Φλάκκου. καὶ βασανιζόμενα τὰ πράγματος ἐπεὶ [m] φανερὰ ἰδὼν, ἐξώθει τὰ Ἀγρίππαν φιλίας τὰ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιωσμένος, εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κατὰ τὸ ἄπορον τὰ ἀλλαχόθεν Ἀφίκτης γνώμην ἐποιεῖτο [n] ἐπὶ τὰ Ἰταλίας πλεῖν. εἰρημένου δὲ χρημάτων ἀπορίας, ἠξίου Μαρ-

tius Romæ commorari. acceſſit quod Tiberius filii ſui non ita pridem defuncti amicis interdixerat, ne in conſpectum ſuum venirent, ne ex illis viſis renovata filii memoria luctus ſuus redintegraretur.

In Judæam reverſus de nece ſibi conſciſcenda cogitat.

2. His itaque de cauſis conſcenſa navi in Judæam profectus eſt, male ſe habens, animoque dejectus & quod omnem ſuam pecuniam abſumpſerat, & nihil ei ſupererat unde ſolveret quod creditoribus debebat, qui & multi erant & motus ejus omnes obſervabant ne quà effugeret. Eò igitur redactus, ut quid ageret, neſciret, factorumque eum valde puderet, ſeceſſit in caſtellum quoddam apud Malatha Idumææ, & de manibus ſibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro uxori quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat ut eum ab hujuſmodi conſilio depelleret: ad ſororem quoque ejus Herodiadem ſcripſit, Herodi tetrarchæ nuptam, ſignificans, & quid rebus ita ſe habentibus Agrippa decreverit, & qua neceſſitate adactus eò devenerit: hortataque eſt eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret, præſertim cum cerneret ipſam omnes vias perſequi quibus virum ſublevaret, idque cum opibus non adeo abundaret. Accerſitus igitur à ſorore ejuſque marito, juſſus eſt habitare Tiberiade, aſſignata certa pecunia ut de victu caveretur, datoque ei in cumulum ædilitatis illius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perſtitit, quamvis ne ſic quidem ſatisfieret *Agrippæ* neceſſitatibus. Cum enim apud Tyrum convivium agerent, interque bibendum convicia *hinc inde* jacerentur, atque Herodes inopiam Agrippæ exprobraſſet, quodque victum ei ſuppeditaret, ille hoc nullo modo ferendum eſſe ratus, ad Flaccum virum conſularem ſe contulit, qui tunc Syriam adminiſtrabat, cum quo ſibi Romæ jam ante magna interceſſerat amicitia.

Cypros uxor hac de re ad Herodiadem ſcribit.

Agrippam ad ſe accerſunt Herodes & Herodias, eique Tiberiadem ad habitandum dant.

Herodes Agrippæ inopiam exprobat.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque ſecum Ariſtobulum habentem, fratrem quidem Agrippæ, ab ipſo vero diſſentientem. non impediit tamen hæc ſimultas, quo minus uterque viri conſularis uteretur amicitia, eundemque ut par erat honorem ab eo referret. At vero Ariſtobulus nihil de ſuo in Agrippam odio remittebat, nec quieſcebat donec Flaccum ei infenſum reddiderat, faciens ut ex hujuſmodi cauſa offenſionem exciperet. Damaſceni, orta cum Sidoniis de finibus controverſia, cum litem dijudicaturus eſſet Flaccus, cognito quod Agrippa multum apud eum valeret, rogaverunt ut adeſſet ipſorum partibus, magnam ei pecuniæ vim polliciti. Et ille quidem omnia ſtudioſe agebat ut Damaſcenis auxilium ferret. Ariſtobulus autem, (nam ipſum non latebat pactum de pecunia) *fratrem* apud Flaccum detulit. Quod cum facta inquiſitione ita eſſe deprehenderet, ab amicitia ſua Agrippam repulit. Ille vero in extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaïda, &, quod nuſquam alibi haberet unde viveret, in Italiam navigare decrevit. Cum au-

Ad Flaccum ſe confert Agrippa.

Ariſtobulus Flaccum ei infenſum reddit.

s Ἐκλύσοντος τὰ χρέα] Ἐκλύσας *Busb.* ἐκλύσοντες *Gall.*

t Ἀλεωρὰν] Ἀλεωρὰς, ἀφυγὰς *Heſych.* SPANH.

v Μαλάθοις] Eo modo *Busb* (*Lugd. Bat.* Μαλάθης) & forſan *Epiphanius*, qui habet, *Malathoes.* Μαλαθαίοις in *Editis Aliiſque.* Videſis Cl. *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 885. HUDS. Malathois *Ruſin.* SPANH.

x Τοῦ μεταπεμψαμένου αὐτὸν ἰδὼν.] Τὰ μεταπεμψάμενα *Busb.*

y Κύπρος ἡ γυνὴ,] Cypros Phaſaëlis è fratre Herodis filii, filia, uxor Agrippæ ſupra c. 6 §. 4. SPANH.

z Βουλευσάσιν,] Βουλεύσασα *Busb.*

a Ἡ ἐπ' αὐτὰ ἐξήγαγεν.] Ἡ ἐπ' αὐτὸ ἐξῆγεν *Busb.* ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν in *Editis Aliiſque.* ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξήγαγεν *L. B.*

b Καὶ τὸν ἄνδρα] Illa, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν, habui è *Cod. Busb.* καὶ τὸν οἰκεῖον ἄνδρα πρὸς ἐπικουρίαν παρασκευάζειν *Zonar.*

c Παντοίως] Lege πάντως. COCC.

d Οὐκ] Abeſt à *L. B.*

e Οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα,] Galilææ quippe, quæ Herodis Tetrarchia, Herodiadis mariti civitas, vid. *ſupr.* c. 2. §. 3. SPANH.

f Τι] Abeſt à *L. B.*

g Μεταδοσιν,] Ita *Busb.* & *L. B.* μεταδιδῶσιν in *Editis Aliiſque.*

h Παρακαλεσαμένου] Locum reſtitui ex *Epiphanio*, qui vertit, *retinuit ibi quoque Flaccus Ariſtobulum fratrem Agrippæ*; ὡσαυτως παλαιότος ἐκεῖ καὶ Λευκοβόλου *Busb.* forſan pro Λευκοβόλου. in *Editis* παραπεμψαμένου αὐτὸν ἐκεῖ Λευκοβόλου, nullo plane ſenſu.

i Τὰ εἰκότα] *L. B.* in *Marg.* ὡς τὰ εἰκότα αὐτῷ.

k Ἀκροάσασθαι,] *L. B.* ἀκροᾶσαι.

l Μέγα δυνάμενον,] Μέγα δυνάμενον) *Busb.* μέγα δυνάμενον ἀν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à *pr. m.*

m Φανερὰ ἰδὼν,] *Sc.* ὁμολογία. Eſt qui malit φανερὸν, ut ad πρᾶγμα referatur.

n Ἐπὶ τὰ Ἰταλίας πλεῖν.] Εἰς Ἰταλίαν *Busb.*

o Μα-

Agrippa ope Marsyæ pecuniam mutuatur.

autem ipsum inhiberet pecuniarum inopia, jussit Marsyam libertum suum, ut, omni arte in hujusmodi necessitate adhibita, mutuam alicunde pecuniam sumeret. Atque Marsyas adit Petrum, Berenices Agrippæ matris libertum, ejus vero testamenti jure Antoniæ ditionis factum, eumque hortatur ut pecuniam Agrippæ syngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille, (nam Agrippam pecuniæ, quam retinuerat, insimulabat) Marsyam compellit syngraphum dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, cum bis mille & quingentis minus accepisset. id quod ille fecit, ut qui ita facere necesse haberet. Accepta itaque pecunia, cum ad Anthedonem perveniſſet, navemque nactus esset, in eo erat ut solveret. Quod ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quæ Cæsaris fisco ab eo debebantur dum Romæ ageret; à quibus illic manere coactus est. Et tunc quidem se jussa facturum esse simulabat; de nocte vero, præcisis retinaculis, Alexandriam navigavit. ubi ab Alexandro Alabarcha popoſcit ut ducenta argenti millia ei crederet. Ille vero non ipsi se crediturum dicebat: sed Cypro * *eadem postulanti* dare non recusabat, ut qui conjugalem ejus amorem cæteraque omnes virtutes obstupescceret. Illa autem cum fidejuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriæ repræsentatis, promisit se reliqua daturum esse ubi primum Dicæarchiam veniret, de illis metuens quod sui profusum noverat Agrippam. Et Cypros quidem, cum virum in Italiam navigaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Judæam reversa est.

Metu Herennii Capitonis Alexandriam navigat.

Pecuniam ab Alexandro Alabarcha impetrat.

Agrippa in Italiam redit.

Benigne à Tiberio excipitur.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Cæsari, qui *tum* se in Caprearum secessum abdiderat; venisse se officii causa illumque ut viseret significans, roganſque ut sibi liceat in Capreas trajicere. Tiberius autem nil cunctatus & alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, & quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Cumque ille adveniſſet, non minore alacritate, quam præ se tulerat literis, eum amplexus est & hospitio excepit. Postridie vero Cæsari allatis ab Herennio Capitone literis, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, è locis suæ ditionis sese fuga proripuisset, ita ut omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ademerit: cum istas legisset literas, ægerrime rem tulit Cæsar, & Agrippæ omnes ad se aditus præcludi jussit, usque dum debitum solveret. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici &

Postea Tiberius, acceptis ab Herennio Capitone literis, Agrippæ omnem ad se aditum præcludit.

σύαν, ὅπως αὐτὸν ἀπελεύθερον, πρεσβὺν ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ τοιούτοις [o] μηχανῶν, δανεισάμενον [p] παρά τινων. καὶ ὁ Μαρσύας [q] Πέτρον κελεύει, Βερενίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς Αγρίππα μητρὸς, λαβόντα [r] τὰ ἐκείνης [s] δικαίως διατελέντα τῆς Ἀντωνίας, αὐτὸν μοῦ παρέχειν ἐπὶ γράμμασι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ Αγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, [t] ἀναγκάζει τὸν Μαρσύαν [v] δύο μυριάδων Ατθίδων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ [x] διχιλίας ἑλάσσονα λαμβάνειν. σπεύχωρεῖ δὲ ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένης δὲ τοῦ χρήματος τότε, Αγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παραγενόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, [y] ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γνοὺς Ερέννιος Καπίτων ὁ τῆς [z] Ιαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἱ εἰσπράξοντες αὐτὸν ἤγουν τριακοσίας μυριάδας ἧσσαν τῷ Καίσαρος ὀφειλομένας ἔτι Ρώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτίθεσαν ἕως [a] μενοῦντος. καὶ τότε μὲν [b] πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις παραυτίκα ἔφη, νυκτὸς δὲ ἀπηγομένης, κόψας τὰ ἀπόκλα, ὥχετο ἐπ' Αλεξανδρείας πλέων. ἔνθα Αλεξάνδρου δεῖται τοῦ [c] Αλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι [d] δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παρέχειν, Κύπρῳ δὲ οὐκ ἀρνεῖτο, τήν τε φιλανδρίαν αὐτῆς [e] καταπεπληγμένος, καὶ τἄλλα ἀπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ [f] ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Αλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς [g] ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ δοὺς, τὰ λοιπὰ ἐν [h] Δικαρχίᾳ [i] ἡμοιμένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τὸν Αγρίππαν τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ Κύπρος μὲν, ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα, ἐπὶ τὴν Ιταλίας [k] πλουσόμενον, [l] αὐτὴ μὲν τὸν παῖδα ἐπὶ Ιουδαίας ἀνέζευξεν.

δ'. [m] Αγρίππας δὲ, εἰς [n] Ποτίολους παραγενόμενος, ἐπιστέλλει ὡς Τιβέριον Καίσαρα χράφῃ διατρίβοντα ἐν [o] Καπρέαις, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ ἧς ὄψει τῆς ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ ἡμεῖν εἰς Καπρέας παραγενέσθαι. Τιβέριος δὲ, ἡδέως [p] εὐδοκήσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χράφει φιλανθρωπίας χρώμενος, [q] ἐπὶ ἧς χαίρειν ἐπεσημήνατο ἐπὶ τῷ σῶον ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δὲ ἀφίκνεῖτο, μηδὲν ὑφελὼν τῶν ἐν τοῖς γράμμασι πεφύμεν, ἠσπάζετό τε ἧ ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς [r] Καίσαρι γραμμάτων παρὰ Ερεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι Αγρίππας μυριάδας τριακοσίας δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ ὡς τὰς καταβολὰς σκλιπῶν χρόνον τὸν συγκείμενον ἀπαιτήσεως ἡμομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῷ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τῶν ἐπὶ τοῖς [s] εἰσπραξομένοις ἐξουσίας· παύτην ἀναγνὰς τὴν ἐπιστολὴν [t] παρεκάλεσεν ὁ Καῖσαρ, καὶ ἀθρόισιν ἡμέρᾳ τῷ Αγρίππα κελεύει εἰσόδων τοῖς ἄλλοις αὐτὸν, ἄχρι δὴ [v] καταβολῆ τὸ χρέος. ὁ δὲ, μηδὲν τῇ ὀρ-

---

o Μηχανῶν,] Δαπανῶν *Busb.* satis commode.

p Παρά τινων.] *L. B.* ἀπό τινος.

q Πέτρον κελεύει,] Ita *Busb.* & *Zonar.* πρῶτον in *reliquis.*

r Τῆς ἐκείνου] Μητρὸς subintelligendum.

s Δικαίως] *L. B.* δικαίᾳ.

t Αναγκάζει τὸν Μαρσύαν] Αναγκάζῃ τὸν Αγρίππαν Μαρσύαν *Vat.* & *Hen. à pr.* m.

v Δύο —— λαμβάνειν.] Nota usuræ genus, quale Atticis dicebatur ἐπόγδοος τόκος, qui octavam sortis partem in anno reddit, seu in centum drachmas, duodecim & dimidiam. SPANH.

x Διχιλίας ἑλάσσονα λαμβάνειν.] Καὶ χιλίας ἔλασσον *Busb.*

y Εν ἀναγωγαῖς ἦν.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* quo modo apud *Philonem Alioſque.* ἐν ἀγωγαῖς in *Editis Aliisque.*

z Ιαμνίας ἐπίτροπος,] Ιαμνείας *Busb.*

a Μενοῦντος.] Μένειν *Busb.*

b Πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις] Πείθεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Αλαβάρχου] Αβαλάρχου *Busb.* Αλαβάρχου in *cæteris* omnibus tam Gr. quam *Lat.* atque ita, (non Αβαβάρχου) scribendum esse docent *Bosius* in l. 2 *Epp. ad Atticum*, Ep. 17. & *Noldius* in *Hist. Idumææ*, p. 458.

d Δάνεια αὐτῷ δοῦναι.] Δάνειον *Busb.*

* Eadem postulanti *dare non recusabat*,] Ita *Epiphan.*

e Καταπεπληγμένος,] Τεθυπωμένος *Busb.*

f Υπισχνεῖτο,] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Bas.* ὑπισχνεῖ *Busb.* ὑπισχνεῖτο *Gen.*

g Εν τῇ Αλεξανδρείᾳ] Επὶ τῇ Αλ. *Busb.*

h Δικαρχίᾳ] Ita contracte hic loci, alibi (prout etiam hic in *L. B.* invenimus) Δικαιαρχία. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 14. §. 1. SPANH.

i Ἡμοιμένῳ παρέξειν] Γεωμένῳ παρίξειν ἐπηγγέλθη *Busb.* ἡμέρᾳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται *Hen.*

k Πλουσόμενον,] Illud malui quam Doricum πλουσούμενον, quod in *libris* exstabat.

l Αὐτὴ] Ita *MSS. Gen.* αὐτῇ.

m Αγρίππας —— γεγράφῃ &c.] Conf. *Alter.* lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

n Ποτίολους] Vel Πουτίολους infr. De Vita (§. 2.) Εἰς Πουτίολους Ἰταλοὶ &c.

o Καπρέαις,] Καπραίαις in *libris* plerisque. forsan pro Καπρείαις. HUDS. Vel Καπρείαις· SPANH.

p Εὐδοκήσας,] Vid. infr. §. 10. SPANH.

q Επὶ ᾗ χαίρειν ἐπεσημήνατο] Ita *Busb.* ἔτι χ. in *cæteris.* HUDS. Ἐκεῖνό τε χαίρειν *L. B.* Sed *Cocceius* legendum putat ἐκεῖνον τὸ χαίρειν αὐτῷ σημαίνον. Vulgatæ tamen lectioni favet *Epiphanius.* HAV.

r Καίσαρι γραμμάτων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Καίσαρος γραμμάτων αὐτῷ π. in *Editis Aliisque.*

s Εἰσπραξομένων] *L. B.* εἰσπραξαμένων.

t Παρεκάλεσεν ὁ Καῖσαρ,] Παρεκάλει τε *Busb.* quod non displicet.

v Καταβολῆ τὸ χρέος.] Καταβολὴν *Busb.* καταβάλοι *L. B.*

ἐργῇ δ' Καίσαρ☉ καταπλαγεὶς, Αντωνίας δεῖπα, Γερμανικῆ τε μητρὸς Ϲ Κλαυδίᾳ δ' ὕστερον ἡμομένῃ Καίσαρ☉, δάνεισμα αὐτῷ δοῦναι [x] τ τελάκοντα μυριάδων, ἵνα Φιλίας [y] μὴ ἀμάρτοι τ ωὸς Τιβέριον. ἡ δ' Βερνίκης τε μνήμη τ μητρὸς αὐτ', σφόδρα γὰ ἀλλήλως ἐχρῶντο. [z] αἵδε γυναῖκες, κ' οὕτω ὁμοτροφίας ωὸς τὰς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγυμνένης, ἀδῶσι τὸ ἀργύριον, κ' οὕτω ἀποπέσαι τὸ χρέ☉ ἀνεπικώλυτ☉ ἰῶ ἡ Φιλία δ' Τιβερίᾳ. αὖθις δ' οὕτω Τιβέρι☉ ὁ Καῖσαρ σωίσησιν ἡνιόχου τ αὐτᾷ, κελευων τὰ πάντα αὐτ' τ ἐξόδοις ωὸ☉τυχάνειν. Αγρίππας δ' Φιλία δεχθεὶς ὑπὸ τ Αντωνίας, κ' θεράπαν τρέπε☉ τὴν Γαΐᾳ ἡνιόχ τε ὄντ☉ αὐτῇ, κ' εὐνοίᾳ δ' πάλιος εἰς τὸ πρῶτα τιμωμένῃ. κ' [a] δή τις ἰῶ Θάλλος [b] Σαμαρεὺς γένη☉, Καίσαρ☉ δ' ἀπελεύθερ☉. ωὸ☉ τούτῳ δάνεισμα [c] μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμεν☉, τῇ τε Αντωνίᾳ καταβάλλ τὸ ὀφληθὲν χρέος, κ' τ λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπεύων τ Γαΐον, μείζονως ἐν ἀξιώματι ἰῶ παρ' αὐτῷ.

ε'. Προϊόντος δ' [d] εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ [e] τ ωὸς Γάϊον Φιλίας, [f] αἰωρυμένοις ποτὲ λόγ☉ ωερὶ δ Τιβερίου γίνε☉, κ' δ Αγρίππα κατ' εὐχὰς τραπόμενος, μόνῳ σ' ἦσην, ἢ πάχ☉ Τιβέριον ὑπεκστένειν τ ἀρχῆς Γαΐῳ ωροχωρεῖν ἀξιωτερῳ τὰ πάντα ὄντι. τούτων ἀκροᾶται τ λόγων Εὐτυχ☉, Αγρίππου σ' ἰῶ ἀπελεύθερ☉ [g] κ' ἡνίοχ☉, κ' παρεγχείρημα μὲν σιγῇ παρεῖδε. κλοπῆς δ' ἱματίων αὖτ' δ' Αγρίππου ὑπικαλυμένης, κ' ἀκρεβῶς δ' σκεκλόφει, φυγὼν Ϲ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτ' ὑπὸ Πίσωνα ἡνιόμενος, ὃς ἰῶ φύλαξ τ πόλεως, ἐρομένῳ τὴν αἰτίαν τ φυγῆς, Καίσαρι, φησὶν, ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τ σωτηρίας αὐτ' φέρουσας. ὥστε δ' σους αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς Καπρέας· κ' Τιβερί☉ τῷ [h] αὐτ' τρόπῳ χρώμεν☉, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί πις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων ἡμόμεν☉. ὅτε γὰ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ὀκ δ' ὀξέως ἐποιεῖτο, [i] ἡγεμόσιν τε [k] ἢ ὑπηρόποις ὑπ' αὐτ' ἐκαλεῖτο ἀδημία ἰῶ Δηοδοχῆ, ὁπότε μὴ Φαίνειν τετελευτηκότες. ὅθεν κὰ δεσμωλῶν ἀκροάσεως [l] ωεῖσθ☉ ἰῶ. ὥστε Ϲ τ Φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὴν δ' ὑπὸ τοιάδε ὀλκῆ [m] χρωμένῃ, ἔφη, "τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν "ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτὰς ὀκ δ' ὀξέως ἡνομένης, "ἑτέρους πρέσβεις ὑπερφροτυνηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλ☉ τε "αὐτῷ γίνοιτο ὑπὸ ὀχᾶς αὐτῶν Ϲ πομπῆς [n] ωεσκευμέ"νῳ. τὰς σ' ὀχὰς συγχωρεῖν [o] τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς "ὑπ' αὐτ' καταξῆσιν, αἰδῶς ωρομηθείᾳ τ ὑποτελῶν. "Φύσ☉ μὲν γὰ εἶναι πᾶσιν ἡγεμονίαν [p] δ' πλεονεκτεῖν. "τὰς δ' μὴ [q] πάγους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον Ϲ ἄδηλον ὁπότε "ἀφαιρεθεῖεν, κ' μείζονως ἐζοτρωίειν ὑπὸ κλοπῆς τὰς "ἐχούσας. εἰ μὲν οὖ ἐφεῆκασιν εἰς πλέον [r] αὐτὰς, "[s] ἄδην τ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ δ' πολλῶν τ κεκερδημένων "ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτῆς χρωμένας. Δηοδοχῆς σ'

Claudii, qui postea Cæsar factus est, matrè petiit mutuo trecenta millia, ne Cæsaris amicitiâ excideret. Illa vero, Berenices matris ejus memoria (istæ enim mulieres sibi invicem perfamiliares erant) quodque simul ipse educatus fuerat cum Claudio, argentum * *quod postulabat* ei suppeditat; cumque *Agrippa* æs alienum exsolvisset, patefactus est ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipsi Tiberius Cæsar nepotem suum commendat, dato in mandatis ut eum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, cœpit Cajum studiosè colere, utpote nepotem illius, & in summo apud omnes honore ex illorum in patrem ejus benevolentia. Erat etiam Thallus quidam, genere Samarita, Cæsaris libertus. à quo decies centena millia mutuatus, & Antoniæ solvit quod ei debebat, & cum reliquum in sumptus erogasset quibus Cajum demereretur, majore auctoritate apud ipsum pollebat.

Ab Antonia pecuniam accipit

Agrippa, & cum Tiberio in gratiam redit.

Cajum sibi conciliare studet.

ſ. Agrippa autem plurimum apud Cajum in gratia proficiente, quodam die dum una in curru gestarentur & in sermonem inciderent de Tiberio, accidit ut Agrippa (nam soli erant) *Deum* precaretur, ut Tiberius Cajo omnino digniori quamprimum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippæ libertus & auriga, & tum quidem silebat. Insimulatus autem ab Agrippa, quod vestem ei surripuerat (id quod revera factum erat) & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem urbis præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam Cæsari enuncianda, quæ salutis ejus interessent. quapropter ipsum in vincula conjectum Capreas mittebat: & Tiberius more suo vinctum servabat, quod cunctator, si quis alius aut rex aut tyrannus, factus esset. nam neque legationes sine mora admittebat; neque curabat ut mitterentur qui præsidibus aut procuratoribus ab eo missis succederent, nisi illi decessissent. unde fiebat ut vinctos quoque audire negligeret. Proinde cum amici causam ipsam quærerent, cur adeo procrastinaret, dicebat, "legationibus quidem se mo"ras nectere, ne illis cito dimissis, alii mox creati "ad ipsum denuo accedant legati, atque ita sibi "continuo incumbat negotium illos accipiendi "ablegandique. Imperia autem illis, quibus semel "ea dederat, diuturna esse sinere, ut aliquo saltem "pudore adhibito consulatur subditis. ingenium "enim omnium hominum in magistratu proclive "esse ad avaritiam. qui vero haud perpetui sunt, "sed ad breve tempus, ut incertum sit quando il"lis auferatur potestas, majori aviditate ad rapinas "ferri. itaque si diutius ea fruantur, furtorum sa"tietate tandem expleti, ut qui satis superque sibi "acquisiverint, deinde tardiores fieri ad rapiendum.

Tiberii tarditas & cunctatio.

Agrippa, ab Eutycho liberto accusatus, in custodiam datur.

[x] Τῶν τελάκοντα μυριάδων,] Τὰς τελάκοντα μυριάδας Busb.
[y] Μὴ] Οἱ Gen ἐκ SPANH.
* Quod postulabat *ei suppeditat*,] Ita *Epiphan.*
[z] Αἵδε γυναῖκες,] Αἱ δὲ γυναῖκες Busb.
[a] Δή τις ἰῶ Θάλλ☉] E *Cod. Busb.* scripsi, κ' δή τις ἰῶ pro κ' δ' ἰῶ & pro ἄλλ☉ ex conjectura reposui Θάλλ☉, quem inter Tiberii Augusti libertos fuisse constat ex *Gruteri Inscriptionibus*, p. DXCIX. n. 7. Videsis *Indices* ad *Gruterum* & *Reinesium*.
[b] Σαμαρεύς] Aliàs Σαμαρείτης. SPANH.
[c] Μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμεν☉,] Μυριάδας ἑκατὸν εὑρόμεν☉.
[d] Εἰς μέγα τῷ Αγρίππα] Επὶ μέγα Busb.
[e] Τ ωὸς Γάϊον φιλίας,] Conf. *Ælian.* lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.
[f] Αἰωρυμένοις] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐωρυμένοις π. λ. π. Τιβερίῳ in *Editis Aliisque.* HUDS. *Gen.* ἐωρυμένοις Infr. §. 6. ἠωρεῖτο ἐπὶ φορείου ubi *Gen.* ἐωρεῖτο, & mox ἠωρήθη ἐφ' ἁμάξης, ubi *Gen.* ἐωρήθ. SPANH.
[g] Καὶ ἡνίοχ☉,] Illud κ' insertum dedi, auctoritate *Epiphanii*.
[h] Αὐτῷ] *Gen.* αὐτῷ *Lugd. Bat.* αὐτᾷ.
[i] Ηγεμόσιν —— τετελευτηκότες.] Idem *Tacitus* de eo Annal 1. cap. LXXX. Ac plerosque ad finem vitæ in iisdem exercitibus aut præsidiationibus habere. SPANH.
[k] Η ἐπιτρόποις] Καὶ ἐπιτρ. παρ' αὐτῷ *Busb.*
[l] Πεισοπ☉] Abest à *L. B.*
[m] Χρωμένῃ,] Χρῆσ☉ *Busb.*
[n] Πεσκευμένῳ.] Πεσκεμένῳ & mox αἰδῶς non agnoscit *Busb. Lugd. Bat.* ωεσκευμένων.
[o] Τοῖς ἅπαξ] Τοὺς ἅπαξ ὑπ' αὐτῷ καταξῆσιν εἰς αὐτὰς *Busb.* HUDS. Suetonius id confirmat lepido Tiberii dicto de homine, qui muscas abigi à corpore suo nolebat RFL.
[p] Τῷ πλεονεκτεῖν,] Ita, ut ellipsis sit præpositionis ἕνεκα, in *libris nostris*, omnibus præter *Busb* (atque etiam *Lugd. Bat.*) qui habet οἰκεῖον δ' πλ. quæ sane constructio alibi quod sciam non reperitur. Legi potest οἰκεῖον ἔχειν τὸ πλεονεκτεῖν, omisso εἶναι. aut potius, Φυσῇ μὲ γὰ πᾶσιν ἡγεμονίαν δ' πλεονεκτεῖν ἰφιέσ☉. [q] Παγίους] E *Cod. Busb* vocabulum παγίους (quod in *Lugd. Bat.* quoque reperitur in *Margine*) restitui in locum δ' πτηΐους. quod existimo margini appositum ἐξηγήσεως ἕνεκα, & postea in textum irrepsisse.
[r] Αὐτὰς,] Forte αὐτοῖς vel οἱ αὐτοὶ. COCC.
[s] Ἄδην τ κλοπῶν ἔξειν] Hîc loci structura est perplexe composita, cujus complura exempla videre est apud *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* p. 127. Alius forsan dixisset, ἄδην τ κλοπῶν ἔχοντας & mox αὐτοῖς χρήσεσθαι.

"dum. cum autem ocyus illis succedatur, nequa-
"quam fore ut magistratibus sufficiant qui illis in
"prædam expositi sunt, tanto eis tempore haud
"concessio, in quo anteccessores sui spoliorum pleni
"de habendi cupiditate remitterent, quod revo-
"cati fuerant antequam satis diu magistratum obi-
"issent. Ac *deinde exemplo* utebatur. Quodam vul-
"nerato humi procumbente, magna vis musca-
"rum ulcera circumsedebat: ac viator, cum forte
"adesset, vicem ejus miseratus est, languidiorem es-
"se ratus quam ut illas arcere posset, propiusque
"accedens parabat eas depellere. Orante autem
"*saucio*, ut hujusmodi quid facere omitteret: *alter*
"subjiciens causam quærebat, cur ita liberari à
"præsenti molestia negligeret. Cui ille, gravius me
"læsum ibis illas abigendo. nam hæ jam plenæ
"cruoris non perinde ac ante certatim agunt ut mi-
"hi molestiam facessant; sed aliquantulum remis-
"sius insistunt. Quod si *his depulsis* recentes & fa-
"melicæ convenerint, & *me* jam attritum accepe-
"rint, etiam ad interitum usque exsugent. Has igi-
"tur ob causas & ipsum subditis suis, multis expi-
"lationibus male multatis, haud ita frequenter, u-
"num post alium, rectores mittere, qui more mu-
"scarum eos infestarent, præsertim cum natura pro-
"pensis ad lucrum insuper ad cupiditatem augen-
"dam injiciatur metus, ne quæstus sibi adeo jucun-
"dus cito eripiatur." Huic quod dixi de ingenio
Tiberii res ipsa testimonio est; quod, duobus & viginti annis rerum potitus, Judæis duos duntaxat miserit qui gentis *illius* res administrarent, Gratum ejusque in præfectura successorem Pilatum. nec talem se gessit erga Judæos, aliumque in cæteros imperio subditos. Quin & victorum causas se serius aliquanto cognoscere indicabat, ne capite damnati quibus premuntur malis leventur, id quod facinorosi isti nequaquam meriti sunt; sed ut angoribus præsentibus, dum diutius in custodia morantur, major accedat calamitas.

Agrippa rogat Antoniam, efficeret ut Tiberius Eutychum audiret.

6. Atque ob hanc quidem causam Eutychus ad cognitionem non delatus est, sed in vinculis servabatur: tempore vero aliquanto post Tiberius Capreis venit Tusculanum, stadiis fere centum ab urbe dissitum: & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, de quibus ipsum accusaret. Erat autem Antonia magno in

Antoniæ elogium.

honore apud Tiberium, & cognationis gratia, Drusi enim fratris uxor fuerat, & propter pudicitiam: nam florente adhuc ætate vidua mansit, & secundas nuptias recusavit, quamvis eam hortatus est Augustus ut alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conservavit. huc accedebat & privatum beneficium quo maxime devinxerat Tiberium. Magna enim conspiratione in eum facta à Sejano, (amico viri Antoniæ, & maxi-

"Ἀπαθῶς γνωμένης ἐκ τῆ ὀξέως, ἐδαμῶς ἂν ἀρκέσειν
"τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι [t] προκειμένης, [v] ἀναγροφῆς
"αὐτοῖς [x] ἃ διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προε-
"ληφότες γνώμενοι ἀποδιδοῖεν τ ἁρπαγὴς τῆς ἐπὶ τῷ
"λαμβάνειν, ἀφ' τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γνώσθαι μεζόνων.
"[y] Παράδειγμά τε αὐτοῖς φησι. τραυματία τινὶ κειμένῳ
"μύαι κ πολὺ τὰς ἀπλὰς [z] προέρπουσι· καὶ τις
"τ ἀθλίων [a] οἰκείας αὐτῷ τὴν δυσχέραν, κ νο-
"μίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ὢν ἀποσοβεῖν
"αὐτὰς ἀφίησι. καὶ δεομένῳ παύσασθαι τ ἐπὶ τοι-
"οῖσδε, ἀπορήσας [b] εἴρετο τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπρο-
"μηθῶς εἰς τὴν ἀφυγὴν κακοῦ ἐφεστηκότος.
"[c] μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικῶν με, εἶπεν, ταύτας ἀπ-
"ελαύνων. τῆς μὲν γε ἤδη [d] πεπληρωθείσης τοῦ αἵμα-
"τος, [e] οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι πα-
"ρέξειν, ἀλλὰ πῃ καὶ ἀνίσχυσιν. αἱ δ' [f] ἀκραιφνεῖς τῷ
"κατ' αὐτὰς λιμῷ σπελεθῶσαι, κ τετρυμένον ἤδη πα-
"ραλαμβάνουσαι, κ ὀλέθρῳ [g] παραδοῖεν. ἀφ' τάδε ἂν
"καὐτὸς ὑπὸ πολλῶν τ κλοπῶν διεφθαρμένους τοῖς ὑπο-
"πλέσιν [h] προμηθὴς εἶναι, μὴ [i] σπερχὲς ἐξαπιέλλειν
"τὰς ἠσημένας, οἳ ἐν τρόπῳ μιῶν σκπλεμῶεν αὖ-
"τὰς, φύσι πρὸς κέρδος ὁρμερισμένοις σύμμαχον πα-
"ραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα ἧ ταχέως [k] ἀφαιρησομέ-
"νας τὴν ἔνθεν ἡδονήν." μαρτυρήσῃ δέ μοι τῷ λόγῳ, περὶ τ ἐπὶ τοιάτοις φύσεως, Τιβέριος τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γνόμενος, δύο τὰς πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψε διοικήσοντας τὸ ἔθνος, [l] Γρατόν τε, κ [m] Πιλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. κ οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος ὢν, [n] ἔπρασσε δ' ἐπὶ τ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τ δεσμωτῶν τὴν [o] ὑπερβολὴν τ ἀκροάσεως ἀπεσήμηνεν [p] ὑπὸ δ δικαιωθεῖσι μὲν χαλεπὰς κἀφισιν γνέσθαι τ ἐνεχθέντων κακῶν, ἀφ' τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τ ἐπὶ τοιάτοις τύχῃ σωθῆναι· τρισομένους δ' ἀχθηδόνι τῇ ἐπικειμένῃ μείζονα πρόσθεν τὴν δυσχέραν.

5'. [q] Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὁ Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε οὐκ ἐτύγχανε, κ [r] δεσμοῖς ἐνείχετο. χρόνῳ δ' ὑστερηκότι, Τιβέριός τε ἐκ τ Καπρέων εἰς [s] Τουσκλάνον προσγίνεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τ Ῥώμης. κ ὁ Ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν Ἀντωνίαν ἀφικέσθαι [t] τὸ γνῶναι τῷ Εὐτύχῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς πίστιν τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτός. [v] τιμία δ' ἦν Ἀντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συγγνώμης τε ἀξιώματι, δρύσου γὰρ ἦν ἀδελφὴ ἧ αὐτὸς γυνή, κ ἀρετῇ τῇ σώφρονος· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμενε, γάμῳ τε ἀπείπε τῷ πρὸς ἕτερον, καὶ παρὰ τὰ Σεβαστὰ [x] κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι, κ λοιδορηθέντα διεσώσατο αὐτῆς τ βίον. ἰδίᾳ τε [y] εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῇ Τιβερίου. ἐπιβαλὴς γὰρ [z] μεγάλης συσκίου ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ Σηιάνου, φίλου τε ἀνδρὸς, κ δύναμιν ἐν τῷ τότε μέ-

t Προκειμένης,] Προσκειμένης Busb.
v Ἀναγροφῆς] L. B ἀναπτοφῆς.
x Οὐ διδομένης καιρῶν,] Illud οὐ insertum dedi è Cod. Busb. (approbante jam Lugd. Bat.) quod agnovisse videtur Epiphanius, qui vertit, *quibus largitas temporis non est attributa.* dein post λαμβάνειν comma (quod in libris deerat) apposui, ut sequentia pendeant ab istis præcedentibus, ἐδαμῶς ἂν ἀρκέσῃ τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι σθαι.
y Παράδειγμά τε αὐτοῖς φησι.] Ita Busb. quo modo & Epiphan. qui vertit, *exemplum etiam eis proferebat.* in Editis Aliisque παραδείγματά τε αὐτοῖς φησι τοιῶτον ἔλεγεν, aut τοῦτο ἔλεγεν aut φησὶ redundante. forsan, ὡς φασι τοιοῦτον ἔλεγεν. HUDS. Lugd. Bat. haud malè τοῦτον τ λόγον, pro vulgato passim τοιοῦτον ἔλεγεν reponit. HAV.
z Προέρπουσι.] Περιέρπουσαν Busb.
a Οἰκτίσας αὐτῇ τὴν δυσχέραν,] Οἰκτίρας in Editis. οἰκτίρας αὐτὸν Busb. quod sane mox postularet ἡ δυσχέρας.
b Εἴρετο τὴν αἰτίαν] Ἠρέτο Busb. Lugd. Bat. & Zonar.
c Μειζόνως γὰρ ἂν] Καὶ ὡς μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοίης. & mox ταῦς γὰρ Busb.
d Πεπληρωθείσης] Ita ex L. B. reposuimus. Reliqui πεπληρωμένου. HAV. Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 4. SPANH.
e Οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἔπειξις,] Οὐκ ἔτ' ὁμοίως Busb.
f Ἀκραιφνεῖς] Νεαλεῖς κ λιμώτησαι Zonar. L. B. ἀκραιφνῆ.
g Παραδοῖεν.] Παραδιδοῖεν Busb.
h Προμηθὴς εἶναι,] Ita lego. προσμηθὲς in libris.
i Σπερχὲς ἐξαπιέλλειν] Συνεχεῖς Busb.
k Ἀφαιρησομένας τὴν ἔνθεν ἡδονήν.] Ἀφαιρεθησομένην τὴν ἐθέλειδε Busb.
l Γρατόν] Conf. supr. c. 3. §. 2. SPANH.
m Πιλάτον,] Conf. sup c. 3. §. 2. SPANH.
n Ἔπρασσε] L. B. ἐπρασσεν.
o Ὑπερβολὴν τ ἀκροάσεως] Ἀναβολὴν Busb.
p Ὑπὸ δ δικαιωθεῖσι] Ὑπὲρ δ δικ. Busb. ὑπὸ τῷ δ. Gall.
q Διὰ μὲν δὴ] Διὰ μὲ δὲ ταῦτα κ ὁ Εὔτ. Busb.
r Δεσμοῖς ἐνείχετο.] Ita cum Cod. Busb. τὰ δεσμὰ ἰώκετο in Editis Aliisque.
s Τουσκλάνον προσγίνεται,] Iterum cum Busb. prout apud Strabonem. Τουσκλάνον in Editis. Τουσκλάνον Vat.
t Τὸ γνῶναι τῷ Εὐτύχῃ] Illud τὸ è Cod. Busb.
v Τιμία δ' ἦν Ἀντωνία] Τιμία δ' ἦν αὐτῷ Antonia Τιβερίῳ Vat. & Hen. à pr. m.
x Κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι,] Κελεύοντος Busb.
y Εὐεργέτις] Ita Gall. & Lugd. Bat. εὐεργέτης in reliquis.
z Μεγάλης συσκίου] Μεγίστης Busb.

a Hyp-

μεγάλην ἔχοντ. Διὰ τὸ τ' στρατιωτῶν εἶναι [a] ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τ' τι βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τ' ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, πρόχειρόν τι ἡ ἐπιβουλὴ ὑπὲρ μέγα, κἂν ἐπέπρακτο Σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τ' Αντωνίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρα τ' Σηιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσα τὰ ὑπὲρ τῷ Τιβερίῳ [b] συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ [c] Πάλαντι ὑπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ' δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβέριον εἰς τὰς Καπρέας. ὁ δὲ μαθὼν, τόν τε Σηιανὸν κλείνῃ, καὶ τὰς συνεπιβούλους· τιμῇ τε Αντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε κατελάμβανε καὶ πρὸ τοῖς πᾶσι πιστεύων. Διὰ δὴ ταύτης τ' Αντωνίας ὁ Τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τ' Εὔτυχον, "ἀλλ' εἰ μὲν κατεψεύσατο, φησὶν "ὁ Τιβέριος, [d] ὅτι Αγρίππας τὰ εἰρημένα, Εὔτυχος δ' ἐκεῖ- "σε κομίζει παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ὑπετίμησα αὐτός· "εἰ δὲ βασανιζομένῳ ἀληθῆ [e] φανείη τὰ εἰρημένα, μήτε "κωλύειν πρὸς τῶν τ' ἀπελεύθερον [f] ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον κα- "λοῖη τιμὴν δίκην." καὶ ὁ Αγρίππας τοῦτο φαμένης πρὸς αὐτὸν Αντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι δι' πράγματος· καὶ ἡ Αντωνία, ἃ γὰρ ἀνὴρ πολὺς ὢν ὁ Αγρίππας ὑπὲρ τοιοῦδε δέους, καιρὸν προσλαβοῦσα πιστὸν, [g] χωρεῖτο μὲν Τιβερίου ὑπὲρ φορείου κείμενον, προϊόντων Γαΐου τε δ' ἐκείνης ἡνίκ' Αγρίππας, ἀπ' ἀρίστου ἦσαν, [h] προπαρεπλήσατο τῷ φορείῳ, παρεκάλει καλέσαι τε τ' Εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, "ἀλλ' [i] ἴσως μὲν, εἶπεν, "Αντωνία οἱ Θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δὲ τῆς "σῆς προσκλήσεως ἐξαγόμενον, πρόσχω τὰ [k] πεπρο- "μενα." ταῦτα εἰπὼν κελεύει Μάκρωνα, ὃς Σηιανῷ διάδοχον τοῦ Εὔτυχον ἀγαγεῖν. [l] καὶ ὁ μὲν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς περιῆν. Τιβέριον δ' αὐτὸν [m] ἤρετο, τί καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσχη- κότ. ὁ δὲ φησὶν, "ὦ δέσποτα, [n] ἡνιοχοῦντε μὲν ἐφ' "ἁμάξης, Γαΐός τε ἔστ καὶ Αγρίππας σοῦ αὐτοῦ, καὶ "σφῶν ἐζόμην πρὸς τοὺς πόδας, λόγων τε πολλῶν "ἀνακυκλουμένων, Αγρίππας φησὶ πρὸς Γάϊον, [o] εἰ "γὰρ ἀφίκοιτό ποτε ἡμέρα ἡ μετιοῦσα ὁ γέρων ἔστ "[p] χθονοποιήσει σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. οὐδὲν γὰρ ἡμῖν "Τιβέριος ὁ ἡμέτερος αὐτὸς γένοιτ' ἂν ἐμποδὼν ἐκεῖ σοὶ "τελοῦντι· καὶ ἡ τε οἰκουμένη γένοιτ' ἂν μακαρία, κἀ- "γὼ [q] πρὸς αὐτῆς." Τιβέριος δὲ πιστὰ ἡγησάμε- νος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Αγρίπ- πᾳ παλαιὰν, διότι κελεύσαντ αὐτὸν θεραπεύειν Τιβέριον [r] ἡμῶν αὐτὸς γεγονότα, καὶ Δρούσου παῖδα ὄντα, ὁ Αγρίππας [s] ἃ τιμίως ἦγεν ὑβριζομένους τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς τ' Γάϊον μεπικάθιζε, τοῦτον μὲν δὴ φησὶ Μάκρωνι δῆσαι. Μάκρων δὲ τὸ μὲν ἃ σα- φῶς ὄντινα ἂν προσδέξαιεν ἐξεπίτηδες, τὸ δὲ οὐκ ἂν προσδοκῶν [t] ποτὲ δ' Αγρίππα αὐτὸν [v] βουλεῦσαί τι τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβωσόμενον τὰ εἰρημένα. [x] ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ προϊοδεύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Αγρίππαν ἐσηκότα, [y] καὶ μὲν δὴ φησὶ Μάκρων τὸ- μam eo tempore poteſtatem habente, quod ipſi mandata erat prætorianorum militum præfectura) & multi è ſenatoribus cum libertis ſeſe ei adjunxerunt, & corruptus erat exercitus, atque conjuratio non mediocres acceperat vires, reſque Sejano *proculdubio* ſucceſſiſſet, niſi Antoniæ audacia ſapientiâ ſuperaſſet Sejani malitiam. quam primum enim intellexit quæ in Tiberium machinati ſunt, omnia ei accuratiſſime perſcripſit, traditiſque literis Pallanti ſervorum ſuorum fidiſſimo miſit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Sejanum occidit & hujuſce conſilii participes; & Antoniam, quam antea magni faciebat, majore in honore habuit, eique in omnibus confidit. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius ut Eutychum examinaret, "ſi quidem, inquit, mentitus fuerit "quod Agrippa iſte dixerit, Eutychus pœnam "ſatis gravem ſubiit, quam ipſe ei conſtitui; ſin "vero quæſtione habita vera eſſe deprehendantur, "*videndum* ne forte dum pœnas expetit à liberto, "faciat ut ſupplicium in caput ſuum recidat." At vero Agrippa, cum iſta ei narraſſet Antonia, eo magis precibus contendebat ut res diſcuteretur. Atque Antonia (nam rogare non deſiit Agrippa, multuſque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica jacens, præcedente ipſius nepote Cajo una cum Agrippa, cum jam pranſi eſſent) juxta lecticam ambulans, petiit vocari Eutychum & examinari. Ille vero, "Deos, inquit, teſtor, Antonia, quod non ex mea "ſententia, ſed precibus tuis coactus faciam quod "facturus ſum." Cum iſta dixiſſet, Macroni, qui ſucceſſerat Sejano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem ſine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidnam habeat quod diceret contra virum qui ipſum in libertatem vindicaverat? Cui ille, "Domine, inquit, vehebantur in "curru Cajus hic & Agrippa cum eo, atque ipſe "ad illorum pedes ſedebam, & poſt verba ali- "quammulta ultro citroque habita, Cajo dixit "Agrippa, Utinam *tandem* veniat dies, quo ſenex "iſte decedens te principem orbis terrarum deſi- "gnet. nam Tiberius ejus nepos minime nobis "impedimento erit, ſi à te tollatur: atque orbis "*univerſus* felicitate fruetur, eritque ut ego ejuſ- "dem particeps fiam." Cum autem verba iſta Tiberius credibilia exiſtimaſſet, ſimulque ejus in animo vetus in Agrippam ira penitus inſideret; quod, juſſus ab eo Agrippa ut Tiberium nepotem ſuum Druſique filium coleret, ipſum contra quam mandaverat minus obſervaſſet, totumque ſe ad Cajum contuliſſet, ad Macronem verſus inquit; huic ſane injice vincula. At Macro, partim quod non ſatis intelligeret, quemnam vinciri juberet; partim quod non ſuſpicaretur ipſum quidquam tale de Agrippa ſtatuiſſe, cunctabatur donec certius ſciret quæ dixerit *Tiberius*. Poſtquam autem Cæſar, cum in circo per orbem iviſſet, Agrippam ſtan-

Sejani conſpirationem Cæſari patefacit.

Antoniâ obtinet à Tiberio ut Eutychus audiretur.

Accuſatio in Agrippam ab Eutycho inſtituta.

a Ἡγεμονίαν αὐτῷ,] Τῷ ἡγεμονίαν *Busb.*
b Συγκείμενα,] Σωτηθέντα *Busb.*
c Πάλαντι ἐπιδοῦσα] Ita *Gall.* nec aliter *Dio Cæſſius.* Πάλαντι in *Editis Aliiſque.*
d Ὅτι Αγρίππας τὰ εἰρημένα,] Poſt Αγρίππας ſupple ἐπὶ aut ſimile verbum. niſi malis ἐπὶ Αγρίππᾳ, cum ἐπὶ forſan pro ἐπὶ habeat *Busb.* HUDS. In *Lugd. Bat.* ἔστι ὅ. in *Marg.* vero vulgata reponitur lectio. *Coccejus* emendabat ὅ, τιθὴ &c. Ego nihil novandum cenſeo; eſt enim locutio ut indignantis & iracundi impetuoſior atque abruptior, carens verbo ſuo relativo, vel ſero admodum accidente, videlicet tertio poſt verſu ἀληθῆ φανείη opponuntur enim, quæ *Agrippa* præ ſe ferebat, quæque ejus libertus, ut dicat Tiberius: *Quid ſi jam Agrippæ verba* vera fuerint; *ſatis gravem* &c. *Sin vero torti* Eutychi, quæſtione de eo habita, *verba vera deprehendantur, ne forte* &c. HAV.
e Φανείη,] Ita *MSS.* φανῇ *Gen.*
f Ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον] Ἐφ' ἑαυτὸν *Busb.*
g Ἠρείτο] Conf. ſupr. §. 5. SPANH. *Gen.* habet *ἐηρεῖτο. Lugd. Bat.* ἠπειτο.
h Παρεπιπλατύνα τῷ φορείῳ,] Ἡδὺ παρ. *Busb.*
i Ἴσως μέν,] Ἴσωσαν εἶπεν *Busb. Gall.* & *Zonar.*
k Πεπρομένα.] Πεφχθησόμενα *Busb.* πραξόμενα *Lugd. Bat.*
l Καὶ ὁ μέν,] Καὶ ὃς μὲν οὐδὲν *Busb.*
m Ἤρετο, τί καὶ ἔχοι,] Ἤρετο τί καὶ ἔχοι *Busb.*
n Ἡνιοχοῦντε] Αἰωρούντε *Busb.* ἐηρεῖντο in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſupr. §. 5. SPANH.
o Εἰ γὰρ ἀφίκοιτό] Εἴθε γὰρ *Zonar.*
p Χθονοποιήσει σε] Χθονοποιήσοι σε *Gall.* HUDS. Χθονοβοήσοι *Gen.* forte χθονοβοήσει σε. SPANH.
q Πρὸς αὐτῆς.] Πρὸ αὐτῆς *Busb, Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. πρὸ ταύτης ἐγὼ *Zonar.* quod *Wolfius* vertit, *atque ego in primis.*
r Ἡμῶν αὐτῷ γεγονότα] Ἡμῶντε *Busb.*
s Οὐ τιμίως ἦγεν] Ἠμφεσβήτει *L. B.* ἀτίμως ἦγε Δηχθεσάμενον.
t Ποτὲ δ' Αγρίππα αὐτὸν] Ita *Busb.* πρὸ τῷ Αγρ. in *cæteris.*
v Βουλεῦσαί τι τοιοῦτον,] Προσάψει τὶ τ. *Busb.*
x Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ] Ἐπεὶ δ' ὁ Κ. *Busb.*
y Καὶ μὲν δὴ φησὶ] Καὶ μὲν δὴ *Busb.*

ſtantem deprehendit, ædepol Macro, inquit, hunc juſſi vinciri. Illo etiam tum requirente quemnam præciperet, Agrippam, inquit. Tum Agrippa ad preces convertitur, filium ei in memoriam revocans cum quo ſimul fuerat educatus, & Tiberium cujus inſtitutionis curam geſſerat. nihil tamen proficiebat, ſed ipſum, ita ut erat purpura amictum, vinctum agebant *ſatellites*. Atque tum, nam æſtus vehemens erat, quod inter veſcendum parum admodum vini ſuppeditaretur, gravis illi accendebatur ſitis. fiebatque ut animi nonnihil diſcruciaretur, remque ferret * indigne. Conſpicatus igitur quendam è Caji famulis, Thaumaſtum nomine, aquam in vaſe portantem, petiit *aliquantulum* ad bibendum. Illoque porrigente, cum bibiſſet, "certe, inquit, *quandoquidem hoc feceris*, tuo bono, "ô puer, factum eſt quod mihi miniſtraſti. cum "ex his vinculis effugero, nulla in me mora erit "quin libertatem tibi à Cajo impetrem, qui mihi "etiam vincto, prout antea cum dignitatis ſpeciem "habuerim, miniſtrare non gravatus es." Neque mentitus eſt cum iſta diceret, ſed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum quam diligentiſſime, à Cajo, ubi Cæſar factus eſſet, impetratum manumiſit, & rerum ſuarum curatorem fecit; morienſque hunc filio ſuo Agrippæ & Berenice filiæ ſimiliter miniſtraturum reliquit. iſque in hoc honore ætate provecta obiit. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Agrippa in vincula conjectus.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur, cum aliquammultis itidem vinctis ante regiam ſtabat, præ languore *paululum* reclinatus in arborem. Cumque ales quidam inſedisſet arbori, in quam ſe rejecerat Agrippa, (alitem hunc Romani bubonem appellant) unus è vinctis *natione* Germanus, viſo alite, quæſivit à milite quiſnam eſſet ille purpuratus. cognitoque eſſe Agrippam quidem nomine, Judæum vero origine, virumque ex ea gente nobiliſſimum, rogavit militem, qui ei *vinculis* copulatus erat, ut propius accederet ut cum eo colloqueretur, velle enim ex eo *nonnulla* de rebus patriis percontari. Quo impetrato, cum ei aſtaret, intercedente interprete, "ô juvenis, in- "quit, te quidem contriſtat tanta ſubito facta mu- "tatio, quæ tibi multam magnamque importavit "calamitatem. nec facile meis verbis fidem habe- "bis, quæ explicant quid Deus tibi providerit, "ut è malis præſentibus effugias. Scito vero, "(Deos meos patrios Deoſque hujus loci *præſides* "teſtor, quorum voluntate in hæc vincula deve- "nimus) me dicturum omnia, nihil ut auribus tuis "darem petulanter loquendo, ſtudiove te vana ipe "lactandi. nam hujuſmodi prædictiones, ſi hallu- "cinatus fuerit vates, revera *alicui* plus afferunt "triſtitiæ, quam ſi nihil omnino de illis accepiſ- "ſet. itaque æquum duxi vel cum meo periculo "tibi patefacere quid Dei futurum eſſe prænun- "ciant. Fieri *equidem* non poteſt quin tua brevi "ventura ſit ex hiſce vinculis liberatio; dein ad "ſummam dignitatem provectus cris & potenti-

Quæ Germanus quidam prædixerit Agrippæ in carcere.

τον εἶπον δεθῆναι. Ὁ δὲ ἐπανερομένῳ ὄνπινα σωὶ, Ἀγρίππαν γε εἶπεν. καὶ ὁ Ἀγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ δεήσεις, τοῦ τε παιδὸς ᾧ συνετράφησαν μνημονεύων, καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἐκτροφῆς. ὁ μὲν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγεν αὐτὸν ἐν [z] πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τε ἦν σφοδρὸν ἰῶ, καὶ ὑπὸ οἴνου τοῦ [a] ἐπὶ σιτίοις μὴ πολλῷ γεγονότος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί [b] τι καὶ ἡγωνία, [c] καὶ τὸ παρ' ἀξίαν [d] καταλάμβανε. ἰδόμενος [e] οὖν τινα τῶν Γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ἤτησε πιεῖν. καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, "ἀλλ' εἴπερ "ἐπ' ἀγαθοῖς, φησὶν, ὦ παῖ τὰ τῇδε σε τῆς Δι- "καίας γέγονε, Δικαιοφυγὴς μοι γνωμένης τῶνδε τῶν "δεσμῶν, οὐκ ἂν βεβαιώσοιμι ἐλευθερίαν εἰσπεσοῦ- "μένος σοι Φίλᾳ Γαΐῳ, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γνωμένῳ "Δικαιονεΐδῃ καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καθεστηκότι χρῆ- "ναι τῆς σῆς ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ [f] ἐνέλιπες." καὶ οὐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστὸν μεῖζόνως ἐλεύθερόν τε ἀφῆκεν Φίλᾳ Γαΐῳ Καίσαρος [g] γενομένου λαβών, καὶ τῆς ἀσίας ἅπαντος καθίσησι. πλούτῳ τε τῷ ἰδίᾳ Ἀγρίππᾳ καὶ Βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ ὅπως τοῖς ὁμοίοις Δικαιονησόμενον κατέλιπεν. ἐν τιμῇ τε ὢν παύτῃ μεγίστῃ πλούτῳ. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

ζ. Ἀγρίππας ἦ τότε δεθεὶς εἰρκτῇ πρὸ τοῦ βασιλείου, πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν οἰ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ᾧ Ἀγρίππας προσεκέκλιτο, [h] βοῦβωνα ἦ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι, τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν φρουρὸν, ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν Ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, Ἰουδαῖον ἦ τὸ γένος, καὶ τῶν σκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσε τὸν [i] συνδεδεμένον αὐτῷ σφαιρωτῶν, πλησίον ἐλθεῖν δι' λόγων· βέλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῶν πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπὶ πλησίον ἵστη, δι' ἑρμηνέως, "ὦ νεανία, φησὶ, [k] κα- "τηχθεὶ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλήν τε "ἄτης καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τῷ τύχῃ. ἀπιστία δέ "σοι [l] τῶν λόγων, οἰ ἐπὶ [m] φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστη- "κότος διηρωῦτο τοῦ θείου τῶν παρόντων. ἴσθι γε μὴν "Θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, "οἳ τόνδε ἐπεστάτευσαν ἡμῖν τὸν σύνδρομον, ἐπομνύμε- "νος, λέγω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ [o] γλωσσάργῳ δι- "δοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ὅτε Δικαιονῆς εὐθυμεῖν σε "ἐπαγγελικὸς. [p] αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑσε- "ρηκότος τοῦ [q] ἀποδείξοντος [r] ἔργῳ χαλεπωτέραν "προσίσταται τῇ ἀχθηδόνα, [s] τοῦ μηδ' εἰ τῷ ἀκοῇ "ἀκροάσαιτο αὐτῶν. ἀλλά καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνώδεις πα- "ραβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι Δικαιοφῆσαι "τῷ προαγορεύσιν τῶν θεῶν. οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ εὐ- "θέως ἀπαλλαγή τέ σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται, "καὶ

* Indigne.] *Vel*, non ex æquo.

ξ Πορφυρίσι δίσμιον.] Πορφυρίδι *Gall.*

a Ἐπὶ σιτίοις] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐπισιτίῳ in *Editis Aliiſque.*

b Τι καὶ ἡγωνία,] *L. B.* τις γονία, *Coccejus* mavult ἡ ἀγονία.

c Καὶ τὸ παρ' ἀξίαν] Καὶ τὸ παθὸς ἀξίαν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Iſta in ſua verſione omittit *Gelenius*, at *Epiphanius* hoc modo vertit, *unde quoque anxius factus, præter decus atque dignitatem cæpit cuncta reſpicere, unde poſſet ſuis invenire remedium, & conſpiciens quendam ex famulis Caji*, &c.

d Καταλάμβανε.] Προσελάμβανε *Busb.* ἐλάμβανε *L. B.*

e Οὖν τινα τῶν Γαΐου] Illud ὦν è *Cod. Busb.*

f Ἐνέλιπες.] Ἀνέλιπες *Vat.*

g Γενομένου λαβών] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* γενομένῳ in *cæteris.*

h Βοῦβωνα] De ſimili, ſed infausto bubonis augurio infra lib. 19. c. 8. §. 2. SPANH.

i Συνδεδεμένον αὐτῷ] Τὸν δεδεμένον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Κατηχθεὶ] Gloſſa in *Marg. L. B* καθεσφύγμ.

l Τῶν λόγων,] Λόγων tantum in *L. B.*

m Φυγῇ κακοῦ] Ἀποφυγῇ *Busb.*

n Διηρωῦτο τῷ θείῳ] Διαιρεῖτο *Gall.* Δι[illegible]ρεῖντο *L. B.*

o Γλωσσάργῳ] Γλωσσάλγῳ *Busb.* γλωσσαλγῷ *L. B.* atque ibidem in *Marg.* γλωσσάλγω. *Coccejus* cogitabat γλωσσαλγίαις.

p Αἱ γὰρ —— ὑσερηκότος &c.] Germani de Agrippæ viſo bubone vaticinium. Alioquin pro infausto omine habitus viſus bubo. Ovid. Metam. lib. VI. ℣s. 430.

—— teſtoque profanus
Incubuit bubo thalamique in culmine ſedit.

Item infra pro infausto omine ſidereque viſus bubo ſupra caput ejuſdem Agrippæ lib. 19. c. 8. §. 2. ubi *Euſeb.* ὑπερπαθεῖσθαι εἶδεν ἄγγελον, nulla bubonis facta mentione, cæterum ad hunc locum *Euſebii* vide *Valeſii* Notas. SPANH.

q Ἀποδείξοντος] *Gen.* ἀποδείξαντος.

r Ἔργῳ] *L. B.* ἔργου.

s Τοῦ μηδ' εἰ τῷ ἀκοῇ] *L. B.* Ἢ εἰ μηδὲ τῷ ἀκοῇ.

"καὶ πρόοδος ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως,
"ζηλωτὸς τὶ ἂν γήσιο πᾶσιν οἱ υἱῶ δ' οἴκτε τὰς τύχας
"σε λαμβάνουσιν · [t] εὐδαίμων τε ἂν [v] ποιοῖο τὼ τε-
"λδτῶ, [x] παῖσὶν οἷ εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμεν⊙.
"[y] μνημονεύειν ἢ ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὅρκιν θεάσαιο τοῦτον,
"πέντε ἡμέραις σε τὼ τελδτῶ ἐσομένῳ. ταῦτα πε-
"πράξεται μὲν ἅπερ ἀποσημήνῃ σοι [z] τὸ θεῖον τὸ ἐξα-
"πατείλαν τυτονὶ τὸν ὅρκιν. πεγνώσῃ τε αὐτῶν σύν-
"σιν τὼ θεραπευομένῳ ὑποστερῆν σε, ἄδικον ἡγησάμε-
"ον, ὅπως ὑπισάμεν⊙ ἀκαθῆ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν
"ὀλίγῳ τὼ ἀχθηδόνα ἔ παρόντος [a] πήσιο. μνήμεω ἢ
"[b] ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε θεραπευομένῳ ἔ εὐδαίμονος,
"ἢ ἔ καθ' ἡμᾶς ἀφορμὴ ἐμένῃ δυσυχίαν ἢ πανῖ σύν-
"σμεν." ἢ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε πρὸς πῶν, εἰς τοσόνδε
ὤφλε γέλωτα τῷ Ἀγρίππᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον [c] κατα-
φάνη τεθαυμάσῃ ἄξιος. ἡ ἢ Ἀντωνία [d] χαλεπῶς φέρουσα
[e] τὸ Ἀγρίππα τὼ δυσυχίαν, [f] τὸ μὲν Τιβερίῳ θεῖ αὐτὸ
ἀφαλέσθαι, ἐργωδέστερον εὗρε, ἢ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις
γνησόμενον. εὑρίσκετο δ' αὐτῷ θεὸς τὸ Μάκρωνος, στρα-
τιωτῶν τε μελέων ἀνδρῶν, οἳ θεφυλάξαν αὐτὸν ἐν
φροντίσιν, ἢ ἑκατονταρχὰς ἐφεστομένας τε σκείνοις ἢ σπου-
δέτας ἐσομένας, λέσθαί τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖν, ἢ ἀπε-
λδθέρων ἢ φίλων εἰσόδους, τὼ τε ἄλλω ῥαστώνω ἢ τῷ σώ-
ματι γήσαι' ἂν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας, ἢ τῶ
ἀπελδθέρων Μαρσύας ἑ [g] Στοιχεὺς τροφὰς εἰσκομιζόντες
αἷς ἔχαιρε, ἢ δ' ὑπομελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε
κομίζοντες ὅτι ψεσπουδήσῃ [h] πρόσεως, ὁπότε νυξ γήσιο
ὑπεσρωνυσαν αὐτῷ συμπράξει τ στρατιωτῶν, Μακρωνος
θεοφρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ὅτι μῆνας ἓξ, καὶ
τὰ μὲν κ' Ἀγρίππαν ἐν τύτοις ἦν.

η'. Τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας, ἐμα-
λακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως · ὑπιδύσης δ' εἰς
τὸ μᾶλλον τ νόσε, πανηρὰς ἔχων [i] ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλ-
πίδας, Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τ ἀπελδθέρων,
κελεύσ τὰ τέκνα [k] προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν · [l] χρῆζειν
γὰρ ἀφικέσθαι, φησὶ, λόγων πρὶν ἢ [m] τελδτᾶ. ἦσαν
ἢ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ὀκέτι, Δρῦσος γὰρ δὴ, ὁ μόν⊙
αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς · ὑὸς ἢ τότε κατ-
λείπετο Τιβέριος, ὑπικαλύμεν⊙ Γέμελλος, Γαΐός τε
Γερμανικῦ παῖς ἀδελφῆ ὑὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ
παιδείαν σκεπτυγκὼς ὑπὶ τελείαν, εὐνοίᾳ τε ἔ δήμε
τιμώμενος, ἀφὰ τὼ Γερμανικῦ ἔ πατρὸς ἀρετῶ. ὑπὶ
μέγιστον γὰρ δὴ ἦτ⊙ ἦλθε θεὰ τοῖς πολήταις τιμῆς, εὐσε-
βείᾳ τρόπε, ἢ δεξιότητι ἔ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὢν, ἢ τὼ
ἀξίωσιν κλώμεν⊙ [n] τῷ βέλεσθαι ἴσ⊙ πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν ἡ
μόνον ὁ δῆμος ἢ ἡ βελὴ μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ ἑ τ
ὑποπλῶν ἕκασον ἐθνῶν, οἱ μὲν [o] ὁμιλητὴς ἁλισκόμενοι
τῇ χάριτι τ ἐλευθέρεως, οἱ ἢ [p] πίσῃ τ σκείνων ἀφηγή-
σεως θεμαθόντες. πένθος τε αὐτὸ τελδτήσαν⊙
πρέπῃ πᾶσιν, ἡ θεραπεία τ ἀρχῆς ὑπιδυομένων τὼ
συμφορὰν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειυμένων, ἀφὰ τὸ ἴδιον τυ-

"am, & omnes beatum te prædicabunt quos tuæ
"jam sortis miseret, felicemque habiturus es exi-
"tum, liberis, qui tibi nati sint, tuas relinquens
"opes. Memento autem, cum istam volucrem de-
"nuo videris, te quinque post diebus moriturum
"esse. Hæc quidem eventura sunt quemadmodum
"Deus significat, qui hunc tibi alitem mittere di-
"gnatus est. cumque ipse ea præsciverim, nefas
"esse putabam, tecum nolle ista quæ intelligerem
"communicare, ut de felicitate futura certior fa-
"ctus, leve esse existimes quod hoc tempore pa-
"tiaris. Cum autem ad hanc felicitatem perve-
"ris, fac nostri quoque memineris, ut calamitatem
"cum qua nunc conflictamur, *tandem* effugiamus." *Agrippa miseriam in custodia solatur Antonia.*
Hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam postea admiratione dignum est habitum. At Antonia graviter ferens calamitatem Agrippæ, paulo quidem difficilius esse sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, prætereaque nihil apud ipsum precibus loci relictum esse: hoc vero à Macrone assequebatur, ut milites viri essent humaniores & modesti, tam quibus curæ erat excubias agere quam centurio qui illis præesset & ei * copularetur; utque lavacra ei quotidiana concederentur, & liceret libertis & amicis eum adire, atque alia ei indulta essent quæ ad corporis curam facerent. Ingressique sunt ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stœchus, cibum ad comedendum afferentes quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam sedulitatem adhibentes. quin & stragula quasi venalia apportantes, noctu ea ipsi substernebant, militibus jussu Macronis operam suam conferentibus. Atque hæc facta sunt per sex menses, resque Agrippæ ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reversus, primum quidem modice cœpit ægrotare, morbo vero ingravescente, cum de salute desperaret, Euodum, quem ex omnibus libertis maximi faciebat, liberos ad se jubet adducere: se enim desiderare, dicebat, ut eos ante obitum alloqueretur. Sui quidem non jam in vivis erant liberi, nam mortuus erat Drusus quem unicum habebat: verum filius hujus Tiberius supererat cognomine Gemellus, & Cajus Germanici fratris filius, jam adolescens, & doctrina liberaliter institutus, & gratiosus apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim populus maximo in honore habuit, quod esset moribus bene temperatis, in alloquiis comis & affabilis, quodque princeps dignatione cum omnibus par esse voluerit. Quibus fiebat, ut tam senatus quam populus majorem in modum eum diligerent colerentque; atque etiam è singulis gentibus in provincias redactis, alii quidem suavitate ejus in congressu & colloquiis capti, alii vero, ubi auditione eorum narrationis ea acciperent. ipsoque mortuo luctum omnes ingentem prætulerunt, non * ex observantia in imperium simulate calamitatem lugentes, sed sincero mœrore eam ut suam deplorantes, quod *De Tiberio Gemello & Cajo Germanici filio.* *Germanicus populi delicia.*

unus-

[t] Εὐδαίμων τε] *L. B.* εὐδαίμονά τε.
[v] Ποιοῖο τὼ τελδτῶ,] Ita cum *Busb. Vat.* & *Zonara*, & *Lugd. Bat.* ποιοῖς in *Editis Aliisque.*
[x] Παισὶν οἷ εἶεν τ ὅλβον καταλειπόμεν⊙.] Παισὶν οἷς τ ὅλβον in *Editis.* παισὶν οἷς ἦσι τ ὅλβον *Vat.* Verum cum παῖσὶν οἷ εἶεν τ ὅλβον habeat *Busb.* & *Epiphanius* in versione sua *divitias tuis filiis qui tibi nati fuerint relinques*: rescribere non dubitarim, παισὶν οἷ εἶεν τ ὅλβον καταλειπόμεν⊙. *Lugd. Bat.* τελδτῶ ἰσομένῳ παισὶν, (fortè ἐπὶ παισὶν Coccejus) οἷς ἦσι τ βίσ καταλειπόμεν⊙.
[y] Μνημονεύειν ἢ ὁπότε] Μνημόνευε *Busb.*
[z] Τὸ θεῖον τὸ ἐξαπατείλαν] Θεῖ τὸ ἐξαπ. *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἔ Θεῦ τὸ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[a] Τίθσιο.] *Lugd. Bat.* in *Marg.* τίθεσο.
[b] Ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας] Ποιῦ εἰς χεῖρας σοὶ παρ. *Busb.*
[c] Καταφάνη τεθαυμάσῃ ἄξι⊙.] Καταφάνη τι θαύματ⊙ ἄξιος *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἰφάνη θαύματ⊙ ἄξι⊙ *Busb.*
[d] Χαλεπῶς φέρουσα] Conf. lib. VI. sup. c. 14. §. 3. SPANH.
[e] Τὸ Ἀγρίππα τὼ δυσυχίαν,] Illa ἔ Ἀγρίππα inferui, auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*
[f] Τὸ μὲν Τιβερίῳ] Τῷ μὲν Τιβ. *Busb.*

* *Copularetur*;] Is *scilicet* cui Agrippas in custodiam traditus erat. nam eadem catena & militem & reum copulabat, teste *Seneca*. Ep. 5. qua de re videsis *Brissonium* de *Formulis*. l. 5. p. 474. *Edit. Francof.*
[g] Στοιχεὺς τροφὰς] Cum ὁ στοιχεὺς habeant *Codd. Gall.* & *Busb.* & *Stœcheus* ocurrat in melioribus *Epiphanii* libris; placuit Στοιχεὺς pro Στυχεὺς *Editorum* rescribere.
[h] Πρόσεως,] *Gen.* πρόσεως.
[i] Ἐπ' αὐτῷ] Πρὸς αὐτῷ *Busb.*
[k] Προσαγαγεῖν] *L. B.* Προσαγαγέσθαι.
[l] Χρῆζειν γὰρ ἀφικέσθαι,] Χρῄζει γὰρ ἀφικέσθαι σφίσι δ. λ. πρὶν τελδτᾶν *Busb.*
[m] Τελδτᾶ.] *L. B.* τελδτᾶν.
[n] Τῷ βέλεσθαι] Ita lego cum *Cod. Busb.* ἔ βέλεσθαι in *cæteris.*
[o] Ὁμιλητὸς] Scribe ὁμιλητούς. COCC.
[p] Πίσῃ τ σκείνων] Ita lego. πίσῃ in *libris.* HUDS. Præterquam in *Lugd. Bat.* qui clare (ut ubique in hoc verbo) emendationem istam comprobat. HAV.
* *Ex —— lugentes,*] Quin & aliter verti potest, si ἀρχῆς referatur ad συμφορὰν.

unusquisque ejus mortem semetipsum propius attingere crediderit. Quæ res & filio ipsius plurimum profuerunt ad omnium benevolentiam conciliandam: interque alios maxime etiam milites adeo devincti tenebantur, ut in lucro deputarent vel mortem, si necesse esset, oppetere, modo ei imperium possent asserere.

Augurium Tiberii de successore.

9. Tunc autem Tiberius, cum Euodum jussisset postridie filios summo mane ad ipsum adducere, Deos patrios precatur, ut eum qui in principatum succesturus esset, manifesto aliquo indicio sibi ostenderent, id quidem modis omnibus agens ut nepoti suo imperium relinqueret, plus vero signo, quod Deus ostensurus esset, fisus, quam suæ sententiæ aut voluntati. Augurium itaque ei propositum erat, illi cessurum esse imperium qui sequenti die ad se prior accessisset. Cum ista secum reputasset, mittit ad nepotis sui pædagogum, jubens ut prima luce puerum ad ipsum perduceret, † existimans Deum insuper habiturum esse imperatoris munus. Deus autem quod ille designavit irritum esse jussit. Quippe cum is ita cogitasset, ubi illuxit, jussit Euodum ut puerum qui prior adesset intro vocaret. Ille vero egressus, cum Cajum pro

Cajus imperium præripit Tiberii nepoti.

cubiculi foribus offendisset, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipsi tardiuscule parato, atque Euodus place nesciverat quid sibi voluerit dominus) pater, inquit, te vocat, simulque eum introduxit. At Tiberius, ubi Caium aspicit, tunc primum cogitare cœpit de Dei potestate, suumque sibi plane ereptum esse imperium, ut qui non amplius posset quod sibi visum est statuere. Multis itaque & seipsum quidem deploravit, cui adempta erat potestas ratum faciendi quod jam ante decreverat, itemque Tiberium nepotem suum, ut qui ex augurio acto & omni de spe imperii deciderit, vitæque discrimen adiret, quod foret ut ejus salus ab aliis iisque potentioribus penderet, qui non ferendum censebunt, ut vitam cum illis ageret, nihil ipsi profutura cognatione, quem metuet simul & odio habebit rerum dominus, partim quod proximus sit imperio, partim quod pro incolumitate utque rerum potiatur insidias contra tendere non

Tiberius genethliacis deditus.

desinet. Erat autem Tiberius maxime addictus prædictionibus ex natalitiis; ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens, magis quam ii qui se totos huic rei dediderant. adeo ut Galbam aliquando ad ipsum venientem conspicatus, ad quosdam ei maxime necessarios dixerit, ecce homo qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. atque ille maxime *omnium* ex imperatoribus omni quod

χεῖν ἑκάστοις τὴν μετάστασιν αὐτοῦ προειλῆφθαι. ὅτως ἀνεπαχθῶς ὁμίλησε τοῖς ἀνθρώποις [q] ἐξ ὧν μέγα ὄφελος ἐ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ἅπασι [r] κατελέλειπτο· τοῖς τε ἄλλοις κ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἦρτο, [s] αἱρετὸν ἀριθμοῦντες τὸ θεῖ ἡ δεχῆς ἐκείνῳ βεβιῳσομένης, εἰ δέοιτ ἐ τελδῆν.

Θ'. Ο ἢ Τιβέριος, Εὔοδον προστάγμα ποιησάμενος κ τὴν ὑστεραίαν πρὸ τῆς ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχε ἢ τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι [t] προφῆναι αὐτῷ δεῖξαι θεὶ τῷ τὴν ἡγεμονίαν [v] διαδεξόμενος, ἀπεύδων μὲν τῷ ἰδί τὸ παιδὸς αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον ἢ δόξης τε ἐ βλήσεως ἡ αὐτοῦ πεπισδυκὼς τῷ θεῷ τὸ ἐπ' αὐτοῖς [x] δοφανόμενον. διὸ νισμα δ' οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κ τὴν ὑπῦσαν ἀφίκηται πρὸς αὐτὸν πρότερος. πάσα διανοηθεὶς, πέμπει θεῷ τῷ ἡνῆ τ παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρώτην [y] ὥραν ἄγειν τ [z] παῖδα ὡς αὐτὸν [a] καταμελήσοντ [b] στρατηγίας τ θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' ἀντεψήφιζεν αὐτοῦ τὴν χρόνοιαν. ὁ μὲν δὴ παῖς ἐσθημαίνομενος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τ Εὔοδον εἰσκαλεῖν τ παῖδα τ παρόντα πρότερον. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, κ τ Γάϊον πρὸ τῶν θυμάτων καταλαβών. ὁ γὰρ Τιβέριος ἐ παρὼν μετεώρως τ τροφῆς αὐτῷ ἠμένης, [c] ἤδει δ' ὁ Εὔοδος ἤδη ὢν ἐβέλετο ὁ δεσπότης· καλεῖ σε, φησὶν, ὁ πατὴρ, καὶ [d] εἰσήγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δ' ὡς θεασατο Γάϊον, τότε πρῶτον [e] εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν τῆς θείας τ ἐξουσίας, κ τὴν [f] κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς [g] ἀφῃρημένην, ἀπῃκυρωῖ οἷς [h] ψηφίσιτο δυνάμεως ἐκεῖθεν [i] αὐτῷ μὴ ἀφαιρουμένης. πολλὰ δὴ [k] καλλωλοφύραστ, αὐτὸν μὲν τῶν ἐφ' οἷς προβεβλεύτο κύριον [l] ἀφῃρημένον τὸ κράτος, Τιβέριον ἢ τ ἡνῆον, ὡς τ τε Ρωμαίων δεχῆς ὁμῶς δεσμάρχοι ἐ τ σωτηρίας κεχρημένον, δι' τὸ [m] ἐπ' ἄλλων κρειττόνων σὸκ ἀνεκλον [n] εἰσηγησαμένων τὴν σωναγροφὴν [o] κείσεσθ τὴν σωτηρίαν, αὐτῷ τῷ μὴ συγχώρῃς ὠφελεῖν δυναμένῃ, φόβῳ τε ἐ μίσει τῷ ἐφεστηκότος χρησομένῃ πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προπεδρευόμενα τῇ δεχῇ, τὰ δ' ὡς ἀντεπιβελεύην ὑπέρ τε τ σωτηρίας ἐ τ ἀνταπλήψεως τ πεπραμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἰδὼ ἢ ἐ [p] ἡνεθλιαλογίᾳ Τιβέριον τὰ μάλιστα προσκείμενον, [q] κ τὰ καλορθόμενα αὐτῆς μειζόνως τ εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκείνως τ βίον [r] ἐξηρημένος. Γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ἀνθηδοτάτους αὐτῷ, ὡς [s] προσήκοιτο ἀνὴρ τῆ Ρωμαίων [t] ποτὲ τιμησόμενος [v] ἡγεμονίᾳ. [x] τά τε πάντα μαντικῶν ὁπόσα ἐχόμενα πίθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἔτος, ὑπὸ τῷ

[q] Ἐξ ὧν μέγα ὄφελος] Μέγα ὄφελος δὲ τούτων Busb.
[r] Κατελέλειπτο] Καθελέλειπτο Hen.
[s] Αἱρετὸν ἀριθμοῦντες] Αἱρετὸν ἀριθμοῦντες Ε θεὸν τ Vat. Lugd. Bat. & Hen.
[t] Προφῆναι] L. B. in Marg. προφῆναι.
[v] Διαδεξόμενον,] Διαδεξομένῳ Busb.
[x] Ἀποφανόμενον.] Καταφανόμενον Gall.
[y] Ὥραν ἄγειν] Ἡμέραν Busb. (Lugd. Bat. in Marg.) & Hen. à pr. m.
[z] Καταμελήσοντ] Antea distinctum erat, παῖδα, ὡς αὐτὸν.
[a] Καταμελήσοντ ——— ὑπολαμβάνων.] Hujus loci versionem non assequor. itaque & mihi lubet experiri. verto, *sperans fore ut in hoc ejus artificio conniveret Deus.* ad verbum, *ut hoc ejus artificium negligeret Deus*, i. e. *huic se non interponeret, nec impediret, quo minus optatum haberet eventum.* ut στρατηγία sumatur pro στρατήγημα. IBBETSONUS.
† *Existimans* ——— *munus,*] Putans illa re numinis superare sententiam. *Epiphan.*
[b] Στρατηγίας] L. B. στρατηγίας.
[c] Ἤδει δ' ὁ Εὔοδος] Ita lego cum Cod. Busb. favente aliquantulum *Epiphanio.* antea erat, ἠμείνως δὲ ὁ ὕδιν ὢν ἐβέλετο.
[d] Εἰσήγαγεν] L. B. εἰσῆγεν.
[e] Εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν] Εἰς εὔνοιαν Busb.
[f] Κατ' αὐτὸν] L. B. κατατὸν.
[g] Ἀφῃρημένον,] Ita distinxi, cum in *Editis* esset ἀφῃρημένῳ ἰσχυρῶν οἷς ψηφίσιτο, δυνάμεως &c.
[h] Ψηφίσιτο δυνάμεως] Ψηφίσαιτο Gall. & L. B.
[i] Αὐτῷ] L. B. αὐτῇ.
[k] Καταλοφύρατο,] Ita Busb. & Epiphan. καταλοφυρόμενον in *cæteris.*
[l] Ἀφῃρημένον τὸ κράτος,] Ἀφῃρημένῳ Vat.
[m] Ἐπ' ἄλλων κρειττόνων] L. B. in Marg. nonat scribendum forte, ἐπὶ ἄλλῳ κρείσσονι.
[n] Εἰσηγησαμένων τὴν σωναγροφὴν] Ita pro εἰσηγησαμένῳ vel εἰσηγησαμένῃ ut in *Editis Aliisque.*
[o] Κείσεσθαι τὴν σωτηρίαν,] Hoc modo distinxi. prius erat, κείσεσθ, τὴν σωτηρίαν αὐτῷ δὲ μὴ &c.
[p] Γενεθλιαλογίᾳ] Ideo Juvenalis Sat. 10. *vs.* 94. ait eum Capreis hæsisse, *Cum grege Chaldæo.* REL.
[q] Κατὰ τὰ καλορθόμενα] Ita legendum censui levicula cum mutatione. antea erat, κ καλορθόμενα αὐτῆ μειζόνως τ. ἰ. τ. ἀ. ἐκείνων τ. β. ἐξηγμένος. nullo plane sensu. HUDS. Vers. *ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens*, quæ perspicuum non fundunt sensum. videtur etiam prior lectio levicula cum mutatione defendi posse. κ καλορθόμενα αὐτῇ, μειζόνως τ εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκείνως τ βίον ἐξηγμένος. Sic lego mutato solum τόδε in τόνδε, & verto, *illius virtutes prolixius etiam iis, qui ad hoc vitæ genus se sponte contulerant, laudans & extollens.* nescio tamen an ἐξηγμένος in ἐξηγμένῳ non sit mutandum. IBBETSON.
[r] Ἐξηγμένος.] Κατηγμένων Vat. & Hen. à pr. m. κατηγμένος Gall.
[s] Προσήκοιτο] L. B. Προσγένοιτο.
[t] Ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονίᾳ.] Sic Busb. προτιμησόμενος in *Editis Aliisque.*
[v] Ἡγεμονίᾳ.] Nota quod Imperatores ἡγεμόνες dicantur. REL.
[x] Τά τε ——— ἡγεμόνων] De Tiberio ostentis tribuente *Sueton. Tiber.* c. 72. SPANH.

ὑπὸ

τῇ ἐπαληθεύσει τῶν αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πεπραγμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ὢν συντυχίᾳ τῇ γεγονότι, ὡς ἐπ' ὀλωλότι τῷ υἱεῖ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς [y] διατιθέμενος, καὶ κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος, [z] παύτῳ [a] οἰωνισμὸν ποιούμενος. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῇ ἐσομένων, [b] διαφθείρεσθαι τῷ προεγνωκὼς τὸν ἐσόμενον δυσχέραν τῶν φιλτάτων πλοῦτον. καίπερ ὢν συντεταραγμένος τῇ ψυχῇ δόξαν τὸ ἐρχῆς εἰς ἐκ σὰν ἤγειρεν ἑαυτῷ, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, "ὦ παῖ, καί περ μοὶ συμφερόντως "ῥᾳ Τιβέριος ἡ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, "καὶ [c] τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων "ἐγχειρίζω τὸν Ρωμαίων ἡγεμονίαν. [d] ἀξιῶ δέ σε μη- "δὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντά αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς "ἐμῆς, ὃς εἰς τοσοῦνδε σὲ ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, "μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συζυγοῦς, ἀλλ' ἐπισκόπουν, "ὡς σοί τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιῶνδε σοὶ κα- "τασκήνην ἀγαθῶν παρασχὼν, ἀμείβεσθαί με τὸ ἐπ' αὐτοῖς "πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίῳ φροντίζειν ἀξιῶ τὸν συγ- "γένειαν· ἄλλως τε [e] γνωσθὲν ὡς τεῖχος σοὶ καὶ τῆς ἀρ- "χῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας πρῶτον γένοιτ' ἂν Τιβέριος, "φροίμιον δὲ δυσχερὲς μεθιστάμενος. [f] αἵ τε γὰρ μονώ- "σεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πταισμάτων ὄγκον "[g] καταστᾶσιν, [h] καὶ θεοῖς σὺν ἀπιμώρητα [i] ὁπόσα πρῶτα "δίκαια πραττόμενα ἀφανίζοι καὶ νόμῳ τὸ ἑτέρως πρασ- "σὲν πρᾶγμα καλοῦν." ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγε, καὶ μὲν πιθανὸς τῷ Γαΐῳ καί περ ὑποψυχομένῳ· ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὸν ἀρχὸν, τόν τε Τιβέριον μαντείαις [ii] αἰρεῖται τοῖς ἐκείνου, καὶ τὸς, ὑπο- βαλῶν [k] ἐπ' αὐτὸν συμπεσοῦσιν, μετ' οὐ πολὺ τε- λευτᾷ.

ι'. Τιβέριος δὲ [l] τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας διά- δοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπερβὰς ἡμέρας, [m] ἔθα- νε, σχὼν αὐτὸς τὸν ἀρχὸν [n] ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μείους, πρὸς ἑπταετῆ δυοῖν καὶ εἴκοσι. Γάϊος δὲ ἐπ' αὐτοκράτωρ ἐπέστη. [o] Ρωμαῖοι μὲν δὴ, [p] περὶ τὸν Τιβερίου τελευτῆς, [q] εὐφραίνοντο μὲν τῷ ἀγαθῷ τῶν ἀγγελίας· καὶ μὲν πιστεύειν γε ἅπασι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ τῷ μὴ βούλεσθαι, [r] πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐπίμησαν χρη- μάτων τὸ ἐπαληθεῦσαι τὸν λόγων, δέει δὲ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας γενομένης προεξαναστέντες [s] ἐπίδηλοι ὦσι δι' αὐτῶν χάρματος, εἶτ' [t] ἀπόλοιντο ἀβουλῆς αὐτῶν [v] γενομένης· πολῖται γὰρ ἀνὴρ εἰς ἅπας Ρωμαίων τὰς εὐπατρίδας ἐρεθίσαντο δεινὰ, δυσοργήτου ἐπὶ πᾶσιν ὢν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθιστὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὴν αἰτίαν ἐπενέγκοιτο δὲ μισεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι μὲν οἷς [x] κεκίνηκεν ἐξαρχιοῦ φύσιν ἔχων, εἰς

vel affine erat vaticinationibus credendum esse ratus, eo quod eum *aliquoties* non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in anguſtiis erat propter eventum qui acciderat, graviter dolens ac ſi nepos jam exſtinctus eſſet, & ſemetipſum accuſans quod de venturis ſolicitus augurio uti voluiſſet. cum enim ſibi, à mœrore vacuo, liceret è vita excedere futurorum ignoratione, *jam* de ſe *plane* actum eſſe, ut qui moriturus eſſet cum præſenſione malorum quæ ſibi chariſſimis eventura erant. Quamvis autem conturbatus erat, quod inopinato adeo alii, quam ipſe voluerit, imperii vices habituri ſint, Cajo tamen invitus & præter voluntatem dixit, "Fili, etſi Tiberius mihi te genere pro- "pinquior ſit, ego tamen & meopte judicio & "Deorum ſuffragiis tibi in manus trado Romano- "rum imperium. te vero oro atque obſecro, ne "ei admotus obliviſcaris aut meæ benevolentiæ, "qui te in tantæ dignitatis faſtigium provexi, aut "tuæ cum Tiberio cognationis; ſed, intelligens "quod Diis volentibus & ſecundum eos tantorum "beneficiorum tibi auctor fuerim, gratiam mihi "referas pro mea ad iſta propenſa voluntate, Ti- "beriique ut cognati rationem habeas: præterea- "que ſcias quod ſuperſtes Tiberius tibi erit im- "perii ſimul & ſalutis propugnaculum, interitus "vero illius calamitatum origo. periculoſa enim "ſolitudo in ejuſmodi rerum celſitudine conſtitu- "tis; nec Dii inulta patientur quæ † præter jus faſ- "que perpetrata legem deleant alia agere præci- "pientem." Iſta quidem loquutus eſt Tiberius, haud tamen Cajo perſuadebat, licet ita facturum recipiebat: ſed in imperio collocatus, & Tiberium *Tiberii nepotem* juxta illius præſagium tollit, & ipſe non multo poſt ex inſidiis in ſemet ſtructis interemptus eſt.

Cajo imperium & Tiberium Gemellum commendat.

Cajus Tiberium nepotem Tiberii tollit.

10. At Tiberius, cum eo tempore Cajum principatus ſucceſſorem declaraſſet, paucis diebus *huic rei* ſuperſtes vita deceſſit, poſtquam imperium tenuiſſet annos duos & viginti, ac præterea menſes quinque & dies tres. Cajus autem quartus *Romanorum* erat imperator. Cumque Romanis quidem de morte Tiberii allatum eſſet, ex bono nuncio in ſinu gaudebant, vix tamen auſi ſunt inducere animum ut crederent, non quod id *magnopere* non vellent, nam verum eſſe quod nunciaretur vel ingenti pecunia redemptum irent; ſed quod vererentur nè vano rumore ante tempus excitati gaudium ſuum proderent, deinde accuſatione in eos inſtituta male perirent. Ille enim unus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intulerat: homo ex qualibet re iracundia inflammatus, & qui ab ea exercenda cohiberi non potuit, etiamſi odii in aliquem temere cauſam arripuiſſet, & natura quidem procli-

Ex Tiberii morte magna populi lætitia.

y Διατιθέμενος] Διακείμενος *Busb.*
z Ταύτῳ] *L. B.* ᾧ κῷ τῷ.
a Οἰώνισιν] Scribe οἰώνισιν. COCC.
b Διαφθείρεσθαι] Ita quoque *L. B.* habet in contextu, ſed in *Marg.* Διατελεῖσθαι.
c Τῷ ὁμοψήφῳ] Τῇ ὁμοψήφῳ *Busb.*
d Ἀξιῶ δὲ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν,] Ἀξιῶ τε σὲ μὴ ἀμνημονεῖν *Busb.*
e Γνωσθὲν] *L. B.* γνώσκων. Coccejus ἅπαξ τε καὶ γνώσκων.
f Αἵ τε —— μονώσεις.] De Tiberii Nepote, a Cajo interempto, Philo Legat. ad Cajum p. 995. D. E. & p. 996. SPANH.
g Καταστᾶσιν,] Ita lego. καθίστανται in *libris.*
h Καὶ θεοῖς σὺν] Οὐ γὰρ ἀτιμώρητα τοῖς θεοῖς *Busb.*
i Ὁπόσα πρῶτα δίκαια πρασσόμενα] Quod contra fas aut jus aut contra fœdus naturæ perpetratum *Ruſinus.* SPANH
ii Αἱρεῖται ταῖς ἐκείνου,] Αἱρεῖ) *Busb.* (αἱρεμενεῖ) *Lugd. Bat.* Coccejus ἀναιρεῖ) forſan αἱρεῖ ταῖς.
k Ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν,] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*
l Τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας] Illud τότε è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*
m Ἔθανε, —— εἴκοσι.] Conf. *alsop.* lib. 2. c. 9. §. 5. Pro πέντε μείους Zonaras, qui Joſephum hic, ut ſolet, exſcribit, habet ἑπτὰ μείους, ſicut Dio, l. LVIII. p. 639. B. SPANH.
n Ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας,] Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Coſſ. mortem obiit XVII. Kal. Apr. (*Suet. Tib.* c. 73. *Tacit. Ann.* VI. 50.) ſeu potius VII. ſive Martis die XXVI. quum poſt Auguſti exceſſum imperaſſet annos XXII. menſes VII. dies VII. ut refert *Dio* in fine libri 58. non menſes V. dies III. ut hîc loci. nec menſes VI. dies III. ut in *lib.* 2. *de Bello. Uſſerius* in *Annalibus* ad A. M. 4750. *Zonaras*, qui *Joſephum* ſolet exſcribere, habet μείους ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας. Videſis *Pagi Criticam* ad *Baron.* p. 29. HUDS. At ipſe lib. de bell. II. 8. ſex menſes ei ſpatio dat. Dio Caſſus *ſeptem menſes*, *ſeptem dies* habet. Error itaque eſt à librariis profectus hic aut illic. REL.
o Ρωμαῖοι —— ἀγγελίας·] Ρωμαίοις δὲ ἦπερ μὲ πύσις τ Τ. τ. ἐφραίνοντό τε τῷ ἀγαθῷ τ. ἀ. ὃ μὲν ἐπίστευον. ὃ τῷ μὴ β. *Busb.*
p Πύσει] *Gen.* πίσει.
q Εὐφραίνοντο] *L. B.* ἐφράνθη.
r Πρὸ πολλῶν γὰρ] Illud πρὸ non agnoſcit *Busb.* qui mox habet ἐτιμήσαθ, & dein ἐπαληθεύσαι.
s Ἐπίδηλοι ὦσι] *L. B.* ἐπὶ δηλόσῃ.
t Ἀπόλοιντο] Ita *Busb.* ἀπόλοιντο in *cæteris.* in *Lugd. Bat.* ἀπολλύοιντο.
v Γενομένης·] Abeſt à *L. B.*
x Κεκίνηκεν] Videtur κεκίνηκεν legi debere. IBBETSON. Videlicet pro κεκίνηται, quod erat in *Hudſ.* & omnibus aliis excepto *L. B.* ex quo reſtituimus. HAV.

clivis ad sæviendum pro arbitrio, mortemque vel leviſſimorum ſupplicium conſtituens. adeo ut cum rumorem de eo ſparſum libentiſſime audirent, lætitia perfrui quantum vellent inhibiti fuerint malorum metu, quæ fruſtrata ſpe ante oculos verſabantur. *Marſyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat.* Marſyas vero Agrippæ libertus, audita Tiberii morte, contento curſu Agrippæ nunciatum properabat; cumque ipſum forte offendiſſet in via quæ duceret in balneum admoto ei capite, ſermone Hebraïco, mortuus eſt, inquit, leo. Ille vero, cum probe norit quid ſibi vellet iſtis verbis, & inde lætitia geſtiret, "at tibi, inquit, tum "pro cæteris officiis, tum pro læto hoc nuncio, "gratias omnes & ago & habeo, modo vera ſint "quæ nnncias." Tum centurio, qui præerat cuſtodiæ Agrippæ; cum animadverſiſſet qua feſtinatione accederet Marſyas, & quantum gaudii ex illius verbis obortum eſſet Agrippæ, ſuſpicatus ſermonem illis fuiſſe de re nova, *protinus* eos interrogavit, de ſermonibus quos inter ſe conferrent. Illi vero primum quidem diverticula quærebant, cum autem inſtaret *centurio*, Agrippa ei, ut qui jam amicus eſſet, ſine mora omnia aperit. Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod in rem facerent Agrippæ; eique epulas appoſuit. Cum autem iis adhiberetur, & meliuſcule biberent, aderat quidam, nuncians Tiberium vivere, *Rumor it Tiberium adhuc vivere.* & cis paucos dies in urbem reverſurum eſſe. Tunc centurio his verbis graviter turbatus, quod ea fecerat ex quibus vitæ diſcrimen adiret, ut qui morte Cæſaris audita hilariter cum vincto epularetur, Agrippam lectulo deturbat, dicitque; "Tu me *Agrippa artiorem in cuſtodiam datur.* "impune, ut exiſtimaſti, falles mentitus mortem "imperatoris, & non capite lues hanc linguæ pe"tulantiam?" His dictis, Agrippam, quem prius ſolverat, vinciri jubet, & accuratiorem ei quam antea cuſtodiam adhibet. atque eam noctem Agrippa in his malis exegit: poſtridie vero rumor in urbe de Tiberii morte increbuit, nec ab ea divulganda jam refugerunt homines, quibuſdam etiam *hac de cauſa* ſacra facientibus; moxque allatæ ſunt *Cajus ſenatui & Piſoni ſignificat mortem Tiberii.* à Cajo literæ, alteræ ad ſenatum quibus Tiberii mortem ſignificabat ſeque in *defuncti* imperium ſucceſſiſſe, alteræ ad Piſonem urbi præfectum, quæ & hoc ipſum nunciarunt, juſſeruntque Agrippam è militum cuſtodia in eas ædes transferri quas habitabat antequam vinciretur: adeo ut vacuus à timore in poſterum illic ageret. nam in cuſtodia quidem ſervabatur, ita tamen ut remiſſius haberetur viveretque. At Cajus, poſtquam Romam venit; perducto ſecum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum ſepelivit, voluitque eadem die Agrippam è vinculis dimiſiſſe, niſi ei obſtitiſſet Antonia, minime quidem ex odio in vinctum, ſed ut decori quod ad Cajum attinet ratio haberetur: ne, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat, cum læ-

θάνατόν [y] τε καὶ τ κυφοτάτων ἀναπῖξεις τῷ ζημίαν. ὥστε ἡδονῇ ℨ ἐπ' αὐτῷ λόγῳ φέρονίες τῷ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσωσι ζῆθος ἐκεκώλυτο δείμασι κακῶν, ἃ προσεωρᾶτο ψευδεῖσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας ℨ τοῦ Ἀγρίππα ὁ ἀπελεύθερος, πυθόμενος [z] Τιβερίῳ τῷ τελευτῷ, [a] ἔθη δρομεῖν [b] τῷ Ἀγρίππα, [c] ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, σωνεύσας πρὸς αὐτὸν, γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων, [d] τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν. ὁ ℨ συνεσίν τε ℨ λόγῳ ποιησάμενος, καὶ χάρμασι [e] τ ἐπ' αὐτῷ προενεχθείς, "ἀλλά "σοι τ ἀπάντων καὶ τ δὴ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν "ἐμοὶ παντὸς [f] γένοιντο, μόνον ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα "εἴη." καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφειστήκει τῷ Ἀγρίππα, θεώμενος τὴν τε παιδιὰν μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τ λόγων χάρμα [g] Ἀγρίππα σωελθόν, ἱστορήσας καινωσίν τινα γεγονέναι τ λόγων, [h] ἤρετο σφᾶς περὶ ℨ λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. οἱ ℨ τὸ μὲν παρέτρεπον, ἐγκλίνειν ℨ ὑποσημαίνοντες ὁ Ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν [i] ἐνδοιάσας. ὁ ℨ [k] σκοινῆτό τε τὴν ἡδονὴν τοῦ λόγου, ἅμα τὸ εἰς ἀληθὲς τῷ Ἀγρίππα φέρειν, πεῖτιή τε αὐτῷ δεῖπνον. [l] εὐωχημένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τοῦ πότου προϊόντος, παρῆν τὰ λεγόμενα, ζῇν τε τ Τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, [m] ἅμα τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, [n] δεσμώτη τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου [o] Καίσαρος σωδηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται τ Ἀγρίππαν τῆς κλινιδίου· καὶ, "ἦπε, φησὶν, "λήσειν με ὑπονοεῖς θανάλου τοῦ αὐτοκράτορος κατεψευ"σάμενος, ἀλλ' ὁ [p] κεφαλῇ τῇ σῇ τόδον [q] ἀναμαξά"μενος τ λόγον;" ταῦτα εἰπὼν [r] κελεύει δῆσαι τ Ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτὸν, φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν [s] αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσατο. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας ἐν τοιούτοις καὶ κακοῖς· τῇ ℨ ὑστεραίᾳ λόγος τε [t] πλείων καὶ τὴν πόλιν ἰσχυρίζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρει τε οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη [v] θρυλεῖν, καί τινες ℭ θυσίας ἐπετίλουν, ὅτι σωθεὶς τε ἀφίκοιτο πρὸς τὴν Γαΐου, ἡ μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον τοῦ Τιβερίου ἀφισταμένου [x] τὴν τελευτὴν ℭ τὴν αὐτοῦ πρόσληψιν τ ἡγεμονίας ἡγουμένην, ἡ ℨ πρὸς [y] Πίσωνα τ φύλακα τ πόλεως, τοῦτό τε ἀγορεύσας, καὶ τ Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τῆς γραπτοπέδης μεταχθῆναι εἰς τὴν [z] οἰκίαν ἐν ᾗ [a] πρότερον ἦν δεθῆναι διαίταν εἶχεν· [b] ὥστε ἐν ἀφανεῖ λοιπὸν ἤγετο τὰ περὶ αὐτῆς. φυλακὴν μὲν γὰρ ℭ τήρησις ἦν, μὴ μέντοι ἀνέσεως τ εἰς τὴν διαίταν. Γάϊος δ' ὡς [c] ἐπὶ Ῥώμης παρῆν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν ℨ αὐθημερὸν λύει [d] ὄντα πρόθυμον, κώλυμα Αντωνία ἦν, [e] ἔ τι μίσει τῷ πρὸς τ δεδεμένον, σωμηθεία ℨ τοῦ Γαΐου εὐπρεπῶς, μὴ δόξαν ἀπαγόντων ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μετάστασιν, ἀγ-

y Τι] *L. B.* ℨ.
z Τιβερίῳ τῷ τελευτῷ,] Τοῦ Τιβερίου *Busb.*
a Ἔθη δρομεῖν] Ὡθεῖτο *Busb.*
b Τῷ Ἀγρίππα] Ita cum *Cod. Busb.* τ Ἀγρίππαν in *ceteris.*
c Ἀγγελιάμενος.] Eſt qui malit ἀγγελάμενος, nihil tamen mutare voluit, licet ſimplex ἀγγελιάζομαι, à quo ἀγγελιάμενος, raro occurrat.
d Τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν.] Familiare erat Judæis tyrannice dominantes appellare *Leones*, ut conſtat ex 2 *Tim.* c. 4. v. 17. *Eſth.* c. 14. v. 13. & *Ezech.* c. 19. Videſis *Grotium* ad 2 *Tim.* c. 4. v. 17. & *L. Capellum* in *Spicilegio* ad *Tim.* loco citato.
e Τῶν ἐπ' αὐτῷ] *L. B.* τῷ ἐπ' αὐτῷ. utrumque ferri poteſt. HAV.
f Γένοιντο,] Illud ἂν è *Cod. Busb.* qui etiam γένοιντο habet.
g Ἀγρίππα] Τῷ Ἀγρίππα *Vat.*
h Ἤρετο σφᾶς] *Al.* εἴρετο.
i Ἐνδοιάσας.] Conf. ſupr. §. 4. SPANH.
k Ἐσκοινῆτό τε.] *Gen.* ἐσκοινᾶτό τε.
l Εὐωχημένῳ δ' αὐτῷ,] Εὐωχημένων δ' αὐτῶν *Busb.*
m Διὰ τὸ εἰς θάνατον] Ὡς εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχὼς *Busb.*
n Δεσμώτη ——— χάρματος,] Conf. infr. cap. 9. §. 4. SPANH.
o Καίσαρος σωδηθῆναι] Αὐτοκράτορος σωδιατηρεῖσθαι *Busb.*

p Κεφαλῇ ——— λόγου;] Ex Homero Odyſſ. τ. v. 92. ἔρδησα μέγα ἔργον, ὃ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις. SPANH.
q Ἀναμαξάμενος τ λόγου;] Ἀναμαξόμενος *Gall.*
r Κελεύει δῆσαι τ Ἀγρίππαν,] Κελεύει δῆσαι, αὐτὸν ἤδη λελυκὼς *Busb.*
s Αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσατο.] Η πρότερον αὐτὸν καθίσατο *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* αὐτοῦ ἢ πρ. καθίσατο *Busb.*
t Πλείων] Πλείονα *Busb.*
v Θρυλεῖν,] Θρόειν *Busb.* & *Lugd. Bat.* Θρυλλεῖν *Gall.* HUDS. Lege Θρυλλεῖν cum *Gall.* IBBETS.
x Τὴν τελευτὴν] Τὸν θάνατον *Busb.*
y Πίσωνα τ φύλακα τ πόλεως,] Πείσωνα *Busb.*
z Οἰκίαν ὃν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* οἰκίαν in *reliquis.*
a Πρότερον ἦ δεθῆναι διαίταν εἶχεν.] Πρότερον ℨ δεθῆναι *Busb.*
b Ὥστε ἐν θαρσεῖ] Ita *Vat. Busb.* & *Epiphan.* ὥστε in *Editis Aliisque.*
c Ἐπὶ Ῥώμης παρῆν,] Ἐπὶ Ῥώμης *Busb.*
d Ὄντα πρόθυμον,] Forte ὄντι πρόθυμῳ. COCC.
e Οὔ τι μίσει τῷ πρὸς τ δεδεμένον,] Ita etiam *Epiphan.* οὐ τιμῶ σῇ τῇ πρὸς τ δ. *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*

f Απο-

ἄνδρα ὑπ' ἐκείνῳ δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀχέως. διελθόσῶν μέντοι ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τ οἶκον, [f] ἀποκείρῃ τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσιν· εἶτα ἐπὶ τὸ διάδημα ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ [g] βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τ φιλίππου τετραρχίας, [h] δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάξῃ τε τῇ σιδηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον. [i] ἱππάρχῳ τε [k] ὅτι τ Ιουδαίας ἐκπέμπει Μάρυλλον.

ια'. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τ Γαΐου Καίσαρος ἡγεμονίας, Αγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεῦσαι, τήν τε ἀρχὴν καταστήσασθαι, καὶ τἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενος ἐπανιέναι. καὶ συγχωρήσαντος αὐτοκράτορος παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεὺς, πολλήν τε τ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀποφαίνειν τε τ κρείττονα καὶ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον καὶ μὴ διαμαρτίαν [l] χρησαμένην τ ἐλπίδων· οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ εἶχον τ γενομένων ἤσαν.

titia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Veruntamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare jubet: imposito deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ, quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia, & auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit, qui equitum magister esset in Judæa. *Cajus Agrippam e vinculis solvit, regemque creat.*

11. Anno autem Caji Cæsaris imperii secundo petiit Agrippa, id sibi concedi ut in regnum suum ejus ordinandi gratia navigaret, ea lege ut, cum omnia quo oportet modo composuisset, ad eum reverteretur. Et permittente imperatore patriam petebat, & præter exspectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunæ potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem ejus egestatem præsentemque felicitatem. Et alii quidem beatum prædicabant, quod de spe sua non deciderit; alii vero vix poterant animum inducere, ut rem ita esse crederent. *Agrippa in regnum suum navigat.*

ΚΕΦ. ζ'.

Ως Ηρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ηρωδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τ Αγρίππου, συνοικοῦσα [m] Ηρῴδῃ, [n] τετράρχῃ ὄντι τ ἐπὶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Περαίας, φθονῶ παιδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν μείζονι ἀξιώματι γεγενημένον ἀνδρὸς καὶ αὐτῆς, διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, καθόδου δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἅτως πολλῷ τ εὐδαίμονος. [o] ἐλυπεῖτο δὲ οὖν καὶ βαρέως ἔφερε [p] τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν εἰωθότων σημείων τ βασιλείας ὑπαφοιτώσας τοῖς πλήθεσιν, [q] ὑπεκρύπτετο σὺν ὀχήματι τὸν δυσχρίαν καὶ φθόνον, ἀλλὰ τ ἄνδρα ἐξῆρε, κελεύσας ὅτι τ Ρώμης πλεῖν ὅτι μνησείας τῶν ἴσων. "ἀ "γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι, [r] φησὶ, τὸ ζῆν, εἰ Αγρίππας Αριστο"βούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τ πατρὸς κατηγωνισμέ"νος, πενίᾳ δὲ ὑπάρχῃ σωῶν, ὡς πλέως αὐτῷ ὑπηκοφί"ζεσθαι πανταχόθεν τὰς ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τ δεδανεικό"των τ πλοῦτον πεποιημένος, ἐπανελθόντι βασιλεὺς, "αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τὴν συγγνώμης τ ἀρχὴν "καλοῦντος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσῃ τ ἴσον, καθέζοιτο "ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαιτᾶσθαι. ἀλλ' εἰ μὲν πρότερόν γε, "Ηρῴδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάττονι τιμῇ πατρὸς ὄ "γέγονας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγνώμης ἀξιώμα"τος· μηδὲ ὑπόμενε κατᾶσχε πρέσβυτι τιμῆς ἀνδρί, "πλοῦτον τεθεραπευκότι τ σὸν, μηδὲ πενίαν ὀτοφύγης "τὴν ἐκείνου, τ ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι "δυναμένῳ, μηδὲ δάκτυλον ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τ "χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ὅτι "τ Ρώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνου φείδωμέ τινος ἔτι, μήτε "δεσμίδος δαπάνης καὶ χρυσίου, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδα"μίνοις [s] ἐν βελτίοσιν ὑφέσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀνα"λώσεως [t] τ ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.

CAP. VII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exsilium missus est.

Herodias autem Agrippæ soror, conjux Herodis tetrarchæ Galilææ atque Perææ, * invidebat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede, quam maritum suum, collocatum cerneret, & quod *de provincia* quidem cum fuga discesserit non valens debita dissolvere, reversus autem esset dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat, graviterque ferebat tantam *rerum* mutationem; maximeque cum illum vidisset regiis insignibus ornatum per turbas invehi, non *amplius* sustinuit * invidiæ suæ infelicitatem clam habere, sed virum exstimulavit suo hortatu ut Romam navigaret paremque honorem ambiret. "Sibi enim vitam non vitalem esse, dicebat, si A"grippa Aristobuli, à patre morte multati, filius, "& cum extrema inopia conflictatus, ut omnino "ei ad victum quotidianum necessaria *ab aliis* sup"peditarentur, postquam metu creditorum fugam "per mare capessiverat, cum regia dignitate re"verteretur; ille vero, cum esset regis filius, & "cognatio cum imperio eum excitare deberet ad "eundem statum sibimet vindicandum, vita priva"ta contentus quiesceret. Atqui si antehac nun"quam tibi, Herodes, molestum fuerit infra pa"trem è quo ortus es deprimi, nunc saltem digni"tatem tibi cognatam appete, neque sustine viro "cedere te præeunti in honore, quem non puduit "tuas aucupari divitias, neque facias ut illius ege"stas plus valere potestate videatur quam nostra "rerum omnia copia atque affluentia, neque non "erubescendum existima illis inferiorem esse qui "heri & nudiustertius tua vixerant misericordia. "Sed Romam eamus, nec labori parcentes, nec "auri argentive impendiis, quod nequaquam me"lius erit ea servare quam regno parando prodi"gere. *Herodias Agrippæ fratris honoribus invidet.* *Herodias maritum suum ad regnum petendum hortatur.*

2. Il-

f Αποκείρῃ] Zonaras p. 276. A. κείρει τε τὸ πρόσθιον τ τριχός. SPANH.

g Βασιλέα —— τετραρχίας,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 9. § 6. SPANH.

h Δωρησάμενος αὐτῷ] Δωρησόμενος rescribendum esse monuit Cl. *Petitus* in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p 238. utpote quod Lysaniæ tetrarchiam non dederit Cajus, sed se daturum promiserit, id quod postea præstitit Claudius, ut constat ex l. 19. c. 4. Non tamen opus est quidquam in textu mutare, cum familiare sit huic auctori (id quod etiam in *Polybio* observavit Casaubonus) *aoristo* ponere pro *futuris*.

i Ιππάρχῳ] Ita quidem & *Epiphan.* forsan tamen ἵππαρχον legendum. HUDS. Ἵππαρχος in Judæam missus, Magister Equitum *Rufino*. Rectè hic *Gelen.* Præses. SPANH.

k Ἐπὶ —— Μάρυλλον.] Ex τ *Busb.*

l Χρησαμένην τ ἐλπίδων·] Χρήσασθαι *Busb.*

m Ηρῴδῃ,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Τετράρχῃ ὄντι τ ἐπὶ τῆς Γαλιλαίας] Conf. *supr.* lib 17. c. 8. §. 1. SPANH.

* *Invidebat fratri hanc potentiam*,] Potestatem fratris ex invidia non ferebat, *Epiphan.*

o Ελυπεῖτο δὲ οὖν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐλυπεῖτο δὲ καὶ in *cæteris*.

p Τῇ ἐπὶ τοσοῦτον μεταβολῇ,] Τῇ αὐτῇ μεταβολῇ solus *Busb.*

q Ἐπεκρύπτετο δὲ καὶ Busb. quæ lectio satis commoda.

* *Invidiæ suæ infelicitatem clam habere*,] Si quis malit aliter interpretari, nimirum quasi ellipsis esset vocis ὕπουλα ante Τ φθόνου, per me licet.

r Φησὶ,] *L. B.* φησὶν.

s Ἐν βελτίοσιν] *L. B.* ἐν βελτίοσιν ᾖ.

t Τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.] In libris τῆς, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Præter *Lugd. Bat.* qui emendationi huic adstipulatur. HAV.

Fruſtra ei obnititur Herodes.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium & quietem diligens; † ſuſpectaſque habens res Romæ turbatas, conabatur etiam uxorem meliora edocere. Illa autem, in quantum ipſum videret *ab itinere* refugientem, vehementius inſtabat, jubens ut regnandi cauſa nihil intentatum relinqueret; nec prius deſtitit, quam Herodem, etiam invitum, in ſuam ſententiam pertraxiſſet, ut qui forte defugere non potuerit quod ipſi agere conſtitutum erat. Ac cum omnia, quoad liceret, magnificentiſſime præparaſſet, ut nihil ſumptibus parceret, Romam, Herodiadem ſecum ducens, navigabat. Agrippa vero, intellecto eorum conſilio & apparatu, & ipſe ‡ *ad idem iter* ſe parabat: & quamprimum eos ora ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum, unum è libertis ſuis ad imperatorem cum muneribus & literis contra Herodem *ſcriptis*, utque iſtis de rebus Cajum ipſum *viva voce*, ſi opportune poſſet, certiorem faceret. Ille Herodem è portu ſubſequutus, & ſecunda navigatione uſus, ab Herode tantum modo à tergo relictus eſt, ut dum ille cum Cajo loqueretur, hic ipſe adveniret & literas *ei* redderet. Uterque etiam Dicæarchiam adpulit, & Cajum apud Bajas reperiunt. id autem oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadia diſſitum à Dicæarchia. atque illic prætoria ſunt ſplendidiſſime inſtructa & apparata, quod imperatorum quiſque ſuperiorem vincere ſtuduerit munificentia: calidaque lavacra ſuppeditat iſte locus, ſponte è terra ſcaturientia, quæ & utentibus proſunt ad inſtaurandam valetudinem, prætercaque ad vitæ delicias *plurimum* conferunt. Cajus autem, cum eodem tempore Herodem alloqueretur, in ipſum autem primum incidebat, & Agrippæ literas perlegeret, in Herodis accuſationem compoſitas (acculabat autem eum & conſpirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, & jam cum Artabano Partho adverſus Caji dominatum, atque hoc unum ad probanda ea quæ narraret afferebat, tantum armorum apparatum in ejus armamentariis eſſe repoſitum, qui ſatis erit inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus) & iſto indicio commotus erat, & Herodem percontabatur, an vera eſſent quæ de armis nunciarentur. illoque arma ſe habere confitente (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) *Cajus* credenda eſſe exiſtimans quæ ei de defectione objicerentur, ademptam illi tetrarchiam Agrippæ regno adjecit, itidemque pecuniam Agrippæ donavit, & Herodem perpetuo exſilio damnavit, Lugduno Galliæ oppido ei ad habitandum aſſignato. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, & pecuniam, quæ ad ipſam pertineret, *ei* conceſſit, &, ratus ipſam haud libenter fore calamitatis mariti participem, ipſi præſidio fore fratrem dicebat. At illa, "tu quidem, imperator, magnifice admodum, "ſicut dignitatem tuam decebat, iſta loquutus es,

Tandem precibus Herodiadis victus cum ea Romam proficiſcitur.

Fortunatus Romam miſſus ab Agrippa ut Herodem accuſaret.

Cajus ad Bajas.

Agrippæ literis fidem habet Cajus.

Herodem & Herodiadem perpetuo exſilio multat.

β'. ὁ δ' τὸν μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς Ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπεῖχε. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῖτο ἐώρα μειζόνως ἐπέκειτο, κελεύουσα μὴ ἀνιέναι πάντα πράσσειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ· καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα [v] αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως [x] ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. διαθρασυνάμενός τε ὡς ἐνὸν πολυτελῶς, καὶ φειδοῦ μηδενὸς χρώμενος, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὸν Ἡρῳδιάδα ἀγόμενος. Ἀγρίππας δὲ, τὸν τε δρόμον αὐτῶν καὶ τὸν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τε σκεπτόμενος ἀκριβῶς, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης φορτηγόν τινα τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς περὶ τοῦ Ἡρῴδου, παῖδά τε αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν Γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρῴδην, καὶ δεξιᾷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπέλειπτο τοῦ Ἡρῴδου, ὥστε τὸν μὲν [y] ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικαταίρειν, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀποδίδοσθαι. καὶ προσελθόντε ἀμφότεροι Δικαιαρχίᾳ, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· πολίδιόν τί ἐστι καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας [z] ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχίας κείμενον. βασίλειοί τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεκοσμημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου [a] προγεγονότας ὑπερβάλλεσθαι· λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ [b] ἀνειμένῳ τῆς ζωῆς συμφέροντα. Γαΐῳ δὲ ἅμα τε προσκορευόντι τῷ Ἡρῴδῃ, [c] πρῶτον δὲ αὐτῷ συνέτυχαν, ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς [d] ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου [e] συγκειμένας. [f] κατηγόρει δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς Σηϊανὸν καὶ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ τῷ παρόντος καὶ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, ἀποδείγματά τε ὧν αὐτῷ τὰ λόγχας μυρίασιν ἑπλοποιῶν ἀρκέσουσι κατασκευὴ ἐν τοῖς Ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ὑποκειμένη· ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ἡρῴδην, εἰ ἀληθῆ ὁ πρὸς τῶν ὅπλων λόγος. τὰ δὲ, ἃ γὰρ ἂν ἕτερα εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ὑποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, [g] προσθήκην τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ζημιώσας, ὑποδείξας [h] οἰκητήριον αὐτῷ [i] Λούγδουνον πόλιν τῆς [k] Γαλλίας. Ἡρῳδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἐδίδου ὅπως [l] ἐκείνη ἴδια ἦν, καὶ [m] τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, πείθει αὐτῇ τὸν ἀδελφὸν ἐλεγχθ. ἡ δὲ "ἀλλὰ "σὺ μὲν αὐτοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε & ἀξιῶ-"μαλα τῷ σεαυτοῦ πρέποντος παῖδα λέγεις, κώλυμα δὲ "μοι

† *Suſpectaſque habens res Roma turbatas*,] Moleſtiam Romæ declinans, *Epiphan.*

v Αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι,] Αὐτῆς *Busb.*

x Ἀποφυγεῖν αὐτῆς] Ἀποφυγὼ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. quod ſane mox poſtularet ἐπὶ τοιούτοις ψηφισαμένῳ. in *Cod. Busb.* μὴ ὥσπερ ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ &c.

‡ Ad idem iter *ſe parabat*:] Etiam ipſe ſemetipſum præparat, *Epiphan.* ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum *Gelen.* Ἀγρίππας ὁ κὶ αὐτὸς πρὸς τὴν Ῥώμην παρασκευάζετο, *Zonaras*: ex quo illa *ad idem iter* inſerui. Agrippam animum mutaſſe exiſtimat *Noldius* in *Hiſt. Idumæa*, p. 263. quod non conſtat eum Romam profectum eſſe: illudque (in lib. 2. *de Bello*, c. 8.) ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ κατήγορος Ἀγρίππας, intelligendum eſſe per *literas* aut *legatos*. Hæc ille. Verum dubito, an ſtatim Herodem ſequi in animum induxerit Agrippa: quem aliquanto poſt, ubi omnia ad iter neceſſaria pro dignitate regia apparaverat, Romam ſe contuliſſe manifeſtum eſt ex cap. ix.

y Ἐντυχεῖν Γαΐῳ,] Ἐντυγχάνει *Busb.*

z Ὅσον ἀπὸ] Ita cum *Cod. Busb.* ὅσων in *reliquis*.

a Προγεγονότας] *L. B.* τοὺς προγεγονότας.

b Ἀνειμένῳ τῆς ζωῆς συμφέροντα.] Vide *Scholiaſten* ad *Thucydidem*, p. 4. n. 4. *Edit. Oxon.*

c Πρῶτον ὃ αὐτῷ συνέτυχαν,] Ita in *Editis Aliiſque.* πρῶτόν τε *Busb.* πρῶτόν τε *Hen.*

d Ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ] Ἐπῇ *Busb.*

e Συγκειμένας] Ita ipſe diſtinxi. prius erat, συγκειμένας κατηγορᾷ &c. dein ἁπλοθήκαις ὑποκειμένη ἐκινεῖτό τε.

f Κατηγόρει ὃ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε] Κατηγορεῖ τε αὐτοῦ *Vat.* κατηγορεῖ) αὐτοῦ *Hen.*

g Προσθήκην ——— ποιεῖται,] Conf. ſupr. c. 1, §. 1. Herodis Tetrarchia ei ablata & data Agrippæ. vid. Philon. p. 1037. C. SPANH.

h Οἰκητήριον ——— Γαλλίας.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 9. §. 6. Hanc de Antipa mentionem, ut falſam redarguit Harduin. eundemque fuiſſe hanc Antipam putat, qui major Agrippa. de num. Herod. pag. 42. SPANH.

i Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας.] Sed in lib. de bello dicit in Hiſpaniam miſſum & ibi mortuum. REL.

k Γαλλίας.] Γαλατίας *Busb.*

l Ἐκείνη ἴδια ὦ,] Ἐκείνης *Busb.*

m Τῷ] *L. B.* & *Coccejus* tolli vult, vel mox legi νομίσας. fruſtra, ſenſus eſt νομίσας μὴ κοινωνεῖν τῷ ἀ. τ. π. HAV.

n Ἐγκα-

"μοι ἐσὶν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ "πρὸς τὸν γεγαμηκότα, ὃ κωλυόνως με τῆς εὐδαιμονίας "ἡγουμένῳ, ὃ δίκαιον [n] ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς τύχαις "καθιστάμενον·" ὁ δ' [o] ὀργῇ τῷ μεγαλόφρονι αὐτῶν ποιησάμενος, [p] συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ηρῴδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ Αγρίππᾳ [q] δίδωσιν. Ηρωδιάδι μὲν δὴ φθόνῳ ἅμα πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ Ηρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ [r] κενολογιῶν, δίκην ταύτην [s] ὑπέτισεν ὁ Θεός. Γαΐου δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὴν ἐξῆς πάνυ μεγαλοφρόνως ἐξήνεγκε τοῖς πράγμασι, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν [t] εἰς εὔνοιαν προσεχώρει, ὥστε Ρωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. πρὸς ὀλίγον δ' ἐξίσατο τῷ [v] ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκφαύλων [x] αὐτὸν, καὶ [y] τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτευόμενος ἦρτο.

"sed mihi, quo minus tui muneris gratia uterer, "impedimento est meus erga maritum amor, cui "in secunda fortuna cum fuerim socia, non æquum "esse censeo ut eum in adversa detererem." At ille, ei quod tam elato esset animo vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode *in exsilium* abegit, ejusque facultates Agrippæ largitus est. Hanc tanc Herodiadi, quod fratri adeo inviderit, & Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, pœnam intulit Deus. Cajus porro primo ac sequenti *sui principatus* anno *egregia* cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens benevolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam cæteros ei subditos. Aliquanto autem post imperii magnitudine elatus more humano de se sentire desiit, semet Deum faciens; & in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

Cajus sub imperii initium præclare res gerit.

Postea divinos sibi honores arrogat.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πρεσβείας Ιουδαίων πρὸς Γάϊον. καὶ ὡς Γάϊος ἔπεμψε Πετρώνιον εἰς Συρίαν πολεμήσοντα Ιουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν ἀνδριάντα.

[z] Καὶ δὴ στάσεως ἐν Αλεξανδρείᾳ γενομένης Ιουδαίων τε [a] οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ελλήνων, [b] τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας [c] τῆς στάσεως πρεσβεύσαντες αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν Γάϊον. καὶ ἦν γὰρ τῶν Αλεξανδρέων πρέσβεων εἷς Απίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλά τε λέγων, καὶ ὡς [d] τὸ Καίσαρος τιμῶν θεωρῶεν. πάντων γοῦν [e] ὅσοι τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ [f] νεὼς ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τοῦτο ἀδοξοῦν [g] ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὅρκιον αὐτοῦ [h] τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὴ καὶ χαλεπὰ Απίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν [i] δρᾶναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, [k] φίλων ὁ πρεσβεύσας τῶν Ιουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, [l] Αλεξάνδρου τε [m] Αλαβάρχου ἀδελφὸς ὢν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἵος τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. Διακλείσας δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας [n] σκηπτῶν ἀπέλθειν· [o] θεομῆς τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτῷ. ὁ δὲ φίλων ἔξεισι θεοσεβεσμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ιουδαίους, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν· ὡς χρὴ θαρρεῖν, Γαΐου [p] λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δὲ [q] τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

CAP. VIII. X.

De legatione Judæorum ad Cajum. Utque Cajus Petronium in Syriam misit, ut bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.

ORta Alexandriæ seditione inter Judæos qui illic habitabant & Græcos, terni legati ex utraque factione lecti apud Cajum *imperatorem* aderant. atque unus ex Alexandrinorum legatis erat Apion quidam, qui multa acerbe & malitiose in Judæos dixit, tum alia eis objiciens, tum quod Cæsaris cultum aspernarentur. Nam cum omnes qui Romano imperio subditi erant, aras ac templa Cajo statuerent, prorsusque in aliis ei tanquam Deo honorem haberent, solos, *ajebant*, Judæos turpe existimare statuas illi dedicare ac per nomen ejus jurare. Hæc & alia gravissima Apion cum dixisset, quibus Cajum exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps legationis Judæorum, vir undecunque clarissimus, Alexandrique Alabarchæ frater, & haudquaquam philosophiæ imperitus, ad respondendum ejus criminationibus se parabat. Verum prohibitus est à Cajo, jussusque ut ab ipsius conspectu secederet: tantaque erat *Cæsaris* iracundia, ut nemo dubitaret quin Judæos gravissime esset mulctaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Judæisque circumstantibus dixit; bono ipsos animo esse oportere, quod Cajus verbis quidem ipsis succenseat, reipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

Apion & Philo legati ad Cajum.

Philo cum ignominia a Cajo dimissus.

2. Ve-

---

n Εγκαταλιπεῖν ἐπὶ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐγκαταλιπὼν τὸ ἐπὶ τοῖς τύχαις καθισάμενον in *reliquis*.

o Ορῃ δὲ μεγαλόφρονι] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* forsan pro ὁ δὲ ὀργῇ δὲ μ. ἀ. ποιησάμενος. in *reliquis* ὀργῶ. Est qui rescribendum censuit, ὁ δὲ ὀργῶν δὲ μεγαλόφρονι αὐτῆς ποιησάμενος.

p Συνήλασε τῷ αὐτῷ τῷ Ηρῴδῃ.] Vid. Philo Legat. ad Caj. p. 1037. C. τὸν Τραχωνίτιν λεγόμενον τὴν Γαλιλαίαν συνάψας. Eandem in Hispania fugæ mariti sociam tradit *alius*. lib. 2. c. 9. §. 6. SPANH.

q Δίδωσιν.] Δῶρον δίδωσιν *Busb.*

r Κενολογιῶν,] Conf. supr. lib. 17. c. 5. §. 6. SPANH.

s Επέθηκεν ὁ Θεός.] Απήτησεν *Busb.* HUDS. In *Marg. L. B.* ἀπέτισεν, sed novè hoc, ut plura, à Josepho dictum videtur, atque adnotari debet. HAV.

t Εἰς εὔνοιαν προσεχώρει,] Εἰς εὔνοιαν ποιῶν *Busb.*

v Ανθρωπίνως φρονεῖν] Ανθρωπίνως *Busb.* & *Gall.*

x Αὐτὸν,] *L. B.* ἑαυτὸν.

y Τὰ —— ἦρτο.] Conf. *alius*. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

z Καὶ δὴ στάσεως] Referuntur hæc ab Eusebio H. Eccl. l. 11. c. 5. SPANH. Totum hoc caput ex Josepho descriptum inseruit Eusebius historiæ suæ ecclesiasticæ, lib. 11. c. 5. & quidem ad verbum κατὰ λέξιν ut ait. sed τοῖς ἐνοικοῦσι legit Eusebius. τε Eusebius. οἱ πᾶσιν Euseb. ἡγεῖσθαι Euseb. θεομήνης Eusebius. λόγῳ deest in Eusebianis, sed apte exprimit acumen dicti. Cajus sermone suo se iratum Judæis ostendit, at revera Deum sibi iratum reddidit. REL.

a Οἱ ἐνοικοῦσι τῇ Ελλήνων,] Τοῖς ἐνοικοῦσι *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 5.

b Τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας] Quinque legatos missos dicit *Philo* in *Legatione* sub finem.

c Τῆς στάσεως πρεσβεύσαντες αἱρεθέντες] Illud τὴν è *Cod. Busb.* & *Euseb.*

d Τὸ Καίσαρος τιμῶν θεωρῶεν.] *Al.* τὸν Καίσαρος τ.

e Οπόσοι τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ] Οσοι *Euseb.* & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* p. 142.

f Νεὼς ἱδρυμένους,] Ναοὺς *Euseb.*

g Ηγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν,] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* ἡγήσασθαι in *Editis Aliisque*

h Τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι,] Τὄνομα *Niceph.*

i Αρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον,] Ανᾳρθῆναι *Busb.*

k Φίλων —— πρεσβείας] Vide eund. Philon. de hac Legatione. SPANH.

l Αλεξάνδρου τε δὲ Αλαβάρχου] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* Αλεξάνδρου ὄντος in *Editis Aliisque*. HUDS. De Alexandro Alabarcha à Claudio liberato vid. infr. lib. 19. c. 5. §. 1. De hujus Alexandri filio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Idem, cujus mentio Act. IV. v. 6 juxta *Pearson. in Act. Apost.* p. 43. SPANH.

m Αλαβάρχου] Summus apud Judæos, in Alexandria jus civitatis habentes, magistratus, qui à *Philone* in *Flaccum* Ἐθνάρχης dicitur. Videsis *Annott.* supr. ad cap. 7. §. 3. & *Valesium* ad *Euseb.*

n Εκποδὼν ἀπελθεῖν.] *Al.* ὑπὸ ποδῶν.

o Περιοργός τε ὤν,] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam, in cujus *Marg.* tamen est θεομανὴς) *Euseb.* & *Niceph.* θεοῖ ὀργὴς male in *Editis*.

p Λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου,] Ita *Josephi* libri omnes, & *Niceph.* λόγῳ minus recte omittunt *Eusebii* codices.

q Τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.] Male δὲ Θεῷ apud *Nicephorum*. Videsis *Valesium* ad *Eusebium*.

XI. *Petronius in Syriam missus à Cajo, cum mandatis ut statuam ejus in templo Dei erigeret.*

2. Verum Cajus, indigne ferens à Judæis solis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in imperio successorem, jubens ut cum magna manu in Judæam irrumpens, statuam ejus, si sponte quidem eam susciperent, in templo Dei collocarent: sin vero detrectarent, postquam eos vicisset id ipsum faceret. Petronius, susceptа Syriæ administratione, Cæsaris exsequi jussa properabat: contractisque quantum poterat auxiliis, & duabus Romanorum legionibus assumptis, Ptolemaïdem veniebat, ut illic hyberna ageret, ac si *primo* vere bellum gesturus esset; quodque decreverat Cajo per literas significabat. Ille vero collaudata ejus alacritate, hortatus est eum ad agendum gnaviter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Judæorum autem multa millia Ptolemaïdem venerunt ad Petronium, orantium ne ad transgrediendum & patria instituta violanda cogerentur. "Quod si, *inquiunt*, tibi omnino constitutum sit, statuam afferre & *in fano* collocare, nobismetipsis prius interfectis quæ tibi visa sunt perfice, nam, usque dum vivimus, non est ut ea fieri patiamur quæ nobis vetita sunt, & legislatoris autoritate & proavorum nostrorum, qui ea ut vetarentur ad virtutem spectare suffragiis suis confirmarunt." Ad hæc Petronius subiratus respondit: "si ita facere cogitarem meapte auctoritate, meisque ipsius consiliis obsequutus, æqua & honesta videretur vestra postulatio. Nunc autem cum Cæsar ista fieri jusserit, necesse omnino habeo ejus decretis morem gerere, ne illis non obtemperando malum mihi gravissimum accersam." Cui Judæi. "Quoniam itaque hæc tua sententia est, ô Petroni, nihil eorum quæ Cajus præceperit omittendum esse, neque par est ut nos contra legis interdictum quidquam faciamus, qui Dei benignitate freti & majorum nostrorum perpessionibus hucusque in obedientia perseveravimus; neque erit ut sustineamus adeo nequiter agere, ut quæ Deus, si ea observemus, statuerit nobis in bonum cessura esse, ea mortis metu transgrederemur. Verum quamlibet calamitatem perferemus, dummodo leges patriæ maneant incolumes, ut qui certo scimus effugii spem illos manere, quibus propositum est periculis sese objicere, quod Deus à nobis erit, si propter ejus honorem gravia patiamur, & ancipitem fortunæ aleam experiamur: sin vero tibi pareamus, magnum ignaviæ dedecus admissuros esse, ut qui ex ea id nobis assumpserimus ut legem violaremus, simulque Deum nobis vehementer iratum habituros, qui vel te judice non potest non esse Cajo præstantior.

Judæi Ptolemaïdem veniunt flagitium istud à se deprecaturi.

Petronii responsum ad Judæos.

Instant & urgent Judæi, ne statua erigatur.

β'. Γαΐῳ δ' ἐν δεινῷ φέρων εἰς τόσονδε ὑπὸ Ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων, πρεσβυτὴν μὲν συμπέμπει Πετρώνιον, διάδοχον δ' Οὐιτελλίου τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβαλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ Πετρώνιος, Συρίαν διαλαβών, ἠπείγετο διάδοχος τῆς Γαΐου καὶ συμμαχίαν ἁθροίσας ὅσην ἡδύνατο ἀθρόισας, καὶ τάγματα δύο τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἐπὶ Πτολεμαΐδος περᾶν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρε τὸ πολεμεῖν ὧν ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὰ Γαΐου ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐπιγνωσομένους. ὁ δὲ ἐπήνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ σπέλλειν μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ παρομένους ἐντεταλμένους. Ἰουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες περῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα καὶ δεησείς, μὴ ἐπὶ βλασφημίᾳ σφᾶς ἐπαναγκάζειν, καὶ βλασφήμῳ τὸ πατρίῳ νόμῳ. "εἰ δὲ σοὶ πάντως βούλεται τὸ ἀνδριάντα φέρειν καὶ ἱστᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισάμενον, πρᾶσσε τὰ δεδογμένα. ἃ γὰρ ἂν δυναίμεθα εἰκότως συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτῃ καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων." Πετρώνιος δὲ, ὀργὴν λαβών, εἶπεν. "ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύομαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, πάντ' ἂν πράσσειν ἐπενόουν, καὶ δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς μὲ ὁ λόγος ἔτος. νῦν δὲ μοὶ Καίσαρος ἐπεσκληκότος, πᾶσα ἀνάγκη διαφθαρῆναι τοῖς ἐκείνου προστιμηθεῖσιν, διὰ τὸ εἰς ὀλιγωρότερα φέρειν ζημίαν τὴν βλασφήμησιν αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν ἔτω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὑπερίδοιτε τὰς Γαΐου παρελθεῖν, ἀλλ' ἂν αὐτοὶ βλασφήμεν τὸ νόμῳ τὸν προαγόρευσιν. θεοῦ πάντων ἀρχὴν καὶ προγόνων πόνοις τῶν ἡμετέρων εἰς νῦν ἀπαρεύκαλοι μεμενηκότες, ἀλλ' ἂν τολμήσαιμεν ὑπὸ τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πρασσόμενα ἀγαθὸν ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ βλασφαίνειν πρὸ ἂν θανάτου φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς τύχας ἰόντες, ὑπὸ φυλακῇ τε πατρίῳ, καὶ κινδυνεύειν προθύμους ἐλπίδα ἴσου ἐξεπισάμενοι καὶ βεβιωμένα, διά τε τὸ θεοῦ τὸ ῥηθησόμενον μεθ' ἡμῶν, ὑπὸ πιθῇ τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τὸ τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦ τοῖς πράγμασι βλαπτυχάνειν. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τῷ ἀνάνδρῳ προσκομισθήσομένου, ὡς δι' αὐτὸ βλάσαντι τὸ νόμῳ προαποισόμενοις, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὃς ἐκ βλαβὴ σοὶ δικαίᾳ γένοιτ' ἂν βελτίων Γαΐου.

γ'. Καὶ

---

r Πετρώνιον,] Publium Petronium, ut constat ex *Philone* in *Legatione ad Cajum* & ex *Antiquitatum*, l. 19. c. 6. de quo plura apud *Usserium* in *Annalibus*, p. 635. *Edit. Lond.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

s Οὐιτελλίου τ' ἀρχῆς,] Οὐιτελλίῳ *Busb.*

t Εἰσβάλοντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν.] Ἐμβαλεῖν *Busb.* & mox εἰ μὲν δ.

v Δέχονται,] Δέχεσθαι *Busb.* & *Gall.*

x Διακοσεῖσθαι ταῖς ἐπιστολαῖς] Conf. infr. §. 4. SPANH.

y Ἐπιστολαῖς] Ἐντολαῖς *Busb.*

z Ἐπὶ Πτολεμαΐδα] Εἰς Πτολεμαΐδα παρὰ αὐτόθι χειμάσων *Busb.*

a Πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος,] Πολεμεῖν ἐξόμενος *Busb.* cui lectioni in versione adhæsi.

b Ἐγραφε πρὸς τὰ ἐπιγνωσθέντα.] Consilium suum per literas intimavit. *Rufinus.* SPANH.

c Ἐπιγνωσμένων.] *L. B.* ἐπιγεγραμμένων. forte pro πεπραγμένων. HAV.

d Πεισομένους ἐντεταλμένους.] Ita *Hen.* (& *L. B.* nisi quod in illo sit ἐντεταμένους) & *Vat.* πεισομένους in *reliquis*.

e Ἰουδαίων —— Πτολεμαΐδα] Vide Philonem Legat. ad Cajum p. 1024. de confluxu Judæorum in Phœniciam ad Petronium tum ibi agentem quoque inf. *alibi*. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

f Μὴ ἐπὶ βλασφημίᾳ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ μηδὲ ἐπὶ in *cæteris*.

g Ἐπαναγκάζειν,] Καταναγκάζειν *Busb.*

h Τῷ πατρίῳ] Ultima vox ex *L. B.* additur, potest tamen omitti, ut fit in fine hujus paragraphi. HAV.

i Μεταχειρισάμενον,] In libris μεταχειρισάμενον. verum διαχειρισάμενον habet *Zonaras*.

k Οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα] Οὐδὲ γὰρ δυναίμεθα πρεσβεύειν πράγματα *Busb.* receptam lectionem agnoscit *Epiphan.*

l Αὐτὰ κεχειροτονηκότων.] Post αὐτὰ vel subintelligendum ἀπηγορεύμενα εἶναι, vel supplendum μὴ ποιεῖν, μὴ πρασσόμενα, aut simile quid.

m Λαβὼν,] *L. B.* προσλαβὼν, forsan ab Auctoris manu. HAV.

n Καὶ δίκαιος ἦν] Δίκαιος ἦν absque καὶ *Busb. Vat.* & *Zonar.*

o Ἀνήκεστα φέρειν ζημίαν] Ἀνήκεστα *Busb.*

p Ὡς —— παρελθεῖν,] Ὡς ἂν τὰς ἐντολὰς διὰ Γαΐου μὴ παρελθεῖν *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 4. SPANH.

q Θεοῦ —— ἡμετέρων] Οὐ πιθόντες *Vat.* & *Hen.* quo admisso, mox ἐκείνοις pro ἑαυτῷ legendum. HUDS. *L. B.* ita locum concipit Θεῷ πιθόντες καὶ ἀρετῇ καὶ πόνοις τῶν ἡμετέρων προγόνων. quomodo fere etiam legisse videtur *Epiphan.* vertens: *qui virtute majorum nostrorum & laboribus instituti, nunc usque sine transgressione vivimus &c.* Receptæ tamen lectionis non pœnitet. HAV.

r Αὐτοὶ βλασφαίνειν] Αὐτοὺς *Vat.* & *Hen.*

s Τύχας] *L. B.* in *Marg.* ψυχὰς.

t Πατρίῳ,] Idem in *Marg.* πατρίων.

v Δι' αὐτὸ βλάσαντι τὸ νόμῳ] Δι' αὐτὸν *Vat.* & *Hen.* διαστὰν *Lugd. Bat.* at *Cocceius* διὰ αὐτῶν.

κ Θεα-

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος, ἐκ τῶν λόγων [x] θεασάμενος [y] δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν [z] ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ ἐμβληθέντα [a] διακονίσασθαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἀνδριάντος, μᾶλλον ἢ ἑτοίμως [b] φόνον, τάς τε φίλας ἀναλαβὼν, καὶ θεραπείαν ἣ ἐπὶ [c] Τιβεριάδος ἐπείγετο, χρήζων καταπονῆσαι τὸ Ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ νομοθεσίου, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ἐπείγοντο Πετρώνιον εἰς τὴν Τιβεριάδα ἥκοντα, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθίστη, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. "πολεμήσετε ἄρα Καί-"σαρι, Πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου θρασυκάρ-"διον λογιζόμενοι, μήτε τὴν [c] ὑμετέραν ἀσθένειαν;" οἱ δέ, "ἥκιστα [f] πολεμήσομεν, ἔφασαν, τεθνηξόμεθα "δὲ πρότερον ἢ θρασυνθῶμεν τοὺς νόμους." ἔπι τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι [g] καὶ κτεννύσθαι ἔλεγον εἶναι. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαρακοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπειρήκοσι [h] τὸ λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταύτας [i] ὥρας ἔσης πρὸς σπόρον· [k] πολλή τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς, καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας πρόθεσις, ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος ἰδεῖν.

δ'. Ἐν τοιούτοις δ' ὄντων [l] τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, "ἐπειδὴ τὴν πρόθεσιν ὁρᾷ τοῦ "πλήθους, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν [m] αὐτῆς θρασυτέραν, "[n] ἀλλὰ χάριν τοῦ [o] τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς "τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε ὑποστέντες "τοῦ γεωργεῖν ἀνακαλέζονται, πολεμεῖν μὲν ἀβούλο-"μενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι, θανεῖν δ' ἐχόντες "ἡδονὴν, πρὶν θρασυνθῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε "ἀσφαλῆ τὴν γῆς γρωμένης λῃστείαν [p] ἀναφύσωσι, ἀδυ-"ναμίᾳ καταβολῆς τῶν φόρων. ἴσως γὰρ ἂν ὑποκλα-"θέντα τὸν Γαΐου μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆναι, μηδὲ ἐπ' "ἀναστάσει φρονῆσαι τοῦ ἔθνους. "[q] ἐμμένοντος δὲ τῇ "τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἄπειθαι "τοῦ πράγματος." καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρώνιος δὲ, τῶν μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ὑποκειμένων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τῶν δὲ [r] καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος τὴν ἀνυπαρέκπτωσιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσῇσδε μυριάσιν ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαΐου διακονούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν σεβάσμιον [s] ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διαπεπρᾶχθαι, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, [t] ὑπεξελθὼν τῷ Γαΐῳ

3. Tunc Petronius, cum ex verbis *illorum* perspexisset quam obstinato & pervicaci essent animo, neque sine pugna fieri posse ut Cajo in statua dedicanda operam suam præstaret, sed multam factam iri cædem, assumptis amicis & famulitio quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente ut quo in statu Judæorum res essent *melius* dispiceret. Atque Judæi, secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc majus ex legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt Petronio cum ad Tiberiadem venisset, supplicantes ne se ad ejusmodi necessitatem adigeret, neve statuæ erectione urbem pollueret. "Annon igitur, "inquit Petronius, bellum Cæsari illaturi estis, "neque *bellicos* ejus apparatus, neque vestram im-"becillitatem expendentes?" At illi, "minime, "inquiunt, bellum gesturi sumus, sed moriemur "citius quam ut contra legem aliquid faciamus." simulque proni procumbentes, jugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse ajebant. Atque hæc per quadraginta dies *continuos* acta erant, ac ab humo colenda interim cessabant, idque cum sementis faciundæ tempus esset: firmiterque permanebant in suscepto consilio propositoque moriendi desiderio, antequam statuam *in urbe* positam conspecturi essent. *Petronius Tiberiadem proficiscitur.* *Tiberiadem se conferunt Judæi, vehementius cum Petronio agentes.*

4. Cum autem res ita esset, Aristobulus Agrippæ regis frater, & Helcias *cognomine* Magnus, cum aliis ejus familiæ optimatibus & primoribus Judæorum, Petronium adeunt, ei supplicantes, "ut, "cum perspectam haberet obstinatam populi vo-"luntatem, nihil furiose moveret quo eos in de-"sperationem ageret, quin potius Cajo scriberet "quemadmodum Judæi nullis rationibus ad statu-"am recipiendam adduci possint; utque terræ cul-"tura relicta ex adverso sedeant, bellum quidem "gerere recusantes, quippe quod eis vires desint, "lubentissime vero morituri, prius quam aliquid "contra patria instituta admittant; atque semen-"te omissa latrocinia commissuri sint, quod nihil "eis suppetat ad tributa solvenda. Fortasse enim "Cajum de sententia moveri posse, ut nihil sævi-"us statuat, neque de gente evertenda amplius co-"gitet. Quod si in eo consilio persistat ut bellum "*nobis* inferat, tunc & ipsi licere ad rem aggredi." Et Aristobulus quidem & qui cum eo erant ad ista Petronium adhortati sunt. At Petronio, partim quidem Aristobulo cæterisque vehementius instantibus, ut qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte & studio supplicationi incumberent, partim vero quod videret Judæorum in contrario proposito constantiam, *indignumque duceret, tot hominum millia, dum Caji insaniæ gratificatum iret, morte multando, vitio vertere pietatem & religionem erga Deum, ac deinceps magna cum solicitudine vitam agere, longe satius videbatur, ut per literas Cajo significaret, *Petronio etiam supplicant Aristobulus & Helcias & Judæorum primores.* *Petronii responsum ad Aristobulum alliosque.*

x Θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν,] Γνοὺς δυσκ. ἀ. τ. φ. π. μ. ἂν ἀμαχεὶ τὴ φοιτῶ δίχα *Busb.* omissis quæ sequuntur, πολὺν ἢ ἑτοίμως φόνον.

y Δυσκίνητον] *L. B.* δυσπίστων.

z Ἀμαχὶ] Corrige ἀμαχεί. COCC.

a Διακονίσασθαι] Lege διακονήσασθαι.

b Φόνον,] *L. B* φθορὰν.

c Τιβεριάδος] Conf. πλὴν lib. 2. c. 10. §. 2. περιελθὼν ἢ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, ἢ τοὺς γνωρίμους πάντας εἰς τὴν Τιβεριάδα· SPANH.

d Πετρώνιον] *L. B.* in *Marg.* Πετρωνίῳ.

e Ὑμετέραν ἀσθένειαν;] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέραν in *Editis Aliisque.*

f Πολεμήσομεν,] Ita cum *Zonara.* πολεμήσωμεν, aut πολεμήσαμεν in *Josephi* libris.

g Καὶ κτεννύσθαι] Illud καὶ è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* κτεννύσθαι.

h Τὸ λοιπὸν] Ex *L. B.* additur τὸ. HAV.

i Ὥρας ὄντος] *Josephus* in hac narratione quædam habet contraria iis quæ tradit *Philo*, p. 1028. J. CLERICUS.

k Πολλή τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς] Πολλή τε ἦν αὐτοῖς καὶ θνήσκειν ἐπιθυμία, εἰ μὴ ἰδ. τ. ἀν. θεάσαιντο *Busb.*

l Τῶν πραγμάτων,] Ita *Busb Hen.* & *Vat.* τῶν abest *ceteris.*

m Αὐτῆς θρασυτέραν,] Αὐτοῖς *Busb.* & θρασυτέρας *Lugd. Bat.*

n Ἀλλὰ —— αὐτῶν.] Quod à Petronio factum *Philo Legat. ad Caium* p. 1027. E. SPANH.

o Τὸ] *Gen.* τοῦ.

p Ἀναφύσωσι,] Ἀν φύσωσι *Busb.* & *Lugd. Bat.* quod forsan rectius.

q Ἐμβρόντου δὲ τῇ τότε βουλῇ] Ἐμμένοντος δὲ τῇ βουλῇ δὲ αὖθις τῶν π. *Busb.* οἱ δ' ἐμμένοι δὲ αὖθις τῇ ψήφῳ *Zonar.*

r Καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος] Illud δὲ è *Cod. Busb.*

s Ἔχειν,] Σχεῖν *Busb.*

t Ὑπεξελθὼν τῷ Γαΐῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ὑποκλαπὲν in *Editis Aliisque.*

caret, quam grave foret ut ei succenseret, quod non ocius exsequutus fuerit quæ jusserat, (forsan enim & ipsi quidem persuasurum esse) dein si in eadem ac antea permanserit mentis insania, ad bellum cum eis gerendum sese accincturum; sin vero iram ipsius in se convertat, decere virtutis cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. statuit itaque supplicum orationi auscultare.

Petronius convocat Judæos ad Tiberiadem.

5. Cum autem Judæos ad Tiberiadem convocasset (qui etiam ad multa hominum millia eò veniebant) eisque circundedisset totum quem secum habuit exercitum; non suam voluntatem esse declarabat, sed Cæsaris mandatum, ut sine mora statim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare ausi fuerint quæ facere decreverat: quandoquidem sibi conveniret, qui illius gratia & beneficio tantum honoris assequutus fuerat, ei obsequium præstare. *Illisque pollicetur se Cajo scribere velle.* "Haud tamen *inquit* æquum esse arbitror, ut salu-
"tem honoremque meum non pro vestra incolu-
"mitate, qui multi admodum estis, impendam,
"dum operam vestram legi adeo præstanti addici-
"tis, pro qua utpote patria modis omnibus con-
"tendendum esse existimatis. Mihique, summa
"Dei auctoritate & potentia freto, religio erit
"templum pati principum licentia profanari. Ca-
"jo itaque mittam, ut eum de vestra voluntate
"certiorem faciam, quantum possum causam ad-
"juvans, ne vos negligam passuros ob ea quæ ho-
"neste *vobismet* proposuistis. Auxilioque sit Deus
"(illius enim potestas omni arte humana & po-
"tentia superior est) & ita pro imperio faxit, ut
"& vos patrios ritus servetis, † nec ille, humanis
"cupiditatibus modum transgressus, etiam consue-
"tis honoribus excidat. Quod si Cajus exacerba-
"tus graviter mihi succenseat & irascatur, quod-
"vis discrimen adibo, omnemque feram calamita-
"tem, quæ in corpus animamque inciderit, ne vos
"totidem numero pro iis quæ honeste facitis per-
"euntes videam. Abite igitur quò suum quemque
"vocat negotium, & agriculturæ *strenue* incum-
"bite. Ipse autem Romam literas mitto: nec quid-
"quam, quod in rem vestram sit, tam per me quàm
"per amicos, agere recusabo.

Petronius hortatur Judæos, ad operam agriculturæ impendendam.

6. Cum ista dixisset & Judæorum concionem dimisisset, magistratus hortabatur, ut agrorum colendorum curam agerent, & alloquiis suis populum ad meliora speranda animarent. Et ille quidem multitudinem exhilarare properabat. Deus autem Petronio præsentiam suam declarabat, seque illi in omnibus adjutorem fore. Simul enim ac ille orationem finierat, quam habuit ad Judæos, Deus pluviam ingentem demisit præter hominum

τὸ ἀνήκεσον [v] αὐτῷ, [x] ὀργὴ Φέρονλος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέως [y] διελεγχομένης αὐτῷ τῆς ἀπιστολῆς, τάχα μὲν [z] γὰρ καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τὴν γνώμην διαμένοντα, ἄψασθαι πολέμου καθ' αὑτούς· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτὸ [a] τρέποι τὴν ὀργήν, καλῶς ἔχειν [b] τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθὺος πολιῆται. [c] ἔκρινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθαι τὸ δεόμενον τὸ λόγον.

6. Συγκαλέσας [d] δὲ εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ἰουδαίους, οἳ δὲ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καθίσας ἐπ' [e] αὐτῶν τὸν τε ὄν τῷ παρόντι [f] στρατιὰν, ἃ γνώμης ἀπέφηνε κατ' αὐτὸ, τοῦ δὲ αὐτοκράτορος τῶν πραγμάτων, τὸν ὀργὸν εὐθὺν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ θεσπίσματα διαφέρεσθαι τοῖς πράγμασι τοῖς θεσπισθεῖσι θάρσος εἰσφερομένοις· ὡς καλῶς [g] ἔχειν, τὸν γε πρὸς τοσούτης ἐπιτυχόντα συγχωρήσαι τῇ σκέψει, εὐθὺν ἐναντίον πράσσειν. "ἃ μὲν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφά-
"λειάν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἧσσον τοῦ
"ὑμετέρου μὴ ἀπολυμένην τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν,
"[h] διαπονουμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄν-
"τα σεβομάχητον ἡγεῖσθε. καὶ τῇ ὅτι πᾶσιν ἀξιώσει
"καὶ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, [i] τὸν ναὸν οὐκ ἂν φείδεσθαι
"[k] τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῶν ἡγεμονευόντων ἐξου-
"σίας. [l] σέλλω δὲ ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέ-
"ρας διασαφῶν, καὶ πῆ καὶ σωτηρίαν ζητούμενος
"[m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς παρορᾶν πάσμενος ἐφ' οἷς
"πράττεσθε ἀγαθοῖς. καὶ συμπρέσβεις μὲν ὁ Θεὸς· βελ-
"τίων γὰρ ἀνθρωπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ'
"ἐκεῖνον ἐξουσία· παρεσομένους ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν
"πατρίων, [n] καὶ αὐτὸς τὸ μηδὲν ἀνθρωπείως σφᾶς
"γνώμῃ βλήσεσι τιμῶν τῶν [o] εἰωθότων ἁμαρτεῖν. εἰ
"δ' ἐκπεσοῦμαι τῆς Γαΐου εἰς ἐμὲ τρέψῃ τὸ ἀνήκεσον τῆς
"ὀργῆς, πλησμονὴν πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν παλαιπω-
"ρίαν σωιῶσαι τῷ σώματι ἢ τῇ [p] ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ
"ὑμᾶς τοσῆσδε ὄντας δίκαι ὄντως ἀγαθοῖς πράξεσι διολ-
"λυμένους θεωρεῖν. ἄπιτε οὖν δίκαι ἔργα τὰ αὐτῶν ἕκα-
"στοι, καὶ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπὶ Ῥώ-
"μης, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἐμαυτῆς καὶ τῶν φί-
"λων οὐκ ἀπολειφθήσομαι διαπονεῖν.

7. Ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ἰουδαίων τὸ σύλλογον, παρομυθεῖσθαι [q] τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἠζίου τοὺς ἐν τέλει, καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν ἐλπίσι χρησταῖς. καὶ ὁ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύδευεν. ὁ Θεὸς δὲ [r] παρουσίαν ἐπεδείκνυε τῷ αὐτῷ Πετρωνίῳ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν [s] παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγόμενον, διὰ τὸ σκεύνου τὴν ἡμέ-

[v] Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῶν.

[x] Ὀργὴ φέροντος] Ὀργὴν φέροντος *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[y] Διελεγχομένης αὐτῷ ταῖς ἐπιστολαῖς,] Conf. supr. c. 7. §. 10. & infr. c. 9. §. 2. lib. 19. c. 1. §. 1. *διακόπτει τὴν ἐπιστολὴν.* & *ἐπιστολαὶ* mandata infr. lib. 19. c. 1. §. 10. & *alibi.* lib. 2. c. 10. §. 5. SPANH.

[z] Γὰρ ἢ πείσειν,] Illud γὰρ è *Cod. Busb.*

[a] Τρέποι] *L. B.* τρέποιτο.

[b] Τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους,] Sic *Busb.* τῆς ἀρετῆς in *reliquis.*

[c] Ἔκρινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθαι] Prius distinctum erat & lectum ad hunc modum, τελούτων, ἔκρινεν πιθανὸν &c. Cum autem sensus mihi haud constare videtur, insertam dedi voculam γοῦν, plenamque distinctionem posui post τελούτων.

[d] Δὲ] Abest à *L. B.*

[e] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτοὺς.

[f] Στρατιὰν,] *L. B.* στρατίαν.

[g] Ἔχειν,] *L. B.* ἔχοι εἰ.

[h] Διαπονουμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου,] Ita legendum censeo. (ita legit quoque *Cocceius*, vel διαπονήμενοι, ut de Petronio. in *Lugd. Bat.* erat διαπονήμενοι) διαπονήμενοι in *Josephi* libris.

[i] Τὸν ναὸν] Forte suppl. δ. τ. τ. COGC.

[k] Τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν] *L. B.* τολμήσαιμι ὕβρει σεβισθεῖν.

[l] Στέλλω δὲ ὡς Γάϊον,] Ὑπέχειρο ἐπιστέλλαι Γαΐῳ γνώμας τε τὰς αὐτῶν διασαφῶν καὶ πῆ τὴν σωτηρίαν χρ. ὑπὲρ. ἢ κατ' αὐτούς. infr. hac §. ead. συμπράξειν μὲ τὸ Θεὸν ὕχετο, & mox ἐμοὶ δὲ μηδὲν *Busb.*

[m] Ὑπὲρ ——— ἀγαθοῖς.] Ita lego ex conjectura, cui ansam dedit infr. h. ead. §. antea erat, nullo plane sensu, ὑπὲρ ἢ καθ' ὑμᾶς δὲ γνώμην πεισομένους (*Lugd. Bat.* πεισομένην, *Cocceius* πεισομένη.) οἷς πράττεσθε ἀγαθοῖς. *Epiphanius* vertit, *causam adjuvans & vestrum in bono propositum.*

† *Nec ille,*] Et me tutari ut nec ab ipsis etiam excidam humanis honoribus, *Epiphan.*

[n] Καὶ ——— ἁμαρτεῖν.] Ita *Busb.* καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείως σφᾶς γνώμην βαλοῦσι τιμῶν τῶν εἰς θεὸν ἁμαρτεῖν in *Editis.* verum εἰωθότων pro εἰς θεὸν omnibus MSS.

[o] Εἰωθότων] Hoc verbum quoque habet *Lugd. Bat.*

[p] Ψυχῇ,] *L. B.* τύχῃ.

[q] Τῶν ——— τέλει,] Ex hoc ergo ostendi non potest, Autumno scriptam esse hanc Epistolam, neque ex verbis Philon. in Legat. ad Cajum (cum statuantur ἐν τέλει) cum maturæ essent segetes; ac inde utrumque in hujus rei narratione *vitiosè* accusat *Harduin. de Num. Herod.* p. 42. & 43. SPANH.

[r] Παρουσίαν ——— Πετρωνίῳ] Ita *Busb.* & *Epiphanius*, qui vertit, *Deus autem suam manifestavit repente præsentiam.* παρουσίαν ἐπεδείκνυτο in *Editis.* παρουσίαν ἐπεδείκνυτο *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

[s] Παρ' ——— ἡμῶν,] Μηδ' ἐν ἐλπίδι τότε τοῖς ἀνθρ. *Busb.*

[t] Οὐ-

ἡμέραν αἴθριον [t] ὄσαν εἶδεν [v] ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν περὶ τὸν ἀέρα νόν, [x] καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατισχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος ἄνωθεν, εἰ καὶ συνεφόν ποτε γένοιντο τὸν ἀέρα νόν. ὥστε δὴ τότε πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς καὶ [y] παρὰ τὸ ἕτερος δόξαν [z] ἀφιγμένα ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν εὐδαιμῶς ἀντεύξεσθαι Πετρωνίου ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενος. ὁ Πετρώνιος δὲ καταπεπληγὼς μείζονας, ὁρῶν εὐαργῶς τὸν Θεὸν τῶν Ἰουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλὰ ἀποσημαίνοντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις παντάπασι φρονεῖν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι· [a] ὡς δὴ καὶ [b] πρὸς τὸ Γάϊον σὺν τοῖς λοιποῖς ὅσα ἔγραφεν. ἐπαγωγὰ δ' ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως προσκαλοῦντα μὴ τοσούτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀποκτεῖναι, ἃς εἰ [c] κτείνοι, ἐς δίκα γε πολέμου προσχωρήσειν ἢ νομίμοις τῆς θρησκείας, πρόσθέ τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ [d] τρόπῳ τῆς ἀρχῆς ὑποτίθεσθαι τὸν μέλλοντα αἰῶνα. [e] καὶ ἄλλως θεία ἢ προεσκεύαστο αὐτῶν τὴν [f] δύναμιν ὡς ἀκραιφνῆ [ff] ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν [g] ἐνδοιαστὸν ἐπὶ [h] δύναμιν τὴν [i] αὐτοῦ ὑπιδείκνυσθαι [k] καταλιπόντα. καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

exspectationem, quod illa dies utpote serena admodum nullum pluviæ signum è cœlo dederit, siccitasque magna per totum annum fecerit homines desperare de aqua superne descensura, etiamsi cœlum nubibus obductum cernerent. Quapropter cum largus imber tunc præter solitum & opinionem ingrueret, spes facta est Judæis non irritam fore Petronii pro illis supplicationem. Quin & Petronius eo magis admiratione perculsus est, ubi ei perspicuum erat Deum res Judæorum curare, clareque indicare se illis præsentem adesse, adeo ut qui revera aliter sentire in animum induxerant, quidquam contradicere non valerent: id quod & inter alia quæ scripserat Cajo significabat. omnia autem accommodata erant ad suadendum, eumque modis omnibus hortandum, ne tam multa millia hominum, * si hosce interficeret, ad insaniam adigeret (non enim nisi bello compulsos à religione patria discessuros) neve seipsum multaret reditibus ex ea gente accipiendis, & insigni apud eam maledicto & contumeliæ sese subjiceret in omne ævum. prætereaque Dei, qui illis præerat, potestatem, utpote manifestam, ostendebat, quæque nihil dubium reliquit ad vim ejus demonstrandam. Et in istis quidem totus erat Petronius.

Res Judæorum Cajo repræsentas.

ζ. [l] Ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώμης διατρίβων, πλεῖστόν τε φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάϊον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ παρόντας ἔχων πάντας [m] ὑπερβάλλεσθαι, πλεῖστά τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ προθυμίᾳ δὲ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν Γάϊον ποτε ἰσωθῆναι [n] θελήσοντα ἐν ὅπως [o] ὑπερβαλέσθαι· τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ προθυμίᾳ πάντας ὑπερῆρεν, [p] καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐπιφρονοῦντι προθύμως· [q] καὶ ὁ Γάϊος ἐκπαγλωσάμενος τὴν τε λαμπρότητα αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν, ὡς ἐπ' ἀρεσκείᾳ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν Ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πεισθέντι, ἀνειμένου ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν λαμπρότητα εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεπταμένου, φησὶν ἐν συμποσίῳ, προσκαλούμενος εἰς πότον Ἀγρίππαν, "καὶ σοῦ- "ρον μέν σοι πρὸ τούτου συνῆδειν ἢ ἔχω τὰ πρὸς ἐμὲ, "καὶ πολλὴν εὔνοιαν μετὰ κινδύνων [r] ἀποδεδειγμένην, "οἷς ὑπὸ Τιβερίου πρότερον δι' αὐτὸν, ὑπολείπῃ "τι δὲν καὶ ὑπὲρ δύναμιν [s] ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ "πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν, αἰσχρὸν γὰρ ἡσσᾶσθαί με ὑπὸ "τῆς σῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελει-

Agrippa apud Cajum gratia, cui convivium splendide parat & magnifice.

7. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ versabatur, magis magisque apud Cajum amicitia proficiebat. Cumque aliquando eum convivio exciperet, idque magno studio curaque ageret, ut cunctos & impensis in epulas factis, & in omnibus ad delicias & voluptates apparandis superaret, ita ut nemo è cæteris, immo nec ipse Cajus de istis æquandis cogitarit, multo minus superandis, (adeo ille universis epularum apparatu facile præstitit, desiderioque omnia Cæsari *ad luxum* suppetandi) tum Cajus animi ergo & magnificentiæ eum admiratus, ut qui etiam supra facultates sumptibus immensis sibi placere contenderit, volensque Agrippæ liberalitatem ad sui oblectationem accommodatam æmulari, cum animus vino laxatus esset & ad multam hilaritatem traductus, dixit in convivio, ipsum ad bibendum invitante Agrippa, "& ipse tibi jam antea conscius eram honoris quo "me prosequutus es, & quantam mihi benevolen- "tiam ostendisti, etiamsi ex ea te circumsteterint "pericula à Tiberio intentata; & *jam* nihil omit- "tis, quo mihi, fere ultra quam possis, gratifice- "ris. Quare, cum turpe mihi sit à te vinci tua "erga me voluntate & studio, omnia quibus antea "tibi deeram jam adjecta esse volo. Quod ad mu- "nera attinet quæ tibi dedi, ea levidensia esse fa- "teor:

Cajus Agrippæ magnificentia delectatus.

[t] Οὖσαν] *L. B.* ἴωθεν.
[v] Ὄμβριμον] *L. B.* ὄμβριον.
[x] Καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ] Τὸ δὲ παντὸς ἔτους αὐ μ. κατισχημένου, ἐπ' ἀπογνώσει ἦσαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἄνωθεν ὕδατος *Busb.*
[y] Παρὰ τὸ εἰώθος δόξαν] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.* quoque, nisi quod habeat εἰώθει) & *Hen. à pr. m.* ἢ παρὰ τὸ εἰωθὸς δόξαν in *Editis.* ἢ παρὰ τὴν αὐτῶν δόξαν *Busb.*
[z] Ἀφιγμένον] *L. B.* ἐφιγμένον.
[a] Ὡς δὴ] Voculam unam & alteram excidisse suspicor.
[b] Πρὸς τὸ —— ἀποκτεῖν,] Conf. *Antiq.* lib. 2. c. 10. §. 5. ἀνθ' ὧν οὗτος ἐπέστειλε Καίσαρι· Aliter verò de hac Epistola Petronii *Philo* Leg. ad Cajum p. 1027. B SPANH.
* *Si hosce interficeret,*] Ita reposuimus. *Hudsonus* verterat: *ut eos interficeret.* HAV.
[c] Εἰ κτείνοι,] Κτείνοιο *Gall.* unde pro ὑποτείνοι (tam in *Editis* quam cæteris *MSS.*) haud aliud mihi occurrebat præter κτείνοι. Non dubito tamen quin hic locus in mendo cubet. Si quis malit ἐπινοεῖν ἀποκτεῖναι, aut ἀποπειρᾶσαι κτείνειν, per me licet. *Epiphanius* vertit, *postulans ne tanta hominum millia contemneret, quæ non possent sine bello & ingenti cede ad transgressionem suæ religionis impelli.* HUDS. Interpositione unius voculæ εἰ, quam ex *Lugd. Bat* inseruimus (legitur enim ibi *si* κτείνοι) sanus satis esse videtur locus, si enim hasce myriadas hominum à patriis ritibus discedere nolentium, interfecisset Petronius, eo ipso infinitam illam reliquorum Judæorum multitudinem ad insaniam redegisset. HAV.
[d] Τρόπῳ] Forte ἀκτεοπαίῳ. COCC.
[e] Καὶ ἄλλως] *L. B.* καλῶς.
[f] Δύναμιν] Neque hic locus, ut puto, mendo vacat. nam δύναμιν aut hoc versiculo aut in proxime sequenti suspectum habeo. *Epiphanius* vertit, *super hoc quoque virtutem divinam Judæis præbere præsidium. nam exploratum esse firmabat pro Judæis evidenter indicium.* At *Gelenius* hoc modo *id quoque adjecit quam carus sit Deo populus, quamque manefestis signis declaret suam erga illos benevolentiam.*
[ff] Ἀπέφαινε,] *L. B.* ἀποφαίνει.
[g] Ἐνδοιαστὸν] Conf. infr. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.
[h] Δυώδεκα τὴν] *L. B.* δυώδεκα τῇ.
[i] Αὐτοῦ ὑπιδείκνυσθαι] Antea αὐτῆς. Forsan τὴν αὐτὴν, deleto δυώδεκα.
[k] Καταλιπόντα.] *L. B.* καταλείπουσαν.
[l] Ἀγρίππας —— διατρίβων.,] Philo p. 1019. C. SPANH.
[m] Ὑπερβάλλεσθαι,] *L. B.* ὑπερβαλέσθαι.
[n] Θελήσοντα] *L. B.* θελήσοντα.
[o] Ὑπερβαλέσθαι·] Ita MSS. plurimi. *Al.* ὑπερβάλλεσθαι.
[p] Καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι] In *Editis*, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρος (ἢ Καίσαρος *L. B.*) ἐπφρονοῦντι π. quæ plane omiserunt *Epiphan.* & *Gelen.* Unde, cum ἐπφρονοῦσαν habeat *Hen.* (ἐπφρονοῦσαν *L. B.*) & ἐπφρονοῦσαι (forsan pro ἐπφρονοῦσαν) *Gall.* rescripsi, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐπφρονοῦσαι προθύμως.
[q] Καὶ ὁ Γάϊος ἐκπαγλωσάμενος] Ὡς καὶ Γάϊος ἐκθαυμάσας *Busb.* & mox hac ipsa §. φάσκων pro φησὶν.
[r] Τὰ πρὸς ἐμὲ,] Illud τὰ deest *Busb.*
[s] Ἀποδεδειγμένην,] Ὑποδεδειγμένην *Busb.*
[t] Ἀρετῇ χρῆσθαι] Fuit cum legendum esse suspicarer ἀρτίως χρῆσθαι.

"teor:

Quicquid ab ipso petierit, se ei daturum esse pollicetur.

"teor: id autem totum, quod tibi aliquid confe-
"rat ad felicitatem complendam, alacriter & quo-
"ad potero tibi suppeditabo." Et ille quidem ista dicebat, ratus ampla latifundia postulaturum aut urbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamvis sibi decretum esset quid peteret, id tamen *in præsens* animo reticebat, & statim Cajo respondet, "quod
"neque prius, contra quam mandaverat Cajus, il-
"lum coluerit, ut qui lucri aliquid exspectaret;
"neque jam in ejus gratiam quidquam agere, ut
"inde vel minimum lucri sibi quæreret. abunde
"autem magna esse priora ejus beneficia, & ultra
"quam speraret quisquam se paulo arrogantior:
"nam etsi minora essent quam quæ dare potueras,
"mea tamen qui ea acceperim exspectatione &
"dignitate sunt majora." Tum Cajus, eum propter animi continentiam admiratus, magis instabat ut diceret, quidnam à se datum iri voluerit? Cui ille,

Agrippa nihil aliud poscit, quam ut mandatum, quod Petronio dederat, revocaret.

"quoniam ex tua in me benevolentia, domine, præ
"te fers me dignum haberi cui præterea aliquid
"largiaris, nihil quidem eorum quæ ad me locu-
"pletandum attinent à te postulabo, quippe quod
"tuæ gratiæ acceptum debeam ut iis rebus præ-
"ter cæteros excellam; illud vero te rogo, quod
"pietatis gloriam tibi conciliabit, facietque ut
"Deus tuæ voluntati faveat & adjutor sit, & mi-
"hi ad existimationem pulchrum erit apud eos
"qui fama id acceperint, ut qui certum habuerim
"omnia propter tuam potestatem impetraturum
"esse quorum opus mihi fuerit. Oro igitur & ob-
"secro te ut de statuæ dedicatione in Judæorum
"templo, mandata Petronio, nolis amplius cogi-
"tare.

Annuit Agrippæ, haud tamen libenter.

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret, (nam quæ persuaderi non poterant Cajo ea mortem certissimam postulanti afferebant) quod tamen ea *quæ peteret* magna existimaret ut revera erant, fortunæ aleam in istis experiri statuit. Cajus autem *simul* officiosa Agrippæ liberalitate *mirifice* captus, pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quæ petenda Agrippam ultro provocaverat, coram tot testibus argui, ac si statim eum promissi pœnituisset, simulque Agrippæ virtutem *egregiam* miratus, quod de imperio suo, aut amplioribus reditibus aut alia potestate augendo, parum solicitus, publicæ tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo & numine divino, postulatis annuit: ac scribit ad Petronium, eum collaudans, & quod exercitum collegerat, & ipsum per literas consuluerat quid de Judæis faciendum censeret.

Cajus, Agrippæ virtutem miratus, scribit ad Petronium, in Agrippæ gratiam.

"Cæterum nunc, *inquit*, si contigerit te jam sta-
"tuam erexisse, ne tollatur: sin vero nondum eam
"collocasses, ne quid amplius molestiæ ea de re
"tibi facessas; sed exercitum volo dimittas, disce-
"dasque ad ea quæ primo tibi mandavi exsequen-
"da. nihil enim mihi opus est ut statua erigatur,
"Agrippæ gratificari cupienti, quem virum ma-
"joris facio quam ut ejus desiderio & precibus
"quidquam denegarem." Et hæc quidem Cajus

"μένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῖν
"ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμενον. [v] τὸ ᾗ πᾶν, ὅπερ σοι ρο-
"πλοῦ ἂν [x] προθείη τοῦ εὐδαίμονος, [y] διακονήσε-
"ται σοι προθυμίας τε [z] καὶ ἰσχύι." καὶ ὁ μὲν ταῦ-
τα ἔλεγε, οἰόμενος [a] γοῦν τι πολλοῦ [b] αἰτήσασθαι,
ἢ καί τινων πρόσοδος πόλεων. ὁ ᾗ, καί περ τὰ πάν-
τα ἐφ' οἷς [c] ἤτησε προσκλασάμενος, οὐκ ἐφανέρου
τοῦ Ἀγρίππου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄχλου ἀμείβεται τὸ Γαΐου,
"ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ παραδοκῶν
"πρὸς τὰς Τιβερίου [d] ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ἔ-
"τε νῦν πράσσειν τι τῶν εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου χερ-
"δῶν οἰκείων ἔν τισι λήψεσι· μεγάλα ᾗ εἶναι τὰ
"προδεδωρημένα, καὶ περαιτέρω τῷ θεσμὸν χρωμένῳ
"τῶν ἐλπίδων· καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα [e] δυνά-
"μεως, τῆς γέ μοι [f] εὐηφότος. ἀξιόλογα τε καὶ
"ἀξιώσεως μείζονα. καὶ ὁ Γάϊος, ἐκπλαγεὶς [f] τοῦ
Ἀγρίππου αὐτοῦ, πλείονος ἐπέκεινα εἰπεῖν, [g] ὅ, τι χα-
ρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσχόμενος. ὁ ᾗ, "[h] ἐπεί περ,
"ὦ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν [i] μὲ ἄξιον λογί-
"φαίνεις, αἰτήσομαί σε τῶν μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ἐ-
"δὲν, ἀφ' ὧν μεγάλως με ἐνδιατρέψειν, οἷς ἤδη πα-
"ρέχεις· ὅ, τι δ' ἄν σοι δόξαν προσαιτῆσαι τοῦ εὐσεβοῦς,
"καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις προκαλῶ,
"[k] καί μοι πρὸς εὐκλείας ἤθους προσθῆναι τοῖς πιστευο-
"μένοις, ὡς μηθ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ἄνευ τῆς σῆς
"ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνόντι. ἀξιῶ [l] γοῦν σε τοῦ ἀν-
"δριάντος τοῦ ἀναθῆσαι, οὗ ποιήσασθαι κελεύεις Πε-
"τρώνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι πράσσειν ἀφ-
"νοεῖν.

ἡ. Καὶ ὁ μὲν, καί περ ὑποκίνδυνον τοῦτο ἡγούμε-
νος· εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ
εἰς θάνατον ἔφερεν· ἀφ' ὧν μεγάλα νομίζων τε καὶ
εἶναι, κύβον [m] ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς [n] ἠθέλη-
σε. Γάϊος ᾗ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππου ἐκπλημ-
μένος, καὶ ἄλλως ἀπειρήκει ὑπολαμβάνων, ὑπὸ
τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδεσι γνώσεσθαι εἰ ὧν προθύ-
μως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ
ἐξέως μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα ᾗ τοῦ Ἀγρίπ-
που τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, [o] ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν
οἰκείαν ἰσχύν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυ-
νάμει, [p] τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας [q] ἐπιμελῶν, πρεσ-
βεύων τοὺς νόμους [r] καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ· καὶ γρά-
φει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀθροίσεως τοῦ
στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῶν
ἀπεσταλκότος. "νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδρι-
"άντα ἐστακώς, ἑστάτω· εἰ ᾗ μήπω πεποίησαι τοῦ ἀνά-
"θεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν. ἀλλὰ τὸν τε
"στρατὸν ἄφελε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔστειλα,
"ἄπιθι. [rr] οὐδὲν γὰρ ὀκνοῦμαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριά-
"τος, Ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ πε-
"πιμωμένῳ μειζόνως, ἢ ὥστε με χρείᾳ τῇ ἐκείνου καὶ
"οἷς κελεύσῃ ἀντιπεῖν." Γάϊος μὲν δὴ τοῦτο γρά-
φει

[v] Τὸ ᾗ —— εὐδαίμονος] Forte τὸ πᾶν ὃν, ὅπερ σ. ρ. ἀ. π. τ. εὐδ. αὖτε. COCC.

[x] Προθείη ᾗ εὐδαίμονος] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἂν ἐμαρθείη *Basil.* ἂν ἐμαρθείη in *aliis.* quin & γὰρ, quod antea sequebatur διακονήσεται, delendum esse volui, & paulo ante vocalem ᾗ inter τὸ & πᾶν insertam dedi.

[y] Διακονήσεται] *L. B.* διαδιακονήσεται.

[z] Καὶ ἰσχύι.] Addit *L. B.* τῇ ἐμῇ. quod nescio an sit necesse. HAV.

[a] Γοῦν τε πολλοῦ αἰτήσασθαι,] Τόν τε πόλλου τὸ προσόδου αἰτήσασθαι ἢ καί τινων *Vat.* τοῦ τε πόλεως τὸ προσόδου αἰτήσασθαι *Hen.* à pr. m. τοῦ τε πολλοῦ τὸ προσόδου αἰτήσασθαι *Busb.*

[b] Αἰτήσασθαι,] Forte αἰτήσεσθαι.

[c] Ἤτησε] *L. B.* αἰτῆται.

[d] Ἐντολὰς] *L. B.* in *Marg.* ἐπιστολὰς.

[e] Δυνάμεως,] *L. B.* γίγνοιτο δυνάμεως.

[f] Τοῦ Ἀγρίππου αὐτοῦ,] Τὸν ἀρετὸν αὐτοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

[g] Ὅ, τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσχόμενος.] Ita *Busb.* ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

[h] Ἐπεί περ, ὦ δέσποτα.] Hæc Epistola ab Agrippa ad Cajum scripto tradita pluribus refertur à Philone p. 1030. 1331. &c. SPANH.

[i] Μὲ ἄξιον λογίφαινες,] Illud μὲ è *Cod. Busb.* ut & mox σὲ post αἰτήσομαι.

[k] Καί μοι πρὸς εὐκλείας ἤθους] *Al.* καί μοι πρὸς εὐκλειαν γίνεσθαι.

[l] Γοῦν σε τοῦ ἀνδριάντος] Ita *Busb. Vat.* & *Zonar.* (voluit idem *L. B.* in quo σε legitur) ἀξιῶ γάρ σοι in *ceteris.*

[m] Ἀναριπτεῖν] Forte ἀναρίπτειν. IBBETS.

[n] Ἠθέλησε.] Forte ἠτεῖτο. COCC.

[o] Ἐν ὀλίγῳ] Forte supplendum ὅτι. COCC.

[p] Τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας] Τοῦ κοινοῦ δὲ εὐθ. *Hen.* à pr. m. & *L. B.*

[q] Ἐπιμελῶν καὶ τοῦ θείου] Ἐπιμελήσεται καὶ τοῦ θείου προσθέσει συνεχῶς *Busb.* ἐπιμελὴ τὸ π. τ. ν. καὶ τ. θ. συνεχῶς *L. B.* ἐπιμελήσεται *Coccejus* corrigit.

[r] Καὶ τὸ —— σεβῶν] Vide Philon. p. 1038. B. SPANH.

[rr] Οὐδὲν γὰρ ἀποδέομαι] Οὐδὲν γὰρ ἔτι δέομαι *Busb. Hen.* & *Vat.*

φέ πρὸς τ Πετρώνιον, πρότερον [s] ἢ ἐντυχεῖν τ αὐτ ὑπὸ τοσαύτης ἐμφανισθείσης ὑπὸ δόσεως Ἰουδαίους κ τ ἀνδριάντα ἐπείγεσθ. [t] μηδὲν δ ἕτερον ὑποσημήνη τῷ Δείου αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄντικρυς [v] Ρωμαίων ἀπειλεῖν. κ θαλλήσας ὡς ὑπὲ πείρα τ ἡγεμονίας αὐτ πετολμηκότων, ἀνὴρ ὑπὲ πᾶσιν ἄλλοις μὲν δ αἰσχρᾶ, κρείσσων ἢ δ βελτίστ, κ ἐφ' οἷς πισὶ κεῖνται ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' ἂν ἐπιφέρεσθ, παιδεύσιν [x] αὐτὴν ἐσθ' ὅ τι τιν' οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ τιθεὶς τῇ σκείνης τῷ κρίσιν δ εὐδαίμονος, [y] γράφ πρὸς τ Πετρώνιον. "ἐπειδὴ δῶρα ὅσα σοι οἱ Ἰου-"δαῖοι παρέσχον, σὺ μείζονι λόγῳ τ ἐμῶν πεπίησαι συ-"τόλων, θαυμασιώτατα τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ σκείνων χρῆ-"σθαι, ὑπὲ θεραπεύσ τ ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε, "σωτῆρι κρατοῦντι φυόμενον, λογίσασθαι δεῖ δ ποιητέα σοι "παντάπασιν ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπί τοι παράδειγμα [z] ποιοῦμ' "ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι δ ὅσοι ὕστερον φύσιν ἂν, μη-"δαμῶς [a] ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.

θ'. Ταῦτα μὲν γράφ Πετρωνίῳ τῷ ὑπατικῷ, ὃ μὲν φθάνει γε ζῶντος Πετρωνίου δεξάμενος αὐτῷ, βεβαιωθέντος δ πρὸ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθ, δι' ὧν μανθάνει τῷ Γαΐᾳ πλοῦτον. Θεὸς γὰρ οὐκ ἀπ' ἀμνημονήσων ἔμελλε Πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀνειλήφει ὑπὲ τῇ τ Ἰουδαίων χάριτι, κ πιᾷ τῇ αὐτ. ἀλλὰ τ Γάιον ὑποπτεύσαντα [b] ὀργῆς ὧν ὑπὲ σεβασμῷ τῷ αὐτ πράσσειν [c] ἐτολμήσαι, τ μισθὸν [d] χρεωλυτεῖν [e] συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἥ τε Ρώμη, κ πᾶσα ἡ ἀρχή, μάλιστα δ' ὅσοι τ βουλῆς πρώτοις ἀξιώμασι, διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τ Γάιον. καὶ πλουτᾷ μὲν ὁ μὴ πολὺ χρόνον, ἢ χρᾶται τῷ Πετρωνίῳ τῷ ὑπὲ τὸ θανεῖν ἀνακαλουμένῳ ὑπατικῷ. τῷ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλοῦτᾶ, καὶ τ ὑπαθλίας τ τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόν δ λόγος. Πετρωνίῳ ἢ πρότερα μὲν παρῆν ἡ Δεισιφόρα δ Γαΐᾳ τῷ πλούτῳ ὑπατικῇ, μετ' ὀλίγον ἢ ἡ κελεύσει αὐτὸν πλοῦτον αὐτόχειρα. καὶ ἤσθη τε τῇ συντυχίᾳ δ ὀλέθρῳ, ὃς τ Γάιον κατέλαβε, καὶ δ Θεῷ τῷ πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ δ ὀξέως μισθὸν αὐτῷ πιστῆς τε τ εἰς τ ναὸν καὶ βοηθείας τ Ἰουδαίων σωτηρίας [f] θαρραλεούμενος. καὶ Πετρωνίῳ μὲν ἔτως [g] μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διέφυγε ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος δ θανεῖν.

ad Petronium scripsit, literis illius nondum lectis, quæ significabant, Judæos ob statuam illam ad seditionem concitatos. quin & ex voluntatis eorum indiciis palam erat eos minitari bellum adversus Romanos. Itaque graviter dolens, quasi id ausi fuissent ut experirentur ejus imperium, homo *scilicet* nihil turpe ducens, nullamque honesti rationem habens, & in quemcunque pro arbitrio ira excandescens, cui nullam moderationem adhibuit, id sibi in felicitatem cedere reputans si iracundiæ maxime indulgeret, *denuo* scribit Petronio *in hanc sententiam.* "Quandoquidem munera, quibuscun- *Non multo post ei literas dat acerbas & minarum plenas:*
"que te donarent Judæi, meis mandatis prætulisti,
"illis gratificari ausus alia quam jusseram facien-
"do, jubeo te, qui temet judicem constituisti,
"quid tibi agendum sit dispicere, cum iræ meæ
"onus sustinebis, postquam in te exemplum edam
"quod & præsentes & posteros moneat, non ne-
"gligenda esse imperatoris mandata.

9. Has quidem literas scribit ad Petronium: *Quæ, postquam de Caji morte alias accepisset, ad eum pervenium.* eas tamen, dum in vivis esset Cæsar, non accepit Petronius, retardata eousque perferentibus navigatione, ut aliæ literæ, quibus mortem Caji intellexerit, prius ad manus ejus venerint. Deus utique haud immemor futurus erat periculorum, quæ adierat Petronius in Judæorum gratiam Deique honorem. sed cum Cajum è medio sustulisset, illi infensus quòd cultum *divinum* sibimet arrogare fuerit ausus, Petronio mercedem persolvere annituntur omnes tam Romæ quam per universum imperium, præcipue vero quotquot è senatoribus maxima erant dignitate, quod in eos iram suam effuderit Cajus. Et ille quidem moritur non multo postquam ad Petronium literas scripserat, mortem ei denunciantes. Causam autem propter quam sublatus est *Cajus*, & quemadmodum instructæ erant in eum insidiæ, in sequentibus narrabo. Ad Petronium autem primùm perlatæ sunt literæ Caji mortem significantes, & non multo post ei redditæ sunt istæ, quibus semet sua manu interimere jubebatur. simulque lætatus est quod ita evenerit ut Cajus mortem oppeteret, Deique admiratus est providentiam, quod nulla interposita mora confestim ei præmium dederit pro honore à se templo habito, & auxilio Judæis lato. Et ita quidem Petronius è mortis periculo ipsi non prævisо facile evasit. *Caji obitus.* *Petronius, acceptis Caji literis, Dei providentia obstupescit.*

s Η ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῷ ἐπιστολαῖς] Ita textum restituendum esse censui ex *Zonara*, qui hîc loci *Josephi* verba exscripsisse videtur. nec longe recedit *Busbequii* Cod. qui habet, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῷ ἐπιστολαῖς ἐμφανισάσας ἐπὶ ὑπεραπίᾳ τὸν Ἰουδαίους κ δόξας αὐτὸς ἐπείγεσθαι. perperam in *Editis Aliisque*, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ἐπὶ ὑπεραπτεῖ αὐτὸς κ δόξας ἐπείγεσθαι. A libris nostris valde discrepat *Epiphanius*, qui vertit, *Hoc enim Agrippæ gratiæ concessum esse volo, viro honorabili mihi semper, sed nunc amplius honorando. Et Cajus quidem talia scribit Petronio, antequam seditio major oriretur. nam ita jam mentes omnium tumebant, atque talia voluntatum eorum indicia monstrabantur, ut si forte contrarium nuncium adveniret, parati essent apertum bellum gerere cum Romanis. Sed Cajus, cujus animus obnoxius erat turpitudini, alienus bono consilio; & in omnibus quæ facienda decerneret, ira magis pertinax ad implendum, moderari se nullo modo sciens, sed beatitudinem judicans, si omne quod sibi esset voluptati perficeret, postea scribit Petronio &c.*

t Μηδὲν κ ἕτερον ὑποσημαίνειν] Μηδὲν γὰ ἕτερον *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

v Ρωμαίων] *L. B.* Ρωμαίοις.

x Αὐτῇ] Ita, monente Cl. *Lowthio*, legendum censui, antea erat αὐτῷ. in *Lugd. Bat.* αὐτῆς.

y Γράφ πρὸς τ Πετρώνιον.] Γράφει αὖθις τῷ Πετρωνίῳ *Zonar.* in *Epiphanii* versione, *postea scribit Petronio hujusmodi verba.*

z Ποιοῦμ' ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι] Ita cum *Cod. Busb.* (quo pacto in *Marg. L. B.* quoque exstat, nisi quod ibi sit οἵ γε pro οἵ τε) antea erat, ἐπεὶ τοι παράδειγμα ποιοῦμ σε οἵ τε νῦν πάντες, κ ὁπόσοι &c. *Zonaras* habet παράδειγμα γὰ σὲ ποιήσομαι τοῖς τε νῦν κ τοῖς ἔπειτα &c. *Epiphanius* vertit, *jubeo temetipsum judicem fieri, & eligere quid debeas pati, qui me ad tantum iracundiæ concitasti, ut exemplum efficiare cunctis, & præsentibus & futuris, quo nullus audeat imperatoris mandata contemnere.*

a Ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.] Eadem Zonaras Annal. p. 278. C. SPANH.

b Ὀργῆς ὧν ὑπὲ σεβασμῷ τῷ αὐτῷ] Id est, δι' ὀργῆς. HUDS. Forte ὀργῇ. COCC.

c Ἐτολμήσαι,] Scribe ἐτόλμησε.

d Χρεωλυτεῖν συνεργεῖ] Conf. lib. VII. c. 15. §. 1. SPANH.

e Συνεργεῖ] *L. B.* συνεργετεῖν.

f Παρρησιαζόμενος.] Ita (quomodo & suo codici adscripserat *Cocceius*) ex conjectura. θαρραλέμενος in *libris.*

g Μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς] Iterum ex conjectura αὐτῷ ὀφθείς. antea perperam in *libris* omnibus μὴ αὐθαιρετεῖς. in *Lugd. Bat.* est αὐτοπαθεῖς.

XII. CAP. IX.

Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.

ΚΕΦ. Θ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίοις, δι' Ἀσιναῖον καὶ Ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Judæorum in Mesopotamia & Babylonia calamitas unde orta.

CÆterum *sub id tempus* Judæis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam habitantibus, gravis incidit calamitas, & alia quacunque non minor; multaque facta est illorum cædes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Nearda urbs est Babyloniæ, & ex se populosa, & fertilem amplamque regionem possidens, quæ cum aliis *plurimis* bonis etiam hominibus abundat: ad hæc non patet hostium assultibus, undique Euphrate & firmis muris circundata. porro & Nisibis urbs * intra fluminis ejusdem ambitum posita est. Quapropter Judæi freti locorum natura, & didrachmum, quod à singulis *Judæis* Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, cæteramque votivam pecuniam. illis enim urbibus tanquam *communi* ærario utebantur: & inde Hierosolyma suo tempore transmissa erat *pecunia*, multaque hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus *tum* vectigalis erat Babylonia. Etenim *ex istis Judæis* erant Asinæus & Anilæus, origine quidem Neardenses, fratres vero germani. atque illis mater, nam patre erant orbati, id negotii dedit, ut velorum conficiendorum artem addiscerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, ut etiam viri lanificia exercerent. His *quadam die magister* qui operibus præerat, apud quem etiam artem didicerant, objecit quod tardiuscule venerant, eosque verberibus multavit. Illi vero castigationem sibi contumeliæ esse existimantes, cum arma omnia, quæ in ea domo adservabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, ubi fluvii divortium est, & magna esse solebat pascuorum copia & ubertas fructuum, qui in hyemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluxit juvenum quisque egentissimus: quos cum armis instruxissent, & pro ducibus se gerebant, & haud ægre fiebat quin illis maleficiorum autores & principes se præberent. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, ad pastores è suis dimittebant qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adjicientes, se amicos illis futuros qui morem gererent, & ab hostibus undecunque ingruerent defensuros; sin imperata detrectarent, greges mactaturos. Illi vero, nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere, mandatis obsequuti sunt, & oves quotquot poscerent mittendas curabant. Quo factum est, ut vires eorum augerentur, & potestatem haberent patrandi quodcunque illis, ex improviso alios adortis, allu-

Nearda & Nisibis Judæorum gazophylacia.

Asinæus & Anilæus Nearda profugi.

Inopes & egeni ad eos se recipiunt.

Asinæus & Anilæus, cum magnam ad se conciviſſent hominum multitudinem, raptu vivunt.

Γίνεται δὴ [h] καὶ πρὸ τούτων ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα [i] τῶν Βαβυλωνίων οἰκούντων Ἰουδαίων, συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἧς πρὸ ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποίου οὐχ ἱστορημένου πρότερον. πρέπει οὖν δὴ τὰ πάντα [k] ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενον, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. [l] Νεαρδὰ τοίνυν Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδροῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων [m] ἀναπλέων. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε ξ Εὐφράτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀσπαλιζάνοντος, καὶ καταφράκτοις τείχεσιν. ἔστι δὲ καὶ [n] Νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν ξ ποταμὸν πρόκειται. ὅθεν Ἰουδαῖοι, τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, [o] τό, τε δίδραχμον [p] τῷ Θεῷ καταβάλλειν ὁ ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ καταθέντες, καὶ ὁπόσα [q] ἄλλα ἀναθήματα. ἔρρωντο [r] δὲ ὥσπερ [s] ταμιείῳ τούτοις τοῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὴ καὶ Ἱεροσολύμων [t] ἀνεπέμποντο [u] καιρὸς, [v] πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἰσοτελὴς γὰρ ἦν τοῖς ἐκείνοις ἡ Βαβυλωνία. καὶ ἦσαν γὰρ Ἀσιναῖος καὶ Ἀνιλαῖος, Νεαρδᾶται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοῖς, παῖδες δὲ ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέπαιζεν ἐσθῶν μαθήσει ποιήσεως· οὐκ ὄντος ἀπεπτοῦς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὥστε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τότοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, [x] παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν, βραδυτῆτα ἐπικαλέσας τε ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δὲ ἐφ' ὕβρει τῷ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταπαύσαντες τὰ ἔργα πολλὰ ὁπόσα εἰς ἐπὶ τὰ [y] οἰκίας φυλασσόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον, Διφθέρην μὲν ποταμῶν [z] πυιμένων, νομὰς δὲ ἀγαθὰς θαρσοῦντες πεφυκὼς, καὶ [a] χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὰ χειμῶνα [b] ἀποστήσονται. σωτῆσόν τε ὡς αὐτοὺς τὰ νεῶν οἱ ἐπιτρόπαιοι, καὶ τότοις τοῖς ὅπλοις φερεγγυήτες στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τὰ κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ὀκνηλύσοντες εἶναι. [c] προελθόντες γὰρ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ καταφρονήσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὰ βοσκημάτων, ἢ δρκῆσαι [d] ἐπιτροφὴ γένοιτ' ἂν, προσιόντες φιλίαν τε ποθουμένοις, καὶ ἀμυναν τὰ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, ἐπεὶ γὰρ ἐξὸν ἕτερα [e] ἀνθ' ἑαυτῶν ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τὰ προστάτων [f] ἔστελλον ὁπόσα κελευσθεῖεν. ὥστε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς [g] συνελέγετο ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐν ᾗ ὑπείξεως ἐλαύνοντες κακῶ-

h Καὶ πρὸ τούτων ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,] Illud καὶ è *Codd. Busb.* & *Vat.*

i Τῶν Βαβυλωνίων οἰκούντων Ἰουδαίων,] Conf. supr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

k Ἐπ' ἀκριβείας] *L. B.* ἐπακριβῶς.

l Νεαρδὰ] Νεηδὰ *Busb.* Νείδα *Lugd. Bat.* Ναιαρδὰ *Steph. Byzant.* Verum e & *a* apud Orientales facile permutantur, ut notavit *Berkelius.*

m Ἀναπλέων.] Ita lego, nec aliter forsan *Epiphan.* cujus versionem adhibui. ἀνάπλεως in *libris* omnibus. qua lectione admissa, verba ista, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως redundare videntur, ut quæ in margine olim apposita fuerint, in interpretamentum τῶν, ἄλλως τε πολυανδροῦσα.

* *Intra* —— *est.*] Ita placuit locum interpretari, quod certissimum sit; Nisibin non *flumini Euphrati appositam fuisse*, prout vertit *Gelenius*, sed amni Mygdonio, qui in Tigrim influit.

n Νίσιβις] Νίσιβις· In nummis NECIBI. Infr. §. 9. τὰ Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν· & lib. 20. c. 3. §. 2. Νίσιβις δὲ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ. SPANH.

o Τό, τε δίδραχμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν] Ita cum *Cod. Busb.* τότε δίδραγμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν in, in *cæteris.*

p Τῷ Θεῷ] *L. B.* ὁ τῷ Θεῷ.

q Ἄλλ'] *L. B.* ἢ ἄλλα.

r Δὲ] *L. B.* τε.

s Ταμιεῖον] Ταμεῖον *Busb.*

t Ἀνεπέμποντο ἢ καιρὸς,] Ἀνεπέμποντο *Busb.*

v Πολλαί —— χρημάτων] Vid. Philon. Leg. ad Cajum eadem de re. SPANH.

x Παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *apud quem etiam ipsam artem didicerant.* (*Lugd. Bat.* καὶ γὰρ ἐμ. π. α.) καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

y Οἰκίας φυλασσόμενα,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* οἰκίας in *reliquis.*

z Ποιμένων,] *L. B.* λεγόμων.

a Χιλῶν] Χιλὸς, ἡ τροφὴ· χιλὸν τὸ αὐτὸ, καὶ χόρτον τὰ βοσκημάτων· *Hesychius.* SPANH.

b Ἀποστήσονται.] *L. B.* ἀποδιῶνται. *Coccejus* ἀποδιῶνται.

c Προελθόντες] Προστελθόντες *Busb.*

d Ἐπιτροφὴ] *L. B.* ἐπὶ τροφῇ.

e Ἀνθ' ταῦτα] *L. B.* παρ' αὐτὰ.

f Ἐστελλον ὁπόσα κελευσθεῖεν.] Ἐπεμπον *Busb.*

g Συνελέγετο ἰσχύς,] Συνέῤῥει) *Busb.*

h Πο-

κυρεῖν· διεφαπεύδη τε αὐτὸς ἤρηρ πᾶς ὁσοσυγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς [h] πελασομένοις. ὥστε ἤδη ποσῶκαπε λόγ@ καὶ αὐτῶν καπὶ τῶν Πάρθων βασιλέως.

β'. Ο δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βεληθεὶς ἐπιφυομένης κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναρῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον [i] ἐδυνατο πλεῖστον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ποὸς αὐτὸς, φθῆναι θέλων ποσσαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκοπάζων τ στρατόν. [k] ποσεκαθισας δὲ τὸ [l] ἔλ@, ἡσύχαζεν· καὶ κατὰ τὸν ἐπιοῦσαν, [m] ἣν δὲ σάββατον ὀργίας παντὸς χρήματ@ Ιουδαίοις ἡμέρα, οἰόμεν@ ἀ τολμήσειν ἀντιστατήσειν αὐτῷ τὸς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, καὶ βραχὺ ποσοιῷ χρήζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπιπλωσιν. Ασιναῖ@ δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμεν@, καὶ τὰ ὅπλα παρεκειτο αὐτοῖς, "ἄνδρες, φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων ποσέπεσεν, "ἃ Φορβάδων, ἀλλ' οἷ@ γλύσιν ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπισε- "ζηκότων· ἐπεὶ καί τιν@ ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χα- "λινῶν, δέδια, μὴ [n] ἐλαθόντες ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι "ποσελθόντες. ἀλλὰ τὶς ποσσίτω κατόπιν, ἀπαγγελέων "ἡμῖν σαφῆ τ ἐνεστηκότων ποιησόμεν@. εἰ δὲ ἔστι ψευ- "δέσι μοι λελεχθαι τὰ εἰρημένα." κ ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες [o] ποσκοποῦντες τὸ γινόμενον. καὶ ἧ τάχ@ παρελθόντες, "καὶ [p] ἔτε αὐτὸς ψεύδη σαφῆς "εἰκασὶς εἶναι τ πεσσομένων τοῖς πολεμίοις, [q] ἔτε "ἐκεῖνοι πλείονας ἐπιτρέψειν ἡμελλον [r] ἡμῖν ὑβρεῖν. "ποσελήμμεθα δόλῳ, μηδὲν βοσκημάτων διαφέροντες, "ποσῆδε ἵππων πλήθ@ [s] ἐπελαυνόσης ἡμῖν ἐν ὁπο- "ρίᾳ χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ [t] κατειργέσθαι πα- "ρανομεύσει τῶν πατρώων εἰς τὸ δρᾶν." Ασιναῖ@ δὲ οὐκ ἄρα γνώμη τοῦ κατασκόπ@ κρίνειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμεν@ τοῦ ἐπ' ἀπράκτοις [v] πλαυτῶνσας εὐφραίνειν τὸς πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δραξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἐνεπεπλώκει, ποσαμυνεῖν πειρᾶσθαι [x] ἀπολαμβάνοντας εἰ δέοι πλαυτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνῃ τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσ@ ἐνεποίει, [y] ἧ ἐπὶ τὰ ὅμοια [z] ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν [a] ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλὰς κτείναντες αὐτῶν, διὰ τὸ καταφρονοῦν- τες ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται [b] τὸ λοιπόν.

γ'. Ο δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκε- το αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολ- μήματι τῶν τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων· καὶ πέμπει τὸν πιςότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, "ὅτι βασιλεὺς Αρτά- "βαν@, καί περ ἠδικημέν@ ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως "αὐτῷ τῇ ἐσχῇ γιομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμῇ καθ' αὐ- "τὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμεν@, ἀπέ- "στειλέ με [c] δεξιάν τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχω- βεσθαι: atque adeo nemo illis obviam factus officiis eos demereri non ſtudebat, congreſſuriſque terrorem injiciebant. ita ut ſermo de illis increbreſceret & ad Parthorum regem perveniret.

2. Satrapa autem Babyloniæ, poſtquam hæc intellexerit, eos ipſo in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius ſerperet & dimanaret: collectoque quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, verſus eos curſu incitato ire contendit, eo animo ut repentina facta impreſſione eos adoriretur, priuſquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Cum autem juxta paludem *quandam* aſſediſſet, quietem agebat: atque poſtridie, erat autem Sabbatum quo Judæi ab omni opere feriantur, ratus non auſurum hoſtem ſibi congredi, ſed abſque pugna captos vinctoſque ſe abducturum, lento greſſu procedebat, ut in eos ex improviſo impetum faceret. Sed Aſinæus, cum forte poſitis prope ſe armis cum ſociis in otio deſideret, "Viri, inquit, tinnitus equorum ad aures "allapſus eſt, non qualis eſt in paſcuis agentium, "ſed qui ſeſſorem tergo vehant; & quoniam præ- "norum etiam ſonitum me audire perſuaſum ha- "beam, vereor ne hoſtes nos circumvenientes ag- "grediantur. verum procurrat aliquis ſpeculatum, "qui nobis quid immineat certo renunciet, atque "utinam falſa reperiantur quæ diximus." Ac ille quidem iſta loquutus eſt. & mox certi homines ſpectatum ibant, quid factum eſſet: celeriterque regreſſi, "neque te, *inquiunt*, conjectura fallit de iis quæ moliuntur hoſtes, neque illi amplius paſſu- "ri ſunt ut nos maleficia impune committeremus. "ex inſidiis circumventi ſumus, pecorum ad in- "ſtar mactandi, tanta equitum multitudine in nos "incurſante, manus à pugna abſtinentes, quod ex "legis patriæ interdicto neceſſitate adacti ſimus ad "quieſcendum." Cæterum Aſinæus non utique ex ſpeculatoris ſententia, quid fieri oporteret, decernebat, ſed æquius eſſe ratus, ut, ſumptis animis ex neceſſitate in quam inciderat, legem violarent, dum injuriam ulciſcantur, etiam ſi mori certum eſt, quam ut nihil agendo morientes hoſtem *morte ſua* exhilararent, & ipſe arma corripit, eamque illis qui ſecum erant audaciam injiciebat, ut pari cum fortitudine ſeſe gererent. pugnam itaque ineunt cum hoſtibus, multiſque cæſis, quod cum contemptu eorum venerant, quaſi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam conjiciunt.

Satrapa Babyloniæ die Sabbati eos adoriri ſtatuit.

Id quod ſuſpicatus Aſinæus quoſdam exploratum mittit.

De Satrapæ incurſu certior factus arma corripit.

3. Parthorum autem rex, ubi de pugna illa *certi aliquid* fama acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi & alloquendi deſiderio tenebatur; miſitque ad eos fideliſſimum è ſatellitibus *ſuis*, qui diceret, "regem Artabanum, quamvis à vobis "injuria affectum, ut qui in regnum ejus invaſeri- "tis, virtuti tamen veſtræ iram ſuam condonare, "meque miſiſſe dextram vobis fidemque daturum, "ab ipſo concedi, ut ab omni periculo immunes "iter faciatis, quod *magnopere* vellet vos amicitiæ "cer-

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum de ſocietate & amicitia ineunda mittit.

---

h Πειρασομένοις.] *L. B.* πεσσομένοις pro πειρησομένοις.

i Ἐδυνατο πλεῖστον,] Ηδυναῦ *Busb.*

k Παρεκαθίσας δὲ] Ita lego ex conjectura. ποσεκαθίσας in *libris.*

l Ελ@, ἡσύχαζεν·] *Epiphanius* vertit, *nemoroſum locum, ibidem latitabat.* Ἕλ@ *Heſychio.* τελματώδης καὶ σύμφυτ@ τόπ@. Infra locum appellat ὕλω.

m Ἦν —— πολεμίους,] Conf. ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

n Ελαθόντες ὡς] *L. B.* λελήθασιν. Sed in *Marg.* vulgatam habet lectionem.

o Ποσκοποῦντες τὸ γινόμενον.] Ποσκοποῦντας *Busb.*

p Οὔτε αὐτὸς ψεύδη σαφὴς] Ita *Vat.* & *Hen.* καὶ ἔτε αὐτὸς ψεύδὴς σαφῶς εἶναι τ πς. (*Lugd. Bat.* καὶ ἔτε αὐτὸς ψευδὴς, σαφὴς τε. pro quo σαφὴς ἧ *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.* In *Epiphanii* verſione, *neque tu, inquiunt, falleris, ſed integre conjecta- ſti quæ adverſum nos geruntur*, quaſi legiſſet, καὶ ἔτε αὐτὸς ψεύδεσθε, φασὶν, ἀλλὰ εἰκασὴς εἶναι τ πς. Legi etiam poteſt, καὶ ἔτε αὐτὸς ψευδὴς φασὶν εἶναι εἰκασὴς τ πς.

q Οὔτε ἀπλοῖοι πλείονες.] Sic legendum eſſe conjicio. ἔτε ἀπλοῖοις πλείονας ἐπιτρέψειν ἤμελλεν ὑμῖν ὑβρεῖν in *libris* omnibus. nihil de iſtis in ſua verſione *Epiphanius.*

r Ημῖν] *Gen.* ὑμῖν.

s Επελαυνόσης ἡμῖν.] Ita *Busb.* ἐπελαύνοσιν in *cæteris.*

t Κατειργέσθαι —— ἀργεῖν.] Ita in pleriſque *MSS.* κατειργάσθαι in *L. B.* καθείργεσθαι in *Editis* & *Cod. Vat.* HUDS. Conf. ἀλων. lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. §. 6. ut & ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

v Τελαυτῶντ@ διέφαινεν] Τελαυτῶν εὐφραίνειν *Busb.* & mox δεξάμβ@ αὐτὸς ὑπὲρ τ ὦ. *Busb.* & *Vat.*

x Απολαμβάνοντας] *L. B.* ἀπολαμβάνοι.

y Τῆς ἐκ] Τῆς ποσὲ τὰ ὅμοια *Busb.*

z Αρετῆς. ὁμόσε οὖν ἴασι] Ita diſtinguo & lego cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque*, ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι &c.

a Ιασι] Forte ἰῶσι. COCC.

b Τὸ λοιπὸν.] Τὰς λοιπὰς *Busb.*

c Δεξιάν τε καὶ πίστιν] Δεξιὰς in quibuſdam *libris.*

"ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metu-
"entes: immo & dona *vobis* polliceri, & honorem,
"qui ex illius potentia multum vobis conferet ad
"præsentis virtutis incrementum." Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum ejusmodi muneribus quæ penes ipsum erant. Et ille quidem *recta* ibat, & *facile* ad regem admissus est. Artabanus autem, cum videret Anilæum solum ad se accedere, eum interrogabat quid causæ fuerit, quod Asinæus non simul advenerit. Cum autem audiret illum præ metu se intra palustria continere, patrios Deos testabatur, se nihil eos læsum ire qui sese ejus fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos convenientibus. nemo enim fraudem adhibet, ubi dextra ab eo data fuerit; nec est ut quisquam, cui injecta erat aliqua injuriæ suspicio, *de fide* dubitet, qui istud auctoramentum accepe-rit. Et Artabanus quidem, cum ista fecisset, dimittit Anilæum, persuasurum fratri, ut cum eo reversuro ad regem veniret. Ista autem agebat rex, volens fratrum Judæorum virtute veluti fræno coërcere ejus satrapias, ne amicitiam cum eo *& societatem* violerit, ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & *forsan* ad defectionem magis adhuc animis propenderent, si in illos expeditionem susceperturus esset. Verebatur enim, ne, dum ille in bello eo occuparetur, quo defectores in potestatem suam redigeret, Asinæus & Babylonii magnum virium incrementum caperent, aut bellum conflaturi cum de istis audiverint, aut, si hoc facere nequeant, opportunitatem captaturi vicina omnia latius depopulandi.

Anileus, ex consilio fratris, se ad Artabanum confert.

Benigne ab eo exceptus ad fratrem accersendum dimittitur.

4. Et is quidem, cum in ejusmodi mente & cogitatione versaretur, Anilæum dimittit. Anilæus autem persuasit fratri, & regis voluntatem erga eos & studium prolixe commemorans, fidemque jurejurando datam: ac proinde ad Artabanum properabant. Ille vero, ubi eò pervenerunt, læte admodum eos excipit, simulque mirabatur Asinæum, quod tam magno animo res gereret, cum cerneret ipsum videri statura valde pusillum, primoque aspectu facere ut contemptui esset iis qui eum convenirent, ac si eum pro nihilo ducerent; porroque ad amicos ajebat, quod animum præ se tulerit, longe corpore, si ei conferatur, majorem. cumque inter bibendum eum offenderet Abdagasi, uni è prætorianis præfectis, & qui vir esset ei indicabat, & quam strenue in acie dimicaret. Abdagase autem postulante, ut ei concederetur illum interficere, atque adeo pœnas tot injuriarum ab eo repetere, quas Parthorum imperio intulerat; "atqui non est, inquit rex, ut hoc permittam in "virum, qui meæ fidei se credidit, præsertim cum "dextram ei miserim, operamque dederim ut ju-"rejurando adhibito ei fidem facerem. Quod si

Asinæus una cum Anilæo ad Artabanum proficiscitur.

Asinæum miratur Artabanus.

Ejus saluti prospicit.

"ρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅπῃ φιλίᾳ
"[d] προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλῳ τε & ἀπάτῃ χωρίς·
"δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται & τιμὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς
"τὴν νῦν ἔσῃ ἀρετῆ μελλήσει δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφε-
"λεῖν." Ἀσινᾶῖος ἦ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδὸς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν ἦ Ἀνιλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὅσους παρῆσαν ἰδίους. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, καὶ εἰσιὼν αὐτῷ γίνεται πρὸ βασιλέα. Ἀρτάβανος ἦ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ἀνιλαῖον [e] καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ἀσιναῖον [f] ἐφυστερηκότα. ἐπεὶ ἦ πυθάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν, ὄδε τοὺς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν [g] δράσειν αὐτὸς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας· καὶ τὴν [h] δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον πρὸς πάντας τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις τεκμήριον τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἐ γὰρ ἂν ψευσαίτό τις δεξιὸν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως [i] γιγνομένης· ὅδε πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοιάσδε ἀσφαλείας δόσις γίνοιτο, πρὸς τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικεῖν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν, [k] ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπρασσε ἦ ταῦτα ὁ βασιλεὺς χρήζων [l] ἐνστήσασθαι τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνου σατραπῶν, [m] ἐν ὑποψίᾳ τε ὄντων καὶ ἀφνοίᾳ τοῦ ὑποστησομένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ & πρεσχομένου πολέμου τῷ [n] ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅπῃ μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσιναῖον & τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοι γε [o] συστάντες ἐπ' ἀκροάσει τῇ αὐτῶν, ἢ & τάττε γε [p] ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως ἀφαμάρτοιεν.

d Προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν,] Forsan προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Vide paullo inferius, ubi quoque προσκεχωρηκότας. HUDS. Recte. Nam & *Lugd. Bat.* adstipulante, moveri sede sua jussimus, quod ante erat editum, προσχωρεῖν. HAV.

e Καταμόνας] Conf. c. 4. §. 4. SPANH.

f Ἐφυστερηκότα.] Ita *Busb.* ἐφυστερηκότ& in *reliquis*. HUDS. Conf. inf. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

g Δρᾶσειν αὐτὸς,] Δρᾶσειν *Busb.*

h Δεξιὰν ἐδίδου,] Hæc certissima fidei apud Persas arrha est. Videsis *Comment.* in *Justinum*, l. XI. c. 15. sub finem.

i Γιγνομένης·] Γινομένης *Busb.*

k Ταῦτα πράξας,] Οὕτως ἐκπέμπει *Busb.*

l Ἐνστήσασθαι τῇ ἀρετῇ] Ἐνσωμασθαι τὸν ἀρετὸν *Busb.* ἐνσώματα τῇ ἀρετῇ *L. B.* ἐνσωμασθαι τῇ ἀρετῇ *Suid.* qui locum hunc *Josephi* verbis aliquot decurtatum affert in voce ἐνσωμασθαι. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

m Ἐν ὑποψίᾳ τε ὄντων] Versionem paululum immutatam vellem: *ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & quod putaret res ad defectionem spectare, in illos jam expeditionem susceperturus esset.* IBBETS.

n Ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων,] Ἐκείνων *Vat.*

o Συστάντες ἐπ' ἀκροάσει] Συστάντες ἐπ' ἀκ. τῇ αὐτῶν, ἢ & τότε γε ἀτυχόντες *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*

p Τὸν Ἀνιλαῖον.] Ita rescribendum censui, quamvis ἀτυχήσαι habeant *libri* omnes. *Epiphanius* locum vertit ad hunc modum, *Agebat autem hæc, opus habens illis fratribus, pro tutamine illius satrapiæ, eo quod in aliena regione facile possent ab imperio suo decedere, ut antequam tale aliquid contingeret, ipse eos per amicitiam occuparet. timebat enim ne in Babylonia plurimi se Asinæo conjungerent, & ille manu valida congregata, præsertim in illis locis tam munitissimis, facile se à Persarum imperio defensaret.*

q Ἀνιλαῖον.] Accessit hoc ex *L. B.* HAV.

r Ὡσεὶ δὴ ἀπείγοιτο] Οἱ ἦ ἀδελφοὶ ἀπείγοντο πρὸς τ' Ἀρτ. *Busb.* & mox ὃς ἦ ἠδυτῇ.

s Παντελὴς] *L. B.* πάντελῶς.

t Πάντα] *L. B.* οὐ τῇ.

v Τῶν αὐτοῦ σατραπειδαρχῶν,] Τῷ αὐτῷ σατραπειδάρχῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

x Χρῶτο εἰς πόλεμον.] Ita *Busb.* χρῶντο in *reliquis*.

y Ποιεῖν] *L. B.* ἀποιτα.

z Πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι,] Πίστει τῇ ἐμῇ *Busb.*

a Ἐκ-

"ἀπορκίας χρήζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων [a] σκδικῇ τῷ "ἀρχῷ πεπεδεσμένῳ· ἐπαναχωροῦντι γοῦν ἀπὸ- "μενον πειράσῃ κρᾶτι τῷ σῷ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας "τῆς ἐμῆς." ἔωθεν δὴ μεταπαλέσας τὸν Ασιναῖον, "ὥ- "ρα σοι, φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ἔτι τὰ σωτοῦ, "καὶ μὴ πλείοσι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τῷ ὀργῷ ἐρε- "θίσας, ἀπιχθρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης "τῆς ἐμῆς. πεποιθὼς δὲ καταθήκῃ σοι δίδωμι τῷ [b] Βαβυ- "λωνίων γῇ, ἀλήθειάν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσο- "μένην ὑπὸ τῶν σῶν φρονήσεων. [c] ἄξιον δὲ μοί τυγ- "χάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπικλήτου σοὶ πεπραγμένῳ τῷ "ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κέρδεσι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σω- "τηρίαν [d] ἀνακειμένοις." ταῦτα εἰπὼν [e] καὶ δῶρα δὺς, [f] ὁπλίτικα σκήπτρῳ τὸν Ασιναῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν πεπραγμένην, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα [g] πρότερον ὠχύρα, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει, καὶ [h] οἷα οὐκ ἄλλῳ τῶν πρότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων. Παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ [i] ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν [k] ἧσσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων προϊοῦσα τιμή. ἐν δὲ ἀξιώματι καὶ δυνάμει· πάντα τε ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, πρόνοιά τε [l] αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπὶ ἔτη πεντεκαίδεκα.

ε'. Ακμαζόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἤρχετο αὐτὰς ὑπολαμβάνειν κακῶν ἐκ τοιῶνδε αἰτίας, ἐπιδὴ τῇ ἀρετῇ, ἣ προὔκοψαν ἐπὶ μέγα δυνάμεως, ἐκτρέπουσιν εἰς ὕβριν ἐπὶ προφάσει τῶν πατρίων ὑπὸ ἀπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν Πάρθων τινὶ, στρατηγὸς δὲ ἀφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων, [m] ὧδε καὶ εἶπετο γαμετὴ, τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι προσηλῦσα πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ταύτης εἴτε [n] ἀκοῇ τῆς [o] εὐπρεπείας ἐκμαθὼν, εἴ τε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γιόμενος Ανιλαίῳ, ὁ τοῦ Ασιναίου ἀδελφὸς, [p] ἐρασὴς τ' ἐγεγόνει καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπεράσεσθαι τῷ σωφρονεῖν τῆς γυναικὸς, μὴ τῷ ἐξεῖναι ὡς ἐπ' αὐτῇ κτησείσῃ προφάσεων, [q] τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ δυσεντίπλεκτον κρίνειν τῇ ἐπιθυμίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ [r] ἐκεχειροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτου γιομένης [s] πεσόντος, ἀνηρημένου ἀλλοτε ἐρασῆ. ἐμοὶ δίκα γε μεγάλων δυσχερῶν Ανιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ καὶ Ασιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸ οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σοί τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ πάνδρος τεθνηκότος αἰχμάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν. ὑπεχώρουν δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ἔσιν ἐπί τε τῇ οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴσασιν ἐπὶ ξένης συνεπάγεσθαι· [t] πρόσθεν δὲ ἐκρύπτετο, καὶ ταύτῃ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ δὲ ὑποδεχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι, καὶ μεθ' οἵων νομίμων ἐπὶ ἕξ πρότερα ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτάς· καὶ τ' ἐτάρων οἱ μάλιστα

"vir ſis belli ſciens fortiſque, nihil opus eſt ut "meo perjurio utaris ad injurias Parthorum impe- "rio illatas ulciſcendas: revertentem itaque ador- "tus, cum viribus tuis per me licet opprimas, "dum tuum mihi lateat conſilium." Mane deinde accito Aſinæo, "Tempus tibi eſt, inquit, ad "tuos concedere, ô juvenis, etiam ne plures è du- "cibus meis qui mecum ſunt ad te occidendum "irritentur, me ignaro nec opinante. Tuæ autem "fidei committo terram Babyloniam, ut eam tua "cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. "Æquum autem eſt ut te mihi benignum habe- "am, qui fidem meam tibi inviolatam præſtiti, "cum non de rebus leviculis ageretur, ſed quæ ad "ſalutem tuam ſpectabant & incolumitatem." Cum iſta dixiſſet & Aſinæum muneribus auxiſſet, ſine mora ad ſuos eum dimittit. Ille vero domum reverſus, caſtella partim nova condidit, partim vetera munitionibus firmavit: brevique eò potentiæ crevit, quantam alius ante ſe nemo adeptus eſt, qui ex hujuſmodi initiis rerum gubernaculo ſe admovere auſus eſt. Parthorum etiam duces, qui in vicinas provincias mittebantur, eum colebant & obſervabant: nam parva res meritiſque ſuis levior *illis* viſus eſt honos, quem à Babyloniis habuit. Erat autem in auctoritate *magna* & poteſtate, jamque omnia in Meſopotamia negotia ab illius nutu pendebant & arbitrio, ejuſque felicitas per annos quindecim indies magis magiſque augebatur.

Muneribus auctum dimittit.

ſ. Cæterum cum bonis omnibus florerent *affluerentque*, eis adhærere cœpit mali labes ex hujuſmodi cauſa, poſtquam à virtute deſciverant, qua in tantam provecti ſunt potentiam, eamque in contumeliam verterant, à patriis moribus lapſi in voluptatum cupiditates. Cum forte veniret ad vicinam regionem adminiſtrandam Parthorum quidam dux, quem comitata eſt etiam uxor, quæ & cæteris dotibus laudes aliis præripuerat omnibus, præcipueque mirabili formæ elegantia, quæ ad hoc efficiendum maximo erat momento, ejus, ſive quod aliquid de pulchritudine illius fama accepe- rat, ſive oculos in eam conjecerat, amator ſimul & hoſtis exſtitit Aſinæi frater Anilæus, partim quidem quod nulla ei ſupereſſet ſpes potiundi mu- liere, niſi eam quaſi vi captam in poteſtatem ſuam redigeret, partim vero quod cupiditati ſuæ ſe reſiſtere non poſſe crediderit. Simul itaque ac maritus hoſtis illis declaratus fuiſſet, & pugna inita acie cecidiſſet, occiſi *uxor* captiva nupta erat amatori *ſuo*. non tamen ſine magnis calamitatibus, & ipſi Anilæo & Aſinæo importatis, in domum illorum ingreſſa eſt mulier, ſed cum magno illorum malo ex hujuſmodi cauſa. Poſtquam enim viro *priore* mortuo captiva duceretur, ſimulachra deorum ſibi maritoque ſuo gentilitia (moris enim eſt omnibus in illa regione & domi habere numina, ſecumque, cum peregre irent, geſtare) occultabat, atque ita patria conſuetudine ſecum aſportabat. & primo quidem ea clam omnibus colebat: cum autem facta eſſet uxor, ſuo priſtino more, iiſdemque quibus ſub priore marito aſſueverat ritibus, Deos venerata eſt. Tunc ſocii eorum, quos maximi faciebant, leviter eum primo reprehende- bant,

Origo calamitatis quæ in fratres invaſit.

Anilæus Parthicæ mulieris amore captus.

Nuptiæ Anilæi & Parthicæ mulieris.

Anilæo ob uxoris mores iraſcuntur ſocii.

a Εκδίκῃ τῷ ἀρχῷ] Eo modo *Busb.* & *Lugd. Bat.* σκδίκῃ in *cæteris.*
b Βαβυλωνίων γῇ,] Βαβυλωνίαν γὴν *Busb.*
c Αξιον δὲ μοὶ] *L. B.* ἄξιόν οἱ εἰμὶ.
d Ανακειμένοις.] *Gen.* ἀνακειμένων.
e Καὶ δῶρα δὺς,] Καὶ δῶρα δίδωσι *Busb.* quæ lectio amplectenda, niſi ὁπλίτικα *mox* aut *ſtatim* denotet.
f Οπλιτικα] *L. B.* τὸ πλωτικα. τὸ πλοῖκα *Coccejus*, vel πλωικαῦτα
g Πρότερον ὠχύρα,] Voculam ὧδε poſt πρότερον inſerit *Busb.*
h Οἷα οὐκ ἄλλῳ] Ita lego. ὁπόσα in *libris.*
i Εδόκει] *L. B.* κ' ἐδόκει.
k Ηττον ἀρετὸς] Forſan ἧσσον. HUDS. & COCC.
l Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῶν.
m Ωδε καὶ εἵπετο γαμετὴ,] Antea erat ᾧ δή.
n Ακοῇ] *L. B.* ἀκοὴ.
o Εὐπρεπείας] *L. B.* in *Marg.* εὐμορφίας.
p Ερασὴς τ' ἐγεγόνει] Ita lego. antea erat, ἐρασής τε γεγόνει. HUDS. Et recte ita legiſſe teſtem produco *Lugd. Bat.* HAV.
q Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ] *Gen.* τὸ τοῦ.
r Εκεχειροτόνητο.] Εκεχειροτόνητο πλείων κ' μ. depravate in *Codd. Hen. Vat.* & *Gall.* πτόνων κ' πλωτα in *Lugd. Bat.* ubi & in *Marg.* πλείονα.
s Πεσόντος,] Eo modo diſtinguendum cenſui; & in verſione ἡ γυνὴ ſupplevi poſt ἀνηρημένου. prius abſque commate poſt πεσόντος lectum erat.
t Προσέθεν δὲ ἐκρύπτετο,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* προσέθεν δὲ ἐκρύπτετο *Coccejus.* προσέθεν δὲ ἐκρύπτετο in *cæteris* omnibus.

bant, quod nequaquam ex institutis Hebraïcis convenienterque illorum legibus ageret, in uxorem accipiendo mulierem alienigenam, & quæ sacrificiorum cultusque religiosi ritus illis accurate præscriptos violaret. Videndum itaque ne dum nimium concedat corporis voluptati, à principatu excidat formæ causa, & à potestate quæ jam Dei auspiciis eousque processerat. Postquam vero nihil proficiebant, acciditque ut quidam è suis, quem maximi faciebant, interficeretur, quod paulo liberius loquutus fuerit (qui & ipse moriens ex suo in leges amore precatus est Deum ut vice interfectoris pœnas penderent Asinæus ipse & Anilæus, cunctique socii simili ab hostibus morte plecterentur, quod illi quidem scelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti dum leges vindicatum iret) gravi dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, utpote sibimet conscii quod in universum illorum virtuti præsentem acceptam deberent felicitatem. Cum autem audirent de cultu deorum quos Parthi venerantur, contumeliam Anilæi in legem *suam* haud amplius tolerandam esse rati, factoque plurium concursu ad Asinæum, vociferabantur in Anilæum, dicentes, oportere eum, si prius parum potuit quid utile sit dispicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere & emendare, antequam contigerit ut & ipse & alii omnes peccati illius pœnas sua pernicie luant; atque exprobrantes *ei* nuptias cum muliere *alienigena*, neque ex illorum consuetudine neque receptis patriæ legibus congruenter factas, cultumque *deorum*, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere satagit. Ille autem & ipse probe novit, fratris peccatum magnorum malorum causam exstitisse, porroque futurum esse; veruntamen tolerabat, benevolentiæ cedens ex cognatione ortæ, eique ignoscens quod mala cupiditate se fortiori teneretur. Sed cum plurium indies concursus ad eum fieret, majoresque ederentur clamores, tunc demum de istis Anilæum alloquitur, & de anteactis eum objurgans, jubensque ut in posterum ita facere desinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum est. Mulier autem sentiens sui causa tumultuari populum, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret, veneno, quod Asinæo in cibis miscuerat, hominem sustulit: nec quidquam metuebat ex iis quæ perpetraverat, quod judicem habitura esset *virum* ipsam perdite amantem.

Is à suis leviter reprehensus quendam interficit.

Anilæus apud Asinæum accusatur.

Asinæus ab Anilæi uxore veneno sublatus.

Anilæus in Mithradatem educit exercitum.

6. Cæterum Anilæus, cum imperium jam solus suscepisset, exercitum educit in vicos Mithradatis, viri apud Parthos primarii, & qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat: eosque magna præda abacta populatus est. & magna quidem pecuniæ & mancipiorum vis in illis reperta est, multaque pecora & alia quamplurima quæ ea habentibus vitam faciunt beatiorem. Mithradates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens quod Anilæus, quem non ante lacessiverat, ipsum injuria afficere cœperit, suamque in præsenti dignitatem insuper habuerit, postquam tantum equitatus, quantum poterat, collegisset, & ex omnibus eos qui ætate florerent, Anilæo obviam ibat, quasi cum

τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον [v] ἐπισκηπτόν, ὡς ἀδαμῶς [x] πάρσοι Ἑβραϊκὰ, ἀδὲ ὁσα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένον ἀλλόφυλον, καὶ τῷ θεῷ καινίσαντα θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὴν ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολέσῃ τὴν ἀρχὴν [y] ἧς εὐπρεπῶς, καὶ τὴν εἰς νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ ἢ ἀδὲν ἐπῄνουν, ἀλλὰ καί τινας αὐτῶν τὸν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτανε· καὶ ὃς κλινόμενος [z] εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτείνοντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηρᾶτο αὐτῷ τε Ανιλαίῳ καὶ Ασιναίῳ, [a] καὶ πᾶσιν ἑταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν ψυχὴν ἀπολύτλῳ, τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι παρανομιῶν γεγονόσι, τοῖς ἢ, ὅτι μὴ [b] βοηθῶεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι παρὰ τὸ σκληκεῖν τοῖς νόμοις· οἱ ἢ ἐχαρύνοντο μὲν, ἠνείχοντο ἢ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύι τῇ ἐκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωθέντες. ἐπεὶ ἢ καὶ τὴν θεραπείαν ἀκροῶντο [c] τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις τιμωμένων, οὐκ ἐπ' ἀνεκτὸν ἡγέμονι ἐδ' Ανιλαίᾳ τὸ [d] ὑβρίζειν εἰς τὰς νόμους, ἐπὶ τὸν Ασιναῖον ἐλθόντες καὶ πλέονες ἤδη κατιδόων ἐδ' Ανιλαίᾳ, φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον [e] κατ' αὐτὸν [f] ἐωρᾶκότα τὸ ὠφελεῖν, ἀλλὰ νῦν γε ἐπιστρέφειν πειθόμενα ἐδ' γενόμενον, πρὶν ἢ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ψυχὴν εἰς ὄλεθρον ἀνακεκμένην· τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες ὃν μετ' αὐτῶν, ἅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν ἣν ἐπτοημένου ἡ γυνὴ ἐπ' ἀπιμώσῃ ἐδ' Θεοῦ ἐδ' αὐτοῖς σεβασμίᾳ πράσσεσθαι. ὁ ἢ καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τὴν ἁμαρτάδα ἐδ' ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ὄσων κακῶν, καὶ ἐσομένων, ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γε εὐνοίᾳ ἐδ' συγγνώσεις νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακῆς τ' ἐπιθυμίας νικωμένῳ. ἐπεὶ ἢ πλείους τι ὀσημέραι [g] σωεσρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ κατιδοαὶ, τινικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς Ανιλαῖον, τοῖς τε πρώτοις γεγονόσιν ἐπιτιμῶν, ἐ παύσασθ' τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεάσθη ἢ ἐδὲν ἐκ τ' λόγων. ἐ ἡ γυνὴ ἢ αἰσθανομένη μὲν ἐδ' ὀργῆ ἐδ' κατίσχουσα τὸν λαὸν δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα ἢ πρὸς τὸν Ανιλαίᾳ [h] μή καί τι πάθοι ἐρωτικὸν τῷ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τῷ Ασιναίῳ δῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, [i] μεθυσᾷ τ' ἄνθρωπον, ἀδεής τε ἦν ἐπὶ κεκτῆ τ' πρὸς αὐτὴν πεπραχθησομένων τῷ ἐρασθῆ γενομένῳ.

ς'. Ανιλαῖος ἢ, [k] καταμάνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐδ' ἀφελαβών, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς Μιθρηδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ Παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως Αρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἀφ' ἧς λείας τε ἦλθε αὐτῷ. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα ἐ ἀνδράποδα εὑρόντα, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὅσα ἐπὶ πλεῖστον τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας. Μιθραδάτης ἢ, ἐτύγχανε γὰρ τῇδε [l] ὤν, ἐπεὶ ἀκοὴ τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων [m] ὁπότε μὴ πρόσαρξαι ἐδ' ἀδικεῖν Ανιλαῖον ἄρξαντα, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπερῆδῶν, ἱππέας συναγαγὼν πλείστους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς προσμίξων τοῖς

[v] Επίσκηπτον, ὡς] Absunt à *L. B.*
[x] Πάρσοι] *L. B.* πάσσοι.
[y] Τῆ δύπρεπῶς,] Hic ellipsin esse puto ἐδ' ὑπὲρ aut ὑπερα.
[z] Εὐνοίᾳ τῇ τ' νόμων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Δυσὶ τε τ' νόμων ἐδ' κτ. in *Editis Aliisque* Forsan Δυσὶ τ' νόμων, ut ellipsis sit voculæ Δία.
[a] Καὶ πᾶσιν ἑτοίμοις] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ἐδ' πᾶσιν ἑτέροις in *reliquis.*
[b] Βοηθῶεν] *L. B.* βοηθοῖεν.
[c] Τῶν θεῶν] Illud τ' à *Codd. MSS.*
[d] Τβρίζειν] *L. B.* ὑβρίζοι.
[e] Κατ' αὐτὸν] Scribe κατ' αὐτὸν. COCC.
[f] Εωρακότα] *L. B.* ἰώρα.
[g] Συνεσρέφοντο,] Συνεσρέφοντο *Busb.*
[h] Μὴ καί τι πάθοι] Ita in *Edibus.* μηκέτι *Busb.*
[i] Μεθυσᾷ] *L. B.* μεθύσατο.
[k] Καταμάνας] Conf. supr. c. 4. §. 3. SPANH.
[l] Ὢν, ἐπεὶ ἀκοὴ] Voculam ὢν insertam dedi ex *MSS.*
[m] Οπότε μὴ προσάρξαντος] Οὐ μὴ ἄρξαντος ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἄρξατο *Busb.*

n Ma-

τοῖς περὶ τὸν Ανιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτῇ κατοικούντων ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ [n] μαχησόμενος. [o] Διὰ τὸ εἶναι Σάββατον ἡμέραν τοῖς Ιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. Ανιλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς Σύρου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φερόντως ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα Μιθριδάτης ἤμελλε [p] δαινυσθαι, διηγουμένου καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τῶν πεμπομένων χρῆζων [q] τοῖς Παρθυαίοις ὑπιππεῖν. καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ὑπιππεύων, τοὺς μὲν ἐπὶ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν [r] τρέπει. Μιθριδάτην δὲ [s] ζωγρίᾳ λαβών, ἦγεν ὡς αὐτὸν ὑπὲρ [t] ὄνου γυμνὸν ἀναθέμενος, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ [v] Παρθυαίοις. καταλαγὼν δὲ εἰς [x] τὴν ὕλην μετὰ [y] τοιούτου ὁρμήματος, καὶ κελευόντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπεύδων αὐτὸς ἑαυτοῖς· "μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ Παρθυαίοις, καὶ ὑπεραιμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νῦν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα· καὶ γὰρ [z] εἴπερ ὕβρεισεν Μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν "σωτηρίας τῆς ψυχῆς [a] εὐεργετούμενον χάριτος "μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε παθοῦσι. [b] παθόντος δέ τι ἀνήκεστον, σὺν ἀπρεπείᾳ βασιλέα, [c] μὴ "οὐ μεγάλων σφαγὴν Ιουδαίων τῶν ἐν Βαβυλῶνι [d] ποιησάμενον, ὧν φείσεσθαι καλῶς ἔχειν, ἀφ' "τῆς τὴν συγγνώμην, ἢ ἀφ' τὸ μὴ [e] ἀναστροφὴν εἶναι "ἂν αὐτοῖς, παίσματός τινος γιγνομένου, [f] τῇ κατ' "ἐκείνους ἀκμῇ πληθύι χρώμενον." καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς καὶ φέρουσα ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν· ἀφίεται τε [g] Μιθριδάτης. [h] ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ, εἰ μὴ [i] προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ [k] τιμωρήσεσθαι τὰς ὑβρίσεις εἰς αὐτὸν βλεπόμενος, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετὰ [l] αἰσχμαλωσίας ὑπὸ [m] Ιουδαίων ἀνδρῶν [n] ἡγουμένης. "καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρετὴν, ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μὰ "σφαλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὑπὲρ γάμου κοινωνίας." "ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καταμέρειαν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ σφαλύοιτο αὐτῇ γάμων, [o] ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος σωφρὴ [p] γοῦν σφετὸν ὅσον ἠδύνατο τελεῖσαν, [q] καὶ ἐλαύνῃ, σὺν ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ [r] Ιουδαίων βιαιοῖτο ἀντιπολεμούντων.

ζ. [s] Ανιλαῖος δὲ, ὡς μαθόντα περιελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν Μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος eo acie congressurus. Cumque ad vicum quendam è suis perveniſſet, illic se continuit & quiescebat, quasi postridie pugnam initurus, utpote Sabbati die, quem faustum in otio agunt Judæi. Anilæus autem cum ista resciviſſet ex homine alienigena, Syro genere, alterius vici incola, qui & alia diligenter ei narrabat, & locum ubi Mithradates *cum suis* epulaturus esset, sumpta tempestive cœna, nocte iter faciebat, eo animo ut Parthos omnium quæ agerentur ignaros adoriretur: & circa quartam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interficit, alios vero in fugam vertit. Mithradatem autem *ipsum* cum vivum cepiſſet, secum abducebat, nudum asino impositum, quæ apud Parthos graviſſima habetur contumelia. Cumque in sylvam tali proposito eum perduxiſſet, juberentque amici ut Mithradatem occideret, ille ad diversa contendens eos perdocebat: "nequaquam è "re sua esse ut Mithradatem occiderent, ut qui "primæ essent dignitatis inter Parthos, majorique "in honore quod ex nuptiis arctiori necessitudine "cum rege conjungeretur. nunc enim tolerato "haud difficilia esse quæ fecerant, & licet contu"melia affectus fuerit Mithradates, quòd tamen "vitam conservatam vobis acceptam debuerit, non "obliturum esse gratiam illis referre qui hujusmo"di beneficium *ei* dederint. Sin vero malorum "graviſſimum patietur, non conquiescet rex, do"nec magnam Judæorum in Babylonia stragem "ediderit, quibus *sane* ut parceretur bene se habe"ret, tam quod consanguinei sint, tam, quod nul"lum erit vobis refugium, si res male ceciderint, "cum ille juvenum illorum pleroſque in suam po"testatem redegerit." Et cum ille quidem ista cogitasset & in concione loquutus esset, suis ea persuadebat; atque ita dimiſſus est Mithradates. Ipsum vero inde egressum conviciis excipiebat uxor, quod noluerit, cum & regis gener esset, atque adeo spretus & contemptus, eos persequi qui injurias ei fecerant & contumelias, sed contentus incolumitatis sorte vivere maluerit, etiam postquam à Judæis ductus fuerat captivus. "Et nunc, "inquit, aut forti animo regredere, * aut per deos "patrios juro me nuptiarum tecum societatem "dirempturam esse." Ille vero iterum (partim quod ægre ferret quotidianum opprobrium, partim quod veritus esset mulieris animum elatum nè cum eo divortium faceret) copias, non sponte quidem neque volens, quantas potuit maximas, coëgit, & contra hostem proficiscitur, non ferendam putans salutem *sibi* concessam, si, cum Parthus esset, repulsam tulerit à Judæis adversus eum bellum gerentibus.

Mithradatem captum abducit.

Mithradatem dimittit Anilæus.

Mithradates ab uxore impulsus ad bellum redintegrandum.

7. Anilæus autem, audito Mithradatem in eo esse ut magnam militum vim contra ipsum duceret, *Anilæus congressui cum Mithradate se parat.*

---

n Μαχησόμενος] Μαχώμενος *Busb.*

o Διὰ τὸ —— ἄγεσθαι.] Conf. *Alex.* lib. 1. c. 7. §. 3. & Antt. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

p Δαίνυσθαι,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* δαίνυσθαι διηγουμένου, καθ' ὥραν ἤλαυνε in *Editis Aliisque.*

q Τοῖς Παρθυαίοις ὑπιππεῦσαι.] Τοὺς συνήθεις *Busb.* & *Epiphan.*

r Τρέπει.] Τρέπει δὲ *Busb.*

s Ζωγρίᾳ] Vel ζωγίαν· *Hesychius* ζωγρίαν, ζῶντα· SPANH.

t Ονου] Vide *Suidam* in voce ὄνος.

v Παρθυαίοις.] Πάρθοις *Busb.*

x Τὴν ὕλην] Supra p. 907. τὸ ἴλον.

y Τοιούτου] *L. B.* τοιῶδε.

z Εἴπερ ὕβρεισεν] Εἰ περὶ ὕβρεισεν *Busb.* ὑβρεισέναι *L. B. Cocceius* εἰ περὶ ὕβρεισεν.

a Εὐεργετούμενον χάριτος μνήσασθαι] Εὐεργετήσαντα μιμήσεται χάριτος τοῖς τοιάδε π. *Busb.*

b Παθόντος δέ τι ἀνήκεστον,] Ita lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc & *Lugd. Bat.*) πάθος δέ τι ἀνήκεστον σὺν ἀπρεπείᾳ βασιλέα in *Editis Aliisque.*

c Μὴ ὐ μεγάλων σφαγὴν] Iterum cum *Cod. Busb.* (pariterque *Lugd. Bat.*) non dissentiente *Epiphanio.* perperam antea erat, μὴ οὐ.

d Ποιησάμενον,] Ποιησόμενον *Busb.* & mox, ἴσχοι, ἀφ' ἧς τὴν σ.

e Ανασρεφὴν] Vide *Suidam* voc. ἀναστρεφόμενον. ἴσ. ἀναστρεφὴν *Lugd. Bat.*

f Τῇ κατ' ἐκείνους ἀκμῇ] In *Editis* τὸ κατ' ἐκ. verum τῇ vel ᾧ legendum esse monuit Cl. *Lowthius.* atque τῇ prætuli, quod τε (forsan pro τῇ) habeant *Vat.* & *Hen. a pr. m.*

g Μιθριδάτης.] *L. B.* Μιθριδάτην.

h Εξελθόντα δὲ αὐτὸν] Ελθόντα *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Προθυμήσεται] Προσηκήσεται *L. B.*

k Τιμωρήσεσθαι τὰς ὑβρίσεις] Τιμωρῶν τιμωρήσεσθαι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

l Αἰχμαλωσίας] *L. B.* αἰχμαλωσίαν.

m Ιουδαίων ἀνδρῶν] In *Marg. L. B.* Ιουδαίου ἀνδρὸς.

n Ηγουμένης] Γενομένου *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

* *Aut per* —— *esse.*] Aut deos testor, quibus curæ est regum dignitas, *Gelen.*

o Ακων μὲν] Ita *Bas. Vat.* & *Hen.* ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος in *Edit. Gen.* qua lectione admissa vertendum, *velit nolit.*

p Γοῦν] *L. B.* οἵ γε.

q Καὶ ἐλαύνῃ,] Καὶ ἤλαυνε ὁ Ανιλαῖος *Busb.*

r Ιουδαίων βιαιοῖτο ἀντιπολεμούντων.] Ιουδαίων βιαιοῦτο ἀντιπολεμούντων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Ιουδαίοις βιαιοῦτο ἀντιπολεμοῦντος *Lugd. Bat.*

s Ανιλαῖος δὲ,] Ἐκεῖνος δὲ μαθὼν εἰσελ. *Busb.*

refugium. Vide Lib. XIX. Cap. 1. §. 16. HUDS. vel IBBETS. in *Add.*

t Ἐξ ἑτέρας κώμης] In *Editis* τὸ κατ' ἐκ. verum ἐξ ἑτέρας vel ᾗ legendum esse monuit Cl. *Lowthius.* atque ἐξ prætuli, quod τε (forsan pro ἐξ) habeant *Vat.* & *Hen. a pr. m.*

ret, inglorium ratus intra paluſtria ſe continere & non occupare illis obviam ire, ſimulque ex priori felicitate ſperans ſe hoſtes ſimiliter ac antea male multaturos, & audaciam *ſuis* audere jam aſſuetis non defuturam, copias eduxit. quin & multi præter ſuum exercitum ei ſeſe adjunxerunt, quaſi res alienas prædatum ituri eſſent, primoque aſpectu terrorem hoſtibus rurſus injecturi. At cum progreſſi eſſent uſque ad ſtadia nonaginta, facto itinere per loca arida ipſoque meridie, tunc eos & ſitis urgebat & Mithradates conſpectus in eos impreſſionem faciebat, potus inopia laborantes, & ob hoc ipſum & ſolis ardorem arma ferre non valentes. Itaque Anilæus cum ſuis turpem in fugam vertitur, quod viribus defectis res eſſet cum integris, multaque facta eſt cædes, & plurima hominum millia ceciderunt. Anilæus autem & quotquot circa eum erant fuga effuſiſſima in ſylvam ſe receperunt, facientes ut Mithradates exſultaret gaudio ex victoria ab illis reportata. Cæterum ad Anilæum confluxit ingens multitudo perditorum hominum, ſuam ſalutem parvi pendentium dummodo rerum aſperitate in præſens leventur, adeo ut incrementum quod ex illis ceperit occiſorum numerum adæquaverit: haud tamen conferendi erant cum iis qui acie ceciderant, quod rudes eſſent & inexercitati. Veruntamen cum illis impreſſionem faciebat in Babyloniorum vicos; atque iſthic vi & violentia Anilæi magna facta eſt rerum omnium vaſtatio. Tum Babylonii, cum iis qui bellum ſuſceperant, miſerunt Nearda ad Judæos qui illic erant, Anilæum *ſibi tradi* poſtulantes. Et cum dictis iſtis nollent auſcultare, (neque enim ſi id maxime vellent hominem dedere potuerunt) ad pacem ineundam eos invitabant: atque illi ſe etiam deſiderare dicebant ut de pace convenirent, mitteruntque una cum Babyloniis certos homines, qui cum Anilæo hac de re agerent. Tum Babylonii, poſtquam omnia perſpexiſſent, & qualis eſſet locus, in quo caſtra poſuerat Anilæus, exploratum habuiſſent, eos crapula ſomnoque gravatos adorti, impune quotquot nacti ſunt ipſumque Anilæum inter cæteros interficiunt.

Anileani à Mithradate fusi fugatique.

Anilæus in Babyloniorum vicos invadit.

Anilæum ex improviſo adoriuntur Babylonii, ipſumque interficiunt.

8. Babylonii autem gravi Anilæi metu liberati, (illis enim obſtabat quo minus ſuum in Judæos odium effunderent, nam perpetuo fere inter eos diſſidia erant ex legum diverſitate orta, & cuicunque parti forte animi creverint prior alteram injuriis laceſſebat) & tunc itaque occiſis qui cum Anilæo erant, in Judæos impetum faciunt. Illi vero graviter ferentes Babyloniorum injurias, cum neque aliquid poſſent contra illos in acie neque ſimul cum illis vivere ſuſtinerent, migrabant Seleuciam, urbem illius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanoris filio conditam. eam autem habitant Macedonum multi, plurimique Græci: quin & Syri

Judæi Babyloniâ Seleuciam migrant.

τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ἐπαιωλάζειν τὰς πολεμίας, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοίᾳ πράξειν τὰς πολεμίας, καὶ τῷ τε πλήθει καὶ εἰωθόσι θαρρεῖν ἐπιτυγχάνειν, ἐξῆγε τὸν δυνάμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγένοντο αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προσκαλήζοντες τοὺς πολεμίους. προσιὸν δ' αὐτοῖς εἰς στενὸν συνήκοντα, [c] καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας ᾠκομένης, καὶ μεσημβρίας [v] ὄσης, [x] τότε βαρὺ τε τὸ δίψος, καὶ Μιθραδάτης ἐπιφανεὶς [y] προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ὁπορία τῶν πιεῖν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῶν περὶ τὸν Ανιλαῖον αἰσχρὰ, διὰ τὸ ἀπηγορυκότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ανιλαῖος δὴ καὶ ὅσοι περὶ αὐτὸν λῃ συνεσηκὸς [z] ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθραδάτῃ παρεχηκότες. Ανιλαίῳ δὲ προσῆλθε πλῆθος [a] ἄπορον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τῷ σωτηρίᾳ πιεσμένων, ῥᾳδιώνης χαρᾶς τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀνταναίσιμα τῷ τούτων προσόδου ψυχῇ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων. οὐ μὴν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἀ μὴν ἀλλὰ ἐς [b] τοῦτο ἐπιφοιτᾷ τῆς κώμης τῶν Βαβυλωνίων, ἀναστατά τε λῃ πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς Ανιλαίου ὕβρεως. καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν [c] εἰς τὰ Νεαρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ιουδαίους Ανιλαῖον ἐξαιτήμενοι. [d] καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, ἀδὲ γὰρ βουλομένοις ἔνδοτον ποιήσασθαι [e] δυνατὸν λῃ, τὸν εἰρήνην [f] προκαλοῦντο· οἱ δὲ καὶτοὶ χρῄζειν ἔλεγον τοῦτο τὴν εἰρήνης συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας, [g] οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν Ανιλαῖον. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι [h] κατασκίας αὐτοῖς γινομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένῳ Ανιλαίῳ λῃ, ἐπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύσοι, καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένοις, κτείνουσιν ἁδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

η'. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγῆτες τὸν Ανιλαίου βαρύτητος· [i] ἐπιζήμισμα γὰρ λῃ αὐτῶν μίσει τῷ πρὸς Ιουδαίους, [k] ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διαφοροι καθεστήκεσαν αἰτίας τὸν ἀναπλώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις [l] προσγένοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπτοντο. καὶ τότε δὴ ἀπολωλότων τῶν περὶ Ανιλαῖον, ἐπεξῆσαν τοῖς Ιουδαίοις οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τὸ. In eo diſcrepant Codd. *MSS.* quod ἀπέκτειναν deſit *Gall.* & Ανιλαῖον αὐτὸν κατέλαβον οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἀπαλλαγέντες habeat *Busb.* ἀπέκτειναν οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἀπαλλ. *Hen.* & *Vat.* in quibus mox εἰ μὴ καὶ τότε ἦν ἀπολ. denique οἱ Βαβυλώνιοι omittit *Busb.* cujus auctoritate & ipſe idem feci, totumque locum aliter quam prius diſtinctum dedi. Quo modo legerit *Epiphanius*, conjiciat cui libet ex ſequentibus prout ille vertit; *ipſumque Anilæum obtruncant. Atque hoc modo Babylonii injuriis Anilei & gravedine liberati ſunt. Impreſſio namque illis magno conſtabat odio, quod circa eos detinebatur. Nam pene ſemper inimicitias exercebant. Cauſa vero hujus iræ fuit lex eorum paterna quam ille oppugnabat: & propterea ſibi ſemper invicem æmulabantur: unde ſi eorum quiſquam opportunitatem invenerat, ab injuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo pereunte Anilæo, cæpere Babylonii Judæis inſtare &c.*

πολέ-

---

b Καὶ λῃ τὸ ὕλης ἐπανεχώρουν] Καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Οὔσης,] Illud ὕσης ſupplevi è *Cod. Busb.*

x Τοτε βαρὺ λῃ τε] *L. B.* τότε ἄλλα πεφιλῆ τότε.

y Προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις] Προσέβαλε *Busb.*

z Επὶ τὸ ὕλης ἐπανεχώρουν] Ὑπὸ τῶν ὑλῶν *Busb.*

a Απειρον ἀνδρῶν πονηρῶν] Ita *Gall.* (idemque voluit *L. B.* legens ἄπορον) ἄπηρον aut ἄπορον in *Editis Aliiſque.* Ανιλαίῳ δὲ αὐθις προσῆλθε πλῆθος δὲ ἀπείρων ἀνδρῶν πονηρῶν *Zonar.*

b Τοῦτοις ἐπιφοιτᾷ] Antea erat ταύτῃς, quod in τούτοις mutari juſſit Cl. *Lowthius.*

c Εἰς τὰ Νεαρδὰ] Ita ut ſupra c. 10. §. 1. Νεαρδὰ hic loci in *libris.* ſed Νίαρδα hic habet *Lugd. Bat.*

d Καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον] Forſan, καὶ μὴ δεξαμένης, & dein εἰς εἰρήνην προκαλοῦντο.

e Δυνατὸν λῃ,] Δυνάμεις λῃ *Busb.* δυνηθῶσι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Προκαλοῦντο·] Προσεκαλοῦντο *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

g Οἳ διελέγοντο] Ὡς εἰς Ανιλέξαιτο *Gall.* οἱ Ανιλέξοιντο *L. B.*

h Κατασκίας αὐτοῖς γινομένης,] Κατοπτείας *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Επιζήμισμα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

k Αεὶ γὰρ] Ante in *Editis* erat, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ Βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγέντες τὸ Ανιλαίου βαρύτητος, ἐπιζήμισμα γὰρ

l Προσγένοιτο θαρρεῖν πρότερον] *L. B.* προσγένοιτο θαρρεῖν πρότερον.

m Καὶ τότε δὴ] *L. B.* præfigit οἱ μὲν. in *Marg.* vero vulgata eſt lectio.

πολεῖσι ἢ Ἕλληνες, ἔστι ἢ καὶ Σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ τοῦτο κατεφεύγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐπὶ [n] πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ ἓκτῳ ἔτει μετὰ τὸ [o] πρῶτον, φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, [p] καὶ καιναὶ μεθοικήσεις ἐκ τῆς πόλεως· ἐξ δὲ αὐτῆς ἄφιξιν εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκδέχεται [q] δὴ μείζων αὐτὰς συμφορὰ δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι.

Θ'. Σελευκέων τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Σύρους ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ἐσὶν ὁ βίος, καὶ κρατήσαντες οἱ Ἕλληνες. τότε οὖν [r] συνοικούντων αὐτοῖς Ἰουδαίων ὁρμώντων ἐπαμύνειν, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐντεθραμμένων. καὶ οἱ Ἕλληνες πεισθέντες τῇ στάσει, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν ἔτι ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ διαιρεθείη [s] πᾶσιν [t] τοὐτου λέγουσι Ἰουδαίοις καὶ Σύροις, διελέγοντο [v] ἕκαστοι πρὸς τῶν Σύρων τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸ ἔτι γεγονότας, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ ἢ ἐπειθοντο ἄσμενοι. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' [x] ἑτέροις ἀνδρῶν πρεσβυτέρων ἐπὶ διαλλαγὰς τάχιστα ἡ συμβασις [y] ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι [z] ἐνόμιζον παρ' ἀλλήλοις προφέρειν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος· ὑπερεπέσοντες [a] τε αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων [b] ὑπεχωρησεν αὐτοῖς ἔφυγον. [c] τούτοις ἢ ἦν εἰς [d] Κτησιφῶντα ἀποχώρησις, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, [e] καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. [f] ἀσπούδαστα ἢ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆς ἓ βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφροντικότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων [g] γένος τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς. ἐπεδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις ταὐτὸν ἔλεγον τοῖς Σελευκέσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς [h] Ἰουδαίους. καὶ συνελέγησαν [i] ὡς τὸ πολὺ εἴς τε [k] τὰ [l] Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν. ὀχυρότητι τῶν πόλεων πιστεύοντες τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καθ' Ἰουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑκκαιδεκάτης.

numero non pauci cum illis verſantur. In illam itaque ſe recipiunt Judæi, & per quinquennium nihil mali illis accidit. Sexto autem anno poſt priorem cladem, peſtis in eos graſſata eſt Babyloniæ, & ex urbe novæ factæ ſunt migrationes: &, quod in Seleuciam ſe contulerint, lane major eos occupat calamitas, propter cauſam quam memorabo.

9. Inter Græcos in Seleucia & Syros plerumque gliſcebat ſeditio & diſcordia, ita tamen ut Græci ſuperiores fuerint. Tunc itaque cum Judæi qui eo venerant ſimul cum illis viverent, orta eſt ſeditio, & Syri vincebant, quod ab illis ſtarent Judæi, viri qui prompte pericula adeunt, ſeque aliis ad bellum gerendum libenter adjungunt. Atque Græci, ex ſeditione male habiti, cum cernerent ſe ex illa una re priorem auctoritatem recuperaturos eſſe, ſi poſſent Judæos Syroſque diſſociare, ſinguli cum Syris illis colloquuti ſunt, quibuſcum antea interceſſerat familiaritas, pacem & amicitiam *facturos eſſe* pollicentes. Illi vero libenter *iſtis* auſcultabant. Poſt verba igitur aliquot ultor citroque habita, primariis ex utraque parte viris de gratia ineunda agentibus, ſtatim reconciliatio facta eſt. Cumque conſenſiſſent, utrique non aliam certiorem amicitiæ teſſeram ſibi invicem daturos eſſe exiſtimabant, quam ut Judæos *communi* odio proſequerentur: eoſque ex improviſo aggreſſi ſupra quinquaginta hominum millia occidunt. atque omnes perierunt, præter eos qui amicorum aut vicinorum miſericordia evaſerunt. Illi autem Cteſiphonta migrarunt, urbem Græcam & Seleuciæ in vicinia ſitam, ubi rex quotannis hyemem agit, & impedimentorum ejus pars magna repoſita erat. Verum certam fidem ſtabilemque ſedem non invenerunt, Seleucenſibus de honore regis minime ſolicitis. Etenim Judæi omnes in eo loco terrore Babyloniorum & Seleucenſium perculſi erant, quippe quod Syri univerſi in ea regione conſpirarint cum Seleucenſibus ad bellum Judæis inferendum. unde factum eſt ut plerique Nearda ac Niſibin ſe receperint, in firmitate & munitionibus urbium *iſtarum* ſecuritatem reponentes: accedente quod viri bellicoſi univerſi illic habitarint. Atque ea quidem quæ ad Judæos in Babylonia ſpectabant, hujuſmodi erant.

Seditio inter Græcos Syroſque in Seleucia.

Facta inter eos reconciliatione, Judæos odio proſequuntur, magnamque eorum ſtragem edunt.

Finis Libri decimi octavi.

n Πέντε] *L. B.* πέντε.
o Πρῶτον,] *Sc.* κακόν.
p Καὶ καιναὶ —— ἄφιξιν] Ita lego. antea erat καὶ καιναὶ κλίσεις ἐκ τ. π. Forſan malit aliquis, καὶ κατάπλωσις, aut καιναὶ πτήσεις ἐκ τῆ π. & mox δι' αὐτῶν ἄφιξιν. In *L. B.* exſtat καὶ καιναὶ κλίσεις (*Coccejus* οἰκήσεις corrigit) τῆ πόλεως, καὶ δι' αὐτῆ ἀφιξις.
q Δὲ μείζων αὐτὰς συμφορὰ] Illud δὴ aberat *Hen. à pr. m.* ἢ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
r Συνοικούντων] Forte συνοίκων. COCC.
s Παῦσαι —— διελέγοντο] Niſi Judæos à Syris ſeparent *Rufinus.* SPANH.
t Ταὐτὸν λέγοντας Ἰουδαίους] Ὁμογνώμονας *Busb.* quod forſan interpretamentum ἓ, ταὐτὸν λέγοντας.
v Ἕκαστοι] *L. B.* ἑκάστοις.
x Ἑτέροις] *L. B.* ἑκατέροις.
y Ἐγένετο.] Ἐκτελέλεστο *Busb.*
z Ἐνόμιζον παρ' ἀλλήλοις] Εὐνοίας ἀλλήλοις ἠξίουν προφέρειν *Busb.* (*Benevolas inter ſe exhortantur ut cum Judæis bellum gerant.*
a Τε αἰφνίδιον αὐτοῖς,] Illud τε è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
b Ὑπεχωρησεν] Eſt qui ὑπεχωρησάντι malit. τὸ ὀλίγον pro ὑπεχωρησεν habet *Busb.*
c Τούτοις ἢ ἦν] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* τοῦτοις τε in *ceteris.*
d Κτησιφῶντα] Videſis *Strabonem.* HUDS. Cteſiphon urbs Græca & Seleuciæ vicina. Rex Perſarum ſemper in ea hybernans *Amm. Marcellin.* l. XXIII. c. VI. p. 286 Cteſiphon, quam Varanes priſcis temporibus inſtituit, poſteaque Rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco nomine Perſidos effecit ſpecimen ſummum: poſt hanc Seleucia &c. SPANH.
e Καὶ πλείστη] Καὶ ἡ πλείστη *Busb.*
f Ἀσπούδαστα ἢ] Ita reſcribendum cenſui, cum antea eſſet, ἀσπούστα ἢ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆ τῆ βασιλείας Σελευκέων πεφροντικότων. *Epiphanius* vertit, *nulla tamen jam eis vivendi ſpes fuerat dereliſta: nam etiam ibi omnis gens Judæorum terrore premebatur.*
g Γένος] *L. B.* ἔθνος.
h Ἰουδαίους.] Τοὺς Ἰουδαίους *L. B.*
i Ὡς τὸ πολὺ] *L. B.* ὥστε πολὺ.
k Τὰ —— Νίσιβιν] Conf. ſupr. §. 1. SPANH.
l Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν.] Ita ut ſupra p. 906. in princ Νίαρδαν aut Νεαρδὰν in *libris.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO NONO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cajus Cæsar, insidiis appetitus à Cassio Chærea, interfectus est.*
2. *Quomodo Claudius avunculus ejus, coactus à militibus, imperium suscepit.*
3. *Seditio coorta inter senatum populumque & Claudium militesque qui cum eo erant.*
4. *Legatio regis Agrippæ ad senatum, utque milites qui cum senatu erant uno consensu discesserunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus derelictus Claudium obsecrabat ut cum illis in gratiam rediret.*
5. *Quomodo Claudius Cæsar reddidit Agrippæ omne regnum paternum; insuper adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia.*
6. *Programma Claudii Cæsaris ad Alexandrinos de Judæis qui illic erant & in universo ejus imperio.*
7. *Navigatio regis Agrippæ in Judæam.*
8. *Literæ Publii Petronii præsidis Syriæ ad Doritas pro Judæis.*
9. *Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum mœnia magnifice instaurans, morte præventus opus cui studuerat imperfectum reliquit.*
10. *Quæ gesserit per tres annos usque ad obitum, & quo modo vitam finierit.*

α'. [b]Ως Γαΐ☉ Καῖσαρ, ὑπὸ Χαιρέᾳ, ἀνηρέθη.

β'. Ως Κλαύδι☉ ὁ θεῖ☉ αὐτ☉, βιαθεὶς ὑπὸ τ στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

γ'. Στάσις τ βουλῆς κ δ δήμου πρὸς αὐτὸν κ τὰ σὺν αὐτῷ στρατεύματα.

δ'. Πρεσβεία δ βασιλέως Αγρίππα πρὸς τὴν βουλὴν, [c]κ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται εἰ μὴ τ βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, κ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τ πραγμάτων· ἡ δ βουλὴ μονωθεῖσα παρεκάλ Κλαύδιον αὐτῇ διαλλαγῆναι.

ε'. Ως Κλαύδι☉ Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Αγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ κ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.

ς'. Προγεγράμματα [d]Κλαυδίου Καίσαρ☉ ἐν Αλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ιουδαίων καὶ ἐν πάσῃ αὐτ ἀρχῇ.

ζ'. Απόπλους Αγρίππα δ βασιλέως εἰς Ιουδαίαν.

η'. Η ὑπατικὴ Πομπηΐου Πετρωνίου δ Συρίας ἡγεμόν☉ πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ιουδαίων.

θ'. Ως βασιλεύσας Αγρίππας, τὰ Ιεροσολύμων τείχη πολυτελῶς καθασκευάζων, ἀτελῆ τὸν ταφὸν ἔλιπε μεταξὺ πλουτήσας.

ι'. Οσα ἔπραξε τρισὶν ἔτεσιν, ἄχρι τ τελευτῆς αὐτ· κ ὃν τρόπον τ βίον κατέστρεψεν.

a Εν τῇ ἑνιακαιδεκάτῃ] Ita *MSS.* ἐν τῷ ἑνιακαιδεκάτῳ λόγῳ in *Editis.*

b Ως Γαΐ☉ Καῖσαρ,] Titulos paulo aliter ac in *Editis* constituimus, nonnullos separando qui antea conjuncti erant; idque auctoritate Codd. *MSS.*

c Καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται] Quæ sequuntur usque ad titulum proximum habuimus è *Codd. MSS.*

d Κλαυδίου Καισαρ☉] Ita *MSS.* δ Καίσαρ☉ in *Editis.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [a] ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS NONUS.

Continet hic liber tempus annorum III. *menſium* VI.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Γάιος ὑπὸ Χαιρέα ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν, ἐπεδείκνυτο τὴν ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης [b] ἐσομένην γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτῷ, ὁπόση Ρωμαίοις ὑπήκοος, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὸν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστορηθῆναι πρότερον. μᾶλλον δὲ ἀφανὴς ἦν δεινὸς τοῖς πρασσομένοις ἡ Ρώμη, κατ' οὐδὲν αὐτὸν τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένη, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἀγῶνας καὶ φέρουσα, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ὀλιφανείας τιμώμενοι. μυρία τε εὑρίσκετο, καθ' οὓς τοῖς ἱππεῦσι μὲν καλουμένοις, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, [c] διὰ τὸ οὐκ ἐκ τούτων εἰς τὸ βουλὴν εἶναι κατακλητούς, ὧν ἀτίμωσις ἦν καὶ μεταναάστασις, κτηνομένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθειάζετο δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι θεῷ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸν Διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ [d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτερον δ' ἄρ' αὐτοῖς [e] ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. καὶ τἆλλα ἔπραττε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς [f] Μισηνὸν, ἐπέρασεν πόλιν ἐπιθαλάσσιον, [g] καὶ τὸν διάβασιν δύσκολον ἡγούμενος τελέῃ περάσαι, καὶ ἄλλως ἐπιβάλλειν ἡγούμενος οὕτω δεισιδαίμονι ὄντι τῷ θαλάσσης πάσης καὶ ὁπόσα καὶ ὅσα γῆς ἀπολαύειν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα [h] σταδίους τριάκοντα μέτρον τῆς θαλάσσης [i] ζεύξας, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἀπολαβὼν πᾶσαν, [k] ἤλαυνεν ὑπὸ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς.

CAP. I.

Quomodo Cajus à Chærea cæſus eſt.

CAJUS autem non in Judæos ſolos qui Hieroſolymis erant, quique in vicinis regionibus degebant, violentiæ ejus inſaniam effundebat, ſed eam per terras omnes & maria graſſaturam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriæ prodita ſunt. At maxime factorum ejus immanitatem experta eſt Roma, cum nihilo magis eam in honore haberet, quam cæteras civitates: tum alios ejus cives agens ferenſque, tum maxime ſenatores, eoſque præcipue qui patricii erant & gloria majorum oculos omnium in ſe convertebant. Quin & innumera excogitabat contra eos qui equites vocabantur, & in civitate, quod dignitate & opibus florerent, pari erant in exiſtimatione cum ſenatoribus, utpote ex quorum ordine in ſenatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat & de gradu dejiciebat, & tam vita quam pecunia ſpoliabat, quippe quod plerumque evenerit cædes illorum fieri ut divitias auferret. Porro divinam majeſtatem ſibi aſſerebat, ipſique honores plus quam humanos tribui à ſubditis poſtulabat; Jovis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque fanorum omnium apud illos celeberrimum eſt, Jovem fratrem *ſuum* appellare auſus eſt. Alia quoque agebat ſimiliter ac ſi plane inſanus fuiſſet, quando à Puteolis Campaniæ urbe ad Miſenum uſque, & ipſum Campaniæ oppidum maritimum, gravatus triremi trajicere, & alioqui ad ſe maris dominium pertinere exiſtimans, ut ab eo eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum in triginta in mari ſtadia ponte junctō, intuſque ſinus omnis ſpatio comprehenſo, curru per pontem vectus eſt. ſibi enim utpote Deo convenire ejuſmodi itinera facere. Templorum

Caji tyrannis & ſævitia.

Jovis fratrem ſe appellat.

Cajus Puteolos & Miſenum ponte jungit.

Græcorum templa ſpoliat.

a Ετῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.] Sic *Baſ. Vat. Gall.* 1. 4. & *Epiphanii Codd.* aliquot. ἐτῶν γ'. μηνῶν ς'. ἡμερῶν ιθ'. *Voſſ.* & *Gall.* 2. 3. 5. & in nonnullis *Epiphanii* libris, *annorum* III. *dierum* VIII. *menſium* VI. aut *dierum* VII. *menſium* VI.

b Εσομένην γῆς καὶ θαλάσσης] Vocem ἐσομένην non agnoſcit *Busb.* Forſan pro ea reponi debet οἰκουμένης, vel βασιλευομένης.

c Διὰ ——ας] Exciderunt hæc ex *L. B.*

d Καπιτώλιον ὃ καλοῦσι,] Ita *Busb.* Καπιτώλιον in *reliquis.*

e Εστι ἱερῶν,] Εσι τῶν ἱερῶν *Busb.*

f Μισηνὸν,] Ita reſcripſi prout in aliis auctoribus probatiſſimis. Μισλιὸν in *Joſephi* libris. De hoc trajectu videſis *Cluverium* in *Italia Antiq.* p. 1120.

g Καὶ τὴν διάβασιν] Καὶ deeſt *Busb.* ut & tota pericope *L. B.* uſque περάσαι.

h Σταδίους τριακοντα] Intervallum erat *trium millium & ſexcentorum fere paſſuum* juxta *Suetonium*, in *Caligula*, c. 19.

i Ζεύξας,] Illud ζεύξας è *Cod. Busb.*

k Ηλαυνεν ὑπὸ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα.] Promontorium ad Miſenum cum Puteolis ponte junctum. Vide Dionem l. LIX. p. 650. 651. SPANH.

rum quoque Græcorum nullum inſpoliatum relinquebat, quæcunque picturæ aliquid aut ſculpturæ haberent, reliquoſque ſtatuarum & donariorum apparatus ad ſe deportari jubens. "haud enim de-"ceré, *ajebat*, ut quæ pulchra ſint alio in loco "reponantur quam pulcherrimo, hunc autem eſſe "urbem Romam." Inſuper rebus ad ſe illinc advectis domum ſuam exornabat & hortos, ut & alia ſua per Italiam diverſoria. quippe qui & Jovem à Græcis in urbe Olympiæ cultum, atque adeo Olympium cognominatum, Phidiæ Athenienſis opus, Romam transferri jubere auſus eſſet. quod tamen non ſucceſſit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri ſimulachrum ſi loco ſuo moveretur. Ajunt etiam Memmium propter iſta, editis etiam prodigiis ſupra quam cuique credibile eſt, ab eo tollendo deſiiſſe; quæ & ipſe ſcripſit ad Cajum, ut ſemet excuſaret quod mandatis ejus non fuerat obſequutus. cumque ille propterea ſummum vitæ diſcrimen adiret, evaſit, Cajo utpote morte præcepto.

Jovem Olympium Romam transferri jubet.

Jovi se æquat.

2. Eo autem inſaniæ proceſſit; ut, cum filia ei nata eſſet, eam in Capitolium delatam in ſimulachri genua deponeret, communem ſibi cum Jove prolem eſſe dicens, duoſque ſe ei patres conſtituere, adjecto ſe in medio relinquere uter horum major ſit. Atque illum, hæc licet perpetrantem, tolerabant homines. Quin & ſervis permiſit dominos *ſuos* accuſare, & quæcunque vellent eis exprobrare crimina. Gravia autem erant omnia illis objicienda, quod pleraque eorum in ejus gratiam ejuſque hortatu illis crimini vertebantur: adeo ut in Claudium accuſationem inſtituere auſus fuerit Pollux ejus mancipium, & Cajus, cum capitis cauſa contra patruum diceretur, ad eam audiendam venire ſuſtinuerit, * ſperans ſibi datam iri poteſtatem ipſum tollendi. Propoſito tamen ſuo excidit. Cum autem totum ſuæ ditionis orbem calumniis malitiaque repleviſſet, ſervoſque in dominos magna poteſtate armaſſet, tum ſæpius in eum tendebantur inſidiæ: aliis quidem ei ſuccenſentibus ut acceptas injurias ulciſcerentur; aliis vero hominem interficere conſtituentibus, priuſquam ipſi in magnas calamitates inciderent. Proinde, ad leges omnium populorum conſervandas & ſecuritatem, feliciter admodum cecidit illius mors, gentique noſtræ præcipue, cui parum aberat quin funditus perierit, niſi mors illum celeriter occupaſſet. Volo itaque ſingula de illius interitu narrando percenſere, præſertim quod & multum fidei afferat Dei potentiæ, & ſolatii illis qui in adverſis ſunt, & admonitionis iis qui perpetuam fore felicitatem putant, non autem in calamitatem tandem deſinere, niſi illi comes adjungatur virtus.

Servis dominos ſuos accuſare permittit.

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructa inſidiæ.

τ τι ἱερῶν τ Ελλωικῶν ὐδὲν ἔτι ἀσύλητον [1] κατίλειπεν· ὁπόσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, κ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων κ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας [m] παρ' αὐτόν. "ὐ γὰ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθ καλῶς ἔ-"χειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ὃ τῷδε ὄντι τὴν Ρω-"μαίων πόλιν." ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις τὴν τε [n] οἰκίαν κ τὰς κήπους, ὁπόσῃ τε αὐτῷ καταγωγὴ [o] διὰ γῆς τ Ιταλῶν. ἐπεὶ κ τ [p] Ολυμπάσι τιμώμενον Δία ὑπὸ τ Ελλήνων, κ ὕτως ὠνομασμένον Ολύμπιον, Φειδίᾳ θ Αθηναίᾳ πεποιηκότος, ἐπάλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν Ρώμην μεταφέρειν. ὐ μὴν ἐπραξέ γε, τ ἀρχιτεκτόνων Φαμένων πρὸς Μέμμιον Ρήγυλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσῃ θ Διός, ἀπολεῖσθ τὸ ἔργον κινήσεως αὐτὸ γενομένης. λέγε δ τ Μέμμιον διὰ ταῦτα, κ σημείων μειζόνων γεγενημένων ἢ ὡς ἂν τινα [q] πιστὰ ἡγεῖσθ, ὑπερβαλέσθ τὴν ἀναίρεσιν. κ γράφῃ πάλιν πρὸς τ Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ θ ἐκλιπεῖν [r] ἀδιακόητον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθ τε ἐκ τούτων αὐτὸ κινδύνων γνομένῳ, σώζεται [s] Φθάσαντ ἤδη Γαΐᾳ πλούτῃσαι.

β'. Εἰς τοῦτ ὃ πρόδηλ τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὥσ δὴ Ϲ γαλεροῦς αὐτῷ γνομένης, ἀναγκαίως ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι καθιζήσ θ ἀγάλματ , κοινὸν αὐτῷ τε Ϲ τῷ Διὶ γεγενέσθαι τὸ τέκνον [t] Φάσκων, κ δύο χρότονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα Φάμεν [v] ἐν μέσῳ καταλιμπάνῃν. κ παῖδε ἠνείχοντο πρόσωπα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. [x] ἐπέτρεψε ὃ κ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθ τ δεσπότων ἐφ' οἷς τισιν [y] ἐβελήσειν ἐκλήμασι. δεινὰ γὰ πάντα λῶ ὁπόσα [z] μέλλοι γνέσθ, διὰ τὸ χαρίσ τε κ ὑπαγορεύσ τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθ, ὥσ ἤδη Ϲ Κλαυδίᾳ [a] ἐπόλμα ποιήσαντ Πολυδεύκης ὁ δοῦλ κατηγορίαν, κ Γάϊ ἠνείχετ κ παῤῥώθ θ αὐτὸ δίκης θανάτῳ λεγομένης ἐπ' ἀκροάσ σωεληθεῖν, ἐλπίδι θ παραλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὐ μὴν ἐξεγένετό γε αὐτῷ. [b] ἀναπεπληκότ ὃ αὐτὸ συνοφαντῶν κ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, κ πολλὰ τὴν βουλοκρατείαν [c] ἐπηρμένα τοῖς δεσπόταις, [d] ἔπεισε τὰ πολλὰ ἤδη σωίσαν , τ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν [e] ὀργὴν ποιησάμενον, τ ὃ [f] πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων πρεσβεύσαντες τὸ μεταχειρίσασθ τ ἀνθρωπον. [g] ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις Ϲ τῷ ἀσφαλεῖ μεγάλῃ σωήνεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατ αὐτ, ἔθνῃ τε τῷ ἡμετέρῳ ὐδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγεγόν μὴ σὺν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς θεσμοθετηθέντος. βούλομαι ὃ δι' ἀκριβείας τ πάντα θεῖ αὐτ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε [h] ἐπιδὴ κ πολλὴν ἔχ πίστιν θ Θεῦ τ δυνάμεως, κ θαμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, κ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀΐδιον τὴν εὐτυχίαν, [i] ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ [k] μὴ θαμυθομένης.

γ'. Od-

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructa inſidiæ.

l Κατίλειπεν.] Κατίλιπεν *Busb.*

m Παρ' αὐτόν.] Παρ' αὐτῷ *Busb.* παρ' αὐτὸν *Coccejus.*

n Οἰκίαν κ τὰς κήπους,] Ita *Busb.* οἰκίαις in *reliquis.*

o Διὰ γῆς τ Ιταλῶν.] Διὰ τ τῆ Ιταλῶν γῆς *Busb.*

p Ολυμπιάσι τιμώμενον Δία] Ita ſcribo, prout apud *Clementem Alexandrinum Aliiſque.* cum antea eſſet Ολύμπιον. Si quis malit, leviori adhuc cum mutatione, Ολυμπίων, per me licet. Ολύμπιον legiſſe videtur *Epiphan.* omiſſis, quæ ſequuntur, κ ὕτως ὠνομασμένον Ολύμπιον.

q Πιστὰ] *L. B.* μὴ πιστὰ. deſunt in *Gen.*

r Αδιακόητον τὴν ἐπιστολήν.] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 10. SPANH. In *Marg. L. B.* forte τὴν ϲυτολήν.

s Φθάσαντ ἤδη Γαΐᾳ τελευτῆσαι.] Ita *Busb.* φθάντ in *reliquis.*

t Φάσκων,] Illud φάσκων è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

v Εν μέσῳ καταλιμπάνειν.] Sic *Busb.* ἐν μέσῳ τὲ *L. B.* ἐν μέσῳ ϑ in *Editis Aliiſque.* quod ſane poſtularet ut paulo ante legeretur ὐχ ὁπότερον.

x Επίτρεψε —— ποιεῖσθ] Επιχείρησε *Busb. Vat.* & *Hen.* à *p. m.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *molitus eſt & ſervos ad accuſationem excitare* &c.

y Εβελήσειν] Lege ἐβελήσεσθαι. CGCC.

z Μέλλοι γνόεσθ,] Μέλλοι λέγεσθ *Busb.* & *L. B.*

a Ετόλμα —— διώκεσθ] Quo ſpectat illud *Suetonii in Claudio* IX. Deinde extraneo vel etiam domeſticorum aliquo deferente, aſſiduè varieque inquietatus. SPANH.

* *Sperans* —— *tollendi.*] *Sperans etiam ipſum, quo faciliorem potentiam adverſus cæteros adipiſceretur, exſtinguere*, vertit *Epiphan.* ac ſi plura verba in ſuo codice habuiſſet.

b Αναπεπληκότ] Αναπεπλεκότι ϑ αὐτῷ in *quibuſdam libris.*

c Επηρμένα τοῖς δεσπόταις,] In *Editioni Baſileenſi* ſic diſtinguitur, ἐπηρμένα, τοῖς δεσπόταις ἐπ.

d Επισθαι] Επισθαῖς *Busb.*

e Οργὴν ποιησάμενον,] Οργῇ ποιουμένων *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* quod forſan rectius.

f Πρὶν] Forte πρὶν θ. COCC.

g Οθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις] Οθεν ἐπειδὴ τοῖς τε *Vat.* & *Hen.* quod ferri poteſt, ſi commate diſtinguatur poſt θαμυθομένης p. *ſeq. lin.* 3. & ϑ poſt βούλομαι deleatur. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Proinde quoniam corruptis legibus, & hominibus in afflictione conſtitutis, non parvum beatitudinis momentum mors illius hominis apportavit* &c. HUDS. *Lugd. Bat.* ἐπειτηδῆ. Forte ἐπίτηδες. COCC.

h Επειδὴ κ] Forte κ ἐπειδὴ. COCC.

i Αλλὰ —— κακὸν] Αλλὰ μὴ ἐπιφέρειν κακῶν *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἀλλὰ ἐπιμεταφέρειν κακῶν *L. B.*

k Μὴ] *L. B.* δὴ.

l Pé-

γ'. Οδοὺς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος αὐτῷ παρεσκεύάζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιός τε [l] Ρήγυλος, ὃν Κορδύβης τὸ ἐν Ἰβηρίᾳ γένος, συνεῖχέ τινας, ἢ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ πεθυμῶν ὧν ἄρασθαι Γαΐου. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεκρότει, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν. Μινυκιανὸς δ' Αννιος οὐκ ὀλίγη μοίρᾳ τὸ ὑπὲρ τὴν τυραννίδα παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γαΐον συνῆλθεν, Ρηγύλῳ μὲν τὸ ὑπὲρ πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχέ τι θυμοειδὲς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ὃ μηδὲ [m] σέβεσθαι πρὸς ὑβρίζοντα τῶν βλαβημάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δρασηρίοις. [n] Μινυκιανὸν δὲ τὰ μὲν λεπίδα τε ἐκδικία, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθέντα μὴ αὐτὸς διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάϊον ὑπὲρ θάνατον ἀνακειμένῳ ἐπαφιέναι τὸν ὀργὸν, ὑπὲρ τὴν ἐγχείρησιν [o] ἐλθεῖν. [p] Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέροντα ὀνείδη, τὰ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου [q] προφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γαΐου πλάνην [r] οὐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ [s] προτεθῆναι τὴν ὑπὲρ τῶν πράγματα σκέψιν, τήν τε ὕβριν θεωμένοις, καὶ ὑπιθυμοῦσιν αὐτὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις τὸ Γαΐου. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατορθῶσι τηλικούτων ἀγαθῶν σχεῖν, οἱ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας παθεῖσι καὶ μετὰ ὀλέθρου ἄπιστα τοῦ πράγματος. [t] πᾶσι πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπείγεσθαι, ὀνόματός τε ὑπιθυμίᾳ μείζονος, καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ [v] προσιέναι τῷ Γαΐῳ διὰ τὸν χιλιαρχίαν ῥᾳδιώγης αὐτῷ κλίνειν ἐσομένης.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, καὶ σπουδάζεται γὰρ Ρωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι δὲ πρόθυμος εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δέονται τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ ταλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ, ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις [x] κρίνασιν, οὐδαμῶς ἀχαρισοῦσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γάϊον, [y] ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, [z] τῶν τελῶν ἐπανιέναι, καὶ [a] τῶν Φόρων ὑπερφυίζειν τὸ τοῦ ἐπιχθοῦς. ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο, καὶ πλέον τὸ τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ διαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν θεραπεύσας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἔπρασσον· πολλοί τε ἦσαν οἱ ὑπὲρ τοιούτοις ἀποθανόντες. [b] καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἠνείχετο δὲ παυσάμενος τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τὸν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ὑπὲρ τοιούτοις

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum est, idque trium virorum fortium ductu & auspiciis. Æmilius Regulus, ex Corduba Iberiæ oriundus, nonnullos iecum conjunctos habebat, volens aut eorum opera aut sua manu Cajum tollere. Altera conjuratorum cohors conflata erat, duce Cassio Chærea *prætorianorum* tribuno. Annius etiam Minucianus non parvæ præerat manui contra tyrannidem paratæ. Causa autem illis erat odii, quo impulsi in Cajum conspirarunt; Regulo quidem, quod suapte natura iracundus fuerit, oderitque omnia injuste perpetrata. nam fortis erat & animosus, ingenioque liberali, ita ut sua consilia non dissimularet. ea itaque cum multis communicavit, tum amicis, tum aliis, qui sibi visi sunt ad res agendas acres strenuique. At Minucianus partim quidem Lepidum ulciscendi desiderio, quem illi amicissimum & civem cum primis egregium Cajus occiderat, præsertim vero de se metuens, quod moris esset Cajo ira in omnes similiter ad mortem usque debacchari, ad rem aggrediendam se accingebat. Chæreas autem, quod eum valde puderet conviciorum in ipsum tanquam mollem & effeminatum à Cajo jactorum, quodque alioqui periculum adiret ex sua erga Cajum amicitia & observantia, necem ejus fore facinus homine ingenuo non indignum existimabat. Illis autem visum est consilium de re exsequenda cum omnibus communicare, qui injurias spectarent, easque inter se invicem flagrantes effugere desiderarent, Cajo sublato. Fortasse quidem fore ut res ex sententia succedat, pulchrum vero, si successerit, tot viros bonos *secum consentientes* habere, qui pro salute urbis & imperii expetunt etiam cum vitæ discrimine ad rem aggredi. At Cassium super omnia *ad facinus* stimulabat tum melioris famæ cupiditas, tum quod illi in proclivi foret Cajum interficere, cum ei utpote tribuno *prætoriano* liberior ad ipsum pateret aditus. *Conspirationes in Cajum facta. Ab Æmilio Regulo. A Cassio Chærea. Ab Annio Minuciano.*

4. Interea autem ludi agebantur Circenses: cui spectaculo mirifice dediti sunt Romani. Quin & magno studio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris est illis quicquid desiderant ab imperatoribus flagitare. atque illi ejusmodi petitionibus, quod eis contradicere haud æquum censeant, nunquam non concedunt. Tunc itaque summa contentione Cajo supplicabant, ut aliquid de tributis remitteret, & quod grave erat & onerosum in vectigalibus levius faceret. Ille vero haud *æquo animo postulata* ferebat, cumque majori uterentur vociferatione, aliis *satellitum* aliò missis clamatores comprehendi jubet, & absque omni mora & cunctatione ad supplicium duci. Et ille quidem ista imperabat, jussa vero exsequebantur quibus id negotii datum erat; * plurimique hujusmodi de causa interempti sunt. Et ista quidem populus videbat, atque ita tolerabat ut statim à clamoribus ces- *Ludis Circensibus in populum servit Cajus.*

l Ρήγυλος,] Ita cum *Dione Aliisque*. Ρῦγλος aut Ρίγλος in *Josephi* libris. Ρηγῦλος tamen *L. B.* ut & mox Ρηγύλῳ.

m Στέγω σεσεῖσθαι] Ita lego. σίγειν in *libris*.

n Μινυκιανὸν] Ita rescripsi pro Μινυκιανὸς, & φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτόν. HUDS.

o Ἐλθεῖν.] Forte ἐλθὲ. COCC.

p Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρουσα ὀνείδη,] Ita lego ex conjectura. antea erat, Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρουσα ὀνείδη τε ἰδ. τ. ἀ. ὑ. τ. Γ. σεσοφρομένα, καὶ ἄ. τὸ ἐφ' ἡμ. κ. φ. καθ' τ. Γ. τ. ὃ πανταλοῦθρον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ κ. π. κ. σεσεῖσθαι [σεσεῖσθαι Busb.] τὰ ἰ. τ. πρ. ὧν. τὰ τε ὑ. θ' κ. ἐπ' ἀκμὴ ἐπ'. ἀπ. ὧν. δ. ἀ. τ. Γάϊον. ἴσως μ. γ. κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατ. τ. ἀ. σχεῖν ἐπὶ σ. τ τε π. καὶ τ ἡγεμονίας παθοῦσι, καὶ μ' ὀλ. ἄ. τε πρ. in *Epiphanii* versione, *Chæreas vero confusionem suam & Caji opprobria non ferebat, quibus eum arguebat, quod quasi nihil in se fortitudinis haberet, insuper etiam periculum sibi per singulos dies imminere cernebat. Mortem quoque Caji omnes honestum opus & liberum excipere reputabant: cæteri vero cupiebant super hoc habere commune consilium; videntes tantas injurias, & exemplum pravum dari principatum sapientibus. Omnes ergo, ut tantis cladibus liberarentur, desiderabant adversus Cajum aliquid geri: decere namque ut talia negotia bonos viros accedere, pro salute pietatis & imperii macula auferenda, etiam cum suo discrimine.*

q Προσφερόμενα,] σεσοφερομένα *Gen. & L. B.*

r Οὐκ ἀνελεύθερον] *L. B.* ἐπανελεύθερον.

s Προτεθῆναι] *L. B.* σεσεῖσθαι.

t Πᾶσι πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπείγεσθαι.] Hic θεὸς insertum dedi auctoritate *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & versionis *Epiphanii*.

v Προσιέναι τῷ Γαΐῳ] Προσεῖναι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

x Κρίνασιν,] *L. B.* Κρίνοντες.

y Ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι,] Ἐκθύμως ἱκετείᾳ χρώμενοι *Busb.*

z Τῶν —— ἱπικυφίζειν] Vectigalia nova atque inaudita primum per Publicanos &c. nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. *Sueton.* in Cajo XL. SPANH.

a Τῶν Φόρων ἱπικυφίζειν] Illa τῶν Φόρων non agnoscunt *Vat. Busb.* & *Hen. à pr. m.* quibus consentit *Epiphanii* versio.

b Καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν] Καὶ ὁ δῆμος ὁρᾶν ἠνείχετο, παυσάμενος τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τὸν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὁρῶντες πάρ. *Busb.*

* *Plurimique hujusmodi de causa interempti sunt*] Plurimis itaque hac causa morientibus, populus spectans clamare cessavit. Tunc omnibus suæ facultates in contemptu fuerunt, videntibus alios pro suis operibus ad mortem pervenire, *Epiphan.*

ceſſarent, cum ſibi ante oculos verſaretur, ut morte multarentur, qui ejuſmodi pecuniæ exactionem à ſeſe deprecabantur. Hæc magis etiam Chæream incitabant ut ad inſidiandum Cajo aggederetur, faciendumque ut ab immani in homines ſævitia deſiſteret. Et ſæpe quidem cogitavit de ipſo etiam dum epulis accumberet adoriendo, quibuſdam tamen rationibus *ab iſto incæpto* inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitarit, verum ut occaſionem adeo commodam arriperet, ut non vano conatu ſed ad perficienda quæ decreverant *vi* & manibus uteretur.

Chærea multis de cauſis in Cajum incitatus.

Tardus in tributis colligendis.

5. Jam multum temporis in militia *prætoriana* exegerat, ægre ferens quod *tamdiu* cum Cajo verſaretur. Poſtquam autem eum vectigalibus exigendis præfeciſſet Cajus, aliiſque quæ tempori non ſoluta fiſco Cæſaris debebantur, in iſtis, quod & duplo majora facta eſſent, exigendis dum moratur, ſuæ magis naturæ *bonitatique* obſequens quam Caji mandatis, quodque afflictæ fortunæ poſtularent ut moderatio adhiberetur, vicem illorum, à quibus exigenda erant tributa, miſeratus, concivit in ſe iram Cæſaris, mollitiem ipſi exprobrantis quod tardiuſcule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi & alias ingerebat, & quoties ei daret teſſeram pro eo die quo ille munus obiret, femineum aliquod idque valde probroſum dabat vocabulum. Atque hæc faciebat, non alienus à probro in certis myſteriis celebrandis à ſe inſtitutis; nam cum veſtitum muliebrem ſibi induiſſet & cincinnos quoſdam capiti imponendos excogitaſſet, aliaque quæ vultum femineum mentirentur, ipſe non veritus eſt hujuſmodi probra Chæreæ objicere. At Chæreas, cum teſſeram quidem ab eo acciperet, ira commovebatur, magiſque adhuc cum eam *aliis* traderet, deriſui habitus ab iis qui eam accepturi erant; adeo ut cæteris tribunis ludibrium fieret. nam quoties illius eſſet teſſeram ab ipſo Cæſare afferre, prædicebant fore ut tale aliquod ludicrum, quale antea, afferret. Propterea-que ei fiducia accreſcebat, ſibi ſocios adſciſcendi, ut qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompedius, vir ordinis Senatorii, omnibus fere *reip.* honoribus perfunctus. Erat autem alias Epicureus, adeoque, à negotiis abhorrens ac otii & quietis amans. Hunc accuſabat Timidius ejus inimicus, quod convicia in Cajum petulantius jactarit; & teſtem adhibebat Quintiliam, feminam ex iis quæ in ſcenam prodibant propter formæ venuſtatem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Cum autem illa dedignaretur ſui amantem falſo, id quod erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus, animo

Quam ob rem mollitiem ei exprobrat Cajus; & ſignum petenti Priapum aut Venerem dat.

Conjurationis ſocios ſibimet quærit Chæreas.

Pompedius à Timidio accuſatur.

---

c Εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσα.] Edidi θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. cum *Cod. Busb.* εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν in *Editis Aliiſque.* Forſan, εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσαν. HUDS. Recte & ita exſtat in *Lugd. Bat.* cujus lectionem expreſſimus. HAV.

d Ενήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαι] Ανήγαγε *Busb.*

e Εμέλησεν] *L. B.* ἐμέλησεν.

f Ενδοιαζον] Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 6. SPANH.

g Επισκοπῶν] *L. B.* ἐφεισκοπῶν.

h Ισά τε Γάϊ@] Ἴατε *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ὑσία *Busb.* ἴσα *Voſſ.* nunc *Lugd. Bat.*

i Εἰσαγεξόμενον τὰς τε φόρους,] Εἰσαγεξάμενον *Busb.* εἰσαξόμενον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Αλλα ὅσα] *L. B.* ὅσα ἄλλα.

† *Aliiſque* —— *debebantur*,] Aliiſque quæ Cæſaris erant inferenda theſauris, per illud omne tempus à rato negotio privabatur. in quo tantum majorem ſibi virtutem implendi operis aggregabit, quod more ſuo magis rebus utebatur, quam Caji obediebat imperio: parcebat enim humilibus atque depreſſis. Unde ad iracundiam provoc. *Epiphan.*

l Εφυσερήκει] Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 3. SPANH.

m Διὰ κ᾽] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, & mox Δι᾽ ἣ τὸ φ. inſertis κ᾽ & ἣ quæ aberant *Editis* & *MSS.*

n Διπλασιάσθαι τῶν δυνάμιν αὐτῶν] Επιδιπλασιάσθαι *Busb.* ἐπιδιπλασιάζεσθαι *L. B.*

ἀφαίτησιν [c] εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσαν. ταῦτα Χαιρέαν [d] ἐνήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαί τε τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξηγεμονεύοντα τὸν Γάϊον, καὶ πολλάκις μὲν, καὶ παρὰ τὰς ἑστιάσεις [e] ἐμέλησεν ἐπιχειρεῖν, οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν σὺν καιρῷ [f] ἐνδοιαζόν κεκεμκὼς, τὸν δὲ καιρὸν [g] ἐπισκοπῶν, ἕως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ᾽ ἐπὶ καταπεφεύξει τῶν βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρῷτο.

ε. Εστρατεύετο δὲ πολὺ ἤδη χρόνον, οὐχ ἡδονῇ φέρων Γαΐᾳ τὴν συναναστροφήν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν [h] ἴσά τε Γάϊ@ [i] εἰσαγεξόμενον τάς τε φόρους, καὶ [k] ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸ Καίσαρ@ ἦσαυρον [l] ἐφυσερήκει τοῖς καιροῖς, [m] διὰ καὶ τὸ [n] διπλασιάσασθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τῇ [o] εἰσαγέξει, τρόπῳ [p] τῷ αὐτὸ χρώμεν@ μᾶλλον ἢ τῇ Γαΐᾳ προσέχει, διὰ δὲ τὸ [q] φειδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἴκτον λαμβάνων τὸ ὑπὸ τὴν εἰσαγεξιν, εἰς ὀργὴν πρὸς ἀλεῖν τὸν Γάϊον, μαλακίαν ἐπικαλοῦντα αὐτῷ δ᾽ σχολῇ [r] συνάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ πάντε ἄλλα [s] ὕβριζεν εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖον [t] παρεῖχεν αὐτῷ τὸ τῆ ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, ἡλεά τε ἐδίδα [v] τὰνόματα, καὶ πάντα αἰσχύνης ἀνάπλεα. καὶ πάντα ἔπρασσεν αὐτὸς σὺν [x] ἀπηλλαγμέν@ [y] ἔν τινων τελετῶν μυστηρίων, ἃς αὐτὸς [z] συνίστη. στολὰς γὰρ ἐνδυόμεν@ γυναικείας καὶ τινων ἀβελτέρῃ πλοκαμίδων ἐπινοῶν, ἄλλά τε ὁπόσα ἐπικαταψεύσασθαι ἠλύτησε τὸ ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τὴν ἐπὶ τοιούτοις αἰσχύνην ἐτόλμα Χαιρέᾳ [a] προσκαλεῖν. [b] Χαιρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ἀφαλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρέσχε, μειζόνως δ᾽ ὁπότε ἀφαδίδοίη, γελάμεν@ ὑπὸ τ᾽ ἀφαλαμβανόντων, ὥστε καὶ οἱ συγκλίαρχοι, παιδιὰν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ᾽ αὐτὸ [c] δ᾽ Καίσαρ@ κομίζειν, πρόλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. διὰ πάντα δὲ αὐτῷ καὶ ἥρως@ περίεστε κοινωνὸς τινας ἀφαλαμβάνειν, ὡς σὺν ἐπ᾽ [d] ἀλόγοις ὀργῇ χρώμεν@. [e] καὶ δὴ γὰρ [f] Πομπηδί@, συγκλητικὸς μὲν, τὰς δέχας δ᾽ διελληλυθὼς σχεδὸν ἁπάσας. [g] Επικούρε@ δὲ ἄλλως, καὶ δι᾽ αὐτὸ ἀπράγμον@ διατριβὴν βίου τοῦτον [h] ἐνδείκνυσι Τιμίδι@ ἐχθρὸς ὢν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀπρεπεῖ κατὰ δ᾽ Γαΐᾳ, μάρτυρα ἀφαλαμβάνων Κυϊντιλίαν, γυναῖκα τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς διαφανείᾳ δ᾽ ἀρείᾳ πεπαιδάσαν πολλοῖς τε ἴσαν, καὶ τῷ Πομπηδίῳ. καὶ τ᾽ ἀνθρώπε, ψευδ@ γὰρ ἦν, δεινὸν ἡγουμένης μαρτυρίαν ἐπὶ θανάτῳ δ᾽ ἐρασθ᾽ ἀφαιρεῖν, βασάνων ἐχρῄζεν ὁ Τιμίδι@. καὶ Γάϊ@ παρωξυμ-

---

c Εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσα.] Edidi θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. cum *Cod. Busb.* εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν in *Editis Aliiſque.* Forſan, εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσαν. HUDS. Recte & ita exſtat in *Lugd. Bat.* cujus lectionem expreſſimus. HAV.

d Ενήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαί] Ανήγαγε *Busb.*

e Εμέλησεν] *L. B.* ἐμέλησεν.

f Ενδοιαζον] Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 6. SPANH.

g Επισκοπῶν] *L. B.* ἐφεισκοπῶν.

h Ισά τε Γάϊ@] Ἴατε *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ὑσία *Busb.* ἴσα *Voſſ.* nunc *Lugd. Bat.*

i Εἰσαγεξόμενον τὰς τε φόρους,] Εἰσαγεξάμενον *Busb.* εἰσαξόμενον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Αλλα ὅσα] *L. B.* ὅσα ἄλλα.

l Εφυσερήκει] Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 3. SPANH.

m Διὰ κ᾽] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, & mox Δι᾽ ἣ τὸ φ. inſertis κ᾽ & ἣ quæ aberant *Editis* & *MSS.*

n Διπλασιάσασθαι τῶν δυνάμιν αὐτῶν] Επιδιπλασιάσασθαι *Busb.* ἐπιδιπλασιάζεσθαι *L. B.*

o Εἰσαγεξέι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ὑπαγάξέι in *ceteris.*

p Τῷ αὐτὸ χρώμεν@] Τὰ αὐτὰ *Busb.* & *Voſſ.*

q Φειδοῖ χρῆσθαι] Conf. ſup. lib. 17. c. 8. §. 4. SPANH.

r Συνάγεσθαι] *L. B.* συνάγεσθαι αὐτῷ.

s Υβριζεν εἰς αὐτὸν.] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ὕβριζεν in *caterit.*

t Παρεῖχεν αὐτῷ] Illud παρεῖχεν è *Cod. Busb.*

v Τὰνόματα.] *L. B.* τὰ ὀνόματα.

x Απηλλαγμέν@] *Scilicet*, αἰσχύνης.

y Εν τινων —— ἐποιῶν,] Cupidinem, aut Venerem, aut aliud quidpiam id genus Chæreæ pro ſigno dabat Cajus apud *Dion. l.* LIX. *p.* 662. *E.* Priapum aut Venerem dare *Sueton. in Cajo* c. LVI. SPANH.

z Συνίστη.] Ita lego & diſtinguo cum *Epiphanio.* prius erat, συνίστη, στολὰς ἐνδυόμεν@ &c.

a Προσκαλεῖν.] *L. B.* προσκαλεῖν.

b Χαιρέας δὲ] Malleim ſane, Χαιρέας δὲ, & mox ἐχρὴ ποιεῖσθαι.

c Τῷ] Abeſt à *L. B. Coccejus* mavult πρὸς *F.*

d Αλόγοις] *L. B.* ὀλίγοις.

e Καὶ δὴ] Hæc δὲ pro καὶ δὴ γὰρ habet *Busb.*

f Πομπηδί@,] Ita vel Πομπαλδί@ ſcribendum eſſe monet *Voſſius* ad *Paterculum*, l. 2. c. 15.

g Επικούρε@ δὲ ἄλλως,] In libris ἐπικούρε@.

h Ενδείκνυσι] Gloſſa *L. B.* in *Marg.* αὐτὸ δ᾽ ἀπάγ.

i Διολ-

ξυμμένῳ κελεύ τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὸν Κυϊντιλίαν, χρώμενον τῷ Χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ ὁπόσα ῥεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ὠμότερον ἀφαιρήσεσθαι, τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τὴ μαλακίας. Κυϊντιλία δὴ, ὅπη τὸν βάσανον ἀγομένη, τῶν σωιζόντων τινὸς ὑπεβαίνῃ τῷ ποδὶ, ὑποσημαίνοντος θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι· [i] διοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. βασανίζει [k] πώτως ὡμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ μηδὲν ἐνδόσιμον ἴσχων εἰς τὸν ὄγκον [l] τὸν Γαΐου, ἀφαιρεμένην σὺν [m] ἡδονῇ τοῖς θεωρῶσι. καὶ ὁ Γάϊος, παθών τι πρὸς τὸν ὄγκον τῆς Κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων ἀφαιρεμένης, τοῦ ἐγκλήματος ἠφίει καὶ αὐτὸν καὶ τὸν Πομπήιον· ἐκείνῳ δὲ καὶ χρημάτων δόσι πρὸς ἀθυμουθίας ἐσομένων λώβης, ἵν' ἐλελωβῆτο εἰς τὸν [n] εὐπρεπείαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀλγηδόνων.

ε'. Ταῦτα δεινῶς ἠνίασε τὸν Χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀνθρώπις, καὶ ὑπὸ Γαΐου [o] παρηγορίας ἀξίοις, κακῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ ἠθέλοντα· φησί τι πρὸς Κλήμεντά τε καὶ [p] Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ὁπὸ τὸν στρατοπέδων, Παπίνιος δὲ ἐξ αὐτοῦ ἴσα χιλιαρχῶν. "Ἀλλ' ἐπὶ "φυλακῇ γε, ὦ [q] Κλήμη, τὰ πάντα ὑπ' αὐτοκράτορος "ἡμῖν πεπίστευ [r] σὺν ἐλλείποντε. τὸν γὰρ [s] συνωμοκότων "αὐτῷ καὶ τὴν ἡγεμονίας προνοίᾳ καὶ πόνοις τοὺς μὲν ἀπε- "κτείναμεν, τοὺς δὲ [t] ἐσρεβλώκαμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς "ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μὴ ποσὴ τε ἀρετῆς ἡμῖν "ἐξάγει τὸν στρατιῶν;" σιγῶντος δὲ τοῦ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνη φέρειν τὰ προσπεσόμενα ἐς τὰ βλέμματα καὶ τὴν ἐρυθήματα παρειᾶν, [v] λόγῳ δὲ αὖτε τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἰσαμένου προνοίᾳ τοῦ ἀσφαλοῦς, Χαιρέας [x] δὲ ἤδη θαρσῶν χρώμενον ἐν λόγοις ἵν κινδυνίων ἀνύμενοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατίχοντα δήνα τὴν πόλιν ἐς τὴν ἀρχὴν ἐπεξιών· "καὶ ὅπι λοιπὸν μὲν εἴη Γάϊος ὁ τὴν ἐπὶ "τοιούτοις αἰτίαν [y] προσιθέμενος, τοὺς δὲ τἀληθὲς ἐξετάζειν "πρωμένους, ἐγώ τε, ὦ Κλήμη, καὶ ὅτοσὶ ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ "ἡμῶν σὺ, πάντας Ρωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ [z] ἀνθρωπίνῳ τὰς "ῥεβλας προσφερόμενοι, [a] σὺν ὅπλάσμασι τοῖς Γαΐου ἀφα- "ιρούμενοι, γνώμῃ τε τῇ αὐτῶν, πάρον παύσαι τοσαύτῃ ἤδη "χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀφικό- "νύμεθα δορυφόροι ἐς δήμιοι καθεσηκότες ἀντὶ σφαλιωτῶν, "καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες ἐκ' ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὐδὲ "δεχῆς τὸν Ρωμαίων, ἀλλ' ὅπι σωτηρίαν ἐς δυλευμένα τὰ "τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὸ "καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς ἐς βασάνῳ τὸν ἐκείνων, "μέχρι [b] δή τις καὶ καθ' ἡμῶν ἀφικνήσηται τοιαῦτα "Γαΐῳ. ἐ γὰρ εὐνοίᾳ τε πολιτικῇ ἀφ' ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, "[c] δι' ὑφορᾶσθαι ἢ μᾶλλον. καὶ ἄλλως ἐς πολλὰ τὸν ἀπολ- "λυμένων ἀποδεδωκότων· ἐ γὰρ δὴ ἡσυχῇ ποτε Γαΐῳ τὰ

exasperatus, Chæream jubet sine mora & cunctatione torquere Quintiliam: ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones injungere, quod putaret hæc exsecuturum inclementius, quo mollitiei notam effugeret. Quintilia porro, cum torquenda duceretur, consciorum cujusdam pedem inter eundum premebat, innuens ut fiduciam sumeret, neve ad tormenta ipsius expaveseceret. se enim forti animo & invicto ea perlaturam. De illa quæstionem habuit Chæreas acerrimam, non sponte sua sed necessitate coactus: cumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caji conspectum, ita corpore deformatam, ut nemo eam sine doloris sensu aspicere potuerit. Qua visa, uti erat, cruciatuum acerbitate vexata, Cajus, animo nonnihil commotus, & ipsam & Pompedium crimine absolvit: insuper & Quintiliam pecunia donavit, * in læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*, quod dolorem intolerabilem fortiter & animose pertulisset.

Quintiliam torqueri jubet Cajus.

Cum nihil contra Pompedium faceretur, absolvitur à Cajo una cum Pompedio.

6. Ista Chæream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstitisset hominibus, quibus etiam consolationem adhibere dignatus est Cajus: dicitque Clementi & Papinio, quorum Papinius & ipse tribunus erat, Clemens autem præfectus prætorio: "Nobis vero, ô Cle- "mens, studium non defuit omnia agendi quæ ad "salutem imperatoris spectant. nam ex iis qui con- "tra imperium ejus conjurarunt, alii nostra cura "& opera necati sunt, alii tormentis adeo vexati, "ut ipsi *Cajo* visi fuerint miserabiles. † Annon "interea mira cum virtute educimus exercitum?" Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum quæ imperata erant vultus rubore præ se ferente, insaniam tamen imperatoris verbis increpare haud æquum esse censente, si suam salutem respiceret, Chærea jam sumpta fiducia, ad ipsum liberius & audacius loquitur, urbis & imperii calamitates numerando percensens; "quodque horum "causa vulgi sermonibus Cajus haberetur, sin ve- "ro in rei veritatem inquiratur, ego, mi Clemens, "& iste Papinius, & ante nos tu, Romanis & uni- "verso generi humano tormenta admovimus, non "Caji mandata exsequentes, sed nostram potius vo- "luntatem, cum penes nos fuerit facere ut desine- "ret à tantis, in cives & subditos injuriis, obsequi- "um ei præstamus pro militibus satellites facti & "carnifices, arma hæc gestantes non pro libertate "aut imperio Romanorum, sed pro ejus incolu- "mitate, qui eorum tam animos quam corpora in "servitutem redigit, fœdati quotidie sanguine illo- "rum quos occidimus aut torquemus, donec ipsius "jussu ab aliis pari modo tractabimur. Non enim "propter ista, dum nobiscum versatur, benevolen- "tia nos prosequitur, sed potius suspectos habet "& invisos. * Præterea cum multa facta fuerit cæ- "des (non enim ab ira conquiescet, ut qui irasci-

Chærea de Caji sævitia queritur coram Clemente & Papinio.

Consilium suum iis aperit.

"tur

[i] Διοίσειν γὰρ] Οἴσειν *Busb.*
[k] Ταύτῳ] *L. B.* δ' αὐτῷ.
[l] Τὸν Γαΐου,] Τῷ Γαΐῳ *Busb.*
[m] Ἡδονῇ τοῖς θεωρῶσι] Ἡδοναῖς *Busb.*
* In læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*,] Unde illi solatium esset, propter quod graviter erat debilitata tormentis. nam non solum sanitas ejus corrporis ex suppliciis rupta erat, sed etiam pulchritudo deformata, *Epiphan.*
[n] Εὐπρεπείαν] *L. B.* ἀπρεπείαν.
[o] Παρηγορίας ἀξίοις,] In *Editis*, παρηγορίας ἀξίοις ἐν αἰτίᾳ κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγονόμενος. Fuit cum legerem ἐν αἰτίᾳ. Sed, re melius perpensa, voces ἐν αἰτίᾳ, quasi interpretamentum vocabuli αἴτιον, in margine olim appositas, ejiciendas esse censui; & cum γενόμενον pro γεγονόμενος habeat *Cod. Busb.* (qui illa ἐν αἰτίᾳ κακῶν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς omittit) locum ita refinxi prout in textu repræsentatum dedi.
[p] Παπίνιον,] Ita pro Παπιλίωνα rescripsi. Καμπάνιον *Busb.*
[q] Κλήμη,] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* Κλήμης in *cæteris.*
[r] Οὐκ ἐλλείπετε.] Οὐκ ἐλλείπει;] *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*
[s] Συνωμοκότων] Lego συνομωκότων. COCC.
[t] Ἐσρεβλώκαμεν] *L. B.* ἐσρεβλώσαμεν.
† *Annon* —— *exercitum?*] Hæccine sunt nostræ militiæ munia *Gelen.* Ita nostram militiam cum nimia severitate tractamus, *Epiphan.*
[v] Λόγῳ δὲ αὖτε] Forsan τὸ δὲ αὐτῷ. αὐτοῖς *Hen. Voss.* & *Vat.*
[x] Δὲ] Abest à *L. B.*
[y] Προσιθέμενον,] *L. B.* προσλέγοντα.
[z] Ἀνθρωπίνῳ] Ἀνθρωπίᾳ *Hen.* & *Vat.*
[a] Οὐκ ἐπιτάγματι] Ita restituimus ex *L. B.* consentiente *Epiphanio*, qui vertit, *non imperiis compulsi Caji, sed nostra in hoc voluntate progressi.* Editi ante ἐπιτάγματι. unde & alii, & ipse *Hudf.* verterant: *Caji mandata exsequendo: nostraque voluntate* &c. HAV.
[b] Δή] Αν δὴ *L. B.*
[c] Δι' ὑφορᾶσθαι ἢ μᾶλλον.] Ita distinxi. antea erat. δι' ὑποφίσεως ἢ μᾶλλον, ἢ ἄλλως τε π. τ. ἀ. ἀποδιδωκότων. ἐ γὰρ δὴ ἔτοι ἢ π. Γ. τ. τ. ἐ. δ. τ. μ. δίκαιο, ἀ. ἐ. π. ἀ. τυγχάνειν, σπάνιοι ἢ π. κ. αὐτοι, εἶεν &c.
* *Præterea* —— *conquiescet,*] Ad hæc enim pereuntium multam stragem fecerit, *Epiphan.*

d Πρὸς-

"tur non ut jus & æquum tueatur, ſed ut animo "gratificetur ſuo) & nos quoque illius ſævitiæ "obnoxii erimus; cum oportuerit & omnibus ſe- "curitatem & libertatem firmatum ire, & conſti- "tuiſſe à nobiſmet pericula propulſare.

Quomodo Chæreæ conſilium approbat Clemens.

7. Et Clemens quidem Chereæ ſententiam approbat laudatque, tacere autem jubebat, "ne ſer- "mo in plures dimanaret, & divulgatis quæ ſilen- "tio premi oporteret, antequam res perficiatur "prodito conſilio & patefactis inſidiis, ipſi ad ſup- "plicium rapiantur: tempori autem procedenti & "ſpei in poſterum omnia permittenda, quaſi au- "xilium eis ex inopinato ſuppeditatura eſſet for- "tuna. Sui quidem non eſſe ob ætatem ingrave- "ſcentem tale aliquid audere. verum iis, quæ tu, "Chærea, machinatus es & dixiſti, tutiora forſan "poſſum ſuggerere, honeſtiora nemo quidem po- "teſt." Et Clemens quidem domum ſe recepit, dum mente agitaret ea quæ audierat quæque ipſe dixerat, in contrarias partes diſtractus. Chærea autem ea de re ſolicitus, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem alioqui virum egregium eſſe noverat, & libertatis amantem, ideoque animo infenſo & inimico præſenti rerum ſtatui, quod vellet è veſtigio ad ea quæ decreverant exſequenda aggredi, opportunum eſſe ratus ipſi illa proponere, metuens etiam ne per Clementem proderentur, † ſecumque inſuper reputans quantum temporis cunctando perdituri eſſent.

Corn. Sabinum adit Chærea.

8. Cum autem libenter Sabinus omnia acciperet, ut qui jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod neminem habuerit cum quo conſilium tuto communicaret; cumque in hominem incidiſſet, qui non modo reticere, quæ audiret, polliceretur, ſed & ſuam aperiret ſententiam, multo magis animo confirmatus erat, & Chæream orabat & obſecrabat, ne qua mora fieret. itaque *ambo* ad Minucianum ſe conferunt, eodem ac illi virtutis ſtudio accenſum, cognataque animi magnitudine illis ſimilem, Cajo vero ſuſpectum propter necem Lepidi. Magna etenim inter Minucianum & Lepidum interceſſerat amicitia, idque ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem dignitatis gradum adeptis terribilis erat Cajus, ut qui in eorum ſingulos alioſque pro libitu ſævire non deſineret; ſibique invicem formidini erant quod ægre & iniquo animo res ferrent, quippe qui aperte quæ ſentirent inter ſe loqui, odiumque, quo Cajum proſequebantur, indicare non ſuſtinerent timore periculorum, cum & aliàs ſuum in Cajum odium mutuo intelligerent, atque adeo benevolentiam erga ſe invicem habere non recuſarent.

Ambo ad Minucianum ſe conferunt.

Sermones de Cajo tollendo ferunt Minucianus & Chærea.

9. Poſtquam autem conveniſſent & ſe mutuo ſalutaſſent (antea enim illis moris erat in congreſſibus primas deferre Minuciano, & ob dignitatis "τ ὀργῆς, Δίῳ τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτῆς "τυγχάνειν· σκοποί δε [d] προκεισόμεθα & αὐτοὶ, δέον & "τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε & ἐλεύθερον βεβαιοῦν, "καὶ ἡμῖν κινδυνῶν ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.

ζ'. Κλήμης ὃ τὴν μὲν Δίωνοιαν τὴν Χαιρέᾳ [e] φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν ὃ ἐκέλευε, "μὴ καὶ φοιτῶν & "[f] εἰς πλέονας ἐξ λόγους, καὶ Δίαχεομένων ὅπως κρύπτε- "σθαι καλῶς ἔχοι, περὶν τυχεῖν προξάντας σκῆψιν τῆς "ἐπιβουλεύματος γιγνομένης, κωλυθείην· [g] χρόνῳ ὃ "τῷ αὐτῷ [h] καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι προσδιδόναι τὰ "πάντα, ὡς προσληψομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας "τυχαίως. [i] αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως [k] ἀφεῖσθαι τὴν "ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. [l] τὰ μέντοιγε ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, "σωτηθέντων & ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως [m] ὑπο- "θείμην, εὐπρεπέστερα ὃ πῶς ἄν τις & δύναιτο." [n] καὶ Κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀνέλυε, [o] Δίῳ λογισμῶν τὰ τε ἀκροαθέντων & [p] ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει προφερόμενος. Χαιρέας ὃ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἤπειγε, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὃ ἄλλως ἐξεπίστατο αὐτὸν, καὶ τὰ ἐλεύθερα ἐρᾶν, [q] καὶ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως Διακείμενον, χρήζων ἐκ τῆς ὀξέως ἔχειν τῶν ἐγνωσμένων [r] ἐγχειρήσεως, ὑπ' αὐτοῦ [s] καλὸν νομίσας εἶναι προσθέσθαι, καὶ δεῖ μὴ ὑπὸ Κλήμεν- τος ἐκφοίτησις [t] γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις καὶ τὰ καιρῶν τὰς ἀναβολὰς [v] πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.

η'. Ἐπεὶ ὃ ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν ἐκ ὑστερουῦτι ἴσης, [x] ἀπορίας ὃ πρὸς ὅν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ προσδιδόντος, [y] ἐπί τε ἀνδρὸς ὑπάρχοντος, ὃ μόνον φεύγειν ὧν πύθοιτο προθυμούμενος, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ φανεροῦντος τὴν αὐτὴν, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐᾶν τοῦ Χαιρέᾳ. τρέπονταί τε ὡς [z] Μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ἐπιτηδεύσει ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγαλόφρονος συζυγῆ, [a] Γαΐῳ ὃ ὕποπτον τῆς [b] Λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγίγνοντο, Μινυκιανός τε καὶ Λέπιδος, καὶ δείματι [c] κινδύνων τῶν [d] καθ' αὑτούς. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν τέλει φοβε- ροὺς ἦν Γαΐος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ πρός ὅς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ [f] ἀφησόμενος· [g] φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀχληδόνος, Δίοσαφεῖν μὲν ἀλλήλοις ἄπιστοι τὴν Δίωνοιαν καὶ μί- σος τὸ πρὸς Γάϊον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, [h] ἄλλως ὃ αἰσθανόμενοι τῆς ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν Γάϊον, καὶ [i] δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ [k] ἀπηλλαγμένοι.

θ'. [l] Γενομένης ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ σωτέ- ραλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε σωτέλθοιεν τί- μιον ἡγεῖσθαι τὸν Μινυκιανὸν, ὑστεροχῇ τε ἀξιώματος, φυ-

d Προκειόμεθα] *L. B.* προκειόμενα.
e Φανερὸς ἦν ἐπαινῶν,] Φανερῶς *Busb.*
f Εἰς πλέονας & λόγους,] Εἰς πλείονας *Busb.*
g Χρόνῳ ὃ τῷ αὐθις] Χρόνῳ ὃ καὶ τῷ αὖθις *Busb.*
h Καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Vat.* & *Voſſ.* καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt, καὶ τῇ ἔτι ἐλπίδι.
i Αὐτὸν μὲν γὰρ] Αὐτὸς *Busb.* & mox mallem, τὰ ἐπὶ τοῖσδε τόλμης.
k Ἀφεῖσθαι] *L. B.* ἀφῆσθαι.
l Τῶν —— δικαίως.] His vero, quæ à te Chærea, tractata dictaque ſunt, cautius fortaſſe aliquid inveniam, decentius autem quis poſſit, invenire *Rufin.* SPANH.
m Ὑποθείμην,] Ὑποθείμην *Busb.*
n Καὶ —— λογισμῶν τ'] Et Clemens quidem continuo mutare ſententiam, omnia quæ audiverat, quæque ipſe dixerat, non potuit efferre per plurimos *Rufin. ſed minus accurrate.* SPAN.
o Διὰ λογισμῶν] *L. B.* Δίλογισμῶν.
p Ὁπόσον] Corrige ὁπόσων. COCC:
q Καὶ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσει] Ita *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* καὶ τῇ *Busb.* in *Editis* καὶ Δίῳ τὸ τῇ κ. & mox Δίκειμένῳ.
r Ἐγχειρήσεως,] Τῆς ἐγχειρήσεως *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.*
s Καλὸν] *L. B.* καλὰ.
† *Secumque —— eſſent.*] Super hæc etiam dilationes temporum aliquid contrarium reputabat allaturas, *Epiphan.* Et omnem moram periculoſam exiſtimabat in tanto negotio, *Gelen.*
t Γένοιθ' αὐτῶν,] Γένῃ *Busb.*
v Πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.] Καλῶν τῶν ὑπ. *Busb.* πρὸς deëſt *Voſſ.*
x Ἀπορίας ὃ] *Sc.* δ' ὑπορίας. *L. B.* ὑπορία.
y Ἐπεί τε] *L. B.* ἐπεὶ ὦν.
z Μινυκιανὸν,] Duo Minuciani infr. c. 4. §. 3. SPANH.
a Γαΐῳ ὃ ὕποπτον] Ita *Busb.* Γαΐου in *ceteris.*
b Λεπίδου τελευτῆς.] Lepidi & Gætulici conjuratio detecta ſub Cajo *Sueton. in Claud.* c. IX. SPANH.
c Κινδύνων] *L. B.* κινδυνῶν.
d Καθ' αὑτούς.] Sic *Busb.* καθ' αὐτοὺς in *reliquis.*
e Μὴ ἀφησόμενος.] Perperam μὴ ἀφισόμενος in *libris.*
f Ἀφησόμενος·] Fortè ἀφιεθησόμενος ab ἀφιέθαι. SPANH.
g Φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν.] Ita *Voſſius, Busb.* & *Epiphanius.* φοβεροὶ in *ceteris.*
h Ἄλλως ὃ αἰσθανόμενοι] Ἄλλως τε *Hen. Busb.* & *Vat.*
i Δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* δ' αὐτῷ in *ceteris.*
k Ἀπηλλαγμένοι.] *L. B.* ἀπηλλαγμένων.
l Γενομένης ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεως] Γενομένων ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεων *Busb.* & *L. B.*

ἡγεμονότατον γὰρ ἐν τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ὄντι πᾶσιν ἐπαινεμένῳ, μᾶλλον ὡς ἄπιστόν τινα [m] λόγον, φθάσας κἀκεῖνον [n] εἶπεν Χαιρέαν, ὅ, τι ἐν τῷ θεάτρῳ σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμον γὰρ ἀπὸ τῆς πάλεως ἐν ἡ εἰς τὸν Χαιρέαν ἀπὸ τῶν σημείων τῆς δόσεως περιφερομένη ὕβρις. ὁ δ', χάρμα καὶ γέλως μηδὲν μελλήσειν, ἠμείβετο τοῦ Μινυκιανοῦ τὸ ὄντι τοιοῦσδε [o] πιστεῦσαι ὁμιλίαν χρήσασθαι πρὸς αὐτόν. "καὶ "σὺ μοὶ δίδως, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δ' "σοὶ [p] ἂν ἀναγείρειεν με μείζονος ἢπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὀρ- "μᾶν, [q] ὐδέ μοι χρεία πλειόνων [r] ἐστὶ λόγων οἵ με παρ- "σιεν, εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, [s] γνώμης γε τῆς αὐτῆς "κοινωνοὶ ἐν πρώτοις ἢ σπουδῆειν γεγόναμεν. [t] καὶ ἐν "μὲν ὑπαίζωσμαι ξίφος, [v] ἀμφοῖν δ' ἂν [x] ἀρκέσῃ. "ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἔχωμεθα, ἡγεμών τ' ἴσθι, εἰ βού- "λοιο αὐτὸς, κελεύων με χωρεῖν, [y] ἢ ἐν [z] προείσομαι "σπουδῇ τῇ σῇ, [a] συμπεσοῦσός τε [b] πίστει. ἀ- "δὴ ἀπορία σιδήρου τοῖς τῶν ψυχῶν εἰς τὰ ἔργα "προφερομένοις, δι' οὗ καὶ ὁ σίδηρος δεικνύειν "εἴωθεν εἶναι. ὠμηκά τε εἰς τὸν πᾶξιν, ἐκ ὧν ἂν "αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι φερόμενος· ἐ γὰρ σχολὴ "κινδύνους μοι κατανοεῖν τοὺς ἐμαυτῆ, δυλοῖ τε πα- "τρίδος ἐλευθερωτάτης ἐπαλγοῦσι, [c] καὶ τῶν νόμων τῆς "ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τοὺς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρῳ "ἀπὸ Γαΐου καταληφθέντος. ἄξιος δ' ἂν εἴην ἀπὸ σοὶ "δικαίᾳ πίστεως ὄντι τοιούτοις τυγχάνειν, [d] ὄντι γ' ὁμοία "φρονεῖν αὐτοῖς ἐ σε μὴ ἀπηλλάχθαι.

ι'. Μινυκιανὸς δὲ, τῷ ὁρμῇ τῶν λόγων θεασάμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, καὶ [e] περιαείρετο τῇ τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀπασαόμενος, μετ' εὐχῶν [f] δὲ καὶ ἱκεσίας [g] ἀπελύετο. [h] καὶ ἰσχυρίζοντό τινες [i] ἔτως βεβαιώσασθαι τὰ εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέα, φωνῇ [k] λέγεται ὅτι τῶ πλήθους ἠρέμα τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπαισθέσθαι, μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότης γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὄντι προτροπῇ φέρειν, [l] εἴ τε θαρσύνει τῶν συνεγνωκότων ἀντιπαρακινούντος τινος, εἴτε δὴ καὶ τῶ Θεῶ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν [m] θαρρῆσαι. διελυθὲν δὲ ἀπὸ πολλῶν τὸ ὑπόβουλον μὰ, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν· οἱ μὲν [n] τῶν βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππῆς, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτικῶν συνῆδεσαν. ἁδεὶς γὰρ ἦν [o] ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρίθμῳ τὸν Γαΐᾳ [p] μετάστασιν, καὶ [q] δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁπόπου δυνατὸν τις πρόπῳ, [r] μηδὲ ἐκὼν εἶναι τῶν ὄντι τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχει προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, [s] ἦλθ ὄντι συγκλονίᾳ. [t] ἔτι

eminentiam, utpote civium nobiliſſimo, & quod omni laude cumulatus eſſet, præcipue vero cum ſermones ſereret) ille dicere orſus Chæream rogabat, quodnam ſignum ea die *ab imperatore* accepiſſet. Vulgatum enim erat per totam urbem quomodo Chæreæ ſoleret teſſeris dandis illudere. Ille vero, verborum ridiculum nihil moratus, gratias agebat Minuciano, quod tantum ei in hiſce fidei habuerit ut cum eo colloqui vellet: "& tu mihi, "inquit, libertatis ſignum da, gratiæque tibi re- "ferantur, quod me magis, quam mea fert natu- "ra, excitaſti, neque mihi pluribus opus eſt ver- "bis ad animum erigendum firmandumque, ſi ti- "bi eadem, quæ mihi, placeant, & ejuſdem etiam "antequam conveniremus ſententiæ fuerimus. "Uno quidem gladio accingor, ambobus vero ſuf- "ficiet. Age itaque & ad opus aggrediamur: tuum "ductum, ſi ita viſum fuerit, & imperium ſequar; "aut ipſe præibo tuo fretus auxilio, tibique adju- "tori fidens. Ferro non egent, qui rebus agendis "fortem animum adhibent, à quo etiam ferrum "ſolet exacui. ipſe certe totus feror in hoc nego- "tium, nullo malorum quæ poſſunt accidere me- "tu ſolicitus. non enim mihi vacat mei periculi "rationem habere, dum patriæ vicem doleo, è "ſumma libertate in ſervitutem datæ, legum vi & "auctoritate ſublata, & omnibus imminente à Ca- "jo pernicie. Utinam autem dignus ſim, qui apud "te judicem tuam in iſtis mereár fidem, quando- "quidem aliter ac ipſe de illis ſentire tibi non in- "tegrum ſit.

10. Minucianus autem, cum obſervaſſet quò ferebant verba, libenti animo eum amplectebatur, & laudando ipſum amplexandoque audaciæ ejus ſtimulos addebat, atque ita cum votis eum precibuſque dimittebat. Affirmant etiam nonnulli eum hoc modo in iis quæ dixerat confirmaſſe *Minucianum*. Cum enim in curiam ingrederetur Chærea, vox cujuſdam è turba ad eum impellendum fertur emiſſa, jubens perficere quod agendum erat, juvante Deo: & primum quidem Chereæ obortam eſſe ſuſpicionem, ne ab aliquo conjuratorum proditus caperetur; tandem vero intellexiſſe adhortantis eſſe *verba*, ſive certo quodam, ſuadentibus id conſciis, ſignum ex adverſo dante, ſive Deo, qui res mortalium intuetur, bono animo eſſe jubente. Multi autem jam participes facti erant inſidiarum, omneſque armati aderant, & ſenatores & equites, ſimulque militum quotquot erant conſcii. nemo enim erat qui non pro *magna* felicitate haberet Caji necem, atque adeo omnes, quocunque modo poſſent, ſtudioſe id agebant, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, ſed ſumma alacritate & pro ſua quiſque virili ad tyrannicidium verbis factiſque parati erant. Quin & Calliſtus ſemet illis adjungit.

Chereæ animos facit Minucianus.

Conjuratorum numerus auge-tur.

Calliſtus ſemet illis adjungit.

---

m Λόγον,] Ita lego & diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, λόγον φθάσας, κἀκῖνον &c.

n Εἶρε δ'] *L. B.* εἴποτε *Cocc.* ἤρετο.

o Πιστεῦσαι ——— αὐτόν.] Suſtuli comma poſt πιστεῦσαι, auctoritate *Cod. Busb.*

p Τῶ ἀναγείρει με] Iterum ex *Cod. Busb.* & ἀναγείροντός (ἀναγείροντ' *L. B.*) με μείζους ἢπερ in *Editis Aliiſque.* τῷ ἀναγείροντί με μείζους ἢπερ legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

q Οὐδὲ] Οὐδὲν μοι *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

r Ἐστὶ] *L. B.* ἦτι.

s Γνώμης γε] Γνώμης τε *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ ἐν μὲν ὑπαίζωσμαι ξίφος,] Illud καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσῃ.] Ἀμφοῖν δ' ἂρ' ἀρκέσῃ *Busb.*

x Ἀρκέσῃ.] *L. B.* ἀρκέσειεν.

y Ἢ καὶ προείσομαι] Ita lego. ἢ in *Ed. Baſ. Aliiſque.*

z Προείσομαι] *L. B.* προεισόμαι.

a Συμπεσοῦσός] Eſt qui malit συμπαζόσοντί.

b Πίστει.] *L. B.* ἐπὶ σπουδῇ.

c Καὶ] Abeſt à *L. B.*

d Ἐπὶ δ'] *L. B.* ἀπὸ τ'.

e Περιαείρετο τῇ τόλμαν αὐτῷ,] Προτερέθιζε *Busb.*

f Δὲ καὶ ἱκεσίας] Illud δ abeſt *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

g Ἀπελύετο.] Ita cum *Hen. à pr. m. Vat.* & *Epiphanio.* ἀπελύοντο in *Editis Aliiſque.*

h Καὶ ἰσχυρίζοντό τινες] Καὶ ſalvo ſenſu abeſſe poteſt, nec (niſi à *ſecunda manu*) habet *Hen.*

i Οὕτως βεβαιώσασθαι τὰ εἰρημένα.] Ita lego ex conjectura. ὡς βεβαιῶν τὰ εἰρ. *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα in *cæteris.*

k Λέγεται ——— ἐξορμήσει.] Vocem λέγεται adjeci è *Cod. Busb.* qui mox legit, ἡρέθη γε ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον· καὶ προσλαμβάνειτο τὸ δ. *Epiphanius* vertit, *vox cujuſdam de populo fertur emiſſa, quæ quaſi admoneret, dicens, perfice quod agendum eſt opitulante divinitate.*

l Εἴ τε] *L. B.* αἴτων εἴ τε. ac ſuperiori linea.

m Θαρσῆσαι.] Ita *Busb.* θαρῆσαι abeſt *cæteris.*

n Τῶν βουλευτῶν ὄντες,] Articulum etiam τῶν addidi è *Cod. Busb.* cui adſtipulatur nunc *Lugd. Bat.*

o Ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ] Ὃς οὐκ ἠρίθμῳ *Busb.*

p Μετάστασιν,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 6. §. 5. SPANH.

q Δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο,] Ita *Busb.* δι' αὐτὸ in *cæteris.*

r Μηδὲ ἐκὼν εἶναι] Ὡς μὴ ἐκὼν *Busb.*

s Ἦλθε] *L. B.* ἔρχετο.

t Ἔτι δ' ἡ Κάλλιστος·] Ita diſtinguo & lego, ſola conjectura fretus; cum antea eſſet, ἐπεὶ ἡ Κάλλιστος, ἀπελύθησαν δ' ἐπὶ Γαΐῳ, καὶ πλ.

ſtus *ſe eis adjunxit:* Caji enim libertus erat, vir unus qui, maxime omnium ad ſummam poteſtatem evectus, æquum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore quem omnibus incuſſerat, & opum magnitudine quas ſibi comparaverat. nam munera quocunque modo acceperat, nec ullis abſtinuerat injuriis, præter fas & æquum omnes ſua poteſtate premens; ac præterea noverat Caji ingenium implacabile eſſe, adeoque pertinax ut nunquam ab eo quod ſemel ſtatuerat in diverſum abiret, & ſe ob alia etiam multa in periculo eſſe *ſentiret*, non minime vero ob ingentem pecuniæ vim. Quo factum ut Claudium coleret, & clam ad eum transiret, ſperans, ſi ei cederet principatus, Cajo ſublato ſuam in iiſdem potentiam fore cauſam cur apud eum etiam in honore eſſet, ut qui jam ante eum demeruerit benevoli humanique animi officiis. nam jactare auſus eſt, quod juſſus à Cajo Claudium veneno tollere, id ipſum variis modis diſtulerit. Videtur autem mihi Calliſtus de induſtria iſta finxiſſe, ut à Claudio gratiam iniret. quandoquidem nec Cajus, ſi Claudium perimere voluiſſet, Calliſti excuſationes *æquo animo* tuliſſet: nec Calliſtus juſſus *à Cajo* in re-factu expetenda tergiverſatus fuiſſet; neque male agens, ac præter ea quæ dominus imperaverat, ſtatim meritas pœnas non ſuſtinuiſſet. Atque adeo Claudium quidem divinitus Caji furorem & inſaniam effugiſſe; Calliſtum vero finxiſſe beneficium à ſe collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

Simulat ſe à Cajo juſſum veneno Claudium tollere.

Chæreæ moræ impatiens.

11. Cæterum Chæreæ conatus indies differebantur *conſciorum* plerorumque ſegnicie. Nam ipſe invitus moram in re agenda ferebat, ut qui omne tempus facinori patrando opportunum eſſe duceret. * Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium, ad mactandas pro ſalute filiæ victimas, ſæpe tempus oblatum erat, vel eum præcipitandi dum ſtaret in faſtigio baſilicæ (tectum autem ſublime eſt foro imminens) & nummos inde aureos & argenteos ſpargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana ſacra ab ipſo inſtituta. ipſum enim à nemine ſibi cavere, dum ſolicitus eſſet ut omnia in iis rite ſervatoque decoro fierent, minimeque crederet quenquam contra ſe quidquam moliri. Sed ſi nihil indicio ſit, ſibi, quaſi à Diis, datam eſſe necis poteſtatem, ipſum tamen ita viribus valere ut vel abſque ferro Cajum conficeret. Adeo Chærea infenſus erat conjuratis, veritus ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem

δὲ ὁ Κάλλιστος· ἀπελεύθερος δὲ ὢν Γαΐου, πολῦσαί τε ἀνὴρ εἷς ἔτος ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ ὀδὲν ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δυναμιν, φόβῳ τε τῶν πάντων ἐπὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγλῆγετο αὐτῷ. [v] δωροδοκώτατός γὰρ ὢν ὁ [x] ὑβριστικώτατος, [y] παρ' ὀντινα οὖν [z] ἐξουσίαν χρησάμενος ὤφλε τὸ εἰκός· καὶ ἄλλως τε ἐπὶ Γαΐου τὴν φύσιν ἐξεπιστάμενος ἀνήκεστον ὄσον, καὶ ἐφ' οἷς ποτ' κεῖνος ἐδαμῶς [a] ἀντιπαράσπαλα χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας ἐπὶ κινδυνεύων αἰτίας, ἐσχήκειτο δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων. ὥστε δὴ ὁ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς [b] μεταπαθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι ἐπὶ καὶ εἰς σκῆπτρον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, προκατειργασμένου χάριν ἐπὶ φιλανθρωπίας λέγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ φαρμάκῳ τὸν Κλαύδιον, μυρίας εὕρων ἐπὶ χρηματισμὸς [c] ὑποτροπάς. [d] δοκεῖ δέ μοι προπαιτιάσασθαι Κάλλιστος ὅτι ἡμέρᾳ τῇ Κλαυδίῳ τὸν λέγον τοῦτον. [e] ἐπεὶ ὅτε Γαΐου ὠρμηκὼς μεταχειρίσασθαι Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Καλλίστου προφάσεων, ὅτε Κάλλιστος, κελευσθεὶς πρὸ τοῦ προῖξιν εὐκλεᾶ [f] ὑποτρέπαλεν, [g] ἢ κακουργῶν εἰς [h] δεσπότου [i] τὰς ἐπιστολὰς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ προχρῆμα τὸ μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ [k] Κλαυδίῳ μέν τινι θείᾳ δυνάμει σώσασθαι ἐκ μανιῶν τῶν Γαΐου, Καλλίστου δὲ προποιήσασθαι χάριν κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης.

ια'. [l] Τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν Χαιρέαν [m] ὑποτροπαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν [n] ὀκνῷ τῶν πολλῶν. ὁ γὰρ Χαιρέας [o] ἑκὼν οὐ πράσσειν ἀναβολῇ ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιδόμενον [p] τῇ πράξει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντα, [q] κατὰ θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ὑπιπλυμένας ὑπὸ τοῦ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρὸς, καὶ ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἱστάμενον καὶ δήμῳ χρυσίου καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτοῦντα ὥσαν κατ' κεφαλῆς, ὑψηλὸν δέ ἐστι τὸ [r] στέγον εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὅτε τε τὰ μυστήρια [s] ποιήσειν ἐσ[s] συνίστατο τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀνεπίσκοπον εἶναι προσοίᾳ τοῦ ἐν αὐτοῖς εὐπρεπῶς [t] ἀναστρεφομένου, καὶ ὑπογνώσῃ τοῦ ἐν ὑποψίᾳ [v] τινα ψεύδεσθαι πιστεύειν. εἰ δ' [x] μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τῶν θεῶν, αὐτῷ δυνάμιν τοῦ θανάτου προφανῆναι, αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθαι, καὶ μὴ σιδηροφορημένῳ διαχρήσασθαι [y] τὸν Γάϊον. ὅτως δ' [z] ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς [a] διαρρύην. οἱ δ' ἐώρων μὲν [b] νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς

---

v Δωροδοκώτατος γὰρ ὢν καὶ] Et vigorem ultra modum haberet *Ruſin.* SPANH.

x Ὑβριστικώτατος,] Ὑβριστὴς παρὰ τινα ἂν γένοι.) *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Παρ' —— εἰκὸς·] Vel παρόντ' ἂν ἐξουσίᾳ χρησ. præſenti utique potentia præter fas uſus. SPANH.

z Ἐξουσίᾳ] *L. B.* γένοι.) ἐξουσία.

a Ἀντιπαράσπαλα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 2. §. 4. SPANH.

b Μεταπαθίζων] *L. B.* μεταπαθίζειν.

c Ὑποτροπὰς.] Ἀναβολὰς *Busb.* HUDS. Vel ἀναβολὰς, mox tamen ὑποτροπὰς & ὑποτρέπαλεν §. 11. & 12. SPANH.

d Δοκεῖ δέ μοι προποιεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* quo fere modo legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius*, δοκεῖν ἢ προσεποιεῖτο in *Editis Aliiſque.*

e Ἐπεὶ] *L. B.* ἐπειτα & in *Marg.* ἐπείτε.

f Ὑποτρέπαλεν,] Sic lego. ὑπενεμβαλεν in *Joſephi* libris tam *Editis* quam *MSS.*

g Ἢ κακουργῶν] Ita *Hen. à pr. m.* (ut & *L. B.*) εἰ *ab altera manu.* quo modo, in *Editis* & *MSS.* niſi quod ᾗ pro εἰ habeat *Busb.* omiſſis ἄκτων ὑπελάμβανεν.

h Τοῦ δεσπότου τὰς ἐπιστολὰς,] Ἐπιστολὴ mandata ſupr. lib. 18. c. 9. §. 4. SPANH.

i Τὰς ἐπιστολὰς] Adjectum ex *L. B.*

k Κλαυδίῳ μέν τινι θείᾳ] Ut aliquem ex loco, quem corruptum eſſe ſuſpicor, ſenſum elicerem ita reſcripſi, cum antea eſſet, Κλαυδίῳ, μὲ ἐκ τινος θείας δυνάμεως χρησαι μανιῶν τοῦ Γαΐου, Κάλλιστον προποιήσασθαι &c. *Epiphanius* vertit, *ſed Claudium quidem divinitas à Caji veſania liberavit, Calliſtus autem pro commendatione finxit hanc gratiam, quæ ei nequaquam probabatur injunctæ.*

l Τοῖς δ' ἀμφὶ] *L. B.* τοὺς ἀμφὶ.

m Ὑποτροπαὶ] Ἀναβολαὶ vid. mox ſupr. §. 10. SPANH.

n Ὀκνῷ τῶν πολλῶν.] Ita *Busb.* ὀκνούντων πολλῶν perperam in *Editis Aliiſque.* ὀκνούντων πολλῶν *Gall.* & *Lugd. Bat.*

o Ἑκὼν δὲ πράσσειν ἀναβολῇ] Ἑκὼν οὖσα *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἔσαι ἑκὼν οὖσαι *Vat* & *Hen. à pr. m.*

p Τῇ πράξει] *L. B.* πράξιν.

* *Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium,*] *Epiphanius* vertit, *nam dum Cajus in Capitolium aſcendiſſet, ut pro filia ſacrificaret, venit frequenter ad eum, & in imperialis loci culmine ſtantem, ac populo auri & argenti pecunias diſpergentem: dum hæc miniſteria gererentur præcipitem ex eminenti loco cogitavit impellere, cum ſe à nullo videri putaret, nec inſidias feciſſe crederetur. Et licet non optata mors evenisſet, ipſi tamen acceſſiſſet audacia, ut præter ferrum perimeret.*

q Κατὰ θυσίας] Ita *Busb.* ἢ τὰς θυσίας in *ceteris.* εἰς τὰς θυσίας legendum eſſe conjiciebat Cl. *Lowthius.*

r Στέγον] *L. B.* ἐέγον.

s Συνίστατο τότε.] *L. B.* συνίστατο.

t Ἀναστρεφομένου,] Ita lego, potius quam ἀναστρεφομένῳ, quod tamen in *libris* exſtat.

v Τινὰ ψεύδεσθαι πιστεύειν.] Sic *Busb.* τινὶ ψεύδεσθαι πιστεύοντα in *ceteris.*

x Μηδὲν σημεῖον,] Locum hunc pro deploratiſſimo habeo. ut tamen ſenſum aliquem, licet languidum, inde elicerem, mutavi μηδὲν τίμιον, ὡς τοῦ θεῶν αὐτῷ in μηδὲν σημεῖον, ὡς δὴ τοῦ θεῶν, αὐτῷ.

y Τὸν Γάϊον.] *L. B.* τότε Γάϊον.

z Ὀργῆς] *L. B.* ὄχης. ſed in *Marg.* ὀργῆς.

a Διαρρύην.] *L. B.* διαφεύγειν.

b Νομίμων] *L. B.* νόμων.

c Ἐπει-

τοῖς αὐτῶν [c] ἐπιγόμενον. ὁ μὲν ἀλλ' ἠξίουν εἰς ὀλίγον γᾶν [d] ὑπερβολὴ χρήσασθαι, μὴ δὲ [e] ἐπισφάλωσι τῇ ἐπιχειρήσει σωτηρίαν παράσχοιεν τῷ πόλει, ζητήσεων τ' συνειδότων τῷ πρᾶξιν γεγονότων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελήσουσιν ἐπιχειρεῖν ἄπορον τῷ ἀνδραγαθίαν [f] ποιήσωσιν, φοβουμένοις Γάϊε τὰς αὐτὰς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν θεωμένοις ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἄπασι τὸ χρήσιμον. [g] ἄγον δὲ ἐπὶ τιμῇ τὸ πρώτῳ μεταστησαμένῳ τῷ ὄχλῳ τὸ δῆμος Καίσαρι εἰς αὐτὸν, μικρόν τι πρὸ τὸ βασιλείᾳ καλύβης πηλοῦ γνομένης, καὶ Ρωμαίων τε οἱ εὐπατρίδαι θεωρῆσαι ὁμοῦ πᾶσι δὲ γυναιξὶ δὲ ὁ Καῖσαρ· ῥᾳστώνως τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον [h] καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντι τῷ ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμενος τοῖς ὑπαπτεύσι, εἴ καί τινες βουλοίντο, μὴ [i] βοηθεῖν αὐτῷ βοηθοῦσιν.

16. Ηνείχετο δὴ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωμένων ἐπιθυσῶν τῇ πρώτῃ [k] δεδογμένον ἄπεσθαι τῆς πράξεως. ἰσχυρότερον [l] δ' ἦν τὸ [m] κατ' ἐκείνα βουλευθὲν [n] τὸ τ' τύχης συγχωροῦν [o] ὑπερβολάς· καὶ [p] τὰς τρεῖς [q] ὑπερβαλλομένας [r] τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τῶν πλουτίαν αὐτοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον. [s] Χαιρέας δὲ συγκαλέσας τὰς συνωμότας, "πολὺς μὲν, "εἶπε, καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος· [t] ὀνειδίζει τὸ ἐπι- "μέλλον ἡμῶν ὅτι τοῖς ἔτω βουλευθεῖσι μετὰ ἀρε- "τῆς· δεινὸν δὲ [v] εἰ καὶ μεμύσματος γνομένης ἀσφα- "σείτης ἡ πρᾶξις, καὶ Γάϊος ὑβριεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ "ὁρῶμεν ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀφαιρούμεθ [x] ὀπόσα τῶν "ἡμετέρων, καὶ προσθήκην τοῦ Γαΐου τυραννίδι χα- "ριζόμεθα, δέον αὐτὰς παύειν τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ "τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος προφρονίας [y] δι' "αἰῶνος ἅπαντος [z] τοῦ αὖθις ἐν θαύματι μεγάλῳ "καὶ τιμῇ καλεσθῆναι;" τῶν δὲ ἀδὲ ἀντιφθεγγομένων ὡς ἀ πάνυ [a] καλῶς δυναμένων, ἔτι τὴν πρᾶξιν ἀνυπερθέτως δεχομένων, σιγὴ δὲ καταπεπληγότων, "τί φησιν, "ὦ γυναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σημε- "ρον τῶν θεωμένων [b] ὑστάτην ἡμέραν ὖσαν, καὶ Γάϊον "[c] ἐκπλεύσοντα; ὅτι γὰρ Αλεξανδρείας παρεσκευ- "ασε πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύπτου. καλὸν δὲ "[d] ὑμῖν προεῖναι τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος, τῇ Ρω- "μαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον διά τε γῆς καὶ θα- "λάττης; πῶς δὲ σὺν ἂν δικαίως [e] κρίνομεν αὐ- "τοὺς αἰσχύνῃ τῶν γνησομένων, εἴ τις οὐ [f] αὐτὸν "Αἰγύπτιος κτείνει, τὴν ὕβριν ἐχ ἡγησόμενος ἀ- "ναχθεῖν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν. ἐγὼ μὲν οὖν "οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς [g] σκέψεις [h] ὑ- "μῶν, χωρήσω δὲ τοῖς κινδυνίοις [hh] ὁμοῦ σήμερον, "ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅ, τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, ἀσφ-

sentiebant eum juſtis de cauſis iraſci, atque è re ſua eſſe quod ille adeo feſtinaret. Veruntamen poſtulabant pauliſper deferri negotium, ne, ſi quid male ſuccederet, tota civitas turbaretur conſcios facinori perquirendo, ipſiſque Cajum aggreſſuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus majori cura præcluſis. Satius igitur eſſe, cum ſpectacula in palatio ederentur, ſeſe ad rem admovere: (celebrantur autem in honorem Cæſaris, qui primus poteſtatem populi in ſe tranſtulit; fixiſque prope regiam tuguriis cò ſpectatum veniunt patricii Romani cum liberis & uxoribus, necnon & ipſe Cæſar) facileque illis fore, tot hominum milibus in locum anguſtum concluſis, ipſum dum ingrederetur adorturn ire, cum ne ſatellites quidem, ſi id magnopere vellent, ei auxilio eſſe poſſent. *Tandem decretum, dum ludi Palatini aguntur, Cajum tollere.*

12. Chærea ergo *diem ex die* exſpectabat, cumque adeſſent ſpectacula, primo die ad rem aggredi conſtitutum erat. ſed fortuna, quæ moras interpoſuit, plus poterat quam conſilium, quod contra ipſum ceperant: cumque tres dies ſtati & ſolennes nihil agendo tererentur, vix die noviſſimo obtinuerunt ut res conficeretur. Itaque Chærea, convocatis qui conjuraverant, dicebat, "multum "quidem elapſum eſt temporis, quod nobis ſegni- "ciem exprobrat in honeſtis conſiliis exſequen- "dis: grave autem erit, ſi ex alicujus indicio in "nihilum recidat quod ſuſcepimus, & Cajus inde "exacerbatus magis etiam ſæviet *in univerſos*. "An non videmus, quod nobis noſtriſque omnibus "libertatem auferimus, & Caji tyrannidem in ma- "jus augemus; cum debeamus in poſterum nobiſ- "met ſecuritatem parare, aliiſque felicitatem lar- "giendo ad ſecula omnia ventura in admiratione "eſſe & honore?" Cum autem illi contra iſta honeſte quidquam dicere non poſſent, neque *tamen* facinus palam approbarent, ſed quaſi obſtupefacti conticeſcerent, tum ille, "Quid, inquit, "ô viri fortes, cunctamur & tergiverſamur? Non- "ne videtis hunc eſſe ſpectaculorum diem ulti- "mum, & Cajum *ſtatim ab eo* navigaturum eſſe? "comparavit enim ſe, ut navibus Alexandriam "proficiſcatur, Ægypti viſendæ gratia. Pulchrum "autem vobis erit è manibus dimittere hominem "propudioſum, cum magnifica Romanorum o- "ſtentatione terra marique inceſſurum? Quomo- "do vero non jure accuſemur, ut quos pudeat eo- "rum quæ fient, ſi quis ipſum Ægyptius forte per- "imat, qui injuriarum inſaniam hominibus libe- "ris & ingenuis non ferendam exiſtimaverit. Ego "ſane conſilia veſtra non amplius morabor, ſed "hodie paratus ſum memet periculis objicere, lu- "bentique animo ferre quicquid propterea eve- "nerit;

[c] Επιγόμενον.] Ita *Gall. ἐπαγόμενον* in *Editis Aliiſque*.
[d] Υπερβολῆ] Conf. ſupr. §. 10. SPANH.
[e] Επισφάλωσι] *L. B. πη σφάλω.*
[f] Ποιήσωσιν,] Ποιήσαιεν infertum dedi, ſenſu illud aut ſimile verbum poſtulante.
[g] Αγον δὲ ἐπὶ τιμῇ] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit. *Hæc ſpectacula in palatio ob honorem Cæſaris, in parvo ejus rotundo templo, aguntur, qui primus &c.*
[h] Καθειργνυμένων,] Καθειργμένων *Busb.*
[i] Παρατοξοφῶσι αὐτῷ βοηθεῖν] Ita cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) *συνταξομένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχετο δὲ* in *Editis Aliiſque.*
[k] Δεδογμένον] *L. B.* δεδομένον.
[l] Δ' ἦν] *L. B.* δὲ.
[m] Κατ' ἐκείνα βουλευθὲν τὸ] Sic *Busb.* & *L. B. κατ' ἐκείνης* in *cæteris.*
[n] Τὸ τ' τύχης] *L. B.* τ' τύχης.
[o] Υπερβολάς. —— ἡμέρας,] Conf. ſupr. §. 10. SPANH.
[p] Τὰς τρεῖς ὑπερβαλλομένας] Zonaras in narratione hujus facti p. 559. B. de Cajo, καὶ ἀφ' οὗτο ἑτέρας τρεῖς ἡμέρας ἀνεβάλετο. Adeo ut hic vertendum ſit: *tres inſuper dies præter legitimos horum ludorum ſuperaddentis.* Non adſecutus eſt etiam hunc locum *Ruffinus.* SPANH.
[q] Υπερβαλλομένας] *L. B.* ὑπερβαλομένας.
[r] Τὰς νομίμους ἡμέρας,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* τῶν νομίμων ἡμέρας in *libris.*
[s] Χαιρέας δὲ συγκαλέσας] Haud aliter *Busb* Χαιρέας δὲ καλέσας *Lugd. Bat.* Χαιρέας δὲ καλέσας in *reliquis.*
[t] Ονειδίζει τὸ] Ita lego. ὀνειδίσαί τε τὸ in *Editis Aliiſque.* ὠνείδιζε τὸ *Busb.*
[v] Εἰ] Abeſt à *L. B.*
[x] Οπόσα —— προσθήκην] *L. B.* in *Marg.* ὁπόσα τ' ἡμετέρων, εἰς προσθήκην.
[y] Δι' αἰῶνος] Ita *Hen.* niſi quod δι' αἰῶνος ἁπάντος pro ἅπαντος habeat. *Sed* ἅπαντος τοῦ αὖθις in *cæteris.*
[z] Τὸ αὖθις] *L. B.* τοῖς αὖθις.
[a] Καλῶς δυναμένων.] Ita cum *Cod Busb* & *Lugd. Bat.* qui etiam ὡς ἂ omittit. Forſan τ' ἦ δὲ ἀντειπεῖν ὡς πάνυ καλοῖς δυναμένων.
[b] Υστάτην ἡμέραν ὖσαν,] Ημέραν τελευτώσαν *Busb.*
[c] Εκπλεύσοντα;] *L. B.* ἐκπλευσόμενον.
[d] Υμῖν] Vel ἡμῖν legendum vel (ponendo *vobis* pro *nobis*) corrigenda verſio. IBB.
[e] Κρίνομεν] *L. B.* κρίνωμεν.
[f] Αὐτὸν Αἰγύπτιος] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nam quo modo non juſte erimus confuſioni obnoxii, ſi quis eum Ægyptius occidat, iniuriam non ferens libertatis oppreſſæ.* HUDS. Lectionem hanc confirmat *Lugd. Bat.* in quo eſt *αὐτὸν*, verum deſideratur id quod præcedit ὅτι. HAV.
[g] Σκέψεις] Σκήψεις *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[h] Υμῶν] Ita cum *Epiphan. ὑμῶν* in *Græcis* omnibus.
[hh] Ομοῦ σήμερον,] Mallem ὁμόσε.

"nerit; neque est ut ego, quodcunque sit, rem "procrastinem. Enimvero quid forti & generoso "tam miserabile, quàm ut alius me vivo Cajum "occideret, mihique laudem istam præriperet?

Quænam acciderint, dum spectacula ederentur.

13. Et ille quidem, his dictis, impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, & reliquis fiduciam ingeneravit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equestri succinctus. nam moris erat tribunis, ut accincti signum peterent ab imperatore, & forte ea die vices signum accipiendi ad ipsum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium angente & premente, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc populi contentionem spectante Cajo: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscue sederent, viri cum mulieribus, & servi confusi cum ingenuis. Cajus autem, via ei patefacta & munita, *egressus* rem divinam faciebat Augusto Cæsari, cujus in honorem spectacula edebantur; & cadente victima contigit cruore respergi togam senatoris cujusdam Asprenatis *nomine*. quod quidem à Cajo risu excipitur, ipsi vero Asprenati plane ominosum accidit: simul enim cum Cajo cæsus est. Dicitur autem Cajum ea die magis quam natura ejus ferebat affabilem exstitisse, eaque sermonis comitate usum esse ut omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad spectacula se convertit, locumque suum in theatro occupabat; præcipuis ex amicis cinctus. Eo autem tempore exstructum erat theatrum, ut quotannis fieri solebat, in hunc modum. Duo ei ostia erant, quorum alterum exeuntibus sub dium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur qui intus concluſi erant, & ut actores & musici ex eodem tugurio, in quo & alterum septis incluſum erat, exeuntes liberum regressum haberent. Considente itaque populo, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, (dextrum enim theatri cornu Cæsar tenebat) Vatinius ordinis senatorii vir & prætorius, Cluvium & ipsum consularem sibi *forte* assidentem, ecquid rei novæ accepisset, interrogabat, ita tamen caute ut nemo vocem *ejus* exaudiret. quo dicente, nihil sibi nunciatum esse, hodie igitur, ô Cluvie, tyrannicidii fabula agenda est. Cui Cluvius, "Tace, ô vir fortis, ne quis A- "chivorum sermonem *ipsum* audiat." Multis deinde in spectatores sparsis missilibus, quæ pomis constabant & avibus propter raritatem summi pretii habitis, Cajo volupe erat videre certamina hac de causa inita, utque spectatores de istis sibimet

Ominosa res accidit Asprenati.

Vatinius & Cluvius consci facinoris.

Cajo periculum portenditur.

"ἂν ὑπερβαλοίμην [i] εἴπερ εἴη. τί γὰρ δὴ καὶ ἡμῖν "[k] ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τάτε χετλιώτερον, [l] Γάϊον "ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὸν δεῖνα "τῶνδε ἀρετῶν ἀφῃρημένον.

ιγ'. Καὶ ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν, [m] αὐτός τε ὡρμήκει πεσάξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεπίμπρασι θάρσος, πᾶσί τε ὑπῆν ἔρως ἄπλετος ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένοις. [n] ἕωθέν τε ἦλθε καὶ παλατῖνος ὁ γήγονε τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος [p] ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τῶν, ἐζωσμένοις αἰτεῖν σύνθημα καὶ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ὑπό τε ἡ ἡμέρα καθήκοι εἰς αὐτὸν ἡ συνθημάτων καὶ σημείων. ἅμα τε σειρὴ [q] πληθὺς εἰς τὸ παλάτιον [r] ἐπικαταλήψει θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φερόμενος Γάϊος τῷ ἐπὶ τοιούσδε τῶν πολλῶν ἀγαθοῖς, [s] παρὸ καὶ διακέκριτο ἄδην, ὅτε τῇ συγκλήτῳ [t] χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' [v] ἔζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δούλῳ [x] ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. Γάϊος δὲ, [y] προῴδων αὐτῷ γιγνομένων, ἔβυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ ἐς τὰ τοιαῦτα ἤγετο· καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου πόνυ, σπάδων [z] αἵματος τοῦ [a] Ἀστερίνα κολοῦ ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων ἡμέας. τοῦτο Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν. ἐπὶ δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ Ἀστερίνᾳ φανερόν. ἐπικατασφάζει) γὰρ τῷ Γαΐῳ. Γάϊον δὲ ἱστορεῖ) θαῦμα φύσιν τινὰ ἑαυτῷ εὐπροσηγορώτατον ἡμέας κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον ὁμιλίας πάνυ· ὅν πού σοι σκοπὸν ἔχει τῶν θαυμασίων. μὴ δὲ τῇ θυσίᾳ, ἐπὶ τῷ θεάτρῳ τραπεὶς σκαθέζετο, καὶ θᾶσσον αὐτὸν τῶν [b] ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. [c] καθεσκευάσθη δὲ τὸ θέατρον, πλεῖον δὲ ἐγένετο ἢ ἔκαζον ἐνιαυτόν, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν [d] εἰς ἄθροον, τὴν δὲ εἰς στενὰς εἰσόδους καὶ ἀποχωρήσεις, ὅπως μὴ παρέχωσιν οἱ ἔνδον ἀπολημμένοι. σκηὶ δὲ αὐτῆς τὰ καλύβια, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπολήγουσαν [e] ἐπαναστροφὴν [f] τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συναθροίσης δὲ τὰ πλήθους, καὶ [h] ἓξ Χαιρέας σὺν τοῖς χιλιάρχαις ὀκτὰ ἄπωθεν ἓξ Γαΐᾳ, δεξιὸν δὲ ἓξ θεάτρου κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε, [i] Οὐατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὼς, ἤρετο [k] Κλούϊον παρακαθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπάλυκον, [l] εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων [m] παραφύοιτο [n] πύσις, σεσημῆς ἡμόμενος καὶ μὴ ἐξάκουστος εἶναι τάδε λέγων. ἓξ δὲ φαμένου μηδὲν πεπύσθαι. σήμερον τοιγαροῦν, ὦ Κλούϊε, τυραννοκτονίας ἀγὼν [o] πρόκειται). καὶ ὁ Κλούϊος, "ὦ "γύναιε, φησὶ, σίγα μήτις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκού- "σῃ." πολλῆς δὲ ὀπώρας ἐπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ [q] πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ πανίῳ πέμια τοῖς κλωμένοις, ὁ Γάϊος ἡδονῇ τὰς πρὸς [r] αὐτῶν ἐξεώρα μάχας, καὶ διαφορὰς

[i] Εἴπερ εἴη.] Εἰ πρεσίη *Hen. à pr. m.* forsan itaque εἰ παρείη. si quis malit ὅ, τι περ εἴη, per me licet.

[k] Ἀνδρὶ] *L. B.* ἂν ἀνδρί.

[l] Γάϊον —— τὸν] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, (jam etiam adstipulante *L. B.*) sensu ita postulante. antea erat, Γάϊον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὴ τὸν &c.

[m] Αὐτός τε ὡρμήκει] Αὐτός γε *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

[n] Ἑωθέν τε ἐπὶ ᾗ παλατῖνος] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* εἰωθέν τε in *Editis Aliisque.*

[o] Γήγονε τὸ ξίφος] Vocem γήγονε acceptam debemus *Codici Busb.* (εἰώθει *Lugd. Bat.*) ἠκτίγετο vel ἐποεῖτο, aut simile quid adjiciendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

[p] Ἱππικόν.] Τῶν ἱππικῶν. ἔθος γὰρ δὴ τῶ *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἱππικομῶν pro ἱππικῶν habent *Hen.* & *Vat.*

[q] Πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον] Πληθὺς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[r] Ἐπὶ καταλήψει] *Gen.* ἐπικαταλήψει. *Dist.* ἐπὶ καθαλ. SPANH.

[s] Παρὸ καὶ διακέκριτο ἄδην,] Id est, παρ' ὃ, quod usitatius, ὃ γὰρ διεκέκριτο *Busb.*

[t] Χωρίον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* χωρίων perperam in *reliquis.*

[v] Ἔζοντο,] Ἰζοντο *Busb.*

[x] Ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον.] Ἀναιὶξ *Busb.*

[y] Προῴδων αὐτῷ γιγνομένων, ἔβυε] Cajus processu sibimet facto *Rufin.* SPANH.

[z] Αἵματος] Ita *Busb.* αἵματι in *ceteris.*

[a] Ἀστερίνα] Ἀστερίνᾳ *Busb.* tam hic quam infra.

[b] Ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι.] Ἑτέρων *Busb.*

[c] Κατεσκεύασο] In *Marg. Lugd. Bat.* est, forte ὡν ἄλλοις ὅ κατεσκεύασο.

[d] Εἰς ἄθροον,] *L. B.* εἰς τὸ ἀναίθροον.

[e] Ἀπανασεφῶ] *L. B.* ἐπ' ἀνασεφῆ.

[f] Τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα.] In qua lusores exerceri solent atque cantores. *Rufin.* SPANH.

[g] Δὴ τῆ πλήθους,] Δὲ *Busb.*

[h] Τῆ Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις] Ita *Busb.* ἓξ Χαιρέα σ. τ. χιλιάρχαις δὲν ἄπωθεν in *reliquis.*

[i] Οὐατίνιός] Sic scribo, in *Græcis* Βαθύβιος. *Batibius* in *Latinis.* HUDS. Bathybius *Rufin.* Batibius. SPANH.

[k] Κλούϊον] In *libris* Κλούτον vel Κλαύτον. HUDS. in *L. B.* Κρύτον παρεζόμενον. *Rufin.* Cludisus, forte Cluvius, in Sueton. Neron. c. XXI. Cluvium Rufum Consularem. sic Cluvii mentio in Epistol. Ciceron. Tacito &c. SPANH.

[l] Εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων] Εἰ δή τις αὐτῷ ν. πρ. *Busb.* εἴ τις αὐτῷ &c. *L. B.*

[m] Παραφύοιτο] Ita lego. ἐφύοιτο *Busb.* θιαφύοιτο in *ceteris.*

[n] Πύσις,] Sic lego. πύσεις *Voss.* πίσις in *reliquis.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet πύσις ut passim. HAV.

[o] Πρόκειται).] Ita *Busb.* & *Voss.* πρόκειται) in *Editis Aliisque.*

[p] Σίγα —— ἀκούσῃ.] Ex *Homeri Iliad.* ξ'. v. 90. ubi legitur, Σίγα, μή τις τ' ἄλλος Ἀχαιῶν τῦτον ἀκούσῃ Μῦθον. HUDS. Iliad. ξ'. v. 90. SPANH.

[q] Πολλῶν ὀρνέων] Multa postea in Theatro spargerentur *Rufin.* SPANH.

[r] Αὐτῶν ἐθεώρα] Sic lego. αὐτῆς in *Editis Aliisque.* αὐτοῖς *Voss.*

πεμφθέντων οἰκέταις αὐτὰ τ θεωρῶν. ἐνῆσαν δ σημεῖα μανθάνειν δύο ἡμέρας. καὶ γὰρ μίμος εἰσάγεται καθ' ὃν σκηνὴν τῶν [s] ληστῶν ἡγεμὼν, ὅ, τε ὀρχήσεως δρᾶμα εἰσῆγε Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἀπόλλυται, [t] καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἷμά τε ἐπὶ τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ σῶμα τ σκηνοθέτου σκεκευμένον, καὶ τὸ σῶμα τ Κινύρου. [v] ὁμολογεῖται δὲ καὶ τῶν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν τὸν Ἀμύντα Μακεδόνων βασιλέα κ[ε]ίνῃ Παυσανίας εἰς τ ἐπάρατον, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Γαΐου δ [x] ἐνδοιάζοντος εἴτε σωθέντα εἰς τὸν τῆ θεωρίᾳ λῆξαι τὸ τελευταῖον εἶναι τῶν ἡμέραν, εἴτε λουτρῷ χρησόμενον δ σίτου εἴτε ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, Μινυκιανὸς ὑπὲρ δ Γαΐου καθεζόμενον, καὶ δεδιὼς μὴ [y] διαχυθείη τὰ τ καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξανασὰς ἐπεδὴ καὶ Χαιρέαν ἐώρα προεξελθόντα, [z] ἠπείγετο διορθώσειν αὐτὸν προελθών. λαμβάνει δ αὐτὸν τ στολῆς Γαΐου καὶ φιλοφροσύνην δῆθεν, καὶ ποῖ δὴ, φησὶν, ὦ μακάριε; καὶ ὁ μὲν αἰδοῖ [a] δοκεῖ δ Καίσαρος καθίζειν· κρείσσων δ' ὁ φόβος ἦν, ὀλίγον τε ἀφελιπὼν εἶτα ἀφανίσεται. καὶ ὁ Γαΐος [b] οὐδὲν ἐμποδὼν ἦν ἐξιόντι, δοκῶν ὅπῃ που τ [c] ἀναπτιλέκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. [d] Ἀστερίους δ, μετῆν δὲ καὶ αὐτὸς, παρῆν τῷ Γαΐῳ [e] καὶ πρότερον ὑπεξελθόντι πρός τε λουτρὸν καὶ ἄρισον ἡμέραν, καὶ ἑπόμενος δ εἰσελθεῖν, [f] ζητοῦντος ὅπῃ πέρας ἀχθήναι τὰ ἐγνωσμένα.

ιδ'. [g] Καὶ οἱ περὶ τ Χαιρέαν ἕτοιμον μὲν ἀλλήλοις ἦν καιρὸς, καὶ ἐχρῆν ἕκαστον σφᾶς ἢ προσεκχεῖσθαι μὴ ὑπολιμπάνεσθαι ὀλιγωροῦντας. ἤχθοντο δὲ τῇ ἀφορμῇ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν. ἐπεὶ καὶ περὶ [h] τὴν ὑπάτην ὥραν ἦν ἤδη [i] τὰ τ ἡμέρας λοιπὰ, καὶ Χαιρέας, βαδιοῦντος Γαΐου, προθυμεῖται λοιπὸν ἐπελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προπεσεῖν. προῄδει μέντοι τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ τ τε βαλόντων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν· [k] καίπερ δ εἰδὼς, προθυμεῖται λοιπὸν, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὑπάρχειν ἐν ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τὸν [l] ἀπολλυμένου. καὶ δὴ τεταραμένων [m] εἰς δ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνεται Γαΐος ἐξανασὰς, καὶ θορυβος λοιπόν. ἀνέστρεφον δ καὶ οἱ συνωμόται, καὶ [n] ἀνωθοῦντο τὴν πλησὺν, λόγῳ μὲν ἀφὸ τὸ δυχερεμένειν τ Γαΐον, ἔργῳ δ ἐπ' ἀδείας βαλλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν ἄπιθεν τῆς σφαγῆς. προεξῆσαν δ Κλαύδιος μὲν ὁ [o] πατρῷος αὐτὸς, καὶ Μάρκος [p] Οὐϊνίκιος ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔπι δ [q] καὶ [r] Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, [s] ὃς ὐδὲ βαλομένοις [t] ἀφικωλύσαι δύναμις ἦν αἰδοῖ τῆς ἀξιώσεως, εἶπετο δ αὐτὸς σὺν [v] Παύλῳ [x] Ἀρρουντίῳ. ἐπεὶ δ ἐντὸς ἦν δ βασιλείας, τὰς

arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt quæ prodigiorum loco habita ſunt. Etenim mimus introducitur, in quo cruci affigitur latronum dux, & pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipſe occiditur & filia ejus Myrrha; cratque multus ſanguis arte effuſus, tum circa cruci affixum, tum circa Cinyram. Conſtat etiam illum eundem fuiſſe diem, quo Philippum Amyntæ filium, in theatrum ingredientem, interemit Pauſanias ejus amicus. Cum autem Cajus dubitaret, permaneretne uſque ad finem ſpectaculi, quòd dies eſſet ultimus, an lotus & cibo ſumpto reverteretur, uti jam ante ſolebat, Minucianus, ſupra Cajum ſedens, veritus ne tempus è manibus re infecta elaberetur, ſurrexit, ubi Chæream egreſſum viderat, ut ire maturaret ad ipſum confirmandum. Ejus vero Cajus comiter apprehendens *togæ* laciniam, Quonam, inquit, abis, bone vir? Et ille quidem, Cæſarem quaſi reveritus, denuo reſedit: at ſuperante eum metu non multo poſt exſurrexit, Cajo eum ab egreſſu non prohibente, quod exire putaret ad requiſita naturæ. Aſprenas autem, qui & ipſe *conſilii* particeps erat, Cajum hortabatur ut clam excederet, quemadmodum ſolebat, ad lavandum & prandendum, & tum demum reverteretur; utpote quod decretæ rei exitum expediri vellet.

14. Et Chærea quidem atque ſui ſemet opportune diſpoſuerunt; eiſque incumbebat, locum, qui ſingulis obtigit, ne deſererent ſtrenue operam dare: & indignabantur moras necti, quodque in manibus erat differri, quod jam eſſet hora diei nona. Chæreæ itaque, Cajo cunctante *exire*, in animo erat *in theatrum* regredi, ipſumque *illic* ſedentem adoriri. Cæterum cogitatione præceperat hoc fine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde fieri non poſſe: quamvis autem id ſciret, *Cajum aggrediendi* deſiderio ardebat, æquum eſſe ratus non morari ejuſmodi cædem, quæ *cæterorum* omnium incolumitate & libertate rependeretur. Cumque jam in eo eſſent ut theatrum ingrederentur, ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cajum. quo factum eſt ut ſeſe converterent conjurati, & turbam dimovebant, quaſi eam ægre ferret Cajus, re autem vera ſui in ſecuritatem, ut qui vellent eum nudare præſidiis atque ita cædem patrare. Præcedebant autem eum Claudius patruus, & Marcus Vinicius ſororis ejus maritus, ut & Valerius Aſiaticus; (quos etiam *loco* depellere, ſi maxime id voluiſſent, ex dignitatis reverentia non licebat) Cajus vero ipſe ſequebatur cum P. Arruntio. Cum autem intra regiam eſſet, de via recta decedit, ubi con-

Ad facinus ſe parant conjurati.

[s] Ληστῶν ἡγεμὼν,] Ita lego. in *libris* ληθεὶς ἡγεμών. *Bulengerus* (l. *de Theatro*, in *Append.* p. 250.) legit ληστὴς ἡγεμὼν, & vertit *latro princeps*. Intelligendus Laureolus, latronum anteſignanus, in crucem actus. Vide *Sueton.* in Cajo, c. 57. & *Petitum* ad *Leges Atticas*, p. 248.

[t] Καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα,] Καὶ εἰ θυγάτηρ Μύρρα legit *Petitus*, loco jam citato. Sed verius eſt, (ni *Joſephus* forſan in hiſtoria erraverit) excidiſſe verbum, quod ad Myrrham pertinebat, nimirum ἔφυγε vel ἐδιηθήτο.

[v] Ὁμολογεῖται —— ἡμέρας] Videſis *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 3668. & confer *Petitum* in *Comment.* ad *Leges Attic.* p. 248.

[x] Ἐνδοιάζοντος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 3. c. 7. (vere 8.) § 3. SPANH.

[y] Διαχυθείη τὰ τ καιρῶν εἰς κενὸν,] Διαλυθείη *Busb.*

[z] Ἠπείγετο διορθώσειν] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείγετο διορθώσειν in *reliquis*.

[a] Δοκεῖ δ Καίσαρος καθίζειν.] Δοκεῖν *Busb.* & mox καθίζῃ.

[b] Οὐδὲν ἐμποδὼν ἦν ἐξιόντι,] Ita cum *Epiphanio*, id quod me monuit etiam Cl. *Lowthius*. ἐμποδὼν ἦν, ἄξιόν τι in *Editis Aliiſque*.

[c] Ἀναπτιλέκτων] Conf. infr. c. 2. §. 5. SPANH. *Lugd. Bat.* ἀναγκαίων.

[d] Ἀστερίους] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Epiphan.* antea erat, Ἀμπρώνιος δ, καὶ αὐτὸς παρ. HUDS. Aſprenas *etiam Roſin.* SPANH.

[e] Καθὸ πρότερον ὑπεξελθόντα] Sic lego. καθ' ὃ in *Editis Aliiſque*. καθ' ὃς *Hen. à pr. m.* forſan pro καθώς. HUDS. Emendationi huic ſuffragatur *L. B.* in quo eſt καθ' ἃ. HAV.

[f] Ζητοῦντος ἐπὶ πέρας ἀχθῆναι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ζητοῦν in *reliquis*.

[g] Καὶ οἱ περὶ τ Χαιρέαν] Οἱ δ π. τ. χ. *Busb.*

[h] Τὴν ὑπάτην ὥραν] Τὴν abeſt quibuſdam *libris*. ἑβδόμην pro ὑπάτην juxta *Suetonium*.

[i] Τὰ τ ἡμέρας] *L. B.* ταύτης ἡμέρας. *Gen.* τὰ τῆν ἡμέρας.

[k] Καίπερ δ εἰδὼς,] Ita *Busb.* καίπερ δεδιὼς in *Editis Aliiſque*.

[l] Ἀπολλυμένου.] Ἀπολλυμένους *Busb.*

[m] Εἰς δ θέατρον τὴν εἴσοδον.] Ita lego cum Cl. *Lowthio*. εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον in *libris*. in *L. B.* εἰς τὸ θέατρον εἰσόδου.

[n] Ἀνωθοῦντο τὴν πλησὺν,] Ἀνωθοῦντο *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[o] Πατρῷος] *L. B.* in *Marg.* πάτρως.

[p] Οὐϊνίκιος ὁ τ ἀδελφῆς ἀνὴρ.] Ita lego. Μινυκιανὸς in *libris*.

[q] Καὶ Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς,] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

[r] Οὐαλέριος] Ita legendum eſſe ſuadet *Epiphanius*, qui vertit, *Valerius Aſiaticus*. antea autem erat ἀνθυπατικὸς. (*Lugd. Bat.* ſubindicante veram lectionem, in quo Ἀνταλικὸς.) Ex *Dione Caſſio* (ſub finem lib. LIX.) forſan legendum Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατικός. HUDS. Valerius Conſularis Aſiaticus infr. §. 20. SPANH.

[s] Οὓς δὲ] Ita lego pro οἷς, præeunte *Epiphanio*, qui vertit, *quos etiam ſi voluiſſent repellere* &c.

[t] Διακωλύσαι] *L. B.* ἀφικωλύσαι.

[v] Παύλῳ Ἀρρουντίῳ.] *L. B.* ταλαιπωρουντίῳ.

[x] Ἀρρουντίῳ.] Haud aliter *Epiphan.* & *Dion Caſſius*. Παύλῳ Ἀφρουντίῳ, aut Ταλαιπωρουντίῳ mendoſe admodum in *Joſephi* libris.

conſtituti erant famuli, quorum munus erat ipſi miniſtrare, & qua Claudius aliique præcesſerant; & in angiportum inſuetum deflectit, balneas petiturus, ſimulque pueros ſpectaturus, qui ex Aſia venerant, miſſi inde partim ut hymnos canerent in myſteriis quæ celebrabat, partim ut Pyrrhicham ſaltarent in theatris. Ipſi autem Chærea obviam venit, & ſignum petiit. Cumque ille probroſum quiddam & ridiculum daret, nihil moratus *Chærea* conviciis *Cajum* impetit, ſtrictoque gladio vehementem ei plagam inflixit, ſed non mortiferam. Sunt tamen qui dicunt, hoc à Chærea data opera factum eſſe, ut non uno ictu Cajum interimeret, ſed repetitis vulneribns magis eum excruciaret. At mihi parum credibile videtur quod afferunt, haud concedente timore in ejuſmodi rebus exſequendis rationem adhibere. Quod ſi ita exiſtimaſſet, Chæream profecto omnium ſtultiſſimum haberem, qui maluerit indulgere iracundiæ, quam celeriter ſemet & conjuratos è periculo eximere; maxime quando non deerant plurimæ viæ Cajo ſuccurrendi, niſi quam primum exhalaret animam. atque adeo Chæream rationem habuiſſe ſemetipſum & amicos æque ac Cajum affligendi, ſi, cum poſſet re bene geſta clam ſe *Cajum* ulciſcentium iræ ſubducere, nec in incerto eſſet an ex animi ſententia res ſuccederet, temere voluerit ſemet perdere ſimul & tempus. Et in iſtis quidem cuique ſuo uti atque frui judicio per me licet. At Cajus dolore ex vulnere cruciatus (nam enſi, inter humerum & collum impacto, obſtitit os juguli, ne altius penetraret) neque animo conſternatus exclamavit, neque amici cujuſpiam opem imploravit, ſive quod nemini ſatis fideret, ſive ea de re non cogitaret. Sed, cum gemitum expreſſiſſet angoris magnitudo, fuga ſe proripiebat ulterius. cumque eum excepiſſet Cornelius Sabinus, qui jam ante animo erat præparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumſtantes, una cohortatione excitati, gladiis eum feriebant; atque adhortatio ad invicem erat, repete. In confeſſo autem eſt apud omnes, Aquilam extremum ei vulnus intuliſſe, feciſſeque ut confeſtim animam efflaret. Veruntamen Chærea cædis auctor merito exiſtimandus eſt. nam licet aliquam multos ad facinus patrandum ſibi adjunxerit; primus tamen illud excogitavit, & ante omnes quemadmodum res iſtæ gerendæ eſſent animo deſignavit, primuſque auſus eſt conſilium cum aliis communicare. Cum autem ſermonem probarent quem de cæde habuit, & diſperſos unum in locum congregavit, & omnibus bene ac ſapienter paratis, tum recta conſilia dando omnibus longe præſtabat, & ſcite admodum orationem ad ſuadendum accommodavit; ita ut & omnium animos ad audendum accenderit, &, cum tempus poſceret vim & manus adhiberi, tunc etiam

Cajus trucidatus.

Aquila Cajo extremum ictum inflixit; at Chærea cædis auctor.

μὲν [y] εὐθείας ὁδὸς λείπῃ, καθ' ἃς [yy] δὴ ἐξήκεσαν τῶν δέλων οἱ θεραπεύονλες αὐτὸν, καὶ ἐφέροσαν οἱ ἐπὶ τὸ Κλαύδιον· τρέπεται ἢ μὴ γενωπὸν ἠρεμηκότα, καὶ ἅμα τόπον πρὸς λυτροῖς γυμνούμενον, ἅμα καὶ [z] παῖδας οἳ ἥκεσαν ἐκ τῆς Ασίας καλλανούσων, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖσε γιγνομένης ὅτι ὕμνους μυηρίοις ἃ ἐπετέλει, ἔνιοι ἢ κῆ πυρρίχισμὸς [a] οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσυντο. ὑπαντιάζει ἢ αὐτὸν Χαιρέας, καὶ ἤτησε σημεῖον. ὃ ἢ τὸ εἰς χλεύλω ἀνακειμένων εἰπόντος, εὐθὲν ἐνδοιάσας λοιδορίας τε [b] ἐχεῖτο καὶ ὃ Γαΐε, καὶ παρασίμενος τὸ ξίφος ἐπάγει πληγὴν σφοδράν· ὁ μὲν γε ὦ καίεται. καίτοιγε φασί τινες τοῦ Χαιρέα γνῶναι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν Γάϊον, ἀλλὰ πιμωρεῖας μειζόνως πληθει τραυμάτων. [c] ἐμοὶ ἢ ἀπίθανος ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὑπιχωρεῖν ἐν τῷδε τῷ πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν [d] φόβον. Χαιρέαν ἢ, εἴπερ ἄτως ἐφρόνει, πάντων ἥκιστα μωρίᾳ διαφέρειν, ἡδονῇ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέως ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔτι γνῶναι βοηθῶν Γαΐῳ μὴ φθάσασιν τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. καίτοὖθ' Χαιρέᾳ λόγον ἂν γνῶναι ὁ σοφὸς τῆς Γαΐε τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, [e] ὅπως γε καὶ περάσαιτο καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρῆζειν αὐτὸν τε ἀποτέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βυλομένοις, ἦ καὶ θέλοιεν. ὁ ἢ Γάϊος, ἀλγηδόνι τῇ πληγῆς [f] φερόμενος· [g] μεσηγὺς γὰρ ἢ τε ὤμε καὶ ἢ τραχήλε φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς ποσσωτέρω χωρεῖν. ἔτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἔτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπίστα εἴτε καὶ ἄλλως [h] ἀφρονήσ. σένω ἢ χρησάμενος ποὸς τῆς ἀλγηδόνος [i] τὸ ῥᾳδιῶν εἰς τὸ πρόσθεν ἴεν φυγῇ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σαβῖνος, τὸν Δρίνοιαν ἤδη [k] προκατεργασμένος, [l] ὡθεῖ κλιθέντα ὅτι γόνυ· πολλοὶ [m] ἢ ἐφεστῶτες ἀφ' ἑνὸς [n] ἐγκελεύσματος ἔκσπλον τοῖς ξίφεσι, [o] ὡς κελευσμός τε πρὸς ἀλλήλες, καὶ πρὸς ἐπὶ τύτοις, ἴδ. τελυτῶσαν ἢ Ακύλας ὁμολογείται τὸν ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, [p] ἢ μεθήσειν αὐτὸν ἀκρεβῶς. ἀναθεὶν δ' ἄν τις τὸν πράξιν Χαιρέα. καὶ γὰ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε [q] ἐνεθυμήθη, τοιαύτας ὡς πραχθείη φρολαβὼν πολὺ τῶν ἀπάντων, [r] καὶ πρῶτος μὲν πολμηρῶς ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς. δεχομένων ἢ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, ἀπορήσας τε ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν [s] εἰσηγήσ ὡς ἐχρῆν πολὺ κρείσσων ἐγίνετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρησίς, ὡς ὁ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τὸς πάντας, ἐπεί

τε

y Εὐθείας] Ἐπ' εὐθείας *Busb.*

yy Δὴ ἐξήκεσαν] *L. B.* διεξήκεσαν.

z Παῖδας —— ἔνοιγε.] Pueri ex Aſia evocati ad concinendos Hymnos & ſaltandum Pyrrhicham. Idem Sueton. in Cajo. c. LVIII. pueri ex Aſia nobiles ad edendas in Scena operas evocati præpararentur, Idem in Jul. Cæſ. c. XXXIX. Pyrrhicham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque Principum liberi. & Dio Caſſ. lib. LIX. p. 663. B. ἵνα τοὺς παῖδας διώσητε, οὓς ἐκ τῆς Ελλάδος καὶ τῆς Ιωνίας τῶν πάνυ εὐγενῶν &c. SPANH.

a Οἱ] Abeſt à *L. B.*

b Εχεῖτο κἀ Γαΐε,] Ita in *Editis. ἐχεῖτο Busb.* & *Hen. à pr. m.*

c Ἐμοὶ ἢ ἀπίθανος] *L. B.* εἰ μὲ ἐμοὶ πιθανὸς.

d Φόβον.] Sic lego cum *Voſſ.* (nunc *Lugd. Bat.*) *Gall.* & *Epiphanio.* τὸ φόνον in *Editis Aliiſque.*

e Ὅπε γε] Ita *Baſ.* & *Hen.* ὅπε ἢ in *ceteris.* niſi quod illud ἢ non agnoſcat *L. B.*

f Φερόμενον.] Περιφερόμενος *Voſſ.* nunc *L. B.*

g Μεσηγὺς —— χωρεῖν &c.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

h Αφρονήσ.] Ita *Vat. Voſſ.* (nunc *L. B.*) *Hen. à pr. m.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſive incredulitate ſive imprudentia.* Φρονήσ in reliquis.

i Τὸ ῥᾳδιῶν] Τὸ ῥᾳδιὸν *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Προκατεργασμένος,] Προκατειργασμένον *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

l Ωθεῖ κλιθέντα] Ωθεῖ κἀ κλιθέντα *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

m Δὲ] Abeſt à *L. B.*

n Εγκελεύσματος] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ὀκκελεύσματος in *ceteris.*

o Παρεκελευσμός τε] In *Editis Aliiſque*, παρακελευσμὸς τε τὰ πρὸς ἀλλήλες κἀ πρὸς ἕρες αὐτοῖς λῶ. Verum τὰ delevi auctoritate *Cod. Busb.* reliqua ex conjectura mutavi. Forſan tamen legendum, κἀ ἕρες πρὸς αὐτοῖς λῶ. quod ſimplicius. Phraſis illa πρὸς ἐπὶ τύτοις occurrit in *Gloſſario veteri.*

p Η μεθήσειν αὐτὸν ἀκρεβῶς.] *L. B.* μεθήσειν ἀκρεβῶς.

q Ενεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη φρολαβὼν] Ενεθυμήθη δεδιέναι μέντοι αὐτὸ ὡς πραχθεία φρολαβεῖν *Gall.* ἐνεθυμήθη εἶναι μέντοι αὐτὸ (imo μὲ τοιαῦτα ω. π. φρολαβεῖν *Lugd. Bat.*) ὡς πραχθείη φρολαβεῖν *Voſſ.* atque ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* niſi quod φρολαβὼν habeat *Vat.* ὃς φρολαβὼν abſque πραχθείη *Hen.*

r Καὶ πρῶτος μὲ] Αὐτὸς γὰ πρῶτος. *Busb.*

s Εἰσηγήσ ὡς ἐχρῆν] Ita lego. εἰσηγήσεως ἐχρῆν in *libris.*

ε Χρῆ-

τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ [t] χρῆσθαι, φαίνεται κἀντεῦθεν πρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος [v] ἀρετῇ τῆς φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβολον τοῦ ἔργου καὶ προθυμοτέρους Γαΐου. ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὁπόσοι τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα, τῇ Χαιρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆσθαι καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν.

ιε'. Καὶ Γαῖος μὲν, τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῇ πλουτῆς, ὑπὸ τῶν πολλῶν τραυμάτων [x] ἀποψυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατέργαστο αὐτοῖς ἤδη Γαῖος, οὐδὲς μὲν [y] τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτὲς ἀμήχανον ἑώρων, ὄκνῳ τε τῶν γεγονότων· ἅ γὰρ μικρὸν ἐδόκει τὸ αὐτοκράτορα ἀνῃρηκέναι τὸ κινδύνευμα, ὑπό τε ἀνοίας τοῦ δήμου τιμώμενον, καὶ ὄντως προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ [z] ἀναιμωτὶ ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ· ἄλλως τε στενῶν ὄντων τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἐπεφεύγει τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τὰ θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. [a] οὐδὲς τε ἑτέρας χωρεῖντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικὴν μὲν οἰκίαν τοῦ Γαΐου πατρὸς, ὃν τότε ἀνῃρήκεσαν· σωιημμένη δὲ ἐκείνη, διὰ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων, ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχεθεν. [b] καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλήθους τὸ ἐφόδου ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, [c] λανθάνοντος ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τὸ αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρῶτοι δὲ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ Γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν [d] αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' ὧν [e] κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα [f] περιέχοντες αὐτῶν. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ἐστὶν αὐτοῖς, [g] ὅπερ ἀπάνιον ἔν τισιν ἑτέροις βαρβάροις, [h] διὰ τὸ ἡδονῶς λογισμὸν ὑπιδέχεσθαι τῶν πεισμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σωιόντες τοὺς πολεμίους, [i] ἐς ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔστι δὲ πυθόμενοι δὲ Γαΐου τὸν φαγλοῦ, καὶ περιαλγήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέρουσι τῷ αὐτῶν, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς προσφιλὴς ἦν Γαῖος δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κλώμενος, ἀπασάμενοι τὸ ξίφη· προῆκε δὲ αὐτῶν Σαβῖνος χιλιάρχων, ὃ δι' ἀρετὴν καὶ ῥωμαιότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύι δὲ σώματος τὸν ὑπὸ τοιούτοις κλησιμένου [k] ἀρχήν· διεξῆσαν δὲ οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὰς σφαγέας τοῦ Καίσαρος. Ἀσπρῆνάν τε κρεουργήσαντα αὐτοῖς, διὰ τὸ [l] πρῶτον προπεσεῖν, ὃ τὴν στολὴν μιάναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, σὺν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν συνῳχίαν ἀπεσήμαινε τοῦ γεγονότος, [m] δεύτερος Νωρβανὸς ὑπολωπάζει, [n] ἐν τοῖς γνωσιοτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλὰς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῷ προπάτορων, καὶ μηδὲν αἰδεσθέντων αὐτὸν τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύι πρέχων ἀφαιρεθῆναι τὸ

primus conſpiciebatur incitari, & ad rem ſtrenue aggrediendam ferri, & Caji cædem facile aliis perficiendam dare, poſtquam vulnus fere lethale ab eo accepiſſet. Adeo ut merito quicquid etiam à ſociis perpetratum fuerit, Chæreæ conſiliis, animi robori, fortique manuum operæ acceptum ferendum ſit.

15. Et Cajus quidem, hujuſmodi morte affectus, exanimis jacebat multis vulneribus confoſſus. At Chærea ſociique, cum ab illis peremptus fuiſſet Cajus, haud fieri poſſe animadvertebant ut incolumes eadem via redirent, ſive attoniti magnitudine facinoris (non enim levis periculi res erat occidiſſe imperatorem, populo inſanienti gratum & acceptum, militibuſque de eo non ſine ſanguine inquiſituris) ſive quod anguſtæ eſſent viæ ubi patrata erat cædes, & magna ſervitiorum multitudo eas obſtruxiſſet, ut & milites qui ea die præſto erant ad cuſtodiam imperatoris. proinde alia via incedentes contulerunt ſe ad ædes Germanici, patris Caji quem tunc occiderant, (erant enim conjunctæ palatio, quod ita unum erat, ut tamen, ædificiis ab iis qui in imperio fuerant adauctum & ornatum, *varias* habuerit appellationes, aut ab eo qui partem aliquam abſolverit, aut ab eo qui partem aliquam ædificare inchoaverit) jamque elapſi è turbæ incurſu ſatis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto eſſet quod imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid reſciverunt de Caji interitu. erant enim iſti ſatellites genti cognomines, è qua delecti ſunt qui legionem Celticam conſtituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune eſt illis cum cæteris barbaris, ut qui parum admodum conſilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferociſque, & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, in quamcunque partem incubuerint magnum ad victoriam momentum afferant. Iſti itaque, ubi aliquid de cæde Caji acceperant, vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes ſed ſuis commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Cajus crebris largitionibus conciliatam) ſtrictiſque gladiis perquirentes Cæſaris interfectores, per domos diſcurrebant duce Sabino, qui tribunus illis præerat, non ſua aut majorum virtute (nam gladiator fuerat) ſed corporis robore ad iſtam præfecturam evectus. Cumque illis, poſtquam Aſprenatem in fruſta concidiſſent, (quod in eum primum inciderant, cujus toga, ut jam ante diximus, cruore victimæ reſperſa, ſibi quod evenerat infauſtum fore portendebat) proxime occurriſſet Norbanus, civis cum primis nobilis, & qui inter majores ſuos permultos belli duces habuerit, nihilque ejus dignitatem reveriti eſſent, is, magnis viribus fretus, manibuſque cum eo qui primus ipſum adortus eſt conſertis gladium ei extorſit, & non inultus

Chæreæ cum ſociis in Germanici ædes ſe recipit.

Germani Cæſaris ſatellites.

Legio Celtica.

Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Aſprenas cæſus.

Norbanus.

---

t Χρῆσθαι,] *L. B.* χρέσασθαι.

v Ἀρετῇ δὲ φόνου,] Ἀρετὴ deëſt *Busb.* forſan ἀρχῇ.

x Ἀποψυχθεὶς] Sic *Gen.* ἀπὸ ψύχων, vel ἀπὸ ψύχων deficiens, exſpirans, De Maccab. §. 15. SPANH.

y Τὰς αὐτὰς] Ita lego ex *Epiphanio.* (ita & emendavit in ora libri ſui *Coccejus*) τοσαύτας in *Græcis* omnibus.

z Ἀναιμωτὶ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 18. §. 8. SPANH.

a Οὐδὲς τε] *L. B.* οὐδὲς γε.

b Καὶ διεκπεσόντες] Ita reſcripſi. καὶ δὲ ἐκπεσόντες ὧν τοῦ πλήθους τὸν ἔφοδον in *Editis.* καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλ. *Busb.* HUDS. Atqui lectio *Busb.* eadem eſt cum emend. *Hudſonii*, ut fortè διεκπίπτοντες legerit *Busb.* vel, ut *Lugd. Bat.* διεκπεσόμενοι, quod, vel potius διεκπεσόμενοι, vera lectio eſſe poterit. HAV.

c Λανθάνοντος ἀκμὴν] *Gen.* λανθάνοντες. brevius aliquanto in *Cod. Busb.* λανθάνοντος ἀκμὴν τοῦ φόνου τοῦ αὐτοκράτορος.

d Αὐτοὶ] Οὗτοι *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *L. B.*

e Κατελέχθησαν, —— αὐτῶν.] Quoniam infra (eadem §.) habeamus, πολλὰς αὐτοκράτορας παρεχόμενον τῶν προπατόρων, legendum cenſui, κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. Κατελέχατο *Gall.* & *Voſſ.* κατέλιχαν τ. in *Editis Aliiſque.* Forſan ἀφ' ὧν κατέλιχαν τὸ Κελτικὸν τάγμα προσαγεφούμενοι.

f Παριχόμενοι] *L. B.* τὸ παρεχόμενοι.

g Ὅπερ ἀπάνιον] Ὅπερ ἀπάνιον ex conjectura, quod ὥσπερ ἀπανιον ἐν τισιν habeant *Gall. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à *pr. m.* Conſtat locum minime intellexiſſe *Epiphanium*, qui vertit, *erunt autem armigeri, aquivocum gentis ſuæ Celtica habentes tagma, quorum patriæ mos eſt importabili uti furore, ſicut Hiſpanis & cæteris Barbaris.*

h Διὰ τὸ ἡδονῶς λογισμὸν] Ita *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* διὰ τὸ in *Editis Aliiſque.*

i Οὗ ἂν ὁρμήσωσι] Sic lego favente *Epiphanio.* ἕως ἂν ὁρμήσωσι in *Editis.* ἕως ἂν νομίσωσι in *MSS.*

k Ἀρχὴν·] Ἀρετὴν *Busb. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἥθρασεν ἀρετὴν *Voſſ.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet ἀθρασεν ἀρετὴν unde Cod. meo adſcripſit *Coccejus*, legendum eſſe ἀνδράσιν ἀρχῶν. haud male. HAV.

l Πρῶτον προπεσεῖν,] Πρῶτον aut πρώτως in aliquibus *MSS.*

m Δεύτερος Νωρβανὸς ὑπολωπάζει,] Βάρβαρος Νωρβανὸς *Hen.* à *pr. m.* & *Epiphan.*

n Ἐν τοῖς γνωσιοτάτοις] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* (non *L. B.*) antea erat τῶν γνωσιοζήτως abſque ἐν.

o Τῷ

ultus videbatur moriturus, donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Antejus, ordinis senatorii vir, cum paucis non temere & fortuito, sicuti priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate *ductus*, utque lætitiam oculis suis caperet, Cajum prostratum *exanimem* aspiciendo, suum in eum odium ostendebat. Anteji enim patrem, ejusdem cum eo nominis, in exsilium egit *Cajus*, eoque non contentus, milites ad eum occidendum misit. Et ea quidem de causa aderat, ut mortui spectaculo semet oblectaret. Cum autem turbata esset domus, & de se in latebras abdendo cogitarit, non effugit Germanos qui investigarunt & perscrutati sunt omnia, & obvios quosque fontes insonteque occidere turebant. Atque illi quidem ita interierunt.

Antejus interfectus.

Qui homines Caji necem iniquo animo tulerint.

16. Cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caji perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum lætitia interitum ejus acciperent, & vel quodvis darent ut sibi liceret esse adeo beatis, præ timore haud adducti erant ut crederent. Alii vero *rem confectam esse* plane diffidebant, & quod nollent tale quidquam Cajo accidisse, ne veritati quidem auscultabant, rem nulla humana vi confici posse sibimet persuadentes. At isti fere erant feminæ & pueri, aut mancipia, & nonnulli ex militibus. Hi quidem, utpote quod ejus stipendia merentes simul cum eo exercerent tyrannidem, ejusque insolentiæ ministri, & optimum quemque civium concutientes, honore simul & opibus aucti essent. Mulieres vero & adolescentuli, deliniti captique mirifice, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, & viscerationibus: quæ facta erant editaque, verbo quidem ut ista populum oblectarent, at re vera * ut insanientem explerent Caji crudelitatem. Servi autem propter licentiam datam dominos accusandi & contemnendi, ut quibus refugere liceret ad ejus auxilium cum illos injuria affecissent. facile enim erat fidem impetrare improbe confictæ in dominos calumniæ, & indicata eorum pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias ex accusationis institutæ mercede, octava bonorum parte illis in præmium assignata. Cæterum patricii, quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de insidiis aliquid præsciverant, partim quod vehementer id cupiebant optabantque, non solum gaudium occultabant quod ex nunciatis perciperent, sed & se nihil audire simulabant. Hi quidem veriti, ne spe falsi ad pœnas cogerentur, ut qui animi sui sententiam aperire nimium festinarint: illi vero qui rem resciverant, quod consiliorum participes essent, eo magis

ξίφ. [o] τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακείς, φανερός τε ἦν οὐκ ἀπεραγμόνως τιθνηξόμενος, μέχρι δὴ βαρυχρεὶς πολλοῖς τ' ἐπιφερομένοις ἔπεσεν ὑπὸ πληθυος [p] τραυμάτων. τρίτος δ' ἦν Αντήϊος, τῶν οὐκ τῆς [q] βουλῆς, σὺν ὀλίγοις δ' τυχαίως τοῖς Γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον ἐμπεσών, ὑπὸ δ' φιλογερμανοσύνης καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γενέσθαι Γαΐου κειμένου, [r] μῖσος [s] ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τὸ Αντηΐου, καὶ ὁμώνυμον, φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς κτείνῃ στρατιώτας ἀπεστείλας. καὶ παρὼν μὲν διὰ πάθος [t] εὐφραινόμενος θεωρίᾳ τοῦ νεκροῦ. [v] θορυβουμένης δ' τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν [x] ἐνθυμησάμενος, ὑ διαφυγόντα τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρημον ἀκρωτήριον, καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε [y] αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων. καὶ οἱ μὲν τότε [z] πιθυήκασιν.

ις'. [a] Εἰς δ' τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆς Γαΐου τελευτῆς, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ' ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν [b] περὶ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συμβεβηκέναι, ὑπὸ δέους οὐκ ἀπιστίας ἦσαν. [c] εἰσὶ δ' οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν [d] τι τοιόνδε [e] ἐπὶ Γαΐῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθείᾳ προσίεσθαι, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε [f] ἀνθρώπῳ εἶναι τοιαῦτα ἀρετῇ ἐξεῖναι. [g] γύναια δ' ἦν ταῦτα καὶ παῖδες, ὁποσοι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν διὰ τὸ μισοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ διακονίᾳ [h] τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως [i] ἐπανασχόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελιῶν τυγχάνειν. ἡ δ' αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ [k] μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων [l] κρεανομιῶν ἡδοναῖς [m] ἀνειλημμένοι· ἃ ἐπεδόσετο, λόγῳ μὲν ἐπὶ [n] θεραπείᾳ τῆς πληθύος, τὸ δ' ἀληθὲς ἐκπαλάστρᾳ τῆς μανίας [o] Γαΐου τὴν ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν [p] κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήμασι τῶν [q] δεσποτῶν, ἀποστροφῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ἔσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικουρίας. ῥᾴδιον γὰρ [r] ψευσαμένους τε κατὰ τῶν κυρίων πεπιστεῦσαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ πλουσίους, [s] μισθῷ τῶν κατηγοριῶν, [t] διὰ τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς ὀγδόας τῶν ὑπαρχόντων. τῶν δὲ εὐπατριδῶν, εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὴν ἐπιβουλὴν, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ θέλειν εὐκλεῶς ἡγεμένοις, σιγῇ παρεδίδοτο· ἐ μόνον ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως. οἱ μὲν δειλότητι, μὴ κατὰ ψευσθεῖσιν ἐλπίδος [v] πιμορίᾳ συμβέλθοιεν, ὡς [x] προεξορμήσασιν ὑποφήναντι τὴν διάνοιαν τὴν ἑαυτῶν· οἱ δ' ἐξεπισάμενοι, διὰ τὸ [y] ἐπιβου-

λῆς

o Τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακείς,] Iterum cum *Busb.* & *Voss.* (sed in *L. B.* est τῷ πρώτου τ'. unde corrigebat *Coccejus* τὸ πρῶτον τ' πρώτου in *Editis Aliisque.*

p Τραυμάτων.] Τῶν τραυμάτων *Busb.*

q Βουλῆς,] Vocem ἀπὸ post βουλῆς addit *Busb.*

r Μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν.] Διὰ μίσους γὰρ ἐφέρετο πρὸς αὐτόν, ὅτι τ' π. *Busb.*

s Ἐνέφαινε] *L. B.* ἐφερόμην το. π. α.

t Εὐφραινόμενος] *L. B.* εὐφρονούμενος.

v Θορυβουμένης δ' τ' οἰκίας.] *Gen.* οἰκίας, Vel οἰκίας *Rufin.* turbataque subitò domo. SPANH.

x Ἐνθυμησάμενος.] *L. B.* ἐνθυμηθέντος.

y Αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων.] Ita *Busb.* αἰτιῶν in *reliquis.*

z Τεθήκασιν.] Ita *Gall.* τεθνήκασιν in *ceteris.*

a Εἰς δ' τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο] Ὡς δ' εἰς τὸ θέατρον *Busb.*

b Περὶ πολλοῦ ἡγησάμενοι] Πολλοῦ ἡγ. *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) verum περὶ πολλοῦ hîc eodem sensu ac πρὸ πλείονος & πρὸ πλείστου.

c Εἰσὶ δ' οἷς] Εἰσὶ δ' οἳ καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦσαν *Busb.*

d Τι τοιόνδε] Τὸ τοιοῦτον τῷ Γ. *Busb.*

e Ἐπὶ Γαΐῳ] *L. B.* περὶ τ' Γαΐου.

f Ἀνθρώπῳ εἶναι.] Ἀνθρώπων *Vat.* & *Hen.*

g Γυναῖα δ' ἦν] Ita *Busb.* γύναιά τε ἦν in *ceteris.*

h Τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως] Τῆς ἐκείνου ὕβρ. *Busb.*

i Ἐπανασχόμενοι τοῖς κρατίστοις τ' πολιτῶν,] Ὑπασπισάμενοι *Busb.*

k Μονομαχιῶν δόσεσι] Μονομαχίαις solus *Busb.*

l Κρεανομιῶν ἡδοναῖς] Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Julio Cæsare*, c. 38.

m Ἀνειλημμένοι·] Ἐκπεπλημένοι *solus Busb.*

n Θεραπείᾳ τ'] Ita *Gall. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Θεραπείαις in *Editis Aliisque.*

* Ut —— crudelitatem.] *Ad satiandam suæ crudelitatis insaniam*, Epiphan. *re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis*, Gelen.

o Γαΐου τὴν ὠμότητα.] Διὰ Γαΐου *Busb.*

p Κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήμασι] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* κατηγορίαι in *libris.*

q Δεσποτῶν] Ita distinguo. antea erat δεσποτῶν ἀποστροφῆς, τῷ ὑβρ.

r Ψευσαμένους τε] Ψευσαμένοις, & mox πιστεύσαι, dein ἐλευθέρους & πλουσίους *Busb.*

s Μισθῷ —— ὑπαρχόντων.] Delatoribus octava confiscatorum bonorum decreta. *Sueton. in Neron. c.* x. Præmia delatorum Papiæ legis ad quartas redegit. vid. Tacit. Annal. III. SPANH.

t Διὰ τὸ ἆθλα] Ita *Busb.* & *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* est enim idem Codex) διὰ τὰ in *Editis Aliisque.*

v Τιμωρίᾳ συμβάλοιεν] Τιμωρίαι in *Editis Aliisque.* quod sane συμβάλοι postularet. τιμωρίας in *Vat.* & *Hen.* quod in τιμωρίαν mutavi. in *Epiphanii* versione, *metuentes ne pœnæ succumberent.*

x Προεξορμήσασιν ὑποφήναντι] Ita *Voss.* προεξορμήσαντι in *reliquis.*

y Ὑφι-

λῆς μεταχεῖν, μειζόνως ἔκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρός τινας εἴποντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴζετο ὠφέλιμος ἔτι, ζῶντος Γαΐου κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ δ' ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὠμιληκέναι μὲν [z] Γαΐου τραύμασιν, ἀποθανεῖν δὲ μήπω, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. ἔτι τι πίστις αὐτῷ [a] ἐγένετο, ὡς δ' ἑαρσήσας τοῖς γνώμαις ἀποφαίνοιτο τὴν αὐτοῦ. ἢ γὰρ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο εὐνοίᾳ τὴν τυραννίδος· ἢ δ' μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδαμόθεν εὐνοίᾳ χρωμένῳ [b] διαφθείρειν τὴν ὀπὴ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο δή ὑπό τινων, οἱ δὲ μάλιστα τοῖς εὐπατρίδαις ἠφάνιζον τὸ εὐθυμοῦν τὴν ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἀφροντίν [c] κομιδῆς τῶν τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν ἡμαλωμένον ὀπὴ τὴν ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν εἰκάζετο βουλῇ τῇ ἀλογίστῳ τῶν θορυβούντων, καὶ ἐπ' [d] ἀμφότερα δόξῃ τὰ ἀκουόντων λαμβανόμενα· ἃ μὲν τὴν γε [e] ἑνέδραν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενεχθησομένην περιξύσιν αἰτίαν. ἃ γὰρ [f] ἀφ' ἧς ἐξίοιεν ἀδικίας ὠφεσθαι περὶ αὐτὰς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς [g] εἰκάζειν θελήσαν [h] οἵ τε κατηγορήσαντες δὲ οἱ δικάζοντες.

ιζ'. Ἐπεὶ δὲ τὸ [i] πλῆθος τῶν Γερμανῶν περιέσχε τὸ θέατρον ἐσταδμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς [k] ἐλπὶς μὴ [l] ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πάσων ὅπῃ εἴσοδον ποῖα εἶχεν αὐτὰς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπησόμενα. ἐν ἀμηχανίαις [m] τε ἦσαν, ὅτε ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὴν διατριβὴν τὴν ὀπὴ ἐν θεάτρῳ πεπισθότες. εἰσπλεόντων δὲ ἤδη, βοὴ ἐν θεάτρῳ ῥήγνυται καθ' ἑκατέραν τρεπομένη τῶν φαλαγγῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας [n] αὐτῷ γενομένης δὲ τῶν βουλευμάτων [o] καὶ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ δή τις δὲ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φειδεσθαι σφῶν, καὶ μὴ πλήμης ἀλλοτρίας [p] ἁμαρτίας τῶν ἄδην ἐν αἰτίᾳ ὑφιεμένων ὑπολαμβάνειν τιμωρίαν, [q] παρέντας ἐν ἐρεύνῃ τῶν πεπραχότων, ὅ, τι καὶ πεπραγμένον εἴη, κατασιωπᾶν. καὶ οἱ μὲν ποτέ τε καὶ περαιτέρω μετὰ δακρύων καὶ τύπου τοιούτων ὑπομιμνήσκοντες καὶ [r] πολλιώμενοι, ὅσα ἀνεδίδασκεν αὐτὰς ὁ κίνδυνος ἐσῳζόμενον, καὶ ὡς ἄν τις ἀγωνιζόμενος πρὸς τὴν ψυχῆς [s] εἴποι τι, ἔλεγον. θρασύνεται δὲ πρὸς πάντα τῶν φαλαγγῶν ἡ ὀργὴ, καὶ [t] μετεμέλησεν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος· ὠμόν τε γὰρ ἦν [v] τὸ καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν πρὸς τὴν Ἀσρηνὴν ἐπὶ τὸ βωμὸν [x] ἀπερεισαμένους. πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τῶν πάθους· ὥστε [y] παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς [z] ὅδεν ἐλλειπέστερος τὸ τῶν κινδύνων ὁμιλήσειε ἐπαναστασιάζειν, ὧν ἄδηλον εἶναι τὸ συμφορᾶς, εἴπερ εἰς τέλος φόβος ἦν

gis clam omnia habuerunt, alii alios ignorantes, metuentesque ne si quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam esse tyrannidem, Cajo vivente proditi ad supplicium deposcerentur. Nam & alius sparsus erat rumor, Cajum quidem vulnera accepisse, non tamen mortuum esse, sed adhuc vivere, eique à medicis curationem adhiberi. nemoque adeo fidus deprehensus erat, cui quispiam dicere auderet quod sentiret. sive enim *Caji* amicus esset, suspectæ erat fidei, ut qui tyrannidi faveret, sive odio eum prosequeretur, id ipsum dictorum ejus fidem imminuebat, quod eum oderit. Aliis etiam rumor ferebatur, qui patriciis spei solatium eripiebat, ipsum *scilicet*, periculum despicientem & de vulneribus curandis parum sollicitum, in forum, ut se habebat sanguine cruentatum, evasisse, atque ibi concionari apud populum. Et hæc quidem temere efficta erant ab iis, quibus propositum erat tumultus excitare, & in utramque partem pro affectu audientium trahebantur: * haud tamen sedes suas relinquebant, metu criminis primo foras exeuntibus impingendi. non enim ex animo quo exierint factum iri de illis judicium, sed ex eo quem illis affingere vellent delatores & judices. *De morte Caji rumores diversi.*

17. Sed postquam turba Germanorum strictis gladiis circumdederat theatrum, spectatores de vita quisque sua metuere cœperunt, & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam *ferro* concidendi essent: hærebantque inopes consilii, quod nec se in tuto esse crederent, si diutius in theatro morarentur. Atque adeo, cum irrumperent, clamor toto theatro tollitur, supplicantium militibus *seque excusantium* ut qui omnium ignari essent, tam eorum quæ de seditione movenda, si qua mota fuerit, erant deliberata, quam eorum quæ patrata erant. illis itaque parcere deberent, nec pœnas aliorum audaciæ ab omni culpa vacuis reposcere, sinerentque in facinoris, quodcunque commissum esset, auctores inquirere. Et illi quidem ista, multoque plura cum ploratu & planctu Deum obtestantes & implorantes dicebant, quæ præsentius periculum exprimeret, eoque modo ac quis in extremo vitæ discrimine aliquid proferret. Ad hæc frangitur militum ira; ipsosque subpœnituit eorum quæ contra spectatores animo agitaverant: nam & *revera* crudele erat illud, ipsisque licet irritatis *ita* videbatur, cum capita eorum qui cum Asprenate cæsi erant aræ defixissent. quibus conspectis, majorem in modum commoti erant spectatores, cum & virorum dignitatem secum reputarent & eorum quæ passi sunt miseratione tenerentur: adeo ut parum abesset, quo minus præsentium periculorum metus illis incuteretur, quibus in incerto erat si quo tandem modo calamitatem evitare possent. *Germani milites in theatrum veniunt.*

y Ὠφέλιμος ἔτι,] Ita distinxi. prius erat ὠφέλιμος ἔτι ζῶντος Γαΐου, κολασθεῖεν &c.

z Γαΐου τραύμασιν,] Γαΐου inferui è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

a Οὐδείς,] In quibusdam *MSS.* οὐδενὶ ὧν, vel οὐδενὶ ᾧ. Hic vulgatam lectionem retinui, vocula τις post θαρσήσας inserta ex *Epiphanio*, id quod & Cl. *Lowthio* suboluit.

b Διαφθείρειν τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν.] Διαφθείρει *Voss.*

c Κομιδῆς τῶν τραυμάτων,] Ita *Busb.* κομιδὴ in *ceteris.*

d Ἀμφότερα] *Gen.* ἀμφοτέρας.

* *Haud tamen sedes suas relinquebant*,] Neque loca sua custodiæ relinquebant, *Epiphan.*

e Ἐνέδραν ἐξέλιπον,] Forf. ἐξέδραν ἐπ.

f Ἀφ' ἧς ἐξίοιεν Δικαιολογίας] Ita placuit rescribere, auctoritate *Epiphanii*, qui verrit, *quando non quæ voluntate discederent accusari poterant aut damnari; sed quemadmodum vellent accusatores aut judices.* antea erat, ἐφ' ἧς ἐξιοῖεν.

g Εἰκάζειν θελήσειαν] Ἐγκαθίζειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

h Οἵ τε ——— δικάζοντες] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, favente *Epiphanio* in versione jam allata.

i Ἐσταδμένων τὰ ξίφη] Ἐσταδμένοι *Busb.*

k Ἐλπὶς μὴ ἀπολεῖσθαι,] Ἐλπὶς ἀπολεῖσθαι *pro* metu pereundi. SPANH.

l Ἀπολεῖσθαι,] Ἀπολέσθαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Τε ἦσαν,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* δὴ in *ceteris.*

n Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.

o Καὶ τὴν ἐπανάστασιν,] Vocem κῆ insertam dedi, prout monuit Cl. *Lowthius.* Forsan tamen à *Josepho* subintelligenda relicta erat. τοῖς ἐπαναστᾶσιν *Vat.*

p Πλεῖ τὴν ὀδὶν τὸ αἰτίας ὑφιεμένων] Παρ' αὐτῶν *Voss.* & mox ὀδὶ *Busb.*

q Παρέντας τὸ ἐρεύνῃ] *L. B.* τι παρέντας ἐρεύνῃ. quam lectionem inveniisse se etiam testari videtur *Epiph.* vertens: *sed acquirerent commissores, si tamen aliquod scelus probaretur esse commissum.* HAV.

r Πολιώμενοι,] Conf. infr. c. 2. §. 4. SPANH.

s Εἴποι τι, ἔλεγον.] Lego εἴπειεν τὶ &c. ἔπροιέν τι in *Editis* & *MSS.* ἔπροι τι conjecerat Cl. *Lowthius.* HUDS. Atque *Lowthii* conjectura confirmata jam auctoritate *Lugd. Bat.* tuto mihi recipienda videbatur. HAV.

t Μετεμέλησεν αὐτοῖς] *Epiphanii* auctoritate ductus μετεμέλησεν reposui. (*Lugd. Bat.* μεταμελήσαι) antea erat μεταμελήσασθαι.

v Τὸ τὸ καὶ ἐκείνοις καὶ] Ita *Voss.* seu *L. B.* ὅτε in *Editis Aliisque.*

x Ἀπερεισαμένους.] Ἀπερεισαμένῳ *Hen.* qua lectione admissa, locum hoc modo refingerem, ὠμόν τε γὰρ ἦν τὸ τὸ καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, ὅτε τὰς κ. τ. π. τ. Α. ἐ. τ. βωμὸν ἀπερεισάνθ.

y Παρ' ὀλίγον] Forsan παρ' ὀλίγον in textum irrepserit, utpote oræ appositum ad interpretamentum phrasεως ὀδὶν ἐπιεικείας.

z Οὐδὲν ἐλλειπέστερος] Ἐλλειπείστερος τὸ κίνδυνον ἐπ. *Busb.* ἐλλειπείστερος τὰ τῶ κ. *L. B.*

sent. Quo factum est, ut iis, qui Cajum libenter meritoque oderint, auferrentur lætitia & gaudium, quibus *alioqui* ex eo *mortuo* afficerentur: quod in eo fere erant ut vitam amitterent, nec ulla ejus conservandæ spes fida & firma alicubi effulsit.

Arruntius in theatro Caji interitum proclamat.

18. Erat autem *quidam* Euaristus Arruntius rerum venalium præco, adeoque magna & canora voce, qui Romanorum ditissimos opibus æquabat, quique in quibuscunque voluerit plurimum in civitate pollebat, tam eo tempore quam postea. Ille, cum sese ad luctum quam maxime composuisset, (quamvis enim Cajo erat omnium infensissimus, præsenti tamen voluptati præferebat ea quæ docuit timor, suggessitque astutia quærendi sibimet incolumitatem) lugubri sumpto apparatu, uti mos est in carissimorum desiderio, in theatrum progreditur, mortemque Caji denunciat, non passus multitudinem diutius in ignoratione eorum versari quæ acciderant. Deinde columnas etiam circuibat Arruntius, & milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, jubentes gladios recondere, & Caji interitum eis significantes. quæ res manifesto salutem illis attulit qui in theatrum convenerant, cunctisque qui in Germanos quomodocunque inciderent: nam dum spes illis facta erat Cajum adhuc vivere, à nullo abstinebant maleficio. Tantum superfuit illis erga ipsum benevolentiæ, ut contenti fuissent vel vitam suam amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immunem præstitisse, & à gravi adeo calamitate liberasse. Cum autem certiores facti essent de morte Caji, statim deferbuit impetus quo in vindictam ferebantur, tam quod minime in rem suam cederet sui in illum animi promptitudinem ostendisse, mortuo eo qui gratiam illis relaturus esset, quam quod timerent, ne in eos injurias facere pergentes animadvertatur à Senatu, si ad ipsos summa rerum administratio perveniret. Atque adeo Germani quidem, licet ægre, à rabie cessarunt, quæ in eos invaserat ex morte Caji.

Germanorum militum rabies sedata.

Chærea de Minuciano sollicitus.

19. Cæterum Chærea, de Minuciano valde sollicitus, ne periret in Germanos furentes incidens, & singulos militum adiens orabat eos atque obsecrabat, ut illius salutis rationem haberent, & ipse diligenter inquirebat ne forte interiisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum adductum, dimittit, cum multis aliis Senatoribus facti justitiæ honestatique testimonium perhibens, virtutique illorum qui illud in animum induxerant, idemque exsequi minime dubitarunt: "nam ita fere esse "tyrannos *dicebat*, ut se efferant voluptati habendo injuriarum licentiam, haud vero inde felicem "fortiri vitæ exitum, ut qui bonis omnibus invisi "in ejusmodi incidant calamitatem qualis Cajo

ναι δυώασιτ' ἄν. ὥστε, κἂν εἴ τινες τῶν πεζῶν μισθίνων καὶ μὴ δίκης τ Γάϊον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν [a] καὶ τ [b] χάρας, ἀλλὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν ἓ σωματωλαμένα γεγονέναι, τὲ ἢ πίστιν ἓ πεῖσίναι μηδέπω πάνυ ἐχέγγυον [c] συμελθεῖν.

ιή. Ην ἢ [d] Εὐάριστος Ἀρρόντιος τ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάλη χρώμενος, καὶ [e] χρήμασι πεποικιλμένος ὅμοια τοῖς Ρωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμις τε αὐτῷ ἰσχὺν ἐφ' οἷς ἐθελήσοι πράσσειν καὶ τὴν πόλιν, ἔν τε τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ὅτε δὴ διαθεὶς αὐτὸν ὡς ἐνδεῶς πενθιμώτατον· καί τοι μισῶν [f] παρ' ὀλίγα οὐκ ἐχρῆτο πρὸς Γάϊον, ἀλλὰ μᾶλλον κρείσσων ἡ δεδασκαλία καὶ φόβος [g] ἐρατηγία πρὸς τὴν κερδησομένην τὴν σωτηρίαν τ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς· πάντα κόσμον ὑπιτηδεύσας, ὡς ἄν τις ὑπὸ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλόσιν, [h] ἀποσημήνῃ τὴν Γαΐου τ θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἐπαυσε τὲς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμφερόντως τῷ γεγονότι. ἤδη ἢ καὶ [i] σήλας Ἀρρόντιος περιῄει, ἀνακαλῶν τὲς Γερμανὲς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταπήσαι τ σίδηρον, καὶ διαφανῆς Γαΐᾳ τῷ τελευτῷ. τέως [k] καὶ σαφέσκεπτα ἔσωσε τὲς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πᾶσιν [l] οἳ καὶ ὅπως οὐ τοῖς Γερμανοῖς ἐπιτύχοιεν. ἐλπὶς γὰρ αὐτοῖς ἐφαίνετο ζωγρηθήσεσθαι, ἔμπυον κεῖσθαι τ Γάϊον, [l] εἰ ἔστιν ὃ τιν' κακῶν [m] ἂν ἀπέσχον. τοσοῦδε ἐπερίσσευσεν αὐτοῖς εὐνοίας [n] τ πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶν μὴ τὲ καθ' αὑτὲς [o] ἀπολωλότα τ ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ [p] καὶ τοσαύτῃ δυσυχίᾳ μὴ σωιζόμενον. [q] παύσῃ ἢ τὲ ἱερηνότος εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφῶς ἐφαινομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ [r] Γαΐᾳ, διά τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ὑπιδεῖξαι τὸ πρόθυμον τ [s] εὐνοίας, ὃς ἀμείψασθαι αὐτὲς ἀπολωλότος, καὶ δεῖ μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὑπερφὴ γλώσσῃ ὑπὸ τ βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνην πρόσοιτο [t] τὸ κράτος τὲ ὑπικαθεζόμενον ἄρχοντος. καὶ [v] οἱ μὲν Γερμανοὶ [x] εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τ ἐπὶ Γαΐᾳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτές.

ιθ'. Χαιρέας ἢ, σφόδρα δὲ [y] περὶ Μινυκιανῷ ἔδεισε μὴ διαφθαρείη μανίᾳ τ Γερμανῶν περιπεσών, ἕκαστόν τε τ στρατιωτῶν [z] μετιὼν, παρομυθούμενος τ σωτηρίας αὐτῷ δεόμενος, καὶ μὴ ἀπολώλοι πολλὰ ἐξέτασιν ποιούμενος. καὶ Μινυκιανὸν μὲν καὶ Κλήμης, ἀναγαγὼν δὲ ὅπι τάχιστα, [a] μεθίησι, πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνῃ τῇ πράξει [b] συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετὴ τοῖς ἐντεθυμημένοις καὶ πράσσειν μὴ ἀποδεδειλιακόσι· "τυραννίδα γὰρ "[c] εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ ἓ ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, "εὐτυχεῖς ἢ σὺν ἄρᾳ ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς ἓ βίου, "μισῇ τ ἀρετῆς πρὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύ- "της δυσυχίας, οἵαπερ δὴ Γάϊον σωελθεῖν, πρὸ τ ἐπα- "γασάν-

a Καὶ τ χάρας] Illud καὶ insertum dedi, & mox ante τότε delevi, sensu ita postulante, neque id monente Cl. *Lowthio.*

b Χάρας,] *L. B.* χάρας.

c Συνελθεῖν.] Ita *Voss.* seu *L. B.* παρελθεῖν in *ceteris.*

d Εὐάριστος Ἀρρόντιος] Ita rescripsi. εὐάρεστος Ἀρούντιος in libris omnibus *Græcis Latinisque.* Erit forsan qui malit, εὐ ἄρεστος aut εὐάρεστος *facile princeps.*

e Χρήμασι πεποικιλμένος] Sic *Herodiano* l. 1. c. 2. πλούτῳ περιβολῆ. *Epiphanius* vertit, *indutus vestibus diversi coloris ad instar nobilium Romanorum*, ac si legisset, ἐσθήμασι πολύχροα πεποικιλμένος ὅμοια τοῖς Ρωμαίων εὐπατριδῶν.

f Παρ' ὀλίγα οὐκ ἐχρῆτο] Παρόντα οὐ in *Editis Aliisque.* παρ' ὃν τιν' ἐν *Busb.*

g Ἀποσημήνῃ τ Γαΐου τ θάνατον] Θεῶν ἀποσημήνῃ legit *Busb.* ἵνα ἀποσημήνῃ *L. B.*

h Στήλας Ἀρρόντιος περιῄει,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *deinde statuas etiam Arruntius & loca singula circuibat.* σέλας in *Editis Aliisque.* σίλας *Busb.* σύλας *L. B.*

i Καὶ σαφέσκεπτα ἔσωσε] Καὶ omittit *Busb.* & commode abesse potest.

k Οἳ καὶ ὅπως οὐ] Οἵπερ ἂν τοῖς *Busb.* οἳ καὶ ὅπως ἂν *Hen. Voss.* & *Vat.*

l Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔσαν *Vat.* & *Hen. à p. m.*

m Ἂν ἀπέσχον.] *L. B.* ἂν ἀπέσχοντο.

n Ἐπερίσσευσεν] *Gen.* ἐπερισσεύσην.

o Ἀπολωλότα] Forte ἀπολωλότων.

p Καὶ τοσαύτῃ δυσυχίᾳ] Ita ex conjectura lego. antea erat καὶ τοσαύτη δυσυχίᾳ σωιζόμενον. Si quis σωιζόμενον malit, per me licet.

q Παύσῃ] ἢ τὲ ἱερηνότος] Παύσεται ἢ τὲ ἱερηνότος, μαθήσεως *Busb.* & *Hen.*

r Γαΐᾳ,] Γαΐᾳ insertum dedi, fretus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

s Εὐνοίας,] Συμπαθείας *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

t Τὸ κράτος τὲ] *L. B.* τὸ κράτος ἢ τότε τὲ.

v Οἱ μὲν Γερμανοὶ] Voculas οἱ μὲν non agnoscunt *Hen. Vat.* & *Voss.*

x Εἰ καὶ μόλις,] Illa εἰ καὶ μόλις addidi è *Cod. Voss.* seu *Lugd. Bat.* mox ἀλλ' εἰ καὶ σαλῶν ἐπαύσαντο mendose in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Περὶ Μινυκιανῷ] Ita lego. περὶ Μινυκιανῷ in *Editis* & *MSS.*

z Μετιὼν, ——— αὐτῷ] Μάτι εἰ πρ. in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

a Μεθίησι, ——— τῇ] Antea, μεθίστι π. μ. ἀ. συγκλητικῶν δ.

b Συμμαρτυρῶν.] Ita in *Editis Aliisque.* μαρτυρῶν *Busb* & *Gall.*

c Εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν] Εἰς ὀλίγα μὲν ἐλθεῖν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tyrannidem dicens ad nihilum fuisse perductum, eo quod injuriarum voluptate fuerit elevata.* Fuit cum legerem, εἰς ὀλιγωρίαν μὲν ἐλθεῖν, aut εἰς ὀλίγον μὲν ἀφθεῖν, aut θαλλεῖν.

d Συν-

"ναστείλων καὶ [d] σωπᾶν ἐνλων τὴν ὀπίθεσιν αὐτὸν ὀπίσω-
"λον αὐτῷ γιγνόμενον, καὶ διδάξαντα, οἷς [e] ὑβρίζων
"ἀφόρητ& ἰδ ἀφανίζων & νόμε τὴν πρόνοιαν, πολέ-
"μῳ πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τὰς φιλτάτας, καὶ νῦν λόγῳ
"μὲν εἶναι τύτας οἱ ἀνηρήκασι Γάϊον, ἔργῳ ἢ αὐτὸν
"ὑφ' ἑαυτᾶ κεῖσθαι διολωλότα.

κ'. Ἤδη ἢ & τὸ θέατρον [f] ἐξανίστατο τ [B]θάκων, καὶ [h] πέρα-
χαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο [i] τῶν εἴσω. αἰτία δ' ἰδ & πρόθυμος [k] διαφθειρόμενα τῶν θεωρῶν [l] Αλκυών ὁ ἰατρὸς,
σπαραττόμενος ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ πινῶν τραυμάτων, ἐκπέμ-
ψας ἢ τὰς σπώνδας, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μεταδυσομένας ὁπό-
σοι εἰς τὰ ἴασιν τοῖς τραύμασιν πρόσφορα, τῇ ἢ ἀληθείᾳ,
ὡς [m] ἀπέσοντο κινδύνε & κατθανάτ&. ἐν τύτῳ ἢ βου-
λῆς τε γίνε[ται] σύνοδ&, καὶ ὁ δῆμ&, ἧπερ & εἰώθασιν ἐκ-
κλησιάζειν ἐπὶ τ ἀγορᾶς καλέσεως, [n] ἐν ζητήσει τῶν σφα-
γέων τῶν Γαΐε ἦσαν· ὁ μὲν δῆμ&, καὶ πάνυ [o] ἐκθύμως, δο-
κεῖν ἢ & ἡ βελή. [p] καὶ μὰν & [q] Ασιατικὸς Ουαλέριος ὑπατι-
κὸς ἀνὴρ, ἔτ& [r] ἐπὶ τῶν δήμων καπεσὰς θορυβέντων,
[s] καὶ ἐν δεινῷ πεμένων τὸ ἔτι λανθάνον τῶν τ αὐτοκρά-
τορα ἀπεκτακότων, ἐπεὶ πρόθυμος πάντες αὐτὸν ἤροντο,
τίς ὁ πράξας τυγχάνε, [t] εἶδε & ἔγωγε, φησί. [v] καὶ πρῶ-
τος ἢ & [x] οἱ ὕπατοι διάγραμμα, Γαΐε μὲν κατηγο-
ρίας ποιήμενοι, κελεύοντες [y] ἢ τῷ [z] τότε δήμῳ & τοῖς
στρατιώταις, ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπέναι· τῷ μὲν δήμῳ, πολ-
λὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ ἢ
τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μείναιεν τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν
ἐξαγόμενοι. δέος & γὰρ μὴ ἐξαγριωθέντων ἀπολαύσαι
τὰ κακὰ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν & συλήσεις τῶν
ἱερῶν [a] τρεπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τῶν βουλευτῶν τὸ πᾶν
πλῆθος [b] συνειλεγμένον, καὶ μάλιστα [c] οἱ τᾶ Γαΐε [d] συν-
θέντες τ φόνον, θαρσύνε τε ἤδη χρώμενοι [e] καὶ ἐν [f] φρο-
νήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτὰς ἀνακειμένων [g] ἤδη
τῶν πραγμάτων.

"contigit, qui ante seditionem ortam conflatam-
"que conspirationem ipse sibimet factus est insi-
"diator, atque non ferendis injuriis legumque con-
"temptu in causa erat aliis quod ex amicissimis
"hostes evaserint, & nunc quidem eos haberi Ca-
"ji interfectores, re autem vera ipsum à semet per-
"emptum jacere.

20. Tum vero etiam è sedibus in theatro surrectum est, quique intus erant in acerbos inciderunt tumultus: utpote quod sese foras proripere certatim festinarent. In causa autem erat Alcyon medicus, correptus *à nonnullis* quasi ut quosdam vulneratos curaret, dimittensque qui cum eo erant, specie quidem ut ea peterent afferrentque quibus opus esset ad medicinam fauciis adhibendam, re autem vera ut ab imminente periculo *longius* abessent. At interea Senatus in curiam convenit, populusque in foro, ubi comitia haberi solebant, congregatur, & interfectores Cæsaris perquirere cœperunt; populus quidem acriter, Senatus vero tantum in speciem. Aderat autem & Valerius Asiaticus, vir consularis. is progressus in medium tumultuantium, & indignantium quod latérent qui imperatorem interfecerant, cum multi eum cupide interrogarent, quinam esset qui facinus patraverat, utinam ego, exclamat. Quin & consules edictum proposuerunt, Cajum *graviter* accusantes, populumque qui aderat militesque domum se recipere jubentes; dum populo quidem spem magnam remissionis *onerum* facerent, militibus vero præmiorum, si consuetum servarent ordinem, ab omni maleficio abstinentes. nam metus erat, ne, illis exasperatis, clade aliqua urbs multaretur, si ad rapinas *faciendas* & templa spolianda se verterent. Jam enim convenerat omnis Senatorum multitudo, maximeque ii qui cædi erant conscii, magna cum audacia animique elatione, quasi jam penes ipsos esset rerum summa.

Alcyon medicus.

Inquisitio de Caji cæde.

Valerii Asiatici vox libera & honesta.

ΚΕΦ. β'. CAP. II. II.

Ὡς οἱ βουλευταὶ δημοκρατίαν ἔκριναν, οἱ ἢ στρατιῶται μοναρχείαν. περὶ σφαγῆς Γαΐε γυναικὸς & ἰγκατήρ& · οἵός τε ἦν Γάϊ& τὰ ἤθη.

Quomodo Senatores pro populari republica contendebant, milites vero pro regio imperio. De cæde uxoris filiæque Caji, & de Caji ingenio & moribus.

Ἐν τύτῳ [h] ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἁρ-
πάζε[ται] Κλαύδιος ἐκ τ οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶ[ται], συνό-
δ& γιγνομένης [i] αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες
περὶ τοῖς παντίοις, ἑώρων δημοκρατίαν ἀδυνάτ&ν τε [k] ἐν
ἐγκρατῆ πολῶνδε ἄν ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἐχθομένῳ
τε ὄχλῳ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν [l] γνήσεσθαι τῷ ἄρχοντι, εἴτε
τις [m] τῶν ἐν ἀρχῇ καταστήσει τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα

DUM ita se res haberent, repente Claudius è domo extrahitur. Milites enim eòdem congressi, cum ultro citroque de rebus gerendis sermonem habuissent, fieri non posse comperiebant, ut populus sufficeret tot tantisque negotiis sustinendis, nec è re sua fore ut penes ipsum esset imperium: & si quis eorum, ad quos redierat rerum summa, factus esset imperator, sibi id magnum in ma-

Claudius è domo extractus.

Milites pro Claudio stant.

d Συντεθέντων] *L. B.* συνθέντων.

e Ὑβρίζων ἀφόρητος] Ita *Voss.* ὑβρίσεν in *cæteris.*

f Ἐξανίστατο τ θάκων,] Ἐξαίσατο τ φυλάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ in *Editis Aliisque.* ἐξαίσατο τ φυλάκων, καὶ ἀρχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο & πᾶν εἴσω *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* & simili fere modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *jam ergo surgebant de theatro custodiæ, quæ principio perniciosæ fuerant; quando omnes abscedere festinabant.* Quæ cum parum sibi constent, ignoscat lector quod rescripserim, ἐξαίσαλο τ θάκων.

g Θάκων,] *L. B.* φυλακῶν.

h Ταραχαὶ] *L. B.* ἀρχαὶ & in *Marg.* αἱ καταρχάς.

i Τῶν εἴσω.] *L. B.* ὑπατίους.

k Διαφθειρόμενα] *L. B.* διαφθείρομένε.

l Αλκύων ὁ ἰατρὸς,] Ita *Voss.* & *Epiphan.* Αρκύων in *cæteris.*

m Ἀπέσοντο] *L. B.* πέσοιντο.

n Ἐν ζητήσει τ σφαγέων τ Γαΐε ἦσαν·] Ἐπὶ ζητήσει *Busb.*

o Ἐκθύμως,] Ita in *plerisque libris.* εὐθύμως in *Edit. Gen.*

p Καὶ μὰν ——— ἀνὴρ] Ην ἢ καὶ Ασ. *Busb.*

q Ασιατικὸς Ουαλέριος ὑπατικὸς ἀνὴρ,] Conf. *supr.* §. 14. SPANH.

r Ἐπὶ τ δήμων καταστὰς] Ita *Busb.* ἐπὶ τ δῆμον in *Editis Aliisque.* quæ lectio mox postularet θορυβοῦντα,

s Καὶ ——— ἀπεκτακότων,] Ita *Busb.* καὶ δεινὸν τιθεμένων τὸ ἐπιλανθάνειν τ αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων, vel τ ἀπεκτονότων. Quod bene ferri potest, ἀπεκτονότων mutato in ἀπεκτονότας, vel τὰς ἀπεκτονότας, prout conjecerat Cl. *Lowthius.* δεινὸν τιθεμένων τὸ ἐπιλανθάνειν τ αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων *Vat.* & *Hen.* καὶ δ. τ. τὸ ἔτι λανθανότων τ τ αὐτ. ἀπεκτονότων *Lugd. Bat.*

t Εἶδε γὰρ ἔγωγε] Εἶδε ἐγὼ αὐτοῖς ἀπεκτόνεν *Dio* in fine l. LIX. p. 663. SPANH.

v Καὶ πρῶτος] Illud καὶ abest *Busb.* & *Voss.*

x Οἱ ὕπατοι] Consules Sentius Saturninus & Pomponius Secundus ἀλλως. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

y Αἰ] Τε *L. B.*

z Τότε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις,] Τότε non agnoscunt *Busb.* & *Voss.*

a Τρεπομένων.] Τρεπομένων solus *Busb.*

b Συνειλεγμένον,] Ita *Busb.* & *Vat.* συνειλεγμένοι in *cæteris.*

c Οἱ &] Εἰς & *L. B.* seu *Voss.*

d Συνθέντες τ φόνον,] Perperam συνειθότες *Voss. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*

e Καὶ ἐν] Κἀν in plerisque *MSS.*

f Φρονήματι μεγάλῳ ὄντες] Ita in *Editis*, *Busb.* & *Voss.* καταφρονήματι *Vat.* (certe & *Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.*

g Ἤδη τ πραγμάτων.] Sic *Busb.* δὴ in *cæteris.*

h Ἐν ὄντων τ πραγμάτων,] Ita *Busb.* δὴ in *reliquis.*

i Αὐτῶν ἀλλήλοις.] Ita cum *Cod. Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

k Ὃν ἐγκρατῆ] Ἐν κράτει *Busb.* & *Voss.*

l Γνήσεσθαι τῷ ἄρχοντι,] Sic *Busb.* κτήσεσθαι vel κτήσεσθαι in *cæteris.*

m Τῶν ——— ἡγεμονίαν,] Τῶν κᾷ ἵνα χρέοι *Vat. Voss.* & *Busb.* unde *Cocceius* τ καθ' ἵνα χρέοι.

malum cedere, ut qui nihil opis & auxilii eò contulerant. optimum itaque esse, cum nondum de rebus aliquid decerneretur, principem eligere Claudium, & defuncti patruum, & nemini eorum, qui in Senatum convenerant, dignitate non præferendum, sive natalium claritatis, sive institutionis *suæ* ratio haberetur; quique factus imperator eos pro meritis honore afficeret & muneribus prosequeretur. Statim ac ista in animum induxerant, ea perfecerunt. quippe Claudius quidem à militibus *paulo post* fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamvis istud de Claudio fama acceperat, quódque imperium quasi invitus quidem sibi vindicarit, re autem vera sponte & voluntate sua, in Senatorum tamen consessu surrexit, nihilque attonitus hortationem, viris ingenuis & fortibus accommodatam, adhibet hujusmodi verbis.

Cn. Sentii Saturnini oratio contra Tyrannidem.

2. "Etsi pro incredibili *habeatur*, Quirites, ut-"pote quòd præter omnium spem nobis offertur "post tam longum temporis spatium, tenemus "tamen libertatem, incertam quidem quamdiu "duratura sit, & in deorum, quorum munus est, "potestate sitam; sed quæ satis in se habet ad nos "exhilarandum, &, si de ea decideremus, nonni-"hil *tamen* ad felicitatem conferet. nam & una "hora viris bonis & honestis sufficit, si cum men-"te integra acta sit in patria libera, & legibus, "quibus olim floruit, administrata. De priore li-"bertate, utpote ante me natum amissa, nihil me-"morabo: præsentis autem insatiabili cupiditate "flagrans, illos beatissimos existimabo quibus con-"tigit in ista gigni & institui, proximumque post "Deos *immortales* honorem illis habendum, qui fe-"cerunt, ut, sero licet & hac demum ætate, illam "gustaremus: atque utinam in perpetuum salva "maneat & incolumis. Nobis autem, juvenibus "æque ac senibus vel hæc dies sufficiat. seniori-"bus ævum habebitur, si bonorum libertatis par-"ticipes facti decesserint: junioribus vero docu-"mento erit virtutis, quæ viris istis in emolumen-"tum cessit, à quibus prognati sumus. Nunc ita-"que & nobis in præsens nihil prius esse debet & an-"tiquius quam cum virtute vivere, quæ sola ho-"minibus libertatem parit conservatque. Ex iis "enim quæ olim facta erant auditione accepi, "quibusque ipse interfui satis intellexi, quantum "malorum in civitates invehant tyrannides, omni "virtuti obstando, & magnanimis libertatem aufe-"rendo, hominesque ad adulationem & metum "instituendo, dum res non ex sapienti legum cau-"tione, sed suo ex arbitrio administrant. Ex quo λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ ὰ συμφέροις τ ἀρχῆς καταξιῶσι. καλῶς οὖν ἔχειν, [n] ἀκρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, [o] πάτρωά τε ὄντα & τεθνεῶτος, καὶ τ εἰς τὸν βελτίω συλλεγομένων ἀδενὸς ἄπιν [p] οὖσι [q] ἀξιολογώτερον, ἀφ' ὁμογόνων τε ἀρετῇ, [r] καὶ τ κατὰ τὸν παιδείαν μεμελετηκότα, [s] καὶ σαφεστάτα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ [t] ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοηθέντά τε, καὶ ἔπραξαν οὐκ ἐς ἀναβολήμα. ἥρπασε μὲν δὴ Κλαύδιος ἔτι ὢν ἐς στρατιωτικόν. [v] Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος, [x] καί τοι πεπυσμένος τὸν Κλαύδιον ἁρπαγέντα, καὶ ὡς ὑπὸ δικάζοντος τ [y] ἀρχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ δ' ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ἐπὶ τ συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγείς, [z] ἐλευθέροις τε καὶ γνησίοις ἀνδράσι πρεπόντως παιεῖται διανίνεσιν, τάδε λέγων.

β'. "Εἰ καὶ ἄπιστον, ὦ [a] ἄνδρες Ρωμαῖοι, ἀφ' τ "χρόνου πολλοῦ ἥκειν ἀνέλπιστον ὑμῖν, ἀλλ' οὖν "ἔχομεν & ἐλευθερίαν τὸν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπό-"σον [b] διατενοῦσιν, καὶ γνώμη θεῶν, οἳ ἐχαρίσαντο "αὐτὸν, κειμένου, [c] εὐφημείσθω ἢ ἀρκοῦσαν, καὶ, εἰ-"περ ἀφαιρεθείημεν αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ σωσάντων. "ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα [d] τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις, "[e] καὶ μετ' αὐτονομίας & ἀσφαλείας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρί-"δι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἤνθησε [f] ἀφιτωμένῃ, βιω-"θεῖσα. ἐμοὶ δ' τ μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν "ἐστι, ἀφ' τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι· τ δ' νῦν ἀπολή-"σως [g] πιμπλημένῳ [h] μακαρίστης τε ἡγείας τὰς ἐξου-"νηθείσας & [i] ἐντεταφείσας αὐτῇ, καὶ τ θεῶν [k] ἀδεῶ [l] μεί-"ονος ἀξίας τιμῆς τόνδε τὰς ἄνδρας, οἳ οὐδὲ χρὼς κὰν "τούτῳ τ ἡλικίας ἡμᾶς [m] ἔγδουσαν αὐτῆς· καὶ εἴη μὲν "εἰς πᾶν & αἰῶνος τὸ ὕπτιον ἀφημεῖναι τὸν ἄδειαν αὐ-"τῆς. ἀρκέσαι δ' ἂν ἡμῖν [n] καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε "νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι "γεγηράκαμεν. αἰῶν [o] ὑπεί-"ληπται τοῖς πρεσβυτέροις, [p] ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν "ὁμιλίᾳ γεγονότες [q] μεταδῶσιν· τοῖς δ' νεωτέροις παιδεύ-"μα ἀρετῆς [r] καταλήψεσθαι ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' "ὧν γεγόναμεν. νῦν δ' [s] δὴ & ἡμῖν, ἀφ' τὸν ἄρτι ὥραν, "ὅθεν πρόθυμότερον εἴη & ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐκ-"φρονίζει τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ [t] ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ πα-"λαιὰ οἶδα ἀκοῇ & ἀλαλαθῶν, οἷς δ' ὄψει [v] ὁμιλήσας "ἠθόμιλω, [x] οἷον κακῶν πᾶς πολιτείας [y] ἀναπιμπλα-"σιν αἱ τυραννίδες, κωλύσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ & "μεγαλόφρονος ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δ' "καὶ φόβος διδάσκαλοι καθιστάμεναι, ἀφ' τὸ μὴ ὑπὸ σω-"φίᾳ τ νόμων, ἀλλ' ὑπὸ τῇ [z] ὁρμῇ τῶν ἐφεστηκότων "[a] κα-

n Ακρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων,] Nondum perfectis rebus *Rufin.* SPANH.

o Πάτρωά τε ὄντα] Πατρῶόν τε in *libris*.

p Οὐκ] *L. B.* ὧν. *Cocc.* ὧν οὖσι.

q Αξιολογώτερον,] Αξιολογώτατον *Busb.* omissis ὠδενὸς ἄ πιν οὖσι.

r Καὶ τ καὶ τὸν παιδείαν] Καὶ κατ' αὐτῶν τὸν π. *Vat.* & *Voss.*

s Καὶ σαφέστατα αὐτοκράτορα] Κατασαφέστατα γὰρ αὐτοκρ. *Busb.*

t Αμείψεσθαι δωρεᾶς.] Αμείψασθαι *Busb.* & *Hen.*

v Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος,] Sic lego. Γνέος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος in *Editis* omnibus. νέος ἔτι ὢν Σέξτιος *Gall.* νέος ὁ Σέντιος *Vat.* νέος ὢν ἔτι ὢν Σατ *Busb.* HUDS: Cn. Sentius Saturninus; Alterius Aponii Saturnini mentio apud *Sueton.* in *Caja* c. XXXVIII. SPANH.

x Καί τοι πεπυσμένος] Abest a *Lugd. Bat.*

y Αρχῆς ἄκων] Ita *Busb.* ἀρετῆς in *ceteris*, nullo plane sensu.

z Ελευθέροις τε καὶ γνησίοις ἀνδράσι] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ἐλευθέροις καὶ γνησίοις in *reliquis*.

a Ανδρες Ρωμαῖοι,] Illud ἄνδρες è *Cod. Busb.*

b Παρατένωσιν,] Τείνουσα *Voss.* τείνουσαν *Lugd. Bat.*

c Εὐφημείσθω —— σωσάντων.] Ita lego & distinguo, præsertim quod ἀφαιρεθείημεν habeat *Hen.* (*Lugd. Bat.*) δύφημείσθω ἢ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲ αὐτῆς εὐδαιμονίᾳ σωσάντων in *Editis Aliisque*.

d Τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις,] Sic *Voss.* τ in *reliquis*: & mox αἰσθανομένης *Gall.*

e Καὶ μετ' αὐτονομίας] Καὶ μὴ ταῦτα τίλως *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Διατωμένη, βιωθεῖσα.] Ita distinguo. prius erat, ἀφιτωμένη βιωθεῖσα.

g Πιμπλημένῳ] Πιμπλαμένου in *Editis*. πιπλαμένου *Hen. à pr. m.* πιπλαμένῳ *Lugd. Bat.* πιμπλημένῳ *Vat.* quod in textum recepi.

h Μακαρίσης τε ἡγείας] Ita cum *Cod. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) μακαρισῶς τὸ αἰδείας in *Editis Aliisque*.

i Εντεταφέντας αὐτῇ,] Εἰγγεφέντας αὐτῇ *Voss.* & *Hen. à pr. m.*

k Οὐδεὶ] *L. B.* ὠδεῖ.

l Μείον] Μειόνως *Hen.*

m Εγδουσαν αὐτῆς·] Γδύσαντες *Vat. Voss.* & *Hen. à pr. m.*

n Καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα] Ex *L. B.* ἡ illud in medio additur. HAV.

o Υπείληπ] τοῖς πρεσβυτέροις,] Præteritum perfectum pro præsenti. de quo *H. Steph.* in *Append. ad Scr. al. de Dial. Att.* p. 142.

p Εὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς] Ita ex conjectura. ὄντων ἀγ. ἀ. ὧν ὁμ. γιγνότες μεταδῶσιν in *Editis* & *MSS.*

q Μεταδῶσι·] Μέγα τε ὧν τοῖς ὃ *Hen. à pr. m.* μεζασῶσι μέγα τε ὧν τοῖσδε *Vat.*

r Καταληψεσθαι ἀγαθὸν ἀνδράσι] Ita, vel καθιστάσης, legendum censui. καταστάσιος ἀγαθὸν in *libris* omnibus.

s Δὴ καὶ ἡμῖν,] Ηδὴ *Voss.*

t Ελεύθερον.] In *Marg. L. B.* αἰδέσιμον.

v Ομιλήσας ἠθόμιλω,] Forsan ὠμίλησα.

x Οἷον κακῶν] Ita ex *MSS.* οἷον in *Editis*.

y Αναπίμπλασιν] *L. B.* ἀναπιπλᾶσιν.

z Ορμῇ τ ἐφεστηκότων] Sic lego, sola fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *eo quod principum voluntati cuncta subjiciuntur.*

a Κα-

"[a] καταλείπειν τὰ πράγματα. [b] ἀφ' ἃ γὰρ Ἰούλιος Καῖ-
"σαρ φρονήσας ὅτι καταλύσει τ δημοκρατίας, καὶ ἄλο-
"γισάμενος τ κόσμον τ νόμων τὴν πολιτείαν [c] διετά-
"ραξε, [d] κρείσσων μὲν ἔ δικαίᾳ χρώμενος, ἥττων δ'
"ἔ [e] κατιδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιζόμενος, [f] οὐκ ἔστιν ὅ, τι
"τ κακῶν ἀ [g] διέτριψε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς
"ἀλλήλους ἁπάντων οἱ [h] ἐκείνῃ ἄριστοι τ ἀρχῆς κα-
"τήσησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μά-
"λιστα τ πολιτῶν ἐρημίαν τοῦ γηναίου [i] καταλείποιεν,
"ἄμα τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τ αὐτῶν τὸ κι-
"νδύνοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τ ἀρετῇ προσέχειν πεπι-
"σφυμένων ἀ μόνον ὑφαιρεῖν τι ἔ αὐχήματος, ἀλλ'
"εἰς τὸ πᾶν [k] ἀπιψηφίζειν [l] αὐτῶν τοῖς [m] ὀλέθροις.
"ὧν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα
"[n] ἀνύποιστον ἐπιδειξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν, εἰς
"ὢν ὁ Γάιος ὁ σήμερον τεθνεὼς, [o] πλέω τε πάντων δρ-
"γὰ [p] ἀπέδειξεν, ἀ μόνον εἰς τὰς συμπολίτας, ἀλλὰ
"καὶ εἰς τὰς συζυγὰς καὶ φίλας ἀπαράδοτον τὴν [q] ὀρ-
"γὴν [r] ἐπαφιεὶς, ὁμοίως τοῖς ἄπασι καὶ μείζω κακὰ
"ἐνεργούμενος ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπράττεσθαι,
"ὀργὴν ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγελώσας καὶ θεούς.
"τυραννίδι γὰρ οὐ [s] κερδαίνεται τὸ ἡδὺ οὐδὲ μετ' ὕβρεως
"[t] ἀπολαῦσαι, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι καὶ
"γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐκ ἔ [v] πανοικεσίᾳ
"διοχλουμένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὸν γὰ τυραννίδι πᾶν τὸ
"ἐλεύθερον· εἰς εὔνοιάν τε σκαλεῖσθαι αὐτῷ, καὶ
"τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεμένοις ὁπόσοι πεπόνθασιν, οὐκ ἔστιν.
"ἐξεπισάμενοι γὰ ὧν ἀναπαύσασθαι κακῶν ἔστιν οὓς,
"κακεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήσαι χρῶνται πρὸς
"τὴν τύχην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πάσχειαν
"μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύσι κτήσασθαι τοῦ [x] ὑ-
"πόπτα τὸ ἀδεὲς, εἰ παντελῶς [y] αἱρεῖσθαι δυνηθεῖεν
"αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ἀπογεγονότες, καὶ σω-
"πελεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἵπερ πολιτειῶν ἐχεγ-
"γυώτατα πρὸς τε τὸ παρὸν εὔνοιαν, καὶ τὸ αὖθις
"ἀνεπιβούλευτον, [z] καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὁρ-
"θμένῳ τ πόλεως, [a] δικαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι ἰδίᾳ
"τὸ εἰς κοινὸν αὐτῷ τὴν ὠφέλειαν ἀπαντᾶν, [b] ἢ καὶ
"ἀνταποφήνασθαι γνώμην, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ προ-
"εισηγμένα, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον [d] φέρεσθαι, διὰ
"τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τ [e] ἐφεσηκότα, [f] ᾧ ἀνεύθυνον
"τι βλάπτοντι τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μεταση-
"σασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τέτροφε τὴν τυραννίδα
"οὐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥτε δεξία καὶ τὸ πρὸς οὐδὲν τ
"ἐκείνῃ θελομένων ἀντιλογίᾳ χρώμενον. τ γὰ εἰρήνης
"ᾧ τερπνοῦ ἡσσώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν δι
"τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τε τῶν πρόσθεν [g] ἐπείσθησαν συμφο-

"enim Julius Cæsar in animum induxit populi
"poteſtatem tollere, legumque ratione inſuper ha-
"bita & violata, rempublicam perturbavit, jure
"ſuperior factus, ſuiſque cupiditatibus ſerviens,
"nihil quicquam malorum eſt quo non attrita fue-
"rit civitas, omnibus certatim id agentibus; qui
"ei in imperium ſucceſſerunt, ut patriam conſue-
"tudinem abolerent, & urbem, quoad ejus fieri
"potuit, fortibus & generoſis civibus exhaurirent;
"quod exiſtimarent hoc ad ſuam facere ſecurita-
"tem, ſi cum hominibus verſarentur vitioſis &
"flagitioſis, & eorum, qui virtute præſtantiſſimi
"haberentur, non ſolum ſpiritus deprimerent, ſed
"& in univerſum eos exitio addicerent. Quorum
"omnium, etſi multi fuerint numero & intoleran-
"dam oſtenderint moroſitatem in imperio exer-
"cendo, unus Cajus, hodie vita defunctus, plura
"quam cæteri omnes atrocia facinora edidit, non
"in cives ſolum ſuos, ſed etiam in cognatos pariter
"& amicos indomitam laxando iracundiam, omni-
"bus ſine diſcrimine graviora etiam mala inferens,
"ut injuſtas pœnas exigeret, iræ immanitate effe-
"ratus in deos ſimiliter ac homines. Tyrannis
"enim non ſatis eſt voluptatem ſibi acquirere,
"etiam cum injuriis conjunctam, neque fortunas
"*aliorum* vexare & uxores; ſed id præcipue in lu-
"cris ponunt, inimicorum totas *è vivorum numero*
"exturbare familias. Omnes enim liberi pro ini-
"micis habentur à tyrannis: quorum benevolentiam
"ne ii quidem ſibi conciliare poſſunt, qui patien-
"ter accipiunt quicquid perpeſſi ſunt. Etenim
"conſcii ſibi quam multis malis nonnullos opple-
"verint, utque illi magni animi deſpicientia & con-
"temptione fortunam *adverſam* ferunt, ipſi, ut
"quos ſua latere nequeant maleficia, ita demum
"ſecuritatem ſuſpicione vacuam ſibi pollicentur,
"ſi illos poſſint omnino tollere. Itaque ejuſmodi
"malis levati, nullique poteſtati niſi quæ veſtra
"eſt obnoxii, quod genus adminiſtrationis reip.
"quam maxime valet & ad præſentem concordi-
"am, & ad futuram incolumitatem, & ad propri-
"am civitati bene conſtitutæ gloriam, debetis ſin-
"guli providere quod in commune conferat, aut
"è contra etiam, ſi cui diſpliceant quæ ante con-
"ſulta erant & proviſa, ſententiam proferre, id-
"que ſine omni periculo; quod ejuſmodi dominus
"*vobis* non præſit, cui impune licebit civitatem
"lædere, eoſque qui *libere* ſententiam dixerint ar-
"bitratu ſuo è medio tollere. Atque nuper tyran-
"nidi nihil majus dedit incrementum, quam iſto-
"rum ſegnicies, qui contra voluntatem imperan-
"tium ne hiſcere quidem auſi ſunt. quietis enim
"dulcedine deliniti, & mancipiorum more vivere
"aſſueti, quotquot *è nobis* longius disjunctorum
"ca-

a Καταλείπειν τὰ πράγματα.] Καταλιπεῖν *Gall.* & *Voſſ.*
b Ἀφ' ἃ] Ἀφ' ὅτις *Busb.* & mox βιασάμενος, pro ἀφοσιασάμενος. & ἐκκλησίαν pro πολιτείαν.
c Διεξάραξε,] Συνεταράξε *Voſſ.* ſ. συσεῖσαξε *Vat.* & *Hen. à pr. m.*
d Κρείσσων μέ] Sic *MSS.* quo modo legendum eſſe monuit *Cotelerius* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 610. antea erat κρῆσσον.
e Κατιδίαν] Κατ' ἰδίαν frequentibus occurrit. HUDS. Κατ' ἰδ. SPANH.
f Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔστιν ὅπως ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*
g Διέτριψε] *L. B.* διέτριψε.
h Ἐκείνῃ ἄριστοι] Ἐκείνῳ & ἀρίστων in *MSS.*
i Καταλείποιεν,] Καταλίποιεν *Vat.*
k Ἐπιψηφίζειν αὐτῶν] Ἐπιφημίζειν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*
l Αὐτῶν] *L. B.* αὐτῷ.
m Ὀλέθροις.] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat, ὀλέθροις τ ἁπάντων, ἀριθμῷ, & mox εἷς ὢν ὁ Γάιος.
n Ἀνύποιστον] *Gen.* ἀνύπιστον· Vel ἀνύποιστοι *Heſych.* ἀνύποιστον, ἀφόρητον, ἀνυπομόνητον· SPANH.
o Πλέω τε πάντων] Πλεῖω *Busb.*
p Ἀπέδειξεν,] Ita *Busb.* ἐπιδείξαθ *Voſſ.* ἀπέδειξεθ *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἀπέδειξας in *Editis.*
q Ὀργὴν] *L. B.* ὀργιστὸν.
r Ἐπαφιεὶς,] Sic lego, levicula cum mutatione, pro ἐπαφεῖς, quod ἀφιεὶς habeat *Busb.*
s Κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ] Iterum ex conjectura. in *libris*, κερδαίνει.
t Ἀπολαῦσαι,] Forſan ἀπέχειν, ἢ οὐκ εἰς τὰ χρ.
v Πανοικεσίᾳ] Πανοικησίᾳ Thucyd. l. 11. p. 111. B. ſupr. lib. 9. c. 8. §. 3. πανοικὶ καλαβόντες ἔπαθον· ἀλλαχ. lib. 7. c. 7. §. 1. πανοικεσίαν· & c. 8. §. 7. SPANH.
x Ὑπόπτου τὸ ἀδεὲς,] Ἀπόπλου *Voſſ.*
y Αἱρεῖσθαι] In *Marg. L. B.* ἀφιέσθαι.
z Καὶ πρὸς] *L. B.* ἢ τὸ.
a Δικαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι] Ita lego ex conjectura; δίκαιοί τε προνοῆσαι, ἄλλο τὸ εἰς κοινὸν αὐτῷ τὴν ὠφέλειαν ἀπαντᾶν in *Editis* & *MSS.*
b Ἢ] Abeſt à *L. B.*
c Προεισηγμένα,] *L. B.* προεισηγημένα.
d Φέρεσθαι,] Sic legendum cenſui. Φέρειν *Voſſ.* Φέρων in *Editis Aliiſque.*
e Ἐφεσηκότα,] Conf. infr. §. 3. SPANH.
f ὯΙ] *L. B.* ὡς.
g Ἐπείσθησαν συμφοραῖς ἀπηνέσιν,] Ἐπάθοσαν *Voſſ.* & forſan *Epiphan.* qui vertit, *importabiles incurrentes ærumnas, & dein, etiam proximis malorum videbamur autores*; ac ſi legiſſet, κακῶν τε τοῖς πέλας αὖτοι ἐδοκοῦμεν. In *Editis Aliiſque*, ὁπόσοι τε ἐπαίσθησαν συμφοραῖς ἀπηνέσιν, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπιδόμεν. Nam illa τ πόρρωθεν ex conjectura repoſui, & κακοῖς τε τοῖς πέλας in κακά τε τ πέλας mutavi.

"calamitates non ferendas audivimus, propinquio-
"rum mala vidimus, metu moriendi cum virtute
"etiam morti ſummo cum dedecore conjunctæ
"occumbentes. Ante omnia autem tyranni inter-
"fectoribus honores quam ampliſſimos habere *fas*
"*eſt*, præſertim vero Chæreæ Caſſio. Nam ille
"erat unus ſecundum deos qui conſilio manuque
"nobis libertatem peperit: cujus haud decet *vos*
"obliviſci, ſed & ei, ut qui ſub tyrannide ante o-
"mnes pro libertate veſtra conſilium ceperit,
"primuſque in diſcrimen ſemet conjecerit, recu-
"perata libertate honores decernere, idque primum
"veſtro conceſſu juſſuque factum oſtendere. Opus
"enim pulcherrimum eſt, & quod viros liberos *in-*
"*primis* decet; benefactoribus gratiam reponere:
"qualis & ille erga nos univerſos exſtitit, Caſſio
"& Bruto qui Cajum Julium peremerunt plane
"diſſimilis; quoniam iſti quidem ſemina diſcordia-
"rum bellique civilis in urbe ſeminarunt, ille ve-
"ro cæſo tyranno malis etiam omnibus inde ortis
"civitatem liberavit.

3. Sentius hujuſmodi orationem habuit, eique magna cum voluptate auſcultarunt & ſenatus & equitum quotquot aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exſiliens annulum Sentio detrahit, in quo lapillus incluſus erat inſculptam habens Caji imaginem, quem ille, præ ſtudio dicendi, ut credebatur, faciendique quæ in animum induxerat, ſibi auferre oblitus eſt. Et ſculptura quidem è veſtigio fracta eſt. Cæterum cum in multam noctem res productæ eſſent, tum Chærea etiam à conſulibus ſignum petiit: atque illi libertatem dederunt. Iſta autem, poſtquam facta eſſent, & præſentibus admirationi erant, & vix fidem invenerunt. nam, anno poſt centeſimo, quam illis primo ablata fuerit imperii poteſtas, ad conſules rediit ſignum dare: quippe illi, priuſquam regio dominatu teneretur civitas, in milites poteſtatem habebant. At Chærea, ubi ſignum acceperat, militibus tradidit qui à Senatu ſtabant. erant autem numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt eſſe ſine imperatore quam ſub tyrannide. Atque illi quidem cum ſuis tribunis abierunt: pauloque poſt etiam populus lætus admodum diſcedebat, cum ſpei plenus tum multum elatus, quod ſummam poteſtatem ſibimet acquiſiviſſet, nec amplius imperatori ſubeſſet. atque Chærea cum illis magna erat in gratia.

Annulus Sentio, oratione finita, detractus.

Fracta anaglyphe.

Teſſera data à Senatu, libertas.

Chærea Lupum mittit, ut Caji uxorem filiamque interficeret.

4. Chærea autem indigne ferens Caji uxorem ſuperare & filiam, totamque ejus familiam non ad internecionem deletam eſſe, (utpote quod foret ut quiſquis ex illo reliquus eſſet, is in perniciem civitatis legumque ſupereſſet) ac præterea perficere feſtinans quod in animo agitaverat, ſuumque in Cajum odium lætitia complere, mittit Julium Lupum, unum è tribunis, qui Caji uxorem filiam-

"ρὰς ἀνηκέστους, κακά τε τῶν πόλας ἐπείδομεν, [h] φό-
"βῳ δ' μὴ ἀρετῆς πλοῦτῶν μὴ αἰσχύνης δ' ὑστάτης
"ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δ' τοῖς [i] ἀραμέ-
"νοις τ' τυραννον τιμὰς, αἳ τινες μέγιστοι, πάντας εἶνε-
"γκεῖν, μάλιστα δ' Χαιρέᾳ τῷ Καισίῳ. σὺ γὰρ τοῖς
"θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔτ' περισὸς ἡμῖν καὶ γνώμη καὶ χερσὶ
"τ' ἐλευθερίας πέφηνεν· ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ'
"ἔτι τ' τυραννίδ' [k] ὑπ' ἐλευθερίας τ' ἡμετέρας
"πρεσβεύειν τε ἅμα καὶ πρωτοκινδυνεύειν, ἔτι τ' ἐλευθερίας ψηφίσασθαι τὰς τε τιμὰς, πρῶτον
"τε ἀνεπιτάκτως τοῦτο ἀναφῆναι. [l] ἔργον δ' κάλλιστον
"καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τὰς εὐερ-
"γέτας, οἵ δὴ καὶ ἀνὴρ ἔτ' σοὶ ἡμᾶς πάντας ἠ-
"γονεν, ἥδεν σωφρονίσας Καισίῳ τε Βρούτῳ τοῖς Γαΐου
"Ἰουλίου ἀνηρηκόσιν· ἐπεί γε οἱ μὲν στάσεως καὶ πολέμων
"ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπτουν τῇ πόλει, ἔτ' δ' μὴ
"τ' τυραννοκτονίας καὶ τ' ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν
πόλιν.

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῶν βελτόνων ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δ' τις Τρεβέλλιος Μάξιμος σπειρεῖται τὸν δακτύλιον δ' Σεντίᾳ· [m] λίθος δ' εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος [n] ἐδεσμεύετο αὐτῷ· καὶ [o] σπουδῆ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόῃ [p] πράξει, ὅπερ ὤφετο, ἐν λήθῃ [q] γεγονότος. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ [r] καταρήγνυται. σπουδαιλιθεῖ δ' ἡ νὺξ ἤδη μέση, καὶ Χαιρέας δ' σημεῖον [s] αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους· οἱ δ' ἐλευθερίαν ἔδοσαν. [t] ἐν θυμάτι δ' ἦν αὐτοῖς, καὶ [v] ὁμοία ἀπιστία τὰ δρώμενα. [x] ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ, μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν, ἐπέστρεψεν ἤδη τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ ψῆφος. οὗτοι γὰρ, πότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τῶν [y] στρατιωτῶν ἦσαν. Χαιρέας δ', τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδε τῶν στρατιωτῶν τοῖς περὶ τὴν σύγκλητον σωζεσκόσιν. ἦσαν δ' εἰς [z] σπείρας τέσσαρας, οἷς τὸ [a] ἀβασίλευτον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος πρόκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπῆσαν μετὰ τῶν χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δ' ἤδη καὶ ὁ δῆμος, φιλαρχίᾳ καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος, [b] ὑπὸ τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ὑπὸ τῷ [c] ἐφεσκόπι. καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

δ'. [d] Χαιρέας δ', ἐν δεινῷ πεφυκὼς φιλεῖναι [e] τὴν τε θυγατέρα Γαΐου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοικὶ τ' ὄλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ, τι [f] ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τ' πόλεως λειφθήσεσθαι, καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε φθόνου ἐσομένου τελειώσασθαι τὴν αὐτὸ, καὶ πάνυ εὐφεῶναι μῖσος τὸ περὶ Γάϊον, [g] Ἰούλιον σκῆπτρα λαβόν, ἕνα τ' χιλιαρχῶν, κτεινοῦσα τὴν

h Φόβῳ —— τελευτάς.] Fugientesque cum virtute mori, noviſſima confuſione peribimus *Ruſin.* SPANH.

i Ἀραμένοις] Ita *MSS.* ἀρμένοις in *Editis.*

k Ὑπ'] *L. B.* ὑπερ.

l Ἔργον δ' κάλλιστον] Ἔργων *Voſſ.*

m Λίθος δ' εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος] Solebant enim annulis inſculptas Imperatorum imagines gerere. REL.

n Ἐδεσμεύετο] *L. B.* ἐπεδεσμεύετο.

o Σπουδῇ τε λεγομένων] Σπουδῇ τ' λεγ. *Voſſ.*

p Πράξει,] *L. B.* πράξειν.

q Γεγονότος.] Ita lego. γεγονότι in *libris.*

r Καταρήγνυται.] Καθέγνυ) *Voſſ.* καταπήγνυ) in *Editis Aliiſque.*

s Αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους·] Ἠτεῖ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Ἐν θυμάτι] Ἐν θυμάτι τε *Lud. Busb.*

v Ὁμοία] *L. B.* ὅμοια.

x Ἔτει δ' ἑκατοστῷ,] Ἔτι δ' ἕκαστος τῷ (vel ᾧ ut in *L. B.*) μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ ψῆφος in *Editis* & *MSS.* nullo plane ſenſu. Ἔτι δ' ἑκατοστῷ μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφαιρεθῆσαν ἐπὶ τοὺς ὑπ. &c. legendum eſſe monuit V. Cl. *Thomas Terry Gr. L. Profeſſor.* Quam ſane conjecturam acutiſſimam in *prioribus verbis* amplector, in *ſequentibus* vulgatam ſcripturam ſequor: ac deinde ἐπέστρεψεν in-

ſertum dedi, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quia reverſa videretur ad conſules hæc poteſtas.*

y Στρατιωτῶν] *L. B.* στρατιωτικῶν.

z Σπείρας τέσσαρας,] Tres tantum Cohortes illæ dicuntur *alias.* lib. 2. c. XI. §. 1. περὶ τῶν συμμάχων σπείρας· SPANH.

a Ἀβασίλευτον —— πρόκειτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.* in *Textu* βασιλεῦον) & *Epiphan.* βασιλεύτον in *ceteris.* HUDS. *Gen.* τὸ βασιλεύτον. Nota βασιλεῦον hic dici de regimine Senatus aut Conſulum, & Τυραννίδα de dominatione Cæſarum. SPANH.

b Ἐπὶ τῷ —— ἐφεσκόπι.] Quaſi ipſi gubernationem Reipſ. rurſus ei quærerent, & nequaquam ideo ſubjacerent. *Ruſinus.* SPANH.

c Ἐφεσκόπι.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

d Χαιρέας δ',] Ὁ δ' Χαιρέας *Busb.*

e Τὴν τε θυγατέρα Γαΐου,] Ita cum *Cod. Busb.* τὴν θυγ. in *reliquis.*

f Ὑπολείποιτο.] *L. B.* ὑπολίποι.

g Ἰούλιον —— θυγατέρα.] Periit unà & uxor Cæſonia gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa. *Sueton. in Caio* c. LX. Hic à Joſepho non Centurio, ſed Tribunus dicitur; quod ad Sueton. etiam monuit *Caſaub.* SPANH.

h Πρὸς-

τὴν γυναῖκα Γαΐου καὶ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ. Κλήμεντος γὰρ ὄντι συγγενεῖ τῷ Λέπιδι τοιοῦσδε [h] παρῄνεσαν λειτουργίαν, ὅπως μεταλαχὼν καὶ οὗτος τοιούτοις τῆς τυραννικῆς ἀγαθοῖς ἀρετῇ θεοῦ τὸ πολιτικὸν, ὡς ἂν μάλιστα ἐλευθερίᾳ δόξῃ κοινωνεῖν τῶν πρώτων σωθέντων. ἐνίοις γὰρ τῶν συνωμοτῶν ἐν ὠμῷ ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θράσος [i] χρησόμενον, ἀλλὰ τὸ Γαΐου φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον [k] ἡ συμβουλὴ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατηφόσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅ, τι καὶ ἄνθρωπος ἂν ἀπώλεσε. οἱ δὲ καὶ [l] τὸν μὲν ἐπὶ τοιούτοις ἐκκαλοῦσιν αὐτῇ γνώμην, τὸ δὲ πᾶν καὶ τῶν ὑπὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνην τὴν αἰτίαν [m] ἐπέφερον, φάρμακον τῷ Γαΐῳ δοῦσαν ἐνίοις δῶλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς [n] αὐτῇ ψηφισάμενον, [o] ὡς εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτὸν εἶναι τὸν νεανιηγημένον ἐπὶ τοῖς Ρωμαίων τύχαις καὶ τὴν ὑποπτέλουσαν αὐτοῖς οἰκουμένην. καὶ πέρας κυρωθὲν [p] ὥστε αὐτὸν πλουτῶν, ἤδεσαν γὰρ οἱ ἀποστήσοντες οἷόν τι ὠφελεῖν ἦσαν, ἐσπέμπει ὁ Λέπιδος· ἐβραδύνετο δὲ ἧττον μελλήσει τὴν κατ' αὐτὸν, ὥστε μὴ σὺν εἰς καιρὸν δεδιακονῆσθαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, φθάσαι ἐπ' ἀδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τὸ ἐπ' ὠφελείᾳ δὲ δόξαι πεπεμένων. παρελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ βασιλεῖον, καταλαμβάνει τὸν [q] Καισωνίαν, γυνὴ δὲ ἦν τῷ Γαΐῳ, ὠμοκατακειμένῳ τῷ σώματι τοῦ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν [r] ἀτυχίᾳ ὧν χαλίζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μεταξὺ, αἵματί τε ἀναπεφυρμένῳ ἐκ τῶν τραυμάτων, καὶ πολλῷ τῷ παλαιπωρίᾳ συμφερομένῳ, τῇ θυγατρὸς παρερριμμένης· ἐκλύετό τε ἐν τοῖς τοιοῦσδε ἄδην ἕτερον, ἢ [s] κατέμεμψις τοῦ Γαΐου, ὡς [t] πιθανὸν ἀεὶ χρόνος πολλάκις ἐσηγορικῶν αὐτῷ. ἐπ' ἀμφότερα [v] αὐτὸς ὁ λόγος καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἔσκεπται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὅ, τι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτοῦ ἐσπιθεμένων. οἱ μὲν [x] γὰρ ὑποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον, ὡς συμβαλλομένης, ὑποσεσεῖσθαι μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πεπραγμάτων, [y] μὴ παρ' αὐτῶν ὑπολέσθαι τρόπῳ [z] τῷ αὐτοῦ χρώμενον· οἱ δὲ, ὡς, λόγῳ δὲ ἐπὶ τῶν συνωμοτῶν ἐπιφοιτήσαντι, Γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτὸς, καὶ εἴ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐπονειδιζόμενον, ὡς ἐσηγορικίας ἀπεσχέσθαι [a] μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ αὐτῆς ἐφρόνουν τότε ἦν. ἡ δὲ, ἐπεὶ θεάσατο τὸν πρόσοδον τοῦ Λέπιδου, τό, τε σῶμα τοῦ Γαΐου προὐδείκνυεν, καὶ ἄσον ἐένας παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. [b] ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ μὴ συνεξηκότα ἐώρα τὸν Λέπιδον, καὶ ἐσπόνδα ὡς ἐπὶ πράξιν σὺν αὐτῷ κεχαρισμένην, γνωρίσασα [c] ἐφ' ὃ ἐχώρει, τῷ τε σφαγίῳ ἐγύμνα καὶ πάνυ ἐσπύμως, [d] πεπιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ἔτω σαφῶς ἐν ὑπογώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ

que perimeret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus officium demandarunt, ut tyranni cædis, licet in re hujuſmodi, particeps factus virtutis laude decoraretur à civibus, haud ſecus ac ſi conſiliis eorum omnibus interfuiſſet qui facinus excogitaverant. Quibuſdam autem è conjuratis immanitatis eſſe videbatur in mulierem ſævitiam exercere, quando Cajus magis ex ingenio ſuo quam illius impulſu omnia commiſerit, quæ in cauſa fuerant ut & civitas malis ipſam vexantibus ſuccumberet, & civium quoſque fortiſſimos & nobiliſſimos amitteret: alii contra ejuſmodi quæcunque decreta erant ipſi vitio vertebant, & omnino etiam omnium, quæ à Cajo patrata erant, malorum ipſam inſimulabant, ut quæ philtrum ei dederit, ut animum ejus ſibi obnoxium redderet, & ad amandum eum induceret ſibique devinciret: adeo ut, illo ad inſaniam adacto, ipſam omnia machinatam eſſe in fortunas Romanorum, orbiſque totius in illorum ditionem redacti. Cumque in eam ſententiam itum eſſet, ut morte plecteretur (nihil enim ipſi profuerunt qui *hoc ipſum* diſſuadebant) mittebatur Lupus: nec ulla erat mora tarditate ſua, quo minus imperata faciendi tempus quam primum arriperet, ne ſua culpa fieret ut quidquam omitteretur quod ſalutis communis interesset. Cumque ingrederetnr in palatium, Cæſoniam Caji conjugem offendit juxta mariti cadaver humi proſtratam, & deſtitutam rebus omnibus quas moris eſt exhiberi mortuis, cruore vulnerum ipſamque fœdatam, & miſerandum in modum afflictam, filia propter ipſam procumbente: nec in ejuſmodi luctu & mœrore aliud quidpiam exaudiebatur quam Caji accuſatio, quod ipſi, quæ toties eum prænonuerat, fidem non habuerit. Quæ verba & eo tempore in utramque partem accipiebantur, & nunc ambiguam etiam præ ſe ferunt ſententiam ea audientibus, quippe qui faciunt ut utrinque, prout volunt, propendeant. Nam alii quidem iſta hoc ſibi velle perhibuerunt, ac ſi conſuluiſſet ei ut ad ſaniorem mentem rediret, & in cives *ſuos* ſævire deſineret, ne *male* interiret ab illis ſuo more acceptus: aliis vero perſuaſum eſt, ipſam, cum rumor de conjuratoribus percrebreſceret, Cajum hortatam eſſe, ut omnibus, etiamſi nihil inique egiſſent, nulla mora interpoſita & è veſtigio interfectis, ſeſe extra periculi metum poneret. idque tum exprobratum illi, quaſi ad agendum ſegniori, poſtquam ab ipſa prænonitus fuiſſet. Atque iſta quidem ſunt quæ à Cæſonia dicta erant, quæque de ea ſentiebant *homines*. Illa vero, quamprimum Lupum advenientem conſpicit, oſtendebat ei Caji cadaver, & cum lachrymis & lamentis orabat, ut propius accederet. Cumque eum vidiſſet mente attonitum, & quaſi ad aliquid agendum quod ſibi diſpliceret accedentem, facta ei cognitione qua de cauſa veniebat, prompte admodum jugulum nudabat, deûm hominumque fidem implorans, quemadmodum ii conſueverunt qui vitam

De Cæſonia uxore Caji diverſæ ſententiæ.

Cæſonia fortiter meritur.

h Παρῄνεσαν λειτουργίαν,] Παρέθεσαν vel παρέθεσιν in *libris*, excepto *Lugd. Bat.*

i Χρησόμενον,] *L. B.* χρησάμενον.

k Ἡ συμβουλὴ] Hic μᾶλλον ſubaudiendum relinquitur, ut in locis aliquammultis *N. Fœderis.*

l Τὸν μὲν ἐπὶ τοιούτοις] Τῶν μὲν & mox γνωμῶν in *Editis Aliiſque.* τὸν μὲν & infra γνώμην *Vat.* & *Hen. à pr. m.* unde reſcripſi τὸν μὲν i. e. ἰ. ἀ. γνώμην.

m Ἐπέφερον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ὑπέφερον in *ceteris.*

n Αὐτῇ ψηφισάμενον,] Αὐτῷ *Busb.*

o Ὡς εἰς μανίαν μεταστάντος,] Ita lego è *Cod. Busb.* ὡς deerat in *Editis Aliiſque.*

p Ὥστε αὐτὸν τελευτᾶν,] Ὥστε non agnoſcit *Busb.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

q Καισωνίαν,] Ita ſcribo ex *Dione Caſſio.* in *Joſephi* libris Κτ-σωνίαν vel Κεσωνίαν.

r Ἀτυχίᾳ ὧν χαλίζοιτο] Sc. ἀπείᾳ.

s Κατέμεμψις τοῦ Γαΐου,] Ita *Busb.* κατὰ μέμψιν in *Editis Aliiſque.* κατὰ μεμψιν *Vat.*

t Πιθανὸν ὁ χρόνος.] Iterum cum *Busb* aſſentiente *Voſſ.* πιθανὸν in *Editis Aliiſque.*

v Αὐτὸς ὁ λόγος] Hæ δὲ ὁ λ. *Voſſ.*

x Γὰρ ὑποσημαίνειν ἔφασαν] Illud γὰρ è *Cod. Voſſ.*

y Μὴ παρ' αὐτῶν] *L. B.* καὶ παρ' αὐτοῦ.

z Τῷ αὐτοῦ] Abeſt à *L. B.*

a Μαλακῶς] *L. B.* μαλακῷ ſatis bene. HAV.

b Ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ] Ita lego ex conjectura, ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ συνιεκότα ἐώρα τὸν Λέπιδον, καὶ μηδὲν ὑποτόπησε ὧν ἐπὶ πρᾶξιν σὺν αὐτῷ κεχαρισμένῃ in *Editis* & *MSS.* ἐπεί τε διανοίᾳ σὺν αὐτῷ συνιεκότα ἐώρα τὸν Λέπιδον, καὶ μηδὲν ὑποτόπησε ὧν ἐπὶ πρᾶξιν κεχαρισμένῃ τῷ V. Cl. *T. Terry Gr. L. Pr.*

c Ἐφ' ὃ ἐχώρει,] Ἐφ' ὃν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* forſan pro ἐφ' ᾧ.

d Πεπιωμένη] Conf. ſupr. c. 1. §. 17. πεπιωμένοι. SPANH.

e Αὐ-

tam in desperatis planeque perditis habent, jubensque ut perficere non moraretur quod in ipsam constituerant. Atque illa quidem forti & magno animo moritur hoc modo à Lupo occisa, ac deinde filiola *ejus*. moxque Lupus, ista ut nunciaret, ad Chæream properavit.

Caji elogium.

5. Cajus igitur, cum quatuor annos demptis quatuor mensibus Romanis imperasset, ita moritur. vir, etiam antequam imperium adeptus est, durus & vecors & summe maleficus; voluptatibus deditus, & fautor delatorum. iis quidem quæ terribilia erant obstupescens, adeoque in cædem paratissimus; potestatem vero habens in hoc ipsum, ut stolide ferox & elatus eos quos minime oportet injuriose tractarit, & occidendo & contra leges agendo sibimet quærens divitias. Et diis quidem & legibus superior esse & haberi voluit, populi tamen assentationibus obnoxius. Quibuscunque etiam lex, tanquam factu turpibus, notam inusit, ea omnia majoris æstimavit quam virtutem. Et quidem amicorum immemor erat, summi licet fuerint & in maximis rebus spectati, quibus *forte* irasceretur, pœnas vel ob. levissima infligens, atque universos virtute præditos pro inimicis habebat; ac ad omnia quæ sua juberet voluntas, indomita & effrenata ferebatur cupiditate: quo factum ut etiam cum sorore germana stupri consuetudinem haberet, unde & illi maxime apud cives vehementius conflari cœptum est odium, quo *simile quid*, longo tempore non conspectum, & ægre fidem impetrarit, eosque ad inimicitias cum flagitii auctore suscipiendas excitarit. Opus autem ullum, *vere* magnum aut regium ab eo factum nemo memorare potest, quodve præsentis sæculi & futuri hominibus in emolumentum cedat, præter receptacula ab ipso cogitata circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus. quod in confesso est apud omnes maximum esse opus & navigantibus utilissimum; haud tamen absolutum, sed imperfectum ab eo, dum segnius construitur, relictum. in causa autem erat rerum inutilium studium, & quod, dum pecuniam in voluptates sibi soli profuturas insumeret, in rebus ex confesso melioribus liberalis & munificus esse desierit. At vero & orator erat optimus, utraque lingua tam Græca quam Latina valde exercitatus, & quicquid diceretur celeriter arripiebat, compositis ab aliis & non mediocriter acouratis ex tempore respondens, ita factus ut majori quam quisquam alius persuadendi vi pollere videretur, tam ex ingenii felicitate, quam quod ad eam augendam multam exercitationem adhibuerit. nam necesse erat illi doctrinæ plurimum attendere, utpote filio nepotis ex fratre Tiberii, cui in imperium successit, quod & ipse, ad summam in ea gloria aspirans, τελευτᾶσα μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσῃ τοῦ δράματος ἔτι ἐπ' [c] αὐτῆς συνέθεσαν. καὶ ἥδε μὲν εὐψύχως τοιότη τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ Λύπα, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ῥηκότερον. καὶ Λύπος ταῦτα προσαγγέλλων ἔσπευδε τοῖς περὶ τὴν Χαιρέαν.

ε'. [f] Γάϊος μὲν δὴ, τέτταρσιν ἐνιαυτοῖς ἡγεμονεύσας Ρωμαίων [g] λείποντα τεσσάρων μηνῶν, ὕπω τελευτᾷ. ἀνὴρ, καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ σωηλθε, σκαιός τε καὶ [h] κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος καὶ φίλος ἀλόγοις. καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ ἀφ' τῶν ἐφ' οἷς θαρσήσας φονικώτατος· [i] τὰ δ' ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ [k] πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν εἰς ὃν ἥκιστα ἐχρῆν [l] ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρὸς τὸ κρείττον οὐκ ἐθέλειν καὶ θεομοῦν. καὶ ἃ μὲν θεῖα καὶ νομίμως μείζων ἐαυτὸν ἡγούμενος εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ὑπερώμενος ἂ ἐπάνων τῆς πληθύος. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κρίνας ὁ νόμος [m] τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας [n] ἀμνήμων ὢν, εἴ καὶ πλείστη τε καὶ ἀφ' μεγίστων ἦν, οἷς [o] ποτὲ ὀργισθεὶς ὀλιγωρήσει κολάσεως καὶ ἐπ' [p] ἐλαχίστοις, πολέμιον ἂν ἡγεμένος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, [q] ἀναντίλεκτον ὅτι πᾶσιν οἷς κελεύσαι τὼ ὀλιγωρίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ [r] ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧς καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, ἀφ' τὸ πολλὰ χρόνῳ μὴ ἰσορροπούμενον, εἰς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τῷ πρὸς τὰ πραξάντα θεσπαλεῖν. ἔργον δὲ μέγα ἡ βασίλειον ἀδὲν αὐτῷ πεπραγμένον [s] εἴποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ αὐθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, [t] πλὴν γε τοῦ περὶ Ρήγιον & Σικελίαν [v] ὀλιγοημέρου ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο δ' ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν· ὃ μὴν [x] καὶ ὅτι πλοῦ γε ἀφίκετο, ἀλλ' [y] ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμελυτέρως αὐτῷ ὀλιγονεῖν κατελείφθη. αἴτιον δ' ἴσως ἡ περὶ τὰ ἀρρενίδη ἀπουδὴ, καὶ τὸ δαπανῶντα εἰς ἡδονὰς, ἃ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτὸ, ὑφαιρεῖν τῷ ὀλίγα τοῖς κρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως δὲ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ [z] τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ρωμαίων πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος· σωίεται δὲ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων σωτηθεῖσί τε καὶ ὀλίγον περσυγκειμένοις ἀντειπὼν ὀλίγου τοῦ ὀξέως, φανλεῦσαι πιθανώτερος ἐν μείζοσι πράγμασι [a] παρ' ὧν τινα οὐκ ἀμύμενος, εὐηθίᾳ τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ [b] εἰς ἰσχὺ αὐτῇ [c] προσλαβεῖν μελέτῃ τοῦ ὀλιγονεῖν. [d] ἀδελφὸς γὸ παῖδος ἦν γεγονὼς Τιβερίου, ὃ καὶ διάδοχος γένεται, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντίχειδαι, διὰ τὸ καὶ [e] αὐτὸς εἰς τὸ πρῶ-

[a] Αὐτῆς συνέθεσαν.] Ita *Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

[f] Γάϊος —— τελευτᾷ.] Cajus imperavit Annos III. & Menses VIII. *Dio* p. 669. tribus annis, mensibus novem, diebus 28, & *Sueton. in Cajo* LIX. imperavit triennio & x. Mensibus diebusque VIII. Ita etiam *Clem. Alex. Strom.* l. 1. SPANH.

[g] Λείποντα τεσσάρων μηνῶν.] Vide *Casaub.* ad *Sueton.* in *Caligula*, c. 59. & *Pagi* Criticam ad *Ann. Baronii* p. 34.

[h] Κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον] Κακοπραξίας *Busb.*

[i] Τῆς δ' ἐξουσίας] Pro τε substitui δ', ut respondeat præcedenti μέ.

[k] Πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν] Sic lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) antea erat, πιμπλάμενος, ἔ ὑβρίζειν &c.

[l] Ἀλόγῳ] *L. B.* ἀλόγως.

[m] Τιμιώτερα ἐνόμισεν] Ita ex conjectura. τιμωρίαν ἐνόμισεν ἀρετῆς in *Editis* & *MSS.* τιμὼ ἐνόμισεν. ἀρετῆς καὶ φ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sua credidit esse ornamenta: virtutis & amicitiarum immemor, quando contra hæc cum illatione supplicii frequenter exorsus est.* Est qui malit, ἐπίλυμα τιμᾶν ἐνόμ. &c.

[n] Ἀμνήμων] Illud μὲ insertum dedi, quod mox sequatur δ'. HUDS. Ediderat itaque V. D. μὲ ἀμνήμων, εἰ καὶ &c. Verum quum illam, quam posuimus, lectionem, exhibeat *Lugd. Bat.* conjectura præstantiorem judicavimus. HAV.

[o] Ποτὲ ὀργισθείς] In libris τίτε, & mox ὀλιγωρήσει κολάσεως καὶ ἐλαχίστοις.

[p] Ἐλαχίστοις,] *L. B* ἐλαχίστως.

[q] Ἀναντίλεκτον] Conf. supr. c. 1. §. 13. SPANH.

[r] Ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν,] Drusillæ, de qua *Sueton.* in Cajo c. XXIV. qui tamen de aliis etiam Caji sororibus ait: *Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit.* De Caji & Drusillæ sororis amoribus Dio etiam l. LIX. p. 648. & cum reliquis etiam sororibus p. 657. SPANH.

[s] Εἴποι ἄν τις,] Ita *Busb.* εἴποι τις in *ceteris.*

[t] Πλὴν γε —— πλοίων.] Hujus operis non meminit Suetonius in rebus Caji & operum ab ipso susceptorum c. XXI. SPANH.

[v] Ἐπιτοημέρου] Mallem ὑποτοημέρου· ὑποδοχείου.

[x] Καὶ] Abest à *L. B.*

[y] Ἡμίεργον] Vid. supr. lib. 3. c. 15. §. 3. οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες· *Hippocrat.* de Arte p. 1. ἡμίεργα. SPANH.

[z] Τῇ Ἑλλάδι] Τῇτε Ἑλλωϊδι *Busb.* Videsis *Suetonium* in *Caligula*, c. 53.

[a] Παρ' ὧν τινα] *Gen.* παρόντα, Vel παρ' ὄντα. SPANH.

[b] Εἰς ἰσχὺ] *L. B.* εἰσχύω.

[c] Προσλαβεῖν μελέτῃ τοῦ ὀλιγονεῖν.] Ita lego. (accedit jam & *Lugd. Bat.* auctoritas) προσλαβεῖν in *libris.*

[d] Ἀδελφὸς —— Τιβερίου,] Tiberii fratris filio natus; nempe Germanico, Drusi Tiberii fratris filio. SPANH.

[e] Αὐτὸς εἰς τὸ πρῶτον] Vide *Suetonium* in *Tiberio*, c. 70. & 71.

πρῶτα ἐν αὐτῇ καταρθῶν λέγειν τε καὶ συνεφιλοκαλεῖ Γαΐῳ, συγγενῶς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἴκων ὑπηρετικῶς. ἐπεστάθη τε τῶν κατ' αὐτὸν πολιτῶν, ἃ μὲν ἀντιχεῖν οἷά τε ἐλπίσας αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόντα ὠφελήσειν τὸν [f] ἐπιλαθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ἔτως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον [g] τὸ πράσσειν ῥᾳδίως παρέσχε. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι καὶ [h] τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπτεύσας τὸ κατ' [i] ἀπαρχὰς, ὑπὸ τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρειττόνων, [k] μέχρι δὴ τῷ τὸ βέλτιον τοῦ ὑβρίζειν [l] ἀπαμφιασθείσης εὐνοίας ἢ πρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, [m] καὶ μίσους ὑποφυέντος, ὑπ' αὐτῶν ἐπιβουλευθεὶς πλωτᾷ.

excellebat, pariterque ac ille eloquentiæ ſtudebat Cajus, viri neceſſitudine ſecum conjuncti & imperatoris voluntati morem gerens. Primaſque inter ſuæ ætatis Romanos agebat: nec tamen bona ex doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque contra perniciem, quam ex licentia ſibimet accerſivit. adeo difficile eſt iis ſeſe moderari & regere, quibus ex poteſtate rationi reddendæ non obligata facile & expeditum eſt quidlibet agere. A principio, quod amicos ſibi adjunxerit ex optimis honeſtiſſimiſque, & eruditione & gloria præſtantiores fuerit æmulatus, magno ſtudio *a ſuis* colebatur: poſtea vero depoſita benevolentia quam erga ipſum habebant, quod inſolentius in eos debaccharetur, odioque ſuccreſcente, inſidiis ab illis interfectus eſt.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Κλαύδιος ἁρπάζεται ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπὶ ξ στρατοπέδου ἄγεται· καὶ ὡς ἡ βουλὴ πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει.

Κλαύδιος δ', καθάπερ [n] ἀνώτερον ἔφθη, [o] ἀποῤῥήξεως αὐτῷ [p] τῶν Γαΐου ὁδῶν γιγνομένης, καὶ ξ οἰκίᾳ θορυβηθέντος πάθει τῆς Καίσαρος τελευτῆς, ἐν ἀμηχάνοις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατελημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, δέους κινδύνων αἰτίαν τῷ γνωσιότητος ὑφορώμενος. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν ἦγεν αὐτὸν, καὶ τοῖς [q] παροῦσιν ἀρκῶν [r] ἑαυτῷ, παιδείᾳ τε [s] σπουδῶν, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ παντὸς ξ εἰς θόρυβον ἀνακειμένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε δ' ἅπασι κατληφίας τὸ ὅλον, καὶ ξ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεως γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπλήκτων σωματοφυλάκων, [t] οἱ περὶ [v] τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τῆς στρατιᾶς καθαρώτερον, ἐν βουλῇ περὶ τῶν πρακτέων ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρετύγχανον, τὴν μὲν Γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ τιθέμενοι διὰ τὸ κατὰ δίκην αὐτὸν τὰς τύχας συνελθεῖν, τάδε περὶ αὐτῶν ἀνεσκοποῦντο μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσοι καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν τε ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγέων ὄντων, ὠμότητι χάριν τῆς ἐαυτῶν μᾶλλον ἢ ξ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τῶν περὶ τῶν Ἀσπρήνατ ἐπῄεσαν τὰς κεφαλὰς διαφερομένας. εἰσῆκτο δὲ κατά τι περισκαλὲς ὀλίγους βαθμίσι [x] χωρίον, ὑπεσκαλκωὼς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ Γρατος τῶν περὶ τὸ βασίλειον τις τῶν [y] στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τὰ μὲν [z] ἀκριβωσαμένη τὴν ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸ σκότος, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸ ὑπολοχῶντα κρύπτης εἶναι μὴ ἀπηλλάγμενος, προσῆλθέ τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν ἐπιγνωρίζει, [a] καὶ [b] Γερμανικὸς μὲν ἔστω, φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ [c] σπουδάσωμεν τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενα. Κλαύδιος δ' ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας [d] μὴ κατὰ φόνον

Claudius autem, cum de via, ut ſupra retuli, declinaſſet, qua incedebant qui cum Cajo erant, & turbata eſſet domus ex calamitate quam paſſa eſt morte Caji, de ſalute ſua anxius & ſollicitus, in locum quendam anguſtum deveniens ſemet occultabat, nihil quod ſibi periculo eſſet ſuſpectum habens, præter natalium claritatem. nam vitam privatam agens modeſte ſe geſſit, & præſentibus contentus erat, & ſtudio literarum, Græcarum præcipue, deditus, & modis omnibus turbarum inquietudinem devitans. Tunc autem, cum vulgus conſternatum eſſet animis, & tota regia militum furore compleretur, ſatelliteſque ita ſe haberent ac ſi de pavore & confuſione privatorum participaſſent, illi qui prætoriani appellantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Caji ſupplicium parvi pendentes, quod non immerito illud ei accidiſſe crediderint, id potiſſimum agebant, quo modo rebus ſuis optime conſulerent; præſertim cum Germani ab interfectoribus pœnas exigerent, ſuæ magis ut gratificarentur crudelitati, quam ut communi utilitati proſpicerent. Quæ omnia augebant trepidationem Claudii de ſalute ſua ſolliciti, maxime cum videret Aſprenatis & cum eo cæſorum capita circumferri. quodam autem in loco ſtabat, in quem aſcenſus erat paucis gradibus, ut in obſcuritate deliteſceret. Quem ubi conſpexerat Gratus, unus è militibus qui regiam cuſtodiebant, non valens ſatis accurate faciem ejus noſcere præ tenebris, hominem tamen eſſe exiſtimans qui *illic* inſidias locaret, propius acceſſit, ac cum illum rogaret Claudius ut recederet inſtare cœpit; atque apprehenſum eum agnovit, & ſequentibus dixit, & hic quidem Germanicus eſt, agite, eum conſtituamus imperatorem. Tum Claudius, ubi eos animadvertit ad ipſum extrahendum paratos, ve-

Quo ſere tempore Claudius poſt cædem Caji,

Gratus forte incidit in Claudium, loco obſcuro latitantem.

---

f Ἐπιλαθόντα ὄλεθρον] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐλθόντα in *Editis Aliiſque.*

g Τὸ πράσσειν] Antea erat τὸ πράσσειν.

h Τὰ πάντα] *L. B.* πάντα.

i Ἀπαρχὰς,] *L. B.* ἀρχὰς.

k Μέχρι δὴ] *L. B.* μέχρι ᾧ.

l Ἀπαμφιασθείσης εὐνοίας] Ita lego cum Cl. *Leuthio.* ἀναμφιάσης in *libris.* in *Marg. L. B.* ἀναλειφθείσης.

m Καὶ μίσους ὑποφυέντος,] Illud καὶ inſertum dedi.

n Ἀνώτερον ἔφθη,] *Sc.* p. 926. in princip.

o Ἀποῤῥήξεως αὐτῷ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* nec aliter, ut puto, *Epiphanius*, qui vertit, *interruptione factâ viarum.* Διαῤῥήξεως in *Editis Aliiſque.*

p Τῶν Γαΐου ὁδῶν γιγνομένης,] Τῶν σὺν Γαΐῳ (Γαΐῳ *L. B.*) ὁδῶν *Busb.*

q Παροῦσιν ἀρκῶν] Sic lego cum Cl. V. *T. Terrio*, πᾶσιν ἀρκῶν in *libris.*

r Ἑαυτῷ,] Illud ᾧ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Σπουδῶν,] *L. B.* συνιών.

t Οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον,] Videſis Cl. *Perizonium* de *Prætorio* contra *Hubertum*, p. 125.

v Τὸ] *L. B.* τὸν.

x Χωρίον, —— σκότος.] In Diætam, cui nomen eſt Hermæum, receſſerat. *Sueton.* in *Claud.* c. 1. SPANH.

y Στρατιωτῶν.] Palatini milites, iidem mox σωματοφύλακες §. 2. SPANH.

z Ἀκριβωσαμένη] *L. B.* Ἀκριβωσομένη.

a Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

b Γερμανικὸς μὲν ἔστω,] Germanici cognomen Druſo poſteriſque ejus à Senatu datum, memorat *Suetonius* in *Claudio* c. 1.

c Σπουδάσωμεν τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι.] Ita *Gall.* σπεύσωμεν in *reliquis.*

d Μὴ κατὰ φόνον] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nè*

veritusque ne similiter ac Cajus morte plecteretur, obsecrabat ut sibi parceretur, illis in memoriam revocans, ut vitam aliis quam minime molestus egisset, illoque imprudente & invito accidisset quod factum erat. ad quæ Gratus subridens, dextra prehensum sic alloquitur, "Humiliter adeo loqui de"sine, cum te magno elatoque animo cogitare "oporteat de imperio, quod dii Cajo ablatum tuæ "concessere virtuti, orbis terrarum commoda re"spicientes. age vero, & proavorum solium tibi"met vindica." Sustinebat autem ipsum, præ metu simul ac gaudio, ex iis quæ dicta erant, labentem.

Ad Claudium latebris extractum concursus fit militum.

2. Tunc autem ad Gratum jam coacti erant multi è satellitibus; & Claudium abductum videntes, tristem præ se ferebant vultum, existimantes eum rapi ad supplicium ob nuperas damni injurias, cum & à negotiis turbisque per totam vitam abhorruerit, & Cajo imperante in magnis versatus fuerit periculis: quidam etiam censebant, consules decere judicium de illis ferre. Cumque plures ad eos aggregati essent milites, & multitudo *inermis* fuga dilapsa est, & Claudio progrediendi difficultas erat propter virium imbecillitatem: nam lecticarii ejus, dum ipse cum strepitu rapitur, oblata fugæ facultate, se periculo cripuerant, de salute domini desperantes. Cum autem perveniissent in aream * palatii (quem quidem urbis Romanæ locum primum habitatum esse tradunt qui de ejus originibus scripserunt) & jam attentarent curam reipublicæ, multo major fit militum concursus, Claudium oculis suis intueri gestientium; magnoque tenebantur desiderio illum constituendi imperatorem, ex sua erga Germanicum benevolentia. nam frater erat illius, qui sui gloriam ad summam auctam iis omnibus reliquerat quibuscum versatus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat, quanta erant aviditate qui in Senatu dominabantur; quæque admiserant & perpetraverant dum imperio potirentur. Insuper, dum ad rei difficultatem attendebant, secum cogitabant, illis, si rerum summa iterum in unius potestatem deveniret, periculum esse ab alio quocunque imperium occupaturo, præter Claudium, qui, cum ipsorum concessu & benevolentia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam honorem hujusmodi meritis parem illis retribuet.

Claudius rapitur ad imperium.

3. Ita & inter se solique secum differebant, eademque ad obvios quosque proferebant. qui, cum ista audirent, libenter in eorum sententiam concesserunt, & armatis cinctum sublimem in castra perferebant, ne quid eis festinantibus impedimento esset. Interea autem orta est dissensio inter populum

ἀποθάνοι τὸν Γαΐου, φειδὼ ἔχειν ἠξίου τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς [e] ἀναμνήσιν [f] αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῶν γεγονότων. καὶ ὁ Γρᾶτος μειδιάσας, ὑπολαβὼν τῆς δεξιᾶς, καὶ, "πᾶσαν, φη"σὶ, μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε "μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ "Γαΐου ἀφῃρημένοι τῇ σῇ [g] συνεχώρησαν ἀρετῇ, σκό"νοιαν τῆς οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι τῶν προγόνων "ἀπολάμβανε τὸ θρόνον." [h] ἀνεβάσταζε δὲ αὐτὸν ὁ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυναμένου, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τὰ εἰρημένα.

Β'. Σωσιφόντου δὲ περὶ τὸ Γρᾶτον ἤδη καὶ πλείους τῶν [i] σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον [k] ἐσκυθρώπαζον, δόξῃ δ' ὅτι κόλασιν ἕλκεσθαι τὸ ὅτι τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα καὶ βίᾳ δ' παντὸς, καὶ κινδύνοις ἄ τι μετρίως ὅτι τῶν Γαΐου ἀρχῆς ὠμιληκότα· τινὲς δὲ καὶ τῶν ὑπάτοις [l] ἐμπεπεγμένων ἠξίουν τὸν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων δὲ στρατιωτικῶν συνερεφομένων, φυγή τε ἦσαν δ' ὁμίλου, καὶ [m] σκόδων ἄπορα τῷ Κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν δ' σώματος· ἐπεὶ δὲ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὸν ἁρπαγὸν αὐτοῦ [n] πύστεως σφοδρυνομένης φυγῇ ἔσωζον αὑτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὸν σωτηρίαν δ' θεατότητος. ἐν εὐρυχωρείᾳ δὲ δ' παλατίου γινομένοις· πρῶτον δὲ οἰκηθῆναι τὴν Ρωμαίων πόλεως τῶν σφοδρότατα ὁ περὶ αὐτῆς λόγος· καὶ ἤδη τοῦ δήμου ἀντιλαμβανομένου, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἐν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾶ τὸν ὄψιν [o] δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περὶ πλείστου τε ἐν αὐτοῖς αὐτοκράτορα γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, [p] εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ. ἀδελφὸς δὲ ἐν αὐτοῦ, ὅτι μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆλθε τῆς τε παλαιᾶς τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνασταίων, καὶ ὁπόσα ἐπὶ τῆς περὶ ἀρχῆς ἡμάρτησε αὐτῇ. φοβὸς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν [q] διά τινος πεπαιμένης τὴν ἀρχὴν, [r] διὰ τὸν ἐπιχωρήσει καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἢ ὅτι τοιούτοις ἥμισυ ἐν ἀρχῇσι.

γ'. Ταῦτα πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτὸς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι [s] δημοσίῳ. οἱ δὲ πιθανώμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν προκλησιν, συμφέξαντές τε ἐπεκλείσαντες ἦγον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον [t] φερόδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ [v] ἔπειξις.

propter Cajum ipse quoque moreretur. antea erat, μὴ κἀγὼ φανῶ ἀποθάνοι τὸν Γαΐου. HUDS. Glossa *Marg.* in *L. B.* perperam, φανῶ εἶπε τὸ φόνου ποιῶλαῶς. HAV.

e Ἀναμνήσιν] Ἀναμνήσαι αὐτοὺς δὲ ἀπρ. *Busb.*

f Αὐτοῖς ὑποτιθεὶς,] Ita lego. αὐτοὺς in *libris*. HUDS. MS. *L. B.* confirmat docti Interpretis emendationem. HAV.

g Συνεχώρησαν ἀρετῇ,] Συνεχωρήσαν *Busb.*

h Ἀνεβάσταζε δ' αὐτὸν] Ita etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *supportabatque eum.* Est tamen qui malit ἀνεβάστασεν.

i Σωματοφυλάκων.] Conf. supr. §. 1. SPANH.

k Ἐσκυθρώπαζον,] Illud ἐσκυθρώπαζον inserui è *Cod. Busb.*

l Ἐμπεπίκειν κείοις] Ἐπιπίκειν ἐξίων τὸν κείοιν τὸν ἐπ' αὐτῷ *Busb.* ἐπιπέκειν κ. η. τ. π. α. *L. B.*

m Περόδων ἄπειρα τῷ Κλαυδίῳ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* σκόδων ἄπειρα δ' Κλαυδίῳ in *Editis Aliisque.*

n Πύστεως ——— αὐτοὺς,] Nolui aliquid in *textu* mutare. licet valde mihi placuerit conjectura acutissima V. Cl. *T. Terrii, Gr. L. Professoris,* ἀεὶ τὸν ἁρπαγὸν αὐτῷ παρεχῆς ἠουσίης, φυγῇ ἔσωζον αὐτοὺς. HUDS. Recte fecit *Hudf.* quod conjecturam, licet probabilem non receperit, illam enim diversam à *Josephi* mente fuisse docet lectio MS. *Lugd. Bat.* quam inseruimus. Ediderant *Hudf.* & alii φέροντες, ἀεὶ τὸν ἁρπαγὸν αὐτῷ σφοδρυνομένης φυγῆς ε. α. Ipse *Epiphan.* in illis *factaque turba*, nostram lectionem agnoscere videtur, verum in reliquis vel Codex ejus multum variavit, vel ipse potius sensum verborum non est assecutus, vertens: *Pluribus autem militibus aggregatis, factaque turba, fuga totius plebis exorta sunt. Tunc Claudio propter corporis debilitatem fugere non valente, eum in vehiculo rapientes, pro ejus incolumitate soliciti, cum fuga ad palatium devenerunt.* Versioni *Hudf.* interposuimus verba *cum strepitu*, illa enim vel similia exigunt Græca, quæ significant lecticarios Claudii in mediis istis turbis, sibi ipsis quoque metuentes, aufugisse. HAV.

* *Palatii* ——— *reipublicæ,*] Errat *Josephus*, ut videtur. nam in castra statim delatum esse narrat *Suetonius* in *Claudio*, c. 10. *Casaub.*

o Δεχομένων δ' Κλαυδίου,] Eo modo *Busb.* δεχομένοις in *Editis Aliisque.*

p Εὐνοίᾳ τῇ δ' Γερμανικοῦ.] Iterum cum *Cod. Busb.* ἔνοιᾳ τε in *reliquis.*

q Διά τινος,] *L. B.* δι' ἑνὸς, quod si non ex ὡς ἑνὸς superiori linea natum est, significat *à singulis illorum* simile illis impendere periculum. HAV.

r Παρὰ τὸ ἐπιχωρήσει] Ita lego ex conjectura. antea erat, κἀπάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τὸ ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διὰ τινος πεπαιμένης τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τὸ ὅλων, παρὰ ἐπιχωρήσει καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλ.

s Δημοσίῳ.] Forte δημοσίῳ. COCC.

t Φερόδην ἀναβαστάσαντες,] Vicissim succollantibus in castra delatus est. *Sueton. in Claud. c.* 10. SPANH.

v Ἔπειξις.] *Lugd. Bat.* ἐπίδειξις.

x Δια-

πειζις. [x] διεσήκεσαν ᾗ αἱ γνῶμαι τὸ τε δῆμα καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν αἰχιώματος [y] τε τὸ [z] πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν [a] ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τῶν τυραννων ἡμομένῳ φιλοτιμέμενοι ἀφαιδιράσκειν, [b] χρόνῳ [c] πρόσχον· ὁ ᾗ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνῳ καθισταμένος, καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπόμνημα τὸς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτὸ καθαφυγὼν, ἔχαιρε [d] τῇ Κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, [e] φάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία καὶ ἐπὶ Πομπηίῳ ἠνοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν [f] ὑπολαμβανομένων τὸτον αὐτοκράτορα καθισταμένου. γνοὺς ᾗ ἡ βουλὴ τὸ Κλαύδιον ὑπὸ τῶ στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον [g] ἄνδρας ἀρετῇ τὸς ἐξ αὐτῶν πρέχοντας, οἱ διδάξειαν "[h] μηδὲν ἐπὶ "[i] καθέξει τὸ δρχῆς βιάζεσθαι, πρόσχωρεῖν ᾗ τῇ συγ- "κλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, [k] ἡ ἐσόμενον, καὶ "τῷ νόμῳ πρόσχωρῶντα τὸ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κόσμῳ τῶν "πρώτων, μνημονεύοντα [l] ὧν τε οἱ πρότεροι τύραννοι "κακώσαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐᾳ ἐ αὐτὸς κιν- "δυνεύσας σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσοντα τὴν βαρύτητα τὸ "τυραννίδος, ὑφ' ἑτέρων πεισομένης τὸ ὕβρεως, αὐ- "τὸν ἐθελησίως ἐπὶ παροινίᾳ ἁρσεῖν τὸ πατρίδος. καὶ "πεθομένω μὲν, [m] καὶ τὸ πρότερον ἀπεράμονος τὴν "ἀρετὴν ὑπιδεικνυμένω βέβαιον, τιμὰς τε ὑπάρξειν "αἱ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τὸ πολίτων, καὶ ὑπέχω- "ρήσοντα τῷ νόμῳ τὸ μέρος ἄρχοντί τε καὶ δεχόμενον κερ- "δαίνειν ἔπεσθαι ἀρετῆς. εἰ ᾗ ἀπογνοίη, μηδὲν ἐκ τὸ "Γαΐᾳ τελευτῆς σωφρονιζόμενος, ἴσθι γε [n] αὐτὸς ὑπο- "τρέψειν. τὸ τε γὰρ στρατὸς πολὺ εἶναι τὸ σωσεσηκὸς αὐ- "τοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ πληθὺν οἰκείων [nn] οἷς "χρήσοιντο αὐτοί. μέγα ᾗ μέρος [o] τῶνδε ἐλπίδα εἶναι, καὶ "τῷ τύχῃ, τὸς τε θεὸς σὺν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ "τοῖς μὴ ἀρετῆς ἕ τὸ καλὸ τὰς ἀγῶνας ποιεμένοις. εἶναι "ᾗ [p] τοιούτους οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τῆς πατρίδος.

δ. Καὶ οἱ μὲν πρεσβεύσαι, [q] Οὐηράνιος καὶ [r] Βρόκ- χος, δήμαρχοι ᾗ ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖσδε ἐχρῶντο τοῖς λόγοις· καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸ προπε- σόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατὰς πληθύι τὸ Κλαύδιον πε- φραγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τὸς ὑπάτους ὄντας συγκρίσαι τῇ πρὸς αὐτὸν, [s] ἐπῆγον, "εἰ δὲ δρχῆς ὀρέγοιτο, πρόσ- "τῆς βουλῆς δέχεσθαι δίδομένην. αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐδαι- "μονέστερον χρῆσθαι τὸ μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τὸ δι- "δόντος προσλαμβάνοντα.

lum ſenatumque: dum illi priſtinam appetunt dignitatem, & inductam à tyrannorum inſolentia ſervitutem effugere cupiunt, cum per tempus liceret; contraque populus, hanc felicitatem eis invidens, & frœnum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe intelligens, ſibique *adverſus potentiorum injurias* perfugium, Claudii raptu gaudebat, quòd exiſtimaret ab ipſo facto imperatore ſublatum iri diſſenſionem civilem, illi non diſſimilem futuram quæ ſub Pompejo exarſit. Senatus porro, cognito quod milites Claudium in caſtra tranſportaverant, ſui ordinis viros *dignitate* præ- *Senatus legatos ad Claudium mittit.* ſtantes ad eum mittunt, qui monerent, "ne ad im- "perium adipiſcendum vim ullam adhiberet, ſed "Senatui cederet, è tot *tantiſque* viris unus, futu- "ruſve ex illis, legibuſque concedens providere "quod ad reipublicæ ordinem magni interſit, & "in memoriam revocans mala quæ civitati intu- "lerunt priores tyranni, quæque ſub Cajo etiam "ipſe cum eis pericula pertulerat; neque, cum ode- "rit tyrannidis ſævitiam, quam alii inſolenter ex- "ercebant, ipſe ſponte ſua auderet in patriam de- "bacchari. quapropter ſi *Senatui* morem gerat, "oſtendatque ſe prioris vitæ quieti cum virtute "conjunctæ firmiter adhærere, fore ut maximis "cumuletur honoribus à liberis civibus, & optimi "viri exiſtimationem ſibi pariat, qui non grave- "tur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc "ſubjici. Quod ſi ab illis deſciſcere voluerit, me- "liora non edoctus ex Caji interitu, per illos non "licebit. nam & non exiguam militum manum "ab illis ſtare, & armorum ſupereſſe copiam, ſer- "vitiorumque multitudinem, quorum opera in "promptu ſit. Sed hoc præcipue ſpem illis face- "re & fortunam & deos non alios eſſe adjuturos, "quam qui pro recto & honeſto contendunt cer- "tantque. tales autem iſtos eſſe qui pro patriæ li- "bertate pugnant.

4. Et quidem legati, Veranius & Brocchus tri- *Veranius & Brocchus legati.* buni plebis, hujuſcemodi verba habuerunt: pro- cumbenteſque ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne in bellum & calamitates urbem conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, *ſentirentque* cum ejus copiis conſulares minime conferendas eſſe, adjecerunt; "ſi concupiſceret "imperium, *debere* à Senatu datum accipere. me- "lioribus enim auſpiciis & majori cum felicitate "eo uſurum eſſe, cui contigerit ut dantium bene- "volentiæ acceptum referat.

[x] Διεσήκεσαν ᾗ αἱ γνῶμαι] Διεσήκεσαν *Busb.*
[y] Τε ᾗ] *L. B.* τ' ὦ.
[z] Πρότερον ὀρεγόμενοι,] Προτέρῳ *Busb.*
[a] Ἐπακτὸν] *L. B.* ἐπακτῶ.
[b] Χρόνῳ] *L. B.* χρῷ.
[c] Πρόσχον·] Ita lego. παρέχον in *Editis* & *MSS.*
[d] Τῇ Κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ,] Τῷ Κλαυδίᾳ τῇ ἁρπαγῇ *Busb.*
[e] Στάσιν τε] *L. B.* πᾶσί τε.
[f] Ὑπολαμβανομένων] *L. B.* ὑπειλημμένων.
[g] Ἄνδρας ἀριτῇ τὸς ἐξ αὐτῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἄνδρας ἀρετὸς ἐξ αὐτῶν in *Editis Aliiſque.* ἄνδρας ἀρετῇ τὸς ἐξ αὐτῶν, οἳ *δ. Vat.*
[h] Μηδὲν ἐπὶ] Iterum cum *Busb.* & *Epiphan.* μὴ δεῖν in *ceteris.*
[i] Καθέξει] Καθέξῃ, κρατήσῃ *Heſychius.* SPANH.
[k] Ἢ ἐσόμενον] Ἢ σόμενον *Busb.* & *Lugd. Bat.* Hoc modo diſtinxiſſe videtur *Epiphanii* codex. Πρόσχωρεῖν ᾗ τῇ συγκλήτῳ τοσῶνδε ὄντα ὄντα. nam vertit, *ſed magis ut Senatui tantorum virorum unus cederet.*
[l] Ὧν τε οἱ πρότεροι] Ita *Busb.* ὧν οἵ τε πρότεροι *L. B.* ὧν οἱ πρ. in *reliquis.*
[m] Καὶ] Abeſt à *L. B.*
[n] Αὐτὸς ὑποτρέψειν.] Αὐτὸς *Busb.* αὐτοῖς *Hen.* à *pr. m.* αὐτὸς à *ſecunda.*
[nn] Οἷς χρήσαιντο αὐτοί.] Ita lego. οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς in *libris.*
[o] Τῶνδε ἐλπίδα εἶναι,] Τῶνδε ἐλπίδα εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[p] Τοιούτους οἳ] Ita lego. τὸς in *libris.*
[q] Οὐηράνιος καὶ Βρόκχος,] Dio l. LX. p. 665. Ὑπατοι &c. Δημάρχως πίμποντες, ad Claudium non additis eorum nominibus. *Sueton. in Claudio* c. x. accituſque & ipſe per Tribun. Pleb. in Curiam. SPANH.
[r] Βρόκχος,] Βρόγχος legendum cenſui. Vèrum Βρόγχος (ut in *L. B.*) & Βρόχος & Βρῦχος in *Græcis.* Juxta *Epiphanii* libros Βρόκκος aut Βρόκκιος. in ora exemplaris *Caſauboni* appingitur *Erutus*, ac ſi Βροῦτος legiſſet.
[s] Ἐπῆγον,] Ita *Busb.* in *ceteris* deeſt vox ἐπῆγον, leguntque εἶγε ἀρχῆς. in *Epiphanii* verſione, *ſuadebantque ſimul, ut ſi appeterent principatum &c.*

III. CAP. IV.

Quænam acta erant à rege Agrippa in gratiam Claudii: & quomodo Claudius, imperium adeptus, Caji interfectores necari jussit.

Claudius benigne legatis respondet.

CLaudius autem, ut qui non nesciverit qua arrogantia missi erant legati, ex illorum etiam consilio ad moderatiora conversus est in præsens; non tamen ita quin se ex metu recolligeret, partim quidem audacia militum *animatus*, partim vero Agrippæ regis, hortantis, ne tantum imperium ultro oblatum è manibus dimitteret. qui, omnibus quidem Cajo præstitis, prout deceret hominem ab ipso honoratum, (nam & Cajum mortuum complexus est, & collocatum in lectulo operuit quoad ejus fieri potuit, dein ad satellites se recepit, nuncians Cajum quidem vivere, vulneribus vero cruciato medicos accersere dicens) cum audiret raptum esse à militibus Claudium, properabat ad eum; quem cum turbatum offendisset & in eo fere ut Senatui cederet, confirmabat eum, & hortabatur ut imperium capesseret. Ubi autem ista Claudio dixerat, eodem, unde digressus erat, revertebatur; & accitus à Senatu, delibuto capillo, quasi post compotationem finitam, aderat, & ex Senatoribus quæsivit quid de Claudio factum sit. Quibus id quod erat dicentibus, ac præterea illius sententiam de summa rerum rogantibus: se quidem ajebat, pro Senatus dignitate mori non recusare, dispicere tamen suadebat, quid è re sua esset, procul habentes favorem & gratiam. imperium enim sibimet vindicantibus opus esse armis, atque militibus qui illa induant, ne ab istis imparati *in pericula* labantur. Senatu autem respondente, sibi armorum abunde esse, pecuniamque collaturos, & exercitum non solum jamjam conflatum habere, sed & novum se delectum habituros manumittendo servos: Agrippa subjiciens, utinam, inquit, ô Senatus, res vobis succedat ex animi sententia. Verum non dubitanter mihi dicendum, quoniam in salutem vestram futura est oratio. "Scitote igitur "milites qui à Claudio stabunt veteranos esse, & "in re militari longo tempore exercitatos; nostros "autem, utpote ex convenis & servitiorum turba "quibus inexspectato data est libertas, *novos* fore "& intractabiles; & contra belli scientes peritos- "que in aciem rudes educemus, & qui gladium "stringere nesciunt. quapropter mihi *optimum* vi- "detur mitti ad Claudium qui ei suadeant ut im- "perium deponat: & ad legationem *istam* obeun- "dam ipse paratus sum.

Agrippæ, à Senatu acciti, consilium.

Agrippa cum aliis à Senatu ad Claudium missus.

2. Atque ille quidem ita loquutus est, eisque assentientibus, cum aliis missus & Claudio seorsum trepidationem Senatus indicat, autorque erat ut more imperatorio responderet, & ex dignitate sua & potestatis amplitudine. Dicebat itaque Claudi-

Claudii responsio ad legatos.

ΚΕΦ. δ'.

Οἷα πέπραχεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὑπὲρ τῦ Κλαυδίυ· καὶ ὡς Κλαύδιος, τὸν ἀρχὸν καταλαβών, τὰς Γαΐυ φονέας ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

ΚΛαύδιος δ' ἠπίστει μὲν θ' οἵας αὐθαδείας [e] ἀποστείλειαν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμην τῆ αὐτῶν ὅλῃ τὸ μετριώτερον [v] ἐτράπετο, ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ τῷ [x] θεῖ αὐτὸ φόβῳ ἀγόμενος, ἅμα μὲν ὑπὸ [y] τῶν στρατιωτῶν, ἅμα δ' Ἀγρίππα τε βασιλέως, κελεύοντος μὴ περιιδεῖν τὸ χειρῶν τηλικαύτην ἄρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. [z] ὃς, πράξας μὲν καὶ θεῖ Γάϊον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῦ ἀγαθὰ πολλῶν ἡγμένον· [a] καὶ γὰρ τὸ νεκρὸν [b] περιέπλεξε τε Γαΐυ, καὶ ἀναθέμενος ἐπὶ κλίνης, καὶ θεραπείας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὰς σωματοφύλακας [c] ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν Γάϊον [d] ἀπαγγέλλων, [e] κακοπαθοῦντα δ' ὑπὸ τραυμάτων ἰατρὸς μετελθεῖν λέγων· πυθόμενος δὲ τε Κλαυδίυ τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὠθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν πεπερασμένον, καὶ οἷόν τι ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγαγεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὴ πρὸς τὸν Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταλαβὼν αὐτὸν τῆς βυλῆς, [f] χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν, [g] ὡς ὑπὸ συνηθείας, γινομένης [h] ἀναλύσεως αὐτῇ, παρῆν, καὶ ἤρετο τὴν βυλὴν τί [i] πέπραχε Κλαύδιος. τῶν δ' [k] τά τε ὄντα φαινόμενα, καὶ προσωνειρομένων ἴσως τινα γνώμην ἔχει [l] περὶ τοῖς ὅλοις, τελέως μὲν ὑπὲρ τῶν κατ' ἐκεῖνον εὐκλεῶς ἕτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκέλευε [m] περὶ τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅ, τι ἐς εἰς ἡδονὴν φέροι [n] ὑπεξελομένους. χρείαν γὰρ εἶναι [o] τῆς ἀρχῆς μεταποιημένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἱ φράζαιντο [p] αὐτοῖς, μὴ ἐς ἀνθρώπους καταστάντες εἰς πάντα σφαλεῖσιν. ἀποκεκναμένης δὲ τῆς βυλῆς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρημάτων εἰσοίσειν, καὶ στρατιὰς [q] τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσκευασμένας, "τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως θέλων ἡμούσης. εἰπ μὲν, ὦ βυλή, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑπαντιῶν, πράσσειν ὅσοις δοκεῖ ὑμῖν. λεκτέον δ' ἐστὶν ἐνδιαίσθησίν μοι, ἀγὼ τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον. "ἴσε δὴ σταλὸν, ὃς ὑ- "πὲρ Κλαυδίυ μαχεῖται, πολλὴν χρόνυ ὁπλιτεύσας μεμε- "λετηκότα· τὰ δ' ἡμέτερα, συγκλύδων ἀνθρώπων πολ- "λοὺς ἔσεσθαι καὶ τὸ θεῖον δόξαν τῆς θυλείας ἀπηλλαγμένων, "[r] δυσκρίτως· πρὸς δὲ τεχνίτας [s] μαχήσεσθαι πρασταγ- "γέλους ἄνδρας, μηδὲ ὅπως [t] ἀπῶσι τὰ ξίφη εἰδότας. "ὥστε μοι [v] δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πεισούσας κατα- "πλήξας τὸν ἀρχὸν, πρεσβεύειν τε ἕτοιμος εἶμι.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συνκαθημένων, πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις τὸν τε ταραχὸν [u] βυλῆς διηγεῖται καὶ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον [x] ἀποκρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι [y] ἐξυσίας χρώμενον. [y] ἔλεγ-

Agrippa; postquam Caji cadaver curasset, ad Claudium se confert.

Agrippa, à Senatu accitus, consilium.

Agrippa cum aliis à Senatu ad Claudium missus.

Claudii responsio ad legatos.

[e] Ἀποστείλειαν,] Ita lego. ἀπεστάλειεν in *Editis Aliisque.*
[v] Ἐτράπετο] Sic *Busb.* τρεπόμενος in *cæteris.*
[x] Περὶ αὐτὸ φόβῳ ἀγόμενος] Ita lego. περὶ αὐτὸν in *libris.*
[y] Τῶν στρατιωτῶν,] Sic cum *MSS.* τῷ in *Editis.*
[z] Ὃς, πράξας μὲν] Illud ὃς ex *MSS.*
[a] Καὶ γὰρ τὸ νεκρὸν] Καὶ γὰρ τὸ νεκρὸν &c. in parenthesim inclusi.
[b] Περιέπλεξε δὲ Γαΐυ,] Ita lego. ἀφείπετο in *Editis* & *MSS.* Est qui malit ἀφείπατο.
[c] Ὑπεχώρει] Ἐπεχώρει *Voss.*
[d] Ἀπαγγέλλων,] Ἐπαγγέλλων *Voss.*
[e] Κακοπαθοῦντα —— λέγων·] Ita *Busb.* κακοπαθοῦντι δὲ ἀ. τε. ἰατρὸς μεθίεσθαι λέγων in *Editis Aliisque.* in *L. B.* κακοπαθοῦντί γε ἀ. τ. ι. μετίεσθαι (in *Marg. Busb.* μετίεσθαι) λέγων.
[f] Χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν,] Ita lego. (& lectionem confirmat *Lugd. Bat.*) χρισάμενος in *libris.*
[g] Ὡς ὑπὸ συνηθείας,] Hoc modo lego & distinguo. antea erat, ὡς ὑπὸ συνηθείας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ.
[h] Ἀναλύσεως] Conf. lib. VI. Cap. 3. §. 1. SPANH.
[i] Πέπραχε Κλαύδιος,] Sic *Busb.* & *Voss.* πεπράχθαι in *Editis Aliisque.*
[k] Τά τε ὄντα φαινόμενα,] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ ὄντα φ. τ. προσωνειρομένων τινα in *cæteris.*
[l] Περὶ τοῖς ὅλοις,] Περὶ τὰς ὅλας *Voss.*
[m] Περὶ τῷ συμφέροντι,] Περὶ τὸ συμφέρον *Busb.*
[n] Ὑπεξελομένους.] Ita *Busb.* & *Voss.* ὑπεξελόμενον perperam in *Aliis.*
[o] Τῆς ἀρχῆς μεταποιημένοις] Τοῖς ἀρχῆς *Voss.*
[p] Αὐτοῖς,] Forte αὐτὰς. COCC.
[q] Τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσκευασμένας,] Eo modo *Busb.* τὸ μέντοι αὐτῶν in *Editis Aliisque.*
[r] Δυσκρίτως·] Ita *Busb.* δυσκρίτως in *Editis Aliisque.*
[s] Μαχήσεσθαι] Sic *Busb. Voss.* & *Gall.* μαχήσεσθε in *cæteris.*
[t] Ἀπῶσι τὰ ξίφη εἰδότας.] Ita lego. ἀπάσας *Voss.* ἀπᾶσι in *cæteris* omnibus præter *Busb.* qui ἀπάσειν habet, forsan pro ἀπώσειν.
[v] Δοκεῖ πέμπειν] Δοκεῖν *Busb.*
[x] Ἀποκρίνεσθαι,] Ἀποκρίνασθαι *Busb. Hen.* & *Vat.*
[y] Ἐλεγεν —— μέσον.] Hæc in Senatu per Agrippam à Claudio missum dicta referuntur *ante.* lib. 2, c. XI. §. 2. SPANH.

γῶ οὐ Κλαύδιος, "ἐ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ "φέρουσαν ἀρχεσθ, ἀφ' τὸ ὠμότητι πεπρύσθ τ [z] πρό- "τερον ὑπὸ τὸ ἡγεμονεύειν καθεσθῶτων. γεύσειν ἢ αὐτὸς, "ὑπιεικείᾳ [a] τῇ καθ' αὐτὸν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι "μὲν μόνῳ τ ἀρχῆς ἐσομένης [b] αὐτῷ, ἔργῳ ἢ [c] κοινῆς "πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον. Ἀφ' πολλῶν ἢ καὶ ποικί- "λων [d] ὠφελημάτων, ἐν ὅψῃ τῇ σφετέρων, καλῶς "ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν." καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, τούτων ἀκρο- άσει λόγων [e] καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. Κλαύδιος ἢ τῷ στρατῷ συλλεχθεὶς διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ [f] δωρεῖται τὰς σωματοφύλακας [g] πενταχιλίαις δραχμαῖς κ' ἑκασον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον ἐ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ ὅμοια.

γ'. Συνεκάλουν ἢ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆ [h] νικηφόρου Διὸς, ἔτι ἢ νὺξ ἦν. τῶν ἢ οἱ μὲν, ἐν τῇ πόλει κλείσαντες ἑαυτὸς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν· τοῖς ἢ ἤδη τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεσαν ἔξο- δοι, προορωμένοις ἢ χωρήσ τὸ πᾶν ἐν ἀσφαλεῖ τῆ ἐλευθέρᾳ [i] γενομένης, κ' πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆ βιοτεύειν ὑπαφληφότες ἀφαιρεῖσθαι δεῖσθαι τῆ πονεῖν, ἢ κλώ- μενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ τῆς σωτηρίας ἀμφί- βολοι καθεζῆσθαι. συνελέγησαν ἢ ὅμως ἑκάστου ἀ πολείως, καὶ διαβαλλομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τῆ συνεστηκότ αὐτοῖς στρατιωτικῆ, [k] στρατη- γικὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὸν βουλὴν ἐλέσθ, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὸς ἀπεφαίνοντο περὶ τῆ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὸν δρ- χὸν ἐφέσιμον εἶναι· ὁρῶν ἢ ἐκείνοις ὑπερέχον, ὅσις [l] τοσαύτης πρωτασίας ἄξι. [m] ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν ἦν πολὺ πλέον, [n] δ' ἁμαρτίαν μὲν τῆ κ' τὴν ἐλευθερίαν αὐχήμαθ, φόβῳ ἢ τῆ Κλαυδίου. ἐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, ἥν τε ἀξιώματι κ' οἰ- κειότητι γάμου. καὶ γὰ [o] Μινυκιανὸς Μάρκ, [p] κ' τῷ καθ' αὐτὸν ἡνιαύτῃ ἀξιόλογ ὤν, καὶ ἀδελφὸς Γαΐου γαμβρικὸς Ἰουλίαν, πρόθυμός τε ἦν ἀντιποιεῖ- σθαι τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφα- σιν ἐκ προφάσεως ἀναρρῶντες. Οὐαλερίου τε Ἀσιατι- κὸν [q] Μινυκιανὸς ἐκ τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων ἀφορμῶν. ἐγεγόνει δ' ἂν φόν ἔ τιν ἐλάσσων, [r] ἐπι- χωρηθέντων τῶν ἐπιθυμουμένων τῆς ἡγεμονίας ὥστε ἀντι- πάσασθαι Κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλή- θ ἢ ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν σταλωτῶν οἱ γυμνοφυλακοῦντες ἔνδον τ πόλεως, ἐρέτης τε ὁπόσοι συνέρ- ρεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τ μεπόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φειδοῖ τ πάλεως, οἱ ἢ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὐ- τῶν ἀπέσχοσαν.

δ'. [rr] Τῶ ἢ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας κ' Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελήφθησαν, ἐν ἔνιοι λόγων ἦσαν

us, "se minime mirari, Senatum ægre ferre prin- cipis dominatum, quòd attritus fuerit priorum "crudelitate, qui ad imperii majestatem evecti "erant. nunc vero meliorum temporum modera- "tionem deguſtaturos esse, ipso ad reip. guberna- "cula sedente, cum nomine tantum penes ipsum "foret imperium, re autem vera omnibus secum "commune. Illis itaque convenire ipsi non diffi- "dere, qui illorum in conspectu multa & varia "obiit negotia" Et legati quidem, ubi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, mili- tiæ sacramento illos ad fidem sibi servandam obli- gans: donatque viritim corporis custodes quinis drachmarum millibus, & duces illorum simili ad proportionem numero; parique ratione aliis exer- citibus, ubicunque essent, daturum se promittit. *Sacramentum à militibus exigit.*

3. Consules autem Senatum convocabant in Jo- vis Victoris ædem, cum *multa* adhuc nox esset. quorum alii quidem in urbe sese occultabant, ani- mo vacillantes ubi aliquid *de concione* audiverint: alii vero in prædia sua rustica concesserunt, provi- dentes quónam res evasura esset cum de libertate desperarint; longe satius esse existimantes, in ser- vitute, ab omni periculo vacua, vitam agere iner- tem & otiosam, quam cum paterna dignitate in ambiguo hærere de salute. Veruntamen haud plu- res quam centum convenerunt: cumque de iis, quæ in manibus erant, deliberarent, derepente sub- latus est clamor militum, qui ab illis stabant, po- stulantium ut Senatus imperatorem rei militaris pe- ritum eligeret, & multorum dominatu non perdi- tum iret Principatum: & quam maxime potuerunt palam faciebant, non universis sed uni *alicui* impe- rium deferendum esse; illis autem permittere ut di- spicerent, quis tanta præfectura dignus sit. adeo ut res Senatus multo magis inter se contrariæ essent, & quod de libertate glorioſa excideret, & valde me- tueret Claudium. non tamen deerant qui domina- tum affectarent, & propter majorum gloriam & co- gnationem ex nuptiis. Nam & Marcus Minucianus erat, qui, & sua nobilitate illustris, & in matrimo- nio habens Caji sororem * Juliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur; eumque reprime- bant Consules, aliam ex alia causationem nectentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, unus ex interfectoribus Caji, ab ejusmodi cogitatione inhi- bebat. Fuissetque cædes quanta vix unquam alias edita, si illis, qui principatum appetebant, facta fuisset potestas contendendi cum Claudio. Quin & præsto erant & gladiatores insigni numero, & milites qui in urbe excubias agebant, remigesque qui in castra confluebant; adeo ut ex iis, qui im- perium ambiebant, alii quidem, ut urbi parceretur, alii vero, metu de se, à conatu destiterint. *Militis imperatorem à Senatu postulant. Nonnulli è Senatoribus dignitatem istam expetunt.*

4. Cum autem diluculo in Senatum venissent Chærea sociique, aggressi sunt orationem habere ad *Chærea militibus iratus.*

---

x Πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* προτέρων in *Editis Aliisque.*

a Τῇ καθ' αὐτὸν,] Τῶν κατ' αὐτὸν *Busb.*

b Αὐτῷ, ἔργῳ ἢ] Illud αὐτῷ è *Cod. Busb.*

c Κοινῆς πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον.] Ita *Busb.* κοινῇ in reliquis.

d Ὠφελημάτων,] Ita lego. ὠφελιστάτων πρ. in *libris.*

e Καθομιληθέντες,] Συγκαθομιληθέντες *Busb.*

f Δωρεῖται ——— ὅμοια.] Donavitque singulos custodes corporum quinque millibus drachmis, & Ducibus nummorum pro meritam posteriorem largitus est: sed & militibus absentibus similia compromisit *Rusin.* omisit hæc pleraque *Gelen.* SPANH.

g Πενταχιλίαις δραχμαῖς] *Sc.* Viginti HS. millia. *Suetonius* habet tantum *quina dena HS.* Vide *Scaligerum* de re *Nummaria*, p. 86.

h Νικηφόρου] *Rusin.* Triumphatoris. *Melius* Victoris. SPANH.

i Γενομένης, ——— ἀκινδύνῳ] Ita cum *Cod. Busb.* & mox κρεῖττον. (quomodo etiam *Lugd. Bat.* habet) γενομένῳ & κρείττω in *Editis Aliisque.*

k Στρατηγικὸν αὐτοκράτορα] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *petentium ut militaris imperator eligeretur.* στρατηγὸν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Nota στρατηγὸν Αὐτοκράτορα, de Imperatore Romanorum, quod alias de summis Exercituum Ducibus à Græcis dicitur. SPANH.

l Τοσαύτης πρωτασίας ἄξι.] Τοιαύτην *Busb.*

m Ὥστε ἐναντία τὰ] Ita etiam *Epiphan.* ὥστε τὸ ἀξιωμάτων τὸ *Busb.*

n Δ' ἁμαρτίαν] Καὶ ἁμαρτίᾳ *Edd. Busb.*

o Μινυκιανὸς Μάρκ.] Μινυκιανὸν Μάρκον — ἀξιόλογον ὄντα — γνησιωτάτα — εὐθυμοῦντα ἀν. τ. πραγμάτων κατεῖχον *Busb.* & *Voss.*

p Καὶ τῷ καθ' αὐτὸν ἡνιαύτῃ] Ita lego. καὶ τὸ καθ' αὐτὸν in *Editis* omnibus & *MSS.* præter *Gall.* qui habet καὶ καθ' αὐτό.

* *Juliam*,] *Livillam* vocat Suetonius in vita Claudii cap. 1. COCC.

q Μινυκιανὸς] Conf. supr. c. 1. §. 8. SPANH.

r Ἐπιχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων] Συγχωρηθέντων *Busb.*

rr Τῶ ἢ τὴν πρώτην ἀρχὴν] Illud τὴν inseritur ex *Lugd. Bat.* HAV.

ad milites. quos cum universi viderent manu illis silentium indicere, & in eo esse ut loquendi initium facerent, tumultum movere cœperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere; quod omnes unius imperio subesse magnopere expeterent: namque imperatorem sibi dari postulabant, ut qui vel minimam moram ægre laturi essent. Senatus autem dubitabat, & quo modo regeret aut imperio regeretur, & militibus eorum auctoritatem defugientibus, & Caji interfectoribus amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Cumque ita se res haberent, Chærea, accensus in iram, quod imperatorem peterent *milites*, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. erat autem Eutychus iste factionis Prasinæ ut appellabatur auriga, Cajo devotissimus, quique in stabulis equitio ejus exstruendis milites attriverat, viles ab ipsis operas exigendo. quas res & illis exprobrabat Chærea, atque alia multa hujuscemodi, seque Claudii caput allaturum *minabatur*. indignum enim esse *ajebat*, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis ejus nihil moti, strictis gladiis & sublatis signis se propripiebant ad Claudium, adjuncturi se his qui fidem ei jurejurando dederant. ita Senatus desertus est à suis propugnatoribus, & Consules ferme in privatorum ordinem redacti: quin & consternatio erat ubique & mœstitia, nemine sciente quid de se factum foret, Claudio in eos irritato; aliique in alios convicia jactabant, & ipsos *vehementer* pœnitebat. Tum Sabinus, unus è Caji interfectoribus, in medium progressus, se prius mortem sibimet consciscere edicebat, quam passurum ut Claudius fiat imperator, visurumque civitatem servitute oppressam; simulque Chæream increpabat, quod nimio vitæ amore teneretur, si is, qui primus Cajum contemptui habuit, vitam *jam* vitalem esse existimaret, cum fieri non possit ut vel hac via patria in libertatem restituatur. Chærea autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam ut de morte appetenda dubitaret, statuere tamen prius Claudii mentem explorare.

Opprobrium in eos jacit.

Senatus desertus à militibus.

Sabini minæ.

ς. Et illi quidem in his erant. In castris autem undique festinatur ad obsequium Claudio præstandum: & Consulum alteri Q. Pomponio, *cum eodem veniret*, crimini milites objiciebant præcipue quod Senatum ad libertatem *asserendam* hortatus fuerat, atque impetum *in eum* fecerunt strictis gladiis; cædemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere jubet: Senatoribus vero qui cum Quinto non idem habitus est honos. nam & quidam illorum plagas accipiebant, repulsi dum illum salutatum irent, & Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabantur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat ut mitius se erga Senatores gereret: quippe, si male ab eo acciperetur Senatus, non habiturum esse alios quibus imperaret. Persuadetur Claudius, & Senatum convocat in palatium, quò ipse per *mediam* urbem lectica delatus est, deducentibus cum militibus multa sane cum vexatione populi. nam Chærea & Sabinus, *duo* ex interfectoribus Caji, in conspectum omnium processerant, cum cautum esset, ne ipsi in

Consulum alter multique è Senatoribus male tractantur à militibus.

Agrippa suadet Claudio ut mitius se erga Senatores gerat.

πρὸς τὰς στρατιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ [s] παύσοντας αὐτὰς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵας τε ἄρχεσθαι, ἀνεθορύβησε, [t] μὴ ἐφεῖς μὲν ὥστε εἰπεῖν, δεῖσθαι δὲ τὸ ὁρμᾶσθαι πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸ δὲ ἡσυχασθὲν σκάλλουσι, ὡς σὺκ ἀνεξόμενοι [v] τὰς τελευτάς. τῇ συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν δεχθεῖεν ἂν τρόπον, ὅτε [x] δεχομένων αὐτὰς τὰ στρατιωτῶν, καὶ τὰ Γαΐῳ σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις σὺκ ἐφιέντων. [y] ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν σὺκ ἀναχόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν τὸ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον δοίη. [z] Εὐτύχης κομίσειεν. ἦν δὲ ὁ Εὔτυχος ἔτος, ἡνίοχος τοῦ καλουμένου Πρασίνου, φιλοκύβας Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τὰ στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπεικόμενον. εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτὰς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομεῖν τοῦ Κλαυδίου. δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν ἄφρονος δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διετράπησάν γε ὑπὸ τῶν λόγων, ἀλλὰ παρασκόμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα αἴροντες ὥρμων ὡς τὸν Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόσασιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ἔτι σύγκλητος [a] ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, ἐδὲ ὅπη χρήσαιντο αὐτοῖς τὰ ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ [b] ἀνηρεῖσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς· ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο, καὶ μεταμελὸς ἦν αὐτοῖς· καὶ Σαβῖνος, εἷς τῶν Γαΐῳ σφαγέων, σφάζειν ἔφασκεν αὑτὸν· ἤπειλε παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα σήσεσθαι, καὶ δεκοκρατίαν ἐπιψηφεῖσθαι καταλαβεῖσαν· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐῳ πρῶτος ἀγαθὸν ὑπελαμβάνει τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας ἐδὲ ὅτως ἐπιδοθῆναι δυναμένης τῇ πατρίδι. Χαιρέας δὲ ἦ μὲν τοῦ θνήσκειν [c] ἐνδειαν ἐδὲν φρονεῖν ἔλεγε, βουλεύεσθαι μέν τοι [d] διακωδωνίζειν ἀξίωσιν τῷ Κλαυδίῳ.

ε. Καὶ οἱ μὲν [e] ἐν τοῖσδε ἦσαν. ὅλη δὲ στρατοπέδῳ [f] πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο κῆ θεραπείαν τῷ Κλαυδίῳ· καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος Κοίντος [g] Πομπώνιος δι' αἰτίας ἦν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς [h] ἐπ' ἐλευθερίαν τῷ συγκλήτῳ θαρσαλέων, [i] ὥρμησάν τε ἀποσπάσαντες τὰ ξίφη, κἂν ἐπέπεσαν αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίου διακεκωλυκότος. θαρσαλέως δὲ αὖτε τὸ ὕπατον ἐξαρπάσας δὲ κινδύνου· τῶν δὲ συγκλητικῶν ὁ μὲν σὺν τῷ Κοίντῳ ἐμετὰ ὁμοίας ἐδέχετο πιμπῆς. πινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀνωθούμενοι τὸ πρὸς αὐτὸν ἐντεύξεως, Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, [k] μὲν τε κίνδυνος θαρσεῖ πάντας αὐτούς. καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καθίζηναι. ὑμοίως γάρ πως κακῶς περὶ τὸν βασιλέα, ἐκ ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθει δὲ Κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βασιλέα ὅλη δὲ παλατίῳ διὰ τὸ πόλεως φέρομένου, θαμπέμπει αὐτὸν δὲ στρατιωτικῶν σὺν πολλῇ πάνυ [l] κακόσῳ τὸ πλήθος. προεξίεσαν δὲ τὰ Γαΐῳ σφαγέων [m] εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας τε Σαβῖνος, εἰργόμενοι προόδων κατ' ὀλίγας

s Παύσοντας αὐτὰς] Παύσαντας *Voss.*
t Μὴ ἐφεὶς μὲν] Μὴ ἐφιέναι ὥστε εἰπεῖν *Voss.*
v Τὰς τελευτάς.] Τὰς τελίας *Busb.*
x Δεχομένων αὐτὰς] Sic lego. δεχομένης αὐτῶν in *Editis & MSS.*
y Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων,] Ἐν τοιούτοις δὲ τὰ πραγμάτων ὄντων *Busb.*
z Εὐτύχης κομίσειεν.] Est qui conjicit hunc esse eum, cui libros quatuor priores *Fabularum* inscripsit *Phædrus.*
a Ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων,] Ἐν ἐρημίᾳ *Busb.*
b Ἀνηρεθῆναι] *L. B.* ἀνηρεθίαι.
c Ἐνδειαν] *Gen. εὐδυαςον· εὐδυαστὸς, ἀμφίβολλα, ἀπορία· Hesych.* SPANH.
d Διακωδωνίζειν] Διακωδωνίσαι Porphyr. περὶ Ἀποχ. p. 408.
e Ἐν τοῖσδε ἦσαν.] Ἐν τοιοῖσδε *Busb.*
f Πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο.] Illud πᾶς è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
g Πομπώνιος δι' αἰτίας ἦν] Ita lego. Πομπήιος in *Editis* & *MSS.*
h Ἐπ' ἐλευθερίαν τῷ συγκλήτῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπ' ἐλευθερίαν in *Editis Aliisque.*
i Ὡρμησάν τε ἀποσπάσαντες] Iterum cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ὁρμήσαντες ἀποσπάσαντες ξίφη in *Editis Aliisque.*
k Μὲν τε] *L. B.* μὴ δὲ.
l Κακόσῳ τὸ πλήθους·] Quorsum κακόσῳ dicit; an id populo displicuisse credendum; contrarium huic supra dictum. Fuit cum legerem ἀξιώσῃ, *desiderio.* Sed locum posse commodum sensum recipere existimo, si ἦ sequens accipiatur pro γέ.
m Εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας τε Σαβῖνος,] Εἰς τὸ φανερὸν *Busb.*

n Ἠρὶ-

σολὰς Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν [n] ἡρῆτο τῶν σωματοφυλάκων. Κλαύδιος δέ, ἐπείπερ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τοὺς [o] ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέου. τοῖς μὲν ἔργον λαμπρὸν εὐδοκεῖ, ἀπιστίαν δὲ ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ὀφείλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ὀποτροπῇ δὲ μέλλοντος χρόνου. ἀπήγετο οὖν [p] Χαιρέας τὴν ὀφὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λέπιδός τε καὶ Ρωμιλίων τῶν εἴης. λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ δὲ ἀχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνεδίδου Λέπιδα εἰς δάκρυα ἐκτετραμμένον. ὀποτηκόμενος γάρ τοι τὴν γαλῆν δὲ Λέπιδα, [q] καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιώμενος, φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία δὲ [r] Λέπιδα ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου καὶ ἴδειν, ὡς ἦκεν ὀφὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δι' ἀμελείας αὐτῷ [s] γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ, [t] ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ σκέλους κομίζειν ᾧ Γάϊον [v] μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λέπιδος δὲ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλέονων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸν τραχηλον διαφορεῖν.

ε'. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις [x] ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ρωμαίων τὸ πλῆθος [y] τοῖς αὐτῶν ὀπαδοῖς, καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐπίμπλασαν εἰς τὸ πῦρ πεμένους, [z] ἵλεων καὶ [a] ἄμεμπτον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ Χαιρέᾳ μὲν τοιαύτη πλοῦτος δὲ βίος συνέτυχε. Σαβῖνος δὲ, Κλαυδίου μὴ μόνον τὰς αἰτίας [b] διαλύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο [c] ἐκλειπεῖν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν ἐπιπεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus præfecerat. At Claudius, postquam ad palatium *rex* veniret, convocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chærea. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiæ tamen auctorem accusabant, & jure merito pœnam ei infligendam censebant, ut aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chærea ad supplicium, & una cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chærea magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo quod ne oris quidem colorem mutaverit sed & ex iis quæ Lupo se lachrymis dedenti exprobrârit. Lupo sane, cum vestem deponeret, querenti de frigore, *ille* dicebat, non oportere unquam contra quam lupi solent algescere. cumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, ubi ventum est ad locum, interrogabat militem, num exercitatus esset ad cædes, aut *tum* primum haberet gladium, jubebatque eum afferri quo ipse Cajum peremerat. Uno autem ictu feliciter interiit: at Lupus non adeo commode è vita exiit præ timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit. *In Chæream & Lupum alioſque animadvertitur.*

6. Paucis post diebus, quando *solennia* instarent parentalia, & populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferrent, Chæream etiam fertis honorarunt in ignem conjectis, ipsum obsecrantes ut propitius illis non irasceretur, quod animo fuissent in eum ingrato. Et Chæreæ quidem contigit, ut hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus ut à fide conjuratis data desciscere, seipsum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adacto *in corpus*. *Sabinus ſibiipſi manus infert.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Κλαύδιος ἀπέδωκεν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπηύξησεν· καὶ ὡς ἀφεγράμματα πρότερα ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων.

Κλαύδιος δὲ, δι' στρατιωτικῆς πάσης ὅ, τι καὶ ὕποπτον εἶχε δι' ὀλίγου ὀπασάμενος, [d] ἀφεγράμματα πρότερα [e] τὴν τε ἀρχὴν Ἀγρίππᾳ βεβαίων, ἣν ὁ Γάϊος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα. προσέθηκεν δὲ αὐτοῦ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς καὶ πάππος αὐτοῦ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι δι' ὁδοῦ ἀπέδιδε. [f] Ἀβίλαν δὲ τὴν Λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσετίθη, ὁρκιά τε αὐτῷ τιμωμένῳ πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ὅτι τὸ ἀληθὲς μάσης ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ καὶ εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, Κιλικίας μέρη τινὰ καὶ Κομμαγηνὴν δωρεῖται. λύει δὲ καὶ [g] Ἀλέξανδρον [h] Λυσιμαχου τὸν [i] Ἀλαβάρχου, Φίλου δεχαίου αὐτῷ γεγονό-

CAP. V.

IV.

Quomodo Claudius reddidit Agrippæ paternum regnum, ejusque imperium amplificavit: utque edicta proposuit in Judæorum gratiam.

Claudius autem, cum è medio fine mora sustulisset milites omnes, quos suspectos habuit, edictum proposuit, quo & Agrippæ imperium, quod ei dederat Cajus, confirmabat, & regem *verbis quam amplissimis* laudabat. quin & adjiciebat quicquid Judææ & Samariæ *olim* ad ejus avi Herodis regnum pertinebat. Atque hæc quidem quasi cognationis jure ei debita restituit. quin & Abilam, quæ Lysaniæ fuerat, & quæcunque erant in monte Libano, de suo adjungebat: fœdusque ab eo ictum est cum Agrippa in medio urbis Romanæ foro. Antiochum etiam, cum ei regnum quod habuerat abstulisset, parte quadam Ciliciæ & Commagena donavit. Insuper & *vinculis* absolvit Alexandrum Lysimachum Alabarcham, cum quo vetus *Claudii erga Agrippam benignitas & liberalitas.* *Antiochus Commagenæ rex.* *Alexander Lyſimachus Alabarcha.*

n Ἡρῆτο τῶν σωματοφυλάκων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἥρητο in *Editis Aliisque.*

o Ἑταίρους,] *L. B.* ἑτέρους.

p Χαιρέας τὴν ἐπὶ θανάτῳ,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* in *ceteris* deest Χαιρέας.

q Καὶ —— ῥῖγος.] Hoc non exstat in Versione Rufini. SPANH.

r Λέπιδα ποιήσαιθ' πώποτε ῥῖγος.] Mallem λύπην αἰτιάσαιθ'.

s Γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* γεγόνειεν *Vat.* γεγόναιεν in *Editis Aliisque.*

t Ἢ] *L. B.* εἰ.

v Μεταχειρίσαιθ' αὐτός.] Διαχειρίσαιτο *Busb.*

x Ἐναγισμῶν ἐστηκότων,] Romæ ἡμέραι ἐναγισμῶν *Rufin.* imminente festivitate. SPANH.

y Τοῖς αὐτῶν ἑπιφέροντες,] Τὰ αὐτῶν *Busb.*

z Ἵλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι] Conf. sup. lib. 15. c. 3. §. 4. SPANH.

a Ἄμεμπτον] *L. B.* ἄμεμπτα. *Coccejus* ἀμείπτους.

b Διαλύοντος αὐτὸν,] Ἀπολύοντος *Busb.*

c Ἐκλειπεῖν] *L. B.* ἐπικλειπεῖν.

d Διάγραμμα] Διάταγμα ἀλλοι. lib. 2. c. xi. §. 5. SPANH.

e Τὴν τε —— Σαμάρειαν.] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. xi. §. 5. SPANH.

f Ἀβίλαν —— ὅρει,] Ita scribo. (ita quoque exhibet *Lugd. Bat.*) Ἀβίλαν in *Josephi* libris. Ἀβίλα, ἐπικληθεῖσα Λυσανίου Ptol. & apud *Lucam* (c. 3. v. 1.) exstat memoria Λυσανίου Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, quod ab Ἀβίλα non Ἀβίλας. HUDS. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. & infr. lib 20. c. 6. §. 1. SPANH.

g Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τὸν Ἀλαβάρχου.] Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH. Illa Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον in *Marg.* modo habet *L. B.*

h Λυσίμαχον] Λυσίμαχον deest *Voss.* agnoscitur ab *Epiphanio*, qui tamen videtur Ἀλέξανδρον in suo *Codice* non habuisse. Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. ad A. M. 1039. p. 623.

i Ἀλαβάρχου,] De *Alabarcha* videsis *Fullerum in Miscell.* l. 4. c. 16. p. 581. & quæ annotavimus ad lib. 18. c. 7. §. 3. & cap. 9. §. 1.

k Καὶ

tus ei interceſſerat amicitia, quique *olim* ſuæ matris Antoniæ procurator fuerat, quem Cajus iratus vinxerat: cujus filius Bernicen Agrippæ filiam duxit uxorem. & hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans, Herodi fratri ſuo collocavit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio.

Herodes frater Agrippæ.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

2. Per idem autem tempus inter Judæos & Græcos exorta eſt ſeditio in urbe Alexandria. Cajo enim mortuo, Judæorum gens, ſub ejus imperio graviter oppreſſa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: moxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat præſidi Ægypti, ut ſeditionem illam compeſceret. quin & edictum, ſupplicantibus ei regibus Agrippa & Herode, mittit in Alexandriam & Syriam, ſcriptum in hanc ſententiam. "TIBE-

Claudii pro Alexandrinis Judæis edictum.

"RIUS CLAUDIUS CÆSAR, AUG. GER-
"MANICUS, PONTIFEX MAXIMUS,
"TRIB. POT. EDICIT. Quoniam jam olim
"cognitum habuimus Judæos, qui in Alexandria
"ſunt & Alexandrini appellantur, ſtatim ab urbe
"condita una cum Alexandrinis habitatum miſſos,
"& civitatis jus ex æquo à regibus conſequutos
"eſſe, id quod palam eſt ex reſcriptis eorum pa-
"riter & edictis, & poſtquam imperio noſtro per
"Auguſtum ſubjecta fuiſſet Alexandria, ſua illis
"integra manſiſſe jura, conſervata per miſſos illò
"diverſis temporibus præſides, nullamque de illo
"jure controverſiam motam fuiſſe, etiam quando
"Aquila præerat Alexandriæ, & cum mortuus eſ-
"ſet Judæorum ethnarcha, Auguſtum non vetuiſ-
"ſe alios deinceps ethnarchas fieri, volentem eo-
"rum quemque ſubjici, ita tamen ut ſuis uteren-
"tur inſtitutis, nec cogerentur patriam religionem
"violare; Alexandrinos autem excitari *contigit* in
"Judæos, una cum illis habitantes, eo tempore
"quo Cajus Cæſar rerum potiretur, qui ex vehe-
"menti inſania & dementia, quod noluerit gens
"Judæorum quidquam contra patriam religionem
"facere, ipſumque Deum appellare, eos *mirum in*
"*modum* depreſſerat: volo *itaque* nihil propter Ca-
"ji amentiam illis detractum iri, quod Judæorum
"genti fuerit conceſſum, ſed jura quibus olim gau-
"debant illis ſarta tecta manere, patriis in moribus
"& inſtitutis perſeverantibus; jubeoque ex utra-
"que parte modis omnibus cavendum eſſe, ne ulla
"moveatur ſeditio poſtquam edictum *hoc* meum
"fuerit publicatum.

3. Et hoc quidem edictum, in gratiam Judæorum Alexandriam miſſum, ita ſe habuiſſe accepimus; quod vero in reliquum terrarum orbem, huſmodi erat. "TIBERIUS CLAUDIUS CÆ-

Claudii pro Judæis per orbem Romanum edictum.

"SAR, AUG. GERMANICUS, PONTI-
"FEX MAX. TRIB. POTEST. COS. CRE-
"ATUS ITERUM, EDICIT. Quandoqui-
"dem me ſupplices rogarint Agrippa & Herodes
"reges mihi amiciſſimi, ut permitterem etiam Ju-

πε, καὶ Αντωνίαν αὐτοῦ θυγατρὸς σύνοικα τῷ μητέρᾳ, ὀργῇ τῇ Γαΐᾳ δεδεμένον· καὶ αὐτοῦ υἱὸς Βερνίκλῃ τῇ Αγρίππᾳ γαμεῖ θυγατέρα. [k] καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος [l] ὁ δὲ Αλεξάνδρᾳ υἱὸς, παρθένον λαβὼν, [m] ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ Αγρίππᾳ Ηρῴδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν [n] ἔναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.

β'. Στασιάζεται δὴ κατ' αὐτὸν τὸ χρόνον [o] Ιουδαίων τοῖς πρὸς Ελλήνας ὅτι τῶν Αλεξανδρέων πόλεως. πεπωκότος δὲ Γαΐου τὸ Ιουδαίων [p] ἔθνος ὅτι [q] τῆς ἀρχῆς τὸ σκότος πεπαφωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν Αλεξανδρέων [r] βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε· καὶ ἐν ὅπλοις εὐθέως ἦν. καὶ Κλαύδιος ἀπιστείλῃ τῷ [s] ἐπάρχοντι καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὡς τὴν φασιν καταστεῖλαι. πέμπει δὴ ἐπιστολὴν, παρακεκλημένος αὐτὸν Αγρίππᾳ τε καὶ Ηρῴδῃ τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν Αλεξάνδρειαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένον τῶνδε τὸν τρόπον· "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑ-
"ΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ
"ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ [v] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. Επιγνὼς ἀνέ-
"καθεν τὰς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους, Αλεξανδρεῖς λε-
"γομένους, συσκαλωκισθέντας τοῖς πρώτοις [x] εὐθὺ καιροῖς
"Αλεξανδρεῦσι, καὶ [y] ἴσης πολιτείας ἀπὸ τῶν βασιλέων
"τετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων
"τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ, μὴ τοῦ τῆς ἡμε-
"τέρας ἡγεμονίας Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Σεβαστοῦ ὑπαρ-
"χθῆναι, [z] πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμ-
"φθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρως χρόνους, μηδεμίαν τε
"ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς
"ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ακύλας ἦν ἐν Αλεξανδρείᾳ, καὶ
"πεπολιτευμένου [a] δὲ Ιουδαίων ἐθνάρχου τοῦ Σεβαστὸν μὴ
"κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑπαπτέ-
"χθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ πα-
"ραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὰ πάτρια [b] θρησκείαν,
"Αλεξανδρεῖς δὲ [c] ἐπαρθῆναι καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς Ιουδαίων
"ὅτι τῶν Γαΐου Καίσαρος χρόνων, δι' ἃ τὴν πολλὴν
"ὀπόνοιαν καὶ ἀφροσύνην, ὅτι μὴ ἀφιδρῦναι ἠθέλησε
"τὸ Ιουδαίων ἔθνος τὰ πάτρια θρησκείαν καὶ θεὸν
"σεβαζόμενον αὐτὸν, παφύσασθαι αὐτούς· [d] βέλο-
"μαι μηδὲν διὰ τὰ Γαΐου ἀφροσύνην τῶν δικαίων τῶν
"Ιουδαίων ἔθνει ἀφαιρεθῆναι, φυλάσσειν δὲ αὐτοῖς
"καὶ τὰ [e] σύστερον δικαιώματα, ἐμμένοντας τοῖς [f] ἰδίοις
"ἔθεσι, ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πολλὴν
"ἐμποιήσασθαι σπουδὴν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένη-
"ται τὸ σεσιθῆναί με τὸ [g] διάταγμα.

γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων διάταγμα τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ δὲ εἰς [h] τὰ ἄλλα οἰκουμένα εἶχεν ὅτω. "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥ-
"ΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡ-
"ΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ,
"ΥΠΑΤΟΣ [i] ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΛΕ-
"ΓΕΙ. Αἰτησαμένων με [k] βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου
"τοῦ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια

καὶ

[k] Καὶ —— Μάρκος] Verſ. *& hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans.* Sed ſic diſtinguendum, καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ δὲ Αλεξάνδρᾳ υἱὸς παρθένον λαβὼν, ἀδελφῷ —— (*nam moritur Marcus Alexandri F. qui virginem duxerat*) *Uſſerius* quidem ad annum Chriſti 41. p. 641. cum verſione facit, & ait Marcum, cui deſponſa fuit Berenice, ante nuptias defunctum. verum ſola *Joſephi* auctoritate nititur, cujus verbis vim facit; cum expreſſe dicat *Joſephus* verſu ſuperiore —— αὐτῷ υἱὸς Βερενίκλῃ —— γαμεῖ. IBBETS.

[l] Ο δὲ Αλεξάνδρᾳ υἱὸς,] Τῷ Λυσιμάχου υἱὸς *Busb.*

[m] Αδελφῷ —— βασιλείαν] Conf. *alios.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

[n] Εἶναι αὐτοκράτορα τὸν Κλαυδίου.] Illud εἶναι non agnoſcit *Busb.*

[o] Ιουδαίων] Ιουδαίοις *Busb.*

[p] Ἔθνος ἐπὶ] Γένος *Busb.*

[q] Τῆς ἀρχῆς τὸ σκότος πεπαφωμένον,] Illud τὸ è *Cod. Busb.*

[r] Βιαζόμενον,] Υβριζομένον *Voſſ.*

[s] Ἐπάρχοντι] Eſt qui malit ἐπάρχῳ.

[t] Τῷ Αἰγύπτου,] Ita *Vat.* τῷ deeſt *reliquis.*

[v] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ.] ΥΠΑΤΟΣ poſt ΕΞΟΥΣΙΑΣ adjicit *Busb.* non ita *Græci* cæteri & *Epiphan.*

[x] Εὐθὺ] Forte εὐθὺς. COCC.

[y] Ισης —— τετυχότας.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 7. §. 2. SPAN.

[z] Πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια] Πεφύλακε *Vat.*

[a] Τοῦ Ιουδαίων ἐθνάρχου] Εθνάρχαι Ιουδαίων Alexandriæ. REL.

[b] Θρησκείαν,] Poſt θρησκείαν iſta quæ ſequuntur, ἴσης πολιτείας τοῖς ἄλλοις Αλεξανδρεῦσι τετυχότων αὐτοκράτωρ, adjicit *Busb.* Verum deerant *Epiphanii* codicibus *noſtriſque* reliquis.

[c] Επαρθῆναι κ.τ.λ.] Επαρθῶσι συνίδη ſolus *Busb.*

[d] Βέλομαι μηδὲν] Βέλομαι ὑπὲρ μηδὲν *Busb.*

[e] Πρότερον δικαιώματα,] Πρότερα *Busb.*

[f] Ιδίοις ἔθεσι] Ita *Voſſ.* Ιουδαίοις in *Editis Aliiſque.*

[g] Διάταγμα.] *L. B.* Διάταγμα.

[h] Τὰ ἄλλα οἰκουμένα] Οἰκουμένη ſub Romanis. REL.

[i] Χειροτονηθεὶς] Χειροτονηθεὶς pro inauguratus. REL.

[k] Βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου] Ita *Busb.* & *Epiphan.* βασιλείως in *Editis Aliiſque.*

[l] Βα-

"ϗ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ [l] Ρωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ιουδαίοις φυ-
"λάσσειν, καθὰ & τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνε-
"χώρησα, & μόνον τῶν [m] τοῖς αἰτησαμένοις με χαρι-
"ζόμενον, ἀλλὰ & αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην
"ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς Ρωμαίους πίστιν ϗ φι-
"λίαν, μαλίστα ἢ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ Ελ-
"λωίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν, ἐπειδὴ
"ϗ ὅτι ἕ Θεία Σεβαστὴ αὐτοῖς λίαν τετηρημένα· καλῶς
"ἂν ἔχειν & Ιουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ [n] ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ
"τὰ πάτρια ἔθη ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς & αὐτοὺς
"ἤδη νῦν προσαγγέλλω μοι ταύτην τὴν φιλανθρωπίαν ἀπλη-
"κέστερον χρῆσθαι, ϗ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμο-
"νίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ἢ νόμους φυλάσσειν, τοῦτό
"μοι τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων ϗ τῶν κα-
"λωνῶν & μυνικιπίων, τῶν ἐν τῇ Ιταλίᾳ & τῶν ὅπλος,
"βασιλεῖς τε & δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβέων ἐγ-
"χράψαντας βύβλῳ, ἐκκειμένου τε ἔχειν, ὡς ἔλαττον
"ἡμερῶν τριάκοντα, [o] ὅθεν [p] ἐξεπιτέδε καλῶς ἀναγνω-
"σθῆναι [q] δυνατ).

"dæis in omni imperio Romano degentibus jura
"eadem ſervare & habere quæ Alexandrinis con-
"ceſſa, libenter eorum precibus annui, nec ſo-
"lum iis qui à me petierunt hoc indulſi, verum &
"ipſos pro quibus rogatus ſum dignos *hoc beneficio*
"judicavi, propter fidem & amicitiam Romanis
"præſtitam; juſtiſſimum etiam cenſens, nullam,
"ne Græcarum quidem, urbem juribus illis pri-
"vandam, quoniam & ſub Divo Auguſto eis erant
"ſervata: proinde æquum eſſe arbitror ut Judæi
"etiam per univerſum noſtrum imperium patrios
"mores ſine impedimento aliquo ſervent, quos
"etiam nunc moneo ut hac noſtra gratia contenti
"modeſtius ſe gerant, nec religiones aliarum gen-
"tium contemnant, ſed leges ſuas cuſtodiant: vo-
"loque ut hoc meum edictum præſides civitatum
"atque coloniarum & municipiorum, tam intra
"Italiam quam extra, uti etiam reges & principes
"per miniſtros ſuos tranſcriptum habeant, & in
"hujuſmodi loco poſitum intra triginta dies, unde
"de plano recte legi poſſit.

ΚΕΦ. ε'.

Οἷα ὑπὲρ Αγρίππα εἰς Ιουδαίαν ὑποστρέψαντος ἐπράχθη ἐν Ιεροσολύμοις· ϗ ἃ τὶ Πετρώνιος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

CAP. VI.

Quænam Hieroſolymis acta erant ab Agrippa poſt reditum ejus in Judæam: & quæ Petronius ad Doritas pro Judæis ſcripſit.

V.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διαταγμασιν, εἰς Αλεξάνδρειάν τε ϗ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσιν, ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Ιουδαίων [r] ἔχων γνώμην Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Αγρίππαν, κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι πρώτης λαμπροτέρας [s] ἐξέπεμψε, τοῖς ὅτι τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι ϗ τοῖς ὑπιτρόποις διὰ γραμμάτων ὑπατείας [t] ἐφάμιλλον ἄγειν. ὁ ἢ, ὡς εἰκὸς ἦν τ ὅτι κρείττοσι τύχαις ἀνερχόμενον, μὴ τάχιον ὑποστρέψειν· εἰς Ιεροσόλυμα ἢ ἐλθών, χαριστηρίως ἐξεπλήρωσε θυσίας, [u] ὅθεν τῶν ϗ νόμον ἀπολιπών. διὸ [x] ϗ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνὰς, τὴν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσόσαθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ πρὸς [y] ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη, τ συγγνῶς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, ϗ τ [z] ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε φυλάκων ὑπὲρ τὸ [a] γαζοφυλάκιον, [b] ἵν' ἡ δεῖγμα, ϗ ἅ τε μεγάλα δυνάσθαι ποτε πεσεῖν, ϗ τὰ τ Θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα· πᾶσι γὰρ τοῦτο ἐνεφάνιζεν ἡ τ ἀλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Αγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμώτου ἀπίδου τὸ πρὶν ἀξίωμα· ϗ μετ' ὀλίγον τ πέδης ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τὸ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. διὰ τούτων ἐνοεῖσθαι ὅτι τ ἀνθρωπίνης φύσεως ϗ πᾶσιν ὀλισθάνειν τὰ μεγέθη, ϗ τὰ κλιθέντα δυνατὰ πάλιν λαβεῖν ὕψος.

β'. Ἐντελῶς δ' οὖν θρησκεύσας [c] τ Θεὸν Αγρίππας, Θεόφιλον μὲν τ Ανάνε τ ἀρχιερωσύνης μετέσησεν· τῷ δὲ Βοηθῷ Σίμωνι, τούτῳ [d] Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν, τὸν ἐκείνου διαδεξάμενος τιμᾶν. δύο δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι ϗ πατὴρ Βοηθὸς, [e] ἧς τῆς θυγατρὸς βασιλεὺς σπουδήσειν

HIS igitur edictis, in Alexandriam & totum terrarum orbem miſſis, oſtendit Claudius Cæſar qua erat erga Judæos voluntate: moxque Agrippam, regnum * curaturum, ſplendidioribus auctum honoribus dimiſit, cum per literas provinciarum præſidibus & procuratoribus mandaſſet ut amice eum & benevole exciperent. Ille vero, id quod veriſimile erat homini facere cui proſpere omnia ceſſerunt, cum *magna* celeritate reverſus eſt: cumque Hieroſolyma perveniſſet, victimas pro gratiarum actione immolavit, ita ut nihil à lege præſcriptum omiſerit. unde & multos Naziræos tonderi præcepit; & catenam auream, quam ei dederat Cajus, pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, in triſtis fortunæ monumentum ejuſdemque in melius mutatæ teſtimonium, intra conſeptum templi ſupra gazophylacium ſuſpendit, ut documento eſſet, & maxima poſſe concidere, Deumque ſolere ea quæ ceciderant erigere. omnibus enim oſtendebat catenæ dedicatio, quod regi Agrippæ levicula de cauſa in vincti conditionem mutata fuerit priſtina dignitas; pauloque poſt vinculis laxatus in regem evaſerit *multo* quam ante ſplendidiorem. ut hinc liceat intelligere, ita hominibus eſſe à natura comparatum, ut celſiſſimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum provehi poſſint ad illuſtriorem dignitatem.

Agrippam in regnum ſuum remiſit Claudius.

Quænam poſt reditum præſtiterit Agrippa.

2. Cum itaque omnia, quæ ad cultum Dei pertinerent, rite præſtitiſſet Agrippa, Theophilum quidem Anani filium ſubmovit à ſummo ſacerdotio; & Boëthi filium Simonem, cognomine Cantheram, in ejus locum ſubſtituit. Erant autem Simoni fratres duo & Boëthus pater, cujus filiam He-

Simon Cantheras pontifex factus vice Theophili.

---

l Ρωμαίους ἡγεμονίας] Sic *Busb.* Ρωμαίοις in ceteris.
m Τοῖς αἰτησαμένοις] Αὐτοῖς *Busb.*
n Υφ' ἡμᾶς κόσμῳ] Ita *Vat.* ἐφ' ἡμᾶς in *Editis Aliiſque.*
o Ὅθεν ἐξεπιτέδε καλῶς] Hæc formula (inquit *Seldenus* de *Synedr.* l. 1. c. 8.) Romano in imperio, ut notiſſima, edictis hujuſmodi ſubſcribi ſolebat, literis ſuis tantum initialibus ad hunc modum, U. D. P. R. L. P. *Unde de plano recte legi poſſit.*
p Εξεπιτέδε] Εξ ἐπιτ. SPANH.
q Δυνατ).] Forte δυνῇ). COCC.
r Εχε] *L. B.* ἔχοι.
* *Curaturum*,] *Al.* recepturum.
s Εξέπεμψε,] Εξέπεμπεν *Busb.*
t Ἐφάμιλλον ἄγειν.] Ἐφάμιλλον αὐτὸν ἄγειν *Vat.* & *Voſſ.*
u Οὐδὲν τ ϗ νόμον ἀπολιπών.] Οὐδὲν τ ϗ νόμων οἷον ἀπολιπὼν *Busb.* ἀπολιπὼν habet *Voſſ.*
x Καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι] Ναζιραίων μάλα συχνὰς διέταξε ξυρᾶσθαι, τὴν ϗ χρ. *Busb.*
y Ηγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη,] Ηγεμονίας *Busb.*
z Επὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς,] Επὶ τὸ κρεῖττον *Busb.* & *Gall.* εἰς τὸ κρείττω *L. B.*
a Γαζοφυλάκιον,] De incenſis ſub Tito Gazophylaciis *alibi.* lib. 6 c. 5. §. 2. Vide de Gazophylaciis & in iis contentis Ezechiæ Regis II Reg. XXXIX. 2. SPANH.
b Ἵν' ἡ δεῖγμα,] Ἵν' εἴη δεῖγμα *Busb.*
c Τὸν Θεὸν Αγρίππας,] Ita cum *Busb.* & *Voſſ.* τῷ Θεῷ in *Editis Aliiſque.*
d Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν,] Ita *Busb.* & *Zonar.* Κανθήρας in ceteris.
e Οὗ —— δεδήλωτ).] Herodis Magni uxor filia Simonis Pontificis, vid. *ſupr. alibi.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

Herodes rex uxorem duxerat, quemadmodum ſupra declaravimus. Tam igitur ipſe quam pater & fratres pontificatum adeptus eſt, uti etiam Simonis Oniæ filii tres, ſub imperio Macedonum, quod in ſuperioribus memoravimus.

Agrippæ in Hieroſolymitas benignitas.

3. Cum autem res pontificatus ita conſtituiſſet rex, Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit. nam remiſit eis tributum quod pro ſingulis ædibus pendebatur, quod pulchrum eſſe duceret, ſe non pati ab illis amore & benevolentia ſuperari. Silam autem omnibus *ſuis* copiis præfecit, quem multorum laborum ſocium & participem habuerat. At paulo admodum poſt Doritæ *quidam* juvenes, ſanctitati anteponentes audaciam *ſuam*, ita facti à natura ut projectæ eſſent temeritatis, ſtatuam Cæſaris in ſynagoga Judæorum poſuerunt. id quod Agrippam magnopere irritabat. nam idem effecerant, ac ſi patriam legem ſublatum iviſſent. Quare ſine mora Publium Petronium convenit, qui tum Syriæ præſes erat, & in Dorienſium quoſdam accuſationem inſtituit. Ille vero non minus ægre ferens hoc facinus (nam & ipſe pro flagitio habuit quod contra leges factum erat) Dorienſibus, qui defecerant, aſperius ſcripſit in hæc verba.

Doritarum audax facinus.

VI. *Petronii contra Doritas edictum.*

"PUBLIUS PETRONIUS, LEGATUS TIBERII CLAUDII "CÆS. AUG. GERMANICI, MAGISTRATIBUS DORIENSIUM EDICIT. Quoniam veſtrum quidam ea inſolentiæ proceſſerunt, ut, cum edictum propoſitum fuerit à Claudio Cæſare Auguſto Germanico, quo Judæi ſuis legibus vivere permittuntur, id non egeritis ut ei obſequium præſtaretis, ſed omnia è contra feceritis, prohibentes Judæos conventus ſuos agere, in ejuſmodi loco Cæſaris ſtatuam collocando; qua re & maleficium admittitis non ſolum in Judæos, ſed & in imperatorem, cujus ſtatua rectius in proprio templo poneretur quam in alieno, idque in loco ubi cœtus celebrantur, cum à natura juſtum ſit ut ſui quiſque loci ſit dominus prout decrevit Cæſar, (nam ridiculum eſſet mea decreta commemorare poſt imperatoris edictum, quo Judæis permiſit uti ſuis utantur moribus *& inſtitutis*, ac præterea ſanciit ut civitatis jus ex æquo cum Græcis obtineant) eos quidem, qui talia contra Auguſti edictum auſi ſunt, ita ut & ipſi indigne ea ferant qui ex primoribus illorum eſſe videntur, non ſuo ex conſilio ſed populi furore facta eſſe aſſeverantes, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci factorum rationem reddituros, primos vero magiſtratuum hortor, ut fontes (niſi exiſtimari velint injuriam ſua voluntate illatam eſſe) centurioni indicent, operam dantes ne quæ turbæ aut rixæ præbeatur occaſio, (quam quidam mihi captare videntur ex iſtiuſmodi rebus) utpote quod nihil mihi cariſſimoque regi Agrippæ curæ magis ſit, quam ne Judæorum gens occaſionem arripiens, ſemet defendendi prætextu congregetur, & ad inſaniam uſque tumultuetur. Quo autem certius cognoſcatis Auguſti de toto hoc negotio mentem & ſententiam, quæ ille non ita pridem

Ηρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τιμὴ ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων, ἢ σὺν τῷ πάλαι, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνος τοῦ [f] Ονία παῖδες τρεῖς ὄντες ὑπὸ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν, ὅπερ ἐν τοῖς προαγούσης γραφαῖς παρέδομεν.

γ'. Καταστησάμενος δὲ τοὺς περὶ τὰς ἱερείας [g] ὁ βασιλεὺς, τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἠμείψατο τῇ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. [h] ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὸν ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ὃν καλῶς τιθέμενος ἀντιδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι χαρίζεται. [i] ἦν παρὼν ἢ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος Σίλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμετοχόν. παντάπασι δὲ ὀλίγον χρόνον διελθόντος, Δωρέων νεανίσκοι τὸ ἀσύνετον [k] προπετέμενοι τόλμαν, [l] καὶ πεφυκότες εἶναι φιλοθέλως θρασεῖς, Καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. τὸν σφόδρα ὁ Ἀγρίππας παρώξυνε. κατέλυσιν γὰρ τῶν πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐδόκει. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς Πόπλιον Πετρώνιον, ἡγεμόνα τῆς Συρίας ἔτος ἦν, φοιτήσας, καὶ [m] κατηλέγξας τῶν [n] Δωριέων. ὁ δὲ ἐκ ἤπιον ἐπὶ τῷ πραχθέντι χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκρίνεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐνόμων φθάσασιν, τοῖς ἀποστᾶσι τῶν Δωριέων σὺν ὀργῇ τὸν ἔγραψε. "ΠΟΠΛΙΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ "ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ, ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΙ"ΚΟΥ, [o] ΔΩΡΙΕΩΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ ΛΕΓΕΙ. Επὶ "δὴ τοσαύτῃ τόλμῃ ἀπονοίας τινὲς ἐξήκασιν ἐξ ὑμῶν, "[p] ὥστε μηδὲ, διὰ τὸ μετεῖναι τὸ διάταγμα Κλαυδίου "Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ περὶ τῆς ἀφέσεως Ἰουδαίοις "φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι [q] ὑμᾶς αὐτοὺς, τοὐναντίον "ἅπαντα πρᾶξαι, συναγωγὴν Ἰουδαίων κωλύσαντας εἶναι, "διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρος ἀνδριάντα, "θρασυνομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς "τὸν αὐτοκράτορα, ὃ ὁ ἀνδριὰς [r] βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ "ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐτίθετο, καὶ πῶς ἐν τῷ τοῦ συνα"γωγῆς τόπῳ, [s] τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος ἕνα ἕκαστον "τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν καὶ τὸ Καίσαρος ἐπικρέ"μα· τὸ γὰρ ἐμὲ ὑπομιμνήσκειν μιμησκεσθαι γελοῖόν ἐστι "μὴ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος διάταγμα τὸ ὑπερέχαντος "Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μέντοι καὶ συμπο"λιτεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κεκελευκότος· τοὺς μὲν οὖν "τὸ διάταγμα τοῦ Σεβαστοῦ τοιαῦτα τετελμηκότας, ἐφ' "ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠναπάκλησιν οἱ δοκιμώτατοι αὐτῶν ἐξέχειν, "ὡς τῇ ἰδίᾳ σωφρονέσι γεγηθότες λέγουσι, ἀλλὰ τῇ τοῦ "πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἐκλοντάρχῃ Πρόκλῃ Οὐιτελλίῳ "σκέλασαι ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων λόγον "[t] ἀποδώσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχουσι θᾶσσον, εἰ "μὴ βάλον δοκεῖν καὶ τῶν αὐτῶν σωφρόνων γεγηθότες "τὸ ἀδίκημα, ὑποδείξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, "μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης ἑώντας ἀφορμὴν γενέσθαι, "ἵν' περ δοκῶσί μοι ζητοῦσαι διὰ τοιούτων ἔργων, καὶ "ἐμοὶ καὶ τῷ τιμιωτάτῳ μοι βασιλέως Ἀγρίππᾳ εὐδενὸς "μᾶλλον σπουδαζομένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς [x] φραξάμενον "τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, [y] ὑπὸ τῆς ἀμωμήτου σωφάστου "συναθροισθὲν, εἰς ὀπόνοιαν [z] χωρῇ. ἵνα δὲ γνωρεμώτε"ρον ᾖ, τί ὁ Σεβαστὸς περὶ ὅλης τῆς πράξεως ἐφρόνησε, "τὰ

f Ονία παῖδες τρεῖς] Ονίου *Busb.*

g Οὕτως ὁ βασιλεύς,] Ita *Busb.* ὅτος in *Græcis reliquis.* Οὕτως ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Rex igitur Agrippa hoc modo ſacerdotes inſtituens.*

h Ἀνῆκε γὰρ] *L. B.* ἀνῆκε γάρ.

i Ἐπῆρχον] Ἐπῆρχον *Gall.* & *Voſſ.* in *margine.*

k Προπετέμενοι] *L. B.* προπετεῖς ὄντες.

l Καὶ πεφυκότες εἶναι] Ita *Busb.* & *Voſſ.* nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *cum natura viderentur audaces.* καίπερ ἀεὶ πεφυκότες in *Editis Aliiſque.*

m Κατηλέγξαι τῶν Δωριτῶν.] Κατηγορῆ *Zonar.*

n Δωριέων.] Vid. mox infr. SPANH.

o Δωριέων] Leg. Δωριτῶν ut paulo ante Δωριῆ. SPANH.

p Ὥστε μηδὲ,] Ita *Voſſ.* ὥστε δὲ τὸ π. in *Editis Aliiſque.* quæ lectio ferri poteſt, ſi mox legatur, μὴ πεισθῆναι.

q Ὑμᾶς] Gen. ἢ ὑμᾶς.

r Βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ,] Iterum cum *Cod. Voſſ.* βελτίων in *reliquis.*

s Τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος] Sic lego. ἢ φύσει δικαίου ὄντος in *Editis & MSS.* Si quis malit, ἢ φυσῇ δικαίᾳ ὄντος, per me licet.

t Σεβαστὸν τοιαῦτα] Σεβαστοῦ Καίσαρος Κλαυδίου τετολμηκότας, ὑφ' τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν μεταθεικότας τὸν ἀνδριάντα, ἐν ᾧ *Busb.* Ista vero, utpote nec agnita ab *Epiphanio* nec ab aliis, in textum recipere nolui.

v Ἀποδώσοντας,] Παρεκομῶντας οὖν εἰς μόνους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, poſt ἀποδώσοντας adjicit *Busb.*

x Φραξάμενον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος,] Ita *Busb.* φραξάμενοι in *cæteris.*

y Ὑπὸ τῆς ἀμωμήτου σωφάστου] Ὑπὲρ τῆς ἀμωμήτου σωφάστου *Busb.* & *Voſſ.*

z Χωρῇ.] Χωρίον *Busb.*

"τὴν ἐν Αλεξανδρείᾳ αὐτῷ Δημήτριαν ἐπιτροπὴν ἐπιτρέψαι. ἃ δὲ
"ἔθηκα, ἅπερ, εἰ καὶ γνώριμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε καὶ
"ὑπὸ τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς
"Αγρίππας, δικαιολογησάμενος ὡς τοῦ μὴ δεῖν αὐτὰς
"ἀφαιρεθῆναι τὰς τοῦ Σεβαστοῦ δωρεάς. εἰς τε οὖν τὸν λοι-
"πὸν, παραγγέλλω, μηδεμίαν ἀφορμὴν στάσεως μηδὲ πο-
"λυχρονίου ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐᾶν.

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν ὕτω προνοήσατο, διορθώ-
σεως μὲν τὸ παρανομηθὲν ἅπαν τυχεῖν, φυλάξασθαι δὲ περαιτέρω μηδὲν εἰς αὐτούς. Αγρίππας δὲ ὁ βασι-
λεὺς "ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερωσύνην τὸν [b] Καντηρᾶ Σί-
"μωνα, Ιωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῇ ἦγε τὸν [c] Ανάνε,
"τοῦτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ σὺκ
"ἀσμενίζειν ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν.
"παρητεῖτο [d] γοῦν τοῦτο λέγων. "Σοὶ μὲν οὖν, ὦ
"βασιλεῦ, πεπιμπλάμενος χαίρω, ἀφ' ψυχῆς ἔχων
"τὴν ὅ μοι γέρας σὴ [e] δίδως βούλησι, εἰ καὶ πρὸς
"ἐμὲ τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. ἅπαξ
"δὲ [f] ἐνδύναι στολισμὸν ἱερὸν ἠρκέσθην. τότε γὰρ αὐτὸν
"ἡμφιασάμην ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ,
"εἰ [g] βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, δι-
"δάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς
"σὲ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐσί μοι. πέπονθα τῇ
"τιμῇ τοῦτον συνίστημι." τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς
λόγοις, τὸν Ιωνάθην μὲν [h] ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ Ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε· καὶ μετ' ὀλίγον, Πετρωνίου μὲν Μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆγε Συ-
ρίαν.

"Alexandriæ edixerit hisce adjunxi, quæque licet "omnibus nota esse videantur, carissimus rex A-"grippa pro tribunali mihi recitavit, cum con-"tendisset Judæos privari non debere Augusti be-"neficio.' Quamobrem edico, ut in posterum nul-"lam quæratis seditionum turbarumve occasio-"nem, sed liberum sit unicuique suo more rituque "Deum colere.

4. Atque ita quidem provisum est à Petronio, ut quicquid erratì fuerit admissum corrigeretur, & deinceps *caveretur* ne tale quidpiam Judæi paterentur. Tunc autem rex Agrippa pontificatum Simoni Cantheræ ereptum Jonathæ Anani filio restitutum ibat, hunc ipsum honore digniorem esse præ se ferens. Illi vero haud gratum videbatur, ut tanta augeretur dignitate. eam itaque recusabat, hujuscemodi usus oratione. "Equidem gau-"deo, ô Rex, quod adeo me honorandum esse vo-"luisti, mecum grato animo recolens dignitatem "qua sponte tua & voluntate me cohonestas, etsi "me Deus pontificatu plane indignum judicavit. "Mihi autem satis est, semel induisse sacras vestes. "tunc enim sancte magis eas accepi, quam nunc "recepturus sum. Tum vero, si modo vis ut *ali-*"*cui* me digniori deferatur honos, à me edoceri ne "graveris. Est mihi frater, ab omni & in Deum "& adversum te, Rex, peccato immunis. hunc "tibi commendo, ut qui par sit isti dignitati." His verbis rex delectatus, Jonatham quidem præteriit, Matthiæ vero, ex fratris ejus consilio, pontificatum dedit: nec ita multo post Petronio, in Syria administranda, successit Marsus.

Pontificatus Simoni Cantheræ ademptus, Jonatha offertur. Is honorem recusat.

Matthias fit pontifex.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τοῦ Σίλα, καὶ ἀφ' ὅτι ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὁ βασι-
λεὺς Αγρίππας. ὡς Αγρίππας ἐβούλετο τὴν ἠρξατο τοῖς
Ιεροσολυμοις τεῖχος, καὶ ὡς Βηρυτίοις εὐηργέτησεν.

CAP. VII.

VII.

De Sila, & cur ei succensuit rex Agrippa. Quomodo Agrippa cœpit Hierosolymis murum circundare, quæque in Berytios contulit beneficia.

ΣΙλας δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ ἀφ' πάσης [i] αὐτῷ τυχης ἐγεγόνει πιστὸς, ἀδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰς σφαλερωτάτας [k] ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποιθήσεως ἐν ἀνάπαλαι, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἐθαρρῆ τοίνυν ὑπερκατακλίνειν τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ τῆς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς, σεμνυνόμενον ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τὴν ἑαυτῷ [l] τότε ἀπρέπειαν ἐνδείκνυη. συνεχῶς δ' ἦν, ὡς ὑπὲρ αὐτὸν [m] κάμοι, πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσηνῶς ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀπαμίδητον παῤῥησίαν πάνυ ρος. οὐκ ἠδεῖα γὰρ αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις· εὐήθης δὲ ὁ διλωσεκῶς [n] ἃ ποτε ὠφέλησε προφέρων. τὸν γὰρ ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τοῦ βασιλέως τὸν θυμὸν, καὶ εἰς ὀργὴν πλέον ἢ λογισμῷ διδοὺς, ἀπὸ τῆς ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τοῦ θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν πρὸς πάνυρος κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾗ λαμπρῶν [o] ὅσους ὑπὲρ ἐκεί-

SIlas autem præfectus militiæ regiæ, quia, in omni fortunæ vicissitudine ei fidelis, nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed & labores difficillimos sæpe subierat, magna *benevolentiæ ejus* fiducia nitebatur, secum cogitans honorem sibi tribui debere amicitiæ suæ constantiæ parem. quapropter regi in omnibus æquari volebat, & quotiescunque cum eo esset summa utebatur dicendi libertate: & in familiaribus colloquiis molestus erat, sese immodice extollens, & regi sæpiuscule tristia fortunæ in memoriam revocans, ut ostenderet quo esset eo tempore in illum animo studioque: tum & frequens erat in memorando, quot labores pro eo pertulerit. Itaque cum in istis nimius fuerit, regi ea exprobrare videbatur; adeo ut hominis effrenem libertatem infeste & iniquo animo tulerit rex. nam res injucunda est temporis inglorie acti recordatio: & insipientis est perpetuo dicere, quot & quæ olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur Silas regis animum adeo vehementer irritavit, ut ille, iræ magis quam rationi obsequens, non solum militiæ præfecturam Silæ ademerit, verum etiam in vincula conjecerit & in patriam suam ablegarit. Tempore autem ira mitigata est, & rationem à præjudiciis liberam in con-

Silas Agrippæ in adversis socius.

Silas Agrippam offendit, & in patriam vinctus mittitur.

---

a Περιέθηκα, [*L. B.* προέθηκα

b Καντηρᾶν Σίμωνα,] Καντηρᾶ in *Edit. Bas.* Verum aut Καντήρου aut Καντηρᾶν legendum cum *Cod. Busb.*

c Ανάνε,] Ανανίᾳ solùs *Busb.*

d Γοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

e Δίδως βουλήσει,] Ita cum *Cod. Busb.* δίδωσι in reliquis. δίδωσιν ἢ σῇ βουλῇ *Lugd. Bat.* δίδοῖ) legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

f Ενδύναι στολισμὸν ἱερὸν ἠρκέσθην.] Ενδὺς *Busb.* & *Voss.*

g Βούλῃ τὸν ἀξιώτερον] Βούλει *Busb.*

h Ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] Ηγάπησε τὴν γνώμης, τοῦ ἀδελφοῦ *Busb* & *Lugd. Bat.* in *Marg.* nisi quod τῷ ἀδελφῷ habeat.

i Αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς,] Αὐτοῦ *Busb.*

k Ὑποδὺς πολλάκις πόνους,] Ὑποδὺς ὑπὲρ αὐτὸν πολλάκις πόνους καὶ κινδύνους *Busb.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *sed cum eo manifestis in laboribus & necessitatibus succubuerat.*

l Τότε ἀπρέπειαν ἐνδείκνυη.] Illud τότε è *Cod. Busb. Zonara* & *Epiphan.*

m Κάμοι,] Σάμοι *Gen.* κάμοι *Ed. Basil.* SPANH.

n Α ποτε ὠφέλησε προφέρων.] Ita *Busb.* & *Voss.* ἅπερ ὠφέλησε in *Editis Aliisque.*

o Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου] Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἀύπλη καὶ παλαιπωρίας *Busb.*

Recusat cum Agrippa in gratiam redire.

consilium de homine adhibuit *rex*, secum animo reputans, quantum ille laborum pro se pertulisset. Itaque cum diem celebraret natalem, quo omnibus qui sub ejus erant imperio læta convivia agitabantur, Silam quamprimum revocari jubet, secum epulis accubiturum. Is autem, cum liberiori uteretur ingenio, se justam irascendi causam nactum esse existimabat, quam non celabat eos qui ipsum accersèrent, dicens, "Ad quem me honorem vo- "cat rex è vestigio periturum? neque enim priora "meæ in ipsum benevolentiæ præmia diuturna "esse passus est, sed me illis spoliavit cum contu- "melia. num me loquendi libertatem amisisse cen- "set? quâ, certo quodam conscio, fretus, nunc ma- "gis clamabo, è quibus eum calamitatibus eripue- "rim, quos labores pro ejus salute & dignitate ad- "ierim: pro quibus *officiis* me vinculis & obscuro "carcere remuneratus est. Ego certe horum nun- "quam oblivisear. immo forsan, cum è vita mi- "gravero, mihi manebit præclare factorum me- "moria." Hæc vociferabatur, jubebatque ut ea- dem regi referrent. Ille vero, cum insanabili eum ingenio esse videret, in custodia reliquit.

Agrippa ab Hierosolymis muniendis desistit, ita volente Claudio.

2. Tum autem Hierosolymorum muros, spectantes ad novam civitatem, publicis sumptibus muniebat, partim eos in latitudinem augendo, partimque in altitudinem extollendo: & fecisset eos adversus omnem humanam vim inexpugnabiles, nisi Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari molimen *regis* per literas significasset. Quo factum ut Claudius, suspicatus aliquid innovatum iri, Agrippæ mandarit statim ut à mœnibus ædificandis desisteret: atque ille non committendum esse censuit ut dicto non audiret.

Agrippæ elogium. Comparatio Agrippæ & Herodis Magni F.

3. Erat autem rex iste à natura ita factus, ut muneribus studeret esse beneficus, & populos liberalitate demereri magnopere desideraret, & largè effuseque sumptus faciendo sibi pararet nominis celebritatem, dando voluptatem capiens, gaudensque ita vitam agere ut ab omnibus prædicaretur; Herodis, qui ante eum regnaverat, moribus plane dissimilis. Nam huic natura erat prona ad ultionem & in ea inexorabilis, ut qui in vexandis quos habebat exosos modum nullum servaret, quique adeo fateretur majorem sibi ad Græcos quam ad Judæos esse adjunctionem: quippe alienigenarum urbes pecuniæ largitione decorabat. aliis balnea & theatra, atque aliis templa & porticus exstruebat; at Judæorum ne ullam quidem urbem vel minimo cohonestavit ornatu, donove aliquo memorabili *dignatus est*. Agrippa contra miti erat ingenio, in universos ex æquo beneficus. in exteros omnes humanus erat, &, cum illis munificentiam suam ostenderet, popularibus suis * cujusque ratione habita benignus, magisque dolens vicem illorum *in adversis*. Quapropter libenter & assidue Hierosolymis degebat, & patriorum institutorum custos erat religiosus. adeoque seipsum in omnibus mundum purumque servabat; neque diem unquam unum intermittebat, quin rem sacram ex lege faceret.

νυκτὸς πόνος σκεῖν@ ἀνέτλη. [p] ἡμέραν δὲ ἑορτάζων αὐτοῦ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσύνας καθίστη θαλείας, τὴν Σίλαν ἀνεκάλει θᾶττον, συνέδριον αὐτῷ γυμνασόμενον. [q] τῷ μὲν τρόπ@ ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει πρόφασιν δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἣν ἔσχε [r] ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν, λέγων, "ἐπὶ ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, "τὸν μετὰ μικρὸν [s] ἀπολουμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ "πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, "ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦται νενόμικε "[t] μετὰ τῆς παῤῥησίας, ἣν δοὺς [v] ποιοῦ σωτῆρ@ "ἔχων [x] νῦν βοήσομαι μᾶλλον, ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά- "μην δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνους, σκεπτὸν [y] χαρι- "ζόμεν@ σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν χάριτος ἠνεγκά- "μην δεσμὰ καὶ [z] σκότιον εἱρκτήν. οὐκ ἐγὼ με- "τὰ τούτων λήσομαι. τάχα [a] κἀμοὶ τὴν τῆς ἀφε- "σεως [b] συνεπίσεται μνήμην καὶ μεταναστᾶσα τῆς "σαρκὸς ἡ ψυχή." ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διετίθετο τῷ βασιλεῖ λέγειν [c] αὐτά. ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως ἔχοντα Δι- κείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ.

β'. Τὰ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεόνυσα πόλιν, [d] δημοσίοις ὠχύρου δαπάναις, [e] τὴν μὲν εὐρυώπου εἰς πλάτ@, τὴν δὲ εἰς ὕψ@ ἐξαίρων· καὶ ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ [f] Μάρσ@ ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι Δι᾽ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα Κλαυδί@ ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν Ἀγρίππᾳ μετὰ σπουδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως· ὁ δὲ ἀπει- θεῖν οὐκ ἔκρινεν.

γ'. Ἐπεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς [g] ὅτ@ εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη φιλόπμ@, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνιστὰς αὐτὸν εἰς ἐπι- φάνειαν, ἡδόμεν@ τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ᾽ ὀδὸν Ἡρῴδῃ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμεν@. [h] ἐκείνῳ μὲν πονηρὸν λῶ ἦθ@ ἐπὶ πικρίαν ἀπότομον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀπαμείλικτον, Ἕλλησι πολέον ἢ Ἰου- δαίοις οἰκείως ἔχειν [i] ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δῶρα χρημάτων, βαλανείων, θεά- τρων τε ἄλλοτε καταισκυφάς. ἔστιν αἷς ναὸς ἀνέ- στησε, φοὰς ἄλλας· ἀλλ᾽ Ἰουδαίων οὐδεμίαν πόλιν οὐδὲ ὀλίγης ἐπισκυφῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονεύθηναι. πρὸς ὃ ὁ τρόπ@ Ἀγρίππα, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέ- σιν μὲν φιλάνθρωπ@, κἀκείνοις ἐνδεικνύμεν@ τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. [k] ἠδέως γοῦν αὖτῳ δίαιτα καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. Δι᾽ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγε ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέρᾳ τὶς παρῳδόνευεν αὐτῷ [l] τῆς νομίμης χειρουρ- γίας θυσίας.

δ'. Καὶ

---

p Ἡμέραν —— γενέθλιον,] Γενέθλια mos in gente Herodum. REL.

q Τῷ μὲν τρόπ@ ἐλευθερίας ὢν,] Ita ipse distinguo. τῷ μὲν, τρόπος ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει in *Editis*. τῷ μὲν, τρόπῳ ἐλεύθερος ὢν *Busb.* forsan pro ὁ μὲν, (ut corrigit *Coccejus*) τρόπῳ &c. τῷ μὲν τρόπῳ ἐλευθέρ@ *Gall.* τρόπον δ᾽ ἐλεύθερος λῶ *Voss.*

r Ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν,] Ἀπέκρυπτε *Busb.*

s Ἀπολωλυμένην;] Sic *MSS.* & *Zonar.* ἀπολωλυμένῳ in *Editis.*

t Μετὰ τῆς παῤῥησίας,] Μὲ deëst *Busb.* & *Vat.*

v Ποιοῦ σωτῆρ@ ἔχων] Ita lego. ποίου in *libris* Est qui τοίου malit.

x Νῦν βοήσομαι μᾶλλον,] Voculam τῶν inserui è *Cod. Busb.* & *Zonar.*

y Χαριζόμεν@ σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν,] Παριζόμεν@ *Busb.* παρέζων *Zonar.*

z Σκότιον εἱρκτήν.] *Al.* σκότιον.

a Κἀμοὶ] *L. B* μοὶ.

b Συνεπίσεται?)] Forte συναπίσεται?). COCC.

c Αὐτά.] Αὐτὰ adjectum esse volui è *Cod. Busb.*

d Δημοσίοις ὠχύρου δαπάναις,] Mœnia urbis sumtu publico vid. Schecalim. REL.

e Τὴν —— ἐξαίρων·] Ita lego. (legerat quoque ita *Coccejus*) antea erat, τὴν μὲν & mox τὴν δὲ.

f Μάρσ@ ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν] *Sc.* Vibius Marsus.

g Οὕτ@.] *Gen.* Οὕτως.

h Ἐκείνῳ —— ὁμολογούμενον·] De Herodis Magni operibus in Græcis Syriæ & Phœniciæ urbibus supr. lib. 15. c. 9. §. 3. & 6. SPANH.

i Ὁμολογούμενον·] Ita *Busb.* ὁμολογούμενος in *Editis Aliisque.*

* *Cujusque ratione habita benignus*,] Pro modo, *Epiphan.*

k Ἡδέως γοῦν αὐτῷ δίαιτα] Ἰδίᾳ *Voss.*

l Τῆς νομίμης χειρουργίας θυσίας.] Ita legò cum *Cod. Busb.* τὰ νόμιμα in *Editis Aliisque.* forsan pro τῆς τὰ νόμιμα. Est qui τὰ νόμιμα delenda esse censet, quod mox §. 4. post δοκῶν occurrant. HUDS. Uti חסירים singulis diebus sacrificabat. REL.

m Ἐξα-

γ. Καὶ δή τις ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώ-
ριος [m] ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, Σίμων ὄνο-
μα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, [n] τὴνι-
κάδε τοῦ βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος,
ἐτόλμησεν αὐτὸν κατεπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δι-
καίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τῆς εἰσόδου, πεφυ-
κυίας τοῖς ἐγχωρίοις. δηλοῦται μὲν δὴ διὰ γραμ-
μάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δη-
μηγορήσας Σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται δὲ αὐτὸν ὁ
[o] βασιλεὺς, καὶ, καθίζει γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τό-
τε, καθεσθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἥρετό τε καὶ
πρᾴως, εἶπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων
ἐστὶ θεμιτὸν; ὁ δ', εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδεῖτο
συγγνώμης. [p] καὶ ὁ βασιλεὺς αὖθις ἠπειλήσατέ τις
δηλαδήτερα, τῷ πραότητι κρίνων βασιλικωτέραν ὀρ-
γῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμὸν ἧττον ἐπι-
εικείας. τὸν Σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας,
ἀπεπέμψατο.

ε. Πολλοῖς δὲ καταστάσεως πολλὰ, Βηρυτίοις ἐξαι-
ρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πο-
λυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, [q] ἀμφι-
θέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς
τούτοις, καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων ἐνδεήσει δα-
πανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσους ἢ τὸ μέγεθος. ἐπε-
δαψιλεύσατο δὲ αὐτῶν τῇ καθιέρωσιν μεγαλοπρε-
πῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὑπὲρ πάλαι,
ὅσαι μουσικῆς ἔρχα παρέχων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ
τέρψεως, [r] ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθη μονομάχων
τῷ αὐτοῦ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, ἔνθα καὶ τῷ κατὰ
πλῆθος ἀντιτάξειν βουληθεὶς ψεύδει τῶν θεωμένων
τέρψιν, ἐπάκτους ἄνδρας ἐπάκτοις μαχουμένους
ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τοσόν-
τῷ πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμιον δὲ ἔρ-
γον ᾖ τέρψις εἰρήνης. τέτοις μὲν δὲ [s] πάντας συν-
διέφθειρεν.

4. Ex eo factum ut Hierosolymitanus quidam indigena, nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in concionem vocata cum rex Cæsaream profectus esset, ausus fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, mereturque arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi † indigenis pateret. Per literas igitur regi significatur ab urbis præfecto, quod hujusmodi verba ad populum fecisset Simon. Rex autem illum accersit, sibique proxime (nam eo tempore in theatro sedebat) collocari jussit; moxque sedata voce & placida, dic mihi, inquit, num quid hîc agitur contra leges? Ille vero, cum nihil haberet quod diceret, *præteritorum* veniam rogabat. Tum rex magis quam quisquam opinaretur ei reconciliatus erat, ut qui clementiam magis quam iram regibus convenire existimarit, noritque summos viros plus decere lenitatem quam excandescentiam. Itaque Simonem, etiam muncre quodam auctum ornatumque, dimisit. *Simon quidam Agrippam criminatur.* *Rex ei veniam dat.*

5. Cum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie honoravit. theatrum enim illis exædificavit, quod elegantia & pulchritudine *aliis* multis præstabat; ut & amphitheatrum sumptuosum & magnificum, & ad hæc balneas & porticus, in nullo opere sumptibus parcendo quidquam aut splendori ejus aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice consecrandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem spectaculis, traductisque *eò* musicorum omne genus certaminibus, & quæcunque variam delectationem afferrent; in amphitheatro vero gladiatorum numero animi magnitudinem ostendebat, ubi etiam catervatim commissis pugnatoribus spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septingentorum quamque hominum qui prælio congrederentur, maleficis quotcunque habuit in hoc ipsum designatis, ut ipsi quidem pœna afficerentur, quod vero bello geritur in pacis voluptatem verteretur. atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit. *Agrippa in Berytios munificentia.*

ΚΕΦ. η'.

Ὅσα μὴ τούτοις ἔπραξεν Ἀγρίππας ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐ-
τοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

CAP. VIII.

Quæ deinceps gesserit Agrippa usque ad obitum; & quo modo vitam finierit.

ΕΝ Βηρυτῷ δὴ τελέσας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. ἐνταῦθα δὴ ἄρχει τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι παρέβαλεν. ἦκε γὰρ παρ' αὐτὸν [t] Κομμαγηνῆς [v] μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος, [x] Ἐμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς, τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ὅτου ἐβασίλευσε, καὶ [y] Πολέμων τοῦ Πόντου κεκτημέ-
νος δυναστείαν, Ἡρῴδης τε· [z] ἦν ὅτος ἀδελφὸς ἐκεῖνος αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα [a] ἀληθείας [b] φρονή-
σεως ὑψος, καὶ διὰ τοῦτό γε δοκεῖν δικαίως [c] τῇ τοῦ βασι-

Agrippa Tiberiade reges aliquot magnifice excipit.

ISTIS autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, & Emesorum Sampsigeramus, & Cotys qui in Armenia minori imperitabat, & Polemon qui Ponti regnum tenebat, & Herodes frater ejus idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur *illustri* regum præsentia cohonestari. Ve-

m Ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα,] Ἐξακριβῶν *Vat.*

n Τὴνικάδε] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* τὴνικα ᾗ in *Editis Aliisque.*

† *Indigenis pateret.*] Ἐγχωρίοις lego pro ἐγχωρίοις, ut opprobrium sit in Agrippam jactum, quod Aliegena fuerit.

o Βασιλεὺς,] Βασιλεὺς, καθίζει δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καὶ καθε-
σθῆναι &c. *Busb.*

p Καὶ ὁ βασιλεὺς αὖτῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ut μᾶλλον (aut θᾶττον) subaudiendum relinquatur, prout lib. 19. c. 2. c. 4. atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *tunc rex circa eum magis placatus quam ab aliquo crederetur* &c. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ ἔσχε. in *Editis Aliisque.* καὶ ὁ βασιλεὺς ἠπείλησέ τις διαφανέστερα αὐτῷ *Zonar.*

q Ἀμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων,] Ita cum *Cod. Busb.* ἀμφιθέατρόν τε π. ἀν. βαλανεῖά τε πρὸς τ. in *ceteris.*

r Ἐν ——— μονομάχων] Vid. *Lipsium* Vol. 3. p. 898.

s Πάντας συνδιέφθειρεν.] *L. B.* πασσυδὶ διέφθειρεν, quasi respiceret locutionem Homericam Il. λ. 708. 772. pro quo alias idem Poëta dixit πασσυδίη. HAV.

t Κομμαγηνῶς μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Conf. *alibi* lib. 2. c. 18. §. 9. SPANH.

v Μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Illud μὲν ut & ᾗ post Ἐμεσῶν desumpsi è *Cod. Busb.*

x Ἐμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος,] Ita lego ex libro XVIII. cap. 6. §. 4. (adstipulante *L. B.*) & ex *Strabone*, l. XVI. p 753. *Edit. Paris.* antea erat Δαμασκηνῶν Σαμψιγέραμος. at in melioribus *Epiphanii* exemplaribus, *Emesorum Sampsigeramus.* HUDS. Damascenorum Rex *Rufin.* pro quo Δαμασκηνῶν *Gen.* pro quo Ἐμεσσῶν hîc *Gelen.* lege Ἐμίσων vel Ἐμισηνῶν ut Nummi. Conf. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

y Πολέμων τοῦ Πόντου] Hic est Polemon, cujus meminit *Eutropius*, quo concedente Romanis, Pontus provincia facta est. Vide *Scaligeri* Animadvers. ad *Eusebium*, p. 180.

z Οὗτος ἀδελφὸς ἦν αὐτοῦ, Ὃς ἀδελφὸς ἦν αὐτῷ *Busb.*

a Διαθέσεως] Ita *Busb.* Ἀληθείας, (Ἀληθείνως *Cocceius*) nullo plane sensu, in *Editis Aliisque.*

b Φρονήσεως] *L. B.* καὶ Φρονήσεως.

c Τῇ τοῦ βασιλέως παρουσίᾳ τεκμαίρ.] Sic placuit rescribere. (δὲ

Verumenimvero, dum illi adhuc apud eum morarentur, Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam, ex urbe usque ad septimum lapidem illi obviam processit rex. *Marsus eos discedere jubet: unde ei Agrippa infensus.* Accidit autem ut hoc simultatis cum Marso initium factum esset, quod alios reges eodem cum eo curru vectos secum adduxerit. Nam Marsus spectam habuit illorum concordiam, & quod tanta invicem conjuncti essent amicitia; existimans tot virorum potentium consensum haud è re esse Romanorum. Mox itaque, certis quibusdam è necessariis suis ad singulos missis, imperavit ut sine mora domum quisque suam discederet. Ista Agrippa ægre accipiebat, & ex eo quidem tempore inter se dissentiebant. Matthiæ autem pontificatu adempto, *Elionæus pontifex.* vice ejus Elionæum Cantheræ filium pontificem constituit.

2. Tertius jam annus effluxerat, ex quo totius Judææ regno potiebatur, cum in urbem Cæsaream ingressus est, quæ antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Cæsaris spectacula edebat, cum intelligeret pro illius salute hos festos dies institutos fuisse. Ad quam festivitatem frequens numerus eorum, qui honore inter suos ac dignitate pollebant, ex tota provincia confluxerat. *Agrippa Cæsareæ edit spectacula.* Secundo autem spectaculorum die, veste indutus tota ex argento admirabili opere contexta, processit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis solarium radiorum ictibus illustratum, mirum in modum resplendescebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. *Veste splendida indutus theatrum ingreditur.* Moxque adulatores, vocibus ne ipsi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicentesque, "propitius nobis esto, & licet "hactenus te veluti hominem reveriti sumus, in "posterum vero se eum mortali sorte majorem ha"bituros." At rex neque illos objurgavit, neque impiam eorum adulationem rejecit. Post paululum vero oculis in altum sublatis, supra caput bubonem funiculo cuidam insidentem conspexit: & statim hunc malorum esse nuncium intellexit, qui

Agrippæ ut Deo acclamatur.

Conspecto bubone mortem sibi instare intelligit.

λέων παρουσία τεπμῆξαι. ἀλλὰ γὰρ, τούτων Δαμασκόνλων ἔτι παρ' αὐτῷ, Μάρσος ὁ Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. τοὺς Ρωμαίους οὖν [d] τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω [e] σταδίους ἑπτὰ προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τότε δὴ ἄρα ἔμελλε τῆς [f] τοὺς τοῦ Μάρσου ἐσχὴν γνώσεσθαι διαφορᾶς, [g] συγκαθεζομένους γὰρ ὅπῃ τὸ ἀπήνης [h] ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. Μάρσῳ δ' ἡ τούτων [i] ὁμόνοια, καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία τοῖς ἀλλήλοις ὑπωπτεύθη, συμφέρειν ἐκ ὑπολαμβάνοντι Ρωμαίοις δυναστῶν τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς οὖν ἑκάστῳ τῶν ὑπηνδείων τινὰς πέμπων ἐπίστελλεν ὅτι τὰ ἑαυτῶν δίκαια μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. τοῦτο Αγρίππας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τότε διαφόρως ἔσχε. τὴν δὲ ἀρχιερωσύνην ἣν Ματθίαν ἀφελόμενος, ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα [k] Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.

Β'. [l] Τέλος δὲ ἦν ἔτος οὗτος βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ιουδαίας πεντάπρωτος, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ [m] πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. σπουδὴ δὲ ἐπῆλθε θεωρίας εἰς τιμὴν Καίσαρος τιμῶν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα πάντων ὑπέστησάμενος. καὶ παρ' αὐτὴν ἤθροισε τοὺς κατ' τὴν ἐπαρχίαν [n] ἐν τέλει ἢ προβεβηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρα [o] δὲ τῶν θεωρίων ἡμέρα σταλεὶς [p] ἐνδυσάμενος ἐξ ὑφάσματος πεποιημένην πᾶσιν, ὡς θαυμάσιον [q] ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ὑπὸ ἕωθινὸν ἡμέρας. ἔνθα τῶν πρώτων τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων [r] ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τε φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀπενίζουσι φέλκυδες. εὐθὺς δὲ οἱ κόλακες τὰς, οὐδὲ σκοπὸν [s] τοῦς ἀγαθὸν, ἀλλ' ἄλλοθεν [t] φωνὰς ἀνεβόων, Θεὸν προσαγορεύοντες, "εὐμε"νής τε εἴης, ὁπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἀνθρώπου "ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ [v] τοῦλοιπὸν [x] κρείττονά σε θνητῆς "φύσεως ὁμολογοῦμεν." τοὺς ἐπῴλησε τότε ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κόλακείαν ἀσεβῆσαν [y] ἀπεδέξατο. [z] ἀνακύψας [a] δ' ὀλίγον [b] τὸν [c] βυβῶνα τοῦ ἐαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὅτι χοινίς τινος. [d] ἄγγελόν τε τῶν εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, [e] τοῦ καί ποτε τοῦ ἀγαθῶν

jam huic emend. adstipulatur *Lugd. Bat. Cocceius* cogitaverat ὡσπηγοεία) antea in *Editis* τοῦ βασιλέως παρουσίας τετ. in uno *MS.* τῇ τοῦ βασιλείας παρουσίᾳ, in altero τῇ τῶν βασιλέως παρουσίᾳ τετιμῆχθ.

d Τιμητικὸν] Forte præponi debet τὸ. COCC.

e Σταδίους ἑπτὰ προῆλθεν ὁ βασιλεύς.] Sic *Busb.* σταδίοις in *aliis.* HUDS. Lapis est 8 stadiorum intervallum. REL.

f Περὶς τὸ Μάρσου ἐσχὴν γνώσεσθαι διαφορᾶς,] Ita *Busb.* ὡσὶς Μάρσου in *cæteris.*

g Συγκαθεζομένους —— βασιλέας.] Illud ὅτι ex ingenio, in reliquis sequor *Cod. Busb.* συγκαθεζόμενος ἐπὶ τὸ ἀπλοῦς, ἀπηγγέλετο τοὺς in *Editis Aliisque.* ἐπῆγε *Voss.* & *Gall.* qui in *cæteris* cum *Editis* consentiunt. HUDS. Hisce ὅτι præfixerat ex ingenio *Hudf.* quod videbatur in pristina lectione necessarium. Verum, quum γὰρ eo modo, ut edidimus, interserat *L. B.* ejus auctoritatem sequi maluimus. HAV.

h Επήγετο] *L. B.* ἐπῆγε.

i Ομόνοια,] Vicus Ομόνοια potuit à simili casu nomen accepisse. REL.

k Ελιωναῖον τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.] Ita lego partim ex *Epiphanii* versione, partim ex auctoritate *MSS.* nonnihil favente *Josepho* in superioribus, lib. 19. c 6. §. 2. & §. 4. Αλιωναῖον τοῦ Κιθαίου in *Editis Aliisque.* Ελιωναῖον τοῦ Κιθαίρας *Busb.* Ηλιωναῖον τοῦ Καθαρᾶ in ora *Cod. Voss.* sive *Lugd. Bat.* Ελιωναῖον τοῦ Κιθαίου *Gall.* Ελιωναῖον τοῦ Κιθαίρα *Zonar.* in *Epiphanii* versione *Elionæum Cantharæ natum.* HUDS. MS. Καθαρᾶ. Scriptoribus Hebræis אליהועני בן חקף memoratur, qui inter Pontifices est, qui stante Templo 11. vixerunt, id est Αλιωναῖος ὁ τοῦ Καθε παῖς. In serie Pontificum qui vaccam rufam combusserunt hujus nomen legitur: Sed si illis fides sit vixit tempore Simeonis filiis Shetach. REL.

l Τέλος] Referuntur hæc usque ad Verba hujus §. πρὸς δὲ ἐπιλαβὼν ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκράτορος· Euseb. H. Eccl. l. 11. c. x. SPANH. Nihil Josephus memoriæ prodidit de Tyriis & Sidoniis quibuscum in gratiam rediit hic Herodes per Blastum, paulo ante illam historiam quæ mox sequitur. uti legitur Act. 12. 20. Sic ut inde colligere liceat non omnia notasse Josephum, nec idcirco de veritate historiarum in Novo Testamento relictarum, uti cæde infantum Bethleemitica & similibus, dubitandum esse, quod Josephus eas omiserit literis mandare. REL.

m Πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο.] Τὸ πρότερον habet *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 10. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 13.

n Ἐν —— πλήθος.] Οσοι ἐν τέλει solus *Busb.*

o Δὲ τῶν θεωρίων ἡμέρα σταλεὶς] Ita *Busb.* & *Euseb.* δὲ in *Editis Aliisque.*

p Ενδυσάμενος —— πᾶσιν;] Ενδὺς *Busb.* & *Voss.*

q Υφὴν εἶναι,] Τὸν ὑφὴν solus *Busb.*

r Επιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς] Επιτολαῖς *Busb.* & *Zonar.*

s Πρὸς ἀγαθὸν,] Πρὸς ἀγαθὸν τοῦς ἀληθείας ἀλλ. *Gall.* & *Voss.*

t Φωνὰς ἀνεβόων,] Vocem φωνὰς, quæ deërat in *Editis*, insertam dedi ex *Eusebio*, (imo nunc quoque *L. B.*) & *Nicephoro.* HUDS. Apud Eusebium qui verbis Josephi hanc historiam inseruit libro 11. historiæ Ecclesiasticæ cap. 10. legitur φωνὰς ἀνεβόων. REL. Adde φωνὰς, & sic Eusebius. SPANH.

v Τοὐντεῦθεν] Τοὐντεῦθεν *Euseb.* SPANH.

x Κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν.] Θνητῆς φύσεως κρείσσονά γε ὁμολογοῦμεν *Niceph.*

y Απεδεξάμενος.] *L. B.* ἐπεδεξάμενος.

z Ανακύψας δ' ὀλίγον] Ανακύψας ὀλίγον μετολίγον, τὸν ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἄγγελον· τοῦτον δίθυς ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον τοῦ καί ποτε τοῦ ἀγαθῶν χρώμενον *Euseb.* contra mentem *Josephi*, locique sensum. Sed fortasse (ut notavit *Valesius*) verebatur *Eusebius*, ne Josephum & *Lucam* parum inter se consentire lectores judicarent, si quem *Lucas* angelum dixerat, *Josephus* bubonem dicere videretur. quasi vero non utrumque fieri potuerat, ut & bubo supra caput Agrippæ, & ex alia parte angelus eidem appareret. HUDS. Ανακύψας ὀλίγον. SPANH.

a Δ' ὀλίγον] Ita *Busb.* & *Niceph.* in *reliquis* vel ὀλίγον vel ὀλίγον omittitur.

b Τὸν βυβῶνα] Τὸν βυβῶνα τοῦ ὄρνιν *Busb.* & *Niceph.* HUDS. Hæc absunt ab Eusebio uti & illa ἐπὶ χοινίς τινος. Reliqua ita in Eusebio se habent, ut ἄγγελον sententiam claudat, & dein legatur τοῦτον δίθυς ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον. Sine dubio bubonis mentio hic fieri debuit cujus & ante meminit & lectorem eo remittit REL.

c Βυβῶνα] Conf. supr. lib. 18. c. 7. §. 7. SPANH.

d Ἄγγελόν —— εἶναι,] Ita *Busb.* (*L. B.* nisi quod δ' habeat) & *Zonar.* τε deëst in *Editis Aliisque.*

e Τοῦ καί ποτε τοῦ ἀγαθῶν] Vide lib. 18. c. 7. §. 7. Vide etiam quæ hac de re contra *Josephum* affert *Antonius Van-Dale* in libro de *Orig. & Progressu Idololatriæ*, c. 7. p. 137.

ſſ Ge-

θῶν [f] ἡδόμενον, καὶ Δημοκάρδιον ἔχειν ὀδύνας. [g] ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας [h] προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος δεξάμενον. [i] ἀναθεωρῶν δὲ πρὸς τοὺς φίλους, "ὁ "Θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη καταστρέφειν ἀπὸ τοῦ "βίου, προσαχθῆμα τὰ εἱμαρμένης τὰς ἀρὰς μὴ κατα- "ψευσμένας φωνὰς ἐλέγχοις· [k] καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνα- "τος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη [l] θανὼν ἀπάγομαι. δικαίου δὲ τοῦ πα- "ρόντος, ᾧ Θεὸς [m] βεβούληται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν εὐδα- "μῶς Φαύλως, ἀλλ' ὅτι τοῦ μακαριζομένης λαμπρότη- "τος." [n] ταῦτα λέγων ὑπετάσσετο τὰ ὀδύνας καρτερῶν. μετὰ σπουδῆς δὲν εἰς τὸ βασίλειον [o] εἰσεκομίσθη, καὶ [p] διῆξε λόγος εἰς πάντας, [q] ὡς [r] ἔχοι δὴ τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὴ [s] αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν [t] ὑπὲρ σάκκων καθεζομένοις τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν Θεὸν [v] ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. [x] οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν [y] ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ [z] κάτω βλέπων αὐτοὺς πεδαὶς περισπίνδας, ἀδάκρυς ἦδε αὐτὸς [a] ἔμενε. [b] συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τε χαρὰς ἀλγήμασι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέπρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τὴν βασιλείας δὲ ἕβδομον. [c] τέτταρας μὲν δὴ Γαΐου Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτὸς, τὴν φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἀρξας, τῷ πλάτῳ δὲ καὶ Ἡρῴδου προσληφθείς, [d] τρεῖς δὲ ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τὰ προρρηθέντα ἐβασίλευσε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. προσωδεύσατο δὲ ὅτι [e] πλείστας αὐτῶν [g] προσφορὰς, δισχιλίας δὲ καὶ χιλίας μυριάδας. [h] πολλὰς μέν τοι προσεδανείσατο· τῷ γὰρ φιλοδώρου εἶναι, δαψιλέστερα τὰ προσόντων ἀνήλισκεν. ὧν δὲ ἀφειδὴς αὐτὸς τὸ φιλότιμον.

γ'. Λυομένης γὰρ μὴν τῆς πληθύος τῆς σκηνῆς αὐτῆς, συμφρονήσαντες Ἡρῴδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος δυνάστης, καὶ Ἑλκίας ὁ ἵππαρχος καὶ φίλος δὲ βασιλέως, Ἀρίστωνα ἔπεμψαν, [k] τῶν ὑπηρετῶν τὸ πιστότατον, καὶ Σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξαν, οἷς δὴ ἐκ βασιλέως κελεύσαντος.

& antea bonorum *nuncius* fuerat, moxque cordicitus dolebat. accesserunt autem ventris cruciatus, etiam à principio vehementissimi. Conversis itaque ad amicos oculis, "Ecce, inquit, Deus ego "vester cogor nunc è vita discedere, fati necessi- "tate voces mihi *improbe* affictas *falsi* protinus co- "arguente; & qui immortalis appellabor à vobis, "jam rapior ad mortem. Sed ferenda est fati con- "ditio, quandoquidem sic Deo visum est. neque "enim male & abjecte viximus, sed in eo splendo- "re quem homines beatissimum existimant." Hæc cum diceret, augescente interim vi doloris torquebatur. Ocyus igitur in palatium delatus erat, rumorque continuo per urbem sparsus est, regem in eo fere esse ut vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum uxoribus & liberis, stratis ciliciis more patrio sedens, Deum pro salute regis obsecrabat. atque *loca* omnia ejulatu & lamentis plena erant. Rex vero in excelso quodam solario decumbens, cum eos humi prostratos ex alto prospiceret, ne ipse quidem temperabat à lachrymis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus confectus vitam finivit, annum agens ætatis quartum & quinquagesimum, regni vero septimum. Quatuor namque sub Cajo Cæsare annis regnaverat, Philippi quidem tetrarchia potitus per triennium, quarto vero Herodis quoque *tetrarchia* adjuncta, tribus porro reliquis sub Claudii Cæsaris imperio exactis; in quibus & imperitabat prædictis regionibus, ac præterea Judæam accipiebat, Samariamque & Cæsaream. Quamplurimos ex illis reditus percepit, ad MCC. *drachmarum* myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus est. nam cum in dando munificus esset, impensis non sufficiebant reditus: quod liberalitatem, nulla adhibita parsimonia, exerceret.

Populus dat Agrippæ salute ad- modum soli- citus.

Mors ejus.

3. Cæterum priusquam rumor in vulgus emanaret, quod animam efflasset *rex*; Herodes dynasta Chalcidis, & Helcias equitum magister regisque amicus, uno consensu miserunt Aristonem, ministrorum fidelissimum, & Silam cui inimici erant occidendum curarunt, quasi rex id jussisset.

Herodes Chalcidis dynasta & Helcias Si- lam interfi- ciunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Οἷα ἐπράχθη μετὰ τὸν τελευτὴν Ἀγρίππα. καὶ ὡς Κλαύδιος, Δημὸν τὸν τοῦ Ἀγρίππα νεωτέρου ἀμαθίαν, ἀπέστειλε Κύσπιον Φάδον τῆς Ἰουδαίας ἐπὶ τῆς βασιλείας ἐπιτροπεύοντα.

CAP. IX.

Quænam acta erant post mortem Agrippæ. & quomodo Claudius, quòd rerum imperitus esset Agrippæ junior, Cuspium Fadum ad Judæam totumque regnum procurandum misit.

Ἀγρίππας μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς [l] τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον· γῆν δὲ [m] αὐτοῦ καταλελοιπὼς

ET quidem Agrippa rex hoc modo vitam finivit: de genere autem suo reliquit filium Agrippam,

Agrippæ progenies.

---

f Γεισόμενον, καὶ] M. Ἰουστὸν *Zonar.*

g Ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας] Ἀθρόον in *plerisque.*

h Προσέφυσεν ἄλγημα,] Προσέθυσεν *Busb.* & *Gall.* in *Marg. L. B.* προσεφήνεν.

i Ἀναθεωρῶν] *L. B.* ἀναθορών.

k Καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν,] Ita cum *Busb.* & *Niceph.* καὶ deest *reliquis.*

l Θανὼν ἀπάγομαι.] Θανὼν ἐπάγομαι in *Editis.* Θανεῖν ἀπάγομαι *Voss.* & *Niceph.* Θανεῖν ἐπείγομαι *Busb.* & *Gall.* HUDS. Θανεῖν *Eusseb.* SPANH.

m Βεβούληται.] Βούλεται *Busb.*

n Ταῦτα λέγων] Ταῦτ' ἄμα *Bush. Voss.* & *Niceph.* ταῦτα δὲ *Zonar.* HUDS. Ταῦτα δὲ λέγων *Eusseb.* SPANH.

o Εἰσεκομίσθη,] Ita *Busb. Voss. Eusseb.* & *Niceph.* ἐξεκομίσθη *Niceph.* εἰσεκομίσθη *Zonar.* διεκομίσθη in *Editis Aliisque.*

p Διῆξε λόγος εἰς πάντας,] Διῆλθε *Eusseb.*

q Ὡς ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ita *Bas. Busb. Vat. Eusseb.* & *Niceph.* ὡς ἔχοι τεθνάναι in *Edit. Gen.* quod non improbat *Valesius*, ut ἔχοι positum sit pro μέλλοι: licet magis probet ὡς ἤχθαι τεθνάναι. quod exstat in aliquibus *Eusebii* codicibus. Si articulus retineatur, ἔχοιτο scribendum esse contendit, aut certe subaudiendum esse ἀπάγηλο. Hac de re aliorum esto judicium.

r Ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ἔχοι δὴ τεθνάναι *Eusseb.* SPANH.

s Αὐτίκα σὺν γυναιξὶ] Αὐτίκα πᾶσα solus *Niceph.*

t Ἐπὶ σάκκων καθεζόμενοι] Ita *Busb.* & *Niceph.* quo modo LXXII. ἐκάθιζε ἐπὶ σποδοῦ *Jonæ* c. 3. v. 6. ἐπὶ σάκκων *Voss.* ἐπὶ σάκκῳ *Niceph.* ἐπὶ σάκκων in *Editis Aliisque.* ut & apud *Eusseb.*

v Ἱκέτευεν] Ἱκέτευον *Busb. Eusseb.* & *Niceph.*

x Οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν] Οἰμωγῆς τε π. *Niceph.*

y Ἀνάπλεα καὶ θελείων.] Ἀνάπλεα in codicibus *Eusseb.*

z Κάτω —— πεπεδημένους,] Κάτω ἐπὶ βλέπων *Busb.*

a Ἔμενε.] Διέμβα *Voss.*

b Συνεχῶς —— καταστρεψεν,] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 2. c. XI. §. 6: SPANH.

c Τέτταρας μὲν δὴ] Quatuor sub Cajo, demptis tribus vel quatuor mensibus, neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipse Cajus; & tres sub Claudio tribus ititem aut quatuor mensibus additis. *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 647. *Edit. Lond.*

d Τρεῖς —— αὐτοκρατορίας,] Αὐτοκρατορίας· Hic desinit Eusebius adducto loco H. Eccl. l. 11. cap. 8. SPANH.

e Ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος] Illud ἐπὶ cum Cl. *Lowthio* adjectum esse volui.

f Πλείστας αὐτῶν] Ita *Busb.* πλείσους in *ceteris.*

g Προσφορὰς,] Πεφὸς εἰσφορὰς *Busb.*

h Πολλὰς μέν τοι προσεδανείσατο.] Ita *Voss.* & *Busb.* πολλὰ in *Editis Aliisque.*

i Φίλος] *L. B.* φίλους.

k Τῶν ὑπηρετῶν τὸ ἐπιτήδειον,] Illud τὸ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον·] Τῷ τρόπῳ τούτῳ *Busb.*

m Αὐτοῦ καταλελοιπὼς] *L. B.* αὐτῷ καταλειπὼν.

pam, annos natum XVII. & tres filias, quarum una Bernice annorum sexdecim nupta erat Herodi ejus patruo. duæ autem virgines erant, Mariamne & Drusilla; Marlamne quidem decennis, Drusilla vero sexennis: erantque à patre desponsatæ, Mariamne Julio Archelao Chelciæ filio, Drusilla Epiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarenses & Sebasteni, beneficiorum ejus obliti, pro inimicissimis sese gesserunt. nam & convicia dictu turpia in defunctum jactabant; & milites, qui tunc forte multi aderant, domum ejus adibant, & filiarum regis statuas abreptas unanimiter in lupanaria deportarunt, & collocatas super tectis modis omnibus ludibrio habuerunt, turpiora quam quæ dici possunt patrantes. Quin & locis publicis discumbentes magnâ frequentiâ convivia agebant, coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & sibi invicem propinantes *præ gaudio* quod rex animam egisset. Atque ita immemores erant non solum Agrippæ, qui multa erga eos usus est liberalitate; sed & avi ejus Herodis, qui & ipse urbes illis exstruxit, portusque fecit & templa ædificavit sumptibus suis splendide & magnifice.

Cæsarenses & Sebasteni in Agrippam defunctum contumelioſi.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romæ erat, apud Claudium Cæsarem educatus. Atqui Cæsar, cum auditione accepisset mortuum esse Agrippam, quodque Sebasteni & Cæsarenses contumelioſi in eum exstitissent, illius quidem causa indoluit, ingratis autem hominibus *vehementer* iratus est. Itaque in animo habuit Agrippam juniorem è vestigio mittere ut in regnum succederet, volens etiam fidem jurejurando datam confirmare. Sed liberti & amici, qui plurimum apud eum poterant, dissuaserunt; periculosum esse dicentes adolescentulo admodum, & qui nondum ex ephebis excesserat, tantæ magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo erat administrationis curas, cum & adulto grave onus sit imperii moles. Eos igitur Cæsar verisimilia loqui existimavit. adeoque Cuspium Fadum misit, qui Judææ totiusque regni præses esset; defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum, cum quo Agrippæ erant inimicitiæ, in regnum ejus induceret. Ei autem decretum erat in primis Fado mandare, ut Cæsarenses & Sebastenos ob injurias castigaret defuncto illatas; factasque filiabus ejus adhuc viventibus contumelias; alam vero Cæsarensium & Sebastenorum & quinque cohortes in Pontum trajici jussit, ut ibidem militarent: militumque è Romanis legionibus, quæ in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum eorum supplerent. Haud tamen ex jussu illius migrarunt. Missa enim legatione flexerunt Claudium, atque id assequuti sunt ut in Judæa manerent: qui in temporibus sequentibus maximarum calamitatum Judæis initium fue-

Agrippa, Agrippæ filius.

Claudius de eo in patris regnum mittendo cogitat.

Dissuadent amici.

Vice Agrippæ mittitur Fadus procurator.

Ei mandatum ut pœnas exigeret à Cæsarensibus & Sebastenis.

---

n Υἱὸς ——— ἐπταικαιδέκατον,] Conf. ὡλων. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

o Τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμηκὸς Βερνίκη,] Τῷ πατρὸς *Busb.*

p Δρύσιλλα,] Δρουσίλα *Busb.* nec aliter *Photius* in *Cod.* 238. *fol.* 796.

q Καθωμολόγηνται ——— γάμων,] Καθωμολόγηθ *Busb.* & *Vat.*

r Ιουλίῳ μὲ Ἀρχελάῳ & Χελκίς] Ιουλίῳ non agnoscunt *Epiphanii* codices. & Ἀρχελάῳ habet *Busb.*

s Ἀντιόχου υἱὸς ἦν.] Illud Ἀντιόχου insertum dedimus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

t Σεβασηνοὶ,] Conf. infr. lib. 20. c. 5. (6.) §. 1. SPANH.

v Τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν.] Ita *Voss* & *Busb.* τὸ in *reliquis.*

x Τὰς ἀνδριάντας τοῦ & βασιλέως θυγατέρων] *Photius* (*Cod.* 238. *fol.* 976.) ipsas Agrippæ filias sic raptas fuisse dicit.

y Ἁρπάσαντες,] *Al.* ἁρπάσαντες ὁμολογουμένως, ἐκόμισαν.

z Ἐπὶ τῶν τίγων] V. *super tectis.* verum τίγων Græcis est lupanar, πορνεῖον (vide *Vales.* in *Eus.* H. E. II. 13.) quo sensu hic sumi videtur. IBBETSON.

a Εφύβριζον,] *L. B.* ἀφύβριζον.

b Ἐν ——— τόποις,] Ἐπί τε τοῖς δ. *Busb.* & *Lugd. Bat.*

n Υἱὸς μὲν Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἐπταικαιδέκατον, τρεῖς ἦν θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ηρῳδὴ ° τοῦ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμηκὸς Βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύω, Μαριάμμη τε & P Δρύσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' Δρύσιλλα· q καθωμολόγηνται δ' ὑπὸ & πατρὸς τοῖς γάμοις, r Ιουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ & Χελκίδι παιδὶ Μαριάμμη, Δρύσιλλα δ' Επιφανεῖ, & τοῦ Κομμαγηνῆς βασιλέως s Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτος. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, Καισαρεῖς καὶ t Σεβασηνοὶ, τὰ εὐπαιῶν αὐτῷ λαθόμενοι, v τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν καλοιχόμενον ἀπεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατιῶται τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἰκαδε ἀπῄεσαν, καὶ x τὰς ἀνδριάντας τοῦ & βασιλέως θυγατέρων y ἁρπάσαντες, ὁμοθυμαδὸν ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ ἡσθέντες z ἐπὶ τῶν τίγων ὡς δυσάλωτον ἐφ' ὑβρίζοντο, a ἐφύβριζον, ἀχθομένοις τε διηγήσεως ὑβρῶν. b ἔν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ σπένδοντες τῷ c Χάρωνι, πρὸς πόσιν τε τοῦ & βασιλέως σκηνοῦς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν ὄχ Αγρίππα μόνον χρησαμένοι πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ & πάππου δ' Ηρῴδου, d ὅτι τὰς πόλεις σκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, e λιμένας τε & ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

β'. Ο δ' & τεθνεῶτος υἱὸς Αγρίππας ἔτι Ρώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος πρὸς Κλαυδίου Καίσαρος. πυθόμενός γε μὲν Καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν Αγρίππας, Σεβασηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν· ἔτι δὲ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. πέμπειν οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Αγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον, ἅμα βεβαιόμενος f ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμομένους ὅρκους. g ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, h ἡμιδῆ νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδας ἐκβεβηκότι χρόνους ἔτι τρέφειν i βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς & διοικήσεως φρενοῦδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δ' εἶναι βαρὺ βάστεγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς Ιουδαίας καὶ τῆς ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε Κούσπιον Φάδον, τῷ κατισχομένῳ δίδοὺς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν k εἰς βασιλείαν αὐτῷ Διάφορον. ἐγνώκει δ' ὑπὲρ πάντων ἔτι ἐπιτρέπειν τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβασηνοῖς ἐπιτιμῆσαι & εἰς τὸν κατισχόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τὰς ἔτι ζώσας, τὴν ἴλην δ' & Καισαρέων & Σεβασηνῶν, καὶ τὰς πέντε σπείρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο· & δ' ἐν Συρίᾳ Ρωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀριθμὸν, καὶ & ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ὁ μὴν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν. πεσεβυσάμενοι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμελίξαντο, καὶ μένειν l ἔτι & Ιουδαίας ἐπέτυχον· m οἱ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις & μεγίστων Ιουδαίοις ἐχόντα συμφορῶν ἀρχὴ, & καὶ

c Χάρωνι,] *L. B* Χάρωνι.

d Οὓς ——— ἔκτισε,] Ος τὰς πόλεις αὐτοῖς ἔκτισε *Busb.*

e Λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε] Vide *Antiquitatum* lib. 15. c. 9. & 10. & lib. 1. de *Bello Jud.* c. 16.

f Ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμομένους ὅρκους.] Ἐμπεδοῦν *Plato de* Legib. lib. VII. p. 823. SPANH.

g Ἀλλὰ & ἐξελευθέρων] Multo aliter legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *Et convocatis amicis indicavit, quod deliberarat super commendato suæ fidei puero, interrogans quid & ipsis videretur utrum cogitata de hoc manere vel non decernerent. Qui, perspecto Cæsaris animo, prudentius aliquid consiliati sunt, collaudantes quidem benignitatis ejus propositum, voluntatem autem ejus incautam esse dicentes, ut puero, qui nec infantiles annos excesserat &c.*

h Κομιδῇ νέῳ] Vid. ὡλων. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

i Βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος,] Βασιλείαν *Busb.* nec βασιλείας nec βασιλείαν agnoscit *Voss.*

k Εἰς βασιλείαν αὐτῷ Διάφορον.] Εἰς τὸ βασίλειον αὐτῷ, ἐπὶ Διάφορον τῶν ἐγγυτάτω. ὡς πάντων δ' ἐπίσκεψιν *Busb.* & *Gall.*

l Επὶ & Ιουδαίας ἐπέτυχον·] Τοῖς Ιουδαίοις *Busb.*

m Οἱ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις] Ο καὶ τ. ἐ. χ. τ. μ. Ι. ἐχθίστη *Busb.*

n Ba-

καὶ Φλώρου πολέμῳ ἀπέρμαλα [n] βαλόντας. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, [o] ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

runt, jactis ab illis belli sub Floro seminibus. Unde Vespasianus, cum Judæam vicisset, ut paulo post dicemus, eos è provincia eduxit. *Belli Judaici semina sub Floro jacta.*

Τέλος τοῦ βιβλίου ἐνεακαιδεκάτου.

Finis Libri decimi noni.

n Βαλόντας.] Λαβόντες *Busb.* λαβόντος in *Editis Aliisque.* ipse vero βαλόντες prætuli.

o Ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.] Ἐξέβαλεν αὐτοὺς τῆς ἐπαρχίας *Busb.* | quod suspicor esse interpretamentum vulgatæ lectionis: *Lugd. Bat.* ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἐπαρχίας.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΙΚΟΣΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO VIGESIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Κλαύδιος Καῖσαρ μετὰ τὸν Ἀγρίππα πλοῦτον τὸν Φάδον ἔπεμψεν εἰς Ιουδαίαν, ἐπίτροπον [b] πραγμάτων ἐσόμενον.

1. *Quomodo Claudius Cæsar post Agrippæ mortem Fadum in Syriam misit, ut res procuraret.*

β'. Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαίᾳ καλουμένης Ιουδαίους περὶ ὅρων κώμης Μιάς· καὶ ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναιρεθέντων Φιλαδελφίων, Φάδος ἀναναιρεῖ τοὺς πρώτους τρεῖς ἄνδρας λαῶν ἀπέκτεινεν.

2. *Dissidium inter Philadelphenses & Judæos Perææ incolas de Miæ vici finibus: utque Fadus, multis Philadelphensium ab istis occisis, vehementer iratus, tres primores Judæorum in Peræa comprehensos interfecit.*

γ'. [c] Ως Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς, τοὺς Ἀραβας ληστεύων. ληφθεὶς δὲ ἐπὶ Φάδον ἀχθεὶς ἀνῃρέθη.

3. *Quomodo Tholomæus latronum princeps, dum popularetur Arabas, captus & ad Fadum adductus perimitur.*

δ'. Ως Φάδος δὲ Κάσσιος Λογγῖνος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντες εἰς Ιεροσόλυμα, τοῖς πρώτοις τῶν Ιουδαίων ἐκέλευσαν τὴν ποδήρη [χιτῶνα] καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐν τῇ Αντωνίᾳ καταθεῖναι, [κειμένην] ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὲ πρότερον ἦν.

4. *Quomodo Fadus & Cassius Longinus Syriæ præses, cum ascendissent in Hierosolyma, jusserunt primores Judæorum in castellum Antoniam deponere tunicam talarem & stolam pontificiam, ut esset in Romanorum potestate, quemadmodum olim fuerat.*

ε'. [d] Παράκλησις [e] ἐπὶ τούτῳ τῶν Ιουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγῖνον, ἀξιούντων αὐτοὺς ἐπιτρέψαι πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.

5. *Judæorum hac de re supplicatio ad Fadum & Longinum, eos rogantium, ut legatos sibi liceat ad Claudium Cæsarem mittere de sacra stola servanda.*

ϛ'. Ως Φάδος, λαῶν ὁμήρους, ἐπέτρεψεν.

6. *Ut Fadus, datis obsidibus, illis annuit.*

ζ'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ, ἐντυγχανηθεὶς ὑπ' Ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου, συνεχώρησε τοῖς Ιουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.

7. *Quomodo Claudius Cæsar, supplicante ei Agrippa juniore, cessit Judæorum precibus, & ad Fadum de illis scripsit.*

η'. Οτι τρόπον Ελένη τῆς Αδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονόβαζος καὶ Ιζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη.

8. *Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, ejusque filii Monobazus & Izates cum tota illorum progenie Judæorum religionem amplexi sunt.*

θ'. Ως Τιβέριος Αλέξανδρος, ἐπίτροπος εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν, τοὺς υἱοὺς Ιούδα τοῦ Γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἐκόλασεν.

9. *Quomodo Tiberius Alexander, cum procurator in Judæam venisset, animadvertit in Judæ Galilæi filios, populum decipientes.*

ι'. Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὸν χρόνον.

10. *De fame quæ regionem pervaserat.*

ια'. Κυμάνου ἄφιξις εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἐπιτρόπου πεμφθέντος ὑπὸ Καίσαρος.

11. *Cumani, procuratoris à Cæsare missi, in Judæam adventus.*

ιβ'. Ως Ηρῴδης πλουτήσαντος τοῦ Χαλκίδος βασιλέως, Ἀγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.

12. *Quomodo Agrippa junior, mortuo Herode Chalcidis rege, imperium accepit beneficio Claudii Cæsaris.*

ιγ'. Ως ἐπὶ τοῦ Κυμάνου πολλοὶ τῶν Ιουδαίων περὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

13. *Quomodo sub Cumano plurimi Judæorum circa templum oppressi sunt.*

14. *Dis-*

a Ως Κλαύδιος Καῖσαρ] Ita *Vat.* & *Gall.* in *Editis Aliisque* deest hoc summarium.

b Πραγμάτων ἐσόμενον.] Illa πραγμάτων ἐσόμενον solus agnoscit *Gall.*

c Ως Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Hoc summarium debemus *Cod. Gall.*

d Παράκλησις] Ita *Gall.* Παρακλήσεως ἐπὶ τοῦ minus recte in *Cod. Busb.*

e Ἐπὶ τούτῳ τῶν Ιουδαίων] Ita rescripsi, ἐπὶ τούτου in *libris.*

14. *Dissensio inter Samaritas & Judæos, atque ut multi Samaritarum occisi sunt.*

15. *Quomodo Ummidius Quadratus Syriæ præses, cum ista audisset & in Judæam ascendisset, primores Judæorum & Samaritarum Romam proficisci jussit; simulque Cumanum procuratorem & Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros: Judæorum autem quosdam ipse supplicio affecit.*

16. *Quomodo Claudius, illis auditis, Judæos quidem crimine absolvit, eò adductus precibus regis Agrippæ; Cumanum vero in exsilium egit, & per Celerem tribunum à primoribus Samaritarum pœnas exegit.*

17. *Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit.*

18. *Quomodo Felix procurator in Judæam missus, cum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremptis pacem stabiliendam curavit; principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.*

19. *Quomodo Felix, cum impostor Ægyptius apud Judæos ageret, multosque illorum decepisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.*

20. *Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primos Judæorum & Syros Cæsareæ ortam, compressit.*

21. *Qui contigit Judæam à Sicariis afflictam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porticu exterioris templi, & quomodo ipsam in altum exstruxerunt Judæi.*

22. *Quomodo Festus, cum hanc rem ægre tulisset, primores Judæorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.*

23. *Quomodo Albinus Festo, in Judæa mortuo, successurus veniebat.*

24. *Quomodo sub eo Sicarii regionem infestare desierunt.*

25. *Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis afflixit Judæos, ut eos ad arma sumenda compulerit.*

ιδ'. Σπάσις Ιουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τῶν Σαμαρειτῶν.

ιε'. Ὡς [f] Οὐμμίδιος Κυαδράτος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀναβὰς εἰς Ιουδαίαν, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκέλευσεν εἰς Ρώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως δὲ Κύμανον τὸν ἐπίτροπον, καὶ Κέλερα τὸν χιλίαρχον, λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι περὶ τῶν πεπραγμένων· τινὰς δὲ τῶν Ιουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.

ιϛ'. Ὡς Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ιουδαίους τῆς αἰτίας ἀπέλυσε, προσκληθεὶς ὑπὸ βασιλέως Ἀγρίππα, Κύμανον δὲ ἐξώρισε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον, καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρειτῶν ἐκόλασεν.

ιζ'. Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.

ιη'. Ὡς Φῆλιξ, ἐπίτροπος πεμφθεὶς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν πεπονημένην ὑπὸ τῶν λῃστῶν, πρόνοησε, διαφθείρας αὐτοὺς, εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ καταστῆσαι. τὸν δὲ πρῶτον τῶν λῃστῶν Ελεάζαρον ὄνομα δήσας εἰς Ρώμην ἀνέπεμψεν.

ιθ'. Ὡς ἐπιδημήσαντος Αἰγυπτίου γοήτος, καὶ πολλῶν Ιουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πλανηθέντων, Φῆλιξ, ἐπεξελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

κ'. Ὡς στασιάζοντας Ιουδαίων τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους Φῆλιξ ὁ ἐπίτροπος ἔπαυσεν.

κα'. Ὡς Πορκίῳ Φήστῳ πεμφθέντος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπιτρόπου, συνέβη κακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τῶν [g] Σικαρίων. περὶ τῆς στοᾶς δὲ ἔσωθεν ἱεροῦ, καὶ ὃν τρόπον ὕψωσαν αὐτὴν οἱ Ιουδαῖοι.

κβ'. Ὡς Φῆστος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων εἰς Ρώμην ἔπεμψε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τῶν πεπραγμένων.

κγ'. Ὡς, τελευτήσαντος Φήστου ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, Αλβῖνος ἦλθε διάδοχος.

κδ'. Ὡς ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χώραν κακοποιεῖν.

κε'. Ὡς Φλῶρος, ἐλθὼν Αλβίνου διάδοχος, τοσαῦτα διέθηκε τοὺς Ιουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

f Οὐμμίδιος Κυαδράτος] Ita lego cum Cl. *Norisio* (in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.*) & Cl. *Pagio* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. Νομίδιος in *Editis Aliisque.* Μόδιος *Gall.* & *Vat.*

g Σικαρίων.] Ita distinxi post Σικαρίων, cum antea nulla esset distinctio aut in *Editis* aut in *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] κϚ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER VIGESIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

ΚΕΦ. α'.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς Ιουδαίους, καὶ πῶς τὴν τοῦ ἀρχιερέως στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως Αγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ τούτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ Λάβεχον Κλαύδιος Καῖσαρ [b] Κάσσιον Λογγῖνον, [c] μνήμην δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ μὲν γεγραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἐκείνου ἀξιωθεὶς, μηκέτι Μάρσον τὴν τῶν Συρίων πραγμάτων ἐπίσκοπον. [d] Φάδος δὲ, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας, [e] τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους [f] πρὸς [g] Φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης [h] Μιᾶς λεγομένης, [i] πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς Περαίας, χωρὶς γνώμης [k] τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφέων διαφθείρουσι. τούτου πυθόμενον [l] τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ προαπέλιπεν, εἴπερ ἐπὶ τῶν Φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' [m] ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσαι. λαβὼν οὖν τρεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, ὃν μὲν προέπεμψεν· εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν· Αννίβας δὴ ὧν ὄνομα τούτῳ. [n] Αμαραμῶ δὲ τὸν Ελεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ [o] Θολομαῖος [p] ὁ ἀρχιλῃστὴς, μετ' οὐ πολὺν χρόνον αἰχθεὶς [q] δέσμιος ἐπ' αὐτόν, ἀλαθῶς μέγιστα κακὰ [r] τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Αραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα [s] τοὐνηῦθεν ἡ Ιουδαία, φρονήσει καὶ προνοίᾳ τῇ Φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους [t] Ιεροσολυμιτῶν, [v] καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος, παρήνεσεν αὐτοῖς τὴν ποδήρη κίονα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν

CAP. I.

Philadelphensium & Judæorum dissidium, deque stola pontificia.

EXSTINCTO autem rege Agrippa, quemadmodum in superiore libro narravimus, Cassium Longinum in locum Marsi successurum mittit Claudius Cæsar, memoriæ regis hoc ipsum tribuens; à quo dum viveret sæpe per literas rogatus fuerat, ut nollet Marsum amplius rebus Syriæ *administrandis* præesse. At vero Fadus, ubi procurator in Judæam veniebat, offendit Judæos Peræam habitantes seditionem moviſſe contra Philadelphenses de vici, Miæ nomine, finibus, referti viris bellicosissimis. immo Perææ incolæ, insciis primoribus illorum, arma sumpserant, multosque Philadelphensium occiderant. Ista Fadum, ubi de iis aliquid resciverat, valde commoverunt, quod integram illi causam non reservassent, si putarent sibi factam à Philadelphensibus injuriam, sed temere ad arma concurrissent. Comprehensis itaque tribus illorum primoribus, qui & seditionis auctores erant, imperavit ut in vincula conjicerentur. deinde horum quidem unum, Annibam nomine, interfici jussit: Amaramum vero & Eleazarum ambos exsilio multavit. Quin & Tholomæus latronum princeps, qui multa mala Idumæis & Arabibus intulerat, non multo post vinctus ad eum adductus supplicio afficitur: atque exinde Judæa omnis latrociniis perpurgata est diligentia & curâ Fadi. Is dein, accitis statim pontificibus & Hierosolymitarum proceribus, prout ipsi in mandatis dederat imperator, admonuit eos, ut tunicam talarem & stolam sacram, quam solum pontificem sum-

Cassius Longinus Syriæ præfet.

Lis magna inter Philadelphenses & Judæos, atque inde sedition.

Seditionis auctores pœna afficiuntur.

Fadus à Judæis postulat, ut stola pontificia in Romanorum potestate sit.

---

[a] ΚϚ'.] Sic *Baſ. Gen.* & aliquot *Codd. MSS. Graci.* in *Græcis* reliquis & *Latinis* omnibus κς'. Videsis *Vossii* Chronol. S. c. 19. p. 161.

[b] Κάσσιον Λογγῖνον,] Hac de re velim consulas *Pighium* in *Annalibus* tom. 3. p. 571. *Usserium* in *Annalibus V. T.* p. 648. & *Pagium* in *Critica* ad *Baronium*, Vol. 1. p. 37. col. 1. Αστιον *L. B.*

[c] Μνήμην δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος,] Μνήμη τῆ δὲ *Voss.*

[d] Φάδος δὲ,] Φάδος δὲ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐ. ἀ. καὶ καλαμῶσα ſolus *Busb* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

[e] Τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους] Ita & *D. Matthæus*, c. 4. v. 13. κατώκησεν εἰς Καπερναούμ. Verum τοὺς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας habet *Cod. Busb.*

[f] Πρὸς Φιλαδελφεῖς] Πρὸς τοὺς Φιλ. *Busb.*

[g] Φιλαδελφεῖς] Φιλαδελφέων ſupr. lib. 13. c. 8 §. 1. SPANH.

[h] Μιᾶς λεγομένης,] Forſan Ziæs legendum; nam *Eusebius* (in voce Σημ) dicit, *hodie villam Ziam oſtendi in quintodecimo lapide Philadelphiæ contra occidentem.* *Reland*us in *Palæst. ill.* p. 897.

[i] Πολεμικῶν] *L. B.* πολεμίων.

[k] Τῶν πρώτων παρ'] Τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' αὐτοῖς *Busb.*

[l] Τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν.] Articulum omittit *Busb.*

[m] Αδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.] Αδεῶς non agnoscit *Voss.*

[n] Αμαραμῶ δὲ καὶ Ελεαζάρῳ] Αμαρῶνα *Busb.*

[o] Θολομαῖος] Θοδομαῖος *Busb.* & *Voss.* in margine.

[p] Ο ἀρχιλῃστὴς,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀ πολὺν χρόνον; ἀχθεὶς *Busb.*

[q] Δέσμιος ἐπ' αὐτόν,] Δέσμιος abest *Vat.*

[r] Τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Αραβας.] Τοὺς τὴν Ιδουμαίαν κατοικοῦντας καὶ τοὺς *Busb.*

[s] Τοὐντεῦθεν Ιουδαία,] Εντεῦθεν Ιουδαία *Voss.* ἐντεῦθεν ἤτε Ιουδαία καὶ Αραβία *Busb.*

[t] Ιεροσολυμιτῶν,] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν *Busb.*

[v] Καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος,] Illa καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος desunt *Vat.* & *Voss.*

ſummum geſtare moris erat, in Antoniam caſtellum reponerent, ut in Romanorum poteſtate eſſet quemadmodum & olim erat. Illi refragari quidem non audebant, rogabant tamen Fadum & Longinum (nam & ille Hieroſolyma venerat, magnis copiis ſecum adductis, metuens ne quæ injunxerat Fadus Judæorum vulgus ad res novas moliendas impellerent) primum ut legatos ad Cæſarem ſibi liceret mittere, ab eo petituros ut ſacram ſtolam in ſua poteſtate haberent; deinde ut manerent pauliſper dum certiores facti eſſent, quid ad iſta Claudius reſponderet. Illi vero ſe permiſſuros eſſe dixerunt ut legatos mitterent, modo liberos eorum pro obſidibus acciperent. Cum autem Judæi alacriter dicto ſibi audiſſent, & liberos dediſſent, protinus miſſi ſunt legati. Ubi vero Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium Cæſarem agebat, ut jam ante diximus, cum cauſam adventus eorum cognoviſſet, rogavit Cæſarem, ut Judæorum precibus de ſacra ſtola annuere non gravaretur, utque mandata de iſtis quæ *obnixè* petierunt ad Fadum mitteret.

Legati ea de re Romam miſſi.

Judæorum legatis favet Agrippa junior.

Claudius Judæorum precibus annuit.

2. Tum Claudius, vocatis ad ſe legatis, dicebat ſe iſta eis concedere, illiſque præcipiebat ut Agrippæ gratias haberent, (ſe enim iſta facere ad illius interceſſionem) &, præter reſponſa quæ illis reddidit, hujuſmodi epiſtolam miſit. "CLAUDIUS "CÆSAR, GERMANICUS, TRIB. POT. "V. CONSUL DESIGNATUS IV. IMPE- "RATOR X. PATER PATRIÆ, HIERO- "SOLYMITARUM MAGISTRATIBUS, "SENATUI, POPULO, TOTI JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam Agrippa meus, "alumnus meus & quem mecum habeo utpote "pientiſſimum, veſtros legatos ad me adduxit, "gratias agentes pro mea de gente veſtra cura & "providentia, & enixe certatimque precatos, ut "ſtolam ſacram atque coronam in veſtra poteſtate "habeatis, concedo *quod petitis*, quemadmodum "vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius fecerat. "Huic autem veſtræ voluntati obſequutus ſum, "inprimis quod id mihi mea ſuaſerit pietas, quod- "que voluerim ut omnes Deum patrio ritu vene- "rentur: dein quod noverim me ita faciendo ma- "gnam ab ipſo rege Herode & juniore Ariſtobu- "lo, quorum in me pietatem & erga vos ſtudium "perſpectum habeo, gratiam initurum eſſe, qui- "buſcum, viris optimis & mihi cariſſimis, multis "officiis mihi interceſſit amicitia. De iſtis autem "ſcripſi & Cuſpio Fado procuratori. Nomina li- "teras deferentium hæc ſunt: Cornelius Ceronis, "Tryphon Theudionis, Dorotheus Nathanaëlis, "Joannes Joannis *filius*. Datæ quarto Kalendas "Julias, Rufo & Pompejo Sylvano *ſuffectis* Con- "ſulibus.

Claudii ad Judæos epiſtola.

---

x Τῶ Αντωνίαν,] De Antonia Caſtro infr. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρούριον,] Τὸ Φρούριον *Busb.*

z Πρότερον ἰών.] Vide lib. xv. cap. ult. §. 4.

a Οὐκ ἐτόλμων,] Τοῖς γὰρ ἡγεμόσι λεγομένοις οὐκ ἐτόλμων ſolus *Busb.*

b Καὶ τὸν Λογγῖνον·] Καὶ Λογγῖνον τὸν τοῦ Ἀφρικίας ἐπίτροπον ſolus *Busb.*

c Οὗτος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,] Αὐτὸς *Vat.* & *Voſſ.*

d Μὴ τὰ περιάγματα] Τὰ μὴ ἀφ' τὰ πρ. Φ. τ. π. τ. Ι. γ. ἀναγκαζεῖν *Busb.*

e Ἕως ἂν γνῶσι,] Ἀχρὶς ἂν γνῶσιν. *Gall.*

f Ἀποκρίναιτο.] Ita *Voſſ.* ἀποκρίνοιτο in *Editis Aliiſque.*

g Εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας.] Εἰ λάβοιεν αὐτῶν τοὺς π. *Voſſ.*

h Δόντων, ἐξεπίμφθησαν οἱ πρέσβεις.] Δόντων αὐτοὺς· ὃ γὰρ περιείχετο τῶν ὁμήρων δίκαιον ἦν. ἐξεπέμφθησαν *Gall.*

i Τούτων δόσεῶν.] Τούτων ἐπιστολῶν. σοφοδῶς δὲ ἐπιμερίζει τῇ βασιλίσσῃ τῷ Καίσαρι δὲ Ἀγρίππα, καλέσας *Gall.* ἐπιστολὰς habet *Voſſ.*

k Ἀξιώσαντος·] Παρεισχόμενο poſt ἀξιώσαντος addit *Voſſ.*

l Ἐπιστολὴν ἔδωκε.] Ἐπιστολὴν κομίσας Φάδῳ τοῖς πρέσβεσιν ἔδωκεν *Gall.* in *Epiphanii* verſione, *quamobrem hujuſmodi ad Fadum miſit epiſtolam.*

m Δημαρχικῆς ἐξουσίας] Ita diſtinguo cum Cl. *Petavio*, lib. xx. de *Doct. Temp.* c. 12. antea erat, δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος. nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* adeo vetus eſt hoc interpunctionis mendum.

n Τὸ —— πατρίδος,] Aliter habet *Ruſinus*: Quinquies Conſul, Ordinarius quater, Imperator decies, Pater Patriæ. SPANH.

o Ὑμῶν κηδεμονίας,] Ὑμῶν εὐαγγελίας· καὶ αὐτοκρατορικῆς κηδεμονίας *Gall.*

p Τὸν —— ἐποίησε.] Conf. ſupr. lib. 15. c. 11. §. 4. SPANH.

q Καὶ —— εἶναι,] Καὶ τὰ σέβασμα, τοῦτε ποθῆσαι, καὶ τὸν ἅπασαν σολὴν *Gall.*

r Οὐϊτέλλιος ἐποίησε.] Vide lib. xv. cap. 11. §. 4.

s Κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν.] Καθὼ τ. π. θρησκεύειν ἔθη *Voſſ.*

t Ὑμᾶς γινώσκω παρὰ πολλῶν,] Ita lego cum *Epiphanii* libris. ἡμᾶς in *Græcis.*

v Πάνυ χαιρῆσαι ταῦτα ποιήσας,] Πάνυ χαιρῆσαι non agnoſcunt *Voſſ.* & *Vat.*

x Κορνήλιος Κέρωνος,] In *Epiphanii* libris, ita efferuntur, *Cornelius Leo*; (unde in *Lugd. Bat.* Κορνήλιος ὁ Λέων) *Tryphon Theodionis, Dorotheus Nathelis, Joannes Jovis panis.*

y Ἰουλίων] Vocem Ἰουλίαν infertam dedi ex *Epiphanio*; cujus in libris pleriſque XII *Kalendas Julii*, in nonnullis *Junii.*

z Ἐπὶ —— Σιλουανῶ,] Ita *Voſſ.* & *Gall.* ὑπάτου in *ceteris.*

a Τῶ

γ'. Ητήσατο ὴ καὶ Ηρώδης, ὁ ἀδελφὸς μὲν Αγρίππα τ τετελευτηκότ, Χαλκιδ ὴ τὴν ἀρχὴν κ τ χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμέν, Κλαύδιον Καίσαρα τὴν ἐξουσίαν [a] τοῦ νεὼ, καὶ τ ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τ ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ [b] ἐκείνε τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τ τοῦ πολέμ τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ Ηρώδης μεθίστησι τ ἀρχιερωσύνης τ ὀνομαζόμενον [c] Καμθηρᾶν, Ιωσήπῳ τῷ τοῦ [d] Καμεὶ αὐτ ἐκείνε τὴν ἀρχιδοχὴν τ τιμῆς παραχόμεν.

3. Quin & Herodes (Agrippæ quidem defuncti frater, cui vero illo tempore commissus erat Chalcidis principatus) petiit à Claudio Cæsare templi potestatem sacræque pecuniæ, ut & jus creandi summos pontifices; atque hæc omnia *à Cæsare* impetravit: adeo etiam ut ab illo omnibus ejus posteris ea potestas usque ad belli exitum manserit. Igitur & Herodes à sacerdotio submovit Cantheram ita appellatum, fecitque ut Josephus Cami filius ejus in locum & honorem succederet. *Herodes Chalcidis dynasta jus templum & pontifices creandi summos impetrat à Claudio. Josephus Cami filius pontifex.*

ΚΕΦ. β'.

Ον τρόπον Ελένη τ Αδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη· καὶ ὡς Ελένη, λιμοῦ μεγάλε ἐν Ιεροσολύμοις γιομένε, σῖτον τοῖς ἀπορημένοις διένειμεν.

CAP. II.

Quo pacto Helena Adiabenorum regina ejusque filius Izates religionem Judaïcam amplexi sunt: & quomodo Helena, magna fame Hierosolymis grassante, frumentum egenis distribuit.

Κατὰ τοῦτον ὴ τ καιρὸν [e] τ Αδιαβηνῶν [ee] βασιλὶς Ελένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης [f] εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη τ βίον μετέβαλλον, δι' τοιαύτην αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τ Αδιαβηνῶν βασιλεὺς, ὃν καὶ [g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τ ἀδελφῆς Ελένης ἄλλ [h] ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγαπᾳ, καὶ κατίσχυσεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τ γυναικὸς τὴν χεῖρα προσανεπαύσατο, [i] ἡνίκα καθύπνωζε, φωνῆς τινος ἔδοξεν ἀκοῦσαι, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τ νηδύος τὴν χεῖρα, μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεᾶ προνοίᾳ καὶ δεξιᾶς τυχὸν καὶ τέλεως εὐτυχοῦς τραφόμενον. παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τ φωνῆς, [k] εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, [l] καὶ γιόμενον τ υἱὸν Ιζάτην ἐπεκάλεσεν. διὸ ὴ αὐτῷ Μονόβαζος τοῦτο προσέτι μᾶλλον ἐκ τ Ελένης [m] γιόμενον, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μέντοι πᾶσιν εὔνοιαν ὡς εἰς [n] μονογενῆ τ Ιζάτην ἔχων [o] φανερῶς διὸ. φθόνου δὴ τεντεῦθεν τοῖς παισὶ πρὸς τ ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, κἀκ τούτου μίσος [p] ηὔξετο, λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τ Ιζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα ὴ καί περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, ἐκείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' [q] ἤτοι πρὸς ὑπὸ τ πατρὸς [r] αὐτῶν ἕκαστον [s] ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. [t] τ ὴ Ιζάτην· σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει [v] μὴ αὐτὸ μὴ μισήσειεν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάσης πλεῖστα δωρησάμενος, πρὸς [y] Αβεννήριγον ἐκπέμπει [z] τ Σπασίνε χάρακος βασιλέα, [a] παιδαγωγησόμενος ἐκεῖ-

Ερατὸ τῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγει) Busb.

i Ηίκα] L. B. ἐπὶ pro ἐπεί.

k Εὐθὺς διεγερθείς,] Καὶ διεγερθεὶς Busb.

l Καὶ —— ἐπικάλεσεν.] Καί γε τ υἱὸν Vat. γιούμβρον deëst Busb. γιούμβρον L. B.

m Γενόμβρον,] L. B. γιούμβρον.

n Μονογενῆ τ Ιζάτην ἔχων] Μονογενῆ Ιζάτην Vat. & Busb.

o Φανερῶς ὑπ.] Φανερὸς Voss.

p Ηὐξέθ,] In Marg. L. B. ἠύξετο.

q Ητοι πρὸς ὑπὸ τ πατρὸς] Ita Vat. & Voss. ἀλλ' ἢ πρὸς ὑπὸ τ. π. in Editis Aliisque.

r Αὐτῶν ἕκαστον] Sic Vat. & Lugd. Bat. αὐτὸν in cæteris.

s Αξιῶν εὐνοίας τυγχάνειν.] Ita lego. (legit quoque ita Cocceius) ἀξιῶν in Editis & MSS. πατρὸς αὐτὸ ἕκαστον ἀξιοῦν vel ἀξιῶν conjecerat Cl. Lowthius. nec aliter forsan Epiphanius, qui vertit, *sed quoniam singuli favorem patris habere desiderabant.*

t Τὸν ὴ Ιζάτην·] Τὸν ὴ ναυάσσων σφ. Voss. τ ὴ ναυάσσων σφ. Gall.

v Περὶ αὐτῷ μὴ μισήσειεν.] Περὶ αὐτῷ Busb. σφόδρα ἐδεδοίκει παρ' αὐτῷ Gall.

x Πολλὰ] L. B. πολλοῖς.

y Αβεννήριγον ἐκπέμπει] Αβενήριγον Voss. Σαβενήριγον Gall. Σ forsan attracto ex præcedente vocula αὐτός. Est tamen qui Αβυλμηκέριμον legendum censet, nomine isto apud Arabas usitato, ut constat ex Elmacino in Hist. Saracen. sub finem.

z Τὸν Σπασίνε χάρακος βασιλέα,] Rex Spasini Castro Pasini Rufin. SPANH.

a Παιδαγωγηθησόμενος ἐκεῖσε] Καταβιβάσμενος ἐκεῖσε & καταβήσμενος in aliquot MSS.

a Τῷ νεῷ,] Sic Voss. & Vat. Ε νεῷ perperam in reliquis.

b Ἐκείνε τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις] Ita locum verto cum Cl. Seldeno lib. 1. de Success. in Pontif. c. xi. à Gelenio vertitur, *potestatem in templum & sacrum erarium, jusque eligendorum summorum pontificum. Impetravitque hæc omnia, ita ut etiam posteris ejus idem jus manserit usque ad belli exitum.* quod, inquit Seldenus, intelligere omnino nequeo. Nam pontificum creatio post ejus excessum ad Agrippam juniorem Regem ejus ex fratre nepotem attinuit, ut in sequentibus videre est: & posteri Herodis illius fuere filii tres, *Aristobulus, Bernicianus, Hyrcanus*, quorum nemo pontificem omnino creavit. Locus itaque ita vertendus, ut posteris manserit potestas in templum & ærarium; ita ut de jure pontificis eligendi, qua posteros saltem spectat, neutiquam sit capiendus. Verum ne sic quidem omnia plana erunt. Ipse olim lectum fuisse suspicor, μ. τ Ε πολέμ τελευτῆς, πλὴν τ ἀρχιεροσύνης.

c Καμθηρᾶν,] Verisimile Simonem Cantheræ fuisse restitutum. IBBETS.

d Καμεὶ αὐτ' ἐκείνε] Hic Voss. (qui nunc Lugd. Bat. est, ibi enim Καμεὶ in textu, at Καμοὶ in Marg.) Busb. Gall. Zonaram & Epiphanium sequor. Καναῖ in Editis Aliisque.

e Τῶν Αδιαβηνῶν βασιλὶς Ελένη] Adiabenorum Regina Helena Euseb. H. Eccl. l. II. c. XII. p. 50. A. SPANH.

ee Βασιλὶς Ελένη] Talmud Hierosolymitanum (ad Succa, c. 1. & Nazir, c. 3.) egregie hanc historiam illustrat.

* *Religionem Judaïcam amplexi sunt,*] *Magis ad verbum*, vitam instituerunt ex legibus Judæorum.

f Εἰς —— μετέβαλλον,] Ita rem exprimit Zonaras, εἰς τὰ Ιουδαίων τὴν ἀγωγὴν μετέβαλον νόμιμα.

g Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν,] Sic MSS. Βαζίως in Editis.

Filiam ejus in uxorem duxit.

lari complexus benevolentia, filiam suam, cui nomen erat Samacho, ei in matrimonium dedit, donavitque provincia, unde luculentos reditus perciperet.

3. Atqui Monobazus jam admodum senex, cum videret sibi non multum vitæ spatium superesse, in conspectum filii venire, antequam moreretur, desideravit. Itaque cum illum acciviſſet, summa benevolentia eum excepit, eique regionem Carras dictam attribuit. Ea autem est terra amomi feracissima. ibi etiam sunt arcæ illius reliquiæ in qua Nochus diluvium evasisse fertur, & etiamnum istæ videre *eas* volentibus ostenduntur. In hac igitur regione commorabatur Izates, usque dum mortem oppeteret pater. Qua autem die vita excessit Monobazus, Helena regina accivit magnates & regni satrapas & copiarum præfectos. Cumque illi venissent, "Non vos, inquit, latere arbitror, quod "maritus meus Izaten ipsi in regnum succedere "optaverit, illumque *eo honore* dignum existima- "verit: attamen vestrum quoque *super hac re* judi- "cium exspecto. Beatus enim est, non qui ab uno, "sed *qui* à pluribus iisque volentibus regnum ac- "ceperit." Illa quidem ista dixit, ut experiretur quænam esset sententia eorum qui convocati erant. Illi autem, hisce auditis, primum quidem pro more suo reginam adoraverunt, deinde vero ajebant, "se regis judicium firmatum ire, seque ultro Iza- "ti, recte à patre & ex votis omnium fratribus "prælato, parituros esse." prætereaque dicebant, "se velle & fratres & cognatos ejus in primis oc- "cidendos esse, ut secure regnum teneret Izates. "illis enim peremptis, omnem sublatum iri me- "tum, qui ex illorum in ipsum odio & invidia ori- "retur." Ad hæc Helena gratias quidem illis agebat, pro sua in illam & Izaten benevolentia; simulque obsecrabat ut sententiam de nece fratrum differrent, donec Izates venisset ac eandem comprobasset. Illi vero, qui auctores ipsi fuerant ut occiderentur, cum ei non persuasissent, interim monebant eos in vinculis habendos esse usque dum ille adesset, sui *præsertim* in securitatem. insuper ei consulebant, ut interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem constitueret. Istis paruit Helena, & filium natu maximum Monobazum progem fecit, imposito ei diademate, datoque anulo ejus in signum salutis. Is igitur Monobazus

Arcæ Noëi reliquiæ ubi servantur.

Monobazi obitus.

Izates Monobazo in regnum succedit.

Frater ejus Monobazus prorex.

---

b Ασμίνως δέχεσθαι τὴν νεανίαν,] Ασμενός τε *Voss.*

c Σάμαχον ὃν ἦν ὄνομα ταύτῃ,] Συμαχὼ, vel Συμαχὼς in *MSS. Gr.* in *Epiphanii* versione *Amachos* dicitur.

d Χώραν, —— ἀφορίσας.] Χώραν αὐτῷ *Voss.*

e Καρρῶν λεγομένων.] Ita cum *Cod. Voss.* favente aliquantulum *Busb.* (qui habet Καριῶν. facili lapsu pro Καρρῶν) ut & *Epiphanio*, cujus in libris *Charrorum* vel *Carrorum.* nec dubito quin locus hic sit Κάρρης ἡ Μεσοποταμίας, *Josepho* alibi (sc. l. 1 c. 12. §. 1. & l. 2. c. 3. §. 3.) Χαρράν. Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* vol. 2. p. 444. Verum in *Editis Josephi Aliisque* Καρῶν, quod *Bochartus* (post *Fullerum* in *Miscell. Sacr.* l. 1. c. 4.) corruptum esse suspicatur ex Chaldæo *Kardon*, ut montes Καρδυαῖοι intelligantur, qui à *Josepho* memorantur, l. 1. c. 13. §. 1. Adisis *Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 1. c. 3. HUDS. Καιρῶν. an forte ex זמנין ? نُمْعِبْس nomen vici, in quem Noachus ex arca descendit, à numero descendentium ex arca dictus: quam vocem Hebraice reddit, uti Hebræis sonaret, καιρούς, quia זמנין *tempora* notat. In manuscripto est Καρρῶν. REL.

f Δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα ἡ λάρναξ,] Ita *Busb. Gall.* & *Voss.* ἣ αὐτῇ in *ceteris.*

g Ἡ Νῶχος ὧν ἡ ἐπιμέλεια] Ita lego. ἣν Νῶχον in *Editis* & *MSS.*

h Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ,] Hic lacuna ingens est in plerisque Veteris Interpretis Latini codicibus manuscriptis & editis, usque ad *Artabanum Parthum* &c. In vetusta editione Latina post finem libri xx. id monetur, *noviter inventa* hæc fuisse *in uno libro antiquissimo, quæ in aliis libris omnibus deficiunt.* Ita se habent ad patris mortem. Quadam vero die Monobazus evocans Helenam reginam cunctos nobilium petiit ut successor ejus Jazetis haberetur: dicens licet hoc ego dignum esse confidam, vestram tamen exopto sententiam. Beatus enim est qui non ab uno sed à multis etiam volentibus sumserit potestatem &c. REL.

i Πάντας τοὺς] Πάντας, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας, *Voss.*

k Μεγιστᾶνας,] Quæ voce usum Menandrum pro μέγα δυνα- μένους redarguit Phrynichus p. 32. Occurrit vox eadem à LXX. usurpata in Jeremiæ Prophetia, ut & inferius cap. sequenti §. 3. & ita in Vita Josephi §. 23. & 31. Omnia autem hæc de morte Monobazi, ut & verba ejus hodie in Rufino desiderantur. Conf. infr. c. 3. §. & c. 4. §. 1. SPANH.

l Οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ,] Οὐδαμῶς λεληθέναι *Busb.*

m Ἀλλὰ πλείονων καὶ θειοτέρων] Ἀλλὰ δὴ πλειόνων *Busb.* & *Voss.*

n Φρονοῦσι οἱ] Ita *Voss.* Φρονεῖν in *Editis Aliisque.*

o Συγκληθέντες.] Μαθησομένῳ post συγκληθέντες addit *Voss.*

p Φασὶ,] Ἐφασαν *Voss.* & *Busb.*

q Παρεκάλει ὅμως ἐπισχεῖν] Ita *Busb.* Δέησαλεῖ in *reliquis.*

r Συνδοκιμάσῃ.] Sic *Busb. Voss.* & *Gall.* συνδοκιμάσῃ in *Editis Aliisque.*

s Συμβουλεύσαντες] *L. B.* ἢ ἐβουλεύσαντο.

t Ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμοῖς] Vocem ἀλλὰ non agnoscit *Voss.*

v Περιήσασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον,] Περιήσεσθαί τινα solus *Busb.*

x Μονόβαζον] In Talmude etiam fit hujus mentio & matris Helenæ. In codice Joma cap. III. 10. מונבז המלך עשתה כל יורת הכלים של יום הכיפורים של זהב הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל. *Monabaz rex fecit omnes ansas vasorum quorum usus erat die expiationis ex auro. Helena mater ejus lychnum aureum fecit qui erat supra portam Sancti.* REL.

y Σημαντῆρα ἓν παιδὸς δακτύλιον,] *Sc.* Symbolum potestatis. Vide *Kirchmannum* de *Annulis*, c. 22.

z Σαμψηρὸν] Σαμψιηρὸν *Voss.* Σαμψῆρα, καθαρὰ βαρβαρικῇ *Suid.* Est qui vocem istam à Persico *Shamshir* deducit. *Fullerus* (in *Miscell.* S. l. 1. c. 17. p. 121.) à Syriaca voce quæ *Saphsiras* pronunciatur. *Reinesius* (in *Var. Lect.* l. 1. c. 25. p. 114.) dicit, quod Σάμψα Arabibus *sol* est, ex Hebr. *schamesch* pro quo & *schamscha* efferunt. unde Adiabenos existimat sceptrum seu insigne regium denominasse, quod in cuspide solis speciem, ex auro vel alia quavis materia effictam, haberet.

a Τὸ-

[a] τούτοις τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τ῀ δ῀ ἀδελφ῀ παρουσίας. ἦκε δ῀ ἔτ῀ ταχέως, [b] ἀκούσας τὸν δ῀ πατρὸς τελευτὴν, καὶ παραδέχεται τ῀ ἀδελφὸν Μονόβαζον [b] ὑπερεκτάντα τ῀ ἀρχῆς αὐτῷ.

Monobazus regnò Izati redditi cedit.

δ'. Καθ' ὃν δ῀ καιρὸν ὁ Ιζάτης ἐν τῷ Σπασίνῃ χάρακι διέτριβεν, Ιουδαῖος τις ἔμπορος, Ανανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τ῀ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τ῀ Θεὸν σέβεσθαι, [c] ὡς Ιουδαίοις πάτριον ἦν· καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ Ιζάτῃ, κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε, μεταπεμψαμένου τε αὐτοῦ τ῀ πατρὸς εἰς τὴν Αδιαβηνὴν συνεξῆλθε καὶ πολλὴν παρακάσεως δέησιν. [d] συνεβεβήκει δ῀ [e] καὶ τὴν Ελένην, ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς Ιουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων [f] μεταχειρομίσθαι νόμους. ὁ δ῀ Ιζάτης, ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος [g] τὰς ἀδελφὰς καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δ῀ μνησικακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύσοντας μ῀ τέκνων εἰς τὴν Ρώμην ἐξέπεμψε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τοὺς δ῀ πρὸς Αρτάβανον τ῀ Πάρθον ἐφ' ὁμοίοις προφάσεσιν ἀπέστειλεν.

Izates reliquos Iudaicam amplectitur.

Et Helenæ.

Izates fratres ad Claudium & Artabanum mittit.

ε'. [h] Πυθόμενος δ῀ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτ῀ πάνυ χαίρειν τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταθέσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ιουδαῖος, εἰ μὴ [i] περιτέμοιτο, πράττειν ἐπετήδευε. μαθοῦσα δ῀ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεχείρει, διαφέρειν αὐτὸ κίνδυνον λέγουσα· "βασιλέα γὰρ εἶναι, καὶ καταμίσητον εἰς πολλὰ δυσμενῆ τοὺς ὑπηκόους, μαθόντας, ὅτι ξένων διαθυμεῖται καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, σὺν ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῶν Ιουδαίου." καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ [k] πῶς σκώλυεν. ὁ δ῀ εἰς τ῀ Ανανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. ὃς δ῀ τῇ μητρὶ [l] συμφάσκοντος, καὶ συνεπιλήσεσθαι εἰ μὴ πείθοι [m] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἀπῆσι. "δεδοικέναι γὰρ, ἔλεγε, μὴ διὰ πράγματος σκῆλος πᾶσι γνωσθεὶς κινδυνεύσῃ πυθέσθαι ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῶν βασιλεῖ ἀπεχθῶν ἔργων γνόμενος. δυνάμενον δ῀ αὐτὸν, ἔφη, καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως κέκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τ῀ Ιουδαίων. τοῦτο εἶναι κυριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι." συγγνώμην δ῀ ἔχειν αὐτῷ καὶ τ῀ Θεὸν φάσκοντος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην καὶ τ῀ ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπιθυμήσαντα μέν [n] τοῦτο τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δ῀, τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν σὺν ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, Ιουδαῖός τις ἕτερος ὑπὲρ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμενος, Ελεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, περιστέψαι πράξαι τ῀ ἔργον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τὸν Μωϋσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, "λανθάνεις, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τῶν νόμων, καὶ δι' αὐτῶν τὸν θεὸν ἀδικῶν. ἐ γὰρ [o] ἀναγινώσκῃ σε δεῖ [p] μόνον αὐτὰ ἀλλὰ δ῀ πρότερον τὰ προστεθέμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένῃς; ἀλλ' εἰ [q] μήπω τ῀ περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς πῆς ἐστιν ἡ [r] ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι." ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς

Izates tandem persuadetur Eleazarus ut circumcidatur.

nulo patris ſigillo, ſimulque ſampſera, ut ipſi voeant; juſſitque eum rempublicam ipſis adminiſtrare, donec frater adveniret. Is autem celeriter venit, audito patris obitu, & Monobazo fratri ultro cedenti in principatum ſucceſſit.

4. Cæterum eo tempore, quo Izates apud Spaſinæ caſtrum agebat, Judæus quidam mercator, nomine Ananias; qui in domum mulierum regiarum ingredi ſolebat, eas in religione erga Deum, quæ Judæis patria eſt, inſtituebat: atque adeo, cum illarum opera Izati innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque à patre in Adiabenen comitatus eſt, multa prece & obſecratione eò adductus. Forte autem acciderat, ut etiam Helena, ab alio quodam Judæo inſtituta, ad eorum leges tranſiret. Atqui Izates, cum regno in eum devoluto Adiabenen veniret, & fratres alioſque cognatos in vinculis conſpexiſſet, ægre rem ferebat. & cum occidere hos aut conſtrictos ſervare nefas duceret, memoreſque injuriarum non vinctos ſecum habere periculoſum eſſe exiſtimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Cæſarem obſides miſit, alioſque ad Artabanum Parthum ſimili de cauſa relegavit.

5. Cognito deinde matrem ſuam Judæorum moribus & ritibus valde delectari, & ipſe iiſdem penitius imbui properavit. Cumque arbitraretur ſe non eſſe verum perfectumque Judæum niſi circumcideretur, & hoc obire paratus erat. quod poſtquam mater reſcivit, impedire nitebatur, periculum ſibi conflaturum eſſe dictitans: "regem "enim eſſe, multumque à ſe alienaturum eſſe ſub"ditorum animos cum audiverint eum mores per"egrinos & à ſuis abhorrentes affectare; neque ul"lo pacto laturos Judæum in eos regnare." Et illa quidem iſta dicebat, & aliquantiſper eum cohibuit. Is vero quæ eloquuta eſt cum Ananiæ communicabat. qui cum matris ſententiam comprobaſſet, ſimulque ei denunciaſſet ſe eum relicturum eſſe niſi pareret, ab eo diſcedit. "timere enim ſe, ajebat, "ne, re palam facta & divulgata, ſupplicii pericu"lum adiret, ut qui horum auctor fuerit, regem"que docuerit quæ parum ei honeſta erant & de"cora. Poſſe enim illum, ajebat, etiam ſine cir"cumciſione numen colere, ſi plane decreverit "patria Judæorum inſtituta ſequi. hoc *enim* eſſe "magis proprium *Judæis* quam circumciſionem." Cumque dixiſſet, Deum etiam ei veniam daturum, ſi rem non feciſſet, quod neceſſitati paruerit, & à ſubditis periculum metuerit; verbis quidem illius ſe perſuaderi ſinit rex. Aliquanto autem poſt, cum nequaquam ſuum deſiderium abjeciſſet, alius quidam Judæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, qui legum patriarum peritus admodum videbatur, ipſum ad rem perficiendam impulit. Poſtquam enim ingreſſus eum ſalutaſſet, atque legem Moyſaïcam legentem deprehendiſſet, "neſcis, in"quit, ô Rex, quantam injuriam legi, atque adeo "Deo *ipſi* facias. nec enim ſatis eſt eam legere, "ſed in primis te facere oportet quæ ab illa præ"cepta ſunt. quouſque tandem incircumciſus ma"nebis? Si nondum legiſti legem quæ circumci"ſionem injungit, nunc certe lege ut ſcias qua in "im-

Ab iſta re diſſuadetur.

[a] Τούτοις τῷ βασιλείαν] Τούτοις deeſt *Busb.* & *Voſſ.*

[b] Τελευτήσαντα τ῀ ἀρχῆς αὐτῷ.] Eo modo *Busb.* & *Gall.* ὑπερεκτάντ῀ in *reliquis.*

[c] Ως —— δέησιν.] Aliter hæc in *Ruſino.* SPANH.

[d] Συνεβεβήκει δ῀] Ita *Voſſ.* συνεβεβήκῃ in *ceteris.*

[e] Καὶ τὴν Ελένην,] Nonnullis deeſt vocula καί.

[f] Μεταχειρομίσθαι νόμους.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* μεταχειρίσασθαι in *ceteris.*

[g] Τὰς —— δεδεμένους,] Τάς τε ἀδελφὰς *Voſſ.*

[h] Πυθόμενος —— χαίρειν] Ita *Gen.* πυθόμεν῀ in *Edit. Baſ.* & *MSS.* πυθόμεν῀ δ῀ πάνυ τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν *Vat.* & *Voſſ.*

[i] Περιτέμοιτο,] Sic lego. περιτέμνοιτο in *Editis* & *MSS.* περιτέμνοιτο τῷ σάρκα habet *Voſſ.*

[k] Πῶς σκώλυεν.] Παντελῶς *Voſſ.*

[l] Συμφάσκοντος,] Συμπάσχοντος *Voſſ.* συμπαταχάντ῀ *Vat.*

[m] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλιπὼν ἅπαντα in tribus *MSS.*

[n] Τοῦτο τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς.] Τότε deeſt *Voſſ.*

[o] Ἀναγινώσκῃ σε] Ita *Busb. Voſſ.* & *Zonaras.* γινώσκει in *ceteris.*

[p] Μόνον αὐτὰς,] Λόγῳ μόνῳ, ἀλλὰ *Busb.*

[q] Μήπω τ῀ περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως,] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* μὴ τ῀ in *ceteris.*

[r] Ασέβεια, νῦν ἀνάγνωθι.] Εὐσέβεια *Busb.* quo modo legerit *Epiphanius*, incertum: utpote qui vertit, *ſed ſi nondum ex hoc legiſti legem: ut ſcias, quapropter hoc geratur, vel nunc lege.*

Izates circumciditur.

"impietate versaris." Cum ista audisset rex, non amplius rem distulit; sed in aliud se recipiens cubiculum, medico accito, quod mandatum erat exsequebatur: deinde accersita matre & præceptore Anania, eis significavit actum esse quod voluit. Illos autem continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne, si rei indicium in vulgus emanaret, regni amittendi in periculo esset, non laturis subditis ut in eos vir regnaret, morum *qui* inter alios *obtinent* studiosus: & ne ipsi etiam discrimen adirent, quasi illorum culpa factum esset. Sed Deus obstitit quo minus eveniret quod illi metuerant. nam & ipsum Izaten in multis versatum periculis, ejusque liberos incolumes servavit, ex dubiis & desperatis viam *eis* expediens ad salutem, ostendensque quod Deum aspectantes eique uni fidentes pietatis fructu non defraudantur. Sed de *istis* quidem postea narrabimus.

Helena Hierosolyma proficiscitur.

6. Helena autem regis mater, cum videret omnia in regno pacata esse & tranquilla, filiumque suum beatum, & apud universos etiam exteros in admiratione ex Dei providentia, in Hierosolymitarum urbem proficiscendi desiderio tenebatur, ut templum Dei omnium hominum sermone celebratum adoraret, & victimas pro gratiarum actione offerret: filiumque orabat ut *eò ire* permitteret. Cum autem ille libenter admodum matri supplicanti annuisset, & magnos apparatus ad eam profectionem fecisset, multaque pecunia eam instruxisset, descendit ad Hierosolymitarum urbem, filio longe eam deducente. Ejus autem adventu nihil opportunius potuit accidere Hierosolymitis. nam fame ipsorum urbem per id tempus premente, multisque alimentorum inopia pereuntibus, Helena regina è suis alios quidem misit Alexandriam, qui vim magnam tritici coëmerent, alios vero in Cyprum qui caricarum sarcinas advehi curarent. Ubi vero reversi sunt, celeriter istis apportatis, cibos egenis distribuit: atque ex hac beneficentia maximam sui memoriam apud gentem nostram universam reliquit. Quin & filius ejus Izates, fame ista audita, principibus Hierosolymitanis multum pecuniæ misit. Sed enim horum regum beneficia, quibus civitatem nostram affecerunt, postea declarabimus.

Et, fame Hierosolymis grassante, egenis cibos distribuit.

Izates etiam pecuniam mittit.

λευς, ἐχ ὑπερεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεπεσὼς ἢ εἰς ἕτερον οἴκημα, κ τ ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος, τὸ προσταχθὲν ἐτέλ· κ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, κ τ διδάσκαλον Ανανίαν, ἐσήμανεν [s] αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τὸν ἢ ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε ἐ φόβος ὅπ μέτρι, μὴ, τ πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης, κινδυνεύσωσι μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, σὺκ [t] ἀναχομένων τ ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα, [v] τ παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ὄντων· κινδυνεύσειαν ἢ ἐ αὐτοὶ, τ αἰτίας [x] ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. Θεὸς ἢ ἐᾶ ὁ κωλύσων ἄρχ τὰς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν [y] ὅπὶ τὸ τέλ. πολλοῖς γὰ αὐτόν τε τ Ιζάτην περιποιήσ κινδύνοις, κ παῖδας τοὺς ἐκείνε διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρεχόμ, ὑπόδειγμ ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, κὰ μόνῳ πεπιστεύκασιν, ὁ καιρὸς σὺκ ἀπόλλυ ὁ τ εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ς'. Ελένη ἢ, ἡ τὰ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κ' τὴν βασιλείαν εἰρηνεύομενα, τ ἢ ἰδίαν αὐτῆς μακάριον, κ πᾶσι ζηλωτὸν κ τοῖς [z] ἄλλοθεν ἀφ' τὴν σὲ θεοῦ προνοιαν, ὑπῆρχεν ἔχουσα εἰς τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνουμένη, τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις προσκύνημα ἱερὸν τ θεοῦ προσκυνῆσαι, κ χαριστήρια θυσίας προσενεγκεῖν· ἐδεῖτό τε τὸ παιδὸς ὑπηρεσίαν. τὸ ἢ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ πρὸς καλὸν καταναγκάσαντος, κ πολλὴν πρασκευὴν τ εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένης, κ χρήματα [a] πολλὰ δόντος, καταβαίνει εἰς τ Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμποντος ὑπὸ τὸ παιδός. [b] γίνε ἢ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ιεροσολυμίταις. [c] λιμὸς γὰ αὐτῶν τὴν πόλιν κ' τ καιρὸν ἐκεῖνον [d] πιέζουτος, κ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ [e] βασίλισσα Ελένη πέμπ πνὰς τ ἑαυτῆς, τὰς μὲν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, [f] πολὺ σῖτον ὠνησομένας χρημάτων, τὰς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἴσονσας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, κ [g] μεγίστην αὐτῆς μνήμην τ εὐποιΐας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος κατέλιποτε. πυθόμενος δὲ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης τὸ περὶ τ λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν [h] Ιεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰ ἃ [i] τότοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ [k] πέπρακ), [l] μ ταῦτα [m] δηλώσομεν.

CAP. III.

Quomodo Artabanus rex Parthorum, insidias illorum veritus, ad Izaten se recepit; iterumque in regnum illius ope restituitur: & quomodo Bardanes ejus filius bellum indixit Izati.

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Αρτάβανος, τὰς αὐτῶν ὑπουλας δεδοικὼς, πρὸς Ιζάτην ἀπῆρε, κ πάλιν δ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσα· κ ὡς Βαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνε πόλεμον πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν.

Artabanus fugit ad Izatem.

PArthorum autem rex Artabanus, cum intelligeret sibi à satrapis compositas *esse* insidias,

Ο δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς [n] Αρτάβανος, αἰσθόμενος [o] τὰς συνωμοσίας ὑπουλίαν εἰς αὐτὸν συντεθειμένας,

---

s Αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον.] *Αὐτοῖς Busb.*

t Αναχομένων τ ὑπηκόων] *Αναχωρούντων Busb.*

v Τὸν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ὄντων·] *Τὸν παρ' ἑτ. Busb.*

x Επ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης.] *Επ' αὐτοῖς ἢ συνεχθείσης Voss.*

y Επὶ τὸ τέλ.] *Επὶ τέλ Busb.*

z Αλλοθεν ἀφ' τὴν σὲ θεοῦ πρόνοιαν,] *Αλλοθεν ἀπὸ θείαν Voss. ἄλλοις ὑπὸ θείαν Gall.*

a Πολλὰ δόντος,] In ora *Cod. Voss.* ὑπ. τὰ πλεῖστα.

b Γίνε ἢ ——— Ιεροσολυμίτας.] Subjungit hisce *L. B.* κ εἰς τὰ σα (lege μάλιστα) χρηστήρια. quod & probum esse potest, & scholion quoque marginale. HAV.

c Λιμὸς ——— Αλεξάνδρειαν.] Hæc est fames quam prædixit Agabus, *Act.* xi. quæ accidit, Claudio consule IV. designato, & non altera illa Claudio II. & L. Licinio Cæsina coss. *Scalig.* ad *Euseb.* p. 174. Paulo infra *Josephus* c. 4. §. 5. §. 2. postquam dixerat Cuspio Fado procuratori successisse Tiberium Alexandrum, statim subjungit, ἐπὶ τούτοις γε κ τ μέγαν λιμὸν κ' τὴν Ιουδαίαν συνίδη γενόμ, i. e. *horum procuratorum temporibus* &c. Ex quibus constat famem illam pluribus annis durasse, quippe quæ sub duobus illis procuratoribus sævierit. Missus autem est in Judæam Fadus post obitum Agrippæ regis, i. e. anno quarto Claudii exeunte. Ita fames illa ab Agabo prædicta anno V. & VI. Claudii contigit. *Vales* ad *Euseb.* l. 2. c. 12. HUDS. Adducuntur hæc ab Eusebio, sed aliis verbis H. Eccl. l. 11. cap. XII. SPANH.

d Πιεζοῦτος,] Potius πιέζοντος. IBBETS.

e Βασίλισσα Ελένη] Βασιλὶς *Voss.*

f Πολὺ σῖτον] Πολλῶν *Busb.* & *Zonar.*

g Μεγίστην αὐτῆς μνήμην] His quoque subjungit *L. B.* εἰς ἃς ἀφόσομεν, quod vix videtur esse ab auctore. HAV.

h Ιεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἀ τοὺς ἐνδίσιον διεπεμψάντα πολλὰς τ ὧν ἢ λιμῷ σφοδρότητος κ ἀνάγκης ἀπεκτείνυτο. ἀλλὰ &c. *Gall.* & *Lugd. Bat.*

i Τότοις τοῖς βασιλεῦσιν] Illud τότοις è *Cod. Busb.* & *Voss.* idemque in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

k Πέπρακ), μ ταῦτα δηλώσομεν.] Πέπρακ), κ ὅσοι τότοις ὠφ ταύτης πόροι συνελέγησαν, μ ταῦτα δ. *Gall.*

l Μὴ ταῦτα] *L. B.* ταῦτα.

m Δηλώσομεν.] Ubi memoravit? nihil tale, nisi obiter memoratum occurrit. Donorum Helenæ & Monobazi mentio facta est in *Cod. Joma*, edito cura Cl. *Sheringhami*, p. 66.

n Αρτάβανος,] Ita *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* sed in *Marg.*) & hic & alibi Αρταβάνης in *ceteris.*

o Τὰς συνωμοσίας ὑπουλίαν] Τὰς αὐτῷ συνωμοσίας *Voss.*

κότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς ἐχ ὁρῶν, ἔγνω ὡς Ιζάτην ἀπαίρειν, πρὸν παρ' αὐτοῦ βυλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται [p] ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν ὡσεὶ χιλίους τὸ ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ιζάτῃ καθ' ὁδὸν, [q] αὐτός τε σαφῶς εἰδὼς ἀπιστούμενος, [r] καὶ ὑπ' Ιζάτου γινωσκόμενος. καὶ πλησίον παρελθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν [s] αὐτὸν, εἶπε, "Βασιλεῦ, φησὶ, μὴ ὑπίδῃς μὲ τὸν [t] οἰ-"κέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. πεπτωκὼς γὰρ ἐκ "μεταβολῆς γιγνόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς "ἐπικουρίας χρῄζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστα-"τον, [v] καὶ κοινὸν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ προ-"νοίαν· [x] ἐμοὶ γὰρ ἀνεκδικήτου πεφροντότος, ἔσονταί σοι θρα-"σύτεροι [y] πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων." ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ [z] παρεστῶτα τὸν Αρταβανον, κατεπήδησεν ἀπὸ [a] ἵππου ὀξέως, καὶ "θάρσησον εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σὲ συγχείτω τὸ "παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχεῖα γὰρ ἔσται [b] τῆς λύπης ἡ [c] με-"ταβολή. [d] φίλον δὴ καὶ σύμμαχον εὑρὼν κρείττω ἐλ-"πίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σε καταγήσω βασιλείαν "πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς σκήπτρου.

β'. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ἤδη τὸν ἵππον [e] τοῦ Αρταβανου, παρείπετο δὴ [f] αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων ἑαυτῷ, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ Αρταβανος, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν [h] ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι, μὴ σκήνης πάλιν ἀναβάντος καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πιθεὶς, ἤδη τὸν ἵππον [i] ἤλαυνε· καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν [k] εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένεμεν ἔν τε συνεδρίοις καὶ τοῖς ἑστιάσεσι προκαταικλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ [l] τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, [m] καί τι λογισμῷ [n] δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Αρταβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τὸν τῶν πεπραγμένων ἀμνηστίας δεξιὰν ἐν ὅρκοις, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ [o] πεπιστευκέναι· [p] Κίνναμος δὲ ἦν ὄνομα τῷ παρειληφότι· καὶ δεδοικέναι μὴ σφίσι αὐτοῖς οὐ τέτακται καταλάβῃ, μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ Αρταβανῳ· πέφραπται γὰρ αὐτοῦ, καὶ φύσει ἦν ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός· προσκαλῶν [q] αὐτὸν πιστεύσαντα προσχωρεῖσθαι τὴν ἀρχὴν ὑποληψόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ Αρταβανος πιστεύσας παρῆν. [r] ὑπεδέξατο δὴ [s] αὐτὸν ὁ Κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας, προετίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τὸ ἑαυτοῦ.

γ'. Καὶ Αρταβανος μὲν ὅτω [t] δὴ Ιζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίστατο, πρότερον αὐτῆς σκῆπτρον διὰ τὸν

nec tutum putaret apud eos diutius manere, decrevit ad Izaten se conferre; eo animo ut viam ad salutem ex illo inveniret, & si fieri posset etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit, cognatis & domesticis circiter mille numero secum adductis, & Izaten convenit in itinere, cum & ipse illum probe nosset, & Izati plane ignotus esset. Cumque propius adstaret, primum quidem more patrio eum adoravit; deinde, "O Rex, inquit, ne "me despicias famulum tuum, neque contemnas "supplicem. nam ex mutata fortuna depressus, & "ex rege in privati conditionem redactus, tua ope "indigeo. Respice igitur fortunæ instabilitatem, "atque mecum tibi commune esse existima tuæ "saluti providere: nam si me inultum esse patiaris, "multi etiam in alios reges fient audaciores." Ille quidem ista lachrymans dicebat, capiteque demisso. Izates autem, quamprimum nomen ejus audivit, viditque supplicem sibi adstare Artabanum, equo desiluit, ac, "Bono, inquit, animo esto, ô "Rex, nec præsenti turberis calamitate quasi im-"medicabili: brevi enim mutationem habitura est "tua mœstitia, invenieque amicum & socium me-"liorem quam forte sperare poteras. Aut enim in "Parthorum regnum te reducam, aut meo tibi ce-"dam." *Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur.*

2. Hæc loquutus Artabanum in equum sustulit, & ipse pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi majori honorem tribuens. Cum autem hoc vidisset Artabanus, molestè rem tulit, & per præsentem fortunam honoremque juravit, nisi & ille equum iterum conscendisset atque anteiret *se quoque* descensurum. Tum ille ei obsequutus in equum insiluit: coque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in confessibus & conviviis primum ei locum concedens, nec ad præsentem ejus statum respiciens sed ad pristinam dignitatem; animoque secum reputans commune esse omnium hominum adversam quandoque subire fortunam. Scripsit etiam ad Parthos, ut persuaderet eis Artabanum recipere, fidem suam dextra & jurejurando dans, eum anteactorum memoriam oblivione deleturum, seque ipsum sequestrem fore *promittens*. Cum autem Parthi se quidem eum velle recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse dicerent, utpote alteri credito imperio, (nam *quidam erat* Cinnamus nomine *qui* regnum susceperat) seque metuere ne inde oriretur seditio; Cinnamus, hac illorum voluntate intellecta, ipse ad Artabanum scripsit (nam ejus alumnus fuerat, quin & ingenio erat bono honestoque) obsecrans ut fide ipsi habita adveniret, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, ejus promissis fretus & innixus, rediit. Cinnamus autem ei obviam ibat, &, cum eum salutasset regemque appellasset, diadema suo capiti detractum illius imposuit. *Eum omnibus officiis prosequitur. Ad Parthos scribit, & ut suum regem reciperent, suadet. Cinnamus Artabano regnum restituit.*

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, è quo per proceres suos jam annis maximis honoribus & donis affectus. *Izates ab Artabano*

p Ως αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν,] Illa ὡς αὐτὸν è Cod. Voss. in Epiphanii versione, venit ad regem Izatem.
q Αὐτός τε σαφῶς εἰδὼς ἐπισάμενον,] Αὐτός τε (δὲ L. B.) Αρταβανος Gall. & Lugd. Bat.
r Καὶ ὑπ' Ιζάτου γινωσκόμενος.] Ὑπ' Ιζάτου δὴ ὁ γινωσκόμενος, πλησίον καταστὰς Voss.
s Αὐτὸν, εἶτα,] Αὐτῷ Voss.
t Οἰκέτην,] L. B. ἱκέτην, forsan melius, nam & inferius, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ de ipso Izate. HAV.
v Καὶ κοινὸν εἶναι] Καὶ κοινὸν εἶναι τὸν συμφορᾶς τὸν ἐμὸν ὁμοίως καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ προνοίαν ἔχειν Voss. καὶ κοινὸν εἶναι τὸν συμφορᾶς τὸν ἐμὸν νομίσας καὶ τὸν ὑπὲρ σαυτοῦ προνοίαν Gall.
x Ἐμοὶ] L. B. ἐμοῦ.
y Πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων.] Καὶ πολλοὶ Voss.
z Παρεστῶτα τὸν Αρταβανον,] Παρεστῶτα καὶ ποτιόμενον Voss.
a Ὀξέως,] Illud ὀξέως è Cod. Voss & Epiphan.
b Τῆς λύπης] Τῆς λύπης παρούσης solus Voss.
c Μεταβολή.] Μεταβολὴ τῆς ἐπισαγωγῆς τοῦ χρηστοτέρου φίλου δὲ μὲ καὶ Gall.
d Φίλον δὴ καὶ σύμμαχον] Ita Voss. & Epiphan. φίλον δὴ καὶ σ. in ceteris.
e Τὸν Αρταβανου,] Articulum supplevi è Cod. Voss.
f Αὐτὸς πεζὸς,] Καὶ αὐτὸς Busb.
g Ταυτὴν] Ταυτὴν μεγίστην Voss.
h Ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι,] Ἐπωμόσατο ἢ μὴν καταβήσεσθαι Busb.
i Ἤλαυνε·] Ἤλαυνε Busb.
k Εἰς τὰ βασίλεια,] Εἰς τὴν βασιλείαν Vat. & Voss.
l Τῆς τύχης ἀποβλέπων,] Τῆς τύχης ἀπόπτωμα, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ὁρῶν ἀξίωμα Gall.
m Καί τι λογισμῷ] Καὶ τι καὶ λογισμῷ Voss.
n Δίδους ὡς κοιναὶ] Διδοὺς οὐ μάλα ποιῶν, ὡς Gall.
o Πεπιστευκέναι·] Πεπιστευκέναι δὲ βατιλείας Gall.
p Κίνναμος] Κινάμωνος passim Vat. & Κινάμωνος Busb.
q Αὐτὸν πιστεύσαντα] Ita Busb. αὐτῷ in Editis Aliisque.
r Ὑπεδέξατο] L. B. ὑπαντᾷ.
s Αὐτὸν ὁ Κίνναμος,] Sic Busb. & Voss. αὐτὸν in ceteris.
t Δι' Ιζάτου πάλιν] Δι' ἱξαιτοῦς χρόνου πάλιν Vat. & Busb. χρόνῳ ἱξαιτοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν Zonar.

ante exciderat. Verum illius erga ipsum meritorum non erat immemor: sed Izaten maximis, ut apud ipsos, remuneratus est honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto dormire, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. quin & regionem ei donavit amplam & fertilem, ademptam ditioni regis Armeniæ. Terræ autem nomen est Nisibis: & in ea olim Macedones urbem Antiochiam condiderunt, quam Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates à Parthorum rege cohonestatus est.

Artabanus moritur, eique succedit Bardanes.

3. Non multo autem post moritur Artabanus, regno filio suo Bardani relicto. Is sane, adito Izate, ei suadebat ut cum ipso, bellum Romanis illaturo, in ejusdem societatem veniret, & auxilia pararet. Non tamen ei persuadebat. Nam Izates, ut qui probe noverat Romanorum potentiam & fortunam, censebat illum ea aggredi quæ fieri non poterant. Insuper autem, cum filios quinque numero & ætate juvenes misisset, ut linguam nostram vernaculam & patriam disciplinam diligenter addiscerent, simulque matrem ad templum (uti jam diximus) adorandum, segnior erat *ad bellum*, idque agebat ut Bardanem inhiberet, perpetuo ei enarrando quibus erant Romani viribus & quas res gesserant, fore ratus ut istis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem restingueret. At Parthus, hisce irritatus, continuo bellum Izati denunciavit. ex hac tamen in eum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente ut spes ejus omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, ubi voluntatem ejus rei Bardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre statuerat, ipsum quidem de medio tollunt, fratri vero ejus Gotarzi regnum detulerunt, quin & huic, non multo post per insidias sublato, Vologases *ejus* frater succedit: qui duobus fratribus, eodem secum patre genitis, suæ ditionis omnia credidit, Pacoro quidem grandiori natu Mediam; Tiridati vero minori Armeniam.

Izates studet eum deterrere à bello Romanis inferendo.

Quam ob rem Izati bellum indicit.

Bardane cæso, Gotarzi regnum defertur.

Illi, insidiis sublato, succedit Vologases.

CAP. IV.

Quomodo Arabes contra Izaten ex subditorum proditione bellum gesserunt: utque Izates Dei providentia ex manibus eorum evasit.

Monobazus frater Izatis Judaïce religioni se addicit.

REgis autem frater Monobazus & cognati, cum viderent Izaten ex sua in Deum pietate omnium hominum beatissimum evasisse, desiderio & ipsi tenebantur patrios mores rituque relinquendi & Judaïcis utendi. Atqui id quod fecerant *sta-*

ν μεγιστάνας. σὺν ἐγίνετο μὲν ἀμυήμων τ εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ˣ ἀλλὰ δωρεῖ) τ Ιζάτῃ τ μεγίστης τιμῆς παρ' αὐτοῖς. ʸ τῷ τε γὰρ πάσαν ᶻ ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ἐπὶ ᵃ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ ᵇ γέρας ☾ σημεῖον τ Πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δ ☾ χώραν πολλὴν αὐτῷ ᶜ καὶ γαθὴν, ☾ τ ᵈ Αρμενίων βασιλέως ὑποτεμόμενος. ᵉ Νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ· καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν Αντιόχειαν, ἣν ᶠ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτας μὲν δὴ τ τιμῆς ὁ Ιζάτης ὑπὸ ☾ τ Πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη.

γ'. Μετ' ὀ πολὺ δ χρόνον Αρτάβανος πλουτᾶ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ Ουαρδάνῃ καταλιπών. ὃτος δὴ, πρὸς Ιζάτην ἀφικόμενος, ᵍ ἐπῆλθεν αὐτὸν, μέλλων πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν. ὀ μὴν ἔπεισεν. ὁ γὰρ Ιζάτης, τὴν Ρωμαίων δυνάμιν τε καὶ τύχην ἐπισάμενος, ἀδυνάτως αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ʰ ἔτι δ πεπομφὼς πέντε μὲν τ ἀριθμὸν υἱὸς, τὴν ⁱ δ ἡλικίαν νέους, ᵏ γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνῆσον τὸ ἱερὸν, ὡς νομίζεται, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τ ˡ Ουαρδάνῃ ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς Ρωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, ἀφ' τούτων ὁρώμενος αὐτὸν φοβήσῃ, καὶ παύσῃ ἐπιθυμοῦντα τ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δ ἐπὶ τούτοις ὁ Πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν. ὀ μὴν ἔλαθεν ὐδὲ τ ἐπὶ τούτῳ στρατείας ὄντα, ☾ Θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν Δρήνοιαν Ουαρδάνου, καὶ ὡς ἐπὶ Ρωμαίους ᵐ στρατεύῃ ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ ⁿ Γοτάρζῃ παρέδωσαν. καὶ τοῦτον δ, μετ' ὀ πολὺ χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντα, Δαδέχεται ° Ουολογάσης ὁ ἀδελφός· ὃς δὴ καὶ ᵖ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ἐπίσωσε, Πακόρῳ μὲν τῷ ᵠ πρεσβυτέρῳ τὴν Μηδῶν, ʳ Τιριδάτῃ δ τῷ νεωτέρῳ τὴν Αρμενίαν.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αραβες ἐπολέμησαν Ιζάτῃ ἐκ προδοσίας τ οἰκείων· καὶ ὡς Ιζάτης ˢ Θεοῦ πρόνοιαν ἐκ τ χειρῶν αὐτῶν ἐσώθη.

Ο δὲ ☾ βασιλέως ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τ Ιζάτην ˢ πρὸς τ Θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν πᾶσι ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον ἐπιθυμίαν καὶ αὐτοὶ, τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς Ιουδαίων. ᵗ γίνεται δ πρᾶξις αὐτῶν κατὰ φωρ-

ν Μεγισάνας.] Vide quæ notata sunt superiore §. 3.

ˣ Αλλὰ δωρεῖ) τ Ιζάτην] Αλλ' ἀντιδωρεῖ) *Voss.*

ʸ Τῷ —— βασιλέων.] Conf. cap. seq. §. 2. SPANH.

ᶻ Ορθὴν ἐπίτρεψεν] *Sc.* apice seu cono in sublime erecto. Reliquorum tiaræ deorsum vergebant, & in frontem deducebantur. Solis regibus tiaram elatam rectamque gestandi jus olim fuisse, constat ex *Xenophonte* aliisque Auctoribus, quos adducit *Brissonius* lib. 1. *de Regno Persarum*, p. 8. *Edit. Paris.*

ᵃ Χρυσῆς καθεύδειν,] Hac de re videsis *Brissonium*, p. 68.

ᵇ Γέρας ☾ σημεῖον] Γέρας ☾ σημεῖα *Busb.* & *Vat.* γέρας ☾ σημεῖα *Voss.*

ᶜ Καγαθὴν, ☾] Ita *Voss.* & *Vat.* ☾ ἀγαθὴν *Busb.* ☾ deest reliquis.

ᵈ Αρμενίων βασιλέως] Αρμενίων αὐτῷ βασιλέως ἀπο. *Gall.* τ ☾ Αρμ. βασιλείας *Busb.*

ᵉ Νίσιβις] *Al.* Νίσιβις. HUDS. Conf. supr. lib. 18. c. 10. §. 1. SPANH.

ᶠ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν.] Μυγδονίαν legendum conjicit Ill. *Spanhemius*, ad *Julianum*, p. 190. ἐπὶ Μυγδονίαν *Vat.* & *Voss.* Αὐτὴ δὴ Μυγδόνι☉ ποταμῶν κάλλι☉ τῷ αὐτῷ προσίδοι φίλῳ, ὕση γε ὲ Ανιόχε βασιλέως ἐπωνύμῳ. *ipsi Mygdonius fluviorum pulcherrimus nomen suum communicat, & etiam à rege Antiocho cognomen accepit.* ita *Julianus* in *Orat. prima.* adde *Strabonem* l. 16. p. 747. & *Polyb.* lib. 5. p. 395.

ᵍ Επεισθη αὐτὸν,] Ηξίου *Busb.*

ʰ Ἐπὶ ☽ πεπομφὼς] Ἐπὶ γε *Voss.*

ⁱ Δὲ ἡλικίαν νέους,] Illud ☽ inserui, quòd id postulare videretur μὲ mox antecedens.

ᵏ Γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον] Hebræam linguam Josephus appellat γλῶτταν παρ' ἡμῖν πάτριον. REL.

ˡ Ουαρδάνῃ ἐκώλυε,] Videsis Cl. *Olearium* ad *Philostratum*, c. 21. n. 4.

ᵐ Στρατεύῃ ἔκεινεν,] Στρατεύσει *Busb.*

ⁿ Γοτάρζῃ] Ita cum *Tacito* (*Annalium* lib. X.) rescribere visum est. Κοτάρδῃ in plerisque *Josephi* libris *Editis* & *MSS.* Ικοτάρδῃ *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.* HUDS. *Rufin.* Cotardes. SPANH.

ᵒ Ουολογάσης ὁ ἀδελφός·] In hac voce exprimenda nummos sequutus sum, in quibus Ουολογάσης aut Βολογάσης. in plerisque *Flavii* libris Ουολογάσης. nec aliter apud *Tacitum.* Ουολογαίσης solus *Vat.*

ᵖ Τοῖς —— ἐπίσωσε,] Τοῖς δυσὶν αὐτῷ ἀδελφοῖς δυναστείας μεγάλας ἐπίσωσε *Busb.*

ᵠ Πρεσβυτέρῳ] *L. B* ☽ πρ.

ʳ Τιριδάτῃ] Τηριδάτῃ in *Editis* & *MSS.*

ˢ Πρὸς τ Θεὸν εὐσέβειαν] Διὰ τὸν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν ☽ τὸν ὑπὲρ αὐτῷ τ ἰδίων χρηστότητα ζηλωτὸν *Busb.* & *L. B.*

ᵗ Γίνε) ☽ πρᾶξις αὐτῶν] Καὶ τὴν ὄψιν εἰς πέρας ἐξένεγκαν. γίνε) δ' ἡ πρ. *Busb.* ☽ τὴν ὄψιν εἰς ἔργον ἐξήνεγκαν. γίνε) δ' ἡ πρ. *Zonar.*

ν Μι-

φορᾶ τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τότῳ χαλεπήναντες οἱ [v] μεγιστᾶνες [x] ἀ φέρειν μὲν τὴν ὀργὴν, καὶ νῦν ἦ ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτηδειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι [y] ἀπευδόντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς Αβίαν τ Αραβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι, [z] στρατεύσαι ἐπὶ Ἰζάτην καὶ ἅ παρ' αὐτοῖς βασιλεύς. ἐπηγγέλλοντο ἦ ὅ τι ἂν τὴν πρώτην συμβολὴν ἐκκαταλείψειν τ βασιλέα. ἔδοξε γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, [a] μισήσασθαι τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη· καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, [b] ἀπεύδειν παρεκάλουν. πείθεται ἦ ὁ Αραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, [c] ἦκεν ἐπὶ τ Ἰζάτην. μελλήσης ἦ τ πρώτης συμβολῆς, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ Ἰζάτην ὡς συνθήματος πάντες ὡς [d] πανικῷ δείματι καταχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιστρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ Ἰζάτης [e] καταπλαγὴς, νοήσας ἦ προδοσίαν ὑπὸ τ μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε σωτεσταλμένους πρὸς τ Αραβα, τὰς μὲν αἰτίας ἀναιρεῖ, τῇ ἦ ὑστεραίᾳ συμβαλὼν, πολεῖς μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ἦ φυγεῖν [f] ἠνάγκασεν. αὐτὸν ἦ τ βασιλέα διώκων [g] εἰς τὸ φρούριον σωήλασεν Αρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. [h] διαρπάσας ἦ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολὴν δὲ ὢν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, τ Αβίαν ἀ καταλαβὼν ζῶντα· προκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν [i] ἀνεῖλεν.

β'. Απατυχόντες ἦ οἱ τ Αδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τ πρώτης ὑπαχθρήσεως, προδιδόντος αὐτὰς ἅ Θεὸς τῷ βασιλεῖ, ὡσὶ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν Ουολογάσῃ, βασιλεὺς ἦ Πάρθων ἕτερος ὢν, προκαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τ Ἰζάτην, [k] καθαρῆναι ἦ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, [l] τῷ γένει Πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τ ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν [m] τὰ πάτρια, ξένων ἦ ἐραστὴν ἐθῶν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος, ἐπήρθη πρὸς τ πόλεμον· καὶ προφάσεως [n] δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, [o] τὰς ὑπὸ ἅ παίδος οὕτω δοθείσας τιμὰς [p] ἐπέμψεν ἀπαιτῶν, ἀπήντησέν τε ἦ πόλεμον κατηγγελκὼς. περάσας ἦ τὴν ψυχὴν ἀχθεσθεὶς ὁ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τ δωρεῶν ἐξίσασθαι δοκεῖν διὰ φόβον τοῦτο πράξας. εἰδὼς ἦ ὅτι ἂν ὁπλασθῶν ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειεν, ἔκρινεν ὑπερθέσθαι τῷ κηδεμόνι Θεῷ τ ὑπὲρ τ ψυχῆς κίνδυνον· καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καταστήσεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας [q] εἴς τι τ φρουρίων ἀσφαλέστερον, σῖτον ἦ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίπρησι τὸν τε χόρτον ἅ τὰς νομάς. ταῦτά τε προδιηρεπισάμενος, ἐξεδέχετο τὰς πολεμίους. προαγγελθεὶς ἦ ἅ [r] Πάρθος μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, [s] ὤδωσε γὰρ σωτόνως, βαλλομένῳ τε χάρακα πρὸς τῷ πολεμίῳ τῷ τὴν Αδιαβηνὴν ἅ τὴν Μηδίαν ὁρίζοντι, τῇ ησι καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων πρὸς αὐτὸν ἱππεῖς τ ἀριθμὸν ἐξακισχιλίους. ἐπεὶ ἦ ἐγνώσθη τὸ τ Πάρθων ἔθνος ἐπὶ τὸν Ἰζάτην ἐλαύνειν, ἐπὶ τὸν ἐκείνου ἀδελφὸν Μονοβαζάνην ἐτράποντο πάντες, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐβασίλευσαν ἀντ' ἐκείνου. ὁ μὲν οὖν Ἰζάτης ἐκ τ παρόντος ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἐπὶ τὸν Ἀβίαν τ Αραβα ἐστράτευσεν, ὡς ἐκδικήσων τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀποκαταστήσων τῇ βασιλείᾳ. ὁ δὲ Μονοβάζανης ἐπὶ τὸν Πάρθον ἐστράτευσεν, ὡς ἀμυνούμενος τὴν ἐπιδρομὴν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκβαλὼν τ βασιλείας. ἐπεὶ ἦ ἐγνώσθη τὸ τ Πάρθων ἔθνος ἐπὶ τὸν Ἰζάτην ἐλαύνειν, ἐπὶ τὸν ἐκείνου ἀδελφὸν Μονοβαζάνην ἐτράποντο πάντες, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐβασίλευσαν ἀντ' ἐκείνου. ὁ μὲν οὖν Ἰζάτης ἐκ τ παρόντος ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἐπὶ τὸν Ἀβίαν τ Αραβα ἐστράτευσεν, ὡς ἐκδικήσων τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀποκαταστήσων τῇ βασιλείᾳ. ὁ δὲ Μονοβάζανης ἐπὶ τὸν Πάρθον ἐστράτευσεν, ὡς ἀμυνούμενος τὴν ἐπιδρομὴν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκβαλὼν τ βασιλείας.

tim deprehensum est, factumque ægre tulerunt magnates, non tamen iracundia efferebantur, sed eam dissimulando tempus opportunum quærebant, studentes pœnas ab illis repetere. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum, se magnam pecuniæ vim ei daturos promittentes, si contra regem illorum vellet expeditionem suscipere; quin & polliciti sunt se primo statim conflictu regem relicturos. esse enim sibi animum pœnas de eo sumere, quod mores suos odio habuerit; fideque sua sibi invicem jurejurando obligata, ne moras necteret obsecrabant. Paret itaque Arabs, magnoque adducto exercitu adversus Izaten contendit. Tunc ubi primum prælio congressuri erant, antequam ad manus ventum esset, Izaten ex composito omnes sui deserunt, quasi * panico terrore correpti; cumque hostibus terga vertissent, diffugiebant. Non tamen Izates animo erat consternatus: sed gnarus proditionem factam esse à magnatibus, ipse quoque intra castra sese recepit: cumque de *fugæ* causa inquisivisset, ut comperit eos pepegisse cum Arabe, auctores quidem *sceleris* supplicio afficit; postridie vero manibus consertis, plurimos occidit, & *reliquos* omnes coëgit in fugam se conjicere. Regem autem ipsum persequens, in castellum compulit Arsamum vocatum, idemque valide oppugnatum vi cepit. cumque omnem in ea prædam, quæ multa erat, diripuisset, in Adiabenen reversus est, Abia vivo in potestatem ejus non redacto; quippe qui undique comprehensus seipsum interfecerat.

Inde contra Izatem belli societas cum Abia Arabe initur.

Izates à suis in prælio deseritur.

In proditores animadvertit, Arabes fundit fugatque.

2. Postquam autem magnates Adiabenorum primis ausis excidissent, à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant, sed denuo scribunt Vologasi, (ille enim Parthorum rex erat) rogantes *eum*, ut, Izate interfecto, dynasten alium quempiam, genere Parthum, sibi præficeret. exosum enim suum regem ajebant; utpote quod patrias leges abrogaret, & alienarum desiderio teneretur. His auditis Parthus ad bellum *inferendum* excitatus est; & cum nullam haberet justam quam prætexeret *bellandi* occasionem, misit honores repetitum quos pater ipsius ei concesserat, & si *reddere* recusaret bellum ei denunciabat. Izates, ubi ista audivit, vehementer animo perturbatur, sibi quidem opprobrio esse ratus ab iis decedere quæ dono acceperat, quod ex timore hoc fecisse videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne quidem post honores receptos quieturum esse, decrevit Deo curatori semet committere dum vitæ discrimen adiret: atque hunc maximum adjutorem habere arbitratus, liberos & uxores in castellum quoddam munitissimum concludit, frumentumque in arces *deportat*, ac deinde fœnum & pabulum flammis absumit. adeoque istis in antecessum paratis, hostium adventum exspectabat. Cum autem Parthus cum magnis peditum equitumque copiis celerius quam crederetur adesset, (magna enim fecerat itinera) castraque posuisset ad fluvium qui Adiabenen à Media dirimit; Izates quoque non longe inde castra metatus est, militibus ad sex millia

Vologases, Adiabenorum suasu, Izati bellum denunciat.

Izates ad bellum contra Vologasen se comparat.

---

v Μεγιστᾶνες] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

x Οὐ φέρειν ῥᾳ τὴν ὀργὴν,] Οὐκ ἐφατέον ῥᾳ τὸν ὀργὴν *Voss.* καὶ ὀργίλως ἀφατιθέντες σὺν ἐφατέον ῥᾳ τὴν μωλίδα, καὶ τὸν &c. *Busb.* in *Epiphanii* versione, *in hoc proceres indignati iram quidem retinebant, exspectantes opportunum tempus* &c.

y Σπεύδοντες παρ' αὐτῶν.] Σπεύδοντες omittit *Busb.*

z Στρατεύσασθαι βιάσασθαι] Στρατεύσασθαι *Busb.* & *Voss.*

a Μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη·] Καταλείψαντα τὰ πάτρια αὐτῶν *Busb.*

b Σπεύδειν παρεκάλουν.] Σπεύδειν τοῦτο παρ. *Busb.*

c Ηκεν ἐπὶ τ Ἰζάτην.] Ηκεν ἐπὶ Ἰζάτην μηδὲν μελήσας. στάτη ἦ ἅ πολέμου σωτεσταλῆ στρὶν *Busb.*

* *Panico terrore correpti;*] Vide *Politianum* in *Miscell.* c. 28. & *Barthium* in *Statium*, p. 1296.

d Πανικῷ δείματι καταχεθέντες,] Πάντες ὡς ἐπὶ συμβάτιμῳ καταχθέντες legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *velut uno vinculi funiculo.*

e Καταπλαγὴς,] Καταπλάγη τὸ δᾶμα *Voss.*

f Ηνάγκασεν.] Ita cum *MSS.* ἠνάγκασεν in *Editis.*

g Εἰς τι φρούριον σωήλασεν] Εἰς τὸ φρ. *Busb.*

h Διαρπάσας πᾶσαν,] Διαρπάσας τε *Voss.*

i Ανεῖλεν.] Ανεῖλεν, ἀγὼ εἰς χεῖρας συγκλεισθεὶς ἅ Ἰζάτου *Voss.* & *Gall.*

k Καθαρῆναι ἦ αὐτοῖς] Καθαρῶσαι *Busb. Voss.* & *Gall.*

l Τῷ γένει Πάρθον.] Καὶ τῷ γ. *Vat.* καὶ τῶν γ. *Voss.*

m Τὰ πάτρια,] Τὰ πάτρια αὐτοῖς *Voss.*

n Δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν,] Δικαίαν *Vat.*

o Τὰς —— ἀπαιτῶν,] Conf. supr. c. 3. §. 3. SPANH.

p Επεμψεν ἀπαιτῶν,] Sic è *MSS.* antea erat ἐπεμπεν, & mox κατηγγελκὼς.

q Εἴς τι τ φρουρίων ἀσφαλέστερον,] Εἰς τὰ φρούρια ἀσφαλέστερα *Voss.* & *Epiphan.*

r Πάρθος μὴ πολλῆς δυνάμεως] Παρθυαῖος βασιλεὺς *Voss.*

s Ωδωσε γὰρ συντόνως,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

lia numero secum adductis. *Rebus ita se habentibus*, ad Izaten venit nuncius à Partho missus, qui Parthi vires, quantæ illæ essent, numerando percenseret, ab Euphrate fluvio usque ad Bactrorum fines, quique dictitaret quot reges illis subjicerentur. *Vologasis minæ superbæ.* Insuper minitabatur, fore ut supplicium lueret, quod erga dominos suos ingratus exstitisset; ac ne Deum quidem, quem coleret, posse eum regis è manibus eripere. Cum ista retulisset nuncius, dicebat Izates, se quidem nosse Parthorum potentiam sua longe superiorem: adhuc vero certius scire ajebat, Deum hominibus universis potentiorem esse. atque ejusmodi dato responso, ad supplicandum Deo se convertebat; & humi prostratus, caputque cineribus fœdatus, cum uxoribus & liberis jejunabat, Deum invocans dicensque, "O Do- *Izatis ad Deum preces.* "mine qui omnibus dominaris, si non frustra me "tuæ bonitati dediderim, sed te merito omnium "solum & primum habuerim dominum, veni in "auxilium, non tam mei in gratiam hostes ulci- "scens, quam quod ausi fuerint contra tuam po- "tentiam sese extollere, & linguam magniloquam "*in te* laxare non horruerint." Et ille quidem cum lachrymis & lamentatione ita Deo supplicabat: atque Deus *eum de cœlo* exaudiebat, adeo ut illa statim nocte Vologases literis acceptis (in quibus scriptum erat, * Dahas & Sacas, contempta ejus dum peregre abesset potestate, cum magnis copiis expeditionem fecisse, & Parthiam vastare & populari) *cum exercitu* retro se *ad suos* re infecta receperit. *Vologases re infecta discedit.* Atque ita Izates Dei providentia Parthi minas effugit.

Izates moritur, successore relicto Monobazo. 3. Non multo autem post, anno ætatis quinquagesimo quinto exacto, regnique quarto supra vigesimum, moritur, filiis masculis viginti quatuor relictis quatuorque & viginti filiabus; cæterum ut successionem in regnum sibi vindicaret Monobazus, præcipiebat, referens ei gratiam ob regnum sibi, domo profecto, post patris ipsius obitum bona fide conservatum. Helena autem mater, ubi de filii morte inaudivit, eam quidem graviter tulit, ut verisimile erat *laturam esse* matrem pientissimo filio orbatam: ex eo tamen consolationem habebat, quod audierit successionem in filium suum natu majorem devolutam esse, adeoque ad ipsum properabat: reversaque in Adiabenen, non diu superstes filio Izati vixit. *Helenæ mors.* Monobazus autem ossa ejus & fratris sui, Hierosolyma missa, in pyramidibus sepeliri jussit, quas (numero tres tribusque stadiis ab urbe Hierosolymitana dissitas) mater exstruxerat. *Izates & Helena ubi sepulti.* Sed postea quidem narrabimus quæ Monobazus vitæ suæ tempore gesserit.

χιλιάδες. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος παρὰ τοῦ Πάρθων βασιλέως, ὃς τῷ Πάρθων δυνάμιν ὅση τις ἐστὶν ἠγγέλλεν, ὅτι Εὐφράτης ποταμὸς μέχρι Βακτρίων τὰς ὅρους αὐτῆς ποιούμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον εἰς δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ νομιζόμενον, καὶ ῥύεσθαι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν Θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα δὲ ἀγγέλλοντος, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τῷ Πάρθων δυνάμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγχο κρείσσω τὸν Θεόν. καὶ τοιαύτης δοὺς τῷ ἀποκρίσιν, ὡς τῷ ἱκετείαν ἐτρέπετο τοῦ Θεοῦ, χαμαὶ πρίψας αὐτὸν, καὶ [c] αὐτοδῶ τῷ κεφαλῷ κατηχμίας, μετὰ [v] γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀναπαλῶν τὸν Θεὸν καὶ λέγων, "εἰ μὴ μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς "ἐμῆς χρηστότητος, τῶν πάντων ἢ δικαίως [x] μόνον "καὶ πρώτων ἡγημαι [y] κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ὄχι "ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' "ὅτι καὶ τῆς δυνάμεως καταπεπλήκασιν, [z] καὶ με- "γαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι σε πεφεύγασιν." ὁ μὲν τοῦτο ἐποτνιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκουσε δὴ ὁ Θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺ [a] τὴν νύκτα δεξάμενος. Οὐολογάσου ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο, [b] Δαῶν καὶ Σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσαντα αὐτοῦ [c] τῆς ἀποδημίας ἐπιστρατεύσαντα διαρπάζειν [d] τὴν Παρθυηνὴν, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τὰ ἔπισω. καὶ ὁ Ἰζάτης ἅτε καὶ θεοῦ πρόνοιαν τὰς ἐλπίδας ἔχων Πάρθων διέφευγε.

γ'. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενέσεως πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ [e] πρὸς εἰκοστὸν βασιλεύσας, [f] θνήσκει καταλιπὼν [g] παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας [h] καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας· τὴν μὲν ἀρχὴν διαδοχὴν τοῦ ἀδελφοῦ Μονόβαζον σκέλλουσαν θαλάσσῃ, ἀμείβοντα αὐτὸν, ὅτι καὶ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μὴ τὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανάσιμον, πιστῶς φυλάξαντα αὐτῷ τὴν [i] δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ Ἑλένη, τὸ τοῦ παιδὸς θανάσιμον ἀκούσασα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα σφοδρὰ φερομένην εὐσεβεστάτου παιδὸς, θυμοειδίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ διαδοχῷ ἀκούσασα εἰς τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. θυμουμένη δὲ εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν, ὀλίγῳ τῷ Ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον [k] ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ Μονόβαζος τὰ τε σκεύη ὁστᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν [l] πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε, [m] τρεῖς τὸ ἀριθμὸν τρία στάδια τοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσα καὶ τὸ ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον [n] ἐπαγγελοῦμεν.

t Σπουδῇ τῷ κεφαλῷ κατηχμίας,] Conf. infr. c. 6. §. 1. juxta Judæorum ritum. SPANH.

v Γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν,] Ita ex *Cod. Busb.* & vid. Not. ad lit. q. γυναικὸς in *Editis Aliisque.*

x Μόνον] *L. B. μόνου δεσπότου.*

y Κύριον,] *L. B. σωτῆρα καὶ κύριον* in *Marg.*

z Καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι] Illa, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι ὁ πεφεύγασιν, omittunt *Voss.* & *Vat.*

a Τὴν νύκτα δεξάμενος] Post τὴν νύκτα in ora *Cod. Voss.* οὐ ἡ ταύτα σκεῦος ἰδεῖν.

b Δαῶν καὶ Σακῶν] Δακῶν καὶ Σακ. *Gen.* Lege Δαῶν ut supr. lib. 18. c. 9. §. 5. SPANH.

* *Dahas & Sacas,*] Dacas *in Vet. Interpr.* & Δακῶν in *Græcis.* Sed vide *Strabonem*, l. XI. p. 511. *Edit. Paris.*

c Τῆς ἀποδημίας] Forte τῇ ἀποδημίᾳ. COCC.

d Τὴν Παρθυηνὴν,] Τὴν Παρθυηνῶν *Busb.*

e Πρὸς εἰκοστὸν δωδέκατον,] Πρὸς εἰκοστῷ *Busb.*

f Θνήσκει καθαλιπὼν] Illud θνήσκει inserui è *Cod. Voss.* κατασρέφει τὸ βίου post εἴκοσι τέσσαρας adjicit *Busb.*

g Παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας] Viginti quatuor liberis *in Græco*, & ita etiam *Rufinus.* SPANH.

h Καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας.] Ita cum *Cod. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *relinquens filios masculos viginti quatuor, & filias viginti quatuor, vita privatus est; successionemque* &c. καὶ θυγατέρας τοσαύτας *Busb.* καὶ θυγατέρας absque τοσαύτας aut εἴκοσι τέσσαρας habet *Voss.* in *Editis Aliisque.*

i Δυναστείαν.] Βασιλείαν *Busb.*

k Ἐπεβίωσεν.] Ἐπεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γήρᾳ καὶ τῷ τῆς λύπης ἀλγήματι πιεζομένη, ταχέως ἀπέψυξεν. ὁ δὲ *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) & *Gall.*

l Πυραμίσιν,] Στήλαις τοῦ τάφοις τῆς Αἰλίας *Eusebio* in *Historia Ecclesiastica*, lib. 2. cap. XII. & *Nicephoro Callisto* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 21. Vide *Valesium* in *Euseb.* lib. 2. c. 12.

m Τρεῖς τὸ ἀριθμὸν] An una est quæ sepulcrum Absalomi nunc dicitur? REL.

n Ἐπαγγελοῦμεν.] Ἀπαγγελοῦμεν *Voss.*

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Θούδα καὶ τῶν Ἰούδα Γαλιλαίου υἱῶν· καὶ οἷα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίους συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τῶν Πάσχα ἡμέρᾳ.

CAP. V.

De Theuda & Judæ Galilæi filiis: & cujuſmodi calamitas Judæos Hieroſolymis ipſo Paſchæ die afflixit.

[o] Φάδου γὰρ τοῦ Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, χρόνος τις ἀνὴρ, [p] Θούδας [q] ὀνόματι, πεῖσαι τὸ πλεῖστον ὄχλον, ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἑπέσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν ῥῖσαι, [r] δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν. καὶ ταῦτα [s] λέγων [t] πολλοὺς ἠπάτησεν. ὁ μὲν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς τὰ ἀφροσύνης ὀνειδίσαι Φάδῳ, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἵλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, [v] ἥτις, ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, [x] πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν· [y] αὐτόν τε τὸν Θούδαν ζωγρήσαντες [z] ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τοὺς Κουσπίου Φάδου τοῦ ἐπιτρόπου χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

β'. [a] Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος Ἀλαβάρχου, [b] Ἀλεξάνδρου παῖς ὃς [c] ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, [d] γένει τε ὢν πλούτῳ περιπύστου τοῦ ἐκεῖ καθ' αὐτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ καὶ παιδὸς Ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ [e] ἐνέμεινεν ἤθεσιν. [f] ἐπὶ τούτοις δὴ καὶ [g] τὸν μέγαν λιμὸν καθ' ὃν τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι· καθ' ὃν καὶ [gg] βασίλισσα Ἑλένη, πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς λιμοῦ μένοις, ὡς [h] προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες [i] Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου [k] ἀνῃρέθησαν, ὅτι τὸν λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστῆσαντες, [l] Κυρηνίῳ τῷ Ἰουδαίας [m] τιμητῇ ὄντες, ὡς [n] ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰώσηπός τε Σίμων, ὃς ἀνασωθῆναι προσετάχθη [o] ὁ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τοῦ Χαλκίδος βασιλεὺς Ἡρῴδης, μεταστήσας τὸν ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τοῦ [p] Καμύδου, τῷ Ἀμυδοχίου τὴν τιμὴν Ἀνανίᾳ τῷ [q] Νεβεδαίου διδωσιν. Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ [r] Κύμανος ἀφίκετο Ἀμυδοχος, καὶ [s] πολλοῖς τὸν βίον Ἡρῴδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος ἄρχοντος ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, Ἀριστόβουλον μὲν, [t] ὑπὸ

FAdo autem Judæam procurante, præſtigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini perſuaſit, ut aſportatis opibus *ducem* ſe ad Jordanem uſque fluvium ſequerentur. Quippe ſe prophetam eſſe ajebat, diremptiſque imperio ſuo aquis fluminis, facilem ſe tranſitum ipſis præſtiturum dicebat. & hujuſmodi ſermonibus plurimos decepit. Non tamen eos paſſus eſt Fadus quidquam ex ſua veſania conſequi; ſed emiſit adverſus eos equitum turmam, quæ, ex improviſo illos adorta, multos occidit, multoſque vivos comprehendit. Ipſe etiam Theudas ab iiſdem captus eſt, ejuſque caput præcidunt & Hieroſolyma deportant. Atque adeo hæc ſunt quæ Judæis acciderunt dum Cuſpius Fadus erat procurator.

Fado Judæam procurante, populum decipit Theudas.

Theudas captus & occiſus.

2. Fado autem ſucceſſit Tiberius Alexander, *ejus* Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore & genere & divitiis primus, qui pietate etiam in Deum filio Alexandro præſtitit. nam ille in patriis moribus & inſtitutis non permanſit. Horum igitur *procuratorum* temporibus evenit ut magna fames Judæam affligeret; quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coëmptum, egenis diſtribuit, ut *paulo* ante dicebam. Prætera autem & filii Judæ Galilæi interempti ſunt, (qui populum ad defectionem ſollicitabat, dum Quirinus cenſum ageret in Judæa, prout in ſuperioribus indicavimus) Jacobus *ſcilicet* & Simon, quos crucibus ſuffigendos eſſe juſſit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, cum Joſepho Camydi filio pontificatum abrogaſſet, facit ut ei in honorem ſuccederet Ananias Nebedæi filius. Tiberio etiam Alexandro qui ſuccederet, veniebat Cumanus, & Herodes, Agrippæ Magni regis frater, à vita diſceſſit, anno Claudii imperii octavo, tribus filiis relictis, Ariſtobulo quidem, quem ex prima uxore Ma-

III. Tiberius Alexander Judææ procurator.

Fames in Judæa.

Jacobus & Simon Judæ de Galilæi filii crucis ſupplicio affecti.

Ananias pontifex.

Cumanus procurator.

Herodes Agrippæ M. frater moritur.

---

o Φάδου —— ὀνόματι,] Hæc de Theuda ex hoc loco adducit Euſebius H. Eccl. l. 11. cap. 11. Theudas Pſeudopropheta, de quo Act. v. v. 36. Sed ſub Gamaliele, & ita XIII. annis ante Fadum Judææ Procuratorem, de quo hic Joſephus. Vid. Pearſ. in Act. Ap. p. 49. SPANH.

p Θούδας ὀνόματι,] Aut dicendum duos fuiſſe *Theudas* cum *Grotio* (ad *Matt.* c 24. v. 5) *Aliiſque*; aut *Theudam* illum Joſephi eſſe *Theudam* de quo *Gamaliel*; atque *Joſephum* circa tempora ejus erraſſe. *Lightfoot* in *Horis Hebr.* ad *Acta*, p. 11. Verum in *S. Literis* exiſtimat *L. Bos* (ad *Acta*, c. 5. v. 36.) interitus *Judæ* & *Theudæ* impoſtorum non enarrari eo quo contigerunt temporis ordine, ſed retro à proximis & noviſſimis temporibus progrediendo ad ulteriora tempora & antiquiora. Videſis *Valeſium* ad *Euſeb.* l. 2. c. 11. *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36. *Pearſonii* opera Poſthuma, p. 29. & *Simonem* in *Bibl. Crit.* c. 2. ſub finem.

q Ὀνόματι,] Τῶνομα *Euſeb* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XII. ὄνομα *Niceph.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XI. HUDS. Τῶνομα *Euſeb.* SPANH.

r Δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν.] Δίοδον ἔχειν ἔφη π. *Gall.* & *Voſſ.*

s Λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν.] Λέγων τε διεβεβαιώθη καὶ ἐπεσχε αὐτῷ παρεσκεύασεν. ὃ μὲν οὖν ἔπεισεν ſolus *Gall.*

t Πολλοὺς ἠπάτησεν.] Act. 5. 36. ubi hæc hiſtoria Theudæ etiam memoratur, dicitur 400. habuiſſe ſequaces; extat & apud Euſebium hiſt. eccleſ. l. 11. c. 11. verbis Flavianis. REL.

v Ἥτις,] Ἥτις ἐπιπεσοῦσα ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς *Euſeb.*

x Πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε,] Πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε *Busb.*

y Αὐτόν τε τὸν Θούδαν ζωγρήσαντες] Αὐτὸν ὃ *Voſſ.*

z Ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν,] Ἀποτέμνουσιν αὐτοῦ τὴν κ. *Euſeb.* τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ *Busb.*

a Ἦλθε —— Ἀμυδόχου,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. XI. §. 6. ἐπίσκοπον πέμπει Κύμανον Φάδου, ἔπειτα Τιβέριον Ἀλέξανδρον. SPANH.

b Ἀλεξάνδρου παῖς ὃς ἀλαβαρχήσαντος] Vide lib. 18. c. 7. §. 3. HUDS. Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH.

c Ἀλαβαρχήσαντος] Vide *Annot.* lib. 18. c. 7. §. 3. & c. 9. §. 1. & præterea *Fullerum* in *Miſcel. S.* lib. 4. c. 16. *Turnebum* in *Adverſ.* l. 27. c. 25. *Voſſii* Etymolog. p. 16. *Cappellum* in *Hiſt. Apoſtol.* p. 118. *Gyraldum* in *Dialogo* XXIX. & *Theſ. Crit.* tom. 2. p. 450. HUDS. Alabarchæ non Judæi. ſed & Judæi. vid. inf. de Demetrio, qui Judæus, atque Alexandriæ Alabarcha, Mariamnen, Agrippæ Junioris ſororem in matrimonio habuit. REL.

d Γένει τε καὶ πλούτῳ περιφανοῦς] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* γένει τε deſunt *cæteris.*

e Ἐνέμεινεν ἤθεσιν.] Ἐνίμενεν *Busb.*

f Ἐπὶ τούτοις δὲ] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τούτοις γε καὶ *Euſeb.* l. 2. c. 12. ἐπὶ τούτοις ὃ καὶ *Voſſ.* ἐπὶ τούτῳ ὃ καὶ *Busb.* ἐπὶ τούτοις γὰρ καὶ in *Editis Aliiſque.*

g Τὸν —— γενόμενον.] Act. Apoſtol. Conf. ſupr. lib. 3. c. 15. §. 3. & infr. c. 7. § 8. SPANH.

gg Βασίλισσα Ἑλένη,] Βασιλὶς *Busb.* ut ſupra cap. 2. §. 3.

h Προεῖπον.] *Sc.* ſupr. c. 2. §. 6.

i Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

k Ἀνῃρέθησαν,] Ita *Marg. L. B.* ſed in textu ἀνῃρέθησαν.

l Κυρηνίῳ τῷ Ἰουδαίας τιμητῇ ὄντες,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

m Τιμητῇ ὄντες,] *L. B.* τιμητεύοντες.

n Ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν,] Lib. 18. c. 1. §. 1. Γαυλανίτης dicitur. Vide *Annott.* ad locum, & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36.

o Ὁ Ἀλέξανδρος.] *Sc.* Lib. 18. cap. 1.

p Καμύδου,] In *Græcis* corrupte Κιμηδῆ & Κιμαιδί. (in *Marg. L. B.* Κιμιδί dicitur exſtare in aliis MSS. in aliis vero Καμιδῆ. in textu eſt Καμοιδί.) quin & Κιμηδὴ habet *Zonar.* in *Epiphanii* libris, *remoto à pontificatu Joſeph ſucceſſionem* &c. Vide *Seldenum* lib. 1. de *Succeſſ. in Pontif.* c. XI.

q Νεβεδαίου διδωσιν.] Νεδιβαίου *Busb.* & *Lugd. Bat.* HUDS. MS. Νεδιβαίου. Quæ ſcriptura convenit cum Talmudica. In Gemara enim keratuth fol. 100. 2. memoratur Pontifex nomine יוחנן בן נרבאי *Jochanam ben Nedebai.* REL.

r Κύμανος] Ventidius Cumanus, vid. Tacit. Annal. XII. c. LIV. SPANH.

s Τελευτᾷ —— γηραιῷ] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

t Ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ] Ἀπὸ τῆς *Busb.*

Mariamne ſuſceperat, Bereniciano vero & Hyrcano ex Berenice fratris filia: ejuſque principatum Claudius Cæſar in juniorem Agrippam confert.

Ei ſuccedit Agrippa junior. IV.

3. Cum autem in Hieroſolymitarum civitate conflaretur ſeditio, Cumano res Judææ adminiſtrante, ea Judæorum multis exitio erat. Sed primum mihi explicanda eſt cauſa, cur iſta acciderint. *Paſcha feſtum.* Cum inſtaret feſtum quod Paſcha appellatur, quo nobis mos eſt panibus non fermentatis veſci, & magna vis hominum undique ad hanc celebritatem conveniſſet, veritus Cumanus, ne quid novi ab eis moveretur, juſſit militum cohortem unam ſumptis armis ſtare ad templi porticus, ut ſedarent tumultum ſi quis exoriretur. id quod feſtorum ſolennitate facere conſueverunt & alii ante eum Judææ procuratores. *Miles ſeditionem concitat.* Quarta vero feſtivitatis die miles quidam oſtendit populo nudata genitalia. ad quod *ſpectaculum* cum oculos advertiſſent, *graviter* ſuccenſebant & iraſcebantur; non ſe contumelia affici vociferantes, ſed Deum nefarie dedecorari. & quidam fortius animati in Cumanum jactabant convicia, dicentes, militem *petulantem* ab eo fuiſſe ſummiſſum. Cumanus autem, cum iſta audiſſet, & ipſe non mediocriter eorum maledictis irritatus eſt; attamen eos rogabat ut res novas moliendi cupiditatem reprimerent, nec feſti tempore ſeditionem concitarent. cumque illis non perſuaderet (magis enim eum conviciis urgebant) jubet omnem exercitum ſumptis armis in Antoniam convenire, caſtellum ut ſupra diximus templo imminens. Multitudo autem, ad militum, ubi advenerant, conſpectum, metu perculſa, in fugam propere ſe conjicit: cumque auguſti eſſent viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, contruſique inter *Multi Judæorum pereunt.* fugiendum, multi mutua compreſſione interibant. Viginti itaque millia exſtinctorum in illo tumultu numerata ſunt: atque in luctum deinceps verſa erat feſtivitas, adeo ut omnes, ſacrificiorum & orationum obliti, lamentationi & ejulatibus ſe dederint. tantas quidem calamitates *Judæis* intulit unius militis petulantia.

Stephanus Cæſaris ſervus pecuniis multatur. 4. At nondum primus hic luctus deſierat, cum aliud ingruebat malum. Quidam enim eorum * qui rebus novandis ſtudebant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio, Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem latronum more aggreſſi, omnia quæ ſecum habuit ei eripiunt. *Quam ob rem vicos diripi jubet Cumanus.* Quod ubi factum audivit Cumanus, confeſtim *eò* miſit milites, juſſos ut vicos *loco* propinquos diriperent, & ex illis nobiliſſimos quoſque in vinculis ad ſe adducerent. Cum *Miles legis Moyſaïcæ libros diſcerpit.* autem fieret vaſtatio, miles quidam, leges Moy-

---

v Τῷ ——— δίδωσι.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

x Τῆς Πάχα προσαγορευομένης] Τῆς Πάχα γὰρ καλουμένης *Busb.* & mox πολλῆς πάντοθεν πληθύος συναχθείσης, dein μὴ προς νεωτερισμόν τι ὦσιν τ.

y Ἐπὶ τῷ ἑορτῷ,] Hinc conſilium illud Matth. 26. 5. *non die feſto, ne ſeditio oriatur.* REL.

z Τοῦτο ——— ἴσχατον.] Conf. infr. c. 7. §. 11. SPANH.

a Τὰ αἰδοῖα·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

b Θεασαμένων ὀργὴ] Τῶν θεασαμένων *Busb.*

c Υβρίζειν λεγόντων,] Υβρίζειν *Busb.*

d Καθίσαντες λέγοντες.] Καθῆσθαι *Busb.* & *Gall.*

e Ερεθίζειν] πρὸς τὰς βλασφημίας.] Ηρέθιζε *Vat.*

f Εν ἑορτῇ.] Καὶ ταραχὰς. μὴ π. *Busb.*

g Πᾶν, παντοπλίαν ἀναλαβόντας,] Illud πᾶν è *Cod. MSS.*

h Τὴν Αντωνίαν,] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

i Φρούριον ὂν τοῦτο,] Τὸ τῷ ἱερῷ φρούριον ἐπικείμενον *Busb.* & *Zonar.* cæteris omiſſis.

k Τῶν δ' ἐξόδων τινῶν ὠσῶν,] Τῶν διεξόδων *Vat.* τῶν δ' ἐξόδων τινῶν ὠσῶν καὶ οὐκ εὐρείων *Gall.*

l Πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων] Ita lego cum *Cod. Busb.* συνωθούμενοι καὶ τῷ φυγῷ, πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων συνθλιβόμενοι καὶ συμπατούμενοι διεφθάρησαν *Zonar.* πολλοὶ ἀλλήλων (ἀλλήλοις *L. B.*) ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον in *Editis Aliiſque.*

m Δύο γὰρ μυριάδες] Δύο μὲν μυριάδες ἠριθμήθησαν *Busb.* ὑπὲρ τὰς μυρίας in lib. 2. *Bello Jud.* ὑπὲρ τετρακισμυρίας in ſuo Codice habuiſſe videtur *Ruſinus.* eundem numerum *Euſebio* (tum in *Chronico* tum in *Eccl. Hiſt.*) & *Oroſio* retinentibus. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib 2. c. 12. §. 1. SPANH.

τῆς πρώτης αὐτῷ τεχθείσης γυναικὸς, ἐκ Βερνίκης τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς Βερνικιανὸν καὶ Τρκανόν· *v* τὸν δ' ἑξῆς Κλαύδιος Καῖσαρ Αγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι.

γ'. Στάσεως δ' ἐμπεσούσης τῇ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλει, Κουμάνῳ τὰ κατὰ τὴν Ιουδαίαν πράγματα διοικοῦντι, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ιουδαίων. καὶ πρότερον ἀφηγησόμεθα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη. *x* τῆς Πάχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνεστώσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρειν, πολλῶν καὶ παντοδαπῶν πληθὺς συνηθροίσθη *y* διὰ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ Κούμανος μή νεώτερόν τι ἐκ τούτων προσταράξῃ, κελεύει τῶν στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα διὰ τῶν ἱερῶν στοῶν ἑστάναι κατασκοποῦντας τὸν νεωτερισμὸν, εἴ ἄρα τις ὄχλησις. *z* τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ιουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν τῇ ἑορτῇ ἐπράττετον. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς στρατιώτης τὸν ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει *a* τὰ αἰδοῖα· καὶ πρὸς τοῦτο *b* θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς *c* ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἠσεβῆσθαι. πινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν Κούμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτοῦ τὸν στρατιώτην *d* καθίσαντος λέγοντες. Κούμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς *e* ἐρεθιζόμενος πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμούντας πραγμάτων, μηδὲ στάσεις ἐξάπτειν *f* ἐν ἑορτῇ. μὴ πεισθέντων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπέκεινα βλασφημούντων, κελεύει τὸ στράτευμα *g* πᾶν, παντοπλίαν ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς *h* τὴν Αντωνίαν, *i* φρούριον δὲ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. θεασάμενος δὲ τοὺς στρατιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθὲν, φεύγειν ὥρμησε· *k* τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὄντων, διώκειν νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ σωφθέντες μὴ τῷ φυγῷ, *l* πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον. *m* δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τῷ φόβῳ σκεδασθέντων. πανδημεὶ δὲ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες, σκεδαννύμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν, διὰ θρήνους καὶ κλαυθμοὺς ἐτράποντο. *n* τοιαῦτα μὲν ἐνὸς ἀσελγήματα στρατιώτου *o* πάθη γνόντας παρεσκεύασεν.

δ'. Οὕτω δὲ αὐτῶν *p* τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο *q* προσέπιπτε· τῶν δὲ *r* ἐφεστώτων διὰ νεωτερισμῷ τινες, καὶ τῷ δημοσίαν *s* ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, *t* Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα ληῃσάμενοι, ἅπαντα αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὰ πραχθὲν ὁ Κούμανος, εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον *v* κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ διαφανεστάτους αὐτῶν *x* δήσαντας ἐπ' αὐτὸν *y* ἄγειν. *z* τῆς δὲ παρῆσαν *a* γομένης, τῶν στρατιωτῶν τὶς, τὸς Μωϋ-

---

n Τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀσελγήματα] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* τοιοῦτον & mox πάθημα in *Editis Aliiſque.*

o Πάθη] *L. B.* παθήματα.

p Τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο,] Πένθος τοῦτο καὶ ὁ θρῆνος ἐπί. *Busb.*

q Προσέπιπτε.] Τῷ πρότερον προσεπιγίνεται) ſolus *Busb.* at *L. B.* poſtremum quidem verbum in *Marg.* habet, at in reliquis Vulg. Lect. conſentit.

r Εφεστώτων] *L. B.* ἀφεστώτων.

* *Qui rebus novandis ſtudebant*,] Qui ex illa turba fugientes evaſerant, *Epiphan.* & *Gelen.* τινὲς δὲ τῶν νεωτερισμοῖς ἡδομένων in *Zonara.*

s Οδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 2. καὶ τῷ Βασιλικῷ. SPANH.

t Στέφανον Καίσαρος δοῦλον] Στέφανόν τινα τῶν K. *Busb.* & *Zonar.* atque ita in lib. 2. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 2. SPANH.

v Κώμας διαρπάσαι,] Κώμας *Busb.* & *Zonar.*

x Δήσαντας] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* δήσαντες in *Editis Aliiſque*, δεσμίους *Zonar.*

y Αγειν.] Αγαγὼν *Busb.* & *Zonar. L. B.* ἄγειν λόγον τῶν τετολμημένων ἐκτετίσαντας.

z Τῆς ——— καμένης,] Τῆς δ' ὑπερθέσεως τῶν χωρίων ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐργατῶν γινομένης, ἀπέθανάλις τις ἐξ αὐτῶν πεντῆκα τὸς M. v. ἔν τινι κ. λ. σεβασμίως κειμένους *Busb.* atque ex eodem forſan codice *Zonar.* qui habet, τῶν δ' τῶν χωρίων καινῶν παρθήσεως γινομένης, πεντῆκα τὶς τῶν ἐργατικῶν θρησὺς καὶ ἀπέθανε, τοῖς Μωϋσεως εὐτυχῶν νόμοις ἔν τινι κώμῃ σεβασμίως κειμένοις.

a Γινομένης,] *L. B.* γνωμένης τῶν κοπῶν.

b Διὸ-

Μωϋσέως νόμους ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, πεφωρακὼς εἰς τὸ πάντων ὄψιν, [b] διέρριψεν, ὀνείδεσι βλασφημιῶν καὶ πολλὰ [c] καθικετευόντων. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες, καταβαίνουσιν εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ [d] ἐτύγχανεν ὁ Κούμανος ὤν, [e] ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν Θεὸν, ὑφ' οὗ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν, ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ σὺν ὑπομένοντι [f] τὰ πατρίων αὐτοῖς ἔτι πλείοσι βεβυθρισμένοις. καὶ ὁ Κούμανος, δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσῃ τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὴν ἐνυβρισμένην τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τὴν ἐσομένην ἐκ δευτέρου μέλλησιν ἐξαπιέναι.

saïcas, in vicos quodam repositas nactus, omnium in conspectu eas discerpsit, additis conviciis multisque ludibriis. Judæi autem, istis auditis factoque magno concursu, Cæsaream descenderunt, (illic enim agebat Cumanus) supplicantes, ut non ipsos, sed Deum, cujus leges indigne habitæ erant, vindicatum iret. sibi enim non ferendam esse vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus ne multitudo denuo res novas moliretur, de amicorum consilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, securi percussit; atque ita tumultum sedavit, cum in eo esset ut iterum accenderetur. *Idem secari percussus.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς στάσις ἐνέπεσεν Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις· καὶ ὡς Κλαυδίου τὴν ἀμφισβήτησιν διέλυσ'.

Γίνεταί τις καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν τῇ ἑορτῇ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἀναγινομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρέων [g] χώρας. καὶ τότε [h] κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης [i] Γινάας λεγομένης, [k] τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε καὶ [l] Μεγάλης πεδιάδος, τινὲς συνάπτουσι μάχῃ, [m] πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς Κούμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν [n] μετεῖναι [o] τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ, [p] χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. [q] ἀγανακτήσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ Γαλιλαῖοι, τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἔπεμπον [r] ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἀντίληψιν. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτοὺς μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὴν ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταπεφευγέναι [s] αὐτὸς πρωμένων, καὶ πείσαι τὸν Κούμανον ἐπαγγελλομένων δίκας [t] εἰσπράττειν παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ προσέχουν, ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ἐλεάζαρον τὸν [u] Δεινάου παρακαλέσαντες· λῃστὴς δὲ ἦν οὗτος ἐπὶ πολλὰ τὸν Διατριβὸν ἐν ὄρει πεποιημένος· κώμας πολλὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. Κούμανος δὲ, τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν [v] Σεβαστηνῶν [x] ἴλην, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τάς τε [y] Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν [z] πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμῇ καὶ [a] γένει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν μεγέθους ἥκουσι, [b] μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδὸν τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοὺς [c] ἀφεστῶτας παρακαλοῦντες

CAP. VI.

Quomodo seditio in Judæos invasit & Samaritas: & quo pacto litem dirimit Claudius.

PORro inter Samaritas & Judæos ortæ sunt inimicitiæ hujusmodi de causa. Mos erat Galilæis, in diebus festis Hierosolyma euntibus, per regionem Samariæ iter facere. Atque tum ipsis, cùm in itinere essent, quidam è vico, cui nomen Ginæa, (quæ sita est in confiniis Samariæ & Magni campi) prælio congressi, multos eorum perimunt. Primores autem Galilæorum, ubi facinus audiverant, Cumanum adibant, ipsumque rogabant ut occisorum necem ulciscereturIlle vero, à Samaritis data pecunia persuasus, eorum nullam rationem habuit. Tunc Galilæi, hac de re indignati, Judæorum multitudinem ad arma conciverunt, & ad libertatem suam defendendam. Servitutem enim etiam ex se quidem acerbam esse dicebant; cum injuriis vero conjunctam, omnino intolerabilem. Cum autem magistratus lenire eos & compescere conarentur, pollicerenturque se Cumano persuasuros, ut pœnas de cædis auctoribus sumeret, illis quidem non auscultabant, sed armis correptis, & in auxilium advocato Eleazaro Dinæi filio, (ille enim erat latro qui multis jam annis in montibus degerat) vicos aliquot Samaritarum diripiunt & incendunt. Cumanus autem, ubi ad eum fama rei perveneratassumpta Sebastenorum ala cum quatuor peditum cohortibus, armatisque etiam Samaritanis, contra Judæos proficiscitur; eosque assequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem vivos cepit. Tum vero Hierosolymitarum primi genere pariter ac honore, ut viderunt ad quam calamitatem magnitudinem ventum erat, saccis indutis, capitibusque cinere repletis, modis omnibus seditiosos obsecrabant & hortabantur, ut, *Dissidium inter Samaritas & Judæos.* *Judæi à Galilæis ad arma conciti contra Samaritas.* *Eleazarus latro.* *Cumanus contra Judæos profectus magnam eorum stragem edit.*

---

b Διέῤῥιψεν,] Ἀναιδῶς διέῤῥιψεν *Busb.*

c Κατακεκτομῶν.] Καὶ ἀκρωτῶν καθυλακτῶν post καθικετευόντων addunt *Busb.* & *Gall.*

d Ἐτύγχανεν ὁ Κούμανος] Ἔτυχεν solus *Busb.*

e Ἱκετεύοντες] Ἱκετεύοντες καὶ σφόδρα συλλιπαροῦντες αὐτὸν *Gall.*

f Τῶν πατρίων] In *Cod. Busb.* τὰ πατρίων καὶ δεμίων. forsan pro δοκίμων.

g Χώρας.] Ita distinxi. antea erat, χώρας, καὶ τότε &c. Vide *Luc.* c. 17. v. 11. & *Joan.* c. 4. v. 4.

h Κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης] Sic *Busb.* κάθοδον in *reliquis.*

i Γινάας λεγομένης,] Ita (pro ἡ Ναΐς *Editorum Aliorumque*) rescripsi ex lib. 2. *de Bello Jud.* ubi idem locus describitur hisce verbis, ἡ Σαμάρεια ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης Γινάας ὄνομα κώμης &c. & ab hac lectione non longe discedit Γιναῖς *Cod. Busb.* & *Gall.* & Γιναῖς *Epiphan.* Ναταὶς *L. B.* HUDS. Conf. *alsor.* lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.

k Τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε] Illa τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης supplevi è *Cod. Busb.* (adstipulante jam & *Lugd. Bat.*) & τε pro ἢ ex eodem (sic quoque *L. B.*) post Σαμαρείας rescripsi. Mecum sane facit *Epiphanius*, qui locum vertit ad hunc modum, *Dum ergo aliquando iter haberent per vicum nomine Ginais, inter Samariam & campum maximum constitutum.* Vide *Grotium* ad *Luc.* c. 7. v. 11.

l Μεγάλης πεδιάδος,] De ejus situ, supra lib. 5. c. 1. §. 22. ὅλον ἀπὸ βηθήλων ἕως τὸ μέγα πεδιὰς πεδίον. Conf. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

m Πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι.] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.

n Μετεῖναι] Lege μετιέναι. COCC.

o Τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον.] Τῶν ἀδίκως ἀνηρημένων τὸν φόνον *Busb.*

p Χρήμασι —— ὠλιγώρησεν.] Χρήμασι πολλοῖς ὑπερφλυθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων κἀκείνοις μᾶλλον πεισθεὶς, τὴν ἐκδίκησιν ὠλιγώρησεν *Busb.* consentiente in ultimis *Lugd. Bat.*

q Ἀγανακτήσαντες —— χωρῆσαι,] Aliter hic in Græco est Textu, quem sequitur *Rufinus.* SPANH.

r Ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι,] Ἐφ' ὅπλα καὶ φόνου χωρήσειν *Busb.*

s Αὐτὸς πεπρωμένων,] Αὐτὸς, καὶ συνεῖναι τὴν ταραχὴν πεπρωμένην *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.*

t Εἰσπράττειν παρὰ τῶν ἀνηρηκότων,] Εἰσπράξασθαι *Busb.*

u Σεβαστηνῶν ἴλην,] Conf. supr. lib. 19. c. 9. §. 1. SPANH.

x Ἴλην,] Supra ἴλαρχον.

y Σαμαρείτας καθοπλίσας,] Σαμαρεῖς *Busb.*

z Πολλοὺς —— ἔλαβεν.] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

a Γένει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν,] Ita *Busb.* γένους in *Editis Aliisque.*

b Μετενδυσάμενοι —— ἀναπλήσαντες,] Conf. supr. c. 3. (4) §. 2. SPANH.

c Ἀφεστῶτας παρακαλοῦντες ἦκον,] Sic *Gall. Lugd. Bat. Zonar.* &

ut, ob oculos positis patria diruenda & templo flammis vastando & ipsis cum uxoribus & liberis in servitutem deducendis, consilium mutarent, & abjectis armis qnieſcerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. Cum autem ista dixissent, eos flexerunt. atque illi quidem sese dispersérunt, latrones vero ad loca munita iterum rèversi sunt. Atque ex eo tempore Judæa omnis latrociniis infestata erat.

Judæa latronibus vexata.

Samaritæ apud Ummidium Quadratum Judæos accusant.

2. At Samaritarum primates Ummidium Quadratum Syriæ præsidem, tunc Tyri degentem, adibant, & Judæos accusabant; quod vicos eorum diripuerint ac incenderint. &, "non tam se ægre "ferre propriam injuriam, dicebant, quam quod "Romanos contempseriut, ad quos judices, si quid "damni accepissent oporteret eos potius provoca-"re, quam nunc, quasi à Romanis imperio non "regerentur, incursiones facere. quamobrem ad i-"psum se venire, *ab eo* hoc demum impetraturos ut vindicarentur." Et quidem hujusmodi accusationem instituebant Samaritani. Judæi vero & seditionis & pugnæ auctores Samaritas exstitisse ajebant, & ante omnia Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfectorum cædem occultasse & dissimulasse. Et Quadratus, cum ista audivisset, judicium distulit, dicens se *ea de re* pronunciaturum esse, postquam in Judæam venerit, & veritatem accurate magis perspectam habuerit. Et illi quidem re infecta discesserunt. Non multo autem post Quadratus Samariam venit, ubi omnibus auditis, in ea erat sententia ut Samaritanos turbarum auctores fuisse existimaret. Quamprimum vero Judæos quosdam res novas molitos esse intellexit, captos à Cumano in cruces egit. Atque inde profectus in vicum cui nomen Lydda, civitati magnitudine non cedentem, cum pro tribunali sedisset iterumque Samaritanorum causam audisset, à Samarita quodam edoctus est, certum Judæorum primatem nomine Dortum, nonullosque cum eo novis rebus studentes, quatuor numero, populum, ut à Romanis deficerent, sollicitasse. Et illos quidem Quadratus occidi imperavit: Ananiam vero pontificem & Ananum *templi* prætorem vinctos Romam misit, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros. Porroque Samaritarum & Judæorum primores, & Cumanum procuratorem, & Celerem (is autem tribunus erat) jubet in Italiam ad imperatorem discedere, illius judicio sistendos de iis quas inter se haberent controversiis. At ipse, veritus ne novi aliquid moliretur populus Judaïcus, in Hierosolymitarum urbem se confert; ipsamque

Judæi accusationem diluunt.

Samaritas seditionis reos pronunciat Quadratus.

Dortus aliique supplicio affecti.

Ananias & Ananus, Cumanus & Celer cum aliis Romam missi.

ἦσαν, καὶ πείθοντες τοὺς ὀφθαλμῶν [d] θεμένους καταπαφησομένῳ μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρπληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸς ἐσομένους, μεταθέσθαι τὸ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ὅλῃ τὰς [e] ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. [f] ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων [g] ἐπλήσθη.

Β'. Σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, τοῦς [h] Οὐμμίδιον Κυαδράτον τὸν Συρίας προεστηκότα, καὶ τὸ καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, προσαγόμενοι, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσαιεν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ, "οὐκ μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, ἐχ ὅτως "ἀγανακτεῖν, ἔφασκον, ὡς ὅτι Ρωμαίων καταφρονή-"σαντα, ἐφ' οὓς κρίτας ἐχρῆν αὐτοὺς εἶπερ [i] ἠδικοῦντο "προσιέναι, [k] ἢ νυῦ, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας Ρω-"μαίους, καταστρατεῖν. ἦκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας "τυγχάνοντες." ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὴν στάσεως καὶ τὴν μάχης αἰτίους γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, τοῦ πάντων δὲ Κούμανον δῶροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ τοῦ φονιωτήσαντας τὴν τῶν ἀνῃρημένων φόνον. καὶ Κυαδράτος ἀκούσας [l] ὑπερτίθεται τὴν κρίσιν, εἰπὼν [m] ἀποφανεῖσθαι ἐπιβὰν εἰς τὴν Ἰουδαίαν προσιόντι ἀκριβέστερον [n] ἐπιγνώσῃ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆεσαν ἄπρακτοι. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ Κυαδράτος ἦκεν, [o] εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα [p] διακούσας αἰτίους τῆς παραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. [q] ὡς δὲ καὶ [r] Ἰουδαίων [s] τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεχώρησεν ἐς Κούμανον ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ προσιόντα [t] Λύδδαν λεγομένην, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ὑποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος καὶ δευτέρᾳ τῶν Σαμαρέων διακούσας, ἐδιδάσκετο προσέ τινος Σαμαρίως, ὅτι τῶν Ἰουδαίων τὸς πρώτους, ὄνομα [u] Δόρτος, καί τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίζειν, πεισαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσθαι τὸν ὄχλον ὑπὲ τῇ Ρωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ Κυαδράτος ἀνελεῖν προσέταξεν· τὸν δὲ προὶ Ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν [x] στρατηγὸν Ἀνανον· δήσας, [y] εἰς Ρώμην [z] ἀπέπεμψε, προὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι. κελεύσας δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ἰουδαίων, [a] Κυμάνῳ τε ὑπηρέτῃ, καὶ Κέλερι, χιλιάρχῳ [b] ὅς ἐπὶ τῶν ἔστω, [c] ἐπ' Ἰταλίας [d] ἀπεῖναι προὶς τὸν αὐτοκράτορα, κελησομένους [e] ἐπ' αὐτῷ προὶ τῶν προὶς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ, δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων [f] πάλιν νεωτερίσῃ, εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πό-

& *Epiphan.* ἐφεστῶτας in *Editis Aliisque.*

d Θεμένους καταπαφησομένῳ] Comma post θεμένους sustuli. verum θέμενοι legisse videtur *Epiphan.*

e Ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον.] Οχυρὰς *Busb.*

f Ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα] Ἐξ ἐκείνου τε ἡ σ. *Busb.*

g Ἐπλήσθη.] Επληρώθη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

h Οὐμμίδιον Κυαδράτον τὸν Συρίας προεστηκότα,] Ita lego (frustra pro *Numidio* contendente *Ryckio* ad *Tacitum*, p. 176.) auctoritate *Vett. Inscriptionum*, quas affert Cl. *Norisius* in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.* antea erat Νομίδιον. Videsis *Salmasium* ad *Aug. Hist. Scriptores*, p. 42. *Reinesium* in *Ep.* XXI. & *Pagium* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

i Ἠδικοῦντο προσιέναι,] Sic *Busb.* ἠδίκουν in *ceteris.*

k Ἢ νυῦ] Νῦν ὡς *Busb.* & *Epiphan.* Vulgatam tamen lectionem servavi, ut quæ bene ferri possit, voce μᾶλλον subintellecta.

l Ὑπερτίθεται ——— προσιόντι] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 5. Κυαδράτος ὁ τότε μὲ ἑκατέρους ὑπερτίθεται· &c. SPANH.

m Ἀποφανεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀποφαίνεσθαι in *Editis Aliisque.*

n Ἐπιγνῷη] *L. B.* ἐπιγνῶ.

o Εἰς Σαμάρειαν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

p Διακούσας αἰτίους τῆς παραχῆς,] Δὴ ἀκούσας *Busb.* Διακούσας αἰτ. τ. τ. ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς ὁ καὶ Ἰουδαίων ὥς τινας νεωτ. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *ubi auctores seditionis audiens, & quosdam Samaritanorum ac Judæorum indisciplinatos inveniens* &c. Forsan legendum ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. Σαμαρείων ὁ καὶ Ἰουδαίων &c. ut in *Cod. Vat.*

q Ὡς ὁ] Σαμαρείων ὁ *Lugd. Bat.*

r Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας] Ἰουδαίους *Busb.*

s Τινὰς] *L. B.* ὡς τινας.

t Λύδδαν] Ita lego cum *Cod. Busb.* assentiente *Epiphanii* versione. in *Editis Aliisque* Λύδδαν, sine λεγομένην. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 878. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

u Δόρτος,] Ita in *Ed. Bas.* & plerisque *MSS.* nec aliter in *Epiphanii* libris. Δόντος in *Ed. Gen.* Δόητος *Lugd. Bat.* Δοῦτος *Busb.*

x Στρατηγὸν Ἀνανον· δήσας,] Vide *Bessonum* in *Canticum Canticorum*, p. 315. & *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 45.

y Εἰς Ρώμην ἀπέπεμψε,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

z Ἀπέπεμψε,] *L. B.* ἀπέπεμψε.

a Κυμάνῳ τε ὑπηρέτῃ] Κυμάνῳ τε τῷ ὑπηρ. *Busb.* & *Vat.*

b Δ' ὧ ἔστω,] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ὧ deerat *reliquis.*

c Ἐπ' Ἰταλίας ἀπεῖναι] In *Editis* & *MSS.* ἐπὶ τὰ βίας, non adeo, ut mihi videtur, recte. in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi eadem res narratur, παρήγγειλε ὁ καὶ Κυμάνῳ καὶ Κέλερι τῷ χιλιάρχῳ ἐπὶ Ρώμης πλεῖν. unde, cum Cl. *Lowthio*, (subscribente in ora Codicis sui *Coccejo*) ἐπ' Ἰταλίας rescripsi. Aliud quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *justitque Cumano & Celeri tribuno, & violentiarum inhibitori, ut ad imperatorem pergerent.*

d Ἀπεῖναι] Forte ἀπιέναι.

e Ἐπ' ——— ζητήσεων.] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*

f Πάλιν νεωτερίσῃ] Illud πάλιν è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

πόλιν ἀφικνεῖ)· καταλαμβάνῃ δὲ αὐτὸν εἰρηνεύοντα, ᵍ πάτριον ἑορτὴν τῷ Θεῷ πλέοντα. πιστεύσας ἤν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν ʰ γνήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας ⁱ ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

γ'. Οἱ περὶ Κύμανον δὲ καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρέων, ἀναπεμφθέντες εἰς Ῥώμην, λαμβάνουσι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἠκρόασιν, καθ' ἣν περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλον. σπουδὴ δὲ μεγίστη τῷ Κυμάνῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν, παρὰ τοῦ Καίσαρος ἀπελευθέρων καὶ φίλων· καὶ ᵏ περιγίνονται τῶν Ἰουδαίων, εἰ μήπερ Ἀγρίππας ὁ νεώτερος, ὢν τῇ Ῥώμῃ τυγχάνων, καταστρεφομένους ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τοῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς Ἀγριππίνης, πεῖσαι τὸν ἄνδρα, ˡ δικαιοῦσθαι πεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ, μωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τοῦ ὑποστάντος. καὶ Κλαύδιος τῇ δεισῃ ταύτῃ παρθλιβεπιθεὶς, καὶ Ἀλκιμους, ὡς εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς Σαμαρεῖς ἡγουμένους, τοὺς μὲν ἀναβάντας παρ' αὐτὸν ἀνελεῖν ἐκέλευσεν, τῷ Κυμάνῳ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ᵐ ἀγαγόντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων ὅλῃ τῇ πόλει πᾶσαν συρκαγόντας, ἕως ἀποκτεῖναι.

pacatam deprehendit & *tranquillam*, festumque patrium Deo *consecratum* agentem. Credidit itaque nihil ab iis novatum iri, illisque in festivitate relictis Antiochiam se recepit.

3. Cumanus autem & Samaritanorum primores, Romam missi, diem ab imperatore sibi constitutum accipiunt, quo causam acturi essent de rebus inter se controversis. Summoque studio pro Cumano & Samaritis contendebant Cæsaris liberti & amici: & Judæos sane vicissent, nisi Agrippa junior, qui eo tempore Romæ erat, cum intelligeret Hierosolymitarum proceres non mediocriter laborare, multis precibus imploraſſet Agrippinam imperatoris uxorem, ut marito persuaderet, ubi causam cognosceret, à defectionis auctoribus convenienter suæ justitiæ pœnas exigere. Claudius igitur his precibus in anteceſſum instructus & paratus, quæque dicerent utrinque auditis, ut comperit Samaritas malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem qui ad ipsum ascenderant occidi jussit, Cumanum vero in exsilium egit, atque Celerem tribunum Hierosolyma duci præcepit, & omnium in conspectu per totam urbem trahi adeoque enecari.

Magna contentio Romæ inter Judæos & Samaritas.

Agrippa ab Agrippina precibus obtinet, ut Claudius æquo animo Judæos audiret.

Cumanus in exsilium pulsus.

Celer morte punitus.

ΚΕΦ. ζ'.

Φῆλιξ Ἰουδαίας ἐπίτροπος. περὶ Ἀγρίππα δὲ νεωτέρου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν.

Πέμπει δὲ ᵒ Κλαύδιος ᵖ Φήλικα ᵖ Πάλλαντος ἀδελφὸν τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πεσσησόμενον πραγμάτων. ὃ δὲ δεκάτῳ ᵠ δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βατανέαις, προσθεὶς αὐτῷ ʳ τὴν Τραχωνίτην ˢ σὺν ᵗ Ἀβίλᾳ· ᵛ Λυσανίᾳ δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία. ˣ τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δωδεκαετούντα τούτῃ ἔτη τοσαῦτα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ Καίσαρος Ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ἀζίζῳ τῷ Ἐμεσῶν βασιλεῖ, περιτεμνεσθαι πεισάντι, Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. Ἐπιφανὴς γὰρ ὁ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παῖς παρητήσατο τὸν γάμον, μὴ βλεπόντων εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη ʸ μεταβαλεῖν, καίπερ τὸν πατέρα ποιησόμενος προεπομένου αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ Μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Ἀρχελάῳ τῷ Ἑλκίου παιδὶ, πρότερον ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίνεται θυγάτηρ ᶻ αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.

β'. Διαλυόντων δὲ τὴν Δρουσίλλην πρὸς τὸν Ἀζίζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπετρόπευσε Φῆλιξ, θεασάμενός τινα, καὶ γὰρ ἦν κάλλει πασῶν διαφέρουσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ ᵃ Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἑαυτοῦ φίλων, ᵇ Ἰουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, ᶜ πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν τὴν ᵈ γυναῖκα, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελ-

CAP. VII.

Felix Judææ procurator. De Agrippa juniore, ejusque sororibus.

Claudius deinde misit Felicem Pallantis fratrem, ut rebus in Judæa præesset. atque, imperii sui anno duodecimo completo, Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, eique in auctarium dedit Trachonitidem una cum Abila, (ista autem fuerat Lysaniæ tetrarchia) Chalcidem vero ei abstulit, cum dynastiam illam tenuisset quadriennio. Agrippa autem, istis muneribus à Cæsare auctus, Azizo Emesorum regi, cum circumcidi annuisset, Drusillam sororem in matrimonium collocavit. nam Epiphanes Antiochi regis filius ejus nuptias recusaverat, ut qui Judæorum religionem sua relicta amplecti noluerit, licet ita se facturum esse puellæ patri olim promiserat. Porroque Mariamnen nuptui dedit Archelao Helciæ filio, cui jam ante ab Agrippa patre desponsata fuerat; illisque nata est filia Berenice nomine.

2. Non multo autem post connubium Drusillæ Azizique dissolutum est, hujusmodi de causa. Felix, quo tempore procurator erat Judææ, cum *forte* Drusillam conspexisset, (namque omnes pulchritudine excellebat) mulieris desiderio tenebatur; & ex amicis suis Judæum, nomine Simonem, genere Cyprium, qui se magum esse simulabat, ad eam mittens, suadere nitebatur ut relicto marito ei nuberet, beatam facturum esse pollicens, si ipsum non

Felix Drusillæ nuptias Azizo.

Mariamne Archelao.

Felix nititur Drusillam à marito abducere.

ᵍ Πάτριον ἑορτὴν] Τὴν τῶν Ἀζύμων ἑορτὴν in lib. 2. *de Bello Jud.*

ʰ Γνήσεσθαι,] Γνώσεσθαι solus *Busb.* cui adstipulatur *Lugd. Bat.*

ⁱ Ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.] Ὑπεσχέθη *Busb.*

ᵏ Περιγίνονται τῶν Ἰουδαίων,] Ita *Busb.* & *Gall.* περιγίνονται in *Editis Aliisque.*

ˡ Δικαιοῦσθαι πεπόντως] Sic lego cum *Busb.* & *Vat.* Δεδικαιῶσθαι in *Editis Aliisque* tam *Latinis* quam *Græcis.*

ᵐ Ἀγαγόντας] *L. B.* ἀγαγοντας.

ⁿ Κλαύδιος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Κλαύδιον in *cæteris.*

ᵒ Φήλικα Πάλλαντος] Conf *alnot.* lib. 2. c. 12. §. 8. SPANH.

ᵖ Πάλλαντος.] Ita in *Josephi* libris plerisque & *Auctoribus Lat.* Πάλλαντος *Busb.* & *Dioni Cassio.*

ᵠ Δωδέκατον ἔτος] Δεκατον juxta *Epiphanii* libros.

ʳ Τὴν Τραχωνίτην] Tetrarchia Philippi his constituebatur & constabat regionibus, Trachonitide, Batanea, Auranitide, Gaulanitide, Paneade, atque illa quæ est περὶ Ἰαμνίαν Galilææ parte: itaque nihil opus erat memorare Batanæum aut Trachonitidem. rescribo, δωρεῖται τὴν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνα τὴν σὺν Ἀβίλᾳ. *Petitus* in *Animadv. ineditis* Tom. 2. p. 241.

ˢ Σὺν Ἀβίλᾳ·] Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. SPANH.

ᵗ Ἀβίλᾳ·] Ita scribo pro Ἀβιλάᾳ in *Editis Aliisque.* Ἀβίλα *Busb.* Supra quidem (p. 864. v. 48.) Ἀβίλα pluraliter. Sed vocabulum esse numeri utriusque notavit Cl. *Cellarius* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 269. Videsis *Berkelium* ad *Stephanum* v. Ἀβίλη, & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 525.

ᵛ Λυσανίᾳ δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία.] Λυσανίᾳ δ' αὐτὴ ἐγεγόνη *Busb.* HUDS. Conf. supr. lib. 19. c. 5. §. 1. SPANH.

ˣ Τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται,] Conf. *alnot.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

ʸ Μεταβαλεῖν,] Ita *Busb.* & *Gall.* μεταβαλεῖν in *cæteris.*

ᶻ Αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.] Iterum cum *Busb.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* αὐτῇς in *Editis.*

ᵃ Σίμωνα ὀνόματι] Forte est Simon ille Magus de quo *Act.* 8. 9. non diversum esse contendit *Sam. Basnagius* in *Exercitt. Hist. Crit.* contra *Baronium*, ad ann. xxxv. n. xx.

ᵇ Ἰουδαῖον,] Ita *Busb.* &, *Epiphan.* Ἰουδαίων in *Editis Aliisque.*

ᶜ Πέμπων πρὸς αὐτὸν,] Πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἔπειθέ τε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν in *Cod. Busb.*

ᵈ Γυναῖκα,] Recte *L. B. Tacitus* (in *Hist.* lib. 5. cap. 9.) Drusillam statuit *Antonii* & *Cleopatræ neptem.* quo modo autem cum *Actis* & *Josepho* concilietur, laborant eruditi. Dici solet à plerisque Drusillam Judæam, sororem Agrippæ regis, aliam esse à Drusilla, Felicis uxore altera, Jubæ quidem Mauritaniæ re-

Drusilla nupta Felici.

non fastidiret. Atque illa, haud recte faciens, volensque effugere sororis Berenices invidiam (nam propter pulchritudinem *suam* non leviter ab ea læsa erat) ut contra patria instituta ageret, & Felici nuberet, se persuaderi sinit. cumque ex eo pepe-

Paritque ei filium Agrippam.

risset filium, Agrippam nomine vocavit. Sed quemadmodum is juvenis cum muliere ista perierit, cum inflammaretur mons Vesuvius tempore Titi Cæsaris, postea declarabo.

Berenice Herodis vidua Polemonis nuptias ambit.

3. Porro Berenice post Herodis obitum, qui ipsius maritus fuerat idemque patruus, cum longum tempus in viduitate egisset, fama percrebrescente, quod cum fratre suo coiret, suadet Polemoni (ille enim Ciliciæ rex erat) ut circumcisus eam in matrimonium duceret: nam hoc pacto existimabat se redarguturam esse mendacia & calumnias. eique obsequutus est Polemon, maxime propter illius divitias. Id tamen conjugium non diu irruptum

Postea Polemonem deserit.

mansit: sed Berenice ob *libidinis* intemperantiam, ut ferebatur, deserit Polemonem. Ille vero, solutis nuptiis, in moribus & institutis Judæorum perse-

Mariamne, repudiato Archelao, Demetrio nubit.

verare desiit. Eodem autem tempore etiam Mariamne, cum repudiasset Archelaum, nupsit Demetrio, primo inter Alexandrinos Judæos genere pariter ac opibus: tunc etiam & ipse Alabarchiam tenebat. cumque filius ei natus esset ex illo, Agrippinum appellavit. Sed de horum singulis postea accurate magis, narrandi locus erat.

λόμεν, μὴ ὑπερηφανήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὸ σὸν τὸ ἀδελφῆς Βερνίκης βουλομένη φθόνον, ἀφ' ᾧ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν σοὶ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, ᾠδαῖνα τότε πάτρια νόμιμα πείθει, καὶ τῷ φιλίκι γήμασθαι. πεισθεὶς δὲ ἐξ αὐτῆς παῖδα ἐφοσηγόρωσεν Ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας [c] ἐκεῖνος σὺν [f] τῇ γυναικὶ καὶ τῷ σκπύρωσιν [g] Βεσσέϊα ὄρος ἐπὶ τῆς Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω.

γ'. Βερνίκη δὲ μετὰ τὸν Ἡρώδου τελευτὴν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγένητο, πολὺν χρόνον διαχηρεύουσα, φήμης διαχεούσης ὅτι παδελφῷ [h] σωμῆ, πείθει Πολέμωνα, [i] Κιλικίας δὲ τὸν ἔτος βασιλεὺς, περιτεμόμενον [k] ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτὴν, ἵνα γε ἐλέγξειν ὡς ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ Πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸ πλοῦτον αὐτῆς. ὡ μὲν δὴ πολὺ συνέμενεν ὁ γάμος, [l] ἀλλὰ Βερνίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν [m] Πολέμωνα. ὁ δὲ ἄρας τὸ γάμε καὶ τοῖς ἔθεσι τῶν Ἰουδαίων ἐμμένων ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ [n] Μαριάμμη, παρεσκευασμένη τὸν Ἀρχέλαον, συνώκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι ἤδη τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γενόμενον δ' αὐτῇ παῖδιον ἐξ ἐκείνου Ἀγριππῖνον ἐφοσηγόρωσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

CAP. VIII.

Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit: & quæ crudelissime patravit. De latronibus, sicariis, & impostoribus, sub Felice & Festo Judææ procuratoribus.

ΚΕΦ. η'.

Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο· ἅ τε ὠμοτάτως ἔπραξεν. περὶ ληστῶν, σικαρίων, καὶ γοήτων, τῶν Ἰουδαίας ἐπιτροπευόντων φήλικος καὶ Φήστου.

Obitus Claudii Cæsaris.

CÆterum moritur Claudius Cæsar, cum annos tredecim imperasset, menses octo, & dies insuper viginti: ferebantque nonnulli quod ab Agrippina uxore veneno sublatus fuerit. Hujus mulieris pater quidem erat Germanicus Cæsaris frater, maritus vero Domitius Aënobarbus, è viris in urbe Roma illustribus. illo autem defuncto, eam,

Claudii uxores & liberi.

cum vidua diu mansisset, Claudius in matrimonium duxit, filium adducentem *in familiam* patri cognominem Domitium. Messalinam enim uxorem ob zelotypiam *ante* sustulerat, ex qua Britannicum & Octaviam liberos susceperat. Erat autem ei & Antonia filia natu maxima, quam ex priore uxore Petina habuit. Atque Octaviam protinus Neroni collocavit. id enim nomen ei dedit Cæsar posteaquam in filium adoptasset.

Nero imperator.

2. Agrippina autem verita ne Britannicus, cum adultus esset, à patre principatum acciperet, suoque filio volens imperium ire præreptum, quæ

ο Τελευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ, βασιλεύσας [p] ἔτη δεκατρία, [q] μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι· καὶ λόγος ἰσχύει τινάς, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῄρηται. ταύτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς [r] Καῖσαρος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ [s] Δομέτιος Ἐνόβαρβος ὁ τὰ ἐπισήμων καὶ τῶν Ῥωμαίων πόλιν. ἐτελεύτησεν [t], χηρεύσασαν αὐτὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. φοσηγόρησε δὲ τὸν γυναῖκα Μεσσαλίναν ἀφ' ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταβία. [v] ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Αντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετίνης τὴν πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὸν Ὀκταβίαν ἥρμοσε τῷ Νέρωνι. [x] τότε γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος [y] υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

β'. Δεδοικυῖα δὲ ἡ Ἀγριππῖνα, μὴ ὁ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πάλιν τὸν ἀρχὴν ἀφαιρήσοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ περιαρπάσῃ βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τά τε ἄλλα τὸ

regis filia, Antonii & Cleopatræ nepte. Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, cap. 28. *Simsonum* ad *Annum Christi* LIV. Ep. XLVIII. inter *Reinesii* Epp. & *Vetranium* ad *Tacitum*, in *Hist.* lib. 5. cap. 9.

c Ἐκεῖνος] *L. B.* ὅτος.

f Τῇ γυναικὶ καὶ τῷ σκπύρωσιν] Τῇ γυναικὶ, sc. Βερνίκῃ. ut ita intelligam facit *Zonaras*, hisce verbis, λέγει δὲ καὶ τὸν Τίτου χρόνους ἡ γυνὴ σὺν τῷ παιδὶ νεανίᾳ γεγενημένῳ ἀφανισθῆναι καὶ τὸ Βέσσιον ὄρος, πυρόεσσαν ὄν, καὶ τότε μέγιστον σκπυρωθέν. *Epiphanius* vertit, *juvenis iste cum uxore* &c. nec aliter *Gelenius*.

g Βεσσεῖν ὄρους] Ita & *Zonaræ Græcisque Aliis*. Quin & ὄρος Βέσιον dicitur, & Βισσέσιον, & Οὐεσούιον, & Οὐεσσούιον, & Οὐεσσούϊον. Vide *Cluverium* in *Italia Antiqua*, p. 1157.

h Συνῇ,] *L. B.* συνείη.

i Κιλικίας δὲ ἔτος βασιλεὺς,] *Λυκίας* juxta libros *Epiphanii*.

k Ἀγεσθ] *L. B.* ἀγαγέσθαι.

l Ἀλλὰ] *L. B.* ἀλλ' ἡ.

m Πολέμωνα.] *L. B.* Πολέμονα.

n Μαριάμμη,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

o Τελευτᾷ —— ἔτη·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 8.

p Ἔτη δεκατρία,] Ita & *Dio*, l. 61. p. 688. Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, c. 45.

q Μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι·] Καὶ μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι. *Busb.*

r Καίσαρος ἀδελφὸς,] In *Busb.* ὁ Καίσαρος ἀδ.

s Δομέτιος Ἐνόβαρβος] Δομέτιος *Dioni Aliisque.*

t Ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταβία.] Ita *Busb.* ἐγεγόνεσαν in *ceteris*.

v Ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Αντωνία.] Locum hunc mendosum esse deprehenderunt duo viri eruditissimi, *Ryckius* & *Aldrichius*. Ipse emendatum dedi ex *Epiphanio*, qui vertit, *Messalinam peremit uxorem, ex qua liberos habuerat Britannicum & Octaviam. Erat autem ei & Antonia filia senior, quam ex prima uxore nomine Petina habuerat.* antea erat, Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταβίᾳ καὶ Ὀκταβία, ἣν καὶ πρεσβυτάτη. Confer *Suetonium* in *Claudio*, c. 27.

x Τότε γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν] Sic *Busb.* (imo & *Lugd. Bat.*) atque ita, vel ἔτος καὶ ὕστερον αὐτὸν, *Epiphan.* qui vertit, *sic enim eum postea vocitavit, cum Cæsar eum filium adoptasset.* (Nero enim, qui antea dictus erat *L. Domitius Aënobarbus*, postquam Claudius eum adoptasset, appellabatur *Nero Claudius Cæsar Drusus Germanicus*,) τότον γὰρ ὕστερον αὐτὸν in *Editis Aliisque*.

y Υἱὸν ὁ Καῖσαρ.] Αὐτὸν *Busb.* & *Zonar.* Forsan, υἱὸν εἰσποιησάμενος αὐτόν.

τὸ θάνατον τῷ Κλαυδίῳ, καθάπερ ἐν λόγοις, διεπεράξατο, καὶ ἀφεδρεῦμα πέμπει τῶν στρατευμάτων ἔπαρχον Βύρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλεῖστα δυναμένους, ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν Νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δὲ, τὴν ἀρχὴν ἔτω παραλαβών, Βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δὲ τὸν εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει· τούτῳ ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ὃ μόνον τοῦ γένους, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκείνης μηχαναῖς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν παραλαβεῖν. κλείνει δὲ καὶ τὴν Οκταβίαν ἡ σωφρὼ, πολλούς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνθέντας.

γ'. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, [z] ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα συντετάχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ, τῆς ἀληθείας ἠμέλησαν· οἱ δὲ, διὰ μῖσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἅτως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους [a] αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν σὺν ἔπεσί μοι τοὺς περὶ Νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡμῶν γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τῆς ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἔδει μῖσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡμῶν. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἐθέλουσι τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλωσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ, σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τοῦ προκειμένου ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιώμεν· τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις συμπεσόντα δηλώσομεν ἐν παρέργῳ, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφανεῖν ὀκνοῦντες. [b] ἐπανήξω τοίνυν ὅθι τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς ἔτει πολιτήσαντος ἐν Ἐμέσῃ βασιλέως Αζίζου, [c] Σόαιμος ἀδελφὸς τοῦ ἀρχιερέως). τοῦτῳ δὲ τὴν μικρᾶς Αρμενίας προστασίαν Αριστόβουλος, [d] Ηρῴδου τοῦ Χαλκιδῆνος βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐλαχέτης). [e] καὶ [f] τὴν Αγρίππαν [g] δωρεᾶται μοῖραν τινὰ τῆς Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα τε [h] Ταριχέας, ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι δὲ καὶ [i] Ιουλιάδα πόλιν τῆς Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν [k] πεσσαρεσκαίδεκα.

ε'. Τὰ δὲ κατὰ τὴν Ιουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τοῦ ἁπίδοσιν ἐλάμβανε. ληστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἱ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ [l] τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνελάμβανε τοὺς ληστὰς λαμβάνων ἀνήρει, καὶ Ελεάζαρον υἱὸν τὸν Δεινάιου παῖδα, τὸν συσταμένου τῶν ληστῶν τὸ συνταγμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτοῦ πρότεινας ὑπὲρ οὗ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμπεν εἰς Ρώμην. ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς [m] τὸν ἀρχιερέα τὸν Ιωνάθην ὁ Φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ οὗ κρείττονος προΐσεσθαι τὴν τῶν Ιουδαίων πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν, [n] αἰτησόμενον ἐκεῖνον πρὸς οὗ Καίσαρος πεμφθῆναι τὴν Ιουδαίας ἐπίτροπον, προφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσεται τὸν συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ [o] ὑμόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι τὸ συνεχῶς [p] νουθετεῖν Claudio necem afferrent, ut fama erat, *ipsa* confecit, atque illico mittit Burrhum militiæ præfectum, & cum eo tribunos & libertos qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in castra *prætoriana* abducerent, ipsumque imperatorem salutarent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleriſque veneno *Tyrannorum crudelissimus.* sustulit, palam vero matrem suam non multo post *ferro* peremit; hanc illi vicem referens, non solum quod eum genuerit, verumetiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin & Octaviam uxorem suam occidit, multosque viros illustres, quasi in ipsum composuissent insidias.

3. Sed de his quidem plura dicere supersedeo. *Josephus carpit Romanos historicos.* nam multi *admodum* Neronis historiam conscripserunt: quorum aliqui in gratiam ejus, ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt; alii vero, ex odio & inimicitiis sibi cum eo susceptis, inverecunde adeo debacchati sunt in eum mendaciis, ut digni sint qui uno hoc crimine condemnentur. Etsi non mihi subit eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab antecessoribus ejus gestas memoriæ mandantes historiæ veritatem retinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, cum longo post eos tempore vixerint. Verum istis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu scribere: nam hujusmodi licentia delectari videntur. At nobis, quibus propositum est veritati *Veritatem profitetur.* unice litare, quæ ab opere nostro aliena sunt pauca admodum attingere visum est: quæ vero Judæis, popularibus nostris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, ut quos non piget & calamitates nostras & delicta *omnibus* declarare. Itaque ad res nostras narrandas revertar.

4. Primo imperii Neronis anno, Azizo rege Emesorum defuncto, Soëmus frater ei in principatum successit. Armeniæ autem minoris præfecturam Aristobulus, Herodis regis Chalcidis filius, à Nerone accepit. quin & Agrippæ donavit Cæsar partem quandam Galilææ, Tiberiadem & Taricheas, ejus imperio parere jussas: prætereaque Juliada Perææ urbem, & vicos quatuordecim ejus in vicinia positos.

Azimus succedit Soëmus.

Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius, Agrippæ ditio ampliatur.

5. Cæterum res Judaïcæ indies in deterius prolapsæ sunt. nam regio iterum latronibus repleta est, & impostoribus qui multitudinem seducebant. Sed horum quidem multos, simul cum latronibus quotidie captos, Felix sustulit: insuper & Eleazarum Dinæi filium, qui latronum agmen collegerat, ex insidiis vivum cepit: nam fide ei data, quod nihil mali passurus esset, pellexit eum ut ad se veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Cum autem Felix odio haberet Jonatham pontificem, ut qui eum sæpe admonuerit de rebus Judaïcis melius administrandis, ne ipse, qui eum à Cæsare in Judæam procuratorem mittendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem excogitabat ipsum è medio tollendi qui factus est sibi continuo molestus. nam frequens admonitio gravis est iis quibus in animo est injuste agere. Itaque hujusmodi de causa Felix amicum Jonathæ fi-

VI.

Felix castigat latrones.

Eleazarus latro captus & Romam missus.

Jonathas pontifex Felici invisus.

---

z Ἐῶ πλείω γράφειν.] Οἱ πλείω, pro ἐῶ πλείω γράφειν, in *Cod. Busb.*

a Αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως.] Αὐτοὺς abest *Vat.* & commode abesse potest.

b Ἐπανήξω τοίνυν] *L. B.* ἐπαναξω τοίνυν τὸν λόγον.

c Σόαιμος ἀδελφὸς] Vocem Σόαιμος insertam dedi è *Cod. Busb.* ἐμὸς ἀδελφὸς in *Cod. Vat.* Οὗτος ἀδελφὸς *L. B.* Σοαίμου meminit *Dion Cassius*, l. 59. p. 649. & *Solemum* memorat *Tacitus* in *Hist.* l. 12. p. 13.

d Ηρῴδου τοῦ Χαλκιδῆνος βασιλέως,] Conf. *alnot.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

e Καὶ τὸν Αγρίππαν] Καὶ τῷ Αγρίππᾳ δεδώρηται *Busb.*

f Τὸν —— κελεύσας.] Conf. *alnot.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

g Δὶ δωρεᾶς] μοίρας] Δὶ abest *Vat.*

h Ταριχέας,] Ταριχίας *Busb.* (Ταριχαίας *Coccejus*) Vocem non agnoscit *Epiphanius*, qui hoc modo locum vertit, *sed Agrippæ donavit Cæsar partem quandam Galilææ Tiberiadis tetrarchiæ, præcipiens* &c.

i Ιουλιάδα πόλιν] Λυλίδα πόλιν *Busb.*

k Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δεκατέσσαρας *Busb.* & *Lugd. Bat.* καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δεκάδας apud *Photium* in *Bibliotheca*, Cod. 238. p. 978.

l Τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* τούτους in *reliquis.*

m Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Ιωνάθου] *Sc.* ὄντα τοῦ ἱερέως. In *Cod. Busb.* καὶ πρὸς τοῦ ἀρχ. Forsan πρὸς τὸν Αντιόχου, inquit *Grotius* ad *Act.* 23. v. 1. HUDS. Conf. *alnot.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

n Αἰτησάμενον] *Gen.* αἰτησάμενος. *L. B.* αἰτησαμένου.

o Γινόμενον.] Ita *Busb.* γινόμενον in *cæterir.*

p Νουθετεῖν.] Νουθετῶν *Busb.* & *Gall.*

fidiſſimum, genere Hieroſolymitam, Doram nomine, hortatur & ſuadet multum pecuniæ promittendo, ut Jonathæ latrones immitteret qui ipſum interficerent. atque ille ei obſequutus, hoc modo per latrones necem pontifici machinatus eſt. Quidam eorum, quaſi Deum adoraturi, in urbem aſcenderunt, ſub veſtibus ſicis ſuccincti; atque Jonathæ famulitio permiſti ipſum occidunt. Cum autem inulta manſiſſet cædes, in poſterum latrones * ſine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt, ferrumque ſimiliter ac antea occultatum habentes, turbæ immiſti, partim è ſuis inimicis quoſdam perimunt, partim aliorum, aliis pecunia operam ſuam præſtantes, idque non modo in urbe reliqua, ſed ipſo etiam in templo nonnullos. nam & illic cædem facere non verebantur, quaſi ita agendo nihil pietatem læderent. Hanc ob cauſam arbitror etiam Deum, impietatis illorum odio, averſatum eſſe urbem, &, cum templum non amplius ſibi purum domicilium exiſtimarit, Romanos in nos adduxiſſe, urbique ignem purificantem injeciſſe, & nobis cum uxoribus & liberis ſervitutem, eo animo ut nos calamitatibus edocti ad ſanam mentem rediremus.

Sicarius à Felice ſummiſſus eum perimit.

Latronum & ſicariorum audacia. Unde Hieroſolymorum excidium?

6. Et quidem ex iis quæ patrarunt latrones, fiebat ut urbs nefariis ejuſmodi facinoribus repleretur. Impoſtores vero & fallaciis pleni homines ſuadebant multitudini, ut ipſos in ſolitudinem ſequerentur. ſe enim ipſis oſtenſuros dicebant manifeſta prodigia & ſigna, quæ Dei cura & providentia evenirent. multique, fidem habentes, dementiæ ſuæ pœnas pertulerunt. Eos quippe retractos Felix ſupplicio affecit. Eodem autem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma, ſe vatem eſſe ſimulans, ſuadenſque plebejæ turbæ, ut ſecum montem Olivarum aſcenderet, qui è regione urbis ſitus quinque abeſt ſtadia. inde enim ipſis ſe monſtrare velle dicebat, quomodo ſuo juſſu corruerent Hieroſolymorum muri, per quos ipſis aditum ſe patefacturum eſſe promittebat. Fe-

Impoſtores & magi per Judæam.

Ægyptius pſeudo-propheta.

τεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιστότατον [q] τῶν Ἰωνάθᾳ φίλων, Ἱεροσολυμίτῃ τὸ γένος, [r] Δωρᾶν ὀνόματι, πείθῃ, [s] πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενον, [t] ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνον ὑπακούσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν πραχθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. [v] ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας [x] ἔχοντες [y] ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες [z] τῷ Ἰωνάθῃ κλείουσιν αὐτόν. ἀνεκδίκητα δὲ ὁ φόνος μεμενηκὼς, μηδὲ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν τῇ ἑορτῇ οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸ σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, [a] ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς, ὡς δή, ὅτι χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρέτουν, ἢ μόνον καθ' τὸν ἄλλον πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐνίους. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, ἅδε ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. [b] Διὰ τοῦτο οἶμαι ἡ τοῦ Θεοῦ μισήσασα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν. τὸ δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίνασα, Ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, [c] καὶ τῇ πόλει [d] καθάρσιον πῦρ καὶ δουλείαν ὀπτιβαλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι τε συμφοραῖς [dd] βουλόμενον ἡμᾶς.

5'. Τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπεισαν αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. [e] δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν γινόμενα. καὶ πολλοὶ πειθόμενοι, τὴν ἀφρονεστέρας [f] παιδείας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ κατέλασεν. ἀφικνεῖται δὲ τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον [g] Ἐλαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἀντικρὺς κείμενον ἀπέχει στάδια [h] πέντε. θέλειν γὰρ, [i] ἔφασκεν, αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς, κελεύσαντος αὐτοῦ, [k] πίπτοι τὰ τοῦ [l] Ἱεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ, ὡς ἐπύθετο

[q] Τῶν Ἰωνάθου] Quia hic ἀρχιερεὺς appellatur, nec tamen poſtea ei Iſmaël, Phabi filius ſucceſſiſſe dicitur, nec hic Jonathas in ſerie Pontificum locum habere debeat, quoniam ἀρχιερέως nomen etiam aliis quam Pontificibus datur. Ita Valeſius ad Euſebii hiſtoriam eccleſiaſticam lib. 11. c. 23. ſcribit, *poſt Joſephum Camæ filium ponendus eſt Ananias Nebedæi filius, de quo Joſephus capite tertio libri viceſimi. Poſt hunc fuit Iſmaëlus Phabæi filius ab Agrippa juniore factus.* Ego tamen hunc Pontificum numero inferendum exiſtimo. Scribit Joſephus capite ultimo fuiſſe XXVIII. Pontifices ab eo tempore quo Herodes rerum potitus fuit uſque ad templi excidium. Ineatur numerus.

1. Ananelus.
2. Ariſtobulus.
3. Jeſus fil. Phabi.
4. Simon fil. Boethi.
5. Matthias Theophili.
6. Joazar fil. Boëthi.
7. Eleazar fil. Boëthi.
8. Jeſus fil. Sie.
9. Ananus fil. Seth.
10. Iſmaël fil. Phabi.
11. Eleazar fil. Anani.
12. Simeon fil. Camithi.
13. Joſephus Caiaphas.
14. Jonathas fil. Anani.
15. Theophilus.
16. Simon fil. Boëthi.
17. Matthias.
18. Aljonæus.
19. Joſephus fil. Camydi.
20. Ananias fil. Nebedæi.
21. Jonathas.
22. Iſmaël fil. Phabi.
23. Joſephus.
24. Ananus.
25. Jeſus Damnæi fil.
26. Jeſus fil. Gamalielis.
27. Matthias fil. Theophili.
28. Phannias fil. Samuëlis.

Tolle Jonatham ex hac ſerie, non erunt 28. REL.

[r] Δωρᾶν ὀνόματι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* Δώρου in *Editis Aliisque.* Ἰώσηπον ὀνόματι juxta *Epiphanium.*

[s] Πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενον] Vocabulum πολλὰ debemus *Cod. Busb.* & *Epiphanio.*

[t] Ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.] Hæc è Joſepho adducit Euſebius H. Eccl. lib. 11. c. xx. SPANH.

[v] Ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν] Ἀνέβησαν γάρ τινες τῶν λῃστῶν ſolus *Busb.*

[x] Ἔχοντες ξιφίδια,] Φέροντες *Busb.*

[y] Ξιφίδια,] *L. B.* ξιφειδια. & in *Marg.* ξιφειδιον ἀπὸ τοῦ ξίφους, ξιφίδιον ἀπὸ τοῦ ξιφιδος.

[z] Τῷ Ἰωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν.] Τῷ πλήθει, κτείνουσιν Ἰωνάθην juxta *Epiphan.* & *Zonaram.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

* *Sine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt,*] *Al.* cum omni fiducia.

[a] Ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς.] Ἀνῄρουν οὐς μὲν ἑαυτῶν *Busb.*

[b] Διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ] Διὰ τὰ εἰς Ἰακώβου, τοῦ ἀδελφοῦ Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, τετολμημένα, ſi fides *Origeni* in hæc verba *Joſephum* (lapſu forſan μνημονικῷ) citanti.

[c] Καὶ τῇ πόλει] Καθὼς τὴν πόλιν καθάρσιόν τε πῦρ καὶ δουλείαν ὑπεσχήκει *Busb.*

[d] Καθάρσιον πῦρ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

[dd] Βουλόμενον ἡμᾶς.] Βουλόμενον *Busb.*

[e] Δείξειν —— γινόμενα.] Conf. *ἀλωσ.* l. 2. c. 13. §. 4. & 5. SPANH.

[f] Τιμωρίας ὑπέσχον.] Τιμωρίαν *Busb.*

[g] Ἐλαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως] *L. B.* Ἐλαιῶν ὃ τῆ πόλεως.

[h] Πέντε.] Ita in *Joſephi* libris omnibus (quos vidimus) tam *Editis* quam *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* Locum tamen in mendo cubare ſibi perſuadent *Groſius* ad *Act.* c. 1. v. 12. & *Waſerus* de *Ant. Menſ. Hebr.* l. 1. c. 12. quod mons *Oliveti* ſpatio itineris Sabbatici (quod octo ſtadiorum erat) Hieroſolymis abeſſe dicatur *Act.* c. 1. v. 12. Verum (ne quid dicam de *Theophylacto* & *Chryſoſtomo* qui ἑπτὰ pro πέντε in *Joſepho* legiſſe præ ſe ferunt, aut de *Voigtio* qui in *Codice Wratiſlavienſi* ἑπτὰ reperiri dicit) facile cum *Joſepho* conciliari poteſt *Lucas*: utpote quod primus pes montis ab urbe ſtadiis quinque abfuerit: at Chriſtus aſcenſurus ſcanderit ulterius per tria ſtadia. Videſis l. 6. de *Bello Jud.* c. 3. *Druſium* in *Obſervat.* l. 3. *Gerhardum* in *Harmonia Evang.* c. 144. *Lightfootum* in *Centuria Chronogr.* ad *Matt.* c. 40. & *Relandum* in *Paläſtina* S. p. 449.

[i] Ἔφασκεν,] Illud ἔφασκεν è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

[k] Πίπτοι] Ita *Busb.* πίπτῃ in *reliquis.*

[l] Ἱεροσολύμων τείχη,] Sic *Busb. Vat.* & *Epiphan.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis Aliisque.*

[m] Τὸν

τὸ παῦσαι, κελεύσ[m] τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ, μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Ἱεροσολύμων εἰσβολῆς τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν [n] αὐτῶν ἀνεῖλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς [o] διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. [p] πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, [q] μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς [r] λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες [rr] διήρπαζον.

ζ'. [s] Γίνεται δὲ καὶ τῶν Καισαρείαν οἰκούντων Ιουδαίων στάσις περὶ τῶν ἐν αὐτῇ Σύρων περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ιουδαῖοι πρωτεύειν ἠξίουν, [t] διὰ τὸ τὸν κτίσαντα τὴν Καισαρείας Ηρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι [v] τὸ γένος Ιουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ηρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισαρείαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ιουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πολλοὺς ἠκίσαντο, καὶ τὴν παροχλοῦσαν οὕτω κατέσχεσαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν δὲ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ιουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίζειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ἐπὶ τῷ τοὺς πλείους τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις σκηπτροῦχων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μέχρι μέν τινος καὶ αὐτοὶ τοὺς Ιουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς [x] ἀμφοτέρους τραυματίας τε καὶ νεκροὺς εἶδεν. νικῶσι γε μὴν Ιουδαῖοι. φῆλιξ δέ, ὡς ἐτόλμησε Φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γιγνομένην, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς Ιουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένους δὲ τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν Ιουδαίων ὑπερέχεροι, καὶ προύχοντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας [y] ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δῶναί τε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῖς πεπραγμένοις. καὶ φῆλιξ ἐπείθη.

η'. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν [z] ὁ βασιλεὺς Αγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ισμαήλῳ. [a] φαβεῖ παῖς ὄντος αὐτῷ. [b] ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς [c] ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶν πολιτῶν τῶν Ιεροσολυμιτῶν, [d] ἕκαστός τε αὐτῶν, ὥσπερ ἀνθρώπων τῶν θρασυντάτων καὶ νεωτερισταῖς ἑαυτῷ [e] ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν· καὶ συρράσσοντες σκληρολογοῦσι τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὑπατεύων [f] ἀδείς· ἀλλ' ὡς ἐν [g] ἀπροστατεύτῳ πόλει παῦσαι ἐπειρᾶτο μετ' ἐξουσίας. [h] τοιαῦτα

lix vero, ut ista audivit, jubet milites arma arripere; cumque multis equitibus & peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, invadit Ægyptium & qui ab eo stabant: ac quadringentos quidem ipsorum occidit, ducentos vero vivos cepit; Ægyptius autem ipse è pugna elapsus *statim* è conspectu evanuit. Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis inferendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dictitantes, & sibi non assentientium vicos incendebant & diripiebant. *Felix Ægyptium eiusque comites adoriuntur.*

7. Quin & inter Judæos, Cæsaream incolentes, & Syros, qui in ea erant, orta est seditio, de jure civitatis ex æquo participando. Nam Judæi quidem primas sibi deferri volebant, quod rex illorum Herodes, Cæsareæ conditor, genere fuerit Judæus. Syri vero quæ ad Herodem quidem spectabant non inficiabantur, sed ajebant urbem antea Stratonis turrim appellatam, & tunc Judæorum neminem in urbe sedes habuisse. Cum ista audissent provinciæ præsides, seditionis ex utraque parte auctoribus prehensis, verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breve tempus repressérunt. Rursus enim Judæi, qui in urbe erant, opibus freti atque adeo contemptui habentes Syros, conviciis eos incessebant, hoc modo illos se provocaturos esse exspectantes. Isti vero, divitiis quidem inferiores, animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea loca sub Romanis stipendia merent, Cæsarenses essent & Sebasteni, aliquantisper & ipsi verborum contumelias in Judæos regerebant. Inde eò ventum est ut alteri in alteros lapides jacerent, donec eveniret multos utrinque vulneratos cecidisse. victoria tamen penes Judæos erat. Felix autem, ut vidit contentionem parum admodum ab aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Judæos ut quiescerent: cumque non parerent, milites armis instructos in eos immisit, & multos quidem illorum occidit, plures vero vivos comprehendit; nonnullasque eorum qui in urbe erant domos divitiis refertas diripiendas concessit militibus. Sed qui moderatiores inter Judæos erant & dignitate præstantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt, ut milites tuba revocaret eisque de cæteris parceret, & locum daret pœnitentiæ ob ea in quibus deliquerant. Atque Felix flexus est *eorum precibus*. *In apertam pugnam erumpit. Seditiosi à Felice castigantur.*

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in Ismaëlum, qui Phabi erat filius. Orta est autem & *ingens* seditio pontificum adversus sacerdotes primoresque plebis Hierosolymitanæ: adeo ut singuli illorum, collecta manu perditorum hominum novisque rebus studentium ductores se *palam* ferrent: congressique *interdum* conviciis & lapidibus se mutuo impeterent. cum interim nemo esset qui eos objurgaret: sed tanquam in civitate omni rectore destituta hæc licentius agerentur. Tan- *Ismaëlus pontifex. Seditio inter pontifices & sacerdotes.*

m Τὰς στρατιώτας] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*
n Αὐτῶν ἀνεῖλε] Αὐτῶν deëst *Busb.*
o Διαδράς] Διαδρὰς *Busb.*
p Πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 13. §. 6. SPANH.
q Μηδὲν] *L. B.* μὴ δεῖν.
r Λέγοντες,] Θέλοντες *Busb.*
rr Διήρπαζον.] Διέφθειρον *Busb.*
s Γίνεται] —— καλεῖσθαι] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.
t Διὰ τὸ τὸν κλίσαι] Ita cum *Cod. Busb.* Διὰ τὸ in *ceteris*.
v Τὸ γένος Ιουδαῖον] Τῶν γένος *Busb.*
x Ἀμφοτέρους τραυματίας τε] Παρ' ἀμφοτέρων *Busb. Lugd. Bat.* quoque, sed in *Marg.*
y Ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι,] Ἀνακαλέσασθαι & mox φείσασθαι *Busb.* & *Gall.*
z Ο βασιλεὺς —— Ισμαήλῳ] Ismaël Pontifex à Rege Agrippa declaratus, de quo supr. lib. 3. c. 15. §. 3. Ισμαήλου δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος· ut & lib. 18. c. 2. §. 2. SPANH.
a Φαβεῖ παῖς ὄντος αὐτῷ.] Φιαβεῖ *Gall.* Φαβεῖ *Niceph. Gall.* in *Epiphanii* versione, *Ismaëli filio Siab.*
b Ἐξάπτεται] Ἐξάπτει &c. quæ sequuntur citat Eusebius H. Eccl. lib. 11. c. 20. SPANH.
c Ἀρχιερεῦσι —— πρώτους] Ἀρχιερέων nomine non tantum eos intelligi volo, qui maximo pontificatu aut fungebantur aut functi erant, eorumque vicarios, sed alios quoque principes XXIV. sacerdotalium familiarum, ut loquuntur LXXII. *Paralip.* c. 24. v. 16. Vide *Grotium* ad *Matt.* c. 2. v. 4.
d Ἕκαστός τε αὐτῶν] Ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις τ. ἱ. κ. τ. π. τ. πλ. τ. Ιεροσολυμιτῶν ἴχθρα τις πρὸς ἀλλήλους καὶ διάστασις, ἕκαστός τε αὐτῶν πλῆθος ἀν. τ. θρ. κ. τ. π. ἡγεμὼν καὶ ἐξαρχος στάσεως ἦν *Busb* i. δ. καὶ τ. ἀρχ. ἴχθρα τις εἰς ἀλλήλους καὶ στάσις καὶ πρὸς τοὺς πρώτους δὲ πλ. ἐ. τ. ἀ. ε. ἀ. τ. θ. καὶ τ. ε. ποιήσας καθ' ἑαυτὸν συναγείρας, ἡγεμὼν ἦν *L. B.*
e Ποιήσας,] Ποιήσας, καθ' ἑαυτὸν συναγείρας ἡγεμὼν καὶ ἔξοχος στάσεως ἦν *Gall.*
f Οὐδείς·] Οὐδὲ εἷς *Busb. Enseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 20. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 26.
g Ἀπροστατεύτῳ] *L. B.* ἀπροστατήτῳ.
h Τοιαῦτα —— ὠλῶνας,] Pontifices servis immittunt, qui debitas sacerdotibus decimas auferant. conf. infr. c. 8. § 2. SPANH.

Sacerdotum clades. Tanta porro pontificibus inceſſit impudentia & audacia, ut non vererentur ſervos ſuos ad areas mittere, qui decimas ſacerdotibus debitas raperent *agerentque*. Unde accidit ut ex ſacerdotibus nonnulli, quibus res familiaris anguſtior, præ alimentorum inopia mortem oppeterent. ita factioſorum violentia jus faſque omne penitus opprimebat.

VII. *Porcius Feſtus Judææ procurator.* 9. Porcio autem Feſto, qui Felici ſuccederet, à Nerone miſſo, primores Judæorum Cæſaream incolentium Romam aſcendunt, & accuſationem contra Felicem inſtituunt: dediſſetque omnino pœnas injuriarum, quibus Judæos affecerat, niſi Nero fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum in honore erat, precibus ſupplicibus multa indulſiſſet. Quin & duo primores Syrorum, qui Cæſareæ erant, Burro (ille enim Neronis erat magiſter, idemque ei à Græcis epiſtolis) ingenti pecuniæ vi perſuadent, ut illorum in gratiam literas à Nerone impetraret, quibus Judæis adimeretur jus civitatis illis cum Syris commune. Atque Burrus, cum imperatori ſupplicaſſet, id obtinuit ut hujuſmodi epiſtola ſcriberetur. unde mala, quæ gentem noſtram poſtea afflixerunt, ortum habuere. Judæi enim Cæſarenſes, ubi cognoverunt quæ ſcripta erant ad Syros, eo magis in ſeditionibus perſtabant, donec bellum exarſit.

Felix Romæ accuſatur.

Jus civitatis Cæſarenſis Judæis ademptum.

Judæi à latronibus & Sicariis vexati. 10. Cum autem Feſtus in Judæam veniſſet, accidebat ut Judæa latronibus vexaretur, qui vicos omnes incendebant & diripiebant. Et tunc quidem ii qui Sicarii appellati erant (iſti enim latronum genus) ad maximum numerum excreverant, enſiculis parvis utentes, magnitudine haud multum à Perſarum acinace diverſis, ſed incurvis *paululum inflexiſque*, quales ſunt quæ Romanis appellantur ſicæ; unde & nomen ipſis latronibus, multa cæde graſſantibus, inditum eſt. nam feſtis diebus, ut jam ante diximus, turbæ permiſti, undique in urbem religionis ergo confluenti, quotquot voluerint nullo negotio trucidabant. non raro etiam armati in inimicorum vicos irruebant, direptiſque ignem admovebant. Quin & Feſtus equeſtres peditesque copias contra eos miſit, qui decepti erant ab homine quodam præſtigiatore, ſalutem ipſis pollicente & malorum ceſſationem, ſi ſe uſque ad deſertum ſequi vellent; atque ipſum deceptorem, pariter ac eos qui illum comitati ſunt, interfecerunt milites ab eo miſſi.

Feſtus præſtigiatorem opprimit.

Domum ab Agrippa exſtructam agre ferunt Judæi. 11. Sub idem autem tempus rex Agrippa ædificium magnitudine inſigni exſtruxit prope xyſtum, in regia Hieroſolymitana *Herodiana*, quæ olim fuerat Aſamonæi filiorum regia: cumque in loco eminenti ſitum eſſet, inde amœniſſimus proſpectus patebat urbem aſpectare volentibus. cujus rei cupidus rex, è triclinio, cum illic decumberet, quicquid in templo ageretur ſpectabat. Illa ubi viderunt Hieroſolymitanorum proceres, vehemen-

σωτὴρ ἢ τὰς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὡς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ τοὺς ἅλωνας, τὰς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν [k] ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων [l] ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἔτως ἐκφυὴ δικαίας παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

Θ'. [m] Πορκίῳ δὲ Φήστῳ Ἀλβίνος φίλοις πεμφθεὶς ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν Καισάρειαν κατοικούντων Ἰουδαίων, εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβαίνουσι, Φήλικα κατηγορήσοντες· καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τοῖς Ἰουδαίοις ἀδικημάτων, [n] εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων τὸν ἀδελφὸν Πάλλαντα θεραπεύσαντα σωσεχώρησε, [o] μάλιστα δὲ τότε τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. [p] καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι [q] δύο Σύροι [r] Βῆρρον· παιδαγωγὸς δὲ ἦν τῷ Νέρωνος, τάξιν τὴν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένον. πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ Νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυρώσουσαν τὴν Ἰουδαίων [rr] πρὸς αὐτὰς [s] ἰσοπολιτείαν. καὶ Βῆρρος τὸν αὐτοκράτορα θεραπεύσας [t] ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολήν. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τὴν μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι γὰρ [v] οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα [x] πρὸς τοὺς Σύρους, στασεως μᾶλλον εἶχοντο, μέχρι δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν.

ι'. Ἀφικομένου δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακωθῆναι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ [y] Σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταὶ δὲ εἰσὶν ἔτι, τότε μάλιστα [z] ἐπλήθυνον, χρώμενοι ξιφιδίοις θρασυτηνοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν [a] ἀκινάκαις, ὑπικαμπέσι δὲ καὶ [b] παραπλησίοις τοῖς ὑπὸ Ρωμαίων σίκαις καλουμένοις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν θρασυτέραν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλὰς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνυμένοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπαμεν, τῷ πλήθει [c] τῶν παραχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὑπὲρ τὴν εὐσέβειαν [d] συῤῥεόντων, ὃς βληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπίσω ἔπιπτον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων ὑπὲρ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν [e] ἀφικόμενοι, διήρπαζον καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει δὲ Φῆστος διώκειν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.

ια'. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ᾠκοδομήσατο μεγάλη διαφορον οἴκημα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ἱεροσολύμοις, πλησίον δὲ ξυστοῦ. [f] τὸ δὲ βασίλειον ἐφηγοῦντο πάλαι ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς [g] κατοπτεύουσιν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ὑπιτερπεστάτην παρεῖχε τὴν θέαν· ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καταπεπτωκότα τε καὶ τὸ ἱερὸν πεπαστόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν Ἱεροσολυμιτῶν

---

i Τὰς ἁλῶνας] Confer lib. VI. c. 13. §. 1. & infr. c. 8. §. 2. τὰς ἅλωνας· SPANH.

k Ὀφειλομένας δεκάτας.] Ἐκφορειλομένας Busb.

l Ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν.] Ὑπὸ ἐνδείας λανθανομένης θεωρεῖν Euſeb. & Niceph. HUDS. Ὑπ' ἐνδείας λανθανομένους θεωρεῖν. è Joſepho Euſeb. H. Eccl. lib. II. c. XX. SPANH.

m Πορκίῳ δὲ Φήστῳ Ἀλβίνος] Conf. ἁλων. lib. 2. c. 14. §. 1. SPANH.

n Εἰ μὴ πολλὰ] Εἰ μήτις αὐτῷ ὁ Νέρων συνεχώρησε τὰδελφῷ Πάλλαντι πεισθεὶς θρασυλίσποτι· μάλιστα δὲ τότε Ἀλβῖ τιμᾶς ἄγων ἐκεῖνον. Busb.

o Μάλιστα δὲ] L. B. μάλιστα δὴ.

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ] Καὶ οἱ ἐν Καισαρείᾳ δὲ Σύροι Zonar. καὶ οἱ ἐν τῇ Καισαρείᾳ δὲ πρῶτοι Σύρων Gall. Voſſ. & Epiphan.

q Δύο Σύροι] L. B. Σύρων.

r Βῆρρον.] Ita reſcripſi pro Βήρυλλον, voce ſane mendoſa, quæ in Joſephi libros (Gr. & Lat.) dudum irrepſerat.

rr Πρὸς αὐτὰς] Εἰς αὐτὰς Busb.

s Ἰσοπολιτείαν.] Conf. ἁλων. lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.

t Ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολήν.] Ἔπεισε γραφῆναι Busb. εὐτυχὲς γραφῆναι L. B.

v Οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαῖοι] Οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν οἰκοῦντες Ἰουδαῖοι τὰ θρασὺ δὲ Νέρωνος γεγράφοντα Busb.

x Πρὸς τοὺς] L. B. τοῖς τοῖς.

y Σικάριοι —— ἀκινάκαις,] Conf. ἁλων. lib. 2. c. 17. §. 6. & lib. 3. c. 9. §. 5. SPANH.

z Ἐπλήθυνον,] Ἐπλήθυον Busb.

a Ἀκινάκαις,] Vide *Fullerum* in *Miſcell. S.* l. 2. c. 3. §. 165. *Druſium* de *tribus Sectis*, p 119. *Nic. Abramum* in *Ciceronis Oratt.* vol. 2. p. 107. *Relandum* in *Diſſ.* VIII. *de Veteris Linguæ Perſicæ reliquiis*. & *Burtonum* de *Lingua Perſica*, p. 64.

b Παραπλησίοις] Mallem (cum *Cod. Busb.*) ὁμοίοις, quod vox θρασυτηνοις paulo ante occurrat. (ὁμοίοις τοῖς *L. B.*) ὑπικαμπέσι καὶ ὁμοίοις τοῖς ὑπὸ P. Zonar.

c Τῶν παραχόθεν εἰς] Illud τῶν inſerui è *Cod. Busb.* accedente nunc *Lugd. Bat.*

d Συῤῥεόντων,] Συῤῥεόντων Busb. & Voſſ.

e Ἀφικόμενοι,] Ἀφικνούμενοι Busb. & Voſſ.

f Τὸ δὲ βασίλειον ἐφηγοῦντο πάλαι] Ita Busb. Lugd. Bat. & Epiphan. qui vertit, *quod palatium factum eſt olim à filiis Aſamonæi.* antea erat, τότε βασίλειον ἐφηγοῦντο ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων.

g Κατοπτεύουσιν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις] Ἐκπτώσεων ὑπὸ δὲ Busb.

h Ἐπ-

τῶν οἱ πρεσβύτεροι, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐ γὰρ ἐν πάτριον ἦδε νόμιμον ἡμῖν, τὰ ἐν τῷ ἱερῷ δρώμενα κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐφείρπυσι ὀπὶ τὸ ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἥπερ ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ πεφαμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον ἦ ἐν βασιλικὴ τριπλίνη τὴν ἀπ' ἄντικρυ οἰκοδομηθεῖς ἀπετέμνετο, ἀλλὰ ἓ τὸ δυτικὸν στοᾶς τὸ κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ἦσης, [h] ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ρωμαῖοι τῶν ἑορτῶν ἐποιοῦντο διὰ τὸ ἱερόν. ὅπὶ τούτοις [i] ἠγωνάκτησεν ὁ, τε βασιλεὺς Αγρίππας, μάλιστα ἦ φῆσιν ὁ [k] ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ ἦ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰρ ἐκ ἐθέλειν, καθαιρεθέντος τινὸς μέρους ἦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος ἦ φήσας, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα [l] τοὺς πρώτους δέκα, καὶ Ισμάηλον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ελκίαν τὸν γαζοφύλακα. Νέρων ἦ ἀμφότερους αὐτῶν, ἐ μόνον συγγνώμη περὶ ἦ πραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἕως ἐὰν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ [m] Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ [n] ἦν, ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμενος. ἡ τοὺς μὲν δέκα προσέταξεν ἀπιέναι, τὸν ἦ Ελκίαν καὶ τὸν Ισμάηλον [o] ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῇ κατέσχεν. ὁ ἦ βασιλεὺς, ταῦτα ὡς ἐπύθετο, ἔδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ιωκήπῳ τῷ Σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ ἦ [p] Καβί.

ter ſuccenſebant: neque enim patria conſuetudo aut lex noſtra ferebat, ut quæ in templo gererentur, & maxime cum res ſacra fieret, aliquis *præter ſacerdotes* aſpiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant ſuper exedram, quæ erat in interiore templo ad ſolem occiduum verſa. Iſte autem *ita* exædificatus non ſolum proſpectum è regio triclinio intercipiebat, ſed & è porticu occidentali extra templum ſita, ubi Romani * propter templum feſtis diebus excubias agebant. Iſta ægre tulerunt & rex Agrippa, & maxime Feſtus præſes, eiſque præcepit ut murus dirueretur. Illi vero rogarunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam eſſe, parte aliqua templi diruta. Cumque Feſtus, id permiſiſſet, ad Neronem de ſuis ablegarunt decem primores, & Iſmaëlum pontificem, & Helciam ſacri ærarii cuſtodem. Nero autem cum eos audiviſſet, non ſolum quod factum erat eis ignoſcebat, verumetiam conceſſit ut ſtaret manetque ædificium; gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ, quæ (femina utpote religioſa) ei Judæorum in gratiam ſupplicaverat. quæ *porro* decem quidem *viros* abire juſſit, Helciam vero & Iſmaëlum apud ſe *tanquam* † obſides retinuit. At rex ubi iſta reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis *olim* pontificis filio.

Murum altum ædificant Judæi.

Quem, contra quam voluerunt Agrippa & Feſtus, manſurum ſtatuit Nero.

Joſephus Cabi pontifex.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Αλβίνου, ὃν ἐπιτροπεύοντος ἀναιρεῖται Ιάκωβος· οἷά τε ᾠκοδόμησεν Αγρίππας.

Πέμπει δὲ Καῖσαρ [q] Αλβῖνον εἰς τὴν Ιουδαίαν ἔπαρχον, φήσας τὴν πολυτὴν πυθόμενον. [r] ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὸν Ἰώσηπον τὴν [s] ἀρχιερωσύνην, [t] τῷ δὲ Ανάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ Ανάνῳ λεγομένῳ, τὴν ἀξιοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε. τοῦτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτερον Ανανον εὐτυχέστερον γενέσθαι. πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας ἀνεῖδη ἀρχιερατεύσαντι τῷ Θεῷ, αὐτὸς καὶ [v] πρότερον τὴν τιμὴν ἐπὶ πολλοῖς ἐπολαύσας· ὅπερ ἐδενὶ ἀνεῖδη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. [x] ὁ δὲ νεώτερος Ανανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην [y] ἔφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον, καὶ τολμητὴς ἀφοδρόνως· αἱρέσιν δὲ μετῄει τὴν [z] Σαδδουκαίων, [a] οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ ἐπὶ πάντας τοὺς Ιουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. [b] ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος

CAP. IX.

VIII.

De Albino, quo procuratore interficitur Jacobus: deque ædificiis Agrippæ.

CÆſar autem, audita Feſti morte, Albinum in Judæam miſit præſidem. Cæterum rex Joſepho quidem pontificatum abſtulit, Anani vero filio, ipſique Anano vocato, conceſſit, ut in iſtum principatum ſuccederet. At ſeniorem hunc Ananum ajunt felicisſimum exſtitiſſe. nam quinque filios habuit, hiſque omnibus contigit Deo in pontificatu miniſtraſſe, cum & ipſe in primis ea dignitate in tempus longiſſimum functus eſſet: id quod nulli unquam apud nos pontifici contigit. Interea Ananus junior, quem pontificatum accepiſſe jam diximus, ferox erat ingenio & inſigniter audax; ſectam etiam Sadducæorum ſequebatur, qui præ cæteris Judæis in judiciis acerbi & immites, quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur cum eſ-

Albinus Judææ procurator.

Ananus, Anani filius, pontifex.

---

h Ἔνθα —— ἱερῷ.] Conf. ſupr. c. 4. (5.) §. 3. SPANH.

* *Propter templum feſtis diebus excubias agebant.*] *Sc.* ad omnes tumultus arcendos.

i Ηγωνάκτησαν] Ηγωνάκτησεν ὅ, τε β. Αγρ. καὶ μάλιστα *Busb.*

k Ἔπαρχος,] Ἔπαρχος hic dicitur, qui propriè Ἐπίτροπος ſeu Procurator dicebatur. SPANH.

l Τοὺς πρώτους δέκα,] Δέκα ἐκ τῶν πρώτων *Zonar. de ſuis primatibus decem*, ut vertit *Epiphan.* Videſis Cl. *Vitringam* de *Decem-Viris otioſis*, p. 205.

m Ποππαίᾳ,] Ita ex nummis. Ποπαία aut Ποππαία in *Joſephi* libris.

n Ἦν,] Ἦν αὕτη *Busb.*

o Ὁμηρεύσαντας] *L. B.* ὁμηρεύοντας.

† *Obſides retinuit*] Obſequii nempe Judæorum.

p Καβί.] Ita *Busb. Voſſ.* Καβεῖ in *cæteris Gr.* in *Epiphanii* libris *Gaddis* aut *Gadis.*

q Αλβῖνον εἰς τὴν Ιουδαίαν ἔπαρχον,] Conf. *ibid.* lib. 2. c. 14. §. 1. & lib. 6. c. 5. §. 3. SPANH.

r Ο ὁ βασιλεὺς] Ο ὁ Αγρίππας ἀφ. *Busb.*

s Ἀρχιερωσύνην,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερατεῖον in *Editis Aliiſque.*

t Τῷ τοῦ Ανάνου παιδὶ,] *Nicephorus* (in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 4.) hunc *Ananum* eundem eſſe dicit cum *Anania* illo, qui *Paulum* colaphis cædi juſſit, *Act.* c. 23. v. 2. Sed eum longe falli oſtendit *Valeſius* ad *Euſeb.* l. 2. c. 23.

v Πρότερον τὴν τιμὴν] Ita *Busb.* & *Gall.* πρότερον in *Editis Aliiſque.*

x Ο ὁ —— αὐτῷ] Adducuntur hæc ab Euſebio H. Eccl. lib. 11. c. XXIII. p. 65. D. ab iis verbis: ὁ ὁ νεώτερος Ανανος &c. SPANH.

y Ἔφαμεν παρειληφέναι,] Ἐπορθ. *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 23. *Niceph.* in *H. E.* l. 2. c. 38. & *Syncell.* p. 339.

z Σαδδουκαίων,] Talmudici etiam in Codice Joma teſtantur adjuratum fuiſſe Pontificem Maximum antequam admitteretur ad miniſterium diei Expiationis, ne placita Sadducæorum ſequeretur in adolendo ſuffitu. Fuere ergo ex Sadducæis ipſis Pontifices aliquando. REL.

a Οἵπερ —— Ιουδαίους,] Sadducæi ſeveriſſimi in Judiciis; Phariſæi contra mites ὡς τὰς κολάσεις ſupr. lib. 13. c. 10. § 6. SPANH. Quod hic de Sadducæis notat eos præ aliis Judæis ſeveriſſimos fuiſſe in infligendis pœnis illuſtrat ea quæ in Megillath Taanith leguntur ad diem XIV. Tammuz. Sadducæos codicem conſcripſiſſe ספר גזירות quem uti canonem ſequebantur in quo notatum erat quinam pœna lapidationis, qui combuſtionis qui alia plecti deberent אלו שנסקלין ואלו שנשרפין, idque adeo ſevere exequebantur, ut dicerent עין תחת עין שן תחת שן *oculum pro oculo, dentem pro dente*, quem proximo abſtulerant, pendendum eſſe. Hinc etiam videtur eſſe quod Sadducæi in primis commemorentur qui ſeverius etiam animadvertendum cenſuerint in Petrum & Johannem Act. IV. 1. ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι. Ita & Act. 5. 17. E contrario Phariſæi mitiores ſe oſtendiſſe leguntur, uti Act. 5. 34. Gamaliel Phariſæus Apoſtolos dimittendos ſuadebat. Nec deſunt alii loci tum ex corpore juris Phariſaïci, id eſt Talmude, tum aliunde petiti ex quibus docemur Phariſæos lenes fuiſſe admodum in plectendis reis. Adi Lightfootum ad Johann. XVIII. 31. Joſephus etiam in vita ſua (erat autem Phariſæus) manſuetudinem ſuam prædicat & quod non affecerit pœnis quos poterat, idque plus ſemel; quod nefas putet, aliquem ὀμόφυλον interficere. REL.

b Ατε δὴ οὖν] Ατε δὴ τοιοῦτος Ανανος *Sync.*

esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus vero adhuc in itinere esset, concilium judicum cogit; inductoque in judicium fratre *illius* Iesu, qui dicebatur Christus (Jacobus ei nomen) & cum eo quibusdam aliis, in eos ut legis violatæ reos cum accusationem instituisset, *statim* lapidandos tradidit. Sed quicunque inter cives modestissimi, legisque observandæ studiosissimi habebantur, graviter hoc tulerunt: atque clam *legatos* ad regem mittunt, hortantes ut Ananum per literas monere vellet, ne quid deinceps simile moliretur; neque enim prius illud recte *atque ex jure* ab eo factum fuisse. Quinetiam nonnulli eorum Albino, ab urbe Alexandria iter facienti, occurrerunt; eumque monuerunt, non licuisse Anano absque ipsius consensu concilium judicum convocare. Horum oratione Albinus persuasus literas plenas furoris & iracundiæ Anano scribit, minatus se de illo pœnas sumpturum. Proinde rex Agrippa, adempto ei pontificatu, quem per tres menses gesserat, Jesum Damnæi filium *pontificem* constituit.

Jacobus, frater Christi, lapidatur.

Ob Jacobi necem Ananum apud Albinum accusant Judæi.

Jesus Damnæi filius, pontifex.

2. Porro Albinus, cum ad urbem Hierosolymitarum venisset, omnem curam & providentiam adhibuit, ut pacatam & tranquillam redderet provinciam, sicarios aliquammultos interficiendo. Ananias autem pontifex ad majorem indies crevit existimationem, atque benevolentiam & honorem amplissimum apud cives *suos* assequutus est. *nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat; atque adeo donis cum Albinum tum & pontificem *ipsum* assidue deliniebat. Habebat autem servos nequissimos, qui, adjuncto sibi audacissimo quoque, areas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant, nec ab iis verberandis abstinebant qui eas dare recusabant. pontifices etiam similiter ac illius servi faciebant, cum nemo *eos* impedire posset. Quo fiebat ut sacerdotes, qui olim decimis se alebant, tunc cibi penuria morerentur.

Sacerdotum decimæ vi abreptæ.

ὢν ὁ Ανανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἁρμόδιον, διὰ τὸ τὸν μὲν Φῆστον τεθνάναι, Αλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ιάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ τὸ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ. καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ανάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράττειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ανάνῳ χωρὶς τοῦ ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Αλβῖνος δέ, πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ανάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, διὰ τὸ τὴν τῶν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενον αὐτὸν ἀρξαι μῆνας τρεῖς, Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου κατέστησεν.

β'. Επεδὴ δὲ ἦκεν ὁ Αλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκας σπουδὴν καὶ φρόνησιν, ὡς οὐδεὶς τὴν χώραν εἰρηνεύουσαν, πολλοὺς τῶν σικαρίων ἀφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ανανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰς μέγα προῆλθε δόξης, καὶ τὸ παρὰ τοῖς πολίταις εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠκριβῶτο λαμπρῶς. ἦν δὲ χρημάτων πορίστης· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Αλβῖνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς· οἳ, συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, εἰς τοὺς ἁλωνας προσιόντες τοὺς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπέχοντο τύπτειν. οἱ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπραττον, μηδενὸς κωλύοντος δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας τρεφομένους τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ.

γ'. Πά-

c Τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ] Illa de Jacobo, *Jesu, qui Christus dicebatur, fratre* (licet agnita ab *Eusebio* (in *Eccl. Hist.* l. 2. c. 24.) Aliisque eum sequutis, disertimque à *Photio* in *Bibl.* cod. 238. p. 978.) pro mero adsumento male feriati Christiani habentur à nonnullis. quam recte κατηκριτηρίων esto judicium. Quod vero attinet ad ista, ταῦτα συνῳδὰ ἦκεν Ιουδαίοις τῷ ἐνδίκῳ Ιακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ὢν ἀδελφὸς Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπιδέντες δικαιότατον αὐτὸν ὄντα Ιουδαῖοι ἀπέκτειναν, quæ, tanquam à *Josepho* prolata in *Antiquitatum* libris, affert *Origenes* (l. 1. contra *Celsum* p 33. & in *Comment.* ad *Matt.* p. 233.) & ex eo, ut puto, *Eusebius Aliique*; verisimile est ea referri debere μνημονικῷ ἁμαρτήματι *Origenis*, ut constare videtur ex ipso *Flavio*, paulo supra, c. 7. §. 5. Certe nullibi (quod sciam) locum habere potuerunt in *Antiquitatibus*; ut quæ non agant de *Hierosolymorum Excidio*.

d Ως τῶν παρανομησάντων κατηγορίαν] Ως τοῦ παρανομ. *Sync.*

e Παρίδωκε λευσθησομένους.] Παραδίδωκε καταλευσθησομένους *Sync.* Alia, tanquam ex *Hegesippo*, de morte *Jacobi* tradit *Eusebius* in loco jam laudato: quæ cum *Josepho* conciliare non tentabimus, utpote vel fabulosa omnia (ut dicit *Scaliger* ad *Eusebium* n. MMLXXVII.) vel (prout fatetur *Petavius* in *Epiphan.* ad *Haref.* LXXVIII.) quædam falsa & subabsurda, genuinis *Hegesippi* addita, complectentia.

f Τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς,] Illud τὰ insertum dedi auctoritate *Eusebii*, *Niceph.* & *Sync.*

g Καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν] Καὶ τῷ Αλβίνῳ ὑ. ἀ. τ. A. ὁδοιποροῦντι *Busb.*

h Τῆς ἐκείνου γνώμης] Τῆς αὐτοῦ γνώμης *Euseb.* p. 66. B. SPANH.

i Εκείνου γνώμης] Αὐτοῦ γν. *Euseb.* & *Niceph.* αὐτῶν perperam *Syncello.* HUDS. Αὐτῶν legit Syncellus, quod mire sensum variat. Sine præsidis consensu, aut sine illorum Judæorum consensu non licuit Pontifici Synedrium convocare. Et quia διάσκουσιν præcedit, videtur lectio αὐτῶν non rejicienda. Num enim doceri debuit Procurator Judææ; non licuisse Pontifici sine ejus auctoritate id agere? Num id ignorabat? Et quid sibi vult id πεισθείς, persuaderine debuit verbis eorum ut crederet vera illos dicere de eo quod Ananus fecerat? Verum ab altera parte observandum est antea Josephum scripsisse Pontificem ideo Synedrium convocasse, quia tempus videbatur ei opportunum ob absentiam Præsidis. Si Præses licentiam convocandi Synedrium dare non debuit, cur captarit hoc tempus uti opportunum. Porro si in eo peccavit quod absque aliorum Judæorum consensu Synedrium convocavit, quare Josephus post καθίζῃ συνέδριον non addit χωρὶς τοῦ γνώμης horum vel illorum? Præterea illi qui mittebantur ad Albinum erant missi à viris qui in urbe legum patriarum erant peritissimi. Non dicitur eos fuisse in dignitate constitutos, πρεσβυτέρους aut ἡγουμένους τοῦ πλήθους quod necesse erat, siquidem illorum consensus requirebatur ad convocationem Synedrii. Denique an fuerunt hi nuncii, qui dicunt suum consensum requiri, membra Synedrii, & an interfuerunt? si hoc? cur interfuere Synedrio illegitimo? & an membra Synedrii rogari debuerant a Pontifice an liceret Synedrium convocare? ubi id traditum est? Si non sunt membra, quinam ergo fuerant in populo ea dignitate præditi, ut jus haberent licentiam concedendi Pontifici ipsi convocandi Synedrium? Fuere ergo hi tales, qui Procuratori indicarunt quid actum esset, & eum edocuerunt quomodo res se haberet, & quæ consuetudo obineret: ideoque iratus scripsit Præses Pontifici persuasus ut hoc faceret ipsorum dictis quibus eum incitaverant & sibi pœnas daturum minatus est: quod Agrippa ablato Pontificatu præstitit. Si tantum in eo peccasset Pontifex, ut inconsultis nonnullis Judæis Synedrium convocasset, putamusne adeo iratum futurum fuisse Albinum, & Pontificatum ei demturum Agrippam? Ne addam codices Josephi constanter ἐκείνου legere, & Syncellum sæpe esse corruptissimum. REL.

k Καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας,] Βασιλεὺς ὁ Αγρ. solus *Euseb.*

l Αφελόμενον] Αφελόμενοι αὐτὸν ἀρξαντα *Euseb.* & *Niceph.*

m Αὐτὸν ἀρξαντα] Αὐτὸν ἀρξαντος *Euseb.* p. 66. C. SPANH.

n Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου] Syncellus ex Josepho profert Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον. Male. Monstro simile est Idumæum videre Pontificem & Agrippam regem in illum qui ne Israelita quidem esset hoc munus conferre. Ignoratio τοῦ Δαμνέως peperit vocem notiorem. REL.

nn Δαμναίου κατέστησεν.] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Niceph.* Δαμναίου *Euseb.* Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Δαμναίου an Δαμναίου legerit. Δαμνέως in *Editis*, nec aliter apud *Photium.* Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον *Syncell.*

o Εἰσενέγκας σπουδὴν] Εἰσωίσγκας *Busb.*

p Πολλοὺς] *L. B.* τοὺς πολλούς.

q Τῶν σικαρίων ἀφθείρας.] Conf. *Antiq.* lib. 2. c. 17. §. 6. & supr. c. 7. §. 10. SPANH.

r Ανανίας] *Sc.* Nebæi filius. *Usserius* ad *A. M.* 4066. Vide *Gatakerum* in *Adverf. Miscell.* p. 78.

* *Nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat;*] Nam locuples erat, *Epiphan.*

s Τὰς ἅλωνας] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH. In *Marg. L. B.* ἅλως.

t Τὰς —— βιαζόμενοι,] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH.

7 Κα-

γ'. Πάλιν δὲ οἱ σικάριοι [v] κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐπεισῆλθ γὰρ αὕτη, λαβὼ νυκτὸς εἰς τὴν πάλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τ γραμματέα τ στρατηγοῦντ Ελεαζάρυ · παῖς δὲ ἦν τ [x] Ανάνυ τ ἀρχιερέως · καὶ δήσαντες ἐξήγαγον. εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ανανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν Αλβῖνον δέκα δεσμώτας τὰς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. καὶ ὁ [y] Ανανίας, λαβὼ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Αλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. τῶτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ανανίᾳ τινὰς [z] συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ σωεχῶς ζωγρουῦτες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ἡμέρας τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγ, ἀναθαῤῥήσαντες, τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκωσαν.

δ'. Κατὰ τῶτον γὰ τὸν καιρὸν ὁ Βασιλεὺς Αγρίππας, μείζονα τὴν Φιλίππυ καλυμένην Καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸν τ Νέρωνσ τιμὴν, Νερωνιάδα ἐποιήσεν. καὶ Βηρυτίοις δὲ θέατρον, ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, τ κατ' ἔτ θέας ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τῶτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδα τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν δὲ πάλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῶν τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν εκόσμ. καὶ μικρὰ δεῖν πάντα τὸν τ βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ ἐποίησε τ ὑπηκόων ἤυξετο, λαβὼ τὰ περιαιρούμενα τὰ ἐκείνων [a] ξένην πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ιησοῦς, ὁ τῦ Γαμαλιὴλ, τὴν λαβοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τὸ βασιλέως, Ιησοῦν ἀφελόμενος τὸν τῦ [b] Δαμναῖ · καὶ λαβὼ τῶτο στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλυς ἐγένετο. [c] συρήματα γὰ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ Ανανίας τῷ πλύτῳ προσαγόμενος τὰς λαμβάνειν ἐπίμυς. [d] Κοσόβαρ δὲ καὶ [e] Σαῦλ, αὐτοὶ καθ' αὑτὰς μοχθηρὰ πλῆθη συνῆγον, γένυς μὲν ὄντες βασιλικᾶ, καὶ λαβὼ τὴν πρὸς Αγρίππαν συγγνώμην εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνυ μάλιστα τὸ καιρὸς συνέβη τὴν πάλιν ἡμῶν νοσεῖν, προσπιπόντων πάντων ὅπῃ τὸ χεῖρον.

ε'. Ως δὲ ἤκουσεν Αλβῖνος λαβόντα αὐτὸν [f] Γέσσιον Φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βυλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ιεροσολυμίταις παρεχῆσθαι, προσαγαγὼν τὰς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν ἐξ αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τύτυς προστάξεν ἀναιρεθῆναι · τὰς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τ τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἰρκτὴν καταπεφευγυίας, χρήματα λαμβάνων αὐτὰς ἀπέλυε. καὶ ὅτως ἡ μὲν Φυλακὴ τ δεσμωτῶν [h] ἐκενώθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη.

ς'. Τῶν δὲ Λευιτῶν, Φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, [i] ὅσπερ ἦσαν [k] ὑμνῳδοὶ, πείθυσι τὸν Βασιλέα, [l] καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐθίσοις τοῖς ἱερεῦσιν ὑπερέψα λινῆν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτὸ τοῖς [m] τῆς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύησεται καινοποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως ὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ Βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον [n] ἐποιχομένων

3. Rursum etiam sicarii dum festum ageretur, quod tum supervenerat, nocte urbem ingressi, vivum comprehendunt scribam Eleazari templi prætoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinctumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam misso, dixerunt, se scribam *velle* ad ipsum remittere, si Albino persuaderet, ut decem ex illis, quos captos vinctosque habebat, ipse dimitteret. Atque Ananias, id cum Albino necessitate coactus persuasisset, voti compos factus est. unde majores ortæ sunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant, ut aliquem è necessariis atque amicis Ananiæ deprehenderent: cumque frequenter eos vivos caperent, non prius dimittebant quam è sicariis aliquot reciperent. Itaque, ubi rursus eis magnus accrevit numerus, fiducia resumpta totam regionem infestabant. *Sicariorum audacia.*

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, cum Cæsaream quæ Philippi dicebatur ædificiis auxisset, in Neronis honorem *eam* Neroniada appellavit. insuper & theatrum apud Berytios, magnis sumptibus exstructum, annuis spectaculis donavit, multis *pecuniæ* myriadibus *in hunc usum* impensis. Porroque frumentum dedit populo, & oleum distribuit: immo & urbem per omnem statuas disposuit, & imaginibus ad antiqua *clarorum* artificum archetypa expressis eam ornavit; & omnia fere sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit. quo factum est ut odium ei apud subditos conflaretur, quòd sublatis quæ illorum erant *universis* externam urbem excoleret. Quin & rex, pontificatum adimens Jesu Damnæi filio, fecit ut Jesus Gamalielis filius ei in *honorem istum* succederet: ac propterea inter eos mutuo orta est dissensio. nam cum hominum audacissimorum cohortem utrinque collegissent, sæpe à conviciis eò deventum est ut lapides in se invicem jacerent. * sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque sceleratorum multitudinem coëgerant; orti quidem genere regio, & propter cognationem Agrippæ in magna *apud populum* gratia: vehementes autem & violenti & ad infirmiores spoliandos prompti paratique. Atque ex illo maxime tempore accidit, ut civitas nostra *malis suis* laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus. *Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias dicta. Berytus ab Agrippa ornamentis aucta. Jesus Gamalielis filius, pontifex.*

5. Albinus vero, cum didicisset Gessium Florum sibi successorem venire, *grati* aliquid videri volens Judæis præstitisse, vinctis productis, eos, qui manifeste necem meruerant, occidi jussit: qui vero levioribus de causis in carcerem conjecti erant, eos accepta pecunia dimisit. atque ita quidem carcer vinctis *maleficis* vacuus est factus, regio vero *tota* latronibus repleta est. *Quæ Judæis præstiterit Albinus ante ejus discessum.*

6. Interea Levitarum (nam & illi in tribum redacti) quotquot erant hymnorum cantores regem orabant, ut coacto synedrio eis æque ac sacerdotibus stolam lineam gestare concederet. illius enim regni temporibus convenire dicebat, ut novi aliquid institueret in perpetuam sui memoriam. neque fruſtra fuit eorum postulatio. Nam rex, cum consensu eorum qui in synedrium venerant, hymnodicibus. *Levitis cantoribus stolam lineam gestare permittit Agrippa.*

---

v Κατὰ τὴν ἑορτὴν,] Εορτὴ γὰρ ἐπεισῆλθ *Busb.*

x Ανάνυ] *L. B.* Ανανίου.

y Ανανίας,] Ανα *solus Busb.*

z Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαμβάνειν.

a Ξένην πόλιν κοσμεῖν.] Εἰς ξένην *Vat.*

b Δαμναῖ] Δαμναίε in *Editis.*

c Συρήματα] *L. B.* σύρημα.

* *Sed* —— *concilians.*] Ita cum *Gelenio.* Ananias autem præcellebat eos, quando divitiis suis paratos accipere pecunias redimebat, *Epiphan.*

d Κοσόβαρ] Costobarus quidam etiam fuit, Salomes Herodis Magni Sororis Maritus. vid. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

e Σαῦλ,] Ita (suffragante *Lugd. Bat.*) ex *Epiphanii* codicibus. Σάλυλ aut Σαλᾶλ in *Gracis.*

f Γέσσιον Φλῶρον] Conf. *alios.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

g Αὐτὸν προδήλως θανεῖν ἄξιοι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Vat.*

h Ἐκενώθη,] Ἐκενώθη *Vat.*

i Ὅσοιπερ ἦσαν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ὅσοι προεῖσαν in *Editis Aliisque.*

k Υμνῳδοὶ,] Qui hymnos ore cantabant. κιθαρῳδοὶ ita & κιθαρῳδοὶ distinguuntur quod illi cithara modo canerent, hi ore etiam. REL.

l Καθίσαντα] *L. B.* καθίσαντα.

m Τῆς ἀρχῆς χρόνοις] Illud φ è *MSS.*

n Ἐποιχομένων,] Ἀφικομένων *Busb.* & *Gall.*

mnorum cantoribus id *privilegii* indulsit; ut, priori veste depositâ, lineâ, quam voluerant, uterentur. Cumque alia pars tribus *ejusdem* in templi ministeriis occupata esset, illis etiam permisit, prout eum rogabant, ut hymnos *canendos* edisceret. Illa autem omnia facta erant contra quam patria ferebant instituta: quibus violatis fieri non potuit quin meritæ luendæ essent pœnæ.

Aliisque hymnos sacros edisceret.

Id agit populus, ut Agrippam ad orientalem porticum instaurandam moveret.

7. Jam illo tempore absolutum erat templi ædificium. Populus igitur cum in otio esse animadverteret opifices, ultra octodecim millia, atque mercedem desideraturos esse, cum jam antea vectus illis suppeditaretur ex iis in quibus circa templum elaborarunt; nolletque *sacram* pecuniam repositam habere metu Romanorum, simulque operariorum rationem habens, thesauros in istos expendere cuperet: (nam, si quis unam diei horam operatus esset, mercedem pro ea statim accipiebat) regem hortantur suadentque, ut orientalem portam instauraret. Erat autem porticus exterioris templi, profundæ valli imminens, proinde subnixa muris quadringentorum cubitorum, & saxis quadratis constructa valde candidis. Longitudo quidem cujusque saxi erat cubitorum viginti, altitudo vero sex. Opus Solomonis regis; qui primus integrum templum exstruxit. Rex autem (nam à Claudio Cæsare ei demandata erat templi cura) cum secum reputasset, facile esse vel quodcunque opus demoliri, instaurationem vero rem arduam *fore*, præsertimque ejusmodi porticus (utpote quod hoc opus desideraret tempus longum multumque pecuniæ) illorum quidem petitioni minime concessit: urbem vero candido lapide sterni non prohibuit. Cum autem Jesu Gamaliclis filio pontificatum abstulisset, eundem Matthiæ Theophili filio dedit: quo pontifice bellum inter Romanos & Judæos coortum est.

Porticus orientalis descriptio.

Eam instaurare recusat Agrippa.

Matthias Theophili filius, pontifex.

Ἡδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν [q] ἐπετέλεσε. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσοντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας [r] περίεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀποθέσθαι διὰ τὸ ἐκ [s] Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὁ θέλων, παρεσκευάσθαι δὲ τὰς τεχνίτας, καὶ εἰς τοῦτο ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος· καὶ γὰρ εἴ μίαν τις ὥραν τὴν ἡμέρας εἰργάσατο, τὸ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθὺς ἐλάμβανεν· ἔπειθον τὸν βασιλέα τὴν [t] ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν γὰρ ἡ [v] στοὰ ἔξωθεν ἱερᾶς, κειμένη ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων τετραγώνων κατεσκευασμένους καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι· τὸ δὲ ὕψος ἔξ. ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δέ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὸν καθαιρεῖν εἶναι ῥᾴδιον, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν· ἔτι δὲ τοσᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον χρόνου τε δεῖν καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δείσας· ἠρνήσατο μὲν τοῖς τότε δεομένοις, καλασαρέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ ἐκώλυσεν. Ἰησοῦ δὲ τοῦ [x] Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ρωμαίους [y] πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

CAP. X.

Summorum pontificum enumeratio.

Recensio summorum pontificum.

JAM vero necessarium esse existimo, & huic historiæ in primis convenire, *paucula* narrare de pontificibus; quæ fuerit eorum origo, & quibus concessum hunc honorem accipere, & quot usque ad finem hujus belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moysis, Deo in summo sacerdotio ministrasse ajunt, illique defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteris omnibus hunc honorem constitisse. unde etiam ex patrio instituto, neminem Dei pontificem fieri, nisi ex Aaronis sanguine; nec licere alicui alterius generis, ne si rex quidem fuerit, pontificatui admoveri. Fuerunt igitur universi ab Aarone, omnium (sicut diximus) primo, usque ad Phanasum, qui tempore belli à seditiosis constitutus est pontifex, numero LXXXIII. Ex istis dum tabernaculum in solitudine Moysis temporibus steterit, quod Deo exstruxit Moyses *& adornavit*, usque dum in Judæam ventum est, ubi Solomon rex Deo templum erexit, pontificatum gesserunt

ΚΕΦ. Ι'.

Τῶν ἀρχιερέων ἀπαρίθμησις.

[z] Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ [a] προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε [b] δεξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι, μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθύς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς [c] ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὸν τιμὸν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ Θεοῦ τὸν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἑτέρᾳ δὲ [d] τις ἥκοι ἀρχῇ ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ [e] τούτου τὸν ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Ἀαρῶνος, ὡς ἔφαμεν, τοῦ πρώτου ἡγουμένου μέχρι [f] Φανάσου, τοῦ κτ' τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως, [g] τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων κτ' τὴν ἔρημον ἔτη τοῦ Μωϋσέως χρόνων τὸν σκηνῆς ἑστώσης, ὑπὸ Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τοῦ εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, [h] ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν

ναὸν

---

o Ὑμνους ὑμνεῖν ὡς παρεκάλων.] Νόμους *Busb.*

p Ἡδη —— ἐτετέλεσε.] Ἡδη δὲ καὶ τότε *Vat.* HUDS. Conf. supr. lib. 15. c. XI. §. 1. SPANH.

q Ἐτετέλεσε] Hac de re agit *Scaliger* in lib. de *Emend. Temp.* p. 499. ut & *Langius* de *Annis Christi*, p. 344. *Lud. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Joannem*, c. 1. v. 20. & *Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 3987.

r Περίεσθαι] Κομίζεσθαι *Busb.*

s Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὁ θέλων,] Τῶν Ρωμαίων *Busb.*

t Ἀνατολικὴν] Νότιον malint nonnulli. vide *Grotium* ad Joh. X. 22. IBBETS.

v Στοὰ δὲ ἦν ἔξωθεν ἱερᾶς] Vide lib. 8. c. 2.

x Γαμαλιὴλ] Ita *Busb.* & *Zonar.* Γαμαλιέλου in *Editis Aliisque.*

y Πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.] Πόλεμος τοῖς Ἰουδαίοις ἔναν, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς, ἱματισμένους τῷ προτέραν ἐσθῆτα φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τῆς φυλῆς λειτουργοῦντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοὺς ὑμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὴ διὰ ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν ἐδιδάσκοντο οὐκ ἐνῆν μὴ ἔχειν δίκας ἐκτίνειν.

ζ'. Ἡδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν [q] ἐπετέλεσε. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσοντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας [r] περίεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀποθέσθαι διὰ τὸ ἐκ [s] Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὁ θέλων, παρεσκευάσθαι δὲ τὰς τεχνίτας, καὶ εἰς τοῦτο ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος· καὶ γὰρ εἴ μίαν τις ὥραν τὴν ἡμέρας εἰργάσατο, τὸ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθὺς ἐλάμβανεν· ἔπειθον τὸν βασιλέα τὴν [t] ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν γὰρ ἡ [v] στοὰ ἔξωθεν ἱερᾶς, κειμένη ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων τετραγώνων κατεσκευασμένους καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι· τὸ δὲ ὕψος ἔξ. ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δέ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὸν καθαιρεῖν εἶναι ῥᾴδιον, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν· ἔτι δὲ τοσᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον χρόνου τε δεῖν καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δείσας· ἠρνήσατο μὲν τοῖς τότε δεομένοις, καλασαρέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ ἐκώλυσεν. Ἰησοῦ δὲ τοῦ [x] Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ρωμαίους [y] πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

z Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω] Confer Hegesippum II. 13. p. 294. Ed. *Colon.*

a Προσήκειν διηγήσασθαι] Πρωτῆκον *Busb.*

b Δεξάμενοι] Ἡξιώθη, & τίσιν ἔξεστι τιμῆς *Busb.*

c Ἐκγόνοις] *L. B.* ἐγγόνοις.

d Τις ἥκοι] Illud τις ἐ *Cod. Busb.*

e Τούτου] *L. B* τούτῳ.

f Φανάσου,] Φινεέου *Busb.* Φινάσου *Gall.* (in *L. B. Marg.* notatur alios Codd. habere Φλωκου) in *Epiphanis* versione, *Phinasum* aut *Dinasum.*

g Τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα.] De numeris in hoc capite videsis *L. Cappellum* fuse differentem in *Chronologia Sacra*, p. 274. &c. ὀγδοήκοντα τρεῖς *L. B.*

h Ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς] Ὅτι Σολ. *Busb.*

i Τεσ-

ναὸν ἤγειρεν, ἠρχιεράτευσεν [i] τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον [k] ἕως τῆς βίᾳ τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ ἔτι ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα ἦσαν, τῶν δύο παίδων Ααρῶν ὄντες ἔγγονοι, [l] καὶ Ἰαδδοχίου τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ [m] αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ [n] τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσέως ἄγοντος, μέχρι τῆς ναῦ κατασκαφῆς, ὃν Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη [o] δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος καὶ βασιλέως ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὸν Ἰαδδεξάμενοι, [p] μέχρις οὗ Ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἁλοὺς τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα [q] μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα [r] Ἰωσεδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος [s] ἀρχιερωσύνης [t] τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μησῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα, [v] ἤδη βασιλευομένων Ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τὸν ἴσον Βαβυλωνίων ἡγουμένης, Κύρου ὁ [y] Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ἰουδαίους εἰς τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. τότε δὴ τῶν συρρεψάντων [z] αἰχμαλώτων Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδέκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. [a] ἦσαν δὲ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος [b] ἐπολιτεύσαντο δημοκρατικῶς ἔτη [c] τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλαβε τὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λυσίας [d] τὸν Ὀνίαν, ὃν Μενέλαος ἐπίκλην, πρὸς τὴν ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ [e] τὴν παῖδα τοῦ Ἰαδδοῦς ἀπελάσαντες [f] καθίστασιν [g] Ἰάκιμον ἀρχιερέα, φύσει μὲν τοῦ Ααρῶνος, [h] οὐκ ὄντα δὲ τοῦ οἴκου τούτου. Ἰαδδοῦς δὲ ἦν [i] ὁ Ονίας, ὁ τοῦ πεπελεκισμένου Ονίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἰαδδοῦ Φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους [k] καὶ τὸν [l] Ἡλιοπολίτην νόμον [m] δεδεμένους τῷ Θεῷ ναὸν, ὁμοιωθήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καθίστασθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ [n] πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ἰάκιμος, ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην καθέχων, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐπὶ ἔτη χήρις ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν δὲ οἱ τοῦ Ασαμωναίου παῖδων [o] ἔκγονοι, τὴν περιοῦσαν δὲ ἔθνους πιστεύθέντες, [p] καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ιωνάθην ἀρχιερέα καθίστασιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. πολυτησάμενος δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τοῦ Τρύφωνος

XIII. nam à principio pontificatum habuerunt quamdiu vixerint: poſtea vero etiam viventibus ſuccedebatur. Itaque hi XIII. cum eſſent duorum Aaronis filiorum poſteri, ex ſucceſſione honorem *iſtum* accipiebant. Erat autem prima quidem eorum adminiſtratio Ariſtocratica, poſt hanc autem Monarchia, tertia vero Regum. At numerus annorum, dum ipſi XIII. imperio potiti ſunt, (ex quo die patres noſtri ductu Moyſis Ægyptum reliquerunt uſque ad templum conditum quod Solomon rex Hieroſolymis condidit,) aſſurgit ad DCXII. Poſt illos autem pontifices XIII. pontificatum tenuerunt XIIX. qui à tempore Solomonis regis Hieroſolymis ſibi invicem ſucceſſerunt, uſque dum Nabuchodonoſor Babyloniorum rex, contra urbem expeditione facta, templum cremarit, & gentem noſtram Babylonem abduxerit, & * Joſadacen pontificem captivum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat CCCCLXVI. menſium VI. dierum X. cum *utique* Judæi jam ſub regibus eſſent. Poſt tempus vero annorum ſeptuaginta, ex quo *gentis* excidium à Babyloniis factum eſt, Cyrus Perſarum rex Judæos è Babylone in patriam ſuam remiſit, templumque denuo condere *iis* conceſſit. Tunc itaque Jeſus Joſedeci *filius*, *unus* è captivis qui reverſi ſunt, pontificatum accipit. Atque is poſterique ejus, quindecim univerſi, uſque ad regem Antiochum Eupatora, liberi populi ſtatum rexerunt, per annos CCCCXII. primuſque Antiochus ille, quem memoravimus, & dux ejus Lyſias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu privant, quippe Berœæ interfectum; filioque ejus ſucceſſionis jure depulſo, Jacimum faciunt pontificem, ex genere quidem Aaronis, ſed non ex Oniæ domo. quamobrem Onias, Oniæ defuncti patruelis, ejuſdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliataque ſibi Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ conjugis ejus amicitia, perſuaſit eis ut in Heliopolitica præfectura Deo templum Hieroſolymitano ſimile ædificandum curarent, ipſumque pontificem conſtituerent. Sed de illo quidem templo in Ægypto exſtructo ſæpius diximus. At Jacimus, cum triennio pontificatum tenuiſſet, obiit. ei autem nemo *ſtatim* ſucceſſit: ſed per ſeptennium civitas manſit pontifice deſtituta. Rurſum vero poſteri filiorum Aſamonæi (poſtquam illis mandata eſſet gentis præfectura, & bellum contra Macedones geſſiſſent) Jonathan pontificem creant, qui ſeptem annis *rebus ſacris* præerat. Illo autem dolo è vivis

Confer lib. 10 *c.* 8.

lib. 11. *cap.* 3. §. 10.

lib. 12. *c.* 5. §. 1. & *c.* 9 §. 7.

lib. 12. *c.* 9. §. 7. *lib.* 13. *c.* 3. §. 2. & *c.* 10. §. 4. & *lib.* 20. *c.* 9. §. 1.

lib. 12. *c.* 11. §. 2. & *lib.* 13. *c.* 1. §. 1. & *c.* 2. §. 2. & *c.* 6. §. 5.

---

i Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δεκατρεῖς *Busb. L. B.* & *Gall.*

k Ἕως τῆς βίᾳ τελευτῆς.] Ἕως βίᾳ τελ. *Vat.*

l Καὶ Ἰαδδοχίου τὴν τιμὴν παρελάμβανον.] Καὶ Ἰαδδοχὶς *Busb.*

m Αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ] Ita vertit *Gelenius*, quaſi ὑπ' αὐτῶν legiſſet; *Sub* his [*pontificibus*] *primo penes optimates adminiſtratio fuit reipublicæ, poſt ad monarchas, poſtremo ad reges tranſiit. Epiphanius* αὐτῶν ſumpſit pro *Hebræorum* gente, adeoque vertit, *Fuit autem Hebræorum reſp. primo quidem ſub populi poteſtate* (quaſi legiſſet δημοκρατικὴ) *poſt hoc autem ſub unius poteſtate ſita, tertio vero ſub Regibus.* Vide *Seldenum* in libro *de Synedriis*, c. 15. p. 647.

n Τεσσαρεσκαίδεκα,] *L. B.* δεκατρεῖς.

o Δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις.] Alibi *ſc.* l. VIII. c. 11. DLXXXII numerat. Sed hîc (notante *Voſſio* in *Chronologia Sacra*, p. 170.) addit XX. inter mortem *Heli* & judicaturam *Samuelis* elapſos. quo admiſſo non opus eſt emendatione *S. Petiti.* qui (in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 267.) legit, ἔτη ἑνενήκοντα δύο πρὸς τοῖς πεντακοσίοις.

p Μέχρις δὲ Ναβουχοδονόσορ] Μέχρι Ναβ. *Vat.* μέχρι Ναβουχοδονόσορ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Μετήνεγκε,] Μετήγαγε *Gall.*

* *Joſadacen pontificem captivum fecerit.*] *Joſadocus*, dicitur l. 10.

r Ἰωσαδάκην] *L. B.* Ἰωσιδάκην.

s Ἀρχιερωσύνης —— ἐστι,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνης in *ceteris.*

t Τετρακοσίων] Τεσσαράκοντα *Vet. Interpr.* ut & *Lugd. Bat.*

v Ἤδη] Abeſt à *L. B.*

x Ἑβδομήκοντα τὸν ἴσον Βαβυλωνίων χρονισμὸς] Τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ex lib. 2. & *Joſephi* calculis ſcribit *Petitus*, p. 270.

y Περσῶν βασιλεὺς] Τῶν Περσῶν *Busb.*

z Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτων, οἷς ὧν ὁ ἐξ αἰχμαλωσίας Ιωσεδὲκ ἦν παῖς Ἰησοῦς τὴν ἀρχ. *Gall.* & *Busb.*

a Οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι] Εἰς ὧν οἱ ἔγγονοι *L. B.* at *Coccejus* Υἱὸς ὢν &c. Οὗτος αὐτὸς καὶ οἱ ἔκγ. ἀ. π. σύμπαντες *Busb.*

b Ἐπολιτεύσαντο δημοκρατικῶς ἔτη] Ἐπολιτεύσατο δὲ δημοκρ. *Busb.* & *Gall.* λαμπρὰς δ' ἦσαν καὶ &c. *L. B.*

c Τετρακόσια δεκατέσσαρα.] Τεσσαράκοντα ſolus *Busb.* Confer, ſi lubet, *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. & *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sac. & Exot.* ad *A. M.* 3824.

d Τὸν Ονίαν, ὃν Μενέλαον ἐπίκλην] Vide l. X. c. 15.

e Τὸν παῖδα] Aliquid deeſſe videtur. Certe per τὸν παῖδα intelligendus eſt Oniæ III. filius.

f Καθίστασιν] Καθίσασιν Ἰωάκιμον ἱερέα *Busb.* & mox infra Ἰωάκιμον & καθίσασιν.

g Ἰάκιμον ἀρχιερέα,] *Al.* Αλκιμον.

h Οὐκ ὄντα δὲ τοῦ οἴκου τούτου.] Οὐ τοῦ αὐτοῦ δὲ οἴκου, *ſed non de recta linea*, (ut vertit *Schottus*) apud *Photium* in *Bibl.* Cod. 238. p. 978.

i Ὁ Ονίας,] Ita lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *Propterea & Onias, defuncti fratruelis, & nomen referens patris* &c. Antea erat ὁ Ανανίας tum in *Græcis omnibus* præter *Busb.* (qui habet ὁ Ιανίας) tum apud *Photium.*

k Καὶ —— τοὺς,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

l Ἡλιοπολίτην νόμον] Ἡλιουπολίτου *Busb.*

m Δεδεμένους τῷ Θεῷ ναὸν,] Δεδεμένῳ *Photius.*

n Πολλάκις ἐδηλώσαμεν.] Conf. ſupr. lib. 12. c. 9. §. 5. & lib. 13. c. 10. §. 4. SPANH.

o Ἔκγονοι,] *L. B.* ἔγγονοι.

p Καὶ πολεμήσαντες] *L. B.* καὶ πολεμωθέντος καὶ πολεμήσαντος.

lib. 13. *c.* 6. §. 2. & 5. vis ſublato, & inſidiis ei à Tryphone ſtructis, ſicuti jam ſupra alicubi memoravimus, pontificatum
lib. 13. *c.* 7. §. 4 & *c.* 8. §. 1. obtinet frater ejus Simon. Cui, cum ſacerdotium tenuiſſet anno amplius quam frater, dolo generi oppreſſo inter epulas, ſuccedit filius nomine Hyr-
lib. 13. *c.* 8. § 1. canus. At Hyrcanus, per xxx. annos, honore potitus, *ſumma* in ſenectute moritur, ſucceſſione Judæ relicta, qui & Ariſtobulus dictus eſt. Hunc
lib. 13. *c.* 11. §. 1. autem, imperium una cum ſacerdotio adeptum, (nam Judas primus ſibi coronam impoſuit quam uno anno geſſit) morbo exſtinctum in hæreditate
lib. 13. *c.* 12. §. 1. excipit frater Alexander. Alexander autem, cum imperium ſimul & ſacerdotium per XXVII. annos tenuiſſet, vita decedit, relicta Alexandræ uxori poteſtate eum aſſignandi qui pontificatum gereret. Atque illa quidem Hyrcano *ſuo filio* pontificatum dat; illa vero cum regnum novennio adminiſtraſſet, vitam finivit: totidemque annis filius ipſius Hyrcanus ſacerdotium habebat. nam poſt ma-
lib. 14. *c.* 1. §. 2. tris obitum contra ipſum bellum movit Ariſtobulus frater, & victo quidem pontificatum ademit, ipſe
ibid. vero regnavit Deoque in pontificatu miniſtravit. Cæterum cum tertio regni hujus anno, totidem
lib. 14. *c.* 4. §. 1. præterea menſibus elapſis, veniſſet Pompejus, & Hieroſolymitarum urbem vi expugnaſſet, ipſum
lib. 14. *c.* 4. §. 4. cum liberis vinctum Romam miſit; & Hyrcano in pontificatum reſtituto, gentis quidem præfecturam ei permiſit, diademate vero uti prohibuit. Atque Hyrcanus præter IX. primos annos impe-
lib. 14. *c.* 13. §. 10. & *alibi.* ravit XXIV. Barzapharnes autem & Pacorus, Parthorum dynaſtæ, trajecto Euphrate & bello Hyrcano illato, ipſum quidem vivum ceperunt, Anti-
lib. 1. *c.* 13. §. 1. & gonum vero Ariſtobuli filium regem conſtitue-
lib. 15. *c.* 2. §. 1. *ſeq.* runt. Hunc ipſum, cum tres annos totidemque menſes imperaſſet, Soſius & Herodes obſidione
lib. 15. *c.* 1. §. 1. expugnarunt; abductumque Antiochiam morte affecit Antonius. Herodes autem à Romanis ac-
lib. 14. *c.* 16. §. 4. & 15. *c.* 2. §. 4. cepto regno, non amplius ex Aſamonæi genere creavit pontifices; ſed obſcuris quibuſdam, & à ſacerdotibus tantummodo oriundis, præter unum
lib. 15. *c.* 3. §. 1. Ariſtobulum, hunc honorem tribuebat. Ariſtobulum namque Hyrcani à Parthis capti nepotem cum pontificem declaraſſet, ſororem ejus Mariamnen in uxorem duxit; quippe qui multitudinis erga ſeipſum captaret benevolentiam, propter Hyrcani memoriam. Deinde veritus ne omnes ad
lib. 15. *c.* 3. §. 3. Ariſtobulum deſciſcerent, ipſum Hiericunte de medio ſuſtulit, necem ei ita machinatus, ut dum nataret ſuffocaretur, ſicuti jam ante declaravimus. Poſt hunc non amplius ex Aſamonæi prole oriundis pontificatum commiſit. Herodem etiam in conſtitutione pontificum imitatus eſt filius ejus Archelaus; & poſt hunc Romani, qui Judæorum regnum occuparunt. Sunt igitur qui ab Herodis temporibus pontificatum geſſerunt, uſque ad diem quo Titus templum & civitatem captam flammis vaſtavit, in univerſum XXVIII. tempuſque illo-

μηχανηθείσης, ὡς ἀνωτέρω πᾶ πεφηνήκαμεν, λαμβάνῃ τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τὸν μὲν ὕπνον, δόλῳ τοῦ συμπόσιον ὑπὸ τὸ γαμβρὸν ἀφαιρεῖται, [q] διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα, καταλαβὼν τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τὰδελφὸν χρόνον ἐνιαυτῷ. τελευτᾷ δ' ἐν ἔτεσι τὸ τιμᾶς Ὑρκανὸς ὀπολαύσας πλείστῳ γηραιὸς, Ἰούδα τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὴν Ἀφοδοχὴν καταλιπών. κληρονομεῖ δ' αὐτὸν [r] ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσε μὲν πολυτήσασα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταλαβὼν μὴ βασιλείας· καὶ γὰρ Ἀριστόβουλος πλεῖστον πᾶσιν Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱεραλεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, Ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλιπὼν τὴν ἀρχιεραλουμένου ἐπιτροπείας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, [s] αὐτὴ δὲ, τὴν βασιλείαν ἐνέα ἔτη καταλαβοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον· τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχεν. μὴ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ [t] ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ. ἔτι δὲ τέταρτον τὸν βασιλείας, καὶ πρὸς μηδὲν τοῖς ἴσοις, Πομπήϊος ἐλθὼν, καὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς [v] τέσσαρα καὶ εἴκοσι. [x] Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τὸν Παρθυαίων [y] δυνάστας, διαβάντες τὸν Εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ [z] περέλαβον, τοῦ Ἀριστόβουλε δὲ υἱὸν Ἀντίγονον κατέστησαν βασιλέα. τέλος δὲ ἔτη καὶ τρεῖς μηνὰς ἄρξαντα τὸν Σόσιός τε καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν· Ἀντώνιος δὲ ἀνεῖλεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, οὐκέτι τὸς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου [a] γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, [b] ἀλλὰ πισὶν ἀσήμοις, καὶ [c] μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι. τὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλε τὴν τιμὴν ἀπένεμε. τὸν δὲ Ἀριστόβουλον Ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος ἰωνὸν ὄντα καταστὰς ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνώκησε Μαριάμμῃ, τὴν τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὔνοιαν, διὰ τὴν Ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα, [d] φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἐν ἱεριχοῖ πιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη [e] δεδηλώκαμεν. μὴ τὸν ἐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τὸν Ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν. ἔπραξε δ' ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ [f] περὶ τὸν καταστάσεως τὸν [g] ἱερέων, Ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ τὸν [h] τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίοι τὸν Ἰουδαίων παραλαβόντες. εἰσὶν οὖν [i] οἱ ἀπὸ τοῦ Ἡρώδε χρόνου ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τῆς ἡμέρας, [k] ἢ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτου ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες [l] εἰκοσιοκτώ· χρόνου δ' τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο

δὴ

q Διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα,] Ita lego & diſtinguo, maxima ex parte auctoritate nixus *codicis Busb.* in quo, *διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς καταχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείας δὲ αὐτοδέλφω χρόνον ἐνιαυτῷ. πτάκοντα δ' ὲν ἔτεσι τὸ τιμᾶς ὁ Ὑρκανὸς ὀπολαύσας* &c. Antea erat in *Editis*, *διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τὴν ἱερωσύνην πλείονα τὰδελφῷ χρόνον ἐνιαυτῶν πτάκοντα ἓν ἔτει τὸ τιμᾶς Ὑρκανὸς ὀπολαύσας* &c. Quin & *πτάκοντα δ' ὲν ἔτεσι* habet *Gall.*

r Ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* *ἀδελφὸς Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς Busb.* in *Editis Aliisque* deërat Ἀλέξανδρος.

s Αὐτὴ δὲ,] Αὖτη *Busb.*

t Ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *& Dei pontifex fuit.* *ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε δὲ ἔθνους* in *Editis Aliisque.* in *L. B.* *ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε δὲ ἔθνους.*

v Τέσσαρα καὶ εἴκοσι.] Vide *Uſſerium* in *Annalibus* p. 437. *Edit. Lond.*

x Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος] Βαρζαβάνης *Vat.* & *Busb.* Βαρζαβάρνης *Gall.*

y Δυνάστας,] Nota Dynaſtas hic dici Parthorum Reges. SPAN.

z Περέλαβον,] *L. B.* συνέλαβον.

a Γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς] Γένους· ὄντοι δὲ ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοι· καθίστησιν *Euſeb.* & *Cyrill.*

b Ἀλλὰ πισὶν ἀσήμοις,] Vide *Euſeb.* l. 8. p. 398.

c Μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι,] Ita in *Joſephi* libris, tum *Græcis* tum *Latinis.* Verum *Euſebius* (in *Demonſtr. Evang.* l. 8. p. 398.) & *Cyrillus Alexandrinus* (in *Comment.* in *Danielem*, p. 662.) καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι habent. Quo de loco videſis *Caſaubonum* in *Exerc.* c. *Baronium*, c. 52. *Edit. Lond.*

d Φοβηθεὶς] Δεδιὼς *Euſeb.*

e Δεδηλώκαμεν.] Εἰρήκαμεν *Busb.*

f Περὶ τὸν καταστάσεως] Ἐπὶ τῇ καταστάσει τῶν ἱερέων *Busb.* περὶ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέων *Cyrill.*

g Ἱερέων,] Ἀρχιερέων *Euſeb.*

h Τὴν ἀρχὴν] Τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν *Euſeb.*

i Οἱ ἀπὸ τοῦ Ἡρώδε χρόνου] Οἱ ὑπὸ Ἡρ. *Busb.*

k Ἢ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν] Ita lego. ἢς (*Lugd. Bat.* αἷς) τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτου ἑλὼν π. *Busb. L. B.* & *Coccejus.* ἢς εἰς τὸν ν. κ. τ. π. Τ. ἑλὼν in *Editis Aliisque.*

l Εἰκοσιοκτώ.] *Sc.* ſi excludatur *Phanaſus* ultimus, qui à Zelotis ſeditioſis ſub finem belli electus eſt, quique propterea inter pontifices non videtur numerandus. *L. Cappellus* in *Chronolo-*

ὅλῃ τε Ἡρῴδᾳ [m] βασιλεύοντος, καὶ ὅλῃ Ἀρχελάᾳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὴν [n] τούτων τελευτὴν, [o] ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τοῖς δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς [p] πεπίστευντο. τοσοῦτον οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ πάντα.

rum pontificatuum anni cv. Et horum quidem aliqui sub Herode rege & filio ejus Archelao res administrarunt: istis autem defunctis administratio quidem erat Aristocratica, gentis vero præfectura pontificibus commissa erat. Atque de pontificibus hæc dicta sufficiant.

ΚΕΦ. ιά'.

Περὶ τοῦ Φλώρου ὅλητρόπου, ὃς τοὺς Ἰουδαίους τὸν πρὸς τοὺς Ρωμαίους πόλεμον ἄρασθαι ἐδιάζετο. Ἐπίλογος.

[q] ΓΕσσιος δὲ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν [r] ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους. Κλαζομένιος δὲ ἦν τὸ γένος ἕτερος, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν Φίλιππον ἔσχεν [s] Ποππαίας τῆς Νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρίᾳ μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν, τὰ δὲ κατὰ τῆς ἐξουσίας ἐγγύτερος κακὸς καὶ βίαιος, ὥστε, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, Ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην Ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ [t] ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τοῦ μὴ πανταχόθεν καταφανὴς εἶναι πρόνοιαν ἐποιεῖτο· Γέσσιος δὲ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τοὺς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐξανομίας [v] ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς ἐξαλιπὼν μηδένα τρόπον μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ [x] ἄτεγκτος [y] μὲν εἰς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ κοινὰ τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῶν συνῳκίσατο. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἁμαρτημάτων, ἐχέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὅλην τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέτριον ἦν. ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς Ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς [z] ἀπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας ἁρπαγὰς ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων [a] ἐξανιστάμενοι [b] ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον [c] ὁπωσδήποτε ἀδεᾶ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πολέμου λέγειν; τὸ γὰρ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον [d] ἡγημένους ἅπαξ ὀλέσθαι ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ [e] δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὅλητροπῆς Φλώρου, [f] δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν [g] δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν τῇ ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις.

β'. Παύσεται δὲ ἐνταῦθά μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας, [*] μεθ' ἣν καὶ τὸν πόλεμον ἠξιώμεν γεγράφειν. περιέχει δὲ αὕτη τὴν ὑπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν, [gg] μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ἰουδαίοις κατά τε τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ἀσσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, πάντα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες [h] διαπεπράκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους [i] Ρωμαῖοι. πάντα γὰρ

CAP. XI. 1X.

De Floro procuratore, qui Judæos cogebat bellum Romanis inferre. Peroratio.

GEssius autem Florus, qui missus est à Nerone ut Albino succederet, plurimis Judæos replevit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, secumque Cleopatram conjugem adduxit, per quam, utpote Poppææ Neronis uxoris amicam, & nihil ab ipso improbitate differentem, rerum *in Judæa* administrationem adeptus est. Ita autem nequiter & violenter potestate sua abusus est, ut, propter insignem ejus maleficentiam, Albinum, tanquam de illis egregie meritum, celebrarint Judæi. nam ille nequitiam suam occultare studuit, & solicite cavebat ne omnibus notus esset & manifestus: Gessius autem Florus, quasi ad malitiam ostentandam missus, ex suis in gentem nostram injuriis pompam agebat *& triumphabat*; nihil sibi ad rapinarum omne genus summamque supplicii iniquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem & ad misericordiam flecti nescius, cupiditatisque in re lucri inexplebilis, ut qui nullum inter parva & magna discrimen faceret, sed & cum latronibus participaret. Multi enim quæstum istum exercebant, spei pleni nihil ab ipso de incolumitate sua metuendum, quod secum prædarum partes haberet. adeoque nullus erat injuriarum modus; ut miseri Judæi, cum ferre non valerent vastationes à latronibus factas, cogerentur omnes suis sedibus relictis fugam capessere, tanquam ubicunque apud exteros melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit, ut bellum Romanis inferremus, satius esse existimantes ut semel universi quam paulatim periremus. Et quidem cœptum est *hoc* bellum anno secundo administrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, sat accurate intelligere possunt, qui legere voluerint libros à nobis de Bello Judaïco conscriptos.

Florus Judææ procurator.

Pejor Albino.

Belli Judaïci causa.

2. Atque hîc finem dicendi faciam de Antiquitatibus *nostris*, * post quas exorsus sum libros quos de Bello scripsi. Compectuntur autem Antiquitates rerum traditionem à primo homine nato usque ad annum Neronis imperii XII. quæ *scilicet* nobis Judæis acciderunt & in Ægypto & Syria & Palæstina, & quas clades ab Assyriis & *Babyloniis* accepimus, & quibus modis nos vexarunt & attriverunt Persæ & Macedones, & post eos Romani. Atque omnia, ut ego arbitror, exsequutus

Peroratio.

---

nologia Sacra, p. 279. *L. B.* εἴκοσι καὶ ἑπτὰ.

m Βασιλεύοντος,] Βασιλεύσαντος *Busb.*

n Τούτων] *L. B.* τοῦ παιδὸς.

o Ἀριστοκρατία δ' ἦν ἡ πολιτεία,] Vide *Conringium* de *Rep. Hebr.* c. 73.

p Πεπίστευντο.] *L. B.* ἐπεπίστευτο.

q Γέσσιος δὲ Φλῶρος,] Conf. *alsum.* Procem. §. 7. & *alsum.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

r Ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους.] Ἐνέπλησε *Busb.*

s Ποππαίας] Male in *libris* Πομπηίας. HUDS. Πομπηίας *Gen.* Pompejæ *Rufin.* sicut in Græco. SPANH.

t Ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν.] Ἐπεκρύπτετο *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπέκρυπτε *Zonar.*

v Ἐπόμπευε,] *L. B.* ἐπέπλευε.

x Ἄτεγκτος.] Ἀτεκτος *Gall.* & in *Epiphanii* versione *inflexibilis.* HUDS. *Sophocl. Oed. Tyr.* v. 344. ἀλλ' ᾗδ' ἄτεγκτος Schol. ἄτεγκτος, ἀντὶ τοῦ ἀσυμπαθὴς καὶ ἀδάκρυτος. SPANH.

y Μὲν πρὸς ἔλεον,] Illud τὸ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

z Ἀπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας] Ita *Busb.* ὑπὸ in *reliquis.*

a Ἐξανιστάμενοι] Sic *Gall.* & *Busb.* ἐξισάμενοι in *cæteris.*

b Ἠθῶν] *L. B.* ἰθῶν.

c Ὁπωσδήποτε] Δήπου δήποτε *Busb.*

d Ἡγημένους ἀθρόους] Ita *Busb.* ἡγούμενος in *Editis Aliisque.*

e Δὴ] Abest à *L. B.*

f Δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς.] Conf. *alsum.* lib. 2. c. 14. §. 4. SPANH.

g Δρᾶν] Δρᾶν deest *Vat.*

* *Quos* —— *scripsi.*] *Sc.* ubi illa desinunt, cœpi aliquot abhinc annis de Bello Judaïco scribere.

gg Μέχρι —— ἡγεμονίας,] Conf. Procœmii *alsum.* inscript. *alsum.* & Procœmium §. 7. ἐς ἔτος δωδέκατον τῆς Νέρωνος &c. SPANH.

h Διατεθείκασι ἡμᾶς,] Δεινὰ ἐδρασεν *Busb.*

i Ῥωμαῖοι.] Ῥωμαῖοι τὸ ὕστερον *Busb.* Vide *Vossii Chronol. S.* c. 20. p. 170.

tus ſum accurate. Quin & operam dedi ut obſervarem ſummorum pontificum recenſionem, quot per bis mille annos exſtiterunt. Porroque ut reges ſibi invicem ſucceſſerint, abſque errore tradidi; quas res illi geſſerint, & quomodo remp. adminiſtrarint *inſuper* narrans, ut & monarcharum potentiam, prout in ſacris libris omnia perſcripta reperiuntur. id quod facere polliciti ſumus, ſtatim ab initio hiſtoriæ. Confidenter autem dico, opere, quod inſtitui, jam ad finem perducto; quod nemo alius, etiamſi *id maxime* volucrit, neque Judæus, neque alienigena, † potuerit commiſſa huic operi accurate adeo Græcis hominibus enunciare.

Joſephus in Hebreis Græciſque literis verſatiſſimus.

nam populares meos confitentes habeo, quod illis in patria diſciplina plurimum præſtiterim: Græcarum etiam literarum ſtudio, poſtquam Grammatices elementa didiciſſem, memet addixi, quamvis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem mihi non licuit. Nullo enim in honore ſunt apud noſtrates, qui multarum gentium linguis loqui didicerunt, quique in ſermone dictionis venuſtatem atque ornatum venantur. eo quod ingenuorum infimis hujuſmodi ſtudium cum ſervis quibuſcunque commune eſſe arbitrantur: illoſque ſolos ſapientes haberi volunt, qui legum ſcientiam conſequuti ſunt, & in ſacris literis rerum verborumque vim ſcite interpretari poſſunt. Quare cum multi operam ſtudiumque ſuum in hac exercitatione poſuerint, vix duo quidem aut tres ad ſummum profecerunt, ſtatimque laborum fructum ceperunt. Fortaſſe autem res erit non invidioſa, ſi de meo etiam genere, deque iis quæ in vita mea geſſi, pauca enarravero, dum adhuc ſuperſunt, qui aut vera dicenti poſſunt teſtimonium perhibere, aut falſa redarguere. Hîc itaque finem imponam Antiquitatibus, libris quidem viginti, verſibus autem ſexaginta millibus comprehenſis; atque, ſi Deus permiſerit, iterum, breviter omnia percurrendo, memorabo & bellum *Romanorum cum Judæis*, & quæ nobis evenerunt in diem uſque hodiernum, qui incidit in annum quidem imperii Domitiani Cæſaris XIII. meæ autem ætatis LVI. Propoſitum etiam mihi eſt quatuor libros conſcribere de Deo deque ejus ſubſtantia, ex opinione Judæorum quam ipſi à majoribus acceperunt; item de legibus, cur earum præcepto quædam nobis permiſſa ſunt, quædam vetita.

Librorum nonnullorum, quos Joſephus ſcripſerit, aut ſcribere propoſuerit, recenſio.

Finis Libri viceſimi.

οἴμῃ μετὰ [k] ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι. τηρῆσαι δὲ πεπείραμαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν [l] ἐπὶ δισχιλίοις ἔτεσι γνωμένων. ἀπλανῆ δὲ πεποίημαι καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. τῷ γὰρ πεπηδέναι ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς [m] ἱστορίας. λέγω δὲ θαρρήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων [n] συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἡδυνήθη θελήσας, μήτε Ἰουδαίων, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην ἅπασι ἀκριβῶς εἰς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. [o] ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμων διὰ τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν κατὰ τὴν [p] ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν. [q] καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ [r] γραμμάτων ἐπαΰδασα μεταλαβεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τὴν δὲ περὶ τὴν προφορὰν ἀκρίβειαν [s] πάτριος συνηθείᾳ. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐπίνευσε [t] ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτου σκιαγράφους, [v] καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικομψεύοντας. διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα [x] τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν [y] τοῖς θέλουσιν· μόνους δὲ σοφίαν μαρτυρῶσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον [z] ἡγοῖντο, περὶ καὶ ἡμᾶς τυμᾶ, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βεβαίαν διεξελθεῖν, ἕως ἔτι ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις ἤ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι πεπληρωμένην, ἓξ ἢ μυριάσι [a] στίχων· κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ ταὐτὸν ἀναμνήσω πάλιν ἔν τε πολέμοις καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, [b] ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἑβδόμῳ ἢ ὀγδόῳ ἡγουμένου πεντηκοστῷ καὶ ἕκτῳ. προῄρημαι ἢ συγγράψαι, [c] κατὰ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων, [d] ἐν τέτταρσι βίβλοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ ἢ κεκώλυται.

Τέλος τῆς βίβλου εἰκοστῆς.

k Ακριβείαν ἁπάσης συντεταχέναι.] Mediam vocem ex *L. B.* inſerui. HAV.

l Ἐπὶ δισχιλίοις ἔτεσι γνωμένων.] Ἐπὶ δισχ. ὅλοις ἔτεσι *Gall.*

m Ἱστορίας.] Ὁ γὰρ πεποίημαι poſt ἱστορίας adjicit *Busb.*

n Συντέλειαν,] Ἀνακεφαλαίωσιν καὶ συντέλειαν *Gall.* & *Busb.* ὑποθέσεων ἀνακεφαλαίωσιν, καὶ *L. B.*

* *Potuerit* —— *enunciare.*] Soli huic *Antiquitatum* libro non apponitur ΤΕΛΟΣ in *Græcis.* quod libellus qui eum excipit, *de Vita Joſephi* inſcriptus, *pars* ejus fuerit, ut *epilogus* ad libros *Antiquitatum.* Videſis quæ annotantur ad pag. 1. ſequentis Voluminis.

o Ἐγὼ γὰρ —— ἀναλαβὼν,] Ergo linguæ Hebrææ gnarus fuit Joſephus. REL. *L. B.* ἔχω γὰρ ὁμολογούμενον.

p Ἐπιχώριον παιδείαν] Addit *L. B.* καὶ παρ' ἡμῖν, quod videtur ex gloſſa eſſe. HAV.

q Καὶ τῶν —— ἀναλαβὼν] Conf. Contra Apion. lib. 1. §. 9. SPANH.

r Γραμμάτων ἐπαΰδασα] Καὶ ποιητικῶν μαθημάτων poſt γραμμάτων addit *Busb.* καὶ ποιητικῶν μαθημάτων πολλὰ ποιήσας ἐπαΰδασα *Gall.* & *L. B.*

s Πάτριος συνήθεια.] Hac de re videſis *Seldenum* fuſe diſſerentem in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. p. 399.

t Ἀποδέχονται.)] Ἀποδέχονται.) καὶ ἐπισημαίνεσθαι δείξονται τοὺς πολλοὺς *Gall.*

v Καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικομψεύοντας.] Hæc verba quum in *L. B.* invenerim, abeſſe nolui, quod huic loco non inepte convenire videantur, quare verſionem itidem interpolavi. HAV.

x Τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον] Ita *Busb.* τοῦτο μόνον οὐκ ἐλευθέρων τοῖς in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt τοῦτο δὲ μόνον ἐλ. atque ita exhibet *Lugd, Bat.*

y Τοῖς θέλουσιν·] Illud τοῖς inſertum dedi è *Cod. Busb.* ut & mox ἢ ante ἱερῶν.

z Γένοιθ',] Γένοιθ', ἐᾶτε (ἐᾶτε *L. B.*) σιωπᾶν τοῖς πολλοῖς φασίν,) καὶ περὶ *Gall.* & *Lugd. Bat.*

a Στίχων·] Solebant Græci veteres orationis partes per στίχους, ſeu *verſiculos*, diſtinguere. στίχος autem non integram periodum complectebatur, ſed ejuſmodi particulam, quæ diſtinctum ſenſum in ſe contineret; unde στίχων numerus in immenſum exſurgebat. Sed hac de re videſis Cl. *Millium* in *Prolegomenis* ad N. T. p. 100. & *D. Bern. de Montfaucon* in *Palæographia Græca*, l. 1. p. 28.

b Ἥτις ἐστὶ] *Scaliger* erroris arguit *Joſephum*, qui de Vita §. 1. ſe natum dicit anno primo Caji, atque opus ſuum abſolviſſe anno XIII. Domitiani. atque uno anno minus dixiſſe *Joſephum* exiſtimat, & LVII. annos debuiſſe numerare. In quo fruſtra eſt. Cajus enim iniit imperium anno Chriſti XXXVII, Januarii XXIV; Domitiani vero XIII cœpit anno Chriſti XCIII. ex die XIV Septemb. Fingamus natum eſſe *Joſephum* anno ipſo XXXVII Chriſti, Decembri menſe, vel anno XXXVIII ineunte Januario, cum adhuc Caji primus laberetur, annus ipſius LVI incipiet, ab Decembri menſe anni XCII, poſt initium anni XII Domitiani. Quare ut ſcribendi finem fecerit Octobri menſe anni XCIII, id acciderit annò vitæ ſuæ LVI, Domitiani vero XIII. *Petav.* ad *Epiphan.* p. 386.

c Κατὰ τὰς ἡμετέρας] Ita lego ex (*Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*) *Euſebio* in *Eccl. Hiſt.* l. 3. c. 10. idemque firmare videtur *Niceph.* in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 18. hiſce verbis, *ἐμφαίνῃ ἐν τέτταρσι συλγεγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ, ὅσαι πάτριαι δόξαι, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ νόμων, διὰ τί κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται.* Antea erat in *Joſephi* libris, καὶ τὰς ἡμετ. In *Epiphanii* verſione, ad hunc modum; *Propoſui quoque vobis conſcribere etiam noſtras, id eſt Judæorum ſectas, in quatuor libris de Deo ejuſque ſubſtantia; & de Legibus &c.*

d Ἐν τέτταρσι —— ἔξεσιν] Quatuor libros promittit Joſephus, qui non exſtant, de Judæorum Opinionibus, de Deo, ejus Eſſentia, Legibus &c. vid. fin. Præf. §. 4. Item quod ibi mox ſequitur lib. 1. c. 1. §. 1. ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων &c. SPANH.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON